Opera Arnaldi De Villa noua medici

acutissimi nuper recognita ⁊ emẽdata. Additis etiã quatuoꝛ Tractatib⁹ qui in antehac impressis deerant: ⁊ additionibus marginalibus. Ac Tabula tã capitulorũ q̃ materierum singularissima.

✠

Index operum oium in sequenti pagina appositus est.

Por comission delos s. Inquisidores de Sevilla se corrigio este libro conforme al expurgatorio del año de 1584 - Juan galindo.

corregido por el indice del año de 1612 en 18. de 10.bre de 1614

Jo. de Vargas

Contenta in hoc volumine hec sunt. vz.

¶ Petrei Salij Uercelleñ. Carmen ad lectorem.
De laudibus Arnaldi de villa noua.

Si cupis infestos morbos euadere lector:
Et differre tuo Caniciem capiti.
Si causas rerum: diuinaq3 dogmata scire:
Abdita nature si penetrare datur:
Arnaldi libros: quos Thomas nuper ab atris
Eduxit tenebris: nocte dieq3 lege.

¶ Arnaldi vita A dn̄o Symphoriano Campegio aurato equite ac Fauergie domino serenissimi Calabrū ꝛ Lothoringorum ducis Archiatro edita.

¶ Arnaldi genealogia ꝛ Genesis. Cap. I.

Origo Arnaldi.

ARnaldus natione Gallus. A gallia enim Narbonēsi quā puinciā nr̄i appellāt genꝰ vtrinq3 ducit. Hūc conantur Arragonenses quos Cathalanos Hispani vocāt: nos xo semigothos (naz a Gothis ꝛ Alanis Cathalani nomē sumpserunt) appellamꝰ: ob eiꝰ amplissima facinora ad suā traxere nouā Cathaloniā: palā nō verētes ꝯtēdere eū Arragonensez seu si manis Cathalanū fuisse. Audiui enim a quibusdā Cathalanis hunc fuisse oriundū a quodā oppido dicto villa noua distante .iiij. miliaribus a Gyrona ciuitate Cathalonie. Et adhuc (vt aiunt) supersunt nōnulli ex eius ꝓgenie ditissimi. Sed hec opinio nullos habet auctores. Nascit̄ igitur in prouincia Narbonensi in oppido quodā appellato villa noua A christi natiuitate. M.ccc.eo ferme tempore quo Petrus Aponensis dictus Conciliator ac Raymundus Lullius clarebant.

Quo tpe viuebat Arnaldus.

¶ Eruditio Arnaldi. Cap. II.

PHilosophico stilo in adolescētia floruit. In iuuentute aliqua in Alchimia scripsit que vt quibusdā placet ipse igni dedit cum p̄mū animū ad ph̄iam applicuisset. Cum esset annoruz ferme .xx. ad parisiensem achademiaz cum alijs scholasticis se contulit. Hinc post annos decem Montēpessulanū profectus medicinā audiuit/atq3 inde in jtaliā ad pythagoreos ph̄os cōcessit. Ab his in hispaniā ad Arabes ph̄os se recepit. Decreuerat ad Grecos ꝓgredi. Uerū ꝑpter Grecie bella a ꝓposito destitit. Regressus demū galliam medicinaz docuit ꝛ in arte peonia vitam duxit. Archana nature adeo calluit: vt in iuuētute Alchimiā teneret faceretq3 (vt aiunt Alchimiste) laminas aureas nō cedētes (inquiunt) perfectissimo auro, vt Joānes Andreas in titulo de crimine falsi attestatur. Et Raymundus Lullius in testamento suo affirmat cognouisse se de illo artē hanc esse veraz. Sed omnia ista fabulosa esse vident̄/a/primordio iussu creatoris prodierunt metalla: lapides: salesq3. Deus autem simul (vt scribit Augustinus) cuncta que condidit creauit. dum vna voluntate multiplicem oium specierū varietatez disposuit iuxta sapientis oraculū qd̄ habet̄ ecclesiastici .xviij. Qui viuit in eternū creauit omnia simul. Huius alchimie auctores precipui fuere Hermes non qdem trimegistus ille ter maximus sed arabs quidā astrologus a vera ph̄ia alienus non multū a nostris temporibus distans. Aliquāto post barbarus quidaz ineptissimus lurco: putridiq3 cerebri e luto effossus Geber quidē nec minus captiūculis oblectatus: sophisticisq3 venatiūculis vnū Hermetē nō egyptiū sed potius arabem e tenebris eduxit. Ex recentioribus autez hec p̄mū amplexatus Albertus vtpote noua. natus eniz per ea tempora sed puto nō tam senex (vt de Arnaldo dictuz est) probauit q̄ꝫ iuuenis: sicut ꝛ magica adolescens cuz vulgasset matura etate detestatus sanctissimā in cenobio ꝛ inculpatā vitā degens. Secutus est Albertū Raymundus Lullius: sed puto etiā vt de Alberto ꝛ Arnaldo dictū est nō taz senex ꝓbauit q̄ꝫ iuuenis: sicut ꝛ mundana apud regē maioricarū adolescens cum approbasset matura etate detestatus est sanctissimā ꝯtra turchos ꝛ Machumetenses ꝛ immaculatā degens vitam apud T unicēā ciuitatez pro fide catholica (vt Bouilus noster inter iuniores gallos auctor acutissimus scribit) martyrio coronatus est. Que aūt de alchimia Arnaldi dicuntur falsa ꝛ plena fabularum sunt ꝛ tanto viro indigna.

Que falso attribuuntur Arnaldo.

¶ Quibus linguis calluerit Arnaldus. Cap. III.

CAlluit Arnaldus linguā hebraicā vt videre licz in expositione libelli Tetragrāmaton: vt familiaris noster ꝛ amicus Thomas murchius genuensis artiū ꝛ medicine doctor scripsit. Grecū pariter ꝛ arabicuz: vt libellus Auicēne de viribus cordis ab eo traductus ostendit: ꝛ vt in multis ab eo translatis operibus apparet. Scripsit multa in ph̄ia ꝛ theologia: s3 plura in peonia arte. Secreta autē nāe adeo rimatus est vt altius post etatem suaz penetrauerit nemo: multa tamen ascribunt̄ illi: que nec sua sunt nec auctoris sapiunt officinā vt ex stilo facile deprehēdi pōt. Enarrat ipse plura opera in libro speculi: nō tamē omnia medicine illius scripta potui inuenire. Habes autē que in manu sunt mea: scriptoꝝ culpa deprauata: ꝛ ipsa vetustate manca puluere obsita (adiuuante artiū ꝛ medicine doctore Collega nostro magr̄o Michaele de capella Tornacense) castigaui emendauiq3 ꝛ ad cōmunē vtilitatez: ne periculuz esset in mora impressoribus tradidi.

Multas linguas nouit Arnaldus.

¶ Mira componendi celeritas in Arnaldo nunq̄ꝫ interrupta mētis jtētio: negligētia caracterū ꝛ eloquētie. Ca. IIII.

CUm enim aliqd ille scripsisset/qd̄ scripserat respicere bis minime tolerabat. Sed neq3 etiā semel legere atq3 ꝑcurrere. Propterea q̄ visus ei nō satis sufficeret ad legendū. dum xo scribebat: neq3 belle quidem lr̄as figurabat: neq3 ex arte syllabas distinguebat: neq3 vllam orthographie diligētiā adhibebat: soli videlz intelligentie studens. Atq3 id idez oēs admirabant̄ id agere ad finē vsq3 vite perseuerauit. Stilus Arnaldi medius inter eloquentiam ꝛ barbariē fluit. Intelligentia ꝛ suauitas tanta vt nostri peonie artis auctores intelligendi grauissimū auctorez fuisse dixerint. Doctrina xo tanta in eo: vt cum ante illuz oēs inter gallos illustres ad externas gētes sapientie gratia peregrinati fuissent: post Arnaldi tempora cetere nationes Gallias cōfluxerint.

Celeritas Arnaldi i scribendo

¶ Que Arnaldus de antichristo affirmauit. Cap. V.

ARnaldus dogma suum Parisius exercuit ꝛ per ꝓphetiā Danielis ꝛ Sibille erithree ꝓbare nitebat̄ aduentū antichristi ꝛ persecutionem ecclesie futuraz esse. Etiaz vaticinari voluit Anno chr̄i. M.cccl.v. ob conuentū trium planetarum superioꝝ in aquario. vel. M.cccclxiij. ob cōuentionem supradictorum Saturni ꝛ Jouis in piscibus venturū antichristū. Sed cuz ea tēpora iam preterierint: agitur enim nūc annus chr̄i millesimus. cccccxxvij. eos omnes astronomos q de antichristo ꝛ iudicio locuti sunt ignorantes arrogantes: mendaces: leues ꝛ ridiculos declarat euentus.

¶ Reditus Arnaldi in p̄riaz celestē ꝛ laudes. Cap. VI.

IPse Arnaldus dū audiuisset Petrū aponensem virū in cunctis lr̄is clarissimuz: medicūq̄ꝫ celeberrimuz ab inqsitoribus fidei vexari: verens ne ad manus cuculatorū deueniret clam aufugit ꝛ ꝓfectus in Siciliaz

Arnaldi nauigatio.

Auctorum opiniones de Arnaldo & conciliatore. Augustini excellentia cũ Arnaldo certat. Laudes Arnaldi & conciliatoris. Medicine ptes siue secte tres.

a rege Sicilie frederico in magno honore habitus est qui tandẽ missus a Frederico rege ad romanũ pontificẽ sanãduz in mari mortuus est & Genue sepultus. Fuit vir nõ solum in appollinea arte: verũetiã in alijs lr̃is tam secularis phie q̃z diuine eruditissimus ingenio clarus & cõptus eloquio; quanti sit apud nostros nõ meis verbis solũ sz aliorum testimonijs cõprobat̃. Semper de Arnaldo varia fuit doctorum opinio. q̃busdã eum cũ Aponensi cõciliatore errasse. Alijs sibi fraudem affirmantibus impositã: sed pfecto mirandũ nõ est: si Arnaldus cum sua astronomia & medicina cũ cõciliatore errauerit: qui tot volumina in vnaquaqz doctrina ex ppria excellentia ingenij (vt de Augu. in lib. cõfessionũ suarum legimus) sine magistro precedẽte explicuit: nr̃m tñ est mediuz de Arnaldo & cõciliatore: sed de quibuscũqz scriptoribus cũ sancta ecclesia sentire & superuacuas opiniones contẽnere.

Arnaldi cõpatio ad cõciliatorẽ Petrũ aponẽsez. Ca. VII.

Vere in hoc duo illustres viri cõformes q̃ sua virtute nõ maiorum stẽmate aut opibus ad rerũ nãliũ cognitionez accesserunt: vterqz theologus. Astronom⁹: medicusq̃z clarissimus. Verũ. Petrus Aponensis nõ crescẽtib⁹ adhuc medicis q̃õnarijs quos Martinus Luther ac Erasmus scholasticos appellauit: suo tpe p̃m⁹ in q̃õnib⁹ scholasticis italos docuit. Arnaldus autẽ ex paruo municipio amplissimaz parisiensem ingressus est achademiam. Petrus Aponensis siue paduanẽsis in medicina q̃õnaria p̃mas habuit in italia sedes. Arnaldus in medicina practica quam aliqui. Empericam. Alij methoicam. Alij logicaz emulant̃ omnibus anteit & primas habuit partes. Dignus est enim: qui maxime laudetur Cõciliator aponẽsis. Sed nemo quippe inter medicos est: qui Arnaldum non pbet: laudet: admiretur presertim in ea parte medicine: que practica appellatur: in qua plus illum studij cõmisisse exploratum est. Quinetiam in rebus diuinis nonnulli facilius aliquãdo Arnaldo q̃z Petro paduanensi cõsentire vident̃.

Arnaldi ad Gentilez fulginatẽ cõparatio. Cap. VIII.

Videndum est nãqz quis in medicina gloriosior extitit. Gentilis nãqz plixior fuit. Arnaldus vero breuior Gentilis veluti semina nobis tradidit. Arnaldus aũt semina illa excoluit & propagauit & perfectionem imposuit: ergo Gentilis introducẽdus scholastice disciplinę: non tamen fm dignitatez: sed tanq̃z scholastice & questionarie secte seminator & conciliatoris insectator gloriosus. Gentilis medicine scholastice concepta conscripsit. Arnaldus practice medicine regulas & canones iuuenibus tradidit. Gẽtilis copiosius q̃z Arnaldus scripsit. Arnaldus tñ pleraqz memoratu digna suopte ingenio addidit.

¶ Tabula capl'oꝝ speculi introductionum.

¶ Capitulum ꝓhemiale.

De his

Tabula Capitulorum

Tabula Capitulorum

¶ Tabula alphabetica oium operũ Arnaldi de villa noua dictoꝝ.vz.coꝝ que annotatiõe digniora visa sũt.Et vt que requirunt̃ citius visui se offerant:notauimus ea literis:singulis opusculis:ac marginibus folioꝛũ ⁊ colũnarũ.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinarum.

Tabula Alphabetica

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Aceti usus assiduus multa inducit incōmoda visuz debilitat/pectus offendit/tussim commouet/stomachum ꝛ epar ledit:nec non ꝛ iuncturas vehementer opprimit.car.156.col.3.

¶ Ex libro de graduationibus medicinaꝝ.

Artificis estimationē in appropinquādo veritati regulat artis reᵃ.car.250.col.3.

Ars semper ꝓcedit ex his que circa naturam certiora sunt. nam incerta non possunt ꝓbari nisi ex his que aliquo modo certitudinem habent:vnde nō est ars que nō incboat ex certis ꝑncipijs.car.250.col.3.

Actio qua qualitates in misto mutuo se frangūt nō subijcitur sensibus nostris:sed solum actio qua imutant sensu:ideo mensura potentie vnius respectu alterius rōne comprebēditur:lȝ cognitio incipiat a sensu.car.251.col.1.

Ars nulla ꝛ vlr nulla rō pōt icerta ꝛ occulta cognoscere nisi ex aliqbꝰ certis ꝛ manifestis a qbꝰ illa depēdēt.c.252.c.4.

Artis certitudo humano labore nō acqrit̄ nisi duobus modis.s.rōne ꝛ experimēto.car.257.col.2.

Acus magnete cōtacta vel informata si sup aquā natauerit axez idicat poloꝝ firmamēti magnete subtracta.257.c.3.

Auerrois in omnibus errauit in quibus locutus est contra Galenum.car.258.col.1.

Auctor composuit hunc tractatum ꝛ quosdam alios contra ipsum.car.258.col.1.

¶ Ex libro de vino.

Aurum est res archana perfectissima temperamēto equali compositum mirabili ꝓportione elementariū virtutuȝ cui de cōpositis non est simile confortans cor ꝛ multas alias virtutes habens a natura ꝛ a corporibus celestibus. Sed

Aurum alchimicum siue ab alchimistis factū:lȝ in substantia ꝛ colore sit aurū:tñ nō hȝ virtutes.car.297.col.3.

Anima cū mediātibus spiritibus in corpore suas naturales agat actiones dum instrumenta sibi ex aliqua causa impediuntur tristatur ꝛ dolet:ipsa enim alligata corpori conditiones corporis imitatur:ꝛ ideo non est mirandum si melancholia facit accidere tristitiam ꝛ dolorem cum homo causam illius secum ferat.car.299.col.1.

¶ Ex libro de coitu.

Animalia si coitum odirent genus eorum proculdubio periret.car.307.col.1.

¶ Ex repetitione super vita breuis.

Aqua quando illabitur spiritualibus membris in his qui incaute bibunt difficilius expellitur q̄ȝ mica panis ꝛ grauius angustiat.car.312.col.4.

Aqua nō ꝓpter sui simplicitatē omni humore subtilior existit atqȝ omni liquore.car.312.col.4.

Aphorismi conditio debet esse vt eius scia sit vera vel semꝑ vt qñ est de necessarijs:vel vtplurimum vt qñ est de cōtingētibus:ꝛ cū hoc vt superfluitate careat.car.313.col.1.

Antidota magna opiata velut theriaca ꝛc̄.ex speciali gratia diuine inspirationis inuenta sunt potius q̄ȝ ex industria rationis humane.car.313.col.3.

¶ Ex expositione visionum.

Anime essentia per ea que in visionibus sequentibus somnuȝ apparent perfectius cognoscitur:ꝛ ꝙ ipsa sit substātia separata:ꝛ ꝙ ipsa cōicat cum substantijs spiritualibus.ꝛ ꝙ

Anima apprehendit futura ꝰm esse intellectuale nullo sensu illiꝰ futuri ꝓcedente ex dictis visionibꝰ cogscit̄.c.327.co.1.

Animam humanam substantiā spiritualē qui cōcedit existere inconueniens non iudicet.car.327.col.1.

Anima diuersas ꝓprietates acquirit ꝰm dominiū stellarum dominantiū in infusione ipsius:ꝛ hoc est quod haly dixit: stelle se hñt ad aiabꝰ sicut elemēta corporibus.car.327.co.3.

Animalis cuiuslibet corpus q̄ȝuis malr ex quatuor elementis existat.nō tñ per elementa ad hoc deducitur vt aptuȝ fiat ad talez vel talem anime informationem:sed aptat̄ ꝑ virtutem celestis corporis:vnde virtus corporis formatiua virtutibus astroꝝ est ꝓportionata.car.327.col.3.

Anima mouet̄ a motoribus celi.ita ꝙ ꝑ totuȝ periodū vite ipsa ad coordinationem ipsorum mouebitur ꝛ mouebit: vnde pȝ ꝙ celestibus aerē turbantibus ꝛ ingrossantibus: ꝛ ipsa anima in corde spiritus ingrossat ꝛ turbat: vñ graue redditur corpus ꝛ econtra.car.327.col.4.

Bonus ¶ Ex li.de regul' gñalibꝰ curādoꝝ morboꝝ. in studio prauꝰ est in foro ꝛ eȝ.car.112.co.4.

¶ Ex libro de regimine salernitano.

Butyrum nociuum est corpori febrienti.nociuum iteȝ est corpori sano in notabili q̄ntitate sumptum.car.155.col.1.

¶ Ex libro speculi introductionum medicinaliū.

Corpora temperata:vtplurimum reperiuntur sub equinoctiali.s.in quarto climate.in alijs āt habitationibus rarius.car.2.col.1.

Cutis humana sola inter omnia complexionata maxime appropinquat vero tēperamēto:ꝛ ex ea corpus humanū dicitur absolute temperatū respectu oium alioꝝ.ca.2.col.2.

Chylus/lac/ꝛ sperma ꝰȝ medicū sunt res nō nāles:qꝛ sūt nutriens ꝑᵐ vel supflui:ates exeuntes a corꝑe.ca.2.col.8.

Calor ꝛ spūs subiecto sunt idē.vȝ.vnus vapor:sed sola differunt ratione.similiter omnes spiritus subiecto non differunt sed ratione tantū.car.3.col.4.

Cutis superficies lingue ꝛ vngues de se carent determinato colore:ita vt nō colorata possint dici:sed eaȝ habent naturaliter qualitateȝ visibilem per quaȝ disponuntur ad oēs colores suscipiendos.car.4.col.2.

Corpus inquantum sanum potest esse sine rebus nō nālibꝰ: sed non inquantū corpus aut viuens.car.5.col.1.

Calor nālis spirituum:lȝ vt naturalis semper sit temperatᵘ ꝛ refrigeratione non indigens.tamen prout intenditur a conclusis fumositatibus eget beneficio aeris temperātis ad reparationem spirituū:qꝛ ꝑ calor fumositatū ipsorū est consumptiuus.car.5.col.2.

Carnes tyri a ꝓprietate sui pellunt supfluitates venenosas cuiuslibet alteriꝰ aialis.quapꝑ mūdāt leprosos attrahunt ꝑo tm̄ supfluitates proprie speī.car.7.col.4.

Complexionatum nullum siue sit cibus siue medicina pōt equalr imutare corpora que sunt inequalr lapsa.c.9.co.2.

Comestio piscis salsi tussim sedat ex stillicidio causatam nimium potanti:ꝛ vocem clarificat obscuratam potu supfluo.car.9.col.3.

Complexionato siue misto duplex est forma ꝰm medicos.s. forma mistionis ꝛ forma specifica.car.10.col.1.

Complexionatoꝝ duplex est constitutio prima ex elemētis ꝛ secunda ex mistis.car.10.col.3.

Complexionatoꝝ omniuȝ nature vergunt ad naturam loci generationis ipsorum.car.11.col.4.

Contritio medicinaꝝ quid operet̄ in eis.car.12.col.1.

Caules ꝛ cydonia cum suis granis conuenientius ꝓpinant̄ patientibus fluxum ventris cum difficultate vrine q̄ȝ reubar.ꝛ myrtilli.car.12.col.3.

Camomilla omnia viscera cōfortat.lapidem frangit:ꝛ cunctis febricitantibus de putredine humorum maxime cōuenit.car.12.col.4.

Cera lota cū aqua frigida ꝛ albescit ꝛ infrigidat̄ amittendo acumen.car.13.col.1.

Color essentialr nō causat̄ a q̄litatib ꝰ ꝑ ꝑonalibꝰ sic sapor ꝛ odor:sed a luce ꝑticipata in ꝑuio terminato.ca.14.col.2.

Colores nāliter ordinantur ad significandū reꝝ differētias

¶ Ex libro de diuersis intentionibus medicoꝝ.

¶ Ex libro de humido radicali.

¶ Ex lib. de mala cõplone diuersa.

¶ Ex libro de regimine sanitatis.

¶ Ex libro de conseruatione sanitatis ad regẽ.

¶ Ex libro de conseruanda iuuentute.

¶ Ex libro de regulis gñalibus curationis morboꝝ.

Experimentator

Tabula Alphabetica

Mors

Maior

Tabula Alphabetica

¶ In nomine celestis Agni/medicinalium introductionum Speculum Arnaldi de Villa Noua/clarissimi Doctoris incipit.

Introductiones appellant̄ indebite: que pª ꝛ cōia ꝑncipiorū artis vocabula nō expo nūt: ꝛ multo minº nouos introducit doctrina que vndiqꝫ defectiua est: et obscura. ¶ Tu igitur eterna sapiētia: que in te credētes ad oēm pcipiendam veritatē illuminas: nunc seruis tuis introductiones in medicina digneris cōponere: qbus introducēdi clare discāt ꝑprie loqui ꝛ semitis rectis accedere: q̄uis passim ad terminum peritie physicalis: ꝑuectis aūt gurgites ostēdant̄. In qbus hō perspicacis intellectus possit magna ꝛ ꝑfunda piscari. Leuiter ergo capiēdis pisciculis: famelicos reficere: voluptuosis aūt pateat pelagus ad beluas insequēdas. ¶ Precamur ēt verissime doctor atqꝫ singularis magister: vt ad ea ꝯsiderabilia: que medicinalē sciam integrāt: nos itroditcas ꝑ dissolutionē q̄siti ex notione finis: cuꝫ sit doctrina ordinaria: cuius ꝑcessuꝫ necessariū eē scimus: ꝛ a pluribº attentatū videmus: sed a nemine ꝯsūmatū. Et qm̄ scis q̄ ista doctrina ꝑducere neqt ad plenā quesiti notitiā absqꝫ sorore sua. s. cōpositiua illoꝝ que ꝑ dissolōnē īueniunt̄: simul ēt doce recte cōponere: vel cōnectere quē dissolō q̄rētibus indicabit. Tu g es igit̄ ꝯsūmatio veritatis vsqꝫ ad consūmationē ꝑsequere. ¶ Nec minº suppliciter petimus: vt quorūcūqꝫ ꝯsiderabiliū inuētoꝝ p̄dicta via diffōnes iterseras nō solū quas medicus fabricare dꝫ: sꝫ quas ēt ex ꝑambulis accipit fabricatas: vt itroducendis cognitio clarior ꝛ perfectior fiat: itroductis auteꝫ memoriale sit efficax. ¶ Precamur iteꝝ vt que nimis breuiter: ꝛ obscure fuerint a veteribus tradita: plixiori sermone clarifices. que vō sufficienti ꝛ diffuso pertractauerunt eloquio: moderata compendiositate perstringas. Sed qa medicinalis sciētie finis: ad queꝫ doctrina dissolutiua q̄siti semꝑ satagit: ex diffōne medicie cognoscit̄: moꝝ diffōnē eius preponere non omittas.

Doctrina resolutiua nō ducit ad ꝑfectā notitiaꝫ sine cōpositiua.

¶ De diffinitione medicine ꝛ eius diuisione. Cap. I.

Medicina est sciētia cognoscēdi dispositiōes humani corporis inquātū sanabile: ꝛ ꝯseruandi sanitatē inuētaꝫ in eo: ꝛ restituendi deperditā quātuꝫ possibile fuerit. Et ideo recte diuidit̄ in theoricā ꝛ practicā. Nam theorica est ꝑs illa: in qua dispositiones sanabilis corporis cognosci docent̄: quātū necessariū est ad opus explenduꝫ. Practica vō est pars illa in qua modus recte operādi describit̄ ꝑm exigētiaꝫ dispōnis ꝑcognite. ¶ Quia vō dispositiones p̄dicti corporis ꝑfecte cognoscunt̄ ꝑ ꝯsiderationē rerū hñtiuꝫ aliqueꝫ respectū ad illā dispōnē sanabilis corporis: quā principalr̄ cōsiderat medicus. s. sanitatem. Ideo ab ea sicut a ꝑncipali denominauit res omnes quas ꝑpter eaꝫ cōsiderat. Recipiūt auteꝫ nomen a sanitate sub eo nomine per qð ratio designatur ꝑm quaꝫ consideratur a medico. vꝫ. sub nomine nature. sicut eniꝫ forma substātialr̄ perfectiua rei dicit̄ absolute natura ipsius: tāqꝫ potissimū principium sui eē: sic sanitas dicit̄ a medico natura sani corporis absolute: quoniā ab ea perficit̄: vt est tale. ab hac g̃ naturā quā ipse cōsiderat principalr̄ tāqꝫ ꝑncipiū perfectiuū

Diffō medici: ꝛ diuisiꝫ eiº.

sanabilis corporis denominant̄ oēs res ab eo considerate: nam aliter metas ꝑprie considerationis transgrederetur. ¶ Cum igit̄ ꝑfecta notitia sanabilis corporis habeat̄ per considerationem reruꝫ naturaliuꝫ ꝛ nō nāliuꝫ ꝛ cōtra naturam. ¶ Iccirco sapiētes medici diuiserūt in has tres ꝑtes theoricam. nam dispōnes sanabilis corporis cum non sint in genere nisi tres. s. sanitas/egritudo/ꝛ neutralitas. Est sciendū q̄ sanitas sub rebus nālibus comprehendit̄: quia formaliter est vel cōplexio membroꝝ: vel cōpositio largo modo sumpta. ꝑut cōtinuitatē membroꝝ includit: quō cōpositionē accipit Gal. z. de igenio sanitatis/ex ea cōsideratione que declarabit̄ infra. cum sermo fiet de membrorum egritudinibus. Egritudo vō ois res est cōtra naturā. Neutralitas vō partim est naturalis: partim cōtra nām. ¶ Est igitur aduertēdum ꝑmo: q̄ sanitas est nālis dispositio mēbri: vel corporis qua nāles actiones perficiuntur imediate: que pro tāto iudicat̄ esse dispō vel qualitas membri: ꝛ non actionis: qa si mēbrū oino cesset ab operatione: sicut in dormiēte: nihilominus sanuꝫ denoiatur: dūmodo sit aptū perficere actionē. Ad hanc vō ꝑficiendā ꝑculdubio redditur aptuꝫ solo habitu sanitatis. Ad queꝫ cognoscenduꝫ ꝛ cōseruanduꝫ: aut reparanduꝫ dirigitur principaliter intētio medicoꝝ. Proinde considerationes circa sanitateꝫ que nullo modo conferunt ad hūc finem: aliene sunt penitus ab arte medicine. Quapropter ab eius finibº exulat tāqꝫ supfluis phātasys alienatus: qui perscrutatur an sanitas inata ꝛ acq̄sita constituant vnum habitum aut diuersum: que nec per hoc sanitas: vt perfectiua est actionis cognoscitur clarius: nec rectius conseruatur: aut reparatur: naꝫ siue sint idem siue diuersa: nihilominus semper est ideꝫ modus cōseruandi: aut reparandi. ¶ Egritudo vō est inaturalis membri: vel corporis dispositio. qua sensibiliter ꝛ imediate ledūtur in ipsis actiones nature: hoc est que ꝯueniunt eis per naturam specificam sanabilis cuiuscūqꝫ. ¶ Neutralitas auteꝫ est dispositio in qua medio mō se habēt corporis actiones quantū ad iudiciuꝫ sensus. ¶ Post hec vō ad ꝑtes theorice supra dictas descendere ꝯuenit: de quibus hic scire oportet ꝑmo q̄ medicus duplr̄ cōsiderat omnes partes theorice ꝑm genus acceptas. i. res nāles: non nāles: ꝯtra naturaꝫ. nā quādoqꝫ ꝑm id qð sunt in se. quādoqꝫ vō ꝑut signa sunt ei alicuius significabilis in sanabili corpore. Prima vō cōsideratio tāqꝫ de absolutis ꝑcedere debꝫ in ordine doctrine intellectualis: tādē altera subiūget̄. ¶ Res igit̄ nāles sunt ille que ad esse sanitatis sunt necessarie ꝑm rōneꝫ sui generis: ꝛ ideo dicūtur res sine qbus corpus sanabile nāliter eē nō potest. ideo vō dicitur ꝑm rōnem sui generis: qa lꝫ corpus posset esse sanuꝫ absqꝫ tali humore. vꝫ. inaturali: nō tamen absolute absqꝫ humore. similr̄ nec absolute absqꝫ habitudie vel colore vel sexu: lꝫ absqꝫ tali vel tali. ¶ Nec hꝫ instantiā in opationibus. nā opatio nō sumit̄ a medico pro ipsa actiōe que nāliter debet̄ corpori vel mēbro. sed generaliter etiā pro gñali cessatione ab ea: vñ somnus nālis dr̄ operatio nālis: lꝫ sit quedā quies. Q̄uis igit̄ oculus dormientis: vel spōte claudētis nō videat: tñ sua sanitas non est absqꝫ nāli operatione somni: vel spōtanee clausionis. Sanitas eniꝫ oculi non reqrit semꝑ videre: sed vel hoc: vel ab eo quiescere nāliter. nec hoc dici pōt de ꝯtinente. qa lꝫ corpus sanuꝫ eē nequeat sine continente: non tamen ei cōuenit habere continens inquantum sanum: sed inquātū corpus. ¶ Earum vō quedam sunt principales: quedam secundarie: que pro tanto secundarie dicūtur: quia semꝑ causantur a principalibus. Principales autem sunt septem. s. elementa/cōplexiones/humores/membra/virtutes/operationes/ꝛ spiritus. Secūdarie vō sunt quatuor. s. sexus/etas/color/ꝛ habitudo. quā qdam figurā corporis vocauerunt.

Dispōes corpis sanabil̄ sūt tres.

Sanitas qd sit.

Intēº medicoꝝ ꝑncipalr̄ dirigit ad sanitatē.

Egritu do qd sit

Neutralitas qd sit

Medicº 2r ꝯsiderat res nāles. nō nāles ꝛ ꝯ naturam.

Res nāles q̄ sint.

Quō sumit̄ opō a medico.

Res nāles ꝑncipales sūt septeꝫ/ secundarie sūt q̄tuor.

¶ De elementis. Cap. II.

Medic⁹ dupl'r cō/ſiderat e/lemēta.

Elementa sunt p̄ma:⁊ ſimplicia cōpo/nētia oīum coꝛpoꝝ cōmi/ſtoꝝ. ¶ Medicus aūt ꝯſiderat ea dupl'r. Uno mō q̄dē vt exiſtūt res nāles. vz. ꝓut ſunt eſſen/tialia p̄nᵃ ſanabilis coꝛpoꝛis. cogit̄ eteniȝ fateri ꝙ quatuoꝛ el'nta gn̄abiliū ⁊ coꝛruptibiliū reꝝ ſunt p̄ma cō ponētia eius. Alio mō ꝯſiderat elementa: ꝓut ſunt p̄nᵃ p̄ma imutationū eius. nā ꝯ̄rietati ſubycit̄ qualitatū p̄maꝝ: qđ ex doloꝛibus dep̄hendit̄. cū eni dixerit ex p̄ambulis doloꝛē eſſe rei ꝯ̄rie ſenſuȝ: ꝯn̄ter intelligit: ꝙ ille qualitates nāliter inſunt coꝛpoꝛi: quarum ꝯ̄rie ſuperuenītes imoderate cau/ſant in eo doloꝛē. ſed q̄libet p̄maꝝ hoc facit cū eidē obuiat in exceſſu.

Conſtāti/nus.

¶ Cōſtātinus igit̄ tenet ꝙ ſanabile coꝛpus nāli ꝯſtitutione ꝑticipat qualitates p̄mas: ⁊ per ꝯn̄s p̄ma eoꝝ ſubiecta: ſine q̄bus eſſe nō pn̄t. ⁊ ideo principes medicoꝝ. ſ. Hip. ⁊ Gal. ꝯſiderātes elemēta ꝓut ſunt p̄ma cōponētia ſa nabilis coꝛpoꝛis vt eſt tale: dixerūt: ꝙ ſunt calidū: frigidū: ſiccū: ⁊ humidū. ⁊ hi q̄dem ſicut viri hn̄tes regulatū itelle/ctum nō exoꝛbitauerunt a terminis ꝯſiderationis medici/nalis. nā vt patuit: medicus nō cognoſcit elemēta eſſe p̄ma principia ſanabilis coꝛpoꝛis: niſi q̄a ꝯ̄rietati primarū qua/litatū ſubycit̄. exoꝛbitat ergo q̄cūq; loquēs de ipſis: vt ſunt res nāles: diffinit ſiue deſcribit ea per graue ⁊ leue. naȝ gra/uitas ⁊ leuitas nō ꝯueniunt elemētis: vt ſunt p̄ma p̄nᵃ ſana/bilis vt ſanabile. ſed ꝓut eſt coꝛpus mobile ad vbi: qđ ad medicū ꝓprie ꝯſiderare non ſpectat: ſi qualitates iſte refe/rantur ad totuȝ coꝛpus. ſi v̄o ad partes: vel ad cetera nālia coꝛpoꝛis referant̄ vtiq; ꝯſiderat elementa vt ſunt p̄nᵃ gra/uis ⁊ leuis: ⁊ in membꝛis: ⁊ in ſpiritibus: ⁊ humoꝛib⁹. in toto etiā ꝯſiderat ea vt ſunt p̄ncipiuȝ mollis ⁊ duri ⁊ rari ⁊ den/ſi. naȝ has qualitates ſenſu dep̄hendit in coꝛpoꝛe per etates ⁊ membꝛa: ⁊ ei etiaȝ cōuenire: vt eſt ſanabile: cum ⁊ ipſa ſa nitas per eas in coꝛpoꝛibus variet̄. Inquātum v̄o ſunt p̄n/cipiuȝ groſſi ⁊ ſubtilis conſiderat ea potius vt res nāles cō paratas ad alia naturalia coꝛpoꝛis q̄ȝ ad coꝛpus. naȝ ſubti/litas ⁊ groſſities pꝛopꝛie. ſ. ꝓut ſunt qualitates ꝑtinētes ad naturalem rei ſubſtātiaȝ: ⁊ nō ad habitudinem: ſolum cōſi derat medicus in ſpiritibus ⁊ humoꝛibus. ſi ergo elementa conſiderentur vt ſunt principiuȝ ſecūdaruȝ qualitatum in coꝛpoꝛe: vel in aliqua ipſius re naturali: tunc dicit medicus cōia elementa miſtoꝝ eē coꝛpoꝛis ſanabilis elementa. Eo/dē quoq; modo ſi conſiderētur vt ſunt p̄ncipia quarūcūq; qualitatum in rebus non naturalibus.

Cōſidera/tio d' el'nt̄ vt g'uia et leuia ſunt nō eſt me/dicinal' ⁊ q̄ño ē me/dicinalis.

¶ Propter has igi/tur cōſiderationes dicit ꝙ elemēta ſunt terra/ ⁊ aqua/ ⁊ aer/ ⁊ ignis. in quibus cōſiderat quicq̄d poteſt eē p̄ncipiuȝ imu/tationis ſanabilis coꝛpoꝛis inquātuȝ ſanabile. hec aūt ſunt groſſities: ⁊ ſubtilitas: ⁊ grauitas: ⁊ leuitas: ⁊ qualitates cō/plexionales. nam cetera cōſiderabilia vtplurimuȝ reducū/tur ad iſta: q̄a fluxibilitas ⁊ ſoliditas ad humiditateȝ ⁊ ſic/citatē reducunt̄. raritas v̄o ⁊ denſitas ad ſubtilitatē ⁊ groſ/ſitieȝ. ¶ Scire igitur opȝ medicuȝ ꝙ terra eſt groſſa ⁊ gra/uis: frigida ⁊ ſicca. Unde frigiditas ⁊ groſſities: aut graue/do cum ſiccitate. māliter a terra cauſantur in q̄buſcūq; cō/miſtis coꝛpoꝛib⁹ ad ſanabile coꝛpus relatis. Aqua v̄o poſt terram groſſa ⁊ grauis eſt: frigida ⁊ humida. ꝓinde graue/do cuȝ frigiditate ⁊ humiditate ab ea cauſatur. Aer v̄o ſub/tilis ⁊ leuis: ⁊ calidus ⁊ humidus eſt. ⁊ pꝛoinde eſt cauſa le/uitatis cum humiditate ⁊ ſuaui caliditate. Ignis v̄o ſubti/liſſimus ⁊ leuiſſimus ⁊ calidiſſimus atq; ſiccus. vnde leui/tas cum ſiccitate: ⁊ acuta caliditas cauſatur ab eo. ¶ Et ex his pȝ ꝙ medicus non diffinit elementa ſ̄m q̄ ſunt p̄nci/pia motus ad vbi. ſed ſ̄m ꝙ ſunt alterationis p̄ncipiuȝ. Et idem dicit ꝙ terra eſt elemētuȝ per qđ omne coꝛpus rela/tuȝ ad coꝛpus ſanabile ꝑticipat frigiditatē: ⁊ ſiccitatem in ſuba groſſiſſima de rōne ſui. Aqua ꝑticipat frigiditatem ⁊ humiditateȝ in ſuba mediocriter groſſa de rōne ſui. aer v̄o caliditateȝ ⁊ humiditatē in ſuba mediocriter ſubtili ⁊ leui. Sȝ ignis calidus ⁊ ſicc⁹ in ſuba ſubtiliſſima ⁊ leuiſſima.

¶ De complexionibus. Cap. III.

Complexio v̄o eſt qualitas in ꝯmiſtis coꝛpoꝛibus ꝓueniens ex mutua actiōe primaꝝ: ⁊ ex h̄ pȝ ꝙ nulla com/plexionalis q̄litas eſt in ſūmo niſi in el'ntis. naȝ in miſtis mutuo ſe frāgunt. donec ꝑueniāt ad il lud mediū in quo ſp̄ēs aliqua cōmiſti coꝛpoꝛis pōt conſti/tui: mediuȝ aūt illud in quo ſp̄ēs aliq̄ ſaluari pōt tātam hȝ latitudinem: quāta pōt eſſe diſſimilitudo idiuiduoꝝ illius ſp̄ēi.

Qualita/tes i miſt̄ ſe frāgūt vſq; ad me^m in q̄ ſp̄ēs ſal/uat̄ ⁊ illđ hȝ latitu/dinē ⁊c̄.

¶ Oia v̄o idiuidua que infra ſp̄ēm ꝯtinētur differūt adinuicem quātum ad indiuiſibile mediuȝ complexionis. q̄ꝛ nulloꝝ cōplexio eſt oīno ſimilis in pūcto: ꝓpter quod vnūq̄dq; habȝ ſuā ꝓpꝛietatem qua differenter ab alio agit aliquid: vel ab aliquo patit̄. Hec auteȝ diſſimilitudo pun/ctualis: q̄a inumerabilis eſt: ſicut ⁊ indiuidua: nequeūt com pꝛehendi rōne vel arte: ſed operantis induſtrie relinquitur inueſtiganda experimēto iuuantiū ⁊ nocentiū: ⁊ iudicio re/gibiliuȝ coꝛpoꝝ. Sed neceſſe eſt medico hanc diuerſitatē in indiuiduis ⁊ ſupponere: ⁊ conſiderare cuȝ foꝛma operā/di circa ſingula iuxta exigentiam complexionis cuiuſcūq; mēbꝛoꝛuȝ cum in eis nō ſit eadeȝ oīno: ſed in parte aliqua manifeſte diſſimilis.

P'rie diffe/rētie ꝯpl'onuȝ due.

Tēꝑata ꝯpl'o q̄d ſit.

¶ Tota v̄o latitudo cōplexionis cu/iuſq; ſp̄ēi reducit̄ ad tēperamētū ⁊ diſtēperamētuȝ. Ideo prime differētie cōplexionum tn̄ ſunt due. ſ. tēperata ⁊ di/ſtēperata. Eſt aūt tēperata cōplexio illa: in qua p̄me q̄lita/tes mutuo ſe frāgunt in eo termino quo reſultat potiſſima diſpō coꝛꝑis ſ̄m oēȝ modū: qui ſue ſp̄ēi debet̄. Nā in vna/quaq; ſp̄ē abſolute tēperatū eſt: qđ reſpectu oīuȝ idiuiduo/rū ſue ſp̄ēi eſt tale. Qđ v̄o reſpectu aliquoꝝ dī tēperatum ſufficit reſpectu illoꝝ hr̄e diſpōnē potiſſimā.

Octo mo/dis attri/buit medi/cus tēꝑa/mētū coꝛ/ꝑib⁹ hūa/nis.

¶ Medicus aūt octo modis: vel reſpectibus attribuit coꝛꝑib⁹ hūanis tē peramētū. in nullo tn̄ illoꝝ modoꝝ dī ꝯplexio tēperata in pūcto: ita. ſ. vt illa ꝯplexio ꝑſiſtat in idiuiſibili termino: tale nāq; tēperamētū iſenſibile eſt: nec ēt eſt poſ'e ꝑ nāȝ vt coꝛ/pus aliqđ in tali ꝯplexione. ſ. idiuiſibili/ diu permaneat: vel etatis rōne: vel ꝯtinētis: aut foꝛte regimis. Un̄ tā large ſu/mit̄ hic tēperamētū: vt in q̊lȝ octo modoꝝ magnā latitudi/neȝ hēat.

P⁹ mod⁹

¶ Et p̄mus modus hui⁹ tēperamēti exiſtit ille q̊ tota ꝯpl'o hūane ſp̄ēi dī tēperata reſpectu oīuȝ alioꝝ ꝯple/xionatoꝝ. qđ tēperamētū tātā hȝ latitudinē ꝙ ſub eo cōti/nent̄ oēs ꝑticulares ꝯpl'ones hoīum quoꝛūcūq;. Ita ꝙ q̄lȝ hō dī tēperatus q̄ȝdiu viuit/ reſpectu cuiuſlȝ alterius miſti coꝛꝑis. Huius aūt latitudis termini ſūt due ꝯpl'ones extre/me. vltra q̄s ſi ꝓcederet intēſio: vel remiſſio q̄litatū oppo/ſitaꝝ. iā deſineret eē hūanā ꝯpl'o: ꝑ tāto ꝙ ſub ea nō poſſȝ aliqđ idiuiduū hūane ſp̄ēi ſaluari vel eē. Predicti v̄o ter/mini remiſſiōis: vel itēſiōis noīant̄ a q̄buſdā medicis ter/mini multitudis ⁊ paucitatis. i. multe ꝑticipatiōis vnius q̄/litatis: ⁊ modice ꝑticipatiōis oppoſite. ꝓinde dicuntur ter/mini multitudis: ⁊ paucitatis copulatiue: q̄a ſemꝑ in oppo/ſitis q̄litatib⁹ ſe ꝯcomitant̄ multa: ⁊ modica ꝑticipatio. naȝ ꝑticipās multū de vna q̄litate: modicū ꝑticipat de oppoſi/ta.

2⁹ modus

¶ Scđo v̄o mō dī tēperata ꝯplexio illa q̄ eſt medium latitudis p̄mi modi ꝑ quā aliq̄s hō dī tēperat⁹ reſpcū alio/rū coꝛpoꝝ: vel oīuȝ hoīuȝ. ⁊ ꝯpl'onē talis hoīs vocāt medi/ci melioꝛē foꝛmaꝝ abſolute. Iccirco: q̄a non ſolū reſpectu cūctoꝛum hoīum: ſed etiam reſpectu quoꝛūlibet cōplexio/natoꝛum habȝ cōplexioneȝ potiſſimam: qđ tēperamentuȝ: ſi conſideret̄ ſ̄m pūctalem rōnē. vel terminuȝ indiuidua/lis cōplexionis: non poteſt eſſe niſi in vno indiuiduo: vt pa/tet ex dictis. haberet tn̄ in eo latitudinē: qua decurreret per

diuerſas

diuersas etates ꝛ tēpora viuēdo in sanitate. Sȝ qa talis terminus isensibilis est. Ideo medicus iudicio sensus oēs cos dicit hīc tale tēperamentū: qui tm̄ huic appropinquant. vt eoꝝ recessus ab eo nequeat sensu discerni. nā si aliquo modo sensu pciperet̄: quantūcūqȝ modicū eēt: statim talia corpora saltim iudicat paꝝ lapsa. Pȝ igit̄ ꝙ ꝑm ꝯsiderationē medici tale tēperamentuȝ hȝ latitudinem nō solum etatis: ꝛ tēporis regionis: ꝛ regiminis: sed etiā latitudinē plurium indiuiduoꝝ: que largo mō possunt dici tēperata: respectu oīum alioꝝ qui non cōicant eis in tali tēperamento. Quia ꝟo terminus in quo ꝯsistit cōplexio nō cognoscitur nisi ꝑ respectum eius ad tēperamentuȝ. Ideo vt plenius hec cōplexio cognoscat̄: ꝛ comparat̄ ad verum tēperamentū. qđ sola cōprehendit̄ rōne. ꝑinde corpora que hn̄t ꝑdictā ꝯplexionē cum ad veꝝ tēperamentū cōparant̄ ꝑcipue in etate augumēti dicunt̄ esse calida: ꝛ humida in secūdo gradu. nā cuȝ illud tēperamentū verū nullo mō sensum imutet. istud tm̄ distat ab eo ꝙ in pⁱma obuiatione ad sensum manifeste imutat ipm ꝑ caliditatē: ꝛ humiditatē. Ideo si distātia ꝑm rōnem respectu illius accipiat̄: iudicabit̄ distare per duos gradus in ꝑdictis q̄litatibus: ita tm̄ ꝙ nulla complexionata magis realr̄ appropinquāt ad veꝝ tēperamētū q̄ humana corpora que iueniuntur tēperata in hoc secūdo mō temperamēti: ꝯsiderādo tm̄ cōplonē qua totū disponit̄: qualis est ꝯplexio sanguis ꝛ spirituū: ꝛ ēt cutis. Corpora ꝟo in tēperamēto ꝯstituta vtplurimū reperiūtur in habitatiōe que subycit̄ eqnoctiali: vel quarto climati. In alys aūt habitationibus rarius. ¶ Tertio ꝟo mō tēperamentū dī cōplexio cōueniens habitatoribus vniuscuiusqȝ climatis: vel regionis ad viuēdū in sanitate ꝑm exigentiam illius habitationis respectu aliaꝝ: ita ꝙ respectu ꝯplonis huius habitationis vel illius oēs habitatores alteriꝰ sunt distēperati. qm̄ in climate huius ꝯplexionis nō possunt viuere sani. Patet autē ꝙ iste modus tēperamenti latitudinē hȝ magnā: cum sub eo cōprehendant̄ oēs viuentes sani in illo climate: qui cū sint plures differunt in cōplexionibus penes plus ꝛ minus in participatiōe q̄litatum cōplexionaliū: ꝛ ꝯtinet̄ tota hec latitudo ītra duos terminos multitudinis ꝛ paucitatꝫ: vltra quos nullus in habitatione viueret sanus. ¶ Indiuiduū aūt cuius cōplexio ꝯsistit in medio huius latitudis dī absolute tēperatum ꝑm quartū moduȝ tēperamēti. s. respectu aliorum oīum sui climatis: in quo mō reperitur latitudo: sicut in 2º superius dicto. ¶ Quinto ꝟo mō dī tēperata complexio vniuscuiusqȝ īdiuidui cū comparat̄ ad complexionē alterius. Ideo qa vnūqđqȝ indiuiduū viuit sanuȝ sub īdiuiduali cōplexione ipsius sub qua nullū aliud possȝ viuere: nec ipm etiā sub cōplexione īdiuiduali alterius: ꝑꝑ qđ cōplexio īdiuidualis cuiuslibet hoīs dī eē tēperamentum ipsius: ꝛ oēs alie ꝑut est tale īdiuiduū sunt ei distēperantie. Dī ergo quisqȝ in se tēperatus cū hȝ suā ꝑpriā ꝯplexionē per quā viuit sanus ꝑm ꝙ exigit sua īdiuidualis nā: de quo tēperamēto iā pȝ ꝙ hȝ latitudinem: cū sub eo viuat quisqȝ sanus suo mō: nūc calidior: nunc minus calidus: aut siccus: aut humidus ꝑm diuersitatē etatis: ꝛ tēporis: ꝛ regionis. ¶ Cū aūt vnūqđqȝ īdiuiduuȝ hȝ mediuȝ huius latitudinis dicte in q̄nto mō. tūc dī sexto mō absolute tēperatuȝ respectu suiipsius. ideoqȝ tūc est in potissimo eē sue indiuidualis cōplexionis ꝑm medicū: vt ex supioribus pȝ: habet aliquā latitudinē: lȝ modicam cōparationē predictoꝝ modoꝝ tēperamēti. nā cū in q̄cūqȝ etate q̄sqȝ attingat talē statum potissimū sue cōplonis: cōstat ꝙ in iudicio sensus pluribus diebus viuit in eo sanus ꝑm exigētiaȝ sue sanitatis: tm̄ ꝑpter diuersitatē tēporis. aut regimis nō in eodem pūcto manet caliditas: aut frigiditas: aut siccitas: aut hūiditas. ꝛ ꝯtinet̄ hec latitudo ītra duos terminos multitudis: ꝛ paucitatis vltra quos iā esse desinit in potissimo statu sue complexiōis sicut in alys est expssuȝ. ¶ Septimo ꝟo mō temperamētū accipit̄ nō in toto corpore: sed in mēbris: ꝫ quē modū dī vnūqđqȝ mēbrū in se tēperatuȝ respectu cuiuslȝ alterius mēbri: qm̄ hȝ cōplonē per quā pficere pōt iudicio sensus opationē que sibi debet̄: respectu cuius est distēperantia oīs cōplo cuiuslibet alterius mēbri. ita ꝙ ꝯplo carnis dȝ habere humiditatē in plus respectu ossis: ꝛ os econuerso siccitatē: ꝛ sic de alys. Unde q̄diu plus siccitatis hȝ os respectu carnis: ꝛ sic de alys. tādiu dī tēperatuȝ in se respectu illius vel alioꝝ: ꝛ pȝ ꝙ istud tēperamentū hȝ latitudinē multā ꝑm ꝙ ꝯplo vniuscuiusqȝ membroꝝ qua pficit qđ suū est: intēdit̄ vel remittit̄ in aliq̄ qualitate ꝑm diuersitatē etatis: aut tpis: aut regimis. ¶ Cū ꝟo vnūqđqȝ membruȝ hȝ latitudinis mediū sue ꝯplonis: tūc dī respectu sui absolute tēperatū octauo mō tēperamēti: qa tunc est in potissimo statu sue ꝯplonis: ꝑm quē modū dī cōiter cerebrū aut cor tēperatū: ꝛ sic de alys. qđ tēperamentū hȝ latitudinē silēȝ tēperamēto sexti modi. nā sicut ex ꝑdictis pȝ semꝑ sequēs modus tēperamēti est mediū latitudis modi precedētis. ꝛ ideo minorē hȝ latitudinē: sed tm̄ ꝑm medicū habȝ aliquā: vt iā patuit. ¶ Sicut aūt humana spēs dī tēperata respectu oīum aliaꝝ spērū: qa maxime appropinquat vero tēperamēto: sic iter mēbra hūana cutis dī absolute tēperata respectu oīū alioꝝ mēbroꝝ ꝑꝑ rōnē eādē. ꝛ ideo ꝯñter sola cutis hūana iter oīa ꝯplonata maxime appropinquat vero tēperamēto. ꝛ ex ea in pte hȝ hūanuȝ corpus. vt dicat̄ absolute tēperatū respectu oīuȝ alioꝝ. ꝛ ista tēperantia cutis est cutis manuū magis tēperata. ꝛ ꝑcipue cutis vole manꝰ. ꝛ maxīe in vētriculis q̄tuor digitoꝝ ꝛ pollicis. ¶ Intēperata ꝟo ꝯplo est illa in qua corpus cōplexionatū recedit a potissima dispōne per dñiū alicuius q̄litatū pⁱmarū. ¶ Ex quo pȝ ꝙ cuȝ in nulla cōplexione possit dñari qualitas aliqua: nisi simplex vel cōposita: tūc oīs intēperata cōplexio: vel simplex erit vel composita. Simplex ꝟo est in qua tm̄ vnica ꝛ tm̄ vna dñat̄ q̄litas: nec dī simplex: qa nihil pticipet aliaꝝ. cum hoc sit ꝯ rōnem ꝯplonis: q̄ est q̄litas cōposita ex quatuor pⁱmis: sȝ qa iudicio sensus vna illaruȝ tm̄ sue opposite dñat̄. Cōposita ꝟo est in qua dñantur due. ꝛ q̄libet istaꝝ est quadruplex. ꝛ sic in vniuerso cōplones sunt nouē. s. vna eq̄lis ꝛ tēperata. ꝛ octo distēperate: que sunt ca. fri. hu. sicca: calida ꝛ hu. ca. ꝛ sic. fri. ꝛ hu. fri. ꝛ sic. q̄s q̄dē cōplones nō soluȝ ꝯsiderat medicus in sanabili corpe. sȝ ēt in cūctis salubribus causis ꝑut referunt̄ ad ipsum.

¶ De humoribus. Cap. IIII.

Humor est corpus liqdū fluidū: in qđ in pⁱmis ꝯuertit̄ chilus. ꝛ ex q̄ imediate ꝯsilia mēbra causant̄. liqdū dī respectu mēbroꝝ: sed fluidū ad dr̄iaȝ tertie hūiditatis coꝝ. ¶ Ad cuius euidētiā est sciendū ꝙ tres sunt humiditates q̄ nālr̄ ꝯtinent̄ ītra mēbroꝝ substātiaȝ. Quaꝝ pⁱma est humiditas: q̄ ex ꝯcauitatibus nāliter continētibus sanguinē exsudat in porositates membroꝝ. q̄ ideo ros dī: qa minutissimis ꝛ suauibus guttis roris exsudatiōe assimilat̄. Scđa ꝟo est eadē postq̄ mēbro cepit assimilari cōplexione atqȝ colore. Uñ qa mēbri ꝯtinētis cōplone iā alterata est manifeste. iccirco cābiū dr̄: ꝛ he due hūiditates adhuc fluide sunt. Tertia ꝟo est humiditas qua ptes mēbri ꝯtinuant̄: ꝛ herēt inicē. velut glutinū: ꝑpter qđ etiā glutinū appellat̄: que lȝ in se sit liqdum corpus: tm̄ in membris actū nō hȝ fluidi. [In qđ in primis ꝛc.] Ad dr̄iam spirituū ponit̄. [Et ex quo] ꝛ etiam ponit̄ ad differētiā elemētoꝝ. ¶ Pȝ ergo ꝙ cū necesse sit hūiditates sub rebꝰ naturalibus cōprehēdi: ꝙ ros ꝛ cābium ad humores reducuntur. glutinū ꝟo ad membra. Cetera ꝟo liqda sanabilis cor

Corpa tēpata sb eqnoctiali

3ᵘ modus

4ᵘ mod°.

5ᵘ modus

6ᵘ mod°.

7ᵘ mod°.

8ᵘ mod°.

Cutis dī absolute tēpata respectu alioꝝ mēbroꝝ.

Cōplo intēperata.

Comploñes in sūma sūt nouem.

Tres hūiditates.

Ros.

Cābium.

Glutinū.

poris.sine qbus aliqñ nãliter eẽ põt vt chilus:ꝛ lac:ꝛ sperma ꝯm medicũ res sunt non nãles:qa sunt nutriẽs ꝑmum: vel supfluitates excũtes a corpore. ⸿ Humoꝝ aũt gñã q̃tuor sunt.s.sanguis/cholera/flegma/ꝛ melãcholia. Et horũ oium qdam sunt nãles.qdam inaturales. Sũt aũt ꝯm medicuz nãles illi qui ex ꝯditionib⁹ sui generis potissimas hñt. Innãles autẽ qui ab illis recedunt. ⸿ Cõditiões vo nãlis sanguis sunt he.s.vt sit in ꝯplexiõe tẽperatus ꝛ in sapore dulcis.ꝛ in suba mediocris.ꝛ in colore purpure⁹ in venis.ꝛ rubicũdus in arterys:cuius generatio est in epate ex tẽperatis chili ptibus. Locus aũt naturalr ꝯtinens sunt vene ꝛ arterie ꝛ ꝯcauitates cordis:aptus ad gñationez spũuz: ꝛ ad omnia mẽbra laudabilr nutrienda.carens aũt aliquo predictoꝝ inaturalis est. ⸿ Cõditiones vo cholere naturalis sunt vt sit iter humores in complexione igneus in substantia subtilissimus ꝛ leuissimus:in sapore amarus. in colore rubeus.clarus ad modũ subtilis vini ꝛ rubei.cuius generatio est in epate ex calidioribus ꝛ sic.chili ptibus: receptaculum eius pure cistis fellis apta per se cõferre naturali fecum expulsioni:ꝛ apertioni meatuum: quos viscositas: aut grossities alterius sube obturare potest. Que vo caret aliquo ꝑdictoꝝ innaturalis est.ꝛ sine ea potest esse naturaliter.al's non potest esse sanabile corpus. ⸿ Sunt autez innaturalis cholere famose spẽs quatuor.citrina sil'is in colore citro maturo que gñatur ex cõmistione cholere naturalis ꝛ flegmatis nãlis in omni mẽbro alio a corde. Uitellina crocea vt vitellũ oui que ex cõmistiõe grossi:ꝛ globosi flegmatis ꝛ nãlis cholere gñatur:potissime in iũcturis:ꝛ in intestinis. Alia que qa sil'is est prassio.i.succo folioꝝ porri: prassina vocaẽ:ꝛ gñaẽ ex vsu herbaꝝ:ꝛ oleꝝ acutoꝝ:ꝛ maxime viridiũ in calido stõcho. Quarta vo:qa sil'is est in colore:ꝛ in effectu erugini ẽris eruginosa dicitẽ:ꝛ ex imoderata adustiõe cuiusl3 alterius cholere in omni membro ꝑter cor gñari põt.naz pnitiosa est vt venenũ. ⸿ Flegma naturale est humor in cõplexione aqueus:in suba mediocris iter grossitiẽ ꝛ subtilitatẽ:s3 viscosus ad modũ albuminis oui crudi:ꝛ coloris ꝛ saporis eiusdez:cuius gñatio est in epate ex hũi.ꝛ fri chili ptibus:receptaculũ eius sunt vene totius corpis:aptus ex se sanguinẽ ꝯuenienter adherentẽ mẽbris efficere. Mẽbra vo corporis in defectu sanguis nutrire:s3 nõ ita pfecte. Ac iũcturas corporis in tẽperata leuitate conseruare ad motũ. ⸿ Innaturalis aũt flegmatis modi sunt quatuor:quoꝝ tres saporibus distinguũtur.s.dulce quod ex cõmistione sanguis:vel ex digestione qddam acgrit dulcedinis:ꝛ minus frigidus naturali existit:salsum qđ ex cõmistione cholere aduste:vel supercalefactiõe terrestriũ ptiuz eius causaẽ. Unde vim adipiscitẽ exiccandi:ꝛ multo minus est frigidum naturali. Acidũ ꝙ ex cõmistione nãlis melãcholie:vel alteratiõe qua frigidius naturali efficitẽ. Quart⁹ vo modus ex substãtia distiguitẽ.nam globosuz est:ꝛ multo minus liqdum naturali ꝛ ceteris:simile vitro liquefacto: proinde vitreũ dr:ꝛ ab intẽsa frigiditate coagulante causatur.ꝛ ceteris est frigidius:nulla vo alia dĩa sube diuersam a ꝑdictis causat impssionẽ.ꝛ ideo ois alia diuersitas in substãtia flegmatis ad ꝑdicta reducitẽ.nã gipseũ ad vitreum q̃d ad subam.mucillaginosuz vo ad alia ꝛ q̃cũq3 sil'ia. ⸿ Melãcholia nãlis inter humores hab3 cõplexionẽ terre.est in suba ꝛ colore velut vinũ grossiuz spissuz ꝛ nigrũ: saporẽ habẽs acerbũ.s.ex acido ꝛ põtico:mistũ velut succus prunoꝝ viridiuz cuius gñatio est in epate ex grossioribus chili ptibus.receptaculũ pure splen:apta de se orificiũ stõchi ad famem disponere ac in omni parte corporis iuuare retentionẽ inspissando ꝛ restringẽdo. Innaturalis est illa que ex q̃libet ꝑdictoꝝ humoꝝ in quouis mẽbro generaẽ p adustionem incinerantẽ.ꝓinde tot h3 diuersitates quot sunt ꝑdicti humores.nã cũ eius a quo generaẽ sapiat nãm:aliqd hab3 ꝓpriũ vnaqueq3:veluti q̃ ex flegmate gñaẽ minus est sicca ꝙ ex cholera:vel nãli melãcholia. Sil'r in colore:ꝛ sapore:ꝛ suba:ꝛ virtute differẽtes ꝓprios obtinẽt gradus:ad q̃s exquisite hũana rõ non pertingit. Sed sufficit medico spẽs huius gñis artificiali estimatione discernere. ⸿ Cognitis igitẽ humoꝝ speciebus:ꝛ quãtum ad formam sui:ꝛ quãtuz ad causas generatiõis:ꝛ receptacula.non est medico necessarium ordinem generationis naturaliuz humoꝝ ex chilo in epate ꝯsiderare:qm̃ ipsius notitia nullũ prebet iuuamẽtum in opere.cum enim virtus epatis operatur in chilo.iaz chili materia corpori obuiauit.circa cuius administratiõez supponit medicus ꝙ recte ꝓcesserit.s.ꝯm exigẽtiam corporis. ⸿ Ordo vo sequestrationis ipsoꝝ humoꝝ nãliũ a chilo nõ solum prouenit ab ipsius epatis complexione:sed ẽt a chili potentia vel aptitudine.nã in aptiori ad flegma ꝑus incipit gñatio flegmatis si epar fuerit tẽperatũ:ꝛ in aptiori ad cholerã cholere.ꝛ sic de alys.quapropter ex temperato chilo tẽperatum epar simul sequestrabit humores.

⸿ De membris. Cap. V.

Membrum est pars sanabilis corporis integralis:ꝛ solida susceptibilis sanitatis.per hãc aũt diffõnez conuenienter ostẽdetẽ dĩa mẽbri ad alias res nãles.nã cũ dr pars/cõplones/ꝛ virtutes/ꝛ operatiões separantur ab eo.causa vo integralis ab elementis secernitẽ.q̃ partes sunt tñ mãles:sed cũ solida dr ab humoribus:ꝛ spiritibus remouetẽ.susceptibile vo sanitatis additũ est ad dĩaz piloꝝ ꝛ eius qđ ex vnguib⁹ sepaẽ sine corporis lesiõe. Nã hec sub exeuntib⁹ a corpore ꝯtinentẽ. ⸿ Mẽbroꝝ differẽtias medicus attẽdit in q̃tuor.s.in mã:dignitate vel officio: corpulentia:ꝛ ꝯplexione. ⸿ In mã qm̃ ea quoꝝ possibilis est restauratio post deperditionẽ asserit Galen⁹ ex sanguie tñmõ generari:vt caro ꝛ pinguedo. Cetera vo qa deperdita non restauranẽ non tñ ex sanguie:s3 etiã ex spermate gñari dicit. In qua ꝯsideratione solũ vtitẽ sufficientib⁹ ad finez suũ:ꝛ nõ necessarys absolute:sicut ostẽditẽ ex tractatu de itentiõe medicoꝝ.ꝛ de humido radicali. ⸿ Dignitas vo vl' officium membroꝝ ex opationib⁹:ꝛ iuuamẽtis:ꝛ virtutib⁹ ipsoꝝ cognoscitur. Opationib⁹ autẽ.nam mẽbroꝝ quedaz sunt quoꝝ operationes oib⁹ mẽbris corporis sunt necessarie ad viuenduz:vel in se:vel in suo sil'i.in se qdem:vt cor/epar/ꝛ cerebrũ.hoꝝ enim opationes mẽbroꝝ in vnoquoq3 indiuiduo necessarie sunt oib⁹ alys mẽbris ad saluationez: ꝛ regimẽ vite.vt gñatio sanguinis que fit in epate ad nutritionem.gñatio caloris nãlis que fit in corde ad oẽs act⁹ vite perficiendos.gñatio aiati spũs que fit in cerebro ad exercendũ sensum:ꝛ volũtarium motũ. In simili quoq3:vt sunt testiculi.nã residuũ alimẽti a mẽbris trahere:ꝛ ad pfectionem spermatis fermẽtare nõ est neciũz mẽbris gñantis:s3 ei sil'is.s.gñandi. Sil'i vo mõ ꝛ virtutes qb⁹ in his mẽbris ꝑdicte opatiões pficiunẽ oib⁹ per ꝯñs necessarie sũt. Alioꝝ aũt mẽbroꝝ:nec opatiões ac iuuamẽta:nec p ꝯñs virtutes sunt oib⁹ neciẽ.pp qđ medici ꝑdicta q̃tuor mẽbra dixerunt eẽ ceteroꝝ fundamenta:vel radices:siue pncipia:ꝛ ab aliqb⁹ capita ꝯm quã ꝯsiderationẽ diuiserũt mẽbra quãtuz ad officiũ seu dignitatẽ in pncipalia:ꝛ seruiẽtia principalibus.sunt aũt pncipalia ꝑdicta q̃tuor. Ceteroꝝ vo q̃dã seruiunt pncipalib⁹ imediate:vt meseraice epati:ꝛ pulmo cordi:ꝛ neruus obtic⁹ cerebro:ꝛ didimus testiculis. Quedã vo mediãte alio mẽbro.vt trachea cordi mediante pulmone. stõchus epati mediãtib⁹ itestinis:ꝛ meseraicis:ꝛ oculus cerebro mediãte obtico.ꝛ renes ac lũbi testiculis mediãtib⁹ didimis. iterꝝ seruiẽtiũ principalib⁹ quedaz seruiunt defẽdo a principalib⁹ ad oia alia membra:ꝛ h⁹ vocauerunt medici

Marginalia: Humoꝝ gñã 4or. — Cõditões sanguinis nãlis. — Cõditões chole nãlis. — Si refera tur ad innãlẽ h⁹ litera bene h3: si ad nãlẽ meli or 2a. — Cõditões flãtis nãl. — Cõditões meliẽ nãl. — Que hẽat ꝯsiderare medic⁹ cc humores ꝛ que nõ. — Medic⁹ i 4or attẽdit dĩas mẽbroꝝ. — Dignitas mẽbri ex tribus cognoscitẽ. — Mẽbra pncipalia — Mẽbra suiẽtia pncipalib⁹.

medici orta a principalib⁹ duplici rõne:qa.s.cũ eis ɔtinuã/tur.ꝛ qa qḋ in eis orit̃ ad alia portant.ꝛ h̉ mõ dicunt̃ arte/rie oriri a corde:nucha ꝛ nerui faciei a cẽbro. Uene ꝟo ab epate:ꝛ seminales vie quibus sperma effundit̃ a testiculis. Quedã ꝟo afferẽdo.i.aliqḋ ad mẽbrũ cui seruiũt portan/do:sicut meri stõcho:ꝛ cãna pulmoni:ꝛ didimi testiculis.ꝛ sic de alys. Quedã ꝟo emũdando a supfluis. Quedaȝ ꝟo pparando q ab extrinsecus aduenit. Quedã sustentãdo.q̃/daȝ defendendo:vel ab iteriorib⁹:vel ab exteriorib⁹ nocu/mẽtis.quoꝝ qsqȝ exẽpla p anathomiã iueniet. Et hoꝝ oĩuȝ seruientiũ mẽbroꝝ virtutes:aut sunt ifluẽtes:aut inate tñ. sicut patebit ex distõne virtutũ. ¶ Corpulẽtia mẽbrorum cognoscit̃ per ppriã vniuscuiusqȝ mẽbri subam:ꝛ cõpõnẽ. Et quãtũ ad ɔsiderationẽ corpulentie mẽbroꝝ q̃dam sunt simplicia.q̃dam ꝟo cõposita. Simplicia dicunt̃ p tãto:qꝛ in eoꝝ corpulentia nulla diuersitas ₰m spẽm appet in pti/bus.ꝛ pinde ẽt ɔsilia dicunt̃:qa pars totius silis est rõne ꝛ noie qualia sunt arteria:ꝛ vena:ꝛ neruus:ꝛ os:ꝛ chartilago: cutis:glãdula nãlis:pinguedo:caro simplex.ꝛ ideo simpl'r dr̃:qa qñqȝ caro sumit̃ p suba cuiuslibȝ mẽbri carnosi. Cõ/posita ꝟo sunt illa in quoꝝ corpulẽtia sunt ptes diuersarũ spẽrum.ꝛ cũcta alia que ex aliqb⁹ predictoꝝ cõponunt̃.q̃/ruȝ cõpositio diuersificat formã:ꝛ quãtitatẽ:ꝛ nũero ptiũ ꝛ positione.sicut pȝ per anathomiã:ꝛ pinde:qa eoꝝ cõpo/sitio debita istis q̃tuor perficit̃ ad instar instroꝝ:vel orga/noꝝ musicaliũ:organica:vel istrumẽtalia dicunt̃.ꝛ qa etiã deputata sunt ad exercẽdũ manifestiores opatiões sanabi/lis corpis velut ad officia publica officialia noiant̃. ¶ Cõ/plexionibus etiã actualib⁹ mẽbra distinguũtur.put pprie mẽbra sunt.s.partes corpis:vt est viuẽs.naȝ coꝝ qḋdaȝ est tẽperatũ absolute respectu oĩuȝ alioꝝ:vt cutis maxie in vo/la manus:ꝛ in sũmitate digitoꝝ.ꝛ potius idicis respectu cu/ius alioꝝ mẽbroꝝ cõplexiones dicunt̃ excedere in aliqua qualitate.lȝ ɔsistãt in tẽperamẽto iustitie:vel pportionis:q̃ illis debet̃.ꝛ omnis coꝝ excessus mẽsurat̃ per cõparatio/nem ad cutẽ. Ceteroꝝ ꝟo cor est actual'r calidissimũ:nõ vt calorem a sanguie vel spiritu ɔ̃hat:imo potius eɔ̃rio cũ sit genitor:ꝛ nõ solũ fabrica sanguinis arterialis:ꝛ spũs:ȝ ho/rũ ɔtinẽtia caliditatis actualis signũ est sufficiens medico. vnde ꝛ mẽbra q̃ in suis ɔcauitatibus imediate ɔtinent san/guinẽ ₰m plus ꝛ minus actu calida ₰m veritatem esse fate/mur.ꝛ ideo post cor epar dr̃ cẽ calidius ceteris:qa cũ sit ge/neratione sanguineũ plurimũ insuper sanguinẽ ɔtinet. De/inde seqtur caro simplex q̃ est gñatione sanguinea:ꝛ spon/giositate sua plus sanguinis ɔtinens ceteris mẽbris sangui/neis excepto corde ꝛ epate.nec rectũ est dicere q sit epate min⁹ calida pter mistionẽ villoꝝ neruali:ȝ.vbi de actua/li cõplexione agit̃ que ɔuenit carni rõne sue simplicitatis: sed qa minus sanguinea in suba ꝛ minus sanguineȝ ɔtinẽs. Post carnem ꝟo simplicem seqtur musculus:dcide splen: postmodũ renes:postea ꝟo arterie:postea vene:postea pul/mo. Hec eni oĩa membra iudicio tactus tẽperati:ꝛ in corpe tẽperato.percipiunt̃ actu cẽ calidiora cute ₰m ordineȝ di/ctum:put magis ꝛ minus pticipant sanguinem in substan/tia:vel ɔtinentia sanguis in ɔcauitatibus:vel vtrũqȝ.ex his eni actualis cõplexio efficit̃ calidior nãliter cute pdicta.nã quãtuȝ ad inãlem calorem:vel lapsuȝ a nãli temperamen/to cuiusqȝ mẽbri cholera semp est causa pcipua. Inter ꝟo mẽbra que actu frigidiora cute nãliter sentiunt̃ os est frigi/dissimũ:postea chartilago:deide ligamẽtũ:postea chorda. postea ꝟo pãniculus:deinde neruus:postea nucha: postea cerebrũ. Post hec ɀirb⁹ ɔsequẽter pinguedo. Hec enim oĩa ₰m ordinẽ pdictuȝ ꝛ minus sanguinea sunt:ꝛ minus sangui/nem ɔtinẽtia cutẽ. ¶ Mẽbroꝝ aũt quecũqȝ molliora sunt cute:ꝛ humidiora sunt actu:mollissimũ aũt oĩuȝ est pigue/do.postmodũ ɀirbus:deinde cerebrũ:postea nucha:postea caro mamillaruȝ atqȝ testiculoꝝ:deinde splen: postea pul/mo.deinde epar:postea renes:ꝛ tãdem musculus. ¶ Que/cũqȝ ꝟo duriora sunt cute:sicciora sunt actu:oĩuȝ aũt os est durissimũ:postea chartilago.deinde ligamẽtuȝ.postmodũ chorda.deinde pãniculus ɔ̃ñter arterie.postea vene.deiae nerui motiui postmodũ cor/postea nerui sensus. Cetera ꝟo membra que noiata nõ sunt ad hec reducunt̃.naȝ aut car/nosa sunt:aut neruosa:vel glandulosa:vel panniculosa. Di/stinctio ꝟo per potentialem complexioneȝ non cõuenit p/prie mẽbris.s.inquantũ pars existũt viuentis aĩalis:aut sa/nabilis corpis:ȝ inquantũ mã pñt cẽ carũ salubrium sub ratione cibi:aut medicine:sicut in rebus non naturalib⁹.et spãliter in complexionatis potẽtialiter habȝ locum.

Mẽbra duriora cute.

¶ De virtutibus. Cap̃.VI.

Virtus est primũ ꝛ particulare operatio/nis principium in quolibȝ mẽbro. Primũ ad differẽtiã mẽbri:qḋ est pximũ:ꝛ i/mediatũ opationis pncipiũ.pticulare ad dĩã aie que est vl'e pncipiũ opeꝝ sanabilis corpo/ris:vt est viuẽs. ¶ Medicus aũt nõ ab essentia distinguit gñã virtutũ:ȝ ab operationib⁹ pximis:ꝛ ab ipsarũ origie: quã hñt in membris. Quãtũ autẽ ad ɔsiderationẽ pxima/rum opationuȝ tria sunt genera virtutũ/aĩalis/vitalis/natu/ralis. ¶ Dicit̃ aũt aĩalis:qa pncipiũ est illoꝝ operũ vite q̃ tñ ɔueniũt aĩali. Hec aũt opa.quãtũ ad pma gñã duo sunt tñ.s.cognitio:ꝛ mot⁹ localis:tñ quãtũ ad pxima tria dicũ/tur.s.cognitio exterior q̃ qnque sensib⁹ pticularib⁹ exercet̃: ꝛ cognitio iterior que perficitur tribus partibus cerebri di/stinguibilibus visibiliter per anathomiam:pter qḋ etiaȝ a medicis triplex asseritur esse.s.imaginatio:estimatio:siue rõ ꝛ memoria. Tertiũ aũt opus aĩalis virtutis est volunta/rius mot⁹.pinde aĩalis virtus triplex dr̃ cẽ.s.sensitiua que alio noie cognitiua dr̃ de foris:discretiua que alio noie co/gnitiua deintus appellatur. Et multi sapientũ vocant eam regitiuã.qm̃ de operib⁹:ꝛ obiectis oĩum alioꝝ iudicat.ꝛ in oĩbus aliqḋ ordinat:ꝛ ab oĩbus cõiter noie mẽtis significa/tur. Propter qḋ ẽt mens hec describit̃ esse collectio quedã triũ virtutũ.s.imaginationis estimatiõis ꝛ memorie. Ter/tia ꝟo est motiua volũtario motu:huius aũt virtutis mine/raȝ:ꝛ radicẽ pximaȝ cerebrũ dr̃ esse pro tãto/qm̃ primo il/lius opationes manifestant̃. ¶ Uitalis autẽ virtus illa di/cit̃ cuius opatione vita pncipaliter manifestat̃ in sanabili corpore.cuius fundamentuȝ predicta ratione cor dicit̃ cẽ. nam eius operationibus cessantib⁹ nulla vite operatio ma/nifestatur in corpore.nec tamẽ est econtrario. Huius auteȝ virtutis due sunt differentie:quaruȝ vna est principiũ pas/sionis in corde:a qua pcedunt gaudiũ:ꝛ tristitia:ꝛ timor:ꝛ ira:ꝛ similia. Alia ꝟo actiua dr̃:quãdo agit motu ɔstrictio/nis ꝛ dilatatiõis in pulsu:ꝛ anhelitu. In pulsu qdem q̃tum ad cor:ꝛ arterias. In anhelitu ꝟo quãtuȝ ad pulmonẽ.naȝ constrictione:ꝛ dilatatione pectoris exercentur alie virtu/tes. ¶ Uirtus aũt naturalis dicit̃ illa cuius operatione pn/cipaliter perficitur ꝛ saluat̃ natura:tam spẽi q̃ȝ indiuidui. Cuius duo sunt genera.naȝ quedã sunt qbus ministratur:ꝛ ministrate vocantur. Quedã ꝟo sunt ministrãtes. ¶ Natu/rales aũt virtutes qbus ministrat̃ sunt tres.s.gñatiua/augu/mẽtatiua/ꝛ nutritiua. ¶ Gñatiua qdem est illa que opera/tur ad hoc:vt sil'e corpus sanabili pcreetur.sunt aũt gene/ratiue duo opera:pter qḋ etiã dr̃ cẽ duplex. Primũ qdẽ opus gñatiue est imutare gñationis mãȝ in matrice ₰m q̃/litatẽ:ꝛ subam:put exigit diuersitas mẽbrorũ corporis ge/nerandi:velut mãm ossis igrossare:ꝛ exiccare:neruũ ꝟo in/uiscare ꝛ humectare.ꝛ in alys sil'r:pter qḋ hec pars gene/ratiue mutatiua cõiter appellat̃. Alia ꝟo dicit̃ iformatiua:

Tria gñã ṽtutũ. pr⁹ aĩalis.

Cutis tem/perata. Mẽbra calidiora cute.

Mens

Uirtus vi/talis.

Uirt⁹ nãl

Chola sp̃ ẽ cã calo/ris innãl'. Mẽbra frigidio/ra cute.

Gñatiua

Mẽbra molliora cute.

quoniã eius opus est informare. hoc est debitam ⁊ nãlem formã vnicuiqꝫ membro tribuere: cuius informatiue in genere sunt tot opera: quot sunt ea que ad formaꝫ mẽbri possunt esse necessaria. Hec autẽ sunt qnque. s. figura/ meatus/ cõcauitas/ asperitas/ ⁊ lenitas. Proinde informatiua oĩbus membris aliquo linearũ ꝯcursu figuram adaptat. Aliq̃ xo ꝯcaua generat aliq̃ perforata. quedã aspera. quedaꝫ lenia. quibusdam xo mẽbris diuersis ex partib⁹ totuꝫ attribuit.

Augumẽtatiua.

⁋ Augumẽtatiua xo est illa que generati corporis quãtitateꝫ nãliter perducit ad illum terminũ ad queꝫ idiuiduũ peruenire põt. q̃diu xo hec virtus operat̃ semꝑ in membris amplius deꝑdito restauraẗ ex alimẽto: ⁊ ideo surgunt notabilr̃ in quãtitatem maiorem ꝓpinquã: a quibusdã virtus pascitiua vocat̃. nam quemadmoduꝫ pastus satiatiuus membra refectionis extendit. similr̃ operat̃ virtus ista. Ab alijs xo dĩ nutriens more vulgari sicut aĩalia dicunt̃ nutriri q̃diu crescũt.

Nutritiua.

⁋ Uirtus aũt proprie nutritiua vocat̃ ab aliquib⁹ pascitiua que cibũ propinat: ⁊ introducit sicuti pascens ex se: cũ solũmõ reparat quantũ deperditũ est in mẽbris: aut cuius ꝓpria opatio est alimentũ in mẽbrorũ substãtiaꝫ trãsmutare assimilatiõe perfecta. ⁊ ꝑ hũc actuꝫ assimilatiõis seruit augumẽtatiue. ipsa tñ sanabili viuẽte operat̃ ꝯtinue.

Uirtutes ꝑdictis seruiẽtes.

⁋ Uirtutes aũt nãles que predictis seruiũt tribus: vel ministrãt. q̃tuor sunt. s. attractiua qua mẽbruꝫ attrabit id quo idiget. Retẽtiua qua retinet. digestiua qua retentum trãsmutat ab vna dispõne in aliã. vel iuuatiua simpliciter: vel min⁹ nocitiua. expulsiua qua expellit superfluuꝫ.

Uirtutes adhuc duplices inate ⁊ influentes.

⁋ Diuidunt̃ ẽt virtutes q̃tũ ad originẽ quã ꝯtrabũt a mẽbris duplr̃. nã earũ q̃dam sunt innate: ⁊ q̃dam ifluentes. innate virtutes ille que ꝓprie sunt mẽbroꝝ. Dicit̃ autẽ inata proprie virtus vniuscuiusqꝫ mẽbri pro tãto: q̃a nõ inheret ei ex mẽbri alterius influẽtia: ꝫ ex proprijs ⁊ itrinsecis sue generationis principijs. Influẽtes autẽ dicunt̃ ille que ab aliquo mẽbro alio deriuant̃. Ex quo pꝫ q̃ vnũqd̃qꝫ membrũ vel inata regit̃ tñ virtute: vel inata ⁊ influente. sufficit autẽ medico: nec obest asserere: q̃ ca mẽbra inatis soluꝫ regant̃ virtutibus. ad que sensibiles meatus a principalibus nõ veniunt. que xo ab illis emanatiões recipiũt aliq̃ meatu sensibili regunt̃ innatis: ⁊ influentib⁹. ⁋ Oꝛ aũt necessario habꝫ scire medic⁹ in ꝑdictis virtutibus est: quib⁹ instrumẽtis perficiant suas operationes in membris: vt peccata operationũ recte corrigere valeat: ⁊ ꝑfectiones ẽt ꝯseruare. ⁋ Ea igit̃ quib⁹ imediate virtutes perficiunt suas operationes in mẽbris sunt compositio: ⁊ cõplexio. oĩs eniꝫ virt⁹ exercens motũ localem per se vtit̃ cõpõne imediate. Cetere aũt virtutes vtũtur imediate cõplone: qd̃ in q̃tuor naturalib⁹ ministrantib⁹ certius medicus experit̃. nãlis eni cõplexio mẽbri: q̃a particeps est caliditatis: quãtũ mẽbro sufficit attrabere põt: q̃a xo ꝑticeps siccitatis quãtũ sufficit retinere: q̃a xo humiditatis expellere: q̃a xo caliditatis ⁊ humiditatis digerere. sicqꝫ fit vt q̃litas vna cõposita ex diuersis diuersarũ sit operationũ ꝑncipiũ. cui etiã vlterius calor naturalis: ⁊ spũs a corde fluẽtes nãliter seruiũt.

Uirt⁹ cõplonũ medic⁹ dicit eẽ 4or ⁊c̃.

⁋ Quãuis autẽ nõ sit in mẽbro nisi vna qualitas actualis. s. cõplo: qua perficiũt suas opationes oẽs nãles virtutes eius. Medic⁹ tñ quatuor dicit eẽ distinctas: nõ q̃a sic membrũ realr̃ iformet̃: ꝫ q̃a sic exigit forma mẽtalis ꝯsiderationis in opere medicãtis. vt sciat alũnus artis q̃ lapsus cuiusqꝫ nãlis virtutis in quolꝫ mẽbro qualitatib⁹ distincte alterantib⁹ recte corrigit̃. Jta q̃ peccãte retentiua distincte sufficit exiccare quãtuꝫ: ⁊ q̃uolibꝫ mẽbrum idiget. Expulsiua xo debilitata necesse est humectare distincte: sicq̃ quoqꝫ mõ de ceteris q̃litatib⁹ opꝫ intelligi. Proinde notabilr̃ dicit virtutes membri opari cũ eis: nõ mẽbrũ informari ab eis.

Medic⁹ oẽs q̃litates vocat actiuas.

⁋ Ex his xo patebit vtiqꝫ rõ. ꝑꝑ quã medicus vocat oẽs q̃tuor q̃litates cõplonales actiuas: vl' opatiuas seu effectiuas. sicut ex Gal. pꝫ in multis locis. Et vna q̃dẽ est: q̃a sunt ꝑncipiũ actiuum nãliũ opationũ in corpore tãq̃ instra virtutis. Alia xo est: q̃a per se faciunt imutationes: ⁊ alteratiões in sanabili corpore: nã siccitas ⁊ humiditas: ita bñ ꝭm 'uaꝫ nãm alterant corpus faciendo impssionẽ in eo sicut ⁊ relique due. ꝫ non ita cito: aut fortiter. Cõsiderare xo has ꝭm q̃ adinuicem se habẽt in transmutationib⁹ physicis solius est nãlis.

⁋ De operationibus. Cap. VII.

Operatio mẽbri quãdoqꝫ ꝓprie accipitur. quãqꝫ iproprie. ꝓprie q̃dẽ operatio membri dĩ effect⁹ manans a virtute ipsi⁹. Jmproprie xo ⁊ large quãqꝫ dĩ opatio q̃dlibet iuuamẽtũ qd̃ mẽbrum ꝑbet: vel cõpõne: vel suba veluti q̃ craneũ ꝓtegat cerebrũ: vel intestina matrici prebeãt molle stratũ. ⁋ Opationis aũt ꝓprie duo sũt genera: nã q̃dã est simplex. q̃dã xo cõposita. Simplex aũt est q̃ ab vna tñ virtute ꝑficit̃. Composita xo q̃ a diuersis. Cõpositaꝝ aũt q̃dã sũt que ꝑficiunt̃ a diuersis virtutibus vni⁹ gñis: sicut est segregatio vrine: ⁊ alioꝝ humoꝝ a sanguine. nã hec opatio exercet̃ ꝑtiꝫ expulsiua epat̃: ꝑtiꝫ xo a attractiua quorũdã alioꝝ mẽbroꝝ: ⁊ ambe sunt nãles. Quedã xo ꝑficiunt̃ a v̄tutib⁹ diuersoꝝ generũ sicut transglutio. ꝑtim ab attractiua nãli. ꝑtiꝫ xo ab aĩali motiua que lacerti meri operat̃. Et sicut fames in ore stõchi: ꝑtiꝫ nãli attractiua mẽbroꝝ inaniente ipsum: ꝑtiꝫ xo ab aĩali sensum inanitionis prestante. Hanc autem diuersitatem necesse est medico in cunctis operationib⁹ subtiliter perscrutari.

⁋ De spiritibus. Cap. VIII.

Spiritus est vapor subtilis ⁊ peruius ex nãli sanguine gñatus ad deferendũ virtutes ifluẽtes a ꝑncipalib⁹ mẽbris ad alia: ⁊ eoꝝ opationib⁹ seruiẽdũ. Per hoc q̃deꝫ q̃ vapor est a ceteris reb⁹ nãlib⁹ separ̃: ꝫ subtilis ⁊ peruius dĩ ad d̃iaꝫ grossi ⁊ caliginosi vaporis ex quo gñatur pilus. Quia xo ex eo. n. nãliter clara subtilis peruius vapor gñari põt. Additũ est ex nãli sanguiẽ gñat⁹. Qm̃ autẽ ex nãli sanguie vapor alius nãe inutilis gñatur subiungit̃ ad deferendũ ⁊c̃. que dicta sufficiẽtia sunt quãtũ ad medicũ. Nã in ordine ad sanitatẽ recte dĩ spũs lator virtut̃: vl' subm deferẽs eam cũ ꝯstet ipm esse vaporẽ ⁊ per eius absentiam opationeꝫ cessare. ⁋ Si xo dicatur interdũ subm esse sanitatis: eo q̃ fert qualitatem: qua in parte constituit̃ actualis mẽbri cõplexio: siue fluens. ⁋ Sufficiẽter cõprehẽdi põt in eo q̃ dĩ eẽ instrumẽtũ virtutis operationẽ suaꝫ cum eo perficientis inquãtũ mẽbrũ quo fit operatio ꝑ spirituꝫ ad hoc perfecte disponit̃ qualitatibus eius. Uñ q̃a lator est qualitatũ informantiuꝫ aliqualr̃ mẽbrũ sine quibus non posset operationes perficere. ideo medicus eũ dic̃ virtutis latorẽ. Nã oẽm qualitatẽ que principiũ est operationis aliquo modo vocat virtuteꝫ: nec per eam intelligit hic potẽtiam anime.

Spũum tria gñ̃a.

⁋ Spirituũ genera tria sunt: queãdmodum ⁊ virtutũ quarũ latores existũt. s. vitalis naturalis animalis. vitalis aũt in sinistro cordis ventriculo generatur. ⁊ abinde per arterias ad cetera membra peruenit: sicut ⁊ naturalis calor exide fluẽs. Jta q̃ calor ⁊ spũs teste Gal. subiecto sunt idem. vꝫ. vnus vapor: sed sola differũt ratione. naꝫ idem vapor inquantũ calefacit mẽbra tẽperate merito calor dĩ naturalis: q̃a xo sub forma vaporis insensibiliter spirat in membro: ⁊ penetrat ꝭm oẽs virtutes spũs appellat̃. Reliqui xo spũs: ꝫ subto nõ differãt a vitali: rõne tñ differentes sunt. Uitalis eni cũ ab epate fuerit iformatus nãlis efficitur. ⁊ exinde per venas cũ sanguine ceteris distribuit̃ mẽbris: ⁊ ꝓpterea dicit medicus ipsum oriri ab epate. Cũ aũt idem vitalis a cerebro informat̃ ad alias actiões exercendas

cendas transit in animalez.ꝛ ex eo per nuchaz ꝛ neruos ad cetera mēbra ferť.vnde qꝛ ꝓximo constat ipm̄ oriri a cerebro.medicus dicit cerebrum esse mineram eius.

¶ De rebꝰ annexis rebꝰ nālibus:ꝛ p̊ de sexu. Cap.IX.

RES naturales secūdarie ꝛ ꝯsequentes sunt q̄cūqꝫ aliqua predictarum sequunť nāli necessitate.sunt aūt quatuor.sexus/etas/color/ꝛ habitudo:quarum etas:ꝛ habitudo sequuntur complexionez velut causam efficientem:aut formalem.Sexus autem ꝛ color:partim sequuntur cōplexionem.partiz autem naturalē cōpositionem mēbrorum.¶ Sexus eni cuz sit dr̄ia corporum quantum ad organa gn̄ationis constat ꝙ sequitur diuersitatez cōpōnis illoruz organorū tāqꝫ p̄ncipiū formal'r distinguens eius dr̄ias.s.marem ꝛ feminam:cuius compositionis diuersitas pz per anathomiā mēbrorū. Sequiť ēt complexionez sicut cām efficientē disponendo ad generationem maris ꝛ femine:ꝛ etiam sicut causam formalem distinguentem in quolibet. Nam masculus de ratione sexus calidus est ꝛ siccus:vel minus humidus. Femina ꝟo frigida ꝛ humida.ꝛ ideo naturaliter abundat superfluis ad organa generationis tendentibus.

¶ De etatibus. Cap.X.

ETAS ꝟo cum sit differentia durationis viuētis ex imediatis ꝛ corporalibus p̄ncipijs vite causata.s.ex calido ꝛ humido viuifico sequiť caliditatē ꝛ humiditatez tāqꝫ p̄ncipiū effectiuū.ꝛ iterū ēt seq̄tur aliā cōplexionē.s.tāqꝫ p̄ncipiū distinguēs eius dr̄ias.¶ Que sunt quatuor.adolescētia/iuuētus/senectus/ꝛ senium.¶ Adolescentia est etas in qua ꝺm omnem diametrum crescūt mēbra.Unde qꝛ in tali etate abundant corpa calido ꝛ humido viuifico:ideo respectu sequentium talis etas ca.est ꝛ humi.manifeste ꝛ extenditur vsqꝫ ad.25.annum ad plus:lz in calidis regionibus citius termineť:velut in terra ethiopie: quibus senium aduenit in.30.anno.ꝛ in quibusdaz etiā meridionalibꝰ habitationibꝰ nobis vicinis:vtplurimū in.28. anno finitur totaliter crescendi potentia.¶ Juuentus autē est etas:in qua cessat crescendi facultas:ꝛ corpus ꝺm nature cursuz stat in sua perfectione ꝛ in membris ꝛ in virtute. Unde qꝛ sistiť membrorum extensio:ad quā humidū disponebatur:rōnabiliter in illa etate minus esse censeť q̄ꝫ in p̄cedenti.ꝛ ideo dr̄ etas sicca:ꝛ isup calida:qꝛ nōdū viuificū humidū tm̄ est diminutū qn fouere valeat calidū sufficiens ad plenam informationem totius.Ex quo pz:ꝙ lz in membris decrescentibus calor viuificus sit in eodem gradu intensionis:sicut viuenti conceditur sub latitudine spēi. quem gradum radicem nominauerūt quidā.tm̄ in crescentibus maior est ratione subiecti q̄ꝫ in iuuenibꝰ iuxta ꝓportionem corporis.nam in illis comparatione suorum corporum plus est de humido viuifico q̄ꝫ in istis respectu suoꝝ: qđ ꝓprio sermone notauit ille doctor egregiꝰ dicēs eos plurimū habere calorem inatum.nec dicit intensiorē. Jntēsior enim apparet in corpore minus humido sicut in corporibꝰ iuuenum. Hec igitur etas sequitur complexionem calidaz ꝛ siccaz:velut principiuz formaliter distinctiuū eiꝰ ab alijs quātum ad qualitates cōpl'onales.Ad plus autē extendiť vsqꝫ ad.40.annuz:ꝛ infra citius:aut tardius attingit terminum ꝺm regionum diuersitatē.Cōsueuit aūt hec etas virilitas appellari ꝑꝑ perfectionē.ꝛ a q̄busdam etiā etas statiua:qꝛ iudicio sensus in vno tenore ꝑmanent in mēbris ꝛ in virtute.¶ Senectus ꝟo dr̄ illa etas in qua corpus ꝺm cursuz sue duratiōis nālis manifeste percipit defectū:solūmō in virtute:vt visum ebetari:auditū ingrossari:motuz durescere:venerem sopiri:qđ ꝯtingit nāliter ꝓpter diminutionez īnati caloris sequentis defectū sui subti.s.humidi viuifici:ꝓpterea formal'r respectu p̄cedētiū etas frigida cēseť ꝛ sicca.si eni̇̄ seruauerit eādem formaz regimīs in hac etate quā in p̄dictis:ꝓculdubio sentiet in effectibꝰ virtutes diminui.vltimus aūt extēsionis sue terminus est octuagesimus annus.¶ Seniū ꝟo etas est in qua mēbra corꝑis absqꝫ cā exteriori manifeste diminuunť.Uñ ꝛ corporis statura curuari ꝛ mēbra rugari ꝛ ꝯhi non desinunt vsqꝫ ad vltimū instans vite ꝑꝑ nimiū defectū inati caloris ꝛ humidi.quapꝑ frigidior est:ꝛ siccior est essential'r ceteris precedētibꝰ:sed aquosis humiditatibꝰ idigestis est abūdantior.ꝛ inde etiaz medici denoīant eā humidā. Jnnuentes ꝙ rōne illiꝰ humiditatis potius q̄ꝫ rōne siccitatis eēntialis indiget mediciali regimine.huius aūt etatis mors nālis est terminꝰ:ꝛ ꝓinde dr̄ etas mortis.¶ Jnter has aūt etates medicus tm̄ in etate crescentiū distinguit notabiles ꝓportiones:in q̄bꝰ nō solum crescentiū dispōnes varianť quantū ad generationes mēbroꝝ in eis:queādmodū explicat Hippocratis doctrina:sed etiā idigent vario regimīe sanitatis.Prima igiť crescentie ꝑs est etas lactātiuz que tribꝰ ad plus ꝑficiť annis. Sequēs aūt est dentiū plantatiua:que vsqꝫ ad octauuz annum extēdiť.q̄ lz quātū ad duales:ꝛ q̄druples.7.vl'.8.mēse incipiāt.tm̄ qꝛ illoꝝ mutationē ꝛ molariū plātationez in sequētibꝰ annis ꝑficiť.ideo attribuiť illis.Tertia etas concussionis dr̄.ideoqꝫ tūc iā manifestissimo motu currendi ꝛ ambulandi corpus ꝯcutiť.Tēpus aūt lactantiū īfantia dr̄. sequētibꝰ ꝟo duarū spatiū pueritia stricte noīať:que vsqꝫ ad initiū pubertatis extēdiť.qn̄qꝫ tm̄ pueritia sumiť large: scz pro toto spatio pubertatis:infra qđ ad plus in oī parte corꝑis pili nascunť:que vsqꝫ ad.25.annū extēdiť.ꝛ sic accipit pueritiā Gal'.in illo afor.5ᵉ ꝑtic.Ptisis fit maxīe ꝛc̄.Est autem pubertas vltima pars adolescētie in qua pili oriri: ꝛ superfluitates q̄ sunt p̄ncipia gn̄ationis incipiūt resolui a corpore:vt sperma in masculis:ꝛ in femīs mēstrua:ꝑꝑ qđ etiā dicitur etas pollutionis:ꝛ in feminis vtplurimum incipit in duodecimo anno.in maribus ꝟo in.18.

Etates q̄tuor.

Adolescētia.

a'ſs in.18.

Juuētus.

Senectus

Senium.

Diuisio adolescentie i alias etates.

¶ De coloribus. Cap.XI.

COLOR in genere ꝯsideratus ꝓ tāto res eē ponitur naturalis:qm̄ sine ipso in genere corpus sanabile neq̄t eē.¶ Sz quēadmodum humor innaturalez:ꝛ in nō naturalem diuiditur:sic ꝛ color. Naturalis autē est ille:qui conuenit corpori ex inatis p̄ncipijs.qui ꝟo ex supuenientibꝰ accidit inaturalis est ei.Et vterqꝫ q̄dez considerať a medico in illis partibus corporis:in quibus color est sensui manifestus.Et he partes sunt q̄nque.s.cutis/vngues/pili/ꝛ oculi/atqꝫ lingua:sed in cute:ꝛ lingua:ꝛ pilis:ꝛ vnguibꝰ: color a qualitate cōpl'onali causať.in oculis ꝟo ꝑtim a cōplexione:partim ꝟo a cōpositione.¶ Ea ꝟo parte qua sequitur cōplexionez sciēduz est:ꝙ q̄dam colores in p̄dictis partibus causanť īmediate a qualitate cōpl'onali. quidam ꝟo mediante corpore aliquo habēte potētiam tingēdi ꝛ colorandi.¶ Aduertendum igitur est ꝙ in vnguibus:in cute: ꝛ superficie lingue:color naturalis est ille qui conuenit eis ratione humorum naturaliter dominantium corpori. Nā de se carent determinato colore:ita vt nō colorata proprie possint dici:sed eam habent naturaliter qualitatem visibilem:per quā disponuntur ad oēs colores suscipiendos:q̄le est gipsum transparens:ꝛ tales apparent in absentia humorum vel aliorum tingentium.sicut in syncopi.dū tamen ꝑ aliquod agens extrinsecum vel inaturale non amiserint p̄dictam transparentiam.Simplex igitur color in eis singulariter causatur ab eo humore:cuius colorem repn̄tat. Sz cōmistus color ex al.ꝛ ru.a temperamento humorum causatur. Jnnaturalis autem color ipsorum res est que a mor

Color ꝛ' nāl' ꝛ nō nālis:ꝛ q̄mōvterqꝫ a medico ꝯsidereť.

Angues cutꝭ ꝛ suꝑficies lingue de se carēt ðterminato colore.

bo causatur vel ab eo:quod iā esse incipit causa morbi:vel dispōnis inālis. Et ideo ꝓprie nō. cadit iter res nāles ei⁹cō sideratio:tn̄ vt clarior sit de colorib⁹ doctrina:ꝛ hic ꝛ in rebus ꝯ nām:dicamus hic ꝙ color inālis iterdū causat̄ imediate a corporib⁹ colorātib⁹ appropinquātib⁹ eis. Interduꝫ vo sola actiōe q̄litatis alterātis. Colorātiuꝫ aūt corpoꝝ q̄dā adueniūt ab extrinseco sicut in barbaris maxie mulieribus ꝛ genas ꝛ labia ꝛ vngues alcana tingentib⁹. ꝛ sicut iterdū lingua q̄busdā masticabilib⁹ colorat̄. Quidā aūt ab intrinseco manāt sicut humores ꝛ vapores ab eis resoluti. q̄ruꝫ motus ad p̄dictas ptes:vel a p̄dictis imediate semp cātur ab opere expulsiue virtutis mēbrorū tn̄. vel expulsiue simul ꝛ attractiue. Q̄ aūt virtutes has stimulat:aut est res ꝯtra nāꝫ:vt in icteritijs morpheis ꝛ in motib⁹creticis morboꝝ ꝛ in ipsis morbis. Aut nō nālis velut in accn̄tibus animi. vt verecūdia vel conat⁹nimius recipiēdi anhelitū. aut notabilis meri potus maxie noui:vel eruce comestio. q̄b⁹ cogit̄ sanguis ad faciē eleuari:vel fugere ab ea:queādmoduꝫ in timore:vel vaporeꝫ ad liguā eleuari sicut ꝯtingit in acutis calidis febrib⁹. A sola vo actiōe qualitatis alterātis colorant̄ ināliter ex obuiatione exterioris corpis actualr̄ imutātis cū excellēti calid:tate:aut frigiditate:sicut in cauterijs pꝫ:ꝛ in regionib⁹ in q̄b⁹ excedit aer in p̄dictis qualitatibus. Talia aūt corpora colorāt p̄dicta membra dupl'r. s. imutando ipsa mēbra in se:ꝛ etiam imutando humores eis suppositos:quas immutatiōes facit aer manifeste in cute.

¶ Piloꝝ autē colores ab eisdē causis oriunt̄:sed differūt pro tāto. q̄a nō colorant̄ ab humoribus nisi mediāte vapore:qui mā est ipsoꝝ. Qualitas autē complexionalis colorat pilos dupl'r. vno q̄dem mō gn̄ando vaporē p̄dictuꝫ:aut alterando ipm̄:aliter vo imutādo ipm̄ pilū iā gn̄atū. ¶ Inter q̄litates aūt p̄ncipal'r a caliditate ꝛ frigiditate causant̄ colores. albedo q̄dem ꝛ plūbeitas a frigiditate. nigredo vo rubedo ꝛ ruffedo ꝛ citrinitas atq̄ꝫ viriditas in p̄dictis mēbris a caliditate causantur:lꝫ nigredo ꝛ viriditas ab intensiori vel adurēte. viriditas tn̄ raro a sola qualitate generatur in eis:sꝫ a tingēti humore:vt cholera viridi vel sanguine ꝯgelato:sed color ex albo ꝛ rubeo cōmistus causat̄ a tēperamento qualitatū.

¶ Colores aūt oculoruꝫ attendūtur in duabus oculi partibus. s. in coniunctiua:que vtplurimuꝫ alba est ex sua naturali cōplexione. ceteri vo colores apparentes in ea causantur ex humore tingente. raro auteꝫ ex sola qualitate. Attendūtur etiā infra ambitum corneę:vbi q̄tuor vtplurimum colores apparēt:quoꝝ duo sunt niger:ꝛ alius inter ceteros vicinissimus albedini. proinde subalbidus dicit̄:ꝛ frequenter apparet in oculis recēter natoꝝ:ꝛ est sicut color apparens in vitro claro ꝛ pleno aqua turbida. grossā eni diaphaneitas albedini vicinat̄ sic̄ in albumine oui. Alij vo sunt glaucus ꝛ varius:ꝛ hi q̄dem quātū ad formā coloris absolute ꝯsideratā medij sunt p̄dictoruꝫ:q̄a nec tātū participant de forma nigredinis quantū niger. nec tātum de forma albedinis quantuꝫ subalbidi:quemadmodum sensus discernit. Ita ꝙ ſm hoc iudiciū glaucus vicinior est subalbido:varius vo nigro. ¶ Si aūt colores oculoꝝ p̄dicti nō ꝯsiderent̄ ſm ꝙ imitant̄ formā corpis absolute. sꝫ ſm id a quo spāliter causant̄ in oculis:tunc ꝓculdubio inuenientur extremi glaucus ꝛ niger. Id autē quo principal'r colorat̄ p̄dicta oculoꝝ regio:vt excellens Hal'. explicuit:est diuersa participatio splendoris diffusi versus corneę regionē. Ita ꝙ oculi qui plurimū splēdoris ibideꝫ participant fiunt glauci. Causas autē multiplicantes insepabiliter in predicta parte splēdorem ab essentialibus componentibus oculi docuit eleganter summe Hal'. ꝛ hec sunt. 5. scꝫ magnitudo crystallini humoris:fulgentia radiosa ipsi⁹:appropinquatio situs eius ad corneaꝫ:pura subtilitas humoris albuginei:atq̄ꝫ paucitas eius:quibus simul cōcurrentibus glaucitas in sūmo causatur. Si vo ꝑ singula sit oppositum paucissimus splēdor irradiat ptes illas:ꝛ ideo nigredinē imitant̄. Nam diaphanū splēdore carens in ꝓfundo nigrū appet:sicut pꝫ in aqua maris. Multitudo vo ꝛ paucitas spūum lꝫ in pte cause sint p̄dictoꝝ. separabiles tamē sunt ꝛ non ab essentialibus sumpte. quapp etiā nō occurrit coꝝ consideratio:vbi tn̄ agitur de inata cōplexiōe ipsoꝝ. Inter p̄dicta vo extrema. s. nigredinē ꝛ glaucedineꝫ tn̄ est medius color varius ſm plus ꝛ minus. qui ex predict ͅ medio modo concurrentibus ſm plus ꝛ minus causat̄.

¶ At vo cum p̄dicta regio oculoꝝ cōsideratur ſm ꝙ veraꝫ formam coloris participat:tunc extremi colores eius ꝛ ēt medij habēt causas alias a p̄dictis:in quibus aliqui errauerūt non aduertētes supradictam distōnē:nec etiā recolētes naturales ꝑscrutationes de colorib⁹ aīalium. Uerus igitur color infra corneā apparēs color est vuee:que in q̄busdaꝫ est nigra:in aliq̄bus vo subalbida vel pure caropos. In alijs vo maculas hꝫ sparsas hincinde:qn̄q̄ꝫ nigras:interdū ruffas:nunc vo saphyreas:ex q̄b⁹ medio modo ꝯcurrētib⁹ſm plus ꝛ minus medij colores gn̄antur.

¶ Subalbedinis igitur causa est:abūdātia hūoris aquosi ꝛ indigesti in vuea ꝛ sub ipsa sicut est in recenter natis. Et hinc est ꝙ subalbedo raro apparet in adultis:ꝛ vtplurimū non nisi in habitatoribus valde septētrionalibus:vt scotis ꝛ noruegis ꝛ sclauis:qui ꝛ albugineū aquosuꝫ ꝛ indigestū ꝛ multum habent ꝛ vueas caropinas. Et istū colorē aliqui glaucū:iproprie tn̄ vocāt:de qua glaucedie solū hꝫ veritatē ꝙ debilem causat visum:ꝛ ipotentes oculos ad itueudū splendorem.

¶ De habitudinibus corporis. Cap. XII.

Habitudines corporis a complexiōe efficiunt̄:quaꝝ vna causat̄ a tēperamēto complōnis. ꝛ hec est mediocris iter alias. ita vt corp⁹ nec egeat carne atq̄ꝫ pinguedie:nec in his ēt nimis abūdet. sꝫ vtrūq̄ꝫ participet moderate. Oēs vo alie habitudies ab itēperata cōplōne causant̄. Quaꝝ simplices q̄tuor sunt. s. carnositas/piguositas/extenuatio/macies.

¶ Carnositas vo est superabūdātia carnis ꝛ causatur a dn̄io caliditatis ꝛ hu. apte ad nutriēdū. ¶ Pinguositas vo est pinguedis supfluitas:ꝛ causat̄ a dn̄io frigiditatis ꝛ p̄dicte hu. lꝫ aūt carnis ꝛ piguedinis vna sit cōis mā. s. humiditas apta nutritiōi veluti sanguis in habētib⁹ sanguinē. ꝓxima tamē est differens. Naꝫ vnctuosa pars sanguinis ꝯuenit generande pinguedini. reliqua vo carni:ꝓpterea diuersa requirūtur efficientia. nam q̄d vnctuosum est a frigiditate soluꝫ coagulat̄:cū sit aereū:residuū vo q̄a terreū est aqueitate contēperatum:nequit a frigiditate nisi congelata coagulari:que nullo modo pōt eē viuifice operationis principiū:ꝓpter q̄d in eis coagulat̄ a calore. Cum igitur a membris diuersimode participet̄ pinguedo:iaꝫ ex cōsideratiōe vtriusq̄ꝫ causaꝝ eius dr̄ia participationis clarebit. etenim ea que ſm nature ordinationeꝫ sanguinis vnctuositate non nutriunt̄:pinguedine carent. siue calida fuerint:vt sūt epar ꝛ pulmo. seu frigida sic̄ ossa ꝛ cerebrum. Quecūq̄ꝫ vo vnctuoso sanguine nutriuntur manifestam habent pinguedinem:sed si frigida fuerint abundanter vt intestina:que lubrica ꝛ leuia conueniebat esse ratione siccarum superfluitatum pertranseuntium ea ꝛ mollia ratione membroruꝫ que sustinent vel'impellunt. Si vo fuerint calida:moderata pinguedine disponuntur:vt cor ꝛ latera:cor enim habꝫ in exteriori parte sue basis pinguedinem ad preparandam eam motui lenitate sua:vbi truncus orientis arterie frigiditate innata disponit ad generationeꝫ ipsius. Interioreꝫ vo parteꝫ lenire sufficit atq̄ꝫ mollificare fluens humiditas sanguinis:quibus auxilijs non idiguit pulmo:

pulmo:lꝫ fortiter moueatᷣ:qm̄ spongiosus est ac nāl'r mol/
lis.cordis vo dura est ⁊ dēsa suba.veꝝ si hꝰ calida mēbra
nullū per se localē motū exerceāt:abūdare pn̄t pinguedie:
maxie si fuerit remisse caliditatis ⁊ vicina frigidis mēbris:
vt renes. ¶ Extenuatio vo defectus est vel nimia diminu
tio carnis. ¶ Macies autē defectus pinguedinis:⁊ he due
habitudines a sola dn̄ante siccitate causanᷣ:posito ꝙ calidi
tas ⁊ fri.non excedant tꝑamentū.In oībus aūt effectibꝰ ad
quoꝝ generationē plures cause sūt necessarie deficiēte vna
cessabit effectus.vn̄ cū ad gn̄onem superflue carnis:aut pi/
guedinis due sunt necessarie q̄litates:vt dictū est:quaꝝ alte
ra est velut efficiēs altera vt mā:necesse est vt deficiēte hu
miditate ꝑꝑ siccitatis excessum vtrūqꝫ deficiat predictoꝝ.
Nā humiditas nutrimētalis est ipsoꝝ mā.sed ex parte vn/
ctuosa piguedinis:ex residua vo carnis. ¶ Ex quo iam pꝫ:
ꝙ excessus frigiditatis nō est necessarius ad causandā ma/
ciem:nec sil'r excessus caliditatis ad extenuationē:nisi dica
tur cā extenuationis esse ꝓ tanto:qꝛ siccitatē itroducit ⁊ fo/
uet.si vo caliditatis:aut frigiditatis excessus cū dn̄anti sic/
citate ꝯcurrat:nō alia spēs habitudinis cābitur q̄ꝫ predicte
due.differūt tn̄ ꝺm plus ⁊ minus:⁊ ꝺm accn̄a q̄ ipsa ꝯcomi
tanᷣ.Ad quā etiā dr̄iam significandā:q̄dam eis ꝓpria noia
reperiunᷣ imposita.iuxta quā ꝯsiderationē aliq vocauerūt
habitudinē causatā ab excessu caliditatꝫ ⁊ siccitatis extenua
tam maciē ad insinuandū duo.s.diminutionē carnis ⁊ pin/
guedinis ⁊ excessuꝫ diminutiōis.Eam vo q̄ a modico exces
su frigiditatis ⁊ magno siccitatis synthesim vocauerūt:vo/
lētes significare ꝙ in talibꝰ cutis adheret ossibꝰ eq̄l'r:q̄si si/
mul sita vel cōposita.i.sigillata vel coequata illis.Illam āt
habitudinē que causatᷣ a magno excessu frigiditatis ⁊ mino
ri vel eq̄li etiā siccitatis noiauerūt squaliditatē.i.bitudinē
mortificate extenuationis ꝑꝑ manifestam habitudinē sen/
sus ⁊ frigiditatē cutis. ¶ Cōposite vo habitudines ex sim
plicibꝰ cognoscunᷣ.eaꝝ tn̄ due sūt noiate.s.cōposita ex abū
dātia carnis ⁊ pinguedinis:q̄ cōiter bōa habitudo appella/
tur:⁊ ab aliqbꝰ crassitudo.tn̄ hic aliqn̄ idifferenter sumitur
qn̄qꝫ ꝓ abundātia carnis vt apud Joāniciū:qn̄qꝫ ꝓ abūdā
tia pinguedinis:vt illo afori.Crassi valde ꝺm nām.⁊ exide
etiam applicatur ad cōpositam ex vtroqꝫ:que ex tꝑata cali
ditate ⁊ abūdanti humiditate causatᷣ.Alia vo cōposita est
ex defectu vel diminutione pinguedinis atqꝫ carnis:⁊ exte
nuata macies dicitur/de qua dictum est supra.

Extenuatio. Macies. A sola siccitate causantur.

Extenuata macies.

Synthesis.

Squaliditas.

Bona habitudo.

¶ De rebus non naturalibus ⁊ primo de continente siue circūeunte corpus. Cap. XIII.

Res non nāles sūt q̄ tn̄ ad bn̄ esse sanita/
tis requirunᷣ.naꝫ sine ipsis pōt
eē corpꝰ inq̄ꝫtū sanū:sꝫ nō inq̄ꝫtuꝫ corpꝰ aut vi/
uens.vn̄ qꝛ comitanᷣ sanabile corpꝰ potētes i/
mutare ip̄m inq̄ꝫtū talis:ꝓpterea dn̄r res fore:
sine qbꝰ corpꝰ sanabile viuere salubriter neqt diu. ¶ Qua/
rū q̄dā sunt ꝑncipales:alie ꝯn̄tes.Pricipaliū vo sex sūt ge/
nera.Primū q̄dē genꝰ est ꝯtinens.Scd̄m vo genꝰ ꝓprio ca
ret noie:sed cōprehēdit sub se motū vel exercitiū ⁊ quietē.
Tertiū vo genꝰ est ꝯplonatū.Quartū aūt somnū ⁊ vigiliā
cōphēdit.Quintū vo ianitionē ⁊ repletionē.Sextū quoqꝫ
genꝰ est passio mētis:que alio modo passio cordis:aut acci/
dēs animi vel aie appellatᷣ. ¶ Cōsequētes aūt hec sūt:tp̄s:
regio/coitꝰ/ars/ludus/balneū/⁊ ꝯsuetudo. ¶ Hec igitᷣ oia:
qm̄ oppositas ꝯtinēt dr̄ias oppositas dispōnes causare pn̄t
in sanabili corpe.ita ꝙ nec tn̄ dispōnē nālem:nec tn̄ innā
lem vel ꝯ nām.ꝓpter qd̄ nec res dicunᷣ esse nāles:nec ꝯtra
nām:sed ꝓ tanto nāles esse neganᷣ vt isinuetᷣ ꝙ ex ꝑte ma
iori pn̄t corrūpere q̄ꝫ saluare corpꝰ sanabile:cū extrema in
eis ꝯcurrant longe frequētius q̄ꝫ mediū ꝓportionale corpi/
bus:ꝑꝑ qd̄ Gal.egregie dixit eē cāꝝ salubriū ⁊ nō cās salu/
bres.Pn̄t eteni egre eē:nam vt dicit si idigenti corpi appli
cenᷣ in debita q̄ꝫtitate ⁊ qualitate sanitatis sunt cāe.Si vo
non indigenti applicenᷣ:aut indigenti:non tn̄ in q̄litate:aut
q̄ꝫtitate debita sanitatē corrūpunt. Necesse est igᷣ medico:
cuius offm̄ est eas cōmensurare corpibꝰ:dr̄ias cognoscere:
qbus pn̄t corpa imutare:eo igitᷣ ordine quo regimen circa
res predictas est ordinandū:qbꝰ lꝫ corporibus ꝓsequamur
ꝯsiderationem ipsoꝝ.Prima vo ꝯsideratio circa ꝯtinens
est habenda:⁊ aduertendū est ꝙ est duplex.s.cōe oībus ho
minibus:⁊ est aer ⁊ ꝓpriū cuiuslꝫ.s.vestes ⁊ quecūqꝫ operi/
menta oīum mēbroꝝ aut aliquoꝝ.Hec duo tn̄ differenter
imutant corpꝰ.naꝫ aer imutat in superficie maxie partes q̄
detecte sūt aeri.⁊ iteꝝ in ꝓfundo precipue membra illa ad
que natura ordinauit eius substantiā ꝑuenire.Hec aūt sunt
os ⁊ nares ⁊ meatus palati ⁊ vulula/⁊ epiglotū/⁊ trachea.⁊
pulmo/⁊ cor/⁊ pectꝰ/⁊ vniuerse arterie.Cor siquidem:⁊ ar/
terie oēs que intra concauitatem pectoris ⁊ clibani ꝯtinen/
tur a pulmone ⁊ pectore recipiunt aerē ꝑ suas porositates:
cetere vo ab ex̄ ꝑ poros corpis.Predicta igitᷣ membra:⁊ q̄
in eis continenᷣ velut in corde:⁊ arterijs sanguis:⁊ spiritus
imediate imutanᷣ ab aere.Tam manifeste vo imutantur
ab eo:ꝙ medicus dicit eū nutrire spūs:⁊ augere:non equi/
dem material'r:sed effectiue.Nam temperando calorē con
sumptiuum spūum reparat deperditionem ipsoꝝ:⁊ insuꝑ
auget eos.tamen vbi medicus dicit ꝙ māliter nutrit spūs.
ita ꝙ in eoꝝ subam transeundo restaurat deperditionem
ipsoꝝ:⁊ in ꝑte auget:non obest ei.Nam siue spūs transmu/
tant aerem in sui subam:siue nō:vna est semper forma qua
potest aer spiritibus obuiare:nec pōt hoc vllo artificio va/
riari.sed cuꝫ simplex ac tale nequeat esse materia cōpositi:
vel cōmisti:asseri poterit ꝙ nutrit:vel auget spūs modo p̄/
dicto.nam calor naturalis spirituum:lꝫ vt nālis semꝑ sit tē
peratus:⁊ refrigeratione non indigens:tn̄ ꝓut intenditur a
conclusis fumositatibus eget beneficio aeris tꝑantis ad re/
parationē spūum.qm̄ calor fumositatum ipsoꝝ est cōsum/
ptiuus. ¶ Operimenta vo corporis imutant exteriora so/
lum imediate.aer aūt ꝑ se.⁊ per accn̄s imutat corpus quali
tatibus/aut suba/vel vtroqꝫ.Superficiē q̄dem corporis so
lum q̄tuor tāgibilibus q̄litatibꝰ.s.caliditate frigi. sicci. hu.
ꝓfundum aūt imutat eisdē.⁊ insuꝑ ēt visibilibus q̄litatibꝰ
⁊ suba.Nam lucidus:⁊ subtilis:⁊ purus aer spūs:⁊ sangui/
nem clarificat subtiliat:⁊ depurat:ꝓinde cor letificat:mē/
tem serenat:corpus letificat:digōneꝫ in oībus mēbris festi/
nat.Tenebrosus aūt:⁊ grossus:⁊ turbidus econtra:cor con/
fuscat:mentem conturbat:corpus grauat:digōnē retardat:
⁊ impedit/prohibens superfluitates saltem fumosas:⁊ va/
porosas cito resolui a corpore. ¶ Qn̄qꝫ etiā informatᷣ aer
a causis extrinsecis:vtpote stellis:aut mineralibus:aut plā
tis:aut animalibus aliqua in sensibili virtute qua corpus i/
mutat efficacissime:ita ꝙ qn̄qꝫ:⁊ alicubi fit venenosus:⁊ pe
stifer.alibi ēt adeo tyriacalis:vt nullis venenis ibi corpora
ledanᷣ/aut parū:sicut in aliquibus insulis Hybernie.Inter
quas ēt alique sunt in qbus nūq̄ꝫ incineranᷣ cadauera mor
tuoꝝ exposita aeri.Alios etiaꝫ effectus:tam notabiles iter/
dum iprimit corpori hac ex parte:vt spūs:⁊ cerebruꝫ adeo
temperet:⁊ illuminet ꝙ preter solitum eleuetᷣ ad occulta i/
telligibilia contēplanda:⁊ ēt ad speculanda futura:⁊ vl'r ad
omnem actum rōnis expedite ꝑficiendum.Interdum ecō
tra perturbat vsqꝫ ad ꝑmistionē rōnis:aut totalr aufert seu
ligat. ¶ Effectus aūt eius ꝑ accn̄s inumerabiles sunt:sꝫ in
cōmuniter accn̄tibus pꝫ veritas:vt in frigido aere qui con
fortat digestiuam:⁊ vires corpis in his:quoꝝ abundant vi
scera spiritibus:⁊ calore concludendo interius.calidus vo
facit contrarium in contrarijs educendo. ¶ Scire igitᷣ me
dicum expedit a quibꝰ causis imutari potest aer: qui circa

Principales.

Cōsequentes.

Cōtinens duplex cōmune ⁊ ꝓprium.

Quō aer nutriat ⁊ augeat spiritus.

Aer lucidus.

Aer tenebrosus.

Aer adūstis causis informari pōt ⁊ corpus imutat.

Mutatio nes aeris a corpibus celestib⁹.

nos est a virtute celestiũ corpoꝝ:ꝛ elemẽtaliũ. A celestib⁹ ꝟo corpib⁹ multipl'r imutat̃:ꝛ in diuersis tpoꝝ spatijs ꝑꝫ diuersitatẽ eoꝝ:que oĩa.lꝫ expediat medicanti precõside/rare.verũtñ ex scientijs pambulis inuestigata rememorat. Inter imutationes aũt que in aere fiunt a predictis corpib⁹ manifestiores sunt:q̃s motu suo facit sol in q̃tuor anni ptibus.ꝛ post has q̃s facit luna in q̃dris mensiũ. Aeris aũt di/spositio nãlis:ꝛ cõis in q̃tuor anni tpibus manifestã hꝫ di/uersitatẽ in medio cuiusqꝫ illaꝝ ptium. In extremitatibus aũt cõicant sibiũnicẽ.ꝛ igit̃ in medio veris ꝑm cõem cur/sum solis aer est tpatus in q̃tuor q̃litatib⁹:ꝛ ab eo tp̃s tẽpe/ratũ denoiatur.tale ꝟo est illud qd̃ de se corp⁹ in sua dispo/sitione ↄ̃seruat:nec aliq̃ q̃litate manifeste alterat ipsuꝫ:qm̃ nec calore facit sudare:vel estuare:nec frigore tremere:vel rigere:vel stringi:nec siccitate durescere:vel arefieri:vl' ex/asperari:vel corrugari:nec humiditate mollescere:vel tor/pere:aut reumatismis effluere' vel grauari. In medio ꝟo estatis ca.ꝛ sic.maxĩe sole ↄ̃iuncto canicule ac pagrante leonẽ. In medio ꝟo autũni tpatus est in frigiditate:ꝛ mãifeste declinans ad siccitatẽ. In medio ꝟo hyemis frigidus est:ꝛ humidus.acc̃ntal'r ãt pt ab alijs q̃litatibus in predictis tpibus iformari. In q̃dris aũt mensium mutatio aeris maxĩe manifestat̃ in tensione:ꝛ remissione frigi.ꝛ humi.

Mutatio nes aeris ab alijs e/lementis.

¶ Mutatio ꝟo que fit in aere nos ↄ̃tinente ab elemẽtalib⁹ corpo/rib⁹:vel fit ab igne actual'r:ꝛ exñti in subiectis iferioribus: vel ab aqua:vel terra:vel ↄ̃tentis in eis vel a vaporib⁹ re/solutis ab eis. Ab igne q̃dem calefit.ꝛ exiccatur:ꝛ fumo etiã conturbatur interdum.vnde si habitatio que clibanis abun dat sicca fuerit natural'r atqꝫ calida habebit aerem imode/ratum siccum:ꝛ calidũ succensis fornacib⁹. Si ꝟo nãliter declinauerit ad oppositas qualitates purificabit̃ aer ꝛ cor riget̃ frigi.ꝛ hu.excessiue. Aq̃ ꝟo per se vicinũ aerẽ infrigi/dant:ꝛ humectant:ꝛ plus dulces q̃ salse:sed ex refulgentia radioꝝ cadentiũ super eas ꝛ luminositatẽ in aere duplicãt: ꝛ calorẽ.vñ quoticũqꝫ inter solem p̃cipue meridianum:ꝛ habitationẽ mare vel magne aque medie sũt:sp est habita/tio magis calida:ꝛ aer lucidior:ita vt in estatis meridie de/litescat habitantiũ visus.maxime oculos molles:ꝛ debiles habẽtiũ. Terra q̃dẽ q̃litatibus atqꝫ situ iformat aerẽ:q̃lita tibus q̃dẽ.nã si fuerit pinguis:ꝛ lutosa humidũ reddit eũ:ꝛ grossum:si ꝟo arida fuerit:ꝛ sabulosa siccũ ↄ̃stituit:ꝛ puluerulentũ. Arida ꝟo ꝛ calculosa siccũ ꝛ puꝝ.

Terraꝝ si tus q̃dru/plex.

¶ Terraꝝ sit⁹ est q̃druplex.nam quedam in vertice montis:quedã in ei⁹ decliuio:q̃dã aũt in valle:quedã aũt in libera planicie situ/antur. In vertice ꝟo montis cõparatione ceteraꝝ partiuꝫ subiectaꝝ aer subtilissimus est ꝛ purus ab extraneis vapo/ribus:ꝛ ẽt frigidus. In valle ꝟo circa quã hincinde montes eminẽt grossus est ꝛ ipurus:ꝛ cõparatione verticis calidus ꝑpter reflexionẽ radioꝝ solarium p̃cipue in estate. In hyeme ꝟo si montes hicinde fuerint alti valde ꝑꝑ vmbrosita/tẽ frigidior est aer in vallib⁹. Aer aũt in decliuio montis in suba mediocris est:ꝛ mediocriter purus:nisi per acciñs cõ/turbet̃:veluti cũ ex vicinis paludibus vapor illuc ascẽdẽs ibidẽ reflectit̃ ꝑꝑ supereminentẽ verticẽ montis:ꝑꝑ quod aer excellenter cogit̃ igrossari.sed interdũ ibi calidior iter/dum frigidior est q̃ in vertice.iterdũ ꝟo mediocre. nam si decliuium opponat̃ septẽtrioni frigidior est:cum a vertice obumbret̃. Si ꝟo meridici calidior:cũ septentrionis flatu tegat̃.ꝛ ibidẽ meridionales radij reflectant̃. Si aũt oppo/nat̃ orienti:vel occidenti mediocriter erit calidus atqꝫ frigi dus.libera planicies est:que adeo detecta ẽ vndiqꝫ q̃ mon tes eam obumbrare non pñt.ꝛ ꝑpterea libere flatib⁹ euen tatur.ꝛ ab ortu vsqꝫ ad occasum libere recipit beneficiũ so/lis in qua mediocris est aer in oĩbus dispõnibus suis.

Aer imu/tat̃ ab his q̃ ↄ̃tinent̃ tã in terra q̃ in aq̃.

¶ Et que in terra ↄ̃tinent̃:ꝛ aq̃ imutant aerẽ:sed rarius que i aq̃. Que enim cõtinent̃ in aq̃s ipetuose fluentibus:vel in mari nunq̃ sensibil'r imutant. Que ꝟo in aquis stantibus velut aĩalium mortuoꝝ cadauera:vel putride plante nociuis q̃/litatibus ipsum iformant.

¶ Sed que in terra ↄ̃tinent̃ ipꝫ frequenter imutant. Quoꝝ quedam sunt naturalia:quedaꝫ artificialia. Naturaliũ ꝟo quedã mineralia:quedã plante. quedã ꝟo superfluitates ex aĩalibus generate.

Minera/lia.

¶ Minera/lia ꝟo imutant ꝑm exigentiã sue nature. Nam minera sul/phuris:ꝛ arsenici calefacit aerẽ ꝛ exiccat. Marcasite ꝟo:ꝛ antimonij ifrigidat:ꝛ exiccat:ꝛ sil'r in ceteris. Sil'r minera tyriacaliũ lapidũ quales sunt illi quos vocant arabes beça har tyriacalem aerẽ reddũt:ꝛ opposita venenosum:ꝛ sic de alijs.

Plante.

¶ Plante ꝟo imutant sua q̃titate:ꝛ q̃litate. Quãtita/te quidem:nam arbores alte maxĩe si dense fuerit:velut in sylua aerẽ obumbrant:ꝛ ꝓhibẽt euentari:vnde grossior ef/ficitur.ꝛ ideo minus salubris est habitatio que intra densi/tatem arborum collocat̃. Si ꝟo sylua sit ex parte septen/trionis algorem boree reprimit. Si ꝟo ex parte meridiei tpat estum. Qualitate ꝟo informat ipsum.nã temperate tẽ peramento aromatice suauitate ꝛ puritate. Fetide aũt hor/ribilitate:ꝛ in ceteris q̃litatibus sil'r:propter qd̃ valde spi/ritualia ledit:ꝛ caput obumbrari sub arbore acuti ꝛ amari saporis:vt ficulnee:ꝛ nucis:ꝛ maligranati:ꝛ maxime fetide: vt sambuci:ꝛ siĩe iudiciũ est de stramentis plantaꝝ q̃ fiunt in mansionibus.

Superfluita tes ex aiali bus.

¶ Superfluitates que ex aĩalib⁹ generan tur in terra:vel sunt exeuntia a viuoꝝ corpib⁹:aut sunt reli quie mortuoꝝ. Inter p̃ma ꝟo solũ fimus mãifeste imutat. Nam oĩs fimus q̃dẽ calefacit aerem:sed aliquis exiccat:vt columbin⁹. Aliquis ꝟo sicut vaccinus ꝛ porcinus grossum reddit:ꝛ humidũ.hoĩs tamẽ dat ei grauẽ odoreꝫ. Inter ꝟo mortuoꝝ reliquias sola cadauera sua putredine manifeste imutant euꝫ.

Resoluta taꝫ a terra q̃ ab aq̃.

¶ Que ꝟo resoluunt̃ a terra ꝛ aq̃ ꝛ a ↄ̃tentis in eis vapores sunt.q aũt a ↄ̃tentis in eis resoluuntur imu/tant aerẽ:velut ex supradictis ꝑpenditur. Et intm̃ ẽt effica/citer ip̃m imutant q̃ eius corrũpũt subam:ꝛ efficitur pesti/lens ex venenositate sua sanguinẽ ꝛ sp̃us in corde ꝛ arterijs putrefaciens ꝛ corrũpens:maxime in debilibus ꝛ disposi/tis:sicut vapores cadauerũ ꝛ mortuoꝝ ꝛ viscerũ piectoꝝ:ꝛ egrotantiũ:ꝛ in exercitib⁹ magnis p̃cipue in feruido aere acquieto:ꝛ coarctato. Qui ꝟo ab aq̃ resoluũtur infrigidãt: ꝛ humectant:ꝛ si densi fuerint:sicut in nebula eum ingros/sant:ꝛ reddunt caliginosum.

Venti.

¶ Vapores a terra resoluti:ꝛ manifeste aerẽ imutantes ventoꝝ differẽtias causant:quo/rũ p̃ncipales sũt q̃tuor iuxta celi q̃tuor cardines.ꝛ oẽs q̃dẽ ex ꝑpria natura sunt sicci:sed si maria pertranseãt:qꝫt val de aquõsa loca humiditates abinde ad vlteriores regiões ipellunt.vñ auster existentibus iter mare mediterraneũ:ꝛ septentrionẽ est humidus.exñtibus ꝟo iter meridiẽ:ꝛ mare predictũ est siccus.boreas ꝟo econtra.ꝛ idem iudiciũ est de orientali ꝛ occidentali.nam q̃busdam sunt humidi:aliq̃bus ꝟo sicci ꝑpter cãm predictam. Meridionalis aũt de se ca/lidus semper existit.septẽtrionalis aũt frigidus:ꝛ ceteri tẽ/perati.pñt tamẽ oẽs itermedijs regionibus acc̃ntales acq̃/rere q̃litates velut frigiditatẽ:si per loca niuosa:vel grandi nosa transierint:aut caliditatem ẽt:si ꝟentia deserta profla uerint.ibiq̃ꝫ maxime manifestat̃ coꝝ ipressio:vbi per fau ces cauallatas angustas valles ingrediunt̃.

Artificia/lia velut mansiões.

¶ Artificialia ꝟo in terra locata:ꝛ aerem imutantia manifeste sunt man/siones que dĩnt mã:ꝛ forma:ꝛ situ:ꝛ q̃titate ꝛ incolatu.mã quippe. Nam que de pura terra vel lapidibus:aut laterib⁹ ꝛ cemento sunt frigidũ reddunt aerem:que ꝟo de lignis: ꝛ paleis calidum. Et si solum mãsionis pauimentum fuerit lapidibus:aut lateribus:ꝛ cemẽto purior quidẽ erit:sed val de frigidus mansionis aer. Terreum aũt puluerulentum reddit:ꝛ pulmoni nociuuꝫ. Qd̃ ꝟo de forma mãsionis imu/

tat aerē est abundātia: vel defectus spiraculoꝝ. si vero man/
sio fenestrata fuerit: aut multis perforata spiraculis purio/
rē habebit aerē: q2 liberiꝰ euētabilē minusq; tranquillum.
Spiracula vero tm̄ septētrionalia frigidam ꝯstituunt man/
sionē. tm̄ vero meridionalia calidā. oriētalia vero: ⁊ occidenta/
lia medio mō. Et si mansio spiraculis caruerit velut testu/
dinosa: vel forte ꝑmanserit obturata. īpurus ⁊ grossius effici/
tur mãsionis aer. ⁊ grauis in spirando sentit̄. Et si a pluribꝰ
frequentetur celeriter calefit: ⁊ estuosus efficit̄: vt in stuffa:
egrisq; corpibꝰ residētibus ibi: ꝑcipue de sordidis ⁊ putre/
factis hūoribꝰ cito corrūpitur. ꝑꝑ hoc igit̄ sub tētorijs: ⁊ pa/
pilionibꝰ extra purior est: ⁊ liberior aer. etenī spirare potest
vndiq; ꝑꝑ raritatē pāni. Nec iō salubriꝰ ē sub diuo dormi/
re ꝑꝑ subitas alterationes aeris: ⁊ incidētia radioꝝ celesti/
um maxīe perpendiculariū q oīum sunt fortissimi. Quobrē
papiliones q a pinaculo vsq; ad mediū corio spisso tegunt̄
ꝯstat esse tutiores ad dormiendū sub eis. ¶ Situat̄ autem
mansio: vel in sup̄ficie terre: vel in ꝓfundo. ⁊ in superficie q̄/
dem subtilioris: ⁊ purioris aeris est. Subterranea vero gros/
sum h₃ aerem ⁊ īpurum: estate frigidum valde: sed hyeme
calidū ⁊ caliginosum ex ꝯclusis vaporibus: ⁊ est oī tp̄e reu/
matismis abundans. Quātitas aūt mansionis: ⁊ in toto: ⁊ in
ꝑtibꝰ est attendenda. ꝓinde lata: ⁊ alta mãsio atq; longa pu/
rissimū h₃ aerē: ⁊ oī tp̄e frigidiorē. opposita vero calidiorē: ⁊
minus puꝝ. Que vero spissos h₃ parietes atq; tectū: maxīe a
ꝑte meridiei frigidior est. ecōtra vero si spissitudinē hēat in
eisdē ꝑtibus ex parte septentrionis. Que vero ꝑdictas ꝑtes
tenues h₃: quarūl₃ q̄litatū ipressiōes defacili recipit. ¶ In/
colatus hoīum si ꝯtinuus fuerit in mansionibus aer purior
erit: ⁊ minꝰ frigidus: ac etiā minꝰ humidus. nā calore corpo/
rum: ⁊ igne purificatur: ⁊ calefit. si vero mansio diu fuerit
distincta humescit aer: ⁊ frigescit: ⁊ corrumpitur: preci/
pue si fuerit arcta: ⁊ subterranea: ⁊ spiraculis carens: aut si
antris: ⁊ foueis abundauerit intra tectum.

aēs ꝯstitu/ ta.

¶ De operimentis. Cap. XIIII.

Operimēta diuersificant̄: vel nā: vel artificio. Nā q̄dē: q̄m co/
rū mã: vel ex aīalibus: vel ex plātis accipitur.
¶ Ex aīalibꝰ aūt: vel ex mēbris: vel ex sup̄flui/
tatibus: aut vtroq;. A mēbris aūt coriū accipi/
tur de quo fiunt operimēta pedibꝰ ⁊ manibꝰ: q̄nq; cingulū
ventri. que q2 insensibiliter corpus imutant rōne materie:
ideo relinquunt̄. Ex superfluitatibꝰ autem fiūt operimēta:
q̄nq; de pilo velut lanea vestis: q̄nq; de humiditate saliua/
li: queadmodū pānus de serico. Ab vtroq; vero sumunt̄ ope/
rimēta que de pellibꝰ fiunt: quaꝝ pelliū quedā sunt aroma/
tice nāliter: quedā grauis odoris. ¶ Ex plātis aūt cōia opi/
menta: vel ex tenui cortice fiunt: vt in lino ⁊ canabo: ⁊ simili/
bus: vel ex lanugine flosculi: vt bōbace. ¶ Artificialia vero
q̄bus diuersimode corpus imutatur sūt hec. s. filatura gros/
sa vel tenuis. textura densa vel rara: lotura: cōditura: varia
cōposita: vel simplex: recens: vel antiq̄: fumigatura fetida:
vel aromatica: formᵃ lata vel stricta: tinctura diuersa. ¶ Oīa
cōiter operimēta ꝯueniunt in calefaciēdo corpus ꝑ accn̄s:
sc₃ reflectendo fumos: ⁊ vapores calidos. qui spirant a cor/
pore: ⁊ per ꝯñs rarefaciunt cutim. ¶ Differūt aūt q̄n que
pilosa sunt ampliꝰ calefaciunt. exiccant ēt: ⁊ indurant cutim
asperitate sua. lenia vero que de lino fiunt: ⁊ serico: ⁊ bomba/
ce leniunt: ⁊ minus calefaciunt: nec exiccant. imo ex nā sue
cōplonis ifrigidant. Silr̄ que de tenui filo sunt: ⁊ rara: ⁊ la/
ta minus ceteris calefaciunt. Ita vero ⁊ quecūq; simplici aq̄
lauant̄ ⁊ retentiua sunt minus q̄ que cū lixiuia ⁊ acutis: vt
sapone vel silibus abluunt̄. imo cū sunt recēter lota in pri/
ma obuiatione ad corpus actu ifrigidant. Silr̄ aūt ⁊ pelles
que condiunt̄ cū sale: surfure vel creta ⁊ recēti pinguedine

Diūsitas ex aīalibꝰ

Ex plātis

Ex artifi/ cio.

minus calefaciunt: ⁊ exiccant q̄ que cū calce: ⁊ pinguedine
antiq̄ ⁊ salsa. ¶ Opimētū aūt suffumigatū imutaret diuer/
simode ꝑ₃ exigētiā suffumigij q̄tū ad q̄litates ꝯplonales:
sed q̄tū ad odorē que aromatica sūt: seu nālr̄: seu accn̄talr̄
corꝑ ꝯfortant: ⁊ cerebꝝ atq; letificant. dū tm̄ indiuiduo ꝓpor/
tionent̄. nō enī q̄cunq; aromatica oēs delectant. que vero gra/
uis odoris sunt opantur ecōtra. ¶ Tinctura vero parū imu/
tat corpus nisi q̄tum visum delectat: aut displicet. Aliter āt
imutant ꝑm exigentiā tincturaꝝ. Nam que stipticis tingun/
tur: vt grana: ⁊ psidia minꝰ rarificāt cutim q̄ que cū acutis:
⁊ apitiuis. ¶ Iteꝝ aūt in pellibus ⁊ pilosis operimētis di/
uersa est imutandi potentia. Na₃ coꝝ quecūq; multo pilo
abundāt molli: ⁊ leui: vehementiꝰ adherēt corpi: vñ ampli/
us calefaciūt: minus tm̄ exiccant. Que vero modicū hn̄t pili
parū valde calefaciunt. Silr̄ que durū hn̄t ⁊ aspeꝝ pilum
calefaciūt paꝝ: ⁊ multū exiccant ⁊ indurant. Iterū etiā que
ex cholericis aīalibꝰ sunt: vt ex vulpibus multū calefaciūt:
⁊ exiccāt. q̄ vero ex alijs minus. ¶ Amplius aūt que sunt ex
aīalibus humidis atq; calidis pediculos fouent atq; multi/
plicāt: vt pelles agnine. Que vero ex calidis: ⁊ siccis pulices:
vt vulpine. Que vero ex frigidis: ⁊ siccis vermina raro fouēt
nisi forte sudore: vel alia sup̄fluitate sordescant.

Ex suffu/ migio.

Ex tinctu/ ra.

Diūsitas ex pillis sumpta.

¶ De exercitio siue motu. Cap. XV.

Exercitiū siue motꝰ. vno mō large acci/
pit̄: ⁊ est occupatio mēbri cu/
iusq; circa ꝓpriā opatiōnē: ꝑm quē modū exer/
citat̄ oculus in videndo: ⁊ organū auditꝰ in au/
diēdo: ⁊ olfatus in odorando: ⁊ lingua in gustu:
⁊ loquela: ⁊ dentes in masticādo: ⁊ meri in transgluttiendo:
stōchus in cōtinendo: ⁊ digerendo. nutriēs pᵐ: spūalia mē/
bra in anhelādo: ⁊ spāliter pulmo: trachea arteria ⁊ epiglo/
tum in clamore: ⁊ cantu ⁊ de ceteris cōsilr̄. ⁊ ꝑm hoc quies
dr̄ ociū corūdem ꝓprie. ⁊ dr̄ otiū ad dr̄iam somnij in q̄ mē/
bra aīata cessant ab opatione nō otio: sed potius primi sen/
sus organi ligamento. ¶ Aliter vero exercitiū stricte dr̄ mo/
tus localis per se vel per accn̄s ꝓcreatus. per se quidem: vt
ille qui lacertis: ⁊ iuncturis ꝓprijs exercet̄ in oībus: aut in
aliquibus mēbris. Per accidens vero: vt quādo mēbra alicu/
ius mouent̄ motu alterius mouentis: ⁊ mobilis sicut naui/
gatio. suspēsio: vectio: ⁊ ēt fricatio: ⁊ dr̄ suspensio: cū sedens:
vel iacens in vase: vel sede pendente in aere hincinde moue/
tur: sic pueri in cunis pendentibus. vectio vero sicut latio in
brachijs: aut cruribꝰ: aut silibus modis. Hoc aūt motu ve/
ctionis mouetur cerebꝝ moto capite: ⁊ mouetur stōchus: ⁊
epar: ⁊ splē: ⁊ similia moto clibano. ¶ Exercitiu₃ pᵐo mō
sumptū: q2 circa ꝓpriam vniuscuiusq; opatiōnē ꝯsistit sem/
ꝑ particulare est: ⁊ eius dr̄ie sunt solūmō moderatū: ⁊ imo/
deratum: moderatum aūt est illud q̄d fit circa obm̄ medio/
criter proportionatū virtuti: ⁊ in spatio tp̄is mediocris. im/
moderatū vero ecōtra. vnde moderatum exercitiū visus est
medios intueri colores: ⁊ sub luce mediocri: ⁊ in spatio tem/
poris cōpetenti: silr̄ mediocria in q̄titate: velut ex literis in
legendo: nec nimis graciles: nec nimis grossas. silr̄ exerciti/
um moderatum auditus est mediocres sonos audire: ⁊ me/
diocri mora. silr̄ epiglotti: ⁊ canne cātare: vel clamare in vo/
cibus medijs: ⁊ nō nimis diu: nec parum: ⁊ in ceteris simile
iudiciū obiectū aūt mediocre vnicuiq; est illud in quo ma/
xime delectat̄ velut optima oculoꝝ compositio in viridi.
lapsa vero magis in aliquo alioꝝ ꝑm inclinationem lapsus
ipsoꝝ. silr̄ aūt ⁊ optima compositio organi auditus in potis/
sima melodia: lapsa vero in alijs. nam sicut non oībus idē sa/
por est delectabilis: nec idem color: aut idē sonus silr̄. Mo/
ra vero mediocris est illa in q̄ mēbrum: nec grauari: nec tur/
bari ꝑcipitur: cuius terminus fatigationis initium existit.
predictū igit̄ exercitiū si fuerit moderatū: ⁊ subam: ⁊ virtu/

Exercitiū dupl'r sumit large ⁊ stricte.

Diff'e exercitij pᵐo mō sūpti sunt moderatū ⁊ imoderatum.

Exercitiū moderatū ꝟtutē ꝯseruat immoderatū debilitat.

tē mēbri ꝯseruat atq; ꝯfortat. imoderatū ꝟo debilitat: ⁊ resoluit. excellentie enim sensibiliū corrūpunt sensum. ꝓpter qd nimia lux visum: ⁊ violentus sonus auditum corrūpūt. moderata ꝟo quies ꝯseruat: sed īmoderata hebetat. ¶ Exercitium aūt ꝓut est motus localis hʒ predictas differētias: scʒ moderatū: ⁊ imoderatū que patent ex dictis: ⁊ in plus ēt diuidit̄ in vl'em ⁊ particularem. vl'is aūt motus est ille in q̊ oīa mēbra corporis mouent̄ per se: vel per accn̄s: sic̄ est peditare: vel eqtare: ⁊ fodere: ⁊ sil'ia. particulare ꝟo in quo aliqd mēbrū tm̄ mouet̄ sicut scribere: suere: pingere annulos: ⁊ sil'ia fabricare: ⁊ vl'iuʒ quoddā est eq̄lis. quoddā ꝟo ineq̄lis. Equalis ꝟo motus est in quo mēbra cūcta laborant vniformiter equalitate ꝓportionis: q̄lis est ludus pile ⁊ lucte. Ineq̄lis ꝟo in quo aliq laborāt plus alijs: sic̄ in peditando plus pedes: in fodiendo plus brachia: ⁊ dorsum: ⁊ cetera.

Mot⁹ moderatus ⁊ imoderatus.

¶ Motuum aūt qcunq; est moderatus tēperate calefacit: ⁊ mēbroꝝ superfluitates tm̄ dissoluit īsensibiliter: ⁊ expiare facit. imoderatus ꝟo calefacit imoderate fumos acutos in corpore multiplicat exiccat dissoluēdo: ⁊ educendo subales humiditates: ꝑꝑ qd postremo cum diu frequētatur īfrigidat consumpto subiecto naturalis caloris.

Quies moderata ⁊ imoderata

¶ Temperata ꝟo quies temperamētū causat in mēbris: intēperata ꝟo retinendo superfluitates humectat: ⁊ exinde tandem infrigidat suffocando naturalem calorem.

¶ De complexionatis. Cap. XVI.

Complexionatū hic large sumptū dr̄ oē corpus aliud a continente qd obuiare pōt corpori sanabili.

Cōplexionata dupl'r a medico ꝯsiderant̄ / pmo mō.

¶ Cōplexionatoꝝ aūt gn̄a dupl'r ꝯsiderant̄ a medico. Uno quodā mō ſm genera reꝝ a quibus sumunt̄: ⁊ ſm hoc eoꝝ quedā sunt simplicia vt aqua: q̄dam ꝟo cōmista vt lapides: metalla ⁊c̄. q̄daʒ aūt in via cōmistionis: vt nix ⁊ ros. ¶ Mistoꝝ aūt quedā sunt mineralia: q̄dam ꝟo sumpta ex vegetabilibus. q̄dam ex aīalibus. ⁊ mineraliū: quedā sunt lapides quedam metalla quedam media inter hec: vt argentū viuum: ⁊ sulphur: ⁊ atramenta: ⁊ salia: ⁊ sil'ia. Uegetabilia hic large dn̄r oīa quecūq; terre: vel aque adherēt: ⁊ sub determinata forma recipiunt incrementū absq; voluntario motu. terre qdem adheret caulis: ⁊ lētigo aq̄ in stagnalib⁹ aquis. Scd̄m aūt hanc ꝯsideratione fungi / ⁊ tubera / sub alijs vegetabilibus vectigalibus continent̄. Ex eis aūt quādoq; accipit̄ tota planta sicut lentigo aque cum ponit̄ in syrupis: aut aliquid ex ea. Qd aūt ex ea est: vel est pars integralis ipsius: vel aliqd aliud ꝓductū ab ea: ⁊ integralium partiū quedā sunt radices: quedaʒ trūcus: aut stipes. quedam ꝟo rami: aut virga: quedam folia: vt in oleribus. radicis aūt: ⁊ trunci: ⁊ ramoꝝ partes sunt cortex: lignū: ⁊ medulla. Que ꝟo a planta ferunt̄: nec partes sūt integrales: aut flores sūt: aut fructus: aut humiditates. Flores aūt hic sumunt̄ large non solum ꝓ caduca: ⁊ leui suba que procedit ex humiditatibus plante: sed ēt pro qualibet alia substantia leui supra folia generata ex humiditatibus plante qualis est epithimi. Fructuū ꝟo partes hic large sumuntur. nam in eis cupula velut in glandibus intelligitur: ⁊ cortex: ⁊ testa: ⁊ nucleus: ⁊ pulpa: ⁊ ossa: ⁊ grana seminalia: ⁊ lanugo īfra fructū corticeʒ contēta sicut in bombace. ¶ Humiditatū aūt q̄dam sunt intrinsece: quedā extrinsece. Intrisecaꝝ ꝟo quedā sunt fecibus cōmiste sicut oēs succi. q̄daʒ ꝟo sunt a fecib⁹ depurate: ⁊ istaꝝ iteꝝ quedam hn̄t subam constantē. vt çuccharꝝ: q̄dam ꝟo fluidam. ⁊ fluidarum quedam aqueā: vt aq̄ feniculi ⁊ rosaꝝ: quedā oleaginosam: vt oleum: q̄dam vinosam: vt vinū pomaceū: ⁊ similia Extrinsecaꝝ quedam sunt innate: vt gūmi: quedā ꝟo supereminētes: vel superuenientes: vt māna. ¶ Ex aīalib⁹ ꝟo quādoq; totū accipit̄ illud velut lepus ⁊ scorpio: cum incinerant̄ ad opus calculi: qn̄q; ꝟo ipsoꝝ aliquid: ⁊ illud: aut erit mēbꝝ ꝯsimile: vel organicū: aut humor: aut supfluitas mēbri alicuius: vel toti⁹ corporis. Membroꝝ aūt omnis diuersitas applicabilis est sanabili corpori: vel via cibi: vel via medicine. Humores aūt qui vsualiter applicantur solū sanguis: ⁊ cholera sūt cōes: vt sanguis hyrcinus in calculo: ⁊ fella in passionibus oculoꝝ: ⁊ in lumbricis. Superfluitatū quedaʒ sunt residui velut lac: ⁊ oua: ⁊ sperma castoris. quedā ꝟo impuritatis. Et istoꝝ quedam sunt lapidee substantie velut teste conchilium. vel ouoꝝ. quedaʒ ꝟo liquide vt vrina: quedam aūt mediocres vt pili. ¶ Omniūaūt applicabilium cōiter cōplexionatoꝝ diuersitas ex simplicibus medicinis Diascoridis ⁊ Ga. colligit̄.

Scd̄a ꝯsideratio cōplexionatoꝝ a medico.

¶ Alio ꝟo mō cōplexionatorū diuersitas considerat̄ a medico ꝓut īmutant sanabile corpus: ſm quā ꝯsideratione eoꝝ tria sunt genera. Nam manifeste imutant ipsuʒ tm̄ vt nutriens. vel manifeste tm̄ vt medicine: vel manifeste etiā vtroq; modo.

¶ De complexionato quod corpus immutat tantum vt nutriens. Cap. XVII.

Nutrientis aūt dr̄ia duplex est. nam qddam per se nutrit: ⁊ cib⁹ proprie noiatur. Aliqd ꝟo nutrit per accn̄s: necessariū tm̄ est oī nutribili: ⁊ dicitur potus. ¶ Id aūt qd cibus est tm̄: aut imutat corpus per se vel ꝑ accn̄s. Per se quidē sua soluʒ mā causa est effectuum quos manifestat in corpore. q̄obrem nō īprimit in eo: nisi patiendo transmutationē sui ad corpus: amittendo formam quaʒ actu hʒ: aliam ꝟo suscipiendo. ⁊ iō cibus dr̄ tm̄ absolute pati a corpore.

Cib⁹ agit in corpus patiēdo ⁊ patit̄ tripl'cē trāsmutationem.

Patit̄ aūt triplicem transmutationem ab eo: vnam. n. in chilū que fit in ꝯcauo stōchi. aliam in humores que fit in concauo epatis. tertiā ꝟo in mēbroꝝ substantiaʒ que fit in essentia cuiuslibet mēbri. vltimus igit̄ terminus sue transmutationis ad quē natura corporis intēdit est substantia mēbri. in que cū conuertitur cibus: vel nutriens actu nutritio dr̄: ⁊ illa ꝓprie nutritio est perfecta assimilatio nutrientis cum nutrito. q̄diu ꝟo ab hoc termino distat veluti cum est sub forma rei exterioris: aut chili vel sanguinis dicitur cibus: vel nutriens in potentia remota: vel propinqua ſm plus ⁊ minus. ¶ Ex his ergo patere pōt effectus queʒ per se imprimit cibus tm̄. Nam in prima transmutatione stōchum: ⁊ intestina per que transit: ⁊ meseraicas aliquantulum nutrit saltem q̄tum ad tunicas coꝝ interiores. In secunda ꝟo sanguinem auget in epate: ⁊ in venis: ⁊ in corde: ⁊ in arterijs. ꝓinde calorem naturalem multiplicat: ⁊ totum corpus per consequēs natural'r calefacit. In tertia ꝟo perfecte nutrit: ⁊ in crescentibus auget. mēbra confortat ad actiones perficiendas: substantiā deperditā restaurando: ⁊ in mollibus: ⁊ extensibilibus mēbris velut carnē: ⁊ pinguedinē augumentando. ¶ Ad mēbra ꝟo cūcta mouet̄ sanguis operante attractiua quorūlibet ac iuuante sil'itudine quam cū oībus vniformiter acquisiuit inq̄tum est viuens ꝓpinq̄ potētia: iuuante sil'r pl'imū vacuitate mēbroꝝ quā ꝯtinua resolutio corporis saltem insensibilis causat in eis.

Cib⁹ mal'ter tripl'r diuidit̄.

¶ Qd aūt est tm̄ cibus differentias non hʒ ex parte cōplexionis. opʒ. n. semper vt tale cōplexionatuʒ sit tꝑatum in cōpl'one: sed ex parte materialis substantie per quā īprimit: diuidit̄ in subtilem: ⁊ grossum atq; mediocrem. Et subtilis qdē est ille qui in moderata q̄titate acceptus ab indigēte tꝑato velociter transmutatur: ⁊ cito resoluit̄: vt succus pulloꝝ: ⁊ vinum subtile: vitellū electum. Proinde talibus cibis efficaciter ꝯseruatur sanitas in tempatis corporibus: aut diminuti caloris: ⁊ casus virtutis celeriter reparatur: ⁊ mentales actiones clarius exercentur: sed ad corporales labores mēbra non efficiuntur exinde robusta. Nam eorum nutrimentum cum cito resoluat̄ a mēbris celeriter facit ea deficere.

Crassius aūt cib⁹ in oib⁹ ɔtrarius est huic: vt carnes veteris galline. mediocris āt medio mō: vt ānallis gallina: ꝛ panis triticeus: ꝛ in artificio: ꝛ in tpe mediocris. ¶ Itēꝝ ex predictis pꝫ: ꝙ ciboꝝ qdā multū nutriunt: qdā parū. multū qdē hoc fit duplr: vel qntum ad durationē tpis: vel qntuꝫ ad mēsuram tpis ꝛ nutriētis. Et p̄ qdeꝫ mō grossius cibus multū nutrire dr̄: qꝛ diu adheret membris: ꝛ tarde resoluit̄. Scdo v̄o mō dr̄ multū nutrire cib⁹ ex quo multū sanguis gn̄atur: q̄lis est ille q paucas gn̄at feces: ꝛ totus aut fere trāsmutat̄ in chilū mediocrē. ꝛ hui⁹ sūt vitellū: ꝛ vinū mediocre: lac: ꝛ laudabiliū carniū succus: ꝛ panis de polline frumēti moderate ɔfectionis ꝛ tpis. ¶ Effectus aūt quos p accn̄s coīter notos causat in corpe cib⁹ tm̄ vel causant a qntitate ipsi⁹. vl̄ a sumendi ordie: vel forsitan a q̄litate actuali q̄ sumit̄. Si enī fuerit excedēs in qntitate stōchum aggrauat: ꝛ totū corpus: digestionē ipedit: calorem nālem debilitat suffocando vel cōprimendo chilum: ꝛ humores crudificat: ꝛ cetera q̄ sequuntur ad hoc. Ordo v̄o si peruertat̄ corrūpit̄ cib⁹. In qbusdā enī expedit subtile p̄mittere grosso. in alijs v̄o ecōtra: sicut docet in parte octaua. q̄litas v̄o actualis q̄ sumit̄: siue ɔueniat: siue disproportionet̄ corpori rōne cōplexiōis: vel etatis: aut tpis: ꝛ similium de se facit ipsum esse potius medicinā q̄ cibum. ¶ Preter aūt hos effectus quos cibus tm̄ iprimit corpori est quidā alius qui frequenter occurrit: scꝫ ɔfortare subito corpora q̄ fame deficiūt: ita videlꝫ: vt ex p̄mis bolis famelicus reuiuiscat: ꝛ reparet̄ sensus eiusdē. hoc enim per se non ɔuenit cibo recenter sumpto: cū necdū in chilum: nec in chimū sit transmutatus: sed accidit ei pro tanto: qꝛ rabiem stōchi qua cetera mēbra cruciat: siue torquet per suā p̄ntiam mitigat. naꝫ stōchus antea rabie famis a ceteris attrahens adeo torquebat ea maxime cerebꝝ: cor: ꝛ epar: cum quib⁹ manifestam colligantiā hꝫ: ꝙ vires mēbris ceteris auferebat. Cum v̄o p̄mo eidem obuiat nutrientis materia: circa quā occupari pōt: statim desistit attrahere ab alijs mēbris: qbus solutis reparat̄ virtus tam in p̄ncipalibus q̄ in ortis ab eis. ¶ Reliqua v̄o pars nutriētis: scꝫ potus pro tanto dicebat̄ nutrire per accn̄s. qm̄ inqntum potus est: non opꝫ vt in humores conuertat̄: ꝛ mēbrorum substantiam: sed sufficit: vt admistus in cibo debita qntitate liquiduꝫ reddat ipsum: ꝛ lubricū velut succum mediocris spissitudinis: ne nimia soliditate fiat imobilis: aut imoderata liquiditate a mēbris defluat non adherens. nam cuꝫ sit necessarium: vt per se nutriens ad mēbra ferat̄: ꝛ per angustos meatus penetret in coꝝ capacitates: ꝛ vt adhereat eis: necesse est: vt predictam dispōnem acquirat: qua solum fit aptum ad illa. nam testat̄ experientia: ꝙ nimia chili soliditas atq3 cibi siccitas cogit ipsuꝫ in stōcho plus debito remanere. Nimia v̄o liqditas per secessuꝫ effluere. Quapropter natura sapienter ingeniauit saliuam in ore cum cibo misceri: vt predicta in eo dispositio acquirat̄. Sed qbus propria saliua nō sufficit opꝫ aliūde mendicare liquorē: vel statim cum in ore conterit̄ ꝛ ad stōchum deglutit̄: vel postmoduꝫ cum ordinata natura reqrit. ¶ Liquoꝝ aūt potabiliū: quidam est solum potus vt aqua: qn̄ cibis adiungitur. quidam v̄o ꝛ cibus ꝛ potus vt vinum: ꝛ ipsum etiam interdum est medicina calefaciens stōchum frigidum ꝛ confortans digestionem. Quidam etiam solum est potus ꝛ medicina sicut acetum: sed quicūq3 sit nūq3 tamen inqntum potus hꝫ operationem aliam ad predicta.

Cib⁹ multū nutriēs quō dr̄.

Effect⁹ cāti i corpe ab ipso cibo.

Quō cib⁹ statī repat famelicos

Quō pot⁹ p accn̄s nutrire dr̄ cat.

Pot⁹ qdā tm̄: quidā potus ꝛ cib⁹.

¶ De complexionato qd ē medicina tm̄. Cap. XVIII.

Omplexionatū v̄o qd tm̄ est medicina manifeste corpus imutat ꝛ non imutatur ab eo. ꝑpterea qndiu imprimit in corpus spēm nō amittit: sed sub ea forma operat̄ in qua vel exterius applicat̄ ei: vel interius recipitur: ꝛ nō imutat corpus passiuo p̄ncipio: scꝫ materialiter: sed actiuis v̄tutibus: ꝛ ſm hoc que cūq3 venena p̄nt manifeste nutrire: nō sunt tm̄modo medicine. lꝫ enim aliqd ꝑprietate corrūperet: vt napellus: tn̄ ex quo pōt saltē plixo vsu mēbri formā suscipere ɔstat ꝙ erat aliquo modo assimilabile rōne materie: que cum a forma specifica v̄tute corpis spoliat̄ fit alimentū. Hoc aūt nunq3 in mineralibus reperit̄: tuꝫ qꝛ eā: vel massā que forme mineralium subiacet penitus est inepta suscipere formaꝫ viui terreo nimiū dominante: tū qꝛ quorūdam fortis coagulatio ꝓhibet ipsa resolui a corpe. ¶ Actiuaꝝ aūt v̄tutū quedam sunt cōes oibus cōplexionatis: ꝛ he sunt q̄tuor qualitates p̄me: q̄s oēs medicus: vt supra vocat actiuas. Alie v̄o sūt ꝑprie ꝛ iō ꝑprietates dicunt̄: ꝛ a qbusdam virtutes specifice: qꝛ formā specificaꝫ ɔsequunt̄. Silr̄ ēt: qꝛ tales v̄tutes cōes sunt oibus indiuiduis spēi ꝑpterea opatio ipsaꝝ dr̄ a tota specie fieri. ꝛ qdam dicunt a tota substantia: ꝑpterea qꝛ rei ɔuenit rōne eius qd est pfectio subē toti⁹ compositi. ¶ Ex his ergo pꝫ ꝙ ꝑprietas est virtus que debet̄ cōplexionato rōne coꝝ que ꝑpria sunt ipsius. Hec aūt sunt duo. s. forma specifica: ꝛ gradus mistionis disponēs ad illam formā. naꝫ qntitates seu pondera miscibiliū possibile est: vt eadē sint i cōplexionatis diuersaꝝ spēꝝ. sed sola diuersitas colle: vel cōprehensionis eoꝝ: quā qdam formā: vel mirabilitatē mistionis appellant: disponit ad diuersitatē specificā. Que ꝑprietates: lꝫ innoiate sint a suis tn̄ opationibus qbus cognoscunt̄ denoīationē recipiūt vt in magnete dr̄ tractiua ferri. ꝛ in scamonea tractiua cholere: ꝛ in tyriaca obuiatiua veneno. ¶ Patet ēt ex p̄dictis ꝙ oēs ꝑprietates que reperiunt̄ in cōplexionato: vel pendent imediate a forma specifica. sicut in scamonea tractiua cholere: vl̄ pendēt magis a gradu mistionis: sicut i eadē dissipatiua epatis. Et qūis cōplexionatum alterius spēi ɔuenire videat̄ in eadē ꝑprietate cum isto. verūtn̄ modus operandi spāliter est diuersus: lꝫ nobis aliqn̄ sit ignotus. ꝛ iō specie dn̄t: qūis in genere ꝑprietatis conueniant. ¶ Itaq3 iam ex predictis aliqualiter pꝫ ratio ꝑpter quā multi medicoꝝ vocauerunt ꝑprietatem virtutem occultam. Non enī vt qdam dixerunt: qꝛ est virtus innoiata. nam res lꝫ noīe careret: non ideo tn̄ esset minus in se cognoscibilis: qūis esset minus significabilis per sermonē quemadmodū virtus calefactiua suo effectu cognosci posset. lꝫ ei hoc nomen caliditas nō esset ipositum. Ex quo etiā pꝫ ꝙ nō ideo dr̄ occulta: qꝛ minus cognoscit̄ suo effectu q̄ virtus cōplexionalis. nam eque bene tractiua cognoscitur tractione: ꝛ pulsiua pulsione: ꝛ sic de alijs: calefactio calefactione ꝛc̄. Sed pro tāto dr̄ occulta: qm̄ ea quibus res cognoscit̄ oīno sunt apud humanam rōnem ignota. ois enim res determinate cognoscit̄: vel causis imediatis: vel effectu imediato. quoꝝ vtrūq3 in ꝑprietatibus ignorat humana ratio. Cause enim imediate proprietatum: vt dictum est: due sūt scꝫ forma mistionis ꝛ forma specifica. Forma. n. mistionis ex quātitate miscibilium ꝛ colla ipsorum efficitur: ad quoꝝ notitiam ɔuenire non pōt humana ratio. cū hec in infinitū varient̄. nec per ɔn̄s ad formā specificam que ex potentia materie surgit. effectus aūt ꝑprietatis nequit ratione cognosci. cum priora sint in eis occulta. nec ēt colligi pōt rōnabili experimēto. sꝫ tm̄modo casuali. Rationabile enī expimētuꝫ semp p̄supponit determinatū obiectū. medicus enim cum in huano corpore vult experiri virtutē cōplexionalē alicuius misti. Iaꝫ certe supponit ꝙ in omni parte corporis suū effectū manifestabit. nam quelꝫ esse potest obiectuꝫ cōplexioni: sed hoc non est certum de ꝑprietate: imo antequā cognoscatur ꝑprietas. incertuꝫ est penitus vtrū ad manifestationeꝫ sui effectus determinet sibi potius spūs: aut hūores q̄ membra: vel vnū mēbꝝ q̄ aliud. nisi enim experimen-

Nullū minerale repꝫ tō ē nutrire hoieꝫ sicut venenū aliqd.

Que dicātur v̄tutes specifice ꝛ quare.

Quid sit ꝑprietas.

Proprietates oēs icōplexiōato duosequūtur.

Quare ꝑprietate dicant̄ v̄tutes occulte

Experimentum rōnabile.

to casuali: vel aliquo mō reuelationis sciret corallū habere determinatū aspectū ad stōchum non posset ullo mō rōne cognosci. Dr̄ ēt occulta qm̄ ipsa in se nō ē sensu pceptibilis sicut actual' caliditas: aut frigiditas: aut color: aut odor: aut sapor: z vl'r oēs sensibiles q̄litates. ¶ Complexionatū igr̄: qd̄ est medicina tm̄ mutat corp⁹: vel per se vel p accidens. p se qdem cōplexione: vel ,ppzietate: sed differenter: z q̄tū ad effectū: z etiam in pte q̄tuz ad modū manifestatiōis sue potētie. Quantū ad effectū qdez. nā per oplonē solū altera tur corpus in q̄litatib⁹ primis manifestando effectū cōple xionis: vel ꝑm rōnē tpamenti: vel ꝑm rōnē excessus. Scd̄z rōnē tpamenti qm̄ ex frequenti ei⁹ applicatione ad corp⁹ in debita q̄titate nō mutat cōplexio corpis tpati. nam corpa valde distēperata. vt actu egra: manifeste imutat remitten do discrasiam eius: z iō medicina tēperata q̄libet discrasiā frequent i applicatione vel vsu corrigit aliq̄liter: qm̄ plus de opposita q̄litate participat. vnde queadmodū minus ca lidū ifrigidat magis calidū seu remittit: sic multo fortius tē peratū. sicut in tractatu de gradibus est ostensuz: sed in cor porib⁹ tpatis cōplexionē sil'r non imutat sensibil'r. Nec iō tollit qn ei cōueniat tota ratio medicine scripta supius. s. q manifeste imutat corpus: z nō trāsmutet ad subaz eius. naz remanet ei ,ppzietas p quā manifeste imutat velut aurum q̄uis nō mutet oplexionē corporis māifeste: tm̄ ofortat cor z letificat sumptū. Sil'r camomilla sumpta manifeste pro uocat aborsum: z cōfert icteritie veteri. nec idebite cōuenit ei ratio medicine ,ppter cōplexionem: cum ipsa oplexio di spositio fuerit ad ,ppzietatem qua manifeste imutat: z q2 la psa corpora manifeste iuuat tpamento sue cōplexionis: vt camomilla mēbra apostemata. ¶ Effectum aūt sue cōple xionis manifestat medicina ꝑm rationē excessus: qm̄ mutat cōplexionem corpis ꝑm aliquem graduz. Nam gradus in complexionib⁹ est integra distantia recessus aut elongatio nis alicui⁹ qualitatis a tpamento. Sunt aūt q̄tuor distantie integre: que lz in se distinguant ,pportionibus numerorum. me dico tm̄ sufficit manifestis impressionibus in corpore dere lictis eas discernere. vnde in pmo gradu alicui⁹ qualitatis dr̄ imutare: qm̄ ex frequēti obuiatione eius ad temperatum corpus in debita quātitate imutat eius cōplexionē ꝑm illaz q̄litatē. In scd̄o ꝟo qm̄ pma obuiatiōe imutat absq manife sta lesione ipsius. In tertio ꝟo quando pma obuiatiōe mu tat cum manifesta lesiōe operationis toti⁹ vel partis absq coruptione substantie. Quartus aūt est cū mutat ipsum cū manifesta corruptione substātie mēbri: sicut est vlceratio: vel mortificatio eius. ¶ Effectus aūt proprietatis in gene re duplex est: scz vtilis: z nociuus: z vtilis qdem est quo nā lia in corpore oseruant: aut ofortant: vel quo liberat corp⁹ a corrūpentibus. Nociuus aūt est ille qui ledit corpus. Et vterq istorum est vl'is vel pticularis. z vl'is est ille quo ,ppzie tas respicit totum corpus. pticularis quo respicit vnuz mē brum. Quorum exēpla sunt plura: ,ppzietate nāq biacinti: z auri cor confortat z sp̄us oseruat. Simil'r ,ppzietate vuarū passarum: z emblicorum cerebrum ofortat. z memoria conseruat. Proprietate ꝟo tyriace liberat corpus a corrūpente vene no: q̄uis pfecte sanis corporibus sit inutilis: z nociua. Sil'r ,ppzietate scamonee liberat corpus a corrūpente chimo. lz sanis corporibus sit venenū. iterum aūt iuuamentū tyriace oi bus mēbris vl'e est: nam ex oi mēbro venenū pellit. Nocu mentuz autem napelli: z fellis tyri oibus est cōmune: quia oibus contrariat inq̄tum ptes humani corporis sunt. Pro prietas aūt hyssopi pticulariter iuuat pulmonē: z ,ppzietas sticados cerebrum: z sic de alijs. Proprietas aūt cantaridum spāliter nocet vesice: iusquiami ꝟo z api special'r cerebro. Iterum ,ppzietatū liberantiū a corrūpentibus quedā liberāt attrahendo corrūpentia ad se: sic plurima laxatiua. quedaz ꝟo pellendo: sic tyriaca z multa tyriacalia: sicut plenius in epl'a de dosi tyriacaliū medicinal'r expressim⁹. ¶ Quantū ꝟo ad modū manifestandi effectū sue potentie in parte cō ueniunt: z in parte differūt medicina imutans a cōplexiōe: z imutans a proprietate. Nam imutantiū a cōplexione. q̄ dam sunt que imutāt actuali cōplexione. quedā ꝟo poten tiali. Que igit operant actuali complexione ac proprietate sola ipsorum obuiatione: vel applicatione ad corpus in deter minata distantia māifestant effectus suos. Ita q aliq trās mutatione non indigent: eo q virtutes qbus opant insunt eis actu: vel habitu constituente tm̄ accidentalē potentiā: q nō indiget ad sui manifestationē transmutāte sicut essentia lis: sed solum remouente ,phibens. vn̄ cum idebita distātia solum ,phibet manifestationē sufficit tm̄ debitaz distantiā ,pcurare. Si ꝟo interpositio alterius corporis remouere il lud: z sic de alijs ,phibētibus. Unde queadmodū ignita cor pora calefaciunt corpus ex debita distantia preter hoc q transmutent ab eo. Sil'r opantia ex ,ppzietate: sicut eni ca tulus applicat⁹ stōcho calefacit ipsuz itrāsmutatus a corpo re. sic z corallus exterius sil'r applicatus eidem liberat: vel remediat a dolore. sic z coriū lupi ventri appositū colicam mitigat. z sigillū leonis ab Hermete traditū si lumbis ap plicetur protin⁹ mitigat dolores in calculosis. sil'r letificat z ofortat cor hiacintus grossa z electa: si teneatur in ore pre ter qd̄ trāsmutet. Eodem mō z venenū ex sufficiēti distan tia obuians cordi: vel ceteris partibus corporis corrūpit: nec ad corrūpendū indiget transmutari a corpore: vel etiaz trahi a mēbris: nihil eniz per se trahit qd̄ ei contrariat a to ta specie: q2 oino est corruptiuū illi⁹. vnde z venenū ea pte qua trāsmutat a corpore corrūpitur: z a sua malitia spolia tur. cū eni ipo'e sit oria approximata nō agere: statiz alter utrū se trāsmutant ad corruptionē. Quobrē pz: q nō est ne cessariuz veneno trāsmutari aliquo modo a corpe ad hoc: vt manifestet effectum sue venenositatis. Sil'r nec tyriace ad hoc vt expellat venenum. Qd̄ manifestat eius experiē tia in caseo recēti cū toxicatur: z nigrescit. nam tyriaca vni extremitati casei applicata pellit sensibil'r toxicum: ita vt a parte tyriace: vsq ad oppositā extremitatē paulatiz videa tur reparari albedo. z demū caseus comestibilis remanet: cum tm̄ antea fuisset pniciosus ob toxicum. Sil'r z magnes trāsmutatiōe nō eget: sed sola remotione ,phibentis ad at trahendū ferrū. Et in tractu humorum a pharmacijs ,ppzieta te trahentib⁹ est iudiciū sil'e. Qd̄ ēt manifeste pz in his que fugant reptilia venenosa: vel alia aīalia: vt serpentaria ser pentem. palma chr̄i talpam. pelemonion scorpionem. asśa tica hirci gregē vaccarum z bouz. ¶ Ex predictis igit pz eos delirare qui asserunt q tyriaca sumpta p os non liberat ve nenatum in pede: vel coxa pellendo venenū. sed venenatū ex haustu veneni liberat attrahendo venenū. naz cū ,ppzie tas tyriace sit virtus specifica nāliter opans non p intelle ctum: ipossibile est manēte specie tyriace q mutet ,ppetas: z p ons opatio. Si ergo ,ppzietati sue ouenit ipm pellere si cut in exteriorib⁹ pbat sensus nunq attrahet manifeste spe salua. Naturales enim iclinatiōes rerum que nullo modo pē dent ab anima semp ad vnū tendunt: z p se nūq in opposi to pn̄t: sicut ,ppzietas ignis est calefacere per se: nequaq ifri gidare. Predicte ꝟo assentionis duplex ignorantia fuit cau sa: videlz q carnes tyri a ,ppzietate sui pellunt supfluitates venenosas cuiuslz alterius aīalis: qua ,ppzietate mundant leprosos attrahunt ꝟo tm̄ supfluitates ,ppzie spēi. Scd̄m est ignorare q venenū sumptum per os manens in stōcho substātial'r: vel etiam infra ꝑm minorem z maiorē eius po tentiā cor z sp̄ualia virtute sua pōt offendere. quapropter tyriaca oñter sumpta defendet eius impugnatione sp̄ualia nō solum ad iferiora pellendo ipsum: aut osumendo. Sed

Medicina tēpata q̄libz discrasiaz corrigit.

Camomilla ,puocat aborsum.

Grad⁹ qd sit z sunt q̄tuor.

Effect⁹ ,ppzietatis duplex.

Medicine q̄ imutāt cōp⁹ actuali oplone vel ,ppzietate nō indigēt imutari a corpore.

Tyriaca venenum pellit.

etiam suis virtutib⁹ ex eadem distantia cor ꝛ spūalia ꝯfor tabit:ꝛ maxime cū nā mēbroꝝ etiam ꝑ poros corporis at/ trabat qđ sibi ꝯueniēs est ac necessariū valde. sic de tyriaca manifestat illa experiētia.s.ꝙ si refectis indigentibus ꝓpi/ neť:ꝛ paulopost vomitus subsequať:aut nō reycietur tyria ca:vel saltem in vltio. Igitur cuncta mēbra presentia tyria/ ce confortata venenū sp̄ ad debiliora ꝓpellunt. ❡ Que vo imutant cōplexione potentiali.qm̄ virtus qua oꝑantur non est in actu:vel babitu:sed eētiali potentia idigent reductio ne de potentia ad actū:ꝛ ideo priusq̄ȝ imutent corpus etiaȝ applicata aliquā recipiunt transmutationē a corpore:q̄ illa rū potentia in actum reducitur. Cum aūt idifferenter omne cōplexionatū potentialr̄ reducatur ad actum a corpore no/ stro:si cōuenienter applicet̄ eidem:necesse est:vt id pn̄ᵐ qđ reducit sit reducens per se. nam si ageret id ꝑ accn̄s:nō sem per reduceret:nec eundē effectuȝ.s.reductiōis imprimeret in subiectis differētib⁹ specie:vel cōplexione:sicut pȝ in aq̄ frigida. cū eni calefaciat calcem non tm̄ calefacit ligņuȝ:aut lapidē.ꝛ cū calefaciat exterius applicata corpora que sunt calida in visceribꝰ:nō tm̄ calefacit bn̄tia frigida viscera:qm̄ calefacere conuenit ei per accn̄s tm̄. At vo cum id naturale agens qđ per se reducit in actum potentiam alicuius passi: faciat hoc introducendo in passium silitudinem sui. Neces/ sarium est vt illud imediatū reductiōis pn̄ᵐ possit oi redu/ cibili.s.cōplexionato potentialr̄ silitudinē suaȝ imprimere: sed cum illa silitudo itroducta in reducibili faciat ipm̄ age re actu f̄m aliquā qualitatē cōplexionalē:adhuc est necesse ꝙ reducens habeat potentiā imprimendi similē q̄litatem. hoc aūt in omni complexionato nequit facere indifferēter nisi solum illud qđ ex oi qualitate cōplexionali est constitu tum.s.actualis cōplexio sanabilis. Hoc igiť opȝ eē reducēs imediate per se. Naturalis etenim calor:vt calor est/nunq̄ȝ pōt nisi caliditatē iprimere:ꝓpterea dicentes ꝙ ipse redu/ cat:intelligunt ꝙ hoc facit vt instr̄m cōplexiōis mēbri:quo vtitur ad remouendū ab eo ꝓhibens:vel substantie grossi/ tiē subtiliando:aut viscositatē incidendo:vel magnitudinē cōminuendo:nihil tm̄ horꝫ sufficit. lȝ eni modica rei q̄ntitas citius altereť q̄ȝ multa:nō tm̄ citius alterat. Unde ꝯplexio/ natū q̄ntūcunq̄ȝ in minimas portiones diuidať.dūmodo in eis spēs salueť:semper nihilominus erit cōplexio:vel com plexionalis qualitas eius in potētia respectu corpis nr̄i:qm̄ si applicet̄ ei non imutabit ipsum nisi prius imuteť ab eo:ꝛ spāliter actione naturalis caloris. Jō vo dr̄ esse in potentia respectu corporis:qꝛ si quis:vt ait Gal.dixerit cōplexiona/ lem qualitatē iesse actu cuilibet medicine.verꝫ quidē dicet: nec inter hec dicta erit repugnantia in re:sed in voce:vel rō ne.cum eni dr̄/ꝙ medicina est nālr̄ frigida vel calida in potentia:ꝛ nō in actu respectu sanabilis corporis: tunc non negať actus primus cōplexionis:qui est informare medici nam per modum babitus naturalis:imo ponitur esse:qꝛ si/ ne illo non posset in actum quem imprimit corpori.cuȝ vo dr̄ ꝙ est actu talis anteq̄ȝ applicet̄.vtpote q̄diu est in hor/ to:vel apotheca:non intelligitur illud de actu scđo: qui est operatio manifeste impressionis in corpore:sed de pmo q est habitus innate complexionis. sine quo medicina q̄diu non est manet in sua specie. ❡ Patet igiť ex premissis ꝙ cōplexio mēbri vel corporis:qm̄ est per se:ꝛ pn̄cipalr̄ redu cens potentiam ad actum.iō vniuoce oꝑať in oībus ꝯple xionatis potentialiter.s.cū vna suaꝫ q̄litatum conforman/ do qualitatem complexionati.ꝛ hoc est qđ sentit in tertio đ complexionibꝰ G. Calor vo naturalis:qꝛ solum operať ad reductionē.vt instrumentū per qđ ꝓhibens remoueť.ideo non vniuoce operať in reductione cōplonatoꝝ que sūt q̄li/ tatum oppositaꝝ:qđ perspicaciter intelligens G.nō omisit exprimere.3.de simplicibus medicinis inquiens:ꝙ lȝ me/ dicina nālr̄ ca.ꝛ medicina nālr̄ frigida conueniant in duobus.s.ꝙ vtraq̄ȝ dr̄ in potentia talis respectu corporis.ꝛ iteꝝ ꝙ neutra ipsaꝝ sua qualitate imutat corpus priusq̄ȝ i/ muteť ab eo:ꝑ ꝑ qđ dr̄r esse potētialr̄ ꝯplexionata respectu ipsius.tm̄ differunt q̄ntum ad modū reductionis:qꝛ vt dicit. lȝ vtraq̄ȝ recipiat pn̄ᵐ imutādi a corpore naturaliter:calida recipit pn̄ᵐ calefaciendi ab ipso:ꝛ frigida pn̄cipium infrigi dandi corpus cui obuiat:ꝛ applicatur:tm̄ alr̄ ꝛ alr̄.qꝛ calida tm̄ alteratur:sed frigida ꝛ alteratur.ꝛ in partes paruas diui ditur:per qđ acquirit motum ab extrinseco. Et ne quis for/ san putaret ꝙ hec dr̄ia imutationis medicinaꝝ a corpore ꝓ cederet a principali reducente. Jccirco subiungit ꝙ diuisio medicine frigide in partes paruas:ꝛ acq̄sitio motus ab ex/ trinseco ꝓueniunt in ea per actionē caloris nostri corporis. qbus verbis itēdit:ꝙ lȝ neutra predictaꝝ medicinaꝝ imu tet corpꝰ nisi prius muteť aliqualr̄ a calore ipsius.tm̄ diffe/ runt in imutando corpus ꝑ impressionē ab illo calore susce ptam. nam calida medicina per ipsaȝ tm̄ mutat:vel alterat corpus. nec per hoc excluditur impressio quam facit medi cina ꝓpria caliditate.sed excluditur medicina frigida. Nā ipsa ꝑ hoc qđ altereť solum.i.calefit a calore corporis nul/ lo modo alterat corpus:qꝛ per hoc ꝙ calefit non ifrigidat ipm̄:cum impressio caloris ordinetur per se ad calefacien/ dum:ꝛ nō ad oppositum:nec calefaciet notabilr̄: sed semꝑ q̄diu vincet sua frigiditate ifrigidabit. ❡ Ex quo pȝ ꝙ me dicina frigida per hoc solum ꝙ a calore corporis:ꝛ calefit: nec alterat corpꝰ:nec disponiť ad alterandūȝ:sed medicina calida per hoc solum ꝙ calefit a calore corporis:ꝛ calefacit q̄ntum calefit ꝛ disponitur ad calefaciendū amplius etiam q̄ sua potentia ꝓcedit eidē:qꝛ per hoc ꝙ calefit sua poten/ tia confortata:vel excitata consequitur actū manifeste ipres sionis in corpe. Frigida ergo medicina per impressionē pri mum susceptā a calore corporis:nec imutat corpus:nec ad ipsum imutandū disponitur:sed per impressiones scđas q̄ sunt diuisio in partes paruas:ꝛ profundatio eius in mēbrū vel corpus qđ consequiť predictam diuisionē disponiť ad alterandū. Medicina eniȝ frigida diuisa in partes paruas citius recipit impressionem cōplexionis mēbri q̄ȝ integra: qꝛ paruum citius alteratur q̄ȝ magnū. Et similiter q̄to for/ tius profundať in mēbꝝ tm̄ ipsum efficacius alterat:quaȝ profundationem eleganter appellat motum ab extrinseco: qꝛ frigide medicine non conuenit ab extrinseco pn̄ᵒ in cor/ pus aliqđ profundari:qm̄ frigiditas nō aperit:imo claudit corpora:quibus approximat. ❡ Ex his igiť ꝛ ex nā per se: ꝛ pn̄cipaliter reducentis patebit vtiq̄ȝ modus reductionis. nam complexio mēbri:cum habeat virtutem omnis quali tatis cōplexionalis:si obuiet ei complexionatū potentiali/ ter:qđ ex parte dominantis q̄litatis propinquā hȝ potētiā actui.tunc virtute quā hȝ ꝯformi cum potētia cōplexiona/ ti:manifestat eam actu:cū actualr̄ addat illi dominanti por tionē similis qualitatis:ex quo additamēto ligamen solui potentialis virtutis. Cuius rei veritas perpenditur euiden ter in exterioribus alterantibus:que actu sue caliditatis ex/ citant potentiam eis similē in complexionatis potētialiter. tactus enim manifeste ꝓbat etiam in prima obuiatione ꝙ in aere pannus lineꝰ excellentiꝰ infrigidať q̄ȝ laneus.ꝛ mar mor q̄ȝ lignū.ꝛ succus lactuce q̄ȝ raphani:aut vinū limpha/ tum q̄ȝ puꝝ. ❡ Ex his aūt sermonibꝰ pȝ veritas illiꝰ diffe/ rētis actiōis mēbri supra cibum ꝛ medicinā:quā posuit G. Nam supra medicinā dr̄ agere cū vna suaꝝ q̄litatū:supra cibum vo cū tota suba.i.cū totalitate complexiōis.nec est intelligēdū ꝙ ita mēbri cōplexio diuidať:vt cum vna q̄li/ tate agat iterdū supra mēbra:ꝛ q̄nq̄ȝ cum alia. Cum in mē bro nō sit nisi vna ꝛ idiuisibilis q̄litas:q̄ est cōplō eius:sed qꝛ virtutem hȝ oīum qualitatum.ꝛ ideo cuȝ virtute vnius

Medicie q̄ imutāt corpꝰ cō plone po tētiali idi gēt imuta ri a corpe

Agens ꝑ accn̄s nō sp̄ eodem mō agit si cut agens per se.

Cōplo cō poris vel mēbri cū sit ꝑ se re/ ducēs po tētiam ad actū.ideo vniuoce opať ꝛc.

Medicia frigida ꝛ medicina cala diffe rēter dis/ ponun̄ a calore nr̄i corpis vt opanť ꝛc.

Membr̄ differēter agit supra cibū ꝛ su/ pra medi/ cinam.

q̄litatis manifestat actionem suā in aliquo passo:medicus vtens sermonib⁹ ad sufficientiam non ad necessitatez dicit q̄ agit cuȝ vna q̄litate. Qꝛ aliqui nō itelligētes:posuerūt(vt Auerro.) q̄ medicina corpus alterat:sicut ꝛ cibus.s.per q̄litates quas relinquit post transmutationem eius in chilo ꝛ in chymis ꝛ vltimo in humiditatib⁹ mēbroꝝ:ſm hoc autē nūq̄ȝ medicina alteratiua imutaret corp⁹ manēte specie ei⁹. cui⁹ oppositum sensus ostendit ꝛ in applicatis exterius. nā succus mandragoꝛe ꝛ lactuce manēte specie ifrigidat tympoꝛa.ꝛ aq̄ ardens oculū calefacit ꝛ alcohol anthimony vel thutie ipsum exiccant:ꝛ sic de alys. ❡ Medicina similiter imutat corp⁹ per accidens:tam cōplexione q̄ ꝓprietate.cōplexione sicut balneū aque frigide calefacit corpora.quoꝝ viscera caliditate abundant.sicut sanguinea:ꝛ carnosa atq̄ iuuenilia cholerica.nam claudēdo poros ꝓhibet expiratione vapoꝝ calidoꝝ a corpore.Unde cuȝ in talibus corporibus aque frigiditas vincere non possit interioꝝ caliditatē. sicut in extenuatis ꝛ frigidis:quos mortificat ꝛ intus vapores calidi coarctent̄:necesse est augeri ꝛ intendi caliditatez interioꝝ.ꝛ exinde etiam multiplicatis vaporib⁹:ꝛ fortificato calore ꝓuocari sudorem.precipue cuȝ sit in talib⁹ virtus fortis.in dispositis etiam febris est possibile gñari:qui oēs effectus cōuenit aque frigide superfuse per accñs. Simil'r cuȝ in acutis fe.bibitur copiose ab his quoꝝ viscera calida sunt ꝛ carnosa.ꝛ ab opilationib⁹ ꝛ apostemate munda: vomitum ꝛ fluxum ventris cholericū:ꝛ q̄nq̄ȝ sudorem p accidens prouocat. Nam igrossatus ꝛ ebetatus hu.qui propter sui subtilitatē ꝛ acumen violēter mēbra subingrediens euadebat expulsionem. Jam beneficio aque superante nā per conueniētes regiones eycitur. Oppositis aūt rationibus aq̄ calida exterius applicata per accidens interiora ifrigidat. Proprietate sil'r medicina corpus imutat per accidens:velut tyriaca sumpta q̄nq̄ȝ pernecat corpora venenata.tunc.s. cum debilia sunt.ꝛ in mēbris modici vel nullius sensus magna q̄titas grossi veneni sopita latet.eis ergo si actione aliqua tyriaca propinetur:ꝛ predictum excitat venenuȝ. Jdq̄ȝ cum auxilio tyriace vincere nequeat: ꝓculdubio talia corpora:lȝ venenata:vel interficit:vel manifeste ledit. Similiter si venenum circa superficiem corporis existat:maxime in regionibus vicinis cordi:aut cerebro ꝛ desuper applicetur tyriaca corpore debili existente manifeste ledet̄ pulso veneno ad p̄ncipalia. ❡ Similiter ꝛ pharmacia peccantē attrahens humorem iterficcere:aut multū ledere potest per accidens tripl'r. Uno quidem modo: qꝛ non potest ipsum vsq̄ȝ ad locum determinatum expulsioni attrahere. medicina enim hȝ per se hu.attrahere ad locum in quo est:sed ad naturam corporis spectat attractum hu.ꝛ etiam ipsam medicinam expellere. Cum igitur medicina in stōcho existit locus determinatus expulsioni erit stōchus in quo est medicina vel intestina. Si ergo ad stōchum attrahatur:ꝛ pars inferior fortis extiterit superior debilis per vomituȝ eycietur. Si ṽo econtra per secessum:q̄ si humor qui trahitur a venis per epar:ꝛ meseraicas transeat:cum ad intestina peruenerit si expulsiua ipsoꝝ fortior fuerit q̄ attractiua medicine obuiabit eius motui.ꝛ per iferiora deponet. Si ṽo solum vsq̄ȝ ad epar attrahat peccantez humorē fueritq̄ȝ multus ꝛ grossus:aut forte viscosus per strictos meatus epatis ꝛ meseraicaꝝ transire non potens.maxime debili existente epate:proculdubio generabitur apostema in ipso vel circa:qđ frequenter contingit potionatis plectoricis cum medicina est violenta:ꝛ sufficiens meatuum apertio non precesserit.nec humoꝝ perfecta digestio. Scđo ṽo modo proprietate attrahendi peccantem humorem ledit medicina corpus per accidens.quando.s.hu.copiose trahitur ad loca determinata expulsioni.nec tñ expellit̄ propter nature defectum causatum.vel a resolutione virtutis.vel a forti constipatione intestinoꝝ.vel ipsoꝝ apostemate:vel calculo vesice coangustante longaonem. Propter qđ interdū cōuenit potionatis repleto stōcho:ꝛ intestinis humore attracto sincopiȥare ac suffocatione perire. Tertio modo conuenit caȝ per accidens ledere:qñ euacuationē humoris peccantis comitatur:aut ꝯsequitur euacuatio non peccantis. Cui⁹ cause teste.G.q̄tuor possunt esse.s.aptitudo hu.q paratus est fluere multitudine:vel subtilitate.defectus virtutis:qꝛ contentiua ex precedenti perturbatione debilitatur.dispositio mēbroꝝ:qꝛ venarum orificia sunt aperta ex precedēti euacuatione. Impressio medicine: qꝛ qualitatem relinquit in mēbris abominabilem:vel portio sue substantie vilis eorum adheret:ꝓpter que velut in stōcho nauseaȝ irritatur.expulsiua ipsoꝝ ad expellendum quecūq̄ȝ contēta.ꝛ ideo frequēter accidit sumētibus scamoneam longam incurrere dissinteriam:vel colicam. ❡ Ex predictis iam pȝ q̄ medicina:siue imutet corp⁹ cōplexione:siue ꝓprietate non semꝑ operatur eodem mō. Recepta interius:ꝛ exterius applicata.imo sepe aliter ꝛ aliter.vel per se vel p accidens.de complexiōe pȝ. Nam sinapis exterius applicata vlcerat ꝛ vesicat. Interius ṽo recepta non. Tū qꝛ superficiei mēbri fixe nō adheret.tum qꝛ pluribus alys obuiantib⁹ obtundit̄ virtus eius. Non figit̄ aūt mēbro.tum qꝛ expulsiua mēbri de parte ad ptez mouet.tum qꝛ cetera obuiantia nō ꝑmittunt vni parti adherere. Sunt aūt obuiantia digestiua resoluens eius virtutem.cibus sepeliens ipsam potius ꝛ hūor submergens.de ꝓprietate patuit in tyriaca supra.ꝛ iteꝝ in venenis:ꝛ pharmacys. Jn venenis q̄dē.nam cerusa intus accepta in q̄titate notabili quecūq̄ȝ corpa ledit. Exteri⁹ ṽo applicata q̄busdam vlceratis:ꝛ scabiosis ꝓdest. De pharmacys ṽo trahētibus hu.peccantē vtplurimū ꝯtingit econtra. Nam intus imoderata q̄titate sumpte ab idigentib⁹ manifeste iuuant. Si ṽo exterius applicēt̄:vel sub forma empl'i:vel sub forma vnguenti ꝓculdubio trahunt ad eam corpis ptē:cui applicantur. Unde si medicina sit fortior virtute mēbri:cum ptes ille nō sint apte ad expulsionē humoris maxime grossi coarctabit̄ ibi. Proinde raro mēbra talia pñt euadere:qn apostema:vel scabies generet̄ in eis. Qꝛ si medicia peccantem humorē pellere posset sua ꝓprietate:constat q̄ exteri⁹ applicata ꝓdesset iterdum.forti enī exñte virtute corpis si tibys ꝛ brachys applicet̄ hꝰ medicina.peccās humor educetur absq̄ȝ lesione p vomitum ꝛ secessum.si tñ indisposita fuerint corpa:ꝛ virtus eoꝝ debilis periculū est:vel mēbra p̄ncipalia ledi:vel apostema in iterioꝛib⁹ generari.

❡ De cōplexionato vt est cibus ꝛ medicina. Cap. XIX.

Complexionatū autē qđ est cib⁹ ꝛ medicina imutat corpus.ꝛ imutatur ab eo. imutat per se/ꝛ per accidens.per se quidem a cunctis virtutib⁹ supradictis q̄diu retinet formā suaȝ.imutat̄ aūt ꝓut recipit formam ipressaȝ ei a corpore:vel in prima:vel in secūda:vel in tertia digestiōe. Quia ṽo tale complexionatum inequalis potest esse complexionis. Jcirco contingit q̄ chilus:ꝛ sanguis:ꝛ cetera que ab eo generātur retinēt in parte naturam ipsius q̄tuȝ ad complexionem.ꝛ ab hac consideratione iudicantur a medicis complexionata. etiaȝ prout sunt nutrientia.ca.vel fri.sic.vel hu.lactuca enim frigidiorem temperato sanguinem generat.alliuȝ ṽo calidiorem. Solutiuum aūt aut stipticum:aut aperitiuum:vel opilatiuum ꝛc̄.non iudicatur complexionatum inq̄tum est nutriēs:sed inq̄tum est medicina. Juuat autem per accidēs: vel quātitate:vel ordine sumptionis: vel actuali qualitate qua sumit̄:sȝ q̄titate:ꝛ actuali qualitate:vt supra tactuȝ est in cibo tm̄.ordine ṽo inquantuȝ cibus:vt supra:sed inquātum

Medicia alterat cō p⁹ p accidens tam ꝯplone q̄ ꝓprietate.

Pharmacia interficere aut ledere pōt p accēns tripliciter.

Effrenitā tis pharmacie cāe q̄tuor.

Medicia nō sp operatur eodeȝ mō iteri⁹ ꝛ exterius

tium medicina est alr̄. Nam stipticū ⁊ maxime ponticū alys ꝓmissum retentionē ⁊ constipationē ꝓcurat in intestinis. Si vero subsequat̄ causat expulsionē. oē enim membrū dilatabile ⁊ constringibile ꝑforatū ab vna extremitate in aliā: si in altera constringit̄ qđ continet per oppositā qua dilatat̄ habet expellere. Silr̄ in opatiuo ⁊ opposito: ⁊ dulci ⁊ amaro: ⁊ ceteris: vt suo loco patebit.

¶ De modo cognoscendi virtutes cōplexionatorū primo per experimentum. Cap. XX.

Complexionatorū autē virtutes duplr̄ cognoscunt̄ a medicis. s. experimento: ⁊ rōne. ¶ Experimento quidē dicit̄ illa virtus cognosci cuius habet̄ notitia sensibilis. ex imediato effectu: quēadmodū calefactiua calefactiōe: ⁊ ifrigidatiua ifrigidatione: ⁊ attractiua attractione. Uñ q2 ꝓprius ⁊ immediatus effectus: quē sola experientia manifestū facit: ꝓbet de virtute notitiā. Jccirco dr̄ experimēto cognosci. ¶ Ratione vero cognoscit̄ virtus cuius manifeste habet̄ notitia effectu similr̄ ducente ꝑus in cognitionē alicuiꝰ nature: vl̄ passionis habētis respectū: vel ordinē ad virtutē complexionati. qñq3 quidē: vt effectus ad cām: quēadmodū in silī facto ab effectibꝰ mediatis ad imediatū. Sicut qñ virtꝰ calefactiua cognoscit̄ ꝑ viam saporis aut odoris ⁊c. Sapor eni3 ⁊ odor: ⁊ similia nō sunt effectꝰ imediate qualitatū cōplexionaliū. Unde collectis hꝰ effectibꝰ per experientiā ab illis syllogiçat̄ vlterius in effectū calefactionis ⁊ infrigidationis ⁊c. Et tandē habet̄ notitia calefactiue: ⁊ infrigidatiue virtutis: que sunt cause calefactionis: ⁊ infrigidationis. qñq3 vero id qđ prius cognoscit̄ silr̄ est quodā mō causa virtutis. Unde qñ per liquiditatē arguit̄ supra dñium aque. deinde per ꝯñs supra frigiditatē ⁊ humiditatē. Proprietates igit̄ nō hñt nisi vnū. s. imediatū effectū. ⁊ cause ipsarū imediate occulte sunt nobis. Jccirco solū cognoscūtur experimēto. Qualitates vero cōplexionales cognoscuntur experimēto ⁊ rōne. actuales qdē solo experimēto: potētiales vero vtroq3 modo.

Proprietates ⁊ actuales qualitates solo experimēto cognoscūtur. potentiales vero experimēto ⁊ rōne.

¶ Sed de via experimēti ꝑus tractare cōuenit: q2 cōmunior est tam ex ꝑte cognitorū q3 cognoscentiū. Inter cognoscētes enim plures sunt illi quos experimētū certificat q3 hi quibꝰ ratio ꝑsuadet. nā in pluribꝰ viget sensus q3 ratio. Silr̄ experimēto cognoscunt̄ virtutes cōes ⁊ ꝓprie. rōne vero cognoscunt̄ cōmunes. ¶ Ad habendū igit̄ notitiā cuiusq3 virtutis experimēto necesse est cōplexionata corpori applicare. sensus aūt statī de q̄litatibꝰ actualibꝰ facit fidē: Sed si de ꝓprietatibꝰ ⁊ potentialibus qualitatibꝰ querat̄ experimēto certa notitia: op3 eas obseruare cōditiones in experiendo quibus pōt fallacia: vel error iudicij ꝓcaueri. Sunt autē in gñe sex. s. subm debitū: q̄ntitas ꝯueniēs. qualitas cōgrua. modus cōpetens applicandi. mora sufficiēs. ipressio effectuū per se ⁊ ꝑ accidens.

Sex obseruāda i experimēto.

¶ Ad debitū autē subm requirunt̄ tria. s. spēs ⁊ dispositio: ⁊ dieta. ¶ Spēs aūt vt sit corpus humanū. nā cōplexionata nō habēt eundē respectū. s. conueniētie: vel cōtrarietatis ad oē corpus: q2 coluber ⁊ lacerta sunt cibꝰ conueniēs oibus ciconijs. humanis aūt corporibꝰ sunt venenū: stercusq3 bouinū cibus est optimus fasiano: ⁊ iusqamꝰ passeri: hominū vero solūmodo medicina. Et reubarbarū frigidū est leoni: calidū vero humano corpori. Unde cū inuentio salubriū causarū ad humani corporis idigentiā ordinet̄. In eo tm̄ cōuenit experiri virtutes earū: ⁊ ꝓpterea: ꝙ in alijs corporibꝰ iprimunt: nō est trahendū ad ꝯñtiā in humano: nec econtrario donec in eis fuerit facta specialiter experientia. Contingit eni3 sepe ꝙ vnū cōplexionatū faciat eundē effectū in corporibꝰ diuersarū specierū rōne nāe cōis: vt vinū quod inebriat hominē ⁊ simiā: ⁊ vippe garrulū faciūt puerū ⁊ stornellū. vtrobiq3 enim multiplicat vinū vapores ⁊ spūs rōne nature ꝓprie diuersificatur indubitāter effectꝰ cōplexionati in corporibꝰ specie diuersis. Triticeus enim panis cibꝰ est laudabilis homini: ⁊ nō equo. l3 vtriq3 sit delectabilis rōne nature cōis.

¶ Dispositio vero que requirit̄ in subiecto. in quo fit experiētia debet eē optima. vel simplex ⁊ equalis. Inter enim humana corpora solū illud qđ est optime dispōnis est aptū ad manifestandū in seipso virtutes qbus oīs causa salubris pōt imutare corpus humanū: ꝓut est sanabile. Nam inter oia sanabilia corpora humane spēi non est aliqđ representās ꝑfectionē humane nature ꝓterq3 illud. ⁊ ideo quicqd cōueniens: vel contrariū ſm virtutē: debet eē nature hūani corporis: citius in illo manifestabit̄: ꝓinde regula dicit̄ ceterorū corporū. comperto eni3 per experientiā qualr̄ ⁊ quantū ipsū imutant quecūq3 cōplexionata. Ja3 clarū est medico qualr̄ ⁊ quantū imutabūt cetera que recedūt ab optima cōplexione cognito gradu distantie cuiusq3 ipsorū ab illa. Cum aūt ad experiēdū corporis optime cōplexionis haberi nō poterit copia: tunc si fiat in corporibꝰ lapsis necesse est obseruare: ꝙ sit lapsa dispō simplex. Jta. s. vt in ea nulla sit contrarietas. qđ contingit duplr̄. s. aut quia dispō vnius mēbri contrariat̄ dispositioni alteriꝰ: vt si qs patiatur in nate: vel supuenientis frigiditatis excessū in stōcho ⁊ caliditatis in epate. Aut q2 causa cōtrariat̄ dispositioni. vt si quis patiat̄ putridam fe. ex frigido humore. Jn ꝑmo enim casu certitudo neqt haberi a cōplexionato sumpto interius quantū calefacere vel infrigidare possit corpa patiētia simplicē lapsum. nec in 2° casu silr̄: cū infrigidans ex vna parte augeat frigiditatē rōne cause añcedētis. ex alia parte diminuat rōne discrasie: calefaciēs autē econtrario. Jtē ad certitudinē iudicij op3 obseruare: ꝙ dispō corporis lapsi vniformis existat in oibus corporibus non solū quantū ad cōplexionē: sed ēt quantū ad cōpositionem. Et quantum ad cōplexionē quidē est vniformis: cū fuerit discrasia similis in spē. ⁊ equalis in gradu. Nā cū experimētum ex pluribꝰ sensibus oriat̄: op3 experiri complexionatum in corporibꝰ multis patiētibus eundē lapsū in simili gradu. Alr̄ enim artifex falleret̄: q2 cōplexionatū: qđcūq3 nō imutat eodē modo cholericū: ⁊ flegmaticū. Uidemus eni3 ꝙ acuta: ⁊ etiā aliqua dulcia: que acumine participāt: soluunt flegmaticos. maxime si humiditatibꝰ flegmaticis abundāt in intestinis: ⁊ stōcho dissoluēdo eos. Cholericos vero nimis exiccando cōstipant. maxime si epar calidum. ⁊ exiccās humiditates intestinorū inflāmet. Silr̄ atriplices celerrime soluūt habētes frigida ⁊ hu. intestina ⁊ stōchū. vix aūt aut nunq3 contrarios: ⁊ vlr̄ nullū complexionatū: siue sit cibus siue medicina pōt equalr̄ imutare corpa que sunt inequalr̄ lapsa. ꝓinde testat̄ Galenus ⁊ ꝯfirmat experientia ꝙ minus calidū infrigidat magis calidū ea parte qua plus de frigiditate ꝑticipat. Si ergo per experientiā colligatur potētia imutandi quā h3 qđl3 complexionatū. non est tradēda nisi alia corpora similia nō solū in cōplexione: sed ēt in gradu cōplexionis equalia: vel vicina quātū possibile fuerit. Et ab hac quidē cōsideratione orit̄ diuersitas iter sapiētes reperta: qua vnus iudicat vnū cōplexionatū: vt caulē: ⁊ triferā ⁊c. fore cōplexionis calide: alius vero frigide: vel vnus in vno gradu: ⁊ alius in alio. Quisq3 nāq3 iudicat. ſm experientiā quā exercet in corporibus regionis sue. Et silr̄ ab hac cōsideratione orit̄ diuersitas ista sapiētū: qua vnus in vna egritudine alicuiꝰ mēbri composuit medicinā cōplexionatā in vno gradu: ⁊ alius in morbo eodē specie similē: tñ in alio gradu. vñ in discrasia calida epatis alteriꝰ gradus est Diarodon abbatis: ⁊ alterius Con stātini: ⁊ sic de alijs. Silr̄ obseruāda est vniformitas

Dispō requisit i subto i quo fit experiētia.

Uñ fiat diuersitas iudicij in cōplexioibꝰ vel gradibus cōplexionū cōplexionatorum.

In cōpositione in qua si corpora differāt non imutabunt eodē modo. Uidemus eniz q habētes meseraicas: et meatus epatis valde latos vix aut nūq̄ ledunt: aut soluunt a dulcibus velut musto et vuis. Nā potēter humiditas istorū trahit ad epar: terrestreitas aūt remanēs i itestinis cōstipat. In qbus aūt p̄dicti meat⁹ strictissimi sunt sumptis hꝫ dolent in meseraicis ꝓpter distensionē. et cum magna portio humiditatis intestina ꝓfundat vētris mollicies ꝓcuratur. ¶ Iterū aūt ad debituz subiectū requirit mediocre: ac et vniforme ipsius regimen in dieta. Ita vt nō solū sit in quātitate: sed in qualitate mediocre. In his peccante regimine nō erit certum. qualr aut quantū absolute possit hoc cōplexionatū qđ applicat corpora imutare. nimiū. n. potanti comestio piscis salsi tussim sedat ex stilicidio causataz: et vocē clarificat obscuratā potu superfluo. Cū tñ de se pungitiuus sit pāniculoꝝ pectoris: et exasperatiu⁹ vocalis arterie. Simili modo vel rōne cōtingit variari effectū cōplexionati. et in eodē corpore si vna vice propinet fameli/co. alia quoq̄ vice ministret eidē nō famescēti: qđ manifestius apparet in his que clare ꝑticipant naturā cibi et medicine. vnde cassiafi. et pruna nō monstrāt eundē effectum soluēdi ventre: aut lactuca et cucurbita eundē infrigidādi epar et spūalia: cū sumunt ab indigēti cibo: et nō indigēti. et hec vo cōsideratio: lꝫ ad dispositionē subiecti posset reduci. distinguit tñ ab ea ex parte cause ꝓpter hoc vt diligentius aduertat. id enim a quo causat: vel orit hec consideratio ꝓprie nō est cōplexio. vel cōpositio: sed poti⁹ regimē. ¶ Tractatis igit his que seruare opꝫ ex parte subti. Iam vlteri⁹ est sciendū q ex parte cōplexionati qđ obuiat corpori: et q̄titas: et q̄litas debitā obseruari debet. non eniz in quacūq̄ quātitate obuiās pōt sensibilr imutare. sꝫ vna est p̄ma quantitas in qua si obuiet corpori sensibilr imutabit ꝯm exigentiā sue virtutis. verbi grā. in his que sumunt iterius p̄ma quātitas mellis est. ʒ. j. et ß. respectu corporis temperati. sādal. aūt. ʒ. j. et ß. tyriace vo. ʒ. ß. Respectu vo corporū a tēperamento distantiū interdū est maior interdū est minor ꝯm diuersitatē lapsus corporū et virtutis cōplexionati. minor eniz quātitas tyriace calefacit cholericū q̄ flegmaticū. et minor sandal. infrigidat ecōtrario. he aūt quantitates in sumptis interius doses dicuntur: siue sumant ad pondus. vt. ʒ. et lib. et c. siue ēt ad mensurā vt coclear et briala. Quaruz dn̄e tres in gn̄e sunt. s. maior et minor et media. Ex si nulla istarū determinate sciat: et sit intētio experimēto inuestigare non solū virtutē cōplexionati. sed ēt quantitatē primā. tunc artificialis experimētator ꝯueniēter incipit a minori quantitate quā sua estimatio ꝑticularis informata mensurat ne si forte nociua eēt virtus cōplexionati nimiū lederet. ¶ Quia vo p̄ma dosis cōplexionatorū in tēperata regione atq̄ respectu corꝑis tēperati quodā modo canon est inueniēdi doses in ceteris regionib⁹ atq̄ corporibus. naz in distēperatis respectu illi⁹ minuit: vel augetur ꝓpter hoc illaz conuenit p̄us scire. De qua due regule collecte sunt per experientiā a sapiētibus. et p̄ma est de dosibus cōplexionatorū inquantū absolutā habēt rōnez alterantiū medicinarū. Scđa vo de dosib⁹ inquantū habent manifestā nutriendi potentiā. De absolute vo alterantib⁹ est cōpertum in tēperata regione atq̄ in corpore tēperato q p̄ma dosis cōplexionatoꝝ in quarto gradu est. ʒ. j. In 3° vo. ʒ. j. et ß. In 2° vo. ʒ. ij. In p̄mo vo. ʒ. vj. intemperato vo vt intēperatū est non cōuenit certa dosis. De cōplexionatis vo habētibus manifestā nutrientis rationē cōpertum est q hoc facit in eis. ʒ. qđ. ʒ. in alijs. Unde sicut in tēperata regione: vel respectu corporis tēperati sunt prima dosis spicenardi que est calida in scđo gradu. ʒ. ij. sic p̄ma dosis mellis. ʒ. ij. et silr de cōplexiōatis in p̄mo gradu. Ad tertiū enim et quartū nō ꝯueniunt ea que notabilr nutriunt. imo hꝫ plus semp iprimunt corpori vt medicina q̄ nutriēs sicut cepe et allia et hꝫ. ¶ Si tñ habeat notitia dosis in vna distemperatarū regionū de facili ꝑpendetur in alia ꝓcedēdo per regulas gn̄ales. quaruz prima est: vt attēdatur differentia regionis ad regionē. et per ꝯn̄s habitantiū ad habitantes. q si regio ad quā dosis querit: sit eiusdē qualitatis eadē erit dosis. si vo differēs diuersa. ¶ 2ª regula generalis est q ad quācūq̄ regionē querit dosis: tūc si conuenit medicina cū qualitatib⁹ eius. et regio fuerit itensioris q̄litatis q̄ alia minuet dosis. respectu alterius regionis in qua est nota. Si vo opponat augebit. nam in frigida regione: aut frigidiori maior erit dosis calefaciētis medicine q̄ in ea vel minus frigida. sed in calidiori minor. ¶ 3ª est q p̄mū argumētū est tertie partis: et silr p̄ma diminutio. Nam sicut in gradib⁹ infra tertiā partē nihil notabile fit in dosibus. vnde si in calida regione fit dosis. ʒ. j. in minus calida augebit. p̄mo de. Ↄ. et deinde gradatiz ascendetur vsq̄ ad dupluz: et ecōtrario in diminutiōe. ¶ Qualitas aūt actualis ipsius debet eē mediocris: ita vt cū applicatur oīno sit ab oī aliena qualitate nudatū. s. vt nec vicinitate: vel coniunctione rei alteri⁹ actuali qualitate informet vel antiqtate: aut corruptione quacūq̄ naturales potētias sue spēi amiserit: sed q applicet corpi in ea ꝑfectione ac puritate que sue spēi debet. ¶ Ex parte vo applicationis obseruare opꝫ vt modus applicandi sit debitus. Nam si sandalus ꝑ frusta sumat et aurū in pecijs: aut psiliuz iperfecte contritum applicetur arthetícis. nec illud in epate nec istud in corde: nec aliud in iuncturis manifestabit effectum: sed opꝫ vt dura in puluerē resoluant. Ecōtra vo si iacint⁹ teneatur in ore puluerizatus parū ꝓderit cordi. aut si saphyrus puluerizatus oculis applicet. sed vnicuiq̄ rei ꝓprius debetur modus. qui si ignoret caute querat experimēto: et ꝓpter pericula quisq̄ poti⁹ expertis adhereat. Silr et mēbra modū applicationis diuersificāt. Naz qui vult experiri de aliqua medicina: vtrū sit ꝯsolidatiua vlcerū colonis: aut longaonis iprudenter applicat eā ꝑ os. cuz per inferi⁹ debeat ꝑ clystere applicari. et ꝯm hanc formā intelligēduz est de alijs mēbris. ¶ Ad debitā silr applicationez ꝑtinet mora sufficiens. quā ideo seruare opꝫ. qm̄ non in quacūq̄ mora tēporis agēs naturale suū monstrat effecū. ¶ Ex parte vo ipressionis facte obseruādū est: vt subtiliter discernatur effectus ꝑ se ab eo qui est per accidēs. Naz solū ab effectu ꝑ se indicat res habere talē potentiā. Id aūt discernit cōsideratione ordinis iprimendi et cōtinuationis: et ex diuersitate dispositionis corporū: sicut supra iam patuit. Ex ordine quidē ipressionis. nam interdū effectus ꝑ se ꝓcedit effectum per accidens: vt in aqua frigida que cum obuiat exterius corpori statim infrigidat: sed postmodum calefacit. Similiter in potentialr complexiōatis: vt in lep: cū obuiat stomacho p̄mo infrigidat: sed interdū in crastino forte de die in diē inuenit augere discrasiā in his in quib⁹ aduritur in visceribus et in venis cholera multa succensis. Quādoq̄ effect⁹ per accidēs ꝓcedit effectū ꝑ se sicut in habētibus cholericū stomachū et ministrātē oculis fumū caliginosuz et ebetantē visuz. Naz vsus lactuce a principio sui visum ꝑ accidens acuit reprimēdo cholerā et prohibēdo vaporū ascensuz. sed finalr ebetat ingrossando spirit⁹: et albugineū atq̄ vitreuz. Quicūq̄ igitur ꝓcedat siue sequatur ille semp erit per se qui ꝯtinuabit in omnibus: aut pluribus corporibus. et in eisdē et in omni tēpore velut plurimum. Nā que per accidēs fiunt raro contingunt et in paucioribus. Preterea si medicine impressio non manifestat in corpore quando obuiat illi: sed cū ab eo fuerit separata certum est q illa ipressio sit eius effectus ꝑ accidēs. naz ꝑ se agentia

Regimē i dieta requisitū ad debitū ꝯm i quo fit experientia.

Quātitas et q̄litas debita obseruari dꝫ in expiendo ꝯplonatis.

Modus inueniēdi doses primas ꝯplexionatoꝝ.

Modus debit⁹ applicandi obseruari dꝫ in experiendo.

Debita mora silr obseruari debet. Et impressio facta obseruari et ꝯsiderari dꝫ.

Effect⁹ ꝑ se q̄lis sit.

se agentia ĩprimunt actuali obuiatione ad passium.

¶ De modo cognoscendi virtutes medicinarum per rationem. Cap. XXI.

Uia processus ratiõis qua cognoscunt̃ virtutes medicine ꝓcedit ordine gemino: q2 partim a prioribus. ptim ꝟo a posteriorib⁹ inchoat ⁊ vterq3 ꝓcessus est necessari⁹ medico. Naz ꝑ ꝓcessuz in quo incipit a cõsideratione ꝑncipiorũ cõplexionati ⁊ suarũ virtutũ rõnabil'r cõprehẽdit quot sunt earũ genera in qbuslibet medicis. ⁊ per quas dr̃ias pñt multiplicari. tñ hec cõsideratio maxime regulat̃ per iuestigationes naturalis phie. s. inquãtuz cõsiderat generationẽ mistorũ ⁊ rõnẽ mistionis. vnde solũmodo ꝯuenit medico vt vtẽti: ⁊ nõ vt docẽti vel ꝯtractanti. vnicuiq3 eniz artifici ꝯuenit aliqbus vti cõsiderationib⁹. quarũ certitudo tradit̃ in alijs facultatib⁹ quas supponit. ꝯuenit ẽt eidẽ de qbusdã indagare veritatẽ per ꝓpria. Secũdus ꝓcessus ẽt regulat̃ ꝑ naturalia. naz cõsiderat cões passiones mistorũ: vt colorez: ⁊ odorẽ atq3 similia. ¶ Qm̃ aũt ꝓcessus a causis magis est sciẽtificus: ab eo ꝯuenit exordiũ sumere. Sciendũ est igit̃ ꝙ causarum a quibus oriuntur complexionatorũ virtutes quedam sunt intrinsece complexionato: quedam ꝟo extrinsece. Intrinsece ꝟo tot sunt in genere. quot sunt ea que cõcurunt ad generationẽ cõplexionati a ꝑte intra. hec aũt sunt tria ꝑ ordinẽ se hñtia ꝭm nãz. s. mã ⁊ for⁹ mistiõis ⁊ forma specifica. Miscibilia eniz ex qbus cõstituit̃ ipsuz cõplexionatũ p̃ora sunt ꝭm naturã duob⁹ sequẽtibus. Forma ꝟo mistionis: q2 disponit ad formã specificã natural'r p̃cedit eam. medico nãq3 ꝭm suas cõsiderationes cõuenit dicere ꝙ inest cõplexionato vel misto duplex forma. s. mistionis: que cõsistit in modo colligantie miscibiliũ adinuicẽ. Nã posito ꝙ in pondere: vel mensura tãtũ eẽt de vnoquoq3 cõponente in vno misto quantũ in alio: tñ si in altero mistorũ cõcurrant sub numero centũ nũmorũ vel plurimorũ. In altero qngentorũ constat ꝙ forma colligantie vel cõprehẽsionis ipsorũ adinuicẽ variabit̃ in vtroq3: q2 variata ꝓportione miscibiliũ adinuicẽ necesse est colligãtiã variari. Scda ꝟo cõplexionati forma est forma ꝑ quã in determinata spẽ mistorũ vel complexionatoꝝ reponit̃: que dr̃ cõpletiua rei: talẽ autẽ pluralitatẽ atq3 gradualitatẽ formarũ in misto non ponit medicus ꝭm exquisitũ iudiciũ veritatis: qm̃ nõ cõuenit ei certificare. s3 hoc dicere cogitur ꝭm cõsiderationes sufficiẽtes ꝓposito suo. cuz enim intendat distinctã habere notitiã de virtutib⁹ mistorũ: ⁊ inueniat in ipsis aliquã v̓tutẽ manifeste reducibilẽ ad formã mistionis manifeste posse reduci: necessario cogit̃ dicere ꝙ altera ꝓcedit ex forma: que aliquo mõ sensu ⁊ rõne ꝑcipitur. Altera ꝟo ad formaz reducit̃ que in se penit⁹ est occulta nostre cognitioni. ⁊ hec est forma specifica: q a nec sensu percipitur: nec rõcinando possumus dicere ꝙ sit substantia: vel qualitas: in qua tale vel tale cõponẽs. ⁊ tm̃ vel tal'r dominant̃: quemadmodũ possum⁹ de forma mistionis asserere: q̄uis ignorem⁹ exquisite gradũ in quo cõsistit punctual'r. ¶ Scdm p̃dictas igit̃ cõsiderationes inuenit medicus ꝙ p̃ma genera virtutũ que possunt in complexionato reperiri sunt tria. s. virtus manãs a cõponentib⁹. Alia ꝟo a forma mistionis. Tertia ꝟo a forma specifica. Et has quidẽ virtutes rõnabil'r distinguit ⁊ denotat nominib⁹ ordinabilib⁹: cũ dicit ꝙ virtutũ cõplexionatorũ quedã sunt p̃me. quedã scõe. quedã tertie. p̃mas ꝟo qualitates cõplexionatas duplici rõne. tum. s. qm̃ ante illas nõ sunt alie a qbus dependeant. tum ẽt. q2 dependẽt ex his q̃ ꝭm nãm priora sunt cõplexionato. s. ex mãlibus cõponentibus. Scõe ꝟo dicunt̃ ille que imediate ꝓcedũt ex p̃mis. vel ex 2° ꝑncipio cõplexionati supradicto: Tertie ꝟo que ex tertio: que alio noie vocant̃ ꝓprietates. Auer. tñ dic̃ eas esse quartas virtutes: quoniã scdas distinguit in duas. naz earũ quedã sunt que ĩdifferẽter manifestãt effectũ suuz in quolz organo: sicut abstersiua/ corrosiua/ vlceratiua/ ⁊c̃. qdaz ꝟo determinate in aliqbus organis: aut magis in illis q̄3 in ceteris: vt ꝓuocatiua vrine in vrinalib⁹: vis ꝓuocatiua menstruoꝝ in matrice. gñatiua lactis in mãmillis. ⁊ ita de cõsimilibus: ⁊ l3 aliqual'r vera sit hec distictio: tñ in ꝓposito locũ non h3: q2 virtutes medicinarũ nõ distinguuntur hic penes mẽbra: qm̃ tales differẽtie nõ sunt eis essentiales: imo accidẽtales: cũ ab extrinseco veniãt. S3 prima distõ ꝓcedit ꝑ ea que sunt cõplexionato eẽntialia. ¶ Cuz aũt vlteri⁹ inuestigat medicus per hanc viam differẽtias aut spẽs p̃dictorũ generũ: inuenit ꝙ sub p̃mo gñe tot spẽs p̃marũ virtutũ cõtinent̃ quot sunt virtutes p̃morũ cõponentiũ. s. cali. fri. sic. ⁊ hu. has eniz qualitates dicit medicus esse virtutes: q2 sunt ꝑncipiũ opationis manifeste. s. alterationis in corꝑe sanabili. ⁊ iterũ dicunt̃ virtutes rõne iaz dicta. Cũ aũt scõe virtutes imediate ꝓueniant ex ꝯcursu primarum in misto. ꝓpterea dicit ꝙ due sunt p̃me differẽtie scdarũ: qm̃ nõ possunt a p̃mis in genere differre nisi duobus modis: aut sicut intẽsum ⁊ remissuz: aut sicut simplex ⁊ cõpositum. ⁊ ideo dicit ꝙ scdarũ virtutũ quedã sunt que ꝭm rez nõ differunt a p̃mis: sed sunt in aliqua p̃marũ: ꝓut est intensa. oẽs aũt scõe virtutes: ⁊ etiã tertie: q2 carent nomine ꝓprio. ideo medicus nominat ab effectib⁹ earũ: qbus manifestant̃. dicit ergo ꝙ virtus cõbustiua nõ est nisi caliditas itensa: ⁊ cõgelatiua frigiditas intensa: ⁊ sic de cõsimilibus. Quedã ꝟo sunt que dependẽt a p̃mis nõ solũ inquãtum p̃me intẽduntur. sed iquantũ reducunt̃ ad aliquẽ gradum cõmistionis ꝓportionalis huic misto vel illi: tal'r ꝙ effectus qui manat a tali virtute nõ põt eẽ tm̃ effect⁹ vni⁹ primarũ virtutũ sed diuersarũ. ⁊ talis est virtus mundificatiua ⁊ generatiua carnis: ⁊ consolidatiua ⁊ sil'es. De tertijs aũt virtutib⁹ nõ põt assignare p̃mas dr̃ias absolute: q2 forme specifice rerũ: a qbus dependẽt imediate nõ habẽt aliquid cõe sub rõne generis: ad qd̃ vl'es ⁊ p̃me differẽtie reducant̃: sed tm̃modo distinguunt̃ ꝓprijs effectibus: qui alio nomine vocant̃ ꝓprietates. ⁊ q2 hos effectus considerat medicus per respectũ ad corpus sanabile: ꝓpterea respectu illius dicit vl'r ꝙ due sunt in genere tertie virtutes. qm̃ aut ꝭm rõnẽ sue spẽi ꝯtrariantur sanabili corpori: vel cõueniunt. ⁊ cõtrarie dicunt̃ quecũq3 toti corpori: vel alicui suaruz partiũ inferunt nocumentũ. cõueniẽtes ꝟo contrario modo: ⁊ tyriacales dicunt̃ siue ꝓprietates. Que ꝟo sunt spẽs spãlissime taz istarũ q̄3 secundarũ: q2 solis effectibus colligit̃. iccirco dicet̃ in 2° ꝓcessũ. ¶ Nunc aũt considerandũ qual'r notitia causarũ: a qbus depẽdent virtutes cõplexionatorũ: dirigat medicũ ad habendũ pleniorẽ notitiã de virtutib⁹ qbus possunt imutare corpus. Dictũ autẽ fuit supra ꝙ ꝑ viaz rõnis non cognoscitur in ꝑticulari: nisi vel potẽtialis. vel virt⁹ a cõpl'one dependẽs imediate. vñ sequit̃ ꝙ solum de p̃mis: aut secũdis v̓tutibus põt ꝑ viam rationis haberi notitia. Uidendũ est igitur quantũ ad hec prosit cõsideratio causarũ: ⁊ priũs itrinsecarũ. Ad cui⁹ euidentiã est sciendũ ꝙ recta ⁊ plena notitia virtutũ: ⁊ operũ potential'r cõplexionatorũ nõ habet̃ nisi per cõsideratione eorũ in qbus ĩpsa cõplexionata cõueniunt ⁊ differunt tam in generali q̄3 in speciali. cognito eniz in quibus cõueniant: ⁊ in qbus differant diuersa cõplexionata sufficiẽter cognoscit̃ quas habeãt virtutes: ⁊ per ꝯñs etiaz quas operationes. Quia ꝟo notitia specialiũ ꝑfecte nõ habet̃ absq3 cognitione generaliũ: ideo conuenit medico prius scire in quib⁹ cõplexionata conueniũt in generali ⁊ differunt. Ex

Unicuiq3 artifici cõuenit vti aliqb⁹ suppositõib⁹

Tria itrinsece ꝯcurrẽtia ad generationẽ misti. mã ⁊ due for⁹

Tria gñã v̓tutũ que pñt i ꝯplexiõato reperiri sũt tria.

Dr̃e aut spẽs p̃mi arũ generũ virtutũ.

Cãõ notitia cãrũ v̓tutũ dirigat in notiã ipsarũ virtutũ.

bis aūt que sunt de cōplexione superius sufficiēter tradita colligit medicus ꝙ cōplexionata quātū ad id qđ eis attribuitur ex ꝯsideratione medicinali conueniūt tm̄ in vno.s. ꝙ oia dicunt̄ sic vel sic cōplexiona ta /cōparatione humani corporis vt patuit supra. Quantū vero ad id qđ pertinet eis ex natura ipsoruꝫ cōueniunt in quatuor. pmo ꝙ oium ipsorū eadē est pma mā.s. quatuor elemēta. Scđo ꝙ in oibus ex mutua actione ⁊ passione elntoruꝫ. vel quorūcūqꝫ miscibiliū resultat qualitas 2ª que vocatur cōplexio. Tertio ꝙ in oi misto disponit illa cōplexio ad recipiendū aliā virtutē a cōplexione que vocat̄ ꝓprietas. Quarto vero ꝙ oium cōplexionatorū: quorū cōplexio denominat̄ ab aliqua qualitate semꝑ denominatio fit a ꝑdominanti.

In qbus oia ꝯplexionata cōueniant.

¶ Ex his ēt vlteriꝰ colligit̄ ꝙ qꝫtū ad intrinseca pnª differre nō pn̄t cōplexionata nisi vel ꝑ formaꝫ mistionis: vel ꝑ 2° cōponētia: vel vtrūqꝫ. quantū eniꝫ ad formam mistionis oia cōplexionata diuersarū specierū differunt. naꝫ cum differant in forma specifica ad quā illa disponit necesse est vt in illa ēt differāt. In cōponētibus aūt differre nō possunt nisi quantū ad 2ª: q2 dictuꝫ est ꝙ in pmis cōueniūt.

In qbꝰ differāt ꝯplexionata.

¶ Ad sciēdum igit̄ per causas itrinsecas quantū in genere differre possint cōplexionata potentialr̄ penes virtutes pmas ⁊ secūdas necesse est attente cōsiderare diam quā habēt in secūdis cōponētibus: ⁊ in forma mistionis. Ad sciendū aūt qualr̄ cōplexionata differāt in secūdis cōponentibꝰ conuenit scire que sunt pma: ⁊ que secūda. Prima nāqꝫ sunt elemēta cōia oibus mistis. qm̄ ex ipsis pmo generant̄ cōplexionata quecūqꝫ. Scđa vero sunt oia cōplexionata: vel iam ex elemētis cōstituta: ex qbus alia cōplexionata 2° constituunt̄: ⁊ dicunt̄ 2ª respectu pmorū. nō enim pmo sunt constituentia cōplexionata. sed 2° ⁊ ꝓximo.

Cōplexionatoꝝ 2x reperit̄ cōstitutio.

¶ Ex qbus pꝫ ꝙ duplex in genere cōplexionatorū reperit̄ constitutio.s. pma ⁊ scđa. ⁊ dicit̄ pma illa que fit ex concursu elemētoruꝫ simpliciū. Scđa vero est illa que ꝓuenit ex cōcursu corporū iam mistorū ex elemētis. Prima vero harū cōstitutionū vtplurimū manifestat̄ in cōmistis per naturaꝫ sicut in vino/oleo/⁊ sale: ⁊ similibꝰ homogeneis que ꝺm sensuꝫ tn̄ resoluunt̄ in simplicia: ⁊ nō in cōmista: raro autē inuenit̄ in cōmistis ꝑ arte: qm̄ ars raro cōmiscet elementa simplicia. veluti si cōmisceat aquā terre ad cōponendū lutū. veritas autē secūde cōstitutionis manifestat̄ crebro in naturalibꝰ ⁊ artificialibꝰ. In nālibus quoqꝫ frequētius. in etherogeneis: vt in corporibꝰ aialium in quibus ex diuersis cōplexionatis constituit̄ corpus aialis. ⁊ in fructibꝰ plantarum. qui ex cortice ⁊ testa ⁊ nucleo constant. ⁊ similibꝰ: vt in ꝑsico ⁊ prunis ⁊ citro. Manifestat̄ etiā veritas huius secūde cōstitutionis cōplexionatorū in homogeneis per naturaꝫ cōmistionis: vt in lacte: ⁊ in sanguine. ꝓut sumit̄ ꝓ massa confusiōis hu. in venis. hec eniꝫ ⁊ multa naturalia similia resoluunt̄ ꝓxio in corpora cōmista ex elemētis. ⁊ ideo cōstat ꝙ ex eis fuerūt ꝓxio cōstituta. In artificialibꝰ aūt patet veritas huius cōstitutionis: nō solū per resolutionē cōplexionati: sed etiā per cōmistionē: cuꝫ ars: vtplurimū cōmisceat elemētata ⁊ nō simplicia: vt mel ⁊ acetū ⁊ çuccharū ⁊ pulueres spērum: ⁊ sic de alys.

Quō cōplexionata i scđis ꝯpositionibus differant.

¶ Jam igit̄ ex his pꝫ quō cōplexionata possint in secūdis cōpositionibus differre: q2 tunc.s. qn̄ ea ex qbus ꝓxime componuntur differūt ratione vel spē. naꝫ caseus ⁊ butyrū ⁊ serū: ex qbus lac constat: alteriꝰ rōnis sunt qꝫ nucleus ⁊ testa. ⁊ cortex. quibꝰ cōstat fructꝰ. ignis aūt ⁊ aer ⁊ aqua ⁊ terra: q2 in oibus cōplexionatis sunt vniꝰ rōnis ꝺm testimoniū sensus cui medicꝰ innitit̄. Jdeo absolute dicit ꝙ per pma cōponētia nō differunt cōplexionata: quoniā eadē sunt ꝺm spēm in oibus: sed quoniā inuenit ad sensuꝫ ꝙ secūdo cōponētia sepe differunt in cōplexionatis ꝺm spēm. ideo elicit ex hoc regulaꝫ generalē. circa notitiā pme: vel secūde virtutis eoꝝ dicens: ꝙ quorūcūqꝫ cōplexionatorū ꝓxima cōponētia differunt sensibilr̄ necesse est ꝙ habeāt differētes v̄tutes: vel pmas: vel secūdas: vel ēt vtrasqꝫ. ecōtrario aūt si diuersas habeāt virtutes: ⁊ ꝺm sensum nō differāt in cōponentiuꝫ quātitate: necesse est vt differāt in forma mistionis: vt climia ⁊ marcasita ⁊ aristologia longa ⁊ ro. ⁊ mastix ⁊ olibanus ⁊ silia.

¶ Quātum aūt differāt in pmis elicit ꝑ cōparationē secūdoꝝ cōponentiū ad pma. nam virtus vel qualitas illius elemēti dominatur in cōplexionato de quo elemēto magis ꝑticipant 2° componētia: vt siccitas in eo cuiꝰ cōponentia secūda sunt magis terrea: ⁊ sic de alys. que vero elemēta dominent̄ in secūdis compositionibꝰ ꝑ posteriora cognoscit. sicut patebit in secūdo ꝓcessu.

¶ Sed ex his iaꝫ habet̄ ꝙ quātitas vel mensura 2° componentiū ducit aliqualr̄ medicū in notitiā primarū virtutū que sunt in cōplexionato. Diuersitatē aūt quātitatis: vel mensure cōponentiū attendit potiꝰ in secūdis cōponētibus qꝫ in primis. ideo q2 2ª manifestius ad sensuꝫ distinguunt̄ qꝫ pma. In artificialibus eniꝫ sensui patēt in ipa cōpositione. naꝫ artifex cognitor est materialiū cōpositionis quaꝫ efficit. ⁊ iō per artē indicat de cōplexione: q̄ resultat in medicina quā ipse cōponit: queādmodū dicet̄ in cōsideratione de gradibus cōpositarū medicinarū. In cōplexionatis aūt que sola oꝑatione nature cōstituunt̄ patēt sensui cōponentia duplici modo.s. vel ꝑ distinctionē sensibilē ipsoruꝫ in cōplexionato: vel cōposito sicut in etherogeneis. vel per resolutionē: aut sequestrationē ipsoꝝ vt in homogeneis: sicut pꝫ in lacte. lꝫ igit̄ ex notitia quātitatis primorū cōponentiuꝫ haberet̄ aliqualr̄ notitia primarū virtutū. tn̄ nō attēdit eā in pma cōstitutione. sed in 2ª. tum q2 in illa nō patēt cōponentia sensu. cū per istā scđam ducit̄ sufficiēter quātū possibile est in notitiā quātitatis pmorū componētiū.

Quō differāt ꝯplexionata ex ꝑte forme ꝯpōnis vel mistionis. Mistio duobꝰ modis sumit̄.

¶ Cōsideratis igit̄ componētibus cōplexionatorū quantū possibile est: iam restat scđo cōsiderare formā cōpositionis: vel mistionis. vt perpendat̄ quantū ex parte ipsiꝰ possunt prime vel scđe virtutes in cōplexionatis diuersificari. Mistio enim duobꝰ modis sumit̄. Uno qdeꝫ large.s. pro cōstitutione cōplexionati ex diuersis componētibus sub actu vnius cōis cōplexionis toti cōposito. ⁊ hoc modo nō solū homogenea: sed ēt etherogenea dicunt̄ cōmista. q2 qꝫuis habeāt partes formalr̄ sensu distictas: tn̄ ex eis in toto cōposito resultat vna forma cōplexionis: que debetur ei ꝺm spēm suaꝫ. lꝫ igit̄ de forma mistionis sit colligātia: vel cōprehensio miscibiliū: aut componentiū adinuicē alteratorū ꝺm ꝙ exigit species cōplexionati. tn̄ q2 vltimum ⁊ formale qđ debetur cōplexionato inquātum cōplexionatuꝫ est vnio suoruꝫ cōponentium sub actu vnius cōplexionis totius. Jdeo medicus formā cōmistionis denotat per cōplexionē cū dicit. Or complexionū quedā est pma. quedaꝫ scđa. Jntendēs per complexionē mistionē: vel cōstitutionē supra expositaꝫ. ⁊ hoc facit vt insinuet ꝙ illud: quo formaliter colligant̄ oia cōponentia in cōplexionato: ad hoc vt stent sub actu vniꝰ forme substātialis que vltima perfectio est ipsiꝰ nō est nisi complexio. Jta ꝙ sicut illa forma est vna sic est cōplexio totius. lꝫ enim cōstituat̄ ex partialibus ⁊ diuersis cōplexionibus. tn̄ nō hꝫ rationē: nisi vniꝰ ꝓut disponit totū complexionatū ad vltimam eius perfectionē. Jterū etiā: q2 per complexionē: id est per sensibileꝫ effectū eius deuenit in notitiā forme mistionis: vt patebit in 2° ꝓcessu. Alio vero modo sumit̄ mistio minus large.s. ꝓ constitutione cōplexionati facta ex componētibus secundis vnitis tn̄ ꝺm situm propinquitatis: ⁊ hoc modo sumit medicus quādo dicit ꝙ medicinarū quedā cōponunt̄ ex duabus aut pluribus diuersis substātys ipermistis. quarū

quedam

Qñ diuersificent v̓tutes p̃e ⁊ 2e ꝯplonatorꝫ penes diuersitatẽ mistionis.

quedã habẽt partes ĩpermistas sensu manifestas vt citrũ: quedã autẽ sensu occultas vt psiliũ. ¶ Ad videndũ igitur q̃uo diuersitas mistionis diuersificat v̓tutes p̃mas ⁊ scd̃as cõplexionatorũ: ꝓcognoscere opꝫ dr̃ias que in genere p̃nt cadere in forma mistionis. Generales aũt eius dr̃ie patẽt ex ratione ipsius. naꝫ cũ forma mistionis: aut mistio prout hic sumit̃ sit aliqualis vnio cõponentium in cõposito sub actu cõplexionis cõis ⁊ vnio cõponentiuꝫ in q̄busdam sit disticta. vt in etherogeneis. in alijs idistincta. vt in homogeneis: ⁊ in q̄busdã fortis: in alijs ꝟo debilis. cõstat ꝙ ois mistio cõplexionatorũ decurret ꝑ has differẽtias. Est igitur illa mistio distincta in qua cõponẽtia sensibil'r in composito distinguunt̃. Indistincta ꝟo illi que opponit̃. Fortis aũt vel firma dicit̃ illa in qua cõponẽtia seu prima seu scd̃a difficiliter separant̃ abinuicẽ non solũ actione nostri corporis: sed etiã ignea. Debilis aũt in qua cõponẽtia leuiter separant̃. nõ solũ actione fortis agẽtis: sed debilis. Mistio aũt ꝑfecta ⁊ iperfecta real'r cõtinetur sub p̃dictis: sꝫ ẜꝫ rationẽ differt ab eis. ois eniꝫ ꝑfecta mistio est ⁊ idistincta ⁊ aliqual'r fortis: sed nõ econtrario. Unde in plus se hꝫ idistincta ⁊ fortis q̃ꝫ ꝑfecta.

Mistio ꝯsiderata a Pho.

Mistio eniꝫ ꝑfecta est que aliter vocatur mistio ẜm totũ: ⁊ est illa in qua cõponentia ita ꝑfecte se transmutãt: vt ad homogeneitatẽ oĩno perueniant: tam in suba q̃ꝫ in cõplexione q̃ꝫ in omni virtute. Ita ꝙ ad vnaꝫ complexionẽ in toto ⁊ in partibꝰ: ⁊ ad vnam virtutẽ seu ꝓprietatẽ oĩno reducunt̃. ⁊ hec est vera mistio quã cõsiderat naturalis: de qua non multum curat medicus: q̄a non est principium diuerse virtutis: sed magis curat de opposita. scilicet imperfecta in qua componentia non reducuntur ad talem homogeneitateꝫ: ⁊ in hac mistio large sumit̃. s. pro aggregatione componentiũ sibiinuicẽ appropinquantiũ ẜm situm. quapꝑ de ratione huius mistionis. est vicinatio partiũ ẜm potentiã.

Mistio ꝯsiderata a medico.

For̓e sbãles miscibiliũ saluãt̃ i misto q̄re hoc dicat medicus.

Et pp hanc ꝯsiderationẽ asserit medicus ꝙ forme substãtiales miscibiliũ saluantur in misto. ad qd̓ dicendũ mouet̃ ex his que apparẽt in iperfecte mistis: quorũ vnũ est distincta resolutio ipsorum in sua cõponentia. Scd̓m ꝟo est: q̄r manẽte ipsorũ specie distincte operant̃ cõtraria: vel diuersa in corpore. talẽ auteꝫ sententiã non diffamat medicus: q̄m accepta est ex sufficiẽtibus ꝓposito: ⁊ nõ necessarijs absolute. Aduertẽdũ tñ est ꝙ mistio quorũcũqꝫ complexionatorꝫ si ꝯsideret̃ respectu complexionati: ad cuius genera cõis est via. semꝑ est ꝑfecta: q̄r per ipsaꝫ spẽm suaꝫ adipiscit̃ complexionatũ. Sꝫ si cõsideretur respectu alteriꝰ vt sanabilis corporis qual'r soluꝫ ꝯsiderat medicus tunc põt esse ꝑfecta ⁊ iperfecta.

Mistio ꝑfecta ẜm medicuꝫ.

⁊ ꝑfectaꝫ q̄dem dicit esse medicus illaꝫ: in qua cõplexionatũ si corpori applicet̃ nõ imutabit ipsuꝫ: nisi cuꝫ vna virtute p̃ma ⁊ scd̃a ⁊ tertia: ⁊ non cuꝫ oppositis: aut pluribꝰ diuersis. ita ꝙ semꝑ alterabit per se: cũ vna cõplexione tm̃. ⁊ cũ vna virtute. scd̃a operabit̃ ⁊ sil'r cuꝫ vna tertia: quale complexionatũ est scamonea. Nã p̃ma virtus eius est solũmodo calefacere. scd̃a ꝟo solũmodo aperire seu rarificare. tertia ꝟo cholerã potenter attrahere.

Mistio iꝑfecta ẜꝫ medicũ.

Imperfectã ꝟo dicit eẽ illaꝫ in qua cõplexionatũ imutat corpus oppositis virtutibus: aut pluribꝰ diuersis in p̃mo. vel scd̃o. vel tertio genere v̓tutũ: aut omnibꝰ.

Qꝺ in eodẽ ꝯplonato possint eẽ opposite v̓tutes.

Qꝛ aũt in eodẽ cõplexionato possint opposite virtutes existere ratio ꝓbat ⁊ experiẽtia: vel sensus confirmat. Naꝫ in etherogeneis: quorũ partes distincte sunt ẜm subam: vel corpulentiam: necesse est vt in cõplexione differant: ⁊ opponant̃ postq̃ꝫ in corpulentia opponuntur: sicut caro dactyli: vel pruni est mollis: os ꝟo durissimum. rõnabile igit̃ est illam esse humide cõplexionis ⁊ istud sicce. Quemadmodũ autẽ cõplexiones differũt: sic ⁊ scd̓e virtutes ⁊ tertie. lꝫ a nobis ignorent̃. sꝫ de his experientia nos certificat. constat enim ꝙ scd̃a virtus in carne citoniorꝫ exasperatiua est pectoris. in grano ꝟo ipsiꝰ est lenitiua. caro sil'r persicorũ est opilatiua canaliũ pulmonis. nucleus aũt eiꝰ aperitiuus: ⁊ illa frigida. ⁊ iste calidus. De tertijs quoqꝫ scimus ꝙ cortex citri confortat cor. ⁊ caro eiꝰ generat colicã: ⁊ semen eius pellit venenum. cauda quoqꝫ cerui venenũ est homini: cornu ꝟo eius tyriaca. sil'r auteꝫ existimãdũ est esse in alijs homogeneis: vt in lacte. Quecũqꝫ igit̃ ꝑfecte mistionis sunt tm̃ vnuꝫ operant̃ ẜm q̄dlꝫ genus virtutũ: qd̓ pꝫ a maiori: quoniã ea que sũt iperfecte mistionis. Dum tñ partes cõponẽtes taꝫ vicine sint. vt sensu discerni nequeant. lꝫ sint oppositarũ virtutũ: seu qualitatũ: tñ de se nõ manifestãt in corꝑe: nisi vnũ effectũ: q̄r cũ vicinissime sint: vna nõ operat̃ in alia ꝑte notabili sine altera: ⁊ in ipressione quã faciũt in sanabili corpore nõ apparet diuersitas: sed vnus cõis effectus: vtpote tẽperamenti. Q̃uis igit̃ mistio taliũ partiũ non sit ꝑfecta: q̄r nondũ ẜm veritatẽ perfecte se transmutauerũt cõponentia sicut in tyriaca: ⁊ mitridato: ⁊ multis alijs ꝯfectionibꝰ frequenter accidit ante fermentationẽ: ⁊ perfectionẽ ipsarũ. tñ nõ imprimunt sensibil'r diuersos effectꝰ quantũ est de se: multo minus ergo cõplexionato ꝑfecte mistionis. Ideo ꝟo dictum est de se: q̄r possibile est ꝙ per accidens manifeste faciãt ipressiones diuersas: sicut accidit qñ mẽbrũ aliqd̓ corporis: cui applicant̃ indiget altero cõponentiũ. tunc enim possibile est vt in medicina: cuius ꝑtes vehemẽter sibiinuicem adherẽt: oppositũ cõtingat ꝓpter viꝫ discretiuã que viget in mẽbris ex actione expulsiue ⁊ retentiue: qua nocitiuum abijcit̃ ⁊ iuuatiuũ retinetur.

Qñ virtꝰ mẽbri secernat ⁊ diuidat ꝯponẽtia ⁊ qñ non.

Unde cuꝫ natura mẽbri diuidat: ⁊ secernat cõueniens ab inconuenienti: accidit qñ mẽbrum indiget altero cõponentiuꝫ: vt diuersa manifestant seorsum ipressiones oppositas. natura tñ mẽbri non semꝑ diuidit cõponentia. naꝫ cũ semꝑ inclinet̃ ad meliꝰ quãdo contingit ꝙ oiuꝫ componentiũ virtutes sunt mẽbro necessarie. tunc nõ laborat ea secernere. quapropter in q̄bus cõplexio: ⁊ ꝓprietas cõcorditer iuuãt membrũ: oĩno respuit natura secernere componẽtia: vt pꝫ in fracturis itrinsecis ossium.

Nota d̓ se. nasturcij.

Etenim nasturcij semẽ bibitũ ab hꝰ patiẽtibus natura nititur ꝯseruare in sua specie ꝓinde post longa tẽpora circa porum fracture sepius inuentũ est integruꝫ. Sil'r dato ꝙ cõplexio non iuuaret naturã vel modicũ lederet: dum tñ ꝓprietas esset valde necessaria corpori non conaretur secernere componẽtia medicine nõ ꝑderetur ꝓprietas. Et iccirco in corꝑibꝰ q̃ multũ tyriaca indigent pp graue toxicũ seu venenũ diutius saluat̃ in specie sua q̃ꝫ in non indigẽtibus. ꝓinde cholericus punctꝰ a scorpione si sumpserit polomenion: aut nullã: aut modicã caliditatis molestiã sentit in stomacho: ⁊ in alijs mẽbris ꝑ que transit vsqꝫ in fineꝫ: cuꝫ iam liberatus est a veneno. Si ꝟo punctꝰ nõ fuerit mox a p̃ncipio viscera inflãmant̃ ⁊ estuant. Naꝫ in p̃mo naturã speciẽ illius medicine ꝯseruare nititur donec ab ea suscepit iuuamentũ. postmodũ ꝟo q̄r potius lederet carpinare: ac ledere studet: vt ipsaꝫ corrumpat si nõ possit eaꝫ cito expellere. nã cũ natura cõplexionato nullo modo indiget: sed ei repugnat: tam rõne totius q̃ꝫ partiũ: integrũ expellit celeriter si fuerit fortis. quẽadmodũ frequẽter accidit de pillulis laxatiuis. Cuꝫ ꝟo membrũ aliquod parte aliqua cõplexionati multũ eguerit: tam in via nutrimenti q̃ꝫ medicine. tunc velociter eã diuidit a sibi opposita sicut epar velociter separat aqueaꝫ vini substantiã a terrestri ⁊ ignitã terrestrẽ aceti ab aquea. Hec aũt est vna de caussis ꝓpter quas in habẽtibus epar aut stomachũ frigidũ magis ledunt̃ renes ⁊ vesica ⁊ matrix ⁊ iuncture sumptione aceti infrigidãdo. Naꝫ epar frigidũ partes ca. sibi retinet quantũ potest. ꝓpter qd̓ aquee ꝓcedentes vltra fortius q̃ꝫ in oppositis. ⁊ illa mẽbra q̄bus postmodũ appropinquãt

ledunt amplius: cuius oppositũ cõtingit in habẽtib⁹ epar calidius tẽperato. Ex hoc etiã contingit q vinũ album sensibiliter ledit frequenter in illis regionibus mulieres ⁊ senes. lz indigeãt diureticis. ¶ Ex pdictis aũt colligi põt q tribus ex causis contingit: vt cõplexionatũ corpori obuiãs manifeste faciat in eo diuersas ipressiones: ⁊ vna qdez est sequestratio cõponentiũ eius a natura facta ppter necessitaté. lz vehemẽter adhereãt mutuo: sicut pz i vino ⁊ aceto. alie vo due sunt ex parte complexionati. Quarum vna est debilitas colligantie suorũ cõponentiũ scdorũ: ppter qd facillime separant: sicut est manifestuz in etherogeneis: ⁊ in multis etiã homogeneis. In lentib⁹ enim ⁊ ciceribus: cũ debiliter colligẽtur inuicez substãtia grossa terrestris valde atq subtilis modice terrestreitati: ⁊ pauce igneitatis q nõ solũ elixatione separant abinuicẽ: sed ẽt remollitione. ⁊ ideo illa stringit ventrẽ ⁊ obturat meat⁹. hec aũt vrinam puocat ⁊ aperit vias. ⁊ si cõcurrũt in eodez mẽbro pcipue debili sicut in intestinis aut stomacho: torsionibus aut gurgulationib⁹ vexant corpus ppter motus cõtrarios. naz alterũ claudere festinat: alterũ aperire meatus. ⁊ idẽ contingit ex sicla ⁊ multis oleribus: in qbus substãtia salsa ⁊ nitrosa debiliter cũ terrea stiptica colligat. In qbusdam etiã substãtia subtilis adeo debiliter ⁊ superficialr grosse coniungit vt modica lotione separet ab ea: sicut in endiuia ⁊ lactuca ⁊ rostro porcino. Alia vo causa ex parte cõplexionati est possibilitas secũdorũ cõponentiũ: rõne cui⁹ leuiter actione corporis reducit ad actuz. Lz enim scdo cõponẽtia cito sequestrent: tñ si alterũ esset compactũ: ⁊ difficilis resolutionis: alteruz vo passibile manifestaret ipressio passibilis tñ. Proinde cõtingit q medulla ficuũ operat in corpore manifeste. grana vo nihil: sed integra deponũtur. ⁊ hoc detegit errorẽ eorum qui arbitrant q ad reductionẽ potẽtie cõplexionatorũ in actum sufficiat tñ sequestratio partiũ. ¶ Iaz ergo pz ex his qualr distinctio cõponentiũ in cõmisto ⁊ debilitas colligãtie deducit in notitiã potẽtie seu virtutis: quã hz cõplexionatũ imutãdo corpus sanabile. Naz ex hoc perpendit diuersitas virtutũ: aut potentia faciẽdi diuersas ipressiones. De fortitudine vo cõmistionis pz ẽt in parte qualr ad hanc notitiaz profit p id qd est in mistione pfecta: sed in qbus est fortis: ⁊ nõ perfecta iaz per oppositũ pz q eorũ cõponentia: cum suis virtutibus faciũt manifestas ⁊ distictas ipressiones absq eo q adinuicẽ separent: sicut pz in camomilla in qua stipticuz: ⁊ resolutiuũ ⁊ aperitiuũ cõpositione: taz fortiter colligant: vt per ignis decoctionẽ difficiliter abinuicẽ separent. Qñ igit exterius applicat manifeste imutat cũ vtraq virtute partẽ eandẽ vt in mẽbris labore fatigatis. naz ⁊ supfluitates resoluit ab eis ⁊ moderate stringẽdo corroborat: interius ẽt sumpta silr operatur: nisi natura indigẽs altero cõponentiũ ea secerneret: vt tactũ est supra. Complexionatũ vo qd perfecte simul ⁊ fortis est mistionis: vt oleuz: cuius cõponentia: nullo modo distinguunt: ⁊ p ignẽ difficillime separant: vnũ tñ operatur fz vnũqdq genus virtutis ⁊ intus: ⁊ extra. naz quo ad pmas p se temperate calefacit: quo ad scdas lenit solũmodo: quo ad tertias vo lumbricos necat. Uiso qualr cause iteriores cõplexionati ducunt in notitiaz potentie quã habẽt ad imutandũ corpus. iam de exterioribus restat videre. Inter quas ille tñ considerande sunt que habẽt rationẽ efficiẽtis. nam soluz he possunt cõplexionatum virtute aliqua informare. cõstat autez q informatur: ⁊ a generãte: ⁊ ab omni etiã transmutãte. Unde per naturaz ipsorũ ppenditur aliqua virtus: siue naturam cõplexionati. Generatiua vo sunt locus ⁊ indiuiduũ spẽi. Quantũ vo locorũ diuersitas diuersificet nõ solũ primas ⁊ scdas virtutes cõplexionati: sed ẽt tertias mõstrat auctoritas Gal. dicentis q planta que in persia crescẽs erat pniciosa transplantata in egypto ad litus nili facta est comestibilis. Et aliqui sapientũ asserũt plantã illaz fuisse caulem: nec est icredibile. quoniã hic apud nos experimur q caulis crescẽs in locis frigidis: ⁊ siccis vt in montib⁹ aridis est valde terrestris ⁊ stipticus. In calidis aũt ⁊ humidis: vt in solo maritimo pcipue argilloso multũ est humidus ⁊ ventris mollificatiuus ⁊ oculorũ. Persica vo crescentia in locis irriguis comperiunt inimicari dentib⁹ ⁊ oculis ⁊ pulmoni. q vo crescũt in locis aridis maxime sabulosis cordi conferũt / oculis: ⁊ pulmoni: nec ledũt dentes. Similiter quoq per loca diuersificant in viribus grana panifica: vt frumentũ ordeũ: ⁊ succi plantarũ: vt vinũ ⁊ oleum: ⁊ sic de alijs: quemadmodũ in particularib⁹ considerationib⁹ cõplexionatorũ tractatur: nec mirũ cum etiã ppter diuersitatez locorũ speciẽ mutet: vt frumentũ in loliũ: ⁊ ordeum in auenaz: ⁊ sic panicũ arabicũ in ciperi speciẽ: ⁊ vlmus in vitẽ: ⁊ sic de alijs. ¶ Hic autẽ sufficit nosse q oium complexionatorũ nature siue plante fuerint: siue animalia: siue mineralia vergunt ad nãm loci gñationis ipsoruz. ⁊ ideo mineralia vtplurimũ sicca sunt ⁊ terrestria. pisces aũt humidi valde seu aquei: gressibilia ⁊ plante medio mõ fm plus ⁊ minus. Ex hac autẽ cõsideratione puenit diuersitas que reperit apud sapiẽtes in iudicãdo de naturis cõplexionatorũ. Nam vnus fm experientiaz sue regionis calide complexionis iudicat esse caulẽ. Alius vo frigide quantum ad suam. ¶ Species quoq generantiũ diuersificãt complexionata. Naz stercus bouinũ cõparatione caprini vel ouini est humidũ. Hoc aũt est valde siccuz. ⁊ ideo necat fistulam. illud autẽ obtundit puncturas apum.

> *Marginalia:* Trib⁹ de cãis oplexionatũ facit icorpe diuersas i pressiões. — Qualiter cãe exteriores cõplexiõati ducũt i notitia3 po^e tius. — Caulis. — Persica. — Cõplexionatorum nature vẽgũt ad naturã loci gñationis ipsorum.

¶ De transmutatione cõplexionatorũ. Cap. XXII.

Circa transmutationẽ cõplexionatorũ est sciendũ q omnia nata sunt trãsmutari ⁊ alterari: vel ab elemẽtis vel ab elemẽtatis. Transmutantiũ vo genera denotant per modos transmutationis. Huius aũt duo sunt pmi ⁊ cõmunes modi: quedã est transmutatio pure naturalis ipsi cõplexionato. Hec aũt distinguit per tẽpus sue durationis cuius due sunt partes. Nã aut duratio vicinatur generationi: ⁊ tunc dicit res noua vel recens: aut est a tẽpore gñationis valde remota: ⁊ tunc dicit antiquata seu vetus. Nouitas igit siue recentia ⁊ inueteratio cõplexionatorũ diligẽter est attendẽda. Naz efficaciter variat virtutes ipsorum. quedã enim in nouitate sua sunt tẽperata ⁊ parũ calida: sed inueterata fiũt acute caliditatis: vel rancida: vt zuccharũ ⁊ oleuz etiaz pinguia. quedã vo econuerso. s. frigida vt liquores aquosi. Similiter aũt humiditas: vtplurimũ dominatur in nouitate. siccitas autem in vetustate: vt in aquosis fructibus. In terrestrib⁹ vo ecõtrario. Quedã etiam in sua nouitate sunt lenitiua: in vetustate vo sunt pũgitiua. vt omnia pinguia. Mespila quoq ⁊ sorba in sua recentia guttur exasperant: ⁊ leniũt in vetustate: ⁊ similiter cetera pontica. In tertijs quoq virtutib⁹ non minus est manifestũ. nam agaricus pellit venenũ in nouitate: sed antiquatus est venenũ pestiferũ. Mirab. quoq recentes ventrẽ soluunt expellẽdo humores: Inueterati vo fortissime stringũt: ⁊ hoc etiã idem facit turbith. ¶ Secũda trãsmutatio i genere complexionatorũ est accidẽtalis que interdũ est casualis. quãdoq vo per artificiũ procurata ⁊ quomodocũq cõtingat sub sex differẽtijs comprehẽditur. Nam aut fit per ignitionẽ vel cõgelationez: vel per ablutionẽ: aut contritionẽ: aut vicinationẽ: aut permistionẽ. ¶ Qd aũt per ignez alteratur: aut coquit aut aduritur. que vo coquunt: aut elixant: aut assant: ⁊ vtrũq fit pluribus modis: vt in partibus medicine docet: cõstat autez q

> *Marginalia:* Trãsmutatiũ gñã denotant p modos trãsmutationis qui duo sũt pmi ⁊ cões. — Trãsmutatio cõplexionatorũ accidẽtalis sb sex differentijs cõprehẽditur. — Ignitio.

cõplexionata:siue sint cibi:siue medicine alr̃ corpus immutãt cruda:ꝛ alr̃ cocta:ꝛ aliter hoc modo cocta:ꝛ aliter illo. Similiter quoqȝ adustio manifestas facit alterationes in eis.Quis multipliciter alterentur ea que iubet ars ꝑ ignẽ ꝑparari:tñ omnes operationes reducunt̃ ad duas intẽtiones.ꝛ vna est vt tñ amittat qualitates incõuenientes corpori vel operi vel vtriqȝ.corpori quidẽ queadmodũ coquuntur carnes ꝛ olera ꝛ cetera nutrientia:vt spolient̃ qualitatibus que digestioni repugnant:vt sunt grossities:durities: frigiditas:supflua humiditas.Et similiter intelligendũ est de alÿs nociuis qualitatib⁹ corpori:siue in cibis:siue in medicinis:vt est acumen:ꝛ venenositas.alliũ enim coquit̃:vt spoliet̃ acumine:vel vt saltẽ diminuat̃.Atramentũ ꝟo leuiter assat̃:vt resoluat̃ acumẽ ipsi⁹ vl' minuat̃.cuȝ enim ei⁹ substantia sit valde terrestris ꝛ pontica ꝑus amittit ꝑ moderatã ignitionẽ acumen innatũ quod in subtili fundatur substãtia q̃ acqrat.scorpio ꝟo adurit̃:vt eius venenositas resoluat̃.Operi quemadmodũ calefit cera:vt amittat soliditatẽ:ꝛ apte relaxet̃ in icorporatione pulueꝝ:ꝛ sili rõne liquat̃ ambra:ꝛ sic de alÿs.ꝑpter vtrũqȝ ꝟo fit quãdo assant̃ gummi arabici:aut dragagantũ in tussiculosis:ꝛ lyentericis.Nã mucillaginositas ipsoꝝ resistit pulueriȝationi: ꝛ aduersat̃ leuib⁹ intestinis:aut stomacho.Alia ꝟo intẽtio est:vt acqrat qualitatẽ necessariã corpori vel operi.corpori vt vnctuositatẽ:qua ratione assant̃ auellane in passionibus pectoris:vel frumentũ ad extrahendũ oleum pro lentiginibus ꝛ pannis.Quãdoqȝ ꝟo vt acqrat acumen:sicut quãdo lapides calcinant̃ ꝑ ruptoriÿs faciẽdis in frigidis ꝛ antiquis artheticis vel pontica in vlcerib⁹ sordidis ꝛ deambulatiuis:aut superuenientẽ fluxũ recipiẽtibus.Nam talibus cõuenit exiccatio fortis:ꝛ etiã abstersio ad resistendũ virulẽtie grosse:atqȝ moderata ꝯstrictio ad resistendũ fluxui ꝛ dilatationi.ꝛ ideo necesse est medicinaȝ esse amaraȝ:vel acutã ꝛ stipticaȝ.Cum ergo adurit̃ ponticũ moderate stipticuȝ remanet:ꝛ amaruȝ efficitur vel acutuȝ.Ideo mirabol̃.adusti speciales sunt in cancris ꝛ fistulis.Interdũ autẽ vt acquirat subtilitatẽ:vt cuȝ assant̃ semina frigida diuretica in ardore vrine:cũ epatis opilatione:vel cornu ceruinũ in icteritia.Quandoqȝ ꝟo soluȝ ignitur:vt acquirat aptitudinẽ pulueriȝationis:vt sericuȝ in debilitate cordis quãdo necessitas vrget ad pulueriȝandũ celeriter. Naȝ si subtiliter cum forpicib⁹ incidat̃ supra moduȝ esset vtilius.Hic aũt incidentalr̃ tactuȝ est:id qđ pertinet ad ꝑparationẽ medicinaruȝ.quoniã ad doctrinam spectat operis vel cõplexionis earum.Sed sufficit ad ꝓpositũ scire ꝙ alteratio facta per igneȝ aliqua cõplexionata subtiliat. aliqua ingrossãt.aliqbus ꝟo prebet acumen.Alÿs aufert. alÿs ꝟo venenositatẽ.quibusdaȝ autẽ dat vnctuositatem. alÿs siccitateȝ:quibusdaȝ mollicie:quibusdã duritiẽ:quibusdaȝ caliditatẽ:ꝛ quibusdã omnino aufert virtutẽ innatam:lȝ modicum patiant̃ ab eo sicut flores:ꝛ ea que subtilis ꝛ passibilis substãtie sunt.vt epithimũ leuiter per decoctionẽ perdit virtuteȝ:quia vltra primum feruorẽ:que ꝟo sunt grosse substãtie tarde:ꝛ que mediocris medio modo.

Cõgelatio ⁋De congelatione ꝟo constat ꝙ de se infrigidat cõplexionatũ ꝛ indurat ꝛ inspissat:ꝛ aufert ei subtiliatiuaȝ virtuteȝ.

Ablutio ⁋Ablutio ꝟo separat partes acutas ꝛ igneas a terrestribus ꝑpter quod calx ꝛ aloe sepius abluunt̃ ꝛ toties iterari potest ꝙ vel infrigidabit:vel tẽperabit ablutũ. aliqua tamen interdũ abluunt̃:vt subtilissime partes separẽtur a grossis:ꝑpterea thutia pulueriȝata freqũter abluit̃.

Cõtritio ⁋Contritio ꝟo lȝ aliquãdo fuerit modica:nihilominus aliquibus medicinis aufert virtutẽ:vt scamonee.qbusdaȝ ꝟo cum hoc ingerit venenositatẽ:vt bdellio ꝛ agarico.tãdiu etiam posset durare ꝙ omnino complexionato aufert virtutẽ.Nec valet cũ dicit̃ ꝙ sicut se habet totuȝ ad totũ: sic pars ꝓportionalis ad partẽ vt medietas ad medietatẽ: ꝛ decima ad decimã:ꝛ sic de alÿs:naȝ argumẽtum a ꝓportione:tunc solũ est necessariũ quãdo in oĩbus terminis qui adiuicẽ cõparant̃ est vniformis ꝓportio:ꝛ similes omnino conditiones.

Arg^m a ꝓportione.

Hic autẽ sunt dispares omnibus illis modis quibus deficere põt vniformitas ꝓportionis partium ad totum qđ duob⁹ modis contingit cũ quantitas tota motoris in aliquotas partes diuiditur.Primo:qꝛ possibile est vt per dominiũ eius partes deueniant ad tantaȝ paruitatem ꝙ non saluet̃ in eis spẽs totius.Naȝ cum oĩum naturã constãtiũ terminus sit:ꝛ ratio magnitudinis:ꝛ augumẽti latitudo quãtitatis in qua saluat̃ species infra duos terminos continent̃.Quoruȝ vnus est terminus paruitatis: alius magnitudinis.Si ergo pars totius diuisi transgreditur terminũ vltimum paruitatis nedum non retinebit ꝑtem virtutis proportionalẽ virtuti totius.Sȝ penitus nihil.Secũdo ꝟo modo potest deficere similitudo proportionis partis motoris ad totũ.ꝑpterea qꝛ lȝ pars sit tanta ꝛ talis ꝙ retineat ꝓportionalem parteȝ virtutis totius.tñ possibile est vt taliter comparet̃ ad partẽ mobilis ei proportionalẽ ꝙ non erit omnino eadem habitudo partis ad partem:que totius ad totũ:ꝛ hoc contingit quotiescũqȝ ꝑs motoris comparat̃ ad parteȝ mobilis vnitã toti q̃uis sensui:vel imaginationi distincta sit tanq̃ si esset singularis: aut separata:tunc enim contingit ꝙ totus motor comparatur ad totuȝ mobile sicut ad ꝑcisum separatũ ab omni ꝓhibente.talis autẽ pars mobilis non erit ꝑcisa ꝛ separata. Naȝ si esset vtiqȝ moueret̃ ab illa parte motoris ad quaȝ comparat̃.seruata etiã eadem habitudine in conditionib⁹ ceteris vt spatio ꝛ tẽpore ꝛ similibus.Et hoc detegit ignorantiam ꝛ erroreȝ eoꝝ medicoꝝ qui asserunt ꝙ si vna dosis alicui⁹ laxatiui euacuet.i ʒ.ʒ.alicuius humoris vel moueat:tunc pars tertia dosis illius vnam educet.ʒ.aut semel mouebit.

Vicinitas ⁋Vicinitas quoqȝ magnã facit in complexionatis mutationẽ.per vicinitatẽ ꝟo itelligit̃ omnis approximatio corpis ad corpus in qua non est sensibilis mistio. ꝑpterea continens dicit̃ approximari contẽto ꝛ nutriens nutrito ꝛ quecũqȝ etiaȝ alia sibi appropinquãtia intantuȝ ꝙ mutuo se transmutant.patet autẽ ꝙ continens.vt aer suis qualitatib⁹:aut virtutib⁹ imutat complexionata quecũqȝ.Naȝ in aliquo calefiunt.in alio ꝟo infrigidantur vel humescunt:vel acescunt:ꝛ qđ amplius est in aliquo bene conseruant̃.In alio ꝟo corrũpuntur atqȝ putrescunt.Nutrientia ꝟo quantũ imutent patet ex pascuis animaliũ sicut in particularib⁹ declarat̃.De approximatione ꝟo ceteroꝝ corpoꝝ adinuicem pȝ veritas:tam in generatione complexionatoꝝ q̃ in conseruatione ipsoꝝ.naȝ viti si fimus appropinquat vinũ erit calidius ad putrescendum ꝓmptissimũ ex abundãtia superflue humiditatis.Proinde graues ꝛ hebetes spiritus generat ꝛ paꝝ confortat vires spiritales ꝛ animales.Ambra ꝟo si iuxta castoreuȝ:vel assam fetidaȝ teneat̃ efficit̃ odoris horribilis ꝛ acute caliditatis.

Mistio. ⁋Complexionatũ ꝟo alÿ permistũ interdũ confortat virtutẽ eius cui admiscet̃ vel adiungitur sicut ȝinȝiber confortat virtutẽ ꝛ acuitatẽ turbith.ꝛ per cõsequẽs dissoluendi potentiã ꝛ vnũquodqȝ simile simili.Quãdoqȝ ꝟo debilitat vt quãdo contraria iungunt̃ adinuicem.nam lenitiuum ꝛ stipticum mutuo se impediũt:vt pruna ꝛ cydonia si simul sequant̃:aut pruna ꝛ mirabo.sed si lenitiuum precedat ꝛ stipticũ sumatur tũc fit solutio fortior:econtra ꝟo nulla vel debilis.Quãdoqȝ ꝟo nec debilitat nec confortat:sed membra tuet̃ ab eius malitia sicut bdelliũ intestina ne vlcerent̃ a colloquintida ꝛ scamonea:ꝛ dragagantũ epar ne dissipet̃ ab aloe.Alÿs etiam intẽtionibus ꝑmi

scent̄ que spectant ad compositionis scientiā medicinaꝝ.
¶ Sed iam ex p̄dictis est euidēs q̄ necessariū sit medico diligēter attendere quicqd ab intra: vel ab extra potest eē principiū virtutis: vel operationis cōplexionatorū. Notitia enī virtutū non querit̄ nisi ꝓpter operationes possibiles in corpore sanabili manifestari. tanto etiam hoc opꝫ studiosius indagare q̄to potius ab his pēdet vtilitas corporis ꝛ gloria medici. nihil enī gloriosius splendet in medico q̄ scire qd possit q̄libet res corpori applicabilis in eo īprimere: siue p se siue p accidēs. effect⁹ enim per accidens non minus considerādi sunt ceteris: naꝫ ꝛ per eos pluries corpus imutatur fortissime. gloriā ꝟo medici q̄plurimuꝫ faciūt rutilare. qm̄ eius peritia mirabilior ꝛ ꝓfundior iudicat̄ si sciuerit ea seruare pticularia: quibus cōstet febricitantē a febre subito liberari: tam p balneū aq̄ frigide q̄ p potū. Naꝫ aqua frigida supfusa exteri⁹ nō infrigidat interius: nisi per accidēs. ꝛ ideo tanto magis cōmendatur operantis peritia: quanto res minus habet ordinē in talē effectum. ¶ Que ꝟo per se sunt cōplexionatis operatiōis p̄ncipiū multipliciter artificē dirigunt. Primo quidē in electione salubriū causarum. Scd̄o ꝟo in p̄paratione. Tertio in amplificatione. Quarto etiā in iudicio. ¶ Quoniaꝫ aūt huius cōsideratio est summe vtilis ꝛ necessaria, ꝓpterea conuenit hic aliqua super his ad maioreꝫ euidentiam exempla ꝓponere in considerabilibus supra tactis. ꝛ p̄mo in forma mistionis: que qꝛ p̄ncipiuꝫ est mirabiliū effectuū in cōplexionatis. Ideo dicit̄ mirabilitas mistionis. Jaꝫ. n. est supra dīsum q̄ differenter in genere operant̄ complexionata ꝓpter distinctioneꝫ ꝛ indistinctioneꝫ componentiū: ꝛ ꝓpter fortitudinē ꝛ debilitatē colligantie vel mistionis. Ex hoc autem iam pꝫ qualiter vlterius dirigat̄ ad supradicta. ꝛ primo ad eligendū in respectu plurium corporū ꝛ tm̄ vnius. Ponant̄ enim duo corpora quoruꝫ tm̄ alterum indiget vnius virtutis effectu. Reliquū ꝟo plurium. Constat q̄ duarū medicinarū: quarū altera manente specie tm̄ operabitur vnū quo indiget illud corpus. altera ꝟo plura q̄bus indiget aliud. Lꝫ habeāt vnam virtutē cōmunem: tm̄ conuenienti⁹ eligit̄ illa que tm̄ operat̄ vnum pro corpore indigenti vnico iuuamento: ꝛ alia pro eo qd̄ pluribus indiget. Similiter posito q̄ ambo indigeāt pluribus iuuamētis: tm̄ alterum pluribus simul. alteruꝫ ꝟo plurib⁹ separatim. Constat q̄ medicina illa cuius componētia sūt distincta: vel ꝓpter debilitateꝫ mistionis cito separabilia cōuenit isti ꝛ opposita primo. Unde patiētibus fluxū vētris: cū difficultate vrine conuenienti⁹ propinant̄ caules: aut cydonia cū suis granis q̄ reub. vel myrtili. Naꝫ a carnibus cydoniorū q̄b⁹ idigent itestina disticta ꝛ sepata sūt grana quibus indigēt vie vrinales. In caule quoq: lꝫ substātia aperitiua non sit a stiptica distincta. tm̄ facillime separatur ab ea: sꝫ in reubar. ꝛ myrtilis difficulter abinuicē separant̄ ille due substātie. corporibus tm̄ quibus necessarie forēt ambe virtutes simul in vno membro: vel in toto corpore magis cōpeterent. Unde his qui patiunt̄ opilationē in epate: cū rarificatione substātie causata ex discrasia ca. resoluente virtuteꝫ: sicut accidit in asclite ꝛ tympanite: plus ꝯpetūt reubarba ꝛ myrtili q̄ alia supradicta. Nā simul aperiūt: ꝛ ꝯstringunt. Et expulsio superfluitatis a q̄buscūqꝫ meatib⁹ efficacior est si ad apertioneꝫ meat⁹ a parte ante sequat̄ constrictio eius a parte post. Unde quecūqꝫ a gibbo epatis expelluntur in vrinales vias efficaci⁹ exinde pellunt̄ aperitiuo stiptico veniente a syma velut reubar. q̄ solo aperitiuo vt apio. ꝛ hec est ratio ꝓpter quā modica stipticitas cōmendat̄ in medicinis aperitiuis canalium pulmonis. Nam cum superfluitates ibi contente semper vtplurimum expellantur per partem oppositam ei per quam medicina peruenit ad pulmoneꝫ: eo q̄ superfluitas educitur per superiora excreando: ꝛ aperitiuū ab inferioribus ad pulmonē propellitur: constat q̄ precedēte apertione si constrictio sequatur efficacius ad superiora mouebit̄ superfluitas. ꝛ hꝫ ē cā p̄p quā inter ap itiua valde iuuat pulmonē capillus vene. quia modicuꝫ stipticitatꝭ participat que moderata aggregatione partiū membri confortat expulsiuaꝫ: ꝛ expellibile non ingrossat. Et hinc etiaꝫ est q̄ quia myrtilus multā stipticitatē participat que vim excedit aperitiuam. simpliciter non iuuat pulmonē ad excreādum. sed quando ei⁹ stipticitas frangit̄ cum dulci ꝛ lenitiuo vt çuccharū: tunc non solū non obest: sed etiaꝫ prodest. Et ideo dicit̄ q̄ syrupus myrtiloꝝ solus inter syrupos ex stipticis factis nō ledit pulmonē: lꝫ esset apostematus. naꝫ cum in eis maneat vis aperitiua: ꝛ per artificialem admistionē çucchari stipticitas reducat̄ ad terminū in quo pōt prodesse confortando: ꝛ ideo non obesse coangustādo: vel indurando: constat q̄ iuuabit screatū. Hinc est q̄ modica stipticitas ad hoc tm̄ sufficiēs quod dictum vniuersaliter omnibus constat vlceribus. ꝛ ideo medicina aperitiua: cum stipticitate modica: siue per naturam: siue per artem fuerit moderata cuius cōmistio fortis existit eligenda est in corporib⁹: quorum interiores laborant humoralib⁹ passionibus: ꝛ quanto plures aggregauerint virtutes mēbris accōmodas tanto potius debent eligi. ꝛ ideo camomilla p̄fertur omnib⁹ alijs: ꝛ hoc in casu. proinde cōcorditer asserunt sapiētes q̄ omnia viscera confortat. vrinam ꝓuocat. lapideꝫ frangit. s. antiquū in renibus: recentē in vesica. cōfert etiā cunctis febricitātib⁹ de putredine humoris grossi seu calidi siue frigidi: lꝫ eodeꝫ hu. viscera essent apostemata. maxime ꝟo confert hu. digestio. talis auteꝫ bonitas nō solum conuenit ei ratione componentiuꝫ: sed propter formam potius mistionis. Uerum quidem est q̄ componit̄ ex stiptico constringēte ꝛ aperitiuo resoluente: sed aperitiuū q̄ resolutiuum parū amplius dominat̄. ꝛ ideo prius incipit operari: qꝛ tm̄ fortiter sunt cōmista: ꝓpterea sequit̄ imediate operatio stiptici exprimētis. proinde in materialibus morbis nō excellētis caliditatis aperit ꝛ resoluit nō attrahēdo materias: nec disgregat: vel dissoluit substātiā mēbri: sil'r expulsio efficaci⁹ expressione cōicante apertionem: vel celeriter consequēte. Puritas etiā sue substantie quaꝫ declarat aromaticitas fixa ꝛ inseparabilis ac suauis omnibus p̄ncipalibus ꝛ stomacho prodest: ꝛ cū sua complexio non elongetur a tēperamēto nullū membrorū potest notabiliter discrasiare. Jam etiam ex his pꝫ ratio quare dicitur valde conferre lassitudini membroruꝫ ꝛ doloribus renum ꝛ vesice: qui vtplurimuꝫ causant̄ ab humore frigido. ꝛ ideo legitur q̄ antiqui puluere eius icorporato cum melle curabant dolores renū ꝛ vesice ꝓuocando vrinas. ¶ Respectu ꝟo vnius corpis cōsideratione mistionis dirigit̄ medicus ad eligendum. Nam si quis reumatismo laborans indiguerit p̄sicis aut malogranatis ad excitandum appetitum conueniētius ei ministrabit granata q̄ persica. Si ꝟo portulacis aut atriplicibus ad soluēdum constipationem duraruꝫ fecum conuenientius portulace q̄ atriplices. nam que fortioris sunt mistionis: aut minus debilis: vt proprius hic loquamur: minus augent proculdubio reumata. quoniam in eis aquea substantia tardius a terrestri secernitur. Si ꝟo medicus intenderet procurare corpori iuuamentum cum altera complexionati qualitate vel parte: nec aliquod prohibens occurreret: tunc in proposito conuenientius eligit complexionatum debilis mistionis q̄ aliud: posito q̄ possint in eundeꝫ effectum. Unde quādo cum aquea substātia cōplexionati volumus mollificare duritiem fecum in intestinis: conuenientius

Notitia virtutum q̄rit̄ pp operatiōes.

Ars seruari.

In fluxu vētris cuꝫ difficultate vrine.

In asclite ꝛ tympanite.

In opilatione canaliū pulmonis.

Myrtus.

Camomilla.

Atriplex. Portulaca.

nienti⁹ eligit atriplex q̃ portulaca. Si vo intendat̃ iuuari corpus cũ virtutibus que nõ saluant̃ nisi saluata specie totius cõplexionati: tunc ꝯuenientius eligit̃ illud qđ est fortis mistionis. Musco eniꝫ ꝛ ambra ꝯfortantibus cũ proprietate ꝛ aromaticitate ꝯuenieñti⁹ eligit̃ ambra q̃ muscus. Nã tardius ꝑpter fortiorẽ mistionẽ amittit spẽm. Idem vo accidit si cõplexionata sint applicãda via nutrimenti. nam si amidũ ꝛ ordei medulla ꝑpinant̃: amidũ qđ min⁹ debilis cõmistionis est eliget̃ ad ferculũ parandũ reumatismũ. posset enim ex alia cõsideratione fortiori medulla ordei preferri amido: queãdmodũ si patiens amplius indigeret mundificatione reumatis q̃ ingrossatiõe sicut cõtingit reumate declinante. ¶ Ex fortitudine vo ꝛ debilitate mistionis regulat̃ in preparãdo. Nam ex hoc accidit: vt iterdũ remolliat tñmõ medicinas: alias vo decoquat. ꝛ istaꝝ quasdã plus quasdã minus. Si eniꝫ corpus constipatũ ꝛ maxime opilatũ in meseraicis debeat pharmacari cũ mirabolanis. tunc expedit amaram subam que aperitiua ꝛ solutiua est sic a pontica separare: vt nihil aut valde parũ de illa participet. Cum igit̃ he due sube sint in eis debiliter cõmiste: vt per solã remollitionẽ diuidi possint. eligit infirmi dispositione dante inducias remollire frequenter mirabol. ꝛ remollitionis aquas ꝑpinare potius q̃ decoctiõis. Nã decoctio quãtũcũqꝫ leuis aliqđ de pontico resoluit. In polypodio vo ꝛ sene ꝑpter oppositã mistionẽ eligit coquere nõ solũ debiliter: vt in epithimo: sed etiã fortiter. ¶ Simil'r quoqꝫ sepius accidit vt medicus velit iuuare corpus tãtũ cuꝫ suba pontica: vel stiptica pura cõplexionati alicuius vt cortice citri: aut citranguli vel nucũ recentiũ: in q̃bus cũ sit amara ꝛ acuta suba debiliter cõmixta cum stiptica per remollitiones frequentes eligit eas secernere postponens coctionẽ: qꝛ frangit stipticitate. ¶ Qñqꝫ vo cõsideratio debilis mistionis inducit ipsum ad postponẽdũ tam ablutionẽ q̃ remollitionẽ ꝛ decoctionem. Nam si medicet̃ icterico ex opilatione pori cystis ꝛ epatis tũc rostrũ porcinũ ꝛ endiuiaꝫ sicut colligent̃ administrabit: nisi ꝓhiberet circunstãtia fortioris significationis: vt vlceratio stõchi vel intestinoꝝ. semp enim regulat̃ medicus ꝑcipal'r per iudiciũ testimonÿ fortioris. Unde lꝫ acumen olei quo intendimus vngere corp⁹ aliqđ faciat ipsuꝫ ꝓfundius penetrare. tñ si corpus inungendũ fuerit aridũ ꝛ acutis abundãs fumositatibus: vt corpa etbicoꝝ: ꝛ cholericoꝝ: tunc expedit nõ solũ abluere oleũ ad separationẽ acuminis: sed ẽt cuꝫ aqua dulcissima coquere ꝑpter fortitudinẽ mistionis ipsius. In quibus aũt acuta suba debiliter colligat̃ sicut acumen melleũ in cera sufficit ablue re: queãdmodũ in cerotis etbicoꝝ quotidie facimus. cera nãqꝫ lota cuꝫ aqua frigida ꝛ albescit ꝛ infrigidat̃ amittendo acumen. Queãdmodũ vo in p̃dictis modis preparandi exẽplificatũ est: sic in alÿs cõuenit intelligere. ¶ Forma ẽt mistionis dirigit ad recte applicandũ. i. ad discernẽdũ partẽ per quã dꝫ applicari. etenim si medicanduꝫ corpus patiat̃ arthetica: ꝛ ꝓponat̃ medico camomilla ꝛ psilliũ. cũ cõstet ei ꝙ mistio stiptici cũ resolutiuo ꝛ aperitiuo in camomilla sit fortis ꝛ indistincta. In psillio vo minus fortis: ꝛ tñ distincta: nã frigida suba ꝛ parũ stiptica in supficie locat̃ in psillio. Acuta vo ꝛ ignea in ꝓfundo: qđ pꝫ ex hoc: qꝛ si corpori applicet̃ nõ cõtritũ infrigidat: Si vo cõtritũ calefacit ꝛ aliqñ rumpit. In camomillis vo indistincte sunt: qꝛ nec ante cõtritionẽ: nec post eius ipressio variatur. Si ergo in puluere vel decoctione psilliũ ꝑpinet̃ interius separabunt̃ abinuicẽ cõponentia supradicta priusq̃ ad regionẽ perueniant iuncturaꝝ: qđ nõ est timendum in camomilla. ꝛ ideo ꝯuenientius ipsa sumit̃ interius: ꝛ psilliuꝫ exterius applicat̃ cõtritũ: ꝛ cataplasmatũ: vel in balneo positũ. sic. n. sua cõponentia ꝑportionauit nã: vt sil'r repercutiendo dissoluat quãtum cõsumere põt: ꝛ a ꝓfundo iuncture põt resoluere nõ ipediente repcussiuo. Proinde eis celeriter subuenit cataplasma siue frixionis: aut balneis decoctiõis ipsius: ꝛ qꝛ nõ plus dissoluit: vel attrahit q̃ resoluat. ideo plectoricis ex se nunq̃ obest. Et sil'r intelligendũ est de camomilla sumpta interius que in ꝓfundis iuncturis ꝛ grossarum chordarum vt scie. genu ꝛ cauille paꝝ ꝑdesset ꝑpter õbilitatẽ resolutiue virtutis. ¶ In iudicio quoqꝫ regulat medicũ cõmistio fortis ꝛ õbilis. Facillimũ eniꝫ est medico iudicare ꝑpter qđ esus cauliũ: ꝛ sic de ceteris oleribus laxat pauperes vtplurimũ: ꝛ nõ diuites. Illi enim in ꝑprÿs domibus edunt caules ꝛ paꝝ coctos ꝛ nõ colatos. diuites vo ecõtra. Constat aũt ꝙ colatio: ꝛ fortis decoctio cunctoꝝ olerũ nõ solũ separat subaꝫ aqueaꝫ: ꝛ solutiuã a terrestri: sed ẽt cõsumit eandẽ. ¶ Sil'r est ei facile iudicare cur soluat ventrẽ rosa dum recens existit. constipat aũt cũ fuerit sicca. cum eniꝫ nõ exiccet̃: nisi per ꝑuationẽ humiditatis: cõstat ꝙ in sui recentia humiditatẽ habuit solutiuã: q̃lis est aquea modicũ nitrositatis: vel acuminis habẽs: sed qꝛ debilissime coniungit̃ terre: facillime separat̃ ab ea. ¶ Qual'r aũt decoctio ꝛ cõgelatio: ꝛ cetera supradicta regulent medicũ ad operandũ in parte manifestum est ex p̃dictis: ꝛ in particulari doctrina pleni⁹ declaratur. Hec eniꝫ ad introductionẽ dicta sunt. Et hic sufficit in generali reddere cautũ artificẽ: vt oĩa p̃dicta circa complexionata diligenti perspicacitate consideret si voluerit errorem a suis operib⁹: ꝛ iudicÿs euitare. Ita. s. vt attẽdat formaꝫ mistionis cuiuscũqꝫ cõplexionati: ꝛ vtrũ coctum: aut crudũ. ꝛ si coctũ qual'r: ꝛ quãtũ: ꝛ vbi: ꝛ cuꝫ q̃bus: ꝛ sil'r si ꝯgelatũ: aut cõtritũ: aut ablutũ quoties: ꝛ cũ q̃ ꝛ vbi ꝛc. ꝛ sil'r de vicinatione ꝛ mistione. nam expedit valde scire. vbi res fuerit collecta seu generata: ꝛ vbi cõseruata: ꝛ q̃l'r aut iuxta qđ hic vel ibi. quãtũ aũt expediet hec indagare pꝫ per supradicta: ꝛ clarius manifestant sepius ꝯtingẽtia. Jam enim cõpertũ est quosdã asmaticos paruꝫ: aut nihil medicatione iuuari: qm̃ vtebant̃ aqua transeunte ꝑ mineraꝫ aluminis: vel plumbi vel antimonÿ. Nec medicus aduertebat: cũ de fonte limpido scaturiret. Cõpertũ est etiaꝫ ꝙ patiens qui sumebat decoctioneꝫ capil. vene. terribil'r syncopiꝫabat: qm̃ capilli vene. de q̃daꝫ cisterna collectus habebat sub se cadauer buffonis. Sil'r quoqꝫ mõ syncopiꝫauit aliqñ sumẽs melonẽ. s. magnũ sarracenicũ. Nã cũ pre maturitate findit̃ ꝛ aperit̃ buffo subingrediẽs delectabil'r cubat intus. Aliqñ ẽt visuꝫ est: vt patiẽs q ptisana iuuabatur manente pristina necessitate sensibil'r vexabat̃ ex sumptione illi⁹: qꝛ ꝯfecta fuerat de ordeo ꝯseruato diu ĩ fouea vel de ordeo mutãdo: ꝛ ꝯseruato in locis reumaticis ꝛ cõclusis. Qñqꝫ iteꝝ visuꝫ est ꝙ solit⁹ vini vsus gñabat nouiter cephaleaꝫ ꝛ anhelãdi difficultatẽ. cõperiebat̃ enim ꝙ post alterum vas cepe ꝛ allia seruabant̃. In altero vo ad clarificãdũ fuerat gipsuꝫ vel calx appositũ: multũ ledebatur. Uisuꝫ ẽt ꝙ syrup⁹ ex tyriacalib⁹ vehemẽter angustiabat sumentẽ: qꝛ colat⁹ extiterat colatorio decoctiõis ellebori: lꝫ loto. Mitigatiuũ ẽt collyriũ oculoꝝ cõpertũ est oculos pestilẽter grauasse: qꝛ ꝯfector eadẽ erat veste supinductus: qua pridie puluerizãs viride eris iduebat̃. Siles ẽt casus tam sepe ꝯtingũt: vt nemo viuẽs narrare sufficeret.

¶ De inuestigatione ꝑmarum ꝛ secundarum virtutuꝫ cõplexionatorum. Cap. XXIII.

VIso in generali q̃ differenter operent̃ cõplexionata diuerse mistionis: ꝛ informationis ab interioribus ꝛ exteriorib⁹ causis. Adhuc est maxie necessariuꝫ medico de quolibet cõplõnato qđ ei occurrerit cognoscere:

Marginal notes: Muscus Ambra. — Amidum Medulla ordei. — Mirabolani. — Polypodium. — Cortex citri vel citranguli vel nucum. — Rostrum porcinum endiuia. — Oleum. — Mel Cera — Camomilla psilliuꝫ. — Caules laxent pauperes ꝛ nõ diuites. — Rosa recens soluit sicca cõstipat. — Casus ꝯsiderandi.

quibus virtutibus p̄mis aut secundis informet̄:⁊ que cō/
ponentia:⁊ ſm quā ꝓportionē in eo dominent̄:quātū pos
sibile fuerit:nequit eniʒ facultas humane rōnis ad omni/
modā horū certitudinē peruenire. Nā sensus ad quem re
currit tanq̄ʒ ad anchoram sui regiminis paucissima perci
pit de effectibus mistionis. ¶ Dictuʒ aūt fuit supra ꝙ no
titia virtutis p̄me ⁊ scōe cōplexionatorū per viam rōnis
nō habet̄:nisi vel inchoando ab his que p̄ora sunt cōple/
xionato:⁊ virtutibꝰ eius:vt sunt cōponētia:⁊ forme mistio
nis:vel ꝓcedendo a posterioribꝰ.qualicūqʒ enim via scia/
tur que cōponētia:⁊ qualr̄ dominant̄ in cōplexionato q̄lʒ
scitur per ꝯn̄s que sit virtus eis p̄ma ⁊ que scōa. Jam autē
est superius ostensuʒ quātū iuuet ad hoc priorꝝ cōsidera/
tio. Naʒ qꝛ sensui raro ⁊ modicū offerunt̄:nisi in artificia/
libus.ideo generalis:⁊ valde iuncta est cognitio que per
p̄ora de his habet̄.quapꝑ studiosius cō sideranda sūt po/
steriora cōplexionati que frequentius ⁊ clarius sensui sub
iacent. Hec aūt in genere duo sunt.s.qualitas cōplexiona/
ti sensibilis.scōʒ aūt est effectus ab eo ꝓcedens in corpus
sanabile:vt est tale.⁊ iste effectus vocat̄ a medicis opera/
tio:qm̄ est ipressio que per opationē cōplexionati manife
statur in corpe. ¶ Ex his aūt iam pʒ differētia inter q̄lita
tes sensibiles cōplexionatorꝝ ⁊ operationes. Nam qualita
tes sensu percipiunt̄ in cōplexionato preter hoc ꝙ appli/
cent̄ sanabili corpori ad imutandū ipsuʒ inquātū sanabi/
le est:⁊ hoc ideo dr̄:qꝛ quedā sunt qualitates sensibiles cō
plexionatorꝝ:vt sapores qui nūq̄ʒ sensu percipiunt̄:nisi sa/
porabile corpori applicet̄.cōplexionatum aūt saporabile
nō imutat corpus:vt est sanabile:sed vt est sensitiuum:vel
sensatū.nō enim est sanabile:nisi ꝓut receptiuū est muta/
tionis in cōplexione:vel cōpositione mēbrorꝝ.sensus ꝟo
pōt fieri nulla in his facta mutatione. Operationes auteʒ
cōplexionatorꝝ:de q̄bus hic loquitur medicus nunq̄ʒ sen/
sui patent:nisi post ipressionē factaʒ in corpore ꝓut sana/
bile. ¶ Sensibiles aūt qualitates cōplexionatorꝝ habent
duas differētias. Nam quedā sunt dispositiones acciden/
talr̄ acquisite:quedam ꝟo sunt habitus nāles. Qualitates
autē accidentales duplr̄ cōsiderant̄. Uno quideʒ mō ſm
ꝙ informant complexionatū:⁊ sic nullaʒ faciunt notitiaʒ
de naturali potentia vel virtute cōplexionati:sed tātū de
accidētali. Uerbi grā.cibus aut medicina:vel potus si fue
rit accidentalr̄ calefactus:aut infrigidatus:aut cōgelatus:
aut cōdensatus ⁊c̄.solū ostendit potentiā quā hʒ imutādi
corpus sanabile rōne qualitatis accidentalis:per quā actu
informatur:velut si ferculuʒ cucurbitarꝝ calidum actu su/
matur:vel populeon actu calidum exterius applicet̄.per
hoc nihil aliud iudicari pōt:nisi ꝙ calefacient:cū actuali
caliditate q̄ʒdiu durabit eis:sʒ ꝑ hoc rōni nullatenus ape/
ritur via iudicandi de nāli frigiditate ipsorꝝ. Alio ꝟo mō
qualitates accidentales possunt cōsiderari ſm respectum
quem ad susceptionē ipsarū habēt complexionata per na
turalē ipsorꝝ potentiā:vel impotentiā:⁊ hoc modo aliqua/
liter:⁊ aliqn̄ ducūt in cognitionē nāliuʒ virtutū:aut dispo/
sitionū.nam caliditas si de facto ab aliquo cōplexionato
suscipiatur:indicat ipsuʒ vel esse calidum nāliter:vel alio
modo dispositū ad eius festinaʒ susceptionē:vtpote:qꝛ ra
rum vel inflāmabilius:qꝛ vnctuosum:⁊ de frigiditate sil'r
est iudiciū. Nam si leuiter suscipit̄ ab aliquo:vel ipsuʒ esse
raruʒ vel naturalr̄ frigidū:⁊ si leuiter ꝯgelat̄ aquosuʒ:⁊ ex
ista cōsideratione pōt interduʒ certitudo haberi de natu/
rali complexione:scilʒ qn̄ excluduntur cause dubietatis:
qđ contingit in duplici casu. Et vnus quidē est:cū duo vel
plura complexionata sunt vniformis subē.s.eque rara:vel
densa:vel grossa:vel subtilia. Nam tunc qđcūqʒ ipsorum
citius calefit aut infrigidat̄ ab vniformi alterante procul
dubio est naturalr̄ tale.cum enim omnes alie circunstātie
pares existant nullū illorꝝ caliditatē aut frigiditatē recipe
ret citius nisi in nāli caliditate:aut frigiditate disponeret̄
ad illud.nullum eniʒ passuʒ recipit ꝓmptius impressionē
nālis agētis:nisi qꝛ est ei similius altero vel passibilius in
substātia. Excluso igit̄ altero istorꝝ mēbrorꝝ necesse est al/
terū remanere. ¶ Scōs casus in quo excludit̄ ambigui/
tas iudicādi est qn̄ cōplexionatum qđ ex suba sua minus
aptum est ipressionē alterantis suscipere suscipit facilius
ceteris:⁊ ideo dat̄ regula generalis:ꝙ si aliqđ cōplexiona
tum grossiuʒ ⁊ densuʒ citius calefit:aut infrigidat̄ q̄ʒ aliud
rarū ⁊ subtile:cōstat ꝙ est naturalr̄ tale.verbi grā.pumex
rarus q̄dem ⁊ subtilis est cōparatione marmoris.hoc aūt
densuʒ ⁊ grossium:⁊ tn̄ absqʒ cōparatione celerius infrigi/
dat̄ marmor ⁊ intensius valde.quapꝑ absolute iudicabit̄
frigidum. Pumex ꝟo nequit ex hoc determinate iudicari
talis vel talis:sed cū disiunctione.s.vel calidus vel minus
frigidus marmore. Similr̄ quoqʒ sulphur densius ⁊ gros
sius est q̄ʒ sit assungia vetusta:tn̄ longe citius inflāmat̄ ab
igne:⁊ celeriꝰ ēt q̄ʒ assungia que magis est vnctuosa. Hoc
igit̄ sufficienter ostendit ꝙ est caliduʒ naturalr̄ ⁊ respectu
corporis humani. Calor eniʒ nālis ipsius inq̄ʒtū calor est
non aliter operat̄ in obiectis q̄ʒ ignis. Et ex passibilitate
quā habēt cōplexionata respectu caloris ignei pōt iudica
ri de passibilitate ipsorꝝ respectu nālis caloris.⁊ quemad/
modū dictū est de passione inflāmationis vel inflāmabi/
litatis ⁊ cōgelationis ⁊ infrigidationis ⁊ calefactionis:sic
⁊ de ceteris passionibus mistorꝝ dʒ itelligi:de q̄bus in.4.
metheororꝝ cōsideratio traditur. Nam liquabilitas pulue
riçabilitas:frangibilitas:⁊ sic de alys.illa in misto elēta
significant dominari a quibus causantur:⁊ hec ſm plus ⁊
minus facta cōparatione cōplexionatorꝝ adinuicē:vt su/
pra.vn̄ pulueriçabilitas qđ est aptitudo rei ad facilē pul/
ueriçationē que causat̄ ex terreis partibus debiliter colli/
gatis.tum ratione pauci humidi:tum ratione debilis com
mistionis eius cū terreo:cōstanter indicat ꝙ in tali cōple/
xionato partes terre dominent̄:⁊ per ꝯn̄s etiā siccitas:sic
in cinere ⁊ calce ⁊ agarico q̄ tactu:vel casu leuissime pul/
ueriçant̄:sed tn̄ ex hoc nequit concludi ꝙ dominet̄ in eis
frigiditas:qm̄ proxima causa pulueriçabilitatis est sicci/
tas que cōis est igni ⁊ terre. Un̄ possibile est ꝙ cū partibꝰ
terreis abundāter cōcurrant ignee.sicut in predictis tribꝰ
cōplexionatis existit:⁊ ideo cōplexio illorꝝ est a dominio
calida. Simili quoqʒ modo procedit iudicium in liqua/
bilitate ⁊ coagulabilitate ⁊ frangibilitate ⁊ ductibilitate:⁊
sic de alys. Jn q̄bus ēt passionibus hec regula cōmunis
seruatur.s.ꝙ oppositarū passionū semꝑ sunt opposite cau
se.⁊ ideo que coagulant̄ a sicco liquant̄ ab humido:vt sal
atqʒ lutū.que ꝟo coagulant̄ a frigido liquant̄ a calido:vt
sepū ⁊ oleū.⁊ hec ꝯsideratio aliq̄lr̄ ducit i ꝯplōnis notitiā.
Nā liq̄bilitas in sale cāt̄ ꝑ additionē hūiditatis:⁊ coagu/
latio per additionē siccitatis:ꝓbabile est ꝙ siccitas dn̄et̄
in eo. ¶ Qualitates aūt sensibiles que sunt nāles habitꝰ
cōplonatoruʒ:ex q̄bus in notitiaʒ ducit̄ p̄marꝝ ⁊ secūdarꝝ
virtutū:vel sunt ꝓpriū obʒ alicuiꝰ sensuū:vel cōe pluribꝰ.
Propriū q̄dem vt colores visui:voces auditui:odores ol/
fatui:sapores gustui:duricies aūt ⁊ mollicies tactui. Com/
munes ꝟo sunt grossities atqʒ subtilitas:liquiditas:⁊ soli/
ditas:viscositas:pulueriçabilitas:mucillaginositas:vn/
ctuositas:spongiositas:grauedo ⁊ leuitas.de q̄rū nūo sūt
spissitudo ⁊ raritas:asperitas ⁊ lenitas.sed ꝑ eas nō habe/
tur aliqua notitia maior q̄ʒ ꝑ alias numeratas. Jō medi/
cus in p̄senti cōsideratione nō cōnumerat eas p̄dictis. Cō
ueniūt aūt oēs hꝰ qualitates q̄ʒtū ad modū faciēdi notitiā
de p̄mis:aut scōis virtutibꝰ cōplexionatorꝝ. Nā oēs faciūt

Dr̄ia inter q̄litates sensibiles cōplexionatorꝝ ⁊ operationes.

Qualitates sensibiles cōplonatorꝝ hn̄t duas differentias.

Pumex. Marmor

Sulphur

Assungia

Oppositarꝝ passionuʒ opposite sunt cāe.

Quō q̄litates sensibiles ducunt in notitiā p̄marū ⁊ scōarū v̄tutū.

inde notitiã tanq̃ effectus de causa: q2 oẽs aliquo modo causant̃ a p̃mis qualitatibus. differũt tñ q2 quedã imediate vt duricies: mollicies: sapores &c. quedã vero mediante alio vt colores mediãte luce. Hinc aũt orit̃ alia drĩa ipsa⁊ q̃tũ ad certitudinẽ notitie: q2 alique ipsa⁊ faciunt de p̃mis ⁊ scd̃is virtutibus certiorẽ notitiã ceteris: vt sapores odoribus ⁊ coloribus. odores vero certiorẽ coloribus. Alie vero qualitates de q̃busdã faciũt certiorẽ notitiã q̃ omnes iste: de aliq̃bus vero minus: vt infra patebit. Ratio vero s̃m quosdã ꝓpter quã plus certificant sapores q̃ odores ⁊ colores est: q2 sapor cum suo sub̃o obuiat sensui: sed odor ⁊ calor apprehẽdunt̃ a sensu p̃ter applicationẽ cõplexionati: cuius sunt ad organũ sensitiuũ. Hec aũt ratio nulla est: qm̃ obuiatio cõplexionati ad organũ gustus est de ratione gustandi: ⁊ nõ videndi nec odorandi. Gustus eni3 nõ fit sine tactu: q2 id sine quo nihil est actu gustabile: scil3 humiditas est tangibilis: ⁊ ideo gustus est quidã tactus q̃tum ad modũ sentiendi: l3 q̃tum ad obiectũ ab eo formal'r differat. Uñ cum in hoc nõ cõmunicent nõ poterũt penes hec cõparari: cum semp̃ cõparatio fiat in eo qd̄ cõiter ꝯuenit cõparatis: ⁊ per hoc habẽt aliquã silitudinẽ. Non igit̃ ꝑ hoc certius iudicabit gustus de p̃mis aut scd̃is v̄tutib⁹ q̃ olfatus aut visus: imo dicere hoc est ac si dicat̃ q̧ gallina melius viuificat oua sua: q2 accubat in eis q̃ strutio q̃ solo visu solo anhelitu facit illud: qd̄ tñ falsum est: q2 s̃m rationẽ sue speciei neuter viuificat melius altero: imo eque bene. de rõne enim viuificãdi oua in specie galline est accubare: sed in specie strutionis: aut in gñe pisciũ viuificantur nõ accubando sed aliter. Cum aũt ad ꝯfirmationẽ rõnis adiungunt q̧ q2 saporabile obuiat gustui. ꝓptera virtus ex oĩ parte citius ꝯuenit ad gustu3. ⁊ ideo plenius põt de virtutibus cõplexionati iudicare q̃ visus: aut odorat⁹. nam cõplexionatũ qd̄ videt̃: aut odorat̃ nõ mouet visum: nisi cũ vna sua⁊ partiũ. s. cu3 superficie: qm̃ in ea manifestus est color tãtũ: nec mouet odoratũ: nisi cum vapore fumali: ⁊ hec q̃de3 vera sunt. Sed tñ ratio ad ꝓpositũ apparentiã habet ⁊ nõ maiorẽ existentiã q̃ predicta: qm̃ p̱ ea3 non ostendit̃ q̧ sapor cõplexionati faciat certiorẽ notitiã de p̃mis ⁊ scd̃is virtutibus q̃ odor ⁊ color. L3 enim ex oĩ parte cõplexionati virtutes perueniret ad gustũ ⁊ ipsum moueret cum oĩbus partibus suis. tñ virtutes aut partes eius nõ mouent ipsu3 nisi s̃m q̧ habent rõnẽ saporis: aut saporabilis. Gustus eni3 vt gustus nõ apprehẽdit nisi sapores. Uñ hec rõ directe ꝯcludit: q̧ gustus põt apprehendere sapores oĩum partiũ cõplexionati. s. tam interio⁊ q̃ exterio⁊. Uisus autẽ tñ colores exterio⁊: ⁊ olfatus odores tñ partiũ que sunt apte ad emittẽdũ vaporẽ fumalẽ. ⁊ hoc q̃dẽ verũ est: nõ tamen melius aut certius apprehẽdit gustus illos s̃m sua3 sp̃em q̃ olfatus ⁊ visus istos s̃m suã: nec ideo apprehendit melius q2 plures. imo tale arg^m peccat mutando q̃tum in quale. Huius ergo diuersitatis rõnem accipere op3 ex eo qd̄ tactũ est supra. s. q̧ q2 sapores sunt effectus ꝓpinqui: ⁊ imediati qualitatũ cõplexionaliũ. Colores aũt ⁊ odores remoti. ideo certius attestant̃ illi q̃ isti. nã vestigiu3 ⁊ nã cause plenius apparet in imediato effectu q̃ mediato. Q2 aũt sapores imediate ꝑcedãt a cõplexione: p3 per rõnem imediati subiecti sapo⁊. nihil enim est saporabilẽ nisi cõplexionatũ inquãtũ est aliqualiter cõplexionatũ: nõ q2 inquãtũ participat humiditate3 passam ab alijs qualitatibus occulte vel manifeste. Cõstat aũt q̧ humiditas est qualitas cõplexionalis. Odoris autẽ subiectũ est inq̃tũ participat vaporẽ fumalẽ. ⁊ coloris: inquantũ participat lucem in peruio terminato: que duo nõ sunt rõne cõplexionis. ¶ Simili quoq3 rõne certius odoribus q̃ coloribus de cõplexione misti corporis iudicat̃:

Sapores imediate ꝑcedunt a cõplone.

Certi⁹ de cõplone misti iud'r

qm̃ odor ꝓpinquior effectus est cõplexioni q̃ color. qd̄ p3 ex hoc q̧ cõplexio nõ est cã coloris nisi per subam cõplexionati: quã p̄parat p̱ raritatẽ ⁊ densitatẽ ad recipiendum lucẽ s̃m plus ⁊ minus. sed causat odorẽ nõ solũ preparando subiectũ eius quãtũ ad suba3: sed et̃ informãdo ipsum qualitate cõpl'onali. cõpl'onatũ enim nõ est subm odoris s̃m rõnẽ rari ⁊ densi: sed s̃m rõnẽ fumabilis: que est ratio informati a vapore calido ⁊ sicco in aliquo gradu. Uñ p3 q̧ de rõne habẽtis odorẽ est aliquo mõ calidũ ⁊ siccum: ⁊ nõ de ratione colorati: ⁊ hec est cã ꝓpter quã odores significant interdum supra sapores: q2 significant supra qualitates: a quibus imediate causatur sapor. ⁊ ideo sepe dicit̃ a medicis q̧ odores sequunt̃ imediate sapores: tu3 q2 significãt aliqual'r supra eos: ⁊ colores nõ: tum q2 post sapores certius supra cõplexione3 signãt q̃ colores. Põt et̃ dici q̧ sequunt̃ eos ꝓpter dependentiã quã habẽt odores ad ipsos p̱ rõnẽ ꝯueniẽtie: quã ꝯueniẽtiã cũ saporibus nõ habent colores. odores eni3 ꝯueniunt cũ eis ⁊ q̃tu3 ad originẽ ⁊ q̃tũ ad finẽ. Na3 essentialia ⁊ proxima p̄ncipia saporu3 ⁊ odorũ sunt aliqual'r qualitates cõpl'onales. color aũt essential'r nõ causat̃ ab his: s3 a luce participata in peruio terminato. Quãtũ ad finẽ vero: q2 ⁊ sapores ⁊ odores natural'r ordinant̃ ad significandũ ꝯuenientiã vel discõueniẽtiã cõplexionato⁊ applicabiliũ sanabili corpori: put sũt p̃n^m transmutationis in ipso siue per substãtia3: vt nutriẽtia: siue per qualitates vt medicine. Colores aũt nãl'r ordinant̃ ad significandũ rerũ drĩas in seipsis: ⁊ nõ in cõparatione ad corpus sanabile. ergo in signãdo supra ꝯplone3 respectu sanabilis corporis odores imediate sequunt̃ sapores. ¶ L3 aũt ordine predicto cõueniat eis certitudo significandi. tñ nec sapore: nec odore: nec colore põt in oĩbus cõplexionatis haberi certitudo de cõplone ipso⁊: ⁊ sic per ꝯñs nec de scd̃is virtutibus. huius aũt causa: vel est defectus qualitatũ perceptibiliũ: aut defectus ꝑceptionis. Sunt enim aliqua cõplexionata sapore carentia in toto: vt vitrũ ⁊ margarita ⁊ multi alij lapides. q̃dã vero nãl'r ⁊ sapore ⁊ odore ⁊ colore priuant̃ in toto vt vitrũ ⁊ crystallus ⁊ silĩa. Sunt vero alia que p̄dictis qualitatib⁹ informantur in vno suo⁊ cõponentiũ ⁊ nõ in alio: ⁊ hec q̃dẽ ꝯuenit in mistis scd̃a mistione artis vel nature: ⁊ maxime in etherogeneis in q̃bus hec manifestius apparẽt. Ad quorũ instar cõuenit de alijs arbitrari. sicut eni3 p̃^m h3 testa3 in p̄te magnã sue ꝯpõnis: que caret sapore ⁊ odore. sic ⁊ aliqd̄ aliud cõplexionatũ põt magnã sui partẽ habere ꝓpter fortitudinẽ sue mistionis occulta3: ⁊ carentẽ sapore ⁊ odore: atq3 etiã in seipsa colore. Unde in his p̱ aliquã ista⁊ qualitatũ nõ põt haberi certa notitia de cõplexione totius. In q̃bus aũt oẽs partes sunt his qualitatibus iformate: põt adhuc abesse certitudo notitie vel iudicij ꝓpter defectũ percipiẽdi qualitatẽ cuiuslibet partis. qd̄ dupl'r contingit: q2 q̃nq3 impedit̃ ꝑceptio in oĩbus: ita q̧ in toto nullus sapor percipit̃. ⁊ hoc est ꝓpter duriciẽ ⁊ soliditatẽ cõpositionis: vt in ferro ⁊ stanno. Nã constat q̧ sulphur ⁊ argentũ viuu3: ex q̃bus cõstituunt̃: sapore3 habent. sed tñ ꝓpter fortitudinẽ cõmistionis ⁊ duriciem cõpositi nequeũt resolui ⁊ cõmisceri cũ salinali humiditate. q̃nq3 vero percipitur qualitas vnius ⁊ nõ alterius. Impedit̃ aũt ꝑceptio qualitatis eius aut ꝓpter ineptitudinẽ illius partis in se. vel ꝓpter obstaculũ alterius partis cõplexionati: vel ꝓpter vtrũq3 ⁊ p̃mum p3 in odoribus ⁊ saporibus in complexionatis habentibus in sui compositione vaporem vnum subtile3 ⁊ alium grossum ⁊ spissum. possibile est vt odor manabilis a vapore spisso non sentiatur ꝓpter ineptitudine3 vaporis ad informandũ medium: ⁊ per ꝯñs organum: sicut accidit in portionibus citri. Nã corticis odor ex distantia

Cãe odoribus q̃ coloribus.

Nec sapore nec odore nec colore potest hẽri certitudo de cõplexione misti.

sentitur:carnis autem vix etiam cum naribus applicatur. Ex quo pz q si ille due partes essent fortiter cômiste.s.vt sensu distingui nô possent sicut in aliquibus côfectionib⁹ accidit:nullo mô pciperet odor carnis citri:q̄uis in q̄ti tate corticē superaret:z simile est de sapore in côfectioni bus illis.nam sapor carnis:qr obtusus aut vix:aut nullo mô percipit:sapor autem corticis percipit manifeste.Sile vo côtingit in mistis per nām:vt pz in opio.Naz ps eius grossa multo maior est subtili.z tn̄ percipitur sapor z odor partis subtilis:que sub forma vaporis fumosi totā aliam partē occupat:z est saporis amari:z odoris acuti.sapor aūt z odor alteri⁹ partis aut vix aut nunq̄ percipiunt. Impe dit aūt participatio qualitatis vnius partis ,ppter alteri⁹ obstaculū sicut pz in coloribus.Nam ptes exteriores ob stant perceptioni coloris interior:z ptes magne partibus paruis.Obstaculū ēt pôt in saporibus:z similr in odorib⁹ adinuicē côparatis contingere.Nam aliqd obstat perce ptioni alterius nô solū quātitate:vel situ suaruz partium: sed etiā virtute:qm̄ excellētia maioris sensibilis impedit perceptionē minoris.sicut magna lux paruam:z magnus sonus minorē.sicut etiā videmus q organuz gustus non percipit sapores debiles:cum sapore forti est informatuz. z ideo lingua īfecta amaritudine iudicat amara dulcia z vnctuosa.Si ergo vnctuosus z acutus sapor concurrāt in aliquo misto ,ppter excellentiam acuti prohibebit perce ptio vnctuosi.sicut accidit quādo sumit synapis:aut piper cum brodio.z silr si côcurrant amarus z vnctuosus:aut in sipidus:vel stipticus sicut in opio.z in predicta côfectio ne.s.ex carne citri z eius cortice.Ibi.n.nô solū impeditur perceptio saporis vnius partis ,ppter eius ineptitudinē: sed ēt ,ppter obstaculum partis alterius. Nam sapor ex cellens vi sue qualitatis occultat debilē ,ppter qd̄ iudiciū per saporē datum pôt a certitudine cadere talr vt quātuz ad saporē res videant côplexionis vnius:z tn̄ erit a dn̄io complexionis opposite.amarus enim sapor:z acutus:qui tm̄mô sentiet in aliquo misto:sicut in opio dicebat:ipsuz in toto predicant esse calidū:z tn̄ a dominio frigiduz. Op positū autē nunq̄ contingit.s.q sit calidū a dominio.z q sapor testetur oppositū.Nam vbi dominat caliditas ne cesse est dominari saporē qr a caliditate causat.sz nô ecô uerso.Caliditas eniz cū sit qualitas formalissimi elemen ti:z minime materialis est maxime actiua.z ideo est effica cior q̄ frigiditas.tum qr citius.tum qr fortius.tum qr mul tiplicius operat:vt infra patebit:z ideo paruz caliditatis pôt effectum suuz citius z fortius in gustu manifestare q̄ multo plus frigiditatis.maxīe qn̄ in substātia subtili fun dat.Quapropter suba fumalis per totū corpus opij spar sa que in coctione opij fuit generata:z ibidez ꝯclusa suum gustui cito z fortiter imprimit saporē occultando p̄ncipa lem ipsius.¶ Ex quibus pz q per côsiderationē saporū non poterit vniuersalr de côplexione medicinar haberi certa notitia:qm̄ frequenter imutat fortius gustum ps illa côplexionati que minus dominat pl côplexionez in toto. Est etiam alia cā.s.qr sapor/vt sapor/tm̄ imutat gustuz:sed qualitas complexionalis imediate imutat tactū:z de obie ctis proprijs vnius sensus nô potest certe iudicari p obie cta alterius:qm̄ inq̄tuz ,pprie sunt ,pprias habent rônes. vn̄ si de vno iudicet per aliud:hoc nô erit nisi ,put conue niunt in aliquo cômuni:vel ,put vnum dependet ab alio. Constat autem q de re nô habet certa notitia per cômu nia.dependētia vo saporis ad côplexionē est vt effectus ad cām:nô tn̄ est vniuoc⁹ cū ea:sz habēt differētes rônes. Certitudo ergo cognitionis quā facit de côplexiōe sapor: hec est.s.q significat illā partē côplexionati in qua fūda tur:vt in subiecto imediato pticipare a dn̄io qualitatez.ex qua talis causat sapor.Et ,ppter hoc scire ꝯuenit medico. de vnoquoqz simplicius sapor a qua côplexione causet. Et qm̄ sapor qualitas est ꝯn̄s mistionē z misto ꝯueniēs: vt est motiuū gustus.Ideo dz a naturali generalr hec ac cipere.s.q acutus sapor:z amarus:z salsus:z dulcis:z vn ctuosus a caliditate s̄m plus z minus causant.pontic⁹ vo z stipticus:z acetosus a frigiditate.Insipiditas aūt s̄m ve ritatē nô est sapor:sed p̄uatio saporis:vel s̄m actū:vel s̄m potentiā.Nam queadmodū aliquid dr inuisibile in potē tia:vt tenebra:vel intāgibile vt lux.aliqd vo tale s̄m actū dr:vel qr debiliter mouet sensum:queadmodum corpora minima dicunt inuisibilia:vel qr corrumpit euz:vt ignis dicit intangibilis.Similr dicit aliquid insipiduz quātū ad actū sicut ferrū:qr caret actu sapore:nô tn̄ potētia. Ali quid vo qr debiliter mouet gustū:vt succus cucurbite:vel qr nullo modo pôt mouere:vt qdlz simplicium.Et prime insipiditatis causa est soliditas z duricies corporis:vt pa tuit supra.Scđe vo humidū aqueū debiliter passuz a fic cô z alijs qualitatibus. Tertie vo defectus vel priuatio mistionis.Quia igitur p̄uatio saporis tanq̄ effectus aliq̄ mô ducit in notitiā participationis qualitatū côplexiona lium.Ideo medicus ꝯsiderat cām:sed qm̄ ēt p̄uationē nô cognoscit:vel percipit:nisi mediāte gustu.,p tanto enume rat ipsam inter obiecta gustus.hoc est igit qd̄ per sapores in generali de notitia complexionū pôt attingere. Si vo scire voluerit specialr q̄tū:vel in quo gradu pôt vnūqd̄qz saporabile imutare corpus humanū s̄z côplexionē neces se est ipsum ad operationes recurrere:quas exercet mani feste in corpore.nā per impressionū drias in sanabile co gnoscitur qualitas dominantis in complexionato z gra dus etiam in quo dominatur.

¶ De cognitiōe v̄tutū p sapores simplices.Cap.XXIIII.

Quia tn̄ impressionū quedā sunt cômunes côploni z sapori sic.s.q non solū con ueniunt misto inquātū est côplexionatuz:sed etiam inquātū est saporabile.conueniens est vt de his p̄mo consideretur hic ad habenduz plene notitiā:quā possunt facere sapores de virtutibus cô plexionati.postmodū aūt habita côsideratione de impres sionibus seu operationibus alijs poterit sufficienter habe ri notitia complexionis:que cuilibet saporabili conuenit rône substantie vel partis:in qua sapor fundat.,ppter qd̄ hec determinatio reseruabitur vsqz ad finem huius tra ctatus.¶ Impressiones vo côes complexioni z sapori perfecte manifestantur:z eminent in organo gustus.non solum quātū ad saporem:sed quantū ad complexionem. Nam tactus cuius obiectū est qualitas côplexionalis vi get in eo:,ppterea qr gustus est quidē tactus:vt supra iam patuit.z ideo medicus ꝯuenienter iudicat complexionatū habere talē virtutē respectu totius sanabilis corpis qualē lingua testatur in gustu per impressionez sapor.siue fue rint simplices siue côpositi.tamen simplicium impressio nes oportz ꝯsiderare p̄us.¶ Unde qr sapor acutus linguaz excellenter pungit z perforare vr:qm̄ in profundo lingue punctio sentit.iō in subtili suba iudicat absolute fundari. Et ex his vlteri⁹ cognoscit habere virtutē aperitiuaz:z ēt incisiuā:qr qd̄ penetrat in ,pfundū z pungit:separare pôt partē a parte:,ppter qd̄ ēt z corrodet.Ex his ēt supra com plexionē arguendo perpendit:q acutū inter sapores cau satos a caliditate sit ceteris calidius.cum nullus aliorum sapor istas impressiones que ad excellētē caliditatē per tinent faciat in lingua.Omne vo tale resoluere pôt hu.h est in vaporē ꝯuertere:ac etiā putrefacere cuz īpressione caliditatis innālis.¶ Amarū aūt in aliquibus conuenit cum acuto.pūgit eniz linguā z radit vt illud:nô tn̄ in pro

Sapor acutus.

Sapor amarus.

fundo ſicut acutũ:⁊ iõ reſpectu eiꝰ eſt groſſe ſubẽ atq; ſicce
valde.qȯ ꝯfirmat modus radẽdi:qꝛ cũ q̃dã aſꝑitate.Mo
dus ẽt ſue gnõnis:qꝛ per rei aduſtionẽ:oĩa nãq; dulcia ſi
adurantˀ amara fiunt.Iterum ineptitudo putrefactionis
coꝝ:qȯ eniꝫ purũ amarũ eſt nõ putreſcit.nec ex eo ꝑ pu
tredineꝫ aĩal gñatˀ.Quia igitˀ pungit aliqualr̃ iudicatˀ ape
ritiuũ:ſꝫ qꝛ fortiter ſuꝑficiẽ radit eſſe cognoſcitˀ abſter
ſiuũ:⁊ ex ambabus ꝑdictis aſꝑatiuũ.⁊ ꝑ ꝯñs ſubſequẽti
bus calidius atq; ſiccius. ¶ Salſuꝫ ỽo qꝛ radit ſuꝑficieꝫ
lingue:nõ tñ ita fortiter vt amarũ:qꝛ nullã inequalitatẽ in
eius ſuꝑficie cãt exaſperãdo.ꝓpterea mũdificatiuã ⁊ loti
uaꝫ dĩ habere ỽtutẽ.Modus aũt gnõnis ſue ꝯfirmat ipꝫ
eſſe debilioris ỽtutis amaro.nã ex amaro ſupinfuſo aqua
⁊ quaſi loto gñatˀ:qꝛ mã ſalis ſemꝑ eſt aquea ꝑticipans va
pores aduſtos ipſaꝫ amaricãtes:vt aqua maris. Frangitˀ
ergo ꝑ aquã amaritudo:⁊ ſiccũ terreũ aduſtũ ꝑ modũ ab
lutionis clarificatˀ ⁊ ebetatˀ.cũq; ſub forma vapores cõmi
ſceatˀ cũ aqueo ſicut pꝫ ꝑ ipſius aquei trãſparentiaꝫ.ꝯſtat
ipſuꝫ eſſe ſubẽ ſubtilis reſpectu amari.ꝓpterea cũ obuiat
humido ſaliuali celeriter in ꝑtes diuiditˀ minimas.⁊ ideo
lingue ſuꝑficiẽ equalr̃ tãgit:qȯ nõ facit amarũ ꝓpter groſ
ſitiẽ ſue ſubẽ.Quapꝑ ſalſũ ãpliꝰ ꝓfundatˀ amaro.vñ lꝫ co
ſit minus ſiccũ:tñ efficacius exiccãdo ꝯſeruat corꝑa mor
tuoꝝ.nã ꝓfundius penetrãs plus exiccat:ſcilꝫ extenſiue.
ſꝫ amarũ:qꝛ ſua groſſitie nõ põt graciles ⁊ arctos ſubintra
re meatꝰ:neq̃ in ꝓfundo corꝑis exiccare humiditates.lꝫ
intenſiue fortiꝰ exiccet:imo ꝯtingit interdũ.ſ.in corꝑibus
ſpiſſis:⁊ valde humidis q̃ ſolis ꝯdiuntˀ amaris:ꝙ in ſui ꝓ
fundo putreſcũt.Nã humiditates intimaꝝ regionũ ſuꝑca
lefacte ab amaris exterius poſitis cũ nõ cõſumantˀ:ſed co
artentˀ putreſcunt.Salſuꝫ ỽo:qꝛ nõ eſt niſi ſiccũ ſubtilia
tiſſimũ actione caloris pauciſſimo aqueo colligatuꝫ:⁊ per
cõſumptionẽ ſuꝑabundãtis aqueitatis coagulatũ.Iõ con
tingit ꝙ ſi aqueũ occurrat eidẽ iterato liqueſcit in aquam:
atq; diſſoluitˀ:⁊ in ꝓfundos meatus ac ſtrictos illabitur
cunctis hũiditatibꝰ ſe cõmiſcẽs. ¶ Dulce ỽo:⁊ vnctuoſuꝫ
dũmõ careant ſaporis alterius miſtione ſemꝑ linguã le
niũt ⁊ dilatãt.Ita ꝙ ſi frigore ꝯſtricta fuerit:vel alio exa
ſperata ſapore per iſtos extenditˀ.⁊ abſq; reſolõne cũ pun
ctura ipſius aſperitas remouetˀ.Differẽter tñ:qꝛ dulce cor
rigit efficacius impreſſiones in ea factas a frigore:ſicut cõge
lationẽ.Unctuoſuꝫ ỽo impreſſiones factas a ſicco ſicut aſpe
ritatẽ ⁊ ariditatẽ.Cũ itaq; dilatare ⁊ extendere ſit effectus
caliditatis.Lenire ỽo humiditatis:rõnabilr̃ iudicatur ꝙ
vnctuoſuꝫ ⁊ dulce calida ſunt ⁊ humida.ſed tñ dulce cali
dius:⁊ vnctuoſuꝫ humidius.Iterũ aũt qꝛ dulce nulla q̃li
tate vexat linguã tẽperatã:eius caliditatẽ neceſſe eſt tẽpe
ratã eſſe:⁊ ſilr̃ eius humiditatẽ.nã cũ lingua nullo mõ ve
xetur a dulci ⁊ maxime delectetˀ neceſſe eſt ipſuꝫ maxime
eſſe tẽperatũ ⁊ ꝯgruũ corꝑi tẽperato.Ex his aũt rõnabilr̃
elicit medicus ꝙ dulce ſit efficaciſſimũ ad iuuandũ dige
ſtionẽ ⁊ maxime nutrientis que temperata caliditate ⁊ hu
miditate perficitˀ.Caliditate tñ vincente humiditatẽ:quẽ
admodũ in dulci.Sed vnctuoſuꝫ in quo dominatˀ humi
ditas notabilr̃:⁊ caliditatis modicũ plus impedit digõnẽ
nutrientis humiditate q̃ꝫ iuuet caliditate.Iterum aũt qm̃
dulce ſũme eſt delectabile guſtui.ꝓinde dicit medicus or
dinatus ꝙ plus valet ad nutriendũ oĩ alio ſaporabili.ꝓut
tñ eſt ſaporabile:qȯ q̃dẽ ideo dicitˀ:qꝛ nutriens aliȷs cõdi
tionibus idiget a ſapore.predictũ aũt iudiciũ ꝯfirmat ſen
tentia nãlis phi ſuꝑ gnõne ipſorũ dicentis.ꝙ vnctuoſum
generatˀ ex plurimo aereo fortiter cõmiſto ꝑ calorẽ:cum
multo aqueo ⁊ pauco terreo ſubtiliato.Dulce ỽo ex multo
aereo fortiter commiſto actione caliditatis:cum pauciori
aqueo:⁊ plurimo terreo ſubtiliato q̃ꝫ vnctuoſuꝫ.ꝓpter h̃
ẽt dicit medicus ꝙ dulce:vt tale opilat:qꝛ vehementer:⁊
copioſe attrahitˀ.⁊ ideo multitudine ſua cõſtrictos meatꝰ
obturat.⁊ exinde accidentalr̃ inflat q̃cq̃d eniꝫ copioſe at
trahitur cũ tranſire nequeat libere meatũ circũquaq; di
ſtendit. ¶ Ponticũ ỽo ⁊ ſtipticũ linguã ſtringunt:⁊ are
faciunt.⁊ ex his perpenditˀ ꝯſequẽter ꝙ infrigidant ⁊ exic
cant:ſed amplius ponticuꝫ:qꝛ excellenter cõſtringit eam:
intm̃:vt in ꝓfundo ꝯſtringat.⁊ exteriꝰ cõplicet:⁊ corruget:
atq; exaſperat.tñ ad fortẽ eius exaſperationẽ iuuat groſſi
ties:⁊ ſpiſſitudo ſubẽ ꝓhibẽs eã in partes paruas celeri
ter diuidi qñ guſtatˀ:⁊ ideo per iequales partes attingens
linguã efficacius aſperat.Qꝛ aũt groſſiſſima ſit eius ſubſtã
tia cõfirmant arborũ fructus q̃ tandiu ſont pontici q̃ꝫdiu
terreſtreitas dominatˀ in eis.ſtipticũ aũt in ſuꝑficie ſtrin
git:⁊ areſacit. ¶ Acetoſuꝫ ỽo manifeſte linguaꝫ pungit:⁊
perforare vꝫ:⁊ ideo q̃ꝫtũ eſt ex impreſſione quã facit in lin
gua.recte iudicatˀ eſſe aperitiuũ ⁊ inciſiuũ.In q̃bus effecti
bus cõuenit:cuꝫ acuto.Et ideo ex hac parte neceſſe eſt:vt
caliditatẽ in ſubã ſubtili participet.nec tñ ꝑꝑ hoc medicꝰ
ipſuꝫ abſolute iudicat eſſe calidũ:qꝛ imutationes cõplõna
les quas facit in corpore manifeſte cõperit huic iudicio re
pugnare.Unde qꝛ regulr̃ inuenit ipſuꝫ infrigidare ⁊ exic
care iudicat ipſuꝫ eſſe talis cõplexionis q̃ꝫtũ ad dñiuꝫ q̃li
tatũ in toto:ſed rõne predictoꝝ effectuũ colligitˀ ipſum in
aliqua ſui parte habere cõplexionẽ oppoſitam:⁊ ſic ꝙ ex
diuerſis ſubſtãtiȷs cõponatˀ.Subaꝝ aũt dñia perpenditˀ.
partim ex ſenſu.partim ex rõne.Senſu q̃deꝫ:qꝛ oẽ aceto
ſuꝫ inuenitˀ participare actualẽ liquiditatẽ:⁊ per cõſequẽs
aqueitatẽ.pungit etiaꝫ:⁊ perforat ſenſibiliter.⁊ ex hoc vl
terius rõne perpenditˀ ꝙ participet aliquã ſubſtãtiã for
titer paſſaꝫ a calido cuius effectus eſt ꝑforare ⁊ pungere.
Subſtãtia ỽo in qua figitur veſtigiũ acute caliditatis nõ
eſt aquea:qꝛ nullaꝫ hꝫ cum igneo calore cõuenientiã.nec
aerea:qm̃ hec per acutã caliditatẽ in ignẽ cõuertitˀ.ſed ta
lis eſt terrea quã neceſſe eſt per actionẽ caloris ignei fuiſ
ſe ſubtiliatã.cũ fortiter ⁊ iperceptibilr̃ ſit cõmixta.cogno
ſcitˀ ergo ex his ꝙ infrigidat ꝓpter ſubãm aqueam.nõ tñ
humectat:qꝛ terrea ignita per viaꝫ aduſtionis duplicem
inde ſortitur exiccandi potentiam.⁊ notabilr̃ introduci t
exiccationis effectum.ãnullata penitus:vel ſaltem occul
tata humiditatis impreſſione.Lꝫ aũt ſapor acidus cauſe
tur ex multo aqueo qȯ eſt inſipiduꝫ:⁊ pauco terreo ignito
qȯ eſt acutũ fortiter cõmiſtis.nõ eſt tñ ideo ſapor cõpoſi
tus:qꝛ per ſimplicẽ formã ſaporis ab aliȷs diſtinctaꝫ imu
tat guſtum. ¶ Inſipidũ ỽo ſicut patuit ſupra vel nullam
facit impreſſionẽ in guſtu:vel debilẽ.Sed qñ cauſa huiꝰ
exiſtit ſoliditas.atq; rei cõpactio:vel duricies:vt in ferro
⁊ lapide:tũc tale inſipiduꝫ nõ imutat corpus:ſicut nec lin
guã niſi quãtũ pondere ſue ſubſtãtie premere poſſet:ea q̃
bus corporalr̃ obuiaret.quali mõ limatura ferri deponit
a ſuperficie ſtomachi limoſitates:⁊ ſimili modo ab inteſti
nis.Inſipidum ỽo qȯ ex aqueo dominanti eſt tale.quem
admodũ ſuccus cucurbite linguaꝫ ſolum imutat lauãdo:
⁊ actuali humiditate mollificando.ſilr̃ lauat interiora mẽ
bra:⁊ ſuperficialiter humefacit atq; mollificat.

Sapor salſus.

Sapor dulcis ⁊ vnctuoſus.

Sapor ponticus ⁊ ſtipticꝰ.

Sapor acetoſus.

Sapor inſipidus.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum per ſapo
res compoſitos.

Cap.XXV.

Varia ſaporũ cõpoſitio diuerſificat impreſ
ſiones iuxta diuerſitatẽ compoſitio
nis ipſoꝝ:que tribus modis in genere varian
tur.ſ.numero ſapore ⁊ ſpẽ.numero q̃dẽ vnum
eſt cõplõnatũ qȯ duobus tm̃ ſaporibus perci
pitur eſſe compoſitũ.Aliud ỽo pluribꝰ.Spẽ ỽo:qꝛ cõpo
ſitio fit iterdũ ex acuto ⁊ ſtiptico.vt in galãga.qñq; ỽo ex
amaro:⁊ ſtiptico:vt in litio:vel amaro:⁊ pontico:vt in mi

rabol.citri.ꝛ chebulis.vel pontico ꝛ acido:vt emblicis ꝛ prunis viridibus. vel amaro ꝛ salso vt aqua maris. vel acuto ꝛ dulci:vt melle cocto vel antiquato.vl' acuto ꝛ dulci ꝛ stiptico:vt cinamomo.vel amaro ꝛ stiptico ꝛ acuto:vt in melongena.vel amaro ꝛ isipido.vt in endiuia ꝛ sili mõ pñt variari sapores cõponẽtes in eodez mixto.lz raro fm nãm inueniat' ꝯpõ fieri ex oppositis ꝛ extremis saporib⁹: vt acuto:ꝛ pontico:ꝛ amaro:ꝛ dulci.sz artificial'r pñt sepe cõcurrere.Quapp expedit medico diligẽter oẽz hꝫ varietatẽ cõsiderare:quaten⁹ ex simpliciũ ṽtute valeat ppẽdi. qual'r ꝛ q̃tũ res cõpositi saporis obesse põt corpi vel prodesse.⸿Inter cetera ꝟo ꝑ ꝯsiderãdũ occurrit ꝙ saporuz ꝯcurrẽtiã:aut alter alterũ iuuat imutando corpus:aut ipedit.Et in qb⁹ cõponẽtia se adiuuant efficacior est ipressio nociua seu iuuatiua.Ecõtra ꝟo in qb⁹ alterutrũ se impediunt:ꝛ iõ qñcũqz sunt ipressiões alicui singul'r iuuatiue. tũc si mutuo se ipediãt cõposituz erit minoris iuuamẽti q̃ simplex.Si ꝟo essent in sui simplicitate nocitiuo.min⁹ in cõpositione nocebũt.Ubi ꝟo cõponẽtia se adiuuãt vtili⁹ est indigẽti cõpositũ q̃ simplex.Sed si ambo cõponẽtia corpori aduersent' minus ei nocebunt cõiuncta q̃ sepata. ⸿Scdõ ẽt cõsiderari dꝫ ꝙ ipedimentũ atqz iuuamẽtuz qđ inuicẽ sibi prestant diuersi sapores vnius cõpositi:vel cõmixti raro est in toto.frequẽter aũt in pte.Cui⁹ rõ est:qꝛ cõcomitãtia saporẽ plura sunt.s.cõplo:ꝛ suba.in qb⁹ duo diuersi sapores nũq̃ oino ꝯueniunt:ꝛ ideo nõ pñt vndiq̃ se iuuare:nec oino ꝯriant':preterq̃ in extremis saporibus qui sunt acutus ꝛ ponticus.quoꝝ cõpositio raro ꝯtingit.ꝛ ideo rarũ est ꝙ vndiqz se ipediant diuersi sapores.sed ꝙ vnus iuuet alterũ in vno.s.ex pte cõplonis:aut sube.impediat ꝟo in alio frequẽter cõtingit.⸿Tertio quoqz aiaduertere ꝯuenit ꝙ ipedimẽtũ:ꝛ iuuamẽtũ que sibi prestãt differunt fm plus ꝛ minus.nam qñqz vnus equat' alteri. qñqz superat alterũ nõ solũ virtute:sed quãtitate subiecti. que diuersitas:vel ex gnõne ꝯuenit:vel ex alteratiõe superuenienti post gñationẽ ipsaꝝ:quibusdã enim contingit ex ꝑma sui gnõne magis esse pontica q̃ dulcia sicut mespulis:que tñ diu postmodũ reseruata maiorẽ hñt dulcedinẽ q̃ ponticitatẽ:ꝛ ꝑ longiorẽ vlteri⁹ morã ponticitatẽ amittunt.ꝛ hñt cũ pauca stipticitate dulcedinẽ.vinũ aũt in nouitate sua plus hꝫ dulcedinis q̃ acuminis.cũ ṽo antiquat': iaz in eo notabilius est acumen.Sil'r ꝟo in ceteris pꝫ:q̃liter vnus sapor aliqñ excedat qñqz plus qñqz minus.nata enim sunt oĩa cõplexionata fm plus ꝛ minus ꝑ alterationẽ trãsmutari:vt superius tactũ fuit.His ergo general'r cõsideratis cõuenit in spãli cõsiderare de vnaquaqz saporũ cõpositione quos habeat effect⁹ iprimere corpori.vel quibus imprimẽdis effectibus possit testari.Sufficit aũt hic ad exẽplũ de his qui cõiter occurrunt facere mentionem.

De acutis ꝛ amaris.

⸿Rememoratis igit' simpliciũ ipressionibus:iam facile quisq̃ perpendit valde nociua esse visceribus:quecũqz solũmõ acuta sunt.ꝛ amara sicut thimus ꝛ squilla.oẽ nãq̃ tale potenter aperit:ꝛ rarificat:ac dissoluit.ꝓinde si ad viscera nuda:ꝯuenerit manifeste ledet:taz rarificãdo subaz q̃ resoluẽdo subalẽ humiditatẽ.vtroqz nãqz mõ necesse est virtutẽ mẽbri debilitari.queadmodũ enim aggregatio moderata suaꝝ partiũ fortificat vires eius.sic ꝛ disgregatio maxime innãlis debilitat.Ad ꝯsumptionẽ aũt subalis humiditatis necio mẽbra subal'r infrigidant':quia resoluto subito caloris innati.cal' extinguit':ꝛ diminuto minuitur. ꝓinde frequẽs vsus pure acutoꝝ:aut amaroꝝ:vl' vtrũqz nimium debilitat:qꝛ calor innatus:ꝛ influens valde resoluit' maxime per acutũ.sicut enim caminus ignis destruit paruũ ignẽ cõsumẽdo subm ei⁹.sil'r ꝛ acuta destruũt nãlẽ calorẽ.Cũ aũt supficies viscerũ ꝓtegit' velamine grossi ꝛ viscosi hu.vt in corporibus crapulosis atqz flegmaticis:tunc talib⁹ cõferunt que amara sunt ꝛ acuta.maxime si acetositas cõcomittet'.hec eniz moderate sumpta prius humorẽ a superficie mẽbri deponunt anteq̃ ad subaz ei⁹ perueniãt.Unde compositio acuti ꝛ amari:ꝛ acidi valde cõfert qbuscũqz stõcbus multo ꝛ viscoso flegmate ledit'. maxime si carnosus:aut spissus extiterit:ꝛ in eis mortificatũ.Uiuificat celeriter appetitũ ꝛ digestionis reparat bonitatẽ.

De acuto amaro ꝛ stiptico.

⸿Ex his quoqz iam pꝫ ꝙ si acutũ vel amarũ stipticuz fuerit notabil'r:aut parũ:aut nihil ledere poterit viscera nedũ stõchũ:sed ẽt epar ꝛ splenẽ.nã stipticitate tuetur a nocumẽto amaritudinis:vel acuminis:ꝛ nõ solum ea que subam hñt cõpactã ꝛ solidã:sed ẽt que rarã ꝛ mollẽ maxime si stipticitas dominet'.Propterea mollibus ꝛ passibilibus mẽbris abstersione indigentib⁹ est medicamen securissimũ stipticũ ꝛ amarũ.sicut liciuz oculis.ꝛ aloe ac siliã. potissime:qꝛ cõplexio coꝝ est frigida:ꝛ suba densa. Nam qbus iest opposita dispositio cõplõis ꝛ sube.vt est epar. minus ẽt in necessitatibus ꝯferunt supradicta.ꝛ qñ predominant' acumen ꝛ amaritudo stiptici maius est nocumentũ q̃ iuuamentũ.talibus eniz acuta ꝛ amara directe inimicant':quapp cũ epar indiget medicamine aperitiuo ꝛ abstersiuo ꝯuenientius absinthiũ ꝛ reubarbarũ ꝓpinant' q̃ aloe.nã in eis amaritudinẽ vincit stipticitas vel equatur. Quibus aũt suba est cõpacta.ꝛ maxie frigida vt ps superior stomachi magis cõpetit aloe.

De acuto amaro ꝛ pontico.

⸿Si ꝟo ponticitas cũ acumine:vel amaritudine cõcurrit tale cõplexionatũ medicationi erit inutile:qꝛ mutuo se ipediũt.ꝛ maxie si eq̃l'r dominent':ꝛ ideo melongena cruda:ꝛ ꝑ se simpl'r est inutilis:ꝛ ẽt nociua humanis corporib⁹ interius sumpta:sed si talia cõplexionata exterius applicent' valde cõferunt indigentibus:ꝛ ideo qbus abstersio:ꝛ cõstrictio:ꝛ insup exiccatio fortis est necessaria.cõgruit amarũ:ꝛ ponticuz sicut in vlceribus que multa ꝛ grossa humiditate sordescunt.ꝛ in cunctis etiã aquosis vlcerib⁹.ꝛ que reumatismis infundunt'.sicut in fistulis maxime corpoꝝ humidoꝝ:qb⁹ ꝟo necessaria est cõstrictio ꝛ abstersio:cũ resolõne cõpacti ꝛ imbibiti hu.directius cõpetit ponticũ ꝛ acutũ:vt in vlceribus corrosiuis que venenosa ꝛ grossa humiditate abũdãt sicut in lupo:ꝛ cancro antiquo corpoꝝ adultoꝝ. Diuersificatur aũt cõueniẽtia fm ꝙ alter saporuz cõponẽtiũ alteri dñat'.Si enim acutus sapor excedat ponticũ:tunc tale cõplexionatũ magis cõueniet eis qbuslibet solutio ꝛ cõsumptio:ꝛ subtiliatio potius est necessaria:vt in putridis ꝛ venenosis vlceribus.ꝛ que carnes hñt iam mortificatas:vt in cancrenis ꝛ malomortuo.qb⁹ aũt est magis necessaria frenatio fluentis superfluitatis:ꝛ exiccatio:tunc magis cõpetit medicina in qua ponticitas excedit acumen.Quapp in eisdẽ vlceribus:cũ iam premortue carnes ablate sunt: ꝛ venenosa humiditas resolutiua potius cõuenit generationi viue carnis intendere que exiccantibus absqz mordicatione perficit'.Mordicantia eniz dupl'r nãlis carnis generationẽ impediunt:qꝛ ꝛ reumatismũ ꝓuocant:ꝛ cõsumunt carnis mãm.

De amaris ꝛ salsis ꝛ acutis.

⸿Quecũqz ꝟo sũt amara:ꝛ salsa pñt efficaciter imundicias cutis:ꝛ poroꝝ eius abstergere.ꝛ humidis corporibus securiter applicari.nam potenter exiccant:ꝛ ideo cõueniens lotura fit eis in fistulis maxie que generant' in mẽbris carnosis.Adhuc etiã in hoc casu fortiora sunt amara ꝛ salsa ꝛ acuta simul:vt capitellum:que tamen interius sumpta nimis lederent viscera.nec expedit ei sumi:nisi forsan vrgeret casus necessitatis:vt in quibus timet' periculum ex venenosis frigidis ꝛ nimis adherentibus villis stomachi.sicut aliquãdo contingit ex sumptione quorũdam fungoꝝ ꝛ pisciuz:ꝛ ẽt opy.

De dulcibus ꝛ acutis.

⸿Dulcia ꝟo ꝛ acuta ꝯueniẽtissima sunt ad mũdificationẽ viscerũ.

⁊ in oib⁹ corporibus ⁊ precipue in frigidis ⁊ humidis. Si ℞o tẽperata stipticitas his duobus saporib⁹ adiungat̃ ta- le vtplĩn cõplonatũ in interiorib⁹ pderit. nã stipticitate mẽbra custodiunt̃ ab innãli rarificatione atq3 dissolõne sube. nec superfluitas humida plus per ipsuz dissoluit̃ q̃ cõsumi valeat vi acuminis: ⁊ tẽpate mũdificari ex vi dul cedinis.

De dulcibus ⁊ stipticis.

¶ Dulce ℞o solũ ⁊ stipticuz opilatis inimicatur. Sed reumatismũ patiẽtibus valde cõfert qb⁹ opus est cõ pescere fluxũ: ⁊ iam fluxa digerere atq3 mundificãdo edu cere.

De dulci ⁊ vnctuoso.

¶ Simili quoq3 cõsideratione p3: q dulce ⁊ vnctuo- sum directe cõgruit solũ indigẽtib⁹ humectatione: ⁊ in dige stione cõpacte supfluitatis ac mundificatione. nec patien- tibus opilationẽ: qualia sũt extenuata corpa que vestigys antiqui reumatis molestant̃ in pectore ia3 cessante fluxu: in quo casu mixtura butyri ⁊ mellis a sapientib⁹ cõmẽda- tur.

De dulci ⁊ acido.

¶ Qd aũt est dulce ⁊ aciduz his directe cõgruit: quos reumata iam fluxa: ⁊ cõpacta cũ opilatione molestãt. ma xime si corpora eo℞ fuerint mediocria: ⁊ sapores equales ⁊ corporibus humidis magis acida. Si ℞o taliũ patiẽtiũ corpora frigida ⁊ humida fuerint magis cõgruet amaruz ⁊ acutũ. vel amarũ ⁊ dulce tm̃. aut plus participans hos sa- pores q̃ acetosũz. Ad exẽplũ eni3 predicto℞ cõuenit iudi- care de quacũq3 alia cõplexione saporum. hoc eni3 gñale est q cõpositũ sapit nãm cõponẽtiũ. ⁊ ideo cõplonatũ qd participat sapores diuersos eo℞ iprimit effectus s3 diuer suz participationis gradũ. nã qd equalr: equalr: qd aũt in- equalr participat inequalr imprimit.

Qd necesse sit cõsiderare cõponẽs nãlis sapo℞.

¶ Quãtũ ℞o sit ne cessariũ diligenter aiaduertere nãlẽ sapo℞ cõpositionem ex duobus p3: quo℞ pmũ est: q2 corpora frequentius indi- gent rebus cõpositi saporis q̃ simplicis. nã sepius occur- rũt cõpositi morbi q̃ simplices: ⁊ ideo cãe salubres diuer- sa℞ virtutũ magis sunt necessarie. Scdm est q2 frequẽter contingit q res qua℞ copia reperit̃ nãli cõpositione non amplectunt̃ varios sapores: nec aggregãt p cõñs virtutes diuersas qbus opus est in pposito: ⁊ ideo tunc necesse est artificiali extimatione cõponere: ad quã extimationẽ regu- landã exẽplo nãlis cõpositionis dirigit̃. Nam cũ ars imi tet̃ nãm ingeniari d3 artifex qñ cogit̃ vrgente necessitate cõponere medicinã differentiũ sapo℞ ⁊ virtutũ qualẽ scit efficaciorẽ esse ad talẽ effectũ ex compositione nãe. verbi gratia. Nouit medicus cĩnamomũ ⁊ maxime alithimũ. s. medianũ arboris corticẽ esse medicinã cunctis viscerib⁹ cõgruã ⁊ efficaciter iuuare digestionẽ. vt ex rõne medicine digestiue patebit inferius atq3 spũs cõfortare ⁊ cõseruare. putredinesq3 cõpescere. Notare igit̃ d3 qualitates natura les ipsius. ⁊ in defectu eius cõponere similẽ quãtũ possibi le fuerit. taliter vt medicina cõposita participet stipticita- te3 notabilẽ. ⁊ adhuc notabiliorẽ dulcedine3. ⁊ acumen ẽt dulcedine notabilius: ⁊ aromaticitatẽ insuper suauẽ ⁊ ma nifestã. In quo casu. çiç. cũ dulcibus cõditũ ⁊ stipticis aro matiçatũ: cum suauibus redolentib⁹ vt est ambra supplet defectuz cinamomi alithimi. pari quoq3 forma pcedit in reliquis aliquo supradicto℞ modo℞ alterationis preparã do cõponentia. ⁊ pportionãdo quãtitates: vt ad formã in tentã deueniat cõpositio. Ex hac eni3 cõsideratione regu- latus inducit̃ ad condiendũ nuces: vel aliqd aliud. qbus eni3 digestiua stomachi debilitat̃ ex limositatib⁹ flegma- tis nãlis mollificantibus ipsuz ⁊ infrigidãtibus. vel potu forsitan abundanti. talibus qde3 necesse est stipticis incris pare stomachũ: ita vt aggregatis eius partib⁹ cõfortetur: ⁊ limositates cõsumere atq3 mundificando extergere: calo- rem quoq3 naturalẽ moderata caliditate viuificare. spiri- tus etiam aromaticitate fouere. Quibus cõsiderationib⁹ inuenit opus esse nucem sic preparare: vt amaritudo sensi bilis per remollitiones ab ea tollat̃: ne frequẽtẽ sumptio- nez ipsius horribilitate sua ipediat: ⁊ notabilis stipticitas relinquat̃. cui dulcedo mellis aut çucchari iungitur iuxta corpo℞ diuersitatẽ. ⁊ insuper addit̃ gariofil. ad cõferẽdũ acumen ⁊ aromaticitatẽ cũ pauca stipticitate. Tale igitur cõpositũ supplet in casu pdicto defectũ cinamomi: vel al- terius sĩlis medicine. In cuius cõpositione vel prepara- tione tm̃ modo regulant medicũ necessitas corporis ⁊ exẽ plũ nãe. Uulgus ℞o qui ad voluptatẽ vtitur talib⁹ nõ at- tendit nisi q placeant gustui. Medicus aũt iterdũ aliqd amaritudinis ibi reseruat vt fortior sit abstersio maxime qñ talia ieiunis propinat: ne cũ cibis cõcurrentia pertur- bent digestionẽ. Nõ solũ aũt cõpositio naturalis saporis dirigit medicũ in cõponendo: s3 etiã in nuntiando de pre paratis per artificiu3. nã cognito q illud cõplexionatum diuersos habet effectus p nãm. Cuius sapores diuersi exi- stunt: iam pro cõstanti h3: q si cõpositũ manifeste non in formet̃ saporibus cõponẽtiũ nõ. imprimet effectus illo℞. ¶ Per hoc aũt detegit̃ error vulgariũ medico℞: qui vnã formã decoctionis obseruant in cõficiendis syrupis. Uñ sepius contingit vt syrupi quos cõuenit acetosos esse: nul lam aut perceptibilẽ acetositatẽ participabunt resoluto si- ue cõsumpto per decoctionẽ acetoso liquore. Simile ℞o iudicium est in ceteris cõponẽtiũ saporibus. nã si nõ sint in cõposito manifesti: deludit̃ operari⁹ nõ tm̃ inani labo- re cõficiendi: sed ẽt spe futuri effect⁹ in corpore. qm̃ nõ h3 syrupu3 intm̃: nisi nomine solo. hec igitur ad introductio- nem de saporibus dicta sufficiant.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum per odo- res. Cap. XXVI.

Odores quicũq3 sunt acuti vt castorei ⁊ allio℞ ⁊ musci attestantur cali- ditati ⁊ siccitati. qui ℞o graues sunt ⁊ obtusi: vt viole ⁊ nenufaris frigiditati ⁊ humiditati. Mediocres vtplĩn reperiuntur in frigidis: ⁊ siccis: vt camphora rosa ⁊ sandali.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum per colo- res. Cap. XXVII.

Colores autẽ non iuuant medicuz nisi ad cognoscendũ remissionem ⁊ intensionẽ cõplonis in eadẽ spẽ cõplexio- nati: vt in cicerribus calidiora sunt rubea vel nigra q̃ alba. ⁊ frigidior potus alb⁹ q̃ niger: ⁊ sic de consimilibus.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum ex modo substantie eorum. Cap. XXVIII.

Ista certitudine que per sapores odores ⁊ colores haberi potest de virtute com- plexionatorum: iam restat cõsiderare ceteras qualitates noiatas superius inter habitus na turales ipso℞: q̃ l3 minorẽ faciãt notitia3 pre- dictis. tñ faciũt aliqualẽ. Nã p eas cognoscit̃ elmtũ domi- nans q̃tũ ad subã: per qd aliqua de virtutib⁹ eius hĩ no- titia: sicut patebit infra. cũ de opõnibus erit sermo. cogno scit̃ ẽt modus quẽ virtus in operãdo cõseqt̃ ex aptitudine sub e ferentis virtutẽ. verbi grã.

Subtilitas.

Medicine subtilitas: siue complexionati dr̃ illa dispositio sube ipsius: p quã apta na- ta est p actionẽ corpis in ptes minimas diuidi: ⁊ p cõñs pe netrare in pfundũ mẽbro℞ q̃lia sũt spicanardi cinnamo- mu3 absinthiũ anthos ⁊ crocus atq3 silia.

Grossities.

Grossities autẽ est opposita dispositio eius vt in cucurbita faba ⁊ cõsilib⁹. Ex his ℞o iam colligit medicus q hec sunt apta penetra- re: vel nõ penetrare: que duo nõ ptinent ad virtutem: na3 opus virtutis est illud per qd imediate corpus immutatur: sed ptinet ad suba3: q2 penetratio nõ est nisi qdã mot⁹ pas- siuus corpulẽtie: vel sube rei cõplonate. Silr ineptitudo

penetrādi nō eſt v̄tus actiua.ſ; q̄dā diſpō paſſiua:⁊ iō per ſe virtuti nō atteſtat̄.ſ; tm̄ p accidēs.nā qḋ ineptū eſt penetrare aptū eſt inq̄tū tale:vel obturare vel opilare meatus.Subtilitas g̃ ſube atq; groſſities nō arguūt ſupra virtutē aperitiuā ⁊ opilatiuā:niſi p accn̄s:⁊ iō per ꝯſiderationē iſtā ſube nō querit̄ notitia illarū virtutū.ſ; ſoluʒ mō p ſapores:aut opōnes:vt ifra patebit.ſ; modus ꝯn̄s opōnē virtutis.nā de medicina cui⁹ v̄tus eſt calefacere vel infrigidare ⁊c̄.ſi fuerit ſubtilis cognoſcit̄ inde ꝙ celeri⁹ ⁊ efficacius alterabit ꝓfunda mēbri:vel corpis:⁊ ꝙ dominantur in ſuba ei⁹ elnta ſubtilia:vel ſubtiliata.Si v̄o fuerit groſſa ꝯriū.¶ Sil'r aūt ⁊ viſcoſitas eſt diſpō vel q̄litas p quā cōpl'onatū reddit̄ aptū pati extenſionē abſq; diſcōtinuatione ſuaꝝ partiū.Jta ꝙ duabus extremis ptib⁹ membri vni⁹ hr̄e pōt regionē mediā nihilominus occupādo.p hoc aūt directe ſcit̄ ꝙ talis res:cū virtute ſua opat̄ efficaci⁹ in mēbro q̄ illa nō aptitudinē adherēdi:qm̄ diutius permanet in eodē cognoſcit̄:⁊ ꝙ diuerſas ptes mēbri ſil' occupare pōt.⁊ ex hoc ꝓtegere velādo.Qua ꝯſideratiōe.S.ingt ius viſcoſi frumēti ꝯferre vlcera inteſtinoꝝ patiētib⁹ cum fluxu cholerico:vel mundare latiſſimos meat⁹ a cōtentis aridis trāſeundo:qua ꝯſideratione cōmēdauit Hip.ptiſane viſcoſitatē:q; vt ait ꝙ gutturi adherere poſſit ex corticibus ordei ſecū illabēdo trāſducit.Cognoſcit̄ ēt ex hoc vlterius ꝙ ſtrictos meatus pōt celeriter cōplere vel obturare.Rurſus quoq; viſcoſitate cognoſcit̄ ꝙ potentialis rei cōplexio nō pōt multū declinare ad ſiccitatē:cuʒ cauſet̄ a multo humido fortiter cōmixto cuʒ terreo.¶ Viſcoſitati aūt opponit̄ pulueriȥabilitas.Naʒ pulueriȥabilis dr̄ hic res q̄ leui cōpreſſiōe diuidit̄ atq; multiplicat̄ in ptes paruas adinuicē oīno diſcontinuatas que paſſibilitas cauſat̄ ex abundātia ſicci terrei debiliter mixti cum pauciſſimo aqueo.ſicut in calce extincta:⁊ in agarico ⁊ medulla putridi ligni q̄ leuiſſima digitoꝝ cōpreſſione pulueriȥant̄:ex q̄ terrea ſiccitas in eis dn̄ari perpendit̄.l; aūt ſubtilis ⁊ pulueriȥabilis in ptes paruas diuidant̄.differūt tn̄ qm̄ ſubtilis dr̄ per trāſmutationē quā patit̄ intra corpus.ſed pulueriȥabilis ꝓpterea:q; patitur extra.Preterea ſubtilitas eſt quedā forma toti⁹ ſube cōpl'onati.pulueriȥabilitas autē q̄dā eſt nālis in poª ſuſtinēdi cōpreſſionē.vn̄ illa cauſatur ab oīb⁹ ptib⁹ mixtionis.hec v̄o a q̄buſdā.ſ.terreo multo ⁊ aqueo pauco debiliter mixtis ꝓpterea pōt alterū ſine altero eſſe.nāq; cinamomū ⁊ ſpica ſubtilia ſunt.nō tn̄ pulueriȥabilia ſm̄ hanc rōnē.¶ Liquiditas v̄o facit cōpl'onatū fluxibile tal'r:vt in ſe ꝯſtare nō poſſit.ſ; ſemp declinat ad loca ſubiecta.⁊ ſubingredit̄ concauitates quas inuenit pp abundātiā aquei.Per hoc aūt colligit̄ potius ipſuʒ opari: cū ſuis v̄tutib⁹ in ꝯcauitatib⁹ ad quas fluens ſiſtit̄.⁊ retinetur q̄ in eis per quas decurrit.nā in his qḋ ipimit manifeſte nō eſt niſi latis quā facere pōt curſu actuali liquiditatis ſicut potus operat̄ in gutture.¶ Solidū v̄o eſt ꝙ opponit̄ liquido:q; cōſtat in ſuis terminis.tn̄ ſoliditas in q̄buſdā eſt tātū actu.ſicut in ꝯgelatis:vt cera:⁊ hec diu paſſa a calore corpis pn̄t liqueſcere.l; a pn̄⁰ ꝯſtent. Jn alijs v̄o eſt actu:⁊ poª ſicut in pipere:⁊ ſil'ib⁹.tale aūt ſolidū in loco quē tangit manifeſtat effectū ſue v̄tutis preter ſui diffuſionē.⁊ in p q̄dē aqueū dn̄at̄ ⁊ terreū in ſcḋo. ¶ Mucillaginoſuʒ aūt dr̄ cōpl'onatū qn̄ p infuſionē corpis aquoſi lubricū efficit̄ pp abūdātiā leuis hūiditatis q̄ ꝓfluit ex eo: q̄lia ſūt fenugrecū ⁊ pſiliū:⁊ ſemen cidonioꝝ ⁊c̄.cognoſcit̄ aūt ex hoc:q; ſūpta iteri⁹ cauſant in meatib⁹ lubricitateʒ ⁊ expulſioni ꝑparāt q̄ ꝯtinent̄ in eis niſi aſſentur.nā tunc p ꝯſūptionē hūiditatis ſupflue glutinoſa efficiunt̄ ⁊ retentiua.¶ Oleoginoſuʒ dr̄ qḋ aptū natū eſt vnctuoſitatē emittere.p hoc aūt cognoſcit̄ ꝙ tātū pōt corpus imutare q̄tuʒ

Subtilitas ⁊ groſſities ſube nō arguūt ſupra v̄tutē apitiuā vel opilatiuam.

Viſcoſitas.

Pulueriȥabilitas.

Liqditas

Soliditas

Mucillaginoſum.

Oleoginoſum.

⁊ vnctuoſitas ei ꝯfert.ſ.leniēdo:extēdēdo:dilatādo:ſupnatando:⁊ ēt ꝙ in ſuba eius aerea dn̄at̄ hūiditas.¶ Spongioſuʒ aūt eſt q̄cq̄d obliqua poroſitate cōbibere pōt hūiditates:⁊ ideo exugit mēbra ſupmadefacta.ſicut panis furfurens exquiſite fermētatus exugat ſtōchuʒ.⁊ ſuperfluas eius humiditates in inteſtina deponit ſecū ferendo:quoꝝ ſuba neceſſario abundat terrea ſiccitate. ¶ Quecūq; v̄o grauia ſunt grauitate ſua cōprimūt ea q̄b⁹ ſupponunt̄.tā intra ſicut caſeus antiquus cibū vnctuoſuʒ ⁊ ſupnatanteʒ: vt eſt cibus carniū q̄ extra ſicut plūbū qḋ ſupponit̄ glanduloſe collectioni que nodus vocat̄.Ex his g̃ hr̄ ꝙ grauia grauib⁹ elntis abundant.⁊ efficaciter ipimūt mēbris q̄b⁹ ſupponunt̄.¶ Leuia v̄o cō pp ꝯriū motū.vn̄ ſuperficialiter imutant:niſi per violētiā aliquā ꝓfundent̄.⁊ ideo vnctuoſa ſumpta interi⁹ faſtidiunt ⁊ amputant appetituʒ:q; ſupernatant:⁊ velant ſuperficiē oris ſtōchi:nec abinde fumos:⁊ vapores expirare permittūt Exteri⁹ aūt oppoſita ſine fricatione nō ꝓfundant̄:vel actuali caliditate poros aperiente ad ſubingrediendum liquiditate.

Spongioſum.

Grauia.

Leuia. Vnctuoſa quādo faſtidiunt.

¶ De cognitione virtutum complexionatorum ex operationibus. Cap. XXIX.

Viſo de qualitatibus nālib⁹ cōplexionatoꝝ qual'r:⁊ q̄tū rōcinando ducant in notitiaʒ elnti dn̄antis in eis:⁊ p ꝯn̄s pmaꝝ ⁊ ſcḋaꝝ virtutū.iam vltimo reſtat cōſiderare qual'r in eādē notitiā dirigāt opōnes ipſoꝝ. Tamen hic pus eſt aduertendū ꝙ ab opōnib⁹ ad v̄tutes duob⁹ modis arguit̄.Prio q̄dē imediate ſicut ab effectu ad cām imediataʒ:vt ſi dicat̄ hec medicina calefacit.g̃ eſt calefactiua:vel corrodit.g̃ eſt corroſiua:vel attrahit.g̃ eſt attractiua:⁊ ſic de alijs.talis aūt notitia nō indiget arte.q; ꝓcedit ex p ſe notis ⁊ eis:quoꝝ cognitio eſt nobis innata. etenim innatū eſt nobis effectū ſenſu pcipere nāl'r ēt q̄ſcꝙ cōcipit itellectu ꝙ q̄lis eſt effect⁹ talis eſt poª cāe imediate.ꝓpterea talis notitia dr̄ in demr̄atiuis cōis animi cōceptus:vt cū dr̄ oē totū mai⁹ eſt ſui pte.qm̄ p nām oīb⁹ ineſt talē hr̄e itell'u notitiā cognita ſignatione vocabuloꝝ:⁊ iō medic⁹ vt artifex rōnis hec ſapiēter ꝯſiderās dicit ꝙ hui⁹ notitia ſemp hr̄ expimēto.Quapp ad eā hn̄dā nullaʒ tradit artificialē ꝯſiderationē:q; nullus errare pt̄ i arguēdo ab effectu p ſe ad cāʒ imediatā:inq̄tū p effectū notificat̄. Ars aūt ſp eſt circa id in quo cadere pōt error:vn̄ ſuppoſito ꝙ talis effect⁹ p ſe ꝓcedat a tali cōpl'onato ſemp infallibil'r quilʒ arguit ipſuʒ hr̄e virtutē q̄ pnᵐ eſt talis effect⁹: ſed q; circa id qḋ ſupponit̄ poſſet error interuenire. Naʒ poſ'e eſt:vt aliqs effectus a cōplexionato ꝓcedat per accidens.ideo ad vitandū iſtū errorē circa ꝓceſſuʒ expimēti tradidit medic⁹ artificiales canones:vt patuit ſupra. Secundo mō arguit ab opōnib⁹ ad v̄tutes mediate.vt qn̄ p effectū vnius v̄tutis arguit̄ ſupra aliā a qua illa depēdet: veluti ſi dicat̄.hec medicia corrodit.g̃ eſt calefactiua:vel cōglutinat.g̃ eſt retētiua:vel mūdificat ⁊ exiccat.g̃ eſt carnis gn̄atiua:⁊ ſic de alijs.Circa notitiā g̃ q̄ tali argumētatione colligit̄ multipl'r vt patebit errari poſſet.Quāobreʒ neceſſaria fuit ars que in arguēdo ab effectib⁹ cōpl'onatorū ad cauſas mediatas nos regularet p ꝓpria cōpl'onatorum ⁊ ſanabilis corpis.ꝓpterea notitia q̄ tal'r hr̄ de v̄tute cōpl'onatoꝝ dr̄ a medico ſpāl'r per viā rōnis haberi.depēdet aūt iſta notitia pncipal'r ex duob⁹ quoꝝ pᵐ eſt ꝯſiderare dr̄ias opōnū ſm̄ genus ⁊ ſm̄ ſpēȥ.Scḋm v̄o eſt cōſiderare depēdētiā vel ordinē vni⁹ ad aliā.pª v̄o drīa ipſarū eſt:qm̄ q̄dā ſūt ſimplices q̄dā cōpoſite. Simpliciū aūt q̄dā ſūt vl'es:quedā pticulares:quedā v̄o medie q; aliqd vtroruq; pticipāt ⁊ dn̄r ſil'es vl'ib⁹.vl'es eniʒ dn̄r.iō q; tā ipſe q̄ ēt iuuamēta ⁊ nocumēta que pn̄t ab eis prouenire

Ab opōnib⁹ ad v̄tutes duob⁹ modis arguitur.

conuenienter ⁊ indifferenter omnia corporis mēbra respiciunt: lz eniz de voluntate applicantis determinēt sibi mēbrum. nō tamē de natura seu virtute medicine cui⁹ est operatio. medicina eni calefactiua vel infrigidatiua vel vlceratiua ⁊ similes quātum est de se nō magis manifestāt suam opationē in capite q̄ȝ in alijs partib⁹ corporis. Ideo calefactio / infrigidatio / vlceratio: ⁊ silēs dicūtur opationes vniuersales. Que v̄o ex naturali potentia medicine determināt sibi mēbrum: particulares dicunt̄. siue determinēt rōne naturalis dispōnis: vt confortatio in galāga que specialr̄ respicit stomachū: vel confortatio saluie spāliter neruos. ipsis ēt sanis existentibus. siue determinēt sibi mēbrum rōne dispositionis innaturalis: vt centinodia que repugnat cancro determinat sibi mēbrum canceratuȝ. pōt etiā esse vt operatio particularis nō fit iuuatiua: sed potius nociua mēbro qd̄ sibi determinat sicut cydonioꝝ est generare colicam: et leporis marini vlcerare pulmoneȝ: ⁊ fungoꝝ gūare gutturis opilationem aut squinātiam. Silēs autem vl'ib⁹ sunt vt solutio ventris ⁊ puocatio vrine vel sudoris: que lz determinent sibi mēbra quātum ad operandum iuuamētū tantum: aut nocumētum est vl'e a quo effectu tāq̄ȝ a fine pconsiderabili a medico nominātur. ¶ In summa v̄o tot sunt differentie operationuȝ in genere: quot virtutum. s. pme vt calefactio / infrigidatio / ⁊ exiccatio / ⁊ humectatio. Secunde que pcedunt ab istis vt adustio / congelatio / ⁊c̄. Tertie v̄o que a ppǐetate causantur. he tamē simplr̄: ⁊ per se considerare nihil ad ppositum faciunt. qm̄ per eas nō habet̄ notitia de primis ⁊ secūdis aliquo rōcinandi modo. Sed quia cōcursus earum cū alijs est principiuȝ diuerse impressiōis in corpore: ppterea in consideratione compositarum operationum occurrit earum mentio. A secundis autē ad primas arguitur ⁊ a qbusdam secūdaruȝ ad aliquas secūdas. ⁊ ideo principaliter h̄ conuenit species agnoscere secundarum ⁊ primo simplicium. ¶ Ille v̄o que cōiter note sunt prout antiqua collegit experientia sequentibus tabulis designantur nominibus virtutuȝ a quibus pcedūt. sicut eniȝ a calefactiua virtute pcedit calefactio. sic ab vlceratiua vlceratio: ⁊ a confortatiua confortatio. vnde cognitis virtutibus a quibus communiter denominantur complexionata seu medicine / per consequens patebūt nomina operationū ipsarum que ad primam tabulam pertinent.

¶ Pria tabula.
Subtiliatiua.
Resolutiua.
Abstersiua.
Exasperatiua.
Aperitiua.
Mollificatiua.
Maturatiua.
Digestiua.
Incisiua.
Frangitiua ventositatis.
Attractiua.
Mordificatiua.
Rubificatiua.
Pruritiua.
Vlceratiua.
Corrosiua.
Adustiua.
Diruptiua.
Putrefactiua.
Cauterizatiua.
Excoriatiua.

Hec ad pmam tabulam pertinent

¶ Que ptinēt ad scdam sunt hec.
Confortatiua.
Repercussiua.
Ingrossatiua.
Incrudatiua.
Stupefactiua.

¶ In tertia v̄o tabula cōtinent̄.
Inflatiua.
Lauatiua.
Sordidatiua.
Lubrificatiua.
Lenitiua.

¶ In quarta v̄o tabula hec.
Expressiua.
Contractiua.

Opilatiua.
Glutinatiua.
Consolidatiua.
Carnis generatiua.
Sigillatiua.

¶ In quinta tabula continentur.
Generatiua lactis.
Generatiua spermatis.
Prouocatiua menstruorum.
Prouocatiua vrine
Prouocatiua sudoris.
Solutiua ventris.

¶ In sexta v̄o continentur hec.
Perniciosa.
Venenosa.
Tyriacalis.

¶ De predictarum tabularum sufficientia. Et pmo de medicina sedatiua doloris. Cap. XXX.

Mitigat dolor mltipliciter.

MEdicina v̄o sedatiua doloris aut mitigatiua pprie sumpta nequit in aliq̄ pdictarū tabularuȝ spāliter collocari. sed circuit saltē q̄tuor pmas. Nam ea que mitigat apparēter. s. hebetādo sensuȝ tm̄mō ad stupefactiuā reducit̄. Que v̄o mitigat vere vel existēter: aut facit h̄ pprie. s. per abscisionē imediate cause. ⁊ talis iterduȝ est calefactiua / iterdū ifrigidatiua ⁊c̄. aut mitigat abstinendo cām remotā ⁊ cōeȝ oib⁹. s. resoluēdo solū vapores ⁊ superfluitates ꝯcurrētes ad dolorosuȝ mēbrū: ⁊ talis est medicina tēperate caliditatis: vt camomilla: mellilotū: se. lini: ⁊ silia. vel a ppǐetate: vt corallus ⁊ lapis asini dolorē pcordioꝝ. Oēs igit̄ pdicte virtutes hn̄t opatiōes vl'es vel silēs vl'ibus: quaꝝ lz aliq̄ sint tertie. s. ptinentes ppǐetati: vt perniciosa ⁊ tyriacalis: tn̄ qa per ꝯsiderationē diuersitatis ipaꝝ habet̄ aliquo mō notitia veritatis qua pn̄t imutare corpus ad melius: vel ad peius: ⁊ qa opationes hn̄t vl'ib⁹ similes. ideo itroducit̄ hic eoꝝ ꝯsideratio. Cetere v̄o q̄ a ppǐetate proueniūt. s. pticulares innumerabiles sunt: ⁊ valde pauce sunt cognite: nec iuuāt ad cognoscēdū pdictas. ¶ Viso igr̄ numero scdaruȝ opationū cōsiderādū est quō habeāt dependētiā adinuicē: ⁊ ad pmas vt pateat in quaꝝ notitiā ducunt per rōnē. Dependentia v̄o pdictaꝝ opationū adiuiceȝ duplr̄ ꝯsideratur: pmo. s. in cōi. scdo v̄o particulariter. Cōe v̄o est oibus depēdere adinuicē altero duoꝝ modoꝝ. s. vl' f̄m rōnem intēsionis ⁊ remissiōis: vel f̄m rōnē mistionis. v̄. g̃. adustio procedit ex calefactiōe f̄m q̄ calefactio est itensa: ⁊ simlr̄ vis adustiua: vel calefactiua: sed digestio aut maturatio pcedit ab ea f̄m q̄ caliditas moderatur: vl' modificatur ab alijs qualitatib⁹: cum ea ꝯcurrentibus ad mistionem. Nā f̄m q̄ ab alijs diuersimode patitur ⁊ frenat̄: f̄m hoc diuersam acquirit operandi potētiam: que operatio: qa sequitur formaȝ cōmistionis f̄m quā qualitates miscibilium colligātur adinuiceȝ: ⁊ mutuo se disponūt ad formam vnius complexionis. ideo ad formaȝ mistionis pcedere dicitur. Quia v̄o ex tali forma mistionis: aut colligantia simpliciuȝ qualitatum conceditur predomināti multiplex operādi potentia: que non cōuenit ei f̄m rationeȝ sue simplicitatis. ⁊ huius colligantie varietas ignoretur in forma quātum ad exquisitā mensurā portionis cuiuslibȝ qualitatis. Ideo mirabilis iudicat̄: quia non solum est admirabile qd̄ existit in solutuȝ. sed etiam illud cuius cause nos latent. ⁊ hinc pȝ ratio ppter quā quidam dixerunt predictas opationes a mirabilitate mistionis procedere. Sicut autē his duobus modis secūde virtutes aut operationes depēdent a pmis: simlr̄ ⁊ secunde adinuicē: hoc eni est omnib⁹ cōmune. s. q̄ dependent ab alijs ambobus pdictis modis vel altero. Quapropter considerāduȝ est particulariter de vnaquaq̄ȝ virtute vel operatione supius in tabulis nominata ex qua ⁊ quali modo depēdeat: vt per secūdas operationes acqratur notitia de duobus. s. de primis virtutib⁹ q̄ dominantur in mistis: ⁊ de mirabilitate: vel forma mistionis: aut colligātie qualitatum adinuicem quātum possibile est humane obtusioni penetrare ad secreta nature.

Quō 2e opatiōes hēant depēdētiam adinuicē: ⁊ ad pmas

¶ De medicina subtiliatiua ⁊ resolutiua ⁊ de abstersiua et exasperatiua simul. Cap. XXXI.

INchoantes igitur a tabula pma dicemus in nōie veritatis eterne q̄ subtiliatiua vis procedit a caliditate remissa prout fortiter cuȝ subtilissimo terreo colligatur. Dicitur autem illa caliditas absolute remissa: qm̄ intra latitudineȝ primi ⁊ secūdi gradus decurrit. que v̄o intra latitudinem tertij ⁊ quarti dicitur abso/

lute intēsa: sed quia medicus nō scrutatur in complexionatis operatiuam potentiam respectu cuiuslibet obiecti: sed tñ respectu sanabilis corporis. ideo cōuenit vt in sanabili corpore determinetur obiectuʒ ad qđ operatio seu virtus subtiliatiua refertur: ꝛ sic de alijs. opꝫ enim vt illud in quo subtiliationis effectus manifestatur: sit aliquid in sanabili corpore sicut humor aut membrum ꝛc. ¶ Per quod ignorantia detegitur fatuorꝫ alchimistaruꝫ qui de potentia medicine applicabilis ad mineralia non aliter iudicant ꝙ determinetur a medicis corporum humanorum. Est ergo sciendum ꝙ vis subtiliatiua de qua loquitur medicus effectū suum in humoribus manifestat. ꝛ ideo cum describit medicinam subtiliatiuam dicit. ꝙ est illa que substātiam humoris attenuat cum remissa caliditate: quā remissam caliditatem frequēter medici nominant temperatā. Qꝫ autē ad mirabilitatem seu formam mistionis in medicina subtiliatiua pertinet est vt participet caliditatem remissam fortissime colligataꝫ cum sicco terreo subtiliato. patebit per differentiā ceterarum operationum caliditatis: aut virtutū dependentium ab ea: sicut resolutiue que post subtiliatiuam fuit superius nominata. harum enim duarū idem est obiectum proximum. s. humor. sed differenter in eo faciunt impressiones: lꝫ ambe humorem attenuent. ¶ Differt enī attenuatio quā imprimit humori resolutiua ab ea quā imprimit subtiliatiua dupliciter. Primo quantuꝫ ad motum alterationis: quoniā resolutiua non solum mutat substantiaꝫ humoris quantuꝫ ad qualitatem mutādo de grosso in subtile. sed etiaꝫ quātum ad speciem: quoniaꝫ mutat eaꝫ a forma humoris in formam vaporis. subtiliatiua ꝟo nequaꝙ̄. Secūdo quantuꝫ ad motuꝫ localem qui sequitur ad predictum: quia resolutum sub forma vaporis excludit humorē a corpore siue membro. sed subtiliatiua inquantū talis nūꝙ̄ excludit. quoniaꝫ manēte forma humoris grossitiē eius attenuat. ¶ Ex qua differentia patent tria. Primum est ratio vel descriptio resolutiue. quoniaꝫ est illa que humorem excludit a corpore sub forma vaporis. Secūdum est ꝙ hoc facit per caliditatem intēsam colligatam cum terreo subtiliato. Tertium est quantū sit differens colligatio caliditatis in subtiliatiua ꝛ resolutiua. Ex eo. n. ꝙ subtiliatiua pōt attenuare substantiam humoris nō resoluendo in vaporeꝫ: expresse colligitur ꝙ ideo attenuat ꝙ substantiam cōpactaꝫ dissoluit quasi liquando ꝛ portiones magnas quasi cōminuendo reducit in modicas. que operatio conuenit soli caliditati remisse atꝙ̄ fundate in terreo subtiliato. Nam si foret intensa resolueret in vaporem. si ꝟo terreum complexionatum ei forsitan esset grossum non posset partes humoris comminuere. ꝓpter obtusitatem vel grossitiem cōcomitantis. ꝛ simili rōne oportet vt in resolutione inquātū talis substantia sit subtilis. nam si grossa obtunderetur caliditas: ꝛ non posset in vaporem attenuare. Patet igitur ꝙ in vtraꝙ̄ pdictarum medicinarum colligatur caliditas. cum terreo subtiliato. sic. s. ꝙ necesse est in eis hec duo predominari: prout tales existūt. sed differentia colligationis perpēditur solum ex eo: quoniā caliditas in altera est intēsa: ꝛ in altera est remissa. Nā vbi dominatur intēsius constat ꝙ a vinculo sibi opposito saltem amplius liberaꝫ. lꝫ sicco terreo posset equaliter vtrobiꝙ̄ ligari. ¶ Scđm hanc formā procedit iudicium in ceteris operationibus a caliditate pēdentibus cōsiderata quidditate ipsarū que per descriptionem medicine quā denominant elucescit. Cognito enim ꝙ abstersiua medicina est illa q̄ limositates: aut viscosas humiditates remouet a superficie mēbri: vel ab orificijs pororꝫ qui ad eius superficiem terminantur: nō latet quid sit abstersio in medicinis. Cognito etiam ꝙ exasperatiua medicina est illa que mēbri superficiem inequaleꝫ reddit: q̄si dam eius partes ꝓfundando: quasdā eleuando. moꝫ patet quid sit exasperatio. ¶ Tñ hoc efficit medicina quādoꝙ̄ per se: quādoꝙ̄ per accidēs. Per se qdem dupliciter. Uno modo cōtrahendo. ꝛ sic exasperatio nō pendet a caliditate. sed a siccitate: vt infra dicetur in ꝯtractiua. Secūdo mō secando superficiem membri. ꝛ isto mō pēdet a caliditate intensiori ꝙ̄ sit caliditas resolutiue tñ. medicina enim q̄ superficiem mēbri secat est vehementer acuta. Per accidēs ꝟo exasperat quando membro restituit naturalem asperitatem tollēdo ab eius superficie mucillagines que ipsaꝫ efficiunt inēaliter lubricam: siue leuem. sicut exasperāt incisiua ꝛ abstersiua. Sed hic tñ cōsideraꝫ illa que parꝫ caliditatis exasperat. cuius mistio parū differt a mistione abstersiue. cuꝫ enim vtrisꝙ̄ caliditas opereꝫ in superficie necesse est: vt subtū eius pticipet grossaꝫ terrestreitatē que prohibeat ꝓfundari caliditatem: sed qa fortior est opatio exasperantis ꝙ̄ abstergentis. ideo ꝯuenit vt intēsior sit illius caliditas ꝙ̄ istius quapropter exasperatiua inquātum hꝫ sunt acuta: sed abstersiua ꝓprie sunt amara. Proprie ꝟo dictuꝫ est ad differentiā mūdificatiue: quā lꝫ quidā sub abstersiua cōprehendant: tñ si proprie vel stricte ꝯsidereꝫ: quemadmoduꝫ cōsiderat Gal. differūt. Nā abstersiuum est qđ a superficie mēbri deponit superfluitates conglobatas ꝛ fortiter adherentes pre sui viscositate. mūdificatiuū ꝟo qđ remouet inde q̄scūꝙ̄ alias leuius inherētes. quapꝑ a Gal. solum amara dicunꝫ abstersiua: sed que dulcia sunt. ꝛ pcipue que parū acuminis pticipāt: vt mel mūdificatiua noiantur ab eo. ꝙ si multo aqueo frangaꝫ eius acumē vt hydromel ꝓprie noiauit lotiuū. volēs insinuare ꝙ abstersio ꝛ mūdificatio ꝛ lotio ꝓut pēdent a caliditate differūt solū ꝑm maiorem ꝛ minorē pticipationem caliditatis in suba terrestri ꝛ vniformi. Ideo ꝟo dcm̄ est hec tria differre pdicto mō inquātū a caliditate causanꝫ: qm̄ lotio: ꝛ ēt mūdificatio pendent ab alijs q̄litatibꝰ. nā lotio ab humiditate vt isra dicetur: ꝛ mūdificatio ab actuali asperitate cōplexionati: quaꝫ hꝫ rōne sue terrestreitatis vt furfur ꝛ farina ordei que furfur pticipat. ex qua circūstātia qdā dicunꝫ abstergere sicut panis furfureus: ſꝫ talis abstersio nō ptinet ad ꝓpositū: qa nō ꝯuenit medicinis actiue: sed passiue: qa non est effectus imediatus complexionis: sed potius compositionis.

¶ De medicina aperitiua. Cap. XXXII.

Medicina ꝟo aperitiua est illa que remouet opilationē vel obturatiōeꝫ a quocūꝙ̄ meatu. non tñ ois hoc faciēs dr̄ absolute aperitiua. sed illa cui ꝓprie ꝛ imediate conuenit pforare obstaculū: qđ est in meatu: nā tali conuenit ꝓprie aperire. ꝛ ideo lotiua medicina ꝛ īcisiua: que ꝑm diuersitatē obturātiuꝫ possunt iterduꝫ apire meatus: nō dicuntur absolute aperitiua. Jā igitur per effectum pꝫ ꝙ necesse est medicinā aperitiuā inquātum hꝫ eē subtilis sube participātis caliditatē. sed si caliditas pticipata fuerit intensa vt in acutis erit vis aperiēdi fortissima. si ꝟo remissa erit debilis ꝑm graduꝫ remissionis. ¶ Tñ hic aiaduertendū est ꝙ lꝫ subtiliora ꝛ calidiora maiorē habeāt aperiendi potētiā: non semp efficacius manifestant apertionis effectum. constat enim ꝙ vinū est subtilius ꝛ calidius aceto qđ generatur ex eo: qđ plus participat de leuibꝰ elētis. s. igne ꝛ aere. nec tñ efficacius apit opilōnes meseraicaꝫ: aut splenis ꝛ epatis. cuius cā est breuis mora quā facit in ptibꝰ opilatis: ꝛ fixio nulla vel modica siue leuis. quāto eniꝫ subtilius est tāto citius per minora foramia penetrare potest. Simil'r ꝟo quāto leuius est. tāto minus figitur in perforabili. sed si portioni subtili ꝛ calide copulareꝫ aliq̄ substātia que grauaret illā vt fortiter figereꝫ ꝛ eius trāsitū retardaret: vt diutius in obturatiōe opareꝫ: ꝯstat ꝙ in eadeꝫ parte manifestior

Marginalia: Ignorantia alchimistaꝝ fatuoꝝ. — Subtiliatio a resolutiōe dīr dupl'r. — Als copulatum. — Medicina q̄ꝙ̄ p se q̄ꝙ̄ p accidēs facit opōnes. — Abstersiua ꝛ mundificatiua differūt. — Uinum. Acetum. Qđ illoꝝ citiꝰ ꝛ fortiꝰ apiat.

manifestior ⁊ efficacior esset apertio: sic aūt est in ꝓposito. nam vinū velociter transiens cito deserit obturatas ptes. ⁊ dato ꝙ ibidem cōtraheret morā equalem aceto. non tñ ꝑforaret obturans vt illud: qm̄ leuitate sua debiliter figeret in eo: qḋ in exterioribꝰ pz. Nā acetū ꝑforat ⁊ aperit saxum cui superfundit. ⁊ tñ vinū si sup̄fundatur: ⁊ diutius ibi maneat non aperiet ipsum vel scindet: cuius ratio qdē est: q̄a nō permittūt elm̄ta leuia ꝙ vinū rei subiecte figatur. Sed aereo dñanti ⁊ igneo sepatis remanet in aceto terreū qḋ ꝑ adustionē acq̄siuit acumē ⁊ aqueo fortissime copulat: ⁊ iō dñantibꝰ grauibꝰ elm̄tis vehemētius ad iferiora mouet ⁊ figit fortius in re que subycit ei: ⁊ lima sui acuminis efficaciter ꝑforat ptes eius: ⁊ hinc est ꝙ acetum renibꝰ ⁊ iferioribus mēbris velociter nocet. vinū aūt ecōtra. s. capiti ⁊ superioribꝰ. Nā prōptissimū est in vaporē resolui ⁊ ad superiora moueri. Acetū vero ꝓmptissimū est illabi meatibꝰ subiacētibus. ⁊ ideo in transitu suo per meri velociter offendit cānam gutturis ⁊ pāniculos pectoris in extenuatis corporibus. qm̄ descendendo facillime subingreditur poros meri ⁊ penetrat vsq₃ in colligata mēbra. sic ergo pz ꝙ ad q̄cunq₃ mēbra obturata potest acetum igredi sub forma liquoris. efficacius ibidē opabitur aptionem q̄₃ vinū. Sz in illis ad que nō perueniūt ista duo sumpta iterius nisi sub forma vaporis vinū efficacius aperit. ⁊ ideo vinū in potu sumptū efficacius apit poros cutis q̄₃ acetū si biberet. Dicere vero ꝙ stipticitas quā aceto prebet suba terrestris infixa facit ipm potētius aperire q̄₃ vinū: est abusiuum: q̄a ꝯiungit opposita. tū₃ q̄a terrestreitas per quā acetu₃ supat vinū ingrossat subam. grossities vero sube nūq₃ est per se apertiōis pn̄m: sed potius clausionis. tum q̄a stipticitas ꝑ se strigit ⁊ inde claudit. vnde nihil aliud est dicere nisi ꝙ acetu₃ ideo plus apit q̄₃ vinum: q̄a dñant in eo respectu vini qualitates que sunt principiū clausionis: qḋ est absurdū. nec minus est incōueniens dicere ꝙ stipticitas vini aperitiuā ꝑ accn̄s fortificat in aceto. Na₃ cū oē per accn̄s ad per se reducat: ⁊ stipticitas per se claudat solūmodo necesse est vt claudēdo iuuet aptionē qḋ est impossibile fieri ſm eādem ptē vnius meatus. sed ſm diuersas vt elucidat Gal. Nā qḋ ꝯstringit vnā partem meatus oppositā dilatat ⁊ aperit. sed acetū mox in eadē parte cui obuiat ostendit se fortius apire q̄₃ vinum a quo generat vt in superficie saxi. ⁊ ideo caute loquens prudētia Gal. non dixit ꝙ stipticitas in medicis fortificat virtutem aperitiuā. sed ꝙ adiuuat penetrationez. qḋ sic declarat: q̄a cū medicina per vim aperitiuam fuerit subingress meatū. postea stipticitas poros claudēs vel stringens pellit vlterius medicinā. ⁊ sic ait stipticitatē iuuare oleu₃ ros. ad penetrādū poros cutis hoc aūt supra elucidatū est. caplo d̄ ꝯmistiōe medicinarū. ¶ Patet igit ex p̄dictis ꝙ ad nām medicine absolute apitiue nō sufficit vt pticipet caliditatē in subtili suba: s₃ fortiter copulata sube figenti ⁊ retardanti sufficiēter: ꝑ qḋ dñia pz ipsiꝰ ad subtiliatiuā ⁊ resolutiuam. qm̄ vtraq₃ illa₊ pticipat caliditatē in subtili suba vel subtiliata. nā in eis est terreū subtiliatū sicut in aceto. Sz tamē eo₊ nā nō req̄rit diuersitatē sube sicut apitiuā. ⁊ exinde contigit ꝙ aliqd in q̊ dñat subtilis suba pōt eē apitiuū. lz caliditas eiꝰ nō fundet in illa. Sz in grossa quā tñ subtil' occultat ⁊ superat sic in aliq̄bꝰ amaris: vt in aloe. pp qḋ oīa amara sbtil' sube a dñio dn̄r apiua. ⁊ iō vinū ama₊ potēter ē apitiuū ⁊ adhuc potētiꝰ si sue amaritudini acetositas copulet.

Quō stipticitas iuuet ad aperiendū.

¶ De mollificatiua medicina. Cap. XXXIII.

Mollificatiua medicina ꝓprie dicitur que resoluit mēbri duritiem: sed q̄a durities ꝓuenit in mēbris aliqn̄ a cā per se aliquādo a causa per accidens. ideo cōuenit intelligere ꝙ solu₃ illa medicina dicit absolute mollificatiua que corrigit duritiē ꝓueniēte₃ a per se indurāte. di autē per se indurare qcq̄d exiccat ⁊ conglobat vel coarctat ptes mēbri. Certū est eni₃ ꝙ durities ꝑ se causatur a siccitate. Na₃ siccitas per se facit constare ptes quas humiditas facit fluere. ⁊ ab eadem rōne medicus dic ꝙ adunans ⁊ coarctās partes mēbri per se indurat. qm̄ facit eas in se ꝯstare. l₃ autē coadunans ⁊ coarctās ptim induret per accidēs. s. inquātum per coarctationē excludit vel exprimit humiditatē interiacētē partibꝰ mēbri. tñ q̄a constantia sequit p̄mo ⁊ imediate partiū coadunationē. ꝓ tanto di per se indurare: ꝙ aggregat ⁊ inspissat: quēadmodum frigus cui cōuenit per se ⁊ p̄mo ifrigidare: ⁊ per se ⁊ secūdo coadunare. his igit ꝯsiderationibus iformatus medicꝰ ait: ꝙ mollificatiua medicina resoluit mēbri duritiē duabꝰ q̄litatibus p̄dominātibꝰ in mistione ipsius. s. caliditate ⁊ humiditate. na₃ caliditate rarificat: ⁊ relaxat partes coadunatas. humiditate vero facit abinuice₃ fluere ac tactui cedere. hac igit rōne cūcta calida ⁊ humida dicunt mollificare vt semē lini ⁊ altea ⁊ fermentū. Scdo herba anheti maxie recens. na₃ semē eius occultā h₃ valde humiditatē. cetera vero que non per forma₃ mistionis predicte mollificant nō dn̄r absolute mollificatiua. sed ſm q̄d ⁊ per accidēs: que qualia sunt in genere pz ꝑ diuersitatē in genere causa₊ indurātiū. que sunt tres. s. frigiditas: siccitas: de q̄bus iā dictū est. ⁊ tertium: que est tensio a repletione causata. qḋ vero mēbrū extēdit nimium replendo vel humor est: aut ventositas: ⁊ quecūq₃ ista duo resoluunt mollificant per ꝯn̄s mēbru₃ ab eis induratum. quapꝑ medicine resolutiue ⁊ carpinatiua ventositatis possunt interdū mollificare per accidens.

Durities ꝑ se causatur a siccitate.

¶ De medicina maturatiua. Cap. XXXIIII.

Maturatiua medicina ꝓcurat sanie₃ in apostematibus gn̄ari quo effectu diligēter inspecto: mox elucescet forma mistionis in qualitatibus primis que pōt imprimere talem effectum. Ab effectibus enim in secretis nature causas iuestigamus. cū aūt saniei gn̄atio cōsideret hic ꝓut pēdet a calore extraneo. s. medicine citius intentum habebitur si effectus oppositus saniationi apostematis que₃ calor extraneus introducit: prius attendat. na₃ notitia vnius opposito₊ clarius perducit in cognitionē alterius. sed cum in humore₃ agit calor extraneus final'r eius actio ad alte₊ duo₊ termino₊ deducit: q̄a si calor innālis preualeat: cum sua actione putrefaciat: vel adurat humorē: terminus actionis erit icineratio. H̄ est ꝑfecta separatio humiditatis a terrestreitate humoris. Si vero eius actio in humorem a caliditate naturali manifeste ipediat vtroq₃. s. notabil'r agente in ipsum: nō poterit perfecte humidu₃ a terreo separi: sed constat ꝙ in gn̄atione saniei vterq₃ calor notabiliter operat: q̄a naturali solum operante terminus eēt qualitas mēbro conformis ad cōuersione₃ humoris in ip₃ operante: terminus vero solum inaturalis esset icineratio. saniatio vero est mediu₃ vtrorūq₃: q̄a sanies nec hab₃ q̄litates dispositas ad conuersionē eius in mēbri substātiam: nec est humor icineratus: sed est humor fluidus: ⁊ ineptus conuerti ad membra. ¶ Ex p̄dictis igitur patet: ꝙ medicine ꝑ se maturatiue conuenit agere in materiam apostematis calefaciendo: ⁊ pro parte maxima eius humidum conseruando. quapꝑ necesse est vt caliditas ⁊ humiditas dominentur in ea: nec tamē conuenit vt caliditas sit excellens: qm̄ talis est cōsumptiua: ⁊ ideo medicina maturatiua per se dicitur agere cū tēperata caliditate per qḋ differt a mollitiua. Nā medicinā humida potest etia₃ mollificare cu₃ intensiori caliditate q̄₃ sit tēperatā. differt ēt ex pte humiditatis. na₃ in maturatiua ꝯuenit humiditatē esse aliqual'r viscosa₃ sicut est vnctuosa. vel mucilaginosa vt poros mēbri opilet: ⁊ ex-

Cde in secretis nature ab effectibꝰ iuestigamus.

Notitia vniꝰ oppositor duc i cognitiōe₃ alterius.

pirationē hūiditatis ꝓhibeat. ⁊ ideo fenugrecū ⁊ se. lini ac maluc plus maturationi ꝯferūt ꝗ̄ borago. que cū tēperata caliditate plus de hūiditate ꝑticipat. sed ipsa est mollificatiōi vtilior. Per accn̄s ꝟo pn̄t ēt ifrigidātia ⁊ exiccātia maturare. Infrigidātia qdē reflectēdo vaporē calidū ⁊ humidum qui resoluuntur ab ipso qūo in apatib⁹ valde calidis: vt flegmone ⁊ herisipila lactuca cocta ⁊ supposita saniez ꝓcurauit. Exiccantia ꝟo que parum habēt stipticitatis maxie in apostematibus calidis ⁊ humidis idē faciunt moderate claudendo poros ⁊ retinendo vaporez: sicut in flegmone facit absynthium frixum in oleo violarum.

Infrigidātia ⁊ exiccātia per accn̄s pn̄t maturare.

ℭ De medicina digestiua. Cap. XXXV.

Medicina digestiua noie absoluto dicitur ꝓ respectū ad nutriens. l3. n. oīs medicina alteratiua respectu alicui⁹ alterabilis possit digestiua vocari. tn̄ illa per excellētiā nomē digestiui sibi vēdicat absolute: que in sanis corporibus per se iuuat membroꝝ naturam ad digerēdū nutriēs in po^a. sic ēt ipa trāsmutatio alimēti vocat̄ digestio absolute. Illa eteni: vt ait Gal. circa ꝑncipiū libri de simplici medicina est vera ⁊ ꝑfecta digestio in qua nālis calor vicit oino vel absolute suū obiectuz sicut ꝯtingit in alimento. Ex quo p3 ꝙ medicina digestiua noie absoluto est illa que h3 caliditatē ꝯformē calori nāli: per quē ꝯfortat eūdem ad trāsmutationē alimenti ꝑficiendā. ⁊ maxime in ꝑ̄ma digestione: in qua digestibilis ad digerens maior est repugnantia. ꝯfortat aūt ipm dupl'r. Primo qdez per se intēdēdo cū moderamine qualitatē illius. Scdo per accn̄s. s. moderate calefaciēdo digestibile. ꝑp qd̄ digerēti facili⁹ obedit. ℭ Et l3 digestio celebret̄ ꝑ calidū ⁊ humidū: tn̄ medicina digestiua ꝑticipare d3 notabilius siccitatē ꝗ̄ humiditatē. ita ꝙ siccitas nō sit excellēs. sed tāta solū quāta sufficit moderate stipticitati. Talis aūt mēsura siccitatis plus ꝯuenit medicine digestiue ꝗ̄ hūiditas dn̄ans duplici ratiōe. quaꝝ vna ex ꝑte humiditatis attendit̄. Nā extranea humiditas negt inatā ꝯfortare: sicut extranea caliditas nālez. qm̄ caliditas cū sit excellēter actiua de facili subtis cuiusl3 se cōicat. Humiditas ꝟo cu3 sit sūme passiua negt seipsam cōicare alij sine admistione vel applicatiōe subti ferentis eā. Uñ cum suba medicine penetrare nō possit ad inataz humiditatem mēbri sicut caliditas pōt eius itime calefacere. ꝑpterea nō reqritur in medicia digestiua humiditas dn̄ans: qm̄ inutilis eēt ad ꝯfortādū per se inataz. Alia ꝟo rō ex ꝑte siccitatis moderate vt prius est dcm̄ attendit̄. Nā siccitas ꝯstituens moderatā stipticitatē dupl'r ꝯfert digestioni. Primo qdez: qa mēbra disponit ad digestibile ꝑfectius amplectēdū: cuz partes eius decēter aggregent̄ ⁊ adunent̄ per ipressionem stipticitatis. Scdo ꝟo qm̄ aquositatē superfluā: que ex ꝑte digestibilis occurrit: pōt cōpescere sine lesiōe inate humiditatis. Tertiū ꝟo qd̄ in medicina digestiua reqrit̄ est aromaticitas per quā puritati sp̄uum ꝯformata cūcta mēbra delectat. Insup que ꝯfortat seruādo puritatē ipsoꝝ ⁊ ipsos alliciendo ad mēbrū. ℭ Predictis igit̄ iformati cōsiderationib⁹ sapiētes medicoꝝ dixerūt cinamomū aliuū ⁊ spicam nardi ⁊ xilobal'. ⁊ cardamomū ⁊ crocū ⁊ silēs medicinas fore digestiuas ⁊ ex eadem ꝯsideratiōe dixerūt ꝙ vnū aromaticū ⁊ tꝑate caliditatis amicabilē stipticitatē ꝑticipās moderate sumptū ꝑre cūctis medicis fortificat digestiuā.

Siccitas plus facit ad digōnē ꝗ̄ humiditas.

ℭ De medicina frāgitiua vētositatis. Cap. XXXVI.

Frangitiua vētositatis ab obiecto simul ⁊ effectu sic nominat̄. frangere nāq3 dī ventositatem: quia vaporem grossum ⁊ frigidū qui ꝑre sua grossitie atq3 frigiditate nimiam ꝯtrahens moraz in cauernis membroꝝ verberat eadem subtiliat ⁊ excludit ab eis. ⁊ ex hoc patet ꝙ operatur per caliditatem intēsam fundataz in subtili substantia ⁊ ꝙ partim ꝯuenit: partim differt cū subtiliatiua ⁊ resolutiua. Cū subtiliatiua qdem conuenit subtiliando. sed tamen quia illa subtiliat humorem: hec autē vaporem. ideo necesse est vt hec habeat substantiam minus terrestrem ⁊ leuiorem ꝗ̄ illa: cum resolutiua humoris inquantum talis intensioris est caliditatis.

ℭ De medicina incisiua. Cap. XXXVII.

Incisiua medicina denominatur ab effectu quem imprimit in humore viscoso: q effectus in gñe tn̄ est vnus. s. adherentiam tollere viscosi hūoris. in sp̄e tn̄ est duplex sicut adherētia ipsius humoris. Una qdē ipsius ad superficiē membri. Alia ꝟo partiū suaruz adiuicem: ⁊ vtrāq3 abscindit vtplurimum tali ordie: qa ꝑmo discontinuat partes humoris velātis membrum: facitq3 sibi viam: qua penetret vsq3 ad supficiez membri. Deide subigrediens iter membri superficiem ⁊ humorem ab ea separat ipsum. ex qbus patet ꝙ conuenit cum medicina aperitiua ⁊ abstersiua. Nam omne icisiuum est aperitiuuz ⁊ aliqualiter abstersiuum: sed non cōuertitur: ideoq3 semꝑ op3 vt icisiuum sit acutum aut acetosum. Aperitiuum ꝟo ⁊ abstersiuum nequaq3 vt ex superioribus p3: nec tamen omne acutum absolute est incisiuuz: qa si fuerit excellenter siccū vt piper ipeditur effectus incisionis propter siccitatem facientem aliquam crustam in humido viscoso. Ideo granū synapis est icisiuum: qm̄ h3 vnctuosaz humiditatē qd̄ declaratur ex hoc ꝙ oleuz ab eo extrahitur. Sil'r ēt ipedit̄ vbi acutuz ꝑre leuitate: vel aquositate in viscoso non ꝑfigit̄ sic alliuz. quapropter op3 vt sub3 ferēs acumē possit illabi sic acetū: aut ꝙ aliqualē grauedinē cū remissa ꝑticipet siccitate vt raphan⁹: ⁊ synapis: ⁊ cepe. Differentia ꝟo icisiui ad resolutiuum est manifesta per hoc: qa icisiuuz vt tale partes humoris nō facit differre ꝺm subaz sicut resolutiua. s3 quātitate solu3 modo sicut subtiliatiua. tn̄ ab ea differt in hoc: qa subtiliatiua nō sepat humorē a superficie mēbri vt incisiua. qm̄ aut non illabitur aut non est tanti acuminis.

ℭ De medicina attractiua. Cap. XXXVIII.

Attractiua medicina cui⁹ attractio pēdet a caliditate dī attractiua qm̄ a profundo mēbroꝝ suos trahit humores ad supficiē. ⁊ ideo per effectuz p3: ꝙ in forma sue mistionis d3 habere intensaz caliditatem ⁊ subtilem substantiaz ⁊ quasi aereā. calor enim intensus trahit notabil'r humiditates ad ꝓfunduz: aut non leuiter penetraret nisi fundaret̄ in subtili suba. naz si terrestris esset inspissaret poros atq3 cōstringeret. si ꝟo aquosa clauderet obturando. propterea cōuenit vt suba in qua fundatur caliditas attractiue inquantum talis aerea sit magna ⁊ ignea moderate: sic. s. vt tn̄ sufficiat rarificare mēbrū vsq3 ad profundum salua suba ꝙ abunde possit humorē attrahere. nā si attraheret corrūpēdo mēbri subaz sic corruptiua ⁊ vlceratiua: iā nō esset attractiua simpl'r: ⁊ hinc p3 rō ꝑpter quā gūme intense caliditatis vt armoniacum ⁊ galbanum ⁊ silēs notabil'r attrahunt. ⁊ quedaz vnctuosa intense caliditatis vt castoreum ⁊ leonis assungia. tales eteni3 medicine non solum caliditate aperiunt. sed etiam ex seipsis multum vaporem cōmittunt aere[illegible] qui conculcatus profundatur: ⁊ ꝓfundatus laxos ⁊ patulos tenet meatus. quapropter non solum humiditates: sed etiam solida corpora ꝑter naturam infixa vt sagittas ⁊ spinas dicūtur attrahere. Nam expulsiue virtutis operationem adiuuant dilatādo meatus versus partem expulsionis. Et ex his p3 ratio ꝑpter quā rutha simpl'r supposita membro non attrahit infixa: sicut gūmi eius vel semen attrahit fixa in oculo.

ℭ De medicina

¶ De medicina mordicatiua. Cap̄.XXXIX.

MEdicina mordicatiua plures minutas ⁊ inuiſibiles facit ſolōnes ꝯti-nuitatis in mēbro. ꝓpterea ſic noiatur: qa mordicare eſt morſuꝫ diuiſim multiplicare q̄ operatio duo teſtat̄. Unū eſt ꝙ medicina ꝑticipat igneam naturam ſiue acutam. Aliud eſt ꝙ illa vis ignea q̄ ſolutiua eſt continuitatis diuiditur in plura minuta diuerſas ⁊ vicinas ꝑticulas occupātia qḋ aliquādo ꝓuenit ex naturali diſpoſitiōe ipſius medicine ſicut in forti aceto aut capitello: vel aqua nitroſa. Nā propter ſui liquiditateꝫ hinc inde fluens illabitur ⁊ in minima vicina diuiditur. Aliquādo xᴼo ex accidentali ſicut in emplaſtro qḋ artificialiter fit ex puluere ſynapis ⁊ ficubus aut cera. p̊mo xᴼo genere mordicatiuoꝝ frequenter vtitur medicus vt in clyſteribus ⁊ fiſtulis profundatis in carne. Alio xᴼo raro ſicut in ſomnolentis ⁊ eis qui labuntur in lythargiam.

¶ De medicina rubificatiua. Cap̄.XL.

RUbificatiua medicina dr̄ que cutem rubificat ſanguinē ꝙ ad ſuperficiē trahit ſua caliditate: qḋ poteſt facere oīs medicina itenſe caliditatis: tm̄ ad hoc vt ſimpl'r rubefaciat eſt neceſſe ꝙ vl' caliditas nō trāſcendat tertium gradum ſicut in calamento: vel ꝙ obtūdatur acumē eius cum aliquo ingroſſante: ſicut fit de ſynapi cum cera incorporata: vel ꝙ figi non permittatur in mēbro: ſicut fit quādo ſuperficies eius cum cepa fricatur: qui tres modi quādoqꝫ ſub ordine quodā exercentur circa eandem ꝑtem. Nā in morpheis albis ⁊ alopicia prius fricatio fit cum cepa: ſecūdo calamentum adhibet̄ incorporatuꝫ cū ficubus. Tertio ſynapis incorporata cum multa cera.

¶ De medicina pruritiua. Cap̄.XLI.

PRuritiua medicina īquātuꝫ per caliditatē operat̄ attrahendo non differt a rubificatiua. naꝫ eadem caliditate qua ſanguis rubificās trahitur ad cuteꝫ trahi poteſt aquoſitas ſalſa vel humor cholericus aut nitroſus in tā modica quātitate ꝙ non vlcerabit: ſed ſufficiat generare pruritū. ⁊ hoc mō differentia oꝑationis pruritiue et rubificatiue non dependebat a dr̄ia miſtionis aut complexionis: ſed diſpōnis corpoꝝ qbus applicabūt. ⁊ ideo ſepiꝰ exꝑimur ꝙ in aliqbus mēbra ꝯfricata cuꝫ cepa tm̄ rubificātur. In alijs aūt pruritū incurrūt. ¶ Si xᴼo medicina generet pruritū per caliditatē nō attrahētē humorē. tūc oportebit ꝙ ipſa ꝑticipet aliqd ſalſedis vel nitroſitatis in ſuba liqda vel ſubtili qua valeat poros ſubingredi. ⁊ hoc modo generat pruritū. vrina cuiuſlꝫ aīalis ⁊ ſudor eqnus ⁊ alcali ⁊ fuligo: ⁊ cūcta ſil'ia. ¶ Qꝫ ſi medicia nō agat pruritum ꝑ cōpl'onē. tūc oꝑabit̄ aut per ꝓprietatē qua ſpāl'r trahit humorē pruritiuū ad cutem: ſicut laureola maior aquoſitatē: aut per cōpōneꝫ ſicut ꝑ lanuginē occulte ſpinoſitatis: vt lanugo ſemis bedegar: ⁊ plurimum aliarum plātarum predictarum etiā cauſare hn̄ pn̄t due vel plures cōcurrere: ſicut cernimus in vrtica. nā eius folia lanuginē hn̄t occulte ſpinoſitatis. ⁊ tātā caliditatem ꝙ poteſt rubificare. ꝓpea mēbrum cum eis fricatū ⁊ pruritū patitur ⁊ rubeſcit.

¶ De medicina vlceratiua. Cap̄.XLII.

VLceratiua medicīa: vt ſtorax liquida q̄ viſibil'r cutē vel qḋlibet mēbruꝫ molle cui affigit̄ veſicat ⁊ rūpit. neceſſe eſt vt oꝑet̄ acumīe vel excellētis caliditatis fundate in ſuba mediocri vel ſubtili. Talis eni caliditas ⁊ diſcontinuande ſubē humiditatem in parte cui obuiat potenter ꝯſumit ⁊ aliunde trahit ad minus aquoſitateꝫ quā acuit ſua igneitate: qbꝰ duobus ꝯcurrentibꝰ. ſ. ſolutione ꝯtinuitatis: ⁊ defluxu acute humiditatis. mox generatur vlcus. ſ. ꝯtinuitatis ſol'o ſordida vel ſanioſa.

¶ De medicina aduſtiua. Cap̄.XLIII.

ADuſtiua medicina non differt ab vlceratiua quātū ad virtutem: ſꝫ quātū ad obtuꝫ. nā qḋ facit vlceratiua in cute ⁊ carne. hoc aduſtiua efficit i humore. ſ. ꝙ excellentia ſue caliditatis ⁊ ſiccitatis cōſumit qḋ eſt ſubtile: ⁊ groſſium icinerat. ⁊ ſi hoc ideꝫ in mēbro efficeret ſimul haberet aduſtiue rōnem. Utrobiqꝫ enī pōt talem effectum manifeſtare. ſꝫ qa crebrius ⁊ velocius in humore manifeſtat̄. ideo ꝑ reſpectū ad humorē magis deſcribitur: ſynapis enī exterius applicata rumpere cuteꝫ dr̄ vel vlcerare. ſed interius crebro ⁊ notabiliter ſumpta dr̄ humores adurere. Idem quoqꝫ de ſimilibus eſt iudicium.

¶ De medicina corroſiua. Cap̄.XLIIII.

COrroſiua medicina eſt illa q̄ paulatiꝫ diminuit carnis ſubaꝫ more rodētis oſſa: quia paꝝ decerpit ab eis ca: tm̄ ſic paulatiꝫ attenuat. ex q̊ pꝫ ꝙ necē ē vt ꝑticipet caliditateꝫ ſub rōne acuti: ſiue ſub rōne amari: ſiue ſub rōne ſalſi: vel diuꝫ vt nitroſa. tm̄ qa corroſiua medicina nō ꝯſumit ſubaꝫ carnis velociter ſꝫ paulatiꝫ: nō poteſt corroſiuū vt tale libeꝝ acumē hr̄e: ſic. ſ. vt igneitas eiꝰ fundet̄ in pure ſubtili ſubto. Caliditas enī hꝫ medicīaꝝ velociter penetrat ⁊ ꝯſumit. ḡ cū paulatiꝫ oꝑet̄ ⁊ ſuꝑficial'r q̄ſi rodēdo: necē eſt vt caliditas ꝯſumptiua vel acumē igneitatis tꝑet̄ in eiꝰ aq̊ſitate. ſic̄ in ſalibꝰ vel capitello: vel multitudine terreſtris ⁊ groſſe ſubē: ſic̄ in arſenico ⁊ ere vſto ⁊ viridi eris ⁊ atramētis atqꝫ ſil'ibꝰ. In ſalibꝰ. n. aq̊ſitas obtundit acumē ꝑtium aduſtaꝝ. ⁊ cuꝫ in puluerē redigunt̄ mox liq̄fiūt ⁊ ſubmergunt̄ in hūiditate q̄ obuiāt eis ⁊ ſic paꝝ ꝯſumunt cū paruꝫ durent. in qbꝰ autē multa eſt ⁊ groſſa terreſtreitas nō ꝑmittit̄ ꝑs ignea ꝓfundari: ⁊ iō ſuꝑficial'r oꝑatur. ¶ Et ex h̄ veritas pꝫ illiꝰ dicti mirabil' in auribus pluriū. ſ. ꝙ in excreſcētijs mēbroꝝ acuti ſenſus ⁊ paſſibiliū: vt eſt oculus corroſiua ſine mordicatiōe ſunt applicāda. nam cū mordicatio: vt patuit ſupra cauſet̄ ex acuto ī pl'ima minuta diuiſo ⁊ ꝓfundato in pl'ibꝰ ⁊ vicinis ꝑtibꝰ mēbri. ꝯſtat ꝙ ſi minuta ignea ꝓfūdari nō ꝑmittāt̄ in aliq̊ corroſiuo: tale corroſiuū nō mordicabit. ⁊ hꝫ ſūt q̄cūqꝫ ꝑticipāt acumē in ml'ta ⁊ groſſa ſeu terreſtri ſuba: q̄ ꝯſideratiōe ſublimiter iformatꝰ ille ſyncerus doctor medicinaliū. ſ. H. ꝓcepit vt pōtica ⁊ terreſtria que carēt acumīe: ſicut oſſa mirabolanoꝝ ⁊ dactyloꝝ ⁊ fex aceti atqꝫ ſil'ia cōburātur: ⁊ poſtea lauentur: vt corroſiua ſine mordicatione habeātur in promptu. ¶ Ex qbꝰ vlterius pꝫ ꝙ medicia corroſiua ſine mordicatiōe nō dr̄t a mūdificatiua ⁊ abſterſiua ꝓut oꝑant̄ ꝑ caliditatē cōpl'onalis virtutꝭ: ſꝫ ſolū obto. ⁊ ſola ratiōe differūt ⁊ nō re. Nā medicia q̄ dr̄ abſterſiua vel mūdificatiua inq̄tū a ſuꝑficie mēbri deponit hūiditates ſuꝑfluas: erit corroſiua ſine mordicatiōe: cū ī mēbri ſuꝑficiē oꝑabit̄ imediate: ꝓꝑ qḋ applicatio diuturna mūdificātiuꝫ ⁊ abſterſiuoꝝ hꝫ ꝓfundat ⁊ dilatat vlcera ſeu vulnera molliū mēbroꝝ.

¶ De medicina ruptiua. Cap̄.XLV.

MEdicina ruptiua equiuoca eſt apud medicos. nā aliqn̄ ſumit̄ ꝓ medicina vlceratiua: ſic̄ cū dr̄ in paſſionibus diuturnis ⁊ frigidis fiat ruptoriū ex cātaridibꝰ: aut ſynapi vel flāmula ⁊ ſil'ibꝰ. qn̄qꝫ xᴼo ſpāl'r accipitur ꝓ medicina lapidis frāgitiua: ſic̄ qn̄ enumerat̄ iter ceteras oꝑantes ꝑ virtuteꝫ ꝯpl'onis vt in ꝓpoſito. dr̄ ḡ ruptiua: qa humorē putrificatū cōminuit: ⁊ ſi hoc ei a ꝓprietate nō inſit: ſicut eſt plūbo rūpere diamāteꝫ vel hircino ſanguini magnetem. tunc neceſſe eſt vt hoc ei cōueniat ꝑ caliditatē

fundatā in tali ſubā.quapp lapidē pforare ac eius ptes diſiūgere ſic in apitiua ₇ icīſiua.Cū igr̄ cōminuat apiendo ₇ icidēdo,ꝯſtat ꝙ nāꝫ pticipat apitiue ₇ icīſiue: ꝓinde videmus ꝙ ea q̄ ſunt fortꝫ acetoſitatꝫ vt acerrimū acetū:₇ ſuccus limonū nō rūpūt lapides:ſꝫ cōminuūt.nā vmbilici marini ₇ ſcrophule marine q̄ ſunt lapides leues ₇ vndiꝗ pozis carētes in ſucco limonū remolliti paucis dieb⁹ in farinā vertunt̄.Calculos tn̄ humani cozpis nō eſt tutū cōminuere talib⁹ medicis acetoſiſſimis.qm̄ pus offenderēt vehementer mēbꝛa q̄ꝫ lapidē imutarēt.ēt ſi poſſe foret vt pti tn̄ lapideꝫ ꝯtinēti h₉ liquozes apponerent̄:ſicut poſſe eſt in veſica ꝑ ſyringā iponere.pus eni cozrūperet̄ veſica q̄ꝫ calculus rūperet̄:ſꝫ liquoz cui vtraꝗ vis ineſt abſꝗ aciditate ſecure imponit̄ ₇ efficaciter operat̄:vt aq̄ raffani vel ſuccus eius miſtus cū triplo ſui de vino albo non igneo:talis eni miſtura vini obtinet apitiuā a vino ₇ icīſiuā a raffano.₇ hinc pꝫ veritas illius regule medicinalis qua dr̄:ꝙ oē apitiuū ſimpl'r eſt ad rūpendū calculū vtile maxie renū.ſimpl'r eni aperitiuū aciditate caret.ꝙ ſi cēt acidū iā nō ſolū aperitiuū:ſed etiā icīſiuū exiſteret.ſil'r ēt caret potētia reſoluēdi qua poſſet nocere in calculo.nā vt ſuperius patuit.reſolutiua dn̄io ſue caliditatꝫ educit ſubtile ₇ aqueū:₇ ita ꝑ ꝯn̄s terreſtre cōpingit.quapp in humozib⁹ multū terreſtribus ₇ groſſis:q̄les ſunt illi ex q̄bus calculus gn̄atur aſſiduatio reſolutiuoꝝ perficit gn̄ationē ipſius.₇ hec fuit rō ꝓpter quā ſpāl'r Ga. ꝓhibuit medicari calculoſis cū aperitiuis excellētis caliditatis.ſꝫ cū hn̄tibus hebetē calozē ₇ ſubtilē ſubaꝫ vt gramē ₇ ſcolopēdria ſpica romana ſpule ſiue bocones capparis ₇ ſil'ibus:₇ cū eis potius q̄ tēperatā participāt humiditatē vt liqritia:cretanus:tribulus:aſparagus:aq̄ ciceꝝ ₇ h₉.naꝫ talis humiditas in pte mollificat:in pte v̄o lubꝛicitati diſponit.lubꝛificatiua v̄o accōmoda ſunt ſpāl'r in calculo renū: q̄a cuꝫ ſit pozoſus ₇ aſper hincinde lateribus meatus affigit̄:₇ in eo ſil'r h₉ aperitiua debilia efficaciter opant̄:tū q̄ꝛ pozoſus:tuꝫ q̄a minus ab oze diſtat q̄ꝫ veſicalis.₇ ideo citi⁹ ad ipm̄ vis medicie ſyncera ꝑducit̄ vel notabilius.

> Que cōueniūt frāgendo lapidem.

De medicina putrefactiua. Cap.XLVI.

Putrefactiua medicia putrefactioneꝫ in mēbꝛo cāt in q̄ applicata ꝯhit morā:q̄a v̄o putrefactio eſt cozruptio ꝓprie ₇ nālis hūiditatꝫ ab aliena caliditate.ꝓpterea ꝯuenit vt putrefaciēs medicia nō reſoluat ſiue ꝯſumat humiditatē mēbꝛi:ſꝫ manētē i mēbꝛo cozrūpit in nālibus q̄litatibus diſponēdo:q̄bus efficit̄ mēbꝛo ꝯ̄ria.mutat igr̄ ꝯplōnē q̄ mēbꝛo ꝯuenit in oppoſitā.qđ non poſſet efficere q̄ꝫdiu maneret hūiditas iformata nāli calore.quapp opꝫ vt pus cozrūpat nālem calozeꝫ:₇ q̄a lator ei⁹ eſt ſpūs.iō eſt nece vt ipſi⁹ cozrūpat ꝯplōnem ₇ iccirco dixerūt medici ꝙ medicia putrefactiua cozrūpit humozeꝫ ₇ ſpūm ₇ hūiditatē nālē mēbꝛi p̄ter qđ ipſam ab eo reſoluat. talis aūt medicia nō plus ceteris calidis iprimeret hūc effectū:niſi caliditas ei⁹ ab hūiditate ₇ ſiccitate reciperet talē iformationē q̄ ꝯ̄riat̄ ſpūi ₇ nāli hūiditati mēbꝛi.₇ iō talibus medicis nō vtit̄ medicus i mēbꝛis in q̄b⁹ putrefactio formidat̄:vt i vulneratꝫ.imo tūc diligenter vita fructū ſambuci ₇ gūma ruthe:₇ arſenicū crudū.naꝫ arſenico ſublimato qđ ē albiſſimū freqūēter vtit̄ ꝑ cauterio ₇ cozroſiuo.ſꝫ vbi expedit putrefactio ſicut in ſcliroſi ₇ ſcrophul' ₇ bocio mēbꝛi carnoſi.tūc putrefactiua maturatiuis adiūgit.hec ē rō ꝑꝑ quā tūc ſcarabeus frigit̄ in butyro dulci ₇ cōmaſſat̄ adiūcto vitello crudo.hinc ēt pꝫ rō ꝑꝑ quaꝫ in talib⁹ collectionibus an̄ applicationē putrefactiue iuſſerūt aliq̄ ſapiētes hincinde pūgere collectionē cū acu cādenti vel imutare morſu ſanguiſugaꝝ vt citius putrefactū iprimat:ne diu aſſiduatum ſuā maliciā ꝓtendat vltra collectionem.

De medicina cauteriſatiua. Cap.XLVII.

Cauteriſatiua medicia ſimpl'r effectum opat̄ cautery q̄ ē carnē ꝯſumere ac i ſupficie cruſtā gn̄are.cauteriū eni cutē exiccat ₇ idurat ₇ in teſteā cruſtā vertit.tales aūt medicie ſunt q̄cūꝗ in multa ₇ groſſa terreſtreitate multā igneitatē pticipāt ſicut atramenta ₇ ſpāliter atramētuꝫ nigrū qđ dꝛagagātū vocat̄.omniuꝫ aūt cauteriſantium medicinaruꝫ potioz eſt arſenicū ſublimatū.¶ Tales eteni medicie:lꝫ igneitate ſua liquefaciant carneꝫ:tn̄ q̄a ſicciſſime ſunt ꝓpter ꝯcurſum igneitatis cum multa terreſtreitate:ꝓpterea fortiter exiccāt ſupficieꝫ cui obuiant ₇ fortē ₇ durā cruſtā efficiūt:₇ ideo taliū opatio ē accōmoda vbi cozroſio ē nec̄ia circa magnas venas ₇ arterias vt ꝑcaueat̄ emozroſogia vbi nece eſt eā ꝯpeſcere.

De medicina excoriatiua. Cap.XLVIII.

Excoriatiua medicina cuti applicata vel mēbꝛis pāniculoſis cortices tenues vel membꝛanas:aut ſquāmas eradicat ide:ꝑꝑ qđ ſcoꝛiatiua denoīatur: cū aūt ſquāma nō ſepet̄ a mēbꝛi ſupficie niſi virtute ſupficial'r radētis nece ē vt tal' medicia ſit abſterſiua.ſꝫ cū amoueat a ſupficie nō ſolū hūiditates ſupfluas.ſꝫ etiā folia de ſuba mēbꝛi nece eſt vt ſit excellētis abſterſionis ₇ ſic differt ab abſterſiua vt iferius a ſuperiozi:qm̄ ois excoriatiua eſt abſterſiua:ſed non econuerſo.

De medicinis confortatiuis. Cap.XLIX.

Poſt tabulaꝫ opationū pēdentiū ꝑncipal'r a caliditate.Seq̄t̄ illa q̄ ꝯuenit pēdētibus a frigiditate.Quaꝝ p⁹ eſt ꝯfortatio mēbꝛi de qua ſcire ꝯuenit ſapiētē nō tn̄ q̄d ſit:ſed quot modis valeat exerceri.ꝑ hoc eni ab ignaro diſcernit̄.Nā in gn̄alibus ſapiēs ₇ ignarus cōicat:vterꝗ nāꝗ ſcit ꝙ mēbꝛuꝫ aut ſua virt⁹ dr̄ ꝯfortari qm̄ ꝓ̄ptius aut expeditius valet ſuā operationē perficere.cōis eni animi ꝯceptus eſt apud oēs ꝙ mēbꝛū aut v̄t⁹ eius nō dr̄ debilitari vel ꝯfortari niſi reſpectu operationis exercende per ipm̄ ₇ cū in hac exercēda deficit vl' proficit ſenſu percipit̄ a quocūꝗ.nec ad h̄ percipiēdū eſt artis ꝯſideratio neceſſāria:que nihil aliud eſt q̄ꝫ diſcuſſio rōnis:ꝑꝑ hoc Gal.teſtatur ꝙ medicus qui tn̄ dic̄ mēbꝛū aliqđ pati debilitatē virtutis,nō oſtēdit ꝑ hoc ſe plus noſſe de mēbꝛi diſpōne q̄ꝫ vulgus in cuius oze multiplicat̄ h̄ dcm̄ ₇ cōiter ſonat.Or v̄o diminutū ſit iperfectū pꝫ ex h̄ ꝙ per ipm̄ nō denotat̄ hn̄i notitia maioz de diſpōne mēbꝛi q̄ꝫ ſi diceret̄. patit̄ egritudinem vel malā diſpōnem:qđ eſt gn̄aliſſimuꝫ ₇ notiſſimū.¶ Eſt ergo ſciēdum ꝙ tot modis pōt v̄t⁹ mēbꝛi ꝯfortari q̄bus pōt debilitari:q̄a quot modis dr̄ vnū oppoſitoꝝ ₇ reliquū.Debilitat̄ aūt v̄tus mēbꝛoꝝ duob⁹ modis in gn̄e.ꝑmus eſt qm̄ ſuba ferentꝫ virtutē minuit̄.hec aūt ſuba cui v̄tus ineſt dr̄ ſubtū v̄tutis a medico.q̄n̄ꝗ vocatur eius eēntia:qm̄ per tale ſubtū hꝫ eē in effectu. Sūt autem duo ſuba v̄tutis vt ſupra patuit.ſ.mēbꝛū qđ eſt ſubtū inateꝫ ₇ ſpūs qđ eſt ſubtū fluētis.Cū ergo minuit̄ ſuba mēbꝛi vel ſpūs neceſſe eſt v̄tutē debilitari.Et cūcta minuētia dn̄r debilitare ſicut aer eſtuoſus ₇ nimiū exercitiū ₇ imoderatum ieiuniū ₇ fluxus ſanguis ₇ ventris ₇ vl'r q̄cq̄d inanit ſuperflue.Per oppoſitū v̄o ꝯfortāt eā q̄cūꝗ augēt mēbꝛozum ſubam ₇ ſpūum.ſiue per ſe:vt alimenta:ſiue ꝑ accn̄s vt aer moderate frigiditatis:₇ moderata quies in ſomno vl' in vigilia:₇ ſic de alys.oīuꝫ eni ſex reꝝ nō naturalium moderatus vſus ſuo modo confortat virtutem.¶ Secūdo modo debilitatur virtus quando ſubiectuꝫ eius alteratur in qualitatibus tranſeundo de naturali ad inaturalem.₇ ideo iſte ſecūdus modus accidit ſemper cozpozibus lapſis.primus autem

> Virt⁹ mēbꝛi duob⁹ modis dr̄ dbilitari ₇ ſil'r cōfortari.

autē etiam reperit̄ in sanis. virtus ergo membroꝝ secūdo
modo debilitatur quādo spiritus aut membruꝫ vel ambo
discedunt a nāli dispōne ipsoꝝ. Et ex hoc patet ꝙ iste scd̄s
modus est multiplex valde: qa quot modis potest mēbrū
aut spūs naturalr̄ alterari/tot modis debilitat̄ virtus mē
bri. Cuius ratio est: qa virtus non viget nisi per substātiam
istoꝝ duoꝝ sufficientem ⁊ nāliter dispositaꝫ. Et ideo qcqd
ināliter disponit debilitabit virtutē ⁊ per oppositum qcqd
ad dispōnē nālem reducet confortabit eādē. ¶ Cōstat aūt
ꝙ membrū inaturalr̄ pōt disponi per malitiā cōplōnis cō
positionis ⁊ solōnis ꝯtinuitatis. Et ideo in mēbro discrasia
to ꝑ frigiditatē ꝯfortabit̄ virtus ꝑ calefaciens ⁊ eꝫ. Silr̄ in
aliis q̄litatibus. ꝑꝑ qd̄ ait sublimiter Gal. ꝙ in his q patiū
tur debilitatē stōchi a siccitate humida ꝯfortāt ipm vt pti
sana: ⁊ stiptica debilitāt: qa sicca. Silr̄ in quoꝝ stōcho ꝯtē
tiua debilitatur ꝓpter inaturalē caliditatē tm̄ vinum ⁊ ce
tera calida sumpta debilitāt amplius. qd̄ pꝫ ex hoc: qa sta
tim reiciunt̄. sꝫ potius aque frigide ꝯfortat eā. ⁊ ideo reti
netur. In qbus autē ꝯtētiua mēbri debilitat̄ ꝓpter lenitatē
inaturalē. vt in matrice vel stōcho lubricis exasperatiua: vt
abstersiua ꝯfortant eādem. In qbus vero debilitat̄ ꝑꝑ vlc⁹
sola sanatiua vlceris ꝯfortabūt. ⁊ idē est iudiciū de ceteris
lapsibus mēbroꝝ. ¶ Spūs autē tot modis alterari pñt in
naturalr̄: quot sunt q̄litates que requirūt̄ ad eoꝝ tēperamē
tuꝫ siue perfectionē. Naꝫ vero quedā sunt tāgibiles: vt oēs
q̄litates ꝯplōnales: quedā visibiles vt luminositas: q̄dam
cōes tactui ⁊ visui: vt grossities ⁊ subtilitas. q̄dam vero sunt
obiecta olfatus vt aromaticitas. Oēs eni spūs humani nā
liter dispositi sunt aromatici. Ita ꝙ nulla aromaticitas cor
poralis suauior: pōt igit̄ spūs egredi tēperamētū ꝑ q̄lꝫ cō
plexionaliū q̄litatū: ⁊ exinde quantū est ex pte spūs debili
tat̄ virtus mēbri ⁊ per opposita illi pōt restitui tēperamē
tū ⁊ ꝯfortabit̄ virtus mēbri. Silī mō debilitāt eaꝫ cūcta q̄
obscurāt ināliter vel igrossant. Cōfortāt vero q̄ illuminant ⁊
subtilitatē inālēꝫ vel grossitiē corrigūt. Silr̄ quoqꝫ debili
tant eā ex pte spūs: quecūqꝫ sic ificiūt eos vt auferāt puri
tatē ac suauitatē odoris. Naꝫ per illā puritatē in qua suaui
tas odoris fundat̄ delectabilissimi membris existūt. ⁊ ideo
ꝯfortat virtutē qcqd eis puritatem restituit. Nō soluꝫ per
ablationē cause inficientis: sed ēt per mistionē vaporis. aut
aereis iformati puritate sube cuiusqꝫ habētis puritatē con
formē puritati eoꝝ. Et hoc mō cuncta aromatica iquātum
talia cōfortant virtutē non solum ēt ꝯfortant eā q̄cūqꝫ p̄di
cta beneficia ꝯferunt virtuti: sed illuminantia ipsi⁹ spūs ꝓ
prio splēdore sicut auꝝ ⁊ gēme faciūt: aut purificantia ꝓpa
puritate: vel aromatica: vel subtiliatiua propria subtilitate
vt vinuꝫ subtile: ⁊ sic de aliis. ⁊ etiā que abscindunt causas
obscurantes aut ificiētes vel igrossantes: ⁊ hoc modo phar
macie cōfortant que obscurantē humorem vel igrossantē
vel q̄uolibet alr̄ imutantē inaturalr̄ spūs aut mēbruꝫ eua
cuant: aut ab eis elongant. ¶ Cuꝫ igit̄ tam varia ⁊ diuersa
sint que possunt ꝯfortare mēbra vel eoꝝ virtutē/nō irrōna
biliter dubitaret aliqs quare medicia ꝯfortatiua potius re
ponitur sub latitudie vel tabula ifrigidantis q̄ȝ aliaruꝫ. non
eni minus confortatiua videt̄ esse medicia calefaciens: aut
humectans vel exiccans. ⁊ ideo scire conuenit ꝙ medicina
infrigidans nulla ratione alia sibi vendicat absolute nomē
medicie confortatiue. nisi qa ex omni parte disponit mem
brum ad resistenduꝫ superfluitati ad ipsum fluenti coadu
nando ptes ipsius. que coadunatio nec a caliditate per se
nec ab hūiditate ꝓcedit. Siccitas quoqꝫ medicie nō opat̄
in omni parte mēbri sicut frigiditas cū sit paꝝ actiua ⁊ su
perficialr̄ operās: ⁊ qa debilitas resistēdi supuenienti hu
mori sepius manifestat̄ in corpore. ideo respectu talis de
bilitatis ꝯsiderat̄ hic absolute medicina confortatiua.

Mēbrū ināliter ꝑt disponi 3r

Spūs ināliter disponi pñt mlt̄ mōis.

Quare medicia ꝯfortatiua ponit̄ sub tabula ifrigidantis.

¶ De medicinis repercussiuis. Cap. L.

Repercussiua medicia est attractiue ꝯ̄ria in effectu. qm̄ hu
morē fluentē ad mēbrū repellit ab ipso. Cogit
eni retrocedere ipm ⁊ elongari a mēbro ad qd̄
fluebat. ⁊ iō necesse est vt virtute ꝯ̄ria opet̄. s.
frigiditate q̄ si ꝯiūcta fuerit terrestreitati mediocri a q̄ ꝓce
dit stipticitas efficacius opabit̄. vtraqꝫ nāqꝫ virtute ꝯstri
gunt̄ meatus in mēbro ex illa pte qua medicina fuerit ap
plicata: cuius oppositū attractiua opabat̄. exinde vero sicut
amplius ꝓfundat̄ frigiditas informata stipticitate meatus
amplius constrigunt̄. ⁊ ꝑ ꝯñs amplius retropellit̄ humor
fluēs q̄si ꝑcussus a medicia p̄dicto mō. Et lꝫ repcussiua pos
sit igrossare fluētē humorē. nō tm̄ est de rōne ipsi⁹: vt qdaꝫ
dixerūt: qd̄ ex h̄ declat̄: qm̄ igrossatio retrocedere non co
git humorē: qd̄ est de rōne repcussiue. Sꝫ ꝓhibet vlterius
fluere: qd̄ est de rōne igrossatiue. differt aūt frigiditas rep
cussiue a frigiditate ꝯfortāte. qm̄ frigiditas huius semꝑ est
remissa ⁊ vicina tēperamēto: sꝫ in repercussiua intēsior.

¶ De medicina ingrossatiua. Cap. LI.

Ingrossatiua subtiliatiue opponit̄: qm̄ hūorē ingrossat: ⁊
differt a repcussiua: qm̄ illa semꝑ opat̄ ꝑ frigi
ditatē: sed igrossatiua quādoqꝫ ꝑ frigiditateꝫ:
⁊ tūc vtplurimum ꝯgelādo igrossat: quādoqꝫ
per caliditatē ispissantē. hoc est educentem subtile: ac relin
quentem grossum. Fit etiā tertio mō ingrossatio subtilis ꝑ
cōmistionē grossi cum eo: sicut liquoribus facientibus resi
dentiā quādo perturbātur. Naꝫ residentia cōmista liquo
ri eū igrossāt. ⁊ talis cōmistio fit vtplurimū a calida medi
cina per ebullitionē eleuātem grossum ⁊ cōmiscētem sub
tile. frigida vero neqt h̄ facere per se nisi deprimendo subti
le ad grossum. quādo vero per frigiditatem operat̄ ingrossa
tiua. tūc non differt a repercussiua virtute: sed solū obto. nā
inquātū repercussiua p̄ncipalr̄ operat̄ in mēbro ꝯstrigēdo
meatus eius. iquātū vero igrossatiua p̄ncipalr̄ in humore.

¶ De medicina icrudatiua. Cap. LII.

Incrudatiua opponit̄ digestiue atqꝫ maturatiue: qa sua
frigiditate non solum impedit digestionē ali
menti que fit a nāli calore: sed ēt eā digestio
neꝫ humoris ad quā ꝯcurrit nālis calor ⁊ inā
lis: vt in saniatione apostematū ⁊ digōne febrilis materie.
potest etiā frigiditatē adiuuare superflua humiditas ad i
pediendum digōnē: sicut in cucurbita ⁊ citrullo.

¶ De medicina stupefactiua. Cap. LIII.

Stupefactiua medicina mēbro cui applicat̄ sensuꝫ ⁊ mo
tum aufert vel nimiū hebetat saltē sensuꝫ. ⁊ iō
noiatur stupefactiua: qm̄ stupor est hebetudo
sensitiue cognitionis. vt in extasi positis: quia
vero sensus ⁊ motus vigēt per nālē calorē. ideo necesse ē vt
stuporē efficiat medicia mortificando vel nimiū hebetan
do calorē nālē in instr̄is sensus ⁊ motus. s. in mēbro ⁊ spiri
tu aiato. Nā (vt in cōfortatiua supi⁹ patuit) his nimiū alte
ratis ⁊ elongatis a nāli tēperamēto necesse est virtutē d̄bi
litari. Ex p̄dictis aūt aiaduertere potest lector ꝙ multo ma
gis est actiua caliditas q̄ȝ frigiditas: tum qa citius ⁊ profun
dius imutat. tū qa multiplicior est in operando.

¶ De medicina inflatiua. Cap. LIIII.

Inter cōplexionata: quoꝝ operatio depē
det ab humiditate. p̄ supius fuit in
flatiuū enumeratū. lꝫ aūt effectus iflatiōis ma
nifestet̄ vtplurimū in alimētis: tm̄ qa non ꝯue
nit alimēto. vt est alimentū: qa sic a corpe pa

titur: sed vt est medicina: ppterea dr absolute q est effect⁹ medicine iflatiue que sic noiat. cu itra corpus accepta extedit mebra vetositate qua gnat. Na in sui suba grossaz habz humiditate in qua cu agit calor tepat⁹, snalis grossi vapores et inepti ad exitus isensibiles gnant ab ea. et ideo cocludunt in mebroz ocauitatibus: et extedunt eas. et si talis humiditas debilr mista fuerit cu ceteris coponetibus medicine sequestrat per pma digone. et ideo in organis pme digestionis vt stocho et itestinis vetositas remanet: illas ptes tm extedes: nisi quatu ad colligata pertrasit. sicut a stocho ad caput. ppter qd iflatiua et cuncta vaporosa maxie grosso vapore dicunt offendere caput et obscurare visum. Naz vapor grossus itra craneum receptus extesione paniculorum nimiam generat cephalea et obturat visiuos meatus. Si vo illa humiditas fortiter ceteris coponentibus sit admista pars eius transibit ad loca digestionu sequetiu. et ibidez effectus vetositatis manifestabit. na in ocauo epatis et meatibus eius: pcipue qbus naturalr vel accintalr sunt angusti: iectigatione excitabit et nimia extesione dolore. sz cuz ad vlteriora prouenit organa maxime per actione digonis tertie non est violenta. et ideo absqz dolore extedit lacertos ad cutem. et hac rone dicunt legumina bona habitudinem corporis facere ac subministrare virge erectione. que gdez vera sunt in quibus omnes digestiones perficiuntur.

¶ De medicina lauatiua. Cap. LV.

Lauatiua medicia dr que solo cursu ligditatis sue deponit ab orificys poroz supflua. q si beat aliqua viz actiua i abstergedo vel mudificado vl est accintalis vt in aq calida: vel valde debilis vt in aq cicez et fabaru aut ptisana et silibus. vn pprie ppriuz est lotiue q sit ligdissima sicut aqua et vinu et hydromel et brodia.

¶ De medicina sordidatiua. Cap. LVI.

Sordidatiua vlceru dr q auget in eis huiditates et phibet vlcera exiccari et mudificari. qm opposita humiditas e adheres et corruptibilis de facili. cu obuiat vlcez huiditati: qles sunt herbe que succo abudant mucilaginoso vt althea et branca vrsina.

¶ De medicina lubricatiua. Cap. LVII.

Lubricatiua medicia lene efficit supficie meat⁹ i q corp⁹ duru et aspez otinet. et sic leuius educit inde. qm aut grauitate sua sublabit aut motu expulsiue facilius p meatu lene exprimit. tale vo lenitatez efficit medicia cuz humiditate modice viscositatis non glutinose: sz mucilaginose: qlis est huiditas pruno et succi ligritie et gumi arabici. et dragagati et gumi pruoz et amigdalaz et siliuz. et ideo ad subducedu p huc modu sterc⁹ duru et aspez oferut pruna sumpta p os et coz decoctio sumpta iferius: et gumi prunoz et amigdalaz vel cerasaruz ad deponedu calculu a meatib⁹ renu. et succus ligr. et gumi arabicu ad expelledu humore siccu a meatibus pectoris.

¶ De medicina applanatiua. Cap. LVIII.

Applanatiua vel lenitiua medicina non drt a lubricatiua quatu ad virtute: sz quatu ad obtu. illa eniz refert ad expellibile: qd medicia facit lubricare seu elabi. ista vo refert ad supficie aspera qua applanat seu lenit. et vtraqz fit humiditate viscosa. tm etiam in hoc aliquatulu differut. qm ad lubrificatione nuqz requirit glutinosa viscositas: sz ad leniedu vel applanadu interdu est necia vt in ragadys ani. Na mucilaginosa de facili deponunt a stercore duro. qd p pertigit fissuras. deide reliquu succedes et discoopertas coarctas exacuit cruciatu. glutinosa vo tenaciter operiut eas et leniut eaz asperitate.

¶ De medicina contractiua. Cap. LIX.

Contractiua medicina fuit superius inter eas quarum operatio pedet a siccitate pmo enumerata que sic nominatur pro tato. quonia sua stipticitate costringit et aggregat partes mebri vsqz ad ispissationem pororum et obturationem meatuum.

¶ De medicina expressiua. Cap. LX.

Expressiua vo cuz eadem operat virtute qua contractiua: sz intensiori. siccitas enim in expssiua est valde terrestris. et ideo semper grossam habet substantiam: verum est necesse q frigiditas dominet in ea. quoniam cum per vehementiam costrictionis excludat humiditates in meatibus existentes. dnante caliditate non posset in tatam costrictionem. et ideo regula generalis est q omne expressiuuz per coplexionez est poticu. et hinc patet ratio ppter quam pontica sumpta post cibum laxat. exprimunt etenim per inferius constringendo vehemeter superiora: econtra vo si primo sumantur. Naz iferiora costringendo superuenientia prohibent egredi.

¶ De medicina opilatiua. Cap. LXI.

Opilatiua est medicina que in meatu figitur per quem transit et ipsum obturat. aut quia grossa est et terrestris: aut quia glutinosa.

¶ De medicina conglutinatiua. Cap. LXII.

Conglutinatiua vo sua viscositate ptes distantes adherere facit. et ideo pororum vel meatuum orificia claudit ne fluant exterius liquida que continentur in eis. vnde quod facit opilatiua intra meatum facit conglutinatiua in orificio meatus. Na vtraqz prohibet exitum. et ideo medicus non vtitur eis nisi vbi timetur hemorrosagia ppter incisionem magnaruz venaz: vel vbi timetur exitus membri: qd continetur intra illd cuius continuitas est soluta: qua intentione frequenter applicatur in inguinali ruptura. Jntra corpus vo nuqz nisi forsitan in diaria intestinali. ¶ Qd autez glutinositas pueniat a siccitate in plus et huiditate in minus p hoc declarat: qm ea in qbus abundat humiditas glutinosa fiunt si diu patiatur ab igneo calore. vn caseus mollis et fragibilis pre mollicie si assetur fit glutinosus: et non tm costantia: sed etia liquida vel fluentia: vt mel aut hydromel et mustu et omnes succi aquosi. hec eni omnia quatucuqz aquositas dominet in eis: tm per longa decoctionez resoluit aquositas. qua pp necesse est vt glutinositas generetur a multo sicco fortiter colligato cuz humido pauco. Jn tanta siquide paucitate q ei prebet non solum continuitatem: sed etiaz extensionem.

Glutinositas a siccitate plus puenit ab hu. min⁹.

¶ Et ex hac consideratione lucescit. Quare lubricatiua q calculosis in renibus ppinatur quibusda nocent: sicut cholericis et hntibus ignea viscera. Nam in coz viscerib⁹ glutinosa efficiuntur. et hinc pz q sit necessariuz medico ad recta exhibitione medicinaz aut cuiuslibet coplexionati no solum corpoz diuersitatem in coplone et copositione cosiderare: vt superius tactum fuit in experimetali cognitioe virtutis coplexionatoz: sed etiam aptitudinis complexionatoz ad suscipiendas diuersoz alterantiu ipressiones no tm extra: sed intra corpus. Sicut eni vtplurimuz dulcia laxant flegmaticos et ostipat cholicos: ita semia frigida mundata leniut pect⁹ cholericoz et exasperat flegmaticoz. naz in eis auget mucilaginositates q coarctate falsificant et pectus exasperant et ad hanc considerationem multuz est directiuum qd est dem superius de pmutatione sapoz.

¶ De medicina

¶ De medicina ꝯsolidatiua. Cap. LXIII.

Consolidatiua medicia dr̄ q̄ labia vulneris contiguata continuat vel reducit ad vnitatē. ⁊ hoc qdē facit ꝑpando nāe ꝯtinuāti hūiditatē sanguis exundātis iter vtraq3 labia. q sāguis ad colligandū prius ꝺcide ad ꝯtinuandū nāe magisterio. reuera disponit: si bn̄ficio medicie ꝯglutinosius efficiat̄. Et iō necesse est vt medicina consolidatiua moderata exiccatione glutinositatē ꝑbeat sanguini. Confert ēt si medicina in se moderata fuerit glutinosa vt thus ⁊ mastix ⁊ aloe.

¶ De medicina incarnatiua. Cap. LXIIII.

Generatiua carnis dr̄ medicina q̄ sanguinē vulneri aduenientē disponit ad celerē ꝯuersionē: in carnē sanguinis aquositatē exiccādo. Scd̄ario ꝟo tꝑamentum sanguis moderata caliditate fouendo ꝭm exigentiā carnis. ¶ Mūdificatiua ꝟo ⁊ abstersiua nō dn̄r carnis absolute gn̄atiua: l3 ad hoc in vulnerib⁹ aut vlcerib⁹ prosint: qm̄ id non per se: sed per accn̄s faciunt. non eni sanguinem q mā carnis est imediate disponūt: sed in superfluitates vulneris agūt imediate. ⁊ ideo prohibēs carnis generationē extirpant, sed generans nō coaptant.

Mūdificatia ⁊ abstersiua q̄ nō faciūt ad carnis gn̄ōnem.

¶ De medicina sigillatiua. Cap. LXV.

Sigillatiua dr̄ medicia ꝑ quā vltimo sicut lr̄e sigillo vulnera claudunt̄ ⁊ maxie concaua q̄ carnis ⁊ cutis subaz ꝑdiderunt. vltimū. n. ad qđ taliū vulneꝝ curatio terminat̄ est cutis: ⁊ iō medicia que cutim supinducit vulnerib⁹: aut ei⁹ vicariū. s. carnē callosam q̄ mollitiem ꝓtegit sublatentis noiat̄ sigillatiua: de qua iam p3 q̄ d3 esse vehementer exiccatiua: ⁊ oi mordicatiōe carens ꝑꝑ vulneris teneritatē atq3 tēperiē hn̄s in cali. ⁊ frigi. sic etiā cutis. ⁊ iō pontica leuiter adusta ⁊ lota sunt in ꝓposito specialia. sicut solares veteres de corio bouis: aut cortex vlmi vel quercus. talis ēt est scoria ferri lota ⁊ oēs lapides molares vsti ⁊ loti: ⁊ sic de similibus.

¶ De medicinis habentibus operationes silēs vl'ibus ⁊ primo de gn̄atiuis lactis ⁊ spermatis. Cap. LXVI.

Dicto de oꝑationibus vl'ibus medicinarū. sequat̄ ꝯsideratio đ medicis hn̄tib⁹ oꝑationes silēs vl'ibus: q̄ in. v. tabula supi⁹ fuerūt enūerate q̄rū ꝑme due sūt gn̄atiua lactis ⁊ gn̄atiua spermatis. haꝝ. n. effectus in vno mēbro manifestat. sed oib⁹ tm̄ ꝯfert l3 in alio corꝑe. Na3 ⁊ lac oia mēbra lactantis alit: ⁊ spma suo mō gn̄at oia mēbra fetus. Cuncta ꝟo gn̄antia lac ⁊ spma cōicant in naturis ꝭ3 genus in qb⁹ ⁊ ipsa gn̄ata ꝯueniūt. Lac. n. ⁊ spma ꝯueniunt in gn̄e cōplexionis. Nā vtrūq3 ca. est ⁊ hu. qm̄ sūt humiditas nutrimētalis decocta tertia digōne mēbroꝝ. nihil. n. aliud est vtrūq3 nisi sanguis alteratus a mēbris: ea videl3 alteratione q̄ ꝓximo val3 coꝝ forma suscipe. nulla. n. humiditas promptius ꝟtit̄ in mēbri subam q̄3 illa in q̄ mēbri q̄litates sufficienter sunt itroducte: q̄lis hūiditas est lac in mamillis ⁊ spma in testiculis. sūt. n. hūiditates suis ꝯtinētib⁹ assimilate oꝑatiōe illaꝝ. Mā̄milla ꝟo ⁊ testiculi mēbra sūt calide cōpl'onis ⁊ hu. q2 vtrūq3 est caro glandulosa. Sūt igit̄ lac ⁊ spma hoꝝ mēbroꝝ suꝑfluitates nō ipure sicut nālis vrine hypostasis. l3 residui. Cū. n. oia mēbra nā formauerit susceptiua nō solū alimēti sufficiētis ad restaurādū deꝑditū: sed ēt amplioris rōne augmēti ꝑficiēdi tꝑe suo. h̄ duo spāliter sic formauit. s. spongiosa vt plus caperēt de hūiditate nutrimentali q̄3 coꝝ deꝑditioni cōpeteret. ⁊ iō restaurato deꝑdito supest eis notabilis q̄3titas alimēti: l3 in mamillis absq3 cōparatiōe sit notabilior: necessitate finis. gr̄a cui⁹ nā limitata semꝑ in actib⁹ suis igeniauit h̄ fieri. Nam ad ꝑ^as mēbrorū formationē modica valde q̄3titas est sufficiēs ꝑncipij seminalis: quēadmodū declaratū est in tractatu de hūido radicali: s3 ad augendū ⁊ nutriendū mēbra natoꝝ op3 exuberare nutritiuā hūiditatē. Ex quo euidēter ꝑpendit̄ q̄ necē est oē gn̄atiuū lactis ⁊ spmatis hr̄e potentiā calefaciendi ⁊ hūectandi ꝭm rōnē alimēti ꝑ se vel ꝑ accn̄s. que ꝟo sub rōne alimēti calefaciūt ⁊ humectant ꝑ se duo sūt. quoꝝ vnū ē efficiens ꝑn^m. s. ꝑfecta digō in oib⁹ mēbris. reliquū ꝟo māle sc3 ois cib⁹ apt⁹ gn̄are cholerā calefacit exiccando ⁊ aptus flegma gn̄are hūectat ifrigidādo. sic aptus gn̄are sanguinē in plus calefacit ⁊ hūectat ꝭm tēperiē sanguis. ⁊ hoc mō calefacit ⁊ hūectat ois cib⁹ inq̄3tu3 gn̄atiuus est sanguis. Na3 ex sanguie spūs gn̄ant̄ ⁊ mēbra nutrimētal'r irrorant̄. Igit̄ ex his p3 q̄ ad multiplicationē ꝑ se lactis ⁊ spmatis necīa est ꝑfecta ciboꝝ digō ⁊ aptitudo ipsoꝝ ad gn̄ōnē sanguinis ampliorē. Per accn̄s ꝟo multiplicant quecūq3 nō sūt apta ex se gn̄are sanguinē absolute: sed ꝯcurrentia cū alijs generant vel generari ꝓcurant. gn̄ant qdem sicut pisces q ex se apti nati sunt flegma multiplicare: tn̄ si ꝯcurrant cum ca. ⁊ sic. ꝯpl'one multiplicāt sanguinem. ⁊ iō pisces in cholericis masculis multiplicant sperma ⁊ lac tꝑatum. In cholericis ꝟo feminis gn̄ari ꝓcurant medicine que auferunt id qđ ꝓhibet sanguinē gn̄ari: sicut in hn̄tib⁹ frigi. ⁊ hu. cōplexionē. ꝓcurant sanguinē gn̄ari medicine moderate calefacientes ⁊ exiccātes. ⁊ hoc mō in flegmaticis ꝓdest ad generationē lactis ⁊ spermatis comestio se. fe. ⁊ anisi. ⁊ carui ⁊ ēt modici pipis. Nam excessum frigiditatis ⁊ humiditatis auferūt a mēbris quo ꝑfectio digōnis ipedit̄ in eis: ⁊ eundē excessū tollūt a flegmate per quē ipediebat̄ ꝯuersio eius in sanguinem. Simili mō in cholericis oꝑat̄ lactuca ⁊ rostrū porcinum. ⁊ ideo experimur q̄ ēt qn̄ cruda sumunt̄ ab eis multiplicant lac ⁊ sperma. ¶ Ostensum est igit̄ ꝑ cōuenientiam lactis ⁊ spmatis q̄liter coꝝ gn̄atiua ꝯueniunt in virtute. sic quoq3 ꝑ oppositū innotescet q̄liter differāt in eadē. l3 enim lac ⁊ spma ꝯueniāt in dn̄io caliditatis ⁊ hūiditatis. dr̄nt tn̄ in mensuris ipsaꝝ. Nam lac est humidius spmate: sperma ꝟo calidius lacte. Sic. n. necessitate carnis ordinauit magistra q̄ oꝑat̄ sub regula sapiētie prime. Lac etenim ordinat̄ ad nutriendū corpus mollissimū vel humidū reducēdo in sanguinē per primā ⁊ scđa3 digōnē corporis nutriēdi. Quapropter necessariu3 fuit vt taliter sanguis in lac ꝟteret̄: qn̄ abundaret aquositate. sic eni in mamillis excoquit̄ q̄ eius aquositas abūdanter in lactis subam retinet̄ in ea mēsura qua transiēs in stōchum ifantis. ⁊ vlterius ꝑueniēs ad epar ipsi⁹ trāsmutationes ipsoꝝ sequestrantes aquositatē sic patitur q̄ resurgit icolumis. ⁊ sic circulatiōe nature mirabilis ꝑuenit q̄ sanguis q prius in vtero ꝑ vmbilicū nutriebat ifantē: trāsiens per organa lactis ⁊ ipsoꝝ exactiōe mirabil'r quodāmodo in crudatū funditur in stōchum nati. ⁊ tandem alterat⁹ ꝓcedēs ad thalamū epatis reuertit̄ in seipsum totum alchimie magisteriū. Filijs veritatis lucidissime pandens. Et insuper arguens presumptiōis alūnos: qui asserūt absolute q̄ coctum incrudari non pōt. ¶ Sperma ꝟo: q2 formādi corporis est actiuu3 ꝑn^m caliditate idiguit amplio ri. tu3 q2 ꝑꝑ varia formatiōis oꝑa sit necesse vt penetret in oēm ꝑte3 masse formabilis: oportebat vt illa caliditas moderati foret acuminis. ⁊ iō hūiditas calore3 ebetans fuit in spmate diminuta: q̄3tū expediebat huic fini. Predicta ꝟo differentia lactis ⁊ spermatis in sexib⁹ generantiū ꝯsignatur. ⁊ in substantijs ipsoꝝ ostenditur euidenter. Nam lac ꝑparatur in corpore feminei sexus in qua rōne sexus remissior est calidi. ⁊ hu. copiosior. sperma ꝟo in corpore sex⁹ oppositi. Cum autem ipsoꝝ substantie comparant̄. lactis quidem substantia reꝑitur oino liquida ⁊ nulla ex ꝑte cōstans

Lac ⁊ spma ꝯueniunt ⁊ coꝝ gn̄atiua s'iliter ⁊ q̄uo.

Duo sūt q̄ calefaciūt ⁊ hūectāt sub ratiōe alimenti.

Lac ⁊ spma etiam differunt.

Spma calidius est lacte.

in aqueo.nam si aq̃ superfundat̃ cõmiscet̃ eidẽ lac distictũ ab aqua nõ remanet.Sperma ṽo nõ cõmiscet̃ aq̃.lz ↄstet in eam ꝓpriã subam globositate distinguẽs. sicut ꝛ in ouis globositas granosa sperma distinguit ab ipsoꝝ albumine. ¶ Qua ↄsideratiõe sublimiter ĩformati peritiores in medicīa docuerũt absq̃ ꝑiudicio nãe bonitatẽ spermatis examinare. Naz collectis vtriusq̃ sexus vrinis imediate post coitum si sperma granosum siue globosum videat̃ ab vrina distinctũ ꝛ maxie natãs ꝓculdubio gñõni est vtile.si ṽo ĩspisset vrinaz:ꝛ ei cõmisceat̃:aut in fundo resideat fluitãs vt aquosa hypostasis:oino est infecunduz. ¶ Et hinc pz rõ ꝑp quã decrepiti ꝛ crapulosi:vel ebriosi:ꝛ pueri emittẽtes nõ gñant:q2 ẽm veritatẽ spermate carent: nam qḋ emittũt aquositas est ꝛ non sperma nisi noĩe solo. ¶ Patet ẽt iam ex dictis dr̃ia generatiuoꝝ lactis ꝛ spermatis:tã in cibis q̃ȝ in medicinis. Nam q̃cũq̃ notabilẽ hñt aquositatem gñõni lactis magis ↄueniunt:dũ tñ sanguinẽ aquosum nõ imoderate constituant:q2 lz lac multiplicarẽt:nimia tñ aquositate inutile fieret:q̃ ↄsideratione nutricibus vinum rubeũ:ꝛ nõ album administrat̃.quecũq̃ ṽo sanguinem parum tenacẽ: aut glutinosũ pñt efficere gñõni spermatis semꝑ sũt aptiora.Et ideo in corpib⁹ tpatis plus generationi lactis ꝓdest esus piscium ꝛ oleꝝ ꝛ offarum q̃ȝ carnium.Generationi ṽo spermatis econtrario.Simili rõne prosunt plus generationi lactis amplius elixa.Generationi ṽo spermatis assã moderate vl' frixa:ꝛ ideo pisces elixi lac.frixi ṽo vel assi sperma multiplicant.ꝛ ꝓinde cepe frixum respectu elixi notabiliter auget sperma.hinc ẽt pz rõ ꝑp quã si pfecte coquantur caules:aut olera cetera lac non augẽt.semicocti tñ cum dulci pinguedine nutrices faciũt exuberare lacte. ꝓpterea quecũq̃ pascunt̃ hõ caulib⁹ ꝛ offis in iure carniũ electaruz vinoq̃ potant̃ rubeo vel mediocri lactis ameni semꝑ ĩfantib⁹ porrigũt plenos vtres.Contraria ṽo rõne masculi qui vescunt̃ leguminib⁹ pfecte coctis in multa ꝛ dulci piguedine:vinũq̃ bibũt mediocre vacantes oti ꝛ somno crebris emanationib⁹ spermatis polluunt̃. Eisdẽ ↄsiderationibus pz cur oua q̃ sumunt̃ assa ꝛ mediocriter mollia notabili⁹ augent sperma q̃ȝ si fuerint elixata. Nam per assationem eoꝝ aquositas moderat̃ ꝛ aliq̃ntulam glutinositatez acquirunt: maxie cum ex mediocriter assis magna portio sumatur albuminis. ¶ Ex predictis igitur elucescit q̃ ꝓposito ꝑtinet: scz natura medicinaꝝ gñatiuaꝝ lactis ꝛ spermatis.nã q̃cũq̃ faciũt hec per se notabil'r sunt ca.ꝛ hu.que ṽo per accñs aliaꝝ cõplexionũ:sed in q̃bus aquosa notabil'r est humiditas dicũt̃ absolute generatiua lactis vt herbe cerifolij ꝛ pastinace ꝛ baucie.ꝛ ipsa ẽt pastinacha cruda ꝛ radix feniculi recẽs ꝛ rapa elixa ꝛ silĩa. In q̃b⁹ ṽo hũiditas caret aquositate notabili noĩatur gñatiua spermatis absolute:vt teneritas asparagi.s.ipsius.ꝛ s.cepe ꝛ baucie:pastinacha assa:radix yringi ꝛ iuiube ꝛ scaranida assa que est radix quam arabes vocant secacul:ꝛ sic de alijs.

Signũ spermatis fecũdi ꝛ ĩfecũdi.

Que magis generent lac ꝛ q̃ sp̃ma.

¶ De diureticis ꝛ prouocantib⁹ mẽstrua. Cap. LXVII.

Medicine q̃ ꝓuocant vrinam ꝛ menstrua p q̃litates complexionales non differũt in ṽtute:sed in mẽsura ṽtutis: vtraq̃.n.est apitiua meatuũ ĩferioꝝ ꝛ subtiliatiua sãguinis atq̃ grossoꝝ hũoꝝ.sed medicĩe p se menstrua ꝓuocantes:vtplurimũ exigũt fortiorẽ subtiliãdi ꝛ apiendi potẽtiã q̃ȝ educẽtes vrinã:q2 regulariter maior est grossities sanguinis q̃ȝ vrine.ꝑcipue in sexu feminco.qñ igit̃ cõueniunt in potẽtijs.iõ pñt alterutrũ exhiberi.tñ q2 certuz est: q̃ cui ꝓdest forte nõ obest debile:sed cui dbile ↄfert posset nocẽ forte.ꝑpea dat a medicis regl'a q̃ diuretica pñt offerri cui ꝓuocatiua menstruoꝝ sũt necc̃ia:non eõ.ꝛ ideo regul'r ad ꝓuocãdũ vrinã nõ exhibent̃ sauina/thimus/abrotanũ/calametũ/pulegiũ/arthemisia/tenacetũ ꝛ hõ que mẽstruis ĩperant: sed bruscus ꝛ aspagus ꝛ gramen ꝛ liqritia ꝛ radix feniculi ꝛ petrosi.tribulus ꝛ cuncta silĩa q̃ vrinas multiplicant vtil'r exhibentur patientibus menstruoꝝ retentionez ꝑp hũoꝝ grossitiem.Que ṽo sit rõ medicinaꝝ aperitiuaꝝ habentiũ aspectũ ad meatus inferiores patere põt itelligẽtibus ex dictis sup̃ius in caplo apitiue medicine. Nã in q̃bus igneitas fortiter cõplexionat̃ grauibus elĩs vt aquose: vel terrestri subẽ.tales inquã medicine promptius in inferioribus meatibus operantur.

¶ De medicina sudoratiua. Cap. LXVIII.

Medicina ꝓuocatiua sudoris resolutiua est nãliter:qñ hũores ꝛ maxime ipsorum aquositatem in vaporẽ conuertit. ꝛ ideo pz ex supradictis natura ipsius. opz enĩ vt prouocatiua sudoris per se participet caliditatem intensam in subtili substantia non copulata multo terreo vel aqueo.ne per hoc ĩpediatur poroꝝ apertio sine qua sudoris euacuatio neqt perfici.ꝛ ideo medicine calide quanto leuiorem hñt substantiam tanto sũt efficaciores ad sudorem per se prouocandum vt anthos ꝛ sambucus:ꝛ flores sambuci.Flores enim multum aereitatis participant:ꝛ similiter herbe que fortem expirant odorem.vt pulegium: calamentũ/leuisticum/rutha/agnuscastus/ꝛ simil'es.multuz enĩ tales de igneo ꝑticipant ꝛ aereo cũ longe diffundãt acutum odorem.q̃propter ex parte illa possunt efficaciter euz prouocare per se.que ṽo frigide sunt vel terrestris substantie:aut aquose non prouocant:nisi per accidens.s.actuali calore quo informantur.sic etenim ad sudorem prouocandũ interdum ex ordeo:vel auena:vel maluis:aut violaria:vel similibus eucatisma precipitur fieri.

¶ De medicina solutiua. Cap. LXIX.

Medicina solutiua ventris per qualitates complexionales ad aliquam supradictaꝝ reducitur sicut ꝛ cetere hñtes operationes vl'ibus similes.oẽs enĩ medicine q̃ operantur per virtutez complexionis reducunt̃ ad aliquam medicinaꝝ habentium opationes vniuersales.Cũ aũt operatio medicinaꝝ habentium operationes vl'ibus similes dependet imediate a virtute specifica non potest ad aliquam illarum reduci:neq̃ ducere cõsiderantem in notitiam complexionis:vel complexionalis virtutis. quecũq̃ igitur medicina soluit ventrem vnica complexionali potẽtia:vel operatur expellibile dissoluendo:vel exprimendo: vel abstergendo:vel mundificando:aut lauando vel leniẽdo:aut mollificando:aut mordicando.nam que dissoluunt in itestinis flegma:vel mucilagines ventrem soluunt:ꝛ hoc modo in pinguib⁹ ꝛ flegmaticis soluunt squilla ꝛ raphan⁹ ꝛ tartaꝝ ꝛ ficus imature propter lac qḋ est incisiuũ ꝛ similia.in eisdem ẽt corporibus deponunt̃ feces ab itestinis citius solito si coctana ꝛ pira cruda vel similia põtica sumantur longe post cibum:sicut accidit sumentib⁹ hec ꝑ cena.nã si sumerent in prandio non possent compressionis effectũ manifestare:cum in multitudine cibi submergerent̃ predicta.Similiter corpora soluit farina lupinoruz mundificando seu abstergendo:ꝛ aq̃ calida vel brodium lauando.pruna leniendo ꝛ mollificando.sal per clystere suꝑpositũ mordicando. ¶ Medicina ṽo que soluit ventrem attrahẽdo humorem ad ipsum inq̃tum hz specialem aspectuz ad attrahendum aliquem humorum non operatur per virtutez complexionalem:qm̃ qualibet medicina attrahente determinatũ humorem alia repitur in eadez complexione intensior.que tamen illum non attrahit.ꝛ ideo ↄstat q̃ operatur p virtutẽ specificam:nec tñ ideo numerat̃ inter medicinas opantes a ꝓprietate:q̃ fuerũt superi⁹ in sexta tabula posite.

qm̃ soluere vẽtrẽ nõ est imediatus effectus eius: imo poti⁹ expulsiue intestinoꝝ ⁊ stõchi. Medicina sigdem per se nihil aliud opatur nisi tractũ humoris ad illa mẽbra ad cui⁹ presentiam excitatͬ expulsiua ipsoꝝ ⁊ sepius anteꝗ̃ ad attrahentem perueniat medicinam. ꝗpropter medicina talis per accidens soluit ventrem.

¶ De medicĩa pniciosa/venenosa/⁊ tyriacali. Cap. LXX.

Medicinarũ opantiũ a ꝓprietate soluz ille q̃ noĩate sunt in tabula sexta iuuãt ad cognoscẽdũ ṽtutes medicinarũ hñtes opões vl'es vel sil'es vl'ib⁹: qm̃ tales habẽt opões. ⁊ iõ scire ꝯuenit ꝙ medicĩa pniciosa dͥ ꝗ̃cũꝗ; medicina mortifera. ꝫ medicaꝝ mortẽ iferẽtiũ duo sũt gña: qꝛ q̃dã iterficiũt pp excellẽtiã q̃litatũ ꝯplonaliũ: vt opiũ ⁊ euforbiũ. ⁊ tales medicĩe hñt opões vl'es: qꝛ rõne ṽtutis ꝑ quã iterimunt nõ magis respiciũt vnũ mẽbrũ ꝗ̃ aliud. Opiũ. n. qðcũꝗ; mẽbꝝ excellenter ifrigidat ⁊ euforbiũ calefacit. ⁊ etiã qm̃ effectus mortis vl'is est nocumenti. Sic igitͬ pꝫ ꝙ hꝰ medicine ꝑducunt in noticiam q̃litatũ pmaꝝ. s. caliditatis: ⁊ frigiditatis: put sunt excellentes: ⁊ qꝛ nomen ꝓprium non hñt ideo restricto vocabulo dñr he absolute pniciose. alie ṽo medicine pnitiose sũt ille que mortẽ iducunt pp ꝓrietatẽ quã hñt a tota specie cũ corpore humano: put est viuens ⁊ talis medicina ꝓprio vocabulo dͥ venenum. Et iõ vocata est hic absolute medicina venenosa: lꝫ al's noĩetur sicut antedicta. Qñ. n. medicus distiguit venenũ a medicina venenosa tũc per medicinã venenosaꝫ itelligit medicinã corrũpentẽ excellẽtia q̃litatis ꝯplonalis. Hic aũt vbi pniciosa distinguitͬ a venenosa denoiatͬ venenosa ab ipo veneno cui⁹ nocumẽtũ lꝫ sit cũctis mẽbris vl'e. tñ sua ꝓrietas corrũpit spãliter spũs ⁊ sanguinẽ ac mineras ipsoꝝ ꝑcipue cor. ⁊ ideo sensual'r indicãdo medicus ait. hꝰ medicinã hĩc opationes vl'ibus sil'es. ¶ Ideꝫ quoꝗ; de tyriacalibus est iudiciũ: qm̃ ꝓprie tyriacalis medicina ꝯriatͬ veneno a tota specie. ꝓpterea liberat venenatum a piculo mortis: qꝛ venenũ corrumpit vel a corpe eycit. ⁊ ideo spũs ⁊ sanguinẽ ac mineras ipsoꝝ nõ solũ a corruptione tuetur: sed ẽt corrigit in eis vestigia corruptiõis. Et ex hoc pꝫ dr̃ia iter tyriacalem ꝓprie sumptã ⁊ ꝯfortatiuam. qm̃ oĩs tyriacalis est ꝯfortatiua: sed non eꝯ. Tyriacalis eni stricte sumpta ꝯfortat solum ipugnando debilitans qð est venenum: sed ꝯfortatiua simpl'r ipugnat qðcunꝗ; debilitans sicut supra fuit elucidatum. Qñꝗ; tñ oĩs confortatiua largo vocabulo dͥ tyriacalis. ¶ Ex his ergo iaꝫ pꝫ ꝙ ꝑ ꝯsiderationẽ venenose medicine ac tyriacalis: put stricte sumunͬ nõ habetͬ notitia ṽtutis iprimẽtis vl'e iuuamẽtũ vel nocumentũ.

Venenum. Medicina venenosa. *Tyriacalis.*

¶ De cõpositis opationib⁹ medicinaꝝ. Cap. LXXI.

Post ꝯsiderationẽ simpliciũ ṽtutuꝫ in medicinis. dõm est de cõpositis q̃ considera tio tanto est medico necia: qm̃ ipressio iuuamẽti vel nocumẽti valde minuitͬ vel augetͬ in corpore pp concursuꝫ diuersaꝝ simpliciũ virtutũ in vnica medicina. ⁊ iõ ad rectã applicationẽ medicinaruꝫ ꝯuenit viriũ ipsaꝝ cõpositionẽ attẽdere: qꝛ ꝯpõ lꝫ tot modis variari possit quot in eadẽ medicina pñt ꝯcurrere simplices supra tacte. ¶ Uerũtamen hui⁹ totius diuersitatis ꝯsideratio reducitͬ ad tria ꝯsideranda: quoꝝ pᵐ est cernere quot. ⁊ que ꝑdictaꝝ viriũ in ꝓposita medicĩa ꝯcurrãt. Secundũ est ꝯteplari ac ꝯcursus eaꝝ iuuatiu⁹ sit corpi vel nociuus. Tertiũ est exercitari circa id ꝑ qð celerius ⁊ certius habetͬ notitia ꝯpõnis predicte. ¶ Circa pᵐ ṽo tñ occurrit vna cõis animi ꝯceptio. s. ꝙ illa medicina que plures i se vires hꝫ multiplicatioꝛ est in operando ⁊ eꝯ que pauciores.

¶ Circa 2ᵐ occurrũt tria. Primũ est ꝙ ꝯpõ nociua corpi est vitãda ⁊ iuuatiua est eligẽda. hoc eni est gñale ꝑceptuꝫ: ꝙ medicina q̃ iuuare nõ põt corpus sanabile vel saltẽ plus ei nocere ꝗ̃ ꝯferre non dꝫ eidẽ vllatenus applicari. Scõm est motiꝰ quo vires ꝯcurrentes adiuuãt corpus: q duplex est. s. quoꝝ vnus attenditͬ ex parte effectus naꝫ qñꝗ; vires ꝯcurrentes adiuuant corpus ꝓprys effectib⁹ tñ. sicut in medicina que aggregat vim solutiuam: ⁊ contractiuam: vt in opiatis recentibus. Nam per vim resolutiuam ꝯsumitͬ residuum peccantis humoris: ⁊ per ꝯtractiuam aggregantur partes mẽbri: ⁊ preparantͬ ad resistendum vlteriori fluxui. Et similis huic est medicina que attrahit a iũcturis humorem: ⁊ hꝫ cum hac vim contrahendi. Nam per vim attractiuam euacuat iuncturam: ⁊ per vim contractiuam ꝯstringit: vt hermodactyli. simile quoꝗ; iudicium est de medicia que aggregat vim solutiuam: ⁊ ꝑcussiuam. Hec eni in augumento apostematis confert mẽbro apostemato per vnam vim resoluendo qð fluxit: ⁊ per aliaꝫ repellendo qð adhuc fluit. ⁊ talis est herba psily ⁊ coriãdri si conquassate ponantur. qñꝗ; ṽo vires cõcurrentes in medicina iuuant corpus non solum ꝓprys effectibus: sed cõmunium sicut frequenter accidit in medicinis solutiuis in qbus diuerse vires ad solutionẽ ventris se adiuuant: vt abstersiua ⁊ expressiua sicut in absynthio: vel dissolutiua ⁊ attractiua: vt in turbith: vel attractiua ⁊ compressiua: vt in mirabo. ⁊ sic de alys. In omnibus eni medicinis his iuuatur corp⁹ per effectus ꝓprios virium ꝯcurrentium sicut per effectũ expressionis ⁊ abstersionis: vel attractionis: ⁊ expressionis ⁊c. ⁊ vltra hoc per solutionem ventris que illis est effectus cõis. ¶ Hic autẽ est aduertenduꝫ/ꝙ cum dͥ aliqua medicina laxare taliter: vel taliter operando, illud gerundiũ qñꝗ; denotat simplicitatẽ virtutis sicut cum dͥ ꝙ prune laxant humectando: vel mollificãdo. i. per solã viꝫ humectandi vel mollificandi. qñꝗ; ṽo denotat concomitantiam vnius virtutis ad aliam: sicut cum dͥ ꝙ turbith laxat dissoluendo. Non eni est itelligendum ꝙ laxet per solam vim dissoluẽdi: qm̃ synapis est magis dissolutiua: nec sic regulariter vt turbith laxat. Simil'r quoꝗ; cum dͥ ꝙ mirabol. laxant cõprimendo. naꝫ sorba ⁊ coctana cruda ⁊ prunelle plus comprimunt: ⁊ tñ nõ laxant vt illi: sed sensus est ꝙ in turbith vis dissolutiua concomitatur: ⁊ coadiuuat aliam laxatiuam. s. attractiuã. ⁊ in mirabol. compressiua: ⁊ ex hoc pꝫ error eorum qui dixerunt ꝙ mirabol. non aliter educunt humores a corpore ꝗ̃ cõpressio excludat aquã a spongia. s. solũmodo exprimendo. Nam ꝫm hoc aut parum aut nihil per ventrem educerẽt: qꝛ transeundo per stõchum ⁊ intestina fortius comprimunt partes viciniores eis vt orificia meseraicarum aliarũꝗ; venaruꝫ eis affixarũ quapropter humores potius versus epar ⁊ venas ꝓfundas pellerẽt ꝗ̃ ad ventrẽ. ꝙ si forsan imaginetͬ ꝙ vis eorum compressiua forti⁹ agat in venis remotis ꝗ̃ in ꝓpinquis: tunc per solũ actum compressionis eque bene sanguis excluderetur ab eis ⁊ tãto citius quãto citius ceteris humoribus in venis est copiosior. ¶ Alius ṽo modus iuuandi attenditur ex parte tp̃is. nam qñꝗ; vires ꝯcurrentes in medicina simul operantur: vt qñ virtutes adequantur: ⁊ substantie ferentes ea imediate fortiter sunt cõmixte sicut vis aperitiua ⁊ dissolutiua in apio adequantͬ: ⁊ inseparabiliter cõiungũtur. Quandoꝗ; ṽo successiue sicut in medicinis in quibus vel sunt iequales vires vel separabiles: aut vtrũꝗ; rum fuit elucidatum sicut superius in capitulo de permistione complexionato/ solute quod quidaꝫ dixerunt. s. ꝙ natura corporis diuersas vires vnius medicine secernit ⁊ attribuit diuersis partib⁹ corporis prout indigent. hec enim non habent locum vbi non fit sequestratio componentium medicine sicut in his que applicãtur exterius: vt in medicina que aggregat vim resoluendi ⁊ repercutiendi: cuꝫ applicatur extrinsecis apo/

als mod⁹

¶ Et ex his pꝫ ꝙ non est verum ab/

Qũo itel/ ligitͬ ꝙ nã secernit di uersas vires vnius medicine.

stematibus. exterius enim non fit sequestratio: quod pꝫ ex eo: qꝛ medicina manens sub vna specie diuersimode opatꝰ etiam: vel sicut in medicinis iterius sumptis: in qbus nō est possibilis sequestratio sicut in camomilla: sed in qbus possibile est: ꝛ maxie facilis hꝫ locum ꝑdicta consideratio. In alijs ꝟo non/nisi dicatur: ꝙ ideo in diuersis partibus ab eadem ꝛ iduisa medicina ꝓueniunt iuuamenta diuersa: qa diuersis qualitatibus: aut ipressionibus eius hicinde natura membri iuuatur. ꝛ ideo iuxta iuuamentuꝫ qḋ ꝓportionaliter recipit vtrobiqꝫ manifestat diuersos effectus. ita ꝙ ibi adiuta frigiditate manifestiꝰ repellit. Hic aūt adiuta caliditate manifestius dissoluit: hoc est expellit sensibilr. ¶ Tertium ꝙ occurrit circa scđm considerabile est electio cōpositionis vtilioris: de quo vna datur regula generalis. s. ꝙ illa medicina corpori est vtilior que plures vires eidem necessarias vel ꝯferētes aggregat maxime per naturā: qm̄ nā melius arte nouit ꝛ firmius cōmiscere. ꝓpterea dī ꝙ ethicis medicina ifrigidās que tyriacalis est ꝛ aromatica semp vtilior est q̄ q̄ solum ifrigidat. patiētibꝰ ꝟo cardiacam frigidam est vtillima q̄ calida est ꝛ tyriacalis ꝛ aromatica.

Circa tertium est sciēdū ꝙ duplici exercitio cognoscitꝰ diuersaꝝ virtutū cōpositio in eadem medicina. quoꝝ vnum est exercitiū applicandi medicinas corpibus ꝛ experiendi effectus. Et iste processus repudiatur a pluribꝰ ꝓpter duo: quoꝝ vnum attēditur ex parte querentis. s. medici. qm̄ per hunc processum tarde consegtur notitiam complexionis predicte: cuꝫ corpora ad experiendum idonea non occurrant pro libito. Aliud ꝟo attenditur ex ꝑte subiecti: circa qḋ exercetur expientia. qm̄ rōne illius talis processus est timorosus. nam si applicetur id cuius virtutes ignorantur: timendum est ne forsitan ledat nimis. Aliud ꝟo exercitium est subtiliter iudicandi de diuersis saporibus medicine. Qui primam viam voluerit ꝓsequi dꝫ illa seruare que necessaria sunt ad certitudinē experimentalis iudicij de qbus superius tradita est doctrina. Qui ꝟo voluerit per secūdam viam ꝓcedere per quā sapientes multam habuerunt de operibus medicinaꝝ notitiā: dꝫ obseruare ꝙ organum gustus existat in suo esse potissimo. s. imune ab omni distemperantia humorali: vel saliuali vel cuiuscūqꝫ rei potentis gustum informare alieno sapore: sicut cibi ꝛ medicine. ꝛ propter hoc opꝫ artificem non solū esse sanum: sed sobrium: ꝛ ꝙ ieiunus gustet medicinas ꝛ attente ꝯsideret diuersitatem saporum occurrentium gustui notando memoriter quis fortius: aut minus fortiter gustuꝫ imutet: vt non solum numeꝝ sapoꝝ: sed excessum vniꝰ ad alteꝝ comprehendat: ꝛ tunc iudicabit de viribꝰ medicine sicut traditum est superius in cōplōne sapoꝝ. Sed in medicinis insitatis hec cautela seruabitur. s. ꝙ gustabitur in modica q̄titate. Deide post gustum lauabitꝰ os cum vino vel aliquo liquore. Si qs igitur exercuerit in saporibus medicinarum gustum suum: vtplurimum poterit artificiali coniectura perpendere ꝟtutes: ꝛ per ꝯsequens operationes earum. sic eni iudicio saporis determinauerunt sapientes: vt in pluribus naturas medicinaꝝ. ¶ Et lꝫ supius in cōpōne sapoꝝ exēpla fuerit posita nihilominus ad euidentiam clariorem iterum plꝫ in cinamomo ꝛ reubarbaro ꝛ squinanto exemplificare. Cum eni in electo cinamomo sapores cū diligentia discernūtꝰ: mox apparebit in ipso q̄druplex sapor scꝫ acutus ꝛ dulcis ꝛ stipticus ꝛ salsus. sed acutus est ceteris fortior. tñ in optimo cinamomo nullam hꝫ mordicationeꝫ: aut modicā post quē dulcis notabilior deide stipticus. vltimo ꝟo salsus q taꝫ debilis est in optimo ꝙ vix percipitur. per hos ergo sapores ꝛ prime ꝟtutes ipsius ꝛ secunde probabiliter coniecturantur. Tres enī ex his attestantur caliditati. s. acutus ꝛ dulcis ꝛ salsus. ꝛ tres siccitati. s. acutꝰ ꝛ stipticus ꝛ salsus. tñ qꝛ humiditas dulcis est temperata non pōt notabiliter cōpescere siccitatē sicut frigiditas stiptici cōpescit caliditatē. ꝛ ideo ꝯcorditer sapientes dicunt ipsum amplius exiccare q̄ calefacere: ꝛ rōne predominantis acuminis manifestius aperire: atqꝫ subtiliare parūqꝫ ꝯtrahere: vl' constringere sua stipticitate: sed notabiliter mundificare ꝓpter vim dulcedinis ꝛ salsedinis. Iteruꝫ qꝛ decoctione vel pulueriꝫatiōe non resoluuntur defacili he vires ab eo perpenditur ꝙ substantie ferentes eas fortiter sunt permistione vnite: q̄propter simul predicte vires vtplurimū operātur. ēt ideo cognoscitur vtile fore cūctis corpibus aut membris qbus oēs aut plures opationes ipsius sunt necessarie. ¶ Qm̄ igitur in mēbris putredo causatꝰ ex humiditate superflua: ꝛ coarctata in poris eius. ideo dī cinamomū rectificare putrefactionē mēbroꝝ: ꝛ eoꝝ saniositatem corrigere ꝑtim exiccando partim aperiendo partim mundificando. Hinc etiam pꝫ ratio: q̄re pānos ꝛ lentigines dī extirpare: qm̄ orificia poroꝝ cutis aperit ꝛ mundificat: ꝛ qꝛ fortiter exiccat: ꝛ aperit ꝛ aquosis vesicis ꝛ ꝫimie conferre probatꝰ maxie cuꝫ aceto. rōne ꝟo operationis ꝛ mundificationis ꝛ exiccationis vlceribus saniosis ꝛ ipetigini medetꝰ ꝛ cunctis mēbris opilatis cum aquositatis abundantia. Et hec est ratio ꝓpter quā spāliter dī prodesse coriꝫe ꝛ aquositati auriū atqꝫ dolori causato ex eis ab aquositate opilante sicut accidit in coriꝫis ꝛ reumatismis frigidis. Eadem rōne lachrymis medetur habentiū frigidos ꝛ humidos oculos atqꝫ cerebꝝ. ꝛ ideo aqua nymphea que plus recipit optimū cinamomū efficacius lachrymas strigit collirio. tñ etiaꝫ lippas ꝛ maculas ide genitas atqꝫ sordes hūidas oculoꝝ extergit vtiliter. Precipue cū mordicationē non habeat: ꝛ per hunc modum tenebrositatem ipsoꝝ expellit. Dī etiam tussi conferre: qm̄. s. ex aquoso ꝓuenit reumatismo: qm̄ superfluā humiditatē consumit. ꝛ residua pectus exonerari nutat aperiendo ꝛ mundificando canales: fetorem etiā anhelitus potenter corrigere censetur maxie cuꝫ causatꝰ a putredine gingiuaꝝ ꝛ stōchi. Silr' quoqꝫ dī stōchum confortare. s. quando saliuali humiditate submergitꝰ: ꝛ epati conferre peculiariter in hydropisi. s. aquosa. qꝛ ꝛ opilatiōes eius apit ꝛ aquositatem consumit. pari rōne medetur aquositatibus ꝛ saniosis fluoribus matricis vel doloribꝰ eius: aut alioꝝ mēbroꝝ ꝓuenientibus ex causis predictis. ꝛ ideo etiam conferre ꝓbatur reptiliuꝫ puncturis ꝛ morsibus. qm̄ vermes ꝛ hōi animalia parua: vtplurimū frigidā ꝛ aquosam fundūt mēbris humiditatem. hic etiam pꝫ rō propter quaꝫ oleum eius dī mederi paralysi ꝛ tremori: qm̄ frigiditatem ꝛ humiditateꝫ a neruis ꝛ lacertis excludit cuꝫ moderata contractiōe. Cuncta igitur iuuamenta superius expressa cognoscūtur procedere a cinamomo per considerationem sapoꝛuꝫ. ꝛ simili rōne perpendi poterunt nocumenta sicut aborsus per efficaciam aperiendi. ꝛ maxie in cholericis mulieribus: aut lesio pectoris in siccis: ꝛ extenuatis corporibus: aut iduratio grossorum humorum siue terrestrium. Ubi resolutio ꝛ exiccatio ipsiuꝫ adiuncto aliquo nō frangunꝰ. Cum aūt suauitas odoris eius attenditur oibus visceribus cognoscitur amicari. ꝛ exide dī omnes spūs confortare. ¶ Reu. ꝟo si fuerit seniciuꝫ siue barbarum siue ponticum semper habet amaritudinem ꝛ stipticitateꝫ. ꝛ in omnibus stipticitas amaritudinem superat. In eo tamen qḋ a ponto isula fertur, vnde etiam ꝛ ponticum nominatur. tanta est stipticitas ꝙ vergit ad ponticitatem: sed in eo quod affertur de seni. aut de regionibus barbarorum non est tanta stipticitas. nam in eis quasi adequari videtur amaritudo stipticitati. Perpenditꝰ ergo ex his duobus saporibus ꝙ eius substantia componitur ex terreo crudo ꝛ terreo adusto siue ignito: sꝫ ex sua spōgiositate ꝛ leuitate/ multitudo perpenditur aereitatis in

Duplici exercitio cognoscitꝰ cōpositio diuersarū ꝟtutū i eadē medicina.

Cinamomi q̄druplex est sapor.

Quibꝰ vtile fit cinamomum.

De reubarbaro ꝛ pōtico.

eo. In sui quoq₃ recentia cum habeat isipiditatem admistã
predictis saporibus aqueitatem h₃ notabiliter: sed he sub/
stantie debiliter vniuntur i ipso. veꝝ aqueitas debilissime:
qꝛ cito per eius exiccationem resoluitur. acreitas ꝟo debili
us: qꝛ per leuem decoctionem expirat. nam totum densat̃
⁊ acqrit grauedinem: sed alie due terrestres minus debil'r
vniuntur: qa forti decoctione resoluit̃: aut manifeste minui/
tur amaritudo ⁊ manet stipticitas. Quod igr̃ mediocris tẽ/
poris est crudum: vel nullo modo sophisticatum cognosci/
tur exiccare potentius ꝙ̃ calefacere: parum eni potest cum
stipticitas vicat amaritudinem. constrigit tamen potentius
⁊ aperit ac abstergit minus. Sed qꝛ vis aperitiua ⁊ abster/
siua est ignea preuenit effectum stipticitat₃: qm̃ vt supra pa
tuit caliditas magis est actiua frigiditate: sed l₃ in pn° vim
sua₃ amaritudo citius manifestet. In fine tñ dominatur ef/
fectus stipticitatis. tum qꝛ maioꝛ illa: tu₃ qꝛ perseuerat. Nã
vt dictum est amaritudo minuit̃ per resolutionem substã/
tie ferentis eam. quã resolutionẽ patitur reu. cu₃ sumitur i/
tra corpus: qm̃ ibi excoquitur. ¶ Et ex hoc p₃ rõ per qua₃
ꝑcipui medicoꝝ. vt Gal. ⁊ Dioscorides ⁊ eoꝝ sequaces ab/
solute dixerũt reu. esse constrictiuũ ventris: ⁊ non solutiuũ.
Nam quelibet medicina dnoĩatur absolute ab ea operatio
ne que ꝑncipaliter, ⁊ per se ꝯuenit ei. reu. ꝟo non conuenit ꝑ
se soluere ventrem: sed solum per accidens. s. exprimendo:
⁊ hoc modo choleram euacuat non attrahendo: quod ex eo
p₃ ꝙ potenter ad vias vrinales pertransit ⁊ tingit excellen
ter vrinam: aut ei se cõmiscendo: vel choleram a capillari/
bus venis epatis propellendo in vrinales vias. ¶ Jam igi
tur ex his p₃ ꝙ ea membra iuuabit qbus apertio ⁊ abster/
sio: ⁊ finalis expressio seu constrictio sunt necessaria. ⁊ ideo
panno ⁊ maculis cutis: per se vel cum congruis adiuuanti/
bus conferre probatur. ⁊ ipetigini atq₃ casui vel concussio/
ni aut conquassationi. Nam in h₉ dispõnibus membro de/
betur ꝑus exclusio: vel amotio adherẽtis: aut coar ctate su/
perfluitatis: ⁊ tandem constrictio fortis ad expressionem: ⁊
consolidationẽ ⁊ ad resistendum superuenientibus reuma/
tismis. ⁊ hec iuuamenta prebet iterius sumptum ⁊ exterius
applicatum. ideo rupturis sifac excellẽter prodest: quoniã
siue iterius siue exterius applicetur semꝑ vis aperitiua ꝓ/
fundat stipticam: vsq₃ ad partem lesam: nec ad eam ꝓfun/
dandam alieno eget auxilio. Nam ẽt si cu₃ aqua frigida su
meret̃ mãifestaret efficaciam iuuamenti. ¶ Jam ꝟo p₃ ex
his cur apostematib⁹ ex sanguine a pn° prodest: quonia₃ re
soluere potest modicu₃ collecte humiditatis: vel exiccatio/
ne consumere. fluxui ꝟo per fortem constrictionem resiste/
re ac ipsu₃ exprimendo repellere. Sic ⁊ asmaticis ac emo/
ptoicis efficaciter ꝓdest. Nam potatũ ascẽdẽs in ꝑtes pul
monis: ⁊ pectoris aperit ⁊ mundificat: ⁊ exprimit in ascẽsu
⁊ mundato pectore ꝑ screatũ ꝯstrictio ꝑseuerat q̃ reumatis
mis obuiat asmatiçantib⁹: ⁊ ꝯsolidationẽ vulneris ac ruptu
re ꝓcurat. ¶ Simili ratione p₃ qualiter stõchum cenosu₃
⁊ sordidis humiditatibus redundantẽ aut singultuantem:
aut aliter debilitatum fortificat: qm̃ abstergendo ipsu₃ ag/
gregat partes ei⁹. ⁊ ab hac rõne Ph̃s inqt ꝙ vita sit epatis.
Nam id qđ crebrius mortificat epar ⁊ marcidu₃ efficit est
cholericus ⁊ acutus humoꝛ ꝯclusus in strictis meatib⁹ ipsi⁹
⁊ dissipans eius substantia₃: ad quã dissipationẽ est prom/
ptissima ꝓpter sui teneritatem. ⁊ iõ reu. qdem ab oĩbus la/
tibulis eius excludit acutum chimũ ⁊ moderate constrigit
ipsum ad bonitatem sue compositionis recuperandũ. pro/
culdubio viuificat maxie cum extirpet causam discrasie. s.
opilationem ⁊ chimum malum. ⁊ ideo specialiter dr̃ cõfer
re doloribus eius ⁊ splenem extenuare sicut absynthium. s.
aperiendo ⁊ mundificando ⁊ constringendo. ¶ Simili rõ/
ne confert doloribus renu₃ ⁊ vesice atq₃ matricis: maxie si

Reu potius ꝯstrictiuum ẽ vẽtris ꝙ solutiuum.

Quib⁹ vtile sit reu.

fuerit pungitiu⁹ hoc est ex acuto ⁊ subtili humore causatus.
dysenterie quoq₃ vel oĩ fluxui vẽtris sanguinolento magni
fice prodest mundificãdo ⁊ fortiter ꝯstringendo. ¶ Ex his
p₃ q̃re patientibus fluxũ ventris epaticum ⁊ cholericũ vel
sanguinolentũ: ⁊ quoꝝ mẽbra liquescũt ꝑparando ad ethi/
cam. singulare ꝓbatur esse refugium. Nam ⁊ discrasiã epa
tis corrigit abscindendo cãm ⁊ fluxũ eneruat ⁊ liquefactio/
nem exterminat constrictione vel solidatione membroꝝ.
¶ Hinc ẽt elucescit cur prosit antiqs ⁊ periodicis febrib⁹.
Nam cũ sint periodice constat ꝙ generant̃ ex humore pu/
tribili sub certa reuolutione fluenti ad mineram putredis.
in eo ꝟo ꝙ antique sunt a grossis ⁊ opilatiuis humorib⁹ no/
scunt̃ oriri. ⁊ iõ febribus h₉ resoluendis necessaria est me/
dicina cõplectens vires opiataꝝ. s. aperitiuam opilationũ
⁊ abstersiuam vel exclusiuam seu ꝯsumptiuam religarum
putride humiditatis ⁊ ꝯstrictiuam mẽbri vt superuenienti
non cadat: ꝓpterea medicie supradictis viribus iformate:
vt reu. ⁊ absynthiũ ⁊ ebuli. ⁊ similes dicunt̃ mederi spãl'r
febribus noĩatis. ⁊ ꝓculdubio taliter febricitantib⁹ mire ꝑ
sunt si recte administrentur. ¶ Predicta etiam tam hic ꝙ̃
in cinamomo declarant cur morsib⁹ ⁊ puncturis reptilium
ꝓdesse dicantur. qm̃ ⁊ aperiendo ⁊ abstergendo ⁊ resoluen
do ⁊ finaliter exprimendo venenosam excludũt humidita
tem a mẽbris lesis. ¶ Jam ẽt ex predictis p₃ quare ꝑgnan
tibus noceat ⁊ patientib⁹ colicam. nam illas cogit abortire
per vim aperitiuã ⁊ expressiuam. colicos aũt propter itesti
norum stricturam ⁊ siccitatem grauiori colica torquebit ⁊
crebriori si sumatur ab eis: ꝓmouendo per forma₃ regimi
nis stricturarum ⁊ siccitatem ⁊ pari ratione cunctis mẽbris
obesse cognoscitur. qbus inimicatur siccitas ⁊ constrictio ꝑ
seuerans. ¶ Sgnantum ꝟo diligenter masticatũ notabil'r
iuenitur duplici sapore cõponi acuto ⁊ stiptico: ⁊ ideo sub/
stantia eius ꝑpenditur constitui ex terrea mediocri ⁊ ignea
subtili: ⁊ qꝛ neuter istoꝝ saporum excellenter imutat gustũ
rõnabiliter. iudicat̃ ꝙ terrea vis ⁊ ignea non sunt excellen/
tes in co: tali videl₃ excellẽtia que tertio vel q̃rto gradu cõ
plexionis tribuit̃. sed cum pma applicatiõe sensibil'r alte/
ret membꝝ conuenienter in scđo gradu caliditatis ⁊ sicci/
tatis reponitur: quecũq₃ predicte due substantie difficulter
ꝑ decoctionem adiuicem separantur. constat eas iuice₃ for
titer colligari: ⁊ proide simul in corpore operari: vl' iprime
re: ꝙ earu₃ viribus pertinet. s. calefacere: ⁊ exiccare ⁊ dissol
uere ⁊ aperire ⁊ strigere non excellenter: qꝛ cu₃ acumen ei⁹
est fortius stipticitate cognoscit̃ plus aperire ꝙ̃ strigere. cũ
autem olfatus probet ipm aromaticum esse per hoc noscit̃
spũs confortare sicut conuenit aromatico. ⁊ per consequẽs
membra. ⁊ precipue ea que radices sunt spũs. ¶ Ex quoꝝ
consideratiõe concluditur ipsu₃ conferre mẽbris qbus oĩa
supradicta simul aut aliqua conuenit exercere. Unde gingi
uis relaxatis: aut mollitis aquea vel flegmatica humĩdita/
te: cum idigeant dissolutione ⁊ exiccatione superfluitat₃ no/
ciue: ac moderata constrictione directe congruit. maxie cu₃
sua debilis apertio iuuet ad exclusione₃ nociui. Simili ꝟo
rõne lacertis patientib⁹ lassitudinẽ propter eandem super
fluitatem medet̃. Epãti ꝟo ex causa simili opilato vel i leu
cophlegmãtia ⁊ frigidis apostematib⁹: aut sĩlibus morbis
ꝯueniens erit aperitiuum ⁊ etiam resolutiuum: cum sit mẽ/
brum idigens ꝯfortantibus spũs: ⁊ rectificantibus eos. atq₃
coadunantibus temperate partes ipsius ad conseruationẽ
virtutis eius: ⁊ saluationem substantie que opera constãter
exercet aromaticum stipticũ. Ex consideratione ꝟo conser
uandi mẽbrum per qđ medicamen transit squinantũ epati
conuenit: quoties ad exercendũ in ꝓfundis mẽbris: vt sple
ne vel renibus: aut matrice apertionẽ: ⁊ dissolutionem me/
dicamen dirigitur. ¶ Oibus etiam restrictiuis cuiuslibet

Sgnantũ sapor duplex.

Quib⁹ vtile sit squinantum.

fluxus potissime si fuerit aquositas ei⁹ causa. qbus necesse est admiscere. Penetratiuum ꝯuenienter adiungitur. tū qꝛ confert itermedijs per que transit. tū qꝛ propter hoc ꝙ facit alias penetrare cooperat̃ ad restringendum. ⁊ ideo conuenienter adiungetur restringentibus fluxꝫ matricis: ⁊ cū eo mirabilius ⁊ efficacius operantur ꝙ̃ per se. squinantum enī est vna de medicinis idifferentis obsequij que sequunt̃ potentiam fortioris. Unde adiunctū forti aperitiuo iuuat apertionem: ⁊ forti restrictionē restrictiuo. ❡ Similis aūt ⁊ in sedando dolores aperiendo ⁊ dissoluendo suauiter in mēbris idigentibus confortatione ac temperata cōstrictione: qualia sunt epar: ⁊ os stōchi: ⁊ ꝑncipalia cuncta: ⁊ matrix est conueniens: ⁊ mirabile sedatiuum: quapropter excellēs est in dolore viscerum potissime matricis post partum: qꝛ tunc maxie idiget predictis oībus iuuamentis. illi etiaꝫ que est iepta conceptui propter aquosas humiditates qbus illa vix caret: mirabili celeritate medetur eucatismate: vel fomento cum vino. ❡ Iterū etiam ꝓpter simultaneas ⁊ moderatas stipticitatis: ⁊ acuminis: ⁊ caliditatis: ⁊ siccitatꝭ oppositiones. In generatione piloꝝ barbe tardatiuis efficaciter conuenit. necesse est enī: vel ratione pori oium predictarum virium operationes ad eorum generationeꝫ concurrere: qbus viribus sicut ⁊ cetera supradicta morsibus venenosoꝝ potest mederi. ❡ Et cum diligenter eius odor discutitur: ⁊ discernunt̃ sapores. inuenitur participare superfluam humiditatem ceteris partibus debiliter mistam. qđ ex eo pꝫ: qꝛ in sua recentia plus abundat. ⁊ per decoctioneꝫ. resoluitur. ⁊ gustus qdem iudicat eam per quādam isipiditateꝫ distictam a supradictis saporibus. olfatus ꝟo per quādam odoris grauedinem aromaticitati cōmistam. Talis igitur humiditas: que in grossum vaporeꝫ de facili soluit̃: petens caput etiam ad somnuꝫ ꝓuocandum cooperari potest. ⁊ in dispositis parere cephaleam potissime: cum ad copiosum ingressum eius aromaticitas magna cooperetur.

Si ergo ſm formaꝫ in ꝑdictis medicis expꝛssaꝫ ꝓcedat̃ i alijs inotescet ⁊ maxie ꝓbabili ꝯiectura varietas iuuamentoꝝ ⁊ nocumentoꝝ q̄ in medicis simplicib⁹ pendent a ꝑmis ⁊ secundis earum virtutibus per saporum varietatē. Et iō prudens medicus postꝙ̃ in generali nouit modos qbus pōt sapoꝝ cōpōneꝫ variare (sicut fuit determinatum superius) assidue se exercet in discernēdis saporibus reꝝ particularium ⁊ illarū maxie que cōmuniter sūt i vsu. Nam corpoꝝ diuersitate notata cū ꝓmpte cognoscet que res qbus corporibus ⁊ qualiter ꝓdesse poterit vel nocere. Uerbi grā: cū in nutriētibus vtplurimū dulcedo querat̃ iam medico scienti variā cōpositionē dulcedinis cum saporibus ceteris nō erit difficile iudicare de quocūqꝫ dulci cui corpori proderit vel nocebit. Scit. n. ꝙ si fuerit dulce puꝝ vt çucchaꝝ non antiquatū ⁊ māna recens in oī regione ac tꝑe sanis corporibus cuiuscūqꝫ cōplōnis fuerint vel etatis moderato ꝯgruit vsu: sed si frequenter ⁊ multū dꝫ sumi: plus competit frigidis. Inter corpora ꝟo lapsa spāliter aduersat̃ patientibus fluxū ventris ⁊ habentibus epar apostematū vel opilatum vel iflāmatuꝫ: ⁊ qbus in stōcho multa concluditur cholera. ❡ Nouit etiā dulce isipiduꝫ quod abundat aquositate maxie competere calidis ⁊ siccis corporibus ⁊ similib⁹ circunstantijs. dū tñ non patiant̃ ventris solutionē aut fluidos reumatismos. Et ideo in habitatorib⁹ meridianis: vbi corpora sunt valde cholerica ꝙ̃diu vescuntur talib⁹ alimentis ꝓficiunt ⁊ ipinguant̃ ſm plus ⁊ minus iuxta distantias corpoꝝ ⁊ ipsoꝝ alimentoꝝ. Nam sicut corpoꝝ quedā sunt magis cholerica quedā minus. sic ⁊ dulciū aquosoꝝ q̄dam sunt ceteris magis aquosa vt pruna recentia ⁊ cerasa plus ꝙ̃ vue recētes ⁊ bñ mature. ⁊ oīb⁹ istis amplius malagranata dulcia. minus ꝟo predictis oībus persica.

Dulcedo i nutrienti b⁹ vtpluri mū q̄rat.

❡ Nouit adhuc ꝙ dulce stipticū si aquositatem habuit manifestam: vt poma dulcia bñ matura ⁊ pira electissima ⁊ ꝑsica ꝑfecte matura. calidis corꝑibus ⁊ similibus circunstantijs directi⁹ cōpetūt. sed si aquositate caruerint oīb⁹ conferunt sumpto cibo: sicut dactyli ⁊ trufle de rozaria in spāli ꝓprietate deberēt aliter aduersari. sicut castanee que sunt dulces ⁊ stiptice sine aquositate: qꝛ sunt ventositatis generatiue notabil'r stōchum ventosum offendūt non rōne saporis: sed ꝑdicte malitie. ❡ Iteꝝ quoqꝫ nouit ꝙ dulce acidū: vt malogranatū muçū ⁊ in alijs grisomilū ⁊ fercula ꝑparata cū çuccharo ⁊ aceto ⁊ reliqs acetosis liquoribus plus cōpetit calidis ⁊ siccis corꝑib⁹ ⁊ in silibus circūstātijs. ⁊ oīb⁹ alijs qbus dulce purū inimicat̃. ❡ Nouit ꝑterea ꝙ dulce acutuꝫ oibus inimicat̃ cholericis: ⁊ ꝯfert vniuersis flegmaticis de rōne suī. Quobrem talia ꝓcedunt̃ in fine refectiōis illis qbus orificiū stōchi timet̃ offendi a flegmaticis alimētis. vt piscib⁹. ⁊ ideo sicce ficus ⁊ vue passe post esuꝫ pisciū ꝓpinantur. qb⁹ aūt stōchus flegmatica mucilagine torpet vt accidit sepe decrepitis. mel prius offert̃ cum porris aut pane tosto. Quēadmodū igr̃ sapiēs medicus bene nouit diuidere. de conuenientia vel disconuenientia dulcis ad corpora ⁊ tempora ⁊ loca vel regiones ⁊ ceteras circunstātias simili ratione in saporibus reliquis.

❡ De medicinarum graduatiōe. Cap. LXXII.

Considératis ergo ad plenuꝫ his qbus acquirit̃ notitia ꝑmaꝝ ⁊ scdaꝝ virium in medicinis iā non erit difficile virium ipsaꝝ gradū agnoscere in qualibet medicina particulari ꝯsiderata siue notata ipꝛessione quā faciet medicina in gustu i sanabili corꝑe. Dictū eteni fuit supra ꝙ que excellēter imutant gustum ⁊ corpus. eaꝝ cōplexio situat̃ in tertio vel i q̄rto gradu. Que ꝟo nō excellēter in iferioribus gradibus: ⁊ ideo constat ꝙ amarū puꝝ ⁊ acutū purum ⁊ acidum puꝝ ⁊ salsum puruꝫ eleuant̃ per cōplōnem ad gradus superiores: ceteri ꝟo sapores iudicant complōnem in iferiorib⁹ gradibus collocari. ❡ Sed ad distiguendū in quo superioꝝ aut iferioꝝ locat̃ cōplexio cū per ipꝛessionem in gustu procedit̃ dꝫ considerari excessus ipꝛessionis vnius ad ipꝛessionem alterius. ⁊ ideo qꝛ excellentius mouent gustū ponticū ⁊ acutū locantur in quarto. Ceteri ꝟo in tertio simili rōne: qꝛ dulce ⁊ stipticū vehemētius mouent gustū in duplo ꝙ̃ isipidum ⁊ vnctuosum. iō dulcia ⁊ stiptica dicūt̃ altius complexionari ꝙ̃ vnctuosa ⁊ isipida. ❡ Sed qm̃ iste processus multipl'r est icertus. ⁊ deficit vt patuit supra ꝓpter distictiones graduū. In qbus per complexionem saporabilia collocant̃ precise accipiuntur ab ipꝛessionibus manifestatis in altera ratione corporis temperati in qualibet regione. qm̃ gradus qualitatum complexionalium formaliter distiguuntur per illas ipꝛessiones: vt fuit determinatum superius ⁊ in aforismis đ gradibus. ⁊ ideo si medicina amara vel acuta ⁊ sic de alijs ipꝛimat corpori tertij vel quarti vel alterius gradus effectus illi attribuet̃. Unde qꝛ amaꝝ purum vtplurimū calefaciendo ipꝛimit effectum tertij gradus: qm̃ ꝑma obuiatione ledit operationem in corpore temperato ꝓpterea calidū in tertio iudicat̃. Acutū ꝟo puꝝ vt synapis ⁊ ponticū purū vt sorba imatura vt eidem corpori approximant sufficiēti mora ⁊ ꝙ̃titate. nō solū in qualitate alterant. sed manifeste mēbri corrūpunt substātiā deformādo. ⁊ ideo acutū calidū in q̄rto. ponticū frigidū in quarto diiudicat̃. alteꝝ enī vlcerat mēbꝝ: ⁊ alteꝝ attrahit ⁊ corrugat. hic ꝟo vbi de tertio ⁊ quarto gradu fit mētio subticet̃ de humiditate ⁊ siccitate. ꝓpterea qm̃ nec humiditas per se tertiū attigit nec siccitas per se quartum. cum enī sint debiles in alterando respectu aliaꝝ non possunt per se facere ita fortes ipꝛessiones vt il-

le. qđ pꝫ in complexionatis in q̄bus caliditas ⁊ frigiditas se parant̄ ab eis. vt in prunis dulcibus ⁊ recentib⁹ ⁊ castaneis exiccatis. Nam si corpus temperatum pruna sumpserit in ea q̄ntitate qua nutrientia frigida vel calida in scđo gradu sumunt̄. vt in pōdere duaꝝ ʒ. Prima q̄dem vice humectationis effectū in stōcho vel intestinis percipiet. non tñ aliq̄ operationū naturalium manifeste ledet̄. ⁊ ideo iuste dicentur humida in scđo gradu. Si tamen humiditati frigiditas equaret̄ aut superaret vt in prunis p̄mis recentibus ⁊ acetosis vt in cucumere vel citrullo. tūc adiutorio frigiditatis attingeret gradum tertium. Hec enim a corpore temperato in prima dosi cōtentiuam stōchi vel intestinoꝝ offendunt in p̄ma vice. Medicus āt iccirco gradū eleuationis ad tertium attribuit hūiditati sicut frigiditati. q̄m per hoc in operando dirigit̄. nā cōperit ꝙ nō solū offensa p̄dicta ꝓhibet̄ ꝑ calidū dominans: ſʒ ēt per id qđ in sua cōplexione siccuꝫ est a dñio sicut medulla biscocti: cuꝫ qua si predicta sumantur p̄ma vice nō lubricabunt stōchum ⁊ itestina. Castanee ꝟo sicce si per se sumant̄ a corpore predicto in q̄ntitate vel pondere. ʒ. p̄ma vice notabiliter ꝯstipabūt ⁊ expulsiuaꝫ intestinoꝝ offendent. iō rōnabiliter dicit medicus ꝙ siccitas ꝑ se potest ad gradum tertium eleuari. Sed nūq̄ꝫ sine auxilio dñantis caliditatis: aut frigiditatis pōt effectum quarti gradus iprimere. ꝓpterea nunq̄ꝫ sine dñio illaꝝ qualitatuꝫ attribuit̄ ei. sed illis dominantib⁹ vtriq̄ꝫ. Unde piper ⁊ synapis que sunt pure acuta calida ⁊ sicca iudicant̄ in q̄rto gradu: q̄m effectus vlcerandi non soluꝫ pōt impediri per frigiduꝫ a dñio: sed etiā per humidū a dominio. sicut per pruna dulcia ⁊ recentia per que sil'r ipeditur effectus exasperationis ⁊ ꝯ̄ctionis in pontico ⁊ acido. ¶ Ex q̄b⁹ elucescit ꝙ aliquid potest vna qualitas cū auxilio alterius operari. qđ ꝑ se non posset. Pꝫ etiam ex predictis ꝙ ad certitudinem habendam de gradu complexionis consideranda est ipressio complexionati quā facit in corpore. ꝓut est sanabile. Nam illa quā facit in gustu falleret vt p̄mum iudicātē ⁊ maxime cū paucissima sint cōplexionata vni⁹ saporis tñ: ⁊ ꝭm hāc formam superius fuit dyudicata squināti cōplexio quo ad graduꝫ. ⁊ gñaliter in quocūq̄ꝫ complexionato reperiet̄ vna qualitatum fortius imutare corpus q̄ꝫ alia. semꝑ illi gradus altior ascriberet̄ vel ꝭm totū vel ꝭm aliquā metam ei⁹ ꝓut in aforismis de gradibus est tractatū. ¶ Eisdem etiaꝫ vijs q̄bus ꝑcipit̄ eleuatio qualitatum cōplexionaliū cognoscit̄ intensio ⁊ remissio virium scđarum. Cum enim ab illis dependeāt sequunt̄ intensionē ⁊ remissionē illoꝝ vt patuit supra. vnde sicut acutū puꝝ noscitur esse calidius amaro per gustū ⁊ imutationē corporis: eisdem modis cognoscitur eē magis aperitiuum eo ⁊ sic de alijs. ¶ Ex p̄dictis ergo iam pꝫ ꝙ p̄cipui modi quibus medicus acquirit notitiā de viribus complexionatoꝝ: ⁊ quantū ad pluralitatem ⁊ paucitatem ⁊ quantū ad fortitudinē ⁊ debilitatē sunt duo. quorum vnus ꝓcedit per ꝯsiderationē sapoꝝ in cōplexionatis. Ali⁹ ꝟo per ꝯsiderationeꝫ impressionū quas relinquit in corꝑe ꝓut existit sanabile. Quātū ꝟo hi duo modi sint necessarij medico ex duob⁹ pꝫ: quorum p̄mum est finis intentus. Nā finis imponit necessitatem his que sunt ad finem. sic ⁊ in ꝓposito medicus cogit̄ scire ⁊ obseruare modos q̄bus precipue cognoscunt̄ vires cōplexionatoꝝ tam fine remoto qui est recta applicatio ipsoꝝ ad corpus sanabile: q̄ꝫ etiā proximo qui est recta notitia viriuꝫ predictaꝝ in ordine ad finē prenoiatum. Si ergo medicus intendit vbiq̄ꝫ certificari de viribus cōplexionatoꝝ q̄ntuꝫ possibile est ⁊ suo ꝓposito finaliter sufficit. necesse est vt his duobus modis vtatur: ⁊ cā necessitatis existit. q: nullis alijs modis de tali q̄sito potest vbiq̄ꝫ certificari ꝭm vires facultatis humane: qđ sic declaratur: q: nihil humano labore vel ministerio scitur nisi vel

Pruna recētia dulcia.

Castanee sicce

Duo sunt modi p̄cipui q̄bus medicus acq̄rit notitiā de virib⁹ ꝯplonatoꝝ.

per alterius narrationē: qualis est scīa que acquirit̄ per doctrinā scriptā siue ꝓlatam vel ꝑ experientiā ꝓpriam. Nō enī scit̄ reuelatione facta per subās separatas excedit facultatem humanā ⁊ sub arte nō cadit: sed ꝯstat ꝙ nullius mortalis doctrina sufficit medicū vbiq̄ꝫ certificare de virib⁹ cōplexionatoꝝ. q̄propter ad habendū de ipsis certitudinem vbiq̄ꝫ necesse est vt ad ꝓpriaꝫ recurrat experientiā: sed illa nullis modis exercet̄ melius q̄ꝫ predictis. ergo pꝫ ꝓpositū. Qꝛ aūt nullus mortalis certificari possit de viribus cōplexionatoꝝ in oī loco pꝫ ex tribus. quoꝝ p̄mū est breuitas durationis in eo q̄ ꝓprio labore certitudinē inuestigat. Scđꝫ est complexionatoꝝ pluralitas innumerabilis quo ad nos. Tertiū est cōplexionatoꝝ variatio ꝭꝫ regionū diuersitatē. Quib⁹ ꝯcurrētib⁹ nō solū difficile: ſʒ etiā impossibile est vt aliq̄s perlustret oēm habitationem ⁊ tantam in q̄libet ꝯ̄hat morā: quantā requirit examen sufficiens oium cōplexionatoꝝ que in eadeꝫ habitatiōe reperiunt̄. Hec aūt tria impedimēta certitudinis agrēde Hippo. cōprehēdit in p̄ afor. sub vita breui ⁊ arte lōga. ⁊ ideo in expositione illius afor. iam diu cōicata plenius istud elucidat̄. Hic aūt sufficit tertiū hoꝝ elucidare. s. ꝙ cōplexionatū idem specie variatur q̄ntuꝫ ad vires p̄mas ⁊ scđas ꝭm diuersitatē climatum vel habitationū: in q̄bus crescit vel generat̄. hoc ꝟo moꝝ pꝫ ei q̄ recolit p̄cedentia documentoꝝ in q̄bus ostendit̄ ꝙ ꝯplexio vniuscuiusq̄ꝫ misti ꝑ quā saluatur in sua specie nō est indiuisibiliter vna. sed multā hꝫ latitudinē q̄ isra duos extremos terminos ꝯtinet̄. ⁊ intra quos decurrit oium idiuiduorum speciei diuersitas. ⁊ tanta q̄dē esse pōt latitudo ꝙ duo idiuidua eiusdē speciei poterūt diuersificari. nō solum ꝭm maiorem ⁊ minorē participationē vnius q̄litatis: sed si cōparent̄ ad tēperamentū in eadem specie ꝓculdubio reperient̄ oppositis q̄litatibus iformari. sicut cholericus ⁊ flegmaticus. lꝫ hec diuersitas manifestior sit in corpibus aialium. tñ ꝭm eandem rōnem reperit̄ in alijs mistis. Unde sic corpora hoium vel equoꝝ vnius regionis vel habitatiōis erūt calidiora vel sicciora corporib⁹ eorundē in alia regiōe vel erunt in vna regione humida ⁊ in alia sicca. vel in vna flegmatica ⁊ in alia cholerica. sic ⁊ in alijs vt pꝫ in vino ⁊ caulib⁹. nā vina que crescunt in isula Cypri multo sunt calidiora vinis crescētib⁹ in prouincia ceteris paribus existentibus. Si ꝟo crescētia in gallia comparent̄ istis quantū ad imutationē quā faciūt in corpore temperato: nō solum eis minus calida reperient̄ sed etiā frigida. Similis quoq̄ꝫ diuersitas in caulibus reperit̄ ꝭm regionū varietatē. ⁊ ideo đ cōplexione ipsoꝝ nō est idem apud oēs iudicium. sed aliq̄ dicūt eos frigidiores: aliq̄ minus frigidos. Aliq̄ ꝟo dicunt esse calidos absolute. nam q̄libet sapiēs medicus iudicat đ cōplexione reꝝ ꝭm circūstantias alicuius regionis vel habitationis determinate. ꝓinde Gal. in habitatiōe glauconis caulē posuit inter olera calida ⁊ acuta dicēs ꝙ patientibus cholericum morbū valde inimicant̄ olera calida ⁊ sicca vt caulis ⁊ nasturciuꝫ ⁊ porrus: Et sicut in aliq̄bus regionibus reperiunt̄ sicce cōplexiones vt in q̄bus constipant ⁊ arefaciunt corpora tēperata. sic ⁊ in alijs humide vt in q̄bus eadem laxant ⁊ in eis multiplicant reumatismos. ¶ Ex p̄dictis aūt iam patent duo. quoꝝ vnuꝫ est/ ꝙ sicut complexio misti potest variari ꝓpter diuersitateꝫ locoꝝ. ita ⁊ scđe virtutes. q̄m imutatis primis a quibus dependent scđe imutabuntur ⁊ ipse. Et iō caulis in vno loco est laxatiuus in alio restrictiuus ⁊ in vno aperitiuus ⁊ in alio ꝯstrictiuus ⁊ similiter in vino ⁊ sic de alijs. Ex hoc pꝫ ꝙ proprietates que dependent solum ex mirabilitate mistionis vel ex particulari orbis impressione mutari possunt locorum varietate manente specie. ⁊ hoc modo planta que in vno climate comestibilis erit homini/ trāsplantata in solum alterius climatis

Cōplonatū idē spē variat̄ ꝭm varietateꝫ hītationū.

Sic ꝯplo ni ſtivaria tur ex diū sitate locorū ita ⁊ v̓tutes ⁊c.

efficit eidē mortifera sic recitat. G. de illa plāta que in solo psaꝝ erat perniciosa: sed transplantata in egypto facta comestibilis non mutata proprietate que pendet a forma specifica: qm̄ illa reperitur in omni indiuiduo spēi nec manēte specie pōt mutari: lꝫ eius opatio possit debilior aut fortior eē in vno climate q̄ȝ in alio ꝑm ꝙ a primis ac secūdis v̄tutibus minus: aut magis iuuabit: queadmodū peonia in pellēdo epilepsiā suspēsione manifestius opabit in vna regiōe q̄ȝ in alia: vt i q̄rto climate q̄ȝ in q̄nto ⁊ sexto. ſꝫ manēte specie mutat̄ ꝑprietas idiuidualis. sicut .n. amigdale manēte specie fient in vno solo amare ⁊ in alio dulces. ita ꝙ ibi erunt valde apitiue: hic vo nequaq̄ȝ. Sic ⁊ cucurbite ⁊ cucūeres in vno solo sunt comestibiles ⁊ igrossatiui humoꝝ ac opilatiui meatuū. ⁊ in alio fiunt amarissimi. ⁊ non tm̄ subtiliātes humores ⁊ aperientes meatus. sed ēt valde soluentes. Sic̄ eni in quodaꝫ solo Alexandrie ⁊ Portugallie iuente sūt cucurbite alterari. ⁊ ꝑ talem modum corporib⁹ humanis maxime dispositis fiunt ꝑniciose. nō solum eniꝫ hoīes ꝑnecantur medicinis ꝯtrarijs a tota specie ipsoꝝ corpib⁹. sed etiā ꝯtrarijs ex violentia primaꝝ aut secundaꝝ virtutum. que ꝓprietas ex q̄busdā corporib⁹ est manifestior ꝑp dispōnem ipsoꝝ siue sit a regione impressa siue aliūde. ¶ Simili q̄ꝫ rōne manente specie pn̄t imutari varietate loci ꝑprietates idiuiduales ab orbe impresse. sicut eniꝫ ꝑprietas specifica ab orbe iprimitur: sic ⁊ indiuidualis postq̄ȝ excedit miscibilium facultatem. Ois enim virtus excedēs potētiam cōponentiū necesse est vt itroducatur ab altiori agente q̄ȝ sit virtus eoruꝫ. lꝫ enim forma de potētia materie educatur. tm̄ talis virtus non pōt ꝯsequi formam ex parte māe. q2 qꝺ in potētia materie. s. miscibilium non est dari nō pōt a materia misto. necesse est ergo ꝙ ab aliquo detur ꝑp dispositionem ꝑ formam itroductam. Et cum tot sint tales virtutes quot sunt species mistoꝝ: aut forte quot indiuiduoꝝ: opꝫ illud agens vel ifluens esse vl'e ⁊ etiam naturale. cū tales virtutes sint nāles vel in nāli ꝯnōne adepte. hꝫ vo agens vel influens celum existit. Lꝫ igitur ꝑprietas naturaliter adueniat generato ab impressione celesti. tamen id qꝺ disponit generatum ad susceptioneꝫ ipsius pōt esse tota latitudo mistionis vel complexionis que ꝯuenit speciei. ⁊ tūc ꝑprietas est virtus specifica. i. ꝯsequens speciem. ⁊ ideo conuenit oībus indiuiduis speciei: vel potest disponere generatum ad susceptioneꝫ ꝑprietatis aliquis particularis gradus mistionis: qui cadit sub latitudine speciei. ⁊ tunc ꝑprietas ab orbe impressa erit indiuidualis. hoc est q̄busdam indiuiduis tm̄ conueniens. sicut eni alicui indiuiduo speciei humane cōuenit ei esse cholericū: ⁊ proinde irascibile ⁊ vigilatiuum. Alijs vo ꝯuenit esse flegmaticum ⁊ ꝑinde mansuetum ⁊ somnolentum. sic per easdem complexiones disponi pn̄t vt ab orbe suscipiant aliquas indiuiduales ꝑprietates vel actiuas: vt in gemellis austrie quoꝝ q̄libet opposito latere aperiebat clausuras: vel passiuas vt ꝙ cholericus efficiatur ꝑpetuo maniacus. Alius vo perpetuo imemor. ꝑtes eniꝫ orbis que ꝯtinue oriuntur ꝯtinue rebus inferioribus iflunnt. ⁊ ꝑm dispositionem in eis inuentā etiam imprimunt. Et qꝺ accidit in indiuiduis speciei humane. sil'r accidit in indiuiduis aliaꝝ reꝝ. nam a temperato ꝙ earum speciei debetur poterunt ꝑm locoꝝ diuersitateꝫ in quibus nascuntur oppositis qualitatibus labi manēte specie. taliq̄ȝ lapsu disponi ad suscipiendum ab orbe indiuiduales ꝑprietates oppositas q̄bus in alijs agunt vel patiunt̄ ab alijs. ⁊ ab hac ratione ꝓuenit ꝙ saphyrus alicubi genita pellet antraces alicubi vo nequaq̄ȝ: ⁊ quod est mirabilius comperta est saphyrus alicubi: que pma applicatione ad oculum eandem rumpebat: cum tamen optima saphyrus saliat in oculum ⁊ hospitetur in eius sinu absq̄ȝ offensione ipsius: nec egredit̄ inde donec fuerit sordibus onerata. Constat igitur ꝙ illa saphyrus tm̄ fuerat ab optima dispositiōe lapsa ꝙ acquisiuit ꝑprietatē contrariam aliquib⁹ oculis. s. dispositis ad recipiendum rupture impressionem: sicut aliqua cerasa fiunt alicubi laxatiua quibusdam hominibus tm̄. Semper enim actus actiuorum sunt in patiente disposito. Sicut igitur res vnius speciei potest in solo vnius habitatiōis dispositionem ad aliq̄ȝ proprietateꝫ acquirere. sic in alia ad oppositam. Et ideo pꝫ ꝙ varietate locoꝝ variari possunt indiuiduales proprietates in rebus specie permanente. ¶ Secunduꝫ vo qꝺ ex ꝑdictis etiam elucescit est hoc. s. ꝙ complexionatum idē specie potest quātum ad qualitatem complexionaleꝫ in diuersis gradibus collocari: vt supra dicebatur de vino ⁊ caule. Cuius varietatis ꝯstat duplicem eē causam vt ex predictis elicitur quaruꝫ vna prouenit ex subiecto complexionis. nā vt fuit expressum: vnūquodq̄ȝ complexionatuꝫ habere potest indiuidua informata differenti cōplexione vel quo ad gradum vel quo ad qualitatem ꝑm differentiaꝫ locoꝝ sue productionis. Alia vo causa prouenit ab obiecto cōplexionis. s. sanabili corpore respectu cui⁹ mensuratur complexio rei approximantis ad ipsum ꝑm diuersos terminos alterationis quos imprimit sensibiliter in eodeꝫ. Unde quia corpora vnius habitationis recipient propter dispositionē suam intensius impressionem alicuius calefacientis q̄ȝ corpora regiōis alterius. ideo iudicabitur esse calidius in vna regione q̄ȝ in alia. Probat eniꝫ experientia ꝙ si vna dosis puri ꝫinꝫi. exhibeatur gallico vel germano ⁊ ethiopi. si ethiopem inflāmauerit prima vice. tamen vix nona vel decima sensibiliter calefaciet stōchum aliorum. ⁊ non tm̄ in indiuiduis distantium regionum hec varietas reperitur. sed etiā in corporibus habitationis eiusdem. Jam enim in nostris habitationibus visa est mulier que quotidie puri ꝫinꝫibeꝫ. comedens nequicq̄ȝ plus solito calescebat vel in aliqua parte offendebatur. ⁊ tamen in eadem habitatione si mulier cholerica sumpsisset inde quartam partem. ꝫ. sine freno alicuius cibi vel medicine: proculdubio estuasset eadē die violento ardore.

¶ Sed ex his prebet̄ occasio rōnabiliter dubitandi. cur ad vnum gradum potius q̄ȝ ad alios determinet̄ a sapiētibus in qualibet regione cōplexio medicine: cū in eadē possit ꝑꝫ indiuiduoꝝ diuersitatem effectus iprimere graduū diuersoꝝ. vel cur a sapientibus quoꝝ experientiā diuersa climata susceperunt. complexio alicui⁹ medicine determinat̄ ad vnuꝫ gradū sicut piper ⁊ synapis ad quartū ⁊ sic de silib⁹. Ex hoc q̄dem elegātissima hec est causa. s. q2 corpora respectu quoꝝ dantur absoluta iudicia de complexione medicinarum semp ab eis recipiunt ipressionem sub ratione gradus determinati si approximent̄ eisdem in debita q̄ꝫtitate. non eni medicina iudicat̄ a sapiētibus talis vel talis respectu cuiuscūq̄ȝ corporis. q2 cum intentio sit ipsoꝝ tradere artem seu regulam directiuam in iudicando de conuenientia vel disconuenientia medicine ad quodcūq̄ȝ corpus sanabile: necesse fuit vt de medicine potētia iudicarēt respectu illius corporis cuius ꝯsideratio potest ad cognoscendā cōuenientiam vel disconuenientiā in omnibus alijs corporibus regulare quale est corpus temperatū siue sit eucratuꝫ absolute. s. in tota specie hominis siue ꝑm quid. s. respectu idiuiduoꝝ alicuius regiōis. ¶ Ab hoc igr̄ corpore tm̄modo potest sumi iudicium complexionis medicinaꝝ vel qōcunq̄ȝ documentum artis vniuersaliter directiuum ad cognoscēdas naturas oīum alioꝝ propter tria. quorum pm̄uꝫ est: q2 hoc corpus respectu aliorum semper est vnius ratiōis. corpora vo distemperata: q2 pluribus modis ⁊ quasi incōprehensibilibus possunt a temperamento recedere. nō sūt vnius rationis. ⁊ ideo non potest ab eis accipi regula directiua ad oia.

Uirtus ēt siue ꝑprietas indiuidual' mutari pōt ex varietate loci.

Proprietates specifice ⁊ idiuiduales a celo procedunt.

Idē cōplexionatuꝫ pōt sub diuersis gdib⁹ collocari ꝑm diuersitates locoꝝ.

Propter qꝺ cōplexio medicine q̄lꝫ regiōe magis determinet̄ ad vnū gradū q̄ȝ ad alios.

ad oia alia. discurrere vo p singula est ipole z iartificiale: qm sic ferc tot essent gradus medicinarũ: quot eẽnt corpora distemperata. Secundũ est qz oia corpora lapsa referũtur ad temperatũ sicut ab eo distãtia plus vel minus. Ita q sue disteperantie nomen z rõnem accipiũt per cõparationẽ ad tẽperamentũ: z ideo sicut a signo vno z cõi oibus distantijs regulant̃ iactus a sagittantib⁹: ita medicus considerationes oium sanabiliũ regulat ituẽdo ad tẽperamẽtum siue ad mensurandũ distãtias lapsorũ siue ad mensurã de virtutib⁹ illis applicandarũ. Tertiũ est: qz tẽperatũ in vnaquaqz regione semp est notabilius. tum quia oium aliorũ distẽperantijs aut lapsib⁹ caret tam in habitudine z qualitate corporis q̃ in actionib⁹ z exeuntib⁹ a corpe: tum qz rarius pp illud q̃ distẽperata. pauciora eniz sunt in q̃libet regione corpora tẽperata respectu lapsorũ: qm tẽperamentũ stat semp sub vna ratione. Lapsus aũt sub pluribus z diuersis. z ideo facili⁹ est in qualibet regione cognoscere oia corpora tẽperata. q̃ oia distẽperata: cuz sint paucissima z excellẽtissima respectu aliorũ. nõ est enim difficile cognoscere in qualibet regione: qz suo regimine nõ solũ sapiẽtibus: sed etiam vulgo se manifestãt: cũ in omnibus exercẽdis cõparatione aliorũ ostẽdant se moderatos. z iõ quia pauci sunt z excellẽtia regiminis p̃signati laudib⁹ a multitudine vicinorũ diuulgant̃. exinde constat q citius experiẽtia directiua p̃ficitur in paucis: videlicet modestis z disciplinabilib⁹ q̃ in turba indisciplinabili plurimorũ. Quoniã igit̃ medicina tali corpori applicata sub quãtitate sufficienti ad ipressionẽ manifestandã qualis est quãtitas p̃me dosis semp inuenta est ipm imutare sub determinato gradu. Propterea sua complexio fuit ab illo gradu absolute locata p cuius iudicij cõsideratione sapiẽti facillime est inuenire ẽm quẽ gradũ possit imutare corpora lapsa cognita distãtia lapsus a tẽperamẽto: qd est eque facile sicut ex doctrina de signis corpoꝝ lapsoꝝ infra patebit.

Quare medicinas in diuersis regionibus inuentas locant sub vno gradu.

¶ Qz autem aliquas medicinas cõcorditer sapiẽtes locãt sub vno gradu. q̃uis in diuersis regionib⁹ exercuerint suã experientiã. proculdubio tenenduz est q si cõplexionata determinent̃ ab eis ad gradus inferiores cõcorditer vt ad primũ z 2^m: regiones fuerũt simillime. Si vo ad gradus superiores. z maxime ad quartũ. ratio est: qz cõperierũt q medicine h⁹ nõ soluz in corpibus tẽperatis: sed ẽt in alijs exterius applicate p se debito mõ z mora sufficienti semp ipmunt determinati gradus effectum: qd maxime habet locũ in medicinis cõplexiõatis in quarto gradu: qz pter excellentiã sue virtutis nõ possunt ita vinci de facili ab opposita cõplexione corporis lapsi sicut medicine inferioris gradus. Et si in p̃ma dosi vni⁹ regionis vinceret̃ in alia regione opposite qualitatis interi⁹ sumpta pter fortitudinẽ interiorũ alterantiũ: humorum. s. z membrorũ: tñ exterius applicate semp manifestabũt quarti gradus effectũ. z ideo in oi regione sapiẽtes docẽt ruptoriũ facere de synapi: aut pipe: aut calce viua: vel flãmula: z silib⁹. quoniã vbiqz cutẽ vlcerant z vesicant. quapropter ab oibus concorditer dicũtur eẽ calida z sicca in quarto gradu. z sic de alijs. z rarissime discrepare inueniunt̃ nisi in medicinis cõplexionatis in gradibus inferiorib⁹. z maxime in p̃mo z 2º. qm in illis pp debilitatẽ q̃litatis nõ solũ itra: sz ẽt extra facillime pñt vinci a corporibus lapsis in opposita qualitate.

¶ Declaratũ est igit̃ vsqz nũc in fine intento quantũ sit medico necessariũ vti p̃dictis duob⁹ modis ad inuestigandũ notitiã primarũ z scdarum virtutũ in medicinis. Secũda vo ratio declarat̃ per cõpositionẽ ipsorũ modorũ adinuicẽ. lz enim ꝯueniant in faciendo notitiã de p̃dictis. tamen differũt in duobus: quorũ primũ est instrumẽtũ quo exercetur. Nam modũ inuestigãdi notitiã p̃dictam per gustuz potest exercere medicus pprio corpore: qz proprio gustu. Sed aliũ exercet in alio: qz lz medicus in seipso corpus tẽperatum haberet: non tñ ignotis z dubijs alterationib⁹ dz suũ corpus exponere ne labat̃: qm publice vtilitatis est instrumentũ. plus enim cõmunitati obsequit̃ sapiẽs medicus q̃ mediocres z minores in populo. Scdm vo in quo differũt est qualitas notitie quã exhibet de p̃dictis. etenim notitia p̃fecta per gustũ est quasi pbabilis: qz facit opinionẽ quandã in qua plene nõ quiescit animus cuz formidet contrariũ: sed notitia facta per aliũ modũ est quasi demõstratiua pter certitudinẽ possibilẽ quã habet in tali materia. Cũ igitur sit medico necessariũ quãdoqz prompte cognoscere. saltẽ in generali z pbabiliter naturã cõplexionati ppositi vt cũ habitatoribus regionis quã ingreditur est in vsu cõmuni. Interrogatus enim conuenit vt dubitationibus lapsorũ circa vsum ipsi⁹ aliquam p̃beat directionẽ. qd nequid prõpte facere nisi recurrẽdo ad gustũ supposito q ignotũ fuerit ei complexionatũ qd p̃sentatur neqz dz esse contentus gustu aliorũ postq̃ res est in vsu cõmunis. quãdoqz vo necessariũ est medico certificari de re pposita. vt qñ non est cõiter vsitata. vel via cibi. vel via saporis aut cõdimenti. nec vrget necessitas applicandi eam. z ideo conuenit vt eius effect⁹ experiant̃ in sanabili corpore ẽm regulas z cautelas exp̃ssas in expositione primi afforismorũ Hippo. doctissimi. ibi eni data est doctrina expiẽdi medicinas ignotas in hũanis corpib⁹. Tãta igit̃ ad hñdũ notitiam de viribus complexionatoꝝ potentialr̃ introduxisse sufficiat per gratiam Jesu christi.

¶ De somno z vigilia. Cap. LXXXIII.

Somnus z vigilia tñ corpus immutãt z spãliter cerebrũ. ex cuius dispositione pxime vel immediate causant̃. Est enim somnus quies cognitiuarũ virium maxime sensitiuarũ z oium voluntarie motiuarũ pter diminutionẽ spirituũ in cerebro. z defectũ emanationis ipsorũ ad organa sensus z motus. Uigilia vo est exercitiũ viriũ p̃dictarum pter cãm contrariã. ¶ Immutãt autez corpus per se z per accidẽs. Somnus eniz ẽz medicũ per se calefacit profunda corporis velut viscera z loca p̃me ac scdẽ digestionis. superficiem aũt corporis z extrema infrigidat. Nam calor naturalis z spũs coadunant̃ ex regimine nãe circa partes p̃dictas pp digestionẽ cibi. z ideo etiã tunc in cerebro valde diminuitur eorũ presentia. pter qd dormientib⁹ z maxime in frigido aere plura operimẽta sunt necessaria q̃ si vigilarent: ppterea sub diuo dormiẽtes celeriter icurrũt capitis reumatismos z morbos q ad eos sequunt̃ vt sunt pleuresis z peripleumonia z squinãtia zc. Humectat enim mẽbra p̃cipue interiora cõdensatis vaporib⁹ resolutis a nutriente: deinde reflexis ad membra. Proinde si plixus intãtũ fuerit vt moderatã transgrediat̃ mensurã: multiplicat reumatismos z egritudines humorales. vt apoplexiã: litargiam: mollicieẽ neruorũ. torporẽ z similia. maxime retentis superfluitatib⁹ humidis vrine meatuũ z similiũ: que opz expleto moderato somno expelli a corpore. Effectus aũt calefactionis z humectationis interiorũ est inequalis pter diuersaz formã decũbentis. Naz eorũ viscera maxime calefiunt. z ampli⁹ epar: qui supra latus epatis dormiũt. silr̃ eis manifesti⁹ accidit litargia z nocumentũ memorie ac neruorũ qui supra dorsuz z occiput dormiũt resupini: cũ coartate humiditates directius illuc fluant: z silr̃ accidit ceteris mẽbris in alijs decũbendi figuris. ¶ Uigilia vo contrariũ operat̃. nam pfunda infrigidat z exiccat mouendo cunctas exalationes ad superficiez. pinde calefacit eã: nec tñ humectat exalato vapore. ¶ Per accidens autẽ z inte-

riora ꝛ exteriora possunt pluribꝰ modis ꝛ aliter q̃ꝫ dictum sit inmutare. Somnus aũt maxime ꝓlixus in corpibꝰ: quorũ viscera multo abundãt flegmate p̃cipue vitreo vel acido interiora infrigidat dissoluto flegmate ad mẽbra debilia fluẽte. ꝛ iterũ et̃ suffocato calore naturali ꝑpter supfluitatũ coarctationẽ. q̃re interdũ cãt paralysĩ ꝛ torturã nauseã ꝛ abominationeꝫ ꝛ infrigidationẽ stomachi ꝛ similia. Si ꝟo cholericus humor abundet ibi multiplicato fumo cholerico dolor causabit̃ capitis. ꝛ vultus calor ad specieꝫ cholere declinabit. talis autem immoderata vigilia calefacit interius feruore cholerico.

¶ De inanitione ꝛ repletione. Cap. XXXIIII.

Inanitio ꝛ repletio ꝛ in toto ꝛ in p̃te imutant corpus. Est aũt inanitio ꝟm medicũ euacuatio cuiuslibet expellibilis rei a corpe. Repletio ꝟo est retẽtio in corpore. Expellibiliũ aũt ꝛ retentibiliũ quedã sunt vl'ia. quedã ꝟo particularia. Uniuersalia ꝟo sunt quecũq̃ꝫ oibus mẽbris corporis: cõia sunt sicut sanguis ꝛ aquositas eius ꝛ oẽs humores cõmisti cũ eo. Particularia ꝟo sunt que tñ aliq̃bus mẽbris cõueniunt sicut mucus naribus ꝛ palato. saliua ori: screatus pectori: feces ciborũ intestinis: vrina renibꝰ ꝛ vesice: cola cysti fellis. ꝛ mel'ia spleni: ꝛ sperma testiculis: lac mamillis: ꝛ hemorroyde ano: ꝛ mẽstrua matrici. que igit̃ vniuersalia sunt manifeste imutant totuꝫ corpus. que ꝟo particularia p̃ncipaliter imutant membra: q̃bus cõueniunt ꝛ s̃cdario colligata. ¶ Immutant autẽ inanitio ꝛ repletio quãtitate ꝛ tẽpore ꝛ modo. Nã si aliq̃d expellat̃ a corpore q̃ñ ꝛ quãtum nã mẽbri vel totiꝰ corporis indiget ꝛ ꝑ regiões cõuenientes. corpus quidem alleuiat ꝛ virtutes membrorum grauantis oneris deposita sarcina confortat ad actiones perfectius ꝛ liberius exercẽdas. Sil'r si retineantur q̃ñ ꝛ quantũ ꝛ qual'r et̃ nã indiget. certũ est id prodesse ad robur corporis ꝛ ad actiones ꝑficiendas. Or si q̃ñ corpus nõ indiget aut plus q̃ꝫ idigeat vel al'r: vt si stercus ꝑ os expellatur id fiat certũ est q̃ mẽbra leduñt ꝛ eorũ virtutes debilitant̃: maxime cũ ois inanitio fiat cũ resolutione spirituũ. Sil'r aũt q̃ñ p̃ter indigentiã aliq̃d retinetur membra grauant̃ ꝛ actiones ipediunt̃. Nociuus aũt effectus inanitionis ꝛ repletiõis in morboꝝ accñtibus patefiet in sp̃ali.

¶ De accidentibus animi. Cap. LXXV.

Animi accidentia pro tãto passiones cordis oẽs dicunt̃. q̃m cor in eis p̃mo ꝛ p̃ncipaliter patitur. Nominant̃ aũt passiones mentis nõ formaliter sed potiꝰ effectiue. Nã mens que ꝟm medicos est ratio interior cognitiua nõ est subm passionis illius. neq̃ꝫ cerebrũ in quo viget p̃dicta cognitio: s̃ꝫ ipsa cognitiua qua mens ꝑ existimationẽ iudicat aliq̃d vtile vel nociuũ causat vel efficit passionẽ in corde: ꝑpter quã mẽbra cetera corpis imutant̃. ꝓinde etiã ꝓprie dicunt̃ accñtia animi: cũ animus vtrãq̃ꝫ vim cõprehendit. s. cognitiuã interiorẽ atq̃ꝫ motiuã: naꝫ ꝛ aliq̃s in animo dicit̃ meditari. ꝛ ex animo agere. Sunt igit̃ accidẽtia mẽtis ꝛ cordis: s̃ꝫ mẽtis quidẽ velut cause p̃mo efficiẽtis a parte itra. cordis aũt vt subiecti p̃mo ꝛ p̃ncipaliter patiẽtis. ¶ Perfecta ꝟo cõsideratio passionũ cordis vel accidentiũ animi consistit in quatuor. Primo. s. vt sciat̃ quot sunt in numero vel ꝟm genus vel ꝟꝫ sp̃eꝫ vel vtroq̃ꝫ modo. Scõo quid vtrũq̃ꝫ sit. Tertio quas habeat causas. Quarto quos effectꝰ iprimat corpori. ¶ De p̃mo mõ credere d̃ꝫ medicus naturali q̃ p̃me passiões cordis: ad quas oẽs alie reducunt̃ due sunt. s. delectatio ꝛ dolor. cetera. n. accidẽtia vel tñ ad delectationẽ pertinẽt vt gaudiũ: audacia: ꝛ sp̃es. vel ad dolorẽ vt tristitia: timor: ꝛ desperatio. Delectatio ꝟo ꝛ dolor nõ sumunt̃ hic ꝟm q̃ cõueniunt apprehensioni exterioris cognitiue sed interioris. Naꝫ delectatio cõe nomẽ est. ꝛ ad app̃hẽsionẽ boni factã per sensus exteriores. ꝛ etiã per vires interiores. Dolor ꝟo sil'r est nomen cõmune ad apprehensionẽ mali factã tam exterioribꝰ sensibꝰ q̃ꝫ interioribꝰ viribꝰ: sed delectationẽ causatã ab iteriori app̃hensione boni cõmunis vsus vocat letitiã siue gaudium. Dolorem ꝟo causatum ab interiori apprehensione mali tristitiã. ¶ Multiplicatio ꝟo ꝛ tota diuersitas accidentium animi pendet ex tribus rebus. Primo. s. ex potentijs: quaruꝫ operationes existunt. ꝛ per respectũ ad quas differũt genere ꝟm quã cõsideratiõẽ aliqua dicunt̃ cõuenire cõcupiscibili. s. amor ꝛ odiuꝫ ꝛ desideriũ ꝛ fuga vel horror ꝛ gaudiũ ꝛ tristitia. quedã ꝟo irascitiue. s. sp̃es: timor: audacia: ira. Scõo ꝟo ex obiectis ꝓprijs per respectũ ad quẽ recipiũt specificam differentiã. Tertio ex effectibꝰ quoꝝ duo sunt modi. Naꝫ quidã sunt effectꝰ solũ pertinẽtes ad mores sicut clamare ꝛ tacere ꝛ exultare ꝛ inuadere ꝛ similia. Nullo autẽ p̃dictoꝝ modoꝝ cõsiderat medicus diuersitatẽ istoꝝ accidentiũ: sed quantũ ad potẽtias spectat cõuenit ad naturaleꝫ. ceteris aũt modis ad moralẽ speculatorẽ: cuius est mores cõponere ꝛ animũ ordinare ad operationẽ boni ciuilis ꝛ humane felicitatis. Alij ꝟo effectꝰ eoꝝ ꝑtinẽt ad physicas alterationes corporis: sicut calescere aut infrigidari aut exiccari aut tremere aut syncopizare vel fluxũ pati ꝛc̃. Diuersitas aũt surgẽs inter p̃dicta accidẽtia ex p̃te talium accidentiuꝫ attendit̃ solum in medico qui nõ cõsiderat ea nisi ꝓut sunt cause imutantes physice sanabile corpus inquantũ tale. Ab hac aũt cõsideratione cõuenit moralẽ al'r distinguere ꝛ multiplicare sp̃es p̃dictorũ: ꝛ al'r medicũ. nã medicus solũ illas dicit eẽ sp̃es distinctas accidẽtiũ: q̃bus manifesto corpus sensu sanabile diuersimode alterat̃. ceteras ꝟo quarũ effectus tales nõ sunt manifeste diuersi sub vna specie cõprehendit vel reducit ad alias. ꝓinde nõ numerat inter ea desideriũ ꝛ fugã. ꝛ audaciã ꝛ spem ꝛ desperationẽ ꝛ amorẽ ꝛ odiuꝫ aut rancorẽ: qui nihil aliud est q̃ꝫ odiũ inueteratũ. Unde etiã nomen trahit. Naꝫ rancidum cor interp̃tatur. i. antiqua mel'ia deprauatuꝫ. hec enim oia accidẽtia nõ imutant corpus nisi mediãte ira vel gaudio vel tristitia: sicut de pluribꝰ pꝫ patiẽtibus amorẽ heroicũ. ¶ Sunt aũt accñtia quibꝰ manifeste sanabile corpꝰ diuersimode alterat̃ gaudiũ ꝛ tristitia: timor ꝛ ira. verecundia ꝛ angustia. Q̃uis aũt quidã nõ cõnumerauerint tristitiã ceteris. s. nõ tñ credendũ est q̃ omiserint. Ideo q̃a crederent nõ esse de illis q̃ physice corpus imutãt. q̃d ex duobus pꝫ. Primo. s. ex rõne sufficiẽtie quã assignãt que est motꝰ cordis qui est versus pectus tñ: aut versus dorsuꝫ tñ: aut versus vtrũq̃ꝫ. ꝛ versus alterũ paulatiꝫ aut subito. Constat aũt q̃ in tristitia cor mouetur aliquo istoꝝ modoꝝ. Scõo q̃ñ in executione de ipsa faciũt mentionẽ. sed ideo in numeratione subticuerũt: q̃ꝛ cũ sit passio gaudio contraria ꝑ oppositũ potest intelligi. Solicitudo ꝟo siue anxietas que quidem est imoderata solicitudo nõ cõnumerat̃ hisꝫ: tuꝫ quia nõ est passio cordis. sed quedã ꝓuidentia. tuꝫ q̃a non imutat corpus ex se: sed ex parte vigilãtie quã inducit ex vehemẽtia meditationis circa directionẽ agendoꝝ vel ex parte timoris ꝛ diffidẽtie: a quibus oritur. Quid aũt vnũq̃dq̃ꝫ sit ratione diffinitiua non est medici: sed moralis considerare: cum formaliter sint q̃dã motus appetitiui vel passiones siue operationes appetitiue potentie.

¶ Circa tertiuꝫ ꝟo d̃ꝫ credere medicus q̃ due sũt i genere cause p̃dictorum accidentiuꝫ. s. intrinsecã ꝛ extrinseca. Extrinseca q̃dem est obiectũ boni vel mali: l̃ꝫ enim in aliqua passione animi vt in ira ꝛ spe obiectuꝫ habeat special'r rationem

Passiões cordis p̃ sũt due.

Multiplicatio ꝛ diuersitas accñtiũ animi ex tribꝰ p̃det.

Q̃uõ medicus cõsideret accidẽtia animi.

Rancor ẽ odiũ inueteratum.

Que accñtia corpus sanabile alterant.

Que sunt cãe accñtiũ animi.

tionem ardui.tamē generaliter obiecta oīum habēt ratio/
nē boni vel mali/siue nociui ꝛ iuuatiui/placētis aut displi
centis:quod exteriorib⁹ occurrit sensibus.Frequētius aūt
ex visis ꝛ auditis mouetur animus qm̄ plura placētia vel
displicentia ꝑcipiunt̄ his duob⁹ sensib⁹ ꝙ̄ ceteris.Et hinc
orit̄ in medicina necessitas ꝯsiderationis diuersitatis que
reperit̄ in cantibus aut sonis auditis ꝛ ludis ꝓspectis atq̃
tripudijs.naz sonoꝝ diuersitas sicut ꝛ saporꝫ diuersitati
rn̄det cōplexionū.Unde melodia que ẜm diuersos sonos
format̄ diuersis auditorib⁹ reddit̄ placens.Non eniz idē
sonus est gratus cholerico vel flegmatico.quāobrē sonus
qui ꝓportionat̄ auditori sic medet̄ animo eius:quēadmo
dū medicina corpi ꝓportionata medet̄ ei.naz ea cui⁹ sapor
est stomacho gratiosior.efficacius per se iuuat ipsuz.Silr
q̄z ludoꝝ ꝛ tripudioꝝ varietas diuersimode mouet aīum
ītuētis ẜm diuersaz ei⁹ dispōnē in corpe vel in mēte.Naz
mores ꝛ disciplina disponunt menti.¶Intrinseca vo cā
est duplex.quarū vna habꝫ rōnem efficiētis.s.omne cōcē/
ptū vel imaginatū sub rōne nociui vel iuuatiui.placentis
vel displicētis.quicq̄d enim mente cōcipit̄ sub his ratio/
nibus.Ita.s.q͂ tale putet̄ esse:ꝙ̄uis in re sit aliter:nihilomī
nus mouet animū:ꝛ aliquo modo sanabile corpus imutat.
Tantaz enim vim hꝫ mouendi corpus ꝯiunctuz forma i/
pressa imaginationi quā estimatio iudicat eē rei vtilis vel
nociue:placētis aut displicētis:q͂ nō solum in vigilijs mō/
uet ac vehemēter imutat:sed et̄ frequēter in somnis.In vi
gilijs quidē pꝫ tam in alienatis corpibus ꝙ̄ in corporibus
sane mentis.in alienatis enim sepius experimur q͂ patiū/
tur irrōnabiles erubescētias ꝛ timores ꝛ audacias atq̃ tri
stitias.Naz melancholicus qui existimabat se dentē habe
re ꝑminentē exterius vt dens apri quotiescūq̃ videbat se
ab alijs intueri ꝛ intuētes eū adinuicē colloqui existimās
de mōstruositate sui dentis eos habere sermonē erubesce/
bat ꝛ rubore ꝑfundebat̄.Qui vo existimabat se pedes ha
bere vitreos nullatenus audebat ꝑ vias calculosas ꝛ lapi/
dosas deambulare.sed semꝑ timebat hō calles.Ecōtra vo
qui existimabat se habere ferreos pedes.nā audebat cur/
rere supra rupes ꝛ saltare et̄ supra lapides.Qui vo existi/
mabat matrē suaz obijsse ꝑpter partū ipsi⁹ frequenter ge/
mens ꝛ tristis lachrymabat̄:ꝛ infinita similia causat falsā
estimatio.Qui vo sane mētis existūt ꝑpter estimationez
silia patiunt̄.Nā q̄ securus icedit aut forte currit supra la
tera trabe in solo posita.si supra eandē in alto sitam inces/
serit accidit vt timore ꝯcussus tremēdo deficiat ab incessu
quia casum imaginat̄ ꝛ oino existimat sibi supuenire.In
somnis aūt pꝫ hoc in his qui exercēt in eis opera vigilan
tiū ꝛ multi cōperti sunt lachrymari fortiter ꝛ ridere ꝑpter
imaginata ꝛ estimata in somnis.ꝛ quidā iam tanto timo/
re fuit pressus in somno q͂ dum somniaret intantum al/
teratum est corpus vt eius pili canescerent. ¶Alia vo
causa intrinseca rōnem habet disponentiū ad generationē
taliū accidentiū:ꝛ est duplex.quarū vna est dispositio in/
strōꝝ aie vel nature.scda vo est ip̄m accidēs animi.Qd̄
est quedā operatio spiritualis virtutis ẜꝫ medicū vt supra
tactū est in cōsideratione virtutū.¶Dispositio vo instru
mentoꝝ anime vel nature in trib⁹ tm̄ rebus naturalib⁹ in
uenitur.s.in mēbris ꝛ spiritib⁹ ꝛ in sāguine.Dispositio aūt
mēbroꝝ ꝑparans ad generationē accidentiū animi ꝑnci/
paliter est cōplexio.Diuersitas q̄dem cōplexionuz maxi/
me cordis iclinat ad diuersa accidētia animi sicut i signis
cōplexionū docet̄.Eteniz cū membra sint instrumēta ani
me siue virtutis illa cū eis ꝓmptius operatur ad que ipsa
mēbra ex sua dispōne sunt prona:qua rōne Plato auctori
zauit aiam sequi cōplexionē corporis.q̄a vo spūs est ani/
me vel virtutis eius quodā modo instrumētū ꝛ diuersitas
instrumēti diuersificat actiones.Ideo sicut diuersa mem/
broꝝ cōplexio causa est diuersoꝝ accidentiū animi:sic ꝛ
diuersa spūum dispositio.Quēadmodū eniz carpentarius
nō idē opus exercet instrumēto quadrato ꝛ triāgulari vt
acuto ꝛ hebeti.sic nec aīa siue virtus eiusdē idez accidens
operat̄ spiritu caliginoso ꝛ claro aut grosso aut subtili ꝛc.
ideo vere dictū est quodā modo q͂ ꝑprie instrumentū aie
nō est nisi organū cui ꝛ ipsa imediate ꝯiungit̄ sicut forma
organici corpis ꝛ potētia ipsius vt motor imediatus.Uñ
imediatū instrumētū eius est mēbrū.cetera vo que mem/
bro seruiūt instrumēta sunt mediata.spūs eniz est disposi/
tiuus membroꝝ ẜm rōnem lucidi vel tpate calidi ꝛc.Uñ
taz cōplonatus spūs qui ꝛ radicalis a q̄busdā medicis ap/
pellatur ꝙ̄ etiā fluens hn̄t rōnē potius disponētis instru/
mētū ꝙ̄ istrumēti:cōplonatus tn̄ q̄r de suba mēbri est:po
test instr̄m verius vocari.fluens aūt si dicat̄ instrumētum
q̄a corpus est ꝑ qd̄ aia suas pficit opationes in corpe con/
stat q͂ sepatū est ab ea nō ꝯiunctū saltē imediate.¶Rur
sus taz mēbra ꝙ̄ spūs recipiūt dispositionē a sanguinis di
uersitate velut a cōi mā.ꝑpterea sanguinis dispō cā que/
dā est ꝑparans ad gn̄atione ꝑdictoꝝ:quā nō modicū attē/
dere dꝫ medicus in ꝑposita mā cū ꝑ sanguis correctionez
efficacissime subueniat̄ necessitati sanabilis corpis in tali/
bus accidētibus maxime cuz ad correctionē sanguinis se/
quatur ꝑ maiori pte correctio nō solū spūuz sed mēbroꝝ.
Opꝫ igit̄ eum scire q͂ sanguis subtilis ꝛ clarus in suba:tē/
peratus vo in q̄litatib⁹ cū spūs generet splēdidos atq̃ tē/
peratissimos.disponit ad gaudiū maius aut minus ẜꝫ ma
iorē aut minorē talis sanguinis qualitatē.subtilis aūt ꝛ cla
rus a dominio calidus q̄lis est sanguis corpoꝝ:in q̄b⁹ co.
ru.dn̄atur:cuz sit velocis inflāmationis ꝛ motus disponit
ad velocissimā irā modicūq̃ durabilem:cuz oē tenue vel
subtile celeriter resoluat̄.Si vo subtilis ꝛ clar⁹ fuerit atq̃
frigidus:qualis est sanguis corpoꝝ:in q̄bus aquositas na/
lis flegmatis dominat̄ cū spūs ex eo gn̄atus sit modicus
frigiditate ꝓhibente gn̄ationē ipsius:ꝛ grauis ac parū in/
flāmabilis propter frigiditatē ꝛ hu.ineptus est calefacere
cor ad exteriora moueri.Unde nō ad irā ꝛ gaudiū inclina
re pōt:sed tm̄ ad timorē ꝛ pusillanimitatē que a q̄busdam
vocat̄ cordis debilitas.Sanguis aūt grossus ꝛ calidus si
fuerit niger aut tenebrosus ꝛ inequalis grossitiei:quē cōi/
ter turbidū appellamus qualis est sanguis corpoꝝ:in q̄b⁹
cholera appropinquās fini adustionis dominat̄:disponit
ad tristitiā ꝑpter tenebrositatē spirituū.ꝛ ad ipsam ꝑpter
caliditatē ipsoꝝ.insup ad ꝑtinaciaz vel ad fixā iraz ꝑpter
eorū spissitudinē siue grossitiē qua tarde nimis forma de/
letur eis ipressa:necnō ꝛ ipsa tarde resoluit̄ a corpore.Si
vo grossus ꝛ calidus nō tn̄ turbidus fuerit qualis reperit̄
in corpibus habentib⁹ cor tēperatū ꝛ epar notabiliter cali
dū atq̃ siccū.sed longe amplius siccū ꝛ vtentib⁹ dieta me/
diocri:vel in corpibus tēperatis quoꝝ sanguis forti exerci
tio calefact⁹ ꝛ inspissat⁹ nondū cepit aduri ꝛ denigrari nō
ad tristitiā disponit.sꝫ ad ꝯstantē audaciā:quā q̄dā vocāt
fortitudinē cordis ꝛ ad mediocrē irā:cū eaz letitia frāgat:
cui sunt magis ꝑni ꝙ̄ ad tristitiā.q͂ si ex vehemētissimis
causis ira fortis excitet̄ in eis tarde sedatur ꝑpter spissitu
dinem vel grossitiē ꝑdictoꝝ.Sanguis aūt grossus ꝛ frigi/
dus non tn̄ turbidus qualis est in corpibus habentib⁹ cor
tēperatū ꝛ epar sicci⁹ ꝛ frigidius tēperato.sed magis siccū
ꝙ̄ frigidū:ꝛ vtentib⁹ dieta generatiua de se mediocris san
guinis in oibus accidentib⁹ animi mediocrem reddit ho/
minē vt non magis pronus sit ad hoc ꝙ̄ ad illud.sꝫ intātū
differt ab his quoꝝ sanguis est temperatus.qm̄ ex disposi
tione sui sanguinis hebes est ꝛ solidus:siue constās aut ꝑ/
seuerans in inchoatis ꝑpter grossitiē suoꝝ spirituum.Si

Sonoruz diuersitas diuersitati cōplonuz ridet sic ꝛ saporum.

Dispō instrumētoꝝ ad gn̄a tionē animi accidentiū in iii. reb⁹ inuenitur.

ꝟo sanguis grossius ⁊ frigidus turbidus fuerit sicut in ha/
bentibꝰ epar equal'r frigidiꝰ ⁊ siccius tēperato vel ampliꝰ
frigidū: ⁊ vtētibus his que generāt hꝰ sanguinē disponit
ad celerē ⁊ ꝑmanentē tristitiā ⁊ ad lentā ⁊ tardā iram. sed
si excitetᷣ ex forti causa nimiū perseuerat ⁊ iclinat ad odiū
⁊ rancorē. firmitudo tñ ire istoꝝ minor est q̄ȝ in habētibꝰ
grossiuȝ ⁊ turbidū atqȝ cali. sanguinē: sed maior q̄ȝ in habē
tibꝰ ipȝ subtilē ꝑꝑ qꝺ nāl'r odiū generatᷣ ⁊ iueteratᷣ in istis.
¶ De ipsis aūt accidētibus animi est sciendū q̄ vnūqꝺqȝ
si frequētetᷣ introducit ꝓmptitudinē ad generationē ipsiꝰ
quēadmodū in capitulo de ꝯsuetudine patebit sufficiēter.
¶ Sed circa quartū expedit medico diligēter exerceri. s.
vt aduertat quos effectꝰ iprimāt sanabili corpori cū ab eis
fortissimas imutationes suscipiat: q̄bus interdū habita sa/
nitas manifeste corrūpitᷣ: ⁊ interdū amissa celeriter restau
ratur expulso morbo bn̄ficio accidētis. Inter ea q̄dē que
subito ⁊ fortiter totū corpus imutant post aerē tenent 2ᵐ
gradū animi accidētia. Sed qm̄ ad esse p̄dictoꝝ acciden/
tiū duo cōcurrūt vt supra dictū est. s. existimatio iudicās
aliq̄d esse vtile vel nociuū: aut placēs aut displicens ⁊ ipsa
passio cordis cū vtrūqȝ istoꝝ sit cā imutationis sanabilis
corpis: necessariū est ⁊ vtile medico ad inuētionē salubriū
causarū cōsiderare qual'r ex vtraqȝ ꝑte mēbra corpis imu
tentᷣ. cū aūt in genere p̄dicti accidētis ꝓcedat opus estima
tionis tanq̄ȝ opus efficiētis ⁊ nūcij expssi de bono vel ma/
lo. ideo de illis effectibꝰ ꝑus habēda est speculatio in cōi.
¶ Sciendū est igitᷣ q̄ circa imutationē in corpe factā ex
vi estimationis duo cōsiderat medicus. Primo. s. ordinē
imutandi. Scd̄o ꝟo imutationis effectus vel ipressionis. ⁊
quantū ad ꝑmū ꝯuenit scire q̄ estimatio ꝫm consideratio/
nē medici 2ʳ. imutat corpis mēbra. qꝛ qn̄qȝ mediāte mo/
tu ⁊ passione cordis: qn̄qȝ ꝟo imediate. lȝ enim oīs estima/
tio cuȝ sit placens aut displicēs cor aliqual'r moueat. s. ꝫm
rōnem gaudij vel alteriꝰ passionis. tñ quia motus cordis
interdū a ꝯsueto sensibil'r nō discernitᷣ. ideo tunc si aliqua
manifesta imutatio fiat i alijs mēbris: medicus eaȝ absqȝ
passione cordis iudicat fieri: cū eius passio nō sit adeo ma
nifesta q̄ ꝓuocet eū ad opandū circa cor aliter solito. tātū
eniȝ eius indicia se extēdunt circa dispōnes mēbroꝝ quā/
tū requirit necessitas ei subueniendi aliquo genere operis
ordinati ad sanitatē. Ubi ergo percipitᷣ sensibil'r timorem
aut tristitiā ⁊ ceteras passiones ab estimatione ꝓcedere. cō
ueniēter dicit alia mēbra corpis tam extrema vt vultus ⁊
manus ⁊ pedes q̄ȝ media sicut intestina ⁊ stomachus imu/
tari mediāte passione ipsiꝰ cordis: sed cum passiones eius
manifeste fuerint sufficit ꝓposito suo dicere q̄ absqȝ pas/
sione cordis alia mēbra estimatio imutauit. Quēadmodū
dicit in illis qui ad hiatū ꝓuocantᷣ vel ad mingendū vel
ad vomendū vel ad coeundū qn̄ talia cernūt fieri: vel cō/
templantᷣ in imaginibꝰ exterioribꝰ quas hūana curiositas
crebro perfigurat in parietibꝰ ⁊ colūnis ⁊ tectis: vel qn̄ so/
lū in mēte talia speculantᷣ: ad quos actus celeriter mouen/
tur dispositi qn̄ sub rōne placētis aut displicētis eos ima/
ginantᷣ. sicut enim organa ḡnationis p̄parantᷣ ad coitū qn̄
delectabiliter estimatᷣ de fixo intuitu mentis circa delecta
tionis placentiā. sil'r qn̄ quis aliq̄d putet abominale sumē/
dum per os tūc estimatiua iudicāte ꝯferēs esse q̄ repellatᷣ
stomachus ꝓtinus nauseabit tāq̄ȝ ꝓuocatꝰ ad repellendū
p̄cipue cū aliq̄d cōueniens ad expellendū qꝺ in se cōtinet
tunc titillat in ipso. Par quoqȝ iudicium est in ceteris acci
dētibus vt in oscitatione ⁊ spandidatione. Nam in q̄bus
lacerti mandibularū aut brachioꝝ aut cruriū abūdant fu
mis aut grossis vaporibꝰ leui estimatione ꝓuocantᷣ in eis
oscitatio ⁊ spādidatio. Non solū aūt estimationis ipressio
taliter manifestatᷣ in corpe estimātis: sed ēt in deciso ⁊ ꝓ/

Quos effectꝰ iprimāt accñtia animi.

Estimatio quō imutet corpus.

pagato ab eo ꝫm maiorē ⁊ minorē dispositionē ipsius: naȝ
si sit in corpe eius aliqua dispositio ad fedam figurā ḡnari
vel generādi: tunc si tēpore ḡnationis vel in ipsa cōmistio/
ne carnali mens eius attēte circa fedas occupetur figuras
erit in generato fedissima: vel contrariū in cōtrarijs. ꝑscru
tari ꝟo rōnem huius altissimū est: nec ꝑtinet medico: sed
sufficit ei credere q̄ spūs est ⁊ receptiuus ⁊ delatiuus for/
marū que lȝ in eo sensibiles nō existāt: in corpibus tamen
aut mēbris dispositis faciūt sensibilē impssionē sicut aer.
naȝ isensibil'r recipit ⁊ fert spēs q̄s ꝑ speculū visui repsen/
tat. in spiritu quoqȝ velut in aere spēs ab estimatiua ꝓce/
dens multiplicatᷣ. Cuȝ igitᷣ tali specie informatꝰ femine co
puletᷣ aut mēbro/superuenit vtrobiqȝ ꝫm exigentiā sue i/
formationis virtutē operātē inclinat. s. formatiuā in semi/
ne: regitiuas aūt in mēbris. ⁊ ex hac cōsideratione tenetur
medicus Gal. testāte nociuas estimationes egri falsificare
cū ingenio ⁊ cautela. s. vt eger ab eo subtiliter deceptꝰ atqȝ
latēter ad ꝯferentē estimationē mutetᷣ. nā si fraudē aduer
teret: q̄ȝuis eēt salubris: nihilominꝰ aut cōtēneret medicū
aut non persuaderetur ab eo vel eius ministris. ¶ De his
ꝟo iam pleniꝰ est tractatū in cōsideratione particulari de
patientibꝰ mentis corruptionē. ¶ De effectibꝰ aūt ab esti
matione causatis. Sciendū est q̄ in ḡne duo sunt: quoꝝ ꝑ/
mus est alteratio mēbroꝝ. secundus ꝟo qualitas opōnis.
Alterat enim mēbra non solū in qualitatibꝰ ꝑmis sed etiā
in secūdis. nam aliqua ꝓpter estimationē calefiunt: aliqua
infrigidantᷣ ⁊c. quedā ꝟo colorantᷣ: quedā discolorantᷣ. que
q̄dē alterationes manifestissime sunt in timore ⁊ verecun
dia ⁊ ira ⁊ ceteris passionibus cordis. Operationes quoqȝ
membroꝝ qualificat. i. aliqual'r imutat. ⁊ hic effectꝰ mani/
festatᷣ p̄ncipaliter in motu cordis. scd̄o ꝟo in motu ⁊ cete/
ris operationibꝰ alioꝝ membroꝝ. naȝ ꝓportional'r cordi
mouentᷣ ꝫm maiorē ⁊ minorē dispositionē ipsorū. In pas/
sionibus enim cordis ꝫm exigentiā imutationis ipsiꝰ totū
imutatur corpus. cū enim toti disponat. imutare enim to/
tū per ꝯsequens imutatur. Duas igitᷣ patiuntᷣ imutationes
mēbra quecūqȝ ab estimatione mutantᷣ siue ab accidētibꝰ
animi: quarū vna est alterari ꝫm q̄litates. Alia ꝟo est imu
tari ꝫm opationes. lȝ interdū altera istarū sit tm̄ in aliqui/
bus māifesta. qn̄qȝ ꝟo vtraqȝ. ⁊ vt sit clarior doctrina po/
natur generaliter exemplū in corde. supponatᷣ eniȝ q̄ for/
ma per estimationē app̄hensa ꝫm exigentiaȝ sui cor faciat
moueri localiter: vt que sub rōne conferētis app̄henditur
dilatando. que ꝟo sub rōne oppositi constringēdo. Tunc
vlteriꝰ est sciendū q̄ alteratio cordis in qualibet eius pas/
sione ꝑtim precedit. partim ꝟo sequitᷣ illos motus. cū eniȝ
operatio mēbri alicuiꝰ nō mutetᷣ a solito cursu nisi ꝓpter
mutationē factā in ipso mēbro: necesse est quotiescūqȝ mo
uetur cor aliqual'r p̄ter solituȝ vt ꝑus alteretᷣ qualitatibus
illis q̄bus maxime disponitᷣ ad hꝰ motus locales. Hec ꝟo
sunt caliditas ⁊ frigiditas. illa nāqȝ per se p̄ncipiū est dila
tationis: hec aūt cōstrictionis. si ergo dilatatio vel constri/
ctio mutetᷣ a solito cursu: necesse est ꝑus cor calescere vel
infrigidari. Et hoc intēdit Phs quādo dicit q̄ alteratis or
ganis motus fit aliquo mō. Hoc autē qualiter ꝯtingat nō
est medici perscrutari: sed sufficit ei credere q̄ hec altera/
tio ꝓuenit a duobꝰ p̄ncipijs. Primo quidē a vi speciei cō/
cepte. Nam vt ait Phs tales species vim habēt alterādi
ꝓportionaliter rei cuius existit imago vt species ignis ca/
lefaciēdi ⁊ species niuis infrigidādi. Spēs aūt viuēdi vi/
uificandi ⁊ per consequēs calefaciēdi. Spēs autē mortui
vel mortificati mortificādi ⁊ per consequēs infrigidandi.
si ꝟo concurrant species rerū oppositarū viriū manifesta
bitur solum ipressio dominātis. s. illius ad quā imaginatio
vel estimatio figitᷣ: vel si ex igne aliquis mori conceperit.

De e[...] bus [...] tis ab [...] ma[...]

multo

multo plus spēs morientis infrigidabit q̄ calefacere posset species ignis. Scd̄a causa est: q2 cū inter cetera corporis animati spūs promptissimus sit moueri. Primo qdē3 in corde mouet̄ local'r. s. expansiōe ꝛ retractione spūs radicalis seu complantatis: vt ait Phs. hic enim cū sit de eēntia organi corporis anima cōiungit̄ imediate quo moto p̄ter solitū ex vi appbēsi cor alterat̄. ꝛ simili mō mouet̄ local'r. Nā retracto spiritu p̄dicto inter cordis substātiā cor infrigidatur atq3 cōstringit̄. Expanso vo p̄ eandē calefit ꝛ dilatat̄. Ad motū autē cordis ꝑportionaliter sequit̄ motus spirit⁹ fluentis ꝛ tandē humorū. nā3 sanguis sequit̄ motū spūum ex quoꝝ fluxu ꝛ refluxu ad cor orit̄ alteratio que sequitur motū cordis. non eni3 est possibile q̄ alteratio que causat̄ ex accessu ꝛ recessu spiritus fluentis p̄cedat motu3 cordis in accidentib⁹ animi. cum natural'r motus cordis p̄cedat generationē ipsius. Rursus qn̄ nutrimentalis humiditas in dilatatiōe mēbri percipit̄ ꝛ per cōstrictionē exprimit̄: inde per hos motus aduenit cordi mutatio in humiditate ꝛ siccitate preter humiditatem ꝛ siccitatem quam frigiditas ꝛ caliditas introducunt. proportionabiliter autem in ceteris membris erit iudicium simile. ¶ His ergo preli- batis in generali ia3 special'r cōtemplandū est qual'r imutet vnūqōq3 predictoꝝ accidentiū cor ꝛ corpus. Sciendū est igit̄ q̄ in gaudio puro cor dilatat̄: ꝛ naturalis calor aut spirit⁹ quasi ad exteriora diffundit̄. nō enim credendū est vt in ipso natura spirit⁹ ꝛ calorē emittat a corpe sicut vulgares medici somniant. Nam vniuscuiusq3 corporis natura sui subiecti conseruationē intēdit. Corpus aūt animatū naturali calore ꝛ spiritu conseruat̄ ꝛ ꝑficit. Unde stultu3 est opinari q̄ ipsa quam eterna sapiētia limitauit in regimine corporis thesaurū sue ꝑfectionis conetur effundere. Sed cū appbensum rōne3 habeat conferētis ꝛ delectabilis mouetur primū mobile corpis ꝛ per ꝯsequens cetera ꝑportionaliter fm̄ formā occurrendi ꝛ appropinquādi rei: que talis estimat̄. videlicet dilatatione ꝛ extēsione: quapropter natura intēta p̄parare corpis partes ad delectabilē extēsionē special'r organa sensus ꝛ motus influit abūdāter eisdē a corde naturalē claritatē ꝛ spirit⁹ qbus ꝛ mēbra bō delectant̄ ꝛ extendunt̄. Sanguis quoq3 purus in tali appbensione ad cor mouet̄ ꝛ ad cetera mēbra. tum q2 solū est conueniēs humor ad delectabilē extensionē. tu3 ēt per restaurationē spirituū in corde: cu3 ex diffusione ipsoꝝ euacuet̄. ¶ Quoniā igit̄ mēbra humiditate puri sanguinis imbuūtur dilatatione p̄parante capacitatē ꝛ copiosis infundunt̄ spiritib⁹. ideo p̄ se gaudiū moderatū ꝛ ipinguare ꝛ digestiuā confortare censet̄. imoderatum vo per accidēs sicut nimio motu exultationis vel postpositione cibi causat inter du3 oppositū. Rursus vo qn̄ in gaudio vel delitijs nō fit motus ad pellendū appbensum. sed ad conquiescendu3 in eo ꝛ recipiendū delectabile. ideo motus spirituu3 ad exteriora nō est ipetuosus ꝛ subitus: quoniā suauitati atq3 delectatiōi repugt s3 leuis ē ꝛ suauis ꝛ paulatin⁹. leuis qdē ꝑ temperiē eius quod mouet̄. s. spūs quē nulla cholera inflāmauit sicut ira. paulatin⁹ aūt ꝑpter finē p̄dictum. Jā igitur ex his p3 q̄ ga cor abundāter influēdo ceteris ꝛ maxime supradictis seipsu3 inanit. ideo dicunt̄ in gaudio interiora frigescere ꝛ exteriora calescere tēperato seu naturali calore. sed tn̄ verū est q̄ a toto fit resolutio multa spirituū quoniā ab organis dilatatis ꝛ quasi aptis faciliter spirant: ꝛ hec est vna de causis ꝑpter quas debilitat vires delectatio ꝑlixa seu gaudiū. ¶ P3 etia3 ex p̄dictis q̄ omni gaudio. s. tam moderato q̄ imoderato cōmunis effect⁹ est ifrigidare paulatim cor ꝛ ipm̄ etiā dilatare. si tn̄ fuerit imoderatū pōle est vt ifrigidatio cordis ꝛ dilatatio syncopi3 aut mortem inducāt. Jnanito. n. corde spiritib⁹ ꝛ nāli calore

Quō gaudiu3 imutat corp⁹.

Gaudiu3 imoderatū syncopim aut mortē inducere pōt.

syncopis itroducitur. corrupta vo nāli cōplexione cordis aut cōpositione mors necessario sequit̄. Hec aūt maxime conuenit habentib⁹ cor marcidū ꝛ paucitatem sanguinis ꝛ spirituū velut in senibus ꝛ decrepitis atq3 conualescētibus quādo magnū ac vehemēs delectabile percipiunt subito. nam intātū cor dilatat̄: vt ille modicus thesaurus caloris naturalis ꝛ spirituū exhalādo celeriter resoluat̄. q̄ a cū substātialis humiditas cordis in eis ꝑ senectute vel lōga egritudine sit valde consumpta: neq̄t in eo viuifica cōplexio aliquādiu seruari sine beneficio fluentis caloris ꝛ humiditatis: quod a spiritib⁹ datur ꝛ sanguie: sicut in plātis arefactis ꝛ tabescentib⁹ pre vetustate: quapropter cum cor pre sui debilitate nō possit reparare deperditū coadiuuante pauperie sanguinis amittit id parum quod de tota latitudine viuifice cōplexionis sibi remanserat. ꝛ iō nō solu3 ad tēpus cessat a manifestis operib⁹ vite sicut est in syncopi: sed total'r vita p̄uatur. potest etiā in simili casu pre nimia delectatione ꝛ imoderato gaudio solui ꝛ rūpi solutio cordis vt compertū est in quibusdā. ¶ Tristitia vo q̄ opponit̄ gaudio corpus imutat opposito modo: non tn̄ calefacit interiora. Est eni3 obiectū tristitia malum propriū siue sit existēs siue ēt sit apparens: aut putatiuū sicut accidit inuidis q̄ bonum alterius malum ꝑpriu3 esse putant: ꝛ quocūq3 modo sit/semꝑ percipit̄ sub rōne damni vel damnū causantis. qm̄ est de bono amisso quod est damnum vel malū presens siue cōiunctū. ꝛ in hoc differt a malo qd̄ est ꝑprie timoris obiectū. nam hoc habet rationem periculi vel vite periculū inferentis qualia sunt terribilia proprie: quia mortem minantur vel aliquod malum: quod est via in morte3. Unde omne terribile dicit̄ per relationē ad mortem que est oium terribiliū vltimū. Differt aūt ab eo quantū ad modū cōcipiendi. nam in tristitia concipit̄ malum sine spe fugiēdi: q2 concipit̄ vt coniunctū. ꝛ ideo tristitiam non comitat̄ appetitus fugiēdi sed in timore: quia cōcipitur adhuc vt separatū propinquū vel longinquū. ideo appetitum excitat fugiēdi fm̄ plus ꝛ minus. Jn ira vo cōcipitur cum spe repellendi quoniā concipit̄ vt illatū a minori vel etiā pari. ꝛ ꝑpter hoc iram concomitat̄ appetitus vindicte. Cum igit̄ in tristitia concipiatur malum sine aliqua spe vitandi fugiēdo vel repellendo seu impugnando: simplex odiu3 illius causat̄ in animo. ꝑpterea conceptus est paulatim/ꝛ absq3 impetu cor constringit: ꝛ ideo ꝑhibet in eo sufficientē generationē spirituū: ꝛ per ꝯsequens sufficientē diffusionē eorum ꝛ sanguinis in ceteris membris. ꝛ iccirco nō solum exteriora: sed etia3 interiora infrigidant̄: maxime cu3 cetera membra cordis imitentur constrictionē. Cum igitur per eandē non solum ꝑhibeatur in corde ac membris ceteris receptio nutrimēti: sed etiā causet̄ recepti ipressio. ꝑinde tristitia vehemēter exiccat cor ꝛ cetera mēbra: maxīe cū diminutio spūu3 ꝛ frigiditas itroducta ꝑhibeat nutrimēti ꝯuersionē. Ad frigiditatē autem ꝛ sic. membroꝝ sequit̄ ingrossatio sanguinis: que nō modicum ꝑhibet mēbra sufficiēter nutriri ꝛ melancholie multiplicatio. Exiccat autē tristitia fortius q̄ infrigidat. qm̄ per se nō infrigidat nisi solum vnico modo. s. ꝑhibendo generationē sufficientē spirituum. Exiccat aūt pluribus modis. s. ꝑhibendo receptionē alimēti ꝛ exprimēdo receptū: ꝛ iterum coarctatione fumoꝝ qui ratione ꝯclusionis supercalescunt ꝛ acuunt̄: quibus oibus cōcurrentibus ethicam tristitia causat celerrime: talis etiam fumorū conclusio magnas generat exufflationes in tristibus. l3 internallis prolixis ꝑpter cordis constrictionē. ¶ Ex predictis igit̄ iam patet ratio ꝑpter quā ꝯsumptionē corporis ꝛ vigilias causat tristitia. p3 etiā q̄ cum sit eius causa vel obiectu3 malū ꝯiunctum seu p̄sens plus alijs nociuis accidētibus grauat

Quō tristitia imutat corpus ꝛ timor ꝛ ira.

animū cū ex malo p̄senti ⁊ iam illato fortior fiat ipressio. ⁊ ideo ēt p̄ñter plus ceteris ledit corpus vtplurimuz. ❡ Dicunt aūt accidētia absolute nociua illa que ex natura ſpēi repugnāt vitali actioni. ſ. dilatationi moderate ipſius cordis ⁊ diffusioni ſpūs ⁊ ſanguinis vitalis in mēbra ſicut triſtitia ⁊ timor ⁊ deſperatio. Accidētia ꝟo que ſm ſpēm ſue motionis nō repugnāt actioni vitali non dicunt̄ abſolute nociua: ſed ſm quid. ſ. ſꝫ menſurā quādā motus cordis vt gaudiū ꝓpter imoderatā dilatationē. Ira ꝟo pp frequentiā motus ei⁹: ⁊ cū qua cōicant̄ vel ſequunt̄ eā. Nā in ipſa ꝓpter vehementē appetituꝫ vindicte cholericus ſanguis mouet̄ ad cor vt ipſuꝫ inflāmet ac ſpūs ad audaciaꝫ inuadendi: quo ſupcaleſacto neceſſe eſt dilatari frequētius ſolito: ac totum corpus maxime circa exteriora cū ipetu caleſieri: cuꝫ ſpūs ad illas partes ex appetitu inuadēdi ſubito moueant̄. cor ēt exiccat̄ ex frequētia ſui motus ⁊ ſupercaleſactiōe. lꝫ minus q̄ꝫ in triſtitia. In timore quoqꝫ ſanguis ⁊ ſpūs a corde fugiūt ⁊ ipſum cor fortiter conſtringit̄ atqꝫ ſubito pp fortē ⁊ ſubitū fugiēdi appetitū: quem parit ſpes euadēdi: nec eſtimādū eſt vt tūc natura deleget ad cor ſpiritus cū hoc repugnet deſiderio fugiēdi: imo vt ad hoc diſponat̄ ab eo recedūt. ⁊ hui⁹ ſignū eſt qm̄ in timentib⁹ cor tremit ⁊ vox ⁊ anhelit⁹ minuunt̄ vel auferunt̄: ⁊ ipſe etiā anhelitus rarus efficit̄: qui ꝓculdubio cauſant̄ ex diminuto calore circa regionē cordis. qđ pꝫ ex rōne cōceptus. maluꝫ eniꝫ in timore ꝯcipit̄ vt repugnās vel corruptiuū nāe. ⁊ per hoc differt a malo triſtitie: qm̄ illud ꝯcipitur cū imaginatione defectus virtutis: ſed in timore ſanguis ⁊ ſpirit⁹ a corde fugiūt: qa oino diffidit de ꝓprys virib⁹ nō ſperās ſe poſſe reſiſtere: ſꝫ imaginat̄ vel eſtimat fugiēdo ſe poſſe euadere. ⁊ ideo ſm rōnem cōceptus calor ⁊ ſpūs retrahūtur ab exteriorib⁹ ad interiora: nō tm̄ verſus cor. imo a corde ad inferiora mouent̄. ſ. verſus inteſtina: tum pp imaginationē defectus virtutis in corde. tum ēt ꝓpter appetitū fugiendi taliter: vt nullo modo poſſit obuiare ꝯcepto malo. ⁊ ideo ſe ꝓfūdant in mēbris que nec motu ꝓceſſiuo nec dilatationi ſe diſponere pn̄t ad obuianduꝫ terribili: qualia ſunt mēbra que in inferiori clibano ꝯtinent̄. ꝓpterea teſtatur Phūs in libro de ꝓblematib⁹. ꝙ in timentib⁹ venter diſſoluit̄ diſſolutione hu. facta circa inteſtina ꝓpter coarctationē cal. ⁊ ſpūuꝫ in eiſdē locis. diſponit ēt ad deſcēſionē ſpirituū eorū ingroſſatio ⁊ grauedo. naꝫ ad cordis ꝯſtrictionē ſequit̄ infrigidatio eius ⁊ toti⁹ corporis ex diminuta generatione caloris atqꝫ ſpūum: intantū aūt vt in qbuſdam extinguat̄ vel appropinquet extinctioni. In diſpoſitis etiā ſicut in habētibus cor valde frigidū ⁊ inops ſpiritibus inata cōplexione vel ſenio vel prolixa egritudine penitus extinguit̄: ita ꝙ ex vehemētia timoris in talib⁹ ſyncopis ⁊ mors ſequit̄ corrupta cordis cōplexione vt ſupra dictū fuit in gaudio. ❡ Anguſtia ꝟo ⁊ verecūdia ſunt paſſiones cordis: in qbus mouent̄ ſpiritus ⁊ humores ad oppoſitas partes. ſ. nūc ad interiora: nūc ꝟo ad exteriora. In anguſtia qdē quia partim triſtitia partim ira laborat animus: ⁊ ꝓinde ꝯñter: qꝛ cor nimis laborat oppoſitis motib⁹ nimiū exiccat̄. ⁊ cum motu ire caleſcat celeriter poſt anguſtiam introducit̄ ethica. maxime in diſpoſitis. pꝫ ēt cur ceteris anguſtia plus vigilias excitet quod maxime fit quādo habet ortum exteriorē mali futuri. naꝫ talē anguſtiam concomitat̄ ſolicitudo vitandi futurū malū: ⁊ per ꝯſequēs vigiliarum inſtantiā. ⁊ etiaꝫ ꝓpter hanc rationē dixerunt qdā ꝙ triſtitia de futuro facit hominē vigilare: ⁊ que de p̄terito facit dormire. qm̄ hoc ſine ſolicitudine eſt ⁊ ſine timore. ⁊ ita ꝓpter obiectū leſionis p̄teritum. vnde ꝓpter cōceptū euaſionis a nocumēto conſolationē ratio perſuadet. ꝓpterea quietant̄ ſpūs ⁊ ſomnus iducitur. ❡ In erubeſcētia quoqꝫ ſeu verecūdia p̄us mouent̄ ſpūs ⁊ ſan. ad interiora pp timorē. verū quia timor in eis nō eſt de malo repugnanti appetitui animali aut volūtati. ꝓpterea ſtatim cōcipit̄ ſpes reſiſtēdi: ⁊ quidā motus ire confeſtim ſequit̄ ad oppoſitū mouens. in vtraqꝫ eniꝫ timet̄ malū qđ eſt turpis opinio: ſed in erubeſcētia in ipſo actu p̄ſenti. In verecūdia ꝟo ex eo ꝙ iam p̄teryt. ⁊ ex hoc patet ratio ꝓpter quaꝫ timentes omnino palleſcunt. nam cū malū ab eis concipiat̄ vt repugnās nature cū diffidētia reſiſtēdi omnino ſāguis ⁊ ſpiritus ad interiora retrahunt̄. ⁊ tunc nā ipſorū ſequit̄ motū vel conceptū animalē. ſed in verecūdia concipit̄ vt repugnās tm̄ volūtati ⁊ non nature. q̄propter natura que apparet intra mouet ſpirit⁹: ⁊ ſanguinē miniſtrat cuꝫ fiducia reſiſtēdi. ⁊ iuxta hoc ꝓportionabiliter mouet inſtrumēta ſua. ſ. verſus partes illas que timore diſcolorant̄ ⁊ quaſi mortificant̄ patenti⁹. ſ. ad genas ⁊ partes vult⁹. ❡ Poſtq̄ꝫ aūt ſenſui manifeſtū eſt ſanguinē ⁊ ſpirit⁹ a quibuſdā mēbris recedere: ad quedā ꝟo accedere in accidentib⁹ animi ſuperfluū eſt medico perſcrutari an ſic moueāt̄ pulſi ab alys: aut fracti ab alys aut vtroqꝫ mō: vel an ſpōte ſic moueant̄ obediētes iperio anime. Tales eteniꝫ ꝯſideratiōes omnino ſunt inutiles operi. ⁊ ideo iaꝫ dicta gratia introductionis ſufficiāt. ❡ Sed ex p̄dictis eluceſcūt iam duo que cōſiderat medicus. Primū eſt ꝙ diuerſimode cor moueatur in accidētibus animi. nam in gaudio paulatim dilatat̄. ⁊ maxime verſus anteriora: pp qđ moueri dr̄ a medicis ꝟſus pectus: in triſtitia ꝟo paulatiꝫ ecōtra. ſ. interiora maxime verſus dorſum. in ira ꝟo ſubito verſus pectus. in timore ſubito ad oppoſitū. in verecūdia ſubito ad vtrūqꝫ. in anguſtia ꝟo paulatim. ❡ 2m eſt. qbus corpibus ꝓſint aut noceant. nam gaudiuꝫ moderatū oībus prodeſt in conſeruatione ſanitatis ⁊ etiā in curatiōe morboꝝ infrigidātiū corpus ⁊ exiccantiū. Triſtitia ꝟo nullis ꝓdeſſe pōt niſi qbus imoderatū gaudiū nocuit vel nocere timet̄. Ira ꝟo tm̄ modo ꝓdeſt illis corpibus qbus nocet ſuperflua frigiditas ⁊ humiditas vt ſomnolētis ⁊ torpidis atqꝫ ſtupidis ⁊ paralyſim patientib⁹ aut torturā. Timor aūt ꝓdeſt quibus nocet aut timet̄ nocere temeritas: ſicut in his qui patiunt̄ furorē maniacū. Verecūdia ꝟo lꝫ plus ꝓſit ad corrigenduꝫ animi q̄ꝫ corpis vitia: ſicut arrogantiā: p̄ſumptionē: ⁊ ipudentiā. tm̄ confert ictericis ⁊ pallidis ac diſcoloratis. nocet autem patientib⁹ guttam roſaceam. Anguſtia ꝟo generalr̄ cunctis corporibus phyſice per ſe notet.

❡ De rebus non naturalibus ſecundarys. ⁊ primo de quatuor temporibus anni. Cap. LXXVI.

Res non naturales ſcd̄arie ſūt quecūqꝫ immutant corpus ſanabile mediantib⁹ p̄ncipalibus ſupradictis. quarū p̄mā tēpus eē ſuperi⁹ dixim⁹. ❡ Sumit̄ ꝟo tēpus a medico ⁊ ꝓ parte anni ⁊ ēt pro p̄te diei naturalis vt ꝓ die vel nocte: vel pro p̄te diei ⁊ noctis: ⁊ quolibet modo tēpus a medico dicat̄ ſemp imutare dr̄ corpus per ſe quādo imutat ip̄m mediante illa re que p̄mo ⁊ imediate informat̄ a parte tēporis vel quā ipoſſibile eſt euitare que res aer eſt. Unde imutatio corpis facta rōne tēporis ſēp cōcomitat̄ imutationē q̄ fit ab aere. ❡ In ptib⁹ q̄ anni ⁊ ꝓprie in hyeme aer infrigidat̄: ⁊ corpus ꝑ ſe imutatur a qualitatibus: que tunc naturalr̄ regnāt in aere. Unde corpora infrigidari ⁊ reumatiſmis abundare ac egritudines frigidas maxime pectoris ⁊ capitis ⁊ neruoꝝ ac extremitatū ⁊ vlr̄ oium frigidoꝝ membroꝝ icurrere per ſe conuenit hyemi. Uer aūt corpa per ſe in tēperamento conſeruat. Eſtas ꝟo per ſe calefacit corpa ⁊ exiccat. ⁊ egritudines cholericas in eis multiplicat. Autumnus ꝟo infrigidat ⁊ exiccat ⁊ generat egritudines melancholicas ⁊ alias multas. ⁊

Que accidētia animi abſolute nociua dicant̄.

Anguſtia ⁊ verecundia quō imutēt corpus.

Triſtitia d̄ futuro facit vigilare: d̄ preterito dormire.

Tpa quomodo cūqꝫ ſumpta immutant corp⁹.

tas.⁊ inordinati motus ac īequales ꝑꝑ inordinatā ⁊ ineq̄lē aeris dispositionē. Aer eteniꝫ per arterias vniuersas oia mēbra ptingens suis qualitatib⁹ actualibus alterat ea:⁊ q̄cūq̄ etiā ꝯtinentur in eis:quapropter humores cōformes in qualitatib⁹ aeri nō solū in suis qualitatib⁹ vigorant̄.sed etiā in suba sua recipiūt incremētū aere disponente chilū aut humores ceteros ad gñationē ipsoꝝ:qbus concurrentibus suos effect⁹ in corꝑe forti⁹ manifestāt:nō solū alterādo ipm.sed etiā q: regimini nature min⁹ obediūt:min⁹ ordinate de loco ad locū moueri:ita vt ruere videantur siue reumatiçare.Cū reuma sit ruinosus vel inordinat⁹ motus humoꝝ.⁊ ab hinc ortum hꝫ qḋ cōiter dı̄.s.ꝙ humores mouent̄ in tēporibus eis sı̄lı̄bus.Est tñ sane intelligēdū sicut ex ꝑdictis elicit̄ ⁊ in tractatu de flebothomia pleni⁹ est expressuꝫ.¶ Juxta igit̄ ꝑdictaꝫ ꝯsiderationē ptes diei etiaꝫ alterāt per se corpus ꝓportionalr̄ partib⁹ anni.ita ꝙ.6.hore que sunt.3.vltime noctis ⁊.3.ꝑme diei conformant̄ veri rōne tēperamēti in qbus regnare dı̄ sanguis:cū illo tēpore manifestius ostēdat suos effect⁹ in corpore respectu ceterarū diei partiū:in sex aūt horis que post tertiaꝫ horā diei sequnt̄ eadē rōne cholera regnat.i alijs ꝟo sex q̄ ꝑdictꝭ imediate succedūt sı̄lı̄ rōe regnat melā:⁊ i seqūēb⁹ flegma.

Partes diei alterāt corpus ꝓportionaliter ꝑtib⁹ anni.

¶ Quā efficaciter aūt ꝯtēta iuxta i mēbris suas dispōnes recipiāt impssiones qualitatū aeris testant̄ calculosi: maxime in vesica vbi magni lapides ⁊ solidi generant̄.nam infrigidato aere quibuscūq̄ causis oia inferiora ipsoꝝ rigescunt frigore manifesto.¶ Per accidēs ꝟo dupl'r tempus imutat corpus.Uno qdem modo qñ effect⁹ imutationis ꝯuenit per accidēs aeri.Alio ꝟo q: nō ab aere fit imutatio sed ab alijs causis in illo tēpore obuiātibus corpori. Juxta ꝑmū igit̄ modū accidit vt in hyeme fortificet̄ calor nālis in viscerib⁹ corporū calidoꝝ:maxime sanguine abūdantiū ⁊ habentiū mēbra carnosa.⁊ per ꝯñs vt digestio sit pfectior ⁊ color cutis i eisdē viuidior ⁊ splēdidior ꝯclusis intus spiritib⁹ copiosis diffundentib⁹ ⁊ illuminantib⁹ sanguinē:ac ēt defendentib⁹ ipm a cōgelatione denigrāte:qḋ cōuenit frigori ꝑ se facere.Similiter cōuenit ei ꝑ accidēs rōne aeris gñare iterdū egritudies ca.vl' easdē fortificare vel acuere coarctādo in mēbris vapores ca.⁊ hu.qua rōne fe.de nocte molestiores sunt sepius q̄ȝ de die.Juxta 2^m^ ꝟo modū accidit hyemi ꝯfortare digestionē ⁊ ad transmutandū grossos cibos:aut ꝓpter somnū longissimuꝫ:aut ꝓpter vsuꝫ notabilē calidorum:⁊ ex eadē causa egritudines ca.generare.Similiter estati accidit contrariū.Naꝫ iuxta primū modū accidit ei vt interiora corporis diminuantur naturali cal.lꝫ innaturali abundēt.⁊ ꝓinde ꝙ digestio debilitet̄ in eis ⁊ color splēdidus euanescat a cute:pcipue illorū qui paucitatē habēt sanguinis atq̄ spirituū.Juxta ꝟo 2^m^ modū accidit vt in ea generent̄ aut cōualescant egritudines frigide ꝓpter vsuꝫ recentiū fructuū vel aquarū:vel ꝓpter raritatē aut alleuiationē operimētoꝝ in capite vel pedibus:aut alijs partib⁹ corporis aut humidas ⁊ reumaticas egritudines generari ꝓpter potū imoderatū:aut somnū diurnū.⁊ sic de alijs causis.Et similib⁹ causis contingit iterdū ꝫ:vt dolor capitis in die acuat̄ ⁊ nō in nocte.Jn vere aūt generant̄ plurime passiones ꝑ accidēs ⁊ quantū ad ꝑmuꝫ modū nō eo ꝙ aer difformiter alteret hec ⁊ illa. Nam omne temperatū vniformiter operat̄ in omnibus membris atq̄ corporib⁹.Unde nunq̄ȝ distēperātia causatur a tēperamento inquantū tale.sed ideo accidit aeri temperato ipsius veris:qm̄ nullas actiones corporis ipedit:ſꝫ potius oēs virtutes adiuuat in agēdo bonitate sue temperiei:ꝓpterea si quis nociuus humor i estate vel autumno ꝑteritis vel etiam hyeme genitus fuerit:ac in eadē insup hyeme cōcludatur in venis ⁊ ꝓfundis receptaculis corporis:in qbus latitat vt sopitus.Uere superueniēte ipedimētuꝫ expulsionis abscindit̄.⁊ natura iam adiuta beneficio aeris mouet superfluitates ad expellendū:ita ꝙ si oino preualet eis per conuenientes regiones educit.ꝓpter qḋ illo tēpore plurib⁹ ⁊ bone habitudinis fluxus ventris spontaneus ⁊ salubris quolibet modo superuenit:alijs aūt vomitus.Jn qbus ꝟo natura est potens per minus conuenientes regiones expellit.ꝓinde qbusdam apostemata sub cute vel pustule supra cuteꝫ seu etiā scabies ⁊ quecūq̄ fedationes aut infectiones cutis ⁊ carnis ex varijs humoribus ⁊ superfluitatib⁹ generant̄.Juxta 2^m^ ꝟo modū accidit vt in vere plures egritudines generent̄ ex alijs causis ab aere vt alleuiatione operimētoꝝ maxime subita:vel cursu ⁊ saltu ⁊ ceteris exercitijs modis aut ludis ad que tūc potissime iuuenes dissoluunt̄:vel nutriētibus ad q̄ forsitan subita fit ⁊ fortis imutatio sicut in obseruātijs ieiunioꝝ cōmuniuꝫ.Par est quoq̄ iudiciū de autūno.naꝫ ratione aeris ⁊ aliarū causaꝝ imutare pōt corpus per accidēs.Plures.n. videmus macilētos ⁊ stiptici vētris quos vuaꝝ comestio frequens ⁊ copiosa ⁊ ipīguauit ⁊ solubiles reddidit.lꝫ autumnus fuerit siccus ⁊ simili modo pōt in alijs effectib⁹ ꝑpendi eius imutatio quā facit per accidēs.

Tps ꝑ accidēs imutat corp⁹ dupl'r.

Tēperatū vniformiter opatur ⁊ ab eo nō ꝓuenit distēperātia

¶ De regionibus. Cap.LXXVII.

REgio apud medicū large sumit̄ pro quibusdā locis inhabitatis.ad inuētionē ꝟo salubriū causarū tam vtilis est consideratio regionū quantū eaꝝ diuersitas diuersificat notabil'r ⁊ causas ⁊ corpa.⁊ lꝫ ex regionuꝫ diuersitate ꝓueniat diuersitas in oibus reb⁹ non naturalibus.manifestior tñ est in aere ꝑmo:deinde 2° in aquis ⁊ 3° in terre nascētib⁹ ⁊ aialibus.Manifesta eni diuersitas bonitatis ⁊ malitie in aere ⁊ in aqua causat eandē diuersitatē in ceteris.Et ex his oibus causat̄ diuersitas ēt in humanis corpibus lꝫ cause ꝑcipue sint aer ⁊ aqua:⁊ maxime aer vt patuit supra.eteniꝫ aer spiritib⁹:⁊ aqua humorib⁹ in omni pte corpis cōmiscent̄.quapropter ab his fortiter corpora imutant̄.⁊ ideo sunt attētius eligēda vt habeāt puritatem ⁊ ab oī aliena suba sint imunes nisi q̄ȝtū regrit necessitas medicādi velut exiccādi ⁊ mūdificandi cū salsis aqs:strīgēdi ⁊ exiccādi cuꝫ aluminosis:ꝯsumēdi ⁊ dissoluēdi cum sulphureis:extenuādi grossities:aperiēdi opilatiōes:⁊ rūpendi calculos cum ferreis aut cupreis:⁊ sı̄lı̄ modo de ceteris.¶ Regionū diuersitas duplex est:nālis.s.⁊ accñtalis.⁊ nālis qdem est illa que cōuenit eis ex distātia ipsarū ad cardines celi.ꝓinde alia respectu alterius est orietalis. alia quidē occidētalis.alia meridionalis.alia septētrionalis:⁊ hoc ſm plus ⁊ minus iuxta diuersitatē que in climatibus ⁊ in partib⁹ climatū reperit̄.Accidētalis ꝟo est que ex montib⁹ ⁊ aqs ⁊ alijs terre accñtib⁹ ꝓuenit sed oium diuersitas ad duas dr̄ias reducit̄.s.tēperatā ⁊ distēperatā.⁊ q̄ȝuis regio quarti climatis inter habitatas regiones iudicetur naturalr̄ tēperata ꝓpter eqdistantiaꝫ eius ab extremis climatib⁹ septētrionis ⁊ meridiei.tñ medicus hoc accipit a ꝑambulis sed speculatio medicinalis effectib⁹ docet tñ discernere tēperatā ab intēperata sufficiēter.maxime tñ ab his effectib⁹ qui sunt in corpibus viuentiū:⁊ ꝑrit tēperatā in qua cuncta viuentia vtplurimū bene proficiunt ⁊ mediocria sunt in naturalib⁹ suis.maxime ꝟo species eorū viuentiū que magis appropinquāt tēperamēto: vt sunt in terre nascentib⁹ frumentuꝫ ⁊ vua ⁊ ficus oliue ⁊ amigdale granata dulcia:borago:buglossa ⁊ his sı̄lı̄a.Jn quadrupedib⁹ ꝟo eduli arietes.Jn auib⁹ tota gñatio gallinarū ⁊ sic de alijs.Sed inter cuncta viuentia clarius adhuc manifestat̄ in hominib⁹ tēperies regiōis:quādo sunt

Regionū diuersitas duplex.

Tpata regio iudicio medici.

mediocres in statura: ꝛ in forma decori: ꝛ in colore splendidi: ꝛ animo mansueti ac ciuiles: ꝛ in moribꝰ bone apprehensionis: ꝛ in iudicio circūspecti ꝛ ꝑuidi: ꝛ habētes discretā audaciā ꝛ in cunctis delitijs carnalibꝰ seruātes regulaꝫ honestatis. In leuitate vo ꝛ robore corpis sunt semp moderati. ❡ Regio vo distēperata est in qua oia viuētia cōmuniter non bene ꝑficiunt: lꝫ aliqua alia ab homine ꝑficiant excellēter: ꝛ in qua homines manifeste vtplurimuꝫ in cunctis naturalibꝰ suis aut pluribꝰ a mediocritate recedunt. Proinde caliditas hominuꝫ habitantiū in extremis climatibus testat̄ illoꝝ regiones esse distēperatas. ❡ Nā meridionales vtplurimū parui sunt in statura ꝛ in forma simi ꝛ in colore nigri veloces ad iram ꝛ tarde placabiles inciuiles moribus: facillime apphensionis sed pcipites in iudicio: ꝛ habentes ipetuosaꝫ audaciā: vulnera tñ ꝛ effusionē sanguinis valde timent: natura sibi ɔscia paucitatis imprimēte timorē illum ꝑpter qd ingenijs plus q̄ꝫ bello student resistere suis hostibꝰ. sunt etiā in cibo parcissimi: modicum valde comedentes. lꝫ frequēter. luxuriā vo bestialiter exercēt. nec sexū nec etateꝫ nec speciem attēdentes. ꝛ fragiles qdem sunt viribus sed agiles. ꝑinde ad cursum ꝛ saltū promptissimi ꝛ similes equos habēt. s. velocissimos ꝛ extenuatos acute figure ac durissime vngule ꝛ exigui pabuli. ❡ Septētrionales aūt ꝓcereꝫ staturā habēt ꝛ in vultu figura est aquilina vtplurimū: ita vt manifeste sit acutꝰ ꝛ eminēs nasus ꝛ cetere partes oblonge. color valde vicinat̄ albedini. tardi sunt ad irā. velociter placant̄. elati sunt corde atq̄ magnanimi. caliginosaꝫ habēt apprehensiuam ꝛ confusum iudiciū atq̄ tardū: morosaꝫ habēt audaciā: sed cuꝫ incaluerint valde feroces vulnera ꝛ effusioneꝫ sanguinis parum aut nihil timēt. sed putridas fe. nimis cuꝫ natura conscia multitudinis hu. non formidet minutioneꝫ: sed ipsorū corruptionē. Unde robore ɔfidunt de hostibꝰ triūphare. ꝑpter qd seipsos prelio constāter exponūt: nec student ingenijs aut cautelis: cibis ꝛ potibꝰ cōgurgitant̄ assidue. Ueneris aūt sequunt̄ legem nature carentes omnino stimulis iportunis. Robustissimi quidē sunt: sꝫ ad cursuꝫ ꝛ saltum grauissimi. similiter autē ipsoꝝ equi qui etiā rotūdi sunt in figura ꝛ valde pingues ac mollis vngule nec solido pabulo vesci possunt modico cito deficiūt. ❡ Medie vo regiones in oibus his medio modo ꝑm plus ꝛ minus differunt a predictis quantū est de differētia naturali. ❡ Immutat auteꝫ regio corpora per se ꝛ per accidēs. ꝛ p se quidem a medico dicitur imutare non solum aere sed etiam aquis ꝛ nutrientibus ꝛ vniuersaliter omnibꝰ causis que naturali dote conueniūt regioni: taliter. s. q impressio ab his per se facta in corpore dicit̄ ei ɔuenire per se: sꝫ effectus qui ab illis causatur per accidēs: ꝛ effectus aliarum causarum conuenit regioni per accidens. ꝛ in naturalibus qdem per se sufficiunt exempla supradicta. In effectibus autem contra naturaꝫ exempla patebunt in regionalibus morbis. Contingit autē in regionibus morbos generari p accidēs atq̄ multiplicari ratione consuetudinis quaꝫ habitatores obseruant intētione regiminis sanitatis. Naꝫ in septētrionalibus valde multiplicantur morbi ex adustis hu. atq̄ calidis vt lepra ꝛ herisipila ꝛ ignis persicus ꝛ antrax ꝛ carbūculus ꝛ noli me tangere atq̄ mania. Nam cuꝫ intentione resistendi frigiditati vtantur acutis imoderate tam in saporibus q̄ꝫ in conditis ꝛ etiam assaturis ꝛ rebus salsis humores cholerici ꝛ adusti multiplicāt̄ in eis. Cūq̄ frigiditas regionis cōcludat eos in corpore ꝛ fumos ꝛ vapores eorum ꝓhibeat expirare facillime generant̄ predicti morbi circa exteriora. precipue cum interiora sint fortia. Simili quoq̄ accidente meridionales colicam ex constipatione incurrunt. Nam cum vescantur cōmuniter dactylis qui sunt fructus regionales ipsoruꝫ ꝛ nutriēs magis cōmune plebi superuenit eis casus ꝛ cōmotio dentiuꝫ cuꝫ dactyli relaxēt a ꝓprietate gingiuas. Unde stipticis ꝛ siccis vtunt̄ ad obuiandū huic nocumēto: ꝛ intantū etiaꝫ vt comedant assaturā de carnibus qbus nullo modo parcunt cū pingues sunt cum adhuc ex ꝓprietate sint vtiles ꝛ simili modo alie multiplicant̄ in alijs. ❡ Hoc etiā aduertenduꝫ est in regionibus q in tēporibus tactuꝫ est: scilicet q interdum vna est causa cōmunis. Interdū plures ꝛ cōmunes eorum morboruꝫ qui per accidēs generant̄ ꝛ multiplicant̄ in eis. Nam in septētrionalibus crapula ꝛ ingurgitatio ciborum ꝛ potuum cōmunis ꝛ sufficiens causa est multiplicationis hydropisis ꝛ nephrisis ꝛ calculi renuꝫ ꝛ vesice ac similium. hoc vo atq̄ manere in stuphis ꝛ iuxta caminuꝫ ignis maxime vultu opposito ꝛ subito egredi ad aerē excellenter frigidum cōmuniter multiplicant ruboꝛes ꝛ inuersationes palpebrarū maculas cataractas ꝛ oēs passiones humidas oculorum.

Distēperata regio iudicio medici.

Meridionales.

Septētrionales.

Medie regiones.

Regio imutat corpora p se ꝛ p accñs.

❡ De coitu. Cap. LXXVIII.

Coitus imutat corpus mediāte motu ꝛ inanitiōe ꝛ accidentibus animi. si eniꝫ moderatus fuerit vt. s. ex interuallis ꝓportionatis corpori iuxta complexionē ꝛ etateꝫ ꝛ regimen ꝛ ante repletioneꝫ ꝛ fameꝫ ꝛ preter infrigidationē ꝛ estuationeꝫ corporis: talis quidē coitus ad generationē est vtilis: nec ex eo corpus leditur coeuntis. Si vo imoderatus fuerit veluti laboriosus ꝛ nimis frequēs quasi coactus corpus exiccat inanitione. specialiter proraꝫ cerebri: motu vo calefacit extraneo calore: maxime cor ꝛ epar ꝛ cerebrū renes ꝛ lumbos atq̄ iuncturas: propter qd etiā fumis ꝛ malis ꝛ fetidis pncipalia replet ac totū corpus. Similiter autē motu ꝛ inanitione atq̄ delectatione resoluit spiritꝰ ꝛ naturalē caloreꝫ. ꝛ iō tandem infrigidat ꝛ ad hoc sequunt̄ plurima nocumenta sicut tremor membroꝝ ꝛ digestionis debilitas ꝑpter impotentiam stomachi. oculoruꝫ consumptio: ꝛ humiditatis radicalis: visus debilitatio ꝛ multa consimilia. Per accidens vo dolor ꝛ apostematio iuncturarū vt in podagra ꝛ in chiragra debilitatis iūcturis ꝛ dissolutis humoribꝰ corporis. ❡ Et si coitus fuerit nimis rarus ꝛ natura fuerit impotens vel remissa coarctatum sperma in vasis generationis per pollutiones emittere cogitur grauedo ꝛ tristitia ꝛ perturbatio mentis adueniūt corpori propter vapores corruptos ad cor ꝛ cerebrum vehementes ꝛ interdum vasorum apostematio.

❡ De artibus. Cap. LXXIX.

Ars immutat corpus per se quantū ad medicuꝫ. His sine quibꝰ impossibile est fieri opus artis. s. motu corporis aut mēbroꝝ rebus ad opus cōcurrentibus. Unde fabri ꝛ vitrarij ꝛ oēs assistētes fornacibꝰ ex officio suo ab igne notabilr̄ imutant̄ in manibꝰ ꝛ in vultu. Fullones ꝛ piscatores ab aqs in manibꝰ ꝛ pedibus: mūdatores bladi ꝛ scopatores pauimētorū ꝛ vertētes canabū ꝛ linū vēdētes ea tractātes a puluē i oculꝭ ꝛ gutture ꝛ pulmone. Balneatores aere calido ꝛ hūido in corpore toto ꝛ cemētarij a calce. Deauratores ab argento viuo ꝛ ita de alijs. ❡ Per accidēs autē ꝛ cum his ꝛ cū alijs causis pōt ars imutare sicut de tēpore dictū fuit ꝛ oēs hos effectus necesse est medicū indagare atq̄ discernere ꝑm regulas supradictas. Uerbi grā. Notarijs quidē publicis q sub imoderata luce iugiter chartas albas vel scribēdo vel legendo inspiciūt per se dat eis officiuꝫ incurrere visus debilitatem intempestiuam: sed q nefresim aut vesice passiones incurrant vt calculum stranguriaꝫ vel dissuriam imoderata

derata facit hoc retentio vrine: ꝛ etiam fecum: aut quia sollicitudine distracti expellere negligunt. aut quia remoti a diuersorijs retinere coguntur.

De ludo. Cap. LXXX.

Ludus per se imutat corpus speb⁹ exercitij ꝛ accidētibus animi. s. delectatione: tristitia: ira: ꝛ studio: sicut in ludo scacoꝝ ꝛ alearū ꝛ omnē qdē ludū quē sequit̄ amissio seu lucrū cōcomitat̄ timor aut spes ꝛ sequunt̄ letitia vel tristitia: qȝ si tm̄mō ludus ad victoriaȝ fiat in q̄ rerū amissio nō timet̄: nihilominus īdignatio atqȝ displicentia victū ꝯturbant: ꝛ hȝ effectus manifestissimi sunt in dispositis. naȝ auari ꝛ cupidi si in ludo quicq̄ȝ boni amiserint nō euadūt tristitiā. iracundi vo si victi fuerint vbi pp p̄sentiā maioris irasci nō audēt. saltē displicētia corrodūt̄.

De balneo. Cap. LXXXI.

Balneum mediante aere vel aqua per se imutat. Est enim balneum qdā vaporis tm̄: sicut in solijs ꝛ vulgariter stupha vocat̄. Aliud vo balneū est aque solū modo sicut in tinis ꝛ pilis ꝛ fluminibus ꝛ in mari ꝛ in ceteris aquis: ꝛ vtrūqȝ per se imutat q̄litatibus actualibus atqȝ potētialibus. Uñ si vapor humidus fuerit sicut vapor aque simplicis clarefacit rarificat dissoluit mollificat ꝛ sudorē ꝓuocat acutos fumos excludit. Si vo fuerit siccus vt vaporosuȝ potēter exiccat ꝛ mēbra mollificata indurat. Uniuersal'r aūt ois stupha trahit a ꝓfundo corporis ad sup̄ficiē. Balneū aūt aque dulcis ꝛ calide ẜm plus ꝛ minus calefacit mēbra mollificat dilatationi ꝛ extensioni preparat si ꝯsūpta fuerint ꝛ ꝯstricta ꝛ īdurata. ꝛ isup̄ hūectādo hebetat superfluitates cholericas ꝛ acutas que in lacertis ex p̄cedenti exercitio vel egritudine remāserunt. oēs superfluitates nō solū cutis ȝ lacertoꝝ tēperate resoluit. Proinde cōfractiones lassitudines atqȝ dolores sedat. Si vo frigida fuerit p se ꝯriū operat̄. ꝓpterea soluȝ per se cōpetit supcalefactis: quoꝝ v̄tus resoluit̄: sicē febrientibus ethicis qñ īmergunt̄ in ea cū linteo: post aliquātulā morā ipsoꝝ in balneo calido. Tam calida q̄ȝ frigida si nō fuerit simplex ȝ ꝑticipet misturā rei alicuius informātis eā. vt nitri: salis: aluminis: sulphuris ꝛ ceteroꝝ mineraliū vel plantaꝝ vel ꝑtiū aūt superfluitatū aīaliū p se imutabunt ẜm exigentiā v̄tutis illoꝝ. Per accidēs balneū aque tā frigide q̄ȝ calide corpus imutat sicē dictū est in effectu medicine p accñs ꝛ plurib⁹ alijs modis. spāl'r aūt pȝ illō ex mora ꝛ ordie balneādi. Nā si plectorici balneent̄ añ sufficientē euacuationē: aut repleti cibo añ refectionē p̄me ac s̄cōe digestionis: vel ꝯstipati añ fecū expulsionē: qbusdā cōfractio corporis qbusdā dolor iuncturaꝝ aut capitis aut aggrauatio p̄us doletiū. vel obfuscatio visus aut ophthalmia vl' surditas aut tinnitus auriū vel catarrus: aut opilones aut apata: vl' ēt syncopis: pluresqȝ reumatice egritudies ꝛ que ex fumositate nociue mãe ac maiori dissolōne q̄ȝ ꝯsūptiōe pñt cāri. Ecōtra vo si extenuati ꝛ īnaniti p̄cipue famelici q̄uis balneent̄ in aq̄ dulci nihilominus siccabunt̄. s. cal'a vel frigida fuerint manifeste: maxie si diu ꝑmāserint tam isti q̄ȝ supradicti. Nā si tā modica fuerit mora vt solū possint sup̄ficial'r ablui ꝛ sordes d̄poni ꝓdesse poterit ampli⁹ q̄ȝ nocere. Utpl'm aūt p accñs nocebit balneū pp negligentiā vitandi frigus ꝛ laborēz in introitu ꝛ exitu.

Bal. aque dul.

Bal. per accñs nocet.

De consuetudine. Cap. LXXXII.

Consuetudo mediantibus oibus predictis rebus imutat corpus. cūqȝ sit longus ꝛ freqūēs vsus rei alicui⁹ ꝯstat qȝ effect⁹ quē p se imprimit corpi nō est nisi ꝓmpta iclinatio corpis ad rē frequētatā: dum tñ vsus fuerit moderatus. ꝛ nō qdē est qñ res frequētate ꝓculdubio mēbris ipmūt dispōnes qb⁹ eis assimilant̄ vel ꝯueniūt ipsa mēbra. In nutrietib⁹ aūt ꝛ in his que sumunt̄ interi⁹ taȝ via cibi q̄ȝ medicine. manifestatur assimilatio. nā stōchus ex freqnēti ꝛ longo vsu potus ꝛ humectātiū humidus ꝛ mollis efficitur atqȝ laxus. ꝛ ꝓinde ꝓmptus ad tolerandā multitudinē potus ꝛ humectantiū ꝛ ad abhorrendū opposita pp dissimilitudinē: ex frequēti vo vsu assaturaꝝ ꝛ exiccantiū siccus efficit̄ ꝛ stipticus siue constrictus ꝛ adunatus in partibus sue substantie ꝛ propterea delectatur in vsu talium sibi similium. Proinde si laxo stomacho ꝛ extenso subito adueniat qȝ manifeste cōstringit ipsuȝ ꝛ coadunat qualia sunt sicca vel stiptica vel stomacho sicco ꝛ cōstricto que manifeste relaxāt ꝛ extendunt q̄lia sūt hūida nō solū alteratione cōpl'onis: sed etiaȝ mutatione subita cōpōnis ledet̄. Pȝ ēt p̄dicta assimilatio in medicinis assuefactis. ex qb⁹ corp⁹ nulla manifesta passione vel alteratione turbat̄ queadmodū in his q ex industria vel ex corruptione mētis nutriunt̄ veneno: sicut visuȝ est in habitationib⁹ nostris de quodā ex pueritia fatuo: qui paulatim tm̄ assueuit esuȝ araneaꝝ vt postmoduȝ venaret̄ easdē solicite ad edendum. Aer sil'r ꝛ quecūqȝ mediāte ipso alterāt corpus aliquā silitudinē sui mēbris ipmūt. Alia vo dicunt̄ cōuenientiā quādā ipmere qñ per dispōnē quā mēbris imprimunt ipsa mēbra non assimilant̄ eisdē per formā cōplexionis: sed ꝯueniūt eis p tanto: qr informant̄ dispōnibus qbus cōueniēter inclinātur ad illas res. Uerbi gratia. Exercitiū formal'r nulla q̄litate disponit̄: sed tñ cū mēbra calefaciat ꝛ a superfluitatibus emundet ꝛ spiritib⁹ faciat abundare. Certū est qȝ talibus fiunt exercitia promptiora: ꝯtrariuȝ aūt imprimit assueta quies. Sil'r aūt ira ꝛ patientia ꝛ timor ꝛ audacia ꝛ tristitia ꝛ letitia ꝛ cetere passiones cordis in se nec frigide sunt nec calide nec sicce vel humide vel stricte vel late: ȝ qr cor: ꝛ per ꝯñs corpus his calefit ꝛ infrigidat̄ ꝛ exiccat̄ ꝛ humectat̄ ꝛ dilatat̄ ꝛ ꝯstringit̄ ꝛ hȝ dispōnibus prompte inclinat̄ ad passiones p̄dictas. ideo ꝯuenientiā cuȝ eis acgrere d̄r. Que ꝯueniētia nō solū in corde: sed etiā in toto corpore dupl'r ītroducit̄. s. ex ꝑte mēbroꝝ ꝛ ex parte spirituū. Et ex ꝑte mēbroꝝ adhuc dupl'r. Primo īmediate. 2° mediante humore. naȝ ad alterationes cordis seq̄t alteratio cuiuslibet mēbri. cū vo mēbra ẜm q̄litates cordis alterātur. humor sil'r qualitatū multiplicat̄ ꝛ ipsius multiplicatio fouet qualitates p̄dictas in corpe ꝛ in corde. ꝛ sic mutuo se fouent causando vel cōseruādo. Ex ꝑte vo spiritus: qñ in accidētib⁹ animi ipse sp̄us acgrit dispōnes: quibus maxime ꝓmptus est. ꝛ etiā p̄parat ad illud accidēs p qō acqsiuit eas. Dispositiones autē acgrit vel ex ꝑte virtutis vitalis aut nāl'is vel ex motu suo sicut in letitia in qua p̄dicte virtutes ꝯfortant̄ acgrit ab caꝝ opōne tēperamētū in qualitatibus ꝛ multiplicationē in quātitate atqȝ cōseruationē in sua copia ꝛ sub̄a. que oīa disponūt ad gaudiū. Ex motu vo acgrit in gaudio rarificationē cuȝ dilatet̄ in eo: ad quā duo sequunt̄. s. ꝓmptitudo ad motū ꝓpter subtilitationē sub̄e eius. ꝛ 2ᵐ est attractio nutrimenti vel materie gnōnis ipsius. nā cum sit nāl'is inclinatio corpoꝝ ad vitāduȝ vacuū accidit nāl'r vt cū moueat̄ per dilationē sui ad partē oppositā motui sue mãe sequitur ipsum illa mã que trahitur successiue a vasis que a spiritibus euacuant̄ paulatim. ꝛ predicta duo disponunt ad gaudiū. In tristitia vo accidunt spiritui cōtraria que disponunt ad eam vt frigiditas ꝛ ingrossatio ꝛ ita de ceteris. In alijs vo reb⁹ nō naturalibus conueniētia pari ratione poterit assignari: ex quibus liquide pȝ causa ꝓpter quā assueta per se minus molestāt: sed cōtingit p accñs amplius molestare. s. ꝓpter

Cōuenientia cū rebus cōsuetis acgrit corpe ꝛc.

vsum imoderatū: per quez virtus resoluit aut calor nālis extinguit: aut cōplexio mēbri corrūpit. vnde tūc pmpta nō fiunt ad vsuz illarū rerū: sed potius horrent eas: et ideo freqūs vsus imoderati exercitij mēbra nō solū inepta sz impotētia reddit ad exercitiū: et freqūs vsus alicuius cibi ad nauseatiuā satietatē reddit eundē abominabilē stomacho. et sili mō in ceteris rebus. ¶ Un regula gnālis est tā in potētijs q̄z in habitib⁹ q ois operatio cōtrariū habens cū frequentat reddit virtutē a qua pcedit potētiorem ad operandū et organū cuz quo exercet pmptius ad eandez dum tñ intensiue vel extensiue nō sit imoderata. sed q pportionet virtuti atq3 subiecto eius. s. organo vel spiritui. nā si excederet videlz intensiue. s. per vehemētiā aut extēsiue. s. per durationē tēporis. p accidēs debilitaret: videlz resoluēdo spūm. Causa vo pter quā frequētia operationis alicuius habētis cōtrariū causat pmptitudinē ad eandem in oibus est cōis: q2 p ipsaz expellit dispositio ad cōtrariā et introducit ad eā que frequētat sicut est iā dīsuz.

Regula gnālis.

¶ De rebus contra naturam. Cap. LXXXIII.

Res autem cōtra nām est qcqd sanitati repugnat semp. Sanitas enim est nā sanabilis corporis put tale. Per hoc quidez qd dr repugnat sanitati separat a nālibus. sed per hoc qd addit semp distinguitur a nō naturalibus. ¶ Res aūt contra nām tres sunt in genere tñ. nā qd repugnat sanitati vel repugnat vt forma opposita ei: et hoc est morbus et vlr lapsus: vel vt introducens aut imprimēs illā formā seu dispositionez: et hoc est causa morbi vel vt effectus oppositus effectui sanitatis: et hoc est accidēs morbi. Cōtingit tñ sepe vt vnū et idem sit morbus et causa morbi: et etiā accidēs diuersis respectib⁹. nā gutture apostemato pter vulnus apostema qdem est accñs vulneris et morbus in se. et cā opilationis vel coangustationis in meri vel canna. ¶ Lapsuū vo gnā tot sunt quot esse op3 ea q̄ reqrūt ad sanitatē cū semp sint opposita circa idē. naz per lapsuz vniuscuiusq3 mēbrorz pōt constitui egritudo. Sunt aūt in genere ea qbus sanitas itegra cōsistit in vnoquoq3 sanabili corpore tria. s. cōplexio/compositio/et vnitas. quorz vnūqdq3 si corrumpat corrumpit sanitas. ¶ Et labit corpus ab ea ƀm duos lapsuū gradus pmos. quorz vnus est in quo iudicio sensus manifeste leditur operatio: et talis lapsus formalr cōstituit morbū. pinde corpus et mēbra patientia talē lapsuz actu egra dicunt. Alius vo gradus est in quo nondū sensibilr lesa est operatio mēbri alicuius vel operationes totius corporis: sed tñ sensibili perpendit euidētia q nō sunt ita perfecte et moderate sicut in corpore tēperato. et hec oia dicunt largo nomine sana lapsa. In quo lapsu tanta est latitudo q in tres portiones distinguit. Nā aliqua sunt corpora tam parum recedētia a tēperamēto. q sine impressione fortiū causarz nō labunt in egritudinē actu. et talia quidē parū lapsa nominant. tñ lesa sunt ƀm veritatez. l3 insensibilr sed cōiter largo noie vocant absolute sana. ¶ Alia vo sūt que a causis debilib⁹ celeriter cadunt in egritudines. et pprie noiantur egrotatiua: quasi freqūter egrotātia. Proinde q2 nūq̄ de se possunt resistere ledētibus causis: appellata sunt a qbusdā egra simplr. Egra quidē ad drīaz parū lapsorz. simpliciter vo ad drīaz egrorz in actu que dicunt egra vt nūc. nā egra simplr sunt quecūq3 talia ex generatiōe. egra vo vt nunc. Quecūq3 a causis supueniētib⁹ post gnōnē facta sunt egra. ¶ Et sili rōne dicunt corpa sana et neutra simpliciter et vt nūc. illa eniz dicunt simplr talia: qm a causis inherentibus semp talia sunt. ista vo vt nunc: q2 nō sūt talia nisi ex causis in aliquo tēpore sue durationis euenientibus accidentalr. et pinde neq3 semp. ¶ Ex qbus p3: qm sanū simplr et egrū vt nūc: aut ecōuerso pñt cōcurrere nō implicata cōtradictione. nā tale simplr dr non a dispōne vel habitu: sed ab innata seu nāli potētia vel ipotētia que semp inheret corpori radicalr. Un tēperatus ex generatione semp h3 innatā aptitudinē sanitatis: l3 in aliquo tēpore particulari careat eius habitu pp regimē aut cetera corrūpentia sanitatē que tūc occurrerūt queadmodū ecōuerso. Cholericus ex gnōne semp qdē lapsus est q̄tum ad nālem impotētiā sed in hyeme sanus est vt nūc: ex habitu sanitatis acqsite beneficio tēporis: sicut aliqs ex gnōne sp est cōtinēs. i. habēs nālē in potētiā cocundi: sed ex regimine particulari fit aliquādo coitiuus. ¶ Alia vo sunt corpora que causis ledētib⁹ medio mō resistūt: q2 nec ita fortiter vt parū lapsa: nec ita debilr vt egrotatiua. et ideo dnr esse mediū inter pdictā cōparationez ad corpus pfecte sanū et actu egrū: q2 nec tñ appropinquant ad pfecte sanuz vt parū lapsa: nec tñ ad actu egrū vt egrotatiuū. et ideo ēt p respectū ad predicta extrema vocant neutra ƀm cōsiderationē expressaz in tractatu de intentione medicorz. non inquātū neutra p abnegationē extremorz: sed p participationez vtriusq3. Et hoc est tribus modis ƀm q triplr pñt extrema participari: q2 vel participant indistincte. et tunc fit neutrū: qd vere dr esse mediū sanissimi et egerrimi corporis: q2 vere amplectit: et quantū ad iudiciū sensus h3 extrema cōmista et indistincta vel participant distincte: qd nequit esse nisi duob⁹ modis. s. aut q2 in diuersis ptib⁹ corporis in eodē tēpore: vel q2 in eisdē diuersis ptib⁹ corpis in diuerso tpe: et oēs has drīas neutri cōsiderat medic⁹: q2 saltē in inuentionē causarū salubriū iuuāt eum queādmodū patebit in parte operatiua. Oia igit predicta tria corpora lapsa medicus iccirco reponit sub latitudine sanitatis dicens ea esse in genere sana lapsa: et nō egra q2 nō debet eis regimen curationis s3 cōseruatiuū aut pseruatiuū. ¶ Morborz genera in cōi medicus cōsiderat in duob⁹. s. in causis effectiuis et in lapsuuz formis. Et quātū qdē ad cās efficientes ipsorz qnq3 sunt genera. s. regionales/epidimiales/varij/et inequales/hereditarij/ptagiosi. ¶ Regionales vo sunt qui multiplicant in aliqua regione pp cōia et nālia regionis que sunt aer et aqua. et nutriētia. Un strictura pectoris multiplicat in habitationibus quaruz aer est frigidus et siccus et borealis: et silr vbi vina cōiter sunt acerba. Calculus vo renū et vesice vbi aque sunt sabulose et argillose. opilatio vo splenis et epatis vbi lutose. botiū gutturis vbi vinose. Dysenteria vo vbi salse sūt et nitrose. Lypa et ophthalmia flegmatica vbi abundātia persicorz. Squinantia vo vbi frequentat esus tuberū et fungorz et sic de cōsimilibus. Dicunt aūt gnāri a cōib⁹ causis ad drīaz diuersorz et inequaliū: sed cū addit a nālib⁹ regionis hoc fit ad drīaz duorz. s. epidimialiū et regionaliū p accñs. ¶ Epidimiales vo sunt q multiplicant ex causis accidētalr corrūpentibus aerē vel aquas aut nutrientia regionis sicut cadauera et morticinia reptilium et vapores ipsorz et nebule. Interpretat aūt epidimia superior corruptio: q2 multiplicatur accidentaliū egritudinū que raro cōtingit in aliqua regione: l3 puenire possit ex corruptione aquarz et nutriētiuz sicut fructuū. tñ raro cōtingit ista corrumpi absq3 cōi corruptione aeris. Pōt enim ptingere vel casualr vel per industriā hostiū vt fons cōis ificiat aliquo venenoso. vel aliqd granū panificiū ab alienis regionib⁹ asportatū sit in foueis plixa reseruatione infectū: sed si ex nebula corrumpat iam pcedit ex aere. Dr aūt corruptio aeris ois mutatio trāsgrediēs cursuz nāe in qualitatibus aut suba. In qlitatib⁹ vt sit calidior aut frigidior et c. q̄ deberet esse ƀm nālez exigentiā tēporis. In suba vo qn inficitur admistione vaporz tendentiū ad putredinis malitiā aut vniuersitatis

Res cōtra naturaz sunt tres in genere.

Lapsuuz gnā sunt tria: sicut tria sūt q b⁹ sanitas integra cōsistit.

Corpus a sanitate labit p3 duos grad⁹.

Sanitas lapsa latitudinē h3 tres portiones habentē.

Corpa sana et neutra simplr et vt nunc dici pñt.

Sanū simplr et egrū vt nūc aut ecōuerso possunt cōcurrere.

Extrema participari possūt [illegible]

Morbi regionales.

Morbi epidimiales.

Morbi varij et inequales.

aliciuius. ¶ Tertij vero sunt illi qui ex malo regimine vniuscuiusqz causantur: et ideo etiam tales dicuntur varij et inequales ad differentiam predictorum. Nam regionales et epidimiales vnius speciei sunt in omnibus corporibus habitationis cum oriantur ab vna causa communi. Sed quia regimen vniuscuiusqz diuersum est vt plurimum a regimine alterius. iccirco morbi ex diuersitate regiminis orti sunt vtplurimum varij quo ad speciem. Nam in vno quotidiana. in alio tertiana etc. Or si fuerint eiusdem speciei vtplurimum tamen quo ad accidentia sunt inequales vel dissimiles: que inequalitas non est ita manifesta in supradictis. ¶ Hereditarij vero sunt qui ex generantibus propagantur in genito propter impressionem factam in malibus principijs generationis a corporibus generantium. qui morbi quantum ad communem experientiam sunt podagra et ptisis. et lepra et tinnea. et illa scabies quam arabes vocant baras. et est genus ad impetiginem: et calculus renum et vesice: et vena innaturalis oculi que vocatur gebel in arabico.

Morbi hereditarij.

¶ Morbi vero contagiosi dicuntur qui a contagio causantur. Est autem contagium approximatio corporum adinuicem. Et dicitur a con quod est simul et tango tangis. Unde omnes illi morbi sunt contagiosi qui corporibus imprimuntur ex approximatione ipsorum ad corpora patientia morbos illos. Et hi communiter sunt lepra: scabies: variola. feb. pestilentiales: apostemata venenosa maxime in locis angustis. epidimia. opbthalmia. ptisis et baras. et etiam scrophe. congelatio dentium et gebel.

Morbi contagiosi.

¶ Quantum vero ad considerationem ipsorum lapsuum diuiditur morbus in simplicem et compositum. et simplex quidem est in quo tantum vnus est lapsus. Compositus autem in quo plures lapsus diuersarum specierum concurrunt. ¶ Simplicium igitur prima genera sunt tria. etenim et primum est genus morbi qui fit in complexione. et vocatur morbus consimilis. vel consimilium membrorum: qui pro tanto appropriatur eis: quia totum id quod pertinet ad quidditatem ipsius inquantum est morbus accipit ex proprijs membrorum consimilium. nam et ipsa qualitas que formaliter constituit morbum est imediata dispositio membri consimilis. et tamen eius actionem ledit imediate.

Morborum simplicium tria sunt genera.

¶ Secundum vero genus morborum est in compositione qui vocatur officialis. appropriatur autem officialibus. tum quia ipsa mala qualitas seu dispositio imediate conuenit officiali. tum quia imediate ledit operationem: quia non conuenit ei nisi prout existit officiale. ¶ Tertium vero est in continuitate propter quam vnitas reperitur in membris tam officialibus quam consimilibus: ita quod quamdiu continuitas naturaliter saluatur in eis tandiu etiam vnitatem habet. nullum enim membrum consimile vel officiale est vere vnum. scilicet vnitate quam debet habere per naturam nisi partes eius habuerint continuitatem quam per naturale habere debent. Quia igitur vnumquodqz membrum officiale vel consimile per suam vnitatem est vnum. Hinc est quod vnitas est proprie quedam communis vtrisqz. Continuitas vero proprie non conuenit nisi consimili et non officiali inquantum officiale. nam manus non habet continuitatem in omnibus partibus eius inquantum est manus. Sed quia nec in officialibus nec in consimilibus corrumpitur vnitas nisi soluta continuitate in consimilibus. Propterea inoleuit vsus apud medicos vocare morbum communem solutionem continuitatis: cum tamen proprie sit corruptio vnitatis. et ideo aliqui vocant eum solutionem vel corruptionem singularitatis. nam per vnitatem est vnumquodqz singulare. i. indiuisum in se. et diuisum siue distinctum ab alijs. Hoc autem genus morborum interdum a medicis separatur a predictis duobus generibus. Itaqz nec appropriatur consimilibus nec officialibus: sed dicitur communis non ab actualitate sed a passibilitate. licet enim semper sit morbus in aliquo consimili: non tamen semper est morbus in officiali nisi per accidens. tunc enim est per se morbus officialis quando per eum leditur vnitas actionis que debetur officiali per se. Si enim aliquod consimilium incidatur non est toto iam ipsius consimilis actio non est vna. Si vero ex toto maxime transuersaliter separatur in partes tunc non tantum eius operatio. sed etiam ipsius organici non erit vna cum corrupta sit vnitas compositionis eius.

Continuitas proprie non conuenit membro officiali sed consimili.

Quo solo continui separetur ab alijs duobus generibus morbi.

Iam autem ex his patet quod non dicitur communis a consideratione imediati subiecti: nec etiam consideratione eius qualitatis qua membrum secundum rem informatur: quoniam hic non est nisi vel complexio vel compositio: sed a consideratione eius quod secundum rem commune est: et consimilibus et organicis et eorum actionibus. scilicet vnitas. quando igitur iste morbus consideratur secundum id quod in membris potest esse principium imutandi vel ledendi actionem aliter quam complexio vel compositio. tunc separatur a predictis et dicitur communis. quando vero consideratur secundum id quod in ipso realiter membrum informat. tunc medicus reponit ipsum sub genere morbi officialis: quemadmodum Gal. in 2° megathecni cum dicit quod omnis morbus est aut complexionis aut compositionis. nam solo continuitatis realiter non est nisi malitia compositionis vel ex parte forme vel ex parte positionis: et vtraqz predictarum considerationum indiget medicus. nam in via distinguendi genera morborum necesse est ponere quod sint tria: quoniam diuisio actionis nec significat supra proprios consimilium: nec supra proprios officialium: sed supra communem. in consideratione vero primorum generum operis curatiui non differt morbus communis ab officialibus. Prima enim opera curationis que tamen respiciunt morbum non sunt nisi duo. scilicet medicari et manualiter operari. applicatio autem medicinarum per se ordinatur ad correctionem complexionis. manualis autem operatio ad correctionem solutionis continuitatis et morborum officialium licet quod ambo largo modo sunt malitia compositionis. Iterum etiam quoniam opus curationis variatur quantum ad omne regimen. non solum ex parte forme ipsius morbi: sed et etiam ex parte subiecti imediati eius. propterea medicus interdum differentiam morbi accipit a subiecto imediato. et secundum hanc considerationem quandoqz reponit solutionem continuitatis sub morbo consimili quemadmodum Gal. in parte prima de morbo et accidenti vbi de morbis agit compositis. semper enim subiectum imediatum eius est membrum consimile vt caro aut os et neruus etc. sic ergo patet qualiter interdum dicitur precise consimilis interdum officialis. et interdum ab vtroqz separatur sicut morbi genus aliud ab eis et communis tunc appellatur.

Est igitur morbus consimilis malitia complexionis sensibiliter et imediate ledens operationem membri consimilis in quo est. consimilium autem et etiam quorumcumqz aliorum morborum diuersitatem in tot rebus et tot modis considerat medicus quot sunt et quibus morbi sanatio variari potest. Nam cum cognitio morborum queratur a medico propter ingenium extendi quantum est necessarium ad inueniendum formam recte sanationis. et ideo ad cognoscendum perfecte discrasias: non sufficit medico solum nosse quia hec est calida. et illa frigida: quoniam in eadem specie discrasie quantum ad qualitatem reperitur multa diuersitas propter quam necesse est vt varietur aliqualiter opus sanationis. ¶ Huius autem gratia ponemus exemplum in discrasia calida. licet enim in omni tali sit necessarium infrigidantibus vti. tamen cum complexio intensior fuerit in vno subiecto quam in alio necesse est vt infrigidans intensius applicetur vni quam alij et in eodem etiam corpore posito quod hic cerebrum ibi epar aut hic caro. et ibi os pateret discrasiam calidam in eodem gradu. non tamen eisdem et eque infrigidantibus vtrobiqz conueniet vti nec eodem modo preparatis aut applicatis. Similiter quoqz si hic discrasia fuerit vniuersalis sicut in febribus aliter infrigidatio sanatiua perficietur quam si tamen esset in vno membro. Ipsa etiam febris licet quantum ad speciem qualitatis eadem existat discrasia. scilicet calida. tamen multiplicem diuersitatem acquirit. non solum ab intensione et remissione caloris. sed etiam a causis generantibus et generationis modo que necessario diuersificant opus curationis posito enim quod eadem causa feb. genuerit in duobus corporibus. et in cunctis particularibus conformentur. si tamen fuerit modus generationis diuersus infrigidandi opus necessario variabitur. nam si aere nimis calido duo pueri ceciderunt in ephemeram: sed alter quia caput tenebat soli expositum. alter vero quia fecerat in stupha diuturnam moram. Iam patet quod illi debetur infrigidatio capitis cum medicinis. cum ibi sit minera inflamationis spirituum. huic autem infrigidatio pectoris et

De morbo consimili et eius diuersitatibus et quo ad curam.

maxie cũ inspiratione frigiditatis. Unde ſm hoc rectum est caput illius epithimare cum frigidis. ⁊ hunc exponere frigido ⁊ libero aeri. Patet igit̃ iam ex predictis ꝙ differentias febriũ cogit̃ medicus in multis attẽdere. que differentie: lz nõ sint essentiales q̃tũ ad qualitatẽ febrilẽ que semp est caliditas intensior aut minus intensa. tñ medico quãtũ ad finẽ ad quẽ cognitionẽ ordinat febriũ spẽz sil'z. postq̃ certã faciũt notitiã de spe fe. lz forte cũ alys. Sunt enim quedã accidẽtia comitantia fe. aliquã inseparabil'r que sunt cõia taz feb. q̃z aly passioni vel cause sicut alique diie pulsuũ: que tñ cũ alio accidẽte faciunt notitiã certam de spe fe. Sil'r quedã antecedẽtia vel succedẽtia necessario p se vel cũ alys certã faciunt inde notitiã ſm ꝙ sũt ppria vel cõia. ¶ Et sic vl'r intelligere cõuenit de qualibet cõplexionis malitia cuius diuersitas in quatuor ſz genus cõsiderat̃ a medico. Quoꝝ vnũ est esse ipsius male cõplexionis. aliud est subm. tertiũ cã. quartum aũt spẽs q̃litatis.

Diuersitas malitie cõplexionis ſm genus in q̃tuor ɔsiderat.

Iterũ aũt q̃tũ ad esse duo considerat ſm ꝙ duo sunt que pertinẽt ad esse ipsius. s. operari ⁊ inherere. Quantuz ad pmũ cõsiderat medicus in mala cõpl'one tñ qualitatis efficaciã. ¶ Quãtũ ad 2m vo cõsiderat sue informationis diaz. ¶ Efficaciã vo male q̃litatis cõsiderat medicus in duobus in qb' ipsa qualitas innãlis suã vim manifestat. Primũ enim sensus est tactus cuius est ipsa ppriũ obm. Uñ cũ de pprys obiectis certe ac pprie iudicet qsqz sensus necesse est medico p tactũ nõ solũ infirmi sed pprium inuestigare vim male cõplexionis. Nã ſm ꝙ diuersimode põt imutare tactũ maxime rectũ ⁊ tẽperatũ ſm hoc cõstat ꝙ diuersificat̃ gradus intensionis ⁊ remissionis ipsi'. ⁊ ex imutatione etiã tactus perpendit̃ diuersitas quã acqrit qualitas ex subiecto. Uñ in discrasys in qbus maior cõtingit diuersitas. ibi maxime necesse est earũ diias tactu diiudicare. sicut in discrasys calidis ⁊ pcipue in febrib'. ⁊ ideo Hippo. in epistola. ⁊ Gal'. sequens eius vestigia in differẽtys feb. attendere docent formã sub qua tactũ imutat calor febrilis. nã in qbusdã mordet tactum ⁊ quasi spasmat velut calor carbonuz. In alys aũt pungit ⁊ pustulat velut flãma. In alys vo calefacit vt vapor aque vel vini vel olei ⁊c. Quibus imutationibus essentiales febriũ differentie cognoscunt̃. ⁊ magna est peritia medici talia discernẽtis que sine multa ⁊ longa experientia nõ acquirit̃.

Efficacioz qualitatis male i duobus ɔsiderat medicus.

¶ Scdm aũt in quo discrasia suã efficaciã manifestat est naturalis operatio corpis quã sensibil'r ledit ppter imutationẽ quã facit in mẽbris cũ sit quedã vis imutatiua sanabilis corporis: ⁊ ideo diuersitas imutationis eius q̃tuz ad efficaciã variabit̃ ſm diuersitatẽ graduũ intensionis ⁊ remissionis qbus excedit̃ tẽperamẽtũ. que varietas multiplicat̃ ſm diuersitatẽ operationũ nãlium corporis vt pulsus anhelitus somni vigilie cognitionis ⁊ motus atractionis retentionis ⁊c. In oibus eniz intensio ⁊ remissio qualitatis causat variũ nocumẽti gradũ. excessus aũt male q̃litatis in lapsu cõpl'onis distinguit̃ quo ad gradũ p quãtitatez nocumenti qd facit in actione. Uñ cum ois morbus ledat sensibil'r actione necesse est vt ois discrasia cõstituens morbũ excedat tẽperamentũ in tertio gradu. sed si tñ diminuit actionem excedit in pncipio terty gradus. Si vo mutet in formaz innãlis actionis oino excedit in fine terty. cũ aũt oino aufert actionez aut corrũpit subam mẽbri. tunc iam excedit in quarto gradu. Ex qbus etiam pz ꝙ in corporibus parũ lapsis excedens qualitas paruz recedit a tẽperamẽto per latitudinẽ primi gradus: in neutris vo decurrit a pncipio scdi vsqz ad mediũ. in egrotatiuis autẽ elongat̃ vsqz ad finẽ eius. ¶ Ex pte vo adherentie malitia cõplexionis diuidit̃ in perfectã ⁊ in iperfectã. Imperfecta vo di q̃diu est in fieri. s. dum mẽbrũ persistit in alteratione: qr vo q̃diu durat alteratio mẽbri nõ spoliatur oino a sua nãli cõplexione: imo cuz ea resistere non cessat innãli qua ipsuz alterat̃. ita vt sic alterutrũ pugnet donec altera vincat sibi rebellẽ. Ideo talis mala cõplexio iperfecta vocat̃ a medicis diuersa pro tanto: qñ aliena est ⁊ extranea mẽbro ac opposita sue cõplexioni. pinde cõtingit ꝙ sentit̃ a mẽbro. Naz nihil sentit̃ nisi put est a sentiente diuersuz: ppter qd sensus fit solũ in alteratione sentientis membri. Si vo sua cõplexio: per quã sentit alterationez: vincat̃ ab extranea. iam mala complexio est in membro perfecta ⁊ conuersa in habitu: ac membro etiam coequata. ita vt non sit velut in superficie partiuz eius voluntas sicut ante: sed ipsum vndiqz cõprehendẽs ⁊ occupãs. ⁊ id ab excellentibus viris appellat̃ equalis. ab alys vo mansiua: qñ habituata est ⁊ iam fixa. nec sentit̃ a membro velut antea sentiebat̃ diuersa. nam quẽadmoduz equalis est terminus diuerse qñ vincit̃ nãl'r. sic termin' eq̃lis est corruptio mẽbri ⁊ amissio vite. que oia iam sunt exposita supra tractatũ Gal'. de malitia cõplexionis diuerse.

Malitia cõpl'onis cõsiderata ex parte adherẽtie diuidit in pfectaz ⁊ iperfectã.

Al's violẽtia.

¶ Quãtuz vo ad subiectũ duas sil'r diias hz. nã ipsius quedã est vl'is. quedã particularis. Et vl'is qdẽ est in qua mẽbra corporis vniuersa lz inequal'r. tñ innãl'r alterantur sicut in febribus ⁊ in carnosa hydropisi ac vl'i cõgelatione corporũ nimibus cõclusoꝝ. Particularis aũt est in qua mẽbrũ aliqd corporis innãliter disponit̃ sicut in vstione pedũ ⁊ manuũ ⁊ lachrymis oculoꝝ.

Malitia cõpl'onis ex pte sbi cõsiderata duas habz differẽtias.

¶ A causis autẽ accipiunt specificas differentias. sicut qñ distinguunt̃ p cõsiderationem humoris vt hec discrasia ca. secernit̃ ab illa qm hec cholerica ⁊ illa sanguinea. Simil'r quoqz in frigidis. hec a melãcholia. illa vo a flegmate: vel sicut qñ per ɔsiderationem aliaruz causarum. vt hec a putrefactione: illa vo ab igne.

Malitia ɔpl'onis a cãis duas specificas diias accipit.

¶ Differentie vo male cõplexionis simplicis quãtuz ad species q̃litatis sunt quatuor. s. ca. fri. sicca. ⁊ humida. ⁊ calida qdem est illa in tñ per excessum cal'itatis actio mẽbri vel corporis ledi põt percipit̃. ⁊ sil'r de alys trib'.

Malitia cõpl'onis quãtũ ad spẽs q̃litatis q̃tuor hz diias.

¶ Certificat̃ aũt medicus de veritate istoꝝ morboꝝ experimẽto ⁊ rõne. Experimẽto qdem. nam sepe videmus intãtum igne supcalescere membra vt manifeste doleant. Interdũ aũt aere niuoso tñ infrigidant̃ vt sensuz ⁊ motũ amittãt. Qñqz vo taz imoderate siccant̃ vt cutis adhereat ossib' ⁊ ruga pmanet in sua cõtractione. Frequenter aũt humescunt adeo ꝙ lubrica fiũt ⁊ vix digiti stringi possunt. Ratione vo certificat̃ in mẽbris qbus licz eẽ discrasiam. qñ preter imutationez cõplexionis eoꝝ sensibil'r ledit̃ operatio: nam cũ pncipiuz formale mẽbri quo perficit operationẽ sit cõplexio vel cõpositio necesse est vt eius actio ledatur. Leso altero vel vtroqz. Sepe vo cõtingit vt illesa cõpositione ledat̃ aliqd opus corporis. quapropter relinquitur necessario ꝙ aliqd mẽbroꝝ qbus pertinet operatio sit aliqua specie cõplexionis discrasiatũ. Si enim operatio perficiat̃ vnico tñ mẽbro necesse est ipsuz imutari: aliquo pdictoꝝ modoꝝ. Si vo pluribus queadm opatio anhelitus atqz vocis vno tñ mutato poterit actio sensibil'r ledi.

Medicus certificat de morbis rõne ⁊ experimẽto.

Morbus officialis est mala vel inãlis compositio pertinẽs organico mẽbro rõne partis pncipalis eius vel alicui' suaꝝ coadunãtiũ simpl'r ⁊ imediate ledẽs opõnẽ que debet̃ eidẽ inq̃tũ organicũ est. Pluribus eniz ptib' organici patiẽtib' innãlẽ ɔpõnẽ. Solũ illi' ptis mutatio ɔstituit morbũ toti' p quã imediate leditur opus totius organici. Si vo mutatio vni' partis nõ ledat ipsuz nisi mediãte mutatione alteri' ptis: tunc pma mutatio dicet̃ cã morbi totius organici. ⁊ scda dicet̃ morb' eiusdẽ. Innãlis. n. cõpositio accidẽs vue si visuz imediate vel p se ledat sicut opilatio eius. pculdubio morbus erit toti' oculi cũ per eũ actio toti' ledat̃ imediate. sz innãlis com

positio ꝯiunctiue qua visus imediate nō ledit̄ sicut est vngula vel ꝣebel nō est ꝓprie morbus totius oculi.sed innālis mutatio cornee:mediante qua ledit visum.mutatio ꝟo cōiunctiue cā est morbi toti⁹.

Morboꝝ officialiuꝫ gn̄a sunt quatuor.

¶ Morboꝝ officialiū gn̄a tot sunt quot ⁊ ea que reqrunt̄ ad cōpositionē nālē cuiuslibet organi.hec aūt sūt forma que greco vocabulo plasma dr̄ ⁊ quātitas ⁊ numerus ⁊ positio.Medici ꝟo ꝑ q̄titatē intelligunt hic nō genus p̄dicamēti.Naꝫ illud ꝑtinet/sub se numeꝝ.⁊ a tali quātitate nō diuidit̄ numerus.sed sumitur hec quātitas pro mēsura cōtinui ꝓm oēs diametros q̄ vocant̄ magnitudo.iuxta modū quo queri solet.quātū est istud corpus:⁊ rn̄det̄ bicubitū tricubitum in longitudine. vnius aūt cubiti in latitudine ⁊ palmi vnius in spissitudie ⁊ sic de alys.Est igit̄ morbus in forma innālis mēbri formatio qua simplr̄ ⁊ imediate ledit̄ opus qđ ei debetur inquātū officiale.silr̄ quoqꝫ de reliqs tribus generib⁹ intelligere ꝯuenit.

Morboꝝ in for° spēs sunt qnqꝫ.

¶ Morboꝝ aūt in forma tot sūt spēs quot ⁊ ea que nālr̄ requirunt̄ ad debitaꝫ mēbri formationem. Hec aūt qnqꝫ sunt vt patuit ex operibus formatiue.s.figura/cōcauitas/meatus:q etiā porrus ⁊ foramē ⁊ via noiatur frequēter.Differūt aūt cōcauitas ⁊ meatus.naꝫ cōcauitas est forma qua mēbrū disponit̄ ad capiendū vel cōtinēdū aliqđ rōne spatiositatis ⁊ inde vocat̄ cōcauitas alio noīe spatiū.Meatus aūt est forma disponēs ipsuꝫ ad hoc vt ab vna eius extremitate in aliā ferat̄ aliqđ sine trāseat.⁊ proinde noiat̄ via siue meatus.quartū aūt qđ ad formā membri reqrit̄ lenitas est.qntū ꝟo asperitas vel ecōuerso.Prime igit̄ spēs morboꝝ in forma erūt qnqꝫ tm̄mō.s.in figura vel in ꝯcauitate vel porro vl̄ lenitate vel asperitate.Cū aūt figura sit superficies que linea vel lineis terminat̄ ad figurā membri pertinet oīs dr̄ia superficiei/vel linee vt rotundū vt triangulare ⁊ quadrangulare ⁊c̄.⁊ cōcauū ⁊ conuexū ⁊ planū ⁊ obliquū ⁊ rectū.ita ꝙ oībus his differentys figure pōt formalr̄ cōstitui morbus qn̄ aliquo predictoꝝ modoꝝ innāliter organū figurat̄.

Morbus in figura.

¶ Erit ergo morbus in figura innālis formatio mēbri ꝓm rōnem superficiei vel linee sensibilr̄ ⁊ imediate ledens ⁊c̄.ꝓm rōnē qdē superficiei vt qn̄ cōcauitas plante pedis carne replet̄.tūc eniꝫ efficit̄ supficies eius innāliter plana vel si nimis excrescat caro replens innālr̄ cōuexa.qb⁹figuris manifeste leditur saltus ⁊ cursus.ꝓm rōnem linee:sicut quādo tybia reflectit̄ intra vel extra.Nam tunc innālis obliqtas eius totū motū processiuuꝫ impedit manifeste.

Morbus in concauitate.

¶ Morbus in cōcauitate est innālis formatio mēbri quātum ad spatiuꝫ ledens vel impediēs manifeste.⁊ imediate nālē capacitatem vel cōtinētiā vel aliud opus mēbri.Contingit autem hic morbus duobus modis ex qb⁹ due spēs ipsius proueniunt.s.qꝛ aut diminuit̄ vel auferẗ spatiū nālē:vel qꝛ generat̄ innāle.In p̄mo ꝟo ꝓhibetur membrum recipere vel cōtinere qđ dꝫ vel quātū dꝫ sicut in stomacho cibus:⁊ aer in pectore:qn̄ alterū ipsoꝝ stringit̄ vel replet̄ aut glutinatur.

Cōstrictio. Repletio. Cōglutinatio.

Differūt aūt hec tria.nā cōstrictio est appropinquatio laterū membri ad centrū ipsius.Repletio ꝟo est occupatio spaty eius ab alio corpe.Cōglutinatio ꝟo est coherēs applicatio distantiū superficierū vel partiuꝫ eius.¶ Qn̄ ꝟo generat̄ innāle spatiū:tunc si cōtingat hoc per deperditionē subē queādmodū in vulneribus ⁊ in collectionibus apostematū ad genus solonis cōtinuitatis pertinet talis morbus.Primo scilꝫ rōne corrupte vnitatis in mēbro ⁊ eius actione.Secūdo ꝟo pertinet quātitati vel numero ꝓpter deperditionē substātie.Tertio forme.nā ibi fit concauitas nō necessaria mēbro.qꝛ manifeste impedit moderatā cōtinentiā atqꝫ retentionē mēbri.nō solū que ꝯuenit ei:vt est mēbrū cōsimile:sed ēt eā que cōuenit vt est organicū:sicut accidit vesice:quādo collū eius efficitur innālr̄ cōcauū deperditione lacerti.Si ꝟo sine deperditione substantie nequit hoc fieri nisi per dilatationē imoderatā mēbri cōcaui seu spatiosi.Proinde cuꝫ dilatatio ⁊ cōstrictio sint ꝯ̄ria:queādmodū innālis cōstrictio cōtinet̄ sub genere morbi in forma:silr̄ dilatatio quaqꝫ imoderata dilatatio pupille morbus est in spatio prohibēs moderatā capacitatē lucis:⁊ ꝑ ꝯn̄s ledēs visus.

Morbus in porro siue meatu.

¶ Morb⁹ aūt i porro est inālis formatio mēbri quātū ad meatū aut viā ledēs imediate nālē deportationē vel delationē rei per mēbrū.Innaturalis aūt formatio ꝓm porrū eisdeꝫ modis fit qbus ⁊ mutatio ꝓm cōcauitatē.s.ꝑ corruptionē nālis vel per generationē innālis.In ambobus eniꝫ morbus cōstitui pōt teste Gal.qui dicit ꝙ species morboꝝ in forma sunt cōcauitas ⁊ foramina qbus mēbꝝ nō indiget vel eorū amissione cū ei sint necessaria.Igitur si foramen innāle vulnere vel fistula vel in generatione fiat in vesica in virga talr̄ vt vrina vel sperma diuertatur a naturali meatu morbus erit ꝓm porrū.Si ꝟo naturalis porrus corrumpat̄ nālis trāsitus alicuius corpis per eū manifeste ipedit̄:sicut in cōstrictione ⁊ cōglutinatione:⁊ ēt sicut in opilatione.

Repletio. Opilatio.

Repletio aūt ⁊ opilatio rei cōueniunt:sicut concauitas ⁊ porrus:hec eniꝫ duo in hoc cōi qđ est habere spatiū ꝯueniūt:sed differūt rōne:vt supra patuit:silr̄ opilatio ⁊ repletio cōueniunt in hoc effectu cōi qđ est occupare spatiū:sed differunt in ꝓprys.Naꝫ occupatio spaty a repletione facta ꝓhibet in mēbro locari vel recipi quātū aut qđ nā ordinata reqrit:in opilatione ꝟo ꝓhibet transitum eius de vna extremitate mēbri ad aliā.Proprie igit̄ opilatio est interruptio meatus aut porri causata a corpore intercepto ⁊ ꝓhibente transitū vel delationē rei necessarie per eundem porruꝫ:sicut accidit in oībus mēbris perforatis:qn̄ in concauitate foraminis apostemat̄:vt in epate ⁊ stomacho ⁊ intestinis ⁊c̄.In quo casu raro accidit qn plures morbi cōcurrant.in oībus enim mēbris que nō solū exercēt operationes cōes.s.quatuor naturaliū virtutū:sed ēt habent aliquā ꝓpriaꝫ per quā seruiunt alys:qualia sunt predicta:si eoꝝ apostemet̄ cōcauitas:certū est ꝙ membrū in essentia sua patiatur morbū cōsimileꝫ rōne male cōplexionis aut qualitatis mā̄e apostematis.Rōne quoqꝫ tumoris preter nām intercipit̄ meatus cōcauitas.Ita vt sensibilr̄ transitus per euꝫ impediat̄:ab eodem etiā spatiū eius occupatuꝫ capacitatis patit̄ detrimentū:sicqꝫ diuersis rōnib⁹ cōcurrit morbus in cōcauitatē atqꝫ foramen:sed ipedimētū spaty vel capacitatis interioꝝ mēbroꝝ:nō adeo perpenditur euidentibus signis queādmodū ipedimentuꝫ porri vel transitus.Nam per hoc ledunt̄ imediate cetera:quibus seruit delatio facta per ipsum:⁊ ideo ceteroꝝ lesione cognoscit̄:ꝙ si mēbrū cōcauū aut perforatū nullā habeat actionē ꝓpriā qua seruiat alys:tūc apostema sue cōcauitatis erit solūmodo morbus vnus.s.essentie mēbri sicut apa in concauitate matricis:nam ex parte tumoris:lꝫ sit innaturalis:possibile tamen est vt sensibiliter nec ledit capacitatem nec transitum.

Morbus in lenitate.

¶ Morbus auteꝫ in lenitate est innaturalis formatio membri quantū ad lenitatē sensibilr̄:⁊ imediate ledens operationē ipsius.

Morbus in asperitate.

¶ Et similr̄ morb⁹ in asperitate:qui sicut ⁊ predicti duobus cōtingunt modis scilꝫ aut qꝛ naturalis leditur vel aufertur:vel quoniā innaturalis superuenit:matricis enim ⁊ stomachi.cum nālis asperitas concauitatis auferẗ vlceribus:aut velatur mucillaginibus lubricant in eis contenta:maxime si fuerint grauia nec possunt ibidē cōtineri sufficienter.Cū ꝟo ponticis liquoribus nimis exasperant̄ expulsionis opus manifeste ledit̄ in eisdē.Simili quoqꝫ modo si naturalis lenitas vocalis arterie fumo vel puluere corrumpatur vocis asperitas sequit̄:si ꝟo infundenti humore supinduat̄

innaturalis eius obscuritas vel raucedo sequetur. ¶ Ex predictis aūt iam p3 cur inter spēs morboꝝ in forma expresse numeranī hec duo: opposita. s. asperitas ꝛ lenitas ꝛ nō oppositū cōcauitatis aut foraminis: illa eniꝫ opponuntur ꝯrie: ꝛ ideo vtrūqꝫ pōt eē forma vel dispositio mēbri: ꝛ vtrūqꝫ sub genere forme per se ꝑtinet: ꝛ vicissim in esse pūt eiusdē susceptibili que sunt de rōne ꝯrioꝝ: foramē vo nō h3 oppositū cōtrarie: s3 ꝑuatiue vel negatiue: vt si dicamus nō foramen. nihil aūt pōt esse morbus nisi possit eē qualitas vel dispositio mēbri. negatio aūt ēt priuatio cuꝫ nō habeant rōnē habitus vel nāe alicuius: sed ablationis eius nō pūt per se informare. mēbrū. Cōcauitas autē ꝭm qō est nomen significās spatiū: silr nō habet oppositū cōtrarie: sed ꝭm qō est significās lineationis modū sic h3 cōtrariū. s. cōuexitateꝫ quoꝝ mediū est planities. hoc autem mō ꝑtinēt figure: vt supra patuit. ¶ Morboꝝ in numero due sunt spēs. s. innālis additio ꝛ innaturalis diminutio. Innaturalis aūt additionis iterū due sunt species. Nā illud qō addit aut est simile naturalibus mēbris vt sextus digitus ꝛ vngula in oculo que est similis naturalibus tunicis eius ꝛ zebel que est silis nālibus venis eius: aut est eis dissimilis: vt porri ꝛ veruca ꝛ lumbrici ꝛ calculus ꝛ similia. vnū aūt istoꝝ si leserit aliquā operationē imediate morbus est. si vo nō causa morbi. in diminutiōe vo innaturali semper qō nāle est deperdit vel deficit: s3 pars deficiens alicui toti quādoqꝫ est mēbrū officiale: sicut digitꝰ cum deficit manui: vel lingua cuꝫ deficit ori. vel vuula cū deficit guttur seu palato. Interdū vo est mēbruꝫ cōsimile quemadmodū cutis deficit priapo in circuncisis ꝛ alys membris vnū ex ossibus suis: vt alicui digitoꝝ aliqua vncia vel dens ori. vel cum neruus aut vena vel arteria deficit alicui membro: ꝛ sic de alys. membruꝫ igitur cui pars deest: ꝓculdubio diminutionē patit: que tunc tm̄ est morbus: cum imediate ledit actionem illius. Si vo mediante dispositione alia operationem aliquā leserit: iam erit ꝭm hoc causa morbi. possibile nāqꝫ fit: vt sit morbus ꝛ causa: sicut amissio vuule que vocem ledit imediate: qꝛ vera causat infrigidationē pulmonis: ideo consequēter illa mediāte ledit anhelitū. ¶ Morbi qui fiunt in quātitate ꝭm reꝫ cōueniunt cum morbis in numero pro tanto qm̄ additio ꝛ diminutio sunt spēs vtrobiqꝫ: sed differunt rōne. Nam additio ꝭm q̄ auget numerū partiū naturalibus pertinet numero: ꝭm vo qō auget magnitudinē aut paruitatē vniꝰ aut oium pertinet quātitati: de diminutione quoqꝫ simile est iudiciuꝫ. ꝛ adhuc amplius. Nam in diminutione peccare possunt interdū simul ꝛ quātitas: ꝛ etiaꝫ numerus: vt si lingue medietas abscindat ꝭm latum. nō est dubiuꝫ: qꝛ latitudo lingue minuit: ꝛ ēt numerus venarū ꝛ neruorum ipsius: si vo ꝭm longū abscinderet manifestius peccaret magnitudo q̄ʒ numerus. Quorūdā igit mēbra intantū magnificant vt moueri nō possint aut difficulter: vt cum lingua ingrossat: ꝛ omnia etiā mēbra in pluribus tātū igrossant q̄ totū corpus imobile fit aut vix mouet. tam breuis etiā est in aligbus lingua vel virga q̄ nec illa sufficit ad loquelā nec ista generationis vtilitati. q̄ʒ pluribus ēt neruis manifeste impediunt opera mēbroꝝ ꝑpter paruitatem. ¶ Positio apud medicū importat duo. s. situꝫ mēbri ꝛ eius vicinitatē ad aliud membrū: ꝛ ideo morbus in positione vel erit malitia situs ledens immediate vel malitia vicinitatis ꝛc. ꝛ hoc iteruꝫ duobus modis cōtingere pōt. nam vicinitas naturalis vnius membri ad aliud corrumpitur: aut qꝛ nimis separatur ab eo: vel qꝛ nimis adheret ei: quoꝝ oiuꝫ occurrūt exēpla frequenter: matrix enim in precipitatiōe ꝛ intestina in ruptura: ꝛ zirbus in hernia cū descendunt in osseum: que est bursa testiculoꝝ ꝛ iuncture

Morboꝝ in nūero due sunt spēs.

Morbi in q̄titate cōueniūt cuꝫ morbis in numero.

Egritudines in positione.

mēbroꝝ in dislocationibus manifestū detrimētū patiuntur in situ: cū nō situent vbi debēt nālr situari. In qbꝰ aūt vnum crus: tātū aly appropinquat vt nequeat patiēs furcatis cruribꝰ equitare vel tātū inuicē distent vt saltare nō possit: vt superius labiū: aut superior palpebra tātū ab inferiori elōgent aut ecōtrario: vt os ꝛ oculus nequeāt claudi sufficienter: sicut appet sepius in tortura: vel tātū adhereat ei: q̄ debita ꝓhibeat apertio: sic accidit in vulneribꝰ iprudēter ꝯsolidatis manifeste corrūpit vicinitas nālis.

Tertium vo genus morboꝝ simpliciū qō est solutio ꝯtinuitatis duas h3 species primas. nā talis solutio vel fit cū deperditione sube vel sine: que species nō habēt in cōi nomē ꝓpriū: sed ꝭm diuersitatē mēbroꝝ ꝛ accidentiū cōcomitantiū vel cōsequentiū diuersa noia sortiunt. ¶ Nā in cute cum a carne separat dicitur excoriatio: cū aūt ab ea nō separat: sed soluꝫ scinditur aut vulneratur ipsa in se absqꝫ deperditione substātie dicitur Caraxatio si fiat in superficie. Si vo ꝓfundetur dicit scarificatio. ¶ In carne vo vel carnosa substātia mēbri alicuius plaga dicit si recens fuerit. Cum vo iam saniat vlcus appellat cōmuniter: qn̄ vo est longū ꝛ concauū ꝛ strictuꝫ vocat fistula. Quando vo est latū ꝛ patulū ꝛ circūiacentia corrodēs vocatur lupus. Et hoc est verū si fedā figurā habuerit ꝛ tortuosos ramos cancer appellat cōiter: etiā sic vocat omne vlcus corrosiuū qō albescit in superficie: sicut cancer marinus cuꝫ de aqua recenter extrahit ꝛ habet sicut ipse aliquas vias viridis aut terrei vel cinerei coloris albedini mistas. ¶ Solō vo cōtinuitatis in osse fractura generalr dicit: que ꝭm diuersitateꝫ in ea cadentē pōt diuersimode noiari. Nam si solum findat vt accidit frequenter in craneo rimula dicit: precipue cū est parua: si vo sic frangat vt multe parue petie separent ab eo: cōminutio noiat. Et illa silr in qua petie nō separant ab osse diuersificat. Nam quedā est in qua latera fracture sunt equalia. Et talis fractura vocat equalis. Quedā vo est in qua sunt inequalia ꝛ difformia ꝛ habentia dentes inequales sicut serra: ꝛ talis a quibusdā dentata vocat: ꝛ ab aligbus dicit serralis. ¶ Solutiones vo cōtinuitatis q̄ fiunt in chartilagine siue fiant ꝭm longū aut latū aut ꝓfunduꝫ nō habent ꝓpria noia: sed accidit ei sicut carni corrosio: ꝛ sicut ossi fissura. ¶ In lacerto quoqꝫ accidūt oēs solōnes cōtinuitatis: que fiunt in carne. Amplius etiaꝫ vna ꝓpria que dicit attritio. s. quando lacertus ꝛ maxime caput eius plures ꝑuas indistinguibiles incurrit solutiones. ¶ Neruorū aūt solutio multa ꝛ indistinguibilis ꝑpter paruitatem appellat a quibusdā cōcussio: que vo distinguibilis est ꝭm latū incisio: ꝭm vo longum fissura: ꝛ silr in chorda cū aūt eoꝝ solutio parua est ꝛ vna nec longū nec latū occupat manifeste punctura noiat. ¶ Silr quoqꝫ in venis tam pulsantibus q̄ʒ nō pulsantibus accidit fissio: quando scil3 ꝭm longum soluit earuꝫ continuitas ꝛ incisio quādo ꝭm latum ꝛ perforatio quando ꝭm formā porri aperit: ꝛ quidā vocant apertionē quādo. s. hoc contingit a causa exteriori: talis etiam perforatio vel apertio arteriarū a quibusdam specialiter nominat mater sanguinis: qn̄ ad vicina loca sanguineꝫ effundit: ꝛ effusuꝫ etiā recolligit si premanēt eadeꝫ loca. ¶ Possibile tm̄ est vt predictas species morborū aly vocent nominibus suis: quoꝝ nominuꝫ diuersitateꝫ ignorare nō obest medico dūmodo speciē morbi cognoscat per diffinitionē dicentē quid. Nam cum expulsio morbi ad quā intendit sit quedam realis alteratio: realr opꝫ cognoscere qd ipsuꝫ expellibile sit in se: quia ꝑ hoc tm̄ cognoscit quo iuuamēto egeat pticula patiēs. Uñ quia iuuamentū hoc nō ꝓcurat ꝑ noia: sed ꝑ reꝫ opposite virtutis ad essentiaꝫ morbi necesse est ipsuꝫ cognosci per

Morboꝝ cōtinuitatis species ꝑme sunt due.

Solutio in cute.

Solutio in carne.

Solutio in osse.

Solutio in chartilagine.

Solō in lacerto.

Solutio in neruis ꝛ in chordis.

Solō in venis ꝛ arterijs.

Ignorare noia non obest medico.

sui essentiã, quapp cognita spẽ morbi p sua essentialia.s. per diffinitionẽ in nullo quantũ ad opus obest. si nomen ei spãlr impositũ ignoretur: sed quoniã per noĩa significatur interdũ essentia morbi: sicut per hoc nomẽ febris: aut significant accidentia qbus devenit in notitiam essentie morbi: sicut frenesis et lytargie. ppterea ƺfert i via doctrine noĩa rex scire. nã notitia rei que sermone scripto vel plato cõnumerat alicui levius fit et acgrit p noĩa ppria q̃ cõĩa: qbus ẽt nõ fit certa vel determinata rei notitia nisi per ipsa determinate intelligat res ad quã significãdã iposita sunt: ad qd̃ multũ pdest rõnes ipositiõis cognoscere: sicut q sciat q hoc nomen mater sanguinis apertionẽ arteriarum significat et ppter qd sic dicatur.

¶ De morbis compositis. Cap. LXXXIIII.

Morborum cõpositionẽ medicus cõsiderat: ideo q pñm est regulandi ad opus curationis tam in cõpositis q̃ in simplicibus ea pte saltez qua virtus cause salubris invenit per ƺsiderationẽ ipsius morbi. Nã queadmodũ simplici morbo corrñdet ex pte ipsius cã vnius vtutis: sic et cõposito cã vna vel plures diversax virtutũ. Modũ quoqz preparãdi medicinas causax salubriũ variat ipsa morbox cõpositio. naz hinc ex pte surgit necessitas cõponẽdi vnã medicinã ex diversis simplicibus modũ etiã et ordinẽ applicatiõis interdũ variat morbox cõpositio. Naz vulneri apostemato medicamen applicat sub forma cataplasmatis vel emplastri: cuz tñ applicaret simplici sub forma pulueris: et huc mollitiua et maturatiua pus applicant. In simplici vero exiccatiua et aliqualiter induratiua. s. cõsolidatiua. ¶ Circa morbos aũt cõpositos tria cõsiderat medicus: quox pmũ et pncipale est diversitas morbox cõpositionis. Scdm vero est qbus mẽbris et qualr cõveniat morbus cõpositus. Tertium aũt est an sit vnus aut plures et quõ. Cõpositio vero tot modis in genere variari põt quot modis morbi simplices pñt adinuicem cõbinari siue ƺcurrere cũ nõ sit aliud morbus cõpositus q̃ ƺcursus vel aggregatio diversox simpliciũ. Cum igit tria tm̃ sint genera morbox. sex tñ erunt prima gña morborũ cõpositionis. s. cõsilis cũ cõsimili: officialis cũ officiali: cõmunis cũ cõi: cõsilis cũ officiali. cõsilis cũ cõi. cõ is cũ officiali. Cõsimilis aũt associat cũ cõsimili vel cũ mã aut sine mã. De nãqz due dĩe fm cõsiderationẽ medici ƺveniunt genera morbox cõsimiliũ: ppter qd̃ oĩs morbus cõsimilis tam simplex q̃ compositus põt esse cum mã vel sine mã. Et lz materia sit causa male cõplexionis: tamen in divisione morbox nõ cõsiderat vt causa: sed id per qd̃ dĩa generis cõstituitur: habere enim mãm: et nõ habere mãm due differẽtie opposite sunt sicut rõnale et irrationale: que q̃tũ ad cõsiderationẽ inveniendi ƺvenientiã salubriũ causax per spẽm morbi duas species cõstituũt: quarũ vni debet causa tñ alterativa. alij vo evacuativa prius: et alterativa scdo. Cõstat aũt q hec duo opera ƺferũt fm speciẽ: tantũ aũt extendit cõsideratio medicinalis multiplicando species morbox: quãtũ requirit ad diversificandũ opus curationis. ¶ Est aũt hic advertẽdũ q lz morbi consiles tam simplices q̃ cõpositi possint qualibet predictax differentiarũ participare: nõ tamen equalr q̃tum ad frequẽtẽ earuz eventũ. Nam morbi cõsimiles qui sine mã generant in mẽbris frequẽtissime sunt simplices: rarissime vo compositi: q cause pmitiue a qbus vtplm introducunt valde raro imprimũt manifeste pma obviatione in corpus nisi vnicã qualitatẽ. Ecõtrario vo est de cõsimilibus: qui sunt cuz mã. Nam illi vtplm sunt cõpositi. raro vo simplices. Humores enim a qbus introducunt quãdo mẽbra superant: qñ eis quasi substantialr cõmiscent duas qualitates imprimũt manifeste: qbus quisqz humor informat ad minus: sed possibile est vt aer calidus et siccus informatus a puluere calcis iprimat pectori caliditatẽ: et sic quarũlibet erit morbus cõsimilis sine mã. Nam vtraqz ledet anhelitum manifeste: q caliditas inflãmando frequentez facit: siccitas vo stringẽdo parvũ: similr est pole vt humor cholericus in mẽbro frigido et sicco causet rõne siccitatis morbum: nõ tñ ratione caliditatis: et sic erit simplex cum mã. ¶ Compositox aũt ex cõsimilibus cum materia vel sine mã: quatuor sunt spẽs frequẽtius cõtingentes et magis cõmuniter. s. ca. et sic. ca. et hu. fri. et sic. fri. et humida. cõtingit ẽt lz raro q membrũ aliqd̃ aut corpus totum patit morbum compositũ ex duabus cõpositis qualitatibus: sicut cerebrũ in subeth vigilatiua patit morbũ ca. et fri. et sic. et hũidũ. et totũ corpus in epialia et lyparia ca. et fri. hoc aũt rarissime accidit in cõpositis sine mã vt in mẽbris ƺgelatis a frigore quãdo forti igni subito exponunt: sed frequẽter contingit in cõpositis cum mã specialr in apostematibus in quibus semper est morbus cõpositus ex cõsimilibus cũ mã. ¶ Sed compositio morbox ƺsimiliũ et materialiũ tribus in genere modis põt contingere fm q qualitates diverse cõstituentes morbũ cõpositũ triplr possunt cõcurrere: sicut pz ex cõsideratione mãe per quã qualitates introducuntur. nã in ea põt reperiri triplex cõpositio qualitatuz: quarũ vna est cõpositio qualitatũ qbus cõstituit cõpositio simplicis humoris: et talis cõpositio semper invenitur in apostematibus: ppter qd̃ in sanguineis dicit esse morbus cal. et hu. In cholericis vo ca. et sic. In flegmaticis fri. et hu. Et in melãcholicis fri. et sic. ¶ Alia vo cõpositio q̃litatũ in humoribus est humiditas actualis que cõvenit liquido inq̃tuz fluxibile est cuz caliditate: sicut in cholera. aut cũ frigiditate: sicut in melancholia. In his eniz duobus humoribus preter cõpositionẽ siccitatis potentialis cum caliditate et frigiditate est cõpositio humiditatis actualis cum eisdem. Cũqz possit actualis humiditas imediate ledere retentivã mẽbri cõsimilis: põt morbũ formalr cõstituere preter naturã humectando et mollificando mẽbruz qd̃ contingit in pma eius obviatione ad mẽbrũ: precipue qñ est mã notabilis multa. nec mirũ si ledit cõtentivã. nã interdũ fortificat expulsivã: sic enim ex siccitate ciborum aut fecũ ƺstipent intestina multaqz cholera rubea vel nigra fluxerit ad ea sola humiditate actuali corriget siccitatez intestinox et mollificabit eadẽ. Lz aũt actuali humiditati nõ correspondeat vel debeat alia causa salubris q̃ que debet mãe vt mã. s. causa evacuativa: tamen nõ est superfluũ cõsiderare diversitatẽ sue cõpositionis a caliditate et frigiditate ab alijs cõpositionibus. naz respectu simplicis: etiaz cum mã indicat evacuationẽ esse necessariaz: qd̃ nõ facit absolute cõsideratio materiei. si nãqz causet solũ a frigiditate melancholie dolor alicui q̃tum est de rõne curationis pprie sumpte. s. prout est actus corrigendi frigidam discrasiaz nõ cõvenit nisi calefacere tam mẽbruz q̃ ipsam malitia: sed q manente mã timetur iteruz fieri: ppterea fm ratione preseruationis evacuat: quando vo nõ ledit solũ sua frigiditate: sed etiaz actuali humiditate: tunc fm exigentiaz recte curationis evacuari debet: q̃uis evacuatio nõ cõtrariet huic male humiditati per se sed p accidens. Nam id qd̃ per se cõtrariat ei. s. cõgelatio vel cõdensatio nõ pficeret corpori: medicus aũt nunq̃ ƺtraria: sed vtilia debet eligere. ¶ Tertio vo mõ põt in humoribus inveniri cõpositio vel cõcursus qualitatũ oppositax. scilz qñ humores cõpositi cõmiscent aut vicinant ex tali cõpositione frequẽter in apatibus occurrit morbus cõpositus ex duobus ƺsilibus dryis: q vtplz accidit q mã apatis nõ est simplex sic est in illo apate cerebri quod causat subet vigi/

Modum ƺparandi medicinas variat ƺpositio morbox.

Medicus circa morbos cõpositos tria cõsiderat.

Morbi cõsimiles sine mã vtplm sunt simplices: cũ mã vo cõpositi.

Morbox cõpositox ex cõsilibus quatuor sũt species.

Cõpositio morborum ƺsilium mã liũ tribus modis põt ƺtingere.

latiuã. ¶ Officialis aũt in aliquo mẽbro põt cũ officiali ꝯcurrere: sicut in oculo torsio pupille vel dilatatio cũ opilatione. Nã torsio morbus est in figura. dilatatio vero in concauitate vel spatio. opilatio autem in foramine vel in via. ¶ Cõmunis aũt cũ cõi cõcurrit in mẽbro qñ ex vna parte patit vulnus simplex. ex alia vero cum deperditione sube. ¶ Cõsilis cũ officiali: sicut in mẽbris dislocationis et apostematis: vt in iuncturis ad quarũ dislocationẽ frequẽter sequit apostema vt in matrice ad cuius apostemationem sequit pcipitatio siue depressio. ¶ Cõsimilis cũ cõi vt in vulnerib⁹ apatis: aut in apatib⁹ vlceratis: sicut herisipilla et cancer. ¶ Cõmunis cũ officiali sicut in oculo vulnerato in quo ppter vulnus et pforationẽ cornee vuea pgreditur extra. vel intestina ventre vulnere pforato. ¶ Ex predictis aũt patet q oia genera morbor pñt in aliquo membro cõcurrere sicut in separatione iuncture qñ apostemat. nã ibi dislocatio et vulnus cũ apate tria gña morbor constituunt. Est ẽt possibile vt ipsum apa cõstituat nõ solũ morbũ cõsimilẽ rõne qualitatũ mãliũ: sed ẽt officialẽ rõne tumoris aut magnitudinis p quã imediate poterit ledere opõnem mẽbri officialis: vt apa qd est in orificio stõchi vel matricis rõne sue magnitudinis oĩo viã itercipit ne solita possint ingredi vel exire: sed in tali casu non est apa morbus officialis sed causat ipsum in officiali. s. opilationẽ. attamen habet ppositũ. s. q in tali mẽbro ex parte apatis cõcurrit morb⁹ officialis cũ ꝯsili: sed si cõtingat: vt magnũ apostema generet in curuatura cubiti vel in genu: tũc apa phibebit imediate flecti brachiũ aut tybiã: et ꝯstituet formaliter morbũ officialẽ. s. innãlẽ magnitudinẽ vel figurã. ¶ Ex predictis etiã patet ingrenti. s. qb⁹ mẽbris in genere ꝯuenire possit morbus cõpositus. nã et cõsilib⁹ et officialibus. Sed cũ hoc scire cõuenit qualr his et illis: cũ enim vna de cõsideratiõib⁹ regulãtib⁹ opus accipiat a mẽbro: nisi morbus equalr cõueniat mẽbris nõ equalr ab eor considera tione regulabit opus: si enim morbus aliqs per se: et pmo cõuenit cõsimilibus partibus alicuius officialis pncipalr regulabit opus per cõsiderationẽ eius: qd debet membri partibus: inquãtũ cõsimiles sunt. scdario vero per cõsidera tionẽ eius qd pertinet cõpositioni totius: et ecõuerso si ecõ trario fuerit. ¶ Est igit sciendũ q morbi cõpositi conueniunt mẽbro ꝯsimili vel officiali: sicut et simplices ex qb⁹ cõponunt. Unde morbus cõpositus ex cõsilibus: vt apostema per se cõuenit mẽbro cõsili: per accidẽs aũt officiali. Unde apostema qd est in oculo inquãtũ apostema non est pprius morb⁹ oculi: qr nõ soli ꝯuenit oculo: sed inquãtũ est obthalmia. idest apostema pellicular oculi est pprius eius: nõ tñ cõuenit oculo per se: qr nõ rõne cõpositionis: qua oculus est mẽbrũ officiale: nec pmo: qr nõ cõuenit ei rõne totius: sed rõne ptis: et hec dicta sunt de apostemate inqũtũ est morbus cõsilis. Nam si rõne sue magnitudinis lederet imediate visum: tunc esset morbus officialis: et cõueniret oculo per se: sed nõ pmo: et sic oculus pateret morbum cõpositũ ex cõsimilib⁹ et officialibus: et silr quãdo patitur obthalmiam et rasurã cornee et opilationẽ pupille: sed semp intelligendũ est q quãtũcũqz plures sint morbi semp illi cõueniunt oculo per se: qui sunt morbi officiales: sed ei non cõueniat pmo sicut opilatio pupille. Solutio vero cõtinuitatis in ptib⁹ oculi. si ledit imediate operationẽ totius mẽbri morbus est per se totius oculi: sed pmo cõueniret parti: sicut vlcus cornee. Si vero per se et pmo cõuenit parti: per accidens aũt et scdo cõuenit toti: sicut vlcus aut vulnus cõiunctiue. vniuersalr aũt solutio cõtinuitatis que fit in vna cõsimiliũ partiũ: ex qbus cõponit officiale: dicit absolute morbus cõsimilis rõne imediati subiecti: ex quo sumitur potior cõsideratio curationis eius: sicut vulnerata cornea tñ potius regulat curatio ex cõsideratione cornee q̃ totius oculi. Ex qbus patet q cũ morbus vnius ptis dicat eẽ morbus totius officialis aliquo mõ: multo fortius dicetur esse morbus totius ille morbus cõposit⁹ in quo plures ei⁹ ptes egrotant de quocũqz morbo: et maxime si habeant rationẽ officialis. ¶ Jam igit ex predictis relinquit manifestũ q morbus cõpositus nõ dr vnus a medico ab vnitate forme: qm ẽt hoc repugnat veritati et etiã fini. Ueritati qdem qm nõ est absolute verũ q oĩs cõpositio morborum reducat ad vnitatẽ forme. nam in illa que fit ex duab⁹ qlitatibus oppositis nõ resultat ex eis vna forma: qr nihil ex eis vnũ per formã põt resultare nisi qualitas media duarũ extremar: tale vero mediũ ꝯstituit tẽperamentũ in quo nunq̃ est morb⁹: sed semper in excellentys extremor in qbus cõsistit intẽperamentũ. Jterũ in cõpositione morbi consimilis cũ officiali vel cõmunis cum altero ipsor vel vtroqz nõ est possibile fieri ex eis aliqd vnũ per formam: qñ ex cõponẽtib⁹ nunq̃ resultat vna forma cõmunis nisi miscibilia sint adinuicem. Talia vero non sunt nisi corpora informata cõtrarys. qualitatib⁹: qbus mutuo agunt et patiunt: quor nihil conuenit predictis componentibus inuicem cõparatis: nullum enim genus morbor est corpus sed qualitas corporis: vt morbi cõsimilis ad officialem vel cõis ad eos est aliqua cõtrarietas: quare misceri non pñt. Jter aũt cũ finis pximus ad quẽ ordinat ꝯsideratio pluralitatis et vnitatis morbor sit recta inuentio causarum et finis vltimus recta sanatio vtriqz repugnaret intentioni hec dicere absolute. nam cum forme morbi correspondeat opposita virtus cause salubris: necesse est vt vbi vnus est morbus per formã: vna sit per formalẽ virtutẽ cã salubris et vbi plures: plures. Sed cõstat ex predictis q vbi cõpositio est ex morbo cõsimili et officiali et cõi diuerse sunt forme morbor: qbus diuerse debent cãe salubres diuersar virtutũ nec curatio et sanatio pficiunt in eis per vnum genus cãe salubris: vbi tam distincta sunt illa genera morborũ q pñt sensu diiudicari sm quem modũ solũmõ cadunt in cõsideratione medici. Patet igit q in pposito nec recte inuentioni causarũ salubriũ: nec per cõsequẽs recte sanationi prodesset: sed potius obesset cõsiderare morborum cõponentiũ vnitatẽ per formã. Sed scire cõuenit q cum plures morbi cõcurrũt in vno mẽbro vel corpe solũ id cogit medicũ dicere q patiat morbũ cõpositũ: qr constat q nõ patit absolute simplicẽ. dicit aũt vnus sm quid. s. vnitate subiecti cõis: in quo aggregant: simplr autem. s. quãtũ ad vnitatẽ verã et absolutã que cõuenit rei per formam. tales morbos dicit medicus esse plures. Et qr consideratio prodest medico qm arctat inuentionẽ causarũ salubrium ad exigentiã illius subiecti cõis vt oculi vel capitis et c. Secunda vero ad exigẽtiã pprie forme cuiusqz morbi. morborũ aũt cõpositor species spãlissime sm diuersitatẽ membror pticulariũ multiplicant: sicut et simplr: de qb⁹ agit in particularibus cõsiderationibus earundem.

¶ De causis morborum. Cap. LXXXV.

Causa morbi est omne illud ad qd sequit morbus. ¶ Cause morborum duas habent differentias pmas. nam omne qd aliquo modo dr causa morbi aut est hoc p se aut per accidens. ¶ Et cã qdẽ per se est illa que p nãm ppriã seu virtutẽ põt esse pncipiũ gnõnis eius: vt calidũ morbi calidi: et cã secans aut corrodens vel mordẽs bulliẽs vel vlcerãs: et sic de alys. ¶ Causa vero per accidẽs est illa cui per ppriã nãm aut formã nõ cõuenit talẽ morbum generare: cuius est aliquo mõ pncipiũ: et talis causa pprie dr occasio: sicut frequenter accidit febricitantibus de febre acuta: et maxime dispositis: vt egritudines frigidas incurrant: vt

Marginalia (left): Cõpositio morbi officialis cũ officiali. — Cõis cum cõmuni. — Cõsilis cũ officiali. — Cõsilis cũ cõmuni. — Cõis cum officiali. — Oia gña morborum pñt in aliquo membro cõcurrere. — Quib⁹ mẽbris in genere possit conuenire morb⁹ cõpositus et qualr.

Marginalia (right): Morbus cõpositus nõ dr vnus ab vnitate forme. — Finis cõsiderationis pluralitatis et vnitatis morborum. — Cã morbi duplex.

incurrant: vt colicā ꝛ nefresim ꝛ tussim ꝛ splenis tumores ꝛ silia. Ita ꝙ tales passiones erunt accidentia discrasiarū frigidarū in illis membris: que inq̄ discrasia in febribus introducuntur propter vsum infrigidantium: sicut aque vel aceti vel aliorum repugnātium febri: ꝛ simili modo paralysis vel epilepsia ꝛc̄. causant febrē aut discrasiam ca. epatis vel alterius membri nō per se: sed ꝓ vsum calidorū excellētiū que ordinant̄ ad extirpationē eorū: de quibus et causis per accidēs multa exēpla posita sunt in reb⁹ nō nālib⁹ maxie secundarijs. Quapropter datur regula generalis in medicina ꝙ si morbus generatur aut vigoratur in pn̄tia sui contrarij necesse est hoc fieri per accidēs ab illo ꝯrio. s. ꝓ alia que occurrūt occasione illius. ¶ Predictarū vero causarum genera medicus tripl'r distiguit ſm tria que cōsiderat in eis vtiliter. quorū pmū est genus rei ꝯstituētis cāni: ꝛ ſm hoc iterdum dicit ꝙ causa morbi est aut res nālis aut nō nālis aut ꝯtra naturam. ¶ Secūdum vero est vis imprimendi quam h3 causa: ꝛ ſm hoc dicit ꝙ ois cā est vel efficiēs vel mālis aut dispositiua: ꝛ iste eedē cause sunt vigorantes aut cōseruantes. nam ab eisdem vigorant̄ ꝛ ꝯseruantur res a qb⁹ generantur. ¶ Efficientes quoq̄ sunt ille que morbos generant manifeste cum actiua potentia ꝓpter hoc ꝙ sunt mā trāsmutationis substātialis in corpore: sicut putredo ꝛ materia calida efficiūt manifeste fe. ꝛ sub hoc genere causarū non reperiunt̄ nisi res non nāles ꝛ ꝯtra naturam. ¶ Materiales vero dicuntur que manifeste generant morbum cum quadam passiua potētia vt hu. putribilis fe. vel si accidētia sunt nihilominus mā substantialis transmutationis in corpore propter qd̄ dicuntur materiales: ꝛ sub hoc gn̄e collocantur alique res naturales quātum ad spēm: tamen naturaliter se habentes quātum ad quātitatē aut motum. cholera nāq̄ nālis generat hērisipillam: ꝛ flegma nāle ſimiam: ꝛ melācholia nālis sclirosim: sil'r res ꝯ nām pōt eē mā morbi: sicut humor ois inālis: vt melācholia adusta vel cholera eruginosa q̄ semp sūt cā morbi. Res aūt non nāles non pn̄t eē ꝓpe mā morbi: nisi valde large diceret̄ mā remota vt cibi ꝛ nutriētia. ¶ Dispositiue cāe dicunt̄ que neutro pdictorū modorū manifeste itroducūt morbū: sed pparant vel inclinant corpus ad suscipiendum ipressionem ab alijs causis qua morbus formal'r vel actualiter generat̄: ꝛ ex h genere pn̄t esse non solū res nō nāles ꝛ ꝯtra nām: sed et nāles vt etas ꝛ cōplo ꝛ cōpositio sexus humores. Ex pte enim dispōnis vel causarū disponētiū accidit ꝙ diuersorū corporum: ꝛ que ab vna ꝛ eadem efficienti causa patiunt̄: ꝛ alius in morbum ꝓlabit̄. alius vero nequaq̄. Disponit aūt ad calidos morbos calida complexio ꝛ similia: ꝛ raritas corporis ad calidos ꝛ frigidos. Sil'r res ꝯ nām: vt opilatio ad fe. vl' caliditas epatis ad tympaniam vel asclitem: accidentia et morborum vt debilitas virtutis derelicta ex pcedēti morbo disponit tam ad frigidos q̄ calidos morbos: ꝛ solutio ventris ad ptisim ꝛ constipatio ad scothomiam ꝛ cephaleā: ꝛ sic de alijs. Simil'r res non nāles vt siccitas aeris ad feb. cholericas. frigiditas ꝛ humiditas ad arthrticam ꝛ reumaticas passiones. Et vl'r ois causa efficiēs ꝛ mālis est dispositiua q̄diu per eas manifeste vel imediate non itroducitur morbus: sed alterāt vel mutāt corpus tal'r vt ad hoc ppararetur. Unde nō semp differūt dispositiue ab alijs reb⁹: sed sufficit ꝙ differant rōne pdicta: ita vt eedē que dicunt̄ efficiētes quando actu itroducūt morbū: sint et dispositiue prius imutando corpus: vt ad hoc disponatur: ꝛ sil'r eedem q̄ dicūt māles qn̄ sunt quedam materie trāsmutabiles in mēbris: sunt et dispositiue priusq̄ morbū actu ꝓducāt. ¶ Tertium vero qd̄ circa morborū causas considerat medicus est ordo ipsarū ad morbū: ꝛ ſm hoc dicit ꝙ carū alique sunt pmitiue alie antecedentes alie ꝯiuncte. Primitiue dicunt̄ q̄ respectu aliarū duarū tpe prius agunt semp ad morbi generationem. Añtes vero dicunt̄ respectu ꝯiunctarū solū: qm̄ eas respectu morbi tpe pcedūt. Cōiuncte vero dicūr ille q̄s pcedunt añcedētes: ꝛ a qb⁹ orit̄ morb⁹ imediate. Un̄ l3 nā pcedant morbis: tn̄ quātū ad iudiciū sensuale medici tpe simul existūt: ꝛ ideo vocat eas morbo ꝯiunctas. Ex his vero p3 dr̄ia inter eas. nā ad ꝯiūctas semp imediate sequit̄ morb⁹ vel concomitat̄: ꝛ iō a qbusdā vocant̄ imediate. Ad alias vero duas nō semp imediate sequit̄ morbus: s3 differūt dupl'r. Prio qa antecedētes semp sunt aliqd in corpe vt aliq̄ dispositio corpis aut ptis eius vel ꝯtētum in eo: sicut humor aut aliq̄ superfluitas rōne peccati sui. Sed pmitiue sunt res vel oino incorporee vel accñtia animi: vel si icorporee sūt: tn̄ extra corpus hn̄t eē suū: ꝛ ideo sub causis primitiuis ꝯtinent̄ oēs res non nāles: antecedētes vero semp sunt vel naturales vt humores vel ꝯtra naturam vt egre dispōnes mēbrorū. Uerūetiam differūt añcedētes a primitiuis pter ordinem eorū ad morbum: qm̄ añcedētes nūq̄ gn̄ant morbū nisi mediantib⁹ ꝯiūctis: s3 pmitiue gn̄ant eū iterdū imediate. nam ab ira ꝛ aere feruido pōt generari fe. imediate sicut effimera: nō ideo tn̄ dr̄ aer vel ira cā ꝯiūcta: qm̄ nō pcedit cā antecedens: vt dictum est. sic ergo respectu fe. putride causa ꝯiūcta est ipsa putredo hu. vel ipse humor qui actu putrescit. Antecedens vero humor est fluens ad mineram putrefactiōis vel nociue disponētes eam: vt viscositas: grossities: aut dyscrasia membrorū vt dyscrasia calida membri alicui⁹ vel opilatio aut clausio pororum. Sil'r respectu dyscrasie frigide cerebri. Causa ꝯiūcta erit humor aut vapor frigidus in eo ꝯtentus. Antecedens vero est humor vel vapor parat⁹ aliūde fluere vel mala dispositio membri mādantis: vt stomachi vel epatis ꝛc̄. ¶ Cum aūt vnicuiq̄ speciei morborum q̄ supra fuerunt enumerate conueniant alique species causarum habentium rationem coniuncte vel antecedentis aut primitiue vel efficientis aut conseruantis ꝛc̄. necesse est ad inueniendum formam plene curationis omnes determiate cognoscere quarum numerus ꝛ ordo subsequentibus tabulis leuiter poterit comprehendi.

Medic⁹ gn̄a cāru3 morborū 3' distinguit.

Cāe efficientes.

Cāe māles.

Cāe dispositiue.

Dr̄nt cāe ꝯiūcte a primitiuis ꝛ añtibus.

Dr̄nt cāe añtes a primitiuis.

¶ De causa morbi calidi. Cap. LXXXVI.

Morbus calidus generatur ab eo qd̄ intēperate calefacit corpus vel partes eius intemperate calefacit: aut qd̄ imprimit de se calorem intemperatum: aut qd̄ retinet calidum qd̄ conuenit expelli a corpore. ¶ Intēperatum calorem per se imprimunt motus corporis imoderatus. fortis ꝛ ipetuosus animi mot⁹ vt furor ꝛ ira. Corpus intemperate calidum actu vel potētia vel vtroq̄: ꝛ humorum putrefactio. Retinent calidum qd̄ oportet expelli a corpore. Clausio vel cōstrictio nimia viarum expulsionis: vt pororum cutis ꝛ aliorum mēbrorum retinens fumos et vapores intemperate calidos: qui ex calidioribus humorū partibus generātur. ¶ Corpus intemperate calidū vel est intrinsecum vel extrinsecum. Intrinsecum humor aut vapor. Humor tamē vtplurimum cōpositum generat morbū: sed vapor semper calefacit ꝛ temperate quidem calidus tēperate. intemperate vero calidus intēperate: maxime si fuerit acutus vel valde siccus: qui caprinosus a capro. vel capinosus a capillo. dicitur etiam in eo calor acuitur. ꝛ hoc in siccis ꝛ calidis corporibus multiplicatur vel abundantib⁹ calidis ꝛ siccis humoribus. Extrinsecum actu calidum vt ignis aer balneum aque calide. Calidum potētia vel vtroq̄ cibus potus ꝛ medicina itus recepta vel exterius applicata. ¶ Putrefactio est humoris ebullitio facta a calore inālli per quā prius inatural'r calefit mēbrum ꝯtinens putrescētem humorem. Tādē vero calore multiplicato ꝛ per cōtinuitatem venarū ꝛ arteriarū ad cor protenso supcalefit substā-

Putrefactio qd sit

tia cordis que calorem intēperatū ex tūc generans toti corpori prebet estum ↄstituētē actu febrilē discrasiaʒ. Eodem quoqꝫ modo vapor putridus aut itemperate calidus si ad cor venerit: supercalefacit ipm ⁊ sic generat se. Calor inaturalis aduenit putrescenti chimo. quoniam in eo ⁊ circa ipʒ vapor intēperate calidus conculcatur nequiens sufficiēter expirare propter pororum impedimenta.

℄ De causa morbi frigidi. Cap. LXXXVII.

Morbus frigidus generat ab eo qȝ intemperatā causat frigiditatē. ℄ Intemperata frigiditas generat̄ in corpore vl' ab eo qȝ alienā introducit vel ab eo qȝ aufert calorē ꝓpriū. ℄ Alienā frigiditatē ip̄rimit corpori corpus frigidū actu vel potētia vel vtroqꝫ siue sit intus generatuʒ vt humor frigidus: siue sit aduenies ab extrinseco vt nix: glaties: aer frigidus: aut balneuʒ aque frigide vel cibus ⁊ potus ⁊ medicina. ℄ Aufert calorem ꝓpriū qȝ ipʒ educit a corpore vt imoderatū exercitium. Qȝ disponit ad hoc vt velociter expiret vel educatur ab eo aut poroꝝ corporis largitas vel apertio nimia. Qȝ probibet trāsitūʒ ei⁹: vt constrictio vel opilatio meatuum suoruʒ maxie arteriarum: sicut in dormitione mēbroꝝ. Qȝ extinguit ipsum in corpe vel disponit extinctioni. Naturalē caloreʒ extinguit qȝ infrigidat excellēter vt nix aut opiuʒ ⁊ lactuca in valde senibus ⁊ similia. Quod multitudine sua coarctat ⁊ opprimit ēt ipm: sicut multitudo nimia cibi ⁊ potus atqꝫ humorum. Cū.n. calor nālis ⁊ fluēs sit qdaʒ vapor aereus corrupta suba vaporis nālis calor extinguit̄. Corrūpit̄ autē cuʒ ingrossat̄ in aqueā subam vel cuʒ igneo calore ↄsumit̄. Et primo qdem corrumpit̄ ex nimietate cibi ⁊ potus: ⁊ ēt sanguinis in arterys. Nimius eni potus vini tn̄ iterdū replet vaporibus cerebrū: vt conculcati nimis in aqueā subaʒ ingrossentur ⁊ pre multitudine submergendo caloreʒ nālem ibideʒ suffocēt ex qbus morbus sequr frigidus vt apoplexia/stupor/epilepsia/⁊ lythargia ⁊c. Sil'r quoqꝫ mō nimia multitudo sanguinis maxie in arterys ipm corrumpit. Un̄ morbus frigidus gn̄atur neduʒ in vno mēbro: ſ; in corpore toto. s. syncopis: qm̄ extincto predicto mō fluenti calore in corde totum corpus infrigidat̄: nimia tn̄ repletio venarū ⁊ arteriaruʒ ex sanguine frigido in aliqbus mēbris pōt generare morbuʒ ꝓhibēdo trāsitū caloris nālis a corde. ℄ Ultimum qȝ extīguit calorē naturalē est ꝙ ꝓhibʒ ipm in sua temperie conseruari. s. imoderata clausio poroꝝ cutis ⁊ arteriaruʒ vel alioꝝ meatuuʒ per quos ispiratio ⁊ expiratio exercetur. Si enim aer igredi nō pōt vt calor nālis vndiqꝫ cōmistus: cum tātū remittit quātū fuerat itēsus ex mistiōe vaporis temperati tūc ↄclusus ⁊ in se reflexus ꝓpriuʒ accidit subtum efficaciter vastat̄ ⁊ eo ↄsumpto extinguit: sicut igni nimiū coopto. Simil'r ēt si fumi ⁊ vapores qui ab humoribus assidue generant̄ in corpore vinētis exhalare ꝓhibent̄ ab ipso: extingui poterit nālis calor. nam in qbus vapor multiplicatur aereus ⁊ nālis: ⁊ in sanguineis si pori sūt opilati adeo quin possint aliqualiter aere temperari: tunc si calor more solito reficiat̄ diminuto tamē: aut cessante exercitio omnes vene corporis nimio sanguine replebuntur ꝓpter digestionis fortitudinem ⁊ boni vaporis abūdantiam ꝙ si refectio solū ↄcurrat cum exercitio. itēdetur quidē ab exercitio calor ⁊ multiplicabitur in suba: tūʒ pp̄ digestiōis fortitudinem: tūʒ pp̄ p̄dictā poroꝝ clausionē: que ipm ꝓhibet exhalare: sed si nimia sit clausio ꝓhibēs aerē igredi sequit̄ qȝ est dictū. ℄ In qb⁹ aūt malus ⁊ acut⁹ vapor multiplicatur vt caprinosus ⁊ expirare probibet̄: aut putrescere faciens humores aut calorē nālem extinguit corrūpendo subiectū ei⁹. ℄ Qȝ xͦo disponit corp⁹ ad extinctionē caloris nālis est quies imoderata qua multitudo sup̄fluitatū in corpore congregatur: ⁊ etiam omne qȝ poros corporis claudere potest stringendo vel opilando.

Cū calor sit vapor corrupta sb̄a vaporis calor extinguit̄.

℄ De causis morboꝝ siccorum. Cap. LXXXVIII.

Morbum siccum generant que sicca sunt in se vel q̄ resoluunt nālē humiditatem absqꝫ eo ꝙ siccitas isit eis. ℄ Sicca in se dicunt̄ q̄ talia sūt cōplexionali virtute a qua iformantur iteriora: vt humor siccus: exteriora vt aer siccus: ⁊ balneū aque salse ⁊ vniuersaliter mineralia. Cibus vel nutriens siccū ⁊ medicina similiter intus recepta vel exteri⁹ applicata: que resoluunt humiditatem absqꝫ siccitate cōplexionali: sicut inanitiones corporis ac nimius motus eius ⁊ inconueniēs motus animi. Inanitio insensibilis vt in ieiunys ⁊ abstinētys. Sēsibilis vt in sudore ⁊ fluxu ⁊ ceteris euacuationib⁹. Inconueniens motus animi solicitudo ⁊ angustia ⁊ tristitia. Uigilie xͦo comprehenduntur sub imoderato membrorū exercitio ⁊ accidentibus animi: quoniam concomitant̄ ea nec sine illis immutant corpus.

℄ De causis morbi humidi. Cap. LXXXIX.

Humidi morbi causant̄ ab humectantibus imoderate que sunt vel humida in se vel conseruantia quaslibʒ humiditates in corpore. Humida in se actu humida intrinseca: humida extrinseca pluuiosus aer balneum aque dulcis ⁊ tepide. Humida potentia vel vtroqꝫ vt cibus maxime copiosus ⁊ delectabilis. humida medicina conseruat non solum temperatas: sed ēt superfluas corporis humiditates: preter ꝙ in se sit humida immoderata corporis quies ⁊ tranquillitas animi: vt in gaudio ⁊ letitia nimius somnus.

℄ De causis morboꝝ cōpositoꝝ: ⁊ ꝑ cōsiliūʒ. Cap. XC.

Morbi consimiles cōpositi aut ex cōpōne simpliciū causaꝝ ꝓueniūt siue in virtute sint cōpositē: sicut qlʒ humoꝝ cōpositio ex duab⁹ q̄litatibus seu in suba: ꝓut accidit in mistiōe aut vicinitate diuersoꝝ humoꝝ. ℄ Un̄ morbi cōpositi vtpl'm ex humorib⁹ gn̄ant̄ vt apata: quoꝝ cause q̄tuor sunt in gn̄e. s. humoris peccātis mistura aut simpl'r abundantia. Fortitudo mēbri mādātis vel mittētis superfluitatē sp̄aliter quātum ad expulsiuā naturalē qua vnūquodqꝫ mēbruʒ expellit a se nociuum. Tertia est debilitas mēbri recipiētis qua nō pōt sup̄fluitati misse resistere nec a se repellē. Quarta insuper est apertio seu promptitudo meatuuʒ ꝑ quos expellitur superfluitas. De quoqꝫ cause lʒ cōes sint cūctis humoralibus morbis: nō tn̄ necesse est eas oēs in oibus semꝑ cōcurrere: sed solum in illis que fiunt per viam deriuationis/ hoc est delegationis materie ab vno membro in aliud: sicut accidit in apostematibus creticis: vbi membra principalia ⁊ nobilia ad emunctoralia ⁊ ignobilia superfluitatem trāsmittunt: cum enim naturaliter illa debeant esse ceteris fortiora: lʒ ꝯm plus ⁊ minus: ⁊ tunc saltem remanserit eis aliqualis expellēdi vigor respectu suscipiētis emunctory: nec vie sint impedite morbi māni illuc pellūt. Sed iterdū accidit apostema generare morbum aliū humoralē per viā cōgestionis: hoc est non qa mēbrū aliqȝ delegēt sup̄fluitatem illi patienti: sed qa ipm patiens mēbrū eā attrahēdo ↄgregauit in se: sicut splen aggregat melācholiam: ⁊ in tali casu ad gn̄ationem morbi due sufficiūt predictarū causaꝝ. s. copia sup̄fluitatis ⁊ expellendi debilitas: sepius eni contingit ꝙ splen qui potenter attraxit. accidentaliter postea debilitatus expellere nequit attractū. ℄ Expulsiua quoqꝫ membri debilis est propter lapsum cōplexionis inatuʒ vel post generationem accidentaliter acquisitū. vel ex inordinatōe nature

Morbor cōpositoꝝ simpliciū cause sunt quatuor.

In qbus morbis currāt cause p̄dicte.

Aū splen potest expellere suū materiā.

nature ſicut in cute.naȝ cū ſolum ordinata ſit ad tegenduȝ
membra ſuſcipiēdūqȝ cūctoꝝ membroꝝ aliquas ſupflui/
tates nālıter eſt creata debilis expulſiue:cū etiā non p̄beat
alijs membris iuuamētuȝ alicuius actionis naturalis:aut
vitalis aut animalis non indiguit fortitudine reſpectu ipo/
rum.⸿Superfluitates multiplicantur in mēbris ex ma/
litia regiminis vel nocumento actionis nāliū virtutum vel
propter vtrūqȝ.⸿Nālis figura mēbri corrūpit̄ vel in vte
ro vel in exitu ab eo:ſicut in partu vel nato iam corpore.in
vtero quideȝ vel in ipſa formatione vel poſtea.Recta ꝟo
formatio vel figuratio impedit̄ pp ineptitudinē p̄ncipioꝝ
māliuṁ.naȝ ſi fuerit in ſpermate formatiua in ſe peccabit.
ſi ꝟo in ſanguine mēſtruo materia formabilis: erit erroris
cauſa.Poſt formationē aūt figura corrūpit̄ vel pp malitiā
ſanguinis materni cauſatā ab eius malo regimine vel egri
tudine totius corporis eius aut ptis p̄cipue matricis ꝛ epa/
tis:aut violenta occaſione ipſius vteri.Forma pariendi ſi
fuerit inālis figuram nālem ſepe corrūpit vt in his q pari/
untur tibijs aut brachijs complicatis.Poſt natiuitatē cor/
rumpunt figurā mēbroꝝ extrinſecus ꝛ caſuales euētus ad/
uerſitas mēbri ↄtūdens aut torquens pcuſſione vel caſu q/
bus oſſa frangunt̄ ꝛ obliquant̄ mēbra vel attritiōe cōpreſ
ſa planeſcunt inālıter vt naſus ↄcuſſus.Egritudo corrūpēs
membroꝝ ſubām vel imutās figuram preter corruptionē
ſube.Primum in lepra que nares dilatat tuberoſitatibꝰ re/
plendo ꝛ diſtēdēdo.ſubtiliat aures ſanguine pauperrimas
amplius depauperando frigiditate ꝛ ſiccitate.In fe.ↄſum/
ptiuis in quibus naſus acuitur oculi profundatur, humeri
peremınēt ꝛ ſpatule ↄformant̄ alis ꝛc̄.In cācris ꝛ fiſtulis
ꝛ in qbuſcūqȝ apoſtematibus ꝛ vulneribus oſſa corrūpunt̄
ꝛ deꝑdunt̄:vn̄ figura mutatur ſm̄ in tortura ex paꝛlyſi:vn̄
a mēbro ſano cū aliquid agit aut mouetur trahit egruȝ.In
ſpaſmo vbi egrū qđ ↄtrahit̄ trahit ſanū.Defectꝰ ꝛ ſupabū/
dantia nutrimenti.naȝ defectus vt in famelicis imutat figu
raȝ:ſicut in lepra dictū eſt.de auribus ꝛ in feb.ↄſumptiuis.
Superabūdātia ꝟo in qbꝰ debilis eſt virtus āpata qn̄at:in
quibus aūt fortis ꝛ potēs ad ↄuertēduȝ multiplicant̄ vltra
moduȝ nālis figure carnoſitas ꝛ pinguedo.Quapp in qui/
buſdā vēter efficit̄ mōtuoſus ꝛ lūbi ſarcinati:ꝛ facies ſem/
per ſpherica carnoſitate genaꝝ collū quoqȝ taurinū:ſicut a
mento iferius vſqȝ ad furculā pectoris manifeſta ꝓtēdan/
tur:ꝛ in aliqbꝰ vt vita muliebris ſubcingit tm̄ ſtruma pin/
guedis atqȝ carnis.Ex grauis error in neceſſarijs vel ad cō
ſeruationē vel ad curationeȝ Sūt aūt ad ↄſeruationeȝ in/
fantis nec̄ia quies ꝛ obuolutio ac mēbroꝝ cōpoſita ꝛ ſua/
uis tractatio:igitur ſi moueri ꝑmittat̄ intēpeſtiue:ſicut bi/
pes aut q̄drupes piculū eſt magnuȝ manus aut pedes:aut
tibias aut brachia cōtorqueri.Similr̄ quoqȝ ſi ruditer tra/
ctetur ꝛ icōueniēter obuoluat̄:ſepius.n.imoderata ꝛ ieq̄lis
ↄſtrictio pectoris cum faſcia gibboſos efficit pueros exeun
tibus oſſibus anterius vel poſterius.Error accn̄s in cura/
tione q corrūpit figurā eſt ille q accidit in curatiōe fractu/
raꝝ ꝛ diſlocationū ꝛ culpa medici nō bn̄ rectificantis aut
ↄſtringentis vel ↄſolidātis vel ifirmi culpa ſi moueat̄ itē/
peſtiue.ſ.prius q̄ȝ mēbra ſint firma.⸿Naturalis ↄcauitas
atqȝ via ſeu porus qn̄qȝ deſtruunt̄ oīno ꝛ ſecatio noiat̄ vel
diminuunt̄ aut impediunt̄ cōſolidari:ſicut accidit frequen
ter in virga ꝛ vulua cū vlcerantur in īteriori meatu ꝛ incau
te curant̄ cōprimēte pōdere ſuo:ſicut calculus magnꝰ ve/
ſice cōprimit lōgaonē:ꝛ ſtercus ꝓhibet ibi recipi ꝛ ide trā/
ſire ↄſtrigēdo ſicut ↄſtrictio nimia vētris anguſtat ſtōchuȝ
ꝛ matricē coadunatiōe nāli vel accn̄tali.nāli.ſ.retētiua vir/
tute queādmodū in pregnātibus os matricis ꝛ vulue.Acci
dentali ſicut frigidis ꝛ ſiccis medicinis aut ſtipticis eedem
partes coadunant̄.Replente vel opilāte vt carne ſupflua:
ſicut in ficis vel āpate vel lapide vel fecibꝰ iduratis aut ſan
guine coagulato vel alijs humoribus maxie groſſis ꝛ viſco
ſis.⸿Innālıter dilatāt vel apiūt defectio ↄtētiue aut forti
tudo expulſiue:ſicut in patiētibus aborſuȝ.Medicia ape/
ritiua/humiditas mollificās/vētoſitas aut vapor extēdēs
innālr̄ exaſperāt itriſecus ꝛ extriſecus.Exaſperās itriſecꝰ
vt hūor acutus aut pōticus.Extriſecus vt medicia vel cibꝰ
aut potus acutꝰ aut puluis ꝛ fumus in oculis ꝛ gutture.In/
naturaliter leniūt viſcoſa ꝛ vnctuoſa itrinſeca ꝛ extrinſeca.
⸿Numerus membroꝝ inālr̄ diminuit̄ pp defectū inna/
tū vel ſupueniētē.Innatus aūt ex defectu māe ↄtingit.ſu/
perueniēs defectus amiſſio dr̄ ꝛ ꝓuenit vel a cā iteriori vl̄
exteriori.Exterior auteȝ opat̄ vel actuali virtute vel poten
tiali.Actualis aūt v̄tus vel eſt p̄ncipiuȝ localis motꝰ ſicut in
inciſione membroꝝ aut eradicatiōe vel euulſione:ſicut in
dētibus ꝛ in oculis ſepe fit.aut opat̄ motu alterātiōis oīno
corrūpēdo vere complexionē in mēbro:ſicut accidit in cō/
buſtione ignis ꝛ in ↄgelatione facta ab excellenti frigore p
quā membra cadūt:ꝛ multi ēt moriunt̄.Potētiali virtute
opat̄ cauſa exterior ſic̄ medicina venenoſa ꝛ corroſiua.In
terior ꝟo cā vel eſt acuti humoris violētia vel putrefactio
mēbri.humor aūt acutus vel ifert mēbro violētiā cōburē/
do:ſicut in igne perſico:vel corrodendo p quem modū vi/
demus acuto reumate vel ſalſo vuulā ſepe deperdi.aut p/
forādo ꝛ ſubito motu pulſando per quem modū exilere vi
demus ab oculis cryſtallinā ꝛ albugineam in dolore tym/
poꝝ ꝛ oculoꝝ cauſato ex hu.acuto vapori miſto.Putrefa/
ctio quoqȝ membri vel fit a medicina putrefaciente vel ex
coarctatione humoꝝ ꝛ fumoꝝ in eo:queādmodum in can/
cris ꝛ heriſipilis ſepe putreſcunt mēbra.⸿Supfluit autē
in corpore nūerus in his que ſunt ſilia nālibus pp abūdan
tiā materie ꝛ v̄tutis fortitudinē formatiue vt in natis cū ſe/
xto digito.Aſſimilatiue vt in ſuperueniētibus ſicut vngule
in oculis ꝛ ſuperflue carnis in vulneribus.Glandule quoqȝ
ſimili cā fiunt in collo vel alibi.⸿Diſſimilia nālibus ad/
dunt̄ mēbris ex abundanti ſupfluitate generata in eis vel
aliūde tranſmiſſa p viaȝ expulſionis.Et p̄mo qdē mō ſepe
generat̄ hociuȝ in interioribus mēbris:qa mā ex qua gn̄at̄
vel eſt ſanies magnorum ꝛ calidoꝝ apoſtematū vel humi
ditas groſſa ꝛ cruda:vel inepta putrefieri vel in ſanieȝ cō/
uerti.Et prima mā generatur in mēbro apoſtemate:lȝ for
ſitan an̄cedēs eius fuiſſȝ ab alio mēbro tranſmiſſa.Cūqȝ ta
lis ſanies in ſuo receptaculo coarctat̄ ꝛ retinet̄ infrigidan/
tibus igroſſantibus applicatis errore medici vel ifirmi ho
ciū ide format̄.In hocio tamē duo notari pn̄t.ſ.folliculus
vel ciſtis aut ſacculus exterior:in quo reſidua mā claudit̄.
Et ille folliculus nālibus aliqualiter aſſimilatur ſicut ciſti
fellis:ꝛ quātum ad hec lȝ videret̄ cōtineri ſub p̄mo mem/
bro additiōis in numero:non tm̄ ſic eſt in veritate:qm̄ nec
a nāli mā generat̄:nec ēt a nāli imutati ua:ſed id qđ in fol/
liculo hocij ↄtinet̄.adituȝ eſt oīno diſſil'e nālibus.ꝛ q̄tuȝ
ad apparētiā ꝛ quātū ad cauſaꝝ exiſtentiā.id eni qđ in eis
ↄtinetur interduȝ eſt ſimile melli qn̄qȝ luto qn̄qȝ feci vini:
qn̄qȝ lateri ſiue teſte.qn̄qȝ nucleis fructuum.Interdū aūt
globo piloꝝ aut calculis:ꝛ groſſe ventoſitates que frequē/
ter multiplicant̄ in eis:ꝛ maxie in illis que ex groſſa ꝛ cru/
da mā generant̄ donec diuturnitate temporis forte putre/
ſcant:in qbus tunc dolor icipit ſentiri ꝛ forſitan febris.Si/
militer ꝛ lumbrici addunt̄ iteſtinis ex ſupfluitate genera/
ta in eis.Calculus aūt renum ꝛ veſice partim ex ibi gn̄ata.
partiȝ ex aliūde fluēti.Scrofe ꝟo que cuti addunt̄ vl' mu
ſculis ꝛ puſtule cutis ac verruce:ꝛ ēt fauus in quo cuti capi
tis additur humiditas ſil'is melli vel fauus qui eſt nariū i/
nālis carūcula vel morphea:in qua cuti additur color inā/
lis ꝛ cūcta ſimilia pculdubio ſunt innāles additiones oīno

Margin notes (left): Qn̄ multi plicēt̄ ſupfluitates i mēbris. Qūo ꝛ qn̄ corrūpit̄ figꝰ nālis membri. — Nec̄ia ad ↄſuatiōeȝ īfantis. — Cāe nocu mēti accn̄tis ↄcauitati nāl'.

Margin note (right): Cāe nocu mēti i nūe ro mēbroꝝ

dissimiles nãlibus rebus ꝛ generatis vtplurimũ ex supflui tatibus expulsis ad cutẽ vel ad mẽbra in qbus generãtur.

Cã mãgnitudis ꝛ puitatis inãlis mẽbꝛoꝝ

¶ Magnitudinem immoderatã causant abundantia bone materiei ꝛ fortitudo ↄuersiue virtutis: quoꝝ ↄ̃ria cause sunt paruitatis inãlis. ¶ Positio mẽbri quãtũ ad sitũ eius nã/lem corrũpit̃ a causa itrinseca vel extrinseca. Causa extrinseca corrũpẽs situʒ nãlez est violẽta cõmotio vel expulsio precipue si fuerit iprouisa vel subita: qa tũc nec resistũt mẽbra nec parãt se ad resistẽdũ ledẽtibus causis: ꝛ p hũc modum accidit freqũter vt iuncture dislocent̃ pcussione vel casu vel alia simili offensiõe. Intrinseca vo cã est vel ligamenti ↄseruantis in situ: mollificatio seu relaxatio vel cõtinentis membri fissura siue perforatio aut ipsius ↄtinentis aut cõtenti mollificatio. Causa vo mollificãs seu relaxans est humiditas accidental'r mẽbro infusa. Et pmo qdẽ mõ dislocant̃ iuncture mucilaginibus abũdãtes. Secũdo vo modo deserunt sitũ nãlẽ intestina ꝛ ȝirbus ꝛ pulmo. nã fisso vel pforato syphach. maxie in ea pte vñ dindimi oriuntur itestina vel ȝirb⁹ cadũt in osseũ. idest in bursam testiculoꝝ. Sil'r fisso pectore pars pulmonis egredit̃. Tertio vo modo cõtingit ȝirbũ aut itestina egredi locũ ꝓpriũ quãdo ↄtinẽs. s. syphach relaxat̃ ꝛ ↄtigit lõgaoné: ꝛ matricẽ ꝛ vuCã ꝛ matricẽ exire sitũ ꝓpriũ qñ ipsa in se relaxant̃ seu nimiũ mollificant̃.

Cã nocumẽti i põne siue sita mẽbroꝝ

Potẽtia nãlis quãtũ ad vicinitatẽ aut colligãtiam quãdo corrũpit̃ per inãlẽ adherẽtiã: tũc inãlis ↄsolidatio cã erit. Si vo p inãlez elõgationẽ vel distantiã tunc mollificatio erit causa vel icisio aut nimia distẽsio: sicut in iuncturis sepe contingit ꝛ in forti expandidatione mẽbrorum.

Cã nocumẽti i solutiõe cõtinuitatis.

¶ Solutio continuitatis vel prouenit a causa iteriori vel exteriori. Causa intrinseca vel est humor acutus pforans aut corrodens: vel est grossa ventositas nimia extensione disrumpens. Causarũ extrinsecarũ quedaʒ secat vel scindit: quedam pungit aut perforat: quedam contũdit: qdam vo distendit: quedam autem torquendo frangit: quedam violento motu exercitij findit: quemadmodum rumpit̃ syphach ꝓpter motũ aut clamorẽ. Immoderatũ exercitiũ etiã iterdũ rũpit tẽdendo nimis: vt qñ syphach rũpit̃ propter nimiũʒ conatũ eleuandi aliqđ graue: aut vene pulmonis ex clamore forti ꝛ subito ꝛ gradatim nõ eleuato.

¶ De accidentibus morborum. Cap. XCI.

Accñs dr tripl'r.

Accidens multipliciter sumit̃ apđ medicos. Uno quidem mõ valde large pro cunctis rebus cõtra naturam ab ea ratione qua dicitur per accidens quicquid aduenit corpori preter nature necessitatem. ꝛ hoc modo causa morbi dicitur accidens: vt quãdo dicitur ꝙ patienti accidit ira vel casus vel precipitatio ꝛc̃. Et similiter morbus cum dicitur ꝙ accidit ei fe. vel apostema vel dislocatio. ¶ Alio modo sumitur accidens valde stricte: scilicet pro morbi effectu concomitanti vel consequenti: vt quãdo dicitur ꝙ res cõtra naturam/aut est morbus/aut cã morbi/aut eius effectus. ¶ Tertio vo modo sumitur ꝛ minus large ꝛ minus stricte ꝙ̃ supra. s. pro effectu non morbi tñ: sed etiam eius ꝙ interdum est causa morbi: queadmodum cum dicitur ꝙ impedimentum digestionis quod accidit stomacho causatur interdum a morbo eius. Interdum vo ab imoderata quantitate cibi: vel ab itempestiua sumptione illius: vel ab humore fluente recenter ad concauuʒ stomachi ꝛ similia. Scđm eni hoc dicitur accidens omnis innaturalis imutatio facta in his que pertinent naturaliter corpori sequens morbum vel aliquam causam eius. Talis auteʒ imutatio lʒ non semper causetur a morbo: quia tamẽ vel ab ipso causatur vel ab eo quod habet ordinẽ ad morbum. ideo cõmunit' ꝛ absolute dicitur accidens morbi: ꝛ in hoc cõuenit cum accidente dicto secundo modo: ꝛ hoc nomine etiaʒ denotatur differentia vtriusqꝫ ad morbũ ꝛ causam. nam cum sit quedam sequela illoꝝ differunt ab eis: sicut effectus a causa. Sed cũ morbo specialiter conueniũt in hoc nomine quod est passio. Nam cõe nomen est morbo ꝛ accidenti dicto secũdo ꝛ tertio modo. Dicitur eni corpus sanabile pati morbum vel febres aut dislocationẽ vel rupturam ꝛc̃. Similiter dicitur pati accidẽs tremorẽ morbi stricte vel large sumptum: vt pati rigorem: fluxum: defectionem: vel debilitatem visus: indigestionez ꝛ silia.

Quid dicat passio.

Causis autẽ morboꝝ non cõuenit absolute nomen passionis: lʒ aliq̃ dicant̃ passiones vt timor/ ꝛ tristitia/ ꝛ angustia: qa ratio passionis nõ cõuenit oĩbus causis morbi. passio enim dicit̃ omnis effectus impssus vel illatus ab aliquo agẽte in subiecto actionis. Unde qa semper morbus ꝛ morbi accidens imprimit̃ corpori ab aliquo agẽte: ideo absolute conuenit eis nomẽ passionis. Causis vo morboꝝ nequaq̃: nisi solum illis que ab aliquo manifeste iprimẽte ꝓuenũt corpori: nec etiã oẽs illas vocat medicus passiones: qm̃ de ratione passionis quã cõsiderat est non soluʒ ꝙ sit effectus illatus ab agente: sed ꝙ sit talis effectus per quẽ passũʒ altere t̃ in se manifeste a dispõne nãli ad inãlem: ꝛ per quã potius pati ꝙ̃ agere videat̃: ꝛ ideo timorẽ ꝛ tristitiam ꝛ angustiã ꝛ verecũdiam vocat specialiter passiones. Alia vo animi accidẽtia vt gaudiũ ꝛ letitiam ꝛ vl'r delectationem vel delitias ꝛ irã vocat noĩe generis. s. mot⁹ vel alteratiões aut accñtia.

Qualitatis nomẽ soli morbo ↄuenit.

¶ Nomẽ autẽ q̃litatis soli morbo ↄuenit absolute: qm̃ ab omni morbo dr̃ corpus quale in gñe vt egrũ: ꝛ in specie vt calidũ/ frigidũ/ opilatũ/ vulneratũ ꝛc̃. nõ tñ ab oi accidẽte dicitur quale: sed ab aliquib⁹ valde paucis respectu aliorum: vt infra patebit.

Qualitas ꝛ passio differunt.

¶ Lʒ autem qualitas ꝛ passio sint quidam effectus illati ab agente: tamen differũt ratione. nam passio dicitur proprie dum passium est in motu vel actu transmutationis ab agente. Qualitas auteʒ potest dici etiam effectus derelictus in passo post actum transmutationis: ꝛ inde est ꝙ denominat subiectum. ꝓpterea qa facta est ipsi vt habitus: ꝛ qa morbus põt considerari vt effectus qui derelinquitur post impressionez causarũ actu trãsmutantium: ideo ꝛ qualitas ꝛ passio nominatur.

Accidẽtis morbi vel cause sũt genera prima.

¶ His quoqꝫ prelibatis sciendum est ꝙ quia accidẽs morbi sumitur hoc tertio modo. s. prout est effectus vel sequela morbi vel cause. Talis autẽ accidentis tria sunt genera prima. ꝛ primum quideʒ est lesio vel nocumentuʒ actionis vt idigestio/debilitas visus/malitia anhelit⁹/ꝛ similia. 2^m. vo est inaturalis qualitas corpis: vt inaturalis color aut odor: aut sapor: ꝛ sic de obiectis aliorum sensuum. tertiuʒ vo genus est inaturalis mutatio exeuntium a corpore que sequitur ad predicta duo: sicut infra patebit.

Lesio diuidit̃ 3'.

¶ Primum auteʒ genus tres continet species primas. nam actio que leditur vel aufertur omnino: ꝛ tale nocumentuʒ dicitur ablatio sicut cecitas vel surditas. vel minuitur: ꝛ minutio actionis dicitur quando persistit citra terminum consuetum: quia per obiecta vel per tempus determinatur: per obiectum qdeʒ: sicut quando non videt aliquis tam minuta vel a tanta distantia quemadmodum consueuit. Per tempus aũt quando tardius solito digerit cibum vel expellit superflua: ꝛ tale nocumentuʒ vl'r vocatur diminutio vel debilitas. Tertiuʒ vo dicit̃ vl'r permutatio ꝛ est nocumẽtũ in quo nõ fit actio ſm formam naturalẽ qđ per ipsaʒ in se vel per obiectum eius discernit̃: vt quãdo mẽbruʒ mouet̃ inaturaliter vt in icetigatione ꝛ spasmo: vel sicut quãdo qs videt vel audit alia ꝙ̃ requirant obiecta exteriora: vt si colũna que caret foramine videatur perforata vel crocea: cum tamẽ sit alba. Iterum autem hec tria genera nocumentoꝝ actionis tot species habere possunt quot sunt actiões que p nãm cõueniunt sanabili corpori: siue in genere: siue in specie: sicut

patet

Qualitas innālis siue mutata.

patet in tabulis particularis cōsiderationis accñtiū. ¶ Accidens ꝟo qḋ dr̄ inālis q̄litas corporis est oīs sequela morbi vel eius cause que sensu patiētis aut alteri⁹ inesse percipitur corpori preter nocumētuꝫ actionis. Unde quia qualitas hꝫ nō discernit̄ nisi sensu particulari. ꝓpterea tot species primas hr̄e pōt quot sunt obiecta sensuū ꝑticularium: hec aūt vel sunt cōia vel ꝓpria. Qualitas aūt hꝫ que nō est obiectū ꝓpriuꝫ sensus alicuius: sed cōe plurib⁹ est illa que spectat ad formam mēbri vel totius corporis: sicut gracilitas ⁊ grossities: pinguedo ⁊ macies. hec enim vt ex prioribus patet morbi ⁊ accidentia possunt esse. Qualitates ꝟo corporis que propria sunt obiecta sensuum vel sunt audibiles ⁊ est sonus inaturalis: qui vel tm̄ auditur a patiente: sicut tinitus aurium vel ab eo ⁊ ab alys quemadmodū rugitus ventris ⁊ oregmō: vel sunt olfatu ꝑceptibiles vt fetor nasi ⁊ oris ⁊ totius corporis: vel sunt visibiles tm̄ vt color innaturalis totius: vt in icteritia vel vnius membri vt in rubore nasi: nigredine lingue: morphea barbe. Uel gustu percipiuntur: ⁊ hoc tm̄ a patiēte: vel sunt tangibiles: quarū quedam sunt prime vt caliditas fri. ⁊ sicci. ⁊ humi. quedam secunde: vt asperitas/lenitas/durities/⁊ mollicies. he qualitates: siue in toto sint siue in parte morbi possunt esse vel accidēs tm̄ vel vtrūq; simul. Calefactio nāq; mēbri vni⁹ aut totius corporis quādo tanta est: vt sensibiliter operationes nō inde ledantur accidens erit tm̄. Cuꝫ ꝟo sensibil'r ⁊ imediate ledit ⁊ non sequitur morbuꝫ tm̄ est egritudo: sicut ephemera ex balneo. Cum autem vtrūq; ꝯuenit ei accidens est ⁊ morbus vt ephemera ex bubone. Nec est supfluuꝫ medico si consideret morbum qui alterius est sequela: put est accidēs p̄ncipal'r. secūdario ꝟo prout est morbus. nam ab eo qḋ p̄ncipalius ꝯuenit rei ꝯtra naturaꝫ regulat̄ p̄ncipali⁹ opus curationis. ⁊ inde est ꝙ medicus semꝑ iudicat egruꝫ absolute pati morbuꝫ illum qui causa est alterius. vñ sicut testat̄ Ga. de pleuretico dicere dꝫ ꝙ patit̄ apostema costaruꝫ pectoris ⁊c̄. feb. eni ꝯtinua nō est morbus p̄ncipalis: sed accñs eius. Uñ cū nō regulet opus curatiōis febris in pleuretico p̄ncipal'r sicut morb⁹: sed velut accidēs talis morbi. ꝓpterea cōsiderat̄ ibi p̄ncipal'r: vt accidēs: non vt morb⁹: posito nāq; ꝙ pleuresim patiat̄ eger. ꝯñter ponit̄ cuꝫ pati accidētia ꝯcomitātia pleuresim. quoꝝ vnum est fe. ꝯtinua. Iteꝝ autē aduertendū est circa p̄dictas qualitates ꝙ illa q̄ nō percipiunt̄: nisi sensu patiētis: vt tinitus aurium ⁊ sapor oris: ⁊ similia. lꝫ ƀm id qḋ sunt in se ꝯtineant̄ sub gn̄e predicte q̄litatis corporis: tm̄ ƀm ꝙ sunt q̄dā forme erronee opationis ꝯtinent̄ sub actionis nocumēto. Cū g̊ medicus cōsiderat gn̄a q̄litatū innāliū corꝑis que sunt accñs morbi distinguere dꝫ ab alys istō genus cū occurrat in corꝑe. sed qꝛ notitiam eius hr̄e nō pōt: nisi ꝑ iudiciū patiētis: ⁊ patiēs iudicet de ea ƀm ꝙ est obtuꝫ actiōis. ideo inuestigādo cās nocumētoꝝ actionis iuestigat̄ simul cā taliū accñtiū. ¶ Innālis mutatio exeuntiuꝫ: vel fit in quantitate ipsoꝝ vel in q̄litate vel in tp̄e exeūdi. Exeūtia ꝟo a corꝑe dicunt̄ inālia rōne q̄ꝫtitatis dupl'r. Uno quidē mō rōne mēsure: vt si vrina vel egestio sint maioris aut minoris mensure: vt multa vel pauca plus q̄ꝫ nāe cōueniat. Alio ꝟo mō rōne numeri: vt si pluribus vicibus q̄ꝫ ꝯueniat emittatur: sicut accidit in frequentia vrinandi ⁊ assellandi. Exeūtia quoq; dicunt̄ innālia ƀm qualitatē dupl'r: vel qa per aliquā parteꝫ corporis emittit̄ aliqd. vnde nō ꝯuenit egredi ƀm nām corporis sani. ⁊ hoc mō dr̄ inālis effusio sanguis facta ꝑ q̄ꝫcūq; aliā partē corporis q̄ꝫ per exitum mēstruoꝝ. qm̄ nulla p̄ter illā potest ꝯuenire sanis corporibus. fluxus aūt eius ꝑ mēstrua nālis est absolute: nisi peccauerit quātitate sumpta vel itel lecta: vt p̄us expositum est: vel etiā tēpore vt dicet̄: lꝫ enim sanguis menstruus esset inaturalis qualitatis. tm̄ eius emissio per partes ordinatas a naturali formatiōe corꝑis est naturalis. secūdo modo dicuntur exeuntia a corꝑe inaturalia ƀm qualitatē nō rōne ꝑtis per quā exeant. qm̄ nālis cōpositio reqrit: vt talia egrediant̄: sꝫ qa talē hn̄t qualitatē q̄lis nō cōpetit corꝑi sano. ⁊ ƀ mō mēstrua male q̄litatꝫ innālia dn̄r ⁊ egestio ⁊ vria ⁊ sputū ⁊c̄. q̄ꝫuis ꝑ ꝑtes ōbitas emittātur. Qualitates aūt in exeūtib⁹ a corꝑe multiplicant̄: sicut ⁊ ō qualitatib⁹ corꝑis iā est dcm̄. medic⁹. n. ꝯsiderat in exeūtib⁹ aliqñ q̄litatē q̄ cōe obtū est plib⁹ sensib⁹: sicut figurā in ꝯtentis vrīe vt in hypostasi ⁊ in squāmis. Qñq; ꝟo q̄litatē q̄ ꝓpriū est obtū visus: vt colorē in oīb⁹ exeūtib⁹. Interdū aūt sonū vt in rugitu vētris ⁊ exeūtib⁹ ꝑ secessuꝫ. Interdū odorē: vt in sudore ⁊ anhelitu ⁊ screatu ⁊ ceteris. qñq; ꝟo saporē aut ꝓp̄o sensu: queādmodū in sanguie q ꝑ flebothomiaꝫ egredit̄. aut sensu alteri⁹: vtpote patiētis: vt in screatu ⁊ vomitu. Interdū ēt ꝯsiderat tāgibiles q̄litates primas: vt caliditatē ⁊ frigiditatē ī his q̄ egerunt̄: sꝫ ƀ iudicio patientis: et scd̄as vt duritiē ⁊ mollicie. Innālis mutatio exeūtiū q̄ꝫtuꝫ ad tp̄s est qñ tardi⁹ aut citi⁹ solito emittunt̄: ⁊ lꝫ aliq ꝯprehēderint tp̄s exeūdi sub q̄ꝫtitate nūi: tm̄ meli⁹ ē: vt a nūo distiguat̄: tū qa medic⁹ q̄ꝫto plus ad ꝑticularia dscēdit vl' appropinq̄t tāto plus ꝑficit: tū qa nō pōt tp̄s ad vices exeūdi reduci. nā pōe est: vt aliqs egerat solito tardius aut citius: nec tm̄ ideo plib⁹ aut paucioribus vicib⁹ vel notabil'r in maiori vel minori mēsura. hoc tm̄ frequētius accidit. s. ꝙ multitudo ⁊ paucitas sequantur velocitatem ⁊ tarditatem.

¶ De causis accidentium. Cap. XCII.

Accidentiū causas vt patuit supius ex rōne accñtis: de q̊ hic agit̄ semꝑ opꝫ eē res illas q̄ dn̄r esse ꝯ nām: ita ꝙ oē accñs aliqd hꝫ reꝝ hꝫ ꝑ cā siue sit efficiēs: queādmodū fe. est cā sitis: siue mālis: queādmodū hūor nociuus ē cā vomit⁹: sꝫ accñtiū q̄dā hn̄t tm̄ ꝑ cā rē ꝯ nāꝫ sic ablatio visus in cataracta q̄ solū causatur ab opil'one pupille. ⁊ sil'r inuolūtari⁹ mot⁹ a morbo lacerti. q̄dā aūt accñtia sūt q̄ꝝ cā sil' sūt res ꝯ nām ⁊ res nāles: sicut tussis vomit⁹ rigor ⁊ oīs euacuatio cretica: ⁊ silia. Hoꝝ eni accñtiū est cā morb⁹ aut ei⁹ cā nālis expulsiua mēbroꝝ: sꝫ differūt. Nā res ꝯ nāꝫ ē sicut cā remota ⁊ p̄ᵐ mouēs. Nā ꝟo sicut ꝓxiᵐ. nā stimulata ꝑ illā efficit tales mot⁹. Res aūt ꝯ nāꝫ accñtia cāntes qñq; sunt morb⁹ tm̄. ⁊ sic cātur amissio visus ab opil'one pupille. qñq; ꝟo solūmō cā morbi. ⁊ sic causatur vomitus ab horribili cibo. qñq; ꝟo accidēs imediate cātur solū ab accñti: sicut a nocumēto digōnis aut retētionis sol'o vētris. ⁊ sic etiā imutatiōes exeūtiū cānt̄ a nocumēto actionis: ⁊ iterdū etiā a qualitate corꝑis. sed qa p̄ncipal'r aut sepi⁹ ex nocumēto actiōis: ⁊ ideo p̄ncipal'r ⁊ absolute reducunt̄ ad ip̄m: vt ad cām ꝓximā: qa tm̄ medic⁹ ꝓpter bonitatē opatiōis tenet̄ cōeꝫ causaꝝ diuersitatē cōsiderare. ꝓpterea nō solū attēdit qual'r a nocumēto actionis ꝓcedāt: sꝫ ēt qual'r a q̄litatib⁹ corporis. Unde qa imutatio exeūtiū causari possit ab alys duob⁹ gn̄ibus accñtiū. ꝓpea dicit ꝙ sequit̄ ad vtrūq;. Augumētū. n. ⁊ diminutio q̄ꝫtitatis exeuntiuꝫ. sil'r aūt ⁊ tarditas aut velocitas exitus ipsorum causant̄ a lesione nāliū actionū. s. vnius aut plurium. Sil'r quoq; ⁊ qualitas inālis exeuntiū causat̄ iterdū a nocumento ipsarum: sicut a nocumēto attractiōis cholere a cisti fellis tingit̄ vrina in croceū. qñq; ꝟo a q̄litate corꝑis quātuꝫ ad iudiciū medici: queādmodū sudor ab icteritia tigit̄ ⁊ sicut a fetore nasi fetidus fit anhelitus ⁊ in fetore totius: vt in leprosis fetidus sudor. Sil'r ꝟo in pleuresi flegmatica nō propter pleuresim tingitur vrina: sed ꝓpter qualitatem totius corporis que est accidens eius. s. febris. Particulariuꝫ autem accidentium causas particulares in tabulis accidētium ad hoc constitutis clare patebunt.

Mutatio exeūtiū innālis.

¶ De signis. Cap. XCIII.

Consideratis partibus medicinalis theorice ſm id qd ſūt in ſe quātū in gñe iā reſtat de illis tractare ſm ꝙ ſigna ſunt medico. diſpō nāqꝫ ſanabilis corporis non puenit ad notitiā medici. niſi ꝑ conſiderationē rerū nālium vel nō nāliū: aut ꝯ nāz. ⁊ ideo rurſus ꝯuenit de his agere ſub rōne ſignoꝝ: q̄rū ꝯſideratio diuerſum hꝫ ordinē apud medicū ſm duas rōnes que ꝯueniunt medico. Quarū vna eſt rō docētis vel adiſcētis artem ſiue ſciam medicine. Alia quoqꝫ operātis eſt rō. Prima vo ſm eſſe precedit: hoc eſt in oībus medicis. nā prius eſt ſcire q̄ ꝑ ſciam opari: ſꝫ ſm itētionē: vtplurimū eſt eꝯ. ſ. ꝙ ſcōa eſt prima. nā plures ſunt intēdētes habere ſciam medicine ꝑꝑ operari ꝑncipaliter q̄ ꝓpter ſcire. ſm pmā igit̄ rōne ꝑus eſt ꝯſiderare de cauſis diſpōnum ſanabilis corporis q̄ de ſignis: qm̄ intellectiua cognitio que fit per doctrinam ⁊ diſciplinā a poribus ſm intellectū directius inchoat. Illa vo ſunt cauſe diſpōnum iter quas etiam conſiderationes priores ſunt cauſe ſanitatis q̄ egritudinis. nam etiam ſm intellectum prior eſt habitus q̄ ꝑuatio. medic quoqꝫ diſpoſitionis ꝯſiderationē ſemꝑ ꝑcedit cōſideratio extremoꝝ. In h igitur opere vbi ſermones dirigūtur ad medicuꝫ: prout eſt docens vel diſcens ſcientiaꝫ medicine vltima de ſignis cōſideratio traditur. In actionibus vo cum iam medicus vocatur ad corpus ſanabile: neceſſe eſt eum priorē habere cōſiderationem de ſignis: naꝫ priuſq̄ operetur opꝫ ſcire quo iuuamento vel qua ſpecie medicinalis operationis idigeat corpus preſens: ad quod diſcernendum conuenit ꝑcognoſcere que ſit ſpecies diſpoſitionis cui ſubyciatur illud corpꝰ. hoc aūt colligit̄ ex ꝑticularibus que circa ipm notari pñt. particularia vo cū ſolo ſenſu cōprehēdant̄. ideo ingeſtuꝫ ſe offerunt ſenſui ſigna ſunt coꝝ que capiunt ꝑ intellectuꝫ. ſ. cauſaꝝ. In egris aūt corpibus ad q̄ ſepius vocat̄ medicus. hoc clarius apparet. nam qd prius occurrit notitie medici vel eſt corporis diſpō: ſicut vulnus aut diſlocatio vel apoſtema ⁊c̄. vel accidētia diſpōnis de qbꝰ patiētes maxie cōquerunt̄ qbus apphēſis ꝯueniēter inueſtigat coꝝ cauſas.

Cōſideratio ſignoruꝫ apud medicū ē ſm duas rōnes.

Extremorū ꝯſideratio ꝑcedit ꝯſiderationē medie diſpoſitionis.

¶ Signoꝝ vo gña multiplr̄ diſtinguunt̄ a medico ſꝫ diuerſa que circa ſigna ꝯſiderat. interdū eni attēdit̄ circa ipā mā hoc eſt id qd eſt ſignum. ⁊ ſm hoc dicit̄ ꝙ ſignoꝝ q̄dā ſunt res nāles: quedā nō nāles: q̄dā ꝯ nām. Oēs enim res hn̄tes ordinē ad aliqd pñt eē ſignū illius: ſꝫ q̄dā: vt cauſe: quedā vo vt effectus: pluuie nāqꝫ ſignū eſt nō ſolū corruēs inundatio: ſꝫ etiā denſatio nubiū. ꝑdicte vo res ordinē habent vtroqꝫ mō ad diſpōnes ſanabilis corpis. ⁊ iccirco ſexus ⁊ habitudo ⁊ etas ⁊c̄. aliquo modo ſignificāt ſupra ſanitatem ⁊ egritudinem ⁊ neutralitatē. ſilr̄ ⁊ aer ⁊ nutrientia ⁊ conſuetudo ⁊c̄. hec eadē etiaꝫ ſignificāt cauſas añtes morboꝝ. Inter res vo ꝯ nām accidentia gñaliter ſignificāt ſupra morbos: ⁊ morbi etiā ſupra morbos velut cauſe ſupra effectus. Vñ ⁊ opilatio pororum cutis ꝑnoſticat fe. maxie in corpibus in qbus abundant caprinoſi vapores. i. acuti ⁊ ſimiles fumo capilloꝝ cū aduruntur. Silr̄ quoqꝫ fe. acuta ꝑnoſticat freneſim. ⁊ ita de alys.

Signoꝝ gña multiplr̄ diſtinguunt̄. Primuꝫ ꝯſideratū circa ſigª eſt ipa materia.

¶ Scōm autē ꝙ circa ſigna ꝯſiderat̄ eſt ipm ſignificatuꝫ: ⁊ quantū ad hoc dr̄ ꝙ ſignoꝝ q̄dam ſunt ſana: q̄dā egra: ⁊ quedā neutra: lꝫ. n. ſignificent interdū cauſam diſpōnis imediate ſicut rubor apoſtematis ſignificat ſupra ſanguinem ⁊ de ſe non ſignificat ſupra apoſtema: tamen quia cauſe ordinem hn̄t ad diſpoſitiones: ⁊ ab eis nominantur ſane vel egre vel neutre: ita et ſigna ſiue diſpoſitiōes ipſas ſignificent ſiue cauſas earū ſiue diſpōnum aut cārū effectꝰ: ſemꝑ tñ a diſpōnibꝰ noiant̄.

2m ꝯſideratū circa ſigª ē ipm ſignificatum.

¶ Tertio vo ꝯſiderat medicus circa ſigna differētias tēporis ad q̄s retorquet̄ coꝝ ſignificatū. ⁊ ideo dic̄ ꝙ ſignoꝝ quedā ſunt demonſtratiua. ſ. quoꝝ ſignificatum eſt pñs in tpe ſicut ꝑſentem egritudinē cordis ſyncopis oſtendit: ⁊ ꝑſentem auriū ſurditas: ⁊ ꝑſentem caliditatē cordis velocitas ⁊ frequentia pulſus. Quedā vo ꝓnoſtica. ſ. quoꝝ ſignificatū adhuc eſt futurum ſicut vl'is ꝯfractio mēbroꝝ abſqꝫ cauſa manifeſta: vel rigor aut horripilatio futuram fe. prenuntiat. Apoplexia vo maior futurā mortē: oſſis ꝑditio ꝯcauitatē futurā in cicatrice. Quedaꝫ vo dicunt̄ rememoratiua. ſ. quoꝝ ſignificatuꝫ ꝑteryt: ſicut cicatrix ſignificat ꝑceſſiſſe ꝯtinuitatis ſolutionem: ⁊ ꝯcauitas cicatricis oñdit membri ſubam fuiſſe deperditā. Iſtoꝝ aūt trium generuꝫ neceſſitas pꝫ ex iuuamento qd faciunt ad finē vel in opere medicine. Cuius eni ꝯſideratio nullo mō ꝓdeſt ad fineꝫ artis extra limites cadit omni mō. Cuꝫ igit̄ opa particularia medicine ſemꝑ habeāt imediatum aſpectū ad pñtē diſpōnem ad quā ꝯſeruādā vel pellēdā ordinant̄. Pꝫ eēntialeꝫ atqꝫ ꝑncipalem partē medicine eſſe ſciam demōſtratiuoꝝ ſignoꝝ: qm̄ ꝓdeſt ad cognitionē coꝝ a qbus opatiōis regula pendet imediate. q. qd nāqꝫ ſub ꝯſideratione medici cadit: prout reſpicit finē artis aut eſt opis regula cōferens ad plenaꝫ cognitionē eoꝝ a qbus hec ambo depēdent.

3m ꝯſideratū circa ſigª ſunt diffe tpis.

¶ Signa vo ꝓnoſtica ſunt neceſſaria ꝯſiderationi medici ꝑtim rōne ipſius. ꝑtim vo rōne artis. Et pmo qdē mō nō ꝑtinet ad integritatē artis coꝝ conſideratio: qm̄ nō ordinat̄ ad finē eius: ſꝫ ſolū ad extriſecū bonū operātis. ſ. ad ꝯſeruatiōeꝫ eius a ſuſpitione nocendi. ſi future nāqꝫ determinatiōis vl' periculi cauſas preuidens reuelauerit excuſabitur ab errore. Scōo vo mō ipſoꝝ ꝯſideratio eſt arti eſſentialis: quoniā ꝯferēs eſt ad debitā finis acq̄ſitionē. Uno qdeꝫ mō ex parte regēdi corporis. nā cū ſine illiꝰ obediētia ꝑuenire nō poſſit operatio medicinalis ad finē: excitāda eſt in eo cōfidētia de medico que ad obediētiā inclinat. In hūiꝰ autē vſum rōnis ꝯfidentiaꝫ gñat ꝓnoſticatio futuroꝝ: ⁊ vl'r occultoꝝ reuelatio: qm̄ fidem facit de ꝑitia operātis. alio vo modo ſigna ꝓnoſtica ꝯferūt ad finē ex parte regētis ꝑ tāto: q̄ futura imutatio ſanabilis corporis: quā ꝑnūtiat. regulat ipm ad opus duplr̄. Primo q̄tuꝫ ad pñs in parte. ſ. ad dictā: vt pꝫ ex ꝑcognitiōe ſtatus morbi vel eius duratiōis. Scōo vo regulat ipm ad ꝑparanduꝫ inſtra medicationis: aut conſeruationis tpe futuro. Nam per hoc indigētie corporis promptius ſubuenit̄. precognito nāqꝫ ꝙ criſis futura ſit per apoſtemata mēbri emūctorialis ꝯuenienter ꝑparat attractiua ⁊ diſſolutiua vel maturatiua: ⁊ ſilr̄ in alys. Uñ lꝫ neceſſitas ꝓnoſticorum non ſit principalis: ſicut ⁊ demonſtratiuoꝝ. magna tñ eſt ſicut illa ⁊ ea parte qua per ſe regulāt in opus de itegritate ſunt artis. ⁊ per ꝯñs neceſſaria. ꝑꝑ qd de ipſis ſpālis eſt ꝯſideratio vel tractatus in ſcia medicine: ſicut ⁊ demōſtratiuoꝝ.

Signoꝝ ꝓnoſticoꝝ ꝯſideratio eſt neceſſaria.

Rememoratiuoꝝ vo nequaq̄ qm̄ per ſe nullā faciunt in opus directioneꝫ. ſed mediātibꝰ demonſtratiuis aut ꝑnoſticis. Ad ꝑterita eniꝫ nulla opatio dirigitur nec per coꝝ recordationeꝫ pñs ad futura opatio regulatur. ſꝫ q̄ ipſoꝝ rememoratio ꝓdeſt ad finē: ſicut occultoꝝ reuelatio. ideo fit mētio de ipſis in medicina: generat. n. ꝯfidentiā. Si eni medicus viſis ꝯtētis ſpermaticis in vrina reuelauerit ei cuiꝰ eſt: ꝙ coiuerit aut pollutioneꝫ habuerit: manifeſtior erit eius ꝑitia. Iteꝫ autē q̄ de ꝑteritis in cognitionem ꝑſentiuꝫ plenius ducimur vtilis eſt rememoratiuoꝝ conſideratio vbi de ꝑteritis iudicio patientis vel aſſiſtentiū nō pōt haberi certitudo. qd rariſſime ꝯtingit. Iacente nāqꝫ apopletico plenius certificatur medicus de menſura debilitatis cerebri. Si rememoret̄ patientem fuiſſe grauiter vulneratum in capite. qd ꝑ ꝯcauā cicatriceꝫ innuit̄. ſed q̄ pñs diſpō ſufficienter cognoſcit̄ ſuis accidētibus: ⁊ oſtēdit etiā qd agēduꝫ ſit: q̄ valde modicuꝫ conferens eſt id qd addit rememoratiuum ſignuꝫ. ꝑpterea mo

Signoꝝ rememoratiuoꝝ ꝯſideratio eſt vtilis.

dice

Sig^a demõstratiua ꝑus ꝯside rãda sũt.

dice vtilitatis est eius ꝯsideratio. ¶ Alioꝝ aũt duoꝝ generũ demõstratiua prius ꝯsideranda sunt. nã ad pñtẽ dispõnem corporis prius ⁊ imediatius ordinant̃ opera medicine ꝙ̃ ad futura. ¶ Demõstratiuoꝝ autez prius ꝯsiderãda sunt ea que sanitatẽ demõstrãt cũ ad ipm principalr̃ ordinent̃: cõsiderationes medicinales duplr̃ attenduntur. Primo quidẽ quantum ad ea per que demonstrant. Scḋo ꝟo quantuz ad demõstratum: quoniã igit̃ demõstrare sanitatem nihil aliud est ꝙ̃ ꝓ̃sentez ostẽdere. necesse est vt sumatur ab illis que inherẽt corpori sano. Hec in gñe duo sunt. nã quedã inherent essentialr̃ corpori sano qualia sunt ea q̃ ponunt̃ in diffinitione ipsius: sicut cõplexio ⁊ compositio. Unde quotiescunq̧ sanitas presens membri vel corporis cognoscitur per considerationem istoꝝ. s. qualitatum complexionalium ẜm ꝙ ad temperamentuz concurrũt vel forme quãtitatis ⁊ nerui ac positionis ex quib⁹ corporis coeq̃litas prouenit modo aliquo semꝑ cognitio fit per substantialiter inherentia dicto corpori. nam diffinitio ipsius integratur ex istis cum dicitur. ꝙ corpus sanum est qḋ in complexione est temperatum: ⁊ in compositione est coequale.

Corp⁹ sanũ qd sit

Quedam ꝟo inherent corpori sano non sicut partes diffinitionis: sed sicut effectus consequentes ad ipsa diffiniẽtia. Horum autem quedam necessario consequũtur: sicut ad tẽperamentum complexionis necessario sequitur mediocritas. In duritie ⁊ mollicie musculorum ⁊ in multitudine et paucitate pilorum ⁊ in colore. Unde quotiescunq̧ a duritie ⁊ mollicie carnis signum presentis sanitatis accipit̃ vel a diuersitate pilorum non solum in multitudine. quã vocat medicus asperitatem vel paucitatem ꝙ̃ nominat lenitatẽ: sed etiam in figura ⁊ origine ⁊ colore ipsorũ aut cutis semꝑ a necessarijs ꝯsequentibus dicitur accipi. Similiter ad coequalitatem in his que componi debent: seq̃tur necessario cõformitas mẽbroꝝ adinuicem que a q̃busdã coeq̃litas dr̃. ⁊ iteꝝ seq̃tur pulchritudo que est decentia placẽs aspectui rõnis ex conueniẽti forma totius organi atq̧ corporis. Signum igit̃ acceptũ ex decenti forma ꝯpõnis: aut indecenti accipit̃ ab eo qḋ necĩo sequit̃ ꝯpõnez. Si ꝟo ꝯsideret̃ decentia vel pulchritudo: non solũ ea que a ꝯformitate surgit proportionate ꝯpõnis: sed etiaz illa que ꝓuenit simul tã ex hoc ꝙ̃ ⁊ ex colore ⁊ pilis. Tunc talis pulchritudo cõis erit ꝯplõni ⁊ cõpõni: ⁊ erit necessario ꝯñs ad ambo diffiniẽtia: nec miretur aliq̃s: q̃a coequalitas iterduz dr̃ esse diffiniẽs. Interdum ꝟo necessario ꝯñs. nã ꝓut iportat respectũ forme ⁊ quantitatis ⁊ numeri ac positiõis sic est diffiniẽs: ꝓut aũt iportat respectum adinuicez partiũ q̃bus ista cõueniunt est necessario ꝯñs. est enim in organico mẽbro prius ꝯsiderare ꝙ partes eius habeant illa quatuor conueniẽter in seipsis. Ex hoc autem vlterius prouenit ꝯformitas ipsaꝝ adinuicem. sunt etiam quedam alia que sequuntur ad ꝓ̃dicta diffinientia non necessario. sed ꝯtingenter. s. qualitates operationum. nã ad temperamentum cõplexionis in silib⁹: sequitur perfectio vel bonitas operationis ipsoꝝ: ⁊ similr̃ a coequalitate organicoꝝ in membris organicis. Hoc autez tertiũ genus inherentium corpori vocatur a medicis absolute accidens ad insinuãdum differẽtiam inter operatiões ⁊ effectus necessario ꝯñtes. nam isti semꝑ cõcomitant̃ corpus sanuz ⁊ nũq̧ separant̃ ab eo. sed oꝑatio adest ⁊ abest: q̃a de rõne corporis sani nõ est ꝙ operet̃: sꝫ ꝙ sit aptũ operari perfecte. Hinc est etiaz ꝙ operatio in gñe a quibusdã casus appellatur ad insinuãduz ꝙ oꝑatio sani corporis nõ est inseparabilis vel separabilis: sed põt fieri ac cessare ẜꝫ tẽpora incerta: sicut ea que casualiter fiũt. ¶ Ex ꝓ̃dictis ĝ iam patet ꝙ signa que demõstrãt sanitatem semꝑ a nãlib⁹ rebus accipiũtur: vtpote a membris per que cõpositio itelligitur ⁊ a cõplexione ⁊ ab operatiõe: per quã etiã virt⁹ dignoscitur. ita tñ ꝙ per operatiões itelligat̃ nõ actus operãdi. sed etiã operatũ: ⁊ sic in gñe naturaliũ reꝝ. 4. ẜm genus sunt signa sanitatis demõstratiua. s. cõplexio / ꝯpositio / operatiões / ⁊ operata. lꝫ aũt sani formalr̃ sit cõpositio vel ꝯplexio: nihilominus ista duo ꝯueniẽter possunt esse signa sanitatis. nam ẜm aliud ⁊ aliud sunt signũ ⁊ signatũ. sunt enĩ sanitas vel alia dispositio ẜm esse qḋ habẽt in ea parte corporis que subijcitur sensui iudicãtis. signa autez sunt respectu eaꝝ partiũ quas sensus nõ apꝓ̃hẽdit: nam temperies quaz sensus apꝓ̃hẽdit in suꝑficie musculoꝝ itrisecam ostẽdit eẽ temperiez. Si ꝟo signa demõstratiua ꝯsiderentur non ex parte illoꝝ per que demõstrãt. sed ex parte demonstrati. s. sanitatis. duo sunt coꝝ tñ gñia. nam vel demõstrãt sanitatẽ perfectã ẜꝫ iudiciũ recti sensus: a quo etiã corpus dr̃ perfecte sanũ vel optime ꝯpõnis: ⁊ a q̃busdaz ẽt noĩatur corpus in meliori formaꝝ: aut sanitatẽ lapsaz vel imꝑfectaz a qua silr̃ corpus dr̃ sanũ lapsum. ¶ Signa igit̃ corporis ꝑfecte sani sunt nãlia ꝑfecta que sensib⁹ apparẽt: ita ꝙ nõ põt esse corpus perfecte sanuz: nisi oĩa que nãliter insunt ei perfecta sint. ꝑfecta igit̃ cõpositio apparẽs in vnoquoq̧ organoruz que vocat̃ a q̃busdã coequalitas ⁊ tẽperamẽtũ in qualitatibus cõplõnalibus ẜm qḋ exigit essentialis ꝓportio membri cuiuslibet iquãtũ est ꝯsilẽ. Silr̃ decẽtia ⁊ pulchritudo forme que ꝯcomitatur cõpositionẽ ꝑfectã ⁊ formositas dr̃ a q̃busdam ⁊ mediocritas in mollicie ⁊ duritie ac multitudine ⁊ paucitate piloꝝ ⁊ in colore ipsoꝝ. ⁊ etiam cutis q̃ cõcomitatur tẽperamẽtuz cõplexiõis ⁊ perfectio oĩum oꝑationum que debet̃ mẽbris. inquãtuz organica que a q̃busdam vocat̃ vigorositas: vt rubor ⁊ perfectio. silr̃ coꝝ q̃ debentur eis: inquãtũ ꝯsimilia demõstrãt corpus esse ꝑfecte sanũ. Et ideo regula est apud medicũ ꝙ oẽ corpus hũanũ est tẽperatũ aut in meliori formaꝝ. cuius cõplõ ⁊ ꝯpositio ⁊ oꝑatiões ad oꝑata ꝑfecte se hñt. Perfecta ꝟo dicunt̃ q̃ñ etati ⁊ sexui ꝯueniũt meliori mõ quo spẽs hũana req̃rit ꝙ̃tũ ad iudi^m sensus. De oib⁹ enĩ his medic⁹ absolute dr̃ sensu diiudicare: q̃a quãtũcũq̧ iudicet de occultis ⁊ iperceptibilibus sensu ꝑ rõnẽ: sicut dispõne mẽbroꝝ iterioꝝ. tñ nunq̧ rõcinat̃ aut iudicat: nisi ꝑ ea que sensui offerunt̃. ⁊ ideo medicus in iudicãdo de dispõne sanabilis corporis dr̃ nõ trãscendere sensuz: q̃a nõ iudicat ipm sanũ aut lapsuz ꝑ ea que sola imaginatione vel itellectu de ipso ꝑcipiunt̃: sed ꝑ ea q̃ sensu ꝑcipiunt̃. ⁊ iuxta itellectuz dr̃ sapienter ꝙ speculatio medicinalis nõ ꝑtrãsit. i. nõ valde trãsit sensuz: q̃a lꝫ trãseat siue ꝓcedat vltra sensum ad aliqua sensui occulta. nõ tñ ꝑsistit in illis: nisi ꝓut depẽdẽt a sensu perceptis. ⁊ hoc est nõ trãscendere sensuz vel ꝑtransire. Duobus autẽ ꝓ̃cipue sensibus vtit̃ in isto iudicio. vꝫ. tactu ⁊ visu. tactu quidez de cõplexione iudicat corporis. nam complexio viuentis cuz sit qualitas actualis que propriuz est tactus obiectuz ab eo solum percipitur esse actuale ipsius. sed per eam qualitatem quã in superficie tactu percipit iudicat de qualitate iteriorum. Uisu quoq̧ maxime percipit cõpositionẽ exterioruz membroꝝ: per quã in notitiã ex parte ducitur itrinsecoꝝ. De oꝑationibus ꝟo ⁊ oꝑatis ꝑcipit veritatẽ: nõ solũ tãgendo atq̧ vidẽdo: sed etiã audiẽdo que iudicantur ⁊ interdũ odorando atq̧ gustando: ꝓut in accñtibus morboꝝ superius est ostensum. Ex q̃bus patet: q⁹ ꝯuenit esse medicũ sensuum perfectorum: ⁊ maxime in tactu ⁊ visu.

Sig^a corporis ꝑfecte sani.

Medic⁹ i iudicãdo nõ trãscẽdit sensũ.

Duob⁹ sẽsibus ꝓ̃cipue vtitur medic⁹ in iudicãdo tactu. s. et visu.

Sig^a sanitatẽ dmõstrãtia sp a reb⁹ nãlib⁹ accipiuntur.

¶ Signa ꝟo q̃ demõstrãt corpus sanũ lapsum ab optima ꝯpõne sunt ea q̃ deficiũt a ꝑfectiõe oĩuz vel alicui⁹ ꝓ̃dictorũ: de q̃b⁹ sciẽdũ est ꝙ ẜm ꝙ plus ⁊ minus deficiũt a ꝑfectiõe illoꝝ ẜm h̃ maiorẽ vel minorem lapsum significant. Cũ aũt corꝑa lapsa q̃ cadũt sub latitudie sanitatis tria sint: vt patuit supra. s. paꝝ lapsa neutra ⁊ egrotatiua. Jaz pꝫ ex his ꝙ signa q̃ demõstrãt istorũ corpoꝝ dispõnẽ: iquãtum

Sig^a corp̃is lapsi ab optima ꝯpõne.

Corꝑa lapsa sb latitudie sanitatis tria sunt.

ſana dicūtur partim ꝯueniunt:partim ꝟo differūt.ꝯueniūt enī in mā.nam eiſdē reb⁹.ſ.nālibus demonſtrat̄ cuiuſqꝫ illoꝝ corpoꝝ ſanitas lapſa.ſ.cōplōne ⁊ cōpoſitione.⁊ etiam opationibus ⁊ opatis.Differūt ꝟo tātūmō quātum ad itenſionē ⁊ remiſſionē vel maiorē ⁊ minorē diſtātiaꝫ eoꝝ a ſignis melioꝝ formaruꝫ.Cognitis g̊ ſignis vnius p̄dictorum trium lapſuū iā erūt nota ſigna reliquorū.nā eadē ſunt intēſa vel remiſſa:quia ꝟo ſigna corporis egrotatiui manifeſtiora ſunt ſignis corpoꝝ ceteroꝝ.ideo ſapientes ſpāliter de his tractant:nā per ipſa manifeſtant̄ ſigna corporis neutri ⁊ parū lapſi.corpus enī qđ talibus ſignis cognoſcit̄ eſſe egrotatiuū/eiſdē remiſſis cognoſcit̄ eē neutrū in p̄mo ſignificato.⁊ amplius notabil'r remiſſis cognoſcit̄ eē parum lapſuꝫ.Eadē quoqꝫ dato ꝙ nō remittant̄ demōſtrabūt neutralitatē in ſcđo ſignificato.ſi appareāt in vna parte corporis ⁊ nō in alia:vel in tertio ſi appareāt in vno tēpore ⁊ non in alio.¶ Quia ꝟo corpora que labunt̄ ab optima cōpoſitione poſſunt in vno mēbro vel in plurib⁹ labi:opꝫ medicuꝫ in ſpāli cognoſcere ſigna:q̄bus demōſtrari pōt lapſus vniuſcuiuſqꝫ mēbroꝝ:⁊ maxime illoꝝ quibus notabiliter diſponitur totum:vt corde ⁊ epate:vel alicui notabili parti corporis qualia ſunt cerebrū/pulmo/⁊ iteſtina:atqꝫ matrix ⁊ renes ⁊ muſculi ſubcutanei.Cerebri nāqꝫ cōplexio toti capiti manifeſte diſponit.pulmōis ꝟo pectori vel thoraci.teſticuloꝝ aūt ⁊ matricis ⁊ renū toti regioni que eſt īfra vmbilicū.muſculoꝝ quoqꝫ toti ſuꝑficiei corporis ſiue cuti:aut quoꝝ iuuamētū eſt vl'e q̄lis eſt ſtōchus.Lꝫ enim expediat medico:vt attēdat in p̄mis cuiuſqꝫ particularis mēbri complexionē ⁊ cōpōneꝫ ad cognoſcēdū legē ꝑfectionis aut lapſus in toto.attamē in p̄dictis opꝫ ipm̄ ſtudioſius vigilare.nā in ꝓportione vel reſpectu mutuo p̄ncipaliū:vt pulmōis ⁊ ſtōchi/⁊ iteſtinoꝝ/⁊ ſplenis/⁊ renū/⁊ veſice/atqꝫ mr̄icis/⁊ muſculorū totius diſpō ꝓpēdit̄ clarius.Et iō cū ſit alphabetū imediatū/hoc eſt p̄mū ꝯſiderabile mēbrorū cōplōnē ⁊ ꝯpōneꝫ attēdere maxime dꝫ in his attēdi.⁊ principal'r in principalibus ⁊ muſculis atqꝫ ſtōcho.¶ Iterū etiam cum mēſura lapſus nō cognoſcat:niſi ꝑ q̄ntitatē diſtātie mēbri vel corporis lapſi ab optima ꝯpōne nō poterit medic⁹ plene cognoſcere mēſurā lapſus quā ſigna demōſtrāt:niſi nouerit diſtātiā eorū a ſignis demōſtrātib⁹ optimā ꝯpōnem mēbri:cuius lapſus iueſtigat̄.⁊ ideo neceſſe eſt medico ad recte iudicādū:vt ſpāliter figuret prius in ſpeculo mētis ea ſigna quibus optima diſpoſitio cuiuſlibet intenti mēbri demōſtratur.Et hinc eſt ꝙ q̄a rectitudo operationis a perfecta cognitione ꝓcedit.naꝫ medicus tātū recte opat̄ quātū recte cognoſcit.ꝓpterea cū plena ſint eſt poſſibile ꝙ notitia lapſe diſpōnis non habeat̄ niſi per cōparationē eius ad optimā.dr̄ optima ꝯpoſitio canon directiuus medicinalis cognitionis.⁊ ꝑ ꝯn̄s opis ⁊ nō ſolū eſt regula dirigēs itellectuꝫ artificis ad mēſurādū lapſus in ſanabili corpore:ſꝫ ēt ad menſurandūꝫ virtutes in cauſis ſalubribus:vt patuit in caplō de notitia virtutis complexionatorum.

Mēbra corpis diſtiguūt a medico ꝑ 4or dr̄ias officioꝝ.

¶ Qm̄ igitur mēbra corporis diſtinguuntur a medico ꝑ.4.dr̄ias officioꝝ.ſ.aīata ſpūalia nutritiua ⁊ gn̄atiua: quoꝝ ſitus ordinē ſeruat in corpore ſm ſuperius ⁊ iferius.iō q̊daꝫ ordine ſigna demōſtratiua perfectiōis aut lapſus in eis cōſiderat.ita vt p̄us aīatorū:quia ſuprema ſunt in ſtatura humana ⁊ ſenſui medici cōmuniter prius patēt:deinde ſpiritualiū que ſubſequuntur imediate:tertio nutritiuorū:⁊ q̄rto gn̄atiuorum que in parte inferiori clibani collocantur.Poſt hoc ꝟo.5.muſculorū diſpō ꝯſiderat̄.ſed in capite ꝓprio viſu ⁊ tactu recolligit ſigna demōſtratiua ſiue ꝓnoſtica.in mēbris ꝟo ſubis interduꝫ iudicio alieno.ſ.qn̄ ſcrutinium illoꝝ mēbroꝝ erubeſcētia ꝓhibet fieri tāqꝫ fidelis ⁊ peruigil hoſtiaria ſeu calcula honeſtatis:quā illeſam oībus hoībus ꝯuenit obſeruare p̄cipue medico.naꝫ ſi poſtponat̄ ab eo mox a cognitione veritatis exorbitat mens ipſi⁹ ⁊ in erroris deuiū ꝯn̄ter p̄cipitat̄:quapꝓ in h⁹ caſibus medicorum prudētia diligēter q̄rit miniſtros idoneos:ſapienter informat:ſubtiliter interrogat:⁊ ſubtilius examinat iudicata.

¶ Incohoādo g̊ a cerebro iuxta regulā ſupra datam ſupponit iſtud eē tēperatū aut ꝑfecte diſpoſitū:cuius ꝯplō ⁊ ꝯpō ⁊ opationes ⁊ opata vigēt ſm optimū modū.Lapſuꝫ ꝟo qđ in oībus aut aliq̄b⁹ iſtoꝝ ab optima diſpōne declinat:ſꝫ q̄a cerebrū ſenſui nō pꝫ.neq̄t medicus de ꝯplōne vel cōpoſitiōe ipſius certificari tāgēdo ipꝫ atqꝫ vidēdo.ꝓpꝑea de his iudicat iudicio illi⁹:cuius corpus ꝯſiderat vel ex apparentib⁹ extra in capite qđ eſt ꝯtinēs ꝓximū ꝑ nāꝫ ⁊ ex operationib⁹ ⁊ opatis.Sil'r quoqꝫ procedit in ceteris mēbris:cuius ꝓceſſus exēplariter formā tradit in plurib⁹ p̄dictoꝝ modoꝝ Gal'.in techni.hic ꝟo ſufficit hoꝝ triū geneꝝ dr̄ias explicare in ſūma.Qđ autē ab eo cuius corpus eſt iudicat̄ non eſt niſi qualitas quaꝫ ꝓprio ſenſu ꝑcipit actualiter ſeu īnata fuerit ſeu ꝓueniens ab alteratione cauſarum extriſecaruꝫ.¶ Et ex hac ꝯſideratione medicus dicit ꝙ īnata cōplexio mēbri cognoſcitur per alteratiōes eius cauſatas ab his que extrinſecus accidunt.Que ꝟo exterius apparēt in regione cuiuſlibet mēbri velut in capite:vel ſunt qualitas ꝯplōnalis que tactu percipit̄ medici.vel cōpoſitio:vt quātitas ⁊ figura ipſius capitis:vel etiā pili.quoꝝ gn̄atio ꝓuenit in parte a mēbris interiorib⁹:prout coꝝ ꝯplō diſponit ad generationē vaporis qui mā eſt ipſoꝝ.Color etiā cutis eſt vnū de apparētib⁹ extra:⁊ aliquo mō ſupra cōplexiōeꝫ interioꝝ ſignificat:inquātū ab eis cauſari pōt mediantib⁹ humoribus ⁊ vaporib⁹:ſed īter ſigna ſignificātia ſupra cōplexionē cerebri non numerat̄.cerebrū enī cū nō ſit generatiuū humoꝝ iſenſibilē facit impſſionē circa colorē cutis in capite.Sūt etiā de apparētib⁹ extra omnes effluxiōes.

Cōplō i nata m bil quo cognoſc

¶ Opationes aūt interioꝝ mēbroꝝ quibus eoꝝ imperfectio vel lapſus perpēditur:aut ſunt p̄ncipales:aut ſecūdarie.principalis autē operatio vniuſcuiuſqꝫ mēbri organici dicit̄ illa que ꝓprie ꝓpria eſt ipſius.ſicut deſiderium cibi ⁊ potus ꝓpriiſſime ꝯuenit ori ſtōchi:chilū generare ꝓpriiſſimum ſtōcho.⁊ chimū gn̄are ꝓpriiſſimū eſt epati qđ generat ſanguinē ⁊ reliquos chimos.cholerā ꝟo ru.ſequeſtrare a ſanguine ꝓpriiſſimū ciſti fellis:nigram ꝟo ꝓpriiſſimum ſpleni.Sil'r mō ꝓpriiſſimū cerebro eſt exercere opera iterioris cognitiōis que cōiter deſignant̄ per opus itelligēdi:⁊ vl'r p̄ncipales opatiōes in quolibet mēbro dicunt̄ ille q̄rū ipm̄ eſt imediatū p̄ncipiū.Et hoc mō ſomnus ⁊ vigilia dicunt̄ ꝓprie opatiōes ipſi⁹ cerebri.¶ Oēs ꝟo alie ab his dicūtur ſecūdarie:quarum alique ſunt cōes omnib⁹:vt q̄tuor naturales quibus perficit̄ in vnoquoqꝫ nutritio.Aliq̄ ꝟo pluribus:vt ſenſus ⁊ volūtarius motus.Hic tamē eſt aduertēdū ꝙ operationes occultoꝝ mēbroꝝ medic⁹ maxime cōtemplatur.vel in excūtibus a corpore vel in apparētibus extra ipſum:ſicut motum cordis in motu exterioruꝫ arteriarum:⁊ digeſtionem epatis in colore.Ideꝫ ꝟo eſt de operatis:nam coꝝ aliqua ſunt qualitates corporis:vt color ⁊ habitudo.quedaꝫ ꝟo ſuꝑfluitas inſita:vt pili ⁊ vngues.Quedam ꝟo ſuperfluitas effluens:vt a corpore exeuntia.

Opō p̄n palis vniuſcuiuſq mēbri q ſit.

Opōnes ſecūdarie mēbri cu iuſcūqꝫ q ſint.

¶ Quando igitur medicus recolligit omnia genera ſignorum ꝓxima quibus cognoſcit̄ ꝑfectio vel lapſus corporis.dicit ꝙ ſunt ex parte ꝯpoſitionis forma ⁊ quātitas ⁊ numerus ⁊ poſitio.Ex quoꝝ cōſideratione datur regula gn̄alis ꝙ omne mēbrum organicū in his quatuor debitum modū ſeruans eſt perfecte ſanum.vt eſt organicum.ſi ꝟo in aliq̊ iſtorum quatuor a mediocritate recedit vt eſt in ſeipſo.ſic indecens vel aliis diſproportionetur lapſum eſt a ſanitate perfecta:⁊ per ꝯſequens corpus pars cuius exiſtit.

Signa ex pte cōpoſitionis.

¶ De ſignis

De signis mēbroꝝ cōplōnalium. Cap. XCIIII.

Primum genus signoꝝ cōplonis.

Ex parte vero complexionis dicit q sunt nouem genera signoꝝ. Primū scz q̄litates tangibiles de quo talis est regula: q oē mēbꝛuz aut corpus qd reperit in q̄litate aliqua nō excedere cū tangit in aere tpato ꝛ a sano tangēte, pculdubio est in cōplexione pfecte sanuz. Si vo tactu reperiat ad qualitatē aliquā dclinare in ptinente mediocri lapsum est a sanitate pfecta: per qualitatē ad quā declinat. ita q manifeste calidum lapsum in caliditate. manifeste vo frigidū in frigiditate ꝛc. Silr etiam de secūdis. Nam manifeste durum aut aspeꝝ ad siccitatē. molle vo ꝛ lene ad humiditatez: pꝛima eni per se causa duritiei ꝛ aspe ritatis est siccitas. molliciei vo ꝛ lenitatis hūiditas. alie vo qualitates pñt esse causa per accñs ꝛ remote. frigus. n. pgelans humiditates ꝛ ptrahens vel corrugans mēbra duritiē introducit ꝛ asperitatē. nedum in tēperatis: sed etiā in humidis: vt semper ptingit in frigoꝛib⁹ hyemis. Calor etiā dissol uens humiditates ꝛ sudare faciens nedum tpata: sed etiam corpora dura ꝛ aspera lenia sepe reddit i supficie. lenia vo aresaciēdo exasperat ꝛ idurat: vt pz in his que pter solitum exponunt soli estiuis feruoribus: ꝛ ideo ad certitudinem significationis dictū est: vt referant ad ptinens tēperatū: per qd dat itelligi circūscriptio cunctoꝝ imutantiū corpus: vt aqua. ꝛ epithimata ꝛ vnguēta. frequēs vsus eni balnei ꝛ maxime tpate aque vel epithimatū ꝛ vnguētoꝝ lenitatem in cute causant atq mollicie. ꝛ iō lenitas eius ꝛ mollicies non significāt supra humiditatem innatā: nisi circūscriptis exterioribus alterantib⁹. Hoc aūt maxime obseruādū est qñcū q per dispōnem cutis aut musculoꝝ arguit supra dispositionē totius. non solū aūt humiditas ꝛ siccitas totius ppendunt ex dispōne cutis ꝛ musculoꝝ: sed etiā vnguiū. naz vngues lenes ꝛ molles humiditati attestant: vt i pueris ꝛ mulieribus. Qui vo asperi sunt aut duri siue scabiosi aut corticales siccitatē significāt. ꝛ maxime cordis aut epatis: nisi talis dispō per accidens causet sicut a causis exterioribus: vt ptingit pparatoribus corioꝝ: ꝛ artificibus tractantibus calcem ꝛ stiptica: qbus accidit sicut eqs hñtib⁹ nāliter molles ꝛ maxime tenues vngulas. naz ex diuturno ꝛ forti motu calescunt ꝛ aresiūt: qm ab eis defacili humidum exhalat. ꝛ iō per frusta ꝛ cortices diuidunt celeriter: cuius oppositū est in solidis vngulis ac nāliter duris. sic ꝛ homines molliores habentes vngues. si tractauerint supradicta citius in eis fissuras ꝛ scabiositates incurrunt.

Vngues et significāt sup cōplonem.

2m gen⁹ signoꝝ q̄litas visibilis.

Secundum genus signoꝝ cōplonis est visibilis q̄litas. s. color cutis. dum tñ a causis exterioribus non pcedat. vt ab excellētia qualitatū aeris vel rebus tingentib⁹. De tali ergo colore sciendū est q ideo significat supra complōnez corporis: qm humoribus i corpore dñantibus attestat: de quo datur regula q simplices colores supra simplicitatem hu. signant. misti vo supra mistionē ipsoꝝ. ꝛ ideo si fuerit ex ru. ꝛ albo cōmistus vt rose⁹ temperamentū significat tam in humoribus q in pplexione: qm temperamento sanguinis attestat: ꝛ in q̄titate ꝛ q̄litate. Rubeus vo purus sanguinem purum abundare significat. ꝛ per pñs ca. ꝛ hu. esse cōplexionem. Si vo fuerit rubicūdus aliqs eundē choleram rubeam pticipare significat. ꝛ ideo calidiorē ꝛ minus humidam complexionē. Fusca vo rubedo ꝛ nālis ōndit sanguinē aliqd de cho. nigra manifeste participare. pinde minus calidam ꝛ min⁹ humidam cōplexionē. Albedo vo pura dñium ostēdit flegmatis nālis. ꝛ ideo frigidam ꝛ humidā complexionē. si vo participet aliqd ruffedinis: vt ebur flegmatis. ꝛ cho. mistionem ostendit. Si vo ad fuscedinē vergat: vt stānum flegmatis ꝛ melancholie. Nigredo āt pura ostendit dominari melancholiam. ꝛ ideo frigiditatem ꝛ siccitatez ꝛ fm q alijs miscet: variatur eius significatio.

3m habitudo

Tertium genus signoꝝ pplexiōis est habitudo que cōiter tactu pcipit atq visu: cuius significationes patēt ex caplō de habitudine supra. tñ est hic vlterius aduertēdū. s. q carnositas que semp attestat calide cōplexioni ꝛ hu. atq pinguositas que frigide semp ꝛ hu. qñq ab innata: qñq a superueniēti cōplone pueniunt qd ab alijs distinguit signis. nā accidētalis carnositas que bonitate regiminis pcurat in corporib⁹ nāliter frigidis cum strictura venaꝝ existit ꝛ paruitate. In calidis aūt ꝛ siccis cū duricie manifesta venaꝝ ꝛ arteriaꝝ atq chordaꝝ. similes quoq circumstantie pcomitant accidentalē pinguedinē ꝛ amplius etiā. nam in ea que puenit ab innata cōplexione nec fame torquent nec syncopi dissoluunt: q2 venaruz capacitas dissolutioni pportionatur. Si vo fuerit accidentalis ꝛ imoderata pinguedo coangustatis venis plus a substantia mēbrorum resoluit q restituere possint vene. ppterea taliter dispositi crebro famescunt: ꝛ etiam syncopizāt nisi subtilibus alimentis refocillentur ꝛ maxime vino. Frequentius tamē pinguositas accidentalis q carnositas euenit. nam facilius est innatam hebetare caliditatem q eam si remissa fuerit intendere vel augere fm quod exigit perfecti sanguinis generatio: a quo multiplicatur caro rubea que substantiā musculorum in parte constituit.

Facili⁹ est innatā hebetare calidē tatē q ipsā augere.

4m gen⁹ a pilis sumitur.

Quartum genus signoꝝ pplexionis a pilis accipit in qb⁹ tria psiderant. s. tps originis ꝛ permanētie: nūerus ꝛ q̄litas. Tps qdē originis. nam festin⁹ ortus ipsoꝝ significat dñari caliditatē in ptib⁹ in qbus nascunt. ꝛ cum hoc etiā aliqualr siccitatē: q2 pilus nō generat nisi ex sicco vapore. Qobrē non habent pueri pilos alibi q in capite. nā cetere ptes in quibus oriri solent carnose sunt. nālis autem cranei siccitas vapores aptos generationi pilorum sufficit generare de pprio alimēto. Inter cutem vo ꝛ craneū paucissimi sunt ꝛ tenues musculi. Ex his ergo pz q tempestiua piloꝝ natiuitas vel significat calorem dñantez cum moderata siccitate: vel econuerso. Tardus aūt ortus piloꝝ frigiditatē significat dominari vel hūiditatē. Tēpus vo permanentie solū in capillis psideratur quoꝝ diuturnitas abundare significat humiditatem nālem in capite vel in cerebro. ppterea mulieres vel nunq vel tarde caluescunt. Festina vo caluicies prorsum capitis fatet innate humiditatis pati defectum vel naturaliter vel accidentaliter. vt in coituis. ppter qd asserit Hipp. nō caluescere pueros: q2 nō coeunt. In numero piloꝝ attendit multitudo ꝛ paucitas. multitudo vo testatur dñiuz caliditatis ꝛ humiditatis temperamentuz. paucitas vo frigiditatis excessum aut cum calore temperato superabundantē humiditatem. Qualitas piloꝝ est duplex color atq figura. Inter aūt colores nigredo si naturalis fuerit dñium ostendit caliditatis. albedo vo frigiditatis. Canicies etenī capilloꝝ siue dicatur a flegmate generari siue a frigiditate in idem redit. nam ꝛ flegma frigidum est. ꝛ in senibus propter caloris defectū flegmatice superfluitates multiplicātur. que circa radices piloꝝ coarctate vapores informant. Unde sicut messes albescunt per priuationem humidi tingentis in viride vel in nigrū: sic ꝛ capilli per acquisitionem humiditatis in album tingentis: quod etiam segetibus accidit: quando diu tius exuberantib⁹ aquis: velut in stagno remolliuntur. ꝛ tūc quidem sicut in capillis albedo inchoat a radice: que vo causatur ex priuatione humiditatis a sūmitate capit initium. Mediorum autem colorum qui flauus aut aureus est temperamentuz ostendit complexionis. Intermedij vo significant illam complexionem: ad cuius extremum maxime declinat: sicut ruffus calidam. ꝛ subalbidus frigidam.

¶ Ad figuram vero ptinet crispitudo et rectitudo. quarum prima significat caliditatē et siccitatē et iterdū pororum obliquitatē. sola tñ obliqtas nō causat eos duros et aspos: sed tantummodo curuos velut i agnis et ouib⁹. rectitudo vero testat oppositū.

5m gen⁹ a cōpone mēbrorum sumitur.

Quintum genus signorum accipit p compositionem mēbrorum. Precipue tñ ex qtitate et occultatione ac eius opposito. Magnitudo quidem in ramis caliditatē in radice fatet. paruitas vero contrarium: et ideo magnitudo venarum caliditatem significat epatis: arteriarum vero cordis: et neruorum cerebri. sed in ramis non pximis vel imediatis icerta est significatio: quia magnitudo thoracis nō significat necessario supra caliditatem cordis. nō. n. ab eo causat imediate. sed a spina dorsi a qua magne oriunt coste si magna fuerit: et parue si parua. Spine vero qtitas sequit qtitatē nuche: nucha vero sequit cerebri qtitatē. et iō cū paruitas capitis verā testet cerebri qtitatē. Inquiūt sapiētes q thoracis magnitudo cū paruitate capitis cōstanter fatet cordis caliditatē. Simile quoq iudiciū est de magnitudie digitorum et manuū atq brachiorum ceterarūq extremitatū. nō eni necessario attestant caliditati cordis aut aliorum pncipalium. corde nāq tēperato exñte pose est illa magnificari pp multitudinē mãei: sed si cōgrue formata fuerit, pculdubio magnitudo ipsorum significabit abūdantē in corde caliditatē et copiā sanguis manasse ab epate. ¶ Manifestatio vero et occultatio testimonia sunt pcipue siccitatis et hūiditatis. sicca nāq sunt corpa in qbus articuli digitorum et vniuerse iūcture non solū tactui: sed visui se manifestāt. Idē quoq de venis et arterijs neruis et chordis et ossib⁹. In qb⁹ eni hec nuda sunt: et exterius pminent sola cute velata: vt in qb⁹ eminent spine dorsi vel colli. aut epiglotus aut nasi carina: aut auriū chartilago siccitatē in corpe testant. pcipue si rugosa fuerit cutis et aspera. Horum aūt opposita significāt humiditatem.

6m a passibilitate mēbrorum sumitur.

Sextum genus passibilitas est mēbrorum que parti supra cōplōnē: ptim supra cōpōnē significat de quo dat regula gñalis: q oē corpus vel mēbrum recipit ipressionē eius qlitatis que dñat in sua cōplone citius q oppositē. ppterea mēbrum vel corpora calida citius calefiunt a qlibet calefaciēte q frigida: silr quoq frigida citi⁹ ab ifrigidātibus frigefiēt: et sic de alijs. Hui⁹ aūt rō est qm iter ea que magis cōueniūt: minor est resistētia: et per cōñs facilior ipressio alteri⁹ in alterum: intelligēdo tñ p impressionē cōicationē quā Phs vocauit trāsitū. qñ dixit q in hñtib⁹ symbolum h est cōuenietiā facilior est trāsitus. i. cōicatio forme: p quā fit alteratio vel gnō. citius eni aeri q aque cōicat ignis caliditatē: et p cōñs igneitatē et aer citius recipit caliditatem eius. et citius p cōñs transit in ignē. Si vero p impressionē intelligat passio per alterationē facta. tunc citius iprimit qd opponit cōploni. nam ois passio fit a cōtrario vel dissili que passio in sanabili corpore māifestat p sensum et lesionē. oē nāq mēbrum innata cōplone dispositū sentit celerius caliditatē oppositā sue cōploni q similē. et ab ea si supauerit citi⁹ leditur. qñ vero nō superat: sed equat: tūc tardius ledit oppositā q sibi similem. nā opposita tardius a medio elongat: que cōsideratio tam nodosa qbusdam physicis speculatoribus visa fuit q absq diminutiōe vel incōuenieti nodos ei⁹ explicare non potuerūt. et iō ne vacillet intell's circa apprehēsionē veritatis istorum: a fundamēto cōsiderationis est incohandū. s. a cōparatione cōplonis ad qlitates cōplexionales. ¶ Recolēdū est igit q cōplo / vt cōplo / qualitas est cōposita ex oppositis qualitatib⁹. et iō neutri oppositorum pprie cōtrariat: cum cōtraria maxime a se distent: sed extreme qualitates pprie cōtrariant. cum aūt dr q medium respectu extremorum hz rōnem cōtrarij. hoc non dr fm rōnem cōtrarij simpliciter: sed fm quid: scilicet inqtum participat qualitatē cōtrariam cuiuslibet extremorū: sed cum pprie cōparat ad extrema dr ei simile vel dissimile. Simile quidem dr illi de qua plus participat. alij vero dissile. Cōplexio vero vt est innata pficit opationes vite sub latitudine cōueniēti nāe. Poterit igit ex his duob⁹ perpēdi leuiter imutare cōplexionis effectus. nā si mēbrum alteretur ab eo: qd est cōplexioni sue dissimile per aliquā qualitatē. constat q citius imutabit sensus eius. et ideo insueta citius mouent sensum q assueta. diu vero cōsueta minime: sicut pz in ethica. illa eni dissimilia sunt. hec vero similia. sicut declaratum est in capitulo de cōsuetudine. Lesio vero que ab alteratione pueniet. pcipue manifestat in opere que inquā non sequit alterationē cōplexionis: vt est cōplexio: sed vt innata vel naturalis. fm enim q cōtingit diuersimode naturalē cōplexionem mutari: sic diuersa fit in operibus imutatio. si enim innata cōplexio sic mutet ab opposita vel dissimili q per eam reducat ad temperamentū vel appropinquet: tūc per alterationem non ledit operatio: sed melioratur: ex qua cōsideratione legimus Hippo. dixisse q naturarum quedam in hyeme: quedā vero in estate bene vel male degunt. ois enim lapsa cōplexio bene degit in cōtinente qualitatis opposite. dūmodo qlitas opposita nō intñ excedat q oino vincat innatam cōplexionē et in oppositam flectat. nam tunc lederet operatio manifeste. At vero cum qualitas cōtinentis vel cuiuslibet alterantis est similis cōplexioni mēbri vel corporis silitudie graduali. qd videlz nō excedit eam qualitatē que dñatur in complexione. tunc pculdubio nec sensum imutat nec causat in opere lesionē. talis enim similitudo pro certo complexionato cōtemperat. et ab eo qd est oino simile nulla fit alteratio nec passio cōñter. si vero fuerit tm similis in qlitate: sed non in gradu. ita scilz vt qualitas alterantis intensior sit q ea que dominat in cōplexionato. Jam fm rei veritatem est illi dissimilis: nam inqtum illa est naturalis determinatum hz gradum sue intensionis: in quo fundatur sanitas corpis: lz lapsa. Cum ergo iam elongetur a tēperamēto per illum gradum: constat q magis elongabitur si vlterius intendat. et talis alterans qd est simile tm in qualitate: sed cum intensius citius ledit operatiōes mēbri vel corporis: qm citius perducit ratione similitudinis ad excessum discrasie: nec tamen ab eo patit: inqtum est simile. sed inquātum est dissimile. proinde qdam dixerunt q simile nō patitur a simili fm speciem. i. oino simili: sed bene patit a simili fm genus. Hac etiā cōsideratione sapientes medici regulati non debent absolute in cōseruatione sanitatis lapse conferre similia: sed moderato vsu. ¶ Ex his ergo iam pz q cū dicit corpora calida melius frigora tolerare q corpora frigida. et corpora frigida min⁹ pati a frigore q corpora calida. nullum inconueniens implicat: nam vtrūq est verum diuersis respectibus. calida nāq complexio: ideo frigiditatē melius tolerat: quia minus a frigore leditur corpus calidū. nō tamen minus sentit impressionē. Frigida vero corpora: ideo minus pati dicunt: quia minus eorum sensus efficit ppter similitudinē. sed si exterior frigiditas innatam excedat proculdubio citius ledit frigidum q lederet calidum: ppterea lz in regionibus frigidis minus a qualitate cōtinentis afficiantur flegmatici et mulieres. ceteris tamen senescunt veloci⁹. econtra vero in meridionalibus: vt in terra nigrorum cholerici et masculi citius longe senescūt. veluti. anno. 30. Similiter quoq lz stōchus humidus minus molestat ab humidis: tamen si excesserint citius per ea labitur q per sicca. ¶ Redeuntes ergo dicamus q omne corpus qd cito calefit vel infrigidat: vel est tale in cōplexione vel rarū est seu porosum. Nam lz ad multiplicationē qualitatis necessarij nō sint pori. tamē eis existentibus in alterabili corpore facilius ad intima peruenit qualitas ingrediente subiecto in quo fundat: vt acre. Tenuitas quoq circūtegentium mēbrorum ingressum facilem prebet qualitatib⁹ ad pfundum. et

Cōplo qd sit.

Medium quō cōuenit et cōriet extremis.

Cōplo innata bene degit in cōtinente qlitate opposita.

Corpora calida melius frig⁹ tolerant q frigida: et frigida minus patiuntur a frigore q calida.

ideo concurrentibus istis tribus interiora mēbra facillime alterant̄ ab exterioribus causis: ꝑpter qđ habentes autem porosam ⁊ craneum tenue atq₃ rarum tueri nequeunt aut vix cerebꝝ a qualitatibus aeris. ꝙ si frigidum fuerit iugibus reumatismis affligitur.

7ᵐ ab opa
tiōe sumit.

Septimum quoq₃ genus signoꝝ ab opatione accipit. ⁊ ꝼm diuersitatē operationum diuersificant̄ ⁊ signa. l₃ aliqua sint ꝗbusdā cōia. taz. n. aialib⁹ operationib⁹ ꝙ̄ vitalib⁹ est cōe: ꝙ velocitas ⁊ frequētia significāt dn̄ium caliditatis. opposita ꝟo frigiditatis: ꝗ signa si ꝓprijs hicinde iungant̄ cōplexionē illoꝝ mēbroꝝ veraciter indicabūt. nā in aialibus agilitas seu promptitudo ad motū ⁊ inquietudo siue mobilitas attestant̄ caliditati mēbroꝝ. ꝗb⁹ motus ꝓcessiuus complet̄. s. cerebri ⁊ nuche: ⁊ neruoꝝ ꝓcipue masculoꝝ. ꝙ si cū his leuitas affuerit corporis eoꝝ siccitas indicat̄. pigrities aūt siue torpor ⁊ imobilitas atq₃ grauedo testant̄ oppositū. ❡ Silr̄ quoq₃ sensuū acumen caliditatis est ⁊ ꝓcipue siccitatis indiciū tam in ramis ꝙ̄ in radice. quoꝝ oppositū significat hebetudo. nā in oīb⁹ organis sensūū in ꝗbus abūdat humiditas apprehensio debiliter viget. Acumen aūt ⁊ obtusitas interioris cognitiōis de ɔplexione cerebri tm̄modo ꝓbēt notitiā. Acutus ꝟo est qui facillime apprehēdit ⁊ inuenit atq₃ iudicat ꝗ ⁊ ꝑspicax noiatur. cui⁹ cerebꝝ calide cōplexionis existit. ⁊ quāto mobilior in opinionib⁹ ⁊ plurib⁹ phantasijs abundat. tāto calidius h₃ cerebꝝ. s₃ si iudiciū fuerit sinceꝝ ⁊ claꝝ ꝑmanens siccitatē indicat caliditati ɔiungi. si ꝟo ɔfusum atq₃ instabile vaporosa humiditas ɔcomitat̄ eam: que velut in ebriosis caligine sua ɔfundit eaz. Obtusus ꝟo tardus est ad ꝓdicta. ⁊ opposito modo disponit̄. nā frigiduz h₃ cerebꝝ. humiditas ꝟo ⁊ siccitas pn̄t frigiditati ɔiūgi ⁊ diuersos gradus obtusitatis causare. si eni humiditas moderata iungat̄ ei. non impedit̄ apprehensionis facilitas. s₃ retētio ⁊ iudiciū. si tn̄ imoderata fuerit. tūc etiā apꝑhensionē somniculositas impedit. Siccitas ꝟo nocet apprehēsioni: s₃ ꝓfert iudicio atq₃ retentioni. ꝑinde si ɔtingat: vt cerebri partes cōplexionibus disponant̄ oppositis. ⁊ ꝼm oppositū ordinate nāe modū. ita. s. vt pars anterior que apprehensioni maxime cōuenit fuerit sicca. posterior ꝟo que retētioni sit humida taliter dispositus obtusissimus erit ⁊ ad disciplinā inutilis. qđ eni difficulter acquirit amittit facillime. ꝑpea nunq̄ȝ sapientiales diuitias congregat: nec ꝑsuaderi valebit: nisi exēplis ⁊ presentia sensibiliū obiectoꝝ. ❡ Spūales ꝟo actiones pulsus sūt atq₃ anhelitus: quoꝝ magnitudo velocitas atq₃ frequētia testant̄ caliditatē in spūalibus dn̄ari. opposita ꝟo frigiditatē. ⁊ si ꝗdem in anhelitu magne fuerint exufflatiōes ac nebulose. ita vt q̄si notabiliter videat̄: sicut in hyeme multa caliditati humiditas iungit̄. in pulsu quoq₃ mollicies humiditatē testat̄ arteriaꝝ ⁊ cordis. ⁊ ɔ̄riuȝ siccitatē siue innatam. vt in nāliter extenuatis: siue accn̄talem: vt in ethicis ⁊ spasmaticis ⁊ ɔgelatis ⁊ apostematis in velaminibus maxime cerebri ⁊ thoracis. ❡ In nālib⁹ aūt actionib⁹ velocitas aut facilitas ⁊ frequētia nō eandē significat cōplexionē. nā diuersis actionibus nālibus diuerse rn̄dēt ɔplexiones. nec solum in diuersis generib⁹. sed etiā in eodē genere actiōis: vt est appetitus coitus. nā hic potius viget per caliditatem ⁊ humiditatē: maxime testiculoꝝ. appetitus aūt cibi: maxime per frigiditatē. ⁊ potus per siccitatē. s₃ hoc est generaliter obseruādum ꝙ velocitas atq₃ frequētia: vel etiā vehementia cuiusq₃ nālis actiōis eam q̄litatē significat in ɔplone dn̄ari: per quā actio illa ꝑficit maxime. ꝟbi grā. velocitas digestionis velut in stōcho caliditati attestatur. ⁊ moderate humiditati: fortitudo autem attractionis caliditati ⁊ moderate siccitati. retentionis autem dominio siccitatis. expulsionis ꝟo humiditatis dn̄io.

Sēsuum
opatiōes.

Spūales
opatiōes.

Nāles o
peratiōes.

8ᵐ a pas
siōib⁹ nāli
b⁹ cordis
⁊ cerebri.

Octauum genus signoꝝ ex passionib⁹ nālibus cerebri ⁊ cordis accipit̄. cerebri ꝗdem. nā vigilia ꝓuenit a dn̄io siccitatis. ⁊ iō vigilatiuos ⁊ pāꝝ nāliter dormiētes: siccū nāliter cerebꝝ ɔstat hic. humidum ꝟo ꝗ fuerint nāliter somnolenti. iō ꝟo nāliter dr̄: qm̄ excludēde sunt semꝑ accn̄tales cāe. si. n. solicitudo imoderata: vel ira, vel angustia ɔstituerūt aliquē vigilez: vel imoderat⁹ potus somniculosum: argui nō poss₃ exinde supra inatā cōplonē. ❡ Est etiā quedā passio nāliter in somno ɔtingēs. s. somniū ex quo aliq̄ signa colligunt̄ innate cōplonis. ⁊ ꝑ ex defectu ipsi⁹: q₂ nullo mō somniare frigidā on̄dit ⁊ humidā esse potenter cerebri ɔplonē. scđo ex q̄litatib⁹ somnioꝝ. nā vnusq̄sq₃ somniat maxie q̄lia ɔformant̄ sue ɔploni vel humori ꝓdn̄anti sic alibi declarat̄. ❡ Eodem q̄₃ mō signant supra ɔplonē cordis passiōes ipsiꝰ. nā letitia siue gaudiū exuberans caliditatē ⁊ humiditatē. ira ꝟo caliditatē ⁊ siccitatē. ⁊ ꝼm maiorē ⁊ minorē ei⁹ ꝑmanentiā maiorē vel minorē idicat siccitatē. ferocitas ꝟo significat vtriusq₃ q̄litatis excessum. tristitiā ꝟo ⁊ timor silr̄ mō frigiditatē ⁊ siccitatē. pusillanimitas q̄₃ atq₃ isensibilitas frigiditatē ⁊ humiditatē.

9ᵐ ab ex
cūtib⁹ su
mitur.

Nonum genus signoꝝ ɔsistit in excūtib⁹ a corpe seu a mēbris que ɔ̄ʳ supra ɔplonē innatā significant: q̄titate. vȝ. ⁊ q̄litate. q̄titate ꝗdem: qm̄ oē mēbꝝ nālr̄ dīminutū in effluxionibus hūidis actu ⁊ po^a est sicce ɔplonis. effluxiōes aūt hūide actu ⁊ po^a sunt sanguinee vel flegmatice vel aquose. Sanguinee ꝟo dr̄ nō solū que formā sanguis hn̄t vt mēstrua: s₃ ēt ꝓximo q̄ gn̄ant̄ ex sanguie: sic lac ⁊ spma. Vn̄ sicut paucitas lactis fatet̄ siccitatē mamillaꝝ: ⁊ spmatis testiculoꝝ. silr̄ mēstrua q̄titatis exigte matricis indicāt siccitatē. flegmatice ꝟo sunt mucilagines nariū. ⁊ iō multitudo ipsaꝝ hūiditati cerebri attestant̄. Aquose ꝟo lachryme ⁊ saliua. ꝑinde multitudo saliue stōchuȝ indicat hūidū. ⁊ oculi lachrymosi ɔsile cerebꝝ. Si ꝟo effluxiones fuerint sicce in po^a: sicut cholerica supfluitas que ꝑ aures emittit̄. eaꝝ multitudo siccitatē inate cōplonis fatebitur. Ex his aūt iam pȝ: quō nāles effluxiones qualitatib⁹ suis on̄dunt innatam cōplexionē. nam sanguinee supra caliditatem ⁊ humiditatē: ⁊ sic de alijs.

❡ De signis corpoꝝ actu egroꝝ. Cap. XCV.

Signa ꝟo demōstratiua egritudis sūt illa que corpus idicant actu egrum siue in toto siue in pte. sicut. n. i hyposarcha vlis tumor oīum mēbroꝝ on̄dit ꝙ totū corp⁹ est actu egrū: sic tumor innālis oculi testat̄ indubitanter oculū actu egrum existere. Vn̄ q₂ egritudo est absolute dispō ɔ̄ nām. Jccirco signa demonstratiua ipsius querēda nō sunt in rebus nālibus aut nō nālibus. s₃ solum in rebus ɔ̄ nām: vt in effectibus morboꝝ ⁊ in causis actualib⁹ eorūdem. In morbis ꝟo patentibus sensui: quales sunt morbi membroꝝ exterioꝝ nō idiget medicus perfectoꝝ sensuuȝ ɔsideratione signoꝝ: qm̄ visu vel tactu vel vtroq₃ tam species morboꝝ ꝙ̄ gn̄a deprehendit: vtꝝ. s. sit compositus: vt apostema: vel simplex. s. vtꝝ malitia cōplonis vel cōpositionis aut solo ɔtinuitatis: ⁊ que vel q̄lis. ❡ De morbis autem interioꝝ mēbroꝝ que videri nequeūt: vel etiaȝ tangi non h₃ notitiā: nisi q̄tum colligere pōt per ɔsideratione effectuū causatoꝝ a talibus morbis ꝗ pn̄t ꝑcipi sensu patientis vel cuiuscūq₃ alterius. Tales aūt impressiones vel effectus morboꝝ sub quatuor rebus contra nām cōprehēduntur que sunt dolor, tumor innaturalis, ⁊ lesio operationis: ⁊ imutatio exeuntium a corpore. Propterea dicit̄ ꝙ genera signorum demonstrantium egritudines interiorū mēbrorum sunt quatuor. ❡ Vnū sumptū a doloribus. nam cum dolor percipiat̄ ab egro. ⁊ omnis dolor causetur imediate vel a malitia complonis. vel a solutione ɔtinuitatis: vel ab

Signa de
mōstratiua
morbi so
lū a rebus
ɔ̄ nāȝ su
munt.

Signa e
gritudinū
iterioꝝ mē
broꝝ sunt
q̄tuor ge
nerum.

vtroq;: ꝯstat ꝙ vbi patiens dixerit se dolere. ibi est egritu/
do alicuius ꝑdictoꝝ generꝝ. Item cū ipse patiēs apphēdat
circunstantias doloris: aut vrias poterit aliqualiter iudica/
ri ꝑ ci⁹ ꝯfessionē genus ⁊ spēs egritudinis. ¶ Aliud est sum
ptum a tumorib⁹. nā si mēbra que sub diaphragmate sunt
ꝑcipue splen ⁊ epar ⁊ stōchus ⁊ intestina ⁊ matrix inn̄aliter
intumescant. poterit ꝑcipi tactu palpantis in qua pte sit tu/
mor: ⁊ ꝯñter percipiet illam egrotare: qm̄ vbi tumor innā/
lis ibi est egritudo. ¶ Aliud est sumptū a lesione opatiōis.
nā opatio manifeste lesa: mēbꝝ cuius est indicat actu egrū
siue fuerit egritudo ei cōicata ꝑ aliud membꝝ siue fuerit ei
ꝓpria. nam fames innālis aut nullū cibū in tpe inanitionis
appetere ꝑ certo testat̄ orificium stōchi actu egruꝫ. sic lesio
anhelitus idicat egrotare pulmonē aut pectus vel vtrunq;.
lesio vero pulsus cor ⁊ arterias vel eoꝝ alterius. ¶ Aliud est
sumptū ab imutatione ꝯ nām exeuntiū a mēbris vel a cor/
pore. sicut. n. innālia mēstrua: vel innāliter exeūtia matricē
idicant actu egrā. sic innālis vrina vel innāliter exiens vri/
nales meatus ⁊ innāles screatus egritudinē mēbroꝝ spūa/
lium ⁊ innāles efluxiones ꝑ palatuꝫ. aut nasum vel aures
aut oculos cerebꝝ vel ramos eius ifirmari testant̄. ¶ De
specifica vero significatione ꝑdictoꝝ q̄tuor generꝝ tractatus
Gal. de iteriorib⁹ ſm nostrā translationē ⁊ libri eius de pul
sibus: ⁊ de malitia anhelitus ⁊ vocis ⁊ ꝯsideratiōes eius de
accn̄tibus morboꝝ. ⁊ vrine Isaach satisfaciūt amatoribus
veritatis. ¶ Qualitas vero corporis exterius patens: vt aspe
ritas cutis vel color ictericoꝝ: ⁊ silr̄ia non ꝯnumerant̄ in gene
ribus signoꝝ dmonstratiuoꝝ egritudinis iterioꝝ mēbroꝝ.
lꝫ. n. ꝑ hec significet̄ mala dispositio splenis vel epatis aut
venaꝝ. tn̄ ꝑ qualitates huius nihil ꝓprie demonstrat̄: nisi
mala dispō cutis aut mēbri sensui patentis qualis est ocul⁹.
sed interioꝝ signant lapsum tanq̄ rememoratiuum dispō/
nis illius que talium qualitatum extitit causa prima.

¶ De signis ꝓnosticis futuroꝝ morboꝝ. Cap. XCVI.

SIgna pronostica futuroꝝ euentuū sana/
bilis corporis: vt est sanabile consi
derat medicus partim priusq̄ corpus fit actu
egrū: partim vero cū actu iaꝫ ifirmat̄. Illa vero q̄
ꝯsiderant̄ ante lapsum in egritudinē actualem
regulant medicum ad ꝑseruādū corpus: ne decidat in egri/
tudinē quā ꝓnunciant queq; signa. ¶ Sunt aūt tot genera
signoꝝ ꝓnosticantiū futuram egritudinē quot sunt genera
signoꝝ demonstrantiū lapsus ꝑcedentes egritudinē actua/
lem. nam qcqd demonstrat paruū lapsum: aut neutralitatē
ꝓnosticat futuram egritudinem in quam illa disponūt. ⁊ lꝫ
prima genera sint res nāles. nō nāles. ⁊ contra nām. tn̄ res
non nāles ꝓnosticant egritudines futuras per modum cau
sarum efficientium ipressiones: qbus corpus imutat̄. nāles
vero ⁊ ꝯtra nām per modum ipressionum iam in corpore fa
ctaꝝ. sed differenter: qꝛ nāles ꝓnosticant egritudinem tam
per intensionem q̄ per remissionē. nam plus solito appete/
re: vel minus solito appetere demonstrat vtrumq; labi corpus.
⁊ sic per ꝯñs casum ꝓnunciat in futuꝝ morbū preseruanti/
bus causis. Sꝫ res ꝯtra naturā sicut est pruritus aut graue/
do insolita: vel aspitas: aut oris amaritudo: ⁊ similia: q̄diu
remissā vel parua sunt pronosticant futuram egritudineꝫ.
qn̄ vero intensa vel magna indicant iam ꝑsenteꝫ siue in toto
siue in parte ſm eoꝝ diuersitatē. ¶ Pronostica vero que in
actu egris corporibus attendunt̄ duoꝝ notitiam prestant
medico. Prima est de cōsistentia morbi. s. de breuitate vel
longitudine. Secunda vero de termino. s. vtrū ad bonuꝫ vel
ad malum terminabit̄. ⁊ etiam qualiter ad hoc vel ad illō.
Utrūq; vero istoꝝ prenoscit̄ artificiali ꝓbabilitate per cōsi
deratione reꝝ nālium: ⁊ non nālium: ⁊ ꝯtra nām. Duratio
nāq; morbi cognoscit̄ esse breuis: aut longa per cōplōnē ⁊

Signa ꝓnostica future egritudinis.

Signa ꝓnostica in egritudie iā facte.

ꝑ cōpositionem: ⁊ ꝑ se: ⁊ ꝑ accn̄s. Per se qdem inq̄tuꝫ imu
tant corp⁹: ⁊ ea que sūt in eo. vel imutationi disponūt per ꝓ
priam nām. ꝑ accn̄s vero inq̄tum significant supra q̄titateꝫ
māe morbi: ꝓinde calida ꝯplexio egri per se ꝓnosticat bre
uitatē morbi. ꝑcipue si fuerit calidus humor. tum qꝛ vtriq;
disponit calor ad resolutionē faciliorē ipsi⁹: tuꝫ qꝛ in corpo
re calide cōplexiōis a modica materia cito morbus calidis
simus generat̄: Morbus eni qui cum ꝯueniētia particula/
rium nascit̄: a pauciori potest mā generari q̄ ille qui gigni
tur cum ꝯrietate ipsoꝝ. Per accidens vero cōplexio egri ca/
lida pronosticat longitudinem morbi si fuerit frigidus: qm̄
eius mām innuit esse multā cum ꝑsente ꝯrio genuerit eum.
Cōplexio vero frigida per se ꝓnosticat longitudinē: ⁊ ꝑ acci
dens breuitatē ſm rōnes ꝯtrarias valde. Siccitas ⁊ humi/
ditas cōplexionales vtroq; ꝑdictoꝝ modoꝝ significāt bre
uitatem aut longitudinē. Nam sicca ⁊ calida cōplexio egri
ꝑ se ⁊ per accidens ꝓnosticat longitudinē morbi. ⁊ humida
per se ⁊ per accidēs breuitatē. siccitas enim per se disponit
ad tardam resolutionem. ⁊ iō in corpe sicco morbus siccus
longitudini se disponit. ⁊ silr̄ humidus ꝓpter multaꝫ mām
que presente siccitate genuit eum. ⁊ idem est iudiciū de cor/
pore humido ⁊ morbo humido vel sicco. Hoc autem iudi/
cium se extendit ad oia naturalia relata cōplōni vt sunt hu
mores ⁊ spūs: etas ⁊ sexus. ¶ Compositio quoq; ꝓnosticat
ꝯsistentiā: qm̄ densitas poroꝝ per se longitudineꝫ: ⁊ raritas
breuitateꝫ ꝑꝑ causas predictas. ¶ Operationes naturales
nō minus significant supra breuitatem ⁊ longitudinē mor/
bi. nam q naturaliter habent debilem expulsiuam diutius
egrotant ⁊ q fortem breuius. ¶ Per hec aūt que dicta sūt
de nālibus est facile iudicare de rebus nō nālibus ⁊ contra
nām: qꝛ quecūq; disponūt ad facilem resolutionē: vel ab sci
sioneꝫ causaꝝ morbi: vel resolutionē virtutis corporis bre
uitatem significāt: que vero ad tardā ꝯtrarium. ¶ Utilitas
vero cognoscēdi morbi consistentiam est recta mēsuratio re
fectionis egri: q̄tuꝫ ad multū ⁊ paruū ⁊ grossum ac subtile
vel mediocre ſm diuersam distantiam status a principio
morbi. ⁊ hec est vna de causis necessitatis: qua medicus co/
gitur morbi tpa distincte cognoscere. s. vt ſm diuersitatem
tēpoꝝ sciat diuersificare patientis regimen in cibo ⁊ potu.
Secunda vero causa est vt recte sciat diuersificare medica/
tionis opera. iuxta diuersitatē tempoꝝ morbi: tam in tēpo/
ribus particularibus q̄ vniuersalibus. Tempora qdē vlia
morbi dicunt̄ illa: qbus totius morbi duratio mensuratur.
Particularia vero qbus mensurat̄ duratio paroxismi vni⁹.
Tempora vero qbus mensurat̄ cuiuscunq; rei tēporalis du
ratio sunt hec quatuor. s. principiū: augmentū/ status/ ⁊ de/
clinatio. Unde qꝛ patiens aliter ⁊ aliter in singulis istorum
tempoꝝ disponitur: siue in ꝑoxismo/ siue in toto morbo. ne
cesse est vt in eis variet applicabilia ſm quātitatem quali/
tatem ⁊ modum applicationis: prout docent ꝯsideratiōes
ingenij sanitatis in megatechni ⁊ in regimento acutoꝝ. He
igit̄ cause superius expresse ꝑncipaliter cogunt mediciū re/
cte cognoscere tempora morboꝝ. ¶ Tertia vero ex ꝑdictis
annexa vel secundaria. s. vt plenius ꝯsistentiā morbi cogno
scat. cum enim cognoscit morbū esse in statu vel declinatio
ne. certus est ꝙ eius duratio minor erit q̄ si fuisset in prin/
cipio vel augmento. ¶ Predicta vero tēpora distinguunt̄
partim accidētibus morbi. partim vero dispōnibus sue ma/
terie. nam cum eius accidentia incipiūt percipi sensibiliter:
tunc est ꝑncipium eius: sed cum incipiunt augeri terminat̄
ꝑncipiū: ⁊ incipit augmentū ⁊ tandiu durant quādiu augē
tur. quādiu vero post augmentū notabile perseuerāt in vno
tenore ſm iudicium sensus: tūc status est morbi. cū aūt post
hoc remittunt̄ declinat. ¶ Dispositionib⁹ vero materie mor
bi tempora distinguunt̄ ꝑ hec: qꝛ quādiu morbi mām nul/

Que ... litas co... scendi ... stētiā ... bi.

Tpa ... te acci...

Tpa ... te mā...

lum hz signum euidẽs digestionis morbus est in pñº. Cum aũt incipiunt apparere signa digestionis incipit augumentum ꝛ tãdiu durat quãdiu signa digna digestionis nõ sũt pfecte. cum aũt apparent signa pfecte digestionis tũc statim seqtur morbus. Declinat xo qñ succedit pfecte digestioni expulsio vel diminutio talis materie. has xo differentias medicus leuiter apprehẽdit in morbis multoꝝ dierũ: sed in morbis vnius diei vel vnius paroxismi raro põt obseruare q̃ quãlibet apprehẽdat: qꝛ raruz est q̃ in tota morbi duratione assistat medicus patiẽti. ꝛ q̃ omnia illius exeuntia speculet̃.

Terminatio morbi

¶ Terminus aũt morbi greco vocabulo crisis: hoc est iudiciũ nominat̃. Jccirco qꝛ morbi ꝛ nature litigiuz tunc a medico vel medicinali peritia iudicat̃ ferendo sentẽtiam damnatiõis in alteꝝ ꝭm p̃cognitam dispositionem testium vel signoꝝ. Terminus etiã morbi siue q̃tum ad q̃litatẽ hoc est bonitatem ꝛ malitiã siue quãtum ad speciem terminationis cognoscit̃ eisdem generibus signoꝝ q̃bus ꝛ consistẽtia. s. rebus nãlibus ꝛ nõ nãlibus ꝛ ꝯtra nãm. tamẽ ꝯsideratio istoꝝ respectu ꝯsistentie ꝛ respectu termini differt in aliquo: qꝛ ad habendũ notitiaz ꝯsistentie tñmodo ꝯsiderantur illa simpl'r: qꝛ mã signoꝝ pure cõsiderat̃: put res nãlis vel nõ nãlis: vel ꝯtra nãm. sed inuestigando notitiam termini ꝯsiderantur hec genera: nõ tñ simpliciter: sz etiam mistim. s. prout duo ex eis concurrunt ad constituendam vnam materiam vel subiectum signoruz pronosticantium supra qualitatem terminationis.

¶ De diebus creticis. Cap. XCVII.

Et in hoc articulo. scz in consideratione talium signoꝝ occurrit medico quartũ genus ꝯsiderabilium medicinalium ita q̃ nec simpl'r erit res nãlis aut nõ naturalis vel ꝯtra nãm. sed partim nãlis partim ꝯ nãm. Qualis res existunt dies cretici q̃ partim ab operatiõe nature: partim a motu vel impressione morbi causant̃. Lz. n. omnes dies in q̃bus morbus aliqualiter terminat̃ dicantur cretici hoc est iudicatiui a rõne predicta: tñ aliqui sunt coꝝ qui p̃ncipaliter a nã causantur tanq̃ a p̃dominãte morbo: nec tamẽ causant̃ a morbo nisi sicut a resistente nature. Et tales vere dies cretici dicunt̃ ordiarij ꝛ p̃ncipales. qñ a nã humana que maxime deputata est ordini seruando p̃ncipaliter sumunt ortum.

Dies cretici ordinarij ꝛ p̃ncipales.

Dicuntur etiam vl'es: qñ omnes morbi q̃bus conuenit creticari. s. qui a malitia cõplexionis cum materia precipue febrili causant̃. possũt in illis dieb' terminum laudabilem consequi. Alij xo causant̃ p̃ncipaliter a dominio morbi: ꝛ secundario a resistentia nature: pp̃ter quod etiam dicunt̃ scdarij: qꝛ lz causent̃ a nã corporis: non tñ ab ea p̃ncipaliter operãte: sed scdario. s. put resistit morbo. Dicunt̃ etiam intercadentes: qñ inter p̃ncipales cadũt siue ꝯtingunt.

Dies cretici scdarij siue intercadentes.

Jteꝝ nominant̃ particulares qñ non oĩbus morbis creticantibus ꝯueniunt: sed soluz illis qui de tertio in tertiũ diem exacerbant̃: quales sunt morbi cholerici: p̃cipue qui ex putredine cholere gñantur. nam ꝛ si dies alij cadent inter illos p̃ncipales: in quibus aliqñ terminatur morbus. non tñ absolute dicunt̃ cretici: qꝛ nõ fit in eis terminatio ad bonum: aut est rarissimum. ¶ Sunt aũt principales quartus ꝛ septimus in qualibet hebdomada. ꝛ hi causantur a natura operante ꝭm regulaz instinctus sui. Jnstinctus autem suus est occulta informatio vel innata que regulat ipsam ad imitandũ in hebdomadis sui mensis ꝭm cursum in situ planetaꝝ. s. lune tanq̃ ꝓpinquioris elementali nature. Vñ sicut luna facit notabiles impressiones in quartis diebus hebdomadaꝝ sui mensis: ita q̃ corpora in suscipiẽdis lunaribus impressionibus aptiora sunt in illis diebus hebdomade lunaris ꝛ notabilius imutantur ab ea: sic ꝛ natura corporis humani supra mãm in qua operat̃ notabilius imprimit quartis dieb' hebdomade sue si nõ fuerit impedita. Per hoc autem nõ attrahitur. q̃ nã humani corporis in agendo supra materiã morbi sequatur lune cursuz: qꝛ tunc oporteret q̃ q̃rta dies hebdomade morbi esset q̃rta hebdomade lunaris. ꝛ sic de alijs: qđ rarissimũ est. ꝛ in paucissimis cõtingens: sed dicit̃ imutari cursum eius quantum ad hoc: qꝛ sicut luna distinguit suas notabiles influentias per quadras hebdomadaꝝ sui mensis: ita nã humani corporis distinguit suas notabiles impressiones supra materiã morbi per quadras hebdomadarum suaꝝ vel sui mensis. Jlle enim mensis nature operantis supra morbum dicit̃ proprius ipsius ꝛ non lune: qui nec idem p̃ncipium hz cuz aliquo mense lunari nec eundem finem: nec sunt vnius mensure siue extensionis. Per gressum enim regis potest aliquis vasallus eius imutari sic. s. q̃ in suo itinere faciet dictas quatuor leucaruz sicut rex: nec tamen per hoc faciet regis iter: sed aliud multum ab illo distans non tñ spatio locoruz sed temporis. Similiter in ꝓposito. mensis eniz quo agit natura supra mãm morbi nullus est mensium lunarium: qꝛ nec est mensis peragrationis quo luna de puncto ad punctũ ptransit zodiacum: nec est mensis apparitionis vel mãifeste visionis in quo luna põt videri ab intuentib' in sereno: nec tamen adhuc soli ꝓpinquat: vt sub radijs eius totaliter occultetur. nec est mensis consecutionis: in quo luna recedẽs a diametrali ꝯiunctione solis redit ad similem coniunctionem: in qua solem iterum vt prius consequitur. nam mẽsis nature predictus qui dr̃ medicinalis: quia tñ consideratur a medico: minor est mense consecutionis: qñ mensis medicinalis non habet nisi. xxvj. dies integros. mensis autem cõsecutionis habet. xxix. ꝛ est maior mense peragrationis. qñ hic habet. xxvij. dies: ꝛ octo horas: sed mense apparitionis est minor: quoniam hic non habet nisi. xxvj. dies: ꝛ. xij. horas. mensis xo medicinalis hz. xxvj. dies integros horas. quod est medietas precise totius summe que prouenit ex additione mensis apparitionis ad mensem peragrationis: in quo verisimile apparet q̃ deus nature conditor instituerit corporis humani naturam vt cursum lune debeat imitari quãtum ad illos duos menses q̃bus in inferioribus perficit suas ordinarias influentias ꝛ sensui manifestas per se quãtum ad mensem peragrationis: vel per euidentes effectus quãtum ad mensem apparitionis.

Mensis medicinal' differt a mẽsib' lunaribus.

¶ Differt etiã mensis medicinalis ab omni mense lunari. non solum in mẽsura temporis: sed etiam in distinctione suarum hebdomadarum: qꝛ menses lunares habent suas hebdomadas discontinuas: ita q̃ nulla earum alij cõtinuatur. lz duo ex illis. s. minores nõ habeant hebdomadas itegras: sed mensis medicinalis habet duas primas discontinuatas. ita q̃ p̃ma terminatur in septima: ꝛ scda icipit ab octaua ꝛ terminatur in q̃rtadecima die. tertia xo sequens continuatur cum hac secũda: qꝛ in quartadecima que est terminus secũde incipit tertia. ꝛ ideo terminatur i. xx quia respectu quartedecime. xx. est. vij. quarta xo septimana discõtinuatur a tertia. quoniã incipit a. xxj. ꝛ si vltra ꝓtenderetur egritudo per alias tres hebdomadas nõ discordaret in continuitate ꝛ discontinuitate cum predictis. Unde quia dies cretici principales redeunt semper ad eundem ordinẽ in omnibus trib' hebdomadis q̃ inquã cõplentur in. xx. diebus maxime. propterea spatium. xx. dieꝝ dicitur a medicis vna periodus. i. vna circulatio vniuersalis que pro tanto dicitur vniuersalis: quia multas particulares circulationes paroxismoꝝ in interpolatis ꝛ exacerbationum in continuis sub se comprehendit.

¶ Quia xo dierum creticorum quorũlibet ordo ꝛ differẽtia nunq̃ fallunt. sed in suis terminis ꝛ viribus permanent imobiliter sicut in cunctis regionibus auctorum experientia confirmauit: nec scrutinium rõnis põt quicq̃ in eis ad-

Ordo ꝛ dr̃ia dierũ creticoruz nunq̃ fallunt.

dere vel mutare pro tāto sup sciētia dieꝝ creticoꝝ si quera⁊ gs amplius q̃ȝ id qđ traditur ab Hippo. in aforismis. ⁊ Gal. in passionario exulat in curiositatem phoꝝ. ⁊ p certo transgredit̃ limites medicine. Sufficit eniȝ medico vires dieꝝ creticoꝝ cognoscere tam in scđario q̃ȝ in p̃ncipalib⁹. de quaꝝ notitia sola experiētia certitudinē prebuit. ⁊ per p̃dictos auctores plene tradit̃ in prelibatis scripturis. Hoc enim est infallibile ꝙ īter p̃ncipales illi q precedūt sunt iudicatiui respectu sequētiū: q̄ in illis iudicat̃ quid futuꝝ sit vel expectandū in sequenti circūscriptis ꝓhibentibus. Ita ꝙ in q̃libet hebdomada q̄rta est indicatiua. 7. clariori cōiectura vel probabilitate q̃ȝ aliqua alia. q̃uis enim vna. 7. possit aliquid indicare de alia. Ubi ad aliam morbus ꝓtenderet̃: tñ non ita clare indicat qd in ea futurum sit. queadmodum quarta precedens imediate. Similiter intercadentium precedens imediate pronotiscat aliqualiter qd futuꝝ sit in sequenti vel de bonitate terminationis aut malitia vel de specie terminationis: vtpote si per exituram vel aliquā collectionem apostemaleȝ aut per aliquā euacuationē sensibiliū sanguinis aut vomitus aut secessus vrine sudoris ⁊c̃.

¶ Cum igit̃ morbi terminatio quantū ad illa duo p̃cognoscatur rebus nālibus ⁊ non naturalibus ⁊ ꝯtra nām simpliciter cōsideratis aut mistim vt in creticis diebus est dictū. sciendum est ꝙ hec oīa differenter significant supra qualitatem terminationes ⁊ speciem. nam ꝯsideratio dieꝝ creticorum de se non significat nisi supra bonitateȝ aut malitiā termini. cetera v̄o significant ⁊ super hoc ⁊ supra speciē terminationis. differunt tamen: q̄ s̄m ꝙ disponūt ad bonum vel malum siue efficiunt hoc aut aliud: ꝓnosticant bonitatē aut malitiam termini. Prout v̄o disponunt ad aliquā speciem terminationis significāt illam futuram magis q̃ȝ aliā vel plures futuras si per signa videat̃ ad eas disponi sicut ad vomitum ⁊ secessum vel ad hemorosagiā ⁊ secessuȝ ⁊c̃. Prout aūt significant supra bonitatem aut malitiam dicuntur signa ꝓnostica bona vel mala. Que v̄o nec hoc nec illō significant manifeste nec bona nec mala dñr esse. Sunt autem bona quecūq; vires nature significant preualere. ⁊ hec tanto meliora sunt quanto plus istud significant. Que v̄o significant ꝙ vires morbi preualent nature sunt ꝓculdubio mala que in inferiori gradu malitie sunt quando solū ostendunt vires nature diminui pre viribus morbi. Quādo v̄o non solum diminuuntur sed manifeste deordinantur seu ꝑturbantur. tunc proculdubio sunt peiora. Cum autem oīno auferunt eas: tunc pessima noīantur sub latitudine quadaȝ. naȝ que significant vires nature totaliter amputari sicut in morte dicuntur perniciosa qualia sunt omnia signa morteȝ pronosticantia. Que v̄o in parte auferunt vel auferri significant vt signa pronunciantia torturam vel paralysim aut apoplexiam vel cardiacam ac similia. pessima quidem sūt sed minoris malitie q̃ȝ illa que precise mortem pronosticant. De quibus omnibus specialiter pertractare non spectat introductionum presentium forme siue tenori. Sed p̃dictis contenti gratias referimus Jesu chr̃o dño qui ꝯsiderationes introductorias p̃me partis medicine. que dicitur theorica adimpleuit. ⁊ qui iam in regimento sanitatis nostro ⁊ aforismis de ingenio sanitatis abundanter inchoauit considerationes practice necessarias ⁊ speramus cuȝ deuotione ꝙ i se perficiet in cōmento predictorum aforismorum. ⁊ in alijs aforismis particulariter exprimentibus que per medicum sapientem considerāda sunt in morbis quorundam mēbrorum particulariū. In quibus velut in exemplo seu speculo claro via recti processus in ceteris apertissime cognoscat̃ a cunctis amatoribus veritatis.

¶ Explicit introductorium speculum medicine partis prime magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit liber de diuersis itentionibus medicoꝝ editus a magistro Arnaldo de villa noua. Cap. Prohemiale.

Eterne sapientie lumen defluat in cor tuū ⁊ diuine potētie virtus labia tua corroboret: vt itelligenda firmiter clare mētis oculo ꝑcipias: vero s̄mone ꝓferas: ⁊ tādem oris dictu opus perfectius ꝓsequaris: sane dilectissime prudētia medicinalis artificis a modernis studētibus diuersa ex cā noscit̃ debiliter mēsurari. qbusdam eni ꝯplonis malitia nouercat̃. alijs v̄o ꝙ frequētius inuenit̃ effrena cupiditas lasciuia iuuētutis inundās ꝯstituendi ꝯceptu cecitatem ꝓperat ignorādo. Hec eni ambitiōis hiatu s̄uos suos in p̃ambula cogit trāscurrere nūc nō gradualis itelligētie ꝓuētionē facit multipl'r corrumpi. Nulli v̄o potētia tanq̃ȝ ꝑuolantē ꝯtinue pēdulis detinētur ideis vtpote solis theoricis initentes. Hi nāq; in v̄libus stātes aut q̄ coꝝ itellect⁹ practica sollicitudo ꝑꝑ vitiū organoꝝ ieptitudinē harmonice cōpositionis. lȝ occulte ꝯformari nō potest: aut forsitan qm̄ varijs reꝝ experiētijs denudātur: nō valēt itētionem mālium auctoꝝ ꝑtingere. ¶ Utrum igitur istoꝝ calefacti exterius: iterius aūt algētes frigore glaciali realis medulle sepeliūt cēntiā ⁊ postponūt. vocabulis aūt corticis apparentiam manifesto conamine detegunt ⁊ venerant̃: quāobrem foretenus colorati ⁊ ignotis onerati sermonibus ea v̄lia q̄ colligunt in p̃mitiuis sciētijs linia rōnis ⁊ statera ⁊ carētes iudicij cū reꝝ experiētijs nō abūdent nequeūt decēter periculis coarctare. Cū ergo ꝑuenit ad liniā medicine tp̄s electuȝ ab orsu vitiosa truncantis hi qbus doctrina necessario succurrit exterior anterioribus obuiāt doctorib⁹ detrahūt. documēta reprobant. ⁊ ꝓprios effectus occultos añ a peritis in arte errore lucide manifestāt patēte. ¶ Ut ergo charissime lȝ cum p̃cipitia delusoria valeas euitare tibi nostri laboris arcā p̃paramus: in q̃ tuum poteris exercitare itellectum. Libellū videlȝ de medicoꝝ itentiōe a pluriū auctorum documētis exceptū: Gal. videlȝ ⁊ quorūdā arabum: inter quos Rasis vir in speculatiōe clarus: in opere ꝓmptus: in iudicio ꝓuidus: in experiētia approbatus: spāliter nobis aperit itroductionem in hui⁹ libello suo de ꝯcordia phoꝝ ⁊ medicoꝝ. in hoc aūt opusculo. ⁊ si dictoꝝ mālium ad plenum itentio nō pateat via saltem itelligēdi queq; dicta sibi lucidius patefiet. Ea nāq; obscura q̄ in libris Gal. sepi⁹ expauisti huius opis lumine claro declarabitur. amplectētis quippe ꝙ p̃ma frōte Gal. valō ruditer ⁊ minus bñ dixisse v̄i cognoscens beneficio luminaris huius eūdem Gal. ceterosq; sequaces eius cū graui sine pondere necnō recti iudicij perpēdiculo exq̄sita inquā ꝑscrutatiōe s̄m ꝙ artis quererit necessitas pre cūctis medicie doctoribus gloriosius expressisse. ¶ Accipe ergo sub planta fatuitatis p̄sumptione libellum duobus distinctū tractatib⁹: cuius p̃mi tractatus vnū est capl'm. s. de intētione v̄li vel p̃ncipij artificis medicinalis seu medicine artis. Tractatus v̄o scđs de itentionibus particularibus cuius quatuor erunt capitula. Capitulū primum de assignationis intentione membrorum pricipalium. Capitulum scđm de intentione diuisionis cuiusq; cōplexionati potentialiter qđ cōmune dr̃. Capitulum tertiuȝ de diuisione corporis dispositionum. Capitulum quartum de intentione virtutis ⁊ anime.

¶ Tractatus primus cuius capitulum est vnum. De intentione vniuersali artificis medicinalis.

Scis tamen charissime ꝙ inestimabilis vtilitas huius operis non patebit nisi sepius ꝑlegas. q̃obrem tuā diligētiā hactenus icitamus quatenus mentales oculi ꝑscrutationē tenoreȝ opusculi ꝑ terras sc

pissime portando cũ synonymitate vocabuloꝝ: qm̃ ꝓꝑ bonitatem doctrine necnõ ad planiorem informationem minorum illud perfecimus. ¶ Nam nos alibi sepe dixisse recolimus ꝙ intentio artificis medicine ad vnicum finẽ principalem ordinatur tm̃modo: videlꝫ ad custodiaꝫ dispõnis naturalis que sanitas vel temperamentuꝫ nãle vocatur in humano corpore precipue ⁊ in partibus eius. ꝙ.n. ꝯ̃rium illius dispõnis que morbus vocat̃ in humano corpore: precipue ⁊ in ptib⁹ eius nititur remouere a corpore humano non est ꝓꝑ se sed ꝓꝑ dictum finẽ. vnde intendit̃ principaliter ⁊ ꝑ se. iste autẽ ꝑ id. eadẽ.n. est disciplina ꝯ̃rioꝝ. sed in omni disciplina vnũ intẽditur ꝑ se: reliquũ per accidens. vnde cõsiderato vno consideratur reliquũ. iuxta illud. qui bene diffiniunt ꝯ̃ria ꝯsignant.

Intentio medici ad vnicũ finẽ ꝑncipalẽ ordinat.

¶ Redit aũt qd̾ dictuꝫ est ad hoc ꝙ custodia sanitatis vel eius acqsitio duplici labore operãdi fit: videlꝫ cõuenienter applicando ꝯseruantia qñ sanitas inuenit̃ in corpore ⁊ ꝯuenienter remouẽdo corrupentia quãdo amittit̃ ⁊ ꝯ̃ria dispõ itroducit̃. aliter non perfecte custodit̃ ⁊ acquiret̃ corporis sanitas. Uñ iuxta hos duos labores duplicem oportuit esse ꝑtem illius doctrine vel partis medicinalis que operatiua dr̃. s. ꝯseruatiua ⁊ curatiua. indiget aũt medicus ꝓꝑ hanc doctrinam operatiuam doctrina etiam cognitiua que tñ ad hanc intentionaliter ordinat̃: cuius rõ est qm̃ recte oꝑari non potest aliqs ad formã aliquã vel effectũ attingẽdum nisi formã illaꝫ ⁊ causas eius ꝑfecte cognosceret: qꝛ sine hoc opus suũ regulare non põt vtpote instrã formaꝫ ꝓducentia in mã ꝯuenienter applicare. Forma eni artificialis vel ab artificio intenta ea ꝑte qua ab eo intendit̃. ⁊ hoc diximus ꝓꝑ sanitatẽ que non est artificialis: tñ intenditur ab eo introducta in solũ corpus conueniẽter administrando vel famulando vere ꝑncipium accidentiuꝫ hꝫ ex̃ medicinam. ⁊ in hoc differt a nãli qm̃ hec hꝫ inchoationem a mã per virtutem formatiuã intus existentem. illa aũt in aĩa artificis ꝑ exemplar eius in aĩa existens. ꝓꝑ hoc iam pars fuit necessaria in arte medicine in qua sanitas ꝑ̊: ⁊ per ꝯsequens morbus cum suis causis doceret̃ conuenienter cognosci. ⁊ illa pars prime doctrine cognitiua vel theorica nuncupat̃. Et ex hoc pꝫ necessitas illaꝝ duarũ partiuꝫ in medicina ⁊ sistitur etiam plus ꝙ cognitiua nõ est nisi ꝓꝑ operatiuam ⁊ ad illam ordinat̃ ⁊ ꝭm hanc verificatur. Ubi gr̃a. ꝙ intẽtio medicoꝝ sola oꝑatio est. ⁊ ex hoc pꝫ ꝙ ꝯ̊ vel sermo que nõ facit iuuamentuꝫ in oꝑe vel in cognitiõe vtili ad opus nõ est de medicina: qm̃ nõ est artis qd̾ ad finem artis non ordinat̃. oĩa.n. in arte sunt ꝓꝑ fineꝫ eius: qm̃ ergo medicus cognitioneꝫ ad operationẽ ordinat in oĩ doctrina cognitiua vel cognitionis his sermonibus vtit̃ qbus facilius ⁊ paucioribus ĩpedimentis ad recte operandum dirigitur. Ad hoc enim tendit eius desiderium. ⁊ hoc rectũ opus ꝑparare conatur ꝑficere festinanter ꝓꝑ necessitatem corporis: ideo sermonibus meis ab oꝑe retrahentib⁹ animum artificis ⁊ citius ostendentibus rectitudinem operandi informat animũ auditorum. Cum nãqꝫ opus circa singulare existat plus in opere ꝑficitur notitia singularium ⁊ ꝓpinqua speculatio vniuersalis ⁊ cõis. ⁊ ideo doctrina sua ad ꝓpria descendit q̃tum põt ⁊ omittit cõmunia q̃tum potest silr̃. Illa nãqꝫ ꝟo occurrunt operi: ista ꝟo nõ nisi valde a remotis. Cum aũt hec singularia sensu capiantur in doctrina sua sermones accipit ab his que magis ꝓpinqua sunt sensui: ⁊ que magis propriam ⁊ singularem nãm rei faciunt cognoscere: hac ergo necessitate coactus. s. volendi ꝓficere in operando ⁊ desiderandi succurrere festinanter humani corporis indigentie naturas seu virtutes rerum ꝓximas considerat ⁊ sensui manifestas: tales.n. operationes congruunt cuꝫ ⁊ ipsum opus sensuum: quoddam autem sensatorum organorum sit exercitium.

Sanitatis custodia vel ei⁹ acqsitio duplici labore oꝑandi fit

¶ Tractatus scd̃s. cuius capi. sũt quatuor. De assignationis intentione mẽbroꝝ principalium. Cap. I.

Hoc autem qd̾ dictum est nunc. s. monstrare partibus ꝯsideratio nibus ꝓpositis vbi in hac arte frequẽter ⁊ ꝑ̊ in ea ꝯsideratiõe quã hꝫ medicus de mẽbroꝝ diuisione q̃ tangit̃ in cognitiua doctrina ea parte q̃ de mẽbris agit̃. docet.n. medicus ibidẽ ꝑncipia seu fũdamenta mẽbroꝝ esse nisus in hoc obuiare directe ꝑħo nãli inter oĩa mẽbra bene veꝝ esse ponenti ꝑn^m seu fundamentum ceteroꝝ mẽbroꝝ. Nos aũt opꝫ hic ostendere ꝭm ea q̃ dicta sunt videlꝫ ꝭm finem intentũ in arte medicine q̃liter medicus necessario cogit̃ ad hanc ꝯsiderationem habẽdã: ⁊ per ꝯñs aduertẽdum in doctrina sua cognitiua sermonibus ꝯgruis hꝯ ꝯsideratiõi ⁊ aliter nãli ꝑħo nõ repugnat.

¶ Ad hoꝝ aũt euidẽtiam est sciẽdum. ꝙ medicus mẽbrorum dr̃iam ⁊ diuisionem nõ inuestigat: nisi per ea que sensui mãifesta sũt cum artifex sit sensualis ⁊ operatiuus vt superius exꝑssum est. vñ ea vlĩa que artẽ formaliter ꝯstituunt ⁊ q̃ in arte tradunt̃ ad ꝑticularia ⁊ sensibilia ꝓꝑ opus nititur extrahere q̃tum põt. docet g̊ artifex medicine ⁊ iformat discipulũ artis cognitiua doctrina cognoscere mẽbra ⁊ eoruꝫ comprehendere demõstratiuam notitiã tam quo ad substaꝫ ⁊ dispõnem eoꝝ q̃ꝫ quo ad sitũ ⁊ figurã ⁊ cuꝫ sensu: vtpote in corporibus mortuoꝝ in mãli diuisione ꝓꝑ que sensibus exercet̃ ꝓꝑ hoc: vt forma in mortuis apprehensa sit eidem cũ extiterit ꝑfectus artifex introductio ⁊ via ad rectificandum opus in viuis. opꝫ.n. vt superius dictũ est causam dispositionis ad quã intẽdit: vtpote sanitatis perfecte cognoscere. Est aũt de illis mẽbris: queadmoduꝫ exposuimus in libro de itegritate medicine: ꝓꝑ qd̾ vtens medicina: operãs videlꝫ ꝑ oẽm modum laborat hr̃e mẽbroꝝ notitiã ⁊ decentis in hac eadem cõmouet optime. Quia ergo ad hanc notitiam obtinendã ꝑfecte maxime iuuat subycere mẽbra sensibus. ⁊ hoc de iterioribus mẽbris licitũ nõ sit vel secure in viuoꝝ corporib⁹: ideoqꝫ hoc isensibiliter in mortuis ꝑscrutatur. In viuis aũt qꝛ de occultis mẽbris nihil sensui manifestum est nisi sola oꝑatio largo modo sumpta: tam ꝓ actione q̃ꝫ pro effectu actiõis siue in esse corporis appareat siue appareat in exeuntibus a corpore. ideo docet medicus cognoscere ⁊ attendere oꝑationes ꝓprias ⁊ imediatas mẽbrorum. per has.n. in viuis mẽbroꝝ occultoꝝ dispositio sensibiliter apprehendit̃: tunc nãqꝫ medicus iudicat membruꝫ fore dispositũ sanitati cum perfecte exercet suam operationem. cum ꝟo ꝯ̃rium: ꝯ̃rium iudicat. Quia operatio relatiue dr̃ ad virtutem: ⁊ vnuꝫ relatiuoꝝ non perfecte cognoscitur sine altero. ideo ẽt medicus ad pleniorẽ notitiaꝫ ꝯsiderare docet oꝑationes nãlium virtutum dictis operationibus respondentium.

Nõo medic⁹ iuestiget dr̃iam ⁊ diuisionẽ mẽbrorum.

¶ His ergo ostensis relinqtur manifestum ꝙ necessarium est medico ꝭm finẽ quem intendit asserere ꝙ q̃tuor sunt principalia mẽbra. Mẽbrum non dr̃ principale nec fundamentum respectu alioꝝ nisi qꝛ virtutem influẽtem habẽt ⁊ actiuam aliqualiter iter mẽbra. hoc aũt dr̃ qꝛ sunt vel erunt ad ꝯseruationem seu ꝯstõnem coꝝ in seipsis. sicut sunt epar: cor: cerebꝝ: vel ad ꝯseruationem coꝝ in ꝯsilĩ: sicut sunt testiculi: ideoqꝫ dr̃ principale: qꝛ ad fundãda mẽbra seu ꝯstituenda quodãmodo ꝑncipatum obtinet ꝑ virtutem sibi ꝯcessam. Dicendũ est g̊ ꝙ cum medicus in viuoꝝ corporibus doceat per operationẽ inuestigare mẽbroꝝ distinctam notitiam ea mẽbra necessario ꝑncipalia iudicabit: in qbus imediate manifestat̃ oꝑatio virtutuꝫ ceteris disponentiũ mẽbris iuxta imediatã dictam rõnem: ꝙ si doceret vel in arte sua ꝯ̃rium affirmaret iã repugnare liquido videret̃ intento fini quẽ supra tetigimus: videlꝫ operationi ⁊ recte cognitioni ordinate ad oꝑationeꝫ debitam.

Mẽbra ꝑncipalia sũt q̃tuor.

detur.n.ꝙ ponat vnū mēbꝝ pncipale esse:tūc ꝑm posita superius dabit ꝙ oēs virtutes toti corpori disponētes in illo mēbro fundent̄ seu ab illo ꝓcedant.Cum aūt ꝑm superius tacta nō iudicet:nec cognoscat hoc nisi ꝑ oꝑationes:q̄ manifeste apparēt sensui ꝑ illud mēbꝝ.ꝛ per has oꝑationes veniat ad dispōnis notitiā mēbri vt superius memorauim⁹ cuius iudiciū ꝛ cognitio erroꝝ labe necessario cōfundet̄:si nāq; vitiū cadat in oꝑe sentiēdi solū:ꝛ medicus cor dicat esse sentiendi pn^m ꝛ non cerebꝝ iudicat:tūc in corde passionem seu dispōnem preter nām existere nō in cerebro.ꝙ tn̄ falsum relinquat̄ euidēter:eo ꝙ īpossibile est ꝙ cor patiat̄ absq; eo ꝙ aliq̄ virtus ꝑter sensitiuā vitiū in corpore non incurrat:vtpote virtus anhelitū ꝛ pulsum exercēs q̄ vitalis a medico nūcupat̄.ꝛ sic si error in iudicio seu cognitiōe ceciderit necessario medicus in operādo īcidet in errorē.Nā cām sanitatis quā dꝫ applicare cerebri regioni cordi partibus applicabit.Ex quo pꝫ q̄m intentione frustrabit̄:videlꝫ sanitatis acquisitiōe:docet̄ igit̄ asserere in medicina ꝙ vnū sit mēbꝝ principale manifeste cogit a via tendente ad finē artis deuiare seu repugnat itentioni artificis.

Utrum membra pn^lia sint q̄tuor vel vnū tm̄

¶ Concedat aūt forsitan aliqs.s. ꝙ oēs sapiētes in hoc cōueniūt ꝙ snīa ꝛ ꝯsideratio Phi vera sit.affirmat autem Phs ꝙ vnum sit principale mēbꝝ tm̄.oppositū ergo erit falsum Gal. ꝙ nō tm̄ vnum:imo plura ꝑm ꝙ medicus docet.ꝛ tūc ars:cuius nō est ars:cū ois ars sit cōprehēsiua.ꝛ veꝝ doceat.ꝛ ex hoc vlterius magis videbit̄ quō falsa ꝛ inductiua cognitio possit recte oꝑationis ostendere cū ꝑm doctrinā Gal.tm̄ medicus recte operet̄ q̄tuꝫ recte cognoscit. ¶ His aūt facile respondere videbit̄ superiora itelligens ꝛ ostendere:ēt quodcūq; istoꝝ artificū docet:ꝛ ꝙ eoꝝ dicta sibi adhuc nō repugnant nisi ꝛ in qd̄ repugnare dicantur.ideo ēt ꝯcordes sunt quo ad iudiciū ꝛ ēt quo ad opus:ꝙ.n.Phs dicit membruꝫ esse vnū pncipiū inter mēbra:loqtur de pn° pmo ꝛ originali:ꝛ hoc medicus nō negat.facere aūt mentionē de hoc non curat in arte sua:qꝛ nō iuuant eum ad finē obtinēdū:iō potius īpedit ꝛ retardat vt statim ondetur:ꝙ aūt medicus dicit q̄tuor esse pncipalia:loqtur de pncipijs ꝓximis manifestatiuis.ꝛ hoc non negat Phs:imo potius asserit: qꝛ lꝫ oēs virtutes a corde oriant̄:non tn̄ in corde oēs manifestantur suis actionib⁹:sꝫ potius in alijs mēbris que cordi instrumētaliter famulant̄:vtpote aīalis in cerebro:nutritiua in epate:gn̄atiua in testiculis.Unde lꝫ a corde pmo oriant̄:tamē in illis mēbris ꝑ suas actiones manifestant.nec hoc est incōueniens.oēs aūt virtutes in pncipijs occulte sunt ꝛ confuse: in pncipiatis aūt manifeste ꝛ distincte:sicut ēt est videre in cerebro.lꝫ.n.manifestis indicijs sciamus oēm virtuteꝫ sentiendi ꝓxime ꝛ imediate ad differentiam cordis a cerebro fluere.verūtn̄ ꝑticulares ꝛ ꝓprie sensuū actiones in eo non manifestant̄:sꝫ in pncipiatis potius a cerebro siue ramis.ꝛ ēt in alijs multis locis:quēadmodū ostēdit scia de motib⁹ liqdis:ꝛ de somno ꝛ vigilia:ꝛ in alijs multis locis. cerebrū eni nec videt/nec audit/nec gustat/nec tāgit/nec odorat manifeste.sꝫ oculus potius/ꝛ aures/ꝛ lingua/ꝛ cetera organa ꝑticularia ceteris actionibus seruiētia.Cū ergo medicus per opa manifesta mēbroꝝ eoꝝ dispōnes laboret cognoscere: qꝛ per hanc viā dispō mēbri saltem occulti ad notitiā eius manifestius ꝑuenit.iō est ꝙ tm̄ manifesta opa quorūcunq; mēbroꝝ ꝯsiderat.ꝛ illius virtutis tm̄ dicit illud mēbꝝ esse pn^m:cuius in eo manifeste apparēt actiones.cū ergo in corde tm̄ manifestius appareant actus virtutis vitalis iudicat cor tm̄ esse pn^m virtutis vitalis manifestantissimū seu ꝓximū.ꝛ hoc veꝝ est:nec repugnat snīe Phi sicut eodē mō de alijs mēbris iudicat.ꝙ aūt medicus nō ꝓfundat nec eleuat ad tm̄ ꝯsiderationē suaꝫ nec ingrat seu faciat mentionē de pn° pmo ꝛ originali virtutuꝫ sicut Phs nālis:rō est:qꝛ medicus suā cognitionē ꝛ theoricā vt supra tractatum est ordinat ad opus.ꝛ iō plus in theorica sua cognoscere non curat qd̄ est qd̄ facit ei ad opus regulādi seu certificādi. Cū autē cognoscere pncipalitatē manifestatiuam sentiat ei ad cognitionē dispōnis mēbri:qd̄ necessariuꝫ est ad opus.iō vlteri⁹ aliā pncipalitatē vel potentiā mēbri ingrere nō laborat inq̄tuꝫ medicus est.finis.n.his q̄ sunt ad finē limitē ꝛ necessitatē īponit.Cōsiderare ḡ alia in arte q̄ ea q̄ ad finē ordinabilia sunt ex̄ artem ꝛ terminos artis cadit.ꝛ iō cū ois ars ꝓprijs limitibus ꝛ terminis īcludat̄:medicine artifex tanq̄ perit⁹ limites tm̄ exeqtur sue artis. nā si ad alia se diuertit recedit a ꝓposito ꝛ retardat optatū vel ꝯsecutionē inuenti finis. Nālis aūt Phs suā ꝯsiderationē ꝛ cognitionē ad op⁹ nō ordinat.sed ad plenariā ꝯsiderationē vere corporis mobilis.vna aūt pro rei ꝑfecte scīa seu itellectiua cognitiōe nō capit̄ donec cause ꝛ ꝓxime ꝛ pme oino comprehendantur rō est ꝙ nālis artifex nō in eo ꝙ inquirendū est de pncipalitate mēbroꝝ ingrit tm̄ principalitatē manifestatiuaꝫ ꝛ ꝓximā sed originalē ꝛ primā:tam a ꝑte ipsius corporis inuētam q̄ ēt aīe vt intuenti pꝫ satis in scīa nāli. remanet ergo manifestū ꝙ medicus ꝑm intentionē suam ꝛ veꝝ docet rectam hꝫ cognitionē qua pōt cōueniēter rectitudinē operis consequi. Item ēt euidens est q̄m ꝯsiderationes hoꝝ duorū artificum nō sunt opposite sibi adinuicem nisi forsan in sermone videat̄.sed potius quo ad aliqd sunt ꝯcordes.quo ad aliqd econuerso.diuerse tn̄ loquēdo de pncipalitate manifestatiua ꝛ proxima vtriusq; eadem est ꝯsideratio ꝛ snīa. Si xō de principalitate aliquis absolute loqtur.prout extrahit.ꝛ abstrahit ab hac ꝛ ab illa.ꝛ tunc ꝯsiderationes diuerse sunt nō opposite:qꝛ medicus ꝯsiderat principalitateꝫ ꝓut ad manifestissimā conceditur tm̄:nālis aūt ꝓut cōprehendit vtrāq;. ¶ Hic ēt pꝫ veritas sermonis dicētis ꝙ medicoꝝ sermones accepti sunt a ꝓpōnibus sensibilibus.i.falsitatis veritatem habētibus ad obtinēduꝫ finē in arte preintentū ꝛ nō necessarijs.i.nō veris ꝑm oēm ambitū ꝛ acceptionē sermonis:sicut in antedictis imediate expositū est satis.

Arens ꝯsidera si ea q ordinab sunt ext nd arti

¶ Ex p̄dictis satis patere poterit q̄liter ex vtrisq; cōsiderationibus vna forma oꝑandi elicit̄.ponatur eni ꝙ vitium cadat in oꝑe:tunc medicus ꝑ hoc opus ꝙ totū viciatur iudicabit mēbra nutritiua tm̄ egritudine disponi.ꝛ illis cām salubrem studebit conuenienter applicare:cum ꝑ suā ꝯsiderationem illa mēbra tm̄ patiantur:quoꝝ māifeste apparet esse ꝙ vitium ēt patitur ꝑm intentionē Phi. sil'r operans dirigit salubrē cām applicare illis eisdē ꝛ nō alijs:qꝛ ꝑm illam ꝯsiderationē nititur.non potest cadere in opere nutriendi error vbi al's.nisi egro contingat vel ꝑꝑ lesioneꝫ pncipalis mēbri agentis seu pmi vel secūdarij seu instr̄alis vel ēt vtriusq; sicut pꝫ exterius in artis oꝑationibus:q̄m in oꝑe fabricādi monetaꝫ vel aliqd aliud non cadet error nisi qꝛ ꝑꝑ vitium fabricantis vel alicuius instrumentoꝝ suoꝝ vel forsitan vtriusq;.hoc aūt discernit̄:qꝛ cum vitio instrumenti tunc cetera opera que sine instr̄o illo exercent̄ principale agens integre ꝑficiat̄.inq̄tum autem est principale agens lesum existit:qꝛ videlꝫ oēs actiones pncipalis agentis vitium patiuntur:cū agens ꝑ hanc viam cognitū fuerit: qꝛ mēbꝝ patitur:tunc eidem applicabit̄ cā salubris: eo ꝙ illud mēbrum solum est mouēdi ad sanitatē quod caret ea tm̄.Cum autem ꝑm hypothesiꝫ supra tactā tm̄ vitiū cadat in oꝑe nutriendi:relinqtur ꝙ tm̄ mēbra nutritiua curandi qd̄ est pmum ꝛ pncipale agens instrumentaliter ꝑm entia patientur.ꝛ ideo tm̄ illis cā salubris applicat̄.si nāq; vitiū nutritionis causaret a nutritione cordis. tunc non tm̄ actio nutritiua peccaret.sed etiā ceterarum virtutum oiuꝫ actiones:cuꝫ oēs a corde fluant:sicut pꝫ in syncopi.verbi gratia. qꝛ cor patit̄:oēs actiones corporis patiuntur:quemadmodum

dum vero superius tactum est cum prima consideratio fiat medico et promptius festinet opus rectum quam alia: medicus ideo secundam considerationem postponit.

¶ De intentione diuisionis cuiuscumque complexionati potentialiter quod comune dicitur. Cap. II.

Intentio iterum medicorum manifestabitur in eadem consideratione quam habent de eo: quod comeditur et bibitur. docet enim medicus quod illud quod per os recipitur sub triplici differentia cadit. vna vt tamen cibus fit. aliud medicina. aliud vero vtrumque. Intendit autem per cibum medicus illud quod est conuertibile et non conuertens. per medicinam intendit illud quod est conuertens et non conuertibile. per vtrumque autem quod ad hoc habet potentiam etiam ad illud.

Quod per os recipitur sub triplici differentia cadit.

¶ Huic autem considerationi patenter repugnare videtur doctrina philosophi probantis quod agentia naturalia generabilia et corruptibilia agunt et patiuntur adinuicem quod cum sint informata virtutibus actiuis et passiuis sed quod nullus videbitur sermo dicentis quod aliquod generabile et corruptibile fit ita agens in corpus humanum quod nullo modo patiens vel econuerso.

Dubitatio

¶ Tollitur autem hec dubitatio per hunc modum quod videlicet philosophus in doctrina sua considerat vniuersaliter et absolute naturam rei. ita scilicet quod ostendit intrinsecam et occultam et etiam manifestam. medicus autem tamen manifestam. vnde secundum veritatem omne agens informatum contrariis virtutibus: quod a medico complexionatum vocatur: cum in corpus humanum ingreditur: patitur ab eo vel sensibiliter vel insensibiliter. et hec naturalis philosophi consideratio. Si autem de imprimentibus sensibiliter fiat sermo quemadmodum facit medicus: tunc licet dicere quod corpus humanum in aliqua que recipiuntur interius imprimit manifeste vel agit: ab aliis autem manifeste patitur seu etiam alteratur. Si autem tacta in principio huius operis ad memoriam reuocentur patebit ratio propter quam medicus in hoc considerabili necessario cogitur naturam sensui manifestam cognoscere seu attendere non occultam. cum enim suam cognitionem solum ordinet ad necessarium huic indigentie ea solum considerat que proderunt ad opus artificem: et non obsunt: et eadem tamen considerare docet: cum igitur medicus sciat corporis indigentiis aliter non posse succurrere per ea que recipiuntur interius quam cum complexionatis: ideo circa ea talem habet considerationem: per quam potest elici quod ad opus est vtile: quod vero ab opere humano corpori necessario retrahit derelinquit: cum ad finem artis non ordinetur. Cum ergo consideratio occulte nature complexionatorum pariat retentionem ab opere non curat eam habere. considerare namque quod omnis res complexionata applicabilis corpori alterat ipsum et non conseruat in eo quod est. concludit humano corpori nihil posse applicari ad conseruandum habitam dispositionem. sed potius ad expellendum habitam et recuperandum amissam. et ita per hanc considerationem et doctrinam cognitam retrahitur animus artificis ab opere conseruandi. esset igitur ars tunc defectiua et erronea: quia videlicet careret doctrina conseruandi sanitatem. et sic non sufficienter humane necessitati succurreret. et etiam videretur supponere nullum corpus sanitati disponi: sed potius omnia egrotare sicut contrarium accideret si poneret omnia corpori applicabilia pati a corpore. hoc enim operi curationis corpori applicabilia pugnat: quocumque autem modo fuerit. euidens est quoniam intentum finem in arte sua quam supra diximus non perfecte attingeret: cum ad eandem viam hoc est cognitionem seu considerationem suam directe non ordinaret: quemadmodum enim superius fuit dictum sanitas que in medicina est finis non perfecte acquiritur nisi duplici labore: conseruandi. scilicet et curandi: omnibus manifestum relinquitur quod medicus necessario cogitur talem considerationem habere ante propositum. et per consequens in doctrina sua signis. sermonibus vti conuenientibus ad explicandam dictam considerationem seu conceptionem animi exprimendam.

Solutio

Sanitas que est finis in medicina duplici labore acquiritur.

¶ Oritur autem dubium circa predicta per hunc modum: cum medicus asserat: quemadmodum Galenus tertio de complexionibus quod aliquod receptibile in corpore humano est conuertens et non conuertibile. et videtur sibiipsi contradicere manifeste: sicut idem in eodem dicit nullum agens per potentialem virtutem in corpus nostrum agit in illud: donec passum fuerit a calore nostri corporis. Cum ergo inter ea que ita nostri corporis sunt conuertentia et non conuertibilia secundum iudicium medici. vtpote venena: sicut aliqua plura agentia per potentiam seu virtutem non actualem. id est potentialiter manifestabilem non actualiter sequitur quod talia non conuertunt corpus humanum donec patiantur a calore corporis humani. et ita non tamen erunt conuertentia ea que ipse talia iudicat esse: sed etiam conuertibilia: sicut exempli gratia opium in sufficienti quantitate acceptum non corrumpit sua excellenti frigiditate corpus humanum donec a calore humani corporis passum fuerit. et sic de aliis venenis.

Dubitatio

¶ Soluitur autem dubium illud si perfecte comprehendatur intentio medici in his sermonibus conuertibile et conuertens. Galenus enim cum dicit aliquid esse conuertibile et conuertens de ea conuersione intendit que manifestatur in corpore meliorum formarum peragentia proportionalia. quod vt cum huius intellectu placeat sic exponimus omnia quecumque in medicina absolute dicuntur: tam in causis quam in corporibus quam in signis ad corpus optime compositionis referuntur. quod est regula cognoscendi omnem excessum quemadmodum ex doctrina Galeni in sexto de complexionibus et de simplici medicina elicitur. cum enim asserit ita absolute quod quicquid sit ita conuertibile quod non sit conuertens. et per hoc passibile et non agens intendit medicus quod illud est tale quod ministratum humano corpori meliorum formarum percipitur manifeste vltima conuersione conuerti ad corpus. et hoc est nutriens quod cibus vocatur. et propter hoc complexio que ex tali ministrabili: vtpote de ouo. et aliis manifeste occurrit medico. Iudicat res per effectus seu operationes manifestas secundum quod omnium quecumque agat in corpus humanum optime compositionis in principio cum assumitur ad vltimum: tamen absque frequenti et repenta acceptione vincitur et conuertitur a corpore et nutrit ipsum. et ideo dicit tanquam considerans illud quod magis manifestum est: quod ouum est cibus seu nutriens et conuertibile seu conuertens. econtra: quia videt quod opium in notabili quantitate administratum humano corpori meliorum formarum. licet in principio patiatur a virtute corporis cum ad vltimum absque repeta assumptione manifesta conuertit et corrumpit seu excellenter alterat corpus nostrum. et ideo iudicat si docet ipsum esse conuertens et non conuertibile: siue agens et non passibile quod medicina vocatur. Ex quo patet quod illud quod a medico iudicatur medicina tamen corrumpens est seu excellenter alterans manifeste corpus humanum optime compositionis: quod venenum appellatur maxime quantum ad comunem vsum: simplex tamen fuerit et non simplex: quod tamen manifeste alteratur semper absolute cibus appellatur a medico. illud autem quod in predicto corpore vel ei propinquo per vnicam assumptionem notabilis quantitatis manifeste alterat et manifeste nutrit: et vtriusque extremorum proprietates obseruat. et ideo non eius vtrumque tanquam respicientes. sicut enim medicus per participationem nominibus eorundem componitur. vt videlicet nominetur cibus et medicina. scilicet lactuca que vnica assumptione et in notabili quantitate et stomachum corporis optime dispositionis refrigerat sensibiliter: et tandem etiam in sanguinem corpus nutrientem conuertitur manifeste. ideo autem in corpore meliorum formarum diximus: quia in lapsis corporibus secundum diuersitatem lapsuum vt ouum vnica vice assumptum posset esse medicina seu alterans et opium cibus et conseruans sicut intuenti tertio de complexionibus manifestum est. Dum vero diximus in notabili et proportionabili quantitate. ideo dictum est: quia ouum in tanta quantitate predicto corpori ministrari posset quod potius esset corrumpens quam nutriens vel saltem non nutriret. Opium vero econtra in tam modica quod sensibiliter nec alteraret nec corrumperet. secundo

Solutio Dubio intelligat medicus conuertibile et conuertens.

ideo fieret vtrobiq3: q2 eēt inter agens ⁊ patiens dissepta/tio. ꝙ aūt vnica assumptione superius dictū est. ideo dicebatur qm̄ illud qđ cibus vel medicina dr̄ non rōne sui recepti in ꝓportionali quātitate monstraret effectū talez: vt videlicet cib⁹ effectū medicine vel medicina effectū cibi: sed poti⁹ rōne diuturnitatis tp̄is mensurantis. debile nāq3 agens pōt in longo iprimere tp̄e qđ non in paruo: q2 ꝟo illud qđ in longo tēpore manifestat̄ minus ⁊ tardi⁹ ꝑuenit ad notitiā medici q̄ꝫ qđ in paruo. ideo ꝑ hanc rōnem operatio iudicat rē esse talē sed ꝑ illaȝ potius que in paruo apparet. ℂ Cām aūt ꝑꝑ quā medicus qđ magis manifestū ē ꝯfirmat p3 ex ꝑtactis frequēter superi⁹ hoc est vbi nō deuiat a tali inqsitione intēti finis. s. sanitatis seu conseruādi studio seu curandi labore. si nāq3 cōsideret occultas reruȝ actiōes seu passiones nō manifestas cadet in errorē ⁊ obtentu finis oī modo priuaret̄ sicut superi⁹ est ostēsum: qđ vt lucidius clareat iterū ostendimus. detur eni3 ꝙ medicus ꝯsiderans occultā actionē oīi ꝓportionalr̄ recepti in corpore melancholioꝝ formarū: videlicet in sua doctrina cognitiua ipsum esse conueniens corpori: tunc via cibi non ministrabit ipsum corpori indigenti conseruatione. scilicet melancholioꝝ formarum ꝑdicto videlicet vel ei ꝓpinquo. Si ergo aliaȝ mām promptā non habeat: ⁊ cuȝ hanc neget ꝼm hanc considerationē: eo ꝙ quicqd cōsiderat ꝑꝑ operationē ꝯsiderat: ⁊ hanc medicinā. s. oīi iudicet alterās ⁊ nō conseruans: tunc ordinādo ad opus ꝯcludit in doctrina operatiua ꝙ in oī via nutriētis non sit ministrandū. ex quo seqtur ꝙ dimittit corpus cōsumi in sanitate ⁊ destitui. eodē modo silr̄ ēt errabit ⁊ fine ꝑuabit̄ si cōsiderans vtutē ipsius opꝰ iudicabit ipsum alterabile ⁊ cōuertibile non cōuertens: q2 ꝼm hoc iudiciū sano corpori dabit ipsuȝ ꝑ nutriēte: cui tn̄ dandū non est ⁊ egrotāti q eo indiget nūq̄ꝫ dabitur cū ꝼm suaȝ cognitionē seu considerationē cib⁹ iudicari debeat ⁊ nō medicina. ℂ Ostēdit aūt nobis hoc dubiū ex ꝑdictis. cū etenim dictuȝ sit ꝙ medicus qn̄ dicit de his que recipiunt̄ per os interi⁹ ꝙ aliqđ est agēs ⁊ nō patiens: ⁊ econuerso intēdit de manifesta actione ⁊ passione: tunc vr̄ ꝙ de occulta nō debeat eē cura ei: sed potius nāli i ꝑho vt supius videbat̄. videmus tn̄ ꝙ de ea tractat Gal'. 2° de cōplexionib⁹. circa pn̄m. dicit eni3 ꝙ nullū potentior cōplexionatū receptū in corpore nostro vt ꝑ potētiale docet a calore nostri corpis passuȝ fuerit. sed interponuntur cōplexionata. sunt aliqua que rōne illius potētialis cōplexionis respectu humani corpis ab eodē tn̄ medicina iudicatur sicut opiū ⁊ iusqamus. ꝗ asserit ꝙ illa que tn̄ dicit eē agētia: ita ꝙ iudicat ea tn̄ esse medicinā: anteq̄ꝫ agant per potentialē cōplexionē in corpus humanū patiunt̄ a virtute. sed hec passio occulta est respectu actionis sue. ergo agit ita bene de occulto sicut de manifesto cui⁹ ꝯ̄rium videbat̄ dici supius. ℂ Dicimus aūt ad hoc ꝙ medicus nō agit de dicta passione prout occulta est sed prout manifesta. est. n. occulta reᵘ actiōis manifeste quā facit in corpus. ⁊ iō hoc mō medicus nō curat eā ꝯsiderare: qđ p3 q2 tale cōplexionatū denominat̄ ab actione quā iprimit. nō aūt a passione quā recipit cū dicit ꝙ est tn̄ medicina. vn̄ sine dubio ꝑut ratio cōcludebat supius de ea nō fecit medicus mentionē ꝑut est occulta: q2 nō ꝑ se ē manifesta ⁊ cognitio ei⁹ ꝑficit ad opus. ideo cogit̄ medicus eā merito cōsiderare ad artis sue ꝑfectionē. ℂ Si aūt querat aliqs qūo medico manifestat̄ inchoata manifestatione a sensu ⁊ qūo eius ꝯsideratio sit ad debite operandū necessaria. Dicendum aūt ad primū ꝙ medicus venit ad notitiā dicte passionis duplici instro quo ars hec conficit̄. queadmodū cetere artes: experimēto. s. facta cōsideratione sensibili ꝑmo: deinde postmodū rōne moderāte: medicus ꝟo ꝑmo sensu ꝑcipit ꝙ in tali cōplexionato qđ est opiuȝ anteq̄ꝫ applicet̄ ad corpus humanū non manifestat̄ frigiditatis virtus: deinde cū applicatū fuerit corpori humano ꝑcipit etiā sensibilr̄ ꝙ ipsum infrigidat manifeste. his collectis ꝑ experimētū seu cognitionē sensibileȝ necessario cogit̄ rōne supueniente iudicare ꝙ tale complexionatū cū nō fuisset actu frigidū ꝙ erat potētia tale. ꝙ aūt cū experimento ⁊ rōne collegit ꝙ dicta potētia fuit in humano corpe reducta ad actū iudicat dcm̄ cōplexionatū fuisse passum in corpe humano cui applicatū extitit anteq̄ꝫ egisset. Experimēto inquā q2 sensu ꝑcipiēte alteratione corpis mãifestā ad frigiditatē post applicationē talis cōplexionati. rōne aūt dicēte ꝑꝑ quid ⁊ assignāte cām ꝑut informata fuit in scientẏs ꝑmitiuis: q2 cum tn̄ tale complexionatū nō ageret frigiditate in sensu artificis tangētis eaȝ. nunc aūt agit in corpus cui cōueniēter est applicatū necessario rōne conuincit̄ artifex: q2 tunc cuȝ alterat corpus humanū fit actu frigiduȝ: eo ꝙ in ꝑambulis rō colligit artificē ꝙ oē agens est actu ens. Si aūt sit potētia ⁊ modo in actu: ⁊ itellectui medici ex ꝑcedētib⁹ sciētẏs relinquit̄ ꝙ nullū in potētia relinquit̄ ad actū nisi aliq motorū aliqñ existēte ꝙ passionē inferat dicto mobili ductu rationis ⁊ experimēti. ꝓuidus medicus iudicat cōplexionatū cuȝ applicat̄ ad corpus humanū ante pati in eo q̄ꝫ in ipsum agere. ꝙ aūt: q2 qualr̄ hec cōsideratio ordinetur ad opus. ⁊ ita ꝙ sit de arte dicēdi ꝙ cōsideratio huius passionis operi famulat̄. cū eni3 intellectū medicātis anteq̄ꝫ instrumētū eius sui operi applicet necessario habeat in speculo mētis cognoscere oīum suorū instroruȝ virtutē necessarium est medico vt cōplexionatoꝝ eorū qbus tanq̄ꝫ instrumētis vtitur cognoscat potentiā ⁊ habitum operādi. qa ergo virtus cōplexionatorū potentialr̄ cognosci nō potest nisi ductus eorū de potētia ad actū plenarie cognoscatur. ideo est ꝙ artifex medicine vt in operādo nō dubitet nec applicādi ad corpus possibilia nō dimittat predictam considerationē. de potētialr̄ cōplexiōatis laborat elicere. Si nāq3 ea cōplexionata potentialr̄ qbus vtitur semper in poᵃ supponeret existere: cū sit rationabilis artifex nūq̄ꝫ corpi applicaret̄: eo ꝙ nō agit in aliud illud qđ solū in potentia dicit̄ permanere. Si ergo hāc ꝯsideratione postponeret iā manifestū est ex ꝑdictis ꝙ eēt diminut⁹ in opere: quāobrē frustraret̄ intētio: susceptibilis videlicet sanitatis acqsitione ꝼm ꝙ superi⁹ diximus ⁊c.

ℂ De diuisione dispositionū corporis humani. Cap. III.

Monstrabimus autez adhuc in illa doctrina quā medicus dat de dispōnibus corporis: ꝙ eius intentio ad opus recto tramite ordinat̄: ꝑinde etiā coactus hac necessitate videlicet debite operandi vtitur in doctrina sua sermonib⁹ qbus obuiare nititur documēto ꝑhi. dicit eni3 ꝙ dispōnes humani corpis tres existūt. s. sanitas ⁊ egritudo ⁊ media dispositio: que ⁊ neutralitas nominat̄. sentētia tn̄ ꝑhi est ꝙ iter sanitatē ⁊ egritudinē media dispositio nūq̄ꝫ sit: nos aūt intēdimus h̄ ꝙ considerationes istorū sapientū varie sunt. contrarie tn̄ nequaquā. Et iterū ꝙ necessitas medicuȝ in arte sua cogit ad ponendū mediā dispōnem: ⁊ qūo hec necessitas oritur a fine ꝑncipali artis vel intētione ꝑncipali artificis: qđ frequēter supius memorauim⁹. diximus aūt ꝙ medicus dispositiones corpis distinguit ⁊ laborat cognoscere ꝑ dispositiones operū que in dicto corpe exercent̄. Cū aūt medicus tres diuersitates manifeste ꝑcipiat. s. ꝙ quedaȝ ꝑfecte exercent̄ quantū ad indiuiduū sensitiue cognitionis: qdaȝ aūt manifestissime a perfectione recedāt. Quedā ꝟo inter extrema mediocriter videt̄ exerceri. ideo est ꝙ sanabilis corporis tres iudicat dispōnes existere: ꝙ si hoc modo nō inuestigauerit

Quare medic⁹ quod magis manifestū est ꝯfirmat.

Dispō humani corpis tres sunt [illegible]

inuestigauerit notitiā dispositionū seu ēt differentiam:sed quemadmodū inuestigat Phs:tunc sua cōsideratio cognitiua nō eūs ad finē intentū:videlicet recte operādi seu sanitatis acqsitionē festināter dirigeret.imo poti⁹ ab eodem fine deuiaret artificem:qđ sic patet.

Ars indicere

Si enim medicus idaret.omne corpus sanabile apud se tm̄ egrum aut sanum existere:tunc corpus decidētis ⁊ cōualescentis:qđ Gal.neutrū in p̄mo significato cōstituit:egrū iudicaret:cū autem medicus causas salubres applicabiles corpori non multiplicet nec inueniat nisi ƺ dispositionū numerū:quas attribuit corpori:seqtur ꝙ corpus decidētis ⁊ cōualescētis reget cū applicatione congruētiū egro corpori.s.efficientiū: qđ tm̄ patet manifeste ꝙ illa nō cōgruunt.decidēs.n.a fe. ⁊ a fe.cōualescēs nō infrigidantib⁹ tm̄ regunt̄ nec his que tm̄ medicina iudicant̄:sicut actu febricitātes quātū ad respectū in administratione medicinarū:nec iterū eiusdē cibi ⁊ potus quātū ad respectū i dicta.Silr̄ de motu ⁊ qete. ⁊ sic de alijs causis:ƺ itez icōueniens accidet si medic⁹ talium corpus iudicet esse sanū:regeret etenī illud sicut ⁊ sana corpora docet regere.cū.s.ꝯseruantib⁹ tm̄.

Ars docet

Est aūt manifestū cuilibet ex doctrinis plurib⁹ in locis corpus decidētis ⁊ cōualescētis non earūdem causarū applicatione debere regi:qbus in sua dispositione sana corpa custodimus queadmodū in regimine sanitatis ⁊ in peritoneon noxomaton ⁊ techni exponit lucide Ga.cū ergo ƒm medicinales auctores cā tali corpori applicabilis sanis conueniens absolute nec egris silr̄ valeat iudicari:eo ꝙ cā talis nisi p relationē ad corpus cōuenire videt̄:cū neutrū conueniēs per cōparationē ad extremas poterit appellare:ita videlicet vt extreme sint tm̄ conseruās ⁊ efficiēs tm̄.hoc autē qđ cōualescentib⁹ debet̄ ⁊ decidētib⁹ ptim efficiēs partimq̧ conseruās:⁊ ex hoc iudicio medici sic ꝓcedentis sequitur ꝙ corpus:cui cōuenit dicta causa dicet̄ neutra dispositiōe dispositū absolute.quāobrē neutrū vocat ip̄z ex hac recta operatione ⁊ festina sanitatis acqsitione occultis sermonibus nequeat ipediri:qđ ipedimentū incurreret:si econtrario iudicaret:vt ostēsum est.Plani⁹ aūt dicta patebūt in 2° ⁊ in 3° significato neutri.in his enī significatis nulla neutralitas euidētior est pp cursū notabilē vtrarūq̧ dispositionū extremarū.vnde clari⁹ percipitur ꝙ nec hec nec illa absolute sed neutra dicet̄ nō potius.qr nullius extremorū partē capiat:ita vt per vtriusq̧ abnegationē sic dicat̄:sed qr nulla illarū solū existit:ita videlicet vt nois interpretatio sit neutrū.i.non tm̄ vltra:hoc est.nō tm̄ altera extremarū.nos aūt exēplificamus in neutris p̄mi significati:qm̄ ibi minus euidēs neutralitas videbit̄.

Nō ƒm Phꝫ iter sanitatē ⁊ egritudinē non est medium.

¶ Phs aūt cū suā considerationē nō ad plus ordinet:sed tm̄modo ad sciam ⁊ pfectam cognitionē seu apprehensionē cuiusq̧ scibilis. talis aūt apphensio nō acquirit̄ donec cause rei ꝓuenerint ad sciētis notitiā:hinc est ꝙ quorūcūq̧ scibiliū causas cōsiderat potius q̄ effect⁹.cū ergo intētiones sanitatis ⁊ egritudinis cōsiderant̄ nullū mediū iter eas poterit inueniri. sanitas enī in sanabili corpe nihil aliud est formalr̄ q̄ tēperamentū seu vere mediū:qđ eidē sanabili corpi proportionat̄ seu a iustitia cōueniunt.egritudo xo est recessus a dicto medio ad extrema.Est aūt manifestū ꝙ cū dictū vere mediū non sit nisi vnū inter vere mediū ⁊ extrema nō est aliquid vere mediū.hꝫ enī quoꝝ tēperamētū non hꝫ latitudinē nō recipit plus vel minus:sed recessus a medio pōt fieri ƒm plus ⁊ minus:ita ꝙ tam paruus poterit eē recessus ꝙ vitiū in opere cadēs sensui nō patebit.Cum ergo maior modicū fuerit patebit vitiū.non tm̄ additio ita manifestabit̄ sicut amplior recessus extitit.Hec igit̄ est veritas quā Phs sua cōsideratione cōcludit.

Dubitatio

¶ Sed nūc forsitan dubitabit aliquis si doctrina Phi vera est qualr̄ cōtraria dicta medicoꝝ veritatē habebūt.Et iterū si eius doctrina cognitiua vera non sit qūo perducet ad verū opus rectū.

Solutio

¶ Soluit̄ aūt dubiū per hunc modū:qm̄ doctrina medicorū quantū ad rē non obuiat cōsiderationi Phi.iō nec est ei cōtraria.ideo realr̄ eadē est cum ipso:nisi forsan ƒm qd ei dicat̄ ꝯria:vt.s.in sermone.Medicus.n.ꝙ p operationes laboret cognoscere sanabilis corpis dispōnes ad quas intēdit.naz dispositionē in qua mediocriter fit recessus a vero medio neutrū appellat nō vt velit iter vere mediā dispositionē ⁊ extremā esse verum mediū extremorū. qm̄ illaz scit ex p̄ambulis nō esse nisi vnā.sed eius intētio est ꝙ inter vere mediā ⁊ vere vel absolute extremā est dispositio in qua mediocris est recessus a vere media:⁊ p oppositū distrabit.Quantū ergo ad cōsiderationē mensure huius recessus,medicus vere mediā ⁊ absolute extremaz sibi statuit pro extremis.⁊ ideo ƒm hāc considerationē:dispositionē quā Phs vocat ƒm suā considerationē mediocriter recedentē a vere media:medicus vocat illā vere mediā inter illa extrema que sibi statuit vt diximus.⁊ exinde neutrū vocat eam pp cām superius memorataz.Ex qbus oib⁹ licꝫ colligere ꝙ vtriq̧ artifices concordes quantū ad rem in suis cōsiderationib⁹ sunt:sed differūt sola voce que conceptū mētis auditorib⁹ explicat.

Solutio qōnis cuiusdam.

¶ Si qs autē querat quare diuersificant̄ sic sermones erit ei ex p̄dictis facile respondere.Phs enī cū ordinet considerationē suā ad pfectā rerū cognitionē sermonib⁹ vtitur ⁊ inqsitione sua quibus cōplete cause rerū cōprehendi valeant ab intellectu. medicus aūt intentionē suaz p̄ncipaliter ad opus ordinās in doctrina sua solū sermonibus his est contētus:qbus facilius artifex ad operandū dirigat̄.Cū ergo talis de qua dictū est media dispō inueniat̄ ƒm rez ⁊ veritatē phice considerationis vel inqsitionis inter sanitatē ⁊ egritudinez.⁊ ꝓportionalis enī cā nō deat absoluit medicus in cōsideratione sua sermones suos:⁊ dicit ꝙ inter sanitatē ⁊ egritudinē media dispositio inueniat̄:nec curat intelligere vtrum eam dicat eē mediā inter sanitatē ⁊ egritudinē tanq̄ inter absoluta extrema quantū ad causas vel iter vere mediū ⁊ absolute extremū:eo ꝙ cōsideratio hec nō est eius q opari intēdit:ƺ eius ingrentis:qui tm̄ scire desiderat.Cū ergo sine hac cōsideratione seu inqsitione possit talē dispōnez sensibili apphensione cognoscere:⁊ solū enumerat eas iter alias:⁊ ostēdit ēt qbus signis valeat cōprehēdi: relinquēs nāli artifici inquisitionē seu ostensionez hꝰ.s.que sit cā pp quā media dispō iudicat̄:aut qūo.ideo si medicus de hoc iterrogatus fuerit nō respōdebit:ꝙ eius recessus a sanitate mediocris est:sed potius assignabit pro cā sui iudicij ꝙ cū Phō via quedā veniēdi ad notitiā cause pp quā dispō media dꝫ dici opus.vꝫ.dicit enī ꝙ illud pp qđ dispōnem eius hꝰ corporis esse mediā iudicat est:qr hoc corpus mediocriter exercet opōnes corporū dispositorū dispōne absolute sana ⁊ dispositione absolute egra.Philosophus autem hanc oppositionem percipiens non tm̄ iudicat hanc dispositionem esse mediam:sed per hoc vlterius causam medie dispōnis ingrit ⁊ dicit:ꝙ causa est mediocris recessus ⁊c̄.sicut supius est exp̄ssum.¶ Ex his aūt dictis pꝫ solutio ad dubiū:qđ pōt oriri supius iuxta p̄ncipiū hui⁹ capituli.vbi dicebat ꝙ consideratio Phi deuiare facit medicinalē artificē ab intēto fine.¶ Dubitaret forsan aliqs cūz Phs ostendat verū qūo a recto tramite faciat deuiare.Ad qđ hic p supius dicta respondet̄:ꝙ videlicet snīa Phi ƒm veritatē nō deuiat a recta opatione:cū eadē sit ƒm rez cūz scia medicinalis artificis:sed cū plura ꝯsiderare doceat q̄ medicinalis scia deuiat a festino recte opōnis aggressu:ꝙ simplr̄ abiecto opere non deuiat:sed nihil ei⁹ ƒm qd vtpote ab opere recto:qm̄ ad festinā seu celeritatē.inqsitio nāq̧

phi tardius operandi modū ostendit q̄ ingsitio artificis medicinalis.ille enim plus q̄ operi ꝯgruat inuestigat.ille ꝟo quantum operi sufficit perscrutatur.

¶ De intentione virtutis anime. Cap. IIII.

Ex predictis iterū patere pōt intētio medicoꝝ circa illud qd de eē virtutis ꝛ anime sentētiare vī.dicit eniꝫ Gal.in multis libris suis ꝛ speciał'r in libro de demonstrationib⁹.essentiā aie fore cōplexionē aut magis ꝑp̄e miscibiliū harmoniā.Ad idē scribēs de virtute in reb⁹ ꝯ nām.¶ phs aūt deuiare conaṫ animaꝫ non existentē virtutē aliquam miscibiliū corpoꝝ nec harmonia mistorū ꝓportionali cōcursu miscibiliū causatā in eis.¶ Dicimus aūt q̄ medicorū sermones cognitionē ad opus vtile nō transcendūt.cū ergo corpis dispōnes:quas cōsiderat distrahat operib⁹ causas ꝯsiderat actionū ꝛ solū eas qbus imutatio fit in organo q̄ sufficit dicta operatio exercetur:ideo.vꝫ.vt illis causis cognitis valeat recte mouere mēbrum.cū autē in animo ꝛ virtute cōsiderātis ꝑm essentiā ꝓprie variatio nō cōtingat ꝛ ea dicat operationū p̄ncipiū ꝛ intelligat quantū opus exigit ea fore variabilia vel inter remota vel p̄ma opationum p̄ncipia variabilia solū reperiaṫ cōplexio vel magis ꝑp̄e miscibiliū harmonia:hinc est ēt tanq̄ p̄n^m opatiōis in organo variabili animā dicit esse essentiā virtutis aut cōplexionē existere tāq̄ virtutē influentē que p̄n^m operationis existit ꝓximū.Si eniꝫ per virtutē intelligeret medicus potentiā aie sicut facit nālis nō deberēt aliqua mēbra habere virtutē innataꝫ cum omnia membra a corde accipiant virtutem innatam vite:sed itelligit per virtutē harmoniā q̄ manat ab harmonia miscibilium:ꝛ hoc sufficit medico:ꝛ non nocet hoc nisi ostēditur.Sił'r dicere virtutē vitalē aliā ab alia esse:cum ꝑꝫ veritatē virtus vitalis inquantū potētia aie est ab alijs non differat ꝑm reꝫ.ideo est eadē cuꝫ eis.ꝑm hanc ḡ considerationē ꝓprie loquēdo docuit Gal.in libro de mirabilibus:medicū dicere aiaꝫ miscibiliū eē harmoniā.cōplexionē ꝟo ab ea resultantē tanq̄ potentiā eius vocare ꝟtuteꝫ:postponit aūt altiorē considerationē ne ab opere retardetur.¶ Si qs aūt obijciat:q̄ medicus dicit cōplexioneꝫ ꝛ virtutē esse res nāles adhuc differētes ꝛ ex opposito condiuisas.¶ Dicendū q̄ illud dicit quantū ad rōnem:ꝛ nō quantū ad rē ꝑm suaꝫ considerationē.vna eniꝫ ꝛ eadē res inquantū est informās corpus dicitur cōplexio.inquantū autē est p̄ncipiū operationis est virtus.Quoniā aperuisse viaꝫ studentibus cursuꝫ exorationis nostre cum laude dei iubemus hic feliciter terminari.

¶ Explicit liber de diuersis intentionibus medicorū edit⁹ a magistro Arnaldo de villa noua.

¶ De humido radicali.

Incipit libellus magistri Arnaldi de villa noua de humido radicali cōtinens tractatus duos:quorū primus est de humido radicali quid sit.scōs de eius restauratiōe.Primi tractatus tria sunt capitula.Primū in quo ostendiṫ q̄ humidū spermaticū inquantū spermaticū:non est humidū radicale.Scōm in quo ostenditur q̄ humidū absolute acceptuꝫ a mā spermatis nō est radicale.Tertiū in quo ostendiṫ qd sit radicale humiduꝫ ꝑm veritatē.Tractatus ꝟo secūdi sunt quatuor capitula.Primū est de rōnibus qbus videṫ ostendi q̄ humidū radicale nō restauraṫ ꝑm veritatē.Scōm in quo ostenduntṫ rōnes sapientū in ꝯtrium.Tertiū in quo dissoluunṫ rōnes que videnṫ ostēdere q̄ nō restauraṫ aliquo mō ꝑm veritatē.Quartū capitulū est de termino restauratiōis.q̄m plebei phi necnō hi q in nālibus valde studuerūt de humido radicali viuētis corpis disputātes validaꝫ sustētant socijs nostris dubitādi mām.nunc ꝟo q ad habendā veritatis notitiā elaborant.ideo volētes satisfacere rogationi sociorū intēdimus circa p̄fatam mām sniam explicare collectā ex dictis sūmi Abubetri:quē nos Rasiꝫ cōiter appellamus:quā etiā ex dictis Gal.in duobus tractatib⁹ de virtutibus nālibus.s.ꝛ de transmutationib⁹ corporū ꝛ de secretis nature.ꝛ ex dictis ēt Theophrasti in lib.de operib⁹ anime vegetātis:intēdentes hic socijs nostris studendi arcaꝫ ꝛ exercitandi intellectum pro modulo preparare:emulis ꝟo nostris materiaꝫ prebere latrandi ꝛ propriā etiam eorum inanitionem reficiendi clādestine.

¶ Q̄ humidum spermaticū inquantū spermaticū non est humidum radicale. Cap. I.

Dicimus ergo q̄ opio fuit quorundam humidū radicale eē hu.spermaticū.ꝛ sic ideo radicale vocaṫ q̄ primum p̄ncipiuꝫ imediatū existit caloris viuifici qui deberṫ vnicuiq̄ corpi viuēti:inquantū viuēs existit:qd humidū corpus tale acqrit in sui gn̄ationis p̄n⁹: q̄ si spermaticū humidū itelligant ipsum sperma ꝑm formā suam acceptū:ꝛ humidū cōueniēs spermati inquantū sperma existit demētes videnṫ:ꝓpterea q̄ nō tm̄ rōni ꝫ sensui obuiāt rationi.nos in alijs est ōnsum q̄ mā corpis physici que inquantū in se:ꝛ nō inquātū mā:est hoc aliqd:cū subijciṫ gn̄ationi opꝫ vt forma corpis ad quā hꝫ potentiaꝫ introducaṫ cum dispōnibus suis in mām dicti.aut q̄ spolieṫ a forma sua:que actus est eius:inquantū hoc aliqd est:ꝛ oibus indispōnibus dicte forme inquantū illi forme conueniūt.ꝛ iam ēt dicit Aristo.in quarto de ipressionib⁹:quē nos librū metheororū appellamus.opꝫ q̄ in oi corruptione corpis physici ad ablationē forme subal is:que vltimus actus est:auferanṫ oia vsq̄ ad p̄mā mām:que illi forme soluꝫ deberṫ:vtpote gradus ꝛ proportiones:ꝛ ēt que in oibus itermedijs reperiunṫ respectu illi⁹ forme.vn̄ ēt nomen:qd ēt illi ꝯueniebat p respectū tm̄ ad illā formā iam nō eis vniuoce cōuenit:sed equoce potius:si quid aūt illa formaliter hꝫ cū alijs:hoc nō est necessariuꝫ a mā separari.quapropter dictū est:q̄ resolutio fit vsq̄ ad mām p̄mā inquantū soli illi cōuenit.ex his ergo pꝫ q̄ sperma ꝑm suā formā captū ꝛ humiditas ēt spermatis inquātū ei formaliter accepto cōuenit debere nō remanet in corpe generato.¶ Sensui ēt p̄dicta opio ꝯtradicit.q̄m nedum sapientibus ꝛ expertis agricultorib⁹:sed ēt mulierib⁹ notuꝫ est ꝛ bubulcis q̄ granū frumēti:ꝛ sic ēt de alijs seminib⁹:q̄ spermata plantarū existūt:nō vere ꝑm suā formā ingrediunṫ ꝯpōnem corpis plāte.ꝛ in tātū notū est vulgo q̄ cōiter ꝓclamāt nisi granū frumēti putrescat ꝛ moriaṫ nullum fructū affert.Cōstat aūt q̄ sperma ꝓut est p̄n^m gn̄ationis corporis aiati accepti vł'r nō ꝯuenit solū humano corpi ꝛ equo inquātū talia sunt:sed poti⁹ inquātū viuentia sunt:ꝛ sic rō spermatis vł'r accepti oibus corpibus viuētib⁹ est cōis.¶ Preterea si voluerint:q̄ nō hu.spermaticū inquantuꝫ tale ad formā spermatis ordinatū:tm̄ sit p̄mū subm̄ ꝛ imediatum talis viuifici.sed poti⁹ humiditas cōis que in mā spermatis reperiṫ:ex quo sola illa extēsa cū nutrimētali in oibus partib⁹ corpis aiati sit subm̄ predictū calidi in oi ꝑte corpis aiati.¶ Tūc petimus ab eis vt faciāt nos videre speꝫ imaginatiōis q̄ hūiditas que in osse dactyli existit:iō ēt dam⁹ eis q̄ os totū in humidū ꝯuertaṫ siue simplicis siue cōpositi siue simplicis elnti cuiuscūq̄ꝫ qualitatis pōt extendi per oēs ꝑtes palme que gn̄atur ex osse p̄dicto:tota duratio palme:quā trecentoꝝ annoꝝ fatenṫ agricultores:ꝛ ēt cōis experiētia maxime cū inueniaṫ habere centū pedes in

Marginalia: De eēntia aie q d sit. — Sequitur Rasis. — Prima — Contra illam. — Modificatio opinionis — Contra

des in altitudine ⁊.5.in spissitudine.petamus ēt hoc ōndi in grano ficus ꝙ vniꝰ grani ficulnee qnquaginta annis viuentis:aut ampliꝰ sperma est:qđ rustici nō ignorāt.nam si aliqua ꝑs viuētis corꝑis nō viuit sine calore viuifico fundato in humido radicali:⁊ hu.radicale sit illud qđ ꝑ istos asserit̄:opꝫ ꝙ humiditas grani ficulnee durāte ⁊ viuēte ficulnea habeat extendi per oēm partē ficulnee.mirū qdeꝫ erit.dato ēt ꝙ totū granuꝫ in humidū conuertat̄ si tantaꝫ posset illud humidū extensionē pati sine corꝑe:cuꝫ formeāles nō quantācūqꝫ sustineāt quantitatē subiecti:sed certaꝫ potius ⁊ finitā.⁊ si sic faciāt hoc nos scire.nec hoc mirabile tm̄ in corꝑibus ⁊ in gn̄atione plantarū videt̄:sed ēt in aliquibꝰ reperit̄ in qbus vtrūqꝫ gn̄ationis p̄ncipiū:taꝫ actiuū.vꝫ.q̄ꝫ passiuū per indiuidualē subam distinguitur/cōpertūest.n.sicut periti recitāt medicoꝝ:⁊ ēt q̄tidie reperiuntur homines calide regionis ⁊ sicce a quoꝝ corꝑibus sperma valde modice quātitatis:vtpote vniꝰgrani ciceꝝ:ꝙ duoꝝ forsitan siue triū decidit̄ magnos filios generare multūqꝫ viuētes:qn̄ coeūt cuꝫ muliere ꝯrie regionis:in quibus corporibꝰ mirū videt̄ si hu.spermaticū a mare decisū possit illis exn̄tibus in ꝑfecta etate extēdi ꝑ quālibet ꝑteꝫ corꝑis aiati:quā p̄dicti nominauerūt radicale:quēadmodū os ⁊ neruus ⁊ vene pulsantes ⁊ non pulsantes ⁊ cetera talia.¶ Et qa aliqui de p̄dicta secta imaginati sunt hec in partibus animati corporis fieri sicut accidit in lucerna: ꝙ videlicet media pars:quemadmoduꝫ pars medulle in plantis: ⁊ quemadmodum pars que in medio nerui est ꝺm longitudineꝫ:alias pōt imaginari:ꝙ sit lineata p̄dicta humiditate in qua fundat̄ calor viuificus.sicut videmus calorē extraneū solum in papyro medie lucerne fundari.

Alia opi.

Contra illam.

¶ Tunc ēt duas admirationes suscitabūt in corꝑibꝰ audientiū.quarū vna videt̄ p̄dictis silr̄s.vꝫ.qūo tam modica humiditas faciat lineare mēbra p̄dicto modo radicalia recta a forma humana:seruato ꝙ dictū est.vꝫ.ꝙ nō corrūpatur.Preterea orit̄ dubiū admiratione dignissimū in membris circularibꝰ fieri.sicut in craneo/vtrū illa linea radicalis humiditatis sit vna vel plures.⁊ si vna/vtrū trāseat suꝑ mediā partē capitis ⁊ per frontē voluat̄ circūferētialiter: ⁊ si vna sit/qūo faciat ad viuificandū ꝑtes cranei remotas ab illa linea.⁊ si plures/vtrū decē tm̄ vel plr̄es:⁊ quotcūqꝫ qūo faciat tam modica mā ad tot lineas lineales.⁊ in ossibus silr̄ longis ⁊ cōcauis nisi sit illa linea.qn̄ in medio sic in centrali parte nō est:qꝛ ibi cōcauitas est.si auteꝫ in ipsa circūferētiali suba ossis in quo latere sit si vna sit:aut in quibus si sit plures.⁊ qūo fiat ꝙ in alijs querebat̄:que oia absurdū est fingere ⁊ ipossibile imaginari ꝙ tam modica humiditas ad tot lineationes faciat.Videt̄ ēt ex p̄dictis ipossibile sustineri.naꝫ ꝺm p̄dictū modū humiditas radicalis extendat̄ que p̄ncipiū vite existit.etiā qđ supius dictū est. tunc seqtur nō ꝙ in neruo ⁊ osse ⁊c̄.essentialr̄ videre ꝑtes ipsarū:imo in neruo p̄ncipalius viuet pars lineata q̄ꝫ alia.

Alia opi.

¶ Aut forsitā ꝑs p̄dicte secte estimabit(quēadmoᵐ aliq dixerūt) ꝙ humiditas radicalis accepta.vt dictū ē:diuisa ꝑ atomales partes admiscet̄ cū humido qđ vlr̄ nutrimentū vocari pōt:in qbusdam tm̄ viuentibꝰ vt menstruale ⁊c̄. hoc ꝑ atomos distributo vniuersis mēbris radicalibꝰ non solū vna pars suscipiet beneficiuꝫ vite.sed ēt alie.

Contra illam.

¶ Or si ita est tunc petimus rn̄deri interrogationibꝰ Gal.que due sunt p̄ncipaliter.Una est vtruꝫ illi atomi sint tot numero quot pn̄t vnāquāqꝫ partē radicaliū mēbroꝝ ꝑtingere vel nō.Scđm vo existit qūo viuat pars in q̄ atomi talis humiditatis ꝺm eos reperiri nō valēt:quēadmodū piguedo ⁊ caro in aialibus.naꝫ quesitū p̄mū nullo mō vī ostēdi:ꝙ videlꝫ si atomi corpus sint quātūcūqꝫ paruum nō poterit tam modica humiditas radicalis in tot atomos diuidi ꝙ oēs ꝑtes alterius humidi possint attingere in radicalibus mēbris ꝙ si oēs nō tangāt:sequit̄ ꝙ p̄mus.s.ꝙ nō oēs viuant:aut nō eqalr̄ in eodē mēbro specie ⁊ numero.ꝙ aūt sit ipossibile oēs atomos alterius humiditatis tangi ꝑ atomos radicales ostendit̄ hoc liquide:naꝫ sine cōparatione alia humiditas minor est radicali.naꝫ si quelꝫ humiditatū in atomos equalis quātitatis debeat diuidi nō est possibile supra dictū.

Al's maior.

¶ Si vo aliqs de p̄dicta secta subtilians se sic velit dicere ꝙ non opꝫ atomos aliarū humiditatū eē equales in magnitudine.sed sufficit ꝙ in nūero sint eq̄les.

Alia opi. modificana.

¶ Sequit̄ tunc incōueniens qđ dictū est nunc ꝑ hoc potest euitari.nā quantū est de virtute humidi radicalis ⁊ caloris viuifici in eo fundati cū atomus radicalis humiditatis minor sit sine cōparatione q̄ꝫ atomus alteriꝰ nō informabit ipsuꝫ ad vitaꝫ:aut si sit/non totū:ꝙ si totū/p̄ncipaliꝰ tm̄ ⁊ verius partē quā attingit.⁊ ita sequit̄ vt dictū est ꝙ in parte vnius organi radicalis non oēs particule viuēt vel valde inequalr̄ que iequalitas erit manifestata.

Contra illam.

¶ Quod aūt quasi incōparabilis sit magnitudo atomorū nutrimentaliū talibꝰ argumētis phicis ostēdit̄ sic.nā si in eis equalibus extendentibꝰ in magnitudie quasi incōpossibilis est numerus illorū ad istos.eodeꝫ mō adequato numero ⁊ in equali existēte magnitudine idē respectus alterius poterit inueniri:aut si nō fatent̄.tūc ergo sciāt se nihil nouisse de ꝓportione quātitatis cōtinue ad discretam:⁊ ecōuerso qđ in mathematicis ꝑ Nicomacū ⁊ Euclidē sufficiēter ōnsuꝫ est:⁊ tūc ignorabāt qđ negociatores cōiter non ignorāt:in qbus oibus sermonibꝰ seu ꝓpositionibꝰ supradictis virtutē viuificā ad potentiā soluꝫ cōparamus instrumēti ⁊ non p̄ncipalis agētis.vꝫ.aie cū de equalitate vite:⁊ inequalitate fecimus mentionē.¶ Preterea q talia inueniūt videntur asserere ꝙ solū sperma sit p̄ncipiū aiati corꝑis mālīter ⁊ ꝙ sperma qꝛ hꝫ rōnem factoꝝ materialr̄ ingrediat̄ aiati corꝑis ꝯstōneꝫ.quoꝝ somnietatibꝰ iaꝫ Aris.obuiauit sufficiēter signis ⁊ rōnibus.⁊ multi ēt expositores nāliū scrutatores.ideo ad p̄sens p̄termittimus illud.nec ꝑ hoc tm̄ intendimus sapiētes medicos rep̄hendere.q talia sermonibus docere vident̄.scimus.n.intētiones peritorū medicine:vtpote artis fundatores rectos eē:⁊ sufficientiā cōsiderare in medicina:nō necessitatē vltime veritatis:eo ꝙ nō nocet hoc eis ad considerandū intentū:quēadmodū item ōnsum est in tractatu nostro de intētionibꝰ medicorū. ⁊ iā etiam tetigit Auicen.in canon̄.medicine.scilicet in capitu. de virtutibus ⁊ etiam in capitu.de causa vel esse spermatis.nos vo predictā sufficientiā sermonū medicorum hic nō suscipimus explanare:sed solū circa veritatē ꝑficientē intellectū circa talem materiam laboramus.

¶ Or hu.absolute acceptum a materia spermatis non est radicale. Cap̄.II.

REdeuntes igitur ad p̄dictaꝫ materiaꝫ petimus ab his qui p̄dicte famulant̄ opinioni:ꝙ ostendant nobis qualr̄ humiditas ex spermate vel mā eius relicta in corꝑe gn̄atus viuentis corporis pōt tota duratione corꝑis in vita pati extensionē ꝑ oēs partes eius.naꝫ cū his que dicta sunt dubitamus qua imaginatione hoc possit verificari in plātarū insertionibꝰ: videmus eniꝫ ꝙ sagacitas rusticoꝝ.⁊ ēt hoc Palladiꝰ iaꝫ ostēdit:ꝙ perforat arbores ⁊ ramū vel surculū arboris alterius speciei ꝓpinque ꝑ dictū foramē p̄dicte arboris transire faciūt:elapsoqꝫ tēpore cū p̄dictus ramꝰ quālibet extremitatē predicti foraminis sigillauerit rescindit ip̄m iuxta foramē ex parte radicis.⁊ pars que arbori affixa remanet vegetat̄.⁊ ꝑficit fructificādo ꝺm exigentiā sue spēi.cuꝫ q̄ crescat ⁊ extendat̄ ⁊ pars illiꝰ rami pōt per eundē modū

Dubiū de plātis insertis.

fil'r crescere ⁊ extēdere in alia arbore sibi ꝓpiqua ꝭ3 seriē. ⁊ sic ēt vlterius spē remanēte. tunc oportebit ꝙ humiduȝ radicale a pmo semine illi⁹ plante cōtractū extendat̄ per oēm partē pdicte plante insite aly per dictum modū. non enim dici pōt ꝙ hu. radicale ex semine vel spermate alio recipiant. nā si ab alio deberet recipere humidū radicale. tunc illud esset a planta cui inserit̄: cuius ꝯ̄riuȝ manifeste pȝ. qm̄ non fructificat ꝭm exigentiā eius. sed poti⁹ illius a quo suscipit originē.

Solutio quorūdā.

¶ Fuerūt aūt nōnulli qui volētes effugere incōueniētia supradicta ⁊ dictas ēt imaginationes intollerabiles dixerūt cū pdictis ꝙ vera humiditas radicalis est que solū ex gn̄atione relinquit̄ ex mā spermatis. sed tn̄ illud humidū qđ sic nominat̄ spermaticū nō est necesse ꝙ in oi parte corpis aiati existat. cū ēt hoc ꝑꝑ sui paucitatē nō sit possibile. sed cū habeat rōnē formātis sufficit solū ꝙ recipiat̄ in mēbro: qđ est pn̄m aliorū. ita ꝙ vniuersum humidū aliud informet̄ per virtutē isti⁹ humidi existētis in pmo mēbro sicut corde: ita. vȝ. ꝙ oē humidum qđ subiectū pōt eē caloris viuifici. habeat hoc ꝑ īformationē quā recipit a virtute dicti humidi radicalis: qđ reperit̄ in parte pma corpis aiati.

Contra illam.

¶ Or si sic fuerit: queādmodū isti dicunt multa incōueniētia videbunt̄ sequi: qm̄ tūc ꝭȝ eos nō eēt pars radicalis nisi vna in corpe aiato: cuius ꝯtrariū tn̄ ipsi dicunt. Itē etiā ex hoc sequeret̄ ꝙ confluēs ⁊ he ptes que ex fluēti humido generant̄ possent in cōplexionibus mutari oīum aliarū partiū a pma oino: cuȝ in illis cōplexio radicalis nō sit. aut si dicerēt illam esse ibi vterent̄ equiuoce radicali cōplexione qđ iterū ꝯtra positionē eoꝝ est. ¶ Preterea cuȝ non viuāt ptes corpis aiati sine p̄sentia calidi viuifici. tunc qn̄ nō reciperēt a pte pma bn̄ficiuȝ dicti calidi oporteret statim ptes illas non viuere. ⁊ ita in syncopiçantib⁹ alia mēbra a corde nō viuerēt: sed solū cor in quo est humidū radicale. ex quo opȝ dicere: ꝙ ad min⁹ in longa syncopi mēbra resurgerēt: maxime illa: que a corde magis distāt. ¶ Preterea sequeret̄ ex dictis ꝙ nā minus solicita eēt de pte pncipali ꝙ̄ȝ de alys: qđ de nā nō ipedita nephas est dicere. naȝ cuȝ alie partes a corde generēt̄ ab humido sanguineo: cor ꝟo ab humiditate spermatica: tunc conueniētius nutrimētū ⁊ ꝓpinquius nature ipsorū ppararet nā alys mēbris corpis ꝙ̄ȝ sube cordis si san. cōis sit mā nutrimēti cordi ⁊ alys. nam cū ex eisdē fiat nutritio ex qbus fit ⁊ generatio: oporteret dare ꝙ nā pparet humidū spermaticū ad nutritionē cordis: sicut humiduȝ viuificuȝ sanguineū ad nutritionē alioꝝ: qđ non vī nā facere: qꝛ deficeret in necessarys ⁊ ꝑuerse operaret̄: cuȝ cordi nā ministraret nutrimētū tātū conueniēs ⁊ ꝯforme quātū alys mēbris. aut si faciat nā qual'r faciat ostēdāt.

Solutio

¶ Or si dicāt totā subam partis pme non eē constitutā ex humido radicali. ſȝ potius pars pncipalis illius ptis: aut ꝙ in tota suba eius sit cū sanguine pars māe: non tota mā. ita ꝙ cordi voluit nō deberi nutrimētū nisi rōne partis sanguinis: cū solū deperditioni: ⁊ nō alteri debet̄ restauratio ꝑ nutrimentū: eo ꝙ ꝑ ipsos hu. radicale restaurari nō possit.

Contra.

¶ Tunc lȝ illud on̄sum sciamus non esse simpl'r verū. miramur tn̄ qual'r in his q sepe ⁊ multū febricitāt: in quorū cordib⁹ calor igneus seu febrilis nō obediēs aie frequēter ⁊ fortiter operat̄: qūo inquam illud radicale: si aliquā nō recipit restaurationē: durat in tota vita illoꝝ: qui. 60. an. ⁊ amplius se extendit. ¶ Preterea si radicalis humiditas solū in prima parte: queādmodū in corde reperiat̄: ⁊ calor viuificus in alys nō est mēbris nisi inquātū a corde ꝓcedit: tunc videbit̄ vt arguit Gal. ꝙ in ꝯtinue febricitātib⁹ in qb⁹ suba cordis extraneo calore ignit̄: alia mēbra corporis nullam exercebūt operationeȝ laudabilē nūc digestionis nūc expulsionis: aut cuiuslibet alteri⁹. ⁊ sic in cōtinuis febribus: in qbus mala dispositio a corde non separat̄. nec expulsio fieret materie febrilis: que cōtinet̄ alibi ꝙ̄ȝ in corde: nec in stomacho digestio aut retētio aut in intestinis fecū expulsio aut vrine. ⁊ in mēbris eius nunꝙ̄ȝ fieret vtilis corpi operatio. ⁊ sic per solā actionē nature nūꝙ̄ȝ contingeret aliqđ corpus a fe. cōtinua liberari. naȝ cū mēbra non exerceant actū vite nisi a calore viuifico: quē ꝭm eos a corde soluȝ recipiunt. quare cū a corde viuificū nō recipiāt ꝭm ꝙ nature corpis ptinet: sed poti⁹ igneū: sequeret̄ qđ dictū est: ꝙ videlicet a fe. ꝯtinua. cū cā eius in mēbris alys a corde contineat̄ ⁊ continue cordi eius malā dispositionē infundat. nō liberabit̄ aliqs per solā actionē nature. ¶ Preterea si sola humiditas radicalis in pte pma viuētis corpis reperit̄ ⁊ per illi⁹ virtutē informat̄ humidū nutrimētale vel fluēs ad vitaȝ in alys ptibus: tunc ostendāt nobis qual'r in incisione plantarū. maxime in ea quā superi⁹ dixim⁹ veniat informatio humidi radicalis a pn̄o pmo ad ramū insituȝ cū ei non continuet̄. nō eniȝ dici pōt ꝙ recipiat informationē ab arbore cui inserit̄. nam tunc ꝭm exigentiā illius spēi operaret̄ ⁊ nō sui: qđ tn̄ sensui falsuȝ pȝ. ꝙ si dicat̄ in arbore partē pncipalē non eē radicē: sed potius medullaȝ: que loco cordis in aialibus viceȝ gerit. lȝ illud verū non sit. tn̄ nihilominus redibit admiratio supradicta: qūo. vȝ. i. ficulnea siue pyro humiditas spermatica grani vel seminis sufficiat extendi sine corruptione sui per vniuersam medullam corporis plante: trunci videlicet ⁊ ramorum ⁊ radicū similiter ⁊ partium eius.

¶ Quid sit hu. radicale. Cap. III.

PRopter hoc igitur ⁊ sil'ia sciendū ꝙ in corporibus animatis multiplex humidū reperit̄. vnū videlȝ qđ cōtinuās appellat̄: ⁊ illud non cōuenit corpori aiato nec ptibus eius inquantū animatū existit: sed poti⁹ inquantū mistuȝ. alia ꝟo sunt duo humida que ipsi ꝯueniunt: inquantū viuū existit. vīt est ꝙ pdictum humidū basis est ⁊ pn̄m ad alia duo: qꝛ corruptis his duob⁹ sequētibus nō sequit̄ corruptio pmi: sed potius ecōtra. quāobrē qn̄ corrūpit̄ ꝓportio duoꝝ humidorū ad corpus aiatum que ei debet̄ inquantū viuēs sequtur corruptio eius īquātū viuens que mors cōiter appellatur. nec tn̄ seqtur corruptio ei⁹ ꝓut mistū est. lȝ tn̄ ei solum cōueniat vt est mistū: quātitas tn̄ ⁊ ꝓportio ei⁹ ad alia miscibilia accipit̄ ꝭm ꝓportionē aiati corpis vel ptis ei⁹ ad actū aie: quē hȝ exercere per ipm. ꝓpter hoc ēt mistio ⁊ q̄ ad quantitatē miscibiliū ⁊ quo ad apprehensionē ipsoruȝ variat̄ in corpibus viuentiū. ⁊ ptibus ipsoꝝ: queādmodū alia ⁊ alia est quātitas ⁊ apphensiua miscibiliū in corpib⁹ aialiuȝ ⁊ plantarū/ ⁊ in oculo/ ⁊ in lingua/ ⁊ in carne/ ⁊ i neruo/ ⁊ in alys vt alibi on̄suȝ est. alia ꝟo humida duo que viuenti corpori conueniūt vt est viuēs in hoc conueniūt: qꝛ cū viuenti corpori non conueniāt nisi ꝓut viuens est. opȝ necessario ꝙ sint ambo viuifica. humidū aūt viuificū non existit nisi ꝓpterea soluȝ ꝙ est subm caloris viuifici qui inquantū viuificus nō existit nisi qꝛ istrumental'r seruit aie ad actiones vite exercēdas in corpe aiato. ex hoc ergo tm̄ habet̄ ꝙ oē humidū conueniēs viuēti corpori iquantum tale habeat eē in ipso subm caloris viuifici. tale aūt nō est in genere nisi duplex: aut. vȝ. in gn̄atiōe acceptū aut acqsitum corpe gn̄ato. ex quo opȝ necessario ꝙ quemadmoduȝ generatio pcedit generatū. sic ēt humiduȝ qđ in gn̄atione acqritur sic altero pus erit. ¶ Et exinde ēt erit cū corpore generato. ⁊ nō acqrit humidū quod possit eē subm caloris viuifici nisi per ꝟtutem ⁊ actionē ipsius caloris istrumentaliter agētis informari ꝑ humidū i quo quemadmodum esse quātitatem vel quātū ad eē subsistere in quo precedit

necessariū

necessariū est p illud humidū in quo existit p̄mo exercēs opationes vite in corpe aiato fit radix ꝛ funda^m primū informandi calidū vt subm ad seruiendū aie in vite opationibus exercēdis. quare inter p̄dicta humida duo viuifica solū idē p̄mū notabil'r vocabitur humidū radicale. z^m ꝯo supueniens vel nutrimētale vocabit̄ vel fluens. ¶ Ex p̄dictis igit̄ licz inferre ꝙ humidū radicale est in viuentib⁹ corporib⁹ illud qđ in ipsis ꝛ eoꝝ ptibus est primū subtum calidi eis debiti ſm exigentiā sui viuere siue actionuꝫ vite quas aia in eis exercet. ¶ Pꝫ ēt ex p̄dictis ꝙ tale humidū qđ subm est calidi supradicti: cōcedit̄ solū viuēti corpori ꝛ ptibus eius in gñatione seu p̄ma fabricatione ipsorum: ꝛ iterū ēt cū non sufficiēs sit humidū solū ex mā spermatis acceptū: vt supius est ōnsum: ad oēm partē corpis necessario relinqtur tanꝙ informāte ꝛ cōuertente ꝛ alio quocūqꝫ material'r viuēte ad ꝯstōnem viuentis corpis genereī supradictū hu. s. nutrimētale vel fluens ꝛ cōcedat̄ corpibus in gñatione corpis aiati. ¶ Ex p̄dictis ēt pꝫ rō quare radicale vocat̄. vna eniꝫ est: qꝛ radix est ꝛ fundamētū p̄muꝫ caloris seruiētis aie instrumental'r ad exercendū vite actus in corpe generato: p quē p̄mus actus aie in corpus viuētis per modū habitus exercet̄. alia ꝯo est: qꝛ est radix ꝛ p̄ncipiuꝫ post animā informationis humidi nutrimētalis: per hoc qđ est subm calidi anime seruientis.

> Humidū radicale.

¶ Tractatus secundus: cuius capitula sunt quatuor: de rationibus quibus videt̄ ostendi ꝙ hu. radicale non restauratur ſm veritatem. Cap. I.

POst predicta ꝯo inuestigandum est. vtrū hoc humidum qđ supradictū est restaureī in nutrientib⁹ p actuꝫ nutritionis. hoc eniꝫ dubiū magnum est ꝑpter rōnes quorundā philosophantiuꝫ: q. sermones medicoꝝ plegentes: non tñ apprehēdentes intētiones eorū: iquantū fuerūt medici: dixerūt ꝙ ipossibile sit oino p̄dictum humidū restaurari ſm veritatē per actū nutritiōis: afferētes ad hoc rōnes ꝙplurimas que videnī insolubiles eis penitus. ¶ Dicunt eniꝫ ꝙ si supradictū humiduꝫ restaurareī ſm veritatē sequereī tunc ꝙ alijs corrūpentibus circūscriptis corpus aiatum ꝑpetuo viueret. naꝫ cum virtus duret durāte subto in quo hꝫ eē ꝛ crescat ēt eo crescente tunc sequereī ꝙ virtus calidi viuifici fundati in p̄dicto humido duraret ꝑpetuo. cū ergo viuētibus non contingat mors a pte itrinseca nisi rōne corruptiōis calidi viuifici: seqtur ꝙ aiatum corpus ꝑpetuo viueret illo ꝑpetuo durāte. ¶ Itē ēt vī eis ex his cōcludi posse inconueniens maius. naꝫ cum viuere sit. eē corpis viuētis ꝛ duratiōis: si aiatum corpus aliquo mō semꝑ viuere possit semꝑ ēt durabit. qđ aūt semꝑ durat nūꝙ corrūpitur. qđ aūt nūꝙ corrūpitur icorruptibile est. seqtur ergo ꝙ corpus viuēs iquātū tale poterit eē incorruptibile: sed ipsum ēt ſm ꝙ est per viā gñationis in eē ꝑductū est corruptibile p nām sui. seqtur ergo ꝙ corruptibile eēt incorruptibile: que tñ nō solū gñe: sed ēt spē sunt dīa: queadmodū in scia de cā cārum. i. in libro meta. ōnsum est. naꝫ in. 10. meta. dicit Phs corruptibile ꝛ icorruptibile plus differūt ꝙ gñe: qđ cū sit ipole sil'r primū erit. ¶ Itē si p̄dictuꝫ humidū tal'r restaureī in ꝑcessu tpis ſm longitudinē durationis vite. ita ꝙ p̄dictuꝫ humidū possit illud fieri ſm numerū. seqtur ꝙ vna forma ſꝫ numerū diuersis nūero subtis possit esse ꝑfectior: qđ tñ a sapientib⁹ relinqtur oino esse iprobatū. ¶ Itē arguitur planius ex sermonib⁹ medicoꝝ dicentiū ꝙ mēbra ex radicali humido gñata si deperdanī gñari non pñt cui⁹ aliā cām videre nequeūt nisi ꝙ hu. radicale deperditū restaurari nō pōt. ¶ Itē si possit restaurari nō videbiī eē verū qđ p̄mo de gñatione tradiī. vꝫ. ꝙ in nutritione ꝛ augumētatione opꝫ mēbrū ſm spēm existere in quo tanꝙ in vase receptū supueniens humidū transmuteī ad spēm ꝑexistētis mēbri. qđ. aūt facit membrū ꝑexistere in spē viuentis ꝛ exercētis vite actionē non videī eē nisi hu. radi. si illđ igiī deperdaī ꝛ defluat seu desinat nō in spē remanebit membrū ex quo vlteri⁹ infereī ꝙ nec nutritio fieret nec augumētū manēte hypothesi supradicta. ¶ Itē si restaurareī fieret hoc poti⁹ tēpore quo v̄tutes existūt ꝑfectiores. hꝫ aūt est quando corpus perfectum existit. s. in perfecta etate iuuētutis: sed tunc minus fit: quod patet: quia corpus magis icipit deficere ꝙ perficere. ergo minus in succedentibus etatib⁹ in qbus virtutes iperfecte sunt ꝑpter iperfectionē: imo verius corrupte organoꝝ. ¶ Nō ergo fit ſꝫ istos eius restauratio p nutritionē ſm veritatē: sed solū ſm apparentiā dicētes ꝙ nutrimētale humidū non conuertitur vere ꝛ ꝑfecte in similitudinē p̄cedētis. sed appropinquat ad illud ꝛ ipedit consumptionē illius p hoc ꝙ efficiī subꝫ ꝛ mā calidi viuifici tal'r ꝙ nisi ita fieret calor nālis finiret ꝛ depasceret valde cito humidū radicale ꝑꝑ sui paucitatē: dicētes hoc fieri recte sicut in lāpade. ibi eniꝫ ꝑpriū ꝛ immediatū subm calidi est humiditas lychini: quaꝫ de facili consumeret calor igneus nisi hoc ipediret humiditas olei. que tñ humiditas olei nō restaurat ſm veritatē humiditatē lychini: sed solū ipedit citā eius cōsumptionē distrahēdo calorē virtutis ignei ad alienā mām. his igiī ꝛ talibus rōnibus detinetur intell's eoruꝫ qui negāt restaurationeꝫ humidi radicalis ſm veritatem fieri.

> Prīa rō.
> Scđa rō.
> Tertia rō
> aliud
> Quarta ratio.
> Quīta rō.
> Sexta rō
> Alā quia corp⁹ icipit magnificare.

¶ De rōnibus in ꝯriūm ꝙ. s. humidū radicale restauretur ſm veritatem. Cap. II.

SApientibus autem ꝛ in his qui in perscrutatione rerū nālium sunt expti: sensui ꝛ rōni fallacib⁹ imaginationib⁹ penitus abiectis initentibus videre ꝯriūꝫ supradictis asserētes ꝙ hu. radicale sumptū vt supius est exp̄ssum taꝫ modice quātitatis est ꝙ tota duratione corporis animati nō sufficiat ad actionē vite in multis maxime ꝛ imēsis ptibus corporis supradicti nisi augumētareī. augumētuꝫ aūt eis nō fit nisi ſm spēm. ergo opꝫ ꝙ p̄dictū humidū in sua suba augumēteī. non aūt fit augumentū isto mō in corpibus aiatis nisi augēs transeat in spēm augumētati. sed hoc nō fit nisi per actionē nutriētis: qui assimilat ꝛ transformat nutriēs cum spē nutriti ꝛ augumētati. opꝫ ergo ꝙ augumētatio p̄dicti hu. fiat ꝛ ēt cōpleaī per famulatū nutriētis virtutis ad augumentatiuā. ḡ cū predictū humidū sit in cōtinua deperditione. ḡ cū augumētatiua operaī si nutritiua pōt cōuertere quantū augumētatiua reqrit ad maius deperdito: multofortius poterit cōuertere ad equale vel minus. ex quo rationabil'r ꝯcluditur ꝙ nutritiua poterit restaurare in toto vel in pte deperditū humidi radicalis. ¶ Qđ aūt humidū radicale ſm ꝙ supius est acceptū sufficere nō possit ad vitaꝫ in tota duratione corporis viuētis ꝛ oībus partib⁹ ei⁹: sil'r ꝑbatur per ea que sensui offerunī. visum eniꝫ est ꝛ iaꝫ Aris. recitauit: ꝙ in aborsu masculoꝝ embrionuꝫ humani corpis facto. in. 60. dieb⁹ a cōceptu vel circiter appet creatura formata ad quantitatē vnius magne formice ſm distinctionē oīum mēbrorū exteriorū tñ: ēt addens ꝙ vere trū ꝛ oculi ad cōparationē formate stature totius sint valde magna: in quo corpe opꝫ ꝙ formationē exterioꝝ membroꝝ p̄cesserit formatio interioꝝ: queadmodū ipsemet verificat ibidē. nos ēt iaꝫ vidimus aborsuꝫ ad quantitatē minimi digiti ꝑfecte formatū. de p̄dictis aūt aborsib⁹ iam dixit Aris. ꝙ cū recēter a vulua exierint dilatanī ꝛ constringunī. manifestius. ꝙ pꝫ ꝯstrictio si punganī. que viuentia erūt: que inquā oia manifestius patent sensui si debita fiat

> Qđ humidū radicale nō possit in tota vita nec i oīb⁹ mēbris sufficere.

obseruātia circa dicta.vz.si abortus recipiat̃ in aqua clara ꝛ fri.ꝛ scindat̃ pellicula qua circūuoluit creatura.de qbus oībus iaz copiose exēpla expitissim⁹.Hippo.ꝛ Ga.ei⁹expositor tractauerūt:qꝛ ēt hoc obstetricib⁹apparet:nō curam⁹ amplius affirmare.sed dicim⁹ ex p̄dictis ꝙ cū sit tam modica quātitas embrionis formati pfecte ꝛ viuētis humidi ꝙ in eo existit subiectū caloris viuifici.imo si tota embrio transiret in hūidū supradictū nō sufficeret sine vero augumēto viuificare oēs ptes pfecte humani corporis in tota duratione eius:nec aliqs sane mētis hoc valebit asserere: imo ex h⁹ assertione ridebūt oēs intollerabiles ꝛ stolidissime imaginationes quas supius diximus de extensiōe humidi radicalis p partes viuētis corpis.silr ēt licz rōcinari in plantaꝝ corpibus.videm⁹ enim in illis ad sensum ꝙ planta iaz gñata in pn° sui valde modice ꝛ quasi incōparabilis q̄titatis est cōparatione q̄titatis pfecte quā postmodū attingit vbi nullus asserere pōt ꝙ plātula que quasi sic embrio existit si verteretur in humidum nedum eius humiditas sufficeret toto tempore durationis sustinere caloris nālis actionē cōtinuā quācūqꝫ quolibet momēto tpis imaginet̃ qs modicū ꝯsumi ꝛ ēt per oēs ptes eius sine corruptione extendi sufficiēter maxime in icisionib⁹ in qbus supius fecimus mentionē.lz enim ꝙ in momēto ꝯsumitur de tali humido diceret̃ isensibilis quātitatis eē:tñ ₰z multitudinē momentoꝝ efficeret̃ sensibile.vñ si totum tēpus durationis taliū viuētiū corpoꝝ in momēto resolueret̃.ꝛ illō humidū exiguū radicale diuideret̃ in ptes ꝓportionabiliter r̄ndentes numero momentoꝝ sensibilis quātitatis ꝯsumptionis inueniret̃ ipm nō posse sufficere actioni calidi in tota duratione.illā ꝟo resolutionē pōt facere intellis medici sine deceptione ꝛ in tpe ꝛ in humido:silr comparationē partiū humidi ad ptes tpis mēsurātis ꝯsumptionē. nāqꝫ ꝛ si nō posset eā facere ₰m exq̄sitā ꝛ pcisā quātitatē partiū illoꝝ cōparabiliū:pōt tñ aliqs supponere p qō concludo vt supius ꝙ nō decipiet̃:qꝛ nō pōt diminuere quātitatē sensibilē ꝯsumptibilē ꝛ augumētare quantitatē tpis tñ:qꝛ ꝛ sensus ꝛ imaginatio ꝛ ratio cōis virtus cognitiua cuiuslibet sani hoīs stabit in illo:ideo ꝛ adhuc cū toto illo: nihilominus seqtur ꝯ supradicta ꝙ.vz.tam modicū hu.nō sufficeret sustinere actionē continuā caloris nālis tota durātione corporis aīati postqꝫ supueniēs humiditas non ipedit:quin cōtinue calor nālis agat in eo.quare opꝫ ꝙ restauraret̃. ¶ Uerificāt hoc nihilomin⁹p̄dicti sapientes p nām ipsius actus nutritiōis acceptā ab eo cui p se debet̃. dicūt.n.ꝙ nutritio(quēadmodū Aris.ostēdit)ē actus aie vel potētie eius p se ꝛ nō corporis.nō.n.inuenit̃ in aliquo corpe ꝙ nō sit aīatuz ꝛ ēt illud in quo p̄mitus inuenit̃ animatū existit.q̄obrē necīo seqtur ꝙ aie debeat̃ p̄mo ꝛ p se. corpori ꝟo nequaqꝫ nisi p aīaz vel eius potentiā.vñ est ēt ꝙ errauerūt dicētes sicut Empedocles ꝙ eēt actio virtutis corporis alicui⁹ sicut caloris ignei inquantū virtus est ignis.quorū error manifestat̃ per dīiam actionis caloris ignei ꝛ caloris q est cā ignei:inquantum calor nutritionis: qm̄ caliditas ignea lz iprimat spēm suā in alieno subiecto: paulatim tñ limitādo ipsuz nō itēdit ad sui subti saluationē.sed potius ipsius ꝯsumptionē.aīa ꝟo vel potētia nutritiua ad saluationē sui subti laborat:cui⁹ subti corruptionez ignea caliditas inquantū talis ꝓcurat.ꝛ hoc bene videns Aris.dixit ꝙ nutritiua est que est pnm sui subti vel in se vel in suo silī:ꝛ ēt pp hoc est.ex his ergo ꝯcludit̃ ꝙ cū corpus aīatum p̄ncipalr corrūpat̃ inquātū est aīatum pp actionē caloris nālis in humido radicali:put est virtus ignis vel ei⁹ retinet informationē aie vel potētie nutritiue sic saluare subm ad vite actiones exercēdas p restaurationē deperditi:ꝛ hoc ꝯueniat ei per se:tūc anima inquantū nutritiua

p̄ncipalr obuiat illi corruptioni:ꝙ si nō facit stabit ociosa: cū nō ipediatur:ꝛ facit illud ꝓpter qō est ꝙ per se cōuenit ei.hoc aūt nō conuenit ei vt ostūsum est nisi assimilādo humidū nutrimētale supueniēs ei qō p̄existit.nec ₰m veritatē dici pōt ꝙ hoc faciat aīa ꝓcurando humidū nutrimentale.nisi ad hoc vt ipediat actionē calidi in humido radicali:qꝛ tunc faceret hoc p accn̄s vtpote p virtutez humidi nutrimētalis:inquantū elntum est vel h₃ virtutez elemēti ꝛ dimitteret ꝓpriā actionē que ei p se cōuenit.Jtē cuz humidū nō ipediat actionē caloris viuifici in p̄dicto humido:nisi put ei quoquo modo ꝯtrariat̃ ꝛ vita non stet nisi per actionē illius calidi in illo humido:tunc aīa ꝓcurat nulla agēte necessitate actionē vite que eius est actio ꝓpria ipediri que oīa itelligēti absurda sunt. ¶ Quia tñ videbit̃ aliquib⁹ ꝙ aīa cogeret̃ per hunc moduz saluare subm calidi viuifici:ꝓpterea ꝙ nō h₃ conuenientē mām ad restaurandū radicale humidū.ideo opꝫ nos hic ostēdere vtrū hēat hoc veritatē.dicūt.n.ꝙ mā conueniēs restaurationi humidi radicalis non est nisi sperma.tale aūt ₰m ipsos nō generatur nisi in testiculis.ḡ aut oportebit dare ꝙ a testiculis redūdet ad oīa mēbra vt restauret p̄dictū hu.qō est iconueniēs.aut ꝓcedet̃ ꝙ nō restaurari pōt:qꝛ aīa nō possit p restaurationē saluare:saluat vt pōt:cuz illud intēdat:ꝛ illō est mō p̄dicto. ¶ Quoꝝ opioni lz superi⁹ obuiauerimus ostendēdo sufficiēter ꝙ humidū radicale non absolute sumit̃ a mā spermatis.tñ patētius volum⁹ ignorantiā istoꝝ detegere:qm̄ manifesto caret fūdamēto p̄hie nālis.vnde dicim⁹ ꝙ mā siue humiditas spermatica que pnm gnōnis existit nō h₃ rōnem cēndi pnm gñationis.imo potius recipit eaz in aīato corpe in illis ptibus in qbus recipit virtutē ꝛ rationē qua efficit̃ vltimū ꝛ imediatū alimentū vniuscuiusqꝫ mēbri.hoc aūt nō est in testiculis:sꝫ fit hoc in vnoquoqꝫ mēbro per ꝓpriā ꝟtutē digestiuā ipsius.hoc aūt eis oñditur rōne manifesta.planū.n.est quēadmodū iā Aris. docuit in libro de aīa:ꝙ vnū ꝛ idē subm.s.alimētū sola rōne differēs est ꝓprius ꝛ imediatū nutriens ꝛ augēs ꝛ generans aīatum corpus naturalr:sed qꝛ hoc sensui pꝫ non indiget ꝓbatione:lz ēt manifestis rōnibus fulciat̃.idem ꝟo ꝛ vnū nō pōt esse subm imediatuz differētibus motib⁹ cōe: nisi sit p aliquā nām cōem illis oībus.planū aūt est ꝙ illa nā cōis in eo ꝙ transmutat̃ nō pōt eē nisi po^a passiua terminabilis imediate ad aliquē actū cōmunem oībus illis trib⁹motib⁹.Ille aūt actus cōis ad quē illi tres mot⁹in aīatis corpib⁹tēdūt vel termināt̃:nō est nisi aīati corpis sba. q̄obrē lz diceret̃ ꝙ illa nā per quā alimētū efficit̃ imediatū subm gñationi nutritioni ꝛ augumēto est po^a ꝓpinqua attingēdi subām aīati corpis:ad quē terminū oēs predicti mot⁹ iclinant̃.naz augumētū via est ad aliquā subām aīati corpis.gñatio ꝟo ad talē nouā:nutritio ꝟo ad talē exñtē.illud ergo māle ꝙ po^a ꝓpinqua est subm aīati corporis vel aīatuz corpus poterit esse pp hanc potentiā subz ꝓpinquū in oībus motib⁹ imediate tendētib⁹ ad hanc subām. tale aūt est alimētū.ꝛ hec est rō sic sapiētes dixerūt:supra quā Aris.fundauit dicta sua:ꝛ dixit in 2° de aīa.ꝙ idez est subz alens augēs ꝛ gñans.Dicit eniz ꝙ idē est saluās ꝛ alimētatiuū ꝛ gñatiōis factiuū. ¶ Ex quo ēt vlteri⁹ est videre vñ h₃ alimentū illā potentiā qua pōt esse cōe obiectum illis trib⁹ aie potētys.i.in quo agēte ꝛ in qua parte corpis aīati:naz cum oēm potentiā passiuā p̄cedat aliqs actus sic 9.meta.ostendit̃:a quo actu manat illa potētia:que ꝓpinqua est ꝛ imediata.opꝫ enim ꝙ alimētū recipiat hāc potētiam ab aliquo agēte p̄existēti:qō sit cōe illis tribus.ꝛ itez cum illa potētia sit cōmunis ad illa:opꝫ ꝙ loc⁹in quo dat̃ alimētū illa potētia que ꝓpinqua est ꝛ imediata sit locus in quo alim entum moueat̃ ad suscipienduz illā potētiaz: que nō

Nutritio quid sit ꝛ cui debeatur p se.

Opi... quorū

Cont... illam.

Alim... est ꝓp... ꝛ ime... tū nu... ꝛ aug... gñan... tū co...

que nõ indiget nisi vno motore.illud aũt agẽs actu preexistẽs:qđ dat ei hanc potẽtiã:ꝛ qđ cõe agẽs est illis tribus actionibus vite nõ est nisi aĩa:locus aũt in quo aĩa opans organitatẽ dat hanc potẽtiã.s.imediatã alimẽto nõ potest esse nisi locus in quo mã alimenti sufficiẽter passa est a dicto agẽte.s.aĩa:sufficientia inq̃ꝫ tali qua moueť acqrere supradictã potentiã.talis aũt locus pꝫ intelligenti ꝙ nõ est nisi locus vltime opõnis aĩe.hoc aũt est locus tertie digestionis:sed illa est in quolꝫ mẽbro.ğ alimentũ tertia ppatione ab vnoquoqꝫ mẽbro põt esse mã vel obm predictoꝝ:ex quo habeť illud qđ Aristo.3° de aĩalib⁹ docet.s.ꝙ a residuo alimenti vnius mẽbri lꝫ maxime pncipalis põt sperma qđ est pn^m gnõnis decidi.ꝛ supra dictã rõnẽ fundat se ibi.ğ ex pdictis hꝫ ꝙ humidum qđ est pn^m gnõnis actiue.s.sperma qđ a mare decidiť recipit potentiã generationis ab aĩa.tertia digestione operante in quolibet mẽbro:ideo ẽt qꝛ ibi recipit potẽtiã imediatã nutriendi ꝛ augendi:ad que oĩa vna est potẽtia vt ostensũ est.nõ ğ a testiculis hꝫ hoc.¶ Et hoc ẽt ɔfirmat demõstratio Aristo. 15.de aĩalib⁹.vbi ostendit testiculoꝝ facturã nõ esse necessariã nec ad saluationem indiuidui in se:nec ẽt in alio siue ad saluationẽ speciei.sed solũ facti sunt testiculi in his qb⁹ inueniunť pp vtilitatẽ ibidẽ ostensaꝫ.ergo pꝫ ꝙ humidũ seminale nõ est pn^m gnõnis per pn^m vel potẽtiã quã recipit in testiculis sed potius in tertia digestione membroꝝ quare relinquitur manifestum ex dictis ꝙ nulla est rõ supradicte opinionis sumpta a testiculis:quã putabant locũ generationis esse humidi radicalis:nũc cogiť per illã intellectus alicui⁹ sapiẽtis.his ğ nõ obstãtib⁹ ɔcedendũ est ꝙ per nutritionem humidũ radicale restauratur.

¶ Quo modo soluũtur rationes supradicte.scilicet ꝙ non restauratur. Cap.III.

Rationes ꝟo supradictas in cõtrariũ reputamus delusiones sophisticas pueroꝝ sola imaginatione nãlia scire vidẽtiũ ꝛ nõ dicta apprehẽdẽtiũ essentias rerũ ꝛ naturas ipsoꝝ experientijs innitentiũ.¶ Prima nãqꝫ rõ peccat p ɔñs ɔcludendo ex idefinita vl'ẽꝫ sic. pn^m vite restaurať.ğ semp durat vita.semp.n.durare non seqť nisi ad semp restaurare:qꝛ manifeste insinuãt se itelligere p restaurari semp restaurari.hoc aũt sapiẽtes scientes cẽ restaurationẽ nõ itelligũt.imo volũt ꝙ restaurationi certa mẽsura tpis debeať:ꝛ ꝙ in restauratiõe cadat ista diuersitas.s.ꝙ tẽpore cremẽti plus restauraret q̃ depdatur.tpe ꝟo pfectionis tñ:post ꝟo tps cremẽti ꝛ pfectionis minus:pp qđ dꝫ dicta restauratio terminari.cuius rõ paulopost clarius ostẽdeť.¶ Ex quo ẽt pꝫ defectus sequẽtis sophismatis:qm̃ in ɔñe pcedẽte fundať mutatio oĩs corruptibilis sube in incorruptibilẽ:nõ cõcludit nisi supponendo ꝙ semp fiat restauratio pncipij vite:ꝛ per ɔñs duratio eius:hoc aũt dixim⁹ esse falsũ. ¶ Tertia ꝟo rõ.imo verius nugatio duo peccata cõmittit.vnũ.vꝫ.ꝙ supponit ꝙ nondũ ɔcessũ extitit.s.ꝙ humidũ totalr' deperdať.posset eniꝫ dici ꝙ cũ amplius restaureť q̃ depdať in crementi tpe agit calidũ in his in tẽpore multitudinis restaurante ꝛ nõ in parte residua radicalis:imo illa remanet in duratione tota corpis aiati ad informationẽ supuenientis:qꝛ tñ ista rñsio fugã querit icõueniẽter:ꝛ nõ simpl'r explicat veritatẽ:sicut pꝫ subtil'r intuenti.ideo dicimus supradictã rõnẽ al'r peccare.dato ẽt ꝙ cõcedať totũ hu.radicale in tota vita depdi:ꝛ eius actor ex intentione loquať:monstrat se ignorantẽ:cum pcedat ex falsis.supponit.n.ꝙ hu.radi. corporis aiati sit subm aĩe.hoc aũt apud sapientes:ꝛ etiam apud alios falsũ est.naꝫ subm aĩe corpus est organicum physicum ordinatũ ad vitaꝫ cuius organizationem tanq̃

mã humidũ cõtinuans sufficienter acceptũ ꝼm pportionem quã superius diximus:constat aũt ex supradictis ꝙ in hãc humiditatẽ nõ agit imediate ordinatione nãe viuẽtis corporis calor viuificus.hoc eniꝫ esset imediate ꝛ p se subm corrumpere:paruoqꝫ tpe alia corruptione durarẽt corpora aiata ꝛ viuẽtiũ corpoꝝ corruptio incineratio cẽt. imo humidũ radicale subm est calidi viuifici:ꝛ p hoc etiã seruit instral'r aĩe.si ergo ipsũ humidũ radicale totũ depdať in vita sequiť bene ꝙ subm caloris viuifici efficiatur aliud numero:quẽadmodũ ẽt calor ipse est/ subm aĩe ideꝫ numero permanet:quẽadmodũ ipsa aĩa.hoc aũt clari⁹ vidissent auctores opionis supradicte.si sĩle qđ induxerunt ad ppositũ de lucerna perfecta imaginatiõe formassent: vt ꝙ imaginarie fingerẽt lychiniũ aiatũ esse ꝛ ipsum esse subm aĩe:ꝛ ꝙ etiaꝫ calor igneus seruiens instrumentaliter illi anime nõ ageret in humidũ ɔtinuans ipsius lychiny. sed potius in alio ab alio acquisito sibi in sua fabricatione. cũ viderent ꝙ in lychinio lꝫ cõsumereť humidũ qđ cõtinuans non esset tñ remanet lychiniũ qđ esset subiectũ aĩe. ꝛ tandiu actiones aĩe exerceret ibi q̃diu posset cũ famulatu caliditatis restaurare qđ de predicto humido deperdereť:ꝛ ita subꝫ aĩe nõ efficereť aliud in numero sed subꝫ caloris.¶ Ex quo ẽt pꝫ ꝙ predictũ sĩle eo modo quo ipsi inducunt in pposito est insufficiens:nisi dicant hoc facere vt aliquo modo sentiant qui adiscunt:pꝫ eniꝫ vnicuiqꝫ ꝙ deficit simile per hoc ꝙ calor agit in humidũ cõtinuans. ꝛ ideo ẽt iam incinerať.ꝛ iterũ ibi aĩa nõ existit nec eius potẽtia.illud aũt nõ est incõueniens ꝙ si vnũ agẽs numero maxime quale est aĩa diuersis numero instr̃is operetur ꝛ diuersis spẽ illud faciat sicut neruo ꝛ osse ꝛc̃.qual'r auteꝫ alijs corrumpentibus circũscriptis in potẽtia restaurationis humidi viuifici:cũ tamen subm aĩe nõ existat:corruptionẽ inducat aiati corporis:inquantũ viuens patere poterit ex subscriptis.¶ Ad aliud aũt ꝙ ex sermonibus medicoꝝ arguiť dicimus verũ esse ꝙ sapientes medicorum quẽadmodũ Gal.dicũt mẽbra humani corpis ex semine gñata nõ restaurari si deperdanť.ꝙ aũt exponunt predicti cãm huius esse:qꝛ ex hu.radicali generanť:ꝛ iprudẽter dictũ est.ꝛ scimus prudẽtes medicoꝝ hoc nõ dixisse.nos aũt sermones medicinales Gal.perscrutati sumus in libro de spermate ꝛ in alijs locis:ꝛ scimus illã nõ fuisse intẽtionẽ eius.imo ꝼm ꝙ ex doctrina eius collegimus in libro ꝺ fine medicine.ꝛ in libro de demõrationibus medicine.ꝛ in alijs libris in medicina:sermones sui in medicinalibus accepti sunt ꝼm ꝙ medicinali speculationi cõueniunt:sufficit ad finẽ attingẽdũ in illa arte nõ al'r.nõ.n.suscipit medicus pergrere:vel ẽt perscrutari verũ in passionib⁹ ꝛ pncipijs corporis humani ꝼm ꝙ gñabile ꝛ corruptibile est absolute:sed potius ꝼm ꝙ sanabile est.quapp reprehẽsione dignus est ꝛ ignorantie testis qcũqꝫ sit nouellus medicus q de sermonib⁹ sapientiũ medicoꝝ iudicat ꝼm vl'em acceptionẽ nãlis perscrutationis.ꝛ tales nõ subtiles.imo potius rudissimi ꝛ ignorantes iudicandi sunt.Cũ subtilitas ꝛ ingeniũ sit promptitudo cognitiuarũ viriũ ad inueniendum vel cõprehendendũ verũ ꝼm exigentiã vniuscuiusqꝫ mãe.iam enim aliter dicit Aristo.inuestigari debere verũ in meta.aliter in theoricis ꝛ moralibus ꝛc̃.scimus.n. qm̃ hoc dictũ.s.ꝙ membra ex humido spermatico gñata nõ restauranť vel regeneranť sufficiens est in medicina ꝛ cõueniens.ꝛ si dicať causa huius esse defectus mãe ꝼm aũt pscrutationẽ nãlis phie nẽc sufficiẽs nec verũ est absolute sicut pꝫ ex scia de pncipijs gnõnis aialium ꝛ scientia de etatibus.ꝛ pꝫ etiã ex predictis.nos autem intentiones medicoꝝ sapientium circa particularia dicta non suscepimus hic exponere.In libro tñ queꝫ in medicina fecimus

Marginal notes: Ad p̃mã rationem. — Ad scd̃aꝫ rationem. — Ad tertiã rationem — Al'.in ptc — Ad q̃rtaꝫ rationem — Al'. semĩnali. — vero

Propter qd mēbra spermatica non restaurantur

de intentionibus medicoꝝ:ad hoc aperuimus viā studentibus.hic aūt qđ ꝓposito sufficit explicare intendimus.s. rōnē pp quā membra que medicus vocat ex semine gñata nō restaurant̄ deperdita.dicimus enim q̄ ſm veritatē cā huius nō est absolute defectus mãe sed cū effectus nō deficiat nisi ꝓpter defectionē causarū ꝓculdubio necessariū est:q̄ si mēbrū impediat̄ generari:q̄ hoc fiat ꝓpter defectuꝫ alicuius aut pluriū aut oīuꝫ causaꝝ suaꝝ.ꝛ ſm maiorem ꝛ minorē causaꝝ defectū magis vel minus impediet̄ generatio mēbri vel partis:sunt aūt cōcurrentes cause ad generationē partis corꝑis animi ad minus tres.s.mā sufficiens ꝛ proportionalis:ꝛ virtus transmutās cā:ꝛ locus in quo recepta mā transmutat̄.cōstat ergo q̄ ꝓpter defectū cuiuslibet istaꝝ ipediat̄ mēbri generatio vel partis aiati corporis.dicimus eniꝫ q̄ cā ꝓpter quā neruus ꝛ os ꝛ pellicula non restaurant̄ est debilitas assimilatiue virtutis:ꝛ insufficiens loci capacitas:ꝛ quodā mō defectus mãe.assimilatiua enim post perfectionis etatem deficit manifeste ꝓpter defectū caloris.quare tūc nedū restauraret q̄titatē sensibilē deperditā.nō etiam pōt qđ insensibilr deperdetur restaurari perfecte.tēpore āo cremēti lꝫ plus restauretur q̄ deperdatur.tamen illud plus nō sufficit ad generationē deperdite partis:ꝛ ad perfectionē remanētis:aut valde parū plus.quelibet enim pars nō ducit̄ ad ꝑfectaꝫ quātitatē quā pōt attingere per nām nisi per operationē ꝓprie assimilatiue in materiā alimenti ſm ꝓportionem ꝛ exigentiā eius in qua virtus operat̄:nec hoc fit nisi pars ad cuius perfectionē mouet̄ alimentuꝫ preexistat.tunc ḡ si pars nerui tēpore crementi amittatur:cuꝫ quelibet pars in corpore existens tm̄ operet̄ p̄ncipalr̄ ſm ꝓportionem sui.tunc pars nerui remanēs in corpore operabit̄ ſm sui exigentiā:ꝛ nō eius que amissa est:queadmodū nec ꝑ illa operabat̄ anteq̄ amitteretur.imo illa ꝓportionabilr̄ ꝛ ꝑ se.ex quo pꝫ q̄ remanēs pars ꝛ si plus deperdito restauraret per ꝓpriā virtuteꝫ etiam tēpore crementi.tamen illud nō est nisi ꝓportionabile ad suā perfectionē.q̄ si plus sit q̄ illi perfectioni sufficiat:iam modicū est illud.lꝫ in aliq̄bus sit minus q̄ in alijs:sicut statim ostendemus:illud tm̄ modicum nō sufficit ad perfectā restaurationē partis deperdite:q: illud assimilat̄ membro debilioris virtutis q̄ pars que assimilauerit.assimilans enim:q: hꝫ innata naturalia fortis est.assimilata aūt:q: ex mā oīno aliena facta est que sui cōtrarietate resistebat transmutāti nō tm̄ habꝫ virtutis:ꝛ ita illa que in assimilando ꝛ restaurādo vlteriꝰ deperditi residuū deficit.Quapropter oēs etiā tales partes generate per viam restaurationis nō sunt eiusdē virtutis ꝛ vigoris:quales fuerunt precedētes aut quales sunt restaurantes.imo operatione illarū debilr̄ minuūt ꝛ quo ad sensuꝫ:ꝛ motū.ꝛ etiaꝫ ceteras actiones lꝫ minus sensibilr̄: queadmodū exꝑti medici narrant de corpibꝰ humanis. ꝛ pꝫ in caudis serpētū ꝛ lacertoꝝ amissis quo restaurant̄ ꝛ pedibus cancroꝝ q̄ nō pristine quātitatis sunt.hec aūt causa oībus mēbris cōueniens est que sumpta est ex operatione assimilatiue nō sufficientis ad talē ꝛ tantā restaurationē.¶ Locus aūt nō minus est causa ꝓpter sui defectū.cōstat enim q̄ mēbra quāto solidiora ꝛ duriora sunt tanto minus extendi possunt:ꝛ per ꝯn̄s minus capere de eo qđ transmittit̄ ad ipsa.ꝛ hoc ostēdit opatio augmenti qm̄ mēbra nō augmentant̄ nisi dū extēdi pn̄t:ꝛ sufficienter recipere augēs:pp qđ etiā magnus Gal.dicit ꝛ alij sapientes q̄ maiorē ptē sue quātitatis acq̄rit hō in p̄mo septēnio ꝛ pullus equi in duobus primis annis ꝛ in ceteris aialibus ꝓportionabilr̄.eo videlꝫ q̄ oēs partes corporis extensibiliores sunt.ꝓcedente aūt tēpore dato etiā q̄ alia circūscribant̄ ꝓpter actionē calidi nālis exiccant̄ mēbra ꝛ indurantur:ꝛ per ꝯn̄s ipse calor nālis:lꝫ imediate agat in humido viuifico:cū tm̄ actualis sit:q: appropinquat cōtinuanti in ipso actualr̄ agit ꝛ ipsum diminuit:lꝫ incōparabiliter valde modicū sit cōparatione cōsumptionis viuifici:pp qđ accidit in senectute corporibus corrugatio ꝛ ꝯtractio ad modū charte exposite igni:ꝛ idurant̄ organa ꝓpter hoc ꝛ ad vltimū aie disproportionant̄:q̄ aliqua cā mortis existit.Redeuntes ergo ad p̄mū dictū q̄ membra dura ꝛ solida ſm gradum sue duritiei magis ꝛ minus resistunt extensioni ꝛ dilatationi:ꝛ p ꝯn̄s receptioni alimēti. Ex quo sequit̄ q̄ quāto mēbra duriora erunt tāto minus ſm suam duritiem de alimento recipient.qđ etiaꝫ Gal.in medicina rememorauit in libro de rebꝰ cōtra nām.Mēbra aūt que ex p̄mis seminibus generant̄:quocūq̄ modo hic accipiant̄:q: de hoc hic nō cōtendimus ad p̄sens que inq̄ mēbra multi medicoꝝ vocant radicalia:ꝯstat esse duriora alijs que ipsi vocant ex sang.gñata:sicut pinguedo.ꝛ illud qđ ipsi fluentē carnē vocant ad dr̄iaꝫ radicalis que alio noīe ab ipsis simplex appellat̄. Hec etiā Gal.verificauit scđa parte sui libri de cōplonibus.vbi ostēdit q̄ mēbra in p̄ncipio sue gn̄onis sunt in vltimo humiditatis qua pn̄t esse:ꝛ deinde cōtinuo vsq̄ ad terminū vite sicciora ꝛ duriora efficiunt̄.Ex quo relinq̄t̄ q̄ radicalia solū inq̄tuꝫ radicalia cū duriora sint alijs minus recipient de alimento.hoc aūt accidit vt dcm̄ est pp defectū loci ꝛ capacitatis ipsoꝝ membroꝝ causatū ab impotentia extensionis ꝛ dilatationis:que inquantū causa defectū mãe cōstituit quodam mō sicut superius tangebamus.preter aūt talē defectuꝫ materie in quātitate que p accidens causat̄ vlr̄.etiaꝫ defectus eius pōt esse cā supradicti effectus.s.si deficiet in ꝓportione ꝛ cōuenientia quā debet habere ad mēbrū.videmus eniꝫ cōuenientiā maiorē ad ꝓportionē mãe nutrimentalis ad corpus plante in eis esse cām:quodā mō restaurationis partiuꝫ deperditarū melius q̄ in aialibꝰ pp qđ minꝰ distāt a nā mā nutrimēti.¶ Itē iaꝫ narrauit doctissimus Hippo.ꝛ Gal.eius expositor ꝛ alij sapientes.q̄ vna cā ꝓpter quaꝫ aialia plus crescant ꝓportionabilr̄ in matrice ꝛ in tēpore lactationis q̄ post est cōformitas maior nutriētis mãe.s.sang.mēstrui vel lactis ad aial:vel ad nām gn̄onis eius in illis tēporibꝰ q̄ post.Patet eniꝫ san. menstruuꝫ ꝛ lac generari ꝛ preparari a calore in organis eiusdem corporis vel ſm spēciē vel ſm nām ex quo alias generabat̄.alia aūt mēbra nutrientia nō.Ex quibus pꝫ q̄ cum san.qui cōmunis mā est nutrimenti membroꝝ cōformior fit carni ꝛ pinguedini q̄ multis alijs mēbris radicalibus:imo oībus preter epar ꝛ cor.tunc q̄tū est ex aptitudine materie maior cōceditur potentia restaurationis carni ꝛ pinguedini.ꝛ q̄tū est etiam ex hac cā cordi ꝛ epati.q̄ tm̄ impossibilis sit restauratio ptis deperdite in p̄ncipalibus vt corde ꝛ epate:ꝛ etiā in cerebro nō est rōne huiꝰ cāe sed aliaꝝ potius supradictarū:ꝛ alteriꝰ etiā quā nō oportebit nos dicere.s.si sufficiens in arte tēporis.ratio valet:q: ante perit deperditionē notabilis quantitatis in magnitudine ꝓpter causas ex peritis medicis declaratas q̄ restauratio fieri possit.¶ Ex his ergo causis vel oibus vel aliq̄bus applicatis ad vnūq̄dq̄ membrū cōuenienter habet sufficiens causa deficientis restaurationis partis manifeste deperdite in toto corpore:de q̄bus medicus nō ꝯsiderat nisi vnā:q: sufficit ei ꝛ vlterior perscrutatio nō inuitat ipsuꝫ in arte sua.q̄ qualr̄ sit pꝫ ex p̄dictis in de intentione medicoꝝ subtiliter intuenti. Presens āo tractatus cū de medicina non sit intentionis medicoꝝ circa particularia dicta explicare dimittit.pꝫ nihilominꝰ ex predictis q̄ rō sūpta ex dictis medicoꝝ nullā efficaciā hꝫ.nā lꝫ ps depdita māifeste nō possit restaurari:qđ magnū est.tm̄ nō ideo

Aiah

Al. q̄ nō

Aialia trice ... infātia crescant alijs ... ribus.

Also p...

cōcludi pōt qn restaurari possit qd minus est.s.qd occulte ⁊ insensibilr deperdet.ideo peccatū cōmittit ꝯsequentis.

Ad quītā rationē.

¶ Rō 5° sumpta ex dictis Arist.in de gnōne:nihil oino ꝯcludit apud rōnabilē intellectū:sicut pꝫ ex predictis:qꝛ nec humidū radicale facit mēbrū in spe remanere inq̄tū radicale:sed inq̄tū viuificū:nec etiā tollit pp restaurationē quin preexistat mēbrū ꝑm spēꝫ.vt enim pꝫ ex dictis nō supponit ꝙ restauratio possit fieri si oino deperdatur humidū viuificū:sed supponit ꝙ pars que deperdet restauret p actū ⁊ virtutē remanētis ptis que potentie seruit aie quoquo mō vt dictū est:⁊ hoc mō semp preexistit mēbrū ꝑm spēm quotiescūqꝫ fit restauratio deperditi.nec ēt incōueniens aliqd cōcedet si dicat esse mēbrū ꝑm spēm ⁊ ꝑm mām idē subiecto.ꝙ aūt qdā expositores Aristo.nā pārū dixerunt mēbra ꝑm spēm ⁊ formaꝫ esse que ordinant ad formales actiones aie que vere ⁊ manifeste sunt actiones.lꝫ ꝑꝫ plus ⁊ minus:sꝫ alia a carne ⁊ pinguedine.mālia 5o sed caro ⁊ pinguedo q̄ alicui notabili ⁊ manifeste actione aie exercende nō deputant.lꝫ in se aliquā habeāt veritatē virtutū:tū scimus hec nō cōuenire intentioni Aristo.cum plane in textu de gnōne de carne ꝑm spēm ⁊ mām fecerit mētionē:nec etiā ꝯuenit māe ꝓposite de qua loquit Aris.sermo impertinēs est ⁊ oino falsuꝫ:qꝛ ꝑꝫ illud nō nutrirētur nec augmentarent alia mēbra a carne ⁊ pinguedine que expositio:qꝛ importat sue reprehensionis notā relinquet ad psens.sed sufficit dicere ad rōnē supradictā ꝙ siue totū hu.radicale nō deperdat:siue ēt totum:duꝫ tū sile illi in specie restauret semp fit restauratio ex post existenti mēbro ex humido ꝑm spēm:nec colligit illud cū dī humidū in parte deperdi ⁊ ipsuꝫ ꝑm spēm deperditā restaurari plus vel minus vel equalr.

Ad sextā rationē.

¶ Ratio aūt vltimo rememorata nō ꝯcludit posito etiā ꝙ cōcederem nutritiuā vel nutritionē eius fortiorē esse in pfecta etate q̄ an.durities nāqꝫ mēbroꝝ ⁊ inhabilitas recipiendi sufficiēs nutrimentū ad restaurationē tantā vel maiorē deperdito ipediret hoc fieri.vnde nō iō seqt ꝙ tunc deberet deperditum restaurari fortius.lꝫ tū absolute veꝝ nō sit ꝙ fortior sit nutritiua in pfecta etate q̄ ante:quāuis in alijs opōnibꝰ aie corporali nāliter ⁊ tēperate se habente verū simplr sit.pꝫ etiā ex dictis sapientū in nālibus ⁊ in medicina:supra dictū simplr nō esse verū.ꝙ qꝛ multiplr ostensuꝫ est quo ad presens dimittimus. ¶ Silr aūt qd superius attulerunt predicti ad cōfirmandū intentionē superius monstrauimus valde insufficienter ⁊ iprudenter esse acceptum.

¶ De termino restaurationis. Cap.IIII.

Iam autem per supradicta relinquit manifestū ꝙ prefata restauratio nāliter mensurā hꝫ certaꝫ cuius terminus mors nālis phis ꝯsueuit appellari.a qbusdā aūt nālis finis vite.ab alijs autē finalis terminus mensure nālis vite vel durationis viuētis:lꝫ hac diuersitate noium relicta planū est ꝙ cū nō semp tm̄ restauret de humido viuifico sicut deperdit oibꝰ decurrentibꝰ ꝑm nām ⁊ exigētiā actiui pncipij ⁊ passiui:⁊ cūctis etiā impedientibus circūscriptis:nihilominus tū cessabit restauratio ⁊ certū cōsequit sue durationis terminū vltra quē transgredi nō valebit.nā enim que pnm est corporis a parte durationis vite calor viuificus est vt ex superioribus pꝫ.ostensuꝫ aūt est superius ꝙ ipse circūscriptis impedientibꝰ per suā actionē.lꝫ nō inq̄tū viuificus ꝓcurat sibi p accidens ipotētiā restaurandi semper quātū deperdit.ergo si ab ipso tanq̄ a pncipio nāli particulari neget huiꝰ viuentis corporis ꝓlongari pdictū terminū vite ⁊ nō sit aliud pnm a parte corporis qd possit vite mensurā vel durationē extendere:luce clarius pꝫ intelligenti ꝙ prefatus terminus nullo mō poterit pertransiri.⁊ sic negatur nālis vite mensurā ꝓlongari p pns.

De causa mortis naturalis. Pria opio

¶ Fuerunt aūt nōnulli q mortis nālis ⁊ ipossibilitatis sue retardationis alias causas assignauerunt.quoꝝ qdā dixerunt ꝙ cā mortis nālis cuiuscūqꝫ corporis viuentis:supposito ꝙ oi ei ꝯuenientia debito mō ꝯcurrant:nō est nisi dissilitudo ⁊ ꝯrietas nutrientis in potentia ad ipsuꝫ corpus in qua dissimilitudine ⁊ ꝯrietate psistens ꝑm plus ⁊ minus duꝫ est in pmutatione agit in corpus viuens ⁊ calorē eius cōtinuo alterās ⁊ debilitans.etiam supposito ꝙ nutriens ministraret quātū conuenientiꝰ posset ministrari:nihilominus tū semp erit dissimilē.⁊ hanc formā dissimilitudis sicut dictū est retinet in transmutatione ꝑm plus ⁊ minus.ex qbus cōcludit ꝙ oibꝰ cōuenientibus saluationi viuentis corporis cōcurrētibus laudabilr sicut debēt.⁊ nāliter possunt:nihilominꝰ tū ꝓpter hanc actionē ꝯrietatis viuentis in corpore cessābit vita:cū ipsuꝫ corpus viuens vt patiens est nō sit infinite virtutis in resistēdo.

Scda op.

¶ Nos aūt dicimus ꝙ lꝫ verum sit supra dicto mō agere ad corruptionem viuentis:nō tū dici dꝫ absolute causa mortis nālis cōuenientis particulari subiecto.talis enim mors nō dicit nālis alicui nisi pnm eius nā sit:⁊ cū dicat esse nālis huius ⁊ illius opꝫ illā nāꝫ que pncipiū est eius nō esse nām vlēꝫ vel vlr debitā viuētibus corporibus:⁊ si sic:nō dꝫ tū accipi vlr:sed ꝓut ꝯuenit huic particulari viuenti postq̄ ei particulr accepto dī mors nālis cōuenire.⁊ differēter etiā ab alio indiuiduo.quare opꝫ ꝙ pncipiū sue mortis nālis ei particulariter ⁊ cōuenienter sit nā vel nāle pncipiū cōueniēs ei particulariter.illud aūt pꝫ absolute nō esse nutriens hoc potius.calor viuificus eideꝫ cōueniens ꝓprie per sue gnōnis nām obtinens impotentiā operandi ꝑm exigentiā vite ꝓpter causas quas diximus ⁊ dicemus.Ex quo pꝫ ꝙ prudētius tales locuti fuissent dicendo ꝙ causa nālis mortis est corruptio caloris viuifici causata a dissimilitudine nutriētis:⁊ lꝫ insufficienter dictū extitisset:tū ꝓpinquius veritati cū naturam particulari subiecto conuenientem dixisset esse causaꝫ mortis naturalis eideꝫ subiecto naturali attributo.

Al's particulari. Tertia opinio.

¶ Alij etiam altius philosophari credentes causam huiꝰ mortis nālis seu finite durationis vite dixerunt esse finitateꝫ virtutū in agente ⁊ patiente:intendētes ꝙ cū virtus calidi tanq̄ in q̄titate fundati finita sit:eius actio finito tēpore mensurabiliter cum nulla actio finite virtutis extendatur per tempus infinitū.illud aūt lꝫ veruꝫ sit.pꝫ tamen in ꝓposito esse insufficiens.⁊ dictuꝫ est etiā imprudenter qm̄ nō quelibet virtus in quātitate fundata facit suū subꝫ ꝙ finite quātitatis existat finito tēpore ⁊ non infinito moueri ab aliquo:queadmodū nāliter perscrutati celoꝝ orbibus iudicatur.Preterea q̄uis virtus actiua vna numero in quantitate fundata finito tēpore suā exerceat operationem:nihil tamen ꝓhibet quin diuerse numero succedētes adinuicem per tempus infinitū cōtinuare possint suaꝫ actionē in tempore infinito.ex quo si dictū etiā sit fieri in viuentiū corporibus:nō tamen impedimentū huius ostēditur p dicentes cām mortis nālis esse finitatē virtutū in quātitate fundataꝝ.Quapropter dicendū est sicut pus ꝙ causa mortis naturalis quā quodlibet viuens corpus pōt attingere p nām est ipotentia calidi viuifici vniuscuiusqꝫ corporis ad restaurandū deperditū.⁊ sic ista impotentia dici poterit causa ꝓxima.Oēs aūt cause nāli decursu reꝝ ꝓcurantes hanc impotentiā remote cause poterūt appellari:quas ex superioribus pꝫ esse accidentalē actionē calidi viuifici ⁊ cōtrarietatē mālium nutrientium.pꝫ etiaꝫ ꝙ illa nā que pncipiū est huiꝰ mortis nālis nō est qlibet naturaliter cōueniens indiuiduo.sed potius dicitur naturalis ab ista nā que dī esse proportio calidi viuifici ad humidū

passiuũ in potentia restaurandi τ informãdi ipsuʒ sufficiẽ
ter ad vitã:ita ꝙ cũ hec ꝓportio deficit deficiet restaura/
tio τ informatio:τ ꝑ ꝯñs vita. Huius aũt durationis mẽsu
rã solus ille cognoscit τ terminũ eius ꝓuidet cui pʒ ꝓpor/
tio calidi viuifici ad humidũ in restaurãdo τ informãdo
ex oibus cõuenientissime cõcurrẽtibus ad nãm viuentis
corporis:ita.vʒ.ꝙ cognoscit deperditiõis mẽsurã seu q̃ti/
tatẽ deperditi in qualʒ ꝑte corꝑis τ restaurationis possibi
litatẽ τ quãtitatẽ restaurari.silr̃ τ hoc in quolʒ corꝑe que
inq̃ʒ cognoscere ꝑm veritatẽ precisaʒ solius credimus esse

4ª opio.

dei. ¶ Quidã aũt sophistaꝝ dixerũt ꝙ mors nãlis posset
tardari innitentes medicoꝝ operibꝰ τ doctrinis.ꝑmutãt
eniʒ medici τ ꝑmutare student cõplexionẽ nãlẽ alicuius
corꝑis minus viuere facilitantẽ in cõplexioneʒ longioris
vite vt cõplexionẽ frigidi τ sic.in cõplexionẽ ca.τ hu.vel
in ca.siccã.qđ rõne pʒ τ experientia sensibili. Rõne q̃deʒ
irrefrangibili.qm̃ videmus ad sensuʒ in corporibus adul
toꝝ ꝙ rectificabit̃ alicuius mẽbri operatio distemperat ĩ:
ita ꝙ debilis efficiet̃ fortis:τ ĩpediat̃ expedita.talis auteʒ
ꝑmutatio in corporibus nõ põt cõtingere nisi permuta/
tionẽ factã in operãtibus que nõ sunt nisi virtus aĩe τ or/
ganũ seu instr̃m.ꝯstat aũt ꝙ virtus nõ recipit illã permu/
tationẽ.ergo opʒ ꝙ hoc fiat rõne organi:in organo aũt nõ
põt fieri vel cõtingere mutatio nãlis nisi in cõpositione
vel cõplexione.Et videmus aũt tales ꝑmutationes fieri
in operationibus organoꝝ nõ ꝑmutata cõpositione.ergo
ꝑmutatio necessaria fiet in cõplexione que instr̃alr̃ famu/
lat̃ virtuti operanti in organo.Jtẽ etiã sensu colligimꝰ ꝙ
medicus rectificat τ docet rectificare ꝑmutãdo cõpl'ones
nõ tm̃ in organis corpoꝝ ğñatoꝝ:sed ẽt in ꝑncipijs semi/
nalibus ipsoꝝ.ꝓcurat enim medicus ꝙ calido spermati
maris occurrat humiditas fri.mẽstrualis ꝑʒ plus τ minꝰ.
τ si embrio sit formatus ex frigidis seminibus dũ est q̃ti/
tas vnius formice magnitudine vel vnius digiti τ quasi
incõparabilis sit quãtitati que deficit ei ad aliã modicam
valde quã hʒ/poterit ꝓcurare medicus cũ cõuenienti regi/
mine gñõnẽ caloris mẽstruoꝝ.Ex q̇bꝰ cõstat ꝙ augumẽ
tat̃ q̃titas vsqʒ ad partũ τ post partũ.silr̃ ex san.ꝓportio/
nabili illis mẽstruis gñõnẽ lactis ꝓcurantis.τ ẽt post tp̃s
lactationis ex mãlibus similẽ san.gñãntibus ipsuʒ corpꝰ
reficere τc̃.lʒ ergo formato embrione nõ possit medicus
cõplexionẽ acq̄sitã ex seminibus ꝑmis totalr̃ permutare
ꝑꝑ soliditatẽ τ duritiẽ.lʒ valde modica sit cõparatione se/
quentis quã iam acq̄siuit:q2 ꝑmutatio illius fieri nõ pos/
set sine resolutione:τ sic multo minus quãto amplius idu/
resceret:tñ aliquo mõ remittit τ intendit:vel ad minus in
partibus mobilibus ad augumẽtũ τ perfectionẽ corporis
poterit ꝓcurare varietatẽ cõplexionis. Nulli aũt sane mẽ
tis occultũ est q̄n illud qđ addit̃ post illud tp̃s in quo em
brio est quãtitatis vnius digiti vel minoris cedat ad per/
fectũ exercitiũ operationis in quocũqʒ organo notabilius
τ manifestius q̃ʒ illud qđ antea acq̄siuerat:cũ sine ꝓpor/
tione quãtitas sit notabilior siue maior q̄ cedit in nãleʒ
ꝑfectionẽ organi ad sua oꝑa exercenda. Talia aũt medicꝰ
dʒ exercere cũ cõuenienti regimine vt iam antea tangeba
tur ꝑm exigentiã vniuscuiusqʒ corꝑis ad cuius custodiaʒ
τ saluationẽ intẽdit.cũ ergo cõplexio nãlis que cã est quo
quo mõ longioris vel breuioris vite possit ꝑmutari sicut
ostensuʒ est per medicoꝝ peritiã taʒ in opere q̃ʒ in doctri
na:τ sic minus viuens in plus viuẽte.ergo mors nãlis po
terit tardari cuius cõpl'one necessitas pʒ per hec ꝙ cõpl'o
de qua loquit̃ cũ sit nãlis ea ꝑte qua disponit ad citiorem
mortẽ:cã eiꝰ est aliquo mõ.τ ita illa mors eo mõ quo cau/
sat̃ a cõpl'one nãli nãlis appellabit̃.cũ ğ cõpl'o nãlis aliq̊
mõ sit cã si ꝑmutet̃ illa cã necessario ꝑmutabit̃ τ effectus
eo mõ quo manat vel pendet ab illa causa dato ꝙ illa nõ
sit ꝑ̂ncipiũ:quare si nãlis cõpl'o põt aliquo mõ ꝑmutari.τ
cã est aliquo mõ nãlis mortis tardioris vel citioris neces/
sario relinquit̃ quãtũ fiet permutatio in ipsa siue vocetur
radicalis siue fluens:q2 hec diuersitas nõ impedit cõpl'o
nẽ quin sequat̃ tantũ ꝙ mors ꝑmutabit̃ nãlis ad tardita/
teʒ vel ad festinantiã.Ex quo etiã pʒ ꝙ illa distinctio que
dat̃ de nãli cõplexione in radicalẽ vel fluentẽ inutilis est
ꝓposito:τ nõ tollit si fluens aliquo mõ est cã tardioris vl'
citioris mortis q̄n eo mõ quo cã est cõpl'o si permutet̃ ꝑ/
mutabit̃ τ effectus. Nos aũt ad ꝓ̃dicta tendẽtes dicimus
ꝙ talr̃ ostendentes nãlẽ mortẽ posse retardari ꝓpter igno
rãtiã labunt̃ in errores sophisticos.nã illa nã a qua mors
de qua hic loq̄mur absolute dĩ nãlis:nõ est cõpl'o nec qđ/
libet cõueniens nãliter corpori cuicũqʒ viuẽti:sed solũ il/
lud qđ superiꝰ diximꝰ.s.ꝓportio caloris viuifici cuiuslibʒ
viuẽtis corꝑis ad humidũ viuificũ in potẽtia informãdi
τ restaurandi ipsuʒ ꝑm meliorẽ τ potissimaʒ administra/
tionẽ que dicto corpori posset fieri:ita videlʒ ꝙ oia decur
rant ꝑm toleratiaʒ corꝑis humani meliori mõ quo pote
runt τ cõueniunt ei:ita ꝙ ꝓportionis diuersitas in diuer/
sis corporibꝰ viuentibꝰ sit cã diuerse mẽsure viuendi.τ sic
cõsequenter per sui defectũ cã nãlis mortis tardioris vel
citioris.τ sic mors que a ꝑmutabili cõpl'one causat̃ que/
cunqʒ sit illa:lʒ ab eo ꝙ nãle est corpori ꝓcedat vel cause
tur:tñ ab eo nãli ꝑ̂nº de quo dicimus:τ ita respectu mortis
ab illo dependentis vel ꝓcedentis hec mors que a ꝑmu/
tabili cõpl'one causat̃:accidẽtalis est τ ipsa cõpl'o que sibi
derelicta mortẽ festinaret accidẽtalẽ ꝑm hunc modũ.vnũ
est de ĩpedientibꝰ venire ad nãlẽ dictã absolute superius:
ad quã dicimus ẽt ꝙ corpus viuens peruenire nõ põt nisi
cuncta ĩpedientia ꝑ cõueniens regimen excludant̃. Tale
aũt regimen ĩpedimenta excludẽs ille artifex docet ꝯue/
nienter exercere cuius cõsideratio ordinat̃ ad nãlis calo/
ris custodiã in dispõnibꝰ nãlibꝰ ad viuendũ meliori mõ
quo põt:vel absolute vel ꝑm necessitatẽ τ occupationem:
queãdmodũ in humanis corporibus facit medicus corpo
rũ humanoꝝ nisi fateamur talẽ medicũ ad aliud nõ labo
rare nec oꝑe nec doctrina ꝑ̂ncipalr̃ nisi ad hoc vt huma/
num corpus qđcũqʒ custodiat in dispõne nãli per quam
iuuat meliori mõ quo poterit.τ quantũ ẽt poterat absolu/
te ꝑm nãm suã:illã.s.quã supius diximus:aut meliori mõ
qui cõuenit ei:τ quantũ etiã plus poterit:ꝑm etiã vniuscu
iusqʒ ꝓpriã occupationẽ.cũ vnusq̄sqʒ discretus τ sanꝰ hõ
occupationi alicui deputetur.Ex quo pʒ euidenter ꝙ oẽs
operationes medicoꝝ siue ꝑmutantes siue ꝯseruantes si/
ue quecũqʒ alie nõ ordinant̃ ad retardandã mortẽ nãleʒ
dictã absolute que est superius memorata:sed potius ad
tollendum oia impedimenta veniendi ad illã:τ nõ qđ di/
ctũ esse ꝓpter necessariã occupationẽ saltẽ maiorẽ ipsoꝝ
partẽ:vel quãtũ plus poterit ad nãlẽ accedat quoꝝ impe
dimentoꝝ quedã sunt sil':vt pauloante dicebamus:q̃daʒ
ꝯo intrinseca:vel sic.quedã sunt nãlia τ extrinseca:quedã
ꝯo intrinseca:que oia ꝑfecte in medicina ꝯsiderant̃. Uñ
cuʒ medicus dicit in ordinatiõe τ ꝯsideratione cuiuscũqʒ
cause salubris ꝙ mortẽ retardat aut seniũ aut ꝓlongat vi
tam τ iuuentutẽ custodit τ reddit:aut qđlibet aliud:totuʒ
sane intelligẽdũ est dici respectu mortis accidẽtalis dicte
sicut dicere cõparatiõe illius quã nãlẽ diximus absolute.
Ad quã etiã nos feliciter ꝓuehat misericordia creatoris:
necnõ presens opusculũ in manus intelligentis perducat
quẽ inter presentes ꝓfessores lachrymantur non posse ꝑ/
fecte cognoscere nisi viuum.

¶ Explicit tractatus magistri Arnaldi de
villa noua De humido radicali.

¶ Incipit cōmentū Arnaldi de villa noua sup libello de mala cōplōne diuersa cū textu Gal.

¶ Caplm primuз in quo premittit diuisionem male cōplōnis diuerse ⁊ intentionē suam.

Malitia cōplexionis diuerse qn̄qз in toto corpore aialis existit: sicut qđ ei accidat i spē hydropisis nomine carnosa ⁊ in febre i qua eger calorē ⁊ frigus in vna īuenit dispositiōe: quā greci epialā noiant: ⁊ in plerisqз aliis febribus p̄ter febrē fixaз dictā grece ethicaз. ¶ Malitia quoqз cōplōnis diuerse in vno mēbrorū erit: qđcūqз membrū fuerit cū in eo accidit mollicies que est apostema flegmaticū: aut fiet in ipso sanguineū apostema calidū ad terminū accedens caliditatis: p̄m q̄ erit in semita corruptionis ⁊ mortis: ⁊ est apostema qđ greci noiant cācrene. i. vlcus corrosiuuз: aut fiet in ipso ap̄a aliud herisipila noiatum: aut ap̄a noiatū cancer. Lepra quoqз huius generis est: ⁊ silr̄ estiomenus: ⁊ formica. ¶ Oēs aūt iste egritudies nō euāniūt: qn cū eis sit supfluitas membro infusa in quo fiunt. ¶ Est aūt malitie complōnis diuerse modus alius absqз infusione supfluitatū in mēbris: sз ipsorū qualitates tm̄ alterant̄ cuз in ipsis supat calor aut frigus: aut cū exercitiū transcēdit mēsuraз que est decēs: aut cū qes ⁊ tranquillitas pertranseunt quātitatē intētionis aut alia his silia. ¶ In corporibus quoqз nostris fit malitia cōplōnis diuerse ex reb⁹ que eis exteri⁹ occurrunt: sicut si calefaciant res ille aut infrigident aut desiccent aut humectēt. ¶ Et he qdē spēs malitie cōplōnis sunt simplices ⁊ singulares queadmodū ostēdi in lib. de cōplōnib⁹. Eius quoqз sunt alie quatuor spēs cōposite q̄ fiunt cū calefit corp⁹ ⁊ humectat̄ silr̄: aut calefit ⁊ desiccat̄ simul: aut ifrigidat̄ ⁊ humectat̄ silr̄: aut ifrigidat̄ ⁊ desiccat̄ simul. ¶ Et manifestuз qdē est. q̄ spēs iste malitie cōplōnis diuerse nō diuersificant̄ a spēbus malitie cōplōnis eq̄lis: nisi qm̄ ipse nō cōsistunt in oib⁹ partib⁹ corporis cuius alteratur cōplexio.

¶ Mea igit itētio in hoc libro est enūtiare qūo fiat generatio oīum spērū malitie cōplōnis diuerse vt sit sermo meus in illo manifestus.

Intendit Gal. in hoc tractatu ostēdere qūo malitia cōplōnis diuerse introducat̄ in mēbrū vnū siue in corpus totū. Circa qđ sic p̄cedit. p̄ nāqз insinuat necessitateз huius cōsiderationis ⁊ intentionē exēplificat circa propositum tractatuз: qđ tm̄ in p̄hemio continet̄. Scđo intentū p̄sequit̄ ibi. [Naqз ergo ⁊c.] Pars p̄ma in duas diuidit̄ qm̄ p̄mo ōstendit necessitatē p̄sentis cōsiderationis. scđo p̄cludit ex predictis intētionē ibi. [Mea igr̄ intentio.] Iterū p̄mo facit duo: q2 p̄mo ostēdit necessitatē tradendi sciaз de mō ⁊ cā itroductionis malitie cōplōnis diuerse. scđo vo ad declarationē intēti cōpat malitiā cōplōnis diuerse ad p̄riū. s. ad malā cōplōnē eq̄lē ibi [Et manifestū qdē.] Pria vo ps hз tres ptes sз tres modos qb⁹ p̄bat minorē sue rōnis. est aūt rō itēta quā isinuat nobis ex dictis suis rō ista. Nam de eo est necessaria doctrina artificialis cui⁹ cognitio est difficilis: sed cognitio generatiōis malitie cōplōnis diuerse est hm̄. g̃ ⁊c. Minor hui⁹ rōnis hic tali rōne p̄bat̄. Illud est difficilis cognitionis: qđ plures hз diuersitates: sз cognitio gn̄ōnis malitie cōplōnis diuerse est hm̄. g̃ ⁊c. q̄ aūt cognitio gn̄ōnis male cōplōnis diuerse hēat plures diuersitates pз p̄ hoc q̄ ipsa malitia cōplexionis q̄ntū ad sui gn̄ōnē diuersificat̄ multiplr̄: q2 vno mō rōne subiecti. vtpote aliquoties est in toto corpe: aliquoties est in mēbro vno. Item q̄dā cuз mā: q̄dā sine mā. Itē etiaз recipit diuersitatē rōne causarū l suarū: eo q̄ cārū introducentiū eā: q̄daз est intrinseca sicut humoralis mā: q̄dā extrinseca sicut virtus cōtinētis. s. aeris ⁊c. Tertio ēt recipit diuersitatē rōne sui. i. rōne malitie cōplōnis diuerse formalr̄ accepte: quia. s. ipsa est multarū specieruз eo q̄ aliqua simplex: aliqua est cōposita. Et simpliciū ⁊ cōpositarū sunt multe spēs. vt apparet in lrā. ¶ Parū aūt diuersitatū p̄mā ostendit in p̄ma parte p̄hemy. scđam vo ⁊ tertiā ibi [Oēs aūt iste egritudies ⁊c.] Quartaз vo diuersitatem ostendit ibi [Et hec qdē spēs mala cōple. diuer.] In p̄ma itez duo facit: qm̄ illius p̄me diuersitatis: quā ponit. p̄mo exēplificat vnū membrū. scđo vo aliud ibi [Mala quoqз.] ¶ Qđ intēdit g̃ in his duab⁹ ptib⁹ mala cōplo. diuersitas quedā est vlis toti corpori. quedaз vo pticularis vni mēbro. De p̄ exēplificat i p̄ma pte. s. in hydropisi carnosa. s. hyposarca vel anasarca: in qua mal. cōple. diuersa fri. ⁊ hu. est in toto corpore. in alys vo spēbus hydropisis mala cōple. nō est vlis adeo manifeste sicut exēplificat in febre epiala: in qua cū oibus fe. alys p̄ter ethicā est mala cōple. diuer. in toto. in ethica vo eq̄lis. vt docebit̄ inferi⁹. Qualr̄ aūt epialia fit mala p̄ple. diuer. in toto in fine hui⁹ operis ostendet̄. De scđo vo membro exēplificat in oi spē apostematis: vt est in lepra: sicut pз: in qb⁹ est mala p̄ple. diuer. in vno mēbro. ¶ Deinde sequit̄ pars in qua ponit scđam ⁊ tertiā diuersitatem. vbi p̄mo exēplificat vtrasqз differentias scđe diuersitatis. vt sumat vnaз differentiam vel vnum mēbrū. Scđo vo exemplificat aliud membrū eius. ibi [In corporibus quoqз nostris.] In p̄ma vo exēplificat p̄mū mēbrū scđe diuersitatis. scđa. s. ibi [Est tm̄ mala.] ⁊ dicit ergo in p̄ma parte. egritudines auteз nominate imediate. s. spēs apatū ⁊ lepra sunt inq̄ȝ ex genere male cōple. diuer. cū materia. i. cū hu. superfluo effuso aliunde ad membrū in quo est illa mala cōple. hoc eniз est qđ medicus in p̄posita cōsideratione vocat mām. s. supfluitatem humoraleз aliunde effusaз ad mēbrū: ⁊ nō ex p̄prio nutrimento: cām cui⁹ in lib. de morbo ⁊ accidenti plene expliciumus. ¶ Deinde subiungit aliud membrū: ⁊ dicit q̄ est etiā illa mala cōple. diuer. sine cā humorali supuenienti ⁊ infusa in mēbris aliunde: in qua tm̄ membra in suis qualitatibus alterant̄: sicut accidit membris alteratis p̄ solem qn̄ calefacit imoderate mēbrū absqз eo q̄ ab alys membris ad ipsuз supueniat calefaciēs humores: ⁊ pōt infrigidare. silr̄ ⁊ imoderatū exercitiū calefacē ⁊ excitare ⁊ imoderata qes ifrigidare ⁊ humectare: lз p̄ accidens. procurat enim humectari membra supfluis humiditatibus ex proprio nutrimēto relictis: ⁊ nō venientibus ab alio mēbro.

Cognitio malitie cōplōnis diuerse ē difficilis pp̄ multa.

¶ Deinde q̃ vſq; nunc plane inſinuauit ⁊ quaſi expreſ/ſit ꝙ a cauſis intrinſecis põt cauſari mala comple.diuer. vtpote ab humore:lz ẽt aliud mẽbrũ inſinuauerit huius diuerſitatis:nihilominꝰ ad pleniorẽ doctrinã exẽplificat ipſuz mẽbrũ dicẽs:ꝙ ab extrinſecis alterãtibꝰ ſiue actua/liter ſiue potẽtialr̃ obuiãtibꝰ corporibꝰ noſtris põt cauſa/ri mala cõplõ.diuer. ¶ Deinde ſequit̃ ps in qua manife/ſtat tertiã diuerſitatẽ:⁊ p̃ tangit p̃mũ mẽbrũ. Scd̃o ſcd̃m hic eius quoq; ſint.⁊ pz ſnia. ¶ Tũc ſequit̃ illa ps in qua cõparat malã cõple.diuer.ad equalẽ malã.vt clarius pa/teant dicta eius:de intentione eius:de intentione preſen/tis tractatus. ¶ Ad cuius euidẽtiã ſcire debes ꝙ mal.cõ/ple.eſt oĩs cõplõ excedẽs tẽperamẽtũ:qd̃ debet̃ vnicuiq; mẽbro tam ſimplici q̃z cõpoſito:lz ſimplici ꝑ p̃us ⁊ cõpo/ſito ꝑ poſterius ſiue ſcd̃ario tum per ſimplex debeat̃. Et iſta cõplõ excedẽs põt trahi p̃ncipio gñõnis:⁊ tunc dicat̃ innata:aut ẽt põt acqri poſt natiuitatẽ:q̃ lz añ natiuitatẽ generato embrione poſſit ei malitia cõplõnis occurrere: tñ q̃ ſupuenit ei anteqũ ꝓderet in lucẽ ꝑ natiuitatẽ:nihilo minus dicit medicus illã cõplõnẽ a gñõne cõtractã. Hoc enim ſuppoſito reuertamur ad p̃mã dicendo ꝙ ſi cõplõ excedens introducat̃ in corpus poſt natiuitatẽ:talis ɔplõ mal.vocabit̃ nõ innata ſz potius ſupueniẽs vel ẽt accidẽ/talis:que inq̃z noĩa medicus ĩponit ſm ſufficientiã ſue cõ/ſideratiõis ⁊ nõ ſm neceſſitatẽ vltimate inqſitiõis. ¶ De hac igit̃ accidẽtali ſciendũ ꝙ aliqua excedẽs cõplõ eſt in fieri introductionis in corpus eiꝰ vel in ꝑte eiꝰ:⁊ tũc dum corpus exiſtit in alteratiõe talis cõplõ excedẽs mala eſt: ⁊ diuerſa:vocat̃ nõ diuerſa:q̃ cõpoſita ſit. Nã mal.cõplõ diuer.⁊ ſimplex ⁊ cõpoſita põt eſſe vt ſupius oſtenſuz eſt: ſz diuerſa inq̃z dr̃ eo ꝙ difformis ⁊ aliena exiſtit cõplõni mẽbri qd̃ alterat̃ ab ea ſicut in h̃ tractatu ꝑ Gal.inferius lucidius pateſiet. Cuiꝰ rõ eſt:q̃ ꝑ cã vnicuiq; mẽbro per nãm debeat̃ gradus ꝓprius cõplõnis ad exercendũ actio/nez vel iuuamentũ ꝓ qbꝰ vnũqdq; mẽbrũ cauſat̃ cõplõ recedẽs ab illo gradu cõplõnis illiꝰ mẽbri difformis vo/cari poterit:⁊ diuerſa in alijs cũ ipſi medico cã ipſiꝰ mem/bri:vt vĩ nãlẽ cõplõnẽ excedat:quãobrẽ mala cõplõ di/uer.nõ cõſiderat̃ a medico niſi ſm ꝙ nãlẽ excedit:h̃ eniz mõ ſenſibilr̃ alterat̃ mẽbrũ.⁊ ſic in notitiã medici põt ca/dere.cũ aũt talis cõplõ excedens ſaltiz quãtũ ad verũ iu/diciũ nãlẽ corrũpit:ita videlz ꝙ in mẽbro ſenſibilr̃ ɔplõ nãlis nõ remanet:q̃ reſiſtat ei q̃ ſupuenit ipſi mẽbro:ꝑꝑ qd̃ actio mẽbri ceſſat quãtũ ad manifeſtũ ſenſus iudiciuz. Tunc talis mal.cõple.ſupueniẽs equalr̃ ⁊ in qbuſdã man/ſiua dr̃. ¶ Eſt g̃ intentio Gal.circa p̃ntẽ ꝑtẽ.ſ.⁊ manifeſtũ eſt ꝙ dr̃ia inter malã cõplõnẽ diuer.⁊ inter malã cõple. equalẽ ſit:ꝙ diuerſa eſt mala ſupueniẽs duz introducit̃.⁊ ſenſibilr̃:equalis xͦo mala ſupueniẽs qñ eſt ꝑfecte ĩtrodu/cta quãtũ ad ſenſuz:que iõ equalis dr̃:q̃ quãtũ ad ſenſum equalr̃ ⁊ ſine diuerſitate oẽs ꝑtes mẽbri ĩformat:⁊ ſic iſte due ſm formas nõ differũt:ſed ſm effectus tꝑe diſtinctio/nis ipſaꝝ.p̃ͣ nãq; pati facit:q̃ manifeſte alterat.ſcd̃a xͦo ſine manifeſta alteratione informat:iterũ quo ad tp̃s:qm̃ p̃me tp̃s introductionis rñdet.ſcd̃e xͦo tp̃s tertie cõplẽtis introductionẽ inequalr̃ informantẽ. Ex qbꝰ ẽt vltimo in/tellectui alia dr̃ia p̃ntat̃.nã p̃ma mal.cõplõ.diuer.videlz ꝑ ſuã iductionẽ cã eſt.eq̃lis xͦo eius effectꝰ. Iterum mala cõplõ diuer.via eſt ad eq̃lẽ.eq̃lis xͦo eſt terminus ad di/uerſaz:q̃ oĩa ex dictis Gal.pateſient inferius:vt diximus. ¶ Tunc ſeq̃t vltima ps ꝓhemij:in qua exẽplificat inten/tionẽ circa tractatũ poſitũ.⁊ pz. Itẽ ex predictis põt pate/re dr̃ia huius oꝑis ad librũ de cõplõnibus. Ibi nãq; agit̃ de cõplõne in cõi ſiue bona ſiue mala.in cõi ſiue diuerſa ſiue equali ſiue potentiali ſiue actuali ſiue qualicũq;:⁊ ſic in intentione oſtendit qualis ſit cõplõ:⁊ quot ſunt cõplõ/nes:⁊ aſſignãdi nobis modos veniendi in cognitionẽ cu/iuſlibet cõplexionis. Hic aũt ſolũ agit̃ p̃ncipalr̃.de ma.cõ/ple.diuer.cũ intentione.oſtẽdendo enim qd ipſa ſit ⁊ cã:⁊ modus introductionis ipſius in mẽbꝝ vnũ vel in corpus totuz:⁊ q̃zdiu ẽt durat:qd̃ aũt de mal.cõple.equali vtpote de ethica efficit mentionẽ/hoc nõ ex p̃ncipali intentione: ſed potius ad maiorẽ euidentiã mal.cõpl.diuer.nã oppo/ſita iuxta ſe poſita clarius eluceſcũt:vñ adeo mal.ɔple.eq̃/lez nobis notificat diffõne ⁊ exẽplo:vt rõ diuerſe que illi quodãmõ ɔ̃ria eſt:vt oſtẽdemus:clarius habeat̃:neq; tñ cauſarũ introducentiũ ethicã:vel quãlibet aliã eq̃lez aut diuerſitatẽ ipſaꝝ adinuicẽ oſtendit. Sed ſolũ de mal.cõ/plõ.diuer.ſupradicta ꝓſequet̃. ¶ De his aũt que dicunt̃ in p̃ma ꝑte ꝓhemij opz ſcire ꝙ ap̃a calidũ qd̃ ponit mem/brũ illud in via corruptionis ⁊ mortificationis:qd̃ greco ſermone nuncupat̃ cancrena:nõ eſt cancer neq; heriſipi/la:q̃ de his iam facit in lr̃a diuiſim ⁊ ſp̃ãlr̃ mentionez:ſed potius carbunculi:⁊ antraces q̃ gñãt̃ ex aduſtione putre/ſcentis ſanguis:nec differũt in qualz malitia niſi ſm plus ⁊ minꝰ. Qm̃ calidior ⁊ acutior eſt ſang.in antrace q̃z in car/bunculo:aut q̃ magis aduſtus aut per diuturniorẽ putre/factionez:aut per cholerã rubeã aduſtã.ſilr̃ miſtionẽ.ꝑꝑ qd̃ antrax corrodit.⁊ cõcauat mẽbrũ:vñ acqſiuit ſibi ſilr̃ nomen ab antro:tale xͦo accidẽs in carbunculo nõ appet̃ ꝓpter miſtionẽ qualitatũ mal.ſed eſt via in antracẽ.ſ.per coarctationẽ:⁊ vlteriorẽ putrefactionẽ. Amplius adurit̃ eius mã:ꝙ per negligẽtiã.⁊ errorẽ curationis leuiter con/tingit:cõcurrentibus ẽt inflãmatiuis ꝑtibꝰ. Qr̃ aũt mã ta/liũ ap̃atũ ad deſtructionẽ ꝑducat mẽbruz pz ex doct. Hip/po.3ͦ epidi.⁊ Gal.p̃ de cõplõnibꝰ repetẽtis eius v̓ba dicẽ/tis ꝙ in illo anno ca.⁊ hu.de quo loquit̃ carbunculi mul/tiplicati ſunt in corporibus:quoꝝ etiã mẽbra corrupta ꝑ putrefactionẽ ceciderunt. Hoc igit̃ intelligere opz:per can/crenã ſupradictã. Ap̃ata ẽt ſanguinea ſunt ex ſanguine ca/lefacto mãlr̃ per coarctationẽ:⁊ putrefactionẽ:⁊ cum hoc ẽt potiſſime.ſi aliqua taliũ durant mẽbrũ ducunt in viam corruptionis.ideſt in viã deſtructionis ſube mẽbri ꝑ vlce/rationẽ:⁊ corroſionẽ ⁊ viã deſtructionis ſenſus ⁊ ceteroꝝ actuũ vite:qd̃ mortificatio:vel via mortis dr̃. Si xͦo can/crena nõ ſumat̃ pro ap̃ate ca.ſicut diximus:ſed ſumat̃ ꝓ effectu.vel diſpõne que ducere põt effectũ tũc ĩtelligimꝰ per cancrenã illud.qd̃ Gal.diffiniuit in lib.de paſſionibus ad glauconẽ:⁊ eſt paſſionarius Gal.vbi dicit ꝙ cancrena eſt quaſi obmortua caro:vel cutis ⁊ ariditatis nigredine calens nõ mortua:ſz moriens.i.in viã mortis exiſtens:⁊ h̃ dico ſicut ſequet̃:q̃ valde modicuz ſenſus:⁊ vite.i.vitalis caloris retinẽs nigredinẽ fedatã ⁊ horrorẽ.⁊ hec qdez eſt terminus ad quẽ ꝑducũt mẽbrũ carbunculi:⁊ antraces ſi diuturnitate ſue malitie vincerent mẽbrũ tũc ad malitiaz cõplõnis eq̃lis inſtanter appropinquat ſic ex ſequẽtibꝰ ẽt pateſiet. ¶ Scd̃o xͦo cõſiderãdũ eſt:qualr̃ lepra ſit de ge/nere male cõple.diuer.in vno membro ſicut dicit Gal.in ꝓhemio.vĩ.n.huic dicto repugnare qd̃ de lepra cõiter dr̃: ſcilz ꝙ eſt cancer vl̃is totiꝰ corpis queadmodũ plane reci/tat Aui.4.cañ.vbi dicit vel dat ĩtelligere ꝙ eſt mal.cõplõ vl̃is cũ dicit ꝙ eſt cancer vl̃is:⁊ iterũ cũ dicit ꝙ eſt ĩfirmi/tas mala cauſata ex co.nigra ſparſa in toto corꝑe.ad quod rñderi ɔſueuit ꝙ ꝓ tãto dr̃ ꝑticl̃aris vni mẽbro q̃ eſt ma/litia vel paſſio vniꝰ mẽbri ſz ſp̃ẽz.ſ.carnis tñ:ſicut in lib. de morbo ⁊ accidenti docet Gal.vbi ẽt colligit̃ v̓a diffõ le/pre:qm̃ eſt mal.cõple.in carne faciẽs errare aſſimilatiuaz virtutem:vel ſic. Lepra eſt error aſſimilatiue in carne ex mala complexione creata.ſ.fri.⁊ ſic.⁊ ſi enim lepra ſit no/men morbi p̃ mõ dicat̃.ſi xͦo nomẽ accidentis ſcd̃o modo

Quid ſit mala ɔplõ

Hic liber differt a li/pro de cõ/plexiõibꝰ.

Quid p[er] cancre[n]a intellig[itur]

Qualr̃ lepra ſit ge/n̊e male cõplõnis diuerſe i vno mem/bro.

Diffõ de lepra.

dicat̃. Et ex hoc qđ hic dr̃ colligit̃ vna dr̃ia sue diffõnis. s. ꝙ est mal. cõplo. diuer. Supradicta aũt rñsio nõ est conueniens proposito: qm̃ supponit̃ ꝙ mala cõplo. ẽt si sit vl'is: vni mẽbro cõsili ẽm suã spẽz: nõ dr̃ vl'is toti corpori. cui⁹ tñ ꝯriũ supponit Gal. ꝓpterea: qꝛ i oĩ mẽbro corpis aggrauatio inuenie̅t ẽm sensuz: ꝛ iõ medicus iudicat eã vl'ez cũ repit̃ in mẽbris corpis: qꝛ sensibil'r in oĩbus illis mẽbris corporis ex qbus corpus ẽm iudiciũ sensus integratur: ꝛ hec sunt officialia mẽbra: in q̃ ꝑ totũ corpus diuidit̃: sic pꝫ ꝑ Gal. in p̃n° tractatus huius operis. Qꝛ aũt mal. cõple. in oĩ organico mẽbro: ꝛ si nõ in oĩ ꝯsili: dicat̃ morbus vl'is toti corpori pꝫ ꝑ Gal. in p̃n° tractatus huius opis: vbi dicit carnosaz hydropisim esse malã cõplõnẽ vl'em: ꝛ in fine ẽt huius opis vbi ostẽdit qual'r in epiala ꝯrie cõplones sũt informãtes corpus: sil'r plane insinuat hec satis sic patebit ꝙ mal. cõplo. nõ dr̃ vl'is toti corpi: qꝛ iformat oẽ membrũ ꝯsil'e ẽm mãz: sꝫ qꝛ iformat oẽ officiale. Dõm ergo ꝙ lepra rõnabil'r qñqꝫ iudicat̃ a medico particularis: qñqꝫ vl'is: qꝛ cũ medicus iudicat de dispõnib⁹ sanabilis corpis tantũ quãtũ apprehẽsio donat ei: tũc insensibilis dicat leprã esse ꝑticularẽ. malitiã qñ in vna tãtũ pte corpis manifestat̃ sicut accidit vt pl'm in p̃n° sue manifestationis. qñ in extremis ꝑtib⁹ corpis p̃mo manifestat̃ sic in pedib⁹ ꝛ manib⁹: in qbus actiones vite corruptione humiditatis ꝛ caliditatis sensibil'r citius ledi pñt. ꝓpterea: qꝛ magis remota sunt a fontibus p̃ncipioꝝ vite: ꝛ exteriorib⁹ corrũpentib⁹ magis exposita sunt. ꝓꝑ qđ ẽt dicit Auic. qm̃ vtpl'm ab extremis incboat ꝛ paulatim se multiplicãs: vsqꝫ ad mẽbra p̃ncipalia ꝑnecat. qñ xͦo in toto corpe manifestat̃ loquẽdo ꝛ sequendo de totalitate sic vt diximus pauloante iudicat eã vl'ez sicut accidit qñ est ꝯfirmata. Dõm ergo est ꝙ Gal. loquit̃ hic de lepra ẽꝫ id qđ ei ꝯuenit in p̃n° sue manifestationis: qñ aũt dr̃ vl'is: tũc dr̃ ẽm illud qđ ei ꝯuenit ꝯformare. Qual'r aũt in fe. in qua eger caliditatẽ ꝛ frigiditatẽ sustinet sit mal. cõplex. diuer. in toto corpe circa finẽ tractatus huius plenius ostendet̃. vbi ẽt patebit quã hẽat medicus intẽtionẽ circa hoc qđ dr̃ cõplõnẽ malã esse in toto corpe.

¶ Cap. ij. in quo p̃mittit sue doctrine notitiam membroꝝ in qb⁹ dꝫ fieri mala ꝯplo diuersa.

Iam ergo opꝫ: vt te recordari faciaz dispõnes mẽbroꝝ oĩum: ꝛ incipiam recordari maioꝝ oĩum que nota sũt ei apud quẽ medicine notitia nõ existit. Manus enim ꝛ pedes: ꝛ venter ꝛ pectus: ꝛ caput nõ sunt ex eis quorũ esse ẽm aliquem euanescat. ¶ Ad vnũ igit̃ ipsoꝝ ꝑueniamus ꝛ ipsuꝫ in ꝓpinquores ꝑtes ex qbus cõponit̃ diuidamus. Exẽpli itaqꝫ gratia: pedẽ in coxã: ꝛ crus ꝛ pedẽ diuidam⁹: ꝛ manũ in adiutoriũ: ꝛ vlnã ꝛ palmã sequestrem⁹. Ipsam quoqꝫ palmã in mẽbra sibi ꝓpria diuidam⁹ q̃ sunt rasceta ꝛ pecten: ꝛ digiti: ꝛ digitos ẽt diuidam⁹ in ꝑtes ex qbus sunt cõpositi: ꝛ sũt ossa ꝛ cbartilagines ꝛ ligamenta ꝛ nerui: ꝛ vene pulsatiles ꝛ nõ pulsatiles: ꝛ pãniculi ꝛ caro ꝛ chorde ꝛ vngues ꝛ cutis ꝛ adeps. ¶ Hec ergo mẽbra que postremo nominaui non est possibile diuidere in speciẽ aliam post istaꝫ: sed ipsa quidem sunt membra similiuꝫ partiũ primarum preter venas pulsatiles: ꝛ non pulsatiles. Nã hec duo cõpsita sunt ex villis ꝛ pãniculis sicut dixi in libro de indicatione anathomie. Et in illo libro narraui ẽt ꝙ inter mẽbra prima similiũ ꝑtiũ sunt foramina plura: ꝛ ex eis plura ꝛ maiora existunt iter mẽbra cõposita officialia. Qñqꝫ tñ inuenim⁹ sil'e istis foraminib⁹ in aliquo mẽbroꝝ siliuꝫ ꝑtiũ quẽadmodũ inuenimus illud nõ osse ꝛ cute. Uerũtñ qđcũqꝫ mẽbroꝝ fuerit molle quedã ꝑtes ipsius: alias cooperiẽt: vt occultent̃ sensui foramina q̃ sũt inter eas. Sꝫ si qđcũqꝫ mẽbroꝝ fuerit duruꝫ ꝛ siccũ tunc cõsequeris qcqđ est in eo ex foraminib⁹ ꝛ scissuris sensu sicut reperim⁹ in vacuitatib⁹ ossiuꝫ. Et in illis qdẽ vacuitatib⁹ ossiuꝫ est hũiditas nã crassa alba ꝓpata ossib⁹: vt nutriãtur ipsa. Quõ aũt pori q̃ in cute sũt ꝑueniãt iã ostendi in libro de cõplonib⁹. ¶ Hec ergo sũt quoꝝ necessario fuit rememorandũ: vt ꝑ ipsa verificet̃ qđ in sequẽtibus narrabo.

Terminata parte prohemij in qua venatus est Gal. cãm intenti ẽt intentionẽ aparuit. Hic seqt̃ ꝑs in qua intẽtuꝫ ꝓseqt̃. circa qđ p̃ncipal'r duo dicit facere. Primo nãqꝫ ꝑtractat intẽtũ. Scđo xͦo epilogat dicta sua ꝛ itẽtionẽ dictoꝝ circa finẽ lib. vbi dicit. Iaꝫ ergo manifestũ ꝛc̃. In p̃ma xͦo parte duo facit p̃ncipal'r: qa p̃mo p̃mittit ea quoꝝ cognitio necessaria est ad declarationẽ quorundaꝫ dictoꝝ inferius de gnõne mal. cõplo. diuer. in vno mẽbro. scđo xͦo aggredit̃ intentũ ibi. Nunc aũt opꝫ. Prima igit̃ pars hꝫ duas partes: qꝛ p̃mo facit qđ dictũ est. 2° xͦo dicta sua applicat ꝓposito. i. epilogãdo ibi [Hec ergo sunt ꝛc̃.] Primo iterũ duo facit: qꝛ ꝑ tangit diuersitatẽ mẽbroꝝ ẽm formã. scđo xͦo ẽm nãlẽ cõpositione ibi [Hec igr̃ mẽbra que postremo.] ꝛ illa iterũ hꝫ duas ꝑtes: qꝛ cũ ibi ostendere intendat diuersitatẽ mẽbroꝝ consimiliũ q̃tũ ad nãlẽ oppositionẽ ẽm ꝙ ꝓposito ꝑtinet. ꝑ ostendit diuersitatẽ cõpositionis quãtũ ad ꝑtes qbus sil'e cõstituit. scđo xͦo quãtũ ad spãlia reperta in illis ꝯsil'ib⁹: ꝛ in officialib⁹: qꝛ hoc totũ est necessariũ supponere ad verificationẽ quorũdã dictoꝝ subsequentiũ: ꝛ incipit scđa ꝑs ista ibi [In isto ẽt narraui ꝛc̃.] quelibet aũt istaꝝ partium hꝫ duas ꝑtes. In p̃ma nãqꝫ ꝑ ostẽdit in quo cõueniũt consimilia mẽbra. scđo xͦo dr̃iaꝫ q̃ reperit̃ in illis ostẽdit ibi [Sed ipsa qdẽ ꝛc̃.] sil'r in ista scđa p̃mo ponit cõueniẽtiã. scđo dr̃iaꝫ. vel al'r ꝛ melius: qꝛ ꝑ cõueniẽtiã ꝛ dr̃iaꝫ tangit. scđo xͦo cãm dr̃ie ostẽdit ibi [Uerum quecũqꝫ.] Et ista in duas. p̃mo facit qđ dictũ est. 2° rñdet tacite qõni ibi [Quõ aũt pori ꝛc̃.] ¶ Circa p̃mã igit̃ ꝑtẽ intẽdit ꝙ añq̃ ostẽdat gñationẽ mal. cõplo. diuer. siue in vno mẽbro siue in toto corpe: ꝛ ẽt necessariũ reuocare ad memoriã auditoris ordinati eius vim q pertransiuit ꝑ tactus interiores dispõneꝫ mẽbroꝝ illaꝫ vim que ad verificandũ ꝓpositũ vtilis est. ¶ Ad cuius euidentiã scire opꝫ ꝙ ad plenã notitiã complexio. diuer. cũ mã receptabili in alio mẽbro necessariuꝫ est cognoscere mẽbroꝝ dispõnẽ aptaꝫ ad recipiendũ illã mãm: nisi enim hoc mõ supponerent̃: ꝙ membrũ aptum esset ad recipiendũ mãm humoralẽ: nõ verificaret̃ sermo dicentis ꝙ in aliquo mẽbro humoralis mã superueniens generaret in ea mal. cõplo. diuer. vt igit̃ ostendat Gal. ne-

cessitatē p̄sciendi h̄:tāgit breuiter mēbroꝝ diuisionē ⁊ p/
forationē:remittēdo nos ad sufficiētes tractat⁹ de mā ista.
Circa diuisionē incipit. Ad maiorē euidētiā a mēbris etiā
notis. Nos que mūda nō sunt sicut manu ⁊ pede ⁊c. qđ to/
tuz p3 in lr̄a. hic tñ sic in multis locis alijs vel alibi intelli
git p manū q̄ est ab hūero vsq3 ad palmā:ita q̄ adiutoriū
qđ est a cubito vsq3 ad hūeꝝ:⁊ vlnā q̄ est ps post istā a cu
bito vsq3 ad radicē palme:⁊ postmoduz sic ptes maiores
manus sic accepte. silr̄ p pedē intelligit qcqd est ab ancha
vsq3 ad pedē siue ad plātā pedis:⁊ p coxā qcqd est ab an
cha vsq3 ad genu:⁊ p crus qcqd est a genu vsq3 ad cauil/
las:qđ vo seqr̄ sub h̄ est qđ ꝓprie vocat̄ pes. ⁋ Tūc seqr̄
alia ps in q̄ ipse ostēdit q̄ oīa hec mēbra q̄ ipe noīauit vl/
timo:q̄ inquātū sunt mēbra:in q̄ vltimo resoluit̄ oē mēbꝝ
officiale:ex qb⁹ imediate cōponit̄. oīa inquā in hoc q̄ non
pōt in mēbra diuersa spēꝝ vlteri⁹ diuidi:s3 eiusdez forme
est quel3 ps q̄titatiue accepta cuz suo toto ex quo p3. q̄ in
mēbris cōsilib⁹ nō est repire diuersitatē forme sine spē in
partib⁹ ipsaꝝ:⁊ ex hac rōne ꝯsilia dicant̄. ⁋ Statim seq
tur ps in qua ostendit dr̄iaz que in mēbris ꝯsilib⁹ cadere
pōt intēdēs q̄ ipsa mēbra ꝯsilia quātū ad ptes cōponētes
distinguibiles siliuz ptiū sensu pterq̄ in venis:⁊ arterijs:
in qbus inuenit̄ manifesta diuersitas causata ex villis:⁊
pāniculis distinguibilib⁹ manifeste p sensuz sic ipse in li
bro de indicatiōe anathomie patefecit. ⁊ h̄ diuersitas quā
hic tangit nō tollit qn vene ⁊ arterie sint mēbra ꝯsilia ꝑm
p̄mū modū quē diximꝰ. i. q̄ quel3 istaꝝ quātitatiue acce/
pta. s. cū oībus cōponētibus toti⁹ sit eiusdē forme:vel spēi
cū toto. s3 hec diuersitas accipit̄ ex ptibus cōponētib⁹ totū
que diuersitas formalis nō est:sed solū dispōnis mālis:sic
dicimus q̄ arteria cōponit̄ ex duabus tunicis:q̄ tñ ꝯsiles
sunt in forma. aut ex villis vni⁹ forme:tñ alr̄ ⁊ alr̄ situatis:
⁊ hec diuersitas necessario cōsiderat̄ hic:qm̄ ista disponit
mēbrū ad recipiēdū aliquo mō hūorē supueniētē que cā
est mal. cōple. di. in statua qdē ex vno vel ex vna spē metal
li ꝯstituta pn̄t esse diuerse tunice vel diuerse liniationes in
vna pte ꝑm longitudinē ⁊ latitudinē:nihilominus tam in
teriores q̄ exteriores tunice:⁊ silr̄ taz latitudinales q̄ alie
spēs seu margines erūt ex auro:⁊ argēto ita q̄ totū erit au/
reū:vel argēteū. vn̄ spēs erit vna:mālis aūt dispositio q̄tū
ad sitū alia ⁊ alia:silr̄ in ꝓposito. ⁋ Tūc sequit̄ alia ps in
qua ostendit diuersitatē inter mēbra quantū ad spatia re
perta in eis. p̄mo tangens ꝯueniētiā ⁊ dr̄iaz sil:intēdēs q̄
in libro de anatomia ostēdit q̄ intra subaz mēbroꝝ:taz
siliuz q̄ officialiū sunt foramina. i. receptacula plurima:s3
differunt in h̄:q2 plura:⁊ maiora sunt ⁊ manifestiora intra
mēbra officialia absolute accepta q̄ in ꝯsilib⁹ acceptis ab
solute:vel indefinite:⁊ hoc ideo dictū est:q2 vbi dicit in ali
quo cōsilī repiunt̄ receptacula ꝯsilia receptaculis mēbro
rū officialiū. i. valde manifesta sensui:sic in osse:⁊ in cute.
Deinde hēm⁹ dicēā:cām assignat intēdēs q̄ cā p q̄ quā il/
la receptacula i qbusdā mēbris sūt manifestiora:⁊ i qbus/
dā minime est durities:⁊ mollicies mēbroꝝ:qm̄ in molli/
bus:vt dicit vna ps cadit supra aliā:⁊ altera ad alterā icli/
nat̄ coopiens eā sensui occultās:in siccis vo ⁊ duris mem
bris fit eꝯrio pp̄ ꝯriā cām sic sensui manifestū eē dicit:ad
extremū in cōcauitatib⁹ ossiuz:⁊ h̄ q2 in illis:vt dicit mani
feste vidim⁹ existere siue ꝯtineri aliqd diuersuz ab osse si
ue ossis q̄litatib⁹. s. hūiditatē al. ⁊ grossaz p quā appropin/
quat ad silitudinē ossis:⁊ ex h̄ dr̄ ꝑparata his ossib⁹:vt nu
triant̄ ex ipsa. est ḡ rō talis sua. s. q̄ illud h3 manifestā sen
sus cōcauitatē q̄ manifeste ad sensuz ꝯuenit aliqd diuer/
suz a se:ossa sunt h̄ꝯ:vt p3 p illā hūiditatē q̄ cōtinet̄ in eis.
ergo ⁊c. ⁋ Tunc seqr̄ illa ps in qua rn̄det tacite q̄oni:qa
eniz dixit pauloante q̄ foramina siue pori cutis sūt sensui
manifesti:⁊ forsitan quereret aliqs q̄uo sit h̄ verū:iccirco
nos remittit ad librū de cōplōnib⁹. vbi in scđo de gn̄one
piloꝝ loquēs ostēdit q̄uo in cute pueniāt pori:q2 in q̄daz
pte corpis sicut in capite supcilijs palpebris ex intentiōe
nāe:⁊ opere formatiue:in his aūt ptib⁹ ex necessitate vapo
ris egrediētis ex qb⁹ ibi ostēdit̄ q̄ pori cutis capitis effi/
ciunt̄ sensui manifesti. ⁋ Tūc seqr̄ ps vltima lectiōis in
qua ꝓposita applicat supra dicta dicēs q̄ necīuz erat illa
p̄mittere:vt p ipsa verificet̄:qđ iam narraturus est post.

> *Marginal note:* Quid per pedē qd p manū itel ligat.

⁋ Caplm̄ tertiuz in quo determinat cōem eē̄n/
tiam male cōplexionis diuerse:⁊ docet cōmu/
niter distinguere species eius.

NUnc aūt op3:vt ad intentionē ma
litie ꝯplōnis pueniam⁹ diuerse:⁊
narremus q̄ sit eius nā:⁊ h3 quot
modos ꝓueniat. Et nos qdē iam
in his q̄ sunt p̄missa diximus q̄ in
ptib⁹ corpis in quo accidit malitia ꝯplōnis di/
uerse:nō est ꝯplō vna:qm̄ h̄ est cōe:⁊ ꝑticipa/
tiuū oī malitie ꝯplōnis diuerse. ⁋ Eius autez
spēs sequūt̄ nāz corpoꝝ:in qb⁹ fiūt. euēt⁹ nāq3
malitie ꝯplōnis diuerse in carne nuda est ꝑter
euētū ipsi⁹ in lacerto sic est:⁊ vnusqsq3 eoꝝ
existit h3 modū aliū a mō ꝑm quē alter existit.

⁋ Caplm̄. iiij. in quo ponit qualr̄ gn̄at̄ mala cō
plexio diuersa calida cuz materia in musculo.

⁋ Inde est q̄ cū in musculo calīa effūdit̄ sup/
fluitas tūc maiores vene q̄ in ipso sūt pulsati/
les:⁊ nō pulsatiles iplent̄ prio:⁊ extendunt̄:
deinde post illud ille q̄ sūt miores:⁊ incessan/
ter ꝓcedit sic donec ad miores pueniat̄ venas.
Cū ḡ supfluitas illa in illis redundat venis:⁊
eā nō ꝯtinent:effluit aliqd ex orificijs illaꝝ ve/
naꝝ:⁊ resudat ex ea aliqd:⁊ egredit̄ ex ipō cor
pore venaꝝ:postq̄ ḡ fluxerit illud iplent̄ fora
mina q̄ iter pria existūt mēbra illa supfluitate
donec illa accidat calefieri:⁊ hūectari vndiq3
ex illa hūiditate quā ꝯtinēt. Per mēbra āt pria
in h̄ loco itelligi volo neruos ligamēta:⁊ pāni
culos:⁊ carnē:⁊ an̄ h̄ ipsas venas pulsatiles:
⁊ nō pulsatiles:in qb⁹ iam ꝓprie dolor primo
accidit ꝑm modos diuersos. Et illud iō qm̄ su
pfluitas q̄ i iterioib⁹ eaꝝ ꝯtinet̄ calefacit eas:
⁊ extendit:⁊ disrūpit:⁊ supfluitas q̄ est extra
eas calefacit eas:⁊ coarctat:⁊ ꝯstringit:⁊ gra/
uat. Alioꝝ vo mēbroꝝ q̄dā nō facit egrotare
nisi calefactio tm̄:⁊ q̄dā nō facit pati nisi coar/
ctatio tm̄:⁊ q̄dam eoꝝ egrotare faciūt vtreq3
res sil. Et hec qdem egritudo dr̄ apud grecos
flegmon q̄ est apā calidū:⁊ est malitia cōplō/
nis diuerse accidens lacerto:⁊ illud ideo qm̄
sanguis q̄ est in ipso iam calefactus est:⁊ eue/
nit ei similitudo ebullitionis:deinde calefiunt
primo

primo ꝓprie eius calefactione corpora venaꝝ
pulsatilium: ⁊ non pulsatilium: postea omnia
que sunt extra eas ex eis in quibus continetur
donec ipsum submergat.

DEterminata pte in q̃ Gal. explicuit membroꝝ dispõnes: ⁊
diuersitates quãtũ ꝓposito ꝯuenit: ꝯñter accedit ad ꝓsequendũ itentũ. ⁊ p̃mo resumit ipm
pleni⁹ explicãs: vel aperiẽs quãtũ supius in fine ꝓhemy. Scdo ꝟo ꝓsequit̃ ibi statiz[⁊ nos iaz qdem.]
In pte g̊ p̃ma hoc intẽdit. s. q̄ cũ iã declarauit sic̃ imediat̃
ex qbus aliq̃ subsequẽtia verificant̃ iaz. nũc p̃ncipal'r ꝓcedit ad intẽtionẽ mal. cõpl'o. diuer. ⁊ est supra hoc intẽtio. s.
vt narret qd sit nã eius: ⁊ quot modis ꝓuenit in gñe: tũc in
sequenti pte ꝓsequit̃ ista duo: ⁊ p̃mo p̃m: z° zm ibi[inde est
q̄ cuz in musculo] In p̃ma g̊ pte ostẽdit vl'r qd sit nã mal.
cõpl'o. diuer. quãtũ ad gen⁹. in zª ꝟo quãtũ ad spẽs ibi[ei⁹
aũt spẽs.] Ad euidentiã aũt eoꝝ que hic dicunt̃ opz itelligere q̄ gen⁹ mal. cõple. diuer. dĩ h̄ ipsa q̃litas innãlis que
mẽbrũ alterat sicut caliditas: ⁊ fri. ⁊c̃. Spẽs aũt dĩ gradus
illius q̃litatis: quẽ causat diuersitas mẽbrorũ suscipientiũ
illã qualitatẽ sicut frigiditas in osse aut in carne ⁊c̃. ¶ Dicit g̊ in pte p̃ma q̄ iaz supius dixit: q2 in oĩ pte corpis in q̊
est mal. cõpl'o. diuer. nõ est vna cõpl'o imo hoc est gñale: ⁊
ab oĩ mal. cõpl'o. diuer. ꝑceptibile. s. q̄ vbicũq3 est mal. cõpl'o. diuer. sunt due cõpl'ones in gñe. s. inãlis qua mẽbrum
alterat̃: ⁊ nãlis que resistit alteratiõi. hoc eniz dixit supius
vbi assignauit dĩam iter equalẽ ⁊ diuersaz. Ex hoc g̊ ⁊ superi⁹ dictis iaz insinuat nobis diffõnem mal. cõpl'o. diuer.
in gñe: qm̃ est qualitas inãlis actu alterãs mẽbrũ: ⁊ corrũpens eius nãlẽ cõpl'onẽ. hec aũt ꝯsideratio ptinet ad ingeniũ sanitatis. ⁊ ad hoc aũt ad qd̄ hec scia ordinat̃ nõ ꝓdest
nisi ad cognoscendũ v̄tutẽ cãe salubris: que cognitio facillima est: ⁊ multũ vulgaris: sed mensurare v̄tutẽ eẽ salubrẽ
hoc est difficile. ⁊ artificiale egẽs estimatione que regulatur p ꝯsiderationẽ eoꝝ que a pte mẽbri patiẽtis occurrũt:
sicut in ingenio sanitatis pfecte h3 oñdi: vnũ aũt de illis q̃
regulãt illud ex pte mẽbri est ei⁹ cõpl'o. ¶ Propter h̄ igitur Gal. in sequẽti pte spẽs mal. cõpl'o. diuer. docet differẽter attendere s̄m diuersitatẽ cõpl'onis mẽbroꝝ: intẽdẽs q̄
q̃uis oẽs mal. cõpl'o. diuer. ꝯueniãt in eo qd̄ dictũ est: tñ s̄z
ꝯsiderationẽ medici ordinãtis suas ꝯsideratiões ad opus
specificant̃ dĩe ipsarũ quantũ ad mensurã seu gradũ causatũ a diuersitate cõpl'o. mẽbroꝝ: ⁊ ideo dicit q̄ spẽs mal.
cõpl'o. di. secant̃. i. multiplicant̃: ⁊ diuersificant̃ s̄m nãz. i.
s̄m cõpl'onẽ membroꝝ in qbus sunt: qd̄ manifestat exemplo dicẽs q̄ euẽt⁹. i. mensura seu gradus formalis ꝯstituẽs
malã cõpl'onẽ in carne simpliciali⁹ est ab effectu ei⁹ in lacerto: ⁊ q2 oẽs lacerti nõ sunt vnius ⁊ eiusdẽ cõpl'onis: co
q̄ vn⁹ alio ꝯtinet plus carnis simplicis: ⁊ min⁹ d̄ villis. v3.
neruualib⁹: ali⁹ ꝟo eꝯ s̄m q̄ exigit vniuscuiusq3 labor interius. iccirco dicit q̄ in ipsis lacertis quãtũ ad p̄dictã diuersitatẽ vn⁹ ab alio differt. hui⁹ cã est. q2 qd̄ in alio recipitur
s̄m aptitudinẽ recipit̃ rei recipiẽtis. Non est g̊ posse: vt in
equalib⁹ tpibus mẽbra resistãt equal'r seu eq̃li v̄tute alterãtib⁹ causis: q̃re ẽt seqtur: nec equalis poterit eẽ receptio
q̃litatis innãlis in eis. sic igit̃ postq3 explicuit Gal. primũ
qd̄ dixit se velle oñdere: ⁊ intẽdere general'r mal. compl'o.
diuer. s̄m nãm eius. ¶ Tunc seqtur ps. s. ide est q̄ cuz in
qua z° ostẽdit. s. modos: ⁊ cãs gñationis ipsi⁹: ⁊ p̃mo facit
in mal. ꝯpl'o. diuer. que est sine ꝯrietate. z° ꝟo in ea que est
cũ ꝯrietate ibi[Et multi qdẽ illorũ qbus euenit illud ⁊c̃.]
Iterũ in p̃ma facit p̃ncipal'r duo: q2 p̃mo agit de gñatione
mal. cõpl'o. diuer. pticulari siue in vno mẽbro. z° ꝟo de vli

Quid sit gen⁹ ⁊ q̃ spẽs male cõpl'onis diuerse.

Diffõ male cõpl'o. nis diu'se.

que toti⁹ corpis est ibi[Cũq3 calor sanguinis ⁊c̃.] Iteꝝ aũt
in pte p̃ma facit duo: qm̃ p̊ gr̃a exẽpli oñdit gñationẽ mal.
cõple. diuer. ca. ⁊ hu. in musculo: ⁊ cãm illi⁹. z° oñdit diuersam ei⁹ terminationẽ ibi[⁊ impossibile qdez] Est eniz necessariuz ad plenã cognitionẽ mal. cõpl'o. diuer. cognoscere ex
qbus: ⁊ qñ: ⁊ pp qd gñatur: ⁊ ẽt q̃diu durat: ad hoc vt suaz
opationẽ sciat medic⁹ regulare p̃cipue cũ inequali ⁊ diuersa nõ eadez p oĩa forma seruet̃ opandi sicut in ingenio sanitatis pfecte ostẽdit̃: ⁊ inferi⁹ pp bonitatẽ doctrine iungemus. Impossibile est aũt vt sciatur q̃diu durat aut est: nisi cognoscat̃ termin⁹ sue duratiõis: ⁊ ideo necessariũ est hoc scire ⁊ distinctiuis signis cognoscere: pp q̄ Gal. subiũgit hic
inde doctrinã. ¶ Iteꝝ in pte p̃ma facit duo: qm̃ p̊ ostẽdit
gñationẽ male cõpl'o. ca. in musculo quãtuz ad cãs mãles.
z° ꝟo exẽplificat eius cãm efficientẽ ibi[Et illud ideo qm̃
supfluitas.] Et in p̃ma iterũ pte duo facit qm̃ p̊ docet gñationẽ flegmonis. z° ꝟo verificat sua dicta remouẽdo dubitatiões que possent occurrere circa ea ibi[Per mẽbra aũt
p̃ma ⁊c̃.] Q2 g̊ in pte imediate p̄cedẽti diximus in musculo gñari mal. cõpl'o. diuer. exẽplificãdo seqtur: infert inde
est ⁊c̃. quasi dicat. sic fit cũ musculo calida effundit̃ superfluitas. i. supflua quãtitas sanguinis adeo. s. vt oẽs concauitates: ⁊ spatia que in eo reperiunt̃ tam magna q3 parua
replent̃ p ordinẽ necesse est ipm musculũ vndiq3. i. in oĩbus ptib⁹ eius calefieri ⁊ humectari superflue inatural'r: ⁊
excellenter adeo: vt mal. cõpl'o. diuer. formaliter ꝯstituat̃:
exinde q̄ in sequenti verificat p effectũ. Post tñ remouet
dubitationẽ potẽtẽ oriri circa dicta exponẽdo seipm: z° verificat suppositũ ibi.[In qbus aũt ꝓprie.] ¶ Quia igitur
pauloante dixim⁹ q̄ qñ supfluitas sanguinis egreditur ex
ipso corpore venaꝝ iplent̃ foramina que iter mẽbra p̃ma
assistũt ne ꝓpter hoc dictũ sumãt aliq occasionẽ dicẽdi venas nõ eẽ mẽbra p̃ma: vel dubitet circa hoc exponit se dicens q̄ itelligit p mẽbra p̃ma nõ tm̃ ea que ꝯstituũt subaz
musculi sicut sunt neruus: pãniculus: ⁊ caro: vel ꝯstituunt̃
ab eo: vt ligamẽta: sed ẽt venas taz pulsatiles q3 nõ pulsatiles que nõ sunt de cõpõne ipsi⁹. sed sunt sicut qdam riui
afferẽtes ei mãm nutrimẽti. illd̄ eniz est de cõpõne ⁊ suba
mẽbri sine quo neqt: ⁊ cũ quo sufficit exercere opõnez illã
ad quã natural'r est ordinatũ. Musculus aũt natural'r est
ordinat⁹ ad mouendũ motu volũtario mẽbruz aliqd̄ p sui
laxationẽ: ⁊ ꝯctionẽ. Ad hoc aũt sicut est in iuuamẽtis mẽbrorũ ostendere sufficit cõpositio ⁊ textura facta ex villis
neruoruz: ⁊ carne simplici: ⁊ pãniculo circũuoluẽte h̄ duo
nec ad h̄ piguedo est necessaria nec cutis nec os nec chartilago nec glandula nec vena pulsans nec qeta nec a suba
ei⁹ trahũt originẽ. Et exinde est ẽt: q2 h̄ vbi de musculi loquitur passione nõ facit mentionẽ de pinguedine ⁊ osse ⁊
chartilagine: ⁊ glãdula ⁊ cute: q2 ad ipm nec referunt̃ nec
ad effectus ei⁹ sicut ligamentũ nec vt cã passionis ei⁹ sicut
vene: ⁊ h̄ sub ligamẽto chordã etiã cõprehendit: sicut in z°
techni: ⁊ in alys plurib⁹ locis: ⁊ cũ ligamentũ sit duplex. s.
ligamentũ quo ossa cõiungunt̃: ⁊ ligamẽtũ cuz quo lacert⁹
cõiungit̃ ossi musculi. Intelligẽdũ est g̊: q2 de z° fit p̃ncipaliter hic sermo. ¶ Post hoc aũt q2 in pte p̄cedenti supposuit: q̄ sanguis imoderate replens lacertũ calefaciat ⁊ humectet adeo excellẽter: vt nihilomin⁹ informet̃ mal. ꝯple.
diuer. in oĩbus cõtentis in eo: verificat hoc p effectuz mal.
cõpl'o. diuer. siue ẽt per diffõnem ipsi⁹ superi⁹ datã. Circa
qd̄ p̃mo facit hoc: z° cõcludit intẽtionẽ nominãdo morbũ
s̄m grecos: ⁊ noĩs interpretationẽ subiungẽs ibi[hec qdez
egritudo ⁊c̃.] Est aũt rõ sumpta ab effectu caloris musculus dolet manifeste: ⁊ quantũ ad iudiciũ sensus patientis
dolor: l3 s̄m p̊us: ⁊ posteri⁹ cõis est oĩbus mẽbris: vt superius referri diximus ad musculũ. Predictis g̊ modis mu

Ligamẽtũ duplex.

ſculus patiť ſm iſtas ptes oēs aut ſolonez ↄtinuitatis aut mal.cōplo.diuer.aut vtrūqȝ:qm̄ ſicut inferi⁹ docebit nulle alie ſunt cāe doloris niſi iſte due.hui⁹ rōnis p̄miſſas inſi/nuat ꝑ hoc ꝙ cōplonē ab eis illatā manifeſtat rōne cōue/nienti ↄſiderationib⁹ medicine que habenť de iudicio ſa/nitatis diſpōnis corꝑis:⁊ effect⁹ cāꝝ illi⁹ diſpōnis:qm̄ ta/lia iudicia ſemꝑ danť ꝑ ↄſideratione eoꝝ que ſenſui.⁊ re/cte eſtimationi de reb⁹:quarū ſit mētio vicini⁹ appropin/quat:ſuppoſito.ſ.ꝙ hoc mō hec cōſideratio reguleť.oñdit Gal.cās ꝑꝑ quas mēbra que ad muſculū dicta ſunt referri dolorē patianť dicens p̄mo taȝ de venis pulſatilib⁹ q̄ȝ non pulſatilib⁹ que ꝓprie īter ceteras ptes muſculi p̄mo patiū/tur dolorē:⁊ ſm eſtimationē recte habitam patebit:qꝛ ꝑꝑ ſolonem ↄtinuitatis:⁊ ꝑꝑ mal.cōplo.diuer.ſaltē cali.patiū/tur dolorē in ꝓpoſito.ſ.in flegmone.nā cū ſupponiť h̄ ꝙ in quātitate moderata ſan.rectū eſt eſtimare:⁊ ēt ↄñter iu/dicare ꝙ ſanguine intra ↄtento:⁊ fumo ⁊ ibidē imoderate multiplicato:⁊ inſufficiēter expirāte diſrūpuntur vene.i. ſoluiť eoꝝ ↄtinuitas per extenſionē:adeo vt ꝑꝑ hoc poſ/ſint māifeſte dolere ſicut rectū eſt eſtimare ꝙ humiditas que extra:eas iaȝ imoderate ꝓfluxerit:⁊ fact⁹ eſt ei⁹ flux⁹ innālis ꝙ ſoluit eoꝝ ↄtinuitatē ↄſtringēdo.i.coadunando partē ipſarū imoderate:⁊ coarctādo.i.imoderate applicā/do ad alia mēbra maxime dura grauādo.i.pondere cōpri/mēdo.ſilr rectū eſt ⁊ rōnabile eſtimare ꝙ taȝ ſan.int⁹ con/tent⁹ q̄ȝ extra dilapſus ꝑꝑ exceſſuȝ ſue caliditatis poſſit do/lorē manifeſtū cāre in ipſis calefaciēdo ipſas imoderate. Senſuȝ eniȝ hñt ſufficiēter ad ꝑcipiendū exceſſuȝ illi⁹ di/ſtēperantie.¶ De alijs aūt mēbris dicit ꝙ ſupple ſȝ illud ꝙ manifeſti⁹ eſt recta ⁊ rōnabili eſtimatiōe aliq̄ ſunt que nō manifeſte dolēt niſi ꝓpter ſupfluā calefactionē ſic pā/niculus:de eo eniȝ nō poſſum⁹ dicere ꝙ exteriori cōprimē/te:vel coarctāte diſſolutionē cōtinuitatis icurrat:qm̄ non eſt tale cōprimēs extra ip̄m ꝙ ad h̄ ſufficiat nec eſt rectuȝ eſtimare ꝙ ꝑꝑ diſtenſionē rūpatur:qm̄ talis diſtenſio nō pōt fieri niſi in vaſis in qbus p̄mo ⁊ vehemēter imodera/ta repletio pōt ſenſibilr reperiri.h̄ aūt in venis ſolum eſti/matio cernit eē:ſed cū ſenſuȝ habeāt forte rōnabile eſt di/cere ꝙ doleāt ꝑꝑ caliditatis exceſſuȝ.Aliqua ꝟo vbi dicit ſciȝ que ſolū ꝑꝑ coarctationē dolēt ſicut eſt rectū eſtima/re de ligamēto ſupradicto.ipſuȝ eniȝ qꝛ valde modici ſen/ſus eſt nō dolet niſi patiať a fortiſſima cauſa doloris:⁊ iſta eſt:que ſoluit ↄtinuitatē:nō eſt aūt rectū eſtimare de ipſo ſicut ēt de alijs a venis diximus que ꝑ extenſionē diſrūpun/tur.⁊ ideo ꝑꝑ coarctationē qua ad os vehemēter ipellitur dolere dicetur:de carne ꝟo ⁊ neruis recte eſt iudicare ꝙ egrotēt.i.doleāt per vtrāqȝ cāȝ.¶ Nos igiť ex his ꝙ qm̄ muſculus ſm oīa cōponentia ei⁹ patiť mal.cōplo.diuer.ſ. ad minus calidā.Poſſum⁹ ēt dicere ꝙ Gal.ꝓbat intentū per diffinitionē mal.ↄple.diuer.vt ſit rō quā intendit talis oē mēbꝝ qđ patiť qualitatē innālē actu alterātē ip̄m:⁊ cor/rūpentē ei⁹ nālez cōplonē patiť mal.cōplo.diuer.muſcu/lus in flegmone patiť innālez:⁊ extraneā caliditatē actua/lē ⁊c.ergo hī ꝓpoſitū.Huius aūt rōnis maior ex ſe mani/feſta eſt:ſed minorē ꝓbat per effectū:vt dictū eſt.¶ Ex p̄/dictis ergo ↄcludit intētū ac ſi diceret.iā ex his manifeſtū eſt ꝙ hec egritudo que apud grecos dr̄ flegmon:qđ eſt vl̄ iterpretať apoſtema calidū vel inflāmatū cuȝ eſt mal.cō/plo.diuer.accñs lacerto:⁊ qꝛ calida manifeſtior eſt q̄ȝ hūi/da.ideo grā exēpli poti⁹ eā nominat.¶ Poſt hec aūt ſeqť pars in qua hui⁹ mala cōplo diuerſa oſtēdit inquātū cali. eſt cām efficientez:qꝛ mirareť aliqs quō ſan.q tēperat⁹ eſt per nām generet exceſſuȝ caliditatis:⁊ ꝓpterea dicit ꝙ h̄ fit ideo:qꝛ ſan.q eſt in lacerto nō remanet in ꝓprio tēpera/mēto:imo calefact⁹ excellēter adeo:vt quaſi ferueat.deide

Pannicu/lus nō pa/tit niſi ꝑꝑ malā cōm/plexionē.

ideſt ꝑꝑ hoc calefiūt ſupple excellēter mēbra:qꝛ in muſcu/lo reperiunť p̄mo circa calefactionē ſan.ſupple excellēter calefiūt vene.poſtea oīa alia mēbra.ſupple que ſunt extra ipſas venas eis iquātū mēbris in qb⁹ ↄtineť.ſ.muſculus.i. cōpoſit⁹ donec ip̄m ſubmergat.i.donec ip̄m tota cōprehē/dat.Sic ergo itendit ꝙ ſupflua ⁊ innālis calefactio ſangui/nis eſt cā ſupflue calefactionis muſculi.cām aūt ſupcalefa/ctionis ſanguinis nō explicat lȝ ſufficiēter inſinuet:ſȝ opȝ eā accipere ex.13.de ingenio ſanitatis.vbi dr̄ ꝙ in flegmo/ne ſan.ſua multitudine ſupflue coarctat⁹ in muſculo cū ca/lidus ſit valde calidior efficiť duplici rōne:qꝛ cū pori ꝑꝑ imoderatā ſan.quantitatē coarctanť:⁊ clauduť ſeu opilā/tur:nec fumi calidi gñati excludi valeāt ſufficiēter.q̄re co/arctati inflāmant:⁊ quaſi feruere faciūt ſanguinez:nec aer frigidus liberū hȝ igreſſum:q ab arterijs ad refrigerāduȝ attrahiť:⁊ ſic cū calefiat a fumis coarctatis ⁊ retētis:⁊ exte/riori frigiditate nō tēpereť:facillime ſuum tēperamentuȝ amittit:⁊ ad exceſſum caliditatis aſcendit.Ex p̄dictis ḡ tm̄ colligiť.ſ.ꝙ cā mālis mal.cōplo.diuer.in flegmone eſt ſu/perflua quātitas ſanguinis imoderate replētis oēs muſcu/li ptes.efficiens ꝟo eſt ebullitio:vel inflāmatio ſan.cauſa/ta a fumo ſuperflue retento ⁊ coarctato.

ET impoſſe quidem eſt quin res ad vnū duorū modoruȝ ꝑueniat:aut vt vincat ſupfluitas que in lacertū effundiť:⁊ corrūpat corpora in q/bus vincit:aut vt vincať illa ſup/fluitas:⁊ redeat lacert⁹ ad diſpōnez ſuā nālez. Pono itaqȝ ꝙ ſupfluitas vincať:cuȝ incipere ab eo qđ ē bonū ſit meli⁹ ⁊ laudabili⁹.Dico ꝙ ſanitas erit tunc ſm vnū duorū modoꝝ:aut vt reſoluanť oēs humiditates que effuſe ſunt in lacerto:aut vt decoquanť:ſȝ laudabilior dua/rū ſanationū eſt:que ſm reſolutionē erit:deco/ctionē ꝟo ſequenť due res neceſſario:quaruȝ vna eſt generatio ſaniei:altera eſt collectio:⁊ collectio qdem qñqȝ in maiori foraminum eſt viciniori loco:⁊ minoris timoris:⁊ hec eſt col/lectio laudabilior:⁊ qñqȝ eſt in maiori forami/nuȝ ꝓpinquiori loco:ſed foramē illud non eſt parui timoris:aut eſt in foramine ꝑui timoris: ſed non eſt maius foraminū neqȝ ꝓpinquum. ¶ Et ſi fuerit illud in ptibus ſtomachi lauda/bilior erit collectio que erit in amplitudīe que in interiorib⁹ eius exiſtit:⁊ ad quam ſm pluri/muȝ fit ſaniei eruptio.¶ Collectio ꝟo que fit ſub ſyphach eſt mala.¶ Et cū fuerit illđ in p/tibus cerebri tūc collectio in duob⁹ vētriculis eius anteriorib⁹ erit laudabilis:ſȝ collectio ſub duab⁹ matrib⁹ cerebri:⁊ in ventriculo q eſt in poſteriorib⁹ cerebri facta ē illaudabilis:⁊ pra/ua.¶ Exiturarū aūt que fiūt in ptib⁹ coſtaruȝ eruptio erit ad amplitudinē pectoris.⁊ exitura/rū:que fiūt in lacertis:eruptio erit verſus cutē ¶ Sed exiturarū que fiūt in viſcerib⁹ eruptio erit aut ad venas:q ſunt in eis pulſatiles:⁊ nō

pulsatiles: aut versus pāniculū qui ꝯtinet ea: ⁊ est eis sicut cutis. ¶ Oꝫ si supfluitas vincat mēbra tunc manifestū est ꝙ opꝫ ex dn̄io malitie cōplonis in eis: vt ipsoꝝ destruat̄ opatio ⁊ corrūpatur sm̄ tpis longitudinē. Sed principiū quietis egritudinis ab eis erit cū assimilabunt̄ rei que resoluit: ⁊ transmutat ea. Et illud est qm̄ in mēbris nō accidit dolor vel passio cū ipsoꝝ cōplo īegre ꝑmutata est. Sed in dispōne ꝑmutationis eius sicut iaꝫ narrauit de eē ei⁹ admirabilis Hippo. vbi dixit ꝙ dolores non fiūt in membris nisi in dispōne alteratiōis eoꝝ ⁊ corruptionis: ⁊ exitus ipsoꝝ a naturis suis. ¶ Et vnūqdq; qdeꝫ corpoꝝ nō alterat̄: ⁊ egredit̄ a nā sua ⁊ corrūpitur nisi calefiat vel infrigidet̄: aut humectet̄: aut exiccet̄: aut ei⁹ cōtinuitas soluat̄. In malitia aūt cōplonis diuerse ꝓpterea ꝙ mēbrū calefit aut infrigidat̄ proprie illud. ideo qm̄ he due q̄litates sunt fortioris opationis q̄ȝ alie q̄litates. Sed iaꝫ fit illud ꝓpterea ꝙ mēbrū desiccat̄: aut humectat̄ in fame: ⁊ siti: ⁊ accidit passio in fame ꝑꝑ penuriaꝫ substātie sicce: ⁊ ꝑꝑ penuriā hūiditatis in dispositione sitis. ¶ Cuꝫ aūt in mēbro fit opatio ab eo ꝙ ipsuꝫ pungit/ aut corrodit/ aut extēdit/ aut coarctat/ aut disrūpit: tunc euent⁹ passionis est propter solutionem continuitatis.

Als me/ brorum.

POstq̄ȝ docuit Gal. generationē mal. ꝯplo. diuer. scilicet flegmonice in lacerto: ⁊ quo ad moduꝫ: ⁊ quo ad cās: seq̄tur pars in qua de terminis eius subiūgit̄. circa qd̓ p̄ exēplificat mēbra diuerse terminatiōis flegmonis in genere. 2° vero mēbra diuersitatis manifestādo ꝑtractat ibi [pono itaq;.] ¶ In parte g̊ p̄ma intēdit ꝙ impole est quin flegmon ad vnū duoꝝ terminoꝝ ꝑueniat qm̄ mā eius que suis q̄litatib⁹ lacertū alterat aut vincit ꝑtē lacerti aut vincit̄ ab eis. Necessitas aūt huius ꝯn̄tie est: q2 vtrūq; nō pōt eē vincens absolute respectu alteri⁹: nec eadē rōne vtrūq; victū nisi vtrūq; cessaret ab actione sua qd̓ est impole. s. ꝙ ꝯ̄ria approximata nō agāt adinuicē. dicit g̊ ꝙ si mā flegmonis vinceret ꝑtes lacerti: ⁊ mēbra in que agit: termin⁹ flegmonis aut illi⁹ mal. cōple. diuer. erit corruptio victoꝝ. si aūt vincat̄ termin⁹ erit sanitas siue restitutio lacerti ad sanitatē. ad alterū igit̄ duoꝝ terminoꝝ hꝫ ꝑuenire mala cōple. diuer. ⁊ in eis finit̄: q2 ampli⁹ non est: aut q2 penit⁹ euanescit: ⁊ nō remanet aliqua mala ꝯple. sicut qn̄ mēbꝝ sanat̄: aut si remanet: nō tn̄ diuersa sicut qn̄ ad corruptionē ꝑducitur. ¶ Post hec vero ista duo mēbra terminationis ꝑtractat in p̄mo p̄m. 2° alterū 2m ibi [ꝙ si superfluitas vincat.] In p̄ma itēꝝ ꝑte: q2 modus sanationis in flegmone mēbri nō est vn⁹: ōn̄dit diuersitatē illoꝝ mēbroꝝ: ad hoc vt medic⁹ plenā habeat notitiaꝫ mal. cōplo. quantū ad ei⁹ terminationē. Hoc eniꝫ est necessariū ei ad regulationem sui operis. nisi eniꝫ cognouerit: qn̄ cessat vel sciat̄ mala cōple. diuer. Aliter nescit qn̄ cessare hꝫ ab applicatione cāruꝫ salubriū respicientiū illā malā cōplonem diuer. aut q̄lr opus ipm̄ sit ꝑmutandū. Circa hanc igit̄ ꝑtem Gal. p̄mo eligit illud mēbrū: de quo p̄mo intēdit agere ordinē ⁊ ēt ei⁹ rōnem assignat. 2a vero subdiuidit ipsum ibi [Dico ꝙ sanitas.] Snia p̄me ꝑtis pꝫ: sꝫ in 2a enumerat diuersitatē cadentem in illo mō terminationis. Scd̓o vero mēbra illi⁹ diuersitatis ꝑtractat ibi [sꝫ laudabilior.] In prima igit̄ ꝑte itēdit ꝙ mēbꝝ qd̓ sanat̄ a flegmone sꝫ hāc formā intelligendū est de q̊libet alio apāte pōt sanari altero duoꝝ modoꝝ in genere. s. aut vt mā apātis in lacerto contēta penit⁹ resoluat̄. i. insensibilr̄ euacuet̄: aut decoquat̄. i. rectificet̄ eius mā que est inobediēs expulsiōi ꝑ digestionē: deinde post hꝫ qdem sensibilr̄ expellat̄. ¶ Postea vero ꝑtractat ista duo mēbra: ⁊ p̄mo p̄m: 2° 2m ibi [Decoctionem vero ⁊c̄.] Breuiter g̊ se expediendo dicit ꝙ ex dictis modis sanationis laudabilior modus est ille q fit per resolonē. i. insensibilē euacuationē siue euaporationē. de q̊ nihil amplius dicit: q2 in isto mō sanationis nulla cadit diuersitas egens ꝯsideratione medico necessaria ad ꝯsiderationē sui operis. Sed verificat̄ hec ꝯsideratio trib⁹ modis. Primo quantū ad cām efficientē qm̄ in isto mō sanationis cōparatione alteri⁹: virt⁹ expulsiua fortissima est: ⁊ calor nālis vel potētissimus que sūt efficiētes cāe resolonis māe apostematis. Scd̓o vero verificat̄ quantū ad cām mālem: qm̄ hec mā min⁹ est nāe cōtraria ⁊ magis est obediēs actionibus eius. Tertio verificat̄ quātū ad effectū: qm̄ in isto mō sanationis nulla timet̄ lesio in aliquo mēbro. in alio vero fit queādmodū Gal. statiꝫ inferi⁹ exēplificabit. ¶ Si qs aūt obyciat di. ꝙ Gal. 3° de crisi docet terminationē febriū putridarū que fiūt sine manifesta euacuatione eē suspectas: ⁊ nō absolute laudabiles: g̊ a sili in ꝓposito: dicēdū ꝙ non est sile. in putridis eniꝫ febrib⁹ pōt fieri ꝑmutatio ab eisdē ad aliuꝫ morbū eque periculosuꝫ aut plus. s. ad ethicā. ōis eniꝫ putrida: ⁊ ēt ephemera: via est in ethicā: sicut pꝫ ex doctrina Gal. inferi⁹ ⁊ ēt in de ingenio sanitatis. ne g̊ erret medicus: sicut plures errauerūt ante ipꝫ: ⁊ ēt hodie errāt multi ꝑꝑ patiētis iudiciū: q ꝯfiteret̄ se nō sentire inflāmationē alicuius febris. dicit Gal. talē terminationē putride febris esse suspectā ꝑ ipm̄ in eodē libro. planū est aūt ꝙ illa ꝑmutatio illaudabilis est. si eni medicus attēdat solū ꝯfessionē patientiū reget eos vt ꝯualescentes. q2 soluꝫ de debilitate ꝯquerunt̄: ⁊ significant̄ in p̄ma specie ethice eē qd̓ cēt eis valde nociuū: ⁊ ideo ne decipiat̄ medicus reddit eū cautū Gal. ibi in p̄dicto libro: vt aiaduertat hāc ꝑmutationē: ⁊ distinctiuis signis certificari curet an cessauerit inflāmatio: ⁊ ardor febris. sicut patiēs ꝯfitetur ꝑꝑ p̄dictam ꝑmutationē aut ꝑ resolutionē māe insensibilr̄: que duo ꝑ certitudinē ꝓbabiliter cognoscet medic⁹: sicut ipse docet ꝙ ad minus duob⁹ signis. s. q̄litate corꝑis: ⁊ pulsu. si eniꝫ supra pectus patiētis diu tenueris manū: ⁊ senseris extraneū ⁊ inaturalē calorē: vt. s. acutū ⁊ pungitiuū: scias putridā in ethicaꝫ ꝑmutasse: potissime si in pulsu inueneris dr̄ias innāles ethicā ꝯsignātes. s. stricturā/ ⁊ duritiē isolitā/ ⁊ velocitatē/ ⁊ frequētiā. ⁊ hꝫ sig^a: q2 nō deficiūt: docet attēdē Gal. si aūt tēperamentū sm̄ pect⁹ inuenit̄: ⁊ dr̄ias nāles in pulsu: certū est: q̄ non est lapsus in ethicā: nec tn̄ ideo certū est adhuc vtruꝫ oīno a timore febris euaserit. posset aūt esse suspitio ꝑmutationis ad aliaꝫ febrē p̄ter ethicā: sicut qn̄ iterpolata mutat̄ ad alias fe. maioris iterpolationis: vt tertianā: ⁊ tūc vsquequo ꝑoxismus fuerit p̄ns pulsu ⁊ qualitate corporis nō poterit hoc discerni: sed estimet hoc ex vrina: ⁊ grauitate corꝑis aut dolore vel tumore splenis: aut silibus accn̄tibus innālibus: ⁊ ꝑꝑ hoc ēt: q2 istud certis signis discerni nō pōt: iussit Hip. i regimēto acutoꝝ post termiationē fe. regere patiētes duob⁹ diebus sicut antea regebantur. si tn̄ munduꝫ inuenit medicus patientē ab oi accn̄te extraneo: maxime duob⁹ diebus elapsis post terminationē cogno/

Q2 ⁊ q̄re resolo materie sit laudabilior ei⁹ coctiōe in apātib⁹

Qn̄o terminatio febriuꝫ sine manifesta euacuatōe sit suspecta.

scit corpus ab ea fuisse sanatuꝫ p resolõnē:g modus sana/
tionis laudabilissimꝰ est pp cās supradictas:sicut ēt cōmē
dat ip̄m Gal.in de crisi dicēs:qꝛ fit p fortitudinē virtutis:
⁊ obediētiā mãe in quãtitate ⁊ qualitate:pp qd̄ dicit vtplu
rimū in pueris:⁊ adolescētibus fieri in qbus post termina
tionē iuenit̄ tēperamētū corpis ⁊ bonitas appetitꝰ.⁊ diuꝫ
ēt nãe actionū:sic igit̄ pꝫ ꝙ terminatio fe.putride p reso/
lutionē:ēt p Gal.inquãtū in se laudabilissima est:sed quia
cessare pōt q̄ꝫtū ad indiciū patiētis ad minꝰ si pmutet̄:vt
dcꝫ ē ⁊ sit eā pōle pmutari:iō vt cautꝰ sit medicꝰ ad euitā/
dum errorē ⁊ deceptionē.dicit Gal.terminationē eē suspe
ctā qñ fit sine manifesta euacuatiōe.Cū vo cōstat ꝙ nulla
est pmutatio facta nequaq̄ꝫ dicit eam esse suspectam:imo
laudabilissimā:vt dictū est.¶ Si aūt dicat̄ ꝙ idē pōt di/
ci de flegmone.oēs eniꝫ sapiētes ꝯueniunt in hoc:⁊ expe/
riētia ꝯfirmat ꝙ flegmon in sclirosim facillime mutatur
p resolutionē subtiliū partiū eiꝰ:⁊ p nimiā infrigidationē
in cute ꝓcreatā a medico:igit̄ terminatio sua que nō fit pp
sensibilē euacuationē erit suspecta ad p̄dictā pmutationē:
rōne cuius silr̄ nō poterit dici laudabilis absolute.¶ Ad
qd̄ dicendū ꝙ nō est sile:qm̄ q̄ꝫuis hic pōt fieri pmutatio
supradicta:morbꝰ tñ ad quē fit pmutatio nō latet sensui pa
tiētis:respectu cuiꝰ:vt diximꝰ:dr̄ suspecta termiatio febris
putride insensibilr̄ facta.sentit eniꝫ infirmꝰ duritiē ⁊ pon
dus in particula patiēte:q̄ꝫuis cessauerit dolor ⁊ ardor:pp
hoc igit̄:qꝛ nūq̄ꝫ terminatio flegmonis p resolõnē pōt esse
suspecta respectu sensus patiētis absolute.laudauit eā Gal.
potissime:qꝛ Gal.nō laudat eā absolute nisi ꝓut constat ꝙ
pfecte mēbrū liberat̄ a morbo:qd̄ ex verbis eiꝰ plane col/
ligit̄.nō eniꝫ dicit laudabilior duarū terminationū:sꝫ lau/
dabilior duarū sanationū:significãs qꝛ illaꝫ laudat termi/
nationē absolute p quā mēbrū perfecte sanat̄:qd̄ gdē non
est:qñ flegmon in sclirosim pmutat̄.¶ Deinde tangit 2m
mēbrū supradicte diuisionis.s.modū apatū sanationis qui
fit p digestionē siue decoctionē.Circa qd̄ p̄mo explicat ef/
fectus g ad decoctionēꝫ sequunt̄ ad hoc vt manifestior sit
gradus laudabilitatis iter istū modū ⁊ p̄mū:⁊ silr̄ vt perfe
cte sciat medicꝰ ad quē finē decoctio ꝓuenit siue terminū:
qd̄ hic p̄ncipalr̄ intēditur.Scd̄o vo explicat diuersitatem
cadentē circa alterū illorū duoꝝ effectuū ibi[Et collectio
gdem]dicit g in p̄ma pte ꝙ ad decoctionē sequuntur duo.
quorū vnū est gñatio saniei:⁊ hoc est p se effectꝰ ipsiꝰ deco
ctiōis mãe apatis.sed qꝛ ipsa sanies sicut gñatur nō expel
litur:seqtur ꝙ colligat̄ seu congreget̄ in mēbro aposo:⁊ iō
dicit ꝙ alteꝝ est collectio supple saniei.⁊ hoc est effectꝰ eiꝰ
supple p accñs.Iaꝫ g pꝫ ex his ꝙ cū in mō sanationis per
decoctionē generet̄:⁊ aggreget̄ in mēbro illud qd̄ nãe cō/
trariū est:⁊ corrūpere pōt mēbrum si diu pmanserit ibi.ꝙ
hic modus sanationis nō est adeo laudabilis sicut p̄mus:
ex ꝯsideratione istoꝝ effectuū.s.decoctionis iaꝫ orit̄ medi
co p̄ncipiū regulãdi opus curationis taliū apatum:vtpote
ꝓcurare expulsionē festinam gñate:⁊ collecte saniei:sicut
pꝫ ex.13.pticula de ingenio sanitatis.gñatio g saniei ꝭm ꝙ
talis effectꝰ est nullã diuersitatē cãt hꝰ terminationis apo
stematis de qua hic logtur.s.de mō sanationis mēbri apo/
stemati p decoctionē vel digestionē mãei apatis quantuꝫ
est rōne saniei gñate:nec pōt iste modus sanationis narra
ri p magis laudabile:⁊ minus:aut p timidū ⁊ non timidū:
qꝛ h̄ supponit̄ p̄us ꝙ in hoc mō sanationis mã apatis vin
cat̄ a nã.⁊ sic nō refert quãtūcūq̄ꝫ sit mã:qꝛ ex quo vincit̄
a nã ꝓportionali qualitate taꝫ pauca q̄ꝫ multa:⁊ laudabi/
lis sanies gñatur:⁊ ppea Gal.omisso effectu vnius transit
ad aliuꝫ.s.ad collectionē ptractando ip̄m:qm̄ collectio est
cã variãdi hūc mom terminatiōis penes mag ⁊ minꝰ lauda/
bilitatē:⁊ timorē lesionis alicuius mēbri:qd̄ necessariū est

Ars sanationis.

medicū ꝯsiderare:in qbus ex tali terminatiōe huiꝰ mal.cō
ple.diuer.timet̄ maiꝰ nocumentū aut lesio.succurrēdū est
p̄ncipalibꝰ ⁊ efficaciorib꞉ causis.Circa hoc Gal.p̄ explicat
in gñali diuersitatē quā collectio saniei cãt in hoc mō ter/
minationis ꝭm diuersitatē mēbroꝝ in quãtitate ⁊ forma:⁊
situ ⁊c̄.Scd̄o vo manifestat illã in extremis mēbroꝝ par
ticulariū ibi[Et si fuerit illō ⁊c̄.] In pte ergo p̄ma intēdit
ꝙ collectio saniei est magis aut minꝰ laudabilis:aut timē
da ꝭm diuersitatē mēbroꝝ:in qbus colligit̄:qm̄ si illa mē/
bra habuerint magna foramina:magnos meatꝰ:⁊ ꝯcauita
tes qd̄ dictū quantū ad quãtitatē:vel formã:⁊ fuerint sita
loco minori.i.ꝓpinquiori exitui:⁊ expulsioni:⁊ fuerint ēt
mēbra pui timoris.s.qꝛ nō sint nobil' opōnis aut iuuamti
qualia sunt p̄ncipalia:que ad saluationē idiuidui ordinan
tur:tunc illa collectio est laudabilior ceteris:⁊ minꝰ timē/
da.alie vo sunt minꝰ laudabiles:⁊ plus timēde:sicut ꝯtin
git qñqꝫ ꝙ fit collectio saniei in mēbro magni foraminis
idest magni meatꝰ:⁊ ꝯcauitatis ⁊ ꝓpinque exitui supfluita
tū.vel emunctorio:tñ ip̄m mēbrum ꝯcauū nō est pui:imo
magni timoris:qꝛ est mēbruꝫ nobile in virtute seu opatio/
ne:aut ēt iuuamēto:aut forte ēt ecōtrario:qꝛ ip̄m membrū
cōcauū est pui timoris:qꝛ vilis opōnis aut iuuamēti cōpa
ratione saluationis idiuidui:sed tñ nō hꝫ magnã cōcauita
tē:pp qd̄ ibi sanies fortiꝰ coarctat̄:nec est ꝓpinquū exitui
supfluitatū:deinde manifestat hãc diuersitatē in extremis
particulariū mēbroꝝ cū dicit[⁊ aliqñ ꝭm plurimū ⁊c̄.]q.
d.⁊ ad hoc alia rō ⁊ est laudabilior.qꝛ.s.ipsa ampla conca/
uitas ad quā ꝭm plurimū fit eruptio saniei.q.d.est vicina
valde exitui suo in locis expulsionis.Tertia aūt rō nō pōt
assignari:qm̄ lesio stōchi nō est parui timoris:qm̄ stoma/
chus est mēbrū cuiꝰ opatio est vl'is iuuamēti oibus mem/
bris:imo(vt veriꝰ loq̄mur) vl'is necessitat̄:⁊ valde neces/
sarie ad saluationē idiuidui.¶ Si vo fiat collectio saniei
sub syphach illa est mala duobꝰ modis:syphach.n.est pã/
niculus adherēs a parte iteriori lacerti vētris vndiq̄ꝫ:g a
diaphragmate vsq̄ꝫ ad foramina didimoꝝ extendit̄ cōti/
nens ꝡirbū:⁊ itestina:⁊ stomachū ⁊ cetera mēbra inferio/
ris clybani circūtegens a pte iteriori:cū g sub ipso sit colle
ctio saniei siue iter ip̄m ⁊ ꝡirbū:siue inter ipꝫ ⁊ itestina:aut
alios pãniculos ex qbus orit̄ ꝡirbus fit i ꝯcauitate modi/
ce spatiositatis:⁊ nō vicina exitibꝰ vel locis expulsionis:⁊
ideo his duabꝰ rōnibꝰ mala est:q̄ꝫuis non sint mēbra ma/
gni timoris syphach ⁊ ꝡirbꝰ si ledant̄:qꝛ nō exercēt aliquã
opationē necessariã vel vtilē oibus mēbris ceteris ad sal/
uationē:sed iuuamētū p̄stant:⁊ tñ illud nō est absolute ne
cessariū ad saluationē idiuidui.¶ Si vo collectio fiat in
ptibus cerebri tunc illa que est in vētriculis anterioribus
cerebri est laudabilis cōparatione eiꝰ que fit iter duas tu/
nicas cerebri que matres vocant̄.iste enim sicut dicit sunt
illaudabiles:⁊ male:qm̄ sunt in mēbro magni timoris ⁊ in
ꝯstricta ⁊ parua ꝯcauitate.⁊ remota ab exitibꝰ:⁊ emūcto/
rys:vētriculi aūt cerebri añriores cōparatiōe aliarū ptiū
supradictarū:⁊ sunt vicini emūctorys:⁊ sunt ample ꝯcaui/
tatis:lꝫ sint magni timoris.¶ Collectio aūt exiturarū vel
apatū que sunt intra costas nō habēt nisi vnū laudabile.s.
ꝙ fit in magna ꝯcauitate:vel spatiositate.i.amplitudie pe
ctoris:cū sit in mēbris:quoꝝ lesio est magni timoris in spi
ritualibꝰ:qm̄ oia sunt nobilis actiōis aut iuuamēti:⁊ fit in
mēbris remotis a loco repulsionis:pp que plus est illau/
dabilis q̄ꝫ laudabilis.sanies vo fit in apatibꝰ lacertoꝝ col
ligit̄ sub cute.⁊ ideo fit in mēbris pui timoris ⁊ est ꝓpinq̄
exitui:q̄ꝫuis sit in mēbris strictarū cōcauitatū.illa vo que
gñatur in exituris:vel in apatibus viscerū.s.epatis ⁊ sple/
nis colligit̄ quoqꝫ in venis:⁊ arterys que in eis reperiunt̄:
aut itra ipsa mēbra ⁊ pãniculos q̄ sunt eis cooperimētū:⁊
defensiculum

defensiculuȝ sicut cutis in lacertis exteriorib⁹: ꝛ in quo pȝ: qꝛ illa sanies que erūpit ꝯsus pāniculū: qꝛ recedit aut elongatur ab exitu nāli supfluitatū illaudabilē facit collectionē: ꝛ iterū qꝛ in partib⁹ paruoꝝ meatuū ꝛ occultarū ꝯcauitatū q̄uis illi pāniculi nō sint mēbra magni timoris. que ꝯo colligit̄ in ꝯcauitatib⁹ venarū cōparatione alteri⁹ non est illaudabilis nisi rōne mēbri: qđ est nobilis opationis. Intēdit igit̄ ex p̄dictis Gal. ꝙ queadmodū in his mēbris in q̄bus exēplariter est locut⁹ variant̄ collectiones saniei p diuersos gradus bonitatis ꝛ malitie pp diuersitateȝ supradictoꝝ mēbroꝝ. silr ꝛ in ceteris hoc ꝯtingit: ꝛ sili mōdȝ in eis attēdere medic⁹. ¶ Post hoc ꝯo seq̄t̄ ps in qua ptractat modū terminatiōis apātis vel mal. cōple. diuer. in apate ꝯriuȝ supradicto. s. illū in quo mā apātis suis q̄litatib⁹ vincit mēbrū: circa qđ p̄mo explicat vltimū effectū hui⁹ terminationis. In pte ꝯo sequēti explicat signū distinctiuū manifeste ichoationis illi⁹ effect⁹ ibi. Sed p̄ncipiū getis ꝛc. In pte g̃ p̄ma intēdit ꝙ si mā apātis suis q̄litatibus vincat mēbrū necesse est ad vltimū: vt destruat opatio mēbri: ꝛ ꝙ mēbrū pcessu tpis corrūpat̄: ꝛ hui⁹ talē rōnē insinuat. oē agens nāle vincēs passium aliqđ expellit p corruptionē: ꝛ formā inuentā in passo cuȝ dispōnibus illi⁹ forme: ꝛ itroducit suā cū dispōnib⁹ eius: sed mā apātis cuȝ suis malis q̄litatib⁹ innālibus vincit hoc passuȝ. s. mēbruȝ apatuȝ. g̃ ꝛc. hui⁹ aūt rōnis minorē ponit cū dicit: tunc manifestū est ꝙ opȝ ex differētijs mal. cōple. diuer. planū aūt est ꝙ in illo destruit̄ opatio: ꝛ ipm corrūpitur qđ admittit formā suaȝ: ꝛ dispōnes ad formā. Forma aūt mēbri ꝯsimilis ꝭm medicū est cōplo quā amittit ex dnio mal. ꝯple. diuer. i. qn̄ mala ꝯplo vincit ipm. ¶ In sequēti ꝯo pte: quia medico necessariū est cognoscere distincte qn̄ manifeste incipit effect⁹ p̄dictus corruptionis a victoria a mala cōplo. diuer. cāre signū docet distiguere distinctiuū. nō enim adeo necessariū est medico cognoscere cōplemētū hui⁹ effect⁹ sicut ichoationē. pfecta eniȝ corruptione mēbri inutiles ꝛ vane opationes medici ordinate ad illū mēbrum: qꝛ nec saluari pt nec corruptio ei⁹ retardari: ex quo est iā corruptū: sed qn̄ incipit manifestari corruptio: pōt q̄dem mēbrū adbuc remedijs medicine vel oīno saluari vel saltem poterit ei⁹ retardari corruptio: sicut eniȝ ex vli corruptione toti⁹ corporis qđ est forti⁹ euenire videm⁹. ¶ Nam in p̄ma specie ethice in qua mēbroꝝ corruptio icipit: manifeste videm⁹: adminiculo medicine saluari q̄plures: ꝛ pl'es a festino periculo manifestis effectib⁹ retardari ēt 2ª specie: sed in 3ª que cōplemento corruptionis vicinissima est. Nā nihil aut valde modicū ꝓsūt opōnes medicine. Circa igit̄ hāc partē Gal. p̄mo insinuat signū: ꝛ explicat causaȝ. 2° ꝯo dictū suuȝ ꝯfirmat ibi. Et illud qn̄ mēbrū ꝛc. Insinuat g̃ in parte p̄ma ꝙ tunc incipit corruptio in membro apostemato que a victoria mal. cōple. materie causat̄ qn̄ incipit q̄escere egritudo. i. dolor. hic eniȝ sicut ex verbis sequētis p̄ticule claret nō itelligit per egritudinē ipsaȝ malam cōple. sed passionē quā infert mala cōple. mēbri: que inquā passio in sentientib⁹ dolor est: siue dolor appellatur cōi noie. insinuat ergo ꝙ qn̄ dolor cessare incipit manēte apate tūc icipit corruptio mēbri manifeste causari a victoria mal. cōple. diuer. causam ꝯo ꝓpinquā: tunc incipit cessare dolor qn̄ icipit manifestari corruptio mēbri explicat intēdens: qđ ratio est. qꝛ tunc mēbra siue ptes mēbri iaȝ facta sunt ꝭm sensus iudiciū sil'ia aut manifeste incipiūt esse assimilatiua māe resoluēti eorū cōplonem: ꝛ transmutādi ipsaȝ. i. alterātis: ꝛ hoc est qđ intēdit cū dicit. Principiū ꝯo getis egritudinis sup. inquantū percipit̄: vel apphenditur ab eis vel p̄n^m egritudinis. i. doloris ab eis. i. in eis. s. membris vel partib⁹ membri erit tunc. i. qn̄ assimilabunt̄ mēbra: vel partib⁹ membri. i. dest incipiēt eē assimilata rei ꝛc. ¶ Post hoc ꝯo: qꝛ assimilationē alteri⁹ ad alterā dixit eē cām cessationis doloris ꝯfirmat hoc rōne. p̄mo faciēs hoc. 2° rōnem suā ꝯfirmat auctoritate cū dicit: sicut iaȝ narrauit Hippo. intēdit g̃ in pª pte ꝙ cā pp quā dolor cessat qn̄ mēbra sunt assimilata rei alterāti est: quia tunc integre est permutata cōplo mēbroꝝ: ꝛ mēbra nō dolet nisi duȝ eoꝝ cōplo est in actu pmutationis: qđ lato sermone verificabit inferius. est ergo ipsi⁹ rō talis in q̄buscunq₃ mēbris cōplo nālis itegre permutata est a mal. ꝯple. nō accidit dolor ab illa cōple. sed in mēbris quoꝝ cōple. iaȝ assimilata est rei alterāti est illud. g̃ ꝛc. minor de se manifesta est. supponendū tn̄ est semp ꝙ in h⁹ sermonib⁹ accipit̄ iudiciū ꝭm cōsiderationē medici. alr eniȝ nō verificat̄ sicut pfecte inferi⁹ oñdem⁹. maiorē aūt hui⁹ rōnis ꝓbat statiȝ per auctē inferius: vbi loq̄tur de termino mal. cōple. diuer. cali. vl'is. ꝓbat hoc soluta rōne. Circa hanc rōneȝ duo facit p̄ncipalr: qꝛ p̄mo tractat auctoritateȝ Hippo. ꝛ ꝓposito applicat. 2° ꝯo exponit dicta Hippo. ad clariorē itelligentiā auctoritatis ipsi⁹ cū dicit. ꝛ vnūq̄đq₃ mēbrū. qꝛ dixit g̃ in pte p̄cedēti ꝙ dolor nō accidit mēbris qn̄ eorū cōplo itegre pmutata est: ȝ qn̄ ē in fieri pmutationis. iō ad ꝯfirmationē hui⁹. subiungit: sicut iā narrauit de eē eius. s. doloris mirabilis. Hippo. sup. in lib. de humana nā hoc dixit: ꝙ dolores nō sunt in mēbris nisi in dispōne. i. in fieri alterationis corporis: ꝛ supple in fieri corruptionis. ꝛ exit⁹ ipsoꝝ. s. mēbroruȝ a naturis aīe sensus. ¶ Post hoc ꝯo exponit qđ dixit naturis oñdens que sunt ille nāe q̄bus cū mēbrū egredit̄ patit̄ dolorē in ipso actu exeūdi ab eis: vt dictū est: circa qđ p̄ facit hoc: ꝛ explicat specialr nām cārum soluētiū ꝯtinuitatē ibi. Cū in mēbro fit oppō. Iterū p̄ma in duas: qꝛ p̄mo facit qđ dictū est. 2° ꝯo remouet dubitationē potēteȝ oriri ex dictis suis ibi. in mal. cōple. diuer. Intēdit g̃ in parte p̄ma ꝙ ille nāe sunt cōplo: ꝛ cōtinuitas: ꝛ ꝙ cōplo manet p caliditatē: frigiditatē. ꝛ humiditatē: ꝛ siccitatem. ex quo tn̄ colligit̄. s. ꝙ mēbrū nō patit̄ dolorē nisi qn̄ soluit̄ ei⁹ cōtinuitas: aut qn̄ patit̄ malā cōple. diuer. cali. fri. ꝛ sic. aut humidā simplr aut cōposite. ne tn̄ credat aliq̄s ꝙ mal. cōple. diuer. sicca tm̄. aut humida causaret dolorē: subiūgit di. ꝙ in mal. cōple. diuer. pp qđ. i. pp quā mēbrū calefit aut infrigidat̄. ꝓprie. i. poti⁹ siue p̄ncipali⁹ sup. causatur dolor q̄ in alijs duab⁹ qualitatib⁹. ꝛ hoc iō sicut dicit ꝙ ille due q̄litates fortioris opōnis. i. ipressionis sunt q̄ alie q̄litates. s. q̄ humiditas: ꝛ siccitas. ne tn̄ credat̄ ꝙ siccitas ꝛ hu. nō causent dolorē p se: iō subiūgit: ȝ iam fit illud. q. d. ȝ sup. q̄uis caliditas ꝛ fri. s. in causando dolorē sint fortiores iaȝ. i. certe fit illud. i. causat̄ dolor: ꝓpterea ꝙ mēbrū desiccat̄: aut humectat̄ in fame ꝛ siti: si mēbrū cuius passiones sunt fames ꝛ sitis alteret̄ a sicco tn̄ vel hu. s. os stomachi. ipsi⁹. n. imediate sunt he passiōes: sicut in. 4. de morbo ꝛ accidēti oñditur. ¶ Ad ꝓbandū aūt per sensibilē effectū ꝙ dolor in ore stomachi causat̄ a sola ipressiōe siccitatis: aut hu. in fame ꝛ siti: opȝ sciri q̄bus q̄litatib⁹ alterat̄ in fame ꝛ siti ad hoc vt accipiat̄ experiētia de eo qđ dī. Istud aūt scit̄ rectissime p modū quē insinuat Gal. naȝ cū fames ꝛ sitis sint: vt corpi: si sciat̄ q̄lis ē suba pp cuius penuriā causant̄ fames aut sitis: ptin⁹ scit̄ ꝙ substātijs ꝯriarū q̄litatū poterit experiri vtrū siccitas tm̄ aut hu. tm̄ possint cāre doloreȝ p se in ore stomachi. hoc igit̄ ꝯsiderans Gal. explicat in fine lectionis aut p̄tis hui⁹ quales sunt sube pp quarū penuriaȝ he passiones causant̄ in ore stomachi cū dicit: ꝛ accidit passio in fame. pp penuriā sube sicce: ꝛ pp penuriā humiditatis in siti aut in dispōneȝ sitis: qđ idē est. Hoc. n. scito. iā. n. leuissimū est cognoscere si siccū debeat cāre dolorē iquā

Mēbro corrupto vane sunt opationes medici ȝ in p̄n⁹ corruptionis sūt vtiles.

Fames ꝛ siti sūt passiōes imediate oris stōchi.

tū siccū vel inquātū ꝑ siccitatē est alterās solū qđ hoc ma
nifeste faciet si applicet̄ ei id quo īdiget.s.humidum.ꝯstat
aūt sicut dictū est ꝙ in siti os stomachi patit̄ penuriā hu.
si ergo aliqđ tēperatū in caliditate ꝛ frigiditate:tñ manife
ste exiccās siue hñs potētiā manifeste exiccādi ori stōchi
applicet̄:tunc os stōchi manifeste dolebit:si solū ꝑꝑ sicci
tatē aliqđ mēbrū dolere debeat.hoc idē facere dꝫ ꝯ̄ria q̄
litas in famelicis.s.humiditas si ꝑ se debeat in mēbro aliq̄
cāre dolorē.talis aūt experiētia leuissima est:ꝛ in ꝓmptu:
ꝛ ꝑꝑ hoc ēt est experiētia iamdiu accepta nō solū a sapien
tibus sed ēt a vulgarib⁹.expertū est eniꝫ ꝙ panis tritice⁹
mediocriter fermētat⁹:ꝛ mediocriter sale ꝯfect⁹:aut opir⁹
tñ per diuturnitatē indurat⁹:aut piscis salsus que inquā ꝫm
iudiciū medici modicū in his q̄litatib⁹ tꝑamentū excedūt
ꝙ per illū excessuꝫ nō pñt cāre dolorē:hñt tñ manifestam
potētiā exiccādi.Ista inquā si corꝑi sano valde sitienti mi
nistrent̄ causant in ore stōchi lesionē sensui patiētis mani
festā:ꝛ hoc superi⁹ Gal.aucto.Hippo.dixit eē doloreꝫ ꝫm
gradus lesionis:vel exit⁹ a nāli dispōne.Expertū est enim
silr̄ ꝙ si aqua tepida sumat̄ a corꝑe sano valde famelico
ꝯtinus ledit euꝫ in ore stomachi sensibilr̄:ꝙuis nō sit acu
ta lesio sed manifesto sensu:tñ ꝑcipit os stomachi adeo per
remollitionē egredi a nāli dispōne ꝙ fere in syncopiꝫ ici
dit:ꝛ defect⁹ talis qdeꝫ effect⁹ lesionis(sicut ex superiorib⁹
pꝫ)ꝓprie dolor est.sic igit̄ dicim⁹ ꝙ Gal.hic ꝛ ad glau.ad
ꝓbādū ꝙ sic.ꝛ hu.ꝑ se causant dolorē:docuit vti artificio
fortissimo apud oēs artifices:ꝛ maxime ꝯueniēti medico
cuꝫ sit operari⁹ artifex.s.argumēto sumpto a sensibilis rei
effectu:ꝛ hāc in dictis ei⁹ h̄ scimus eē ipsi⁹ intētionē sicut
ex plurib⁹ locis suaꝝ scripturarū collegim⁹.¶ Et hoc qdē
dixim⁹ ad repellendū expositionē eorū q dicunt ꝙ intētio
Gal.fuit in parte ista ꝓbare per causas famis ꝛ sitis ꝙ sic
citas:ꝛ hu.per se cānt dolorē:ita vt ei⁹ intētio eēt dicere ꝙ
in fame ꝛ siti siccitas ꝛ humiditas sunt ꝑ se cā istaꝝ passio
num.s.famis ꝛ sitis:que sunt quedā spēs doloris in ore sto
machi.qꝛ lesiones sensibiles in ipso.¶ Nos aūt dicimus
ꝙ hec expositio īplicat falsitatē ad min⁹ duob⁹ modis.pri
mo qm̄ nulla passio ꝯueniens alicui ex ordinatiōe nāe est
dolor:nec est ꝯsuetudo sapiētū passiōes naturalr̄ adueniē
tes alicui vocare dolores.planū est aūt ꝙ fames:ꝛ sitis ꝓ
pter nālia desideria deficiētis subē nāles passiōes sūt oris
stomachi:ꝛ ab ordinatiōe nāe ꝓcedunt ꝑꝑ saluationē idi
uidui aut subiecti.Dolor xͦo nō est passio saluatiua subti.
¶ 2ͦ xͦo qđ supponit hec expō ꝙ humiditas ī ore stōchi
sit cā nālis per se famis.scim⁹ aūt ꝙ nemo sapiētū hoc di
xit.Gal.eniꝫ 4ͦ de morbo ꝛ accñti:vbi cās explicat nālis
famis:nullā rōneꝫ facit de humiditate:ꝛ oēs qdē ꝯueniūt:
qꝛ frigiditas pōt cāre famē:ꝛ de humiditate qdē inquātuꝫ
humiditas est cōiter asserit̄ ꝙ in ore stōchi defectū appe
titus:ꝛ nauseā:ꝛ abominationē ꝓcurat:si aūt famē excitet
hoc facit rōne frigiditatis:ꝛ acciditatis mouētis humidita
tes oris stōchi adherētes:sicut de mel'ia nāli:ꝛ de flegma
te acetoso dī.¶ Preterea.3ͦ pōt dici qm̄ Gal.sic patet in
tex.nō dicit siccitatē ꝛ humiditatē eē cās famis ꝛ sitis.sꝫ ēt
quedā significata ꝑ famē ꝛ sitiꝫ sub rōne deficiētis cū dic:
ꝙ in fame est penuria sicci:ꝛ ī siti est penuria hu.plane ḡ
per modū loquēdi īsinuat ꝙ illa nō fuit itētio ei⁹.Exponē
dū est ḡ ꝙ sicut superi⁹ dixim⁹:ꝛ valde est notandū prudē
tia Gal.ex hoc ꝙ docuit dictoꝝ suorum experiētia sumere
in illo mēbro cui⁹ passio frequētior est:ꝛ magis sensui ma
nifesta:tale ergo est orificiū stōchi:qm̄ ei⁹ passiōes frequē
tissime:ꝛ quasi quotidiane sunt:ꝛ ipm̄ ēt ē maximi sensus.
¶ Quis aūt Gal.hic asserat humiditatē esse cām doloris
per se:dubitant qdā nihilomin⁹ circa hoc ꝑꝑ dictū Auicē.
ꝑmo sui canonis:vbi dicit ꝙ humiditas nec per se nec per
accidēs est cā doloris:ꝛ iterū dubitant:qꝛ Gal.dī.in.12.ꝑti
cula de īgenio sanitatis.vbi loqtur de causis doloris sicci
tatē qdem dicit esse cām doloris per accidēs:ꝛ tñ nullā fa
cit mētionē de humiditate:vñ insinuare videt̄ vt dicūt ꝙ
nec per se nec per accñs sit cā doloris:qđ dictū absolute dī
eē falsuꝫ.ꝙ aūt humiditas sit cā doloris ꝑ accñs sic pꝫ:qm̄
per se ꝛ ꝑ accñs sunt due dr̄ie que ꝯueniūt enti:ꝛ ipm̄ īme
diate diuidūt.igit̄ oī enti siue recipiat̄ vt cā siue vt effect⁹.
ꝯuenit illud eē ꝑ se vel ꝑ accñs:quaꝑꝑ humiditas poterit
eē cā doloris ꝑ se vel ꝑ accñs.Ampli⁹ ꝙ sit cā doloris per
accñs ad oculū pꝫ.docet Phs.5.meta.ca.de ente.ꝙ aliqd
ꝯtingit alicui ꝑ accñs qñ ꝯuenit ei cui īest:sic music⁹ eē ꝯue
nit grāmatico ꝑ accñs::ideo cui ꝯuenit eē grāmaticuꝫ ꝯue
nit eē musicū.s.hoī.Arguit̄ ḡ sic.humori sicco cui inest hu
miditas ꝯuenit eē cāꝫ doloris:sicut sapiētes scribūt de q̄li
bet hūore.ḡ ꝯuenit hūiditati ꝑ accñs:ꝙ aūt ꝑ se ꝯueniat.s.
hūiditati cām doloris eē iam per Gal.superi⁹ patuit:ꝛ per
rōnē iteꝝ ꝯfirmat̄.illud.n.ꝯuenit alicui ꝑ se cui ꝯuenit ei⁹
diffō:vel pars diffōnis:sicut pꝫ ex scia posterio.ꝛ.5.meta.
sed humiditati ꝯuenit diffō doloris seu ꝑtes ei⁹:vt effect⁹
eius.ḡ dolor poterit eē effect⁹ humiditatis ꝑ se.minor aūt
hui⁹ rōnis pꝫ:qm̄ dolor sicut ex superiorib⁹ pꝫ est sensibi
lis apprehēsio innālis ꝑmutatiōis:ꝛ exit⁹ a q̄litate dolen
tis corporis:ꝛ hoc ītelligit Auicē.qñ dicit.dolor est sensus
ꝯ̄rie rei.i.sensibilis apphensio rei corrūpentis nālē disposi
tionē a corpore:ꝑor tñ diffō ꝓprior est:sed planuꝫ est.qm̄
humiditas cū sit q̄litas sensibilis cāre pōt sensibilē app
hensionē mouēdo sensuꝫ:ꝛ iterū ēt corrūpere pōt siue etiā
innālr̄ permutare a nāli dispōne corpus extrahere.qđ pꝫ
ex hoc:qꝛ qđ pōt excedere respectu tēperamēti alicuius:ꝛ
oē excedēs tꝑamentū alicui⁹ est corruptiuū illi⁹:ꝛ innālr̄
ꝑmutās ipm̄.relinqtur ḡ qm̄ pōt ꝑ se cāre dolorē.¶ Pro
pter hoc igit̄ ꝛ silr̄ia est sciēduꝫ:qꝛ dolor a medicis qñqꝫ ac
cipit̄ large:ꝛ absolute.s.ꝓ sensibili apphensiōe cuiuslibet
innālis alteratiōis vel cuiuslibet exit⁹ a nāli dispōne ad ī
nālē:ꝛ hoc mō Gal.hic loqt̄ ð dolore:ꝓut superi⁹ patuit:
ꝛ silī mō accepit dolorē in oī loco in quo humiditatē ꝛ sic.
dicit eē cās doloris ꝑ se:sicut ītelligit̄.2.techni.Alio auteꝫ
mō accipit̄ stricte.s.ꝓ ḡui:ꝛ acuta molestia:ꝛ ꝫm hāc acce
ptionē ꝑdicta diffō doloris ñ ē sufficiēs:qm̄ isto mō dolor
est sensibilis apphensio:nō cuiuslibet exit⁹ a dispōne nāli
sed fortis:ꝛ subiti.Isto aūt 2ͦ modo Gal.loqtur de dolore
in.12.ꝑtic.megate.qđ per eūdē ibidē pꝫ.Dicit eniꝫ versus
ꝑnm illi⁹ ꝑticule ꝙ de dolore:ꝛ aliis accidētib⁹ morbi agit:
vel loqtur in illa ꝑticula ꝫm ꝙ sūt magis timorosa q̄ꝫ ipsi
morbi:vtpote qꝛ cāre possunt syncopiꝫ aut defectionē v̄tu
tis:ꝛ hoc qdeꝫ nō est nisi ꝓut sunt graues:ꝛ imoderate mo
lestie.dōm ergo ꝙ si dolor ꝑmo mō accipiat̄:hūiditas pōt
eē cā ei⁹ per se:sicut supius fuit manifestū ex scia Gal.ꝛ sic
rō ꝯfirmabat:ꝛ silr̄ pt eē cā per accñs sicut oñdebat rō su
pradicta.Si xͦo 2ͦ modo accipiat̄ dolor tūc dicēdū est ꝙ
siccitas ꝛ humiditas nō pñt esse cā doloris ꝑ se:ita.s.ꝙ gr̄a
sui vel sue v̄tutis sicut mouētes īmediate subꝫ adeo vt gra
uē:vel acutā vel ītolerabilē molestiā patiat̄.hui⁹ aūt ratio
est sicut superi⁹ inuebat in textu auctor:qꝛ nō sunt fortis ī
pressionis sicut alie due qualitates sunt.ad hoc aūt ꝙ acu
tā ꝛ grauē molestiā causent in corꝑe opꝫ ꝙ alterēt corpus
subito:ꝛ fortiter silr̄.oēs aūt q̄litates pñt subito alterare:
qm̄ sicut Cōmē.oñdit.8.physi.qꝛ de qualꝫ q̄litate pōt acci
pi in motu alteratiōis aliqd quo nō est min⁹ accipere.illđ
aūt quo min⁹ accipi non pōt minimū est ꝛ īdiuisibile.hoc
aūt nō accipit̄ in tꝑe.qꝛ iaꝫ acciperet̄ ꝫm ꝑus ꝛ posteri⁹.ꝛ
hoc fieri nō pōt nisi diuisibile eēt.ergo accipit̄ īcontinēti ꝛ
subito.Ex quo pꝫ qꝛ siccitas ꝛ hūiditas pñt subito alterare
nō tñ fortiter sicut dictuꝫ est.ꝓpterea qdem qꝛ de virtute

actiua

Margin notes:

Expō q̄rūdam.

Cōtra illā

Utrū hūiditas sit cā doloris per se.

Adō ꝙ enti cōue nit ꝑ se ꝛ ꝑ accñs.

Dolor q̄d sit.

Dolor accipit large ꝛ stricte.

actiua modicū hn̄t cōparatiōe aliarū duaꝝ q̄litatū. habēt eniꝫ de v̄tute actiua aliq̄d manifeste ꝺm ꝯsiderationē medici. ⁊ iō oēs has q̄litates medic⁹ vocat actiuas. sicut pꝫ ꝑ Gal. in techni. in illa ꝑte. toti⁹ v̄o corꝑis habitudies. q̄uis ꝑ excellentiā nihilomin⁹ ipse medic⁹ q̄n̄q̄ vocat caliditatē ⁊ frigiditatē actiuas. alias v̄o duas passiuas sicut fac̄ in 7° megatechni. Nos ēt ꝑfecte exposuim⁹ sup p̄dicta parte techni: q̄ al'r ꝯsiderat medic⁹ has q̄litates q̄ȝ faciāt nāles. Hic eniꝫ ꝯsiderat eas ꝺm ꝙ sunt p̄ncipia ḡnabilis mistionis corꝑis. in ḡnatione aūt corꝑis tam simplicis q̄ȝ cōmisti caliditas ⁊ frigiditas sunt tm̄ mouētes mām ad formā. s. subtiliādo: ⁊ igrossando: rarificādo: ⁊ ꝯdensando: ꝯgelando ⁊ coagulādo ⁊c. siccitas ⁊ hūiditas nō mouent nec ꝑmutant mām ad formā ꝓpria virtute: sed disponūt eam ad hoc: vt diuersimode patiat̄: ⁊ moueat̄ ab illis q̄litatib⁹: ⁊ disponūt q̄dē ad receptionē formaꝝ in mistis. ⁊ iō rōnabiliter vocat caliditatē ⁊ frigiditatē actiuas: alias v̄o passiuas sicut pꝫ ex p̄ncipio. 4. metheoroꝝ. In p̄ncipio. medic⁹ cōsiderat eas tm̄ ꝺm ꝙ sunt p̄ncipia sanabilis corꝑis inquātū tale. igit̄ q̄libet istarū q̄litatū ꝓpria sui virtute sine auxilio alteri⁹ q̄litatis mouere pōt ⁊ ꝑmutare corpus a sanitate ad egritudinē: ⁊ eꝯ̄rio: sicut oñdimus supius de hūectantibus ⁊ exiccantib⁹ tēperatis in caliditate ⁊ frigiditate: qm̄ corrūpere possunt ⁊ restituere sanitatē ꝑ solā alterationeꝫ ab humiditate ad siccitatē factā: sicut ēt pꝫ in fluxib⁹ ⁊ cōstipationib⁹ vētris: iccirco medicus oñdens absolute vocat actiuas: qm̄ oēs habēt per se potētiā iprimendi effectū sanitatis: ⁊ egritudinis in sanabili corꝑe. nihilomin⁹ imprimendo suos effect⁹ fortes iudicat absolute caliditatē ⁊ frigiditatē esse actiuas fortes. Alias v̄o debiles: sicut colligit ꝑ effectū rei sensibilis quēadmodū in ingenio sanitatis sepius declarat̄. Pꝫ igit̄ ex p̄dictis: qm̄ humiditas non pōt esse per se cā doloris 2° mō accepti. Per accidēs autē accipiēdo accidēs absolute ⁊ vl'r pro quocūq̄ accidente nemo dubitat q̄n possit esse cā hui⁹ doloris: h⁹. n. humor calidus cū est humiditas pōt eē cā acuti doloris: ⁊ sic hūiditas erit eius cā ꝑ accñs sicut superius ꝯcludebat rō sumpta ex doctrina Phi 5° meta. ¶ Ad illud aūt qd̄ dr̄ in ꝯ̄riū auctoritate Auicē. s. q̄ nec per se nec ꝑ accñs est cā doloris. dicēdū ꝙ in eo qd̄ dicit ꝙ nō est cā doloris ꝑ se itelligit̄ de dolore 2° modo dicto: vel accepto. Aliter eniꝫ illud verificari nō pōt sicut ex rōne: ⁊ doctrina Gal. superi⁹ patuit. ¶ Et si dicat̄ ꝙ verba sue diffōnis nō significāt eū habuisse istū intellectū. cū eniꝫ dicit ꝙ dolor est sensus rei ꝯ̄rie: significat̄ ꝙ loq̄tur de dolore primo mō accepto sicut superi⁹ patuit. ¶ Tunc dicim⁹ ꝙ illa diffō nō iportat hunc itellectum: imo valde diminuta est sicut superi⁹ docuim⁹: sed q̄ al'r dictū est ꝙ negari nō pōt: dicem⁹ ꝙ in sequētib⁹ in illo capitulo insinuat hoc cū dicit: ꝙ siccitas nō est cā doloris nisi mediāte sol'one cōtinuitatis: dolor aūt quē causat sol'o continuitatis est dolor 2° modo accept⁹: ⁊ sic q̄uis per istū modum excuset̄ quantū ad illud dictū de humiditate: tm̄ remanēt adhuc in eo aliq̄d repꝛehensiōis: habemus ex hoc ꝙ sua diffinitio nō ꝯsonat intētiōi: quā in sequētib⁹ partib⁹ capituli videt̄ hr̄e: nec est iputandū errori transferētis: q̄ in oibus libris arabū quos inuenire potuim⁹ sic inuenim⁹ cōtinere: nec sil'r iputādū est defectui vocabuloꝝ in illa lingua: qm̄ ad notificandū doloreꝫ 2° modo acceptū scim⁹ in eo copiosos eē sermones: ⁊ in illo q̄dem capitulo special'r defectiuo itellectu non pōt excusari oino: maxime cū ipo suerit Gal. illd̄ qd̄ ipse Gal. in de creticis dieb⁹ reprobat. s. ꝙ mala cōpl'o diuersa nō causet dolorē nisi soluēdo cōtinuitatē. Iaꝫ eniꝫ superi⁹ in h̄ libro ꝑ doctrinaꝫ Gal. patuit ꝙ hoc nō est de itētiōe ipsi⁹: ⁊ clari⁹ patebit inferi⁹ i h̄ oꝑe vbi hāc opiōnē directis ꝺmonib⁹ reprobat: quē passuꝫ nō vī vidisse Auicē. qn̄ cōposuit canonē: sꝫ scimus ꝙ decept⁹ fuit ex verbis Gal. 4° de morbo ⁊ accidēti. vbi subtilissime ⁊ multū ꝓfunde locut⁹ est Gal. de causis doloris: ⁊ delitiarū: ⁊ videt̄ superficial'r illud qd̄ dicit Aui. itellexisse: cuꝫ tm̄ sit oino ab illo itellectu remot⁹: qn̄ēadmodum patenter oñdimus: sed intell's ei⁹ circa cās doloris: ⁊ illd̄ qd̄ de his ꝑ̄scire est sciēdū: ex hoc tractatu ꝑfecte colligit̄: sicut expō nostra ꝑfecte declarat neq̄ꝫ alibi de hac mā q̄c q̄ȝ opꝫ inq̄rere. ¶ Ad illud aūt ꝙ dicit Aui. s. ꝙ humiditas nō est cā doloris per accñs posito ꝙ loquat̄ de dolore 2° mō accepto: q̄ al'r illud verbū verificari nō posset. dicem⁹ ꝙ Auicē. non loq̄tur de quocūq̄ꝫ accidēte absolute: sed de illo tm̄ ꝑ qd̄ dicit siccitatē causare dolorē. s. de sol'one ꝯtinuitatis. ¶ Sil'r respondendū est ad illud qd̄ 2° dicebat̄ ex Gal. q̄ 12. ꝑticula megatechni loquēs de causis doloris nullā facit mentionē de humiditate: cū tm̄ ibi dicat siccitatē eē cāꝫ ei⁹ ꝑ accidēs: ⁊ sic insinuat ꝙ nec ꝑ se nec ꝑ accidēs humiditas est cā doloris. Uerū q̄dem est eniꝫ q̄ humiditas nō est ꝑ se cā doloris de quo dixim⁹ supi⁹ cū loq̄: ⁊ tm̄ insinuat ꝙ nō est ei⁹ cā ꝑ accidēs itelligit sil'r de hoc accidēte quod est sol'o ꝯtinuitatis. hoc eniꝫ accidēs tm̄ ꝯsiderat medic⁹ in ꝓposita mā: qm̄ est p̄n^m variādi: ⁊ regulādi op⁹ curatiōis. aliud v̄o nō. si humor eniꝫ calidus causat dolorē: acutum nō. ⁊ scit medic⁹: q̄ rōne caliditatis causat illū dolorē ꝑ se ad regulandū opus curatiōis: nō eget ꝯsiderare ꝙ humiditas que inest illi humori est cā ꝑ accidēs: quāq̄ȝ hoc veꝝ sit. sil'r posset dici de colore humiditatis: ⁊ sapore: ⁊ de odore: ⁊ de ceteris ēt qualitatib⁹ ei⁹: q̄ verū est ꝙ sunt cā illi⁹ doloris ꝑ accñs nō tm̄ est medicinalis ista ꝯsideratio. quia inutilis est ad opus. nō eniꝫ ꝑ hoc regulat̄ in aliquo actus curationis: imo si penit⁹ ignoraret̄ hoc nō min⁹ bn̄ cōpleret̄ curatio canoñ. sed ꝯsiderari ꝙ p̄ter potētiam alterādi quā hꝫ humi. ēt ꝓcurat sol'onē ꝯtinuitatis ꝙ p̄ter mal. cōple. insuꝑ est cā doloris. hoc idē p̄bet directioneꝫ ad opus cōpletū ⁊ rectū: qm̄ ex hoc artifex iam colligit: q̄ opus est vti causis curatiuis diuersaꝫ virtutē hn̄tibus: vtpote alterandi: ⁊ ꝯsolidādi: hoc igit̄ est cā ꝓp quā dixim⁹ Gal. ⁊ Auicē. itelligere de hoc accidēte: qd̄ est sol'o ꝯtinuitatis: qm̄ dicunt vel insinuāt ꝙ siccitas est cā doloris. 2° modo accepti per accñs. Humiditas autē nec ꝑ se nec ꝑ accñs. ¶ Si q̄s aūt obyciat ꝙ hūiditas ꝓp subm pōt esse cā sol'onis cōtinuitatis: ⁊ sic ꝯuenit ei ꝑ accidēs. ¶ Dicem⁹ ꝙ humiditati bn̄ ꝯuenit soluere ꝯtinuitatē per accñs isto mō: sed tm̄ non seq̄tur ꝙ absolute ꝑ hoc accidēs qd̄ est sol'o ꝯtinuitatis ꝯueniat ei eē cāꝫ doloris supradicti: eo ꝙ illd̄ accñs nō ꝯuenit: nisi accidental'r sicut dicebat̄. s. rōne subiecti: ⁊ ita haberem⁹ dicere ad veritatē loquēdo: ꝙ est cā doloris supradicti accidētal'r per illud accñs: ⁊ hec ꝯsideratio q̄uis vera sit: inutilis est medico: q̄ cū sciuerit medic⁹ ꝙ subm humiditatis rōne sue quātitatis soluit ꝯtinuitatē sufficit ei scire ꝺm hoc ꝙ euacuantib⁹ idiget tm̄: neq̄ȝ nocet medico ꝙ ignoret ꝙ humiditati ꝯuenit accidētal'r illud accñs qd̄ est cā doloris. hec est igit̄ rō: ⁊ ēt intell's medici qn̄ dicit ꝙ humiditas nō est cā supradicti doloris ꝑ accñs. i. per hoc accñs: qd̄ est sol'o ꝯtinuitatis: de siccitate tm̄ opꝫ scire eū ꝙ sic: q̄ quantū ad hoc iaꝫ colligit: q̄ cā alterāte iā idiget ad cōplendū actū curationis: ⁊ quantū est ex hac ꝯsideratione nō est ei necessaria cā euacuās. ꝙ aūt illud accidēs. s. solutio ꝯtinuitatis cōueniat siccitati: ⁊ nō humiditati absolute. pꝫ ex hoc: q̄ siccitati cōuenit per nām: hūiditati v̄o nō: ⁊ siccitati q̄dem conuenit nō vt agēti: sed vt disponenti ad passionē. Naturalis eniꝫ inclinatio siccitatis est disponere subiectū ad hoc vt alteri nō adhereat. ex se igit̄ siue ex sua nāli inclinatiōe disponit ad solutionē cōtinuitatis. Humiditas v̄o sua inclinatione disponit ad ꝯ̄rium. ex quo pꝫ: q̄

Exposuit techni.

Al'r medicus ⁊ al'r phic⁹ agūt de q̄litatibus ꝓmis.

Utrū mala ꝯpl'o diuersa causet dolorē solū soluēdo ꝯtinuitatem.

Obiectio.

Solutio.

non conuenit ei solo ɔtinuitatis nisi accidentalr: vt est dictum: ꝛ non ex se ex sui nã: ꝛ iccirco ꝓportionata mã attribuit eis a medicis absolute. sed attribuūt siccitati cū inter qualitates passiuas seu debilis ipressionis solum ei ɔuenit ex sui nã: humiditati vo nisi per aliud: ꝛ per accñs: vt per subiectū. quo etiã modo posset aliter ɔuenire siccitati: sed sicut diximꝰ de tali accidēte non curat a medico in mã ꝓposita. ¶ Ad rōnem aūt sumptã ex diffōne doloris iaz ex superiorib' rñsiō pz qm̄ illa rō bene ɔcludit de dolore primo mō sumpto: sicut fuit cōcessuz superius: sed de dolore 2° modo sumpto nō: ꝓpterea qꝛ ista diffinitio doloris per quã arguebat nō est sufficiēs seu cōpleta respectu doloris 2° modo sumpti. vt superiꝰ docuimꝰ: ꝛ ista ꝓpositio. s. cuicūqꝫ conuenit diffinitio: ꝛ diffinitū. nō habet veritatē nisi diffinitiones sufficiētes fuerint ꝛ cōplete. ¶ Post hoc aūt sequitur vltima pars in qua explicat Gal. naturam causarum soluentiū continuitatē dicens. ꝙ cum in membro fiat impressio ab eo ꝙ pungit aut corrodit: ꝛ cum tunc euentꝰ passionis. idest doloris est ꝓpter solutionez continuitatis: quasi dicat. cause soluentes continuitatem sunt aut pungētes aut corrodentes ꝛc̃.

¶ Caplin. V. in quo determinat Gal. de accidente qd sequitur malam complexionē diuersam in musculo. s. de febre.

Umqꝫ calor sanguinis q est in mēbro apostemoso fuerit calor quietus ꝛ fuerit sanguis quē totuz continet corpus equalis cōplonis: forsitan non accidet ei: vt calefactione mēbri infirmi calefiat corpus: ꝛ cū caliditas sanguinis que est in mēbro apōso fuerit caliditas fortꝫ calefiet corpꝰ fortitudie ebullitionis eiꝰ: ꝛ cuz fuerit: vt sanguini quē totum ɔtinet corpus dominet cholera: tūc nō stat qn calefactione eiꝰ superflua calefiat totū corpus. Et quãto plus fuerit id cū vtreqꝫ res aggregētur. s. ita vt sanguis q est in mēbro apōso sit fortis caliditatis: ꝛ in sanguine qui est in corpore dñet cholera. ¶ Primū vo qd ex sanguie calefit cum in eo supfluit calefactio est sanguis q est in venis pulsatilibus: ꝓpterea qd in nã sua est calidior: ꝛ nature spūs ꝓpinquior: deinde post ipm sanguis q est in venis nō pulsatilibꝰ. Si ergo mēbrū apostemosuz ꝓpinquū fuerit aliquibꝰ viscéribꝰ sanguine abundantibꝰ quez ɔtinent erit caliditas eiꝰ recurrēs velociter ad sanguinē: quē totū ɔtinet corpus. Et vniuersaliter digniꝰ est vt calefiat añ ois res que velox est ad resoluendū: aut in natura sua est calida. Et silr primū quidē qd infrigidat ante etiã est res que velox est ad resoluēdum: aut in natura sua est frigida: velociꝰ aūt ad resoluendū ex eis que in corpore sunt est spūs pp illud qd est eis subtilior: ꝛ tenuior: ꝛ calidiꝰ qd est in corpore est cholera rubea: ꝛ frigidiꝰ qd est in corpe est flegma. De reliquis aūt humoribꝰ sanguis calidior est post cholerã: ꝛ melãcholia frigidior post flegma. Et cholera qdē facile resoluit: ꝛ velociter ab oi qd in eam agit. melía vo laboriose: ꝛ tarde vel violēter resoluit: ꝛ vlr qdez omne qd est subtile: ꝛ tenue est velocis resolutiōis: ꝛ oē qd est grossuz ꝛ spissuz est tarde resolutionis: quapropter opꝫ vt sit eueniēs apostematū resolutio plurimuz diuersa ꝓpter diuersitatē dispōnis corpis. ¶ Primo autē qm̄ humor a quo ꝓuenit apostema aut erit augumentate caliditatis: aut diminute caliditatꝫ: deinde post illud qm̄ putrefactio eiꝰ non erit nisi ꝑm nãm ipsius: ꝛ ꝑm superfluitatē retentionis eius: aut paruitatē retētionis eius in interioribus: nã illiꝰ qd expirationē nō hꝫ velox erit putrefactio: ꝛ illud quidē in oibꝰ rebꝰ extrinsecis inuenit: quod si cōuenerit in hoc ꝙ sit eiꝰ cōplexio calida ꝛ humida: erit illud magis adiuuans ad hoc vt eiꝰ putrefactio velox sit. ¶ Et membrum ēt in quo est apostema aut erit ꝓpinquū viscéribꝰ sanguine abundantibꝰ: aut ab his remotuz: nã ꝛ in sanguie toto etiã superabundat cholera aut melía: aut flegma: aut vētositas: ꝛ oēs qdē iste res alias dispōnes diūsificãt paucitate: ꝛ multitudie: opꝫ ergo necessario: vt sit resolutio plurime diuersitatis cū vnū cōparatur: aliꝫ autem cum cōparatur sibiipsi.

Erminata prima pte in qua egit Gal. de mala cōplexione particulari. hic sequit pars in qua descendit ad loquendū de vniuersali ꝫ ꝙ exigit tractatꝰ presens. In hoc enim tractatu: vt diximus superiꝰ intendit ostēdere que sit natura male cōplexionis diuerse ꝛ qualiter etiaz: ꝛ a quibus causis in genere itroducatur in corpus. Circa hoc autem sic ꝓcedit: quoniã pmo ostendit qualiter mala cōplo. diuer. calida: ꝛ a qbus causis in totum corpus proueniat. scdo vo manifestat illud de frigida ibi [ꝛ quēadmoduz fe. accidit a caliditate solis ꝛc̃.] ¶ De siccitate autez ꝛ humiditate non facit mentionē inter malas cōplexiones diuer. vniuersales. cuius ratio est: quia humiditas: ꝛ siccitas non causant malaz cōplexionē diuersaz in toto corpore. mala enim cōplexio sicca aut humida nō ꝓuenit in toto corpore subito: imo valde paulatine: ꝛ lente: nec etiam fortiter: quoniaz ipse qualitates vt dictum est superius non sunt fortis ipressionis. subito autem mala cōplexio sicca aut humida totuz corpus occupare non potest ꝓpter multimodam difformitatē membrorūz: ꝛ quia ipse sunt valde debiles in agendo: vñ quando aduenit toti mala cōplexio sicca aut humida trahit in malam equalem: sicut patet in ptisi. De siccitate manifestum est: ꝛ in hyposarca de humiditate. in illis eniz dispositionibus propter siccitatem aut humiditatem non dolet corpus manifeste in toto. in hyposarca autez quãuis dolcant membra propter tensionez quam facit subiectuz humiditatis. scilicet aquositas flegmatica: non tamen ratione ipsius qualitatis sentitur afflictio manifesta in toto corpore: ꝛ propter hoc tales malas complexiones. inquantū vniuersales sunt: equales iudicantur

Quid sit calidius ꝛ qd frigidiꝰ in corpe.

Forma operandi in cura male complexionis equalis differt ab ea que in mala complexione diuersa.

les iudicatur potius q̄ diuerse:& ideo circa eas in actu curationis sumatur forma operandi:quam ars seruare docet in mala complexione equali:& differenter ab ea que est diuersa.Et quia supius pmisimus nos hanc diuersitatem hic tangere pp bonitatē doctrine:iccirco notādū est q in mala cōplone eqli subalr mēbra debiliora sunt q̄ in mal.cōple.diuer.ppterea q2 qlitas corrūpens forti9 mēbris inheret:& iō ars medicine docet circa curationē mal.cōple.eqlis aliqua seruare:de qb9 nulla aut minor multa osideratio habet in curatione mal.cōple.diuer.Unū qdez est:vt euitentur fortiter & subito alterātia:qm̄ facilr vel facillime totalr virtus mēbri resolueret:sed paulatim:& suauiter alterantibus docet vti in oi mēbro cōparatione male cōpl. in codē.Aliud qdez est:vt per alios aliquos modos:& per quā alterationē mal.cōple.equalis cōfortet mēbrū conuenienter:sicut p ea que ex pprietate B faciunt:aut p potentiā laudabilr nutriēdi:de qbus in mala cōplo.diuer.& maxime qn̄ est in mēbris q̄ nō sunt nobilis actionis aut iuuamenti nō curat oino:imo qn̄ in illis mēbris est ma.cōple. equalis docet ars ea penit9 remouere a corpore ne cetera corrumpant:qd non facit in mal.cōple.dum adhuc est diuersa.dentes eniz ab ore & ossa ex locis fistulatis docet ars medicinalis auferre qn̄ iam in eis est mal.cōple.infixa:qd nullatenus facit qn̄ mal.cōple.est diuer.& tanq̄ volitans supra mēbrū.taliter eniz:& multū bn̄ vocat eā Auic.in tractatu suo de viribus cordis.talē igit formā operandi circa mal.comple.equa.volūt seruare periti medici circa curaz mal.cōple.sic.in ptisi & humide in hyposarca.de his autez modis narrādi opus in hac:& in illa mal.cōple.copiosam doctrinā insinuat Gal.in de ingenio sanitatis.¶Redeūtes igit dicam9 q in pma pte Gal.duo pncipalr facit:qm̄ pmo ostēdit qualr calor inālis feb.formalr cōstituēs puenit a mēbro:qd patit calidū apa ad totū corp9 ipso calido apate exn̄te cā cū origiali. Scdo vo explicat alias cās fe. ibi[Redeamus igit &c.]In pma iterū facit duo:qm̄ pmo ostendit pncipalr modū multiplicatiōis mal.cōpl.calide a mēbro apato ad totū corp9.Scdo vo ostēdit.qm̄ diu durare pōt sub rōne male ōplonis diuerse ille calor vl'is ibi [Uerumtamen in huiꝰ feb.]In pma aūt intentio Gal.est explicare causas multiplicationis caloris extranei ab illo mēbro ad totū corpus:& causas intensionis:& remissionis ipsius siue in diuersis corporibus siue in diuersis mēbris vnius corpis.Circa qd sic pcedit:qm̄ pmo explicat illas causas:& manifestat ppositū quātū ad diuersitatē causaruz.Scdo vo quātū ad diuersitatē membrorum vnius corporis ibi[Et hec qdē oia sunt cā &c.]In pma pte iterum duo facit qm̄ pmo explicat cās multiplicationis pdicte qualitatis in totū corpus:& etiā intēsionis eius in ipso:siue ostēdit possibilitatē predictarum.In parte vo scda ostendit ordinē:& modū istius multiplicationis ibi[Primum vo ex cholera.]¶Intendit ergo in pte pma q ppter apa supra dictū.s.flegmonē aliquādo mal.cōplo.diuer.ca.in toto generat:aliquādo non.cuius ratio est:sicut insinuat:qm̄ ad hoc q calor apostematis vnius membri introducat calorem in totū corpus:necessariū est ipsuz esse fortem:& sufficientem:& sanguinē totius corporis esse dispositū ad suscipiendū illius caloris excessum:& hoc est qd intendit cum dicit.q si cal.sang.qui in mēbro apostemato fuerit qetus: idest remissus ei fuerit sang.quem to.cō.cor.equa.cōple. tēperate cōplexionis.forsitan nō accidet ei.s.corpori:vt calefiat calefactione membri infirmi.s.vt ita excellenter sic membrū infirmum:ideo autē dicit forsitan:qm̄ sanguine totius corporis existente temperato sm naturaz corporis: possibile est calorem apostematis peruenire ad totuz corpus:quāuis etiam valde fortius non sit.verbi gratia:sicut in corporibus puerorum aut infantium potius:in his eniz quāuis apostema ca.sit in mēbris remotis a corde:& ipsi etiam sm naturam sanguinē habent temperatum:tamen ppter paruitatem membrorum:causantē modicā distantiaz de facili puenit excessus caloris ad cor:& inde ad totū corpus.In corporibus aūt adultorum sicut iuuenū atqz senum nequit hoc fieri ppter ōriā cām:& multo minus si sanguis totius corporis ad frigiditatez declinet:sicut flegmaticus. in ipsis ēt adultis:quāuis sanguis totius sit naturalr tēperatus:tn̄ si apostema ca.sit in mēbris valde vicinis cordi: de facili poterit supcalefieri totuz corpus:hec est igitur cā ppter quā dixit q cū calor apostematis sit remissus:& sanguis totius corporis est tēperat9.forsitā.idest possibile est q nō supcalefiet totū corpus:ideo enim ponit sub dubio: qa pōt accidere ōriuz sicut ostendimus:si tn̄ sit contrario mō necessariū est:vt corpus fortiter calefiat:& hoc est:qd intendit cuz dicit:q si calor sanguis membri fuerit fortis calefiet totū corpus:ppter fortez ebullitionē sanguinis in membro apostemato supple quāuis sanguis toti9 corpis fuerit nālr tēperatus:silr calefiet corpus calefactione supflua.i.fortiori si sanguini quē corpus continet cholera dominet.& hoc est:qd intendit per hoc q dicit:tunc non stat qm̄ &c.quāuis supple calor sanguis q est in membro apostemato remissus fuerit:multo aūt fortius illud fit si ambo supradicta cōcurrant:& hoc est qd intendit cū dicit: [& quāto plus fiet istud cū vtreqz res aggregant &c.]Usqz nūc ostendit possibilitatez multiplicationis caloris extranei a mēbro apato ad totū corpus:& possibilitatē intensionis & remissionis ipsius intendens in summa:q2 eoruz cā sunt fortitudo vel debilitas alterātis:sicut est san.membri apati:& dispositio alterabilis corporis:sic enim per diuersitatē istorum duorum diuersificant corpora quantū ad susceptionē caloris extranei a mēbro apato per totū corpus.& quantū ēt ad intensionē & remissionem ipsius in diuersis corporibus:sicut eniz ex verbis auctoris pz:vt exposuim9 corpora calidiora que intelligit per corpora sanguinē calidiorē habētia citius & intensius inflāmant per totuz.ōria vo ecōtrario.¶Post hoc vo ordinē & modum predicte multiplicationis ostendit.circa qd pmo facit hoc.scdo verificat per rationez dicta sua ibi[Et vniuersalr est &c.]In parte pma iterum pmo explicat ordinē.scdo vo modum ibi[Si ergo membrū.]dicit ergo in pte pma q qn̄ superfluit calefactio in co.s.in corpore:& qn̄ supflua caliditas occupat ipsum:siue apa calidū alicuius mēbri imoderate calefaciens sanguinem corporis:quē gra exempli ponamus esse cholericū:tunc supcalefit sanguis corporis ab illa cholera que dnāt in eo:& quē diximus supcalefieri a sanguie apostematis sm hunc ordinē q pmū qd calefit ex cholera.idest ille sanguis in quo pmo caloris excessum iprimit illa cholera est sanguis qui est in venis pulsatilibus:cuius rōnē assignat q2 calidior est & ppinquior est nature spūs: que aūt nā ista sit statim declarabit:deinde post ipsum.s. sanguinem arterialem supcalefit supple sanguis qui est in venis nō pulsatilibus.Est aūt intelligendū hic q quāuis Gal.loquitur hic in exemplis rerum particulariū:tamen res vl'es docet more Hippo.& oium sapientum:vnde quāuis loquatur particulariter in hoc alterante seu calefaciente qd est cholera:& in hoc alterabili qd est sanguis:tn̄ intētio eius est vl'is.scilz q a supercalefaciente aut quolibet alterante corp9 illud pmo recipit excessuz caloris:aut cuiuslz qualitatis q magis dispositum est ad illud.verbi gratia. cum in corpore citius alterentur humores q̄ membra:& sanguis citius calefiat q̄ membra.primo supple sang.qui magis est dispositus ad recipiendum excessum caloris:similr intelligendū est inter mēbra q illa pmo.i.citius que

magis disposita sunt ad hoc:⁊ silr sicut de caliditate dicit̄: ita intelligendum est de qualibet qualitate. Qr aūt tā vlis sit intellectus eius:patebit per rōnē qua vtitur paulopost.

Dubitatio. Utrū cholera plus calefaciat sanguinez arterialez q̄ venalē. Solutio.

¶ Si qs aūt dubitet de hoc qđ dicit q̄ chol. pmo calefacit sanguinē arteriarū q̄ venaꝝ nō pulsatiliū:cū tñ chola misceat̄ sanguini venaꝝ nō pulsatiliū ⁊ alijs nō:oē autez agens agit citius in sibi ꝓpinquū q̄ in distās. ¶ Dōm q̄ Gal. de chol. nō logt̄ ibi assertiue.ſʒ grā exēpli:vñ p chol. intelligit superflue calefaciens sicut est sanguis apātis:sed ideo noiat chol. qr manifestior est in eis calefaciēdi potentia q̄ in ceteris humorib⁹:sicut iam paulopost ipse docet. Uel dicendū q̄ quāuis in sanguine venaꝝ citius agat pp ꝓpinquitatē tñ sanguis arterialis plus recipit ipressionez per aptitudinē:nō eniʒ incōueniēs est effectū alicui⁹ agētis citius manifestari ⁊ fortius in remoto:tñ ad determiataʒ distātiā q̄ in ꝓpinquo ꝓpter aptitudinē patiētis subi. Uidemus.n. ab igne citius liquari ceraʒ quāuis ab eo distet aliquātulū plus q̄ plumbū. Cum tñ vtrūqʒ liquabile sit ab igne:sic ergo intelligendū est in ꝓposito cū dr̄ q̄ sanguis arterialis citius calefit a cholera.i.qñ recipit effectuʒ calefacientis superflue. Q̄uis aūt agat in sanguinē venaꝝ nō pulsatiliū:pōt ēt dici q̄ illud intelligit̄ de diuersa cholera ꝺm numerū:ita q̄ ad sanguinē venaꝝ nō pulsatiliuʒ tñ referat̄ cholera eidē sang. cōmista:ad sanguinē ꝟo arteriarū chol. est dominans in ipso sanguine arteriaꝝ. non eniʒ verū est q̄ chol. que in sanguine corporis dominatur solūmō misceat̄ sanguini venarū ⁊ nō arteriaꝝ:imo ex q̄ sanguini totius corpis dr̄ dominari chole. ꝓculdubio ipsi sanguini arteriarū aliqua portio ꝓportionalr̄ dominetur. vñ ēt est q̄ sapientes ipsuʒ cholericū dicūt:comparatione sanguinis aliaꝝ venaꝝ:cū sit calidior ⁊ subtilior eo:sicut enim inquit Gal. in de virtutibus nālibus. arterie a venis trahunt sanguinē ⁊ cōmunis est transitus a venis ad arterias:cuius signū est:qr si aliqua magnarū arteriaꝝ incidatur totus sanguis corporis vel ceterarū venaꝝ effluet ide. Cuʒ ergo dr̄ q̄ ex cholera citius calefit iste sang. q̄ ille. intelligendū est ab illa cholera ꝺm speciē nō ꝺm numeruʒ: imo ille ⁊ ille sibi cōmista silr̄. ¶ Post hoc ꝟo sequit̄ ps in qua modū explicat multiplicationis p̄dicte qualitatis in totū corpus:per hoc enim manifestabitur causa proxima ⁊ imediata eius. per ea eniʒ que dixit:nō cōprehēdunt̄ nisi cause originales ⁊ remote. Dicit ergo q̄ qñ cōtingit q̄ mēbrū apostematū est ꝓpinquū aliquibus viscerib⁹. Circa qđ notandū est q̄ per viscera itelligit mēbra que intra clybanū ꝯtinent̄.

Clybanus

Dicit aūt clybanus tota cōcauitas illa q̄ est a furcula colli:vsqʒ ad pudibunda:⁊ ꝯtinet spūalia mēbra ⁊ nutritiua. Dicit ergo q̄ si mēbrū apostematū fuerit ꝓpinquū viscerib⁹:nō qbuscūqʒ sed abundātibus sanguine quem cōtinent velociter recurret caliditas:scilʒ apātis ad sanguinez quem cōtinet totuʒ corpus. His aūt sermonibus Gal. multum subtilr̄ ⁊ ꝓprie veritatem insinuat sue intentionis. plane eniʒ insinuat q̄ cum calor apostematis ad aliqđ predictorū viscerū peruenerit mediante sanguie scilʒ venarū ⁊ arteriaꝝ:sicut diximus:de facili occupat totum corpus:ex quo plane colligit̄ q̄ causa pxima illius multiplicationis ipsius est supercalefactio alicuius visceruʒ supradictoꝝ qđ mēbrū necessariū est q̄ sit membrū q̄ vlem faciat impressionem vlis:vtpote totius corporis dispositiua:quale ꝟo sit illud membrū ꝓprijs sermonibus determinat cuʒ dicit. Uisceribus sanguine abundantibus quē cōtinent:idest ad quez cōtinendū cōcauitatibus suis nāliter ordinant̄. non enim dixit tm̄ visceribus abundantibus sanguine:sed adiunxit: quē cōtinent intra clybanū:nec in alijs regionibus corporis nō sunt membra adeo sanguinea seu sanguine abūdātia quē nāliter in cōcauitatibus substātie ꝓprie cōtinent nisi cor ⁊ epar ⁊ precipue cor. ipsuʒ enim teste Gal. in fine p̄mi de cōplexionibus est oibus membris magis sanguineum:⁊ post ipsuʒ epar. ꝓpterea nulluʒ membrū ꝺm veritatē in cōcauitatib⁹ ꝓprie subē cōtinet sanguinē tam abūdanter ⁊ taʒ manifeste sicut ipsuʒ cor. de epate eniʒ sensui manifestū est:qr tota eius cōcauitas manifeste cōtexta est capillaribus venis. vnde hic in sermonibus suis insinuat Gal. ꝓprie nō ꝯuenit nisi cordi. vñ ēt est q̄ dato q̄ exne⁹ calor mediante sanguine venarū ⁊ arteriarū p̄us ad epar superuenerit:nō tñ ab ipso imediate supercalefit sanguis toti⁹ corporis siue corpus:imo opʒ ipsuʒ ad subaʒ cordis antea ꝯuenire. ⁊ hoc qdē ꝯfirmat̄ ex doctrina eius in fine p̄mi de cōplonib⁹. vbi dicit:q̄ sanguis nō acqrit caliditatē nisi a corde. ⁊ iterū directius q̄tuʒ ad ꝓpositā māꝫ in scđo de morbo ⁊ accidenti. vbi ostendit qualr̄ ab vno mēbro in totū corpus multiplicat̄ calor extraneus:⁊ vtit̄ hoc sermone. calor a mēbro in quo est putredo capit exordiū: deinde ab eo ad mēbrū vicinū distēdit̄:⁊ ab illo ad aliđ: ⁊ sic successiue donec perueniat ad mēbruʒ qđ est caloris nālis initiū ⁊ fundamētū.s. cor:quo supcalefacto postea totuʒ corpus vnū efficit̄ cuʒ eo in passione:id est in ꝑticipatione caloris extranei passionē inferentis:quo aūt a corde oīa mēbra corporis cetera supple mittant̄ ostendemus inferius. ¶ Patet igit̄ ex predictis modus multiplicatiōis predicte qualitatis in totū corpus:⁊ tunc sequitur pars in qua verificat dictū suū per rōnē extendēdo ipsuʒ. fuit aūt dictuʒ eius superius q̄ sanguis arteriarū citius calefit q̄ san. venarum:ꝓpterea qr calidior est ⁊ nature spūs ꝓpinquior:in quo diximus ⁊ superius hoc vlr̄ intelligere in oī alterabili a qualibet qualitate:qđ manifestat per dicta ei⁹ hic:vbi dicit tam de frigiditate q̄ de caliditate:⁊ ad veritatē illius dicti intendit vlr̄ hanc rōnem.s. q̄ omne illud alterabile citius alterat̄ a quolibet alterāte qđ ei similius est in qualitate aut passibilius in suba:sed in humano corpore de quo est cōsideratio medicine:quedā sunt similiora in qualitate calefacientibus:quedā ꝟo infrigidantib⁹:⁊ quedā passibiliora in suba:q̄daʒ minus. g̊ in humano corpore ea citius calefiūt q̄ calidiora sunt aut passibiliora in suba ⁊ illa citius ifrigidant̄ que frigidiora sunt aut passibiliora sunt in suba. Huius aūt rōnis maiorē supponit:ſʒ cōclusionē explicat hic:⁊ minorē manifestat. ⁊ p̄mo facit p̄mū. ⁊ scđo 2^m ibi[Uelocius ad resoluendū.] In p̄ma iterum p̄mo explicat ꝯclusionē quantū ad caliditatem. scđo quantū ad frigiditateʒ ibi[Et similr̄.] Dicit ergo in parte p̄ma. ⁊ vlr̄. quasi dicat q̄ diximus in hoc calefactibili q̄ est sanguis. vlr̄ verū est in oī calefactibili.s. qr dignius est vt calefiat. supple citius ois res que velox est ad resoluendum. idest passibilior in substantia videlʒ:sicut dicit paulopost. qr subtilior ⁊ rarior qualis est spūs:aut in natura sua est calida quasi:aut qr est calida in naturali compositione. deinde dicit:⁊ similr̄ p̄mū qđ infrigidat̄. quasi dicat. ⁊ vlr̄ verum est similr̄ nō tātū in calefactione:sed etiā in infrigidatione q̄ illud infrigidat̄ aut qđ est ⁊c̄. ⁊ qr in his duabus qualitatibus dictū est ad exemplū in alijs duab⁹ qualitatibus intelligendum est. sed in illis que manifestiores hñt effectus facit exemplariter mentionē:tales autez sunt caliditas ⁊ frigiditas sicut diximus superius vbi de causis doloris loquebat̄. ¶ Post hoc ꝟo sequit̄ pars in qua minorē p̄dicte rationis manifestat. p̄mo faciens hoc. scđo infert ex dictis suis corollariū valde vtile in presenti cōsideratione ibi[Quapropter opʒ.] In pte aūt p̄ma manifestat diuersitatē seu dr̄iaʒ corꝑ qbus maxime corp⁹ ad alterationes disponitur. Primo naturam spūs explicans. scđo humores ibi[Et calidius qđ est in corpe ⁊c̄.] Intēdit

Cor ... mēbris magis sanguineum

ergo in parte p̄ma ꝙ eoꝝ que in corpore sunt nihil est ra tione sub̄e passibilius q̄ꝫ sp̄us: ꝓpter hoc q2 ceteris est sub/ tilior ⁊ tenuior:⁊ hec est illa natura de qua itelligebat̄ supe rius.sanguinē arteriaꝝ ei possumus potius assimilare q̄ꝫ sanguinē aliarū venaꝝ.deinde de humorib⁹.p̄mo tangit dr̄iaꝫ quātū ad qualitates.sc̄do ꝯo q̄tū ad subam ibi[Et cholera q̄dē facile ⁊c̄.]Dicit ergo p̄mo ꝙ calidi⁹ q̄ð est in corpore est chol.ru.⁊ post ipsaꝫ sanguis.Et frigidi⁹ q̄ð est in corpe est flegma ⁊ post ip̄ꝫ mel'ia.Et itelligo ꝙ hic loq/ tur de nālibus humorib⁹ q̄b⁹ pōt disponi san.venarū per totū corpus de quo fecit sup̄ius mētionē. ¶Contra aūt h̄ est q̄ð dicit Aui.in p̄mo ca.de cōplōne membroꝝ.s.ꝙ ca/ lidius q̄ð est in corpe sūt cor ⁊ sp̄us.de cho.ꝯo nullā facit mentionē:sicut nec Gal.in fi.p̄mi de cōplōnib⁹.vbi sp̄āl'r de cōplōne partiū corpis loq̄t:de quo valde mirandū ꝙ hic dicit Gal.cholerā esse calidiorē oībus que repiunt̄ in corpore.¶Propter q̄ð aduertendū est ꝙ in p̄dictis locis illi sapiētes nō loquunt̄ de cōplōne corporis nisi ꝓut sūt aliquo mō p̄ncipiū ⁊ cā nālis cōplōnis siue tēperamenti corpis.tēperamētū aūt humani corpis nāliter declinat ad caliditatē ⁊ humiditatē.⁊ iccirco inter humores ibi nō fa/ cit mentionem nisi de sanguine ⁊ flegmate:qm̄ hi sunt aut p̄n^m sufficiētis caliditatis in toto:sicut sanguis cōprehēdē do cordialē ⁊ epaticuꝫ arterialē ⁊ venalē:aut p̄n^m remisse caliditatis in aliq̄b⁹ mēbris:sicut flegma ⁊ mel'ia sunt etiā sufficiens p̄n^m humiditatis ⁊ in toto ⁊ in p̄tibus cū adinui/ ceꝫ ꝓportional'r cōmiscent̄.Si igit̄ inter cōponentia cor/ poris ꝓut p̄ncipia sunt nālis tēperamenti totius ꝯsideret̄ q̄d calidius/ꝓculdubio patebit ꝙ sp̄us scilꝫ vitalis ⁊ cor in quo generatur est calidius:⁊ hec fuit cōsideratio Gal.⁊ Auicenne in predictis locis.hic aūt Gal.nō loq̄t̄ de cōple xione mēbroꝝ ⁊ humoꝝ nisi q̄tū dispositiue vel effectiue pōt esse p̄n^m distēperamēti vel innālis cōplōnis totius ⁊ ſm hoc nihil pōt esse in corpore p̄ncipiū maioris calidita tis q̄ꝫ cholera:aut intēsioris frigiditatis q̄ꝫ flegma. ¶Si q̄s aūt obyciat ꝙ melācholia cōparat̄ ad alios humores sicut terra ad alia elemēta.ḡ sicut terra est frigidissima re/ spectu alioꝝ elemētoꝝ sil'r mel'ia nālis respectu ceteroruꝫ humoꝝ nāliū.¶Itē Aui.inq̄t.p̄ can̄.ca.de q̄litate gnōnis humoꝝ.ꝙ frigiditas gn̄at flegma.excellēs aūt frigiditas gn̄at melācholiā.ḡ erit frigidior flegmate:cū a fortiori fri gore generet̄.⁊ cōstat ꝙ illa mel'ia non est inālis:qm̄ non gn̄at̄ per viā adustionis.¶Preterea oēs sapientes cōue/ niunt in hoc ꝙ flegma acetosuꝫ frigidius est nāli.sed ipsū dicunt ipsuꝫ vno mō gn̄ari ex cōmistiōe mel'ie cū flegma te nāli.ḡ necio opꝫ ꝙ mel'ia que prebet ei ampliorē frigi/ ditatē sit frigidior ea.illa aūt mel'ia non est inālis:qm̄ oēs ināles minus frigide sunt nāli:eo ꝙ per viam adustionis sunt gn̄ate:⁊ sic a fortiori calore passē sunt q̄ꝫ nālis que a tē perato calore gn̄at̄.ergo est nālis.¶Preterea oēs ēt ꝯue niunt in hoc ꝙ in quartana vera mel'ia nālis in inityꝭ pa roxismoꝝ causat frigus cū forti tremore ⁊ cōcussione:⁊ ēt stridore dentiū ⁊ expimur hoc esse veꝝ ad sensuꝫ.in quoti diana ꝯo nāli tremor ⁊ stridor dētiū nō causant̄ a flegma te:vn̄ vr̄ ꝙ mel'ia nālis frigidior sit flegmate nāli:cui⁹ ꝯriū asserit hic Gal.⁊ ēt in sc̄do de cōplōnib⁹.vbi dicit:ꝙ oīum coꝝ que in corpe sūt frigidius ⁊ humidius est flegma. Et hoc q̄dē est verū:q̄ð ēt medicus colligit:tuꝫ ex causis:tum etiā ex effectib⁹.s.semper eniꝫ videm⁹ ꝙ ea mālia ex q̄b⁹ flegma generat̄ frigidiora sunt iter mālia ciboꝝ adinuicē ꝓportional'r cōparata.nā inter plantas olera vtplm ex q̄ bus flegma gn̄at̄ sunt sicut atriplices ⁊ bliti:⁊ tn̄ frigidio/ ra sunt leguminib⁹ ex q̄b⁹ mel'ia gn̄at̄.Itē pisces frigidio/ res sunt q̄ꝫ carnes sylvestriū q̄drupedū.Ex illis tn̄ flegma generat̄.⁊ ex istis mel'ia.De efficientib⁹ autē causis etiam

Utrū cali/ dius q̄ð est in corpore sit chol'a.

Utrū frigi dius q̄ð est in corpe sit flegma.

manifestius est:qm̄ semper a debiliori calore flegma gene rat̄ in mēbris sicut pꝫ in sensib⁹.Mel'ia aūt a tēperato ca/ lore sicut est nālis:vt hn̄ p̄ can̄.recitat Auic.aut ab imode/ rato valde sicut inālis:sed illud q̄ð efficacius ꝓbat:⁊ etiaꝫ q̄ð magis cōtēdit medicus sunt effectus.Uidemus enim frigidissimos morbos:vtpl'ꝫ a flegmate generari.raro aūt melācholia generat adeo frigidos.cōgelatio aūt ⁊ stupor ⁊ paralysis ⁊ epilepsia ⁊ apoplexia que vtpl'm a flegma/ te generant̄ morbi sunt in q̄bus manifestius ⁊ excellētius corpora infrigidant̄ q̄ꝫ in melācholia:vt elephātia aut scli rosi aut varicib⁹.¶Cuꝫ aūt obyciat̄ ꝙ in quartana vera videmus frigus causari cū forti tremore ⁊ cōcussione mē/ broꝝ ⁊ stridore dentiū:que tn̄ in vera quotidiana flegma nō causat.dicemus ꝙ verū est ꝙ ibi sunt talia accn̄tia nō in vera quotidiana:sed tn̄ nō ideo fortius est frigus in ve/ ra quartana q̄ꝫ in vera quotidiana:nec est extimandū ꝙ ꝓpter fortius frigus ibi causent̄.imo ſm veritatē in quo/ tidiana sentit̄ frigiditas intensior a corpore patiētis:⁊ hec est intentio sapientuꝫ qn̄ dicunt ꝙ quotidiana in p̄ncipio paroxismi causat verū frigus aut puruꝫ ⁊ adeo forte sicut si corpus niue vel glacie frangeret̄:quēadmodū Isaac di/ cit in hoc tam forte frigus pro tanto dr̄ verū aut purū:qm̄ causat̄ ab ip̄ressione flegmatis fortiter infrigidātis ⁊ non a fuga caloris nālis.h̄ eniꝫ mō ⁊ in tertiana ⁊ in oīb⁹ alyꝭ febribus iterpolatis pōt causari frigiditas in p̄ncipyꝭ pa roxismoꝝ.Et ad hoc notandū signāter dicūt sapientes in quotidiana causari purū aut verū frigus ⁊ forte.nūq̄ꝫ aūt dicunt hoc in quartana aut in alyꝭ febrib⁹ interpolatis fie ri:qm̄ ⁊ si forte frigus ap̄peat in quartana:illud nō causat̄ penitus a virtute infrigidātis humoris:imo magna ex p̄te causat̄ ab occultatione nālis caloris:q̄ potius in hac feb. occultat̄ ⁊ fugit:cū spargat̄ melācholia supra mēbra sensi bilia.ꝓpterea q2 pre ceteris humoribus nāe horribilior est:⁊ magis actionib⁹ vite ꝯrius ꝓpter q̄ð membra valde destituunt̄ nāli calore:⁊ ꝓinde ēt virt⁹ mēbroꝝ valde de bilitat̄.⁊ iccirco ēt q2 membra sic disponunt̄ mel'ia:q̄uis minorē potētiā hēat infrigidandi q̄ꝫ flegma:nihilominus pōt fortiorē in eis facere ip̄ressionē p̄ frigiditatē:q̄uis su/ pradicta accn̄tia sicut tremorē ⁊ ꝯcussionē mēbroꝝ ⁊ con/ fractionē ⁊ stridorē dētiū ⁊ ꝯfractionē solū nō causent p̄p̄ frigiditatē:sꝫ ēt multū coadiuuāt grauedo ⁊ siccitas ipsi⁹. cū eniꝫ v̄t⁹ debilitet̄ in mēbris tūc vt dixim⁹ ⁊ mā p̄mens mēbra sit grauis ⁊ ponderosa leuiter causat̄ in eis tremor cū causet̄ ex debilitate v̄tutis ferētis ⁊ grauedīe mēbri de/ bilitati sicut inde p̄ Galenū demōstratū est plane. Cōcus/ sio aūt iuncturarū ⁊ stridor dentiū ex spasmatione lacerto ruꝫ mandibulaꝝ ceterorūq̄ꝫ mēbroꝝ causat̄:qm̄ spasma/ tionē nō solū frigiditas iducit:sꝫ ēt māe siccitas multum iuuat.Cōcussionē aūt sine cōfractione ossiuꝫ ⁊ iuncturaꝝ potius inducit māe grauitas q̄ꝫ frigiditas ⁊ hoc significat Rasis.10.Almansoris dicens ꝙ dolorē in iuncturis ⁊ ossi bus sentiunt ac si aliqua re graui premantur seu cōcutian tur.ipsi etiaꝫ patientes conqueruntur se graue pondus in membris portare seu sentire.Qr etiam flegma de se forti⁹ infrigidet q̄ꝫ melancholia:signū est ꝙ multo tardius quo/ tidianaryꝭ calefiunt q̄ꝫ quartanaryꝭ.Hec autē que diximus sunt ea in q̄bus oēs sapiētes ꝯueniunt ⁊ que sensibili im/ pressione capere q̄sq̄ꝫ potest.¶Ad illud autem q̄ð dr̄ de comparatione humorū ad elementa dicendum ꝙ nō est oīmoda similitudo iter elementa ⁊ humores:⁊ ideo ꝓpor tio nō seruat̄ in oībus.nō enim est itellectus sapientuꝫ ꝙ oīno sic se hēat melācholia respectu ceteroꝝ humoꝝ sicut terra respectu ceteroꝝ elementoꝝ:sed dicunt esse similitu dinem per quandam rationabilem adaptationem quātū ad hoc.scilꝫ quantuꝫ ad nām feculentie ⁊ quantū ad nām

grauis ⁊ leuis: ⁊ quãtũ ad ſimplicẽ ꝓncipaliorẽ frigidita/
tis ⁊ ſiccitatis.eſt enim reſpectu alioꝝ humoꝝ ſicut terr a
reſpectu alioꝝ elementoꝝ ſicut feculentia ⁊ opaca turbi/
ditas: ⁊ eſt ẽt reſpectu alioꝝ grauiſſima ſicut terra.eſt etiã
reſpectu alioꝝ elementoꝝ frigida ⁊ ſicca ⁊ ſic eſt melan/
cholia ſed nõ eſt neceſſariũ ꝗ̃tuꝫ ad gradũ alicuius iſtaꝝ
qualitatũ ſe habeat reſpectu alioꝝ humoꝝ ſicut terra re/
ſpectu alioꝝ elemẽtoꝝ: cuius rõ eſt qꝛ nõ ſm eandẽ viam
nãe gradus qualitatis vtpote frigiditatis atqꝫ melĩe vtpo
te in minori mundo.ſ.in corꝑe aialis: ⁊ terre in maiori mũ
do.terre aũt dat̃ gradus frigiditatis per viã localis diſtã/
tie.melãcholie ꝟo per viã generationis ⁊ aptitudinis ma/
terie ſue.in nãlibꝰ eniꝫ terra ⁊ potius que in centro mũdi
eſt pro tanto dĩ frigidiſſima fuiſſe reſpectu ceteroꝝ elĩto/
rũ: qꝛ pre ceteris elemẽtis a fonte caloris ſiue ſit ſol ſiue ra
tionabile corpus maxime diſtat ſm locũ nec per viã dige
ſtionis illius valet acqrere donec ecõtra melãcholie ꝯue/
nire videmus: nõ per viã maioris diſtãtie localis ab aliq̃
vno ſicut a generãte acqrit gradũ frigiditatis ſue ſ; a fri/
gida ⁊ groſſa mã ſequeſtrata per viã digeſtionis a tempe
ramẽto caloris ex mediocri ſuba que ſan.laudabili debe/
batur. ⁊ ſic pꝫ ꝙ predicta obiectio ꝓpter illud ſil̃e nõ con/
cludit. ¶ Ad illud qđ Auicẽ.dicit fortiſſimũ frigus gñare
melĩaꝫ.dđm eſt ꝙ verũ eſt diſponẽdo: ſed non efficiendo.
qđ ex verbis eius ibidẽ colligit̃ plane.paulo eniꝫ diximꝰ
ante ꝙ cũ efficiens melãcholie eſt.ſ.caliditas tẽperata.Cũ
aũt dicit fortiſſimũ frigus cauſat melãcholiã: ſubiungit ꝙ
hoc facit per ſuꝑfluitatẽ cõgelationis ſicut imediate qñ di
xit facere ſuꝑfluitatẽ aduſtionis.ſicut eniꝫ ab aliquo mãli
ſubiecto reſoluit̃ qđ eſt ſubtile per ſuꝑfluitatẽ aduſtionis:
ſic ab eodẽ per ſuꝑfluã cõgelationẽ efficit̃ apta mã ad ge
nerationem melĩe: qꝛ ſi nãlis dꝫ eſſe opꝫ neċio vt a calore
nãli vt ab efficienti generet̃ aut ab excellẽti ⁊ inãli calore
ſi debeat eſſe inãlis.fortiſſimũ eniꝫ frigus nullĩus humo/
ris eſt cã efficiens niſi flegmatis vitrei: qđ oĩ humori frigi
dius eſt: ⁊ per excellentẽ frigoris actioneꝫ gñat̃ ſicut inqͭt
Joannitius vt in ſenibꝰ nãli calore deſtitutis. ¶ Ad illud
ꝟo qđ obycit̃ de flegmate acetoſo: dđm eſt ꝙ verũ qdem
eſt ꝙ flegma acetoſuꝫ quocũqꝫ mõ generet̃ nãli frigidius
eſt: ſed tñ cũ dĩ ꝙ qñ gñat̃ per cõmiſtionẽ ipſius cũ melĩa
nãli ꝙ illã frigiditatẽ itẽſiorẽ acqrit a cõmiſto.ſ.a melĩa:
dđm ꝙ illud eſt falſuꝫ: niſi illud dicat̃ ꝑ accidẽs fieri.ꝑ ſe
enim melĩa nãlis nõ põt intenſioreꝫ frigiditatẽ flegmati
dare nãli: cũ eo ſit minus frigida.minus aũt forte agẽs: in
fortiꝰ nõ efficit iꝑreſſionẽ fortiorẽ ꝑ ſe. Jam eniꝫ oſtendi/
mus per ſenſibiles alterationes corꝑis ſicut in quotidia/
na vera ꝙ fortius infrigidat ꝑ ſe flegma nãle ꝗ̃ melĩa na
turalis.ſed dicimꝰ ꝙ flegma acetoſuꝫ ſupradicto mõ ge/
neratũ acqrit illã frigiditatẽ intenſiorẽ a forma cõmiſtio
nis ꝑducẽtis cõponẽtia ad aliquã viã gnõnis ⁊ corruptio
nis: ⁊ hoc ideo dicimꝰ: qꝛ in cõmiſtione iſtoꝝ duoꝝ ſi nõ
aliud interueniat niſi mutua alteratio ſm portiones illa/
rũ duarũ qualitatũ ꝑmarũ quas hñt tunc in cõmiſto non
reſultabit aliq̃ ꝑmaꝝ q̃litatũ intenſior ꝗ̃ in cõponẽtibꝰ:
qñ ea que cõponunt̃ nõ ſunt ſimplicia ſed cõmiſta ex ele/
mentis: imo potius remittent̃ qualitates ꝑme in cõmiſto:
cuius rõ eſt ſicut 3° de ſimplici medicina probat Gal. ⁊ in
ſcia de gradibꝰ oſtẽdit̃: qꝛ minus tale additũ ad magis ta
le efficit minus tale: ſicut minus calidũ additũ magis cali/
do aut minus frigidũ magis frigido: ⁊ illđ iõ qm̃ in miſtis
corꝑibꝰ nihil eſt minꝰ tale: niſi qꝛ de ꝯ̃ria q̃litate ꝑticipat
plus.qđ eni minꝰ calidũ eſt plus ꝑticipat de frigiditate ꝗ̃
magis calidũ: ⁊ ꝙ minꝰ frigidũ plus de caliditate ꝗ̃ ma/
gis frigidũ: qñ igit̃ cõicat̃ minus calidũ cuꝫ magis calido
ſi nõ interueniat mutua alteratio ꝗ̃tuꝫ poſſibile eſt per ſe
inter portiones qualitatũ vtriuſqꝫ cõponẽtis: minus cali/
duꝫ ꝑꝑ participationẽ maioris frigiditatis reprimet ma/
gis calidũ in caliditate: ⁊ magis calidũ reprimet minꝰ cali
dũ in frigiditate qua erat magis frigidũ.ecõtrario ſimilr̃
intelligẽdũ eſt de minꝰ frigido ſi magis frigido cõmiſcea/
tur.ꝗ̃obreꝫ pꝫ qm̃ qualitates ꝑme ꝑ iſtã viaꝫ in cõmiſtis
corporibꝰ nõ intendunt̃: ſed ſi forma cõmiſtionis ꝑducat
alterã qualitatẽ ad validã corruptionẽ tũc ꝯ̃ria remanẽs
in cõmiſto erit valde intẽſior ꝗ̃ in cõponẽtibꝰ.per iſtam
viã in cõpoſitis ⁊ fermẽtatis medicinis aliq̃ ꝑmaꝝ quali
tatũ efficit̃ qñqꝫ intenſior ꝗ̃ eſſet in aliquo ſuoꝝ cõponẽ/
tiuꝫ: ita.ſ.ꝙ per formã miſtionis ꝑducẽtis ad viã aliquaꝫ
gnõnis ⁊ corruptiõis: qđ totũ in fermẽtatione ꝯtingit acq/
rit medicine intẽſiorẽ caliditatẽ: aut acqrit nouã virtuteꝫ:
⁊ hoc eſt qđ Auicẽna dicit in de viribꝰ cordis.caplõ de ty/
riaca ⁊ metridato ꝟſus finẽ cũ dicit: ꝙ ꝗ̃uis ſyllogiçatiõe
nõ cõprehẽdat̃: tñ eſtimatio artificialis ⁊ expimẽtũ ꝑſua/
dent ꝙ cõpoſitio ꝑ fermẽtationẽ adipiſcit̃ caliditateꝫ aut
frigiditatẽ ab ex̃.hoc ẽt mõ.ſ.ꝑ viã corruptiõis ⁊ gnõnis.
Et iõ dicimꝰ gnõnis: qꝛ qđ eſt vni corruptio eſt alteri ge/
neratio. ⁊ eꝯ̊.Dicit.n.Gal.in.6.de interioribus ſperma vel
ſanguinẽ mulieris in ſuffocationẽ mr̃icis acqrere excellẽ
teꝫ frigiditatẽ. Hoc igit̃ mõ flegma acetoſuꝫ acqrit inten/
ſaꝫ friditatẽ ex cõmiſtione flegmatis nãlis: ⁊ melĩe nãlis:
qđ ẽt ipſe ſapor cõfirmat.melĩa eniꝫ nãlis valde hꝫ ſapo/
rẽ acetoſuꝫ debilẽ.manifeſtiꝰ eniꝫ eſt ponticꝰ in ſapore ſic
recitat Aui.ꝑ̊ cañ. Flegma ꝟo nãle valde inſipidũ eſt ſed
eſtimatio artificialis: ⁊ experimẽtũ ꝑſuadẽt ꝙ valde debi
le acetoſuꝫ neqͭt facere de valde inſipido manifeſte aceto
ſuꝫ. Jnſipidũ eniꝫ valde repreſſiuũ eſt acetoſi.opꝫ eniꝫ ꝙ
in cõmiſtione ipſoꝝ iteruenit gnãtio ⁊ corruptio ꝑ quã
viã cõmiſtã manifeſtã viã acetoſitatis adipiſcat̃. ¶ Poſt
hoc ꝟo: qꝛ iaꝫ explicuit auctor dĩiaꝫ humoꝝ ꝗ̃tũ ad q̃lita
tes: ſeq̃t̃ ꝑs in qua explicat eoꝝ dĩiaꝫ ꝗ̃tũ ad ſubam. Hic
eniꝫ de illis agit inꝗ̃tũ per ſui dĩiam ſunt ꝑ̃nª diuerſitatis
cadẽtis in mala ꝯplõne diuerſa. Jn illa aũt ꝑte duo facit.
Prio eniꝫ explicat illã dĩiaꝫ.ſcđo ꝟo rõne cõfirmat illud
per modũ epilogi dicẽs.Et vlr̃ qdem oẽ qđ eſt ſubtile ⁊c̃.
quaꝝ ꝑtiũ ſnia pꝫ: qbꝰ termĩatis ſeq̃t̃ ꝑs in qua ex ꝑ̃dictis
infert corollariũ.circa qđ ꝑ̊ explicat intentũ: ⁊ manifeſtat.
ſcđo epilogat ipꝫ ꝑ modũ ꝯclõnis cuꝫ dicit [Opꝫ ergo ne/
ceſſario.] Jterũ in ꝑte ꝑma duo facit. Prio explicat inten/
tuꝫ.ſcđo ꝟo manifeſtat ibi [Primo aũt ⁊c̃.] Jntẽdit ergo
in parte ꝑma: ꝙ iam ex ꝑ̃dictis pꝫ vnũ qđ eſt valde neceſ/
ſariũ ꝯſiderare in hac mã.ſ.diuerſitas reſolutionis aꝑatũ:
⁊ cã huius diuerſitatis eſt cũ etiã aꝑa ſit mal.cõple.diuer.
particularis: ſicut ſuperius docuit in ꝓhemio huius ope/
ris: ⁊ ſit neceſſariũ vt ſuperius eſt expreſſuꝫ cognoſcere to
tã diuerſitatẽ terminationis ipſius. De modis aũt ipſius
terminationis vnus eſt qui fit ꝑ reſolõnẽ aꝑatis: ideſt ma/
teriei ſue tũc neceſſariũ eſt ad plenã ipſius notitiã oẽm re
ſolutionis diuerſitatẽ perpẽdere: ⁊ in hoc mõ terminatio/
nis mẽbrũ aꝑatũ vincit apoſtema: ſicut ſuperius docuit: q̃
terminatio laudabilis eſt: ⁊ ſumit̃ reſolõ taꝫ pro inſenſibi
li reſolutione ꝗ̃ pro directione.intendit ergo Gal. ꝙ cum
imediate ſuperius ſit oſtenſuꝫ: ꝙ humores non ſunt vni/
formis reſolutionis.i.non equaliter ab agentibus iꝑreſſio
nem recipiunt.pꝫ ex illis ꝙ neceſſariũ eſt ꝙ apoſtemata
que ex illis generant̃ humoribꝰ difformiter: ⁊ inequalr̃ re
ſoluant̃: ideſt per reſolutionẽ ſupradicto modo acceptam
timent̃: qꝛ aliqua tardius: ⁊ hoc eſt qđ intendit cum dicit.
Quaꝑꝑ opꝫ.ideſt ex predictis pꝫ eſſe neceſſarium: vt ſit
euẽtus apoſtematũ.i.vt eueniat: vel accidat ipſis aꝑatibꝰ.
Reſolutio plurimũ diuerſa ꝓpter diuerſitatẽ diſpoſitio/
nis corporis: vt ne credat aliqs ꝓpter dicta ꝙ talis diuer/

ritas dispõnis corpoꝝ ab humoribus causet̃ solũmõ:ideo subsequenter cãm huius diuersitatis plenius manifestat. circa qđ p̃mo tangit causas huius diuersitatis.scđo cõparat eas ibi[Et oẽs iste quidẽ ꝛc̃.] Prima ꝟo h3 tot partes quot cãs tangit:ꝛ incipit p̃ma ibi[Deinde post illud.] scđa ibi[qđ si ꝯuenerit.]tertia ibi[Et mẽbrũ ꝛc̃.]4ª ibi[naz in sanguine toto.] ¶ In p̃ma ergo intendit ꝙ vna cã diuerse dispõnis corporis ad diuersaz resolutionẽ ap̃atis est diuersitas intẽsionis ꝛ remissionis caliditatis in mã ap̃atis: ꝛ tu intellige siue ab itrinseco siue ab extrinseco ꝓueniat. ¶ In scđa ostendit ꝙ alia cã est diuersitas coarctationis mãe in mẽbro ap̃ato:ꝛ hec cã accepta est a forma ipsius mẽbri:qa aliqđ solidius est aut porosius altero in mẽbro in quo fortius coarctat̃ mã minus expirat fumus inde resolutus.ꝛ ideo citius putrescit mã:ꝛ ita si per decoctionez debeat terminari citius in sanguinẽ conuertet̃.ecõtra ꝟo in ꝯtrario:ꝛ hoc(vt dicit)nõ solũ h3 veritatẽ in humanis corporibus:sed etiã in alijs:ꝛ hoc est qđ intendit cũ dicit. Deinde ꝟo illud id est preter illaz cãm quã diximus põt esse alia:qm̃ putrefactio ei⁹.s.mãe apostematis nõ est:nisi ŝm nãm ipsius id est ŝm qualitatẽ de qua iam dixit:cũ intensionẽ ꝛ remissionẽ ipsius tangeret in parte antecedẽti: ꝛ iterũ supple nõ est putrefactio ꝛc̃.nisi ŝm sup̃fluitatem idest vehemẽtiã retẽtionis idest coarctationis eius.s.mãe in interioribus idest in cõcauitate membri:ꝛ qr qđ dixi ꝙ putrefactio diuersificat̃ ŝm coarctationẽ mãe.iccirco confirmat hoc ratione:ꝛ exemplo.rõne cũ dicit. Nam putrefactio illius supple mãe vel corporis qđ expirationẽ non habet velox est cõtraria.danda supple exemplo cũ dicit. Et illud qđ in interiorib⁹ rebus ꝛc̃.quasi dicat in rebus ex̃ corpus humanuz taliter inuenit̃ esse.ergo simil'r in rebus humani corporis cum putrefactio sit vnius rõnis vl'is in oibus putrefactibilibus. ¶ In tertia ꝟo parte intendit ꝙ alia causa põt esse caliditas:ꝛ humiditas que quidem alia sunt a grossitie ꝛ subtilitate humoꝝ:ꝛ illa enim mã eadez de qua ꝓpter caliditatẽ dixit citi⁹ putrefieri vel putrescere vel resoluitur cuz hoc fuerit humiditas citius putrefiet aut resoluet̃ q̃3 si fuerit sicca.ꝛ sil'r intelligenduz est de frigida ꝛ humida cõparatione sicce ꝛ frigide. Auctor eniz loquit̃ de materia calida ꝛ humida:in qua manifestius apparet ipressio:docens nihilominus more Hippo.ꝛ simil'r cuiuslibet sapientis:res vl'es per exempla rerũ particularium. Hec aũt lr̃a p3. ¶ Deinde ꝟo in quarta p̃te intẽdit ꝙ alia cã p̃dicte diuersitatis põt eẽ sicut mẽbri ap̃ati:qm̃ aut põt esse ꝓpinquũ aut remotũ viscerib⁹ sanguine abũdantibus:vt cordi:ꝛ epati. Planũ aũt est qm̃ ap̃ata que ꝓpingora sũt illis citi⁹ resoluunt̃:tum ꝑꝑ caliditatẽ.tum ꝑꝑ fortitudinẽ virtutis vel virtutum.remotiora ꝟo econtra. ¶ Post hoc ꝟo in q̃nta parte intendit ꝙ illa cã põt esse illa quã superius tetigit:scil3 diuersa suba humoꝝ penes subtilitatẽ:ꝛ grossitiẽ:ꝛ hoc est qđ intendit cuz dicit:in sanguine toto:quasi dicat alia causa põt esse diuersitas in substantia mãe apostematis:sicut supponamus gratia exẽpli sicut superius fecit flegmonẽ esse apostema qđ ex sanguine generat̃:tunc diuersitas sanguinis quãtũ ad subam est causa diuersitatis cadẽtis in resol'one flegmonis:ꝛ iccirco subiungit:nã in sanguine toto idest totius corporis aut in tota massa humorali in venis existente quã sanguinez vocamus etiã superabundat cholera aut melancholia ꝛc̃.qđ supple causat diuersitatem in substantia illius sanguinis. ¶ Post hoc sequit̃ pars in qua comparat omnes causas istas:ꝛ hoc penes multitudinẽ aut paucitatẽ intendens ꝙ ex oibus istis causis diuersitatis supradictis plures pñt aut pauce in apostematib⁹ inueniri. In aliquo enim plures inueniuntur.in aliquo pauce:ꝛ ideo dicit. Et omnes quidem iste dispositiones idest cause disponentes ad apostemata ad diuersam resolutionẽ vel terminationẽ. Diuersificantur cum paucitate aut multitudine. ¶ Post hoc ꝟo concludit epilogãdo supradictã intentionẽ dicens:ꝙ op3 neccio:vt resol'o supple ap̃atũ sit plurime diuersitatis:cum vnuz supple ap̃a cõparat̃ alijs.s.in spẽ:ꝛ cõparat̃ sibiipsi sil'r in specie.verbi gr̃a. Si sanguineũ cõparet̃ flegmatico siue sanguineuz sanguineo:nihilominus vnum poterit esse altero velocioris aut tardioris resol'onis ŝ3 ꝙ plures aut pauciores ex predictis concurrant.

Et hec quidẽ oĩa sunt causa malitie complexiõis diuerse. Et illud ideo qm̃ in eis vincens est caliditas que est in sanguine: qui est in mẽbro apostemoso: deinde post ipsum in sanguine qui est in visceribus: ꝛ proprie in sanguine qui est in corde: ꝛ ex hoc proprie qui est in ventriculo ipsius sinistro. Naz si ad hunc ventriculuz veneris: dum adhuc viuit aĩal: ꝛ nondũ accidit ei febris: ꝛ intromiseris digitũ tuũ: sicut narraui in libro de meditatione anathomie: senties ex eo fortiorẽ caliditatem q̃3 est. Non est ergo longe cum corpus totu3 calefactũ fuerit calefactione nãm supergrediente: qn perueniat ventriculus ille cordis ꝓprie ad finẽ caliditatis. ¶ Et ex eis quidez que adhuc iuuant est ꝙ in ipso est sang. subtilior: ꝛ nature spũs vicinior: ꝛ mouet̃ etiaz motu assiduo. ¶ Veruntamen etiã in huiꝰ febribus totum sanguinẽ inuenit̃ cõprehendisse iam calefactio: ꝛ recipit illã caliditatẽ egredientem cursum nãlem generatã a putrefactione humorũ receptione perfecta. ¶ Corpoꝝ ꝟo venarum pulsatilium: ꝛ etiaz aliorum corporum cõpl'o que eis sunt vicina: ꝛ cõtinent ea nõ inuenitur adhuc p̃fecte ꝛ integre alterata: sed sunt adhuc habentia resolutionẽ: ꝛ alteratiõnẽ tendentez ad calefactionez. ¶ Et si illud ꝑseuerauerit in eis spatio longo: ꝑuenient ad terminuz in quo iam erunt victa ꝛ resoluta penitus: ita vt tunc non sint in termino in quo calefiant: sed sint in termino in quo iam integraz cõsecuta sunt calefactionẽ a natura egredientez. ¶ Resol'onis aũt terminus in vnoquoq3 mẽbroꝝ est nocumentũ op̃ationis eius. ¶ Tota aũt itẽtio que est apud principiuz rei ad hoc vt perueniatur ad hunc terminũ: nõ est nisi via adeũdi ad dispositionẽ egrediẽtẽ a re nãli cõmista cõmunis media inter duo cõtraria.s.inter dispositionez que est vere natura eius: ꝛ inter dispositionez que est a natura penitus egressa. In toto ergo hoc temporis spatio inerit corpori: ꝙ a calore calefit quãtitas resolutionis que ipsuz sequit̃.

¶ Dum aūt oīa p̄ria corporis mēbra ītegre ⁊ perfecte sunt calefacta dicit̄ febris illa ethica q̄ est fixa: ⁊ illud ideo: qm̄ eius essentia tunc nō existit in humiditatibus: ⁊ spiritu tm̄: sed est preter hoc in corporibus q̄bus adest.

Postq̃ Gal. in pte precedenti manifestauit cās diuersitatis cadētis in mala cōplone diuersa quātū ad intensionē: ⁊ remissionē. ⁊ hoc in diuersis corporibus. hic sequit̄ pars in qua resumit illud ad hoc vt manifestet q̃tū ad diuersitatē mēbroꝝ in vno corpe. circa qđ p̄mo resumit intentū suū. scđo manifestat seu declarat ibi [Et illud iō ⁊c.] Intēdit ergo in pte p̄ma ꝙ hec oīa que dicta sunt sup̄ius. s. diuersitas cōplonis corpoꝝ ⁊ mēbrorū: ⁊ diuersitas sanguis abundātis in corporibus seu humoꝝ: ⁊ quātū ad subāz: ⁊ quātū ad qualitatē sunt cāe male cōplexionis diuer. i. sunt cā diuersitatis cadētis in mala cōplone diuersa. q̃tū ad multitudinē eius: ⁊ quātū ad intensionē: ⁊ remissionē. hoc aūt declarauit sup̄ius q̃tū ad diuersitatē corpoꝝ. Hic s̄o declarat q̃tū ad diuersitatē mēbroꝝ in vno corpore cū dicit [⁊ illud s̄o.] in qua pte p̄mo declarat intētū. scđo s̄o ꝓbat qđdā suppositū in dictis suis. ibi [Naz si ad hunc veneris.] ¶ In pte ḡ p̄ma intendit ꝙ supradicte cause diuersificant q̃tū ad intensionē ⁊ remissionem malitie cōplonis diuer. nō solū in diuersis corporibus. sed etiā in diuersis mēbris: qđ manifestat̄ in male cōple. diuer. quā causat flegmon qui ītroductus est ad exē^m. ⁊ ideo subiungit: ⁊ illud ideo q̄ magis vincens caliditas que est in sanguine q̄ est in mēbro apōso ꝑꝑ coarctationē ⁊ violentiaz. ⁊ ebullitionē ipsius. [Deinde post ipsuz ⁊c.] q. d. intensior est caliditas in mēbro apato flegmone q̃ in alijs mēbris. minus aūt intēsa in alijs visceribus sanguine abundantibus q̃ in lacerto apato: sed intensior q̃ in ceteris mēbris ꝑꝑ dispōnē: ⁊ nālē cōplonē ipsoꝝ. Iterū inter ipsa adhuc intensior est in corde ꝑꝑ sui dispōnē q̃ in ceteris visceribus. Et iterū inter ptes cordis adhuc est intēsior in sinistro ventriculo cordis q̃ in dextro ꝓpter sui dispositionē. sic igit̄ pz qđ superius dicebat̄. s. ꝙ diuerse dispositiones sunt cā intensionis ⁊ remissionis mal. cōplo. diuer. in mēbris vnius corpis: ⁊ lz Gal. attribuat caliditatē intensam vel remissam sanguini mēbroꝝ. hoc tm̄ nō facit: quia male cōplo. diuer. ꝯueniāt sanguini siue humori: ⁊ nō mēbris: sed vt insinuet: q̄ ꝑ mediocritatē sang. ꝑuenit ad mēbra: de q̄bus loq̄tur. s. ad viscera. malitia enim cōplonis solis mēbris cū peruenit inest subiecto. s. laudabili corpori ⁊ humoribus: aut ꝺm ꝙ sunt cāe solummō. ¶ Quia s̄o dixit ꝙ sinister ventriculus cordis calidior est ceteris visceribus in corporibus febricitātib⁹. iccirco subiungit partez in qua ꝓbat hoc: ⁊ p̄ ꝑ rōnē sumptā a ꝯplone nāli ipsius. scđo s̄o ꝑ rōnē sumptā a cōtēto ⁊ actiōe eius ibi [⁊ ex eis q̄dē.] In p̄ma iterū facit duo. qm̄ p̄ insinuat p̄missas. scđo s̄o infert cōplonē ibi [nō est ergo ⁊c.] In p̄ma ergo parte intendit hāc rōnē. s. ꝙ in febre illa ꝑs viscerū intēsius calefit caliditate extranea que calidior est per nām. sinister ventriculus cordis est hmōi. ergo ⁊c. maior huius rōnis hic supponit̄: q̄ iam in p̄cedenti intentione verificata fuit. in illa parte [⁊ vl'r dignius est.] Minorē aūt docet verificari per experimētū dicens: ꝙ si aīali viuēte: ⁊ vere febricitante ītromittat̄ digitus in p̄dictū vētriculū sentiet̄ in eo fortior calitas q̄ est supple in corpe. cuius expimēti formam recte docuit exercere in libro de meditatione anathomie. Insinuatis ḡ p̄missis sue rōnis infert ꝯclōnē dicens. Non est ḡ longe supple ab itellectu: vel nō est longe. i. nō multū differt q̄n ꝑueniat ⁊c. Deinde seq̄t̄ ꝑs scđe rōnis: in qua intendit ꝙ illa ꝑs viscerū intēsius calefit in febre mediante sang. que cōtinet sanguinē ꝑ nām magis inflāmabilem: ⁊ cuius actio magis disponit ad intensiorē caliditatē: sed sinister vētriculus est hmōi. ḡ ⁊c. Minorē hui⁹ rōnis hic manifestat dicens: ꝙ ad intēsiorē calefactionē illi⁹ vētriculi iuuant subtilitas: ⁊ vicinitas sanguis ad nām spūs in ipso cōtēti: qm̄ rōne hui⁹ fortiter inflāmat̄: ⁊ iterū ad hoc etiā iuuat assiduus motus eius. ¶ His itaqz ptib⁹ terminatis sequit̄ illa pars in qua Gal. ostēdit quādiu durare pōt caliditas vl'is toti sub rōne male cōplonis diuerse. aīali tm̄ viuente siue corpe sanabili ꝑmanēte. H̄ eniz (vt sup̄ius ostēdimus) manifestū est cōsiderare ad ꝑfecte cognoscēdū in corporibus male cōplonis diuerse. Illud aūt nihil aliud est nisi cōsiderare ad quē terminuz ꝑuenire pōt: ⁊ quo signo cognoscit̄ ille terminus. Intellecto eniz q̄d est illud signū iam sufficienter regulat̄ artifex: ꝙ anteq̃ appeat illud signū q̃diu durat ille calor extraneus in febribus supradictis est sub rōne mal. cōplo. diuer. Circa h̄ aūt p̄mo manifestat intentionē suā in ḡnali. scđo s̄o in spāli cuz dicit. Tota aūt intētio q̄ est ⁊c. ⁊ in pte p̄ª iterū facit duo: qm̄ p̄mo ad clariorē euidētiā sue intētionis cōparat sang. seu humores ad mēbrū q̃tū ad tp̄s introductionis ꝑfecte caloris extranei. Scđo s̄o explicat itētū ibi [Et si illud perseuerauerit.] Prima igit̄ hz duas ptes: q̄ p̄mo tangit tp̄s introductionis ꝑfecte caloris extranei in hūores. scđo s̄o in mēbra ibi [Corpora s̄o venaꝝ pulsatiliū ⁊c.] Intēdit ergo in pte p̄ma: qm̄ q̃uis predictū sit ꝙ mō p̄dicto calor extraneus a mēbro apato se multiplicādo effuderit: ⁊ per totū corpus occupet: ⁊ cōstituet formal'r febrē: tm̄ nō equali tpe ꝑfecte ip̄rimit̄ in sanguine: ⁊ in mēbris: ⁊ dr̄ ꝑfecta impressio: q̄n ꝺm exigentiā virtutis agētis cāe relinquitur effect⁹ in passo: vtpote q̄n humores ⁊ mēbra calefiūt tm̄ quātū ꝺm exigentiā: ⁊ virtutē: ⁊ exigentiam calefacientis apatis calefieri p̄nt. Dicit ḡ ꝙ in hmōi febricitātib⁹ inuenit̄ sanguis totius corpis recepisse ꝑfecte caliditatē extraneā: ⁊ ḡnataz a putrefactione humanoꝝ supple in loco apato vel q̄nolibet al'r: qm̄ per eundē moduz se hz. sil'r inuenit̄ inq̃ san. ꝑfecte sic alteratus in tpe supple in quo nonduz mēbra ꝑfecte sunt alterata illa calore extraneo: cui⁹ rōnē insinuat esse: q̄ potētiora sunt supple tum ꝑꝑ soliditatem tum ꝑꝑ eoꝝ v̄tutes regitiuas ipsoꝝ resistere alterationi: ⁊ īpedire ꝑ ampli⁹ tp̄s ad ꝑfectā ei⁹ ītroductionē. ⁊ iō dicit. Corpoꝝ s̄o venaꝝ pulsatiliū cōplo: ⁊ cōplo alioꝝ corporuz: q̄ sūt eis vicina. s. venis pulsatilib⁹ sicut vene nō pulsatiles: ⁊ cōtinet ca. s. corpa venaꝝ pulsatiliū sicut caro pinguedo ⁊ pāniculus nō inuenit̄ adhuc. i. in illo tpe in q̄ ad ꝑfectionē ducta est alteratio cōplonis san. ꝑfecte: ⁊ itegre alterata: sz sunt supple mēbra ad h̄ ꝯhētia. i. retardātia: vel impedientia resolōnē supple cōplonis ipsoꝝ: ⁊ alterationem tendentē ad calefactionē. sic igit̄ habemus ex predictis ꝙ in febribus a nā perfecte alterant̄ tam calore extraneo humores potentissime calidi q̃ membra.

Postea s̄o sequit̄ ꝑs in qua explicat terminū ⁊ sig^m termini illius ad quez ꝑuenire pōt: si tm̄ diu duret in hmōi febrib⁹ p̄dicta ma. cōplo diuer. circa qđ p̄ explicat terminū. scđo s̄o signū illius termini ibi [Resolonis s̄o termin⁹ ⁊c.] Dicit in pte p̄ma ꝙ si illud. i. p̄dicta alteratio ꝑseuerauerit in mēbris spatio longo. i. ꝓportionabiliter sufficienti ꝺm exigētiā particulariū cōcurrentium. ꝑuenient supple mēbra ad terminū. s. ꝑfecte alterationis vt amplius resistere nequeāt: ⁊ iō dicit in q̄ iam erāt: victa ⁊ resoluta. i. alterata penit⁹: ⁊ hoc exponit dicēs. ita vt tūc fuit in termino in quo iaz itegre ꝯsecuta sunt supple q̃tuz exigit potētia calefacientis innālis. Est ergo vt pz ex p̄di-

ctis terminus p̄dicte alterationis ꝑfecta resolo nālis com
plexionis mēbroꝝ a calore extraneo cū ꝑfectione introdu
ctionis ipsius. Subiungit ḡ post hoc signū huius termini
dicens: ꝙ terminus .i. signū termini: qm̄ sicut pꝫ iam expli
cuit terminū resolonis .i. p̄dicte alteratiōis. In vnoquoqꝫ
mēbro est nocumētū .i. destructio vel ablatio opōnis eiꝰ .i.
cuiusqꝫ mēbri. in qua aūt opōne spālr ꝑpendaẗ illa destru
ctio vel ablatio in sequēti pte manifestabiẗ. Sed gñalr ex
p̄dictis colligiẗ ꝙ q̄diu durat p̄dicta ma. cōplo si nō ap/
pareat opōnis destructio in mēbris: ⁊ spālr eius opōnis:
de qua dicet inferiꝰ. tunc illa ma. cōple. est diuer. qꝛ nondū
ꝑfecte est itroducta: nec nālis ꝑfecte resoluta: ⁊ hoc est de
rōne mal. cōplonis diuer. sicut in ꝓhemio huiꝰ operis fuit
sufficienter ostensum. Colligiẗ ēt: qꝛ qñqꝫ apparet p̄dictuꝫ
signuꝫ ea permanente: tunc illa mal. cōplexio est equalis:
qꝛ ipsa etiam est perfecte introducta: ⁊ naturalis perfecte
resoluta: ita ꝙ illa omnino vincēs: ⁊ ista oīno victa: qđ est
de rōne equalis: ⁊ in ꝓhemio explicite docuit: ⁊ hoc etiaꝫ
iam manifestū est qđ in ꝓhemio diximus .s. ꝙ mala ꝯplo
diuer. via est ad equalē. equalis aūt terminus est ad diuer
saꝫ. ¶ Sed ad ꝑfectiorē ⁊ clariorē doctrinaꝫ opꝫ predicta
spāliter declarare. hoc maxime necessariū est in arte me/
dicinali. vbi doctrina finalr q̄tuꝫ est de rōne artificis ad
regulationē opis ordinaẗ: in quo magis spālr q̄ gñalia re
gulant: ⁊ iccirco q̄uis generalr dictū sit ꝙ p̄dicta mala cō
plexio in corporibꝰ febricitantibꝰ sit diuer. vsquequo per/
ueniẗ ad terminū ꝑfecte introductionis ipsius: ⁊ ꝙ ille est
terminus eius si tēpore sufficiēter longo durauerit: ⁊ ꝙ ta
le in genere est signū illius termini: tñ ad pleniorē supra/
dictoꝝ dispōnē corpoꝝ opꝫ cognitioneꝫ spālr ostendere:
qūo est diuersa tunc tpis: ⁊ cū illa equalis ad quē termina
ri pōt sit aliqua spēs febris ꝓ eo ꝙ est vl̄is calida opꝫ spe/
cialr explicare ad quā spēm febris terminaẗ. ⁊ iterū de si/
gno huius febris: vt ad terminū nosciẗ specialr ꝑuenisse.
sic eniꝫ ad operandū promptius regulabiẗ artifex. etenim
opus istud ad ingeniū sanitatis ordinaẗ sicut ipsemet au/
ctor in fine operis explicuit. ¶ Postq̄ igiẗ illa tria gene/
raliter explicuit seqẗ ꝑs in qua eadeꝫ specialr manifestat.
circa qđ eodē ordine ꝓcedit quo ⁊ in parte antecedēti: qm̄
p̄mo manifestat nām p̄dicte discrasie .s. fe. iaꝫ dicte: videlꝫ
putride ꝓut est in via introductionis in mēbris: ⁊ ēt in ter
mino. scđo vo manifestat spālr signū illiꝰ termini ibi [Et
cū hac fe. nō est passio ⁊c.] In pte vo p̄ma manifestat na/
turā eius ꝓut est in via. scđo vo ꝓut est in termio ibi [Cū
aūt oīa.] In pte ergo p̄ma manifestare intēdit per nām al
terationis inquātū est nālis motus ꝙ p̄dicta discrasia duꝫ
est in via introductionis ꝯstituit ma. cōplonē diuer. ⁊ intē
dit talē rōnē .s. ꝙ in oī alteratione fit motus iter duas q̄li/
tates: quarū vna est terminus: a quo incipit motus altera/
tionis .s. illa que expelliẗ: ⁊ hec est intrinseca subō qđ alte/
raẗ: alia vo est terminus: ad quē .s. illa que introduciẗ: ⁊ est
extrinseca: ⁊ istaꝝ duarū q̄litatū iter illos terminos duos
iter quos motꝰ fit: semper est aliqua portio in subō. ita ꝙ a
p̄ncipio vsqꝫ ad mediū maior est portio qualitatis que ex
pelliẗ: a medio vo vsqꝫ ad finē maior est portio qualitatis
que introduciẗ. In toto ḡ tēporis spatio in quo motus fit
insunt ꝭm plus ⁊ minus in subiecto due q̄litates .s. intrin/
seca ⁊ extrinseca. Hoc igiẗ supposito talr intendit argue/
re. In quocūqꝫ tēpore in p̄dictis febricitātibꝰ corpꝰ subest
dispositioni vel qualitati cōmiste vel medie inter vere na
turalē ⁊ penitus innālē patiẗ innālē cōplonē. nā oīno vin
centē aut victā: sꝫ vincētē ꝭꝫ ptē plus ⁊ plus: aut victā ꝭm
partē vnā plus ⁊ plus: ⁊ hec est diuersa. sed in tempore qđ
est ab initio alterationis vsqꝫ dum ꝑueniaẗ ad terminum
supradictū est corpus in p̄dictis febricitantibus subm dis/
positioni vel qualitati cōmiste ⁊ medie inter vere nāleꝫ ⁊
penitus innālē. ḡ in toto illo tpis spatio patiẗ corpus ⁊c.
Huius aūt rōnis maiorē subintelligit: sꝫ minorē rōnē hic
explicat: ⁊ p̄mo minorē. scđo cōem ibi [In toto ḡ ⁊c.] Di/
cit ergo in parte p̄ma ꝙ tota intentio .i. tota inclinatio alte
rantis: ⁊ hoc ideo dr̄: qꝛ in rebꝰ cognitione carētibꝰ nō est
intentio ꝓprie: sed ꝯsuetudo est vocare inclinationē agen
tis nālis intentionē: qm̄ intentiones agētiū nāliū quedaꝫ
intentiones sunt intelligētie: que est cā vniuersi entis sub
cuius lumine agētia nālia se inclinant ad ꝓprias actiōes.
quēadmodū in p̄ma phīa ostendiẗ. tota ḡ iclinatio alterā/
tis q̄ est apud p̄nm rei .i. alterationis: que supple inclinatio
solū est ad hoc vt ꝑueniaẗ ad hunc terminuꝫ .s. qđ paulo/
ante dixi .i. terminū in quo mēbra iam integre ꝯsecuta sūt
calefactionē a nā egredientē: tota inq̄ inclinatio que est
vsqꝫ ad terminū hūc. vel dico tota intētio .i. tota trāsmuta/
tio nō est nisi via exeundi .i. extrahendi corpus a dispōne
nāli ad dispōnē egredientē a re nāli. si tñ intelligit ꝑ intē
tionē transmutationē corpis: lr̄a nō idiget alio intellectu:
sed ꝓprio: vt dicamus ꝙ tota illa transmutatio nō est nisi
via exeūdi: in qua corpꝰ exit a dispōne nāli ad dispōnē ⁊c.
Et est inq̄ via talis cōmista siue cōis siue media iter hec
duo .s. inter dispōneꝫ: que vere est nā .i. nālis cōplo eius .s.
corpus: qđ transmutaẗ: vel alteraẗ supradicto mō: ⁊ inter
dispōnē que nō est a nā penes egritudines: quo dicto cō/
cludit dicens. In toto ergo hoc spatio tpis inerit corpi q̄
a calore tali .i. p̄dicto .s. calore fe. putride calefit quātitas re
solutionis supple nālis dispōnis seu cōplonis eius: que .s.
quātitas resolonis ipsuꝫ cōsequiẗ .i. ei ꝓportionalr conue
nit. Et. h. d. ad denotandū diuersitatē cadentē in corpori/
bus circa hoc: quedā eniꝫ corpora ab eodē gradu caloris
extranei: ⁊ inequali tpe amplius extrahunẗ a dispōne vel
cōplone nāli: quedā vo minus ⁊ hoc ꝭm diuersitatē par/
ticulariū cōcurrētiū .s. etatis habitudis cōplonis ⁊c. Intē
dit ergo habitudinē p̄dicte cōplonis Gal. ꝙ cū in p̄dicto
tpe insit corpori ꝙ alteraẗ quātitas vel portio aliqua ꝭm
plus ⁊ plus resolonis ꝓprie ꝯplonis: ⁊ nō insit ei tota aut
ꝑfecta resolo: illa inq̄ mala cōplo q̄ resoluit non est oino
vincens: ⁊ sic relinquiẗ ex p̄dictis in ꝓhemio ꝙ sit mala
ꝯplo diuersa ⁊ nō mala eq̄lis: ⁊ hoc est ita intentū manife
stare. ¶ Postq̄ igiẗ manifestauit in spāli nām p̄dicte di/
scrasie ꝓut est in via introductionis: sequiẗ ꝑs in qua ma/
nifestat eā in spāli ꝓut est in termino: ⁊ intēdit ꝙ qñ oīa
mēbra sunt inducta ad terminū ꝑfecte calefactionis inna
turalis: tunc illa discrasia vl̄is que terminus est p̄cedētis
vie seu alterationis: dr̄ spālr feb. ethica: circa qđ p̄mo facit
hoc. scđo vo cāꝫ noiationis subiungit ibi [Et illud iō ⁊c.]
Dicit ḡ in pte p̄ma. Or cū oīa corpis mēbra p̄ma .i. ꝯsilia.
hec eniꝫ vocanẗ p̄ma supple a medicis: ⁊ recte respectu or
ganicoꝝ: ⁊ iō de illis spālr dicit: ꝙ sicut in p̄ de morbo ⁊
accidenti ostendiẗ: discrasia seu mala cōplo nō est morbꝰ
cōueniēs ꝑ se nisi cōsilibꝰ mēbris: vñ ēt ꝯsilis appellatur.
organicis aūt cōuenit ꝑ accidēs seu ꝑ ꝯsilia. de ipsis ergo
spālr dicit ꝙ cū sint itegre ⁊ ꝑfecte calefacta dr̄ fe. illa ethi
ca: ⁊ statim iterp̄taẗ hoc vnū dicēs: ꝙ est fixa: quasi dicat
ethica dr̄ / hoc est habituata seu fixa: qꝛ iam fundaẗ in cor/
poribus fixis .s. in mēbris: ⁊ nō in corpibꝰ fluxibilibꝰ tñ:
q̄lia mēbra sūt spūs ⁊ hūores: ⁊ hoc est qđ intēdit cū dicit:
⁊ illđ iō / idest nō est fe. fixa: qm̄ eiꝰ cēntia .i. cēntiale cōple/
mentū tūc nō existit tm̄ in hūoribꝰ ⁊ spiritu: sed est preter
hoc ⁊c. ¶ Ex his aūt verbis colligunẗ plane cēntialia fe.
in aliqbꝰ febricitātibꝰ feb. est in spiritu tm̄ .s. in febricitan/
tibus de ephemera. in aliqbus aūt in spiritu ⁊ humoribꝰ
simul: ⁊ nō in mēbris sicut in febricitantibus de putrida.
in ethicis aūt existit: vt dicit: in oībus illis tribus. ¶ Pōt

Qño res cognitiōe carētes di/ canẗ hēre intētiones

Discrasia nō ꝯuenit mēbris or ganicis ꝑ se sed sim/ plicibus.

Dubitatio

tñ aliqs obycere dicēs: φ feb. morbus est: ꝛ est vl'is vt superius dictū est. oīs aūt morbus est dispositio inherēs mēbris: vt aliqua dispositio dꝛ esse morbus sicut ꝑ de morbo ꝛ accidēti ostēdit: inquantū est dispō: vel q̄litas spūuz: aut humoꝝ: ꝫ potius inquātū est dispositio corpis aut mēbrorū. oīs aūt dispō corpi inheret cui⁹ est dispō siue q̄litas. Si igit fe. quecūqꝫ sit morb⁹ est oiuꝫ mēbroꝝ corpis: opꝫ vt oībus inhereat mēbris. ex quo relingt φ nō tm̄ in ethica sed ēt ephemera ꝛ putrida fe. essentia que cōstituit morbū formal'r sit in mēbris: cuius ꝯriū dicit Gal. hic.

Solutio ¶ Ad qꝺ dicendū sicut iaꝫ pꝫ ex dictis: φ essentia fe. dupl'r intelligi pōt. Si eniꝫ per essentiā intelligam⁹ ipsaꝫ nām inālis q̄litatis. s. calorē extraneū in quocūqꝫ gradu acceptū: dum tm̄ manifeste ledat actiones mēbroꝝ: tunc ꝓculdubio sicut ꝓbat obiectio fe. essentia in membris est. ꝛ hoc nō intelligit Gal. per fe. essentiā: sed potius itelligit ꝑ hoc sicut superius exposuim⁹ cōplementū illius essentie. s. caloris extranei: ꝛ dꝛ cōpletus esse sicut ex doctrina sua plene colligebat superius in hac lectione: qñ tantus est vel in tm̄ extēsus. i. qñ ꝟm tm̄ gradū intensionis est ipressus subiecto: φ alterat a calore extraneo. s. q̄ntū exigit virtus cause alterantis: vtpote putredinis aut alterius cāe: ꝛ hoc non est dum illud: qꝺ alterat suis qualitatibus pōt resistere alteranti: sed qñ est integre ꝛ ꝑfecte alteratū: vnde qꝛ in ephemera: ꝛ in putrida inquātū tales sunt nondū mēbra corporis sunt ꝑfecte ꝛ integre alterata a calore: imo vt docuit sunt adhuc resistentia ꝛ retardātia cōplementū illius alterationis cū propria cōpl'one que nō est penitus resoluta. iccirco essentia febris nō dꝛ ꝓprie mēbris inesse in h⁹ fe. ꝛ hec fuit cōsideratio Gal. sicut ex dictis eius pꝫ satis in l'ra. Fuit aūt motiuū sue considerationis: ꝛ hū: qm̄ ꝓprie nihil dꝛ absolute qꝺ essential'r sit in aliquo nisi ꝟm plurimā eius totalitateꝫ aut ꝑfectionē in illo. sicut. vbi grā. i domo si aliqua paleis plena succedant taliter vt flāme nō ꝑueniant ad trabes: ꝛ asseres recte nō dꝛ calor igneus essential'r in trabibus ꝛ asseribus esse: q̄uis ipso calore igneo suꝑcalefiant donec illa ligna fuerint ab ipso penit⁹ victa ꝛ ipse fuerit in eis potenter impressus: ita. s. vt actu faciant flāmā māl'r: vt carbones ardentes.

Questio. ¶ Sed si quereret an̄q̄ hoc eēt in quo esset essentia illius caloris ignei qui manifestat in illa domo.

Rñsio ¶ Rñdebit absolute φ in paleis: tñ victis lignis sic ꝛ paleis ab illo calore rñdebit: qm̄ in vtroqꝫ. in eo igitur subiecto absolute dꝛ fundari essential'r: in quo est potenter impressus. ꝛ sil'r ꝑ oīa ꝯsiderant in corporibus febricitantiuꝫ. Hec enim cōsideratio valde necessaria est ad regulādū opus curationis quantū ad cōuenientiā: ꝛ cōuenientē applicationē causaꝝ salubriuꝫ sicut plane pꝫ ex doctrina Gal. 10. de ingenio sanitatis vt ex cōsideratione hui⁹ ꝺriꝫ ipressionis caloris extranei in spiritu ꝛ humorib⁹ ꝛ membris corpoꝝ febricitantiū ꝓbat aliqꝺ opus aliud ad curationē ethicis q̄ alys febricitantibus ꝛ aliud alys q̄ ethicis ꝑmo cōuenire. alys eniꝫ febricitātib⁹ vt dicit alys ab ethicis ꝓut ꝓdesse pōt balneum vel infusio aque fri. sine premissione aque ca. balnei aut balnei aque. ca. sine successionis infusionis aque fri. quorum tñ nullū ꝓdest ethicis ꝓpter rōnē sumptā ex predicta ꝯsideratione vt pꝫ ꝑ eundeꝫ ibi.

Mdo genera feb. distinguant. ¶ Ex predictis ēt pꝫ rō appropriationis generuꝫ fe. cū dꝛ fe. in spiritu: feb. in humoribus: fe. in mēbris. hoc enim nō est dicendū quantū ad determinatā informationē factā a calore extraneo: qm̄ in nulla fe. sicut ex obiectione superius mōstrabat tm̄ informant calore spūs vel humores aut mēbra: imo ꝟm veritatē oīa suꝑcalefiunt in oībus: sed recipit gen⁹ feb. denoiationē a solidiori fundamēto essentie sue sumendo essentiā mō dicto: ita φ ephemera dꝛ feb. in spū: ꝓpterea φ essentia sua ꝟm ꝑdictā cōsiderationē fundat tm̄ in spū. Putrida xo q̄uis fundet in spiritu ꝛ humore tñ humori appropriat: qꝛ solidius ipsi fundamentū est: ꝛ ad ipsuꝫ ēt cause salubres ꝑncipalius ordinātur vt pꝫ in ingenio sanitatis. In ethica xo q̄uis fundet: sicut patuit exemplo Gal. suꝑi⁹ in spū. ꝛ hu. ꝛ in mēbris: tñ appropriat mēbris que sunt solidi⁹ ꝛ forti⁹ fundamētum ipsius vt denotat: qm̄ in actu curationis cāe salubres mēbris sunt ꝑncipalius coaptatione: deinde alys: qꝺ in ingenio sanitatis hꝫ latius demonstrari ad quē demonstrationes ordinant que habent in materia huius libri.

¶ De febre fixa. Cap. VI.

ET cū hac febre nō est passio neqꝫ dolor: ꝛ estimat patiens eā φ nullo mō sit in eo fe. qm̄ nō sentit ei⁹ caliditatē. Naꝫ mēbra oīa ei⁹ iam calefacta sunt equal'r ꝟm dispositionem vnā. ¶ Et iam quidē cōueniunt super hoc speculatores naturarū apud cōsiderationes suas de sensib⁹: φ sensus quidē non fit nisi alteratione: ꝛ nō fit passio neqꝫ dolor in eis q̄ iaꝫ integre alterata sunt. ¶ Quapropter fit vt cum nulla febre huius generis: quā pauloante diximus noīari ethicaꝫ: sit passio neqꝫ dolor: vt neqꝫ patiens eā penitus sentiat. Et id ideo qm̄ mēbroꝝ eius dispositio nō est dispositio: qua quedā eoꝝ agant: ꝛ quedā patiant: cū oīa iam facta sint dispōnis vnius: ꝛ facta sit cōpl'o eoꝝ vna cōueniens. ¶ Et si sint quedā augumentatioris calefactionis: ꝛ quedā augumētatioris infrigidationis. Nā ex suꝑfluitate calefactiōis eoꝝ que ex eis sunt calidiora nō prouenit eis q̄ ex eis sunt frigidiora: vt ipediant q̄ ex eis sunt vicinia. al's media calefactione: φ si res ita eēt mēbra seipsa ipedirent adinuicē naturali etiaꝫ existētia dispōne: mēbra nāqꝫ illa ēt dispositione in cōpl'one diuersificant sua: ꝛ illud est qm̄ caro ex eis est mēbrū calidū: ꝛ os est mēbrum frigidū: verūtñ cū diuersitate horū: ꝛ similiuꝫ nō est dolor neqꝫ passio ꝓpter paruitatē cōparationis inter ea in caliditate a frigiditate. Inde est φ aer nostra corpora circūdans nō ipedit ea an̄q̄ alterent, eousqꝫ donec suꝑfluat in ipso calor aut frigus. spēs aūt diuersitatis eius inter caloris superfluitatem: ꝛ frigoris sunt ꝟꝫ multitudinem eorum: ꝛ manifestationem cōparationis inter ea: nā corpora ipsuꝫ sentiunt: ꝛ nō ab ipso impediuntur.

Alia ratio

IN parte imediate precedenti manifestauit in spāli auctor terminū supradicte discrasie. Hic xo sequit pars in qua declarat in spāli sil'e signū ipsius: ꝛ ꝑmo facit hoc absolute. scꝺo xo cōparate. Primo enim agit de signis ethice absolute. Scꝺo xo per cōparationē ad alias feb. ibi [Illā aūt feb. fixam ꝛc.] In ꝑma xo ꝑte ꝑmo explicat intētū. scꝺo xo ꝓbat vel ꝯfirmat ꝑ rōnē sumptam

sumptā ex ɔsiderationibꝰ nālis phie ibi[Et iaz ideo qdez couenit.] Dicit ergo in pte pma ꝙ cū hac fe.s.ethica quā nominauit imediate añ:non est passio vel nō sentiť affli/ctio ex discrasia:ꝛ ideo quasi ad expositionē subiungit nec supple est dolor:qđ perpendiť euidēter per hoc:qꝛ patiēs estimat se nō febricitare.ꝛ ideo dicit estimat patiēs ꝙ nul lo mō sit in eo fe.ꝛ hoc ideo ēt estimat:qm̄ nō sentit calidi tatē.s.illā extraneā:cuius rōnē assignat dicens.naz mēbra eius iaz calefacta sunt equalr̄ ſm dispōnez vnaz.i.iaz pfe/cte alterata sunt ab illo calore extraneo:ꝛ propterea cessat sensus alteratiōis qui fiebat ab illa q̄litate:qm̄ terminata est illa alteratio:ꝛ mēbra victa sunt:ꝛ eorū cōplo resoluta. Habemus ḡ ex hoc ꝙ pdicta discrasia cū ad terminū pue nerit cōplementū sui cognosciť specialr̄ per hoc signū:qđ est ablatio huiꝰ opōnis:que est sensus discrasie:qđ idē est qđ doloris puatio.durāte ergo pdicta discrasia q̄diu non auferť sensus discrasie scitur ipsaz nondū perfecte ad pdi/ctū terminū.s.ethicā puenisse.cuz aūt apparet hoc signum fe.nihilominus dať per pulsuz:ꝛ tactū corporis medicꝰno scit ꝛ sibi certū est ipsaz esse in termino supradicto.¶ Qꝛ ꝯo dictū est ꝙ terminata alteratione cessat sensus discra/sie seu qualitatis alterātis.iccirco seqtur pars in qua cōfir/mat hoc rōne.circa qđ p̄mo p̄mittit rōnē.zᵒ infert ꝓposi/tuz ibi[Quapropter fit ꝛc.] Dicit ergo in pte p̄ma ꝙ in h̄ ꝯueniunt nāles phi apđ ɔsideratiōes quas hn̄t de sensibꝰ sicut pz.zᵒ de aīa Arist.ꝙ sensus supple sensibilis cuiuscūqꝫ nō est nisi in alteratiōe:sed passio supple seu dolor nō sūt nisi ad alterationes:ꝛ ita seqtur ꝙ non sit passio nec dolor in his que iaz integre alterata sunt:qm̄ iaz in illis termina ta est alteratio. Hoc igiť supposito in nāli phia vbi verifi/catur:seqť ps in qua ꝓpositū de ethica supiꝰ ifert p modū ɔclusionis.circa qđ p̄mo facit hoc.zᵒ rn̄det ad obiectionē potentē oriri ex pdictis suis ibi[Et si sint quedā.] In par/te ergo p̄ma intendit ꝙ cū ita sit sicut in nālibus diximus esse verificatū.s.ꝙ terminata alteratione cessat sensus alte rantis qualitatis.ideo ꝯuenit in ethica qđ est dictū:ꝛ iō di cit:quapropter.i.ꝓpter istaz cām vel rōnē sicut diximꝰ fit idest ꝯuenit ꝙ est cū nulla fe.huiꝰ generis.s.ethice sicut di cit.ꝛ dī genus:qm̄ tres spēs.s.p̄maz ꝛ.2^{am} ꝛ 3^{am} ꝛ nullā fa patiēs penitus eaz sentiat:ꝛ huiꝰ repetit cām dicēs.ꝛ illud ideo qm̄ dispositio mēbroꝝ eius.s.patiētis nō est disposi/tio qua quedā ipsoꝝ.s.mēbroꝝ agāt.ꝛ quedā patianť.i.nō est dispositio mēbrorū talis in qua adinuicē agāt resistēdo cū ꝓpria qualitate:qꝛ hoc nō est nisi dum alteratio adhuc fit siue est in via:vt superiꝰ est ōn̄sum. Hec autē calefactio iaz in termino est:ꝛ nō est in mēbris deforis ɔplo.i.expel/libilis:ꝛ ideo subiungit:cū oīa.s.mēbra iaz facta sint vniꝰ.s. dispōnis ꝛ facta sit eorū cōplo vna cōmunis vel ɔformis. quasi dicat.vna in oībus ɔformitas lz non nūero.¶ Pos/set tn̄ aliqs obycere p ea que superiꝰ docuit ꝙ impoſe est inꝰoibus mēbris ethicoꝝ vnā ꝛ ɔformem cōplexionē esse: ꝛ iccirco sequiť pars in qua ipse remouet ipsiꝰ dubitatio/nem obiectiōis:ꝛ ipedimentū.ꝛ ponit duo.p̄mo remouet obiectionē.zᵒ ꝯo facit:qꝛ rn̄sionē insinuat qn̄ dicit[naz cū ex superfluitate calefactionis ꝛc.] In pte ergo p̄ma intēdit ꝙ in mēbris ethicorū quedā sunt magis cal.quedaz minꝰ. docuit eniz superiꝰ vbi egit de natura mal.cōple.diuer.in cōmuni ꝙ mala cōple.i carne differt a mal.cōple.in osse: ꝛ sic de alys mēbris.ꝛ dictuz fuit ꝙ talis differētia cōplo/nis est quo ad gradū:qm̄ non ſm eundē gradū sunt mem bra qualitatis alicuiꝰ susceptiua.quare ſm diuersitatē mē/broꝝ:differēs ꝛ difformis:ꝛ nō ita erit mala cōplo in ethi ca.cuius tn̄ contrariū Gal.asserit:qꝛ sic posset aliqs obuia/re:iccirco subiungit ipsemet istā obiectionē dicēs:ꝛ spūs: quasi dicat ita.ꝛ conueniēs est cōplo in mēbris ethicoꝝ. etsi.i.q̄uis sint quedā intensioris caliditatis.quedā ꝯo in/tensioris frigiditatis.ꝛ remisse caliditatis.q.d.ita esse.non obstāte tali obiectione subiungit ergo rn̄sionez.ꝛ p̄mo faċ hoc.zᵒ ꝯo obycit ɔtra dicta in sua rn̄sione ibi[ḡ forsitan] in p̄ma iterū parte p̄mo rn̄sionē vel resolutionē insinuat. zᵒ ꝯo rōnem ɔfirmat ibi[ꝙ si res ita esset.] In parte ergo p̄ma intēdit ꝙ illa vnitas ꝛ ɔformitas cōplexionis in mē/bris ethicorū est ſm quandā ꝓportionē.vz.similē illi quā habēt in sanitate:q̄uis sint differētiū cōplexionū ſm spe/ciē.tn̄ sic ꝓportionanť ꝙ vnuz sua cōplexione non ipedit alterū:ꝛ ideo vnū non sentit alteꝝ nec patiť ab ipso:q̄uis vnum sit calidius altero siue frigidiꝰ:qm̄ excessus calidita tis vnius respectu alteriꝰ non est tātus ꝙ ipm ipediat:ꝛ si/militer de ceteris qualitatibꝰ ꝛ recte:silr̄ in ꝓposito est qn̄ oīa mēbra ſm suas dispōnes nāles iam victa sunt a calore extraneo:qm̄ spāles cōplexiones male ipsorū mēbrorum ſm dictam ꝓportionē adinuicē conformanť:ꝛ ideo dicit. Naz ꝛ supfluitate.i.excessu calefactionis ipsoꝝ.s.mēbroꝝ que ex eis.s.mēbris sunt calidiora.i.excessu caliditatis ca lidorū nō ꝓuenit.i.nō accidit eis que ex eis sunt frigidio/ra.i.minus calida.que sup.minus calida vicina sunt.s.illis calidioribꝰ:vt ipedianť calefactionē.s.ipsorū calidiorum. ¶ Hoc aūt qđ dixi ɔfirmat p̄mo rōne ducente ad incon/ueniens.zᵒ ꝯo exēplo ibi[Inde est ꝙ aer.] In pte ergo p̄/ma ostēdit ꝙ si aliqs diceret ꝙ res non eēt ita.i.nō se ha/beret vt dixi.s.ꝙ iter mēbra quorū vniꝰ cōplo excedit cō/plexionē alterius modicū.tn̄ vnuz non ipedit seu ledit al/terū:q̄uis sint vicina:tunc duceť ad incōueniēs.s.ꝙ mem bra cuiuscꝫ corpis ipedirēt hoc est lederent seinuicē natu/rali eēntia.ꝛ pro.i.dispōne.i.cōplone:ꝛ hoc manifestat di/cens.mēbra enim in illa dispōne:ꝛ pro.i.cōplone sua nāli idest qn̄ existūt in suis nālibus dispōnibus:vel cōplexio/nibus diuersificanť.qm̄ caro est mēbrum caliduz:ꝛ os est membrū frigidū:ꝛ silr̄ sumēdo de ceteris virtutē cum di/uersitate.i.ꝓpter diuersitatē horū.i.carnis ꝛ ossis ꝛ siliūm: nō est dolor neqꝫ passio ꝓpter paruitatē cōparationis q̄/tum ad excessuz inter ea in caliditate ꝛ frigiditate. Mani/festat hoc etiā exēplo exterioris alterātis.s.cōtinētis.circa qđ p̄mo explicat exēpluz.Scđo ꝯo rn̄det tacite qōni que pōt oriri ex dictis eiꝰ ibi[Spēs autē ꝛc.] In parte ḡ p̄ma manifestat ꝓpositū dicens:inde.q.d.ad hoc manifestādū est conueniēs illud qđ experimur de aere cōtinēte corpus ꝛ est hic.s.ꝙ aer corpora circūdans nō impedit.i.nō ledit ea.s.corpora anq̄ alterentur.i.sint alterata eo.s.aere:ꝛ ideo dicit hoc ꝙ si ledere debet ea ledet duz alterarenť eo ꝛ nō postq̄ essent alterata:vt superiꝰ fuit ōn̄sum. Repete ergo non inquantū ledit donec superfluat in eo calor aut frigꝰ. supple respectu corporis itelligit per supfluat.i.multū ex/cedat:quasi dicat.ꝙ q̄uis aer suis qualitatibꝰ modicū exce dat cōplexionē corporis in eo contēti.nō tn̄ ledit ipm do/nec multū excedat respectu illius.ne ꝯo credat aliquis ꝙ in aere est vnus gradus caloris aut frigoris sufficiēs ad le/dendū:iccirco subiungit ꝙ spēs diuersitatis eiꝰ.s.aeris iter superfluitatē caloris ꝛ superfluitatē frigoris sunt ſm mul/titudinē.i.diuersitatē multā.eorū.s.corporuz:ꝛ manifesta/tioris cōparationis.i.manifestam diuersitatē respiciēs.in corpora.s.inter corpora hūana adinuicē cōparata vel iter aerē:ꝛ corpora cōparata adinuicē.q.d.ꝙ ſm diuersitatem corporū in numero:ꝛ respectu ad aerez multiplicanť spēs pdicte diuersitatis.¶ Qꝛ aūt non idez sit respectus oium corporū ad aerē quantū ad susceptionē ipressionis a quali tatibꝰ eiꝰ per hoc manifestať:qđ subiūgit dicēs.ꝙ supple aliqua corpora vel aliqn̄.si enim diuersa corpora quantuz ad dispōnem:vt qꝛ vnuz cholericū ꝛ aliud flegmaticū ꝛc.

cōparantur ad vnū aerē dicemus aliqua.si xo vnum corpus quantū ad vnā dispōnem ad diuersum aerē cōparetū dicemus aliqñ: corpora ergo aliqua vel aliqñ sentiūt ipz.s. aerez.i.sentiūt qualitates eius.⁊ nō ipediuntur.i.nō leduntur ab eo:⁊ per hanc partē oppositionis dat̄ itelligere contrariā.s.ꝙ aliqua vel aliquādo ēt sentiūt:⁊ ipediuntur. Ex quo pꝫ ꝙ cum aer in aliqbus corporib⁹ qñqꝫ tm̄ suis qualitatib⁹ iprimat:qđ nō solū moueat sensuz:sed ēt ledat ledere.in aliquib⁹ xo qñqꝫ nō pōt nisi tm̄modo sensum mouere:qui respect⁹ vel operatio eius ad corpus quantū ad excessuz suarū qualitatuz nō est vnus sed multiplex ⁊ diuersus ꝑm multitudinē ⁊ diuersitatē corporū cōparatorū ad ipm. hoc enim clarū est nō soluz sapientib⁹:sed ēt vulgo ꝙ aer hyemis aut estatis aut alteri⁹ tēporis nō vniformiter mouet corpus pueri ⁊ iuuenis siue senis:aut corpus cholerici siue flegmatici:aut corpus extenuati ⁊ crassi:imo aliquod istorū qualitatē aeris nō sentiet:aliqđ aūt vix:aliud autez manifeste ledit̄ ab ipso. ¶ Circa p̄dicta in lectiōe duo dubia oriunt̄. Primū est de eo qđ dicebat̄ ꝙ in mēbris ethicorū naturalis ⁊ ꝓpria cōplo est oino victa:⁊ resoluta.nullū enim viuēs in esse saluat̄:nec pōt exercere act⁹ vite nisi per ꝓpriaz cōplexionē:qua corrupta ⁊ resoluta viuere cessat oino:⁊ quo ad actū ⁊ quo ad habitū. Uidemus autē in corporib⁹ ethicoꝝ mēbra exercere act⁹ vite:sicut actuz cognitionis iterioris:vident eniz:⁊ audiūt:⁊ etiam sentiūt frigus aeris:⁊ calorē:⁊ sentiūt:si pungant̄:⁊ remotū exercent ⁊ actus nutritionis:aut al'r frustra ordinaret̄ eis regimen curationis:tam quo ad nutriētia q̄ꝫ quo ad alia. Exercēt ēt anhelituz atqꝫ pulsum:⁊ hec oīa manifeste patēt in prima ⁊ secūda specie ethice:que tm̄ ipossibile est ꝙ mēbra exerceant nisi per ꝓpriam cōplexionē. ¶ Iterū si veruz esset illud nunq̄ꝫ aliquis ethicorū in quacūqꝫ specie esset:posset sanari.nā in restituēda sanitate:vt dicit Gal. natura est p̄ncipale agēs.illa autē natura ꝓprie est naturalis cōplo:deficiente aūt p̄ncipali agēte nil possunt actiones ministri:q̄m administrata per ipsuz non habēt motorē.s.naturā operatricē que vtitur eis:ꝯsequens est ꝙ natura per se sine adiutorio medici qñq̄ꝫ pōt restituere sanitatē. Medicus autez sine natura non pōt:qđ si posset vtiqꝫ mortuus suscitaret̄. Omnes aūt sapientes in hoc ꝯueniūt ꝙ prima spēs ethice sit facilis sanationis.2ª xo difficilis:tm̄ possibilis.3ª xo ipossibilis absolute. ¶ Dic aūt dōm est ꝙ de dispositione corporis:seu mēbrorū in ethica potest aliqđ dupl'r iudicare.vꝫ.aut ꝑm exquisitaz ⁊ absolutā veritatē:aut ꝑm sufficientē proposito. Si p̄mo modo:tunc ꝓculdubio in nullo corpe naturalis ⁊ ꝓpria cōplexio est omnino resoluta duz viuit:⁊ mēbra possint vite actus aliqual'r exercere:vñ in corporib⁹ ethicoruz vsqꝫ ad finē tertie speciei ethice a mēbris omnino resoluta nō est cōplexio naturalis:⁊ hoc mō ꝓcedunt rōnes supradicte obiectionis. Si xo 2º mō cōsideretur:tunc poterit dici ꝑm aliquē itellectū hoc est respectu alicui⁹ cōsiderabilis omnino resoluta:⁊ hoc modo ꝓcedit iudiciuz medicorū in hac materia siue in p̄senti tractatu siue in alyȝ locis. Naturalis eniz cōplexio in corporib⁹ ethicoꝝ cōparata ad qualitatē innaturalē que introducit̄: scꝫ ad calorem febrilem habet se respectu illius vt resolubilis. Calor aūt febrilis respectu illius hꝫ se vt resoluens: quādo igit̄ resoluens nō cessat vincere:intantū ꝙ a membris iaz non sentitur:tunc per cōparationē ad resoluentez recte pōt dici vel iudicari resoluta cōplexio:per cui⁹ resistentiam a natura sentiebat̄ resoluēs:⁊ ita est in corporib⁹ ethicorū:in quibus nō per cōparationē ad alia iprimētia: sed per cōparationē soluz ad calorem febrilē dicitur victa ⁊ resoluta naturalis cōplexio:cū calor resoluens ipsaz iam a mēbris non sentiat̄:hoc eniz nō est inconueniēs ꝙ complexio naturalis tm̄ superetur respectu alicui⁹ iprimentis: ꝙ non sufficiat mēbris ad sentienduz illud iprimens:⁊ tm̄ sufficiet ei ad hoc vt sentiat alia:⁊ exerceat aliqual'r alias actiones vite:etenim naturalis cōplexio latitudinē habet in vnoquoqꝫ corpe:inquantū est naturalis:lꝫ nō inquātuz est potissima illi corpi.de his aūtē que habēt latitudinem infra duos terminos contentā nō est inconueniēs ꝙ amisso vno gradu latitudinis remaneāt alyȝ.sic igitur est in corporibus ethicorū:quoniā respectu caloris febrilis naturalis cōplexio amisit illum gradum quo mēbra disponebātur ad sentiendū illuz calorem:quez etiam gradū abstulit ei febrilis calor pro eo:quia iam affixus est mēbris.⁊ ideo in consuetudinē ⁊ habitū ductus.ꝓpterea non sentitur:qꝛ factus.q.consimilis. Hec autē cōsideratio quam diximus necessaria est medico in materia cognoscēdi perfecte quātitatez ipressionis qualitatis innaturalis in corpore.⁊ in ꝓposito sufficit ei.s.in materia ꝯsiderandi quantitatē ipressionis qualitatis.s.caloris febrilis in corpore febricitāti.cognito enim per signū supradictū ꝙ cōplexio naturalis victa est in mēbris modo dicto a calore febrili quantū ad p̄dictam operationē.s.sensum illius caloris ⁊ alteratiōis:iā medicus cognoscit sufficienter ꝙ calor fortius est ipressus corpori q̄ꝫ in ephemera vel putrida:quia non tm̄ in spiritibus ⁊ humoribus:sed etiā affixus est mēbris.que inquātū cōsideratio seu cognitio est ei p̄ncipium regulādi opus curationis aliter q̄ꝫ in febribus supradictis:⁊ in cognoscēdo:⁊ mensurādo v̄tutez cause salubris:⁊ in eligēda medicina. ⁊ in modo etiaz applicādi. Ex supradicta nāqꝫ considerati one perpēdit artifex:quoniā fortior infrigidatio ethicis conuenit q̄ꝫ in alyȝ:quoniā calor in his fortius est ipressus ⁊ mēbris affixus:⁊ quia supponit aliquo modo vt dixim⁹ naturalē cōplexionē victam esse in mēbris:⁊ mēbra p̄inde circa debitaz nō ꝓcurat istam fortiorē infrigidationez eo modo fieri q̄ in alyȝ:qa nō per fortiora infrigidātia subito:⁊ in magna quātitate recepta iterius:sicut per multū potum aque frigide vno haustu:queādmodū aliquādo fit in synoca:⁊ in cholericis febrib⁹:sed per alia infrigidātia interi⁹ recepta:tamē tēpore longiori:⁊ per applicata exterius:sicut ꝑ infusionē aque frigide:tamen aliter q̄ꝫ in alyȝ: quia nō sine p̄missione balnei calidi ꝓpter debilitatē mēbrorum supradictaz perpendit etiaz ex p̄dicta considera tione istis iterū non conuenire digestiua:⁊ euacuatiua humoris:aut sudoris ꝓuocatiua sicut in alyȝ. Et iterū perpēdit ꝙ istis alia nutriētia conueniunt:⁊ aliter administrata q̄ꝫ in alyȝ:que oīa plene patēt ex.8.9.10.⁊.11.de ingenio sanitatis. Dic autē de hoc nos facimus mentionē vt pateat qualiter p̄dicta consideratio est medico necessaria:etiam ꝓposito.⁊ qualiter ei est sufficiēs:postq̄ꝫ per ipsaz regulat̄ sufficiēter ad inueniendū formā recte operādi in corporibus ethicorū ꝑm ꝙ sunt ethici absolute:imo nō nocet ei si aliud non consideret:imo si aliud cōsideraret q̄ꝫ qđ in ꝓposito sufficit ab intento ⁊ p̄ncipali fine medicine recederet:quemadmodū in libello nostro de intentione medicorum nos plene recolimus ostēdisse. ¶ 2m autem dubium quod circa p̄dicta pōt causari:⁊ est de eo qđ dixit Gal.s.qđ in mēbris existētibus in naturali dispōne parua est cōparatio seu differentia inter ea in caliditate ⁊ frigiditate:huic enim videt̄ esse contrariū recte qđ docet in fine primi de cōplexionibus.s.ꝙ membroruz.quedā sunt manifeste frigida respectu aliorū.quedam manifeste calida. sicut cerebruz respectu cordis:⁊ ecōuerso:⁊ caro respectu ossis:⁊ sic de alyȝ. Planū est autez ꝙ non paruz distant in caliditate ⁊ frigiditate que manifeste iudicant̄ esse in cōtraryȝ qualitatibus. Qꝛ autem in contraryȝ qualitatib⁹ manifeste iudicentur esse ꝓbari potest per effectus:de quibus ibidem loquetur:

Du[m] p[m] Utrum nālis cōplo in corpibus ethicoꝝ sit oino victa

Solutio.

Cōple...lis ly... tudin...

loquetur: ⁊ etiaꝫ secundo eiusdeꝫ libri. s. per dissolutionem ⁊ coagulationeꝫ. hi sunt contrarij effectus: qui semꝑ a contrarijs causis ꝓcedere habēt. ipse aūt dicit in ꝑdictis locis: ꝙ vnctuositas sanguinis a qbusdā mēbris coagulatur in pinguedinē. ab alijs autē dissoluit̃ in vaporē ⁊ fumū. ergo opꝫ ꝙ illa mēbra sint sm veritatē contrariarū qualitatuꝫ in friditate: ⁊ caliditate: ita. s. vt ipse docet ibideꝫ: vt ꝙ coagulantia sint manifesta ⁊ sm vicinitatē infrigidātia. dissoluentia ꝟo calida. sm hoc ergo nō poterūt h9 mēbra adinuicē cōparata parū iudicari magis calida vel paꝝ minus: sed absolute calida vel frigida. ergo erit magna distātia inter ea.

Solutio.

¶ Ad hoc aūt dicendū ꝙ mēbra sm aliquā cōsiderationē adinuicē cōparata in cōplexione multū distabūt in caliditate: ⁊ frigiditate. sm aliaꝫ ꝟo paruꝫ: ⁊ ideo ad euidētiā hui9 ē sciēdū ꝙ aliqñ medicus cōparat mēbra aial' q̄ ad cōplexionē inquantū sunt corpora mista: ⁊ tunc nō cōparat ea nisi quantū ad potentialē cōplexioneꝫ: ⁊ hoc mō ꝓcedit sua ꝯsideratio in sciētia dietarū vel nutrientiū vel in sciētia simpliciū medicinarū: ⁊ sm istā considerationeꝫ mēbra aialis inueniunt̃ aliqua multū distare in caliditate ⁊ frigiditate. Taleꝫ aūt ꝯsideratione non habuit hic Hal. qm̄ de mēbris loqtur ꝓut sunt partes corporis actu viuentis: vt patuit sentētiādo. Aliqñ ꝟo cōparat mēbra animalia adinuicem in complexione sm ꝙ sunt corpora viuentia: ⁊ tunc considerat actualē ipsorū cōplexionē: ⁊ isto mō procedit: sed tñ sm hanc consideratione possunt cōparari dupl'r: q2. vꝫ. aut quantū ad cōplexiones ꝓprias: quas hñt ista mēbra rōne ꝓprie nature: ⁊ hoc modo etiā aliqua mēbra dicunt̃ multuꝫ in caliditate ⁊ frigiditate distare: ⁊ isto modo considerantur in ꝑdicta pte de cōplexionibus: quo etiaꝫ modo ꝓcedebat obiectio. Aliter aūt possunt cōparari rōne cōplexionis quā habēt simul: ⁊ quasi ꝓpria ⁊ cōmuni. Est aūt cōis natura vel cōplexio illa quā a corde ⁊ epate recipiūt mediante sanguine ⁊ spiritu: ⁊ hanc consideratione nobis insinuat Hal. circa finē pmi de cōplexionibus vbi dicit: ꝙ corpora venarū pulsatiliū ⁊ non pulsatiliū ex natura sunt frigida: ⁊ post dicit ex vicinitate sanguinis calefiunt donec ad mediaꝫ complexionē veniant. sm hanc igitur considerationē si mēbra sani corporis que sꝫ veritatē vicinitate sanguinis: ⁊ spiritus calefiūt naturali ⁊ cōmuni calore cōparentur adinuicē in caliditate ⁊ frigiditate: tunc ꝓculdubio parua reperiet̃ inter ea distantia in his qualitatib9: ⁊ hoc modo Hal. hic cōparat animalis mēbra adinuicē: cuꝫ loquat̃ de ipsis sm ꝙ se habēt in corpore viuētis: ⁊ disposita naturali dispositione: in quo qdem corpore innata cōplexio mēbrorum cuꝫ influenti concurrens quandā mediam dispōnem causat in mēbris que est ipsis conueniēs ⁊ amica sm exigentiā corporis. Et ideo ēt vni9 cōpl'o non ledit alterā: nec etiaꝫ infert ei aliquā passionem. sed si aliqñ distēperatur cōplexio alicui9 mēbri: ⁊ nō ꝓportionatur vicino sm illā conuenientiā ⁊ similitudineꝫ quā exigit corpus sanū: tunc illud membrū cui9 cōplexio distēperatur infert passionē vicino ⁊ ipm ledit ⁊ h9 distēperantiā: q2 dissimilis ⁊ disconueniēs est ei ⁊ non assueta sentit ipm mēbrum vicinū: ⁊ per hanc consideratioeꝫ peruenit medicus ad notitiam qualitatis distēperantis in interioribus membris in interrogādo de qualitate passionis que sentitur in ipsis.

ERgo forsitan anima sm hāc ratiocinationē acquiescit illi sermoni q dictus est: quemadmodū Hippo. dixit in quibusdā libris suis. ꝙ oēs egritudines nō sunt nisi vlcera. Et illud ideo: quoniam vlcus non est nisi solutio cōtinuitatis: ⁊ caliditas superflua: ⁊ frigus superfluum fortasse continuitatē soluunt. Caliditas quideꝫ fortis ꝓpterea ꝙ soluit ⁊ secat cōtinuitatem substantie in qua vincit. Et frigiditas quidem superflua ꝓpterea ꝙ adunat ⁊ cōstringit substantiam in qua vincit ad interiora donec exuberet ex ea aliqd: ⁊ egrediatur: ⁊ coarctat quod remanet ex ea: ⁊ disrūpit. ¶ Et si aliquis ponat hunc terminum in superfluitate caliditatis: ⁊ frigiditatis dignum est vt sit non longe quod estimet̃ de eo quod iaꝫ adinuenit. Uerūtamen si hic non est terminus in superfluitate sed terminus in illo est alius: tunc sm manifestam dispositioneꝫ est ꝙ omnis superfluitas non intelligit̃ nisi sm semitā relationis ad aliquid. Et illud ideo quoniā id quod aduenit omni corpori ex reb9 que sunt vnius dispositionis ⁊ caliditatis ⁊ frigiditatis non est res vna. Quapropter fit vt humores q sunt in qbusdam animalib9 adinuiceꝫ sint cōuenientes: ⁊ quorundā humores nō adinuiceꝫ cōueniāt: sed preter hoc corrūpant se ⁊ interficiāt: vt homo ⁊ vipera. cuiusqꝫ enim eorꝫ saliua alterū perimit. Et ex hoc quidem fit vt cuꝫ homo super scorpioneꝫ expuit cum est ieiunus interficiet ipsum. Homo auteꝫ homini sibi similē nō interficit cuꝫ eum mordeat: neqꝫ vipera viperam sibi similē: neqꝫ draco draconeꝫ. Et illud ideo quoniā simile est conueniens ⁊ amicum: ⁊ contrariū ipsum est inimicū ⁊ ipediens. Et ex eis quidem que hec significāt est ꝙ oīa que augumentant̃ ⁊ nutriunt̃: non augumētantur ⁊ nutriunt̃ nisi a suo simili ⁊ conueniēti. Et oē quod morit̃ ⁊ minuitur: non morit̃ nec minuit̃ nisi a suo cōtrario: ⁊ ꝓpter hoc ꝯseruatio sanitatis non fit nisi reb9 conuenientib9: ⁊ similib9 corporib9 sanis. Sanitas ꝟo ⁊ curatio ab egritudinibus non fit nisi rebus sibi cōtrarijs: verūtamen loqui de hoc est preter id in quo sumus: ¶ Illam aūt febrem fixaꝫ que substātie animalis fixe inheret: non sentit qui ea laborat. nulla ꝟo reliquarū febrium existit quā eaꝫ patiens non sentiat: verūtamen quasdā earū sentit: ⁊ ab eis ipeditur plus: ⁊ quasdā minus: earum ꝓpterea sunt quedaꝫ cū qbus est tremor: ⁊ hoc quideꝫ accidens. s. tremor sicut ⁊ plura alia accidentia non fit nisi a malitia cōplexiōis diuerse. Et neqꝫ qdem possibile est vt narrem qual'r hoc accidens generetur in hoc sermone in quo sumus nisi ostēdam de virtutibus natu

ralibus quot sint: ꝛ que sint: ꝛ quid sit illud qđ vniuscuiusq3 earum proprie est efficere. Ego autem narrabo esse oium accidentium in libro de morbis: ꝛ accidentibus.

Terminata parte in qua satisfecit obie ctioni pdicte cōtra pdicta. Hic seqtur ps in qua obycit iterato ꝯ dicta in añcedenti rñsione. Circa qđ pmo mouet obie/ ctionē. 2º vo subiungit rñsionem ibi [Et si ali/ quis ponat.] Intendit ergo in pte pma ꝙ ex his que dicta sunt in rñsione imediate pcedenti posset arguere aliqs ꝙ ois passio: ꝛ ois dolor causat a sol'one ꝯtinuitatis: qđ qdam opinati sunt: sicut Hippo. narrat in libro de humana natu ra. posset eniz aliqs ex pdictis arguere vel rōcinari p hūc modū: calor ꝛ frigus nō causant dolorē siue passionem in mēbro aut sensuz alterationis nisi supfluant: vt dictuz est: sed supfluus calor aut superfluū frigus causant solutionez cōtinuitatis per modū quē tāgit. ergo pas. mēbri vel dolor nō causabunt a calore vel frigore nisi mediāte sol'one con tinuitatis. Fit aūt hac rōne syllogismus vl'r cōcludens vt ita dicatur: ois calor supfluus: ꝛ sil'r oē frigus causant dolo rē. i. multū excedens: ꝛ sil'r oē frigus causat sol'onez ꝯtinui/ tatis: sed ois calor supfluus ꝛ sil'r oē frigus causant dolorē seu passionē in mēbro. ergo ois dolor seu passio mēbri cau satur a sol'one ꝯtinuitatis. huius autē rōnis minorē pmisit ante. Hic adiungit maiorē ꝛ ꝯnem. ꝛ pmo ꝯnem. 2º vo ma iorem ibi [Et caliditas supflua.] Dicit ergo in pte pma. er/ go forsitan. i. ex dictis poterit esse ꝙ si rōnez. i. argumēta/ tionē: aia. i. intell's alicui⁹ acqescit hoc est ꝯsentiet sermoni illi q dict⁹ est. i. quē aliqui ꝟm suā opionem affirmauerint: quemadmodū dixit Hippo. s. inquā in qbusdaz libris suis: sicut in libro de humana nā: ꝛ alibi: qđ qdam opinati sunt ꝙ oēs egritudines. i. dispōnes dolorē vel passionē aliquaz inferētes nō sunt nisi vlcera: ꝛ exponit statiz qđ dixit. s. vl/ cera: intēdens ꝙ p vlcera dederūt itelligere sol'onem cōti/ nuitatis. ꝛ hui⁹ cām reddit dicēs: ꝛ illud. ideo. i. ppterea i/ tellexerūt per vlcera sol'onē ꝯtinuitatis: qm̄ vlcus non est nisi sol'o ꝯtinuitatis: vñ supple per spēm dederūt itelligere genus: sermo g̊ q dictus est ab aliqbus nō est ali⁹ nisi iste scilicet ꝙ oēs dolores: ꝛ passiones mēbroꝝ causant a solu tione ꝯtinuitatis: ꝛ hec fuit conclusio supradicte rationis. ¶ Tūc seqtur pars in qua explicat maiorē. Et pmo ponit eam. Scđo declarat. i. oñdit p quē modū habeat veritatez ibi [Caliditas qdem.] Intēdit ergo in pte prima ꝙ ꝟm au/ ctores supradicte opionis pōt aliqs rōcinari vt dictuz est: qꝛ cali. ꝛ frigiditas qñ multū excedunt soluunt ꝯtinuitatē. dicit ergo. ꝛ ideo sup. aliqs acqescat sermoni q dict⁹ est ꝛc. qꝛ cali. supflua. i. multū excedens: ꝛ frigus superfluum for/ tasse: ꝛ hoc ideo dicit: qm̄ nō est vl'r verū de omni supfluo calore vel frigore sicut statiz post dicet: soluūt ꝯtinuitatem qualiter ergo habeat veritatē hoc manifestat: ꝛ intēdit ꝙ caliditas soluit ꝯtinuitatē. qꝛ disgregat: ꝛ ideo separat cōti/ nuitatē iter extrema qm̄ supfluit. dicit g̊ caliditas igit qui/ dē ppterea sup. soluit cōtinuitatē mēbrorūz. ꝙ pro qꝛ sol/ uit. i. separat ꝛ secat. i. segregat. i. cōtinuitatē sube cuiuscūq3 . i. q̄ vincit. i. que nō oino sepat subam in qua est. ꝛ frigidi/ tas qdem superflua. sup. facit qđ dictuz est. quia coadunat ad iteriora. i. versus iteriora donec exuberat ex ea aliquid. sup. substātia in qua vincit qdez circa mediū sube eiusdē: ꝛ ingrediat versus mediū: ꝛ coarctet. i. ꝯbatur qđ remanet sup. cuz extrema ex eo. s. corpe in quo vincit: ꝛ ideo sup. dis/ rūpit. vz. in extremis. ¶ Posita obiectione. Tunc sequit ps [verū si hoc nō est] in qua rñdet ad illā: ꝛ pmo explicat illaz rñsionem. 2º declarat per experimentū ibi [Quapro/ pter fit.] In pte ergo pma rñdet p interēptionē maioris: ꝛ intēdit ꝙ si maior esset vl'r vera: tunc pcederet rō: non tñ est vl'r vera. non eniz est verū ꝙ ois calor supfluens in q̄/ cunq3 gradu vel respectu causet sol'onem ꝯtinuitatis: ꝛ sil'r de frigore. sed solū est verū qñ supfluunt in illo gradu qui dictus est imediate. s. qñ supfluunt in summa victoria. vꝫ est ēt ꝙ si accipiat illa propositio vl'r: cōmittetur fallacia ꝯñtis: ac si diceret ois calor supfluens in pdicto gradu sol/ uit cōtinuitatē. ergo ois calor absolute. Pz ergo ex hoc qñ pdicta rō nō pcedit: ꝛ non soluz ppterea: qꝛ peccat in mā: sed ēt qꝛ peccat ꝯtra formā syllogisticā qñ cōcludit vl'r in tertia figura. Sed auctori tanq̄ reali artifici sufficiēs fuit obiectionē referre oñdendo: qm̄ procedit ex falsis. Dicit g̊ ꝙ si aliqs ponat hunc terminū quem imediate. vz. in par/ te pcedēti dixit in supfluitate caloris ꝛ frigoris: ita. s. vt sup ponat ꝙ aliuz terminū non habēt in supfluitate tertij dige stiui: tunc dignuz est ꝟm suaz obiectionē: vt sit non lōge. s. a rōne. i. dispōnum rōni ꝙ estimet de eo qđ aliqd sup. ve/ ritatis inuenit. s. in pdicta opione: verūtamen si pro qꝛ hoc qđ dictū ē nō ē terminus in supfluitate: sed termin⁹ in illo modo supfluendi est aliud q̄ est qđ dictū est. i. ꝙ termin⁹ excedēdi non est ille q dictus est solū: sed poti⁹ est ali⁹: tūc ꝟm manifestam dispōnez. i. manifeste disponit intellectui ad cognoscendū ꝙ ois superfluitas sup. caloris aut frigo/ ris: aut alteri⁹ qualitatis nō intelligit. i. nō dz intelligi nisi ꝟm semitaz resol'onis. i. ꝟm aliquē modum: respectu ad ali quod. s. ad subiectū: ꝛ ꝙ excessus qualitatū respectu subie/ ctorū nō debeat itelligi absolute. s. ꝙ vn⁹ sit respectu oius. hic pbat p sensibiles effectus intendēs ꝙ ab equal'r cale/ facientibus aut infrigidantib⁹ nō vniformes fiūt ipressio/ nes in oibus corpibus: quod tñ esset necessariū si respectu oium vno modo vel illo mō excederent: ꝛ ideo dicit illud oino. s. ideo verū est ꝙ supfluitas nō dz itelligi vniformi/ ter absolute: sed per cōparationē ad corpus qđ subycit q̄/ litati. Qm̄ qđ aduenit oi corpori. i. qđ ipimit ex reb⁹ que sunt vni⁹ dispositionis caliditatis: ꝛ frigiditatis. i. vnifor/ mis potētie in cali. ꝛ frigiditate nō est res vna. i. nō est im/ pressio vna vel vniformis. ꝙ aūt ea que vniformiter sunt cali. aut frigida nō vniformiter ipimāt in diuersis corpo/ ribus. Hoc pbat exēplis tñ in pte sequēti. circa qđ primo explicat exēpla. 2º verificat suppositū in exēplis ibi [Et il/ lud ideo] qm̄ sil'r. intēdit ergo in pte pma ꝙ humor vnius ꝛ eiusdē corporis est cōueniens alicui corpi: ꝛ valde discō ueniēs alij: intantū ēt ꝙ corrumpit ipsuz: cū tñ ille humor in se semp sit vniformis caliditatis aut frigiditatis: qđ eui/ denter pz in hoīe: ꝛ vipera ꝛ scorpione: qm̄ saliua hois que est quedaz ei⁹ humiditas est ꝯueniens homini: ꝛ tñ valde discōueniens vipere: aut scorpioni. ecōuerso est de humi/ ditate vipere ꝛ scorpionis: qm̄ quelibet eaꝝ est in corpori/ bus sue speciei ꝯueniens. humanis aūt corporib⁹ est adeo discōueniēs ꝙ corrūpit ea: ꝛ lz virtus p quā iste humidita tes saluant aut corrūpunt corpora supradicta nō sit virtus elemētaris. s. cali. aut frigi. sed sit virtus ꝯñs formā specifi/ cam rei cui⁹ est. tñ nō ideo dz istud exēplum ipertinens p posito iudicari: qm̄ ad similitudinē itroductū est. non eniz est alia rō ppter quā specifica virtus al'r ꝛ al'r imprimit in hoc corpus ꝛ illud: nisi qꝛ illa corpa aliter ꝛ al'r sunt dispo/ sita ad recipiendū ipressionē ipsi⁹: ita. s. ꝙ ꝟm illaz disposi tionem quā acqsiuit ex natura sue cōmistionis cōparatur ad virtutez illaz illud corpus ꝛ ꝟm aliam illud: ꝛ similiter recte per oia se habet de caliditate ꝛ frigiditate qđcūq3 cor porū. qꝛ aliter ꝛ aliter ipimunt in hoc corpus ꝛ illđ ppter diuersitatē dispositiōis qua cōparant ad illas qualitates: quas inquā dispositiones corpora acquirunt vel a natura mistionis: vel ab alijs partibus: posuit etiaz Galenus hoc

exemplū ad maiorē euidentiā.si eniꝫ virtus specifica que
semꝑ vna ⁊ vniformis ꝑmanet in corpore cuiꝰ est:varias
efficit ipressiones in diuersis corporibꝰ:multofortiꝰ virtus
elemētalis seu cōplexionis que variatur per intensionē ⁊
remissionē hoc faciet.Preterea in p̄dictis ex istis hꝫ locū
que dicit̄ ex cali.⁊ frigiditate.qđ pꝫ ex dictis Gal.in de ite
rioribus.lib.3° de epilepsia.⁊ 6° libro de suffocatione ma-
tricis.vbi eniꝫ dicit ꝙ humiditas scorpionis cām vehemē
tem facit:⁊ ipressionem frigiditatis in humano corpore ꝙ
videat̄ esse ipressio grādinis aut glaciei.⁊ similiter de hūi-
ditate aranee quod tñ non facit aranea in araneā:aut scor
pio in scorpioneꝫ:⁊ similiter de alijs corꝑibus.differentia
autē virtutis specifice seqtur dr̄iam ꝯcursus qualitatū ele-
mentaliū dispositarū ad illam virtutē:sicut in de cōplōni-
bus ⁊ in de simplici medicina pleniꝰ tangit Gal.⁊ in nāli-
bus pleniꝰ demōstratū est.dicit ergo.quapropter ⁊c̄.quasi
dicat:nonne dictuꝫ est ꝙ ex rebus que sunt vniꝰ dispōnis
non aduenit vna res vel vnus effectus oī corpori:sicut de-
claratur euidēter in humoribꝰ animaliū:quapropter.i.qm̄
fit.i.conuenit:vt humores qui sunt in qbusdam animalibꝰ
adinuicem sint conueniētes:in quorūdaꝫ vo ꝓpter hoc.i.
ꝓpter diuersuꝫ respectuꝫ sicut superiꝰ dixi:talē inquam ꝙ
discōueniant corrūpunt ⁊ iterficiūt.verbi grā.sit homo ⁊
vipera:qꝛ semꝑ saliua cuiusqꝫ horꝫ alteruꝫ perimit:⁊ ex h
quidē fit:vt est homo:quasi dicat:⁊ pꝫ ex hoc ꝙ cū homo
spuit super scorpionē dum est ieiunus:qm̄ tunc virtꝰ quaꝫ
hꝫ saliua rōne humani corꝑis efficacior est.nō eniꝫ est tūc
fracta seu debilitata virtute alieni corꝑis:sicut contingere
pōt sumpto cibo ꝺm diuersitatē eoruꝫ que sumunt̄ ipsum
interficit.s.sup.homo aut hoīem sibi silēm:⁊ hoc dicit qm̄
homo pōt per morbū homini difficilis effici quantū ad ea
que necessaria sunt humane nature ad sui saluationeꝫ:vn̄
in morbis cōtagiosis vnus homo per similitudinē supra-
dictam ledit alterum ⁊ corrūpit etiā cum sui humiditate:
sicut sperma leprosi:⁊ saliua epileptici:aut etiā rabiosi ho
minis:homo inquantū homo sibi similē nō interficit cum
mordet ip̄m:nec vipera viperā:nec draco draconeꝫ:⁊ tuī-
nō rōne solutionis ꝯtinuitatis quā facit morsus.Possibile
enim est vt vna vipera aliā mordeat ⁊ ꝓinde moriat̄:⁊ vi
dimus etiā porcaꝫ suos porcellos qn̄qꝫ comedere:⁊ cataꝫ
catulos suos.¶ Qꝛ igit̄ dixit ꝙ homo iterficit hominē su
pradicto modo ⁊c̄.Iccirco subiūgit partē in qua verificat
seu ꝯfirmat hoc ratione.⁊ p̄mo facit hoc.2° vo rōnem suā
manifestat exēplis effectuuꝫ:tam pure naturaliū q̄ꝫ etiam
ꝑtim inaturaliū ⁊ ꝑtim artificialiū ibi[Statiꝫ ⁊ ex eis qui-
deꝫ dixit.] Dicit ergo i ꝑte p̄ma:⁊ illđ ideo.q.d.ideo supra-
dictū est:qm̄ simile est cōueniens:⁊ amicum:contrariū vo
econtra.hanc rōneꝫ ꝯfirmat imediate exēplis.⁊ p̄mo exē
plis pure nālium effectuū.2° vo effectuū partim nālium:
⁊ partim artificialiū ibi[Et ꝓpter hoc ⁊c̄.] Dicit ergo in ꝑ-
te p̄ma ꝙ ex eis que significāt signo vel exēplo confirmāt
hoc:hanc rōnē imediate dictā:est vnum sup.hoc.s.ꝙ oia
q̄ augmentāt̄:⁊ nutriūnt̄:nō augumētant̄ rōne ꝙ mori-
tur:⁊ minuit̄ ⁊c̄.non morit̄ nec minuit̄ ⁊c̄.Augumentatio
autē:⁊ nutritio effectus sunt pure nāles qbus viua corpo
ra ꝓficiunt ⁊ saluant̄.cōtraria vo sunt effectus contrarij:⁊
nihilominus nāles supradictaꝫ etiā rōneꝫ manifestāt vel
ꝯfirmant effectuꝫ ꝯseruationis sanitatis:⁊ curationis egri-
tudinis qui partiꝫ sunt naturales.ꝑtiꝫ vo artificiales. q̄ꝫ-
tum enim ad p̄ncipale agens nāles sunt.quantū vo ad mi
nistrū artificiales.dicit ergo:⁊ ꝓpter hoc sup.qꝛ simile est
cōueniens:⁊ amicuꝫ ⁊c̄.Conseruatio igit̄ sanitatis:qđ sup.
est idē qđ ꝯseruatio cōuenientiū ⁊ naturaliū nō fit nisi ex
rebus conuenientibꝰ ⁊ ꝯsimilibus sanis corꝑoribꝰ.Ex quo

pꝫ ꝙ conueniētia ꝯsimilia sunt ⁊ amica.sicut dicebat̄:qm̄
conseruant illud qđ est cōueniens ⁊ amicuꝫ corpori:sicut
pꝫ in ꝯseruatione sanitatis.Contrariū vo est de sanatiōe ⁊
curatione:qm̄ per cōtraria fit que sunt inimica.⁊ ideo sunt
corruptiua eiꝰ aliqđ:ꝙ ordinant̄.s.res cōtra nām:⁊ ideo di
cit:quoqꝫ pro sed sanitas.i.sanatio vel sanitatis reductio ⁊
curatio ab egritudinibꝰ nō fit ⁊c̄.qꝛ vo aliqs quereret ma-
nifestare quare ꝯseruatio fit per similia:⁊ curatio ꝑ cōtra-
ria:qꝛ nō facit inde mentionē:iccirco excusat se intendens
ꝙ nō ꝑtinet ad presentē considerationē cū dicit:verūtamē
de hoc loqtur.¶ His aūt partibꝰ determinatis seqtur ꝑs
illa in qua sicut dicebatur superiꝰ agit de significationibꝰ
ethice per cōparationeꝫ ad alias febres:circa quod quan-
tū ad hoc p̄mo tangit naturā ethice inquantū est ethica in
cōmuni.Scđo vo aliarū febriū ibi[nulla vo reliquarū.]
Intēdit ergo in ꝑte p̄ma sicut superius fuit declaratū ꝙ h
est generale omni feb.ethice inquantū ethica est ꝙ nō sen
titur a patiēte ipsaꝫ:⁊ hinc habet̄ illa regula gn̄alis in qua
dicit̄.ꝙ si qs febricitauerit:⁊ tñ non sentit feb.ethicā pati-
tur.Dicit ergo.illam aūt febreꝫ que aīalis substantie fixe
iheret:hoc est ethica nō sentit qui ea laborat.¶ Tunc se-
quitur pars in qua tangit nām reliquarū febriū quantum
ad sensuꝫ vel passionē quaꝫ faciunt.in p̄mo facit hoc abso-
lute.2° vo cōparatiue ibi[verūtamen qdem.] dicit igitur
in parte p̄ma ꝙ nō est aliqua alia febris ab ethica quā nō
sentiat patiens.In 2a vo parte p̄mo cōparat alias febres
quantū ad gradū passiōis quā inferūt sensui.In parte vo
2a quantū ad multiplicationē:⁊ paucitatē earū ibi[earuꝫ
p̄terea sunt quedā.] Intēdit ergo in parte p̄ma ꝙ q̄ꝫuis di
ctum sit de oibus alijs febribus ab ethica ꝙ patiens sentit
febreꝫ:⁊ inde seqtur ꝙ sensui eiꝰ passio ⁊ lesio inferat̄ sensi
bilis:tñ ne credat aliqs ꝙ hoc fiat equalr̄ in oibus:iccirco
subiungit dr̄iam dicēs:ꝙ in qbusdam supradictarū febriū
etiam diuꝫ sentiuntur ipeditur ⁊ leditur amplius patiēs.in
quibusdā vo minus sup.ꝺm intensionē ⁊ remissionem fe
briū ⁊ diuersitatē particularū febriuꝫ.Contra vo assignat
aliaꝫ dr̄iam iter eas ⁊ p̄mo facit hoc.2° vo excusat se circa
dicta de insufficiētia remittēdo dicta ad sufficiētiores tra-
ctatus ibi[neqꝫ qdem possibilis.] dicit ergo ꝙ iter p̄dictas
febres.s.alias ab ethica est alia dr̄ia:qm̄ cuꝫ qbusdaꝫ ipsa-
rum est tremor sup.nō de quo accidente ⁊ de pluribꝰ alijs
que in p̄dictis febribus differēter apparēt ⁊ sentiunt̄ a pa-
tiente.Dicit vlr̄ ꝙ oīno causant̄ a mala cōplexione diuer-
sa.Sed qꝛ quereret aliquis forte:quō ⁊ a qua:iccirco excu-
sando de omissione huiꝰ reddit p̄mo cām omissi signāter
quantū ad tremorē.Secundo vo pro ipso ⁊ oibus alijs sil̄r
remititt ad librū de morbo ⁊ accidēti ibi[Ego aūt narra-
bo.] In ꝑte ergo p̄ma dicit ꝙ in p̄senti mā non pōt narra-
re hoc est declarare qualr̄ tremor generet̄.cuiꝰ rōnem assi
gnat:qꝛ ad hoc declarandū necesse est ꝑus ostēdere de vir
tutibus nālibus quot sunt.⁊ que ⁊ qđ efficit vnaqueqꝫ:⁊ h
sup.valde longuꝫ est ⁊ ipertinens presenti tractatui.Sed
subsequēter ꝓmittit ꝙ ⁊ de hoc ⁊ de alijs accidētibꝰ dabit
doctrinā in de morbo ⁊ accidēti.¶ Supra vo hanc partē
febrilis acutior sit in ethica q̄ꝫ in causone.multi eniꝫ dubi-
tāt circa h qbus videt̄ ꝓbabiliter ꝙ acutior sit in causone
q̄ꝫ in ethica multis signis adducti ad h credēdū.q̄ꝛ vnū ē
ꝙ corpora vt dicunt patiētiū causoneꝫ citiꝰ deficiunt ⁊ ex-
tenuant̄:⁊ ēt pereunt ꝓpter calorē febrilē q̄ꝫ corpora ethi
corū:qm̄ illi vix pn̄t expectare.7.diē.ex ethicis autē multi
luribꝰ annis viuūt.¶ Preterea a corporibꝰ patientibus
causonē multus fumus ⁊ multus sudor resoluit̄.quorū tñ
aut modicū aut nihil resoluit̄ a corporibꝰ ethicorū.igit̄ in
illis est calor resoluēs fortior.¶ Itē patiētes causonē hn̄t

Vtꝝ calor febril' acutior sit in ethica q̄ꝫ i causone.

magnū ⁊ velocez valde atqꝫ frequentē anhelitū ⁊ pulſuz ſil'r: ⁊ multo magis ſine cōparatione ꝙ in ethicis ſaltē manifeſte habēt ipſos maiores ⁊ velociores. planū eſt aūt ſm doctrinā oīuz ſapientū ꝙ tales differētias in pulſu ⁊ anhelitu cauſat maior neceſſitas tēperādi exceſſuz caloris: ⁊ cā maioris neceſſitatꝫ eſt materia maior exceſſus caloris. His ergo effectibꝰ ⁊ ſimilibꝰ mouent̄ aliq̄ ad credendū hāc ꝑtez. ¶ Contrariūz aūt aſſerūt ſapiētes medicorū: ⁊ ſpecialiter Aui. aſſerit plane in lib. de viribus cordis caplo. 4. ꝙ in ethica feb. ſm veritatē fortior eſt calor febrilis ꝙ in acuta. ¶ Ad hoc autez conueniēter pꝫ rñſio ex doctrina Gal. ſuperiꝰ ſi diligenter intueat̄: qm̄ ethica que cōparatur ad aliaz febrez quecūqꝫ ſit: aut eſt terminus ipſiꝰ ad quā comparatur aut nō: ꝙ ſi ſic: tunc ꝓculdubio fortior ſeu acutior eſt calor in ethica ꝙ in ea que ꝓceſſit: non tñ intelligendū eſt ꝙ ſit fortior quocūqꝫ modo: ſed eo modo quo ſuperius inſinuabat Gal. pꝫ enim dici fortior quantū ad gradū quē habere debet a ſua origine. ſ. cauſa iprimēte ſiue ſit apoſtema calidū ſiue humor putridus: ſiue corpus actu vel potētia calidū obuians corpori: verbi grā. vt dicamus grā exēpli ꝙ cauſa iprimens quantū eſt de ſui virtute non poteſt calorem febrilē iprimere niſi vſqꝫ ad 2m vel 3m gradum: ⁊ quantū ad iſtū graduz non eſt fortior in termino ꝙ in via: ſed equalis: ſicut ēt in exemplo: qđ ſuperius itroduximus pꝫ. quantuz enim eſt de virtute ignis calefaciētis paleas domus: ⁊ ligna tecti: nō fortior eſt in lignis ꝙ in paleis. poteſt ēt alio modo dici ꝙ calor fortior eſt quantū ad potentiaz quā manifeſtat in ſubto in quē agit: ſicut dato ꝙ quantum ad vnū gradū iprimatur in duobus ſubiectis. quoruz vnuz eſt ei minus reſiſtens: reliquuz ꝟo magis: tñ fortior dicetur quādo ipreſſus fuerit in magis reſiſtēti: ꝙuis tardius iprimatur in eo: maxime ſi illđ ſubiectū tale fuerit ꝙ per ipſum calor habeat fortiores effectus: ſicut dicimꝰ ꝙ calor in ſicco: ⁊ calido corꝑe potēter fundatꝰ fortius calefacit aut cōburit ꝙ in eodē gradu fundatꝰ in humido corpore. ſiccum eniz corpus conueniētius inſtrm̄ eſt igneo calori ꝙ humiduz. hoc aūt modo Gal. intelligit calorē febrilez eſſe fortiorez in ethica ꝙ in qualibet alia febre añcedente ad ipſam: ⁊ hoc inſinuabat ſuperiꝰ quādo dicebat ꝙ ethica non eſt tm̄ in ſpiritu: ⁊ humoribꝰ. ſed ēt in ſolidis corporibus: ſicut in mēbris figebatur eius eſſentia: ⁊ planius tñ in quarta parte de ingenio ſanitatis hoc inſinuat: vbi dicit ꝙ in ethica mēbra ſe habēt cōparatione febris antecedētis ad ipſam: ſicut ferruz candēs cōparatione ferri calefacti a flāma nondū tamen candētis. in ferro eniz candēti potentius eſt ipreſſus calor igneus ꝙ in non candenti: ⁊ hoc ſil'r valde conueniēti ſermone Auicē. ſignat in ſupradicto capitulo de viribus cordis. vbi dicit ꝙ in alys febribꝰ ab ethica calor febrilis volitat ſupra membra. intellignedum eſt recte ſicut flamma palearū volitat ſupra ligna anteꝙ ipa ligna cādentia ſint ſicut carbones igniti: ſed in ethica infixus eſt mēbris ſicut ignitis carbonibus. Scđm hanc igit̄ conſideratione ſapiētes medicorū qui de diſpoſitione ſanabilis corꝑis iudicant ſm illud qđ in effectū ſenſui manifeſtatur in corpore dicunt calorē in ethica fortiorez eſſe ꝙ in alys febribus antecedentibus tanꝙ via ad ipſuz: ⁊ hoc eſt etiā rōnabile iudicium ſm cōſiderationes quas habēt in gradibus. in ethica enim ſm efficiēs ſenſibile inuenitur ratio quarti gradus ſm medicū: qm̄ ibi calor febrilis non tm̄ ledit ſenſibil'r oꝑationes: ſed etiam manifeſte corrūpit membra in ſubſtātys ſuis: qđ ad quartū ꝑtinet graduz ſm rectam ⁊ ꝓpriam conſideratione medici. in alys autez febribus ſolūmodo inſenſibil'r leduntur operationes membroruz: qđ 3° gradui attribuit medicus. Planū eſt autez ꝙ tertius infra quartuz eſt. ¶ Si autem febres alie ad quas ethica cōparatur in fortitudine caloris nō ſunt via ad ethicam illam ſed ipſa ſit morbus per ſe: ⁊ aliunde cauſet̄ ſicut in apoſtematibꝰ cordis ⁊c̄. Et tunc poſſe eſt ꝙ in alys feb. ſic̄ i cauſone multo erit fortior calor febril' ꝙtū ad gdū ꝙ in ethica. poteſt enim eſſe ꝙ ethica ꝓpter diſpoſitionē membrorum a debili calefaciente itroducetur: ⁊ etiaz quia corpus valde diſpoſitū eſt ad hoc infigitur in membris: ꝙuis in paruo gradu. cauſon ꝟo ſemper itroducitur a calore fortiſſimo vel a calefaciēte fortiſſimo ꝑ cōparationē ad ethicam: ⁊ nihilominus ꝙuis ſm graduz qualitatis fortior ſit in cauſone: tñ ſm aliam conſiderationē iam dictam. ſ. ſm conſiderationē ſubiecti in quo manifeſtat effectum corruptionis iudicabit ipſam medicus fortiorē in ethica: nec eſt incōueniens ꝙ aliq̄s calor debilior altero fortiorē manifeſtet imꝑſſionez in corꝑe in q̄ agit: ꝙ alter in altero: qm̄ nō ſolū fortitudo ⁊ debilitas iprimētiū ſunt cā diuerſitatis impreſſionis in fortitudie ⁊ debilitate: ſꝫ ēt diuerſitas diſpoſitionis corꝑis in q̄bus imꝑſſio fit. ¶ His igit̄ bene intellectis facile eſt obiectionibus reſpondere: qm̄ ꝓculdubio exterius in parte ꝓcedunt corrupte tñ acceptis: cum enim dicitur ꝙ in cauſone citiꝰ exterminant̄ corꝑa: ⁊ citius perit patiens. dicendū ꝙ ſi cauſon cōparetur ad ethicā que cauſatur ex ipſo. Illud abſolute eſt falſum: qm̄ multo fortiꝰ exterminat̄: ⁊ citiꝰ ꝑeūt patiētes: cū ad ethicā ex cauſone venerint ꝙ dū ꝑſiſtūt i cauſone: pꝫ. n. i cauſone ꝑmanē ꝑ duos dies vel per tres: ſed poſtꝙ cauſon in ethicā fuerit trāſmutatus in vna hora vel in valde pauco tp̄e deficit ⁊ moritur patiens. Si ꝟo cauſon ad aliaz ethicam cōparetur nō eſt inconueniēs qđ dicit̄: pōt eniz calor valde fortis in cauſone citiſſime corpus extenuare ⁊ ad ſcđam ⁊ etiā tertiā ſpeciez ethice ducere citius corpus ꝙ calor debilis alius ethice: ⁊ cū imediata cauſa mortis ſicut teſtat̄ Gal. 5. particula de interioribꝰ: ſit corruptio cōpl'onis cordis: poteſt ille calor valde fortis in cauſone: valde citius cōplexionē cordis corrūpere ꝙ debilis in alia ethica. ¶ Cum aūt obycit̄ 2° ꝙ in corꝑibus patientibꝰ cauſonem multus fumus ⁊ multus ſudor reſoluit̄ manifeſte: non tñ a corꝑibus ethicoruz. Dicenduz ꝙ hoc veruz eſt: ſed tñ huius diuerſitatis cauſa non eſt ſoluz fortitudo caloris aut debilitas: ſed ēt habitus aut ꝑuatio reſolubilis: ꝙdiu enim febrilis calor copiā inuenit humoris in corꝑe: multum cauſat quantū in ſe eſt ſudorem: ⁊ fumū: ſed arefacto corꝑe ſicut in ethica diminuitur illa reſolutio manifeſte: ſicut in exterioribꝰ apparet corꝑibus: quādo ligna viridia exponunt̄ igni: naꝫ a ꝑ̄ncipio exſudat inde humiditas actione caloris: ⁊ multus fumus generat̄: arefactis ꝟo illis: ⁊ iam igneo calore infixo in ipſis valde minuunt̄ reſolutiones ille: ⁊ ceſſant. Et ſi calor fortius agat in eis ꝙ ante. ¶ Illud autē qđ obycitur tertio. ſ. de anhelitu atqꝫ pulſu. verū eſt: ſed tñ valde inſufficienter accipit̄ in ꝓpoſito: teſtante autem Gal. libello de introductione pulſus: tres ſunt cauſe ſimiliter de anhelitu. videlicet neceſſitas virtus: ⁊ organi diſpō. ⁊ imutatio vtriuſqꝫ iſtorum cauſat imutationez in illis. vnde: in ethica non ſolūmodo ꝓpter minorez neceſſitatē pōt eſſe minor anhelitus atqꝫ pulſus. Sꝫ etiā ſicut ē in veritate ꝓpter debilitatem virtutis nequeūtis dilatare ſufficiēter: ⁊ ꝓpter ſiccitatem: ⁊ duritiē organoꝝ nequeūtiuz dilatari: ⁊ iſta ſunt que ad doctrinā Galeni ad literaz colliguntur in ſciētia de pulſibus ⁊ anhelitu. ſimiliter cauſa velocioris ⁊ frequentioris non ſolum eſt neceſſitas ſed etiaz virtus: vnde cum dicitur ꝙ in cauſone velociores ſunt. Dicendū ꝙ cauſa ꝓpter quā in ethica non ſunt eque veloces aut plus non eſt minor neceſſitas tm̄: ſed poteſt eſſe preter hoc debilitas virtutis mouentis organum: ſed cum dicunt̄ pulſus ⁊ anhelitus eē frequentiores in cauſone. Dicenduz ꝙ eſt abſolute falſum ſi

causon cōparetur ad ethicā quā ꝑcedit: vt via ad illam. in alijs autē possibile est esse minus frequentē ꝓpter minorem necessitatem: sicut ex predictis patet.

REdeamus autem ad species male cōplexionis diuerse: iam quidem dixi in his que premissa sunt qualiter generetur feb. ab apostemate calido qđ flegmon nominatur: ⁊ ꝙ omne apostema huius generis: ⁊ oēs fe. ꝑter nominatā fixam sunt ex egritudinibus in quibus cōplexio est diuersa. ¶ Et iam quidē fiūt fe. ex putredine humoris tm̄ absq; apostemate: ⁊ illud ideo quoniā non qđ iam putrefit est quod iam adheret: vel retentū est: ⁊ priuatur expiratiōe tm̄: sed velocissime fit in hoc putrefactio: ⁊ fortissime. ¶ Et iam quidē putrefiūt res alie multe que sūt ꝑparate ad putrefactionē. Sed narrabo esse ꝑparationis eius qđ ꝑparatum est putrefactioni in alio libro ab isto. ¶ Et malitia quidē cōplexionis diuerse fit ƀm modū alium in toto corpore: ⁊ quādoq; quidem est illud cū vapor calidus in ipso constrictione retinetur: ⁊ est qñq; ꝓpter augumentum caloris causa exercitij plurimi vltra mensurā que conueniēs est. Et quādoq; est ꝓpterea ꝙ sang. calefit ⁊ feruet ebullitione supflua ꝓpter irā: aut calefit supflue ꝓpter morā in sole calido. ¶ Et manifestū quidē est apud me ꝙ oēs iste feb. ꝓuenientes ab apātibus sunt ꝓuenientes ƀm virtutem cause agētis in corpore: ⁊ ƀm dispositionē cuiuscūq; corporū erit fe. in qbusdam corporib⁹ fortior: ⁊ in quibusdā debilior: ⁊ quidā eorū penitus non febriūt. ¶ Et manifestum est etiā ꝙ malitia cōplexionis qñq; ꝓuenit in spiritu tm̄: ⁊ qñq; ptransit eū etiā vsq; ad humores. ¶ Et ex eis qdem que non sunt inferiora illo in declinatione est ꝙ omnes feb. cū ꝓlōgant̄ ꝯsequitur eas febris fixa dicta ethica. ¶ Et ex hoc quidē sermone iā quasi declaratum est ꝙ malitia cōplexionis diuerse qñq; prouenit ex humiditate calida aut frigida currente ad aliquod mēbrū queadmodū narrauimus de eē membrorū: in qbus fiunt apāta: ⁊ qñq; non est res ita: sed est cū alterat̄ cōplō corpis in qualitate sua: ⁊ ꝙ quedā occasiones que ipm alterāt ꝯsurgunt ex ipso corpore: ⁊ quedam eueniunt exteri⁹: ⁊ cum febris qdem fit a putrefactione solū: ⁊ cū a qbusdam apātibus ex ipso corpe ꝓcedit: ⁊ febris quidē euētus a calefactione solis aut a supfluitate exercitij exterius. Et illud qdē narrabo latius q̄ȝ in hoc sermone in libro de causis accidentium.

Als operantis.

Febris ethica seqtur oēs fe. cū prolongantur.

TErminata parte i qua egit Gal. de fe. ƀm ꝙ causat̄ ab apāte calido. Hic seqtur ps in qua explicat alias causas feb. circa qđ ꝑmo resumit intentionē. Scđo ꝓsequitur ibi [iam qdem dixi.] qr igit̄ in parte imediate ꝑcedenti digressus fuerat aliquantulū faciendo mentionē de causis tremoris: ⁊ de alijs accidētib⁹ morborū: iccirco resumit ꝑncipale itentū dicēs. Redeamus sup. qr aliquantulū digressi sumus a ꝑncipali ad spēs mal. cōplō. diuerse. In parte ⁊o sequēti ꝑmo repetit supradictā cām gñationis feb. ⁊ applicat ꝑncipali ꝓposito. Secundo ⁊o subiungit alias cās ibi [Et iam qdem] Pȝ aūt sentētia ꝑme ptis. ¶ Circa partē ⁊o 2^am^ ꝑ enumerat absolute cās fe. quas nondū explicuit. Scđo ⁊o cōparat ipas feb. adinuicē assignādo differentiā inter eas quantū ꝓposito ptinet ibi [Et manifestū qdem est.] In pte iterum ꝑma ꝑmo explicat cām que ꝯuenit in genere ꝓximo cū supradicta: ⁊ in pte scđa explicat alias ibi [Et malitia qdem.] In prima iterum explicat intentionē. 2° declarat ibi [Et illud ideo.] Dicit igitur ꝑmo ꝙ fe. ēt generant̄ a putredine humorū absq; apāte. i. absq; hoc ꝙ illi humores generēt apostema. Iste igit̄ due cāe fe. cōueniunt in hoc genere ꝓximo: quod est putrefactio humorū: siue exuberēt: ⁊ coarctent̄ in illo loco: ⁊ ibi generēt apā: siue ēt sint sparsi extra venas vel itra taliter: vt nequeāt gñare tumorē preter nām. Qualr̄ autē a minera putrefactiōis mal. cōple. calor multiplicet̄ adeo vt occupet totū corpus superi⁹ ꝑfecte oñsum est: neq; hic opȝ repetere. Sȝ qr insinuabit ꝙ humores causantes apā ⁊ etiā nō causantes putrescere pñt. Iccirco dcl'at hoc subsequēter: ⁊ ꝑmo ꝑmā. scđo scđā ibi [Et iā qdē putrefiūt.] Dicit igit̄ in pte ꝑma: ⁊ illud ideo. q. d. vnde suppositū est ꝙ humores causantes apā: ⁊ maxime calidū putrefiūt. Et illud ideo qm̄ adheret vt retentū est. i. ꝙ iheret alicui mēbro: ⁊ coarctat̄ in ipso. Et priuat̄ expiratione sup. sufficiēti ⁊ debita: nō tm̄ putrescit. sup. quocūq; modo ⁊ qñcunq;: sȝ ēt velocissime putrescit. Taliter aūt inherent: ⁊ coarctant̄ humores in mēbris apātis. Conuenienter declarat scđā ptē supradicti intēti. circa qđ ꝑmo facit hoc. Scđo ⁊o excusat se de isufficiētia remittēdo nos ad alios tractat⁹ ibi [Sȝ narrabo] Intēdit igit̄ in parte ꝙ non solū humiditates in apātibus sunt parate ad putrescendū: sȝ ēt alij: ⁊ ideo dicit. Et iā. ⁊ ēt qdē. i. recte putrefiūt res alie multe: ⁊ quantum ad ꝓpositū itelligimus hu. alij multi a ꝑdictis: ⁊ illi⁹ causa est: qr pñt disponi ad putrescēdū aliter q̄ȝ gñare apā. Et iđ dicit ꝙ sunt parate ad putrescendū: qr ⁊o aliqs quereret q̄ sūt disponētia ad putrefactionē: iccirco excusando dic̄ ꝙ i alio li° narrabit: sic̄ i li° de morbo ⁊ accñti. ⁊ ige° sanitatis: ⁊ in libro febrium. ¶ Postq; igit̄ explicuit istā vel istas causas ma. cōple. diuer. calide i corpe toto seqt̄ ps in q̄ explicat' alias: ⁊ ꝑmo facit h̄ in generali. 2° in speciali ibi [Et quādoq; quidē.] Dicit igitur ꝑmo ꝙ malitia cōplexio. diuerse supcalefit ƀm mediū: fit ƀm aliū modū q̄ȝ per illū qui dict⁹ est in toto corpe: ⁊ ꝯñter explicat istos modos: ⁊ hȝ tot partes quot sūt modi quos enumerat siue cās. Intēdit ꝙ feb. etiā causat̄ a vapore calido coarctato: ⁊ ab imoderato exercitio ⁊ a supflua ira ⁊ ab aere nimis calido. Dic̄ ergo ⁊ qñq; quidē est illud. i. generat̄ malitia cōplōnis diuerse ca. in toto corpore cū vapor retinet̄ in ipso ꝯstrictione. i. coarctatione. Et qñq; est ꝓpter augumentū ⁊c. qđ totū pȝ vsq; ad finē: vbi dicit ꝓpter morā in sole calido. i. aere supcalefacto per solē. ⁊ quod dicit de sole intelligēdū est de quocūq; actualr̄ calefaciente. In hoc enim tractatu de ista materia exēplariter loquit̄. s. ad ostendendū modū gñationis male cōplexionis diuerse. nec ꝑncipale intentū est de causis ei⁹ perfectā dare doctrinā: sȝ potius aliqualē

introductionē.perfecte eniꝫ agere de causis inaturalis dis/positionis ad librū pertinet de morbo ꝛ accidēti.Ad queꝫ etiā librū remittit paulopost pro sufficienti doctrina male cōplexionis diuerse:sicut iam patebit inferius.Et ex hoc etiam remouetur obiectio que fieri posset hic de insufficiē tia:qm̄ non facit hic mentionē de potentialr̄ calefacienti/bus:sicut cibo ꝛ potu ꝛ medicina:a qbus tñ feb.causari po test:quēadmodū docet 2° de morbo ꝛ accidēti.vbi reponit etiā istam cām sub tertio genere calefacientiū.Non est.n. ꝑpter hoc insufficiēs hic:qꝛ qđ dicit ꝑposito sufficit.suffi/cienter enim itroducitur quisq̄ per ea que dixit ad cogno/scendū ꝙ diuersis causis itroducit̄ fe.in corpus:q̄nis mo dus imediatus sit vnus in oibus.ille.s.quem superi⁹ dixi/mus.s.ꝙ extranea caliditas ptingat ad viscera sanguineꝫ habētia què ꝯtinent.Et exinde ꝙ diffundat̄ in totum cor/pus.¶ Post hoc seqtur pars in qua cōparat p̄dictas feb. adinuicē assignando dr̄iam inter eas.ꝛ p̄mo facit hoc quā/tum ad intensionē ꝛ remissionē.Scđo ꝟo quantū ad effe/ctus manifeste corruptionis rerum nālium.i.quantuꝫ ad subam in qbus figit̄ eēntia feb.vt superi⁹ dixi.Tertio ꝟo quantū ad diuersitatē cārum ip̄rimentiū extendēdo etiaꝫ dictuꝫ ad alias malas cōple.diuer.oēs eniꝫ iste ꝯsideratio/nes vtiles sunt ad ingeniū sanitatis:ꝛ incipit scđa pars ibi ⌊Et manifestū qdē est ꝙ malitia.⌋3° ꝟo ibi icipit⌊ꝛ ex hoc sermone.⌋qꝛ ꝟo iaꝫ ante dixerat ꝙ a supradictis causis i/troducunt̄ feb.ne credat aliqs ꝙ equales ꝛ eedē sunt:iccir co subiūgit oēs p̄mo ꝙ nō sunt eq̄les:ꝛ dicit ꝙ manifestū est apud ip̄m.i.ex ipsis que ipse superi⁹ docuit:ꝙ oēs feb. iste.s.quas dixit sup̄ius sunt intense aut remisse ꝑm eē.i.ꝑꝫ exigentiā virtutū operatiuarū in corpore.Et vocat virtu/tes opatiuas tam eas que transmutāt corpus:vel alterant actiue:sicut sunt virtutes alterantiū q̄ȝ eas que disponunt passiue:sicut est cōplo membroꝝ ꝛ humoꝝ.Hec enim est dr̄ia inter operationē.ꝛ actionē:qm̄ actio ꝯuenit solū acti/ue potētie.opatio ꝟo tam actiue q̄ȝ passiue seu dispositiue ad patiendū.Est igit̄ intētio Gal'.ꝙ ꝑm exigentiā virtutis calefaciētis:ꝛ dispositionē corpis diuersificant̄ fe.quantū ad intensionē ꝛ remissionem.Qualiter aūt huius cā sit di/uersitas virtutis ip̄rimentis quantū ad fortitudinē ꝛ debi litatem de se patens est.Sed de dispōne corpis hoc decla rat expressius dicens.Et ꝑm dispōnem cuiusq̄ corpoꝝ q̄ȝ/tum sup.acquirit vel a mēbris vel ab humorib⁹ erit feb.in quibusdā corporib⁹ fortior:ꝛ in quibusdā debilior:ꝛ qdaꝫ eorū sup.taliter erunt disposita ꝙ ꝑpter innaturalr̄ calefa ciens non febricitet penitus ꝛ aliqualr̄.s.nec intense nec re misse.¶ Postq̄ȝ igit̄ declarauit ꝙ non sunt equales:q̄uis ab eodē genere cause itroducant̄.Consequēter ostendit ꝙ nō sunt eedeꝫ specie neq̄ȝ genere ꝑximo.iccirco subiungit imediate hanc diuersitatē:qm̄ ista ꝓcedit ab eadē cā p̄di/cte diuersitatis.etenim diuersitas virtutis calefaciētis q̄ȝ/tum ad fortitudinem ꝛ debilitateꝫ:ꝛ diuersitas dispositio/nis corpis est causa ꝑpter quā istud corpus incurrit feb. in spiritu tm̄.illđ autē in spiritu ꝛ humore.dicit igit̄ ꝙ ma nifestū est sup.ex dictis ꝙ mala cōplexio sup.in feb.q̄nq̄ȝ ꝯuenit in spiritu tm̄:ꝛ tunc causat illud genus fe.qđ dici/tur ephemera:ꝛ hoc causat diuersitateꝫ in quidditate.qd/ditas enim accidētis consistit in essentia ipsius accidentis eo modo quo conuenit ei:ꝛ in subiecto cui infigitur:ꝛ ꝑm considerationeꝫ medici:vt superius declaratum est essen/tia caloris febrilis infigit̄ in spiritu in huiusmodi genere febris ꝛ quandoq̄ȝ pertransit.s.fixio male cōplexionis fe/brilis cuꝫ hoc.scilicet cuꝫ sua infixione in spiritu:ꝛ vsq̄ȝ ad humores.ex quo euidenter insinuat ꝙ nunq̄ȝ potest essen/tia fe.infigi humoribus quin spiritibus infigat:forti eniꝫ deuicto necesse est ꝛ debile deuinci.vnde si simul i vtroq̄ȝ

Actio dr̄t ab opōne.

Quiddi/tas accidē tis.

prius vincetur debile q̄ȝ forte:sicut autē contingit in omni febre. Simul enim calor agit in spiritu humore ꝛ mem/bris.sed tamen antea vincuntur spiritus q̄ȝ humores:vt su perius docuit.quoniā passibiliores sunt.postremo autem vincuntur mēbra:quia minus passibilia sunt q̄ȝ spiritus ꝛ humores.Si igit̄ febris in spiritu aut feb.in hūore diu du rct.intellige diu ꝑm diuersitatē dispōnis corporis:in ethi/cam ptransibit.Et quia illud est valde necessariū conside rare medico.Iccirco dicit.ꝛ ex eis qdem que nō sunt infe/riora.i.minus ꝯsiderabilia.ideo.s.ꝙ imediate diximus in declaratiōe.i.in doctrina nostra siue medicinali est ꝙ oēs febres.s.tam fe.in spiritu q̄ȝ febres in humorib⁹ quādo ꝓ/longant̄ veniunt sup.ꝙ seqtur eas feb.fixa.i.introducunt. hoc aūt ideo necessariū est medico considerare:vt in actu curationis euitet quantū diligētius poterit supradictaruꝫ febriuꝫ prolongationē:aut in diuturnis studeat aduentuꝫ ethice recordare quemadmodū copiose docet̄ in .de inge/nio sanitatis.¶ Deinde 3° ex supradictis infert differen/tiaꝫ aliam inter febres.s.quantū.Circa quod p̄mo explicat illam differentiā.Secūdo ꝟo excusat se de insufficiētia re/mittendo se ad aliuꝫ librum ibi⌊Et illud qdem narrabo.⌋ p̄ma ꝟo hꝫ partes duas ꝑm ꝙ explicat duas dr̄ias.2ª ibi ⌊ꝛ qđ qdem occasiones.⌋Intēdit igitur in p̄mis duab⁹ pti bus qđ ex p̄dictis relinquit̄ manifestuꝫ illud qđ supra po/suit in ꝓhemio hui⁹ operis.s.ꝙ fe.aut cuiusq̄ȝ male cōple. diuer.quedā causant̄ ab humorib⁹ sicut illa que causat̄ ab apāte sine putrefactiōe hu.absq̄ȝ apāte.quedā ꝟo non ab humore causantur sicut que a qualitate aeris aut exercitio vel ira causant̄.scilicet ꝙ complexio corpis alterat̄ absq̄ȝ humoris vitio siue in quātitate siue in qualitate.hoc est di ctum ꝙ humor non est causa illius mal.cōplo.diuer.nec rōne quātitatis nec rōne qualitatis. Iterum ex predictis est manifestum ꝙ quedam ꝓueniunt ab intrinseca causa sicut ab apostemate vel hu.quedā ꝟo ab extrinseca sicut ab exercitio vel ab aere.dicit igit̄ ꝙ ex hoc sermone supra dicto est declaratū quasi:ꝛ dicit ꝑpterea:qꝛ de causis mal. cōplo.diuer.aut aliaꝝ non est hic perfecte locutus:sed in alio libro sicut statim dicet:qa malitia cōple.diuer.sup.fe/brilis de qua imediate locutus est:aut etiā oium aliarum. quandoq̄ȝ prouenit ab humiditate calida frigida sup.vel sparsa per totū vel occurrenteꝫ ad aliqđ membrū ꝛ de hꝫ subiungit exēplū qđ superius tetigit dicens.quēadmoduꝫ narraui de esse idest de dispōne mēbroꝝ qbus fiunt apā/ta:ꝛ q̄nq̄ȝ nō est res ita.s.vt ab humore vel humiditate cor poris causet̄ malitia cōplexionis:sed est.i.cōuenit.cum ꝓ quia.alterat̄ ꝯplexio corpis in qualitate sua sup.sine vitio humoris:ꝛ ad hoc sup.ex predicto sermone declaratur ꝙ quedā occasiones.idest cause que alterāt ipsuꝫ corpus cu surgunt ex corpe.idest ꝓcedunt ab intrinsecis corporis:ꝛ quedā eueniunt exterius.idest ab extrinsecis.ꝛ statim sub iungit exēpla huius dr̄ie.Scđo ꝟo resumit alterū exēplo/rū:vt addat ibi⌊Et euentus qdē.⌋Exēpla aūt qbus predi/cta differētia pꝫ:sunt eniꝫ hec que sequunt̄.ac si dicat.hꝫ dixi ꝙ quedā eueniūt exterius sicut sup.cū ꝓ quādo feb. fit ex calefactione solis.Et statim subiungit exēplū alteri⁹ partis dicens.Et cum quedā fit feb.a qbusdā apātib⁹ tunc sup.cōsurgit ex ipso corpore.resumit etiā p̄mū exempluꝫ: ꝛ addit di.ꝙ euēniis feb.a calefactiōe solis hoc addit ad maiorē euidētiā:aut a superfluitate exercitij est sup.exteri⁹. idest ab extrinsecis:ꝛ qa minus plene ptractauit māꝫ p̄di/ctam de causis feb.Iccirco subiungit ad excusationem ꝙ latius q̄ȝ in hoc tractatu narrabit in libro de causis accidē tium.s.in libro de morbo ꝛ accidenti.¶ Circa predictam questionē queri ꝯsueuit ad euidentiā sermonis quō vapor coarctat̄ generet fe.ad qđ rn̄dentes aliq dixerūt ꝙ vapor calidus

Calor febrilis agit in humore membris

Febris ethica fit ... feb. longa

Calor ... vapor ...

calidus qñ coarctatᵗ in aliquo mébro ita ꝙ expirari neqt sufficienter ꝑ mediocritaté venaꝝ ⁊ arteriaꝝ petit cor ad eius ventriculos veniens inflāmatᵗ: ⁊ inflāmatus cū calore nāli ad oia mébra corpis tédit associatᵘ: ⁊ sic causat feb. ⁊ ꝑ istū modū vaporé putridū a minera putrefactiōis mananté dicūt cāre feb. Et hoc dicunt cōfirmari ꝑ doctrinaꝫ Isaac in libro febriū vbi diffiniés dixit: ꝙ febris est calor preter nām petens cor: in initio ꝑ mediocritaté arteriarū: demū se subito diuidés cū nāli ꝑ totuꝫ corpus nāli nocet actioni. Dicunt igiᵗ ꝙ in hac diffōne plane dicit Isaac ꝙ calor innālis per arterias petit cor: ⁊ ꝙ associatus cum naturali tendit ad totū corpus in eo ꝙ dicit: ꝙ se diuidit cuꝫ nāli per totū. cū. n. dicit vt dicunt circunstantiā associationis inter diuersa: ⁊ ita dicūt ꝙ duo calores sunt ibi. s. vnus nālis: ⁊ alter ꝑter nām. ¶ Hoc ét signo ꝯfirmant dicétes: qñ in fe. putridis quas subito cessare videmus ꝑ creticas euacuationes que fiunt in eis. constat autem ꝙ ad expulsionem alicuius materie non cessaret tam cito nisi dependeret ab illa expulsibili materia: vt dicunt ꝙ cum febris sit vniuersalis dyscrasia ex quo cessat ad expulsioné materie illius opꝫ ꝙ vniuersaliter dependeat ab ipsa: sed hoc nō est: qꝛ in toto corpe sit illa mā pu. qñ illud est ipoſle saltēꝫ in interpolatis. igiᵗ opꝫ ꝙ aliqd ab illa mā resoluatur qđ possit vl'r diffundi ꝑ totū in quo fundatᵗ fe. ſꝫ illud non est nisi vapor. igiᵗ saltem in putridis vapor putridus erit subm: ⁊ lator caloris febrilis q vapor ꝸm rōné deficit expulsa mā: ex qua resoluitᵗ. ¶ Qñ 2o obyciᵗ eis ꝙ Gal. dicit super illo apho. ⁊ q crescunt: ⁊ in pluribᵘ alys locis. ꝙ feb. nihil aliud est ꝙ̄ calor nālis mutatᵘ in igneū. vñ vult ꝙ nō sit alius. ſꝫ sit vnᵘ calor ꝸm ré: differés tñ ꝸm rōneꝫ: ꝸm ꝙ antea erat remissus: nūc aūt valde intésus. ad qđ respondét exponétes vbū Gal. ⁊ dicūt: ꝙ ipse itellexit mutatus in igneū. h est obfuscatus vel obumbratus ab igneo: ⁊ ita saluāt intentū. ¶ Nos aūt dicimᵘ ꝙ error istoꝝ tātus est ꝙ vix poterit explicari. ꝑmo. n. errāt ꝙ exponūt dictū Gal. circa presenté lectioné ipertinéter. Scđo 2o. qꝛ falsuꝫ ⁊ oino absurdū est vl'r qđ supponūt: ex quo. nō est mirandū vlterius si corrupte exponūt verba: qñ qui errat in ācedétibᵘ necessario hꝫ errare in ꝯsequétibus. Primum aūt pꝫ sic: qñ cū Gal. dicit ꝙ vapor calidus gñat febré nō intendit loqui de vapore putrido: qꝛ de feb. ꝓbat prout a putredine generatᵗ: ideo ante locutus fuerat: ꝑpter qđ dicit ꝙ malitia cōplōnis diuerse generatᵗ in toto ꝸm modū alteꝝ ab eo qui dictus est. Si igiᵗ iste modus: vt ipse dicit alius est a predicto nō est ille qui per putrefactionem fit. Iste igiᵗ vapor qué dicit gñare febreꝫ nō generabit ipsaꝫ inquātū putridus: sed inquātū calidus. ¶ Qꝛ aūt falsa supponāt māliter: ex hoc pꝫ. Primo qa supponunt ꝙ vapor putridus missus a corde per arterias ad mébra causet formaliter febré. Scđo supponūt ꝙ febris nō sit sine vapore putrido ꝑdicto mō emisso a corde. Tertio: qꝛ supponunt in febre esse duos calores distinctos ꝸm numeruꝫ per sua subiecta. ¶ De ꝑmo qdé: qa vaporé putridum nō recipit cor: ⁊ si recipiat violéter: nō tñ per modū qué dicunt: poterit inde vl'is dyscrasia generari. vapor ille putridus venenosus: ⁊ horribilis valde est nāe viuentis: que potius vigет in corde tanꝙ̄ in ꝑncipio vite ꝙ̄ in alys membris: oēs aūt sapientes in hoc ꝯueniūt ꝙ vapor horribilis: ⁊ venenosus valde cū ad cor ꝯuenerit. syncopim ⁊ defectū ꝓcurat. cor enim veheméter ꝯstringiᵗ: vt effugiat nocumétū: vñ aut remittunᵗ valde tūc sue actiones: aut cessant: maxime cū lumen suoꝝ spirituū caligine fumi extranei obtenebratᵗ: ⁊ obfuscatᵗ de putrido: qꝛ de illo fumo seu vapore fumoso qui generatᵗ in ipso corde ex vnctuositate sanguinis: dicunt oēs ꝙ si nō sufficiéter respiret ⁊ in corde remaneat aliquādiu syncopim inducit. quō igiᵗ poterit aliqs intelligere sane mētis ꝙ ꝙ̄diu durat febris nō sint absꝗ vapore putrido thalami cordis. Planū igiᵗ ex his est ꝙ vaporé putridū nō recipit cor. Et huiᵘ ét signū est sic oēs sapiétes recitāt ꝙ febricitātes ex putrido humore in ꝑnᵒ anguſtiā: ⁊ cordis compressioneꝫ sensibil'r patiuntur: qñ vapor incipit a minera putrefactionis copiose resolui. Cor enim fortiter restringitur: ⁊ adunat calores ⁊ vires suas: vt resistit illi vapori: ⁊ maxime quando resoluiᵗ ex humore magis horribili nature: qñ auteꝫ expirauerit ille vapor: aut ratiōe caloris febrilis ꝯsumptus: aut diminutus fuerit tñ ꝙ ad regioné cordis nō sufficiat ꝯuenire: tunc incipit cor ꝸꝫ suā necessitaté dilatari: ⁊ hec est vna de causis ꝑpter quaꝫ in ꝑncipio paroxismorū febriuꝫ putridaruꝫ manifeste occultanᵗ pulsus. Et posito ꝙ ꝑpter exuberanté multitudiné illius vaporis violéter aliqd cor habeat ide recipere: non est intelligédū ꝙ ab ipso diffundanᵗ ad totuꝫ corpus: qñ ipsum nō attrahunt alia mébra corporis: quia sicut dictū est: toti nature corporis viuentis est horribilis: nec cor mittit ipsuꝫ ad totuꝫ corpus ꝑ arterias: qꝛ sicut oēs sapientes docent: cor ⁊ arterie non retinét fumosas supfluitates: imo se per constrictioné velociter expellunt: ⁊ multo citiᵘ in putridis ꝙ̄ in alys febribus: qñ in illis fumose supfluitates multo copiosiores sūt ꝙ̄ in alys. ꝑpter qđ omnes sapiétes dicūt ꝙ in putridis velociores sunt ꝯstrictiōes dilatationibus. Si igiᵗ tales fumositates cor ⁊ arterie velocissime expellunt a seipsis: ⁊ a corpore per poros ipsius: tunc absurdū erit imaginari ꝙ a corde ꝑ arterias mittanᵗ per totuꝫ corpus. opꝫ enim ꝙ ꝯstrictio: per quā expelluntᵗ ab illis mébris a corpore: tāto tpe tardetur ꝙ a corde possent peruenisse ad totuꝫ corpus. Nos auteꝫ nō videmus in hꝫ febribus amplius ꝙ̄ in alys retardari cōstrictiones: imo potius minus: sicut oēs sapientes testanᵗ: imo ꝸm veritatem si debét retardari constrictiones cordis ⁊ arteriarum donec ille fumositates a corde per arterias ꝯuenissent ad totum corpus. certe retardarenᵗ plus ꝙ̄ per horā vnā que oīa imaginari potiᵘ est alienati hoīs ꝙ̄ itelligétis. ¶ Preterea dato ꝙ mitterenᵗ ad totū corpus: vt ipsi dicūt: dū tñ sit euidés ⁊ stulta falsitas sicut patuit cū valde modicuꝫ sit cōparatione totius corpis illud qđ de illo vapore fumoso: ⁊ horribili cor recipit violéter: quō poterit sufficere ad informādū totū corpus: ſꝫ nullo mō capiat itell's: nec imaginatio poterit ꝑsentare. Si eniꝫ cor in suis vétriculis haberet mineralé materiaꝫ illoꝝ vapoꝝ sicut hꝫ materiam mineralé spiritus ⁊ caloris nālis: tunc ꝓculdubio possent dicere ꝙ cor ꝯtinue absꝗ successione generationū illorū vapoꝝ multiplicaret ipsos adeo ꝙ toti sufficerét: sed illud est ipossibile. Dicere eniꝫ ꝙ cōtinue recipit aliunde: ⁊ ꝯtinue mittit hos: sicut pꝫ ex ꝑdictis absolute falsuꝫ est: ⁊ stultuꝫ: ⁊ monstrat validā ignorantiā medicinaliū speculationū in scia pulsus ⁊ anhelitus: ⁊ etiā virtutū nāliū. ¶ Quātum ad zm 2o pꝫ falsitas ⁊ rudis ignorantia ex hoc ꝙ rō feb. ꝸm feb. in genere est vna: ⁊ eadé in oibᵘ: vnde ꝑ illud qđ febris est febris idé est in omnibus febribus: sed planuꝫ est ꝙ in ephemera: ⁊ in ethica nō est vapor putridus inquātū est ephemera: ⁊ ethica. Cum igiᵗ sint febres ꝸm veritaté: ⁊ eis conueniat rō feb. opꝫ ꝙ aliud a vapore putrido sit illud per qđ febris est febris. Ex quo relinquitur manifestuꝫ ꝙ febris putrida inquātū febris non eget vapore putrido veniente ad cor. Ad hoc igiᵗ vt febris putrida sit febris non opꝫ imaginari vel supponere ꝙ vapor putridus ad cor veniens: ⁊ ibi incensus redeat ad totum corpus. nec similiter ꝙ sit putrida est necessarium illud: quoniam non iudicant sapientes esse febré putridam: esse propterea quia in secunda parte de morbo: ⁊ accidenti

Cōtra illā ꝯpioné.

Qđ vapor putridus nō mittatᵗ a corde ad totū corpᵘ causans febrem.

Quare in principio paroxismoꝝ occultatur pulsus.

Qđ fe. possit esse sine vapore putrido.

propterea q̄ stultū sit imaginari: et irrationabile q̄ dictus vapor nō generet feb. nisi prius inflāmet: vel incendat in corde: et postea iflāmatus redeat ad totū. Ex hoc p3 q̄ supponunt q̄ in corde acqrat excessum caliditatis: ſm enim hanc imaginationē. s. ponamus q̄ cū ille vapor p̄mo peruenit ad cor: nondū ipsū cor est supercalefactū: quō tunc in ipso supcalefiet ille vapor. cordis eniz vapor inq̄tū de se nō est expellens respectu corpis ita vt intendat et inflāmet ipsū: imo potius est ꝯueniens et amicus corpori. P3 igit q̄ in corde nō supcalefiet ille vapor: cū p̄mo peruenit ad cor inflāmat ibi: deinde postmodū rediēs ad corp9 inflāmabit ipsū. ¶ Ex predictis etiā p3 iaz error et falsitas in tertio supposito: qd ex illis h3 exortū. Si eniz aliud eēt feb. inq̄tū feb. et inq̄tū putrida: nō est necessariū vapores ad cor peruenire: et a corde redire ad totū corpus: tunc derisio est et fabula imaginari q̄ in febribus a corde ad totū corpus ꝓcedūt duo calores ſm numerū distincti p subiecta: qūo eniz in ephe. et ethica dabit qs itelligere q̄ sint isti duo calores: sed nō est miruz: qr ex illo falso: et impossibili sequunt multa. ¶ Illud aūt qd allegant de diffōne quaz dat ysaac si eius intellectus sane accipiat: potius est infirmatio: et destructio delirationis ipsoꝝ q̄ affirmatio: imo ſm veritatē accipiunt illā diffinitionē partim aliter q̄ lr̄a sonet: et partim al'r q̄ regrat intellectus auctoris. Et p̄mū p3 per hoc q̄ Ysaac non dicit q̄ febris sit vapor putridus aut calidus petens cor: quasi dicat. q̄cūis calor p̄ter nāz alibi a corde posset p̄mo incipere: tn̄ qn̄ fortificat cōstituit feb. ita. s. q̄ meret ꝓprie dici feb. seu calor febrilis a corde incipit: et hoc est qd ꝓbat Gal. in libro de febribus. s. q̄ oēs fe. inq̄tū fe. incipiunt a corde. Jam igit p3: qr quo ad p̄mā partē diffōnis aliter accipiūt ipsaz q̄ lr̄a sonet. In sequēti vo pte: vbi dicit: se subito diuidēs cū nāli per totuz. Accipiunt aliter q̄ intelligat auctor: sicut p3 p expositionē quā ipsemet subiungit ibidē. viderūt cornua lr̄e: sed nō inspexerunt corpus sn̄ie. Dicit eniz imediate: imo exponēs istā partē: qr extraneo calore ad cor veniente nālis egredit a temperamēto. Cūqz ad totius corporis mēbra diuidatur: vt eis vitā tribuat sicut sup. solitū est ex nāe ordinatione. qa idest q̄uis egressus a tēperamēto tn̄ sup. necesse est: vt mēbra eū recipiant in ea qualitate qua est. i. qua peruenit ad ipsa. vn̄ sup. qr est intensus ꝓpter cām p̄dictaz. s. dyscrasiam cordis calefacit sup. nimis: et vrit ea membra. Plane igit ostendit q̄ a corde ad totū corpus non ꝓcedunt duo calores ſm numerū scilz distincti per diuersa subiecta: sed vnus tn̄ numero per vnuz subiectū in quo vna forma caloris fundat. Illud eniz subiectum caloris nālis qd antea calori tēperato iformatū mittebat ad mēbra: nunc intensum mittit. vn̄ plane vult q̄ ſm rem et numerū nō sit nisi vnus calor in febre inq̄tū feb. sed sint duo ſ3 rōnē inq̄tū illa caliditas fundat in subiecto: calor nālis dr̄ nālis: l3 ſ3 gd. s. inq̄tū excedens temperamētū dr̄ innālis. Plane igr exponit Ysaac ibi: q̄ cū dicit: cuz nāli se diuidens. i. distribuens etc. Hec ꝓpositio cum nō importat ibi circunstātiā diuersitatis quātū ad numerū: sed quātū ad rōnez: imo ponit ibi ad significādū idētitatē in subiecto: vt intelligam9 cuz nāli. i. cuz subiecto nāli. ¶ Sic igit cū errauerint valde circa intellectū dicti Ysaac nō est mirū si errauerint turpiter in exponēdo dicta Gal. cū dicit q̄ febris nibil aliud est q̄ calor naturalis mutatus in igneū. Uolentes eniz seruare corruptā intētionē ipsoꝝ corrupte nimis exposuerūt seu interpretati sunt verba sapientis: et accidit eis sicut scarabeo stupis inuoluto: qui quāto plus nititur liberare se ipsuz tanto fortius se illaqueat: sic et isti turpius errauerūt: qn̄ exposuerunt q̄ Gal. intellexit per calorē nālē mutatuz in igneū obfuscatū vel obumbratū ab igneo quem dicunt

Q2 feb. sit vnū calor et nō duo.

Exponit diffōnē fe. Ysaac.

Exponit diffinitionē Gal.

in alio subiecto fundari. s. in vapore putrido. In hac autē suspectione multipl'r errant sicut ad sensum p3. Uno mō: qr supponunt ipsuz stulte loqui: alio mō qr suppponūt ſm illud eū falsuz dicere. Tertio: qr dicunt Gal. intelligere illud quātū ex verbis suis Gal. excludit. Et p̄mū quidez p3 ex hoc: qr stulte loquunt. Quicūqz asserit aliqd et diffinit aut notificat quātū ad essentiā per disperata q̄tūcūqz sint vicina ei qd diffinit: vt si qs dicat q̄ nebula est aer obumbratus vel obfuscatus a vapore caliginoso. Si qs eniz dicat q̄ aer nihil aliud est q̄ hoc: stulte loquit: qr dicit assertiue q̄ vnū disperatoꝝ est aliud: et recte sil'r est in ꝓposito. Et ex hoc etiā clarū est q̄ quicūqz sic falsum loquit etiaz impossibile dicit. Tertiū aūt p3 ex hoc q̄ Gal. quidē dicit natural'r et exclusiue cū dicit. q̄ nihil aliud est q̄ hoc etc. i. feb. vl'r est hoc et nō aliud. Si igit febris est illud qd ipse dicit: et nō aliud iam illud qd ipsi exponunt nō cōuenit intentioni Gal. qr aliud est ab eo qd ipse dicit. ¶ Nos autē redeuntes dicimus ſm veritatē q̄ feb. quātū ad fundamētum essentiale ipsius nihil aliud est q̄ illud qd dicit Gal. vn̄ per illa verba notificat nō totā qdditatē sed fundamētū essentie sue ad cōpletaz enim qdditatē deficiunt duo: scilz q̄ ille calor igneus a corde sumat originem: et in toto corpore ledat actiones nature: sed illud qd formā feb. constituit est mutatio caloris naturalis in igneū. sicut eniz inquit Gal. in cōmēto illi9 aphorismi: et q crescūt. calor nālis temperatus est: et amicus: et cōueniens toti corpori: et ipsuz generat cor: dum in suo tēperamēto cōsistit. sed si nimiuz calefiat generabit estuosuz calorez et igneuz: et sic exponebat Ysaac eleganter: et talis estus seu igneus calor horribilis et angustiosus est oībus mēbris. Accidit igitur cordi qd videmus exterius in furno. Nam quādo tēperate calidus est respectu panis qui d3 in eo decoqui panē tēperate coctuz: et ꝯuenientē ministrat. Qn̄ vo imoderate calefactus est: incensuz et torridū efficit panē. Simil'r et cor cuz in suo temperamēto existit calorē tēperatū ministrat mēbris: qn̄ vo recedit a tēperamēto ſ3 gradū sue dyscrasie ministrat intēperatū: et hoc nulli sano itellectui dissonat. ¶ Si quis autē querat: qūo a distanti loco putrefactionis veniat ille calor imoderatus ad cor et distemperat subaz eius. Nos superius docuimus ex doctrina Gal. in de morbo et accidenti. Diximus eniz quoniaz species caloris per mediocritatē sanguinis: et venaꝝ et arteriarum se multiplicat vsqz ad cor: sicut videmus in virgis ferreis quāuis longe sint: qn̄ vna extremitatū existēte in fornace se extēdit calor igne9 vsqz ad extremitatē oppositā. Nec ēt est necessariū imaginari q̄ vapor calidus ad cor veniat: et dato q̄ veniat nō op3 imaginari q̄ ad febrē causandā redeat p arterias cuz nāli calore ad totū corpus. Cū. n. ad cor ꝑuenerit subaz cordis imediate calefacit: quo facto sequit feb. vt dixim9. Et ipse qdē vapor cōsumit celeriter: et expellit: vt ostendebamus superius. ¶ Ex predictis aūt iam p3 defectus illius rōnis quā predicti attulerūt ex cessatione feb. putride pp creticas euacuationes. eteniz multiplicis ignorantie testis est. Primo qdē: qr supponit q̄ vl'r febris putrida cessauerit post euacuationes creticas: quāuis pfecta fuerit. Hoc eniz ad sensuz experimur in cōtinuis esse falsuz. hoc etiaz ꝓbat doctrina Gal. in scia de crisi: et repetunt sequaces ei9 cum dicunt vniformiter oēs q̄ bona crisis in statu morbi fit et eā sequit declinatio morbi. Constat aūt q̄ declinatio cōstituit vnū de tēporibus vl'ib9 morbi in quo morb9 adhuc existit formal'r nec cessauit adhuc: pp qd docuit Gal. et ceteri sapientes q̄ euāta pfecte mā morbi veniēdū esset ad alterādū dyscrasiaz derelictā. q̄ si pfecte euāta mā nō remaneret dyscrasia frustra dedissent huiq documētum. ¶ Supponit etiam p̄dicta sicut p3 q̄ ab aliquo morbo

as nõ sit morb⁹ sa/ ubris sine declinatio ne.

euadit aliqs sine declinatione: cum tñ ppter 2riũ dicens: q̃ ois morbus a quo quis euadit hz quatuor tẽpora sicut pz ex libro de crisi ꝛ per effectus ab eodez libro de boris egritudinũ siue de tẽporib⁹ morbi. ¶ Et si obyciãt supradicti q̃ 2riũ videmus in interpolatis: ꝛ in cõtinuis ẽt sepe videmus: scilz q̃ post creticã euacuationẽ adeo cessãt feb. q̃ postmodũ non redit poxismus. ¶ Dicemus: qm̃ q̃uis verũ sit nõ tñ absolute credendũ feb. illã sine declinatiõe cessare. qm̃ cũ eius eũatio cretica in statu paroxismi cõtingat si sit laudabilis ꝛ pfecta sicut docet Gal. in de crisi: tũc post ipsaz seq̃t declinatio morbi lz breuis sit. Nec est mirum si post istuz paroxismum: in quo talis erit euacuatio cessat oino feb. cũ etiã in quolibet die paroxismoꝝ cessat: testante Hippo. cum dicit: q̃ q̃bus quotidie frigores fiunt quotidie feb. exoluunt. In febribus aũt p̃dictis cũ discrasia nõ sit infixa in mẽbris: nec sit morbus 2tinuus aeri frigido per cor ꝛ arterias atracto celeriter euanescit post pfectaz expulsionẽ mãe ardentis a fornace. ¶ Deficit etiaz predicta ratio grauius q̃z sit dictũ: qm̃ quãuis cõcederetur q̃ aliqñ feb. pu. cessat imediate post creticas euacuationes perfectas: ꝛ verũ sit q̃ feb. dependet a mã pu. dependẽtis totũ corpus occupante: tñ cõsequẽtia quã faciũt nulla est. Q̃uis eniz depẽdeat a mã putrida: nõ tñ sequit̃ necessario q̃ per modũ vaporis ex mã emissi ad totũ corpus potius q̃z per aliũ modũ multiplicationis caloris extranei a fornace in qua est materia putrida vsq3 ad subaz cordis: imo cõmittit fallaciã cõsequẽtis quicũq3 sic arguit. hic dependet ab hoc. igit̃ per talẽ modũ. modus aũt quẽ ipsi ponunt iam est superius reprobatus sufficiẽter: ꝛ iccirco non opz circa hoc diutius imorari: sed de p̃dicta rõne pz q̃ peccat ꝛ in mã: ꝛ in forma syllogizandi. ¶ Cum igit̃ querit̃ q̃uo vapor calidus coarctatus siue putridus siue non generet febrẽ. dicendũ q̃ altero illoꝝ duoꝝ modoꝝ qui dicti sunt aut calefaciendo p̃mo vnã partez in qua coarctat̃: deinde ab illa pte mediantib⁹ supradictis. s. mẽbris ꝛ sanguine se extendit calor extraneus ad cor: ꝛ sic deinceps: vt dicebat̃ superius generat̃ fe. aut q̃ vapor veniens ad subam cordis imoderate calefacit ipsuz: ꝛ deinde simil'r generat̃ fe. ¶ Si ꝯo querat̃ an vapor calidus: nõ tñ putridus p sui coarctationẽ generet fe. aliquo predictoꝝ modoꝝ. ¶ Dicendũ est q̃ sic: queẽadmodũ Gal. in predicta parte lectionis hꝰ asserit. Sed copiosa huius exempla dat in. 8. ꝛ. 9. d ingenio sanitatis. vbi ostẽdit qual'r per opilationẽ pororũ vapores calidi siue fumi nimiũ coarctant̃ in corpore: ꝛ retinent̃. ꝛ exinde etiaz generari fe. sicut in synoca vbi ppter multitudinez sanguis obturant̃ pori: ꝛ in multis ephemeris q̃ gñant̃ pp balneũ alumiose aq̃ aut stiptici vel alteri⁹ cãe poros claudẽtis de q̃b⁹ oib⁹ in spãli repit̃ doctrina.

Modo vapor coarctatus cõsicet calores cordi ꝛ facit feb.

Et quemadmodũ feb. accidit a calore solis cũ alterat̃ cõpl'o corporis: simil'r accidit q̃busdã hoibus ex frigore aeris: vt multoties vincat in eis vehemẽter frigus in toto corpore donec moriant̃ quidam eoꝝ. ¶ Et res quidẽ in his etiaz oibus manifesta est q̃ accidit eis passio ꝛ dolor. ¶ Et passio: ꝛ dolor etiã accidit ei cui dñat̃ frigus vehemẽs ex forti frigore: deinde nititur calefacere corpus suũ velociter approximando ipsuz igni. ¶ Et multi eorum q̃bus euenit illud cuz appropinquãt corpora sua subito igni sentiunt dolorẽ vehementissimum in radicibus vnguiuz. ¶ Quis ergo cũ sensibiliter videat in hac dispositione q̃ causa doloris: ꝛ passionis non est nisi malitia cõplexionis diuerse audeat respuere illud in doloribus qui fiunt intrinsecus: ꝛ miretur qualiter accidat dolor multoties hominibus absq3 apãte: vt in intestino qð noiatur colon: aut in extremo testiculoꝝ: aut ĩ reliq̃s mẽbris: ꝛ illud ideo qm̃ nihil horũ est mirabile.

Postq̃z Gal. egit de mõ vel modis male cõpl'onis diuerse calide v'lis toti corpori. Sequit̃ pars in qua agit de mõ gnõnis male cõpl'onis frigide v'lis. Circa quem p̃ explicat modũ gnõnis v'lis discrasie frigide. Et in parte scða pbat sicut supi⁹ fecit de calida q̃ illa mala cõpl'o est diuersa ibi[Et res quidẽ in his ꝛc.] Intendit igit̃ in pte p̃ma q̃ mala cõpl'o frigida põt in toto corpore causari vel introducti sicut mala cõpl'o ca. nam sicut a superflua caliditate aeris fe. generatur que est v'lis discrasia cal. sic a supfluo frigore aeris 2tingit aliquoties q̃ totum corpus nimis infrigidat̃: ꝛ in tãtũ q̃ñq3 illa frigiditas vincit in corpe q̃ quidã moriunt̃. Exinde enim narrat in scða parte de morbo: ꝛ accidente. se vidisse quosdã qui deambulantes per niuosa ꝛ frigidissima loca pre nimio frigore mortui sũt anteq̃z redirent: ꝛ iste modus quẽ hic explicat qui manifestior est: ꝛ frequentius 2tingens ceteris: sufficit hic ad ostendenduz cãm introductionis: q̃ v'lis discrasia frigida potest esse: sz de causis ipsius siue sint v'les siue particulares perfectã doctrinã accipere opz ex libro de morbo ꝛ accidenti: deinde pbat per effectũ q̃ talis discrasia 2stituat q̃ñq3 malã cõpl'onẽ diuersaz: ꝛ intendit talẽ rõnẽ. sic superi⁹ de calida q̃ in quocũq3 corpore aliq̃ discrasia causat sensum lesionis in eodẽ cõstituit malã cõpl'onẽ diuersam: sed in corporibus v'r infrigidatis a nimio frigore aeris illa v'lis frigiditas causat sensuz lesionis. ergo tũc cõstituit in eis malã cõpl'onẽ diuersaz. Huius aũt rõnis maiorem superius declarauit pfecte. minorẽ aũt ponit hic cuz dicit. q̃ manifestũ est in huiꝰ hoibus q̃ accidit eis passio: ꝛ dolor id est sensus alterationis: ꝛ lesionis cũ eis dominatur frigus vehemẽs. Et ne credat̃ q̃ pp aliã cãm. Iccirco subiungit: ex forti frigore. i. ppter illud forte frigus. ꝛ hui⁹ signũ est. s. q̃ sentiant se ledi a frigore: qm̃ nitunt̃ velociter expellere a corpore: ꝛ ideo dicit: deinde nititur. idest ppter qð nititur taliter infrigidatus calefacere corpus suũ velociter approximando igni. seq̃t ergo cõclusio. s. per effectũ euidens q̃ in talib⁹ corporibus v'lis discrasia frigida q̃ñq3 cõstituat malã cõplexionẽ diuersaz. de equali aũt dubitat saltim qñ rõne ipsius morti appropinquat. ¶ Usq3 huc igit̃ egit de malitia cõpl'o. diuer. sine 2trarietate. nunc aũt sequit̃ pars in qua p̃ncipal'r agit de ea que cõposita est ex 2rys qualitatib⁹. ꝛ pmo de ea que nõ est cũ feb. scðo ꝯo de ea que est cũ feb. ibi[Nec etiã qualiter accidat feb.] Et p̃ iterũ facit duo qm̃ p̃mo explicat modũ gnõnis ipsius male cõpl'onis. scðo ꝯo ex dictis remouet irrationabilez admirationẽ quorundã que orit̃ ex erronea quorundã opinione. scða ibi[Quis igit̃ cũ sensibil'r.] Dicit ergo in parte p̃ma q̃ multi predictoruz. s. quoruz corpora sunt infrigidata nimis frigido aere qñ appropinquant subito corp⁹ suũ igni sentiunt acutissimũ dolorez in radicibus vnguium. ꝛ dicit multi: propterea q2 aliqui sunt qui subito appropinquant: nõ tñ diu tenent sed valde parũ corpus expositum igni de ꝓpe igni cũ cito appropinquant tam cito remouẽt

⁊ elongant:⁊ sic calor igneus in eis pōt debiliter agere:⁊ hoc faciũt vt euitent illuz acutissimũ dolorẽ ꝑpter experientiã didicerunt alios incurrisse predictũ modum:dicit etiã in radicibꝰ vnguiũ: qꝛ tales infrigidati vtplꝰm manꝰ: ⁊ pedes potius appropinquant igni q̃ȝ alias partes corporis:⁊ sic in radicibus vnguiũ caro est valde tenera ⁊ passibilis amplius inquã q̃ȝ in alijs partibus digitoꝝ.est etiaȝ ibi fortis valde sensus a nã constitutus.qñ igit̃ appropinquant igni tales partes excellenter calefiunt ex vna parte ꝑpter igneũ calorem:⁊ ex alia parte.q.ad latus illius sunt excellẽter infrigidate.cũ igitur vehemẽter duplet̃ cã doloris vehemẽs erit dolor.sic igit̃ pȝ ꝙ cuȝ dolor in talibus partibus acutior aut fortior sit q̃ȝ antea nõ superueniente solutione ꝯtinuitatis aut apãte:sed soluȝ excellenti calefactione ꝙ ibi mala est cõplexio diuersa:⁊ ꝙ est ex ꝯ̃rijs cõposita.¶ Et tũc ex hoc seq̃t̃ pars vbi remouet irrationabilem admirationem quorundã:ꝑpterea qꝛ supra falsaȝ fundat̃ opinioneȝ:quidã eniȝ opinantes ꝙ oĩs dolor causatur vel a solutione cõtinuitatis vel ab apostẽmate:mirãtur quõ dolor causari possit in mẽbris in q̃bus aliqđ istoꝝ nõ apparet nec percipitur esse:sicut accidit qñq3 in īteriorib us mẽbris.qñq3 eniȝ in intestinis sicut in colico vel in ore stomachi vel in testiculis ꝑpendit̃ dolor nullis signis solõnis cõtinuitatis aut apostematibus apparentibus.cũ igit̃ dicit̃ istis ꝙ causat̃ ex malitia complexionis diuerse mirantur:⁊ hoc credere respuunt:ac si mala complexio diuersa nõ possit esse.qꝛ causa doloris ⁊ passionis in radicibus vnguiũ solũmodo fit a mala cõplexio.diuersa.nullus debet respuere vel negare ꝙ in mẽbris interioribus a sĩli causa ꝓcedere possit.⁊ ideo dicit:quis igitur ⁊c̃.q.d.nullus cũ sensibiliter videat in hac dispõne.s.quã dixit esse in radicibus vnguiũ predictoꝝ corpoꝝ ꝙ causa passionis ⁊c̃. que oĩa plana sunt.

Dubitatio

¶ Posset aũt aliq̃s obyciens ꝯtra predicta dicere ꝙ nõ vr̃ ꝙ ignis debeat augere dolorẽ in predictis:qm̃ qđ delectat nõ auget dolorem imo remittit.Qꝛ aũt ignis delectationẽ procurat videt̃ ex hoc qđ expellit ꝯtrariã ⁊ innaturalẽ dispõnẽ:⁊ maxime si subito expellat. In hoc eniȝ cõueniunt sapientes ꝙ quẽadmodũ subita introductio innaturalis dispositionis causat dolorẽ in membris sic subita expulsio illius:vt verius ⁊ ꝓprius loq̃mur subita restitutio nãlis que fit per illã expulsionem causat delicias.Cõstat enim ꝙ calor igneus ꝑpter fortitudinem sui quasi subito expellit a digitis innaturalẽ frigiditatem. igitur causabit delectationẽ.⁊ sic habet̃ ꝓpositũ.s.ꝙ non augebit dolorem.

Solutio.

¶ Ad hoc dicendũ est breuiter ꝙ ignis nõ causat nec auget doloreȝ in predictis prout expellit innaturalẽ frigiditatẽ:sed prout introducit innãlẽ ⁊ excellẽtem caliditateȝ subito.ignis enim fortitudine sue virtutis qñ digitis nimis appropinquat ad ipsuȝ.q.subito ⁊ imperceptibili tẽpore corrumpit frigiditatẽ in sup̃ficie que opponit̃ ei ⁊ quasi subito introducit innaturalẽ ⁊ excellentẽ caliditatem.Et iccirco qꝛ duplatur cã doloris in eodẽ mẽbro augetur dolor.Et huius signũ est:quia si tales infrigidati temperato calori exponant manus vt si ponantur in sinu alicuius vel inuoluant̃ pellibus calidis nõ tantũ dolebunt:quantũ si subito exponantur igni.qm̃ tunc nõ habent nisi vnam cãm doloris.s.imoderatam frigiditatem: sed quando igni exponuntur:vt dictum est:habent duas.

Dubitatio

¶ Et si quis querat ꝑpter quid quãdoq3 tales infrigidati nõ dolent in p̃dictis mẽbris:⁊ postmodũ cum aliquãtulum in sinu tenuerunt manus dolere incipiunt. Videt̃ enim ex hoc ꝙ excellens caliditas in supradictis nõ sit cã doloris:imo potius tẽperata.

Solutio.

¶ Ad qđ dicendum ꝙ illud nõ accidit nisi qñ adeo ĩfrigidant̃ digiti ꝙ penitus amputantur in eis sensus:⁊ etiam motus qñq3 vnde quãdo temperato calori exponũtur reuiuiscit sensus.quoniã sensibus aperiuntur transitus qui propter excellentem frigiditateȝ cõclusi fuerant.⁊ ideo cum sensus reperiat̃ percipit̃ lesio illius frigiditatis quare dolor tunc causatur a frigiditate ⁊ nõ ab illo temperato calore nisi per accidens.

Et neq3 etiã est mirabile qualiter accidant feb. ⁊ tremor quibusdaȝ hoĩbus in dispõne vna:propterea ꝙ multiplicatur in corpore hu.frigidus flegmaticus similis vitro ⁊ humor calidus qui est de genere cholere donec in ipso simul dominet̃ ⁊ moueatur in corpore ⁊ ꝓprie in membris sensibilibus non est mirãdũ si sentiat cuiꝰ est hec dispositio vtraq3 simul:nam si ad hoĩeȝ veneris ⁊ in sole calido eum stare feceris:deinde super ipsuȝ aquã frigidam effunderis nõ erit inconueniens si sentiat caliditatẽ solis ⁊ frigiditatẽ aque. Verũtñ hec duo simul habent hanc dispõnẽ ⁊ nõ eueniunt nisi exterius ⁊ aduenit ei etiaȝ vnũquodq3 eorum in partibus corporis sui magnis.¶ In febre aũt quã greci noĩant epialaȝ que aduenit ei ex calido ⁊ frigido nõ aduenit ei nisi intrinsecus:⁊ aduenit ei etiam vnũquodq3 eoruȝ in partibus corporis sui paruis:⁊ ita fit vt non sint partes magne corporis.prime quibus aduenit frigus nisi ⁊ ad latus cuiusq3 earũ sit pars magna cui adueniat calor:⁊ nõ sit parua pars corporis scđa cui adueniat frigus nisi ad latus eiꝰ sit alia pars parua cui adueniat calor:⁊ ꝑpter hoc fit vt ille sensus estimet se sentire vtraq3 simul in suo corpore:⁊ illud iđ qm̃ cũ vnũquodq3 qđ infrigidat ⁊ calefacit sit sparsuȝ in partibus paruis:quaꝝ vna est post aliã:⁊ nõ sit post eã in ꝑuitate vltima:⁊ nõ est possibile:vt inueniatur aliqua harũ ꝑtiũ minimarũ sensu in aliquo frigido ⁊ calido absq3 alia.¶ Et cuidã eorũ q̃ febriunt accidit cũ primo fe.eũ inuadit in vnaquaq3 accessionuȝ suaꝝ:vt sentiat in ea frigus sup̃fluũ ⁊ calorẽ sup̃fluũ:sȝ nullũ hoꝝ sentit in loco in quo sentit alterũ.Ille tñ cui illud aduenit põt discernere manifeste inter mẽbra sua q̃ calefiũt:⁊ inter ea que infrigidant̃.Et illud iđ qm̃ sentit calidum qđ interius est in suijpsius visceribus ⁊ sentit frigus in oĩbus mẽbris que sunt in manifesto sui corp̃is.¶ Et ex febribus p̃terea est febris quã greci noĩant synocũ nũq̃ȝ remota ab hac dispõne.Et silr̃ est genꝰ febriuȝ adurentium mortificatiuuȝ:⁊ illud q̃dem qđ accidit in his febribꝰ in ꝑtibus maioribꝰ est qđ accidit in feb.quã greci noĩant epialã in partibus minoribus.¶ Malitia aũt cõplexionis in

huiusmodi febribus ēt est diuersa. ¶ Et est di
uersa in eo cui aduenit tremor preter ꝙ ipsum
sequat̄ fe. ⁊ hoc aūt accidēs raro accidit: ꝫ tñ
ꝭm dispōnē accidit qbusdā mulierib⁹ ⁊ qbus/
dā viris: verūtñ opꝫ ꝓculdubio vt ipsum iam
precesserit regimē qetis aut patiēs spatio lōgo
assidue sit vsus multitudine cibi generātis hu/
morē frigidū ⁊ crudū flegmaticū sicut humor
silīs vitro. ¶ Et vī quidē ꝙ accidēs hoc nō ac
cidat antea alicui penitus: qm̄ nō fuit aliqs ho
minū vsus hoc regimine quietis ⁊ multitudi/
nis cibi. Et ꝓpter hoc inuenimus aliquos me
dicoꝝ indicātes ꝙ necesse est: vt tremorem se/
quat̄ febris: nos autē iam vidimus multoties
⁊ viderunt aliqui nouorū medicoꝝ tremorez
ꝓuenire quē postea febris nō est secuta. ¶ Fe
bris aūt quā greci vocant epialaꝫ est cōposita
ex hac malitia cōplōnis a qua ꝓuenit tremor
quem nō sequitur fe. ⁊ ex malitia cōplexionis
a qua prouenit fe. Cum aūt dico epialā: nō vo
lo itelligi per hoc nomen nisi fe. in qua vtraqꝫ
accident semper. ¶ Febrē ꝟo quā precedit: ⁊
quā postea sequit̄ calor sicut accidit in tertiana
⁊ quartana non nomino epialam.

Postq̄ manifestauit qualr̄ generari pōt
mala cōplō diuersa composita ex
cōtrarijs sine fe. hic sequit̄ pars in qua ꝑncipa
liter monstrat illud in febribus. circa qd̄ ꝑmo
insinuat admirationē quorūdā cū hoc destruē
do ipsaꝫ. In pte ꝟo scd̄a ostēdit ꝓpositū cū dicit: ꝓpterea
qd̄ multiplicat̄: q2 igit̄ in fine precedentis lectionis remo/
uerat quādā admirationē ꝯtinuās illis ꝭmonē dicit: neqꝫ
etiā. quasi dicat. illud qd̄ diximus nō est mirabile. Silr̄ ēt
neqꝫ pro non est mirabile qualr̄ accidit febris ⁊ tremor ꝗ
est mala cōplō calida ⁊ frigida sil̄ qbusdā hoib⁹ in disposi
tione vna: tūc seqtur ps in qua ostēdit modū gnōnis hui⁹
male cōplōnis. Circa qd̄ ꝑmo ostendit in gn̄e quot modis
in febrib⁹ pōt ꝯtingere talis mala cōplō cōposita ex ꝯrijs
⁊ applicat ꝓposito: ⁊ in scd̄a pte cōparat iter illas feb. ⁊ ex
ponit vocabulū quo est vsus vt dicit [fe. aūt quā greci ⁊c.]
In pte ꝟo ꝑma iterū facit duo. qm̄ ꝑmo ostendit quot mo
dis pōt dicta cōpositio in fe. cōtingere. ⁊ in pte scd̄a appli
cat dicta sua ꝓposito ibi [Et illud qdē ⁊c.] In pte ꝟo ꝑma
iusta duos modos quos explicat facit duo. quia ꝑ explicat
vnū. 2° alterū ibi [Et cuidā eoꝝ qb⁹ fe.] In ꝑma iteꝝ pte
ꝑmo explicat modū illū gnōnis ⁊ causaꝫ. In pte scd̄a ꝯfir/
mat intentū suū ꝑ exemplū ibi [Nam si hoiem in sole cali
do.] ¶ Intēdit igit̄ in pte ꝑma ꝙ vnus modus quo mal.
cōplō diuer. cōposita ex cōtrarijs pōt in febricitantib⁹ cō
tingere est vt in eadē parte corpis sil̄ vtraqꝫ qualitas ꝯria
sentiat̄: ⁊ cā huius erit: q2 hūores ꝯriaꝝ qualitatū mistim
spargunt̄ supra mēbra sensibilia. Dicit igit̄. ꝓpterea ꝙ ⁊c.
q. d. bñ dixi: q2 nō est mirabile q̄lr̄ accidat fe. ⁊ tremor ⁊c.
ꝑꝑ hoc sup. qd dicā: q2 cū multiplicat̄ in corpe humor fle/
gmaticus frigidus silīs vitro ⁊ humor calidus cholericus
donec dominent̄ ⁊ moueant̄ sil̄ in ipso corpe ⁊ ꝓprie sup.
ꝗ moueant̄ in mēbris sensibilib⁹ nō est mirādū ⁊c. dein/
de q2 dixit ꝙ qñ ꝑdicti humores mouentur supra mēbra
sensibilia nō est mirū si vtraqꝫ q̄litas sentiat̄ in ipsis. q. d.
ꝙ vtraqꝫ sentiet̄. tunc cōfirmat hoc per exemplū. circa qd̄
ꝑmo ponit suū exēplū. scd̄o ꝟo assignat dr̄iaꝫ inter exēplū
⁊ ꝓpositū ibi [Uerūtñ hec duo.] In pte ꝑma intendit ꝙ si
fundat̄ aqua frigida sup hoiez calefactū a sole. calido. idest
aeri calefacto a sole nō erit incōueniens ꝙ talis hō sentiat
sup. in eadē pte vel in eodē mēbro corpis caliditatē solis
⁊ frigiditatē aque. q. d. q2 sentiat ꝭm veritatē. hec duo igit̄
sup. sicut sentiunt̄ in eodem mēbro sil̄ ꝯrie ipressiones ex/
terioꝝ alterantiū eadē rōne silr̄ ⁊ interioꝝ: deinde ne cre/
dat̄ oīno simile qd̄ dr̄ in hoc exemplo ad illud: qd̄ dictum
est: assignat dr̄iaꝫ iter ea. ⁊ ꝑmo explicat dr̄ias. scd̄o ꝟo ma
nifestat alterā illarū. s. minus euidentez ibi [Et ita fit.] In
ꝑma iterū ꝑmo explicat dr̄ias quātū ad vnā. s. quātum ad
exēplū. scd̄o ꝟo q̄tū ad ꝓpositū. Intēdit igit̄ in his dua/
bus ptibus ꝙ differūt illa duo ⁊ q̄tū ad cās effectiuas: q2
in exemplo alterātia sunt extrinseca. In ꝓposito ꝟo intri
seca iterū quātū ad subaꝫ: q2 in exemplo sentit̄ alteratio ⁊
alterantis ipressio in ptibus magnis corporis. In ꝓposito
ꝟo in paruis. dicit igit̄ in ꝑma pte. verūtñ. q. d. lꝫ dictū sit
ꝙ silr̄ se habeat illud. ad hoc tñ sup. dr̄ia est: q2 hec duo sil̄.
scilꝫ caliditas solis ⁊ friditas aque habēt hāc dispōnē. s. ꝙ
nō adueniūt nisi exteri⁹. s. ab extrinseco vl̄ extrinsecis cau/
sis: ⁊ ēt sup. est alia dr̄ia: q2 vnūqd̄qꝫ aduenit in ptibus ma
gnis corpis sui. s. corpis in quo sentiunt ⁊ horū ꝯria sunt in
ꝓposito. In feb. aūt quā greci vocant epialaꝫ q̄ aduenit. i.
accidit patienti ex calido ⁊ frigido. i. ex caliditate ⁊ frigidi
tate nō aduenit ei extrinsecus. i. ab extrinsecis alterātibus:
⁊ etiā aduenit vnūqd̄qꝫ illoꝝ. s. caliditatis ⁊ frigiditatis in
paruis ptibus corpis sui. Inde manifestat qd̄ dixit de par
tibus magnis ⁊ paruis. ⁊ ꝑmo declarat in partib⁹ magnis
⁊ paruis qualr̄ fit ipressio qualitatū ꝯriaꝝ: ⁊ hoc q̄tum ad
hoc exēplū. scd̄o ꝟo declarat in paruis ptibus: ⁊ hoc q̄tū
ad ꝓpositū ibi [Et nō fit aliqua alia corporis parua.] In/
tendit igit̄ in parte dicere ꝙ ꝯrie qualitates recipi pñt sil̄
in partibus magnis corporis. sed ꝭm hanc formaꝫ. s. ꝙ in
vna mēbri cōsilīs recipiat̄ caliditas ⁊ in alia frigiditas. ⁊
ideo dicit ꝙ ita fit. q. d. bñ dixi ꝙ ꝯtrarie qualitates pñt re
cipi simul in magnis ⁊ paruis partib⁹ corpis ⁊ sup. in ma
gnis fit ita. s. vt nō sint ptes magne corpis ꝑme. ⁊ hoc itel/
ligendū est indefinite vel vlr̄: ac si dicat: fit ita vt quecūqꝫ
magna ps corpis ꝑma cuꝫ dicat̄ in ꝑdicto exemplo simul
infrigidari ⁊ calefieri: nec etiam calefieri aliqua illarū cui
aduenit frigus in vno latere qñ ad aliud ⁊ circa: ⁊ ita non
intelligemus oēs ptes corporis magnas ⁊ ꝑmas ifrigida/
ri ⁊ calefieri sil̄. sed intēdit dicere ꝙ a qbuscūqꝫ accidit ꝗ:
sit ita vt nō sint ptes. i. mēbra corpis magna ⁊ ꝑma. i. cōsi/
milia. per ꝑma eniꝫ ptes cōsil̄es intelligit: sicut ostensum
fuit circa ꝑncipiū huius tractatus. dicit de cōsil̄ib⁹ ad dif/
ferentiā organicoꝝ. Membra. n. organica: sunt ēt partes
magne corporis: tñ in ꝑdicto exemplo vbi calefactū a sole
dicebat̄ infrigidari ab infusione aque frig. possibile est ꝙ
totū corpus infrigidet̄: ⁊ ita tunc ptes organice non tm̄ in/
frigidarent̄ ex vno latere: sed siue per totū siue per partez
infundat̄ corpus semper cutis aut caro aut neruus ⁊ cete/
ra ex vno latere ifrigidabunt̄: ex alio erit supercalefactū.
⁊ hoc intendit in ista parte. ¶ In sequenti ꝟo facit duo:
q2 ꝑmo declarat per quē modū in partib⁹ paruis recipiū/
tur qualitates contrarie. scd̄o ꝟo ex dictis ad maiorez eui/
dentiam ꝙ supponit in predicto mō compositionis con/
trariarum qualitatum ibi [Et ꝑꝑ hoc.] Intendit igitur in
ꝑma pte ꝙ sic recipiunt̄ ꝯrie qualitates in partibus ꝑuis
sic̄ ⁊ in magnis. s. q2 in qbuscūqꝫ ꝑuis ꝗ accidat in vno la/
tere illaꝝ ꝑuaꝝ ptiū recipit̄ friditas: in alio ꝟo caliditas.
⁊ ꝗ statiꝫ infert vt pleni⁹ declaret qd̄ supposuit supra. s. ꝙ

in hoc mō p̄mo cōpōnis q̄litatū ꝯ̄riaꝝ siľ sentit̄ in eadez
pte corpis vtraqȝ q̄litas:ꝛ iō dicit:ꝛ pp̄ hoc.s.q2 in ptibus
paruis corpis recipi pōt vtraqȝ q̄litas:fit vt iste sensus.s.
quo imediate dixit in paruis partibus corporis recipi cō/
trarias qualitates:ꝛ estimet sese sentire vtraqȝ siľ.i.indisti
cte in corpore suo.Et hui⁹ cām reddit pleni⁹ ad euidētiaȝ
pleniorē istius modi.ꝛ illud q̄dē iō fit ꝙ idistincte sentiū/
tur ꝛc̄.qm̄ vnūq̄dq̄ȝ qd̄ ifrigidat ꝛ calefacit.i.humor infri/
gidās ꝛ calefaciens humor sit sparsus in ptib⁹ p̄uis:quaꝝ
vna est post aliā.i.circa aliā.ꝛ intm̄ p̄uis sup.ꝙ nō sit post
eas aliqua ps vltima alia in p̄uitate.i.magis p̄ua:ꝛ h̄ itelli
ge f̄m iudiciū sensus:cū inꝗ̄ ita sit nō est poſ̄e:vt inuenia/
tur aliqua harū minimarū partiū sensus:in quo.s.sensu fit
frigus:ꝛ calor absqȝ alia:ꝛ hoc sup.est pp̄ magnā vicinita/
tē illaꝝ ptiū ¶ Posito igit̄ ꝛ declarato p̄mo mō cōposi/
tionis qualitatū ꝯ̄riarū in fe.sequit̄ ps in qua explicat 2m:
ꝛ p̄mo explicat ipsuȝ attribuēdo iterpolatis febrib⁹.sc̄do
x̄o cōtinuis ibi[Et ex febrib⁹ p̄terea.]Intendit igit̄ i his
ptibus ꝙ ali⁹ modus qualitatū ꝯ̄riaꝝ in fe.s.calidi.ꝛ frigi.
fit.s.vt distincte in diuersis partib⁹ corpis sentiant̄.ꝛ ideo
dicit q̄ātū ad interpolatas qd̄ q̄dē vel q̄busdā ex febricitā/
tibus.cū post.i.postq̄ȝ inceperit febricitare iuadit eū sup.
feb.in vnaquaqȝ accessionū suaꝝ accidit vt sentiat cuȝ ea
accessione frigus sup̄fluū ꝛ calorē sup̄fluū.sȝ differūt sup.
a p̄mo mō:qm̄ nullū coꝝ.s.caloꝝ ꝛ frigoꝝ sentit i loco in
quo sentit alterū.ꝛ h̄ declarat cū dicit. Ille.n.cui illud ac/
cidit pōt discernere manifeste inter mēbra calefacta ꝛ in/
frigidata.ꝛ hoc declarat adhuc spāli⁹ di.ꝛ illud ideo sup.
dictum est ꝙ potest discernere manifeste ꝛc̄.quoniaȝ sen/
tit calorem intus in visceribus.s.in corde ꝛ epate ꝛ ore sto/
machi ꝛ diaphragmate ꝛc̄.ꝛ sentit frigus in oīb⁹ mēbris q̄
sunt in manifesto corpore sicut in manib⁹ ꝛ pedib⁹ ꝛ dorso
ꝛ aurib⁹ ꝛ naso:ꝛ hoc est qd̄ accidit in paroxismis interpola
taꝝ fe.deinde applicat illud ad cōtinuas:ꝛ intendit ꝙ in
q̄busdā ꝯtinuis ēt accidit hoc.s.distincte sentire ardorē in
viscerib⁹:ꝛ frigus superfluū in exteriorib⁹ mēbris:ꝛ ideo
dicit:ꝛ ꝓpterea.i.pp̄ interpolatas ex fe.est feb.sup.ꝯtinua
quā greci noīant synocā:nunꝗ̄ remota ab hac dispōne.s.
quā imediate dixit.ꝛ sup.siľr est gen⁹ febriū adurentium
mortificātiū:sicut causon:in quo sup.genere fe.accidit ista
dispositio quā dixim⁹. Hic tm̄ itelligēdū est ꝙ intētio Gal.
nō est ꝙ in oī synoco ꝛ causone accidat hoc:sȝ in q̄busdā.
vbi grā.vt cū illis q̄ sunt cū apate calido iterioꝝ mēbroꝝ:
sic.n.docet in cōmēto ꝓnosticoꝝ.ꝛ ꝙ dicit nunꝗ̄ eē sine
hac dispōne:nō dicit vltimitatē in suppositis illaꝝ feb.sȝ
vltimitatē in tp̄e durationis illaꝝ:q̄b⁹ illa dispō accidit.cū
eniȝ in pte ante dixerit de interpolatis:ꝙ in vnaquaqȝ ac
cessione:ꝛ sic ptes tp̄is habeant dispōnē:intēdit hic ad dif
ferentiā illarū dicere ꝙ in istis feb.quas.s.noīat synoco ꝛ
causone q̄b⁹ illa dispō accidit ꝙ cōtinue ꝛ sine interpola/
tione durāte fe.inuenit̄ in illis illa dispō.¶ Deinde in fe.
applicat ꝓposito huius.s.tractatus.ꝛ p̄mo facit h̄ sc̄do x̄o
remouet quādā falsaȝ antiquoꝝ opionē quā habuerūt cū
alia tacta superi⁹ ibi[Et ēt est diuersa.]Intendit igitur in
pte p̄ma ꝙ taȝ in p̄mo mō q̄ȝ in sc̄do est malitia cōpľonis
diuer.ꝛ hoc est qd̄ spectat ad p̄ntē tractatū ꝯsiderare:ꝛ iō
dicit:ꝛ illud q̄dē qd̄ accedit in ptib⁹ maiorib⁹ de p̄dicta dis
positione sicut in sc̄do mō applicuit ad interpolatas ꝛ ad
aliquas cōtinuas.ꝛ qd̄ accidit in fe.quā greci vocant epia
lam:ꝙ sup.in ptib⁹ minorib⁹.totuȝ sup.ꝓcedit ab vna cā
cōi.iō subiungit.malitia nāqȝ cōpľonis in his feb.est di/
uersa.¶ Tūc seq̄t̄ ps in qua remouet quādā opionē fal/
saȝ antiquoꝝ quā habuerūt circa qd̄dā accidēs de quo lo/
cutus est in p̄n° lectionis huius videlȝ de tremore:q2 eniȝ
superius locutus est de tremore:quē sequit̄ vel cōcomita/
tur feb.Et opinio antiquoꝝ fuit ꝙ omnē tremorē sequit̄
febris.iō ne quis tenēdo hāc opinionē erret subiūgit hāc
partē:in qua p̄mo explicat illud accidēs applicādo ꝓpo/
sito:ꝛ ostendendo in q̄b⁹ corporib⁹ potius tale accidēs ge
nerat̄.s.tremor:quē fe.nō seq̄t̄.sc̄do x̄o explicat motiuum
antiquoꝝ circa ꝯ̄riā opionē ꝛ destruit eam ibi[Et pp̄ hoc
inuenimus.]In p̄ma iterū parte facit duo:qm̄ p̄ explicat
accidēs ꝛ ꝓposito applicat.sc̄do x̄o ostendit q̄bus corpi/
bus euenit ꝛ pp̄ quas cās ibi[Uerūtm̄ opȝ.]Intendit igit̄
in parte p̄ma ꝙ nō tm̄ a malitia compľo.diuer.causatur
tremor quē feb.sequit̄:sȝ ēt tremor quē non sequit̄ feb. Et
sic habemus ꝙ tale accidēs pōt esse ꝛ iteruȝ cōuenit ꝓpo
sito:qm̄ a malitia cōpľonis diuerse causat̄:ꝛ iō dicit:ꝛ etiā
est diuersa.ꝛ hoc dicit:q2 imediate añ dixerat ꝙ in p̄dicta
dispōne est mala cōpľo diuer.ꝛ iō cōtinuādo ad aliud di
cit:ꝛ etiā est diuersa in eo cui aduenit tremor. Deide dicit
ꝙ illud accidēs raro accidit:sȝ tm̄ f̄m dispōnē ꝛ f̄m cōcur
rentiā pticulariū disponētiū ad hoc accidit q̄busdā:ꝯ̄nter
q2 dixit ꝙ accidit illis q̄b⁹ concurrunt cause disponentes.
iccirco declarat que sunt ille cāe disponētes ꝛ itēdit ꝙ sūt
longitudo quietis ꝛ ocij ꝛ diuturnitas multi vsus ciboꝝ
generantiū frigidū atqȝ crudū humorē.s.vitreuȝ flegma.
cōuenit igit̄ ꝙ in illis tm̄ accidit q̄ vtunt̄ regimine tali:ꝛ
hoc ēt qd̄ in libro de rigore monstrauit. Dicit igit̄:verūtm̄
opȝ ꝓculdubio ꝛc̄.Cōsequēter x̄o explicat motiuū anti/
quorū ad opinionē p̄dictaȝ:ꝛ intendit ꝙ ꝓpterea:q2 raro
valde accidebat antiquitus tremor quē nō sequeret̄ feb.ꝛ
hoc ēt q2 predicto regimine rarissime vtebant̄ antiq.ideo
medici antiq tp̄is meditauerunt absolute ꝙ necesse est vt
tremorem sequat̄ feb.hoc tm̄ destruit dicens ꝙ cōtrariuȝ
vidit ipse ꝛ multi:ꝛ ēt noui medici sui tēporis sicut pȝ in
lr̄a.¶ Consequenter x̄o cōparat supra noīatas feb. q̄ātuȝ
ad hoc accidens ꝛ exponit vocabulū quo vsus est superi⁹
circa qd̄ ponit vnū mēbrū differre.sc̄do aliud ibi[Fe.x̄o
quā in p̄mo.]Primo ostendit qualis nature est tremor q̄
fit in epiala.¶ Sc̄do exponit vocabulū ibi[Cū aūt dico
epialam.]Intendit igit̄ in his partibus ꝙ q̄ꝗ̄ dixerat su
perius ꝙ in epiala ꝛ in alijs iterpolatis febribus accidat
tremor.tm̄ differētis nāe est,ille ibi:ꝛ hic.qm̄ ille qui acci/
dit in epiala est de nā illius tremoris quē non sequit̄ feb.
qm̄ nō causat̄ ab humore qui putrescit tunc:sicut in libro
febriū ꝛ alibi est ostendens. Tremor x̄o accidēs alijs fe.
est ꝯ̄rie nāe.ꝛ ideo dicit.fe.aūt quā greci ꝛc̄.est cōposita ab
hac malitia cōpľonis a qua ꝓuenit tremor quē nō sequit̄
fe.ꝛ ex alia sup.malitia cōpľonis diuerse a qua ꝓuenit.fe.
Et q2 noīauit epialā:exponit dicens:cū aūt dico epialā nō
intelligo per hoc tm̄ nisi feb.in qua vtraqȝ semꝑ accidūt
simul ꝛ indistincte:sicut superius docuit. ¶ Cōsequenter
redit ad mēbrū huius ꝺ̄rie.s.nām aliaꝝ febriuȝ ab epiala
q̄ātum ad tremorē di.feb.aūt.q.d.bn̄ dixi ꝙ illa est epiala
in qua vtraqȝ predicta accidunt.sed febris quam tremor
precedit:ꝛ quā postea calor sequit̄ sicut est tertiana.ꝛ quar
tana non nomino epialaȝ.igitur in tertiana ꝛ quartana ꝛ
similib⁹ tremor causat̄ a malitia cōpľonis ad quā sequit̄
febris.¶ Contra predicta in lectione pōt aliqs obijcere:
qm̄ Isaac in libro feb.dicit ꝙ in epiala calefiunt interiora
manifeste ꝛ frigescunt exteriora:ꝛ sic asserit ꝙ iste due q̄li
tates distincte sentiuntur in maiorib⁹ partibus corporis:
cuius tamen cōtrarium asserit Gal.sicut patuit supra. Itē
Gal.dicit hic epialam generari ex flegmate vitreo ꝛ com
misto.Isaac aūt dicit ꝙ generat̄ ex flegmate vitreo solū:
cuius pars putresit:pars x̄o non.¶ Propter hoc sciendū
est ꝙ epiala ꝛ lypparia non sunt febres composite:quo/
niaȝ composite sunt que cōstituuntur ex duabus feb.siue
sint vnius/vt due tertiane:siue diuersarum:vt emitriteus:

sed sunt feb. simplices in qbus ɔtrarietas qualitatũ in eodez tẽpore manifeste sentit̃ in mẽbris corporis: ꝛ in re istarum fe. nõ discrepant sapiẽtes: sed noĩbus vtunt̃ indifferenter: sicut pꝫ ꝑ Gal. cõmẽto aphorismoꝝ: ꝛ in alys pluribus locis. ꝛ ex hoc pꝫ signanter ꝙ illa fe. in qua cholera ꝛ flegma dominat̃ maxie in corꝑe: quã Gal. vocat hic epialã: vocat Isaac in qnto febriũ lyppariaz. Si qs aũt quereret qs seruat melius ꝓprietatẽ noĩuz: in hoc dicimus: quia nõ scimus cũ sint vocabula greca: sed estimãdũ est ꝙ Gal. qui in lingua greca nutritus est potius ꝗ̃ Isaac israelita q in babylone nutritus est in arabica lingua. sed quõcũqꝫ sit de noĩbus possibile est in vna fe. simplici ɔ̃rias sentire qlitates in mẽbris corꝑis eodẽ tꝑe per illos modos quos dicit Isaac. ꝛ per istũ quẽ hic explicat Gal. Sed Isaac tanꝗ̃ informans operãtes tetigit modos magis notos ꝛ frequẽtius cõtingentes. Gal. ꝟo tanꝗ̃ informãs speculantes circa cõpositionẽ ɔ̃riaꝝ qualitatũ in malitia cuꝫ dicit: tetigit modũ minus apparentẽ. ꝛ rarius cõtingentẽ vt de alys facilius crederet̃. rari⁹ enim accidit ꝙ chol̃a ꝛ flegma misti: absqꝫ tñ eo ꝙ ꝑfecte seinuicem alterauerint dominent̃ in corpore ꝗ̃ nõ misti. frequẽter eniꝫ accidit flegma interius ꝛ cholera exterius dominari: aut etiã ecõuerso: sed ꝙ in toto dominent̃ simul. q. in eisdem partibus corporis nõ accidit nisi per modũ quẽ recitat Gal. quem modũ non negat Isaac nec Gal. illos quos ponit Isaac quare patens est: qm̃ in dictis suis nõ sunt oppositi. sed diuersi.

Epialam hic Gal. Lyppariã Isaac.

IAm igit̃ manifestuꝫ est ꝙ fe. que epiala noĩatur est cõposita ex duobus modis malitie compl̃onis diuerse: ꝛ simil̃r est dispositio in febribus reliqs preter febres fixas. ¶ Et sil̃r sunt egritudines q̃ sunt ꝓprie alicui mẽbro cũ apate: oẽs eniꝫ sunt a malitia cõpl̃onis diuerse: sicut apa qȯ noiat̃ flegmon: ꝛ qȯ noiat̃ cancer: ꝛ qȯ noiat̃ formica: ꝛ pustule q̃ ꝑ herisipilã nascunt̃: ꝛ apa qȯ noiat̃ mollicies: ꝛ estiomenus: ꝛ illȯ qȯ noiant greci cãcrena: ꝛ est accidẽs ꝑducẽs mẽbrũ in semitã mortis. Omibus eni istis egritudib⁹ est cõe ꝙ ab humiditate ꝓueniunt ad aliqȯ mẽbrũ effusa. ¶ Et diuersificant̃: qm̃ q̃dã eaꝝ ꝓueniũt ab humore flegmatico: ꝛ q̃dã de hu. q est de genere chol. ru. ꝛ q̃dã eaꝝ a chol̃a nigra ꝛ q̃dam a sang. Et hoꝝ q̃ ꝓueniunt a sang. q̃dã ꝓueniũt a san. calido subtili ebullienti: ꝛ q̃dã ꝓueniũt a sanguie frigido spisso: ꝛ q̃dã fiunt a sanguie cui⁹ dispositio alia est. ¶ Scrutabor aũt subtilissime: ꝛ exponã spẽs haꝝ egritudinũ i lib. alio: in h aũt lib. cõtentus sum: vt dicã qual̃r sit dispõ in humiditate q̃ ad mẽbrũ effundit̃ ꝓuẽtu suo quo ꝓuenire facit egritudinũ vnãquãqꝫ quas noiauimus: qȯ est ꝫm rõnez quã in eis que ꝑmissa sunt narrauimus: de ꝓuentu apatis qȯ noiat̃ flegmon ab humore calido ꝛ sanguineo: ꝛ ꝙ vnũqȯqꝫ mẽbrũ sil̃iuz partiũ simplicium primoꝝ cuꝫ in eo vincit hũiditas illa: peruenit ad malitiã cõpl̃onis diuerse. Et illud iõ qm̃ manifestũ est ꝛ apparẽs ꝙ calefit aut infrigidat̃ aut desiccat̃ aut humectat̃ ꝫm ꝙ in ipso dñat̃ illa humiditas q̃ ei appropinquat. Eius ꝟo iteriora nondũ ɔuersa sũt ad sil̃itudinẽ illius eiusdẽ cõpl̃onis. Qꝛ si totũ resoluat̃ ab humido exterius siue interius: ꝛ fiat totũ dispõnis vni⁹ sedabit̃ ab eo subito dolor penitus: egritudo tñ tunc erit spissior ꝛ difficilior ꝛ siccior. ¶ Et q antecedit quidẽ ꝛ scit qȯ narro de hoc sufficit ei donec intelligat librũ meũ de medicinis: deinde post ipsum librum de ingenio sanitatis.

POstꝗ̃ Gal. terminauit intentionẽ suã circa predicta ꝗ̃tuꝫ sufficiebat ꝑsenti tractatui: sequit̃ pars in qua ꝓpter bonitatem doctrine ad corroborandũ videlꝫ memoriaz ꝛ ad cõfirmandũ euidẽtius intentionẽ quã se dixit hr̃e superius in ꝓn° circa ꝑsentẽ tractatum epilogat supradicta ꝛ ꝑ̊ facit h. scd̃o iponit sufficientiã dictis ibi [Et q añcedit qdẽ.] In ꝑ̂ma ꝟo ꝑte ꝑ̊ epilogat qȯ dixit de morbis vl̃ib⁹. scd̃o ꝟo de ꝑticularib⁹ ibi [Et sil̃r sunt egritudines que sunt ꝓprie.] Intendit ergo in ꝑ̂ma ꝑte ꝙ ex ꝑ̃dictis est manifestum ꝙ in epiala est malitia cõpl̃o. diuer. ꝛ nõ tm̃ vna: sꝫ duplex ꝛ ɔ̃ria: ꝛ sil̃r est manifestũ ex ꝑ̃dictis ꝙ in oib⁹ alys febrib⁹ ab epiala ꝑ̃ter ethicã est mala complexio diuer. Et ex his pꝫ ꝙ de ꝑ̃dictis circa hos morbos vl̃es nõ repetit in h epilogo nisi tm̃ illȯ qȯ ꝑ̂ncipal̃r ɔuenit ɔsiderationi ꝑñtis tractatus. Dicit igit̃ ꝙ iam manifestum est sup. ꝑ ꝑ̃dicta ꝙ fe. epiala est cõposita ex duobus modis malitie cõpl̃onis diuerse: ꝛ ex h tm̃ vl̃r ꝛ ꝑ̂ncipal̃r ꝙ causet̃ a malitia cõplexionis diuerse: ꝛ sil̃r est dispõ in reliquis febribus ꝑ̃ter fixas. vñ hic sil̃r non refert̃ ad h ꝙ dixit epialã cõponi ex ɔ̃rys discrasys. Cõsequẽter ꝟo epilogat ꝙ de morbis ꝑticularibus ꝑ̂ncipal̃r dixit ꝛ spãl̃r de apatib⁹ quãtũ ad ꝑñtẽ ɔsideratione: ꝛ in ꝑte scd̃a remittit nos pro specialiori ɔsideratione apatũ: ostendẽdo nihilominus excusationẽ sui qd de ipsis apatibus sufficit in hoc libro cõsiderare. scd̃a ibi [ꝑscrutabor igit̃.] Iteruꝫ in ꝑ̂ma ꝑ̂mo epilogat illud in quo ɔueniũt genera apatũ. scd̃o ꝟo illud in quo differũt ibi [ꝛ diuersificant̃.] Dicit igit̃ in ꝑ̂ma ꝑte ꝙ egritudines q̃ sunt ꝓprie alicui mẽbro cũ apate sil̃r sunt sup. sicut ille vl̃es: de qbus dixit imediate: ꝛ explicat illã sil̃itudinẽ di. oẽs eniꝫ fiunt a mal. cõple. diuer. ꝛ exemplificat in oi gñe apatis sicut pꝫ in l̃ra: ꝛ infert ad vltimuꝫ ꝙ oẽs iste egritudines quas particul̃r enumerat in l̃ra cõueniũt in h ꝙ causant̃ ab hũiditate effusa ad aliqȯ mẽbꝝ. fiunt igit̃ a mal. cõple. diuer. cũ mã. i. cuꝫ humore aliunde venienti ad mẽbrũ ꝑ̃ter nãm. deinde epilogat imediate illud in quo differũt. ꝛ intendit ꝙ ꝗ̃uis oia apata sup. noiata cõueniant in hoc ꝙ ab humore causant̃: tñ differunt in specie humoris aut in qualitate vel suba ipsius: in specie qdẽ qm̃ q̃dã a cholera rubea sicut herisipila. quedã ꝟo a cholera nigra sicut cancer: q̃dã ꝟo a sanguine subtili: ꝛ valde calido vt estiomen⁹: q̃dã ꝟo a spisso ꝛ frigido sicut cancrene. dum tñ cancrene sumant̃ eodẽ mõ quo superius in ꝑ̂ncipio hui⁹ operis diximus supponit Gal. in lib. de passionib⁹ ad Glauconẽ. quedã ꝟo alia sunt sicut dicit q̃ causant̃ ex sanguine cuius dispositio est alia sup. a dispositionibus ꝑ̃dictis sicut flegmon. ꝛ sic de alys. ¶ Deinde ꝟo: qꝛ de diuersitate apatũ fecit mentionẽ: ne credat aliqs ꝙ hec dicta sufficiãt de ɔsideratione diuersitatis apatũ: ideirco remittit ad alios tractatus. ꝛ ꝑ̂mo facit hoc. scd̃o ostẽdit quid de ipsis sufficit in presenti tractatu ɔsiderare ibi [In

hoc aūt lib. In parte igit̄ p̄ma dicit: q̄ in alio libro ab isto sicut in lib. de apostematibus pscrutabit̄ subtilissime hāc: scilz nām diuersitatis apostematis adeo. s. vt exponet oēs spēs ipsoꝝ in particulari. sed ne credat q̄s q̄ ad hūc librū pertineret: subiungit quid hic de ipsis cōsiderare sufficiat. p̄mo igit̄ facit hoc. scd̄o epilogat qd̄ de mō gnōnis apātū docuit superius inq̄tū malitia cōple. diuerse. scd̄a ibi qd̄ est s̄m rōnē. Dicit igit̄ in p̄ma pte q̄ in hoc libro sufficiūt esse. qualis sit dispositio humiditatis que effundit̄ ad mē- brū vt perfecte sciatur qualr̄ humiditas ad mēbra effusa causet in eo mal. cōple. diuer. ad hoc eniz cōsideratur mo dus gnōnis apostematis: sic vt pateat modus gnōnis ma. cōple. diuer. cū mā. ⁊ hoc est qd̄ intendit in parte. Dic. n. cōsideraī modus effusionis humiditatis ad membrū. in- quātū ꝯstituit malitiā cōplexiōis in mēbro. ꝯsequēter 2o epilogat supra dictū modū inālis effusionis humiditatis ad membrū. ⁊ p̄mo facit hoc. scd̄o 2o per modum epilogi applicat illā cōsiderationē ꝓposito ibi. Et q̄ vnūqd̄qz. Intendit igit̄ in parte p̄ma q̄ modus perfecte effusiōis. s. humiditatis generantis qd̄ cūqz apā est s̄m rōcinationez. idest s̄m eū modū: vel s̄m eā rōnē vel dispositionē quam dixit superius in generatione flegmonis de sanguine: hoc est s̄m illū modū s̄m quē sanguis in gnōne flegmonis ef- fundit̄ ad mēbrū: s̄m eundez modū alij humores in quo- cūqz apostemate alio effundit̄ ad mēbrū: q̄n videlz a ma gnis venis ad paruas: ⁊ a paruis ad ꝯcauitates mēbri sim plicis vel cōsilis. ℂ Si aūt obijciat̄ q̄ pñt generari apo- stemata per viaz cōgestionis ex superfluitate nutrimenti ꝓprij cuiuscūqz mēbri: ⁊ iō nō semper generabit̄ p̄ viam effusionis. ℂ Dōm est q̄ verū est: sed nō cōstituit speciez illam mal. cōple. diuer. que est cū mā: q̄n nō dicit̄ esse cūz mā: nisi causet̄ ab humore aliunde ad membrū effuso. illā aūt malā cōple. diuer. que sine mā est specialr̄ nō ptractat: q2 modus sue gnōnis est manifestus: ⁊ modica fit in eo di uersitas. sed in alia est ecōtrario: ⁊ ꝓpterea istā spālr̄ per- tractauit que est cū mā. ℂ Postq̄ igitur epilogauit mām generationis apātū: de q̄bus spālr̄ hic est locutus: sequitur vbi applicat illam cōsiderationē ꝓposito. Et intendit q̄ ideo cōsideraī modus effusionis humoris ad mēbrū: vt cognoscat̄ qualr̄ humor pōt malitiā cōplōnis in membro causare: ⁊ hoc sufficit cōsiderare in ꝓposito. Primo igitur epilogata applicat ꝓposito. qd̄ dicit de generatione effuso ad mēbrū: inquantū ꝯstituit malitiam cōplexionis diuer. scd̄o 2o inquātū cōstituit malā cōplōnē equalez ibi q̄ si totū. Dicit igit̄ in pte p̄ma q̄ sup. cōtentus sum vt dicam in hoc libro q̄ vnūqd̄qz mēbroꝝ p̄moꝝ: ⁊ hoc exponit cū dicit similiuz partiū. cū eo vincit humiditas illa sup. effusa ad ipsuz ⁊ peruenit ad mal. cōple. diuer. ⁊ hoc declarat di- cens: q̄n mēbrū aut calefit aut infrigidatur ⁊c̄. Et hoc inq̄ dicit si in ipso sup. mēbro dominat̄ illa humiditas que ei appropinquat: ⁊ q̄ dn̄et̄ tū taliter q̄ extrahat̄ mēbrum a naturali cōplōne. sed tū nondū perfecte vincit ipsaz intus ⁊ exterius siue in oī parte mēbri. ⁊ ideo dicit eius ⁊c̄. q. d. bene dixi si dn̄at̄. vero. pro sed: tali inq̄ dn̄io q̄ interiora eius. s. mēbri nōdū cōuersa sint. i. transmutata perfecte ad similitudinē eiusdē dispōnis. s. quā humor effusus impri- mit. ⁊ hoc ideo dicit: q̄n si perfecte esset mēbrū alteratum ab humore effuso iam nō ꝯstitueret malā cōplōnē diuer- sā: sed equalē: ⁊ ideo subiungit epilogum huius termini. s. male cōplōnis equalis. p̄mo faciens hoc. scd̄o cōparat ad diuersa sub rōne egritudinis ibi Egritudo. Jp̄ dicit q̄ si to ta substātia mēbri resoluat̄. i. perfecte alteret intus ⁊ exte- rius ⁊ fiat modus dispositionis per totū: cuius signum est sup. sicut docuit superius: q2 sedabit̄ adeo subito dolor pe- nitus tunc cōstituet sup. mal. cōple. equalem. cōsequenter 2o cōparat di. q̄ tunc. s. cū ad predictū terminū deuenerit malitia comple. erit egritudo spissior. idest magis intensa membro seu inherēs ⁊ difficilior ad cognoscendūz ꝓpter priuationē sensus ⁊ siccior. i. diminutior ad extirpandum vel eradicādū. ℂ Deinde sequit̄ vltima pars libri: in qua finez iponit operi dicēs: q̄ qui antecedit. i. qui pre alijs est intelligens: scilz considerationes medicinales: vel qui an- tecedit. idest antecedētia bene itelligit: scit q̄ narratio hec de essentia ⁊ diuersitate ⁊ mō generationis malitie cōple. diuer. sufficit ei donec intelligat librūz de medicinis sim- plicibus. p̄mo deinde post librū de ingenio sanitatis: ex q̄ pz q̄ scia de simplicibus medicinis precedit cōsideratio- nes ingenij sanitatis. ⁊ q̄ hic libellus ordinat̄ vt introdu- ctorius ad ea que de malitia cōple. tanguntur in predictis operibus. sicut superi᷒ in parte manifestauimus: sed specia lius ostendimus iam sup libris p̄dictis. ℂ Hortamur aūt lectores tam baccalarios q̄ȝ magistros vt frequenter per- legant hunc tractatū. q̄n inter opera Gal. difficillimum ⁊ valde obscurū opus inuenimus: istud habet consideratio- nes prebentes introitū ad oia ea q̄ frequentius occurrunt: tam in speculatione q̄ȝ in opere. ℂ Nos aūt circa exposi- tionē ipsius nō potuimus illaz diligentiā obseruare quaz exigebat materia ꝓpter varios labores instantiū tribula- tionū que studiū nostre mentis perturbauerunt. Sed sci- mus q̄ in predicta expositione aperuimus sufficiēter viā intelligentibus: vnde rogamus eos vt de defectibus nos curialiter excusēnt: q̄n in alijs libris Gal. cōcedente dn̄o satisfacere plenius curabimus diligenter.

ℂ Explicit cōmentūz Arnaldi de villa noua super libello de mal. cōple. diuer. Gal. cū textu eiusdem.

ℂ Incipiunt questiones eiusdem super eodem libro.

ℂ Utrū nā inquātū orbata intendat sibi fetum orbatum assimilare. Questio. I.

Queritur Utrum natura inquātum orbata intendat sibi fetuz orbatū assimilare. Et arguit̄ q̄ non. Quia agens agit ꝓpter finem: ⁊ finis est bonuz. igitur assimilat sibi qd̄ intendit bonū: sz or batio est priuatio boni: vn̄ videt̄ q̄ lepro- sus vel podagricus nō assimilet sibi fetuz. ℂ Oppositū pz per sensum. ℂ Pōt dici q̄ duplex est or batio: quedā. s. est introducta per dispositionē materie re- cipientis: ⁊ talis nā orbata nō intendit generare talē orba tam nām sibi silez sicut si fuit cecus vel mancus. ℂ Per intentionē nāe nō intelligo cum cognitione que fit in ea. Sed talez quā hz ex pte māe vel forme vel totius cōposi ti: sicut dicimus q̄ ignis intendit ignire vel calefacere: tūc in nō oculato est virtus actiua virtualr̄ oculi que in p̄nci- palibus p̄ncipijs fuit infusa a parentibus: nō aūt infundi- tur hec virtus ab oculis: sic eniz illaz nō haberet cum ocu los non habeat. Alia est natura orbata in p̄ncipijs actiuis sicut posuimus in leproso vel podagrico: ⁊ si ista fuit tāta q̄ nō possit corrigi a loco in matrice: nec ꝓpter admistio nē spermatis vel menstrui mulieris. Jam talis natura or bata assimilando sibi fetū ad quā similitudinē inclinatur: nāliter intendit talē orbationē. ℂ Et si dicas q̄ aia est p̄n- cipiū oium operationū nāliū p̄ncipale. non aūt vı̄ q̄ ipsa defectū ⁊ p̄uationē intendat: eius eniz est dare esse quare orbationē nō intendit. ℂ Dicendū est q̄ lz aia sit p̄ncipa- lis in operatione nāli hac ipsa est nā que p̄ncipalis. cōplo aūt est p̄ncipale instr̄m ⁊ imediatū quo totū cōpositū ope- ratur. Operat̄ igit̄ per cōplexionē: vn̄ per illā sibi assimi- lat: lz enim hec orbatio defectus sit: non tn̄ est purus defe- ctus sed nā positiua. Unde hoc intendendo intendit esse: ⁊ si intendat illud qd̄ est de iperfectione indiuidui huius: non tamen

Marginalia: Alleck. — Obiectio. — Solutio. — Scia de simplicibus p̄cedit eas que est de ingenio sanitatis. — Expositi alios libros Gal. — Solutio. Duplex est orbatio nature. — Obiectio. — Solutio.

non tñ de iperfectione indiuidui ſm ꝙ participat ſpeciẽ:
ſed hoc eſt qḋ ṗncipaliter natura intẽdit:imo natura parti
cularis intẽdit hoc ꝑticulare.¶Per hoc poteſt dici ad ṗ/
mã rõnem.eſt eni orbatio illa per ſuũ ſubiectũ:⁊ per ꝯñs
bonuꝫ ⁊ eſt orbatio podagrici ⁊ leproſi ens ⁊ bonũ ꝙ ſuffi
cit nature ſpeciei vt in ipſo tãq̃ perfecto indiuiduo vel i/
diuiduatio ſaluet̃:lꝫ non ſufficiat vt idiuiduũ in ſuo eẽ con
ſeruet.requirit enim ⁊ appetit natura ſpeciei vt ſuũ ſimile
ꝓducat.Habere eniꝫ ṗncipia oium que ſue ſpeciei vel for
me aſſimilent̃ vt eſt ꝑfectiua ſpeciei vel ꝯſimilia.ſufficit
ad hoc vt natura ſuũ habeat intentuꝫ hoc in operationibꝰ
indiuidualibꝰ.terminatur enim appetitus naturalis ⁊ cõ/
ſeruat̃ ſpecies hominis ꝑ homines:quoꝝ ſenectus eſt tri/
ginta annis ſicut in hoibus qui viuũt per centũ annos.na/
tura eniꝫ intẽdit bonũ ſibi:vnde natura corꝑis in leproſo
intendit talẽ carneꝫ:vt in ipſo eſt.⁊ lꝫ mala ſit reſpectu ſibi
eſt bona cõparate:quia ꝑ hanc ſaluatur ipſe in eſſe:ſilr̃ eſt
in alijs ſimilibus.oꝑationes eniꝫ ſunt ⁊ particulariũ:⁊ cir
ca particularia ⁊ intẽtiones naturales ⁊ appetitus.¶Sꝫ
de podagra cũ non contingat ex membroꝝ ṗncipaliũ de/
fectione:in quibus virtus oium virtualr̃ actu exiſtit:q̃uo
generabit podagraꝫ ſi ab oibus mẽbris non decidit̃ ſper/
ma.¶Dicendũ ꝙ ſicut videmꝰ in hydropiſi cuius cã añs
eſt defectus in mutatione in carnẽ que dicit̃ hipoſarca.in/
ducitur mala cõplexio donec etiaꝫ epar ex hoc inficiatur:
ita vt ꝓpter eius ipotentiã finalr̃ hydropiſis fiat ſemper.
Sic poſſumus dicere ꝙ nutrimentũ ⁊ ſpũs delegent̃ a ṗn
cipalibus mẽbris ad pedes ipſiq̃ꝫ ſint defecti ⁊ infecti con
tingit vt in coitu ꝓpter multã cõmotionem caloris ꝙ ⁊ ca
lor ⁊ ſpiritꝰ reuertant̃ vñ venerant:ita ꝙ delegent̃ ad va/
ſa ſpermatis ⁊ miſceant̃ cum ſpermate:ita ꝙ ſpirituuꝫ ali/
qua pars eſt ſpiritus ille infectus:vel ẽt nutrimentũ pedi/
bus delegatuꝫ infectũ cõmiſtum agens in menſtruũ virtu
te illius generabit̃ podagricus.vnde in talibus contingit
ꝙ cuꝫ aliquis plures generet ſolus vnus habet p̃ris accñs
⁊ non alij eo ꝙ non ſemꝑ ſperma patris defert talem infe
ctionẽ:vel ſi fert non tantã quin corrigat̃.Et lꝫ non ſit ne/
ceſſe ſperma decidi ab oibus mẽbris:aliquando tñ a pluri
bus mẽbris deciditur forte in illo coitu q̃ꝫ in alio.cõtingit
enim aliq̃ñ ꝙ propter defectũ ſpermatis ſanguis in coitu
emittatur.¶Sunt aũt qui dicunt ꝙ virtus podagrici ge
nerantis intẽdit ſibi aſſimilare fetum.vnde lꝫ virtus gña/
tiua detur per cor in teſticulis:tñ non ſoluꝫ eſt ſimile gene
rato in teſticulis:vel in corde:ſed in alijs mẽbris.¶Sed
ſi ſic dicatur quid erit determinãs ṗncipiuꝫ vniuerſale ad
hunc effectuꝫ.Iteꝫ tunc erunt monſtra ſi generet fetuꝫ nõ
podagricuꝫ.Itẽ ꝙ intendit natura non intelligo niſi incli
nationem ad faciendũ ſibi ſimile.igitur opꝫ ꝙ faciens ſit
prius tale nõ quero quid eſt ꝙ vbicũq̃ꝫ in ſpermate facit
taleꝫ ſi nihil decidatur a pedibus.Et ṗncipaliũ membro/
ruꝫ virtus ſit fortis non eſt bene quid reſpondeat̃.¶In/
telligendũ ꝙ ſi vocemus orbationẽ quẽlibet lapſuꝫ a me/
liore formarũ cõditione.⁊ qꝛ tunc eſt quidã lapſus natura/
lis ⁊ quidã accidentalis naturalis eſt vt cholericus:⁊ cũ in
tali cõplexione ⁊ in tali conſtitutione contingit ſepe vt ta/
lem orbationẽ efficiat in effectu cauſa generatiua:ſi lapſus
ſit accidentalis erit aut habitualis:⁊ tunc vel erit orbatio
ꝓpter peccatũ ſolius qualitatis ſicut ⁊ in hoc:⁊ tũc poteſt
eſſe tantus ꝙ a matrice corrigi non põt ⁊ generabit ſimilẽ
vel debileꝫ.Si erit talis ꝙ corrigibilis ſit ⁊ corrigat̃ a ma
trice:tunc non generat ſimilẽ.Si aũt non ſit habitualis vt
in putrida:non ꝓpter hͦ generat ſibi ſimilẽ:eo ꝙ nã adhuc
potentior non intẽdit naturali intẽtione ſimilẽ ſibi efficere/
re effectũ.ꝙ aũt natura ſit adhuc potẽs pꝫ:qꝛ calor ille fe.
facit paſſionẽ:qḋ non contingeret niſi eſſet reſiſtẽtia.talis
autẽ non eſt in ethica niſi poſt comeſtionẽ:⁊ ille calor for/
tis febris non eſt:ſed cibi.Sed in putrida appetẽte ꝯtra/
riuꝫ illius ꝙ appetebat nunc appetimus.⁊ ꝓbat ꝙ natura
non intẽdit ad illud qḋ in ſe eſt:ſed ꝯtrariũ.illud eniꝫ intẽ
dit qḋ appetit.⁊ ideo putrida febri laborans non generat
ſe.nec febricitantẽ nec intendit illum generare.

Ad ṗmã rõnem.

Q̃ño podagricꝰ generet podagricũ ⁊ vnũ ⁊ nõ alios.

Nõ ẽ neccẽ ſpma decidi ab oibꝰ mẽbris.

Op̃ quorundam.

Contra alem.

¶Utrũ os nutriat̃ ex medulla. Q̃õ.II.

ET in illis quidem vacuitatibus oſſiuꝫ exi
ſtit.Querit̃ vtrum os nutriat̃ ex me
dulla.ꝙ ſic:qꝛ hic videtur expreſſe hoc dicere
Gal.¶Item hoc dicit Auicẽ.ṗmo cañ.ſic lo/
quens ꝙ vna cauſa cõcauitatis oſſium fuit vt
eius medulla in illa aggregaret̃ que eſt eius nutrimentũ.
¶Iteꝫ hic arguit̃ rõne:natura nihil facit fruſtra.Sꝫ niſi
medulla nutriret oſſa videret̃ fruſtra eſſe.¶Sꝫ diceres
forte ꝙ illa humectat:⁊ hoc eſt eiꝰ neceſſitas:contradicit
Auic.in ṗdicto loco ꝙ vna neceſſitas eius eſt vt ipſa os nu
triat:ſic dicens:ꝙ vna cauſarũ:quare concauũ fuit os.ſ.vt
medulla in eo reciperet̃ fuit vt nutriret̃.videt̃ igit̃ ꝙ de i/
tentione ſua ſit hoc.¶Oppoſitũ ſꝫ Gal.5.de morbo ⁊ ac/
cidenti.nutritio fit a ſili in ſubſtãtia ⁊ cõplexione.¶Iteꝫ
qḋ retinetur a mẽbro expulſiua ſalua videt̃ eſſe nutrimen
tũ hoc non eſt medulla.igit̃ ⁊c̃.Nunc os eſt melancholicũ
⁊ duruꝫ.medulla ꝟo mollis ⁊ calida.igit̃ ⁊c̃.¶Dicenduꝫ
ꝙ os non nutrit̃ medulla.cuius cauſa eſt:qꝛ medulla hũi/
da eſt ⁊ aerea.ꝙ autẽ ſit hꝰ pꝫ.cum enim ſit pabulũ flãme
pꝫ ipſam eſſe humidã aereaꝫ:aliter eniꝫ extingueret igneꝫ
⁊ non nutriret ipſuꝫ.Itẽ diſſoluit̃ a calido qḋ non cõtinge/
ret ſi eſſet ſicca:ſed ipꝫ os eſt frigidũ ⁊ ſiccũ:⁊ ideo indiget
nutrimẽto ſibi magis proportionali ⁊ ſimiliori a ſuo nutri
mento:qꝛ groſſo nutrit̃ ⁊ vnctuoſuꝫ ⁊ aereuꝫ tanq̃ꝫ ſuper/
fluum nutritioni oſſis ⁊ inconueniẽs expellit̃ ad interiꝰ ꝓ/
pter neceſſitatẽ que dicetur:⁊ fortis pars ad exteriꝰ.Ex q̃
cõtingit carnes iuxta os fore dulciores ꝑ illud admiſtum
forte ꝓpter illud qḋ de nutrimẽto carnis groſſius eſt ma/
gis melancholicũ vadit in oſſis nutrimentũ.Et ideo qḋ re
manet dulcius eſt.hꝰ autẽ carniũ dulcedo magis eſt iuxta
iuncturas oſſium q̃ꝫ in alijs partibꝰ oſſis reperit̃.¶Ad ṗ/
mũ in oppoſitũ dicendũ ꝙ ex dictis Gal.hͦ non põt ꝯclu/
di.ſi ponderent̃ eius ſermones.loq̃tur enim de poris in q/
bus retinet̃ nutrimentũ:non aũt de alijs concauitatibꝰ mẽ
brorũ.¶Ad 2m dicendũ ſm Auicẽ.capi.de natura oſſium
⁊ eoruꝫ iuncturis ꝙ oſſa ſunt vt ſint corꝑis ſuſtentamenta
⁊ erectio ⁊ ad membra mouẽda:non ꝟo ſolida facta ſunt:
lꝫ ſint in eis vacuitates ⁊ foramina parua:⁊ pori que ſint
neceſſe in eis eſſe.Eoꝝ ꝟo que ꝓpter motũ etiã neceſſaria
ſunt in quãtitate ꝯcauitatis augumentũ factũ fuit ⁊ eiꝰ nu
trimentũ qḋ eſt medulla:in cuiꝰ interiori aggregatur iuua/
mentũ eius ꝯcauitatis itrinſece in ipſo:nõ aũt ex humido
aereo:qḋ ſibi eſt iproportionabile:⁊ ſic pꝫ ad tertiã rõneꝫ.
Et addit ꝙ medulla ſua humiditate humectat oſſa quibꝰ
fit motus que per motũ deſiccant̃:vnde ⁊ in talibꝰ maio/
res cõcauitates ⁊ medulla plus reperit̃ q̃ꝫ in alijs oſſibus.
¶Ad tertiũ dicenduꝫ ꝙ os ex groſſo terreſtri eius nutri/
tur:non autẽ ex humido vnctuoſo.Et dicendum per inte/
remptionem maioris:poteſt enim aliquid retineri ad aliã
vtilitatem q̃ꝫ ad nutritionem:vt patet de retentione cho/
lere ⁊ melancholie ſm dicentes ꝙ nutriunt.Cholera eniꝫ
habet neceſſitatem vt eundo ad fundum ſtomachi dige/
ſtionem confortet ⁊ mordicando inteſtina ſeceſſum pro/
uocet:⁊ melancholia vt veniens ad ſtomachi orificium
appetitiuam fortificet:immo ⁊ ſimilia ſm aliquos vt hu/
mectet ⁊ pulmoneꝫ irroret vel mẽbra motiua exterius ne
deſiccent̃:ſic ⁊ os interiꝰ irroratur a medulla ne nimis ꝑ
motuꝫ deſiccetur:vñ oſſa mobilia plus hñt de illa q̃ꝫ alia.

Ad oppoſitum.

Solutio.

Caro iuxta os eſt dulcior.

Ad oppoſita.

Ad ṗm.

Ad ſcḋm

Ad tertiũ

¶ Utrū ibidē sit ponere vacuitates in corporib⁹. Q̄ō. III.

Queritur vtrū ibidē sit ponere vacuitates in corporib⁹. Qz nō p Gal. p̄mo de morbo z accidēti. reprobat eniz illos qui poros posuerūt. ¶ Itē Arist. p̄mo de gn̄atione eos reprobat qui actionem z passionem fm poros fieri dicebāt. ¶ Itez si pori ponant̄ in corpore hoc est ꝓpter nutritionē z augmentationē. sed q̄ hoc nō faciant. arguo sic: qn̄ nutrimentū adueniens ad cōcauitates mēbri vel ibi reperit nutrimentū vel nō: si ibi reperit: tunc ibi recipi non pōt: qz fieret penetratio corporis p corpus: z tunc duo corpora eēnt in eodē loco. si autē ibi nō reperit corpus: z ibi subintret: tunc non nutriret̄ quelibet ps mēbri: z fiet positio partis iuxta partē z non fiet bn̄ continuū. si aūt dicas q̄ per totuz nutrit̄: tunc videt̄ cuz sit corpus q̄ non nisi in porositatib⁹ accipiat̄: z tunc cōuenit q̄ totuz corpus sit porosuz. sed hec oīa sunt incōueniētia igit̄ illud ex quo seqtur. s. positio poroꝝ. ¶ Oppositū hic dicit Gal. ¶ Dicendū q̄ concauitates necessarie sunt in corpe. cū enim continue sint actio z passio in corpe. z deperditio corporis indiget restaurari. hoc aūt nō fit nisi per nutrimentū: qd̄ cuz in p̄ncipio sit contrariū: opz transiri per multas dispōnes: vnde necessari⁹ fuit stomachus in quo p̄mo recipiat̄ disponat̄ z alteret̄: necessarie silr̄ fuerūt relique concauitates venarū qbus ad singula mēbra deferret̄: silr̄ necessarie fuerūt porositates in cōsimilibus mēbris: vt nutrimentū ibi reciperet̄ carminatū: z in partes diuisum puas: vt mēbro vltimate per ipsaz mēbri actionez posset assimilari. Itē fuerunt necessarie: qz cū in qualibet digestiua fiat sequestratio impuri a puro vt p illas ipurum expelleret̄ a corpe: qd̄ si fuerit grossuz fit per itestina. si aquosius z subtilius fit per vias vrinales. si aūt magis fuerit aereū z subtilius hoc fit p poros insensibiles partiuz ɔsiliū: per quos aliqū expellit sensibilr̄ vt in sudore pluries aut insensibiliter: vt sicut continue qn̄ non est sudor vt exercitio. ¶ Ad primū dictuz Gal. in oppositū dicēdū q̄ ipse negat poros esse illud qd̄ est p̄ncipiū operationū naturaliū effectiue sicut est cōplexio. Ad alias tn̄ vtilitates non negat eos. fuerunt enim quidā vt Democritus qui posuit corpa indiuisibilia eē p̄ncipia reruz que itercipiebant̄ iter vacuitates: z tales negat Gal. non ponens corpus ex idiuisibilibus componi. ¶ Ad dictuz Aristo. dicendū q̄ ipse negat per poros fieri actionē z passionē: sic q̄ ipsum agens p poros penetraret vlr̄ ad passiuz vel ecōuerso: vel q̄ agens per poros vlr̄ patienti coniungat̄: qz sufficit q̄ agens approximet̄ passo: ita q̄ virtus agētis in passiuz perueniat sine eo q̄ misceat patienti. ideo fm idē impoīe est agere z pati simul. ¶ Ad rationes dicendū q̄ ad p̄sens sufficiat q̄ nutrimentuz adueniens mēbro reperit poros qui pori vacui non sunt: sz aliqū subtiliori corpe repleti: vn̄ z augmētata corpa ꝓpter deperditū reperiunt̄ rugata: z extendit̄ totum corpus ꝓportionaliter in naturali augmēto: z sic nō sunt duo corpa in eodē simul neqz vacuū ponitur: nec totū corpus est. ¶ Et cuz ostendit̄ q̄ tunc nō quelibet pars nutritur z augetur. ¶ Dico q̄ quelibet fm formā. s. que hz virtutem alterādi nutrit̄: z cuilibet tali aliquod nutrimentū aduenit. qd̄ alterat z in sui naturā cōuertit illud: non tn̄ quelibet fm mām nutritur nisi per accn̄s nutritiōe totius partis fm formaz: nec cuilibet tali aduenit aliquid. tales eniz partes sunt infinite fm diuisionez continui que seqtur potentiā māe non forme que determinat mām ad nutrimentū maximū. De istis partib⁹ fm mām dicit Aristo. z fluunt z refluunt: non autē partes fm formā. per virtutē enim suaz qua habēt alterari: z alia multo plus seipsa habēt ɔseruari fm q̄ hꝫ: qz cū in qualibet pte fm formā cadat pars fm mām z virtus forme est finita z determinata conuenit per hoc q̄ per accidens pars fm formā fit fm materiā vt fluat.

Ad oppositum. Solutio.

Alia transmutari

Ad oppositum. Ad p̄muꝫ.

Pars fm formā ē q̄ nutrit.

¶ Utrum sanguis sua multitudine sola possit calefacere corpus. Questio. IIII.

Cum ergo supfluitas redundat in venis. Hic querit̄ vtrum sanguis sua multitudine sola posset supcalefacere corpus. videt̄ q̄ nō qz illud qd̄ non est p̄ncipiū alicui⁹ actionis nec habet actionez actiuā: non videt̄ esse cā calefactionis alicui⁹ hoc est quātitas. igitur zc̄. Maior pz: qz in subiecto includit̄ causa p̄dicati. Minor pz: quātitas est de ɔsideratione mathematice. z p ɔn̄s de absolutis a mā. vn̄ dicit̄ q̄ in mathematicis nō est finis nec bonū: z hoc ideo: qz absoluta a motu z finis z bonū sunt motus p̄ncipiū. Preterea magis vel magnū calidū nō est magis eleuatuz in gradu caliditatis q̄z calidum paruū z granuz piperis sicut vna libra. sed sanguis in moderata quātitate nō supcalefacit corpus. igit̄ nec in maiori. ¶ Oppositū dicit̄ hic. ¶ Intelligēdū q̄ sua quātitate mult⁹ sanguis corpus pōt calefacere: non vn̄ paucus: cuius rō est. cum eniz sanguis sit calidius: rōne cuius debet̄ sibi calefacere: z in maiori corpe maior reperit̄ virt⁹ ceteris paribus: vt ꝓbatur. 8. phys. pz. qz maior sang. in multa quantitate z multitudine plus pōt calefacere pauciori. p̄ncipalis tn̄ actio hec nō debet̄ sibi rōne quātitatis: sed qualitatis actiue que est caliditas. augumētū tn̄ in actione p̄ncipali sibi debet̄ rōne quantitatis. ¶ Et si dicas si aliqua opatio nō debet̄ alicui tunc maior opatio illa multo min⁹ non sibi debet̄. Istud soluet̄ cuz p̄mo augumēto. ¶ Intelligēdum tn̄ q̄ quātitas pōt dupl'r ɔsiderari: vel fm se: vel fm q̄ est hui⁹ rei naturalis. ipsa aūt fm se ɔsiderata nō est actiua: vel p̄ncipiū alicui⁹ actionis actiuū. fm aūt q̄ est per se considerata ptinet ad metaphysicū: cui⁹ cōsideratio est de absolutis a mā sensibili. Actio aūt z passio non debent̄ rei nisi per sensibiles qualitates. z ideo quātitas put est rei naturalis ipsa est actiua: vn̄ oīs virtus in magnitudine augetur fm magis augumētū ceteris parib⁹. Per hoc pz ad p̄mū in oppositū. ¶ Ad 2m dicendū q̄ bene verū est q̄ magnū calidū non est magis eleuatū intensiue in gradu caliditatis. Et quantū est ex hoc nō magis calefacit: sed ipsuz est bene magis eleuatū in caliditate extēsiue: eo q̄ ad plures ptes magnitudinis se extēdit. z ideo cū sit virt⁹ in magnitudine magis pōt in suam operationē que est calefacere pp maiorē magnitudinē. Si dicerem⁹ q̄ hec ps albedinis est minor albedo q̄z tota albedo: nō tn̄ est minus albedo. vn̄ z lz eadē sit eēntia: tn̄ virtus non est equalis: vnde tota albedo plus pōt disgregare visum q̄z hec pars.

Ad oppositum. Solo.

Quātitas 2r pōt ɔsiderari.

Ad 2m

¶ Utruz sanatio apostematis per resolutionē sit melior q̄z p digestionē z decoctionem. Q̄ō. V.

Dico q̄ sanitas exit. Querit̄ vtrum sanatio apostematis p resolutionem sit melior q̄z p digestionē z decoctionē. Et arguitur q̄ nō: qz dicit Gal. super vno apho. q̄ purgatio apātis qz indigestū: est illaudabilis: sed sic sanat̄ p resolōnez. igit̄ zc̄. ¶ Itez Gal. in p̄nosticis ibi: quā. s. collectio. dicit q̄ in resolōne apātis subtile resoluit̄ z derelinqtur grossum z lapidosuz: qd̄ postea corrodit mēbrū. igit̄ ipsa peior est zc̄. ¶ Itē talis sanatio pernecat dolores z calores: qz resolutiua supposita apāti cū sint calida augent malaz qualitatē mēbri. Et iterū quia attractiuū est calidū: ideo materia plus trahit̄ ad mēbrū. nō sic autē per sanationē que ē i digestiōe. ergo zc̄. ¶ Itē in resolōne sequestrat̄ iuuatiuū cū nocitiuo: z hoc est nocitiuum plus. q̄ re zc̄. ¶ Oppositū Gal. dicit. ¶ Dicendū q̄ ipsi mēbro apato melius est vt in p̄ncipio p resolōnem sanet̄ q̄z p decoctionē

Alia sanationem

coctionē: q₂ tunc nocumentū: vel dolor non fit ipsi aliquis de quo sit curādū. Si aūt sanet per collectionē hūiditatis in mēbro: et p dolorē ɔtingentē: tam ex malitia cōplonis q̄ solōne ɔtinuitatis ibi. Et ideo in pncipijs apatum vtimur repercussiuis quantū est ex ipso apāte: tñ si aggregetur mā in loco qui sit timēdus vt sub ascellis vel in inguinib⁹ non est repcutienda mā: et hoc q₂ timetur transit⁹ illius mãe ad locū nobilis mēbri cui inferat nocumentū. lz igit̃ repcutere esset meli⁹ mēbro apando: nō tñ toti corpi melius est. si aūt apa iam sit gñatum: ita q₂ colligit̃ in loco si ille loc⁹ sit in nobili mēbro vel iuxta mēbro deseruiēti nobili mēbro sicut est guttur: tunc meli⁹ est repercutere et facere materiā dissolui: vel ad aliū locū eam attrahere ne anteq̄ decoquatur et digerat̃ mā apostematis homo suffocet̃. ¶ Per hoc patet ad argumenta in oppositum.

¶ Utrū spūs sit calidior res que sint in corpe. Qō. VI.

ET calidius qd est i corpe. Querit̃ qd est calidi⁹ vel cholera vl' spūs. q₂ spirit⁹: q₂ hoc dicit Auicē. lib. pmo doctrina. 3. cap. 2. ¶ Itē illud videt̃ eē calidi⁹ qd magis est accensibile. spūs est h⁹. ergo etc. maior pz per Gal. hic. minor pz p Aristo. lib. metheo. de gñatione fulminis. ¶ Itē caliditas causat leuitatē: sed spūs leuior igit̃ et calidior. ¶ Itē spūs magis assimilat̃ pmo calido et igni elemētari. igit̃. ¶ Itē mobilitas causat̃ ex caliditate: sed spūs mobiliores sunt cholera. igitur etc. ¶ Contrariū arguit̃. illud qd ad maiorē distēperantiā caliditatis addit corpi est calidi⁹. cholera est h⁹. igit̃ etc. Inducit enim causonē. ¶ Intelligendū q₂ calidi⁹ pōt sumi dupl'r vel calidius. i. purius et simplici⁹ in caliditate: et sic calidior est spiritus: vel calidius. i. magis est cōpletū calidū: et sic cholera est calidior sicut in mā ignis in sua sphera ē calidior q̄ ferrū ignitū caliditate pura et est minus coniunctū ferro: tñ ferrū ignitū calidius est: q₂ grossius est: q₂ enim cōpactū: ideo hz ptes vnitas: et ideo fortius est: et ēt plus pōt agere et cōburere. Rarū enim non hz ptes ita vnitas: et ideo non pōt tñ agere. ois enim virt⁹ vnita fortior est seipsa dispersa. Est igit̃ aliqd calidius: qa minus de frigido hz cōmistū. et sic ignis et spūs sūt calidiores: vel qa pl'es ptes hz vnitas et cōiunctas: ēt lz non sint ita pure calide. et hoc modo cholera est calidior spū: et ferrū ignitū igne in sua sphera etc.

Ad oppositum.

Solutio.

Hic complexio. Calidi⁹ pt sumi 2'.

¶ Utrū flegma sit frigidius mel'ia. Qō. VII.

QUeritur ibidē quid sit frigidi⁹ flegma vel melācholia: et videt̃ q₂ melancholia: qa illud qd magis recedit a caliditate est frigidi⁹. mel'ia est h⁹. ergo etc. probatio. q₂ cū chylus sit in epate et calor nālis agit in ipsū et portio ex qua fit flegma sit humida. ipsa magis est receptiua caloris q̄ portio ex qua fit mel'ia que grossior et durior est: ideo magis calefacit q̄ mel'ia. ¶ Itē illud qd magis ppinquū est calido est calidius: et per ɔñs minus frigidum. h⁹ est flegma. nā dicit̃ in pnosti. q₂ tpe necessitatis conuertit̃ in sanguinē: ideo currit p venas: nec habet receptaculū in corpe sicut alij humores. Mel'ia x⁹ nō ē i potētia ad sanguinē. ergo etc. ¶ Potestis dicere vno mō q₂ si flegma accipiat̃ in tota sua cōmunitate put ɔtinet flegma vitreū sic est frigidi⁹ mel'ia. si autē loquamur de flegmate naturali: tunc in actu calidi⁹ est flegma q̄ mel'ia: et hoc pp rōnem factā: verūtamen q₂ passibilius est. est in potentia ad maiorē frigiditatē q̄ ipsa sit: eo q₂ magis sit receptiuū ipressionis frigiditatis si sit ipmens q̄ sit mel'ia. ¶ Sed forte cōtra hoc diceret̃ q₂ ex quo calidius est agens in portiōe chyli ex qua mel'ia fit. ipa magis calefaciet q̄ flegma et hoc ideo qa humiditas nō est in melācholico humore q̄ obtūdat caloris actionē sicut in flegmate. et ideo cū sit humida: et cum hoc nō tñ humida vt flegma magis recipiet actionē caloris. Et iterū cū sit fortior humor forti⁹ retinebit calorē epatis. Et iterū cum sit grossior ptes caliditatis magis vnient̃. ¶ Et de illo qd dicit̃ q₂ flegma virtute passiua est frigidi⁹: lz actu calidius. Contrariū argueret̃ q₂ virtute diceret̃ aliqd tale quod hz efficere tale i corpe nostro: nō q₂ ab alio possit alterari ad tale: vñ lz flegma possit cōgelari forte nō plus corpus nostrū q̄ mel'icus humor frigidissimus alterabit: imo qñ corpus nostrū vadit ad senectutē et mortē vadit ad frigidū pportionatū mel'ie: verūtñ flegma in duab⁹ qualitatib⁹ ipm in spē humoris reponētibus cōueniet cū aqua que maxime opponit̃ igni: vñ frigidissima dicitur. videtur ex hoc q₂ sit humor frigidissimus. ¶ Unde forte hic diceremus sicut diceret̃ in questione qua querit̃ vtrum aqua sit frigidior q̄ terra. si enim loquamur de frigiditate aque sm q₂ est elementū ipsa frigidior est. si autē loquimur de frigiditate aque que sibi debet̃ rōne distantie a fonte caloris sic frigidior est terra: qa plusq̄ aqua distat ab igne. elemētū enim nō hz rōnē elemēti nisi sm q₂ pncipiū est. nō autē est pncipiū nisi sm q₂ actiuum aut passiuū. et ideo qualitates elemētares per quas Aristo. distinxit elemēta in 2° de gñatione: sunt sil'es ipsis inquantū el'nta: nō aūt inquātū subē: cū ipse sint actu actiua. nūc aūt magis actiua frigiditas actual'r est que in nā aquea q̄ que in nā terrea reperit̃. Aqueū enim aliqd congelatū frigidius est terreo aliquo congelato: sicut dicūt aliq de terra et de aqua: hec possunt coaptari flegmati qd magis naturā aque hz et mel'ie que magis naturam terre habet.

Solutio.

Obiectio

¶ Utrū in fe. putrida possit eē mala ɔpl'o eq̄lis. Qō. VIII.

CUm autem oia p⁹. Querit̃ vtrū in fe. putrida possit esse mala cōplexio equalis. Et videt̃ q₂ sic: quia in ea calidū agēs et calefactibilia patiētia equal'r vident̃ cōmista. sicut in feb. ethica. sicut enim mēbra in ethica calori agēti supponunt̃: ita et in putrida: sed in ethica est equalis. ergo et in putrida poterit eē equalis. ¶ Itē in putrida reperit̃ eadē habitudo et pportio: quia vt dicit Euclides pportio nō est nisi habitudo pportionatorū adinuicē: sed equalis habitudo calefactorū et calefacientiū reperitur in putrida sicut in ethica. ergo etc. minor pz: q₂ cum os sit frigidi⁹ carne et calor febrilis vnit⁹ agat in his pportionaliter calefaciet os et carnem: lz non equaliter intensiue. ergo etc. Et si dicatur lz in ethica supercalefiunt membra et in putrida cum cor et membra magis calefactibilia magis calefiunt q̄ alia. Et sic erit complexio diuersa in ipsa. contra: sic etiam est in ethica: qa magis calefactibilia calefiūt plus. Itē in vtraq̄ fe. apparēt resolōnes crinoidales: sil'r igit̃ fit resolō. ergo etc. ¶ Oppositū dicit Gal.

¶ Utrū in ethica possit eē mala cōpl'o diuersa. Qō. IX.

QUeritur vtrū in ethica sit mala cōplexio diuersa vl' sit passibilis. Uidetur q₂ sic: q₂ dicit Gal. q₂ malitia cōplexiōis diuerse cōtingit ex diuersitate mēbrorū: sed in ethica sunt membra diuersa supercalefacta etc. Itē calor febrilis in ethica non cōuenit equal'r ad interiora mēbri: et suas supficies de quo arguit̃. vbicūq̄ calor pportional'r non cōtingit nō est ibi pportionalis: sed difformis calefactio. sed hoc est in mēbris ethice. g̃ etc. ¶ Oppositū dicit hic Gal. ¶ Ad pmā qōnem dicit̃ q₂ non est possibile in putrida esse calorem equalē. qd pz in putrida ex apate: tunc enim calor innālis diuti⁹ et plus agit in mēbro et loco in quo apa aggregat̃ q̄ in alijs locis: igit̃ inequalis ibi et in alijs partib⁹ corpis est calor. Itē hoc pz in ephemera in q̄ spūs supcalefiūt q equal'r nō extēdunt̃ ad oia mēbra. sed in aliqbus plures sunt. Itē nec mēbra sunt equal'r disposi-

Ad pmā qōnem.

ta ad recipiendum calorem existentem in spiritibus qui
sunt supercalefacti. Item hoc patet in putrida: quia calor
putride non extendit̃ equal'r ad oĩa mẽbra: imo videt̃ ibi
maior recipi vbi putrescit mã: q̃ꝛ ex malitia mãe in putre-
factione etiã ex delegatiõe spiritũ accensoꝝ in corde illõ
supcalefacit. Alia aũt mẽbra solum ex delegatione ad ipsa.
¶ Ad p̃mũ in oppositũ dõm negando minoreȝ: q̃ꝛ lȝ mẽ-
bra equal'r se subyciãt calefacienti: non tñ equal'r sunt dis-
posita ad receptionẽ caloris. Et iterum in putrida non est
diuturna actio caloris sicut in ethica. ¶ Ad 2ᵐ cõcedendo
maiorẽ ad minorẽ dicendũ ꝙ cũ ossa sint duriora ⁊ frigi-
diora: ⁊ cuȝ hoc insensitiua q̃ȝ caro cõuenit resistẽtia ossis
a calore magis fieri q̃ȝ carnis. vnde in illo tpe in quo mala
cõplexio põt itroduci non est necesse vt itroducat̃ in osse.
diuturnitas eniȝ agẽtis debilioris ⁊ caloris solis põt in lõ-
go tpe magis desiccare ⁊ putrefacere lignũ q̃ȝ maior ignis
qui est fortius agens in modico tempore.

Ad scdaȝ qõnem. ¶ Ad aliam qõnem dicendũ ꝙ in ethica ꝺm ꝙ hꝯ non est
polis mala cõplexio diuersa: q̃ꝛ mala cõplexio diuersa est
quando iproportiõal'r alterant̃: ⁊ qñ mẽbra diuersimode
resistunt nocumẽto caloris: ita vt ex hac resistẽtia ꝯtingat
sensus. Sed in ethica ꝺm ꝙ hꝯ non sunt mẽbra in altera-
tione: sed in alterato esse. hic eniȝ nominãt ethicã: ꝙ idem
est qõ mos vel ꝯsuetudo que nõ sunt nisi quidam habitꝰ ⁊
non qõdam fieri: vñ non sunt sub illa rõne in qua resistãt
vel nocumẽtũ sentiãt: cuȝ iaȝ sint ꝓportional'r total'r muta-
ta: vñ lȝ ipsa sequat̃ malã cõplexionẽ diuersaȝ aliqñ vt fe.
putridã vel ephe. cuȝ ipsa ẽ que derelinquit̃ post ipsas: vñ
sicut lapides in calcẽ cõburunt̃ caliditas nãlis ⁊ habitua-
lis calcis nõ est in illo excessu accensionis lapidũ: sed post
refrigerationẽ ipsiꝰ excessus: sic ⁊ ethica remanet post istã
ãntis caloris. vñ magis est ex diuturna actione caloris na-
turalis q̃ȝ ex fortitudine ipsiꝰ: ⁊ remanet dispositio caloris
habitualis illius: sicut pȝ in generatione ṽtutis ex vitioso:

Ad p̃maȝ rõnem in oppoᵐ. vt si ꝓdigus fiat liberalis vel ecõuerso. ¶ Ad p̃mũ in op-
positũ dicendũ ꝙ diuersitas mẽbroꝝ non sufficit ad ineq̃-
litatẽ male cõpl'onis inequalis: sed opȝ ꝙ fiat illa mala cõ-
plexio cũ nocumẽto sensus ⁊ cũ resistẽtia sensibili nũc qñ
mẽbra sunt alterata nõ est resistẽtia: sicut habitum hñs in
moralibꝰ nõ operat̃ cuȝ pugna partiuȝ aĩe. posset tñ mala
cõplexio diuersa eẽ rõne caloris febrilis superuenientis in
ethica. lȝ eniȝ sentiũt tactus ⁊ suo organo sit approximatũ
sensibili. s. cõplexio habitualis. ideo nõ sentit cum illa que
p̃uatur. s. dyscrasia putrida põt alterari ⁊ sentire. recipiens
enim opȝ eẽ denudatũ a nã recepti. ¶ Sȝ dices ꝙ ethicꝰ
sentit maiorẽ calorẽ post prandiũ. igit̃. ¶ Dicendũ ꝙ ille
nõ est fe. ethice: sed magis ipsiꝰ cibi calefacientis mẽbra: sic
⁊ ꝓpter fe. putridaȝ põt esse calor maior sensibilis: sed ꝺm
ꝙ hꝯ nõ est calor ethice: imo vbi ethica generat̃ ex putri-
da remanet calor ethice postq̃ȝ terminat̃ calor fe. putride.

Ad scdaȝ rõnem. ¶ Ad 2ᵐ dõm ꝙ hñ verũ est ꝙ calor ethice nõ est equal'r
in oĩbus mẽbris ⁊ ꝑtibus oĩum mẽbroꝝ: vñ calidiora ⁊ ra-
riora ⁊ magis calefactibilia magis supcalefiũt q̃ȝ fortiora
⁊ duriora ⁊ magis resistẽtia: nihilominꝰ ita proportional'r
sunt alterata ꝙ medicus nõ dicet ibi esse aliquã inequali-
tatẽ ꝓportionis. lȝ ad inquisitaȝ veritatẽ loquẽdo aliqua i-
proportionalitas de necessitate ibi reperit̃: qõ pȝ: q̃a non
oẽs ꝑtes eiusdẽ mẽbri ẽt ꝯsil'is sunt eque distantes agenti:
nec sunt eque disposite in se ad receptionẽ actiõis agẽtis:
nec ẽt equal'r appropinquãt calori agẽtis. quõ igitur ab eo
equal'r alterabunt̃: imo videmꝰ in aere in quo nulla est re-
sistẽtia ad receptionẽ luminis plus ꝓpinquiores ꝑtes a lu-
mine illuminari multo plus: hic diuersimode ꝑtes ẽt con-
similes eiusdeȝ mẽbri supaccendunt̃ ⁊ calefiũt. verũtñ q̃a
illa actio que mutuo fit est insensibilis: tuȝ q̃ꝛ modicũ: tum

q̃a nõ subito sed successiue fit: ideo medicꝰ oẽs ꝑtes ꝓpor-
tional'r ⁊ equal'r dicit eẽ alteratas: imo ꝑ rõneȝ Gal. in lr̃a
hoc ꝯcluditur. vult eniȝ ꝙ os ꝓportional'r non tñ vt caro
vl' cor supcalefit eo ꝙ frigidiꝰ ⁊ idispositiꝰ sit ad receptio-
nẽ caloris. Et pari rõne ꝯcludet̃ in ꝑtibus mẽbri ꝯsimilis
cuȝ differãt: vel in se vel ꝑꝑ situ respectu calefacientis ꝙ in-
equaliter supcalefiũt iquisite loquẽdo: sed tñ hoc fit insen-
sibile medicus hoc non dicit esse.

¶ Utrũ sol'o ꝯtinuitatis sit cã doloris absolute. Q̃õ. X.

Queritur vtrũ sol'o ꝯtinuitatis sit cã do-
loris absolute. Et videt̃ ꝙ nõ.
q̃a Gal. in techni ponit duas cãs doloris. s. alte-
rationẽ ⁊ sol'onẽ ꝯtinuitatis. ¶ Iteȝ has duas
cãs sil'r ponit Auicẽ. ¶ Itẽ q̃ꝛ dolor est sensus
rei ꝯ̃rie. igit̃ ꝯtrariũ approximatũ sentienti membro iducet
dolorẽ si sit ꝯ̃rium. sed manifestũ est ꝙ calidũ ⁊ frigidum
inquãtũ excellẽtia sunt mẽbro ꝯ̃ria. igit̃ sibi approximata
iducũt dolorẽ. ¶ Oppositũ vȝ hic inuere Gal. ⁊ sil'r in. 4.
de morbo ⁊ accidẽti. Cuiꝰ rõ hec est: q̃a calidũ ⁊ frigidũ al-
terãdo soluunt ꝯtinuũ. igit̃ nõ inferũt dolorẽ nisi inquãtũ
soluũt ꝯtinuũ. ¶ Itẽ arguit̃ idẽ: q̃a calidũ approximatuȝ
dissoluit ꝯtinuũ humidũ: ⁊ per ꝯñs ꝑ illaȝ sol'onẽ infert do-
lorẽ. sil'r frigidũ superfluũ ꝯgregat ꝑtes mẽbri ⁊ ꝯstringit
ex q̃bus contingit sol'o ꝯtinuitatis ⁊ dolor. ¶ Dõm ꝙ due
sunt cãe doloris. sol'o ꝯtinuitatis: ⁊ alia alteratio subita. de
sol'one ꝯtinuitatis nõ est dubiũ: ⁊ pȝ ad sensuȝ. sed modus
per quẽ dicimus cuȝ diminutio nihil aliud sit q̃ȝ p̃uatiuũ
⁊ nõ positiuũ quõ deducit sensuȝ de poᵃ ad actũ: sed forte
illa p̃uatio sequtur motũ corꝑis a suo nãli loco qui est. quid
positiuũ: ⁊ ꝑ se sensibile vniuscuiusq̃ȝ sensus. Sed hoc non
sufficit nec vȝ hñ vñ hȝ occasionẽ studẽdi: sed de alteratio-
ne subita nondũ cũ est cã doloris. ꝺm Auicẽ. q dicit ꝯ̃ Gal.
ꝙ si dicat̃ ꝙ frigidũ causat dolorẽ ꝯstringendo soluit ipm
mẽbruȝ: ⁊ nõ alterãdo: tunc non poterit dari cã doloris in
centro mẽbri in quo parua vel nulla fit ꝯstrictio: cum tñ in
ipso ꝑcipiat̃ aliqñ valde vehemẽs dolor. fit hic igit̃ dolor
ex alteratione subita ⁊ non tñ ex ꝯstrictione vel sol'one cõ-
tinuitatis. ¶ Sȝ ad h̃ dcñ Aui. posset dicere Gal. ꝙ imo
quãtũcũq̃ȝ ꝑs mẽbri in centro seruat̃ si debeat eẽ sensibi-
lis opȝ ꝙ habeat determinatã quantitatẽ ex ꝑtibus suis ⁊
situationẽ in toto. Et illa soluit̃ cũ cõprimitur ꝓpter ꝑtes
exteriores cõpressas ad interius ⁊ maior causat̃ dolor: qñ
non solũ ꝑtes exteriores cõprimunt̃ exteriꝰ ⁊ soluit̃ conti-
nuuȝ veꝝ ⁊ centrales ꝑtes sil'r cõprimunt̃. vnde hec ratio
Aui. lȝ ad rõnẽ nostrã ꝯtraria sit: non tñ illa videt̃ ꝯclude-
re. ¶ Sȝ al'r hic arguit̃: q̃a mẽbri delitia dupl'r causat̃ cũ
alterat̃ subito ab innãli dispõne ad nãlẽ: vt pȝ ad sensum:
⁊ vult Gal. in. 4. de morbo ⁊ accidẽti auctoritate Hippo.
ꝙ delitia nõ est nisi reductio sensatoꝝ ad suaȝ naturalita-
tẽ: vnde si mẽbrũ fuerit supflue calidũ per frigidum redu-
cens: causat̃ delitia. Si aũt caliditas ex dissol'one humidi
ꝯtinuantis: ⁊ sic per sol'onem ꝯtinui fuit cã illius doloris.
Iterato frigidũ nõ potuit reducere illud humidũ ⁊ restau-
rare: imo nec frigidũ ꝺȝ ꝙ hꝯ videt̃ habere virtutẽ restau-
randi illud humidũ. Sȝ potiꝰ nutrimentũ. igitur p̃dictus
dolor fiet ex alteratione tñ. ¶ Sed ad hoc diceret Gal. ꝙ
frigidũ illud humidũ ꝯtinuans nõ restaurat qõ deperdi-
tũ est ⁊ dissolutũ per calidũ inferẽs dolorẽ illũ soluẽdo cõ-
tinuũ. Sȝ ꝑtes inatural'r extensas ꝑꝑ nimiã apertionẽ po-
rorum reducit ad naturalem positionem. Et sic adhuc de-
litia videtur esse ex vnione continui sicut dolor ex disso-
lutione eiusdem: imo dicit ⁊ ipse ꝙ exhalatio humidi ꝯti-
nui est rõne cãe facientis dolorẽ. s. que est extensio partium
mẽbri dolẽtis. ¶ Sȝ arguit̃ al'r: q̃ꝛ in ethico cessat dolor:
nõ tñ cessat cã soluẽs cõtinuũ: quia ꝯtinue corpus ꝯsumit̃.
igitur

Solutio. igit̄ priuatio illius doloris est alterationis priuatio tm̄ 7 non continuitatis solo:qd̄ conceditur. ¶ Tū adhuc posset dicere Gal.q solo continuitatis successiua 7 paulatina:aut nimia 7 parua nō facit dolorē quia pportionat̄ 7 a pportionabili agente fit. Sed illa que subita 7 iproportionalr vel f̄3 magnā ptem corpis fit sicut p3 in dissolone continuitatis ad etatē longā in senibus. S3 certe cū delitia 7 delectatio causetur ex reductione alicui⁹ ad suā nālitatē:tunc non solum mēbri nālitas cōsistit in suarū partiū situatiōe:sed in complexione. Et ideo reducēs ad debitā cōplōnē mēbri faciet delectationē p se sicut ad debitū sitū ptiū in toto:ita vt p se delitia 7 delectatio causet̄ ex alteratione sicut ex motu locali:l3 forte ad alterationē sequat̄ motus localis:7 ēt terminantur oēs in motū localē:vt p3.8.physico.7 sicut dico de delitia sic suo modo de dolore.

Ad arg⁹ in opp⁹. ¶ Ad pm̄ū dictum Gal.in oppositū dī q loqtur hic dubitādo 7 non assertiue. ¶ Ad zm dōm q vel translatio fuit corrupta:vel dī q per se pōt fieri delitia 7 dolor ex alteratione:si tū fortiter fiat alteratio sequet̄ post cōmunitatē dissolutio ptinuitatis:vnde dictū suū non excludit dolorē 7 delitiā per se posse eē ex alteratione. ¶ Ad rōnem in oppositū dōm q calidū pus de necessitate alteratū q nunq̄ dissoluat humidū ptinuans:ga nō dissoluit nisi rarefaciēdo:non aūt rarefiūt ptes cōtinuātes nisi pus calefaciat:7 cū illud calidū sit sensibile erit illis conueniēs vel discōueniēs:si pueniens alterādo mēbrū faciet delitiā:si disconueniēs faciet dolorē. Gal. ppo sui techni in vltio. De autē sit de intentione Gal.q absolute dolor causet̄ ex alteratione p3:ga in techni quē vltimo cōposuit:in quo qdem libro ēt si quid in alijs libris omisisset correxit.

¶ Utrū saliua bois ieiuni interficiat scorpionē. Q̄ō.XI.

Et quorundā humores nō adinuicē. Querit̄ vtr̄ saliua hominis ieiuni interficiat scorpionē. ¶ Et vī q nō:ga occisio nō fit nisi a vehemēti cōtrario.sed saliua bois ieiuni non est vehemēter contraria scorpioni. igitur 7c̄.maior patet.minor pbatur:ga scorpio est frigidus 7 saliua bois nō multū excedit cōplexionē scorpionis. ¶ Scdo maior distātia est inter homines 7 plantas q̄ iter hoīes 7 scorpionez.sed saliua bois non iterficit plantas.ergo 7c̄. ¶ Oppositū dicit hic Gal. Ad oppositum. Solutio. ¶ Dōm q saliua bois ieiuni corrūpit scorpionē f̄m Aui. ¶ Nota q quedā corrūpunt corpa per cōplexionē.qdā vo per ppriā spēz.que vo corrūpunt a cōplexione faciūt hoc multis modis:ga calida corrūpūt corrodēdo corpus. Alia vo inflando vt totū corpus infletur vel pustulis repleatur. Alia vo iterimūt infrigidādo vt iusqamus opiū. Alia vo ingrossando hu.7 ipediendo fluxū 7 multis alijs modis noiatis ab Auic.de venenis i generali corrūpētib⁹. Corrūpentia vo per totaz spēm sunt sicut napellus 7 ista altigatius 7 subtili⁹ interficiūt q̄ alia. Et hoc mō saliua hominis ieiuni iterficit scorpionē:ga saliua illa a tota spē est vehemēter cōtraria scorpiōis cōplexioni in virtute cū nature 7 totius spēi que est virtus occulta sic habet alterare. Ad arg⁹ ¶ Ad pm̄ū in oppositū dōm q aliud esse priuz alteri contingit dupl̄r.vel formal̄r.vel virtute.nūc aūt l3 saliua non sit ptraria formal̄r multū ipsi scorpioni:est tū virtute multū ptraria.cōtingit enim aliqd aliud alterare f̄m caliditatē vel frigiditatē:qd̄ cū illo est tale formal̄r:aliqñ vo non formal̄r:sed v̄tute solū:vt p3 in stellis infrigidantib⁹ 7 calefacientib⁹ que talia formal̄r non sunt. Ad scōm ¶ Ad zm dōm q homo plus distat a planta q̄ a scorpione:ga pueniūt gñe. ēt ga magis calida 7 humida:virtute tū magis distāt scorpio 7 saliua bois. Uel dōm q.s.cōpactio plante nō pmittit saliuā subintrare sicut fit in scorpione:verū aliqñ vna planta bene ipedit gñationē alterius plante si iuxta illam inserat̄:7 hoc per nām occultā a tota specie:imo qd̄ mirabilius est:dicit Auicē.poīe est in eadē specie reperiri vnū indiuiduū qd̄ alterū interficere pōt:7 nihilomin⁹ in latitudine spēi cōuenient:vt p3 de puella nutrita napello que solo aspectu pp aeris infectionē interficiebat hoīes:7 nō solū hoīes sed gallinas iuxta eā existētes:vt refert.nō est igit̄ mirū si vnius spēi indiuiduū alteri⁹ spēi idiuiduū iterficere pōt. ¶ Querit̄ quare magis saliua bois iciuni hanc h3 v̄tutē q̄ non ieiuni. Causa est q2 illa purior est 7 maiorē recipit ipressionez a mēbris: ga magis incōmista est cibis: eo q celebrata sit iam perfecta digestio.si eniz aliqua operatio debeatur alicui f̄m q tale quanto impermistius est tanto plus debetur sibi operatio.

¶ Utr̄ ex malitia hūor̄ ptigat malitia in spū. Q̄ō.XII.

Et materia est malitia pplexionis talis. Querit̄ vtrū ex malitia humor̄ cōtingat malitia in spiritu. ¶ Et nō:ga humores putrefacti cū sint min⁹ calidi spiritib⁹:eo q spūs sint calidi⁹ in corpe nostro:nō vī q possint ipsos supcalefacere. ¶ Et si dicat̄ imo p fumos resolutos ab ipis hu. ¶ Cōtra.nō est necesse illud eē multū calidū a quo fumi eleuant̄:vt p3 in aq̄ tepida:vel in alijs fumositatib⁹ resolutis ab aliquo parū calido:nec ēt op3 illū fumū fore multū calidū.ergo 7c̄. Ad oppositum. Solutio. ¶ Oppositū p3 per Gal.in de morbo 7 accidēti. ¶ Dōm q sic: ga si mā contineat̄ intra vasa vbi meat⁹ lati apparēt delegata 7 mota ad cor per se:vel p fumū ab ea resolutū caliditate cordis supaccendit̄:7 per pñs ipsū corpus supcalefit: 7 per eos 7 p calorē 7 spūm nālem qui delegat ip3 a corde ad totū corpus.i.ad singula mēbra totū corpus oīno per istos supaccensos supercalefit. Ad rōnē ¶ Ad rōnem in oppositū dicimus q mā putrefacta 7 fumi ab ea resoluti donec perueniant ad cor nō sunt calidiores spiritib⁹:nec cor 7 spūs supercalefiunt:sed plus hoc.s.quando iam caliditate cordis ad vlteriorē gradum caliditatis 7 inaturalē sunt deducta. Obiectio ¶ Sed dices cū cordis caliditas sit causa effectiua illius caliditatis non videt̄ q magis possit illā mām vel fumum supcalefacere q̄ ipsum est:vel etiā spūs:vident̄ eniz tunc agere vltra suā spēm gñando calorē naturalē. Solutio. ¶ Dicēdū q rōne dispositionis māe conuenit hoc.sunt eniz fumi pp sui siccitatē valde inflāmabiles:7 ipsi inflāmati 7 cōmisti spiritib⁹ nālibus ipsos inflāmant:7 per pñs totū corpus. ¶ Ad zm p3 q illa actio:l3 fiat a calore naturali cordis:q2 tū fit in materia inaturali 7 idisposita 7 iproportionata tali agēti qd̄ h3 innālitatē hoc h3 a materie eēntialitate 7 indispositione:7 f̄m phicam veritatē ille calor non est alius in specie:imo solū differt f̄m magis a calore naturali:7 dicitur inaturalis nō inaturalitate caloris qui est idē specie: sed inaturalitate caloris f̄m q est instrumentū opationis naturalis alicui⁹ bois.vnde est psiderare duplicē naturaz: sicut dicit̄ ēt motus saltus in sursū naturalis animali.f̄m q terra in eo dominatur inaturalis:7 sic seqtur q in omni feb.sit ephemera:sed nō puertitur.sed forte pprie loquendo de ephemera nō est in omni febre.

¶ Utr̄ ex putrida 7 ephe.possit fieri ethica. Q̄ō.XIII.

Ex eis 7c̄. Queritur vtrū ex putrida 7 ephemera possit fieri ethica:7 arguitur q non.q2 tunc ex omni posset fieri ethica pñs est falsum.ergo.pñtia pbatur:ga qua ratione ex vna 7 ex alia. sed non ex oī fit ethica. ergo 7c̄. ¶ Itē quanto agens in suo passo reperit maiorē resistentiā minus itroducitur forma agētis in passum.sed hoc est in ethica:ga calor febrilis putride iuenit membra solida q̄ magis resistūt calori agēti.non igit̄ itroducunt in illis malā cōplexionē:l3 introducere possit in mēbra mo-

Ad oppositum. Solo.

liora. ¶ Oppositum dī hic. ¶ Dōm q ex ephemera pōt fieri ethica: qa si spūs tm̄ multū superaccēdant q̄ supaccēsio diffundit per totuʒ corpus a solida mēbra in sua actione diuturna si sit. ⁊ ēt cuʒ sit corpus valde subtile potēs penetrare tanto plus cōplexionē malā fixā ⁊ equalē pōt introducere que etbica dī. Silr contingit in putrida in qua humores supaccendunt: qa eadē rōne ex eis mala cōplexio equalis fixa itroducit in corpus sicut in exteriorib' videtur in lapidib' qui calcinant ex longa ⁊ diuturna actione ignis ad ipsos introducitur caliditas habitualis infixa.

Ad rōes.

¶ Ex hoc pʒ ad primā rōneʒ q ex illa ephemera vel putrida qua diu eger patit sit ethica: nō autem ex alia que ita diu nō durauit. ¶ Ad 2ᵐ pʒ solō q lʒ in duro nō ita cito introducat forma vt in molli cū diuturna actione in ipō pōt introduci ⁊ remanet diuturnior. sic est in ꝓposito.

¶ Utrum multum infrigidatus subito igni approximatus debeat dolere. Q̄ō. XIIII.

Tres quideʒ in his ⁊c. Querit cuʒ quis est superinfrigidat' multū ⁊ subito ponat manū ad igneʒ ex hoc debeat dolere. ¶ Q̄ nō: qm̄ oppositoꝝ debent eē oppositi effectus. igit si nimio frigido dolet quis ex calido posito sibi approximato nō cōburēte nō debet dolere nec tristari. ¶ Itē delitia vt dī. 4. de morbo. nō est aliud nisi reuersio mēbri ab inaturali dispōne ad suā naturalitatē. sed hoc fit cū quis infrigidat' calesit ad ignē moderatū. ergo non dʒ ex hoc dolere.

Ad oppositum.

¶ Oppositū dicit Gal. ⁊ apparet ad sensum q in radicib' vnguium vehemēs pʒ dolor si multū frigide sint man' ⁊ digiti.

Solutio.

¶ Dōm q aliqñ ꝯtingit membrū per nimiū frigus mortificari: vel ēt totuʒ corpus: ita vt calor naturalis corrūpatur: ⁊ tunc pp igneʒ cui approximat nec dolor nec delitia gñatur in ipso. mortuuʒ enim nō hʒ potentiā sentiēdi. Aliqñ aūt ꝯtingit mēbrū ꝓpter frigus non mori: sed stupefieri: ita vt dolorē ex illo frigore nō sentiat: imo nec sentiūt hoīes tunc illud mēbrū: ⁊ tunc si subito approximat igni tunc in illo dolor causabit ab igneo calore. sed hoc erit per accñs. qa enim p calorē ignis calor reuocat naturalis ⁊ fortificat in illo membro. ideo illud mēbrū qđ p'us fuit ipotens sentire illud frigus: quare nō dolebat tunc sentit illud ꝓpter qđ dolet cuʒ p'us nō doleret. Et h̄ mō ꝯtigit etiaʒ dolor cuʒ qs diu sedet super crus: vel pedeʒ suuʒ: ita q apparet sibi q in mēbro teneat quasi pungētes acus. qr eniʒ pp cōpressioneʒ cruris vel pedis sanguis calor ⁊ spūs nō habebāt liberū adituʒ ⁊ transitū ad membrū. ideo mēbrū nō sentiebat: lʒ alteraret in se. vel ab extra. redeuntibus ꝺo calore ⁊ spū ⁊ sanguine sentit alterationē vñ sequit dolor. Si aūt membrū infrigidetur: ita q stupefiat intantū q nō sentiat cū multū sup infrigidat appositū ad ignē radices vnguiū dolēt. Et hoc ideo forte: qa cū frigus infrigidet man' ⁊ digitos ꝑm ptes suas exteriores quāto ptes sūt remotiores a fonte caloris tanto plus frigescunt. ⁊ ideo extremitates digitoꝝ plus frigescunt. nūc aūt qñ igni approximāt: qa pori corpis per h̄ aperiunt frigus qđ exteri' fuit fugiēs suū ꝯtrariū: ⁊ ratiōe eius in pncipio fortificatū interiora mēbri sensibiliora ab eo alterata: ꝓpter hoc dolēt cū p'us nō doluissent. Et p hāc viā dicit q qñ qs igne cremat in digito si imediate illum ponat in frigidā aquā in illo tpe ex hoc delectabit: qa excedentia calefactionis auferunt. sed postea plus dolet: ⁊ h̄ ideo qa cū per illud frigidū mēbruʒ quodā mō reducat ⁊ cōtemperet redđit magis pceptiuuʒ doloris: vñ ⁊ causat dolor maior.

Ad rōes.

¶ Ad pmuʒ in oppositū dicendū q oppositoꝝ effectus imediati ⁊ p se sunt oppositi: vt frigidi infrigidare: ⁊ calefacti calefacere: tñ per accidēs bene pñt eē idē. frigidū enim p se infrigidat. p accidēs eniʒ circūstando cōburit: vnde frigido vnito aliqñ niuē cōburitur sicut in ꝓposito calidū reducēdo ad tēperamētū mēbrū nimis infrigidatū per accñs facit ipm magis sentire calidū. ¶ Ad 2ᵐ patet per idē. ex hoc enim q membrū infrigidatū reducitur ad suū tpamentū non causat dolor. sed ipm exñs in tēperamēto suo: qa meli' pōt sentire suū nocumentū per accidens faciens illud tēperamentū facit ⁊ dolorem.

¶ Utrum in minima parte carnis cōuenit simul sentire calidum ⁊ frigidum. Q̄ō. XV.

Tillud ideo ⁊c. Querit vtruʒ in minima parte carnis cōuenit simul sentire calidū ⁊ frigidū. ¶ Videt q nō: quia cōtraria nō ꝯtingunt simul inesse eidē: sed calidū ⁊ frigidū sunt hꝰ. igit ⁊c. ¶ Sʒ forte dices q sensus est receptiuus spēruʒ sine mā: ⁊ sic poterit eē q caro siue membruʒ sentiēs ⁊ calidū ⁊ frigidū pōt sentire nō obstāte eoꝝ contrarietate. ¶ Contra. ꝓprij ⁊ immediati effectus contrarioꝝ sunt cōtrarij sicut ⁊ illa sunt contraria: nūc calidi effectus est calefacere ⁊ frigidi ifrigidare. igit eidē inesse nō poterūt.

Ad oppᵐ

¶ Oppositū dicit hic Gal. ¶ Itē hic arguit q ꝯtrarioꝝ intētiones nō sunt cōtrarie qđ pʒ: qa ꝑm vnū ⁊ ideʒ eidē pñt inesse: vt intēsio albi ⁊ nigri ꝑm eandē ptem. sed in mā adhuc inmutant sensus ⁊ alteratur mēbrū. ğ ⁊c.

Solutio.

¶ Intelligendū q ipsa alteratio quā facit calidū ⁊ frigidū nō est sensus: sed ad illā sequitur sensus: qđ pʒ: qa caliditate ⁊ frigiditate quedā alterant q̄ non sentiūt. sed membrū per ipsas alterat vsq ad organū sensus. Et virtus aīe existēs in illo est pncipiū formale sentiēdi: ita q in virtute illius sentit organū: ⁊ nō inquantū calidū vel frigidū vel in media ꝓportione existēs. nibilominus tñ adhuc alteratio necessaria est ad illā cognitionem. Ex his igit dico cū impolē sit duo alterātia simul ⁊ semel eidē nō diuersificato in partib' appropinquare. Impolē etiā est in vna ⁊ eadeʒ pte idiuiduali fieri sensum calidi ⁊ frigidi. Et hui' rō est: qm̄ semper vnū aliud expelleret. cōtraria enim mutuo se expellūt. Quantuʒ enim est de rōne sensus hoc nō repugnat eo q pfectio sensus est suū ꝓpositū sensibile siue suū genus: vt visui color vel lumē. Color enim nō vī esse nisi lumen obfuscatū ꝓpter miscibilia in misto: cuius extremū in corpe terminato est color materialiter loquendo: ipse tñ ꝑm q visibilis est motus visus ꝑm actū diaphani formalr magis loquēdo. magis enim accidit q sensibile suuʒ diuidat in ꝯtrarias spēs. In tactu igit spēs ⁊ ex pte tangibilis: ⁊ ex pte medij qđ naturalr alteratū est. qđ ꝑm vnū ⁊ ideʒ ꝯtraria nō cognoscit in sensib' nō magis in mālibus illud magis dubiū vī habere. quare hic nō determino.

Ad rōes.

¶ Ad pmaʒ rōnē ꝓbantē q nō ꝯtingit sil' sentire ꝯtraria ꝯcedat quātū est ex pte alterationis: nō aūt quātū est ex pte sensus esset defect' hoc nō eēt ex pte virtutis: sed poti' subiecti ei' qđ est quātū ex toto organo ex corpore ⁊ ꝟtute debet opatio.

Ad argᵐ in ꝯ̄tiū

¶ Sʒ ad ꝯtrariū argᵐ dicendū q ipm est sophisticū: qa lʒ calefacere ⁊ infrigidare sint pmo ⁊ p se opationes istarū qualitatū. tñ ipse nō agūt iquātū ꝯ̄rie. Abijceret enim aliqđ ab illo qđ alteraret. nūc aūt nō abijciūt sensibilia a sensu: imo ipse est in vltimata dispositione ad receptionē sensibiliū: vñ sentire in instāti est sicut illiniatio: ⁊ sentire est magis salus ⁊ pfectio q̄ passio que ꝓprie dicta nō vī esse nisi cū abiectiōe quadā. ¶ Ad dictū Gal. ꝓʒ q dicit Aui. dicat q sermo medici est magis manifestus. Sed ph̄i ⁊ pmi magistri est verior. ⁊ hoc vī eē de intētione ipsi'. ¶ Ad rōnē aliā dōʒ est q bene verū est q ꝯtrarioꝝ intētiones sunt ⁊ intentionalr existunt ꝯ̄rie nō sunt: vnde calidū ⁊ frigidū ꝑm q sensu pcipiunt ꝯtrarietatē nō habēt. Et qr ipolē est q simul ⁊ semel vni ⁊ eideʒ ꝑm idē: ⁊ additis alijs ꝯditionib' approximet: nō sil' ⁊ semel

semel ẜm vnā ⁊ eandem ptem contraria nõ possunt sentiri. ¶ Utrum aūt ɔtraria visibilia vt albū ⁊ nigrum vel duo alba ẜm eandē ptē oculi videant nõ determino. de hoc eniʒ sunt opiones ɔtrarie: verūtñ vr̄ ꝙ nõ recipiantur in eadē pte oculi: q̃a dispō sit ex pte medij oculi vel ratiōe corporis visibilis: sed rõne quātitatis: cū eniʒ sint diuersi colores in diuersis quātitatib⁹: opʒ ꝙ sint in diuersis locis: ⁊ per ɔñs imutabunt oculū vel partez oculi quo fit visus in actu ẜm diuersas ptes: ⁊ hoc pʒ p pspectiuos q sub angulo dicunt rē videri cui⁹ conus est in oculo ⁊ basis est in re visa. Et h̄ ēt pʒ experimēto in speculo ꝙ diuersa obiecta faciūt diuersas imagines in speculo ẜʒ ꝙ diuersimode situātur. sicut enim diuersitas alterantiū nõ permittit ꝙ in eodē indiuisibili fiat sensus tactus ɔtrarioꝝ lʒ medio tangibili ⁊ organo tact⁹ hec nõ repugnēt: sic ⁊ diuersus situs hoc īpedit ne simul ⁊ in eadē pte videntis recipiantur diuersa visibilia ⁊ al's. ideo nõ sil' tpe eodē indiuisibili pōt sentire diuersa: nõ tñ itelligere: ⁊ hoc nõ: q̃a intell's nec per se nec per accñs est diuisibilis: vñ ad vnū vnā itellectione se cōuertit vno ⁊ eodē tpe nõ nisi vnū pōt intelligere. ¶ Sed mirū vr̄ q̃uo sensibile est pn^m sentiēdi cuʒ ipm non sentiat formal'r: nec ēt v̄tutez hʒ efficiēdi sensuʒ vt vr̄: qꝛ cū aliqd inest alicui nobiliori nõ est in illo tāꝙ in illo in quo fit formaliter: nūc aliqd cognitionis nõ inest sensibili ẜm ꝙ hõ. Itē nõ facit sensibile aliqd aliō nisi ꝙ se offert sensui multiplicando suā spēm vsq; ad organū. Ex hac ergo iductiōe vr̄ ꝙ ex sensibili extra non fiat sentire: sed potius ex v̄tute pficiente organū. Propter hoc dr̄ ꝙ videre ⁊ alie opōnes aiales sunt p tanto potētie passiue: q̃a fiunt cū receptione quadā: nihilomin⁹ pter receptionē illi⁹ sensibilis regritur opatio organi per virtutē aiataʒ in eo que se ɔuertat super spēʒ receptā: ⁊ hec opatio natural'r seqtur receptionē illā: lʒ simul tpe: ⁊ hec opatio facit ipm sentire. Et hoc pʒ: qꝛ sensus visus inquātū receptiuus tñ est diaphanus ⁊ pspicu⁹: ⁊ hec rõ nõ sufficit ad sentire: imo iquātū cognoscimus ꝙ est p formalē v̄tutez est sentire. Itēʒ si pmus act⁹ ipsi⁹ sensus est dare eē organo in quo est sensus: act⁹ nõ fit passioni oimode silis: sed ēt actioni oino remanētis in cognoscēte. vñ alia vr̄ eē ratio sil'r visibilis ẜm ꝙ multiplicabilis est sui p diaphanū mediū ⁊ oculū: ⁊ ẜm ꝙ ad cōprehensionē sui inclinat visus. sed tñ in ea minima pte non possint nec esse nec sentiri simul calidū ⁊ frigidum.

> *Aīt visibilia diūsa ẜʒ eadē ptez oculi videant*
>
> *Intell's vna itellectiōe vnū tm̄ pōt intelligere ⁊ nõ plura.*
>
> *Sensatio non fit ex/ ẜʒ ex v̄tute pficiēte organuʒ.*

¶ Utrū in ptibus puis sibi iuxta se positis interi⁹ ⁊ exteri⁹ per totū possit sentiri ⁊ eē calidū ⁊ frigidū. Q̃õ. XVI.

Queritur vtrū in ptib⁹ paruis sibi iuxta se positis interi⁹ ⁊ exteri⁹ p totū possit sentiri ⁊ esse calidū ⁊ frigidum. ¶ Et uō pmo p Isaac qui dicit ꝙ in empiala frigus sentit' interi⁹ ⁊ calidū exteri⁹. Interi⁹ ḋo ẜo modo sentiunt'. ğ ⁊c. Idē vr̄ velle Aui. lʒ has fe. ɔtrarijs nominet nominib⁹ ꝙ̄ Gal. vñ non vr̄ ꝙ distinguant'. ¶ Dicendū ꝙ aliqñ ɔtingit ꝙ flegma vitreū abundat in iterioribus: ita ꝙ aliq ps eius putrefit. Et fum⁹ dissolut⁹ ptigēs ad cor ipm inflāmat: ⁊ per ɔñs calor ⁊ spū a corde delegatis mittit' ille fum⁹ ad singula mēbra in iteri⁹ ⁊ exterius. ⁊ cū pars pdicti flegmatis mittat' sup singula mēbra ex hoc cōtingit ꝙ vna ps inflāmet' ⁊ alia a dicto flegmate sparso p corpus infridat'. lʒ eniʒ aliquātulū sit calefactū ⁊ liquefactū vt fluat qñ venit exteri⁹ ō facili redit ad suā friditatē ⁊ infrigidat exteri⁹: ⁊ sic ɔtingit in partib⁹ paruis: ⁊ nõ solū in magnis sentiri calidū ⁊ frigidū: ⁊ hanc spēm empiale nõ ponit Isaac. Ex cōbinationibus tñ quas ponit Aui. pōt haberi: ipsam tñ non expressit sicut fecit hic Gal. ⁊ in differētijs febriū vbi queras de hac mā. Contingit autem aliqñ ꝙ cholera supaccendit' interi⁹: ⁊ flegma est in exterioribus corpis cōgelatū: ⁊ cū fumi resoluti a cholera mittuntur exteri⁹ ⁊ euaporare nec expirare pñt remittūt partes flegmatis cōgelati exteri⁹ ⁊ reflectit' ad iterius ⁊ fortificabit per flegma liquefactū: se diffundens super mēbra sensibilia. ¶ Aliqñ aūt cōtingit ꝙ cholera est in corpore supabundans ⁊ flegma grossiuʒ. ⁊ cholera diffundit' p corpus exteri⁹ ⁊ iterius: flegma aūt illud sic iterius contingit ipm rõne caloris aūtis dissolui ⁊ diffusuʒ sup mēbra sensibilia iterius infrigidat ⁊ cholera exteri⁹ calefacit. hoc contingit ēt ex flegmate grossō hñte aliquas ptes subtiles que accēdunt' ⁊ multiplicate exterius calefaciūt corpus. Alie autem partes grossiores interius liquefacte infrigidant interius. Et per hoc patet ad rationes.

> *Solutio.*

¶ Utrū neĉe sit ꝙ ad rigorē sequat' febris. Q̃õ. XVII.

Et propter hoc inuenim⁹. ¶ Queritur vtrū necesse sit vt ad rigorē sequat' febris: vr̄ ꝙ sic: auctoritate antiquorum hoc dicentiū ẜm Gal. hic. Itēʒ rigor causatur ratiōe ebullitionis humoris: sed ad ebullitionē seqtur fe. ğ ⁊c. ¶ Oppositū dicit' hic ⁊ tertia pticula de morbo. ¶ Dōm ꝙ nõ est necessariū ad rigorēʒ seq febrem: cuius rõ est: qꝛ aliqñ seqtur frigor vel rigor ex aliqua aqua calida supinfusa corpi: vt pʒ si aliqs sit frigidus ⁊ supinfundat' aqua calida vel itret balneū aque magis caloris ꝙ̄ ille q intrat illud. Aliqñ aūt ɔtingit rigor pp frigus exteri⁹. ⁊ tñ ad hoc nõ seqtur feb. de necessitate cuʒ nõ habeant vehementē cām: vnde ⁊ taliū rigorū remotio est per paulatinā reductionē alteratiuā ad tēperamentuʒ: Rigor. n. sicut dr̄ in 3ª pticula de morbo fit a virtute ⁊ nā nocumētū suū volēte expellere: vñ est cōposit⁹ motus ex nāli ⁊ re cogēte que innālis est: cuʒ hoc cogat per sui psentiaʒ: non tñ sunt ad motū nisi occasional'r. In tremore ḋo est mot⁹ cōposit⁹ ex v̄tute ⁊ re inālī: vt ex v̄tute erigēte mēbra ⁊ grauitate deprimēte q innālis dr̄ ẜʒ medicū. Iectigatio ḋo est cōposit⁹ inālis ⁊ spasm⁹: qꝛ fiūt a re penit⁹ ɔ naʒ. Aliqñ ḋo ɔtingit feb. ex mā ebulliente in corpe: ⁊ cuʒ ille vapor venit ad mēbra sensibilia pungēs ea: ex eo ꝙ illaʒ nitit' virt⁹ expellere cōprimit' in se vt fortificet' p vnionē sui in se ⁊ fortificatū mēbrū dilatat': vt expellat illū fumuʒ q mot⁹ formal'r ē rigor. sili ēt mō ɔtigit expādidatio. Cū. n. in somno alique supfluitates ex digōnibus remanserūt in mēbris que grauāt sua multitudie mēbrū: vl' ēt si h̄ ɔtigat ex multo labore pp quē ad mēbrū laborās cū calor ⁊ spū aliq humores diffundunt' ⁊ extēdūt cōcathenationes mēbroꝝ: ⁊ fit mot⁹ ipsoꝝ: q mot⁹ formal'r dr̄ expādidatio. nūc aūt si hec mā in mēbrū diffusa in pn⁹ feb. sit acuta cholerica fit: ac si mēbra acub⁹ pungerent: ⁊ vocatur ppie rigor sicut in tertiana ɔtingit. si aūt illa mā sit vaporosa frigida tunc magis sentit' q̄si frigus expansuʒ p oia mēbra: ⁊ hoc ɔtingit in ɔtinua que fit ex flegmate: ⁊ vocatur frigus. Si autē illa mā sit magis grossa: nõ tñ ita frigida: causat' ex h̄ horripilatio. pp. n. māe grossitiē nõ pōt ita penetrar': vnde nõ tñ infrigidat: vñ aliquas ptes nõ infrigidat: ⁊ ille quas infrigidat mouent': vt remoueāt nocumētū. Alie aūt retrahunt' vt nāl'r situent': ⁊ ideo vr̄ ꝙ mēbra separent' abinuicē. ¶ Ad auctoritatē antiquoꝝ dicendū ẜm Gal. in de differētijs febriū ꝙ si iterpretemur dicta antiquoꝝ cū amore ⁊ sine odio: dicemus eos itellexisse de rigore q venit ab iteriori ⁊ sufficiēti: ⁊ abundāti mā ad accensionem febris. ¶ Ad z^m dōm ꝙ pcedit insufficiēter: imo est fallacia ɔñtis. non eniʒ seqtur. si in aliqua causet' ex ebullitione māe cholerice: ꝙ ideo semp imo ecōuerso sequetur.

> *Ad oppositum. Solutio.*
>
> *Rigor.*
>
> *Tremor*
>
> *Iectigatio.*

¶ Utrū ethica sit curabilis. Q̃õ. XVIII.

Queritur ɔñter vtruʒ ethica sit curabilis. ¶ Et videt' ꝙ sic: q̃a virt⁹ nostri

Ad oppositum.

Solo.

Ros. Cambiū

Glutinū

Ad rōēs.

Ad argm in ɔ̃trarium.

corpis pōt curare putridā in qua est maior calor q̃ i ethica. igit̃ ꝛc. ¶ Et si dicat̃ q̄ ethica nō pōt curari: qa est māsiua magis. ¶ Cōtra. vult Gal. tertia pticula techni. q̄ dyscrasie nāles nō obstāte earū fixione pn̄t reduci ad meli⁹: cū iste sint magis fixe q̃ accidētales ꝛ ɔ̃ nām. g̃ ꝛc. ¶ Oppositū vult manifeste Gal. 3° de morbo. hoc idē vult in de differētijs febriū. ꝛ Auicē. q̄ dicit q̄ tertiā spēm ethice nullus nisi solus de⁹ pōt curare. ¶ Dicendū q̄ aliqn̄ fit ebullitio in humorib⁹: ꝛ tunc solū est putrida. Aliqn̄ vo non solū in humorib⁹ sed in humiditatib⁹: ꝛ fm̄ diuersitatē humiditatū ꝛ ebullitionis earū diuersificant̃ ethice spēs. qn̄ eniȝ nutrimētū exiuit extra capillares venas ꝛ porositates mēbri: tunc vocat̃ ros: qꝛ in albedinē tūc est mutatum. qn̄ aūt vlteri⁹ mutat̃ vocat̃ cambiū: eo q̄ in vno ꝛ codē loco remanēs vnū causabit̃ ꝓ alio: ꝛ tunc fit grossioris ꝛ siccioris sube q̃ fuit pus: qn̄ aūt vlteri⁹ alterat̃ ꝛ vnit̃ membro tunc dr̄ glutinū: qa tunc quasi glutinum adheret membro: nihilomin⁹ nō est adhuc mēbro pfecte assimilatū. sed cito post pfecte assimilat̃ a mēbro: ꝛ q̃si non sit tp̄s pceptibile: ita tn̄ q̄ nō est reperire vltimū instans in quo sit gluten: sȝ bn̄ est repire pm̄ instās in quo est caro vel aliud mēbruȝ cuius fuit nutrimentū: ꝛ tūc cū est pfecta assimilatio. s. in p instāti ɔ̃uersionis formal'r est nutritio. In nulla aūt aliarū transmutationū vel alterationū p̄cedentiū est reperire pm̄ instās in quo sit caro qn̄ p̄cedant plures alie mutationes. ¶ Nunc pma spēs ethice ɔ̃tingit in roze in quo calor nāl[is] radicat̃. qn̄ aūt calor in solā caliditatē mutat̃ est tertia spēs. pma spēs de facili est curabilis. 2ª curat̃ de difficili. 3ª vo est ipolis curationis. est tn̄ in v̄tute dei. tunc enim i tantū est calor naturalis ꝛ virtus debilitata vt etiaȝ si donet esse ipsi mēbro: nō tn̄ sufficiēs est ipsuȝ conseruare diu in esse: vn̄ ꝛ si medicamina applicent̃ corpi virtus pp suā debilitatē nō sufficit illa regulare nec deducere de potētia ad actū suuȝ ppriū. cuȝ eniȝ nō sufficiat diu ɔ̃seruare corpus in eē: ēt nullo alio nocumēto adueniēte: qūo sufficeret ad educendū medicamina de potētia ad actū. vna cū hoc q̄ ɔ̃seruet corpus in eē. qd̄ eniȝ in vnū non pōt multominus in duo pōt agere. nec ēt nutrimentū valet quātūcūq̄ bonū debite cōuertere. ¶ Ad rōnem pmaȝ in oppositum dōm q̄ in putrida v̄tus fortis est ita q̄ medicamina pōt de potētia ad actuȝ deducere: nec est ita radicata mala cōplexio in putrida: lȝ in modico tpe sit calor ita itensus sicut in fixa. ¶ Et si queras qūo nā pōt agere in putrida: in qua tn̄ excedit calor in gradu. ¶ Dōm vno modo qa euacuat humorē ɔ̃tinuantē istaȝ caliditatē. Et qꝛ v̄tus fortis est dictuȝ medicamē pōt deducere de potētia ad actū. s. vt malaȝ qualitatē calidā remoueat ab humore accenso. ¶ Et si dicas q̄ v̄tus nō agit nisi per organum qd̄ est cōplō. illud aūt est indispositū. ¶ Dōm q̄ fm̄ plus ꝛ minus reperitur in feb. illud organū dispositū vel idispositū. In putrida. n. lȝ actu qn̄ fe. ē sit idispositio in potētia: tn̄ in v̄tute est vt illud ipedimentū amoueat̃. Et sic post per ipsaȝ poterit adimplere suū opus: ꝛ est sīle ac si dolabra esset ligata: ita q̄ manus illaȝ moueñ nō posset ipsa soluta a ligamīe man⁹ p ipsaȝ bene secaret. Si tn̄ dolabra eēt putrida nō eēt in potentia man⁹ per eaȝ bene dolari. sic aūt est in ethica. ad tantā enim malā cōplonē ꝑuenit corpus vt v̄tus anime per ipsam suas opationes facere nequeat: vnde qualecūq̄ nutrimentū sibi detur generat̃ ex ipso caro calidior q̃ tempe rata: vnde cōtingit corpus ethici desiccari. ¶ Ad contrariū argumētū dicendū q̄ non est sīle de dyscrasia naliter ꝛ acciden tal'r: qꝛ in dyscrasia fixa natural'r est ɔ̃stantia v̄tutis: a qua oīa fiunt vt p̄ncipali agente. vn̄ per cōtraria administrata fm̄ dictamen medicinalis rationis p agētem v̄tuteȝ pōt reduci ad melius. In dyscrasia vo accidētali calor fluens ꝛ calor infixus sunt distēperata: ꝛ mēbra radicalia sunt debilitata: vn̄ non est in eis ita fortis: vt administrata sufficiēter de potētia ad actuȝ possit reducere. s. vt per ipsa mēbra reducant̃ ad suuȝ tēperamentū. De hoc enim pȝ exemplū Auicē. in lampade plena oleo in qua ardet lychinū: ꝛ assimilare oleuȝ qd̄ est in lampade circa lychinuȝ humiditati que ē ros. oleū aūt qd̄ iaȝ ē ibibitū ipsi lychino assimilat cambio. humiditas vo que ɔ̃tinuat partes lychini assimilat glutini. nunc aūt manifestū est q̄ potest subueniri flamme vt continuet̃: ꝛ ne extinguat̃ si oleū in lampade deficiat vel in lychino addito semp alio oleo continuabit̃ flāma in lychino. Si aūt humidū continuās lychinum deficiat quantūcūq̄ addat̃ de oleo nihil ꝓdest qn̄ extinguat̃ lumē: sic ēt est in tertia specie ethice. Uel aliter pōt dici q̄ si lapsus naturalis causat⁹ esset vt in ethica q̄ impossibile esset illum curare. Ex tanto enim lapsu tn̄ debilitaretur v̄tus sicut in ethica: vnde non posset reduci. Nihil plus de istis questionibus.

¶ Expliciunt questiones cōpilate a magistro Arnaldo de villa noua sup libello de mala cōplone diuersa.

¶ Incipit liber de regimine sanitatis Arnaldi de villa noua quē Magninus mediolanēsis sibi appropriauit addendo ꝛ immutando nonnulla.

Duo spermata sunt mā corpo rū nroꝶ.

A so spiritu suaui.

Regimen sanitatis tuet a morte.

Uod regimen sanitatis sit necessarium dupliei via inuestigare cōtingit. Prima quideȝ via sumit̃ a variabilitate corpis humani. Scōa via sumit̃ ex diuersitate rerum non naturaliuȝ qbus necessario idiget corpus humanuȝ. ¶ Prima itaq̄ via sumit̃ a variabilitate corpis humani: qd̄ est variabile ꝛ transmutabile nō conseruata ɔ̃sistentia quā habuit a generationis pn̄°. Materia eniȝ nostroꝶ corpoꝶ sunt duo spermata que sūt liqda ꝛ humida multū passibilia. humidū. n. facile est passibile. Ex his duob⁹ spermatib⁹ cū sanguine menstruo mulieris gn̄antur mēbra: spūs ꝛ calor inat⁹: q̄ mēbra ex grossiori ꝛ corpulētiori pte gn̄antur: ꝛ ex subtiliori calor ꝛ spiritus: ꝛ hec est opīo Aui. Et ꝓpter hoc opinant̃ aliq q̄ sperma masculi qd̄ est subtili⁹ ꝛ spumosi⁹ semine mulieris vel sanguine mēstruo cōuertitur in spūm: q cōparatur cordi ꝛ alijs mēbris sicut radix ramo. Sicut eniȝ ramus orit̃ a radice: sic cor ꝛ alia mēbra ab hoc spiritu suaui ꝓpriam traxit originē. Cum ergo materie nostroꝶ corporū sint valde passibiles ꝓpter coꝶ limositatē ꝛ humiditatē. Sum⁹. n. generati in fine limositatis. Non est mirū si nostra corpa sint q̃plurimū passibilia: nō eniȝ sum⁹ sicut lapides ꝛ metalla: a qbus paruȝ vel nihil resolui pōt nisi in tēpore valde longo. Et qa corpa nostra sunt plurimuȝ variabilia: vt ostensum est: ꝛ labi possunt faciliter extra terminos ꝓprie sanitatis. ideo indiguerunt regimine conseruāte quod vocatur regimen sanitatis. ¶ Non est autem istud sanitatis regimen necessarium. vt tueatur nos a morte: sed est vtile propter duo incōmoda specialiter vitanda vel fugienda. Quorum primum est nimia consumptio humidi radicalis. Scōm est humorum putrefactio. Si enim erretur in regimine anticipari poterit humidi radicalis consumptio sicut contingit in ieiunantibus ꝛ laborantibus excessiue: ꝛ poterit suffocari calidum innatum: sicut contingit comedentibus ꝛ quiescentibus excessiue. Poterit enim contingere in humoribus putrefactio: sicut patet in vtentibus rebus participantib⁹ caliditate extranea ꝛ humiditate actuali vaporosa. Talia enim sunt apta nata putrefieri ꝛ ebullitionem suscipere de quibus in processu plenius apparebit. sic igitur patet prima via ad inuestigandum regimen

sanitatis

sanitatis esse necessariū ⁊ vtile. ¶ Secunda via erat ex di‑uersitate rerū nō nāliū quibus necessario nostruz corpus indiget: cuiusmodi sunt cibus ⁊ potus/aer/inanitio/⁊ repletio/somnus/⁊ vigilia/motus/⁊ quies/⁊ accidētia animi. Hec eniz dicunt̄ res nō nāles: q2 eis cōuenit bñ vti ⁊ male vti. vnde circa eas res nō nāles cōtingit errare ⁊ recte agere: ⁊ ideo circa vsuz taliū indigemus arte. Ars eniz est de his circa que cōuenit errare ⁊ recte agere. Pōt .n. aliqs errare in vsu cibi ⁊ potus: ⁊ sic de alijs. Bene ergo est vtile habere artē euitandi malū vsum ⁊ ꝓsequēdi bonū: sicut in virtutibus ⁊ alijs artibus est videre.

¶ Quid sit sanitas. ⁊ quot modis dicatur. Cap. I.

Non est posse sanitatē custodire si ipsius nām dīffariā ignoremus. In hoc igit̄ caplo dicemus qd sit sanitas. Scdo quot modis dicat̄ sanitas nec intendim⁹ loqui nisi de hoīs sanitate vel alioꝝ ab hoīe vt forsan veniunt ad vsuz hoīs. vnusqsqz aūt hoīuz dicit se fore sanum cū pōt in solitas opōnes sine lesione sensibili. Uerbi grā. cū oculus pōt in actū videndi ꝯsuetū sine lesione sensibili dr̄ sanus. ⁊ silr̄ intelligat̄ in alijs mēbris. ¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ sanitas est vna bona dispositio corpis humani: per quā agit vel patit̄ actionē vel passionē eius debitā ꝑm naturā absqz sensibili lesione. Hec aūt dispositio est originalr̄ ⁊ p̄ in mēbris homogeneis seu cōsilib⁹. puta in carne osse ⁊c. ⁊ vocat̄ cōmensuratio in quatuor p̄mis qualitatibus. puta in calido fri. hu. ⁊ sicco. Talis eniz cōmensuratio est sanitas cōsimiliū ⁊ est cōplo vel ꝓprietas cōsequēs vel cōcomitans ꝯplonē. Amplius illa bona dispositio que est sanitas est in mēbris scdario etherogeneis seu officialib⁹: puta in corde: cerebro: pede: ⁊ manu. Hec eniz sanitas talis nō erit solū cōmensuratio cali. fri. hu. ⁊ sic. sed etiam quātitatū numeroꝝ ⁊ figuraꝝ ⁊ situum. vnde ad hoc ꝙ manus ⁊ pes possint in solitas operationes sine lesione nō sufficit temperamentū cōplexionis. qd̄ cōsistit in cōmensuratione calidi. fri. ⁊c. imo opz manuz esse debite quātitatis: debite figure: ⁊ debiti situs: ⁊ habere digitos numeri determinati. Et q2 membra organica componuntur ex similibus: ⁊ ab eis dependet sanitas organicoꝝ: ⁊ totuz corpus est cōpositum ex diuersis mēbris consimilibus ⁊ organicis. ideo in toto corpore reperitur vltimo sanitas. vnde ex omni membroꝝ coalteratione tam p̄ncipaliū q̄z non p̄ncipaliuz: tam simpliciū q̄z organicorū sine dubio resultat sanitas totius corporis. Sic igit̄ ad sanitatez totius requirit̄ etiā vnitas in vtrisqz. vnde solutio quo ad similia vel discontiguatio quo ad officialia ipedit corporis sanitatem. Sic igitur pz quid sit sanitas: in cuius regimine nos itēdimus. ¶ Nūc restat ostendere quot modis dicat̄ sanitas quantū spectat ad ꝓpositū nostrum. Propter qd̄ sciendū ꝙ sanitas hoīs in indiuisibili nō consistit. qd̄ apparet p̄mo inducentibus nobis in diuersa membra: quorum nō est eadem sanitas: cum appareat ea manifeste habere diuersas cōplones: ⁊ ꝑ cōsequens diuersas sanitates: qd̄ est bene rationabile: cuz habeant diuersas operationes: ⁊ operatio diuersa arguit diuersaz sanitatez. Siquidem sanitas est dispositio firma actus. hoc idem apparet cōsiderantibus diuersitatez etatum. vnde puer nō est eiusdē sanitatis punctualis sibiipsi seni. vnde ꝑm aliā ⁊ aliā etatē est alia ⁊ alia ꝯplexio. ⁊ per cōsequēs alia sanitas. ⁊ per ꝯñs idiget alio regimine: sicut posterius apparebit. vñ nō est eadē sanitas mane ⁊ vespere. Sunt enim nostra corpora in cōtinua alteratione. ⁊ sic cōtinue aliter se habēt: ⁊ sic sanitas in indiuisibili non cōsistit. Hoc idē pz ex diuersitate sexuum. Alia eniz est sanitas masculi ⁊ femelle. Hoc idē pz ex diuersitate regionuz. Homines enim diuersarū regionū sunt diuersarum sanitatū. Hoc etiam patet ex diuersitate cōplexionuz naturalium. Nam hoīes diuersarum cōplexionuz sunt diuersarum sanitatum. vnde est alia sanitas cholerici a sanitate flegmatici: ⁊ sanitas tēperati est alia a sanitate leprosi. vñ sanitatis latitudo est valde magna: est tamen dare vnam sanitatem alijs perfectiorez: ⁊ est sanitas corporis temperati in specie humana: que etiaz sanitas in indiuisibili nō consistit ꝓpter aliqua.

¶ De regimine sanitatis sumpto ex diuersis cōplexionib⁹ hominum. Cap. II.

Quoniam diuersoꝝ hoīuz sunt diuerse cōplones totales: imo nō est possibile duos hoīes esse sil' eiusdez cōplonis totalis ꝑm gradū: ⁊ per ꝯñs diuersi hoīes indigent diuerso regimine sanitatis. Cuz enim regimen sanitatis sit ꝑ silia: ⁊ cōplones diuersoꝝ hoīum naturales sint differētes: opz ꝙ ꝑ dīa ꝯseruent̄. ⁊ eidez oīno cōuenit si dicat̄ ꝙ sanitatis regimē est per silia sicut qdā dicunt de corpib⁹ lapsis. Nā sicut lapsus qui regi deberēt nō ꝑ silia sed per ꝯria sunt diuersi. sic ēt eorū regimen erit diuersuz: ꝙ eniz diuersa vt diuersa ꝯseruent̄ per idē nō est bñ rōnabile. Quot igit̄ sunt diuersitates in cōplone totali nāli hoīs: tot sunt diuersitates regiminis sanitatis. Sūt aūt .9. diuersitates in cōplone totali: quaꝝ p̄ma est nobilissima: ⁊ est cōplo tēperata ad iustitiā. ⁊ ab hac cōplone tēperata octo modis labi ꝯtingit nāliter: quatuor modis in simplicib⁹: ⁊ quatuor modis in cōpositis. Simplicib⁹ qdē in ca. fri. hu. ⁊ sic. ⁊ cōpositis qdē in cali. ⁊ sic. ca. ⁊ hu. fri. ⁊ sic. fri. ⁊ hu. Uñ lz sine dato ꝙ lapsus q est tēpamēti ponderis fit ex necessitate in duabus qualitatibus ꝑm sniaz sapientū tñ lapsus a tēpamēto iustitiali pōt esse in vna qualitate. ¶ Uocat̄ aūt tēperamētū ponderis in quo elemēta quatuor sunt simplr̄ adequata: sic ꝙ vnū alterū nō excedet nec ecōtra. tale aūt tēperamētū est ipole ꝑm naturam. Naz ex hoc tolleret̄ actio ⁊ passio elementoꝝ adinuicez: ⁊ per ꝯñs mistio ⁊ mistū: ⁊ ꝑ ꝯñs tēpamētū qd̄ est ꝓprietas misti. ⁊ respectu hui⁹ tēperamēti oīa quecūqz sint illa sunt lapsa in vna q̄litate actiua ⁊ alia passiua. Uñ oīs res attributa cōploni hz inde dñiuz vnius q̄litatis actiue que est in eo loco forme ⁊ alteri⁹ passiue que est in eo loco materie. vñ hō qui hz nālr̄ cōplonē magis eq̄lē labit̄ a tēperamēto ponderis in duabus q̄litatib⁹ puta in calido ⁊ hu. vñ oīa cōplonata labunt̄ ab hoc tēperamēto in duab⁹ q̄litatib⁹. ¶ Tēperamētū aūt ad iustitiā est tēperamētū debituz alicui ꝑm exigentiā speciei vel indiuidui. verbi grā. hō ꝑm spēz hz vnā cōplonē sine qua forma humana esse nō pōt. Silr̄ hoīes sclaui ⁊ indi habēt vnā cōplonē ꝓpriā sine qua talis hō esse nō pōt. ⁊ silr̄ intelligit̄ in ꝯplone partiū ipsius hoīs. cū isto tēpamento ad iustitiā stat lapsus a tēperamēto ponderis q est necessario in duab⁹ q̄litatib⁹: vt ad ꝑñs supponimus. Ab hoc tēpamēto iustitiali pōt eē lapsus in simplici qualitate ⁊ silr̄ in duab⁹ q̄litatib⁹. ⁊ ꝑm hoc ꝙ aliter ⁊ aliter lapsi sunt idigebūt alio ⁊ alio regimine vel ꝯseruatiuo vel reductiuo: deinde corpus in specie humana tēperatū indiget regimine pure cōseruatiuo ⁊ indiget pure similibus quantū est ex parte cōplonis naturalis. Quod aūt sit istud corpus tēperatū: ⁊ que sunt illa que sunt pure similia corpori temperato scitur ex libris antiquorum medicorum. ⁊ hoc ad presens supponenduz est. Nolumus eniz oīa in nobis occultare: ⁊ spāliter: q2 hoc negocium est nō vt sciamus: sz vt sani in sanitate ꝯseruemur ⁊ ab egritudine preseruemur. ¶ Opz ergo scire ꝙ corpus tēpatū in specie humana dz vti his q̄ pure silia sunt vtualiter corpori tali eo mō quo posse est: vt bene scimus nihil est adeo sile corpori tēperato qn aliqualr̄ nā eius ipsum

Sanitas qd sit.

Quot modis dicat̄ sanitas.

Non est posse duos hoīes esse eiusdē cōplonis totalis.

Nouē diuersitates in ꝯplonē totali.

Tempera mētuz pōderis.

Temperamentū ad iustitiam.

Solū corpus tēpatū ꝯseruat̄ ꝑ pure similia in vtute.

transmutet. Modus aũt regiminis spālis huius corporis īferi⁹ appebit: vbi nos ponemus regulas spāles regiminis sanitatis sumptas a rebus nālib⁹ ⁊ innālib⁹: ⁊ sumptas a diuersitate mēbroꝝ. ¶ Ex dictis aũt satis pꝫ ꝙ corpora que labunt̄ notabil'r lapsu nāli ab hoc tēpamēto nō indigent codē regimīe ꝯseruatiuo. Calidiora eniꝫ calidiorib⁹ indigent auxilys. vñ vr̄ rōnabile ꝙ corpora cholerica cōseruent̄ in sua caliditate p cholica virtual'r: q̄ sunt calidiora virtual'r his qb⁹ ꝯseruat̄ cōplo corpis tēpati: nec imaginoꝛ ꝙ illa qb⁹ dicim⁹ corp⁹ cholicũ ꝯseruari in sua cholericitate sint cholica simpl'r nec cholica respectu corpis tēperati. Si. n. q̄ sunt cholica respectu corpis tēpati administrarent̄ cholerico nō ꝯseruarent ipsuꝫ in sua cholericitate: sed distaret a sua nāli ꝯplōne: ⁊ faceret labi in egritudinē. vbi grā. Si cholicus vteret̄ vinis fortib⁹ allys ⁊ pypere nō cōseruaret̄ respectu corpis cholerici sicut p ꝯseruatiua: q̄ postq̄ passa sunt a corpe cholico ꝯuertunt̄ ad gradus caliditatis seu cholicitatis ipsius vel ꝓpe. vñ dicimus ꝙ corpa cholica q̄ ponunt̄ lapsa a tēpamēto iustitiali cōseruabunt̄ p aliqua q̄ postq̄ passa sunt a tali corpe nō augent nec diminuũt suā cholericitateꝫ: ⁊ hec sunt frigida in p̄ⁿ respectu tpati ad iustitiā. ⁊ sic pꝫ ꝙ regimē ꝯseruatiuũ taliũ corpoꝝ nō est idē nec ex eisdē cũ regimīe ꝯseruatiuo corpis tpati: ⁊ sil'r in alys. ¶ Si aũt loquamur de regimine ꝯseruatiuo seu reductiuo ꝑdictoꝝ corpoꝝ ad hoc magis hñt ꝓpositũ. qñ corp⁹ tpatũ nō idiget reductione nec ꝯseruatione: ſꝫ corpa multũ lapsa puta cholica ⁊ flegmatica indiget. Si. n. ꝯseruare vellem⁹ talia corpa in suis lapsibus plories caderet in egritudinē: q2 ex sua nā ꝓpria aptanata sunt labi in egritudinē. quapp dñr simpl'r egra ⁊ a generatione. Meli⁹ est igit̄ ꝙ reducant̄. ⁊ q2 corpa cholica lapsa in scḋo gradu caliditatis ꝯseruabunt̄ p frigida in p̄ reducent̄ p frigida in 2°. Talis aũt reductio nō erit extra terminos cōplōnis cholerici: sed infra terminos latitudinis eiusdē. ⁊ sic̄ dictũ est de lapsu cholico sil'r itelligatur in alys lapsibus tam simplicib⁹ q̄ cōpositis. Quid enim sit gradus ⁊ quot modi graduũ supponit̄ ad presens.

¶ De regimine sanitatis sumpto ex diuersitate sexus. ⁊ regionum. Cap. III.

Sicut diuerse cōplōnes nāles indigent diuerso regimine sic ēt diuersi sexus si qdē diuersus sexus arguit diuersaꝫ cōplōneꝫ. Masculi aũt sunt calidiores ⁊ sicciores in q̄titate maiores ⁊ longeuiores femellis in specie humana ⁊ fortiores ⁊ cōiter prudentiores. Quicqd sit in alys spēb⁹: in qbus pōt contingere femellas esse maiores: fortiores: ⁊ calidiores: sicut pꝫ in aīalib⁹ viuētib⁹ de rapina piscib⁹ ⁊ auib⁹ ⁊ alys de qbus ad presens nō est sermo. Supponamus igit̄ in his q̄ apparent ēt dictis sapientuꝫ. masculos calidiores ⁊ sicciores femellis in spē humana: ⁊ femellas frigidiores ⁊ humidiores ⁊ corpe minores masculis. Igit̄ hō tēpatioꝛ calidioꝛ ⁊ siccioꝛ est muliere tēpatissima ⁊ p quā indigēt alio ⁊ alio regimine ꝯseruāte: ⁊ puto saluo melioꝛi iudicio ꝙ mulier tēpatissima in gñe mulierũ nō idiget regimine reductiuo: sed ꝯseruatiuo sicut ⁊ masculus tēpatissimus. Masculus eniꝫ tēpatissim⁹ est tēperatioꝛ in spē hũana q̄ mulier seu femella tēpatissima. Ambo tñ sunt intra tēpamētũ corpis sani simpl'r ⁊ hꝫ illō tēpamētũ latitudinē que se extēdit ad masculũ ⁊ femellā. Oꝛ aũt masculi ceteris parib⁹ sint calidiores femellis supponim⁹ ad pñs ex dictis sapiētũ ⁊ signis manifestis. Sic igit̄ pꝫ ꝙ habito respectu ad cōplonũ diuersitatē diuersorũ sexuũ. diuersi sexus indigēt alio ⁊ alio regimīe ꝯseruatiuo vel ꝯseruatiuo. ¶ Hoc idē pꝫ ex diuersitate cōpōnis. ⁊ opationis. Nā alia est ꝯpositio in sexu femineo ⁊ masculino. vñ multa membra sunt in feminino sexu que nō sunt in masculino. ⁊ al'r ⁊ al'r disposita. Nā in mulierib⁹ est matrix ⁊ colũ eius que nō sunt in viris. In mulierib⁹ etiā al'r situant̄ testiculi q̄ in viris: q2 in viris sunt pendētes ⁊ nō in mulierib⁹. Itē in mulieribus sunt mamille ꝓp lactis generationē ⁊ in viris nō sunt ꝓpter hũc finē ſꝫ ꝓp decorē: ⁊ ad caliditatis cordis cōseruationē. vñ mamille mulierũ sunt maiores mamillis viroꝝ. Amplius in mulierib⁹ est impar regimen ꝑturitio ⁊ mēstruoꝝ fluxus q̄ nō repiunt̄ in viris. Itē in mulierib⁹ est īfantiũ lactatio seu nutritio: ⁊ in regimine sexus feminei idigem⁹ regulis spālib⁹ diuersis: qb⁹ nō idigem⁹ in regimīe viroꝝ: vt sunt matrix in femina: ⁊ virga in viro: ⁊ mēstrua sũt in femineo sexu ⁊ non in masculino: ⁊ sic de alys. ⁊ sic in regimīe sexus feminini egemus regulis spālib⁹ diuersis qb⁹ nō egem⁹ i regie masculi. Sicut idigem⁹ regie ꝯseruāte mr̄icē ⁊ collũ mr̄icis: ⁊ p̄seruāte a fluxu ⁊ retētione mēstruoꝝ imoderatis ⁊ regie p̄seruāte ⁊ ꝯseruāte mamillas: ⁊ p̄seruāte ab imoderata lactis gnōne ⁊ regie p̄gnātis pturiētis ⁊ lactātis idigem⁹ q̄ꝝ nullo⁹ idigem⁹ in masculoꝝ regie. ⁊ de alys oib⁹ ꝓp artis ꝯplemētũ bonũ eēt fieri capᵐ singulare: ⁊ ō isto forsan iferius apparebit: ⁊ erit capᵐ de regulis regimis appropriati sexui femineo vt differt a masculino. Sic igit̄ pꝫ diuersitas regimis sanitatis ex diuersitate sexus. ¶ Et sicut opꝫ cōsiderare diuersitatē sexuũ in regie sanitatis: sic ēt est vtile ꝯsiderare diuersitatē regionis. Hoies. n. diuersaꝝ regionũ sunt diuersaꝝ cōplonũ nāliũ ⁊ formaꝝ ⁊ figuraꝝ ⁊ coloꝝ vt pꝫ in regionib⁹ exneis vt est scocia ⁊c. Et puto saluo sanioꝛi iudicio ꝙ lapsus diuersi q sũt ꝺm diuersitatē regionũ nō idigēt regimine reductiuo: ſꝫ ꝯseruatiuo. Nā ꝺꝫ istos lapsus q sũt ex p̄te regionis corpa non dñr egra nec egrotatiua simpl'r nec vt multũ nec vt nũc. vñ indiuidua diuersaꝝ regionũ solũ idigēt regimīe reductiuo ꝺꝫ lapsus appropriatos singulis idiuiduis vt labunt̄ a medio latitudinis ꝓprie regionis. vñ sclauus tēpatissim⁹ nō idiget regimine reductiuo ad ꝯplōneꝫ climatis tēpati. vñ sclauus tēperatissimus meli⁹ viuit ⁊ sanius in suo ꝓprio climate q̄ viueret in climate tēperato. Sꝫ sclaui q sũt multũ lapsi a tēperamēto ꝓpꝛy climatis indigēt regimīe reductiuo sic̄ infra terminos latitudis ꝯplōnis ꝓprie ⁊ nālis indiuidui qḋ reducit̄. vñ puto ꝙ in climatib⁹ sũt corpa sana vt multũ: corp⁹ tñ sanũ simpl'r vni⁹ regionis est sani⁹ ⁊ pfectius alio alteri⁹ regionis. vñ corp⁹ humanũ tēpatũ climatis tēperati dr̄ vere mediũ ⁊ eq̄le ad iustitiā in cōpōne ad corpora tēpata aliaꝝ regionũ respectu huius dicunt̄ lapsa: ſꝫ talis lapsus nō erit faciēs talia corpa eē egra q̄uis pacto.

¶ De regimine sanitatis ex diuersitate etatuꝫ ⁊ p̄mo de regimine infantium. Cap. IIII.

Consequens est dicere regulas generales regiminis sanitatis sũptas ex diuersitate etatũ. Supponam⁹ aũt hāc diuersitatē etatuꝫ esse in hoie tēpato libero ab occupationib⁹ q sit potens obedire seu subyci regimini sanitatis. Quid aũt sit de corpib⁹ lapsis ⁊ occupatis ex dictis poterit appere: ⁊ q2 p̄ᵃ etas est infantis p̄ dicem⁹ regulas regimis sanitatis īfantis q in fine eq̄litatis existit. ¶ Dicam⁹ ḡ ꝙ talis infans post ipsi⁹ parturitionē statim ponēdus est in aq̄ tepida seu tēpate caliditatis: ne ei⁹ corp⁹ alteret̄ ab aeris frigiditate vel excessiua calītate: vt ēt sordes sique a mr̄e fuerint delate p aquā cali. deleant̄. ¶ Sꝫ ēt añ vmbilicus eius est alligandus nō nimis lōgus ne sit maioꝛ q̄ deceat. ligatura autē debet esse ex filo lane nō nimis duro post abscisioneꝫ vmbilici superaspergat̄ puluis sang. dra. vel aliqd sil'e vtputa ciminũ: sarcocolla ⁊c. Quātitas icisiōis est q̄tuoꝛ digitoꝝ ⁊ lō

Cōseruatio corporũ cholericorum. Et cholericitate.

Regimen preseruatiuũ seu reductiuũ.

Diuersitas regionum.

Ablutio.

Incisio vmbilici.

gationis vniꝰ digiti. Post casuz vmbilici mulieres gallica
ne solū saliuā ponere ꝯsueuerūt. alie aūt docent ponere ci/
nerē coclearū aut plumbi aut canabis adusti aut calcanei
vituli. ⁋ Cōsueuerūt aūt mulieres gallicane infantē no/
uissime natū ante oīa ponere supra nudas paleas ⁊ eundē
fricare paleis tēperata fricatiōe. ⁊ ego laudarē paleas nō
esse frigidas: sed calidas tēperate. Sed mos aliaruz est in
fantē recipe in gremio in panno lineo vel laneo tpate ca/
liditatis. Nā tēperate recipiēdus est infans in loco siꝉiori
mr̄icis quāto possibiliꝰ est: q2 oīs subita mutatio nocet no
cumēto magno. Et ideo nullo mō balneādi sunt in aq̄ fri
gida post parturitionē sicut qdā barbari ꝯsueuerūt. ⁋ Di
cunt aūt qdā antiquoꝝ ꝙ eoꝝ corpora post partū debent
sinapiçari sale minutissime triturato ⁊ inde fasciari decen
ter. Nō dʒ eē ligatura nimis fortis nec nimis debilis. hec
aūt sinapiçatio vtilis est ad mēbra eoꝝ roboranda ne sic
ledant̄ ab extrinsecis occurrētibꝰ puta calore frigore: ⁊ si/
milibꝰ. Ex hoc etiā cutis efficit̄ densior ⁊ ipassibilior. hūi/
ditates ēt ⁊ ipuritates cutis supflue cōsumunt̄ in qbꝰ ifan
tes cōstat abūdare nō parū. sʒ q2 sal hʒ ex sui nā mēbra in
fantiū mordicare: loco salis ad p̄dictas intentiones vtunt̄
aliq sapientū oleo fructꝰ glandiū ex quo mēbra roboran/
tur ⁊ humiditates aliqualr̄ exiccant̄ nec ex eo mēbra mor
dicant̄ ⁊ hoc eēt satis rōnabile infantibus valde calidis ⁊
valde raris: puta sanguineis vel cholericis: quoꝝ mēbra
sunt valde rara ⁊ ꝗ̄plm passibilia. sed in infantibꝰ q sunt
in fine equalitatis secus est. In his eniʒ forsan est sal ma/
gis vtile ⁊ si essent flegmatici ifantes eorū sal dʒ esse cali/
dius ⁊ acutius ⁊ si essent melācholici calidiꝰ sed nō sicciꝰ.

Cōpressio vesice.

⁋ Amplius eoꝝ vesice sunt cōprimende vt faciliꝰ vrinā
emittant: etiā nares eoꝝ purgent̄ cū digito minimo cuius
vnguis nullam habeat eminētiam ⁊ oleo vncto. Mulie/
res eniʒ gallicane hn̄t regulā spālē in regimine infantiū:
quā nolumus p̄termittere. Dicunt eniʒ pueros nouiter na
tos debere sinapiçari fasciari ⁊ specialr̄ eoꝝ partes muscu
lose: deide fricari cute porcina tēperate asperitatis. Dicūt
eniʒ in h ab eoꝝ corpibꝰ resolui q̄sdaʒ malas supfluitates
que in cute porcina sensibiliter apparent post fricationē.

Balneatio.

⁋ Est aūt infans balneandus singulis diebus bis vt qui/
dā dicūt stomacho pleno lacte ⁊ statim post lactationē: sʒ
nō est verū: q2 ante lactationē. Sicut. n. exercitiū dʒ antici
pare cibū in potentibꝰ exercitari: sic balneū lactationeʒ in
nouiter natis q alr̄ non pn̄t exercitari. vn̄ si stomachus sit
plenus lacte digestio corrumpit̄ ꝓpter balneū ⁊ ei opiꝉo/
nes in lateribꝰ generant̄. Silr̄ ēt eoꝝ diaphragma cōpri/
mitur ⁊ tussis gn̄at̄: ⁊ qn̄qʒ vomitus: ⁊ sit balneū aque pu/
re ⁊ munde cuius motꝰ sit ad oriens ⁊ morent̄ in balneo
quousqʒ carnes eoꝝ incipiant rubere ⁊ post balneū decen
ter sunt fasciandi: ⁊ fascia nō dʒ esse nimis stricta ne eoruʒ
mēbra indebite figurent̄ nec nimis laxa: nec debent pāni
ex qbꝰ fasciant̄ esse frigidi ⁊ si forsan in eoꝝ mēbris aliqd
peccet cōpꝉonis figure vel situs vel quātitas appeat: tunc
post balneuʒ repari dʒ: vt si vna tibia breuior sit alia: illa
extendi magis ⁊ sepius alia dʒ. post aūt infans lactandus
est quousqʒ dormiat. ꝙ si forsan cū mamilla dormire non
velit: creblandus est cū dulcibus cantilenis: ⁊ si oīa ista nō
iuuerint: portandus est hinc ⁊ inde ⁊ sup oīa nō sint vestes
eius imūde ⁊c.

Fasciandi sūt multociens i die.

⁋ Toties aūt sūt fasciādi die nāli quoties
eoꝝ vestes sunt sordide. semp eniʒ post balneum lactādi
sunt: ⁊ post fasciationē seu vestiū sordidarū mutationeʒ: ⁊
ſm ꝙ vnica lactatione plus aut minꝰ de lacte recipiūt sic
tardius aut sepius lactādi sunt. Nā maior ps tpis nouiter
natoꝝ occupanda est in lactatione balneatione ⁊ dormi/
tione ⁊ vestiū sordiū mutatione nec oīno nouiter natꝰ alio
cibo indiget a lacte qd sit eis loco cibi ⁊ potus.

Lac mr̄is melius.

⁋ Lac aūt
infantibꝰ ꝯueniētiꝰ est lac mr̄is ꝓprie. Nā nā sagax saga/
citati cuius nō est finis ex vna portiōe sanguis mr̄is fetuʒ
generat ⁊ nutrit in vtero mr̄is ⁊ ex alia portiōe lac gn̄at in
mamillis qd qdē cū sit gn̄atū ex sanguie maxie illi sangui
ni q fuit mā gn̄onis ⁊ nutritionis ⁊ infantis est eidē opti/
mū nutrimētū: qd est verū: dū tn̄ mater sit sana ⁊ sit debiti
regiminis ſm ꝙ regit actu nutritionis seu nutricis.

Nutricis electio.

⁋ Or
si forsan mater ꝓpriū genitū nutrire nō possit tūc eligēda
est nutrix sana bone cōpꝉonis ⁊ bonoꝝ morū etatis perfe
cte cuiꝰ color declinat ad nigruʒ ⁊ vene sint late ⁊ collum
longū ⁊ pectus amplū ⁊ mamille nō carnose magne non
laxe venarū multarū cuius lac nō sit nimis subtile ⁊ sero/
sum: nec nimis grossuʒ nec caseatū coloris albi boni odo/
ris ⁊ saporis: cuius etiā lac nō sit nimis ꝑtui ꝓpinquū nec
nimis lōgīn: ⁊ cuius ꝑtus fuerit nālis ⁊ masculus ⁊ sit vniꝰ
mēsis cū dimidio vel duoꝝ: ⁊ si possit iueniri nutrix siꝉis
cōpꝉonis ⁊ regiminis mr̄is infantis etiā cuius partus fue/
rit nālis ⁊ masculus nō foret malū: imo valde bonuʒ. Qd
aūt sit bonū regimen nutricis ex quo eiusdē latus seruat̄ ⁊
corrigit̄ aut auget̄ iferiꝰ apparebit: vbi q̄dā regula regimi
ni sanitatis appropriate sexui feminco vt differt a mascu/
lino ponet̄. Nec laudarē ꝙ in p̄mis diebꝰ partus lactaret
mr̄eʒ: q2 mater multuʒ alterata est a partu: ⁊ q2 lac diu re/
mansit in mamillis ⁊ forsan pōt esse corruptū sicut eēt ex
ꝓprio colore ⁊ suba videre. vn̄ mulieres gallicane faciūt
lac sugere per aliquā mulierē vilē.

Motꝰ cunabuli ad somnum.

⁋ Nō est aūt suuʒ cu/
nabulū mouendū ad somni ꝓuocationē motu violēto: ne
eius lac in stōcho cōcutiat̄ ⁊ digō corrūpat̄: sʒ motu suaui:
⁊ si sine motu cū mamilla meliꝰ erit.

Fletus an̄ lactationē.

⁋ Moderatꝰ quoqʒ
fletus an̄ lactationē cōuenit: ⁊ spālr̄ ad partiū spiritualiuʒ
dilatationē: ⁊ ad humiditatē capitis aliqualē euacuationē
⁊ ad caloris innati reuocationē ⁊ ꝯfortationē.

Si corrūpat̄ lac in stōchum.

⁋ Lac aūt
in die nāli est ab eis ter aut quater sugendū. qd si forsitan
in eoꝝ stōchis corrūpat̄ ex multa ⁊ imoderata suggestio/
ne ex qua cōtingit inflatio ⁊ extēsio ⁊ ventositatū multi/
tudo ⁊ vrine albedo loco ⁊ tēpore famelici sunt ꝑmittēdi
⁊ dormiant longū somnū ⁊ securius est vt paruʒ sugant ⁊
sepe. assimilant̄ enim corporibꝰ ꝯualescētiū q ita sūt cibā/
di vt inferiꝰ apparebit.

Prohibens corruptioneʒ lactis.

⁋ Bonū est ēt ꝙ an̄ lactationē pa
rum mellis dispumati cū aliquantulo vini lymphati albi
eisdeʒ ꝓpinet̄ ꝑꝑ stōchi ablutionē ⁊ cōfortationē ne etiaʒ
lac in stōchis eoꝝ corrūpat̄. Opʒ ēt ꝙ an̄ lactationē ⁊ spe
cialiter in p̄ncipio aliqd lactis in ore mulgeatur vt villus
mery eoꝝ in attractione laboret ⁊ ex conamine suggestio
nis gulle eoꝝ cū mery ⁊ reliqs instr̄is lesionē nō incurrāt.

Mulgendū est lac in ore.

Et istud regimen sit infantis quousqʒ dentes anteriores
emittant.

Regimen post dentiū ortum.

⁋ Postꝗ̄ aūt duales dentes anteriores incepe/
runt appere alius cibus a lacte nutricis interdū est ꝓpinā
dū ⁊ sint cibi siꝉes sube lactis ⁊ in v̄tute parū lacte grossio
res ⁊ paucā: aut nullā indigeāt masticationē cuius sunt ci
baria laudabilia matris ab eadem p̄us masticata ⁊ panis
dissolutus in aqua mellis: aut aqua carniū laudabiliū aut
cibus ex farina frumēti ⁊ lacte aīalis sicut mulieres galli
cane facere ꝯsueuerūt: aut panis dissolutꝰ in vino aq̄tico.
Interdū aūt pōt tribui aq̄ pura: aut brodiuʒ vnū ex alys
diuersis horis ꝓpinādo digōne p̄cedētis cibi facta. hoc ēt
tꝑe pn̄t indui ⁊ portari hinc ⁊ inde ⁊ minꝰ ꝗ̄ p̄mitus bal/
neari.

Cum incipiunt ambulare.

⁋ Cū aūt ceperint ꝑ seipsos ambulare nutrix dʒ eē
solicita ne ifans diuersis ⁊ inordinatis motibꝰ moueat̄ ne
forsan ipsius mēbra torqueant̄: nec est cogēdus sedere vel
ambulare anꝗ̄ sibi desideriuʒ nālr̄ adueniat. Locus in q̄
sedet nō dʒ esse durus aspus neqʒ pungitiuus: ⁊ caueatur
ne ab alto cadat loco. ⁋ Cuʒ aūt dentes canini apparere
inceperint ab omni re dura ad masticanduʒ abstineat ne
mā dentiū minuat̄ aut resoluat̄. in hoc tꝑe bonū erit frica/

re gingiuas ex assungia galline aut butyro recenti:aut cerebro leporis vt facilior fiat exitus dentiū. Et qr in tpe originis dentiū cōsueuerunt digitum masticare colla rubere q̄pl'm laudo vt hoc tpe inungat̄ caput ꝛ collū cū oleo rosato cōquassato cū aqua calida. ꝛ frustū radicis ireos in eorū manibus ponat que nondū sit sicca perfecte vt eaz masticent loco digiti ꝛc̄. Nam ex talis radicis masticatione ꝓhibent̄ infantiū gingiue ab vlceribus ꝛ dolore:seruādo ēt q̄ eius gingiue fricent̄ ex melle dispumato cum aliquātulo salis radix liquiritie quotidie masticet̄. ¶ Ultio cum predicti dentes canini perfecte creuerint ꝛ quāto magis appropinquāt ad tp̄s in quo sunt total'r a matre sequestrandi tāto assuescere debēt capere grossos cibos. ¶ Tēpus aūt sequestrationis est qñ oēs dentes creuerunt ꝛ oēs cibos masticare possunt:ꝛ hoc tp̄s est duoꝝ annoꝝ cōmuniter. dicunt aūt q̄ masculus tardius est sequestrādus femella ceteris paribus. Et si forsan infans nimio fletu laboraret ꝓpter eius a mamilla sequestrationē:tunc mamille sunt vngende sinapi aut succo absinthy aut assungia quadā vt inde infans abhorreat mamillarū suctionem.

Qñ sint sequestrandi a mamilla

¶ Postq̄ igit̄ natus total'r est a matre sequestratus tota solicitudo p̄mo dz esse in mores eius meliorando. in hoc enī duplex existit vtilitas. p̄ma quidē vt crescat bonis in moribus:cuius artē nō hz medicus:sed moralis ph̄s. scd̄a vtilitas est attinēs corpori. Nam ex malitia moꝝ ꝛ passionū pōt in corpore generari cōplexionis malitia. vñ sicut mali mores sequunt̄ malitiā cōplexionis sic ex malitia moꝝ cōplexionis malitia generari pōt. vnde si timor ꝛ pusillanimitas tp̄s habeant melācholicū perficiunt. Non igitur sunt permittendi tristari:nec irasci nec flere nec nimium gaudere:sed ipsoꝝ mediū teneant:ꝛ si per cōstellationem ad aliqd̄ vitiū inclinent̄ corrigant̄ suo ɔtrario. ¶ Post somnū balneet̄ quousq3 carnes rubere incipiant deinde ludere permittant̄ per vnā horā deinde cibandus est cibis laudabilibus deinde permittendus est ludere diutius: deinde balneandus: deinde cibandus. verū est q̄ his tēporibus post eorū sequestratione sunt cōtenti exercitio:paruz aut nihil curantes de balneis. ¶ Sed qr eorū mēbra añ septimū annū adhuc sūt debilia multū ꝛ ad motū inepta: rationabile est q̄ interdū balneent̄ ad membrorū cōfortatione ꝛ ad superfluitatū tertie digestionis expulsionez:ꝛ vt mēbra preparent̄ ad augumentū. Nō igit̄ debent esse balnea mista sulphure s3 simplicia. ¶ Hoc etatis tēpore vinū purū est eis negandū. nociuū enī est:quia adderent ignez igni ꝛ habēt neruos debiles ꝛ cerebrū:quoꝝ vinuz est maxie lesiuū. Uinū aūt albū lymphatū valde pōt eis ꝓpinari loco potus ꝛ quanto sunt calidioris cōplexionis minus vtant̄ vino ꝛ quāto frigidioris plus. Aqua aūt que est eorū potus sit aqua pura. ¶ Hoc igit̄ sit pueri regimē quousq3 tradat̄ magistro qd̄ est tēpus sex annorū. In hoc enim tēpore tradat̄ magistro:qui eū doceat in moribus ꝛ scia ꝛ in hoc gradatim est ordinandus:nec est cogēdus in scholis cōtinue morari:ꝛ cū ad hāc peruenerit etatē minus est solito balneādus:qr mēbra sunt solito fortiora. nō sunt tū apta fortib⁹ exercitys. Ante nonū ānū ꝛ finē adolescentie ꝛ secūdā septimanariā annorū nō cōpetit eis vinū nisi aquatū:sed min⁹ aquatū q̄ añ:sed interdū hoc tpe nō est malū ministrare aliqd purū boni vini ꝓp ꝓseruationez a gnōne vermiū. ¶ Hoc igit̄ sit pueri regimen vsq3 ad annū.14. Parum refert regimen deinceps corpori debitū scil3 tēperato libero a regimine predicto postq̄ p̄nt fortioribus exercitys vti ꝛ grossiorib⁹ cibis ꝛ vinis minus aquaticis ꝛ paucioib⁹ balneis ꝛ indigent breuioribus somnis. nō indigent exercitys fortissimis:nec talia exercitia sustinere p̄nt sine notabili lesione:cuiusmodi sunt exercitia luctantiū athletarū cursorū ꝛc̄. Nā eoꝝ mēbra nō sunt sufficienter apta ad tales motus ꝓpter eoꝝ iperfectionē. Sūt enī adhuc in via ad augumētādū:ꝛ sicut dictū est de exercitys intelligat̄ de cibis. nō enī p̄nt digerere cōuenienter cibaria fortissima ad digerēdū dura:quēadmodū ꝛ illi q sunt in terminū adolescētie. Sil'r actus venereoꝝ nō sūt eis ita cōuenientes sicut his q terminū adolescētie iā sūt cōsecuti. imo ex coitu imoderato cōsequunt̄ maximā lesionē. ex hoc enī corpus ipedit̄ ab augumēto:nec etiā semē est vtile gnōni anteq̄ mēbra ad perfectionez deuenerint augumenti:sicut p3 in terre nascentib⁹:quoꝝ semen est imperfectū anteq̄ planta ad perfectū deuenerit augumentū qd̄ cōuenienter supponit̄ circa mediuz quarte septimane annoꝝ ꝛ est annus.25. tunc est etas ꝑfectissima ꝛ sanitas ꝛ durat vsq3 ad.33. annū. ꝛ vocat̄ etas pulchritudinis ꝛ fortitudinis. In hac enī etate indigem⁹ fortiorib⁹ exercitys. ꝛ sil'r hec etas indiget minus balneis q̄ ꝑcedēs. Balneum aūt aque frigidē huic soli etati est ɔueniens vt mēbra reddant̄ fortiora ꝛ robustiora ad motū fortē:nec calor innat⁹ ex dicto balneo debilitat̄. sed magis cōfortabit̄ nec dz eē tale balneū intense frigiditatis nec in tpe ꝛ hora frigidis: sed calidis. Cibus ēt in hac etate dz esse grossior ꝛ maioris quātitatis ꝛ minoris numeri:ꝛ que sunt eis ɔgrua cibaria iferius apparebit. Potus eoꝝ est vinū albū subtile min⁹ aquatū q̄ in priori etate ꝓpter vrine ꝓuocationē cholerā mundificātē:ꝛ ꝓpter sudoris ꝓuocationē ꝛ mēbroꝝ humectationē. Nec debēt eoꝝ vina esse multū ca. nec acuta ne forte ex eis caderent in febrē aut epatis supcalefactionez aut humoꝝ adustionē. ꝛ eadē rōne debent euitare oia excessiue cal'a ꝛ sicca sicut piper ꝛ allia:ꝛ sil'ia. hec etas idiget breuissimo somno respectu aliaꝝ etatū ꝓpter digestionis fortitudinē ꝛ robur mēbroꝝ que sunt instra vtutū aialiū sensitiuaꝝ ꝛ motiuaꝝ. Somnus enim ordinat⁹ est ad cōseruationē virtutū ꝛ ɔfortationē nāliū ꝛ getē aialiū. Quo ad aīe accidētia sūme vitanda est ira ꝛ tristitia q̄ sanguinē supercalefaciunt aut adurunt. hec enī etas actibus venereis est aptior ꝛ cōuenientior ꝓp mēbroꝝ ꝑfectionē ꝛ caloris ꝛ spūū fortitudinē ꝛ semis multitudinē ꝛ digōnē. Regule aūt specialiores regiminis sanitatis q̄ magis ex diuersitate rerū nō nāliū sumuntur:inferi⁹ apparebūt. hanc aūt etatē sequit̄ cōsistētia:cuius regimē parū differt a predicto iminente. hanc aūt cōsistentiā sequit̄ senectus cuius volumus ponere regimen sp̄ale.

Regimen post sequestratione a mamilla.

Añ septimū annū nō dz dari vinū purū

Post sextū ānū tradēdi sunt magro.

Post annum.14.

A.25. ad.33. Etas pulchritudis ꝛ fortitudis.

Cōsistētia

¶ De regimine senum. Cap. V.

Sciendum est q̄ tota intentio in regimine senū est administrare qd̄ calefaciat ꝛ humectet ex nutrientibus ꝛ balneis/potib⁹/longo somno/ꝛ gete. ¶ Et qa in stomachis senū ɔsueuit flegma multiplicari ꝓpter digestiuā debilē:illud euacuare ꝓcurabim⁹ per viā intestinoꝝ. p̄mo digerēdo cū decoctiōe hyssopi ꝛ oxymelle diurectico. Euacuatio pōt fieri cū hierapigra vel cū decoc. volubilis vel polypody ꝛ anisi in qua infundat̄ semen chartami ꝛ turbith ꝛ.ʒiꝫ. Pillule ēt facte ex se. chartami ficubus ꝛ terbentina sunt senib⁹ cōuenientes:erit autē quātitas dnarū auellanarū vel circa. ¶ Dicamus ergo q̄ nutrientia senū debēt esse facilis digōnis ꝛ boni nutrimēti ꝛ minoris quātitatis ꝛ rarioris māe q̄ in ꝑcedētib⁹ etatibus. a corporib⁹ enī senū nō multa fit resolō ꝓpter caloris debilitatē ꝛ mēbroꝝ duritiē. ꝛ sic nō indigent multo cibo:nec sepe:sed pauco respectu aliarum etatum ꝛ raro propter digestiue debilitatez. debent igitur ministrari eis nutrientia in pauca quantitate que possunt corpus senis sufficienter nutrire. Et si tarde digerunt non indigent sepissima refectione:imo eis sufficit comedere semel in die

Nutrientia

nāli. senes eniʒ facil'r ferunt ieiuniū. Non igit̄ sepissima: neqʒ multa indigent comestione. qđ est verū de senibus a senectute dictis: ꝛ non a senio siue decrepito: qꝛ senes a se/nio q̄ sunt velut lucerna extinctioni parata indigēt sepissi ma ꝛ paucissima refectione. A multo eniʒ cibo semel sum/pto suffocaret̄ eoꝝ calor sicut paruꝰ ignis a multis lignis. Et si sepe nutrimētū nō administret̄ eis deficiet calidū na turale sil' cū humido radicali: sicut pʒ in lucerna extinctio ni parata ꝓpter humidi oleaginei cōsūptioneʒ lychiny il/luminati paucitatē. Bonū igit̄ puto tales dietari ter in die nāli sic. q̄ inter p̄mā ꝛ scđaʒ comestionem interueniat sex horarū spatiū. ꝛ inter scđam ꝛ tertiā supueniat horaꝝ spa/tiū octo. ꝛ inter vltimā refectiuā p̄me diei ꝛ vltimā seque/tis diei interueniant decē hore vel. 12. ꝛ sic tertia comestio erit minor scđa. ꝛ scđa erit aliquātulū maior q̄ p̄ma. P̄ria igr̄ comestio erit circa scđaʒ horā ꝛ tertia circa decimā ꝛc. ¶ Debēt aūt vitare oīa cibaria flegmatis aut mel'ie gene/ratiua ꝛ venaꝝ opilatiua: cuiusmodi sunt grossa viscosa sa lita ꝛ digōni inobediētia. Vbi grā. leguminū ꝛ pisciū salito ruʒ ꝛ nō salitoꝝ ꝛ spāl'r bestialiū marinoꝝ genera ꝛ carē/tiū squamis ꝛ spinis ꝛ auiū in aquis degentiū ꝛ cibarioꝝ ex pasta azima: qbꝰ maxīe italici vti ꝯsueuerunt ꝛ genera fructuū crudoꝝ frigidoꝝ: puta pyroꝝ: pomoꝝ: coctanoꝝ: mespiloꝝ: ꝛ siliuʒ portulacarū. cōuenientiora sunt elixata q̄ frixa: ꝛ assata q̄ pastilata. Salse ex vino magis conue/niunt q̄ ex aceto ꝛ vino. Acetū eniʒ est senibꝰ incōuenien tissimū meo iudicio. rōne eniʒ frigiditatis ꝛ siccitatis sene ctutē accelerat ꝛ ꝯfirmat. ¶ Sint aūt gīia specieꝝ. ꝛiꝛ. ꝛ ci namomū sunt ꝯueniētia senibꝰ ꝛ general'r oēs spēs parti/cipantes cal. ꝛ hu. vel minori siccitate. Mel senibꝰ est mul tū ꝯueniēs: dʒ esse eniʒ albū. sed melius est q̄ declinet ad colorem aureū nisi in aliqbꝰ casibus grandinosiuʒ ꝛ duruʒ vt in montepessulano. Carnes castratoꝝ iuuenū ꝛ galloꝝ testiculi oua recentia sunt cibaria senibus ꝯuenientia. ꝛ si/mil'r perdicū: alaudarū: fasianoꝝ: ꝛ siliuʒ. Inter pisces ma rinos ꝯueniētiores sunt rogetus gornatus: plaicia: ꝛ siles. ꝛ melius est vt decoquant̄ cū vino feniculo anetho ꝛ sale. Lac aūt senibꝰ ꝯuenit qbusdā: eo q̄ cito nutrit corpus hu mectat. qbusdā aūt nō ꝯuenit eo q̄ opilationē generat. vñ qbusdā ex lacte sub dextro hypocūdrio dolor ꝛ extensio cōtingit ꝓpter venaꝝ strictură. ꝛ talibus lac nō conuenit. lac aūt sit caprinū aut asininū ꝛ forsan vaccinū cū pauco sale: aut melle aut zucharo. Caseus est senibꝰ inutilis nisi sit bñ butyrosus ꝛ nō salsus nec nimis recens. butyrū cō/petit senibus ꝛ eos humectat ꝛ calefacit ꝛ pectoralia lenit. Olera senibus ꝯueniētia sunt sicla: feniculū: petrosiliū: bo rago: ꝛ buglo. saluia: mentha. hyssopus: ꝛ siles ad calidita/tē declinātes ꝛ humiditateʒ. Polypodiū etiā cuʒ apio con uenit eis ad leniendū ipsoꝝ naturas si cū carnibus lauda bilibus decoquant̄. ꝛ sil'r intelligat̄ de volubili cuius flos est albus ad moduʒ campane: ꝛ sil'r mercurialis. Et oleum eis magis cōueniēs est oliuarū nucū ꝛ amygđ. dulciū ꝛ si/saminū. Fructus eoꝝ sint ficus ꝛ spāl'r sicce passule amyg dal. pinee fistici ꝛ dactyli. Ficubus qđē in p̄ncipio come/stionis: ꝛ alys in fine vtenduʒ est. ¶ Circa ꝯdita est diaca lamentum eis cōueniens ꝛ spāl'r ad aperiendū opilatio/nes laterū quas sepe senes incurrere solent. ¶ Clystere ex oleo simplici dulci eis q̄nqʒ conuenit ꝛ caueant ab acuto clysteri ne intestina eoꝝ desiccent̄. debēt aūt senes solicita ri de vētris lenitate ꝛ nō de flebothomia. ꝛ loquor de seni bus a senio cuius initiū ponit̄. 72. anno vel circa qbusdaʒ citius: qbusdā tardius. ¶ Uinū nouū albū aq̄ticū gallicū nō est senibus cōueniēs: nisi forsan post balneū si eodē in ordinate sitire cōtigerit. vinū eniʒ senū dʒ esse rubeū subti le odoriferū ꝛ antiquū. tale eniʒ vinū sufficiēter calefacit

Que vitare debent.

Que conueniant.

Vinum.

ꝛ nutrit ꝛ melancholiā cōpescit. vrinā ꝓuocat ꝛ iuncturas humectat: spūm ꝛ calorē innatū reparat qbus oībus senes indigēt. ¶ Acruminū eniʒ generibꝰ vti possunt si eisdem vti cōsueuerunt: puta allys ꝛ cepis ꝛ spāl'r ꝓp opilōnes ve narū apiendū: ad qđ valʒ ēt diacalamentū ꝛ diatriūpipe/reon. vñ tyriaca senibus multū cōpetit ad aperiendū ipso ruʒ opilōnes: ꝛ ēt athanasie cōfectio. ¶ Potagia cōueniē tia senibꝰ sunt gruellū de auena ꝛ ordeo cū aq̄ carniū lau/dabiliū. sil'r rape seu napones cū aqua carniū laudabiliuʒ ꝛ feniculo sunt senibꝰ cōueniētes. Sil'r porrecta ex boragi ne: bleta: feniculo: petro. ꝛ nasturcio. Potus hydromellis cōuenit eis ad opilōnes aperiendū. ꝛ si opilōnes sint i vys vrine decoquat̄ cū hydromelle petro. ꝛ spāl'r maced. apiū feniculū ꝛ silia. Et si opilō sit in p̄tibꝰ spūalibꝰ addat̄ hy/dromelli hyssopus capill'. vene. cassialig. ꝛ silia. ¶ Frica/tio cōuenit senibꝰ tēpata q̄ntitate ꝛ q̄litate. debilia mēbra ꝛ dolētia senū fricatione nō indigēt. dʒ aūt fieri fricatio cū manibꝰ asperis ꝛ grossis pānis vicibus interpositis. Non eniʒ dʒ esse tanta senū fricatio q̄ mēbroꝝ sequat̄ desicca/tio ꝛ caloris innati resolō: sicut in exercitys supfluis cōtin git. nec ēt esse ita parua q̄ nulla sequat̄ resolō: cū fricatio ordinet̄ ad supfluitatū tertie digōnis mēbroꝝ resolōnē: ꝛ mēbroꝝ cōfortatiōnē: ꝛ pororū apertionē ꝛ caloris attra/ctionē. Tēpus cessandi a fricatione est cū mēbra senū que sunt nāl'r debilia rubere ꝛ calere incipiunt ꝛ aliqual'r dole re: nec est malū circa finē fricatiōis manus inungere oleo amygđ. aut oliuaꝝ vt siccitas aliqual'r senū tēpet̄. ꝛ calið. nāle in eisdē mēbris melius cōseruet̄. Fricent̄ igit̄ qualʒ die nō solū fricatione ꝑparante ad exercitiū: sed supplēte vicem exercity. ¶ Et balneent̄ q̄ter in mēse in aqua dul/ci appositionis camomille vtriusqʒ sticađ. ꝛ bismalue. bis/malua eni mēbroꝝ siccitatē tēperat ꝛ sticađ. ꝛ camō. valēt ad mēbroꝝ ꝯfortationē ꝛ lassitudinē remouendū: ꝛ circa fineʒ balnei fricent̄. vt si que sordes sint moueant̄ ꝛ vltio fricent̄ manibus vnctis oleo cōmuni aut amygđ. dul. aut sisamino: vt post balneū mēbra remaneant humidiora: ꝛ fiat mora in balneo tādiu quādiu delectatio erit: ꝛ asperi/tas seu rugatio pulparū digitoꝝ incipere appebit. Senes aūt q̄ mēbra habēt fortiora ad exercitiū bñ apta non bal/neo neqʒ fricatione adeo sepe assuescere. Balneuʒ enim ꝛ fricatio pro magna p̄te vtilitatis ordinant̄ ad expulsionē superfluitatū tertie digōnis: ꝛ ad emundationē mēbroruʒ interioꝝ ad que oīa exercitiū ordinatum debito mō plus valet. ¶ Mēbra aūt debilia in senibus exercitari nō de/bent: ne ampliorē incurrāt debilitatē. Secus est in adole/scentibus: in q̄bus mēbra debilia natural'r exercitant̄ am plius vt fortiora ꝛ maiora fiant: ꝛ hoc ꝓuenit ex eo q̄ ado lescentiū virtutes cōualescunt: ꝛ senū corpora sunt decidē tia. vñ nulla spes est de mēbroꝝ debiliū fortitudīe ꝑ exer citiū. Et ꝑ oppositū mēbra senuʒ sicciora ꝛ exercitio apta debēt amplius exercitari nō q̄đē ad v̄tutis nec mēbroruʒ augumētū: sed ad residue vite reseruationeʒ. vñ si mēbra superiora sint debilia ꝛ inferiora fortia exercitent̄ inferio ra magis. Nō eniʒ viribus corporalibus: quibus prior in/diget etas: res magne gerunt̄. sed cōsilio auctoritate ꝛ sniā que in senibus augeri consueuerunt.

Potagia.

Fricatio.

Balneū.

Exercitiū.

¶ De regulis sanitatis regiminis malarum complexionū naturalium in hominibus. Cap. VI.

Quoniam in p̄cedēti caplō posui regu/las regimīs sanitatis corpis tpati seu sani a gnōne: ꝛ a q̄ nō parū differūt cor pora egra a gnōne q̄ respectu corpis tpati sūt malarū cōplōnū. Nolumꝰ in h̄ caplō ponere regulas regimīs sanitatis malarū cōplōnū accn̄taliū. h̄. n. pertinet ad regimen curatiuū: sed malarū cōplexionū nā/

liū. Sunt eniȝ quidā qui a gnōnis pncipio sunt calidiores ꝗ̄ regrit corp⁹ humanū ꝯplōnis tēperate: ⁊ alij q sunt frigidiores. ⁊ sil'r intelligat̄ in alijs qualitatib⁹: taȝ simplicibus ꝗ̄ cōpositis: quarū cōplexionū regimen nō parū differt a regimine cōplōnis tēpate: siue earūdē regimē sit cōseruatiuū siue curatiuū. Nec est intētio nostra loq de paꝝ lapsis: qꝛ taliū corpoꝝ regimen sufficienter haberi pōt ex his que dicta sunt de regimine tēpate cōplōnis: ⁊ in his q̄ dicent̄ in multū lapsis in isto pñti caplo. ¶ Intendimus igit̄ hic de corporib⁹ multū lapsis in toto pñti caplo: cuiꝰ sunt sanguinei: cholerici: flegmatici: ⁊ melancholici. Prio dicemus de cōplōnis sanguinee regimine que est minus mala ⁊ minus distās a tēpata: imo qdā dixerūt hāc cōplexionē esse tēpataȝ. Tēpatā ēt cōplōnē posuerunt ca. ⁊ hu. scilȝ sanguineā: qđ vtiqꝫ verū est respectu tēpamēti ponderis. vnde hō tēperatissimus pōt labi in calido ⁊ hu. a ponderis tēpamēto. ⁊ sic itellexerūt qdā antiquoꝝ tēperatā in specie humana: ⁊ in tota nā entis esse calidā ⁊ humidam. Sed cōplexio calida ⁊ humida respectu tēperamenti ad iustitiā puta respectu hois tēperati nō est tēperata: sed lapsa: ⁊ hō cōplexio nālis est sanguinea: imo habētes hanc cōplexionē sunt parati cachochimijs egritudinib⁹ ⁊ nāl'r oībus egritudinibus. quaꝝ cā est putrefactio ⁊ humorum plenitudo: ⁊ sil'r opilatio ⁊ spāl'r sanguinis multitudo. In tali eniȝ cōplōne cōsueuit multiplicari sanguis ꝑpter qđ sepe indigere cōsueuerūt flō ⁊ ventosa ꝑpter sanguinis euacuatiōnē: ⁊ spāl'r cū regimen habentiū hanc cōplōneȝ in reliqs nō est equale. Talis eniȝ flebothomia fienda est etate virtute tēpore ⁊ arte ⁊ ceteris partibus cōuenientib⁹ ⁊ tēpore veris in pncipio vbi dubitamus de egritudinib⁹ ex sanguinis multitudine: vtplm ꝯtingentibus. hoc. n. tēps assimilat̄ morbo de repletione. In fine qdā cū dubitam⁹ de egritudinibus ex sanguinis acuitate: vtplm cōtingentibus: quare ex hoc ꝯcludit̄ in pn⁹ veris flō^{am} fieri maiorē ⁊ in fine minorem. De venis aūt flōmādis ⁊ mō flōmādi ⁊ sanguinis qualitate ⁊ quātitate ⁊ sufficienti cognitione circa alios ꝯsil'es fiet in fine huius operis ꝑ dei gratiā vnuȝ caplm. ¶ Nō aūt solū indiget hic flōmia: sed etiaȝ pharmacia: nō qdem ad sanguinis euacuatiōnē: sed eius mūdificatiōnē: ⁊ vētris solōne. Medicine aūt ad hoc cōuenientes leues ⁊ benedicte sunt vt agaricus que est medicina facilis: etiaȝ turbith ⁊ chartamus: sicut testatur mirabilis Auerrois. Ponunt aūt magistri salernitani expti multas medicinas san. mūdificatiuas: puta cassiafi. pruna: thamarind. viol. serum caprinum: borag. mirabol. cerasa: epatica: dianthos. ceterach: ⁊ multa silia que i tabulis salernitanis facile est videre. oēs aūt medicine sanguinē purgātes: aut sunt euacuātes melācholiā generatā ex fece sanguis iperfecte digōnis: aut melācholiā generatā ex sanguie grossiori per viā ebullitionis. seu cholerā ex eadē pte subtiliori ꝑ viā ebullitionis gñatā. cū eniȝ san. ebullit qđ subtilius est cōuertit̄ in cholerā: ⁊ est cholera innālis que oī aduentu a corpe est expellēda. qđ aūt grossiuȝ est in sanguine ad melancholiā inālē cōuertit̄. ⁊ simil'r cū sanguis nō pōt perfecte digeri generat̄ qđdā flegma inaturale: qđ nō est aptuȝ corpus nutrire. vñ medicie euacuātes hu. ꝑdictos sanguinis mūdificatiue ab auctorib⁹ dicunt̄. Nō eniȝ debemus vti medicina purgante sanguinē in sua puritate. vñ si san. nō peccet in quali: sed solū in quanto: nulla pharmacia est exhibēda. cuȝ eniȝ sang. ebullit qđ subtilius est cōuertitur in cholerā: ⁊ est cholera innaturalis que a corpore est expellenda oī euentu. Qđ aūt grossius est in sanguine in melancholiaȝ innālē ꝯuertit̄. ⁊ sil'r cū sang. imperfecte digeritur gñat̄ flegma qđdā innāle qđ nō est aptū corpus nutrire. vñ oino inartificiale est medicinā sang. purgatiuā exhibere: sed solū mūdificatiuā: vt sūt cassiafi. mirabol. ⁊c. Nō aūt sic est de alijs humorib⁹ a sanguine: qꝛ ipsi manentes in sua puritate quo ad subaȝ ⁊ qualitatē peccantes in qualitate debent per pharmaciā euacuari eisdē appropriatā. ¶ Ex his ergo apparet in quo differūt medicine san. mūdificatiue a medicinis eūantib⁹ alioꝝ hu. Nam medicine euacuatiue alio hu. a sanguine aspiciūt hūores alios vt distinctos a sanguine in quātitate peccātes q̄litate vel suba. Sed medicine mūdificatiue sang. respiciunt humores eosdeȝ vt deficiētes a sanguinis ꝑfectione: vel ꝑpter diminutionē caloris: vt in flegmate vel excessuȝ eiusdē caloris: vt in cholera ⁊ melancholia. Nō est ēt incōueniēs ꝙ aliqua mel'ie spēs a sanguine generet̄ frigido. Cuius mel'ie medicina euacuatiua vocabit̄ sanguinis mūdificatiua vt mirabol. indi ⁊ fumittere. ⁊ sunt medicine bñdicte. sed aliorum humoꝝ a sang. medicine euacuatiue sunt fortes ⁊ magis periculose: qꝛ tales hu. sunt a sang. magis distantes ⁊ min⁹ nāe obedientes. Igit̄ redeuntes dicamus ꝙ ista cōplo magis indiget medicina sang. mūdificatiua. ⁊ ad ꝑpositū: qa hec ꝯplo cōsueuit multiplicare superfluitates ⁊ spāl'r tertie digōnis. ¶ Indigent sanguinei exercitio veloci forti ad ꝑdictaꝝ superfluitatū cōsumptionē: ex quibus pōt opilo: ⁊ per ꝯñs putrefactio in corpore gñari. Regulas aūt exercitij obseruandas infra docebim⁹ caplo singulari. ⁊ ꝑ eandeȝ rōnē indigent fricatione multa ⁊ forti ⁊ balneo ieiuno stomacho bis vel ter in septimana ⁊ ad min⁹ semel. ⁊ opȝ stomachū taliū intueri. nā si eius cōplo ad malā cōuerteret̄ cōplōnē cōuerteret hūores toti⁹ corpis ēt ad malitiā. error aūt notabilis factus in pma digōne nō corrigitur in alijs. est igit̄ talis cōplo intuenda ne error notabilis fact⁹ in pma digōne trāsiret per alias digōnes. ¶ Et qꝛ hec cōplexio est parata putrefactioni humoꝝ. bonū est ꝙ vtat̄ his q̄ putrefactioni resistūt vt frigida ⁊ sicca nō vtēdo vnctuosis pinguib⁹ dul. nec passibilib⁹ in suba nec ꝑticipātibus humiditate actuali extranea. nec vaporosa: cuiusmodi sunt fructus vaporosi ⁊ spāl'r virides ⁊ veteres: puta ficus vue amygđ. ⁊ silia vaporosa. ⁊ sil'r lacticinia ⁊ spāl'r recētia ⁊ vina dulcia. ⁊ carnes ca. ⁊ hu. ⁊ vnctuose: vt carnes mutonis ⁊ porcine: ⁊ sic de alijs. ⁊ plus talib⁹ interdū ꝯpetit irasci ⁊ min⁹ gaudere. sil'r conuenit tristari plus ꝗ̄ alijs ꝯplōnib⁹ sine lesione. ¶ Talis ergo min⁹ ledit̄ a ieiunio. vñ forte sufficit cōcedere eis in trib⁹ dieb⁹ q̄ter. ⁊ hec ꝯplo min⁹ iter ceteras cōplōnes ledit̄ a coitu: ⁊ a vigilia: ⁊ plus grauat̄ a somno imoderato. hec ꝯplo ꝯsueuit rheumatib⁹ abundare. vñ satis bonū est mām rheumatis interdū per sternutationē: ⁊ interdū per gargarisma ad hoc cōueniēs euacuare ꝑcedētib⁹ vlib⁹ purgationib⁹. vñ mastix: staphisagria appropriata sunt in rheumatis capitis mūdificatione gargarizando: aut masticando aut sternutando: ⁊ satis est disposita opilationibus: quare abstineat ab opilantib⁹: vt sunt viscosa ⁊ dulcia cibaria ⁊ balneari post cibū ⁊ fortiter exercitari ⁊ coire ⁊ multū bibere. hec aūt sūt cā descēsus cibi a stomacho ante perfectā digōnē. ⁊ sic talis cibus veniens ad venas causaret opilationes.

¶ Nunc dicam⁹ de cōplōne cholerica q̄ parata est ad febres flegmaticas. igitur tpib⁹ ca. vtat̄ oxyzacara simplici cū syrupo viol. ⁊ nenufaris. Est aūt ꝯueniēs vt tales syrupi recipiant̄ cū decoctiōe quorūdā se. deopilatiuoꝝ cuiusmodi sunt se. melo. cucur. citrij. apij ⁊ scariole ⁊c. ⁊ qꝛ talis ꝯplo ꝯsueuit cholerā multiplicare ⁊ spāl'r calidis tpib⁹ indiget purgatione solū: iō purget̄ cū scamonea ꝑpata: ⁊ etiā reubar. cassiafi. thamarind. ⁊ silia. Est aūt hec cōplo senectuti pata rōne siccitatis: q̄re idigēt hūectātib⁹ ne cadant in ethicā ⁊ egritudies ca. ⁊ sic. vtant̄ igit̄ hūectātib⁹ vt sūt cibi laudabiles sicut pulli gallinarum ⁊ galloꝝ iuuenum

De regimine cōplōnis sanguinee.

Ex sanguine melia innālis. Cholera innālis. Flegma innāle.

Dif. q̄litate medicie sanguinis mūdificatiue differt ab euantibus hūores.

Exercitiū.

Resistētia putrefactioni.

Ieiunium

Regimen cōplōnis cholerice.

extremitates porcoꝝ ⁊ carnes vituli ⁊ vino subtili odori-
fero nō fumoso nec nimis acuto: oīuz eniz velociter ⁊ cito
nutrientiū est vinū: vtat̄ ēt balneo aq̄ dul. ⁊ sōno. ⁊ isti sūt
cibādi bis in die nāli: nec debēt cibi coꝝ esse subtiles val-
de passibiles ⁊ dulces. tales. n. cū patiunt̄ a calore forti in
cholerā ꝯuertunt̄. igit̄ isti cholerici indigēt cibis fortis di-
gestionis seu fortioris. ⁊ hec ꝯplō minꝰ idiget coitu ⁊ flōa
saltē pp purgationē. sed interdū flebothomari ꝓpter san.
euentationem ⁊ infrigidationem.

Regimen cōplonis flegmatice

¶ De ꝯplone flegmatica dicamꝰ q̄ dicta dz declinare ad
cal. ⁊ siccū. vt est panis bñ fermētatꝰ triticeꝰ. cū modico sa-
lis ⁊ pōt addi se. anisi fen. ameos ⁊c. ⁊ minus ledit̄ a ieiu-
nio ⁊ vigilia ⁊ tpe veris. in pnº veris bonū est vti pharma
co flegmatis euacuatiuo ⁊ spālr i hyeme vt est diaturbith
digōne facta cū oxymelle simplici aut diuretico aut squil-
litico. carnes sint cal. ⁊ sicce aut ca. ⁊ hu. cōplexionis. ⁊ pi-
sces spālr aq̄ dul. inimicant̄ huic cōploni vñ pisces mari-
ni sūt ei minꝰ nociui: ⁊ laudo q̄ coquant̄ in vino cū semi-
nibꝰ calidis diureticis. ⁊ iter alios pisces approbo ostreas
⁊ molca in p̄dicta ꝯplone. hec ḡ maxie idiget exercitio: ⁊
ab eo minꝰ ledit̄ a ieiuno. vñ forte sufficit eis comedere se
mel in die nāli: nec dz cibꝰ eoꝝ esse difficilis digōnis. nec
sit eoꝝ potꝰ aq̄ nec ceruisia: sz vinū forte odoriferū subtile
in suba ⁊ actione. hec ꝯplō parū idiget flōa: sz multū phar-
macia flegmagoga. ꝯsueuit aūt hec ꝯplō flegma multipli-
care ⁊ spālr in hyeme. vñ circa pnm veris bonū est in tali-
bus flegma purgare. hec ꝯplō minꝰ ledit̄ a coitu. ⁊ est i eo
satis potens cōtinue nō multū appetens ꝓpter defectuz
calidi. vnde totalis coitus dimissio est eis multum nociua.
Stupha est ei ꝯuenientior q̄ȝ balneū aque dulcis: sed bal-
neum sulphuris ⁊c. ⁊ vigilia interdum confert ⁊ somnus
maxime diurnus ⁊ longus est ei nociuus.

Regimen cōplonis melīce.

¶ Complexio melācholica vtatur ca. ⁊ hu. ⁊ coitu maxime
dānū incurrūt. purgent̄ cū mirabol. indis lupulo ⁊ lapide
laçuli ⁊ digerat̄ pus cū scolopē. ma. ⁊ mino. buglo. thimo.
epithimo. lingua auis ⁊c. Isti debēt cibari ad minꝰ bis in
die nāli: ⁊ nō idigēt cibis fortis digōnis. idigēt fricatiōe tē
perato ⁊ exercitio tēpato ⁊ balneo aq̄ dulcis: ⁊ sōno ⁊ qete.
caueant a coitu ⁊ tristitia: ⁊ flōa est nociua. sz cōpetit phar-
macia melīe eductiua. Hec breuia sufficiāt d̄ regimie tota-
lis ꝯplonis lapse a vero tēpamēto iustitiali in spe hūana.
Quid aūt sit de regimie lapsus in singulis mēbris iferius
aliqualr appebit. Alio enim regimie idiget cerebꝝ lapsuz
q̄ȝ tēpatū. panis cōplexionis melācholice sit satis mollis
triticeus sine sale: cuz pauco fermento vinū sit odoriferū ⁊
subtile. qđ est de his que magis seruiunt huic ꝯplexioni.

¶ De regimine macrorum ⁊ pinguium. Cap. VII.

NOn eodem regimine indigēt pigues nālr plus q̄ȝ reqrit cōplo
nis tēpamētū ⁊ nālr macilēti. sūt eniz qdā qui
ex eoꝝ totali ꝯplone sūt magis macilēti q̄ȝ re-
qrat habitudis tēpamētū in hūana spe: qđ cō-
tingit ex siccitate cōplonis cū caliditate mēbroꝝ tertie di-
gestionis ⁊ situ alioꝝ mēbroꝝ. ⁊ silr hoc cōtingere pōt ex
debilitate mēbroꝝ tertie digōnis: vñcūqz possit talis debi
litas ꝓuenire: siue ex pte ꝯplonis sicce ⁊ cal. siue sicce siue
ex pte cōpōnis rōne cuiꝰ debilitatis mēbra nō attrahunt
nutrimētū: aut nutrimētū attractum digerere nō pñt: ⁊ sic
eoꝝ mēbra extenuant̄. Quibusdā tñ hoībꝰ ꝯtingit q̄ eoꝝ
mēbra sūt fortia attrahēdo ⁊ digerēdo: ⁊ tñ nō impinguā-
tur: sz remanēt nāliter macilēta: qđ est ex caloris resoluen
tis fortitudie: ⁊ ex v̄tutis ꝯuersiue mēbroꝝ debilitate: ⁊ ex
eoꝝ mēbroꝝ restauratione in humiditate seu in habilita-
te. Humiditas aūt mēbroꝝ cū caliditate obtusa: ⁊ fortitu-
do ꝯuersiue ⁊ digestiue mēbroꝝ ⁊ restaurationis eorūdez
habilitate ex pte molliciei ⁊ raritatis sunt cāe pinguedis
nālis seu mlte carnositatis. Sūt. n. forsan mēbra ihabilia
vt a cibo restaurent̄ pp eoꝝ duritiez: ⁊ siccitatem sicut in
melācholicis est videre vel pp fortē cōsūptionē: vt in cho
lericis in qbꝰ calidū est acutū ⁊ ꝯsūptiuū. Differūt aūt car
nositas ⁊ pinguedo: ex eo q̄ pinguedo est a frigido ⁊ hu-
mido. nec arguit fortitudinē ꝯuersiue: sed solum digestiue
p̄me ⁊ scđe. Sz multitudo carnis arguit ca. ⁊ hu. ⁊ sanguis
multitudinē: ⁊ digestiue mēbroꝝ interioꝝ ⁊ exterioꝝ boni-
tatē. ⁊ silr cōuersiue ⁊ restaurationis eorūdē habilitatē: ⁊
carnositas est minus vitupabilis q̄ȝ pinguedo. ¶ Si igit̄
aliqs hō nālr sit extenuatꝰ p carnis ⁊ pinguedis p̄uationē
dz vti calefaciētibꝰ ⁊ humectātibꝰ: ⁊ cibis multi nutrimēti
⁊ facilis digōnis: ⁊ ꝯuersionis: ⁊ dz cōfortare mēbra tertie
digōnis: ⁊ ea p̄parare vt alimētū melius attrahāt ⁊ dige-
rant. retineāt ⁊ cōuertant: ⁊ vti eis q̄ resistūt siccitati ⁊ reso-
lutioni. Uñ resolō fortis est vna magna cā extenuationis.
cōueniēs igit̄ est q vult pinguedinē ꝓuocare: q̄ abstineat
a salsis acutis acetosis ⁊ pungitiuis nisi forte his qñqz vta
tur rōne appetitꝰ suscitādi. Uñ triticū coctū oua sorbilia:
pultes sorbiles de farina frumēti. silr triticū nutritū cū la-
cte risuz ⁊ fabe fracte: lac: caseus recēs: amygđ. fistici. pinee.
auellane recens ficus: oua assata: caro arietina galline pul-
li colūbaꝝ pinguiū assati aut pastillati: vinū bonū: gaudiū.
p̄uatio purgationis ⁊ euacuationis. balneū post cibū com
pleta p̄ma digōne parū pati famē. multū comedere. parū
bibere ⁊ spālr vina fortia. paꝝ irasci ⁊ tristari exercitium
tēpatū. fricatio tēpata: ⁊ vinū silr oē dul. ⁊ vnctuosa ipin-
guant corpa. Si qs ergo cupit mēbra tertie digōnis ⁊ v̄tu
tē attractiuā spālr ꝯfortare optimū est añ introitū balnei
eiꝰ mēbra moderate fricari: deide piccari: deide siccis mā-
dilibus exiccari: postea inungi oleo camomille oliuaꝝ aut
anetino. deinde cibari cibo cōueniēti ⁊ cal. ⁊ hu. Et si etas
⁊ cōplō ꝯsuetudo pmittāt fundat supra mēbra sua aquaz
frigidā in exitu balnei. Finis aūt fricationis q̄ ante picis
emplm p̄mittit̄. ⁊ vt inflatio nō icipiat cōsumi. Amplius
scias q̄ verberari ⁊ flagellari cū virgulis de hondis quo-
usqz rubeat coꝝ color. cōfortat ad attrahēdū: ⁊ digerēdū
⁊ pfectiꝰ cōuertēdū nutrimētū ꝯtractū: ⁊ laudamꝰ q̄ vir-
gule sint vncte oleo oliuaꝝ. Antidotū bonū ad impinguā-
dū. ℞. amygđ. excorti. ⁊ auellañ. se. papaueris al. granoꝝ
viri. de quo fit terbētina ⁊ butyrū vaccinuz: ⁊ çucchari su-
mant̄ oia insil. ad quātitatē castanee sero: ⁊ mane ⁊ vinuz
optimū supbibat̄. ¶ Et p ꝯ̄riū sit regimen pinguiū exces-
siue. igit̄ demacrat̄ corpus ēt p euātiones frequētes. Am-
plius alteratio ꝯplonis ad ꝯ̄riū faciētis pinguedinē pluri-
muz extenuat. verbi gr̄a. si est frigiditas calefactio: ⁊ si cali
ditas ifrigidatio eq̄lis: aut supflua calefactio. Et est notan-
dū q̄ macrefaciētia sunt diuretica secessiua ⁊ ꝓuocātia su-
dorē ⁊ resoluētia: ⁊ desiccātia. ⁊ oia silr impediētia motuz
alimenti ad membrū ⁊ moram in eisdem:

¶ De regimie cōplonū oiuz mēbroꝝ in spāli. Cap. VIII

TOta regio corpis hūani in q̄tuor ptes di-
uisa est a sapiētibꝰ. Quaꝝ p̄ma est re
gio v̄tutū aialiū. puta cerebrū ⁊ mēbra adiacē
tia. Scđa est regio v̄tutis spūalis seu vitalis:
vt cor: ⁊ cetera mēbra adiacētia. Tertia est re
gio v̄tutis nālis: puta stōchus epar ⁊ intestina. Quarta est
regio v̄tutis gñatiue: puta testiculi virga: matrix ⁊ collum
eiꝰ: ⁊ hec mēbra sūt diuersaꝝ ꝯplonū ⁊ ꝯpōnū. iō diuerso
idigēt regimie. ¶ Incipiētes igit̄ a capite p̄ dicemꝰ: q̄uo
cutis capitis pt ꝯ̄suari: ⁊ silr pili ibi situati. deide dicemꝰ
de cērbro: ⁊ mēbris ei adiacētibꝰ: ⁊ pñr de corde ⁊ pulmōe
⁊ sic de alijs suo mō ⁊c. ¶ Cutis capitis ab vlcere ⁊ scabie
preseruat̄ si pus melle vnxeris. deinde ipsuz balneaueris

Regimen capitis ⁊ ptiū eius.

⁊ maxime in hyeme. ¶ Si pili capitis exiles fuerint lauētur cū cinerib⁹ oliuaꝝ lexiuio facto ex illis. ⁊ si lexiuia fit ex aqua decoc. capil. ve. edere arboree ⁊ terrestris bonum erit. Amplius. frica rad. ipsoꝝ cū oleo anetino ⁊ masticino ⁊ oliuaꝝ. nā multiplicant capillos: ⁊ cōseruant ⁊ canitiem retardant. ¶ Itē puluis lazuli mirabilē hꝫ ꝓprietatēꝫ in conseruando pilos palpebraꝝ. ¶ Amplius. capitis lotio minime est negligenda qn fiat ad minus in mense bis. deinde infunde aquā mediocriter ca. super caput ⁊ pluries añq̄ꝫ a vapore balnei calido calefiat. ⁊ hoc qdā sapiēs precepit: cū totū corpus balneare volueris ꝓ̇us effunde sepe aquā ca. super caput tuū: ⁊ sic dolorē capitis non timebis. pectina ēt quolibet mane caput pectine eburneo. Nota ꝙ puluis lazuli mirabilr̄ hꝫ ꝓprietatē in ꝯseruādo pilos palpebraꝝ. ¶ Itē decoctio bletaꝝ ꝯseruat pilos barbe. ⁊ specialr̄ lotio vini simplicis ad hoc valet. ¶ Itē freqnēs ablutio cū aqua frigida retardat canitiē: ⁊ depilationē: ⁊ in h̄ cōcordauerunt oēs antiq ⁊c̄. mirabolani kebuli cōditi canitiē retardant ⁊ nigrū colorem capilloꝝ ꝯseruant ꝓprie.

De cerebro.

¶ Sanitas cerebri ꝯseruat̄ cū suffumigationibus ⁊ odoribus spēꝝ aromaticaꝝ vt sunt lignum aloes ambra herbe odorifere vt maiorana balsamita: ⁊ silia. ⁊ in estate cū ros. ⁊ alijs frigid. ¶ Sternutationes facte ieiuno alleuiant cerebrū ⁊ hebetudinē sensuū remouēt. ⁊ dicit Phs magnus ꝙ sternutationes duplant cerebruꝫ ⁊ ingrossant collum ⁊ mundificant faciē ⁊ cōfortant sensus ⁊ canitiē retardant ⁊ dissoluunt fumositates inclusas in cerebro. nō est igitur sternutatio negligēda siue cū rebus cali. in hyeme: ⁊ fri. in estate tēperatis. siue in hyeme qdē fit sternutatio cū radice blete aut ꝯdisi. ⁊ in estate cū tenta papyri: aut cū aspectu radioꝝ solis. ¶ Qd maxie nocet cerebro est indigestio ⁊ digōnis corruptio. hec eniꝫ est radix oium maloꝝ: que aūt plus intellectū purificant est gaudiū: ⁊ cordis letitia: ⁊ trāquillitas. Dicit aūt qdā sapiens ꝙ spatiari: ⁊ letari deseruiunt intellectui. De rebus cōferentib⁹ cerebro sunt acori: spica: sticad. maiorana: ⁊ mirabol. ⁊ cetera que in aureolis ponunt̄.

De oculis.

¶ De oculis: euphrasia feniculus ⁊ celidonia prosunt oculis. Sanitas oculoꝝ cōseruat̄ siqs a cena abstineat nocturna: ⁊ nō statim dormiat post cibum stomacho pleno. Amplius vti puluere cuius recepta sequit̄ ꝯseruat: ⁊ cōfortat visuꝫ. ℞. se. feniculi ptē vnā euphrasie minoris partē. s. maiorane: sileris montani aā. ptem vnā. zucchari albi. ptē. j. ⁊ fiat pul. iste pul. oib⁹ medicis pol'ib⁹ visus cōfortat ⁊ cōseruat. Amplius suffumigatio oculi supra fumū aque ca. decoc. feniculi oculos viscositate grossa mundificat: ⁊ potest addi vinū albū cū aq̄. Iteꝫ pōt addi euphrasia: ruta: berbena: ⁊ celidonia in predicta decoctiōe. ⁊ hoc multū ꝓdest ꝓut per me sepius est expertuꝫ. Aspectus coloris viridis visum confortat: ⁊ quanto color magis distat a medio tanto magis confortat. ¶ Item si oculus aperiatur in aqua frigida in vase coloris viridis intuendo: ⁊ cōtinue ter hoc fiat paruo temporis interuallo organū oculorum confortat ipsis existentibus sub latitudine sanitatis: vsus turturū paruaꝝ auiū ꝑdicū visuꝫ ꝯfortat. ¶ Iteꝫ vsus feniculi crudi aut cocti visuꝫ cōfortat. Napones seu rape habent mirabilē ꝓprietatē in ꝯfortādo visuꝫ. ¶ Itē linire palpebras oculi cū licio distēperato in aqua feniculi visuꝫ cōfortat: ⁊ oculos corroborat: ⁊ a grossa viscositate mūdificat. De vētris lenitione patebit inferius. ¶ Nocentia oculis sunt oia salsa/acuta/⁊ fumosa seu euaporantia ⁊ fumus: coitus ⁊c̄.

De aurib⁹

¶ De auribus: dicūt qdā ꝙ acetuꝫ forte tepidū guttatim ieiuno stomacho auribus instillatū plus ceteris medicaminibus cōfert auditui: qm̄ auditus instrꝫ ꝯfortat: ⁊ ꝓhibet fluxū rheumatis ne a cerebro descēdat. Acetuꝫ aūt auribus iniectum parū: deinde demū tepidum instillet̄. optime eniꝫ meatū mundificat auriū a sup̄fluitatibus grossis ipsuꝫ opilantibus que interdū auditū grauāt ⁊ diuersas egritudines in aurib⁹ generāt. Amplius oleum amygdalarū amararū vel nucleoꝝ ꝑsicoꝝ instillatū tepidū auriū meatus aperit ⁊ ꝯfortat. Et dicūt qdā medici qd̄ pre ceteris auditū cōseruat est fumigare aurē supra fumū aq̄ cal'e: ⁊ si in ip̄a bullierit absinthiū vl' pulegiū vtili⁹ erit.

De olfatu

¶ De olfatu: cōseruatur cum odoriferis ⁊ remouendo immunditias nasi ⁊c̄.

De ore.

¶ De ore. os ꝯseruat̄ incolume cuꝫ ablutione aque calide ante pastuꝫ ⁊ post. Ablutio oris cū aqua ca. añ comestioneꝫ: ⁊ post: os mundificat. ⁊ humiditates gingiuarū a capite descendentes cōsumit ⁊ desiccat. Et dixerūt qdā sapientuꝫ ꝙ dentifriciū cū puluere gariofi. miscem⁹ ⁊ spicenardi die quolꝫ ieiuno stomacho fetorē oris remouet. Si dissoluat̄ aliquātulū masticis in oleo ros. ⁊ inungat̄ palatū. cōfortat palatū: ⁊ illud cōseruat. Caput leporis cōbustuꝫ: valet contra cancrum gingiuarū ⁊ palati.

De lingua

¶ De lingua. lingue sanitas cū ablutione aque in ieiuno: ⁊ cū mellis fricatiōe linguā attenuat: ⁊ grauitatē eius remouet. ⁊ silr̄ tenere cubebas in ore ieiuno stomacho ⁊ gariofilos. Nuces inimicant̄ lingue. cauendū est enim ab eis in regimine sanitatis. Caules ꝯferūt grauedini lingue comesti ⁊ masticati. vñ infantiū accelerāt locutionē ⁊ ambulationē. cōfortant eniꝫ musculos ⁊ articulos. Amplius tenere spēs in ore aromaticas ⁊ spāl'r in ieiuno: puta gariofi. ⁊ cubebe linguā a grauedine liberāt ⁊ facilitatē ad loquendū dant: ⁊ eius sanitatē cōseruāt. Et hec breuia sufficiāt de toti⁹ capitis ꝯseruatione ⁊ mēbroꝝ situatoꝝ in capite.

De mery ⁊ cāna pul.

¶ De mery ⁊ cāna pulmonis. Cōsequēter dicem⁹ de ꝯseruatione sanitatis mery ⁊ cāne pulmonis: ⁊ ꝯñter dicimus igit̄ ꝙ cāna: ⁊ mery cōseruant̄ cū potu brody pinguiū gallinaꝝ: aut carniū semiānualis agni cū rebus dulcib⁹ decoctarū: ⁊ spāl'r cū liquiritia: ⁊ si cū predictis cauliū sūmitates decoquant̄ erit laudabile. potus vini dul. valet ad idē: ossa mollia castratoꝝ iuuenū multū cōpetunt in ꝯseruatione mery: ⁊ cāne leniēdo: ⁊ ꝯfortando: ⁊ mollificando: ⁊ meatus pectoris elargādo. Caueat̄ a potib⁹ actual'r fridis. Gal. enim vnū causonicū morti tradit ex potu aque fride: qꝛ nō preuidit eius mery debilitatē ⁊ ꝯplexionis eius frigiditatem. Aqua enim frigida in habentibus membra pectoris debilia spasmat mery.

De pulmone

¶ De pulmone. myrrha sub lingua retenta pulmonē ꝯfortat: sed id qd̄ ex ea liquesit cū melle si trāsglutit̄. pulmonē ꝯseruat: ⁊ cōfortat: ⁊ vocem clarificat. ⁊ silr̄ pinee amygd. spāl'r amare ⁊ ligritie. Vinū nouū dulce coctū: ⁊ ꝑ ꝺcoc. a grossa suba depuratū plus ceteris ꝓdest pulmoni: ⁊ eius cānalib⁹ añ cibū. ⁊ post. vinuꝫ dulce deopilat pulmonē ⁊ opilat epar: ⁊ rō est: qꝛ vinū dul. nō venit gradatiꝫ ad epar ex eo: ꝙ epar multū diligit illud: qꝛ dulce: ⁊ ꝓpter eius facilē penetrationē: ⁊ qa est potus calidus nō morat̄ in eo: quantitate magna qua separat̄ fex ab eo: imo peruenit ad epar cū grossitie sua: inuenit eni meseraicas aptas ad hoc: sunt enim ample ⁊ vene epatis sunt stricte valde. cū igit̄ peruenit ad epar non peruenit ad illud quātitate qua digerat̄: imo expellit̄ subtile in venas strictas velocitate sue penetrationis: ⁊ remanet sedimen ꝓpter venaꝝ ꝯstrictioneꝫ. Sed in pulmone oppositū euenit qꝛ ad pulmonē venit cum iam colatū est per venas strictas: aut per viā meatuuꝫ mery in bibendo ꝑ viā resudationis ex meatib⁹ strictis ⁊c̄. Etiaꝫ valēt mery ⁊ trachee arterie: ⁊ lac ⁊ oua mollia: sed frigida actu vt aqua frigida nocent mery ⁊ canne. Pulmo vulpis mirabilem habet ꝓprietatē in pulmonis conseruatione: ⁊ confortatione. ad idem valent cancri fluuiales ⁊ tortura ⁊ rana ⁊ limacia.

¶ De corde

De corde ¶ De corde nihil reperit̃ ꝙ adeo ꝯfortet ipm cor:⁊ caloreꝫ nālem sicut bonū vinum odoriferū vetus moderate sumptū:⁊ in estate mediocriter lymphatū. Et nota ꝙ syrupus ex succo pomorū dulcis:⁊ corticibus citri ⁊ succo buglo.⁊ borag. cū mirabola. ꝓdest cordi.⁊ oua ꝯfortant cor:q2 sanguinem generant cordi ꝓportionabilem.

¶ De corde dicit qdaꝫ sapiēs ꝙ hꝫ duos nociuos hostes.s. desperationē ⁊ tristitiā. ex desperatione nāq3 prouenit torpor pigritia siue inertia.⁊ tristitia est senectutis festinatio: ⁊ nālem calorē extinguit:⁊ spūm ꝓfundat ⁊ cōpositioneꝫ cordis dissoluit ⁊ tandē interficit. ¶ Cordialia ca. sunt doronicū ȥedoariū muscus ambra ⁊ seta ⁊ ambo been croc⁹ gariofi. sunt mirabiles.⁊ xiloaloes crud.⁊ mellissa ⁊ se. ei⁹: cubebe smaragdus ⁊ enula. ē mirabilis. Alia cordialia frigida vt camphora carabe corallus sand. roſ. spod. lutū sigillatū coriādrū. Et cordialia tēpata sūt hyacinth⁹ auruꝫ argentū ⁊ būglossa. ¶ Itē ex coadunatione vini:⁊ sono delectabil' chorde istrī musicalis coadunāt̃ omnia bona i spū cordis. Sed dilectus socius supplet instrumētoꝝ musicaliū melodiaꝫ. ¶ Iteꝫ cursus aquaruꝫ ab alto sine strepitu magno in viridarijs cor confortat.

De stōcho ¶ De stōcho. stōchus enim se hꝫ in hoīe sicut radix in arboribus: sicut alimētū venit in arbore ꝑ radicē: sic in corpus ꝑ stōchuꝫ. comedere vuas passas cū granis in ieiuno stomacho malaꝫ cōplōnē reparat.⁊ silr electuariū factum ex mastice ⁊ ligno aloes ⁊c. Dicit. A. ꝙ sumere in ieiuno.ʒ.iij. electuarij de ligno.⁊ reubar. ꝯfortat caloreꝫ stōchi:⁊ iuuat digōnē:⁊ eius orificiū a flegmate mūdificat ⁊ appetitū ꝓcurat ⁊ vētositatē expellit.⁊ silr aq̄ ro. cū mastice ⁊ carnib⁹ cydoniorū. Stōchi digōnis error notabil' nō corrigit̃ per scdam digestionē nec tertiā. Alimentū eniꝫ remanet indigestū ⁊ ineptū ad hoc vt ꝯuertat̃ in nutrimentū.⁊ per ꝯñs deficit vita: quia stomachus est sicut radix in arborib⁹.

De epate ¶ De epāte: carnes laudabiles assate sup aquā calidam:⁊ nō super carbones ꝯfortant epar. assatura enim sup carbones nō euadit ab vstione: sed sup aquā cali. assat̃ vniformiter:⁊ equaliter:⁊ ab vstione securat̃: epar lupi ⁊ limacie a ꝓprietate conueniunt epati.

De splene ¶ De splene: vinū albuꝫ ⁊ citrinū spleni ꝯuenit. Splen est cā ridēdi:⁊ nō instrm̄. vñ habētes splenē fortē:⁊ bñ dispositū ad attrahendū sanguinē grossuꝫ ⁊ turbidū: ex quo corpus nō pōt bene nutriri. sunt leti naturalr:⁊ sine tristitia:⁊ ecōtra hñtes splenē debilē sanguis eorum grossuꝫ ⁊ turbidus remanet in venis ⁊ mouet̃ ar.⁊ cetera mēbra corpis. ⁊ sic reddit̃ homo tristis. Dicūt qdā empericoꝝ ꝙ mouere sinistruꝫ pedē ante dextruꝫ ascēdendo ⁊ descendēdo splenē in sanitate ꝯseruat: vinū infusionis florū aut fruct⁹ thamarisci confortat spleneꝫ ⁊ grossitieꝫ eius attenuat.⁊ similiter in vase fraxino aut thamarisci.

De intestinis ¶ De itestinis dixerūt sapiētes ꝙ alliū coctū cū carnib⁹ pinguibus edi mitigat intestina ⁊ ipetuosaꝫ eorū remouet vētositatē: comedere alliū crudū itestinoꝝ doloreꝫ frigidum curat vt gallici faciūt. Intestina ꝯseruant̃ cū mundificant̃ a fecibus ꝯtentis in eis:⁊ ab humorib⁹ grossis viscosis qui in eis multiplicari ꝯsueuerūt ex regiminis malitia vel ex eorū debilitate. isti qdem humores iterdū ipediūt exitum fecuꝫ nāle: mūdificent̃ igit̃ itestina ab hu.⁊ fecib⁹ cū potu aque mellis in ieiuno.⁊ cū comestione ficuū pinguiū siccaruꝫ aut potu decoc. earū in ieiuno. ad idē brodiū galli cum polipod.⁊ aniso. aut brodiū carniū agni cum bletis.⁊ scias ꝙ vue passe nō enucleate comeste ieiuno stomacho itestina confortāt volens sanitatē itestinorū conseruare caueat ab acetosis acutis grossis ⁊ viscosis.

De renibus ¶ De renib⁹: farina ordei cuꝫ lacte renes impinguat:⁊ eorū sanitatē ꝯseruat. vnde lacti inest ꝓprietas valēs renib⁹: qð pre ceteris renes ꝯseruat ⁊ cōfortat: qñ sunt debiles in ꝓpria opatione.s. in attrahendo aquositatē est canabe spinargia cū carnibus mutonis seu arietis decocta.

¶ De vesica: vue passe vesicaꝫ ꝯfortant.⁊ silr comedere sepe tbus vesicā ꝯfortat:⁊ vomit⁹ ꝯseruat vesicā ab egritudine. semen tritici ꝑparatū cū butyro ⁊ melle ꝯfert vesice. pot⁹ aque frigide in ieiuno nocet vesice ⁊ retētio vrine. dia galanga ⁊ diatriūpipereon ⁊ silia valēt vesice. Ampli⁹.ʒ. ß. ligni alo. quolibet die sumpta in potu ꝯfert vesice. De vesica

¶ De ano: extremitates vituli non ꝑmittunt hemorrhoið. nimis fluere. De ano

¶ Aqua graminis valꝫ ad iūcturas ⁊ assiduatio balneationis extremoꝝ: cū aqua salsa:⁊ pōt addi camo. sticað.⁊ roſ. ⁊ si forsan iuncture sint frigide addant̃ ellebori in ꝑdicta decoctione.⁊ hec sufficiant. De iūcturis.

¶ De coitu ⁊ regimine eius. Cap. IX.

ACtus coit⁹ vsitat⁹ mō ⁊ hora ꝯueniēti est de his que ꝯfortāt gñatiōis mēbra sicut mulierū mamille meli⁹ lactēt:⁊ lac generant: vsus coriādri debilitat coitū infrigidādo ⁊ desiccādo.⁊ silr vsus oium fridoꝝ ⁊ siccoꝝ vt aceti camphore ⁊c. Cibaria aūt ca.⁊ hu. ꝯfortant coitū vt sūt oua sorbilia: pulli: butyrū: lac:⁊ similia.

¶ De ꝯseruatione cutis ⁊ musculorū ⁊ vnguiū. Cap. X.

COrporum autē mundificatio fit cuꝫ suaui cutis fricatiōe ⁊ leni vnctione cū oleo oliuarū antiquo odoris suauis tpe hyemis:⁊ estatis tpe cū oleo roſ.⁊ viol'. Silr balneare in aqua ca. suaui. silr inunctio facta in balneo cū melle dispumato mirabilr mūdificat a sorditie.⁊ qð est subtile attrahit.⁊ per poros exire fac: hoc idē facit farina fabarū ⁊ cicerū fricatione cū pāni asperi colorē mundificat et cutim attenuat. ¶ Dixerūt sapiētes ꝙ fricare vngues manuū:⁊ pedū cū aqua et aceto conseruat eos ⁊ ꝯseruat a denigratione ⁊ infectione: ēt ne scindant̃. et inunctio facta cū oleo ⁊ aceto confortat eos. De vnguibus.

¶ De regulis appropriatis sexui feminco. Cap. XI.

SUnt autē.4. aut.5. appropriata sexui femineo ipregnatio pturitio lactatio mamillarū ꝯseruatio: menstruoꝝ euacuatio:⁊ per ꝯñs matricis ꝯseruatio. ¶ Nota ꝙ hypericon portata: aut emplāta renib⁹ remouet malitiaꝫ seu maleficiū in muliere:⁊ silr corallus et lapis magnetis. Als portata.

¶ Conceptio qñq3 ipedit̃ ꝑꝑ vsum quarūdā rerū ꝯceptū ipedientiū. ponemus igit̃ hic pmo aliqua ex qbus malitia ꝑcaueri pōt. si serapinū: aut hypericon in camera ponant̃ oīa demonia fugabunt̃. ¶ Itē lap. magnetis portatus valet ad idē:⁊ concordiā facit iter virū ⁊ vxorē. iteꝫ corallus tollit maleficia. ad idē rað. brionie aut peonie portata aut hyringoꝝ. ¶ Nota ꝙ flōmia saphenarū iuuat multū ad ipregnandū. Primo q2 matricē mundificat. Scðo q2 facit matricē ad inferi⁹ descendere ex quo descensu semen viri ad eaꝫ ꝑfectius attingit: verū est ꝙ flōmia magis cōuenit in cā ca. ꝙ fri.⁊ forte nō ꝯuenit in frigida nisi ꝑꝑ causas dictas. ¶ Exercitiū ⁊ stupha et cibi subtiliatio ⁊ clysteria calida et exiccatiua cōpetūt mulierib⁹ hñtib⁹ matrices humidas et pingues: et alia calida sūpta ꝑ os vt vinū forte: et tyriaca et silia. ¶ Aliqñ vētositates ipediūt ꝯceptū: iō diaciminū remediat. Fiat puluis ex coagulo aut matrice leporis cū limatura eboris et se. siseleos: et vtatur mulier sero et mane cum brodio cicerum ru. aut arthemisie decoctione.

¶ Aliud ipedimētū ꝯceptiōis est qñ matrix situat̃ nimis alte. iō fiat descensus ꝑ flōmiā saphenaꝝ et ventosaꝝ applicatione pectini. ¶ Itē vir mulierē palpet suauiter donec semen suū et ei⁹ sit digestū. et si corruptū fuerit ꝑpter

nimiā morā tunc fiat copula cā eius expulſiōis tm̄.deinde poſt certū itervallū quo aliud ſperma aggregatū ⁊ digeſtū fuerit viro copulet̄ mō ⁊ forma debitis. Nō comedat coagulū leporis poſt partū nec ferat ſaphyrū:nec comedat os de corde cervi. Poſt mēſtrua lavet mulier pudibunda ſua cū vino puro ru.⁊ poſt ſuffumiget̄ cū vino decoc.nepite ⁊ ſupponat ſibi baſiliconē mēthā aut maiorānā:⁊ cōcipiet ſi deus voluerit. ¶ Nota ꝙ linire mamillas cū cācro marino aut fluviali hꝫ ꝓprietatē in minorādo mamillas poſt partū:⁊ ſilr̄ epithimatio cum decoctione rute lac minorat. ¶ Ad dolorem matricis poſt partum intret balneum decoctionis anethi ⁊ camomille.

¶ Incipit 2ª pars huius libri cuius capl'a ſunt.44.de diſpoſitione terre ⁊ aque. Cap.I.

Ora ꝙ multe ſunt plāte in qbuſdā terris que multū inimicant̄ corpibꝰ noſtris ſicut experiētia docet ď arbore nucis:⁊ vt de perſico populo ſambuco ⁊ ficu. Terre igit̄ fecūdate his arboribꝰ non ſunt bone habitationis:vtputo.⁊ ſilr̄ intelligat̄ de herbis qbuſdā.ſunt.n.quedā herbe venenoſe ſicut eſt elleborꝰ:eſula:ſolatꝝ mortale:opiū:⁊ ſil'es. ⁊ ꝑ oppoſitū terre fecūdate bonis herbis ⁊ odoriferis ſunt bone hītationis. ¶ Aque aūt currētes verſus orientē ſunt eligibiliores:⁊ magis dulciores:⁊ leviores.⁊ ſi non ſint tales de ſe ſubtiliant̄ ꝑ decoctionē ⁊ ſublimationē:Sunt.n. qdā medici ſtolidi q dicūt aquā ꝑ decoctionē ingroſſari: ex eo ꝙ ſubtile exhalat reſoluit̄ ⁊ evaporat:⁊ reſiduū qđ remanet poſt decoctionē igroſſat̄.vñ apparet ꝙ aque pluviales ſūt ſubtiliores nō pluvialibꝰ:⁊ ſic qđ remāebit poſt decoctionē erit groſſius q̄ȝ añ. Nos aūt dicimꝰ ꝙ vel ipſi ſupponūt aque puritatē in ſuba ⁊ q̄litate.⁊ ſic opꝫ ꝙ hōgeneū ſit illud qđ reſoluit̄ ei qđ remanet.vñ aque ſubtilitas eſt cū aqua reſoluta eſt.⁊ evaporata ei que remanet:cū tota aq̄ fuerit ſube hōgenee añ decoctionē. Cr aūt vna pars evaporata ⁊ alia reſideat ꝯtigit ex hoc ꝙ vna ꝑs aque magis paſſa eſt ab igne vel a ſole.⁊ rō quare vna ꝑs eſt magis paſſa q̄ȝ alia eſt ꝓpinquitas ad agēs.⁊ ſic pꝫ ꝙ eoꝝ argumētatio nō hꝫ locū in aq̄ pura ⁊ homogenea. Vñ puto ꝙ ſi aq̄ pluvialis elevaret̄ ab aq̄ pura ⁊ hōgenea nō eēt ſubtilior q̄ȝ illa aq̄ elevat̄ q̄ꝫtū eſt de ꝑ ſe. Vñ veruꝫ eſt ꝙ tpe evaporatiōis ē ſubtilior eo ꝙ ſubtiliata eſt a cal'o:ſꝫ poſtq̄ȝ ifrigidata eſt ⁊ iſpiſſata aq̄ ſubtili eſt ⁊ forte minꝰ ſubtilis eo ꝙ magis patit̄ a frigido ꝑꝑ ſubtilitatē accidētalē quam acqſivit a cal'o elevāte. Sꝫ nota ꝙ aque pluviales regulariter ſunt ſubtiliores:ex eo ꝙ elevant̄ ab aqs puris:ſed ꝑꝑ eorū ſubtilitatē fiūt putrefactibiles magis.vñ ſi dubitatur de earū putrefactiōe laudo ꝙ decoquant̄.nā decoctio obviat putrefactioni. Si vo ipſi argumētent̄ in aq̄ nō pura in ſuba ꝑ admiſtionē ꝑtiū terreſtriū:ſic nō valet eoꝝ argumētatio:ex eo ꝙ ꝑtes terreſtres ꝑ decoctionē nō remanēt: vtiqꝫ eſſet ſuba eiꝰ groſſior q̄ȝ ante:ex eo ꝙ minꝰ eēt de aq̄ q̄ȝ ante:⁊ cū ꝑtes terreſtres nō eēnt diminute. Vñ ſi ex ꝑtibus terreis ⁊ aqueis fieret vnū miſtū idiſſolubile ꝑ decoctionē:ſicut in vino ⁊ multis alÿs liquoribꝰ q ꝑ decoctionē ſpiſſantur:inſpiſſaret̄ vtiqꝫ aqua ꝑ decoctionē:ſed non ita accidit aque:qꝛ taliū partiū terreſtriū admiſtio ꝑ decoctionē deſcēdit ꝑ modū dictū.plus igit̄ facit aque decoctio ad ſubtiliationē ꝑ deſcenſuꝫ partiuꝫ terreſtriū q̄ȝ poſſit ad groſſitiē ꝑ ſubtilis evaporationē. Et ſi eoruꝫ argumētatio ſit in aqua inſpiſſata a frigore in qua nō fit admiſtio ꝑtiuꝫ terreſtriū.pꝫ ꝙ argumētatio nō ꝓcedit.naꝫ ſic qđ reſoluit̄ eſt ei hōgeneū qđ remanet poſt evaporationē niſi ꝙ ſubtiliatū eſt ꝑ frigoris amotionē. ¶ Amplius nota ꝙ admiſtio acceti cū aqua rectificat eiꝰ groſſitieꝫ. ¶ Itē aque cōmotio de vaſe in vas ⁊ proiectio poſtea lapilloꝝ ꝑvoruꝫ in aqua eadē ab alto aquā groſſaꝫ rarificāt ⁊ ſubtiliāt. ¶ Scias ꝙ bibere aquā ieiuno ſtōcho:⁊ poſt exercitiū ⁊ balneū ꝓprie ſtōcho ieiuno ⁊ ebrÿs crapulatis eſt cā ſitis mēdoſe. Sitiꝫ vo hñs mendoſaꝫ nō bibat:ſꝫ paulatiꝫ ſugēdo ⁊ ſuꝑ dormire ⁊ ſitiꝫ tolerare ipſaꝫ ſedat:ex eo ꝙ humor cā faciens digerit̄:⁊ corrigit̄.ſed cū digō ipedit̄ ꝑꝑ potū redibit ſitis mendoſa.naꝫ ſitiꝫ humor faciēs nō corrigit̄ nec digerit̄. ¶ Aqua tepida nauſeā facit:ſꝫ cal'a ſtōchuꝫ debilitat.ſꝫ raro ſumpta ſtōchuꝫ lavat ⁊ ventrē laxat. ¶ Aqua frida cōfortat oēs v̄tutes in ſuis opōnibus qñ ſunt cū equalitate.ſ. digeſtivā attractivā retentivā ⁊ expulſivā.⁊ ꝯfert hñtibꝰ raritatē:⁊ curſuꝫ a quocūqꝫ mēbro fiūt hūores.ſed nocet nervis:⁊ hñtibus opil'ones ⁊ ap̄ata. ¶ Aque ferree confortāt oīa viſcera ⁊ addūt in coitū.vñ ꝯfortāt ſpleneticos epicos et ſpinaticos et vl'r habentibꝰ viſcera debilia.

Aq̄ ꝑ decoctioneꝫ ſubtiliāt. — *Q̄ro aq̄ pluvialis ſit ſbtilior* — *Mō etiā rectificet aqua.* — *Aq̄ tepida Calida Frigida* — *Aq̄ ferree*

¶ De aere et de igne. Cap.II.

De aere obtēperātia caloris innati fit ꝑ aeris attractionē et eiuſdē depuratio ꝑ eiꝰ expulſionē.p̄mū qdē fit ꝑ motum attractiōis q diaſtoles nominat̄.et 2ᵐ ꝑ motū expulſiōis q ſyſtoles a ſapiētibꝰ appellat̄. Si igit̄ aer ſit corruptꝰ et fetidus corrūpit̄ calor et ſpūs inatꝰ. Dꝫ igit̄ medicꝰ eſſe ſolicitꝰ in electione aeris boni in ſanitatis regimine. ¶ Aer calidus diſſoluit v̄tutes corpis et laxat.ſed calidus tꝑate trahit ſanguinē ad exteriꝰ et coloreꝫ corpis rubificat.ſi aūt ſit ml'tū calidiꝰ citrinat facitqꝫ multuꝫ ſudare:diminuit vrinā:digeſtionē debilitat. Aer vo frigidus ventrē ſtringit:digeſtionē fortificat:vrinā multiplicat:ſudorē diminuit et egōnē.aer hūidus lenit et hūectat corpus.ſiccus vo deſiccat cutē et denigrat. ¶ De igne:laudo ignē bonoꝝ lignoꝝ ſiccoꝝ nō fetentiū clare lucentiuꝫ: vitupero vo ignē carbonū et corbellarū:qꝛ cū eoꝝ fumus exhalare debuiſſet ꝑ violentiā remanſit in eiſdē icluſus:q poſtea icendunt̄ ſine flāma ad actū deducit̄ ſeu reducit̄ ⁊ corporibꝰ noſtris inferūt notabile nocumētuꝫ. Sit igit̄ ex ſiccis et laudabilibꝰ lignis factꝰ:caueas ne ignis appropinquet imediate corpi:ſed ꝑ aliqđ mediū. Nā appropinquādo imediate nimis corpa noſtra deſiccat. ¶ Item magis laudo igneꝫ a ꝑte poſteriori q̄ȝ anteriori.nec multū laudo ꝙ paſtus ſive refectionatus imediate multū calefiat:quia ex hoc debilitat̄ digeſtio.non laudo ignē ſtupharum:quia calor eſt incluſus nō eventatus.

¶ De exercitio. Cap.III.

De exercitio teſtificati ſūt ſapiētes ꝙ exercitiū tꝑatū et equale añ cibū ſanitatē cauſat:et ꝯſervat:lꝫ imediate poſt cibū ipediat digōnē.añ cibū calorē ꝯfortat nālē:et ex h̄ appetitiva in ſtōcho vigorat̄. et exinde mēbra copioſiꝰ recipiūt alimētū:et pori aperiūt̄ et ex hoc ſuꝑfluitates tertie digōnis liberius expellunt̄:et alimētū ꝑ mēbra perfectiꝰ diffundit̄. ¶ Amplius ꝑ exercitiū ꝓvenit durities organoꝝ.ex q̄ difficiliꝰ patiunt̄:et reddunt̄ fortiora ad ceteras actiōes. ¶ Itē ꝑ exercitiū motus ſpūum vigorant̄ ex quo ſuꝑfluitates evacuant̄.et ꝑ poros expurgant̄ liberiꝰ:qđ eſt neccius. Exercitiū igit̄ moderatū nō ꝑmittit hūores nec eoꝝ ſuꝑfluitates in corꝑibꝰ adunari qbus multiplicatis idigemꝰ pharmacia et flōmia q̄ q̄ȝuis purgēt corpus:ip̄m tñ iveterant:et ſpāl'r pharmaca q̄ vtplurimū hūt nām veneni.et ſic nō ſolū evacuāt nociuū: ſed magnā ꝑtē caloris et ſpūs q ſunt fundamēta vite nr̄e. et exercitiū nō meret̄ dici exercitiū:niſi cū ex eo ꝓvenit in anhelitu magnitudo et frequētia.hoc eſt.n.ſignū fortitudinis caloris nālis et inati. ¶ Eſt igit̄ exercitiū motꝰ voluntariꝰ in quo reqritur anhelitꝰ magnitudo et frequētia ⁊ velocitas

Pharmaꝰ purgat ⁊ iveterat. — *Quid ſit exercitiū.*

locitas ad ipz peragẽdũ ẽm modũ sue eq̃litatis. Bonũ est igit̃ tpe vsus ei⁹ nõ inuenire multitudinẽ crudoꝝ ⁊ idigestoꝝ humoꝝ seu ciboꝝ in vẽtre aut vasis. Periculũ.n.eẽt eos attrahi ad oẽs aialis pticulas anq̃ʒ benigni fierẽt. Si eniz digõ fit in qete tunc mot⁹ fortis eã ipediet. Et itelligit̃ de repletiõe humoꝝ laudabiliũ aut illaudabiliũ q̃ nõ cõpetit exercitiũ. Nã exercitiũ nõ est sufficiẽs ad euacuandũ talẽ plenitudinẽ. vñ solũ humores cõmouet ⁊ ebullire facit. ⁊ ex hoc periculũ est febres ⁊ apata ⁊ opilões que ad hoc sequunt̃ cãri. Talib⁹ igit̃ corpibus anq̃ʒ exercitent̃ ⁊ spãl'r exercitio forti cõpetit flõmia vel pharmacia ẽz exigentiã hu. peccãtis. vñ dico q̃ exercitiũ serotinuz qd̃ fit añ cenã nõ fit pp expulsionẽ supfluitatũ cibi suscepti in prãdio eiusdẽ diei. ẜ cibi suscepti in cena p̃cedẽtis diei. ¶ Jtẽ tpis exercitij cognitio est vrinarũ color. naz aquosus qdez sigñat indigõnẽ: ⁊ q̃ adhuc nõ instat exercitij tps. Rube⁹ xo ⁊ cholericus ex multo tpe digõnẽ fuisse factã: ⁊ tẽpus exercitãdi pterysse scdam. Sʒ color tpatus puto rube⁹ tẽperate nõ ignit⁹ sigñat scdam digõnez fore factã de ppinquo. ⁊ tũc est tps icboãdi exercitiũ. ¶ Jlli xo q locuti sũt subtil'r de exercitio docuerũt corpa p fricationẽ queniẽtez ad exercitiũ pparari. ⁊ spãl'r cũ qs tẽderit ad exercitiũ fortius. Si.n. qs ad fortiores venerit mot⁹ anq̃ʒ molliat totuz corpus ⁊ supfluitates subtiliet ⁊ poros dilatet que fiũt fricationib⁹ imoderatis: ⁊ demũ supinfusione olei dulcis. periculũ est erũpere qd vasoꝝ. ⁊ periculũ est ne supfluitates ipetu spũs moti poros opilẽt. Si xo paulatiz p fricationẽ p calefaciẽs p̃molliat qdẽ solida ⁊ psubtiliet humida: ⁊ poros dilatauerit periculũ nullũ: nec rũpi aliquã pticulã nec poroꝝ obstructiões cãre: tñ q exercitat̃ refricet̃ syndone totũ corpus q̃usq̃ʒ moderate calefiat. Sufficiũt aũt vtplurimũ manuũ circũdatiões ad h̃ vt corp⁹ calefiat absq̃ʒ cõpressione. eteniz his faciẽtib⁹ apparebit rubor hñ floridus supcurrẽs toti cuti. ⁊ tũc est tps supinfundere liquorẽ olei: fricareq̃ʒ manib⁹ nudis fricatiõe media iter mollitiẽ ⁊ duritiẽ. sic q̃ corpus nõ colligat̃ ⁊ stringat̃ nec exoluat̃ vlteri⁹ q̃ʒ deceat. ẜ in vsu nã custodiat̃. ¶ Hec aũt fricatio que pparat ad exercitiũ i npmi dz in imissionib⁹ manuuz leuiter ide paulatiz augeri: ⁊ ad forti⁹ ducere: vt cõprimat̃ qdã manifeste. caro aũt nõ stringat̃. Hec aũt fortis fricatio est qdẽ nõ multo tpe. ẜ semel aut bis in vnoquoq̃ʒ mẽbro. si aũt ampli⁹ fieret corpus idurareẗ. ⁊ in his que augẽtur augumẽtũ ipedit̃. Est aũt hec fricatio fiẽda ẽz oẽs differẽtiã põnis. s. ẽm latũ obliquũ ⁊ transuersũ. Quaten⁹ iuxta possibilitatẽ vniuersi musculoꝝ nerui ex oi pte fricent̃ ⁊ ad exercitiũ pparent̃: poros. s. dilatando ⁊ solida ⁊ spissa rarefaciẽdo ⁊ rara ispissando: molliaq̃ʒ idurãdo. ¶ Quãtitas aũt ⁊ q̃litas ⁊ modus circa exercitiũ in sanitatis regimine dari nõ põt lr̃is certis seu denotari: sicut nec q̃ʒtitas ceteroꝝ offerendoꝝ nr̃o corpi. Nã ẽm diuersitatẽ cõplonũ ⁊ habitudinũ etatũ ⁊ regionũ al'r ⁊ al'r exercitiũ est mẽsurandũ. Sunt.n. qdã idigẽtes exercitio fortiori ⁊ maiori vehemẽtiori ⁊ velociori: ⁊ isti sunt q vtunt̃ cibo ampliori: ⁊ sũt fortiũ virtutũ aialium motiuaꝝ hñtes lacertos ⁊ neruos fortes ⁊ iũcturas aptas ad motũ: ⁊ cũ hoc nõ hñt calorẽ nãlez qsumptiuũ min⁹ fortẽ: talib⁹ inquã cõpetit exercitiuz mai⁹ forti⁹ ⁊ veloci⁹ ⁊ vehemẽtius. Jlli aũt qbus deficit aliq̃ istarũ qditionũ nõ cõpetit exercitiũ adeo forte. x. bi grã. ponam⁹ q̃ deficiat vltima qditio: ⁊ q̃ sit hõ hñs calorẽ fortẽ: ⁊ acutũ multum qsumptiuũ. ⁊ tñ hẽat oẽs alias pores qdões. talis.n. nõ indigebit exercitio adeo magno nec forti. ⁊ sil'r itelligat̃ in alijs qdõnibus. Et si aliqs repeliat̃ in quo oẽs qdões deficiant ⁊ opposite reperiant̃. s. q parũ comedat: ⁊ cui⁹ aiales v̄tutes motiue sint debiles: ⁊ organa ad motũ deputata: ⁊ calorẽ hẽat qsumptiuũ satis: talis vtiq̃ʒ idigebit nimio exercitio: ⁊ p extrema potes iudicare qd de medijs. Quãtitatẽ igit̃ exercitij offerendi: sil'r ⁊ q̃litatẽ sola rõne cognoscere experiẽtia p̃termissa multuz est difficile. Jn experiẽtia igit̃ qsideram⁹ quõ se hẽat exercitãs in p̃ die ⁊ 2°: ⁊ sic deinceps. ¶ Optima.n. nã mensurã oium offerẽdoꝝ manifeste adepta est. tñ.n. appetit exercitiũ quãtũ ⁊ qual'r eidẽ est opportunũ. Et sil'r itelligat circa cibos ⁊ somnũ: ⁊ cetera que corpib⁹ nr̃is offerunt̃ pp regimẽ sanitatis: qd̃ vtiq̃ʒ verũ est supposita bonitate morum. Naz pp malitiã qsuetudinis ⁊ moris. nã tpata põt appetere qd quale: ⁊ q̃ʒtũ: qd̃ ei nõ est queniẽs. ẜ lapsi in altũ mẽsuras exercitioꝝ ⁊ alioꝝ minime nãl'r sunt adepti. Quidã eniz plus appetũt exercitari q̃ʒ oporteat: ⁊ qdã min⁹. Minus qdez vt qdã flegmatici in quoꝝ corpibus hũores flegmatici sũt q frigore retẽti sunt qgelati ⁊ ociosi effecti. Hi autez q appetũt minime moueri ⁊ exercitari sunt somnolẽti: ⁊ ad lectũ nãl'r inclinati: ⁊ tales exercitãdo nõ debent seq nãlẽ appetitũ. sed si sint calĩores ⁊ hũidiores nãl'r vel accñtal'r: ⁊ cũ h̃ sint apti ad motũ ex mẽbroꝝ leuitate: ⁊ organoꝝ habilitate: hi vtiq̃ʒ plus appetũt exercitiũ: ⁊ in eodẽ plus delectant̃ q̃ʒ oporteat coꝝ qdõnib⁹. igit̃ isti: vt immediate dixi: nõ debẽt ppriũ appetitũ imitari in mẽsura exercitij. Qui xo nec corpus calidi⁹: nec fridius hñt: nec p accñs nec ẽm nãz. nec sunt irascibiles oino vel alterabiles ⁊ philotomi: his custodiunt̃ cogitationes mensure exercitioꝝ: ⁊ ẽm p̃ᵐ diẽ addat̃ magno tpe p̃cedẽte. Nã si aliquid latuit p̃ die certificabit̃: ⁊ hoc experiẽtia. edoct⁹ igit̃ ita ad certitudinalẽ piecturationẽ deuenit nõ solũ exercitioꝝ verũ ẽt cibarioꝝ mẽsura nullo mõ ẽz p̃nᵃ cognosci poterit. ẜ experẽtia que ẽm singulũ diez sunt in memoria q̃ʒtitatis exercitiorũz ⁊ cibarioꝝ: ⁊ ceteroꝝ offerẽdoꝝ. x. g. Si qs a p̃ die exercitij plus vel min⁹ exercitet̃ q̃ʒ opʒ i 2° die corrigit̃: ⁊ sic deinceps: ⁊ hoc est cõe taz cõplonib⁹ tpatis q̃ʒ distẽperatis. ¶ Quãtitas aũt exercitij: quã lr̃is possum⁹ describẽ ẽ quousq̃ʒ hõ sudare icipiat ⁊ anhelit⁹ augeri ⁊ color corpis rubificari ⁊ vene igrossari ⁊ mẽbra incipiũt laxari ⁊ tumor mẽbroꝝ dñatur. his.n. apparẽtib⁹ dʒ ab exercitio cessari. ¶ Et nota q̃ exercitiuz forti⁹ corpus nimis eũat ⁊ debilitat: ⁊ hoc hñ manifestat̃ in exercitãtib⁹ forti exercitio. exercitiũ aũt debile qd̃ est eũandũ nõ eũat: nec p ipsuz põt qsumi qd̃ dissoluẽdũ est. Sʒ exercitiũ pportionatũ pportional'r dissoluit ⁊ qsumit quapp subaz mẽbroꝝ augumẽtat ⁊ corpus ipinguat. Priuatio aũt hui⁹ pʒ in icarceratis: quoꝝ facies cacochyme fiũt: ⁊ eoꝝ color ẽ ipur⁹: ⁊ oẽs eoꝝ opões sunt lese: et hoc nõ solũ accidit hoibus: ẜ auibus in cauernis detẽt̃. ¶ Si qs xo exercitet̃ peditãdo bonũ est exercitiũ iterdũ iclinari et lapidẽ manib⁹ eleuare xsus posteriora: retro respicere et iterdũ mẽbra extẽdere. et anhelitũ qtinere ⁊ musculos vẽtris aliquãtulũz extẽdere. Nã anhelitũ retinẽdo qfortat calor nãlis: ⁊ pori aperiuntur: p quos supfluitates expellunt̃. Dʒ aũt anhelit⁹ eẽ cuz extensiõe musculoꝝ pectoris: que extẽsio dʒ cẽ parua. Nã p hãc extensionẽ supfluitates pectoris ⁊ pulmonis ad mẽbra nutritiua expellunt̃: ⁊ p extensionẽ musculi vẽtris superfluitates vlteri⁹ inferi⁹ expellunt̃. sed hñtes debile diaphragma aduertãt a qstrictione anhelitus ne supfluitates ad cerebrũ mittant̃ sicut apparet in his q multũ laborant in sufflãdo instr̃o tubarũ qb⁹ vene faciei inflant̃ et facies rubefit. ¶ Postq̃ʒ aũt exercitatus qs fuerit aliquo exercitioꝝ dʒ fieri fricatio ⁊ dʒ ad asperitatẽ declinare pp duas cãs. vna est vt supfluitates subcutanee emundent̃ que ab exercitio sunt trãsmisse. et alia est vt corpus solidet̃ et vapores boni retineant̃: vt ab his que ab extrinseco accidũt non alterent̃. ⁊ dʒ hec fricatio fil'r aut velociter fieri. imo si totũ corpus sil' et semel fricari posset mãtilib⁹ vtili⁹ eẽt vt

[Marginal notes:]
Tps exercitij.
Fricatio pparat ad exercitiũ.
Quãtitas qualitas ⁊ modus exercitij scribi non potest.
Optia nã tñ appetit q̃ʒtũ sibi couenit.
Signa ostẽdi ab exercitio.
Exercitiũ forti⁹ debili⁹ pportionatuz.

supfluitates sil' et semel exhalaret: et est bonū. vt hec fricatio fiat cū oleo dulci: sed fricatio que fit ante exercitiū dꝫ esse leuis mollis ꝛ lenta vt duritiē nō operetur.

¶ De fricatione mēbrorū. Cap. IIII.

Fricatio intētionē hꝫ in supfluitatū tertie digōnis euātione sic ꝛ exercitiū: ꝛ silr in caloris mēbroꝝ ꝯfortatiōe: ꝛ ad multa alia. vñ sermonē de fricatione in pcedēti caplo īchoatū cōplere volum⁹. Primo. n. dicemus vtilitatē fricationis pp quā cōpetit in sanitatis regimine. Scdo fricationis tps ꝛ mensurā ꝛ modū. 3° fricationis modus ꝛ spēs gn̄ales. ¶ Quo ad p^m igiť vtilitas fricatiōis est supfluitatū tertie digōnis expulsio. vñ in his q exercitari nō pñt vel pp corpis debilitatē: vel pp infirmitatē alicuius mēbri spālis: vel pp icarceratione nō est fricatio negligēda. Nā per fricationē mā subtiliať ꝛ pori aperiunť: ꝛ calor in mēbris ꝯfortať: ꝛ sic supfluitates liberius expellunť: ꝛ p ꝯñs mēbra pfectius nutriunť ꝛ appetitiua vigorať: siqdē n̄alis appetit⁹ icipit a mēbris tertie digestiōis. nota q p fricationē mēbra rara inspissanť: ꝛ spissa rarefiunt: ꝛ dura mollificantur ꝛ mollia indurant. Corporib⁹ igiť raris cōpetit fricatio nō solū pp expulsionē superfluitatū: et reliqua que dicta sūt: sꝫ vt aliqualr inspissentur ꝛ min⁹ passibilia efficianť: ꝛ silr suo mō itelligať de corporib⁹ spissis grossis duris ꝛ mollib⁹. ¶ Ampli⁹ est alia fricationis vtilitas. nā p eā lassitudo mēbrorū remoueť. vñ fricatio est faciēs qescere: ꝛ hec fricatio est necia post exercitiū imoderatū: ex quo aliqs incurrit lassitudinē. ¶ Amplius fricatio iuuat cū tēpus est dormiēdi: qm̄ corpus alleuiat: ꝛ hūiditates ad iūcturas fluere phibet. Multū aūt solicitari debem⁹: ne pueroꝝ corpa fricenť cū duritie: ꝛ asperitate ne forte ab augmēto ipediať. ¶ Tps vo fricatiōis idē ē cū tpe exercitij: ꝛ silr mēsura fricationis q̄ fit pp supfluitatū expulsionē. Nō. n. itelligo de fricatiōe pparāte ad exercitiū: nec ꝯñte ad exercitiū: sed de fricatiōe supplēte vices exercitij. ¶ Spēs exercitij sunt. 6. simplices ꝛ. 9. cōposite. Sunt. n. tres simplices ſꝫ q̄titatē: puta multa/pauca/ ꝛ mediocris: et tres ſm qualitatē: puta aspa lenis ꝛ mediocris: vel potest dici si placet fortis debilis ꝛ mediocris. Ex his simplicibus proueniunt. 9. compositiones. Nam fricatio multa potest componi cum forti debili ꝛ mediocri. ꝛ sic de alijs suo modo.

Utilitas fricatiōis.

Tps fricationis.

Species exercitij sunt, 15.

¶ De balneis. Cap. V.

Post ꝯsiderationē exercitij balneum seqtur ex eo q balneū mēbra exteriora lauaret a sorditie que in supficie mēbrorū p exercitiū forsan est derelicta. Ampli⁹ si aliquid sit derelictū sub cute qd p exercitiū ꝛ fricationem nō sit sufficiēter resolutū de supfluitatib⁹ tertie digōnis p balneū resolueť. Si qs ab exitu balnei calidū nimis potauerit ethicā icurrere pōt: ꝛ nimis frigidū hydropisim. balneū qdē desiccat pp resolōnē quā facit: ꝛ hūectat qñ nō est fortis caliditatis: ꝛ calefacit sua caliditate actuali: ꝛ infrigidat friditate actuali ꝛ potētiali: ꝛ ēt calorē ꝛ spūm resoluēdo. Nā balneū resoluit ea que ppinqua sunt cuti sicut fricatio balneū supplet exercitij vices. Ampli⁹ balneū membra exteriora calefacit. ꝛ hūectat tpate que forte p exercitiū ꝛ fricationē fuerūt aliqlr desiccata ꝛ infridata. ¶ Itez somnū ꝓuocat opilōnes aperit ꝛ ventrē soluit et digōnem ꝯfortat ꝛ nutrimētū ad cutis supficiē attrabit ꝛ ventrē interdū stringit ꝛ fatigationē remouet hūectat: desiccat: calefacit ꝛ infrigidat. ¶ Nota q colūne pedū ad ꝯseruationē sanitatis visus ꝛ audit⁹ sepe lauari debēt atqꝫ fricari cum aqua moderate caliditatis. ¶ Ampli⁹ capitis lotio nō tardetur vltra. 20. dies nec fiat in hebdomada plus q̄ semel ꝛ nūq̄ stomacho repleto: sed ante prandiū aut cenam.

Lotio pedum.

Lotio capitis.

¶ De coitu. Cap. VI.

Coitus hꝫ necessitatē in expulsiōe superfluitatis tertie digestiue. q̄re cōpetit in sanitatis regimine: tñ nō cōpetit macris ꝛ extennatꝭ. Nā coit⁹ imoderat⁹: ꝛ qbus nō ꝯuenit plurima infert nocumēta. iducit. n. plus debilitatē oi alia euātione: vt appetitiue destructionē: oculorū ꝯcauitatē: ꝛ cerebri ac sensuū debilitatē. Corpa aūt hñtes sicca a coitu cauere debēt sic ab inimico mortali: quoꝝ si qs vsus fuerit ethicā icurret. ¶ In actu vo coit⁹ nullo⁹ retineať spma: qꝛ hoc pducit ad destructionē vni⁹ testiculoꝝ. ¶ Magna insup delectatio in coitu est cā debilitatē inducens. ideo qui minus delectať minus debilitať.

Coit⁹ macris inimicus.

Retentio spermatis destruit testiculus.

¶ De comestis ꝛ bibitis. Cap. VII.

Post exercitiū coitū ꝛ balneū corpus remanet inanitū cui debeť refectio. vñ videmus q post talē inanitionē seqtur appetit⁹ cibi qui icipit ab inanitiōe mēbroꝝ ꝛ terminať ad inanitionē factā versus orificium stōchi: ad quā seqtur cā talis inanitiōis que fames noiatur ꝛ desideriū cibi: ꝛ hoc est pco indubi⁹ ad oñdēdū necitatē cibationis. post igiť hoc desideriū nō est tardāda cibatio: ex eo q famē tolerare stōchū replet malis hūorib⁹. Attrabit enim a stōcho ꝛ vicinis ptibus que retinēt: qd est meli⁹ ꝛ vtili⁹: ꝛ dimittunt abire qd pei⁹: ꝛ iutilius. vñ videm⁹ manifeste q famē tolerātes multā aquositatē emittunt ab ore: ꝛ satis cito desunt eoꝝ appetitus pp repletionē malā ꝛ innālē in stōcho cātā. vñ appetitu deficiēte nō est comedēdū: sꝫ recipiendū iulep aut syrupū acetosū aut aquā calidā: ꝛ tñ est ieiunādum donec vomuerit vel assellet vel appetitiua excitetur ꝛ redeat: qbus recte peractis subseqi dꝫ. Et est valde cauendū ne stōchus torqueať et multum graueť: ꝛ anhelit⁹ angusteť: ꝛ pulsus velociteť. Multū est euitāda nauseatiua refectio: nec ex toto dꝫ desideriū sopiri: sꝫ retineri debēt alique reliqe appetit⁹: ꝛ hoc spālr est obseruādū in hñtib⁹ calorē fortē. Sunt. n. qdā qbus appetit⁹ multū sopit⁹ est: ꝛ isti forte plus debēt comedere q̄ appetāt: ꝛ in hoc multū ꝯsidēdū est in experiētia: ꝯsiderādo subtiliter q̄titatē ibi. ¶ Ampli⁹ ꝯsiderādū est q appetit⁹ nō sit ebriosi vel fastidiosi. talis. n. appetit⁹ nō est idicatio suscipiēdi cibi: ꝛ ideo recurrēdū est ad alia signa. s. q sentiat stomachū vacuū: ꝛ q expulse sint egōnes cibi poris: ꝛ q vrine sint digeste. his enim apparētib⁹ tps est recipiēdi cibū: dato q nō vigeat appetit⁹: ꝛ spālr si aduenerit hora i qua ꝯsueuit cibari: ꝛ nō acciderit error in posteriori cibo in sua digōne. ¶ Nota q hñtes calorē forte et mēbra dura et virtutes cibatiuas: et multū laborātes idigent cibis grossioribus: vt sunt carnes bouine/porcine/anatū et siliū. et p oppositū quoꝝ mēbra sunt mollia hūida rara: et calor debilis idigent cibo subtili: vt sunt oua sorbilia aq̄ carnis et mediocres idigēt mediocri cibo. ¶ Itē qdā idigēt cibo multo: qdā pauco: et qdā mediocri. Hoies enim macilēti q̄rū calor est multū resoluēs: et multū laborās idigēt cibo multū nutriēte: cuiusmodi sunt oua sorbilia: et caro vaccina et oua dura et aqua carnis. et p oppositū pingues hoies pleni flegmate carnes hūidas hñtes nō multū laborātes hñtes calorē obtusū et lentū idigēt cibis pauci nutrimēti. vt sūt oleꝝ gn̄a: et fructuū gn̄a: ꝛ case⁹. ꝛ mediocres idigēt mediocri. sicut enim se hꝫ extremū ad extremū sic se hꝫ mediū ad mediū. ¶ Ampli⁹ nota q oēs hoies idigēt cibis boni nutrimēti. vñ si qs vtať cibis mali nutrimēti q̄uis in psenti forsan ei nō noceat: vel pp ꝯsuetudinē et digestiue bonitatē. In posterū tñ ad malas deueniet egritudies. Quidā tñ sūt q pp ꝯsuetudinē: et qdā pp n̄ae ꝓportionē peligere debēt

Quid sit ꝛ q̄re cā fames.

Que stōchū vera accipiēdi cibis.

Qui indigēt cibo grosso ꝛ q subtili.

Qui indigēt cibo multo ꝛ q pauco.

Oēs homines indigent cibis boni nutrimēti

re debet cibũ parũ deteriorẽ. vñ si qs ꝯsuet⁹ sit vti aliq̃ cibo nõ subito oꝫ mutare ꝯsuetudinẽ: sed paulatim. ꝙ si forsan ꝯsuetudinẽ mutare nõ possit pp aliquã cãm spẽlẽ: bonuꝫ est ꝙ solicit⁹ sit in purgando humorẽ q gñatur a tali cibo: et sic ꝓseruabiť ab infirmitate. Si aũt cib⁹ ꝯsuetus et desiderat⁹ tñ exñs notabilis malitie nõ muteť ad malitiã ꝑuã: nã corrigit bonitate digõnis et lõgi[nc] ꝯsuetudis. ⁊ si sit malitia notabilis ⁊ magna nõ est corrigibilis a nã. vnde false opinãtur credẽtes malũ cibũ notabilr tpis lõgi[n] bonitate appetitiue posse corp⁹i sanitate debita ꝯſuare sine opõnũ sensibili lesiõe. ⸿ Dicam⁹ igiť recapitulãtes ꝑ viã cõpositionis qd in simplicib⁹ dictũ est. Nã qdaꝫ idigẽt cibo multi nutrimẽti facilis digõnis et boni chymi: cuiusmodi sunt oua sorbilia. et aqua carnis: ⁊ vinũ subtile ⁊ odoriferũ: ⁊ talia cibaria cõpetũt hñtibus digõnẽ debilẽ: et quoꝝ corporis plurima fit resolo sicut sũt ꝯualescẽtes: ⁊ idigẽtes augumẽto: ⁊ vlr quoꝝ corpa sunt multũ resolubilia a calore intrinseco: ⁊ extrinseco. Alij sunt qbus cõpetit cib⁹ multi nutrimẽti difficilis digõnis: ⁊ boni chymi: cuiusmodi sunt caro annualis agni: oua dura: ⁊ ẽt hec cõpetũt eis corpibus: quoꝝ calor est fortis valde ⁊ multũ exercitant: ⁊ hñt digestiuaꝫ fortẽ: ⁊ mẽbra dura et spissa. Cibus aũt multi nutrimẽti: et difficilis digõnis: et mali chymi: puta vt caro eqna anatis: et vaccina meo iudicio nulli ꝯuenit. Est ali⁹ cibus difficilis digõnis pauci nutrimẽti et mali chymi q in sanitatis regimine nõ ꝯuenit vt caro salita et pisces saliti. Ali⁹ est cibus facilis digõnis et pauci nutrimẽti et boni chymi: vt sunt lactuce/malagranata/et silia: et iste cib⁹ cõpetit corporib⁹ repletis. et hũidis hñtib⁹ debilẽ digestiuã a quorũ corpibus nõ multa fit resolo: hñtibus tñ bonũ appetituꝫ. Alia sunt cibaria q̃ sunt facilis nutrimẽti: et pauci: et mali chymi que nõ cõpetũt in regimine sanitatis: vt sũt pulmo et caro aialiũ nouiter de vtero exeuntiũ. ⸿ Ampli⁹ ꝯsideranda est cibarioꝝ qualitas. s. virtualis et actualis. Actualis quidem est ꝙ in hyeme recipiantur cibaria actu calida: et in estate actu frigida: et in medijs temporibus mediocria. et similiter intellige de qualitate virtuali. Nam calida actualiter competũt in hyeme: ⁊ frigida in estate et tpibus tpatis tpata. Ampli⁹ q multũ sunt lapsi in calido idigẽt cibis fridiorib⁹ ⁊ cõ: et silr itelligať i alijs q̃litatib⁹. ⸿ Ulteri⁹ nota ꝙ euitari debet ea que sunt cã corruptionis digestionis vt voracitas comedẽdi ⁊ mala masticatio et mala cibariorũ ordinatio: vt pꝫ in Aui. de his que bibũtur et comeduntť. vñ rõnabile est ꝑmo recipere subtilia cibaria q̃ grossa. Si enim digerenť añq̃ grossa: tunc descẽdunt de stõcho et grossa remanẽt in stõcho vsq ad perfectã digõneꝫ. Naꝫ via que pꝫ subtiliori cibo nõ pꝫ grossiori. Sed est hic diligẽter aduertendũ ꝙ si qs parũ velit comedere de grossis: et multuꝫ repleri subtilib⁹: tunc puto ꝙ rõnabili⁹ eẽt ꝑmittẽ cibariũ gñuꝫ subtili. Nã cibaria grossa in parua quãtitate eque cito digeri pñt sicut subtilia in magna quãtitate. Si qs aũt sciret ꝓportionare passum ad agens vniformiter: ita ꝙ tãta esset diuersitas inter grossuꝫ et subtile sicut est iter calorẽ fundi stomachi: et oris ipsius: tunc meli⁹ essẽt ponere grossuꝫ in fundo: et subtile in orificio. Sed qr hoc quasi est impoẽ et error qui põt ꝯtingere ꝑmittẽdo subtilẽ est minor: et magis corrigibilis. igiť subtilis ꝑmittẽdus est grosso. ⸿ Aduerte vlteri⁹ ꝙ cibus ꝑmo sumpt⁹ nõ sit lubricãs. Naꝫ postq̃ esset digestus vel ante digestionẽ traheť secũ cibũ indigestũ nõ lubricatiuũ. Silr ꝙ in ꝑncipio nõ sumať cib⁹ stiptic⁹: vtputa coctanũ pyrũ et mespilla et silia. Naꝫ ex hoc posset ipediri descensus cibi in stomacho. Naꝫ verũ est ꝙ habẽtib⁹ fluxibilẽ ventrẽ talia in ꝑncipio cõpetunt: et vlr sciendũ ꝙ sanitatis ꝯseruator: nec fructib⁹: nec olerib⁹ vti oꝫ nisi in pauca quãtitate. gñant eniꝫ sanguinẽ aquosuꝫ vaporosuꝫ et putrefactiõi aptuꝫ. Si tñ fructib⁹ vti ꝯtingat in sanitatis regimine fructus stiptici postponanť ⁊ laxatiui ꝑponanť in mensa. nec post tales fruct⁹ imediate est comedendũ: sed parũ imorãduꝫ: ⁊ superbibendũ aliqd ventris subductiuũ: puta mellicratũ: vel vinũ dulce: aut aliqd brodiũ subductiuũ. ⸿ Amplius scias ꝙ in sanitatis regimine nõ multũ cõpetunt saporꝝ diuersoꝝ dlectamẽta ex qb⁹ hõ plus d cibo recipit q̃ dberet. vñ talia delectamẽta saporũ plus ꝯueniũt egris q̃ sanis. ⸿ Ampli⁹ nota ꝙ in sanitatis regimine nõ cõpetit aliqd medicinale nisi forsan ad ꝓseruandũ: sed nõ ad ꝯseruanduꝫ. Nã sicut de natura cibi est ꝯseruare: ita medicine alterare. ⸿ Ampli⁹ hora comestiõis eligať frigida: aut sal tẽ loc⁹ fridus: si nõ sit poẽ reperire horã frigidã: ⁊ sint hore comestiõis tales ꝙ postea ꝯtingat qescere. ⁊ tandẽ dormire nõ imediate post cibuꝫ. ⸿ Dormire aũt sup dextrũ latus iuuat: vt cibus descẽdat ad fundũ stomachi: deinde longiori tpe sup sinistrũ lat⁹ plus cõfert digõni omni alio decubitu. In hoc eniꝫ decubitu epar amplexať cibũ sicut gallina pullos: ⁊ sic cib⁹ ꝑfectius in stõcho digeriť: ꝫ in fine somni iterum iacendũ est supra dextrũ vt facili⁹ cibus transeat ex stõcho ad epar: ⁊ supfluitates digõnis ꝑme facili⁹ descendãt ad itestina. ⸿ Ulteri⁹ si qs receperit cibos nimis acetosos: aut salsos rõnabile erit statim añ eoruꝫ digestionẽ accipere cibos ꝯrie qualitatis: ⁊ sic itellige i alijs. ⸿ Nota ꝙ digõne incohata nõ est multum supbibendũ ne ebullitio digõnis interrũpať. ⸿ Amplius scias ꝙ bibere vinũ post cibuꝫ digõne incohata facit cibuꝫ descendere de stomacho idigestuꝫ: ⁊ facit possidere opilões: ⁊ eorum egritudines ⁊ silr putrefactionẽ. ⸿ Ampli⁹ scias ꝙ famelic⁹ vehemẽter oꝫ prius recipere cibuꝫ grossuꝫ q̃ subtilẽ. als stomachus terrebiť ⁊ cibus grossus corrũpeť. Cã hui⁹ est: qr in stomacho vehemẽter famelico ⁊ vacuo est calor itensus: cibus subtilis nõ est ei ꝓportionat⁹. vñ tali recepto cibo subtili dispergiť cibus ad oẽs ptes stõchi pp stomachi forte desideriũ: ⁊ cibi subtilis paucã resistẽtiã: ⁊ sic causabiť quedã repletio phãtastica: ⁊ os stomachi claudeť: et sic terrebiť nã a cibo supueniẽte grosso nisi tñ iteruenĩat spatiuꝫ ꝙ ꝑdicta repletio phantastica nõ causabitur: sed si prius suscipiať grossus cibus nõ sic disperget ad singulas ptes pp eius inobedientiã. ⸿ Ampli⁹ solicitandum est in numero comestionũ. Quidam eniꝫ sunt qbus vnica comestio in die nãli ſm rõneꝫ videť sufficere. verbi grã. quorũ virtutes sunt satis fortes: ⁊ mẽbra nõ multũ resolubilia: et parũ exercitãda et sufficientẽ cibuꝫ vnica vice sumere pñt et abundãt hu. flegmatici: et vlr quoꝝ corpa sunt hũida et cibaria qbus vtunť sint aliqualr grossa ⁊ viscosa: et multũ nutriẽtia: et nõ facile resolubilia. talibus enim sufficit cib⁹ semel in die nãli nisi ꝯsuetudo sit ad ꝯtrariũ. Sunt autem alij qbus nõ sufficit vnica comestio in die nãli sicut illi q̃rũ virtutes sunt debiliores: ⁊ quorũ calor est fortis ad digerendũ et resoluendũ: et quorũ corpa sunt resolubilia et macilẽta. et ad siccitatẽ vel nãlẽ vel accidẽtalẽ declinantia et vtẽtia cibo subtili resolubili et digestibili facilr in quãtitate minori: et cũ hoc multũ exercitãtia. his igiť cõpetit bina comestio in die nãli: sed mediocris: ⁊ tpatis sufficit comedere ter in duob⁹ diebus: sic ꝙ iter vnã comestioneꝫ et aliaꝫ iteruenĩat spatiũ. 16. horarũ. Sunt aũt qdam qb⁹ nõ sufficit bina comestio in die nãli: ꝫ debẽt cibari ter vel q̃ter sicut sũt senes a senio: et ꝯualescẽtes et pueri et vlr debiles. Senes eniꝫ sunt sicut lucerna parata extinctiõi. vñ si cibus eis nõ sepe administreť calor ꝯsumiť et extinguetur: et si vna vice multũ administreť eoruꝫ calor suffocať. vñ isti indigẽt sepe comedere et paꝝ. Cõualescẽtes ẽt sunt hꝫ. indigẽt eniꝫ cibo vt deueniãt ad ꝑ[m] et ꝓpriũ statuꝫ: sed

Recapitulatio de cibis.

De q̃litati bus cibor.

De ordine cibariõis.

Primo cibus nõ oꝫ eẽ lubricãs.

Diuersi sapores i eadẽ mensa nõ ꝯpetũt.

De hora cibi.

De sõno.

De potu post cibationem.

Ualde famelic⁹ ꝑponat cibuꝫ grossum.

De nũero cibationũ

q2 eorũ calor est debilitat⁹ non pñt digerẽ.bonũ est igitur ꝙ partiatur eorũ cib⁹ vt corpus ꝯfortet̃:ꝛ calor nãlis corꝝ nõ laboret in digerẽdo:ꝛ eadẽ ratio est de pueris.Quo ad cõplones igit̃ flegmatici meli⁹ pñt ieiunare.cholerici ꝟo minime.sanguinei magis se tenẽt ex pte cholericoꝝ ꝛ melancholici ex pte flegmaticoꝝ:ꝛ tpati mediocriter existũt.ꝛ sic de etatib⁹ ꝓportionalr.℄ Ampli⁹ multũ est ꝯsiderãdũ qñ cõpetũt cibaria grossiora an mane vel vespere:ꝛ saluo meliori iudicio puto ꝙ si rheuma nõ ipediat ꝙ vesper̃ grossior cibus:ꝛ plus in quãtitate cõpetit ꝛ spãlr̃ supposita noctis longitudie sufficiẽti:ꝛ ꝙ hõ de nocte dormiat.Naz digõ fit in qete ꝛ somno in quo qescunt ꝟtutes aiales ꝛ fortificant̃ nãles.In somno.n.melior fit digõ in stõcho epate ꝛ toto corpe:sꝫ suspecti de rheumate abstineãt a cena ꝛ parũ cenẽt ꝛ longe a sõno.℄ Ampli⁹ diligẽter ꝯsiderandũ ꝙ aliqs volẽs sanitatẽ ꝯseruare nõ multũ bibere dꝫ nec in ꝑncipio mense:nec in medio:sed differre dꝫ potũ vsqꝫ ꝓpe finẽ comestionis:ꝛ tũc bibendũ est:ꝙ vera sitis sedat̃.Est aũt vera quedã estuatio in stõcho causata ex cibo retẽto q̃ hꝫ quodã mõ stõchũ calefacere ꝛ desiccare.Est aũt fames appetit⁹ calidi ꝛ sicci:ꝛ sitis fri.ꝛ hu.ꝛ q2 talis estuatio maxime ꝯtingit circa finẽ comestiõis:iõ tũc bibẽdũ est:ꝛ nõ ante nisi parũ.℄ Sciendum ꝙ pot⁹ est triplex.s.permistiuus/delatiu⁹/ꝛ sedatiuus sitis.Pot⁹ igit̃ ꝑmistiuus põt recipi simul cũ cibo.vñ saluo meliori iudicio.puto ꝙ talis potus nõ dꝫ differri vsqꝫ ad finẽ comestionis:sed dꝫ recipi in ꝑncipio medio ꝛ fine:ꝛ maxime iste pot⁹ cõpetit qñ sumunt̃ cibaria sicca actualr̃ ꝛ virtualr̃ sicut pꝫ in laboratoribus comedẽtib⁹ panẽ siccũ ꝛ legumina sine brodio.Sꝫ pot⁹ sedatiuus sitis regulariter.ꝛ ĩ hoibus bñ dispositis dꝫ differri vsqꝫ ad finẽ comestiõis.tunc eniz est vera sitis ꝑp estuationẽ calidi ꝛ sicci cibi.nõ eniz multũ rõnabile eẽ vt ꝙ simul vigeat sitis ꝛ fames:q2 sunt appetit⁹ ꝯrij.Pot⁹.n.delatiu⁹ maxime cõpetit cõpleta ꝑma digõne regulariter:nõ est maluz bibere vt facili⁹ transeat de stõcho ad epar:ꝛ ꝑparetur stõchus ad recipiendũ aliũ cibũ:ꝛ si forsan ꝯtingat sitire nõ ꝑcedente comestione:ꝛ sine fame:põt ꝑnosticari medicus illaz sitim esse nãlez:ꝛ in tali casu põt cõpetere pot⁹ ante cibuz:sed q2 exit limites regiminis sanitatis nõ plus loquor.℄ Pot⁹ autẽ qui cõpetit in sanitatis regimine non est aqua:sed vinũ aut ceruisia aut pomariũ aut mellicratũ aut aliquid simile:quorũ vinũ est meli⁹.Vinũ autẽ quo vti debet in sanitatis regimine sit albũ vel roseũ:ꝛ in hyeme rubeũ vel subrubeũ:ꝛ sit clarũ ꝛ subtile ꝛ saporis amicabilis ꝛ suauis.℄ Est hic diligẽter aduertendũ ꝙ quorundã magistroꝝ opio est ꝙ meli⁹ est eligere vinũ debile sine aque mistura q̃ꝫ vinũ fractũ cum aqua:ꝛ specialr̃ corpibus tpatis cholericis ꝛ sanguineis.Sed istoꝝ opioni nullo modo acqesco.Naz vina debilia queadmodũ sũt gallicana sunt multũ corruptibilia.vñ facile corrũpuntur.et hꝫ signuz est:qa si vinuz debile ꝛ gallicanuz dimitteret̃ in aere per noctez de mane inueniret̃ corruptũ.Sed vinũ forte fractũ cuz multa aqua inueniretur sanũ.vnde puto ꝙ vinuz forte fractũ cuz multa aqua est ꝯuenientius in sanitatis regimine nisi in casu in quo vinũ debilius nõ sit adeo debile ꝙ sit nimis corruptibile in nã sua:cuiusmodi sũt vina gallicana.Ex his igit̃ pꝫ ꝙ nectar nõ cõpetit in sanitatis regimine in via pot⁹ ꝛ vlr̃.similr̃ vina sapiẽtia naturaz alicui⁹ pharmacorũ:vel rõne vasis:vel rõne admistionis.ex hoc.n.patet ꝙ vinũ clarificatuz magis cõpetit in regimine sanitatis q̃ꝫ vinuz acutũ.℄ Nota ꝙ aliqñ quis patitur sitim mendosaz in qua nõ estuat orificiũ stomachi:sed guttur ꝛ pulmo arescit:vel os aut palatũ ꝓpter fumos capinosos ꝛ siccos a stomacho eleuatos:aut ꝑp puluerẽ:aut motũ:aut aeris calorẽ:ꝛ siccitatẽ:ꝛ in tali causa nõ expedit

Cibaria grossa qñ cõpetãt in prãdio vel in cena.

Pot⁹ circa finẽ cibatiõis plus cõuenit.

Pot⁹ 3ʳ.

Aliud ẽpo t⁹ ꝯueniẽs ꝛ equale dꝫ esse.

An sit eligibili⁹ an vinũ debile sine aq: an potens cũ aqua.

In siti mẽdosa nõ ẽ bibendũ.

bibere:sed sufficit gargarizare vinuz bene lymphatũ:aut aquatũ per ptes ꝑdictas:aut masticare quosdaz fruct⁹ aut attrahere aerẽ frigidũ.℄ Ampli⁹ multi idigent bonis vinis:tum q2 sicci ꝛ vinuz humectat nutriẽdo:tum q2 frigidi ꝛ vinuz calefacit:tuz q2 tristes ꝛ vinũ letificat:tum q2 paucoruz sunt spirituũ ꝛ vinũ multiplicat spirit⁹.℄ Quantitas autẽ mediocris potus quã homo dꝫ recipere in mensa ad sitim sedandã:ꝛ ad cibi ꝑmistionez est quatuor librarũ minutarũ sicut qdã sapiẽs testat̃ vt experientia docet.Sꝫ quantitas potus offerẽdi certis lr̃is scribi nõ põt:sed cõiectura ꝓpinqua veritati.qdaz eniz sunt qbus sufficit minor quãtitas pot⁹.Nã ad aliaz ꝛ aliã quantitatẽ ꝛ qualitatẽ cibi reqrit̃ alia ꝛ alia quantitas pot⁹.etiaz debet in hoc attẽdi q̃titas ꝛ q̃litas stõchi.Habẽtes aũt stõchũ siccũ multũ sitiunt ꝛ magnaz quãtitatẽ potus sustinere non possunt:et contrariũ est de habẽtibus stomachũ humidũ.Nã isti parũ sitiunt ꝛ magnam quantitatẽ sustinere possunt.hec igit̃ generalia de cibo ꝛ potu sufficiunt.

Quib⁹ cõueniat bonũ vinũ.

De q̃titate potus.

℄ De somno ꝛ vigilia. Cap.VIII.

Er somnum calor naturalis q operatur circa mãm nutrimẽti i iterioribus ꝯfortat̃ qbus locis viget alimenti digõ:ꝛ sic melior fit digestio.Nõ est enim vera quies nisi in somno.Naz in vigilia organa sensuuz sunt in actu secũdo:ꝛ sic nõ potest corpus vere quiescere.vñ ẽt mẽbra motiua nõ vere qescere possunt in vigilia ꝓpter colligantiã ꝛ similitudinẽ ꝛ ꝓpinquitatẽ ad organa sensuuz que sunt in actu secũdo.℄ Si eniz somn⁹ fuerit moderat⁹ cibus digeritur:corpus ipinguatur:dolor dissoluit̃:animus ꝯfortatur:calor naturalis augumẽtatur:humores tẽperant̃:mens clarificat̃.Ampli⁹ calefacit ꝛ humectat.digõ autẽ viget calido ꝛ humido:ꝛ sic iuuat sõnus digestionẽ.ꝛ q2 senes sunt frigidi ꝛ sicci ꝛ male digerũt idigẽt maximo somno.quapp Galenus in etate senectutis ꝓuocabat somnũ cuz comestione lactucarũ:ꝛ q2 lactuce sunt frigide ipsas cuz aromatib⁹ comedebat.℄ Et sicut somn⁹ debito modo exhibit⁹ habet multas vtilitates:sic etiaz vigilia moderata que desideriuz auget ꝛ famẽ efficit partes exteriores ꝯfortat ꝛ spirit⁹ ad exteriora mouet sine quo nõ possunt mẽbra exercitari.℄ Et per contrariũ somn⁹ imoderatus ꝑparat corpus ad apoplexiaz epilepsiaz ꝛ paralysiz ꝛ stuporẽ rheumata apostemata.ꝛ fe.etiã.℄ Et vigilia corpus desiccat:ꝟtutes aiales debilitat ꝛ digestiuam diminuit:ꝛ corpus ꝑparat ad egritudies ꝯsumptinas.℄ Post cibuz autẽ nõ est statim dormiẽdũ:nec imoderate laborãduz:studendũ aut disputandũ:nec legendũ ꝛ similia.Hoc autẽ ipedit digestionẽ.sedẽdo quiescẽdo ꝛ audiẽdo aliqua musicalia:qbus homo nõ multuz sit itentus.ꝛ si tardet cibi descensus parum ꝛ lente est deambulandũ quousqꝫ sentiatur descendisse a stomachi orificio.Si aũt quis ꝑsumat dormire ante cibi descensuz ab orificio generabit̃ rugitus inflatio ꝛ dolor in ventre:et erit somn⁹ laboriosior ꝛ digestio corrũpitur.Igitur postq̃ꝫ cibus descẽderit ꝛ fumi multi crebres ꝛ suaues fuerint eleuati ad cerebrũ iducentes sõnũ tunc est nature satisfaciendum et dormiendum.In estate ꝟo loco frigido nõ rheumatico.℄ Quidã aũt dicũt ꝙ decubitus supra dextrũ lat⁹ iuuat digestionẽ:quia tunc epar supponitur stomacho sicut ignis lebeti.Hec autẽ imaginatio calefaciẽdo ad modũ ignis:sed amplectẽdo cibũ in stomacho est falsa.Nam epar digerit cibũ in stõcho sicut gallina ouuz:et q2 dormiẽdo supra sinistrũ latus perfecti⁹ amplectit̃.igit̃ est dormiẽdũ prius supra dextrũ ꝓpter descẽsum cibi:ꝛ deinde supra sinistruz ꝓpter digõnem:ꝛ in fine digestiõis aliquantulũ supra dextrũ:vt facili⁹ descendat cibus de stomacho ad epar ꝛ superfluitates prime digestionis

liberius

Quies nõ est nisi in sõno.

Somn⁹ tẽperatus.

Vigilia tẽperata.

Sõnus imoderat⁹ vigilia imoderata.

Sup quo latere sit dormiendum.

Quãtitas somni.

liberiꝰ descẽdant. ❡ Quãtitas vero somni sicut nec aliorũ põt certis literis denotari. Debet aũt somnꝰ esse tantus ꝙ cõpleta sit p̃ma digõ: ⁊ ꝙ cibus ad epar transeat: et non est forte malũ tñ ꝓlõgare somnũ donec 2ª digõ sit completa. Hoc aũt tp̃s diuersificat̃ ẜm diuersitatẽ cõplõnũ/etatũ/tẽporũ ⁊ similiũ. Naz q̃ sunt calide cõplõnis ⁊ hñt digestiuã bonã ⁊ comedũt cibaria facilia ad digerendũ: et nõ comedunt multũ in quãtitate tales cito digerũt: et sic talibꝰ forte sufficit somnꝰ breuis: puta sex horaruz vel octo ad plus. Sed his 2riys opꝫ tẽpus. 16. aut. 17. horaruz nec tales pñt comedere nisi semel in die. S. q̃ sunt fri. cõplõnis hñtes digestiuã debilem et multũ comedẽtes ⁊ multa cibaria non obediẽtia digõni tales vtiq̃ ĩdigent sõno longissimo. Aliy aũt qui sunt mediy iñter p̃dictos in cõplexionibꝰ p̃dictis: et tales indigẽt somno mediocri. puta. 12. horarũ. Ampliꝰ debemus ꝯsiderare fatigationẽ v̾tutũ animaliũ. Naz ẜm ꝙ fatigatio seu lassatio est maior ⁊ intensior ẜm hoc opus est longiori somno ⁊ eꝯ. ❡ Signũ aũt sufficiẽtis somni est totius corpis leuitas ⁊ spãlr̃ cerebri: ⁊ palpebraꝝ: ⁊ oculoꝝ: ⁊ descensio ciborũ a stõcho: et volũtas assellãdi: ⁊ mingendi. cõtraria aũt signa somnũ nõ sufficientẽ significãt: et cũ hoc totiꝰ corpis grauitas. et eructuatio sapiẽs nãm cibi. In quãtitate aũt somni experiat̃ hõ q̃ntitatẽ somni vna die: et sic ꝯñter: ⁊ sic ꝓculdubio ꝑpendet q̃ntũ dormitare debeat. Hec aũt experiẽtia dꝫ fieri supposito regimie eodẽ: ⁊ eq̃li in p̃dictis diebus. ❡ Et notãdũ ꝙ hoĩes tẽperati tñ appetunt somnũ necessariũ eis. Naz optima natura tñ appetit quãtũ est ei necessariũ: ⁊ hoc est verũ nisi ꝯsuetudo obuict: sed in corpibus lapsis nõ est ꝯsiderandũ in appetitu. q̃dã enim plus appetũt somnuz q̃ȝ oporteat: et quidã minus: sicut in exercitio supiꝰ memini me dixisse ĩ corporibꝰ egris. Tẽperatis vero vtentibꝰ regimine tẽperato põt dici ꝙ q̃ntitas somni est equalis quãtitati vigiliaruz. ❡ Ampliꝰ sciẽduz ꝙ de qualitate somni quãto ꝓfundior tanto melior ⁊ loquor de somno naturali: ⁊ nõ de stupore: ⁊ in tali melior fit digestio. ❡ Ampliꝰ sciendũ ꝙ corporibꝰ tẽperatis non cõpetit dormire supra ventrẽ ꝓpter colli ꝯstrictionez seu contorsionẽ ⁊ stomachi cõpulsionẽ. lꝫ in habẽtibus digestiuã d̾bilẽ ꝯfortet digõnẽ. ❡ Ampliꝰ sciẽdũ ꝙ nulloº dormiẽdũ ẽ supine. hec eniz figura dormiẽdi fac̃ superfluitates declinare ad posteriora ⁊ nõ incedũt per suos cãnales qui sunt in anterioribꝰ: ⁊ sunt causa egritudinũ. puta incubi. et ceteraruz malaruz. ❡ Ampliꝰ dormiendũ est de nocte et non de die. Naz dies est luminosa cũ strepitu apta exercitio ⁊ vigilie: ⁊ nox est apta somno: tum quia frigidior die: tum quia obscurior: tum quia quiescentior quo ad animaz ⁊ quo ad corpus. ❡ Completo autẽ somno sciendũ est diligenter emũdare corpus a superfluitatibꝰ multiplicatis nõ solum per secessum ⁊ vrinam: sed per tussim rascationem excreationem emunctionez ⁊ pectinationẽ/faciem ac manus cum aqua tepida lauando.

Signũ sufficiẽtis somni.

Neq̃ sup vẽtrẽ neq̃ supine dormiendũ.

❡ De accidentibus anime. Cap. IX.

Sicut accidentiũ anime correctio ad Phĩ moralẽ ꝑtinet vt anima bonis habitibus informet̃: sic ad medicum spectat correctio accidentiuz vt corpus hominis in sanitate debita conseruet̃. Quot eniz modis alterat̃ ex necessitate corpus. tot sunt ꝓcurationis genera: ⁊ q̃r anime accidẽtia ex necessitate alterãt corpus ⁊ correctio eorũ ad medicuz spectat ⁊ eorundem moderatio. Sicut eniz mali mores ꝯsequuntur malitiã cõplexionis sic plerũq̃ eos sequit̃ cõplõnis malitia. vnde iracundi ex frequẽti ira vltra moduz supercalefiũt. ⁊ silr̃ suo mõ ĩtelligatur de aliys. In ira q̃dem mouet̃ calor ⁊ sp̃us subito ⁊ ĩpetuose ad cor: non totalr̃ relinquẽs radicẽ: sꝫ in radice p̃mo accẽdit̃: ⁊ postea mouet̃ ad extra ⁊ iterdum totalr̃ radix: puta cor relinqtur denudatũ. vñ mulieres ⁊ debiles corde ex gaudio syncopizant: q̃d nõ cõtingit ex ira. vnde cõtingit hominẽ mori ex gaudio: sed nõ ex ira. In timore calor ⁊ sp̃us cito mouent̃ ad intra: ⁊ in tristitia paulatiz: sꝫ in tedio ⁊ verecundia spiritus ⁊ calor mouent̃ duobus motibꝰ: modo ad ĩtra modo ad extra: sicut pꝫ in tedio q̃d est tristitia de eo q̃d futurum est. ⁊ inducit vigiliã. dato eniz ꝙ calor moueat̃ ad intra: ex eo ꝙ tristat̃: tñ mouet̃ ad extra ex eo q̃d futuruz est. vñ talis tristitia ĩducit vigiliã: sꝫ tristitia de eo q̃d iã ꝑteryt ĩducit somnũ. Et silr̃. in verecundia spiritꝰ p̃mo mouet̃ ad intra: ⁊ deinde redit ⁊ dilatat illud q̃d est ꝯstrictũ vt egrediatur exteriꝰ: rubificat colorẽ: ⁊ sic manifestuz est ꝙ accidentia aĩe alterant corpus nostruz. ❡ Unde ira corpus calefacit: q̃r accendit̃ calor ⁊ sp̃us in corde: ⁊ dispergit̃ ad singula mẽbra. ⁊ p̃cipue in hñtibus calorẽ fortẽ: ⁊ multos spiritus. In habẽtibus eniz calorẽ debilẽ irascunt̃ vt vindictã appetunt calor non põt cum feruore dispergi ad extrema corpis: ⁊ sic remanẽt exteriora mẽbra trementia ⁊ frigida nõ obstãte ꝙ calor sit accensus in corde. vnde videmꝰ multos iratos appetẽtes vindictã in actu ire liuescere: ⁊ in talibus nõ est ira perfecta: sed est quodã modo timor cuz ira. ❡ Sed gaudiũ corpus infrigidat ꝑ viã resolõnis ⁊ distractionis caloris: sed timor infrigidat paulatim ꝑ moduz desiccationis vt phthisis. ❡ Non soluz autẽ ista accñtia anime que se tenẽt ex parte appetitus irascibilis ⁊ concupiscibilis alterãt corpus nostruz: sed ẽt imaginatiões alique q̃ se tenẽt ex parte v̾tutis cognoscitiue sicut videmus manifeste in vidẽdo res rubeas: ⁊ ipsas imaginari mouent sanguinẽ: ⁊ si q̃s imaginatur dolorẽ quẽ patitur fortius in aliquo membro ĩcurret dolorẽ. vnde imaginatio facit casuz. imaginationes igit̃ ĩprimunt in res naturales. ❡ Dicimꝰ igitur ꝙ ira non cõpetit in sanitatis regimine. Ira eniz supcalefacit oĩa mẽbra ⁊ ꝓpter feruorẽ cordis omnes actꝰ rationis confundit. Igitur cauende sunt eius actiões: nisi q̃ntum ratio precipit aduersus illicita. iuxta illud. Irascimini ⁊ nolite peccare. Naz in licitis ⁊ honestis ꝯuenit irasci/q̃uis non conferat in sanitatis regimine. ⁊ nota ꝙ q̃dã sunt maleficiati: ⁊ frigidi q̃bus ĩterdum irasci ꝓdest in sanitatis regimine. ❡ Amplius dico ꝙ tristitia non competit in sanitatis regimine. Nam tristitia corrũpit naturam hominis. infrigidat enim ⁊ desiccat ⁊ preparat ad maciẽ ⁊ extenuat: quia corpus totuz constringit: ⁊ sp̃m obtẽnebrat: ⁊ ingenium hebetat: ⁊ rationez impedit: iudiciũ obscurat: memoriaz obtundit. Igitur vitanda sunt eius obiecta nisi q̃ntum ratio suadet ad detestationem vitiorum: ⁊ mẽtis pulchritudinem reformandaz. ❡ Et est intelligenduz ꝙ quidam sunt: quoruz spiritus sunt ita mobiles ⁊ calidi et sunt adeo pingues ⁊ carnosi ꝙ eis est bonum interdum tristari vt spiritus ⁊ calor hebetẽtur ⁊ corpus aliqualiter maceretur. ❡ De gaudio autẽ ⁊ mentis tranquilitate scienduz ꝙ gaudiũ tẽperatuz competit in regimine sanitatis ex eo: ꝙ est vnuz de confortantibꝰ virtutez: virtus enim ꝯfortatur tranquilitate ⁊ gaudio: sed nõ debet esse excessiuuz: q̃r inducit syncopim ⁊ mortez: ⁊ maxime gaudiuz cõpetit his qui multis curis ⁊ solicitudinibꝰ destruuntur: ⁊ in cerebro pungunt̃: ⁊ similiter his qui sunt in gaudio ꝯtinuo et imoderato: q̃m ꝯuenit tristari. Sed omnino horuz accidentiũ superfluitas est euitanda. ❡ Et sicut intelligendum est de accidentibus anime se tenentibus ex parte appetitus. ita suo modo de se tenentibus ex parte imaginationis. Non enim est conueniens in sanitatis regimine aliquid imaginari nimis intense. Nam ex tali imaginatione mouetur sp̃us motu inordinato et relinquit locum dignis ⁊ ĩpeditur somnus. Hec breuia sufficiãt de accidentibꝰ anime.

Ira nõ cõpetit in regimine sanitatis.

Tristitia nõ cõpetit in regimine sanitat̃.

Gaudiuz cõpetit in regimine sanitatis.

De diuersitate temporum anni. Cap. X.

Ad sanitatis regimen perfectũ oportet ꝯsiderare diuersitatẽ tẽporis anni. vñ in hoc est aliqd dandũ tẽpori sicut etati ꝛ cõplõni. Non eniz idẽ regimen totalr̃ dz esse in diuersis tpibus anni. Sigdez corpa humana diuersimode se habẽt in diuersis tpibus: ꝛ ſm diuersitatẽ cõplõnis corporũ attendit̃ diuersitas regiminis. Sunt aũt quatuor tẽpora anni/ ver/ estas/ autumnꝰ/ ꝛ hyems. Medicꝰ aũt in tẽporũ distinctiõe non ꝯsiderat motũ solis in zodiaco seu circulo signorũ vt astrologꝰ. sed ꝯsiderat alteratiõnẽ in corporibꝰ nostris ex tẽporibus ꝯtingentẽ: ꝛ qꝛ per experiẽtiã videmus aliquã partẽ anni calidiorẽ/ aliaz frigidiorẽ: ideo coactꝰ est ponere medicꝰ distinctionẽ in tpibus anni. Illud igit̃ tẽpus anni in quo est maior tẽperies in actiuis ꝛ passiuis vocat medicus ver: et qꝛ illa tẽperies non durat p tres menses: sed minus. iõ ver ſm medicos est minoris tpis q̃ ſm astrologos. Hoc autez tẽpus ſꝫ diuersitatẽ regionũ ꝛ annoꝝ interduz icipit citiꝰ ꝛ iterdũ tardius: ꝛ iterdũ plus durat ꝛ iterduz minus ꝛ interdum icipit anteq̃ ingrediat̃ sol p̃mũ minutũ arietis. Hoc aũt tẽpus est tẽpus florũ ꝛ initiũ pomoꝝ.

Dist͡o tẽporũ anni ſm medicos.

Deinde segtur estas: ꝛ est tẽpus calidũ ꝛ siccuz: qð qdem tẽpus est multũ maius cõiter q̃ ver: sed in qbusdaz regionibꝰ plus durat: ꝛ in qbusdam minꝰ. Silr̃ ẽt in qbusdam annoꝝ reuolutionibꝰ ꝛ a silĩ iterdum: ꝛ in quibusdã alijs regionibꝰ tardius. Deinde segtur autũnus: qð est tẽpus recte oppositũ veri in qualitatibꝰ vel ꝓpe: cum eo: ꝛ est tẽpus satis temperatũ in actiuis: sed multũ declinãs ad siccitatẽ sicut estas p̃cedens: ꝛ hꝫ magnã diuersitatẽ in horis: cũ dies est multũ calida: ꝛ nox frigida ꝓpter eius subtilitatẽ ꝛ siccitatẽ facilẽ recipere ipressionẽ caloris in die ꝛ frigiditatez in nocte. vñ distãt multũ noctes a diebꝰ in calido ꝛ frido: qð tñ nõ contingit in vere: quia aer tũc non est ita subtilis nec fortis nec siccus. ꝛ ideo nõ est adeo passibilis: nec tm̃ recipiens ipressionẽ. videmꝰ eniz q aqua calida rõne subtilitatis ꝛ passibilitatis citius ꝯgelatur q̃ frigida ꝛ tẽperata: ꝛ silr̃ itelligatur de autũno respectu veris. In hoc aũt tẽpore est mutatio coloris folioꝝ ꝛ p̃ncipiũ casus eorũ. Et ide sequit̃ hyems frigida ꝛ hu. cuiꝰ initiũ est autũni finis: puta cũ folia ab arboribꝰ ceciderint ꝛ eius finis est p̃ncipiũ veris: puta cũ arbores incipiũt florescere: ꝛ aues cãtare ꝛ breuiter cuz oĩa incipiũt pullulare. Finis antẽ veris est initiũ estatis: ꝛ est cum fructꝰ ꝛ specialr̃ poma icipiunt apparere ꝛ herbe semen ꝓducere. vnde tunc sciendũ q tũc est tempus veris cũ flores sunt in p̃ncipio ꝛ augumẽto ꝛ statu. sed cũ flores declinant ꝛ herbe ꝛ fructus sunt in p̃ncipio augumẽto ꝛ statu tunc est tẽpus estatis: ꝛ cum herbe declinant ad semina ꝛ sunt in p̃ncipio augumẽto ꝛ statu est tẽpus autumni. ꝛ cũ semina declinant ꝛ radices sunt in p̃ncipio augumẽto ꝛ statu bonitatis earũ: tunc est tẽpus hyemis: ꝛ qꝛ v̓tus deficit citius in floribꝰ ꝛ seminibꝰ q̃ in herbis et radicibus. inde est q ver et autumnus sunt breuiora tẽpora q̃ estas ꝛ hyems: vñ ſm medicos nõ multuz approbo dictũ illorũ qui dicũt festũ Clemẽtis est p̃ncipiũ hyemis: et etiã ponentiũ boruz tẽpora certa et determinata p̃ncipia fixa.

Utrũ autumnꝰ sit tꝑatus in passiuis sicut ver est tẽperatꝰ.

Sed circa dicta est vnuz dubiũ magnũ: quare ver ponitur temperatũ in passiuis qualitatibꝰ puta in humido ꝛ sicco. sic etiã videt̃ q autumnꝰ debet eẽ tẽperatus in passiuis sicut ponit̃ tẽperatꝰ in actiuis. et specialr̃ qꝛ solis aspectus est idẽ in vere et autumno et idẽ aspectꝰ videt̃ esse cã eiusdẽ cõplexionis in actiuis: dz esse eiusdem cõplexionis in passiuis: qꝛ mensure qualitatũ actiuaruz vident̃ ꝓportionari mensuris qualitatũ passiuaruz. vñ ver et autũnus sunt eiusdẽ cõplexionis in qualitatibꝰ passiuis. Rñdet̃ ad hꝫ breuiter q nõ est silr̃ de vere ꝯñte hyemez: et de autumno ꝯñte estatẽ. Naz caliditas superueniẽs hyemi potentior est in desiccãdo et faciẽdo humiditatez q̃ friditas supueniens estati in humectãdo. Uidemus eniz q pãnus lineus humidus in aere calido citiꝰ desiccat̃ q̃ pãnus siccus humectat̃ in aere frigido. Amplius siccitas autũni nõ est equalis pure positiua: sed dicit priuationẽ humiditatis vaporose et disperse in aere. vñ modo cõstat q faciliꝰ deuenitur ab habitu in p̃uationẽ q̃ a p̃uatiõe in habitũ. et iõ faciliꝰ obtẽperat̃ humiditas hyemis q̃ siccitas estatis: sed qꝛ ista mã est extra regimẽ sanitatis. ideo breuiter de hac transeo. Sufficit enim ad p̃sens scire quot sunt tpa anni et eorũ distõnes quãtũ spectat ad medicũ. Modo restat dicere qð est ꝓprium singulis tpibus de regimine sanitatis incipiẽs a vere.

De vere.

Dicamus igit̃ q ver assimilat̃ morbo de repletione. vñ isto tpe corpa maxime sunt repleta: ꝛ ex isto ꝯcluditur q istud tẽpus est magis mutationi aptuz et purgationi q̃ aliqð aliud tẽpus: et hoc est ei ꝓprium: et specialr̃: qꝛ tẽpus est tẽperatũ et tales euacuationes debẽt fieri in tẽpore tꝑato. Amplius qꝛ in hoc tpe maxime cõmouent̃ humores suspecti. igit̃ de repletionibꝰ: egritudinibꝰ repletionalibus flõment̃ et purgent̃ in vere et ꝑꝑ eandez rõnem in eodez tẽpore dz vomitus ꝓuocari. et qꝛ in hoc tẽpore corpa sunt calidiora et hũidiora q̃ oporteat. tẽpus ẽt de se declinat ad calidũ et humidũ. ideo respectu aliorũ tẽporũ nõ est vtendũ rebus multũ calefactiuis et humectantibus ex carnibꝰ et potibꝰ. vñ subtiliandũ est regimen. Corpora enim plena nõ idigent multo cibo nec multo potu: et sicut hoc tẽpus est tẽperatũ: ita debet eẽ exercitiũ tẽperatuz: et dz esse maius exercitio estatis: et minꝰ exercitio hyemis. Amplius qꝛ hoc tẽpore calor incipit iualescere. et san. et spũs per corpus cõmoueri bonũ est abstinere a calidis et salsis aut acutis: et bonuz est sumere in potu syrupos extinguentes inflãmationẽ: puta syrupũ nenufa. et acetosum et similes. Et nota q supposito q corpus sit sanũ: et ex ꝑte p̃cedente non sit in corpore repletio derelicta. tunc dico q isto tẽpore põt dari multũ de cibo et cibaria grossiora q̃ in estate: et plusq̃ in autũno: et plusq̃ in hyeme et minus grossa. Nã isto tpe v̓tus est fortis et calor ĩnatus: et adhuc a corporibꝰ multa fit resolutio a calore ĩnato: et ex fortitudine caloris et obediẽtia corpis rõne humiditatis. Sed qꝛ cõmuniter in hoc tẽpore corpa sunt plena: et hñt virtutes fortes bonũ est parũ comedere et longis iteruallis. vñ apparet mihi q ecclesia bene ordinauit iciuniũ in isto tẽpore. Non tñ est rõnabile q isto tẽpore hõ multũ repleat se vna vice sicut faciũt cõiter ieiunãtes. Meliꝰ est. n. hoc tẽpore cibũ partiri q̃ multũ semel vna vice recipere.

De estate.

In estate autẽ nõ tm̃ est exercitandũ: nec tm̃ comedendũ nec grossa cibaria: nec calida nec dulcia nec nitrosa nec salsa. amplius vino miscenda est multa aqua et dimittat̃ vetus vinũ et forte: et vt sit veruz dicere totum estatis regimẽ sit ad fri. et hu. declinãs. Amplius sepe comedẽduz est: et paruz vna vice. amplius cibaria sint facilis digõnis. ampliꝰ cibaria sint actualiter frigida et potentialiter. amplius aqua frigida est bibẽda: et cuz ablutione vtẽda.

De autumno.

In autumno aũt multũ solicitari debemꝰ de bono regimine. Nã hoc tẽpus ꝑꝑ sue cõplexionis malignitatẽ: et corporũ nostroꝝ debilitatẽ non sustinet errorẽ in regimine: nec ꝑmittit vti largis nutrientibꝰ: nec dietã despicere: et quia hoc tẽpus est valde siccuz et corpa sunt multum debilia: et extenuata tota nostra itentio dz esse in corporis humectatiõe et v̓tutum confortatione. Est igit̃ cauendũ a coitu qui corpus debilitat: et desiccat et silr̃ a solicitudinibus et curiositatibus mentis et ab oĩbus desiccantibꝰ: et a potu aq̃ multe frigide ꝛ ipsius balneatione ꝛ supra caput effusione ex

qua

qua horripilatio ꝯtingat. Hec eniȝ eadē cadere facit in feb͛eȝ. amplius euitare debent famē ⁊ ſitim. Nō etiā multū repleatᷣ cibo vna hora. vinū aūt mediocriter ſit lymphatū. In pluribꝰ aūt regimen autūni eſt ſiľr regimini eſtatis quouſqȝ aduenerint pluuie que poſtꝙ̄ cuenerunt a multo malo ſecuros reddunt. Plus aūt ſolicitandū eſt iſto tꝑe in humoꝝ correctione ⁊ corꝑis ꝯfortatiōe ꝙ̄ in humoꝝ euacuatione. Et qꝛ hoc tꝑe autūni eſt multa copia fructuū cauendū eſt ab eis: qꝛ gn̄ant humorē aptū corruptioni: ⁊ hoc tꝑs aſſimilatᷣ morbo de corruptione. amplius cauēdū eſt a noctiū frigore: ⁊ diei calore: ⁊ qꝛ egritudines huius tꝑis male ſunt ⁊ peſſime: ſiqs intret morbū ſtatiȝ eſt ſuccurrendū a p̄nᵒ anꝙ̄ cōfirmetᷣ. ampliꝰ vinū dȝ eſſe aquaticū: ſed nō tm̄ ſicut in eſtate. ⁊ ſi videamꝰ aliquos hūores peccare bonū eſt ꝙ euacuentᷣ an̄ euentū hyemis ne ꝑꝑ frigiditatē hyemis ꝯſtingantᷣ: ⁊ ſint cā egritudinū.

De hyeme

¶ In hyeme aūt plus pōt comedi ⁊ cibaria groſſiora ⁊ calidiora ⁊ maioribus interuallis. vn̄ ſi aliqs ſit frigide cōpľonis pōt hoc tēpore vti allys/ cepis/ ſinapi/ ⁊ eruca. ſȝ iuuenis ⁊ calide cōpľonis his vti nō dȝ. Nā ſi in preſenti nō ei noceant: tn̄ adueniēte tꝑe eſtatis aut veris male ſequentᷣ egritudies: niſi ſuccurratᷣ cū minutione ⁊ purgatione. Sunt aūt qdam in hyeme multū comedētes ⁊ auide ⁊ vinū multū bibētes: ⁊ nō multū exercitātes ⁊ iſti ſunt minuēdi in p̄ncipio veris: ⁊ ſi eoꝝ nutriētia ſunt groſſa ⁊ mala: tunc ſuccurrendū eſt cuȝ vētris ſolutione. Amplius ſciendū ꝙ hoc tꝑe plus eſt exercitandū. ¶ Itē hoc tēpus eſt multū ſanitatis ꝯſeruatiuum. Nā hoc tꝑe nō egrotat quis niſi forti cā ⁊ ſuſtinuerit errorē regiminis: ⁊ qꝛ in iſto tꝑe multiplicatᷣ in corporibus flegma: bonū eſt ꝙ olera ⁊ fructus qbꝰ vtiᷣ nō ſint frigida ⁊ hu. vn̄ euitāde ſunt lactuce attriplices ⁊ portulace: ſed vti debemꝰ feniculo/ petroſilino/ boragie/ ſaluia/ mētha/ ⁊ ſic intelligatᷣ de fructibꝰ. vinū aūt quo eſt vtendū dȝ eſſe roſeū nō albū cū pauca aqua. In hoc aūt cauendū eſt a minutione: ſȝ interdū poſſumꝰ vti purgatione: niſi ſit frigus nimis intenſuȝ. Amplius in hyeme nullo mō vomendū eſt. Amplius hoc tꝑe multū ſolicitandū eſt ꝙ ꝑtes pectorales tueantᷣ a frigore ⁊ ſiľr cerebrū ⁊ extrema corꝑis ⁊ ſpāľr pedes. Sunt aūt qdā maleficiati ⁊ frigidi qui peiꝰ ſe hn̄t in hyeme ꝙ̄ in eſtate. hn̄t eniȝ calorē ita debilem ꝙ frigiditate hyemis calefaciente ꝑ antiperiſtaſim ſeu antiphraſim nō cōfortantᷣ: ſed magis debilitantᷣ ⁊ frigus non ſolū circunſtat: ſed vſqȝ ad interiora penetrat: ⁊ ſic caloreȝ hebetat cuius ſiľe habemꝰ de qbuſdā ſerpētibꝰ q in hyeme accūbunt in cauernis tanꝙ̄ mortui ꝑꝑ frigiditatē cōtinentē: ⁊ adueniēte eſtate mouentᷣ comedūt ⁊ meliꝰ habent.

¶ De nutrimentis in ſpeciali ⁊ p̄mo de granis panificis ⁊ pane. Cap. XI.

Quia ſermones vľes in oꝑabilibꝰ ſunt inutiles niſi applicentᷣ ad ꝑticularia. Superius aūt determinatū eſt de nutrientibus in vľi ſiue in gn̄ali. nūc autē in ſpāli. ⁊ p̄ de cibis. ſcđo de potibus: tam nālibꝰ ꝙ̄ artificialibus. Quo ad cibos erunt nouē capľa ſpālia. Primū de granis panificis ⁊ pane. ſcđȝ de leguminibꝰ. tertiū de fructibus. quartū de oleribus ⁊ herbis. qntū de radicibꝰ. ſextū de aialibus. ſeptimū de aialiū ſuꝑfluitatibꝰ. octauū de piſcibus. nonū de cōdimentis.

De panico.

¶ Sciendū igitᷣ ꝙ panis pōt fieri ex frumēto ordeo auena ſiligine milio panico ⁊ riſo. Non ſolū aūt ex his granis fit panis: ſȝ pōt fieri panicū. Fit aūt panicū ex grano decocto in aq̄ vſqȝ ad ꝯſiſtētiā ſiľeȝ pani vn̄ granū decoquitᷣ in aqua ꝑfecte vſqȝ ad ſpiſſitudineȝ: ⁊ tunc optime ꝑmiſcetᷣ cū aqua ⁊ ponitᷣ in ſcutellis vel ſciſſorys ⁊ dimittitᷣ īfrigidari: ⁊ tūc hȝ q̄ſi figurā panis ⁊ pōt īncidi ſicut panis. hoc aūt panicū meliꝰ ⁊ cōuenientiꝰ pōt fieri ex granis multis minutis pūta ex milio panico ⁊ riſo ex eo ꝙ ꝑfectiꝰ pn̄t cōmiſceri in aqua in qua decoquuntᷣ. Hoc aūt panicū nō eſt multū in vſu: nec ēt multū cōpetit in regimie ſanitatis ꝑꝑ defectū fermēti ⁊ ſalis. vn̄ puto ꝙ idem eſt iudicium de panico ſicut de potagio ex eis facto.

De frumēto cocto.

¶ Frumentū aūt coctū in aqua nō cōpetit in ꝯſeruatione ſanitatis. Nā opiľones ⁊ lūbricos multiplicat ⁊ ad calculuȝ p̄ꝑat. ⁊ ſiľr itelligatᷣ de pultibꝰ ⁊ de oī cibo facto ex paſta azima. ſed amidū meliꝰ eſt ceteris ꝑꝑ maiorē deſiccationē ipſiꝰ frumēti ⁊ hūiditatis ꝑfectiorē digōnē. Predictꝰ tn̄ cibꝰ eſt multi nutrimēti ⁊ difficile reſolubilis. vn̄ multū exercitantibꝰ ⁊ fortibꝰ minus nocet: ſȝ tꝑato corꝑi nullatenus cōpetit. ⁊ ſi interdū cōtingat vti ferculo de frumento p̄mitus frumētū decoquatᷣ in aq̄ deinde cōdiatᷣ cū brodio carniū laudabiliū vľ lacte amygdalaꝝ ⁊ erit cibꝰ ꝯueniēs aliq̄ mō ieiunioꝝ tꝑe: qꝛ tarde reſoluitᷣ ⁊ digeritᷣ ⁊ multū nutrit.

De ordeo auena ⁊ riſo ⁊ d̄ milio ⁊ panico.

¶ Et ſiľr pōt fieri ferculū de ordeo ⁊ auena ⁊ riſo ⁊ ſūt laudabiliora ꝙ̄ de frumēto. Sȝ tale ferculū de milio ⁊ panico nō approbo: qꝛ miliū ⁊ panicū ſunt pauci nutrimenti ⁊ difficilis digōnis ⁊ gn̄at hu. melicū ⁊ ſtringit vētrē. verꝝ qꝛ ſi poſt decoctionē in aqua ponatᷣ vinū ⁊ bibatᷣ abſtergit ſtōchū ⁊ eiꝰ ſuꝑfluas hūiditates deſiccat ⁊ ſudorē ꝓuocat. Sȝ qn̄ ex milio ⁊ panico fit talis cibus ꝙ ſunt excorticata tūc vocatᷣ piſtū in lingua noſtra ⁊ coctū ꝑmiſcent cū vino ⁊ aliquātulū ſalis ⁊ vocatᷣ piſtuȝ in vino ſeu piſtinū. ⁊ iſte cibus eſt in vſu apud illos de ciuitate vnde fui oriundus ⁊ eſt ciuitas mediolan̄.

De pane.

¶ Laudabilior panis eſt q fit ex frumēto: ⁊ deinde ex ordeo: ⁊ deinde ex auena. panē ex alys granis nō approbo in regimie ſanitatis. Cauendū eſt enim ne talia grana vetuſtate tꝑis corrupta ſint. Nō dȝ. n. eē frumētū antiquū nec imaturū nec nimis nouū: nec ex alia meſſe collectū. ⁊ dȝ eſſe granū frumenti groſſuȝ ponderoſuȝ ⁊ ad rubedinē declinans: ⁊ dȝ eē panis cū ꝙ̄titate aque tēperata ſic ꝙ nō ſit nimis mollis: nec nimis ſpiſſus ſeu durus. Sȝ dȝ eſſe bn̄ fermētatus cuȝ aliquātulo ſalis ne opiľones gn̄et: ⁊ vermes ⁊ lapides in renibus ⁊ veſica: ⁊ vt faciliꝰ digeratᷣ: ⁊ non dȝ eſſe calidus nec vetuſtate induratꝰ. ſit igitᷣ coctus p̄ori die ⁊ ignis coquens nō ſit nimis fortis nec nimis debilis: ⁊ ꝙ ſit ex lignis conuenientibꝰ nō ſapientibus nām alicuius pharmacoꝝ vel metalloꝝ. ⁊ ſi queramꝰ nutritionē maiorē ⁊ puriorē mūdificetᷣ a furfure: et ſi volumꝰ vētris ſubductionē aliqualē dimittamus aliqd furfuris. furfur eniȝ parū nutrit et ventrē ſubducit et farina eꝯ. Amplius ſciendū ꝙ mica panis eſt melioris et maioris nutrimēti et velocioris ꝙ̄ exterior cruſta. Hec enim generat humoreȝ melancholicū et non multū cōpetit ſanis niſi habētibꝰ ſtomachū humidū et volentibus demacrari. et in fine comeſtionis plus cōpetit. Iuuat eniȝ cibi deſcenſuȝ et ꝯfortat orificiū ſtomachi. hec igitᷣ ſufficiunt de pane et granis panificis.

¶ De leguminibus in ſpeciali. Cap. XII.

Sunt autem qnqȝ ſp̄es leguminum q̄ ſunt in vſu ſciľȝ cicera fabe piſa faſeoli lētigines: et ſi ſint alia ſimiliter pn̄t ad has reduci. Hoꝝ aūt oium leguminuȝ faba eſt inflatiua et difficilis digōnis et eius nutrimentū eſt melancholicuȝ. vn̄ nō multuȝ cōpetit corporibus temperatis quādiu manent in ſanitatis latitudine. ¶ Horū autem faba eſt vitanda ſed brodia ſunt ventris ſubductiua et vrine prouocatiua et venarum deopilatiua. vn̄ ſatis cōueniūt tꝑibꝰ qbus homines vtuntᷣ cibis groſſis et opilatiuis puta tꝑe ieiunioꝝ in iſto brodio cōuenienter facto vt dicetur non ſunt nocumenta que ſunt in ſubſtātia. vn̄ in eo non eſt īflatio: nec difficultas nutritionis nec malitia nutrimēti. fit aūt brodium hoc modo. In

oriundus ex mediolano

sero autem ponantur cicera vel pisa in aqua feruenti ⁊ in eadē longo tpe manibus cōfricent̄.deinde in predicta aq̄ tota die ⁊ nocte tēperent̄:⁊ in eadē sequēti mane bulliant duabus vel tribus ebullitionib⁹:⁊ postea colent̄:⁊ colatura reseruet̄. ⁊ appropinquāte hora refectionis preparetur: cū cinamomo spica ⁊ croco ⁊ addat̄ aliquātulū vini:⁊ deinde vnico feruore bulliat̄ ⁊ ꝓpinetur in pn° refectionis. Brodiū aūt cicez ⁊ pisoz alboz est cōuenienti⁹ nature ⁊ amicabilius:⁊ silr̄ eoz suba. Fabarū aūt suba ceteris leguminib⁹ est deterior ⁊ spālr̄ cū cortice exteriori.est eniz magis vētosa ⁊ difficilioris digōnis ⁊ magis melēca. ¶ Et nota q cortex exterior est peioris nutrimēti q̄ medulla ⁊ vētrē ꝯstringit:⁊ medulla laxat vētrē:⁊ hoc est verū in oib⁹ leguminib⁹.vn̄ nō est artificiale comedere silr̄ medullā cū cortice:nā vnū laxat:⁊ aliud stringit:⁊ sic sunt mot⁹ agitatiui ⁊ hoc est vlr̄ vez de leguminib⁹ hn̄tib⁹ multā corticez exteriorē:cuiusmodi sunt fabe ⁊ cicera nigra.s3 vna est maneries pisoz alboz rotundoz hn̄tiū corticē exteriorē valde subtilē que securi⁹ pōt comedi cū medulla.meli⁹ tn̄ est si depillent̄. ¶ Sed legumina recētia sunt pluriū supfluitatū ⁊ corruptibilioris sube ⁊ minus cōpetūt corpib⁹ hūanis hoc respectu. Nā sicca legumia a cortice depillata sūt saniora recentib⁹. ¶ Jtē in recentib⁹ est hūiditas vaporosa. Recentia.n.nō depillant̄ sed viridia sunt saniora siccis nō depillatis.vn̄ bonū est q viridia decoquant̄ cū brodio carniū laudabiliū:vel cū lacte amygdalaz:⁊ addito zuccharo albo ⁊ croco. ⁊ si ꝯtingat legumina sicca comedere: ⁊ nō decoquant̄ cū brodio carniū bonū est q cōdiant̄ cū oleo oliuaz ⁊ cepa alba in eodē frixa ⁊ minutim icisa. Jtē debēt comedi in fine mēse. Nā si in pn° tunc eleuāt alios cibos ad stōchi orificiū. Jn regimine tn̄ sanitatis nō competūt nec in pncipio nec in fine. Jn pncipio qdez pp cām iam dictam.in fine qdē:q2 ventositatē ⁊ eructuationē causant que ventositas appetit orificiū stōchi:⁊ sic calor exhalat ⁊ digestio ipedit̄. Si aūt sumant̄ in medio cū alijs cibis poterunt cū alijs cibis facilius pmisceri cū digō fiat p viā ebullitionis.⁊ sic corriget̄ eoz malitia. Amplius scias q si legumina in fine comedant̄ inducunt somnia mala ⁊ melancholica.⁊ ideo nō comedant̄ in pncipio nec in fine: sed in medio.hec breuiter sufficiant de leguminibus.

Legumi/nū cortex stringit ⁊ medulla laxat.

Cap. XIII.

¶ De fructibus.

De fructibus sciēdū:q q̄uis in via nutrimenti nō competunt in sanitatis regimine.q2 nutrimētū fructuū cōiter non est laudabile. generant enim sanguinē putrescibilē ⁊ parū nutriunt ⁊ sunt multarū superfluitatū:tamē multi hoies existentes in latitudine sanitatis vtunt̄ interdū fructib⁹ pp vtilitatē quaz sperāt cōsequi in eorū vsu:aliā a nutrimēto:ex quo cōcludit̄ q nō debent sumi in quātitate magna. Jllud enim qd medicinalr̄ sumit̄:⁊ nō via nutrimēti nō d3 sumi in quātitate magna:nec d3 multum cōtinuari vsus eius. ¶ Sunt aūt quedā vtilitates ꝓpter quas fructus cōpetere possunt in sanitatis regimine ꝓseruatiuo. Quarū pma est cholere mitigatio ⁊ feruoris sanguinis extinctio ⁊ corporis humectatio seu infrigidatio. Fructus autem ad hoc deputati sūt frigidi ⁊ humidi ⁊ specialr̄ recentes:⁊ hͦ sunt pruna/persica/ficus/⁊ vua ⁊ spālr̄ melones/cucumeres/⁊ citrulli ⁊ cucurbite:⁊ si velim⁹ hunc sanguinis feruorē mitigare in pectoralib⁹ partibus ⁊ spūalib⁹ vtemur predictis cucu.melonibus post cibū spālr̄ cū dubitamus estuationē in pectoralibus ⁊ cerebro ex aliquo cibo sumpto sicut ex assaturis ⁊ frixuris cōtingere cōsueuit. Si aūt velimus cholerā que est in venis alterare ⁊ feruorē sanguinis in epate ⁊ splene ⁊ ceteris mēbris mitigare:tunc predicti fructus sumantur

Fructus pnt ꝯpetere in regi⁊ sanitatis ꝓseruatiuo.ꝓpter qnqz vtilitates. Pruna. Melones Citrulli. Cucurbite

ante cibū ⁊ supbibat̄ aqua frigida vt citius transeant ad venas ⁊ magis infrigident vel vinū bn̄ lymphatū qd magis approbo.tales aūt fructus cōpetunt maxime estiuo tēpore ⁊ tpe autūni.his eniz tpib⁹ corpora sunt sicca in humore cholerico ⁊ silr̄ magis cōueniunt cholīcis iuuenib⁹ ⁊ sanguineis. ¶ Et est diligēter notādū q melones citrulli ⁊ cucu.sunt multū difficilis digōnis:⁊ eoz humor est paratus ad putrefactionez:⁊ generant febres chronicas.vn̄ verū est q sitim sedant:feruorē san.mitigant:⁊ stōchū cōfortant.⁊ cucumeres melius valēt q̄ melo.⁊ citru. Aduertendū tn̄ q tales fructus nō sunt iuuatiui qn̄ sunt vetustate corrupti:qd obseruandū est in oibus fructibus. ¶ Sūt autē qdā fructus qui ꝑueniūt ad pfectā maturationez supra arborē ex qua perfecta maturatione nigrescunt ⁊ efficiunt̄ cibus araneaz.vt mora ⁊ silr̄a.⁊ talium vsus nō est ꝯueniens aliquo mō.preparant eniz hu.ad putrefactionē ⁊ corruptionē.⁊ multiplicāt bubones carbūculos ⁊ antraces in vtentib⁹ corporibus.⁊ hͦ sunt mora celsi:⁊ etiā vna maneries cerasorū grossarū que vocant̄ galsiones in lingua nostra.vn̄ cū percipimus fructus pdictos nullo mō est eis vtendū talr̄. Et vlr̄ nō est vtendū aliquo fructu in cuius interiorib⁹ inueniunt̄ vermes.⁊ ille annus:vt plm est epidimialis:in quo vermes in fructib⁹ abundāter reperiunt̄. ¶ Scda vtilitas ꝓpter quā hoies interdū vtuntur fructibus est vētris subductio ⁊ laxatio:quare vtunt̄ ficubus vuis prunis moris celsi maturis cerasis ⁊ pssicis mollibus:qbus est vtendū in pncipio mense.nec statim est comedendus alius cibus.sed aliquātulū imorandum. Et est superbibendū aliqd brodiū vel vinū lymphatū vel aq̄ frigida vt quidā dicunt qd forte verū est in hoibus valde cholericis inhabitantibus regionē calidā ⁊ iuuenibus ⁊ tēpore calido. S3 cōiter melius est supbibere aliqd brodiū carniū laudabiliū vel vinū dulce bn̄ lymphatū. ¶ Est notandū q triplex est vua.quedā est imatura ⁊ fit agresta ex ea:⁊ matura ⁊ viridis ⁊ recens ex qua fit vinū:⁊ sicca que passula dicit̄. pma quidē ventrē nō subducit:sed magis cōstringit:⁊ appetitū ex cholera defectū reducit ⁊ stōchi calorē refrigerat:⁊ multū valet in fluxu ventris cholerico. Sed vua matura ⁊ spālr̄ alba ⁊ recens valde sine nucleis ⁊ cortice ventrē laxat.⁊ ceteris fructib⁹ pluris ⁊ melioris nutrimēti existit sicut ⁊ ficus.vn̄ verū est q ventositates gn̄ant ⁊ inflationē ⁊ ventris dolorem. Et si remanserit per duos dies aut tres suspensa melius nutrit ⁊ minus laxat nec tātū inflat. Et habētes stōchū plenū cibo vel imundū humoribus malis.nullo modo comedant vuas ⁊ specialiter recentes siue virides.velociter eniz in stōcho imūdo corrumpunt̄. Et in stōcho pleno cibis nimis cito digerūtur nō potētes exire de stōcho post earū digōnē. Et alius cibus nondū est digestus:⁊ in stōcho corrumpunt̄.⁊ alius cibum corrumpunt.⁊ silr̄ intelligat̄ de alijs fructibus laxatiuis. Et si aliquis velit sumere vuā viridē ⁊ recentē bonū est q pmo infundat̄ in aqua feruenti per horā:⁊ deinde ponat̄ in aqua frigida. Sed vua passa magis attinet caliditati ⁊ ꝯfortat stomachū ⁊ epar ⁊ opilationes remouet. Et dicit̄ q epar ipinguat̄ ex eis.⁊ maxime si mundent̄ a suis arillis. ¶ Quo ad ficus nota q humida ⁊ recens velocius nutrit ⁊ citi⁹ transit de stōcho ad epar ⁊ magis humectat. Sed sicca est minus inflatiua ⁊ magis aperiēs opilationes.vn̄ sciendū q ꝓpter suā dulcedinē si ex eis multū comedat̄ citi⁹ generat opilationes. Et nota q ficus sicce ⁊ passule pulmonē ⁊ pectus mundificant ⁊ leniunt. ¶ De moris celsi ⁊ bacci sciendū est q mora imatura nō laxant vētrē:s3 magis ꝯstringūt ⁊ hn̄t vtutē repcussiuā ⁊ stipticā. Sed matura laxāt vētrē ⁊ declinant ad humiditatē ⁊ caliditatē. Et nullo mō debent comedi post cibū pp passibi/

litatē sue substātie:ꝛ dubitantes de humoꝝ putrefactione nō vtant̄ moris celsi nec baci.est eniꝫ cib⁹ febrilis.vñ non approbo eoꝝ vsuꝫ in febricitantib⁹:qcqd dicant alij:nec in dispositis ad febrē. *Pruna.* ¶ Quo ad pruna sciendū ꝙ pruna matura sunt in vsu ꝛ nō imatura.Pruna aūt matura magis ꝯuenientia sunt magne figure oblonga habētia carnē paucā ꝛ durā ad aliquā siccitatem declinantē ꝛ corticē exteriorē tenuē.ꝛ debēt esse in sapore nō vere dulcedinis:ſꝫ dꝫ esse eoꝝ dulcedo attinēs alicui acredini.ꝛ hꝫ sunt pruna damascena.Talia.n.pruna humectāt ꝛ infrigidāt:ideo multū cōueniūt febricitātibus ꝛ ventrē laxant vt dictum est.Sunt aūt multe alie maneries prunoꝝ:quoꝝ vsuꝫ nō approbo.Sunt ēt prunella sylvestria parua remouenda ne crescant in sepib⁹ ex quoꝝ succo fit achacia que vētrē stringit.debēt aūt pruna que sumunt̄ ꝑpter vētris subductionē pmo poni in aqua frigida per horā.tunc eniꝫ perfectius infrigidāt ꝛ humectāt.ꝛ cholerā quā iueniūt lubricādo soluunt:ꝛ sic stomachū meli⁹ disponūt ad recipiēdū cibū.Notandū tñ ꝙ pruna hūida recētia sunt magis alteratiua.ꝛ laxatiua q̄uis sint peioris nutrimēti:ꝛ pluriū superfluitatū.Sed pruna sicca magis ꝯfortant ꝛ meli⁹ nutrimētuꝫ dant corpi. ¶ Et sic dictū est de prunis sic suo mō itelligit̄ de cerasis.Tamē ceraſoꝝ hūiditas est subtilior ꝛ minus viscosa.vñ minus nutriunt q̄ pruna. *Persica.* ¶ De psicis sciēdū ꝙ humores gñant putrescibiles.veꝝ appetitū ꝯfortāt:ꝛ nō debēt recipi post cibuꝫ:ſꝫ añ sicut pruna.vñ stōchuꝫ cholicū ꝯfortāt ifridāt ꝛ humectant.Et scias ꝙ eoꝝ odor valꝫ ꝯ cardiacā passionē.ꝛ hñt ꝓprietatē mirabilē resistēdi fetori ꝯueniēti a stōcho. ¶ Nota vl'r ꝙ diuersitas taliū fructuū nō dꝫ assumi in eadē mēsa sicut nec diuersitas cibarioꝝ in sanitatis latitudine. *3ª vtilitas* ¶ Tertia vtilitas quare hoīes in latitudine sanitatis vtunt̄ fructib⁹ est vētris ꝯstipatio quare in pn⁰ mēse vtunt̄ fructib⁹ stipticis:vt sūt coctana/mespila/ pyra ꝛc.qꝛ nāl'r vel accidētal'r hñt vētrem lubricū.vñ nō debēt sumi in magna quātitate:qꝛ sunt difficilis digōnis ꝛ mali nutrimēti.vñ cib⁹ post eos sumptus citi⁹ digerit̄ q̄ ꝑdicti fruct⁹:ꝛ ꝑmanēt in stōcho vltra debitū tꝑs.ꝛ sic corrūpet̄ digō sic pꝫ i carnib⁹ pfecte coctis:ꝛ vlteri⁹ in poto bulliāt.Si aūt querat̄ vētris subductio recipiant̄ in fine mēse. *Coctane.* ¶ Inter hos aūt fruct⁹ coctana sūt laudabiliora.nā cū stipticitate ꝛ ponticitate sua sunt odorifera.iō sunt stōcho ꝛ cordi magis ꝯferētia:vñ multū cōferunt in reducēdo appetitū ex dñio cholere defedatū.bo^m aūt est ꝙ iuoluant̄ stupis.ꝛ decoquant̄ in prunis siue carbonib⁹ seu calidis cinerib⁹:ꝛ tūc frangant̄ per frustra.ꝛ in optimo vino odorifero.ꝛ sic meli⁹ nutriūt ꝛ min⁹ grauant stōchū ꝛ citi⁹ digerunt̄.ꝛ sic debēt exhiberi hñtib⁹ stōchū debilē.Sꝫ cruda coctana sunt maioris stipticitatis ꝛ ponticitatis ꝛ difficilioris digōnis.ꝛ nullo mō cōueniūt hñtibus stōchū debilē ꝛ frigidū. *Pyra.* ¶ De pyris aūt nota ꝙ q̄to pyra magis sūt odorifera ꝛ coctanis in sapore ꝛ suba ꝛ colore ꝓpinqua tāto sunt stōcho ꝯuenientiora.Et pyra q̄to plus dulcedine ꝑticipāt tāto plus nutrimēto attinēt ꝛ tāto min⁹ tūc ad laxādū si post sumant̄ apta.Et nota ꝙ pyra ꝛ coctana in ieiuno comesta sunt cā fortis colice passionis ꝛ icurabilis.ꝛ si cōtingat ꝙ in ieiuno sumant̄ sup bibat̄ vinū vetus odoriferū sic dictū est de ꝑsicis. *Poma.* ¶ De pomis est sciēdū ꝙ poma dl'cia pñt comedi añ cibū ꝛ post.ꝛ magis cōueniūt ad nutriēdū q̄ pontica acetosa ꝛ stiptica de qb⁹ ponticis sil'is est rō sic de coctanis:ꝛ pyris q̄tū ad opōnes ꝛ modū exhibēdi.Poma aūt odorifera cōfortant cor ꝛ cerebrū ꝛ pncipalia mēbra si sint in caliditate distēperata.ꝛ hoc verū est de pomis acetosis ꝛ ponticis.Sed poma dulcia nō multū cōpetūt cholericis corpib⁹.ꝯuertunt̄ eniꝫ in cholerā.Et nota ꝙ poma hñt malā ꝓprietatē in generando ventositatē in scda digōne pp quā dictū est a sapiētib⁹ ꝙ pñt gñare ethicā ꝛ phthisim.Nā vētus gñat⁹ ex eis hꝫ malā ꝓprietatē ad exiccādū arterias pulmōis. *Mespila. Sorba.* ¶ De mespilis aūt ꝛ sorbis est sciendū ꝙ minus cōpetunt nutrimēto iter ceteros fructus supi⁹ noīatos:qḋ satis ostēdit austeritas sui saporis ꝛ durities sue sube postq̄ sunt in arbore matura:iō magis ꝯueniūt via medicie q̄ cibi.Sorbe aūt sunt delectabiliores mespilis. *4ª vtilitas* ¶ Quarta vtilitas pp quā in latitudine sanitatis vtimur fructib⁹ est cōpressio de orificio stōchi ad fundū.sūt aūt qdā fruct⁹ ꝯprimētes sua stipticitate ꝛ ponticitate.de qb⁹ sufficiēter supi⁹ dcm̄ est.Alij vo sunt cōprimētes sua grauitate ꝛ grossitie sue sube:ꝛ hꝫ sunt auellane castanee.Nā isti duo fruct⁹ nō hñt ponticitatē nec stipticitatē pp quā cōprimāt:nec aromaticitate ꝫ rōne cuius ꝯfortēt orificiū stōchi.Sꝫ deponūt cibū rōne sue grauitatis in grossitie sube. *Auellane* ¶ Et iō auellane virides ꝛ hūide sūt maxie euitāde.lꝫ possint cibū sūptū cōprimere grauitate sua:qꝛ nō hñt dulcedinē qua placeāt ori stōchi.Nec aromaticitatē q̄ ꝯfortēt ꝛ foueāt spūs.Nec stipticitatē aut ponticitatē qua roborēt stomachū aggregādo ptes ꝛ iō gñal'r sunt nociue ori stōchi:qꝛ sua friditate:ꝛ grauitate ꝑcutiunt nullū ꝯferēdo iuuamētū. *Castanee.* ¶ De castaneis aūt sciendū ꝙ sunt difficilis digōnis ꝛ gñant humorē melicū ꝛ opilāt venas.Sꝫ iter sylvestres fruct⁹ castanee nō distinguunt̄ a glandib⁹.Notabile aūt nutrimētū dant:ꝛ hñt aliquā stipticitatē spāl'r si assent̄.ꝛ iō ꝯpetūt post cibū.Sil'r auellane si assent̄:aut corrigant̄ acqrūt quādā stipticitatē ꝛ dulcedinē rōne quarū stōchus in eis delectat̄ ꝛ ꝯfortantur sicut ꝛ castanee qñ assant̄. ¶ Et est notādum ꝙ nuces sicce peiores sunt auellanis.Naꝫ magis sūt vnctuose rōne cui⁹ in cholerā cōuertunt̄ ꝛ inducunt capitis dolorē ꝛ oculos turbāt ꝛ vtiginē cānt.ꝛ gñal'r sūpte post cibū ꝛ lingue palysiꝫ iducūt ꝛ vomitū ꝓuocāt.Et hñtes cholicū stōchū euitare debēt nuces siccas:ꝛ q̄to antiqores tāto peiores: *Al'.vnctuositatis.* Recētes aūt minus male sunt:qꝛ nō sunt tante viscositatis:ꝛ iō nō gñat dolorē capitis nec vertigineꝫ:ꝛ silia sicut sicce:ꝛ rōne hūiditatis lubricāt vētrē.ꝛ si aliqual'r corrigātur ꝛ comedant̄ post cibū cōprimunt cibū sumptum.Et si sicce sumant̄ añ cibuꝫ cū ruta ꝛ ficu valēt ꝯ veneuꝫ.Sic igit̄ pꝫ ꝙ nuces recētes sūt magis ꝯueniētes corpib⁹ sanis q̄ sicce ꝛ ꝯtriū est de auellanis:qꝛ sicce meliores sunt viridib⁹. *Amygdale.* ¶ Dulces aūt amygdale medie sunt iter auellanas ꝛ nuces nisi ꝙ melioris sūt nutrimēti ꝛ stōcho magis conueniūt.Et puto ꝙ virides sunt meliores ad esuꝫ q̄ sicce ꝛ antique.Nā sicce hñt quādā vnctuositatē rōne cuius pñt iducere nocumenta q̄ inducunt nuces.Amygdale tñ sicce nō sunt adeo male sicut nuces:qꝛ nō tantā hñt vnctuositatē.vñ nota ꝙ lac amygdalaꝝ antiquaꝝ siccaꝝ nō multuꝫ cōpetit febricitantib⁹ pp vnctuositatē eaꝝ rōne cui⁹ inducit capitis dolorē ꝛ cholere gnōnē.sed lac amygdalaꝝ viridiuꝫ est febricitātib⁹ ꝯueniēti⁹.Et si velim⁹ ex antiquis lac febricitātib⁹ facere pus torresiāt modicū:vt lac careat vnctuositate:deinde infundant in aqua feruēti.ꝛ postea in aqua lauent̄ frigida.ꝛ deinde pistent̄ ꝛ distēperent̄ cū aq̄ laudabili.ꝛ deinde lac cōmoueat̄ fortissime:ꝛ spuma post agitationē remoueat̄:ꝛ lac remanebit sine vnctuositate.ꝛ q̄uis amygdꝫ.habeāt multas bonas ꝓprietates:tñ inimicātur stōcho.sil'r nuces auellane fistici.ꝛ qdā dicunt ꝙ ꝛ pinee.ꝛ fistici qdē min⁹ offendūt stōchū in sui recentia.ꝛ sil'r itelligat̄ de amygdꝫ.ꝛ nucib⁹.Sꝫ pinee ꝛ auellane ꝯtriū.nā cū modicū desiccant̄ min⁹ nocent stōcho.Amygdale sicce nullo⁹ ꝯpetūt post cibū nec añ nisi ad ꝓhibēdū ascēsū vaporū vini ad caput.vnde ebrietatem ꝓhibent. *Pinee. Fistici.* ¶ Pinee plus inimicant̄ stomacho ꝛ plus ꝓsunt pectori. ¶ Fistici aūt mens nocent stōcho ceteris fructibus oleaginosis vt

dicunt qdā: ꝛ sic paꝝ nocēt vel nō nocēt: ꝫ ꝓsunt vt dicūt aliȷ. ꝓhibent eniꝫ nauseaꝫ: ꝛ stōchi subuersionē: ꝛ cōfortāt os eius: vel nō habēt iuuamētū nec nocuᵐ: vt qdā dicunt.

5ᵃ vtilitas ¶ Quinta vtilitas vtendi in sanitatis regimine: ꝛ via cibi tpe necessitatis casu quo deficiunt aliȷ cibi. ¶ Inter autē fructus humidos vua est maioris nutrimenti ꝛ melioris. Reliqui autē fructus humidi: puta pruna/ mora/ ꝛ similia. minus cōpetūt nutrimēto. silr fructus succosi: puta poma pyra: ꝛ silia parū cōpetūt via nutrimēti ꝛ spālr in hyeme. Amygdalis aūt ꝛ pincis auellanis fisticis nucibꝰ vti possumus tpe necessitatis via cibi spālr in hyeme.

Amygd. ¶ Amygdale ꝛ spālr recētes ipinguāt ꝛ estuationem stōchi suo tpe pnt aliqualr tēperare: ꝛ cū exteriori cortice sumpte stomachi humiditates ꝯsumūt seu mūdificāt ꝛ ebrietatē prohibent. ꝛ sumpte post cibuꝫ ascensuꝫ vaporuꝫ vini ad caput ꝓhibent: visum cōfortant: pectus mundificāt: opilōnes laterū aperiūt: ꝛ spālr amare: ꝛ vlr superfluitates a viscerib abstergunt: ꝛ subaꝫ cerebri augumētant: ꝛ matrici multuꝫ cōueniunt: ꝛ bn̄ nutriunt: ꝛ suauiter dormire faciūt: ꝛ vias vrine aperiunt: ꝛ gingiuas cōfortant ꝛ cōstringunt cū cortice exteriori: ꝛ qn̄ sicce aliqualr torrefiunt sunt cōuenientes stomacho: qꝛ eoꝝ vnctuositas remouetur. Et recentes amygdale magis cōpetunt post cibos ꝙ̄ sicce: ꝛ ecōtra de siccis.

Nuces. ¶ Nuces aūt hn̄t vnā solā bonitatē ꝙ a veneno piscium tuent̄ ante cibū comeste: qꝛ an̄ ꝓsunt: sed plus ꝓsunt ante vt credo: ꝛ quo ad istud sicce sunt meliores: ꝙ̄uis nutrimēti via ꝛ quo ad alia virides sint minꝰ nociue.

Auellane ¶ Auellane epar cōfortant: sed nocent stōcho ꝛ capiti. ꝛ ꝫm alios parū differūt a nucibꝰ nisi ꝙ nō sunt vomice. Non est aūt auellana tante caliditatis: sicut nux. Et est maioris nutrimenti: ꝛ minus vaporosa ꝛ ventrē stringit ꝛ nuces magis laxant ꝙ̄ stringāt.

Fistici. ¶ Fistici aūt epar cōfortant ꝙ̄uis oppositū dicat̄ superiꝰ: ꝛ pn̄t comedi an̄ cibū ꝛ post: qꝛ laxāt ventrē nec stringūt. quidā dicūt ꝙ ventrē laxant.

Pince. ¶ Granū pini est difficilis digōnis: ꝛ est multi nutrimēti: ꝛ plus ceteris fructibus oleaginosis cuiꝰ nutrimentū est forte. Et renes mūdificat: ꝛ silr mēbra spūalia. sed ceteris fructibꝰ plus stomacho inimicat̄.

Dactyli. ¶ Dactyli aūt sunt indigestibiles: ꝛ caput grauātes generātes huōres grossos ꝛ viscosos ꝛ venas aperiunt ꝛ pectus leniunt ꝛ screare faciūt ꝛ tussiꝫ mitigant ꝛ dentes putridos efficiunt vt qdā asserit. Dactyli aūt pticipātes quadā stipticitatē stōcho sunt boni: ꝛ ventrē stringunt. Si aūt predicti fructus cōdiant̄ cū melle ꝛ zuccharo fistici: pinei: ꝛ silia minus nocebunt. Sed tn̄ nō cōpetit corpibꝰ tēpatis eis vti ꝑcipue cū magis ꝯdiant̄ ad voluptatē ꝙ̄ vtilitatē. Hec breuia de fructibꝰ sufficiunt.

¶ De herbis ꝛ oleribus. Cap. XIIII.

Prima regula. De herbis seu oleribꝰ ꝙ̄ sit i vsu ponēde sit ꝑ reglē gn̄ales. ¶ Quaꝝ ꝑma est ꝙ oēs herbe simplr sunt male in vsu via cibi. vt nutrimētū dent corpi. declināt. n. per suā nām ad humores melācholicos: ꝛ h faciunt etiā a tota nā ꝛ suba: excepta lactuca ꝛ buglossā. hec aūt due via cibi sunt meliores seu minꝰ male aut nociue. Herbe enim frigide: puta atriplices/ spinargia/ ꝛ blete generāt san. aquosuꝫ flegmaticū ꝛ inde aptuꝫ putrefactioni: ꝛ ebullitioni rōne humiditatis seu sube: ꝛ paucitatis calidi nālis. talia enim cito recipiunt calorē extraneū. Herbe calide puta saluia/ mētha/ petrosilinū/ allia/ cepe/ sinapi/ ꝛ silia generant sanguinē acutū inflāmatiuū pungitiuū calidū ꝛ siccuꝫ. ꝛ sic via cibi nō multū cōpetūt corpibꝰ tēperatis: tn̄ frigidis cōpetunt via alteratiua ꝛ hyeme maxie.

2ᵃ regula. ¶ Scḋa regula est ꝙ herbe nō debēt comedi crude nisi interdū lactuca ꝛ portu. cū aceto ad cōpescēdū sanguinis feruorē: ꝛ estuationē stomachi ꝛ epatis. ꝛ debēt sumi in pn̄cipio mense: ꝛ in pauca quātitate.

3ᵃ regula ¶ Tertia regula est ꝙ herbis calidis vtendū est hyeme: ꝛ frigi. estate. ꝛ herbis tēperatis: puta boragine ꝛ buglossā vere ꝛ autūno. ꝛ oī tēpore cū his addant̄ lactuca calo tpe: ꝛ saluia aut mentha frigido tpe. in vere cū boragie ꝛ buglossā pn̄t addi asparagi postꝙ̄ fuerunt ꝑbulliti.

4ᵃ regula ¶ Quarta regula est ꝙ herbe nō debent comedi cū semē est pfectū. ꝛ ēt an̄ꝙ̄ ad aliq̄le peruenerint augumētū.

5ᵃ regula ¶ Quinta reglā est ꝙ nō debēt preparari cū lacte aīaliū: ꝫ cū lacte amygd. vel brodio carniū laudabiliū: aut oleo oliuarū dulci.

6ᵃ regula ¶ Sexta regula est ꝙ fercula de oleribꝰ cōiter debent sumi in pn̄ᵒ mense: qꝛ cōiter laxant ventrē. Cauliū autē brodiuꝫ nō dꝫ sumi silr cuꝫ suba sua. sed suba in fine mense cuꝫ sit stiptica ꝛ brodiū in pn̄ᵒ cū sit laxatiuū. Nam inartificiale est silr sumere eorum brodiuꝫ ꝛ subaꝫ: qꝛ causat̄ motus agitatiuus nisi esset brodiū ꝑma aqua abiecta: ꝛ esset de scḋa aut tertia aqua addita. De aliȷs autē oleribꝰ humidis vētrē laxantibꝰ nō expedit multū ꝙ abyciat̄ ꝑma aq̄. nisi forsan intēdamꝰ magis ad nutrimētuꝫ: ꝛ velimꝰ ipedire laxationē. sumētes igitur tales herbas via cibi expedit vt ꝑmā aquam ebullitionis ꝓyciant. sic eniꝫ magis nutrient ꝛ minus laxabūt.

7ᵃ regula ¶ Septima regula est ꝙ si herbe frigide ꝛ humide sumant̄ via cibi debent taliter ꝑparari ꝙ earuꝫ humiditates tēperentur. vnde bonuꝫ est ꝑmo ꝙ coquant̄ in aqua: ꝛ deinde frixent̄ cuꝫ oleo dulci. Aut si nō coquant̄ totalr in aqua permisce aliqua hn̄tia virtutē ꝯriā. vbi grā. cucurbite sunt frigide ꝛ humide. vn̄ bonuꝫ est ꝙ ꝑmo coquantur in aqua. ꝛ deinde frixurent̄ in oleo aut ꝙ cuꝫ eis cepe albū aut feniculuꝫ aut petro. ꝑmisceat̄. Et silr intelligat̄ de ca. ꝛ sic. per cōtrariuꝫ.

8ᵃ regula ¶ Octaua regula est ꝙ illa olera cōuenientiora sunt ad nutrimentū que minus participant pharmaca qualitate. ꝛ he sunt herbe: quaꝝ sapor est minus austerus ꝛ dulcedini magis ꝓpinquus. Sciendū igit̄ ꝙ herbe seu fructus ex qbꝰ cōsuetum est fieri ferculuꝫ sunt he lactuca/ bleta/ atriplex/ portulaca/ caules/ cucurbi. melones/ borago/ buglosse/ petrosilinuꝫ/ apiuꝫ/ cepe/ porruꝫ ꝛ alliuꝫ. ꝛ ex allio tn̄ nō fit ferculuꝫ cōiter.

Melōgenis. Albugea. ¶ Dicunt qdā ꝙ melongenis q̄ cōiter vocat̄ albugea non valet in ferculis. ꝛ audiui ꝙ si qs ex eis comederit quotidie ꝑ annū icurrit insaniaꝫ. Quidā tn̄ faciūt ex eis cibaria delicata. ꝛ aqua ꝑme decocta ꝓiecta ꝛ coquunt̄ post cuꝫ iure carniū laudabiliū sunt delectabiles multuꝫ. ꝛ sit sicut caulis q̄ ex se gn̄ant sanguinē melācholicuꝫ. tn̄ hn̄ficio talis ꝑparatiōis austeritas remouet̄. Multū. n. dꝫ ꝯsiderari modus ꝑpandi. ꝛ illud qḋ eis misceat̄ ex q̄ malitia corrigit̄: ꝛ ēt multuꝫ dꝫ ꝯsiderari amicabilitas gustus. Nā qn̄ cibus est multū delectabilis lesio ꝓueniens nō est multū manifesta. Nā qḋ bn̄ sapit nutrit. Datus est eniꝫ gustus ꝑp alimētū. De istis melōgenis parū curaui in septētrione: ꝛ pte occidētis: qꝛ non inueniunt̄ apud nos.

Lactuca. ¶ De lactuca nota. cruda comesta plus alterat ꝛ minꝰ nutrit. ꝛ eō si coquat̄ dꝫ sumi an̄ cibū. Et nō dꝫ ablui: qꝛ ex ablutione fit vētosa: ꝛ iflatiua. ꝛ iterduꝫ eiꝰ frigiditas: ꝛ humiditas: ex quo reddit̄ idigestibilis. Lactuca eni de nā sua cito digerit̄. sitim sedat/ ardoreꝫ cholē ꝛ sanguis mitigat/ in ebullitione humores tpat/ lac in mamillis nutricuꝫ multiplicat/ appetituꝫ cibi excitat/ defedatū a cholā nō soluit nec stringit ventrē nec vrinā ꝓuocat. ꝛ in modico potionis vini comesta nō sinit hoīes ebriari. somnum ꝓuocat. visuꝫ obfuscat. igit̄ tn̄ calidus admisceat̄ vt faciebat Gal. quia senibus somnū ꝓuocat: coitus libidinem sedat. Et nota ꝙ aliquādo lactuca potest sumi post alios cibos. scilꝫ qn̄ sumpti sunt cibi acuti calidi ad remouenduꝫ eorum malitiam. Lactuca est duplex hortulana: ꝛ agrestis seu syluestris: syluestris eniꝫ est frigidior hortulana. ꝛ nō competit via cibi. ꝛ est in ꝟtute opiȷ.

Bleta. ¶ Bleta declinat

ad frigiditatē ꝛ humiditatē.ꝛ alba est melioꝛ ad esuꝫ q̄ nigra.Et nullo mō ꝺꝫ comedi cruda ſꝫ cocta.ꝛ paruꝫ nutrit minus q̄ lactuca ꝛ stōchū debilitat ꝛ itestina. Et assiduatio vsus ei⁹ inducit rugitū ꝛ inflationē nisi cōdiat̄ ꝛ comedat̄ cū qbusdā spēb⁹ malitiā ipsius repꝛimētibus.imo sic sumpta curabit doloꝛē vētris ventrē laxādo:ꝛ vias apiendo.ꝛ nota ꝙ bleta est humidioꝛ lactuca.vñ lactuca est q̄si media inter bletā ꝛ caulē. ℂ Atriplices parū ꝺr̄nt a bletis in cōplōne:ꝛ opōne:nisi ꝙ atriplices sūt aquosioꝛes.ꝛ rōne huius ventrē subducūt ꝛ parū nutriūt:ꝛ ardoꝛē cholere mitigāt ꝛ vomitū ꝓuocāt.spālr eoꝝ semen.ꝛ pati sunt putrefactioni:ꝛ ictericis ꝓsūt. Nullo mō comedat̄ cruda. Sola eniꝫ lactuca:ꝛ poꝛtulaca comedat̄ cruda aut cocta. Debēt aūt atriplices ꝯdiri cū oleo sale ꝛ aceto.nā simpl'r sumpti sunt mali stomacho. ℂ Spinargia silia sunt atriplicibus:nisi qꝛ melioꝛa sunt stōcho.vētrē.n.hūectāt:ꝛ aq̄suꝫ ꝛ frigidū hūoꝛē valde ꝛ humidū gn̄ant nisi malitia coꝛrigat̄ sicut atriplices.Et nota ꝙ spinargia sūt valde bona gutturi ꝛ pulmoni. ℂ Poꝛtulaca nutrimētū paucū dat ꝛ laudabile fri.ꝛ hu.Multū aufert sitim ꝛ cōstipat ventreꝫ ꝛ aufert dentiū stupoꝛē:est bona spleni.ꝛ p̄cipue semē ei⁹. sed visuꝫ obfuscat ꝛ appetitū ꝺefedat.nimius vsus ipsius visuꝫ debilitat:ꝛ libidinē aufert ꝛ vomitū ꝓhibet. ℂ Cucurbita gn̄at hūoꝛē aquosuꝫ nō austerū:nec vl'r ꝑticipantē pharmaca q̄litate sicut ipsius sapoꝛ ostēdit ꝛ parū nutrit ꝛ ꝓpter passibilitateꝫ sue sub̄e est parata suscipere coꝛruptionē.vñ qñ ipsius ꝺigestio coꝛrūpit̄ generat hūoꝛē malū valde.vñ nō est recipiēda in stōcho imūdo.Etiā nō ꝺꝫ comedi si sit incōueniēter ꝑpata.nā his ꝺuob⁹ modis cito in stōcho recipit coꝛruptionē:ꝛ ad malū hūoꝛē valde cōuertit̄.Ampli⁹ ex sui nā generat humoꝛē nō participantē qualitatis excessuꝫ.si bñ ꝺigerat̄:qꝺ ostēdit̄ ex sui sapoꝛis insipiditate:sed ēt ex sui passibilitate facile ꝯuertit̄ ad extrema.Et qꝛ cucurbita est multū aquosa bonū est admiscere cū ea cepulā albaꝫ vel feniculū calamentū oꝛiganū.ꝛ ꝙ p̄mo elixet̄ ꝺeinde frigat̄. ℂ Caules ꝭm aliquos fri.sunt ꝛ sic.ꝛ ꝭm alios calidi ꝛ sicci. Nos aūt ꝺicim⁹ ꝙ via cibi:ꝛ eoꝝ sub̄am cōsiderādo sunt fri.ꝛ sicci.sed via medicine:ꝛ quo ad eoꝝ circūferentiam sunt calidi ꝛ sicci. Sunt mali stomacho/parū nutriūt.Et malū homoꝛē gn̄ant:ꝛ peioꝛeꝫ q̄ lactuca.visum obtenebrant nisi oculi sint valde humidi.tūc eniꝫ pn̄t cōferre ꝺesiccādo.somnū inducūt.ꝛ vrinā ꝛ mēstrua ꝓuocāt.Caules syluestres nō cōpetūt esui.summitates cauliū ꝛ spālr eoꝝ oculi cōueniētioꝛes sunt stipite ꝛ folÿs.ꝛ ꝺebēt coqui cū bꝛodio laudabiliū carniū ꝛ efficiunt̄ satis boni ꝛ ꝺelectabiles gustui.vñ antiquitus mulieres cibabant filios suos caulibus vt citi⁹ ambularent. ℂ Boꝛago ꝺomestica ꝛ syluestris ceteris olerib⁹ est melioꝛ hūane cōplōni ad esuꝫ.est eniꝫ calida ꝛ hu.tꝑate:ꝛ ceteris olerib⁹ tꝑatis calidis melioꝛē generat sanguinem.Et qꝛ boꝛago ꝑticipat quādā asperitatē ex qua ad esuꝫ redditur minus ꝺelectabilis ꝛ vtilis.bonū est admiscere cuꝫ ea remouētia illā malitiā vt spinargia blete teneres.ꝯfoꝛtāt eniꝫ coꝛ:ꝛ vl'r oia spūalia.ꝛ ē lenitiua pectoꝛis ꝛ pulmōis: ꝛ letitiā inducit.Quidā ꝺicit ꝙ si comedat̄ cruda generat laudabilē sanguinē.coctaꝫ tñ magis appꝛobo. ℂ Alie herbe calide qbus hoies cōiter vtunt̄ sūt trifoliū.asparagi:feniculū:petrosilinū:apiuꝫ:nasturtiū hoꝛtulanū:ꝛ aquaticū: saluia:mētha:ꝛ hyssopus.Ex his aūt herbis per se nō fiūt fercula.naꝫ parū nutriūt ꝛ generāt sanguinē acutū ꝛ adurunt sanguinē iam gn̄atū.vñ tales herbe singulares nullo modo sumēde sunt via cibi:sed solū via medicie:tñ aliqñ his vtunt̄ hoies ad coꝛrigēdū malitiā alioꝝ olerū frigidioruꝫ.ꝛ in salsis ꝑꝑ aliquas virtutes spāles qbus hō foꝛsan ab egritudine ꝑseruat̄. ℂ Trifoliū est herba calida participās amaritudinē cū stipticitate manifesta.ꝛ iō via cibi nō cōpetit.valde aūt est bonū stōcho siue crudū siue bullitū.Sed parū sustinet ꝺecoctionē.pōt aūt ꝯueniēter exhiberi cū oleo ꝛ aceto et sale.et stōchū cōfoꝛtat et fastidiosos curat:et appetitū reuocat.Ablutio ꝺecoctionis trifolÿ supꝛa locū moꝛsus scoꝛpionis vel vipere sedat doloꝛē. Et si loc⁹ nō sit moꝛsus iducit doloꝛē sileꝫ doloꝛi cāto a moꝛsu. ℂ De asparagis nota ꝙ parū alimēti ꝺant coꝛpi:et nō bonū.pn̄t aūt ꝺari cū oleo et aceto et sale:sicut ꝺe trifolio ꝺictū est.et sunt ꝺelectabilioꝛes ad esuꝫ:et stōchū magis cōfoꝛtantes bulliti in aq̄ vētrē molliūt:et vrinā ꝓuocant.et ꝺicit q̄dā ꝙ nauseā inducūt. ℂ Feniculus tarde ꝺigerit̄ et male nutrit et parū.vñ nō cōpetit via cibi:sed cōfert inflationi stōchi.Et si bibat̄ cū aq̄ frida nauseā inducit.et si terat̄ cū aq̄ supꝛa moꝛsuꝫ canis rabidi fert.plus igit̄ cōpetit via medicine q̄ cibi. Nō igit̄ vtendū est eo in regimie sanitatis:nisi ad coꝛrectionē malitie quoꝛūdā olerū:et alioꝛū ciboꝝ sicut interdum cum lactuca aut rapis aut cucur. ℂ De petrosilino sciēdū ꝙ generat sanguinē valde acutū ꝛ incitat ad irā:et est apitiuū. Non cōpetit via cibi nisi ad coꝛrectionē malitie quoꝛundā aliorū vt feniculus. In cibis.n.positū ꝺigōnē cōfoꝛtat:et ventositatē excludit.et est herba satis cōueniens ad salsas:et vsus eius plus cōpetit hyeme senectute/et cōplōni frigide.Emplastrū ex eo/cum sale valet moꝛsui canis rabidi. ℂ Apiū satis conuenit petrosilino in cōplōne et ꝓꝓrietatib⁹.sed sapoꝛ eius est min⁹ ꝺelectabilis.vñ via cibi minus vtunt̄ hoies cōiter.nō est tñ tante siccitatis sicut petro.vñ nō tm̄ adurit:aperit opilationes sple.et epa.ſꝫ nocet capiti:et incitat motū epilepticuꝫ:et masticatū facit ho ͫ oꝛis odoꝛē. ℂ De nasturtio seu cressionibus sciendū ꝙ tale calefacit stōchuꝫ:et epar et cōfert grossiciei splenis:sāguinē adurit:et parū nutrit:ꝛ ipsi⁹ nutrimētuꝫ est laudabile.pulmoneꝫ mundificat:et renes ad coituꝫ incitat et appetitū.vñ parū ex eo pōt sumi in p̄ncipio pastus cū croco sale et oleo.ad reuocationē appetit⁹ et al'r est malū stōcho:qꝛ ipsuꝫ nimis moꝛdicat vmbilicū: Et linitū retinet capillos cadentes. ℂ Saluia multū cal. est et sicca.ideo per se nō multū cōpetit via cibi.et cōfoꝛtat multū neruos.in sanitate vtit̄ saluia ꝺupl'r.p̄ faciendo vinū saluaticum quo hoies vtunt̄ in latitudie sanitatis.et spālr in p̄n⁹ mēse:et cōpetit hꝰ vinū palyticis et epilepticis moderato vsu p̄cedēte purgatione mā̄e peccātis.Amplius vtit̄ saluia in salsis.nā appetitū excitat:et spālr cum stomachus repler⁹ fuerit malis hu.crudis idigestis. Et ad eandē intentionē posset fieri herbolatū et comedere ieiuno. ℂ Mentha multū est sicca et parū cōpetit via cibi in regimine sanitatis.verū est ꝙ stōchū cōfoꝛtat:et calefacit: et singultū sedat:et ꝺigerit:et ꝓhibet vomitū flegmaticū: et sanguineuꝫ:et ad coitū incitat.et ꝓhibet sputū sang.cōfert ad moꝛsuꝫ canis rabiosi:et est ꝓpꝛia ad illud.

Atriplices. *Spinargia.* *Poꝛtulaca.* *Cucurbita.* *Caules.* *Boꝛago.* *Trifoliū.* *Asparagus.* *Feniculus.* *Petrosilinum.* *Apiū.* *Nasturtiū Cressōca.* *Saluia.* *Mentha.*

ℂ De radicibus. Cap.XV.

Radices qbus hoies sani cōiter vtuntur sunt poꝛri/allia/cepe/raphanus/radix/pastinaca/napi seu rape/et coꝛne. ℂ De poꝛris sciēdū ꝙ via cibi nō ꝯpetunt tꝑatis coꝛpib⁹ nec calidis:et spālr cruda. parū enim nutriunt et male:qꝛ gn̄ant sanguinē acutū pungitiuū grossuꝫ.tñ hu.subtiliāt:et viscosos icidūt. Et postq̄ cocta sunt ꝑdunt pungibilitatem:et adhuc remanet in eis virtus incisiua et subtiliatiua.vñ magis cōpetunt cocta q̄ cruda. ℂ Poꝛri eniꝫ calidi sūt:et sicci:et ꝺant coꝛpoꝛi alimentuꝫ illaudabile valde:et oculis nocēt:et generant sanguinē nigrū:et melācholicū:et somnia terribilia.et neruos ledunt rōne punctionis eoꝝ nocent ꝺentibus ꝛ gingiuis. ꝛ nullus melancholicus:ꝛ cholicus eis vtat̄ spālr crudis.

Poꝛri.

Cepe.
¶ Cepe calide sũt:⁊ hñt humiditatẽ sup̱fluã terrestreita-
tez cũ humiditate subtili aq̃sa indigesta. Si comedat̃ cru-
da generat in stomacho malos hũores putrescibiles:⁊ cor
ruptibiles:⁊ gñant sõnia mala:⁊ dolorẽ capitis. vñ nimiꝰ
vsus disponit ad maniã:⁊ ꝑturbat intellectũ ⁊ memoriaz.
iuuat digõnẽ:⁊ eiꝰ nocumẽta minuunt̃ cũ eis qbꝰ decoquũ
tur:sed meliꝰ est eo nõ vti. ¶ Allia calida sunt:⁊ declinãt

Allium.
ad aliqualẽ humiditatẽ:ꝫ minus q̃ȝ cepe valẽt ꝯ vẽtosita-
tes:⁊ valẽt in tussi:⁊ bñ screare faciunt:sed nocent visui:⁊
dolorẽ capitis inducunt. Allia sunt tyriaca rusticoꝝ. vnde
p̃dicta acumina solũ cõpetũt his q̃ flegmaticũ aut grossũz
⁊ viscosũz hũorẽ collectũ hñt a qbꝰ acumibꝰ maxie debẽt
abstinere cholici. ¶ De raphano aũt que sunt ꝓpinque ĩ

Raphanꝰ
cõplone:⁊ ꝓprietate. Sciendũ ꝙ nõ multũ cõpetunt via
cibi:⁊ spãlr corꝑibꝰ cholicis. gñant eniz sanguinẽ acutũ ⁊
pungitiuũ:⁊ est malus stõcho faciẽs eructuationẽ ⁊ gñat
hu. grossũz. ⁊ si digestiua sit debilis gñat hu. cruduz tñ hȝ
virtutẽ subtiliatiuã ⁊ icisiuã. Quidã aũt comedũt radicẽ:
⁊ raphanũ post alios cibos ad cõfortandũ digõnẽ de quo
admirat̃ Gal. vñ verũ est qꝺ expientia docet. dicũt eniz sa
pientes:ꝙ si comedat̃ post aliũ cibũ iuuat ad descensum
eiꝰ:⁊ ventrẽ laxat. ⁊ si comedat̃ añ aliũ cibũ ipellit ipȝ ad
supiora ⁊ vomitũ iducit. Bonũ aũt est ꝙ comedat̃ cũ ace
to ⁊ sale post alios cibos i pauca q̃ȝtitate. verꝝ est ꝙ oculis
nocet ⁊ capiti. ⁊ valȝ ꝯ morsuz scorpionis sumptũ intus:⁊
extra applicatꝰ:⁊ ad coitũ incitandũ. ¶ De rapis aũt nota

Rape.
ꝙ inter radices magis ꝯuenit ad corꝑis nutritionẽ:qꝺ sa-
tis ostẽdit̃ ex amicabilitate sui saporis. Hoc aũt cõe est oi-
bus edulijs. ꝙ amara ⁊ pungitiua minꝰ alimẽtũ dant cor-
poribꝰ q̃ȝ dulcia. Et q̃ rape ⁊ napi sunt de radicibꝰ dulcio
res:⁊ minꝰ pungitiue:iõ magis ꝯueniũt via cibi. sed gñant
hu. crudũ si digestiua sit debilis. hñt tñ ꝓp̃etatẽ mirabilẽ
ad cõfortandũ visuz. vñ bonũ est ꝙ depurent̃ a p̃ma aq̃.
⁊ nullo mõ comedi debẽt cruda. ⁊ napones sunt rapis lau
dabiliores:⁊ incitant ad coitũ:⁊ ventrem molliunt:⁊ vias
mũdificant vrinales. ¶ De pastinacis sciẽdũ ꝙ si fuerint

Pastinace
albe poterũt cocte q̃ñq̃ȝ cũ alijs cibis sumi. qm̃ cõferũt vt
rape:sed expedit vt p̃mo sumant̃:sed minus nutriũt q̃ȝ ra
pe ⁊ napones:⁊ indigestibilitas inest eis sicut alijs radici
bus. ⁊ hu. grossũz ⁊ crudũ generãt si digestiua sit debilis ⁊
humor generatus ab eis est mediocriter malus. ¶ Chere

Cheretrane.
trane aũt meliores sunt pastinacis:ꝫ multũ nocent capiti
hũido ⁊ pulmõi. Hec de radicibꝰ breuiter dcã sufficiant.

¶ De fungis ⁊ eorum vsu. Cap. XVI.

Volo aũt loqui de fungis:q̃ maiorez hñt
silĩtudinẽ cũ radicibꝰ q̃ȝ cuz herbis
vel fructibus. est aũt quedã maneries fungo
rũ qua italici cõiter vtunt̃ postq̃ȝ elixati sunt
⁊ cõditi cũ spẽbꝰ via cibi. ⁊ credo ꝙ sunt bole
ti:sunt sapore delectabiles. ⁊ vocantur apud gallicos bole
ti:⁊ nascunt̃ in pratis:⁊ in terra nõ corrupta. vbi ẽt aialia
venenosa nõ cõuersant̃. Nascunt̃ ẽt iusta cauernas aialiũ
venenosoꝝ:⁊ in locis putridis. ⁊ iusta plantas seu arbores
mortiferas:⁊ isti sunt mortiferi. Sunt ẽt q̃dã fungi q̃ a to-

Modus cõdiendi.
ta spe sunt mortiferi. Fungi aũt nõ mortiferi meliores sũt
sicci q̃ȝ virides. ⁊ est bonũ ꝙ prebulliant̃ in aqua cũ pyris
⁊ pulegio. ⁊ deinde frisurent̃ cũ oleo oliuaꝝ:⁊ semꝑ asper
gat̃ puluis quarũdã spẽꝝ. puta çucchari albi cinnamomi:
⁊ sic corrigit̃ eoꝝ malitia. Sunt eniz multũ frigidi ⁊ humi
di. ⁊ talẽ hu. gñant. ⁊ suba eoꝝ est multũ putrefactibilis. ⁊
silr humor generatus ab eis. male igitur nutriunt. sunt dif
ficilis digõnis:⁊ egerunt̃ sicut comedunt̃ ⁊ generãt chole
rã. Ex eis interdũ superuenit suffocatio anxietas syncopis
⁊ sudor frigidus. ⁊ cura est ꝑ oxymel diureticũ cũ ꝺcoctio-
ne hyssopi ⁊ pulegij. ⁊ sunt mali stõcho valde, ⁊ sic bonuz
est post eos bibere boᵐ vinũ. Vsuz igit̃ fungorũ oino vitu-
pero salua reuerẽtia italicoꝝ qui eis vtunt̃ ad voluptatẽ.

¶ De turdis ⁊ truffis. Cap. XVII.

Non solum hoies vtunt̃ fungis:ꝫ etiã
truffis seu turdis. sic enim
ab antiq̃s noiant̃. Aliqui aũt vocãt cubeam:⁊
sunt radices in terra sine crure ⁊ folijs:figure
rotũde:coloris rubei:saporis insipidi sed decli
nantis ad dulcedinẽ aliqualẽ. ⁊ puto ꝙ alimentũ dant fri-
gidũ ⁊ hu. ⁊ grossũz gñant hũorẽ nõ multũ malũ:⁊ come-
dunt̃ crude ⁊ cocte. Suba eoꝝ est multũ terrea ꝑꝑ ħ si co-
medant̃ post aliũ cibũ iuuãt ad eius descensũz ab orificio
stõchi. Et dic̃ q̃dã ꝙ generãt hu. melĩcũ. ⁊ nihil est eis par
in hoc. boᵐ est ꝙ p̃ elixent̃ in aq̃ cũ vitello oui postq̃ȝ fue-
runt exercitata. ⁊ deinde cõdiant̃ ꝑfecte cum oleo dulci. ⁊
addat̃ puluis spẽꝝ. Et post truffas dȝ bibi bonuz vinum.
Vsus eoꝝ cõtinue est periculosus:ex eo ꝙ iducit ꝑalysiz:
⁊ opilõnẽ cholericã ⁊ stranguriã. ⁊ sunt dure digõnis gra-
uãtes stõchũ ⁊ multũ appropinquant ad nãm fungoruz. ⁊
sunt minus male q̃ȝ fungi. ⁊ dicunt q̃dã ꝙ sicca deteriora
sunt humidis. ⁊ maxie comedant̃ in vere. gñant̃ aũt in ꝓ
funditate terre ꝑ viã putrefactionis. vñ iterdũ vꝫ terra ef-
fumare in loco in q̊ gñant̃. iterdũ ꝙ nix exñs in eodẽ loco
penitus liquefiat. ⁊ sic caliditatẽ quãdã hñt putredinalez.
⁊ ex hoc opinant̃ q̃dã ꝙ sunt ca. cõplonis:⁊ ꝙ gñant hu.
ca. ⁊ ꝙ incitant ad. coitũ. ista tñ nõ approbo:q̃ dicta sapiẽ
tũ in hac mã nõ ꝯcordãt. Securiꝰ est eis nõ vti salua reue
rẽtia q̊rũdã eis vtẽtiũ plus ꝑꝑ voluptatẽ q̃ȝ cõmoditatẽ.

¶ De alimento sumpto a carnibus. Cap. XVIII.

Quia bone carnes bonũ gñant sanguinẽ in
ter alia cibaria supposito ꝙ bñ dige-
rant̃. determinandũ est de alimẽto sumpto a
carnibus q̃drupedũ domesticoꝝ ⁊ syluestriũ.
Et deinde de alimẽto a volatilibus:taȝ dome-
sticis q̃ȝ syluestribꝰ. ¶ Sciendũ ꝙ aialiũ q̃drupedũ q̃dã
sũt hõi ⁊ laudabilis nutrimẽti:⁊ q̃dã illaudabilis. Ampliꝰ
q̃dã sunt facilis digõnis:⁊ q̃dã difficilis. Amplius q̃dã ge
nerãt hũorẽ grossiorẽ ⁊ viscosiorẽ:⁊ q̃dã subtiliorem. Am

Capreoli
plius q̃dã carnes multũ nutriũt:et q̃dã paꝝ. ¶ Carnes. n.
laudabilis nutrimẽti de nuõ q̃drupedũ sũt carnes caprio-
loꝝ iuuenũ syluestriũ et domesticoꝝ. syluestres. n. sunt do-

Capre Hirci.
mesticis debito sicciores et minꝰ bone. Sȝ carnes capra-
ruz antiquaꝝ:et hircoꝝ sunt simplr illaudabiles siue sint

Porci.
syluestres siue domestice. ¶ Ampliꝰ dico ꝙ carnes por-
coꝝ nõ antiquoꝝ nõ nimis iuuenũ. s. etate mediocres:pu
ta vnius anni vel duoꝝ sũt multũ laudabiles corꝑibꝰ sa-
nis ⁊ fortibꝰ:qbꝰ viget fortis calor:et puto ꝙ syluestres sũt
domesticis meliores:ex eo ꝙ domestice sũt ꝺbito viscosio
res et hũidiores. et p̃dicte carnes si aliq̃ȝtulũ saliant̃ añq̃ȝ
comedant̃ obtẽꝑat̃ eoꝝ viscositas:et q̃dã opinãt̃ has car

Vituli Boues. Vacce. Tauri.
nes iter q̃drupedia cẽ simplr ꝯueniẽtiores corꝑibꝰ nr̃is. ⁊
magis ꝓportiõales:et magis nutritiue. ¶ Ampliꝰ dico ꝙ
carnes vituloꝝ sũt valde laudabiles. nõ q̃dẽ boum veteꝝ
nec tauroꝝ nec vacarũ domesticoꝝ aut syluestriũ:nã sunt
difficilis digõnis:et mali chymi:et humorẽ gñant melĩcũ.
vñ eoꝝ vsus iducit leprã q̃rtanã:et spleneticã passionez:

Arietes. Castrati Agni.
et silẽs egritudies melĩcas. ¶ Ampliꝰ carnes arietũ vniꝰ
ãni spãlr castratoꝝ sũt laudabiles:et plĩn approbate q̃bus
dã sapiẽtũ. Sȝ carnes arietũ antiq̊ꝝ:et oiuz agnoꝝ paruo
rũ nõ sunt laudabiles nec in sanitatis regimine cõuenien
tes. ¶ Predicte aũt carnes sunt laudabiliores tẽporibus
q̃bus pascue sunt meliores:tũc eniz sũt pinguiores:et esui

De pascuis ⁊ tpibꝰ.
meliores. vñ carnes capriologꝝ sunt meliores in estate in
qua pullulationes quibus pascunt̃ sunt ꝑfecte:⁊ silr quia
boues herba ꝓfunda idigẽt ꝑ eoꝝ pastu:in estate sũt gros-

fiores pinguiores:ꝛ vsui meliores. Oues aūt ẜ꞉ pma ꝛ media veris satis sunt ꝯueniētes. nō eniꝫ tm̄ indigēt pasture herbā magnā ꝛ ꝓfundā. a pua eniꝫ sufficiēter nutriuntur. Quidā aūt opinantur vitulinas meliores: alij porcellinas magis approbāt ēt alij carnes annuales arietis castrati. ꝛ in hoc multū ꝯsideranda est ꝯsuetudo ꝛ appetit⁹ hominis. ¶ Ampli⁹ ꝯsueuerūt hoīes vti in latitudine sanitatis carnibus leporinis ꝛ cuniculoꝝ ꝛ ceruoꝝ q̄ sūt melīce. vn̄ cū tales carnes ad vetustatē deueniūt sunt euitande penitus. Naꝫ carnes ceruoꝝ ꝓportionabiles sunt carnib⁹ bouꝫ ꝛ lepoꝝ ꝛ cuniculoꝝ carnib⁹ caprioloꝝ. ¶ Qr aūt carnes vulpiū canū asinoꝝ equoꝝ lupoꝝ: ꝛ siliuꝫ distāt a cōplone humana nō approbo eoꝝ vsuꝫ nisi tpe necessitatis. Carnes aūt cuniculoꝝ post carnes apri seu porci syluestris ꝛ caprioli sunt saniores in sanitatis regimine. Et est notādū ꝙ carnes declinātes ad siccitatē nō debēt assari: sed elixari: ꝛ ecōtra de humid. ꝛ iō carnes cuniculoꝝ lepoꝝ ceruorū ꝛ vituloꝝ ꝛ caprioloꝝ debēt elixari: ꝛ carnes porcoꝝ ꝛ castratoꝝ arietū assari. ꝛ ex hoc pꝫ ꝙ carnes hūidiores cōueniūt magis tpib⁹ siccis ꝛ cōplonib⁹ ꝛ regionib⁹ siccis. ꝛ ecōtra de siccis carnib⁹. ¶ Inter carnes laudabiles predictas: q̄dā sūt facilioris digōnis sicut caprioloꝝ ꝛ cuniculorū iuuenū. ꝛ q̄dā difficilioris: puta porcoꝝ ꝛ castratorum arietū aliqualr̄ antiquoꝝ ꝛ tauroꝝ iuuenū. ꝛ q̄dā sunt mediocris digōnis sicut carnes vituloꝝ lactantiū: ꝛ annualis agni castrati ꝛ iuuenū lepoꝝ. ¶ Amplius carniū p̄dictaꝝ laudabiliū. q̄dā gn̄ant hūorē grossiorē sine viscositate: vt carnes cuniculoꝝ ꝛ caprioloꝝ: ꝛ q̄dā subtiliorē cū aliquali viscositate vt carnes agnoꝝ iuuenū. Carniū ēt p̄dictarū laudabiliū. q̄dā plus nutriūt: ꝛ q̄dā minus: ꝛ q̄daꝫ mediocriter. Exēm pmi vt porc⁹: scdi vt cuniculus: tertij vt aries. ¶ Ampli⁹ ꝯuenit p̄dictarū laudabiliū carniū diuersitatē mēbroꝝ cōsiderare. ꝛ p gdē mēbrorū exteriorū ꝛ interiorū: ꝛ post anteriorū ꝛ retrorsuꝫ: ꝛ dextrū ꝛ sinistrū. Quo ad pm sciēduꝫ est ꝙ cōiter ꝛ regulr̄ mēbra exteriora sunt magis laudabilia in sanitatis regimine q̄ꝫ interiora. nā interiora: vt splen: cor: pulmo ꝛc̄. nō sūt laudabilis nutrimēti simplr̄ vel respectu exteriorū. sunt. n. difficilis digōnis ꝛ grossi humoris gn̄atiua. ¶ Vn̄ de cerebro est sciendū ꝙ est stomacho malū nauseatiuū: ꝛ grossi hu. gn̄atiuū. vn̄ si bn̄ digerat alimētū dat notabile: sed nullo mō comedi dꝫ post alios cibos. bonū aūt est ꝙ origano vel cala. vel cū aliquibus obtēperātib⁹ ei⁹ viscositatē ꝛ frigiditatē in qb⁹ sit vt⁹ icissiua ꝛ calefactiue ꝑpareꝉ. ꝛ sicut dcm̄ est de cerebro: sic intellige de ceteris medullis ꝛ nucha. ꝛ pmo assari debent vt viscositas tempereꝉ. Et nota ꝙ comestio cerebelloꝝ: ꝛ spālr̄ caprioloꝝ ꝯueniēs est ꝯ venena: ꝛ ꝯ morsus venenosoꝝ aīaliū. ¶ De corde sciēdū est ꝙ est difficilis digōnis: ꝛ tarde ptransiens. Si ꝟo bn̄ digeraꝉ alimētū nō paucū: nec mali chymi dat corpi. ꝛ spālr̄ cor eduli ꝛ ceruī. virtutē hn̄t tyriacalē. ¶ De pulmone sciendū est ꝙ est difficilioris digōnis ceteris interioribus: qđ declarat eius raritas ꝛ mollities. ẜꝫ alimētū dat flegmaticū ꝛ paucū. ꝛ puto ꝙ nō multū malū: ꝛ spālr̄ pulmo eduli. ¶ Stomachus autēꝫ ꝛ guttur itestina ꝛ matrix sunt difficilis ꝛ tarde digōnis nō boni sang. gn̄atiua. ¶ Splenis aūt caro spālr̄ est pessima ꝛ eius nutrimētū est cacochimicū: ꝛ est melācholici san. gn̄atiua ꝛ saporis idelectabilis. ¶ Epar est dure digōnis. sed multū nutrit ꝛ gn̄at sanguinē cōuenientē. supposito ꝙ nutritū sit ex ficub⁹ ꝛ passulis multis. ¶ Testiculi sūt idigestibiles ꝛ cachochymi. sed si pfecte digerantꝉ bn̄ nutriūt. Meliores aūt sūt porcoꝝ testiculi. inq̄tū aūt caro porcorū est melioris intn̄ ꝛ testiculi. Et est diligēter notandū ꝙ testiculi aīaliū ꝓuectorū in qb⁹ iā est fermētatū ꝛ generatū sperma: nō sunt boni nutrimēti. h n̄t aliqđ fetens insinuans mām vrine in eis gn̄ate: ꝛ ꝯseruate. ꝛ pp̄ hanc cām renūculi nō gn̄ant sanguinē simplr̄ bonum. Sed testiculi aīaliū iuuenū adhuc coire nō potētiū sunt satis notabilis: ꝛ laudabilis nutrimēti: si bn̄ digerentꝉ. ¶ Quo ad mēbra exteriora sciendū ꝙ ceteris pibus anteriora sunt meliora posterioribus: qr̄ magis a supfluitatib⁹ depurata: ꝛ forti calori ꝓpinquata: ꝛ magis mobilia: ꝛ ꝯñter minus pinguia. Et silr̄ dextra ps est melior sinistra. ꝛ silr̄ ptes carnee sunt meliores p̄uatis carnib⁹. ptes eniꝫ p̄uate carnib⁹ sunt sicut pedes rostrū ꝛ aures. ꝛ inter has ptes pedes sunt laudabiliores. deinde rostrū. deinde aures. ꝛ oēs iste sunt difficilis digōnis ꝛ pauci nutrimēti. Laudabiliores aūt sunt pedes porcorū iuuenū decocti ꝛ elixati in aqua: postea comedantur cū aceto ꝛ sinapio. Et interdū decoquunꝉ cuꝫ olerib⁹. ꝛ interdū cuꝫ ordeo. ꝛ efficiunꝉ digestibiliores: ꝛ phthisana efficiꝉ laudabilior: ꝛ magis subductiua ventris. Pedes āt porci ꝛ extremitates eduli lactātis cholicis cōferūt. et spēcialr̄ in tēpore calido maxīe si cōdianꝉ in salso. ¶ De partib⁹ aūt carneis sciēdū est ꝙ caro est duplex: vna est caro glandulosa sicut caro mamillarū et testiculorū et inguinū et assellarū et fauciū et linguarū: et siliūꝫ. Oīb⁹ aūt carnib⁹ laxis: et glādulosis cōe est appere delectabiles ẜꝫ esuꝫ. est tn̄ magis defectiue digestū crudū flegmaticū q̄ hūorē durū gn̄ant. ¶ Alimētū aūt vberū nō habētiū lac isinuat aliqd dulcedīs. et pp̄ h̄ est desiderabile leccatorib⁹ cedulum pleni lacte facti: ꝛ maxīe in porcis: gn̄ant tn̄ hūorē flegmaticū: et interdū crudū. qđ aūt detestabile sit sciēdū supius dictū est. ¶ Nutrimētū aūt lingue mem est iter nutrimentū carnis firme nō spongiose et mollis. Nō eniꝫ est adeo vt spongiosa. lingua ꝟo vituli vel cerui est laudabilior: sic testiculorū porcorū iuuenū: et adhuc sunt meliores galloruꝫ saginatorū. Et pulmo eduli est alijs laudabilior. et silr̄ epar ei⁹. et stōchus gallinarū et cerebrū cuniculorū et corcerorū. ¶ Carniū aūt nō spongiosarū nec glandulosarū melior est: que est cordi ꝓpingor: et que est iuxta ossa: et q̄ est in pte anteriori: et in pte dextra: et que est pinguis pinguedine moderata. Carnes aūt macre: et maxīe distātes a corde: et in pte sinistra: et sine ossibus sūt minus bone sicꝫ carnes natis sinistre. ¶ Est hic diligēter notandū ꝙ cuniculus hꝫ ptes posteriores satis bonas. ex eo ꝙ ille partes eleuate sup ptes sunt anteriores. Et sic p accidēs sunt magis depurate a supfluitatib⁹ q̄ꝫ anteriores: vt qdā dicūt. et sunt pinguiores: ꝛ sup hoc est cōsiderandū. Hec igiꝉ sufficiant breuiter de carnibus quadrupedū specialiū.

Lepores
Cuniculi
Ceruī.

Vulpes.
Canes.
Asini.
Equi.
Lupi.

Que sint faciliorꝭ digōnis.

Que generēt humores laudabiliores.

De membris q̄ sūt laudabiliora.

De cerebro.

De corde

De pulmone.

De stōcho Gutture intestino ꝛ matrice.

De splene

De epate.

De testiculis.

De membris exterioribus.

¶ De volatilibus et vsu eorum. Cap. XIX.

Volatilia que cōmuniter sūt in vsu sunt gallus/gallina/capōes/āseres/anates domestice/perdices/fasiani/pauones/agrones/grues/molardi simplices/aues syluestres degentes in aquis/turtures/colūbi/sturnelli/alaude. pluuerij/passeres/merule/et relique aues minute. ¶ Volatiliū aūt p̄dictorū q̄dā sunt laudabilis nutrimenti: et q̄dā illaudabilis: et q̄dā facilis digōnis: et q̄dam difficilis: et q̄dā tpate cōplonis: et q̄dā distēpate. ¶ Laudabilis ꝟo nutrimēti sunt galline: et earū pulli: allaude: et turtures pluuerij: et beccade coturnices: et aues parue que capiunꝉ in breto. Alie aūt ab istis sūt illaudabilis nutrimēti: et difficilis digōnis: et inequalis cōplonis: puta anseres anates pauones malardi: et aues hn̄tes collū longū et rostrū lōgū: degētes in aqs q̄ sūt illaudabilis nutrimēti difficilis digōnis: et gn̄ant hūorē melācholicū. Silr̄ sturnelli merule: et turdones sūt graues ad digerēdū et grosse nāc. Passerū aū t carnes sunt calidissime: et a tēperamēto longinque: ꝛ multū incitāt coitū. vn̄ nō multū ꝯueniūt in sanitatis regie. Quedā sūt tēpamēto ꝓpinquiores: vt galline

Que sint illaudabilis nutrimenti ꝛ q̄ laudabilis.

iuuenes gallinaꝝ pulli:⁊ iuuenes capones:que tñ ad aliq̃
les caliditatē declinãt ⁊ humiditatez.ſil'r ⁊ perdices iuue/
nes ⁊ coturnices.Perdices tñ declinant ad aliqualē frigi/
ditatē ⁊ ſiccitatē:⁊ ſunt ſicut galline deſerti:⁊ hñt ꝓprieta/
tē ſtringēdi ventrē aſſe ⁊ elixe.Coturnices ēt ſatis ſunt tē/
perate.Dicit qdã ꝙ ex comeſtione coturnicis fit ſpaſm⁹:⁊
tethanus:ſed aliquãtulũ declinãt ad caliditatē:⁊ generant
bonos humo.⁊ multũ cõpetũt ſanis:⁊ ꝯualeſcētib⁹.Reli/
qua aũt volatilia laudabilia diſtãt plus a tēperamēto:pu/
ta colũbi iuuenes ⁊ turtures.Nã earum antiquaꝝ carnes
ſunt euitãde ꝓꝑ caliditatē nimiã eaꝝ ⁊ ſiccitatē:⁊ digõnis
difficultatē.Antiq.n.colũbi mirabilē hñt ꝓprietatē in epi
lepſia ⁊ palyſi ⁊ turtures acuendo ingeniũ ⁊ iuuant.Hoꝝ
tñ pulli ſunt ꝯueniētiores ſanis:ſed declinant ad cal.⁊ ſic.
⁊ debēt euitari in cõpl'one regione:⁊ tꝑe calido. Aues aũt
minute q̃ capiunt̃ in breto.vt allaude.⁊ tñ declinant ēt ad
cal.⁊ ſic.ſed nõ tm̃ vt turtures ⁊ colũbe.Et nota ꝙ genus
volatiliũ oium pauciòris eſt nutrimēti reſpectu generis q̃/
drupedũ:⁊ maxie porcoꝝ:quoꝝ carnes nullus aliud am/
plioris nutrimēti hēbit aſſumere. Sed volatiliũ caro eſt
digeſtibilior:⁊ maxie ꝑdicũ ⁊ gallinaꝝ ⁊ galloꝝ iuuenuz
colũbarũ allaudaꝝ:⁊ auiũ paruaꝝ dictaꝝ.¶ De interio/
ribus volatiliũ reſpectu mēbroꝝ exterioꝝ idē eſt iudiciũ
ſicut in quadrupedib⁹ ſuo mõ.De inteſtinis volatiliũ ſciē
dũ ꝙ ſimpl'r ſunt incomeſtibilia.Sʒ ventres quarũdam
ſunt comeſtibiles:⁊ nutritiui ⁊ valde delectabiles.ſicut vē
tres anſerũ ipinguatarũ gallorũ ⁊ gallinarũ:quoꝝ alimen
tuz fuit infuſuz in lacte eoꝝ:vētres ⁊ epata nõ ſolũ ad eſũ
laudabilia:ſed a maxime nutritiua.Teſticuli etiã gallorũ
ſunt boni nutrimēti:⁊ faciunt digerere. Cerebella aũt vo/
latiliũ laudabiliora ſunt cerebellis quadrupedũ quãto ſũt
his ſicciora:ipſoꝝ aũt volatiliũ montana aquaticis melio
ra habent cerebella.Proportional'r alijs ꝑtibus creſtas ⁊
barbas galloꝝ nõ collaudabit alijs nec vituperabit.Nota
ꝙ ale volatiliũ:⁊ ſpãl'r creſcētiũ iuuenũ ⁊ pinguiũ idonee
ſunt ad digõnē ⁊ nutritionē.¶ Et nota ꝙ volatilia q̃ ſunt
dure carnis:vt pauones anſeres ⁊c̃.idigēt ml'ta mora poſt
earũ occiſionē añq̃ꝫ decoquant̃ ⁊ comedant̃. Et oppoſitũ
cõtingit de mollis carnis volatilib⁹.⁊ pauones maxie idi/
gent mora longa inter oia volatilia:⁊ grues.deinde capo
nes antiqui:deinde galline.vt carnes eaꝝ molleſcãt:⁊ fiãt
magis apte decoctioni ⁊ digeſtioni:⁊ eaꝝ aromaticitas de/
ducat̃ ex po^a ad actũ.Bonũ eſt igit̃ ꝙ pauo cõſeruet̃ per
tres dies vel duos.⁊ capo iuuenis ⁊ gallus iuuenis ad mi/
nus ꝑ.12.horas:⁊ grues ꝑ duos dies:aut diez cum medio.
¶ Itē aſſata volatilia dant corꝑi ſiccius alimentũ ⁊ diffi/
cilius digeruntur.⁊ eꝯ de elixatis.Sil'r domeſtica ceteris
paribus dant humidius nutrimētũ ⁊ facili⁹ digeruntur ⁊
pluriũ ſuꝑfluitatũ.Et habitantia in locis montanis dant
alimētũ magis ſiccũ ⁊ paucioris ſuꝑfluitatis.magis mun/
dũ ⁊ minus reſolubile:⁊ difficili⁹ ꝯuertibile q̃ꝫ habitãtia
in locis humidis ⁊ aquoſis.⁊ dʒ hec cõꝑatio fieri in eadez
ſpecie ceteris parib⁹ ex ꝑte etatis habitudis ⁊ ſil'iuz.¶ Et
q̃ limacie ſil'itudinē viir hře cũ carnib⁹ peditãtiũ.Scien
dũ ꝙ carnē hñt durã:⁊ ꝓꝑ h̃ idigeſtibilem:ſi tñ digerant̃
maxie nutriũt:⁊ aqua decoctionis eaꝝ eſt vētris ſubducti/
ua.Si aũt vis carnē ꝓyce 2^am tertiã ⁊ q̃rtã aquã decoctio/
nis donec caro tenera fiat:ſic eniʒ multũ cõpetit volētib⁹
ipīguari ⁊ alimētũ ſufficiēs dabit:valʒ.n.hemorrhoidib⁹.

De exteriorib⁹ volatilium. — *De tpe coquendi ea post occisionem.* — *De alimēto qd prebent.* — *De limacijs.*

¶ De piſcibus ⁊ eorum vſu. Cap.XX.

Al'r difficilioris.

PIſces reſpectu carniũ ceteris paribus ſũt
minoris nutrimēti ⁊ facilioris dige
ſtionis:⁊ eoꝝ nutrimētũ eſt magis ſuꝑfluoſuz
⁊ flegmaticũ frigidũ ⁊ humidũ:⁊ minus man/
ſiuum.Et quidã ſunt ad digerendũ duri:⁊ lon/
gam faciunt morã in ſtomacho ⁊ ſitim gñant:⁊ h̃ rõne fri
giditatis ⁊ viſcoſitatis:⁊ q̃ in horuz digõne q̃ñqʒ laborat
ſtõchus iterdũ corrũpunt̃.⁊ caliditatē quãdã ſuſcipiũt pu
tredinalē ⁊ ſitim cãnt.Et vt ſit verũ dicere nutrimētũ car
niũ laudabiliũ eſt melius piſciũ nutrimēto. ¶ Et nota ꝙ
piſces marini ſunt meliores piſcib⁹ aque dulcis ceteris pa
ribus:⁊ magis mũdi a ſuꝑfluitatib⁹:⁊ nutrimētũ eoꝝ nu/
trimēto carniũ magis ꝓpinquũ.Et q̃ ceteris parib⁹ ſunt
carne duriores:iõ ſunt difficili⁹ digeſtibiles ⁊ reſolubiles:
⁊ pluris nutrimēti ⁊ purioris.vñ iudicio meo ſunt melio/
res in regimie ſanitatis q̃ꝫ piſces aque dulcis. ¶ Et nota
ꝙ piſces oēs tam aq̃ dulcis q̃ꝫ marini eligēdi ſunt quoruz
caro nõ eſt viſcoſa ſed frangibilis:nõ multũ groſſa:ſʒ ſub/
tilis:nõ grauis odoris ſed ſuauis:nec cite putrefactionis:ſʒ
ſufficiētis durationis:nõ mali coloris:ſed albi:⁊ quoꝝ ha
bitatio nõ eſt in lacub⁹:nec ſtagnis nec locis ſordidis nec
aq̃s multas herbas habētib⁹:nõ ſint macri:vel valde iu/
uenes:nec valde magni:⁊ qui ſint velocis motus:⁊ pauce
viſcoſitatis.E ſi ſint piſces marini q capti fuerit in fluuijs
multũ diſtãtib⁹ a mari.tales vtiqʒ piſces cuz ꝯditionibus
p̃dictis pre ceteris erũt magis eligēdi.Et ſi ſint ſquamoſio
res cũ p̃dictis ꝯditionib⁹ adhuc meliores:⁊ ſil'r intelligat̃
de ſpinis:hec.n.ſigñant puritatē ſubē piſcis. ¶ Itez inter
piſces marinos piſces capti ⁊ nutriti in mari ꝓfundiori:
⁊ magis agitato:⁊ ad qđ eſt ꝯcurſus pluriũ fluuioꝝ ⁊ pu/
riorũ ſunt meliores.Ex hoc ꝯcludit̃ ꝙ piſces capti in ma/
ri meridiano ſunt ita laudabiles:ſic̃ q capti ſũt in alio ma
ri dempto ſeptētrionali:q̃ ſeptētrionales marini ſunt me
liores:q̃ mare ſeptētrionale ē magis agitatũ:⁊ fluctuoſũ:
⁊ tēpeſtuoſuz velocioris fluxus ⁊ reflux⁹.Et ſil'r intelligit̃
de piſcib⁹ aq̃ dulcis:q̃ q̃ꝫto aq̃ eſt ꝓfundior:⁊ veloci⁹ mo
ta tanto meliores. ¶ De piſcib⁹ aũt q ſunt in vſu in iſtis
ꝑtib⁹ gallicanis dicem⁹:⁊ p̄mo de marinis.Piſces igit̃ be
ſtiales ſicut porcus marinus:⁊ canis marin⁹ ⁊ delphin⁹:⁊
ſil'es nõ multũ cõpetunt in ſanitatis regimie:ſũt.n.diffici/
lis digõnis ⁊ groſſi hu.⁊ multe ſuꝑfluitatis:nec in talibus
piſcib⁹ apparēt cõditiones p̃dicte:puta albedo:ſubtilitas:
frangibilitas:q̃ꝫtitas mediocris:velocitas mot⁹:⁊ odoris
ſuauitas.Et ſi hi piſces ⁊ ſil'es comedi ꝯtingat ſtatim non
ſunt coquēdi nec edēdi poſtq̃ꝫ capti ſunt:ſed diu ſeruandi
ſunt ꝑ aliquos dies:quouſqʒ eoꝝ carnes molleſcãt:⁊ tene/
re fiant ſine ſue ſubē corruptione.Itē p̃dicti piſces ſũt me/
liores ſemiſalſi q̃ꝫ recētes.Piſces aũt p̃dicti ſalſi nõ com/
petunt in ſanitatis regimine ſicut nec carnes.nã male nu/
triunt:⁊ parũ ⁊ tarde digerunt̃. ¶ Et de alijs piſcib⁹ ma/
rinis ſciendũ:q̃ cõſideratis ꝯditionibus p̃dictis mihi ap/
paret ꝙ roſetus.⁊ gronatus iter piſces marinos ſũt lauda
biliores.Nam eoꝝ caro eſt alba valde ſubtilis:frãgibilis
boni ſaporis ⁊ dlectabilis odoris:⁊ ſubſtãtia eoꝝ apparet
puriſſima:⁊ poſt hos plaicia ⁊ ſola:ſed eorum caro eſt ma
gis viſcoſa:⁊ minus frangibilis:⁊ minus alba:magis groſ/
ſa:⁊ minus ſubtilis:nec ſaporis ⁊ odoris ita delectabilis:⁊
forte piſcis merlengus eſt laudabilior poſt roſetũ.⁊ ſil'r in
telligit̃ de allece:⁊ morrua iuuene ſatis appropinquat pre
dictis in bonitate:ſunt tñ groſſiores ⁊ viſcoſiores.Salmo
nes aũt ⁊ croach.i.ſturiones macharelli:⁊ ꝯgrui multum
deficiũt a bonitatē roſetoꝝ:ſũt.n.multo viſcoſiores ⁊ groſ/
ſiores:⁊ ad digerēdũ difficiliores:⁊ magis flegmatici.vñ
nõ cõueniunt niſi exercitantib⁹:fortibus:iuuenib⁹:⁊ robu
ſtis:cũ aliquo ſale ad eorum correctionē.Radraga aũt eſt
multũ ꝓpinqua p̃dictis in malitia ⁊ bonitate.Sepia aũt
ceteris p̃dictis eſt deterior:ſicut facile eſt videre cõſidera
tis ꝯditionibus ſuperi⁹ dictis.Oēs aũt piſces ſuperi⁹ dicti
meliores ſunt frixi ⁊ aſſati q̃ꝫ elixati.Si cocti ſint in vino
cũ q̃buſdã ſeminibus vel herbis repugnãtib⁹ viſcoſitati ⁊
frigiditati

Piſces marini ſunt meliores. — *Qui piſces ſunt meliores.* — *Piſces i mari ꝓfundo nutriti ſũt meliores.* — *Porcus marinus. Canis marinus. Delphinus.* — *Roſetus vel rogetus. Al. rogetus. Gronat. Plaicia.* — *Merlēgus. Allece. Morrua. Salmões. Croach.i. Sturiones. Macharelli.* — *Radraga. Sepia.*

frigiditati pisciū:tunc sunt minꝰ mali.Cutis aūt pisciū spe/cialiter frixorū in multo oleo simpl'r est euitāda:⁊ vl'r eo/ruz iteriora euitāda sunt q̄uis quorūdā pisciū epata:⁊ sil'r capita sunt gustui delectabilia:sicut patet de epate morue ⁊ capite eiusdē:⁊ oculis aliquorū pisciū sicut meliꝰ me no/uerunt leccatores.¶ Preter aūt hos pisces sunt qdaz aliȷ de gn̄e ostreacorū qui sunt in vsu de ostreis:⁊ mollis qbus sol' gallici vti ↄsueuerūt.Aqua decoctionis p̄dictoꝝ quādā hȝ viscositatē:rōne cuius laxat ventrē.Sȝ p̄dictoruȝ caro pfecte cocta:⁊ in pluribꝰ aqs p decoctionē depurata inter alios pisces sufficiēter nutrit.sicut de limacibꝰ superius di ctū est:⁊ ventrē:inter alios pisces plus ⁊ stōchum ↄfortat ⁊ minori frigiditate pticipat:humor tn̄ ab eis gn̄atus sicut ceteroꝝ pisciū est crudus ⁊ flegmaticꝰ minꝰ tn̄.¶ De pi/scibꝰ aūt aq̄ dulcis meliores sūt qui capiunt̄ in aq̄ petrosa currēte versus septētrionē:pfunda multe agitationis ad quā nō ↄfluūt sordes ciuitatū:in qua ēt nō sunt herbe ma/le:⁊ mihi apparet q̄ pcia luciꝰ:⁊ medionuuius obtinēt pri mum gradū:supposito q̄ sint pingues:⁊ deinde vēdetia:⁊ deinde lucia:q̄uis carpa sit squamosior:tn̄ carnē minꝰ hȝ albā subtilē ⁊ frangibilē q̄ luciꝰ ⁊ psica:⁊ sepius reperitur in stagnis.Anguilla aūt dato q̄ sit delectabilis gustui:de/ficit tn̄ a p̄dictis piscibꝰ in bonitate multū.Sed parue lā/prede sunt laudabiliores anguillis:⁊ minꝰ periculose.non enim sunt tāte viscositatis:⁊ grossitiei:vt pȝ ad sensum:de magna aūt lāpreda idē est iudiciū sicut de anguilla.horū aūt gn̄atio in aqua est similis gn̄ationi serpentuȝ in terra. vn̄ eoruȝ capita ⁊ cauda:in qbus venenū maxime ↄsueuit esse:sil'r ēt ⁊ interior spina sunt nullo modo edēda.Bonū aūt est pp eorum viscositateȝ q̄ p̄mo submergant̄ in vino optimo:⁊ dimittant̄ donec sint mortue:deinde bulliantur in alio vino duabꝰ ebullitionibꝰ:cū aqua misto:⁊ illis abie ctis tunc decoquant̄ in aliȷs ad pfectionem:⁊ fit galētina: vel pastilēta:vel assatura:⁊ cū salsamēto p̄parato comedā tur.Tn̄ securiꝰ est vsum pisciū taliū dimittere:q: multi ex eorū vsu periclitati sunt.¶ De cancris aūt taȝ marinis q̄ fluminalibꝰ quasi eadē est rō sicut de ostreis:⁊ mollis:nisi q: difficilioris sunt digōnis:⁊ pluris nutrimēti:⁊ nō facile in stōcho corrumpunt̄:sicut multi aliorū pisciū.⁊ habent quandā viscositatē rōne cuiꝰ ventrē laxāt.Si tn̄ in pluri/bus aqs decoquant̄ eoꝝ suba ventrē stringit:⁊ est eiꝰ nutri mentū satis laudabile inter pisces.¶ Est aūt notandū q̄ pisces corpus humectāt:⁊ lac ⁊ sperma multiplicāt:⁊ mul tū cōpetunt cholericis:⁊ loquor de recentibꝰ piscibꝰ.Non aūt sunt comedēdi post forte exercitiū aut laborē:quia tūc de facili corrūpunt̄.Amplius hn̄tes stōchuȝ debilem vel malis humoribꝰ plenū nō gaudeāt in vsu pisciū.Amplius no ta q̄ pisces grossi ⁊ viscosi sunt meliores semisalsi q̄ re centes.¶ Itē pisces salsi multo tpe nō sunt boni.¶ Iteȝ nō sunt comedēdi simul pisces ⁊ caro:nec pisces ⁊ lactici/nia:nec sunt comedēdi pisces post alios cibos.Pisces aūt laudabiles parū saliti in pauca quātitate sumpti reuocant appetitū ⁊ stomachū roborāt:⁊ maxime si appetant̄.

Ostraca

Percia
Lucius
Medio/nuuius.
Uēdetia
Lucia
Carpa
Anguilla
Lāpreda

Cancri

Iuuamēta ⁊ nocumē ta.

¶ De superfluitatibꝰ aialium. Cap.XXI.

SCiendum q̄ oīs sanguis est difficilis digōnis:⁊ maxie q est gros sus ⁊ melācholicꝰ cuiusmodi est sāguis bouȝ. Sanguis aūt leporis est aliȷs delectabilior.q/dam eniȝ decoquūt cū epate.⁊ quibusdā visce ribus.sanguis aūt porcorū ⁊ agnorū nō castratoꝝ est ide/lectabilis ⁊ difficilis digōnis.sed capriolorū iuuenū qdaȝ dicunt esse delectabilē.Iteȝ quidā comedūt sanguinē gal/linarū ⁊ colūbarū pinguatarū:multū tn̄ a san.leporis defi cit:sanguine tn̄ nō est vtendū i sanitatis regimie:q: est in/digestibilis:⁊ supfluitatis multe.¶ Lac aūt est boni nu/trimēti:⁊ nō difficilis digōnis.⁊ satis nutrit.est aūt eligen/dū lac mediocre nō humidū nec pinguissimuȝ:cuiusmodi est lac vaccarū ⁊ pecudū.Lac aūt humidissimū est vētris minꝰ subductiuū in sanitatis regimine.Et lac grossissimū ⁊ pinguissimū est venarū opilatiuū ⁊ ventositatis genera/tiuū ⁊ difficilioris digōnis q̄ sit necessariū in sanitatis re/gimine:eligat̄ igit̄ lac capre nō nimis ꝓpinquum partui: nec ab eo nimis distans non pregnātis nutrite bonis pa/scuis:⁊ tpe quo reperiunt̄ pascua meliora:⁊ quo ēt anima/lia fiūt pinguiora.Et q: lac est facilis digōnis ⁊ corruptio/nis nō est comedēdū cū aliȷs cibis:special'r cū cibis pisciū. Et est sumēdū lac sicut trahit̄ ab vbere.Si aūt remaneat per tēpus notabile corrūpitur a ↄtinente.bonū est ēt q̄ ei admisceat̄ aliquātuluȝ mellis vel zuccbari:vel corruptio eius in stōcho ipediatur:⁊ ventositatū in lateribꝰ gn̄atio:⁊ dentiū ⁊ gingiuarū lesio:⁊ capitis grauedo.vnde bonū est post assumptionē lactis transglutire aquā mellis:⁊ sil'r gar gariçare:⁊ ex toto os ⁊ gingiuas lauare:⁊ 2° post aqua mel lis vti.eodē modo vino pontico ꝓpter gingiuas ⁊ dentes: quos lac laxat.Et si dubitamus capitis dolorē nullo modo post lac vinū bibatur nisi sit aquaticū.Qui aūt magis gra uantur ex vsu lactis sunt habētes capita debilia:⁊ venas epatis strictas:⁊ stomachū debilē ⁊ imundū.Usus aūt cō/tinuus lactis serosi nō est periculosus oībus eo vtentibus sicut lactis nō serosi:sed caseati plurimū.Naȝ lac plurimū caseatū ledit illos qui sunt dispositi ad lapideȝ ⁊ opil'ones venarū.Preterea aūt ⁊ pulmoni oē lac bonū.In qbus aūt dubitat̄ fluxus ventris abstineāt se a lacte seroso.¶ Si aūt lac caseet̄ seu coaguleт̄ cū igne aut sine co.siue bulliat̄ ⁊ decoquat̄:scias q̄ lac bullitū ⁊ decoctuȝ caret suba sero/sa:⁊ ideo efficit̄ difficilioris digōnis ⁊ maioris opil'onis.⁊ ventositatis:⁊ humorū grossoꝝ:nō tn̄ ↄuenit in sanitatis regimine:⁊ sil'r itelligat̄ de lacte ignito cū ferro aut lapidi bus.Tn̄ lac ignitū acqrit quandā stipticā qualitatē:ratiōe cuius ↄfortat viscera:⁊ stomachū:⁊ magis q̄ al'r coctū:vel nō coctuȝ simpl'r:⁊ nō cito corrūpit̄ in stōcho:⁊ valet illis quorū cibus cito descēdit a stōcho antēq̄ pfecte digerat̄:⁊ q: lac laxat ventrē rōne cuiusdā viscositatis in aquositate lactis:q: totuȝ lac pticipat:⁊ nō solū aqua ipsiꝰ:bonū est q̄ cū lacte misceat̄ alia aqua:sic q̄ aqua pmixta sil' cū lactis serositate per ignē ⁊ ebullitionē total'r ↄsumat̄:⁊ sic lac p̄/paratū erit vētris minime subductiuū.¶ Lac aūt coagu latū virtute coaguli distinguētis serū a caseo sine serosita/te sumptū est minꝰ cōueniens in sanitatis regimine q̄ lac simplex pp eius grossitiē nec est ita stōcho ⁊ visceribꝰ con ueniēs sicut lac ignitū.Sȝ si comedat̄ serū sil' cuȝ caseo in lacte sic coagulato erit quasi eadē ratio de lacte simplici ⁊ coagulato:nisi q̄ rōne coaguli minꝰ laxabit ventrē:⁊ plus morabit̄ in stōcho:⁊ erit maioris caliditatis:⁊ rōne distin ctarū partiū lactis nā magis laborat in digerēdo.vn̄ oībꝰ ↄsideratis minus cōpetit in regimine sanitatis q̄ lac non coagulatū.¶ Alia est maneries lactis acetosi qd̄ est gros/sioris sube difficilioris digōnis ⁊ fridioris cōpl'onis aliȷs maneriebus lactis:⁊ minus cōuenit corporibꝰ sanis ad fri/giditatē declinātibꝰ in hyeme:⁊ regione frida.Sed hn̄tes renes calidos:⁊ meatꝰ strictos nō debēt hoc lacte vti.Naȝ vsus eius est cā gn̄ationis lapidis:⁊ opil'ones in illis gn̄at. Si aūt habeāt meatꝰ amplos special'r f̄m renes ⁊ vesicaȝ: tūc periculū est sublatū total'r.hec breuia de lacte sufficiūt. Hoc tn̄ lac non ita dolorē causat nec gingiuas laxat.

De sangui ne.

De lacte.

Miscen/dū ē mel aut zuccha rum.

Lac coctū igne vl' fer ro vel lapi de.

Lac coa/gulatū cū coagulo.

Lac ace/tosum.

¶ De caseo butyro ⁊ ouis. Cap.XXII.

CAseus recens est fridus ⁊ humidus ⁊ gros/se substātie ⁊ difficilis digōnis opila tionū ⁊ lapidū gn̄atiuus:⁊ nō multū cōpetit i via cibi regi^ne sanitatꝫ.Caseꝰ aūt vetus est ca.⁊ sic.pp

De caseo.

sal ꝛ tendit ad adustionē ꝛ difficile digerit̄ ꝛ parū nutrit ꝛ male ꝛ minus cōpetit ꝗꝫ recens. Et si aliqs caseus est bonus est medius iter nouū ꝛ veterē viscosuꝫ ꝛ frangibilem duruꝫ ꝛ mollē nō lachrymosus cū incidit̄ nō cedēs tactui cōprimēdo ad moduꝫ panis recētis bene fermētati nō leuis nō pōderosus: saporis delectabilis ꝛ boni odoris cuiꝰ in stōcho mora nō est diuturna ex bono lacte conueniēter factus: sufficiēter butyrosus: talis post cibū sumptꝰ nō multū pōt nocere in sanitatis regimine. Sꝫ oīs caseus in quātitate notabili sumptꝰ via cibi vl'r malū stomachū grauās ꝛ inobediēs digestioni opilatiuꝰ lapidū in renibꝰ generatiuus: ꝛ hu. grossiorū gñatiuus. Caseꝰ est bonus quē dat auara manꝰ.

De butyro

¶ De butyro nota ꝙ rōne sue humiditatis ꝛ viscositatis plurime nō multū cōpetit via cibi: imo si qs vtatur eo in quātitate notabili abominationem inducit laxat plus debito ꝛ vomitū causat: ꝛ specialr̄ non comedat̄ post alios cibos: igit̄ via cibi nullo mō cōpetit in quātitate notabili. Sꝫ ad ꝯdimētū satis ꝯuenit sicut ꝛ oleū: ꝗꝫuis butyrū sit calidius oleo ꝛ multo humidiꝰ. nec dꝫ multuꝫ decoquere virtus ciꝰ exhalet: qꝛ est maioris passibilitatis ꝗꝫ oleuꝫ. Oleum aūt est magis viscosuꝫ ꝛ minus resolubile: iō plus sustinet de ignis actiuitate: quapp ex eo cibaria pfectiꝰ cōdiunt̄: sed oleo carentes butyro vtunt̄.

De ouis.

¶ De ouis nota ꝙ oua galliarū phasianoꝝ iuuenū ꝛ piguiū sunt bona in sanitatꝭ regimine: dū sunt recētia ꝛ ceteris sunt meliora. Oua paruula ꝛ longa sunt meliora. Ampliꝰ oua tremulosa sunt meliora duris: ꝛ talia sunt multi nutrimēti ꝛ boni ꝛ facilis digōnis: ꝛ gñant sanguineꝫ cordi maxime ꝓportionalem. Naꝫ cōualescentibus senibus ꝛ debilibus maxime conueniūt: ꝛ spāl'r vitellū. Albumen oui nō est malū si non sit induratū. tñ durum simpl'r est euitandū. Oua aūt assata aut frixa dura sunt pessimi alimēti respectu tremuloꝝ: difficilis digōnis: ledētia pulmonē ꝛ pectꝰ. Cocta aūt in aqua idurata sunt difficilioris digōnis: ꝛ multi nutrimēti ꝛ tarde ptranseunt. Oua aūt venti que sunt sine coitu masculi minora sunt alys: ꝛ credo ꝙ sunt minus bona: qꝛ nō sunt cōpleta: nec ita digesta sicut alia. Oua aūt anserū strucionuꝫ ꝛ anatis sunt euitanda: aut saltē non sunt ita conuenientia in sanitatis regimine. nec etiam oua aliorum volatilium. Hec breuiter dicta de alimēto sumpto a superfluitatibus animalium sufficiunt.

¶ De melle ꝛ zucharo. Cap. XXIII.

SCiendum ꝙ mel ꝛ zuccharū parū nutriunt: sed nutrimētū coruꝫ satis est laudabile: sed nutrimētū mellis est calidius nutrimēto zucchari. Ambo aūt in choleraꝫ ꝯuertunt̄ in corpibus cholericis. mel qdeꝫ ꝓpter eius caliditatē: ꝛ zuccharū ꝓpter ciꝰ passibilitateꝫ. Mel coctū vel cuꝫ aqua dispumatū nutrit: ꝛ minus ventreꝫ subducit: ꝛ est minus ventosuꝫ: ꝛ magis est vrine prouocatiuum si cum aqua decoquatur.

¶ De condimētis ꝛ saporibus. Cap. XXIIII.

EA ex quibus cibaria cōdiunt̄ in sanitatis regimine nō sunt modicū vtilia: propterea qa gustui efficiunt̄ delectabiliora: ꝛ p ꝯñs digestibiliora. Ea aūt quibꝰ cibaria cōiter cōdiunt̄ sunt sagimen oleuꝫ ꝛ butyrū. ¶ Expiētia aūt docet ꝙ comestibilia comesta sine sale sunt ori insipida.

De sale.

Sal igit̄ comestibilibꝰ addit bonitatē saporis: et humiditatē quandā aquosaꝫ: indigestionē aufert: ꝛ sic pfectius cū sale digerunt̄: ꝛ decoquunt̄ ꝗꝫ sine sale. Salis aūt ꝓprietas est humiditates extraneas: ꝛ supfluas desiccare: deinde qđ remanet fortiꝰ ꝯstringere ꝛ adequare: ꝛ ex dictis pōt elici sufficiēter que cibaria idigent pluri: aut pauciori sale in eorū condimētis: ꝛ sil'r de cibis pisciuꝫ sicut carniū. Naꝫ viscosa ꝛ supflue humida ꝛ grossa plurimo sale indigent: ꝛ cibaria sicca nō supflue humida ꝛ subtilia indigent minimo sale ꝛ mediocria mediocriter. ¶ Ampliꝰ in defectu carniū idigemus ad cōdimētuꝫ ꝛ olerū leguminū oleo butyro vel sagimine. Naꝫ quia olera ꝛ legumina sunt nāe melācholice ꝛ terrestris. bonū est ea ꝯdiri cuꝫ aliquo vnctuoso aereo: eoꝝ terrestreitatē obtēperāte. ex quo ēt sapor eoꝝ efficit̄ suauior ꝛ delectabilior. ꝛ per ꝯñs fiūt ad nutrimentū digerendū meliora.

De oleo.

Oleuꝫ autē oliuarū iter cetera olea est dulciꝰ tēperatius ꝛ nāe amicabilꝰ. Oleuꝫ aūt nucuꝫ est multuꝫ ca. ꝛ siccum. ꝛ sil'r oleuꝫ lini: nec eoꝝ sapor est ita nāe amicabilis. Oleuꝫ aūt papaueris quo aliq vtūtur est boni saporis ꝛ odoris: declinās ad friditatē. non tñ sic cōpetit in sanitatis regimine. Oleum aūt amyg. dul. est satis laudabile ꝛ tēperamēto ꝓpinquū. Butyro autē defectu olei qñqꝫ cōdimus cibaria: ꝛ ēt sagimine sicut est sagimine porci.

Sapores pp voluptatē inuenti sūt ñ pp sanitatē.

¶ Sapoꝝ delectamēta ob voluptatē magis ꝗꝫ ꝓpter sanitatē a leccatoribus fuerūt inuēta. vñ nō sunt multū necessaria in sanitatis regimie. Nā p tales sapores hō plus comedit ꝗꝫ nā requirat: qre nāe sunt nociua. ꝛ si aliquis sanus tales sapores appetat est ex ꝯsuetudine cuꝫ dānosum sit subito pmutare: dandū est eniꝫ ꝯsuetudini. Nā hoi sano tales sapores nō ꝯueniūt nec via cibi nec via potus. vt hñ pꝫ ꝯsideranti. igit̄ pp ꝯsuetudinē aut alia obseruant̄ ista. Primo ꝙ in sanitate parū de salsamētis sumat̄. ꝛ quāto plus salsamētū distat a tēperamēto tanto minꝰ de eo sumat̄. ꝛ quāto plus appropinquat tpamento: ꝛ nāe cibi aut potꝰ ꝓpinquior: tāto plus ex eo pōt sumi. Amplius nota ꝙ tpe ca. sapores declinēt ad fri. ꝛ tpe frigido ad calidi. ꝛ tpe medio sint mediocres. Ampliꝰ sapores diuersificant̄ ex diūsitate ciborū vt sciūt cochi dñoꝝ.

Qui sapores quibus carnibꝰ cōueniāt.

¶ Castratorū igit̄ elixatoꝝ: ꝛ sil'r vituloꝝ ꝛ capriolꝝ sapor cōueniētior est salsa viridis. In estate qdeꝫ ex aceto ꝛ agresta cum paucissimis spēbꝰ siue allys cū petroselio pauco. zz. albo ꝛ agresta ꝛ aceto ꝛ pauco pane allō infuso i aceto vel agresta. Et in hyeme fit eadē salsa cuꝫ pluribꝰ spēbus ꝛ pauco allio ꝛ optimo vino ꝛ pauca agresta: vel pñt sufficere eruca ꝛ sinapiū. ¶ Sapor auteꝫ carnis bouine elixate est ex pipere ꝛ pāne asso: aqua carniuꝫ ꝛ pauca agresta. ꝛ iste idē sapor satis est ꝯueniens carnibꝰ porcinis spāl'r in hyeme. ꝛ pōt sufficere sinapiū vel eruca. Sꝫ qñ comedit̄ eruca dꝫ pistari cuꝫ amigd. ꝛ distēperari cum aceto in estate ꝛ vino optimo in hyeme: pñt ēt comedi carnes porci fride cū aceto ꝛ petroselio in pncipio refectiōis. si autē pdicte carnes pastillent̄ apponat̄ cepe albū aut spēs dulcis: cū caseo butyroso. Assature autē perdicū ꝛ phasianoꝝ ꝛ turturū nullo indigēt sapore nisi sale. ¶ Nota vl'r taꝫ p carnibꝰ ꝗꝫ piscibus ꝙ quāto carnes sunt aut pisces viscosiores ꝛ difficilioris digōnis ꝛ maioris supfluitatis ꝛ humidioris nāe: tāto indigent saporibꝰ calidioribꝰ: et acutioribꝰ vt piperata ꝛc. Gallinarū autē elixatarū est hyssopꝰ. petroselini ꝛ croci. et assatarū est liquor descendē cuꝫ sapore ꝯuenienti respectu poris. et hec de saporibus breuiter sufficiant.

¶ De potibus. Cap. XXV.

POtus alius est mere medicina sicut syrupus digestiuus vel laxatiuꝰ vel nectar seu claretū ex forti vino ꝛ speciebꝰ que datur in fine cibi ad confortandū vtuteꝫ digestiuaꝫ in stōcho solū. Potꝰ est alius q est potus et medicina sic̄ syrupus violatus rof. aut nenufa. in estate ad sitiꝫ cōpescēdū et malā dyscrasiā actualē remouendā. Potus aūt pure potꝰ est q datur ad cibi pmistioneꝫ vel delationē: vel estuationē sitis a cibo sicco iducte remotionē: sic est vinū ꝛc. ¶ Et iste est duplex/ nālis et artificialis. Nālis est duplex. s. vinum et aqua. ꝗꝫuis abusiue gētes vtant̄

lacte .p potu:et alique oleo:et quedaz syrupis.Artificialis autē pot⁹ est sicut ceruisia ex ordeo vel auena facta pomeriū cerasariū mellicratū seu bochetū. ℂ Sed qꝛ superi⁹ d aq̄ sufficiēter dictū est.Sciendū est q̄ q̄uis in sitis extinctione aqua sit ꝯueniētior potus q̄ vinū.tn̄ oībus ꝯsideratis vinū est pot⁹ ꝯueniētior in sanitatis regimine.Naz dato q̄ in sitis cōpexiōe que est appetit⁹ fri.et hu.aq̄ sit vl'r melior.qꝛ frida ꝛ humida:et vl'r in cibi cōmistione et eiusdē delatione ad ptes corpis extremas.vinuz tn̄ ꝑualet aq̄. Naz vinū rōne sue subtilitatis in suba et actione facili⁹ cibis cōmiscet̄:et spāl'r nā:qꝛ magis delectata in eo:iō citius ipm attrahit et alijs cibis ꝑmiscet̄:et spāl'r:qꝛ hec ꝑmistio fit p viā ebullitionis cuiusdā:quā aqua ipedit rōne friditatis:et vinū est cali.et sic pꝫ q̄ ꝑualet in ciboꝝ ꝑmistiōe:et sil'r delatione.Nā vinū est optim⁹ penetrator qd̄ ei debet̄ rōne sue subtilitatis sube et virtualis caliditatis.Ampli⁹ motus alimēti ad mēbra est a v̄tute attractiua mēbroꝝ:et qꝛ mēbra magis diligūt vinū q̄ aquā.igit̄.Ampli⁹ vinum nutrit et aqua nō.Ampli⁹ vinuz ꝯfortat calorē nālem:spiritū:et totū corpus calefacit que multū faciūt ad nutritionez.Et aq̄ rōne sue frigiditatis paralyticat et mortificat:et oēs aīe opōnes destruit.vn̄ nō ponit pedez in opibus nāe p se.aqua tn̄ in acutis morbis est satis bona.Ampli⁹ vinuz hꝫ alias bonas ꝓprietates quas nō hꝫ aqua.Est eniz bon⁹ penetrator corpore toto:ꝛ flegma grossuz icidit ꝛ resoluit ipm.ꝛ cholerā citrinā ꝛ rubeā cuz vrina ꝛ sudore expellit: ꝛ cholerā nigrā subducit ꝛ flectit suuz nocumētum:ꝛ mās cōgelatas dissoluit.Itē ingeniū clarificat:irā cōpescit:tristitiā remouet:gaudiū iducit:libidinē incitat:audaciā causat:auaritiā fugat:liberalitatē inducit.Et vt sit verū dicere vinuz reddit hoiem virilez:ꝛ ƀm aiaz ꝛ ƀm corpus:ꝛ aqua femineū.vn̄ cōpertū est q̄ aliqs ꝑmo nō bibēs vinū:ꝛ postea ꝯsuetus est bibere vinū:melior effect⁹ est ƀm aiam et ƀm corpus.Si autē vinum indebite sumat̄ vsqꝫ ad ebrietatem lumen anime extinguit ꝛ mala plura facit:ꝛ oppositum omniuz predictorum aut plurium.

ℂ Ut igit̄ nō cadat error in vini administratiōe sunt ponēde q̄daz regule:ꝑma regula est q̄ vinū ieiuno stōcho ꝛ corpore famelico nō est sumēdū:facit eniz cadere in spasmū ꝛ mētis alienationē.Et si aliquē ꝯtigat sitire iciuno stōcho scias sitiz nō eē verā ꝛ nālē.Nam sitis vera ꝛ nālis est ꝑꝑ estuationē factam a cibo sumpto qd̄ in ꝓposito eē nō pōt. In tali igit̄ siti nō est bibendū vinū nisi aliqd sil'r comedatur.aut bibat syrupuz violatū aut rof.cum aqua.

ℂ 2ª regula est.q̄ inter duas comestiōes cibo sumpto adhuc in stōcho idigesto vinū nō est bibendū:tuz qꝛ digōnē corrūpit:tuz qꝛ facit indigestū de stōcho descendere.

ℂ 3ª regula est.q̄ post forte exercitiū ꝛ balneū vinū nō est superbibendū:qꝛ hoc nimis ledit neruos ꝛ cerebrū.

ℂ 4ª regula est.q̄ vina sumpta cū pauca aqua citi⁹ iebriāt ꝛ cerebrū:ꝛ neruos penetrāt:ꝛ spāl'r si sint vina grossa.

ℂ 5ª regula est.q̄ cū malis cibis:ꝛ cū fructib⁹ duz comedūtur:nec postq̄ comesta sunt ꝛ idigesta in stōcho.nō dꝫ bibi vinū:ꝛ maxime subtile:qꝛ faceret malitiā ciborū ad mēbra citi⁹ penetrare.ꝛ hoc est veꝝ in quātitate notabili.Sꝫ si bibat̄ in quātitate pauca ad intētionē ꝑmistionis corrigit malitiā ciborū malorū.vn̄ cū malis piscib⁹ ꝛ fructibus. ꝛ spāl'r iterioribus nō est bibēdū vinū laudabile subtile ꝛ forte in magna q̄titate q̄ sit pot⁹ delatiu⁹.sed in pua q̄titate q̄ sit pot⁹ ꝑmistiuus ꝛ malitie correctiu⁹ ꝛ digōnis ꝯfortatiu⁹.ꝛ h superi⁹ me memini dixisse i tractatu de fructib⁹.

ℂ 6ª regula est.q̄ si in eadē mensa vtunt̄ vino forti ꝛ debili icipiēdū ē a debili.Nā digō in orificio stōchi ē debilior que vino forti in fine bibito ꝯfortabit̄.Ampli⁹ vinū forte ex maiori delectatiōe suscipit̄.ꝛ sic stōchus totū cibū ꝑsectius claudit.Ampli⁹ si vinū forte an̄ reciperet̄ dubitādū esset ne rōne sue subtilitatis ꝛ acuitatis an̄ ꝑfectaz digōnē a stōcho descēderet.ꝛ reliquuz cibum indigestuz secuz traheret:ꝛ qꝛ cetera mēbra plus diligunt vinum forte q̄ debile.et sic citius traherent q̄ esset opportunum.

ℂ 7ª regula est.q̄ vinū qd̄ bibit̄ ad cibi ꝑmistionē dꝫ recipi sil'r cuz cibo:nec dꝫ expectari sitis:sꝫ vinuz qd̄ bibit̄ ad sitis iducte a cibo extinctionē dꝫ sumi in fine toti⁹ digōnis ꝛ plus aut min⁹ ƀm q̄ est maior ꝛ fortior sitis.Sꝫ vinū qd̄ est potus delatiu⁹ dꝫ sumi cōpleta pª digōne.ꝛ sic parū an̄ horā suscipiēdi aliuz cibuz.ꝛ talis pot⁹ spāl'r cōpetit qn̄ cibaria ꝑassumpta fuerūt grossa in suba ꝛ actiōe nec dꝫ expectari sitis ad talē potuz suscipiēdum.Nā talis pot⁹ ꝑparat stōchuz ad suscipiēduz aliuz cibū.et iuuat transitū cibi ad epar.nec dꝫ eē talis pot⁹ magne quātitatis:vt cito possit digeri.nō eniz est imaginādū q̄ transeat ad epar an̄ ipsius digōnē in stōcho.sed si talis pot⁹ delatiuus eēt aq̄ nō oporteret expectari extra digōnē an̄ penetrationē ad epar.

ℂ 8ª regula est.q̄ quāto cib⁹ est grossior ꝛ siccior ꝛ fridior tāto potus ꝑmistiu⁹ ꝛ delatiu⁹ dꝫ esse maior:ꝛ eꝫ.quāto cibus est subtilior ꝛ humidior:pot⁹ dꝫ eē minor delatiuus ꝛ ꝑmistiuus.ꝛ sil'r quāto cibus est fridior ꝛ grossior ꝛ digōni inobediētior tāto vinū ꝑmistiuū vel delatiuū dꝫ eē subtilius et forti⁹.ꝛ quāto cib⁹ est subtilior ꝛ calidior ꝛ digestibilior tāto dꝫ esse pot⁹ debilior.vn̄ forti⁹ vinū bibēdū est cuz carnib⁹ bouinis ꝛ leporinis q̄ cuz gallinis.et forti⁹ cū piscibus q̄ cum carnib⁹ regulariter loquendo.

ℂ 9ª regula ē q̄ qn̄ aliqs ē valde sitibundus:tunc ei⁹ vinuz dꝫ eē debili⁹ subtili⁹:et in colore remissi⁹:ꝛ quāto aliqs est minus sitibūdus ei⁹ vinuz dꝫ eē fortius ꝛ rubicūdius.

ℂ 10ª regula est.q̄ pueri ꝛ nutrices nō debēt bibere vinuz forte ꝛ odoriferū ꝛ saporosuz:vn̄ pueris dare vinuz spāl'r forte est addere ignē igni.et est alia rō:naz pueri hn̄t neruos debiles et cerebrū valde passibile et debile:vn̄ cito ledunt̄ a vino. ℂ Uinū ēt nō est ꝓportionabile coꝝ cōplexioni rōne siccitatis vini.sūt eniz pueri valde humidi.nec comedunt fortia cibaria ad digerēduz:ꝛ hn̄t cuz h digōnē fortez ꝛ spūuz multitudinē:ꝛ sic pueris et special'r nouiter natis nullo mō vinuz est exhibēdū nisi valde parū.vt ad vinuz paulatiz assuescāt.ꝛ quāto magis ꝓcedunt in tpe tāto magis est securi⁹ dare eis vinuz.et spāl'r cuz comedunt grossa cibaria et ad digerendū difficilia.et ad mēbra difficili⁹ transeuntia.et in eis cholera multiplicat̄:qn̄ vinum eam extrahit cum sudoribus et vrina.

ℂ 11ª regula est.q̄ hn̄tes cerebruz debile nāl'r aut accidentaliter nō bibāt vinū forte ꝛ odoriferū in quātitate notabili.sed vinū debile ꝛ aquaticuz.et sil'r hn̄tes epar calidū et stōchuz:abstineāt a vinis fortib⁹ et calidis.ꝛ sil'r habitātes in regione calida.ꝛ vl'r q̄ sunt calide cōplonis min⁹ idigēt vinis calidis fortib⁹ ꝛ subtilib⁹.et contrariū est de his qui sunt frigide cōplexionis et habitāt in frigida regione.

ℂ 12ª regula est.q̄ vina aq̄tica valde sunt euitāda via potus.magis eniz sunt medicinalia q̄ potabilia.ꝛ vina ēt noua:sunt eniz adhuc idigesta ipura et ventosa ꝛ opilatiua:et dysenteriā inducunt.Sed vina mediocria etate defecata sunt magis eligenda ceteris.

ℂ 13ª regula q̄ inebriari semel vino vel bis in mēse cōpetit in regimine sanitatis vt qdā asserūt.tum ꝑꝑ sonum frequentē ex quo v̄tutes aiales qescunt ꝛ fortificant̄ nāles.tū qꝛ seqtur sudor vel vrina vel vomit⁹.ex qbus superfluitates a corpe expellunt̄.ꝛ remanet corpus mundū:hāc tn̄ regulaz nō approbo nisi in his q̄ vtunt̄ malo regimine.hec regula nō est obseruāda.ꝛ circa hanc regulā ꝯsiderādum est q̄ inebriatio nō sit fortis cui⁹ nocumētū in cerebro sit notabile.Naz talis inebriatio plus debilitaret v̄tutes aiales

Vinū ꝯuenicti⁹ ē aq̄ in regimie sanitatis.

Proprietas vini.

Regule in administratiōe vini.

Quomodo cuꝫ fructib⁹ sit bibendū.

Vinū debile dꝫ ꝑcedere vinū forte.

Quib⁹ horis debeat sumi vinū in trib⁹ potibus.

Forti⁹ vinū ꝯuenit cum cibo grosso ꝛ debili⁹ cū subtili.

Qd̄ vinū ꝛ qn̄ dēat exhiberi pueris.

Quib⁹ cōueniat vinū forte ꝛ q̄b⁹ debile.

Que vina sint eligenda.

Cōuenieñ ē inebriari semel aut bis in mēse.

q̄ꝫ quies sequē s ꝯfortaret ipsas.dꝫ igit̄ iebriatio eē debilis que sōnuꝫ inducat.⁊ solicitudinē circa moderātiā penitus amoueat.Forti⁹.n.iebriari vituperabile est i morib⁹⁊ nā.

Que vina meliora sint ad restaurationē ⁊ q̄ ad macrefactionem.

℄14ª regula est.ꝙ si bibat̄ vinuꝫ nō soluꝫ in rōne potus: sed ad corpis nutritionē ⁊ ipinguationē sicut in macilētis ꝯtingit naturalr̄ vel accidentalr̄:tunc vina dulcia ⁊ grossa ⁊ sufficiēter colorata bibant̄.Talia eniꝫ vina sunt sufficiēter nutritiua:⁊ depditi restauratiua,⁊ corporū ipinguatiua macrorū.℄Et p oppositūꝫ si intēdamus nō nutritionem nec depditi restaurationē ⁊ ipinguationē.sꝫ magis ꝯsumptionē macilētiā ⁊ desiccationē:sicut ꝯtingit in his q sunt multuꝫ carnosi ⁊ pingues.tūc vina subtilia in suba ⁊ actione nō dulcia:sꝫ sapore acuta sunt eligēda.⁊ spālr̄ si sint venaruꝫ subtiliuꝫ ⁊ strictaꝝ.vn̄ hn̄tes venas strictas multuꝫ est nociuū exhibere vina grossa ⁊ dulcia que sunt opilatiua.vn̄ si quis eēt macilētus:⁊ cuꝫ hoc hr̄et venas strictas: nō est securuꝫ ei exhibere vina dulcia grossa ⁊ rubea.

℄15ª regula est.ꝙ si det̄ vinuꝫ pp cibi pmistioneꝫ ⁊ delationeꝫ:tunc vina subtilia nō dulcia:sed sapore amicabilia odorifera nō austera nec pontica colore mediocria ad albedinē aliqualē declinātia sufficiēter fortia sunt eligēda.talia eniꝫ vina bn̄ sunt alys cibis pmiscibilia ⁊ sufficiēter penetratiua:⁊ digōnē nō ipediētia:⁊ stōchuꝫ ad sequētē cibū meli⁹ pparantia.⁊ talis cib⁹ dꝫ esse pmistiuus ⁊ delatiu⁹.si autē detur vinuꝫ ad sitis extinctionē:tunc vinuꝫ albū subtile ꝓpinquū nāe aque est ꝯueniētius.tale eniꝫ vinuꝫ magis hūectat ⁊ infrigidat.⁊ p ꝯn̄s magis extiguit sitiꝫ.⁊ quāto sitis est maior tanto talis pot⁹ est ꝯueniētior.⁊ in isto casu in fine comestionis eligibilis est vinuꝫ debile albuꝫ aq̊sum ⁊ subtile.qn̄.s.vinū bibitur ad cibi pmistionē et aliud ad sitis extinctionē.Et si vtrūqꝫ vinuꝫ bibat̄ ad vnā intētionē:tunc semp incipienduꝫ est a debiliori.

Ad spūꝫ ꝯfortationē ⁊ reparationem.

℄16ª regula est.ꝙ si vinū detur ad spūuꝫ ꝯfortationē ⁊ reparationē.⁊ v̄tutis fortitudinē:tunc dꝫ dari vinum subtile odoriferum in sapore delectabile coloris mediocris.suffi. fortitudinis.et tale vinuꝫ debet sumi cum pauco cibo.⁊ dꝫ esse aquaticuꝫ ⁊ optime depuratuꝫ ab vtraqꝫ superfluitate.⁊ debet in parua quantitate sumi.

Ad ꝯfortationē cōtētiue ⁊ digestiue stomachi.

℄17ª regula est.ꝙ si exhibeam⁹ ad stōchuꝫ:⁊ viscerū contētiue fortitudinē eligemus vina grossa pontica nigra vel rubea:sicut ꝯuenit hn̄tibus fluxū vētris pp debilitatē contentiue stomachi.Sed si intēdamus confortationeꝫ digestiue cōpetunt vina subtilia vel mediocria in substantia ⁊ colore boni odoris ⁊ saporis conueniētis et sufficientis vigoris:⁊ aliqualis stipticitatis.

Que frigidiora sint ⁊ que calidiora.

℄18ª regula est.ꝙ vina alba sunt debiliora:⁊ magis aquosa ⁊ fridiora rōne terrestreitatis:⁊ nō aqueitatis.Et rubea ⁊ ruffa sunt calidiora ceteris:⁊ hoc est veruꝫ cōparando vina territoꝛy adinuicē:et non alr̄.vn̄ vina multa gallicana alba ⁊ ruffa non sunt ita fortia sicut multa vina alba alia q̄ reperiunt̄ vt ad sensuꝫ pꝫ:bene.n.videm⁹ ꝙ vinū qd̄ pmitus est valde albū tēporis ꝓcessu cuꝫ defecat̄:⁊ purificat̄ efficit̄ minus albū.Et vinuꝫ qd̄ minus a pncipio est rubeū tēporis ꝓcessu efficit̄ magis rubeū.⁊ tunc signū est mediū ꝙ nigredo:et albedo attestant̄ minori caliditati vini.Et rubedo ⁊ ruffedo maiori caliditati.

Vinū dbile p admistionē aq̄ eligibili⁹ ē q̄ꝫ debile naturalr̄.

℄19ª regula est.ꝙ vinū factū debile per admistionē aque laudabilius est:⁊ eligibilius q̄ꝫ vinū debile nālr̄ supposito codē gradu debilitatis in vtroqꝫ:⁊ spālr̄ qn̄ debilitas vini est magna valde sicut est debilitas vinoꝝ gallicoꝝ.Nam vina sic debilia nālr̄ sunt multuꝫ corruptibilia ⁊ putrefactibilia.Sed vina debilia p admistioneꝫ aque nō sunt putrescibilia sicut manifeste possum⁹ experiri.Nā si dimittatur vinū gallicanū in vitro p nocteꝫ:tunc in mane sentiet̄ sapor corrupt⁹.et color mutat⁹:sed nō sic de vino p aquaꝫ debilitato.Sꝫ secus est vbi nō eēt tāta debilitas nālis:nec p aque admistionē:q̄ natura magis laborat in digerendo qd̄ est minus homogeneū: et vinū debilitatū per aquam ⁊ eius respectu vini naturaliter debilis.et hanc regulaꝫ tetigi ca.de comestis et bibitis in generali.

Quāta aq̄ misceri dꝫ vino.

℄20ª regula est.ꝙ cuꝫ vinis fortib⁹et subtilib⁹:et fumosis bonū est ꝙ admisceat̄ aqua que sufficit ad repressionē fumositatis vini:que tn̄ non faciat subam vini veloci⁹ penetrare.vn̄ pauca quātitas aque sufficit ad repressionē fumositatis:que respectu vini nō sufficeret subtiliare subam vini vt citi⁹ penetraret:rōne cui⁹ penetratiōis ꝯtingit iebriatio.et nihil iuuat ad penetrationē sube vini ad cerebruꝫ et neruos rōne cuius posset ꝯtingere inebriatio.Sed maior quātitas supradicta iuuabit ad vini penetrationē.et spālr̄ si forte et grossiuꝫ:et nō ipediet vini fortitudinē:quin possit inebriare.et si plus de aqua apponat̄ virt⁹ vini totalr̄ destrueret̄.sic ꝙ inebriatio nō poterit ledi.vn̄ ēt posset sustineri ꝙ cuiuscūqꝫ quātitatis aque appositio iuuat penetrationē sube vini.Unde fumositas vini plus debet̄ vino ratione qualitatis que est repressa p admistionē pauce aque. Et inebriatio ei debet̄ rōne sube ibibentis subam cerebri: et neruoꝝ penetrationē iuuat admistio aque modice.et in hoc est materia subtilis in ꝯsiderando.

Ad mūdificādū pulmonē.

℄21ª regula est.ꝙ si intēdamus pectoris et pulmonis mūdificationē:et vētris laxationeꝫ.tunc vina mediocris sube in sapore dulcia sunt magis eligibilia:et specialiter si nos dubitemus opilationem venarum.

Quō vinū sit melius i regimine sanitatis.

℄22ªregula est ꝯsideranda ꝙ vinū eligibilius:et melius in sanitatis regimine est vinū mediū seu equale iter vetustatē et nouitatē:et est clarū ad rubedinē tendēs bonū habens odorē equalis saporis:qd̄ nec acre nec acutū nec dulce:⁊ non fumosum.nec valde subtile:sed ad subtilitatē declinans.obtinēs mediocritatē inter fortitudinē:⁊ debilitatē qd̄ creuerit in locis saxosis ⁊ lapidosis montibus nec in terra simplr̄ plana:⁊ arabili.sꝫ mōtuosa sicca soli discoopta versus meridiē.qd̄ ēt non creuit in regiōe nimis ca.nec nimis frida.Et ex his pōt ꝯcludi ꝙ vina capna nec greca nec varnacina ꝯueniūt in sanitatis regimine via pot⁹.Nec vina gallicana ⁊ eis silia.sed vina belua:⁊ Italica de verciliaco:⁊ de scō portiano.Hec eni vina sunt ꝯueniētia via pot⁹ in regimine sanitatis.ꝯsideratis eorū colorib⁹ substātys: ⁊ saporib⁹:⁊ locis in qbus creuerint.et ꝯsideratis eoꝝ effectib⁹ quos hoies in seipsis iādudūꝫ experti sunt.

Utentes multo vino pauco cibo debent vti.

℄23ª regula est ꝯsideranda ꝙ hoies q vtunt̄ multo vino ex nā aut ꝯsuetudine.vel quacūqꝫ alia necītate nō debent vti multo cibo.vinū eniꝫ est pot⁹ ⁊ cib⁹.vn̄ videm⁹potatores tabernas quotidie frequētātes pauci victus respectu aliorū hoium.Nā male posset nā digerere multū cibum ⁊ multū vinū.Et bonuꝫ est ꝙ ille q vult repleri vino in suis cibis vtatur qbusdā diureticis.vt vinuꝫ citi⁹ trāseat de stomacho.et nō accidat replo nauseatiua.que si accidat ꝓuocetur vomit⁹ ⁊ bibat hydromel:deide euomat deide lauet os suū aceto ⁊ melle.ne gingiue ⁊ dentes pp vomitū remaneāt infecte:et faciē cum aq̄ rof.vel cōi frida parū irroret.

Que phibeāt iebriationem.

Ampli⁹ volens repleri vino nō comedat rem dulcē.sꝫ vnctuosaꝫ.puta micā panis vnctuosaꝫ:⁊ carnē pinguē mistā. et post vinū bibere voluerit amigd.⁊ caules cocti:et oliue ꝑparate et condite cuꝫ sale eisdē conueniūt vt vino repleri possint sine lesiōe.Et vlr̄ oē qd̄ vaporē alleuiat valet ad idē.puta semen cauliū:ruta:calamētū:ameos:et silia.Amplius nota ꝙ cibaria grossa in qbus est viscositas cōglutinatio:et dulcedo ebrietatē ipediunt:q̄ tarde penetrant.et sic ipediunt transitū vini:et ei⁹ vaporē igrossant.Quis nō sint cibaria:cuꝫ qbus sine lesiōe que est replo nauseatiua possit recipi ea:⁊ nō vinū.Cibaria igit̄ subtilia:⁊ vnctuosa

non

nō dulcia sūt:cū qb⁹ replōne nauseatiua:et stōcho graue/
dine plus pōt homo repleri vino. Sʒ cibaria dulcia gros/
sa ⁊ viscosa sunt cū quib⁹ pōt recipi plus d̄ vino sine ebrie/
tatis nocumēto non sine grauamine stōchi:⁊ replōne nau/
seatiua. Si igit̄ hō velit bibere multū vinū:⁊ dubitet ebrie/
tatē: vel pp cerebri debilitatē: vel pp vini fortitudinē: vel
būo⁊ plenitunem: vl' cibi paucitatē: tūc talis cib⁹ glīsus glu
tinosus dulcis ⁊ viscosus ē max̄ neci⁹:⁊ nō piguis subtil' ⁊
vnctuosus. Sʒ si qs ñ dubitet ebrietatē:⁊ velit multū bibē
respectu cibi:⁊ dubitet repletionē nauseatiuā:⁊ stōchi gra/
uedinē. tunc cib⁹ pinguis subtilis ⁊ vnctuosus est maxime
necessari⁹. ¶ Et est diligēter nōndū q amigd. amare sim/
pliciter cyminū sal semē caulis sal napticus: aut ameos in
ieiuno sumpta cū aqua frida ipediunt ebrietatē. ⁊ pōt⁹ aq
frigide cū aceto: aut cū vino granatorū paulatī exhibita
ebrietatē remouēt. ⁊ silr odorare cāphorā:⁊ sand. sʒ qr nos
sum⁹ extra regimē sanitatis ad ppositum redeamus.

De vinis artificialibus.

¶ 24ª regula est. de vinis artificialibus que apud aliquos
hoies sunt in vsu. puta saluiatū vinū ⁊ enulatū ⁊ rosatum.
De his igit̄ est sciendū: q cū sapiant nām medicinalē non
cōpetūt in regimine sanitatis nisi in pauca q̄titate.

Vinū saluiatum.

¶ Vino igit̄ saluiato pōt qs in hyeme bibere in quantitate pau/
ca. sed in magna quātitate nō est cōueniēs: nec ad sitis ex/
tinctionē: qr saluia ca. est ⁊ sic. in tertio: nec ad cibi delatio/
nē ⁊ pmistionē: qr totū cibū ad nimiā siccitatē et calidita
tē faceret declinare. ¶ Itē si bibat̄ saluiatū in magna q̄/
titate: qr vinū acqrit quandā diureticitatē a saluia:⁊ sube
subtilitatē. intātū q ipsi⁹ decoctio puocat vrinā ⁊ mēstrua.
⁊ erit cā descensus cibi a stōcho ante sui digōnē pfectam:⁊
cā transit⁹ vini ad cerebrū:⁊ neruos añ eius digōnē in sto
macho ⁊ epate. Sʒ hñtes neruos debiles vtant̄ eo in pau/
ca quātitate: qr in magna plus lederet neruos q̄ vinū sim
plex. Est aūt hoium ɔsuetudo tale vinū bibere aliqñ forte:
qr incitat appetitū: et sic vinū saluiatū pmo sumptū incita
bit appetitū ad cibū sumendū:⁊ hoc mō etiam meli⁹ cō/
fortabit neruos q̄ si reciperet̄ in fine. Sʒ vinū qd postea
assumi dʒ in pcessu refectiōis dʒ sumi ad sitis extinctionē
⁊ cibi delectationē. quo⁊ nullū faceret saluiatū: qr quāti/
tas que ex eo bibi dʒ eēt minor q̄ opʒ ad predicta. Si tñ
post oēm sitim:⁊ oēm cibū parū sumeret̄ ex eo cū nebu/
la vel cū pane tosto ad orificiū stōchi ɔfortationē:⁊ digō/
nis ɔfortationē eēt forte laudabili⁹ q̄ sumere claretū. vel
alia vina acuta valde que sunt multū acuta:⁊ fumosa:⁊ ca
pitis repletiua. Tñ saluia ponat̄ in horto: vbi pe sit ma/
gna copia rute. al's spētes cā ibabitarēt. ⁊ macularēt. qd li
bēter cogscit̄ p foliorū i acumie ɔnigtionē ⁊ desiccationē.

Vinū rosaceum.

¶ Vinū aūt rosaceū valet in tpe ca. cōplone calida ⁊ hñ/
tib⁹ viscera ca. ⁊ dispositis ad vomitū cholericū: sʒ i sanita
tis regimine plus valet simplex.

Vinū enulatum.

¶ Vinum vo enulatum
multū ɔfortat cor:⁊ mēbra adiacētia: vt stōchū:⁊ pect⁹: et
sine dubio in multis est vinū enulatū ɔueniētius saluiato.

¶ De ceruisia ⁊ alijs potib⁹ artificialib⁹. Cap. XXVI.

Sunt eniʒ qdā q pp penuriā vini vtuntur
hocheto:⁊ pomerio et ceraseato ⁊ silli/
bus. non tñ sunt pot⁹ adeo ɔueniētes in sanita
tis regimine sicut vinū. ¶ Nota igit̄ q ceruī/
sia potest fieri ex auena: ordeo:⁊ frumēto. ⁊ sic
est alteri⁹ ⁊ alterius cōplonis. Ois tñ ceruisia ex grano est
grossior q̄ vinū:⁊ multū difficilis ad digerendū: facit opi
lationes in viscerib⁹:⁊ maxime cū est noua:⁊ inflationē et
ventositatē gñat. et capitis dolorē: et interdū fluxū vētris:
et appetitū deijcit. Sed multū nutrit ⁊ corpus ipinguat si
bene digerat̄. Cui si admiscet̄ loliū est pessima gñans do
lorē capitis:⁊ neruos ledens. facta aūt ex ordeo plus atti/
net friditati:⁊ facta ex frumēto caliditati. ¶ Amplius que
fit ex ordeo ⁊ auena min⁹ opilat:⁊ min⁹ gñat ventositates:
⁊ minus nutrit. Et que ex frumento magis nutrit:⁊ magis
opilat. ⁊ quanto ceruisia est grossior tāto deterior ⁊ quāto
subtilior ⁊ clarior tāto melior. ¶ Alij aūt potus q sunt cū
melle sunt calidi ⁊ sicci multū opilatiui venarum epatis ⁊
splenis:⁊ gñant multas inflationes. ⁊ maxime qñ est in eis
quātitas maxima mellis. ⁊ qñ mel nō est coctū sufficiēter:
et ventrē laxāt. In cholericis igit̄ nō cōpetit talis potus ⁊
spālr si epar ⁊ splen fuerint opilata. Sed est ɔueniēs hñti/
bus cōplones fridas. maxime si habeant in itestinis ⁊ sto/
macho multū flegma: qr sua vtute icisiua ⁊ abstersiua ici/
dit ⁊ mūdat:⁊ vētrē euacuat. vñ in his soluit ventrē. ¶ Ce
rasariū aūt ⁊ pomeriū sunt ppinquiora nāe vini q̄ ceruī/
sia. ⁊ puto q in regimine sanitatis sunt ɔuenientiora: sicut
pʒ ɔsiderantib⁹ colorē, subam, ⁊ odorē pdictorum potuū. ⁊
sunt maioris caliditatis aromaticitatis ɔfortationis ⁊ nu/
tritionis q̄ vinū. vnde min⁹ ɔuenientes in regimine sani
tatis. vnde hos potus ⁊ similes ore possum⁹ laudare. sʒ cor
de ⁊ opere nos ⁊ nostros dilectos vino optimo copulare.
Hec igitur breuia de talibus sufficiunt.

¶ De vestimētis ⁊ indumentis. Cap. XXVII.

Quia homines pñt vti vestib⁹:⁊ indumētis
debite ⁊ idebite. ⁊ talis vsus idumēto/
rum est necessari⁹ in regimine sanitatis. Ideo
nota q vestes:⁊ indumēta vel sunt de lino: de
bombace serico lana vel pellib⁹. Regule autē
obseruande in vestibus sunt he.

¶ Prima regula est. q vestes ⁊ idumēta sunt pp defende/
re mēbra exteriora a nocumēto exteriori. puta a calore vel
frigore. plus tñ a frigore. Tēpore eniʒ calido nudū incede
re mēbra denigrat: et cutim adurit: et totū corpus plus de/
bito calefacit: et similiter tēpore solis. Igitur tempore cali/
do induatur tenue q̄ tēpore frigido taliter q corpus non
supercalefit: nec infrigidetur.

Indumēta phibēt corp⁹ a frigore 3ʳ.

¶ Nota q indumenta cale/
faciūt seu phibent corpus a frigore extrinseco tripl'r. Uno
modo obuiādo frigido aeri ne corpus tāgat. Scōo modo
reuerberādo fumos et vapores calidos ab humorib⁹ cor/
poris ad superficiē eleuatos. et sic etiā tales calefaciūt ve/
stes: qbus calefactis ēt calefaciūt corpus. Tertio mō cale/
faciunt corpus suo calore actuali aut virtuali et essentiali.
exemplū pmi. qñ ad ignē prius calefiunt añ q̄ corpi appli/
cent̄. sed talis calor actualis cito euanescit:⁊ remanet vir/
tualis ⁊ eēntialis reductā ad actū. Exemplū scōi sicut qñ
sunt calidi essentialr sicut experiētia docet. ⁊ talis caliditas
actualis in actū reducit̄ p calorem nostri corporis.

¶ 2ª regula est. q quāto tempus est fridius ⁊ vētosū: et aer
fridior. et corpus est rari⁹ tāto plurib⁹ idigemus vestibus.
et ecōtra de tpe ca. et ēt idē itellige de tpe nocturno respe/
ctu diei. et tpe pluuioso et nebuloso respectu sereni. et silr
de hoib⁹ flegmaticis ⁊ melācholicis respectu cholerico⁊.
¶ Sed tu dices q corpa cholerica sunt rariora. et p ɔñs
passibiliora. ⁊ sic indigēt plurib⁹ vestib⁹ q̄ melācholici. q̄/
rū cōpositio mēbro⁊ est durior ⁊ dēsior. ¶ Dicendū est
q nō est incōueniēs aliquē cholericū quo ad mēbra exte/
riora eē cōpositionis durioris: et minus passibilis aliquo
melācholico. vñ dato q regulariter cōpositio sequat̄ com
plexionē. Interdū tñ ɔtingit ɔtrium. sic igit̄ stant simul q
aliquis sit cholericus:⁊ non densus. vnde cōplexio calida
resistit frigori in ratiōe actiui resistentis: et cōpositio puta
densitas in ratione passiui opponentis.

¶ 3ª regula est. q hoies qui plus exercitant̄ ceteris parib⁹
minus idigēt vestib⁹. qr p exercitiū calefiūt exteriora ⁊ su/
pflue humiditates corpis ɔsumunt̄. ⁊ mēbra aliqual'r in/
durant̄ ⁊ minus passibilia efficiunt̄. In qescentib⁹ aūt mē
bra sunt sopita:⁊ calor in eis. ⁊ ideo opʒ q p indumēta con

foꝛtent̃.⁊ de potẽtia ad actũ quodã modo reducant̃.

¶ 4ª regula est.ꝙ seruiẽtes in stupbis:⁊ q̄ in eoꝝ domibꝰ cõmoꝛant̃.qñ ꝯtingit ꝙ ad aerẽ liberũ se exponũt idigent pluribꝰ indumentis.tũ qꝛ plus ledunt̃ a frigoꝛe:qꝛ ꝯsueti sunt in caloꝛe.Sicut.n.ab assueto nõ fit passio.sic ab eo qꝺ̃ est ꝯ̃riũ assueto coꝛpa nostra maxime patiuntur.Alia rõ. qꝛ eoꝛũ poꝛositates sunt aperte ⁊ rare.⁊ sic friditas ꝯtinẽtis aeris citius ⁊ pfectius mẽbꝛa põt itrare ⁊ ledere.Et ꝓꝑ hãc cãm in p̄mis frigoꝛibꝰ idiget homo cooperimẽtis pluribus vel idumentis propter hoc ꝙ subita mutatio nocet ⁊ aperti inueniuntur poꝛi.

¶ 5ª regula est.ꝙ in somno q̄s indiget pluribꝰ indumentis seu cooperimẽtis q̃ȝ in vigilia.Naȝ cuȝ in sõno caloꝛ retrahatur ad interioꝛa ad loca digõnis:exterioꝛa tũc remanẽt caloꝛe ⁊ spũ denudata respectu vigiliarũ:⁊ sic apta sũt magis ledi a frigoꝛe acris ꝯtinentis:⁊ mẽbꝛuȝ maxime friduȝ idiget cooperimẽto:vt est cerebꝛũ.vñ caput in somno maxime est cooperiẽdũ ⁊ spãl'r:qꝛ in somno vapoꝛes eleuant̃ ad caput ip̃m infrigidantes:qꝛ in cerebꝛo ꝯuertunt̃ in naturã aqueã.vñ puta ꝙ in sõno caput est plus cooperiẽdũ: ⁊ in vigiliꝭ minꝰ qꝛ in vigiliꝭ multꝰ caloꝛ:⁊ spũs mittuntur ad cerebꝛũ ꝓꝑ v̄tutes aiales iterioꝛes ⁊ exterioꝛes quorũ op̃ões vigẽt in eo.⁊ sic in vigilia calidũ est sufficiẽter. sed in sõno ꝯ̃rium est:vt dictũ est.ꝑtes aũt pectoꝛales.s.spirituales maxime debẽt coopiri nõ solũ in sõno:s ẽt in vigiliꝭ.Naȝ ꝑtes tales difficile est tueri a frigoꝛe:qꝛ aer frigidus ꝯtinue inspirat̃:et expirat̃.⁊ rheuma ꝯtinue descendit a cerebꝛo ad p̄dictas ꝑtes pectoꝛis:⁊ pulmonis.ẽt ibi est magna quãtitas ossiũ que sunt frida.nõ obstãte igitur coꝛdis caliditate ꝑtes pectoꝛales a me sunt cooperiẽde ꝓpter cãs dictas.Extrema aũt:puta manꝰ paucioꝛibꝰ idigẽt cooperimẽtis:qꝛ sunt in ꝯtinuo motu.Sunt eniȝ membꝛa deputata ad op̃ões transeũtes.Et minꝰ indigẽt q̃ȝ pedes: qꝛ eoꝛũ op̃atio ipeditur a cooperimentis:⁊ sunt ꝓpinquioꝛes coꝛdi.¶ Item in ipsis sunt maioꝛes arterie ⁊ pulsus.⁊ qꝛ op̃ões ad quas deputantur a nã sunt valde multe:que multo caloꝛe exercent̃ ⁊ spiritu.igit̃ nã regitiua ad easdeȝ manus mittit multũ caloꝛẽ ⁊ spũm.Mẽbꝛa ẽt faciei multis nõ idigẽt cooperimẽtis nisi magna necessitate vꝛgẽte: qꝛ nã multũ caloꝛẽ mittit ꝓꝑ op̃ões sensuũ que maxime indigẽt ꝑtibus faciei que ẽt op̃ões ꝯueniẽter nõ possent exerceri cuȝ cooperimentis.

¶ 6ª regula sumit̃ ex ꝑte habitudinis.Nam hñtes mẽbꝛa exterioꝛa carnosa paucioꝛibus indigent cooperimentis q̃ȝ habentes ea carne denudata.

Indumẽtoꝝ in calefaciẽdo diuersitas.

¶ 7ª regula sumit̃ ex ꝑte indumẽtoꝛũ ⁊ vestiũ in q̄bus plurima diuersitas inuenit̃.Quedã eniȝ indumenta sunt magis calida:⁊ quedã minus ⁊ quedã mediocriter.Indumẽta aũt de pellibꝰ cõiter sunt calefaciẽtia plus.⁊ ex pãnis laneis ⁊ subtilibꝰ ⁊ mollibus ⁊ densis:⁊ sil'r grossis.⁊ deinde de bõbace.⁊ deinde de serico ⁊ vltimo idumẽta linea que ceteris sunt minus calida.Bõbacina aũt ⁊ serica q̃ magis pilosa sunt ⁊ minus lixata sunt calidioꝛa.cuȝ aũt sunt multũ lixata sunt frida.Sil'r linea multũ subtilia:⁊ nõ pilosa: ⁊ rara ⁊ lixata nõ lenia.sed aliqual'r aspera minus calida ⁊ eꝯ̃.Sil'r pellicea quãto sunt densioꝛa in pilis tãto calidioꝛa.

Pellis diuersitas in calefaciendo.

¶ Pelles diuersificant̃ s̄m diuersitatẽ aialium a quibus sumunt̃.Nam pellis capꝛina est minoꝛis caliditatis. deinde pellis ꝺ̃ grifo.pelles aũt vulpine sũt multũ calide:⁊ sic.⁊ sic ꝯfoꝛtãt neruos ⁊ sic ꝓsunt paralyticis ⁊ arthεticis. Et ẽt illis q̄ sunt multuȝ pingues ⁊ volunt eoꝛũ coꝛpa macrefacere ⁊ desiccare.Pelles autẽ cuniculoꝝ ⁊ lepoꝝ sunt his ꝓpoꝛtionales minus tñ desiccãt.vñ puto ꝙ in regimine sanitatis magis ꝯueniunt:vel pellis de bicuria satis est calida ꝯsideratis ꝯditionibꝰ supꝛadictis:qꝛ talis pellis est satis grossa:⁊ hȝ pilos m'ltos:⁊ lenes ⁊ sufficiẽter magnos: ⁊ valde nitida:⁊ pediculoꝛuȝ minime gñatiua:⁊ hȝ pillos foꝛtissime adhesiõis.vñ tales apud me pelles sunt satis cõmẽdãde.Pelles aũt ouis sũt ca.⁊ humide ꝯñtes cõpl'ones animalis.cuiꝰ sunt.vñ multũ ꝯfoꝛtant coꝛpus ⁊ caloꝛẽ naturalẽ: et coꝛpus ipinguãt.sed sunt multoꝝ pediculoꝝ generatiue.Et vt sit verũ dicere pelles que hñt pilos duros: ⁊ asperos desiccãt.⁊ si humiles ⁊ lenes impinguant.et hoc est vl'r veruȝ in oĩbus idumentis.volentes igit̃ ipinguari habeant camisias lenes et molles et densas:et ꝑ oppositũ de macrescere volentibus.

¶ De regimine caste viuentiũ. Cap̃.XXVIII.

Quoniam sunt q̄daȝ venerabiles viri q̄ volunt viuere cõtinẽter.et tñ sani esse volũt.iõ de melioꝛi taliũ regimine intendo bꝛeuiter ꝑtractare.Scimus.n.ꝙ si actꝰ venereꝰ sit vtilis in sanitatis regimine.non est tñ necessariꝰ.vnde aliq̄ sapientũ etiaȝ qui fuerũt locuti de sanitatis regimine:nullam penitꝰ de coitu fecerũt mentionem.Multi enim sunt q̄ viuũt sani sine coitu:vt in pluribus virginibus p̄teritis et p̄sentibus patet.

¶ Regula p̄ma igit̃ ex ꝑte ꝯsuetudinis sumpta sit talis.ꝙ a coitu ꝯsueti nõ subito abstineãt total'r.sed tardiꝰ:et cum turpibꝰ:et vetulis coeant paulatine coitũ dimittendo.

¶ 2ª regula est.ꝙ vtant̃ rebus semen minuẽtibꝰ vt flõmia. et vomitu q̃ȝ pharmacia ꝓꝑ dubiũ descensus supfluitatuȝ ad mẽbꝛa coitꝰ.vtant̃ ẽt se.poꝛtulace aut agnicasti.et aliꝭ sil'ibus et cibos pauci nutrimẽti accipiãt:et regimen supfluitatũ desiccatiuũ teneãt.Et si ꝓꝑ penuriã coitꝰ stõchus debilitet̃:vt in pluribꝰ ꝯtingit:recurre ad capl'ȝ de stõchuȝ ꝯfoꝛtantibꝰ.Et si coꝛ debilitet̃ sil'r ad capl'm de coꝛdialibꝰ: et fiat flõmia de saphenis et iterioꝛibꝰ pedũ que maxime ꝯuenit his q̄ ex coitꝰ dimissione icurrere solẽt stõchi et coꝛdis debilitatẽ.poꝛtet̃ smaragdus:et saphyrus fiãt vnguẽta frida circa renes:et lamina plũbea ibidẽ poꝛtetur.

¶ De iter agentium regimine. Cap̃.XXIX.

Prima regula attendẽda circa agẽtiũ iter regimen est.ꝙ itendẽs iter arripere ex necessitate dȝ in mõ viuẽdi ꝯsuetudineȝ mutare:et hoc paulatim.opȝ igit̃ ꝙ in p̄nº sui itineris parũ plus solito exercitet̃.et sic paulatim assuescat añq̃ȝ incipiat.et sil'r itelligitur de fame et siti vñ in hoc casu sũme opȝ ad non ꝯsueta transmutare:et dȝ assuescere ad cibũ quo ꝓponit vti in itinere.Maius autẽ periculuȝ est in his q̄ non ꝯsueuerũt iter arripere.et in debilibus et senibus q̃ȝ consuetis et foꝛtibꝰ.ideo circa tales maius studium est impẽdendum.

¶ 2ª regula est.ꝙ cibꝰ itinerantiũ debet eẽ facilis digõnis et melioꝛis sub̃e.et si possint vsq̃ȝ ad hoꝛaȝ hospitãdi de sero differãt comedere:ꝙ si foꝛsan sit necessariũ comedere. paruȝ comedat̃:ne necessitas bibendi iteruenìat.vñ itinerãtes sũme cauere debẽt a potu.et spãl'r aque.¶ Amplius fastiditꝰ nõ itineret.doꝛmiat igit̃ donec fastidiũ remoueatur.Ampliꝰ famelicꝰ nõ itineret.nã vbi indigẽtia non opȝ laboꝛare.igit̃ virtꝰ p̄us est confoꝛtãda.Sȝ qꝛ itinerãti põt necessitas iminere tolerãdi famẽ tãdiu ꝙ desideriũ totaliter destrueret̃:vel multũ minueret̃ bonum est scire cibos cũ q̄bꝰ hõ põt sine cibo diutiꝰ ꝑmanẽ.Nota igit̃ ꝙ cibi facti ex ep̃ibꝰ assatꝭ.et pile facte ex amigd.⁊ olͦo et amigꝺ̃.adipe anatꝭ si vna ex his comedat̃ fames lõgioꝛi t̃pe tolerabitur.Ampliꝰ sumere oleuȝ violatũ in quo dissolutꝰ sit adeps vaccinꝰ diu facit tolerare intantuȝ ꝙ si aliq̄s sumeret lib.j. talis cõditi sine desiderio notabili quasi ꝑ.10.dies ꝑmanere valeret.de siti ꝯo vinũ est facile et leue.Semẽ poꝛtulace pistatũ cũ aceto:et sint se.poꝛtu.ʒ.iiij.pistate cuȝ aceto:et

aqua

als anatinus

aqua distēperata:et euitenꝰ sitis cāntia.Solū aūt acetum cum aqua bibitū extinguit sitim.

¶3ª regula est ꝙ flōmetꝰ aut pharmacetꝰ ſꝫ exigentiā.Nā si aliqs ꝑꝑ plenitudinē idigeat aliqua istoꝝ:⁊ nō fiat.dubitandū est de febrib⁹ ⁊ apatibus:⁊ mēbroꝝ interioꝝ infectiōib⁹.⁊ si tps est fridū:⁊ hūores corrupti:⁊ nō mltū cali:⁊ sint grossi:⁊ mēbra iteriora fortia:⁊ hūores aliqłr adusti dubitādū est de lepra.¶4ª regula sumitꝰ ex ꝑte caliditatis aeris.naꝫ studendū est ne cerebra a calore ledanꝰ:⁊ ex hoc capitis dolorē icurrant:⁊ febrē putridā aut alias egritudines.cooperianꝰ igiꝰ cerebra:⁊ capita:vt a calore defēdanꝰ.ne igiꝰ eoꝝ pectora dsiccenꝰ.⁊ calefiāt ꝓpter aerem attractū:⁊ circūdantē vngaꝰ regio cordis cuꝫ mucilagine psily.⁊ succo portu.⁊ similibus ⁊ comedatꝰ ordeatū aut de fruc.aut ius ordei anq̄ incipiatꝰ dieta:⁊ non incipiant dietam anq̄ cib⁹ ab orificio descēderit.⁊ bonū est ꝙ secū deferāt vng⁹ frida ⁊ humida qb⁹ spina ⁊ pect⁹ hora post horā vngaꝰ.⁊ si odores malos iueniāt ligēt sił os ⁊ nares.⁊ anq̄ dietaꝫ incipiāt comedāt lac eburatū cū cepis minutiꝫ incisis.⁊ odorent etiā oleuꝫ rosꝰ.aut nenufa.⁊c̄.

¶5ª regula est ꝙ tꝑe frigido cooperiantur idumētis dictis ne apoplexiā aut ꝯgelationē aut paralysim incurrāt.⁊ duꝫ ad igneꝫ venerint caueāt ab appropinquatione nimia ne postea ad frigidū aerē veniētes oculoꝝ morbos icurrerēt.q si accedāt fomētenꝰ oculi cū aq̄ decoctionis camomille sticad.vel anethi.⁊ si flōmia aut pharmacia cōpetat fiat.

¶Ampli⁹ anq̄ homo se exponat itineri pedes spālr sunt multū fricādi.deinde cuꝫ oleo oliuarū fricādi ⁊ inungēdi vt caliditas de potētia ad actū deducta meli⁹ ꝯseruetꝰ.⁊ si vis oleum de sticad.aut camomille aut alio ca.vt a frigore melius defendanꝰ.fiat igiꝰ hec fricatio post horam ſm ꝙ expediet.qua fricatione ⁊ inunctiōe facta imediate pedes pānis lineis mollib⁹ inuoluanꝰ.deīde lana succida supponatur plante ped.⁊ postea calcietꝰ sotularib⁹ vel ocreis largis in qbus ped.⁊ pedum digiti moueri possint.Et postea qn̄ ꝯgelari inceperint.fiat iteꝝ fricatio ⁊ vnctio.Et dicunt aliq ꝙ submersio extremitatū in aq̄ frida ꝯfert in tali mēbrorū stupefactiōe sicut videm⁹ in pomis ꝯgelatis.Si.n. ponanꝰ in aqua frida redeūt ad suaꝫ nām.⁊ si ꝓpe ignem minime.cā aūt est fortificatio ꝯtrary ꝑ antiphrasiꝫ quo cōfortato mēbrū totuꝫ in circūfer ētia plus calefit.⁊ spālr qr mēbrū est magis aptuꝫ recipere caliditatē:qr remollitum ab hūiditate aq̄.¶Et si timeatꝰ imobilitas oculoꝝ aut visus destructio ꝑꝑ nimiā disgregationē factaꝫ ab albedine niuis:bonū erit iduere vestimēta nigra.⁊ oculos nigris rebus cooperire.¶Et si qs esset stupidus:⁊ quasi ꝯgelat⁹ a frigore ⁊ niue:in suo tunc hospitio p̄mo ꝑ totū corpus fricandus in loco calido.deinde iungendus cū oleis calidis aromaticis:vt est oleuꝫ de lilio ⁊ anetho camo.⁊ de sticad. deinde ponēdus in loco molli:⁊ cooperiēdus:cooperimētis mollib⁹ calidis actualr ⁊ virtualr ⁊ ꝑmittendus dormire.⁊ si sit magna necessitas dꝫ in lecto amplecti ab hoībus calid.⁊ fricare in pectore ⁊ mēbris:deinde dari sibi de assa fetida ⁊ mica:⁊ pipere cū vino forti.⁊ post cibari cuꝫ mica panis infusa in iure carniū:⁊ in maxima quantitate bibat de vino optimo.deīde i lecto poni coopiri ⁊ dormire.post somnū ingredi balneū ⁊ stare diu.⁊ ab exitu vngi oleis calidis vt costino:⁊ cū admistiōe castorei euforby ⁊c̄.¶Si quis autē timeat frig⁹ in itinere comedat allia ⁊ nuces.vn̄ nuces habēt in hoc mirabilē ꝓprietatē.vn̄ si nuces ⁊ allia simul pistenꝰ:⁊ cū aqua carniū laudabiliū distēperētꝰ multum corpus calefaciūt.⁊ a frigore tuenꝰ.Ad idē valet diatrionpipereon ⁊ silia.Ampli⁹ lotio extremitatū in aq̄ salsa quotidie mane ⁊ sero est de ꝓhibentib⁹ extremitates a frigore.rōne eniꝫ salis extremitates calefiūt.⁊ indurantur:et

Defensio oculoꝝ.

Ad stuporē ⁊ ꝯgelationē a niue.

Allia ⁊ nuces multū calefaciūt.

supfluitates in eis ꝯsumunꝰ:et sic ipassibiliores efficiunꝰ.

¶Ampli⁹ debētes transire ꝑ loca frigida:non dn̄t carere oleis calidis ad vngendū colluꝫ et nuchaꝫ.nec cooperimētis ipsius nec ab odoramentis calidis.

¶6ª regula est ꝙ si faticatio accidit in itinere ex debilitate ⁊ labore:aut als.cū ad hospitiū ꝑuenerit per vnā horā quiescat.deinde balneū intret:⁊ in eo maneat donec caro lenis ⁊ rubea fiat:deinde totū corpus fricetꝰ leuiter:⁊ iūcture cū pollice quasi cōprimēdo palpenꝰ.deinde totū corpus iungatur ⁊ specialr iūcture.In hyeme qdem cuꝫ oleis calidis ⁊ in estate cū fri.vt oleo rosꝰ.⁊ camo.⁊c̄.deīde qescat ⁊ dormiat et mollicie lecti ꝓcuret ⁊ cooperiatꝰ multū:deinde cū excitat⁹ fuerit a somno ad fricationē.deinde ad balneuꝫ et inunctionē redeat.⁊ sic ad suaꝫ reuertatꝰ ꝯsuetudinem.

¶7ª regula est de aqs.Nā si aquas malas iueniant colenꝰ cuꝫ portione terre natiuitatis ꝓprie seu habitationis aut ꝑ filtrū aut distillatoriū colenꝰ donec clarificenꝰ.ampli⁹ ꝓiectio alumis iamini in aq̄ ipaꝫ clarificat.Ampli⁹ scias ꝙ comedē cepas ⁊ allia ⁊ lactucas cū aceto.remouēt malitiā aquarū.Et silr ꝑmiscere eaꝫ cuꝫ aceto ⁊ si fuerit aqua salsa mittēde sunt sorbe aut coctane in ea et bibēda est cū aceto. ⁊ vt sit verū dicere aqua ꝑ suū contrariū est corrigēda.⁊ si sint sanguisuge:aut parue bestiole aqua eit bibēda mediāte panno lineo subtilissimo.

De correctione aq̄rum.

¶De regimine nauigantiū per mare. Cap.XXX.

Oportet qui mare velit itrare ꝑ aliquos dies an̄/cibū minuere:⁊ minus comedere ꝯsueto:et ꝙ vtatur cibis roborantibus stōchuꝫ:⁊ secum portet coctanā cappares mala granata:⁊ alia ꝯ vomitū valētia.Et p̄ma die qua qs itrauerit nō aspiciat aquā nec caput teneat eleuatū:nec comedat:nec bibat nisi forsan parū.Et si a vomitu abstinere nō possit vomere nō est malū.tn̄ effrenatam vomitū sedet cum coctanis malisgranatis ⁊c̄.Semen aūt apy bibitū nauseā sedat.⁊ spālr si sit torrefactuꝫ:⁊ in aceto infusū.ēt absinthiū bibitū ⁊ emplastratū.Silr mice panis assati loti in aqua frida comeste cū vino valēt.Silr panis assatus comestus cuꝫ vino odorifero valet.

Sedantia vomitū.

¶De confectionibus. Cap.XXXI.

Quia homines sani cōiter vtunꝰ cōfectionibus:⁊ an̄ cibū ⁊ post:⁊ tꝑe frido ⁊ cal. mihi videtꝰ facere vnū caplm.vn̄ saluo meliori iudicio puto ꝙ plus nocēt i sanitatꝫ regimie q̄ ꝓsint.⁊ si cōpetāt ꝑ aliquē modū corꝑibus sanis hoc est ad ꝓseruandū ab aliquib⁹ malis ꝯtingere possibilibus.Sed isto mō hoīes non vtunꝰ:sed magis ad voluptatē:⁊ potus receptionē.vn̄ si aliqs velit comedere confectiones ad finē ꝙ vinū sumptū nō noceat.tunc meli⁹ eēt panē assumere.¶Sciēdū igiꝰ ꝙ meliores ꝯfectiōes que sunt in vsu sunt he.ꝣꝣ.ꝯditū ⁊ ꝣinꝣibratū cuꝫ ꝣuccharo vel cuꝫ melle.pineatū vel phisticatū auellane cōdite anisꝰ.conditū coriandū cōditū.drageta grossa et drageta tabulata ⁊ hꝫ.ꝯuenietes aūt in hyeme magis in regione frida ⁊ senectute sunt.ꝣꝣ.seu ꝣinꝣibratum viride ꝯfec.cuꝫ melle:tragea grossa ⁊ i tabula:nuces ꝯdite:⁊ siles ꝯfectiones calide.⁊ in estate ꝣuccha.rosꝰ.pira ꝯdita cucur.coriādrū ꝯditū.¶Itē ꝯfectionū quedā sūt que magis ꝯueniunt tꝑe ieiunioꝝ cū vino de sero.Et alique magis ꝯueniunt post cibū imediate vel an̄.ꝯfectiōes min⁹ calide minusq̄ desiccatiue:⁊ acute min⁹ in qbus magis reperitꝰ de rōne nutrimēti sunt pineatū ⁊ phisticatū ⁊ ꝣuccharū rosꝰ.⁊ ꝯfectio noīata marcepā:⁊ silr auellane condite cuꝫ optimo melle despumato:⁊ paucis spēbus ⁊ dactyli cōditi.Si eni ieiuno stōcho bibatur vinū sine quacūq̄ comestiōe in pauca quātitate icitabit stōchuꝫ ad appetitū sequētis cibi:quo nō indigēt ieiu

marcepā

nare volẽtes. ⁊ si bibat in magna q̃ntitate ledit stomachũ
cerebrũ ⁊ totũ corpus. ⁊ si p̃dicte spẽs comedant vini no/
cumẽtũ remouebit. Et si comedant alie ↄfectiones acutio/
res: ⁊ plus distãtes a rõne nutrimẽti nõ sic remouebit vi/
ni nocumẽtũ. ⁊ ad sequẽtẽ cibũ stõchus plus incitabit. vñ
ƺƺ. cõditũ: ⁊ specialr̃ de india ⁊ tragea grossa: ⁊ carui ↄditũ
⁊ anisum ieiunãtib⁹ nõ multũ ↄueniunt. Sed si qs post ci
bũ imediate velit vti ↄfectionib⁹ ad digõnis ↄfortationẽ:
⁊ spãlr̃ in orificio stõchi: qd̃ est frigidi⁹ nãlr̃: ⁊ ad digeren/
dũ debili⁹. tunc. ƺƺ. cõditũ est ↄuenientius: ⁊ dꝫ sumi valde
in pauca quãtitate: ⁊ sup̱bibendũ bonũ vinũ modicũ. Et si
aliqs post cibũ sumptũ ↄsueuit sentire eructuationes ven/
tosas vel comederit cibos ventosos: ⁊ vlr̃ habeat stõchuꝫ
ventosuꝫ: tunc post cibũ imediate bonũ est vti aniso cõdi/
to ⁊ carui cõdito ⁊ tragea grossa. Et si qs orificiũ stõchi ha
beat nãlr̃ debile tunc post cibũ vtatur coriãdro cõdito. in
hyeme quidẽ cũ puluere quarũdam spẽrũ: ⁊ in estate sine
spẽb⁹. Hoc ẽt coriãdro ↄdito põt quis vti tp̱e ieiunioꝝ in
collationib⁹ serotinis ad obuiandũ nocumẽto vini dato ꝙ
non appropinquet nutrimẽto sicut co nfectiones predicte.
¶ Postq̃ʒ aũt stõchi orificiũ est clausuꝫ nullo mõ sunt co
medẽde spẽs: nec bibẽde: q̃uis dñoruꝫ ↄsuetudo sit in con
trariũ. Nã ex isto 2ᵉ ↄtingit nocumẽtũ. p̃mo qdẽ: qꝛ ex hoc
orificiũ stõchi aperit: si cuꝫ delectatione recipiant. ⁊ hoc
est cã corruptionis aut diminutiõis digestionis in stõcho.
Amplius tales ↄfectiones citissime digerunt et citi⁹ reliq̃
cibo: et vltra debitũ nõ hñtes exituꝫ corrũpunt. ⁊ per ↄñs
totam massam cibi corrũpunt. ¶ Et si qs oĩno velit infra
duas comestiões ↄfectiones comedere ⁊ consuetudinẽ nõ
mutare: meliores ↄfectiones tunc sunt que magis digõneꝫ
ↄfortant: ⁊ que sunt subtilioris sub̃e. tales. n. ↄfectiões cũ to
ta massã ptisanaria i stõcho exñte citi⁹ permiscẽt. ⁊ sic mi/
nus ipediunt digõnẽ: ⁊ cuꝫ alijs simul digerunt: vt est. ƺƺ.
conditũ seu ƺinƺibratũ cuꝫ ƺuccharo qd̃ pasta regis noiat.
vñ saluo meliori iudicio puto hoc tp̱e marcapan ⁊ pinca/
tũ phisticatũ dactyli conditi auellane ⁊ coriãdrũ ↄditũ nõ
ↄpetũt ⁊ diaficuũ ⁊ cõfectio de cydonijs hoc tp̱e minime
cõpetunt. ¶ Ampli⁹ sunt qdam: quorũ digestiua est debi
lis in toto stõcho: ⁊ quoꝝ stõchus est fridus ⁊ vẽtosus: ⁊ ta
libus bonũ est per modicũ tp̃s añ cibũ ↄfectiones calidas
comedere ad ventositatũ ↄsumptionẽ: ⁊ cibi futuri melio/
ris digestiue. tẽpus aũt suscipiẽdi tales ↄfectiones est quasi
vni⁹ hore cũ media: qꝛ tũc sunt reducte de potẽtia ad actũ
⁊ stõchuꝫ calefaciũt: ⁊ ad stõchi fundũ descenderũt. Nã ta
les ↄfec. quia sunt subtiles in sub̃a ⁊ actione: ⁊ recipiunt in
pauca quãtitate citissime digerunt: ⁊ stõchuꝫ cito p̃parant
ad suscipiendũ cibum. ⁊ cum talibus ↄfectionibus bonuꝫ
est paruꝫ boni vini optimi superbibere. confectiones sunt
vt ƺinƺibratuꝫ: ⁊ specialiter de india: ⁊ tragea grossa carui
conditũ ⁊ anis. conditi. ⁊ similes. Et hec breuiter de confe/
ctionibus ⁊ earum vsu sufficiunt.

¶ De regimine corporum paratorum cadere in egritu/
dines. Cap. XXXII.

DEinceps determinare volum⁹ de regi
mine corpoꝝ que sunt para/
ta cadere in egritudines nõ quidẽ ratione la/
psus naturalis in cõplexione. qꝛ de regimine
taliuꝫ corpoꝝ sufficiẽter dictũ est in p̃ma p̱te
huius operis in capitulo de regimine malarũ cõplonũ na
turaliũ. volum⁹ aũt hoc in capitulo facere mẽtionẽ de cor/
porib⁹ paratis cadere in egritudinẽ de ꝑpinquo p̱p cãm
accñtaleꝫ in eis exñtẽ quã cãm per accñtia quedã ↄ nãm
inuentã p̱cipimus. Et vocant talia corp̱a neutra deciden/
tic: que tñ adhuc sunt in latitudine sanitatis. vnum aũt ser/
monẽ cõem ꝑferendum in oĩbus talib⁹ corporib⁹: ꝙ sitis
est custodia futuroꝝ: ⁊ curatio p̃sentiũ: p̱ casdẽ eniꝫ medi/
cinas p̱ quas curant egritudies actuales: curant ẽt parati
in eas cadere de ꝑpinquo: et sic istoꝝ regimen sufficiẽtius
habet per regimẽ meatuũ. Ne igit transeam⁹ limites no/
stri ꝓpositi. s. regiminis sanitatis de regimie taliũ corpoꝝ:
⁊ de modo latitudinis sanitatis breuiter p̱transibo vl̃es ⁊
p̱ticulares ordinatiões. ¶ Sciẽduꝫ aũt ꝙ qui parati sunt
in egritudinẽ cadere: aut sunt parati p̱p repletionẽ sui: aut
ꝓpter cruditatẽ seu malitiã humorũ q in eis existũt. Quo
ad primũ tẽperãda est humoꝝ quãtitas. quo ad 2ᵐ eorum
qualitas est corrigẽda per ↄriuꝫ: vel ad finẽ ꝙ corpus pos
sit nutriri ex his: aut ꝙ obediãt expulsioni non reducti ad
benignũ aut si reducant: ⁊ sint in nimia quãtitate minuan
tur. Hũoruꝫ aũt quãtitas tẽperabit cũ equalitate q̃ntitatis
nutrimẽti: ⁊ augumẽto exercitij fricatione: ⁊ balneo ⁊ cibi
p̱titione vt. s. vnica vice suam nõ compleant satietatẽ. Et si
de facili sudẽt fit vt sudor toleret. qñ ⁊ tardatur comestio
post balneũ spatio. 4. horarũ nisi dubitemus motũ chole/
re rubee ad stomachũ. tales eniꝫ cibandi sunt añ balneuꝫ:
⁊ si fiãt opil̃ones in laterib⁹ vtant deopilatiuis notis: ⁊ sue
cõpl̃oni appropriatis. Posset aũt eẽ tãta humoꝝ plenitu/
do ꝙ p̃dicta non sufficerẽt: sꝫ esset nec̃ia flõmia aut phar/
macia. Posset ẽt esse tm̃ peccatũ in qualitate humoꝝ ꝙ al
terãtia ↄria non sufficerent: sed eẽt nec̃ia euacuatio. ¶ Et
qꝛ parati cadere in egritudinẽ habẽt quedã accidẽtia: ⁊ si/
gna egritudines ꝓnosticantia: de his signis ⁊ accidẽtibus
eorũ ⁊ remedijs eorũ volo hic breuiter p̱transire. Naꝫ de
hoc speciali⁹ tractare p̱tinet ad librũ de ingenio sanitatis.
Incipiam⁹ ergo ab vna mala aptitudine egritudinis ꝓno
sticata que est alijs generalior. et ponam⁹ eius remedium.
Et est illa mala aptitudo labor spõtane⁹. Qñ eni qs sentit
se aggrauatũ seu fatigatũ: ac si magnuꝫ fecisset exercitiũ: ⁊
mẽbra ↄfracta: ⁊ dolorosa ac si ei⁹ mẽbra p̱cussa fuissẽt. p/
culdubio signari possẽt egritudo futura nisi remediũ adhi
beat. Nec remediũ aptitudinis male coincidit cũ cura ali
cuius egritudinis p̱ticularis. Et iõ de remedio hui⁹ accñtĩ
ẽ h̃ diffusi⁹ p̱tractãdũ q̃ʒ de remedijs aliaꝝ malaꝝ egritu/
dinũ. quaꝝ remediũ coincidit cũ remedijs aliquaꝝ aptitu
dinũ spãliũ. vñ ẽt sapiẽtes loquẽtes de regimie sanitatis. et
remedio hui⁹ accñtĩ lõgũ faciũt sermonẽ. Est aũt hec apti/
tudo nõ ad egritudinẽ vnã spãlẽ: sꝫ ad multas: nec ẽt apti/
tudo ad egritudinẽ vni⁹ mẽbri determinati. sꝫ poti⁹ corpo
ris et oiuꝫ p̱tiuꝫ ei⁹: taꝫ exterioꝝ q̃ʒ interioꝝ. vñ expedit de
hac aptitudie mala: et ei⁹ remedijs lõgiorẽ facere s̃monẽ.
¶ Sciendũ igit ꝙ hic spontane⁹ labor est 3ᵉ quãtuꝫ ad ꝓ/
positũ spectat. s. vlceratiu⁹ qui est ex humoꝝ mala q̃litate
acuta ⁊ mordicatiua. alius aggrauatiu⁹ qui est ex humorũ
quãtitate imoderata. Alius ↄposus q ꝓuenit ex humorib⁹
peccantib⁹ q̃litate ⁊ quãtitate. In oĩbus aũt his laboribus
spontaneis indigem⁹ alterantib⁹: ⁊ corrigentib⁹ malitiã hu
morũ vel euacuantib⁹ aut vtroq̃ʒ. Quo ad laboreꝫ vlcera/
tiuũ indigem⁹ alterantib⁹ ⁊ corrigentib⁹ malitiã humoꝝ.
Quo ad aggrauatiuũ indigem⁹ euacuantib⁹. Quo ad ↄpo/
sum vtrisq̃ʒ indigem⁹. Alteratio aũt ⁊ digõ fit a nã: ⁊ medi
cinis ↄuenientib⁹: ⁊ cibis que hñt hu. corrigere. Et aliqñ so
mnus ⁊ qes ⁊ fames iuuãt ad hoc. Euacuatio fit cũ medici
nis que ꝓuocant vrinã ⁊ sudorẽ ⁊ ventrẽ cũ flõmia ⁊ exer
citio. hic igit est modus generalis remediãdi laborib⁹ his
spontaneis. ¶ Et vt laboris vlceratiui curam speciali⁹ vi/
deam⁹. Sciendũ est ꝙ humor acut⁹ mordicatiu⁹ est cã hu̇
laboris: ⁊ iste hũor mordicatiu⁹ nõ est solum choleric⁹: sed
melãcholicus: ⁊ flegmatic⁹. Cholera nãq̃ʒ mordicat ꝓpter
suuꝫ acumẽ. ⁊ mel̃ia ꝓpter eius acetositatem. ⁊ flegma p̱p
eius salsedinẽ: ⁊ tenacitateꝫ tẽpore separationis eius a mẽ/
bro. Isti autem humores aut sunt sub cute vel in porosita/
tibus

Correctio hũoꝝ pec cãt. ĩ q̃ĩtate ⁊ q̃li tate.

De labore spõtaneo.

Spõtane⁹ labor ẽ 3ᵉ.

De cura laboris vl ceratiui.

tibus mēbroꝝ vel ꝓfundati in musculis:aut sunt in venis. Ampliꝰ cū istis humoribꝰ sunt alij hu.viscosi grossi ꝛ mucilaginosi:aut non. Et si sint hu.mucilaginosi aut sunt in venis cū sanguine:vel in mēbroꝝ spongiositatibus ꝛ musculoꝝ.ꝛ cū predictis hu.in venis est multus sanguis aut paucus.Paucus qdē cū tales humores sunt multi ꝛ multū elongati a nā sanguinis multus qdē cum sunt ꝓpinqui nāe sanguinee:ꝛ sunt pauci. Si igit̄ humores q sunt cā vlcerosi laboris sint sub cute:sufficiat exercitiū fricatio:ꝛ balneū:ꝛ cibus subtilis:ꝛ syrupus acetosus.Si aūt isti humores q sunt cā vlcerosi laboris sint locati in carne ꝛ musculis:indigemus qete ꝛ abstinētia a cibo.nā ista adducūt digestionē:nec tūc indigemꝰ exercitio:ꝛ in sero balneent̄ in aqua calida ꝛ cibent̄ cibis subtilibꝰ ꝛ vtant̄ syrupo acetoso:ꝛ si accidens sedet̄ cū hoc regimine:bn̄ qdem:tunc cognouimus cām ꝛ locum.Si aūt hu.sint in venis magnis ꝛ sint ꝓpinqui nature sanguinis:ꝛ cū multo sanguine:ꝛ nō sint humores mucilaginosi fiat flōmia.Et si sint cū pauco sanguine:ꝛ non sint humores mucilaginosi:ꝛ sint longinqui a nā sanguis exhibeat̄ pharmacia humoꝝ appropriata.nam si in venis sint hūores, mucilaginosi:ꝛ grossi, nullo mō fiat flōmia.si aūt sanguis sit multus ꝛ humores predicti sunt ꝓpinqui nature san.fiat flōmia si sit paucus ꝛ hu.sint distantes a nā san.tūc fiat humoꝝ taliū subtiliatio:ꝛ post euacuatio cū pharmacia. Nam subtiliatis hūoribus mucilaginosis cū subtiliantibus spargent̄ tales hu. ad mēbra.Si aūt tales humores mucilaginosi nō sint in venis:sed in mēbris:tunc securius possunt exhiberi pharmaca subtiliantia:ꝛ que sint illa scit̄ ex libris simplicium medicinaꝝ:ꝛ cōpositaꝝ.nolumus aūt hic oīa in oībꝰ conculcare:signa ēt significantia humorē peccātē ꝛ locū humorū.scies ex libris signoꝝ.nec est locus hic ꝑscrutandus.Cōsideratis igit̄ vrinis ꝛ pulsibus ꝛ ceteris signis in regimine precedēte:ꝛ cōplōne ꝛ etate tpe ꝛ cōsuetudine arte:ꝛ silibꝰ leuiter deueniemus ad cognitionem humoris peccantis ꝛ loci ꝛ quātitati.sic igit̄ pꝫ qualr̄ obuiandū est labori spontaneo vlceratiuo. ⁋ Sed labor extensiuus ꝛ apostus ex necessitate venit ex sanguine multo.ideo ꝯueniens est patientē penitꝰ flōmari si ꝑticularia ꝯcurrāt.Quātitas aūt flebothomie accipiat̄ ſm tps anni etatē:ꝛ cōplōnē ꝛ maiorē ꝛ minorē plenitudinē.ꝛ sint distiguēda mēbra in curatione huiꝰ laboris.Si eniꝫ grauitas sentiat̄ in capite fiat flebothomia de cephalica.ꝛ si in mēbris iferioribus fiat de basilica:ꝛ si in vtrisqꝫ mēbris sentiat̄ grauedo fiat flōmia de mediana.sic igit̄ est satis manifestū quō est labori spontaneo succurrendū:q pōt ꝓuocare diuersas ꝛ multifarias egritudines futuras. ⁋ Sunt ēt alie aptitudines male ꝛ innāles:egritudinē ꝓnosticātes aliquā particularē:ꝛ in libro spāli seu ꝑticulari:que tn̄ remedijs eaꝝ valde gnālibꝰ cōuenienter euitāde sunt. ⁋ Dicamus igit̄ pmo q cū dolor capitis fortis:ꝛ ꝑmanēs fuerit vel emigranea timendū est ne aqua descendat ad oculos ꝛ dilatet̄ pupilla ꝛ causet̄ catharracta.Si igit̄ talis dolor diu ꝑseuerauerit nec medicinis alijs alleuiet̄ ifirmus:tūc subueniēdū est infirmanti extrahendo arterias q̄ in timporibus pulsant:ꝛ sic p illas ptes humor ad oculos non descendet. ⁋ Amplius saltus faciei ꝑseuerans:ꝛ fortis torturā oris significat:qbus subueniendū est cū medicinis ventrē soluentibꝰ ꝛ vomitiuis. ꝛ est danda parua comestio:ꝛ a vino abstineat:ꝛ vtat̄ euacuationibus:fricationibꝰ:ꝛ gargarismis:ꝛ sternutationibꝰ: ꝛ facies fricet̄ cū vino acetoso decoc.menthastri. ⁋ Fortis aūt saltus in toto corpe ꝓnosticat spasmū:ꝛ talibus expedit subtiliare regimen ꝛ fortiter euacuare:ꝛ fricare corpus cum medicinis acutis. ⁋ Amplius paralysis parua ꝓtendit magnā paralysiꝫ:ꝛ expedit subtiliare regimen:ꝛ

Decura laboris extensiui ꝛ aposi.

Enūerat multa accidētia egritudinē ꝓnosticātia.

Dolor capitis.

Saltus faciei.

Saltus in toto cor.

Paralysis parua.

corpus euacuare cum medicinis acutis:ꝛ fortibus que scribuntur in cura palysis magne.similis est aūt custodia futuroꝝ:ꝛ cura presentiū. ⁋ Amplius faciei et oculoꝝ rubedo ꝛ venaꝝ oculoꝝ manifestatio:ꝛ mobilitas:ꝛ liuiditas ꝛ lachrymarū descēsus:ꝛ nō posse pati claritatē.hec oīa si cū forti dolore capitis fuerint signāt phrenesim futuraꝫ. Succurrēdū igit̄ erit cū minutione:ꝛ clysteribꝰ ꝛ pharmacia vētris solutiua ꝛ ligatione iferioꝝ:ꝛ fricatione corūdē dolorosa.caput quoqꝫ oleo ros.ꝛ aceto infundendū erit:ꝛ totū caput infrigidandū. ⁋ Incubus ꝑseuerās epilepsiaꝫ ꝓtendit:cui succurrendū est cū medicis epilepsie. ⁋ Tristitia/timor/ꝛ pusillanimitas diu perseuerātes melancholiam futurā signāt.cui succurrēdū erit cū medicinis melancholie. ⁋ Cū aliqs quasi muscas volare añ oculos videt vel aliqd sīle catharractas oculoꝝ futuras ꝓnosticat̄ qbus succurrendū erit medicinis catharractaꝝ. ⁋ Rheumatismi ꝛ coriça si frequenter euenerint passiones pectoris ꝛ pulmonis ꝓtendunt.vñ succurrendū est cū minutione ꝛ nutrimenti paucitate. ⁋ Si sudor mali fuerit odoris significat̄ q egritudo aut febris de cholera est iam ꝓpinqua in qua danda sunt q̄ cholerā rubeā soluūt. ⁋ Cordis tremor frequēs:ꝛ fortis sine cā māifesta mortē significat: ideo succurrēdū est cū minutiōe:ꝛ soluētibꝰ vētrē. ⁋ Uētris repletio supflua hemorrhoid.aut apoplexiā:aut venerupturā ꝓnosticant ꝛ mortē subitā:succurrēdū est statim cū minutione. ⁋ Si sensuū ꝑturbatio ꝛ motuūꝫ debilitatio cū repletione affuerint timendū erit de apoplexia futura:succurrendū est igit̄ cū minutione ꝛ gargarismo. ⁋ Si grauitas fuerit in dextro latere/pūctura/ꝛ tensio/epatis lesionez sigt̄ cui subueniendū:vt in cap.de egritudinibꝰ epatis est. ⁋ Egestio magis tincta solito signāt q cholera multiplicat̄ in corpore.ꝛ minꝰ tincta solito signāt opilationem oris cistis fellis quibus subueniendum.vt in cap.ꝓprio. ⁋ Facies ꝛ palpebre inflate hydropisim futurā signant: succurrendū est vt in ca.de hydropisi dictū est. ⁋ Egōnis fetor magnus fastidiū aut humoꝝ corruptionē signāt.sed vrine fetor magnā putrefactionē sanguis ꝛ febrē futuram significat. ⁋ Fatigatio ꝛ destructio appetitus febreꝫ significat. ⁋ Appetitiue destructio ꝛ fastidiū significant colicā passionē futurā:cui subueniendū est cum longo somno:et cibi abstinētia. ⁋ Grauitas et tensio in inferioribꝰ vētris cū ꝑmutatione vrine a dispōne nāli nocumētū in renibꝰ icboatū denūtiat.ideoqꝫ succurrēdū erit. ⁋ Urine ardor diu ꝑseuerās vesicā.et virgaꝫ pustulis hereditabit.subueniendū igit̄ sicut in ca.ꝓprio dictū est. ⁋ Egestio mollis, ani adustionē:et puncturā faciēs dysenteriaꝫ signāt futuraꝫ:subueniendū igit̄ erit. ⁋ Pruritus ani signāt hemorrhoidas:si nō cōtingat cā vermiū ꝑuoꝝ ibidē existentiū. ⁋ Apata parua multa ꝓnosticant apa magnū.ex multis paruis glandulis magne glandule suspitio orit̄. ⁋ Morphea pua albarū magnā ꝓtendit q̄ adeo intēdit vt lepra putet̄. ⁋ Multis faciei rubor cū quadaꝫ obfuscatione et difficultate anhellādi:et vocis raucedine leprā ꝓnosticat. ⁋ Et vt sit veꝝ dicere.si aliqua dispō corpis sani mutata fuerit egritudinē futurā ꝓnosticat:vt si appetitiua fortior fuerit vel debilior. ⁋ Exeuntia a corpe plura vel pauciora.somnus breuior vel longior aut insomnietas adsit:aut sudor a corpe preter solitū decurrat sicut ea que a corpore decurrere solebāt retineant̄ vt hemorrhoide aut sanguis mēstruus.Et vomitus q statutis horis venire solebat aut sanguis nariū ꝯsuetus retineat̄:aut totiꝰ corporis dissolutio aut ingenij hebetudo fiat:aut in ore sentiat̄ sapor extraneus:aut que nō ꝯsueuerunt delectationē afferant vel eꝯ: aut coeundi desideriū sentiat quis augumentari vel diminui siue in somno occurrat somnum non ꝯsuetū:aut calor

Rubedo faciei ꝛ oculoꝝ.

Incubus

Tristitia ꝛ timor.

Muscas añ oculos

Rheumatismi.

Sudor fetens.

Cordis tremor.

Replo superflua.

Sensuū ꝑturbatio.

Grauitas lateris.

Egestio tincta.

Faciei inflatio.

Egestiōis fetor ꝛ vrine.

Appetitꝰ destructio

Grauitas ventris.

Urine ardor.

Egestio mollis.

Pruritus ani.

Apata parua.

Morphea parua.

Faciei rubor.

Mutatio consueti.

corporis cōuertatᷣ ⁊ mutetur aut tactus preter solitū: ⁊ ad vltimū cū aliquid incōsuetū acciderit ⁊ augumētari cepe rit hec oīa egritudinē futurā ꝓnosticant: q̄obrez cuilibet predictarū est succurrendū subtiliter causam inuestigādo.

Multa faciētia ad ꝓseruatio nē ab egri tudinibus

⸿ Amplius hic loquemur de regimine ꝓseruatiuo adden do aliqua q̄bus hō pōt a multis egritudinibus ꝓseruari: ⁊ per ꝯn̄s in sanitate ꝯseruari. Sciendum igitᷣ q̄ comedere sitᷣ pyra seu poma ⁊ oua cholericas generant ventositates ilioꝝ dolores ⁊ hemorrhoidas. Uinū ⁊ lac sitᷣ sumpta po dagraz generant. Caseus ⁊ pisces sitᷣ sumpti colicaz gn̄ant passionē. Oua frequēter sumpta maculas gn̄ant ⁊ ventosi tatē in quarū remotione stupor accidit. Balneari stōcho pleno generat colicā. sero comedere pomū citrinum gene rat angustiā. Coire ante euacuationē vrine arenulas gene rat. coire cū duabꝰ mulieribus imediate generat lepram. Unctio cū oleo violato in introitu balnei ꝓseruat a scabie. In comestione aquā nō bibas. nā potus aque relaxationē seu mollificationē causat ī stōcho. Tres haustus aque ca lide in introitu lecti sumpti a tussi preseruant. Cum pisces comederis nō dormias donec in stōcho sint quasi digesti: qm̄ torturā faciunt accidere: q̄ si somnū non potes fugere parū mellis sume ⁊ optimi vini. Si comederis in sero: pa rū comede: ⁊ mane te leuez inuenies. Et si quolibet mane vuas passas comederis proiectis arillis bonuz erit. Si ēt semel in septimana mirabolᷣ. cōdi. sumpseris a cholericis: ⁊ sanguineis egritudinibus preseruaberis. Et dicūt experi mentatores q̄ si vngues die iouis prescindantᷣ a fissuris: ⁊ alijs egritudinibꝰ preseruantᷣ. Si semel in septimana vnū haustū aceti sumpseris a dolore splenis ꝓseruaberis. Itez ꝑmo calciando pedez dextrū: ⁊ decalciando ꝑmo sinistruz valet ꝯtra dolorē splenis. Si vis q̄ dentes tui nō alteren tur munda cos ligno persici. Ad vitandū surditatez mitte in aures semel in septimana aliquātulū de aceto ⁊ oleo de lilio. Si vis viuere sanus sit cibus tuus equalis: ⁊ nō plus recipias vna vice q̄z alia: ⁊ cū appetitu desinas. ⁊ cū sitieris bibe ad medium satietatis. hoc enim corpus ꝯseruat ⁊ sto machū cōfortat: ⁊ cibū ad digerendū iuuat. ⁊ cū existēs in lecto vigilaueris decūbe in dextro: ⁊ cū dormieris decum be in sinistro. Utere somno duabus partibus noctis: ⁊ cū mane surrexeris frica dentes cum ligno aloes ⁊ sale nitro ⁊ rosᷣ. adustis puluerizatis. ⁊ sic dentes dealbantᷣ: ⁊ mundi ficantᷣ ⁊ gingiue a flegmate liberantᷣ: ⁊ oris fetor remouetᷣ.

⸿ De regimine corporꝝ preseruandorꝝ ab egritudinibus pestilentialibus. Cap. XXXIII.

Adhuc in regimine ꝓseruatiuo qđ debetᷣ corporibus decidentiū holum re stat determinare de regimine corporꝝ preser uandorꝝ ab egritudinibus pestilentialibus no bis ꝯtingere possibilibus ab aere preter natu rā. Primo igitᷣ ponemus signa q̄bus pestilentiā futuram cognoscemus seu presentē. Scđo dicemus aeris rectifica tionē. Tertio dicemus modū preparandi corpa ne ledan tur ab aere pestilentiali quātū possibile erit.

Signa pe stis future ⁊ p̄ntis.

⸿ De ꝑmo aūt nota q̄ qn̄ in estate multe euenerint pluuie ⁊ nubes: ⁊ multitudo pluuiarꝝ nocte ac die ꝑmanserit: vel aer ita ge retᷣ quātū moueatᷣ: ⁊ cum hoc aer meridionalis morbidus existit. hec oīa pronosticāt pestilentiā futuraz in fine esta tis. ⸿ Amplius qn̄ apparuerūt aeris apparitiones corru scationibꝰ silᷣes: ⁊ color aeris erit silis ictericis. venti quoq̄ꝫ flauerint: post quorꝝ aduentū multa aīalia ⁊ hoīes egrotēt in nocte quoqꝫ videantᷣ in aere radij ⁊ splendor atqꝫ egro tantes cito mortē incurrunt. Aer etiā difficilᷣr attrahitur: ⁊ egrotantiū ora emittunt fetidū odorez. ipsi quoqꝫ infirmi multū angustiantᷣ: ⁊ sitim hn̄t magnā: ⁊ ipsorꝝ infrigidantᷣ extrema: vomunt ⁊ emittūt hu. fetidos: ⁊ corruptos. ex his oībus pestilentia denotatᷣ. ⸿ Amplius scias q̄ multipli catio muscarū: ⁊ reptiliū: ⁊ ranarꝝ mortalitatē ꝓnosticāt. ⁊ silᷣr vt videas mures ⁊ habitātia aīalia sub terra fugere ad superficiē terre: ⁊ exire manifeste: ⁊ videas aīalia mul ta fugere a nidis ꝓprijs: ⁊ dimittere oua sua. ⸿ Amplius cū videris aerem alterari vno die multoties: ⁊ clarificari die alio ⁊ alio die turbari: ⁊ oritur in velaminibꝰ nubila q̄ est vt puluis: tunc iudica pestilētiā accidere. ⸿ Amplius. cū apparet q̄ pluet: ⁊ nō pluit. Pestilentiā aūt malignam significat paucitas pluuie in vere cū frigore. deinde mul tiplicatᷣ auster: ⁊ cōturbatᷣ aer aliq̄bus diebꝰ. deinde clari ficatᷣ alia die: ⁊ accidit frigidus in nocte: ⁊ ꝯturbatio ⁊ ꝑfo catio ⁊ caliditas: ⁊ tūc iam pestilētia venit: ⁊ expectantᷣ fe bres ⁊ variole ⁊ silᷣia. hec igitᷣ sūt signa pestilētie p̄ntis aut future.

De rectifi catione ae ris.

⸿ Rectificatᷣ aer duplᷣr in qualitate: ⁊ suba. in q̄li tate q̄dē qn̄ aer excedit in caliditate: ⁊ frigiditate: vel sicci tate aut hu. Sz rectificatio in suba accidit putrefactio aut corruptio: vnūcūqꝫ hoc ꝯtigerit. Corrigitᷣ igitᷣ quo ad quali tatē per ꝯ̄riū. sed in suba corrigitᷣ per odorātia suffumigā do ⁊ odorādo. calᷣa aut fri. aromatica nota ꝫm tēporis q̄li tatē. ⸿ Itē euentatio aeris a plaga septētrionali multum rectificat aerē. ⸿ Et nos volumus ponere suffumigiū mi rabile: ⁊ expertū ad rectificandū aerē corruptū. ℞. beda gar sanđ. ru. foliorꝝ mirti. aā. ꝑtē. ℥. xyloal. olibani. aā. ꝑtē. j. ℥. se. maiora. gariofi. cyperi: zuccbari al. musci. aā. ꝑtē. ℥. fu. dauci terantur: ⁊ bene dissoluantur in aqua storacis am bre. aā. partem. ℥. fuerint dissolute.

De ꝓser uatiōe corpo rū a peste

⸿ Si quis aūt voluerit corpora a pestilentia ꝓseruare opz vt extrahantᷣ humiditates supflue atqꝫ inclinetᷣ eius regi men ad subtiliationē: ⁊ exiccationē: ⁊ minorent cibuz: sed nō exercitiū fiat nec balneū sitis toleretᷣ: ⁊ aer rectificetᷣ: vt supra. ⁊ declinet cibꝰ ad acetosa: ⁊ caro decoquatᷣ in ace tosis. ad idē valēt cappares cōditi: cū aceto: ⁊ similᷣr oliue. ⸿ Itē sumere in die. ʒ. j. ex pillulis de aloe myrra ⁊ croco iuuat. ⸿ Amplius nota q̄ qn̄ aer est corruptus in suba: ⁊ putrefactꝰ habitādū est in cauernis: ⁊ locis subterraneis: ⁊ qn̄ in aere est magna caliditas habitandū est in locis mon tanis ventosis vento septētrionali. ⸿ Itē terra sigillata: ⁊ bolus dant magnū iuuamen in aere pestilētiali. ⸿ Item in aere pestilentiali ꝓꝑ corruptionē ⁊ putrefactionē aeris euitandi sunt fructus humidi ⁊ olera: pisces: ⁊ lac: ⁊ carnes demptis carnibus volucrū montanarū: vituli: ⁊ edi: ⁊ per dicis: ⁊ res ventrē leniētes vlᷣr hoc tꝑe cōueniūt vt tama rinđ. cassiafi. pruna/ ⁊ māna/ viole. ⁊ silᷣia. ⸿ Qn̄ aūt estas fuerit disposita: vt dictū est in p̄nᷣ huiꝰ capl̄i: infantes ⁊ iu uenes: ⁊ hn̄tes corpa grossa ⁊ colorē rubeū maxie sunt cu stodienda ab aere pestilentiali: ⁊ qn̄ estas totalᷣr disposita fuerit: tūc abstinendū erit a carne vino ⁊ cōfec. de melle ⁊ fructibꝰ spālᷣr recētibꝰ dul. ⁊ a balneo ⁊ lauacro aq̄ cal. Et vtendū est aceto in oī comestiōe ⁊ agresta ⁊ succo limonū ⁊ aliorꝝ acetosoruz. ⁊ si necessitas sit comedere carnes sint superius noīate ⁊ cōdiantur cuz acetosis. ⁊ si in corpore sit san. plenitudo festina flōmiā: si etas/ cōplᷣo/ ꝯsuetudo/ ⁊ re liqua ꝑticularia ꝯcurrāt. Mansiones quoqꝫ frigide eligē de sūt ⁊ foramina a ꝑte septētrionis fienda: est enim pole cū hoc regimine auxiliante deo pestiferā dispōnē euade re. ⸿ Qn̄ aūt in fine estatis multꝰ fuerit calor ⁊ autūnus valde siccus ⁊ puluerulētꝰ et fridus: et pluuia tarde vene rit: tūc eligēde sunt frigide mansiōes: et vtēdū infrigidāti bus rectificātibꝰ aerē: et a labore et coitu abstinēdū est: et pauimētū aq̄ frida irrorādū: et appēdantᷣ pāni linei aspsi aq̄. et hoc tꝑe corpꝰ aqua calida erit lauādū: et aq̄ īfrigida ta in potu sumēda et vinū euitetᷣ nisi multuz lymphetᷣ cū aq̄ cucu. et alijs fridis. Sūmoꝑe cauendū erit a sessione in sole: et nullo mō ieiunetᷣ: nec comestio post famē tardetᷣ: ⁊

nullo mō toleranda est sitis. Eligat̄ locus frigidus ꝛ maxime in dormitione meridiana: ꝛ si pisces comedant̄ assent̄: ꝛ talibus dieb⁹ multū ꝯuenit bibere aquā ordei: spāl'r habentib⁹ corpa ca. ꝛ sic. ℂ Cum aūt in aere corruscationes aut aliqd sīle eis appuerit. vt dictū est in pn⁹ huī⁹. tūc olera ꝛ fructus q̄ hoc tpe nascunt̄ euitent̄: ꝛ aqua que est in superficie terre nō est bibēda. ꝛ hoc tpe fri. ꝛ acetosis est vtēdū ꝛ suffumigys ꝑprys. ℂ Accidit quoqꝫ multis annis in vere vt squinātia: opꝫ eos igit̄ minuere ꝛ ventosare crura ꝛ pedes ꝛ ventrē soluere ꝛ gargariçare singulis diebus ꝛ noctibus cū aqua rosꝫ. in qua sumach madefactū fuerit: ꝛ cū rob mororū ꝛ nucū: ꝛ cū his ꝓseruabit̄ hō a ꝗnantia si deus voluerit. ꝛ cōtingit ēt cū apoplexia ꝛ palysis ꝛ egritudines his sīles eueniāt. Est igr̄ necesse cū talis fuerit ānus frequēter purgare corpus cū pillulis appropriatis garga. ꝛ sternutationibus ꝛ vnctionibus que in libris particularibus inuenies ꝛ eoꝝ nutrimētū est subtiliandū ꝛ minuendū. Hec breuia sufficiūt de ꝓseruatione a pestilētia.

ℂ De regimine ꝯ assūptionē veneni. Cap. XXXIIII.

Quoniam homines sani ex veneni assūptione pnt̄ nocumētū magnū incurrere. bonū est hic cautelā ꝛ studium adhibere sic ꝙ hoies ab assumptione talis veneni valeant melius ꝓseruari. ℂ Nota ꝙ non est, sīle de coloribus inuentis in mistis: ꝛ eorūdē saporib⁹ respectu aialiū ꝛ hois. Nā sicut albedo cygni disgregat visuꝫ hois ꝛ nigredo corui ꝯgregat visuꝫ eius: sic ēt hn̄t easdem opōnes isti colores in oibus aialibus hn̄tib⁹ visuꝫ. sed sic nō est de saporib⁹ ꝛ odorib⁹. Nā aliqs sapor est delectabilis alicui spēi: ꝛ nō alteri ꝛ ecōuerso. vn̄ sapor collogntide nō est hoi amicabilis: nec sapor ellebori. ꝛ tn̄ sapor colloqntide est amicabilis porco. ꝛ sapor ellebori pdici. ℂ Dubitātes igit̄ de intoxicatione anteq̄ accedāt ad mensaꝫ lauent os suū aq̄ frigida ꝛ post cib⁹ diu masticet̄ in ore sine deglutione ꝛ sine dubio si sit q̄ntitas veneni potēs interficere percipiet̄ sapor alienus horribilis ꝛ malus. vn̄ dubitantes de veneni assumptione plus vtant̄ cibis simplicibus q̄ cōpositis ꝛ aqua q̄ vino: ꝛ brodio simplici q̄ condito. ꝛ adhuc vino albo q̄ rubeo: ꝛ sit vas vitreū. nā in talibus venenū cito apparet. ℂ Nota ꝙ q̄dā sunt que venenū pn̄s nō sustinent qn̄ statim mutet̄ color sicut cōiter de cornu serpentino vel lingua serpentina q̄ in pn̄tia veneni humefit spāl'r si sal supponat̄ eidē: ꝛ sal etiā lingue serpentine suppositū humefit in pn̄tia veneni. ꝛ idē dr̄ d' corallo: igit̄ talia sunt ꝑmiscenda qn̄ dubitat̄. ℂ Amplius. tyriaca aut mitridatū sumpta ante cibū ꝛ post valet ad idē. ꝛ sil'r nuces/auellane/ficus/ruta/saluia/tormentilla/ bacce lauri herba tincta quā Dioscorides vocat polomenon. dicunt qdā ꝙ si san. leporin⁹ sumat̄ an̄ venenū expellit ipsuꝫ. Amplius puluis testiculoꝝ vrsi exiccatoꝝ valet an̄ ꝛ post ēt cibū. ℂ Itē dubitātes de veneno euitare debēt cibi spēm in qua inueniunt̄ indiuidua hn̄tia venenū. ꝛ hꝫ sunt spēs fungoꝝ ꝛ truffarū lampredaꝝ: ꝛ siliuꝫ. Amplius euitāduꝫ ꝛ cauendū est ne aialia venenosa cadāt in cacabis ꝛ vinis: qm̄ q̄dā sunt que multū diligunt odorē vini: ꝛ ad illud occurrentia ibi moriunt̄: ꝛ in eo vomūt: ideo teneant̄ clausa. cauendū est igit̄ ab herbis collectis circa habitationē aialium venenosoꝝ: ꝛ ēt ab aquis stationarys vbi talia habitant. ℂ Unde sigs in stōcho suo perceperit nocumētum: puta incensionē mordicationē ꝛ inflāmationē angustiam: ꝛ sitim ꝛ sudoris exuberantiā: aut somni ꝓfunditateꝫ ꝛ stuporē ꝛ frigus aut casuꝫ vtutis cū sudore ꝛ syncopi. his inq̄ apparētibus vel hoꝝ qbusdā ꝛ subito sine alia manifesta cā statim est succurrendū: ꝛ cū vomitu ꝓuocato cum oleo sisamino aut amygō. dul. aut butyro: ꝛ lacte ꝛ cibo multo ad vomendū: ꝛ dato ꝙ nō sequat̄ vomitus: tn̄ bonū est ꝙ per ista virtus veneni destruat̄ aut minuatur. Et si forsan venenū iam de stōcho descenderit fiant clysteria. Ampli⁹ sumat̄ bolus ar. cū vino ꝛ fricet̄ totū corpus ꝛ somnus inhibeat̄: ꝛ fiant oīa diuertentia venenū ad cor. vn̄ saluo meliori iudicio puto ꝙ transacta scōa aut tertia die nō est malū facere flōmiaꝫ: sed vtile. Et si per signa ꝑcipiat̄ venenū esse frigidū: qd̄ scit̄ ex somni superfluitate ꝛ stupore ꝛ frigore. bonū est dare calida veneno resistētia: vt sunt allia/ruta/diptam⁹: ꝛ silia superius numerata. ꝛ si sit caliduꝫ venenū sumat̄ coriandrū campbora sumach: ꝛ similia. Et si sit ex his que interficiunt a tota specie vt napellus: sumat̄ tyriaca mitridatuꝫ ꝛ semen vrtice/agaricus/colloquintida se. iuniperi: serapinū castoreū: qꝛ ducunt per secessuꝫ ꝛ vomitū ꝛ valent a virtute specifica. Sed qꝛ cura venenoruꝫ ꝛ venenatorum in speciali magis pertinet ad regimen curatiuum. ℂ Ideo nō me vlterius extendo.

ℂ De regimie ꝯualescentiū ab egritudib⁹. Cap. XXXV.

Quoniam ꝯualescētes ab egritudinib⁹ ꝯtinent̄ sub latitudine sanitatis determinandū est hic de coꝝ regimine in generali. ℂ Nota igit̄ ꝙ qdā sunt imperfecte ꝯualescentes ꝛ male: ꝛ sunt iperfecte mūdificati ꝛ aly ꝑfecte: qꝛ sunt ꝑfecte purgati. ℂ Signa aūt p̄moꝝ sunt defectus appetitus sitis inordinata. dolor capitis. grauedo totius corporis: ꝛ coꝝ corpora nō redeūt ad virtutē ꝛ fortitudinē ꝛ insomnietas ꝛ labor in somno. ꝛ sil'r intelligat̄ de vrina. in talib⁹ enim est dubiū de recidiuatione. naꝫ que relinquunt̄ in morbis subuersioneꝫ facere ꝯsucuerūt. taliuꝫ eniꝫ regimen multū appropinquat ad regimē egrorū. indigent eniꝫ mundificantibus ꝛ alterantibus residuū māe. ℂ Sed vere ꝛ ꝑfecte ꝯualescētes in qb⁹ nihil remāsit de mā: qd̄ scit̄ ex bonitate appetitiue: ꝛ ex eo ꝙ corpus redit ad virtutē ꝛ carnē. ꝛ ꝙ egritudines nō sunt humorales: ꝛ nihil ex priori morbo adsit nisi solū debilitas membroꝝ. tales inq̄ cōualescētes nō indigent aliq̄ spē euōnis. solū aūt indigent virtutē cōfortantibus et faciētibus corpus redire ad virtutē et solitas operationes. ℂ Cōmune aūt est omnibus cōualescentibus tam mundificatis q̄ nō mundificatis ꝙ post crisim imediate dꝫ eorū regimen eē s'm ꝙ fuit in egritudine duobus diebus cōtinue et paruꝫ valde debet appropinquare ad sanoꝝ regimen. et quanto plus aliquis distabit a die cretica tanto plus eius regimē dꝫ esse simile regimini sanoꝝ. Cōualescentes enim subito peruenire ad sanoꝝ regimen est periculū. et qꝛ vt dictū est virtutes ꝯualescētiū sunt debiles: nihil graue est eis dādū nec ex cibis nec potib⁹ nec motibus nec ponderib⁹. et sil'r intelligit̄ de alys. ℂ Debēt aūt ꝯualescētes paulatim deduci ad exercitiū facile et equale quātū percepimus corū mēbra sustinere posse sine lesione et fatigatione. tale enim exercitiū est ꝯualescētibus optimū q̄plm. ℂ Et qꝛ in cōualescentibus sanguis est paucus. administranda sunt sanguineꝫ augumentantia. cibi igitur eoꝝ debent esse optimi chymi: et facilis digōnis. et debent esse cibi fluidi et potabiles. tales. n. citius nutriunt et digerunt̄. et debent eorum cibi declinare ad caliditatē subtilē cuꝫ humiditate: et sint tante quātitatis ꝙ digeri possint: et ꝙ nō sentiāt grauedinē et rugitū: nec inflationē: nec debēt cōualescētes tolerare sitim nec famē. et sepe debent comedere et paruꝫ in vice. hora aūt cibandi cōualescētes est hora diei magis temperata. nec debēt comedere ad satietatē: nec tolerare sitiꝫ nec famē. ℂ Potus coꝝ sit vinū subtile clarū bo^m in odore nō fumosum saporis delectabilis trahentis ad dulcedinem: et nō dꝫ esse forte: et nullo mō bibant aquā frigidaꝫ multam nec abluantur in ea. hoc. n. posset esse cā recidiue

Signa cō ualescētiū impfecte.

Signa cō ualescētiū pfecte.

Qñ fuit crisis occulta.

coꝝ repentina. ¶ Amplius opꝫ ꝙ gescant gaudeant ⁊ le-
tentur: ⁊ ab euacuatiuis abstineāt ⁊ ꝓprie a coitu. ¶ Con-
ualescentes quoꝝ crisis fuit occulta penitus est recidiua: ⁊
iō interdicenda est eis satietas comestiōis ⁊ vino: ⁊ plus ꝙ̄
alijs cōualescētibꝰ. Et si videris eos indigere euatione qḋ
scieť per signa superius dicta. tunc ꝑus vťus est cōfortāda
cū bono cibo per aliquos dies. deinde euacuenť cū medi-
cina appropriata aut flōmia qḋ coꝝ videris expedire. fle-
bothomia tñ est vitanda in ꝯualescentibꝰ quāto plus pos-
sumus: qꝛ cōiter in eis est paucus sanguis. Interdū tñ est
fienda ꝑꝑ aliquas cās spāles. s. ꝑꝑ malitiā sanguinis: ⁊ ꝑꝑ
illud qḋ remansit in eo de reliquijs hūoꝝ: q̄re necessariuꝫ
erit ꝙ extrahať san. paulatim malus ⁊ augeať bonus: so-
mnus diurnus nō multū cōpetit cōualescētibꝰ: qꝛ mollifi-
cat eos. ⁊ si ꝯpetat hoc est: qꝛ eos gescere facit. ¶ Et de re-
gimine cōualescētiuꝫ est vt ꝑmuteť ad aerē ꝯtrariū aeri in q̄
euenit infirmitas. ¶ Amplius scias ꝙ ꝯualescētes vti de-
bent his que securitatē faciunt a reliquijs egritudinis que
precessit. vbi grā. Cōualescētes a pleuresi bonū est ꝙ aspe-
ritas pectoris cureť. ¶ Amplius bonū est ꝙ cōualescētes
nō sudēt in balneo ꝑꝑ raritatē carnis seu debilitatē. ⁊ si in
cōualescēte multiplicet sudor signū est supfluitatis. ¶ In-
terdū ꝯtigit ꝙ ꝯualescētes auidi sūt ī cibo suscipiēdo: ⁊ tñ
corpus nō redit ad vťutē: ⁊ venter solutus est: ⁊ in hoc casu
est dimittēdus cibus ⁊ aque potus ⁊ cōfortandus est sto-
machus cū mina cydonioꝝ aromatiçata ⁊ cum cerotis ⁊
empl'is ⁊ vnguētis calidis vel stipticis fridis: qḋ coꝝ ma-
gis videris expedire. ¶ Et qꝛ nō sunt diuturni morbi q
nō inferāt passionē alicui mēbro ꝑncipali multū ꝯsiderā-
duꝫ est in cōualescentibꝰ si aliqḋ mēbroꝝ ꝑncipaliū icur-
rat passionē seu lesionē cui resistēdū ⁊ succurrēdū erit to-
tis viribꝰ. ⁊ sil'r intellige de vťutibꝰ. Nā ad illā vťutē ma-
gis est intendendum quā viderimus magis debilitatam.
Et hec breuiter sufficiunt.

¶ De regimine cōsuetudinis. Cap. XXXVI.

Consuetudo est res valde fortis ⁊ trās-
gressus a cōsuetudine no-
cet nocumēto magno. Cōsuetudo eniꝫ obtinet
vim nature. sicut igiť nām custodiri opꝫ: sic ⁊
cōsuetudinē: ⁊ spāl'r si cōsuetudo sit laudabi-
lis vel indifferens in bonitate ⁊ malitia respectu eiꝰ ad qḋ
dꝫ fieri ꝑmutatio. vñ si quis fuerit cōsuetus multū labora-
re: ⁊ velit hanc cōsuetudinē dimittere: ⁊ in ocio viuere vl'
multo minꝰ laborare: vl' aliā spēꝫ laboris assumē: ⁊ aliꝰ tp̄s
⁊ aliuꝫ modū ꝓculdubio multū grauabiť ex h. ⁊ sil'r itelli-
gať i cibis ⁊ potibꝰ sōno ⁊ vigilijs ⁊ aie accñtibꝰ. in oibꝰ. n.
multū ꝯsiderāda est ꝯsuetudo si sit laudabilis vl' paꝝ lau-
dabilis vl' idifferēs respectu huiꝰ ad qḋ dꝫ fieri ꝑmutatio.
¶ Si vero cōsuetudo sit illaudabilis ex qua debeť ꝑueni-
ri ad pessimas egritudies sicut solita ꝯsuetudo comedere
malos cibos: ⁊ syluestres in fine ꝑducūt ex necessitate ad
pessimas egritudines. ⁊ sil'r coitus imoderatus ⁊ sil'es. Ta-
les eniꝫ ꝯsuetudines corrigere ⁊ permutare opꝫ vel total'r
vel saltē ifra terminos eaꝝ latitudinis. ⁊ hoc fieri dꝫ pau-
latim: ⁊ ꝟm quēdā ordinē. nam ois subita mutatio nocet ⁊
spāl'r ad nō cōsueta. ¶ Amplius quisqꝫ sibi cauere dꝫ ne
vnius rei ꝙ̄tūcūqꝫ sit bona illa res ꝯsuetudinē faciat quā
ipsuꝫ obseruare sit necessariū: ex cuius obseruatione patia-
tur cōstrictionē. verbi grā. Si qs vno cibo ꝯsueto semper
vtať vel aliquo potu vel total'r ab eis abstineat aut dormi-
re aut moueri aut coire total'r assuescat. ⁊ ad hoc grauiter
maximū nocumentū incurret si interdum ab eo oporteat
abstinere. Sic igiť qḋlꝫ corpus disponere dꝫ vt caloris ⁊
frigoris patiēs esse possit. ⁊ ad motiones ⁊ nutrientia sibi
necia aptus reddať. ⁊ vt somni ⁊ vigiliaꝝ horas māsiones
domos ⁊ lectos ⁊ indumenta sine lesione ꝑmutare possit.
qḋ qdē fieri poterit si cōsuetudo nō obseruet ad vnguē. sꝫ
interdū ad incōsueta transmutet: opꝫ enim ad nō cōsueta
transmutare. hec breuia de cōsuetudine sufficiunt.

¶ De flebothomia quantum spectat ad regimen
sanitatis. Cap. XXXVII.

De flō. p^a ꝯsideratio.

Quoniam flebothomia vētosatio phar-
macia sanguisuga ⁊ cauteriū
vel sectiones. interdū sunt intrantes in sanita-
tis regimine: vt hoc opus nihil cōtineat dimi-
nutū. determinanduꝫ est de his ꝟm ꝙ spectat
ad regimen sanitatis. ¶ Quo ad flōmiā igiť sit ꝑma cōsi-
deratio ꝙ corpꝰ simpl'r sanū seu eucratū: ⁊ a tpe nullo mō
īdiget flōmia. nā eniꝫ nō facit aliquā euationē sanguinis
in talibus: sed corpibꝰ qbusdā lapsis vel a cōne vel a tpe
vel vtroqꝫ mō flōmia est valde vtilis ꝙ̄pl'm: ⁊ notāter di-
co qbusdā. Sunt eniꝫ quedā corpora lapsa qbꝰ flō^a nō so-
lum nō cōpetit: imo est eis valde nociua quapropter vi-
demus ꝙ in qbusdā corporibꝰ lapsis nā sine artis adiuto-
rio facit sanguis euationē: vel per nares aut hemorrhoiḋ.
aut ꝑ os. aut ꝑ secessuꝫ: aut per vrinā remanētibꝰ eisdē sub
latitudine sanitatis: ⁊ qꝛ ars imitať nām inꝙ̄tū pōt: nihil
mirū si amoueat ars modū euandi sanguinē in nāe adiu-
torio. modus aūt ꝯuenientior est per flōmiā aut vētosas
aut sanguisugas. Nō eniꝫ est medicina laxatiua que san-
guinē euacuet: aut saltē nō est in vsu. igiť est inartificiale
sanguinē euacuare cum pharmaco. Modus vero euandi ꝑ
flōmiā est multū necessariꝰ ⁊ rōnabilis. Nā ꝑ flōmiā eua-
cuať sang. a toto corpore: ⁊ sil'r ois humor ⁊ spāl'r a partibꝰ
interioribꝰ ⁊ sistere possumꝰ cū volumus. vñ in flō^a nō est
tm̄ periculū sicut in pharmacia. Sic igiť pꝫ ꝙ corpa lapsa
a cōne vel a tpe vel vtroqꝫ mō indigent flebothomia.

2ª cōsideratio. Que corpora cōueniēt sint flōmāda.

¶ Scōa cōsideratio est ad sciēdū que sunt illa corpa lapsa
que maxime indigent flō^a ex ꝑte lapsus nālis: ⁊ ex parte
lapsus accidentalis. Dico igiť ꝙ corpora cōplexionis san-
guinee maxime flebothomia indigent quantū est ex parte
cōpl'onis: ⁊ cōplexio melancholica minime. Flegmatica
vero ⁊ cholerica mediocriter: sed cholerica plus ꝙ̄ flegma-
tica. Et ex parte compositionis habentes venas latas ⁊ ha-
bitudineꝫ carnosam ⁊ colorem inter ru. ⁊ nigrum ⁊ pilos
multos et musculos bonos et fortes ceteris paribus plus
alijs indigent flebothomia. nō igiť est solum cōsiderāda
complexio: sed etiam cōpositio. Amplius consideranda
est virtus etas cōsuetudo obtinens vim nature. Nam ce-
teris paribus corpora lapsa a naturali cōplexione que sūt
virtutis fortioris ⁊ perfectioris etatis: ⁊ que magis cōsue-
uerunt: magis debent flōmari. virtus aūt debilis nō susti-
net flōmiaꝫ nec etas infantilis nec senilis. Consuetudo ēt
multum est consideranda nō solum in hoc: sed ēt in alijs.
Et sicut dictū est de nālibus lapsibus sic suo mō dicenduꝫ
est de accidētalibus. vñ sanguineus per accidēs est maxi-
me flōmandus: ⁊ melancholicus accidentaliter minime:
flegmaticus: ⁊ cholericus mediocriter. Similiter ille q est
accidentaliter musculosus ⁊ carnosus maxime ⁊ extenua-
tus minime. ⁊ sil'r vtentes regimine multiplicante sangui-
nem sicut viuentes in ocio ⁊ gaudio ⁊ habitantes in regio-
ne vbi pauca fit resolutio. ⁊ multas carnes comedentes ⁊
assaturas ⁊ dulcia ⁊ bibentes bona vina: ⁊ balneo vtentes
⁊ carentes coitu nec multum exercitantes: tales eniꝫ plus
sunt alijs flebothomandi: ⁊ per oppositum ieiunātes ⁊ co-
medentes cibaria melancholica: ⁊ tamen sunt minime fle-
bothomandi. ⁊ ex hoc concluditur ꝙ in partibus francie
sunt plus flebothomādi ꝙ̄ in italia. quia minor multo fit
resolutio a corporibus in francia: qꝛ est regio minus cali-
da ⁊ viuunt magis delitiose ⁊ inordinate ꝙ̄ in italia.

3ª cõside/ratio. Que phi beant flõ/miam.

¶ Alia cõside ratio est φ qui dz flõmari nõ dz esse ebri⁹ nec crapulatus nec nauseatiue satiatus:nec in stõcho ple/nus cibo:ꝛ in eius stõcho nõ sit cholera.vñ si qs hz stoma/chũ informatũ ex cholera tunc ante flõmiã vomat chole/ram.deinde comedat aliquid modicum acetosum stipti/cum stomachi confortatiuum ꝛ postea flebothometur. Amplius habẽtes humores crudos viscosos:ꝛ indigestos cũ sanguine pmistos nõ debẽt flõmari anq̃ sang.fiat sub/tiliatio.ꝛ de hoc supius dictũ est in regimine occidentiuz. ¶ Jtẽ post balneũ ꝛ coitum aut forte exercitiũ nullo⁹ est flõmadus. ¶ Amplius post longã egritudinẽ cauenduz est a flõª donec corpus fuerit fortificatũ nisi specialis ne/cessitas ad hoc cogat.ꝛ de hoc superius dictũ est in regimi/ne cõualescẽtiũ. ¶ Jtẽ qui cõuersantur in artib⁹ multũ la/boriosis ꝛ resolutiuis corpoꝝ minus alijs debent flõmari ceteris parib⁹.vñ seruientes in balneis ꝛ stuphis minus sunt flõmandi nisi vrgeat magna necessitas. ¶ Amplius tpe calidissimo ꝛ frigidissimo nullo mõ fienda est flõª nisi vrgeat cã valde magna. Uer ãt est tp̃s valde aptũ flõmie pp eius tẽperiem:ꝛ qꝛ assimilat̃ morbo de repletione.ꝛ in pñcipio estatis seu in fine veris qñ dubitamus de sangui/nis acuitate:qꝛ in pñcipio dubitam⁹ de san.corruptione ꝛ putrefactione. Autũnus aũt satis est tp̃s aptũ ad flebotho/miã rõne sue tẽperiei.ꝛ precipue qñ dubitamus de sangui/nis incineratione. ¶ Amplius multũ ꝯsiderãda est aeris dispõ.vñ aere exñte pestilentiali vel nebuloso aut turbi/do ꝛ flante vento australi quacũqꝫ mala qualitate infecta nõ est aperienda vena:ne aer infectus subintrans venam sanguinem reddat pestilentialẽ ꝛ infectuz.ꝛ sit error peior priore.eligat̃ igit̃ aer clarus ꝛ purus ꝛ luminosus ꝛ magis depurans aerẽ ventus:cuiusmodi est boreas: ꝛ nõ sit ven/tus fortis. Jn hyeme tñ eligendus est australis ventus ad aeris tẽperiẽ:in estate eligat̃ hora tertia:ꝛ in hyeme meri/dies:ꝛ nõ fiat de nocte nisi cã necessitatis.nõ aũt approbo illos qui dicũt φ horis cholere dz fieri flõª sanguinis cho/lerici. Et si sit flegmaticus horis a nona hora diei vsqꝫ ad tertiã diei:ꝛ si melĩcus dz fieri a tertia noctis vsqꝫ ad no/nã diei:qꝛ flõmiã dz fieri in lumie diei nisi cã necessitatis magne aliter indicet. ¶ Amplius ꝯsiderãda est etas lune ꝛ locus eius ꝯiunctio ꝛ aspectus. Nã in pma quadra lune flõmande sunt iuuencule in qua ẽt manifeste videm⁹ eas pati fluxũ mẽstruoꝝ:sed in vltima quadra flõmande sũt seniores:ꝛ in tpe medio mediocres etate.iuxta illud. Luna vetus veteres:iuuenes noua luna requirit. Amplius qdã di/cunt φ in pma q̃dra lune flõmandi sunt cõplõnis sangui/nei.ꝛ in scda cholerici:ꝛ in tertia flegmatici ꝛ in q̃rta melã/cholici.iuxta symbolũ. Cũ lune quartis. Et silr possum⁹ di/cere φ si velimus euacuare sanguinẽ purum fiat in pma quadra.si cholĩcũ in scda.si flegmaticũ in tertia.ꝛ si melã/cholicũ in q̃rta. Cõsiderandus est ẽt locus lune. Nã si lu/na sit in signo hñte aspectũ ad aliqð mẽbrũ nõ fiat flebo/thomia de illo mẽbro.vbi grã.si luna sit in gemini nõ fiat flõmia de brachio. Amplius luna existente in signo fixo nõ est fienda flõª nisi necessitas iminerit.puta luna existẽ/te in tauro.leone.scorp.ꝛ aquario.eligant igit̃ signa mobi/lia vel mediocria si sint ca.ꝛ hu.melius valet.vñ oibus cõ/sideratis luna existente in pma facie libre dz esse bona fle/bothomia ceteris paribus.tum qꝛ est signũ mobile.tuz qꝛ est signuz cal.ꝛ hu.ꝛ notanter dico in pma facie:qꝛ in scda ingredit̃ viam cõbustã que durat vsqꝫ ad finẽ scde faciei scorpionis vel circa.aries ẽt signũ ca.ꝛ mobile:iõ ꝯueniẽs ꝛ gemini ꝯueniẽs nisi de brachio.sagittari⁹ ẽt ꝛc. Jtẽ luna existẽte retrograda nõ dz fieri flõª:ꝛ silr luna ꝯiuncta ma/liuolo ꝛ infortunato planete.puta saturno vel marti siue cõiuncta sit corporalr siue per aspectũ.de diebus aũt egy/ptiacis scriptis in antiquo kalendario dico φ nõ est cã na/turalis:quare fuerũt maledicti:sꝫ supnãlis nec fuerũt ma/ledicti apud oẽs gẽtes:sꝫ apud illos de regno pharaonis. Et si tpe illo fuisset aliqua mala cõstellatio:tñ p tpis pcess/suz illa cõstellatio iam mutata est.ppter eniz opionẽ vul/gi qð credit nihil fiendũ in talibus dieb⁹ ad honorẽ ferie dei auralis:aliqñ a flõmia abstinui qñ nõ erat necessaria. ꝛ hoc ppterea ne infamiã vulgi incurrerem:tñ in me:ꝛ in meis de talib⁹ nihil obseruaui nec obseruabo. ¶ Ampli⁹ cadit cõsideratio circa iuuamẽta ꝛ nocumenta flõmie. Si eniz flõª fiat qñ opꝫ:ꝛ vbi opꝫ sic eius fiunt iuuamẽta plu/rima:ꝛ in sanitate cõseruãtia. Ex negligẽtia aũt ei⁹ cũ ipsa qs idiguerit accidẽt apata intus ꝛ ex:pua ꝛ magna:scabies ꝛ ipetigo/serpigo/synochus/variole/apoplexia/ꝛ palysis/ ꝛ morbilli/ꝛ sputũ san.sgnãtia/pestilẽtia/ꝛ mors subita/ꝛ lepra.ꝛ vlr ex negligẽtia flõmie oẽs egritudines sanguiee vel de sanguinis corruptione vel ipsius multitudine vel intensione cõtingere pñt in corpib⁹ ẽt patis ad tales egri/tudines nõ negligat̃ flõª. Flebothomie ẽt sũt plurima no/cumenta qñ indebite exercet̃.ex frequẽti eniz sang.minu/tione accidit malignitas opilationis hydropisis.ꝛ festina senectus ꝛ destructio appetitus stõchi cordis ꝛ epatis de/bilitas tremor ꝛ palyß.ꝛ postremo oiuz virtutũ:tam natu/raliũ q̃ aialiũ debilitas ꝛ ibecillitas.per flebothomie fre/quentiaz in qbus:ꝛ qñ ꝛ quotus nõ opꝫ solet sepi⁹ euenire. ¶ Amplius opꝫ scire pp quas cãs gñalr fiat flõª. Scien/dũ est g̃ φ flõª fit qnqꝫ ð causis in gñali.nã fit ad euacuã/dũ oiuz hu.aut san.multitudinẽ.interdũ fit ad ptẽ hũoruz minuendã vt nã sit potentior supra residuum.interdũ fit ad infrigidandũ.interdũ ad attrahendũ sanguinez ad ali/quẽ locũ.ꝛ interdũ ad diuertẽdũ sanguinẽ ab aliquo loco. ¶ Quo ad pmũ igit̃ dĩ ideo a sapientibus φ flõª est eua/cuatio vlis eũans hũoꝝ multitudinẽ.qñ igit̃ nobis appa/ruerint signa repletionis venaꝝ magnaꝝ:quã ipõlẽ est la/xatiuo purgari:tunc fiat magna flõmia si reliq̃ pticularia cõueniant superi⁹ noiata.ꝛ fiat illa flõª de venis magnis: ꝛ respiciẽtib⁹ totũ corp⁹ aut ptẽ corpis in qua magis signa repletionis apparẽt. Et ad hãc intentionẽ fit flõª in patis cadere in synochã aut synochũ:ꝛ silẽs egritudies repletio/nis.ꝛ q̃uis in oi flõª fiat eũatio:tñ in ħ casu fit maior eũa/tio de maiorib⁹ venis:qꝛ q̃si intẽtio est eũare radicitus to/tã superfluitatẽ mãe. ¶ Amplius quo ad zᵐ fit flõª ad dimi/nuendũ ptẽ hũoris peccãtis:ꝛ nã sit potẽtior sup residuo: ꝛ ista intentione põt fieri flõmia pp ter hu.flegmatici aut cholerici dñiuz:aut melĩci.ꝛ talis flõmia dz esse multo mi/nor:ꝛ de venis hñtib⁹ repletionẽ. ¶ Amplius quo ad ter/tiũ.s.quo ad infrigidationẽ san.dz fieri parua flõmia.ꝛ isto mõ põt fieri flõª nõ exñte peccato quãtitatis sed qualita/tis. ¶ Amplius quo ad quartũ fit flõª ad attrahendũ san/guinẽ ad locũ.puta ad mrĩcẽ:ꝛ sic fit de saphenis pedum. ¶ Amplius quo ad quintũ fit ad diuertẽdũ.ꝛ hoc modo in patiente fluxum sang.narium fit flõmia de saphenis:ꝛ venis inferioribus:ꝛ de basilica ꝛ sciatica ppter diuersio/nẽ sang. Et circa istud nota φ quãto locus a quo fit diuer/sio est longinquior ꝛ directior loco ppter quem fit diuer/sio:tanto est diuersio melior ꝛ perfectior ꝛ artificialior:tñ est bonũ ꝛ artificiale φ in casu pposito prius fiat flõmia de venis supioribus:ꝛ finalr terminet̃ in venis inferiori/bus. ¶ Amplius circa flõmiã ꝯsiderãde sunt q̃ in nostro corpore flõmari ꝯsueuerũt vene:ꝛ nõ oẽs que possent fle/bothomari. ¶ Sciendũ igit̃ φ haꝝ venaꝝ qdã sunt pti/culares:ꝛ alie vlẽs siue cões.dñr cões eo φ a toto corpore euacuãt:ꝛ a locis pñcipalib⁹ totius corporis imediatius ꝛ a venis maioribus.ꝛ pp oppositũ dñr pticulares:qꝛ ime/diate euacuant a venis minoribus ꝛ aspiciunt membra

De aeris dispõne.

De etate lu/ne ꝛ alijs ꝯsideran/dis circa ipsam.

De iuua/mentis ꝛ nocumen/tis flõmie.

De causis pp quas fit flõmia.

De venis que flebo/thomant̃.

De venis brachioꝝ ꝛ manuū.

particularia imediate.et non euacuant a toto corpore cuꝫ flōmanť sicut maiores. ¶ Uene auteꝫ maiores ꝛ cōiores sunt tres que reperiunť in curuaturis brachioꝝ:quarū superior vocať cephalica.ꝛ inferior vena epatis in brachio dextro:ꝛ splenis in sinistro.ꝛ media inter illas vocať mediana que reperiť in medio.ꝛ alr vocať vena cōis ꝛaliter vena cordis.Iste tres vene sunt alys cōiores.tum qꝛ grossiores ꝛ maiores.tum qꝛ mēbris pͥncipalibus interioribus ꝓpinquiores ꝛ directiores:tuꝫ qꝛ cū venis toti⁹ corpis sūt magis colligate ꝛ manifestius:ꝛ iō cū fit flōª ꝓpter euātionē a toto corpe rōnabile est ꝙ fiat ex altera illaꝝ. Uerum tū est ꝙ cephalica magis respicit ptes supiores:ꝛ basilica inferiores:ꝛ mediana medias ptes ꝛ indifferēter superiores ꝛ infe.vn̄ quelꝫ istaꝝ venaꝝ est cōposita ₰m ramos q flōmari pn̄t in defectu istaꝝ.s.ꝙ non apparerent.vn̄ vna regula gn̄alis in flōmia est obseruāda.s.ꝙ ceteris parib⁹ vena grossior ꝛ apparētior est flōmāda.Et nota ꝙ circa cephalicā minus inest periculū:qꝛ sub ea nō est neruus nec arteria notabilis ex quoꝝ tactu p flōmiam possit iminere periculū.Sed sub basilica est arteria magna de cui⁹ apertura dubitandū est:ideo hui⁹ vene apertura nō dꝫ esse ꝓfunda.ꝛ sub vena cordis est neruus de cui⁹ punctura multū dubitandū est:qꝛ nerui punctura nata est adducere spasmū:ꝛ quāto he due vltime vene sunt ꝓfundiores ꝛ minores:tanto est maius periculū in flōmando. ¶ Itē iste tres vene reperiunť in brachio dextro ꝛ sinistro ꝛ earū rami.ꝛ interdū apiende sunt in pte dextra qn̄qꝫ in sinistra.ꝛ circa hoc cadūt cōsiderationes plurime.Prima cōsideratio est ꝙ in pte frigidiori temporis.s.in hyeme vel iusta dꝫ fieri flōmia de pte sinistra:ꝛ in pte opposita dextre ptis.ꝛ vlr si ex regimine vel cōplone nāli aut etate nos percipiam⁹ sang.esse grossuꝫ ꝛ melācholicum est flōmādū ex sinistra parte.Et p oppositū si percipiamus sanguinē esse subtileꝫ ꝛ calidū ꝛ cholicū ex pte dextra est flōmādū. ¶ Ampli⁹ si velimus diuertere a dextra fiat flōª in sinistra.vbi grā. Si dubitamus de apate in pte dextra fiat in sinistra flōª ꝛ eꝫ.Si aūt mā iaꝫ sit fluxa vel p viā cōgestionis in loco cōgregata aut gn̄ata fiat flōª ex illa pte in qua magis apparebunt signa repletionis.Et nota iusta diuersionem ꝙ nunꝗ̄ est fienda diuersio nisi p vnā diametrū.puta a dextra in sinistrā vel a deorsuꝫ sursum aut eꝫ.₰m eniꝫ duas diametros nō est fiēda flōª nisi vbi esset maxia plenitudo. ¶ Amplius notandū ꝙ maior est adhibēda cōsideratio in mediana ꝗ̄ in alys:ex eo ꝙ hui⁹ vene flōmia plus debilitat cor.vn̄ in hn̄tib⁹ cor debile ꝛ in paratis ad cordis tremorē ꝛ syncopim nō flōmenť de mediana.sed si necessitas occurrat accipiať vena cephalica vel basilica. Et silr si percipim⁹ epatis aut splenis aut stōchi frigiditatē multū dubitandū est flōmare basilicā:ꝛ si necessitas occurrat accipiať mediana.ꝛ sic suo mō itelligiť de cephalica. Ego aūt sup istaꝝ venaꝝ apertione habeo talē ꝯsiderationem ꝛ rōnē.ꝙ vena haꝝ triū grossior:ꝛ apparētior ꝛ plenior securius est aperiēda.Rō:qꝛ ex hoc cognosciť ꝓbabilr mēbrū super quo vena hꝫ aspectū fore calidius ꝛ forti⁹ ꝛ sanguine pleni⁹. ¶ Est aūt notādū ꝙ flōª fit de vena capitis ꝛ oculoꝝ:ꝛ si nō exeat sanguis in pͥma percussione secure pōt iterari pcussio:qꝛ nō est dubitandum de tactu arterie aut nerui:vt supra dictū est.sed sic nō est de alys duabus venis.Flebothomia vene cōis que als.vena cordis noiatur.valꝫ ad infirmitates ca.totius corpis ꝛ spālr partium cordis ꝛ pulmonis.Uena aūt basilica valꝫ ad infirmitates epatis stōchi ꝛ splenis.In defectu aūt cephalice brachy capiať vena que est in radice pollicis q̄ ad idē valet. Silr loco basilice brachy aperiať saluatella que est in manu inter auricularē ꝛ medicū.sed est aperiēda cū timore:

qꝛ sub ea est neruus.ꝛ ponať in aqua calida vt vena magis appeat ꝛ sang.subtilieť ꝛ liberius exeat.ꝛ etiā manus flōmata minus ledať a cōtinente.ꝛ hec sufficiūt de venis que sunt in brachys ꝛ manibus. ¶ De alys aūt venis que sunt in collo:ꝛ capite que nō cōsueuerunt apiri in regimine sanitatis leuiter ptransibo.In collo aūt sunt due vene: quarū vna est in pte dextra:ꝛ alia in sinistra ꝛ in hoibus cantantibus:ꝛ anhelitū retinētib⁹ mirabilr ingrossanť ꝓ tunc:ꝛ vocanť guidegi.haꝝ ꝯo flōmia valet ad ꝯstrictionē anhelit⁹:ꝛ ad inceptionē lepre ꝛ impetiginē:serpiginē: ꝛ ad egritudinē que comedit carnes:que alio noie dꝛ nolimetangere:aut cancer corrosiuus:ꝛ dꝫ stringi collū cū mātili vt vena appeat melius.ꝛ dꝫ parū scindi vena ₰m longū.ꝛ postea parū destringať ligamentū.s.mantile ne suffoceť flōmatus ꝛ dimittat euꝫ vsqꝫ mane:sanať eniꝫ vuln⁹. ¶ Amplius due vene sunt post aures:quarū flōmia valꝫ ad emigraneā ꝛ catharrū antiquū ꝛ tineam ꝛ capitis exiturā.he aūt vene sunt in loco cōcauo post aures:ꝛ hn̄ apparent cū gula stringiť:ꝛ sunt in loco vbi apposito digito sentiť pulsus:aperienť igiť paꝝ in longitudine vt fluat sanguis. ¶ Amplius in timporib⁹ sunt due vene:quaꝝ flebothomia valꝫ ad capitis dolorē antiquū ꝛ apata palpebrarū ꝛ oculoruꝫ:ꝛ ad oēs supfluitates currentes ad oculos ꝛ valet sanguisuga. ¶ Amplius est vena in medio frontis inter duo supercilia q̄ valꝫ ad infirmitates antiquas faciei ꝛ turpia vlcera:ꝛ ad dolorē posteriorē capitis. ¶ Ampli⁹ est vena in buto nasi cui⁹ flōmia valꝫ ad phrenesim:ꝛ febres acutas ꝛ dolorē capitis antiquū ꝛ antiquā rubedineꝫ faciei. ¶ Ampli⁹ vene q̄ sūt in lachrymalib⁹ oculoꝝ valēt ad egritudies oculoꝝ ꝛ coꝝ scabiē ꝛ rubedinem.ꝛ dꝫ fieri flōª de lachrymali v̄sus nasuꝫ ēt pp dubᵐ ō fistula. ¶ Uene labij infe.valēt ad corrosionē ꝛ rupturā gingiuaꝝ ꝛ fissuras earū ꝛ vlcera mala q̄ fiunt in naso. ¶ Sub lingua due sunt vene quarū flōª valꝫ ad apata gule:ꝛ oris ꝛ spālr squinantiā. ¶ In quolꝫ pede sūt tres vene q̄ cōiter flebothomanť.s.sciatica ꝛ saphena:ꝛ quedā vena que est inter pollicem pedis ꝛ digituꝫ ꝓximū.Flebothomia ꝯo sciatice valꝫ ad passionē sciaticā:ꝛ saphene ad passiones matricis ꝛ testiculorū ꝛ antiquā scabiē ꝛ flegma salsuꝫ coxarū ꝛ tybiaꝝ:ꝛ ad idē valꝫ flōmia illius vene que est iusta pollicem digiti pedū.ꝛ est diligenter notandū ꝙ flebothomia harum venarū magis debilitat ꝗ̄ magnarū.ꝛ rō pōt esse: qꝛ magis diuertit calorem:ꝛ spūm a corde.ideo fit cōiter post prandiū talis flōmia:qꝛ tunc virtus est fortior:ꝛ etiā qꝛ tunc magis apparent:et humores magis mouentur ad extrema corporis et venas minores.et ieiuno stomacho dꝫ fieri flōmia de maioribus venis:qꝛ tunc magis dominať sanguis in eis:qꝛ post cibū sanguis magis moueť ad venas paruas et corporis extrema. ¶ Amplius sunt considerāda ea que facienda sunt ante flebothomiaꝫ in actu flebothomie et post actuꝫ flebothomie. ¶ Ante flebothomiaꝫ ꝯo bonū est aliquātulū exercitari moueri et euigilari vt sanguis sit mobilior:et ad euacuationē habilior.Amplius membrū flebothomandū est fricandū et calefaciendum cum aqua calida irrorandū et lauanduꝫ vt vena sit apertior et sanguis fluxibilior fiat ad locum flebothomie. Eligendus est aūt flebothomator iuuenis et expertus boni visus nō tremulus nō ebriosus nec crapulosus de cui⁹ bonitate:et fidelitate habetur certa fiducia.Et si forte flebothomandus esset pusillanimus.vel valde debilis:et ei⁹ stōchus debilis ad quē ēt ꝯsueuit cholera fluere:comedere pͥus dꝫ bucellā panis in vino stiptico infusaꝫ:et odorifero aut succo granatoꝝ qđ hoꝝ magis videbis expedire. Amplius qdā sunt q ante flōmiam per aliquos dies sunt balneandi:et isti sunt quoꝝ sanguis est grossus et valde

De venis capitis ꝛ colli.

De venis pedum.

De cōsideratione ante flōmiam.

imobilis ⁊ vene occulte. nam ꝑ talē balneationē sanguis subtiliat̄ ⁊ vene ingrossant̄. Etiā per balneū supfluitates ꝓpinque cuti euacuant̄ ⁊ resoluunt̄. ⁊ sic cū fiat flōmia d̄ venis magnis attrahent̄ ille imundītie ad venas magnas si balneum nō ꝑmittat̄. verbi grā. Si imunditie essent in riuulis paruis si fieret eūatio a fonte magno imunditie riuuloꝝ pn̄t redire ad fontē. naꝫ flōmia euacuat ab oib⁹ venis ꝑ quādā colligantiā q̄ est in magnis venis cuꝫ paruis. Si tn̄ corpus esset valde plectoricū nullo mō ꝑmittatur balneū. nā magnū periculū eēt ꝙ balneū nō faceret ebullitionē in hūoribus: ⁊ febrē ꝯtinuā vel apā in aliquo ꝑnci pali mēbro: ⁊ siles morbos q̄ ꝯsueuerūt euenire ex hūoꝝ ebullitione. Amplius añ flōmiā emittēde sunt feces: ⁊ vrina ne istaꝝ vapores supfluitatū attrahant̄ ad venas vt inficiant sanguinē. nā vene exinanite per flōmiā attrahunt a stōcho ⁊ intestinis mediātibus meseraicis: ⁊ alys venis epatis.

De ꝯside/randis in actu flōe.

¶ Itē in actu flōmie multa sunt cōsiderāda. nam nō est aperienda vena cū flebothomo obtuso: q̄ꝛ eēt error: ⁊ nō cōsequeret̄ finis intētus ⁊ posset esse cā apostemationis loci. Flebothomator aūt nō dꝫ flōmū manu premendo impellere ne extremitas flebothomi ad interius vene ꝑueniat. bonū est igit̄ ꝑus experiri qūo flōmus cutim manus ingrediat̄ anteq̄ꝫ cū eo fiat apertio vene. dꝫ aūt vena aperiri quāto suauius est poſ̄e. vn̄ quanto vena est durior tāto apienda est cū minori suauitate: ⁊ quāto mollior cum suauiori. Amplius aptio venaꝝ q̄ sunt in brachys dꝫ fieri ſm longū: ⁊ que sunt in angulis oculoꝝ ſm trāsuersuꝫ: ⁊ q̄ sunt in medio frontis. Et dato ꝙ oēs vene sint aperiende ꝑ transuersuꝫ aliquantulū: vene tn̄ brachioꝝ minus inter alias. Itē quāto v̄tus est fortior: ⁊ vena maior et plenior ⁊ san. eius grossior tanto aptio dꝫ esse maior ⁊ eꝯ. ⁊ idē q̄ꝫto vena est sub cute grossiori ⁊ callosiori: ⁊ in loco ꝓfundiori: ⁊ sanguīe plenior ⁊ eꝯ. Amplius si virtus sit fortis ⁊ plenitudo magna ⁊ cetera ꝑticularia cōcurrant: puta etas cōplexio ꝯsuetudo tp̄is ⁊ corporis habitudo ⁊ mēbroꝝ corporis: ⁊ totius dispositio pōt multū extrahi de sanguīe sil̄r. ⁊ si virtus sit debilis ⁊ cetera ꝑticularia nō cōcurrāt eꝯ. q̄ꝛ tūc dꝫ fieri flōª ꝑua ⁊ sepe. ¶ Itē magna necessitate cogēte flōª dꝫ esse ceteris parib⁹ maior flōmia: ⁊ hec necessitas nō semꝑ est rōne plenitudis. ſꝫ interdū rōne doloris ⁊ interdū rōne malitiei morbi. vt pꝫ in squinantia. Recollige igit̄ hic quot sunt ⁊ que sunt indicantia flōmiā fieri debere magnā ⁊ que ꝑuā. ¶ Itē notandū ꝙ in patiētibus apā dꝫ extrahi tanta san. quātitas ꝙ color mutet̄ in sanguīe dato ꝙ virtus sufficiat: ⁊ nō deficiat: ⁊ cetera ꝑticularia non dissonent. Sed qn̄ est simplex plenitudo sine apate non opꝫ expectare san. mutationē: q̄ꝛ poſ̄e est totū sanguinē eē bonū ⁊ vniformē. ¶ Item in actu flōmie cōsiderāda est pars de qua fieri dꝫ flōmia. ⁊ de hoc superius dictum est. ¶ Iteꝫ in estate: ⁊ vere dꝫ fieri flōmia in ꝑte dextra: ⁊ in autūno ⁊ hyeme de sinistra. ¶ Sed in egris corpore exn̄te plectorico ante mā̄e fluxū fiat ꝑmo de parte opposita: deinde de eadē: sed quocūq̄ꝫ mō vadat negociū in mā̄ venenosa dꝫ fieri semper flōmia ex eadē ꝑte.

De secūda tione flōe.

¶ Ampli⁹ cadit ꝯsideratio circa secūdationē flōmie: q̄ꝛ fit eadē die anteq̄ꝫ vulnus sit clausuꝫ ꝑfecte qn̄ est magna necessitas extrahendi sanguinem ⁊ forte debilitas virtutis aut medici ignorantia fuit: aut qn̄ cetera accidētia nō ꝯcurrerunt: aut nō fuit de sanguīe extractū tn̄ sicut fuisset expediēs. ⁊ tūc eadē die aperit̄ vena nō cū vngue: ſꝫ cū flōmia: q̄ꝛ al̄s forsan exiret sanguis subtilis ⁊ bonus ⁊ malus remaneret. Et ista secūdatio valde hꝫ locū in apatibus qn̄ videmus sanguinē in scd̄a scutella peioreꝫ sanguine ꝑme scutelle. ⁊ sil̄r intelligat̄ de tertia respectu scd̄e cōsiderata circūstātia virtutis: q̄ꝛ virtute debili exn̄te nō est fiēda secūdatio. ⁊ ideo in ꝑnᵒ dicit: q̄s intendit secūdare flōmiā bonū est inungere flōmū oleo ne vulnus ita cito solidet̄.

Propter qd sāguis nō egreditur aperta vena.

¶ Ampli⁹ circa flōmiā actualē cōsiderandū est ꝙ interdū ꝯtingit sanguinē nō exire vena apta qd̄ multis de causis pōt cōtingere. Prima cā ꝓpter sanguinis multitudinē: quare ꝯculcatur ⁊ ingurgitat̄ ⁊ foramē opilat: ⁊ non exit aut guttatim exit. Sed vulnere existente largo cito exit cum filo: cū vulnus percutit̄ in circuitu cū vngue: ⁊ in tali casu bonū est tussire ⁊ screare ⁊ flōmatū supꝑ spatulas percutere. Scd̄a cā est grossities san. ⁊ tūc nullo mō pōt bn̄ exire nisi prius subtiliet̄ cū cibis ⁊ medicinis notis. Tertia cā est paucitas san. qd̄ scit̄ q̄ꝛ macer ⁊ extenuat⁹. ⁊ tunc ꝑus talis indiget dieta resumptiua ⁊ nutriēte. Quarta cā est timor ⁊ pusillanimitas: aut q̄ꝛ nō ꝯsueuit. ⁊ tūc competit mica panis in vino ⁊ aspersio cū aqua ros̄. ⁊ vino odorifero ⁊ verba ꝯsolatoria. Quinta cā pōt esse ꝑuitas foraminis: ⁊ tunc elargādū est: q̄ꝛ al̄s. subtilis san. exiret ⁊ grossius maneret.

Cōsiderā da circa sanguinē exeuntem

¶ Amplius sanguine egrediente tangendus est q̄ si frigidus iueniatur statim est restringendus. ⁊ sil̄r si inueniat̄ calidus ⁊ subtilis valde. nā in vtroq̄ꝫ casu dubitandū est de syncopi. Si aūt sang. fuerit sub̄e mediocris ⁊ calidus ⁊ vrina rubea ⁊ spissa ⁊ pulsus: tunc extrahēdus est in magna copia si particularia cōcurrant. Amplius ponatur vna gutta sang. supꝑ vnguē tunc si fluat: ⁊ nullo mō consistat tunc est multum aquosus et statim restringēdus. et si nullo mō fluat est nimis grossus: et parū est extrahēdū donec fuerit subtiliat⁹. si aūt mediocriter se habeat securius potest extrahi si alia ꝑticularia ꝯcurrant. Simil̄r ꝓyciat̄ vna gutta sanguis in aqua: et si ad fundū descendat sigñat̄ grossities nimia. ⁊ si total̄r diffundit̄ et supernatet est nimis aquosus. et si medio mō se habeat bonū est. ¶ Amplius cum sanguis actu exit a vena bonuꝫ est ꝙ digitus supponat̄ vulneri: et hoc ꝓpter duo. Primo vt virtus reuertat̄ in se: et nō dispgat̄ ⁊ debilitet̄ ꝓpter subitā eūationē et spūuꝫ resolutionem. Secundo q̄ꝛ ꝓpter digiti positionē reycit̄ sang. ad tp̄s ali qd̄ quousq̄ꝫ malus sang. distans a loco flōmie ad locū flebothomie possit manare. qn̄ igit̄ in corꝑe est apā et flōª sit ad diuertenduꝫ maxime competit h⁹ digiti superpositio.

De consi/derādis ⁊ fiēdis pᵒ flō.ntā.

¶ Amplius cōsiderāda sunt que fiunt post flōmiā: q̄ꝛ immediate post flōmiaꝫ nō est dormiendū nec ambulāduꝫ: nec cū hoībus colloquenduꝫ nec in loco luminoso morandum. Sed statim post flōmiaꝫ et vulnere ligato decenter si fuerit de brachio teneat̄ brachiū eleuatū et alicui appodiatuꝫ per aliqd̄ tp̄s: et tunc sine cibo q̄escat super lectum in loco obscuro: nec aliquo mō iaceat super latus ex q̄ fuit facta flōmia: et teneat oculos clausos ⁊ sollicitās maneat per tp̄s aliqd̄ ne spūs dispergant̄: et interdū parat̄ bucella panis cocti in bono vino et satis cito eam comedat. Et si stomachus sit mundus pn̄t dari oua duo recentia sorbilia: et deinde comedat cibum ordinariū: et illa die sit cib⁹ facilis digōnis et bonus et paucus. et potus eius sit bonū vinum cū pauca aqua: et securius in die flōmie potest excedere in potu vini boni q̄ꝫ cibi. In die flōmie nullo mō exercitet̄: ſꝫ remaneat in domo cū socys ⁊ in gaudio. etiaꝫ illa die nō balneetur nec coeat. nec de die dormiat. Nam al̄s esset dubium motus supfluitatū ad aliqd̄ membrum nobile: et de cōfractione mēbrorū. Item posset fieri ebullitio in humoribus: et ꝑ ꝯn̄s febris et aptio vene rōne motus retractionis caloris et spūs ad centruꝫ. et spāl̄r qui in somno mouent mēbra motu inordinato et inopinato reuoluendo et voluendo dormiendo. sic igit̄ post flōmiam statim nō est dormiēdū et spāl̄r añ cibū: sed post cibū per duas vel tres horas: q̄ꝛ tunc humores pn̄t sufficienter esse q̄eti. securius tn̄ est nō dormire: si tn̄ dormiat̄ sit valde paruꝫ et cum bona custodia ꝑꝑ pericula dicta. Sexta aūteꝫ

die aut septimana potest flōmari:⁊ in quarta coire ⁊ exer citari.sic igit̄ flōmatus dꝫ esse tribꝰ diebus sine exercitio notabili quietus.⁊ in bono regimine cibi ⁊ potꝰ ⁊ valde.

De synco pi post flō miam.

¶Si syncopis sequit̄ flōmiā.⁊ spāliter in hn̄tibꝰ stōchū cholericū ⁊ spūs subtiles.Bonū est statiꝫ facta flōmia fri care mēbra ⁊ irrorare faciē aqua rosata ⁊ vino odorifero ⁊ vocent̄ ꝓprio noīe ⁊ aperiat̄ os cū ligno ⁊ detur brodiū galline cū vino:⁊ pōt dari diamargariton ⁊ pliris cū mu sto vel cū çuccharo roſ.⁊ hec sufficiūt quo ad p̄dicta tria.

¶De sanguine inspiciendo postq̄ꝫ est congelatus post fle bothomiā. Cap.XVIII.

Consequens est de sanguinis ispectione ⁊ corporis dispōne. Per horā igit̄ post flōmiā ispiciēdus est san. postq̄ꝫ fuerit cōgelatus:bonuꝫ est igit̄ ꝙ san guis extrahat̄ in pluribus scutellis vt ipsius difformitas ⁊ diuersitas melius a medico potest ᵭnotari.

Prīa cō sideratio.

¶Prima ↄsideratio est circa h̄ ꝙ si p̄mꝰ sanguis sit peior scd̄o.⁊ scd̄s tertio.⁊ sic ↄn̄ter ⁊ vltimus sit bonꝰ ⁊ nālis seu rōnabilis signū est ꝙ sufficiēs est flōmia.⁊ si econtra.s.ꝙ p̄mus san.sit bonus ⁊ scd̄s malus nō est adeo bonū:imo si gnū est ꝙ adhuc est necessitas flōmie aut pharmacie. In flōmia aūt q̄ fit ad diuertēdū.vbi locus flōmatus distat a loco isirmo hoc sepe ↄtigit ⁊ rōnabil'r ꝙ scd̄s san.est peior p̄mo:qd̄ est signū p̄dicte diuersiōis.Sꝫ qn̄ flōᵃ fit ad eua cuandū:⁊ ex loco ꝓpinquo morbo:puta ex ea pte.tūc p̄mꝰ sang.dꝫ esse deterior scd̄o.⁊ scd̄s tertio.⁊ si oppositū ↄtigat adhuc est flōmie aut pharmacie necessitas.sꝫ in corpibus sanis que minus indigēt flōᵃ sepe cōtingit ꝙ p̄mꝰ erit me lior scd̄o.⁊ tunc est iteranda flōᵃ satis cito.

Scd̄a cō sideratio. Quintu plex sub stantia in sanguine.

¶Scd̄a ↄside ratio est circa sang.subāꝫ q̄ est q̄ntuplex.s.melica:flātica: sanguinea:pura cholera:⁊ aquositas vrinalis.Melica est fex san.q̄ est coloris nigri:⁊ est in fundo scutelle:⁊ quando est nimia q̄ꝫtitas huiꝰ feculētie nō est bonū signū:tūc eni possumꝰ iudicare talē hoieꝫ esse tristē/inuidū/⁊ curiosuꝫ/ auarū/⁊ timidū ⁊ pusillanimē:⁊ talis dꝫ vti mundificanti bus sanguinē ⁊ multiplicantibus bonū sanguinē.Flegma qdē est albū mucillaginosuꝫ insipidū:qd̄ est quasi sil'e al bugini oui:⁊ dꝫ esse in sanguie in loco post meliaꝫ:⁊ huiꝰ nō dꝫ esse nimia q̄ꝫtitas.⁊ si sit talis hu.multa quātitas iu dicare possumꝰ talē flegmaticū nāl'r vel accidētal'r:⁊ esse somnolentū rudē ⁊ pigrū ad actiones ⁊ multi sputi.de isto tn̄ humore plus dꝫ esse q̄ꝫ de melia.Et deinde sequit̄ san guis purus cuiꝰ color dꝫ esse purpureus vel subruffus aut ruffus ⁊ huius hu.dꝫ esse maior q̄ꝫtitas cuiꝰ humoris si sit magna q̄ꝫtitas possumꝰ iudicare talē eē hoieꝫ sanguineū: ⁊ liberalē ⁊ amabilē hilarē ⁊ ridentē ⁊ coloris rubei satis audacē atqꝫ benignuꝫ.deinde sequit̄ cholera q̄ est spuma sanguis crocei coloris trahentis ad sintillantē rubedinē ⁊ huiꝰ humoris dꝫ esse minor q̄ꝫtitas q̄ꝫ sang.⁊ flegmatis ⁊ maior q̄ꝫ melie.Si igit̄ sit magna q̄ꝫtitas huius humoris possumus iudicare talē esse chol'icū:⁊ per ↄn̄s versutū fal lacē iracundū ⁊ audacē ꝓdiguꝫ:⁊ ad actiones ꝓmptū:vi gilē ⁊ subtilē.vn̄ ſm quādā cōiecturā ꝓpinquam veritati posset dici ꝙ sanguis est in duplo respectu flegmatis ⁊ fle gma duplū respectu cholere ⁊ chol'a duplū respectu melā cholie:hec ꝟo scire pūctual'r cū certitudine est valde dif ficile.¶Ampliꝰ ↄsiderāda est subā aquosa que supnatat in sanguine coagulato sicut serū in lacte cū coagulatū est ⁊ apparet aquositas sil'is vrine si ponat̄ in vrinali.⁊ qn̄ ta lis aquositas est sil'is vrīe sani hois cuiꝰ est sanguis:est bo nū signū.al's ꝟo nō.Et q̄ꝫto illa aq̄sitas a sanguine ꝑfectiꝰ separat̄ tanto melius ⁊ melior digestio:⁊ decoctio in epate signat̄ ⁊ eꝫ.Hec.n.aquositas dꝫ esse in sanguine ad subti liandū subām ipsius sanguis:vt liberiꝰ ⁊ facilius ꝑ venas magnas ⁊ paruas ad mēbra valeat peruenire.Vn̄ nō est bonū sanguinē esse total'r p̄uatū tali aquositate vrinali.nā ex hoc signat̄ siccitas grossities sanguis ⁊ paucꝰ potus ꝑ mistiuus delatiuusqꝫ:⁊ talis aquositatis p̄uatio solet eē in multū ieiunātibꝰ ⁊ vigilantibꝰ:⁊ in his qui vtunt̄ cibis sic cis ⁊ calidis:⁊ in his qui multū exercitantur ⁊ student:⁊ si mil'r in cōualescētibꝰ.Ampliꝰ nō est bonū ꝙ nimia huius aquositatis q̄ꝫtitas sit in sanguine. Nā ex hoc sentit̄ defe ctus digestionis vel rōne ciboꝝ ⁊ potuū.vel rōne mēbro rū cibū in sanguinē cōuertere nō potentiū:⁊ signat̄ etiam nimia frigiditas ⁊ humiditas sanguis:⁊ corpis debilitas. vn̄ hn̄tes stōchū frigidū ⁊ epar frigiduꝫ:⁊ simil'r venas ⁊ sil'r vtentes cibis frigidis ⁊ humidis:⁊ multū comedētes ⁊ bibentes spāl'r ⁊ parū exercitantes:⁊ nō ieiunantes:nec ↄsueti vigilare talē hn̄t sanguinē sepissime.Itē in sanguie est quedā subā carnosa declinans ad albedinē. Nam san guis incipit in venis dealbari:qꝛ digō vlterior vt ↄuertat̄ in mēbra dealbando ꝓcedit.⁊ hec digō incipit in magnis venis:⁊ ꝑ venas paruas terminat̄.final'r ad mēbra dige stionis tertie sciꝫ ad mēbra exteriora solida totius corpo ris.Nā hꝯ subā quasi carnea ⁊ manifeste apparet in san guine post eius ablutionē:⁊ quāto sanguis est pinguior vl' humidior aut aquosior tanto minus est in eo de hꝯ subā:⁊ quāto est grossior nisi tēperamentū excedat ⁊ minus pin guis:⁊ inaquosus tanto plus percipit̄ de tali subā.ex mul ta igit̄ quātitate talis sube albe bonitas digōnis venarum significat̄ ⁊ sanguinis obediētis ad ↄuersionē.in mēbruꝫ: spāl'r si talis subā inueniat̄ tractabilis manibus:nec in ea appareant cōtenta magna nec ad tactū dura:⁊ que digitis fricata q̄si puluericent̄.Ex hoc eniꝫ significat̄ dispō ꝓpin qua ad lepraꝫ.

Sexta sub stātia in sanguine.

¶Amplius si de totius sanguinis sube sub tilitate certificari volueris:tūc post sanguinis coagulatio neꝫ incide cū cultello aut subtili ligno sanguinē.si eniꝫ nō resistat:sed facil'r incisioni obediat subtilitas sanguinis si gnificat̄.Si aūt difficulter diuidat̄ ⁊ incidatur:tūc visco sitas et grossities signatur sanguinis que viscositas nō est sine dn̄io aliqualis humiditatis:sꝫ grossities pōt esse cum dn̄io siccitatis.Sanguis igit̄ grossius sine viscositate non erit glutinosus nec habebit ptes adinuicē adherētes sicut cathena.Sed sanguis viscosus est glutinosus:et ptes adin uicē adherēt sicut ptes cathene.Si aūt sanguis nullo mō sustineat incisionē q̄ꝫuis facil'r diuidat̄ sicut apparet in aq̄ ⁊ oleo ⁊ ceteris liquoribus q facil'r diuidunt̄:sꝫ nō incidū tur.talis enim sanguis nimis est subtilis:⁊ talis subtilitas meo iudicio arguit indigestionē.⁊ qn̄ sanguis defacili per forat̄ satis cōuenienter:sed nō inciditur:tunc arguit̄ san guinis viscositas:et talis sanguis vtpl'm est flegmaticus:⁊ qn̄ sanguis incidit̄:sed cū quedā resistentia:tunc vtiqꝫ san guis est grossius nō viscosus.

Subtili tas. Grossi ties. Viscosi tas in san guine.

De colore

¶Itē cōsiderandū est circa colorē sanguinis.Si eniꝫ ſm aliuꝫ et alium situm scutelle sanguis appareat alterius et alteriꝰ coloris sicut apparet in collo colūbe:signat̄ ex hoc maloꝝ humorū diuersitas: ⁊ cū quadā ventositate eleuante ptes sanguinis vt lumen facilius subintret:et ſm alium et alium situm aliter et al'r subintrat:et aliuꝫ et aliuꝫ colorē causat:et qꝛ tales nō sunt veri colores sanguinis.ideo demū debemus considerare verū colorē et fixū sanguinis qui color sit rubeus purpu reus nō obscurus qui arguit bonū sanguineꝫ:et si sit color sintillāte rubedinis.arguit dn̄iuꝫ cholere:et si sit croceus. Si aūt sit spumosus arguit ventositateꝫ:et si sit albus vel liuidus arguit̄ frigiditas et flegmatis dn̄iuꝫ.et spāl'r si cuꝫ hoc sanguis sit viscosus et cetera particularia arguētia do miniū flegmatis cōcurrunt.Isti etiā colores pn̄t ꝓuenire ex adustione sicut pꝫ in extenuatis:et dispositis ad leprā: color viridis attestat̄ adustioni et special'r cholere.Color

ꝟo niger

De sapore

ro niger ⁊ valde liuidus meliꝰ attestat̄ naturali vel ex vi
tio adustionis. ¶ Jtē ꝯsiderare debemꝰ saporē si placet.
Qꝛ sanguis dꝫ eē dulcis. si ro insipidus arguit dn̄iū fle-
gmatis: si amarꝰ cholere: si ponticꝰ aut acetosus meliꝰ aut fle
gmatis acetosi: ⁊ si salsus flegmatis salsi ⁊ adustionē in hu-
moribꝰ arguit.

De odore

¶ Ampliꝰ ꝯsiderandus est odor: qꝛ si sit bo
ni odoris ⁊ delectabilis arguit bonitatē sanguinis: ⁊ si feti
dus arguit magnā putredinē in humoribꝰ. ¶ Ampliꝰ cō-
siderandū est si san. per flobotomiā extractꝰ coaguletur cito aut
tarde. Si autē cito coaguletur nimia tūc grossities sanguis si
gnificat: ⁊ si tarde nimia subtilitas ⁊ indigō significat: ⁊ si
mediocriter mediocritas subē designat. ¶ De ꝯsideratio-
nibus aūt circa flobotomiā que sumunt ex pte egritudinū nō
est hic locus. hec igit ad regimē sanitatis sufficiunt.

¶ De vētosis quātū ad regimē sanitatis. Cap. XXXIX.

Quoniam sani vtunt ventosis minꝰ q̄ flobotomia: ideo de ventosis bre-
uius est transeundū. Circa aūt ventosaꝝ appli
catione multe cadunt ꝯsideratiōes. p̄ma est de
vtilitatibꝰ ventosarū.

Modus vētosarū duplex. Uentosa sine scarificatione.

¶ Sciendū est igitur ꝙ
duplex est modus ventosarū. qdam est sine scarificatione
⁊ carnis incisione. ⁊ aliꝰ cū carnis incisione ⁊ scarificatiōe.
Uentosa sine scarificatiōe fit interdū ad diuertēdū sangui
nē ab aliquo loco ne euacuet̄ imoderate: vt in imoderato
fluxu mēstruoꝝ aut hemorrhoidaꝝ: qꝛ in fluxu tali men-
struoꝝ apponit ventosa sub mamillis ad san. diuertendū.
itē fit iterdū ad attrahendū. verbi grā. si apa sit profundū
apponit̄ ventosa supra locū apatis vt eius mā trahatur ad
extra ⁊ medicaminū vtus meliꝰ possit ad mām penetrare.
Ampliꝰ interdū fit vētosatio vt apatis mā mutet̄ de nobi
li mēbro ad minꝰ nobile. Ampliꝰ fit vt mēbrum calefiat ⁊
sanguis ad ipm trahat̄: ⁊ eius vētositates remoueant̄. Ali-
quādo vt mēbrū reducat̄ ad suū pprium locū ⁊ nālem a
quo fuit motū: vt in dislocatiōe ⁊ ruptura inguinis. Aliqñ
fit ad sedandū dolorē vt in dolore matricis ⁊ colica vento
sis.

Uentosa cū scarificatione.

¶ Uentosa aūt cū scarificatione fit pp duo. Primo q̄
dem ad euacuādum a venis magnis q̄uis nō imediate vt
in cruribꝰ: ⁊ inter spatulas: sed sanguine existēte grosso ta-
les ventose parū valēt nisi p̄cedant subtiliantia ab intra p
cibos ⁊ medicinas: ⁊ ab extra p fricationes ⁊ balnea. Am
plius fiunt ad euādū sanguinē subtilē qui est ppe cutē:
vñ in qbus nō audemꝰ facere flobotomiā pp etatē aut debili-
tatē virtutis aut incōsuetudinē debemus facere vētosas. ⁊
pōt fieri cū magna scarificatione aut parua. cū magna q̄-
dem: qñ est euacuādū a toto corpe: ⁊ parua a venis capilla
ribus ⁊ aliquo mēbro spāli. ⁊ quāto sanguis est pfundior ⁊
grossior: tāto dꝫ fieri maior scarificatio ⁊ eō.

In q̄ etate vētosādū

¶ Et sciās ꝙ
infans in p̄mo anno nullo mō debet vētosari. ⁊ in 2ᵒ anno
⁊ tertio: ⁊ deinceps pōt vētosari. Et dicunt qdā ꝙ post se-
xaginta annos nō ventoset̄.

In q̄ etate lune.

¶ Dicunt qdā ꝙ ventosatio
nō dꝫ fieri in nouilunio nec in fine lune: sed luna existēte in
magno lumine: ⁊ dꝫ fieri hora diei 2ª vel 3ª: ⁊ post horam
vnā ventosationis datur cibꝰ. ¶ Et quia vētosa ⁊ flobotomia
multū ꝯueniunt: ⁊ specialr̄ vētosa que fit ad euādū: tunc
reducēde sunt ad memoriā multe ꝯsiderationes p̄dicte de
flobotomia: ⁊ vltra has sciēdū ꝙ opꝫ scire loca in qbus cōiter
vētose poni ꝯsueuerunt. s. supra caput in fronte sub mento
in parte colli posteriori iter duo cornua in p̄ncipio nuche:
⁊ iter spatulas recto loco qui opponit̄ cordi ⁊ stōcho: et su-
pra renes ⁊ in cruribꝰ: tā in pte posteriori q̄ anteriori do-
mestica ⁊ syluestri: ⁊ in locis cauillarū.

Loca que vētosant.

Supra caput.

¶ Uñ quidā dicūt
ꝙ ventose posite supra caput ꝯferunt amētie: ⁊ scothomie:
⁊ tardāt canos. hoc tñ nō esse vlr̄ recipiendū puto: imo q̄-
busdā accelerāt canos ⁊ intellectū ipediunt. sed ꝯferunt
egritudinibꝰ oculorū: puta scabiei ⁊ bothor ⁊ igressioni nu

Ab egressioni [?] nuce

che: sed itellectū ipediunt ⁊ faciūt hereditare stuporem ⁊
obliuionē. igit̄ in sanitatis regimine nullo mō ventosat̄ ca-
pitis sumitas. Uentosa aūt in fronte posita valere pōt do-
lori ptis posterioris capitis ⁊ ad alias egritudies ad q̄s va-
let flobotomia vene frontis: sed ipedit rōnē ⁊ intellectū. vnde
nō est vtendū in sanitatis regimine.

Sub mento.

¶ Uentose sub mēto
valent pustulis que fiunt in ore ⁊ egritudinibꝰ dentium ⁊
gingiuarū ⁊ multū debēt iuuare in mūdificatione faciei ⁊
cutis capitis.

Inter cornua occipitis.

¶ Uentosa posita inter cornua occipitis va-
let grauedini ⁊ vanitati que est in capite: caput ⁊ faciē alle
uiāt ⁊ doloribꝰ qui sunt in radicibꝰ dentiū auxiliatur: ⁊ est
mirabilis in tumore faciei ⁊ squināntie ad cibū. ⁊ potiꝰ trās
glutiendū. Nota tñ ꝙ in hoc loco nō est assumenda ven-
tosa nec ponēda nisi in magna necessitate: quia memoriā
debilitat.

Inter spatulas.

¶ Uentose que ponuntur inter spatulas valent
egritudibꝰ pectoris puta sanguineis ⁊ asmatis ⁊ spasmo: sed
stōchū debilitāt: ⁊ pñt esse cā tremoris cordis alteriꝰ q̄ san
guinei.

In renibꝰ

¶ Uentose renibꝰ posite ꝯferūt apatibus coxaꝝ
⁊ scabiei earū hemorrhoidibꝰ ⁊ podagre ⁊ elephātie pruri
tui dorsi ⁊ vētositatibꝰ matricis ⁊ vesice.

In cruribus.

¶ Uētose in cru
ribus maxime cōpetūt in sanitatis regimine loco flobotomie:
qꝛ maxime repletionē diminuunt: ⁊ plus alijs vētosis: ⁊ ta
lis ventosa maxime valet doloribꝰ matricis antiquis ⁊ do
loribꝰ renū ⁊ vesice ⁊ mēstrua puocat. ⁊ posite in pte an-
teriori valēt apatibus testiculoꝝ ⁊ vulneribꝰ coxarū ⁊ cru
rium: ⁊ posite in pte posteriori valēt apostematibꝰ ⁊ exitu-
ris que fiunt in manibꝰ.

In cauillis pedū.

¶ Uentose que ponunt̄ in cauil-
lis pedū ꝯferunt ad ea ad que ꝯferunt illarū venarū flo-
tomia puta puocationē menstruorū ad passionē sciatice ⁊
podagre. hec sufficiant de ventosis.

¶ De sanguisugis ⁊ de electione earū. Cap. XL.

Consequens est dicere de sanguisu-
gis: circa quas cadunt
qnqꝫ ꝯsiderationes. quaꝝ p̄ma est de illarū
electione. 2ᵃ de ipsarū vtilitate. tertia de ipsa-
rū p̄paratiōe anteq̄ applicent̄. quarta de ap-
plicatione earū. qnta de ipsarū remotione. ⁊ pōt addi cōsi-
deratio sexta. s. de his que fiēda sunt post earū remotionē.

Electio

¶ Quo ad primū nota ꝙ eligēde sunt sanguisuge de aqs
mūdis currentibꝰ pticipantibꝰ ꝯditionibus laudabilibus
aquarū bonaꝝ superiꝰ enūerataꝝ: ⁊ sunt aque in quibꝰ in-
ueniunt̄ rane mūde: q̄uis quidā asserāt huius oppositū.
Ampliꝰ sanguisuga dꝫ eē debilis sicut cauda muris et pui
capitis nō coloris viridis aut nigri nec alteriꝰ mali coloris
nec super illas debēt esse fila coloris laçuli. eligant̄ igitur
ruffe quasi coloris epatis. vel hñtes ventres rubeos ⁊ dor-
sum coloris filīs cri sup quā existit viriditas: ⁊ non simplr̄
viridis. Si enī sint magne ⁊ magni capitis ⁊ coloris nigri
aut diuersorū colorū: ⁊ sint ex aqs fetidis in qbus reperiū
tur aialia venenosa: vt in stationarijs paludibꝰ: tales enī
sunt venenose: ⁊ ex eis cōtingere ꝯsueuit syncopis ⁊ apata
mala: ⁊ sanguis fluxus: ⁊ febris: mēbrorū laxitas: ⁊ vlcera
fraudulēta.

De vtilitate.

¶ Propter qđ sciēdū ꝙ sicut p flobotomiā ⁊ vē-
tosas euacuat̄ sanguinis totius plenitudo ⁊ mēbri pticula-
ris: sic ēt per sanguisugas: verū est tñ ꝙ flobotomia magis eua
cuat a pfundo q̄ sanguisuga: ⁊ ventosa. Jtē attractio que
fit p ventosā est a calido ⁊ a vacuo: sed attractio que fit a
sanguisuga est a virtute aīe ⁊ a tota spē cū spiritu ⁊ calore.
ideo est attractio fortior q̄ per ventosam. ēt illud qđ attra-
hitur maiorē hꝫ conueniētiā sanguinis q̄ qđ attrahit̄ cū
ventosa. igit̄ sanguisuga est ꝯuenientior ad euādū pleni-
tudinē sanguinis: ⁊ spālr̄ a pfundo q̄ ventosa. ¶ Et scien
dū ꝙ quidā dicunt ꝙ sanguisuga extrahit sanguinē bonū
⁊ dimittit malū: ⁊ f̄m hanc viā nō cōpeteret sanguisuga in
sān. plenitudine ⁊ nō in sanguinis corruptione. sed isto rū

opioni nõ ꝯsentio:qꝛ sapiẽtũ dictis nõ ꝯcordãt. Nouerũt eniз sapiẽtes ꝙ sanguisuga valet in morphea ipetigine et serpigine:qđ nullo mõ eẽt si attraheret bonũ sanguinẽ ꝛ relinqueret malũ.sic enim plus noceret ꝙ̃ iuuaret.vñ puto saluo meliori iudicio ꝙ sãguisuga plus euacuat ꝛ attrahit malũ sanguinẽ ꝙ̃ bonũ ꝓpter duo.pmo qꝛ nã corpis retinet bonũ ꝛ dimittit abire maluз quo nõ indiget.2° qꝛ forte sanguis malus est ꝓportionabilior sanguisugis ꝙ̃ bonus. Non eniз est rõnabile ꝙ sanguis human⁹ q hз similitudineз ꝛ ꝓportionẽ a tota spẽ cum mẽbris corpis nr̃i hẽat ꝓportionẽ cuз sanguisugis:qꝛ sanguisuga ẽ mltũ distãs a corpore nostro.sed rõnabili⁹ est ꝙ sanguis malus ꝛ corrupt⁹ qui nullã hз ꝓportionẽ cũ corpe nostro attrahat̃ a sanguisuga ẽt qui nullã hз ꝓportionẽ cũ corpe nostro:sed magis cum sanguine malo. In oibus igit̃ morbis subcutaneis q sunt ex sanguine corrupto multũ valẽt sanguisuge ꝛ plus ꝙ̃ ventose. Naз ventosa idifferenter attrahit bonũ ꝛ malum.sanguisuga ꝟo non:sed sibi ꝓportionale.s.malũ. ¶ Propter 3^m sciendũ est ꝙ anteꝙ̃ applicent̃ debẽt seruari per vnuз diẽз:ꝛ procuret̃ ꝙ euomãt ꝯstringẽdo:qđ est in eoꝝ vẽtribus:ꝛ parũ sanguinis agni aut anatis eis ꝓpinetur et inde nutriant̃.postea ꝙ earũ sordicies cũ spongia aut pãno mũdetur. ¶ Et anteꝙ̃ applicent̃ fricet̃ loc⁹ cui applicari debẽt ꝛ fomentet̃ intãtũ ꝙ rubeat ꝛ pori aperiant ꝛ sanguis subtiliet̃ ꝛ demũ proyciat̃ sanguisuga in aqua dulci ꝛ mũdetur et loco applicet̃:ꝛ si adherere noluerint tunc vngat̃ locus cũ modico sanguine agni aut luti aque in qua morari ꝯsueuerunt ꝛ pmittant̃ attrahere sanguinẽ donec sint bene plene. ¶ Propter 4^m sciẽdũ ꝙ qñ volumus eas remouere a mẽbro cũ applicate sunt hoc põt fieri cũ seta caude equi aut aceto tepido aut aqua salsa aut aloe.deinde abluatur locus cũ vino puro ꝛ melle qđ apponat̃ ventosa supra locũ:ꝛ si forte sanguinis fluxus non cessaret aspergat̃ puluis gall'.combustarũ:masticis:san.draco.ꝛ similibus:ꝛ hec breuiter de sanguisugis sufficiant.

De ꝑparatione eaꝝ. *De applicatione eaꝝ.* *De remotione eaꝝ.*

¶ De cauterys quo ad regimẽ sanitatis. Cap. XLI.

Quia homines sani vtunt̃ cauterys iterdũ. ꝓpter igit̃ operis cõplemẽtum addemus vnũ capitulũ breue de cauterys quantuз spectat ad regimẽ sanitatis. Cuз quib⁹autem ꝛ quo mõ fiãt cauteria ꝛ sectiones spectat ad chirurgicũ.nec est hic determinandũ. Nolum⁹ ẽt hic enumerare oẽs egritudines in quarũ cura cõpetunt cauteria:nec oĩa loca in qbus applicare pñt seu ꝯsueuerũt:sed tñ dicemus generales vtilitates cauterioꝝ:ꝛ quedã gñalia in cauterys obseruãda. ¶ Sciendũ igit̃ ꝙ cauterizatio est valde vtilis in exiccãdo hũores:ꝛ attrahẽdo eos a remotis et a ꝓfundo:ꝛ ad ꝓhibendũ ne corruptio spargat̃ p mẽbra:ꝛ ad mẽbra ẽt ꝯfortanda:quoꝝ cõplonẽ volum⁹ rectificare:ꝛ ad resoluendũ mãs corruptas in mẽbro retẽtas. Amplius cauterizatio valet ad retinenduз sanguinẽ ꝛ fluxum sanguinis.ꝛ qñ cauteriũ fiat ad istaз vltimã intentionẽ:tũc cauterizatio dз esse fortior ꝛ ꝓfundior:qꝛ si eẽt debilis faciens crustã que postea satis cito caderet:tunc eẽt error nouissimus peior priore:qꝛ sequeret̃ fluxus sanguinis peior ꝛ icurabilior pore. ¶ Homines igit̃ in latitudine sanitatis existẽtes qui cũ sunt parati cadere in egritudinẽ mẽbroꝝ exteriorũ ꝯtingentẽ ex humiditatib⁹ corruptis debent vti cauterys sicut.verbi grã.parati ad leprã aut guttã rosaceã ꝛ vlr̃ ad egritudies deturpãtes facieз pp humiditates corruptas in cerebro que nõ hñtes spiraculũ descendũt ad facieз ꝛ ad totũ corpus.ꝛ anteꝙ̃ mãe descẽdãt tunc cauterizatio in quatuor ptes capitis quousꝙ cauterizatio pueniat ad craneũ est multũ vtilis.vt.s.humiditates corrupte euacuationẽ habeãt ꝛ spiraculũ:ꝛ ad cetera mẽbra corpis nõ decurrãt ꝛ spãlr ad faciẽ.sed talis cauterizatio in quã puenitur vsqз ad craneũ est subtilr valde fienda ne cerebrum ebulliat et pia mater ꝛ dura ledant̃:ꝛ sit error nouissimus peior pore.ꝛ ista cauteria facta in capite ꝓseruãt ꝛ curãt ab oibus egritudinib⁹ causatis ꝛ cãri possibilib⁹ p viã rheumatis descẽdẽtis a capite:ꝛ sic preseruãt ab vlcere pulmonis tussi asmate squinãtia:ꝛ vlr ab oibus egritudinib⁹ alys qrum mater põt esse rheuma descendẽs a capite:ꝛ si spãlr sint humores valde corrupti:et in cerebro coarctati:et sic dictũ est de humiditatib⁹ capitis corruptis et coarctatis q p cauteria mundificãt̃ et exiccant̃. Sic suo mõ itelligendũ est de alys mẽbris corpis. Naз in quocũꝙ mẽbro corpis sint tales hũiditates corrupte p taliũ mẽbroruз cauterizationẽ mũdificant̃ et desiccant̃ et mẽbrũ purificat̃. Unde si tales humiditates corrupte sint coarctate in splene epate stomacho pectore aut alio mẽbro super illo membro fiãt cauteria.et similiter itelligitur si sint coarctate in iũcturis fiant cauteria in circuitu iuncture.

¶ Nunc restat ponere qsdã regulas obseruãdas in cauterys. ¶ Prima est ꝙ nũꝙ̃ fiat cauteriũ nisi pus corpe mũdificato per pharmaciã et flõmiã aut alterũ illoꝝ vt medico videbit̃ expedire. ¶ 2ª regula est.ꝙ qñ cauteriũ fit ad eũandũ teneat̃ cauteriũ apertũ:sed qñ fit ad restringẽduз sanguinẽ nõ. ¶ 3ª regula est.ꝙ cauteriũ qđ fit ad eũandũ ad minus teneatur apertũ per qdraginta dies et quolibet die locus mũdificet̃ semel aut bis ẜm ꝙ plus vel minus corrupta exiet humiditas:et iterduз lauet̃ locus cuз decoctiõe folioꝝ edere terrestris et arborce vt loc⁹ cauterizat⁹ nõ fetcat. ¶ 4ª regula est.ꝙ nõ fiãt cauteria in infãtibus nec valde senib⁹:in infantib⁹ qdẽ pp mẽbrorũ nimiã mollicíẽ et in senibus pp nimiã siccitatẽ mẽbrorũ. In his etiã etatibus mẽbra sunt debilia non po^a bene sustinere cauteriũ. ¶ 5ª regula est.ꝙ nõ fiãt cauteria tẽporib⁹ valde calidis nec valde frigidis nec valde siccis. ¶ 6ª regula est.ꝙ non fiãt cauteria supra musculos. ¶ 7ª regula est.ꝙ cauteria fiãt interdũ supra mẽbruз mandãs qñꝙ supra mẽbrũ mediuз cuius mãdatur et qñꝙ ad qđ mãdatur. verbi grã. Si mã existẽs in cerebro fluat ad oculos et faciẽ per arterias ꝛ venas timporuз anꝙ̃ mã fluat fiãt cauteria in capite:et cuз actu fluit in timporib⁹ fiãt cauteria:et cũ tota mã fuerit fluxa fiãt in lachrymalib⁹ oculoruз cauteria. Interdum ẽt fiãt cauteria sub mẽbro ad qđ fit fluxus.verbi grã. si mã fluat ad faciẽ possunt fieri cauteria sub mẽto ad mũdificãduз facieз. ¶ 8ª regula est.ꝙ cauteria que fiunt sub genubus sunt vtiliora ad totuз corpus mũdificãdũ et hũiditates corruptas a toto corpe.vñ talia cauteria debẽt esse satis vtilia in cura lepre.hec breuia sufficiãt de cauterys.

Vtilitas. *Regule obseruãde.*

¶ De vsu medicinarum laxatiuarum in regimine sanitatis. Cap. XLII.

Vti interdum ventris solutiõe quibusdã hominib⁹ multum cõpetit in regimine sanitatis.s.ad preseruãdum ab egritudinib⁹ malibus et humoruз corruptione.est eniз pole vt catartici laxatiui causa corpus mũdificet̃ ab hũore qui gñari ꝯsueuit ex negligentia diete: et ex corporis dyscrasia naturali vel accidẽtali. Nã quãtũcũꝙ aliqs sit bon e cõplexionis ꝓpter nutriẽtia syluestria in se multiplicabit malos hũores a qbus si nõ mundificet̃ corpus generabit̃ morb⁹. ¶ Et silr quãtũcũꝙ aliquis boni fuerit regiminis:tñ pp malitiã cõplonis et debilitatẽ membroꝝ spũuз et virtutũ multiplicabũtur in corpe multi hũores:puta cholera et flegma vel melãcholia:ex quoꝝ purgatione ꝓseruabitur corp⁹ab egritudine. ¶ Utẽtes igit̃ malo regimine:et q sunt male cõplonis:et nõ sunt infantes nec decrepiti.et hñt stõchuз et corpora

Qui sint pharmacandi et non.

pors ꝛ viscera fortia hñtq corpus magnũ ꝛ pingue: ꝛ sunt gulosi: ꝛ multos fruct⁹ comedũt ꝛ parũ mouent̃ ꝛ exercitã tur: ꝛ nõ multũ assellãt nec sudãt nec coeunt: tales eniꝫ maxime sun: pharmacãdi: ꝛ si non: nõ euadent quin cadãt in pessimas egritudies. Et istorũ oppositũ ꝯdõnibus enumeratis minime sunt pharmacãdi seu ad medicinã laxatiuaꝫ apti ꝛ spãl'r si eorũ venter sit solubilis: ꝛ sint apti ad diariã ꝛ dysenteriã: ꝛ sil'r si corpus eoꝝ sit siccũ. In talib⁹ eniꝫ medicine laxatiue sepius sumpte corpus debilitãt ꝛ ethicaꝫ ꝛ phthisim adducũt.

De pparatiõe pharmacandi.

¶ Et notãdũ ꝙ anteq̃ recipiat̃ medicina laxatiua p̃parãdũ est corpus ad eã ꝛ humores sunt digerẽdi ꝛ p̃parãdi vt obediãt euãtioni. Qui eniꝫ conat̃ materiã indigestã euacuare: ipsaꝫ nõ euacuat: sed sana mẽbra debilitat ꝛ morbo resistẽtia. Corpus igit̃ p̃parandũ est cũ nutrientib⁹ mollificatiuis ꝛ vnctuosis: ꝛ venaꝝ aperitiuis: ꝛ partiẽdus est cib⁹. ꝛ vt sit vnũ dicere corpus est p̃molliẽdũ ꝛ humectãdũ nutrimẽto plurimo balneo ꝛ requie. Si aũt mã sit grossa ꝛ viscosa: tũc est incidẽda ꝛ subtiliãda: ꝛ si sit nimis subtilis ꝛ ca. aliqual'r est ingrossanda. verũ est ꝙ mã exñte furiosa rõne mobilitatis sue: siue rõne malitiei: siue rõne mẽbri ꝛ loci: siue rõne qualitatis ꝛ q̃ntitatis: siue rõne accñtis inducti p talez mãm non dꝫ expectari digõ.

Quo tpe pharmacandũ sit.

¶ Itẽ nõ recipiat̃ medicina laxatiua in tpibus nimis calidis nec valde fridis: sed in tpibus tẽperatis. puta in vere vel autũno. tẽpus eniꝫ humidũ est ꝯueniẽtius ad laxatiuã medicinã.

In qb⁹ signis dẽat ẽẽ luna.

¶ Et considerãdũ est ꝙ luna nõ sit in leone: et ꝙ nõ sit ascendẽs: et vl'r ꝙ luna nõ sit in signo fixo: sed mobili humido ꝛ frido. vñ iter oĩa signa mihi videt̃ ꝙ cancer est signũ ꝯuenientius ad medicinã laxatiuã: deinde piscis: qꝛ sunt signa frida ꝛ humida mobilia: ꝛ scorpio: qꝛ est fri. ꝛ hu. sed fixũ.

Nõ sit luna cũ Joue nec saturno.

¶ Itẽ multuꝫ ꝯsiderandum est ꝙ luna nõ sit ꝯiuncta Joui nec corporal'r nec aspectu: nec ꝙ sit ꝯiuncta saturno. Nã ꝯiunctio cũ ioue debilitat virtutẽ medicine ꝛ fortificat virtutẽ nãlez corpis hũani. medicina aũt laxatiua nõ euacuat humores nisi superãdo v̓tutes nãles corporis. Ampli⁹ ꝯiunctio cuꝫ saturno imobilitat hũores ꝛ impedit opationẽ medicine laxatiue.

Sup qb⁹ pharmacijs sit dormiendũ ꝛ sup qb⁹ ñ.

¶ Itẽ nota ꝙ quedã sunt medicine sup quas multũ est dormiendũ sicut sunt fortes medicine que sumunt̃ p modũ electuarioꝝ: ꝛ quedã sunt sup qbus nihil aut paꝝ est dormiẽdũ: sicut sunt medicine debiles valde: ꝛ que recipiunt̃ in colatura. Medicine aũt pillulate recipiunt̃ in sero ꝛ supdormit̃ tota nocte. Multũ ẽt est considerãdum ꝙ pillule non sint nimis desiccate nec putrificate nec nimis molles: sed sint siccate de nouo. Medicine aũt sumpte p modũ electuarioruꝫ sunt sumẽde media nocte ꝛ supdormiendũ est vsq ad diẽ. sed que recipiunt̃ in colatura sumẽde sunt in aurora: ꝛ nihil aut parũ est supdormiendũ: sed statiꝫ ꝯscendũ ꝛ postea ambulandũ. Quia scim⁹ ꝙ medicina q̃ntũcũq sit debilis nõ opatur in humorẽ nisi p̃us nã ipsaꝫ deduxerit de potẽtia ad actũ. Et ideo ꝯscẽdũ est sup ipsaꝫ assumptã quousq appropinquet tps opõnis: ꝛ tunc mouẽdũ est corpus hincinde nõ laboriose. nec in loco valde calido nec valde frido. Si. n. vis educere elleborũ moue corpus nec dormiat̃ aliquo modo donec medicina suã pfecerit opõnem: qꝛ sõnus fortes euacuationes retinet.

Qu osc aꝫ opꝫ cibare añ opõnẽ cõpletam pharmaci.

¶ Et sil'r nõ est comedẽdũ nec bibẽdũ donec medicina suaꝫ pfecerit opõnem. Sunt aũt quidam debilis nãe ꝛ rare cõpl'onis q nõ pñt eẽ sine cibo quousq medicina suã pfecerit opationẽ. Et isti debẽt añ haustum medicine comedere aliquid subtile ꝛ leuis digõnis: ꝛ tales ẽt postq̃ medicina ceperit opari pñt aliqd comedere stipticũ: qd stomachũ ꝯfortet ꝛ medicinã ad inferiora deponat: sed nisi necessitas cogat cib⁹ ꝛ pot⁹ total'r dimittantur quousq medicina suã pfecerit opationẽ.

Signũ cõplete opõnis pharmaci.

¶ Scim⁹ autem medicinã cõpleuisse operationẽ ex eo ꝙ videm⁹ mutationẽ in egestionib⁹ ad humorẽ cui medicina adhibita nõ est appropriata: ꝛ tunc põt pharmacat⁹ cibari. Itẽ aliđ signũ est qñ medicina a nã expellit̃ cũ egestionibus. Nã postq̃ medicina sufficiẽter est opata nã ipsaꝫ emittit. Aliđ signũ est sitis quã scimus non euenire ex pharmaci acuitate nec humoris nec cõpl'one stõchi.

Lauatiuũ dandũ.

¶ Tunc. n. qñ pcipim⁹ pharmacũ appropinquare ad opationis medicine terminũ tũc bonuꝫ est ꝙ pharmacat⁹ bibat aliqd lubricuꝫ lauatiuum: ꝛ sitis sedatiuũ ꝛ repressiuũ medicineqꝫ expulsiuum: ꝛ hꝰ est aqua ordei calidissima: hec eniꝫ est lauatiua ꝛ repressiua medicine ꝛ lubrica: ꝛ sitis sedatiua.

Cibatio.

¶ Et tũc post horã comedat cibũ facilis digõnis ꝛ bibat vinũ lymphatũ calidũ. nihil eniꝫ suscipiat actu frigidũ: ꝛ dimittat illa die oẽs fruct⁹ frigidos humidos ꝛ laxatiuos. ꝛ spãl'r añ cibos crudos ꝛ spãl'r debilitãtes stomachũ: ꝛ si forsan medicina fuerit multũ acuta ꝛ pharmacat⁹ cõpl'onis multũ calide: ꝛ tẽpus fuerit calidũ: nullo mõ bibatur vinũ: sed loco vini bibatur mellicratũ aut aqua zuccharata aut aqua cocta a vino paucissimo ꝛ õbilissimo alterata. Si tñ pharmacat⁹ fuerit vehemẽter purgat⁹ ꝛ timeam⁹ de vlteriori purgatiõe nullo mõ bibẽdũ est mellicratũ: nec aqua zuccharata nec sil'e qđ possit ventreꝫ laxare: sed succus cydonioꝛũ inspissatus p decoctionẽ cuꝫ aqua ferrata aut aliqd sil'e.

Si medicina non operatur.

¶ Interduꝫ aũt ꝯtingit ꝙ medicina nõ operatur aut qꝛ medicina est debilis: aut qꝛ corpus est debile: aut qꝛ vẽtositas grossa est in stõcho que subleuat corpus medicine: vel qꝛ vie intestinorũ sunt opilate. Si igit̃ videam⁹ medicinã nõ opari: qꝛ virtus est debilis fortificiãda est virtus cuꝫ cibo subtili lubrico: ꝛ postea exhibeat̃ aqua nõ multũ frida. Si auteꝫ medicina sit debilis dam⁹ aquã frigidã nõ nimie frigidationis: ꝛ deinde dabim⁹ aliqua cõpressiua põtica sic̃ cydonia ꝛ pira. Hec eniꝫ medicinã ad inferiora deponunt. Si aũt ventositas sit in cã aut cõstipatio intestinoꝝ: tũc clysteria sunt cõpetẽtia ꝛ dissoluẽtia ventositatẽ. Si aũt medicina non operet̃ ꝛ declinet ad supiora ꝛ generet morsus cordis angustiaꝫ ꝛ estuationẽ ꝛ motũ spasmosuꝫ ꝓuocandus est vomitus. ꝛ si viderim⁹ ꝙ declinet ad inferiora p̃mittãtur clysteria attractiua fortia. Ampli⁹ talium medicinaruꝫ malitia corrigit pot⁹ aque vehemẽter fride: ꝛ balneatio in ea: ꝓpterea ꝙ frangit acuitatẽ eius ꝛ inflãmationẽ ꝛ serositatẽ ẽt ad idẽ valent spẽs: qꝛ tales medicine sunt de genere venenoꝝ: sed sup oĩa: qñ medicĩa nõ euacuat ꝯfidendũ est in clysterioꝛũ hñficys. Si aũt cum his oĩbus medicina in corpe remanserit ꝛ accñtia mala multiplicent̃ ꝛ medicina ꝛ mã moueat̃ desuper fiẽda est flõmia de saphena: postea de basilica. Uomit⁹ aũt magis pficui sunt qñ medicina generat cordis morsum ꝛ nauseaꝫ ꝛ singultũ ꝛ prefocationẽ: nec tñ sunt cõtẽnẽda clysteria. In hoc eniꝫ remedio ꝯfisus sum vsqꝫ ad nunc ꝛ bonũ effectũ inueni.

Si medicina effrenitat.

¶ Interduꝫ etiã cõtingit ꝙ pharmacia euãt plus q̃ opꝫ. ꝛ tunc p̃mo studẽdum est ꝙ medicina a corpe expellat̃. 2° vt intestina confortent̃. 3° vt materia diuertat̃. 4° vt totum corpus ꝛ spãl'r cor ꝛ spũalia mẽbra ꝯfortent̃. Hic ẽt in fluxu forti exhibẽda sunt narcotica stupefaciẽtia ꝛ mãꝫ coagulãtia. Primũ perficit̃ cũ aqua ordei calidissima cum mucilagis se. psilỹ aut cydonioꝛũ in potu data: qꝛ virtuteꝫ medicine laxatiue debilitat: ꝛ ipsaꝫ a corpore expellit. igit̃ ẽt ꝛ in isto casu nõ est p̃mo ꝯtentiua intestinoꝝ confortãda. Scõm aũt pficitur. s. qñ talis supflua euãtio non plus est ꝓpter medicine pñtis fortitudinẽ: sed ꝓpter ꝯtentiue intestinoꝝ debilitatẽ: cuꝫ stipticis ab intra. ꝛ ab extra. Ab intra qdem cuꝫ miua cydonioꝛũ aromatizata: ꝛ ab extra cũ oleo rosato masticino ꝛ myrtino. Tertiũ perficit̃. s. diuersio fluxus. vbi gra. possibile est ꝙ mã fluat ad intestina ab oĩbus mẽbris: et tunc fricationes ꝛ balnea multũ ꝯferunt ꝛ eadem ratione

interdū cōpetunt diuretica interdū ēt vomit⁹. hec oia diuertunt māmʼ ab intestinis. Quartū ꝑficit̄. s. ꝯfortatio v̄tutis: q2 medicina laxatiua iterdū euacuat vltra debitū superādo virtutes corporis nāles ⁊ vitales. tunc studēdū est in tali casu in v̄tutis ꝯfortatione cū appropriatis epaticis stomaticis cordialib⁹ ⁊ capitalibus. Quintū x̄o perficit̄ cum somniferis ⁊ stupefacientibus retinentib⁹ eūationes fortes magna stante necessitate. iō non est maluz dare aliquā opiatā ad imobilitandū māmʼ: ⁊ ad stupefaciendū aialem virtutē. hoc tñ est faciendū cum magna cautela: ⁊ hec breuia sufficiunt de medicinis laxatiuis.

¶ De vomitu in regimine sanitatis. Cap. XLIII.

QUāuis homines simpl'r sani: ⁊ a tpe non indigēt vomitu: tñ hoies in quorum stōchis multiplicat̄ flegma ⁊ cholera per vomitū ab egritudinib⁹ preseruant̄ ⁊ in ꝑpria sanitate cōseruant̄. ¶ Si igr̄ hꝰ hoies vomitū vtunt̄ ẜm ꝙ expedit eorū stōchus a supfluitatib⁹ mūdificatur digestioq3 efficit̄ melior ⁊ corpus renouat̄. caput ēt ⁊ sensus alleuiant̄: ⁊ visus acuit̄: ⁊ si fiat vomit⁹ imoderate: ⁊ vbi non op3 corpus desiccabit̄: nocebitq3 epati: pectori: oculis ⁊ pulmoni: venas qñq3 scindit ⁊ rūpit: ex quo passio emoptoica causat̄. ¶ D3 aūt vomit⁹ fieri ad plus bis in mense in regimine sanitatis hoium p̄dictorū. nec d3 tal' vomit⁹ fieri stōcho vacuo: q2 eēt laboriosus nimis: s3 post cibi saturitatē abomiabilis ⁊ diuerse nāe hñtis q̊dāmō icisiuā ⁊ abominabilē virtutem. nec d3 fieri frequēter ne stomachus corrūpat̄ ⁊ ei⁹ virtus destruat̄: ⁊ sic d3 obseruari cert⁹ nūerus dierū inter vomitū vnū ⁊ aliū. Uñ hñtes collum longū et pectus strictū ⁊ humeros eleuatos ad modū alarū et crura tortuosa tales inquā vtant̄ vomitu ad ꝯseruādū sanitatē. ¶ Et q2 oculi multū ledunt̄ interdū vomitu: cū aliqs vomere voluerit duos pāniculos in rotūditate circūuoluat: et sup oculos clausos ponat: et cū alio pano lato optime liget nec auferant̄ donec vomit⁹ cōpleat̄: ⁊ tūc facies aqua ros̄. est abluēda in hyeme addēdo aliquātulū ligni aloes: et os abluēdū est cum hydromelle aut syrupo acetoso. et nō est comedēdū statī3: sed tardet comestionez donec fames sit fortis: ⁊ si ꝯtigat sitī: sedet̄ sitī cū syrupo cydoniorū: ⁊ nō cu3 iulep aut syrupo acetoso: q2 incitarent ad vomitū et comedāt carnes pullorū facilis digōnis in galaticia ⁊ galātina. hec breuia sufficiāt de vomitu ꝑut cōpetit in regimine sanitatis. ¶ De vomitu aūt laborioso q̄ fit ieiuno stōcho: ⁊ cu3 fortib⁹ medicinis nō est hic determinandū: quia nō competit sanis corporibus. et si interdum forsan cōpeteret ad preseruandū ab aliquib⁹ malis egritudinibus: est eadem ratio sicut de medicina laxatiua laboriose ducente et effrenate.

¶ De clysterib⁹ ⁊ diuersitate eorū. Cap. XLIIII.

QUia hoies sani sepe ⁊ sepius clysterib⁹ vti ꝯsueuerunt: et sil'r suppositorijs determinandū est de eis breuiter quātu3 spectat ad sanitatis regimē. ¶ Sciendū est igit̄ ꝙ hoies in quib⁹ seu in quorū itestinis feces idurari cōsueuerūt ꝑꝑ quā indurationē pōt colica cāri. Sil'r in quorū viscerib⁹ solēt vētositates multiplicari aut flegma mucilaginosu3. vel ad quorū intestina cholera pauca deriuat̄ incitās expulsiuā. Tales inquā idigent in sanitatis regimine clysterib⁹ remollitiuis fecū aut carminātib⁹ ventositatē aut eūantibus flegma aut ꝯ defectū mordicatiōis cholere nō miste. interdū ēt fiūt clysteria aliorū humorū eūatiua aut mūdificatiua vlcerū: aut eorū ꝯsolidatiua aut vētris restrictiua aut attractiua a remotis ⁊ ipinguatiua: sed q2 talib⁹ nō vtimur in sanitatis regimie de his penit⁹ nulla fiet mētio. ¶ Et nota ꝙ multe sūt regule obseruāde circa administrationez clysteriorū.

Regule.

¶ Pria regula est. ꝙ clysteria maxime fiunt ad eūationē fecu3 intestinorū: ⁊ ꝯsumptionē ventositatū in eis: ⁊ sil'r in renibus. vñ suspecti de colica ⁊ passione renū ⁊ spāl'r vētosa maxime debēt vti clysterib⁹. vñ clysteria imediate eūant ab itestinis inferiorib⁹ ⁊ renibus: ⁊ ex ꝯñti ab itestinis supioribus. Euacuāt igit̄ ab inferiorib⁹ et eradicāt a superiorib⁹ per quādā colligātiā inferiorū ad superiora. ¶ 2ª regula est. ꝙ clysteria fortia non debēt fieri si mā sit indigesta. ¶ 3ª regula est. ꝙ clysteria nullo mō fiēda sunt cibo exñte in stōcho adhuc indigesto q2 attraheret̄ cibus indigest⁹ ad itestina ⁊ ad epar. ¶ 4ª regula est. ꝙ clysteria nō sunt nimis frequētāda ne nā debilitet̄. ¶ 5ª regula est. ꝙ qñ exhibet̄ clystere ꝑpter renes clysteriçādus d3 esse supin⁹: ⁊ ꝑpter intestina ecōtra. ¶ 6ª regula est. ꝙ non d3 fieri clystere tpe calido nec hora calida: sed eligi d3 hora aliqual'r frida. ¶ 7ª regula est. ꝙ non debet fieri balneū ante clystere ne in corpe fiat mot⁹ agitatiuus. ¶ 8ª regula est. ꝙ qui sunt suspecti de hemorrhoidibus. ⁊ similib⁹ passionib⁹ ani nō debēt vti clysterib⁹. ¶ 9ª regula est. ꝙ si qs timuerit ne clystere retineat̄ poni d3 in circuitu ani auena calefacta aut miliū calefactū. que aute3 sint materie clysteriorū scitur de alijs negocijs.

¶ De suppositorijs. Cap. XLV.

COnsequenter de suppositorijs q̄bus sani iterdū vtuntur dicendū. Sunt aūt suppositoria quedā leuia nō acuta. puta suppositoria fcā ex melle ⁊ succo mercurialis vl' ex sapone gallico: aut ex succo caulis ⁊ sil'ia. ⁊ sunt alia his fortiora. s. facta ex melle acuata cū scamonea aut euforbio aut colloquintida ⁊ silibus: p̄ma quidē suppositoria ordinant̄ ad ventrē remolliēdum. ⁊ scōa ad attrahendū materiā a remotis: ⁊ special'r a partibus superioribus. Prima igit̄ suppositoria magis cōpetunt in regimine sanitatis q̄3 secunda.

¶ De pessarijs ⁊ diuersitate eorū. Cap. XLVI.

DE pessarijs aūt sciendū ꝙ sic se hñt ad matricē sicut suppositoria ad intestina. interdu3 aūt fiunt ad menstrua ꝑuocanda: ⁊ ad mundificādū matricē: ⁊ aliqñ ad restringendū matricē: ⁊ interdū ad confortādū matricē vt disponat̄ ad cōceptū. horu3 autem mā scitur ex libris particularib⁹. ideo hic pertransco cum dei laude huic operi finem iponendo: a quo reperi ⁊ recepi gratiam doctrina3 ⁊ perfectionem.

¶ Incipit regimen sanitatis ad inclytum regem aragonū a magistro Arnaldo de Uilla noua directū ⁊ ordinatū.

¶ De aeris electione. Cap. I.

PRima pars vl' ꝯsideratio sanitatis cōseruāde ꝑtinet aeris electioni. Na3 inter ea que necessario approximant humano corpori nihil est qō imutet fortius ipsum q̄3 id qō per os: ⁊ per nares ad cor ⁊ ad arterias inspirādo ꝑuenit cū qualitatibus suis: ⁊ per oēs arterias imiscet̄ spiritibus cordis: per quos oēs actiones vite corꝑalis ꝑficiunt̄. Ideo regalis prudētia: que ad ꝑprie sanitatis ꝯseruationē studere d3 ꝑꝑ salutē regni nūq̄3 negligat quātum facultas cōcedit eligere aerē ad habitādu3: tam in ꝑtibus regni q̄3 in mansionib⁹ locorū ad que inhabitādū declinat. Nā cu3 in ea ꝑte regni eligit diutius habitare iuxta differētias partium anni qua salubrior seu purior viget aer dupl'r ꝑuidet vtilitati cōi. Primo q̄dem in cōseruatione ꝑprie salutis a qua deriuat̄ salus totius multitudinis cui preest. Secūdo x̄o qm̄ ꝑuidet multitudini q̄ ad p̄ñtiā ꝯfluit de ꝯseruātib⁹ sanitatē. nō solu3 autē corpori est accōmodus aer purus:

Aer purꝰ mēti ⁊ corpori ꝯfert.

sed

sed ēt mēti. Nā oīa mentis opera siue in apphēdēdo siue in iudicādo: clari⁹ ꝛ pfectius exercent in aere puriori. Ex qua ꝯsideratione ꝯseruationis ēt nō modice regis prudentia sublimat̄. Cū per hoc publice vtilitati prouideat valde in ꝓcurando claritatē cognitionis ꝛ industrie nālis nō solū in mente ꝓpria: sed toti⁹ consilij. Unde manat gubernationis influētia toti regno ad qđ bonū ꝓcurādū quātuꝫ ei possibile fuerit ipse rex obligat̄ ex ꝓprie maiestatis officio: cum non tm̄ nālibus documētis: sed quotidianis constet experimētis ꝙ aeris ipuritas atqꝫ grossities ingeniuꝫ bebetat: apprehēsionē obtūdit: iudiciū obscurat: cogitationes infatuat ꝛ obliquat affectiones. ¶ Ea igit̄ ps ad habitandū diuti⁹ eligat̄: vbi fuerit in suba purior aer: ꝛ in qualitatibus tpatus iuxta ōīaꝫ tpis. Nā in estate querēdus est purus: ꝛ ex circūstantijs habitatiōis declinās ad moderataꝫ frigiditatē: ꝛ econtra in hyeme. Ubi autē purus est aer ibi ver ꝛ autūnus existūt in q̄litatibus tpati. Sꝫ quia frequentēr ꝯtingit ꝙ vbi purus est aer subitis ventorū flatibus agitat̄. ideo tūc corpus rarū de facili ledit̄ alterationibus repētinis: cū leuiter ad ei⁹ iteriora penetret vent⁹ maxime si flauerit veluti p cānalē: ꝓpter qđ expedit in locis ventosis densis vestib⁹ operiri. Sꝫ cholericis atqꝫ sanguineis cōgruit vestis ex lino vel serico interclusa bombace. Nā talis vestis sanguinē nō iflāmat nec estuare facit: ꝛ a vētorū igressu ptes ꝓtegit circūtectas. ¶ In māsione ꝟo que pcipue deputabit̄ ad iacendū/vel ad dormiēdū. cauebitur ne sit aer cōclusus: ꝛ nō hñs libera spiracula: sicut in aliquib⁹ domibus testudinosis: ꝛ que pua ꝛ pauca hñt spiracula: vel rheumaticis sicut in subsolarijs: quoꝝ soluꝫ nō est pauimentatū. In talib⁹ enim mansionib⁹ aer est nimis grossus ꝛ hūidus: ꝛ iacētes maxime dormiētes in eis multum grauant̄ in capite ꝛ in pectore. facit eniꝫ eos obtusos: ꝛ pigros ꝛ somnolētos: cor ꝯstringit: anhelituꝫ indurat faciendo respirationē difficilē: ꝛ vocē amputat: vel obscurat. Propterea si necessitas vrgeat in tali domo iacere in hyeme subtiliet̄ ꝛ depuret̄ aer cuꝫ igne maxime facto de vitibus siccis aut rore marino vel brusco vel silib⁹. s. lignis nō fumantib⁹: sed facientib⁹ flāmaꝫ clarā. Estate ꝟo cūcta spiracula teneant̄ apta: neqꝫ soluꝫ irriget̄: ꝛ in ea pte iaceat̄ p quā liberius ingredi pōt aer. ꝛ si sterni debuerit virētibus plantis caueat̄ ne sint aquose vt iuncus grossus. sed bona ꝛ molt̄ herba. s. myrtho: ꝛ salice aut similib⁹. ꝛ talis dom⁹ poterit in hyeme cuꝫ lignis iuniperi vel cypressi vel ligno aloes fumigari aut thure. Estate ꝟo cū sandalis: aut folijs myrthi siccis aut virgis ei⁹ vel rosis siccis quibus ēt si copia suppetat soluꝫ sternat̄ aut sacelli repleāt̄ ex eis ꝛ collocēt̄ circa puluinar lecti. ¶ Cū āt frigora cogēt vti hñficio ignis cauendū erit ne nimis approximet̄: aut diu sedeatur ad ipm: ꝛ maxime sumpto cibo ꝛ vultu opposito. Nā rara corpora depauperat spū ꝛ eoꝝ ipedit digestiuāꝫ: ꝛ hebetat visum: ꝛ acuit sanguineꝫ: ꝛ causat vertiginem: sed dorso ad ignem conuerso eius beneficium moderate sumatur. Si ꝟo fuerit coraꝫ oculis: et maxime prope conuenit aliquid prope oculos interponi.

[margin:] Rex obligat̄ ad ꝓcurādum bonū regno.

[margin:] Stare nōtū ad ignē nocet.

¶ De naturali exercitio. Cap. II.

Post considerationē aeris. consideratio sequitur exercitij: qm̄ naturalr̄ dꝫ refectionē pcedere ꝓpter duo: quorū vnū est: qꝛ calorem excitat naturalē. per quē est cibi digestio celebranda. vñ expedit vt cib⁹ q sumit̄ eū inueniat excitatū ꝛ nō sopitū. Aliud est: qꝛ supfluitates corporis resoluit ꝛ pparat expulsioni i qb⁹ i corpe manentib⁹ nā mēbrorū suas nequit perficere actiones. Eteniꝫ calorē naturaleꝫ obtundūt ꝛ meat⁹ ipediūt: per quos dꝫ alimentū trāsire. Unde nā corporis ipedita manet donec superfluitates cibi pteriti fuerint excluse pfecte. Quis aūt grosse supfluitates vt intestinales ꝛ vesicales ab aliquib⁹ corporib⁹ egrediant̄ absqꝫ exercitio tm̄ subtiles que per poros cutis hñt ex pellit: ꝛ que vtplurimū aggregant̄ in lacertis mēbrorūꝫ ꝛ inter cutē ꝛ carnē raro nisi per exercitiū forte educunt̄ a corpe sano: tum qꝛ raro sudat: tū qꝛ rarissimū est ꝙ aliquis ita parce viuat siue cibet̄ ꝙ calor nālis possit mēbrorum supfluitates pp paucitatē consumere. Uel ꝙ ita fortis sit ꝙ possit quascūqꝫ supfluitates vastare. ¶ Congruit igit̄ ante cibū exercitari: sed comedentib⁹ parū sufficit exercitiū modicū. His aūt q copiose reficiunt̄ magis est neciūm ꝛ eꝫ. Nā his qui parū exercitantur sufficit modica leuisqꝫ refectio. Illis ꝟo q multo ꝛ forti exercitio corporali vtuntur copiosa ꝛ grossa debet̄ refectio. His ꝟo attētis ꝛ prandio ꝛ cene pmittat̄ exercitiū moderatū ꝛ vniforme. Moderatū gdē est. ex quo alacrior quis efficit̄ ꝛ mēbra etiaꝫ leniora. Naꝫ si doluerint aut inde fatigata pmanserint ꝓculdubio fuit imoderatū. Et ideo cū fatigatio incboat cessandū est ab eodē. Uniforme ꝟo dī qñ inferiora ꝛ supiora ꝓportionalr̄ exercitant̄ siue peditādo: siue equitādo: vel alr̄ exercitiū peragat̄. Uñ q peditando exercitant̄ debent aliqñ icliari ad colligēdū māib⁹ aliqd placidū vl̄ opandū. Eqtās ꝟo siue ascēdēdo siue dscēdēdo siue mouēdo equū nō solū pedū colūnas: sed dorsum mouet ꝛ man⁹ ꝛ brachia maxime si venationi dederit operā. Illa tñ in ꝓposito motus spēs ad exercitiuꝫ eligi dꝫ per quā semp illesa permaneat regalis maturitas ꝛ honestas. Quapropter ludus pile vel lancealis: aut lucte cum coetaneis nullo modo regie cōgruit honestati. qm̄ personā ipsi⁹ contēptibileꝫ reddit. et istud publice honestati nimiū derogat.

¶ De balneo. Cap. III.

Post considerationē exercitij consideratio balnei sequit̄. ideo qꝛ defectū supplet ipsi⁹. Nā in regimine sanitatis illi solum balneātur in qbus pp obmissioneꝫ exercitij ꝛ copiosaꝫ refectionē multitudo supfluitatū aggregatur in lacertis ꝛ itercutaneis regionib⁹: aut illi qbus pre multitudine sudoris in exercitio: vel alia cā lotio corporis est necessaria. Et ideo balneū stupbe cōpetit pmis ad prouocāduꝫ sudorē: alijs ꝟo balneū aq̄ ad abluendū. Sꝫ in ꝓposito neutrū balneū locū hꝫ. Nā corpori tpato vel sanguine abūdāti si moderate cibet̄ ꝛ moderate exercitet̄ nec cōgruit sudare nec necessariū est ablui propter sudoris vestigia. Et si ꝓpter eius exercitiū sudoris ꝓuocatiuū aliquādo sequeret̄ necessitas abluēdi cauēdū est ne corpus mergatur in aqua notabilr̄ calida: sed sit tepida velut illa q̄ solis feruoribus in estate calescit ꝛ rose vnico feruore bulliēte proyciantur in balneum.

¶ De ablutione pedum ꝛ capitis. Cap. IIII.

Ablūne tm̄ pedū ad ꝯseruationē sinceritatis visus ꝛ audit⁹ atqꝫ memorie sepe lauent̄ ꝛ fomētent̄ cū aqua moderate caliditatis: ꝛ talis lotio fiat in sero circa itroitum lecti dieb⁹ illis in qbus cenare non contingit. ¶ Lotio ꝟo capitis nō tardet̄ vltra. 20. dies nec in hebdomada plus q̄ semel fiat: ꝛ nūq̄ stōcho repleto: sꝫ añ prandium vel longe pōst ipm: ꝛ añ cenaꝫ si ꝓponatur cenare.

¶ De ꝯsideratione refectionis. Cap. V.

Post cōsiderationē exercitij ꝛ balnei seqtur ꝯsideratio refectionis duplici ratione quarū prima est: qm̄ exercitiū corpus inanit: ꝛ inanito corpori debet̄ refectio. Scđa ꝟo est. qm̄ exercitiū inaniēdo prouocat appetitū cibi qui nominat̄ fames que nihil aliđ est q̄ pco nāe ad indicandū necessitatē cibatiōis. De corpore nāqꝫ sano tūc cer

Hora cibi est appetitus.

tuȝ est ꝙ indiget cibo qñ manifeste famescit.⁊ ideo spāl'r hñtibus tꝑatum corpus ⁊ sanguinē abundātē pre alys nō expedit sumere cibū donec esuriant. Natura eniȝ mēbrorū nō amplectit̄ qđ nō appetit:sed respuit ipm:⁊ iō cibus qui sumit̄ sine appetitu nāc velut grauis sarcina fert̄ a stomacho:⁊ ab alys mēbris. Propterea magis corrūpitur in eis q̄ȝ ꝯuertat̄ in ea. Naȝ cuȝ nā respuat ipm vel conat̄ tepide in suaȝ subam ꝯuertit. Quobreȝ pȝ ex his ꝙ sanis corporib⁹ in qualibet ꝑte anni nulla ꝭm nām est alia cōgrua hora cibatiōis siue in prādio siue in cena nisi qñ nā comedere appetit.⁊ hoc testat̄ ꝙ vulgaris obseruātia tēpestiue cenandi nō hȝ in sanis existētiā rōnis:sed ex leui cōceptu manauit iperitorū ⁊ obseruat̄ ex idiscreta ꝯsuetudine populari. Sumēdus est igit̄ cib⁹ appetēte nā:nec diu ēt post esuriē dȝ sumptio ei⁹ retardari nisi q̄ sancte cōstitutiones ecclesie vel honesta occupatio aut religiosa deuotio qñqȝ suggerūt ipsaȝ esuriem tolerare.

Cib⁹ bene mēsurari dȝ nec eo grauari ⁊ȝ stōchus..

¶ Debet ēt tal'r mensurari cibatio ne stōchus tensione grauet̄. Sicut eniȝ nocet cibus sumpt⁹ añ tp̄s predictū:sic ēt nocet si sumat̄ imoderate:ad qđ vitandū expedit vt duo vitent̄. Primū est iperfecta masticatio:per quā fit magna nature injuria:cū nō reddatur ei qđ ex p̄ma institutiōe ei debet̄. Ad hoc eniȝ dētes sunt a nā ordinati vt ꝑfecte cib⁹ cōminuat̄ anteq̄ȝ trāsmittatur ad locū digōnis. Cum ergo cib⁹ nō est liquidus:aut per artificiuȝ cōminutus valde nām sui corꝑis defraudat qui suis dentib⁹ ꝑfecte nō cōterit. Naȝ aptitudo cōterēdi nec stōcho nec ceteris mēbris interiorib⁹ est ꝯcessa. Quapropter necesse est vt ledant̄ a cibo imperfecte masticato cuȝ nequeāt supplere defectū ꝯtritionis. Ledunt̄ aūt a cibo iperfecte masticato dupl'r. Primo q̄ plus inde sumit̄ ex quadā deglutiēdi voracitate. Scđo qm̄ cibus deglutit⁹ iperfecte digerit̄:⁊ per ꝯñs corpus ad multas ꝑparat passiones.⁊ ideo voraces frequēter egrotant:⁊ nūq̄ȝ ad naturalē ꝑueniunt senectutē.

Diuersitas ciboꝝ sil'r ē mala.

¶ Scđm aūt qđ metu refectiōis imoderate dȝ vitari est varietas ferculoꝝ in vna mensa:⁊ maxime si fuerint delicata:citi⁹ enim laxat̄ ⁊ deficit appetitus in sumptione vni⁹ cibi q̄ȝ diuersorū:qm̄ blādimenta saporū ꝓuocant eū ad plus sumendū q̄ȝ stōchus possit digerere. Preter hoc ēt qñ difformitas ferculorū est tanta ꝙ vnum est facilis:reliquū ꝟo difficilis digōnis.necessariuȝ est vt debita nutritio mēbrorū ipediatur:q̄ cū p̄us digeratur vnū q̄ȝ aliud:⁊ cū misceāt̄ adinuicē:aut cū digesto dilabitur indigestū:aut si vsq̄ȝ ad perfectā digōnem alteri⁹ remanserit corrūpet̄:veluti si carnes pullorū:⁊ vaccine insimul decoquerent̄. Accidit etiaȝ ꝙ qñ fercula varia multa sunt numero duob⁹ modis ꝑfectio ipeditur digōnis. Primo q̄ comedēs ad frequētius potādum iducitur: frequēs aūt pot⁹ digōnem ipedit:quēadmodū qñ frequenter supfundit̄ aqua olle ipedit ei⁹ feruorē. Scđo q̄ iter p̄muȝ ferculum ⁊ vltimū magnū est interuallū.ꝓpter qđ incohata digestio p̄mi a cruditate sußuenientiū ipeditur:que oia nocumēta vitant̄ per sumptionē vni⁹ ferculi tm̄ aut duorum ad plus:dum tñ inter ea nō cadat notabile iteruallū:⁊ ꝙ nō sint valde difformia quātuȝ ad habilitatē digōnis.⁊ iō qui paucis cibis vescunt̄ ad extremā ⁊ mundā perueniūt senectutē. Qui ꝟo student ad multitudinē ciborū incarcerandā vel ante senectutē extinguent̄:vel eorū senectus intēpestiua erit ⁊ valde inmunda sicut in habitatorib⁹ septētriōis frequēter occurrit.

Conuenientia ꝑeligēda.

¶ Nō solū aūt mora refectiōis:⁊ quātitas sed ēt qualitas ciboꝝ dȝ attēdi:sic.s.vt illi sumātur q corpori ꝯgruunt ꝭm exigentiā nature ipsi⁹ ⁊ tēporis.⁊ qui nō cōgruūt euitent̄. Unde qui natural'r disposit⁹ est ad patiendū fluētes hemorrhoidas:⁊ pulsantes vitare dȝ acuta ⁊ salsa ⁊ nimiuȝ dulcia ⁊ quecūqȝ cōstipant de q̄bus infra dicet̄ in speciali.

De potu i siti vera ⁊ mendosa.

¶ Nunc aūt conuenit de regimine pot⁹ in generali tractare:circa qđ nā breuē ꝑbet sanis corporibus regulā.s.vt potetur qñ ipsa requiret.hoc est qñ verā sitim aliqs patit̄. Tūc est aūt vera sitis qñ in ore stomachi percipit̄ estuatio:qđ nūq̄ȝ in sanis corporib⁹ nisi sumpto cibo ꝯtingit. Unde cuȝ talis sitis est manifesta sumendus est pot⁹ ⁊ sobrie qualis nāe corꝑis ⁊ tꝑis debetur. Est etenim in ꝓposito cauendū ne sit vinū acutuȝ vel igneum aut grossuȝ ⁊ dulce.sed in estate albuȝ vel roseū in hyeme subrubeū:⁊ in substātia semꝑ clarū atqȝ subtile cui⁹ sapor est simplex:⁊ amicabilis ⁊ odor suauissim⁹. Et ex talib⁹ eligantur semꝑ debiliora que min⁹ possunt tolerare aque misturā. Corꝑibus enim tꝑatis/⁊ sanguineis/⁊ cholericis vtilius est bibere vinū debile nāl'r cū modico aque q̄ȝ vinosum fractū cuȝ multa aquā. Sic igit̄ in ꝓposito pȝ ꝙ expedit oino vitare vina que ꝯficiunt̄ gipso vel calce vel q̄ conseruant̄ in vasis pice linitis. Et eadē rōne vitandū est nectar nisi ꝯficeret̄ ꝭm formā inferi⁹ positā. Pȝ ēt ex predictis ꝙ vinū nouū perfecte clarificatū est in ꝓposito veteri semꝑ vtili⁹. In siti ꝟo mendosa in qua nō estuat orificiuȝ stōchi:sed guttur arescit:vel os aut palatū ꝑꝑ puluerē aut motū aut aeris calorē ⁊ siccitatē nō expedit bibere:sed sufficit gargariçādo vino bñ limphato:aut aqua p̄dictas ꝑtes humefacere vel emundare vel si magis placeret succosos fruct⁹ masticare:⁊ abycere:vel modicū succi deglutire ꝓpter gutturis ariditatem erit expediens.

¶ De dormitione ⁊ corporis tranquilitate. Cap. VI.

Post refectionē nāli ordine qescere ꝯuenit atqȝ dormire. Cib⁹ eniȝ ad hoc recipitur vt digerat̄ ⁊ digestus cōuertat̄ in mēbroruȝ subam. Digestio ꝟo cibi ⁊ maxime in stomacho vbi recipit̄ cū totalitate sue deformitatis ad mēbra nequit cōpelli nisi calor nālis per queȝ digestio celebrat̄ quātū possibile est coaduret̄ circa locū digestionis.

Sup cibo sūptū qescēdum ⁊ dormiendum.

Quapropter moderate refectis nō ꝯuenit sumpto cibo deambulare vel laborare vel etiā vigilare:maxime si corpus eorū nō abundauerit nāli calore.qm̄ in motu ⁊ labore distrahit̄ cor ad mēbra que motu exercitant̄. Sil'r in vigilantib⁹ dato ꝙ nō moueret colūnas pedū ⁊ manuum: nihilominus ad organa sensuū vt audit⁹ ⁊ visus ⁊ ad ipm cerebrū vbi meditationis oꝑatio exercet̄:calor eniȝ nālis distrahit̄:qm̄ sine ipso nulla vite opera possunt in corpore ꝑfici. Que oia recte ꝯsiderantes Phi dixerūt concorditer ꝙ potior hora maioris refectionis ad conseruādū sanitatē est vespertina.

In nocte tria sūt digestiōi necessaria.

Propterea q̄ nos refectioni succedit ex qua tria bona proueniunt necessaria digestioni ꝑficiende. Primū est frigiditas aeris.eteniȝ in aere frido fortior est digestio q̄ȝ in calido:qm̄ per frigiditatē aeris coadunatur calor nālis in clibano corꝑis:⁊ per calorē ipsius aeris disgregat̄ versus exteriora.ꝓpter qđ hoies vtplurimū comedunt ampli⁹ in frigidis habitationib⁹:⁊ in hyeme. Scđm est tranqlitas mētis ⁊ corꝑis:qm̄ de nocte cessant meditationes ⁊ occupationes diurne. Tertiū est somn⁹ quiet⁹.nā sub silentio noctis nec strepitu nec clamorib⁹ iterrumpit̄: nec occupationib⁹ ipeditur:nec luce feriēte oculos breuiatur.

¶ Igit̄ qui moderate reficit̄ sumpto cibo sedeat ⁊ gescat:tam mēte q̄ȝ corpore:⁊ sedēdo audiat nō amara neqȝ subtilia:sed placida que fuerit facilis itellect⁹:vt sunt regū ⁊ sanctorū hystorie vel musice melodie. Cū aūt somn⁹ aduenerit ꝓtinus dormiat. Sed de die maxime in estate dormiatur in loco frigidiori ⁊ obscuriori:⁊ maxime tranqllo: ⁊ discalcientur dum tñ non sit rheumatic⁹.

In somno pedes ⁊ caput cooperiēda sūt.

Pedes quoqȝ ⁊ tibys maxime cooperiant̄. Nā dormire calciatis pedib⁹:⁊ ingctari in estate fumos reflecti t:⁊ corpus estuare facit ⁊ mens hebetatur.ꝓpter qđ ipeditur digestio:visus obscurat̄. Cooperiēdi ꝟo sunt ne nimiū infrigident̄.

¶ Et similiter

liter caput in somno plus q̃ in vigilijs est cooperiendum. Nã cum calor nãlis in eo coaduneẽ circa mediã corporis regionẽ extrema manent modico calore munita.ꝛ iõ tunc facilius pñt a frigore ledi maxime si sit aer frigidus: quasi per canalez ꝓpulsus a ventris ꝑcutiet mẽbra. Propterea cauẽdũ est ne in directo capitis fenestra vel spiracula sint aperta. ¶ Qui vo sani sunt corpore debẽt in pmo somno supra dextrũ latus dormire vt epar qd circa corpus abundat nãli calore subiaceat stõcho tãq̃ ignis supposit⁹ lebeti. Cuz aũt fuerit pmus somn⁹ expletus nõ est necessariũ his qui tpate reficiunẽ amplius dormire. Sz si qñq̃ plus debito sumereẽ aut aliquid qd esset graue ad digerendũ: tũc dormiens nõ excitareẽ a pmo somno ꝓpter pfectionẽ digestiõis: sed ꝓpter stimulũ supfluitatis aggregate in membris sicut vrine in vesica: vel fumoꝝ in lacertis aut screatus in pectore: vel similiũ. qbus expulsis vrinãdo vel tussiendo vel mẽbra extendẽdo adhuc expediens erit ad somnũ redire qd ꝑpendeẽ ex ponderositate capitis ꝛ grauedine palpebrarũ: ꝛ tunc ne fumus cõclusus epar supcalescat ꝯuenit iacere super lat⁹ sinistrũ. Nã cibo fere digesto multo minor calor sufficit ad perficiendũ digõnem q̃ crudo. Supinus aũt nunq̃ dz sanus dormire ne supfluitates que fluunt ad palatũ ꝛ nares refluant ad cerebrum ꝛ submergãt memoriam. Sed excitat⁹ a somno põt stare supinus: ꝛ parũ quiescere ad mẽbrorum equationẽ.ꝛ maxime iuncturarũ spinaliũ. Silr sanis ꝛ stomachũ hñtib⁹ calidũ vel tpatũ nõ expedit supra ventrẽ dormire ꝓpter ceruicis contorsionẽ ꝛ stõchi cõpressionẽ. Illis vo qbus stõchi frigiditatẽ est necium precipiẽ: vt supra mollissima puluinaria ventrẽ collocent: ꝛ vt ingenienẽ quãto minus poterũt collũ torquere: lz melius eẽt vẽtri ceruical mollissimũ ꝛ calidũ applicare: ꝛ brachijs amplecti vel cũ lata fascia linei panni supfirmare: vt in somno adhereat. ¶ Sicut aũt qui moderate reficiunẽ nõ expedit sumpto cibo deambulare: sic est imoderate refectis expediẽs pus q̃ dormiãt deambulare suauiter atq̃ diu quousq̃ depressũz fuerit pondus orificij stomachi.ꝛ cuz ois refectus debeat in somno tenere caput ꝛ pect⁹ ceteris partib⁹ altiora: magis tñ hoc expedit imoderate repletis ne regurgitãte cibo graueẽ orificiũ stomachi: ꝛ per ꝯñs caput ꝛ mẽbra spiritualia. ¶ Somno itaq̃ expleto studendũ est diligẽter emũdare corpus a superfluitatib⁹ multiplicatis in eo nõ solum per secessuz aut vrinãdo. sed ẽt per alias partes vt tussiẽdo ꝛ spuẽdo ꝛ nares mungẽdo. caput pectinãdo.ꝛ facies ac manus cũ aqua tepida semp lauando. ¶ Coitus etiã qui ad nature cõmodum ordinaẽ exerceri debet expleto somno ꝛ existẽte corpore tẽperato. ¶ Dis autẽ quoꝝ iũcture sunt debiles aut hemorrhoides sepe vexãt: siue fuerint fluentes aut surde: cauẽdũ est diligẽter ne famelici coeant vel imediate post repletionẽ: ꝛ maxime si stimulus voluptatis excitareẽ ad hoc studiose. nã eniz semp expectãda est: vt ipsa sponte requirat: ꝛ ex debitis iteruallis: vt nã possit effundere semen absq̃ dissolutione corporis ꝛ tormẽto. Uiolẽtus eniz coitus est cũctis hominib⁹ cũ terrore vitandus: qm̃ oẽs vires corporis amputat ꝛ in extremã precipitat senectutẽ.

Sup quo latere dormiendũ.

Sup cib⁹ imoderate sumptũ deambulãdum.

Post sõnũ corp⁹ a superfluitatibus emundandum.

¶ De accidentibus animi. Cap. VII.

Supradictis igitur per ordinẽ obseruatis scire ꝯuenit insup q̃ animi accidentia corpus efficaciter mutant seu alterãt: ꝛ in operib⁹ mẽtis faciunt manifestã ipressionẽ: ꝛ ideo qꝛ nociua sunt debent studiose vitari ꝛ spãlr ira ꝛ tristitia: qm̃ ira supercalefacit oia mẽbra.ꝛ ꝓpter feruorẽ cordis oẽs actus rõnis ꝯfundit. Et ideo cauẽde sunt eius occasiones nisi quãtũ ex ꝑcepto rõnis aduersus illicita cõcitaẽ. ¶ Tristitia vo corpus infrigidat ꝛ exiccat. Propterea maciez ꝛ extenuationẽ inducit: ꝛ qꝛ cor ꝯstringit ꝛ spirit⁹ obtenebrat: ꝛ ingrossat. ingeniuz hebetat. apprehensionẽ ipedit. iudiciũ obscurat.ꝛ obtũdit memoriã.ꝛ ideo vitãda sunt eius obiecta. nisi quãtũ ratio ꝑsuadet ad detestationẽ vitiorũ ꝛ mẽtis pulchritudiez reformandã. ¶ Qui vo multis curis ꝛ solicitudinib⁹ distrahunẽ ꝛ cerebro punguntẽ gaudio sepe vacare debẽt ꝛ honestis solatijs vt anim⁹ refloreat ꝛ spiritus recreenẽ.

¶ De nutrientibus. s. cibis ꝛ potibus. Cap. VIII.

Post generalia ꝯuenit spãlr loqui de nutriẽtibus ꝛ remedijs ꝯ lapsus. Et inter nutrientia pmo de cibis. 2° de potib⁹. Sed qꝛ ciborũ qdam sumunẽ in alimentũ. quidaz vo in saporẽ ꝛ condimentũ. ideo prius erit sermo de alimẽtis. Quoꝝ quedã sumunẽ ex terre nascentib⁹. quedã vo ex aialibus: lz animalia dignitate priora sint plantis: tñ qꝛ mã sunt aialiũ: ideo q̃ nutriunẽ ex eis. ideo terre nascẽtia priora sunt aialib⁹ per nãm ꝛ rõne nutritiõis. ¶ Ex terre vo nascentib⁹ assumunẽ in alimẽtum ꝗnq̃ per ordinẽ. Primo. s. grana panifica / vt frumentũ / ordeũ / siligo / miliũ / auena / panicũ / ꝛ risuz. Scõo legumina. Tertio fruct⁹. Quarto folia. s. olerũ ꝛ herbarũ. Quinto radices vt sũt porri ꝛ cepe ꝛ cetera q̃ sub terra suscipiũt incrementũ. ¶ Frumentũ aũt coctũ frequẽtari nõ dz qm̃ lumbricos multiplicat opilones generat ꝛ disponit ad calculũ in renibus ꝛ vesica. Et similiter pultes de farina frumenti: ꝛ quicquid fit de pasta frixa vel elixa. Et idem iudicium est de tri qd vulgariter dicitur alatria.ꝛ de amido lz sit leuius ceteris. Temperato tamẽ corpori nõ expedit istis vti. Et si forte dieb⁹ ieiunioꝝ interdũ placuerit sumere condianẽ cũ multo lacte amygdalarũ ꝛ prius fortiter coquanẽ. Simula vo minus in ꝑdictis oibus est nocina.ꝛ adhuc colatura furfuris minus: que si ꝑus cuz multa coquaẽ aqua: deinde cum multo lacte amygdalarũ erit i diebus ieiunioꝝ tẽperatis atq̃ cholẽricis cib⁹ leuissim⁹.ꝛ ẽt vtilis. ¶ Utili⁹ tñ erit ferculũ factũ ex ordeo mũdato prius cocto vsq̃ ad rupturaz. deinde loto cũ aqua frigida postmodũ pistato: ꝛ cocto cuz multo lacte amygdalarũ vsq̃ ad mediocrẽ densitatẽ. talis enim cibus est valde cõueniẽs patientib⁹ hemorrhoidas pulsantes. ¶ Et simili mõ fieri dz ferculũ ex auena mũdata si placuerit magis. lz sit minus vtile q̃ predictũ. ¶ Ferculũ aũt ex risi si fiat cũ multo lacte amygdalarũ semp est vtile corporib⁹ tẽperatis. Ad vitandũ tamẽ ventris constipationẽ vltimo debet sumi. ¶ In ꝑdictis oibus est cauendũ ne vetustate sint corrupta vel appropinquẽt corruptioni: ꝛ ideo farina ꝛ furfur ꝛ simula ꝛ tri que plus q̃ septem mensibus fuerint reseruata vitari debent a corporibus tẽperatis atq̃ cholericis. Et amiduz si plus q̃ duodeciz mẽses habuerit. Et risuz si plus q̃ decemocto mensibus fuerit extra corticẽ reseruatum: ꝛ maxime in regionibus calidis. Generaliter vo cauendum est q̃ si predicta omnia fumosi odoris percipiantur esse vel acuti saporis aut terrei semper sunt vitanda.

Frumentuz coctum.

Colatura furfuris.

Ferculum ex ordeo.

Ferculum ex risi.

Uetusta vitanda.

¶ De vsu panis. Cap. IX.

Panis aũt semp dz esse mediocriter fermẽtatus: ꝛ paruz salsus: ꝛ nequaq̃ farina ibibitus. Et ad euitandũ constipationem ꝑdesset vt sexta in vel septimã partẽ furfuris cõtineret: tamẽ cauendũ est ne sumaẽ calidus vel induratus. Si vo necessitas vrgeret aliqñ vesci biscocto sumatur in ꝑncipio remollitum in pingui brodio siue fuerit piguedo carniũ aut dulcis olei oliua. aut amygdalarum. Et in diebus carniũ frusta lardi bacconis cum eo sumatur vel aliqua ventrem humectantia seu mollificantia. de quibus infra dicetur.

¶ De leguminibus. Cap. X.

LEgumina nūq̄ ↄgruunt tpatis corpo
ribus q̄diu manēt i sanita
te. ꝓpterea cōuenit in ꝓposito vt eoꝝ suba vi
tetur ⁊ maxime siccoꝝ. Sꝫ si de recētibus ali
quādo placuerit sumere grā nouitatis: expedit
ꝙ coquanť cuꝫ ȥinȥibere: ⁊ croco ⁊ in fine condianť cū la
cte amygdalarū nisi cū pinguibꝰ carnibꝰ coquerenť: quia
tunc nō oporteret addere lac amygdalarū. ⁊ iter cetera le
gumina minꝰ nociua sunt sanis corporibꝰ pisa rotūda ⁊ ci
cera ⁊ fabe. Et istorū ēt triū minus nociua sunt pisa rotun
da ⁊ alba. Generalr aūt quecūq̄ sicca sine carnibꝰ sint pre
parata dꝫ cepe rotundū ⁊ albū cōminutū frigi cum multo
⁊ dulci oleo ⁊ eis adiungi. ⁊ vltimo lac amygdalarū. ⁊ hoc
est maxime necium si faba dꝫ comedi. ⁊ p̄cipue si fiat ex fa
ba fracta. ¶ Legumina vō que cū lacte aialium p̄paranť.
oīno vitāda sunt in ꝓposito. sꝫ i q̄dragesima qn̄ est diutur
nus vsus opilātiū alimentorū vt pisciuꝫ ⁊ polentarū vtile
est ad ↄseruationē sanitatis in p̄ncipio refectionis iterduꝫ
sumere puretaꝫ cicerū aut pisorū. Et hec est illa aqua quā
sapiētes cōmēdāt. s. vt pisa vel cicera in aqua dulci remol
lianť per noctē ⁊ in eadē sequēti die bullianť duobꝰ aut tri
bus feruoribꝰ ⁊ tunc colenť ⁊ colatura reseruetur: ⁊ appro
pinquāte hora refectionis addať parū vini albi ⁊ modicū
de puluere spicenardi: ⁊ croco ⁊ sal imoderata q̄titate. de
inde vnico feruore bulliať ⁊ ꝓpinetur in p̄nᵒ refectionis
vel ad potādum aut si magis placuerit fiāt offe. tale nāq̄
brodiū aperit: ⁊ mūdificat venas capillares epatis ⁊ vias
vrinales. ⁊ ideo p̄seruat a calculo: ⁊ ab arenis p̄cipue si pisa
vel cicera remollianť ⁊ coquāť in aqua p̄dicta cū petrosi
lino. Uulgares aūt nimis decipiūť in eo ꝙ credūt hāc vti
litatē ineē brodio cicerū remollitoꝝ i lixiuio. Nā tota sba
subtilis: ⁊ aperitiua per p̄mā remollitionē separať exide.

Puretaaq̄ remollitionis cicerū aut pisoꝝ.

¶ De vsu fructuum. Cap. XI

VSus fructuū tēperato corpori nō cōgruit
via cibi: sed potiꝰ medicine. videlicet
ad p̄seruandū ip̄m ab aliquo accidēte nociuo
qđ ex cōcurrentibus pōt timeri: ⁊ ideo mode
rate ⁊ ordinate conuenit: vt eis vtatur cōside
rata semper vtilitate que sperať acquiri ꝑ sumptionē ipso
rū. Nō eniꝫ ad voluptatē sumēdi sunt: sed ad vtilitatē. Nā
vti fructibus ad voluptatē conseruationē ipedit sanitatis.
Est igiť ↄsiderandū ꝙ corpa que fructibꝰ vtunť ꝓ alimen
to debēt in qualibet ꝑte anni ↄsiderare qualia possint acci
dētia nociua incurrere: vel ex qualitatibꝰ aeris: vel ex nu
trientibus illius tpis. ⁊ ꝭm hoc vti fructibꝰ magis cōgruit
ad obuiandū accn̄tibus illis ⁊ meliori modo. ¶ Quoniaꝫ
igiť in estate sanguis feruore aeris inflāmatur: in ipso vō
autūno siccitate acuitur. ideo tunc expedit ad tēperanduꝫ
sanguinē vti fructibus frigidis ⁊ humidis. Silr qn̄ estiuo
feruido mēbra corporis rarificanť: ⁊ faciliꝰ ab eisdē exha
lat calor nālis ⁊ sp̄us. ⁊ iō tunc expedit ad tēperandū san
guinē vti fructibꝰ tpate ↄstringentibꝰ quales sunt stiptici.
Silr tūc cōpetit vsus acetosoꝝ ēt ad frangēdū caliditatis
acumē. Siccitas ēt tpis que sepe ventrē constipat requirit
frequēter estate ⁊ autūno vsuꝫ ipsoꝝ. Silr quoq̄ ꝓsunt ad
somnū ꝓuocandū vbi a siccitate tpis ipeditur vel ad sitiꝫ
cōpescendū vel ad estuationē cordis ⁊ epatis ⁊ orificij sto
machi mitigādā. q̄bus oībꝰ diligēter ↄsideratis facile q̄sq̄
poterit estate ⁊ autūno vsum fructuū moderate ad regimē
sanitatis. ¶ Quicūqꝫ vō ad ↄseruationē sanitatis intēdit
dꝫ hāc regulā generalr obseruare. s. ꝙ nūq̄ vtať fructibus
taꝫ coctis q̄ꝫ crudis donec in arbore fuerint ↄsecuti perfe
ctaꝫ maturitatē si possint in arbore maturari exceptis mo
ris: q̄bus vtendū est p̄usq̄ ex ꝑfecta maturitate nigrescāt

Prīa rēa dēs fructꝰ ꝑmittā tur maturari i arbore p̄ter mora.

qm̄ sunt cibus araneaꝝ ⁊ muscarum ⁊ sanguinē inficiūt: ⁊
ad putredinē p̄parāt. ⁊ bubones ⁊ carbūculos ⁊ antraces
multiplicāt. ⁊ iō in regionibꝰ calidis ⁊ humidis annoq̄ ta
liū mororū copiosus est vsus epidimia regnat nisi ꝑ fluxū
ventris ipediatur. ¶ 2ª vō regula est. ꝙ abstinendū est a
fructibꝰ qn̄cūqꝫ multiplicanť in eis vermes aut interiꝰ ta
hesiunt qđ in vulgari cathelanoꝝ diciť entacar. ⁊ cogno
scitur ꝑ hoc: q2 fructꝰ nō est interiꝰ nālr coloratꝰ nec hꝫ na
turalē medullā. tales eniꝫ fructꝰ gn̄ant ↄtinuas febres nisi
forte supfluitas eorū per fluxū ventris aut fortē laboreꝫ ⁊
copiosos sudores a corꝑe resoluanť. ¶ 3ª vō regula preci
pit ne fructꝰ diuersi sumanť simul quātūcūq̄ sint in natu
ris suis vel effectibꝰ ꝓpinqui. Uerbi grā. si debuerint pru
na sumi ad ventrē mollificandū nō expedit simul cum eis
cerasa sumere. sed sufficit ꝙ hec vel illa sumanť in p̄ncipio
refectionis. Silr quoq̄ tpe quo ficus ⁊ vue reperiunť nō
expedit vt simul sumanť: lꝫ vtriqꝫ prosint ad ventrē mol
lificandū. sed sufficit alterū ⁊ maxime ficus: ⁊ ad hoc vt ef
ficaciter mollificēt dꝫ brodiū supbibi vel alius liquor. Sꝫ
hn̄tibus epar ⁊ stomachū caliduꝫ. ⁊ cūctis cholericis qua
les sunt habitatores africe ⁊ Lybie tutiꝰ est aquā frigidam
supbibere: ceteris aūt vinū bene lymphatū. Si vō debue
rit vua sumi ꝓpter ventris solutioneꝫ cauēdum erit ne su
matur in mensa: sed longe ante maxime si fuerit recēs. quī
nō solū generat ventositatē: sed ēt facit ebullitioneꝫ. ⁊ ideo
subuertit cibū: ⁊ perturbat digestionē: ⁊ vuis sumptis vinū
nullo modo superbibať: sed brodiū tm̄ vel aqua frida. Si
tn̄ in mēsa ↄbuerint vue sumi: cōuenit vt multis diebꝰ post
collectionē fuerint seruate: vel cū aqua feruēti superfundā
tur p̄mo ⁊ scđo cū aqua frigida. Ideꝫ quoqꝫ de persicis: et
aū persicis cōparatis ficubus debet itelligi. Nam ꝑsica su
muntur interdū in p̄ncipio prandij ad ventris solutioneꝫ
ab his maxime: quorū epar calidū est ⁊ siccū. sed nō expe
dit vt tunc ficus sumanť: ⁊ maxime duratiua que maiori
abundāt aquositate. Econtra vō in his quorū viscera frigi
da sunt ⁊ humida: q2 plus eis molliora competūt. Et si ex
p̄dicta necessitate coganť aliqn̄ duratiua sumere prius re
molliantur in vino puro: maxime si fuerint ipsa die colle
cta. Nam que post collectionē soli biduo vel triduo expo
nuntur sapidius ⁊ salubrius tunc sumunť. Si tn̄ habentes
viscera calida deberēt sumere ficus i notabili quantitate:
tunc expediret eis p̄mittere persica vel antepersica ficubꝰ
vel poma hn̄ matura ⁊ aromatica cruda in estate ⁊ cocta
in hyeme. vel saltiꝫ eligāt ficus muças. s. quaruꝫ sapor par
ticipat manifestaꝫ acredinē per naturaꝫ. Electissime nāqꝫ
sunt ficus quarū rubea est medulla: ⁊ sapor muçus. ⁊ tales
cōpetunt maxime iuuenibus: ⁊ quoruꝫ est complexio cali
da vel tēperata. ¶ Predicta regula similr locuꝫ habet in
fructibus qui sumunť ad mitigandū feruorē sanguinis vt
sunt cucumeres ⁊ melones vel ad frangendū acumē cho
lere vt sunt acetosi fructus. Nā cucumeres ⁊ melones vel
citrullos nō conuenit simul sumere. ⁊ si in mensa suman
tur paruꝫ debet ex eis sumi. ⁊ ex cucumeribꝰ sola medulla
⁊ ante cibū. Iuuenibus dico ⁊ habentibus viscera calida.
Uerūtamen estiuis caloribus non incongrue sumunť ab
eis in fine cene vt diaphragmati ⁊ superioribus membris
estuantibus ꝓpter precedentē diei feruorē ⁊ ariditatē effi
cacius mitigiū prebeať: maxime cuꝫ somnꝰ debeat subseq.
Et ex hinc patet ratio ꝓpter quā ⁊ persica ⁊ malagranata
dulcia plus conferūt sumpta in fine cene cū moderamine
q̄ꝫ in principio lꝫ sint fructus aquosi. Nam ariditatem et
estuationē superiorum partium efficaciter mitigant ⁊ sua
uem procurant somnuꝫ. In his etiā qui acutis ⁊ aridis ve
scuntur in cena vt assaturis obtundūt fumorum acumen.
tamen si longe ante cenā sumereť medulla cucumeris aut
melonis

Scđa rēa

Tercia rēa

Ficus

Uua

Persica

In fine cene fructus sumēdi.

melonis ad mitigandũ sanguinis feruorẽ vtilius esset. In fine vero cene sumant̃ persica vel malagranata vel poma electa cruda vel assata ⁊ infrigidata cum modico panis. ¶ Acetosi quoq̃ fructus qui sumunt̃ ad choleram extinguendã seu obtundendã ⁊ excitandũ appetitũ longe ante prandiũ debẽt sumi velut malagranata vel poma in pn° sicut cerasa acetosa: aut mora imperfecte matura: siue tñ in pn° siue lõge añ sumant̃ nihil supbibẽdũ est nisi forsitan timeret̃ in his q̃ lõge añ sumunt̃ ꝙ eoꝝ acetositas offenderet guttur ⁊ orificiũ stõchi vel spũalia mẽbra: tũc enim expedit paꝝ brodij vel vini bñ lymphati aut çuccari puri imediate põt sumere: ⁊ iõ tales q̃ sumpserint ieiuno acetositatez maligranati aut citri vel limonis debent cũ çuccharo sumere. ¶ Predicta silr regula tz in fructib⁹ q̃ comprimũt vel ɔstrigũt: q2 multi silr nõ debẽt sumi. Et iõ sumptis sarmenijs nõ debẽt sumi pira. ⁊ sũptis piris est abstinendũ a coctanis. ⁊ sũptis coctanis respuẽda sunt sorba ⁊ mespila ⁊ eꝯ. Sz circa fructus cõprimẽtes multa occurrit diuersitas. Nã q̃dã cõprimũt sola grossitie atq̃ grauitate sub̃a sicut auellane crude. q̃dã vero ɔprimũt ꝑ potẽtiã quã hñt ɔstringẽdi. Et istoꝝ cõprimẽtiũ q̃dã sũt q̃ debilr ɔstrigunt ⁊ vocant̃ stiptica vt sarmenia ⁊ pira. q̃daz q̃ fortiter vt coctana ⁊ sorba: ⁊ hꝯ pontica noiant̃. Itẽ istoꝝ oiuz q̃dã sunt aromatica ⁊ q̃dã nõ. q̃dam dulcia ⁊ quedã nõ. ¶ De cõprimẽtib⁹ igit̃ dat̃ regula gñalis ꝙ si sola grauitate cõpresserint: ⁊ nullã habeãt potẽtiã ɔstringẽdi vel aggregãdi ꝑtes mẽbris cui obuiãt. Nec aromaticitatẽ aut dulcedinez habẽtes nullo mõ debent sumi. maxime a corporib⁹ tẽperatis. ⁊ iõ auellane recẽtes vitãde sũt. lz pñt cibũ sumptũ cõprimere: q2 nec dulcedinẽ hñt q̃ placeat ori stõchi. Nec aromaticitatẽ qua ɔfortẽt: ⁊ foueant spũs eius. nec stipticitatẽ aut ponticitatẽ qua corroborent aggregãdo ꝑtes ipsius. ⁊ ideo generalr nociue sunt ori stõchi: q2 sua grauitate ⁊ frigiditate ꝑcutiunt nullũ cõferẽdo iuuamẽ. Sicce vero minus fride sũt. ⁊ iõ minus nocẽt. Et si aliquãtulũ torreant̃ minus nocebũt ⁊ acqrũt stipticitatẽ atq̃ dulcedinẽ ꝑ quã pñt ꝓdesse: sicut ⁊ castanee qñ assant̃. nã stipticitas ⁊ dulcedo vigorant̃ in eis. ⁊ iõ sũpte post cibũ cõprimũt ipsuz orificiũ stõchi ɔfortãdo: maximi si in vino aromatico calide imergant̃. ¶ De cõstringẽtib⁹ aũt dant̃ regule plures. Et pma est ꝙ si sumant̃ añ cibũ ɔstipãt. si vero post cibũ laxant. Nã qñ ꝓcedunt cibũ ɔstringũt ꝑtes iferiores q̃b⁹ obuiãt. ⁊ ideo feces ciboꝝ ꝑ meatus ɔstrictos difficili⁹ expellunt̃. Qñ vero sequunt̃ cibũ ɔstringunt meatus super feces ⁊ exprimũt eas per ꝑtẽ inferiorem. ¶ Scõa regula est. ꝙ constringentia pontica nunq̃ sumenda sunt cruda nisi fuerint condita vel per diuturnã moram ponticitatẽ amiserint, oia enim pontica ledunt imoderate pãniculos pectoris: ⁊ ideo coctana ⁊ pira debent ꝑusq̃ sumantur in pingui brodio carniũ decoqui vel in pastillis cum carnibus aut si magis placeret assari sub prunis aut in furno: qd̃ melius est. Uel coquant̃ in vino puro: sed assata vel in vino puro cocta fortius stringunt q̃ si cũ pinguedine carniuz coquantur. Sorba vero ⁊ mespila que raro maturescũt in arbore ꝑ diuturnã morã post collectionẽ amittunt ponticitatẽ: ⁊ ideo si tunc predicta necessitas vrgeat vt sumantur: vel ipsa mespila: q2 carent notabili amaritudine possint assari: vel coquantur in mero. Alij vero fructus pontici qui condiunt̃ per cõdimentũ amittunt nociuaz ponticitatem sicut nuces que cũ cortice condiunt̃: ⁊ oliue in salso. ⁊ ideo hec moderate ɔstringunt. plus tñ oliue q̃ nuces: q̃m cõdiunt̃ absq̃ melle vel çucchoro. ⁊ iõ parcius vel rarius debẽt sumi: q̃m lederent spũalia. ¶ Tertia vero regula est. ꝙ cõstringẽtia succosa vt pira magis cõgruunt siccis temporibus vt estate ⁊ autũno q̃ in hyeme. succo vero carentia maxime si fuerint dulcia in hyeme: ⁊ vere plus cõpetũt sicut castanee ⁊ dactyli. hñt eniz oẽs dactyli aliquã stipticitatẽ: sz manifesti⁹ est in dactylis insularibus ⁊ africanis q̃ alexãdrinis. Et hyeme ⁊ vere si necessitas vrgeat vti fructibus ad laxandũ vẽtrẽ ɔueniẽter sumunt̃ post cibũ: sicut de vua passa cũ suis granis: dum tñ nihil supbibat̃. Et efficacius venter mollificat̃ si ficus sicce sumant̃ in pncipio absq̃ pane. In fine vero vel dactyli vel oliue: ⁊ post oliuas poterũt absq̃ potu sumi alique vue passe. Sed si fructus succosi magis placerent illis tẽporib⁹ vitari debẽt: magis nociui sicut sunt vue brumales que valde nocent intestinis ⁊ renibus ⁊ vesice. Uñ si sumere placuerit in pn° refectionis vẽtris mollitiua succosa melius est vt pomuz aromaticum ⁊ infrigidatum sumatur vel coctum in vino: aut vue brumales maxime albe sumant̃ ⁊ abijciant̃ cortex ⁊ grana. Si vero necessitas vrgeret sumere brumales imergãtur prius in aq̃ feruenti. deinde supfundat̃ aqua frigida ⁊ parum inde sumat̃. Si vero cõstringentia vel cõprimẽtia succosa in fine placuerit sumere sicut pira: sumant̃ cuz caseo veteri ⁊ electo. Uel assent̃: ⁊ in vino mergant̃. Caueãt tñ ab eis qui frequẽter patiuntur tortiones aut iuncturaꝝ dolores. ¶ Ultima vero ɔsideratio q̃ de fructib⁹ est hñda pertinet ad fructus oleaginosos vt sunt amygdale / auellane / nuces / pinee, fistici: de quibus due regule dantur. ⁊ prima de crudis. scõa de cõditis. De crudis sciendum est ꝙ oẽs offendunt stõchũ. sed amygdale ⁊ nuces ⁊ fistici min⁹ offendunt in sua recẽtia ⁊ teneritate. Auellane vero ⁊ pinee tunc plus q̃ qñ sunt mediocriter exiccate. Unde corporibus temperatis: ⁊ quoruz complexio ad caliditatem declinat non expedit his fructibus crudis vti: q2 multum nocere possunt ⁊ parum ꝓdesse. Amygdale nãq̃ recentes ⁊ tenere suo tꝑe pñt aliqualr estuationem stomachi tẽperare sicce vero ⁊ remollite nõ prosunt nisi ad ꝓhibẽdũ ascensuz vaporis vini ad caput. Nuces aũt tenere: ⁊ indurate non solum stomachum: sed caput ⁊ visuz offendunt: ⁊ solum a ventositate ⁊ venenositate piscium tuent̃. Auellane paruz etiã epar ɔfortant sua ꝓprietate: sed stõcho nocent ⁊ capiti. Pince vero inter cetera grana plus stomacho inimicantur. sed paralyticis cõferũt ⁊ habẽtib⁹ screatus in pectore saniosos. Fistici vero efficaciter ꝓsunt epati frigido ⁊ stomacho: in ceteris minus offendunt: sed capiti nocent. Si vero ꝓdicti fructus cõdiant̃ cũ melle vel çucchoro sicut pineatũ vel muscatuz. stomacho quidem minus nocebũt. sed tñ predictis corporibus nõ expedit eis vti precipue cuz magis ad voluptatem condiantur q̃ ad vtilitatem.

Fruct⁹ cõprimentes multũ diuersificant.

De fructibus ɔstringentibus.

De fructibus oleaginosis.

¶ De oleribus ⁊ supra terrã nascentibus. Cap. XII.

Hic sub oleribus largo noie cõprehẽduntur quecũq̃ nascentia sup terrã: ex q̃bus coquina seu ferculũ ꝓparat̃: siue sint herbe: vt caules ⁊ blete ⁊ spinargia ⁊ silia: siue fructus herbarũ vt cucurbite ⁊ melongene. ⁊ que vulgariter albuginie vocant̃. ¶ De oleribus igitur est breuiter sciendũ ꝙ nũq̃ expedit tꝑato corpi ꝙ cruda sumant̃ exceptis lactucis ⁊ portulacis tꝑib⁹ feruidis ad cõpescendũ sanguis feruorẽ: ⁊ estuationez in stomacho ⁊ in epate: ita ꝙ aliqñ ante cibũ cũ modico ⁊ lymphato aceto sumant̃. Amare tñ lactuce sunt oino vitande corporibus tẽperatis. ⁊ quoꝝ cõplexio ad caliditatem declinat. Fercula vero pñt ex oib⁹ eis fieri exceptis melongenis: quarum vsus nullo mõ ꝓdest illi. ¶ Sed in ceteris cadit distictio. nã borago ⁊ buglossa domestica ꝑꝑ sui temperamentũ oi tẽpore congruunt: maxime q̃bus venter est constipatus. quibus ad tollendam asperitatez pñt adiungi semper spinargia vel bleti tenerrimi ⁊ non rubei: ⁊ in estate lactuce vel portulace: vel etiam atriplices ⁊ blete. In hyeme vero

Lactuca. Portulaca

Borago. Buglossa

Spinargia. Bleti.

cressiones: petrosilinuꝫ: ⁊ pauca folia mente vel oculi cauliuꝫ alboꝝ. ❡ Spinargia ꝟo ⁊ bleti supradicti: quia vicinantur tẽperamẽto: pñt mistim vel separatim sumi qualꝫ pte anni ⁊ cetera q̄ tẽpori cõgruunt adiungi. Estate. n. congruunt lactuce dulces ⁊ portulace ⁊ blete: ⁊ atriplices ⁊ cucurbite. Hyeme ꝟo cressiones ⁊ vrtica tenera ⁊ petrosilinuꝫ ⁊ caules rubei aut crispi ⁊ virides. Albi ꝟo quoꝝ costa est lata ⁊ foliũ lene maxime si creuerint in solo arido ⁊ vmbroso vtiliter sumunt̃ interdũ in estate ⁊ autũno abiectis magnis ⁊ extremis folijs ⁊ oculis preparatis. In vere ꝟo tenereitas asparagoꝝ põt adiũgi vel ꝑ ꝑparari postq̄ fuerint ꝑbullite. in vsu tñ ꝑdictoꝝ tria ꝯuenit obseruare. Primũ est vt cũ spicata fuerint respuant̃. Scõm est ne cũ lacte aialiũ cõdiant̃: qm̃ nimia fumositate lederent corpa supradicta. s. tẽperata vel calida: sed cũ brodio carniũ maxime gallinaꝝ aut cum lacte amygdalaꝝ: vel oleo dulci ⁊ maxie recẽti. ❡ In cucurbitis ꝟo spãlr ꝯuenit obseruare vt ꝓ lacte aialiũ ponat̃ lac amygdalaꝝ ne renibꝰ noceãt nec vesice. silr quoqꝫ ne noceant intestinis ꝯuenit eis aliquas cepas albas ⁊ rotundas adiũgere. Sed vt nõ obsint stõcho debẽt eis adiũgi oculi cauliũ vel in scutella ꝯspergi cũ cinamomo. ❡ Tertiũ est ꝙ añ oia fercula debẽt sumi exceptis caulibꝰ q in fine sumi pñt ꝓpter stipticitatẽ quaꝫ hñt maxie crispi ⁊ virides siue rubei. Si tñ sumat̃ tm̃ eorũ brodiũ ꝯuenit vt ꝑmo sumat̃ ꝑꝑ vim quã hꝫ aperitiuã vt brodiũ cicerũ supradictũ. Nã ꝓpter eoꝝ repugnãtiam vexat̃ stõchus ⁊ ipedit̃ digestio si sumat̃ silr. s. suba ciceruꝫ ⁊ ꝑdictoꝝ cauliũ ⁊ brodiũ ipsoꝝ. Quãobrẽ expedit ad vitandũ hoc incõueniẽs ꝙ añ ꝑbulliant̃ ⁊ postmodũ coquãtur cũ ꝑdictis aut feruẽti aqua diu superfundant̃ añq̄ coquant̃ vsqꝫ ad densitatẽ ad hoc vt brodiũ resoluat̃: vel ꝙ brodiũ in ꝑncipio sumat̃ ⁊ in fine substantia.

Caules albi. Asparagi. Cucurbita. Caules.

❡ De radicibus qbus vtimur. Cap. XIII.

Radices quibus vtimur cõiter sunt porri / ⁊ cepe / ⁊ allia / ⁊ raphanus / ⁊ napi / ⁊ rape / ⁊ pastinace / ⁊ cheruuie / ⁊ a ꝑmis quatuor debent oia corpa tẽꝑata ⁊ calida penitus abstinere maxie si fuerint cruda. sꝫ in algoribꝰ hyemis pñt interdũ fercula fieri ex porris aut cepis. Patiẽtibus tñ fluẽtes hemorrhoides atqꝫ pulsantes cõuenit sꝑ vitare poros: ⁊ allia / ⁊ raphanũ / ⁊ cepas longas que vulgariter dicunt̃ ascalonie. ⁊ silr rotundas si fuerint rubee. sed si fuerint albe põt ex eis ꝑbullitis fieri cepullatũ cũ carnibus aut dulci oleo: ⁊ sic sumi: ⁊ dꝫ eis lac amygdalaꝝ semper adiungi. Et qꝛ tale ferculũ ventrẽ mollificat: dꝫ añ oia fercula sumi. ❡ Rape ꝟo dulces ⁊ napi tenerrimi si cuꝫ carnibus coquant̃ ⁊ absqꝫ melle ⁊ pipere ⁊ cimino ⁊ carui ꝯgruũt ꝑdictis corpibꝰ. ⁊ ẽt dato ꝙ nullo sapore ꝯdiant̃. Si tñ placuerit sufficit vt coquant̃ cũ gariofilis cõquassatis: vel cũ çinçibere ⁊ croco ⁊ cinamomo. ventrẽ eniꝫ mollificant: ⁊ vias vrinales mũdificant ⁊ visui ꝓsunt. ❡ Pastinace quoqꝫ si fuerint albe poterũt asse vel cocte cũ carnibus aliqñ sumi. qm̃ eadẽ iuuamina vẽtri ⁊ vijs vrinalibus ꝯferũt. sꝫ expedit vt ꝑdicte radices ꝑ sumant̃. ❡ Cheruuie ꝟo pñt a ꝑdictis corpibꝰ hyeme ⁊ vere sumi si moderate assent̃. Tñ si caput ⁊ pulmonẽ vel pectꝰ rheumatismis vexarẽt̃ ñ sumerẽt̃: qm̃ nocẽt hũido pulmõi ⁊ capiti.

Porri. Cepe. Ascalonie. Rape. Napi. Pastinace Cheruuie

❡ De alimẽtis que sumunt̃ ex aialibꝰ. Cap. XIIII.

Alimenta que sumunt̃ ex aialibꝰ aut sumunt̃ ex eoꝝ suba vt ex mẽbris: vel ex hũiditatibꝰ eorũdẽ sicut ex lacte ⁊ ouis. Aialia quoqꝫ vel gressibilia sunt vt quadrupedes ⁊ aues: vel natatilia vt pisces. Gressibilia ꝟo vel domestica sunt vel syluestria: ⁊ tam de his q̄ de illis sẽp ea sumẽda sunt in alimentũ q̄ viciniora sunt tẽperamẽto vel q̄ magis ꝯgruũt q̄litatibꝰ tẽporis. ❡ Vñ gallina que parere incipit ⁊ capo sex vel octo vel septẽ mensiuꝫ. ⁊ pauo vniꝰ anni vel. 16. mẽsiũ. Amplius ⁊ cuniculus quatuor aut sex mẽsiuꝫ ⁊ capriolus decẽ vel. 12. mensiuꝫ: dũmõ sint in suo gñe mediocriter pingues ꝯuenienter pñt sumi q̄lꝫ pte anni. Et silr cõgruũt oi tpe corporibus tẽꝑatis aut calidis. carnes eduli lactantis: aut vituli si possent haberi qualꝫ pte anni. Sꝫ pulli gallinaꝝ ⁊ anserũ quãdiu pipicãt ⁊ carnes recẽtes porci ⁊ porcelli magis cõgruunt in estate ⁊ autũno. Pulli quoqꝫ perdicũ eodem tpe cõgruũt: sed qꝛ soluꝫ in autũno reperiunt̃ sicut ⁊ iuuenes coturnices ⁊ turtures. iõ tũc magis ꝯgruũt sicut ⁊ pulli columbini. ❡ Sed galline veteres / ⁊ agrones / ⁊ grues / ⁊ pauones veteres / ⁊ perdices / ⁊ cuniculi annuales / ⁊ lepores / ⁊ anseres / ⁊ carnes bidentis arietis / ⁊ castrati / ⁊ auicule que capiunt̃ in breto / ⁊ palumbi / ⁊ fasiani / ⁊ turdones / ⁊ gallinacea magis in hyeme cõgruũt. Et silr carnes salse: ⁊ quecũqꝫ sunt dure digõnis: vt vaccine ⁊ apri. Sed que de facili digerunt̃ ꝓpter laxitatẽ ⁊ raritatẽ: ⁊ tñ sunt frigide ⁊ sicce ꝯplõnis: vt carnes cerui ⁊ caprioli quocũqꝫ tẽpore fuerint aialis bone habitudinis pñt sumi. Anates ꝟo ⁊ fulce magis in autũno ꝯueniũt. Sꝫ corpibꝰ tꝑatis nũq̄ expedit anatibꝰ vl' fulcis vti. Eis ẽt quos hemorrhoide crebro vexãt ⁊ maxie pulsantes expedit vt diligẽter euitẽt grues / ⁊ agrones / ⁊ anseres veteres / ⁊ pauones / ⁊ turdos / ⁊ merulas / ⁊ sturnellos / ⁊ turtures / ⁊ cadões / ⁊ coturnices. ❡ His tñ corpibꝰ maior vis faciẽda est in artificio preparãdi carnes ꝑdictas. Debẽt. n. galline post occisionẽ euiscerari ⁊ suspendi a mane vsqꝫ ad sero: vel eꝯ priusq̄ coquant̃. Perdices ꝟo veteres ⁊ cuniculi debẽt ad minus per diẽ nãleꝫ post occisioneꝫ seruari. Grues ꝟo ⁊ fasiani biduo in estate ⁊ in hyeme triduo. Pauo ꝟo oi tpe dꝫ seruari post occisionẽ duobꝰ diebꝰ. Et si plus q̄ annũ habuerit tribꝰ ad minꝰ. Debent frequẽtari magis carnes elixe vel cocte in pastillis q̄ asse. Frixas ꝟo debẽt oino vitare. silr vitabũt cuniculos assos ⁊ oẽs auiculas que capiunt̃ in breto vel silr̃s assas: ⁊ in estate mutoneꝫ assum. Et ois assatura sumat̃ in fine preter assaturã porci vel eduli. Porcellus ẽt assus vitandus est. sed de cõdito insulso tpe estiuo põt aliqñ sumi. Est etiã obseruandũ in oi assatura: ⁊ spãlr in perdicibꝰ ne arescant. nã si aruerint in ꝓposito sunt nociue. Qđ eniꝫ de assaturis fuerit in superficie torriduꝫ sẽꝑ in ꝓposito est vitãdũ. Et iõ cutis ⁊ ẽt pinguedo assature porci dꝫ vitari. Fercula ꝟo q̄ fiũt ex carnibꝰ cõminutis: ⁊ cũ pinguedine colligatis atqꝫ densatis ⁊ mortaliũ carnes vitande sunt ⁊ maxime in ꝓposito. Sꝫ alba comestio de pullis gallinaꝝ poterit frequentari: dum tñ nõ fiat de pulpis effilatis: sed ex transuerso graciliter incisis: ⁊ postmodũ cõtritis ⁊ ligatis cũ lacte amygdalaꝝ tm̃mõ. Vel si amidum vel farina riçi iungat̃ ꝙ sit valde modicũ. ❡ Membroꝝ ẽt diuersitas dꝫ attendi. Nam lꝫ partes viciniores cordi sint puriores ꝓpter beneficiũ copiosuꝫ naturalis caloris qđ ab ipso recipiunt: ipsuꝫ tñ cor via cibi nõ cõpetit temperatis atq̄ cholericis vel habentibus debilẽ digestiuã: cũ sit dure digestionis ⁊ grossuꝫ gñans sanguinẽ. Epar quoqꝫ dꝫ silr vitari maxie si fuerit ꝑfecte coctũ: qm̃ ꝯstipat ⁊ terreum ac melicũ gñat sanguinẽ. Solũ aũt epar eduli cõpetit iterdũ ꝑdictis: dũ tñ moderate sit assuꝫ: ⁊ silr cerebrũ ipsiꝰ tm̃mõ si ꝑfecte asset̃. Cor aũt cerui ⁊ cerebrũ leporis aut cuniculi si sumant̃ ꝓsunt ꝓpter virtutem tyriacalẽ: sed ceterorum quadrupedũ cerebra: ⁊ cunctoꝝ animaliũ intestina: ⁊ stomachus ⁊ renes: ⁊ splen debent vitari preter stõchũ gallinarũ aut anserũ aut gruis. Extrema ꝟo sic aures ⁊ rostra: ⁊ pedes quadrupedũ ex paucis aialibꝰ debent in vsuꝫ aliqñ sumi a predictis sicut ex porco vel edulo. Naꝫ choleri-

De preparatione carnium. De diuersitate membrorum.

eis pdest vsus ipsoꝝ ⁊ tēperatis in feruido tpe: maxime si cōdiant̄ in salso. Et idē de pulmone dʒ intelligi: duʒ tñ de edulo accipiat̄. Nā alioꝝ aialiū pulmones sunt eis inutiles. Lingua xo ex vitulo vel ceruo tantū accipiat̄. Ubera sp vitent̄ nisi deberēt cū fame sumi. ⁊ absqʒ alijs ferculis.

¶ De ferculis que sumuntur ex humiditatibus animalium. Cap. XV.

Humiditates xo aialiū que cōiter ⁊ maxime sumunt̄ in alimentū sunt lac armētoꝝ ⁊ oua gallinaꝝ: ⁊ ea que fiunt ex lacte. Sanguis enim nullius aialis ꝯgruit alimēto precipue corpib⁹ tpate cōplexionis aut calide. ¶ In proposito xo salubris est vsus ouoꝝ recentiū fractoꝝ in aq̄ ⁊ semp molliū. ex qb⁹ a medio autūni vsqʒ ad mediū veris sufficit vitelluʒ accipere. Reliquo xo tpe pōt albumen oui accipi cum vitello. Si xo placeret sumere aliter pparata cauendū est ne sumant̄ cocta in vētrib⁹ gallinaꝝ: aut inuoluta ⁊ frixa: ⁊ semp sint mollia. Si aūt sint assa singul'r frixa ⁊ mollia sumi debēt.

De ouis.

¶ Lactis vsus oino vitet̄ preterq̄ȝ a medio aprilis vsqʒ ad finē madij. Naʒ in illo spatio pderit lac caprinū saltiʒ sumere p qndenā: ⁊ maxie sumere in pma qndena madij. Sumat̄ aūt sicut egrediet̄ ab vberibus in ieiunio/depositis supfluitatib⁹/⁊ premisso aliquali exercitio. duʒ tñ nullus extraneus sapor in ore percipiat̄: aut tenebrositas in oculis aut dolor in capite. sitqʒ mensura mediocris. s. cōtinens mediā librā vel ad plus. ℥. ix. ant. x. Post eius sūptionē tandiu tardabit̄ prandiū donec manifestus aduenerit appetitus.

De lacte.

¶ Inter ea xo q̄ fiunt ex lacte butyruʒ spāl'r ⁊ serū sunt a pdictis corpib⁹ euitanda. Si tñ placeret aliqñ in hyeme sumere butyrū: cauendū est ne sit rancidum aut nimis salsuʒ: ⁊ q̄ in modica quātitate sumatur. qḋ si fuerit melle cōditū erit melius ad sumendū crudū.

De butyro

¶ Serū aūt recens ⁊ maxie caprinū bullitū ⁊ colatū esset perutile frequētare a medio madij vsqʒ ad finē iulij vel augusti supradicta hora ⁊ quantitate.

De sero.

¶ Caseus xo si fuerit vaccinus ⁊ butyrosus ac dulcis poterit frequētari assus vel elixus autūno ⁊ hyeme. minus aūt pinguis ⁊ nondum rancidus nec nimis salsus poterit interdū in fine refectionis in modica quātitate sumi. Multū. n. nō expedit nec est tutū nisi cuʒ cucurbitis aut herbolato facto ex boraginib⁹ ⁊ spinargijs: ⁊ atriplicib⁹ sumeret̄ ⁊ raro. Casei xo qcūqʒ fuerint cū coagulato facti debēt a predictis corpibus euitari.

De caseo

¶ Sʒ lac cū flore coagulatum pōt estiuis feruorib⁹ aliqñ sumi ad estuationē stōchi cōpescēdā. ⁊ hoc tm̄ in pncipio cene: duʒ tamen potus vini nō sequeret̄ imediate. Simili quoqʒ ratione potest tūc temporis caseus recens in fine sumi si deessent fructus superius nominati.

De lacte coagulato

¶ De vsu piscium. Cap. XVI.

Pisces quicūqʒ fuerint lacunales vitandi sunt nisi ꝯstaret lacū cē limpidissimū in pfundo vel saxosum vel calculosuʒ aut arenosuʒ: ⁊ maxie q̄ ex transitu magni flumis crearet̄ vel ex magna scaturigie fontiū aut ex magno ⁊ frequēti refluxu maris. Sil'r sūt vitādi q sunt ex riuulis lente fluētib⁹: ⁊ maxie si receperint ebullitiōes canabi aut lini aut putridaꝝ herbaꝝ vel limositates corioꝝ aut ꝯdimēta ipsoꝝ vel ceteras supfluitates ciuitatū villarū aut oppidoꝝ. ¶ Et vñcūqʒ fuerint hoc est marini seu fluuiales vel lacunales attēdēdū est pncipal'r q̄ habeant subaʒ puram q̄ nec sit in odore grauis nec in sapore nec in tactu ⁊ in sepatione limosa: ⁊ coꝝ q purā hñt hoc mō substantiā semp existūt salubriores q pulpam hñt candidā vt argentū. Et iter hos ēt squamosi sūt semp pferēdi. Tamē si squamis caruerint saltim obseruandū erit vt suba sit talis q̄lis est dicta. ¶ Erit ēt cauēdū ne pisces magni: ⁊ dure pellis vt rex. ⁊ delphinus ⁊ sturgio ⁊ sil'es comedant̄ recētes capti. sed tāto tpe piscis reseruet̄: ⁊ maxie euiscerat⁹ q̄ absqʒ corruptione sube tenerescat. Debent aūt pdictis corporib⁹ pisces recētes vtplm̄ assari vel elixari. sed assatura magis est frequētāda in hyeme q̄ȝ in estate: siue in furno siue in prunis assent̄. Elixatura xo estate. sʒ illa que fit cū vino albo ꝯgruit oī tpe.

De preparatione.

¶ Est ēt obseruandū ne in assando pisces oleo liniant̄: sʒ vino in quo sal fuerit dissolutum. Si xo frigant̄ aut multo liniant̄ oleo dū assat̄ nō expedit sumere cutē. Nā vl'r cutis pisciū est vitāda: ⁊ ipsoꝝ assungia. ¶ Pisces aūt pfecte salsi: ⁊ maxie pre salsedine aresacti nō ꝯgruūt tpatis corpib⁹: sed brodiū simplex congruit sumptū iterdū ⁊ pcipue in q̄dragesima qñ frequētant̄ oplatiuā fit vtile in pn° mēse: q̄ȝ aperit meat⁹ atqʒ mūdificat. Sʒ ex suba vel nihil sumat̄ vel parū. ⁊ raro ⁊ circa finē refectionis. Si xo piscis pfecte salsus fuerit lardosus vt tunina siue balena poterit in q̄dragesima paꝝ aliqñ sumi cuʒ spinargijs in pncipio qñcūqʒ necessitas occurrerit ꝯstipationē soluendi: sed ex piscib⁹ semisalsis ⁊ maxie pinguib⁹ elixatis largius pōt sumi. Nam pisces pingues: ⁊ grossi q biduo vel triduo fuerint sale conditi si elixentur sapidius ⁊ salubrius comedentur.

¶ De saporibus. Cap. XVII.

De saporibus ⁊ cōdimētis cōuenit scire q̄ nunq̄ȝ pdictis corporib⁹ acuta ꝯueniūt. Et iō fortia salsamēta: vt piperatas ⁊ alliatas ⁊ acutos sapores vt sinapi ⁊ eruca eis expedit vitent nisi tal'r possent reprimi q̄ coꝝ nocum nō timeret̄: sic̄ eruca reprimit̄ qñ pastillū ei⁹ diu in aq̄ simplici coquit̄ qñ. s. coquerētur vaccine carnes: deinde pistata cū paucis amygdalis distēperet̄ cū pauco aceto nihil aliḋ adiungēdo nisi forsitan modicū cinamomi. ¶ Mel aūt vitare debēt corpa supradicta: ⁊ multū ēt vsuʒ çucchari. Si tñ eruca vl' aliq̄ acido salsamēto placeret vti iterdū q̄cq̄ȝ iungere dulce meli⁹ est vt çucchaꝝ albissimū vel paꝝ sape q̄ vulgariter dī arob. Semp tñ est memorādū q̄ valde dulcia ⁊ acuta ⁊ assa: ⁊ ēt salsa patiētib⁹ hemorrhoidas pulsantes inimicant̄: ⁊ iō nō expedit eis vt ꝯfectiōes ⁊ salsamēta frequētēt: ⁊ maxie si fiant ex pipere vel cū multo. çiç. vel galāga aut nuce muscata vel gariofilis: aut ēt multo aceto. ¶ Sʒ vt error ois possit euitari portabit̄ sequēs puluis. ℞. çiç. albi. ℥. ij. coriādri bulliti i aceto ⁊ exiccati. ℥. j. cardamo. been albi. aā. ℥. ß. rasure eboris lote. ℥. ij. gariofi. croci. aā. ℥. j. cinamo. electi. ℥. vj. fiat puluis ⁊ de ipso cū amygdalis pistatis fiat salsamētū cui modicū agreste vel aceti poterit addi. De ipso ēt in moderata q̄ntitate ꝯdiant̄ pastilli: ⁊ p totā estatē iponatur pastillis cū de furno exhent̄ lac amygdalaꝝ factū cū agresta vel cū succo maloꝝ granatoꝝ aut limonū aut citrāgulorꝝ q̄ vulgariter dnr arangie. tales. n. sapores acetosi facti cū amygdalis. raro aut nūq̄ȝ pñt ledere spūalia. Pōt etiaʒ istaꝝ acetositatū q̄ ponunt̄ in pastillis caueri offensa si totū ouū cū eis fortiter agitet̄: ⁊ postmodū pastillis iponat̄ cū fuerint exti de furno. Sil'r quoqʒ si lacte amygdalaꝝ facto cū pdictis acetositatib⁹ assature ꝯspergant̄ sp minus nocebūt. Sʒ si placuerit estiuis feruorib⁹ vti ad saporem simplici acetositate cauēdū est ne nimiū succ⁹ limonū frequētet̄: qm̄ valde neruis ⁊ neruosis membris inimicatur. Acetositas xo citrāguli: q̄ȝ vicinior est tēpamēto semp est minoris offensionis. Et in his ēt fructibus dʒ obseruari regula supradicta: scilicet vt nō sumant̄ in vsuʒ donec in arbore maturauerint. Limo enim tunc pfecte maturit cum amisit oino corticis duritiē vel viriditatē. Citrāgulus aūt ad sui pfectā maturitatē dʒ per annū integrū in arbore p-

Succus limonum nocet neruis.

manere. Oib⁹ aũt acetositatib⁹ melior est que sumit̃ ex malogranato muço anni preteriti: tum q̃a debilior: tum quia modicũ hʒ stipticitatis qua põt cõfortare stõchũ ꝛ mẽbra interiora. Et hac ẽt rõne pre ceteris cõmendat̃ agresta q̃ fit ex teneritatibus vitiũ. Et ab oibus alijs abstinẽdũ est: cũ de ipsa copia reperit̃ que poterit acui cũ ceteris acetositatibus si placuerit.

Succus amarum vitium.

⸿ Cũ assaturis tñ auiũ estiuo tpe sufficit ad saporẽ vt cõquassent̃ in mistura vini ꝛ multo aque rosacee cũ modico salis. Assaturis aũt quadrupedũ si placuerit aliũ saporẽ a sale ꝯiungere sufficit eruca p̃dicto mõ preparata. Uel salsamẽtũ viride factũ solũmõ cũ aceto ꝛ amygdalis ꝛ petrosilino ꝛ modico mẽthe vel cinamomi. Uel si carnes aride fuerint: quas tñ opʒ vitare diligenter sufficit parũ salis cũ modico vino lymphato. Sed in ꝓposito põt ex cinamomo electo ꝛ amygdalis: ꝛ aceto fieri sapor ꝯueniẽs oib⁹ assaturis nõ solũ quadrupedũ: sed etiam pisciũ. ꝛ in hyeme põt addi paruʒ ççç. Sed ille sapor q̃ fit tm̃ ex optimo cinamomo: ꝛ multis amygdalis atqʒ aceto. põt oi tpe frequẽtari: si ꝯsuetudo req̃rat vti saporibus. Qd̃ iõ dr̃ q2 corpora tẽperata nõ indigẽt alieno sapore. Nã cũ appetitu regulato semꝑ ab eis sumit̃ alimẽtũ. Et ideo nisi qualitates alimentoꝝ vel tẽpoꝝ ab equalitate recesserint nõ indigẽt medicato sapore nisi sale tm̃mõ. Sed cõsuetudo nãe freq̃ẽter imponit necessitatẽ: ꝛ ideo teste Hippocrate. dandũ est aliq̃d ꝯsuetudini ꝛ aliq̃d nãe corp̃is ꝛ aliq̃d tẽpori: sicut docet̃ in ꝓposito per regulas supradictas. De his aũt q̃bus cibaria cõdiunt̃ sicut sunt sal oleũ acetũ ꝛ carnes salse: ꝛ sĩlia per predicta sufficienter datur intelligi quid cõueniat obseruare.

⸿ De vsu potus. Cap. XVIII.

DE potibus xõ sciendũ est q̃ ea que bibunt̃ a sanis corporib⁹ cõiter aut sumũt̃ tm̃ in rõne potus: aut in rõne tm̃mõ medicĩe ꝑseruatiue vel in rõne potus ꝛ medicine. ⸿ In rõne q̃dẽ potus sumit̃ ois liquor sumptus ad extinguendũ sitim causatã a cibo ꝛ ad reddendũ ipsuʒ moderate fluxibilẽ: sicut bibit̃ vinum vel aqua in hora refectionis. De vino igit̃ quale cõueniat in ꝓposito: ꝛ q̃n debeat sumi dictũ est supra in gñalibus.

Potus solum.

⸿ In rõne xõ medicine sumit̃ tm̃ q̃n in estate bibit̃ ali⁹ liquor ad mitigandũ estuationẽ mẽbroꝝ interioꝝ qua intentione bibit̃ tũc a plurib⁹ in feruore diei iulep. ꝛ est syrupus factus ex aqua rosacea tm̃ ꝛ pane çucchari: q̃ syrupus est tũc tp̃is valde vtilis ẽt tẽꝑatis corporib⁹: q̃n pre feruore tp̃is estuant. ꝛ adhuc magis vtilis hñtib⁹ cõplõnẽ nãl'r calidã spãl'r in epate: ꝛ in corde. bibitus enim cũ aqua frigida nõ solũ ĩfrigidat: sed humectat: ꝛ ẽt cõfortat. Simili quoqʒ rõne hñtib⁹ stõchũ siccũ ꝛ intestina spãlius ꝯuenit tũc tp̃is bibere syrupũ violaceũ mõ predicto. q̃b⁹ xõ sunt humida syrupũ rosaceũ: sic his: quoꝝ cerebrũ siccũ est cõuenit ꝑꝑ estuationẽ iterioꝝ mẽbroꝝ. tũc tp̃is bibere syrupũ nenufarinũ. Eadẽ ẽt rõne bibunt tũc tp̃is aquã ordei: quoꝝ cõplõ totius declinat ad siccitatem. Sed carnosis ꝛ hñtib⁹ viscera nãl'r calida sufficit tũc tp̃is ꝑꝑ estuationeʒ interioꝝ aquã purã frigidaʒ bibere: que sit de fonte viuo aut de laudabili puteo: vel cisterna. Pinguib⁹ tm̃ ꝛ oppilatis ꝛ strictos hñtib⁹ meat⁹ interiores ꝯuenit addere parũ aceti. Sʒ in ꝓposito si p̃dicta necessitas vrgeret iterdũ bibere ipsaʒ: dissoluat̃ in ea p̃us çuccharũ rosaceũ factum de puro ꝛ albissimo pane. quaꝑꝑ ip̃ʒ tũc dʒ potari ꝛ maxime in dieb⁹ canicularib⁹. Et ẽt iulep sit factũ. s. q̃ ad vnã librã panis çucchari ponant̃ tres libre ð aq̃ rosacea. Nec supra ignẽ stare ꝑmittat̃ nisi q̃ʒtũ ad clarificationem sufficiet: ita q̃ ad plus non ꝯsumat̃ de aqua rosacea nisi tertia pars.

Pot⁹ medicinalis.

⸿ In rõne xõ potus ꝛ medicine sumit̃ sicut q̃n in feruorib⁹ estatis post somnũ diurnũ sitiunt ꝛ estuant vera siti: qui hñ in prandio fuerũt refecti. nã talib⁹ tũc tp̃is expedit via potus ꝛ medicine libere aquã frigidã vel vinũ hñ lymphatũ ꝯuenit. Sed in algorib⁹ hyemis ꝛ interduʒ in quadragesima sumit̃ via medicine solũmõ nectar siue claretũ in fine refectionis: scilʒ ad hoc vt os stõchi calefaciat ꝛ digõnẽ ꝯfortet. ꝛ iõ sumit̃ vtplĩm cuʒ eo qd̃ circa regionẽ orificij stõchi plus retinet ipsuʒ sicut cuʒ nebulis q̃ sua viscositate adherent. Uel hñtes ip̃ʒ humidũ cũ pane aliquãtulũ torrefacto. Sed in ꝓposito nõ est necessarius nectaris vsus: q2 cõficit̃ ex duob⁹ hñtib⁹ acumen ꝛ inflãmãtibus: scilʒ spẽb⁹ ꝛ vino. ꝛ tertio inflãmabili qd̃ est dulce scilʒ mel aut çuccharũ. ꝓpterea si rõne tẽporis aut consuetudinis eo placuerit vti parce sumat̃. ꝛ semꝑ fiat ex puluere sequẽti. ℞. cinamomi electi. ʒ. j. ççç. albissimi. ʒ. ß. rosarum rubeaꝝ gariofiloꝝ sandali rubei. aã. ʒ. ij. piloꝝ spice nardi. ʒ. j. fiat puluis qui sufficiet in ꝓposito ad. xxx. libras vini addito melle vel çucchar o q̃ʒtũ sufficiet pulueribus incorporãdis. ꝛ ad plus sufficiet quartũ vnũ mellis dispumati aut media libra çucchari dissoluti cum modico vini. Tamen cũ melle diutius ꝛ melius conseruatur.

Potus ꝛ medicina

Nectar.

⸿ De lapsibus hemorrhoidarum ꝛ ipsarum remedijs. Cap. XIX.

CErtum est q̃ seruando regimen supradictũ hemorrhoidaruʒ vexatio vel oino cessabit: vel tam leuis erit q̃ poterit paruipendi. Sʒ q2 frequẽter a debito regimine declinat̃: ideo cõuenit vt hi qui per naturã proni sunt ad talẽ vexationẽ: sciant q̃bus remedijs in actu passionis poterũt se iuuare. ⸿ Qñ igit̃ hemorrhoide moderate fluunt nõ sunt vllo mõ restringẽde: q̃m talis flux⁹ corpori est salubris ꝛ preseruat ipsuʒ a pluribus ꝛ grauib⁹ morbis. ⸿ Sed ĩmoderate fluẽtes nimis corpus debilitant. ꝛ iõ sunt cõpescẽde. Ad qd̃ tria sũt necẽia. ⸿ Primuʒ est diligẽter seruare p̃cepta suprascripti regiminis: ꝛ spãl'r in vitãdo acuta ꝛ salsa ꝛ dulcia. ꝛ in acutis debent assature intelligi: ꝛ maxime si fuerint aride. Debẽt ẽt vitari cuncta inflãmantia: sicut ira ꝛ coitus ꝛ exercitiũ forte.

Cura hemorrhoi. ĩmoderate fluẽtium

⸿ Scdm est vti parce delectabilib⁹ stipticis vt sarmenijs ꝛ piris ꝛ coctanis: ꝛ sĩlib⁹: vt est scriptũ sup̃i⁹. Nõ tñ in p̃n° sumant̃ ne ventrẽ ꝯstipent ꝛ auricule porci ꝛ pedes ꝛ amidũ: ꝛ ẽt riçi tunc frequẽtabunt̃. Uel in estate bibat̃ mane syrupus rosaceus: aut syrup⁹ factus ex succo cydonioꝝ siue ex myrtillis. Si xõ nõ eẽt syrupus ad ꝑfectionẽ coctus qd̃ meli⁹ est: calefacias modicũ ꝛ bibat̃. Et si coct⁹ fuerit ad ꝑfectũ admisceat̃ duplũ aque calide: ꝛ q̃si tepidus bibat̃. Et si forte horreret̃ dulcedo addat̃ cũ debuerit sumi paꝝ de succo maligranati recẽter expressi vel saltẽ puri aut modicũ de succo citranguli. In hyeme xõ comedant̃ in ieiuno deceʒ vel viginti vel quadraginta radicule que dicunt̃ vulgariter triflex de roays. ⸿ Tertiũ est vt exterius applicentur aliqua stiptica sic videlʒ: vt in estate fiat sacellus ex tribus ꝑtib⁹ rosaꝝ: ꝛ quarta myrtilloꝝ ꝛ vnico feruore bulliant̃ in aqua. deinde exprimat̃: ꝛ cũ tepuerit diu sedebit̃ supra ip̃ʒ mane ꝛ sero. ⸿ In hyeme xõ saluia recens ꝯquassabitur ꝛ frigẽt cũ multo oleo rosaꝝ ꝛ in sacello ponet̃ ꝛ sedebit̃ desuꝑ vt p̃us. ⸿ Est ẽt in fluẽtib⁹ hemorrhoidis aduertendũ ne cessante fluxu sanguis forte stillẽt aq̊sitates albe vel citrine vel virides: ꝛ inde sordicies aggreget̃. Nam talis imũdicia ꝯclusa nõ solũ pruritũ facit: sed frequẽter vlcera gñat corrosiua. Et iõ cũ apparuerint p̃dicti flores dʒ illa regio sepe lauari: ꝛ ẽt diu cũ vino in quo saluia recẽs ꝛ plãtago equal'r sumpta ꝛ cõquassata p̃us bulliant̃. Uel in defectu plantaginis ꝛ saluie sumant̃ equales ꝑtes rosaꝝ: ꝛ ireos ꝛ absinthij ꝛ cõquassentur ꝛ bulliant̃ cum vino.

Cura doloris hemorrhoi.

¶ Cōtingit et sepe q dolore molestātur: et hoc multipliciter quandoque quidē propter retentionē sanguinis emittendi. quā enim ille vene sunt imoderate replete nec apiunt vt consueuerūt ad effundendū sanguinē excedēte dolore afficiunt regionem illā. et quandoque vicinas vt est regio anchaꝝ. et colligatas vt est regio dorsi et cognoscunt excessus sanguis ibi retenti per hoc q tumēt et grauedo siue ponderositas. et pulsatio sentiunt ibidē. et in iuuenibus masculis magis sentit pulsatio q grauedo. Et qn sanguis exuberat nō solū ibi: sed etiā supra totū dorsuz tendit et difficiliter curuant ac si baculus esset infixus. ¶ Mitigat aūt dolor dupliciter. Uno scilz mō ad curā pfectā. Alio vo mō ad remediū tm. Cura vo pfecta est vt cā doloris abscindat pfecte qd fit si sanguis qui supfluit sensibiliter euacuat. et maxime per illas ptes p quas nā consueuit: et adhuc conat euāre. s. p hemorrhoidas. et ideo festinandū est: vt ille apiant qd fit trib9 modis. Unus est cū flōmia seu lanceola. Alius est cū sanguisugis appositis per cannas. Tertius est cū medicinis appositis. Et melior medicinaꝝ est foliū ficulnee qd dz pus cōplicari. et q vna ps foly cū alia confricet quousqz lac effluat inde. postmodū fricent hemorrhoide cū supficie confricata donec aperiant. Et simili mō cōfricant cū cepa lactescēte. vel distemperetur aloe cicotrinū cū felle bouino et modico aceti. et calidū cuz panno vel bombace supponat vel supra pānū sedeat donec aperiant: vel simili mō supponat oleū amygd. amararū vel persicoꝝ. ¶ Si vo tardaret aut tardari timeret hemorrhoidaꝝ apertio saltim diuertēdus est sanguis qd fit in aperiendo in ambobus pedib9 venā grossiorē que apparet supra dorsuz pedis: et hoc fiat in ieiunio ad min9: de vtroqz tres vncie sanguis extrahant. Uel si predicta flō9 nequeat fieri saltē fiat d vena epatis implicatura brachy. Et subtilis dieta seruet trib9 diebus. ¶ Cōgrua vo remedia sunt in pposito calefactoria mollitiua que suauiter et insensibiliter detumefacere faciūt supfluitatē sanguis resoluēdo. Fiūt aūt hec calefactoria duob9 modis. Uno mō vt medicine cocte in aqua ponant in aliq olla sub sella perforata et sedendo in sella recipiat hō vapor p inferiora. Alio mō vt medicine cū aqua decoctionis eaꝝ ponant in gandali vel concha: et sedeat ibi vel imergat ibidez spongia et exprimat: et desuper sedeat. Sz pmus modus leuius et secundus efficaci9 operat. Medicine vo que bullient in aq erūt iste: scilz duo manipuli folioꝝ lingue canis. vel in defectu eius tātūdē maluarū vel bismalue et manipulus vn9 violarie et tātūdē petrosily. et libra semis fenugreci. vel in defectu ei9 ponāt q̄tuor vncie melliloti. et due de sticados citrino: et oia conquassata ponantur in saculo lineo et bulliantur in aqua dulci: et fiat vt prius est dictum.

De cura excrescentiarū in hemorrhoidibus.

¶ Quādoqz vo dolorem creant et pp excrescentiā qn. s. in extremitate ipsaꝝ exteri9 eminent quedā additamenta sicut si essent papille mamillaꝝ que excrescentie in qbusdā sunt aspere: et dure ad modū veruce. et inde vocant verrucales. In qbusdā vo sunt lenes: et rotunde et turgentes ad modū vue: et inde dicunt vuales. In qbusdā vo sunt molles et granose vt morū. et inde dicunt morales: et qr resudāt hūiditate sanguinolēta. iō qdā ficos noiauerūt. Et oēs hō excrescētie affligūt sedētē vel egrantē: et maxie verrucales pp̄ter suā duritiē et asperitatē. Et post has grani9 affligūt vuales q morales: qr pp sui tumorē vel tēsionē nō cedūt cōpressioni. ¶ In his aūt excrescētys est sciēdū q parum prosunt remedia supradicta pterq in vualib9 que vtplm giant ex retentione sanguinis. cui9 euātio moderata prodesset: et ideo prosunt in eis exercere pdicta. In verrucalibus aūt pdest ad remediū applicare mollitiua et lenitiua et vitellū oui conquassatū in estate cū oleo violacco: et in hyeme cū oleo amygdalaꝝ dulciū aut butyro recēti. Et oi. tpe pdest adiungere mucilaginē maluaꝝ aut fenugreci: ita vt in mistura pdicta bombax vel pānus lineus imergat et superponat. In moralibus aūt ad remediū plus psunt exiccatiua sine mordicatiōe sicut puluis factus ex folys tapsi barbati vel plantaginis adusti vel radicibus cannaꝝ adustis. hic eniz puluis incorporatus cuz oleo ros. dz supponi cū pāno: vel dz supersederi in spongia. Predictis et puluerib9 dz adiūgi q̄rta ps ceruse: et alia quarta ps lytargiry: et cū oleo rosaceo fit vnguentū cōueniens in pposito ad remediū. Sz in oibus pdictis excrescētys est meli9 ad curaz intendere q ad remediū: qm per remediū nō prebet nisi momentaneū iuuamētū. et iō pcurādū est vt ille excrescentie auferant ad hoc vt eq̄lis maneat superficies regionis. ¶ Tamē in illis corporib9 in qb9 expedit vt hemorrhoide sepe fluant cauendū est diligēter ne p modū auferendi solitus fluxus phibeat sicut accidit qn extirpant cauterio vel incisione: qr vtplm tunc cōtingit q in sanatione cautery vel incisionis claudunt oino p consolidationē oris venarū. Sz cōueniēs ac securus modus est vt auferat paulatiz cū suauib9 corrosiuis q̄lia sūt ea q sūt de nā salis. nā quasi pruriēdo cōsumūt supfluitatē et cito liquescūt sicut fex aceti cōbusta sagimē viri et salgēma et nitrū et mel et vet9 axungia porci. ex qb9 optimū cōficit vnguētū sic: scilz vt fex aceti cōbusta et sagimē vitri et salgēma et nitrū simil oia vel aliq ipsoꝝ accipiant eqs portionib9 et puluerizent. deinde cuz vna pte mellis et duab9 ptibus axungie liquefacte fortiter incorporent vt fiat sicut vnguētū: et in panno superponatur et qualz vice lauent pus cū vino calido in quo modicū mellis dissoluat. Poterit aūt in estate modicū aceti cū predictis ex qb9 vnguētū fiet incorporari. Cū aūt excrescētie fuerint elimate manseritqz supficies regionis equata sufficit in estate lauare cū vino decoctionis rosaꝝ aut tassi barbati vel plantaginis. In hyeme vo cū vino decoctiōis saluie cui pti post lotionē supaspergat puluis ex duab9 ptib9 rosaꝝ: et vna ceruse factus. ¶ Possunt et cōueniēter auferri si ligent in radice cū seta: vel cū filo serigino: dū tm ligatura nō stringat imoderate: sz q̄tū tolerare poterit absqz dolore graui. Si vo accipiatur cortex laureole: que vulgariter dr mactapoil: et fiant ex eo fila ex qb9 pdicte excrescētie ligent radicitus moderata strictura celeriter abscindent. ¶ Tertio mō affligūt pp iflāmationē eaꝝ et circūstātias regionis: et tunc sufficit: vt sepe lauent cū aq dulci et tepida in qua pus bulliat semen cucurbite vel cucumeris cōquassatuz: aut portulaca vel semperuiua: vel flores nenufaris vel suo tpe liniant cū succo cucurbite vel sempuiue: aut ex albumine oui: et oleo violaceo fortiter agitatis: Uel fiat vnguentū ex cerusa lota et cera alba et oleo viol. et mucilagine psily equaliter acceptis et fortiter incorpatis. Et similiter poterit inunctio fieri ex populeon si recens inueniat. Et si predicta oia deficerent tepefiat aqua simplex sicut si stetisset ad solē: et bombax vel pānus lineus mersus in ea frequēter applicet regioni predicte. ¶ Quarto et mō consueuerūt affligere spāliter in egerendo qn stercus emittēdū est durū: qr tūc maxie si fuerint excrescentes coarctant et cōprimunt ab eo in exitu et grauē generat cruciatū. Et iō precauēdū est ne feces indurētur cibis vtendo mollitiuis et humectatiuis iusta doctrinaz superiorē. Et si cetera non haberent in pmptu saltem in pncipio prandy sumet medulla cassiefistule vsqz ad q̄titatē vnius vncie vel circiter vel vncie semis ad min9. In actu vo assellādi pōt obuiari afflictioni si mergant iferiora in aq moderate calidatis: et maxime si malue fuerint ibi cocte vel in oleo viol. tepido pānus line9 imersus ano suauiter q̄tū poterit itromittat.

¶ Explicit regimen sanitatis sm Magistrum Arnaldum de Uilla noua inuictissimi regis Aragonie.

¶ Incipit liber Arnaldi de Villa noua de cōseruanda iuuentute ⁊ retardanda senectute.

SErenissimo ac sapientissimo pn̄cipi inclyto domino Roberto digna dei ꝓuisione Hierusalē sicilie regi Jllustrissimo longeuā ⁊ ꝓsperā in sanitate iustitiā: victoriā ⁊ pacem oībus diebus vestris vitā ⁊ salutē eternā. Quia boni vita regis salus est populi: ⁊ longitudo dierū eius augumētatio regni fore dignoscit̄: ⁊ ampliatio subditoꝝ. Jccirco decet: gnimo expedit quēlꝫ pn̄cipē de ꝓ̄uatiōe ⁊ ꝯ̄uatiōe sui pn̄cipalē curā ⁊ spālē ꝓuisionē hr̄e: ac cuilꝫ fideliū ꝯuenit hꝫ ꝓut ex alto ꝑmittit̄ aut iungit̄ quolꝫ acq̄sitis tota desudatione vacare. Et lꝫ in manu dn̄i sit diuꝫ sanitas mors: ⁊ vita: non tn̄ dei bonitas ipedit qn ⁊ nāles iferioris nāe cursus ꝓut eis desuꝑ isitū est suas ꝑagat opōnes. alꝯ aūt medicina quā ꝓprie ad ꝯseruationē sanitatis: ⁊ vite ꝑfectionē creauit altissim⁹: frustra eēt. Ea ꝓꝓ rogitās siq̄dē ꝙ lōganimitas ⁊ ꝓlōgatio vite vestre sit ꝓꝓ serenitatē grauis: mētis magnanimitatē: strennitatem corporis: ⁊ sciaꝝ pluralitatē innumerabiliū ⁊ virtutū: qb⁹ gloriosus: ⁊ bn̄dict⁹ de⁹ vestrā decēter ornauit regiā maiestatē: speculū est cunctoꝝ regnātiū exēploꝝ regula dn̄oꝝ ⁊ doctrina regni singl'aris. Ego lꝫ seruus inutilis hō syluester: theoricus ignot⁹: ⁊ practic⁹ rustican⁹: q ex inate fidelitatis deuotiōe ꝓ salute vestra merito semꝑ oro cupiēs aliqd in gaçophilatiū regimē de mee scie penuria ponere cū paupercula muliere p̄ntē libellū de ꝯ̄seruatione a senectute: ⁊ reiuuenescētia ꝓpꝛij excultū ingenij vomere nulli notū ad regie exercitatiōis solatiū duxi vestris ꝯspectib⁹ trāsmittēdū. Et cui⁹ ispectiōe tāto sit palā cū itelligibili orone exᵐ ꝑ̈cticū artis sensū eliciet regia celsitudo q̄̄ta i eo viget: vberi⁹ speculabilior p̄e cūctis terre regib⁹ ⁊ hoib⁹ itell'is.

¶ De ꝯseruatiōe iuuētutis: ⁊ retardatiōe senectut̄. Cap. I.

IAquit iuuētutē seruare: ⁊ a senectute retardari: fit per ꝯseruationē virtutū ⁊ spūuꝫ ⁊ caloris nālis in suo esse ⁊ tēperātia: ⁊ ipsoꝝ ꝯfortatiōe ⁊ multiplicatiōe i eoꝝ defectu. Nā quādiu ⁊ v̄t⁹ ⁊ spus ⁊ calor nālis nō debilitant̄ neqꝫ pili canescūt neqꝫ cutis corrugat̄: qm̄ ex debilitate caloris inati declinātis ad friditatē ⁊ siccitatē: ex q̊ nutrimētū corrūpit̄: ⁊ mēbroꝝ corrugatio ꝓcedit. Nā cib⁹ ꝑueniēs ad qdlꝫ mēbrū digerit̄ a calore nāli illi⁹ mēbri. dū igit̄ d̄bilitat̄ ille calor ab aliq̄ occasiōe corrūpit̄ ille cib⁹: ⁊ tūc accidit corrugatio cutis ⁊ canicies: vt pꝫ in senib⁹ cū sint fridi ⁊ sicci. Canicies aūt fit ꝓꝓ calorē nālē: q a corpe diminuit senectutē. Senect⁹ āt ifrigidat ⁊ exiccat. Jccirco est pauci sanguis. ⁊ v̄t⁹ ⁊ calor nālis debilis in digerēdo: q̄re aggregant̄ hūiditates multe ⁊ hūores crudi. ⁊ iō debilitant̄ tres spūs in eis: ⁊ tres digōnes ⁊ dn̄at̄ in eis d̄bilitas caloris nālis. ⁊ h̄ accidit ex cursu tēpoꝝ: ⁊ h̄ pōt retardari: aut ꝑ accn̄s solicitudis tristitie ⁊ sil'iuꝫ: ⁊ hoc ēt amputari pōt ꝑ alienationē ab illis q̄ faciūt eā ꝯtinuationē suiipsius ad ꝯ̄riū: ⁊ cū est cā morbi abscindere eā cū rebus ad hoc ꝓpꝛijs. ¶ Et senescētes q̄dē idigēt calefactione ⁊ humectatione eq̄li ex cibis ⁊ potib⁹ ⁊ medicinis cōuenientib⁹ ⁊ exercitio ⁊ gaudio: ⁊ de ꝓ̄seruatiuis additamentis ad v̄tutē est iulep. de vino: ⁊ çuc. ⁊ vltimū ꝓ̄seruatiuūꝫ qn̄ v̄tutes sunt debiles: qm̄ indigēt q̄ ꝯfortēt v̄tutē ex cibis ⁊ potib⁹ ⁊ spēb⁹ odoriferis ⁊ medicis hūectātib⁹ hāc ꝓprietatē: ⁊ hoc est occultū. ⁊ cum sint hūditates corrupte: ⁊ hūores crudi aggregati in eis idigēt q̄ extenuāt ⁊ exiccant hūiditates suꝑfluas: ⁊ digerūt hūores crudos ⁊ sincerant corpus: ⁊ corrugatio: ⁊ veterascentia cutis indigēt que abstergāt: ⁊ applanēt ex oleis: ⁊ aquis ⁊ vnguentis ⁊ coloris

Julep de vino.

pulchritudo sicut ex eis q̄ laudabilē sanguinē gn̄ant: ⁊ q̄ cito digerunt̄: ⁊ per mūdificationē sanguis cū reb⁹ ꝓpꝛijs: ⁊ que inueterāt ⁊ debilitāt calorē: ⁊ v̄tutes multaꝝ solicitudinū. cure ēt euātiones exq̄site ⁊ flōmia frequēs et his similia: ⁊ istis succurrit̄ cuꝫ brodio pulloꝝ: quiete ⁊ somno: ēt reb⁹ odoriferis ⁊ silib⁹. ¶ Et que gn̄ant flegma putriduꝫ sunt sicut fructus/pisces/lacticinia/frumētosa medullata ⁊ sil'ia. ex qbus gn̄at̄ aquosus humor ⁊ qui nō digerit̄ in mēbris: quoꝝ generat caniciē ⁊ cutis corrugationem: ⁊ nō est accidēs ita forte ad canescendū sicut timor desperationis ꝓpter totalē regressuꝫ caloris nālis ad iteriora: maxime qn̄ in hoc cōicat cōplexio: ⁊ est apparatus. ⁊ inde est ꝙ q̄plures obuoluti maris fluctibus subito in pilis fiunt albescentes. Que v̄o fluctuationi obuiant sunt sicut granatoꝝ succus ꝓprie de pomis ⁊ hora sumēdi exꝑsse: ⁊ auruꝫ ꝑ̄cipue ⁊ succus boraginis ⁊ fumusterre spāl'r viridis ⁊ purificatus ⁊ virtus rad. plantaginis et sil'ia. et illa qbus flegma putridū subtrahit̄ est sic mirabolani ꝯditi et aloe rosatū et agaricus et sil'ia. Et illud quo subducunt̄ ꝓprie melācholia et flegma putridū inueterātia hoīeꝫ est elleborus niger ꝑ̄paratus ꝑ magisteriū paucis notū. nā in rectificatione malitiei ei⁹ est secretū. ꝑ ipsuꝫ nāqꝫ hō conuertit̄ de mala ꝯplexione ad bonā/etiā acq̄rit̄ reiuuenescētia: sꝫ nō est ꝓ corꝑib⁹ delicatis et nobilis cōpl'onis. Jō nō figo sermonē meū in ipso. ¶ Et ex eis que ꝯfortādo ꝯsumunt est dianthos cū çuc. cōditū qd̄ ꝓprie ꝯsumit flegma et melācholiam cerebri: et canos retardat et sensuꝫ corroborat et vitā ꝓlongat maxime cū de ipso in aqua vini cū scia et sapientia facta et ꝓ qbusdā in vino ꝓpꝛio calidū ꝑ triduum dissoluat̄ decolat̄ et bibitū cū sapiētia: et q̄n̄o et sicut opꝫ. Et sunt alia que hūanāt et actiuāt sicut diacameron et mirabol. chebuli cōditi ꝓprie ꝯsumūt flegmaticas suꝑfluitates stomachi et cōfortant ipsuꝫ et clarificāt sanguinē et valent melācholicis et assiduatio ipsoꝝ cōfortat iuuentuteꝫ et facit reiterare adolescentiā et ꝓlōgat a canicie. Simil'r decoctio foliculoꝝ sene ꝓprie cū diaboraginatis et sero caprino et que sunt his sil'ia. Et via habita ad senectutē canicici accn̄tib⁹ et pn̄cipalioribus rebus ꝯseruantib⁹ est euacuatio hūoris flegmatici cū vomitu in vnoquoqꝫ mēse semel: et clystere semel in septimana: et ꝓprie de succo foliorū mercurial. ebuli et sambuci et bletarū cū ℥. ß. hierepigre qd̄ est secretū magnū. Et iteꝝ subductio cū hierapigra vel cassia fi. ⁊ cū succo q̄dē rof. ⁊ ex recentibus rosis tracto cū çuc. ꝑ̄parato est linimētū bonū nāe cū sapiētia: ⁊ est ex medicinis bn̄dictis sol'onis cū confortatione pn̄cipaliū. i. oīum mēbroꝝ ⁊ ꝑmutat malā dispōnē calidā: aperit oppilationes: cor ꝯfortat et mundificat: et de laudibus eius est magnū capl'm. ¶ Et de reb⁹ cōsumētib⁹ hūores ad seniū ꝑ̄parantes sunt spēs tꝑate note vt gario. cinamo. ligritie et sil'ia ꝓprie tn̄ qn̄ incorporat̄ virtus eoꝝ in bono vino et lymphatū sumit̄. et pillule q̄dē mitine q̄dā sunt note bonitatis in ꝯseruādo sanitatē et vitā: q2 opponunt se putrefactioni: rectificāt et sincerāt: qd̄ iam putrefactioni vicinat̄. Et inde est ꝙ ex rebus de qb⁹ cōponunt̄ cōdiunt̄ corpora mortuoꝝ et nō putrefiunt. Predictū aūt vinū specificatū cū recipit̄ ꝑ oīa diffusum membra deportat̄ et cōfortatur super exiccātē superflue humiditatis. Sil'r vsus pulueris earūdē spēꝝ in cibis est de rebus cōferētibus. Jn sicca tn̄ habitudine opus est: vt cum eis temperata cōmisceantur sicut sunt succus granatorū aqua rosaꝝ/çucchaꝝ/liquiritie/passule et hꝫ. diacameron v̄o digōnē confortat seu reparat: et trifera sil'r ꝑ̄cellit illud declinādo versus caliditatem. in debilitate aūt caloris naturalis et corruptione cibi que prouenit in mēbris que supueniunt ex cholera putrefacta: accidit corrugatio ⁊ senectus sicut in scabiosis appa/

Que generant flegma putridum.

Que flegma putridū subtrahunt ⁊ melācholias.

Que ꝯfortāt ⁊ cōsumunt [illegible] ctos hu.

Vomitus

Clystere secretum.

Spēs cōsumentes hu. ꝑ̄parātes ad. senium.

ret corrugatio mēbri ꝛ dispō senectutis ꝛ recedēte scabie iuuenescit:ꝛ ꝓprie aurū preparatū. Jdeo valent leprosis presertim ꝛ vinū granatoꝝ ꝛ silia. ¶ Uino quoqꝫ granatoꝝ quocūqꝫ mō sumpto ꝓprietas est humores extenuandi ꝛ extinguēdi calorē epatis:ꝛ luna libera caloris offensa cōfortare:ꝛ ꝓprie confert epaticis:ꝛ cardiacis:ꝛ os stōchi:ꝛ cor cōfortat. ¶ Kebuli aūt cōditi in vtraqꝫ frigida ꝛ calida cura valent ꝛ stōchū cōfortant ꝛ superfluitatē eius desiccant. Jterū melācholicos iuuāt:sanguinē ꝛ spūs clarificant. nec est res que loco eoꝝ stare possit. ¶ Et vinuꝫ q̄dē boraginatū tpe vindemiaꝝ factū:ꝛ est vinū cardiacis aut maniacis ꝛ melēcis ꝯueniēs. mūdificat eniꝫ sanguinē:ꝛ aufert suspitiones malas:ꝛ totā regitiuā virtutē cōfortat ꝛ oī corruptioni se opponit. ¶ Et electuariū de qnqꝫ mirabola. ſm receptā paucis notā in viā ꝯseruationis sanitatis ꝛ ꝓlongationis vite:ꝛ reiuuenescētia est res ꝓbata ꝛ ꝑfecta ꝛ donū electū vite. Nā stomachū ꝯfortat:ꝛ adaptat ꝛ aque superfluitatē a nutrimēto ṗterito remanentē purgat ꝛ vsus eius caniciēꝫ retardat:ꝛ ad decrepitā etateꝫ venire facit nutu dei. ¶ Et carnes viperaꝝ ṗparate sunt huiꝰ generis:sed mihi nō placent ꝓpter illud qđ accidit in errore recolectionis caꝝ. ¶ Jterū ēt de genere vtilitatis sunt suffumigationes de rebus cōpetētibꝰ ſm necessitatē ꝯueniēteꝫ. ꝛ balnea ꝓprie tēpata sine exuberāti sudore:ita vt mūdet solū cutis ꝛ mundet a sorde aggregata. pori nāqꝫ aperiunt ꝛ humiditates superflue desiccant. ¶ Usus nāqꝫ vini in quo resoluunt predictarū rerū virtutes cū aqua temperata in sua hora perforabit occultos meatus corpis ꝛ humiditatē superfluā desiccabit ꝛ cōfortabit mēbra interiora ꝛ deopilabit deopilatione ꝑfecta:qđ est secretū magnū. deopilatio nāqꝫ facit currere spūs per mēbra ꝛ vigere in corpe calorē nālē. Opilatio ꝟo ꝯtriuꝫ operat. Calor aūt naturalis cōculcatus debilitat:ꝛ nō pōt separare purum ab impuro quare humiditas superflua putrefacta crementū hꝫ. vnde ꝛ carnis ꝛ cutis corrugatio ꝛ senectus festinant. Sciat aūt hoc qđ huic succurrit ipedimēto vsu vini predicti aut alterius rei silis opationis. ꝛ qꝛ virtus eaꝝ reruꝫ resoluta in vino nō effrenat calorē nālē in cōuertendo ꝛ dissoluendo quēadmodū qñ cū suba recipiunt sunt de hominibꝰ qui eūdē modū seruant in acceptionibus medicinaꝝ laxatiuaꝝ ꝛ ꝓsperant ꝛ cauet ꝓpter hoc error effrenitatis eaꝝ. hoc est vnū secretū magnū:verū. Jn operatione est vnū secretū magnū:qꝛ ignis adurit ꝛ imutat ꝛ resoluit de virtute ꝛ operatione rerū ipsaꝝ sicut in decoctione syrupoꝝ ꝛ electuarioꝝ. verbi grā. est cū elleborus in vino permanserit fit potus vomitiuus. Et est qui vidit ponere sacculū cū puluere suo in vino die vna ꝙ vinum illud sumptū facit per vulnus duci saniē vsqꝫ ad mundificationē ꝛ curat curatione perfecta. sed sapientes antiq occultauerunt hoc sublime opus medicinaꝝ euacuauerūt omnes libros artis ab hac intentione. ꝛ hec sufficiāt dicta circa h̄.

Uini granatoꝝ ꝓprietas.

Kebuli cōditi.

Uinū boraginatuꝫ

Electuarium de qnqꝫ mirabol.

Carnes viperarū.

Suffumigationes. ꝛ balnea.

Uinū infusionis.

¶ De retardatione senectutis ꝛ reiuuenescētia acquirenda. Cap. II.

Qui voluerit vere retardare senectutem ꝛ reiuuenescētiam habere vel acquirere sit solicitus de rebus generantibus ꝛ clarificantibus sanguinē laudabilem spissuꝫ:qm q̄diu sanguis calidus ꝛ spissus pinguis ꝛ viscosus ꝑmanet canicies retardat. fit ꝟo cōtrariū cū ad aquositatē declinat ꝛ frequētatio rerū sanguinē mundificantiū assecurat a festinatione caniciei. ¶ Tota aūt cautela regiminis cibi:ꝛ potus sit vt oīa ſm ordinē:ꝛ tps ꝛ debitā quātitatē administrent ꝛ laudabilis semꝑ digestio fiat. Jn digestione auteꝫ est radix intentionis. Et indigestione q̄dē si ex laudabilibꝰ fiat assumptis sanguis corrūpit ꝛ humores ipuri generant. bonitas aūt digōnis ꝛ cōseruatio vite cōsistunt pmo in aere qui totū attingit ꝛ motu ꝛ quiete sono ꝛ vigilia cibo ꝛ potu in debita ꝓpriatione ꝛ moderata exhibitione ꝛ necessaria expulsione superfluitatū:ꝛ nō ṗtermittere cōsuetudinē ꝛ hoc ſm canones diuulgates in arte. ¶ Et est sciendū ꝙ innouatio. ꝛ ꝯfortatio cutis fit cum potatione aque auri purissimi ꝓprie. ipsa nāqꝫ allopiciā curat ꝛ tyriā ꝛ transmutat corpus humanū sincerat ꝛ innouat ipsuꝫ ꝛ virtus multarū rerum approximat huic operationi:sed ipsa est que predictū miraculum facit ꝛ que nō corrumpit ꝛ complexioni humane est ꝯueniens:ꝛ neqꝫ calefacit neqꝫ ifrigidat neqꝫ humectat neqꝫ desiccat. imo oī est tēperamēto tēperata oēmqꝫ rem excedentē in tēperātia et perennitate quā hꝫ:ēt subuenit stōcho frigido timorosos facit audaces:cardiacos cōfortat. valet cōtra melācholiā ꝛ allopiciā et calorē nālem confortat et tēperat:in q̄bus nō est res aliqua que stare possit loco eiꝰ. et virtus eiꝰ in sua manifestat suba q̄re est in ea caliditas. ideo clarificat:et in ea est magna tēperantia:ideo magnū tēperamētū efficit super oēm rem:et ideo est perennitas. ideo cōseruat corpus humanū et in ea est assimilatio complexioni humane:ideo incorporat si preparet vt decet:et in eius ṗparatione est totū secretuꝫ qđ sapientes ꝑꝑ inuidiaꝫ occultauerūt. Cōfirmat aūt et sincerat cordis subaꝫ ꝛ sue puritatis impressione oēm deycit impuritatē ab eo:et tuet illud ꝛ clarificat spirituū substātiā et mouet sang. ad cutiꝫ et inducit pulchritudinē iuuenilē et abstergit abstersione leui. Et extraneus modus reiuuenescentie est:vt per abstinentiā et subductionē cōuenientē deueniat quis ad vltimā extenuationē:deinde cuꝫ laudabilibus nutrientibꝰ reficiat. hoc aūt seruat apud eos qui boues impinguant:quoꝝ caro quanto magis macrescit ꝛ deficit tanto magis intenerescit et iuuenescit. Exemplū zm est in cōualescentibus iam resumptis. ¶ Porro de signis approximatiōis ad senectutē est inherentia obliuionis. et huic dispositioni obuiatur cū vsu pulueris piperis longi et cymini. āā. ꝑtes ij. gariofi. ꝑtem. j. zuccha. ad quātitatē totiꝰ:et cū vsu dianthos et subductione:et dieta cōuenientibus:et in tpe epidimie et pestilentiali ꝑꝑ corruptioneꝫ que est in rebus ex q̄bus obuiatur cum pillulis aloeticis:vel myrtinis supius dictis. Et qñ accidit aeris malitia ex corruptione aut vicinatione putrefactionis aut flatus fetidi:et nō est tale sicut cōuertere se ad ea que ad acetositatē declinant et stipticitateꝫ habent. Et iam Auençoar testificatus est in libro suo ꝙ aduicinatio cattoꝝ et flatus coꝝ inducit pulmonis putrefactionē et phthisim:et estimo ꝙ accidat ꝓpter corrosionem complexionis eoruꝫ:quoniam flatus eorum fetet multū. et flatus q̄dē hoīs corruptioni attinēs est ꝯtestabilior ꝓpter cōplōnis similitudinem magis inficiens. Jdeo ad cautelā obseruandā in dominis est vt ab ore loquētiuꝫ auertant facieꝫ et dent aurem:et in aeris ꝓpterea malitia cōseruatio est rectificare ipsum per imutationē loci et elōgationē ab eis et bonoꝝ odoꝝ vsu:et ablutio aceti et vini circa os et nares assecurant ab hoc multum. ¶ Similr̄ et defectio auditus preuenit senectutē:et est qꝛ minoratur in corpore cholera que instrm auditus aquosaꝝ superfluitatum materieꝝ alleuiabat. et in senibus multum excrescit de superfluitatibus indigestis ꝑꝑ caloris innati minorationeꝫ. ideo mūdificationes faciende sunt capiti cuꝫ his que neruos mūdificāt calefaciēdo vt agaricꝰ:et allia ſꝫ ꝙ necessitas fac. Et pillule auree sūt ꝓpe exercitiū ꝛ itromissio in aurē ð q̄ꝫ coꝝ q̄ ad opōnē repant mēbꝛ sensus sic olꝫ amygđ. amaraꝝ cū vrīa pueri et lacte mulieꝝ:vt cū succo cucu. agrestis ꝛ siliuꝫ ꝛ ꝓuocatio sōni comestiōi vicino et cauere a repletiōe:et aliis q̄ iplent caput vapore. Itē in q̄/

Aqua auri purissimi.

Ultia extenuatio deinde refectio bona

Obliuio nunciat senectutē

Als corru puuam

Defectio auditus ꝓuenit senectutem.

busdā euacuatio cholere multiplicate: vel iam mote ꝛ recente sunt de bona consideratione medici ꝛ periti in arte. ℭ Defectus autē appetitus gn̄ationis ꝛ minutio est de signis ꝓnosticantibus senectutē: ꝛ iuuant̄ ꝓprie cū his cum quibus augent̄: ꝛ cōfortant̄ calor: ꝛ sp̄us: ꝛ humores: ꝛ ex quibusdā alijs: quoꝝ taceo rememorationē ꝑ pudicitiā.

ℭ De his que iuuentutē inducunt. Cap. III.

Defectio deniqꝫ ꝛ hilaritas aie nām excitant ꝛ iuuentutē inducūt clarificant sanguinē: ꝛ per venas ip̄s currere faciūt. Exhilaratio qdē mouet̄ ex singulis que delectationē occupationis inducūt siue interi⁹ siue exterius siue sit oium sensuū siue vnius ꝛ cōtrariū faciunt que contristant. Tristitia eniꝫ ossa desiccat: carnē eliquat: cōturbat sp̄m: ꝛ corrugat cutem. ℭ De afferentib⁹ ꝯo letitiā ꝛ auferētibus melācholic dispōnē est vinū croceatuꝫ ꝛ vinū buglossatū: in quo radices bn̄ lote extiterint die ac nocte vel syrupus eius: ꝛ vsu eius ab amentia ꝛ ꝑmistione ꝛ alienatione rōnis curate sunt. Et sedes quidē caloris est in corde ꝛ qn̄ excedit̄ a tēperamēto diminuit̄ ꝛ debilitat̄: ꝛ hō pigrescit ꝛ senescit. ℭ Que aūt calorē nālē minuunt sunt oia que flegma putridū generant in stōcho: ꝛ que minuunt virtutē ꝛ sp̄us sunt que infrigidāt ꝛ digōnē corrumpunt: ꝛ ois egritudo ꝛ imūdicies corpis ꝛ accn̄tia aie ꝛ ois fetor ꝛ aspectus malus: ꝛ q̄diu retinet̄ calor nālis in corpore tēperatus ꝑseuerabit sanitas: ꝛ obseruabit̄ habit⁹ iuuentutis. Et accidētib⁹ ex melia: ꝛ tristitia sine cura vltim est diamastix ꝛ diambra ipsaꝝ quelibet melancholicis cōfert dispōnib⁹: ꝛ bonū colorē acqrere facit: lumen acuit: canos retardat: mentē sincerat: ꝛ digōnē adaptat: ꝛ d̄ ceteris que tēperamēto equali calefaciunt ꝛ humectant est vinuꝫ tēperate cōplōnis. ꝛ perla qdē est tēperata tēperans: ꝛ cōfortans calorē nālē ipsa ꝓfert cardiacis ꝛ timorosis ꝛ san. cordis ꝓprie clarificat in qua vidi quosdā eliquasse ꝛ egritudines multe ex eis curate sunt. Sed illud cui nō est par est sal de minera ꝛ sapientes assimilauerunt ipsuꝫ ꝓparatuꝫ calori nāli sane adolescētie: ꝛ ꝓpter hanc silitudinē vsi sunt sapientes ꝛ appellauerūt lapidē noie aialis. Alij dixerunt minerale: ꝛ a qbusdā vocata est medicina pennis ꝛ aq̄ vite ꝛ totū ingeniū preparationis est ꝙ in aqua purissima ꝛ potabili reducat̄ cū rebus que non extraneent ꝓprietatē eius. ℭ Amplius iam dictū est generalr̄ ꝙ sapiētes in artis cōsideratione dixerūt illud esse p̄ncipiū in cōsideratione nō ꝓperandi ad intempestiuā senectutē ꝛ mortē festinā. imo cōtinuādi sanitatem bonā videlicet preseruare stomachi dispositionē: qꝛ ipsa est radix illoꝝ. ꝛ cū debilitat̄ ꝛ impedit̄ stōchus in opōne eius oēs alioꝝ mēbroꝝ virtutes senescunt ꝛ apocopant̄: qn̄ debilitas stōchi oēm cōplōnis malitiā facit hereditare. Et de his que nequiora sunt ei est satietas nauseatiua. ꝛ iam ꝓbatuꝫ est ꝙ nā minimis est cōtenta: ꝛ de rebus magis nociuis stōcho ex repletione experimentuꝫ verificat illud quotidie in his qui se deo in solitudine dedicauerūt: ꝛ in quib⁹ necessitas eos ad hoc ꝑducit: qm̄ in paucitate ꝛ simplicitate assumēdoꝝ ꝓficiunt magis in tpe ꝛ perseuerāt magis incolumiores. ꝛ iam Seneca inducit ꝙ multi coci fecerūt multas egritudines. ℭ Et in cibis qdē: ꝛ in potibus ꝛ medicinis quanto res que illud ingrediunt̄ tendūt ad simplicitatē amplius in melius cōmutāt: ꝛ qd̄ vr̄ deterius stomacho ꝛ magis aggrauat stōchū est diuersitas assumptoꝝ ꝛ maxie ꝯtrariorum dispōnū ꝓpter inequalitatē sumptoꝝ: ꝛ malitiaꝫ coctiōis ꝛ trāsubstātiationis in eis. ꝛ ordo etiā iuuat in hoc ꝛ nocet. Et illud qdē qd̄ in gulosis reprobabilius est multū etiaꝫ: ꝛ si obseruantur cōditiones: remediatio in eis est semel in die comedere. ℭ Et in oi qdē repletione nō est ita sanum sicut abstinētia. In ipsa qdē calor nālis resurgit cōfortat̄: ꝛ nō desinit agere in id qd̄ euasit a decoctione donec ꝯuertat̄ et digestū fiat. porro ꝛ epar cōicat in erroreꝫ stōchi in bonitate ꝛ malitia. silr̄ ꝛ splen vtplm̄ qdē ꝑm cōem cursuꝫ qd̄ accidit ei de ipedimento operationis eius est opilatio: qn̄ opilationes sunt de materiebus egritudinū eius: ꝛ habens eas fit pauci san. ꝛ corrupti coloris ꝛ occurrit̄ eis cū incisiuis ꝛ aperitiuis ꝛ abstersiuis in cibis ꝛ potib⁹ ꝛ medicinis: ꝛ de melioribus rebus in hoc casu ex oi via est syrupus dictus diaglon de qnqꝫ reb⁹ ꝛ subductio cum hierapigra de. xvj. rebus soluta in decoctione cōi in qua dissoluat̄: ꝛ cōmisceat̄ dē cassiafi. ꝛ ꝙ colatura bibat. ℭ Et splenis qdē occasio nō est ꝑtermittenda cōsiderationis in hac via. ip̄s eniꝫ est torcular sang. fecis ꝛ adustionis eius ꝛ qn̄ debilitat̄ in mūdificatione illius superueniunt corpi egritudinū gn̄a melācholicarū et cōtristatio. et qn̄ cā necessaria facit ipsuꝫ impediri in mundificatione ipsius: sp̄us ingrossant̄ et accidit epati: et toti corpi arefactio: et extenuatio et paucitas sang. imo hu. maloꝝ repletio: et facit peruenire patientē ad hydropisim ex errore digōnis scd̄e: et ad grauitatē motus et colorē plumbeū vel citrinū cū macrefactione totius corporis. imo penitus dispō ipsa fugat decorē iuuentutis. ℭ Illud aūt cū quo iuuat̄ spleneticus est cū rebus abstersiuis et incisiuis in qbus nō est multitudo caliditatis: sed ad acetositatē et stipticitatē et amaritudinē sint declinantes: et in somno est assiduitas regiminis subtiliatiui in via curationis et preseruatiōis: et de preparationib⁹ ꝑm semitā medicine familiaris sunt minutio debita et mūdificatio cū his que melancholiā trahunt. Et nō eligitur supra puluerē radicis scolopen. ꝛ decoctionis graminis cū syrupo acetoso cū radicib⁹ et decoctiōne rad. cappa ris in aqua frigida: et hꝫ et de vnctionib⁹ super oleū sambucinū. ℭ Iterū et illud nō est ꝑtermittendū in via curationis oē illud ex quo calor nālis viuificat̄: et illa sūt exercitiū tēpatū et fricatio moderata et hꝫ. Exercitiū nāqꝫ est quo calor innatus reuocat̄ corpis leuitas et fortitudo acqritur: et res magis ꝓhibens a repletione et coaptat mēbra ad nutritionē et augumentū bonū: et facit ea operatiua et assecurat ab accidētibus multis. Ociositas aūt flegmaticos et accrescere facit humores et calorē et sp̄ꝫ pigritari: et ad macieꝫ et pellis corrugationē peruenire: et ꝓparant ad senium: ꝛ fricatio ē et est pars eius. fricatio qdē extremitatū est ex eis que calorē innatū viuificant et materias ab interioribus ad extremitates trahit et mēbra p̄ncipalia a multis assecurat infirmitatib⁹ et passionib⁹. fricatio auteꝫ cubitoꝝ donec scabiosa fiant et cōseruatione rupture pellis in eis cōfert visui et actionibus oculoꝝ. spine ꝯo dorsi cerebro et cordi et alioꝝ mēbroꝝ illis p̄ncipalibus cū quibus ꝑm sciam anathomie maiorē hn̄t colligantiā. Et ipse qdē fricationis actus intrat in intentione decorationis et reiuuenescentie: ex eo ꝙ per eā adducit̄ ad superficiē loci sang. et imple̅t cutis eo et extendit̄ et pinguescit ꝛ rubescit: ꝛ tēpus ad hoc cadit celebrata ꝓprie digōne scd̄a. Et ad summū est oē illud intus receptū: vel exterius applicatū quo ad superficiē sanguis trahitur intrat hoc caplm̄: et de his ꝓprie causatus. Illud aūt qd̄ per fricationeꝫ intendit̄ est superfluitatū resolutio que in musculis continent̄ que ꝑ exercitiū absqꝫ fatigatione resolui nequiuerūt: qre ꝛ de bilioribus sunt meliores. ꝛ ad vltimū est ꝙ oē exercitiū gen⁹ oisqꝫ aialis ꝛ corporalis act⁹ fiat cū tēperamēto ꝛ discretione ꝑm debilitatis ꝓportionē ad qd̄ expedit. Est. n. inequalitatis tēperātia sanitas ꝛ vita. ℭ Que aūt cogitationes ꝛ tristitias expellunt sunt rememoratio ꝓuerbioꝝ sapientū ꝛ ꝓspectus sacroꝝ cañ. ꝛ audire dicta seu gesta priorum: ꝛ conuertere interduꝫ intellectuꝫ et sensum ad illud in quo anima

Vinū croceatū ꝛ buglossatuꝫ.

Diamastix. Diambra

Perla.

Sal minerale.

Preseruatio dispōnis stōchi optima. Satietas nauseatiua pessima.

Simplicitas assumptoꝝ bona Diuersitas pessima.

Abstinentie repletioni optima.

Splenis rectificatio nō est ꝑtermittenda.

Cōfert spleneticis

Expellentia cogitationes ꝛ tristitias.

aia delectat cū sobrietate: ⁊ de exptis est portare sup se de lapi. calamite cū croco: ⁊ pro stōchi malitia hr̄e corallū suspensū supra os stōchi est res certa. ⁊ recipere in mane ieiuno stomacho. ʒ. j. aque vini zuccharate nō pmittit tristitiā incurrere ēt retardat senectutē ⁊ canos ⁊ iuuenescere facit. Silr̄ degustatio passularū in ieiuno pficit ad viā iuuenescētie ex eo ꝙ digōnē efficiūt meliorē ⁊ minorat̄ ex eis flegma: imo addūt in epate ⁊ ipinguāt ipm̄ qm̄ amice sunt stōchi ⁊ epatis ad gn̄andū sanguinē coctiorē ⁊ spissiorez: ⁊ cū sumunt̄ post cibū habilitāt ⁊ humectāt vētrē. ¶ Sciēdū aūt ꝙ in medio est virt⁹. Expedit aūt vt coꝝ que sumūtur nō declinet nāa ad vicinitatē extremoꝝ que sūt subtile ⁊ grossū aut in saporib⁹: ꝫ iterdū expediat. ⁊ calidiores q̄dē vētres hn̄tiū nāa quecūqꝫ dura difficilia ⁊ mutabilia melius ꝯuertit: ⁊ vtiliora sunt quecūqꝫ delectabili⁹ recipiunt̄: ꝙ̄uis min⁹ fortia ꝯcedēda. Et in ordine coꝝ hora sumēdi ea opꝫ vt quota recipiat̄. Silr̄ post desideriū ⁊ affectib⁹ cōuenientē expressionē: ⁊ cū desiderio dimittat̄: ⁊ non semꝑ toleret famē. ex hoc aūt stōchus pascit̄ humorib⁹ putridis: ⁊ ēt regio tp̄s ⁊ hora cadūt in hac ꝯsideratione ēt vires. Nihil aūt maligni⁹ ꝙ̄ super indigestū cibuꝫ crudū cibi ⁊ pot⁹ quicꝙ̄ ponere. ¶ Et opꝫ hoiem nāam suā nō ignorare ⁊ tēperare ꝑ iuuātia ⁊ nocētia ad deueniendū in cognitionem suiipsi⁹. nam cū de hac re certificat⁹ fuerit: ipse sub his sibi ꝓuidere poterit. vnusquisqꝫ aūt quāto manifesti⁹ inclinat versus aliquē lapsuꝫ tāto ampli⁹ ad illud qd̄ eiusdē lapsui opponit̄ faciat additamētū: vt ille in quo supest flegmaticus sāguis: ⁊ aquosus sit in administratiōe subtilis cibi calidi facilis nutrimenti ⁊ pauci: ⁊ sic de alijs. ⁊ superbibere aquā cibo nondū distributo malū. Uinū aūt peius: qm̄ facit penetrare cibū an̄ debitā coctionē ⁊ icurrere opilōnes. ⁊ sunt de hoībus qui in medio comestiōis suscipiūt frustū ad medie quātitatē fabe ex aloe bono per se: vel cū mastice iniuncto: ⁊ est in eo vētris beneficiū: sanitatis cura ⁊ iuuētutis ꝯseruatio. ⁊ ad sūmū est paucitas in vice ⁊ alternatiua diuersitas in tp̄e ⁊ in reb⁹ nutribilibus excusat a multis que igrediunt̄ hoc capl'm de adiutorijs extraneis. ⁊ fames q̄dē saporē facit ⁊ diuersitas colluctat̄: vt non fiat excrescētia pceptibilis lesiōis. ¶ Et de ꝑparamētis que viā decoratiōis ingrediunt̄ sunt sicut ea que mundificāt ⁊ clarificāt ⁊ abstergūt ⁊ leniūt: ⁊ de illis est ꝙ accipiat̄ spuma mellis ⁊ spuma clari ouoꝝ ⁊ pmisceat̄ i vino cū quātitate qua sufficit ⁊ lauetur sero sine abstersione. de mane ꝟo lauet̄ cū aqua ordei ablactata cū lacte amygdalarū ⁊ est nobile ⁊ bonum ⁊ nō appꝛoximet̄ aqua roꝶ. neqꝫ cāphorata ad faciē: qm̄ gn̄at caniciē in pilis. ¶ Itē vnguentū cāphoratū ex radice lilij cocta cū melle clarificat ⁊ applanat cutim ⁊ rugas cutis. ¶ Itē vinuꝫ in quo dissolutū est de sale tartari negatū quātuꝫ sufficit ad abstersionē calcinati ꝑus in aqua dissoluti ⁊ ꝯgelati est mundificatiuū bonū. Et ablutio quidē capitis cū lixiuio facto ꝓprie cū cinere peduꝫ cauliū decoctionis camomille ⁊ foliorū myrthi ⁊ florū rorismarini: confortat cerebrū: ꝯfirmat radicē pilorū ⁊ non pmittit canescere. Et similr̄ qm̄ in lixiuio bulierūt folliculi señ. ⁊ sticados ꝯfortat cēbrū ⁊ abstergit hūidi^tem subcutaneaꝫ ⁊ phibet caniciē. ¶ Et mot⁹ q̄dā tpat⁹ supplet vicē exercitij ⁊ calorē excitat ⁊ efficit fortiorem. qes aūt oīno cauenda est pp suffocationē caloris nālis ⁊ ꝑuationem viuificationis ipsi⁹ in ea. ipsa q̄dem humectat ⁊ remollit: ⁊ est via qua velociter deuenit̄ ad senectutē. ⁊ psonis quietis ⁊ occupatis melius exercitij gen⁹ est deambulatio frequens ⁊ vicissitudinaria icuruatio ⁊ directio oōnis cura: ⁊ ascendere versus altitudinē locoꝝ ꝓprie vel alterius spēi laboris se exponere: maxime stōcho a cibis exonerato: ⁊ vsqꝫ ad sudoris cōmotionē. nam cū hoc ꝙ calorē euigilat ⁊ quietas adducit facit vētositates: deponi facit supfluitates. ¶ Amplius de cōplexione ad senectutē declināte ad cholericaꝫ habitudinē ꝺm ꝙ pole est faciēs elongari a se in ꝑparatione. cholerica nāqꝫ dispō ab affinitate senectutis ipamētū recipit. ⁊ ꝓpterea cholerici post etatis statū in meli⁹ vitaꝫ cōmutāt: ⁊ pre alijs eq̄dē nālis euātiōis actib⁹ frequētuosa viri ⁊ mulieris carnalis copula est nociua ⁊ perducens ad senectutis dispōnēz: ex eo ꝙ ipsi⁹ abusione trāsducitur multū de spiritib⁹ ⁊ calore nāli: ⁊ cuꝫ hoc excitāt vapores putridos ad supficiem cutis. ⁊ inde est ꝙ infectis iterdicit̄: ⁊ ꝙ muli fortiores ⁊ lōgioris vite sunt eq̄s. qm̄ nō coeūt.

Similiter ⁊ cerebri: in quo est habitatio spūs aialis: dispō nō est paruipēdēda: ⁊ ipsi⁹ q̄dem habitudo iterdū disponit̄ ꝺm stōchi dispōnē: ⁊ vtplurimū ꝺm creationē sui. ⁊ q̄diu mēbꝛū facit sibi opōnē nālem a deo bn̄dicto insitā est sanū: qm̄ infirmitas ⁊ debilitas non est nisi ꝓprie opōnis: ⁊ debite lesio: ⁊ ab ista regula pēdet cuiuslibet hois magna ꝓuisio in ꝓueniēdo cuꝫ his que opꝫ lesionis ꝯfirmationē: aut. vꝫ. cū cessatione ab eis que nocumentū faciūt vel remotionē nocumēti ipsi⁹. Et scia ꝓnosticationis hic hꝫ locū silr̄ ⁊ notitia curationis: ⁊ vt nō recedatur a breui cōtextura canonum ꝺm ꝙ in alijs capitulis hui⁹ libri est obseruatū. Sed ad illud regimē auctor pꝛecipue mentis oculū habeat ꝙ medicat̄ ꝓut pole fuerit quātuꝫ a solita sua ꝯsuetudine recessum est in singulis opationibus suis: ⁊ ꝙ ꝓpter hoc future nouitatis accidere pōt: ⁊ hec imaginatio erit pducens in cognitionē cāe mobilitatis ⁊ ꝓnosticationē future successionis estimationē ⁊ curam. exēpli grā. nondū hn̄tes epatis opilationē vel renuꝫ egrediebat̄ vrina libera substātiosa. iam ꝟo facta egredit̄ subtilis ⁊ decolata. merito igit̄ subtilis ꝓsumit̄ ꝙ in vijs illarū partiū per quas vrina trāsit est alicui⁹ ipedimēti occasio: ⁊ hec est ꝯsuete opōnis lesio: ⁊ ex hac via scit̄: qm̄ exteπuatis nisi cū sit ex rarefactione in via cure est insistēduꝫ. ⁊ ꝓnosticationis presagiū haberi pōt ex successione nocumētorum ex opilōne ꝯtingentiū: qm̄ san. nō mundificatur ab aquositate sua. ⁊ qñꝙ̄ incidit̄ in hydropisim ⁊ epar ipeditur in san. decoctione ⁊ ꝯuersiōe bona: ⁊ fit malus color: ⁊ i digestio: ⁊ nō nutrit̄ corpus nutrimēto bono: ⁊ ꝙ refundūt̄ in epatis subaꝫ supfluitates ipure. vn̄ timent̄ egritudines plures que apte sunt illi dispōni. ¶ Iam ergo digressione nō absꝙ̄ vtilitate facta regrediamur ad narrationē ꝑmaꝫ: ⁊ dicam⁹ ꝙ cerebri suba est creata frida ⁊ humida: ⁊ pp hoc in plerisqꝫ aggregatur plurimū circa ipm̄ de flegmate: maxime in q̄bus alia mēbra ⁊ nāa ⁊ ꝯditio eoꝝ que in vsu habent̄ in hoc cōicant. ⁊ ideo in magis dispositis ad hoc citi⁹: in singulis ꝟo capitis ⁊ faciei pilis tēpestiuius ꝙ̄ in aliaꝝ corpis ptibus albescētes fiunt ⁊ apparēt vestigia senectutis: ⁊ in sūma: tota q̄deꝫ ꝓuisio est in minoratiōe ēt in correctiōe eoꝝ que ad curā addunt: ⁊ est subtractio flegmatis ⁊ alienatio ab his que gn̄ant illud: ⁊ in timporib⁹: ⁊ in anteriori pte faciei pili citi⁹ canescūt: qm̄ illuc plus aduenit de vapore crudo que māa caniciei habili⁹ subtiliat̄ ⁊ penetrat in radices ⁊ suba pilorū ipsorū: ⁊ cōplōnē q̄dem cerebri ⁊ ei⁹ dispōnē opꝫ sciri ꝺm ei⁹ circuitatē. ꝺm ꝟo cōmunitatē ipsi⁹ accipiūt narrationē ab eis que sunt ex gn̄e opōnū sensibiliū aialiū motiuarū ⁊ nāliū figure passionū ⁊ mēbroꝝ q̄ cū ipso hn̄t cōicationē: ⁊ i hoc est scia magna. verū eniꝫ q̄ sciuerit dispōnē: ⁊ ꝓn̄tias actiuarū ⁊ passiulaꝝ q̄litatū simpliciū ⁊ cōpositarū nō est de illis difficile diiudicare. Hoc aūt sciendū ꝙ somn⁹ mult⁹ est signū flegmatis multi. ⁊ ipse q̄dē somn⁹ qui est oīum sensuū ⁊ animalis q̄es virtutis plurimū flegma nutrit: ⁊ cholerici q̄dē ⁊ acuti intell'ͣs ⁊ pcipue adusti sunt pauci somni multaꝝ imaginationū ⁊ acuti intell'ͣs ⁊ tarde icanescentie ⁊ audacie magne:

Passula

Hō nō dꝫ ignorare nāaꝫ suā.

Aloes in medio cibi.

Clarifica tio cutis ⁊ applanā.

Motus

De cōplone ad senectutē declinante.

Cerebri dispō cōsideranda.

In timporib⁹ ⁊ i anteriori pte faciei pili citius canescunt.

gbus in iuuentute accidūt egritudines timorose:sed si tpe ebullientis etati eoꝝ euaserint fiūt lōgioris vite ꝛ sane ꝯseue rationis.ꝛ ois gdē siccitas a putrefactiōe ꝛ corruptiōe elongatur magis.ꝛ iō gbusdaꝫ ꝯsuetudo est comedere salis plurimū ꝛ plures peritoꝝ decreuerūt ponere sal in pane:ꝛ sal gdem ꝛ oē diureticū ꝛ incisiuū ꝛ abstersiuū sunt dissolutiua ꝛ ꝯsumptiua flegmatis ꝛ aliarū aquositatū.ꝛ iō illa intrāt intētionē libri.Ceterū qui ẜm nām̄ sunt aptiores,pmptiores sunt icurrere passiones siliores.ꝛ astrologꝰ gdē in multis dissentit medico:ꝛ tñ ẜmo eiꝰ nō est vilipendēdus.

Cordis rectificatio sūme,pcuranda.

Et in cordis timore ꝛ ꝯfortatione in quo est minera virtutū ꝛ sedes vite nō est pua sapiētia.ipm̄ nāqꝫ pncipalius est oi mēbro atqꝫ nobiliꝰ:ꝛ prima rectificatio ab bis que extrinsecus veniunt est boni ꝛ puri aeris attractio cui nō admisceaꞇ de vapore mellicrato ꝛ elōgare a fetoribus:qꝛ corruptio aeris q aspiraꞇ est res pestiletior oi re:cū misceaꞇ sube spūum cū gbus facilr cor affligiꞇ:ꝛ res custodiētes illud sunt res odorifere fride ꝛ ca.diuulgate in arte sicut necessitas facit.ꝛ vsus odorādi pomū ambre.qm̄ pseruat ꝛ rectificat cōplōnē corruptaꝫ:ꝛ rectificatio aeris q attrabiꞇ nō est pue ipressionis.ꝛ iaꝫ expertū est ꝙ ꝯficiꞇ pomū ambre medicinale:cuiꝰ solo odoratu laxaꞇ vēter ꝛ purgatur bomo:ꝛ iterū est q vidisse se asserit oēm fe.putridaꝫ amputari ꝛ tolli solo odore cuiusdā ꝯfectionis.ꝛ secretū gdem nāe in via būane cognitionis:nō est finis:ꝛ inuentionibꝰ sapientū decretū est ꝙ comedere coquinā paratā i vase auri:vel in cuiꝰ decoctiōe lamine ipsiꝰ fuerunt ꝛ potare vinū in quo lamine vel monete extincte fuerint multotiēs ipzimunt in corde bonaꝫ babitudinē ipressione forti.Silr vt oēs medicine theriacales,ppie vt diagariofilatū ꝛ diamirabolani:ꝛ pliris ꝛ diamargaritō ꝛ ,ppie ꝯfectio ida q̄ recipit spēs ꝛ emblicos positos in antidotario Auicē.ꝛ silr dimissio eorū que ꝯtristāt ꝛ ꝯfortari cuꝫ amicis ꝛ filiia.bec enim faciūt reiuuenescere vtutes ꝛ ad vltimū expedit esse nō pigrū ad excitationē opōnuꝫ nāe:ꝛ ipedimētis eorum obuiare tēpestiue:qm̄ qō citra vel vltra cursuꝫ nālē:ꝛ consuetū est facit timere iclinationē ad lapsuꝫ ꝛ egritudinē:et ois quidē egritudo est corrugās:ꝛ ad senūi ꝑducens.

Vinū extinctionis auri.

Radix totiꝰ qō hic intēdimꝰ.

¶ Et in custodia gdē rerū nāliuꝫ ꝛ approximatione nō nāliū put opꝫ ẜm semitā sapientū ꝛ cauere ab accn̄tibꝰ quantuꝫ est poſe est pnm ꝛ finis eiꝰ qō intēditur.In sūmo ꝟo est vt nō abscondaꞇ ab oi artificis ꝯsideratiōe canō ille gñalis: qm̄ virtꝰ a defectu ꝛ supfluitate corrūpiꞇ:ꝛ ꝙ abscindatur cā cuiuscūqꝫ faciēs opōnis ipedimentū oino:ꝛ operari ẜm opōnem est radix in custodiēda sanitate ꝛ elongatione ab erroribꝰ frequēter accn̄tibꝰ in minoratiōe visus que est de accn̄tibus senectutis:est ꝯfortare ,ppie virtuteꝫ cerebri et assiduare semē feniculi.se.syleris mōtani.pul.eufragie:mētbe ꝛ pul.spicis ,ppie ꝛ pulueris gariofiloꝝ ꝛ purgatio cū agarico cuscute ꝛ byerapigra vel cbebuli ꝯditi:ꝛ cauere a repletione:ꝛ de bis que oculis igrediunꞇ et ,ppie ꝯ caliginē senescentiū et collyriū ex melle ꝛ felle galli et collyriuꝫ ex aloe succo radicum feniculi ꝛ lacte mulieris sero qm̄ intraꞇ dormitoriū.

Quelu uēt vtutez generatiuā.

¶ Et iaꝫ verificatū est per experimētuꝫ donec venit in notitiā viris illiteratis et mulieribꝰ ꝙ vtus gñatiua debilitata:aut minorata iuuaꞇ ꝛ restauraꞇ donec iaꝫ senes faciāt opōnes iuuenis cū re cibali:et cū electuarys et gbusdā alys.virtutes.n.nō senescūt neqꝫ minoranꞇtes existūt.Eteniꝫ declaratū est in nāli scia ꝙ si senex bꝛet oculuꝫ iuuenis vtiqꝫ videret vt iuuenis.Palā āt ē ꝙ obtū politicū ꝛ diapbanū ē aggregatiuū visuꝫ eiꝰ cōgregās disgregatū.sic autē et alie virtutū opationes ꝛ sensuuꝫ corrigi pn̄t et rectificari p semitas eorū que bn̄t ,ppietatē subam et vtutē et sensus in meliꝰ disponēdo.fit aūt actus actiuorum in scōi passi dispōnē.

Aia cor alligata cōplōni imitat.

¶ Sic aūt et auditus et aly sensus et aia et ipsa gdeꝫ alligata corpi cōplōnē eius imitaꞇ:ꝛ queādmodū ipedimentū pati sic et lucrifacere pōt melioramētū:3iorū gdem eadē est disciplina:et virtꝰ operaꞇ:et ab ipsa ,pcedit ois opōnis pnm:et cū ꝯfortatione idiget mineris ipsoꝝ gbus inati sunt faciēdi apparaꞇꝰ.Singule aūt ipsorū singula bn̄t mēbra gbus irradianꞇ: et iā capitulate sunt in area simpliciū ptātes rerū que et gbus mēbris ꝑsunt et noceāt res ipse:et illic regranꞇ:et tota scia buiꝰ tractatꝰ depēdet a magnis capitulis i certis et diuersis voluminibꝰ artis medicine et a bona ipressione imaginationis signata in aia cū estimatiōe discreta.Hec eniꝫ est que rectificat scientē in opōnibus in scia sua.

Sūma ꝯsideratio ē vt calor naturalis ꝯseruetur.

¶ Ampliꝰ auteꝫ et in sūma oium ꝯsiderationū est vt calor inatus ꝯseruetur.ipse enim nālr custodit bumores ne in eis extranee qualitates supueniant et facit ꝯseruationē a putrefactiōe ex qua plurimū mors segtur qui oium virtutū est instrm̄ et ꝯseruatio eius est p regimē bonum.Summa aūt boni regiminis est abstinētia.inde est ꝙ quecūqꝫ repletio mala est quocūqꝫ modicū ꝯtingit a subtractione icipere.Illis autem q bono vtuntur regimine nō attinent vomitus neqꝫ ventris solutioneqꝫ aliquid borum.Nec est currendum pro qualibet alteratione ad remediū:nisi cū victoria egritudinis nāe iceperit dominari.Natura eniꝫ cuius sapiētie nō est finis oium boruꝫ artifex est.Medicꝰ ꝟo minister cum bonitate et adiutorio dei benedicti.Cui sit laus gloria ꝛ bonor in secula seculorum.Amen.

Tractatus de descriptionibus quarūdā receptarū que medicine regales noīant.

¶ Jam cōpletꝰ est sermo canoniçatꝰ in inuestigatiōe sciēdi regimē ꝯseruationis iuuētutis ꝛ ,plongatiōis a senectute et eiꝰ accn̄tibus cuꝫ textu breui.Deinceps ꝟo supest rememorationē fieri singularē quarūdā descriptionibꝰ receptarū:que medicine regales noianꞇ:de gbus cōpendiosa mentio facta est in tractatu superiori.et dicit ꝙ tractatus ꝑdictus remittit lectorē pro singulis ad magna tbeorice ꝛ practice capitula que in multis artis medicine voluminibus sunt cōprebēsa.verū in boc loco ponenꞇ que sunt familiariores cōpōnis:ꝛ opationis nobiliores ẜm prudentiorem meditationem modernorum.

Julep de vino.

Sermo super syrupo de vino.iulep ex vino est vt in tribus libris boni vini ponantur.ij.lib.çuc.et fiat syrupus ꝛ recipiaꞇ cuꝫ aqua.gerit vicē cibi ꝛ potꝰ:qm̄ in eo aggreganꞇ que sunt amicabiliora nature.

Dianthos.

Sermo sup dianthos.modus dianthos est ꝙ in lib.iij.vini ponanꞇ boni dianthos facti cuꝫ çuc.ʒ.iij.p triduū vel in aqua vini distillata semel p senibꝰ.ꝑterea distilleꞇ per filtrū.ꝛ gdaꝫ ponūt ad distillandum in alambico vel in vase aque roṡ.ꝛ seruāt ꝛ recipiūt:et gdam miscēt roṡ.nouelle partē tertiam ad temperandū diāthos: qm̄ declinat ad caliditatem ꝛ siccitatem.

Vinū specificatum.

Sermo super vsu vini specificati.ꝛ modus spērū ponendarū in vino est vt fiat sacculus lineus ꝛ imitanꞇ spēs nō trite:sed pticulatiꝫ scissꝫ:ita ꝙ suba spērū sit in sacculo vaga ꝛ ponatur in vino:ꝛ in vase ꝙ obturari possit ne ab aere corrūpatur:ꝛ ne virtꝰ exbalet.Jtē ꝛ aliud ad ꝯfortationeꝫ cōplexionis:ꝛ iuuētutis.cubebe:gariof.nucis muſ.passule.aā.ʒ.iij.posite in sacculo bulliāt i bono vino lib.iij.quousqꝫ ad lib.ij.redeant: ponatur de çuc.et ex eo mane ꝛ sero bibatur.ʒ.j.vel plus ad minus ẜm ꝙ expedit vel fiat sicut claretum.

Vinū boraginatū.

Sermo super vino boraginato.Et vinū boraginatuꝫ sic fit ꝙ in musto nouo ponāꞇ boraginis flores vsqꝫ ad perfectā depurationē.vel alr.ꝙ in vino bono.diaboraginatū vel ꝯserua dissoluaꞇ ꝛ reseruetur ad vsum.

Pulu.specierum.

Sermo sup vsu pulueris specieruꝫ.Et modus puluerꝭ cū cibus notus est:vel cum spēs eiusdem pulueris

pulueris incisi minutim cuz çuc.⁊ vino modico conficiantur est de bene disponentib⁹:et ei⁹ vtilitas est ad ꝯseruandum omnia membra pncipalia cuius aggregatio hec est. ℞.çinçibe.albi mūdati.ʒ.ß.cardamomi domestici.ʒ.ij.cinamomi.ʒ.j.croci.ʒ.ß.coriandri.ʒ.x.fiat puluis et addatur de çuccha.ad placitum.

Succ⁹ rosarum. **Sermo** super succo roß.⁊ succi roß.çuccharati opio est hec ꝙ in succo roß.electaꝝ rub.collectaꝝ mane ante diez cuius nox serena pcesserit bene colati ⁊ extracti per stamineaz lib.ij.et çucchari lib.j.conficiantur cū eo super ignez lentum:⁊ nō fiat spissus:sed quasi currens: ⁊ de operatione eius dictum est superius.

Alnū crocatum oleum. **Sermo** sup vino ⁊ oleo croceato sicut de croco ad letitiaz inducendā ponat de croco bene sicco in sacculo spatioso de pāno lini subtilissimi rari in quātitate pauca et sacculus ponat in colatorio de staminea vel panno lineo et superinfundat vinum vel oleum admodū lixiuij et reiteret donec placeat color et sapor ⁊ potest admisceri de speciebus ad beneplacitum.

Stupha **Sermo** super balneo quomodo fit stupha vaporosa in tina cum decoctione herbe rorismarini et florum eius.ꝑprie renouabitur vt aquile iuuentus sua.Et iterum de sticados ⁊ saluia ⁊ camomilla et qūo lauant pedes ex decoctione floruz camomille aperit clausuras cerebri:et confert:⁊ etiaz confortat multum.

Pomuz ambre. **Sermo** super pomo ambre.Pomū cōtra epidimiaz pestilentialē et corruptionē aeris.℞.laudāi.ʒ.j.⁊.ß.storacis.ʒ.ij.Been albi ⁊ rubei.aā.ʒ.j.myrrhe:foliorū myrthi:gariof.aā.ʒ.j.⁊.ß.sandali.ʒ.ij.cāphore.ʒ.ij.ligni aloes:calami aromatici:valeriane.aā.ʒ.j.musci ambre.aā.℈.j.confice cum succo mellisse buglosse et aqua roß.

Sex capri num. **Sermo** super opilōne splenis ⁊ epatis ⁊ hydropisis calide in sero caprino colato coquantur endi. scolopen.⁊ parū de spica.et iterum cola et afferatur.

Mistura restaurās. **Sermo** super restauratione consumptorum mistura diadragagāti.ʒ.ij.diapenidion.ʒ.j.rosate nouelle.ʒ.j.diarodon.ʒ.j.çuccha.roß.ʒ.j.çuccha.violati.ʒ.ij.ter in die recipiatur.

Mūdificans sanguinem. **Sermo** super mundificatiōe sanguinis ⁊ scabiei.℞.suc.fumi terre:succi plantaginis depuratorū.aā.lib.ß.çucchari lib.j.cassief.et tamarindorum aā.ʒ.j.⁊ est bonum et solutiuum.

Trifera. **Sermo** super trifera que ꝓdest melācholicis et maniacis vsui ictericis corrugat exiccatis cholerū.vel nigre hipocūdrioß.calori extremitatuz ⁊ citrinitati oculorū in canescētib⁹⁊ stomaticis ⁊ cardiacis.℞.mirabolanorū citrinoꝝ.ʒ.vj.chebulorū.ʒ.iij.indorum.ʒ.j.et.ß.emblicorum et bellericorū.aā.ʒ.vj.masti.ʒ.j.anisi seminis feniculi.aā.ʒ.j.spice gario.aloe.aā.ʒ.ß.mellis cassief.ʒ.iij.çucchari qd̄ sufficit et fiat trifera.

Alnū artificiatum. **Sermo** super vino artificiato ꝯtra humores adustos ⁊ ꝓ cholericis ⁊ maniacis adducēte letitiam. ℞.radicis buglosse munda.lib.j.roß.rub.floruz violaruz. boraginis ⁊ buglosse.aā.lib.ß.been albi ⁊ rubei.aā.ʒ.j.conquassent ⁊ ponant in sacculo et sacculū in vase cōtinente tres sarcinas boni vini nouiter expressi albioris ⁊ purioris qd̄ inueniri pōt:⁊ ꝙ medietas ipsius cū dictis spēbus bulliat:⁊ alia medietas per se et bene dispumet:et tūc coletur illud vbi res fuerint:et de alio ipleat donec recesserit feruor:et bene clarificatum fuerit ⁊ assiduetur.

Hierapi. de.xvi rebus. **Sermo** super hierapigra.ꝑtātes sunt note et ei⁹ ethimologia narrat bonitatē ei⁹.verū hiera.Gal. cōposita de sex reb⁹ est multū pigra vtplurimū:nisi sit ei⁹ quātitas magna remanet in visceribus pigritate sua ⁊ mouet:et nō euacuat maxime qñ recipit quātitas pauca:⁊ h nō est rectū.Sed illius que fit de.xvj.reb⁹ sufficit.ʒ.j.vl.ij. ꝭm modū sapientū et virtus eius attingit ptes remotas et exonerat eas et deducit feces copiose:⁊ in ea cōprehendūtur que exigūtur in oī medicina sublimi:solutio videlicet et membrorū pncipaliuz confortatio:et eius descriptio est hec. ℞.cinamomi/spice/squinanti/xilocassie/xilobal.carpobal.absinthij/viol.epithimi roß.turbit/agarici/collogntide:masticis.aā.℈.ij.aloe ad pondus omniuz:mellis dispumati et colati quantum sufficit.

Eliꝫ vite. **Sermo** sup electuario vite de mirabolanis.℞.vuarū passarū mundatarū lib.ij.liquiri.mūde.et contuse.ʒ.j.ponant in.ij.lib.et.ß.aq ⁊ coquant bñ et postea colent ⁊ exprimant:et in illa colatura ponant mirabolanorū ex ossibus enucleatoꝝ:et in mortario pcussorū.s.chebulorū citrinorū indorū.aā.ʒ.ij.ēblicorū ⁊ bellericorū.aā. ʒ.ij.coquant ⁊ exprimant et colant et post addat.çucchari albissimi lib.j.et coquat ad decoctionez syrupi tunc addat cinamomi electi.ʒ.ß.gariof.galange.aā.ʒ.ij.nuces muscatas duas grossas:feniculi anisi.aā.ʒ.j.⁊ plus ⁊ reponat electuariū in pixide ligni.Hoc dr̄ electuariuz vite stomachuz roborat et aptat et supfluitates humorū ex nutrimēto pterito remanētes reprimēdo purgat et vsus eius facit coloratos hoīes et canicies per illō retardat.⁊ totius libri pollisficatio pendet in hoc capitulo solo.

Aloe rosatum. **Sermo** sup aloe rosato:terat aloe bonū.et cuz eo de folijs roß.ru.viridiū quantū sufficit ad faciēdū magdaleones:et seruet et qñ opꝫ cōficiat ex eo pillula cū oximelle:et recipiat ex eo pillula frequēter.qr nō est ei par in ꝯferendo capiti morbis oculorū et articulorꝫ int⁹. Et acceptio ei⁹ est idifferens et iperceptibilis est operatio eius educēs quēcūqꝫ triuꝫ humorū nō pōt nocumētū facere et ipsi⁹ assiduatio nō permittit egritudinē in corpore sanabili nutu dei.Et ex eo ptes qnqꝫ myrrhe:ptes.iij.masticis partē.ß.de croco sicco:modicū cum succo boraginis resoluti fiant pillule myrthine in quarū frequēti vsu acquiritur ꝑcessus adolescentie ⁊ regimen sanitatis.

Alnū granatorum. **Sermo** super vsu vini granatoruz exprimat succus de granis granatoruz non vicinantib⁹ corruptioni cuz panno ⁊ misce de bono vino ad medietatē vel plus aut min⁹ ꝭm ꝙ dispō recipientis exigit mane vel meridie cuius natura versus latus caliditatis vel calori attinentis:quoniaz est bonum:vel misce cum alijs saporibus: ⁊ eligatur cuius sapor est muçus.

Cassie fi. **Sermo** super acceptiōe cassief.modus accipiendi et opatio eius noti sunt.illud aūt de nocumento habet ꝙ nauseā facit ⁊ neruos relaxat:ita ꝙ debilē stomachuz facit ⁊ viscera.vnde grana berberis vel çuc.roß.cum ea rectificant illud:et qñ hierapi.miscet in medulla ei⁹ vel subsequit melioꝛat opatio vtriusqꝫ in via sua:⁊ est bonuz lenitiuū.Et ipsa qdem corrigit serositatē hiere:quā ꝯhit a specieb⁹ eius et hiera rectificat labefactionē eius:et melior acceptionis modus est comesta per horam ante cibuz vel substantiosa ꝗ̄ dissoluta:quoniaz subductionē quam facit operatur cum viscositate:et adherentia sua dicit materia cui obuiat veruz:et dum recipit ante cibum trahit de virtute eius ad remotas partes cū virtute cibi.Potestas aūt eius est scripta plenius in areolis simplicium:et illic requiratur.similiter et de alijs.

Agaric⁹ **Sermo** super agarico.eligat albior et leuior:et ponatur quātitas ei⁹ nota in oximelle cum modico de syrupo viol.et cuz per noctē steterint simul in mane coletur et colatura bibat:et ipm qdeꝫ agaricū in se.diuturnis et mūdificatione sensuū facit mirabilia.suba autē eius nullo modo recipiat nec reubar.nec turbith nec alicuius laxatiui attingētis ad speciem ligni vel ad dispositionem

duritiei:qm̃ adherēt ⁊ faciūt timere accidētia nisi forte cuȝ rebus lubrificationē facientibꝰ ⁊ multiplicatio quātitatis laxatiuorū facit virtutē eorum.⁊ in summa in omni acceptiōe laxatiui reiteratio vicissitudinis est securior q̃ꝫ excrescentia quātitatis nisi necessitas ad illud nos cogat:tūc ad vltimum eius defectum ducendum.

Passule

Sermo super passulis.⁊ melior res que fit de eis est syrupꝰ ſm descriptionē quam rabi Moyses ponit in libro suo.⁊ ipse quideȝ ⁊ proprie dulce omne ⁊ calidum est copiosi ⁊ boni nutrimenti:⁊ facit ex decoctione earum in aceto ⁊ vino.

Cibꝰ ⁊ potus.

Sermo de cibo ⁊ potu:⁊ iaȝ dictum est ꝙ que giīant bonū ⁊ puruȝ ⁊ viscosuȝ san.sunt cā ꝑſuationis vite:alia aūt ad aliud.De barū antē rerū ꝓtātibꝰ plures sunt libri:⁊ iam noti sunt.Inquit.miror hominē panē de bono frumēto ⁊ carnes de bonis animalibꝰ comedentem:⁊ vinum de bona vite bibenteȝ quantuȝ ⁊ qūo ⁊ sicut oportet qūo infirmari ⁊ mori potest.⁊ ego faciā tm̄ sermonem de his circa libri conclusionem.

Clystere

Sermo super clystere.ip̄m enim est medicamē nobile benedictū ⁊ secure oꝑationis ⁊ iuuamenti festini ꝓprie ad ꝑtes inferiores: ⁊ oꝑatio creationis eius offert se vsq̃ ad circuitū:ita vt capitis occasio eiꝰ eductiōe a nocumētis multis alleuiat̄:⁊ ip̄m regulat̄ ſm eorū proprietatē que emergunt̄ in illud:qm̄ ipsa sunt cāe oꝑatiōis illius: verūtamen ip̄m ēt simplex in via regiminis sanitatis est adiutoriū bonū:qm̄ adducit feces secuȝ ⁊ mūdat viscera:⁊ cū hoc a partibꝰ superioribꝰ aliquid attrahit ex quo exonerant̄:⁊ excitat nām pigritantē in deponēdo superfluitates ocio vel alicuiꝰ alterius occasione desiccatas:⁊ ꝓhibet fumositates fecuȝ in tortularitatibꝰ cōtentas et in alijs viscerū occultaꝝ ⁊ deponit viscositates ⁊ humiditates derelictas a mēbris et adherētes eis ⁊ remediat̄ opil'onibus epatis ⁊ splenis:⁊ ꝓficit vsus eius ꝓpter iuuamēta ꝯseruationis a senectute:qm̄ plurimū qđ ipsiꝰ magisterio educit̄ ēst flegma ⁊ ip̄m q̄dē excusat a multis adminiculationibꝰ alijs artis īterioribꝰ.⁊ qui vsus fuit semel ī septimana tp̄e dierū suorū et ꝓcessit in bona ꝯualescētia:⁊ furatus est ꝑ hoc senectutē annos plures et deductꝰ ad decrepitaȝ nihil vel modicū in aliquo suorū sensuū deterioratꝰ.ipsum nāq̃ est ingeniū per qđ aduenit vtilitas ⁊ securitas mēbrorū interiorū:⁊ eius ꝯstitutio req̄rit sapientē:⁊ in ꝯstōne simplicis sufficit succus sicle mel rosꝫ.et de sale ⁊ oleo:⁊ ex alijs sicut opȝ:⁊ in ꝑ̄ncipio scabiei ante humores ad cutim trahuntur ⁊ venter incipit retineri:⁊ silr̄ in exonerādo vētrē ⁊ ī difficultate partus nō est res aliq̄ in bonitate sibi sil'is.

Reubarbarum.

Legi in q̄busdā secretis:qđ rōnis cām tm̄ habere videtur:ꝙ masticare ī ieiunio reubarbaꝝ cū mastice clarificat faciē:q̄nq̃ȝ sensus:corroborat aīam odore.⁊ membra ꝑ̄ncipalia:⁊ corpus totū ꝯfortat cerebri clausuras aperit:⁊ expellit vētositates ⁊ estimo ꝙ mistio ꝯuc.esset bona.

De scabie

Sermo sup scabieȝ:narratū est superiꝰ ꝙ scabies ponit hoīem in figurā veterascētis.⁊ ipsa q̄dem tristitiā et pigritiā possidere facit.pellē corrugat:⁊ est habitus molestus atq̃ȝ malignꝰ:⁊ occupat habentē eaȝ ad fricationis delectationē cū exitu doloroso.et ipsa q̄dē gn̄atiōis radicē hȝ ab humoribꝰ acutis calidis:aut flegmaticis salsis:vel a sanguine incolerato vel adusto:et est de genere infirmitatū que sunt longe ꝑseuerationis:⁊ expellēs eam ad cutim est ꝑ̄ncipaliū membrorū totius nāe expulsio fortis: expulsiue debilitatis in poris sub cute retinet̄:⁊ ꝓprie ꝓꝑ debilitatē tertie digōnis:⁊ inde iuuat̄ leuiter ꝑ ea que exterius ꝯsequunt̄ sicut ꝑ balnea ⁊ vnctiones:verū q̄nq̃ȝ multitudo māe est in cā et repletio:⁊ euacuatio ipsiꝰ est princi

piū intētionis cū rebꝰ ꝓprijs ad hoc.et alienatio silr̄ eoruȝ que addūt in ipsaȝ sicut dulcia salita:et acuta calida ⁊ proprie vinū puruȝ.¶ Verū in hꝫ et cuiuslibet egritudinis cura opȝ scire cām facientē illaȝ et res ꝓprias illi applicādas.Nā nō quecūq̃ȝ euacuationis ⁊ applicationis approximatio est amputatio rei nociue:⁊ cōtingit interdū in aliqua egritudinū vt euacuent̄ de medicoꝝ ꝯsilio peritoruȝ vsq̃ȝ fere ad exquisitū:⁊ nō iuuet̄:et est q̄ mouet̄ sella vna vel tribꝰ et recipit liberationē et hoc frequētius fit in anima sciēte et illuminata a deo bn̄dicto:et nō est maiꝰ periculū q̃ꝫ incidere in manꝰ medici infortunati vel laudati:⁊ nō approbati.plures q̄deȝ latent sub modio:qui si eēnt super candelabro sibi ⁊ alijs plus lucerēt:et oīa hec cām habent. ¶ Dicat̄ ergo ſm artis directionē ꝙ illa ad que ꝓprie in hꝫ dispōne recurrit̄ est clystere ⁊ solutio frequēs et pauca cū virtute mirabol'.⁊ ꝓprie citrinorū et indorū:et succo fumiterre ⁊ boragi.depuratorū cum ablutione mellis cassie ⁊ tamarindorū ⁊ similium horum ⁊ balneum ex aqua decoctionis maluarum ⁊ foliorum sambuci et lapacis et fumiterre:⁊ alioꝝ hꝫ et inunctionibꝰ illorū que cutim ꝯfortant ⁊ abstergūt.⁊ deniq̃ȝ tota occupatio nutritionis sit in humectantibꝰ ⁊ declinantibus versus frigiditatem.

Aq̃ auri

Sermo super aqua auri:non legi hꝫ aque ꝓprietates in libris famose auctoritatis.Sȝ ꝑsumenduȝ est ꝙ si est:ita sublime opus est:qm̄ modū ꝑparationis occultauerūt ipsiꝰ:⁊ ipsaȝ ēt noīare subticuerūt:auri tm̄ nominauerūt ⁊ annūtiauerūt ipsaȝ īter medicinas cordiales et posuerūt sub tēperamēto:et in ꝯfortatione cordis ⁊ palliatione lepre:et alijs pluribus laudauerūt.et pol'e sicut tota die ꝯtingit aliquā rē per magnā diuersitatē transubstātiari et acq̄rere rei transumpte aliaȝ ⁊ aliaȝ oꝑationē:sic vt ꝙ de vino fit aqua vite multū diuersa a vino in colore ⁊ sub̄a et effectibꝰ et oꝑatione.verū illud facit dubitare sup ea nō ꝙ nō possit fieri:sed quo magisterio ⁊ cum q̄ibꝰ.Porro oīum metallorū corpa in aqua posse reduci aliquo ingenij mō experimētū eorū qui sectatores sunt secretorū sicut naturalis nō hȝ dubitationē.verū oꝑatio ⁊ nā rerū illarū cū q̄bus ad hoc ꝑuenitur non attinet ēt fatui medici ꝯsiderationē:qm̄ sunt res corrosiue maligne ⁊ destruētes.Relinquat̄ igit̄ via illa et estimet̄ transumptiue verbū illorum accipi forsitan vt dicat̄ auri aqua ratiōe nobilitatis ⁊ coloris ⁊ sit forsitan aqua vite:in qua spēs aut tm̄ flores rorismarini aut his rebus sil'es bullite seu mollificate fuerint: qm̄ tunc ꝯ̄hit aqua illa colorē auri ⁊ dicat̄ in ꝯsideratione bonitatis magnifice oꝑationis eiꝰ ꝓtātes:⁊ v̄tutes reꝝ que in ipsa sunt iaȝ expallificate ⁊ fiat aggregatio veritatis aq̄ solius ⁊ tēperatio virtutū rerū aliaꝝ adinuicē ⁊ resultabit in iudicio scrutationis illorū quantuȝ sit sil'is oꝑatio aque eius.⁊ vtrū inueniat̄ hoc nomē:ꝙ est aqua auri sine bonitatis excellētia noīari.ipsiꝰ aūt aque modus notꝰ est ⁊ operatio eiꝰ multū ⁊ in pluribꝰ est per experientiā nota.⁊ scit̄ q̄ꝛ in ipsa nō est malignitas:et ꝙ res cū q̄bus fit eius ꝑparatio nō sunt habētis suspitionis dubietateȝ:et ꝙ lȝ nā sua calida ⁊ sicca sit elongata a tēperamēto:ꝙ possibile fit per boni artificis rōnabilem considerationē reduci.cum rebꝰ ꝓprijs adhuc tēperamentū equale ⁊ deus scit.ipsa ꝟo aq̄ nō attinet caliditati et desiccationi nisi tamen forte reducta ad tēperamentū fuerit.Species ꝟo que ipsam intrant sunt sicut cinamomuȝ grana paradisi gariof.cucube.liquiritie ꝯuc.et similia:⁊ que ipsam ꝯtēperant sunt succus granatorū aqua rosꝫ.ꝯuc.⁊ similia.

Theriaca

Sermo super theriaca ⁊ eius descriptio et ꝓtātes et quātitas et modus recipiēdi sūt note ⁊ ā multis tradite.Signū aūt fiducie et efficacie eiꝰ stat in ꝓbatione animalis venenati:lȝ multa alia cōposita et simplicia

faciant

faciant similē opatione.et ipsi⁹ qdem vsus apud antiquos est in ꝯseruanda senectute:et nō lz aliquez esse sine ea.qm̄ est electuariū vite bonū.verūetiā post annū sue effectiōis est pmissa ad vsum:ꝛ cū excedit trigesimū annū senescit v/tus ei⁹:ꝛ est necio thesaurus in scrinio senum:ꝛ sublimior medicinarū pp multitudinē iuuamētorū suorū in hoībus flegmaticis ꝛ melācbolicis egritudinib⁹ ꝛ pūcturis ꝛ mor sibus venenosis ꝛ putridis humorib⁹ corruptis ꝛ locis fe/tidis ꝛ ꝯfortat spūm ꝛ calorē nālē:ꝛ est defensor vite ꝛ cor dis.et cū ea iuuat nā sua ꝯtrictatē faciētia:et est vehiculuz adolescētie ꝛ frenū senectutis:vez in recipiēdo:ꝛ hora sui: ꝛ qūo est sapiētia:ꝛ ne submittat cib⁹ donec fecerit opōnē suā:ꝛ nō mādet obliuiōi:qz melior ē multiplicatio nūi q̄ȝ mltiplicatio q̄ntitat.Et ad vltīm vtenti ca in tpe sanitatis:ꝛ nō expedit timere de veneno:ꝛ de mltis nocumētis ꝛ egri tudinib⁹.ꝛ aere pestilētiali:ꝛ nō est in alys huic opationi attinētib⁹ ita fixa fiducia festini iuuamēti sicut in ea ꝛc.

Astrologia. **Sermo** sup astrologia.testificat⁹ est hippo.ꝙ astro/logia nō est parua ps medicine.Uez vbi ne cessitas facit nō causat:q̄ȝ astro.qdam finis nō imponit rebus necessitatē:sed illas ꝺm eorū influētiaz ꝛ habilitat ꝛ disponit.Sed vir sapiēs dominabit astris sui rōnabilita/tis in oculos ꝑdominatur dispositionē illam si mala fuerit poterit in meli⁹ ꝛ debito puisionis remedio cōicare.si ꝯo bona adequabit illam cū directiōne sua:ꝛ resultabit ex eis exitus opationis sublimioris:ꝛ iam diffinitū est per expe/rientiā ꝙ superiora magnā habēt in inferioribus ipressio/nem.Ita vt ista ex illis quodā mō regulent.Sane cōper tum est etiā ꝙ si contingat alicui cū ferro percuti vel īcidi luna in signo cui attribuit membrū ipm mansionē facien te illud mēbrū:vel ei⁹ vite vtplurimū discrimen incurret. Et iaz pp minutionē solum in aliqbus hoc cōtingit.Silr ꝯo eligit apud sapiētes exhibitio pharmacie in signo re/trogrado aut aialis ruminosi neqz in fixo:qm̄ ipsa ea eue/nient aut pueniet ei⁹ operatio molesta.Et qr virtus vnita fortior est.est imet ꝙ scia astrologie:ꝛ scia medicine relō/nis ad seīnuicē hn̄t nexū:ꝛ ꝙ medicina idiget astrologia: quodqz in adequatiōe istaz duaz sicut in ipsaz via regri/tur iudiciū ꝛ opatio medici magis felicitat nutu dei.

Aq̄ vini. **Sermo** super aqua vini.ꝛ qdam appellāt eā aquam vite ꝛ certe ꝛ vidi:ꝛ qbus expedit bn̄ ꝯsonat nomē rei:ita ꝙ dixerint aliq de modernis ꝙ est aqua pen/nis:ꝛ aqua auri ꝑpter sublimitatē opationis ipsi⁹.verum nō dixerūt.qm̄ ipsa excedit in caliditate ꝛ siccitate donec sit quasi sicut ignis.aqua aūt auri sicut iam dictū est:est tē/perata sup oē tēperamētū:veritas tn̄ est ꝙ iterdū cōtingit fieri rerū equipollētia in defectu.Credatur ergo ꝙ illa est pciosissima si est ita:vt dicat ꝙ aqua vitis:vel aq̄ vini quā maxime extenuant.res cōueniētes in ea est res magna fa/ciens opatiōnē supra estimatiōnē.Et iam virtutes ei⁹ note sunt apud multos.Illud tn̄ manifestatū est ꝙ in oi egritu/dine de frigida ꝛ humida cā est festini iuuamenti:ꝛ ꝙ ad/dit in ꝯfortatione cordis:ꝛ in ꝯsumptione supfluitatū que vagantur in corpe:ꝛ sincerat corpus vtens ea:ꝛ assecurat a multis ꝛ iuuentutē nutrit:ꝛ ꝑprie illis q sunt ad igrediēdi senectutis tēpus:vel in ea positi sunt.Et iam curati sunt cū ea simplici ꝛ artificiata ex reb⁹ que expediunt paralyticis quartanarys ꝛ epilepticis ꝛ albugines oculoruz et cancer oris:ꝛ aliorū locorū ꝛ lapillosis silr ꝛ hydropicis ꝛ iliosis: ꝛ alys aliarū egritudinuz que eis attinēt.ꝛ opponit ꝑprie ꝯ putrefactionē pp eius sinceritatē ꝛ puritatē.Ideo since/rat corpus et membra ꝛ ꝑlongat vitaz:ꝛ ex ei⁹ opōne dici meruit aqua vite.Et totū qd̄ qdem presumit in eis est:qm̄ excedit tēperamētū equale.sed prudēs artificis intell's eaz ad id pōt rectificare cū alys cōmistis.ꝛ in quātitate qdez: ꝛ tpe recipiēdi ꝛ qūo ꝛ vtrū per se solū:vel cū alys sibi con iunctionē facere est magisteriū:ꝛ illō regrit medicū bone opionis.in sūma aūt pp sui simplicitatē:receptiua est oiuz ipressionū saporis odoris ꝛ virtutis faciens eis acgrere in eorū opationib⁹ additamētū.Prudēs igit lector coniun/gendorum vires misceat:ꝛ ad illa se exerceat ꝺm bonam diiudicationē grā christi cū virtute rorismarini saluie me/lioramētū faciet in oi occasione neruoruz:qm̄ illis neruis ꝯferūt.sane ꝯseruatiōis ei⁹ melior est in vase auri.In alys autē vasis preterq̄ȝ in vitro nō est sine suspitiōe.ipsa nāqz pp sui subtilitatē penetrat in poros corpis vasis ꝛ dissoluit de nā ꝛ cōplone ei⁹ pmiscēs secū:quare si ꝯseruet in auro acgritur ꝑprietas ei⁹ melior.Et iaz vidi ꝙ qdam ꝑ neces sitate deferēdi ad locū posuit in vase.ꝛ de ea facta est in co lore lactis pp argenti viui mām latētis in eo:ꝛ recipiēs in ore subito de ipsa icurrit alteratiōnē stōchi ꝛ epatis debili tatē:ꝛ mēbrorū tremorē ꝛ imutatiōnē fortē:et ex ipsa nāq̄ cā permisceṫ cū vino ꝛ lauat facies ꝛ efficit eas iuuenilez. Et qn̄ ponit in ea aliquid de musco est res mirabilis.

Prouocatio appetitus. **Sermo** sup ꝑuocatione appetit⁹.canonicatū est autē ꝙ appetit⁹ nō est nisi sensibilis inanitiōis p ceptio.Quare sciendū est ꝙ replo plurimū est in cā in hac dispōne:quecūqz igit abstergēdo aut euādo vel ꝯgregā/do appetitū excitāt:ideo i ipsi⁹ debilitate aliqua horū ope/ratur.Cōi aūt cursu ponticis acetosis ꝛ stipticis pp eorum aggregationis ꝛ expressionis actiōnē hec ptās est attribu/ta.Et spēs qdez aromatice ꝛ herbe sicut mentha:ꝛ siles pp odoriferā virtutē que est in eis qua ꝑprie aīa reficit.ꝛ sto machus ꝛ mēbra pncipalia ꝯfortant sunt in hoc admini/culares.Et ars saporamentorū est apud coquarios magis nota.ideo nō discerno iter ea:sed magis relinquo.Uerum igeniatio ꝑparationis rei cibalis ꝛ assaporamentorū in q/bus nā delectatiōnē inuenit qn̄ maxime regulatur illi cui debet ꝯsideratione discreta est de excellētiorib⁹ adminicu lis dictarū:ꝛ nō eqparatur huic sile in arte regendi sanita tē aut infirmitatē corrigēdi.Cib⁹ aūt ex pte qua cū delecta tione accipit a nā:ꝯfortat ipsaz:ꝛ ex pte artificiationis sue vel nutritū cōpositorū successione nocumēto obuiarū ve/rus sapor q fit de acetositate limonū cū cōmistione spēruz que per ebullitionē fuerūt excorporate:ꝛ de çuccharo ad/ditū fuerit:vt opz purificationi seruat per annum:ꝛ est sa/por sapientū.Et iterū q fit in patella ex frusto carniū frixa rū supaddito vino granatorū:aceto ꝛ agresta ꝛ vino modi co:ꝛ de çucchàro quātū decet.Ita ꝙ acetositas semper est laudabilis cōmendatiōis:ꝛ ꝑprie in conualescētib⁹ ꝛ debi lib⁹ stōchum qdē mūdificat ꝛ ꝑuocat appetitū.Et iterum ex manipulo feni.petroselini ꝛ modico menthe ꝛ piperis granis tribus cū aceto fermētato est confortās odore ꝛ cō/ferens in omni ꝓstratione appetit⁹.Ceteruz labor ꝛ absti/nētia ꝛ vnūqōqz inanitionis genus ꝑuocat appetitum in via repletionis.in ea ꝯo que fit ex inanitionis cā qescere: ꝛ nām cibo ꝛ potu ꝛ alys reb⁹ cōueniētib⁹ ꝯfortare est re/ctuz.Et oīa ista requirunt scientem illud ꝺm rationem.

In aere epidimie. **Sermo** super ꝯfortatione ꝑ itinerantib⁹ in estib⁹ ma gnis:ꝛ est ꝯtra aeris putrefactionē:ꝛ in tēpo/re ꝛ loco epidimie in aceto calido vini granatoruz ꝛ aqua. ros.ꝛ modico vini ponat de çuccharo ad sufficiētiā indu/rationis:ita ꝙ in frusta in pixide ponatur ꝛ seruet ꝑ se vel in aqua simplici vel vinata recipiatur.

Laxatiuū regale. **Sermo** super laxatiuo cōi:ꝛ est regale in aqua pru/norū:ꝛ florū boraginis recipiat māna ꝛ syru/pus ros.sed si fit in sero caprino est melius.ꝛ si ablactatur de reubar.est rectius.

Ser caprinum. **Sermo** sup sero caprino.nutriat capra herba melica ex reb⁹.ꝛ herbis.quaruz ꝑprietates corpora

habēt fluxa fieri.ɂ illi⁹ lactis serū capiaṫ ɂ est secretum.

Syrupus diaglon. **Sermo** sup syrupo diaglon q̄ est ɔ opilationē epatis stōchi ɂ splenis. ℞. succi feni. apy cū radicibus scariole ɂ boraginis ɂ succi granatorū dulcium ɂ acetosorum seu mucorū purificatorū. añ. ℥. y. çuccbari lib. j. ɂ recipiatur cum decoctione graminis.

Suffumigium. **Sermo** sup ɔfectione ad suffumigādū: ɂ est odor eius super oēm thurificationē: ɂ est ɔferens maribus ɂ mulierib⁹. ℞. ambre. ℥. j. ligni aloes. ʒ. iy. musci. ℈. j. campbore grana. xvj. ambra p̄mo in cassia dissoluaṫ. postea pul. ligni aloes addaṫ. deinde muscus: ɂ cāpbora supponaṫ extra ignē bn̄ miscēdo ɂ manib⁹ malaxādo: ɂ super aliquā sculpturā: vt cera ip̄rimatur ɂ ɔseruet in tēpore necessitatis. Per h̄ɇ nāq̧ ɔfectiōis fumū ɂ odorē mali aeris inberētia rectificaṫ: ɂ ɔfortatur cerebrū: ɂ cor ɂ matrix ꝓpriꝫ: ɂ spāl'r ad vsum dominaꝫ sunt inuēte: qm̄ ad ɔceptū ꝓficit: ɂ in bac intētione cadit collatio silitudinis ɂ cōueniētia dispōnis q̄ est sementis ɂ terre. ɂ illa ɔsideratio illic regratur: qm̄ non errabiṫ. Et multi medicorū ad istā imaginationē non ꝑueniunt. ɂ ideo errauerunt frequenter.

Panis. **Sermo** super panē: eligatur de bono frumento puro in quo sit de virtute furfureitatis: ɂ qđ appareat inuiscati nō attineat: sed sit bn̄ fermētatus: ɂ bn̄ coctus cū lignis bone subē. ɂ ꝙ nō comedaṫ in die coctionis sue: calor aūt cōculcat⁹: in eo ab igne ɂ vapor ei⁹ sil'r ɂ coquine nō fernēte. i. que post ebullitionē nō ɔuenit: replet stōchuꝫ vapore ɂ ꝑturbat sp̄ū: ɂ ꝓprie calori nāli nocet: ɂ nō expedit per viaꝫ aliquā comedi plurimū de ipso vice vna: qm̄ addit in labore digōnis. Et albus q̄deꝫ opilationē ɂ stipticitatē quādā opatur pp̄ eius viscositatē. ꝑ furfureā aūt cuꝫ eo remanentiā clargaṫ vēter: ɂ seq̄tur ei⁹ bn̄ficiū ɂ ps eius que est detestabilior est leuis planities ei⁹ ꝑpea ꝙ imisceṫ ei de vapore terre furni cui supinberet. bonitas ei⁹ apparet cū nō est in eo sensibilis alicui⁹ vaporis sapor: ɂ ipse q̄deꝫ stat pro subiecto ad recipiendū oium vaporū ip̄ressionem.

Uinum. **Sermo** sup vino: eligaṫ annuale in colore coloris granatoꝫ cū aliqua rubedine in cui⁹ diaphaneitate sit declaratio coloris versus albedinē ɂ bonuꝫ babēs odorē ɂ saporē suauē iter dl'cedinē q̄ copiose nutriat ɂ pōticitatē q̄ ɔfortet ɂ excitet appetituꝫ. ip̄ꝫ nāq̧ qn̄ est nimis dulce est pater opilōnis ꝑpter velocitatē qua attrabitur a nā ante sui digōnē: ɂ oēs res dulces sunt b⁹ occasionis. vini aūt ꝓprietates note sunt: ɂ a multis descripte. iō nō me occupo ad rememorādū illas bic singulariter. ¶ Et vini ꝓprietas cui⁹ cā est occulta est ꝑor oi alia re in afferēda leticia ꝑpter laudabileꝫ sanguinis ɂ sp̄us copiam quā giat: ꝑsertim cū ipsi⁹ degustatio multiplicaṫ. ɂ in ɔfortando fortinior pp̄ amicabilitatē quā bꝫ cū nā bumana. ¶ Et a cōmistura ei⁹ nō est coquina nec medicina aliqua expoliāda qm̄ est secretū. ip̄ꝫ nāq̧ est suscipiēs in se virtutē rerū q̄b⁹ admisceṫ ɂ delator bon⁹ ad minimas ɂ occultas corporis ꝑtes faciēs in eis opationē fixaꝫ pp̄ nobilitatē delectationis qua suscipiṫ. ¶ Uerꝫ illud ignorare nō opꝫ ꝙ a vasis in q̄bus ɔseruatur saporem aut desipientiā contrabit. ɂ ꝙ ip̄m est summū aliorū in q̄bus ṽtutes rerū excorporanṫ: ɂ cui carūdē rerū vnitur ip̄ressione forti in eo pp̄ excellentē sui saporis bonitatē. extrane⁹ sapor nō bꝫ pedē latitatiōis. ɂ alleuienṫ penitus ne in ereis aut plumbeis aut stagneis ɔseruetur repositorys qm̄ est prauū. Es aūt multum sulfuris: duo ṽo plumba multū ip̄uritatis argenti viui ip̄uri cōtinet: a q̄bus malitiam ɔbere pōt ɂ saporis alterationē. Et vsus nāq̧ vini in vasis plumbeis ɔseruati sicut abusus inuenit promptius est nocumētū cordi: cerebro: viscerib⁹ et minimis virtutū facere ꝫm gr̄a nocumētorū que ex metallorū ip̄uritate rōnabil'r ꝑuenire p̄sit. Et meliora q̄dem receptacula eorum sunt que fabricata sunt ex auro ɂ argēto vel de ligno bone substātie saporis ɂ odoris.

Aqua. **Sermo** sup aqua: iaꝫ diuulgauit Dippo. ꝙ in aq̄ nullū opus iueniṫ nisi ꝙ in acutis daṫ morbis. verū ipsa est vebiculū cibi ad mēbra. ɂ est regulās vini superbietatē ɂ faciēs ip̄ꝫ acgrere ꝑpamētū. ɂ eligitur leuior ɂ clarior ex ea nō bn̄s saporē ꝑceptibilē sensu gust⁹. Et ipsa a locis q̄bus innasciṫ aut decurrit ɔbit ɔueniētiā ɂ incōueniētiā. Et de aquarū differētys sunt tractat⁹ magni.

Carnes. **Sermo** super carnib⁹: eliganṫ carnes aialiuꝫ que magis sūt mūda: ɂ in q̄b⁹ virt⁹ aerea magis dn̄atur. verū in boc cadūt magna capitula: qm̄ q̄busdam viue pullinis ɂ auiculinis sunt expediētiores: q̄busdaꝫ ṽo alie ɂ alie: ɂ sil'r artificiū ɂ modus ꝑparationis carū alterāt cōditionē earū et abusus delitiarū: ꝑpter quarū abusionē apparatur frequēter diuersarū carniū cōmistura: nō facit licitū discernere iter eas. naꝫ tn̄ veritas est illa ꝙ varietas variat ɂ pluralitas assumptarū ɔsumit plures. Jterū qm̄ opꝫ nutriēs babere ɔueniētiā cū nutrito singula aialiū mēbra silibus boīum mēbris maius ɔferunt additamentū. Jdeo ossiuꝫ fractura caro neruosa comediṫ ɂ viscosa. Et ꝙ quecūq̧ minus pingues sunt ɂ digestibiliores. pinguedo aūt stōchi substantiā remollit ɂ appetitū ꝓsternit.

Pisces. **Sermo** super piscib⁹. eliganṫ qui in mari degunt. verūtamen ipsi nō sunt de intētione libri. ɂ iam dictū est ꝙ dispositio flegmaticitatis est nutriēs sanguinē aquosuꝫ ɂ seniū ꝓperans. Sil'r ɂ vtplurimū olerum ɂ fructuū gen⁹ ɂ leguminū ēt adbuc aut in plerisq̧ nō velut cibi cā: sed velut medicine via ꝑ parū: ɂ de raro ɔuertendū.

Ceterum cām a frigorib⁹ ɂ estib⁹ ɂ pernitiosis accidētibus bic plus locū bꝫ distinctio q̄ꝫ medicina: iaꝫ aūt ɂ animalia solo nāe istinctu requirēda regrūt ɂ fugiūt fugiēda. Jllō aūt in q̄ error ē vicinior ɂ ꝓnior culpa ad nāe annibilationē est deperditoꝝ: debita ex nutriente cōueniēti restauratio in nā bumana que nō cessat fluere tota die: ideo in sciēdo ɂ eligēdo illō est scia magna: verꝫ pro bac ambiguitate ꝓuisum est: ɂ ad illud tota intēdit bona artificis intētio: vt paucitas assumēdoꝝ malitiā vincat: ɂ virt⁹ alleuiata ɂ fortificata ꝑ victoriā bone ɔuersionis de maligno benignū eliciat ɂ de bono in optimū distribuat ɂ cōuertat. forti eniꝫ ṽtuti nibil resistit. Et iaꝫ premissuꝫ est ꝙ nāe pauca sufficiūt. ēt in bac scia stat rō: ɂ exēplum: ɂ multa magna volumina cōprebenduntur: ɂ ex eo causanṫ multū sciētie adminiculationib⁹. ¶ Jaꝫ palā est ꝙ animalia quecūq̧ pulchrioris sunt adolescētie ɂ lōgioris ac sanioris vite nāl'r ex simplicib⁹ ɂ paucioub⁹ rebus viuunt: sed bō cui⁹ nūq̄ꝫ satiat anim⁹ nec ambitione ꝑficitur abusus arbitry: ɂ rōnabilitatē oblit⁹ maiorē semꝑ babere videṫ de aliarū rerū suarū q̄ꝫ de propria ɔseruatione custodiā: nō ꝑponderās q̄d dicat aut q̄d faciat. ɂ qn̄ ɂ quō comedat siue bibat vel alys accn̄tibus innumerū se exponat: sed ꝙ de volūtatis ꝓcedit iperio totū licitū esse putat. verꝫ ɂ fit ꝙ nōnunq̄ꝫ in boīes accidūt mille egritudinū genera: ɂ mortes ēt multe mille modis: diuitiarū nāq̧ multiplicata mundo fecūditas: ɂ copia rerū docuerūt possidere delitias. delitie aūt mutādo mores: ɂ animos molliēdo nāli būane dispōni adduxerūt ꝑuaricationē. Et beu iaꝫ i tantū a sūmo aie ɂ corporis bono boium cura elongata est: ꝙ vix est ꝙ maius nō ipendat studiū in ɔseruāda suoꝝ sanitatis aialium q̄ꝫ in sua ꝓpria. illis aūt vt saniora iuuanṫ ꝙ non offendanṫ semꝑ electa ɂ sub certa mensura danṫ: purganṫ: ɂ custodiunṫ a nocibilib⁹. Et si q̄nq̧ ɔ aliquid lesionis icurrerit statim remedia ꝑparanṫ. bomo ṽo cui⁹ vitiū est inniti semꝑ vetitū ꝑlepius qn̄ fuerit plenior tunc repleṫ: ɂ quanto res est ipediētior et desiderabilior petit illam: pp̄

quod

q̄d aīal maris:terreq laborib⁹ frigorib⁹ ꝛ estibus: gnimo ꝛ infinitis mortis periculis se exponit. vñ securū est ꝙ itā tū vniuscuiusq creuit ebrietas agendorū ꝙ spretis pluri/ mū sciētys ꝛ v̄tutibus qbus aīa perficit̄ ꝛ cognoscit̄ deus: ꝛ ꝑprys voluntatib⁹ iaȝ cōcretis verificatū est illud ver/ bū plures occidit gula q̄ gladi⁹:ꝛ facta vita breuis,est/ars ꝟo longa. ℭ Redeamus igit̄ ꝛ dicamus ꝙ sciā medicine est de ente nobili:ꝛ ꝙ est ars necessaria:ꝛ ꝙ creata est ad ꝯseruationē sanitatis:ꝛ protectionē vite hoīs q est dignissi/ ma creaturarū:ꝛ ꝙ nō expedit alicui medico nām ignora/ re penitus:aut qcq̄ facere sine ipsi⁹ medici ꝯsultatione. Et sic iaȝ finit⁹ est tractat⁹ iste ꝛ cōpletus tot⁹ libellus cū lau de ꝛ bñdictione dei ad honorem ꝛ gloriam perpetui sere nissimi Roberti hierusalem ꝛ Sicilie regis illustris cui subyciant̄ omnia imperia nationum Amen.

ℭ Explicit liber. de conseruāda iuuentute ꝛ retardāda sene ctute ꝑm Arnaldum de Uilla noua.

ℭ Incipit tractat⁹ eiusdē de ꝯsiderationib⁹ operis medici/ ne:ꝑmo ponēs Prologū ad Brosseinū Coloniensem.

Irtutem querimonie tue percipiē tes:nuper tibi charissime significauim⁹ ꝙ admirari non debes:si ea que ad expōnē librorū Gal. ꝛ Hippo. scri/ psimus cōicare publice denegam⁹. non. n. suggerēte spū liuoris:sed persuadēte rōne id facimus. Naȝ arma qbus versutia retū/ di valet hostis:lȝ eisdē sensus inimicorū sit licitū mouere: tū eorū manib⁹ cōmitti nō debēt. Naȝ qui aduersariū mu nimine roborat iteritus sui casuȝ merito ꝑtingere iudicat̄. Tu aūt nouisti quantū hi qui medicinaliū artificiuȝ circa nos nomē hñt nobis cūctisq̄ viā veritatis tenētib⁹ aduer/ sent̄:nō equitate iustitie moti. sed stimulati potius inuidie fumo. Quantā eniȝ pestilentiā scandaloꝝ. necnō ꝑniciem corpis nobis nostrisq̄ socys in desiderio veritatis attēta/ uerūt suscitare:tibi narrare nō expedit:q̄ notū est vulgo. Eos igit̄ quos ingratitudinis vitio nouim⁹ deturpari iusti tia nō ꝑcipit dictorū munerib⁹ fore ꝑticipes nec irrōnabi le q̄spiaȝ iudicabit. si suis ipsi conatibus ꝑmittant̄ ꝯfundi: quorū ꝯfusionē potes speculari de facili. Naȝ que legūt pi cture sunt:chartapellorū calligāti memorie cōmēdetur nō aūt intell's illuminati ꝑfecta notitia. Non eniȝ de his que ꝑlegunt iudicant diffinitiuo sermone:sed recitāt sicut hau riunt ex scriptura nequeūtes discernere:vtrū terraȝ ꝑtran seant ꝑprias vel alienam:sed sicut brutū chorda trahit̄:ꝛ ēt detinet̄:sic ꝛ eorū itell's in scripturis chartapellorū deti/ netur:ꝛ ēt alligat̄. Quobreȝ duci poti⁹:q̄ d...tes more ce/ corū digno censent̄. ꝛ liquido vꝫ eis inesse qd̄ somnolētis agricolis accidit. Qui cuȝ terrā ingrediunt̄ quā cogitaue/ runt excolere:priusq̄ excolāt illā/dormitātes in foueis ei⁹ sorbent̄ ab ea. ℭ Nos igit̄ quos ignorātes eē nō dubitas ꝑmittimus ꝑprie ꝯfusionis incurrere labyrinthū. Naȝ cū initant̄ scripturis:ꝛ mēdacib⁹ alieni laboris:ꝛ nō ꝑprie v̄/ tutis industrie:aut doctrine sapientū ꝛ fundatorū artis:nō dubitamus qn eorū ignorātia itelligentib⁹ nota fiat. cōpa/ timur tue sinceritati. ꝑpterea q̄ lapsuȝ quasi te videm⁹ in heresim. opinās ꝙ de applicatione causarū salubriū artifi cialē ꝯsiderationē medici nō habeāt. pinde casualr poti⁹ q̄ artificialr medicos iudicas opari. ℭ Nos aūt dicimus qm̄ intell's tuus adhuc obūbrat⁹ extitit lectionib⁹ supradi/ ctorū medicorū qbus ꝑmitus adhesisti. Ab eis etenim sci/ mus:qm̄ reportare nō poteras artē seu regulā rōnis ad i/ ueniendū formā recte applicationis cāruȝ salubriū ad hu manū corpus:qm̄ in eis nō est. naȝ cū empirici sint:solū in collectione ꝑticulariū elaborāt. ꝛ ideo de illis solū notitiā crassantē faciūt ꝛ obscuram. ℭ Preterea nō in scripturis

Qꝫ medicus artificialē hēat ꝯsideratiō nē causaꝝ salubriū.

studēt in qbus ars tradit̄ supradicta. G. ꝛ Hippo. vꝫ qbus medicinā diuina cōcessione veraciter ꝛ ꝑfecte nouim⁹ esse reuelatā. imo poti⁹ in chartapellis:ꝛ sūmis que potissime magni voluminis sunt sicut in hystorys Gilaberti. ꝛ fabu/ lis ponty ꝛ galteri. Qui igit̄ oppinant̄ in ꝑdictis:ꝛ eoꝝ se/ quētib⁹ cōcedimus esse verū. de G. ꝟo ꝛ Hipp. necnon his q ꝑfecte eorū doctrinā itellexerunt:scim⁹ ꝙ fuerūt artifi/ ces rōnis. ꝛ artē hñt ꝛ tradiderūt inueniēdi formam recte opōnis in applicatione causarū salubriū. Nō eniȝ estimā/ dū ꝙ rō sapiētie artificis:per icerta ꝑcurrat:imo ad inueniē dū recti operis formā:certis ꝯsiderationib⁹ ambulat. Naȝ cū id qd̄ itēdit certū sit ꝛ finitū:certis ꝛ finitis vys hꝫ puēi re ad illd̄ q̄ vie nō sūt nisi ꝯsideratiōes artꝫ seu regule. imo foīalr artē ꝯstituūt:cū sit ars semita vel ordinatio rōnis ad attingēdū finē in actib⁹ hūanis ꝑ media dbita. Cū ḡ illa de bita media nō sūt ifinita. qm̄ ifiniti finis nō ē. Nec icerta. qm̄ ex icertis nemo regulat̄. opꝫ artē vel ordinationē inueniē di formā recti operis:qua vtitur sapiēs ꝛ rōnabilis artifex certis ꝛ finitis ꝯsiderationib⁹ ꝛ regulis cōprehendi:ꝛ opꝫ iterū iter illas aliquas eē ꝑmas ꝛ gñalissimas:a qbus iue/ stigatio artificis icboat. ꝑ quarū dⁱas recto ordine dilabit̄ in extrema. sicut in his que sub rōne vni⁹ vie ad vnicuȝ fi/ nē tendūt:necessariū est ordinē adinuicē iuenire. ℭ Nos aūt q̄ videm⁹ ꝙ iudicia q̄ de medicinis seminas/insinuāt intellectū tuuȝ. hanc artē in somnis speculari:ꝛ tristitia de opione manās:significat ꝙ eaȝ desideras iuenire:volum⁹ tibi ceterisq̄ studentib⁹ ad rei veritatē in medicinalib⁹ ca/ piendam breui tractatu exponere ꝑm eas que colligimus ex fundamentis. Gal. ꝛ Hippocrates considerationes:ꝛ in considerationibus etiam regulas quibus intell's illumina tus reddit potentē artificē ad iueniēdū formā recti operis qd̄ elicere intēdit. aut de quo dubitat:vtrū debeat exerce/ ri. vt vno titulo notitia operis clari⁹ expandat̄:volum⁹ i/ primere titulū fronti ei⁹. vñ cū ordinata series representet ꝯsiderationes in gñe. qbus artifex nitit̄ inuenire operis re cti formā:rōnabilr poterit appellari liber de ꝯsiderationi/ bus. vel liber inueniēdi rectitudinē operis:q̄ cuȝ ꝑponi/ mus doctrinā istarū ꝯsiderationū patefacere in exēplo ꝑti cularis opōnis more sapientū docentiū res vl'es ꝑ exēpla rerū ꝑticulariū:ideo opōnem flōmie de qua in pluribus plures dubitāt ad exēplū itroducem⁹. explicātes iuxta no/ minatas ꝯsiderationes ꝛ regulas quāto ꝑfecti⁹ poterimus qcquid medicus ꝑm artē suaȝ tm̄ hꝫ ꝯsiderare ad perfecte exercendū ꝑdictū opus. accipiētes ꝙ vtile fuerit ex libro G. de flōmia. Si ergo qs hoc opus iielligēs vocet librū de flōmia:ꝑp hoc:q̄ mā ei⁹ hic ꝑfecte medicinalr ꝑtractat̄: nō peccabit:dum tm̄ nō deroget vl'i doctrine operis. sed i/ telligat de flōmia hic soluȝ exēplariter agere.

ℭ Huius aūt operis due ꝑtes erunt ꝛ erit ꝑma de ꝯsidera/ tionib⁹ ꝑmis a qbus icboat iuestigatio artificis ꝛ de ꝯside ratiōib⁹ vtilitatꝫ opis medicine. Scōa ꝟo pars erit de cōsi derationib⁹ modi operādi. Partis aūt ꝑme tres sunt disti/ ctiones. ꝑma. vꝫ. de ꝯsideratiōib⁹ ꝑmis:ꝛ earū ꝑmis dⁱys. Scōa de ꝯsideratione effect⁹ operis intēti:vt pote flōmie. Tertia ꝟo de ꝯsideratione significatiōis ꝑticulariū occur rentiū operi a ꝑte corporis. ℭ Prime aūt distōnis capitu la duo sunt. Primuȝ videlicet de ꝯsiderationib⁹ ꝑmis. zᵐ ꝟo de differētys ꝑmis earū:ꝛ earuȝ necessitate. ℭ Distō/ nis ēt scōe duo capitula sunt. Primū de cōsiderationibus effectuū flōmie inquantū est euātio absolute humorū. zᵐ aūt de effectib⁹ eius ꝑm ꝙ est euātio facta ꝑ incisioneȝ di/ uersarū venaꝝ. ℭ Distinctionis tertie duo sunt tractatus. Primus. s. de significationib⁹ ꝑticulariū. zᵐ de cōparatio/ ne significationū ipsarū:cui⁹ vnum tm̄ est caplm. Primi sunt capitula. 4. Quorū ꝑmū est de vl'ibus regulis ad iue/

Quid sit ars.

Titulus libri.

Diuisio libri.

niendũ numerũ ⁊ significationē particulariuꝫ a parte cor/
poris occurrētiũ operi. Scđm vo de differētys p̄mis pti/
cularium ⁊ significatione naturaliũ rerũ. Tertium vo de
significatione rerũ contra naturam. Quartum vo de si/
gnificatione rerum non naturaliũ. ¶ Partis aũt secunde
hui⁹ libri tria tñ capl'a sunt. Primũ .s. de regimine corpo/
ris ante operationē ad remouendũ ꝓhibentia. Scđm vo
de regimine corpis in actu ipsi⁹ operis. Tertiũ vo de regi
mine ipsi⁹ post operationē ſm inquam ꝙ ad ip̄m refertur.

¶ Capitulũ primũ distinctionis p̄me: ⁊ prime etiã partis
de primis ⁊ generalibus considerationibus. I.

Cum artifex medicine intēdit aliqđ opus
exercere in corpe humano necium
est ei tot in gñe p̄ ꝯsiderationes occurrere: q̊t
in genere sunt ea que circa opus intēdit. Qm̃
sapiens artifex nihil in actũ ꝓfert nisi ſm re/
gulã exñs p̄exñtj medicine. ¶ Si nos igit̃ ꝯsiderauerim⁹
ea que artifex circa operationē intēdit. inuenim⁹ ea in gene/
re solũ duo esse .s. vtilitas ⁊ modus: medic⁹ enim sicut .H. in
plurib⁹ locis recitat. ⁊ significatũ est in libro de fine medi/
cine iuxta sniam Hippo. dicētis ꝙ opera medicoꝝ in hũa/
nis corporibus fieri debēt ſm vtilitatē corporis securitati
coniunctã: nõ intendit in operib⁹ suis nisi ꝓdesse humano
corpori ad salutez. vel absolute vel ad minus plus ꝓdesse
ꝙ̃ nocere: si non possit euitare qn noceat. ⁊ hoc plane insi/
nuat Hippo. cũ dixit. ꝙ operandũ est ſm vtilitatez: ⁊ quia
sciuit Hippo. aliquoties vtilitatem ꝓcurari nõ posse sine
aliquo nocumēto ad insinuandũ ꝙ maius dꝫ eē iuuamē/
tum ꝙ̃ nocumentũ adiũxit vtilitati securitatis fiduciã. vo/
lens inuere ꝙ semp in operando dꝫ timorosa magna medi/
cus euitare. hec est ergo p̄ncipalis itentio quã habet medi
cus circa opus. ¶ Propter istaꝫ aũt habet aliam ꝯsequen
tem .s. itentionē seruandi moduꝫ debitũ in opere. Est autē
modus debitus ille per quē finis itētus acqritur .s. sanitas
ſm vtilitatē absolutã corporis: vel ad min⁹ ſm vtilitatem
maiorē. Prima igit̃ itentio .s. ꝑficiendi iponit necessitatez
artifici ad itendendũ ſm .s. debitũ moduꝫ operãdi. Cõclu/
ditur ergo ex his ꝙ p̄me ꝯsiderationes que accidũt artifi/
ci volenti formã recti operis iuenire: due sunt .s. considera/
tio vtilitatis operis. ⁊ consideratio modi operãdi. ¶ Cuꝫ
igitur forma recti operis nõ sit nisi illa per quã ꝓcuratur
vtilitas corpori eo modo quo dictũ est. necessario opꝫ me/
dicuꝫ ꝯsiderare de opere aliquo. vtpote flõmia añꝙ̃ exer/
ceat ipsaꝫ. vtrũ sit vtilis corpori. i. si sit ei necessariũ. vel exi
gatur ab eo ꝓpter aliquã dispositionē: ⁊ ꝓpter hoc etiã vl
terius: vtrũ tolerabile sit a corpe. qm̃ dato ꝙ aliqua opera
tio deberet̃ corpori ꝓpter dispositionē. si tamē corpus nõ
posset illaꝫ operationē tolerare nõ esset ei vtilis: nec abso/
lute nec ſm plus. ergo ſm hoc vtilis est operatio que corpo/
ri debet̃: ⁊ fieri põt. Ad iueniendũ igit̃ ꝑfecte. vtrũ operatio
sit vtilis corpori. nõ soluꝫ ꝯsiderare opꝫ vtrũ sit ei necessa:
riũ vel debeat̃: sed ēt ꝯsiderare vtrum ꝓhibeatur vel per/
mittatur fieri. naꝫ si exigatur ⁊ ꝑmittatur fieri fiet. Si vo
debeatur corpori ꝓpter aliquã dispõnem: ⁊ tñ occurrat ali
quod ꝓhibens: remouebit̃ ꝓhibens. si possibile sit. Si aũt
nõ: diuersificabit medicus operationē: que oĩa ꝑfecte suo lo
co inferi⁹ ostdemus: sed in ꝓposito tñ habem⁹ ꝙ summa
ꝑdicti sermonis redit ad hoc ꝙ tota ars recte exercēdi fle/
botomiã vel quãcũꝙ̃ operationē ꝯsistit in duabus ꝯsidera/
tionibus gñalissimis ⁊ p̄ncipys a qbus incohoat inuestiga/
tio volētis iuenire formã recti operis: quarũ p̄ma est cõsi/
deratio necessitatis ⁊ possibilitatis. Scđa vo est operis cõ
sideratio ⁊ modi operãdi. ¶ Est aũt itelligendũ ꝙ necessi
tas ⁊ potestas in operib⁹ medicine nõ accipiunt̃ absolute
idest ſm rõnem absolutã necessary ⁊ potis. naꝫ necessariũ
hic nõ dr̃ necessariũ necessitate rei: ⁊ ꝑ se sicut in ꝑpetuis: sꝫ
necessitate ꝯdõnis siue suppõnis .s. finis operationis. vtpote
sanitatis attingēde: vel ꝓcurandi iuuamentũ absolute vel
in plus humano corpori. ⁊ pp hoc flõmia vt aliqua operatio
medicinalis seu quelꝫ cã salubris dr̃ necessaria hũano cor
pori. si. vꝫ. sanitas debeat eisdē adequari ſm rectaꝫ formaꝫ
vel si seruari ⁊ custodiri debeat ꝑ formaꝫ sanitatis. Silr̃ ēt
possibilitas flõmie vel alterius operationis seu applicatio/
nis cuiuscũꝙ̃ cãe nõ accipit̃ ſm absolutã rõnem possibili
tatis: qꝛ hoc mõ in quocũqꝫ corpe humano. posset fieri fle
botomia ⁊c̃. sed accipit̃ ſm relationez vel cõparationē ad
finē suppositũ vel intentũ. ⁊ ſm hoc flõmia: ⁊ cetere opera
tiones dicunt̃ possibiles qñ fieri possunt cuꝫ suppositione
finis. i. cũ obtentu ꝑfecte sanitatis. vel iuuamēti vel ad mi/
nus in plus. i. ꝙ possit fieri cuꝫ tolerãtia perducēte corpus
ad finez operis intētum sine nocumēto vel minori ad mi/
nus. vnde ista possibilitas ꝓprie non est nisi tolerãtia vel
potētia ad toleranduꝫ ēt illud qđ alr̃ ꝓhibitio ⁊ permissio
nũcupatur. Tota vo ꝯsideratio possibilitatis ⁊ necessitat
nõ est nisi cõsideratio vtilitatis operis. ⁊ sic ēt noĩe cõmu/
ni põt appellari. necessitas enim ⁊ possibilitas operis nõ
considerant̃ nisi ad cognoscendũ vtilitatē operis. ¶ Re/
deuntes igit̃ dicimus ꝙ p̄ma consideratio que occurrit in
opere medicine est ꝯsideratio vtilitatis operis. Scđa vo
est consideratio modi operãdi. i. p̄ma consideratio est qua
cognoscimus vtruꝫ talis operatio sit vtilis corpori. Scđa
vo est qua cognoscimus modũ recte exercēdi illaꝫ opera/
tionē qđ in ingenio sanitatis alr̃ diximus .s. vtrum tali cau
sa salubri corpus idigeat. secundo qualiter debeat appella
ri. His igitur duabus considerationibus ſm genus perfe/
cte habitis sufficienter elicictur ars ⁊ regula conueniēter
exercendi hanc operationem.

¶ Capl'm 2m distõnis p̄me: ⁊ etiã p̄me partis de p̄mis diffe
rentys p̄marũ consideratiõnũ: ⁊ earũ necessitate.

Oportet aũt ad hanc perfectionē attin/
gendaꝫ dissoluere has conside/
rationes ſm nãm considerabiliũ: in particula/
res cõsiderationes vsqꝫ ad spãlissimas. ⁊ p̄mo
p̄mam in qua cuꝫ itentio sit iuenire sicut patet
ex predictis duo .s. vtrum opus flõmie sit necessariũ corpo
ri ⁊ vtꝝ possibile ad terminandũ vtrãqꝫ istarũ questionũ
docet Hippo. ꝯsiderare ꝑticularia operi occurrētia vt pos
sibilia occurrere: que duo in genere dicit esse .s. effectũ ope/
ris. i. potentiã quaꝫ habet imutandi corpus ſm particula/
ria a parte corporis occurrētia: que quare dicant̃ particu/
laria patebit inferi⁹ suo loco. Istorũ autē particulariũ duo
dicit esse p̄ncipalia .s. dispositionē corporis ⁊ vtutez. ad hec
autez cetera referunt̃: sicut etas cõpl'o sexus ars consuetu/
do ⁊c̃. de qbus inferi⁹ trademus doctrinã: quantũ huic ne
gocio pertinere nouimus. His enim duobus ſm genus ꝑ/
fecte consideratis sicut docuit Hippo. cõplete iueniri po/
test vtrum operatio itenta sit vtilis corpori tam a parte ne/
cessita tis ꝙ̃ etiam a parte possibilitatis. ¶ Dicemus ergo
ꝙ p̄ma consideratio sicut patet ex dictis duabus ſm gen⁹
considerationibus cõpletur. quarum p̄ma est considera/
tio particulariũ a parte corporis occurrentiũ. Necessitas
autē ⁊ ēt differētia istarũ duaruꝫ consideratiõnũ patet per
hoc ꝙ p̄ma consideratio solum docet in generali. ⁊ etiaꝫ in
definite qualia debent eē corpora in qbus flõmia requiri/
tur aut ꝓhibetur aut ꝑmittitur. Illud aũt ad operandum
nõ sufficit: quoniã operatio non exercet̃ in generib⁹ aut in
speciebus per se. sed potius in idiuiduis. ⁊ ideo cum ope/
ri occurrat indiuiduum necessarium est anteꝙ̃ opus in eo
exerceatur de illo scire vel cognoscere vtrum sit tale qua/
le est illud in quo ſm p̄mam considerationem requiritur:
aut

Duo itendit medic⁹ in ope vtilitatē ⁊ modum.

For⁹ recti operis.

Necẽtas ⁊ possibilitas qũo accipiunt̃ a medicina.

Aleatori.

aut phibet aut pmittit operatio. Illud aũt nõ scit nisi p cõsiderationez eoꝝ que hic significant vel ostendunt: ꝛ ita nõ sunt nisi cetera alia que pponũt opõnẽ ppositã.s.flõam ostendũt diuersitatẽ imutationis corpis siue vt cãe efficiẽtes imutationẽ vel disponẽtes ad eã siue vt effectus imutationũ. ꝛ ita q2 preter flõmiã imutant corpus: iõ dicuntur pticularia operis corpis vel a pte corpis occurrentia: que dicta sunt ptinere ad scdam ɔsiderationẽ. Patet igit diia vnius ɔsiderationis ad alterã. ꝛ necessitas vtriusq3 ad inueniendũ vtilitatẽ opationis in flõa. ꝛ silr in quacũq3 alia opõne medicinali vel applicatione cuiusq3 cãe salubris.

Caplm pm distinctionis scõe partis de cõsiderationibus effectuũ flõmie inquãtũ est eũatio humoꝝ absolute.

De prima aũt cõsideratione sciendum q illa terminat p cõsiderationẽ qdditatis ipsius operis vel rõnis dicẽtis: quid eius. eo mõ quo ɔuenit ei. hoc est per ɔsiderationẽ totius diuersitatis cadẽtis in partibus diffinitionis. Ad inueniendũ eniz quã imutationem vel quas põt in humano corpe facere opatio: accipienda est ratio dicens qd ipsius opationis fm spẽz accepte. Naz si sit applicatio medicine alteratiue cõsiderabimus cuius medicine ꝛ qualr: ꝛ qualr applicare debemus: qm si pposita operatio est applicatio infrigidantis tm: applicabit fm talẽ modũ vtpote recipiende interdũ talr: vt talr vel apponende exterius talr. Et iõ cõsiderabimus qualr talis applicatio põt imutare corpus: inquãtũ est medicine infrigidãtis: ꝛ inqtũ infrigidantis tm. vel in tali gradu: ꝛ inqtũ ẽt tali mõ applicata corpori: ꝛ q2 medicine infrigidantis est aliqd pticulare corpus: qd est mã medicine: de illo cõsiderandũ est ẽt preter potentiaz infrigidandi quã hz. vtrum aliter possit imutare corpus rõne subẽ aut alterius virtutis ꝛ oiuz eoꝝ que cõueniũt ei sicut odoris: saporis: ꝛc. Similr de applicatione medicine euacuatiue accipiendũ est: q2 est applicatio medicine euacuantis talẽ humorẽ: ꝛ per talẽ partem. ꝛ suauiter aut violenter applicabilis per talẽ partem ꝛ talr vtpote in solida ꝛ dura suba vel molli siue liqda vel mediocri. Post hoc considerandũ qualr talis applicatio imutare põt corpus fm q est huius pticularis medicine: ꝛ fm q ipsa euacuat. ꝛ fm q talẽ humorẽ: ꝛ fm q per tales partialitatẽ: ꝛ fm q talr aut talr applicat. Similr per oia intelligendũ in applicatione medicine corrosiue: aut cõstrictiue aut aperitiue vel quarũcũq3 aliaꝝ: ꝛ silr in ceteris operibus medicine: qd perfecte manifestabimus in flebotomia cõsideratis oibus que cadunt in diffõne seu descriptione eius: eo mõ quo ɔuenire põt ei. inquãtũ est operatio medici circa corpus humanũ. Est ergo diffinitio q flõmia est incisio vene euacuãs sang. ꝛ hu. cuz sang. decurrentes in venis: vel est euacuatio sang. ꝛ hu. cũ san. decurrentiũ in venis. facta per incisionẽ venaꝝ: qd idez est. Habet igit flõmia imutare corpus fm q euacuas: ꝛ fz q euacuans sanguinem: ꝛ fm ẽt q euacuat alios hu. cum sanguine: ꝛ fm etiã q euacuat per venã incisam. ꝛ fm diuersitatem cadentẽ in vnoquoq3 istoꝝ. s. euacuatione sanguinis: ꝛ cum diuersificabitur imutatio: quã diuersitatez ops artificem medicine cõsiderare ad perfecte inueniendum vtrũ cõueniat corpori vel non. Cum ergo ɔsiderat effectũ eũonis inuenit q eũatio minuit plenitudinẽ: ꝛ obuiat oibus effectibus possibilibus causari ab ipsa. Ex quo cognoscit quãtũ est ex hac ɔsideratione q ɔuenit flõa illis corporibus que egressa sunt a dispõne nãli aut parata egredi pp plenitudinẽ seu abũdãtiã: q̃uis pmis ɔueniat pp curationẽ: alijs aũt ad pseruationẽ: ꝛ sic imutat ad sanitatem: talia ꝰo sunt corpa lapsa vel parata labi in apoplexiã ex sanguine vel alioꝝ humorũ cum sanguine/ opthalmiã/ squinantiã/ flegmonẽ/ syncopim/ arteticaz. ex sanguine synochũ ꝛ synochã. ꝛ sic de silibus sicut sunt corpora in qbus purgationes san. ɔsuete vel pp mẽstrua vel hemor. ꝛc. cessauerũt aut ea que cũ abundantia sanguinis habẽt aliqd interiorũ membroꝝ debile pp malitiã ɔplõnis vel que hñt cũ hoc apostema in interioribus. In his ẽt si nõ fuerit sanguinis multitudo: nihilominus tñ q2 timet incõueniẽs terminatio apatis: vtpote intẽpestiua ruptura: ɔpetit minutio q̃tũ est ex hac cõsideratione. In hñtibus ẽt aliqd interioꝝ mẽbroꝝ debile pter malitiaz cõplõnis ca. q̃uis plenitudo nõ sit: nihilominus cõpetit flõmia pter timorẽ collectionis: ꝛ pter hanc cõsiderationẽ in pte flõmant oẽs febricitantes in declinatione siue fe. fuerit acuta siue chronica. Ecõtrario aũt disposita. s. corpe inanito maxie illo hũore quem flõmia euacuat imutat ad egritudinẽ: ꝛ sic cognoscit illis nõ cõuenire. Iterũ ẽt inuenit q eũatio inq̃tũ euacuatio debilitat oẽm virtutẽ corporis: iõ q2 ad omnẽ euacuationẽ sequit deperditio spũuz. maxie qñ per ipsaz educit mã ipsoꝝ. s. sanguis sic fit p flõmiã: ꝛ exquo cognoscit: qm corporibus debilibus seu nãlr seu accidentalr nõ ɔuenit q̃tũ est ex hac cõsideratione: nec ẽt corporibus habentibus mẽbra aliqua debilia in qbus timet nocumentũ pter debilitatẽ causatã a mala cõplõne siue nãli siue accidentali quã euacuatio nõ rectificat sicut in habentibus intestina ꝛ cor aut os stõchi: aut epar ꝛ cetera debilia pter malitiã cõplõnis frigide. In aliquibus enim istoꝝ timet fluxus ventris: in alijs aũt syncopis: in aliq aũt hydropisis: in aliq ꝰo indigestio ꝛ nausea ꝛ abominatio ꝛc. talia ẽt sunt corpora egrotantiũ in hora paroxismi vel statu existentium. in eis enim timet tũc pp acumen ꝛ molestiã morbi ɔstratio virtutis. quare illis nõ cõpetit illo tẽpore. Itẽ ẽt flõmia inquãtũ est euacuatio humoꝝ in venis ɔtentoꝝ aliud a predictis facit: q2. s. ruere seu fluere facit humores per venas corporis: ex quo cognoscit q q̃tũ est ex hac cõsideratione nõ cõpetit corporibus in qbus timetur nocumentũ ex ruina humoꝝ: vtpote in oi corpe rheumate molestato maxime si flõmia fiat ex vena trahente humores ad ptẽ rheumate lesam. Iterũ ẽt flõmia trahit ad partem per quaz euacuat. ꝛ ideo ex hac ɔsideratione cognoscitur esse vtilis corporibus in qbus necessarius est trahere sanguinem ad diuersaz vel oppositaz ptẽ: qualia sunt corpora maxime pletorica: in qbus incipit gñari apa: aut corpa in qbus fluit sanguis per aliquã partẽ. ex quo timet maxime nocumentuz sicut in spuentibus sanguinẽ pter vulnus pulmonis. Cũ aũt cõsiderat humorẽ qui euacuat aut nãm eius inuenit q flõmia fm q euacuat sanguinẽ q calidus ꝛ hũidus est imutat corpus ad frigiditatẽ ꝛ siccitatez ꝛ cognoscit q illis in quibus timet nocumentũ ex frigiditate ꝛ sic. vel altero solũ nõ cõuenit. cõtrarijs aũt cõtrariũ: vt dictuz est. Scdm aũt q euacuat flõmia mistũ cum sanguine inuenit q disponit ad hoc vt corpus cito calefiat ꝛ exiccet. ergo cognoscit q nõ ɔuenit corporibus in qbus timet nocumentum ex humore calefaciẽte excellẽter ꝛ exiccãte: sicut in corporibus in qbus nimis cho. ru. dñat. ꝛ in quibus cito ebullit pp quãlibet leuẽ cãm. qm tunc subtrahit frenũ eius: ꝛ illd qd impedit eius ebullitionẽ. calida aũt sunt corpora patiẽtiũ causonẽ ꝛ tertianas fortes ꝛ acutas. s. ex cho. ru. ꝛ maxie in pmis tẽporibus morbi: mã idigesta ꝛ cholera existẽte in sua malitia ꝛ acumine anq̃ rectificata sit: ꝛ iõ quãtũ est ex hac ɔsideratione in pncipio morboꝝ penitus dimittenda est flõmia in morbis in qbus multa chol. ru. abundat in corpore cũ sanguine: maxie si extra venas in receptaculo sit: qm in his flõmia subtiliat hũores pter cõmixtionẽ cho. cũ eis ꝛ amplius corrũpit sanguinẽ cõmiscẽdo cho. cuz co quo amplius nã opprimit ꝛ grauat. ꝛ de interpolata ɔtinua

In pncipiis egritudinū nō est flōmādum.

pcurat. Naqʒ est intelligendū ꝙ in pncipio cuiuslʒ morbi penitus cessandū sit a flōmia: qꝛ si morbꝰ est ex sanguine sicut in synocha ⁊ flōmia ⁊c. secure in pncipio flōmandus est: sicut sapientes docent: maxime vbi nō timet ex eo illud nocumentū supradictū: lʒ in oi morbo melius ⁊ securius fieret flōmia: ⁊ ois euacuatio qn̄ nā minꝰ morbo grauat ⁊ opprimat sicut an̄ꝙ morbus incipiat: cū videlʒ corpora parata sunt labi: aut post perfectā vigorē in declinatione: tn̄ si incipiēte morbo maius timeat nocumentuʒ ex prohibitione flōmie ꝙ̄ ex ipsa flōmia sicut in his q̄ p maiori pte fiunt ex sanguine: ⁊ nō ex abundāti cho. cū sanguine: melius est ꝙ fiat. In illis ēt in qbꝰ morbus ex abundāti cho. cū sanguine fit: si timeat nocumētū: vt dictū est superius ex sanguie sicut collectio: aut putrefactio: dʒ fieri ꝙ̄tū est ex hac ꝯsideratione: ⁊ iō si aliq medici dicāt in pncipio cholericarū purarū debere flōmiā. Hʒ intelligendū est si ex sanguine abundāte in corpe timeat magnū nocumentum sicut in predictis cōsiderationibꝰ dictū est. Aliter aūt nullus sapientū docet in febribus cholericis facere flōmiaʒ in pncipio. Et hec oia dicta sunt solū fm cōsideratione humorū ⁊ euacuationis eius. ¶ Postea eniʒ dicemus de ꝯsiderationibus pticulariū occurrētiū a parte corpis: qn̄ illa pn̄t indicare aliud ab istis: sed si ad aliorū pticulariū significatione sit declinandū. postmodū dicemꝰ explicatis cōsiderationibus pticularibus. talia silr̄ sunt corpa in qbus multa cho. ru. effundit ad stōchū: aut ad intestina siue pp porū directū ad stōchū vel ad intestina siue pp debilitateʒ ipsorū. tn̄ hic plus ledit stomachus: ex tali effusione. in intestinis eniʒ raro accidit nocumētū: sed solū vētris solutio: in aliqbꝰ tn̄ aliqua nocumēta timorosa pcurat sicut in paratis ad dysenteriā: vel dysentericis: vel paratis ad cholericas passiones. ¶ Cū aūt cōsiderat medicus flōmiā in quātū euacuat cholerā mistaʒ cū sanguine inuenit ꝙ talis euacuatio cho. ⁊ san. disponit ad infrigidationē: ⁊ per ꝯn̄s ad incrudationē ex quo cognoscit ꝙ corporibꝰ patiētibus egritudines ex fridis hūoribꝰ: ⁊ in qbꝰ modicū cho. mistū est cū san. flōa nociua est in pn̄o morbi: qꝛ tūc amplꝰ infrigidat ⁊ incrudat: ⁊ ēt preparat ad multiplicationē aquositatis que reddit humores cursibiles: qͦ qdā medicorū improprie vocauerunt subtiliationē. ¶ Ex qbus colligit ꝙ in corporibus lapsis in qbus cū sang. abundat flegma. aut cho. ru. aut aquositas nō dʒ fieri flōmia tpe indigestionis morbi: videlʒ in pncipio ⁊ augumēto: qn̄ ebullitionē pcurat cho. aut incrudationē flegmatis. aut cursibilitatē aquositatis: ⁊ in his casibus loquunt illi medici qui dicūt ꝙ in pncipio artetice nō est exercenda flōmia. Qui vo docent ꝙ fiat in pncipio intelligunt circumscriptis oibus his phibentibꝰ. s. cū fit ex san. nālr̄ abundante absqʒ abundantia flegmatis ⁊ cho. ru. ⁊ aquositatis.

¶ Caplm zm distōnis scđe pme ptis de effectibꝰ flōmie in quātū est euacuatio facta p incisionē venarū diuersarū.

His cōsiderationibus habitis sequit vltia distinctio in qua dī ꝙ flōmia euacuat per incisionē vene in qua opʒ ꝯsiderare qualiter flōmia fm ꝙ est euacuatio facta per venas incisas imutat corpus: vel ptes eius imutatione iuuatiua vel nocitiua. ⁊ cū diuerse sint vene que incidi pn̄t: aut que ꝯueniēter incidunt est cōsiderandū vtrū equalr̄ psit aut noceat oibus mēbris earū incisio siue euacuatio p earū icisionē factā: aut qbusdā plus aut qbusdam minus: aut vtrū p icisionē quarūlʒ venarū fiat eūatio cuiuslibet vel qualiscūqʒ materiei: sine hac g̃ ꝯsideratione non pfecte inuenit forma recte flōmie. i. iuuatiue fm diuersitatē partiū corpis patiētiū: qn̄ p hāc cōsideratione inuenit medicus p cuius vene incisionē fit pars aliq̄ corpis exoneranda a nociuo humore q dʒ per flōmiā euacuari. ¶ Est aūt pma diuersitas qua reperit in venis diuersitas fʒ speciē: qn̄ quedā earū sunt pulsantes: qdā qete: ⁊ diuersitas immutationis facte in corpe p incisionē ipsarū cōsideratarū fm spēm: est ꝙ per pulsantiū incisionē eūat semp cōparatione aliarū san. subtilissimꝰ ⁊ calidissimus. econtrario vo de alijs cōpōne istarū. Hic eniʒ cognoscit medicus ex ꝯsideratione hu. cōtentorū in istis venis. ex quo ēt vlteriꝰ iaʒ cognouit ꝙ quātū est ex hac cōsideratione cōpetit flōmia arteriarū oibus corporibus in qbus vel quorū mēbris causat nocumētū ex san. subtilissimo ⁊ calidissimo. cōtrarium aūt in alijs: nocet aūt corporibꝰ in qbus causat nocumētū a cōtrarijs causis. ¶ Scđa aūt diuersitas q̄ reperit in venis est diuersitas fm numerū: qn̄ tam pulsantiū ꝙ̄ qetarū magna est multitudo fm numerū que tota diuersitas in diuersitate mēbrorū corpis repit: ⁊ ista diuersitas nō diuersificat imutationē factā in corpore p incisionē venarū nisi fm diuersitatē mēbrorū vel ptiū corpis: qn̄ incisio quarūdaʒ exonerat p eūationē quedā mēbra manifestius ꝙ̄ alia ex qua ꝯsideratione iam inuenit medicus q̄ vena corporis sit incidenda ad exonerandā qualʒ ptē corpis ab hu. nociuo in venis eiꝰ cōtēto q p flōmiā eūandus est. sine quo forma recte flōmandi que supra dicta est: nō habet ad minꝰ pfecte. Cū aūt vene multe sint: opʒ medicū de oibꝰ illis q̄ incidi pn̄t sine periculo inuestigare ⁊ cognoscere p anathomicā ꝯsideratione ⁊ iuuamēta mēbrorū: quas ptes corpis exonerare possint. maxie vo cū nocumētū cuiuscūqʒ mēbri per incisionē vene ꝯuenietis abscindat. Cum fm. G. in perionatomatū: vena cōueniēs ad incidēdum in cura per flōmiā q̄ p se dʒ vnicuiqʒ mēbro: sit illa p quā mēbrū citiꝰ ⁊ pfectius ⁊ securius ēt exonerat. cuius dicti veritas colligit ex cōsideratione finis intēti per artificē q est sanitateʒ festinanter pfecte acqrere vel restituere hūano corpi. est aūt ars inueniēdi qͦ dictū est respectu cōsiderādi sicut docet. G. originē vel sitū seu transitum vniuscuiusqʒ vene qͦ fit p anathomiā vt diximꝰ. ¶ Nos aūt explicabimus qͦ inuentū est hoc mō p sapiētes de venis que frequētiꝰ incidunt. ⁊ p̄ de pulsantibꝰ. De qbꝰ est sciendū ꝙ. 4. incidi solent cōiter: videlʒ due in manibꝰ: ⁊ due in tēporibꝰ: ⁊ qn̄qʒ due q̄ sunt post aures. Ille aūt q̄ sunt in manibꝰ inueniunt inter pollicē ⁊ indicē in dorso. Diuersitas aūt iuuamētorū que pcurat per icisionē istarū venarū est sicut inueniūt sapiētes p p̄dictū modū: qꝛ incisio arterie q̄ est in manu: inuenta est pdesse doloribꝰ antiqs epatis ⁊ diaphragmatis: spūaliūqʒ mēbrorū. dū tn̄ causet ab hu. in eis contento: qͦ cognoscit medicus p pulsationē ꝯtinuā que sentit in loco doloris. Uene aūt que sunt in temporibꝰ qn̄qʒ aperiūtur: qn̄qʒ penitus incidunt: qn̄qʒ vo exhunt ⁊ adurūt: ⁊ quocūqʒ incidant iuuamētū ipsarū est itercipere acutū: ⁊ calidū rheumatismū descendētē in oculos: ⁊ emigraneū dolorē. ex p̄dicto hu. causatū mitigare: ⁊ in emigraneo ēt doloris cā quocūqʒ antiq̄ ⁊ ipedire dilatationeʒ pupille. Incisio aūt venarū q̄ sūt post aures ppinq̄ opat iuuamēta his q̄ dicta sūt: ⁊ iō accidūt in antiquis doloribus capitis: ⁊ in ophthalmia. ⁊ in pn̄o catarracte ⁊ panniculorū: vtpote vngule vel tele. qn̄ videlʒ cāri timet ex acuto rheumatismo. ¶ Uenarū aūt nō pulsantiū q̄ frequētiꝰ icidunt. qdā sunt in capite: qdā vo i collo: qdā in brachijs: qdā aūt i tibijs: ⁊ pedibus. Earū vo q̄ in capite cōius icidunt in qbꝰ cōprehendunt totū iuuamētū qͦ pōt p flōa illis ptibꝰ pcurari: vna est q̄ in medio frontis ⁊ due in temporibꝰ: due i angulis oculorū domesticorū ⁊ vna i sūmitate nasi: ⁊ due sub lingua. Et vene q̄ sunt in labijs: qrū q̄tuor vtplm sūt manifestiores ⁊ maiores. s. due supiꝰ ⁊ due inferiꝰ. Una aūt q̄ directe supra caput itra sinciput ⁊ centrū capitis inuenit raro

Diuersitas venarum.

Arterie q̄ incidi consueuerunt.

Que vene nō pulsantes incidi.

incidit: et solū in pustulis capitis superius: rarius aūt que sunt post aures. deinde ille que sunt sub naso sup fontinellā superioris labij: deinde que sub mento: et in mento sunt. et ppter hoc de illis nō curamus facere mentionē. maxime cū idē iuuamētū pcuret per alias. ℂ Uena aūt frontis te ste Hippo. incidit ppter dolorē posterioris ptis capitis. Intelligendū semp in sermone hoc et psilī q dolor vel aliqd aliud accidēs aut morbus causet ab eo bn. ad quē euacuandū flōmia ordinat. euacuat ēt sanguinē a toto capite et a facie. et pp hoc incidit in phrenesi et apostematibus calidis. s. cerebri et oculoz. cephalica tñ pus minuta si corpꝰ fuerit per totū sanguie abūdās. ℂ Uene aūt q sunt in temporibꝰ et angulis oculoz pp easdē cās incidunt: et nō differunt nisi q he que sunt in temporibus plus sanguis euant q̄ ille que sunt in agulis. et ideo in emigraneis et dolorībꝰ capitis maxie declinātibꝰ ad posteriꝰ plus psunt q̄ alie si incidant. Alie ꝯo et modicū sanguis emittūt. qr valde stricte sunt. et euātio p eas facta: dum tñ vl'is de cephalica precesserit si necesse sit plus pdest oculis q̄ superioribꝰ ptibꝰ capitis. vñ p antiqs passionibus oculoz incidunt sicut lachryma et panno et noctilupa et in ophthalmijs. ℂ Uena aūt q in sūmitate nasi est incidit ppter guttā roseaz. Que aūt est in labijs pp apata et passiones gingiuaz et palati: et ēt ipsoz labioz. Que ꝯo sunt sub lingua pp passiōes gutturis: sicut sgnātie et vuule. ℂ Uene aūt que in collo incidunt due sunt que guideg vocant arabice: et experiunt in eo ẜm longū ptendi lateral'r sicut in alte clamantibus pz manifeste: q potētissime sanguinē euāt a canna pulmōis et circūiacētibus partibus. et iō in pncipio lepre incidunt ad intercipiēdū difficultatē anhelitus et raucedinē que de facili causat in talibꝰ corporibꝰ pp nimiā siccitatē adusti sanguis aut ad abscindendū talia accidētia que incipiunt appere. eis eniz cōfirmatis et infixa malitia in organo paz aut nihil pdesset eis. ℂ Uenaz aūt que in brachijs incidunt: vna est in dorso manus inter minimū: et sibi pximū. Quinqz ꝯo in plicatura brachij. quarū tres pncipales sūt. Alie ꝯo ramificant ab aliqua illaz. Inter tres ꝯo pmas vna transit per altiorē ptē plicature: qñ extendit brachiū ẜm figurā qua iungit manus manui ad orandū situatur: q supra lacertū ibi existētē q̄obrem securius incidit alijs q supra neruū aut arteriaz aut chordā iacent sicut dicemus infra. vñ in icisione ipsius nō timet nocumentū nisi reiteret. qm frequēs incisio et multiplex in lacerto pcurat apa. Ista aūt vena copiosius euacuat sanguinē a partibus que sunt supra furculaz pectoris superiorē q̄ alie due pncipales: et ideo plus illis pdest in passionibꝰ illaz partiū. et cū a capite sanguis potētiꝰ euacuet q̄ alie due: iō ēt respectu illaz capitalis vel cephalica meruit noiari. Post istā autē inferiꝰ recte in medio plicature sequit alia que iacet supra neruū. sub illa ꝯo videlz iter illā et nodū domesticū illius plicature sequit tertia que supra arteriā situat q due iterz differūt a cephalica: q videlz sanguinez copiosius et citiꝰ q̄ cephalica euānt a ptibꝰ que sub collo sunt. et iō in egritudinibꝰ illoz mēbroz securius incidunt q̄ cephalica: sz differūt adinuicē: qr infima potentius exonerat et citius q̄ alie ptes que sub diaphragmate sunt sicut epar: et ea que sub hypocūdrijs sunt vsqz ad vmbilicū. et iō qr inter ceteras que sunt in brachio directius sine spāliꝰ euacuat epar qd est basis venaz ẜm psideratiōnē medici: ppterea basilicā eā nuncupamus. Alia ꝯo directius euacuat ptes medias iter collū et diaphragma: videlz cor et pectus totum. et pp hoc mediana vocat: aut pp hoc: qr media inter cephalicā et basilicā: tam in situ q̄ in potētia euacuādi. Noiatur ēt cardiaca: qr directiꝰ alijs euacuat cor: et qr ēt cōis est illis duabꝰ sicut pstituta ex illis vt in anathomijs venaz ostensum est. ideo a qbusdā matrix vena vocat. et ex hoc iteruz: qr cōior est oibꝰ ptibus corporis. s. tam superioribus q̄ inferioribus et q̄ alie due. ideo vena totius corporis ab alijs appellat. et iō in passionibꝰ superioz et inferioz mēbroz sil' puenietiꝰ incidit ista q̄ alie due in passionibꝰ inferiorum mēbroz tm̄ cōuenietiꝰ incidat q̄ cephalica. et in pas. superioz puenietiꝰ q̄ basilica. Alij ꝯo nigrā vocauerūt ipsaz: qr pp pfundū sitū eius alijs duabꝰ vtplm occultior reperit. ℂ Repellimus aūt qd qdā iperiti dixerunt. s. q quelz istaz denoiat ab illo mēbro a quo hz ortū sicut basilica q hz ortū a basi. s. ab epate. hoc eniz stulte dictū est: qr ēt alie due: sicut ēt oēs ab epate oriunt ẜm cōsideratiōnē medici. vñ nō est dōm q a mēbris a qbus oriunt denoient supradicte vene: sed potius ab illis que directius euacuant sicut dictū est. q aūt supradicte vene: tam differenter: vt dictuz est habeant potentiā euacuandi mēbra corporis. perhibetur ex anathomijs in qbꝰ origo seu ramificatio et transitus ipsaz ostendit. nos aūt pfecte scripsimus illud in scda pte regimēti acutoz super expositione cōmenti. H. vbi etiam ostendimus qual'r in flōmijs oppositio partis sumēda sit ẜm vera et solida fundamēta. imo. et. H. ibidez et ēt in libro de flōmia circa qd eis intellexisse neminē latinoz inuenimus. ibi ēt vniuersa dubia q occurrere pñt circa transituz et motū sanguinis per flōmiā in corpore quocūqz remouimus. ℂ Ex supradictis iam pz que sunt tres vene pncipales que in curuatura brachij incidunt. s. cephalica mediana et basilica. Sciendū tñ q basilica: lz sic noie cōi appellatur in vtroqz brachio: tñ differenti et spāli noie psueuerūt appellari in quolz. naz basilica in dextro spāl'r epatica vocatur. basilica ꝯo in sinistro splenetica dr noie spāli. Sūt aūt in plicatura alie due vene vt diximꝰ: quarū vna ramificat a cephalica anteq̄ ad plicaturā pueniat. et inuenitur a parte syluestri. s. supra nodū vtplm q est inter sūmitatez cubiti et cephalicā: et qr p maiori pte supra chordaz iacere inuenit; ideo funis brachij vocata est: lz tñ hoc sit verum. cōiter ꝯo funis dr vena manifesta q trāsit super focile et aperit supra pollicez. vel inter ipsuz et indicē. de qua iā pz: qr vicaria est cephalice. vñ si cephalica non inueniat ista scindenda est si appuerit. si ꝯo nō / mediana. Alia ꝯo vena ramificat a basilica añq̄ pueniat ad curuaturaz brachij. et appet in pte domestica inter basilicā et sūmitatez cubiti q qr assellā directiꝰ respicit. iō assellaris vocat. Alij tñ ipsaz basilicā cutillarē appellāt. q ēt loco basilice icidit qñ basilica nō appet aut incidere nō est tutū: qua ēt assellari non inuēta mediana incidit aut si hec nō: alia q magis appropinquat virtuti basilice sic in piotonticon docuit. H. vena aūt q inter minimū digitū et medicū icidit saluatella vocatur. arabice aūt sceylen. q cū ramꝰ sit basilice: eisdē mēbris iuuamētū pcurat qbꝰ et illa. Est aūt dñia. qr hec ad locum trahit remotiorē q̄ illa. quē aūt in dextra p passionibus epatis aperit. in sinistra ꝯo p passionibꝰ splenis. huiꝰ aūt dñie veritas est: qr pēdet ex anathomia venaz. iō in regimento acutoz pfecte explicuimꝰ: cū de anathomia istaz venaz. H. ibi fecerit mētionē. ℂ De venis aūt q in tibijs et pedibus incidunt scire opz: qr per cōpationē pdictaruz oēs potētiꝰ euacuāt sanguinē a mēbris q sub lumbis et vmbilico sūt. differūt tñ qm ille q in syluestriori pte sunt plus psunt exterioribꝰ mēbris sic anche: et toti illi parti q subijcitur ei vsqz ad cauillam exteriorem. Ille ꝯo que interius siue in parte domestica inciduntur plus interioribus mēbris prosunt sicut renibus et vesice: et matrici: et ano: et testiculis: et toti etiaz illi parti que illis membris subijcitur vsqz ad cauillam interiorem. Earum ꝯo quedam sub genu apparent in tibijs. quedam sub cauillis in pedibus: Ille autē que in tibijs sunt: varices vocantur a quibusdam. que ꝯo

Vena frōtis.

Vene temporum et oculorum

Vene nasi et labiorū et lingue.

Vene colli

Vene brachiorum et manuum.

Contra imperitos quosdam.

Que vene in curuatura brachij incidunt.

Funis brachij.

Assellaris.

Saluatella.

Sceylen.

Vene tibiarū et pedum.

sub cauillis sunt indifferenter noĩant̃.nã interiores saphe/
ne greca noĩatione dicunt̃ ꝓprie:exteriores ꝟo sciatice q̃/
dã tñ nomen saphene indifferenter vtrisqꝫ attribuunt:sed
relictis noĩbus de re sciendũ est.qm̃ ille que sunt sub cauil
la nõ differunt ab his que sub genu sunt in tibijs:nisi quia
trahũt ad ptẽ remotiorẽ q̃ꝫ sue ꝓportiõales.s.iterior q̃ꝫ ite
rior:⁊ exterior q̃ꝫ exterior:q̃rũ oĩuꝫ icisionũ p̃cedit incisio
venaꝝ que in brachio sunt si corpus fuerit plenũ:qꝺ quia
in recentibus ⁊ breuibus morbis maxime cõtingit. Jn an
tiquis aũt morbis in q̃bus iste vene pedũ ⁊ tibiaꝝ frequẽ
tius incidunt̃:nõ opꝫ illaꝫ p̃mittere. Preter dictas aũt ve/
nas pedũ quedã reperiunt̃ in dorso pedis in directo ptis
que inter pollicẽ ⁊ imediate sequentem notat̃ que ramus
est interioris saphene:de qua iam sapientes ꝓbauerunt:⁊
nos etiam iam experti sumus frequẽter ꝙ in hemorrhoi/
dis surdis/dictis ꝓpterea:q꞉ tumentes sanguinẽ nõ emit/
tunt. Jnter ceteras efficaciter abscindit dolorẽ illaꝝ ptiũ.
preter hoc ẽt vicẽ supplet eius a qua ramificat̃. Tanta igr̃
dixisse sufficiat de iminutione quã in humano corpore fle
botomia facit ꝫm diuersitatem venaꝝ incisarũ.

¶ Caplm̃ p̃mum tractatus p̃mi.distinctionis tertie.partis
p̃me.de regulis vl'ibus inueniendi numerum signorum a
parte corporis occurrentium operi.

POstq̃ꝫ determinauimus consideratione
potentie quã hꝫ imutandi corpus
humanũ.flõmia inquantũ sanabile est ꝫꝫ oia
que flõmie cõueniunt:restat scðo considerare
particularia occurrentia operi a pte corporis
iuxta ordinẽ quẽ ostendimus in p̃ncipio huius operis ob/
seruandũ in hac mã.¶ Sunt autẽ vt superius diximus
oia hec pticularia significantia supra imutationẽ humani
corporis vel sicut cãe:vel etiaꝫ sicut effectus.ea ꝟo que si/
gnificant imutationẽ vt cãe.aut significant vt cause effi/
cientes:aut vt disponẽtes:efficiẽtes ꝟo in humano corpo/
re sunt sicut aer ⁊ nutriens ⁊c̃. disponentes aũt ad imuta/
tionẽ sunt sicut cõplo.vt siccitas ⁊ humiditas cõpõ.⁊ sicut
raritas ⁊ densitas ⁊c̃.Cum igit̃ vt superius dictuꝫ fuit ne/
cessariũ sit imutationẽ corporis cognoscere qꝺ particulari
ter occurrit artifici ad sciendũ vtruꝫ in eo exigat aut ꝓhi/
beat vel permittat operationẽ flõmie.⁊ silr̃ ẽt de oĩbꝰ ope
rationibꝰ medicine necessariuꝫ est artifici cõsiderare ista
particularia que hanc imutationẽ significant quoquo mõ.
¶ Nos igit̃ qui docentis effectũ nõ operantis in hoc ne/
gocio exercemus:opꝫ ostendere ꝫm rõnis ꝓcessum:viam
quã volens operari seruare dꝫ ad perfecte cõsideranduꝫ
dicta particularia.⁊ de hoc certos tradere canones siue re
gulas:ꝫm firmas ⁊ veras acceptiones vl'iuꝫ formalr̃ arteꝫ
cõstituentiũ:ita ꝙ per has regulas potẽs reddat̃ intellectꝰ
artificis opari volẽtis:oia particularia inuenire ⁊ eoruꝫ si/
gnificationes quantũ ad imutationẽ corpis perfecte atten
dere.Et ꝫm hoc duas oportebit tradere regulas:quarum
vna est ⁊ p̃ma regula inueniendi numerũ particularium.
Scða ꝟo regula cognoscẽdi significationes eoꝝ.¶ Pri.
ma ergo regula est incohoare a p̃mis differẽtijs huius ge/
neris.s.pticularis occurrentis corpi p̃ter medicinalẽ ope/
rationẽ.⁊ per illas conuenienter descendere a gñalissimo
vsqꝫ ad spãlissimũ.ista est enim via rõnis recta ⁊ firma ⁊
vera ad inueniendũ oẽ qꝺ ꝯtinet̃ ꝫm spẽm sub aliquo ge/
neralissimo quã artẽ seruauit magnus.G.inueniẽdi nũerũ
morboꝝ ꝫm spẽꝫ:⁊ alijs ẽt cõsiderationibꝰ silibꝰ.¶ 2a ꝟo
regula est vnũqꝺqꝫ pticulariũ inuẽtoꝝ cõpare ad id ad qꝺ
dr̃ relatiue.s.ad cãm vel ad effectũ.ex hoc eniꝫ eliciet̃ sup
quã imutationẽ corpis significet. Nã si fuerit cã disponẽs
corpus:cõsiderãdũ est ad quẽ effectũ disponat ipsum. Si
aũt fuerit efficiẽs ꝯsiderãdũ est qualẽ effectũ.⁊ quẽ efficit
in ipso corpore. Si aũt pticularis fuerit effectus:cõsiderã/
duꝫ est a qua cã ⁊ qualr̃ imutatione corpus ꝓcedat.⁊ hoc
est cõparare pticularia adinuicẽ vt cãm ⁊ effectũ.inuenta
aũt imutatiõe corpis supra quã signãt pticularia.vlteriꝰ
iterũ eliciendũ est vtrũ per hãc imutationẽ significent su/
pra necessitatẽ flõmie vl' cuiuscũqꝫ cãe salubris.aut supra
possibilitatẽ.¶ Qm̃ igit̃ hoc est qꝺ p̃ncipalr̃ querit̃ in ne
gocio sciendi formã recte opationis quale est istud.igitur
necessaria est tertia regula ostẽdẽs modũ recte inuenien/
di hãc significationẽ ex illa imutatione corpis quã parti/
cularia signãt.Est aũt regula vt videlꝫ cõparent̃ effectꝰ
imutationis significate ad effectꝰ flõmie supradictos in p̃a
pte huiꝰ doctrine:ꝙ si ambo ꝯueniãt ad iuuamẽtũ corpis
pticulare significabit permissionẽ.si aũt effectꝰ imutatio/
nis signãte per particulare nociuus sit corpori:⁊ effectus
cõueniat cũ illa in nocẽdo pticulare significabit ꝓhibitio
nẽ mediante imutatione quã signãt.si ꝟo particulariũ si/
gnificationes discrepent vt videlꝫ ptim significent iuua/
mentũ:ptiꝫ ꝟo nocuᵐ:declinabit artifex ad id qꝺ fortiores
signationes ostẽdũt:qꝺ totũ inferiꝰ declarabit̃ suo caplõ.

Tertia re/
gula.

¶ Caplm̃ 2m.de differentijs primis particularium ⁊ p̃mo.
de significatione naturalium rerum.

PRocedamus igit̃ ad perfectionem
doctrine ꝫm hãc viaꝫ
vel artẽ inuestigãdo numeꝝ pticulariũ:⁊ ostẽ
dendo eoꝝ signationẽ:⁊ eliciẽdo ex virtute si/
gnificationis ipsoꝝ vtrũ ꝓhibeant vel pmit/
tant aut exigi faciant flõmiã.¶ Dicimꝰ igit̃ ꝙ p̃me dr̃ie
pticularis corporis sumpti ꝫm genꝰ nõ sũt nisi intrinsecuꝫ
⁊ extrinsecũ.oẽ eniꝫ qꝺ opi occurrit a pte corpis aut est in/
trinsecũ corpi aut extrinsecũ.opꝫ g̊ necessario ꝙ oia parti/
cularia sint vel itrinseca ei vel extrinseca. Jntelligimꝰ aũt
per intrinsecũ:vt clarior sit doctrina:nõ id qꝺ ps corporis
est:sed id qꝺ corpi ꝫm ꝙ in cõsideratione medici cadit cõ
uenit nec̃io vel inheret:ita ꝙ corpus humanũ ꝫm qꝺ ⁊ illi
nãe subycit̃ esse nõ põt sine illo.est aũt illa nã ꝓpter quã
medicus humanũ corpꝰ ꝯsiderat sanitas:⁊ oẽ qꝺ dicit ee
corpi nãle dr̃ per cõparationẽ ad sanitatẽ:q꞉ videlꝫ corpꝰ
ꝫm ꝙ subycit̃ huic nãe q̃ sanitas est sine illis nãlibꝰ nõ est
neqꝫ ꝯstituit̃ pfecte:pinde ẽt dicunt̃ ea que sunt nãlia ad
esse vel ꝯstitutionẽ pfectã corpis aliquo mõ ꝯcurrere.pla/
nũ enim est:q꞉ corpus hũanũ sanũ esse nõ põt sine el'ntis
cõplonibꝰ humoribꝰ mẽbris virtutibꝰ opõnibꝰ ⁊ spiritibꝰ
etate ⁊ sexu ⁊ habitudine ⁊ color.Et vnũqꝺqꝫ istoꝝ facit
ad esse ⁊ cõstitutioneꝫ corpis sani.aliquo mõ vel sanitatis
corporis.¶ Scðm hanc igit̃ cõsiderationẽ pꝫ ꝙ extrinse
cum iudicat̃ rõnabilr̃ qꝺ nõ facit ad esse nãe corporis seu
ꝯstitutionẽ ipsius.qꝺ aũt ad esse nõ facit necessario aut est
corrũpens ipsuꝫ aut ꝯseruãs seu custodiẽs. Qꝛ ꝟo esse su/
pradicte nãe corrumpit necessario ꝯtrariuꝫ est ei aliquo mõ
⁊ iõ oia talia res ꝯtra nãm dicunt̃:que.s.sunt morbus ⁊ cã
eius ⁊ accidẽs.⁊ hñt se res iste respectu nãliuꝫ sicut extre/
mũ ꝯtrietatis.ille aũt res que nec cadunt in cõstitutionem
supradicte nature vel corporis ei subiecti nec corrumpũt
esse.nulliꝰ istoꝝ extremoꝝ noiationẽ recipere meruerunt.
⁊ cum p respectũ ad p̃dictã nãm medicus eis nomẽ impo
nat:vocat eas noie p̃uationis predicte nãe.s.nõ nãles que
sunt aer motus:⁊ q̃es:cibus ⁊ potus:somnus ⁊ vigilia:ina/
nitio ⁊ repletio accñia aie.¶ Nec obuiet aliq̃s.q꞉ diximꝰ
ista ꝯseruationi nature supradicte fore necessaria:cũ ⁊ ipsa
etiã corrũpẽtia sint:q꞉ put corrũpẽtia sunt:rõnẽ hñt rei ꝯ
etiã corrũpẽtia sint ꝯseruãtiũ
nãm.s.cãe morbi.Et pp hoc etiã q꞉ mã sunt reꝝ ꝯseruãtiũ
⁊ corrũpẽtiũ:p̃ponit̃ eis nomẽ ĩfinitũ ad demr̃andũ eoruꝫ
indifferẽtiã q̃ꝫtũ ad illa duo extrema.Scðm hoc igit̃ pꝫ ꝙ
ista se habebũt cõpatione supradictoꝝ:vt mediũ ĩnter ea.

Regula inueniẽdi numerum pticulariũ

Scða re/gula.

Quid in/telligat̃ et intrinseca corpi ꝫm ꝙ subijcit̃ sanitati.

Quid in/telligat̃ et extrinsec.

Obo ⁊ Solutio.

De significatiõib⁹ rerũ nãliũ

¶ Nos aũt demonstrauimus p̃mo de significatione particulariũ se habẽtiũ sub rõne extremoꝝ.s.reꝝ nãliũ ⁊ ↄtra nãm.scđo ꝟo de signatione rerũ nõ nãliũ. Inter p̃ma ꝟo a nãlib⁹ ichoãdũ est:q̃ꝝ iteꝝ duplex est dr̃ia:qm̃ ipsorum q̃dã sũt p̃ncipalia:q̃dã ꝟo cãta a p̃ncipalib⁹.p̃ncipalia ꝟo sũt.7.elñta.cõplõnes:hu.mẽbra:virtutes:opõnes ⁊ spũs. causata ꝟo a p̃ncipalibus.4.sunt.s.sexus/etas/habitudo ⁊ color. Cõsiderãdũ g̊ de his p̃ quã hẽant virtutẽ significandi supra id qđ dictũ est.

Elementa non signt supra imutationem corporie.

¶ Sciendũ g̊ p̃ ꝙ elñta nõ significant supra imutationẽ corꝑis.⁊ sic ꝑ ↄñs nec supra exigẽtiã ac ꝓhibitionẽ aut ꝑmissionẽ flõmie.rõ aũt est:q꞉ ipsa occulta sunt sensui ħ꞉ ꝙ sũt elñta vel cõponẽtia corporis. ⁊ ideo nõ pñt esse signũ.cũ signũ sit obiectũ sensus:medicus eniꝫ sensu nõ apprehẽdit ea.sꝫ solũ via rõnis ⁊ itellectus rõcinãdo ab effectib⁹ ipsoꝝ ad ipsa:ab illis.s.effectib⁹ q̃ tm̃ corꝑi ↄueniũt inquatũ sanabile sicut est cõplõ ⁊ diuersitas seu ↄrietas cõplõnis. In his q̃ manifeste cernunt̃ ↄstituere corpus sicut mẽbra ⁊ hu.⁊ sicut est passio vel dolor ⁊ alterationes ipsius corꝑis:ex qb⁹ rõnabilr̃ arguit supra elñta ⁊ eoꝝ diuersitatẽ.cũ oĩs ↄpositio ⁊ diuersitas in cõposito nec̃io cãet̃ ex simplicib⁹ ⁊ indiuisibilib⁹ ħ꞉ spẽm: cũ ꝓcessus in cãis ħm q̃ꝫcũqꝫ dr̃iaꝫ nõ sit in infinitũ vt in p̃ambulis ad mãlia fuit ostẽsuꝫ:ħ aũt manifestat̃ ex negocio de elñtis.ħ.ħm sñiam Hippo.⁊ nos ẽt ꝑfecte dilucidamus illud.⁊ intẽtionẽ quã hꝫ ⁊ ꝓcessuꝫ quẽ seruare dꝫ medicus in cõsideratione elñtoꝝ:⁊ q̃ differũt a nãli artifice in epistola quã de elñtis cõposuim⁹.nec obuiẽt nobis hic sophiste ꝑ eo ꝙ diximus:medicũ via itellectiua venire in notitiã elñtoꝝ cũ dicat̃ sensitiuus:q꞉ nõ dr̃ talis:nisi q꞉ in iudicio de dispõnib⁹ corpoꝝ ⁊ cãis ipsaꝝ nõ ꝓcedit nisi ꝑ ea q̃ sensui manifesta sunt:siue in opib⁹ siue in exeuntib⁹ a corpore ⁊c̃.sicut in p̃dicta eplã ⁊ in techni exposuimus. vlr̃s aũt in libro de intentione medicoꝝ.

Utruꝫ res nãles vł nãles significẽt super exigẽtiã flõmie aut super pošitatẽ.

¶ Pretermissis igit̃ elñtis quãtũ ad ↄsiderationẽ ꝓpositã sequẽtiũ ↄsideratio habeat̃.de quoꝝ signatione ⁊ virtute significandi in cõi p̃mitus est agẽdũ. Cõsiderãdũ est eniꝫ vtrũ significẽt aut signare possint inq̃ꝫtũ nãlia sunt super exigẽtiã flõmie aut sup ꝑ possibilitatẽ.s.super ꝓhibitionẽ ⁊ permissioneꝫ.ħ aũt inuenit̃ ex cõsideratione ipsius opationis ⁊ cõparatione eius ad id ad qđ ordinat̃.planũ est aũt ꝙ flõmia nõ est opus regiminis in dieta.sꝫ est aut opus medicationis aut manualis opatio:sed nulluꝫ istoꝝ duoꝝ ordinat̃ ad id qđ nãle est:sed potius ad id qđ est ↄ nãm sicut in de ingenio sanitatis ostẽsuꝫ est.videlꝫ ad morbũ vel ad accidẽs ipsi⁹ vel ad cãm eius.siue illa cã sit cõiuncta aut in morbis presentibus siue añs vt in morbis futuris seu ẽt p̃ñtib⁹.g̃ pꝫ ꝙ nulla res nãlis inq̃ꝫtũ nãlis est facit exigi flebothomiã vel indicat ipsaꝫ esse nec̃iaꝫ.sicut nec ẽt aliqđ opus medicationis aut manuale:opꝫ g̃ cũ nõ sint nisi duo modi significandi sup ꝑ flebothomiã a ꝑte ipsius flõmie.s.sup ꝑ necessitatẽ ⁊ super possibilitatẽ:ꝙ si res nãles nõ significãt sup ꝑ necessitatẽ:ꝙ significẽt super possibilitatẽ.⁊ cũ pošitas se habeat ad esse ⁊ nõ esse fieri vel nõ fieri:significabunt aut sup ꝑ ꝓhibitione aut sup ꝑmissione.videndũ est igit̃ de vno quoqꝫ istoꝝ quid significat:⁊ qualr̃ fit sup ꝓhibitione ⁊ ꝑmissione flõmie:⁊ ẽt ꝑ qd.nã cũ dictũ sit in p̃n° hui⁹ capłi ꝙ oĩa q̃ significãt sup ꝑ flõmiã significãt ꝓpterea:q꞉ sunt signũ aliquo mõ imutationis corporis vel p̃ñtis vel future. tunc videndũ est sup ꝑ quã imutationem vnũqđqꝫ signat.⁊ ex ipsa imutatione elicere ꝓhibitioneꝫ vel ꝑmissioneꝫ flebothomie:⁊ iterũ ẽt videndũ est ꝑ qd significet sup ꝑ imutationẽ.vtrũ ꝑ se vel per aliđ.

Cõplõ.

¶ Cõplõ igit̃ significat supra cõstãtiã virtutis.s.fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ.⁊ ꝑꝑ hoc significat super ꝓhibitione ⁊ permissione flõmie ex mõ quo fortitudinẽ ⁊ debilitatẽ virtutis significare diximus.in parte huius ↄsiderationis.s.in cõsideratione imutatiõis vel impressionis que fit ꝑ flõmiã. Iteꝝ ẽt significat ꝑ qualitates humoꝝ in corꝑe dominantiũ.⁊ ꝑ hoc vlterius sup ꝑ possibilitatẽ flõmie.nã vt superius memorauimus sicca cõplõ ⁊ frigida siue singulariter siue cõposite.⁊ ca.cũ sicca ⁊ frigida cũ humida ꝓhibeãt.ca.ꝟo ⁊ humida ꝑmittit.

Humores.

¶ Humores aũt dũ in corpore existunt nãliter nõ pñt per se significare ꝓpterea:q꞉ sensui nõ subyciunt̃:sed per aliud.s. ꝑ imutationẽ quã faciũt in qualitate corꝑis.s.colore/odore/sapore/duricie/mollicie/⁊c̃.⁊ ideo quantũ ad hoc eoruꝫ significationes ↄtinent̃ in significationib⁹ supradictis ex qualitatibus corporis. Scđm aũt ꝙ humores egrediunt̃ a corpore:tunc necessario habẽt significare vt exeuntia a corpore:⁊ ideo quantũ ad hoc eoꝝ significatio reseruabit̃ vsqꝫ ad significationẽ ab exeuntibus sumptã.

Mẽbra.

¶ De mẽbris aũt sciendũ ꝙ ipsa ħm subam non significant sup ꝑ immutationẽ:qm̃ ipsa sunt que mutant̃ vel ipsoꝝ substantia. vnde super imutationẽ substãtie ipsoꝝ significat̃.sed compositio mẽbroꝝ significat aliquo supradictoꝝ modoꝝ.s. imutationẽ ipsoꝝ vel dispositionẽ.qualitates etiã ħm significationes qualitatis reseruabuntur vsqꝫ ad ꝓpriũ locũ:sed cõpositio significat per formã ⁊ quãtitatẽ.per for^am^ sicut per raritatẽ ⁊ densitatem laxitatem ⁊ soliditatẽ. Raritas nãqꝫ ⁊ laxitas significant super facili resolutione virtutis:⁊ ita super ꝓhibitionẽ flebothomie.cõtraria aũt cõtrariũ. Silr̃ strictura ⁊ largitas venarũ:qđ etiaꝫ ad formã pertinet:⁊ paruitas ⁊ magnitudo:qđ etiã ad quãtitatẽ.naꝫ strictura ⁊ paruitas super paucitate hu.cõtraria ꝟo ↄriuꝫ. Et ex his qui bene recolit eoꝝ que docuimus in ꝑte p̃ma huius cõsiderationis:elicere põt significationẽ ꝓhibitionis flebothomie ⁊ permissiõis flebothomie.⁊ silr̃ in significationibus alioꝝ particulariũ que sequunt̃. Similr̃ aũt occultatio ⁊ manifestatio venaꝝ que partim ad situm venarum partim ad quãtitatẽ pertinent ꝓhibitionẽ ⁊ ꝑmissionẽ significant:sicut patet similiter in alys membris preter venas.nam largitas pori cholerã effundentis in ventre flebothomiã ꝓhibet ꝓpter timorem effusionis cholere ad stomachum:sicut etiam vena aliter q̃ꝫ diximus prohibet:vt videlꝫ q꞉ situatur supra membruꝫ timorosum sicut arteriã chordam neruum musculuꝫ sicut in venis brachy superius diximus.

Uirtus.

¶ Uirtus significat per se super imutationem corporis vtpote per ꝓpriaꝫ cõstantiam.s.ꝑ fortitudinem ⁊ debilitatem que siue in toto corpore siue in vno membro sicut in ore stomachi:⁊ sic vlterius sup ꝑ flebothomia:quemadmodum patet ex supradictis.

Operatio

¶ Operatio ꝟo vtplurimum per virtutem significat super imutationẽ corporis.p̃mo eniꝫ significat super virtutẽ.deinde super imutationẽ corporis:⁊ ħm diuersitatem operationũ significat super diuersas virtutes:naꝫ operationes virtutũ aĩataꝝ supra cõstantiaꝫ illaꝝ virtutũ. Spiritualiũ ꝟo supra spũales:nãlium supra nãles.perfectio nãqꝫ sensus ⁊ motus ⁊ cognitionis interioris significat supra fortitudinem virtutis aĩate:cõtrariũ ꝟo contrarium. Non tamen fortitudo sensus in ore stomachi permittit flõmiaꝫ fieri. imo ꝓhibet cũ flõmia inaniat.fortis aũt sensus inanitiõis angustiã ⁊ tristitiam magnam generat.⁊ q̃nqꝫ syncopim. Est etiam cũ ipsa operatio cuꝫ obiectũ suũ significat supra qualitateꝫ humorum in corpore dñantiũ:sicut somnũ qđ est opatio virtutis cognitiue interioris quando obiectum est res rubedinem delectabilem habens.⁊ res deliciarum vt nuptie ⁊ ludi ⁊ dulces seu delectabiles cibi.somnuꝫ aũt alioꝝ obiectoꝝ aliquos hu.ħm ꝙ docent periti medicorũ tractantes de significationibus somni. Silr̃ bonitas pulsus ⁊ anhelitus supra fortitudineꝫ virtutis spũalis. Sicut etiã de naturalibus iudicanduꝫ est. Est ẽt p̃ter hoc cũ ipsa

operatio nãlis ⁊ nãliter se hñs significat per se supra imutationẽ corpis: sicut nãlis expulsio sanguinis super inanitione venaꝝ sicut fluxus mẽstruoꝝ nãliũ siue in ptu siue sine ptu. quare illud ꝓhibet flõmiã ⁊ ɔ̃riũ nõ. s. nãlis retẽtio sanguinis cũ cõparat̃ ad corpus in quo fit retentio significat in eo repletionẽ. ⁊ iõ respectu eius pmittit fieri flebotbomiã. in quocũqꝫ statu fiat illa retentio siue ante ɔceptũ siue in cõceptu. sicut in pgnãtibus. Si aũt cõparet̃ ad corpus ꝑpter qd̃ fit retentio: qñqꝫ ipsa retẽtio nõ sigñat super pmissionẽ: imo super ꝓhibitionem rõne finis sicut in pgnantibus cũ san. retineat̃ ꝑpter embrionẽ q̃tum est ex hac ɔsideratione ipsa retentio que nãliter fit ꝓhibet flõam.

Spiritus

℄ Spũs ɔsilr̃ sigñant pmo supra cõstãtiã virtutis p subtilitatẽ ⁊ grossitiẽ ⁊ multitudinẽ ⁊ paucitatẽ: ⁊ per hoc vlterius sup imutatione corpis: sed qꝛ sensui nõ subyciunt̃: iõ ab illis nõ accipit̃ significatio. quapp relinquẽdũ est q̃tũ ad pñtẽ cõsideratione. medicus eniꝫ nõ cõprehẽdit sensu subtilitatẽ nec multitudinẽ ⁊ paucitatẽ ipsoꝝ. imo via itellectiua ꝑuenit ad hoꝝ notitiã rõcinãdo ab aliqb⁹ signis.

Sexus.

℄ Super hoc ɔuenienter attẽdẽda est significatio rerũ nãliũ pncipalib⁹ annexarũ: ⁊ p sexus: de q̃ pꝫ rõnabilr̃ intuenti: qꝛ nõ sigñat sup imutationeꝫ corpis p se. sꝫ ꝑ aliud sicut p cõplõnẽ. nã femineus sexus quãtũ est de se corpus sigñat esse frigidius. ⁊ ẽt minus siccũ corpe masculi inq̃tũ talis. Sigñat ⁊ sexus opõnẽ queadmodũ diximus paulo ante.

Etas.

℄ Etas ꝟo sigñat p v̄tutẽ: ⁊ huoꝝ q̃titatẽ ⁊ q̃litatẽ. puerilis ⁊ q̃ infra. 12. aut. 14. annos est: significat supra facilẽ resolutionẽ v̄tutis pp molliciẽ ⁊ passionẽ organoꝝ ⁊ hu. eq̃litatẽ cõpõne nutritionis ⁊ augumẽti sil̃. ⁊ iõ flõam fieri nõ pmittit. Etas manifeste declinatiõis sicut senectutis ⁊ seniũ sigñat supra virtutẽ iam debilitatã: ⁊ ẽt supra dispõnẽ ad maiorẽ debilitatẽ ⁊ supra frigiditatẽ ⁊ cruditateꝫ hu. ideo quãtũ est de se ꝓhibitionẽ significat. Medie ꝟo etates pmissionẽ significãt f̃m plus ⁊ minus iusta diuersitatẽ virtutis ⁊ hu. dominantiũ in illis etatibus qualitatem ⁊ ẽt quãtitatẽ.

Hitudo.

℄ Habitudo aũt corporis super hu. q̃titatẽ ⁊ qualitatẽ significat pmo. ⁊ etiã supra virtutẽ: abundãtia nãqꝫ pinguedinis abundantiaꝫ significat fri. hu. ⁊ hu. paucitatẽ ⁊ sanguinis. ⁊ calidoꝝ humoꝝ. macies ꝟo ⁊ extenuatio corpis ⁊ tornatilitas faciei debilitationem virtutis ostendũt. ⁊ paucitatem sanguinis seu humoꝝ humidoꝝ. ⁊ siccoꝝ abundantiaꝫ. abundantia ꝟo carnis ⁊ sanguinis ⁊ abundantiã ⁊ fortitudinẽ virtutis.

Color.

℄ Color aũt nãlis de quo sermo pñs est: super dr̃iaꝫ precipue humoꝝ sigñat. nã rubens color sanguinẽ: albus aũt flegma: citrinus ꝟo cho. niger aũt ⁊ fuscus melãcholiã. Ex quo pꝫ q̃tũ d̃ se est vtꝝ supra ꝓhibitionẽ vel pmissionem significet. ⁊ iõ diximus quãtũ est de se: qꝛ aliquoties color nãlis corporis erit alb⁹ aut niger ⁊c̃. nihilominus tñ est ꝙ per bonitatẽ diete san. abundat in corpore: qd̃ per cõsiderationem huius particularis nõ cognoscit̃. ideo ad certitudinẽ habendã de pmissione ⁊ ꝓhibitione flõmie pticulariũ nõ standũ erit significationi huius particularis sꝫ alioꝝ oĩuꝫ pticulariũ significatio erit attendẽda f̃m formã quã trademus in comparatione significationũ particularium suo loco.

℄ De significatione rerũ cõtra nãm. Cap. III.

Post predicta ꝟo rerũ cõtra naturã significationẽ attendere opꝫ f̃m ordinẽ superius prenotatũ. quaruꝫ quedam sunt pncipales. s. morbus cã morbi ⁊ accidẽs. q̃dã aũt sunt que cõsequunt̃ supradictas. s. tps morbi qd̃ inquã nõ dr̃ ɔ̃ñs: qꝛ nõ ɔstituit eẽntiã rei ɔ̃ nãꝫ: sed seq̄t̃ ad esse ipsaꝝ. ⁊ agendũ est aũt pmo de significatione ipsaꝝ in cõi.

Utrũ res ɔ̃ nãm significet supra

℄ Uidendũ est igit̃ vtrũ res ɔ̃ nãm significet supra necessitatẽ opõnis aut supra possibilitatẽ. hoc aũt inueniri nõ põt absqꝫ duplici ɔsideratione: quarũ vna est ɔsideratio cõpõnis rei ɔ̃ nãm ad ipsuꝫ corpus. scd̃a ꝟo cõpatio opis vel cãe salubris ad ipsaꝫ reꝫ. nã cũ oĩs opatio medicine fiat q̃tũ est ex intentione artificis pp iuuamẽtũ corpis. ex h̃ f̃ꝫ exigẽtiã dispõnis ⁊ eoꝝ que dispõnis sũt. s. cãe ⁊ effect⁹ ad iueniẽdũ vtrũ opo sit necia corpi ad iuuamẽtũ attingẽdũ neciũꝫ est artifici ɔsiderare. p de vnaquaqꝫ supradictaꝝ reꝝ vtrũ sit cõueniẽs corpori vel nõ. nã si ɔueniẽs ⁊ ɔseruatione idiget: ⁊ ẽt ɔfortatione res illa q̃tũ est ex h̃. Si aũt incõueniẽs auferre opꝫ ⁊ debilitare vel diminuere ipsam. Deinde opꝫ scd̃o ɔsiderare vtrũ opatio vel cã salubris ꝑposita pdictã rẽ auferat vel ɔseruet seu pmoueat. Nã si aufert necia est ad rẽ corpori vel nãe eius ɔ̃riã auferẽdã. si aũt ɔseruare hẽat nõ est hic necia. sꝫ in re ɔuenienti nãe corpis. f̃m has igit̃ cõsiderationes ꝑcedẽdo in opere flõmandi patebit vtrũ aliqua rerũ ɔ̃ nãm sit a corpe auferenda sicut inuenit̃ ex pa cõsideratione. ⁊ flõa aliquã ex ipsis possit auferre a corpe: sic inuenit̃ ex scd̃a. patebit ꝙ illa significabit supra necessitateꝫ ipsius quã p se põt ipsa flõa auferre a corpore. ⁊ cũ per se nõ ad oẽs auferẽdas ordinet̃ patebit ex his q̃ diximus in caplõ de reb⁹ nãlib⁹. ꝙ ille res ad quas auferẽdas p se ordinari nõ põt nõ significabũt supra necessitatẽ ipsi⁹. ergo significabũt necio sup possibilitatẽ f̃m imutationẽ corpis pñtẽ vl̃ futurã: quã significare pñt. cũ oẽ particulare significet necessario vel supra necessitatẽ vel supra possibilitatẽ: vt superi⁹ est ostensuꝫ.

Supra q̄d significet morbus.

℄ Ex his g̃ pꝫ reꝝ ɔ̃ nãm significatio in cõi: qꝛ. vꝫ. partiꝫ supra necessitatẽ vel exigẽtiã: partim ꝟo sup possibilitatẽ sigñat. Restat igit̃ de vnaquaqꝫ ɔsideratione supra qd̃ istoꝝ significet: ⁊ p q̃: ⁊ p de morbo de q̃ patere põt: qꝛ de se nõ sigñat supra necitatẽ flõmie. Cui⁹ rõ est: qꝛ morb⁹ q̃litas est. g̃ ɔ̃riũ ei⁹ q̃litas erit: cũ cõtraria in codẽ gñe sint. Cũ g̃ p morbũ significet̃ iuuamentũ quo idiget corp⁹ vel mẽbrũ: ⁊ id non sit nisi dispõ ɔ̃ria ipsi morbo: morb⁹ nõ significabit nisi supra necessitatem vel exigẽtiã q̃litatis ɔ̃rie vel ei⁹ cãe salubris q̃ per se virtutẽ hꝫ iprimendi q̃litatẽ ɔ̃riã. vt friditas supra calefactionẽ vel calefaciẽs. Silr̃ in officialibus morbis dilatatio supra ɔstrictionẽ. ⁊ ɔstringẽs ⁊ solõ ɔtinuitatis supra vnitatem vel vniẽs seu ɔsolidãs. ⁊ silr̃ in alys morbis. Hoc ergo cõsiderato ɔsiderare opꝫ de flõa si qualitas sit aut nõ vel q̃litatẽ morbo ɔ̃riã per se iprimẽs. planũ aũt est ꝙ flõa nõ est qualitas imo actio q̃dã siue passio vtpote euacuatio. Erit eniꝫ respectu medici actio. respectu ꝟo corporis passio q̃dã. nõ g̃ ɔ̃riabit̃ morbo. q̃re nec morbus supra necessitatẽ ipsius vt supra ɔ̃riũ p se significabit. Silr̃ aũt nec flõa imprimit effectus per se ɔ̃rios morbo qm̃ effect⁹ eius est corpus reddere vacuũ ab aliquo replente. vacuitas aũt ⁊ repletio nunq̃ sunt morbi sed cãe morbi. g̃ nũq̃ vnuꝫ alteri ɔ̃riabit̃ vt morbo. vacuitas eniꝫ venaꝝ a sanguine nõ est morbus: qm̃ nõ est q̃litas aut dispõ q̃litatiua mẽbri. Silr̃ nec plenitudo venaꝝ ex sanguie. pñt. n. eẽ plenitudo ⁊ vacuitas in mẽbro absqꝫ eo ꝙ nãlis dispõ pmutet̃. stõchus eniꝫ põt eẽ plen⁹ cibis nihil admittẽs de nãli cõplõne aut cõpõne aut ɔtinuitate. ⁊ silr̃ vacuitas a cibis: nec cũ dr̃ eẽ dispositũ a dispositione cõtra naturã. Similiter ⁊ in matrice ⁊ in alys membris. Cum ergo plenitudo ⁊ vacuitas possint inesse vicissim vni ⁊ eidem membro absqꝫ eo ꝙ membrũ iudicet̃ morbo disponi: planũ est ꝙ nullũ istoꝝ de se morbus erit: illud eniꝫ necessariũ esset. s. ꝙ si vnũ eẽt formalr̃ morbus: ꝙ reliquum cõstitueret formalr̃ sanitatẽ ⁊ ecõuerso. Preterea ꝙ nõ est dr̃ia cõplexionis aut compositionis: videlꝫ vt sub cõpõne cõtinuitas includat̃ f̃ꝫ cõsideratione quaꝫ hꝫ. H. scd̃o de ingenio sanitatis. prout ibi exposuimus. illud inq̃ nunq̃ põt esse morbus sicut deter

pra necessitatẽ opationis ...dici aut supra possibilitatem.

minat in pmo de reb⁹ ɔtra nãm. vacuitas aũt ⁊ plenitudo nec cõplo nec cõpõ sunt: sicut pꝫ p dr̃ias illoꝝ. ğ nec morbũ aut sanitatẽ formal'r ⁊ p se cõstituere pñt. Sed ad ipsa bñ sequit: ⁊ bñ sequit cõpõ sicut dilatatio ⁊ cõstrictio vel pforatio: ⁊ ɔ'riũ. s. apertio vel cõcauitas seu capacitas ⁊ ei⁹ ablatio. plenitudo eniꝫ cõcauitatẽ mẽbri nãlẽ auferret: sicut in techni: ⁊ in de morbo ⁊ accidẽti ostensuꝫ est: qꝛ tñ ablatio ɔcauitatis vel ipedimentũ capacitatis nãl'r factũ p plenitudinẽ nomen ppriũ nõ hꝫ. iõ medicus tali morbo nomen cãe iponit: appellãs ipsuꝫ plenitudinẽ vl' repl'onẽ ad faciliorẽ doctrinã: qꝛ ğ ad plenitudinẽ ⁊ inanitionẽ seqt cõpositio: nõ diximus q cãe possint esse morboꝝ. Ex predictis ğ relingt qñ morb⁹ nõ signãbit supra flõmiã vt supra cãm iprimẽtẽ per se ɔ'riã ei. q̃re nullo mõ p se significabit supra necessitatẽ ipsi⁹ ꝫ p accñs sicut p cãm: relingt ergo q significabit vt phibẽs ⁊ pmittens. nã si fuerit egritudo ca. ⁊ hu. pmittet: ɔ'ria ꝟo phibet. ¶ De cã iaꝫ ex pdictis pꝫ: qꝛ illa cui ɔ'riat p se effectus flõmie signãbit supra necessitatẽ ipsius: cuꝫ flõmia vel cã salubris quecũqꝫ per se nõ ordinet ad rẽ ɔ nãm nisi ad illã auferendã p se. ⁊ h nõ facit nisi effectus ei⁹ illi ɔ'riet p se. planũ est aũt vt diximus: qꝛ effect⁹ flõmie p se est euacuatio. huic aũt per se cõtrariat plenitudo. relingt ergo q solũ plenitudo per se significabit supra necessitatẽ flõmie ⁊ nõ quelibet plenitudo. sed illa que fit ex eo replente: qõ p se põt esse obiectuꝫ flõmie vel euacuationis: cũ obiectũ ⁊ actio relatiue dicantur: ⁊ ois actio per se ad ppriuꝫ obiectũ terminet. Relingtur ex pdictis q oẽs alie cãe morboꝝ a plenitudie vt inanitio vel inaniens vt coitus vel rheuma vel morsus ⁊ quecũqꝫ alie siue pmitiue siue aũtes seu cõiuncte significabũt vt phibentia vel pmittentiã: ⁊ nõ vt exigentia nisi p accidens seu p aliud. s. pp plenitudinẽ vel abundãtiã eius enacuabilis q statim diximus ⁊ hoc mõ ɔcussio ⁊ morsus ⁊ mala cõplexio ca. interiorũ membroꝝ eo mõ quo cãe pñt esse ex sanguine supra necessitatẽ flõmie significant nõ p se sed p plenitudinẽ futurã quã significant in mẽbro in q̃ timet collectio. pꝫ aũt signãt supra pol'itatẽ tñ. Regula aũt inueniendi determinatã significationẽ causaruꝫ supra necessitatẽ aut possibilitatẽ est illa quã superius dedim⁹. s. vt viso supra quã imutationẽ corpis significent cõparetur imutatio illa ad imutationẽ quã põt facere flõmia. ⁊ iudicet vlterius ꝑm formã in supradicta regula data per considerationẽ iuuamẽti ⁊ nocumẽti. ¶ De accidentib⁹ autẽ morboꝝ iam ex superioribus pꝫ q nullũ ipsoꝝ supra necessitatẽ significat: qñ dcm̃ est plenitudinẽ solũ que causa est morbi ɔtrary per se effectũ flõmie. Nullũ ꝟo accidẽs est plenitudo: quapp significabunt supra possibilitatẽ: ⁊ ꝑꝫ diuersitatẽ ipsoꝝ sic diuersificabit significatio. vñ cõsiderande sunt pme dr̃ie accidẽtium. ⁊ illoꝝ significatio supra possibilitatẽ attendenda est iusta doctrinã superi⁹ traditã: sciꝫ vt cõsideret supra quã imutationẽ corporis significare pñt siue vt cãe siue vt effectus: ⁊ ex hoc vlteri⁹ eliciatur significatio supra phibitionẽ ⁊ permissionẽ comparando effectũ flõmie ad imutationẽ quã significat particulare. s. accidẽs morbi: ita q pro effectibus flebotbomie semp recurrat ad id qõ dictuꝫ fuit in pma pte huius doctrine. vbi de hac mã plenarie doctrinatũ extitit. ¶ Sunt aũt pme dr̃ie accidentiũ sicut diuisio accidẽtiũ ostensuꝫ est in capitulo de rebus ɔtra nãm: lesio opõnis imutatio exeuntis a corpe ⁊ imutatio qualitatis corpis. ⁊ iteꝝ quelꝫ istaꝝ differentiaꝝ plures hꝫ. qñ lesio opationis triplex est. s. ablatio debilitatio ⁊ pmutatio: qõ alio noĩe corruptio appellatur. Et iterũ quelibet istaꝝ lesionũ tot hꝫ spẽs ⁊ dr̃ias quot sũt operationes corpis ꝑm spẽm. Sil'r diuersificat imutatio in exeuntibus ꝑm diuersitatẽ exeuntiũ. ipsoꝝ aũt triplex

Supra qd significet causa.

Supra qd significet accidentia morborũ.

Prime dr̃e accñtiũ morborum.

est dr̃ia ꝑm G. qñ aut est ps cõis sicut pars sube pulmõis aut vesice aut id qõ nal'r cõtinet in mẽbris pter hoc qõ sit supfluitas vt sang. aut est supfluitas siue nãlis: vt fex in pᵃ digõne ⁊ vrina in scda: siue cõtra nãm vt sanies vel lapis vermis ⁊c. ⁊ iterũ in vnoquoqꝫ istoꝝ nõ cadit immutatio nisi altero triũ modoꝝ aut oium. s. qualitate qua cõprehẽdit. ⁊ id qõ medicus subaꝫ vocat ⁊ quãtitate ⁊ tpe exeũdi. Accñs sil'r qõ qualitas corporis est tot hꝫ dr̃ias quot sunt dr̃ie qualitatũ corpis. dr̃ie aũt qualitatũ sensibiliũ nõ accipiunt nisi per comparationeꝫ ad sensus pticulares quoꝝ obiecta sunt ppria. Sunt aũt. iiij. sicut docet. G. qñ aut sũt obiectũ visus aut gustus aut odorat⁹ aut tactus. nulla aũt qualitas corpis põt esse obꝫ auditus pprie ⁊ p se. qꝛ id qõ pprie auditur sonus est. soni aũt subm nõ est aliud corp⁹ ab aere. Iterũ vniuscuiusqꝫ pdictarũ qualitatũ ꝑm genus acceptarũ plures spẽs sunt. naꝫ visibilis albedo ⁊ nigredo ⁊ medy colores oẽs qui in corpe apparẽt ⁊ gustabilis ois spẽs saporis que manifestat gustui corpis nullo exterius gustabili preexistẽte. ⁊ ideo diximus gustui corpis: qꝛ sapor put est qualitas corporis nõ mouet nisi sensuꝫ patientis. Et ideo dictũ est put q̃litas est corporis: qꝛ put est q̃litas exeuntis a corpore mouet sensum medici. oẽꝫ aũt alie qualitates corpis a gustabili pñt mouere sensuꝫ medici: sicut ⁊ corpis patientis. Nã medicus põt sentire fetorem resolui a corpore patiẽtis: ⁊ ipse ẽt patiẽs nullo presente fetido aliquo exteriori visibiles etiaꝫ ⁊ tangibiles qualitates corpis: pꝫ q pñt mouere sensum vtriusqꝫ. Sil'r spẽs tangibiliũ q̃litatũ attendẽde sunt. sic mollicies: duricies: caliditas ⁊ frigiditas ⁊c. ⁊ odorabiliũ simili mõ. oium igit pdictorũ accidentiũ significationes supra imutationes corporis attendere opꝫ. ⁊ ex hoc vlterius ꝑm regulã superi⁹ traditaꝫ: elicere significationẽ supra necessitatẽ vel possibilitatem operis ppositi. ¶ De his igit vel eoꝝ significatiõe supra imutationes corpis videndũ est pmitus in cõi qual'r significent. ⁊ qd p qual'r aũt intelligimus vtrũ significẽt vt cãe vel effectus. p qd vtrũ per se vel p aliud. pꝫ aũt per supradicta ⁊ p sciam de rebus cõtra nãm q oĩa accidẽtia effect⁹ sumunt sequele imutationũ corpis. ğ ꝑm hoc cuꝫ effectus nõ precedat cãm ꝑm esse: opꝫ q significent vt effectus supra immutationẽ iaꝫ existentẽ ⁊ cãs eius: siue illa sint presentia siue preterita siue futura: q̃ꝫ qꝫ de preteritis nõ curet medicus nisi vt per ea veniat in notitiã pñtiũ: queadmodũ G. docuit in scdo de reb⁹ ɔ nãm. oẽ eniꝫ qõ medicus ɔsiderat est pter pñtẽ dispõnẽ pmo ⁊ pncipal'r. scdario ꝟo pp futurã sicut in expõnib⁹ nr̃is ostẽdimus sup techni tractatu de signis. In pposito igit vbi accidẽtia supponunt esse pñtia. ⁊ iam cognita medico nõ indiget cõsideratione pteritoꝝ ad accidẽs cognoscendũ: qꝛ ipꝫ est patens de se: qꝛ pñs sensui medici vel p se vel p mediũ patientis: nec ẽt hꝫ p ipꝫ accñs q pñs est inuestigare pterita imutationuꝫ: qñ de illa nõ curat vt dictũ est. nisi tñ vt per illã veniat in pñtẽ. Relinquit ergo q accidẽs occurrens operi a pte corporis put est effectus imutationis eius significabit supra presentẽ dispõnẽ vel imutationẽ corpis: q lꝫ supra pteritã cũ nõ curat medicus vt diximus pro eo: qꝛ preterita: nec pdest nec obest ad pñs opus exercendũ nisi valde per accidẽs. s. put facit notitiã de psenti dispõne vt dictuꝫ est. Iterũ aũt accidentia cõpata ad corpus manifeste inueniunt imutare ipsuꝫ in dispõnib⁹ ei ptinẽtibus vt sanabile est: sicut dolor spasmus fluxus sanguinis aut retentio fecum ⁊c. possunt ergo esse cãe imutationis. Planum est aũt q cum causa nec ꝑm se nec ꝑm rõnẽ sequat effectũ vel posterior sit oportebit necessario q illa imutatio eius cause põt esse accñs morbi: q sit sil' tpe cũ accñte: ⁊ ita q sit pñs vel q posterior sit tempore: ⁊ sic erit futura: quia pluribus

Proposuit librũ 3 techni.

modis esse nō pōt.ergo necessario cōcludit q accñs signi ficans supra imutationē corpis vt cā significabitvel supra presentē imutationē vel supra futurā.Ex qb⁹ oib⁹ lz parū disgressi fuerimus:tñ q pncipalr intendim⁹:istud est.s.q oia morboꝝ accidētia signare pñt supra imutationez corporis qñqz velut cāe:semper aūt velut effect⁹:ꝛ sic habent in cōi qualr significare possint.Per qd aūt significēt pate re pōt ex supradictis intelligēti.qm̄ qñqz per se.qñqz per aliud.per se nāqz supra illas imutationes quaꝝ sunt imediate effectus vel imediate cāe.sicut sitis supra siccitatē vt supra cām imediatā.retentio aūt fecū supra opilationē intestinoꝝ vt supra effectū imediatū.supra vo illas signant mediante quaꝝ sunt cāe mediate vel effectus mediati sic retētio fecū supra calefactionē corporis mediāte cōplone fumoꝝ inde resolutoꝝ.Fluxus vo sang.supra refrigerationē mediāte cōplone fluxibilis.s.sanguinis.Iterū etiam pz q ea mediātib⁹ qbus significāt.aut sunt alia accidentia a significātib⁹ aut sunt alie res ab accidentib⁹.s.dispōnes vel cāe dispōnū.verbi gr̄a.operatio significat imediate supra virtutē.ꝛ mediāte virtute que est vna de causis dispositionū corpis.inquātū sanabile vlteri⁹ significat supra dispōnē vel imutationē corporis.Exeuntia vo ꝛ qualitates corporis pmo significāt supra operationes.deinde p ipsa supra imutationē:ꝛ tunc significāt mediante alio accidēte. Iterū etiā ipsa significant super hu.ꝛ superfluitates in corpore que cāe sunt dispōnū:ꝛ nō sunt accñs:ꝛ tūc significāt supra imutationē corporis mediātib⁹ alijs reb⁹ ab accidēte.Ex predictis tñ colligit.s.q oē accidēs significat supra imutationē corporis imediate ꝛ per se.aut mediāte alio:ꝛ illud aliud aut erit accidēs.aut aliud ab accidēte. ¶ Post hoc aūt opz vniuscuiusqz accidētis particulariter significationi attendere.Scia aūt particularis significationis ipsorū colligit ex scia de causis accidentiū ꝛ ex scia de signis pnosticis.ꝛ ēt de crisi.ꝛ iterū ex scia de interiorib⁹:ꝛ etiā ex scia de pulsibus ꝛ anhelitu.In his eniz negocijs docentur significationes operationū corpis:ꝛ exeuntiū ꝛ qualitatū. ¶ Habita aūt significatione ipsoꝝ supra imutationē eliciēda est fm artē superius traditaz significatio supra necessitatē aut possibilitatē pposite operationis.vtpote flo^c. sic enim pcedēdo inueniet q in operatione pulsus fortitudo:mollicies:cū plenitudine ꝛ caliditate significant supra permissionem.Nec miret aliquis:qꝛ diximus molliciē ꝛ caliditatē ꝛ plenitudinē ptinere operationi cū sz veritatē qualitates sint corpis vel mēbroꝝ:qꝛ illud diximus fm cōsiderationē medici referētis ista ad operationē pulsus:lz etiā hoc ei attribuatur rōne organi.ɔtraria aūt sicut vacuitas pulsus ꝛc̄.significant cōtrariū.Similr accidens que sensitiua operatione vt dolor acutus sicut in colica phibent quātū est de se.s.inquantū est per se imutās vtpote debilitās virtutē.ꝛ hoc ideo diximus qꝛ inq̄tū significat causaz imutationis:alioquotiēs significat permissionem: vt qñ significat colicā causare ex inflatione intestinorum. Silr inuenire etiam de accidētibus in motu vt spasmus ꝛ palysis.ꝛ tremor ꝛ cōgelatio oia phibēt.Silr sitis ex forti ariditate ꝛ siccitate oris stōchi ꝛ meri probibet q est lesio operationis desiderij in ore stōchi.ꝛ silr in alijs oibus. ¶ Silr aūt inueni in differentijs qualitatū corporis.nam rubedo permittit:citrinitas aūt ꝛ albedo ꝛ omnes colores sanguinē nō significātes probibent quantū est de se.ꝛ silr sapor dulcis in ore perceptus nullo psente exteriori saporabili flebothomiā permittit fieri.Amaritudo aūt ꝛ salsedo ꝛ acetositas probibent fm suā significationē. ¶ Silr etiā inueniet in exeuntibus a corpore.Naz sputū sanguis ꝛ guttatiz eius distillatio per nares:ꝛ rubedo ventris cuz spissitudine oia permittunt.remissio aūt coloris ꝛ tenuitas probibent.Silr retentio fecum aut fortis fluxus ventris aut fortis fluxus sanguinis si superueniat per aliquā ptez que oia sunt imutationes phibent flebothomiaz fieri:hec ad exēplū introduxisse sufficiant. ¶ Silr enim in ceteris accidentibus inuenietur corū significatio supra necessitatem aut possibilitatem flebothomie:vt videlz si imutatio quā significat accidēs operet ad imutationē quā efficere pōt flebothomiā vel quelibet alia operatio:que si ɔcurrūt ad iuuamentū corporis permittent.si vo ad nocumentū absolute vel in pluribus signo accidētis erit phibitio.hec aūt de significatione rerū cōtra nām pncipaliū ad itroductionē sufficiant. ¶ De tēpore aūt morbi sciendū:qm̄ non opz ipsuz ɔsiderare ppterea:qꝛ per se significat supra imutationē corporis:neqz qꝛ aliā imutationē significat q̄ predicta.imo oēs imutationes que significari possunt per res ɔtra nām significant per pdictas.ꝛ rō illius est:qꝛ tps morbi.neqz cā est iprimēs in corpus neqz effectus iprimētis:sed est mensura consequēs esse ipsius morbi.vñ consideratio ipsius q̄tū ad esse perfecte scientie vel cognitionis imutationū corporis nec est necessaria:sed qꝛ partes predicte mensure morbi distinguunt per diuersitatē accidentiū. ¶ Ipsa tēpora morboꝝ vel partes tēporis significant supra diuersitatē accidentiū.quēadmodum ꝛ diuersitates ipsoꝝ accidentiū supra diuersitatē tēporū.vnde mutuo supra se significant tanq̄ regulā.s.distinguens ꝛ distinctū:qꝛ igit tēpus morbi supponit ꝛ aliqua manifesta diuersitas accidentium morbi corpus imutantiū.ꝛ ppter hoc etiam causaꝝ morbi:proinde est q medicus per tēpus tanq̄ per id qd significat supra diuersitatē accidentiū ꝛ causaꝝ morbi:docet significare supra imutationē corporis. Planum est enim q in pncipio accidētia:siue in exeuntibus a corpore:siue in operationibus:siue in qualitate corporis differunt ab accidentibus in statu.ꝛ silr in alijs temporibus. Similr ꝛ cā morbi mālis:in pncipio est cruda ꝛ idigesta. in statu aūt digesta ꝛ pfecte coacta seu rectificata.co g mō quo acutus dolor qui est in statu:ꝛ debilis qui est in pncipio cōparatione status:in quo est remissio vrine ꝛ subtilitas que apparēt in vno tpe.ꝛ remissio ꝛ spissitudo que apparent in alio significabūt.Silr ꝛ tempus in quo apparet rōne illoꝝ significare dicit.Patet igit q consideratio temporis morbi ad bene esse cognitionis imutationis corpis: pdest ꝛ nō ad esse:qꝛ videlz ea parte qua diuersitate accidentiū.ꝛ cāe morbi facit aliquā cognitionē.ꝛ per hanc cōsiderationē di q status morbi phibet flebothomiā fieri.ꝛ silr pncipiū qñqz.sicut in pma parte hui⁹ negocij dixim⁹. q oia perfecte inueniunt ex cōsideratione diuersitatis accidentiū.ꝛ cause morbi in vnoquoqz fm formā quā sup⁹ dedimus in significatione accidentiū ꝛ causarum.

¶ De significatione rerū nō nālium. Cap. IIII.

Consideratis significationibus rerū naturalium ꝛ cōtra naturā.consequenter remanet iusta ordinē stabilitū superius:rerū nō nālium cōsideratio attēdenda.de quarū cōi significatione iam ex predictis patere pōt cōsiderantibus certitudo:an videlz significent supra necessitatē aut possibilitatez flebothomie vel alterius operationis manualis operationis exhibitionis medicinaꝝ.nam cum exhibitio medicinalis ꝛ manualis operatio nō ordinent nisi ad res cōtra nām:planū relinquitur ex supradictis q res nō nālis nō significabit supra necessitatē vel exigentiaz flebothomie vel alterius operationis manualis vel exhibitionis seu applicationis medicine:imo supra possibilitatem.Iterū etiā pz q cum habeāt significare aut vt cause imutatiōis corporis aut vt effect⁹ eius qd significant sicut cause imutantes corpus humanū.

ꝛ non

De significatione vniuscuiusqz accidentis ptcular.

De tēpore morbi q[uo] significat

ꝛ nō sicut effect⁹ imutationis.ꝛ potius tāq̄z cause efficiētes
q̄z disponētes. Iterū etiā cuz cāe sint imutantes corpus.pꝫ
q2 significabunt per virtutē vel potentiā quā hn̄t imutan/
di. ¶ His ergo habitis ꝯsideranda est vniuscuiusq̄z ꝑticu
laris significatio supra imutationez corporis.ꝛ ex hoc vlte
rius opꝫ elicere iuxta regulā superi⁹ traditaz significatio/
nē supra possibilitatē operis ꝓpositi.opꝫ aūt p̄mo sicut su
peri⁹ docuimus.in p̄mo capitulo hui⁹ scd̄e ꝑtis.numerum
ipsarū exquisite cognoscere.deinde significationes inuesti
gare. Sunt aūt rerū non nāliū due differētie sicut de ce/
teris superi⁹ diximus: qm̄ ipsarū quedā sunt p̄ncipales.s.q̄
constituūt subam vel esse ipsarū reruz non nālium que sūt
ille.6.quas superi⁹ enunciauimus. Alie ꝟo sunt ꝯn̄tes esse
illarū p̄ncipaliū.que.vꝫ.sunt dieta vl'r sumpta ꝓut videli/
cet cōmensuratio est oīum supradictarū. Secūdū est ars.
Tertiū ꝟo ꝯsuetudo.exercitiū aūt a supradictis diuersum
nō ponimus: q2 sub motu itelligimus cōprehēdi. Incboān/
dū igit̄ est p̄mo ab aere inter p̄ncipales.deinde per cetera
ꝓcedendū. Et ꝯsiderandū in vnoquoqꝫ que sunt ea ꝑ que
pōt in corpus humanū iprimere. Deinde qual'r iprimant
per vnūqd̄qꝫ illorū sicut docet̄ in ꝑte medicine que de re/
bus nō nālibus agit: ꝛ ideo de effectib⁹ aeris.aut somni aut
vigilie aut ciborū ꝛ potuū.ꝛ sic de alys.ꝛ pro oīum diuersi/
tate effectuū ipsorū vel ipressionū in corpus recurrenduꝫ
est ad doctrinā illaꝫ. Nos aūt ꝓpter bonitatē doctrine exē
plificabimus in aliq̄bus sicut in aere. ¶ Primo enim dꝫ
scire medicus qm̄ aer pōt iprimere in corpus humanū ꝑꝑ
tria.s.ꝑ qualitates cōplonales.s.ca.fri.sic.ꝛ humiditas.ꝛ ꝑ
illud qd̄ medicus subaꝫ vocat.s.grossitiē ꝛ subtilitatē. Ter/
tio aūt per lucē ꝛ tenebras. Scd̄o ꝟo cognoscere habet q̄d
per vnūquodqꝫ istorū iprimat.que duo colliget in p̄ma ꝑ/
te medicine: in qua de imutatione ꝛ aeris ipressione agit̄.
Tertio ꝟo eliciet ex his significationē supra possibilitateꝫ
ꝓpositi operis s̄ꝫ regulā superius traditā in hoc negocio:
qm̄ istud vltimū ad hoc negociū ꝑtinet siue ad ingeniū sa
nitatis. Cū ergo considerat aeris manifeste ca.effect⁹ in hu
mano corpore inuenit q̄ ipꝫ calefacit ꝛ aperit eius poros:
ꝛ spūs ab eo resoluit potenter: quare virtutē manifeste de/
bilitat: ꝛ dissoluit hu.grossos ꝛ coagulatos in corpore: ex q̄
consideratione iam cognoscit q̄ corꝑibus in q̄bus timet̄
nocumentū ex calefactione aut humorū subtilitate aut in
apertione pororū aut debilitate ꝟtutis nō cōpetit aer cali/
dus: ꝛ ideo quantū est ex hoc flōmia ꝓhibetur.ꝛ ex hac cō
sideratione ꝓhibet medicus flōmiam in t̄pe excellēter ca
lido: sicut hora meridiei: ꝛ in dieb⁹ canicularib⁹. Iterū etiā
cognoscit q̄ corꝑibus in q̄bus nocumētū timet̄ ex humo/
ruꝫ grossitie cōpetit.ꝛ ideo quantū est ex hac ꝯsideratione
nō ꝓhibet flōmiaꝫ in talibus corporib⁹. Simili mō inue
nit q̄ aer excellētis frigiditatis: q2 hu.coagulat ꝛ ingrossat.
ꝛ etiaꝫ infrigidat: flōmiam ꝓhibet maxime in illis corpo
ribus in q̄bus tales hu.abundāt.ꝛ ꝓpter hanc ꝯsideratio/
nē in hyeme ꝓhibetur. Sil'r etiā ꝓcedit ꝯsideratio in alys
qualitatib⁹ aeris necnō in suba.nam aer subtilis in q̄bus
timet̄ nocumētū ex subtilitate hu.aut spūum ꝓhibet flō/
miam.ꝛ ꝑmitit in cōtrarys similibus aūt grossities in op/
positis. Sil'r aūt cuꝫ medicus ꝯsiderat effect⁹ tenebrosita/
tis ꝛ luminositatē aeris iuenit q̄ inquātū talia nō causant
nisi accidētia anime.vtpote timorē ꝛ audaciā aut tristitiā
ꝛ letitiaꝫ. Tenebra enim de se solū videlicet iquantū tene/
bra considerata timorē suscitat ꝛ tristitiaꝫ: sic̄ iā.H.dixit in
consideratione melācholice passionis. Lux aūt contrariū.
ex hoc igit̄ pꝫ: qm̄ tenebra ꝛ lux in aere inquantū talia nō
significabunt supra possibilitatē flōmie vel alteri⁹ opera/
tionis nisi sicut p̄dicta animi accidētia significāt: ꝯsideran/
di igit̄ sunt effect⁹ ipsorū accidentiū animi nec ex hoc p̄di/
cta significatio eliciat̄. Cuꝫ igit̄ medicus ꝯsiderauit aerem
s̄m oīa supradicta: ꝛ inueniet maxime ꝯueniēs ad flōmiaꝫ
exercēdā: est ille qui medio mō se hꝫ in oībus supradictis
sicut qn̄ considerat aerē imutatū ꝓpter tēpus: dī q̄ maxi/
me conueniēs est aer triū p̄maruꝫ horarū diei: ꝛ maxime
in vno tempore: qm̄ nec est excellēter calidus nec subtilis
aut luminosus.sicut meridian⁹ ꝛ estiuus: nec excellēter fri/
gidus aut humidus aut grossus.aut tenebrosus. sicut hye/
malis.vnde si pol'e sit id tēpus eligenduꝫ est potissime ad
flōmiam exercendā.ideo aūt diximus si pol'e sit: q2 si flō/
mia exercēda occurreret in alio t̄pe necessaria: nō expecta
retur p̄dictuꝫ tēpus.qm̄ differre flōmiam noceret corpori
absolute: vel amplius q̄z si nō differatur: ꝛ ideo opꝫ q̄ fiat
tunc qn̄ necessaria est: ꝛ q̄ nō differat̄. Et ex hac cōsidera/
tione flōmauit.H.de nocte.8.hora.ꝛ istud vocat̄ tēpus ne
cessitatis. Primū autē tēpus electionis. ¶ Et quod q̄dam
dixerūt q̄ in t̄pe necessitatis nō attēduntur ꝓhibentia: nō
est verū absolute: q2 queādmodū inferi⁹ on̄dimus si ꝓhi/
bens significaret maius nocumētū q̄z esset iuuamentū qd̄
significat exigēs nō fieret flōmia sicut si pleureticus esset
puer.5.vel.7.annorū.manifestū est enim qm̄ hic lꝫ ratiōe
pleuresis eēt necessaria flōmia: tn̄ ꝓpter etatē que forte ꝓ/
hibens est nō fieret sed alie euacuationes sicut inferi⁹ dice
mus.sed si verificari debeat p̄dictus sermo: opꝫ vt itelliga
tur de ꝓhibēte.s.tēporis qualitate vel suba aeris ꝛc̄.aut de
ꝓhibente debilioris significatiōis q̄z sit id qd̄ significat ne
cessitateꝫ sicut in flōmatione iuuenis in hyeme frigiditas
nō attendit̄.imo dato q̄ frigiditas ꝓhibeat nihilominus
fit.aut dato etiā q̄ alia ꝓhibeant: dum tn̄ nō maius nocu/
mentū significēt. ¶ Quidā autē medicorū fuerūt q̄ conue
nientiā potissimaꝫ temporis ad flōmiam nō acceperūt ab
aere separato ab omni excellētia extremorū.sed conueniē
tiam eius cum corpore flōmando ita q̄ illud tēpus dixe/
runt esse magis conueniēs flōmie in quo magis aer conue
nit qualitatibus suis cuꝫ cōplone corporis flōmandi: ꝛ iō
dixerunt cholericos cōueniētius flebotomari in tempore
calido ꝛ sicco.ꝛ sic in meridie ꝛ in estate.melācholicos aūt
vespere ꝛ autūnō. Confirmant autē istā ꝓpositionem rō/
ne tali dicētes.q̄ illā hora conueniētius fit euacuatio qua
magis mouent̄ humores in corpore dominātes. Istō autē
est in tēpore quo aer est similiū qualitatū ad humorem do
minantē.ꝛ hoc ꝯfirmant auctoritate illius qui dixit q̄ sil'e
applaudit suo simili ꝛ mouet̄ ad ipsuꝫ.exponētes hoc per
talē modum.vꝫ.q̄ cum aer circūdet corpus: ꝛ sit semper ei
p̄sens.tunc quādo disponit̄ qualitatibus similibus cōple/
xioni alicuius hu.p̄dictus hu.mouetur ad intra ad superfi/
ciē corporis versus aerem sibi similē congaudēdo ei: sicut
san.mouetur ad fluendū extra ꝓpter ituitum rerū rubea/
rum.queādmoduꝫ dixerunt vltimi sapiētes. ¶ Nos autē
dicimus q̄ supradicti medici rustici rudes medicinalia di
xerunt cuꝫ vetulis carpinantib⁹.que cantātes suorū car
minum significationes ignorant.ꝛ hi sil'r verba in ore ha/
bent sed verborū itentionibus carēt. Preterea p̄ncipia sue
ꝯsiderationis ignorant ꝛ obliti sunt doctrine sui magistri.
que oīa sic patefecimus. Cum eniꝫ dicunt q̄ illa hora con/
ueniētius fit euacuatio: qua magis mouent̄ hu.in corpore
dominātes.q̄libet sane mentis intelligit q̄ hoc non habet
veritatē: nisi ille motus hu.cōueniat ad euacuationē ipsi⁹
rectius ꝛ ꝑfectius exercendū: qm̄ si motus ipediret rectaꝫ
eius euacuationē non credimus p̄dictos somniātes esse i/
tantum alienantes: q̄ dicerent in illo motu ipsius debere
euacuari conueniētius. Igit̄ ad verificationē p̄dicti sermo
nis oportet cōparare speciē euacuationis ad hu.qui moue
tur.ꝛ si ille humor qui mouetur in aliquo tēpore ea parte
qua mouetur facit euacuationē rectiorē: tunc sermo illorū

Rerū non nāliū q̄d ā sunt p̄ncipales.

De aere.

Q̄ñ debeāt attendi ꝓhibentia in opōnibus medici.

Opi.quorūdā quo aere sit flebotomandum.

Cōtra illā opionez.

verus est.si vo nõ:vox erit sine re.sic autez est in proposito. qm si cõparetur flõmia ad choleram vel melãcholiã que movetur suis horis:invenimus qm motus cholere vel melancholie non facit flebotomiã esse rectiorẽ.imo dicentes hoc ignorant pncipium in hac consideratione.s.diffõnem flõmie.diximus enim superi⁹ qm flõmia nõ est evacuatio per se nisi sanguinis.z non est evacuatio aliorũ humorum nisi put admisti sunt sanguini.ergo si flõmia per se ad sanitatẽ ordinet̃ ad eam cõvenienter exercendã nõ est expectandus motus aliorũ humorũ.maxime cum non prosit z noceat:qz aut illi humo.sunt in receptaculis deputatis aut in venis aut in cõcavitatibus membrorum extra venas.cũ g mobiliores efficiunt̃ illi q in receptaculis continent̃.vtpote in Chrysti z splene:tunc per flõmiam facilius attrahunt̃ ad venas.flõmia autez pcurans istud:nõ dicet̃ recta:cum nociva sit ea pte qua illud pcuratur.Si aũt pdicti humores qui movent̃ in venis cõtineantur:adhuc etiaz tũc minus vtiliter fiet flõmia:q̃ si non moverentur.qm cum ipsi exposuerint per motuz exituz eorũ ab interioribus versus superficiẽ.si tunc sic moveant̃ egredient̃ a venis:ergo minus evacuabunt̃ per flõmiam cuz flõmia nõ evacuet eos nisi put misti sunt cũ sanguine pmanent in venis.Silr ẽt si p motũ itelligeret̃ ebullitio ipsorũ intra venas:nõ fieret propter hoc rectior ipsorũ evacuatio per flõmiam.qz non evacuant̃ nisi misti cũ sanguine.imo cõveniẽtius evacuarentur.cum sanguis movet̃.nam cum maior sit portio sanguinis z ad motũ maioris minus fortius moveat̃ q̃ econverso:tunc cõveniẽtior eo esset flõmia.quãdo humor maioris portionis movet̃.s.sanguis:maxime cum ad ipm pncipaliter ordinet̃. ¶ Nec est rõnabilr dictum hic illud qd qdam dixerunt.s.q natura cum tales humores ebulliũt.z movent̃ sagacitate sua.expellit eos z retinet sibi sanguinẽ qz nã quãtũcũq̃ sit sagax nõ operatur nisi qd põt.vñ cum: ille hu.mistus sit cuz san.nõ poterit ipsum evacuare separatim a san.nisi antea sequestret.taleq̃ sequestrationẽ facere nõ põt:qz ipeditur ppter subitã violentiã que sit ei.s.incisionẽ vene.Jta etiã videmus ipsam operari in acutis fe. ex cho.qñq̃ vt ipedita nõ sequestrato a sanguine sz p evacuationẽ sanguinis facit crisim quare de nã nõ ipedita intelligit̃ q sapiẽtissime seu rectissime operat̃.Si vo humores qui movent̃ extra venas sint.s.in cõcavitatib⁹.s.membrorũ aliorum a receptaculis pprijs:tunc flõmia põt esse inutilis si fiat hora qua movent̃.tum qz per flõmiam non evacuant̃ cũ nõ sint misti cũ sanguine venarũ.tum ẽt quia nõ movent̃ fm istos intra ad venas:imo ad superficiẽ extra.Preterea fm opionem istorum in flegmaticis flõmia cõveniẽtius fieret.etiã in media nocte qd absurdũ est dicere.pz igit̃ q dato q hu.moveant̃ fm q ipsi exposuerũt in horis qbus aer disponit̃ similibus qualitatib⁹.nõ tñ est verũ q tunc cõveniẽtius fiat flõmia. ¶ Qr aũt pdicta suppositio vera nõ sit absolute sic ostẽdimus.q lz in aere ca.z z sic.apparet esse verum q cho.moveat̃ ad superficiẽ corporis.z in ca.z hu.sanguis tñ in aere frigido z sicco nõ viderẽ esse verũ q melia moveat̃ pdicto modo.s.ad superficiẽ.Cuius ratio est:qz frigiditas z siccitas cõprimit z pcludit oẽm hu.in pfundo corporis.z hoc pz vnicuiq pñderãti ipressionẽ frigiditatis z siccitatis:qz tñ ad hoc respõdere videt̃ per pdictaz rationẽ.ideo opz illaz repetere z satisfacere ei.dicunt enim q humor nõ movet̃ ad aerẽ sibi silez ppter actionẽ quã facit qualitas aeris in humorẽ fm q talis qualitas est.s.fri.z sic.zc.sed ppter ipressionẽ quaz facit inquantũ simile.confirmantes hoc auctoritate sapiẽtis cuiusdã dicentis q simile applaudit suo simili.z movetur ad ipm.Jterũ ẽt sapientes medicorũ dixerunt q diversis horis diei.diversi hu.movent̃ ppter similitudinem aeris ad humorez in qualitatib⁹.Nos autẽ ad primũ diximus q ipressio similitudinis ppter quã aliqd ad alterũ movet̃ nõ est eius similitudinis que consistit in qualitatib⁹ sensibilibus.imo consistit in eo qd sensui est occultũ.hoc tñ pdicti medici nõ debẽt ignorare:qm eorũ magister.s.Avicẽ.in cuius magno volumine se studere gloriant̃ illud docuit z illud etiã ipsi sepissime garriũt auctoritate illius.vñ vident̃ imemores documẽti ipsius.aut videt̃ q reputẽt se contentos si videre aut legere possint:z in magnis cathedris sarcinã voluminis ostẽtare.z hoc quidẽ mercatorib⁹ z fumosis medicis reputamus sufficere.qm itelligere z pticulariũ dictorũz eius veritatem si scalpere incohoarẽt fetida sanies emanaret:ex sermonib⁹ eorũdez. ¶ Cum aũt confirmare volunt q similitudo in qualitatib⁹ similib⁹ movet humo. ab interioribus corporis ad exteriora:sicut dicit Avicẽ.de sanguine fluente p nares ppter intuituz rerũ rubearũ.diximus q hec pecora campi nõ intellexerũt dictum Avicẽ. qm eius intẽtio nõ fuit q sanguis flueret ppter ipressionẽ factam in sanguine a similitudine rubedinis rerũ exterioruz.hoc enim esset iprudenter dictuz.qm nunq̃ visum est nec aliqs sapiens recitavit q in ceco abundãti etiã sanguine sanguis fluat.dato q totũ corpus rebus rubeis circũdaretur.sed itellexit q imaginatio sanguinem moveret.hoc autẽ in parte naturali phie verificat̃.s.in consideratiõe de motibus aialiuz.vbi ostẽditur q forma repñtata in imaginatione movet corpus sibi cõiunctũ z ea que in eo sunt. ¶ Et cum dicunt q simile quacũq̃ similitudine applaudit suo simili.z movet̃ ad ipm.dicemus primo ad illud q pmo dicunt applaudit.q si applaudere pprie sumat̃ fm q sonat in id qd est cõgratulari nõ est verum qd dicunt in proposito.z qm applaudere z cõgratulari nõ est nisi rerum animate sensibilis hu.aũt nõ est res animata nisi potẽtia. quare ignorat grãmatici sermonis virtutẽ qui ei attribuit applausuz.z si dixerit q illud dixerit sapiẽs aliqs:dicem⁹ q si itellexerit pprie nõ intellexit:nisi in rebus animatis cognitionẽ habẽtibus.aut si metaphorice sumptũ sit vocabulum itellexit per applaudere conservari transferẽs applausum ad pservationẽ ppter hoc simile:qz queadmodũ q applaudit alteri inquantũ applaudit sustẽtat virtutem eius:sic z q alterũ conservat.vñ si intellexerit sapiens aliquis q simile quacũqz similitudine applaudit suo simili. exponenduz est pservat.Et qd adducũt movet̃ ad ipm dicimus id nõ fuisse dictuz sapiẽtis nisi sapiẽs pprie vteret̃ applausu:sicut diximus. ¶ Cuz aũt ad confirmationẽ sue opionis.s.q hu.moveant ad superficiẽ corporis ppter similitudinẽ ad aerẽ in qualitatibus allegãt dicta sapientũ medicorũ:qui dicunt q diversis partib⁹ diei nãlis diversi humo.corporis moventur fm similitudinẽ ad humorẽ in qualitatib⁹.dicemus:qm sapientes medici nõ itellexerũt: sicut predicti.s.q ppter similitudinẽ in qualitatib⁹ movẽtur humo.corporis ad aerẽ.hoc enim sicut pz p pdicta nemo sapientũ intellexit.ex quo plane ostẽdit se ignorare itẽtiones sapientũ medicorũz circa dicta particularia.quare rõnabiliter q in illis ipsi nõ docent discipulos suos:qm nõ põt facere cognitionẽ in altero de aliquo:qui nõ habet eam penes se vel intellectũ suũ.vnde qd seminãt in animabus illorũ pfusiones sunt.z corruptiones potius q̃ cognitiones. ¶ Nos aũt ppter eos qui scire laborant aperiem⁹ intẽtionem quaz habet sapiẽtes circa pdictum sermonem fm q ex sciẽtia Gal.collegimus in de iuvamẽtis pulsus.z expositionibus ipsius supra dictis Yppo.de aere z aqua z regionibus.dicit enim q aer circũdans corpus nostrum penetrat in pfundum corporis cum suis qualitatib⁹ p corz arterias z alias partes corporis:sicut per anhelitũ z pulsum:relinqtur manifestũ.Cuz ergo appropinquat humoribus

Ad primũ rõnẽ co[…]

Ad secũ

Ad tertiũ

Rñ⁹ quorundam. Cõtra illã

Ad quartũ

Qd hũo res nõ mo veant̃ ad aerem sibi siles in qualitatibus.

Declarat dictum […] plantium

ribus corporis ꝓpter hunc modū actualioribus v̄tutibus
seu qualitatib⁹:quas secum defert necessario in eos impri
mit ꝭm exigentiā suarū qualitatū:quapropter si aer fuerit
calidus ⁊ siccus.cuz calefaciat ⁊ exiccet intēdet caliditatez
⁊ siccitatē in melīco.⁊ silr̄ in alys.Cum aūt hu.aliquis con
fortatur per hunc moduz in virtutib⁹ seu qualitatib⁹ suis:
manifestius imutat corpus iuxta nām suarū qualitatū:ita
ꝙ effectus ipressionis eius in corpore manifesti⁹ apparēt.
sicut ira ⁊ instantia vigiliarū ⁊ sitis ⁊ calefactio corporis ⁊
amaritudo oris ⁊c̄.q̄ dicunt̄ a cholera causari manifestius
apparēt quantū est ex hac causa in tēpore cali.⁊ sicco.Ti-
mor aūt ⁊ solicitudo/melīa/⁊ tristitia/⁊ ceteri effect⁹:melā-
cholie in frigido ⁊ sicco.dormitatio v̄o ⁊ grauitas palpe-
brarū ⁊ pigritia ⁊ multitudo saliue ⁊ munctorū:⁊ ceteri ef-
fectus flegmatis in frigido ⁊ hu.Silr̄ aūt in sanguine:istā
igit̄ alterationē corpis manifestā ab humorib⁹ factā sapiē-
tes vocauerūt motū humorū dicētes humores moueri ꝑ
tāto:q̄r tūc manifesti⁹ mouēt corpus motu alterationis:aut
q̄r eodē motu manifesti⁹ mouent̄ ab aere.ꝑꝑ hoc ēt ad di-
ctū motū alterationis seq̄tur q̄nq̄z motus localis ipsoruz.
nā ad intensionē qualitatū ipsorū humorū ⁊ multitudinē
sube:seq̄tur motus localis ipsorū.ille g̅ tenet substātie hu-
mores.aut ad quē disponūt q̄litates.sicut ꝙ cholera ebul
lit.⁊ ad putrefactionē mouet̄.⁊ ꝑ vrinas ad vomitum ⁊ se-
cessum educit̄ in tp̄e ca.⁊ sicco.flegma aūt stillat in corꝑe
⁊ per palatū ⁊ nares:⁊ ceteras ꝑtes emittit̄ frigido ⁊ humi
do.sicut hyeme ⁊ media nocte.inde alys ēt ꝯsilr̄.His igit̄
modis:itellexerūt sapiētes hūores corporis moueri ꝑꝑ si-
militudinē in qualitatib⁹ ad aerē circundantē.⁊ nō itelle-
xerunt ꝙ mouerent̄ ad sufficiem corꝑis ꝑꝑ aeris silitudi-
nē.ita videlicet vt ille motus eēt humoris ad aerē:sic p̄di-
cti medici itellexerunt.Nec fuit sapiēter acceptū motiuuz
qd̄ induxit eos ad hanc opinionē:q̄r videbāt.s.in estate co
lores cutis in corporib⁹ citrinescere.estimantes iprudēter
cām hui⁹ esse motū cho.ad aerē circundantē ꝑꝑ predictaz
silitudinē:q̄r si hec esset cā tunc ꝑꝑ ꝯsimilē cām albescere
deberet cutis vlr̄ in hyeme cū tunc flegma moueri debeat.
Nos aūt videm⁹ in corporib⁹ sanis ꝑfecte digerētib⁹ colo
rē esse rubeū tunc ⁊ clarum:ēt ꝓpterea qd̄ dicunt veritatē
nō hz:q̄m in corporib⁹ sanis non citrinescit cutis in estate.
sed si fiat:in egris est:vtpote ictericis.sed hoc est verum ꝙ
vtplurimū pallescūt respectu coloris viridi quā habebant
in hyeme ⁊ vere:cuius cā nō est illa quā dicebant:q̄r tunc
citrinesceret vt ipsi dicebāt ⁊ nō pallesceret.Sed cām dici
mus eē q̄r flos sanguinis.i.subtile eius ꝑꝑ caliditatē aeris
tunc expirat.⁊ ideo cutis vergit in nālem ⁊ ꝓpriuz sibi co
lorē.dato etiā ꝙ citrinescerēt corpora sana multiplicatiōe
cholere.diffusio eius per corpus sufficiēs esset cā.¶ Jam
igit̄ ex p̄dictis ꝑfecte colligit̄ ꝙ rō sumpta a motu humo-
rum in diuersis horis diei nālis nō debet mouere aliquez
sapientē ad dicendū ꝙ flōmia conueniētius fiat hora qua
mouet̄ humor cū sanguine abundās.¶ Siqui v̄o ad con
firmandū hanc opinionē iteruz obyciant dicētes ꝙ sapiē-
tes medici iusserunt flōmiam fieri in aliquib⁹ corporibus
hora vespertina sicut in melācholicis.⁊ epilepticis.Dice-
mus q̄m intentionē illorū sapientū nō capiūt in illa doctri
na.Naz sapiētes nō intellexerūt ꝙ flōmia fieret illa hora
ꝓpter conueniētiā illarū reruz:⁊ lz appareat eoruz illam
fuisse opinionē in melācholicis:ꝓpterea q̄r ipsius est cōue
niētia ad horā vespertinā:tn̄ in epilepticis possent videre
supradicti medici:q̄r illam nō habuerūt intentionē.Sunt
enim epileptici cuz sanguinis abūdantia p̄ter hoc ꝙ epile
psia causet̄ a melīa.Sed moti fuerūt p̄dicti sapiētes ꝓpte
rea q̄r horaz p̄dictaz seq̄tur hora somni naturalis.vnde cū
predictis vigilia sit nociua aut diurnus somn⁹ p̄ceperunt

Ex motu hūorū cū sanguine abūdātiū nō dz eligi hora flebotomie.

flōmiaz fieri in illa hora postq̄̄ si somn⁹ superueniat erit na
turalis ⁊ q̄etus:potissime cuz eis sit necessari⁹ sicut melan
cholicis.Alia ēt intētione iubet̄ illa hora fieri q̄nq̄z:q̄r ci-
bus p̄mo recept⁹ in mane tunc est digestus ꝑfecte ⁊ super-
fluitates educte ⁊ ideo diximus ꝙ q̄nq̄z:sicut inferius ost̄-
demus:opz medicū permutare ⁊ ēt cibare corpus an̄ flō-
miaz ad remouendū aliqd̄ ꝓhibens.Cuz g̊ cibat̄ in mane
2ª vel 3ª hora diei vel quarta:tunc opz necessario expecta-
re ad minus quatuor horas vt digerat̄ cibus:cum flōmia
nō debeat fieri post nutrimentū donec ꝑfecte digestū fue
rit:opz poti⁹ quādo iuuamē qd̄ intēdit ꝓcurare ꝑ cibatio-
nē non ꝓcuratur nisi digesto cibo in stomacho ⁊ epate si-
cut q̄n hoc facit vt vene parue que occulte sūt sicut frequē
tius hoc accidit in saphenis ⁊ saluatellis ꝓpter repletionē
ipsarū ex sanguine fiant manifestiores.ergo transactis q̄-
tuor horis aut q̄nq̄z:seq̄tur hora 6.aut.7.que iter̄ diurnas
peiores sunt ad flōmandū ideo sapiētes medici in hoc ca-
su iusserunt expectari minus intēperatā horaz.s.vesperti-
nam Vulgares aūt medici ⁊ barbitonsores cum ignorent
cām hui⁹ ⁊ ꝑceperint ꝙ medic⁹ sapiēs hoc aliq̄ties p̄cepit
faciūt de ꝑticulari vl̄e:⁊ sic oia corꝑa idigentia flōmia de
saluatellis siue de saphenis siue hēant illas venas manife-
stas siue occultas iubēt flōmari hora vesꝑtina:horā matu
tinaz penitus execrādo.¶ Redeūtes aūt ad ꝓpositū:ꝙ
queādmodū ꝯsideratio ipsorū per que aer imutare potest
corpus iudicat significationez aeris suꝑ ipsa possibilitate
flōmie vel alterius cuiuslibet oꝑationis.silr̄ pōt cōsidera-
tio medici ꝓcedere in alys rebus nō nālibus.Jta.vz.vt in
nutrientib⁹ que recipiunt̄ a corꝑe flōmando ꝯsideret q̄ti
tatē ⁊ qualitatē ⁊ substantiā ⁊ ēt horaz receptionis:quanti-
tatē ideo q̄r multitudo nutriētis vel magnitudo de se abū-
dantiā ꝓcurat.quare in corꝑibus que nutriēte ꝯsueuerunt
vti multo:ꝑmissionē flōmie significat.Paruitas v̄o ⁊ pau
citas nutriētis siue abstinētia a cibis ⁊ ꝯsuetudo ieiunādi
ꝯtrariū.Jn qualitate nutriētis ꝯsiderare hz cōplexionem
⁊ bonitatē ⁊ malitiam.i.potentiā gn̄andi hu.bonuz conue
nientē nature sicut est sanguis tēperatus vel ꝯtrariū.Pla-
num est ꝙ nutriens calide cōplonis ⁊ hu.⁊ boni humoris
generatiuū sicut vitella ouorū ⁊ vinū ru.Et ēt in corꝑibus
que talib⁹ nutrientib⁹ ex ꝯsuetudine reficiunt̄ significant
ꝑmissionē flōmie.Aliter aūt est de nutriētib⁹ aliarū cōple
xionū ⁊ alios hu.generātiū.Dulcia silr̄ nutriētia in corpo-
ribus tēperatis aut frigidi ⁊ tēperati epatis siue frigidi san
guinē multiplicāt.Jn calidis aūt.⁊ maxime siccis cholerā
generāt.quare pz ꝙ vsus ipsorū in q̄busdam corporib⁹ fle-
botomiā ꝑmittit ⁊ in alys ꝓhibet.⁊ vlr̄ hec est regula iue
niēdi vtrū regimē nutriētium quantū ad qualitates ꝓhi-
beat vel permittat.s.vt ꝯsideret̄ quantū ⁊ qualē hu.gene-
rare pōt in corpore:qd̄ occurrit operi:⁊ ex hoc patebit q̄si
tum ꝭm formā eorū que docuimus superi⁹:silr̄ de substā-
tia.Hora v̄o receptionis nutriētis paruz significat supra
possibilitatē flōmie aut cū cōparatur ad horā ipsius:tunc
enim significat ꝑmissionē aut ꝓhibitionē a parte inanitio-
nis vel repletionis stomachi.Nam si hora refectionis ide
ꝓpinqua fit flōmie iudicat stomachi repletionē:⁊ hoc ꝓ-
hibet flōmiaz:vt nō ꝓpter vacuitatē vel euacuationē ve-
narū trahat̄ crudū ⁊ indigestum ad eas.⁊ ideo iubet̄ semꝑ
flōmiaz fieri ieiuno stomacho nisi aliqd̄ ꝓhibens ex quo
timet̄ magnū nocumentū hoc ꝓhibeat:sicut tremor synco
pis aut oris stomachi debilitas queādmodū dicemus in-
ferius.Aut timor erroris flōmantis ꝓpter occultationem
venaruz ⁊ paruitatē.¶ Scd̄m hanc formam silr̄ ꝓceden
do in alys rebus non nālibus inuenit medicus significa-
tionē super flōmiam:⁊ ideo dicit nimias vigilias ꝓhibe-
re flōmiam:q̄r desiccāt ⁊ v̄tutem resoluunt.Silr̄ de nimio

Error aliquorū medicoruz ⁊ barbitonsorum.

De cibi ⁊ pot⁹ significatione.

De sōno ⁊ vigilia et motu ⁊ q̄ete ⁊ de accidentibus animi.

motu:silr de nimia ira et furore et tristitia et de timore:quia ad interius mouent humores:econtra flomia.et qz cor debilitant.Contrario aut modo est de audacia iocunditate et motu et vigilia teperate se habentibus qm pmittunt.silr et temperatus somnus et teperata quies.Si aute excedat non multu phibent nisi ad frigiditate perducat multitudinez superfluitatis. ¶De inanitioe et repletione similiter considerandum est:et no tm ipsius inanitionis et repletionis: sed etia inanietis et replentis virtute et impressionem.qz si inanitio fiat in his que superflua sunt et ipsaz ipediunt natura sicut feces et vrina et virtute no resoluunt pmittit flomiam fieri. Retentio aut ipsorum phibet.similr inanies. considerandu.vz.si resoluat vtutem et a quo exonerat corpus quonia si no debilitat et superfluitatez educit pmittit. ¶Et hoc mo pmittit flomiaz fieri coitus teperatus qui.vz. fit qn fieri dz:ad expellendu.s.sperma coarctatu in testiculis.Jnteperatus vo phibet. ¶Balneu cosiderandu est silr qz imutat corpus.cuz eniz ingrossat cutim phibet fieri flomiaz a parte qua incisio est.Cuz aut subtiliet sanguine grossuz tunc in corporibus que tale habet sanguine non phibebit:sed pter dictu ipedimetu qd pcurat:igrossationem.s.cutis.fiet p die ante.balneu aut inteperatu qd virtute resoluit flomiaz fieri phibet absolute. ¶Post hoc cosiderade sunt res no naturales pdictis annexe.sed de dieta put est regime in oibus supradictis sufficieter habet consideratio regiminis in eisdez. ¶Silr et de consuetudine put ad dicta referet.si vo ad flomiam referat:opz de ipsa hac consideratione habere per se qm ipsa pter supradicta est:qz de significationibus vna significantibus sup pmissione flomie.Securius quantu est ex hac osideratione flomari pot qui psueuit flomari q qui nunq psu euit:aut nunq exercuit:aut no est assuetus. ¶Ars aut fm genus in predictis itelligit qm ois ars et oe officiu comitant motu et quiete.Sed qz artes fm spem varie sunt:ideo opz de ipsis specialr habere psideratione ad eliciedu significatione supra possibilitate flomie.Ars eniz corpus inanies sicut balneadi seu stuphadi et virtute resolues:vt itineradi flomiaz phibet et ceteras euacuationes quantu est ex hac psideratione.Ars aut getis et modici laboris sicut sutoria et capsoria pmittit.hec igit sufficiat de psideratione reru no nalium.

De inanitione et repletione. — De coitu. — De balneo — De annexis. — De dieta. — De cosuetudine. — De arte.

¶Distonis scde.ptis pme.de opatione pticulariuz fm numerum et veritate flebotomandi. Caplm.III.

His autem particularibus occurretibus operi sufficieter psideratis iaz a pte ipsius opationis q corpis iaz cognoscere pot medicus vtru flomia pueniat corpori vel exigat a corpe et quid et phibeat ea fieri et quid pmittat. ¶Ars aut inueniedi p psideratione horu particulariu vtru debeat eaz exercere vel no est regula coparandi significatione et virtute particular iuz:sic.vz.vt oia pticularia pueniat qz debeat fieri ita vt qdam exigat vt egra dispositio. Alia vo pmittat sicut vtus et tm vt fiat. Si vo oia significet qz non debeat fieri sicut si dispositio no requirat vt in morbis frigidis et siccis:cetera vo no pmittat vt fiat.Si vo iudicauerit aliqua qz debeat fieri vt qz dispositio exigit.queda vo phibent opz medicuz dicta phibentia phibere causis coueniētibus ad remouendu ea fm doctrina quam trademus inferius.aut si no poterit opz ipm psiderare virtute particulariu otraria significantiu et illaz parte eligere qua fortiora significat.Dicunt aute fortiora pticularia illa que significat maius iuuametu vel maius nocumetu.ita qz si aliqua pticularia ondant qz iuuame tum ex flomia erit maius q nocumentu qd iudicant alia pticularia fiet flomia.qz si phibentia non silr phibebunt opatione fm vices opationis.s.euacuationis et in quātitate euacuabilis faciet mutatione.Ab eo qz deberet fieri exigentia illoru particulariu que significat qz fieri dz.et sic regulabunt ad ieniendu vices euacuationis et mensuradu quantitate euacuabilis:queadmodu in canonibus inferius operadi ondemus.et sic oia pticularia tam exigētia q phibentia q et permittetia semp in aliqua pte ostedunt operandi rectitudine fm forma recti operis:p qd.s.iuuameti pcurat.et nocumētu euitat in applicatioe causaz salubriu per se vel per accns.Si aute pticularia que phibent fieri euacuatione significet maius nocumetu pcurari per. flomia q sit iuuametu.qd significat pticularia que exigentia flomie significat cessabit medicus ab ca.huius aut regulas subiungemus exinde in aliqbus pticularibus ad formam aliozu. ¶Ponatur enim qz occurrat opationi pgnans lapsa in squinātia ex sanguine:vt iaz pz ex supradictis psideratio egre dispōnis.s.squinatie indicat exigentiaz flomie. Jmpregnatio vo phibet eaz tunc ad ieniendu qd oportet fieri.dz medicus illa pticularia psiderare vtru corūz significatio coueniat cu exigete aut cu phibente.Naz si cu eo pticulari qd iudicat exigentia couenerut maius significatur iuuametu q nocumetu.et sic ondtur qz debeat et possit fieri.Uerbi gra.si consuetudo pgnantis fuerit flomiam exercere in ipregnatione et etas et habitudo pgnantis et coplexio et dieta et cetera concurrat fiat flomia pptterea quia egritudo reqrit et maior pars pticulariu permittit.Nec phibent pp ipregnatione qz istud pticulare minus forte est ceteris:in significado tn regulabit opus intantuz qz ppter cosideratione ipsius variabit quātitas vel vena vel vitet sicut in quatitate minus extrahet de sanguine aut in pluribus vicibus aut ad minus cauebimus aperire venas que sanguine fortiter et manifeste euacuat ex matrice:quapropter si cephalica no inueniat no aperiemus basilicaz.sed solu venas que sunt sub vena. ¶Similr aut pcedendu est si operi occurrat alia particularia siue a pte egritudinis siue a parte corpis.Sicut qz occurrat febricitas ex sanguine cu ipregnatione aut squinaticus vel spleneticus cu sanguine. Aut puer vel senex aut squinaticus cu abundatia cholere ru.extra venas.aut squinatic cu colica:aut squinaticus in diebus canicularibus vel in tepore fortis frigoris vel squinanticus ex sanguine.cuz rheumate et sic de alys.Sunt n. cetera pticularia psideranda et per oem modu indicandu est de virtute significationis sicut fecimus in squinātia pregnantis inuestigado ad qua parte plura particularia conueniant.Nam si plura et fortiora coueniat cuz exigete fiet. Si aut cum phibente no. ¶Et per istam arte terminant oes qones que fiunt de flomia vel de applicatione cuiuslibet cause salubris.Sicut cu querit vtrum flomia in pncipio apostematis debeat fieri ex eade parte an no.vel vtru in rheumaticis morbis debeat fieri:et sic de alys.Na oiuz harum questionu est rnsio qz si iuuamentu absolute vel ad minus qz maius q nocumentu procurat pposita operatio fiet.si vo non:no.Ad inueniendu quantitate iuuameti vel nocumēti procedendu est ea arte qua vedimus.s.comparado virtutes particulariu rc.vt prius patuit. ¶Juxta igit hanc regula ponatur qz occurrat operi puer septēnis pleureticus ex sanguine iaz ex psideratione morbi colligit qz indiget flomia corpus:et dz fieri.ex psideratione autem etatis elicit qz non pot fieri:remoueret igit medicus isto phibens si posset.sed qa etate remouere non pot habet vl terius psiderare qz est fortioris significationis.qz igit inuenit etate significat maius nocumetuz qd seqtur ex flomia q sit iuuame significatu per morbu.ideo cessat oino a flebotomia. ¶Et si querat quo talis consideratio docet recte operari cu faciat cessare ab opere.et puatio no esse operis non sit opus. ¶Dicemus qm pdicta consideratio si faciat

Primum exemplum. — 2m exemplum. — 3m exemplum. — Questio. — Solutio.

ciat cessare ab opere tali.s.flõmia:tamẽ nõ facit cessare ab opere absolute:imo regulat artificẽ ad operandũ ea parte qua per hoc dirigit ad permutandũ operationem:qz tunc iuuamẽtũ qd per flõmiaz deberet ꝓcurari studet medic⁹ ꝓcurare per alias euacuationes vel ꝑ sensibiles euacuationes vel quocũqꝫ modo euacuationis.¶ Cuz aũt occurrit pleuretic⁹ medie etatis in dieb⁹ fortis caliditatis aut frigoris tẽperat medicus illas qualitates in aere quantũ potest.ꝛ cuz sit minus nocumentũ significatũ per hoc probibens ꝗ̃ sit iuuamẽtũ qd significat morbus nõ cessabit oĩno a flõmia.Sed in vicib⁹ euacuãdi ꝛ quantitate euacuationis variabit opus ab eo ꝙ morbus faciat exigi.Jn his ergo ꝑticularibus explicasse sufficiat:qꝛ recte ẽm flõmiaz eandem est in alijs procedendum.

4ᵐ crĩᵐ.

¶ Pars secũda.de regimine corpis ante opus propositũ ad remouendum probibentia. Cap.I.

TErminata qõne ꝑma hui⁹ negocij videlicet ꝯsideratione necessitatis aut exigẽtie seu vtilitatis flõmie nũc iã tẽpus est ad scdaz ꝯsiderationẽ superi⁹ memorataz ꝓcedere:que.vz.est oñdens moduz operandi.Jnuẽto aũt ꝑ ꝑ dictas ꝯsiderationes vtrũ flõmia sit necessaria aut ꝯueniens corpi:tunc vlteri⁹ inuestigãdũ est qualr̃ sit operãdũ.Sic eniz exercet̃ opus ab operãte artifice:queãdmodũ qnta regula sapientũ edocuit.Unde cuz hoc negociũ docẽtis sit ꝛ tradẽtis artẽ nõ operãtis:opꝫ ad cõplementũ artis hui⁹ regulas tradere oñdentes veruz ꝛ rectũ modũ exercẽdi hoc opus.Est aũt ver⁹ modus iste.s. vt oĩa que corpori cõueniunt ẽm ꝙ flõmatur ꝛ ẽm ꝙ flõmie subijcit̃ vel ad eaz cõparatur ꝯueniẽter exerceant̃.Jllud aũt qd cõuenit noĩe generis regimẽ appellat̃.Jgit̃ regula docens vel oñdens recte modũ operãdi in proposito erit regula oñdens formã regiminis cõueniẽtis corpi ꝓut ad flõmiaz cõparat̃ siue refert̃.¶ Ex quo pꝫ ꝙ ẽm diuersitatẽ cadentẽ in regimine diuersificabunt̃ canones vel regule hui⁹ regiminis.Est aũt verũ sicut in periodicon monstratũ est:ꝙ regimẽ sanabilis corpis nõ variat̃ nisi ẽm variationẽ factã in dispõnibus corpis.Manifestũ est enim ꝙ in cõparatione cõparati ad flõmiam nõ reperit̃ nec notari põt manifesta diuersitas nisi triplex.Una.vz.ante flebotomiã que est dispositio corpis repleti.Scda vo in ipso actu flõmie que est dispositio corpis qd euacuatur.Tertia aũt est post flõmiaz que est dispositio corpis inaniti.ergo regule ꝛ canones cõueniẽtes regimini ꝑdicti corpis in genere erunt nisi tres.s.cõueniẽs regimẽ eius ante flõmiam ꝛ ẽm ꝙ ad ipsam ordinat̃ alia cõueniẽs regimẽ ei⁹ in ipso actu flõmie.Tertia autẽ regimen post flõmiam ẽm ꝙ ad ipsaz que iaz ꝓcessit cõparat̃.Quilibet aũt istorũ canonuz plures sub se cõtinet ꝑtiales ẽm pluralitatẽ eorũ:qbus regimen itegrat̃ in vnoquoqꝫ ꝑdictorũ ipsorũ.Opꝫ ergo ad inueniendũ sufficientiã regularũ vel canonũ ꝯsiderare ea que corpi cõueniũt ad perfectũ ei⁹ regimen in quolꝫ tẽporũ ꝑdictorũ:ꝛ de ꝓportione seu aptatione i.lorũ ad corpus ꝯueniẽtes canones tradere seu ẽt inuenire ¶ Ut aũt clarior necnõ perfectior sit doctrina a gñalissimis consideratiõib⁹:dꝫ in hac mã incboari:ita ꝙ per ꝯuenientes dĩas ad spãlissimas rõ seu artis scala descẽdat.Jd autẽ gñalissimũ in opere medicine.s.regimẽ humani corpis inquantũ sanabile tres hꝫ ꝑmas dĩas absolute:ꝛ simplr̃ ꝯsideratuz ẽꝫ ꝙ tria sunt que ipsuz ꝯstituunt.s.dieta/medicatio/ꝛ operatio manualis.Nec intelligẽdũ ꝙ oĩa hec tria cõueniant oĩ corpi.s.tã sano ꝗ̃ egro ꝗ̃ neutro.Sed intelligit̃ ꝙ regimen vlr̃ acceptũ ẽm ꝙ refert̃ ad corpus sanabile ꝛ nõ specialiter hoc vel illud his trib⁹ differẽtijs opationis cõpletur.Opꝫ igit̃ ꝙ regimen cõueniẽs corpi relato ad flõmiaz

Cõparati ad flõmiã triplex diuersitas ꝛ natũrãe.

Gñalissimum regimẽ in opere medicine tres habet dĩas.

in quocũqꝫ tpe sit aut regimen diete vel medicationis aut manualis opationis aut oĩa simul aut aliqua ipsorũ.Uidẽdũ est igit̃ in quolꝫ ꝑdictorũ tẽporũ ex his trib⁹ regiminibus qd ꝯueniat corpi relato ad flõmiaz.i.vtrũ oĩa aut aliq̃ ex oĩbus.ꝛ si aliqua que sint illa ꝛ qualr̃ exerceri debeant seu ẽt ordinari.Et ꝑmo videnduz de regimine cõuenienti corpi relato ad flõmiaz anteꝗ̃ flõmet̃ ꝯsequẽter de alijs. ¶ Planũ est aũt ꝙ oẽ regimen cõueniens corpi sanabili qd ordinat̃ ad aliquaz operationẽ intentã ab artifice in eo exerceri in quocũqꝫ futuro tpe siue ꝓpinquo siue distante. nõ est nisi regimẽ ꝑparans ipsuz corpus ad suscipiendum ipsaz operationẽ ẽm rectaz formã iuuamẽti:ꝛ nõ nocumẽti vel maioris iuuamẽti ꝗ̃ nocumẽti:ergo sequitur ꝙ regimen conueniẽs corpi relato ad flõmiam anteꝗ̃ flõmetur ꝓut videlicet ad eã ordinat̃ est regimẽ ꝑparationis ipsius ad flõmiam tolerandã ẽm iuuamentũ ipsius.Preparatio aũt ad opus iuuatiuũ nõ est nisi illa que remouet ipedientia opationẽ:que ipedientia vt superi⁹ est dictũ sunt illa q̃bus nocumẽtũ timet̃ in opatione:siue que significãt nocumentũ posse ꝓcurari ex intẽto opere si cũ eo occurrãt oẽs siue alique dicte dĩe regiminis ꝯueniãt corpi ꝓut ordinat̃ ad flõmiaz futurã fieri.Nihilominus illa regimina talr̃ ordinare ꝙ ꝑ ipsa tollant̃ vel euitent̃ sic ꝑfectius fieri põt oĩa quecũqꝫ flõmiam ipedire possent:aut ei⁹ rectitudinem siue ea ꝑte qua est icisio siue ea ꝑte qua est euacuatio.Opꝫ igit̃ inuestigare vt ante flõmiaz ꝑdicta tria regimina conueniãt flõmando corpi vel nõ:ꝛ de ordinatione eorũ conuenienti ẽm ꝑdictaz formã canones inuenire vel tradere formã cõueniẽtis ordinationis que oñdant vt diximus negociũ faciẽdi cognitionẽ de mõ operãdi.¶ Dicimus igit̃ ꝙ regula inueniẽdi vtrũ ꝑdicta tria regimina conueniant corpi flõmando ẽm ꝙ ad flõmiam cõparat̃ est ꝯsiderare id ad qd regimẽ añcedens flõmiam ordinat̃:ꝛ ex ꝯsideratione illius tanꝗ̃ signi sicut in cunctis alijs opationib⁹ poterit iueniri ex ꝑdictorũ regiminũ tã in generali ꝗ̃ in spãli cõueniat dicto corpi.Jã aũt dictũ est pauloante ꝙ regimẽ conueniẽs corpi anteꝗ̃ flõmet̃ est regimẽ ordinatũ ad remouendũ ordinationẽ ꝓpositaz:tunc igit̃ ad iueniendum qd ꝑnter opꝫ ꝯsiderare qd est ꝓhibens ꝛ ẽm genus ꝛ ẽm spẽm:ꝛ hac cognitione cognoscet̃ qd cõueniat ad auferendũ ipm tam vlr̃ ꝗ̃ ꝑticulariter.¶ Hec eniz est regula tradita in de igenio sanitatis ad inueniendũ virtutẽ cãe salubris auferẽtis aliqd nociuũ a corpe:vt videlicet noscat̃ rõ dicens:qd illius nociui:ꝛ hoc cognito patebit q̃lis debeat esse virtus cãe salubris auferẽtis:qm̃ cuz auferens ꝯtrarie virtutis sit ad id qd auferẽ:patebit ꝙ virt⁹ auferens ꝯ̃ria erit ei qd aufert̃:qꝛ cognito vno ꝯ̃rio cognoscit̃ ꝛ reliquuz. ¶ Considerandũ est igit̃ in gñali qd põt esse ꝓhibẽs flõmiam.Postmodũ aũt in spãli iaz tunc ex his que perfecte superi⁹ diximus de ꝓhibentibus.ꝛ ẽt ꝑmittentib⁹pꝫ ꝙ oẽ ꝓhibens aut est res nãlis aut cõtra nãz aut nõ nãlis.ergo ẽm ꝙ ad hec ꝓhibentia poterũt cõparari ẽꝫ genus ꝑdicta regimina in remouẽdo ea ẽm ꝙ ipsa regimina cõueniunt corpi flõmando.Planũ est aũt ꝓuectis in medicina ꝙ regimen in dieta remouet ꝓhibitionẽ rerũ nõ naturaliũ cuz ad illas cõmensurandas debite ordinet̃.ergo cuz in corpe flõmando ꝓhibens qd occurrit possit esse res nõ nãlis.pꝫ qm̃ regimen in dieta qd in illis ꝯsistit rebus:eidẽ ꝯueniet. Jtẽ etiã sicut ex supradictis pꝫ:res nãles ꝛ contra naturaz possunt ꝓhibere flõmiam.sed planũ est ꝙ exhibitio medicinarum ꝛ manualis opatio:ad auferendũ rẽ contra nãm ordinant̃ per se.ergo regimen consistẽs in vtroqꝫ istorũ.s. regimine in exhibitione medicine ꝛ in manuali opatione poterit cõuenire flõmando corpi.Res aũt nãlis ꝑtim aufert per vnũ istorũ trium:ꝑtim ꝑ aliud:quarũ etiã ratione

Qd regimẽ conueniat corpi añ opõnẽ itẽtã ab artifice in eo fieri.

Regule.

Regula.

Quid possit eẽ ꝓhibẽs flõmiã in vñ.

rerũ naturaliũ põt oĩa pdicta tria regimina conuenire supradicto. vtruz autẽ res naturalis sit auferẽda ⁊ qñ: statim inferius ostẽdemus. Ex his igit̃ rationabil'r cõcluditur q oĩa tria pdicta regimina conueniũt corpi flõmando absolute considerato: nõ hoc vel illo sed quocũq. Et hoc ideo diximus: q aliqñ põt esse corpus flõmandũ in quo talia phibentia nõ occurrẽt pter q oĩa pdicta regimina tria cõueniant. Aliqñ autẽ cui oĩa cõueniant: ⁊ ideo superius referendo ad pticulare corpus dicebam⁹ poterunt conuenire. Nunc cũ cõcludebamus q oĩa pdicta cõueniũt corpori flebotomãdo intelleximus de corpore vl'r accepto put cõprehendunt illud: ⁊ cui oĩa possunt cõuenire. ⁊ illud cui nõ cõueniunt. Hoc igit̃ cognito in vl'i siue gñali pcedendũ est iuxta hanc doctrinã ad pticularia cognoscẽda: qm̃ in illis cõsistit opus. Et inuestigãdũ est in corpe pticulariter occurrẽte operi qđ est prohibens pticulariter occurrens: siue sit res nãlis siue nõ nãlis siue cõtra nãm. Et ex hoc vlteri⁹ inuenire q pdictorũ regiminũ pticulariter cõueniat ei. vz. si cõueniat ei ordinatio vel regimẽ in dieta ad remouendũ phibens. videndũ est vtruz in aere vel cibis vel motu ⁊c. Si vo regimen in exhibitiõe medicinarũ attendẽdũ que medicina sit exhibẽda. Si vo regimẽ in manuali opõne cõsiderandũ que manualis opatio debeat̃ ei: ⁊ hoc cognito q exerceant̃ pdicta regimina. ⁊ fm̃ hec tria per ordinem erunt necessaria attendẽda: vt istud opus. s. remotio phibentis pfecte exerceat̃. s. q pmo cognoscat̃ phibens. s. pticulariter acceptũ: ⁊ nõ quocũq mõ: sed per diffõnem. ⁊ 2° q eliciat̃ ex hoc virtus cause salubris. vel regimẽ conueniens corpori ad auferẽdũ illud. 3° vo vt attendat̃ modus exercẽdi istud regimẽ. Post has aũt cõsiderationes pfecte habitas nõ restat aliquid nisi operari de quo perfecti⁹ locuti sum⁹ in cõmẽto nostro super ingenio sanitatis in pma ⁊ scđa pticula vbi oñdimus: de qbus ⁊ quot ⁊ que oĩa habet artifex medicine certificari añq operet̃. Qũo autem cognoscere possit artifex phibens iaz pfecte docuimus superius in pma parte hui⁹ negocij: quõ etiaz per notitiã phibentis deueniet in notitiã regiminis cõuenientis ad auferendũ ipm iam pauloante dixim⁹ ⁊ pfectius in de ingenio sanitatis. Tertiũ aũt. s. qualis sit modus operãdi ⁊ regimẽ ordinãdi pfecte docet̃ in de ingenio sanitatis. Nec hic aliquẽ tãgemus nisi quantũ sufficiet ad manifestandũ q ptinet operi pposito. s. flõmie. ⁋ Ponat̃ igit̃ q inuenirem⁹ p pdicta q in flõmando corpa nimis calidus aer phibeat flõmiaz cuz iam cognoscit medicus q phibens est aer in q̃tũ excellẽti calitate iformat̃: tũc iaz cognoscit q v't auferẽtis h phibẽs dz esse ifrigidatiua: iõ studebit ifrigidãtib⁹ rectificare aerẽ q̃tũ poterit eo mõ q̃ in de ingenio sanitat docet̃. vtpote cuz cooperimẽtis domorũ aut infusionibus seu instillationib⁹ infrigidantiũ corpus. Si aũt excellẽtia frigiditatis in aere fuerit: phibens iam scit q nõ remouet̃ nisi calefacientib⁹: ideo fornacibus conuenienter factis aut igne mũdo ⁊ claro frigiditatẽ aeris tẽperet. ⁋ Si vo humoris grossities sit phibens iã scit: q subtiliare habet eos. Si autẽ viscositas incidere studet: ⁊ sic de alijs: ⁊ ex hac cõsideratione medici sapiẽtes iusserunt aliqua corpa flõmãdo vti exercitio mediocriter forti ante flõmiaz ad grossiũ hu. subtiliãdũ. Aut si hoc exercere nõ põt q vtant̃ syrupo de calamẽto aut de pulegio vel cõsimilibus. Aliqui aũt iusserunt vti syrupo acetoso p aliquos dies ante flõmiam ad incidendũ viscositatẽ. ⁋ Similiter cũ inuenerit q cũ cõstipatio occurrit operi tanq phibens cuz sciat q cõstipatio nõ est nisi retẽtio fecum in intestinis studet contrariũ exercere. s. educere ipsas ab intestinis ante flõmiaz eo mõ quo in pfatis negocijs docet̃. Verbi grã. sicut de ambulatione aut cibis mollificãtib⁹ aut suppositorijs aut alijs causis salubrib⁹ ad hoc conuenientib⁹. ⁋ Si aũt effusio cholere fuerit ad stomachuz abscindet hoc phibens medẽdo stomachũ ⁊ poruz effundentẽ in ipm cholerã per vomitũ ante flõmiaz puocando ipsuz cũ leuibus sicut multa aqua calida mista cũ syrupo acetoso aut similibus: postq̃ fortificabit stomachi subam aggregãdo partes ei⁹ cum administratiõe modici panis infusi in succis stipticis aromaticis: vt sunt succus cydoniorũ aut cũ çuccharo ros. aut syrupo ros. aut mirthino cũ frigida aqua recepti aut sil'ib⁹ pro q̃bus recurrendũ est ad nominata negocia. deinde post modicam quietẽ fiet flõmia. ⁋ Si vo phibens fuerit fortis sensus in ore stomachi. hoc enim diximus superius vnum de prohibentibus in ratione sui, sed ratione eius quod posset sentiri. s. inanitionis de qua timent̃ nocumẽta que superius docuimus. tunc medic⁹ obuiabit illi rõne cui⁹ timetur nocumentũ. s. future inanitioni. ⁊ ideo ministrabit in hoc casu bucellas panis infusas in aliquo succorũ ad aggregãdum partes mẽbri: ⁊ in hoc casu cõceditur q bucella laudabilis assature carniũ recipiat̃ ante flõmiaz cuz bucella panis ⁊ modico vino. ⁊ sic pseruatur a syncopi ⁊ alijs nocumẽtis possibilib⁹ euenire corpori ex forti sensu inanitiõis. ⁋ Simil'r debilitati stomachi obuiat̃ cuz occurrerit cum abscisione causarũ debilitantiũ sicut solutioni cõtinuitatis aut malitie cõplexionis. Naz si frigiditas causet debilitatẽ ministrabit̃ ante flõmiam panis infusus in succo vel syrupo mẽthe maxie muscato: aut modico diamusci aut diambre cum vino vel similibus: vel applicent̃ regioni stomachi ⁊ ori medicamina cuz simili virtute. Qz si causet̃ ex caliditate fient cõtraria sicut cuz succo cydoniorũ aut similibus. Sil'r autẽ pceditur in alia malitia cõplexionis fz doctrinã traditã in de ingenio sanitatis. ⁋ Si vo acutus dolor phibens fuerit studebit medicus sedare dolorem seu abscindere ante flõmiam. Causas aũt abscindẽtes dolores quantũ ad virtutẽ medicus cognoscit: sicut diximus cognita q̃dditate doloris. Scit enim q non abscindit̃ dolor nisi abscindant̃ ea que cõstituunt doloris essentiã: sicut pfecte docuimus in duodecima pticula de ingenio sanitatis: vbi de modo agit̃ sedandi dolorẽ. Cum aũt doloris eẽntia eo modo quo cadit in consideratione medici consistat in sensu tanq̃ in percipiẽte virtute: ⁊ re cõtraria tãq̃ in obiecto illius sensus. s. in solutione cõtinuitatis ⁊ malitia cõplexionis diuerse sicut perfecte scripsimus in expositione tractatus Gal. de malitia cõplexionis diuerse. ⁊ quarto de morbo ⁊ accidẽti. vbi ad sensum monstrauimus solidaz veritatẽ Galeni nõ fuisse intellectã ab Auicẽ. siue in quãtitate magni voluminis in medicina maiorẽ partẽ medicorum latinorum infatuat. Tunc iaz scit medicus q non põt sedare dolorẽ nisi abscindẽdo vel rem contra nãm vel virtutem percipientẽ eam. s. sensum vel ambo simul. Cum autem sit sensus res naturalis ⁊ res naturalis faciat ad constitutionẽ corporis sani debet medicus seruare sensuz ⁊ nõ abscindere vel debilitare. ⁊ debet laborare ad ablationẽ solutionis continuitatis aut malitie cõplexionis causis conuenientibus. Qz si medicus causas nõ habuerit ⁊ acumẽ doloris inducias nõ cõcedat cũ maius sit nocumẽtũ periculũ corporis qđ timet̃ ex acumine doloris q̃ abscisio vel debilitatio sensus q continet̃ ex causis hoc pcurantib⁹: ideo medicus studet maius nocumentũ euitare ⁊ hoc de intẽtione ipsius: ⁊ ideo medicus in hoc casu sapiẽter agit cuz studet abscindere vel in toto vel in parte rem aliquã naturalez: ⁊ nõ tm̃ sensum: sed ẽt membrũ. sicut in igenio sanitatis ostẽdimus. Expedit aliquoties amputare pedẽ vel manum vt reliquũ corpus saluũ vel sanũ fiat. inuento igitur q necessario hz auferre sensuz vel in toto vel in parte laborat hoc facere ad hoc cõuenientib⁹. ⁋ De q̃bus lz in duodecima

parte

Quid sit prohibẽs flõmiaz in pticulari.

Cõmẽtat⁹ ẽ librũ de ingenio sanitatis.

Si aer fuerit phibẽs

Si humor fuerit phibens.

Si constipatio fuerit prohibens.

Si cole effusa stomac fuerit phibens.

Si fortis sensus ore stomachi fuerit phibens.

Si debilitas stomachi fuerit phibens.

Si dolor vẽtris fuerit phibens.

Comentatus ẽ opus Galeni Contra Auicẽnã.

parte ingenij sanitatis ꝑfecte diximus:tñ ꝓpter minores hoc breuiter repetemus dicentes.ꝙ medicus per notitiaz qdditatis rei auferẽde deuenit in notitiã virtutis causarũ auferentiũ.Hic eniz est canon quẽ dixímꝰ tradi in igenio sanitatis.vbi enim tradit̃ ars inueniẽdi qualis debeat esse virtus causarũ salubriũ efficientiũ sanitatez:cum vult auferre sensum:p̄mo considerat que sunt ea que cõcurrũt necessario ad sensum ꝯstituendũ in corꝑe vel in mẽbro:ꝓut est potẽtia ꝑcipiẽdi obiectũ sensibile.scit aũt ꝙ ad hoc ꝙ membrũ habeat hanc potentiã necessariũ est in membro duo cõcurrere.s.ꝙ recipiat virtutẽ sentiẽdi ab origine sua. Scd̃m est ꝙ habeat dispositionẽ nãlem per quã aptuz sit ad exercendũ oꝑationes ꝯuenientes illi v̄tuti.ergo iaz cognoscit medicus per hoc ꝙ tam abscindẽs sensum in toto vel in ꝑte:q: hoc differre nõ facit causas quantũ ad essentiã virtutis:sed soluz s̄m intensuz ⁊ remissuz hoc nõ potest esse nisi altera duarũ:aut ambe simul.s.subtrahens virtutẽ sentiẽdi organo vel auferens naturalẽ dispositionẽ siue diuisim siue simul corꝑi applicent̃.Cuz aũt vlterius vult cognoscere causaz subtrahentẽ organo virtutẽ sentiẽdi receptaz ab origine aliqua considerat.silr̃ quid est virtꝰ illa que transmittit̃ ad organuz a p̄dicta origine.ꝑ ꝯsiderationẽ aũt suaz inquantũ medicꝰ est nõ dicit virtutẽ sentiendi nisi spiritũ aĩatũ transmissuz a cerebro ad p̄dictuz organũ. ⁊ ideo dicimꝰ virtutẽ sentiẽdi:q: virtutẽ nãlez medicus dicit esse complexionẽ:sicut in de intẽtione medicorũ ostẽdimus.Diximus ẽt inquantũ medicus:ꝓpterea q: s̄m considerationẽ naturalis ph̄ie que ordinat̃ ad aliũ finem:vt p̄dicto tractatu ostẽdimꝰ:aliud oporteret dicere ꝙ esset virtus sentiẽdi:vel alia virtꝰ corꝑis animati:q: ꝓprie est aĩe potẽtia ordinata ad exercendũ talẽ actionẽ:sic enim notificat per subam a qua manat:⁊ per actionẽ qua cognoscit̃. Sed cũ ad potentiã anime auferendũ per se vel q̃uolibet mouenda per se medicꝰ nõ habeat causas:ꝓpterea q: nec anima nec eius potẽtia sicut in alijs est oñsum:subijcit̃ motui.ideo p̄termittit hanc considerationẽ inquantũ medicꝰ est:cuz nulluz prebeat ei iuuamentũ in oꝑatione:sed cum sciat virtutẽ esse p̄ncipium actionis:illud dicit esse p̄ncipiũ cuiuscũq; qd̓ comparatũ ad eam est p̄muz p̄ncipium transmutari potens.Pz autẽ s̄m hanc considerationẽ ꝙ in eo qd̓ transmittit̃ in organũ aliquod ab origine sensus p̄muz principiũ transmutari potens est spũs:qm̃ ph̄s naturalis ꝓprie vocat latorẽ virtutis.Sed quocũq; mõ consideret̃ a medico:q: hoc alibi perfectiꝰ disputauimꝰ.Tñ ex his habetur.s.ꝙ iam cognoscit medicus ꝙ causa subtrahẽs virtutẽ sentiẽdi organo nõ põt eẽ nisi subtrahẽs tm̃ spũm transmissuz ad ipsuz ab origine aliqua ad exercendũ actionez sentiẽdi.Non restat ergo nisi differẽtias cause trahẽtis inuestigare sensuuz.ergo considerat hoc:iuẽnit ꝙ cã subtrahens spũm organo aut est resoluens ip̄m ab organo ⁊ mouẽs extra corpus:aut est mouens in partẽ oppositã organo vel diuersaz in corꝑe.recurrit ergo ad negocia q̄bus agitur de materia ⁊ virtute causarũ salubriũ talem virtutem habentiũ.Et ideo cũ vult medicus sedare vel alleuiare dolorem auferẽdo vel debilitãdo sensum ꝑ subtractionẽ spiritus applicat mẽbro tẽperate calida ad resoluendũ spiritus a mẽbro non attrahendũ.Alia ẽt intẽtione(sicut diximus in ingenio sanitatis)ꝓsunt talia calida ad alleuiandũ dolorẽ ex quacũq; cõplexionis malitia cum materia.s.ad resoluendũ materiã.Sed s̄m hanc considerationez nõ ꝓsunt in doloribus ex malitia cõplexionis sine materia:aut ex solutione continuitatis.sed s̄m intentionẽ resoluẽdi spiritus prosunt omni dolori.Ad subtractionẽ autẽ per motũ in partẽ diuersam vtitur fricationibꝰ in oppositis partibꝰ aut ablutionibus cuz calidis aut ventositatibꝰ:aut ꝓcurat

Duo concurrũt ad ꝯstituẽdũ sensum in membro.

Quõ temperate calida sedãt dolorem.

instrumẽtis musicis spiritꝰ distrahi a cognitione vel quomodolibet aliter sicut in p̄dictis negocijs edocetur.Si xo iste sedandi modus sufficiens aut ꝓmptus nõ fuerit:⁊ cogatur medicus(vt diximus)sedare dolorẽ per ablationẽ sensus:tunc necessario opz ip̄m ad euitandũ nocumentuz auferre ab organo dispositionẽ naturalez:q: istud est vt diximus necessariũ ad hoc vt habeat potentiã exercẽdi sensus actionẽ.⁊ ideo p̄mitꝰ fecimꝰ mentionẽ de subtractione spũum:q: vt de ingenio sanitatis dixisse recolimus:⁊ etiaz ostẽdisse ex fine intẽto a minus nociuis medicus inchoare debet.Minus autẽ nocumentũ sicut pz:est organo subtrahere id qd̓ non est de ꝯstitutione ipsius.s.spiritum:ꝙ̄ remouere dispositionẽ ipsius naturalẽ que facit ad eiꝰ essentiaz:inquantũ est organuz viuẽtis corporis.Et ideo donec alie oꝑationes minus periculose deficiãt nõ debet ad hãc manum porrigere:sed alijs deficientibꝰ.Si ad hãc exercẽdam se cõuertat excusatus est a reprehẽsione:q: vt prudẽter Gal̓.recitauit in megatechni.Qui nõ habet nisi vnam viaz sue deambulatiõis per quã transmeare habeat necessario pertransibit eãdem. ¶ Redeuntes igit̃ ad ꝓpositũ dicimus ꝙ cũ medicus vult auferre dispositionẽ naturalẽ ab organo per quã est organũ aptum ad assentiendũ solutionẽ continuitatis:aut malitiã cõplexionis.Considerat p̄mo vt superiꝰ diximus in rebus alijs auferendis quid sit illa naturalis dispositio per quã mẽbrum efficit̃ organum sentiẽdi si ꝯplexio aut dolor sicut cõparatio naturalis:tũc considerat medicus quid est hoc aut illud.Scit aũt medicus sicut ostensuz est in quarto de rebus cõtra naturam:ꝙ vehemens delectatio nõ fit nisi in sensu tactus.Illud autẽ qd̓ disponit organũ ad tactũ exercenduz nõ est nisi cõplexio sicut alibi oñsum est.In ꝓposito igit̃:vbi in sedatione acuti doloris loquimur:licet dicere ꝙ dispositio nãlis organi sensitiui est cõplexio:igit̃ ad inueniendum virtutẽ cause auferẽtis cõplexionẽ cum consideret medicus quid est illa cõplexio:iuenit ꝙ est tẽperamentũ in p̄mis qualitatibus ꝓportionaliter cõueniẽs organo ad exercendũ talez vite actionẽ.s.talez sensum.Ex quo iaz cognoscit per ꝯtrarium ꝙ causa auferẽs dictam cõplexionem debet habere virtutẽ distẽperandi virtutẽ organi per qualitatẽ primaz:maxime ip̄edientẽ vite actionẽ.Talis aũt non põt eẽ nisi infrigidans.Sic ex ꝯsideratione frigiditatis habita in naturali ph̄ia cuius cõclusiones supponit:⁊ ex ea que de ipsa habet̃ in medicina.Iam igit̃ hz ꝙ infrigidantibus in tali casu hz vti inchoãdo p̄ a debilibus.Et ꝓpterea p̄ applicat membro rosas:deinde crasulaz:his aũt habitis ⁊ non proficiẽtibꝰ papauer al.⁊ ad vltimũ coactꝰ vtitur opio ⁊ mandragora ⁊ silibus.supradictis igit̃ modis huic prohibenti poterit medicus obuiare. ¶ Est ẽt possibile ꝙ occultatio venarũ sit prohibẽs flõmiam fieri inquantum incisio est. hoc enim dicimus vnum de ꝓhibentibus superiꝰ vbi de consideratione particulari:nõ a parte corporis õcurrẽtiũ egimus.siue illa occultatio causet̃ ꝓpter stricturaz siue ꝓpter ꝓfundum situz.istud autẽ prohibens remouere studet medicus diuerso regimine s̄m diuersam intentionem quã habet in icidendo venã.Quasdã autẽ venas penitus intẽdit icidere:aut exh̄ere sic̃ venas pulsantes in timporibus in emigraneo dolore vbi timet̃ descensus aque in oculos.Quasdã autez intendit solum aperire findendo superficiẽ:maxime sicut venas brachij ⁊ manus ⁊c̃.In incisiõe igitur primarũ venarũ iam forma incisionis quã intendit ostendere ei:quia opz findere cutem:⁊ cum vncinis dilatare vulnus:donec carnẽ remouere possit a superficie vene: sicut perfecte docet̃ in particularibꝰ negocijs chirurgie:vt in lib.cathage.Gal̓.⁊ ideo diximꝰ in particularibus:q: in tractatu vniuersali de ingenio sanitatis nõ docet̃ particu-

Quõ infrigidãtia sedant dolorem.

Si occultatio venaruz fuerit ꝓhibens.

lariter exerceri. Cum aũt medicus intẽdit solũ findere venã est necessariũ ei distincte cognoscere ipsaz ne ꝓpter dubitatẽ percutiat membꝛuz aliud: vtpote lacertuz aut neruum ⁊c. Ad hanc igit̃ dubitationẽ mouendã ꝓpter errorẽ monstratũ: opz medicũ ꝓcurare ꝙ vena manifestetur sensui eius distincte ab alijs mẽbꝛis. Jam aũt per se pz ꝙ nõ põt istud facere nisi ꝓcurando ꝙ vena intumescat quãto amplius poterit. nã per hoc soluz sensibiliter discerni poterit ab alijs mẽbꝛis. Tumefactio aũt non põt fieri nisi ꝑ ĩpletionẽ earũ in illa parte in qua querit̃ ipsarũ manifestatio. Jdeo opz medicũ in ꝓposito vti hanc repletionẽ ꝓcurantibꝰ. Jam quoqz pz qm̃ nulle cause possunt hoc facere nisi vel coaceruando sanguinẽ in illis venis: vel relaxãdo ⁊ mollificãdo eas: vt capacitati sanguinis ⁊ earũ extensioni fiant habiliores. vt ergo relaxent̃ ⁊ mollificent̃ ipse vene: ⁊ ẽt cutis opz vti leuiter calefacientibꝰ: ⁊ humectantibꝰ actu. ideo qñ volumus saphenas aperire hac intẽtione: iubemus in aqua calida per horã ante balneare: ⁊ ꝙ in eadẽ aqua teneant̃ post incisionẽ. hoc non fit ꝓpter intentionẽ hanc. sed vt clausio vulneris ĩpediatur ⁊ cõgelatio sanguinis que leuiter venit ibi ante sufficientẽ euacuationez propter stricturã venaruz: ⁊ a fonte caloris elongationẽ spirituum. Et licz pertineat ad sequens caplm: tñ quia breue de ipso nos expediemus hic vt non oporteat post facere mentionẽ. Cause autẽ cõgregantes sanguinez in venis nõ sunt nisi attrahentes sanguinez ad venas aut ĩpellentes ipsum ad eas. Cum ergo medicus vult prouocare ampliationem venarũ per congregationẽ sanguinis in eis: necessariũ est ꝙ laboret attrahere sanguinez in eis: ⁊ etiaz impellere ad eas quaruz manifestatio querit̃: propter hoc igit̃ ad attrahendũ dixerunt sapientes fricari partẽ in qua vena queritur. Quidaz autẽ dixerunt calefieri ad ignez. quia tñ calor ignis nõ attrahit nisi qđ subtile est: non consulimus ꝙ hoc fiat si ĩmediate post fieri debeat ĩcisio. Aliquoties vtile est hoc facere vt in tẽpore frigido ad remouenduz a cute duritiem causataz a frigiditate exteriori: ⁊ hoc in corporibus debilibus in qbus per exercitiũ aut motum membꝛũ. vbi potest effectus depelli frigiditatis. in alijs etiaz duritiẽ remouendũ suauiter inungimus locum vbi volumus venã aperire: in qbus dura: ⁊ aspera est naturaliter cutis. Ad impellendũ autem sanguinẽ ad venas opz ligare membꝛum versus originẽ venaruz. videlicet versus partẽ domesticã. semper non longe a loco in quo debet aperiri vena. Ligetur autẽ cũ fascia non multũ lata vt melius stringi valeat. nec multuz stricta vt amplius impellere valeat. Stringat̃ autẽ membꝛũ taliter vt per compꝛehensionẽ venarum factam in loco stricture sanguis ad locũ signatũ veniat. Quãtitas autez occultationis perpendet̃ ex quantitate materie ⁊ pinguedinis ⁊ carnositatis corporis: vnde in macris corporibus debiliter stringere sufficit cõparatione corporum grossorũ. Similiter etiaz quãtitate occulta corporis diuersificatur durities ⁊ grossities: quare ⁊ hoc cõsiderare oportet ad mensuranduz quantitatẽ stricture: ⁊ etiaz operationem mẽbꝛi sicut statim dicemus de collo. Hac igitur intẽtione stringimus ante incisionez cuz fascicula mediũ adiutorij: quãdo volumus aperire venas que sunt in plicatura brachij. Pro venis autẽ manus stringimus extremitatem vlne que terminat̃ ad radicẽ manus. Cum autem volumꝰ aperire venas a mento superius stringimus collum cum fascia leni ꝙ̃ alia mẽbꝛa ne anhelitus prohibeat̃: vt ergo manifestentur vene fit ista constrictio ante incisionẽ: ⁊ iđ diximus ante: qꝛ post incisionez etiam quãdoqz fit: non tñ ita fortiter ꝓpter hoc vt velocius ⁊ sufficientius etiaz sanguis veniat. Diximus autez non ita fortiter fieri vt sanguinis transitus non ĩpediatur ꝓpter fortez stricturaz. retinet̃ autem sanguis ꝓpter fortez stricturaz: maxime in macris corporibus: ⁊ hoc in illis venis que sunt supra ligaturam: hoc ab illis que sub ligatura sunt fortius euacuant̃: ⁊ ideo facta incisione relaxamꝰ stricturam ne retineatur. Quando autem volumus aperire venas colli vie͡ꝫ guide͡ꝫ circa furculaz cum stricta corrigia stringimus collum vt manifestetur vena. Prodest etiã ad hoc retẽtio aeris attracti copiose. Adhuc vt manifestior sit vena debet ĩclinari caput in partẽ contrariã: ꝑꝑ hoc enim cutis que ꝑ̃us rugata manebat tẽditur ⁊ attenuat̃. quobrem ⁊ vena manifestius apparet. Amplius prodest hec ligatio ad aliud: quia vsqꝫ ad incisionez firmius exercendaz. nam cute rugata existente labitur flebotomus ꝓpter lapsum cutis. Oportet autez cauere ne nimis inclinetur caput in contrariã partem: qꝛ superficies vene superior inferiori vicinaretur. hoc autẽ disponeret ad superficiei inferioris incisionem siue fieret incisio ẽm latum siue ẽm longuz: quod esset causa apostemationis ꝓpter coagulationez sanguinis in parte incisa. Supradictis igitur ligationibus fricationibꝰ ⁊ ceteris obseruatis est videnduz: vtrum vena distincte appareat visui ẽm colorez ⁊ figuram: vtpote ꝙ visu distincte apprehendatur corpus oblongum protendẽs liuiduz colorem cõparatione aliarum partiuz: quod si sit iam habet̃ ꝓpositum: ⁊ non restat nisi incidere. Si xᵒ visui non manifestet̃ ẽm hunc moduz tẽtetur. his igitur obseruatis: vt tactu discernatur. ⁊ ideo cũ indice tangẽda est suauiter pars. vbi querit̃ vena. ⁊ considerandũ vtrũ digito occurrat corpus mobile localiter ẽm figuraz columne: ita ꝙ cedat tactui cuz cõprimit̃ sicut vter plenus ad differentiã nerui ⁊ chorde: ⁊ cum suauiter eleuat̃ digitus sentitur vena turgescere ad modum pleni vtris. Et vt etiã plenior certitudo habeat̃ debet primo cum minimo digito premi locus: deinde illo digito remoto applicetur index ⁊ suauiter cum eo premat̃ locus ꝓpinquius minimo digito elabẽdo versus eum. Cõsideretqꝫ diligenter tunc vtruz versus medium digitum sentiat̃ aliquid manifeste turgescere per motum rei contẽte interiꝰ: ac si corpus colũnare repleret̃ qđ non fit in neruo ⁊ chorda. ꝙ si sic fiat notet̃ diligentissime locus quoniã ibi vena est. ¶ Venam autẽ pulsantẽ a nõ pulsante medicus solo pulsu discernit. caueat sibi tamen ne decipiat̃. Strictura enim fortis vel ligatio impedit motum arterie: cum ergo medicus vult aperire venas que sunt in brachio: maxime basilicam sub qua magna locatur arteria: tangat ipse ꝑ locum cum digito: ⁊ vbi senserit arteriaz pulsare notet: deinde ligetur brachium: ⁊ videat cum ligauerit vtrum tumor ad modum ciceris aut lentis appareat in loco signato. videlicet vbi pulsat arteria. ⁊ si sic non tangatur: quia est arteria que inflatur propter sanguinem impulsum ⁊ melius certificatur si relaxato ligamento deleatur: ⁊ iterũ reparato appareat. Causa autem propter quã sub tali forma appareat est: quia ibi arteria facit quasi extremitatem: ꝓpterea quia separatur a vena profundendo se que curuatio incipit in curuatura brachij. Et quanto amplius profundatur arteria in illo ergo in initio curuationis vbi facit angulum apparet talis forma tumoris quando fortiter stringitur brachium. tunc ergo relicto predicto loco amplius poterit noscere ad incidendum partem basilice manifestam que magis accedit ad manuz. ¶ Si xᵒ post predicta examina medicus adhuc dubitet debet querere ramũ vnum proposite intentionis sicut annularem loco basilice. Si xᵒ nihil distincte nouerit queret venam magis appropinquantem ad virtutem predicte. Si xᵒ in omnibus dubitauerit permutabit operationem sicut poterit vt superius diximus in vltimo capitulo prime partis. ¶ Ex his ergo que dicta sunt iam potest colligi qualiter procedere habet

medicus

Quare vene que flõmant cuz aq̃ calida.

Quare fricatio fit ⁊ ligatio in flõmia.

Quare pꝰ ĩcisionem

Fit relaxatio stricture in flebotomia.

Quõ sentiat vena visui non manifesta.

medicus ad remouendum ea que probibent suam operationem ⁊ specialiter flebotomiā. Et lꝫ superius plura alia dixerimus esse probibentia: tamen bic non fecimus mentionē nisi de qbusdā illoꝝ ad exēplū: vtpote de bis qbus necīa est subtilis cõsideratio medicãtis: qm̃ in bis q̃ auferri nõ pñt: sicut est etas aut sexus nõ dꝫ occupari cõsideratio artificis ad auferēdum. Silr̃ in bis que leuia sunt: sicut sunt accidētia aie ⁊ obscuritas aeris ⁊c̃. pꝫ modus auferēdi per ea que in alijs dicta sunt. Pꝫ nihilominꝰ ex p̃dictis veritas eoꝝ que circa p̃ncipia huiꝰ tria diximus. s. q̄ aliq̃ ꝓbibētia remouenť per regimina in dieta sicut per rectificationē aeris ⁊ ꝑ cibationē ⁊ exercitiū. Quedā vo ꝑ administrationē medicinarum sicut per subtiliantia modica ⁊ stiptica ⁊c̃. quedā aũt ꝑ manualē opõnē sicut per incisionem cutis excarnationē vene ⁊c̃. que oīa ↄueniunt corpori flebotomando ꝺm q̄ ad ipsum flebotomia ordinatur.

¶ Scđe partis. de regimie in actu ipsius opõnis. Cap. II.

Postq̃ docuimus probibētia remouere: qđ ꝑtinere diximꝰ ad regimē corporis anteq̃ flõmeť ꝺm tñ q̄ ad illā refertur: sequiť vt ostēdamus per ordinē regimen corporis: qđ ei cõuenit in ipso actu flõmie. De q̊ sciendū est q̄ qm̃ regimen rõne flõmie ad aliqđ qđ nõ cõuenit corpori duꝫ flõmať q̄ sit illud qđ diximus ordinari anteq̃ fiat flebotomia: iõ vt possit ipsa recte exerceri: qm̃ illa cõmensuratio rerum nõ nãlium que fit añ flõmiā ad boc vt ꝓbibentia remoueanť nõ est nisi regimen in dieta quo adbibito corꝑi poterit flõmia exerceri: ergo post predictū regimen rõne flõmie nulla alia dieta necessaria est. Silr̃ nec regimen applicationis medicinaꝝ ↄuenit corpori dum flõmať rõne ipsiꝰ flõmie: qꝛ illud regimen nõ est nisi remouens illud qđ ꝓbibet flõmiā fieri. Regimen aũt remouens probibens precedere bꝫ ipsaꝫ operationem vt diximus. Cõcludiť ergo ex bis q̄ regimē in dieta ⁊ administratione medicinaꝝ a supradicto nõ ↄuenit corpori qđ flebotomať nisi rõne eius qđ superuenire põt corpori in actu flebotomie. Et boc ideo qꝛ regimen ei cõueniens ꝓꝑ ea que causanť facta flebotomia dicemus in sequēti capitulo ⁊ vltimo buius operationis. De regimine aũt in manuali operatione iam per se pꝫ q̄ cõuenit corpori ratione flebotomie ea parte qua flebotomia incisio est. videnduꝫ est igiť de bis regiminibus. eo mõ quo cõuenit corꝑi duꝫ flebotomať qualiter exerceri. Et p̃mo de regimine conuenienti ratione flebotomie. Scđo vo de regimine cõuenienti ratione sui effectus. Jste enim est ordo nãlis. s. vt cã precedat effectū. Et silr̃ cõsideratio de causa ꝺm speculationē intellectus premittenda est ↄsiderationi de effectu. ¶ Cū autē flebotomiaꝫ duo cõstituant vt superius diximus in descriptiõe flebotomie. s. incisio ⁊ euacuatio. Primo de incisione agendū est tanq̃ de p̃ma: declarando qualr̃ debeať exerceri. Cū eniꝫ incisio varieť per longū ⁊ latū ⁊ transuersum ⁊ strictū ⁊ amplū cõsideranduꝫ est ꝺm qđ istoꝝ modoꝝ vtilioꝛ fiat: qm̃ ꝺꝫ illū modū dꝫ fieri. Hec eniꝫ est forma recte operandi sicut superius diximus. Regula auteꝫ inueniendi: bec est illa quā superius diximus: ⁊ scilꝫ vt cõsidereť effectus vel iuuamentū ⁊ nocumentū que causare põt in corpore vnaqueqꝫ illaꝝ incisionū. deinde q̄ particularia occurrentia a parte corporis cõsiderenť: ⁊ bis cõparatis ⁊ ↄsideratis adinuicem eliciet: vtrum operatio sit vtilis corpori aut nõ: aut plus vtilis q̃ inutilis vel econtra ꝺm formā quā docuimus in vltimo capitulo partis p̃me istius negocij. bec est regula vtilis vt superius diximus ad inueniendū de quacūqꝫ operatione vel causa salubri. Jtē ex predicta doctrina patent regule ad inueniendū potētiā quam babet ad imutandum corpus operatio ꝓposita. s. ad inueniendum numerum ⁊ significationē particularium a parte corporis occurrentiū: quapropter in aliqua operatione supradictas regulas iam ammodo repetere nõ opꝫ: sed ꝺm formā ipsaꝫ ꝓcedere ad inuestigandū ꝓpositū. igitur ↄsideratio si est stricta incisio inueniť q̄ ipsa prebet exituꝫ solum bumori vel sanguini subtili: impedit aũt exitū grosso: ecõtrario aũt de largo. Jtem illa est vtilis ad cõseruationē spirituū: ⁊ per ↄñs virtutis: ista vo ecõtra. Ex quo patet iam q̄ in corporibus in qbus grossus abundat sanguis: ⁊ nõ timeť defectus virtutis: est vtilis aut minus vtilis: ⁊ iõ ex bac intentione iusserunt sapientes largas incisiones facere in byeme in corporibus. in qbus autē sanguis est subtilis ⁊ spiritus vtilioꝛ est stricta: ⁊ bac intentione iubetur calidis fieri in pueris ⁊ in estate. Eodem autem mõ attendendū per considerationē particulariū vtrū retentio grossi sanguinis que procurať per strictā incisioneꝫ possit vtilis esse corpori plus q̃ nocens. qm̃ ex bac intentione fieret stricta vt sit sicut in corporibus in qbus fit ꝓpter curationem vulnerum interioꝝ membroꝝ. q̃obreꝫ iubent sapiētes subtilem aut strictam facere incisionē in curatione vulneruꝫ pulmonis ⁊ pectoris: qm̃ grossus sanguis ad consolidationem vtilioꝛ est subtili. ¶ Similr̃ aũt consideramus incisionem inquantū ꝺm latum fit/aut longuꝫ aut transuersum. Nam si vena fuerit localiter mobilis ⁊ effugiat flebotomū: nec cadat incisio super partem aliam: maxime si ibi fuerit neruus aut chorda aut arteria: melius est vt fiat ꝺm latum aut transuersum. modica aũt est differētia inter latū ⁊ transuersum. Uene aũt mobiles sunt vene colli: ideo in eis ꝺm latum fit incisio: qñqꝫ etiā sunt tales vene brachij ⁊ preter boc etiā ibi cõcurrunt membra que diximus sicut cum venis pedum: qm̃ ꝓpinque sunt neruis ⁊ chordis. ꝓinde ēt ꝺm latuꝫ ⁊ transuersuꝫ incidunť. Jn saluatella vo cum sita sit quasi in valle securioꝛ est incisio ꝺm longū facta q̃ ꝺm latū: nõ enim timeť eius mobilitas lateraliter. Alia etiam intentio est ꝺm longuꝫ q̃ ꝺm latum aut transuersum: vt. vꝫ. euacuatio sanguinis nõ ipediať. Jn paruis enim venis ⁊ strictis quaꝝ sunt vene labioꝝ ⁊ lingue ꝺm longū: ⁊ ideo nõ incidunť ꝺm latū vel transuersum: maxie cum fieri possit. ¶ Qñqꝫ vo alia intētione variantur isti modi incisionis. s. ꝓpter intentioneꝫ quā babemus ad tardam vel festinaꝫ cõsolidationem vulneris. Cum enim volumus vt cito solideť vena in plicatura brachij incidimus ꝺm longuꝫ. ꝓpterea qꝛ cum brachiū maxime ꝺm longum situeť ↄuenientius labia vulneris ⁊ amplius adberent. Cū volumus enim tardare solidationē sicut cū ꝓponimus secūdare flõmiā ꝑ eundē locū incidimꝰ ꝺm latū. Nā extēsio brachij ꝓbibet adberere labia vulneris ⁊ ↄsolidationem fieri. Proportionabilr̃ aũt medicus ↄsiderabit in alijs venis iuxta formā motus mēbri ⁊ qetis ⁊ situs. Hec ēt intentio q̄ variat ꝺm latū ⁊ longū incisionē põt variare ꝺm strictū ⁊ amplū: qm̃ planū est q̄ icisio stricta ⁊ ꝑua citiꝰ ↄsolidať larga ⁊ magna. ¶ Scđꝫ q̃cūqꝫ igiť formā debeat icisio fieri accipiēdus est flõmus in medio sic vt nõ vacillet: ⁊ vt sic ad minꝰ teneať cū pollice ⁊ duobꝰ sequētibꝰ digitis

Quõ debeat teneri flõmus.

sitqꝫ flõmus acutꝰ vt leuiter penetret ⁊ dolorē nõ inducat sue penetrationis difficultate. Sit ēt mundus ab oi rubigine ⁊ quacūqꝫ alia suba: qm̃ oia ipediunt penetratiõis leuitatē: ideo lauari ⁊ tergi dꝫ diligēter ⁊ suauiter ne aspera tersione bebeteť. Si tñ aliqđ iuuamentū sperareť ex aliena suba dimittereť ibi sicut de oleo facimus cū volumus scđationē facere ⁊ reiterationē vngimus oleo aut butyro vt impediať cõsolidationē vulneris. ꝓfundeť ğ flõmus in venā suauiter: nõ ꝓsidiose ne rumpereť: nõ directe ne inferioꝛ supficies vene tangať: sꝫ oblique ⁊ mensuret quantitatē ꝓfundationis ꝺm quãtitatē vene: ⁊ etiā ꝺm quãtitatē

incisionis:quã facere intendit:qd si ꝓfundare nõ audeat ꝛ necessaria sit maior incisio:aperiet supficialr venã cũ flebotomo habẽte pilũ seu dentẽ acutũ ꝛ icisum in aliqua sui pte iuxta cuspidẽ ad modũ serre.ꝛ i extractiõe flõmi fixo dente in venã findat̃ cũ eo.Aliq pilũ in sũmitate flebotomi ꝯstituũt ꝛ ꝓfũdato in vena modice resupinãt ipz deinde trahẽdo ad exteri⁹ findũt:ꝛ isti modi findendi in venis strictis ꝛ lateralr ꝛ mobilibus securant ab errore labẽdi ꝛ tangendi aliã partẽ vene.Ex ꝓfundatione eniz flõmie in aliã ptẽ apa generat̃.qñqz ẽt fistula sicut in venis que sũt in angulis oculoꝝ que supra os seu mẽbꝝ frigidũ situant̃.

Que sint cõsideranda in flõ facta incisione.

¶ Facta igit̃ incisione alia duo restãt.s.eũatio ꝛ obuiare nociuis accidẽtibus:que apparent in ipsa eũatione.Opz ḡ pmo attẽdere formã recte euacuatiõis:ad quã cognoscendã medicus dz tria cõsiderare.s.qñtitatẽ sang.q euacuat̃:ꝛ qualitatẽ ipsius ꝛ iuuamẽtũ eũationis.Ex his tñ trib⁹ duo sunt pncipalia:scilz qualitas sanguinis ꝛ iuuamẽtũ eũationis.quãtitas vo debita p cõsiderationẽ hoꝝ duoꝝ cognoscit̃ esse debita ꝛ cõueniẽs.Silr ẽt si quãtitas agit̃ absolute nõ inquãtũ debita est ꝛ ꝯueniẽs siue parua siue magna per se:nõ inqñtũ debita ꝛ cõueniẽs indicat bonitatez euacuationis ꝛ sufficientiaz.Istud eniz necessariũ est cognoscere ad certificãdũ vtrũ flõmia facta p incisionẽ sit recte aut artificialr facta:nec sufficit cõsideratio supradictorum pticulariũ:qm ex illa cõsideratione nõ cõcludit̃ neciuz iudiciũ:sed ꝓbabile tñ.ꝛ inde est qꝛ iudicia medicoꝝ dispositionib⁹ corporis sanabilis ꝛ de cõuenientia causaꝝ salubriũ sumpta sunt ex cõsideratione pticulariũ:quoꝝ varie sunt cãe:ꝛ ẽt multiplr variant̃.Dixit Gal.ꝙ talia iudicia medicoꝝ ꝓbabilia sunt ꝛ nõ necessaria.ꝛ hoc pfecte exposuimus in regimẽto acutoꝝ.vbi ẽt dixim⁹ ꝙ virtus ꝛ etas sexus cõplo ꝛ cõsuetudo ꝛc.que diximus esse superi⁹ particularia:nõ sunt particularia ꝑm ꝙ in arte cõsiderantur. Quia ars de particularib⁹ nõ est:cũ sit regula vlis. Unde ars medicine nõ agit de etate pueri hui⁹ ꝛ hui⁹:vel cõplone calida huius ꝛ huius:sed vlr de etate puerili ꝛ cõplone calida in quocũqz corpore ꝛ sic de alys:ꝛ hec vlr accepta perpetua sunt.semp eniz talis cõplexio ꝛ talis etas ꝛ sic de alys:lz nõ semp sit talis cõplexio in hoc vel in illo:ꝛ ideo de his ars est:sed dicunt̃ pticularia qꝛ ad qd singulariter regule artis ordinant̃ pticulr occurrũt queadmoduz erit corpus qd subycit̃ operi est hoc vel illud.Silr etas ꝛ cõplexio ꝛ cuncta que eis ꝯueniunt indiuidua sunt ꝑm ꝙ ad ipsuz referunt̃ ꝛ a cõsideratione illoꝝ sic particulr occurrentiũ medicus operari volẽs artis regulis informat⁹:hz elicere iudiciũ de dispositione eius ꝛ operi cõueniẽti ei.ꝛ ideo dicebamus ꝙ medicina medicoꝝ manat a cõsideratione pticulariũ que cũ vario ꝛ vario mõ seu aspectu adinuicẽ in diuersis corporib⁹ occurrũt:ꝛ ipsa ꝑm pticularitatẽ cõprehendi nõ pñt ꝓpter multitudinẽ eorũdẽ:hinc est ꝙ iudiciũ ab eis nõ est necessarie veritatis:sed cũ accipit̃ cũ pluriũ cõsideratione:ꝛ ẽt potioꝝ ꝛ significando pinde fidẽ facit sicut iudiciũ astronomoꝝ ꝛ rhetoꝝ:qd silr ꝓcedit per cõsiderationẽ pticulariũ maiorũ ꝛ manifestoꝝ.

Inexperientia artificis ipedit certitudinem iudicij.

¶ Est aliud etiã ex parte nostra qd ipedit certitudinẽ iudicij:scilz in experiẽtia artificis.Nam sicut Gal.docuit in therapẽtica.ꝛ nos ibidẽ scripsimus:nõ põt perfecte seu cũ certitudine iudicare de dispositione corpis pticulari ꝛ operi cõuenienti ꝛ particulr:nisi qui potẽs est oium particulariũ significationes attẽdere ꝛ eoꝝ virtutes ꝛ significatiões adinuicẽ cõparare:sicut etiã superi⁹ docuimus. Medicus aũt q põt h facere vt ibidẽ dixit Gal.dz esse subtilis seu ingeniosus:idest clare apprehensiue ꝛ facilis memorie dz etiã esse sciens.i.perfecte habẽs notitiã de regulis artis.itẽ diligens ꝛ solicitus ad laborẽ vtroqz labore:scilz mẽtis in studendo ꝛ corporis in visitãdo.cũ hoc etiã dz esse exercitat⁹ in experiẽtia rerũ particulariũ.ꝛ cũ his etiam dz esse bone memorie:idest bñ recolẽs de apprehensis ꝛ expertis.Cuz enim talis pfectio raro reperiat̃ in medicis:inde paruz est ꝙ iudicia medicoꝝ sint ꝑm exquisitã veritatez accepta.iõ supradictis causis exigentib⁹ dixit Gal.in cõmẽto predicti libri:scilz regimẽti ꝛ alys locis quãplurimis ꝙ accepta sit ꝑm estimationẽ artificialẽ que est estimatio ꝓpinqua veritati ꝛ p parte maiori vera.

¶ Sed ad certitudinẽ habendã de rectitudine operis ꝛ iudicy cuiuscũqz opz cõsiderare vlterius effectũ operis:scilz vtrum fuerit vtilis corpori aut nociuus.Nã si vtilis certificat̃ ꝙ opus est rectũ ꝛ silr iudiciũ.Si vo cõtrariũ:ꝯtrariũ.ꝛ ideo ad examinandum iudiciũ docuit Gal.recurrere ad cõsiderationẽ iuuatiui ꝛ nocitiui ꝛ per se ꝛ per accidẽs.ꝛ ex hac cõsideratione iuuãtiuz ꝛ nocentiũ diximus sepissime ꝓdesse medico ad certitudinẽ habendã iudicy de forma recti operis ac dispõne que inuestigare anteꝙ operet̃ in occurrẽti corpore si alius medicus coactus fuerit ꝛ qualia fuerint opera ꝛ vtꝝ vtilia vel nociua:qm si vtilia opari hz ad formã illoꝝ manente eadẽ dispositione.Si vo nociua ꝛ illa.ꝛ ẽt ꝯsilia eũare hz euitare.

¶ Redeuntes igit̃ ad formã diximus ꝙ duo sũt ꝑm doctrinã Hippo.que ostẽdũt laudabilitatẽ euacuationis sang.s.per incisionẽ qualitatis sang.ꝛ iuuamẽtũ eũationis.ista enim duo sicut perfecte scripsimus in aphor.docet Hippo.cõsiderare ad cognoscendũ sufficientiã ꝛ laudabilitatẽ euacuationis cuiusqz:dicit ꝙ in his que a corpe educunt̃ ad cognoscendũ supradicta nõ est cõueniens signum multitudo exeuntis a corpe sed q̃litas ipsi⁹ ꝛ iuuamentuz eũationis:qd cognoscit p alleuiationẽ patiẽtis ꝛ tolerantiã corpis.Nam dũ euacuat̃ quale dz euacuari ꝛ corpus tolerat cũ leuitate laudabilis est eũatio ꝛ nõ est nociua vtilis fiat.si vo ꝯtrariũ nociua est ꝛ cũ inceperit apparere cõtrariũ scilz alia qualitas ꝛ intolerantia patientis significat sufficientẽ euacuationẽ:ꝛ qꝛ multitudo nõ est sufficiens signũ:ꝓbat ꝙ aliquoties eũatio fit vsqz ad syncopim vt si multitudo cõsideraret̃ nequaꝙ expectaret̃ syncopis q termin⁹ eũationis in aliqua euacuatione nõ expectat̃ nisi in flebotomia sicut dicemus.de paucitate aũt p se pz:qꝛ non est signũ sufficiens debite quãtitatis euacuationis ꝛ bonitatis.

Non sola quantitas sed qualitas et iuuamentum euacuationis consideranda

In colore sanguinis

Cum ergo sanguis euacuat̃ dz ꝯsiderare medicus pncipaliter ꝛ saporẽ ꝛ odorẽ/ẽt sang.substantiã ꝛ si vlr se habuerint ꝛ laudabilia sint imediate intercipiat̃ euacuatio nisi peccatũ quãtitatis euacuet̃:ꝛ tunc ad cognoscẽdũ sufficiẽtiam euacuationis ꝛ bonitatẽ recurremus ad aliud signuz sicut statim dicemus.Caueat etiã sibi medicus ne decipiatur in cognitione predicta predictoꝝ signoruz.Aliquoties enim laudabilis sang.pmus egreditur aut qꝛ attractus est ꝓpter ineptam partis fricationẽ in qua fit incisio vel calefactio ꝛc.Aut qꝛ pars in qua laudabilis sang.cõtinet̃ non remota est a parte incisionis sicut ingt Hippo.in regimẽto acutoꝝ in pleuresi dicẽs ꝙ pmo appareat sanguis clarus ꝛ laudabilis coloris:scdo illaudabilis quẽ colorẽ iussit expectare.Ideo ad hãc dceptionẽ remouẽdã opz medicũ expectare tantũ quantum extimauerit sufficere ad hoc vt sang.illaudabilis incipiat euacuari si in corpore fuerit:ꝛ si appareat illaudabilis ea illaudabilitate cui nociuum est per flõmiã obuiare sicut esse crudũ:vtpote aquosus ꝛ flegmaticus:qd per albedinẽ ꝛ subtilitatẽ cognoscitur:nobilissimũ est talez sanguinẽ extrahere sicut in pma parte hui⁹ operis dixim⁹.Si vo apparuerit sang.grossus ꝛ niger aut ad viriditatem trahens aut fetidus aut amarus aut salsus fluere permittatur.Tales enim diie in colore ꝛ sapore ꝛ alie apparere pñt in sanguine:ꝛ in eo qd in venis cõtinet̃ sicut in sexta pte de morbo ꝛ accidente Gal. tetigit vbi de

corrupt ibi de digestionis in venis ꝛ epate locutus est:ꝛ nos ibidẽ ostẽdimus.siue igiť euacueť sang.pp peccatũ quali tatis siue pp peccatum quãtitatis attẽdere bꝫ medicus vt euacueť in quãtitate cõuenienti:qm̃ nõ quecũqꝫ quantitas est cõueniẽs sicut diximus a vena. ¶ Debet ẽt medicus mẽsurare quãtitatẽ illã taliter vt cõueniẽs siue vtilis effi ciať corpori vt euacueť corpori absolute vel in plus:qꝛ ꝟo illud tñ nõ est vnũ in quocũqꝫ corpe.iõ ꝭm precisaꝫ veri tatẽ debite mẽsure vel certi ponderis cognosci nõ põt:aut ẽt edoceri:sed hoc inuestigare per extimationẽ artificialẽ: que ad veritatẽ appropinquat certe mensure:ꝛ ideo vidẽs hec Hippo.ꝛ sequaces eius tradiderunt artẽ per quã exti matio artificis reguleť ad accipiendũ mensuram predicte quãtitatis:ꝛ ꝓinde diciť artificiale:qꝛ illa arte regulatur. Est aũt cañ.ille vt videlꝫ cõsidereť quãtitas peccãtis mãe ꝛ tolerantia virtutis:ꝛ lꝫ cõsideratio oium particularium ad hoc ꝓsit:tñ in apho.nõ docuit ꝯsiderare nisi hec duo. ꝑpterea qꝛ ista duo ꝓncipalia sunt ꝛ alia ꝓpter ista consi derant:cũ vult medicus.ğ mẽsurare quantitatẽ hu.peccã tis dꝫ cõsiderare quãtitatẽ ipsius ꝓut peccãs est ꝛ virtutẽ corporis.ꝛ si virtus toleret tantũ dꝫ euacuare q̃tũ estima bit humorẽ peccantẽ.Si ergo peccet humor in qualitate tantũ dꝫ euacuare q̃tũ apparet peccatũ qualitatis:sicut in ꝓposito duꝫ apparet sang.grossius ꝛ niger ꝑmittat egredi vsquequo nõ appet talis.dum tñ virtus toleret:dato etiaꝫ ꝙ ad syncopim ꝑduceret q̃uo veritatem habeat ꝙ virtus corpis possit tolerare eũationẽ factam per flõmiã vsqꝫ ad syncopim.Cũ aũt syncopis defectio sit perfecte ostendimꝰ in nona parte de igenio sanitatis vbi Gal.docet facere flõ miaꝫ in fe.sanguis vsqꝫ ad syncopim si virtus toleret. Ibi eniꝫ ostendimus ꝙ iste sermo quẽ dicit ꝙ.saliquando fit euacuatio vsqꝫ ad defectionẽ si virtus sufficiet nõ:icludit oppositionẽ intelligendo per defectionem syncopim sicut Hippo.itellexit ꝛ oẽs sapiẽtes:quẽadmodũ in aphorismis latissime exposuimus remouentes falsaꝫ expositionẽ vul gariũ medicoꝝ:qui dixerũt ꝙ Hippo.nõ intellexit ꝑ defe ctionẽ syncopim sed ꝑfecte mãe peccãtis eũationẽ:ad quã expositionẽ dandã moti sunt ꝓpter ꝯdictionẽ quã videť eis includere sermo si intelligať per defectionẽ syncopis que defectio virtutis est.vñ qꝛ ignorauerũt q̃uo ista defe ctio que syncopis nũcupať põt sĩl' esse vel cõcurrere cum sufficientia virtutis.ideo ligamẽ siue apparentia predicti motiui tenuit eos ligatos:ita ꝙ nõ aduertunt ea que eorũ oculis subyciuntur.Nã cũ exponũt aphorismũ supponi mus eos videre cõmentũ Gal.ꝛ perlegere etiam.Cũ ergo ibidẽ insinue planet ꝑ defectionẽ syncopim:videntur non aduertere qd legunt.dicit ꝙ sermo Hippo.non est intelli gendus de defectione que fit pp angustiã vt que fit ꝓpter malos humo.in ore stomachi natantes ꝛc̃.per quas defe ctiones ꝯstat qꝛ nõ itelligit vltimas ꝛ perfectas eũationes sicut illi dixerũt.sed syncopizationes.sed vt dicit Hippo. loquiť ibidẽ de defectione que fit per flõmiã dicẽs soluꝫ: ꝙ in flõmia ducenda est euacuatio vsqꝫ ad defectionem plane denotans ꝙ per defectionẽ nõ intelligit vltimataꝫ euacuationẽ humorũ peccantiũ:qꝛ tunc sermo eius nõ ha beret veritatẽ:imo manifeste falsus esset:q̃tũ in alijs eua cuationibus a flõmia duciť euacuatio.ꝛ etiam ipse docuit vsqꝫ ad perfectã eũationẽ hu.peccantis sicut in purgatio ne ventris in qua cholerã intendimus eũare cõtinuamus purgationẽ quousqꝫ cesset cholera euacuari ꝛ hoc nõ raro sed frequẽter fecimus.ergo ibidẽ plane intelligit per defe ctionẽ syncopim.manifestius etiã dat hoc intelligere fre quẽter cũ dicit ꝙ in febribus acutis cũ flõmas vsqꝫ ad de fectionẽ refrigerať statim cor ꝛ febris extinguiť.in pluri mis ventres soluunť ꝛ sudores patiunť:ꝛ exinde perfecte

sananť.sed nunq̃ visuꝫ est ꝙ subito refrigereť cor ꝛ febris extinguať ꝓpter flõmiã nisi ad syncopiꝫ duceret:ꝓpterea si defectio ad quã ducit flõmia non est nisi ꝑfecta euacua tio hu.peccãtis nõ diceret Gal.ꝙ post defectionẽ sequere tur in aliquibꝰ fluxus vẽtris aut vomitus aut sudor ꝗbus liberať:qꝛ postq̃ ꝑfecte euacuata est mã peccãs nõ est ne cessariũ euenire euacuationẽ ad liberandũ a morbo:sed so lam alterationẽ.ex qbꝰ manifeste colligiť ꝙ ꝑ defectionẽ syncopim intelligit.Plenius autẽ in supradicta parte de ingenio sanitatis ostẽdimus euꝫ sic intellexisse.¶ Preter hoc ẽt supradicti expositores ostẽdũt se oblitos esse eiꝰ qd eoꝝ dux Aui.ca.de flõmia dicit:ꝙ in febribus synochis ꝛ squinantijs ꝛ in ꝑnꝰ apoplexie ex multitudine sang.ꝛ apa tibus ꝑniciosis ꝛ doloribꝰ fortibus nõ curamus si flõmia ad syncopim ꝑducat. ¶ Si ꝟo virtus sit debilis ꝛ synco pim tolerare nõ possit ante ẽt ꝑfectã eũationẽ:dato qd syn copis nõ ꝑueniret dꝫ mẽsurare quãtitatẽ eũationis q̃tum debilitas virtutis regrit:ꝛ tũc in hoc casu occurrit cõside ratio secũdãdi sanguinis eũationẽ per eandẽ incisionem: qm̃ cũ virtus nõ toleret ꝙ tanta peccãs mã euacueť vna vice cognoscit ex hoc ꝙ ꝑma vice non dꝫ euacuari nisi ꝑs quã virtus tolerat:ꝛ ꝑ residua opꝫ expectare ꝙ virtus cõ forteť ad tolerandũ eius euacuationẽ.quapropter occurrit ꝯsideratio medico ad mensurandũ tp̃s qd bꝫ cadere inter vnã extractionẽ sang.ꝛ aliã:ꝛ etiam cõsideratio cõfortan di virtutẽ intermedio tẽpore cũ nutriẽtibus laudabilibꝰ. Illud aũt per qd cognoscit estimatione artificiali q̃tũ tp̃s dꝫ intercipi inter vnaꝫ flõmiã ꝛ aliã ꝛ sic de alijs euacua tionibus est ꝯsiderandũ.Nam ꝭm gradũ debilitatis eius est illud tp̃s longũ vel breue.Si eniꝫ fuerit virtus modi cum debilis fiat secũdatio eodẽ die.si ꝟo amplius secũda die ꝛ interim cibabiť patiens laudabilr.Tanta enim pos set esse debilitas ꝙ tm̃ differreť scd̃a flõmia ꝙ iterũ opor teret facere incisionẽ sic si fieret.4.aut.8.die ꝛc̃.Cũ autem fiat scd̃atio dꝫ cauere medicus ne vulnus minoratus sit ꝑ cõsolidationẽ alicuius sue ꝑtis:qꝛ si tunc fiat flõmia acci dit frequẽter ꝙ subtilis sanguis egrediť ꝛ pulcher:ꝛ intus remanet grossus ꝛ turpis:ꝛ hoc põt esse nociuũ:qꝛ tũc opꝫ vulnus dilatare ꝛ reducere in pristinã quãtitatẽ.Qd autẽ diximus de sanguine peccãte in q̃litate.nã tãtũ dꝫ euacua re medicus quãtũ estimat peccare quãtitatẽ:dum tñ virtꝰ toleret:ẽt si ad syncopiꝫ ꝑduceret euacuatio:lꝫ sicut in me gatechni ostẽdimꝰ:rarius ꝯcurrat debilitas ꝟtutis timoro sa cuꝫ sanguine peccante in quãtitate soluꝫ q̃ peccante in qualitate:qm̃ minima quãtitas sanguinis laudabilis soluꝫ debilitat opprimẽdo virtutẽ q̃ debilitas in eũando forti ter nõ timeť.Sꝫ mala q̃litas eiꝰ debilitat corrũpendo cõ plexionẽ q̃ debilitas si fortis fuerit ꝓhibet eũationes:qd in de ingenio sanitatis ꝑfectius ostensuꝫ est.¶ Post hec aũt cõsiderare bꝫ q̃ accidentia timorosa apparere pñt in actu flõmie:qbꝰ est obuiandũ.vñ sciẽdũ est ꝙ ex erronea ꝑcus sione causať acutissimꝰ dolor:qm̃ neruus aut chorda pun gitur.vñ festinãter succurrendũ est ne spasmus subsequať ꝛ bombax in oleo calido imissa supponať ad sedandũ do lorẽ ꝛ alia que in punctura nerui docenť. Qñ ꝟo pungiť arteria egrediť sanguis cito ꝑducens ad syncopim.Cogno sciť aũt incisio arterie:qꝛ sanguis inde exiens est subtilis clarus ꝛ ruffus ꝛ cũ saltu egrediť.apponat ergo medicus medicinã ꝯstrictiuã vt illa que fit ex pilis leporis:san.dra. ꝛ mastice.aloe ꝛ albumine oui.Si ꝟo hec medicina para ta nõ fuerit apponat bombacẽ ꝛ rasuram solee intinctam in albumie oui:ꝙ si puluis olibani aut masticis aut aliqd stipticum melius erit.ꝛ ista remedia apposita nõ mouceã tur vsqꝫ ad tertiã diem:ꝛ in tertio pãni madefacti in aqua fri.vel rof.aut plantaginis applicenť parti ꝛ supra partes

Quãtũ circa q̃ntitatẽ mãe euacuande.

Quo veri ficet ẽtio nem fieri posse vsqꝫ ad synco pim cũ to lerãtia vir tutis.

Que cõsi deranda sint in se cũdatione eũonis in ꝟtute de bili.

De accñti bus malis in actu fle botomie.

Dolor ex punctura nerui pun ctura arte rie.

versus origines venar vt ipediat̃ collectio sang. ⁊ apatio. tertia vo die suauiter deponat̃ ligamẽ ⁊ si medicina forti ter vulneri adhereat nõ remoueat̃: qm̃ vulnus nondũ est pfecte solidatũ. sed circũponat̃ illi recẽs medicina ⁊ post cõueniẽtẽ ligationẽ remaneat sic vsq3 ad aliã tertiã diez: ⁊ sic deinceps donec vulnus pfecte fuerit solidatũ. pp hec igit̃ accñtia ⁊ cõsilia muniat se medicus diuersis medica minib⁹ ſm exigẽtiã operis vt festinãter remediet. Cõtigit eniz nobis ,pter defectũ medicaminuz q̃ supra vulnus posuimus mediã fabã bñ alligatã ⁊ ,pfuit cũ emplo ex fa rina ordei ⁊ luto armenico ⁊ albumine oui desup ⁊ sic in tertia die fuit cõsolidatũ vulnus: sed erat paruũ. ¶ Inter

Syncopis

accidẽtia aũt que ex euãtione timent̃ timorosius est synco pis: nõ illa quã diximus esse terminuz sufficientis euõnis in aliq̃b⁹ egritudinib⁹ supius: qm̃ hec syncopis non ipedit imo potius expectat̃: ⁊ cũ apparere incipit intercipit̃ euã tio sed intellectus est de syncopi q̃ aduenit añ sufficientes euãtionẽ pp quasdã cãs sicut pusillanimitatẽ cordis cau satã ab inata mala cõplone ipsius vel motu hu.in ore sto machi vel quãcũq3 aliaz cãm. Huic syncopi obuiandũ est cuz subita aspsione faciei ⁊ pectoris cũ aq̃ frigidissima vt calor ⁊ spũs subito ad cor refugiãt. ⁊ si pole sit dz aqua esse suaui⁹ aromaticitatis sic ros. ⁊ nenuf. ⁊ sambucina ⁊ facta ex sanð. citri aut florib⁹ mirte ⁊ sic de alijs. Experti eni sũt Ras. ⁊ alij sapiẽtes: ⁊ maxie Rasis narrat. in lib. de cõpre hensione multoꝝ. ⁊ pfecte ẽt declarat doctrina Aui. in de virib⁹ cordis. q̃ oẽ aromaticũ suaue inq̃tũ tale cõueniẽs est cõploni cordis ⁊ spũuz. ⁊ iõ cor delectat̃ in istis ⁊ cõfor tat̃ ⁊ ad ipsoꝝ pceptionẽ dilatat̃. Hac igit intentione iube mus talib⁹ dum flõmant̃ vt olfaciãt folliculuz musci aut muscũ aut pomũ ambre aut citri aut coctanũ aut ros. ⁊ si milia. ¶ Nec arguat hic qs: q̃ docemus hic obuiare syn

Dubitatio

copi que hz alias cãs q̃ sit ipsa euãtio sang. p flõmiã: cum in caplo p̃cedẽti dixerimus q̃ añ actũ flõmie sunt abscin dende cãe que pñt eaz ,phibere. Planũ est aũt queadmo dũ diximus supius q̃ cã ex qua timet̃ syncopis vnũ est de ,phibentib⁹: ⁊ nos in p̃cedẽti caplo dedim⁹ doctrinã aufe

Solutio.

rendi tale ,phibẽs. ¶ Nos aũt rñdemus: q̃ hic nõ agitur de syncopis ,phibitione ſm q̃ a causis p̃us cognitis ⁊ pos sibilibus remoueri causat̃: qm̃ ,pculdubio istud ad caplm precedẽs siue ad regimẽ añ flõmiã ptinet. sed loq̃mur de syncopi cuius cãe aut nõ fuerũt p̃cognite sic pusillanimi tas in euãtione sanguinis in illo corpe qð nũq̃ flõmatus fuerit: que p̃cognosci nõ põt aut si preuisi fuerint: nõ tñ au ferri valuerũt saltim pfecte sicut inata mala cõplo cordis. vñ de syncopi adueniente quasi ex improuiso hic agitur: ,pinde ẽt: q̃ supponimus hui⁹ syncopis cãs esse vel occul tas vel quasi nõ poles auferri. Iõ nõ docemus hõ cãs hic abscindere: sed aliter docemus ipsi accidẽti obuiare melio ri mõ quo fieri põt: ⁊ q̃ i actu flõmie nihil est manifesti⁹ ipso actu de causis imutãtibus corpus. iõ ẽt hoc accidens ſm iudiciũ sensus actui flõmie attribuit̃ a medico. cũ eni occurrat ei p̃ter cognitionẽ aliaꝝ cãꝝ ⁊ sic est neciuz ei ob uiare subito absq3 eo q̃ in cãis alijs cogitet non nocet ei si cãm eius dixerit flõmiã lz nõ sit cã nisi remota sicut mo uens alias cãs que ,prime sunt. Patet igit̃ q̃ differenter supius hoc accidẽs ,phiberi docet̃. ¶ Or si añ flõmiã no tificaret aliqs medico q̃ cõsueuit in actu flõmie syncopi zare sine aliqua manifesta cã ⁊ occurrat necessitas exercẽ di flõmiã pp squinãtiã aut aliã egritudinẽ: tunc si posset medicus deuenire in notitiã cãe abscindere eã dz añ flõ miã. Si vo nõ: vteret̃ causis qb⁹ magis pole esset p̃serua re corpus a syncopi in actu flõmie: sicut administratione aromaticoꝝ exteri⁹ ⁊ interi⁹ siue cũ modico haustu vini. ordinaret ẽt q̃ flõmaretur patiens supinus maxie si debi lis esset iacens ſm figurã cõuenientẽ flõmie. ¶ Alia vo accidentia timorosa p̃ter syncopim nõ apparẽt in actu flõ mie: aut si appeant valde raro. Quidã. n. asserũt in q̃busdã regionib⁹ se vidisse q̃ in actu flõmie soluebat̃. iõ medic⁹ ordinabat flõmanduz sedere in sede pforata: cessante vo flõª cessabat solutio: qð in meticulosis maxie debilẽ in in testinis cõtentiuã habẽtib⁹ cõtingere põt p p timorẽ: sicut ex ,pblematib⁹ Aristo. ⁊ doctrina libri de morbo ⁊ accidẽ ti sufficienter colligit̃: qb⁹ ad ,phibẽdũ hoc ,pdest añ flõ miã vẽtrẽ inũgere post depositionẽ fecũ cũ oleo mastici no aut diambra aut diamusci admistratiõe cũ modico vi ni aromatici. In actu aũt flõᶜ olfacẽ dz patiẽs aromatica.

¶ De regimine corporis post operationem principaliter intentam. Cap. III.

Pernumerato medicationis opere qð ad restaurandus sanitatẽ deperditã simplr ordinat̃: opz artifi cem talr ipsuz corp⁹ sanabile regere q̃ corpus tolerare valeat regimen ſm exigentiã disposi tionis introducte p opus medicatiõis p̃missᵉ. Hoc. n. mõ in actib⁹ medicãdi finis includit̃ quẽ intẽdit artifex medi cine qñ medicus circa corp⁹ humanũ intẽdit opus medi cationis aliqð exercere. alr regit corp⁹ anteq̃ opet̃. alr vo dum opat̃. ⁊ alr pticulari ope terminato: lz illa tria regimi na ordinent̃ ſm q̃ respiciũt illud opus pticulare sicut in ope flõmandi: qð grã exẽpli fuit in hoc tractatu supi⁹ itro ductũ. Restat g̃ dicere de regimine corpis flõmati. ¶ Est igit̃ videndũ queãdmodũ superius diximus: vtrũ flõma to corpi cõueniãt oĩa illa regimina qb⁹ act⁹ medicationis vtilr cõpleri supius dicebat̃: scilz dieta ⁊ exhibitio medi cinaꝝ ⁊ opatio manualis: ⁊ qualr ẽt regimẽ cõueniẽs de beat exerceri. Est aũt manifestuz q̃ flõmato corpi ſm q̃ inanitũ est p flõmiã ɔuenit regimẽ in dieta. hz q̃ dieta est cõmẽsuratio oĩum rerũ nõ nãliũ in quantitate ⁊ q̃litate ⁊ maxie p̃ncipales sicut superi⁹ dixim⁹. De cõmẽsuratione aeris incohoandũ est. Et eisdẽ canonib⁹ qb⁹ superi⁹ inuesti gandũ est ɔueniẽtia seu cõmẽsuratio debita ipsius ⁊ qua rũcũq3 ẽt causaꝝ salubriũ ad corp⁹ ſm q̃ dispositũ reling tur p opõnẽ p̃missaꝝ: vtpote ad corpus inanitũ p flõmiã qbus ɔsiderationib⁹ diligẽter habitis patebit. ¶ Et p̃mo

Dieta

de aere. Corpi inanito nõ ɔuenit si calidus fuerit. Nã ina nitis corpib⁹ cãe resoluẽtes spũs ⁊ inanientes nõ cõpetũt. Aer vo excellẽtis frigiditatis cũ congelatiuus sit ⁊ nimis his corporib⁹ valeat nocumẽtũ ,pcurare sicut ⁊ fere cun ctis alijs corpib⁹ vitandus est potius q̃ eligendus ab eis. Similiter aũt ⁊ distemperatus in humiditate cũ sit rheu matis causa. Siccus etiã cũ sit cõsumptiuus inquãtũ talis pz q̃ nõ valet talibus inquantũ flebotomati sunt. ergo re linquit̃ solum temperatũ in his qualitatibus eis rõnabilr conuenire. Similr etiaz temperatũ in subtilitate ⁊ grossi tie attendendũ est ⁊ manifesta excellentia vitanda. Nam manifesta grossities est causa tristitie ⁊ accidentiũ debili tantiũ cor: sicut in libro de cordis viribus docuit Aui. Ni mia vo subtilitas aeris ad facilez exhalationem disponit eos. Modica aũt subtilitas aeris aut grossities non abso lute vituperat̃ cum primũ sit causa melioris inspiratiõis. scdm vo causa melioris retentionis spirituum: in quibus inquã qualitatibus sicut ⁊ in ceteris causis cõmensuran dis maioritas iuuamenti ⁊ nocumenti debent̃ ſm exigen tiã corporis. De aere autẽ lucido ⁊ tenebroso sic iudicare opz: q̃ lz superius dictũ sit q̃ inquantũ imutat corpus nõ imprimit in ipsum nisi valde per accidẽs: vtpote median tibus accidẽtib⁹ aĩe: tñ per se ⁊ imediate iprimit in aliquã partẽ eius sicut in oculo. Probat enim Gal. q̃ in luce pu pilla dilatat̃ ⁊ in tenebris constringitur. ad dilatationem

ꝺo sequiť eodē stante facilis dispersio vel dissolutio spiri
tuū vicinoꝝ: ꝑpter qꝺ visus debilitať ⁊ suba oculi facilꝰ
alterať ⁊ suscipit nocumēta. Cōstrictio ꝺo ad ꝫria dispo
nit. Cū ergo flōmia tum per eductionē spūuꝫ in hora eua
cuationis: tum per ipedimētū copiose gnōnis ipsoꝝ i cor
de diminuat spūs in organis aiatis: cōcludiť ꝙ flōmatis
inq̃tū tales sunt. s. inq̃tū rōne flōmie hñt paucitatē spiri
tuū in oculis nō cōpetit excellēs lux aeris: imo est vtilior
eis aer ad tenebrā declinās inquātū ad cōsideratonē vi
sus: predicto mō sufficere pōt ⁊ nunq̃ maius nocumētum
ꝓcurare posset ꝑ tristitiā ⁊ timorē: ad qꝺ mēsurādum opꝫ
cū hoc supradicto ꝑticulari ꝯsuetudinē flōmati attendere.
Cetera ꝺo ꝑticularia ꝓut frequēter superiꝰ diximus qbꝰ
sufficienter ꝯsideratis iam patebit artifici ꝙ dispositis ad
suscipiendū predicto mō nocumentū in visu periculosum
valde luci exponi maxīe excellenti post flōmiā: donec tē
perata fuerit caloris nālis ⁊ spūs copia: q̃les sunt habētes
debilē visuꝫ ꝓpter paucitatē spūuꝫ ⁊ ꝑparati ad aque de
scensuꝫ in oculū: ad que duo ꝑparati sunt habētes cerebrū
frigidū ⁊ humidū. Q̃obrem ex negligentia huius regimis
sepissime cōpertū est plures amittere visuꝫ ⁊ incurrere ca
taractas: nec euadūt eas si frequēter flebotomanť: ⁊ si cir
ca predictū regimen fuerint negligētes: ⁊ ēt ꝑdicta cōside
rare per experiētiā moti fuerunt antiq ꝙ flōmatus ꝑ tres
dies vitare dꝫ excellentiā aeris lucidi siue lucis: suppone
tes ꝙ infra illū terminū copia spirituum posset reparari.

De motu ⁊ quiete.

⁋ Eodē mō aūt qñ inuestigať regulis supradictis regimē
eis ꝯueniens in exercitio ⁊ qete. silr inueniť: qm̄ qes cōue
nit eis ⁊ nō exercitiū maxime graue ⁊ dissolutiuū virtutū:
ad qꝺ recte ordinandū: ⁊ ꝯsuetudinē ⁊ cuncta alia ꝑticula
ria superius memorata ꝯsiderare opꝫ. Nullus eniꝫ cōtēne
re dꝫ ꝙ grauiter exercitari post flōmiā ⁊ maxime frequē
ter in etateꝫ senectutis celeriter precipitat corpus.

De cibo ⁊ potu.

⁋ Silr
eniꝫ regimē in cibo ⁊ potu ex particulariū cōsideratione
ſm formā supius dataꝫ patebit qualr in flebotomatis sit
ordinandū. inq̃tū eniꝫ tales. cuꝫ eis cōueniat habentium
debiles virtutes ⁊ signāter nāles cognosciť: qm̄ modicus
cibus eis in quātitate ⁊ qualitate cōuenit: qui per facil. m
eius ⁊ bonā digestionē laudabilē sanguinē celeriter repa
ret. Qualia sunt q̃dā sorbilia vt vitellus ouoꝝ ⁊ ius carniū
⁊ vinū subrubeū aut citrinū: ⁊ cognosciť etiā ꝙ tale ⁊ tm̄
ſm istā ꝯsiderationē frequēter ꝯuenit ministrare. Et si oc
currat cōsideratio ꝑticularis fortioris in significādo neces
sitatē ꝯtrariā ad ꝫriū potius inclinabiť regimen quemad
modū accidit in corporibus in qbus exerceť flōmia solū
ꝓpter peccatū quātitatis in sanguine sicut in patientibus
gomorreā aut synochā inflatiuam. opꝫ ergo oia aut plura
ꝑticularia cōsiderare ad formā recti operis: qm̄ cōsidera
tio vnius tm̄ particularū medicantē facit errare. Nos eni
iam vidimus medicū volentē in quodā religioso causam
nocturne pollutionis abscindere: cuius ꝯplo ca. ⁊ hu. erat:
⁊ maxīe in testiculis: q̃obrē iubebat flōmari frequēter: cō
questus est eniꝫ religiosus ꝙ expertus esset se post flōmiā
amplius pollutionibꝰ molestari cōturbatus ⁊ dubitās de
causa huius accidētis nobis reuelauit querelā religiosi. in
terrogantes igiť qualr eū regebat post flōmiaꝫ. Respon
dit: qm̄ nutrientibus facile digōnis ⁊ laudabilē generanti
bus sanguinē sicut didicerat flōmatis cōpetere. Ipse etiā
religiosus cōfitebať post flōmiam tribus diebus cibarijs
nō vti cōuentus sed his que religioso ꝓpria in infirmato
ria ministrabat. Quis ergo his auditis admirabiť de acci
dente ꝑdicto: Cū enim monachus vt dicebat: cōplōnem
fortē haberet ꝯuersinā in mēbris ⁊ testiculis ita vt añ fle
botomiā ex fabis ⁊ caulibus ⁊ arido caseo sumptis in con
uentuali refectione copiā spermatis generarent: stultū est
admirari ꝙ post flōmiā ex ouis sorbilibus ⁊ vino ⁊ succo
carniū ⁊ caseo pinguiori eadē mēbra copiosius sperma ge
nerarent. Materia nāqꝫ disposita si agētibꝰ fortibꝰ appro
pinquat facile informať. ⁊ hec qdeꝫ mā post flōmiaꝫ val
de magis erat disposita spermatis gnōni q̃ ante. agētia. n.
scilꝫ virtutes transmutantes in mēbris erant in radicali
bus eque fortes: ⁊ dato ꝙ minus nihilominus sequeretur
ꝑdictus effectus maxime vbi multum minus fortes essent
virtutes: qm̄ dispositio in qualitatibus mā dupla imo qua
drupla causaꝝ est eius cuiuslibet effectus sicut in libro de
viribus cordis ꝓbat Aui. ⁊ in locis pluribus. Gal. in ꝓpo
sito tñ oia mēbra sufficienter fortia erant ad generandum
sperma ⁊ maxime testiculi: quī ꝓpter intensionē sue cōple
xionis potentes erant ex residuo sui alimēti spermatis co
piam generare ⁊ rōne sue fortis caliditatis celeriter ⁊ co
piose attrahere. Supradictus igiť medicus in forma pre
dicti regiminis ordinata nō cōsiderabat nisi inquantum
erat flōmatus omittens cōsiderationē iuuamenti quo in
digebat rōne frequētis pollutionis ⁊ ꝯsiderationē cōplō
nis suoꝝ mēbroꝝ: ⁊ sic de cōsilibus. Si enim conuertisset
oculos sue ꝯsiderationis ad hoc cognouisset vtiqꝫ: qm̄ ex
pediebat eū vti post flōmiā lentibus cū aceto coctis aut la
ctucis aut salsis piscibꝰ plus q̃ ouis aut oliuis immaturis
cōditis.

De sōno ⁊ vigilia.

⁋ Scōm eandē formā cōsideranda sunt circa re
gimen in istis cōueniens in somno ⁊ vigilia qbus diligen
ter cōsideratis colligiť ꝙ imediate post flōmiā nō compe
petit somnus flōmatis: qm̄ somnus miscet hu. ⁊ ꝓfundat
in viscera igiť cum intentio sit per flebotomiā sanguinem
ad exteriora trahere quocūqꝫ mō peccet siue ad partes a
visceribus remotas nō expedit eis post flebotomiaꝫ ime
diate dormire donec sanguis in toto corpe fuerit adequa
tus equalitate ꝓportionis quātū corporis natura requirit
ꝙ hꝰ distributionē sanguinis preueniat somnus impedit
motū ab interioribus ad exterius ⁊ in oppositū mouet ex
quibus cōtrarijs motibus rheumatū stillicidia ꝓcurant ⁊
merito cū rheuma sit ruina ⁊ motus inordinatꝰ humorum
ex quo sequiť ꝙ cuꝫ hu. cōplere nō valeat motum ſm re
ctā venaꝝ lineā declinat localiter ad lacertos ⁊ circūiacen
tia mēbra: ꝓpter qꝺ etiam dicit Auicen. ⁊ alij sapientes ꝙ
flebotomati si dormiant imediate post flebotomiā incur
runt cōfractionē membroꝝ. Qꝺ etiā accidit eis ſm plus
⁊ minus inquatū abundantia hu. maloꝝ ⁊ qualitas cōsue
tudinis ceterorūqꝫ particulariū variant in eis. Post flebo
tomiā ꝺo sumpto cibo qdaꝫ vulgarium medicoruꝫ abso
lute ꝓhibuerunt somnū soluꝫ considerantes: qꝛ per incau
taꝫ reuolutionem in somno posset ligatura dissolui partis
flebotomate: ⁊ sic ꝑ locū incisionis posset sang. fluere in so
mnū ignoranter. Et si verū sit multū debilis ⁊ diminuta
est eoꝝ cōsideratio ad inhibendū absolute somnum post
cibū: tñ qꝛ nocumentū qꝺ timetur ab istis nō iaceat supra
ꝑtē incise vene ⁊ custodianť ab aliqbus astantibus tꝑe so
mni: ⁊ sit breuis somnus. cū iterū omittūt cōsiderationem
alioꝝ particulariū qbus mane nocumentū pōt signari si
ꝓhibeanť: qualia ꝑticularia sunt debilitas stōchi ad dige
rendū cibū aut dormiēdi ꝯsuetudo. q̃ fortis aūt sit signifi

Sigñatio ex ꝯsuetudine q̃tuꝫ sit fortis.

catio ex cōsuetudine sumpta in oi regimine sanabilis cor
poris plenarie. manifestat doctrina Gal. in lib. de cōsuetu
dinibus vbi auctoritatibus Hippo. in varijs locis: ⁊ ēt au
ctoritatibus ostīstratis. in scōa ꝑticula. libri de mollificatio
ne ⁊ rōnibꝰ pluribꝰ sumptis ex scia virtutū nāliū ⁊ experiē
tijs copiosis: oñdit cōsuetudinē in quibuslibet cōsuetis re
bus esse fortē siue accñs ad significādū in oi negocio inq
sitionis sanitatis. Si ergo flebotomatus post cibū consue
uit dormire nō est absolute ꝓhibendus a somno maxime
si debilem habeat digestiuam: ⁊ si tunc aliqꝺ prohibens

occurrat somnū sicut timor supradictus aut timor ne inci/
sio cito ꝯsolideť in somno ꝓpter digestiue ⁊ assimilatiue
fortificationē.queadmodū maxie timeť in his in qb⁹ vo/
lumus secūdare:⁊ tunc ēt euitare ne iterū icidať in his in
quā flebotomatus minus dormire pmittať nisi ꝙ absolu
te ꝓhibeať a somno.Maius eniȝ nocumētū est īpedimen
tum digōnis ⁊ maioris nocumēti cā ꝙ̄ ꝯsolidatio incisio/
nis.Nō enim magnū timeť nocumētū ex iterata incisione
vene in eadē pte itercidētib⁹ multis horis. Sic ergo ⁊ hic
pȝ ꝯfirmatio doctrine supi⁹ tradite.s.ꝙ nō sufficit i forma
recti operis attingenda vnū tm̄ cōsiderare. ¶ Qualr aūt

De inanitione ⁊ repletione.

ꝯueniat eos regi quātū ad inanitionē ⁊ repletionē hoc est
quātū ad eductionē supfluitatū ⁊ retentionē iam ex supra
dicta doctrina leuiter inueniť.Suauis eniȝ supfluitatum
eductio per quā scilȝ nō dissoluiť virtus:imo potius cōfor
tať nō tm̄ eis sed vlr oibus cōpetit sicut leuia suppositoria
pro cibor fecibus educendis:aut leuia diuretica si necesse
sit ad vrine ꝓuocationē:aut cōueniētia medicamina screa
men ꝓuocātia ⁊ in ceteris emundationib⁹ educendis:silr
mō ꝑm ꝙ occurrēt pticularia necessitatē significātia post
ꝙ̄ cōsiderata fuerūt ⁊ quātū ad numerū ⁊ quantū ad vicē
ꝑm ꝙ in p̄cedētib⁹ est ostensuȝ.Eodem mō hȝ cōsiderare
artifex vtrū flegmatis cōueniētia sunt aliqua ptinētia mi
nistrare sicut cōuenit his qui flebotomanť ad diuertendū
nimiū fluxū sang.siue p nares siue per os siue screatu siue
tussi vel vomitu siue p aliā partē corporis:⁊ in his silr ta/
lia retinētia ministrare opȝ qb⁹ ꝓuoceť iuuamētū qđ intē
diť ꝓcurari ⁊ nullū nocumentū aut valde modicū cōpa/
ratione iuuamēti qđ inueniť rōnali ⁊ artificiali certitudie
ꝓcedēdo p viā supi⁹ ostensaȝ ⁊ alr nunꝙ̄ inanita qb⁹ vir/
tus dissoluiť ⁊ manifeste debilitať nō cōpetunt his:ſȝ ma
xime euitanť p̄mis tribus diebus post flebotomiā qualia
sunt fortia solutiua:⁊ ꝓpter hoc illis dieb⁹ balneū ꝓhibe/
tur:⁊ iterū ꝓpter timorē apertionis vulneris in his poti⁹
in qbus cōsolidatio tardať. ¶ Item etiā dixerūt idem de

De coitu ⁊ forti solutiuo.

coitu absolute:qm̄ illis diebus p̄mis:maxime nullo modo
cōpetit coitus flōmatis corpib⁹.tuȝ ꝓpter timorē apertio/
nis vulneris:tuȝ ꝓpter dissolutionē virtutis:qđ iprudēter
dictū est sicut ⁊ oē dictū absolutū de cōuenientia ⁊ incōue
nientia alicui⁹ medicine salubris ad sanabile corpus.pro/
pterea qꝛ in oibus corpibus pticularia nō eodē mō conue
niunt:etenim qđ statim dictū est.s.ꝙ forte solutiuum infra
tres p̄mos dies nō cōpetit flōmatis hoc nō est verꝫ abso/
lute:imo qñqȝ cogit necessitas p̄mo aut scđo aut tertio die
fortibus clysteribus vti aut solutiuo manifeste fortitudis
ministrare sicut cū aliqs plectoricus iuuenis ⁊ fortis vtu/
tis in perniciosaȝ vel valde periculosaȝ labiť squinantiaȝ
vel apoplexiā qui p̄mo flebotomabiť.hic vo eodeȝ die si
periculuȝ timeať clysterizabiť fortiter:qm̄ imoderata re/
pletio exigit ⁊ etas ⁊ virtus pmittūt.vn̄ nō timeať nocuᵐ:
aut si sit multo min⁹ cū eo nocumēto q̄dā per has opōnes
sperať euitari.vt ergo medic⁹ nihil de cōtingentib⁹ omit/
tat talia exerceat aut exercere dȝ ꝑm canones sue artis.Cuȝ
ergo diceba ꝙ forte euacuatiua nō conuenit flōmatis in
p̄mis dieb⁹ intelligendū est hoc ꝑm cōsuetudinē ipsorum
inquātū flebotomati sunt.iō semp meminisse opȝ ꝙ oium
aut pluriū particulariū ⁊ potior hic opȝ cōsiderationem.
pp qđ diximus absolute ꝙ nulli flebotomato die p̄ma aut
scđa cōuenit coitus est dictū nō artificiale nec absolute ve
rum.⁊ si aliqs sapientū sibi vteret sermone intelligendum
est put dixim⁹ ꝑm cōsiderationē corporis inq̄tū est pas/
sus p opus pmissuȝ:qm̄ si occurrerent particularia signifi/
cantia maius nocumentū ex ꝓhibitione coitus ꝓcurari ꝙ̄
ex pmissione exerceri pmitteref in p̄ma die vt si qs iuue/
nis exn̄s cōplonis qualis monachus supius memoratus

assuetus coire molestať ⁊ perturbať valde p coarctationē
spermatis in testiculis ⁊ in eius testiculis celeriter multi/
pliceť ⁊ ꝯgregeť nō tm̄ modicū:imo lediť nec apertio vul
neris aut dissolutio vtutis in talibus est timenda.spmate
enim iam in testiculis cōgregato:nō opȝ timere ꝙ labore
aut motu cocuntis ⁊ calefactione ex labore causata apiať
vulnus:qm̄ velocissime coitus expleť in talib⁹:⁊ ad hȝ etiā
sufficit cōmistio sexuū in talib⁹ ⁊ qbuslibet bene dispositis
ad hoc.Nec ex tali coitu dissoluiť virtus aut grauať cor/
pus.imo testāte.Gal.post talē coitū corroboranť virtutes
⁊ corpus alleuiať.Tristitia aūt ⁊ angustia ex ꝓhibitionis
causata cor p̄mo:⁊ p ꝯñs oēs vtutes debilitat ⁊ digōnē cor/
rūpit aut manifeste defectat. ¶ De accidētib⁹ aūt aie ideȝ

De accidētibus aīe.

dicimus qđ de alijs:qm̄ flōmatis inq̄tū tales ꝯuenit acci/
dens ꝯfortans cor ⁊ vires corroborās sicut gaudiuȝ ⁊ leti/
tia.ira vo ⁊ tristitia ⁊ desperatio ⁊ cuncta debilitātia ſȝ hȝ
euitanda:ad quor cōueniētiā mēsurādā pticulariū nume
rum ⁊ virtutē ꝯsiderare opȝ:vt dictuȝ est. Plus.n.letitie ⁊
gaudij requirit flōmatus qui ꝯsueuit in exultationib⁹ viue
re ꝙ̄ ille q solitari⁹ ⁊ tacit⁹ viuere ꝯsueuit.Silr ēt est post
de alijs pticularibus iudicandū. ¶ Hic vo subiungēdus

De administratiõe medicinaꝝ.

est sermo de regimine administrationis medicinaꝝ:de q
iaȝ ex supradictis pȝ:qm̄ flōmato inquātū dispositus siue
passus per flōmiā medicari nō ꝯuenit medicamine laxa/
tiuo.Medicina vo alteratiua nō cōuenit oibus flōmatis
cōiter nisi inq̄tū de flōmie imutationē patiunť spūs.In/
fractio eniȝ toti⁹ corpis aut oris stōchi tm̄ aut alteri⁹ mem
bri aut syncopis ⁊ sic de alijs accidētib⁹ nō sunt ꝯuenien/
tia oib⁹ flōmatis.⁊ ideo idē supradicti accidētis eis ꝯuenit
ministrare medicinā tēperate caliditatis ⁊ aromaticā:sicut
sunt diarodon aut diambra minor aut potio muscata aut
aromaticū vinū:aut quecūqȝ aromatica tēperata exterius
applicata faciei ⁊ narib⁹ vt per anhelitū virtus ad cordis
regionē trahať talib⁹ ⁊ que medicinis sang.dispositus ad
generationē spūuȝ ⁊ vapor amicabiliū de facili trahatur
ad ventriculos cordis:in quor sinistro fornax est ⁊ mine/
ra gnōnis ipsor. Cuius sermonis veritas colligiť lucide
ex dictis Gal.in ꝙ̄plurimis locis:videlȝ in.2.de ingenio
sanitatis.in.4.de virtutib⁹ nālib⁹.⁊ in libro de ꝯsuetudi/
nibus:⁊ in libello ēt de cōcordia Platonis ⁊ Hippo.⁊ pn/
cipalr hic ex dictis Aui.in laudabili cōplone de virib⁹ cor
dis in qb⁹ scripturis aliq̄ portio p̄dictor sermonū ſȝ plus
⁊ minus inueniť verificari. Si corpa flōmata ꝯsideranť
ꝑm significationes alior pticulariū sicut morbi aut cause
eius aut accn̄tis aut complonis cordis aut oris stōchi aut
alior mēbror ⁊c̄.In qbusdā flōmatis administrabiť la/
xatiuū vt supius dixim⁹.in qbusdā alteratiuū stipticū fri/
gidū sicut his qb⁹ ad os stōchi debilitatuȝ leuiter cholera
fluit:ministrať ꝯuc.ros.⁊c̄.aut his q febricitāt ꝑm diuersi/
tatē suar feb.⁊ accidētiū ipsar.qbusdā aūt calefaciēs sti/
pticū vt his quor os stōchi p frigiditatē ⁊ hūiditatē de fa
cili lediť.Quibusdā diacitonitē.Post flōᵃᵐ aūt folia saluie
ministranť in vino madefacta.qbusdā aūt applicanť exte
rius medicie tpate dissolutiue.s.pti flōmate pp timorē q/
busdā medicina doloris sedatiua applicať sic flōmatis q̄r
neru⁹ est pūct⁹.⁊ ꝯsilr in alijs accn̄tib⁹ ⁊ ptib⁹ q̄ ꝯsiderant
in igenio sanitatis ⁊ curādi negocio. ¶ Silr aūt ⁊ regimē

De manuali opatiõe.

in ope manuali nō ꝯuenit flōmatis inq̄tū tales existunt
nisi qs aptā ligationē mēbri flōmati vocare voluerit op⁹
manuale:cui⁹ ligationis forᵉ ex igenio sanitatis ⁊ lib⁹ catha
genis colligēda sūt in oi icisiōe ꝯsiderādo formā mēbri ⁊
q̄titatē ⁊ pōnē ⁊ suar ptiū nūer.Si vo ꝯsiderenť flōma
ti ſȝ alia pticularia ꝯcurrētia poterit manualis opō ꝯueni
re qbusdā ⁊ qbusdā nequaꝙ̄.Possibile enim est aliquem
plectoricū cadere ⁊ ex hoc cōcussionē corpis incurrere ⁊

dislocationē simul alicuius membri in quo si flebotomia premittatur ad ꝓhibendū generationē apostematis in loco cōcussionis rōnabile est vt dislocati mēbri rectificatio subsequat̄. ¶ Sic igit̄ cōcluditur ex oībus supradictis ꝙ volenti scire ꝑfecte quid agēdū sit in opere medicine: opꝫ ipsuꝫ ꝓcedere per viā quā superius intelligētibus ⁊ bene dispositis sufficiēter recolimus explicasse: sine qua doctrina nullus se credat vl'r ꝑfectus in negocio ingenij aut regiminis sanitatis. Hic igit̄ finē operis ꝯcludentes grās altissimo referimus: cuius grā reuelāte ⁊ auxiliāte virtute. al's. notabil'r valuit intell's noster in his aliqd q̄uis modicū.

¶ Explicit tractatus magistri Arnaldi de villa noua de cōsiderationibus operis medicine.

¶ Incipit flebotomia magistri Arnaldi de villa noua.

Omni tempore si necessitas vrget flebotomia est adhibenda. verū ab. 8. kalendas aprilis vsqꝫ ad. 8. kalendas iunij vtilissimū tēpus est sanguinē detrahendi: qꝛ tunc crescit in hoie sanguis ⁊ augumentū habet. Postea sunt obseruationes tp̄is ⁊ cursus lune. 5. 15. 20. 25. 35. in his flebotomari ꝓhibēt a. 15. kal. augusti. vsqꝫ in nonas septēbris. tūc sunt dies caniculares titubantes in qbus neqꝫ flebotomiaꝫ precipiant neqꝫ potionē dabunt. Potio xᵒ ab. 8. kal. octobris vsqꝫ ad. 8. kal. decēbris vtile est vt nociuos humores quos estiuum tēpus traxerat deponat autūnus: ⁊ a sicca cholera vsqꝫ ad aliud tp̄s autūni securius esse poterit: ꝗ hoc cibando vel potādo obseruauerit: ⁊ etiaꝫ opꝫ vt vtatur: ⁊ a qbus ledi poterit abstineatur. ¶ Sed qꝛ de flebotomia mentionē fecimus quid sit ventilemus. Flebotomia est veneranda vene incisio cuꝫ effusione sanguinis. flebotomia non ex felle est applicanda. ¶ Sunt enim p̄ncipales vene tres: scilꝫ cephalica: mediana: basilica siue epatica. Cephalica est propter cās capitis: icidi opꝫ nonas aprilis que supra brachiū currit. Mediana in medio brachij currit que nonas septēbris ꝑꝑ causas pulmonis incidit̄. Epatica est subtus brachium currēs: ob epatis ⁊ stomachi dolorem inciditur nonas maij. He tres sunt in flexione brachij. ¶ Sūt ⁊ alie vene: vna est de super policeꝫ que incidit̄ nonas februarij ob fellis effusionem. Alia est de super digitū minorē que incidit̄ ob indignationē splenis nonas nouēbris. alias duas incidimꝰ ꝑꝑ capitis dolorē ⁊ maxime passionē in occipitio de ambobꝰ temporibus. Alias duas ꝓpter claritatē oculoꝝ. Sub lingua due sunt que incidunt̄ ꝓpter rheuma ⁊ vitiū dentiuꝫ. In fronte incidimus ob alienationē mentis ⁊ capitis dolorem. De naribus ob capitis grauitatē. Subtus talos podagricis ⁊ mulieribus que non purgant̄ a menstruis neqꝫ cōcipiunt. Super policē pedis ob indignationē testiculoruꝫ. ¶ Flebotomia quoqꝫ est initiuꝫ sanitatis mentē sincerā facit: memoriam prebet: vesicam purgat: cerebrū siccat, medullas calefacit, audituꝫ aperit, lachrymas stringit, fastidiū tollit, stomachū ꝑficit, propriū nutrit, extraneum eycit, longioreꝫ vitam credit̄ ministrare: ⁊ aduersas valitudines deuastare. ¶ Flebotomia est vene recta incisio ⁊ sanguinis moderata euacuatio. Flebotomia cū cautela doꝫ fieri. si perfectus vis esse medicus semꝑ time mensuram semper. ad pondus fac ꝫm vires, etates, tp̄s, calores, imutationes tēporū. Si sanguis a p̄ncipio niger extiterit fac extrahi donec deueniat ad rufuꝫ. Si spissus quousqꝫ veniat ad tenuitatē. Si hyems fuerit plantas ⁊ facieꝫ calidis fomentabis. Si estas sit frigidum odoreꝫ naribus impones vt pulegij aut menthe aut balsamite ⁊ aliarum herbaruꝫ quarum nomina sunt infinita.

¶ Explicit Flebotomia Magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipiunt meditationis parabole magistri Arnaldi de villa noua ꝫm instinctum veritatis eterne que dicuntur a medicis regule generales curationis morboꝝ.

Doctrina prima est de regulis preparantibꝰ animū ad vtiliter opandū: in qua nō est nisi vnicū capl'm qḋ ꝯtinet. 20. aphorismos.

¶ Doctrina scḋa de regulis eligendi ⁊ p̄parādi cōmodiora instrumenta curationis: ⁊ ꝯtinet capitulum vnum: in quo continentur. 41. aphoris.

¶ Doctrina tertia est de regulis mēsurādi vires istoꝝ curationis ⁊ tempus applicationis sufficientis: in qua est capitulum. 1. ⁊. 12. aphoris.

¶ Doctrina quarta est de regulis curādi malitiā cōpl'onis. ⁊ p̄mo illis que caret mā vel humore in qua sunt. 21. capitula. Et p̄mū illoꝝ cōtinet. 10. aphorismos. 2ᵐ. 12. tertiuꝫ. 3. quartū. 5. quintū. 4. sextū. 11. septimū. 4. octauum. 3. nonuꝫ 2. decimū. 3. vndecimū. 3. duodecimū. 4. decimumtertium 13. decimumquartū. 3. decimūquintuꝫ. 8. decimūsextum. 1. decimūseptimū. 3. decimūoctauum. 1. decimūnonū. 8. vicesimum. 3. vicesimumprimum. 7.

¶ Doctrina quinta est de regulis curationis morboruꝫ in cōpositione ꝯtingentiū ꝫm oēm spēm cōpositionis in qua sunt. 21. capl'a p̄mū xᵒ capl'ꝫ ꝯtinet. 12. aphorismos. scḋꝫ. 1. tertiū. 7. quartū. 14. qntū. 8. sextū. 2. septimū. 12. octauū. 2. nonū. 2. decimū. 6. vndecimū. 2. duodecimū. 1. decimūtertium. 1. decimūquartuꝫ. 1. decimūquintū. 8. decimūsextū. 1. decimūseptimum. 4. decimumoctauuꝫ. 9. decimūnonū. 9. vicesimum. 9. vicesimumprimum. 4.

¶ Doctrina sexta de curatione morbi compositi in qua est capitulum vnum: quod cōtinet. 21. aphoris.

¶ Septima ⁊ vltima doctrina est de regulis regenerantibus cōualescentes. ⁊ specialiter a morbis vniuersalibus in qua sunt capl'a. 3. primū cōtinet. 13. aphorismos. scḋꝫ. 7. tertiū. 4. ⁊ sunt in vniuerso septē doctrine: quadragintanouem capl'a. ⁊. 330. vnus aphorismus.

¶ Doctrina prima de regulis preparantibus animum ad vtiliter operandum: cuius capitulum est vnicuꝫ continēs aphorismos. XX.

Omnis medela procedit a summo bono.

¶ Iuxta illud Joānis. Dn̄s de celo creauit medicinā ⁊ vir prudens nō abhorrebit eam. Et iuxta illud Jacobi. Omne datum optimū ⁊ oē donū perfectū desursum est a p̄re luminū: sꝫ medicina est bona: qꝛ ad bonū finē ordiat̄: ⁊ qꝛ ḋ bono subo: qꝛ de corꝑe hūano sanabili: qꝛ a bono efficiente facta est: medicina est scīa. p̄mo cañ. feñ. 1 ca. 1.

¶ Medela est bn̄ficiū sanationis qḋ viuēti exhibet̄ in aliquo lapsu vel corꝑale si lapsus fuerit corꝑalis: vel spūale si lapsus fuerit spūalis. Hoc aūt beneficiū ad viuētē retorquet̄ duplici rōne. Quarū p̄ma est: qꝛ lꝫ ad lr̄aꝫ hic tradatur doctrina medicādi lapsibꝰ corporalibꝰ: tuꝫ qꝛ corpus humanū. circa qḋ docet̄ hic medicatio exerceri: nō est huiꝰ bn̄ficij nisi q̄diu viuit: iō viuēti dr̄ exhiberi. Scḋa est qa ꝓut auctor in fine tractatꝰ huiꝰ cōmemorat oēs canones hic exp̄ssi de medicatiōe corꝑalis lapsus. Cōueniēter p̄nt lapsibꝰ corꝑalibꝰ adaptari. Nā inuisibilia ꝑ visibilia designant̄: ⁊ ab ista ꝯsideratiōe vocauerūt sup:a ī titulo canones hic descriptos parabolas. Parabola. n. sil'itudo interpretat̄: ⁊ vnusqsqꝫ istoꝝ canonū medicatiōis corꝑalis est sil'itudo vel exēplar canonis ꝑticularis ad medicationem spūalē. vñ qꝛ viuēs est cōe nomen tam corpori q̄ spiritui: ꝓpterea positū est in p̄dicta diffinitione medele. Sumit aūt hic auctor exordiū ab altissimo p̄mo fonte cuiuslibet

Parabola

boni qđ est sũmũ bonũ.Et id qđ dicitur.38.ca.in principio
scilz.A deo est oĩs medela sub vocabulo sũmi boni taliter
introducit oĩs medela ⁊c̃.Premittit aũt istud exordiũ ꝓꝓ
duo.Primo ad directionẽ mentis in executoribus huius
doctrine.Scđo ad expressionẽ huius informationis ꝓ̃pe
circa doctrinã istã.¶ Quantũ ad p̃mũ intẽdit ꝙ executo
res istius doctrine si voluerint cõsequi finem eius imedia
tũ qui est recte medicari egris corporibus debent intẽtio
nẽ suã illi regule informare que nũꝗ̃ curuat̃ vel obliqua
tur.s.deo aliter:vt ad ipsius gloriã ⁊ honorẽ p̃ncipal'r me/
dicent̃ queãdmodũ subsequenter exponet.¶ Quãtuz ad
2m xo intendit ꝙ ad hanc doctrinã scribẽdã fuit informa
tus a sũmo bono:qđ potuit esse duobꝰ modis.Primo q̃ztũ
ad modũ cõis influentie vel gñalis.Nã cũ oĩs veritas sit
a deo:cõstat ꝙ qcũqz docet aliquam veritatẽ hoc facit:vt
informatus ab ipso:⁊ ab ista informatione dicimus in titu
lo ꝙ canones hic cõtenti scripti fuerint ẞm instinctũ veri
tatis eterne.Scđo aũt potuit informari a sũmo bono ẞm
modũ influẽtie ꝑticularis:in qua deus ꝓpria bonitate di/
gnat̃ cũ vult iprimere notitiã alicuius veritatis:⁊ circa eã
illuminare notabil'r mentez eius:vt sit minister veritatis
illius:⁊ vt canalis a fonte ꝓpinans aquã pilis ⁊ alueis aut
piscinis.Cur aũt hunc ⁊ nõ aliũ eligit in canalẽ:sola nouit
eterna sapiẽtia plenarie iudicare.Sed ad exemplũ influẽ
tie p̃uate sufficiat hic memorari:ꝙ qr in visione sedens su
pra saxum coraz se vidit riuulã in eodẽ:vbi cũ digitũ pone
ret in tm̃ dilatata est riuula ꝙ introitus patuit toti corpori:
cũqz sedens in cellã thesauris vberẽ introisset circũspiciẽs
admirando vasa q̃zplurima thesauroꝝ particulis plena.
Tandẽ canistrũ paruũ tot aureos magni ponderis cõtinẽ
tem quot sunt in hoc opere aphorismi extraxit inde ꝑ vi/
sionẽ:⁊ die sequenti noua luce perfusus scribere cepit mi/
ra celeritate:ac ẽt incredibili.Sil'r patuit auctori huiꝰ ope
ris cõtigisse ꝙ si taliter cõtigit:tunc recte posset exponi ꝙ
per medelã intelligit doctrinã medendi quã ad vitanduz
ingratitudinẽ digne recog̊scũt se recepisse a sũmo bono.

2 ¶ Qui iuste voluerint ac vtiliter medicari fi/
gant in animo suo nobilem appetitum.

¶ Istam parabolã ⁊ subsequentẽ ponit Gal.ꝑ alia tñ vba
in 7o de igenio caplo.p̃.iusta illud Aristo.2.phy.appetitus
quẽ hz mã ad formã rõne p̃uationis eiꝰ est cã ꝙ illa forã
acgrit̃ in illa mã.⁊ iõ q hz appetitũ medicandi medicat ⁊
per ↄ̃ñs qui hz nobilẽ appetitũ nobil'r medicat.

¶ Posita p̃ma ⁊ gñali regula cõpositionis mẽtalis in q̃lz
operãte iam incipit spãles exprimere qbus ostendit̃ q̃lia
sunt illa ꝑ que deo cõformat̃ animus operantis quo ad re/
ctã intentionẽ intẽdens ꝙ rectus appetitus est cã vel forª
recte intẽtionis.Rectus aũt est ille quẽ deus acceptet:⁊ ta
lis dĩ elegans.i.excellenter electus:qm̃ a dño dĩ:⁊ ẽt nobi
lis:qr approbatus ⁊ priuilegiatus a deo.Dz g̊ q iuste q̃ztũ
ad deũ:qr nihil iustius q̃z benefactorẽ:⁊ maxie factorem ⁊
creatorẽ laudare ⁊ honorare iuribꝰ vniuersis ac vtil'r q̃ztũ
ad ꝓximũ voluerit operari dz ⁊c̃.Et notabil'r dz figere.i.
imobil'r iprimere:qr qui non perseuerat in bono ꝓposito:
nec iustus:nec vlli vtile potest esse.

3 ¶ Elegans appetitus aut feruet in cultum dei
aut in commodũ proximi.

¶ Iuxta illud euangely.Diliges deũ tuũ ex toto corde tuo
⁊ ex tota aĩa tua ⁊ diliges ꝓximũ tuũ sicut teipsuz.Et iuxta
illud:vnũ cole deũ.⁊ iuxta eplaz Pauli:ꝙ sꝑ debemꝰ esse
in charitate q̃ stat in honorãdo ⁊ diligẽdo deũ ⁊ ꝓximũ.

¶ Hic aphorismus q exponit añtẽ est expositus in eodez.
Qui nõ vt sapiet ⁊c̃.expressis illis que debẽt imprimi aĩo
ꝓꝓ rectitudinẽ intentionis iam exprimit ea que debẽt ab
ipso repelli.Qm̃ vel obliquãt intẽtionẽ vel abducunt seu
diuertunt aĩuz ad rectitudinẽ opis.Qr aũt obliquat inten
tionẽ est appetitus inordinatꝰ:sic appetere sciam ꝓꝓ lucrũ
⁊ nõ ꝓꝓ intell's intẽtionẽ.Et iõ dicit ꝙ q adiscit ꝓꝓ lucruz
⁊ nõ vt sapiat hoc est vt sapiẽs fiat.Sapiens eniz dĩ in q̃li
bet facultate q ꝑfecte nouit ea q̃ ꝑtinẽt ad eãdẽ.Talis in/
quã i facultate quã eligit ad studẽdũ vl ad discẽdũ efficit̃
abortiuus:qr sicut abortiuus ante legitimum tp̃s ab vtero
matricis egreditur sic iste priusq̃z debeat ꝓcedit ad opan/
dũ ⁊ deserit studium facultatis. Solicite vacans:solicite
vacat alicuius rei qui toto studio nititur adipisci eam:vñ
qui feruet ad lucrum ab inuestigatione veritatis nimium
elongatur qua ignorata necesse est operantem esse non so/
lum inutilem:sed nociuum.Uagus animus ⁊c̃.idest ocio/
sus ⁊ voluptuosus vel nunq̃z artis peritiaz cõsequetur vel
si antea fuerit consecutus:tamen cum ocio ⁊ voluptatibus
se subiecerit non proficiet operando:nam extinguitur no/
titia veritatis in ipso:quoniam ambo illa ingenium hebe/
tant ⁊ eneruant memoriaz.Et ideo talis operans:quia nõ
proficit sterilis dicitur ⁊ fedator artis quando ducit eam
in opprobrium ⁊ contentum.

4 ¶ Qui non vt sapiat sed vt lucret̃ adiscit in fa/
cultatem quam eligit efficit̃ abortiuus.

¶ Ratio est:qr puer dĩ abortiuus cuz parit̃ iperfectꝰ ⁊ añ
tp̃s debitũ.sz qui adiscit vt lucret̃ ⁊ nõ vt sapiat parit̃ iper
fectus:qr parit̃ ad iperfectũ finẽ cũ ꝑfectus finis cuiuslz
facultatis sit cognitio creatoris sed lucrũ ⁊ maxime reruz
mundanarũ:de quo hic intelligitur:non facit ad cognitio/
nem creatoris:imo ipedit ipsam:qr comparat̃ spinis.Hãc
parabolam ponit per alia tamen verba Gal.in.2.de inge/
nio.ca.5.circa finem capituli.

5 ¶ Solicite vacans cõmodo tẽporali nõ solum
inutilis sed nociuus est pluries in medendo.

¶ Iuxta illud.Pluribus intẽtus minor est ad singula sen/
sus.⁊ iuxta illđ.qui bonus est in studio prauus est in foro.
⁊ ecõtra.Et rõ est:qr intellectus noster potentia simplex
est ⁊ nõ põt apprehẽdere plura simul.⁊ ideo si solicite in/
tendat tẽporalibꝰ iperfecte põt apprehẽdere res aĩe.⁊ iõ
nõ solum inutilis sed nociuus est eis.Hanc parabolaz po
nit Gal.in.2.de crisi.ca.p̃.tamen per alia verba.

6 ¶ Uagus animus ⁊ voluptatibꝰ irretitus artis
peritiam sterilitate fedat.

¶ Rõ est:qr sterilis dĩ mulier que fructu caret:⁊ qr fructꝰ
animi sunt bone operationes ⁊ bone cogitatiões:sed si ta
lis animus nõ hz eas:⁊ in ipso sit peritia artis:fedat ipsaz
sterilitate:qr non facit fructum eius.

7 ¶ Oĩs motus animi vel appetitꝰ inordinatus
mentẽ lacerat opantis ⁊ ipedit rectum opus.

¶ Ordinatus appetitus:vt supradictũ est:aut feruet in cul
tum dei aut in cõmodũ proximi,ergo inordinatus ad ea
que sunt cõtra deum ⁊ ꝓximũ.ergo mens que hz talẽ ap/
petitum laceratur ab eo:qr de rõne est ꝙ mens que appe/
titum cõtra deũ ⁊ dñm suũ dz lacerari ⁊ lacerat̃:⁊ per cõ/
sequẽs cum operante ⁊ impedit rectum opus.

¶ Hunc aphorismũ introducit per modum conclusionis.
q.d.in sũma vel general'r omnis inordinatus affectus ab/
ducit animũ a rectitudine operis.Et ideo ex his que dicit
hic:animuz ꝙ iste auctor accipit aliqñ ly vel expositiue ⁊
ꝙ ly vel:non semꝑ ponitur inter diuersa:dicit motus vel
appetitus vt innuat ꝙ motus animi nihil aliud est q̃z ap/
petitus:qui si fuerit deordinatus:sicut in odio ⁊ inuidia:⁊
cupiditate illicita mentem lacerat in diuersa:⁊ etiaz in ad/
uersa trahendo:⁊ per ↄ̃ñs impedit rectum opus.

¶ Cum

8 ¶ **Cum determinato languens iuuamento indigeat: necesse est medicantē ad specialez effectum dirigere opus artis.**

¶ Juxta illud. medicus non curat hoīem sed hūc hoīem: ꝛ ideo per ꝯsequēs non oꝫ curare per talia sꝫ per hec talia. vt habet̄ pmo physicoꝝ. inata est nobis via a cōiorib⁹ ad ppria. Et ideo cū loquimur de nā humana in cōmuni detenta per talem morbum in cōmuni curamus per talia in cōmuni sed cum loquimur ꝙ sortes hꝫ talem morbū particularez de tali materia particulari cum talibus accidentibus particularib⁹ ꝛ indigeat determinato iuuamēto necesse est dirigere opus artis ad effectum illius specialez.

¶ Ostenso qual'r sit mens īformāda q̄ʒtū ad effectū ostēdit qual'r informari debeat q̄ʒtū ad intell'm: ꝛ intēdit ꝙ illud oparius oꝫ pmo ꝛ pncipal'r in mēte statuere ꝑꝑ qđ ab eodē tota oꝫ opatio exerceri .s. effect⁹ quē intēdit ꝑ op⁹ ꝯseq̄ fo'a ꝛ r'la est toti⁹ opis exerciti: sic expmit in aphori. sequēti. vʒ. in pposito cū intēdit medicus ꝑcurare aliqđ iuuamētuꝫ īfirmo oꝫ q̄ʒdiu oꝫt ad ꝯsequēduꝫ illud pre oculis ipm hr̄e ꝑm spēʒ ꝗ est sb tota rōne sue ꝑfectionis vt si pponat clystericare oꝫ dermīare in mēte sua ꝙ patiēs indiget mūdificatione itesti'oꝝ inferioꝝ a fecib⁹ duris: vel ab hūore viscoso: vel acu: vel mūdificatiōe vlceris: aut ꝯsolidatōe: aut carpinati vētositat: ꝛ sic de sil'ib⁹: nisi ei medic⁹ in mēte sua determinauerit ꝑm spēʒ effectū clysteris ad quē intēdit iaʒ sua clystericatio nō erit artificialis: sed phātastica ꝛ incerta: q patiēti non ꝯuenit clystericatio ꝑꝑ disterminare: sꝫ ꝑ effectū determinati iuuamēti quo idiget. q̄ determiato a suppositio sciet medicus determinare mās q̄bus erit clystericādū: al'r in tenebris ambulabit ꝛ non ꝑficiet: nisi a su vel fortuna cū in p̄dictis casib⁹ diuersa sint ꝑ clysteriȝ cīēda: qua luce puant oēs illi vulgares medici q minris p̄cipiunt absolute ꝙ nō clystericent patiētes ipsoꝝ .l. spālez effectū .i. ad effectū iuuamēti ꝑm spēʒ ꝯsideratio patiēs īdiget. Non ēt sufficit medico sapienti scire vo dicere ꝙ patiens indiget clysteri: sed ꝙ indiget tali .s. tali iuuamentuꝫ efficienti.

9 ¶ **Ex effectib⁹ p̄intētis to rō agibiliū dēriuat̄.**

¶ Juxta illud Gal. supra p̄ aphꝭ. Ubicūqꝫ cibus ꝛc. Ois futura actio ex suo effectu appbat̄: ꝛ ꝑm sniam Aristo. p̄ physi. in fi. vbi pbat ꝙ finis ipnit necessitatem ad ea que sunt ad finē. ꝛ in scđo eiusdez pat ꝙ finis ordinat ꝛ limitat cum sit causa ratione cuiusl igđ fit: sed effectus preintentus est finis illoꝝ que ad ipm ordinant̄: ergo ꝛc.

10 ¶ **Cū exēp'r exterioris opis in mēte gerat̄ artificis: necesse ē vt sit claꝝ speculuꝫ mētis ei⁹.**

¶ Speculū mentis sunt q̄nqꝫ potētie exteriores ꝛ quinqꝫ interiores sicut spēs rerū repn̄tant̄ in speculo: sic spēs intelligib'ꝫ representant̄ in istis potētijs per ordinem. Juxta il'l 3° de aia. opꝫ intelligentē phantasmata speculari: ꝛ idū itelligibila gerant in itell'm: opꝫ vt iste potentie clare: q2 sicut speculuꝫ obscurū non gerit bene spēs re ad oculos: sic potētie obscure non gerūt bene.

¶ Ost ꝯsiderabili quo oꝫ mens operātis pmo ꝛ pncipal'r nari hic intēdit expmere vba q̄b⁹ est scđario informari: sicut .n. sapiēs opari⁹ pmo ꝯsiderat effectum ad quē dit q est terius sui opis: sic scđo ꝯsiderat ea q̄ sunt via ꝑueniēdi ad teriuꝫ illum. Et ideo pnceps medicorum dixit ꝙ totū ingeniū sanitatis ꝯsistit in duab⁹ ꝯsideratiōib⁹: quaꝝ pma est q iuuamēto ꝑm spēʒ idiget patiens: illā de iuua'ro ꝑm gen⁹ nō ē ars. q̄m q̄l'bꝫ idiota agnoscit illud: sic ꝙ patiēs in itestinis iferiorib⁹ idiget clysteri: tali vel tali sapiētis ē solū deteriare. Scđa ꝯsideratio est q̄b⁹ ꝛ q̄l'r rōne ꝑcurabit̄ hui⁹ iuua'ius. Hic q̄ pmo pbat necitatē cognis istoꝝ. scđo expmit illā cū dicit: corpoꝝ naturas ꝛc. Hic ēt pmo pbat illud in gn̄ali intēdens ꝙ necesse est vt mēs operātis in cogne sit clara ꝛ rōnem necitatis exprimit ꝑ hec: q2 tota rectitudo exterioris opis pcedit a rectitudine illius exemplaris qđ est in mente: qđ exemplar cum non sit nisi quedam cognitio agendorum vel faciendorum necessario conuenit: vt sit clarum speculum mentis in cognitione istoꝝ. Hanc etiam necessitatem probat in speciali consequenter cum dicit.

¶ **Mens informata cūctis p̄bentib⁹ directionē ad opus claro monstrat intuitu qđ agēduꝫ.** 11

¶ Per mentē intelligo potētias exteriores ꝛ iteriores: per cuncta p̄bētia directionē ad opus intelligo signa sumpta a rebus nālib⁹ non nālib⁹ ꝛ contra nām ꝛ principal'r ꝑnostica. Et ideo cū mens habuerit informationē omnium istoꝝ ꝛ cognouerit cās morbi clare monstrat curationez. iuxta illud Auic. nō est possibile ꝙ cures egritudinē ꝛc.

¶ Et intendit ꝙ qui artificial'r opat̄ non pōt ꝑsequi rectū opus nisi mens eius fuerit informata cunctis prebētib⁹ directionē ad opus. Naꝫ talis mens clare iudicat qđ agēduꝫ sit. Ex quo pꝫ in spāli necessitas eius: qđ aūt dictuꝫ est .s. ꝙ necesse est: vt sit claꝝ speculuꝫ mentis in operāte: cum sit necessarium ꝙ ea cognoscat q̄bus ad recte operādum dirigitur ꝛ talium notitia sit clara lumine directiua.

¶ **Corpoꝝ naturas morboꝝ species causaꝝ varietatem ꝛ vires instrumentoꝝ agnoscens cuꝫ rōne medebit̄ ꝛ arte iuuabit egros.** 12

¶ Per hoc qđ dicit corpoꝝ naturas. tangit signa sumpta a rebus naturalib⁹ vel ab essential'r inherētib⁹. per hoc qđ dicit: morboꝝ spēs ꝛ causaꝝ varietatē. tāgit signa sumpta a rebus contra naturā vel ab accidental'r inherentib⁹. per hoc ꝙ dicit: vires instrumētoꝝ tangit signa sumpta a rebus non naturalib⁹. Et ideo omnia signa ista agnoscēs cū ratione curabit: vt Gal. volens hoc. p'rio ponit omnia hec signa 2° techni. postea ponit curaꝫ.

¶ Hic exprimit ꝑm genus ea q̄bus ad recte operādum dirigit̄ artifex. Quoꝝ pmū est nā corpoꝝ sub qua pncipal'r cōpositio ꝛ cōpl'o denotant̄: ꝛ scđario ea que reducuntur ad eas: vt etas ꝛ sexus ꝛc. de q̄b⁹ in doctrina 3ª loq̄tur 3° ꝛ 4° ꝛ 5° apho. Et ideo quia multa sunt hui⁹ ꝑticularia ꝑm genus dixit in spāle naturas. Secūdum est spēs morboꝝ. impo'le est .n. vt recte medicus abscindat morbū: aut mitiget nisi perfecte cognouerit: ꝛ hoc est cognoscere non ꝑm genus: sꝫ ꝑm spēm. Tertiū est cāꝝ varietas: q2 saltē ad curaꝫ necesse est: vt cognoscat coniunctas ꝛ an̄tes. Quartum est instr̄m opationis ꝑ qđ intell'it̄ cib⁹ ꝛ potus ꝛ ois medicina siue sit alteratiua: siue solutiua: ꝛ oē instr̄m chirurgicū inter que clysteria ꝛ nasalia ꝛ flebotomie ꝛ sil'ia ꝯtinuent̄ q̄ oia medic⁹ volens recte vel artificial'r opari oꝫ cognoscere q̄ʒtū ad māꝫ ꝛ virtutē sub qua virtute cōprehendit̄ forma chirurgicaliuꝫ instroꝝ: q̄m in forma illoꝝ consistit eoꝝ virtus. Intēdit igit̄ ꝙ medic⁹ qui p̄dicta q̄tuor plene cognoscit medebit̄ egris corporib⁹ cū lumie rōnis ꝛ iuuamentum ꝑcurabit eis artificial'r non casualiter ꝛc.

¶ **Proprietates indiuiduales corporum sanabilium licet scribi nō valeant: necesse est tamē vt operarius non ignoret.** 13

¶ Hanc paraboleꝫ ponit Gal. 3° de ingenio sanitatis. c. 3. ꝛ etiam. c. 7. eiusdez. Proprietates indiuiduales vt tangitur in Porphyrio. c. de spē circa finē sunt fo'a / figura / parēs / loca / tēpus / patria / nomen / que nunq̄ʒ in duob⁹ pn̄t simul inueniri. De cōplexione verū est vt dicit Auic. De figura

etiaꝫ cũ causet̃ a cõplone. de loco ꝓbat̃.4° physicoꝝ.De alijs intelligit̃ cũ alijs dictis que non pñt scribi cum sint infinita primo poste.tamẽ non debent ignorari:qꝛ ab eis dependet regimen primo aphoris.apho.pmo.

¶ Quia ꝓprietates hꝰ sub naturis corpoꝝ ꝯtinent̃: ⁊ per artẽ non inotescũt:ideo ꝓbat necẽitatẽ notitie ipsaꝝ ⁊ exprimit modos cognis:dicit ꝗ ꝙ lꝫ scribi hoc est arte doceri nequeãt vl' cognosci.Tamẽ necẽ est ad recte operãduꝫ: vt cognoscant̃ ab operãte:qd̃ ꝓbat i duobus aphorismis sequẽtibꝰ.Primo ꝑ ignorantiã ipsaꝝ que intantuꝫ ipedit rectũ opus ꝙ nequit ꝓprium regimẽ ordinari circa subm corpꝰ.Si.n.ignorauerit medicus ꝙ patiẽs a ꝓprietate indiuidualis imaginationis hoc hꝫ.s.quotiescũqꝫ vipas intuet̃:aut sentit nauseat atqꝫ vomit iam ignorabit ꝙ super vsu viperaꝝ ꝑcipere debeat.Scd̃o ꝑ notitiã coꝝ que intãtum dirigit medicũ ꝙ.patiẽti nouit ꝓpriũ regimẽ ordinare.Naꝫ si regat spleneticũ qui ꝓprietate indiuiduali abhorret vinũ:tunc ad aquã potui ꝑparandaꝫ dirigit̃.

14 ¶ **Per ignorantiam indiuidualis nature proprium regimen cuiuslibet corporis ignorat̃.**

¶ Juxta illud Gal'.3° techni canone illo.Rursus igit̃ ⁊c.⁊ rõ talis.nã ignorata cã necẽia alicuiꝰ effectꝰ ignoratur ipse effectꝰ:sed ꝓpria nã cuiuslibet indiuidui est cã necessaria ad ordinationẽ regimis ipsius:ergo.maior tenet 7° poste. ⁊ primo physi.⁊ prio canone.minor tenet 3° techni.ca.ꝑallegato.⁊ 2° regimenti acutoꝝ.⁊ in tota medicina.

15 ¶ **Propria natura cuiuslibet indiuidui formaꝫ proprij regiminis determinat exquisite.**

¶ Istud tenet ex premissis.⁊ rõ est:qꝛ ꝓprie ⁊ vni nature ꝓpriũ ⁊ vnũ regimẽ debet̃.vt supius est ꝓbatũ.sꝫ qd̃lꝫ indiuiduũ hꝫ ꝓpriã ⁊ vnã nãm.vt supius ꝓbatũ est:ergo ꝓprium ⁊ vnuꝫ regimen sibi debet̃.qd̃ est ꝯ multos qui q̃si omnes eodem regimine regunt;: qui increpant̃ a Gal'.11° de ingenio.dicente illos esse amẽtes.

16 ¶ **Proprietas icognita rõne vl' syll'o reuelatiõe vel experimẽto iuuantiũ ⁊ nocentiũ inotescit.**

¶ Hic ꝯcludit inuendo ⁊ docẽdo modos sciendi ꝓprietates.s.corpoꝝ ⁊ instrõꝝ:qꝛ qui bene diffiniũt ꝯria consignificant.⁊ primo ponit rationẽ.i.diffinitionẽ que est principalius principiũ sciendi. pmo poste.⁊ 3° physi. Scd̃o ponit syllogismũ qui est vl'ius instrumentũ sciẽdi cũ sit subiectum scie cõis.Tertio ponit experientiaꝫ ꝙ est certius. vt pꝫ in ꝓhe.meta.exꝑtos magis ꝓficere videmꝰ. Quarto ponit reuelationẽ q̃ a solo deo ꝓcedit ꝗ scias causat.hec parabola ponit̃ per Gal'.3° de ingenio sani.c.7.

¶ Ostensa necessitate cognoscẽdi ꝓprietatẽ indiuidualẽ. Jam exprimit modos q̇bus põt cognosci.Et pmus est reuelatio que ꝓut fit a deo paucis cõcedit̃:sed ꝓut fit ab homine dꝫ cõiter a medicis obseruari.Nam prudẽs medicꝰ dꝫ suũ patientẽ diligẽter iterrogare vel existẽtes vt ei ꝓprietas indicet̃ illius.Tali ẽt reuelatione.s. humana multaꝝ medicinaꝝ ꝓprietates multis inotuerunt. Scd̃s modus est experimentũ.per vsum.n.iuuantiũ ⁊ nocentiũ põt aliq̇s de seipso experiri ꝙ aliq̃ ꝓpetas ei cõicat: qꝛ iuuat̃ aut ledit̃ ab aliq̃ re que cõiter tale iuuamẽtũ aut nocumẽtum non efficit. Sil'r exꝑimẽto applicationis ad corpus humanũ alicuiꝰ cõplonati sepius inotuit ⁊ medico ⁊ alijs illiꝰ ꝓprietas.Dicit̃ ergo ꝙ ꝓprietas que neq̇t arte cognosci quã artẽ designat per sil'itudinẽ ⁊ rõneꝫ:qꝛ quicq̇d arte cognoscit̃ vel sil'itudo vel aliq̃ spẽ rõcinandi cognoscitur talis inq̃uã ꝓprietas inotescit ⁊c. vt.s. Artificialis ⁊c.q̇a necesse est:sicut dꝫ verus oꝑarius cognoscere morbuꝫ:aut passionẽ ꝭm spẽꝫ:si voluerit directe vel artificial'r oꝑari: pro tãto declarat que sit artificialis coꝝ cognitio dicẽs ꝙ illa q̃ per diffinitionẽ hñtur ⁊ non ꝑ nomẽ: cuius rõ ẽ:qm̃ artificialis ars est illa per quã res ꝑfecte cognoscit̃.Talis aũt notitia nunq̃ hr̃ nisi ꝑ diffõneꝫ q̃ sola totã rei exp̃mit q̇dditatẽ:nomẽ aũt aut nõ exprimit totã:aut de vi sua nõ exp̃mit nisi circũstantiã accidẽtaleꝫ:qm̃ vt in p̃missis ostẽsum est noĩa rebꝰ sepe iposita ab accidẽtibꝰ iponunt̃:sicut opilatio pupille que fit ab aqua inãl'r ibi coagulata vocatur cataracta ꝑ sil'itudinẽ quã hꝫ cũ nubibꝰ celi seu aeris: ideo necesse est ad inueniẽduꝫ formã recte curandi talem passionẽ oculi ꝙ cognoscat eã per diffinitionẽ ⁊ non ꝑ nomen tm̃.Si.n.sciuerit ꝙ passio eius ẽ opilatio in pupilla ex aqua coagulata:sufficit ei ad recte operãdum vel ad rectum opus dictãdum dato ꝙ nunq̃ noĩare eã sciret:ne tm̃ ex hoc crederet aliq̇s ꝙ notitia noĩuꝫ sit oĩno sup̃flua vel inutilis:ideo ꝯñter ostendit duas vtilitates ipsoꝝ.Prima est bonitas doctrine: quia per ꝓpria noĩa rerum facilius exercet̃ doctrina de rebus ꝑsis. Scd̃a est bonitas cognitionis morboꝝ. Nam illi morbi qui denoĩant̃ a mẽbris quoꝝ sunt:facillime per nomina cognoscunt̃ ab eis quibꝰ signũ noĩs inotescit:vt si dicat̃ medico de patiẽte ꝙ pleuresi vexat̃:aut peripleumonia statiꝫ audito noĩe sine diffinitiõe cognoscit ꝙ apostema costaꝝ patit̃ aut pulmonis.

17 ¶ **Artificialis notitia passionuꝫ non acquiritur nomine sed diffinitione ipsarum.**

¶ Juxta illud Auic.pmo cano.fen.1.c.vlt.de vocibꝰ non disceptamus solum ꝙ intẽtiones ⁊ differentias habeamus. Et iuxta illud Gal'.3° de morbo.vbi dicit̃ ꝙ complemẽtũ medicine rerũ est:⁊ non vocuꝫ.Et ratio est:qꝛ voces significant ad placitũ:⁊ ideo possunt mutari iuxta placitũ imponentis:sed diffinitio necessario cum sit ꝯuertibilis q̃re non potest mutari.Hanc parabolaꝫ ponit Gal'. in pmo de ingenio.c.6.circa tertiam partem capituli.

18 ¶ **Notitia nominuꝫ proficit ad doctrinam: rebus autem significatis medela perficitur.**

¶ Hanc parabolaꝫ ponit Gal'.vlt.de ingenio sanitatis.ca. primo.Quãtuꝫ ad pmã ꝑtẽ pꝫ 4° physi.titu.de vacuo.c.2. vbi habet̃:ꝙ q̇d noĩs p̃ncipiũ est doctrine. Et alibi:ignorato q̇d dĩ per nomẽ ipol'e est fieri disciplinã.Et alibi:qui virtutes vocabuloꝝ sunt ignari de facili paralogiçantur. Et Plato:vox in aere audibilis existens instrm̃ cuiuslibet discipline.Et Gal'.scd̃o ꝓnosticoꝝ cõmento illius.Uomitus sicut succus porri ⁊c.vbi dicit:opꝫ auteꝫ vt sit solicitudo tua de esse nominũ ⁊c. sed tamẽ vocibꝰ non ꝑficit̃ nisi vt imutet̃ ibidem. Et ratio est: qꝛ oĩs medela opꝫ ꝙ medicabile contingat:cum medicatio sit operatio naturalis. Sed vox non potest contingere membrũ neqꝫ humoreꝫ: sed solum res significata per voceꝫ.

19 ¶ **Noĩa morbis iposita ꝑꝫ mẽbroꝝ diuersitatẽ vtrorũqꝫ prebẽt notitiaꝫ cognita vi sermonis.**

¶ Quia morbi q̇ denoĩant̃ a mẽbris quoꝝ sunt:facillime per noĩa cognoscunt̃ ab eis:q̇bus significatuꝫ noĩs inotescit:vt si dicat̃ medico de patiente ꝙ pleuresi vexatur aut peripleumonia statim audito noĩe sine diffinitione cognoscit ꝙ apostema costaꝝ pateretur aut pulmonis.

20 ¶ **Conuenit medicum efficacẽ esse in opere nõ loquacem:quia morbi non vocibus sed reruꝫ essentijs aut viribus expelluntur.**

¶ Hanc parabolaꝫ ponit Gal'.tamẽ per alia verba primo de ingenio.c.6.Iste aphorismus a ꝑcedenti dependet.naꝫ ex quo rebus significatis medicatio perficitur ⁊ non vocibus medicantẽ conuenit esse efficaceꝫ in opere ⁊ in applicatione

catione rerum significatarũ: ꝛ non conuenit eum esse lo/quacem. Juxta illud. Jn multiloquio non deerit peccatũ: qđ est ꝯ multos qui diu sunt añ patiẽtes: fabulant̃ hinc ꝛ inde extra intentum ꝛ non curant morbuꝫ curare.

¶ Quia dixit ꝙ medicum oportet cognoscere passiones: aut morbos potius diffinitione ꝙ̃ noĩe pro tanto causam exprimit sui dicti ex fine operationis intẽte qui est expulsio morbi vel passionis a corpore: que expulsio cum fiat rex essentijs: sicut abscindit̃ qđ supfluit per instr̃a chirurgica vel rerũ virtutib⁹: sicut. expellit̃ morb⁹ p medicinas ne/cesse est: vt expellibile p essentiã cognoscat̃ ꝛ p suã v̓tutẽ. per vsuꝫ.n. iuuãtiũ. Notitia v̓o taꝫ essentie ꝙ̃ v̓tutis mor/bi sola diffõne pfecte acq̇rit̃. Propterea medicus opatiu⁹ magis ꝙ̃ speculatiuus realis dꝫ esse potius ꝙ̃ vocalis.

¶ Doctrina secunda de regulis eligendi ꝛ preparandi cõ/modiora instrumẽta curationis: cuius capituluꝫ est vnicũ continens aphorismos. XLI.

1 **Vitando nociua ꝛ vtẽdo iuuãtib⁹ p/sperat̃ in egris opus curationis.**

¶ Opus curationis ex duobus constituitur operib⁹. s. ex ꝯseruatione rerũ nãliuꝫ ꝛ remo/tione rerũ ꝯ nãm: que ambo fiunt per debitã applicationẽ sex rerũ non nãliuꝫ: quãtũ est de primo. pꝫ primo aphorismoꝝ cõmento illius. Humide dicte oĩbus febricitãtib⁹ ꝛc. ꝛ in primo cañ. fen. 4. ca. p̓mo. ꝛ talis con/seruatio fit per similia: vt habet̃ in pallatis locis. Qr autẽ talis ꝯseruatio sit pars operis curationis. pꝫ: qꝛ virtus est que curat morbos: vt dicit Auic. 4° cañ. fen prima. trac. 2° ca. 8. ꝛ scđo techni. Diuꝫ qdeꝫ hoꝝ ꝛc. ergo ꝯseruãdo eã ꝛ ipsaꝫ integrãdo pficit̃ quedaꝫ pars curationis. ¶ Quãtũ ad scđm membrũ pꝫ: qꝛ omne distemperatũ dꝫ reduci ad temperamentũ per suũ ꝯ̃riũ eleuatuꝫ in equali gradu: vt pꝫ 3° techni. Si v̓o pmutare vult ꝛ trãsferre ad meli⁹ ꝛc. quãtũ est de tertio dicto: pꝫ tertio techni: ꝛ scđa fen p̓mi. Et ideo postꝙ̃ ex istis perficit̃ opus curationis. pꝫ ꝙ vi/tando nociua ꝛ vtendo iuuantib⁹. s. conseruãtib⁹ natura/lia ꝛ corrumpentibus contra naturam ꝛc.

¶ Premissis regulis qbus animus medicãtis est preparã/dus ꝛ informãdus ad rectaꝫ executionẽ regulaꝝ curatio/nis iam hic ad intentũ accedit: silr ad canones explican/dos qbus curatio recte vel artificialr exercet̃. Et incipit a gñalissimo tanꝙ̃ a fundamẽto cunctoꝝ sequẽtium: in quo canone duo intendit: quoꝝ primũ est informatio medicã/tis: ad hoc: vt ante oĩa cuncta nociua phibeat egro: deinde ꝙ iniungat ei vsuꝫ iuuãtiũ ꝭm exigẽtiaꝫ sui lapsus sic. s. vt illa phibeat quecũqꝫ lapsum possunt aliquo modo ꝯser/uare vel promouere: sed illa iniungat quecũqꝫ pñt corri/gere vel minuere taliter: vt dicit psperabit actus cura/tionis hoc est prosperũ terminũ consequet̃. s. iuuamentiuꝫ intentum: qđ ideo dicit vt iuuat: qm̃ per alterũ istoꝝ vix: aut nunꝙ̃ lapsus corrigent̃: lꝫ eniꝫ semp prosit vitatio no/ciuoꝝ: tamẽ sine recte iuuantiũ vsu tarde cura cõplebit̃ ꝛ multo tardius: si vtatur iuuantibus ꝛ non vitet nociua: maxime fortiora. Secũdum qđ intẽdit est exhortatio pa/tientis ad predicta duo diligenter seruanda: quã exhorta/tionem debet medicus ei facere sub virtute istius prece/ptionis ꝛ pena future precipitationis.

2 **¶ Anteꝙ̃ inotescant egritudinis spẽs aut pprie cãe: tẽperatis aut neutris regendus est patiẽs.**

¶ Ex spẽbus egritudinis hr̃ intẽtio in medicãdo eas: ꝛ ne/dum ex specieb⁹ imo ex indiuiduis: vt dicit Gal. 3° techni v̓sus prin. Si impassibile ꝛ ipermutabile esset corpus ꝛc. Et intẽtio in medicando hr̃ ex causis egritudinis: vt dicit Auic. 3° cañ. fen p̓ma. trac. 2°. ca. 7°. Nõ ꝭm ꝙ dicit Auic. in eodeꝫ caplo: impoĺe est ꝙ cures egritudineꝫ nisi postꝙ̃ cognoueris eaꝫ. ꝛ ꝭm Gal. in passionario. Medice qd cu/ras cũ cãm morbi ignoras: non põt fieri recta curatio per ꝯ̃ria nisi egritudo ꝛ cã eius cognoscant̃. Et ideo non est cu/randuꝫ cũ fortib⁹ ꝛ excessiuis: sed vt non videat̃ medicus penitus ignorãs dꝫ aliqd facere. ꝛ hoc cum neutris vt non possint ad minus nocere: ꝛ dꝫ nãlia conseruare saltim cuꝫ temperatis: ꝛ h̓ est ꝯsiliũ Gali 3° techni cõmẽto illius.

3 **¶ Sicut ex singulis corpis mẽbris toti⁹ cõstat substantia: sic alterũ alteri⁹ auxilio gubernat̃: ꝛ ideo totũ corp⁹ in curatiõe cuiuslibet morbi conuenit aliquo beneficio procurare.**

¶ Jn hoc apho. magister Arnaldus intẽdit pbare ꝙ cum medicus vult curare aliquẽ morbuꝫ in quocũqꝫ membro pticulari fuerit siue in toto corpe qđ hꝫ: ꝛ dꝫ pcurare totũ corp⁹ ꝛ oĩa mẽbra corporis. Et facit taleꝫ rõneꝫ: qñ aliqua multa sunt ꝛ vnũ gubernat̃ auxilio alterius: ꝛ vnuꝫ illoꝝ patit̃ in curatione illi⁹ passionis: opꝫ ꝙ oĩa adiuuent̃: oĩa mẽbra corpis sunt h⁹. igit̃ ꝛc. De hac rõne pcedere inten/dens. Primo ponit vnã ppõneꝫ: ex q̃ debet̃ minor. Scđo ponit minorẽ sub ppria forma. Tertio ponit ꝯclõnẽ. Et p̓ dicit ꝙ ex singulis mẽbris corporis toti⁹ ꝯstat suba: qđ est verũ: cũ membra sint ptes itegrales ꝛ subales ipsi⁹ corpo/ris testante Auicẽ. p̓mo cañ. fen p̓ma. doct. 5ª. Modo ptes integrales toti⁹ simul sumpte idẽ sunt cũ toto ꝛ ecõuerso: vt hr̃ ex p̓mo physicoꝝ. ¶ Sed hic arguit̃. si totũ nõ dif/ferret a suis ptib⁹ simul sumptis in corpe humano: tũc se/querent̃ tria inconueniẽtia: aut ꝙ esset dare graduꝫ in for/mis in codẽ cõposito: aut ꝙ ex multis actu exñtib⁹ fit ter/tiuꝫ: aut ꝙ forma corporis nõ erit cã neqꝫ pars. primũ est improbatũ per ecclesiaꝫ. scđm per Aristo. 2° de aĩa. tertiuꝫ de se. Consequẽtia tenet. naꝫ aut forme singuloꝝ mẽbroꝝ erũt forme cõpositi: aut erit ibi dare vnã formã distinctaꝫ ꝛ vltimatã ab illis. Si p̓mo modo sequent̃ duo p̓ma incõ/uenientia. Si scđo modo: tunc dico ꝙ illa forma erit vna pars cõpositi tunc: sed h̓ est falsuꝫ. per te. naꝫ aut pars for/me cõpositi: aut materie cõpositi: aut morboꝝ: aut vnius entitatis distincte a mã ꝛ forma ꝛ non p̓missis tribus mo/dis: vt pꝫ de se. Si tertio modo ppositũ habeo: qđ declaro accipiendo tres ppõnes. Quaꝝ p̓ma est hec. causa realis ꝛ realr causans dꝫ hr̃e effectũ realr causatũ. Scđa est hec: ꝙ effect⁹ cãe formalis non põt p̄cedere ꝭm ipsaꝫ cãm for/maleꝫ. Tertia ppositio est: ꝙ forma est cã realis: tũc pbo ꝛ accipio formã cõpositi per tertiã ppõneꝫ. ipsa est causa realis realr causans per p̓mã: ergo causat effectũ realr di/stinctũ ab ipsa: tunc ille effectus: aut est mã: aut forma: aut ambo: aut realiter qd distinctũ ab ipsis non mã per scđaꝫ ppositionẽ: qꝛ mã p̄cedit formã: nec forma per p̓mã: neqꝫ ambo per ambas: ergo tertiũ. Itẽ ad idem auctẽ Aristo. 6° topicoꝝ. qui dicit ꝙ destructo toto adhuc remanent ptes eius. ꝛ 7° meta. ¶ Dico ꝙ totũ non differt realr a partib⁹ suis simul sumptis. Et pbo sic. si ergo esset aut differret ab eĩs seipso: aut per aliquã parteꝫ. non seipso: qꝛ includit̃ in eis: neqꝫ per aliquã partẽ: qꝛ tunc idem esset cã distinctio/nis suppsius. ad idem sic accipio illaꝫ tertiã entitatẽ quaꝫ tu ponis. tũc aut erit tota entitas totius: aut pars essentie. non tota: qꝛ tunc ptes non essent de essentia toti⁹. Si pars essentie totius: tunc cũ alijs ptib⁹ causabit vnũ totuꝫ: tunc aut totũ erit distinctũ realiter ab istis ptib⁹: aut nõ. Si nõ ppositũ habeo. Si sic accipio vt prius ꝛ sic ad infinitum. ¶ Dico ad rõnẽ ꝙ forma est pars materie ꝛ forme simul sumpte: ꝛ qñ tu dicis: ergo erit pars materie ꝛ forme. Dico ꝙ non seqt̃: qꝛ vnitas est pars binarij: ꝛ tñ non est pars al/terius vnitatis. Et qñ tu arguis per locuꝫ a toto copulato.

Vtrũ totũ differat a ptibus sil̓ sumptis i corpe hu/mano.

dico q̄ non est hic iste locus:q2 illud totū non attribuitur vtriq3 pti.Ad auctēt Arist.dico:intelligit q̄ remanēt aliq̄ ptes:sed non pōt destrui totū quin destruat aliqua pars.
¶ Scđo ponit minorē sub ꝓpria forma : ⁊ dicit q̄ mem/broꝝ alteruꝫ gubernat̄ auxilio alterius.⁊ hoc est qđ dicit Gal.2° techni.⁊ Auicē.pmo caṅ.fen pma.doc.5ª. q̄ decla/rat̄:q2 omne membrū:aut est pncipale:aut non.Si primo modo sic gubernat alia:vt p3 de se.Si nō:aut deseruit pn/cipali virtute latoria:aut pparatoria: vt declarat Auicē:⁊ Gal. Sed hic arguit̄:q2 cor non gubernat̄ auxilio alteri⁹: vt ponit Arist.2° de ptib⁹ aialiū.⁊ dicit q̄ est mēbrū tri/buēs ⁊ nō suscipiēs.Jtē ꝑm Gal.2° techni.⁊ Auic.est dare mēbrū suscipiēs ⁊ non tribuēs vt ossa. Ad h̄ dico q̄ tu ar/guis de virtute:ipse loqt̄ de auxilio vel de seruitio.q̄re nō valet.ꝯclo de se p3 ⁊ h3 bonū locum in practica.

4 ¶ Medicus fidelis ⁊ sapiēs cognitis agnoscē/dis q̄to celerius poterit subueniet egrotanti.

Fidelitas. Sapiētia. ¶ Fidelitas ē vt vnusq̄sq3 faciat alteri qđ facere tenet̄ ꝑm fide3.Sed sapiā.ē q̄ sibi caueat q̄ illud qđ facit ꝑm bonū intell'm non possit redundare aliȷ in malu3.Pria harū p3 ex vocabulo fidelis qđ sumit̄ a fide que orit̄ a deo. Scđa potest hēri ex dictis Aristo.6° ethicoꝝ. Sed vnusq̄sq3 d3 subuenire alteri iuxta facultatē ꝑm preceptum creatoris. Juxta illud Pauli.Alter alterius onera portate. Et iuxta dictū Euangeliȷ.Et anteq̄ subueniat per sapientiā d3 pre cauere ne noceat dum intendit subuenire : ergo medicus primo debet cognoscere agnoscēda ⁊ postea vt citius pōt debet subuenire iuxta facultatem egrotanti.

5 ¶ Illa operatio breuior est que paucioribus in strumentis effectū consequit̄ preoptatū.

Operatio breuis du pliciter. ¶ Operatio potest dici breuis dupl'r.Prio modo:q2 breui tpe perficit̄:⁊ sic proprie dr̄ breuis.Alio modo large vt in pn̄ti aphorismo si qd consequit̄ preoptatū effectū paucio/ribus instrumētis:⁊ de quacūq3 potest itelligi aphorism⁹ pcedēs. Prio de pma opatiōe.i.medicatiōe vel sanatione declaratu3 est:⁊ t3 pro tanto:q2 medicus non d3 mederi nisi cum morbus a natura sunt in indifferētia ptātis q̄ vnus possit supra aliū.nam qn̄ nā dominat̄ non indiget medi/camine.iuxta Gal.2° de interiorib⁹.natura nō indiget me dicaminis auxilio nisi cū morbo nimus magnifico nequi/uerit dn̄ari:neq3 sil'r qn̄ morb⁹ dn̄at supra nā3.iuxta sniā3 Gal.primo apho.cōmento illius. Qn̄ steterit egritudo ⁊c. ergo sequit̄ q̄ medicus d3 subuenire qn̄ nā non pōt supra morbū neq3 morb⁹ supra nām:sed tunc nisi cito subueni/ret̄ timēdu3 esset q̄ in illo modo morbus non deuinceret nām:ergo in breuissimo tpe d3 subuenire.De scđa breuita te opationis nos hortatur Arnaldus cuius sunt due cause. Prima est:q2 instrm̄ sanationis sunt medicine simplices ⁊ cōposite:sed q̄to plura fuerint cōponētia medicine:tāto minus est certus effect⁹ eius:ergo vt certiori modo fiat cu ratio debet fieri paucioribus instrumētis qb⁹ possit. Scđa ratio est.quia al's fiunt multi sumptus infirmo siue incō/moda:quod debet vitari pro possibili.

6 ¶ Opus rectissimū non efficacioribus tm̄ : sed tutioribus consumatur.

¶ Ex premissis aphorismis dubia quedam pn̄t ventilari. Dictū est enim q̄ medicus q̄to citius potest d3 subuenire egrotanti.⁊ etia3 dictū est q̄ breuior operatio paucioib⁹ instrumētis perficit̄:ergo rationabil'r post ista duo potest queri.aliqua sunt multū simplicia ⁊ multū fortis virtutis. Et ideo cito subueniunt:debemus ne medicari cum illis vt sunt helleborus:colloquintida:⁊ spāl'r oīa talia in q̄rto gradu siue a tota ꝓprietate fortem ⁊ subitā operationem faciētia.Rn̄det doctus Arnaldus dicēs q̄ non:quia tal's opus non esset rectissimū:quia recta operatio cum eo q̄ sit breuis ⁊ simplex debet esse secura.talis aūt non est secura. Juxta dictū Auic.pmo caṅ.fen 4ª.ca.pmo iuxta finē.Di/cit eni3 sic ex regulis pterea quas tu obseruare debes est fortes dimittere medicationes q̄toplus poteris sicut ven/tres vehementer soluere aut vomitū ꝓuocare ⁊c.Et iuxta eundem in eadem fen capitulo tertio.dicit eni3 sic iuxta fine3.Et scito q̄ residuū materiei dimittere qđ de ca necē erat euacuare minus nocumētu3 est q̄ ea3 exquisitissime euāre.Et iuxta Hippo.4°.aphor.Helleborus periculosus est ⁊c.Et iuxta eundē sup scđo aphorismoꝝ. Sana hn̄tes corpora pharmacys exoluunt̄.⁊ iuxta Gal.in cōmēto.

7 ¶ Quecūq3 nature subiecti sunt magis amica/bilia securius mouent ipm.

¶ Ex premisso aphorismo discrete questio pendet dubia querēs certitudinē dicēs:q̄ opus rectissimū principal'r fit ex tutiorib⁹.Et ideo querit̄ que sunt tutiora in mouendo ⁊ medicādo.Rn̄det q̄ illa que sunt magis amicabilia natu re subiecti.i.corporis humani. ¶ Ad cuius declarationē sciēda sunt aliqua.Primo.n.sciendu3 q̄ de numero mo/uentiū corpus.i.ipm laxantiū. Queda3 mouent leniendo vt cassiafi.prune:māna:⁊ sic de aliȷs.Quedam cōprimēdo vt mirabolani ⁊ stiptica in fine comestionis data.Quedā lubricando vt mucillago psiliȷ:⁊ sic de aliȷs. Quedam ab/stergendo vt mel zuccharū ⁊ sic de aliȷs.Quedam mordi/cando vt salsa acuta vt mercurialis ⁊ sic de aliȷs. Queda3 attrahēdo vt scamonea:esula:euforbiu3:⁊ sic de aliȷs.⁊ oia ista intrant corp⁹.Modo ꝑm Auic.pmo caṅ.fen scđa.doc. scđa.summa pma.ca.15.corp⁹ ingrediētiū.queda3 solum sunt cibus.queda3 solum sunt venenū.queda3 solum sunt medicina.queda3 cib⁹ ⁊ medicina.queda3 medicina ⁊ ve/nenū.Modo nulla medicina eductiua est solum cibus:q2 de ratione cibi est solum vt nutriat:vt ibidem hr̄. Modo nulla medicina eductiua daṫ tm̄ ad nutriēdum:neq3 etiā est solum venenū:q2 omne venenū in sua dosi datu3 pma applicatione interficit.Modo nulla medicina in debita dosi data interficit:vt p3 per oēs.sed queda3 medicine la/xatiue sunt medicina ⁊ venenu3:vt dicit Auer.5° colliget. vt omnes medicine attractiue ipsomet testāte:sed excipit reubar.Alie sunt medicine laxatiue que sunt cib⁹ ⁊ medi/cina vt oēs alie preter q̄ attractiue ꝑm Gal.⁊ Auicē. pmo caṅ.fen 4ª.c.4.Modo qđ magis attinet cibo magis ami catur corpori:⁊ qđ magis attinet veneno minus:ergo alie medicine ab attractiua magis amicantur corpori q̄ attra/ctiua:ergo securius mouent ipsu3.Modo que sunt magis secura faciunt rectissimā opationē : ⁊ talib⁹ debemus vti. sequit̄ igit̄ q̄ in laxatione corpis non debemus vti medi/cina attractiua sed solū aliȷs. ¶ Sed obiicit̄:dic̄ ergo fru stra fuerūt inuēte medicine laxatiue. Dico certe q̄ sic nisi in duob⁹ casib⁹.Primo pp hoc vt alie simplices eis acuē/tur ⁊ fortificent̄. Scđo vt cū necessariū fuerit eis vtamur ⁊ est necessariū:vt qn̄ mā est venenosa vel multu3 imobi/lis:vel multa:vel in locis remotis:vel qn̄ sensus corpis est hebetatus. ¶ Jtē scias ꝑm Gal. pmo aphorismoꝝ cōmē. illius.Uentres ⁊c.q̄ natura sumit̄ quatuor modis : vt ibi patet.de quolibet modo intelligit̄ hic.

Laxantia corp⁹ mul tipliciter.

8 ¶ Prudēs ⁊ pius medic⁹ morbū expellere sa/tagit an̄ cibis medicinalib⁹ q̄ medicis puris.

¶ Inclitus auctor pmissis demonstratis ex eis vult elicere ꝯclōnē que quasi documentū in opere pōt dici.premissis est enim q̄ fidelis ⁊ sapiens ⁊c. Jtem q̄ illa operatio bre/uior ⁊c. Jtē q̄ opus rectissimū ⁊c. Jtē quecūq3 nature sub/iecti ⁊c.Sequit̄ igitur ex quo celerius potest d3 subueni/

re medicus

re medicis ⁊ ex alijs ꝙ ⁊ prudens ⁊ pius medicus satagit morbuȝ expellere ante cibis medicinalib⁹ ꝙ̃ medicis puris: puris. s. a naturis cibi. sed nõ intelligas puris. s. a venenositate: ⁊ dicit bene ante. naȝ vt dicit Gal'. scđo regimētu. cõmento scđo. Primo in qualibet curatione debemus vti magis simplicibus in virtute postea magis fortiorib⁹. Et ideo documētum est conclusio ista in opere. nam in medicatione primo debemus medicari cibis medicinalibus. ⁊ si hec non sufficiant medicinis cibalibus: ⁊ vltra si hec non sufficiant medicinis venenosis.

9 ¶ Quicũqȝ potest per alimēta restitui sanitas: fugiendus est penitus vsus medicinaꝝ.

¶ Ex ꝑmissis ostēsuȝ est ꝙ in quocũqȝ cañ. ꝑmo debemus curare cũ medicis ⁊ cibis: ⁊ cũ illis curam ꝑficere: postea debem⁹ vti medicis puris vel medicis ⁊ venenis. Si cũ cibis medicinalib⁹ nõ possum⁹ curare. ⁊ hec est q̄ inclyt⁹ Arnaldus in p̄nti aphori. nos hortat̃ dicēs. Quicũqȝ pōt restituĕ sanitatē ꝑ alimēta: h̄ est cibis puris vel cibis medicinalib⁹ oīno cauere dȝ a puris medicis ⁊ venenosis.

10 ¶ Medicatio q̄ puris agit̃ medicis: aut diu nõ poterit tolerari: aut nõ est diu cõtinuanda.

¶ Solemnis doctor in p̄nti ponit vnũ documētuȝ valens ad opus faciēduȝ ꝑ puras medicinas. dictum est. n. ꝙ aliquoties licet in medicādo vti medicis puris vel medicis adhuc venenosis. Et iõ posset oriri dubiũ. dñe qñ vtimur medicis puris talis medicatio dȝ diu cõtinuari. Et rñdet ipse ⁊ dicit ꝙ non. ⁊ reddit cām: q2 nõ potest diu tolerari: intēdens taleȝ rõnē: qđ diu non pōt diu tolerari: nõ est diu cõtinuāduȝ: medicatio cũ puris medicis est h̄ꝯ: igitur ⁊c̃. maior pȝ: q2 medicus est adiutor nature ⁊ non impediens eam: vt dicit Auic. 4° cañ. fen ꝑma. doctri. 3. cap. ꝑmo. ⁊ in scđa fen caplo primo. ⁊ Gal'. in 4° aphorismoꝝ in cõmentis vltimoꝝ aphorismorum.

11 ¶ Modestus ⁊ sapiens medic⁹ nunq̄ꝫ ꝓperabit ad pharmaciā nisi cogente necessitate: cũ ēt debilia q̄bus corp⁹ non indiget sint nociua.

¶ Ex ꝑmissis vr̃ ōñsuȝ ꝙ nullus dȝ vti medicis laxatiuis. Et ideo optie iuuenis pōt dubitare dñe: ergo nunq̄ꝫ ꝓpinabimus medicīas laxatiuas attractiuas: tñ auctores eas inueniũt ⁊ in scriptis eas cõmēdauerũt ⁊ approbauerũt.

¶ Rñdet inclyt⁹ Arnaldus ꝙ imo aliquoties. s. qñ necessitas vrget. naȝ necessitas non supponit̃ legi vt cõiter dī. Modo necessitas vrgēs medicinas attractiuas ꝓpinare sicut supradictũ est: est duplex in gñe: aut in tali egritudo est furiosa: aut non. Si furiosa sic. dī igit̃ sicut pōt hēri ex xsibus. Synocha cum colica frenesis squinātis ⁊ antrax: Materias crudas euacuare iubent. Si nõ est furiosa adhuc est talis necessitas si mā est imobilis ⁊ fixa. ⁊ ēt si mā sit in ꝑtib⁹ longinq̄s. ⁊ ēt si patiēs sit valde obtusi sensus.

¶ Sed tu dices dñe nõne in istis casib⁹ p̄t purgari talis mā cũ alijs ꝑter attractiuā. ¶ Dico ꝙ nõ. nā cũ egritudo est furiosa est fortis morbus. Modo forti morbo necesse est ꝙ fortis rñdeat medicina: vt scribit Gal'. 4° aphoris. cõmento illius. Heleborus periculosus est ⁊c̃. neqȝ cũ mā est imobilis. nam opȝ ꝙ mouens eā: tunc sit forte: neqȝ cũ est in locis longinquis. nam alia laxatiua nõ euacuāt nisi a ꝑtib⁹ ꝓpinquis: neqȝ cũ patiens est obtusi sensus. nam ꝯm ꝙ scribit Auic. ꝑmo cañ. fen 4ª. ca°. 4°. medicīa attractiua operat̃ incitando nām que sentit onerositatē medicine ⁊ materie: ⁊ tunc natura expellit medicinā ⁊ māȝ: sed tunc nā non potest excitari nisi a forti medicina. Et cõfirmat dictum suũ. nam dicit ꝙ debilia nocent corpori nisi corpus eis indigeat; ergo magis nocebunt fortia nisi sint necessaria: ⁊ arguit per locum a minori.

Necessitas medicine attractiue ē duplex.

12 ¶ In pueris ⁊ decrepitis verendum est pharmacare: iuuenibus quoqȝ suspectuȝ est crebro sumere pharmaciam.

¶ Ex quo in ꝑcedentib⁹ disputatũ est de administratione medicinaꝝ laxatiuarũ quātuȝ est ex ꝑte caꝝ. nunc x̄o docet̃ de administratione caꝝ quātuȝ est ex ꝑte corporis. Et primo ꝯm etatē eius. nam dī ꝙ in pueris neqȝ decrepitis nullo modo sunt administrāde: quātuȝ est ex ꝑte etatũ intelligēdo. In iuuenib⁹ aũt bene p̄nt administrari sed non sepe. Hec sunt que habent̃ ab Auic. ꝑmo cañ. fen 4ª. cap°. tertio. Dicit eniȝ sic: etas ꝑma que nõduȝ ad augmēti cõplementũ peruenit aut ad ꝯsumptionē est trāsiens: ab eis ꝓhibet. Et cā est de pueris. naȝ h̄nt virtutes debiles: ⁊ cũ hoc h̄nt meatus strictos: ⁊ cuȝ hoc indigent multo nutrimento q̄bus de causis in eis negat̃ pharmacia. In decrepitis aũt est cā. nam habent modicum de calore nāli ⁊ de spiritibus. Modo pharmacia minuit calorē nāleȝ ⁊ euat̃ de spiritib⁹: quare ꝓhibet̃ eis. Iuxta illud Gal'. scđo ꝓnosticoꝝ cõmento illius. Liquida bona ⁊c̃.

13 ¶ Quicũqȝ in iuuentute sepius pharmacantur cito deflebunt incõmoda senectutis.

¶ Hic inclytus reddit cāȝ cuiusdā sui dicti: dixerat eniȝ ꝙ suspectũ est in iuuenib⁹ sepe pharmacias sumere. ⁊ dicit ꝙ rõ huius dicti ē: q2 si hoc sit tales cito deflebũt incõmoda senectutis: ⁊ intēdit taleȝ rõnem: illis est suspectũ pharmacias sepe sumere qui si sepe pharmacant̃ cito dolēt ꝓpter incõmoda senectutis: iuuenes sunt h̄ꝯ: igit̃ ⁊c̃. De ista rõne sic ꝓcedit ꝙ ponit ꝓpositionē ex qua probat̃ minor: ⁊ cā dicti est. nam pharmacia euacuat calorem nāleȝ ⁊ spũs: vt habet̃ scđo ꝓnosticoꝝ. ⁊ spāl'r vbi motus vigeat ad pharmaciā. nam existētes sub latitudine sanitatis pharmacijs vti est difficile ꝯm Hippo. scđo aphorismoꝝ. Sana habētes corpora ⁊c̃. ⁊ dicit Gal'. ꝙ in his pharmacia facit ad cõsumptionē cum dissoluat virtutē ⁊ minuat substātialeȝ humiditateȝ. Ista aũt sunt incõmoda senectutis. s. cõsumptio substātialis humiditatis ⁊ dissolutio virtutis: ⁊ per consequens defectus operationũ. Et est notādum ꝙ etas nõ h̄ȝ prefixum terminũ duabus de causis. Primo: q2 minorat̃ vel ꝓlongat̃ ad bonitatē vel malitiā cõplexionis. Scđo propter cās extrinsecas: vt patet hic.

14 ¶ Fallax aut ignorās est medic⁹ q̄rēs inusitata ⁊ rara: cũ possit cõib⁹ languido subuenire.

¶ Ex quo in premissis imediate aphorismis docuit administrare pharmacias cõsideratione sumpta ex ꝑte infirmi ⁊ spāliter etatis eius: hic ponit vnũ cõmune documentũ valens ad moduȝ operādi sumptũ ab vtilitate vel inconsuetudine ipsius medicine: ⁊ dicit ꝙ cuȝ possumus semꝑ debemus subuenire cũ cõibus: q2 operarius est ignorās aut fallax potens subuenire cõibus cũ querit rara: ⁊ supple tu ꝙ qñ non possumus subuenire cũ cõibus debemus q̄rere aliqua spālia inusitata: que etiā aliqñ vident̃ abusiua. naȝ multoties videmus ꝙ talia multum ꝓsunt in multis casibus: ⁊ tamē oīa cõmunia vsitata faciunt ⁊ nihil ꝓficiunt. ⁊ in talibus dicit Auic. ꝙ vsus vnius ibi existens: ⁊ cā dicti est. nam aut operarius operabit̃ cum cõibus aut nõ. si sic habeo ꝓpositũ. si non: aut ignorat ea: aut nõ. si ignorat erit ergo ignorās. si non: ergo fallax vel socioꝝ vel infirmi vel vtriusqȝ socioꝝ: q2 facit vt ipsi teneāt eum pro idea separata. infirmi ad hoc vt magis infirmus cõsideret de eo q̄ȝ de alio: ⁊ vt extorqueat pecuniam.

15 ¶ Potens mederi simplicib⁹ composita medicamina dolose aut frustra querit.

¶ Ostensũ est quõ medicemur cũ medicina consueta pro possib: li. hic docet quõ medicina debeat dari simplex vel cõposita: ⁊ qb⁹ de causis medicina est cõponẽda: ⁊ qb⁹ nõ. Et primo ponit vnũ documentũ gñale: ⁊ est q semp vbi possibile est debemus vti simplicib⁹: ⁊ non compositis: q2 qui potest mederi simplicib⁹ ⁊ querit cõposita: aut est frustratorius aut dolosus: vt patet cuilibet intuenti.

16 ¶ Simplicem medicinã spẽs rerũ elementaliũ administrant: cõpositã vo ex illis ars pparat.

17 ¶ Morbis simplicib⁹ medicina cõuenit in virtute simplex: cõpositis vo multiplex in eadẽ.

¶ Hanc ponit Gal'. 4° de igenio sanitatis pmo caplo. ⁊ 7° de ingenio. ca°. 9°. ponit regulã operãdi sumptã a simplicitate vel cõpositione medicine. ⁊ dicit q si morb⁹ est simplex dz mederi cũ simplicib⁹. si morbus est cõpositus: tũc debet mederi cum compositis. Et hoc quãtũ est ex parte morbi. Causa dicti est. nam omnis cura fit per 2riũ: vt pz scdo aphorismoꝝ ⁊ per omnes. Modo sm q dicit Arist. in primo peri hermenias. tñ vnũ opponit vni: ⁊ nõ plura vni: pz ergo q vni morbo solum vna contrariat medicina. ⁊ per consequẽs multis morbis multe contrariantur medicine cum quilibet morbus sit vnus: ⁊ quilibz habeat vnam medicinã contrariam: ergo da q sint plures morbi oportebit q multis curentur medicinis.

18 ¶ Cum in simplicibus non occurrit amplexus viriũ debitarũ cõposito lapsui: necessitas vrgeat preparare compositas.

¶ Tangens quãdã distinctionẽ ponit vnũ documentũ. Distinctio aũt est hec ex parte morbi. s. q morb⁹ põt dici simplex tripl'r. Primo mõ simplicitate analoga vt quãdo nihil de sanitate de quo sit curãdũ medico est cũ eo: ⁊ est cõpositus per 2riũ. s. qñ adhuc est aliqualis sanitas. Alia est simplicitas in genere: ⁊ hoc dupl'r vl' gñalissimo: vt qñ est sola mala cõplexio vel cõpositio: vel subalterno vt qñ est mala cõplexio calida ⁊ humida. Alia est simplicitas in specie spãlissima vt qñ est solũ mala cõplexio calida vel frigida in tali membro. ⁊ de tali simplicitate morbi loquitur in pposito. Alie autẽ simplices possunt dici cõpositiones: q2 in talib⁹ morbis sunt multi simplices morbi in spẽ specialissima sicut in corpore. Alia est distinctio ex parte medicine. s. q medicia dr simplex multis modis. Primo ex non adiunctione ad aliam vt rosa sola: ⁊ ista appellatur simplicitas specialis. Alia est simplicitas. s. quãdo nõ operatur a tota specie vel a ppriẽtate cibali: q2 reubarbarum est medicina cõposita isto modo: q2 vno modo infrigidat a tota specie. s. expellendo choleraũ. Alio modo calefacit: quia calidum ẽ: ⁊ theriaca isto modo est cõposita: q2 opat a substãtia ⁊ a qualitate. Alia est simplicitas cõplexionum scilz qñ solum vna complexio excedit in ea: ⁊ alie sunt in temperamẽto. ⁊ de istis pauce iueniunt: ⁊ ista simplicitas vocatur virtualis: ⁊ hoc est quod ipse dicit.

19 ¶ Motiua precipua cõponẽdi medicinas surgunt a morbis vel membris aut medicinis.

20 ¶ Morboꝝ pluralitas aut cõtrarietas cause ad ipm morbũ vel accidẽtis ad eũ diuersitas vrget diuersas coniungere medicinas.

¶ Hic ponit cãs cõponẽdi medicinas. s3 de numero istaꝝ cãꝝ. s. que sunt cause vt medicina componat. quedã sunt cause per se: ⁊ istas enumerat in primo apho. Alie per accidens ⁊ istas enumerat in scdo aphorismo. Causa primi iam dicta est. De scdo dicto nota q aliqñ cã pportionat cum morbo ita q ambo possunt curari cũ eadem medicina vt mala complexio calida facta in mẽbro calido. Aliqñ aũt cã penitus contrariat ipsi morbo vt in feb. de flegmate. Flegma enim est frigidum ⁊ humidũ. ⁊ fe. est mala complexio calida ⁊ sicca: ⁊ tunc necessario opz habere diuersa medicamina. vt dicit Auicẽ. 4° cañ. fen pma. trac. 2°. c. 8°. Causa tertij dicti est q aliqñ accidens grauius est q̃ morbus: vt ponit Auic. in. 4ª fen primi. ca°. vlti. Et sic apparet q aliqñ puenit syncopis ex mala cõplexione calida ⁊ humida oris stomachi: ⁊ ideo eque bñ ⁊ aliqñ magis obuiandum est accidenti sicut morbo. ⁊ si accidens sit diuersum vt in exemplo dicto: necessario oportebit habere diuersa medicamina cõtra morbũ ⁊ contra accidens que necessario crũt 2ria. sed nota q primo ⁊ per se nõ debet cura nisi morbo. sed ppter morbum debet cause ⁊ accidenti: ⁊ hoc est qð habetur a Gal. in de ingenio sanitatis.

21 ¶ Ut ducat ad membrũ distans vel penetret in compactũ: aut si cõmunis est plurib⁹ vt ad vnum determinetur: aut adhereat ei: aut immoretur. vna res alij societur.

¶ Hic enumerat causas per accidens ex quibus sumit intentio componendi medicinas. De primo certum est sicut quãdo volumus q medicina vadat ad pulmonẽ administramus aliqð diureticum ⁊ subtilis substantie: sicut vuas passas ⁊ ligri. miscemus cum rad. enule ⁊ aristologie. De scdo patet sicut quãdo tu ponis acetum qui est maximus penetrator: vt ponit Auicẽ. De tertio sicut cum medicinis stomachi miscemus anisum absynthiũ: ⁊ in egritudinib⁹ partium renalium miscemus diuretica. Et alia cã per accidens compositionis medicine põt esse refrenatio virtutis medicine: vt Hippocrates in scdo regimẽti docet ponere cum ellario daucum ⁊ siseleos. ⁊ auctores docent administrare masticem cum scamonea vel ad fortificationẽ eius sicut cum turbith miscemus zinziberem.

22 ¶ Ne vis medicine corpori necessaria virtutem eliminet membri nobilis: aut offendat ab ea membrũ passibile vel acuti sensus in termino vel in via: ne vis ipsius nociua cuiq3 ingerat lesionem: aut horribilitate conturbet ne cito pereat virtus eius vt confortetur vel vt repressa qualitas proposito cõformet medicine alteri⁹ copulam necessario sustinebit.

¶ Cum superius posuerit aliquas causas per accidẽs qbus medicine debent cõponi ne videat insufficiens: nũc enumerat auctor alias causas: de quibus auctores multũ loquũtur. ⁊ specialiter Joan. ebeme. in suis medicinis laxatiuis. Et ideo recurratur ad ipsum ⁊ alios.

23 ¶ Quãto plura sunt cõponẽtia medicine: tanto est componenti minus certus effectus.

¶ Ex quo superius ostensum est in qbus casibus debemus vti medicina cõposita ⁊ in qb⁹ medicina simplici. Hic ponit vnum documentũ bonũ: ⁊ sensus est q qñ debem⁹ vti medicina cõposita adhuc debemus ibi ponere pauciora componẽtia q̃ possumus. Et rõ dicti est: q2 multitudo cõponentiũ facit ad incertitudinẽ effectus ipsius medicine composite. ⁊ hoc est qð põt elici ex dictis Gal. pmo aphorismoꝝ cõmento primo iuxta finem. dicit enim sic. Siqs medicinatus sit diuersis quolibet diuersoꝝ iuuat siue disturbet q iuuerit seu nocuerit non facile ẽ videre. Et nota q l3 posset verificari canon de omni medicina cõposita: tamẽ magis est verus de medicina composita operante p virtutes ⁊ cõplexiones simpliciũ: qð est contra aliquos q in omni

in omni casu faciunt vnam magnã receptam semper. Sed potest obijci: dñe auctores antiqui multũ approbant multam cõpositionẽ plurimor cõponentiũ sicut Nicolaus et alij. Notãdum q medicina dr cõposita quãtũ ad subam: scilz que est cõposita ex medicinis diversar spẽrum vt ex lactuca et endi. aut est cõposita quãtũ ad virtutẽ vt cõposita ex lactuca et absynthio: vel vna sola medicina in se hñs diversas complexiones vt cicer lens et ro. vt aliqui ponũt. et de ista compositione principalr intelligit aphorismus. Unde medicina põt esse cõposita quãtũ ad substantiã et erit simplex quãtũ ad virtutẽ vt medicina cõposita ex lactuca et endi. et scario. et portul. et sic de alijs. ẽ cõposita qñtũ ad substantiã: et simplex quãtum ad virtutẽ: et de multa cõpositione quãtum ad subam auctores loquũtur. aliam aũt increpant: quare et c. nisi tñ in casibus dictis.

24 ¶ Sicut medicine composite basis permutare non licet: sic neq medicine a ꝓprietate iuvantis eam vel eius malitiam corrigentis.

¶ Basis in medicina cõposita dicit illa medicina que pñcipalis est ibi posita ꝯ aliquẽ morbũ. Uerbi grã. sanđ. sunt basis in triasandalo: et etiã ciminũ in diacimino a qua illa medicina ꝓprie sumit denoiationẽ. vnde talis basis in illa medicina non est permutãda: qr iam als nõ esset illa neq hñet talem denoiationẽ. Et ideo si talis basis indigeat medicina ipsam iuvãte sicut ẓinẓiber iuvat turbit: neq ipsam corrigẽte sicut mastix corrigit scamoneã talis medicina ẽt nõ est permutãda sicut dicit canon. Et cã est: qr medicina composita remanet ex hoc imperfecta.

25 ¶ Quorũcũq cõponẽtiũ iuvamina sunt plura vel pauciora ꝯveniẽter eor põdera maiorant.

¶ Questio posset fieri dñe: opz multas cõponere medicinas: et hoc ꝓpter multas cãs dictas. Sunt ne oia illa simplicia ponẽda in medicina cõposita in eadẽ mensura vel in eodẽ pondere. Rñdet et dicit q non: imo sunt quãtitates augumẽtãde vel diminuẽde iuxta magnã vtilitatẽ vel parvã ipsius medicine simplicis. Et rõ est: qr qñuis quãtitas non mutet gradum ẽm quosdã: tamẽ augumẽtat vel diminuit operationẽ: vt sensus quotidie ostendit.

26 ¶ Sicut componens efficax ad iuvandũ augeẽ in quãtitate: sic efficax ad nocendum qbuslibet membris necessario minoratur.

¶ Istud tenet ex terminis: qr medicus debet esse adiutor nature et non impediens eam.

27 ¶ Lz componens excellentis fuerit iuvamenti vt aurũ respectu cordis: tñ qr gravitate sua divertere põt cõpositũ et secessũ: et ideo quãtũli bet ei⁹ quãtitas non augeẽ: et sic de similib⁹.

¶ Istud tenet ex illo: quorũcũq cõponentium iuvamenta sunt plura vel pauciora cõvenienter cor pondera minorantur: qr medicina iuvat aliqñ oibus suis virib⁹ et a substãtia sua et a sua cõplexione et suis viribus scdis et tertus: et talis medicina non põt nimis dari in magna quãtitate. aliqñ medicina iuvat sua cõplexione: tñ nocet sua substãtia sicut radix: et talis dz augeri vel minui ẽm ꝓportionem iuvamẽti et nocumẽti: et h hz remitti industrie operãtis.

28 ¶ Sicut in medicinis ordinatis ad mẽbra longinqua pondus augeẽ. hec debet convenienter in oppositis minorari.

¶ Causa est: qr in membris ꝓpinquis sicut est os: dentes: lingua: guttur: meri. stomach⁹: medicina iuvãs cito obviat eis et ipsa contangit: et ideo minor quãtitas sufficit. Sed in membris longinquis sicut vesica: renes: matrix: iuncture et pulmo: si det medicia iuvatiua in parva quãtitate antequã possit talia mẽbra cõtingere erit deperdita et qsi annihilata in via. et ideo debet quãtitas sua augeri.

29 ¶ In componentibus quorum sapor austerus vel odor extiterit: aut qualitates prime fuerint excellentes rationabiliter pondus minuitur: in oppositis ṽo potest augeri.

¶ Tales cõpositiones sunt. ṽ. ğ. ipsa hyerapigra qñuis sit vtilissima: tñ ẽ horribilis saporis et odoris necessario: vbi daẽ per os hz dari in parva quãtitate: qr patiẽtes sunt delicati et vix possent magnã qñtitatẽ accipe. oppositũ est de diacitonitem. iuxta aphorismũ Hippo. par deterior cib⁹ et potus detestabilior et c. idẽ intelligẽdũ est de medicis.

30 ¶ Quecũq solent cõtristari sumentẽ rõnabilr minorant: que ṽo delectãt poterunt augeri.

¶ Reddita est causa: ideo sufficit q fiat sic in opere.

31 ¶ Quarũcũq medicinar virt⁹ corpori necessaria põt resolui celeriter augeri cõvenit quãtitatem. in oppositis aũt minuiẽ cõpetenter.

¶ Exemplum de capillis veñ. et de camo. habent virtutes valde accommodas: et tamẽ celeriter resoluũtur: et ideo qñ administrãtur ab intus vel extra debet poni magna quãtitas: qr magis durat ibi virtus. in illis autẽ vbi non tantũ resoluitur: non oportet ponere tantam quãtitatem sicut in pomo citro vel in piro: et sic de alijs.

32 ¶ In componente cuius potentia iuvativa ceteris est cõmunis: licet minuere quantitatem cuz plures habeat adiutores. si ṽo propria sit eidem convenienter augetur.

¶ Cõmunis potentie vel virtutis est medicina que in multis medicinis invenitur vt est virtus restringens ventrem cum stipticis. Et ideo non opz tales quantitates augeri in qualibet: qr multe tales pñt adiungi. Sed qñ est operatio ꝓpria: opz q sit quãtitas maior vt ẽ pul. hirũdinũ in squinantia: et cinis scorpionũ in calculo: et sic de alijs.

33 ¶ Testium vniversor cõcordia clar processũ indicat operanti. discordantib⁹ signis declinãdum est semper ad plura vel fortiora.

¶ Iste canon positus est a Gal. 8° de ingenio sanitatis c. fi. Positi sunt multi aphorismi faciẽtes ad augumẽtandum vel diminuẽdum quãtitates medicinar in cõpositis medicinis. Quereret iuvenis: dñe multa dixistis: tñ presupposuistis ipsa sciri quero qũo sciam. Rñdet q vadas ad testes et tales testes sunt auctores et magistri qui si ꝯcordent clarũ est q habes facere: tamen si discordant ad opus tuũ recurre ad plura et fortiora signa.

34 ¶ Cum significationes augendi vel minuendi pares fuerit numero seu virtute mediocris erit quantitas componentis.

¶ Iste canon clarus est ex terminis.

35 ¶ Mediocris quantitas medicine dosis termi num respicit: servata proportione medicine cõponentis ad componentem.

¶ Dosis in medicina idez est qđ debita mẽsura seu quãtitas alicui⁹ applicabilis corpori humano ad faciẽdaz operationẽ debitã in eo: et pñcipalr attẽdiẽ in medicis laxativis et spãlr attractivis. Unde auctores ponẽtes tales doses ponunt de qualibet medicina dosem maiorẽ et minorẽ et me-

diam:qꝛ medicine quecũqꝫ ſint niſi applicentur in debita quãtitate nõ faciũt debitã ⁊ rectã operationẽ in corpe. Naꝫ ſi applicent̃ in paucilſima quãtitate non operant̃ de quo ſit curãdũ: q̃uis fortiſſime ſint virtutis. Si aũt applicent̃ in nimia quãtitate faciẽt operationẽ effectiue ⁊ intẽperatã: q̃uis debiliſſime ſint virtutis. Et ideo poſita eſt quãtitas cuilibet medicine: que tñ quãtitas hꝫ latitudinẽ infra quã latitudinẽ medicine faciet operationẽ ſibi ptinenteꝫ: ⁊ talis quãtitas vocat̃ doſis medicine. Modo expedit cõponẽtem medicinas hĩe in mente doſes oĩuꝫ cõponẽtiũ: al's nil faceret. Et ideo dicit canon: ꝙ qñ facio tibi medicinaꝫ lib. media quãtitate medicine intendas ꝙ intelligo dicere de media doſi ipſius: ideo ſerues tuas proportiones que ſunt ĩmutabiles: ſed habent relinqui induſtrie operãtis.

36 **Inter ſalubres cãs illa potius eſt eligenda ſanabili que plura poteſt iuuamenta conferre.**

Cauſe ſalubres ſicut oẽs auctores oſtẽderunt: ſunt .vj. res non nãles. ſ. aer: cibus: ⁊ potus: ⁊ ſic de alijs. Modo aphoriſmus põt hĩe duplicẽ ſenſum. Primus eſt: ꝙ cõparetur vnũ genus alteri: ſicut ſi cõparet̃ aer alijs: vel accñtia aĩe alijs. ⁊ ſic loquẽdo intelligeret̃ aphoriſmus: principal'r de bono aere. naꝫ aer p̃ncipal'r imutat corp⁹: vel ad bonũ vel ad maluꝫ: cũ oppoſita nata ſint fieri circa idẽ in p̃dicamẽtis. ſi bon⁹ aer p̃ncipal'r iuuat corp⁹: ⁊ malus aer p̃ncipal'r nocet corpori. ⁊ hoc eſt qđ hĩ ab Auic. p̃mo cañ. fen 2ª. doc. ſcđa. ſumma p̃ma. Scđs ſenſus eſt: ꝙ in codeꝫ gñe cãꝝ ſalubriũ cõparet̃ vna ſpẽs alteri: vtputa ſi dicat̃. accñtiũ aĩe plus eſt applicãduꝫ gaudiũ q̃ alia. Et cã eſt: qꝛ plura põt iuuamẽta ꝯferre. vel ẽt ſi dicat̃. illoꝝ que intrant corp⁹ noſtrũ: plus debent applicari illa que operãtur mã ſua ⁊ q̃litate ſua: vt illa que ſunt medicina ⁊ cibus q̃ alia: qꝛ plus pñt iuuamẽta ꝯferre. Vel aliter ⁊ magis ꝓprie. ſ. ꝙ cõpet̃ vnũ indiuiduũ alteri: vt qꝛ eſt melius p̃paratũ: aut eſt magis conſuetũ: aut hꝫ in ſe plures bonas ꝓprietates: aut magis appetitur. cã aphoriſmi de ſe pꝫ.

37 **Medicina que plures congregat per naturã virtutes accõmodas membro vel corpori ceteris eſt ſemper eligibilior.**

Hic ipſemet ponit cãꝫ veritatis aphoriſmi imediate p̃cedentis ⁊ quãtuꝫ ad p̃mũ ſenſum prioris aphoriſmi hic nõ loquit̃. Sed quãtuꝫ ad ſcđm ſenſuꝫ. ſ. ꝙ cõparet̃ vna ſpẽs alij. ⁊ ponit exempluꝫ magis p̃ncipal'r de illis que intrant corp⁹ noſtrũ vel de illis q̃ ab extra pñt applicari. ⁊ dicit ꝙ medicina ſcꝫ intrãs corp⁹ vel applicabilis corpori ab ex̃: que hꝫ per nãm vel per arteꝫ plures virtutes accõmodas corpori vel membro eſt eligibilior. Sed nota ẜm Hal'. p̃mo aphoriſmoꝝ cõmento illius. Ventres hyeme ⁊ vere calidiſſimi ſunt nã ⁊c. ꝙ nã ſumit̃ pro ꝯſuetudine: pro cõplexione: pro cõpoſitione: pro virtute regitiua in quaꝫ medicinis accipio pro ꝓprietate: ⁊ oĩbus modis ſumitur hic. Unde ſi ſumat̃ pro cõplexione dico ꝙ cõiter cõpl'o cali. eſt plus accõmoda corpori. Et rõ eſt: qꝛ oẽs operationes in corpore fiunt a calore: qꝛ oẽs virtutes operant̃ per calorẽ: vt pꝫ p̃mo cañ. fen p̃ma. doc. 6. caº. 3º. qꝛ frigida complexio eſt magis nociua: inter paſſiuas dico ꝙ cõplexio humida vtplurimũ eſt magis accõmoda: qꝛ ꝯſeruat calorẽ. Si aũt ſumat̃ pro ꝯſuetudine dico ꝙ res ꝯſueta q̃uis peior de ſe: tñ rõne ꝯſuetudis magis eſt accõmoda. ⁊ hoc eſt qđ hẽtur ſcđo aphoriſmo. ⁊ 2º regi. acutoꝝ. Si ſumat̃ pro compoſitione: dico ꝙ res leuis cõiter ⁊ ſpãliter in illis que nutriũt eſt magis accõmoda q̃ res ponderoſa. Et rõ eſt: qꝛ citius deducit̃ de potentia ad actũ per calorẽ nãlem. in alijs aũt debet videri a medico operãte ẜm ſuppoſitum verſus qđ operat̃. Si aũt ſumat̃ pro v̄tute regitiua. i. pro tota forma vel pro tota ꝓprietate. ſic dico vna cũ Auicẽ. p̃mo cañ. fen ſcđa. doctrina ſcđa. ſumma p̃ma. capº. 15º. ꝙ illa que operantur a tota ſpecie. quedam habent operationẽ cõuenientez corpori vt peonia que a tota ꝓprietate curat epilepſiã. quedam habent operationẽ nocentẽ corpori: vt napellus qui a tota ꝓprietate interficit primo aduẽtu: ⁊ ideo ſumit̃ in ꝓpoſito pro illis que a tota proprietate habent operationem conuenientem corpori.

Nã multis modis ſumit̃.

38 **Medicina theriacalis pre ceteris ſui generis eſt eligenda.**

Medicina põt dici theriacalis dupl'r. Uno mõ: qꝛ adminiſtret̃ cũ illa ꝯfectione que dĩ theriaca. Alio mõ ⁊ magis ꝓprie: qꝛ valet ꝯ venenũ: qꝛ tyrus eſt aĩal multum venenoſum. Iſto ſcđo mõ ꝓprie ſumit̃ hic. ſ. medicina theriacalis. i. medicina valens ꝯ venenũ. ⁊ eſt duplex: quedaꝫ ſimplex: vt iſte herbe paſt. enula: raphan⁹: diptam⁹: vtraqꝫ ariſtolo. gentiana: lanceola: peonia: mentha: rutha: herba ciceris: lingua auis. couillus: ſcordeõ: vitreolus: gũmi arabici: pes columbinus: carnes ſerpẽtis marini: gallina aſſa viua: vel gallus: vel palumbus: quoꝝ anus ſupra locũ poſitus trahit venenũ. ciclamen barbarus: hyperiton con: euforbiuꝫ: cardamomũ: pix ligda: tẽta ⁊ exterius applicata ⁊ cataplaſmata: ſemen citri: eruca: lupulus: cicer comi. porruꝫ: balſamus: nuces comeſte: ſanguis leporis: lac aſine: teſticuli cerui ⁊ aſini ſiccati: ⁊ bibiti: ⁊ hirci: ſaluia: ſauina: caſtoreũ herba: tunicij: tormẽtilla: qꝛ iſta. ſ. herba tunicij fugat venenũ: nõ ꝯſumendo. cõpoſita aũt medicina eſt ſicut theriaca: metridatũ: diateſſeron. Notãduꝫ tñ ꝙ venena multipl'r interficiũt. naꝫ qđdaꝫ iterficit ridere faciẽdo vt crocus: rõne tñ ſue quãtitatis que determinata eſt ad hoc. ſed poſtq̃ interficit põt reponi ſub gñe venenoꝝ: ⁊ ſunt alique q̃ iterficiũt opilãdo: ſicut plumbũ. ⁊ q̃dã mortificãdo ſicut opiũ. ⁊ quedã calefaciẽdo ſicut euforbiũ. ⁊ quedaꝫ corrodendo ſicut cantarides. ⁊ quedã putrefaciendo ſicut vermis pini. ⁊ quedã a tota ſuba ſeu a tota ꝓprietate ſicut napellus ſeu approxiſiuꝫ. iſto vltimo modo dicit̃ venenũ. Itẽ notãdum ꝙ venenoꝝ quedã aduenĩũt corpori ab extra vt ſupradicta. quedã ſunt que generãtur ab intra vt cholera praſſina. de qua dicit Aui. p̃mo cañ. fen p̃ma. doct. 4ª. ca. p̃. ꝙ per aduſtionẽ trãſfert̃ in nãm veneni. Alia per nimiã cõgelationẽ vt flegma vitreũ vel gipſeũ. Alia opilãdo vt hu. faciens apoplexiã. Alia per putrefactionẽ vt in ſynocha ſanguis reducit̃ ad nãm veneni per multã putrefactionẽ. Itẽ notãdum ꝙ inter venenũ ⁊ cor ꝓpter maximã contrarietatẽ que eſt inter ipſa eſt quidam ꝯtractus. nam venenũ vadit ad cor appetens ipſum a tota ꝓprietate vt ſibi noceat: ⁊ cor attrahit venenũ: qꝛ cuꝫ ſit fortioris virtutis q̃ alia membra intendit ipſum corrigere. Et ideo oĩs medicia correctiua ſupradictoꝝ venenoꝝ vel euacuatiua ipſoꝝ a corpore vel ꝓhibitiua ꝙ venenum non vadat ad cor: dicit̃ medicina theriacalis. ⁊ cã oĩuꝫ eſt manifeſta ex declaratis cuicũqꝫ volenti intelligere.

Medicina ſimplex contra venenum.

al's hypericõ.

Venenum multipl'r interficit.

Venenum intra corpus generatum.

Inter venenum et cor eſt cõtractus.

39 **Motiua precipua cõponendi medicinas ſurgunt a morbis.**

Hic incidental'r ponit vnius dubij declarationẽ. dubiuꝫ eſt iſtud: dñe vos dixiſtis ſuperius ꝙ medicina cõponitur ꝓpter multa. ſ. ꝓpter pluralitatẽ morboꝝ. ſ. ꝯrioꝝ: ⁊ ꝓpter diuerſitatẽ cauſe ad morbũ: ⁊ ſic de alijs: vt ſuperi⁹ patuit. a quibus maior ſumit̃ cã cõponendi medicinas. Rñdit ⁊ dicit ꝙ a morbis. ſ. cõtrarijs. ⁊ cã dicti eſt. naꝫ vt dicit auctor de cauſis: cã primaria plus influit ſupra ſuũ cauſatũ q̃ cã vl'is ſcđa. ſed primaria cã curandi ſurgit a morbis. naꝫ cã non extirpat̃ niſi pro morbo: qꝛ cã morbi neqꝫ accidens extirpat̃

extirpat̄ nisi pro morbo.s.q2 ꝓuenit a morbo neq3 ducit̄ medicina ad membrū distās neq3 penetrat in cōpar actū nisi:q2 ibi est morbus.Et ideo cā primaria ꝛ p̄ncipalis curationis est a morbo.imo nulli ꝓprie debet̄ curatio neq3 per se nisi morbo vt scribit Gal'.p° de ingenio.ergo cā primaria ꝛ p̄ncipalis cōponēdi medicinā surgit a morbis ꝯrys:ꝯñtia tenet.nā medicina nō cōponit̄ ex ꝯrys recta intentione nisi vt ꝯria curet:sed p̄ncipal'r neq3 ꝑ se nō curat nisi morbos q̊ p̄ncipal'r ꝛ ꝑ se nō cōponit̄ nisi ꝓ morbis.

40 ¶ Medicina potens a proprietate conferre melior est conferente virtute complexionis.

¶ Ratio est:q2 ꝓprietas est res que corruptiue se habet ꝓprio passo ꝛ non alys:sed cōplexio non sic se h3 imo aliquādo nocet tali passo ꝛ etiā multos alios iuuat.

41 ¶ Effectus prouenïens a primis medicinarum virtutibus etiam vulgus attendit cōmuniter. Sed in his que proueniunt a secūdis ꝛ tertÿs prepollere debet consideratio sapientis.

¶ Iste canon vel ista parabola l3 tñ per alia verba habet̄ a Gal'.5° de simplici medicina.ca.p°. Si vulgus attendat effectus ꝓueniētes a p̄mis q̄litatibus nō mirum:q2 valde sunt manifeste ꝛ ad sensum appentes.effectus aūt ꝓueniētes a scd̄is ꝛ tertys virtutibus nō sic a vulgo manifestant̄. imo ꝑ lōgas experientias ꝛ cū discursu rōnis debēt hr̄i.Et ideo si sapiētes attendāt ad longas ꝛ ꝓbatas experiētias ꝛ ad magnos discursus rōnis ꝛ sic habeat notitiā taliū effectuū hr̄i p̄pollet sua cōsideratio:qd̄ dicit p̄ns re[l]a ¶ Morbus dr̄ grauior multis modis vel q2 a maiori mā vel q2 in mēbro nobiliori ꝛ multis alys modis sicut ꝛ p3 cuilib3 intelligenti ꝛ de quol3 mō intelligit̄ hic:ceteris tñ exñtibus paribus.al's nō h̄ret verū aphorismus:vt si dyscrasia sit in corde ꝛ in epate fit magnū apostema calidū:nō est dubiu3 q̄ quātū est ex ꝑte mēbri grauior morbus est in corde:sed tñ in epate est grauior morbus:q2 cōpositus ex mala complexione mala cōpositione ꝛ solutione cōtinuitatis:ꝛ causa apho.est.nā morbus grauior magis ledit nām.medicus autem debet esse adiutor nature ꝛ non impediens eam ſm Auic.ꝛ hoc est qd̄ habetur.p̄mo apho.cōmento illius: humide diete.ꝛ ab Auic.p̄mo cañ.fen.y.c.vlti.

Iudicio meo deficit hic vnus aphorismus loquens de grauitate morbi ꝛ esset aphorismus .41.

¶ Doctrina tertia de regulis mensurandi virtutes infirmorum ꝛ vires instrumentor̄ curationis ꝛ tp̄s applicationis sufficientis:in qua est capl'm p̄mū ꝛ.xj.aphorismi.

1 Grauioribus morbis obuiandū est studiosius non expedit tamen leuioribus non mederi.

¶ Medicatio ſm Auic.p̄mo cañ.fen.iiy.capitulo p̄mo ex vna triū rerū cōplet̄ ꝛ glossat̄ sic.Medicatio cōplet̄ ex triū rer̄.i.ex tribus rebus vna.i.simul vel pariter.s.regimen seu dieta ꝛ exhibitio medicine ꝛ opatione manuali.Et ideo q̄ morbis malignis ꝛ ipetuosis debeat fieri medicatio fortis ex parte diete p3 per Hippo.primo apho.Ad vltimas egritudines vltime curationes ꝛc̄. Et in sequēti apho.vbi ergo ſm acumen egritudo ꝛc̄.ꝛ ꝑ Gal'.in cōmētis.De aūt sit necīa fortis medicatio ꝑ medicinas in morbis malignis p3 per Gal'.in 3° apho. cōmento illius. Elleborus ꝑiculosus est carnes sanas hn̄tibus.De opatiōe manuali sil'r p3:q2 in apostematib⁹ calidis vt in carbūculo ꝛ antrace d3 fieri subita ꝛ fortis attractio medicine. In alys aūt d3 fieri paulatina attractio vt ponūt auctores.Et sil'r in p̄allegatis locis p3 q̄ morbis mitibus ꝛ tardis ꝯuenit medicatio ꝑ dietā ꝛ ꝑ exhibitionē medicine.s. debilis ꝛ diuturna.¶ S3 nota q̄ morbor̄ qda3 est debilis ꝛ diuturnus vt scabies vel mala cōpl'o exñs in mēbris remotis vel mala cōpositio vel mala vnio in eisdē.qdam est fortis vel malignus ꝛ ipetuosus siue breuis vt spāl'r ois morbus q̄ fit in corde:ꝛ scd̄ario in cerebro:ꝛ 3° in epate:ꝛ 4° in mēbro sensibili vt in oculo ꝛ i orificio stōchi vt expsse ponit Gal'.2° techni cōmento illius. Neq3 etiā quispia3 medicorū ꝛc̄.Et qdā est mitis seu debilis ꝛ breuis vt morbus factus in mēbris lōginqs a mā subtili ꝛ virtute existēte forti.Alius est fortis ꝛ lōgus vt aliqs morbus cordis seu cerebri qui est fortis:q2 in mēbro nobili:sed tñ est lōgus:q2 nō multū stimulat nām vt tremor cordis vel rheuma in capite vel dolor capitis:vel ēt si sentit̄ multa mā grossa in mēbro remoto virtute exñte debili faceret morbū fortē rōne multitudinis materie ꝛ lōgū rōne debilitatis virtutis vel rōne grossitiei materie.¶ Itē nota q̄ morbus pōt dici lōgus ꝛ breuis dupl'r:vel quātū ad totū morbū vt causon est breuis ꝛ quotidiana est lōga:vel quātū ad paroxismu3 vt quartana ꝛ tertiana ꝛ flegmatica sunt breues quātū ad paroxismos ꝛ aliqñ sunt longe quantū ad totū morbum.

2 ¶ Morbis malignis ꝛ ipetuosis subita ꝛ fortis medicatio correspōdet.mitibus ꝟo atq3 tardis debilis ꝛ diuturna.

¶ Regimen diuersificat̄ a tribus in gñe:sc3 a re nāli ꝛ a re cōtra nām ꝛ a re nō nāli.A re nāli:q2 semꝑ requirit cōseruationē vt habet̄.p° aphorismo.humide diete. A re cōtra nām:q2 semꝑ reqrit remotionē ꝑ ꝯriū: vt habet̄.2° aphorismor̄ ab Hipp.q̄cūq3 ex repletione egritudines fiūt ꝛc̄. ꝛ a Gal'.in cōmento:ꝛ a re nō nāli per quā d3 fieri ꝯseruatio nāliū ꝛ remotio cor̄ que sūt ꝯ nā3 vt habet̄.iy.techni. per totū ꝓcessum:tñ inter res nāles ꝛ nō nāles sunt res annexe rebus nālibus que sunt quatuor:sc3 etas/cōsuetudo/habitudo corpis:ꝛ sexus:que diuersificant regimen.quare debēt ꝯseruari per sil'ia vt ponit Gal'.2° regimenti.Cū cōplexio morbi cuiusq3 dispōne.vbi dicit q̄ a se.sumit̄ p̄ncipalior indicatio.in curādo eni a tribus mutat̄ regimen in medicādo.s.a dispōne virtutis:ꝛ ꝑ hoc itelligunt̄ alie res nāles a qua virtute sumit̄ sublimior intētio vt ponit Gal'. 2° regimenti cōmento illius aphorismi: nec etiā quispia3 medicor̄ ꝛc̄.Et a cōplexione que est instr̄m virtutis vt ponit Auic.p° cañ. fen.p̄ma doctrina.vj.ca.3°.Et a cōsuetudine ꝑ quā intelligunt̄ alie res annexe:ꝛ postea subiungit̄ in cañ.cibi ꝛ potus.ꝛ ꝑ qd̄ dat itelligere q̄ res nō nāles imutāt regimē seu ꝯseruant effectiue instrumētal'r quantū ad medicū ꝛ p̄ncipal'r quantū ad infirmu3.ꝛ ab alys imutat̄ regimen in genere cause finalis.nā finis media est q̄ conseruet nālia ꝛ ex eis annexe ꝛ remoueat ꝯ nām. Sed nota q̄ Hipp.in cañ.p̄allegato:cū cōplexio etiā morbi ꝛc̄. Notanter posuit duas res nāles.s.cōplexionē ꝛ virtutē. na3 a virtute imutat̄ regimen p̄ncipal'r ſm quātitatē. nā virtus fortis querit mediū cibū in regimine curatiuo ꝛ multū in regimine ꝯseruatiuo ꝛ de medicinis in quocūq3 regimine virtus fortis requirit multū de q̄cūq3 medicina ꝛ debilis paꝝ ꝛ de q̄litate q̄ntitatis ꝛ de q̄ntitate q̄litatis.sed a cōplexione in quocūq3 regimine magis imutat̄ regimē q̄ntū ad q̄litatē ꝛ h̄ ē qd̄ dic̄ Gal'.i cōmē.apho. imediate p̄allegati.

3 ¶ In virtute medicaminis cuiuslibet mensurāda est non vis morbi:sed corporum ꝛ mēbrorum diuersitas vigilantius attendatur.

¶ Causa est:nā mēbra ꝛ virtutes cor̄ sunt res nāles que debent semꝑ cōseruari in quocūq3 medicamine imo fortius attēdendū est ad ꝯseruandū nālia q̄ ad remouēdū ea que sūt ꝯ nā3 h̄ est posita a Gal'.3° de igenio sanitatis caplo 7°.

4 ¶ Sicut etas ꝛ habitudo diuersificāt regimen

Regimē in gñe a tribus diuersificatur.

nō solū in quātitate sed etiā qualitate. sic ⁊ cete ra particularia qbus corporū virtus differt.

¶ In hoc aphorismo duo facit. primo ponit documentum valens ad curandū. scđo remouet dubiū. documentuȝ est istud. ꝙ corpa debilia ⁊ mēbra debilia nō tolerant fortes medicinas neqȝ sectiones neqȝ cauteria. Et ideo nō debēt eis applicari. ⁊ cā est: nā instrm dȝ ꝓportionari agenti pn cipali. sȝ virtus est agens pncipale: ita ponit Gal. 3° techni ⁊ medicamē est instrm quo virtus cōparat̄. ita ponūt oēs. ergo dȝ ei ꝓportionari. ergo mēbro siue corpi debilis vir tutis dȝ debile medicamen applicari ⁊ non forte. ¶ Du biū qđ remouet in scđa pte est istud. dn̄e bene video qđ di cis: sed que sunt mēbra fortia ⁊ debilia ⁊ quō cognoscunt̄. Rn̄det ⁊ dicit ꝙ corpa tenera ⁊ cādida sunt debilia: ⁊ cor pora rubea ⁊ fusca sun: fortia. ⁊ hoc de corporibus. sȝ mē bra debilis coagulationis vt epar aut cerebꝝ sunt debilia ⁊ mēbra fortis coagulationis siue cōpōnis sunt fortia.

5 ¶ Sicut infans ⁊ mulier non tm̄ corpore diffe runt sed virtute: sic per eandem distant rōneȝ.

Iuuenis calidus mollis corpore
atqȝ senex ⁊ frigidus atqȝ durus.
Tenuis porosus audax
⁊ spissus ac densus ⁊ pauidus
estiuus vrbe ru- laboriosus
⁊ hyemalis reqȝ degēs ⁊ ociosus
Solitus pati atqȝ insolitus.

¶ Omnes iste differentie attribuunt̄ cōplexioni ⁊ cōposi tioni ⁊ cōsuetudini. Et ideo operans semꝑ hȝ attendere ad hec in diuersificatione sui regiminis: qꝛ cōplexio ⁊ cōsue tudo habent cōseruari per cōsimilia illa que arguūt supra fortem virtutē sicut iuuentus durities mēbroꝝ spissius: au dax/ hyemalis/ degens rure/ laboriosus/ solitus pati demō strant medico ꝙ cū minori cibo habent satis ⁊ possunt for tiora medicamina tolerare cōtraria cōplexio modo. x.

6 ¶ Sicut insoliti parce viuere ieiunio tabescūt velocius: sic insoliti crebro pati vi passiōis aut medicaminis citius prosternuntur.

¶ Tota ratio est: qꝛ ab assueto non fit passio cum consuetu do sit natura acquisita vel secundaria.

7 ¶ Sicut mēbra mollissima velociter a forti me dicamine resoluuntur nisi protegant̄ testudi ne velut cerebrū: ita ⁊ sensibilissima vt os sto machi ⁊ oculus: eo ꝙ grauiter indignantur.

¶ Sensus aphorismi satis clarus pȝ: ⁊ ponit vnam distin ctionē mēbroꝝ: scȝ ꝙ quedā sunt membra mollia vt cere brū ⁊ epar. Alia sunt vehementis sensus sicut os stomachi ⁊ oculus: ⁊ tam hec q̄ȝ illa grauiter indignant̄. Et rō est de primis: qꝛ sunt debilis texture. Et ideo cito dissoluitur vir tus ab eis. De scđo vo est cā colligātia neruoꝝ ⁊ cerebri.

8 ¶ Sicut membra sensus acuti diu non tolerant medicamē forte: similiter membris obtusi sen sus parū aut nihil prodest amotum celeriter.

¶ Presens aphorismus docet mensurare tp̄s siue moram qua medicamen dȝ retineri supra mēbrū medicādū ⁊ hoc ab acutie siue obtusitate ipsius sensus mēbri. Nā sm sniaȝ Galeni in scđo de morbo ⁊ in multis alijs locis ⁊ sm ꝙ ap paret ad sensum ad hoc ꝙ agens imprimat in passum re quirit̄ mora sufficiens. Et ideo si mēbrum est acuti sensus ⁊ medicamen est forte cito imprimit in ipsum ⁊ per conse

quens non dȝ diu retineri ibi. si aūt mēbrum sit obtusi sen sus tarde imprimit. Et ideo diu debet retineri.

9 ¶ Medicamen appositū mēbris obtusi sensus amoueri non dȝ saltem quousqȝ sentiat̄ ab eis.

¶ Medicamen qđ apponit̄: apponit̄ ꝓpter aliquā vtilita tem mēbro inferendā. cum igitur mēbrum illud sit obtusi sensus ⁊ medicamen amoueat̄ anteq̄ȝ saltem sentiatur ab illo mēbro: nullā vel quasi nullā poterit inferre vtilitateȝ. Et ideo appositum eius esset frustra ociosum: ⁊ frustra est auferendum ab arte cum sit imitatrix nature.

10 ¶ Membra que medicine grauem sarcinā diu tolerant priusq̄ȝ indignētur: vt pulmo splen ⁊ zirbus: hebetē sensum habent.

¶ Facta fuit mētio de mēbris obtusi sensus quare iuuenis posset petere: dn̄e que sunt talia mēbra. Ad quā qōneȝ nūc rn̄detur: ꝙ mēbra obtusi sensus illa sunt que grauem sarci nā diu tolerant de notitia medicine anteq̄ȝ indignent̄ ab ea. Iuxta qđ est sciendū ꝙ duplex est sensus. Iterū ꝙ du plex est causa quare humores fluunt ad mēbꝝ dolorosuȝ: ⁊ ideo indignat̄ membrū dolorosum ꝓpter decursum hu moꝝ: qꝛ si membrū sit acuti sensus leuiter incurrit magnū dolorem ꝓpter quem ipsum mēbrū indignat̄. Si autē sit obtusi sensus diu continet causam doloris anteq̄ȝ dolor au gumentetur propter quem fluant humores ad ipsum.

11 ¶ Medicamen corpori applicatum absqȝ mo ra sufficienti non perficit opus suum.

¶ Causa huius reddita est ⁊ ꝓpriata 3° physicoruȝ ⁊ 2° de morbo. ⁊ cā fundatur: qꝛ talis perfectio est quidam motus qui semper habet fieri in tpe ⁊ in mora.

¶ Doctrina quarta de regulis curantibus malitiam cōple xionis ⁊ pmo illius que cōtinet mām vel humorē in qua sunt. xx. capl'a. ⁊ pmum cōtinet. x. aphorismos. Cap. I.

1 Humoris vitio carens dyscrasia solū corrigitur alterantibus causis. oppo sita vo cogitur vtplurimum exclu dere vitiosum humorem.

¶ Regula ista duas habet partes. Prima est: ꝙ mala com plexio siue materia debet corrigi soluȝ alteratiuis medici nis. Secūda est: ꝙ mala cōplexio cum materia debet cor rigi cum euacuatione ⁊ postea cuȝ alteratione si indigeat. iuxta quod est sciendum sm ꝙ ponit Auicēna primo can. fen. pma doctrina tertia. capitulo pmo: ⁊ in fen quarta. ca pitulo scđo. ⁊ etiam sm ꝙ ponit Galenus in libro de mali tia cōplexionis diuerse: ⁊ septimo de ingenio ⁊ in quāplu ribus alijs libris suis: ⁊ istos duos sequuntur omnes alij ꝙ mala complexio aut sit simplex aut composita: aut sit vni uersalis in toto corpore aut particularis in vno membro. aut est cum materia: idest cum humore qui infixus mem bro causat in ipso talem complexionem: aut sine materia: idest sine humore talem cōplexionem mēbro imprimen te. Et ideo prima pars regule dicit ꝙ mala complexio le dens membruȝ sine vitio humoris debet corrigi sine eua cuatione solum cum alterantibus cōtrarijs. ⁊ causa est. naȝ ibi nihil est euacuandum: cum non sit aliquis humor. Se cunda autem pars regule dicit ꝙ si mala complexio ledat membrum mediante humore ꝙ tunc medicus vtpluri mum cogitur euacuare talem humorem vitiosum: idest male dispositum propter aliquam qualitatem que est in ipso vltra naturam infectum: dicit vtplurimum: qꝛ sm ꝙ declarat Galenus in secundo aphorismorum cōmento il lius: vbicūqȝ cibus preter naturā ⁊c. potest esse ꝙ humor ledens mēbrum aliqua mala qualitate habeat tam paruā

malitiã ꝙ sufficit ei sola alteratio in illo mẽbro vel corpore: sed hoc est raro vbi medicus de cõmuni cursu vocat.

2 ¶ Morbi quos generat euacuationis consuete cessatio: eadẽ redeunte vel reuocata cessabunt.

¶ Cã dicti satis pz ꝛ tenet ex illa maxima que dicit: cessante cã cessabit effectus. quã ꝯfirmat Gal. 4° aphorismoꝝ in cõmento illius. Quibuscũqꝫ in se. aures surdescunt: vbi dicit nimirũ si cessent accidẽtia cũ purgent̃ humores facientes ea. verbi grã. mulier dꝫ hr̃e mẽstrua debite. cessant igitur. ex qua cessatione incurrit aliquẽ morbuꝫ. medicus dꝫ facere ꝙ dicta mulier habeat menstrua: ꝛ sic de alijs. Attñ attendendũ est ſm doctrinã Auicẽne in pmo cañ. feñ. ij. doctrina. 2° caplo p° circa finẽ capli. ꝙ cause morboꝝ cadũt sub duplici dĩa. Nã quedã sunt vicarie. quedã non vicarie: intellige regulam de causis non vicarijs.

3 ¶ Nihil prohibet vim alterantis adequare si lenis extiterit dyscrasia.

¶ Regula ista vnũ dicit: aliud intelligit. Juxta qd̃ sciendũ ꝙ dyscrasia est duplex. aut leuis aut malitiosa. Et ideo rła dicit ꝙ si dyscrasia fuerit leuis ꝙ dꝫ amoueri a mẽbro cũ medicamine ꝯtrario sibi in equali gradu eleuato. ꝛ cã est: qꝛ mẽbrũ põt bene tolerare talem applicationẽ sine lesione sui. Jdeo ex tali applicatione inducunt̃ delitie ipsi mẽbro. Jllud qd̃ itelligit est ꝙ si dyscrasia fuerit maliuosa. i. in maximo gradu ꝙ medicamen non dꝫ adequari ipsi dyscrasie in ꝯtria qualitate. ꝛ cã est: qꝛ membrũ inde molestaretur ꝛ spãliter si sit acuti sensus vel tenere substãtie ſm ꝙ tactũ est supius. Et ideo tunc debet remoueri dyscrasia cũ contrarijs remissis diu applicatis ꝛ fre quẽter mutatis ſm ꝙ quotidie contingit in opere.

4 ¶ Membris tabefactis aut marcidis vires alterantium in intensis dyscrasijs non cõuenit adequare: sed hoc est cum virtus est fortis ꝛ membra sunt solida.

¶ Cã reddita est in pcedẽti aphorismo: ꝛ fundat̃ in hoc: qꝛ mẽbra debilia aut nãliter aut p accñs lesa ꝑpter magnaꝫ ꝛ malitiosaꝫ dyscrasiã hñt vires debiles: qbus si applicet̃ medicamen cõtrariũ dyscrasie in equali gradu virtutes ille non iuuabunt̃ tali medicamine imo prosternentur.

5 ¶ Jn iueteratis dyscrasijs ꝛ maxime pñcipaliũ paulatim mẽbra sunt tẽperamẽto restituẽda.

¶ Cã veritatis rłe pẽdet in hoc vt virtus mẽbroꝝ ꝯseruet̃ ꝛ spãlr̃ pñcipaliũ: qꝛ si dyscrasia fuerit iueterata in mẽbro certũ est ꝙ debilitabit virtutẽ ipsi⁹ mẽbr: sspũs ꝛ calorẽ dicti mẽbri resoluendo ꝛ euacuãdo seu mortificãdo. Et iõ in reductõe talis mẽbri si subito fieret: opõrteret ꝙ fieret fortis alteratio: qđ nõ dꝫ fieri vt supra dictũ est. qꝛ ꝟtus mẽbri multũ lederet̃. Expedit g̃ vt talis reductio paulatim fiat.

6 ¶ Membra cõgelata si repente camino approximentur non effugiunt doloris acerbitateꝫ ꝛ in posterum scabie fedabuntur.

¶ Regula ista tota fundat̃ in clara experientia: ꝛ est quasi quedã ꝓbatio aphorismoꝝ premissoꝝ: qꝛ mẽbra ꝯgelata sunt iã debilitata ꝛ mala cõplexio est in eis q̃si inueterata. Et ideo dꝫ paulatiue cũ igne tẽperato reduci ꝛ non subito cũ camino. Cã aũt q̃re in posteruꝫ talia scabie fedant̃ põt esse: qꝛ ꝑ subitã applicationẽ ad caminũ adurunt̃ humiditates intercutanee q̃ aduste sunt mã ꝑpa ipsius scabiei.

7 ¶ Signata frigiditas circa cutem ruptorijs aut profundatis cauterijs extirpatur.

¶ Signata intellige. i. diuersis remedijs ꝛ diuersis modis tẽtata extirpari ꝛ nullo mõ potuit extirpari: ꝛ hoc ꝑꝑ multas cãs que nõ ꝑmittũt ipsaꝫ extirpari. s. vel ꝑꝑ spissitudinẽ cutis q̃ nõ ꝑmittit medicinã penetrare: vł ꝑꝑ maximã cõgelationẽ alterius materie frigide: vel ꝑꝑ debilitatẽ remedioꝝ: que nullo mõ pñt ipedire gn ꝑꝑ cauteria profundata: aut ꝑꝑ ruptoria ꝛ ꝑꝑ cauteria potẽtialia applicata extirpent̃ vt satis põt hri ex dictis Auic. p. cañ. fen. iiij. c. 19°.

8 ¶ Membrũ qđ subaliter exiccat̃ velut in senio contabescit: atqꝫ destruit̃ naturali caliditate.

¶ Tale mẽbrũ cõtabescit nãli calore: idest destituit̃ a nãli calore: ita ꝙ nãlis calor ammodo non põt tale mẽbruꝫ reducere ad humiditatẽ ꝛ hoc satis declarat Galenus in suo libro de marasmo vbi ipse probat ꝙ marasmus senij est impossibilis restaurationis: sed potest prolongari.

9 ¶ Lactis alimentum solũmodo: vel humectantia similia membra phthisica per se fouent.

¶ Talia mẽbra phthisica. i. ethicata quocũqꝫ mõ cõtigerit pñt foueri dupl'r. vel per se: vel per accñs. per se soluꝫ hñt foueri per illa que in subam corũ habent cõuerti mediantibus debitis digestionibus ꝛ talia sunt solũmodo lac ꝛ similia sibi sicut vitellus oui: aqua carnis: vinũ tẽperatũ ꝛ similia. iuxta doctrinã Galeni in septimo de ingenio. caplo septimo: ꝛ in decimo de ingenio: ꝛ in quinto de ingenio. ꝛ iuxta doctrinã Auic. in. iiij. cañ. fen. p tractatu. 4°.

10 ¶ Sup humectatis mẽbris aut nimiũ tm̃ mõ calefactis: leniter i oppositũ alterãtib⁹ subuenit̃.

¶ Sciendum iuxta doctrinã Galeni in 7° de ingenio. capitulo 6°: ꝛ iuxta doctrinã Auic. in pmo cañ. feñ. iiij. caplo 2° ꝙ calefaciendi ꝛ infrigidandi aliqđ mẽbrum: tempus aut mora est eadẽ. attamen nõ est eadẽ securitas: qꝛ non est securũ mẽbrum calefactũ infrigidare: sed est securũ mẽbruꝫ ĩfrigidatũ calefacere ẽt ꝙ in humectãdo ꝛ siccãdo est eadem securitas: attñ non est eadẽ mora: qꝛ citius reducitur mẽbrum humidum ad siccitatẽ q̃ siccum ad humiditatẽ. ꝛ ideo intelligat̃ honeste ista litera que dicit aut nimium tm̃ modo calefactis: qꝛ melius esset calefaciendis.

¶ Regule curationis materialis dyscrasie: ꝛ pmo euacuandi humorem peccantem per debitas partes ꝛ artificio cõgruõ. Cap. 2m. Cuius proprij aphorismi sunt. 12.

1 Secundum speciẽ ꝛ locuꝫ peccantis humoris eius exclusio variatur.

¶ Jste canon vnuꝫ supponit: aliud affirmat. supponit ꝙ omnis humor peccãs in corpe vitio magno est a corpore vacuandus. Juxta qđ est sciendũ ſm doctrinaꝫ Gal. in 2° aphorismoꝝ. cõmẽto illius. vbicũqꝫ cibus. ꝙ sic est de humore sicut de vino: qꝛ vinum aliquãdo accipit aliquã paruam corruptionem ad quam sufficit sola alteratio ita ꝙ reducitur ad bonitatem: aliquando autem tantam acquirit corruptionem ꝙ nunq̃ potest reduci ad bonitatem. sic est de humoribus. aliquando paruam corruptionem acquirunt: que est corrigibilis: posito ꝙ non euacuat: ꝛ hoc etiam innuit ipsemet in libro. de regimine sanitatis. capitulo tertio. particule prime. vbi dicit: ꝙ melius est euacuare superfluitates corporis que in cute sunt ex exercitijs q̃ attenuatiuis cibis vel pharmacijs: ꝛ in diuersis alijs locis: aliquando tamen tantam recipiũt malam dispositionem vel qualitate vel quantitate vel vtroqꝫ modo: quare expedit ꝙ euacuetur a corpore iuxta sententiã Hippocratis. secundo aphorismoꝝ. Ex plenitudine quecunqꝫ ꝛc. Et affirmat autẽ presens canon variationem talis euacuationis: que quidem est multiplex ꝛ diuersa: que quideꝫ diuersitas seu variatio talis euacuationis attenditur penes multa ꝛ spãliter penes speciẽ ipsius

humoris ⁊ etiā penes locum.nam alia euacuatio debetur sanguini:alia cholere:alia flegmati:alia si humor est intercutaneus:alia si est in cerebro:alia si est in stomacho: alia si est in pulmone:⁊ sic de alijs.

2 ¶ Intercutaneus humor si subtilis fuerit vel aquosus resoluitur per sudorem. grossus vero atqꝫ mediocris: cutis incisionibus sanguisugis aut ventosis.

¶ Sudor diffinit̄ a Galeno in libro de iuuamentis anhelitus sic.sudor est aqua sanguini admixta.general'r aūt diffinit̄ sic.Sudor est vapor humoris ab interiori corpore resolutus:⁊ iuxta corporis superficiē condensatus. Que descriptiones q̄uis videant̄ dissonare:tñ valde bene consonant bñ intelligenti.Et ideo si humor sit subtilis vel aquosus: leuissime cōuertit̄ in sudorē:⁊ per illū modū a corpe expellitur.Si aūt fit intercutaneus mediocris in substantia aut grossius expellitur illis modis.

3 ¶ Intercutaneus sanguis nitrosus aut eruginosus vel purulentus ventosis euacuantibus cōuenienter extrahitur.maxime si grossus extiterit aut profundus.superficialis autē atqꝫ subtilis sanguisugis.

Sanguis non nālis duplex.

¶ Sciendū iuxta doctrinā Auicēne q͏ sanguis non nālis est duplex.Alius enī est q̄ in se viciatus est sine admistione alteri⁹ humoris aut parua:est nimis calidus aut nimis frigidus:⁊ est alius qui est vitiatus pp humorē malū sibi admistū: ⁊ sic dupl'r:aut enī admiscet̄ aliq̄s humor ab extra:⁊ sic pñt sibi admisceri oēs spēs cholere ⁊ melancholie ⁊ flegmatis:⁊ per ɔ̄ñs fit nitrosus aut eruginosus ⁊ purulētus.Aut tales humores qui admiscent̄ sanguini sunt gñati ex sanguine ⁊ pp putrefactionē subtile cōuertit̄ in cholerā:⁊ grossum in melancholiam: ⁊ remanēt tales humores cū sanguine:⁊ sil'r pñt reddere ipsum sanguinē talē:qui necessario hꝫ expelli a corpe.¶ Sciendū ēt ẜm Auicenā in pmo.fen.quarta.cap'lo 2°.q͏ vētosa magis mundificat ptē cutis q̄ flōmia:⁊ plus extrahit sanguinē subtilē q̄ grossū: Et ideo bñ intelligēda est ista lr̄a maxime si grossus extiterit:aut profundus:q2 debet intelligi si grossus extiterit: scilicet in genere sanguinū subtiliū.non aūt grossus in genere grossitiei absolute pp admistionē flegmatis: aut melancholie grossa͡x:q2 tunc parū pdesset ventosa ẜm Auicēnā.Quare aūt talis sanguis sit euacuādus cum ventosis vel sanguisugis satis pꝫ pp ppinquitatē sue euacuatiōis. Sꝫ q̄re qñ est magis supficialis ⁊ sbtilis est magis euacuādus cū sanguisugis q̄ cū vētosis:⁊ ecōuerso qñ est magis pfūdus.Intellige tñ pfundus in gñe supficialis ē:q2 fortiorē attractionē fac̄ vētosa:⁊ spāl'r cū scarificatiōe q̄ sanguisuga: ⁊ iter alias cās est vna cā:q2 maiorē ābitū ptinet:

Ventosa magi mūdificat cutē q̄ flōmia.

4 ¶ Ubi prauo sanguine sola cutis inficit̄ sufficit vt multis incisionibus flebotomi perforetur.

¶ Cutis est duplex:exterior ⁊ interior.de exteriori potissime ⁊ principaliter intelligatur canon.

Cutis duplex.

5 ¶ Ille ventose tm̄ euacuāt sensibil'r que sensibilibus poris ac nālibus applicant̄:vt auri saniē cōcludenti:vel artificialibus:vt incise cuti.

¶ Cā est.nā sensus non pōt pcipere euacuationē nisi sit in grossa suba:modo suba grossa nō pōt euacuari per poros strictos ⁊ clausos.sed solū p poros apertos aut nāl'r sicut p aurē:vuluā:anum:⁊ sic de alijs.Aut artificialiter sicut per scarificatū mēbrū aut vulneratū.Et ideo intētiones applicādi vētosas sunt multe:sicut attrahere ad locū:diuertere a loco euacuare de loco.Primis duab⁹ intentionibus pōt fieri sine scarificatione.Tertio modo cū scarificatione.

6 ¶ Uentosa que solū trahit aut reuocat sanguinē effluentē aut dislocati mēbri sitū retificat:vt in matrice pcipitata: vel mēbro infrigidato calorē adducit:vt in palytico:vel mēbri dolentis hebetat sensum constringendo ⁊ diuertendo: sicut in colicis: vel submersum facit emergere vt in hemorrhoidarum capitibus.

¶ Dictū est supius q͏ vētosa sine scarificatiōe fit ppter duas intētiones.s.vt attrahat̄ ad locū vbi ponit̄:aut vt diuertat̄ ab opposito loco illi in quo apponit̄.⁊ pōt addi tertia quā ponit Gal.in 2° de ingenio.cap'lo 9°.s. vt vētositas a mēbro expellat̄:⁊ tūc sepe est apponēda cū igne:q2 multū pdest.⁊ iste intētiones hñt multas pticulares in se:que numerant̄ nūc in aphorismo:⁊ notādum est in opere.

Vētosa sine scarificatiōe hꝫ tres intentiones.

7 ¶ Uentose que turno vel suctione trahunt pa͡x aut nihil conferūt membris infrigidatis: plurimum vero que cum igne sunt applicate.

¶ Cā dicti est maxima caliditas actualis ⁊ virtualis ipsius ignis:qui est calidus simpl'r ⁊ per se vt habet̄ libro de elementis.a Galeno.que qdē caliditas summe calefacit mēbra infrigidata:⁊ summe ad ipsa attrahit.

8 ¶ Cutis incisio tanto pfundior esse debet quāto est grossior ipsa cutis:atqꝫ sanguis euacuandūs profundior.

¶ Ista veritas per se manifesta est.

9 ¶ Si sanguis intercutaneus aquosus fuerit aut subtilis cutē sufficit caraxare.Si grossus fuerit aut profundus non superficialiter incidēda est.sed pfunde:qd̄ greci vocant scarificare.

¶ Cā dicti est:nā sanguis aquosus ⁊ subtilis de se est trāsibilis ⁊ fluxibilis.⁊ iō solū q͏ cutis modicū supficial'r caraxet̄.statim apiunt̄ puulle vene ibi teriate ⁊ talis sanguis debite ⁊ copiose manat.Sꝫ si sit grossus nō pōt sic fluere:q2 regrit̄ q͏ pfūdi⁹ apiant̄ maiores vene:q̄ qdē icisio vocat̄ scarificat°.Juxta ꝟ.Sūma caraxatur⁹:sꝫ ifima scarificamur⁹.

10 ¶ Sanguis imoderatus venarum incisione vel naturali fluxu minuitur.

¶ Sanguis duo hꝫ sigñata.aut eniꝫ sumit̄ spāliter p vno humore aut pro oībus simul.⁊ ideo tunc dr̄ sanguis.i.massa sanguinaria.quolibet modo sumit̄ hic:⁊ talis incisio dr̄ flebotomia.Unde flebotomia est euacuatio vl'is que multitudinem humo͡x euacuat.Sciendū tñ q͏ sanguis imoderatus aut euacuat̄ in ppria forma aut in aliena.Si primo modo verus est pñs canon.Si scd'o modo pōt euacuari insensibiliter:⁊ hoc per exercitiū ⁊ per abstinentiā:aut sensibiliter ⁊ sic euacuatur per sudorem quocūqꝫ modo procuratum vt in balneis ⁊ stuphis.⁊ sic de alijs.

Sanguis dupl'r sumi pōt.

11 ¶ Cū sanguis arterialis acumine suo mēbrum sagittat vt oculum non solum per incisionē arterie debet euacuari sed etiā ipsa detruncatur vtiliter maxime rheumatismo inueterato.

¶ Cā est debilitas virtutis talis oculi q̄ nō pōt resistere qn suscipiat talē mām̄ sic sibi nocentē:⁊ hoc pp inueteratū decursū ad ipm.⁊ iō nō est aliqd̄ remediū ita opportunū sicut q͏ detruncet̄ arteria p quā talis cursus demādat̄ ad ipm:⁊ sic curabit̄ tale mēbrū:attñ fiat cū maxima diligētia ⁊ cū scrutamine documēto͡x sapiētū:q2 timor ē in tali opatiōe.

Truncatio arterie dꝫ fieri cū consideratione.

12 **¶ Chymus prauus abūdans in cōcauitatibus viscerū aut in venis: medicinis excludit educētibus ipm per exitus breuiores ac securiores.**

¶ Que sint talia educentia ꝛ que sint tales vie seu exitus breuiores ꝛ securiores recurrendū est ad antiquos docentes vt ad Galenū ꝛ Hippocratē: ad Auicēnaꝫ: ad Rasim: ad Joānē ebemesue: ad Auerroim ꝛ ad q̄plurimos alios qui talem doctrinam clare ꝛ palam tradiderunt.

¶ Regule quibus ostenditur modus ꝛ ordo euacuandi. Cap. 3m. Cuius aphorismi sunt. 3.

1 **Euacuationes vniuersales particularibus premittunt. nisi pticulares ad tollenduꝫ ꝓhibens ordinent. Sicut interdum clystere flebotomie p̄mittit cū eam ꝓhibeat cōstipatio fieri.**

Euacuatio vl'is. ¶ Galenus cōmento illius aphorismi. in pharmacys talia educere opꝫ. oñdit ꝙ purgationes vl'es sunt q̄ fiūt p pharmaciaꝫ vel secessiuā vel vomicā ꝛ flōmiā. Et ois purgatio sanguinis sicut mēstrua ꝛ hemorrhoides ꝛ fluxus sanguinis nariū. Intellige ois euacuatio sanguinis facta a venis Euacuatio ꝑticularis. grossis: nō a venis capillaribus extra citra balnea ꝛ fricationes. Euacuationes aūt pticulares sunt q̄ euacuāt ab aliq̄bus mēbris: ꝛ nō a toto corpe sicut caput purgia/ excreationes/ vrine/ cauteria: ꝛ sic de silibus. ¶ Sꝫ obyciť: nam Gal. in 3o de virtutibus nālib' dicit sic. Ul'r aūt iā dicere: qđ ꝛ ante iā dictū est: oē ex omni trahere ꝛ mittere licꝫ ꝭm diuersa tpa. Seq̄ť ḡ ex hoc textu ꝙ ois euacuatio sit vl'is. ¶ Dōm ꝙ euacuatio dī vl'is que notabil'r euacuat a toto corpe sicut ille que supradicte sunt. Nō ille euacuatiōes que supra noiate sunt pticulares q̄uis occulte attrabāt a toto corpe tñ non notabil'r ꝛ manifeste euacuāt a toto corpore: sed solū ab vno vel aliq̄bus mēbris. Et p hec relucet veritas dicti: qꝛ si corpus sit plenū ꝛ fiat euacuatio pticularis sine hoc ꝙ p̄cedat vl'is fit attractio ad illud mēbꝝ ꝛ causabiť ibi nocumentū ꝛ etiam cōmouebitur plenitudo corporis sine beneficio euacuationis notabilis.

2 **¶ Euacuatio ministrātis dꝫ eius cui ministrať euacuationi precedere. quapropter visceribus nō purgatis aut venis ventosatio fit nociua.**

¶ Galenus quarto de ingenio sanitatis. caplo 5o sic dicit: oēs cōcordāt pariter ꝙ corpus totū p̄mitus debemus mūdificare: dein de infirmo mēbro securius cū calidis ꝛ acutis subuenire. Nā calida medicina trahit humorē ad locū vbi ipsa posita est sicut ventosa sanguinē. Ideoqꝫ si purgatio totius corpis p̄mū non ꝑspiciť: ꝛ mēbrū cū acutis curetur: mām ad se manifestū est adduci: in quo q̄dē metodici ꝛ logici cōcordati sunt. id quoqꝫ piti phi laudauerūt. Qm̄ impossibile est oculus ꝓut opꝫ curare nisi capitis cura primitus inducať: nec caput potest curari nisi p̄mo totū corpus curetur. ꝛ ista auctoritas Gal. sit ꝓ declaratione dicti.

3 **¶ Prauo chymo cū imoderato sanguine abūdante dꝫ flebotomia precedere pharmaciam.**

¶ Causa dicti est. nā flōmia euacuanť oēs humores iuxta diffinitionē ipsius. cū pharmacia aūt nō euacuať sanguis: ꝛ si euacuať est pessima ꝛ molesta euacuatio. iuxta dictum Gal. in libro de virtute purgantiū medicinaꝝ. Et ideo qñ sanguis imoderat' abūdat in corpe cū alio prauo chymo: flōmia dꝫ p̄cedere pharmaciā: qđ clare pꝫ cuilibꝫ itelligēti. Et iō bona lr̄a dꝫ hr̄e cū imoderato sanguine abundāte.

¶ Regule declarātes vbi ꝛ qñ ꝯuenit euacuationes debitas multiplicare. Cap. 4m. Cuius aphorismi sunt. 5.

1 **Pharmaciam ꝛ flebotomiā eadē die verendum est exercere.**

¶ Causa dicti est: naꝫ per flebotomiā debilitať virtus ꝛ per pharmaciā etiā. quanto magis debilitareť per vtrasqꝫ si fierēt eadē die.

2 **¶ Fortis euacuatio tam in eadē specie q̄ in diuersis nunq̄ geminabitur vna die.**

¶ Cā reddita est supius. Nā virtus non posset pati. ꝛ ꝯfirmať auc̄te Auic. 1o cañ. fen. 4o. c. 5o q̄ sic dicit. Duas p̄terea ventrē soluētes medicinas in vna die ꝯiungere timorosuꝫ est ꝛ extra rectitudineꝫ. Intellige tñ sane. s. ꝙ euacuatio sit notabilis vna vice: ꝙ non dꝫ fieri, alia euacuatio notabilis alia vice. Bene aūt potest fieri ꝙ coniungātur due medicine. ꝓ vna virtute vel si in vna vice diminute fieret flebotomia tñ potest geminari vel etiam in pharmacia.

3 **¶ Ubi multus est sanguis ꝛ prauus ꝛ timetur virtuti secundať flōmia seu fiat apophoresis.**

¶ Scōdatio vocať euacuatio sanguinis facta p idē foramē qđ adhuc nō est ꝯsolidatū. Et iō nō dñr due flōmie ꝓprie sꝫ dī flōmia reiterata: de qua loq̄tur Auic. in p̄mo cañ. fen. 4o caplo 2o sic. Scire quoqꝫ debes ꝙ scōdatio ꝭm mēsurā debilitatis est tardāda. ꝛ si debilitas q̄dē nō affuerit sit vltima eius tardatio hora p̄ma. Qui aūt voluerint eā facere vt sanguis ipsius trahať ad diuersuꝫ partis fit vnus dies.

4 **¶ Triduū recreationis exposcit flōmia notabilis in quo fortis medicatio perdit locum.**

¶ Spatium duoꝝ dieruꝫ expectať cōiter ꝛ vt in pluribus post flōmiā anteq̄ efficiať alia fortis opatio in corpe sicut alia flōmia: vel medicina laxatiua: vel cauteriū: vel apertio apostematis: vel hꝰ. Intelligendum tñ ꝙ tale vel tale spatiū mensurať ꝭm tenorē virtutis: qꝛ aliqñ expectať vltra triduū: qñ virtus est debilis: ꝛ in illo spatio virtus confortet decenter ꝓ posse. Aliqñ ante triduū: sicut qñ virtus est fortis: ꝛ necessitas magna: ꝛ illo spatio patiēs nō cibatur nisi tenuiter ꝛ hoc derelinquiť industrie operantis.

5 **¶ Post pharmaciam notabilem infra triduuꝫ flebotomia non sequatur.**

¶ Hoc fundať in ratione supius tacta scꝫ in hoc vt virtus non debiliteť: ꝛ etiā fundať in quotidianis experientys. Fuit eni semel q̄dā pharmacat': ꝛ in crastina venit ad me dicens ꝙ volebat flebotomari ꝛ ego dixi ꝙ non erat sibi expediens illa die: qui dixit quare nō: qꝛ ego sentio me bñ fortem. Cui rñdi: si vos facietis ego sciā postea quare non. Qui non obstātibus verbis meis flebotomiā fecit: cui superuenerunt diuersa synthomata: ꝛ etiam al's idem vidi.

¶ Canones eligēdi congruas anni ptes ad euacuandum ꝛ spāliter per flōmiam. Cap. 5m. Cuius aphorismi sunt. 4.

1 **Omni euacuatiōi pre ceteris anni ptibus est electissimū vernum tempus.**

¶ Juxta dictū Hippo. in 6o apho. vbi dicit. q̄buscūqꝫ flōmia aut pharmacia ꝯuenit hos vere flōmare aut pharmaciaꝫ dare ꝯuenit: ꝛ rō est: nā illud tps est electissimū: qđ est magis ꝯseruatiuū nature: ꝛ cū h̄ in quo nā est fortis ad expellēdū supfluitates: in quo tales supfluitates magis sunt obediētes nature q̄ aliud tps. Sed tps veris est hꝰ. igiť ipm est electissimū ad faciendū oēm euacuationē. maior pꝫ ex terminis cuilibet intelligēti: minor poniť ab Hippo. quo ad primam ptē. 3o apho. cañ. illo. In autūno acutissime egritudines fiūt ꝛ maxime mortifere. ver vo sanissimū ꝛ minime mortiferum. Quo ad al's duas partes ꝓbatur minor intentione. Gal. 3o apho. cōmento illius. c. vere siquidem manie fiunt ꝛc̄.

2 ¶ Urgēs necessitas nec pbet inducias expectā/di tps electionis neqȝ tardādi opus expediēs.

¶ Fundatur sup illo apho.iiij.apho.medicari in valde acu tis eadē die cōuenit:differre enī in talibus malū est.ꝛ cām possumus assignare:qꝛ anteq̄ȝ tps electiōis aduenisset:for/ sitan patiens moreret̃.Que sit aūt vrgēs necessitas pōt ha beri ex vsibus.Synoca cū cholica phrenesis squinantis ꝛ ant a:: Materias crudas euacuare iubēt.Intellige aūt, ꝙ iste passio nes ponunt̃ in versibus ꝛ ꝑprie cā exempli.

3 ¶ Sicut dispositio cōtinentis arefacientis cor/ pora flebotomiā prohibet vt feruor estiuus:si militer ꝛ infrigidans vt hyemis algor.

¶ Causa q̄re dispositio aeris nimis calida ꝓhibet ne phar macia ꝓpinetur:addit̃ a Gal.4° apho.cōmēto illius.sub cane ꝛ ante canē ꝛc̃.Et est triplex.s.qꝛ calidissima nā tpis nō pōt sustinere pharmacias:que vtplurimū sunt calide. Et ideo multi incidūt inde in fe.Scōo qꝛ virtus corpis est debilitata ꝑꝑ tps.Et ideo nō bñ patit̃ euacuationes.Ter tio qꝛ nimia caliditas tpis facit exhalare vires ipsi⁹ medi cine.Idem intelligendū est de flebotomia.ꝛ per oppositū intelligendū est de nimia frigiditate tēporis ꝛ specialiter quantum ad vltimas duas causas.

4 ¶ Quibus est sanguis grossus timenduȝ est in algoribus exercere flebotomiam:ne soluȝ eua/ cuet quod subtile est.propterea si cogatur sub frigore minui:nō igne/sed tolerabili motu mē/ bra contemperabunt.

¶ Causam primi dicti ipsemet reddit/sed cām scōi dicti:vi delȝ ꝙ tales sint cōtemperandi in tali tpe motu ꝛ nō igne/ vel sole/vel vino/vel spēbus/vel sic humidū opȝ inuesti/ gare.Et vr̃ mihi esse : qꝛ sic talis humor/siue sanguis gros/ sus calēfit:ꝛ subtiliat̃ ꝛ cōmouet̃:ꝛ calor nālis ꝯfortat̃:qđ non ita fieret alijs modis calefaciendi:qđ apparet per ex perientiā.Nā calor ignis si calefacit in vna pte infrigidat in alia.Itē exiccat ꝛ nimis resoluit.Calor solis ad idē.attū intelligendū est hoc in illis qui pñt facere exercitiū:qꝛ in illis qui non pñt ꝛ hñt flebotomari illo tempore:expedit vt aliter calefiant sicut fricatione/vel sole/vel igne.

¶ Canones demōstrātes quadrā lunationis vtiliorē in fle botomia electionis.Cap.6m.Cuius aphorismi sunt.11.

1 Secundū lunarem influentiā etas luna tionis ad flebotomiā eligitur cum pas/ sio tribuit inducias expectandi.

¶ Qꝫ lunaris influentia sit cōsideranda in operationibus medici sic in flōmādo ꝛ pharmacādo.ꝛ sic de alijs:magr̃ iste supponit tanq̄ȝ verū:qđ pōt valde bñ haberi per expe rientiā longā cuicūqȝ operāti ꝛ intelligēti.Et hoc valde bñ ꝓbant ꝛ ponunt auctores astrologie.Auctores aūt me dicine valde tacēt.Uerꝫ Gal.in 3° de creticis diebus dicit sic.ꝙ est:qꝛ oibus que apud nos sunt nō adducit̃ ordo nisi ꝑꝑ corpora celestia:ꝛ ponit ibi multa de luna:ꝛ probat ꝙ ipsa est cā dierū creticoꝝ:qꝛ iuuat nām ad faciēdū crisim illis diebus:mō ars imitatur nāȝ.igit̃ ex hoc habet̃ ꝙ ars hȝ attendere ad lunā vt nā.Et in ꝓhemio libri epidimia/ rū sic ponit Galenus:addens ꝙ plenius tibi petenti si ꝯsi/ liū prestare poterit:ꝙ in vltimis legis dinamidijs habere qđ expedit:vt crescētibus numeris lunā obserues cū tolle re ꝛ ponere velis curationē:si itaqȝ vo feceris ꝛ ad dimi/ nutionē lune sustuleris minus valet.Scire tñ opȝ ꝛ mare augeri per lunā ꝛ minui:ꝛ cerebrū hoīum auget̃ crescen/ te luna.Cū aūt minuit lunā:ita ꝛ vnaqueqȝ harū rerū di/ minutionē sentit ꝛc̃.Itē Galenus in libro de humana nā sic ait.Asserunt aūt phi oīa in terris formari ꝛ cōpleri fm cursuȝ ꝛ operationē superioꝝ corpoꝝ:quoꝝ opationes in omni creatoris virtute ꝯstituit.Elementa igit̃ quatuor si/ gnis 12° cōiuncta sunt coꝝ quatuor hñt tempoꝝ mutatio nes fm quas humana ꝛ oīuȝ subiectoꝝ nā mouet̃ ꝛ acuit̃: per quam motionē ꝛ acuitionē passiones fiunt. Hec auteȝ mutatio oībus mūdanis est vl'is.Et est alia mutatio spāl'r ex nā terre ꝛ planetarū constans ex diuersis regionibus. Quadrifidus enim orbis etiā in septē diuisus est ptes fm septē planetas qui ꝑ astrolabiū discernunt̃ ꝛc̃. Itē ille Gil bertus anglicus in prima pte sui libri in cura ethice.spāl'r in caplo de fluxu synthomatico in ethica sic ait.Dicit etiā ꝙ in diebus canicularibus non dȝ fieri flōmia:qꝛ vt dicit Galenus g facit vite terminū sibi imponit̃:qꝛ venenosus aer subintrat loco sanguinis.Idē dico de hyeme.Et qđ di co de flōmia idē dico de cauterijs ꝛ alijs opationibus chi rurgicis.Idē de pharmacia nisi instet sūma necessitas:sic in cōtinuis.vbi in canicularibus fit flōmia ꝛ simplici ter tiana ꝛ duplici fiat flōmia ꝛ detur colagogū extinctiuū ca liditatis ꝛ purgatiuū paulatiue. De diebus egyptiacis di cit etiā Gal.ꝙ in illis nō dȝ fieri flōmia:qꝛ luna in ascēsu suo ꝛ descensu acqrit imutationē ab aliq̄ maliuolo plane/ ta:fm quē alterat corpa.Simil'r dico de cōiunctione lune vsqȝ ad qntū ꝑꝑ rheuma ipsius neqȝ in.xv.neqȝ.xvij.neqȝ in.xxv.neqȝ.xxvij.neqȝ in aliqbus.vitalis.dȝ vena apiri: neqȝ opus icidēdi:neqȝ cōburēdi chirurgie exerceri.hec Gilbertus:ꝯcludit̃ g manifeste ꝙ medicus sapiēs in opa/ tionibus suis attēdit ad ipsam lunā:ꝛ operat̃ fm suuȝ sur sum:ꝛ eligit etatis eius in morbis:vbi pōt eligere sibi tps.

2 ¶ Influentia stellarū ꝓueniens a virtute speci/ fica fortior est illa: que ꝓuenit a virtute cōi.

¶ Uirtus cōis stellaꝝ est illa quā accipiunt per irradiatio nē solis:per quē oēs lucēt:ꝛ per quā luceȝ aliqd opatur in corporibus:sicut declarat Galenus in tertio.de creticis die bus:vbi dicit:ꝙ cū luna est in plenitudine denigrat facies nostras:ꝛ sic de alijs effectibus:quos ponit ibi:quos hȝ fa cere luna virtute cōi ipsius solis.Uirtus autē specifica est illa ꝑ quā opant̃ ꝑprijs suis naturis:ꝛ sic semꝑ luna hȝ in frigidare ꝛ humectare:ꝛ sic de alijs.Et stelle opant̃ ꝑ istaȝ virtutē specificā per se.operant̃ aūt virtute cōi per accñs. modo fm ꝙ declarat Gal.in 3°.de cōplexionibus fortior est semper operatio per se q̄ȝ per accidens.

3 ¶ Uirtus lucis solaris que ceteris stellis cōlca/ tur recipit informationem a ꝓpria nā ipsaꝝ:qꝛ qđ in altero recipit̃ seqtur modū recipientis.

¶ Iste aphorismus non est multum de operatione medici ne ꝛ ideo dimitto.

4 ¶ Cum ex propria virtute luna moueat ꝛ extē/ dat aquosas substantias:ꝛ augumento dispo/ nat quanto fortius irradiabit tanto magis au/ gebitur rheumatismus.

¶ Supponit r'la ꝙ luna extendat ꝛ moueat aquosas sub stantias:qđ potes ꝑcipere ad oculū in decursibus aquaꝝ: ꝛ in ostreis ꝛ in seminibus ꝛ in multis alijs.Et tangit̃ hoc a Gal.in ꝓmo dinamidiarum.Sȝ cā scōi dicti.s.ꝙ quāto for tius irradiat luna:tanto magis augeat̃ rheumatismus:pōt esse maior distantia solis a corpe lune. Sol eniȝ effectiue calide ꝛ sicce cōplexionis est:ꝛ iō quāto ꝓpingor est lune tāto luna minus ifrigidat ꝛ humectat.ꝛ quanto magis di stat a luna vt in oppōne tāto magis luna infrigidat ꝛ hu/ mectat ista iferiora:ex q̄ oppōne rheumatism⁹ hȝ ꝓueni/

Stellarum mo duplici cōis ꝛ specifica.

5 ¶ Cum effectiue sit luna frigide cōplexionis ⁊ humide in nulla etate poterit ab effectu ꝓprio calida vel sicca denominari.

¶ Sicut Gal. ostēdit in tertio de diebus creticis in pn°: luna hꝫ aliquos effectus caliditatis ip̄rimere. dicit eni͂ sic: vidēmus eā maturare fructus ⁊ augmētare eos velocius: ⁊ putrefacere corpa mortua: ⁊ ip̄rimit ip̄ressionē manifestā in eis: que ꝑmanent in radys eius: aut ꝓlōgāt morā in eis aliquo mō: ita ꝙ color eoꝝ etiā ꝯuertit̄ ad citrinitatē ⁊ grauant̄ capita eoꝝ. Et iō vr̄ ex hoc ꝙ in aliqua etate sua sicut qñ est plena/vel indifferēs ꝙ eēt sicca ⁊ calida. Et hoc dubiū tollit magr̄ in regula dicēs. ꝙ in aliqua sui etate nō potest esse gn̄ luna sit frigide ⁊ humide cōplexionis. Et talis cōplexio effectiue inest sibi a nā sua: modo que a nā īsunt semꝑ insunt. illos aūt effectus efficit: non per virtutem propriam/sed per virtutē solis vt declarat etiā Gal. ibidem.

6 ¶ Et eadē rōne qua principales etates in viuētibus distinguūt̄ ꝑ similitudinē notant̄ in luna.

¶ Similitudo ista est large sumpta: nā in viuētibus distinguunt̄ etates penes oppōnem quaꝫ hꝫ efficere calor nālis circa nutrimentū in luna: aut distinguunt̄ penes illuminationē quā hꝫ efficere claritas solaris circa corpus lunare.

7 ¶ Sicut prima etas est in qua cremētū incboat ⁊ ꝓcedit vsqꝫ ad notabileꝫ mensuram stature viuentis. Sic ⁊ luna in prima etate incipit augeri vsqꝫ ad mediam. Et sicut etas scđa viuentiū est in qua crementū ipsoꝝ lꝫ notabile terminat̄. Sic ⁊ in luna. Silr̄ quoqꝫ tertia viuentiū est in qua viuēs incipit occulte decrescere. s. in virtute: lꝫ in processu manifestet̄. Quarta v̄o est in qua decrementū sensui manifestū in ipsa substantia cōsequit̄ terminū: silr̄ ⁊ in luna.

¶ Canon iste manifestus est intelligenti ꝙ tales etates attenduntur in luna penes illuminationē: quā ipsa accipit a sole: al's nihil valerent sensus ipsius.

8 ¶ Licet crementū ⁊ decremētū in inferioribus sequat̄ varietatem sup̄ioꝝ ⁊ nō ecōuerso: tn̄ qꝛ notiora sunt nobis inferiora sup̄ioribus: variationē superioꝝ ab inferioribus nominamus.

¶ Rn̄dens tacite qōni. s. quare tales etates lune docuit distinguere ꝑ silr̄itudinē etatū viuentiū: cum etates sup̄iores sint cā etatū iferioꝝ ⁊ non ecōuerso. ponit dictū ꝙ notiora sunt nobis iferiora sup̄ioribus. Et iō ꝑ notiora intelligimus minus nota. Juxta qđ est sciēdū ꝭm doctrinā Aristo. in p̄mo physicoꝝ. vbi dicit sic: innata est nobis via ex certioribus nobis in certiora nature ⁊ notiora. nō. n. eadē sūt nobis nota ⁊ simplr̄ ⁊c̄. ꝙ qñcūqꝫ cāe effectuū sunt nobis notiores q̄ꝫ ipsi effectus: tūc eadē sunt nobis notiora ⁊ notiora nature: nature eni͂ semꝑ cāe sunt notiores effectibus. Sꝫ quādocūqꝫ effectus sunt nobis notiores q̄ꝫ cause: tunc non sunt eadē notiora nobis ⁊ nature: sicut in proposito.

9 ¶ Cuꝫ calida ⁊ humida cōplexio sit cremento ꝓmptissima: ꝓpterea p̄ia etas lune in qua cremētū nullatenus sistit: ab ea denoiat̄: qꝛ v̄o notabile crementū etatis scđe viuentiū efficit caliditas: ⁊ siccitas terminat: iō calida ⁊ sicca denoiat̄. Qđ nomē etati scđe lune accōmodatur propter similitudinē supradictā. ⁊ sic in alys.

¶ Tota s̄nia cañ. stat in hoc ꝙ p̄ª etas lune: q̄ est p̄ª septimana lunationis dr̄ calida ⁊ humida. Et scđa etas lune q̄ est scđa septimana lunationis dr̄ calida ⁊ sicca. Et tertia etas que est tertia septimana lunationis dr̄ frigida ⁊ humida. Et q̄rta etas q̄ est q̄rta ⁊ vltima septimana lunationis dr̄ frigida ⁊ sicca. Et hoc intellige quantū ad irradiationē solis: qꝛ de nā semꝑ est frigida ⁊ humida vt ꝑhabitū est ⁊c̄.

10 ¶ Etas lunaris in qua minus aquositates rheumatice multiplicantur aut fluitant: ⁊ in qua minus ob diminutionē aquositatis densatur sanguis magis est flebotomie conueniens.

¶ Causa dicti est: nā tunc nā melius pōt retinere benignuꝫ ⁊ expellere malignuꝫ in actu flōmie: tn̄ tales aquositates rheumatizātes iferūt diuersa nocumēta membris: ꝑꝑ que nā diuertit̄ ab ope electiuo: ⁊ etiā expedit vt sanguis non sit nimis cōdēsatus ob diminutionē aqueitatis existentis cū eo: qꝛ tūc melius fluit: ⁊ ꝓnior est ad euacuandū ⁊c̄.

11 ¶ Cū i tertia q̄dra lunatiōis moderate minuāt̄ aquositates ꝯstat ꝙ electio in flōmia debet̄ ei.

¶ Ista est ꝯcl'o totius capl'i ⁊ memorie cōmendanda.

¶ Regule q̄bus distantia vel ꝓpinquitas eligendi docet̄ in venis aperiendis. Cap̄. 7ᵐ. Cuius aphorismi sunt. 3.

1 SI membrū cretica non grauet̄ collectione vel materia venenosa. flebotomandus est eger ꝑ venas lōginquiores oppōnis vnius diametri vel multaꝝ si fuerit corpus plectoricū. Morbo v̄o cōfirmato ⁊ fluxu cessante ꝑ venas ꝓpinqores.

¶ Supponit hec rl'a ꝙ mēbrū grauatuꝫ aliq̄ apostemate/vel aliq̄ collectione dꝫ medicari cū flōmia: ⁊ hoc est imelligēdū: eē veꝝ si talis collectio fuerit de sanguie/vl' de alio humore/vel de multis humoribus cū sanguie. Attn̄ si talis collectio sit de alio humore a sanguie nullo mō cōpetit sibi directe flōmia. sꝫ tn̄ bn̄ pōt cōpetere indirecte: ⁊ h̄ existēte magna repletione corpis: ⁊ hoc est ꝓ supposito rel'e. Mō supra istud suppositū magr̄ facit tales rl'as: qꝛ vel talis collectio fit in tali mēbro ꝑ modū crisis: vel non. Si fit flōmādus est eger ꝑ eandē ꝑtē: ⁊ hoc ponit apho. primus. Que opꝫ ducere vndecūqꝫ rapit nā ⁊c̄. Et hoc ponit Auic. in fen. xxy. tertij: tractatu. y. c. de curatione doloꝝ iuncturarū. in fine capl'i vbi dicit sic. Et si euenerit dolor dorsi in p̄mis ⁊ ꝑmutat̄ ad manus: tunc flōma ex manu vt egrediatur sanguis ⁊ humor ex ꝑte sue declinationis. Si aūt talis collectio non sit per modū crisis aut est mā venenosa: aut non. Si sit mā venenosa fienda est flōmia per idē mēbꝝ: qꝛ si fieret in opposito: talis mā venenosa trāsiret per mēbra p̄ncipalia ⁊ sic fieret eis maxima lesio: qđ non est fiendū. Et hoc ponit Auic. in. iiij. cañ. fen. iij. tracta. p̄mo. capitulis de altoyen ⁊ de apostematibus ⁊ glādulis. Si autem mā non fluat per modū crisis/vel non sit venenosa, aut penitus fluxit ⁊ cassatus est fluxus: ⁊ sic etiā de eadē ⁊ ꝓpinquiori faciēda est flōmia: aut materia adhuc fluit ⁊ sic fienda est flōmia per longinquā ꝑtē ⁊ ꝑ oppōneꝫ vnius diametri/vel plurimi. Si sit magna repletio fit per diuersas diametros. si parua repletio per vnam.

2 ¶ Infra primū diatrituꝫ rarissime fluxus cessat ⁊ plectoria frequenter occurrit: quapropter vt plurimū oppositio lōginquior seruit flōmie.

¶ Dictū erat ꝙ qñ mā erat in fluxu: dū tn̄ nō eēt venenosa neqꝫ ꝑ modū crisis missa: qđ tūc dēbebat fieri flōmia ꝑ ꝑtē oppositā. ⁊ iō appꝑbat qđ. vꝫ. qñ est tp̄s fluxus in fieri

⁊ in facto eẽ. Nũc rñdet ꝙ intra ṗmũ diatritũ vt in pluribus mã fluit in fieri. Et itellige ꝙ nõ põt certus terminus ĩponi: ſʒ tñ rľa iſta eſt vera vtplurimũ ſicut ipſemet dicit.

3 ¶ In creticis ⁊ venenoſis materijs exercet flebothomia per venas ꝓpinquiſſimas membro leſo niſi fuerit nobile.

¶ Hec regula ſupius eſt ſine exceptione: nũc aũt ponit ſuã exceptionẽ. ſ. ſi tale mẽbꝝ vbi ſunt vene ꝓpinquiſſime de qbus dʒ fieri flõmia ad ſanandũ mẽbrum apoſtemoſum collectione cretica vel venenoſa ſit nobile: qꝛ iſtud obſtat ne talis flõmia ibi fiat. Et cauſa eſt: qꝛ nobilitas illius mẽbri ꝑderetur: ſed hoc rariſſime.

¶ Regule ſup artificio cõmodioris inciſionis venarum: Cap. 8m. Cuius aphoriſmus eſt vnicus.

Quibus in vna vena ſecundat eadeʒ die flõmus inunctus cuſtodiet iciſionis apertionẽ. Cũ inciſionis foramẽ cõſolidatione minuit: tm̃ excludit ꝙ ſubtile eſt. Quibus ſanguis eſt groſſus aut flõmãdi neceſſitas in valido frigore pageẽ flõmia larga inciſione. Quibus ꝟo ecõtrario ꝯſtricta.

¶ Cã iſtius vltimi dicti ꝑ ſe pꝫ: nã ſanguis groſſus ⁊ trũboſus non põt expelli ꝑ ſtrictũ foramen: imo aliqñ illi trũbi opilãt ⁊ claudũt tale foramẽ ⁊ non expellunẽ neqʒ ꝑmittunt exire ſanguinẽ. Silr maximũ frigus aeris ſtatim coarctat magis foramẽ: ⁊ ideo nõ põt expelli ſanguis groſſus. Quare caute eſt agendũ in ſcðationibus: qꝛ ſtatim cõſolidatẽ foramẽ q̃uis ṗmo eẽt amplũ ⁊ ꝑꝑ illã ꝯſolidationeʒ ſtringetẽ. quare ſi ſanguis ſit groſſus non dʒ fieri talis ſecũdatio. ¶ Sʒ diceret aliqs. dñe: ergo tũc qd agẽdũ: iterabimus apire cũ flõmo. Rñdet ṗmũ dictũ ꝙ non: imo apiatẽ in alio loco ⁊ non fiat iterum vulnus in loco apture. Et rõ eſt: qꝛ afflicto non eſt dãda afflictio: cũ illa ꝑs ſit afflicta ⁊ vulnerata non eſt iteꝝ vulneranda durãte illa afflictione.

¶ Regule declarãtes in qbus ⁊ quoties dʒ flebotomia intercipi. Cap. 9m. Cuius aphoriſmi ſunt. 2.

1 Pronis ad ſyncopiʒ maxime frigiditate cordis apophoreſis eſt amica ſãguine iam fluente.

¶ Quid ẽ apophoreſis. Apophoreſis ẽ iterceptio vľ iterruptio flõmie q̃ eſt multũ vtilis in multis caſibus: ⁊ ſpãľr in pñti caſu. ſ. vbi qs ſit ꝑatus ad ſyncopin. ⁊ ſpãľr cũ fridita te cordis. Et cã eſt: nã ſi talis idigeat euacuatiõe ſanguis ṗma. j. lib. ⁊ iſte ſanguis euacuetur cõtinue vna vice timendũ eſt vt incurrat in ſyncopin ꝑꝑ defectum ſpirituũ. Et iõ quãdo euacuata fuerit lib. ß. ſi claudatur foramen vt digito per aliqð ſpatiuʒ tꝑis in tali tꝑe coꝛ retinebit ſibi ſpũs neceſſarios ⁊ poſtea tutius euacuabitur alia lib. ß.

Apophoreſis.

2 ¶ In pronioribus ad defectũ vt in melancholicis fluxus ſanguinis intercipitur ſepius in eadem flebotomia.

¶ Rõ fũdatẽ i eodẽ cũ ṗori ne vt⁹ cadat ex ꝯtinua tali euacuatiõe. Et iõ in talib⁹ iterruptiõib⁹ nã reſumit ſibi vires ⁊ reciet ſibi q̃ idiget qð ñ poſſʒ fieri ſine iſtis iterruptõib⁹.

¶ Regule menſurandi quantitatem flebotomie. Cap. 10. Cuius aphoriſmi ſunt. 2.

1 A Tenore virtutis queqʒ circunſtantie variantes eum notificant: ⁊ ab exuberantia ſanguinis eius euacuatio menſuratur.

¶ Flõmia eſt euacuatio vľis que multitudinẽ humoꝝ euacuat. y. ca. q̇rta fen ṗmi cañ. Auic. in hac rľa ſupponitẽ iã ꝙ flõmia ſit agẽda. ſʒ vtrũ in magna quãtitate / vel in parua / vel mediocri / vel ſemel / vel pluries hic docetẽ. Et tota intẽtio medici ſumitẽ a tenore virtutis ⁊ ab exuberãtia ſanguinis. vnde ſi ſanguis multũ exuberet ⁊ virtus ſit fortis multa q̃ʒtitas ſanguinis eſt euacuãda. ſi paꝝ ſit de ſanguine ⁊ virtus debilis parua: ⁊ ſic obuiãdo. Uñ aũt cognoſcatur virtus fortis ſciẽdũ ꝙ ṗncipaľr attẽdẽdus eſt pulſus ⁊ alie circũſtãtie ſicut etas ars cõplexio cõpoſitio corꝑis accidẽtia aĩe regimẽ ꝑteritũ. Quõ aũt ſciatur exuberãtia ſanguinis recurre ad ſigna poſita ab auctoribus.

Virt⁹ fortis vñ cognoſcat.

2 ¶ Quibuſcunqʒ fortibus ⁊ audacibus vna die geminatẽ flebotomia cõuenit vt prima euacuatio maioretur. In debilibus ⁊ meticuloſis gradatim eſt procedendum ad multi ſanguinis ſucceſſionem: quapropter in illis flebotomia ſuccedens maior eſt precedenti.

¶ Auicen. primo cañ. fen. iiij. c. xx. ſic ait: ex iuuamentis ergo ſcðationis eſt ꝙ flõmati virtutẽ cũ ꝑfectiõe ſue euacuatiõis q̃ eſt nec̃ia ꝯſeruat. Uñ ſciẽdũ ꝙ vbi eſt magna neceſſitas ⁊ fortis vt⁹ ⁊ mã diſpoſita faciẽda eſt flõmia ſeľ ⁊ ꝑfecte: imo q̃ſi ad ſyncopiʒ: vt docet Hippo. ṗ apho. cañ. illo. Que egerũtẽ. ⁊ Ga. in cõmẽto ẽt. ix. de igenio. c. y. vbi aũt eſt fortꝭ nec̃itas: ⁊ vt⁹ nõ bñ ſtat: faciẽda ẽ flõmia: ſʒ tñ ꝑtiẽda eſt ꝑ vices. Et tũc aut mã eſt bñ diſpoſita ad expulſionẽ: aut nõ. ſi nõ. multiplicãde ſũt vices ꝑ diuerſas aꝑtiões flõmiẽ. Et h̾ eſt ꝙ dicẽ Auic. i eodẽ. y. c. iiij. fen. Et ad ſũmũ melius eſt vt ipi⁹ flõmie vices ſint multe q̃ʒ vt ipi⁹ q̃ʒtitas ſit multa. Si aũt nec̃itas eſt mľta ⁊ vt⁹: nõ bñ ſtãs ⁊ mã nõ ſatꝭ ꝑata tũc multiplicãde ſũt vices expellẽdi ſanguinẽ ꝑ vnũ foramẽ añq̃ʒ claudatẽ. Et iſtud docet ꝯſeruare Auic. ſi foramẽ aptũ in eodẽ. xx. c. iiij. fen. Et tũc aut talis flõmandus eſt audax ⁊ aĩoſus ad flõmiã aut nõ. ſi ſit: ṗa euacuatio ſit maioꝛ: ⁊ alie ſbſeq̃nẽ mioꝛes: ſi nõ: ṗa euacuatio ſit mioꝛ ⁊ alie ſbſeq̃nẽ maiores. Et h̾ eſt qð magr̃ docet: cã ſatis pꝫ.

¶ Canones medendi corporibus ad flebotomiam relatis. Cap. 11. Cuius aphoriſmi ſunt. 3.

1 Liquor guſtui ſuauis ⁊ redolens ad infrigidãdũ fornaces corꝑis atqʒ venas ſanguine fluente ſugitur cõpetenter.

¶ Iſte canon ꝓprie hʒ intelligi de ſanguine fluente ꝑ nares / ſiue ꝑ hemorrhoidas: aut ꝑ palatum / aut quocũqʒ alio modo: ⁊ ſpãľr ſi patiens ſit ſupcalefactus ⁊ delicatus ⁊ aliqualr deficiẽs. nã de actu flõmie non põt intelligi cũ pro tunc oĩs cibus ⁊ potus ſit euitandus: ⁊ hoc patet de ſe.

2 ¶ Quicunqʒ ſunt prompti ad cacochimiaʒ ſtomacalẽ flõmati deficiunt niſi premundetur ſtomachus ⁊ corroboretur os eius.

Cacochimia ſtomachi.

¶ Cacochimia ſtõchalis / aut eſt de cibo nouo / aut de fece cibi / aut de hũorib⁹. ⁊ h̾ aut de fridis / aut de calidis / aut vterqʒ: ⁊ h̾ aut ꝯtẽtis / aut ibibitis / aut miſtratꝭ: q̊cũqʒ mõ ſit ſꝑ añ flõmiã eſt ſtõchus mũdificãdus ⁊ os ei⁹ corroborãdũ. Et cã eſt: qꝛ ꝑꝑ imũdificationẽ ſtõchi i flõmia multi ſyncopiʒãt qñ mã cholerica cõmota ꝑ flõmiã mordicat ſtõchũ ⁊ os ei⁹. Si aũt ſtõch⁹ ſit plen⁹ hũorib⁹ crudis ⁊ fit flõmia hũores illi magis icrudabũtẽ ꝑꝑ flõmiã ⁊ ẽt attrahũtẽ crudi ad venas ⁊ faciẽt peius q̃ʒ ṗ. Cũ qb⁹ aũt dʒ mũdari ſtõchus ⁊ os ei⁹ ꝯfortari: recurre ad auctores docẽtes oꝑari.

3 ¶ Quecũqʒ reſiſtũt fluẽtib⁹ chymis ad ſtomachũ facta flõmia mox poterũt ſumi cõpetẽter.

¶ Illa

Resisten/tia chimie fluētibus ad stoma/chum.

¶ Illa que resistunt fluentib⁹ chymis ad stomachum sunt cōiter acetosa pontica ⁊ stiptica simplicia aut cōposita: qꝛ resistētia talis hꝫ ꝑuenire ex duob⁹. Prio ꝙ suba stōchi ⁊ ei⁹ villi coinspissent̄ ⁊ coaduncent̄ in se: ⁊ per ꝯn̄s nō erit sic parata recipe fluētia. Scdo ꝙ talia fluētia igrossent̄ ⁊ retro ipinguant̄. Or aūt acetosa vt malūgranatuꝫ: agresta: succ⁹ limonū: ⁊ citrāgulo℞ ⁊ acetū fractū habeāt has opa/tiōes appet ad sensuꝫ. Sed ꝙ pontica vt succ⁹ piro℞ ma/ciano℞ citrino℞: ⁊ stiptica vt absynthiū ⁊ berberis coriā/drum ꝑparatū sint ha℞ opationū sicut ponūt operātes: pꝫ ad sensuꝫ. Verū qn̄ stōch⁹ ē calidus dꝫ iuuari cū frigidis. Qn̄ aūt frigidus dꝫ iuuari cū calidis sicut mastice ⁊ men/tha ⁊ silib⁹. Tn̄ aduertēduꝫ est ꝙ talia. s. acetosa: pontica: stiptica: siue calida: siue frigida debēt admistrari ipsi fle/botomādo ante actum flōmie ꝑpter cām imediate supra/dicte regule: ⁊ hoc in parua quātitate. sed tn̄ possunt admi/nistrari post flōmiā ipsi flōmato ad finem vt sit ꝑmptior ad alias flebotomias quas habet facere pro tēpore: ⁊ hoc potest in maiori quātitate ⁊ longiori.

¶ Canones pharmacādi ꝯueniēter ⁊ ꝑmo eligēdi cōgruū tps ad pharmaciā. Cap. 12. Cuius aphorismi sunt. 3.

1 Quemadmodū estas in euāndo cho/lerā ꝑuenit: simil'r hyems purgatio flegmatis ⁊ nigri hūoris ꝑceder̄ dꝫ.

¶ Ad verificationē hui⁹ r'le debes scire ꝙ hꝫ verū in regimie ꝑseruatiuo. Vn̄ ꝭm doc. Gal'. in 3° techni. triplex regimē docet̄ in medicina. Primū dr̄ ꝯseruatiuū. Scōm dr̄ curatiuū. Tertiū dr̄ ꝑseruatiuū. s. ne corp⁹ cadat in aliquā malaꝫ dispōneꝫ: ad quā aliq'r est dispositū: ⁊ de ista loq̄t̄ ꝑn̄s lectio. Et cā dicti est. nā ꝭm doc. Auic. in ꝑmo cañ. fen 2ª. doc. 2ª. summa ꝑma. ca°. 6°. ⁊ in diuersis capl'is eiusdeꝫ summe. Vnūqdqꝫ tps gn̄at humores sibi ꝯsil'es ⁊ ꝑportionabiles. Idē dicit Hippo. ⁊ Gal'. in toto processu tertiȷ apho. Cum igit̄ sit aliqd corpus dispositū ad egritu/dines corporeas sicut sunt multa. sapiens preuisor ⁊ ꝑser/uator debet euacuare cholerā a tali corpe in ꝑncipio esta/tis. Idē si corpus sit dispositū ad egritudines flegmaticas vel melancholicas debet ipsum euacuare de flegmate vel de melancholia in principio hyemis vel autumni.

Tps gn̄at humores sibi ꝑpor/tionales.

2 ¶ Sicut euātio frigidi hūoris in vultu estatis parit acutos morbos: sic ⁊ in introitu hyemis euacuatio calido℞ gignit diuturnos.

¶ Ista r'la depēdet ex verificatiōe ꝑcedēti. nā dictū est ibi ꝙ qdlibet tps multiplicat humorē sibi ꝑportionaleꝫ. Cuꝫ igit̄ in estate euacuat̄ humor frigidus ꝑpter absentiā ta/lis humoris frigidi ⁊ ꝑp nām tpis: iaꝫ magis multiplicat̄ humor calidus ex quo gn̄ant̄ morbi acuti ⁊ ēconuerso in hyeme. Tn̄ notāduꝫ ꝙ ħ hꝫ verū vt in pl'ib⁹ ⁊ quātuꝫ est de nā tpis. sed nō hꝫ verū semp: ⁊ qātū est de nā alio℞ pti/cularū. Naꝫ ꝭm doctr. Hippo. in oi tpe pn̄t fieri oēs egri/tudines: qūuis raro: vt ipse dicit in 3° apho. Egritudies aūt fiunt in oibus tpibus: maxie ꝟo quedaꝫ ꝭm aliqua eo℞ ⁊ fiunt ⁊ acuūtur: quedaꝫ ꝟo fiūnt ⁊ nō acuūtur.

3 ¶ In exacerbationib⁹ aut dieb⁹ ꝑoxismo℞ ve/renduꝫ est pharmacare seu flōmare: in die trā/quillitatis fortes euātiones conuenit exercere.

¶ Nota fuit qō ꝑ aliquos vtrū euātio humoris sit fiēda ꝑ artē in die paroxismi vel in die qetis. arguūt ꝙ in die pa/roxismi: qꝛ tūc nā mouet mā: ideo est adiuuāda ad com/plenduꝫ euātionē. Arguūt etiā aucte quorūdaꝫ antiquo℞ qui hoc dicūt. Attn̄ oēs moderni ⁊ quotquot fuerunt post Hippo. hn̄t pro determinato ꝙ meli⁹ est in die qetis: sicut dicit Hipp. ꝑmo apho. His q in circuitib⁹ exacerbant̄ ⁊c. docet non pare cibuꝫ in accessione qātomagis catarticum. Auic. aūt in 4° cañ. fen ꝑª. trac. 2°. ca°. de curatiōe in v'li fe. putridarū sic dicit. ⁊ nō moueas in die paroxismi aliquid quātuꝫ possibile est tibi neqꝫ cures fe. Et tota intētio isti⁹ opionis est: qꝛ sic ꝯseruat̄ virtus vnde fit vna maxima ꝙ afflictio non est danda afflicto. attamē vbi esset maxima necessitas ⁊ constaret de virtute bene posset fieri.

¶ Regule docentes alterare conuenienter in respectu ad pharmaciā. Cap. 13. Cuius aphorismi sunt. 13.

1 Sicut exclusionē peccantis humoris alteratio sequit̄ corrigens discrasiaꝫ derelictaꝫ. Sic praui chymi eductio precedere debet ad illi⁹ malitiā emē/dandam vbi extiterit furiosus.

¶ Alteratio corrigēs dyscrasiā derelictā post exclusionem praui hūoris fit aliqn̄ ope nāe siue ope artis. alterātis cuꝫ semp est obseruādū bonū regimē: ⁊ tunc sufficit aliqn̄ nā: aliqn̄ tn̄ nā nō pōt ꝑ se alteratiōnē taleꝫ facere: sed dꝫ iuua/ri ꝑ artē: vt docet Gal'. i 3° techni. cañ. illo. Vnū cōe hn̄tes ꝑceptū efficiēteꝫ vnāquāqꝫ ca℞ cām abscidere ꝑus: deide sic venire ad cā dyscrasiaꝫ q̄ fcā est ex illa egritudine salu/briū ca℞ inuētione facturos. Verbi grā. fcā exclusione hu/moris si medicus sit ꝑuisus pōt cognoscere si nā pōt redu/cere corp⁹ vel mēbrū ad suā debitā dispōnē: ⁊ si sic videat dꝫ regere tale corp⁹ seu mēbrū regimie meliori quo pōt: ⁊ post paucū tps dꝫ ipm dimittere. Si aūt videat ꝙ nā non sit per se sufficiēs dꝫ applicare sua medicamina a pte itra ꝑ syrupos: per el'aria: ꝑ pulueres: ꝑ trociscos alterātes per ꝯriū discrasiā. Vel a pte exteriori ꝑ vnctiōes: per saccella/tiones: ꝑ balnea: ꝑ emplastra apponēdo supra mēbruꝫ qd fuit lesuꝫ: sicut quotidie faciūt boni practicātes: ⁊ hoc ē de ꝑma pte r'le. ¶ Scōa autē ps est duplex. nā aut hūor pec/cans in mēbro aut in corpe est furiosus multipl'r ꝭm illos ꝯsus hn̄ ⁊ artificial'r ꝯfectos ꝭm intētiones auctoꝝ in di/uersis locis q tales sūt. Synocha cū colica phrenesis squi/nantis ⁊ antrax. Materias crudas euāre iubent. Si furio/sus fuerit statiꝫ est pro posse expellendus vbicūqꝫ fuerit. Et huius intētionis fuit Hippo. in ꝑmo apho. in cañ. illo. Digesta medicari ⁊ mouere nō cruda neqꝫ in ꝑncipijs nisi expediat. multa. n. nō expediūt. ⁊ Gal'. in cōmēto hn̄ decla/rauit. ⁊ ēt in 4° apho. cañ. illo. Medicari in valde acutis si necesse fuerit eadē die. differre. n. in talib⁹ malū est. ⁊ Gal'. in cōmēto. Si aūt nō fuerit furiosus est digerēdus. vn̄ di/gestio ē duplex. qdā est digestio inuatiū q̄ diffinit̄ ab Aui. in ꝑ° cañ. fen ꝑª. doc. 6ª. ca°. 3°. dicēs sic. Digestiua ꝟo ē illa q̄ qd attractiua attraxit ⁊ retinuit retētiua in essentiā ꝯuer/tit aptā virtutū in ea ꝑmutationē facientiū opationi ⁊ cō/plexioni ꝯuersioni: q̄ cōpl'oni nutriētis in effectu est cōpe/tens. hec est eius opatio innatiua que vocat̄ digestio. Alia est digestio nociuiui que nihil aliud est nisi ꝑparatio mate/rie ad facilē exitū. ⁊ ista digestio tractat̄ ab Hip. qn̄ dixit. Digesta medicari. ⁊ a Gal'. in techni. ⁊ ab Aui. in loco ꝑalle/gato. ⁊ in 4° cañ. fen ꝑª. trac. 2°. de curatione feb. putrida℞ in v'li. ⁊ in trac. 4°. de cura emitritei.

2 ¶ Si prau⁹ chimus ad exitū cōpellat̄ vitio per digestionē nō emēdato aut difficiliter euacua/bit: aut offendet membra per que transibit.

¶ Pro euidētia hui⁹ r'le ⁊ quarūdā q̄ sequūtur: est sciēdum ꝙ hūor faciēs morbū: cū sine furia est ꝑmo est digerēdus anteqꝫ euacuet̄: ⁊ talis digestio nihil aliud est qā eius ꝑpa/ratio ⁊ dispositio ad facileꝫ exitū. Et iō illa q̄ faciūt hūorē inobedientē ad facileꝫ exitū reducunt̄ ad duo. Vnū est ex

pte mēbro₄ per q̄ dʒ trāsire: ⁊ de h̄ dicet̄ īferi⁹. Aliud ē ex pte ipsius hūoris: ⁊ h̄ reducit̄ ad tria. Primū est acuties ⁊ subtilitas ipsi⁹. Scōʒ est viscositas ⁊ tenacitas. Tertiū est grossities ⁊ terrestreitas. De pmo dic̄ ꝙ si talis malus chymus.s.subtilis ⁊ acut⁹ excludat̄ a corpe pter h̄ ꝙ pmo sua subtilitas ⁊ acuties nō fuerit repressa. vnuʒ de duob⁹ erit: aut forsan ambo simul. Primū: qꝛ forsan nō euacuabitur vel cum magna difficultate euacuabit̄. Et cā est: qꝛ nā non pōt bene imprimere citā actionē in eum cuʒ ipse labatur. Scōm est ꝙ posito ꝙ euacuet̄ mordicabit ⁊ ledet mēbra per que trāsibit: ⁊ hoc pter suā acutieʒ. Ingrossandus est igit̄ talis humor ⁊ remittēdus: ⁊ hoc cuʒ frigidis ⁊ hūidis ingrossantib⁹ que docent̄ ab auctoribus oibus.

3 ❡ Ex grossis humorib⁹ nō digestis: aut ipfecte subtile tm̄ euāt pharmacia residuū cōpigēdo.

❡ Dictū est ꝙ scōm ꝙ reddit humorē euacuādū ineptū ad expulsionē est viscositas ⁊ tenacitas ipsius hūoris: ⁊ talis humor pprie cadit sub spē seu gn̄e flegmatis. Et iō si medicus psumat ipm euare cū pharmacia: vʒ cū turbith: agarico: collogntida: ⁊ silib⁹. tales medicine attrahunt ab illo humore illud qd̄ est subtile ⁊ nō adherēs: qꝛ illud obedit attractioni: ⁊ residuū magis cōpinget̄ ⁊ adherebit: qꝛ non obedit ipsi mēbro: ⁊ h̄ erit maximū nocumētū tali mēbro siue corpori. Incidendus est g̊ talis hūor cū incidētibus ⁊ diureticātibus que docent̄ ab auctoribus copiose.

4 ❡ In chymis furiosis ⁊ qui per vrinas euacuātur emendatio vitij ⁊ eductio fiunt simul.

❡ Ista r̄la ē bipartita. Pria ps dicit ꝙ in chymis furiosis emēdatio vitij ⁊ ipsius eductio sil̄ fiūt. i. posito ꝙ sequātur incōueniētia supradicta. s. in hūore subtili ⁊ acuto ꝙ difficulter euacuet̄ aut ledat mēbrū p qd̄ trāsit: ⁊ in humore viscoso ꝙ subtile attrahat̄ ⁊ residuū cōpingat̄. Adhuc dʒ statim euari sic ꝙ ei⁹ euatio sit idē qd̄ sua correctio: ⁊ h̄ est qd̄ dicit pma ps r̄le. Et cā est: humor dr̄ furiosus ad silitudinē aīaliū mouētiū se ad coitū qui nō pn̄t qescere imo cōtinue mouent̄ ⁊ agitant̄. Sic est de hūore furioso qui non daret inducias ad emēdandū suū vitiū qn citius inuisisset morē discurrēdo ad mēbra pncipalia: quare statiʒ ē euacuādus pro posse. ❡ Scōa ps r̄le est ꝙ humor malus qui per vrinas est euacuādus ipsius eductio ⁊ ipsi⁹ correctio sil̄ fiūt. ⁊ ista itelligi debēt sano mō. naʒ illud qd̄ educēdū est p vrinas: aut cōtinet̄ in vijs vrinalib⁹: aut in alijs ptib⁹ corporis ab istis. Si pmo mō: tunc euatio ei⁹ ⁊ ipsius eductio simul sunt. i. ꝙ statiʒ cū medicus est cert⁹ ꝙ lapis est in renibus aut in vesica. aut pilus: aut hūor: statim dʒ intēdere ad expellenduʒ tale qd p vias vrinales: tn̄ ad mūdificationē talis rei dʒ pcedere clystere seu clysteria diuersa sm̄ vtuteʒ. Debet et̄ pcedere vomit⁹ ante cibū: ⁊ post cibū ad educēdum mās. Debet et̄ medicus icipere a debilib⁹ puocātib⁹ ad fortiora ⁊ in pcessū ad fortissima: sicut declarat Aui. in fen. 18ª. ⁊ 19ª. tertij canonis in diuersis locis: ⁊ oēs practicantes addidere. Si aūt talis humor qui est euacuādus p vrinas fuerit ptētus in alijs ptibus corporis: tūc dʒ digeri sicut si esset euacuādus p alias euationes. Et h̄ est qd̄ innuit Auic. in 4° cañ. fen pma. ca. de cura emitritei.

5 ❡ Alleuiatiua purgatio nō expectat digestionē sed eradicans chymuʒ prauum.

❡ Iste cañ. clar⁹ est de se: imo qd̄ forti⁹ est alleuiatiua euacuatio dʒ pcedere digōnē mali hūoris sicut sepe pponim⁹ clystere alleuiatiuū seu cassiafi. ⁊ talia hō añq̄ ppinemus syrupū digestiuū. Et cā ē: qꝛ experiētia ostēdit ꝙ tūc syrupus meli⁹ digerit illuʒ humorē quē dʒ digerere cū pus fuerint feces purgate que nisi purgent̄ inficiūt syrupum.

6 ❡ Alleuiatiua purgatio clysteribus fit vtplurimum: aut lenientibus medicinis.

❡ Duplex est euatio artificialis. quedā alleuiatiua siue minoratiua: ⁊ talis fit clyster. b⁹ aut medicīs leniētibus sicut cassiafi. māna: prunis: viol̄. ⁊ silia. Alia dr̄ eradicatiua que fit medicinis attractiuis sicut diagridio: collogntida ⁊ silibus. vn̄ Ioā. ebeme. in pmo suo₄ vl̄iuʒ. ca. 2°. sic ait. Medicina₄ educentiū per ventrē opatio fit q̄tuor modis cuʒ pprietate īnata quodāmodo eis: aut eniʒ educūt dissoluēdo pprietate sua sicut scamonea: ⁊ turbith: aut cōprimendo pprietate sua sicut mirabolani: aut lenificādo pprietate sua sicut cassiafi. ⁊ tamarindi: aut lubrificādo pprietate sua sicut mucillago psilij. Et dico ꝙ medicina que de pprietate sua educit dissoluēdo sm̄ plurimū sigillata ē virtus attractionis ⁊ eradicatiōis. attrahit. n. a supiorib⁹ mās ⁊ eradicat ab inferiorib⁹. in reliqs aūt non sic ⁊c̄.

7 ❡ In materijs aquosis vel fluidis vitanda sunt liqda digestiua nisi viʒ habuerint educēdi peccantē humorē: vt serū in hydrope: aut ꝯsumēdi vt aqua ardēs in paralyticis nō repletis.

❡ Liquiduʒ digestiuū est multiplex. qdāʒ est liqdū actu. exiccatiuū aūt in potētia vel virtute: vt succi herba₄ calida₄ ⁊ sicca₄: ⁊ syrupi decoctionū radi. ⁊ herba₄ calida₄ ⁊ sicca₄: ⁊ tale bn̄ pōt tolerari in digōne mā₄ aquosaruʒ. Aliud est liqdū actu ⁊ potētia ⁊ tale nullo mō ē tolerādū. Et rō est: qꝛ magis redderet̄ mā liquida ⁊ fluida. Attamē meli⁹ est ꝙ digestio taliū materieruʒ aquosa₄ fiat p digestiua grosse substātie sicut p clāria ⁊ pulueres ⁊ trociscos ⁊ loch: vt doctores practicātes docent. Et rō est: qꝛ substātia sicca ⁊ grossa magis adaptat materias fluidas.

8 ❡ In rheumatismis pter aquositateʒ distillātib⁹ in guttur aut pectus: ingrossatiuū syrupuʒ absq₃ mistura limphe cōuenit exhibere.

❡ Tota r̄la est clara: ⁊ pʒ ex pcedentib⁹: attn̄ si pp delectationē habeat adiungi aquā debet esse in parua q̄titate.

9 ❡ Ad suauitatē purgationis atq₃ securitateʒ nō sufficit corpa fluxa facere digestiuis humoris euādi: sʒ aperitiuis ⁊ lenitiuis ac dilatātib⁹.

❡ Ista cōsideratio se tenet ex pte membro₄ per que debʒ fieri euatio sicut sunt intestina: vesica: pectus: stomachus: vel meri ⁊ pori ipsius corpis ⁊ membra emūctoria. Et rō de se pʒ: qꝛ quāto sunt talia mēbra magis amplificata tāto magis sunt apta ad taleʒ exitum. Et ideo Auicē. in 4° sen pmi. ca. 4. sic dicit. Uerūtamē anteq̄ʒ ventris solutio: aut vomitus fiat pmittenda est humoris subtiliatio qui ē euacuandus: ⁊ canalium amplificatio: ⁊ ipso₄ apertio: qm̄ h̄ est ex eo ꝙ corpus a pena securum reddit ⁊c̄.

10 ❡ Sicut balneū lauans corp⁹ ⁊ excludens reliquias nociuo₄ seq̄t̄ pharmaciam. Sic prebumectans ⁊ corpora fluxa reddens pcedere debet maxime si fuerint chymi terrestres.

❡ Balneum est duplex. s. aereū ⁊ aqueum. de aqueo magis intell̄it̄: qd̄ est multiplex. naʒ qdā est ex aqua sola. aliud ex decoctiōe rerū. aliud est ex aqua minerali: qd̄ est multiplex sm̄ diuersitatē minerarū. Hic itelligit̄ pncipal̄r balneū simplex ipsi⁹ aque sol⁹ vel simplicis ⁊ nō nimis calide: ⁊ tale ꝯuenit pharmacis ad excludēdum reliqas hūo₄ derelicto₄ post pharmaciā. qd̄ pōt elici ex dictis Hipp. ⁊ Gal. in 3° regi. ⁊ ex dictis Gal. in libro de marasmo. Silr tale balneū pōt pcedere pharmaciā in cāu ꝙ hūores cēnt terrestres vt i q̄rtana ⁊ melia ⁊ mania ⁊ alijs morbis silibus ad

bus ad hoc vt talis hũor magis subtilieť ⁊ ad motũ faciliorẽ disponať. Et hoc intellige sane .s. vbi nõ sit repletio: ⁊ etiã q̃ patiens nõ sit dispositus ad incurrẽduz opilationes.

11 ¶ Chol'a cinerea ⁊ erugiosa ⁊ nigra terrestrei tate sua possident imobil'r cauernas iteriores.

Chole nõ nãlis spẽs septem.

¶ Spẽs cholere nõ nãlis septẽ sunt ſm q̃ põt hẽri ex dictis Aui. p̃ cañ. fen p̃ª. doctri. 4ª. caº. p̃º. s. citrina: vitellina. Tertia dr̃ adusta in se: cũ tñ subtile nõduz separ a cinerei tate. Quarta dr̃ adusta pp̃ admistionez mel'ie. Quinta dr̃ gñata p adustionẽ sanguĩs. Sexta dr̃ eruginosa. Septima dr̃ prassina. Magister hic loquiť de quacũq; cholera tam adusta q̃ʒ causata p admistionẽ mel'ie. De cholera rubea ⁊ citrina ⁊ vitellina nõ loqť ꝓprie: q2 tales nõ sunt terrestres: ⁊ p ꝯñs sſ mobiles: ⁊ nõ possidẽt iteriores cauernas.

12 ¶ Terrestres chymi profunda corporis occupantes etiam post aliorum emissionem repentinis alterationibus ⁊ improuisis perturbant medicatum ⁊ medicantem.

¶ Istud sepe ꝯtigit in ope qñ aliq̃s pharmacabiť in regimine sanitatis vl' in regimie curatiuo .s. euabiť de flegmate seu de cholera: vel de mel'ia: vel simpl'r: vel cõposite. ⁊ sicut dz seq̃ trãquilitas sequiť molestia: aliqñ sicut arsura: estuatio: mordicatio viscerũ: angustia: insomneitas: ⁊ sic de alijs: ita q̃ patiẽs erit totus ꝑturbatꝰ: ⁊ per ꝯñs ẽt medicꝰ. Et cã rei aliqñ est ista que poniť in isto canone: q2 latebãt in ꝓfundis corpis chymi terrestres qui fuerunt aliqual'r cõmoti pp̃ pharmaciã que eduxit hũores q erãt dispositi: ⁊ tũc ledent mẽbra vel pp̃ suã malaz q̃litatẽ vel pp̃ mordicationẽ quã faciunt membris sua acutie: vel q2 trãsmittũt vapores malos ad membra nobilia ⁊ sensibilia.

13 ¶ Qui a fecũ duricie cõstipanť nisi clystere premiserit pharmacie tortionibꝰ vexabunť.

¶ Cã manifesta ẽ: q2 ſz doctrinã Ioã. ebeme. in suis vl'ibꝰ in diuersis capl'is cũ medicina attrahit hũores ad itestina vel ad stõchũ nã conať expellere ipsaz medicinã ⁊ humores attractos: ⁊ si iueniat itestina clausa a cõstipatiõe fecũ ⁊ ab alia clausione nõ põt libere expellere: ⁊ p ꝯñs vexať patiens tortionibꝰ: quare semp dz sibi cauere medicus.

¶ Regule super modo cõuenientis exhibitionis pharmaciarum. Cap. 14. Cuius aphorismi sunt. 3.

1 Pharmacia leptoniens ⁊ maxime ardens vt euforbiuz ⁊ diagridium per grossas portiones siue per se siue cũ alijs est glutienda.

¶ Ioãnes ebeme. primo suoꝝ vl'ium sũma scda. cap. 4º. ponit de trituratione: q2 quedaz sunt medicine laxatiue q̃ non debent multũ triturari: ⁊ ipse exemplificat de scamonea anthiochena: ⁊ ipsemet in scdo vl'iuz ponit idẽ de euforbio. Alie sunt que multũ debent triturari ⁊ ipse exẽplificat de colloquintida. alie mediocriter.

2 ¶ Acutuz pharmacũ nisi lubrico velatu degluciať offendit guttur: ⁊ si fuerit macillẽtũ ⁊ aridum perpetuo ledit vtplurimũ.

¶ Et cã dicti satis apparet per experientiam sicut vident operãtes. Et ratio est: q2 tale pharmacũ rõne sue acutiei ledit ⁊ pungit ⁊ vrit membra per que trãsit: cũ igiť transeat per guttur ⁊ spãliter si guttur sit macilentũ ⁊ aridum statim cõtingit subam suã que est magni sensus ⁊ ꝑpetuo ledit ipsum. Et ideo qñ est necessitas dare talia debẽt velari ⁊ cooperiri velatu lubrico sicut mucillaginibus: vel lacte: vel alijs ſm q̃ satis docent auctores.

3 ¶ Pharmacium violentũ ꝓhibenduz est cibis occurrere nisi necessitas perurgeret.

¶ Auicẽ. in primo fen 4ª. capº. 5º. sic dicit: opʒ vt medicine potator non comedat vel bibat donec medicina suã perficiat operationẽ: ⁊ hoc pro prima parte aphorismi. Pro secunda aũt pte declarat Auicẽ. talez vrgentẽ necessitatẽ sic ibidem dicens. Qz si ipsius stomachus non tolerauerit ne comedat ꝑpterea q̃ stomachus eius est cholericus ⁊ cito descẽdit ad ipsum co. aut ꝑpterea q̃ vehementer a comestione abstinuit ⁊ famem tolerauit: detur ei parum panis infusi in pauco vino super medicinã anteq̃ʒ vẽter soluať: qm̃ hoc est ex eo q̃ fortasse medicina adiuuabit.

¶ In quibus ⁊ qualiter per exterius applicata conuenit pharmacare. Cap. 15. Cuius aphorismi sunt. 7.

1 Emplastris vel vnguẽtis attractiuis chymoꝝ verẽduz est pharmacare: ꝓcipue cũ occurrit euidẽs plectoria.

¶ Aliqñ cõtingit q̃ patiẽs est tantũ delicatꝰ q̃ nõ vult aliquo mõ sumere medicinas: neq; p os neq; per clystere. Aliqñ etiã nõ est tutũ dare per os pp̃ multas rõnes: neq; ẽt põt accipere per clystere: q2 maxie est ꝯstipatus ⁊ clausus in longaone: q̃ non põt aliquo mõ imitti aliq̃d: ⁊ tunc nõ habemus aliq̃d ingenium nisi q̃ facimus vnguẽta vel emplastra euacuantia: sicut docent auctores. Dicit magister q̃ hoc est verẽduz spãl'r qñ est euidẽs plectoria: ⁊ ipse reddit cãm in sequenti canone.

2 ¶ Exterioribus locis plectoricoꝝ trahentibus pharmacis appositis vel apostematis indignatio vel scabiei feditas preueniet ea.

¶ Ista regula satis pʒ ex duobꝰ suprapositis. Primũ est q̃ corpꝰ sit cũ plectoria. Scdm est q̃ medicia attrahẽs apponať: q2 medicia ex quo attractiua est de nã sua attrahit ad se: tum pp̃ suã ꝓprietatẽ: tum pp̃ suã cõpl'onẽ: q2 oẽs medicine attractiue sũt calide: cũ ergo corpꝰ sit plectoricũ attrahereť ad mẽbrũ hũor: q si sit grossus ⁊ multꝰ causabit apa: ⁊ si sit subtilis ⁊ paucus causabit feditatẽ scabiei.

3 ¶ Pharmacie trahẽtes applicanť exteriꝰ vrgẽte necessitate: videlʒ cũ oino respuit pharmacandus applicationẽ eaꝝ per ptes cõueniẽtes.

¶ Istud iaz dictũ est supius: ⁊ ideo satis pʒ. Et ad hoc cõcordat Ioã. ebeme. in. c. de arthanita. dicẽs. vnguẽtũ laxatiuũ cũ quo si vnganť manus ducit supius: si xo pedes inferiꝰ. Et si nimis duxerit vnge manus ⁊ pedes cum populeon.

Unguẽts solutiua.

℞. helebori albi ⁊ nigri: hermod. iusq̃ami: acori: succi sempervive: brionie. aã. cõficianť cũ axungia porcina veteri. Unguentũ arthamite ex inuẽtione nostra quo iniungitur vẽter ⁊ sumẽ ⁊ ilia ⁊ soluit solone cathartici. ⁊ administrãdum est nõ volentibꝰ sumere medicinã. Et si vngať supra stomachũ facit vomitũ ⁊ cõfert hydropisi ⁊ solone educit aquã citrinã: cuiꝰ ꝑmistio hec. ℞. succi arthamite lib. iij. succi cucumeris asinini lib. j. olei irini lib. ij. butyri vaccini lib. j. pulpe collogntide. ℥. ij. polipod. ℥. vj. euforby. ℥. ß. terenda terãtur ⁊ submergãtur in succis ⁊ ponãtur in vase vitri stricti oris: stringe caput eius ⁊ dimitte p dies octo: deinde buliat simul ⁊ coleť ⁊ in colatura ponať serapini auř. v. aut auř. iij. ⁊ ita q̃ prius resoluať in aceto vini quãtitate sufficiente. aggrega oĩa simul ⁊ bulliant semp agitãdo confice vsq; ad succoꝝ fere consumptionẽ: tunc addať de cera. ℥. v. fellis vaccini auř. v. ferueat donec cera liquefiat: tunc acci. scamonee ⁊ aloes ⁊ colloquintide. aã. auř. v. euforby auř. ij. salis gẽme auř. iij. turbith auř. v. pipis lõgi ginci. camo. aã. auř. ij. puluerisa ⁊ ꝑmisce cũ illis terẽdo in.

mortario donec permisceant. Aliud vnguentum &c. hec & consimilia q̃plurima docta sunt ab antiquo.

4 ¶ Attractiuis exterius applicatis repercussiua & confortantia conuenit sociare.

¶ [illegible]icti est vt mēbrū pro posse defendat a nocumentis [illegible] ptingere pñt pp applicationē illoꝝ attractiuoꝝ: que inquā nocumēta multa sunt: sicut supiꝰ dicit magister. s. apostematio mēbri & feditas eiꝰ: & pōt addi debilitas eius nisi talibꝰ addant aliq̃ repercussiua & stiptica: multoties exhalat calor nālis mēbri: & per pñs membrū debilitat.

5 ¶ Licz chymus eradicet a pharmacia: tamen eiꝰ expulsio perficitur a natura.

¶ Joānes ebeme. pmo vlūz. c. z. sic dicit. Et illud ideo qm̄ medicina laxatiua pueniēs ad stomachū nō vadit ad humores quē euāre dz pñtando ad ipm: sz vtute actiōis sigillata in ipsa attrabit quā ex hūore attrabere est ei ppriū: & est eiꝰ opationis cōpatio ad medicīas: cōpatio magnetꝭ ad ferrum & fustere & alia. Attractio aūt nō est nisi ex venis & occultis ductibꝰ corpis: donec hūor euacuādus ad stōchū & itestina repiat. stōchi ℞o & itestinoꝝ nā grauata mouet vt eas expellat &c. Idē Auic. in pmo cañ. fen 4ª. ca. 5º. sic dicit. Et debes scire q humoꝝ attractio que fit potētia soluētium ventrē: aut vomitū facientiuz nō est nisi in venis in qbus venerunt donec ad intestina perueniunt: & stōchuz & hinc nā mouet ad hoc vt eas expellat extra &c.

6 ¶ Chymū cōmotū a pharmacia expulsiua mēbroꝝ obuians inclinabit ad exitus naturales si preualuerit pharmacie: quapropter oportet vt interiora mēbra & exteriora sint fortia cū pharmacia trabens exterius applicat.

¶ Rñdens cuidaz qōni incantat medicū operātez. dñe dictū est q vbi ē necessitas vrgēs expedit euāre corpꝰ medicinis attractiuis exteriꝰ applicatis: qm̄ h est poſſe fieri. dicit q poſſe est. & sic: qr humor cōmouet a pharmacia: & hoc sua vtute & ppriectate & violētia: & cū talis. hūor est cōmotus obuiat virtuti expulsiue mēbroꝝ. Vñ talis virtꝰ aut ē fortis aut debilis. Si est fortis ducit talē humorē cōmotū ad exitꝰ nāles: vz ad secessiuz: vel ad vrinā: vel ad vomitū: vel ad sudorem. Si aūt sit debilis non pōt ipm ducere ad exitꝰ nāles: & p pñs talis humor cōmotꝰ iducit fortissima accñtia & efficit furiosus: & p pñs iducit mortē vl' pessima accñtia. quare cōcludit in sequēti aphorismo sic.

7 ¶ Nunq̃ tabefactis corporibus conuenit soluentium trabens exterius applicare.

¶ Expositus est satis in precedentibus.

¶ Quibus pharmacys somnū cōuenit prohibere. Cap. 16. Cuius vnicus est aphorismus.

1 Pharmacijs venenosis vt diagridio & elleboro superdormire non cōuenit: aut per modicum ne principalia membra conclusis vaporibus offendantur: & maxime si debilia fuerint.

Sup medicias fortes nō est dormiendum.

¶ Hippo. in 4º apho. sic dicit: cum biberit qs elleboꝝ ad cōmotiōes qdē corpꝰ magis ducere opz: ad somnos ℞o & imobilitates minꝰ &c. Auic. in pmo cañ. fen 4ª. ca. 5º. sic dicit. Cuz aliqs medicinā vētris solutiuā biberit: meliꝰ erit ei si medicina sit fortis vt sup eā dormiat anteq̃ opet: qm̄ opabit meliꝰ. & si medicia debilis fuerit meliꝰ erit ne sup eā dormiat: quocūq3 mō fuerit &c. Joā. ebe. pmo vlūz. intentiōe 3ª. caº. de sedatiōe laboris & fluctuationis post medicinā sic qit. Laboriosaz aūt egritudinē & fluctuationē in corpe sedamꝰ cū qete & somno. Inquit. n. Hipp. cū abscindere volueris fluxū vētris p elleboꝝ iductū & multiplicatuz. pcipe qetē & somnū. & subdit: & scito q somnus & pfundatio in eo est ex maxīe sedātibꝰ agitatiōes oēs &c. Appet ergo pma fronte q pñs canon repugnet auctoribꝰ allatis. Sed fm veritatē nō ꝯdicit. nā intētio magri est: q vbi expediat admistrare tales medicinas venenosas & fortes debent in tali quātitate admistrari q cito opent & expellant a corpe: sic q nō oporteat multū supra dormire eis anteq̃ operent: qr tūc nocerent sua venenositate pp multā morā quā facerēt in corpe. Sz nō intēdit q nō fiat aliqs somnꝰ supra eas: sicut Auic. vult: neq3 intēdit q in casu q̃ facerēt violentiā q nō iducat somnꝰ sic vult Hip. & Jo. ebeme.

¶ Regule de mensura euātionis per pharmaciā. Cap. 17. Cuius aphorismi sunt. 3.

1 Humoris euāndi p pharmaciā negt quātitas certis rōnibꝰ mensurari.

¶ Cā dicti ē. naz mēsuratio medici semp hz fieri p sensuz: & nō ptrāsit sensum fm q pōt Gal. in 2º techni. in illo cañ. Oibus his sensu dyudicatis. & Haly in cōmento. Et qr humores peccantes latitant interius in corpore: ideo nō possunt mēsurari certa quātitate: attamen mensurantur aliquo bono ingenio & grosso modo per signa & coniecturas.

2 ¶ Ex regulari vētris officio & vi medicie atq3 dosi & humoꝝ digestione numerus assellandi frequenter estimat vltra necessitatem.

¶ Aliqui volentes videri qm̄ admīnistrāt medicinas dicūt patiētibꝰ & assistentibꝰ numerū assellationū: sic q quoties vel toties dz assellarc talis pp istā medicinā. Et saluo coꝝ honore nō bñ faciunt: qr sepe fallunt vt dicit pñs regula. Quia cōplōnes sunt valde diuerse in hoībus: & humores multū diuersificant in multitudine & obediētia: vel inobedientia eoꝝ: & ex multis alys rebꝰ: que quotidie ptingunt. Quare sapiēs medicꝰ nō dz dare certū numerū assellationūz. Sed dz facē suā actionē doctꝰ p Hipp. in pmo apho. & per Gal. in cōmento canonis. Que egerunt &c.

3 ¶ Tādiu solō pficit q̃diu peccantis humoris euātio sine defectu & angustia tolerat.

¶ Rñdet tacite qōni. posset qs dicere: dñe certa quantitas humoris peccāris nōn pōt sciri neq3 certus numerꝰ assellationū pōt pdeterminari: ergo qd agēduz: nōne euābimꝰ cū medicis. Rñdet & dicit q sic. & hoc quādiu solutio pficiat & quādiu humor peccās euāt sine angustia patientis: & sine defectu virtutis eius tādiu ipsa euātio pficit: que dictā de se patent & per experientiā quotidie vident.

¶ Regula vitandi constipationez in pharmacys. Cap. 18. Cuius aphorismus est vnicus.

1 Post pharmaciā ꝯuenit alimētis exitꝰ retinē mediocrit laxos ne nouā pcuret offensā ꝯstipatio fortꝭ & repētina.

¶ Experientia docet q multi fortiter ꝯstipātur post opus pharmacie. & iō magster dicit q talibus de qbus dubitat q nō incurrāt talez cōstipationē debēt dari alimēta lenificātia ventrē: sicut sunt iura pinguia: olera: fructus recentes: & talia hꝫ fm q melius occurret operāti.

¶ Canones alterādi post pharmaciā membra dyscrasiata. Cap. 19. Cuius aphorismi sunt. 8.

1 Dyscrasia membroꝝ post pharmaciā & maxime fortem nunq̃ est corrigēda excellenti alteratiuo.

¶ Joannes

¶ Joañes ebeme. in suis vlib⁹ intẽtione 4ª. ponit nocumẽta hẽrditãtia post purgationẽ: ⁊ dearticulat de q̃libet. Et in quolibet ponit diuersas cãs: nocumẽta que ipse ponit sunt hec. febris: dolor capitis: vertigo: debilitas visus: debilitas stõchi: indigestio stõchi: sitis singult⁹: dolor stõchi: excoriatio viscerũ: tenasmon: egestio sanguĩs: lassitudo: ⁊ d̃bilitas purgati spasm⁹. Ista ponunt̃ ab ipso: qꝛ sepi⁹ eueniunt: tñ alia pñt euenire. Sed cã toti⁹ nr̃e rl̃e est: qꝛ q̃cq̃d mali accidit post euãtionẽ pharmacie est cũ debilitate virtutis: que nõ posset tollerare excellẽs alteratiuũ: sicut ponit Gal. 4º de simp. medi. sic dicẽs. Et illud est qm̃ nã debilis nõ sufferret motũ vehementẽ neq; caliditatẽ fortẽ: ⁊ est ad hoc vt resoluat̃ per illud ꝓpinquior q̃ addatur.

2 ¶ Membra dyscrasiata multiplicant superfluitates conformes eorum dyscrasie: q̃uis eucrata fuerint alimenta.

¶ Cã hui⁹ dicti ẽ. naz v̄tutes mẽbroꝝ ꝯuertũt alimentũ in chiluz in pª digõne: vel in hũorẽ sic in scd̃a digõne: vel in subaz mẽbroꝝ sic in tertia. ⁊ h̃ semp faciũt mediãte sua cõplexione ꝫm declarationẽ Gal. in lib. de virtutib⁹ nãlib⁹. vbi ipse dicit: q̄ cõplexio est factor mẽbroꝝ. ⁊ ꝫm declarationẽ Auic. in 4. ⁊ 5. doctrinis fen pme. Et ideo illa cõpl'o si dominet̃ in mẽbro debilitato: necessario ĩprimet suam siles; qualitatẽ in mã nutrimenti: ⁊ per ꝯñs mẽbro aliquo: q̃uis pro si. s. si alimenta sint temperata.

3 ¶ Corpora quoꝝ interiora dyscrasiant̃ oppositis qualitatib⁹: sunt vtplurimũ cacochyma.

¶ Dictum istud satis patet de se cuilibet intelligenti: ⁊ non indiget declaratione.

4 ¶ Oppositas dyscrasias in interioribus patientes leuiter offenduntur distincto vsu contrarioꝝ si sumant̃ interius: ⁊ ideo media debent sumi vel commista contraria.

¶ Ista veritas fundat̃ ex h̃ qđ supradictũ est: q̄ mẽbra dyscrasiata multiplicãt sup̄fluitates ꝯformes eoꝝ dyscrasie. mõ ponat̃ q̄ sortes h̃eat stõchũ fridũ ⁊ epar calm̃ sic sepe cõtingit vel ecõuerso qđ min⁹ accidit. Si dent̃ sibi lacrucę: pisces: spinargia: ⁊ talia frida necessario stõchus magis infrigidabit̃. Et cũ generet sup̄fluitates fridas ex cibis tẽperatis q̃tomagis ex cibis fridis: ⁊ sic necessario ostẽdet̃ distincto vsu talium frigidoꝝ si interius sumant̃. Silr̃ est dõz de epate calido si ipse vtat̃ salsamẽtis ⁊ alys. Et ideo q̃d agẽduz: magister rñdet q̄ debent sumi media vel ꝯtria cõmista: ⁊ tunc natura segregat vtens calidis cõtra frigiditatẽ membri infrigidati ⁊ vtens frigidis ꝯtra caliditatẽ membri supercalefacti: ꝫm q̄ declarat Aui. in 4º cañ. fen prima. tracta. 4. capi. penultimo.

5 ¶ In oppositis membroꝝ dyscrasȳs nociuior semper amplius impugnat̃.

¶ Ista regula ex suis terminis patet: ⁊ tenet cum medicus sit adiutor nature ⁊ non impediens eam ꝫm Auicẽ. in 4º. cañ. trac. 2. c. de curatione febricitãtiũ in cõmuni.

6 ¶ Dyscrasia fortior aut membri nobilioris apta est plus nocere.

¶ Rñdet q̄ni q̃ posset fieri ex dictis. Dñe vos dixistis q̄ illi q̃ hñt oppositas dyscrasias in iteriorib⁹ offendunt̃ distincto vsu ꝯrioꝝ. Iterũ dixistis q̄ in oppositis dyscrasiis mẽbroꝝ nociuior dz ampli⁹ ĩpugnari. dñe q̃ est nociuior. Rñdet iste canon: ⁊ dicit q̄ illa q̃ est fortior: aut illa q̃ est in nobiliori mẽbro. iuxta qđ est sciẽdũ q̄ mẽbra corpis diuersificant̃ in nobilitate maiori vel in minori ꝫm q̄ declarat Gal. in 2º techni. ⁊ Aui. in p̄ cañ. doc. 5. Et diuersificant̃ dyscrasie in se. ꝯsiderate ꝫm magis ⁊ min⁹. naz q̃dã sunt in se fortiores ⁊ magis intẽse. q̃dã debiliores ⁊ mag̃ remisse. Vñ cõbinãduz est ꝫm bonã discretionẽ operãtis: qꝛ si fortis dyscrasia sit in mẽbro nobili sicut in corde: ⁊ debilis sit in mẽbro ignobili sic in splene nõ ẽ dubiũ q̄ dz extirpari p̄us forti i corde. s; si ecõuerso q̄ fortissima dyscrasia sit in splene ⁊ debilissima i corde p̄us ẽ inuadũ spleni: s; si eq̃les p̄us inuadũ est cordi: ⁊ sic cõiecturãda est bono arbitrio.

7 ¶ Inueterata dyscrasia transit in habituz: ⁊ respuit extirpari.

¶ Auicẽ. in p̄ cañ. fen. 2. sum. 2. ca. 19. decl'at q̃uo inueterata dyscrasia trãsit in habitũ. ⁊ i h̃ stat̃ q̄ nõ sentit̃ nobil'r sic dicẽdo. Malitia ãt cõpl'onis mãsiua nullo mõ efficit dolorẽ neq; sentit̃. veluti si cõpl'o mala q̃ iam est in mẽbroꝝ suba mãsiua corrũpit cõpl'onẽ p̄ncipalez ⁊ fcã est vt si ip̄a esset p̄ncipalis. ita eniz dolorẽ nõ efficit: qm̃ nõ sentit̃ ⁊c̃. Et iõ i ope talis dyscrasia respuit extirpari. quare cautela est q̄ dyscrasie extirpent̃ a membris anteq̃ ĩueterent̃: qꝛ postea quasi non põt fieri vel de valde difficili fit.

8 ¶ Hereditarie passiones inextirpabilis sunt radicis: ⁊ sufficit ne pullulent in deterius conuenienti regimine prohibere.

Morbus h̃ditari⁹.

¶ Sciẽduz q̄ morb⁹ dr̃ hereditarius. i. q̃ in semine parẽtuz h̃ditat̃: vt ponit Aui. in p̄ cañ. fen. 2. doc. 1. ca. 8º. Nũc aũt sic est q̄ tales passiones aut sunt tante malitie ex defectu virtutis formatiue vel plasmatiue q̃ sic deficit in filio pp̄ hoc: qꝛ iaz deficiebat in patre: ⁊ vtpl'm tales cõnascunt̃ cũ subto patiẽte: sicut sepius vidi q̄ p̄r orbat⁹ gñabat filium cecũ. vel q̄ p̄r impotẽs in brachio vl' in tibia: ⁊ hoc aperte ex cã interiori: vel ex cã exteriori talis gñabat filiũ impotentẽ in tali sili mẽbro. ⁊ dẽ talib⁹ h; verũ rl'a p̄ñs necessario q̄ talis morb⁹ est inextirpabilis virtutis. aut sunt cum minori malitia: sic q̄ tales passiones nõ cõnascunt̃ cũ eis: imo postea eueniũt: sicut p̄r podagricus gñat filiuz: ⁊ talis fili⁹ efficit̃ podagricus post triginta vel q̃draginta annos. Talis podagra est morb⁹ hereditarius: qꝛ in semine hereditauit: qꝛ semẽ emanauit a mẽbris podagrã patientis: qꝛ talis filius dispositus est ad patiẽdũ podagrã de facili: s; tñ q̄ necessario incurrat podagrã nõ est credendũ: ⁊ si incurrat q̄ necessarie talis podagra sit inextirpabilis absit: s; tñ cũ maiori difficultate extirpat̃ q̃ sit p̄r nõ fuisset podagricus. Et hoc docet experientia quotidiana.

¶ Canones mensurãdi tp̄s ad curã sufficiẽs ⁊ op⁹ tp̄ib⁹ cõformãdi. Cap. 20. Cuius aphorismi sunt tres.

1 Iuxta morboꝝ durationez sunt tempora mensurãda p̄fecte curationis.

¶ Regula ista ex suis terminis tenet ⁊ clara est cuilibet sane mentis: sed sunt multi fatui: quos tedet regiminis ⁊ anteq̃ morbus cesset dimittunt regimen ⁊ medicinas conuenientes quos semp̄ penitet saltim si bonum regimen dimittat.

2 ¶ In morbis annum transgredientibus cuncta sanationis opera nequeũt in minori temporis spatio terminari.

¶ Iste canon exẽplificat ĩmediate p̄cedentẽ ⁊ clarus est.

3 ¶ In annualibus morbis non soluz in quadris anni proportionaliter medicari oportet: sed et in quolibet mense.

¶ Annus diuidit̃ in q̃tuor tp̄a. s. in ver: ⁊ estatẽ: ⁊ autũnũ: ⁊ hyemẽ: que tp̄a vocant̃ a magistro q̃dre anni: ⁊ q̃libz tp̄s

ꝯtinet tres mẽses. Nũc aũt. in morbis annũ durãtib⁹ vel annũ trãsgredientib⁹ medicãdũ est diuersimode tã in dieta q̃ȝ in medicaminib⁹ diuersimode ẜm diuersitatẽ tempoꝝ sicut ponit Hip. ⁊ Gal'. in p̊ apho. cañ. z. vbi dicit. Cõtẽpla ri χo opȝ ⁊ horã ⁊ tp̃s ⁊c̃. ⁊ cañ. illo. Uẽtres hyeme ⁊ vere calidissimi sunt nã ⁊c̃. ⁊ cañ. illo. Et qb⁹ semel: aut bis: aut ampli⁹: aut minus: aut ẜm ptẽ. dãduȝ χo aliqd ⁊ tpi ⁊c̃. Et cañ. illo. Estate ⁊ autũno cibos grauissime ferũt ⁊c̃. Et sil'r in toto ꝓcessu. z. apho. ⁊ ẜm decl'ationẽ Auic. in p̊ cañ. fen z^a, doc. z^a. sum. p^a in diuersis capl'is. Sed ꝙ nõ soluȝ sit ꝓportionabil'r medicãduȝ in talib⁹ q̃dris anni verũ in q̃lȝ mense sicut ponit rel'a pñs. pȝ. nam in quocũqȝ tp̃e. s. estate: autũno: hyeme: ⁊ vere: est latitudo ẜm menses cõtentos in tali tp̃e. nã ẜm maiorẽ ⁊ minorẽ calorẽ frigiditatẽ: siccitatẽ: ⁊ humiditatẽ: longitudinẽ dierũ ⁊ breuitatẽ est diuersificãduȝ regimẽ ⁊ medicine ꝓportionabile: ⁊ sic ẽ diuersificãduȝ ẜm mutationẽ tempoꝝ. ⁊ hoc pȝ de se.

¶ Canones eligẽdi salubres causas in dyscrasijs tediosis. Cap. zi. Cuius aphorismi sunt septem.

1 **Languor diuturnus peregrinationibus aut loci mutatione fugatur.**

¶ Sepe ꝯtingit in ope ꝙ egritudines ꝓlongant anteq̃ȝ possint bñ curari: tuȝ ꝓpria malitia: tuȝ errore patiẽtis: tuȝ errore assistẽtiuȝ: tuȝ errore incauti medici: tuȝ pp exteri⁹ accñtia: tñ vocat̃ medic⁹ sapiẽs ⁊ vix põt ip̃m morbũ extirpare: q2 redũdat sibi in tediũ. Et iõ inclyt⁹ magister ħ ꝑuidẽs incautat ip̃m ⁊ dicit ꝙ faciat taleȝ infirmũ peregrinari: aut saltiȝ mutet sibi aerẽ: q2 tũc tales morbi vtpl'm fugant̃. Et cã est. naȝ in peregrinatiõe cõcurrũt multa ad fugãduȝ morbos tediosos. Primũ occurrit deuotio ad illud sanctuariũ. Secũdo occurrit iocũditas aeris. Tertio occurrit mot⁹ corꝑalis q exercitiuȝ vocat̃. Quarto occurrit mutatio aeris de malo in bonũ: de assueto ad nõ assuetũ. Quito occurrit mutatio cibaroꝝ ⁊ alia multa que oĩa faciunt ad curationẽ ipsius morbi sicut põt declarari in quolibet: sed esset longũ.

2 **¶ Morbi diuturni ⁊ humorales extirpant̃ cauterijs aut thermalibus aquis.**

¶ De cauterijs ꝯstat ẜm doctri. Aui. in p̊ cañ. fen 4^a. c. z9^o. vbi sic dicit. Cauteriçatio est medicamẽ valde vtile ad ꝓhibẽduȝ ne corruptio pergat̃ ⁊ ad ꝯformãdũ mẽbrũ: cui⁹ cõpl'one volum⁹ rectificare: ⁊ ad resoluẽdum mãs corruptas in mẽbro ꝯtẽtas: ⁊ ad restringẽduȝ sanguis fluxũ. De balneis pȝ per experiẽtiã. Et rõ est. nã tales aque resoluũt mãs grossas ⁊ multas ⁊ viscosas ⁊ spargũt eas ad totũ corpus ⁊ conuertunt eas in sudores quare morbi diuturni ex ipsis extirpant̃. ⁊ hoc docet sensus experientia.

3 **¶ Omnis medicina pollens virib⁹ opiate congruit excellenter in morbis diuturnis cacochyma diminuta.**

¶ Opiate dicunt̃ medicine ꝓprie que opiũ recipiũt ⁊ sunt multe iter quas magis vtimur theriaca: mithridato: aurea alexãdrina: ⁊ tales cõgruũt excellenter in morbis diuturnis: q2 subtiliant materias grossas resoluũt ventositates: remouent oppilatiões: cõfortant virtutes: tñ ꝙ cacochyma fuerit diminuta. i. ꝙ corporis repletio fuerit ꝑus euacuata cũ flebotomia aut pharmacia aut alio cõpetẽti mõ: ⁊ cã huius reddetur in sequenti regula.

4 **¶ Febres multiplicat vsus opiataruȝ cacochyma dominante.**

¶ Cã huius: q2 tales medicie dissoluũt mãs grossas ⁊ multas ⁊ viscosas. Et iõ mã q̃ȝtomagis fuerit dissoluta nisi expellat̃ a corpore: tanto magis rarefit: ⁊ maiorẽ locuȝ occupat: ⁊ per ꝯñs magis cõmiscet̃ cuȝ alijs humoribus: quos corrumpit. quare tunc fe. magis multiplicãtur.

5 **¶ Sub eadem specie febres vtplurimũ opiata multiplicat vt duplãdo vel triplando q̃rtanaȝ.**

¶ Cã hui⁹ est dissolõ talis hũoris q si dissoluat̃ ⁊ non euacuet̃ molestabit cor per suos fumos: ⁊ sic duplabit̃ vel triplabit̃. Et dicit vtpl'm: q2 aliqñ fit putrefactio in alijs humorib⁹ ⁊ fiunt alie spẽs febriũ: sicut plurimũ contingit ꝙ superuenit cõtinua de sanguine: vel tertiana de cholera.

6 **¶ Quocunqȝ regimine patiens emendatur eodem proportionabiliter obseruato cõsequitur possibilem sanitatem.**

¶ Ista rl'a tenet ex suis termis cuilibet sapiẽti. Et iõ q̃libȝ operãs qñ videt ꝙ tali regimĩe iutus fuit infirm⁹ ⁊ morbus fuit annullat⁹ vl' saltiȝ diminut⁹ nunq̃ȝ dȝ mutare ad alia. Sed dȝ tale regimẽ seruare saltiȝ ꝑ vnã vel duas periodos: ⁊ ħ ꝓportionabil'r ẜm tenorẽ v̄tutis. Cõtra quã regulaȝ faciũt multi fatui volẽtes videri q mutãt se ad alia: ⁊ sic agitãt patientẽ ⁊ inouant morbũ ⁊ sua accidẽtia.

7 **¶ Quo plus egritudo minuit̃ tãto minus forte mẽbro vel corpori medicamẽ est applicandũ.**

¶ Cã hui⁹ est. nã cessante cã cessat effect⁹. cũ igit̃ fortitudo vel malitia ipsius egritudĩs sit cã mouens medicũ ad iponendũ medicamẽ forte corpori vl' mẽbro: ⁊ cesset talis malitia ⁊ fortitudo egritudĩs; bñ dȝ cessare talis actio ipsius medici. Quia sana hñtes corꝑa pharmacijs celeri⁹ exoluũtur q̃ȝ malo cibo vtẽtes. Et iteꝝ sana hñtes corꝑa pharmacijs vti ẽ difficile. z^o apho. Et iterũ in 4° apho. Elleborus periculosius est sanas carnes hñtib⁹. spasmũ. n. fac̃. Et Gal'. in cõmẽto. nemo iquit sanis dare elleboꝝ ꝓsumat. det̃ aũt his in qb⁹ humoꝝ distẽperãtia a nimia suꝑfluitate est fcã: vt forti infirmitati forti corrñdeat medicĩa. si. n. hũores nõ iuenerit habiles ad expellẽduȝ desiccãdo spasmũ facit.

¶ Doctrina quinta de regulis curationis morboꝝ in compositione contingentiuȝ ẜm omnem specieȝ cõpositionis. Cuius capl'a sunt. zi. Et primo de morbo in figura. Ca. p^m. Cuius aphorismi sunt. iz.

1 **Malitia compositionis aut exhibitione medicinarum: aut chirurgia corrigitur: aut vtroqȝ.**

¶ Bona cõpositio mẽbroꝝ stat in bona figura: bona via: bona cõtinuitate: bona suꝑficie: bona quãtitate: bono numero: bono situ: ⁊ per ꝯñs malitia cõpositionis stat in malitia alicui⁹ istoꝝ dictoꝝ aut multoꝝ. Uñ si mẽbrũ nõ habuerit ista dicta ẜm ꝙ dȝ hr̃e per naȝ suã dr̃ hr̃e malitiã cõpositionĩs: que qdeȝ mala cõpositio est morbus ipsius mẽbri. Uñ sequit̃ ĩmediate ⁊ per se lesio ĩn oꝑationibus ipsius mẽbri. Et ideo hȝ corrigi per medicũ. ⁊ magister docet ꝙ hoc hȝ fieri tripl'r: aut cũ medicinis: aut cum manuali operatione: aut vtroqȝ modo simul.

2 **¶ Membris qbus nequeunt applicari manus aut instrumenta que manus officio regi pñt: manualis operatio nunq̃ȝ prodest.**

¶ Uolens tradere doctrinã reducẽdi mẽbra egra morbis officialib⁹ facit taleȝ distinctionẽ. Quia talia membra aut pñt tractari manib⁹ ꝑfecte sicut pes: manus: nasus: ⁊ talia exteriora bñ apparẽtia: aut nullo mõ pñt tractari manib⁹ sicut sunt cor ⁊ pulmo ⁊ cerebrũ ⁊ sic de sil'ib⁹: aut pñt tractari nõ tñ cũ manib⁹ ĩmediate sed mediãtib⁹ qbusdã instrumẽtis vt vesica que tractat̃ cũ syringa; ⁊ vulua que tra

ctatr cũ forpicib⁹: ꝛ sic de alijs. Et ideo dicit de talib⁹ membris que nullo mō pñt tractari manibus ꝙ nihil ꝓdest in eis manualis opatio: cuius dicti cā per se pȝ.

3 **Innata malitia figure nunq̄ȝ in adultis corrigitur. in crescentibus autem raro.**

Cā dicti clara est. nā mēbrū figurat̄ ꝑcipue ꝭm figuram mēbroꝝ fundamētaliū ꝛ spāl'r suoꝝ ossiū que qdeȝ ossa in adultis sunt multū dura ꝛ inflexibilia ad ptē sue pōnis: qꝛ citi⁹ frāgerent̄ q̄ȝ possent reduci. ſȝ ossa crescētium adhuc sūt tenera ꝛ flexilia ꝛ cū bono īgenio reducibilia: ꝛ bñ audiui de q̄daȝ q reduxit gibbositates antiquas in adultis.

4 **Malitia figure accidentaliter superueniens corporibus adultoꝝ cū deperditione substantie incorrigibilis est vtplurimum. que xo sine deperditione substātie contingit sepe corrigit̄ vt in dislocationibus iuncturarum.**

Intelligēduȝ est ꝙ talis ſuba deperdita si sit ex mēbris radicalib⁹ que nō pñt reduci: ꝛ per ꝯñs si depditus fuit de tali mēbro: figura opȝ ꝙ remaneat vitiosa ꝛ cōcaua. Ubi aūt talis deperditio sit solū ex mēbris fluentib⁹: sicut solū ex carne vel pinguedine bene talis figura pōt reduci. Jtē intelligēduȝ est ꝙ talis depditio aut est parua: aut magna: aut mediocris. Si multū parua etiā pōt reduci si sit de mēbris radicalib⁹. Si multū magna etiā nō potest reduci ex fluentibus. Si mediocris sic loquitur textus.

5 **Sicut obliq̄tatē dislocatiōis aut spasmi mollificatio pri⁹: aut resol'o: deinde pulsio vel tractus: aut extēsio dirigūt. Sic tortura mollificationis exiccātib⁹ ꝛ ꝯbētib⁹ apte corrigitur.**

Omnis malitia figure reducibilis ē ad duas cās añtes. Primitiue nāqȝ infinite sunt. Prima quaꝝ est siccitas vel durities que remansit in tali mēbro: per quā talis mala figura ibi durat: sicut ē in dislocatiōe inueterata vel refrigerata: vel in spasmo de inanitione: vel forsan de repletione fcā ex humorib⁹ grossis ꝛ siccis: ꝛ talis mala figura reducibilis est. Prio scilȝ ꝙ humectet̄ tale mēbrū: deinde resoluat̄ mā aliquo mō huc tracta si adsit: postea ꝙ ipellat̄ vel ꝙ attrahat̄ vel ꝙ extēdat̄ aptāduȝ talem figurā. Alia cā est nimia mollificatio talis mēbri vel relaxatio: ꝛ tunc cura est ꝙ primo exsiccetur: non tamen nimis: ꝛ postea ꝙ contrahat̄ iuxta figurā nālez. Et hoc pōt haberi ex dictis Auic. 4° cañ. fen. 5ª. quasi in q̄ȝpluribus cap̄lis ipsius fen. Jstud ideȝ tāgit Gal. in 3° techni. cañ. illo. Quecūqȝ igitur peccauerūt ptes q̄deȝ queādmoduȝ quecūqȝ distorte sunt intus vel extra: ꝛ he recēter nate q̄dem: existentes q̄dem ꝛ molles plasmatione ꝛ simil'r ligatione ad illud qđ ꝭm naturaȝ est reuertunt̄ ꝛc̄. Sed cā quare induratum dȝ primo humectari ē: qꝛ reducibili⁹ ē membrū vt patet ad sensuȝ. Sed cā quare humectatū debet primo exiccari est vt q̄ñ reductum fuerit permaneat in illo esse ꝙ non faceret nisi prius temperate exiccaretur.

6 **Rectificata figura membri cōgrua ligatura: situatio quieta ꝛ firma parūper constringētia medicamina seruant eam.**

Cum reductū fuerit membrū p̄mo humectatū aut desiccatū ꝛ fuerit figuratū per impulsionē ꝛ per attractionē: vl' per extensionē expedit ꝙ per tp̄s seruetur sic artificial'r. Naȝ nisi hoc fieret statim reducerct ad id qđ prius: ꝛ hoc fit cū cōgrua ligatura que debet fieri cum pāno lineo non nouo nec nimis veteri ne frangat̄ vel relaxet̄. Quo facto situet̄ membrū situ decēti in quo aliq̄ñ ꝛ multoties errat̄ per chirurgicos ꝛ per pacientes: quo facto quiescat sic firmiter. nam in motu est error ꝛ apponant̄ medicamina tēperate cōstrictiua. Et cā est. naȝ cessant humores fluentes ꝛ adducunt̄ partes membri adinuiceȝ. Sed cauēduȝ est a nimia cōstrictione facta per ligaturā vel per talia medicamina ꝓpter duo. Nam aliq̄ñ inducunt apostema in membro: qꝛ ꝓpter nimium sensum ibi factū attrahunt̄ ibi humores membrū apostemātes. aut inducunt marasmuȝ in tali membro: quia non permittunt transire nutrimentum quo membrum debet nutriri.

7 **Utilis ligatura neqȝ vexat cōstrictione: neqȝ fluitat laxitate.**

Declaratum est hoc in superiori aphorismo.

8 **In situatione firma vel astellis fulcit̄ membrum vel suspenditur linteo vel tabulis coarctatur aut geritur: vel stuellis impositis subleuatur vt in naso ꝛ virga.**

Jsta sunt ingenia chirurgicoꝝ que diuersimode faciunt ꝭm diuersitatē corpoꝝ ꝛ mēbroꝝ medēdoꝝ ꝛ sunt clara.

9 **Quibuscūqȝ paruulis aut passibilib⁹ dislocatio spondiliū corrūpit figuraȝ dorsi vel pectoris vtplurimū nequit rectificatio solidari.**

Jstam materiā aliqual'i tāgit Hippo. in 6°. aphorismoꝝ. Quibuscūqȝ gibbi ex asmate fiunt aut tussi ante iuuētuteȝ pereunt. Et Gal. in cōmento. Modo magister iste etiā ponit taleȝ malam figurā que cōiter vocat̄ gibbositas incurabilem vtpl'm esse in paruulis: qꝛ de adultis non dubitat Auicē. tū ponit curā ipsius gibbositatis in 3° cañ. fen. 22ª. trac. p̄. quare magister iste non dicit ipsam gibbositatē nō posse curari simpl'r: ſȝ dicit vtplurimū. Ego aūt multoties laboraui ꝛ nunq̄ȝ attigi finē: ꝛ vidi aliquos socios laborare ꝛ non curauerūt. Uerū audiui ꝙ q̄daȝ rusticus infallibiliter curat ēt adultos. Et ideo bone fortune remittat̄.

10 **Passibilia membra ꝛ maxime calida si diu a sensibilib⁹ coarctent̄: aut suffocationis periculum: aut febriū incōmoda non euadent.**

Jstud est: qꝛ multi incurrunt sempiternā malaȝ figuram in suis membris fractis aut dislocatis. Nam ꝓpter nimiū sensum nō possunt sustinere ligaturas neqȝ torsiones q̄re relaxant ligaturas ꝛ alia artificia. Et ideo valde caute est agenduȝ: ꝛ debet bene iudicari q̄ñ debeat fieri. Quia aliq̄ sunt impassibiles ꝙ nisi relaxaret̄ ligatura forsan morerētur. Aliqui aūt sunt ita vitiosi ꝙ bene possent ipsam sustinere sine periculo: tamē nolunt eā sufferre: quare sunt multum increpandi: ꝛ vidi multos de his ꝛ de alijs.

11 **Supficies tabulaꝝ absqȝ plumaceolis neq̄t vtil'r supficiei membri vel corpis coaptari.**

Causa dicti est duricies tabulaꝝ ꝛ sensibilitas mēbroꝝ: qꝛ tabule cū sint dure si applicent̄ membris aliquo molli nō mediante causabunt ipsi membro lesionē: cum sit ipm membrū sensibile. Et ideo dȝ interponi plumaceolus vn⁹ vel plures simplex: vel cū aliqua medicina ꝭm industriā operātis: ꝛ hoc faciunt cōmuniter omnes.

12 **Quibuscūqȝ relaxatione ligamētoꝝ spōdilia dislocant̄ pre cūctis exiccatiuis efficacius balnea sulfurea vel cauteria ꝯferūt iuuamentū.**

De balneis sulfureis. rō est: qꝛ multū exiccant ꝛ ēt exiccarent alia que pñt applicari. Sed non pñt tantū cōferre: qa balneum magis vl'iter contangit totum corpus: qua de cā attrahit humiditatē relaxantē ad diuersas ptes corporis:

qḋ non posset facere sic aliud qḋcūqȝ remedium. De cauterio aūt ratio est: quia ignis est simpliciter calidus ⁊ sicc⁹: ⁊ non sic quodcunqȝ aliud.

¶ De impedimēto capacitatis qḋ est repletio nālis concauitatis. Cap. 2m. Cuius aphorismus est vnicus.

Quicqd preter naturam replet concauitatē membri vel minuit eius capacitatē debet quātum possibile fuerit congruis exitib⁹ ab eodeȝ expelli.

¶ Istud vocaꝫ morbus in cōcauitate: qꝛ operatio talis mēbri lediꝫ que deberet in sua cōcauitate tenere aliquid ꝑm nām ⁊ non pōt: vt potest videri in stomacho: matrice: vesica: pectore: ⁊ sic de alijs: qꝛ talis humor qui cōiter impedit talem concauitatē: ita ꝙ tale membrū non pōt continere illud qḋ deberet continere ꝑm nām: ⁊ etiā qꝛ tale cōtentuȝ vltra nām in tali cōcauitate recipit putrefactionē ⁊ corruptionē: ⁊ per ꝯñs ledit illud mēbruȝ ⁊ alia membra circūuicina ⁊ totū corpus. Et ideo dȝ expelli iuxta r̄laȝ Hip. ex plenitudine quecūqȝ egritudines fiunt ⁊c̄. Sed hoc congruis exitibus. vt declarat Gal. ⁊ Hali. 3° techni cañ. illo. Eius vo que preter nām in parte contineꝫ humiditatis ⁊ in diuersis alijs canonibus ibidem sequētibus.

¶ De impedimento nālis foraminis vel meatus. Cap. 3m. Cuius aphorismi sunt nouem.

1 **Quod meatū obturat ⁊ īpedit trāsitū nālem expellendum est ab eodeȝ.**

¶ Ista regula est gñalis ad curādū morbū in via siue in trāsitu q̄ cōiter vocaꝫ opilatio ⁊ descendit ab illa maxima. Cōria cōrijs curātur. Et ab illa reł'a. Ex plenitudine quecūqȝ egritudines fiunt ⁊c̄.

2 **¶ Secūdum diuersitatem corporis opilantis ⁊ membrorꝫ in qbus transitus obturanꝫ cōuenit deopilantia preparare.**

Opilatio triplex. ¶ Sciēduȝ est ꝙ opilatio cadit sub triplici gñe. naȝ quedā dr̄ coarctatoria: quedā dr̄ attenuatoria: quedaȝ dr̄ clausiua siue obturatiua. Et differunt in h̄: qꝛ coarctatoria semꝑ hȝ fieri ab extra ꝑ aliqḋ corp⁹ cōprimēs siue coarctans taleȝ viaȝ: quēadmodū multoties stercus grossuȝ ⁊ siccū existēs in itestinis coarctat ⁊ cōprimit meatuȝ vrine in renibus ⁊ vesica ꝓhibēs trāsitū vrine per meat⁹ suos. Attenuatoria aūt fit in substantiamet talis mēbri vbi est talis via. ⁊ ista opilatio talis semꝑ hȝ fieri ꝑ exiccātia mēbruȝ: ⁊ ēt ꝓpter frigus: ⁊ ꝑ ꝯñs tale mēbrū exiccatū ⁊ corrugatuȝ angustaꝫ in sua via ⁊ clauditꝫ via rei que debebat transire. Opilatio aūt clausiua siue obturatiua hȝ fieri ꝑ illud qḋ ꝯtinet ītra tale membrū in illa via: ⁊ illud tale sic claudēs hȝ cadere sub vno triuȝ modorꝫ: qꝛ aut claudit ga multū: aut claudit ga viscosuȝ: aut claudit ga grossuȝ. ⁊ hoc ponit Gal. in 2° ꝺ morbo. ca. 7°. Simil'r h̄ ponit Auic. in ꝑ cañ. fen. 2. doc. 2. sum. 2. ca. 6. Et addit duas opilationes. s. qñ mēbrū aposteꝛmaꝫ: ⁊ per ꝯñs īpediunꝫ meat⁹ sui. Et ēt cicatrix q̄ fit post vulnus factū in tali mēbro claudit introitum talis vie seu meat⁹ sui: in qb⁹ transitus opilanꝫ: sunt q̄si oīa que sunt in corpe sicꝫ intestina: vesica: aures: nasus: trachea arteria: oculus: meri: ⁊ sic de alijs. Et ideo cū quecūqȝ opilationes debeant remoueri a vijs: ⁊ illa q̄ claudunt sint diuersa: ⁊ mēbra in quibus clauduntur sint diuersa: opȝ diuersa deopilantia: ⁊ diuersas medicinas deopilandi ꝓparare siue iuenire: sicut clare docent oēs practicātes ⁊ oēs operātes.

3 **¶ Sicut intestina deopilantur a stercore duro clysteribus mollificatiuis: sic ⁊ meatus renuȝ a calculo medicinis cōminuentibus calculum aut facientibus lubricare.**

¶ Stercus qñqȝ sic induraꝫ in itestino ꝙ vidi quedā iuueneȝ q̄ tenuerat eū plus q̄ꝫ. xv. dieb⁹ sine beneficio ventris. Et vidi ēt quādaȝ dñam que tenuerat ipm plus q̄ꝫ. xx. diebus: ita ꝙ nō poterat eū egerere. Et ideo talib⁹ dȝ expelli tale stercus cū clysterib⁹ lenitiuis. Aduertēduȝ tñ ꝙ aliqñ talia clysteria nō pñt imitti. qꝛ foramē instrumēti: cū quo daꝫ clystere clauditꝫ ⁊ obturaꝫ ipso. stercore. Et ideo tunc hꝫet liniri ⁊ mollificari tale stercus vnctionib⁹ ⁊ diuersis applicationib⁹ lenitiuis factis ab extra. sic vie renuȝ ⁊ vesice opilanꝫ qñqȝ a calculo: vnde sequiꝫ infinitus dolor: ⁊ q̄ꝫplurima pessima accidentia: ⁊ ideo ꝑmissis vlibus. s. bono regimine ⁊ euacuatiōe vniuersali debet talis lapis cōminui cū appropriatis. s. cum tribulo: cū meu: cuȝ dauco: ⁊ cassiafi. ⁊ similibus: que ponunꝫ ab auctoribus: ⁊ per ꝯñs expelli a corpore: aut debet expelli cuȝ aliquib⁹ lubrificatiuis: ⁊ meatus illos dilatantib⁹: sicut est lac: se. maluauisci balneū dulce ⁊ mollificatiuū: ⁊ sic de alijs.

4 **¶ Sicut humor opilans multitudine sola: detrahiꝫ tñ ad apertionem meatus vt in venarijs repletione: sic ⁊ opilans viscositate innāte siue grossicie dȝ incidi vel subtiliari vt detrahaꝫ.**

¶ Dictum est ꝙ opilatio obturatiua: aut fit a multo: aut a grosso: aut a viscoso. Seqꝫ ergo ꝙ illa q̄ fit a multo curaꝫ per eūationeȝ talis multi: siue per eius destructioneȝ. Illa aūt que fit a grosso curaꝫ si tale grossum subtilieꝫ. Illa aūt que fit a viscoso curatur: si tale viscosum incidaꝫ.

5 **¶ Medicina aperitiua meatuū occultorꝫ q̄ꝫto subtilioris subē fuerit tāto ꝑ ceteris eligibilior.**

¶ Ex ꝓprijs termis appet veritas ista cuilibet iteiligēti.

6 **¶ Sicut medicina resoluens absqȝ stipticitate non cōuenit epati: sic nec fortiter aperiēs meatus ipsius carere debet pauca stipticitate.**

¶ Sciendu est ꝙ medicinarꝫ resoluentium quedam sunt stiptice a nā sua: quedaȝ nō stiptice sunt sicut absynthium tenacetū: ⁊ sic de alijs. nō stiptice sunt sicꝫ origanū ⁊ q̄ꝫplurime alie. Simil'r est de aperientib⁹ meatus: quedaȝ sunt cum aliquali stipticitate sicut achorus ⁊ cypressus: quedaȝ cū nulla sicut daucus semē apij ⁊ q̄ꝫplurime alie. Modo sic est ꝙ qñ medicus operaꝫ cōtra morbos ipsius epatis: ⁊ intendit resoluere materias cōtentas in epate: aut intēdit aperire meatus eius semꝑ debet vti medicinis quibus associaꝫ stipticitas natural'r. ⁊ si nō habet tales in ꝓmptu semꝑ debet adiungere illis medicinis quasdā medicinas stipticas: ⁊ ego libenter adiungo mirtaȝ plantaginē rosas ⁊ similia. Et causa dicti est cōpositio membri. s. ipsius epatis: quia est facilis resolutionis.

7 **¶ Sicut in pustulis aut ragadijs vlcerib⁹ mēbrorꝫ interiorū acuta ⁊ incisiua per se vel cum aliquo introducta: mordicationis ingeniāt cruciatuȝ: sic lenitiua ⁊ frigida sine tormēto illorꝫ sumentur vtplurimum.**

¶ Qꝫ pustule ⁊ ragadie ⁊ vlcera exasperent membra dictū est supius: ⁊ pȝ ad sensum: lȝ ꝙ tunc acuta ⁊ incisiua faciāt cruciatū. s. dolorē pungitiuū. hoc est vtplurimū: qꝛ vtpl'm talia sunt de cā ca. aut per se aut per accñs: ⁊ cū calida ⁊ incisiua apponunꝫ: augeꝫ lesio: qꝛ simile additū simili facit ipm furere ⁊ augmētari 2° apho. In morbis minus periclitanꝫ egrotātes ⁊c̄. Cuȝ aūt apponunꝫ lenitiua frigida non inducūt taleȝ dolorē: imo inducūt delitias: cū oīs cura fiat per cōriū. Et ideo intelligēdum est hoc vtplurimū.

¶ Inter

8 ¶ Inter lenitiua cōmunia ragadiarū ⁊ vlceruꝫ occultorum plus lac ptisana tertie decoctionis vendicat sibi gradum.

¶ Si vis sane intelligere hāc regulā non intelligas ꝙ fiat cōpatio inter ptisana ⁊ lac: sed fiat cōpatio a ptisana ⁊ lacte ex vna parte ⁊ ab alijs lenitiuis ex alia. ita ꝙ sensus est talis. Ptisana tertie decoctionis ⁊ lac vendicāt sibi primū gradū bonitatis in curatione aspcritatis que ꝓuenit in interioribus ꝑꝑ ragadias ⁊ vlcera. Et cā est: q2 ista duo sunt veri cibi ⁊ cum hoc medicina: in tali casu non inuenirent forsan alia que essent cibi ⁊ medicina.

9 ¶ Quod opilat meatus si neqt expelli a mēbro vel corpore trāsponēdū est: ⁊ quātuꝫ possibile fuerit elongandū ab eodem vt calculus a collo vesice: vel a pupilla cataracta deponitur.

¶ Rñdet tacite qōni. dictū est supius gñaliter sic: ꝙ meatū opilat ⁊ ipedit trāsitū nālem: expellendū est ab eodē. Dñe verū est si pōt fieri. sꝫ aliqñ sic est ꝙ neqt expelli tale obturans meatum: q2 mā talis est nimia in quātitate vel nimis grossa vel nimis viscosa in respectu ad fortitudinē mēbri seu corpis sicut plerūqꝫ videtur in cataractis ⁊ calculis. Tunc qd agēdū. Rñdet magr̄ ꝙ tale opilās si nō pōt penitus expelli a corpe vel a mēbro in quo facit tale nocumentum: ꝙ saltē trāsponatur a meatu. Et cā dicti est. nā ex tali trāspositione saltem seqtur iuuamentū ꝙ talis meatus redit ad nāles operationes sicut est in oculo ⁊ in vesica.

¶ De curatione meatus innaturalis. Capitulum. 4m. Cuius aphorismi sunt. 13.

1 Meatus inaturalis qui diu manauit vt in fistulis antiquatis nequit obturari absqꝫ timore grauioris incōmodi nisi manatio cōsueta deriuet̄ ad ꝓxima.

Meatus duplex.

¶ Duplex est meatus. Unus est nālis qui factus est nāliter a virtute informatiua: sicut meatus intestinoꝝ ⁊ vrine: ⁊ sic de alijs. Et de isto locutus est magr̄ supius. Alius est innālis qui fit aliqñ ab extra. s. a sagitta a telo: ⁊ sic de alijs causis pforātibus mēbra ⁊ faciētibus in eis foramia seu meatus. Et aliqñ fit ab intra. s. q2 corrūpunt̄ humores seu humiditates in mēbris: ⁊ hñt facere apturas seu meatus per quos talis corruptio alleniet̄. Modo ois meatus innālis: aut est recens: aut antiquatus. de recenti magr̄ tacet qd sit in eo agēdū. pōt intelligi ꝙ semp dꝫ claudi: q2 oē innāle reducēdū est ad nālitatē. De antiquato aūt dicit vnū ⁊ supponit aliud. Illud qd supponit est. s. ꝙ est claudēdū. Sꝫ illud qd dicit est ꝙ non pōt claudi absqꝫ timore grauioris incōmodi nisi manatio cōsueta deriuet̄ ad ꝓxima. Uñ sciēdū ꝙ talis meatus remāsit diu inclusus ꝑꝑ humores fluētes ad talem ptem mēbri qui: humores corrodunt seu lubrificāt mēbrū quare nā non pōt ipsuꝫ claudere. Modo si medicus per suū artificiū clauderet absqꝫ eo ꝙ nō deriuaret tales humores ad ꝓxima sequeretur grauius incōmoduꝫ vel ꝙ humores illi redirēt ad mēbra nobilia. vel ꝙ penitus corrūperent illud mēbrum. igitur sequitur conclusio: ꝙ talis manatio deriuanda est prius a membro.

2 ¶ Innaturalis manatio cōgrue permutatur ad exitum naturalem vt fistula lachrymalis ad calamos narium in osse corrupto.

¶ Aphorismus iste depēdet ab imediate dicto. dictū est eni ꝙ meatus innālis q diu manauit neqt obturari sine piculo nisi manatio deriuet̄ ad ꝓxima. Mō sciēdū est ꝙ talis manatio antiqua innālis aut est multum ꝓpinqua meatui nāli: aut non. si est multum ꝓpinqua bñ pōt talis manatio permutari ad illū nālem meatū. Et tunc ille talis meatus pōt bñ claudi sine piculo: sicut magr̄ ponit in sequēti canone: sicut ipe declarat in duobus exēplis. in pō de fistula lachrymali q̄ pmutari pōt ad nareꝫ ⁊ sic ipsa pōt ꝯsolidari sine piculo. Scōm exēplū est q2 si ꝯtingat ꝙ in via vesice ꝑꝑ calculū vel ꝑꝑ aliud fuerit factuꝫ foramē pter nām bñ pōt claudi sine piculo. Et cā est q2 meatus nālis est valde proximus per quem corruptio potest mundificari.

3 ¶ Quibuscūqꝫ superfluitas manās adducitur a proximo ⁊ naturali meatu sicut vrina distillans ꝑ foramen incisionis vesice in calculo nunq̄ timenduꝫ est claudere foramen innaturale.

¶ Iste canon iam superius est expositus.

4 ¶ Quicūqꝫ meatus innaturalis potest absqꝫ timore claudi si fuerit strict⁹ ⁊ antiquitate suspectus ad imundicias coarctatas elargandus est incisione vel medicinis: vt a profundo syncera consolidatio procuretur.

¶ Syncera ꝯsolidatio alicuius mēbri fit qñ ptes redeunt eedē spē ⁊ nā. ⁊ hoc fit mediātibus virtutib⁹ nālibus ⁊ ministrātib⁹ ⁊ ministratis: ꝑ q̄s nā opat̄. Mō sic est ꝙ obiectū seu medicina apta ad h vt efficiat̄ ps eētialis mēbri nectio regrit̄ ꝙ sit nutrimētū paꝝ ⁊ mūdū bñ digestū a superfluitatibus remotū ⁊ sepatū. Sꝫ nisi meatus talis innālis pfecte mūdificet̄ ab imūditijs coarctatis tale obm vel talis medicīa nō erit pura neqꝫ apta vt efficiat̄ ps mēbri. nectio q̄ regrit̄ ꝙ talis imūditia seu corruptio a tali mēbro pfecte expellat̄: Sꝫ multoties nō pōt pfecte expelli ꝑ aliqō artificiū. regrit̄ ḡ ꝙ talis meatus sit elargādus. ⁊ hoc ꝑ incisionē vel medicinā corrosiuā: ⁊ hoc est qō magr̄ dicit.

5 ¶ Manatio que diuerti nequit ad exitū nālem: vicinis cauterijs abducitur competenter.

¶ Dictum est supius ꝙ meatus innālis nō pōt claudi sine periculo nisi manatio deriuet̄. dictū est etiā ꝙ talis manatio si hēat meatū nālē ꝓpinquū bñ pōt claudi sine piculo q2 talis manatio pōt mūdificari ꝑ meatū nālem ꝓpinquū: ⁊ tunc etiā ipse meatus innālis in sua clausione est elargādus incisione vel cū medicinis. Modo remanet dubiū dicere qd agendū qñ talis manatio non hꝫ meatū nālez propinquū. Dicit nūc magister: ꝙ talis manatio que non pōt diuerti ad nālem meatū abducit̄ cauterijs vicinis. Et ideo cōcordat cū Auicē. in pmo cañ. fen. iiij. ca. 29° vbi dicit sic. Cauterizatio est medicamen valde vtile iuuās ad phibēdum ne corruptio spargatur ⁊ ad confortādum mēbrū cuius cōplexionem volumus rectificare: ⁊ ad resoluendum materias corruptas in membro retentas ⁊c.

6 ¶ Euacuatiua cauteria semp in fontanellis vbi lacertus a lacerto manifeste disiungit̄. aut non fieri subsistit consideratio recta iubet.

¶ Recta ꝯsideratio iubet hꝰ cauteriū fieri in fontanellis. Dictū est eni ꝙ hꝰ cauteriū dꝫ fieri vt manatio materiei ⁊ corrupte que solet venire ad meatū innālē deriuet̄ ad cauteriū. Sed ꝓmptius deriuabit̄ si fiat cauteriū ad fontanellas ꝑꝑ mollitiē ipsius loci: ⁊ ēt ꝑꝑ aliqualē vacuitatē q̄ magis appet in fontanellis: sicut pōt videri ad oculū. Cauēdū tñ est ne tale cauteriū nimis ꝓfundetur: q2 noceret neruis cordis ⁊ ligamētis. A nocumēto quoꝝ mēbroꝝ cauteriçator sibi cauere dꝫ ſm Auic. in. iiij. fen. j. ca. 29°. vbi dicit sic Cauteriçator pterea sibi cauere dꝫ ne forti⁹ cauteriçatōis ipi⁹ ad neruos ꝓueniat: neqꝫ ad chordas: neqꝫ ad ligamīta.

7 ¶ Cauteria que distrahunt fluxus inueteratos efficacius operãtur si propinqua sint magnis venis sicuti que diuertunt a partibus capitis: cephalee debent appropinquare.

¶ Dictũ est sup̃ius q̃ manatio abducit̃ cauterijs vicinis. Et dictũ est etiã q̃ talia cauteria apponẽda sunt in fontanellis. Nõ dĩ q̃ etiã debẽt appropinquari venis. Unde sciendũ est q̃ vene ꝓprie sunt vasa vbi humores hñt cõtineri ꝛ tales vene sunt porose fm̃ q̃ declarat Gal̃. in 3° de virtutib⁹ nãlib⁹ ꝛ in libro de vtilitate pulsus. Et iõ cauteriũ appositũ circa ip̃as vl' ꝓpe ip̃as magis attrahit ab eis hũidita. q̃ si apponeret̃ lõge ab eis. Et h̃ ẽ qd̃ magr̃ dicit.

8 ¶ Quãdiu vixerit fistula nũq̃ poterit obturari humiditas dominans ꝛ ancilla frigiditas fistule vitam prebet.

¶ Scd̃m q̃ põt hñi ab Auic. in 4°. cañ. fen. iiij. tractatu 3°. Fistula est vlcus ita q̃ vlcus est genus ad fistulã: ꝛ hʒ p̃ro dria specifica ꝓfunditatẽ mẽbri: ita q̃ oẽ vlcus in ꝓfundo mẽbri dĩ fistula. Cuius sunt multe sp̃es fm̃ q̃ declarat̃ ab auctorib⁹ ꝛ sp̃aliter chirurgicis. Nõ sic est q̃ ex eo q̃ est vlcus necessario seq̃tur q̃ sit humidũ humiditate ꝯ nãm: q̃ oĩs solutio ꝯtinuitatis cũ mala humiditate q̃ ꝓprie vocat̃ virus siue virulẽtia siue sordicies dĩ vlcus. ꝛ iõ q̃diu vixerit fistula que ꝓprie nõ põt dici vita. sed q̃diu fuerit fistula. i. talis meatus innãlis fuerit vlcus. i. cum virulẽtia nunq̃ poterit dici q̃n sit ibi mala humiditas dominãs sicut declaratũ est. Sʒ ancilla friditas fistule vitã p̃bet. Uñ sciendũ q̃ qñcuq̃ ꝯtingit in alieno mẽbro q̃ fiat solõ cõtinuitatis: siue a cã extrinseca: siue intrinseca ꝛ ad talẽ solõ nẽ deriuant̃ mali humores: siue acuti: siue viscosi: siue quocũqʒ modo corrupti calor nãlis illius mẽbri debilitat̃. ꝛ p̃ ꝯñs virtutes nãles nõ pñt opari in tali mẽbro nãlr̃: ꝛ talis debilitatio ip̃sius caloris vocat̃ hic ancilla friditas ip̃sius mẽbri: q̃ q̃dẽ p̃bet durationẽ ip̃si fistule. Quia hũores corrupti veniũt ad tale mẽbꝝ: ꝛ posito q̃ venirẽt hũores boni adhuc corrũperent̃ in mẽbro: q̃ mẽbꝝ cũ sit defectũ ꝛ in calore nãli diminutũ nõ põt hñ illos hũores digerẽ ꝛ assilãre. Et iõ talis friditas p̃bʒ vitã. i. durationẽ ip̃i fistule.

9 ¶ Quãdiu sanies fistularis aquosa vel glutinosa seu praue q̃litat̃ extiterit fistula viua manet.

¶ Quidã diuidunt fistulã tali diuisione: fistularũ quedam est viua: quedã mortificata. Et ista diuisio nõ est ꝓpria: q̃ non põt dici ꝓprie viua: vt supra dictũ est. sed sonat tm̃: fistularũ quedã hʒ cãm effectiuã ꝯseruante: quedã non. Uñ sciendũ q̃ cã cõseruans ip̃saʒ fistulã est duplex: quedã est in mẽbro ꝛ ista est mala cõplõ mẽbri q̃ concomitat̃ semp̃ frigiditati. i. debilitati ip̃si⁹ caliditatis nãlis membri. Alia est supueniens mẽbro ꝛ ista est malus humor fluẽs ad mẽbruʒ. vñ ad hoc q̃ fistula curet̃ expedit vt mortificet̃. i. vt cause eius remoueant̃. Magister aũt dat signũ si tales cause sint remote: ꝛ dicit q̃ signũ q̃ fistula non sit mortificata est sanies aquosa vel glutinosa vel male qualitatis.

¶ duplex fistulã conseruans.

10 ¶ Ex quacũqʒ sui parte fistula saniem p̃fectaʒ ꝛ puram emiserit ibi est iam extincta.

¶ Galenus in 3° de ingenio sanitatis conatur ꝓbare q̃ in quolʒ vulnere: ꝛ per ꝯñs in quolibet vlcere: ꝛ p̃ ꝯñs in qualibet fistula est duplex humidũ. vnũ subtile qd̃ vulnus humefacit: ꝛ aliud grossum qd̃ vulnus putrefacit. Uñ necio sequit̃ q̃ ex hoc duplici humido in vlcere aliq̃d generet̃ qd̃ nõ sit humor neq̃ mẽbrũ. ꝛ si nã opet̃ in tali humido generat inde saniẽ. Si aũt morbus opet̃ in tali humido generat̃ inde virus. iuxta doctrinã Gal̃. p° ꝓnosti. cõmẽto illius. putredo laudat̃. Nõ sic est q̃ fistula quãdiu ad ip̃as currũt humores corrupti ꝛ q̃diu cõplõ mẽbri vbi est fistula est mala. ꝛ calor nãlis ip̃sius mẽbri deficit in sua opatione dĩ viua: ꝛ p̃ ꝯñs hʒ emittere virulẽtiã fetidã mali coloris: ꝛ mali odoris: ꝛ male sube. sed imediate cũ ad fistulaʒ currũt humores boni ꝛ nõ excedunt in quãtitate ꝛ cõplõ mẽbri vbi est fistula redacta est ad dispõnẽ nãleʒ: talis fistula iã est extincta: ꝛ p̃ ꝯñs si emittit humiditatẽ aliquam emittit eam puram ꝛ perfectam: ꝛ hoc sonat regula.

11 ¶ Fistula tortuosa ꝛ intricata nunq̃ perimit nisi felleis aut nitrosis liquoribus imbuatur.

¶ Isti tales liquores fellei ꝛ nitrosi q̃ sint ꝛ q̃uo ꝓpinent satis traditũ est a Gal̃. in 3° dinamidiaꝝ: ꝛ ab Auic. 4° cano. fen. iiij. tractatu 3°. Et ideo ibi videas diligenter.

12 ¶ Fistula inossata nunq̃ medicationi obedict donec extirpatum fuerit os corruptum.

¶ Cã hui⁹ veritatis ip̃emet tãgit in sequẽti cañ. q̃ talis est.

13 ¶ In cunctis vlceribus os infectũ respuit incarnari: virulentas intus cauernulas gignens.

¶ Dictũ est sup̃ius q̃ fistula est vlcus: ꝛ p̃ ꝯñs nullũ vlcus vbi est os ifectũ põt icarnari nisi talis ifectio extirpet̃: euidẽter seq̃t̃ q̃ nulla fistula inossata põt icarnari: ꝛ p̃ ꝯñs nũq̃ obedit curatiõi nisi tale os extirpet̃. Sʒ q̃ cã hui⁹ dicti: q̃ nullũ vlcus vbi sit os infectũ possit icarnari. dico q̃ cã est: q̃ fm̃ dictũ Gal̃. in 3° de virtutibus nãlibus. nã hʒ oĩa mẽbra nutrire ex sanguine. Nõ ad h̃ q̃ talis sanguis fiat mẽbꝝ vel p̃s mẽbri expedit q̃ trãseat p̃ m̃ltas trãsmutationes: q̃ si mẽbꝝ est sanguineũ. s. caro ꝛ q̃dã viscera nõ pl'ibus trãsmutatiõib⁹ idiget. Si xo mẽbꝝ fuerit spmaticũ sic ossa multis trãsmutatiõib⁹ indiget q̃ hñt fieri a virtute mẽbri: ꝛ in tp̃e ꝛ spatio. Quare nã ordiauit ip̃is mẽbris q̃dã spatia vbi talis sanguis in illo itermedio ꝯtineat̃. vñ est q̃ dĩ modus. ossiũ q̃dã hñt medullã: ꝛ talis medulla ꝯtinetur in eoꝝ ꝯcauitate: ꝛ est ip̃a medulla ille sanguis in fieri trãsmutatiõis q̃ tale os nutrit̃. Quedã aũt nõ hñt medullã ꝛ hñt q̃sdã porositates seu foramia vbi talis sanguis hʒ cõtineri. Et iõ textus Gal̃. est talis. ossa xo quã multa idigẽt in medio alteratiõe vt nutriant̃ ꝛ eq̃lis sanguis carnibus calidis medulla ossib⁹. In p̃uis q̃dẽ ꝛ his q̃ vẽtrẽ nõ hñt: sʒ syringas. i. scissuras eoꝝ disseminatus. In maiorib⁹ aũt ꝛ vẽtres hñtibus in illis coacerua tus. Uñ euidẽter seq̃t̃ q̃ vlcus factũ in ossibus necio talis hũiditas est putrefacta ꝛ corrupta: q̃ nã ñ põt talia ossa vestire carne nisi talis mala hũiditas corrupta extirpet̃. Et iõ cõit̃ oñi chirurgici hñtes opãtes q̃ñ volũt ossa vestire radũt ip̃a ꝛ ponũt aliq̃s medicinas appropriatas ad exiccãdũ illã malã humiditatẽ: ꝛ si al'r nõ pñt / cauterizãt cũ igne vel penit⁹ remouẽt illã p̃tẽ.

¶ Regule curationis innaturalis asperitatis. Caplm̃. 5m. Cuius aphorismi sunt. 8.

1 Ossis asperitas radẽdo corrigitur vel liniendo.

¶ Magister volẽs tradere regulas curationis innãlis asp̃itatis inuit talẽ distinctionẽ mẽbroꝝ. Mẽbroꝝ q̃dã sunt mollia: ꝛ de istis tractat in sequẽtibus canonibus. q̃dam sunt dura vt ossa: ꝛ de istis se expedit vno canone qui talis est. q̃ si asp̃itas innãlis contingat in osse: regula est q̃ radatur vel liniatur illa pars ossis que supereminet faciendo asperitateʒ. Et est intelligendũ q̃ tale os fuerit discoopertũ: q̃ al's non posset bene fieri. Et cã dicti est. nam asperitas innãlis in mẽbro nihil aliud est nisi q̃ñ quedam partes sup̃eminẽt: quedaʒ deprimunt̃: mõ si reducat̃ ad debitã lenitatem expedit q̃ vel depresse supereminea nt: vel q̃ supereminentes depri

mant̄. Sed quasi impoſſibile eſt vel valde difficile ꝙ partes depreſſe ſupemineant: ⁊ eſt multū facile per modū raſionis vel liniationis ꝙ ſuperemine̅tes deprimant̄ donec deueniatur ad naturalitatem. quare ſtat canon.

2 ℂ Cutis innāliter aſpera lenitiuis vnguētis aut balneis vel mūdificatis lotionibus emēdatur.

Aſpitatis cutis cau ſa triplex.

ℂ Cā ipſius aſperitatis cutis pōt reduci ad trimēbrez. Aut enī eſt cā ſiccitas exterior q̄ hꝫ ꝓuenire aliqñ a calore inordinato: aliqñ a frigore. aliqñ a ſiccitate pulueris vel alterius rei exterius exiccātis. vñ dī ꝙ ſiccitas eſt mr̄ aſperitatis: ⁊ hūiditas eſt mr̄ lenitatis. Et tunc valēt vnguēta lenitiua ca. ſi ſiccitas ꝓuenta ſit a frigiditate. Aut frigida ſi ſiccitas ꝓuenta ſit a caliditate: aut tpata in actiuis ſi ſiccitas ꝓuenta ſit ſola. Que aūt ſint talia vnguēta recurrat ad tractatus Auic. ⁊ Raſ. ⁊ alioꝝ auctoꝝ de pulchritudine. ⁊ iſta ſatis ſciūt dñe delicate ⁊ ſpāliter nr̄ates. ſcḋa cā talis aſpitatis pōt eē carētia nutrimēti ſicut in nimis ieiunātibꝰ ⁊ in nimis laborātibus hꝫ quotidie videri: ⁊ tūc ponit̄ 2m remediū. ſ. balneū dulce ⁊ tēperatū attrahēs nutrimentū ad talē cutem ſic aſpatā. ⁊ intelligas tu ꝙ talis patiēs bene paſcat̄ ⁊ cibet̄ ⁊ dimittat nimiū laborē tā corpeū q̄ aīalē. Et etiā ad hoc reducunt̄ multa que hn̄t attrahere nutrimētum ad mēbꝛū: ſicut debita fricatio piceatio: ⁊ ſic de alys que etiā ſpecificant̄ ab auctoribus in diuerſis locis. Tertia cā talis aſpitatis pōt eē quedā ſupappoſita ipſi mēbro ſicut ſordicies deſiccata vel cruſtula ⁊ ſic de alys: ⁊ tūc valent mūdificatiue lotiones ſicut que fiūt cū furfure cū interioribus melonum cū floribus fabarum: ⁊ ſic de alys.

3 ℂ Concauitatibus interiorum mēbroꝝ humectantia infuſiua aut mucilagines aut quecunqꝫ nitroſum vel terreſtrem chymum euacuant ⁊ naturalem reſtituunt ſanitatem.

Aſpitatis mēbroꝝ interioꝝ cau ſa duplex.

ℂ Expedito de aſpitate oſſis ⁊ etiā cutis docet curare aſperitatem cōcauitatū mēbroꝝ interioꝝ. Que reducit̄ ad bimēbrē. nā aut ꝓuenit a ſiccitate corrugante ſicut apparet in ethicis ⁊ maraſmatis: ⁊ ſic valent humectantia infuſiua vt ſunt lac ⁊ mucilagines ⁊ adipes: ⁊ ſic de alys. Aut prouenit ab aliquo humore adherente ipſis concauitatibus: ⁊ ſic cōueniunt euacuantia tales humores vt radices ireos ⁊ enul. agari. ſe. vrtice ⁊ talia huiuſmodi.

4 ℂ Exaſperata concauitas pluralitate ragadiarum infuſiuis lenitur mucilaginoſis aut glutinoſis precipue lactis vſu.

ℂ Cā dicti tacta eſt. Nā talis aſpitas q̄ eſt plr̄itate ragadiarū. vtplrīmū hꝫ euenire a ſiccitate tā extrinſeca q̄ itrinſeca ſcꝫ ex defectu nutrimēti. Et iō infuſiuā mucilaginoſa aut glutinoſa talē ſiccitatē hꝫ emēdare. Et ſpālr̄ vſus lactis ſi ſiccitas ſit ab intra: ſcilꝫ ex defectu nutrimenti vt declarat Gal. 5o ⁊ 6o de ingenio. ⁊ Auic. in 4a fen. j. tractatu quarto.

5 ℂ Nutritiuis exaſperatis pluralitate verucarū limantia ſubueniunt vt pulueres metallini vel abſtergentia inciſiua.

ℂ Tales pulueres metalli ſunt. verbi grā. ſicut puluis factꝰ ex auripigmēto aut litargirio. abſtergētia iciſiua ſunt. Verbi grā. ſic lac ficus aut lac tithymalli aut acetū forte: ⁊ ſic de cōſſibus. Attñ ſciendū eſt ꝙ anteq̄ talia apponantur debent veruce euelli aut ſanguinari cū vnguibus aut cū nouacula aut alio modo. Itē ſciendū ꝙ anteq̄ talia fiant dꝫ corpus purgari de materia melancholica ⁊ flegmatica.

6 ℂ Puſtulis exaſperantibus membra interiora: lac ſubuenit: aut vnctuoſa quecunqꝫ paruꝫ mundificant ⁊ exiccant.

ℂ Uidet̄ ꝙ Gal. ꝯdicat intētioni huius regule. ⁊ hoc in 5o aphoriſmoꝝ in cōmento illo. Lac dare caput dolētibꝰ ⁊c̄. vbi dicit. ꝙ aūt aliqbus dixit hipocūdria quodāmodo ſuſpēſa ſicut ex apoſtematibus. ſ. flegmone heriſipila. nimia etiā ſcliroſi ſic. Dōm ꝙ talia apoſtemata ſeu puſtule pñt dupl'r ꝯſiderari. Primo mō inquātū ſunt apoſtemata. ⁊ ſic nō cōuenit lac. Alio mō inquantū aſperitatē: ⁊ ſic cōuenit. vñ in ope ſi apoſtemata ſint in interioribus ⁊ ſint in pn̄o. vel in augumēto: vel in ſtatu ⁊ pncipal'r de mā calida: tūc nullo modo eſt lac adhibendū. Et in tali intentione loquit̄ Hippo. ⁊ Gal. q2 tunc lac faceret ad augumentū illoꝝ apoſtematū. Si aūt talia apoſtemata fuerint in declinatione ⁊ ſpāl'r ſi ſint de mā frigida vel groſſa tūc valde bene cōuenit lac: q2 aufert aſperitatē coꝝ: ⁊ ſic loquit̄ pſens regula: vnctuoſa mundificātia poſſunt eſſe ſorbitiones recipientes mel: vel butyrum: vel ſapam: ⁊ ſic de alys.

7 ℂ Sicut in puſtulis aut ragadijs vel vlceribus membroꝝ interioꝝ acuta ⁊ calida mordicationis ingeniāt cruciatū: ſic lenitiua ⁊ frigida ſine tormento illorum ſumuntur vtplurimum.

ℂ Qr puſtule ⁊ ragadie ⁊ vlcera exaſperent mēbra dictum eſt ſuperius. ⁊ pꝫ ad ſenſum. Sed ꝙ tunc acuta ca. ⁊ inciſiua faciant cruciatū: ſcꝫ dolorē pungitiuū hoc eſt vtplurimū: q2 vtplurimū talia ſunt de cā ca. aut per ſe aut per accidēs. ⁊ cum calida ⁊ inciſiua apponant̄ auget̄ leſio: q2 ſimile additū ſimili facit ipꝫ furere ⁊ augumētari 2o apho. cōmento illius. In morbis minus periclitantur egrotantes ⁊c̄. Cum aūt apponūt̄ lenitiua frigida non inducunt talem dolorē imo inducunt delitias cum omnis cura fiat per contrariū. Et ideo intelligendū eſt hoc vtplurimū.

8 ℂ Inter lenitiua cōia ragadiaꝝ ⁊ vlceꝝ occultorum poſt lac ptiſana vendicat ſibi gradum.

ℂ Si vis ſane ītelligere hāc regulā nō itelligas ꝙ fiat cōparatio iter ptiſanā ⁊ lac: ſꝫ fit cōpatio a ptiſana ⁊ lacte ex vna pte: ⁊ ab alys lenitiuis ex alia: ita ꝙ ſenſus eſt talis. ptiſana ſcḋe decoctiōis ⁊ lac vēdicat ſibi pm gradū bonitatis in curatiōe aſpitatis q̄ ꝓuenit in iteriorībꝰ pp ragadias ⁊ vlcera. Et cā eſt: q2 iſta duo ſūt veri cibi: ⁊ cū hꝫ medicina i tali caſu forſan nō iuenirent̄ alia q̄ eēnt cibi ⁊ medicina.

ℂ De curatione lenitatis innaturalis. Capitulum. 6m. Cuius aphoriſmi ſunt. 2.

1 Lenitas innālis quā mucilagines inſerunt emēdat̄ inciſiuis ⁊ abſterſiuis.

ℂ Res mucilaginoſe ſunt viſcoſe ⁊ adherentes ſicut ſenſus manifeſtat: ⁊ pōt hꝫi ex dictis Gal. in 5o de ſimplici medicina. Et ideo hn̄t remoueri a mēbro: cui innāliter adherēt cū ſuis ꝯ2ys que ſunt res inciſiue que hn̄t viſcoſitatē incidere: ⁊ res abſterſiue que talē rē inciſaꝫ hn̄t a mēbro abſtergere. Exēpm rerū incidētiū ſqlla ⁊ acetū eiꝰ: oximel ſquilliticū ⁊ diureticū. Exēpm abſtergētiū/furfur/lupinꝰ: ⁊ alie res ſalſe ⁊ amare.

2 ℂ Concaua membra quoꝝ ſuperficiem intrinſecā cicatrices vlceꝝ lenierūt cōuenienter ponticis mordicatione carentibus incriſpantur.

ℂ Cicatrix eſt caro inſpiſſata in cōcauitate vulneris tenēs ibi locum cutis: ⁊ videt̄ manifeſte ꝙ aliqñ eſt ita lenis ꝙ mēbrū illud non pōt ſuā operationē exercere: ſicut qñqꝫ cōtingit in matrice ꝙ pp talē cicatricē non pōt retinere ſpma: ⁊ cōtingit in inteſtinis. Et iō ſubueniēdum eſt cum ponticis ſicut coctanis/piris/meſpilis/ſorbis/⁊ talibꝰ hꝫ: tñ ꝙ talia pontica careant mordicatione: cuiuſmodi pon

ticũ est es vstũ calcantũ ⁊ h. Rõ est: q̄ talis mordificatio forsan liquefaceret talẽ cicatricẽ vel induceret dolorem.

❡ De excessu totius corporis vel membri. Cap. 7m. Cuius aphorismi sunt. 12.

1 **Quicqd preter naturã additur numero vel mensura si tute fieri queat totũ est auferendum.**

❡ Canon iste manifeste ↄcludit, ex hoc qd̄ dicit p̄ter nãm: q2 oĩa q̄ sunt in corpe p̄ter nãm sunt ↄ nãm ⁊ ĩpediẽtia nãm. Et iõ seq̄r q̄ oĩa talia sũt auferẽda. sȝ dicit: si tute fieri queat ⁊ bñ: nã aliqñ sunt aliq̄ in corpe ↄ nãm q̄ de rigore artis sunt extirpãda: tñ hoc nõ põt fieri in securitate. ⁊ ideo nõ extirpant̄: ⁊ ipse specificabit in seq̄ntibus.

2 **❡ Incisio: ⁊ vstio: ⁊ corrosio: ⁊ consumptio auferunt quod excedit.**

❡ Oẽ qd̄ excedit ſm quãtitatẽ mẽsurat̄: tũc oĩs q̄ntitas aut est ↄtinua sicut magnitudo: aut est discreta sic numerus. q̄ numerus additus p̄ter nãm taliť q̄ imediate ⁊ p se nõbiliť ĩpediat actionẽ nãlẽ dĩ morb⁹ illius mẽbri. Si aũt ĩpediat aliquã actionẽ mediate dĩ cã illius morbi ſm q̄ declarat Gal. in de morbo. ca. 3° q est dupliť: aut enĩ illud qd̄ excedit in nũero est sĩle ĩpi mẽbro sine corpi sic sextus digitus vel vngula in oculis vel supflua caro in narib⁹: aut est ex̄ nãȝ existẽs: sic lũbrici in itestinis: ⁊ lapis in vesica vel in renib⁹ ⁊ verruce: ⁊ sic de alijs. Siliť illud qd̄ excedit in corpe adeo q̄ pp illã idebitã magnitudĩnẽ actio mẽbri ĩpedit̄ nõbiliť ⁊ imediate dĩ morb⁹ illi⁹ mẽbri vt sic qñ lingua nimis augmẽtat̄: ⁊ totũ corpus nimis auget̄: ⁊ totũ caput: mamille ⁊ testiculi. Et iõ cũ oĩs morb⁹ sit extirpãdus ⁊ oĩs cã morbi sit euellẽda a corpe: q2 talis est finis medicine: seq̄r ↄ canonis qcqd excedit auferẽdũ est: ⁊ magr̄ specificat q̄tuor modos auferẽdi magis cõgruos ſm possibilitatem agẽdi.

3 **❡ Ubi vene sunt ⁊ arterie notabiliť magne corrosio ⁊ incisio pp hemorrhosagiã sunt verẽde.**

❡ Dictũ est q̄ pctũ in q̄ntitate tã ↄtinua q̄ discreta est auferẽdũ. ⁊ h̄ aut icisiõe: aut vstiõe: aut corrosione: aut ↄsumptione: nũc specificat q̄ si illud qd̄ excedit ↄtineat venas vel arterias: q̄ illud tale nõ dȝ icidi neqȝ corrodi: ⁊ hoc timẽdo nimiũ cursuȝ sanguinis q sursuȝ induceret magnuȝ nocumentũ. Uñ innuit magr̄ q̄ tale dȝ auferri vel vstione sicut cum cauterijs aut ↄsumptione. De modis cauteriorũ ipse specificabit. Cõsumptio aũt fit aut p diete extenuationem aut p apposita ab extra resolutiua vel multũ stiptica: sicut auctores docent in practicis.

4 **❡ In excrescẽtijs membrorum passibiliũ ⁊ sensus acuti corrosiua nõ mordicãtia sunt applicãda.**

❡ Mẽbra sensibilia sunt sic oculi orificiũ stõchi vesica capita lacertorum: ⁊ sic de alijs. Mõ si fiat ibi excrescẽtia tã in nũero q̄ in quãtitate opȝ q̄ extirpent̄: ⁊ h̄ cum medicinis corrosiuis: tñ carẽtib⁹ mordicatiõe: q2 si mordicarẽt subaȝ ipsi⁹ mẽbri cũ sit maximi sensus inducerẽt ibi dolorẽ: vñ ↄuenit mai⁹ nocumẽtũ q̄ iuuamẽtũ. Que aũt sint tales medicine recurre ad auctores practicos. Uñ sciẽdũ iuxta do. Auic. in 2° cañ. tracta. p̄. ca. 4° q̄ medicina corrosiua est: cui⁹ ppetas ẽ vt resoluat̄ ⁊ ↄseq̄r vt ei⁹ resolutiõe ⁊ vlceratiõe q̄tin⁹ de suba carnis minuat̄ vt flos eris. Mordicatiua vo medicia est in q̄ ẽ q̄litas penetratiua valde subtiľ faciẽs ↄuenire i ↄtinuitate sp actionẽ pluri nũeri iordiati sit ↄue q̄ntitatis. Quare vnaq̄qȝ earum ñ sentit̄ singuľr. sȝ sentit̄ totũ q̄si dupliť. vn⁹ sic emplȝ simplex cũ aceto ⁊ acetũ ipȝ.

5 **❡ Ustio vel igne perficitur aut comburẽtibus medicinis.**

❡ Ista diuisio est multum cõis ⁊ diuulgata in medicina ⁊ spãľr in pte chirurgie. ⁊ dr̄ p alia. vba. nã vstio vocat̄ cauteriũ: ⁊ dr̄ q̄ cauteriũ qdda est actuale. s. vbi ignis apponit̄ in forma sua: ⁊ fit cõiter mediãte aliq̄ metallo ignito: quorum melius est aurum: aut est potẽtiale qd̄ fit cum medicinis multum calidis in quarto gradu: de q̄bus loq̄tur Auic. in 2° trac. p̄ ca. vbi dic̄. sed adustiua est medicina cu⁹ proprietas est vt resoluat subtile qd̄ est in hũoribus ⁊ mẽbris ⁊ faciat remanere cinereitatem earum sicut euphorbium.

6 **❡ Metallis ignitis breuius ⁊ efficacius cõpletur adustio ⁊ certius regulatur.**

❡ Ista regula expiẽtijs q̄tidie ↄfirmat̄: attñ rõ est: q2 qñ fit cauteriũ actuale nõ hȝ deduci de potẽtia ad actũ cũ elemẽtũ actu agat sine deductiõe. Et iõ breui⁹ ⁊ ẽt facili⁹: certius q̄t regulat̄: q2 cauterizãs si aptus est: cauterizat ad suũ placitũ. s. de q̄ntitate mẽbri. De tpe applicatiõis: de ipressiõe: ⁊ sic de nũeris cauterizãdi. Si aũt apponat̄ medicina cauterizans ligat̄ ipsi membro: ⁊ nõ sunt iste circunstantie operandi sic in manu operantis: quare nõ ita certe regulatur.

7 **❡ Meticulosos tmmõ ↄuenit vrere medicinis.**

❡ Dictũ est q̄ vstio facilius ⁊ certius ⁊ breuius fit cũ metallis ignitis q̄ cũ medicinis causticis. Dubitaret iuuenis: q̄ nunq̄ debemus vti nisi cauterio actuali: frustra q̄ inuenerunt auctores cauteria potentialia ⁊ i psa docuere. Rñdet magr̄ q̄ de numero hominũ quidam sunt timidi ⁊ ita delicati q̄ non volunt aliquo modo sustinere actualitatẽ ignis: immo citius dimitterent se mori ⁊ sua mẽbra corrũpi ⁊ solũ p̄o talibus sunt inuenta cauteria potentialia.

8 **❡ Ferrũ ignitũ efficacius auro ⁊ argẽto resoluit superflua: pellitqȝ frigiditatem ⁊ crustam obuiantem hemorrhosagie facit solidiorem.**

❡ Dcm̃ est q̄ cauteriũ actuale fit cõiter cum metallis ignitis: q̄ inter cetera sunt tria. s. aurum ⁊ argẽtũ ⁊ ferrũ. Quereret iuuenis dñe: q̄le istorum metallorum est melius. dicit. q̄ ferrum ad istas ↄditiões. s. ad resoluẽdũ supflua: ad pellẽdũ frigiditatẽ mẽbri. ad faciẽdũ crustã solidiorẽ. Uñ sciẽdũ iuxta doc. Auicẽ. in p̄ cañ. fen. 4° ca. 29° q̄ cauterizatio est medicamẽ valde vtile iuuans ad ↄhibendũ ne corruptio spãdat̄. ⁊ ad cõfortandũ mẽbrũ cuius complexionẽ volumus rectificare: ⁊ ad resoluendum materias corruptas in membro retentas: ⁊ ad restringendum sanguinis fluxum.

9 **❡ Circa membra multis irradiata spiritibus ⁊ resolui promptissima quales sunt oculi tutius fit auro vel argento cauterium.**

❡ Dictũ est q̄ quantũ ad illas tres cõditiones melius est cauterizare cũ ferro. modo dicit q̄ quãtũ est ad quartã cõditionẽ q̄ est cõfortare virtutẽ mẽbri: ⁊ spãliter qñ hȝ fieri in membro multorum spirituum: melius est fieri cum auro vel argento. ⁊ rõ est: quia aurum ⁊ argentum sunt metalla magis perfecta. Unde soluit̄ obiectio: q2 Auicẽ. in quarta fen. primi cañ. ca. 9° dicit q̄ res qua cauterium fit melius est aurum: verum est pro ista intentione cauterizandi.

10 **❡ Exercitari fortiter ante cibuȝ ⁊ fames ⁊ sitis ⁊ durities stramentorum atqȝ vigilie solicitudinis spinis angariantes consumunt excessum pinguedinis atqȝ carnis.**

❡ Causa q̄re oĩa ista habeãt ↄsumere excessuȝ carnis ⁊ pinguedinis est: q2 oĩa hñt exiccare ⁊ siccitatẽ inducere: vt satis appet ex dictis Gal. in 2° de morbo. Et h̄ sciũt bñ illi, q̄ nolunt tenere vitam in penitentia ad castigandũ voluptates carnales. sed si magis dearticulate vis procedere vade ad Auic. in 4° cañ. fen. 7° tractatu 4°.

11 ¶ Tenuis dieta cõcurrens cu₃ balneo therma/rum celeriter macerat corpora nimis crassa.

¶ Balnea therma℞ q̃uis actual'r sint hũida: tñ potentiali ter sunt sicca rõne sulfuris: vel aluminis: vel salis. Et ideo hñt corpus exiccare p se. hñt etiã corpus exiccare per acci dẽs: ꝛ hoc p calorẽ cõsumentẽ humiditates supficiales mẽ bro℞ ꝛ multomagis qñ adiungitur tenuis dieta.

12 ¶ Excedens moles vnius membri vt mãmilla rũ assiduata constrictione seruat humiditate₃.

¶ Ista talis ɔstrictio h₃ fieri obseruatis alys. s. obseruata cibi dieta: obseruata euacuatione corpis: ꝛ ẽt adiũcto aliq̃ virtual'r adiuuãte. sicut Auic. docet de illo qd̃ residet ex cõ strictione vnius cutis cũ alia mediãte aceto: ꝛ sic de alys q̃ auctores docẽt. Itẽ q nõ nimis stringat: q2 pp nimiã con strictionẽ causaret dolor q faceret ibi euenire humores.

¶ De diminutione supplenda totius corporis vel mẽbro/rum. Cap. 8m. Cuius aphorismi sunt. 2.

1 Alimenta resumptiua ꝛ humectantia bal. quies mẽtis ꝛ corpis habitudine₃ reparat accidentaliter diminutam.

¶ Causa est. q2 oia ista essential'r humectãt ipsa mẽbra.

2 ¶ Membrum extenuatũ diminutione pingue/dinis atq₃ carnis abundantia sanguinis ꝛ quie te perseuerantibus ingrossatur,

¶ Iste canon est cõis ẽm Auic. in 4° fen 7a tracta. 4° sic di cens. Pole est in hoc illud qd̃ appropriat illi mẽbro: ꝛ nõ est illud ex pte eius qd̃ comedit ꝛ bibit: qm̃ illud est cõe corpi: imo ex pte attractionis cibi ad ipm̃ ꝛ retẽtionis eius sup ipm̃ ꝛ ɔuersionẽ eius ad nãm ipsius: ꝛ illud gdẽ queãd modũ sciuisti fit p fricationẽ rubificãtẽ cũ asperitate ꝛ cũ medicis rubificãtibus. deide cũ fricatiõe que est fortior: ꝛ cũ effusione aque ca. deinde liniat pix. Et gdã ponunt san guisugas cãpestres: ꝛ sunt vermes ru. in virtute picis ꝛc.

¶ De correctione situs innaturalis. Capitulum nonu₃. Cu ius aphorismi sunt. 2.

1 Cum his qui corrigunt figure malitia₃ rectificatur in parte membrum innatu raliter situatum.

¶ De cõi cursu ad malũ situ sequtur mala figura: ꝛ hoc ap/paret ad sensu₃. Et iõ sciẽdũ est q malus sit° aut est in mẽ bris extrinsecis sic qñ digiti manus male adiuicẽ situant: aut est in mẽbris intrinsecis sic in mrice: aut itestinis: ꝛ sic de alys. Mõ cõiter qñ mẽbra extrĩseca male sitiant rẽd/dũt malã figurã: ꝛ de correctione talis mali situs ponit ma gister suã regulã. s. q corrigit cũ his q̃ corrigũt malitiã fi gure de qua correctione male figᵉ ipse locutus est supius: ꝛ spãl'r posuit istũ canonẽ retificata figura mẽbri cõgrua ligatura situatio qeta ꝛ firma pa℞ p ɔstringẽtia medicami na seruãt eã. Sed qñ mẽbra intrinseca male situant magi ster docet corrigere co℞ malũ situ in sequenti canone.

2 ¶ Membrũ discedens a sede ,ppria sine lesione figure vel pulsione reducit sicut anus vel hor/rido vapore fugatur: vel allicitur placido: aut ventosationibus trahitur sicut matrix.

¶ De vulneribus ꝛ cuiuscunq₃ ɔtinuitatis solõne. Cap. 10. Cuius aphorismi sunt. 6.

1 In vulneribus ꝛ figura₃ membri ꝛ si/tum partium eius vtplurimum opor/tet rectificare.

¶ Uulnus solo ɔtinuitatis: sepatio iuncture. s. ɔtinui idem sunt. Iuxta qd̃ est sciẽdũ q oẽ vulnus: aut est simplex: aut cõpositũ. Di vuln° simplex qñ nulla alia spẽs morbi põt repiri in illo mẽbro vel pte mẽbri pter solõnẽ ɔtinui. Cõ positũ aũt vulnus dĩ qñ sil' cũ ipso alius morbus põt repi/ri in illo mẽbro. Tñ sciẽdũ est q aliqñ cũ illo vulnere est vnus alius morbus. aliqñ plures. Ubi gr̃a. aliqñ sil' cũ vul nere est depditio sube mẽbri ad quã statim seqtur mala fi gura: vel mala supficies: vel morbus in q̃ntitate diminuta: vel morbus in nũo. Aliqñ est ibi mala cõplo itroducta ab extra: aut ab intus: aut vtroq₃ mõ. Aliqñ est ibi apostema calidũ aut frigidũ. s₃ vt in plibus calidũ: ꝛ sic de alys mor bis: q pñt euenire mẽbro vulnerato. Nũc sic est qd̃ qñ vul nus est simpr tota cura est ɔiũctio ptiũ. s₃ tñ ptes debẽt sic ɔiũgi q mẽbrũ redeat ad suã nãlẽ formã: ꝛ p ɔñs operãs d₃ aduertere ad figurã mẽbri ꝛ ad sitũ ptiũ eius. Et rõ est: nã mẽbrũ p suã nãlẽ dispõnẽ: q̃ attẽdit p suã dbitã cõplo/nẽ: ꝛ p suã debitã cõpõnẽ opat suas debitas opationes. Et ideo si ptes ɔiungerent nõ seruata nãli figura sua neq₃ ser uato situ sua℞ partiũ iã mẽbru₃ nõ posset bene supra suas opationes: vel saltẽ remaneret indecoratum ꝛ defedatũ.

2 ¶ In quibuscũq₃ vulneribus membri substan/tia non deperditur sola coequatio ꝛ congluti/natio restituunt sanitatem.

¶ Iã dictũ est q in vulnere simplici sola iunctio ptiũ suffi cit artifici operãti. Dic vlterius dĩ q coequatio ptiũ nihil aliud est q̃ ɔiunctio ipsa℞ seruata debita figᵃ ꝛ debito si/tu: ꝛ ẽt ipa℞ ptiũ ɔglutinatio restituũt sanitatẽ. q̃ inq̃ ɔglu tinatio solũ ,ppe est opus nãe h₃ q deteriat Gal. 3° techni. canone illo. Cõglutinare g̃ distãtia ꝛ ea que ex pn° vnitio/ne₃ reddit medicina ꝛc. Attamẽ artifex iuuat nãm dupl'r. Primo cauẽdo ne itercidat aliqd iter partes glutinãdas. Scdo vt illud qd̃ supat de nutrimẽto in mẽbro vulnerato mũdificet: ꝛ h̃ est qd̃ dicit Gal. 3° techni. canone illo. Pri mũ ℞o ꝛ 2m opus ꝛc. hoc idẽ declarat Gal. in 3° de igenio sanitatis. vbi ponit tale originale. S₃ tñ cũ in carne q̃ gña tur q̃dã duo efficiant: ꝛ vnu₃ grossum: ꝛ aliud subtile: que nõ in solis vulneribus dũ caro restituit oriunt: s₃ ẽt in to to corpe. Subtile aũt qd̃ de toto corpe dissolutione occul ta dissoluit: ꝛ aliqñ palã. cã est aut defectio cãlis nãlis: aut multitudo cibi vltra modũ accepti: aut nimia ꝛ fortia exer citia virtutẽ pgrauãtia. grossu₃ ℞o sit lutũ qd̃ i medys cor poribus efficit: subtile q̃q₃ vulnus humefacit: grossu₃ ℞o illud putrefacit. Uñ dico nectium materie ɔuenit: desicca tiuũ. v₃. in hoc qd̃ est humidũ ꝛ mũdificatiuũ: eo q putri/dũ est. Cũ nã nõ deficiat a sua actiõe nectio incessanter hec duo vulneribus oriunt: igit nullũ tps est quo hec duo mũ/dificatiua nõ sint necessaria ꝛc. hãc doctrinã docet Auicẽ. in q̃rta fen pmi cap. 28. ꝛ in fen. iiij. q̃rti. in diuersis locis.

3 ¶ Labia vulneris glutinant si nihil alienũ iter/cidat: ꝛ nãlis mẽbri cõplexio fuerit custodita.

¶ Qr nihil itercidat iter labia vulneris iã ptactũ est. Et rõ est euidẽs: q2 tale qd̃ itercidit nõ est de intẽtione nature: ꝛ iõ nã nõ põt ip₃ corrigere neq₃ vnire ipsi mẽbro. q̃re mul tũ est cauẽdũ: q2 multa sepe ɔtingunt chirurgicis. Audiui de multis curãtib° p lõgissima tpa ꝛ vulnẽra nõ poterant cõglutinari: ꝛ post multa tpa nã expellebat illa talia sic ali qñ bõbacẽ: aliqñ pãnũ: ꝛ sic de alys. Qr nãlis mẽbri cõple xio debeat custodiri p₃: nã ipa virtus mẽbri h₃ facere suã opationẽ per suã ,ppriã ꝛ debitã cõplexionẽ. ꝛ hoc decla/rat Gal. 3° de ingenio in hec verba. Impole eni est carne₃ in vulneribus generari cõplexione nõ ẽm sui nãm existẽ/te. similiter neq₃ solidari: neq₃ cicatrisari poterit ꝛc.

Uuln° sim plex.
Uuln° cõ/positum.

4 ¶ In magnis vulnerib⁹ ligatura nequit absq̃ sutura labia vulneris contiguata seruare.

¶ Hoc docet experientia probata: ⁊ ideo vulnera debent sui: q̃uo ⁊ cum quo inferius dicetur.

5 ¶ Filum sericinũ labia distincta nodans in moderata distantia suturam efficit meliorem.

¶ Tria hic tangunt̃ de sutura. Primũ est res cũ qua sutura dꝫ fieri. Scd̃m est modus seu maneries suendi. Tertiũ est distãtia seu lõgitudo que dꝫ attendi de vno puncto ad aliũ. Primũ tãgit cũ dicit. filũ sericinũ: hoc est certũ ꝙ melius cũ quo põt fieri sutura in vulneribus est sericũ. Et rõ est: nã ꝑꝑ sui viscositatem est magis forte ⁊ magis tenax: ⁊ magis durãs. Etiã põt esse rõ. qꝛ ꝭm Serapionẽ sericũ seu seta hꝫ ꝓprietatẽ que est bona cordi ⁊ cõfortat subam vel totalitatẽ cordis. Scd̃m qđ tangit̃ est maneries suendi in hoc ꝙ dicit. labia distincta nodãs. Vñ sciẽdũ ꝙ sutura dꝫ fieri taliter. s. ꝙ qñ mẽbrũ est bene figuratũ ⁊ labia sunt cõiuncta minister dꝫ seruare mẽbrũ: ⁊ artifex dꝫ facere vnũ punctũ in medio vulneris: ⁊ dꝫ ipsum nodare: ⁊ filũ frangere. Dehinc dꝫ facere aliũ punctũ in medio interpunctũ primo factũ ⁊ vltimũ vulneris. Iterũ in medio aliũ donec sit totũ ꝑfecte firmatũ ⁊ sic de alia ꝑte: ⁊ per istũ modũ pũcti semꝑ sunt impares vt in pluribus. Tertiũ tangit cũ dicit. in moderata distãtia. vnde quãta sit distãtia siue spatiũ ab vno puncto ad aliũ: hoc habet remitti industrie operantis qui habet hoc diuersificare ꝭm qualitatem ⁊ cõplexionem patientis ⁊ membri vulnerati.

6 ¶ Festina consolidatio vulnerũ potissime causat̃ a sanguine pauce aquositatis: quapropter aquosos potus vulneratis conuenit euitare.

¶ Galenus in 3° de ingenio. ca. 2° sic dicit. Intelligendũ est ꝙ mã carnis generãde bonus sanguis sit. generans aũt ⁊ quasi artifex est nã ⁊c. ⁊ subdit ibidẽ. Ideo in curãdo vulnere duo ꝑmitus sunt inuestigãda: quoꝝ vnũ est mẽbrum vbi est vulnus: vtrũ sit tꝑatũ ꝭm ꝓpriũ eius tẽperamentũ quatuor q̃litatũ. Dictũ eñi est sanitatẽ ⁊ stabilitatẽ similiũ mẽbroꝝ nõ fieri nisi cũ tẽperamẽto 4ᵒʳ q̃litatũ. Aliud ꝯo est sanguis ad eũdẽ locũ deflués q sit tẽperatus: qꝛ si aliqđ istoꝝ intẽperatũ fuerit morbus multiplicabit̃ ⁊c. Et subdit ibidẽ. sꝫ tñ cũ in carne que generat̃ q̃dã duo efficiant̃ ⁊ vnũ grossum ⁊ aliud subtile q̃ nõ in solis vulneribus duꝫ caro restituit̃ oriunt̃: sꝫ ẽt in toto corꝑe. Subtile aũt qđ de toto corꝑe dissoluit̃ q̃dã occulta dissoluunt̃ ⁊ palaꝫ cã est defectiua caloris nãlis: aut multitudo cibi vltra modũ accepti: aut nimia ⁊ fortia exercitia virtutẽ ꝑgrauãtia. Grossum ꝯo sit lutuꝫ qđ in mũdis corꝑibus efficit̃: subtile q̃qꝫ vulnus humefacit: grossum autẽ illud putrefacit. vñ dico necessario cõuenit medicamẽ desiccatiuũ. vꝫ. in hoc qđ est humidum ⁊ mũdificatiuũ ea ꝙ putridũ est ⁊c. Vñ ex hoc apꝑet ꝙ ad festinã ꝯsolidationẽ vulnerũ reqrat̃ tẽperamentũ mẽbri ⁊ sanguinis. Et qꝛ vtplurimũ peccãt ꝑ humiditatẽ: ideo vtplurimũ cõuenit aquosos potus ⁊ cibos euitare ⁊ eligere siccos ⁊ tostos desiccatiõis ⁊ mũdificatiõis.

¶ Artificium cõponendi potionem vulneratoruꝫ. Cap. 11. Cuius aphorismi sunt. 2.

1 ¶ Potio que consumit atqꝫ sequestrat aquositateꝫ a sanguine non aqua: sed vino ⁊ stipticis diureticis cum aromaticorum cõmistione conficitur.

¶ Galenus docuit tales potiones in 3° dinadimiaꝝ in tribus capl'is sibi inuicẽ ꝯtinuis. ⁊ semꝑ iubet fieri cũ vino. vñ in vno capl'o sic dicit. ad plagã piloselle succũ da bibere si reycit morietur. Si nõ viuit. ꝑͦ die plãtaginẽ ⁊ fragulariã in vino dabis. scd̃o die gariofilatã adiũge cũ vino. ⁊ tertio die pilosellã. q̃rto die pimpinellã. q̃nto die ederã terrestrẽ septẽneruiã. Trãsactis ꝯo dieb⁹ septẽ subtrahere debes sigillatim ecõuerso. Tadeus ⁊ dñs Hugo magr̃ suus talẽ faciũt potionẽ. ℞. cinnamomi optimi. ʒ j. çinçin. ʒ ß. granoꝝ ꝑadisi: galãge: cardamomi boni: piperis lõ. ana. ʒ j. gariofi. numero. xij. piꝑis nigri grana. x. terant̃ cribellent̃ ex altera ꝑte. ℞. mellis optimi lib. j. vini optimi subrubei nõ nimis fortis: lib. vj. qđ q̃dẽ mel in pauco vino bulliat. s. totum mel donec spuma eleuetur suꝑ ipsum deponatur ab igne tepefiat. deinde incorporetur totus pul. tunc addatur totum vinũ qđ remãsit ⁊ cõmisceatur ⁊ temperet̃: tunc distillet̃ per colatorium pluries sicut lixiuium distillat̃ ⁊c. Et ideo apparet ꝙ tales potiones fiunt cum vino ⁊ cuꝫ stipticis ⁊ diureticis sicut ponit regula presens.

2 ¶ In vulneratis flegmaticis ⁊ in hyeme mel cõiungitur potioni.

¶ Patet hoc ex supradictis.

¶ Que prohibẽt vulneratis potionẽ administrari. Cap. 12. Cuius aphorismi est vnicus.

Venter stipticus ⁊ viscera opilata vl' tumida spiritualia sicca vel toti⁹ ariditas prohibent vulneratis offerre potiones stipticas ⁊ acutas.

¶ De stipticitate vẽtris cã est: nã tales potiones stringunt ventrẽ. De visceribus opilatis certũ est: nã tales potiones claudũt ⁊ restringũt viscera. De siccitate spũaliũ sil'r appa ret. nã tales potiones desiccãt. De ariditate corꝑis sil'r ꝑꝫ. nã tales potiones magis arefaciunt: ergo q̃d agendũ in talibus casibus: dico ꝙ hꝫ remitti bono ingenio operantis qui sciat discernere quid ⁊ q̃uo sit agendum:

¶ Quibus vulneratis maxime potio debet offerri. Cap. 13. Cuius aphorismus est vnicus.

Quanto vulnerati maiorem fuerint hemorrhosagiã passi tanto securius pigmentis aromaticis imbuuntur.

¶ Rõ est: qꝛ multi⁹ᵒ sanguis: ⁊ hũoris est cã apostematiõis vulneꝝ: ⁊ ẽt est cã ꝙ se. citi⁹ ⁊ forti⁹ itẽdat̃. Et iõ qñ sãguis ⁊ hũores sũt euacuati: securi⁹ pñt admĩstrari tales potiões.

¶ Quibus vulneratis vinũ est denegandum. Cap. 14. Cuius aphorismus est vnicus.

Sicut vulneratis hemorrhosagiã passis merũ ꝑcipue cõgruit: sic ꝓnis ad eã derogat omne vinũ: ⁊ q̃cq̃d acuit sanguinem vel stimulat ebullire.

¶ Causa est: qꝛ vinũ ⁊ talia acuentia ⁊ stimulantia sunt calide nature. Et ideo vbi est plenitudo humoꝝ intendũt se. ⁊ faciunt fluere sanguinẽ ⁊ humores ad locũ vulnerati: ⁊ ẽt hñt aperire meatus ⁊ vias ipsius mẽbri vulnerati: quare sequit̃ ipsa hemorrhosagia: q̃ aliqñ est multũ vitãda: maxime illis q sunt ꝓni ad ipsaꝫ. Et hoc est qđ dicit regula: ꝓni aũt sunt hoĩes colerici ⁊ pleni ⁊ mobiles ⁊ agitatiui.

¶ Artificium compescendi sanguinis fluxum. Cap. 15. Cuius aphorismi sunt. 8.

1 Sicut inflãmatiua ⁊ subtiliatiua cogũt effluere sanguinẽ: sic ⁊ infrigidantia ⁊ ingrossantia prohibent emanare.

¶ Iste aphorismus valde clarus est ⁊ non indiget magna expositiõe: qꝛ oẽs auctores practici per hũc modũ operantur. ⁊ hꝫ fundamentum ex illo cañ. 5° apho. In his ꝯo ops

frigido vtl. vnde san. fluxus futurus est ⁊c. ⁊ Gal. in cōmē to sic dicit. intendit Hippo. docere in his verbis suis vbi frigida adiuuēt: dicit ergo iuuare illos vnde sanguis fluere paratus est ⁊c. Istum canonē quo ad scdam sui partem posuit Gal. 5° de ingenio sanitatis. cap. 3°.

2 **℄ Sicut inquietudo ⁊ clamor ⁊ ira sanguinē faciunt ebullire: sic eū retinent quies ⁊ taciturnitas ⁊ pax cordis.**

℄ Qr inquietudo. s. corporis faciat sanguinē ebullire ⁊ per ꝯñs fluere ꝑter modū ⁊ vltra nām in vulneratis ⁊ apparatis clarū est: nā inquietudo calefacit sanguinē: cū motus sit cā caloris ſm Gal. 2° de morbo ⁊ etiā cōmouet ipm. Mō ois liquor cōmotus magis fluit q̄ quietatus qd apparet ad sensum. de clamore manifestū est: cū sit labor ⁊ motus capitis ⁊ oris ⁊ pectoris: ⁊ p ꝯñs totius corpis. De ira certum est cū ſm Gal. 2° de morbo. ca. 2° vbi dicit. ira eni est feruor cal. in corde existētis pp fortē motū aie ⁊c. Et iō si ingetudo ⁊ clamor ⁊ ira faciūt ebullire sanguinē: ⁊ p ꝯñs faciunt ipsum manare: bene sequit̄ per locū ab oppositis ꝙ quies ⁊ taciturnitas ⁊ pax cordis ipsum infrigident: ⁊ p ꝯñs ipsū faciant gescere ⁊ retineri: qd dicit prius regula.

3 **℄ Ubi vena corrodit̄ prauo chymo vel putrefactiōe dissoluit̄ absq̄ cauterio dissoluēte causam apertionis eius nō sistitur fluens sanguis.**

℄ Sanguis fluens necessario ꝓuenit a vasis cōtinētibus cū. mō vasa ꝯtinentia sanguinē venalē sunt ipse vene que aliqñ findunt̄: aliqñ apiunt̄ in suis orificijs: aliqñ scindūtur: aliqñ corrodunt̄ vel putrefiunt. Et hoꝝ cāe aliqñ sunt extrinsece: vt cultellus vel cuspis. aliqñ sunt itrinsece que aliqñ eueniūt pp multitudinē sanguinis: ⁊ tūc ꝯuenit diminutio. Aliqñ pp ipsius acumē: ⁊ tūc cōpetūt frigida ingrossantia. aliqñ eueniūt pp malū humorē corrodētē ipsā venā. Qui qdē humor aliqñ est infra ipsā venā: aliqñ est extra ipsam: sꝫ tñ ipsā cōtangit. ⁊ aliqñ humor nō est corrodens: qꝛ nō hꝫ acumē. sed est putrefaciens pp maximā humiditatē. Et in istis duobus casibus dicit magr̄ ꝙ cauteriū est necessariū qd qdē curat ⁊ dissoluit humorē corrodentē ⁊ exiccat ⁊ resoluit humorē putrefacientē: ⁊ p ꝯñs nā claudit venam corrosam: ⁊ per ꝯñs sistit̄ fluens sanguis: sicut dicit regula. Qr aūt cauterium hoc faciat: hoc pōt elici ex dictis Auic. pmo cañ. fen. iiij. cap. 29° vbi sic dicit. Cauterizatio est medicina valde vtilis iuuans ad ꝓhibendum ne corruptio spargat̄ ⁊ ad cōfortandū mēbrum: cuius cōplexionē volumus rectificare: ⁊ ad resoluēdū mās corruptas in mēbro retentas: ⁊ ad restringendū sanguinis fluxū ⁊c. Iste canon est Gal. 5° de ingenio sanitatis. cap. 10°.

4 **℄ Medicina comburens cum manifesta stipticitate vt atramentum non solum corruptionē extirpat: sed escaram seu crustam fluxui obuiātem efficariter generat.**

℄ Qr atramentū hoc faciat ita ponit Auicē. in 2° ca. ꝓprio de atramento. dicit enim sic. operationes ⁊ ꝓprietates oia sunt adurentia facientia ꝓuenire escaram stipticam ⁊c.

5 **℄ Arteria vulnerata quanto plus dilatat̄ plus sanguinē euomit: quocirca necesse est vt eius dilatatio quantū possibile fuerit remittatur.**

℄ Ista rl'a ex suis terminis manifesta est cuilꝫ sane mētis.

6 **℄ Latitudinalis arterie sectio promptius solidatur q̄ꝫ apertura ſm longum.**

℄ Ista regula hꝫ efficaciam pp longissimas experientias.

7 **℄ Modica vene pulsatilis apertura in corpore molli ⁊ humido vt puerili ⁊ muliebri sanari pōt: magna xo vix aut nūq̄ꝫ i sicco ⁊ calido corpe.**

℄ Istud idē dicit Gal. in 5° de ingenio. ca. 7° vbi sic dicit: incipiā ab eis que experimēto cognouimus: ⁊ q̄ vidimus: ⁊ alijs palam ostēdimus. Dico ergo me pulsantes vidisse venas eē solidatas: ⁊ carnē circa eas generatā: in pueris qdē ⁊ mulierib⁹ in frōte: ⁊ oculis: ⁊ plāta: ⁊ racheta man⁹ ⁊c.

8 **℄ Ubi san. arteriarum pre vulnere cogitur scaturire necesse est stipticis exterius applicatis iungere glutinosa.**

Cōstringētia sanguinē arterialē ex vulnere.

℄ Sicut docet Auic. in 4° cañ. fen. iiij. tractatu 2° cap. intitulato. Canon curationis fluxus san. circa finē capl'i. vbi docet has medicinas: ⁊ calx flox eris arsenicū citrinum sumat̄ albugo oui ⁊ aggreget̄ cū calce nō extincta ⁊ inoluantur ibi pili leporis: ⁊ similia: colcotar: dragagantum: fimus asininus: ⁊ ēt glutinare cū his gipsum ablutū: glutinū decoctū / amilum / pul. molendini / thus / ralina / rane colla: retinere cū his exiccatiuis / aloe / cortex thuris arilli / galle / papyrus adustus / scoria ferri / stercus eq / stercus asini / cinis ossiū non ablutorum: spongia noua submersa in oleo: deinde adusta: pili adusti ⁊c.

℄ Artificium resoluendi sanguinem intra corpus recenter coagulatum. Cap. 16. Cuius aphorismus est vnicus.

1 **Quibuscūq̄ꝫ vulneratis itra corpus recenter sanguis coagulat̄ his potio resolutiua sudorem ꝓuocās cōfert cito.**

Discoagulantia sanguinē congelatū.

℄ Sciendū est ꝙ qñcūq̄ꝫ cōtingit sanguinē exire venas ⁊ nō expellit̄ a corpe ꝙ coagulat̄ in aliquo loco ⁊ putrefit ⁊ corrūpit̄ ⁊ generat pessima accñtia. Et rō est: qꝛ san. est calidus ⁊ humidus: ⁊ p ꝯñs receptiuus cite ⁊ magne putrefactionis. quare est necesse ꝙ expellat̄ a corpe. ⁊ talis expulsio est duobus modis: aut ꝙ expellat̄ in sua forma sicut sepe cōtingit: aut ꝙ subtilicē ⁊ per sudorē emittat̄: ⁊ hoc est qd dicit pñs regula. Que aūt sit talis potio resolutiua sudorē ꝓuocans vel expellens: Auic. in 6° fen. q̄rti. in tractatu quinto. dicit sic: sumat̄ pōdus. ʒ. j. ellebori albi. ⁊ fabaꝝ pōdus. ʒ. ij. ⁊ sumat̄ in potu cū aliqua calida. si aūt coagulet̄ sumat in potu eger aquā alhase ⁊ silr̄ coagulū leporis. Et subdit: cura eius est sumere in potu coagulū leporis cū aq̄ mellis q̄ꝫtitatē. ʒ. ij. in q̄ iā positū sit pōdus. ʒ. ij. salis ꝯtriti. Qñ aūt sāguis coagulat̄ i vesica docet Auic. 19° fen. iij. tractā. p dicēs has medicinas carpobal. lignū peonie cordumeni sauina rubea tinctoꝝ siselcos aristol. rotūda: fel testudinis: coagulū leporis: lignū vitis: lac ficus exiccatiuū ⁊c.

℄ Quo artificio consolidatio vulnerum ꝑaret̄. Cap. 17. Cuius aphorismi sunt. 4^or.

1 **Consolidat efficaciter suppositum medicamen vehementer exiccans ⁊ vim glutinandi gerens.**

℄ Si vulnus fuerit simplex pmo sunt iungenda labia ſm forꝰ ⁊ bonā figurā mēbri: ita ꝙ talis figura ⁊ ꝯiunctio seruet̄. aliqñ est necesse facere suturā. aliqñ sufficit bona ligatio. Et ideo vel ꝙ suat̄ vel ꝙ solū liget̄: bonū est apponere medicamē exiccans sicut dictū est in aphorismis ꝑcedētibus: qd cū exiccatiōe glutinet ptes vt fig^a meli⁹ ꝯseruet̄.

2 **℄ Lotio vulneris exiccantibus tepidis exerceri debet vt vino vel aqua vini.**

℄ Aliqñ euenit ꝙ vulnera sunt sordida qñ medicus vocatur. ⁊ ideo vt melior fiat cōiunctio partiū ⁊ carnū vnio necesse est ꝙ qcquid sit preter nām inter labia vulneris expellat̄ ⁊ aliqñ est necessaria lotio. Et ideo dicit regula: ꝙ

talis lotio dз fieri cũ exiccantibus tepidis sicut cum vino vel cũ aqua vini.i.aqua ardẽti. Oз talis res sit exiccans iaз supradictũ est: qꝛ vulnera nõ curant̃ nisi prius exiccent̃. sз ꝙ nõ sit frigida appet: qꝛ frigidũ vlceribus mordax. in 5° aphorismoꝝ: neqз dз esse nimis ca. qꝛ multa mala iferret.

3 ¶ Recentia vulnera cuз aqua ardenti lota sanationis effectum citissime consequuntur.

¶ Intelligendũ ꝙ qñ medicus vocatur aut est vulnus sine deperditione sube aut non. si sine: aut est fluxus humorum aut nõ. si est fluxus humoꝝ: aut fluunt humores calidi pro maiori pte aut non. Iteз aut est tp̃s frigidũ aut calidũ. Itẽ aut est etas cõplexio ars ca. aut frigida aut nõ. Si vulnus fuerit cũ deperditione sube ꝛ adhuc non sunt labia cõiuncta: ꝛ ꝙ non sit ibi fluxus humoꝝ calidoꝝ: ꝛ ꝙ sit tp̃s etas/ cõplexio/ ꝛ ars frigida bonũ est abulere vulnera recentia cum aqua ardenti: qꝛ mundificat ꝛ exiccat: ꝛ etiã remouet aliquã malam cõplexioneз introductã ab aere. Ex qua lotione sequit̃ citioꝛ sanatio vt dicit regula: in aliq̃bus auteз cõplexionibus nõ. Nã est dubiũ de apostemate calido vel de hemorrhosagia vel de mala cõpl'one sicca vltra modũ.

4 ¶ Non solum aquositas omni vulneri: sed frigus inimicat̃ ꝛ cuiusqз complexionis malitia: quapropter oportet medicinaз variare ̾ꝫm diuersitatem corporũ ꝛ membrorum: lз exiccantia cõmuniter exiccantur.

¶ Galenus in 4° de ingenio. cap̃. 2° sic dicit. Sed defectio mẽbri pp̱ qd̃ humores ad vulnus descendũt nõ est nisi cã sue male cõplexionis q̃uis non sequat̃ vt oĩs mala cõplexio sit cã defectionis. Ideoqз videm⁹ plurimũ carnẽ vulneris malã cõplexionẽ hr̃e: non tñ esse defectã: qꝛ defectio mẽbri non fit nisi dum mala sui cõplexio multũ a tẽperamento semota dicit̃: quo sic existente dз curari sicut dixi, tibi vt calida ifrigides: frigida calefacias. humida desicces: ꝛ sicca humides ꝛ composita composites.

¶ Regule saniationi vulnerũ vtiliter pertinẽtes. Cap. 18. Cuius aphorismi sunt. 9.

1 Sanies ꝛ maxime in vulneribus concauis deperdite carnis prohibet substantiam generari.

¶ Sanies ̾ꝫm ꝙ declarat Gal'. in p̃mo ꝓnosticoꝝ cõmento illius. Putredo aũt laudat̃ ꝛc̃. generat̃ a sanguine contento vel sparso in venis ꝛ cõcauitatibus mẽbroꝝ: ꝛ cõuertit̃ a cal'. ibi agẽte. Qui q̃dem cal'. nõ põt talẽ sanguinẽ ad perfectionẽ ꝑfecte digestiõis deducere ꝓpter multa. Primo qꝛ talis sanguis peccat q̃litate: aut q̃ntitate: aut vtroqз. sed cõuertitur ꝛ putrefit sicut oẽs res que calefiunt calefactione vehemẽti non in suo loco: ꝙ si caliditas innata egreditur ab equalitate sua nãli egressione multa putrefit sanguis: sicut putrefit in corꝑibus mortuoꝝ. Et si fuerit virtus adhuc remanens accidit sanguini dispositio cõposita a dispositione extra nãm ꝛ a dispositione naturali. quare putrefit pars eius ꝓpter dispõnem innaturalẽ. Et quecunqз harũ duarũ dispõnum vincit: tunc significationes oꝑationis eius sunt magis vincentes in caloꝛe ꝛ odoꝛe ꝛ suba. Ex qua declaratione habet̃ ꝙ in sanie est putrefactio ꝛ corruptio: ꝛ ꝑ ꝯñs corrosio: q̃uis talis sanies sit laudabilis: quãto magis in illaudabili qua corrosione prohibet naturam membri vt non possit bonam substantiam generare.

2 ¶ Alimentum attractum ꝛ non incorporatum in saniem conuertitur: ꝛ ideo vulneratis obest superfluitas alimenti.

¶ Ex declaratione imediati aphorismi põt videri quõ si alimentũ currat ad mẽbrũ vulneratum necio fiet inde sanies. Et iõ si sup̱fluat in tãta quãtitate ꝙ nõ possit incorporari: necio fiet nimia ꝛ mala sanies ipediens nãm in suis oꝑationibus. q̃re seq̃tur ꝯcl'o ꝙ vulneratis dз offerri multominus de cibo ꝛ potu q̃з ipsismet non vulneratis. que autem sit talis quantitas non potest scribi certis literis: sed habet remitti arbitrio operantis.

3 ¶ Sicut aquositati debentur exiccatiua: sic vulnera saniosa mũdificãtibus indigẽt medicinis.

¶ Sup̱ius est allegatuз: ꝛ adhuc repeto: qd̃ dicit Gal'. in 3° de ingenio. ca. 2° vbi dicit. Sз tñ cũ in carne que generat̃ quedã duo efficiant̃: ꝛ vnũ grossum ꝛ aliud subtile que nõ solũ in vulneribus dũ caro reficit̃ oriunt̃. sз ẽt in toto corpore subtile: aut qd̃ de toto corꝑe dissolutione occulta dissoluit̃. ꝛ aliqñ palã cã est aut defectio caloris naturalis aut multitudo cibi vltra modũ accepti: aut nimia ꝛ fortia exercitia virtutẽ ꝑgrauantia. grossum ꝰo fit lutũ qd̃ in medijs corꝑibus efficit̃. subtile q̃qз vulnus humefacit: grossum aũt illud putrefacit. Vñ dico necio medicamẽ ꝯuenit desiccatiuũ. vз. in h qd̃ est humidũ ꝛ mũdificatiuũ: eo ꝙ putridũ est ꝛc̃. Ex quo originali apparet clara nostra regula.

4 ¶ In vulneribus que nõ saniant vel corpus nõ alitur aut pre defectu: naturalis caloris deficit attractiua vel immutatiua.

¶ Auic. in 4° cañ. fen. iiij. tractatu. ij. ponit capl'm de curatione vl cerũ difficilis ꝯsolidatiõis. ꝛ ponit ibi multas cãs que oẽs pñt reduci ad duas. qꝛ vel hoc est pp̱ p̃ntiã nimij ꝛ mali nutrimẽti: ad quã seq̃t mala cõplexio mẽbri. quare corpus vel mẽbrũ nõ alitur sicut dicit p̃ma pars p̃ntis regule: vel pp̱ absentiã boni nutrimenti: ad quam sequitur inanitio ꝛ defectus mẽbri. ꝛ per cõsequens mẽbrum non perfecte attrahit nutrimentũ ad se: ꝛ si attrahat non bene conuertit: sicut dicit secũda pars p̃sentis aphorismi. Quid aũt sit agendum Auic. docet in allegato loco.

5 ¶ Sanatio vulneris vbi est opus debilis cõuersiue nullo modo debet a medico procurari.

¶ Istud tenet pro tanto qꝛ medicus debet esse adiutoꝛ nature ꝛ non impediens eam. iiij. cañ. fen. j. tractatu. 2°. ca. de curatione fe. putridarum in vniuersali.

6 ¶ Minister nature supplere tenetur defectum eius non facere: propterea saniẽ ex vulneribus eijcit: non inducit nisi superfluitas prohibens ipsorum sanationem nequeat aliter extirpari.

¶ Hippo. in 5° apho. sic dicit. Et si in vulneribus malis ẽt fortibus existẽtib⁹ tumoꝛ nõ appeat hoc magnũ malũ: laxa bona: cruda mala: ꝛ Gal'. in cõmẽ. illi⁹. Calidũ saniẽ faciẽs ꝛc̃. sic dicit. Impo'e est eni in vulnere faciẽte saniẽ vt vel ꝑiculosum vel molestuз debeat esse. Vulnus aũt ꝙ cã est spasmi nõ facit saniẽ neqз ꝛ putrefacta vel in circuitu corrosiua ꝛ oĩa maturantia saniem sunt facientia ꝛc̃. Et ideo diceret iuuenis. dñe: sup̱ius ostẽdistis incõmoda saniei in vulneribus. Est nẽ semp̱ resistẽdũ nature vt nõ faciat saniẽ: vel si iã est vt oĩo ipsaз excludat. dicit p̃ns r'la ꝙ nõ: nisi eẽt tãta sanies ꝙ ꝓhiberet sanationẽ: qꝛ si nimis exiccarent̃ vulnera ꝛ spãr illa que fiũt in fine musculoꝝ fierẽt ibi spasmi ꝛ maximi doloꝛes: sic̃ declaratũ ẽ i locis all'at.

7 ¶ In quibuscunqз vulneribus cruda superfluitas conglobat̃ cassatione vel extrinsecorum alterantium obuiatione seu alijs causis ꝛ putrefactiuis cogenda est saniare nisi nerui ꝓhibeãt.

¶ Oз sanies

¶ Quod sanies sit pcurāda in vulneribus: satis pz ex supradictis. Quod autez excipiant vulnera neruorum ipse ponit in sequenti regula. et declarabitur in canone sequenti.

8. ¶ In neruosis vulneribus calefactiuis leptomeris non putrefactiuis aut sanientibus est superfluitas resoluenda.

¶ Galenus in .6. de ingenio. ca. 3. sic dicit. Aquā vero quantū poteris fuge in curādis neruis. si fissurā vel puncturā habeant silr mollitiua cathaplasmata. vnde fm Gal. in .5. de simplici medicina. medicamē generās saniē dz esse simile in cōplone cōploni corpis et mēbri. vbi volumus saniez facere: et cuz hoc dz esse opilatiuū que multuz resistunt ipsis neruis: qr resistūt inquātū sunt humida vt declaratū est et resistunt inquātū sunt opilatiua. Quia necesse est vt pūctura non claudat neqz opilet: imo semp mundificet et exiccetur. Que aūt sint talia leptomera calefactiua Gal. distinguit in pallegato ca. 6. de igenio: qr talis neruus vulneratus aut est discoopertus a cute: aut nō. Si sit discoopertus idiget medicamine desiccāte sine dolore et pūctura. Si āt vulnus sit coopertū cute sufficit fortiora q̄ docet Aui. sic glutinū albo tirasina/euphorbiū/lac titimalli/assa/sapinū/et mlta alia.

9. ¶ Superfluitas vulneris nisi vertat in saniem aut aliter resoluat vel cōglobata generat apostema vel spasmum accelerabit.

¶ Ista est verissima ꝓ: quod supfluitas que fit in vulnere de qua superius diuersimode est pbatū. necessario aūt dz cōuerti in saniē: et p ꝯñs dz mūdificari a vulnere. et hoc in oībus vulneribus preterq̄ in vulneribus neruosorūz mēbrorū: aut dz mūdificari et exiccari et extirpari et resolui a vulnere antequā ad saniē conuertat. Et nisi sic fiat aut ipsa cōglobabit in vulnere et gñabit apa: aut erpestiomenū. et sic membrūz corrūpitur: aut adducet spasmū: et specialr in vulneribus neruosis pp colligantiā cū cerebro sicut dicit regula prius etc.

¶ Ingenium curatiuū vlcerum sordidorū et malignorum. Cap. 19. Cuius aphorismi sunt. 9.

1. Vlcera sordida nō tm̄ emittunt saniē sed viruletijs lachrymantur: et ideo exiccanda sunt abstersiuis.

¶ Sciendū est quod in vlceribus fm quod ptactū est: semp est supflua humiditas. vñ aut exiccat pfecte. aut nō: si sic cito fit curatio talis vlceris: Si nō: aut fit inde sanies: et tunc est cū melioribus significationibus qr nā est ex opere nature agentis fm cursum nālem et non generat sanies nisi a digōne nāli et non associat ei malū ex accidenti bus vlcerū malorū: et est talis sanies. ppie laudabilis alba leuis equalis: que ꝯsecuta est cōplementū distensionis. Et neqz associat ei fetor cū in ea non sit putrefactio et fortasse nō euacuat a fetore paruo etc. Aut talis supfluitas est subtilis et ꝯuertit in pus: aut est grossa. et ꝯuertit in sordiciē. aliquādo est ex grosso et subtili. et sic fiūt diuersitates pure. vñ quomodocūq̄ sit semp omne vlcus est exiccandū: vt dicit regula: et antecedētia ponunt ab Auicē. 2. cañ. fen. 4. tractatu 3. ca. 1. conclusio autem ponitur in ca. 2. vbi sic dicit. Scias quod oīa vlcera indigent exiccatiōe quadā pter facta ex attritione lacertorū et ipsorū contusione.

2. ¶ Sordidis vlceribus tumefactis exiccatiuuz congruit absqz mordicatiōe resoluēs vt psidia vel plantago in vino decocta.

¶ Ex quo in vlcere est tumefactio seqtur quod iam est quedā apostematio vnde cōpetit ibi exiccatio inquantū est vlcus. et cōuenit quedam repercussio et specialr si sit in pncipio et de mā ca. inquantū est ibi apostema. et cōpetit ibi resolutio et specialr si sit apa in augumēto vel in statu. et hoc facit psidia aut plantago in vino decocta: qr talis medicina desiccat repercutit et resoluit: et expedit quod non sit ibi mordicatio specialr: si apa sit de materia ca. et in pncipio: qr tūc fieret attractio ad apa ratione mordicatiōis que causaret dolorem: et hoc est quod dicit regula.

3. ¶ Vlceribus corrosiuis que sponte dilatantur ac pfundant: stiptica mordicatione carētia debentur exiccatiua. Si vero fuerint venenosa vt lupus et cancer theriacalia debent esse.

¶ Inquātū dilatant signuz est quod mā fluens sit ca. et subtilis et per ꝯñs corrodit partes mēbri et vlcus dilatat et pfundatur: q̄re necessariū est medicamē exiccatiuū inquantum est vlcus. et quod sit stipticū vt habeat illam mām cōpescere: et quod non sit mordicatiuū: qr iam dictū est quod mā est ca. et sic si medicamen eēt mordicatiuū malignaret mām: et p ꝯñs magis dilataret vlcus. Si aūt talis mā fuerit venenosa sic in pestilentiali tpe et in passionibus venenosis: medicamen dz esse theriacale: qd defendat et confortet subam mēbri et spūum eius: vt est bolus armenicus et mirtilli et ro.

4. ¶ Vlcera deambulatiua stipticissimo medicamine compescuntur.

¶ Talia vlcera habēt malitiā a cholera. et ideo cōueniunt talia multū stiptica sicut solatrū et arnaglosa et silia.

5. ¶ Vlcera quecūqz ptim a grosso chymo et igni to causant: ptim vero a subtili et calido sicut noli me tāgere: manifeste resoluētibus et pure stiptiscis indignant. Et ideo solūmodo ꝯgruit medicamē has vires eq̄tas hñs fortiter colligatas.

¶ Grossus humor et ignitus est de nā melīe cui aduenit calefactio: aut p viaz adustionis: aut p viā putrefactionis. Calidus et subtilis humor est de nā cholere qui huores aliqñ occurrūt ad faciendū vlcera. et talia vlcera sunt mala et corrūpētia membrū. Et ideo sunt diligēter curāda non cū solis stipticis alterantibus: qr tunc humor melīcus g est grossus magis ingrossaret: et magis infigeret mēbro. neqz cuz manifeste resoluentibus: qr tunc cholera magis icenderet et indignaret. Sed debēt misceri stiptica cū resoluētibus: qr nā segregat iuuās mēbrū ꝯtra cholerā cū stipticis et iuuās ipm ꝯtra melīam cū resoluentibus: sicut dicit regula. Que autem sint ista Auicē. in .4. cano. fen. 3. tractatu pmo: ponit nenusa. portul. psidiaz gallas/fructus tamarisci/psidiaz/bolū armenicū/caput piscis saliti/folia albederongi: flos eris: et sulfur: acetum: aqua ligni vitis et similia.

6. ¶ Vbicūqz subtilis et grossus humor inequaliter causant vlcus predominanti est obuiandum fortiori virtute.

¶ Questio posset fieri a iuuene. dñe: dixistis quod in curatiōe taliū vlcerū opz vti medicamine hñte vires equatas. s. vtitē stipticā et virtutē resolutiuā. Tñ multoties occurrit quod in vlcere magis nocet huor grossus: cuius signa sunt: qr magna est grauitas in mēbro. labia sunt dura et grossa idignata a frigore: et sic de alijs signis. Aliqñ magis nocet huor subtilis: cuius signa sunt maximus ardor et caliditas labiorū et subtilitas virulētie: et ledunt a calidis etc. Quid est agēdū in tali casu: rñdet regula et dicit: quod domināti magis est obuiādū.

7. ¶ In quibuscunqz vlceribus caro est mortua computrescit: et ideo vel ferro secari vel igne comburi debet aut medicinis.

¶ Aui. in pmo cañ. feñ. 4. cap. 27. sic dicit. Cū mēbrum p

maliciā cōplōnis cū mā aut sine mā corrūpit: ꝛ nō ꝓficit ei scarificatio aut epitimari: ex quo ꝯferre cōsueuit de eis que in libris pticularib⁹ dicta sunt: necesse est vt caro corrupta que est supra euz remoueat̄. Et meli⁹ qdez est vt fiat sine ferro: sꝫ pōle fuerit: qm̄ plerūqꝫ ferrū inuenit tunicas musculorū ꝛ venarū pulsatiliū periculose. ꝙ si hoc nō contulerit. ꝛ corruptio iā in carne ꝓcesserit: necesse erit vt ipsa incidat̄: ꝛ vt locus icisionis calido ferro adurat̄ ꝛc̄. Qr caro mortua corrūpatur necesse est cuz sit humida ꝛ nō regatur a calore nāli ꝛ spiritu. ꝙ sit remouenda cū sit corrupta vel anteqꝫ putrefiat: clarū est cū sit penit⁹ ꝯtra nām. Cum qbus aūt habeat fieri ex supradictis habet̄ ꝙ cuz argento vel auro candentib⁹ ꝛ ignitis vel cum cauterio potentiali.

8 ℂ In vlceribus caro moriens ꝛ iam parū vite retinens vt cancrene iudicium subit cum ceteris auferendis. Que vo incipit adhuc mori caraxationibus ꝛ scarpellis ab humore mortificante conuenit vt purgetur.

ℂ Insuper allegato textu Auicē. ipse remittit ad libros pticulares: vbi ipse posuit multa que ꝓsunt ad reducendū: vt caro que icipit corrūpi ꝛ mori nō putrefiat: sed ꝙ reducat̄ ad suā sanitatē ꝛ bonū statū cum scarpellationib⁹: cū ablutionibus: cū emplastris ꝛ epitimatib⁹: ꝛ ipse hoc posuit in 4. cano. fen. 4. tractatu. 3. in diuersis capitulis.

9 ℂ Sicut sclirosis diu radicitus incalescens trāsit in herpetē: sic in vlceribus calidorūz membrorum caro mortua nisi radicitus euellatur: ꝛ prope festinabit gignere sacrum ignem.

ℂ Cā q̄re mala sclirosis transit ad herpetemestiomenū: qꝛ ſm Aui. in. 4. can. fen. 4. tractatu. 1. herpes causat̄ ab hūore grosso corrupto ꝛ inquātū est grossus opilat ꝛ nō pmittit transire spūm aialē ꝛ virtutē ad mēbrum: ꝛ qꝛ est corruptus corrūpit subam mēbri q̄re necessario caro ꝛ alia mēbra silia corrūpunt̄. Et iō mala sclirosis cū sit de mā grossa si fuerit radicit⁹ incalescens ꝛ ꝓfundit⁹ opilās transit in herpetē. Sed cā q̄re caro mortua in calidis membris nisi euellat̄ transit ad sacrū ignem est: qꝛ sacer ignis causat̄ ab hūore calido ꝛ subtili ſm declarationē Aui. in. 4. fen. 3. tractatu pmo. vbi facit caplm de carbone ꝛ igne persico.

ℂ Regule medicandi neruis: quos vitiat cōtinuitatis solutio. Cap. 20. Cuius aphorismi sunt. 7.

1 Punctura neruosi membri fomentis oleoꝝ sbtiliū pdit doloris acerbitatē.

Iste ponit̄. 6. de igenio ca. 2. Regula ista supponit ꝙ in punctura neruorūz sit mult⁹ ꝛ fortis dolor: ꝛ est verū sicut quotidie ondit experientia. Et rō est cū neru⁹ sit mēbrū sensibile imo delator sensus ad mēbrū: ꝛ hoc supposito magr̄ ponit quō talis dolor remoueatur. Et dicit ꝙ fomēta oleoꝝ subtiliū curāt talē dolorē: que aūt sint talia olea sicut oleū laurinū costinū: oleū rute. ꝛ sic de silibus. Et rō est. nā talis dolor vtplurimū ꝓuenit a mala cōplōne frīda ꝛ sicca itroducta ibi. sed talia olea sunt calida vtualr̄: ꝛ potentialr̄: ꝛ actualr̄: q̄re talē malā cōplōnez remouēt. Sunt ēt subtilia q̄re opilōnē ibi factaz aperiūt: ꝛ p ꝯñs a tali neruo totā cām doloris remouēt ꝛ resoluunt.

2 ℂ Virulentia que concluditur in pūcturis acerbo dolori potissime causam prebet.

ℂ Iste ponit̄ eodē loco vt ꝓcedēs. aquositas virulēta resoluit̄ moderatis atqꝫ ꝯsumit̄ potēter exiccatiuis. Talis virulētia aliqñ subitrat ad pūcturā ab ex. aliqñ fluit ibi ab itra ſm ꝙ corpus est plenū malis hūorib⁹ q fluūt ibi rōne doloris ꝛ iducūt ibi dolorē. Et cā est: qꝛ sunt ibi ꝯ nāz penit⁹.

3 ℂ Oleum terebentine per se vel oliuarum cuz euphorbio moderate confectū efficaciter subtrahit eruginem a puncturis.

ℂ Iste ponit̄ a Ga. 6. de ingenio sanitatis. ca. 2. Ioā. ebeme. in suo antidotario distōne vltima loquēs de oleo terebentine sic dicit. Oleuz de granis viridib⁹ est alboti: ꝯfert sigillationi vulnerū: ꝛ est mā emploꝝ multorū. ꝛ ꝯfert spasmo ꝛ tetano ꝛ duritiei neruorū: ꝛ modus opōnis ei⁹ est sic diximus de granis lauri: q̄re q̄tuz valeat in h̄ casu supi⁹ dictū est. De oleo oliuarū ꝯfecto cū euphorbio nō est dubiū: cū euphor. sit medicina multū ca. ꝛ subtilis attrahēs ad se: ꝛ resoluēs: ꝛ aperiēs: ꝛ mūdificans: oꝫ tñ ad misceri in pua quātitate: qꝛ alr̄ magis noceret pp sui maximā caliditatē.

4 ℂ Par est iudicium in puncturis neruorum ꝛ chordarum ligamenti ꝛ panniculorum.

ℂ Questio posset fieri. dñe: facte fuerūt regule in vulnerib⁹ ꝛ vlcerib⁹ carnis ꝛ ossiuz ꝛ aliorū mēbroꝝ ex vna pte. ꝛ ēt posite sunt regule in vulnerib⁹ ꝛ vlceribus neruoꝝ. Quid faciem⁹ de vulnerib⁹ ꝛ vlcerib⁹ chordaꝝ: ꝛ ligamētoꝝ: ꝛ pāniculoꝝ: cui rñdet dicēs: illa que dicta sunt de curatiōe vulnerū neruorū: eadē intelligas in curatione chordarū: ꝛ ligamētoꝝ ꝛ pāniculorū. Et ratio dicti est: qꝛ ista mēbra in sui esse ꝯstituunt̄ ꝛ fiunt a neruis: ꝛ hoc apparet per oēs loquentes de membris ꝛ de anotomia eorum. Uerū quedāz sunt ligamenta que solū habent ortū ab osse: ꝛ de istis non essent regule simpliciter loquendo vere.

5 ℂ Neruus omnino sect⁹ infrigidatione veloci spasmabit̄ nisi cauterio vel fomentis oleorum subtiliū preseruet̄: ꝛ quilibet vitiat⁹ aque infusione celeriter computrescit.

ℂ Galenus in 3° techni sic dicit. Nerui vo ꝛ tenantos punctura pp plurimū sensuꝫ: ꝛ pp hoc ꝙ ꝯtinua est ſm pn̄m particula parata aduocare spasmos ꝛc̄. Et subdit: dictū est aūt. de h̄ ꝓfecte in terapenticis ꝛc̄. q̄re ipse in. 6. de igenio. ca. 2. sic dic̄. Iōqꝫ si qs in neruo vuln⁹ patiet̄ ꝓhibet̄ eū vt ex aq ca. nō infundat̄: ꝛ locus ex oleo ca. fomentet̄ ꝛc̄. Et subdit pp ꝙ pmū ꝙ reperi terebētinā dās illā simplr̄ ꝛ aliqñ cūz aliquātulo euphorbio in siccis ꝛ duris corpib⁹. Si feci ex fece mltū dās eā solā: ꝛ aliqñ cū aliquātulo euphorbio ꝛc̄. Et in ca. 3. sic dicit: aquā vo quātū poteris fuge in curādis mēbris si fissurā vel puncturā habeāt: silr̄ mollitiua cathaplasmata ꝛc̄. Et subdit: sed neruū in cuti ꝯcussuz multoties vidi qm̄ hoc sepissime laborātib⁹ ꝛ maxime athletis cōtingunt: in qbus experimētatores cathaplasma apponunt ex farina fabe ꝛ aceto ꝛ melle: qd̄ medicamē optimū esse dicitur ꝛc̄. Et subdit. Itē si neruus icisus sit ac separat⁹ nullam suspitionez habeat ꝛ curatur sicut cetera vulnera. ex qbus omnibus declaratur presens canon.

6 ℂ Neruū infrigidatū ꝯhens frig⁹ non spasmat tm̄: sꝫ supfluitas vaporosa i eodē mltiplicata.

ℂ De frigore ꝙ spasmet nō ē dubiū: qꝛ ꝯhit: cū de rōne frigidi sit ducere a circūferētys ad cētrū. Et iō sequr ad h̄ talis mot⁹ ꝯhens pter nām: q vocat̄ spasm⁹. Sꝫ ꝙ talis supfluitas spasmet certū est cū ibibat porositates nerui: ꝛ per ꝯñs eū ipleat ad qd̄ nec̄io sequr ꝯctio qui dr̄ spasmus.

7 ℂ Si vulnerati sub humeris a spasmo ceperint apprehendi cauteriū profundum in spondilibus colli mortis periculum aufert vel tardabit: ꝛ vbi spasmus gignitur a pūctura: confestim

stim est dilatanda ꝛ fortiter expurganda.

¶ Et tale cauteriū auferat vel tardet periculū mortis apparet. Nā sicut dictū est: talis spasm⁹ fit aut pp malā cōplexionē frigidā: aut pp malā māmā ꝯtentā neruos iplentem. Silr talis spasm⁹ gñat mortē: qꝛ nerui ꝯtinui sunt ipsi nuche ꝛ ipsi cerebro: qḋ est mēbrū ṗncipale: ad qḋ euenit maxima lesio pp ipm spasmū ꝛ p ꝯñs mors. Et iō si añq̄ talis mala cōplo attigerit ipm cerebrū: vel añq̄ talis mala mā ipm infecerit si fiat cauteriū in spondilibus colli alterabitur per ipm illa mala cōplexio: ꝛ euacuabit̄ per ipm talis mala repletio: ex quo nec̄io sequitur mors: aut nō veniet si virt⁹ sit fortis: ꝛ cā nō magna: aut tardabit ꝛ nō effugiet si virt⁹ sit debilis ꝛ causa fortis. Et autē punctura sit dilatanda ꝛ fortiter expurganda iam apparet ex supradictis.

¶ In fracturis ossiū potiora considerabilia memorantur. Cap. xi. Cuius aphorismi sunt quatuor.

1. Rimula cranei que interi⁹ terminat̄ opꝫ scarpello ꝛ trepano dilatetur vt possit educi sanies aut virulētia subdistillās.

¶ Ista opatio que fit p incisionē cutis ꝛ per discarnationē carnis ꝛ p trepanationē ꝛ euulsionē ossis. ꝛ per ꝯñs p eductionē ꝛ mundificationē saniei: aut virulentie est operatio antiquorū: ꝛ specialr Gal. q̇ allegat Hippo. in .6. de igenio ca. vlti. ꝛ ēt Aui. ḃm q̄ ipse tractat istā māꝫ in 4° cañ. sūma 5. tractatu. 3. ca. 1. Et ista via est magis cōis ꝛ magis auctorisabilis. Sꝫ tñ moderni pp multa pericula que eueniūt in tali opere ꝛ q̄plurimi mortui fuerunt ꝛ moriunt̄ quotidie: imaginati fuerūt alios modos ꝛ inuenerūt pigmēta ꝛ potagia: de q̇bus facta est mētio ꝛ dant patiēti ꝛ nō perforant: sed illa superfluitas resoluit̄ ꝛ multi curant̄. Et ideo q̇libet operās ḃm suū melius ingeniū ꝛ bonam conscientiā experimentet̄ omnes modos. ꝛ sequatur illū modum operandi: qui sibi magis videbit̄ securior.

2. ¶ Sanies aut virulētia distillās in duram matrem incōmoda letifera multa parit.

¶ Ista regula reddit cām istius imediate p̄cedētis ꝛ verissima est: nā dura mater est mēbrum neruosuꝫ: imo fons ꝛ origo mēbrorū sensibiliū: cū igit̄ talis sanies vel sorditiees diu stat supra ipsam: ipsaꝫ corrodit / stimulat / vlcerat: ꝛ putrefacit / vnde sequunt̄ incōmoda letifica sicut spasm⁹ amētia / angustia / ꝛ mors. Quid ergo pñt dicere moderni: nam remouentes peciam cranei dicunt q̄ nā īnta suis medicaminibus talem sordiciem resoluit ꝛ annullat.

3. ¶ Absq̄ꝫ poro sensibili possibile est fracturam infantium solidari.

¶ Nunq̄ in dura parte sed molli sicut extremitatibus ossis pecia al's fractura solidatur.

¶ Intellige hoc de vera ꝯsolidatione que est talis ꝯdōnis: q̄ sensus nō pōt distinguere ibi aliqḋ mediū nisi solū mēbrū in nā sua. Sed tñ ossa dura solidant̄ 2ª solidatiōe: que fit p porū arcboidē q̇ discernit̄ a sensu quo ptes disiuncte ligant̄: ḃm q̄ declarat Gal. ꝛ Haly in 3° techni in illo cañ. fractura igr̄ est q̇dē i osse ꝛc̄. ꝛ in duob⁹ canonib⁹ sequētib⁹.

¶ Doctrina 6ª de curatione morbi cōpositi ꝛ spālr apostematis cui⁹ caplm est vnicū. Cuius aphorismi sunt. xxi.

1. Diuertendo fluentia ꝛ dissoluēdo coadunata vel extirpando curant̄ apostemose collectiones.

¶ Galenus in libro de mala cōplone diuersa volēs tradere modū gñationis apostematis sic dicit. Inde est q̄ cū in musculo calida effundat̄ superfluitas: tūc maiores vene que sūt in ipso pulsatiles ꝛ nō pulsatiles iplent̄ p̄ ꝛ extēdūt̄. Deinde post illud ille que sunt minores ꝛ incessanter ṗcedit sic donec ad minores pueniat̄ venas. Cū ḡ illa superfluitas redūdat i venis ꝛ eā nō ꝯtinēt: effluit aliqḋ ei⁹ ex orificijs illaꝝ venaꝝ: ꝛ resudat aliqḋ ex ea: ꝛ egredit̄ ex ipo corpe venaꝝ postq̄ fuerit illud iplent̄ foramina que itra pª mēbra existūt illa superfluitate adeo donec accidat eis calefieri ꝛ hūectari vndiq̄ ex illa hūiditate quā ꝯtinent ꝛc̄. Et subdit: hec q̇dē egritudo dr̄ apḋ grecos flegmō: qḋ apā est calidū ꝛc̄. Ex q̇bus appet q̄ apā est morb⁹ cōposit⁹: qꝛ in ipso est mala cōplo mala cōpō ꝛ solō ꝯtinuitatis. vñ manifeste apparet q̄ si volum⁹ ipm curare opꝫ q̄ mā illa repcutiat̄ vbi dꝫ. Et pp hoc dicit regula. Diuertēdo fluētia. ꝛ si non pōt repercuti vel nō dꝫ saltē resoluat̄ que est melior cura ḃm Gal. in lib. de mala cōplone. Et iō dixit regula dissoluēdo coadunata. ꝛ si nō pōt resolui ꝯuertat̄ in saniē: ꝛ p ꝯñs euacuet̄. ꝛ iō dic̄ rl'a. vel extirpādo curāt̄ apose collectiones.

2. ¶ Fluxū diuertit hūorē qḋ retrahit ac repellit.

¶ Superi⁹ dcm̄ est q̄ diuertēdo fluentia extirpant̄ apose collectiōes. Nūc magr̄ dat modos diuertēdi: ꝛ dic̄ q̄ hꝫ fit retrahēdo: que retractio pōt 2ʳ ꝯsiderari. nā aut fit vigore infrigidatiōis ꝛ ꝯstrictiōis alicui⁹ appositi qḋ q̇dē non pmittit ampli⁹ talē humorē transire ad illud mēbrū: ꝛ istud vocat̄ ṗprie repercutere māmā: aut fit vel vt talis hūor trahatur ad alias ptes corpis aut euacuet̄ a corpe: sicut facit vētosa in pte opposita: ꝛ flōmia a pte opposita: ligatio aut fricatio: aut cauterisatio: aut magnū exercitiū mēbri oppositi: ꝛ tunc tale mēbrū nō apostemabit̄: ꝛ si apostemet̄ cito curabitur aut saltē apostema nō veniet ad statū vel ad augmentū: ꝛ hoc est qḋ dicit sequens canon.

3. ¶ Euacuantibus aliunde q̄ per partē apatam ꝛ maxime sensibiliter fluētia retrahuntur.

¶ Ista regula iam est exposita: ꝛ de se est manifesta.

4. ¶ Pullulantibus in corpore bubonib⁹ aut furunculis detractio sanguinis ꝛ refectio tenuis exterminant exituras.

¶ Bubones dicunt̄ apata ca. de gñe flōnū: que nascunt̄ in emūctorijs q̄ altoyn vocant̄: talia apata sūt venenosa ꝛ in tpe pestilētie. Furunculi aūt dicunt̄ apata ca. de gñe flōnū: que nascunt̄ in diuersis ptib⁹ corpis: q̄ q̇dē causant̄ a malo sanguine peccāte vtplurimū sui q̄titate: ꝛ nā regēs repellit ipm ad supficiē corpis. si aūt patiēs abstineat a cibis ꝛ potib⁹ talē sanguinē gñantib⁹ nec̄io exterminant̄ tales exiture ꝛ talia apata. qꝛ nō est mirū si cessent accñtia. cū purgent̄ hūores faciētes ea: vt ponit Gal. 4. apho. cōmēto illius quibuscunq̄ in fe. aures surdescunt ꝛc̄.

5. ¶ Absq̄ꝫ cibi tenuitate nunq̄ humoralis collectio commode resoluetur.

¶ Aui. in. 2. cañ. tracta. 1. ca. 4. sic dic̄. Resolutiua medicia: cui⁹ ṗprietas est vt sepet hūorē faciēdo ipꝫ vaporē: ꝛ extrahēdo ipm a loco: in q̄ fuit retēt⁹. s. ptez post ptē: donec assiduatione illi⁹ ꝯpōnis annihilet illḋ qḋ ex eo remanet fortitudine sue caliditat. ex q̄ textu appet q̄ tale resolutiuuꝫ cōmouet ipꝫ hūorē: ꝛ ipm calefacit: ꝛ ipꝫ diuidit: ꝛ ipꝫ subtiliat: ꝛ ipꝫ p poros expellit. Ad q̄s ꝯpōnes nec̄io seqtur attractio ad locū aposum ꝛ spālr si hūor abundet in corpe. ḡ sequit̄ ꝯ q̄ si cōmode volum⁹ resoluere nec̄io habem⁹ iniungere tenueꝫ dietaꝫ: vt talis humor nō nimis abundet.

6. ¶ Non solum repellit membruꝫ vtpote fluxui resistendo sed medicina repercussiua refrigidando ꝛ stipticando.

¶ Quod medicina repercussiua debeat esse frigida apparet. nam frigidum imobilitat materiam feruentem: et etiam ipsam ingrossat etiam partes membri constringit. unde necessario sequitur repercussio. Quod autem debeat esse stiptica apparet: quia tunc magis constringit: et opilat: et claudit: et coniungit partes membri: et specialiter si cum stipticitate sit frigida: sicut plantago psidia semperuiua etc.

7 ¶ Ubi calidus mediocris aut subtilis humor ad collectionem non fluxerit repercussio fit nociua.

Quando non debeat fieri repercussio materie.

¶ Secundum Aui. i. canon. fen. 2. doc. i. ca. 5. Quod apostema aut generatur per viam deriuationis: aut per viam congestionis. Si per viam congestionis semper repercussio si fiat supra membrum appositum nocet: bene posset fieri in membris que sunt via ad tale membrum: vt non veniret nimis de nutrimento ad locum apostematum. Si autem fiat per viam deriuationis Aut est materia calida per naturam sicut est san. et cho. et tunc ratione materie conueniunt repercussiua. Aut est materia calida per accidens: que quamuis sit frigida de sui natura: tamen per putrefactionem effecta est calida. et tunc conueniunt repercussiua debilia et iuncta est resolutiuis et mollificatiuis. Aut est materia frigida sicut flegma: aut melancolia/ aut ventositas/ aut aquositas et tunc nullo modo conueniunt repercussiua. Et ratio. Nam cum talis materia iam facta est inobediens sui complexione que est frigiditas et repercussio magis ipsam infrigidaret. Similiter si apostema est in emunctorio membri principalis nunquam debet fieri repercussio. Similiter si corpus sit plectoricum timenda est repercussio. Similiter si apostema sit in membro prope membrum principale timenda est repercussio. hec habentur ab auctoribus et a ratione et ab experientijs: et specialiter est doctrina Aui. in. 4. fen. i. cap. 5.

8 ¶ Euaporatiua moderata caliditate dissoluunt insensibiliter globum collectionis.

¶ Talia euaporatiua debent esse moderate calida calitate virtuali siue potentiali. Et causa est. nam caliditas habet subtiliare et aperire poros et si esset multum calida adureret materiam: et corrumperet naturam membri propter nimiam caliditatem. et etiam debent esse calida caliditate actuali vt magis iuuetur caliditas virtualis. Que autem sint talia sepius visus sum sacculis de camo. et de furfure et de se. lini bulliti in aqua. Et ponuntur calida. sic quod membrum toleret temperate: et aliquando iungitur vinum ipsi aque: aliquando acetum in modica quantitate: aliquando apposui pultes tepidas: et bene me inueni.

9 ¶ Magna collectio precipue grossi humoris tutius in saniem vertitur quam euaporatione dissoluatur.

¶ Posset petere iuuenis. domine ex quo non potest vel non debet curari collectio cum repercussione: et venit ad augmentum quid faciendum. Ipse respondit in regula imediate premissa quod debet resolui si sit ex humore calido et quod non sit nimis magna collectio. Tunc adhuc potest petere iuuenis: quid agendum quando materia non est calida. et quando est multa in quantitate respondet regula presens et dicit quod tunc tutius est ipsam conuertere in saniem. et causa est: quia quando materia est frigida vel grossa vel multa: natura non est potens ipsam resoluere: et si omnimode laboremus cum resolutiuis puris non poterimus habere intentum: imo citius resolueretur calor naturalis membri et materia magis malignabitur. et ideo tutius est conuertere ad saniem: et hoc est quod dicit canon.

10 ¶ Collectiones quecunque fuerint intra craneum et thoracem nunquam intentione directa vertit in saniem artifex eruditus: sed indirecte cum cogitur lenirematuratiuis doloris acerbitatem.

In collectionibus intra craneum et thoracem fugienda est saniatio quantum potest.

¶ Dictum est superius quod collectiones magnas de grossis humoribus tutius est conuertere in saniem quam resoluere. Peteret iuuenis. domine habet hoc verum in collectionibus que fiunt intra craneum et thoracem: dicitur quod non: et ratio est. nam si sanies generetur in membris interioribus duo sequuntur inconuenientia. Primum est quia in generatione saniei fiunt multe fe. et fortissimi dolores: qui sunt fugiendi pro posse: quia dubium est quod patiens non moriatur antequam sanies sit perfecta. Secundum inconueniens est. nam quando sanies est generata statim est expellenda ab apostemate: quod est facile in membris exterioribus: sed est multum difficile: imo aliquando impossibile in membris interioribus: et specialiter in illis que teguntur ab ossibus sicut in cranco: et thorace. Iterum quia resolutio est facilior vt in pluribus apostematibus intrinsecis. Primo quia vtplurimum non tanta materia. Secundo quia calor naturalis cum sit fortior interius magis iuuat ad resoluendum in intrinsecis quam in extrinsecis. Attamen intelligendum hoc vt in pluribus: quia aliquando debet se iuuare in talibus cum maturatiuis propter duo. Primo propter acerbitatem doloris: sicut ponitur hic. Secundo propter maximam inobedientiam materie que non potest resolui. Et ideo habet maturari sicut ponunt auctores de pleuresi empimate et periplcumonia et de apostematibus cerebri. tamen cum talia apostemata saniantur pauci euadunt.

11 ¶ Euaporatiua et saniatiua nisi notabili caruerint siccitate periculum est in sclirosim verti collectionem.

12 ¶ Collectio saniosa per incisionem dissoluitur. et saniei exclusionem.

¶ Dictum est in precedentibus aphorismis quod in apostematibus que non possunt repercuti neque in eis que non possunt resolui procuranda est saniès. Quereret iuuenis. domine quid faciemus de sanie quando fuerit generata. Respondet et dicit: quod debet incidi apostema et tota sanies inde expelli. Si valet aut debeat. docet Aui. in. i. canon. fen. 4. ca. 25.

13 ¶ Ne chorde vel nerui putrescant in collectionibus iuncturarum completa generatio saniei preuenitur incisione.

Quando non [illegible]

¶ Diceret iuuenis. domine docuistis quod incidatur apostema quando facta est sanies per quam incisionem illa sanies possit educi de apostemate: expectabo ne quod sanies sit perfecte perfecta. respondet et dicit quod non in apostematibus iuncturarum. Et ratio est: quia ibi sunt chorde et nerui qui citius putrefierent quam sanies esset completa. et ideo sciendum secundum doctrinam Hippo. et Gal. i. apho. digesta medicari etc. et etiam in. 4. apho. Medicari in valde acutis etc. quod ad eductionem cuiuslibet materiei preter naturam necesse est vt ipsa natura digeratur nisi ipsa materia fuerit furiosa. Sed si fuerit furiosa non debet expectari digestio: imo est euacuanda ante digestionem. unde fiunt illi versus cotes. Sinocha cum colica phrenesis squinantis et antrax. Mas crudas euacuare iubet. Secundum quos versus comenti. 8. canon de materia venenosa. pro propter nimiam sui multitudinem: sicut vidi de aliquibus apostematibus quod causate erant quod citius totum membrum esset corruptum quam naturam illam materiam deduxerit ad perfectam saniem. Secundo propter nimium dolorem. et ad istum modum potest reduci presens canon: cum iuncture et capita lacertorum prope iuncturas sint maximi sensus: veniunt multi humores: et aliquando si expectaretur perfecta sanies citius putrescerent vel spasmarentur nerui et chorde. Tertio propter nobilitatem membri. vnde si fieret apostema in capsulis cordis: vel in ventriculis cerebri: quantum citius potest debet homo illam materiam resoluere. Quarto propter officium membri sicut in inguinantia. Quinto propter ventositatem materie. Et ideo aliqui in mortalitatibus stirpabant totum apostema antequam maturaretur.

14 ¶ Multa parit incomoda tardare apertionem saniose collectionis.

¶ Causa est. quia sanies ex toto est res preter naturam. et ideo multa facit incomoda nisi euacuetur: et ipse subdit causam.

15 ¶ Conglobata sanies et maxime que in sclirosim vertitur cancrum: aut lupum: aut fistulam machinatur: aut transit in bocium.

¶ Tota ratio est. nam sanies nisi euacuetur non regitur a calore naturali: et ideo necessario transit in qualitates pessimas: quibus corrumpit membrum. vbi continetur. unde secundum complexionem patientis et secundum diuersitatem humorum qui concurrunt ad apostemata nisi euacuentur efficitur illa sanies corrosiua sicut in cancro: aut putrefactiua sicut in lupo: aut cauernatiua sicut in fistula: et si sit complexio frida et humores

τ humores grossi sicut in bocio.

16 ❡ Turma scrophularū colli securius extirpatꝛ corrosione medicinali τ sanatione: q̄ȝ ferro.

❡ Auicē. in. 4. canō. fen. 3. tractatu. 2. ca. de cura scrophularū sic dicit. Et cū scrophule sunt magne tunc plagaru alienēt a curatione earū cū ferro τ cum medicamine acuto τ illud est de illis q ducunt ad vlceratione earuȝ τ corruptionem ipsarū τc. Et subdit ꝙ si necessariū est in curatiōe scrophularuȝ vti ferro. opȝ tunc vt fiat administratio eius in scrophulis non vicinantibꝰ venis plurimis τ venis pulsantibus τ neruis τc. quare apparet ꝙ opatio cuȝ ferro in scrophulis magnis est periculosa ꝑpter vicinitatē earū cū neruis τ arterys τ venis. ideo securius fit cum medicinis.

17 ❡ Quelibet extirpatio pestis iguinarie vł subassellaris pluriū scrophularū in pueris τ debilibus est verenda maxime in estate ne corpora febribus aut nimia purulentia contabescant.

❡ Talis pestis ꝓuenit ex multitudine mãe ad talia emunctoria delegate. τ ideo verēda est in pueris τ debilibus in estate. Et rō est. nā nō pñt repcuti pp duo. Primo qꝛ sunt in emūctorys. Scđo qꝛ mã est frigida τ grossa. τ ideo opȝ ꝙ resoluatꝛ talis mã aut sanieꝛ. quodlibet boruȝ apponatꝛ attrabitur multum de mã que rarificabiꝛ τ cōmouebiꝛ ad quā cōmotionē τ rarefactionē τ calefactioneȝ sequitur fe. si materia sit mota τ remaneat in interioribus aut purulētia si expellatur ad membra exteriora.

18 ❡ Scrophularū extrinseca multitudo clamitat earū pluralitatē intrinsecā. τ ideo talibus scrophulis nihil proficit exterius operari.

❡ Tota intētio magistri est ꝙ vbi talia apāta multiplicantur in exterioribꝰ significāt multitudinē mãe antecedētis. τ iō nō est laborandū exteriꝰ donec talis multitudo fuerit diminuta: que diminuunꝛ bono regimine τ bonis euacuationibus tā p vomitū q̄ȝ p secessuȝ q̄ȝ alr factis sicut docēt auctores: τ specialr Aui. in. 4. fen. 3. tracta. 2.

19 ❡ Bocium colli verendū est incisione vel corrosione dissoluere vel extirpare.

❡ Istud apa est de mã grossa τ viscosa τ est in loco vicino neruis arterys τ venis τ trachee arterie q̄re est periculosum corrodere vel icidere. Et ideo recurratꝛ ad alias curas vel dimittatꝛ: qꝛ cōiter nō interficit sed dedecorat.

20 ❡ Usus aquarum mineraliuȝ τ maxime saporis tartarei vel acuti: non soluȝ interiora bocia sed extrinseca valde extenuare.

❡ Rō est. nā tales aque sunt ca. τ sic. τ p ꝯñs carminatiue: τ subtiliatiue/ τ incisiue/ τ exiccatiue/ τ resolutiue q̄re nec iō longo vsu taȝ exteriꝰ q̄ȝ interiꝰ τ alia apāta dissoluūt: sicut expertū est de aquis marinis: τ de aq̄ calidaꝝ τ erularum.

21 ❡ Glandulosa collectio nō inberēs neruis aut magnis venis vt nodus: extirpari debet incisione cum cysti sua.

❡ Cā buiꝰ euidens est. naȝ talis cura est breuis clara secura τ aperta τ facilis. Qꝛ aūt sit facilis τ ꝑfecta pȝ ad sensuȝ τ mltū bñ expelliꝛ cū sua cysti. Qꝛ aūt sit secura appet ex q̄ nō inberet neruis: neqȝ venis: neqȝ arterys. Sciendū tñ ꝙ qñ tale apostema est expellēdū bonū est ꝙ corpus purgetur: τ etiā bonū est ꝙ fiat in luna electa.

❡ Doctrina septima cuius capła sunt tria: canones regēdi conualescentes τ specialr a morbis vniuersalibus. Capłm ꝑmū. cuius apborismi sunt. 13.

1 Uera conualescentia nec morbum patitur nec radices eius.

❡ Conualescētia est dispō neutralis: qua corpus ꝑcedit a morbo finito vsqȝ ad salutē solitaȝ. Et sciēduȝ ꝙ in morbo quecūqȝ fuerint virtutes debilitanꝛ. τ boc ꝑm magis τ minus. quare sequitur necessario ꝙ q̄ȝdiu morbꝰ durat tādiu v̄tutes amittūt de suo posse. Sȝ ex quo morbꝰ est finitus τ determinatꝰ mēbra reducunꝛ ad suas opationes τ non pñt reduci sine spatio tēporis. τ dispositio corpis que est in tali tꝑe vocaꝛ ꝯualescentia que est duplex. nā quedā dꝛ falsa ꝯualescētia in qua morbꝰ adbuc durat. sed multuȝ est diminutꝰ intātuȝ ꝙ vꝛ patiēti ꝙ suus morbꝰ cessauerit q̄ȝ aliqñ euenit pp duritiē v̄tutis sensitiue. τ ēt iperitꝰ medicus boc credit pp sui ignorantiā: vel posito ꝙ morbꝰ formaliter cessauerit cū nō cessauerit mã: qꝛ sua cā que vtplurimū est malus būor nō est penitus euacuata. iuxta illum apbo. Que relinquenꝛ in morbis τc. Ad quā ꝯualescentiā vtplurimū sequiꝛ recidiuatio. Alia cōualescentia est vera, de qua loqtur pñs canon in qua non est morbꝰ formaliter neqȝ materialiter. τ ad istaȝ nō sequiꝛ recidiuium.

Conualescētia 2ꝫ.

2 ❡ Declinando a primitiuis causis abscisi morbi conualescentia solidatur.

❡ Ratio dicti est. nā oīs cura fit per ꝯ̄rium. Cū igiꝛ morbꝰ babuerit cās ꝑmitiuas ex qbus ꝯsecute sunt antecedētes τ finalr cōiuncte ex qbus imediate factꝰ est morbꝰ necio ab abscisione morbi. abscisione coniuncta cā τ quasi annullatā ipsa añs. Sed cāe ꝑmitiue remanēt adbuc post morbū. ergo dicit regula ꝙ declinare debemꝰ ab ipsis si volumus ipsaȝ ꝯualescentiā solidare: qꝛ alˀs periculū est. Ideo rōnabile est ꝙ adbuc procuret sileȝ morbū fi. Ubi gr̄a. Sortes pp nimiā solicitudinē alicuiꝰ operis multū vigilauit parū comedit: comedit cibaria calida τ acuta finaliter multum laborauit τ iratꝰ est ide incidit in causonē vel tertianā continuā vel interpolatā quā bene rexit medicus τ infirmꝰ finaliter curatus est a morbo: τ ideo in sua cōualescentia dȝ esse in iocunditate: bene dormiens: bene comedēs cibaria frigida τ bumida: debet parū laborare τ dare locuȝ omni ire τ sic solidabit suam conualescentiam.

3 ❡ Tranquillus τ purus aer solūmodo conualescentibus est amicus.

❡ Ratio est. naȝ sicut dictū est v̄tutes corpis debilitate sūt in morbo. Et ideo omnis aer pluuiosus turbidus/ grossus/ calidus/ frigidus/ bumidus τ nimis siccus faciet sibi lesionem: quia tale corpus non poterit restitui pristine sanitati. Ideo conualescentes debent eligere aerem clarum et quietum τ temperatum.

4 ❡ Mansio quā infecit egritudinis preterite lōgitudo conualescentis profectui squalore carceris aduersatur.

❡ Ista regula tenet pp duo. Primū qꝛ talis aer est totꝰ putrefactꝰ τ corruptꝰ a morbo ꝑcedēti. τ iō aduersaꝛ conualescēti sicut dicit pᵃ regula. Qꝛ q vult bonā ꝯualescētiā declinare dȝ a causis primitiuis moueri. mō aer vna est de causis ꝑmitiuis. Scđꝫ est pp accñtia animi: qꝛ egrotās si egrotauerit in vna villa vel in bospitio: vel in vna camera: vel in vno lecto vꝛ sibi ꝙ talis ciuitas: vel talis domus: vel talis camera: vel talis lectus sit sibi carcer. τ si mutat boc vꝛ sibi esse alleuiatum a carcere. vnde multuȝ iuuatur.

5 ❡ Conualescēs incautus recidiuat festināter.

❡ Causa est duplex. Prima est debilitas virtutis que non potest resistere causis iprimentibus malis quecunqȝ sint.

Scđa cā est dispositio corporis ⁊ humoris ⁊ mēbrorūz q̄bus de facili fit mala ip̄ressio nisi fuerit calidus.

6 ⁋ Sobrietas ⁊ perfecta digestio corroborant membra conualescentis.

⁋ Cā est: q: tunc mēbra debilia sunt ⁊ nisi accipiat̄ cib⁹ sobrie ⁊ nisi bene digerat̄ statī gn̄at supfluitates in quāto ⁊ in q̄li que grauāt corpus. ⁊ si accipiat̄ sobrie ⁊ bn̄ digerat̄ mēbra attrahūt ip̄m cibū ⁊ ip̄m bn̄ alterāt iuxta doctrinā Hippo. ⁊ Gal. in. 2. apho. plerūq3 oēs male bn̄tes ⁊c̄.

7 ⁋ Puritate alimentorūz ⁊ potib⁹ aromaticis. conualescentium incōmoda reparantur.

⁋ Cā est. Nā si alimēta sint pura. i. carentia vitio quātitatis ⁊ q̄litatis ⁊ ordinis bn̄ digerunt̄: ⁊ p̄ p̄ns bn̄ restaurāt deperdita in mēbris que vires membrorū fortificāt que tūc potentes sunt reparare talia incōmoda Idez intelligendū est de potibus aromaticis reparādo ⁊ confortādo spiritus. qui sunt instrumenta virtutum.

8 ⁋ Dulcibus melodijs ⁊ amenis aspectib⁹ conualescentium animus reflorescit.

⁋ Ista reducunt̄ ad hoc: q: ꝯfortant v̄tutes aīales ex q̄rūz ꝯfortatione ꝯfortant̄ nāles ⁊ per p̄ns vitales. vnde anim⁹ reflorescit. i. totum corpus suas virtutes recuperat.

9 ⁋ Stellarum sublimitas: gemmarum varietates: plantarum viriditas: aquarum puritas intuitum refocillant.

⁋ Tota cā est cōplacentia quam hz aspiciens circa ista ex qua cōplacentia gn̄atur gaudiū qđ gaudiū augumētat virtutē iuxta illud qđ dicit Aui. 3. can. fen. 11. tracta. 2. in vltimis sic dicens. Et scias q̄ virtus augumentat̄ cibo ⁊ vino subtili conueniētib⁹ ⁊ odorantib⁹ bonis ⁊ tranquillitate ⁊ gaudio ⁊ dispositione eorū que contristari faciūt: rememoratione rerū amabiliū ⁊ habitatione cum dilectis.

10 ⁋ Exteriori corporis lotiōe ⁊ maxime capitis: non solum alleuiantur membra conualescentis verum animus recreatur.

⁋ Cā est nā ex tali lotione sicut capitis/pedum/tibiarū/brachiorū/⁊ aliqn̄ toti⁹ corpis: ⁊ maxime si sit assueta in tp̄e sanitatis remouent̄ multe opilōnes que claudebāt meatus ⁊ poros p̄ quos multi mali vapores exhalāt a mēbris ⁊ corpore: ⁊ ēt q: exonerat mēbra a feditatib⁹ ⁊ sordicieb⁹ exhalantib⁹. ex qua exhalatione ⁊ exoneratione anim⁹ recreat̄ vt p3 ad sensuz. Attā in cōualescētia morbi maligni q̄ multuz vexauit patientē nō est nimis festinandū: q: virtus adhuc est debilis ad sustinendū cōmode p̄pter duo. Primo q: exhalāt aliq̄ boni sp̄us q̄ iuuabāt nām. Scđo q: ītroducitur mala cōplo frigida ⁊ ventositas per poros apertos.

11 ⁋ Lotio crebra pedūz: capiti conualescentis ⁊ visui prebet sinceritatem.

⁋ Ratio est: q: ex tali lotione diuertunt̄ ⁊ euacuant̄ multi fumi qui grauabāt caput ⁊ obfuscabāt visum.

12 ⁋ Exercitia cōsueta ⁊ placida que morbū preteritum nullo modo causauerunt: si resumantur paulatim ⁊ moderate p̄sunt conualescēti.

⁋ Exercitiū est vna de reb⁹ nō nālibus qđ si fiat vt decet ⁊ qn̄ decet causat sanitatē ⁊ ꝯseruat ipsaz vt docet Auicē. in. 1. cano. fen. 3. doctrina. 2. vbi sic dicit. Propterea q̄ plurimū regiminis ꝯseruatiōis sanitatis est vt nos exercitemur ⁊c̄. ⁊ etiā Gal. in. 2. de regimine sanitatis vbi diffinit ip̄z sic dicēdo. Exercitiū est mot⁹ vehemēs intantū vt alterū respirationē in maius: vel minus. vel veloci⁹: vel spissius vt egtando fodiēdo icedēdo. Ex vtilitates exercitij sunt due ad euacuationē superfluitatū ⁊ ad bonā valitudinē solidorūz corporū ⁊c̄. igit̄ si sint ꝯsueta cū ꝯsuetudo sit nā 2ª sic dicit Gal. in lib. de viribus cibariorū. ca. 1. Et cum sit nā acq̄sita sicut allegat Gal. in. 2. de cōplonib⁹. ⁋ Itē si sint placida cū oē placidū sit amicū nāe sicut ponit Hippo. parū deterior de cib⁹ ⁊ pot⁹ ⁊c̄. ⁊ ēt q̄ nō causauerint morbū non est mirū si p̄sunt cōualescēti ⁊ hoc est qđ dicit p̄ns canon.

13 ⁋ Aromatice confectiones ⁊ temperate studio peritorum facte: conualescentes viuificāt matutinis horis ⁊ vespertinis.

⁋ Istud maxime hz verū in conualescentib⁹ qui passi fuerunt longas egritudines vnde diuersa incōmoda remanserunt tali corpori posito q̄ morb⁹ sit finit⁹ sicut remanēt sepe iectigationes: insomnietates: p̄strationes appetit⁹: dolores oculorū: capitis ⁊ intestinorūz debilitates: ⁊ mollicies iuncturarū: q̄bus periti solēt cōponere multas ꝯfectiones q̄ debēt eē aromatice: sapiētes īperant ⁊ administrāt horis matutinis ⁊ vesp̄tinis ne turbēt cibū neq3 turbent̄ ab eo.

⁋ Considerādi necessaria que pertinent recidiuo. Cap. 2ᵐ. Cuius aphorismi sunt. 7.

1 Debiles ⁊ incauti promptissime recidiuant.

⁋ Recidiuatio est qn̄ morbus redit similis in specie ip̄si patiēti an̄q̄ ad cōplemētū perueniētū fuerit siue ad perfectā sanitatē: siue ad solitā sanitatē. ⁊ ideo si talis patiens sit debilis. aut de sui nā sicut sunt melīci: aut fuerit debilis p̄pter morbū p̄teritum sicut melancholicis ꝯtingit: aut vtraq3 manerie nō est mirū si leuiter in similē morbū decidat ex facili cā: q: non pōt resistere caussis ip̄rimentibus: ⁊ specialr̄ si cum hoc fuerit incaut⁹ idest male se regens in sex rebus non naturalib⁹ sicut sunt multi. ⁊ hoc est quod dicit regula.

2 ⁋ Graue recidiuium in conualescentia superueniens minatur periculum.

⁋ Hec sonāt verba Aui. in. 4. can. fen. 1. tractatu. 4. in vltimo ca. q̄ sic dicit. Recidiuatio peior est radice vel deterior ⁊ consiliū q̄dez est vt in ea nō fiat inceptio ad curandū dolor nec manifestus sit modus egritudinis. Nā f̄m plurimum est seua. ⁊ rō est: nā v̄tutes sunt debiles. Et ideo nō possunt morbū nouū superare vel tolerare ⁊ etiā iocose loquendo: quia patiens est attediatus expendere: ⁊ assistētes sunt attediati seruire: quare medicus vacillat.

3 ⁋ In grauibus debilium recidiuijs perplexus est medicus.

⁋ Causa est. Nā graue recidiuiū req̄rit dietā tenuē vel exigentē ad tenuitatē. ēt req̄rit digōnē māe ⁊ apertionē opilationū ⁊ ēt euacuationē māe peccātis. ⁊ ista req̄runt v̄tutes constantē sed cū medicus videat clare patientē debilē nō est mirū si est perplexus f̄m qđ dicit regula.

4 ⁋ Impugnare morbū ⁊ virtuti subministrare fomenta in recrudatis debilibus valde graue.

⁋ Iste canon redit causaz precedentis ⁊ clarus est.

5 ⁋ In validis recrudatis aut cibis medicinalib⁹ erit subueniendūz: aut leuissimis antidotis cōueniet medicari.

⁋ Cā est ex quo virt⁹ est fortis q: tunc patiēs sustinet abstinentiā qua patiēs ex plenitudine curātis iuxta aphorismū Hippo. Naz pura corpa ⁊c̄. ⁊ ēt sustinet medicinas fortes tam alterantes q̄ aperientes q̄ euacuantes.

⁋ Suaues

6. ¶ Suaues fricationes debiliũ in recidiuis conuenit frequentare.

¶ Questio posset fieri. domine dixistis q̃ medicus est perplexus in gradibus recidiuis corporũ debiliuz. ergo quid faciemus: dicit q̃ procedas cuz frequẽti fricatione.

7. ¶ Prudẽtia medicantis in graui bus recidiuis nunq̃ omittit periculum protestari.

¶ Iuxta dictum hippo. p̃mo pronosti. finis medicine laudabilis existit cuz auctor futura in singulis perpendit: q̃uis omnes procurare minime possit.

¶ Canones adaptantes moralibus ante dicta. Capl'm 3m. Cuius aphorismi sunt quatuor.

1 Parabole salomonis ostendunt q̃ qui sapientes in considerationibus naturalibus ꝓtulerunt: conueniẽti metaphora moralibus adaptantur.

¶ Salomon fecit libruz: q in hebraica lingua misse nũcupatur: ꝛ in nostra lingua vocat̃ parabole siue liber ꝓuerbiorũ. ꝛ ponit ibi multa nocumẽta moralia ad habendum prudentiaz sicut ipse ponit in p̃ncipio sic dicẽs. Parabole Salomonis regis israel ad sciendã sapientiã ꝛ disciplinaz ad intelligẽda verba prudẽtie ꝛ sustinẽda eruditione doctrine iustitiã ꝛ iudiciũ ꝛ equitatez vt detur paruulis astutia ꝛ adolescentibus scientia ꝛ intellectus ꝛc̃. Et in toto ꝓcessu ponit multa que naturalibus naturaliter insunt ex q̃bus homo intelligens potest se erudire ꝛ gubernare s̃m veram prudentiam ꝛ iustitiam ꝛ fortitudinem ꝛ tẽperantiam q̃bus efficit̃ homo bonus ꝛ sine talibus virtutibꝰ hõ nõ potest dici bonus: ꝛ hoc allegat presens regula ꝛ bene.

2 ¶ Doctor gratiosus ꝛ efficax parabolis vtitur ad occulta per sensibilia declaranda.

¶ Cum oĩs vera cognitio a sensu oriat̃ ꝛ ab his que sensibilia sunt habeat ortũ: necessario ipa sensibilia debẽt gratiose ꝛ efficaciter demonstrari iuuenibꝰ ꝛ adiscentibꝰ: q: tunc intellectꝰ discurrẽs per ea abstrahit multa media ꝛ mltas ꝯnes. Unde ꝑ sensibilia venit intellectꝰ ad cognitionẽ insensibiliũ: ꝛ occultorũ: ꝛ arduoꝝ: ꝛ subtiliũ vt declarat̃ per totuz ꝓcessum theologie ꝛ per totuz processum medicine. Et ideo tales parabole vtiles sunt sicut dicit canon.

3 ¶ Eterni doctoris euangelica lectio testat̃ eundem fuisse parabolanum.

¶ Confirmat quod dictum est per locum ab auctoritate ꝛ allegat doctorez eternum. s. dominũ iesuz Christũ qui docuit discipulos suos ꝛ informauit eos ꝛ instruxit etiam gẽtes ꝛ populos de regno dei: ꝛ de via eius: ꝛ de voluntate dei. Et hoc est per multas similitudines quas posuit in sua doctrina sicut ponunt sancti euangeliste in libro suo vt manifestum est omnibus.

4. ¶ Sapiens igitur ad exemplũ illius premissa reducet in parabolas oportunas.

¶ Concludit suum intentũ circa istud opus quasi epilogando sic intendens dicere: in p̃senti opere tibi scripsi o iuuenis regulas breues que in medicina aphorismi appellantur que continent magnã partez curationuz egritudinum ꝛ conseruationuz sanitatis: ꝛ tamen si crude ipsas accipias forte non essent tibi sufficientes: sed non accipias eas crude. immo ad exemplum istarum regularuz que dicte sunt intelliges optime ꝛ per oportunas similitudines alia que non sunt scripta: ꝛ sic habebis opus perfectum.

¶ Expliciunt medicationis parabole seu canones generales curationis morborum.

¶ Incipiunt tabule magistri Arnaldi de Uilla noua que medicum informant specialiter cum ignoratur egritudo.

Ante q̃ innotescat ꝛc̃. Quia canon p̃cedens obligat medicũ ad ꝓhibenduz egro nociua ꝛ iniungendũ vsuz iuuantiũ prout natura membri requirit ꝛ est possibile sicut in morbis occultis ꝛ maxime cõpositis q̃ medicus in primis visitationibus egri nequeat ipsum morbũ s̃m speciẽ aut causas eius exquisite cognoscere. ꝓpterea docet in tali casu regere patientẽ meliori mõ quo regi potest s̃m artez vel regimen intendens q̃ in casu predicto nequeat medicus determinare quid ratione morbi nociuuz aut iuuatiuum sit egro quousq; determinate cognouerit totã naturam morbi: rationabile est vel expediens vt regat eum taliter q̃ saltẽ per regimen non ledatur: cuz directe nõ possit eum iuuare per ĩpugnationez directã ipsius morbi: nec sit conueniẽs q̃ infirmus destituat̃ aut careat solatio beneficij medicinalis. naz hoc euz ad tristitiaz ꝛ desperationez ĩpelleret: ꝛ medicus duceret in opprobriũ ꝛ contẽptũ. Ut igit̃ vtriq; ꝓuideatur diligenter: ꝛ cõuenienter: expedit vt regatur patiens causis neutris: que q̃dem neutre dicuntur quantũ ad effectũ curationis: q: nec per contrarietatez ad morbuz possunt dici curatiue ipsius: nec per ꝯformitatẽ ad ipsum possunt dici efficiẽtes aut ꝯseruatiue morbi. ꝛ talia sunt omnia tẽperata vel vicina tẽperamẽto: siue sint talia per naturã: siue per artificiũ. hec enim inquantũ talia sunt nõ imutant corpus: quemadmodũ tẽperata: vel si forsan imutent. vel alterent vt vicina tẽperamẽto: tñ imutatio illa vel non est sensibilis: aut si per vsum ꝯtinuatum aliquãdiu manifestaret̃ nociua ĩpressio corrigi posset facillime. Propter hoc talia igit̃ secure possunt ĩ quocũq; tẽpore morbi quibuscũq; corporibꝰ applicari: maxime q̃n per tales causas neutras virtꝰ conseruat̃ aut confortatur sicut per cibos tẽperatos ꝛ per medicinas que a ꝓprietate conferũt virtutibꝰ regitiuis. s. vitali animali ꝛ naturali. Sic enim medicus ꝓficiet notabiliter infirmo quantum ad principalem eius intentionẽ que respicit virtutẽ: q̃uis notabiliter nequeat quantuz ad eam que respicit morbuz. ꝛ lz in cognitione quarũcunq; causarũ debeat medicus eẽ promptus: in notitia tamen hꝫ neutrarũ debet esse promptissimus: quoniã in his non soluz in causa predicta sed in omnibus alijs põt indubitanter ꝓdesse absq; timore nocendi ad quã promptitudinẽ habendam debet hꝫ causas in tabulas describere. Tabulaz quoq; cum attentione sepius intueri. Forma xo tabulandi seruabit hunc ordinẽ. s. vt p̃mo cibaria tẽperata sub p̃ma linea describant̃: deinde sub scd̃a scribantur medicinalia ꝛ vtrobiq; combinatio est ipsaruz. Cuius tabulationis exemplũ subiungitur hic propter nimis vrgentem necessitatem.

¶ Medulla panis electissimi.

¶ Medulla biscocti optimi remollita in aqua vel vino albo lymphatissimo.

¶ Lac amygda. parum bullitum vel cuz aqua feruenti factum. Iniecto supradictarum in lacte predicto.

¶ Tortelle de pasta fermentata facte cum amygda. pistatis ꝛ zuccha.

¶ Medulla tritici remolliti per noctez in aqua ca. ꝛ in crastino vsq; ad dissolutionem cocta cum duplo sui de lacte amygda. vsq; ad mediocrem densitatem.

¶ Amidum prius aqua simplici coctum duobus feruoribus. deinde cuz septuplo sui lactis amygd. vsq; ad mediocrem densitatem.

¶ Medulla ordei vsq; ad dissolutionez cocta cum duplo sui predicti lactis vsq; ad mediocrem densitatem.

¶ Totum ordeum excorticatum ⁊ prius coctum in simplici aqua vsq3 ad dissolutionem deinde pistatum ⁊ coctum vt supra cum triplo sui de lacte amygda.
¶ Spelta excoriata ⁊ sicut totum ordeu3 prius cocta: deinde cũ duplo sui lactis amygda. vt supra.
Medulla spelte sicut medulla ordei.
¶ Auena excoriata sicut totum ordeum.
Medulla eius sicut medulla ordei.
¶ Pultes de farina frumenti prius cocta duobus feruoribus cum aqua decoctionis graminis efoliati. deinde cum triplo sui de lacte amygda. vt supra.
¶ Pultes de farina ordei prius cocta vnico feruore cum aqua decoctionis radicum feniculi: deinde cum duplo sui de lacte amygda. vt supra.
¶ Pultes de farina spelte vt pultes de farina frumenti.
¶ Pultes de farina mily cocta prius cum aqua decoctionis prunorum dulciu3 cum brodio pullorum deinde cum duplo sui de lacte amygda. vt supra.
¶ Risum coctum duobus feruoribus in simplici. deinde cum triplo sui de lacte amygda. vt supra.
¶ Pultes de farina risi cocta prius vnico feruore in simplici. deinde cum triplo sui de lacte amygda. vt supra.
¶ Lenticule albe prebullite in simplici. deinde cocte vsq3 ad dissolutionem in simplici. postmodum in duplo lactis amygda. vt supra.
¶ Lenticule predicte post bullitionem cocte vsq3 ad dissolutione3 cu3 cepis albis ⁊ oleo omphancino vel amygda. dul. ⁊ modico aceto ⁊ coriandro.
¶ Lenticule supradicte pbullite vt supra cocte in brodio pullorum aut vituli lactantis.
¶ Aqua pisorum alborum duobus feruoribus coctoru3 cũ croco ⁊ coriandro in qua medulla panis superius rememorati mice vel offe fiant.
¶ Aqua cicerum alborum tribus feruoribus coctorum cũ radice petrosily ⁊ croco ⁊ albo cepe in qua panis mergat vt in aqua pisorum.
¶ Faseoli remolliti per noctem in aqua ca. decoctionis cimini ⁊ in crastino cocti tribus feruoribus in brodio eduli lactantis vel in simplici cum virgis graminis: deinde cu3 equali mensura sui de lacte amygda. vnico feruore.
¶ Cerasa albaria perfecte matura cum medulla panis superius dicti.
¶ Pruna sicca pinguia. vt supra.
¶ Uue vineales albe post collectione3 ad minus. 4. hebdomadis reseruate cum pane predicto.
¶ Uue passe albe bene cũ aqua feruẽti lote ter cum farina in quarũ quelibet aliquãdiu molleant ⁊ ab arillis mundate sumpte cum pane zuccha. vel albis ferculis. vt supra.
¶ Persica sicca post perfectam maturationem cum predicto pane similiter.
¶ Poma reseruata post collectione3 ad minus hebdomadis sex assa. ⁊ frigida sumpta cum pane predicto.
¶ Poma muza similiter reseruata ⁊ concauata ⁊ cum zuccha. assa. ⁊ super supra.
¶ Ficus muze recentes aut naturaliter albe medulle recentes vel sicce que pfecte maturuerint cum frigida lote excorticatis recentib9 p se sumpte prius inde panis pdict9.
¶ Amygdale recẽtes ⁊ tenere vel sicce mundate diu in calida remollite cum pane predicto sumpte.
¶ Pirula mucerella pfecte matura cũ pane pdicto supra.
¶ Nuces recentes ⁊ tenere ⁊ a membranis mũdate ac diu remollite in tepida cum pane predicto sumpte.
¶ Malogranata dulcia post collectionem quinq3 hebdomadis reseruata mundatis granis ⁊ lotis cu3 calida ⁊ sumptis cum pane predicto.

¶ Grana pinearum recentia enucleata prius remollita in calida de salsa deinde lota cum vino albo vel frigida sumpta cum pane predicto vel ferculis albis.
¶ Mistura duarũ partiũ boraginis ⁊ vnius spinargioru3 vel cressonum cum bletis cu3 media trifoly vel tertia petrosily prebullita deinde perfecte cocta cu3 lacte amygda. aut brodio pullorum vel hedi lactantis vel vituli.
¶ Mistura duarum partium cressonu3 ⁊ tertie spinargiorum aut bletarum similiter.
¶ Mistura spinargiorum ⁊ sicle equaliter ⁊ medie petrosily similiter.
¶ Mistura trium partium trifoly ⁊ tertie spinargiorum aut blete similiter.
¶ Mistura duarum partium bletarum ⁊ tertie petrosily vel attriplicis similiter.
¶ Mistura duaru3 partiũ attriplicis ⁊ 3e petrosily silr.
¶ Mistura duarũ partiũ prebullitarũ lactuce ⁊ tertie petrosily aut senationu3 ⁊ sex mente similiter: aut lactuce pbullite ⁊ cum folys equaliter similiter.
¶ Oculi precisi cauli ũ prius in calida remolliti: deinde cũ lacte pdicto. cocti vel cũ gallinis iuuẽculis aut cũ porcinis recentibus carnibus semicoctis in olla positi.
¶ Portulace similiter vel ex duabus partibus ipsarũ prebullitarum ⁊ tertia petro. ⁊ quarta menthe fiat ferculum cũ lacte amygda.
¶ Teneritates asparagorũ pbullite i aq̃ ⁊ sale deide cocte cũ lacte amygda. vel gallinis pdictis aut vitulo pdicto.
¶ Pulpa cucurbitarũ recentiũ cu3 toto semine pbullita in aqua ⁊ sale deinde pistata ⁊ cocta cũ brodio gallinarũ vel caponum aut bouis iuuenis ⁊ lardo baconis dul. vel cum tribus partibus lactis amygda. ⁊ pul. coriandri.
¶ Pastinace albe perfecte cocte sub cineribus ⁊ prunis ⁊ sumpte cum pane predicto.
¶ Pastinaca alba prebullita ⁊ postea cocta cum triplo lactis amygda. vel in pastillo cum lardonibus dulcis baconis ⁊ pul. coriãdri superfusa agresta in exitu de furno.
¶ Secacul quẽ pnciales vocant gerollas ⁊ gallici escramides frustatim cocta in pastillo cu3 pul. coriãdri pparati ⁊ paruis lardonibus ⁊ in exitu de furno instillet pastillo lac amygda. factum solũmodo cum agresta.
¶ Secacul pastillatum per frusta parua cum granis granati muzi ⁊ pul. coriandri ⁊ paucis lardonibus.
¶ Carnes pullorũ cristam emittentiũ vel pullaru3 mediocris quantitatis cocte cu3 petrosilio. ⁊. 7. vel. 8. capillis croci sumpte per se vel colatura ipsorum: similiter de gallinis octo vel decem mensium.
¶ Alba comestio facta de colatura carnium predictarum ⁊ colatura furfuris vel ordei aut auene vel spelte.
¶ Carnes predicte pastillate cũ pul. coriandri ⁊ paruis lardonibus atq3 paucis superfuso lacte agreste: vt supra.
¶ Carnes predicte lardate ⁊ mediocriter assate ac merse in lacte predicto ⁊ absq3 lardonibus sumpte.
¶ De perdicibus ⁊ stranellis ⁊ fasianeolis fiat similiter.
¶ Carnes cuniculi trium mensiu3 aut quatuor aut plus pbulliti ⁊ lardati ⁊ cum gallinis iuuenibus cocti vel lactantibus edulis ⁊ absq3 lardonibus.
¶ Carnes cuniculi predicti prebulliti ⁊ lardati ⁊ in pastillo cocti cum pilis cuniculi superfusa predicta agresta in exitu dissoluto prius in ea toto liquore vnius oui.
¶ Lepusculus lactens similiter preparatus.
¶ Auicule parue sepius prius elixate deinde cocte in agresta predicta cum puluere coriandri.
¶ Auicule predicte prebullite ⁊ pastilate cu3 paucis lardonibus superfusa: vt supra predicta agresta in qua dissoluatur primo duo albumina ouorum ⁊ vnu3 vitellum oui.

¶ Pulmo eduli prebullitus in aqua ⁊ sale deinde per frusta coctus in quinqꝫ partibus lactis amygda. ⁊ sex aceti ⁊ pulue. coriandri.

¶ Pulmo predictus in brodio dulcis baconis coctus deinde per frusta supradicto modo semel bullitus in agresta predicta ⁊ in pul. coriandri.

¶ Brachium eduli ⁊ mandibule inferioris in fine coctionis bullita semel in agresta superiori.

¶ Collum eduli ⁊ lac similiter preparatum.

¶ Brachiū agni moderate assa cuius pulpa sine pinguedine sumetur cuꝫ agresta predicta vel sapore viridi facto cū puro aceto ⁊ teneritatibus petrosilij.

¶ Collum aut ceruix vituli lactantis coctū cum petrosilio ⁊ croco apposito in fine decoctionis.

¶ Oua vnius diei ⁊ mollia per se sumpta vel cuꝫ agresta.

¶ Oua predicta singulariter frixa in oleo onfancino vel sine pressorio facto ⁊ vnius anni ad plus mollia ⁊ in aceto modico vel in agresta immersa.

¶ Lac amygdalarum cum sexta parte boni aceti vnico feruore bullituꝫ in quo tria vel quatuor oua ponentur in depositione ab igne.

¶ Quinqꝫ partes aque cum sexta boni aceti vnico feruore bullite ouis predictis dissolutis ⁊ ibi positis in depositione ab igne cum puluere coriandri vel pauci ꝣinꝣiberis pistati cum paucis amygda.

¶ Serū, recēs maxie caprinū bullitū ⁊ colatū in quo mice supradicti panis aut biscoti simil'r dissoluantur.

¶ Cancri fluuiales elixi ⁊ p se sūpti cū pane supradicto.

¶ Cancri marini tā magni ꝙ pui sil'r ꝑparati ⁊ sumpti.

¶ Pedes ⁊ tibie locustarum ⁊ cornua.

¶ Alba comestio de pulpa locustaꝝ colata ⁊ cū trib⁹ partibus lactis amygda. vsqꝫ ad densitatē mediocrem cocta.

¶ Locuscelli quos prouinciales vocant camerotes elixi vt cancri ⁊ similiter sumpti.

¶ Locuscelli predicti cum cortice leuiter frixi ⁊ cum aceto loti ⁊ vt elixi sumpti.

¶ Alba comestio facta ex ipsis elixis tam non colatis ꝙ colatis.

¶ Cercleti quos galli vocant auliscos exenterati ⁊ elixi cū modico croco ⁊ petro. vel frixi leuiter ⁊ in aceto mersi cuꝫ puluere coriandri.

¶ Cercleti pastillati cum coriandro ⁊ cepis albis prius in feruenti aqua remollitis: dum tamen nunc cepe nunc panis pastillati sumantur.

¶ Serraꝫ elixi in duabus partibus vini ⁊ tribus aque vel assa ⁊c. vino ⁊ sale tm̄ in assatione leniti.

¶ Asinus quē ꝓuinciales griondā vocāt ⁊ gallici gornardum elixus in duab⁹ partib⁹ aque ⁊ tribus vini vel assus ⁊ cū vino tm̄ lenitus. ⁊ sil'r ranellus vel pagellus.

¶ Rogetus quē ꝓuinciales culina vocant catalū mollem elixus in puro vino aut tribus partibus aque ⁊ vna aceti cū tribus nucib⁹ pistatis vel assatis ⁊ cū sambucina lenit⁹.

¶ Aranea elixata velut asinus vel pastillati velut cercleti.

¶ Gallus quē prouinciales sueꝫ vocant elixatus velut asinus vel pastillatus vt aranea.

¶ Rumbus elixatus in equali mistura aque ⁊ vini cuꝫ nucibus ⁊ cū salsamēto de coriādro ⁊ amigda. ⁊ aceto supra.

¶ Pecten quē prouinciales vocant planam elixus in puro vino com nucibus ⁊ folijs saluie.

¶ Solea quā palayna prouinciales vocāt elixa vt pecten vel assa ⁊ cum vino ⁊ sale linita.

¶ Scorpiona quā prouinciales tam strupam ꝙ rascaton dicunt cocta in puro vino albo ⁊ gariofi. ⁊ folijs costi vel radicis raphani ⁊ sumpta cum salsamento de ꝣinꝣibere ⁊ amygda. ⁊ aceto frigido.

¶ Orsus quem acum vocant cōitēr coctus in equali misturā vini ⁊ aque cū nuce muscata per. iiij. frusta diuisa.

¶ Omnes predicti pisces possunt in furno assari scilꝫ in thanor: quibus in exitu superfundatur lac amygda. puruꝫ vel cū agresta factuꝫ: vt supra aut coriandro aut elixati in duabus partibus aque ⁊ tribus vini vel. vj. aceti ⁊ croco ⁊ coriandro ⁊ petro. prebullitis.

¶ Sal aūt in oibus ferculis moderate ponatur.

¶ Panis ꝣuccharate in oibus albis ferculis absqꝫ decoctione ponatur.

¶ Julep rosaceū citramarinū aut violaceū vltramarinum.

¶ Uina pomorum dulcium supradictorum recenter facta ⁊ non ad perfectionem cocta.

¶ Uina muꝣorum granatorum similiter facta.

¶ Uinum malorum granatorum in quo frusta radicis feniculi prius diu remolliantur.

¶ Passum factum ex passu. al. mundatis ⁊ leuiter pistatis ⁊ aqua decoctionis trium partium se. cucu. quos neapolitani vocant citrulos: ⁊ quarta radi. feniculi ⁊ predicte passu. diu remollite postea colabuntur.

¶ Omnes autem liquores distillati per filtruꝫ al. lyrapiō. retinent bonitatem suam.

¶ Potus ꝯo suaues ac temperati sunt hydroꝣaca. facta cū pane ꝣuccha.

¶ Ptisane tertie decoctionis ordei in quatuor ptibus aque vsqꝫ ad consumptionem tertie partis residerit piasta de vuis albis.

¶ Uinum album debile seu mortui odoris: quod nihil hꝫ acuminis.

¶ Uinum fractū vinosum vbi ponuntur ad minus q̄tuor ptes aque feruētis ⁊ residere pmittit̄ ad minus. xij. horis.

¶ Aqua decoctionis graminis esoliati ⁊ partis vigesime liquiritie.

¶ Aqua decoctionis vnius partis liquiritie ⁊ trium berberis. ⁊. vj. radicis feniculi.

Tabulatis alimentis temperamento propinquis atqꝫ suauib⁹

sequitur tabulatio medicinarum similium que sub duab⁹ differentijs hic solummodo tabulantur: scilicet alteratiuarum ⁊ solutiuarum

¶ Jlle quoqꝫ medicine dicuntur vicine temperamēto que paruꝫ elongantur ab ipso temperamento: sicut ille que distant ab eo per vnum gradum aut modicū plus.

¶ Jn vtraqꝫ ꝯo tabula scilicet tam alterantium ꝙ solutiuarum. primo simplices collocantur: deinde cōposite prout patet inferius.

¶ Aurum illimitatur vel in folio per se vel cum alijs.

¶ Argentum similiter.

¶ Anthos purum sit: scilicet vt nihil participet foliorum aut copularum similiter.

¶ Mellilotum purum. s. nihil de stipite retinens simil'r.

¶ Flores boraginum similiter.

¶ Flores buglosse similiter.

¶ Flores cicorie similiter.

¶ Flores anisi similiter.

¶ Anisum in violaceo remollitum saltim per vnā nocteꝫ.

¶ Alleluia seu panis cuculi.

¶ Acorus in violaceo saltem per vnaꝫ noctem infusus.

¶ Acedula per vnam noctē infusa in hydroꝣacara feruētī

¶ Semen acedule cum ꝣuccha.

¶ Semen portulace similiter.

¶ Semen endiuie similiter ⁊ scariole.

¶ Semen cucu. quem neapolitani vocant citrulum mundatum cum puluere liquiritie.

¶ Semen melonum mundatum similiter.

¶ Liquiritia vnius anni vel minus.
¶ Succus eiusdem cum tertia parte seminis acedule vel cucumerum predictorum.
¶ Amomū in aqua predictorum cucumerum remollitum per noctem.
¶ Ameos silr vel in ptisana tertie decoctiōis vel in viol.
¶ Flos camomille purus ⁊ infusus per noctem ad minus in ptisana facta vt supra cum tertia parte se.cucu.predictorum sticados citrini similiter.
¶ Semen brusci cū zuccha.vel in pura ptisana remollitū.
¶ Semen cydoniorum cum zuccha.
¶ Semen pomorum in hydrozacara infusum p noctem.
¶ Semen pirorum in aqua liquiritie per noctem infusum.
¶ Nuclei cerasorum per se vel cum alys.
¶ Nuclei persicorum cum syrupo ros.infusi per noctem.
¶ Semen baucie similiter.
¶ Amygdale amare infuse similiter.
¶ Semen cauliū in hydrozacara infusuz in puluere been al.conspersum.
¶ Coriandrum preparatum per se vel cum alys.
¶ Been al.per se vel cum alys.
¶ Been rubeum in syrupo viola.infusum ⁊ cum floribus boraginis sumptum.
¶ Fistici mundati sicut amyg.in syrupo ros.īfusi p nocte.
¶ Usnea mundata lota ⁊ exiccata cum tertia parte anthos predicti vel sticados citrini.
¶ Cressones recentes infusi in aceto ⁊ zuccha.
¶ Berula similiter.
¶ Lentigo aque infusa per noctem in hydromelle.
¶ Folia capil.veñ.pistata ⁊ per noctez infusa in syrupo de sticad.citrini.
¶ Folia politrici ⁊ dianthos similiter.
¶ Folia scolopendrie pistata ⁊ per noctem remollita in syrupo de liquiritia ⁊ floribus boraginis ⁊ buglosse.
¶ Pimpinella per se vel cum alys.
¶ Similiter ⁊ gramen.
¶ Folia ⁊ lingue auis pistata ⁊ infusa per noctem in syrupo rosato.
¶ Folia baucie similiter.
¶ Folia tribuli marini pistata ⁊ infusa similiter.
¶ Item radices eius infuse per noctem in hydrozacara.
¶ Radix iringi ꝓfundissima per frusta incisa ⁊ in viol. infusa per se horas ad minus.
¶ Radix asparagi similiter.
¶ Radix feniculi ⁊ viol.similiter.
¶ Radix paucedani pistata ⁊ triduo remollita in nenufa.
¶ Radix lily sicca cum triplo de pul.candi.
¶ Puluis nenuf.citrini per noctez in rosaceo infusus.
¶ Pul.oxylobalsami per noctem in viol.infusus.
¶ Puluis squinanti per noctem in aqua cucu.supradictorum infusus ⁊ cum zuccha.ros.sumptus.
¶ Puluis cassielig.infusus per noctem in syrupo nenufa. citri.vel semi.cucu.supradictorum:aut acedule ⁊ cuz viol. sumptus.
¶ Puluis nardi similiter.
¶ Puluis foly similiter.
¶ Puluis cinamomi aliptimi:scilicet qui habet colorem epatis assi ⁊ multe dulcedinis parumqȝ acuminis per noctem infusus in viol.
¶ Teneritates citri prebullite vnico feruore pistate ⁊ triduo infuse cum nenufar.vel syrupo viola.⁊ seminum cucume.predictorum.
¶ Cortex citri similiter.
¶ Cortex citranguli cum morsu per noctem infusi in violis deinde misti cum duplo zuccha.ros.
¶ Cortex citranguli sine morsu collecta iuxta finem secundi anni leuiter prebullitus:⁊ postea cum viol.per noctem infusus similiter.
¶ Pince mundate ⁊ pistate per noctem in rosaceo infuse.
¶ Iuiube infuse per noctem in aqua graminis similiter.
¶ Gummi arabi.similiter infusum per se vel cum alys.
¶ Dragagantū infusuz in aq̄ rad.feniculi p se vel cū alys.
¶ Doronicū cōtritū ⁊ per noctem infusum in syrupo ros.
¶ Grana myrtillorum triduo remollita in violaceo calido.
¶ Berberis biduo remollite in viol.calido.
¶ Sumach vna die remollitum similiter.
¶ Flores origani puluerizati ⁊ triduo ī syrup.ro.remolliti.
¶ Flores tamarisci biduo remolliti similiter.
¶ Radix rubee maioris mūdata ⁊ pistata similiter remollita per vnum diem.
¶ Hyacinthus per se vel cum alys.
¶ Smaragdus similiter.
¶ Margarite similiter.
¶ Saphyrus similiter.
¶ Os de corde cerui similiter.
¶ Rasura eboris similiter.
¶ Sericum crudum ⁊ cū feruenti lotum ⁊ subtilissime scissum forpicibus per se vel cum alys.
¶ Sandalus rub.puluerizatus infusus triduo in aq̄ ligri.
¶ Sandalus citrinus puluerizatus biduo in aqua passu. albarum.
¶ Lignum aloe puluerizatuz ⁊ triduo infusum in nenufa.
¶ Panis zuccha.per se vel cum alys.
¶ Penidie similiter.
¶ Candi.similiter.
¶ Conserua ros.anni preteriti ⁊ plus:facta tamen cum pane zucchar.per se vel cum alys.
¶ Conserua boraginis similiter.
¶ Conserua nenufarum citri similiter.
¶ Mel ros.factum ad solem ⁊ conditum similiter.
¶ Diarodon iuly similiter.
¶ Diamargariton similiter.
¶ Diacameron fermentatum ⁊ ad medios pulueres.
¶ Potio muscata similiter.
¶ Rosata nouella cum medietate puluerum confecta ⁊ acuata cum.ʒ.j.coriandri preparati.
¶ Omnes predicte medicine confortant aliquam vel aliquas regitiuarum virtutuz ⁊ appropinquant temperamēto per se vel modis predictis in quarum applicatione vel vsu medicus recordari debet cōium regularum.s.vt decliues velut aliquas qualitates applicet potius corporibus ⁊ temporibus declinantibus ad oppositum.

Solutiue autez secure in casu proposito sunt ille que in sequenti tabula describuntur.

¶ Clystere factum ex aqua calida mediocriter salita.
¶ Clystere factum ex vino debili al.⁊ puro ac cum duplo aque feruentis lymphato si fuerit forte.
¶ Clystere factum ex aqua mediocriter salita ⁊.xv.partes mellis crudi ⁊ olei cōis quantum est medietas mellis.
¶ Clystere factum ex vino supradicto.⁊.xv.parte olei viol. aut vnius albuminis oui fortiter agitati cum tantumdem olei communis.
¶ Clystere factum ex colatura furfuris ⁊.xv.parte olei cōmunis vnius anni ⁊ salis quantum medietas olei.
¶ Clystere factum ex decoctione duorum feruorum ordei mundati.⁊.xv.parte mellis ⁊ salis quantum quarta pars est mellis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris duarum partium fenugre.⁊ tertie se.liin.⁊.xv.parte mellis:⁊ quarta parte ipsius salis.

¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris cicerum cū.xij.pte olei cōis agitati cū tota medulla vnius oui.
¶ Clystere factum ex colatura decoctionis ordei supradicti vsqꝫ ad dissolutionem.r.12.parte mellis r ipsius salis communis.
¶ Clystere factum ex succo bletarum.r.vj.parte mellis r xij.olei communis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris spinargiorum.r.vj.olei cōmunis.r.xij.mellis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris attriplicum r.viij.mellis.r.xij.olei cōmunis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris violarie r.vij.mellis.r.viij.olei cōmunis r.xij.salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris borag.r xij.mellis r tantūdē olei cōis r medietatis salis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris maluarum aut maluauisci r.vj.mellis.r.xij.olei r.xij.salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris sene communis.i.cardi benedicti r.xij.mellis.r.xij.olei viol.r medietatis eiusdem salis.
¶ Clystere factum ex decoctione vnius feruoris cressonuꝫ r.viij.mellis r.xij.olei cōmunis.r quarta ipsoꝝ salis.
¶ Clystere factuꝫ ex decoctione vnius feruoris tribuli marini vel saluatici.r.xij.mellis r tantūdē olei viola.r quarta ipsorum salis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris brance vrsine r.vj.mellis.r.xij.olei viol.r medietatis ipsius salis.
¶ Clystere factū ex decoctione vnius feruoris folioꝝ vrtice r vj olei viol. r.xij.mellis.r quarta ipsius salis.
¶ Quātitas inijcienda decoctionis est lib.vnius ad minus in corporibus que sunt infra pubertatem:in illis ꝯo que sunt supra fit ascensus ab vna vsqꝫ ad tres ꝭm ꝙ maiora vel minora fuerint corpora.
¶ Sequit̄ tabula solutiuarum que possunt per os in ꝓposito exhiberi.
¶ Prima pinguia cum nucleis fortissime pistentur r cum aqua calida dissoluantur r de colatura spissa sumatur ad minus lib.ß.vel ad plus vna r calida.
¶ Carnes prunoꝝ dulciū in ꝑma mensa sumpte per se vel cum pane furfureo saltē vsqꝫ ad.ʒ.ij.superbibēdo haustū ptisane tertie decoctionis vel brodio.
¶ Libr.ß.ptisane tertie decoctionis dissolute in ea.ʒ.ij.mane pure.
¶ Due.ʒ.manne pure primo sumantur deinde superbibat̄ frigida moderate sumpta.
¶ Pulueris autem sufficit.ʒ.j.
¶ Folia boraginis tenerrima r cruda per se sumpta qbus frigida superbibatur.
¶ Due.ʒ.succi iunci radicis rotunde cum frigida sumpte. Uncia semis de semi.ipsi⁹ pistato r cū hydroꝫaca.sumpto vel ptisana supradicta.
¶ Una.ʒ.medulle cassiefistule si cruda sumatur in principio prandij.
¶ Dragma.j.foliculorum sene pulue.r remollite per noctē in hydroꝫaca.vel syrupo viol.
¶ Foliculoꝝ sene.ʒ.j.semi.melonum.liquiri.viol.aā.ʒ.ß.sumantur cum frigida vel hydroꝫaca.vel viol.
¶ Conserue viol.facte cum pane ꝫuccha.ʒ.j.superbibēdo frigidam vel ptisanam.
¶ Conserue boraginis.ʒ.j.similiter.
¶ Diacatholicon.ʒ.j.similiter.
¶ Succi ros.recentium.ʒ.j.cum duplo de hydroꝫaca.

¶ Expliciunt tabule magistri Arnaldi de Uilla noua que medicum informant specialiter cuꝫ ignorat̄ egritudo.

¶ Incipiūt aphorismi ab Arnaldo de Uilla noua editi de ingenijs nocuis:curatiuis:r ꝓseruatiuis morboruꝫ:specia les corporis partes respicientes.
¶ Doctrina ꝑma tradēs canones egritudinū mēbroꝝ capitis r ꝑmo cerebri.Uerū nota ꝙ hic sunt aliq additi r tāq̄ vtiles a pte opatiua dicti magri Arnaldi extracti.

Egritudines capitis vel cerebri sunt:vel in tegumētis:aut in ramis eius.¶ Quecūqꝫ passiōes in capite sunt cōtinue a priuata cā capitis oriuntur.Que ꝯo a causis exterioribus interpolant ab alijs mēbris eis cōicant̄.
¶ Malitia stomachi r intestinorum atqꝫ matricis:vtplurimum caput ledit.
¶ Omne nocumentum actionis cuiuslibet membri significat inesse passionem aut morbum priuatuꝫ vel ab alio cōmunicatum membro.
¶ Omne nocumētū singularis actionis cōtinuū:cām nocumenti significat eē ꝓuatā mēbro cui⁹ actio ledit̄.
¶ Nocumenta cōtinua pluriū actionū habentiū ad seinuicem ordinē significāt mēbrū ꝑme actionis pati imediate. Et posterioꝝ actionū lesiones ab eā ꝓcedere.
¶ Ablatio repētina cuiuslibet actionis absqꝫ causa extrinseca testatur exuberare humiditates.
¶ Omne nocumentū actionis interpolatū:nō tamen interpolans ꝓpter cām ꝑmitiuā nisi sit paroxismale:sicut epilepsia significat cām passionis esse intrinsecam materialeꝫ. Et aliunde mundari particule patienti.
¶ Causa passionis ab eo membro cōicatur patienti cuius imutatio precessit vel concomitatur lesioneꝫ patientis ad quam sequitur imutatio eius.
¶ Si mēbrū aliqd patiat̄ ꝓpter cām cōicatam a membro vicino vel colligato:pculdubio aliqualr̄ imutant̄ cetera membra sibi vicina vel colligata preter naturā membro mandanti precipue si fuerit sensus acuti.
¶ Omne nocumētū vicinū in ramis alicuius mēbri significat cām passionis in toto ramo cōtineri vel in radice.
¶ Nocumentū oē ex radice ꝓueniēs indicatiuum est cōe membris ortis ab illa radice.
¶ Nocumentū diuturnū qd in solo ramo manifestatur nō ꝓuenit a radice:sed ꝓprium illius est.
¶ Omnis materia cōmunicata membro patienti:vel humor est:vel aliquis vapor.
¶ Omne nocumentum subitum r momentaneum si ab interiori processerit oritur a vapore:si ꝯo taliter non fuerit oritur ab humore.
¶ Si morbo aliqs aggrauat̄ presente contrario vel precedente ꝑ accidens illud cōtrariū est cā aggrauationis:sicut accidit epilepticis colicis nephreticis ex frigiditate:nā in feb.aut post febrem grauius molestantur per vsum aque aut aliquorum infrigidantium cōtra febrem.
¶ Si morbus aliqs abijciat̄ presente simili vel presente ꝑ accidens illud contigit.
¶ Quibus sudor aut consueta euacuatio diu cessauerit necesse est digestionē grauari in organo vel impediri:r nocumenta lese digestionis in interioribus apparere.
¶ Omne nocumentū actionis repentinū r sine cā exteriori attestat̄ repletioni veteri vel antique.
¶ Cerebruꝫ qd iuuat̄ calefactionib⁹ excellēter frigidū est.
¶ Qd iuuat̄ calefactionibus moderate vel frigidū est vel ledit̄ ab humore quē moderatus calor resoluit.
¶ Quod iuuatur ab infrigidantibus calidum est.
¶ Quod iuuat̄ humectantibus siccū est r ecōuerso.
¶ Quod ab euacuantibus leditur vt flebotomia vel coitu r ceteris siccum est.

¶ Qð velociter calefit calidum est vel rarum.
¶ Qð tarde calefit frigidū est aut densum.
¶ Qð tarde abūdat humiditatibus spissis siccū est.
¶ Qð satis abūdat supfluitatibus tēperatis humiduʒ est.
¶ Qð cito abūdat humiditatib⁹ spissis acutis fetidis velut putridis calidū est ⁊ humidum.
¶ Cuius calidū trahēdo multiplicat humiditates frigidi⁹ maxime in gulosis ⁊ multum potantibus.
¶ Qð tarde lediť a vaporib⁹ vini fortis est in virtute cōpactū ⁊ quasi durum in substantia.
¶ Qð cito leditur ab eo debile est ⁊ molle.
¶ Dolor qui sentitur in profundo venire vsqʒ ad radices oculorum vel oculos cām doloris in suba cerebri aut in ventriculis eius contineri significat.
¶ Dolor qui nō sentitur in pfundo: sʒ magis extra in alijs ptib⁹ capitis a cerebro cām doloris cōtineri significat.
¶ Dolor pfundus periodicus in fronte vel prora: maxime in altero cornu si est causa primitiua causam doloris significat oriri a stomacho.
¶ Dolor periodicus in fundo sepe ⁊ sepius eueniēs in ieiuno maxime si acutus fuerit vaporem acutum a stomacho pcedere ad caput significat: ⁊ stomachū esse calidu3 nāl'r aut calidis ⁊ acutis humoribus aggrauari.
¶ Dolor periodicus ⁊ pfundus maxime eueniēs in ieiuno ⁊ totā prorā occupās ac diuidēs frontē p lineā circūquaqʒ ptensaʒ. duʒ tamē sine ponderositate sit ⁊ acumine significat cām doloris siccitatē eiusdē ptis ab inanitione ieiunij vel coitus vel alterius inanientis impressiam.
¶ Dolor periodicus pfundus in capite maxime lent⁹ sine cā primitiua significat q̄ procedit a flegmate vel vapore resoluto a membro flegmatis copiā continente.
¶ Quibus craneū spissum aut cerebrū medulosuʒ ⁊ temperamentum quoqʒ miringe solide talibus vtpl'm est caput forte ⁊ nō leuiter patiuntur dolorē in eo.
¶ Grauissima cephalea ⁊ maxime in repletis futuram predicat apoplexiam.
¶ In oib⁹ cephaleis quotidiana fecū expulsio iuuat egros.
¶ In omnibus capitis passionibus fricatio pedum ⁊ tibiarum prestat remedium.
¶ Ab oibus vaporosis ⁊ maxime generantibus grossiuʒ fumum cōuenit cephalargicos abstinere.
¶ Humor viscosus qui solū in capite cōtineť vel fomentis extrinsecis ⁊ odoribus tm̄ digeriť vel aromaticis. absqʒ potu sumptis post cibū p̄cipue ne ab ore stōchi elongenť.
¶ Chymus opprimēs capitis regionem vel pillulis in somno ad stomachum trahitur: vel ad palatum ⁊ nares dissoluentibus ophthalmicis inclinatur: aut lotionibus consumptiuis resoluitur in vaporem.
¶ Pillule capitales debent aromaticis abundare.
¶ Uehementia resolutiua nō ꝯuenit capiti applicare sine stipticorum cōmistione.
¶ In emigranea violenta ⁊ subita declinanti ad alterum timporum nisi vena frontis celeriter incisa fuerit ⁊ mult⁹ ex inde sanguis effluxerit aut secetur arteria timporuʒ periculum est oculum eyci a sua cōcauitate vel rupta cornea humores effluere aut intus corrumpi aut cōturbari.

¶ De vertigine ⁊ scothomia.

¶ Quibus vertigo ⁊ scothomia causantur a stipticitate intestinorum. Hos grauius in ieiuno vexant fumositates caput grauantes.
¶ Fumositates in capite generanť pter cibi humiditatē: ⁊ eius impositione prohibentur ascendere.
¶ Scothomia quaʒ causant squibala inclusa in intestinis in exercitijs frequenter exacerbantur.
¶ Scothomaticus nauseans ⁊ sapore luteo molestatus in ore nec cibum abominans: imo copiose manducans: ⁊ aui de pculdubio gignit multitudinē humorum: nec a predictis liberabiť accidentibus donec ab eis fuerit emundatus: ⁊ quotidiana leteť fecum expulsione.
¶ Sicut in habentibus stomachum choleric uʒ esuries lōga vertiginem parit ⁊ scothomiam: sic in habentibus flegmaticum refectio festinata.
¶ Qua ratione iubetur in passionibus capitis vaporosis ⁊ subitis fricatio mamillarum in feminis: eadē ꝯuenit in maribus fricatio testiculorum illesa decentia: sicut in pueris.
¶ Scothomia fortis apoplexiam pronosticat cuʒ a parua epilepsia non differat.

¶ De epilepsia.

¶ Epilepsia que sequiť motum lune si coniunctionem seruauerit ac vicinos aspectus principaliter a frigiditate causatur: que xo in plenilunio commoueť nascitur maxime ab humiditate.
¶ Epilepsia cōcutiens in somno ⁊ cuʒ tremore medicinarum aut curā nō recipit mortalium medicorum.
¶ Epilepsia cōsurgens a mistura chymorum precipue russi ⁊ nigri sil'r maligna est: ⁊ curari difficilis.
¶ Gulosi ⁊ infrenati ⁊ maxime violenti sicut ab epilepsia tardissime liberanť: sic ab eadē facillime capiunť.
¶ Epilepticus negligens a potibus abstinere nunq̄ᵃ opprobrijs carebit epilepsie.
¶ Epilepticus his ꝯtrarijs qualitatibus eius interiora dyscrasiata: ⁊ maxie nutriētia nō multū poterit emendari.
¶ Qui xo quandoqʒ mania torquentur quandoqʒ epilepsia nunq̄ᵃ sanabuntur.

¶ De phrenesi ⁊ lethargia.

¶ Phrenesis ⁊ lethargia permutanť alterutrum sine contrario. nam phrenetici pereuntes fiunt lethargici: sed hi phrenescendo salutem recuperant.
¶ Intuitus picturarū ⁊ multum diuersorum ⁊ splendor ⁊ sonitus phreneticos nimis turbant.
¶ Multa lux ⁊ tumultus ⁊ quicqd euigilare facit lethargicis multum confert.
¶ Sicut phreneticū non ligatū exterminat ingetudo: sic ⁊ lethargicum quietatū pernecat sopor mendax.
¶ Uenter stipticus ⁊ nimis solutus ambo lethargicū ipellunt aut impedire dicuntur.
¶ Ubi cerebruʒ cōprimit apostema tunc ⁊ fumorum illuc directio ⁊ naturalis caloris abinde subtractio festinat perniciem maxime: qꝛ manet eger imobilis.

¶ De maniaca ⁊ melancholica passione.

¶ Maniacis ⁊ melancholicis frigidus aer semp inimicatur: ⁊ qcqd in eorum corporibus fumos cōcludit horribiles: somnus tamen ⁊ humectatio prosunt eis.
¶ Sicut timor est a melancholicis extirpandus: sic est incutiendus terror maniacis minarū ⁊ flagellorum.
¶ Quantum melancholicis obest habitaculum tenebrosum: tantum potest conferre maniacis potissime si ad fletum eos induxerit.
¶ Melancholicorum phantasmata subuertēda sunt ingenio: nō dānāda ne puocati respuant medentibus obedire.
¶ Melāc holici nō curati sepius transeunt in maniā.
¶ Maniaci quorum aures falsis vocibus crebre sonant si ligati nō fuerint seipsos exterminant.

¶ De paralysi ⁊ apoplexia.

¶ Paralysis totius corporis est mortis imago apoplexiaʒ vicariam eius pretendit precessisse aut veterem imoderatam attestatur repletionem.
¶ Non solum refectio nimia: sed inanitio stōchi precipue calidi potest fumositatibus incubum generare.
¶ Infelix terminus apoplexie videlicet ipotētia semicon

poris lateralis demonstrat repletionē imoderatam.

¶ Immoderata ⁊ vniuersalis repletio sine hydropisi nūq̄ȝ caret exuberantia sanguinis.

¶ De passione mēbroꝝ neruosoꝝ.

¶ Quocūqȝ humido replente venas ceterosqȝ meat⁹ imoderate pūt ⁊ nerui ⁊ lacerti ⁊ chorde mollificari sup̱flue.

¶ Lacertus imbibitus aquosa humiditate vel infusiua sedibus correspondet nimium remollitis.

¶ Chorde remollite cedunt:sed nō obediunt pulsantis imperio.nam regere nequeunt ad mouendū aerem vel sanādum pre nimia laxitate.

¶ Lacertus mollificatus perdit cōstantiā nālis firmitatis ⁊ laxitate cadit a naturali situ.

¶ Corruēs lacert⁹ pre nimia laxitate sequit̄ via centri.

¶ Lacertus prostratus laxus seu naturaliter prolongatus nequit sursum seu lateral'r mouere iuncturaȝ cui superiacet aut deputatur ad mouendum.

¶ Mēbra relaxata pre nimia laxitate nō solū impotentia sunt ad motū:sed etiam ad sensum inepta.

¶ Quia tēperamēto spiritus aialiū ꝑficit̄.iō sensus deficit vbi nō admiscent̄ aut eoꝝ tēperantia corrumpit̄.

¶ Membra q̄ corruerunt spūs nō recipiūt vt solebāt:⁊ susceptos extinguunt arctando ⁊ humectando.

¶ Quanto digniora sunt opera spūs aialis tanto temperamentū eius melius est q̄ȝ in ceteris.

¶ Quod magis elongatur ab excellētijs semper facili⁹ vincitur ab extremis.

¶ Cuius.temperantia magis declinat in alterum extremorum corrumpitur leuiter ab illius oppositis.

¶ Pre cunctis spiritibus est aialis subtilior atqȝ lucidior ⁊ minus calidus:quapropter imoderata caliditas ⁊ frigiditas velocius eū distemperat ceteris.

¶ In medicatione vlcerū diuturna inguinaliū aut vicine regionis nisi coxe protegant̄ operimentis periculuȝ est in posterum spasmari lacertos eoꝝ.ac tantum infrigidari vt sint admodum inepti.

¶ Quod autem obtenebrat ⁊ ingrossat citius extinguit ⁊ sterilem efficit.

¶ Membrū paralyticum.lȝ sensu priuetur ⁊ motu calere pōt vt in sangui eis q̄ venaꝝ ⁊ arteriaꝝ bn̄ficio nō ꝓuant̄.

¶ De spasmo.

¶ Repletio vaporosa ꝯm latū offendens organa motionis ⁊ longitudinem cōtrahenda spasmat.

¶ Repletio infusiua vel aquosa mollificans oēs partes instrumenti motiui paralyticat ipsum.

¶ Spasmo repletionis resolutiua magis:paralysi exiccatiua magis conueniunt ⁊ ruptiua.

¶ Uniuersalis ablatio vel diminutio subita motus voluntarij frigiditatē ⁊ humiditatē cerebri significat.

¶ Ablatio humiditatū repletionem vt in apoplexia.

¶ Diminutio ⁊ laxitas siue stupor frigiditatem ⁊ humiditatem significat.

¶ Permutatio motus vel innaturalitas motus ⁊ spasmositas diuȝ mēbroꝝ subiecta corruptā humiditatē cerebri vt vaporē venenosuȝ aliūde veniētē ī epilepsie spēb⁹ signat.

¶ Spasmositas vl'is paulatiȝ mēbroꝝ siccitatē signat.

¶ De visu.

¶ Lapsus cerebri nerui optici tunicaꝝ oculi vel humoris eius aut spūs ingerunt visui nocumentum.

¶ De mēbris organicis.⁊ p̄ de passionibus oculoꝝ.

¶ Illesis organis potest spūs vitiari vaporibus:vt confirmat scothomia ⁊ vertigo.

¶ Nō patitur lucem solis oculus plenus aquositate.

¶ Quibuscūqȝ vapores cholerici aut calidi a stōcho resoluti visum obtenebrāt his in fine refectiōis expedit aquā sumere frigidā cū manifesta siti ⁊ maxie circa somnum.

¶ In habentibus palpebrā scabiosaȝ vel piloꝝ reflexionē pungenteȝ oculus ꝓfluit lacbrymis incessanter.

¶ Quibus cerebrū rheumatiçat ⁊ cibis ingurgitant̄ vel potib⁹:oculi quauis aura leuissima ꝓmptissime lachrymant̄.

¶ Quibus palpebra sup̱ior pre magnitudine cōplicat̄ in oculū necesse est orbē eius pungere suis pilis.

¶ Rugosa palpebra si deturbet̄ i medio cessabit cruciare.

¶ Si ruga superueniēs in medio palpebre forpicibus aut diu ꝯstricta cū mascellis inflexibilib⁹ decidat arefacta mātica palpebralis oculo poterit cōfirmari.

¶ In palpebra moderata si pili reflectant̄ oculum cū fuerint extirpati mox cōuenit situm eorum cum acu profunde cauteriçare.Sanato cauterio meatus vnius pili cauteriçandus est alter porus:⁊ interim ceteri reflexi cum exterioribus glutinentur.

¶ Palpebra scabiosa cum īuersatur granosa ⁊ rubea fit semper est grauis.

¶ Pinguedo ꝯgesta īter intrinsecā tunicā ⁊ extrinsecā ⁊ nodus ⁊ scabies palpebrā grauāt ⁊ oculū ꝓhibēt aperiri.

¶ Uenositates in cornea ināles semp̱ ꝓcedūt a ꝯiunctiua:⁊ ideo cū extirpant̄ ab ea marcescunt in cornea.

¶ Uulnerū cicatrices in cornea semp̱ albe:que xo in coniunctiua vtplurimum rubee.

¶ Uidere clare res paruas tm̄ ex ꝓpinquo claritatē cerebri significat cū siccitate ⁊ paucitateȝ spūuȝ.

¶ Uidere turbide res grossas tm̄ ex ꝓpinquo turbiditatē cerebri signat ex mā vaporosa in venis eius:imo in rethi.

¶ Quibus vterqȝ oculus caligat altero clauso clari⁹ videt:

¶ De aurium passionibus.

¶ Ablatio auditus ⁊ diminutio frigiditatem cerebri vel instrumenti significant.

¶ Permutatio auditus audire impetum aque campanas sufflationes ventoꝝ malleationes cōcussiones arboꝝ tonitrua fricatiōes imoderatā siccitatē in media parte cerebri aut velaminū significat.res grossas vapores aut ventositates aliunde venientes vel ibi generatas. Audire quasi a remotis humiditatem.

¶ Quibuscūqȝ post obturationē auris reuiuiscit auditus hunc ꝓculdubio frigiditas hebetauit.

¶ Densatio rheumatis intra caput non solum parit grauedinem:sed tinnitum.

¶ Surditas magna ⁊ antiqua medicaminis auxilia non admittit.

¶ Surditas paulatim sup̱ueniēs ⁊ ꝯtinue cuȝ feb.vel sine feb.ꝑpetuat̄ maxie q̄bus etas declinat manifeste.

¶ Quemadmodū naturales effluxiones auriū fellee surditate sup̱ueniēte curant̄:ita ⁊ surditas fellis emendatur liquoribus:⁊ maxime aurium.

¶ Olea nitro ꝯdita vel acutis aperitiuis fellib⁹ cōparant̄.

¶ In vulneribus auris precipue longi temporis fabularū auditus vincandus est ⁊ sonorum.

¶ Fluores aurium diuturni temperandi sunt non cōstringendi ⁊ maxime subito.

¶ De passionibus narium.

¶ Ablatio odoratus siue strictura ⁊ eius dimissio sine opilatione nariū frigiditatē cerebri significat.

¶ Permutatio odoratus fetor siue imunditia nariū hūores corruptos significat in cerebro.

¶ Olfatus recenter amissus acutis odoribus ⁊ ophthalmicis restauratur frigidis ⁊ humidis liquoribus ⁊ viscosis diminutis.

¶ Quibus olfatus triennio defuit semper deficiet.

¶ Carentes olfatu nec delectari nec tristari pn̄t odoribus.

¶ Quicūqȝ diligēti⁹ vigilādo q̄ȝ dormiēdo caput operiūt

bis vtplm sanguis e naribus crebro instillat.

¶ Si fluens aquositas in coriçam subito restringatur non solū grauabitur prora capitis:sed auditus ꝛ visus recipiēt nocumentum.

¶ Indecens rubedo nasi ꝛ maxillaꝝ cū manifesta venositate illaꝝ partiū nequit extergi quousqꝫ ruptorijs corrosiuis vultui ꝓportionatis extirpatio venaꝝ premittat̄:cicatrix ibidem equalis ꝛ solida procuret̄.

¶ Doctrina secunda de consideratione memorie ꝛ aliaruꝫ virtutum sanitatis cerebri.

Exterior excedens frigiditas ledit memoriaꝫ precipue nocturna ꝓpter malam capitis coopertura m.

¶ Caliditas intēsa valde qn̄qꝫ ꝑmiscet rōnē ꝛ memoriam:ꝛ illam inde ledit.

¶ Excedēs cibi ꝛ potus q̄titas memoriā multū ledit.

¶ Ciborū fumosoꝝ comestio ꝛ potus vt allioꝝ porroꝝ ceparū porri casei ꝛ leguminū v̄tuti nocēt plm memoriali.

¶ Ex frigidis fructib⁹ atqꝫ humidis ꝛ alijs crudis refectio ledit memoriam atqꝫ corpus.

¶ Fructuū stipticorum vel per nām aut per artem post comestionem temperata acceptio ꝓhibendo fumos eleuari memoriam iuuat valde.

¶ Fructibus aliquibus per assationē stipticis bonitas acqritur sicut sunt pira hyemalia regulata:sicut ꝛ sunt auellane castance nuces atqꝫ ficus.

¶ Carniuꝫ nō castrati arietis medulleqꝫ mutonis frequēs comestio a tota ꝓprietate memoriā debilitat atqꝫ ledit.

¶ Temperatoꝝ ciboꝝ ꝛ potus:sicut gallinaꝝ ꝛ perdicuꝫ:precipue cerebellorum:earum tēperata refectio nō tm̄ cōfortat memoriā:sed etiam totum corpus.

¶ Potus excedens vini vel aque specialr̄ excedētis frigiditatis actualis corpe nimis calido calorē nālē depauperat stōcho:ꝛ ꝑ ꝯn̄s memoriā debilitat atqꝫ ledit.

¶ Potus post cōmestionē dū cibi fiat ebullitio digōnē interrumpens:memorie ꝛ cerebro nocet valde.

¶ Ante refectionē corpis ꝓcurare moderatuꝫ ꝛ cōueniens exercitiū nō tm̄ memorie:sed ceteris virtutibus ꝓdest valde.Spatiari eniꝫ ꝛ delectari sensui sunt intellectus.

¶ Quies aūt supflua calorē debilitat:supfluitates retinet ꝛ aggrauat:quare ledit memoriā ꝛ vsurpat.

¶ Somnus superfluus ꝛ vigilie nimie caput:ꝛ etiam memoriam valde ledunt.

¶ Somnus comestioni ꝓpinquus ꝓusq̄ cibus ad funduꝫ stōchi descenderit surripit memoriā atqꝫ aufert.

¶ Superfluitatū per intestina per nares per palatū ꝑ vrinā per os per aures:ꝛ ꝑ fricationē capitis cū pectine cōueniens et debita expulsio cōfert virtuti plurimū memoriali:ꝛ hoc est post somnū ꝛ exercitiū faciendum.

¶ Solicitudo visoꝝ seu auditoꝝ frequēs recordatio memoriam corroborat ꝛ confirmat.

¶ Gaudium temperatum ꝛ honesta delectatio non solum memoriam:sed virtutem intellectiuam:ꝛ ceteras virtutes corporis etiam iam augumentat.

¶ Sepe lauare pedes in aqua calida in qua bullierint mellissa:ꝛ folia lauri:camo.ꝛ similia memorie capiti ꝛ oculis valde confert.

¶ Dormire calciatis pedibus precipue sotularibus memoriam impedit atqꝫ sensum.

¶ Lauare caput de decimo i decimū diē cū lixiuio in quo calefacta fuerint camomilla:mellissa:vel saluia:vel maiorana:vel lauri folia ꝛ silia:memoriā corroborat ꝛ ꝯfirmat.

¶ Stare pedes post comestionem suauiter deambulare multum expedit atqꝫ confert.

¶ Coriandri preparati post comestionē assumptio ꝓhibēdo fumos ad caput ascendere memoriā multū iuuat.

¶ Masticatio masticis cū modico.ʒ.ß.facta ieiuno stōcho ab humiditate flegmatica sine molestia caput purgat:ꝛ inde impedita memoria confortatur.

¶ Pliris cū musco passule ꝛ anacardina cōfectio mirabolani quoqꝫ cōditi cōfortant memoriā ꝛ restaurant.

¶ Doctrina tertia in qua cadunt canones egritudinū mēbroꝝ spūaliū nutritiuoꝝ ꝛ gn̄atiuoꝝ:ꝛ ꝑ de spūalibus.

Pthisici ꝛ quicūqꝫ extenuati celerrime caliditatib⁹ aeris in ꝓfūdo corporis alterantur:maxime si rari fuerint naturaliter vt cholerici:vel accidētaliter:vt q diu febribus languerunt.

¶ Quicūqꝫ febricitātes exposuerunt mēbra nuda frigido cōtinenti vel vt in laboriosis febribus dolorē in articulis patiuntur ꝛ molestam incurrunt tussim.

¶ Extenuatos precipue iacentes in mansione frigida vel rheumatica tussis infestat nisi tunicatis brachijs ꝛ torace iacuerint ꝛ capite pileato maxime si rasum extiterit.

¶ In extenuatis corporibus panniculi spūales ꝛ aiales ꝛ cerebruꝫ repente ꝛ imoderate ledunt̄ a frigido aere vel a quibuscūqꝫ actualiter frigidis.

¶ Repentina pāniculoꝝ spūaliū infrigidatio subitam introducit anhelandi difficultatem qui si nimiū cōtrahant̄ imoderatum causabit dolorem:ꝛ interduꝫ syncopim atqꝫ mortem constrictis capsulis cordis.

¶ Tunica lanea q̄re sensibilr̄ calefacit ꝛ angustiat patiētē. bombicina v̄o vel sericina vl̄ linea iterclusa bombace sufficiēter a frigore ꝓtegit neqꝫ estuatiōe vexat infirmū.

¶ De sudore.

¶ Quotiescūqꝫ sudauerint tunicati maxime graciles expedit mutare tunicā ne corpus ledat̄ infrigidato sudore.

¶ Quanto tunica calidior aut minus fuerit spongiosa:tāto copiosius reflectit sudorē:ꝛ ideo conuenit in predictis festinantius deponere.

¶ De epate calido.

¶ Quibuscūqꝫ caliditas epatis causat constipationem ab aquosis dulcibus velut vuis ꝛ cerasis fortius constipant̄: maxime si fuerint meseraice late:nam terreuꝫ fortiter exiccatum constipat intestina.

¶ In habentibus meseraicas latas ꝛ epar calidū multitudo potus:non tm̄ imoderata cōstipationē ꝓhibēt solui frigidioribus ei intestinis nimiū mollificatis nequeunt inferiora superioꝝ cōstrictione iuuari.Si v̄o imoderata fuerit nec epar attrahere nec intestina potuerūt retinere.

¶ De febribus.

¶ Qui in multis tēporib⁹ in ꝯtēplatione vixerūt:ꝛ maxie cibo paucissimo celeriter eos feb.vitali depaupat spiritu.

¶ De administratione vini in febricitantibus.

¶ Quibuscūqꝫ febricitantibus arterie sunt anguste modicumqꝫ spirituum cōtinentes necesse est vino subtili ꝛ debili spiritus fouere vitales.

¶ Febricitantes qui penuriam spirituuꝫ patiunt̄ nisi vino caute refocillentur cito deficiunt.

¶ Quibuscūqꝫ febricitātibus stōcus fuerit frigidus caput aūt forte:ꝛ vix passibile vinū cōgruentius ministrat̄.

¶ Soliti sudoris ablatio taꝫ in sanis q̄ in lapsis:ꝛ maxie febricitantib⁹ opilatos aut clausos indicat poros cutis.

¶ Febricitantes ex putrida carnosos necesse est ad aerem subtilē ꝛ liberum transportare:maxie si poros habuerint opilatos:ab esu quoqꝫ carniū ꝯuenit eos abstinere penit⁹.

¶ De voce.

¶ Diminutio vocis euanescens per clamorē ꝛ loquēdi conatum aut per sudorem ꝛ calefactionem ex motu a frigiditate causatur ꝛ partim ex humiditate.

¶ Vox rauca in loquendo ⁊ nō in clamando: vel in loquē do submisse ⁊ nō alte humiditatē tm̄ circa epiglotū esse significat: que per clamorē excutit̄ aut cōsumit̄.

¶ Rauca vox in clamando significat humiditatē dissolutā ex conatu ad organū vocis ꝓcedere: si cū rascatione ex capite, si cū tussi aut cuꝫ subito saltu granoꝝ ad guttur intercipientium vocem a pulmone procedit.

¶ Quorum caput humidū est ⁊ rheumatismis abundans in acutis vocibus festinanter mutescunt.

¶ Raucedo quā introducunt fortes ⁊ subite alterationes qualitatū oppositarum vtplurimū est perpetua.

¶ Quicūqꝫ masticabilia bene deglutiūt. potabilia vo trāsglutire nō possunt vl̄ difficil'r his vocalis arteria neqt obturari sufficienter ab epigloto ex vno qdeꝫ latere si diffici liter aut ex ambobus simili modo valeat deglutire.

¶ Si trachea arteria ꝓhibeat̄ obturari ex vno latere ꝑ ptē oppositā lateris ingeniat̄ natura potum traycere.

¶ Nimius ⁊ assiduꝰ cantandi vsus vel alte clamādi pectoris meatus dilatat: ⁊ pāniculos spūaliū mēbroꝝ relaxat.

¶ Quibuscūqꝫ spūaliū meatus nimiuꝫ dilatant̄ his attractus aer ab eoꝝ pectore cito egreditur.

¶ Aer inspiratus si moderata dispensatione nequeat expelli vocis officiū nō poterit diu cōtinuari.

¶ Quibuscūqꝫ cantantibus inferior clibanus aut stōchus estuat. als. resonat his multa ventositas ⁊ subtilis ibidem includitur circa frenem: aut circa stomachum habentem tunicas siccas ⁊ tenues.

¶ Quibuscūqꝫ sanguis flegmaticus dn̄at̄ ⁊ viscera sua naturalr̄ sūt calida ⁊ robusta his flegmatica superfluitas ad cutem copiose ꝓpellit̄ ⁊ candida morphea sepius maculant̄: hoc aūt illis precipuē contingit.

¶ Sicut anhelitus ⁊ insufflatio cuꝫ ictu ⁊ vox ⁊ loquela sūt actiones per ordinē se habētes cū ledit̄ ex priorib' nec io ledit̄ qlibet illi posterior ⁊ nō ecōuerso. Similr̄ in digestione prima secūda ⁊ tertia: necnō in sensu ⁊ imaginatiōe extimatione ⁊ memoria: ⁊ sic de alijs.

¶ Sicut anhelitu leso ledunt̄ lacerti pectus ambientes sic lesa tm̄ insufflatione ꝑ necessario patiunt̄ lacerti que sunt intra costas. Et lesa solū ictuali patiuntur gule lacerti: lesa quoqꝫ voce tm̄modo ledunt̄ solū musculi gutturis hoc est regionis epigloti. Si tm̄ loquela ledit̄ sine precedentibus tm̄ ledit̄ lingua vel aliquod coadiuuantiuꝫ membroꝝ ad loquelā: vt labia: dentes: palatum ⁊ nares.

¶ De passionib' mēbroꝝ nutritiuoꝝ: ⁊ pmo meri ⁊ stōchi.

¶ Quibuscunqꝫ subito ⁊ sine nausea globus aut nodus ab ore stōchi ad guttur ascendere vi⁊ cibi transituꝫ ipedire his grossa ventositas inter hysophagū ⁊ lacertos cōcludit̄ aut inter tunicas meri si cum dolore ascenderit.

¶ Quibus vo cū fastidio ⁊ nausea globus ascendit glomeratos lumbricos superius pelli significat.

¶ Quoscūqꝫ solicitudo imoderata vexauerit somnū impediens nālē: si copiose reficiant̄ necesse est eos indigestiōe grauari ⁊ rheumatismis refluere: quapropter timendū est hydropisim aut obliuionē. idest lythargiā aut scrophulas aut glandulosas collectiones generari nisi supuenerit fluxus ventris. Et si solicitudines iportunas sepe timor cōcomitat̄. alienationē vel cardiacā periculū est oriri.

¶ Importuna solicitudo corp' macerat ⁊ extenuat: precipue si crebra tristitia vel illud cōcomitetur.

¶ In pruritu ⁊ pustulis saniosis pedū ⁊ tibiaꝝ expedit calciamenta deponere saltim stricta ⁊ lanea.

¶ Fomentationes aque calide sunt vitande: sꝫ carnosis est vtile balneum aque frigide.

¶ Quibus epar calidū ⁊ stōchus frigidus necessariuꝫ est venas eorum crudis humoribus ⁊ flegmaticis abundare precipue si copiose reficiantur. naꝫ cruditas chili ꝑ actionem epatis nequit corrigi.

¶ Quibuscūqꝫ sitis ex salso flegmate causat̄ his vinū purū vel aqua calida sedat efficacius eā q̄ mistū vel frigida.

¶ Quibuscūqꝫ tendit̄ cutis immoderate: sicut hydropicis vel sudare nequeunt vel difficiliter: etenim pori tensione stringuntur ⁊ obliquantur.

¶ Quoscūqꝫ sine feb. vexauerit amaritudo si deliquerit sūpto cibo necesse est hos aut induratis ⁊ aridis fecibus cōstipari vel preter solitum ad pilorum. idest ad fundum vētris effluere choleram. Si vo sumpto cibo ⁊ maxime humido nil remittatur aut paruꝫ necessē est in venis oris stomachi concludi choleram.

¶ Quibus in ore stomachi cholera cōcluditur. al's. conculcatur. hos dolor prograuat in prora capitis ⁊ amaritudo ⁊ siccitas cholerico molestantur.

¶ In crapulosis habentibus ventrem stipticum vtplurimum scrophe multiplicantur.

¶ Quibuscūqꝫ stropus abundat intus ⁊ exterius his extrema cito infrigidant̄: grauissima quoqꝫ sunt corpora ⁊ mox in labore deficiunt.

¶ Vorantes ⁊ quicūqꝫ deglutiūt vtpl'm cibuꝫ imasticatuꝫ nō euadūt capitis nocumēta. nā aut visus caliginē aut dolorē aut putredinem dentiū patiunt̄: aut aliquā cephaleā.

¶ Quibus cor est paruū ⁊ epar: anguste sunt oēs vene.

¶ Quibuscūqꝫ febricitātib' stōchus fuerit frigidus. caput aūt forte vix passibile vinū cōgruētius ministratur.

¶ Quibus craneū spissuꝫ ⁊ cerebrū medullosuꝫ ⁊ temperatum miringe quoqꝫ solide talibus vtplurimū caput forte nec leuiter patiuntur dolores in eodem.

¶ De epate.

¶ Quibus epar est calidū necesse est chymos corpis q̄tūcūqꝫ crudi extiterint aliqualr̄ sint acuti.

¶ In habentibus epar calidū ⁊ meseraicas latas vtpl'm sicce sunt egestiones ⁊ velut aduste.

¶ Corpora que crudis ⁊ acutis abundant chymis cōtrariarum qualitatū mutationibus alterant̄: ⁊ cū exercitijs incalescunt punctis. idest pustulis rubeis ꝑus maculata cutis tandem albescit. ¶ Calidi enim ⁊ acuti humoris ipressio vaporosa preuenit frigidi ⁊ compacti humoris impressionem: que tardius illo dissoluitur.

¶ In qbuscūqꝫ corpib' abundauerint chymi crudi si calidi ⁊ acuti humoris ipressio excedens supuenerit in aliqua pte corpis imoderatā illi' ostēdit malitiā: qr nimis est fortis ignis q viget in aqs vel q in aqua nō extinguit̄.

¶ Epar hn̄s calidū ⁊ cholericum si ceciderit in asclitē vel hyposarchā: neqꝫ calidis neqꝫ frigidis poterit emendari: sed sufficit medico retardare periculum.

¶ Cholerici ⁊ in qbus epar est calidū imoderato potu vel vsu fructuū aquosorū in hyposarchā: interdū ⁊ sepius incidunt in asclitē. His vo assistētib' igni: sicut exigit cocoruꝫ officiū crebro ꝑcutiunt̄ arthetica vagatiua cruda aq̄ sitate petēte iuncturas q̄ sepi' motu dilatant̄. vt spōdile lūboꝝ.

¶ Quibuscūqꝫ languētibus asclite vel hyposarcha supuenerit carbunculus vel antrax proculdubio mortem vicinam esse denuntiat.

¶ Quibuscūqꝫ iuuenibus epar calidum constipationē inducit his potus aque frigide subuenit precipue si sumatur circa principium refectionis.

¶ Quibus vapores a stomacho cholerico vel calido resoluti visuꝫ obtenebrāt: his in fine refectionis expedit aquā sumere frigidā cū manifesta siti: ⁊ maxime circa somnū.

¶ Qui lacticinijs cibis ⁊ piscibus atqꝫ oleribus vescuntur vtplurimū necesse est horū sanguinē abundare flegmate: maxime si cum his fructibus aquosis vtantur.

¶ Quibuscūqꝫ sanguis flegmaticus dominat̄ ⁊ viscera sua nāl'r sunt calida ⁊ robusta: his flegmatica sup̄fluitas ad cutem copiose ꝓpellit̄. ⁊ candida morphea sepius maculantur: hoc autem illis precipue cōtingit quibuscunqꝫ sub vestibus crebro sudor concluditur.

¶ Circa ventrem vbi sudor maxime coarctatur morphea sepius incipit: ⁊ ad superiora sepius protenditur vaporis flegmatici motum sequens.

¶ Purgati ⁊ alimenta flegmatis euitātes a morphea celeriter emendātur aquis sulfureis ⁊ ardentibus atqꝫ ruptorys medicinis.

¶ De intestinorū ⁊ partiū ventris passionibus.

¶ In diuturnis vētris solōnib⁹ nisi caute protegat̄ ancharuꝫ regio patiensqꝫ sederit in sella pānis calidis circūtecta vexabit̄ in posterum nephresi vel dolore lumboꝝ.

¶ Quibuscūqꝫ vexatis tortionibus aut alys ventris doloribus absqꝫ feb. vel vlcere non remediant̄ per calefactoriuꝫ vel clystere vel balneum aque calide his philonium aut alia ex magnis opiatis recentibus aut nō recentib⁹ senibus aut iuuenibus conuenit ministrare.

¶ Quibuscunqꝫ venter fuerit stipticus ⁊ chymi crudi atqꝫ acuti multiplicant̄ in venis vtplurimum scabie vexantur ⁊ immunditys cutis.

¶ Iuuenes qui a fluxu cholerico molestant̄: ⁊ maxime in estate copiosus potus aque frigide liberat si sumatur vrgēte siti: precipue circa refectionis principium.

¶ Iuuenibus cholericis in vys vrinalib⁹ vlceratis fluxū patiētib⁹ vrinalē expedit abstinē a potu vini: ⁊ maxīe acuti.

¶ In assuetis diu sedere quoꝝ mens studio distrahit̄: p̄cipue quando diuersoria sunt remota nimis retenta coarctātur egestio ⁊ vrina.

¶ Quibus egestionis ⁊ vrine superfluitates diutius retinētur necesse est lumborum: aut circumiacentium membrorum passiones incurrere.

¶ Assuefactio simplicis suppositoꝝ vel clysterys in illis q̄ a ꝯstipatione grauant̄ quotidiana nō offendit nām.

¶ In regulariter ꝯstipatis obseruātia diete laudabilis visus nocumēta nō corrigit: sed ꝓhibet augumētari: ⁊ iō melius est vt corrigatur ſm q̄ nature cursus permiserit.

¶ Intentiones reruꝫ conspectarum tempore generationis efficaces in genitis relinquunt impressiones.

¶ Vigilie vespertine solemnitatis ventralis leuitatē strangulant matutinam.

¶ Quibuscūqꝫ vēter imoderate tumescit absqꝫ dolore vel impregnatione his inter syphac ⁊ nutritiua multa coarctatur aquositas velut in asclite sicca: ⁊ multa ventositas: vt in tympanite: vel si mulier fuerit a matrice extensa a ventositate mediocris tumor causari potest.

¶ Venter qui mediocri ventositate tumescit exterius percussus tympanizat interius.

¶ Si vetus clausus in matrice tetenderit mulieris vētrē: tunc exitus femine .i. vulue septus sepius ructuabunt.

¶ Quibuscūqꝫ ventus a syphac retinetur his sumptis aperitiuis ructuat per os sursum.

¶ Tumor qui delitescit fomentis moderate calidis: ⁊ īfra diem naturalem resurgit: aut circiter a tenui vel mediocri ventositate causatur.

¶ Doctrina quarta. De conseruatione sanitatis.

Conseruatio sanitatis in lapsis corporibus cuꝫ his que lapsuꝫ corrigunt leuiter securius exercetur.

¶ Etas ⁊ inata cōplexio atqꝫ ꝯsuetudo semꝑ attēdi debēt in moderāda vtute correctiuoꝝ.

¶ Vbi cōplexio nālis cū etate cōiungit̄ declinanti precipuum est vsus temperatoꝝ in qualibet anni quadra.

¶ Sicut calidiora modicū tēperatis conueniunt vsui tēpore hyemali: sic estatis tēporibus frigidiora cōceduntur.

¶ Doctrina quinta. De cōferentibus ⁊ nocentibus iuncturis: ⁊ p̄mo de nocentibus.

Assibilitas iuncturarū nequit vsum nocentium in quantitate notabili tolerare: pedes corporū predictoꝝ aer offendit excellenter infrigidans ⁊ faciens estuare. oīs fatigatiua deambulatio ledit eos: ⁊ maxime sumpto cibo. ꝓlixaqꝫ suspensio pedū facit idē.

¶ Hyemalia pira ⁊ mala coctana castanee: vue brumales: ⁊ sube leguminū ⁊ raparū iuncturis oīb⁹ aduersant̄.

¶ Lactans porcellus aut fluuiales aues: ⁊ vetuste galline perditial'r feriūt iuncturas īferiores cū modico īteruallo.

¶ Minas terribiles infert iuncturis lesis ⁊ capiti qui lac animalium cum cibis ⁊ vino frequenter sumit.

¶ Pisces belluales: vt murex ⁊ anguilla iuncturis inferioribus semper inimicantur.

¶ Potus qui non expectat iudiciū vere sitis iuncturis ministrat grauamina lesionis.

¶ In dormiētib⁹ nimis ledit articulos ōcubit⁹ resupinus.

¶ Sicut auarus vēter opprimit omnes artus sic eius quotidiana largitas fouet eos.

¶ Extremis artubus natural'r excitat iracūdia tēpestatē.

¶ De conferentibus iuncturis.

Flores amygdali: necnō mirthi ⁊ camomille melliloti atqꝫ rose semper iuncturis possunt cōuenienter administrari.

¶ Arborus ⁊ edera nō arborea: sed terrestris iuncturis oībus specialiter amicantur.

¶ Nux indica iuncturis ⁊ neruis p̄re ceteris terre nascentibus multipliciter est amica.

¶ Saluia paruꝫ cocta ⁊ crebro sumpta in fine refectionis ministrat eis inextimabile iuuamentum.

¶ Qui sepius calcat vuas ac musto recenti balneat pedes suos rarissime podagrizat.

¶ Florib⁹ alcāne laxi pedes fragiles ꝑpetuo roborant̄.

¶ Verbena gestata recens circa colūnas pedum viribus occultis prebet iuuamen eisdem.

¶ In terris alumiosis pedib⁹ nūq̄ deest robur ꝓsperitat̄.

¶ Fomentationes quoqꝫ aque calide sunt vitande: sed carnosis est vtile bal. aque frigide.

¶ Celeste sigillum dolores pedum fugat in eternum.

¶ De febribus.

¶ Qui in multis temporibus ⁊c̄.
¶ Quibuscūqꝫ febricicantibus arteti. ⁊c̄.
¶ Febricitantes qui penuria spirituum ⁊c̄.
¶ Soliti sudoris ablatio ⁊c̄.
¶ Febricitantes de putrida ⁊c̄.
¶ Quibuscūqꝫ febricitantib⁹ stōchus fuerit frigidus ⁊c̄.

¶ De apostematibus.

¶ Quibuscūqꝫ scrophus abundat ⁊c̄.

¶ De sudore.

¶ Quotiescūqꝫ sudauerint tunicati ⁊c̄.
¶ Quanto tunica calidior ⁊c̄.
¶ Soliti sudoris ablatio tam in sanis ⁊c̄.
¶ Quibuscūqꝫ tenditur cutis ⁊c̄.
¶ Circa ventrem vbi sudor ⁊c̄.
¶ Purgati ⁊ alimenta flegmatis ⁊c̄.

¶ Expliciunt aphorismi p̄ticulares ab Arnaldo de Villa noua editi ingenys nocuis curatiuis ⁊ preseruatiuis morborū spirituales partes corpis humani respicientes.

Deo gratias.

¶ Incipit

¶ Incipit liber de parte operatiua magistri Arnaldi de Villa noua.

SAnitas pro tanto finis dicit medicine: qm est illud in quo quiescit pncipiuz .s. medicus vel minister nature inquantu est operans per arte: qzuis sanitas prout est in forma sanabilis no sit in parte pncipij predicti qd est pncipiuz extrinsecus .s. artis vel operantis per artem. In his enim operabilib⁹ in qbus soluz finis est bene operari: sicut in moralibus finis est in partez operantis: sed in his quorum finis est operatum: quadoqz est in parte operantis: sicut est de forma omnino artificiali: qnqz vo no: sicut quado forma que est finis operis non est absolute artificialis: ⁊ talis est sanitas: nam corpus eius principiu per se naturale est: per accides vo artificiale. Unde sicut finis agricole qui operatur per artez agriculture est fructus: qui tn non est in parte eius: sic ⁊ medicine vel medici finis est sanitas: ⁊ vlr in artibus ⁊ scientijs que habet adinnicez ordinem: finis posterioris est in parte prioris. ¶ Omne nocumentu actionis cuiuscuqz mebri significat in eo passionem: aut morbum priuatuz: vel ab alio mebro comunicatum. ¶ Omne nocumentu singularis actionis cotinuum causaz nocumeti significat esse mebro priuata. cuius actio leditur. ¶ Nocumeta cotinua plurimu actionuz habentium adinuicez ordinez significat membru prime actiois pati imediate: ⁊ posterioru actionum lesiones inde procedere. ¶ Ablatio representatiua cuiuslibet actiois absqz ca extrinseca testat exuberare humiditates. ¶ Omne nocumentu actionis interpolatu: no tamen interpolans ppter causaz primitiuaz: nisi sit paroxismale: sicut in epilepsia significat cam passionis esse intrinseca materiale: ⁊ aliunde mandari particule patienti. ¶ Causa passionis ab eo mebro comunicata patienti: eius imutatio precedit vel cocomitatur lesione patientis: ⁊ ad qua sequitur imutatio eius. ¶ Si membruz aliquod patiat ppter causam communicatam a membro vicino: vel colligato pculdubio aliqualiter imutantur ppter naturam cetera vicina vel colligata mebro mandati: precipue si fuerit sensus acuti. ¶ Omne nocumentu vicinuz in ramis alicuius mebri significat caz passionis in toto ramo contineri vel radice. ¶ Nocumentuz diuturnum qd in solo ramo manifestat non puenit a radice: sed pprium est illius. ¶ Omnis materia comunicata mebro patieti vel huor est vel aliquis vapor. ¶ Oe nocumentu subitu ⁊ momentaneu: si ab interiori processerit oritur a vapore. Si vo taliter no fuerit orit ab humore. ¶ Si morbus aligs aggrauet presente contrario vel precedente p accidens illud contrariu est causa grauaminis: sic accidit spleneticis ⁊ colicis: atqz nephreticis ex frigiditate: naz in feb. aut post feb. grauius molestant p vsuz aque: aut aliorum infrigidantiu contra feb. Si morb⁹ aliquis alleuiet presente simili: vel pcedente per accides illd cotingit. ¶ Quibus sudor: aut alia consueta euacuatio diu cessauerit: necesse est digestione in organis ipediri ⁊ nocumenta lese digestionis in interiorib⁹ apparere. ¶ Omne nocumentu actionis representatiuu ⁊ sine causa exteriori attestatur repletioni veteri vel antique. ¶ Sicut anhelit⁹ ⁊ insufflatio sine ictu ⁊ insufflatio cuz ictu ⁊ vox ⁊ loquela sunt actiones per ordinez se habentes cum aliqua ledit ex prioribus necessario leditur quelibet alia posterior: ⁊ non econuerso. Silr in digestione prima ⁊ scda ⁊ tertia: necnon in sensu imaginatioe ⁊ estimatioe ⁊ memoria: ⁊ sic de alijs. Sicut anhelitu leso ledunt lacerti pect⁹ ambientes: sic lesa tn insufflatioe pmo necessario patiunt lacerti qui sunt inter costas ⁊ lesa solum ictuali patiuntur inde lacerti: lesa quoqz voce tatumodo ledunt solum musculi gutturis: hi est regionis epiglotalis si tn loquela sine pcedentibus ledatur tn patitur lingua vel aliquod coadunantiu mebrorum ad loquelaz: vt labia dentes palatum ⁊ nares.

¶ Signa qbus cognoscunt dispositioes cerebri potissime innaturales aut lapse. Nocumenta sensuum subita ablatio oium humiditatu. Uisio alboruz flegma: visio nigrorum melancholia. Igneoruz ⁊ citrinoru choleraz: rubeoru sanguinez. ¶ Diminutio visus videre clare res paruas tn ex pinquo claritate cerebri cuz siccitate ⁊ paucitate spirituuz significat videre turbide res grossas tn ex ppinquo turbiditate significat cerebri ex ma vaporosa in venis ei⁹ vel rethi. ¶ Ablatio auditus: ⁊ diminutio frigiditatez: pmutatio auditus audire ipetuz aque/campanas/sufflationes ventorum/malleationes/pcussiones arborum/tonitrua/fricationes: vomitus imoderataz siccitate in media parte cerebri: aut velaminuz eius res grossas: vapores aut ventositates aliude venientes vel ibi generatos. Audire quasi a remotis huiditates. ¶ Ablatio ⁊ diminutio odorat⁹ sine strictura ⁊ opilone nariu: frigiditate cerebri signat. Permutatio odorat⁹. fetor siue imuditia nariu huores corruptos i cerebro. ¶ Nocumeta gustus ⁊ tactus pncipalr significat dispositiones primoruz organorum: ⁊ non cerebri: nisi in vniuersali sensus ablatione: sensus alicuius qlitatis manifeste significant eandem qualitatem in cerebro esse. ¶ Nocumenta interioris comunicationis ⁊ moris ablatio subita totius in toto cerebro frigiditate ⁊ humiditate ostedit: aut in his qui habent visiones ⁊ somnia frigiditate ⁊ humiditate. ¶ Ablatio ⁊ diminutio imaginationis ptis anterioris frigiditate ⁊ humiditate ostendit: stupor vigilatiu⁹ frigiditate ⁊ siccitate indicat: stupor somniculosus frigiditate ⁊ humiditate indicat. ¶ Permutatio imaginationis caliditate ⁊ siccitate. imaginatio in somnis somnia permutata seu confusa caliditate. Somnia quoruz no est memoria vel obliuio somnioru frigiditate ⁊ humiditatez. Somnia igneoru terribiliu citrinoru: ⁊ sic de similibus caliditate ⁊ siccitate. ¶ Ablatio ⁊ diminutio estimatiois: vt in ametia ⁊ stoliditate frigiditate ⁊ humiditate medie ptis: alienatio vel pmistio rois prauitate spiritus aialis in qualitatibus ⁊ in motu. ¶ Alienatio sine feb. declinans ad ira ⁊ audaciam ⁊ ferocitate. vt in mania manifesta ostedit caliditate ⁊ siccitate ⁊ feruidum motum spirituu: alienatio sine feb. declinas ad tristitias ⁊ timores: vt in melacholia frigiditate ⁊ siccitate. ¶ Alienatio cu feb. vapores calidos aut apostema caliduz in cerebro vel inferiorib⁹ circa spiritualia: vel et in matrice. ¶ Alienatio cuz fe. ⁊ inflatione oculoru ⁊ capitis ⁊ horrore luminis ⁊ insueta inuerecudia: vel audacia maxime cuz prominetia vel mobilitate oculoru: aut inuolutaria lachrymatione apostema calidu intra craneu significat. ¶ Alienatio cu febre ⁊ inequalitate: vel diuersitate ⁊ coangustatione anhelit⁹ sine manifesta imutatione oculorum ⁊ capitis ⁊ manifesta imutatione ⁊ contractioe hypocudrioru vel signis pleuresis apa calidu in diaphragmate vel vicinis pelliculis pectoris significat. ¶ Alienatio predicta cuz serenitate pulsus in saltu: aut tremore ipsi⁹ apa pdictu in velaminib⁹ signat: in velaminib⁹ capitis cu malleatioe ⁊ ceteris signis apatis capitij. In velaminib⁹ pectoris: cuz et signis apatis pectoris. ¶ Alienatio pdicta cu duritie doloris ⁊ inflatione oris stomachi atqz siti vel nausea predictu apostema in ore stomachi significat. ¶ Alienatio aute predicta cuz duritie ⁊ dolore ⁊ inflatione matricis apostema significat in matrice. ¶ Alienatio cuz corruptione phantasie vel imaginationis: ita vt ex vestibus: aut vicinis corporibus villos: aut paleas vel ea que no sunt nitatur corrigere: vel asserat se videre: vt ignes aut aquas: ⁊

Sis' dispositionu cerebri innaturalium.

etiaz recte cum loquat̃ ⁊ operet̃:⁊ preteritoꝝ recordetur apostema ꝑdictum in prora cerebri significat tm̃ esse:cum etiaz signis apostematis cerebri:vel sine his ei⁹ infectionē ex humore vel ex vapore. ¶ Alienatio vehemēs cū multa garrulositate:aut inordinata locutione vt dicēda nō recte dicere vel nō agēda operat̃ ꝑsentiā. Unde cognoscens ꝑterita bene recordās: ꝑpter turbationē operationuz estimationis ⁊ rōnis aliquod lesiuuz ꝑdictorū in medio significat esse cām. ¶ Alienatio predicta.s.cuz feb. vel etiaz signis apostematis capitis intra cum obliuione eius:qđ videt audit ⁊ petit significat ipsum esse in puppi:si vo fuerit absqz signis apostematis cerebri significat lesionē infrigidationis eiusdē partis tm̃modo. ¶ Alienatio ꝑdicta cum risu ⁊ distillatione sanguinis per nares ꝑminentia ⁊ rubedine manifesta oculorū lippitudine:⁊ multa rubedine lingue anteꝙ̃ nigrescat ⁊ hebetudie eiusdē:⁊ grauitate in loquendo:⁊ plenitudine venarū frontis ⁊ oculorū ⁊ frequētia sedendi:⁊ standi absqz necessitate apostema predictuz ex sanguine significat. ¶ Alienatio cū ira/⁊ rixa/⁊ clamore/⁊ audacia/⁊ multa mobilitate oculorū:⁊ asperitate lingue ⁊ citrinitate anteꝙ̃ nigrescat:⁊ multa loquela:⁊ expedita ⁊ vigiliarū assiduitate apa predictuz ex cholera rub. significat. ¶ Alienatio ꝑdicta cū ferocitate lupina:vel demoniaca significat apostema ꝑdictuz ex col.coadusta vel soluz infrigidatione cerebri ⁊ spūum ab ipsa deficiētib⁹ signis apostematis. ¶ Alienatio in qua manifeste leduntur diuerse mentis opōnes pluriū partiū cerebri lesionē significat:⁊ special'r corrūdentium lesis operationibus.

¶ Multitudo cogitationis instabilitas ⁊ variatio caliditatē:paucitas cogitatiōis fixio singularis frigiditatē. ¶ Obliuio vel ablatio ⁊ diminutio memorie frigiditatē ⁊ humiditatē puppis:memoria ꝑteritorum ⁊ nō ꝑsentiū caliditatez permiscentē. Memoria ꝑsentium ⁊ non ꝑteritorū frigiditatē hebetantē:itez ꝑteritorum non ꝑsentiuz lesionem prore.ꝑsentiuz ⁊ non ꝑteritoruz lesionē puppis. Itez obliuio cōplexorū lesionē puppis. ¶ Nocumēta motus volūtary vniuersalis ablatio vel diminutio subita motus volūtary humiditatē ⁊ frigiditatē cerebri significat ablatio humiditatē replentē:vt in apoplexia. Diminutio humiditatē infundentē:vt in paralysi ⁊ torpore:⁊ vniuersali pigritia. ¶ Inquietudo caliditatez ⁊ siccitatē:pigritia ⁊ laxitas siue torpor humiditatē ⁊ frigiditatē. ¶ Permutatio mot⁹ vel inaturalitas motus spamositas oium mēbrorū subita corruptaz humiditatē cerebri:vel vaporē venenosuz aliūde venictē:vt in epilepsie specieb⁹:spasmositas vniuersalis membrorū paulatim siccitatē significat. ¶ Somniculositas frigiditatē ⁊ humiditatē:vel humiditatē tm̃ resolutionem spirituū aīalium:vt in superfluis exercitys ⁊ coitu distractionē ipsorū:vt in ꝑncipys paroxismorū ⁊ sumpto cibo vigilantia siccitatē cerebri:vel vapores.aut humores acutos ⁊ pungitiuos. Uniuersal'r autē hec duo significant suas causas que in ꝑprys capitulis dicentur.

Signa lesionū opationū nālium cerebri.

¶ Lesiones operuz nālium cerebri denotant̃ in capillis ⁊ exeuntib⁹ ab eo:⁊ qualitate cutis capitis. ¶ Pili ortu ⁊ casu/colore ⁊ figura.celer ortus pilorū caliditatē. Tardus frigiditatē. Celer casus siccitatez:aut corruptos:aut acutos humo.ad radices illorū:tardus bone humiditatis abūdātiam. Nigredo caliditatē:albedo frigiditatē. Medius color mediū ꝭm plus ⁊ minus:planities humiditatē. Crispitudo siccitatē. ¶ Exeuntia per nares ⁊ palatuz abundantia defectu colore sapore ⁊ odore. ¶ Abundātia superfluitatis exeuntis abundantiā humoris ex quo causat̃ ⁊ fortitudinē expulsiue. defectus eius cū leuitate capitis siccitatē purā:defectus eius cū grauitate mordicatiua ⁊ inflāmatiua ⁊ cū citrinitate coloris significat cholerā intus clausaz: defectus cū grauitate extensiua pulsatiua ⁊ rubore coloris sanguinē significat. Defect⁹ cuz grauitate laxatiua somniculosa ⁊ albo colore flegma:defectus eius cū grauitate cogitatiua ⁊ vigilatiua fusco vel plūbeo colore meliam. Defectus cuz grauitate extensiua ⁊ tinnitu.⁊ ꝑmutatiōe grauedinis de loco ad locum materiā generatiuā ventositatis ⁊ vaporis cuz caliditate in ipso agente. ¶ Color ⁊ sapor superfluitatis exeuntis spēm humoris significat ex quo ipse generat̃ vel causat̃. ¶ Odor fetidus putredinē humoruz exeūtiū significat:vel in narib⁹ vel in prora:vt in polypo ⁊ coriꝫa cuz incipit inspissari ⁊ retineri:⁊ maxime in simis ⁊ habentibus nares strictas cutis capitis colore exituris ⁊ qualitatis tangibilis.

Signa iuuātib⁹ ⁊ nocētib⁹.

¶ Iuuantia ⁊ nocentia vel extrinsecus alterātia:cerebrum qđ iuuat̃ calefacientib⁹ excellenter frigidū est:qđ iuuatur calefaciētib⁹ moderate vel frigidū est:vel ledit ab humo. quē moderatus calor resoluit. ¶ Quod iuuatur ab infrigidantib⁹ calidū est. Quod iuuat ab humectantib⁹ siccū est: ⁊ econuerso. ¶ Qđ ab euacuantib⁹ leditur:vt flōmia vel coitu ⁊ ceteris siccū est. ¶ Qđ velociter calefit:calidū est: aut rarū. Qđ tarde calefit frigiduz est:aut densum. ¶ Qđ tarde abundat superfluitatib⁹ est siccū. Qđ cito abūdat humiditatib⁹ tēperate humidū est. Qđ cito abūdat hūiditatibus spissis acutis fetidis velut putridis ca.est ⁊ hu.cuius calor ēt trahēdo multiplicat hūiditates frigidius:maxime in gulosis ⁊ maxie potantib⁹. ¶ Qđ tarde ledit̃ a vaporibus vini forte est in virtute cōpactuz:⁊ quasi durū in substā. Quod cito leditur ab eo debile est ⁊ molle.

Sig. a q̃titate ⁊ figura capitis.

¶ Quantitas ⁊ figura capitis:cuius caput pronum male figuratuz cerebrū similiter ⁊ ineptum ad operam cōmunicationis ⁊ moris significat perfiduz timidum:⁊ mobilem ad iram:⁊ interdum ⁊ in omnibus hesitat.

Sig. sumpta a nat. cerebro.

¶ Nata a cerebro vel vicina. Aures tinnitu ⁊ dolore. Tinnitu vt in ꝑmutatione auditus:dolore vt infra. Oculi q̃litate q̃titate situ motu figura existentib⁹ ⁊ dolorib⁹. Oculi sicci siccitatem cerebri maxime prore. Oculi lachrymosi ⁊ lipposi sine morbo eoꝝ humiditatē ꝑtis eiusdē. Citrini ⁊ rubei caliditatē. plūbini ⁊ albentes frigiditatē. Magnitudo venarū caliditatē. paruitas cōtrariū. ¶ Prominentia oculorū apata ⁊ repletionē vasoꝝ cerebri:ꝓfundatio resolutionē plurimū eius sube:vt in vigilys coitu fluxu acuta febre ⁊ ethica. ¶ Mobilitas caliditatē:maxime coniunctaz siccitati inflāmationez phrenesim aut maniā. Defixus intuitus in vno loco frigiditatē/stuporē/terrorē/amentiā/ vel alienationē melicam. ¶ Uehementia timoris angustie desideriū delectatiōis resolōnis:vt in libidie. ¶ Tortuositas innata:vt in luscis humiditatē cerebri ⁊ mollitiē lacertorū oculi superueniens spasmū vel paralysim:vt in tortura ⁊ epilepsia ¶ Inuersatio palpebrarū apertio cuz immobilitate stupore cōgelantia. Clausio cum difficultate aperiendi lethargiā. ¶ Fluxus lachrymaruz insolitus absqz cā manifesta in egritudinib⁹ calidis inflāmationē ⁊ apa capitis significat. ¶ Nares exeūtib⁹. vt supra. ¶ Lingua colore situ:⁊ quātitate colore venarū que sub apparēt in ea. Citrinitas rubedo/viriditas/nigredo calitatē ⁊ apostema caliduz. ¶ Os exeūtibus exituris:fluor limositatis abundantia aquositatis. ¶ Singine colore tumore vuula silr:amygdale silr. ¶ Dentes colore dolore. ¶ Facies colore habitudine. Rubedo ⁊ carnositas dominiū san. Macies cum citrinitate dominium cholere. Macies cum tenebrositate dominiūz melācholie. Inflatio modica aquositatē in sanguine dñari:vt in cacochymia ꝑma ad hydropisim. ¶ Collū quātitate virtute collectionib⁹ forte ⁊ grossum:fortitudinē cerebri ⁊ abundantiā sube eius contraria cōtrariū :glādulosuz ⁊ scrophulosuz sup̃fluitates idigestas abundare

abundare in cerebro. ¶ Nucha & nerui quantitate: & virtute inter collum supple attestantur super principio.

Sig^a sum pta a mēbris cōicā.

¶ Membra remota a cerebro precipue cū eo colligantiā habētia operationē: & accidentib^9 suarū passionū. ¶ Pectus anhelitu meri deglutione stomachus inanitiōe repletione nausea vomitu appetitu; & dolore.

¶ Matrix inanitiōe repletione dolore pcipitatione suffocatione. ¶ Hemorrhoides inanitione repletione dolore. ¶ Uniuersalr autē si ad inmutationē factā in aliquo mēbro: vel in suis accidentib^9: seu passionib^9 quo ad qualitatē: vel quantitatē: aut tēpus fiat inmutatio in capite: vel in accidentib^9 passionū eius quo ad tria pdicta: & nō ecōuerso: certū est q illa mēbra cōicant capiti passionē.

Sig^a sum pta a dolorib^9 capitis.

¶ Dolores capitis: dolor capitis cōtinuus cām doloris significat in capite cōtineri. ¶ Dolor capitis interpolatus sine causa puata significat cām doloris ab alijs mēbris pcedere. ¶ Dolor q sentitur in pfundo venire vsq ad radices oculorū vel oculos cām doloris in substātia cerebri: aut in vētriculis eius cōtineri significat. ¶ Dolor qui nō sentit in pfundo: sed magis extra in alijs partib^9 capitis a cerebro cām doloris contineri significat. ¶ Dolor pfundus periodicus in fronte vel prora: maxime in altero cornu: siue cā pmitiua causā doloris significat oriri a stomacho. ¶ Dolor periodicus & pfundus semp & sepius eueniens in ieiuno: maxime si acutus fuerit vaporē acutū a stomacho pcedere ad caput significat: & stomachū naturalr esse calidū: aut calidis & acutis hu. accidentaliter aggrauari. ¶ Dolor periodicus & pfundus magis eueniēs a ieiuno: & totā prorā occupās: ac diuidens frontē per lineas circūquaq protensā: dum tñ sine ponderositate sit: & acumine cām doloris siccitatē eiusdē partis esse significat ab inanitione ieiunij: vel coitu: vel alterius ianiētis ipressā. ¶ Dolor periodicus pfundus capitis maxime lentus: siue causa pmitiua significat q pcedit a flegmate: vel a vapore resoluto a mēbro flegmatis copiā continēte.

Abscisio cārum.

¶ Abscisio cārum pmitiuarū regimen in dieta: regimē in motib^9 creticis: regimen in dieta phibens in sex reb^9 nocētiā supra tacta tandē cōmensurans eas: vt sint iuuātes in abscisione morbi: vel saltē neutre maxime in nutrientib^9: & dere qbus saluant virtutes & confortant.

Cōueniēs mēsuratio sex rerū.

¶ Cōmensuratio sex rerū: vt sint iuuātes approximare eas corpori in ea quātitate & qualitate q ipsimant effectū oppositū morbo in equali gradu vel ad cautelam esse in minori. Cū membrū pncipale nō sit fortibus subito alterandū pcipue in lentis & cronicis morbis aduersantis nature cōtrarijs abscindunt. ¶ Cōmensuratio sex rerū: vt saltē sint neutre approximare eas corpi ѕm q cōueniunt cerebro tēperato. Conferūt cerebro tēperato aer purus in substātia tēperatus in qualitatib^9 & tranqllus suauia aromatica & pportionata tēpori gestata vel in mansionibus posita caput: & collū mediocrib^9 operimentis in hyeme regere: alijs ꝯo temporibus caute detegere. ¶ Exercitiū pportionale corpori ante cibū: deambulatio moderata post cibū: pectinatio potius ante cibū. ¶ Fricationes suas extremitatū: nutriētia tēperata vel vicina temperamēto: cibus & potus fumositate carētes vinum debile vel bene lymphatū: mediocris refectio: leuis vel nulla cena. Exiguus potus: moderat^9 sōnus: & longe post repletionē maxime onerosam moderata vigilia: euacuatio debita fecis & vrine. tēperata capitis ablutio ante cibū: & famē frequens & tanta pro eodē ablutio cū calida: balneū rarum & tēperatum: coitus rarus & moderatus: gaudiū delectabile: studium & moderatū. moderata & placens solicitudo.

Regimē in motib^9 creticis.

¶ Regimen in motib^9 creticis iuuare nām ad perficiēdū creticā euacuationē quā nititur facere per eandē partē ad quā ipsa mouet mām si saluū fuerit vel secū: vel p oppositū si exinde periculū timeat. Per secessū lenientib^9 intestina: vrinas diureticis: p matricē & hemorrhoidā aperitiuis: p vomitū pvocantia: p sudorē vel per apostema sub aurib^9: vel alibi trahentib^9 medicinis vētosis: aut sanguisugis: cū tñ apa creticū qd erūpit sub aurib^9 nō est saluum sed timorosū: qr. v3. accidētia timorosa cōcomitant ipsū: vt alienatio / suffocatio / vel coarctatio gutturis: vel pre multudine mãe regurgitātis ad nobile membrū: vt cerebrum vel nobilis & supme nociue opōnis: vt guttur timet egrū perire pus q p eandē ptē mã trahet tutius est cā flōmys ab inde trahere vel diuertere qtū posle fuerit.

Als periculosa.

Abscisio cārū añcedentium.

¶ Abscisio cārum antecedentiū dieta medicatio. Manualis operatio. ¶ Dieta conseruās virtutē maxime in pncipalibus & pfortans: si sit necesse: ac insuper q iprimat effectū oppositū cāe vel saltē q neutra sit pter securitatē. ¶ Medicatio rarificās vel aperiens cutim & craneū. Prohibens passibilitatē cutis corrigēs peccatū humorū: rectificās malā dispōnē totius corpis vel mēbri mandantis. ¶ Manualis operatio secās arterias timporū vel extrahens: aut venas inaturales. ¶ Medicatio aperiens vel rarificans: tēperata fricatio capite raso: lotio vel embrocatio cū ca. vel cū decoctiōe medicinarū aperitiuarū rheumate nō obstāte phibens passibilitatē densando subā. & iterdū claudendo poros stipticis: aut frigidis leuibus. ¶ Corrigēdo nimis lapsā cōplōnē causis oppositis hebetādo sensū ingrossantib^9 cibis: aut stupefactiuis & leuib^9 medicinis: vel frigidis & hu. moderatis. ¶ Corrigēs peccatum humoris peccātis in corpe vel maiorib^9 venis qtitate vel qualitate vel motu tñ: aut sil' tractu ad oppositū alteratiōe euōne vtrobiq sil: aut separatī. tractu ad oppo^m sgnantiā euōne cū hūor nō peccās qtitate / aut qlitate timet ad caput tēdere dolorē acuminē: vt in ictib^9 & pcussionib^9 sepe ptingit.

¶ Exercitio.		pedum / tibiarū / coxarū /
Fricatione.		natū / brachiorū manuū /
Ligatione.		& in masculis testiculorū /
Uentosatione: siue		& in feminis mamillarū.
Scarificatione.		

¶ Tractu ad oppositū cū euacuatione humore peccāte in quātitate flōmia: ventosis cū scarificatione: sanguisugis ruptorijs / fomētis / pharmacia / clysteri / pessario eo. s. modo quo & quantū cōplexio etas / sexus / & cetera pticularia tolerabunt: maxime virtus: pp quā et considerant. ¶ Alteratione tñ: humore solū in qualitate peccāte: cholera nāq peccāte in modica quātitate si nimis subtilis & pungitiua fuerit: vt san. acuat & subtiliet nimis tñ indiget ingrossantibus mediocriter. ¶ Euacuatione tñ humorib^9 solū peccantib^9 in quātitate: multitudo nāq cholere citrine: vel rubee: vel prassine natantis in stomacho tñ idiget vomitu: sanguine ꝯo p se vel cum alijs in toto exuberāte flōmie sufficiunt. Flōmia cephalice tā in veteri quā in recēti morbo sanguine iam fluxo ad caput: & ibi corrupto. ¶ Flōmie mediane si cephalica occultet & sāguine. mūdo fluxo ad caput: flōmia basilice mediana latere. ¶ Flōmia funis pcipue in recenti, dolore ad diuertendū: vel et in antiquo: vt si malitia sangui. extiterit vlis vt ad remotiora trahat. ¶ Flōmia sciatice supra dorsū pedis: aut saphenarū in his quorū mēstrua: aut hemorrhoide cessauerūt: precipue in recēti galea in qua mundus san. est in capite corrupt^9 assiduitate morbi. ¶ Alteratiōe & euōne simul humorib^9 alijs a sanguine peccātibus quātitate & qualitate in vijs vrinalib^9: aut venis propinquis. ¶ Diureticis frigidis peccāte cho. diureticis pauce caliditatis peccāte humore adusto. Diureticis itense caliditatis peccāte humore frigido nimis flegmate subtili & aquositate abundāte in venis totius corporis pvocantib^9 sudorē stuphis medicinarū dissoluentiū itense caliditatis. In fle

gmate ſtuphis medicinarũ diſſoluẽtiũ remiſſe caliditatis in aquoſitate. ¶ Alteratione ⁊ euõne ſeparatiꝫ: al'ſ humoribus a ſanguine peccãtibꝰ in venis quãtitate ⁊ qualitate: digeſtiuis cõuenientibꝰ alterãdo ꝑus pharmacijs debitis: cõiter euacuãdo. Digeſtiua cõueniẽtia medicine alterantes humores in qualitatibꝰ: ⁊ ſuba virtutibꝰ ꝑmis ſcdis ⁊ tertijs: ꝑcipue que ſpecial'r hñt aſpectũ ad cerebrũ. ¶ Pharmaca debita medicine ſolutiue tam ſimplices q̃ꝫ cõpoſite: ꝑcipue cerebro ſpãles. Medicatio corrigẽs pctm̃ hũoris peccãtis tm̃ in capite: vel ex ipſa diſpõne ⁊ habitudie peccantis: vel qꝛ vl'is eſt ꝑmiſſa euacuatio: vel tm̃ alteratio ⁊ euacuatio ſil': aut ſeparatim. ¶ Euacuatio tm̃ peccãte ſan: vel per ſe: vel cũ alijs flõmia ventoſatione ſanguiſugaruꝫ appoſitiõe: flõmia frontis dolẽte occipite: ac ſanguine ꝓfunde exñte. Flõmia naſi ſanguie magis ſuperficiali: flõmia poſt aures dolẽte prora. ¶ Uentoſatiõe ſanguine in paruis ſeu intercutaneis: extra craneũ exñte: maxime in tunicis: flõmiam aũt occultas venas habentibꝰ vẽtoſatione occipitis dolente prora. Uentoſatiõe ſpatularũ dolẽte occipite: vẽtoſatiõe cubitorũ nõ obediẽtibꝰ ſpatulis. ¶ Sãguiſugarũ appõne in pueris ⁊ formidoloſis ſuper vtrũq̃ꝫ timpus: ⁊ poſt aures. ¶ Alteratio ⁊ euacuatio ab hu. alijs a ſanguine peccantibꝰ: alteratio ⁊ euacuatio ſil' caputpurgio cauterio ⁊ ruptorio. Caputpurgiũ per palatũ ⁊ os gargariſmis latuꝫ: ⁊ os ⁊ maſticatorijs diſſoluentibꝰ ⁊ attrahẽtibus: ſi diſpõ pulmonis: aut gutturis reſiſtat vel hu. cholerici nõ abũdẽt in capite. Caputpurgiũ per nares ſternutatorijs: ⁊ diſſoluentibꝰ ⁊ attrahentibꝰ ſi nõ reſiſtẽt timor eſt nocumẽti maioris. ¶ Ruptoriũ cauteriũ in antiquato dolore ex flegmate vel ſalſo ſanguine. Cauteriũ occipitis patiẽte prora. ¶ Cauteriũ in fontanella adiutorij patiẽte occipite: ruptoriũ ſupra caput paſſione ꝓfunda. ¶ Euacuatio ⁊ alteratio ſeparatiꝫ digerere ꝑus capitis humorẽ tandẽ euacuare: pillulis trahentibus ꝑ ſeceſſuꝫ: aut caputpurgijs iaꝫ dictis cauẽdo: ne tm̃ ſubtile educat̃: aut plus attracto diſſoluat̃: digerere medicinis alterantibꝰ in ꝑmo gradu mã exñte qualitatis debilis. Alterãtibus in quarto mã exiſtẽte qualitatis intẽſe: niſi propter exuberantiã eius timeat̃ augumentũ doloris ebullitione ⁊ extẽſione: aut gñatione apatis cõgelatione: aut augumẽto doloris: alterãtibꝰ in medijs gradibꝰ mã exñte medie qualitatis tenẽdo ꝑdicta in ore: maxime odorifera: ⁊ que ſubtilẽ: ac purũ vaporẽ emittunt: ⁊ ẽt reſoluẽdo ꝑ os maſticatione collutiõe: vel gargariſmo: ſi ꝓhibens nõ occurrat deglutiẽdo ſub forma q̃ꝫdiu mouet̃ in ſtomacho: ſicut forma electuarij: vel pulueris: vel trociſci: vel pillule: maxime illa hora que diutiꝰ in ore ſtomachi retinet̃: vt poſt cibũ: ⁊ in decũbentibꝰ: aut hora cubãdi: nullo tñ ſequẽte potu ne vltra ꝓcedãt: liquore eni meri ⁊ ſtomachũ cito tranſeũt. ¶ Sacellãdo caput cuꝫ ſiccis magis in humidis: vel cuꝫ calidis actu in fridis. Cuꝫ torrefactis aut frixis: ⁊ nõ elixis: in rheumatiſmis fumigãdo magis in frigidis: ⁊ hũidis materijs ſi ſpũalia nõ reſiſtãt ſtuphãdo magis in frigidis ⁊ ſiccis. Embrocando magis in ꝓfundis ⁊ craneũ denſuꝫ habentibꝰ. fomentãdo ⁊ leuiter abluẽdo in oppoſitis: cũ tñ ꝑdictis rheumata vel alia ꝓhibentia: vt vlcera capitis nõ reſiſtãt. ¶ Epithimãdo in materijs extra craneũ: ⁊ hñtibus caput paſſibile capite raſo. Emplaſtrãdo in ꝓfundis materijs in habẽtibꝰ caput durũ ⁊ forte. ¶ Itẽ epitimãdo ⁊ emplaſtrãdo magis per parteꝫ ſuperiorẽ: in qua eſt cõmiſſura coronalis: q̃ꝫ inferiorem: ⁊ partẽ anteriorẽ in qua eſt cõmiſſura ſagittalis. vt virtus medicinarum ad cerebrum dirigat̃. Item epitimãdo ⁊ emplaſtrãdo cuꝫ valde calidis magis poſteriora: ꝓpter nuchã ⁊ neruos: ⁊ cuꝫ valde fridis magis anteriora auribꝰ inſtillãdo in qbꝰ latera capitis magis declinat mã diſtillãdo calida ⁊ ſubtilia ad carpinanduꝫ ventoſitatem. Frigida ṽo ad obtũdendũ acumen humoris: aut vaporis acuti que actu ſunt tepida. Naribꝰ attrahẽdo liquores: aut pulueres: aut odores repugnãtes: aut ꝓhibentes vapores: hu. receptionẽ i capite: aut qꝛ receptũ diſſoluũt ⁊ attrahũt: aut ẽt ſolum alterãt: maxime ṽo in prora cerebri. ¶ Medicatio rectificãs malaꝫ diſpoſitionẽ totiꝰ: aut mẽbri mandãtis. Medicatio cõueniens toti: aut mẽbro mandãti rõne ſuarũ diſpoſitionũ: vel cõueniens eis ſpecial'r rõne capitis: ſicut in ſtomacho. General'r eniꝫ in omni paſſione capitis cõuenit: vt mũdus a ſuperfluitatibꝰ teneat̃ vomitibꝰ: aut alijs modis: qꝛ promptiſſime capiti cõmunicat earum malitia: ⁊ vniuerſaliter intelligit̃ in quibuſcũq̃ꝫ miniſtrantibus ceteris patientibus membris.

Medicatio rectificans.

¶ Medicatio conueniẽs mandantibꝰ ſpecial'r ratione capitis. ¶ Regimẽ ꝓhibens motũ vaporis vel hu. ab eo ad caput vaporis fricatiõe mandãtis: aut inferioris vaporis eius ad tractũ: fomẽtatione vel embrocatione: vel vẽtoſatione reſoluẽte vaporẽ ligatiõe eius a ꝑte ſupiori. Cauterizatione cũ medicinis rũpentibꝰ cũ igne. Euacuatiõe vaporantis hũoris ab eo applicatione medicinarũ ꝓhibitiuaꝝ vaporũ aſcenſuꝫ velut in ſtomacho. ¶ Regimẽ ꝓhibens aſcenſuꝫ humorũ: ⁊ eorũ receptionẽ in capite: tractus eius ad oppoſitũ ſine euõne vel cũ euõne. Euacuatio eiꝰ a mẽbro mandãte ſentit̃ per cõuenientes regiones: vel inſentitur reſoluentibꝰ medicinis modis iaꝫ dictis in tractatu humoris peccãtis in corꝑe toto. Confortatio capitis cũ ſtipticis ꝓhibentibꝰ receptionẽ humorũ: ⁊ ẽt vaporũ in eo vel cuꝫ infrigidantibꝰ: maxime in hu. collecto applicatis modis iaꝫ dictis in digerentibꝰ medicinis. Cõſtrictio arteriaꝝ pulſantiũ in timporibꝰ cuꝫ ſtipticis ⁊ frigidis ſtrictorijs in acuto humore: cũ ſtipticis ⁊ calidis in hũore frigido. Cauterizatio earũdeꝫ cũ acubꝰ ſecantibꝰ in hu. fridis extractio ⁊ abſciſio earũ in calidis: abſciſio cãruꝫ coniunctaꝝ cephalice.

Regimen ꝓhibens aſcenſum vaporum.

¶ Rectificatio vel correctio male cõpl'onis ſanatio ſolutionis cõtinuitatis curatio apatis. ¶ Correctio male cõplexionis alteratio cũ imprimentibus oppoſitã qualitatem in gradu cõformi: maxime in ea parte quã cã ꝑmitiua principaliter alterauit: excluſa tñ prius mã ſi qua fuerit modis ꝑdictis: ⁊ fiat cuꝫ alterantibꝰ maxime conferentibꝰ cerebro.

Correctio male cõplexionis.

¶ Sanatio ſolutionis cõtinuitatis ablatio ſoluentiuꝫ: vnitio partiũ ſolutarũ. Euacuatio ſan. exuberãtis in venis capitis in modis ꝑdictis excluſio vaporũ rarificãdo ⁊ reſoluendo vt ſupra. Euacuatio vel abſciſio humoris corroſiui euõantibus inſtillantibꝰ ſupradictis. Carpinatio ⁊ excluſio vẽtoſitatis extẽſiue ſubtiliantibꝰ ⁊ reſoluẽtibꝰ embroc. ſternutatorijs inſtillationibꝰ: aut modis etiã ꝑdictis extractio ſagitte: vel alterius ferri lapidis arundinis: petre: ⁊ ſimiliũ: necatio vermis poſt purgationẽ cerebri: cũ medicinis necantibꝰ vermes iniectis naſo vel cõmiſſure raro capite applicatis. Unio partium ſolutarũ regimine equante partes diſcõtinuatas ſcḋm nãleꝫ figurã: quãto poſſibiliꝰ fuerit cõſeruante ⁊ confortãte calorẽ nãlem: maxime in capite poſt vulneratũ ꝓhibente generationẽ ſupfluitatũ in corpore cõſumente aquoſitatẽ ſan. in toto corpore ſeu in venis excludẽte ſaniem ex vulnere penitus: ſicut tabula de vulneribus capitis ⁊ fracturis cranei plene docet.

Sanatio ſolutionis cõtinuitatis.

¶ Curatio apatis fluentia diuertere tractu ad oppoſitũ dicto mõ repercuſſione in calidis cuꝫ ſtipticis frigidis: maxime in principio ⁊ augumẽto miſtis penetrãtibꝰ: vt aceto repercuſſione in frigidis cũ ſtipticis calidis. Coadunata diſſoluere maxime in ſtatu ⁊ declinatione: ſenſibilibꝰ euacuantibꝰ ſupradictis: ⁊ qbus ẽt patientibus ſi flõmia de brachio fieri nequeat ꝓpter alienationẽ ⁊ inquietudinẽ patiẽtis: fiat imediate de vena frontis. In ſenſibilibꝰ euõnibus ſuperiꝰ nominatis

Curatio apatis.

minatis in applicationibꝰ digestiuoꝝ in calidis: p̄mo cuꝫ resoluentibꝰ frigidis aut pauce calitatis: deinde cū calidis ⁊ calidioribꝰ ſm ꝙ morbus ampliꝰ declinabit. In frigidis vero p̄mo cuꝫ calidis minus: ꝯñter cū calidioribus ſm ꝙ finis declinatiōis ampliꝰ appropinquat. In cholericis plus extinguēdo: ⁊ ideo magis vtēdo frigidis ⁊ aquosis. In sanguineis vero plus euāndo ⁊ soluēdo: ⁊ magis vtēdo frigidis stipticis: ⁊ vl'r ēt exiccantibꝰ in eis: maxime vitādo aquaꝫ frigidā intus ⁊ extra: q̄m coadunat: ⁊ nihil resoluit. Iteꝫ in flegmaticis plus euitādo somnū ꝓfundū clamādo ⁊ exponēdo patientē luci trahēdo capillos. Plus ēt clystericādo acutis mordicatiuis ad excitandū ⁊ attrahētibus q̄ꝫ pharmacando plus gargarismatibꝰ incisiuis vtēdo plus vomituꝫ ꝓuocando cū penna mellita ⁊ sinapiçata plus corpus fricando ⁊ vngēdo cū oleis ⁊ acutis trahentibꝰ: vt nitrose/ vrtice/laureole/pipere/piretro/⁊ similibus. plus in principio repercutiēdo cum aceto squillitico ⁊ modico oleo ros. post biduū vero miscēdo castoreū: vel aliquod aliud forte resolutiuū plus ruptorio ⁊ rubefactorio: ⁊ ēt mordicatiuis capiti applicādo: etiā sqllam recentē plus ventosa cū igne ⁊ scarificatione ꝓuocare apponēdo: in melicis vero minus vtēdo p̄dictis: magis aūt embroc. resoluentiū subtiliantiū: ⁊ silibꝰ gargarismis ⁊ sternutatoriys velut cum calamēto origano hysopo: magis pharmacādo: ⁊ vl'r minus exiccādo ⁊ incidendo: ⁊ magis subtiliādo cuꝫ aromaticis cauēdo: vt subtile educat: ⁊ grossum remaneat duratū mollificantia resoluentibꝰ apponēdo. Eradicatio vestigioꝝ relictorū a causis cōiunctis cephalee alteratiōe male qualitatis relicte in capite cuꝫ medicinis opposite qualitatis: aut virtutis mitigatio periculosi accidētis p̄ter abscisionē cause q̄n acumē doloris: ⁊ instātia vigiliarū timet alienatio/apostematio/apoplexia/spasmꝰ/syncopis maligna. vel mors. Stupefactiōe sensus in calidis tm̄ cū narcoticis tm̄. In frigidis autē non accidit acutus dolor: vel fit aliqual'r suffi. tēperate calidis mitigare: ne mēbrum nobile stupefacientibꝰ corrūpat. In mēbro antē vili tutuꝫ est: vt in dolore colico applicare. In apostematibꝰ aūt cōpositis ex diuersis humoribꝰ cōposito regimine medicationis ꝓcedere causisq̄ꝫ salubribꝰ vti. Oppositarū virtutū natura: vel artificio p̄parans equal'r si equalis fuerit ꝯcursus humorū causantiū apostema: inequaliter si fuerit inequalis: ita tñ vt p̄domināti hu. potius obuiēt oēs species medicaminis supra enumerate: vel que illis cōueniet. hoc semꝑ recolendo ꝙ in subtiliatione quorūcūq̄ꝫ apostematū soluꝫ dissoluentibus est vtenduꝫ: ⁊ sic etiā debilibus debilioribus vsq̄ꝫ ad finem.

Phrenesis.

¶ Phrenesis grece sonat ꝓprie i latino pelliculaꝝ: aut velaminū lesio ⁊c. vnde ꝑ antonomasiā attribuit apostemati calido pelliculariū idifferēter taꝫ capitis q̄ꝫ pectoris: q̄m ex vtraq̄ꝫ passione causat illa summa: ⁊ absoluta hominis lesio que est amissio rōnis. Persice cum ꝓpriys vocabulis dicunt: naꝫ tale apostema in velaminibꝰ pectoris nominatur birsen: in velaminibꝰ capitis sirsen.

Carabicus.

¶ Carabicus autē est nomen phrenesis corruptū apud arabes ꝓpter vniformitatē literarū quibus scribit apud eos. Unde pūctis deficientibus que vices gerunt vocaliū eedē litere in eadē dictione scripta eque bene pñt representare hanc dictioneꝫ: phrenesis: ⁊ aliaꝫ. s. carabicis ⁊ carabicus. Spēs phrenesis vera est capitalis nota: ⁊ est pectoralis ⁊ iterdum ex simili apostemate in matrice vel stomacho.

Cause.

¶ Cause eius p̄mitiue oīa extrinseca aduenientia: que humores calidos: aut generant: aut acuunt: aut mouent ad locū collectiōis. ¶ Cause eius antecedētes abundātia humoris calidi in corpore toto: vel maioribꝰ venis. Debilitas mēbri recipiētis ⁊ apostematis maxime causatiua ex mala cōplōne cōmunicata vel superueniēte: fortitudo membroꝝ alioꝝ: mala dispositio totiꝰ: aut vnius mēbri ⁊ potius cordis mandātis acutū vaporē: aut calidū humoreꝫ: vt in acutis feb. dolor acutus capitis vel mēbri apostemati. ¶ Cause cōiuncte ipsiꝰ san. feruēs in venis p̄dictorū velaminū. Cholera ibidē exuberans ⁊ coarctata citrina ru. vel adusta. Mistura sanguinis ⁊ cholere cōclusa ibi vapor calidus ⁊ acutꝰ in velaminibꝰ cerebri coarctatꝰ. ¶ Signa phrenesis in se signa dispōnū cerebri: p̄cipue que ex alienatione ⁊ mēbris colligatis accipiuntur. Signa periculi in phrenesi alienatio demoniaca cum falso risu ⁊ iterpolato. Inquietudo vehemēs: emissio lingue: eiusq̄ꝫ nigredo: vrina alba: ⁊ maxime aquosa: pulsus spasmosus: frequens tremulus: his q̄dem signis cū virtute forti apparentibꝰ ad plus: ad plurimū: vsq̄ꝫ ad dieꝫ tertiū tardatur mortis periculū: tādeꝫ deficiēte virtute remittitur iquietudo vel iterduꝫ subito cadentes moriunt: ⁊ pereuntes efficiunt lethargici.

Signa.

¶ Signa ꝑmutationis vere in lethargia oculoꝝ ꝓfundatio cuꝫ clausiōe ⁊ lachrymis: fluor saliue/tardus/pulsus/⁊ rarificatio imobilitas patientis.

A[postema] sube cerebri.

¶ In apostemate sube cerebri ⁊ partis anterioris: aut medie occultatio nigredinis oculoꝝ ⁊ apparitio albedinis electio decubitus resupini: inflatio vētris ⁊ extensio ossiuꝫ pectoris: ⁊ multiplicatio tremoris in mēbris: in ethicaꝫ ꝓfundatio oculorū: sedatio febrilis inflāmationis: insensibilitas: feb. apud patienteꝫ nigredo corꝑis ꝑuitas ⁊ durities pulsus in spasmū: tremor/multitudo iectigationis: stridor dentiū: tortio oculoꝝ ⁊ ceruicis. Signa resolutionis eius ꝑ hemorrosagiā nariū: aut hemorrhoidaꝝ: aut menstruoruꝫ: aut matricis copiosa sanguinis euo ꝑ ꝑtes p̄dictas cū sedatione alienationis, ⁊ rectificatione pulsus. ¶ Cura eiꝰ. medicatio occultorum apostematū cerebri dicta in cephalea dieta infrigidās ⁊ humectās: ⁊ valde subtilis: vsq̄ꝫ ad declinationē ꝑꝑ acumen morbi.

Lethargia.

¶ Lethargia grece: obliuio ꝓprie latine: sed ꝑ appropriationē significat apostema frigidū cerebri: vel suoꝝ velaminū: lꝫ hoc sit rarū ꝓpter soliditatē ⁊ duritiē eorū: que resistunt receptioni humoris frigidi ⁊ obtusi ad penetrāduꝫ: ⁊ denominat a suo manifestiori accidēte. s. obliuiōe. ¶ Spēs eius flegmatis purū vt plurimū mistū ex flegmate in plus ⁊ melia in minus raro melancholicū pro maiori ꝑte rarissime.

Cause.

¶ Cause eius p̄mitiue q̄cquid sex rerū nō nāliū gñat humores fridos maxime flegma vapores grossos ⁊ humidos: ac ēt q̄cquid sola qualitate infrigidat ⁊ humectat excellēter. Aer pluuiosus ⁊ nebulosus p̄cipue frigidus: imoderata olfatio humidoruꝫ p̄cipue frigidoꝝ imoderata quies nimia repletio maxime in cena taꝫ cibo q̄ꝫ potu: sicut in ebriys: nimius potus aque frigide ac brodioꝝ pinguiū ⁊ infrigidatoꝝ: carnes porcine recētes. Itē agnine auine auiū fluuialiū vel stagnaliuꝫ cerebella ⁊ pedes quadrupedū: albumē ouorū: lac: ⁊ ēt caseus: pisces recētes p̄cipue fluuiales ⁊ lacunales ⁊ sine sq̄mis: cepe oēs. naꝫ eorum vapor ⁊ grossus ⁊ humidus est: ⁊ ad putredinē ꝓnus sua incōueniēti caliditate: maxime in rubeis atq̄ꝫ longis. Fructꝰ recētes maxime aquosi: tubera ⁊ boleti vel fungi: attriplex/portulaca/cucurbite/melones: cucumeres/citruli/caro citri/somnꝰ nimius: maxime post repletionē nimia cessatio ꝯsuete purgationis: maxime flegmatis. ¶ Cause eiꝰ añtes debilitas cerebri maxime a frigiditate ⁊ humiditate cāta: fortitudo alioꝝ. membroꝝ mala dispositio totius corporis: vt in congelatis mala dispositio vnius membri mandātis predictuꝫ humorem. Abundantia frigidorū humorū in corꝑe dolor capitis: maxime in rheumate frigido. ¶ Cause cōiuncte ipsius humor p̄dictus imoderate collectꝰ in meatibus cerebri: vel in substātia eius: aut velaminibꝰ.

Signa.

¶ Signa lethargie in se signa frigidorū apostematū in interioribus capitis. ⁊ ēt frequēter oculorū: clausio cū difficultate aperiēdi: pigritia respōdēdi

clamantis:oris fluor ꝛ apertio cū pigritia ꝛ obliuiōe clau/
dendi:ꝛ albedo lingue:singultus ꝓpter cōitatē stomachi/
anhelitus tardus/rarus/ꝛ debilis/egestio hūida/vrina iu/
mētina/ꝛ obliuio vrinādi:ꝑmistio intell's cū rñdere cogū/
tur imobilitas decumbendi. Signa lethargie in suba cere
bri paruitas doloris/eminentia oculorū/somn⁹ ꝓfundissi/
mus imobilitas maxima:albedo lingue itēsior. Signa ei⁹
in velaminib⁹ dolor sensibilior:ꝛ cetera remissiora. Signa
periculi in lethargia itensio ꝑdictoꝝ accidentiū:multipli
catio sudoris cū defectu pulsus ꝛ virtutis. Signa euasiōis
bonificatio anhelitus:remissio cunctorū accidētiū:aposte/
matio sub aure. Signa ꝑmutationis eius in paralysiꝫ. Si/
Cura. gna paralysis. ¶ Cura lethargie medicatio ꝛ dieta:medi/
catio apostematū frigidorū:maxime flegmaticoꝝ. dieta in
cephalea:ꝛ super oia ꝑmittere flebotomiaꝫ in plectoricis:
ꝯñter clystericare acutis. Naꝫ clystere medicatiuū morbi
sequit̄ flebotomiā:clystere ꝟo soluens constipationē ꝑce/
dit eaꝫ tanq̄ auferēs prohibēs:acumentū clysteriorū con/
uenit moderate ne solutio viā ꝓcuretur:q̄ vt Gal. ad glau
conē testat̄:ꝛ nimius fluxus ventris ꝛ nimia cōstipatio in
lethargicis festināt pernitiē:ꝛ idē intelligere ꝯuenit in cū/
ctis apostematib⁹ cerebri:vel vomitum ꝓcurare si stoma/
chus plenus fuerit cibo recenti aut crudo:embrocare cuꝫ
mollitiuis:vt maluis camomilla:ꝛ melliloto:ꝛ radice lily:
ꝛ viol. ꝛ cōprimere vesicā in oblitis mingere:dieta calefa/
ciens ꝛ exiccās ꝛ valde subtilis vsq̄ ad declinationē cum
morb⁹ sit repletionis ꝛ breuis ꝓpter membrū ꝑncipale.
Collectio aquositatꝭ in capite. ¶ Collectio aquositatis in capite frequēter accidit ꝑus la
ctantib⁹:rarissime ꝟo maioribus. ¶ Spēs eius collectio
inter craneū ꝛ duraꝫ matrē:vel collectio inter cutim ꝛ cra
neū. ¶ Cause eius ꝑmitiue quicq̄d ex sex reb⁹:habet potē/
tiaꝫ generādi ꝛ multiplicādi aquositatē in sanguine:ꝛ etiā
coarctandi. error obstetricis in cōprimēdo caput infantis
adeo fortiter ꝛ ruditer:vt separet ꝑtes ꝛ orificia venarum
aperiat. ¶ Cause añcedentes. aquositas abundās cuꝫ san/
guine in alys partib⁹ corꝑis. diminuta digestio epatis:for
titudo membrorū ipellentiuꝫ:debilitas capitis:causa con/
iuncta aquositas ipsa in capite collecta. ¶ Signa ipsi⁹ in
se signa dicta apostematib⁹ capitis. Signa periculosa im/
moderata collectio cuꝫ defectu v̄tutis:maxime collectio i/
tra craneuꝫ. Signa euasionis collectio extra craneum:ma
xime pauca:ꝛ cum bonitate virtutis. ¶ Cura in exteriori
si aqua fuerit valde pauca cum resoluentibus:ꝛ exiccanti
bus aquositateꝫ sub forma emplastri applicatis cuꝫ alys
modis dictis in cephalea ꝛ raso capite. Si ꝟo fuerit mul/
ta cum scissura capitis trimēbri vel quadrimēbri si pluri/
mū fuerit ꝛ eūone aquositatis per locū incisiōis sequente
Aꝑa compositū dormitio vigilatiua. postmodū cura ipsi⁹ incisionis. ¶ De apostemate cerebri
cōposito qd̄ causat doronicon vigilatiua succos corrupto
arabico:interpretat̄ latine dormitio vigilātia:ꝛ appropria/
tur hoc nomen apostemati cerebri cōposito ex flegmate ꝛ
cho. q̄m tali apostemati excellēter:cōuenit tale accidens a
quo denominat̄. ¶ Spēs eius apostema equalis mistio/
nis cho. ꝛ flegmatis apostema mistiōis:vel collectionis in
Cause. qua alterū excedit. ¶ Cause eius ꝑmitiue regimen maluꝫ
in sex rebus multiplicās flegma ꝛ cho. maxime gulositas ꝛ
multa comestio in qua sumunt̄ idifferenter acuta:ꝛ insipi/
da ꝛ aquosa ꝛ assa ꝛ elixa:ꝑcipue reseruātia. ¶ Cause añ/
cedentes fortitudo membroꝝ expellentiū abundātia ꝑdi/
ctorū humoꝝ in eis debilitas capitis oppositi lapsus visce
rum:vt caliditas ꝛ siccitas epatis:ꝛ frigiditas ꝛ humiditas
stomachi:vel ecōuerso. Causa cōiuncta predicti humores
Signa. in capite collecti. ¶ Signa ipsius in se:signa apostematū
compositorum capitis. Signa distinctiua ipsius a suffo/
catione matricis imutatio faciei a dispositione nāli. Locu
tio patiētis cum aliquo itellectu ꝛ feb. continua q̄bus caret
suffocatio matricis:ꝛ insuper defectus signorum ꝓpriorū
matricis. Signa distinctiua ipsi⁹ a lethargia ꝛ phrenesi est
participare accidētia vtriusq̄ simul:vel cū manifesta suc/
cessione:vel alteratione:sicut in signis apostematū capitis
Cura. dictū est. ¶ Cura ꝑdicti apostematis medicatio cōposita
ex medicatione cholericorū apostematū cerebri:ꝛ flegma
ticorū. sicut dictuꝫ est in cephalea:maxime ꝑmittendo fle/
botomiā:ꝑcipue in plectoricis:ꝛ clysteria:necnō ꝛ vomitū
si stomachus plenus fuerit cibo recenti:vel crudo dieta tē/
perata:vel declinans ad qualitatē obuiantē ꝑdominanti ꝛ
subtilissima:vsq̄ ad declinationē ꝓpter morbi acumen ꝛ
Sōniculositas vel somniculentia. breuitatē cuꝫ omnis morbus acut⁹ sit breuis:sꝫ nō ecōuer/
so. ¶ Somniculositas vel somniculētia est superfluus so/
Subeth. mnus. ¶ Spēs eius ꝓlixus leuis in quo mens parū liga/
ta phātasys eludit̄:ꝛ dormiens clamore vel pulsione faci/
li excitat̄ ꝓlixus grauis:siue profundus in quo mens oino
ligat̄. Et dormiēs difficulter excitat̄:torpet ad motuꝫ ꝛ oē
opus:ita vt q̄si sit ipotens ad surgēdū:ꝛ subeth arabice no
Cause. minat̄. Plures aūt latinorū ꝛ grecorum vocāt stuporem.
¶ Cause eius ꝑmitiue quecūq̄ sex reruꝫ ꝑuant spiritibus
cerebrū per se:vel ꝑ accidens:ꝑ se resoluētia ipsos a corpo
re. Aer manifeste calidus:ꝑcipue in corꝑibus raris:ꝛ parū
sanguinis hñtibus. Exercitiū maxime forte coit⁹ suꝑfluus
imoderata ꝛ sensibilis eūo san. ꝛ aliorū humoꝝ:superflua
ꝛ insensibilis ianitio:aut in his q̄ passi sūt acutos dolores
feb. laboriosas:aut cronicas:aut prolixas vigilias:aut ieiu
niū nimiuꝫ. Intēse delitie:vt in auditu melodie:ꝑ accidēs
quecūq̄ infrigidāt:vel humectāt:vel vtroq̄ mō alterant.
vt somnifera exterius applicata:vel itus sumpta:sicut lac
maxime coagulatū in stomacho:coriādrū recens/lactuca/
opiū/iusq̄amus/nux mechel/se. psily/ꝛ papaueris/nenufa.
radix/aut se. mandragore:ꝛ cetera alia de q̄bus est dictum
in lethargia. Infrigidātia q̄ spūm coadunāt:ꝛ a corde ad
cerebrū:ꝛ a cerebro ad organa sensuum ꝓhibent dilatari.
Humectātia q̄ spirituꝫ ingrossant ꝛ g̃uant ac ꝓhibēt ad
ꝑdicta moueri:de quoruꝫ numero est decubit⁹ resupinus.
Naꝫ cōpressis venis exteriorib⁹ in occipite pellunt̄ huo/
res ad iterius capitis:ꝛ versus oculos extra:sed itus ecōn/
tra. Nā suꝑfluitates prore cerebri deriuant̄ ad puppiꝫ ei⁹.
Utroq̄ mō alterantia vtraq̄ faciūt ꝛ cetera spiritū ieptū
reddunt ad actiones. ¶ Cāe añcedētes abundātia sangui/
nis in corpore toto humectādo:paucitas ei⁹ spirit⁹ minuē/
do:abundātia flegmatis infridando ꝛ humectādo:abūdā
tia melācholie nālis infridando:raritas poroꝝ facili de/
perditioni spūum seruiēdo vel disponēdo. Frigiditas mē/
brorū maxime cōmunicata cerebro:sicut in algorib⁹ aeris
corpus infrigidātis:ꝛ in febrium rigorib⁹ atq̄ typis:mala
dispositio toti⁹ corporis vapores grossos ꝛ humidos mul/
tiplicando:ꝛ maxime mandādo cerebro:sicut in febribus
lentis:precipue in pueris:atq̄ humidis. Mala dispositio
mēbri vnius ꝑdictos vapores cerebro mandās:vt pulmo
saniosus:aut pectus:aut epar:aut stōchus limosus:matrix
mucilaginosa. Intestina lubricosa:mala dispō toti⁹ pauci/
tatē ꝯsumens vel resoluēs spirituꝫ. vt ephemera. in corpo/
ribus extenuatis ꝛ maniacis. Permutatio morbi alicuius
insolite:vt peripleumonie ꝛ pleuresis. Mala dispō mem/
bri alicuius ꝯtrahens cerebrū ꝛ claudens meatus ei⁹:ma/
xime/prore velut spasmatio stōchi ꝛ vt sepe ꝯtigit in vali
da fame. Mala dispō mēbri alicuius cōprimens ꝛ coar/
ctans:maxime prorā cerebri:sicut in craneo ictu velut cō
presso. ¶ Cāe cōiuncte vel imediate somni defect⁹:vel di/
minutio magna spūum in cerebro ꝛ in organo sensuū. Cō/
iuncta cerebro frigiditas pura cōstringēs meat⁹ eius ꝛ ꝓ/
hibens spūs dilatari. Humiditas meat⁹ eius:ꝛ ob curas ꝛ
spiritus

Signa.

spiritꝰ generans frigiditas ⁊ humiditas causantes: vtraq̃
cōpressio vel ɔtractio cerebri claudēs meatꝰ eius. ¶ Si/
gna spērum somniculositatis ex descriptionibꝰ spērum su/
pra. ¶ Signa cāruꝫ p̄mitiuarū iudiciū patiētis vel assi/
stentiū: ⁊ vestigia derelicta in corpore ab eisdē causis: sicut
viriditas aut plūbeitas cutis in congelatis a frigore: tardi/
tas: magna raritas pulsus aut odor somniferoꝝ: vel alia in
venenis ebibita tacta ⁊ sic de alijs. ¶ Signa cāruꝫ cōiun
ctarū signū p̄me cause ipsa somniculositas: signa frigidita/
tis ⁊ humiditatis. ¶ Signa male cōplonis cerebri: ⁊ ipse
spēs somniculositatis: naꝫ leuis signū est debilis friditatis
cū aer clamore cōcussus frangat eandē ⁊ pauce humidita
tis: grauis aūt signū est excessus nimy alteriꝰ: maxime hu/
miditatis vel vtriusq̃. ¶ Signa cōpressiōis cerebri: spa/
smatio stōchi fortis ictꝰ i capite cōpressio cranei. Signa di
stinctiua somniculositatis ab eius dispōnibus in q̃bus vlr
sensus/ motus/ ⁊ cognitio auferunt̄ in ipso eē paroxismi: di
stinguit̄ ab apoplexia: q̄r somniculosus pōt excitari ⁊ sur/
gere itelligere ⁊ sentire. a syncopi differūt: q̄r pulsuꝫ hꝫ ma
gnū ⁊ silem pulsibꝰ sanorū: nec color in vultu fit pallidus:
aut gipseus vt in mortuis: nec extrema frigescūt a stupore
cōgelatiuo: q̄r nō tenet apertos oculos: a lethargia: q̄r non
febricitat: ab epilepsia: q̄r nō torquet aut mouet labia: nec
iuersat oculos: a p̄focatione matricis: q̄r somniculosus vo/
catus aperit oculos ⁊ ridet: sed in p̄focatione nō. Item an/
tecedentibꝰ signis que assistētes: si fuerint exprimūt ēt di/
stinguit̄. Itē somniculosus vtplurimū hꝫ vultū tumiduꝫ:
aut palpebras. ¶ Cura somniculositatis est cāruꝫ absci/

Cura.

sio p̄mitiuarū per dietā iprimentē effectum oppositū illis
causis discernēdo p singulas: vt est supra ordinatuꝫ: vel vt
saltē sit neutrū. absciſio cārum an̄cedentiū dieta multipli/
cante spūm vel diminuēte hu. peccantē: aut generante cō/
trariū illi. ¶ Medicatōe corrigēte peccatū humoꝝ in to
to corpe rectificante malā dispōneꝫ totius: aut mēbri mā/
dantis modis expressis in cephalea manuali opere extra/
hente os cranei: quo cerebrū cōprimitur/ sicut docet̄ in fra
cturis illius: absciſio cārum cōiunctarū regimine motꝰ cor
poris ⁊ accidentiū cū quo spūs ad organa sensuū termina/
tur: ⁊ magis ad cerebꝝ mouēdo ⁊ fricādo trahēdo capillos
⁊ naso: ⁊ auribꝰ ɔtristātibꝰ/ p̄uocando/ pungēdo/ pectinan/
do/ vrendo/ vel ēt vlcerādo. ¶ Medicatiōe corrigēte ma/
laꝫ cōplonem cerebri excludēdo prius mām: si qua fuerit
ibi. Domū x̄o alterādo cū calefacientibꝰ ⁊ exiccantibꝰ se/
paratim: aut silr p̄pōnis gradū cōplexionis male ⁊ tolerā/
tie subiecti: sm̄ q̄ p̄ticularia iudicabūt: ⁊ ēt modis applica
tis dictis in cephalea: specialr aūt ad attrahendū vtenduꝫ
est emplastris rūpentibus cuꝫ squilla ɔfectis ⁊ sternutato/
rijs/ piretro/ sinapi/ ⁊ odoramētis musci ⁊ aceti acerrimi ca
lidi: aqua aromatici: herbe thuris ⁊ melātij: ⁊ siliuꝫ aroma
ticorū: ac ēt singulis capilloꝝ: ac solee veteris fumi colūbi
ni ⁊ similiū. Uniuersaliter aūt ex causis insomnietatis eli/
gere oportet causas curatiuas somnolentie.

Instātia vigiliarū, Cause.

¶ Instātia vigiliarū cum imoderata ⁊ inuolūtaria vigilia
quā q̃dam latine vigilatiuā nomināt: q̃daꝫ insomnietatē:
arabice x̄o corrupto noīe sabarra dr̄. ¶ Cause eius p̄miti/
ue quecūq̃ sex reruꝫ spūs mouent ad cerebrū ⁊ ad organa
sensuū per se vel per accidēs. Per se aer calidus ⁊ lumino
sus mēbrorū motus: ⁊ maxime frigidorū: cibꝰ calidus actu
vel potētia: ⁊ potus silr. Lꝫ per accidēs somnū causet. s. hu/
mectando vaporibꝰ vt dictū est supra. Ira ⁊ gaudiuꝫ: siue
letitia: p accidēs quecūq̃ calefaciūt ⁊ exiccant: aut fortiter
mouent sensus: sicut ea que nūc dicta sunt p maiori parte.
Itē oīa acuta ⁊ pungitiua: siue in nutrientibꝰ: siue in medi/
cinis verba fortia clamores acuti studiū vehemēs vrgēs
solicitudo: vt ex hac cā timor causat vigilias: q̄n. s. cā remis/
sa est: vt causet solicitudinē de vitādo terribili. Silr itelli/
gere opꝫ de displicētia mentis ⁊ indignatiōe. ¶ Cause an/
tecedētes hu. sicci abundātia in corpore: aut hu. velut sic/
cis vel q̄uis fuerit prius calidus: aut ēt frigidus qualis est
cholera adusta vl abūdantia humoris salsi ⁊ nitrosi velut
in scabiosis ⁊ senibꝰ valde. Mala dispositio totiꝰ corpis:
aut alicuius mēbri mandātis cerebro aliquē p̄dictoꝝ hu/
morū: vel vaporē acutū ⁊ pungitiuū sicut in febribꝰ cōtin/
git caliditas vl mala dispositio membroruꝫ causans angu
stiam ⁊ laborē sicut accidit in ortomia ⁊ asmate ⁊ sitibus:
dolor acutus mēbrorū capitis ⁊ habentiū colligantiā cum
cerebro: vel ēt vicinoꝝ. ¶ Cause ɔiuncte: cōiuncta spūum
multitudo ipsorum in cerebro: ɔiuncta cerebro caliditas ⁊
siccitas: aut valida siccitas q̃bꝰ spūs acutus ⁊ lenis efficit̄:
⁊ meatus cerebri patuli ɔsumunt̄. Punctio cerebri ⁊ vela/
minis eius vapore vel humore vel acuto corpore velut pe
tia cranei. ¶ Signa causarū p̄mitiuarū. indicium patiētis

Signa.

vel assistentiū. vestigia derelicta in corpore velut inflatio
vultꝰ in ira: odor comesti sinapis. vberū liuor. Signa cau/
sarū an̄cedentiū. Signa humoꝝ in corpore dominantiuꝫ
ledit cū balneo calido aque dulcis. Naꝫ si vigilias foueat
aut augumētet calidi ⁊ acuti humoris aut nitrosi abundan
tiā in corpe significat. ¶ Signa dispositionū totiꝰ aut mē/
bri mandātis dictā signis dispositionū cerebri querela pa
tiētis de dolore manifeste in aliqua p̄te corpis. Signa cau
sarū ɔiunctarum multitudinis spūum ipsa vigilātia calidi
tatis ⁊ siccitātis. Signa talis ɔplexionis in cerebro siccita/
tis tm̄. Signa eius absq̃ sensu caloris aut frigoris nitrosi
humoris. etas ⁊ regimen p̄teritum rheuma p̄cedens: maxi
me ɔclusum subito excitatio a somno cum saltu siue signis
humoris nitrosi acutus corpis dolor cōtinuus in vna p̄te
significat̄ fractura cranei p̄cedens. ¶ Cura insomnietatis

Cura.

absciſio causarū p̄mitiuarū regimine cōuenienti p singula
discurrēdo taliter: vt ad oppositū moueāt vl saltē sint neu
tra: absciſio cārum an̄cedentiū dieta p̄hibente gn̄ationem
humoꝝ in corpe medicatione corrigēte peccatū illius ⁊ re
ctificāte malā dispōnē totiꝰ aut cerebri mandātis ac dolo/
ris acumen in mēbro quolibet mitigāte modis ⁊ medici/
nis dictis in cephalea. ¶ Absciſio cārum ɔiunctarū regi/
mine diuertēte a cerebro spiritꝰ: quemadmodū ⁊ vapores
modis dictis in cephalea p̄cipue suaui ⁊ delectabili melo/
dia canentiū vel instrumentoꝝ sonantiū. aut distillatione
aquarū supra corpa resonātia vel tinnientia velut ɔchas:
aut assistentiū placida collocutione tacendo repente: atq̃
suaui extremitatū fricatiōe sine somēto nec ea largirie for
titer nisi cito ⁊ repēte soluant̄. Medicatione cū alterātibꝰ
corrigēte caliditatē ⁊ siccitatē cerebri aut solūmodo siccita
tē: maxime balneo aque dulcis ⁊ succis ⁊ mucilaginibus ⁊
oleis attractiuis naribꝰ vel instillatiuis auribꝰ aut prore ca
pitis ⁊ timporibꝰ applicādo circūscriptis p̄hibentibꝰ vel
rheumate ⁊ similibꝰ: ⁊ ceteris somniferoꝝ materijs nomi/
natis in somnolētia ⁊ lethargia ⁊ cephalea miscēdo vtrūli
bet ad cautelaꝫ sōniferis fridis ⁊ calidis somniferis aliq̃d
maxie aromaticis: vt croco ⁊ sgnāto: ⁊ sticad. citrio ⁊ stora/
ci: ac recēti cassialig. ⁊ vino aromatico atq̃ dulci. ⁊ ex frigi
dis aromaticis possumꝰ semp eligere: sicut malagranata: ⁊
persica/ melones palestini/ cucumeres/ viol. nenuf. flores
amyg. ⁊ iusqami sandalus muscatellinꝰ vsnea p̄cipue quer
cina vel saxi vmbrosi. ¶ Manuali opere pungēs corpus
amolēte: ⁊ sicut in cranei fractura docetur. Ulr aūt ex cau
sis somnolētie cōueniētis eligere: tm̄ aduertendū est hic q̄
stupor interdū stricte capit̄ a medicis. s. p ablatione ima/
ginationis tm̄: q̄nq̃ x̄o large. s. p ablatione cuiuscūq̃ cōi/
cationis. vel pro magna diminutione ipsius: intātū etiā q̄
ablationē vel diminutioneꝫ tactus in aliqua p̄te corporis

quã qdẽ dormitationẽ appellãt vocãt stuporẽ:qm̃ per stuporẽ itelligunt somnolẽtiã vel subeth.qñqꝫ ꝟo lethargiã: qñqꝫ ablationẽ sciationis:⁊ sic vtunẽ velut idifferẽter hoc noĩe sicut in signis distinctiuis hoꝝ vocabuloꝝ inferi⁹ declarabiẽ.¶ Somnifera gũt ꝯueniẽtius applicanẽ exteri⁹ olea:⁊ que cũ eis incorporanẽ aut alr̃ p̃parantur aut fricatione aut coctione cetera nec ꝯuenientius per os sumunẽ. oleorũ ꝟo certiora sunt que fiunt ex nenuf.aut viol.aut flore papaueris:aut qđ de semine ei⁹ exprimiẽ vel aliqrũ seminũ frigidorum:maxime cucurbite ⁊ lactuce.

Lesio cognitionis interioris.
¶ Lesio cognitionis iterioris tres hꝫ gradus in gñe:sicut ⁊ nocumẽta cuiuslibet actiõis.nã aut diminuiẽ:aut perimitur:aut auferẽ ablatio ⁊ diminutio toti⁹ mẽtis nõ hñt nomina ꝑpria:sed qꝛ talis ablatio concomitaẽ syncopim vel apoplexiã vel epilepsiaꝫ vel suffocationẽ matricis:iõ tractãdũ de ipsa relinqtur in hꝫ passionib⁹:⁊ maxime in apoplexia que est passio cerebri oĩno auferẽs mẽtis cognitionẽ:vnde ⁊ taciturnitas nominaẽ arabice.¶ Sed ablatio ⁊ diminutio aliquarũ partiũ mentis habẽt aliqua noĩa ꝑpria.nã ablatio imaginationis tm̃ diciẽ stupor in gñe ⁊ ab aliquib⁹ extasis:specialr̃ tm̃ vocaẽ cathelexis vel ꝯgelatio qñ a frigido ⁊ sicco causaẽ.Diminutio ꝟo eius.s.imaginatiuis dr̃ hebetudo.¶ Ablatio ꝟo ⁊ diminutio sciationis tm̃ cõiter nominaẽ stoliditas ⁊ amẽtia:lꝫ stoliditas maxime cõicat diminutioni:⁊ amẽtia ablationi.sine mẽte enim dicunẽ tales:qꝛ sola mens hoĩs per excellentiã dr̃ cõicatio cõis qua isti carent.¶ Ablatio ꝟo ⁊ diminutio memorie que nomine vocanẽ obliuio.ꝑmutatio ꝟo cognitionis que a plurib⁹ vocaẽ corruptio dr̃ alienatio mẽtis ⁊ est inaturalis eius cognitio.ꝑinde dr̃ alienatio quasi aliena actio:qm̃ res aliter cognoscit vel apprehẽdendo vel iudicãdo q̃ꝫ cõueniat nãe cognoscibiliũ:⁊ ẽt nãe specifice cognoscẽtis.s.rationi.nã ꝑpter lesionẽ cuiuslibet ꝑtiuꝫ mentis aliquo mõ rõ lediẽ seu turbaẽ:⁊ iterdũ vocaẽ demẽtia quasi deuiatio mentis:quapꝑ ẽt in actibus suis nõ seqtur rectã rõnẽ oĩno spẽs alienatiõis simplex in qua tm̃ lediẽ opatio ꝑtis vni⁹ ipsi⁹ mẽtis cõponiẽ in qua due vel oẽs ledunẽ:⁊ dr̃ idiscretio.Spẽs alienationis simplicis alienatio in qua imaginatio tm̃ lediẽ:⁊ dr̃ fatuitas quasi phãtasie vel imaginatiõis prauitas:alienatio in qua tm̃ estimatio lediẽ siue vt loquamur in hoĩe spãlr̃ in quo dr̃ cogitatiuã.naꝫ ⁊ hoc ꝑprie dr̃ vesania vel infatua quasi ꝯ̃ria opatio sanitati.s.recte rõni que est suprema ⁊ ꝑpria hoĩs sanitas:⁊ ab hoc ẽt vocaẽ ab alys ꝑmistio rõnis:ab alys ꝟo q mentez cor vocãt vecordia dr̃:alr̃ tm̃ large sumunẽ hec noĩa pro genere alienationis ꝑꝑ cãm p̃dictam.s.qꝛ ad quãlibet lesionẽ mẽtis aliquo mõ seqtur lesio rõnis vel quo ad rem cognitã vel quo ad modũ rõcinandi.s.syllogistice.¶ Alienatio in qua tm̃ memoria manifeste p̃mo ⁊ ꝑ se lediẽ.sed ad eam seqtur lesio rõnis ꝑ tanto:qꝛ memoria nõ representat ꝯsiderationi ꝑposite:sed alia ex qbus occupata rõ deuiat a ꝑposito vacillãte memoria ꝭm quã ꝯsiderationẽ dicit Gal.in.3.de morbo ⁊ accidẽti:ꝙ alienatio iterdũ est accñs corrupte memorie.talis aũt alienatio apud medicos nõ hꝫ nomẽ ꝑpriuꝫ: sed nominaẽ noĩe cõi oĩbus nocumẽtis memorie:quod est obliuio.cõueniẽter tm̃ põt vocari deliratio quasi delinita.i. paulatim delata rõ.cũ eniꝫ ꝑpriũ sit rõnis cõponere ⁊ diuidere.ꝑpriũ est memorie humane cõplexionabilia.s.enũciationes seruare:sicut propriũ est phãtasie vel rep̃sentare tm̃ formas icõplexionatoꝝ.Cũ igitur enũtiabilia vel cõplexionabilia que sũt quedã rõnes delenẽ a memoria manifeste deuiat in talib⁹ rõ:ita vt eorũ locutiones iconsuete sint ⁊ iordinate:sicut frequẽter accidit in decrepitis:qꝛ rõ. dignior ꝑs mẽtis:⁊ estimatio siue in hoĩe rõ:ideo medic⁹ spãlr̃ spẽs assignat estimatiõis corrupte subiacẽs de spẽb⁹

Marginalia: Stupor. Cathelexis. Cõgelatio. Hebetudo. Stoliditas. Amẽtia. Obliuio. Alienatio. Demẽtia. Indiscretio. Fatuitas. Vesania. Infatua. Permistio rõnis. Vecordia. Obliuio. Deliratio.

corruptiõis aliarũ partiũ duarũ.nã eodẽ mõ multiplicantur ⁊ quo ad obiecta.¶ Spẽs autẽ sciationis corrupte distinguunẽ ex accidentib⁹ animi que ꝯcomitanẽ eã.imaginatio eniꝫ nõ mouet animũ nec ad eius denũtiationẽ iperat volũtas.nisi scia ꝑhibens alias approbãs vel iprobãs imaginata causet opĩonem.Sunt aũt ipsi⁹ qnqꝫ spẽs famose.s.alienatio quã letitia cõcomitaẽ:⁊ ꝑprie stultitia dr̃:q̃si stupida letitia:qm̃ tales in extasi velut rapti letanẽ ⁊ ridẽt sine causa exteri⁹ manifesta.¶ Alienatio quã ꝯcomitatur audacia temeraria ⁊ furiosa:noĩaturqꝫ mania:q̃si maniuꝫ idest deoꝝ infernaliũ insania.¶ Alienatio quã cõcomitatur timor irrõnalis ⁊ solicitudo:que cõiter nominaẽ melãcholia recipiẽs suã denominationẽ a sua cã mãli.¶ Alienatio quã cõcomitaẽ imensa ꝯcupiscẽtia ⁊ irrõnalis:⁊ grece diciẽ herois.i.domina rõnis.nã herois est corrupta sciatio qua iudicaẽ app̃hensum delectabili⁹ aut excellẽtius eẽ q̃ꝫ sit:quapꝑ excitat vehemẽs desideriũ ad querendum rẽ illã:⁊ suã cogitationẽ in ea frequẽtius:cũ hec spẽs manifestaẽ in cõcupiscẽtia idiuidui humani:qua idiuiduũ vni⁹ sexus cõplexionari desiderat idiuiduo sex⁹ alteri⁹.Et vulgariter dr̃ amor ⁊ a medicis amor heroicus.i.imensus ⁊ irrationabilis.¶ Alienatio quã ꝯcomitaẽ horror vel odiũ irrõnabile siue imoderatũ:⁊ frequẽter hec spẽs mãifestatur in errore societatis hũane vel cuiuscũqꝫ idiuidui hũani:est.n.corrupta sciatio qua iudicat hoĩem vel qđcũqꝫ apprehensuꝫ sũme nociuũ ⁊ euitabile:maxime oẽs viuentes hoĩes:⁊ vocaẽ hec alienatio cicubus ꝑꝑ similitudineꝫ quã hꝫ in icessu cui alienat⁹:cicubus enim est qđdã aĩal paruũ silẽ aranee degẽs in aquis:⁊ suꝑ eas icedit p̃ter ordinẽ aliquem nec ante nec retro nec lateralr̃.Silr̃ iste alienat⁹ cũ oẽs hoĩes cõceperit euitare:sicqꝫ adeo raptus vt nõ percipiat eos q exterius ei p̃sentes donec tangãt eũ vel appropinquant ⁊ quẽlibet sic obuiantem velit fugere seu vitare nullũ in fugiẽdo seruat ordinẽ icedendi cũ pl̃es eideꝫ obuiant absqꝫ ordine:⁊ plura ẽt alia vel alia cetera vel parietes:⁊ silĩa:que nõ ꝑcipit ꝑꝑ extasim que ꝑcedit ab imensa cogitatiõe sine desideratu itra ꝯceptuꝫ.¶ Predictas autẽ spẽs alienationis:ideo talib⁹ accidẽtib⁹ distinguit medic⁹: qꝛ dicta cã mãlis ipsoꝝ per quã regulaẽ in operando clarius pꝫ p̃dicto mõ distõnis.sicut patebit in causis antecedentib⁹ ꝯiunctis:cũ cõiter p̃ma ⁊ tertia ⁊ qnta.spẽs supradicte apprehendunẽ sub melĩa:tum qꝛ melĩcus humor est cõis mã oĩbus:tuꝫ qꝛ accidẽtia melĩe sint timor irrõnalis ⁊ placẽtia solicitudinis manifeste ꝯcomitanẽ eas plus q̃ꝫ alias duas spẽs.nã inanitos ⁊ heresios nõ ꝯcomitaẽ timor maniac⁹:⁊ ꝑꝑ hãc ꝯsiderationẽ.s.cõis accidẽtis ⁊ cõis materie nõ distinguunẽ a melĩa:ideo sub gñe melĩe cõprehedunẽ.Sed quãtũ ad ꝯsiderationẽ p̃me mãe aut ꝑpꝛy accidẽtis differũt:vt supra in ꝑte dictũ est:⁊ vtraqꝫ ꝯsideratio est vtilis in ꝯsideratiõe:cognitiõe:⁊ opatione.Spẽs p̃dictarũ qnqꝫ alienationũ tot sunt quot possunt eẽ obiecta imaginatiua:⁊ iõ inumerabiles sunt:lꝫ qꝛ ꝑdest ad iueniẽdũ formã ꝑfecte curatiõis conari dꝫ medic⁹:vt spẽꝫ imaginatiõis ꝑ quã informaẽ ꝯcept⁹ alienatiõis estimatio exq̃site cognoscat.Verbi grã.de melĩcis vtꝝ estimẽt se gallos eẽ vel lupos aut canes ⁊c̃.vel vtrum eẽ vitrea vasa:vel caput vitreũ aut nõ hr̃e caput:⁊ sic de mẽbris alys:aut se eẽ mortuos:⁊ nõ debere comedere:⁊ sic de alys quibuscũqꝫ imaginatis tã in melĩa q̃ꝫ in alys spẽbus.¶ Cãe ablatiõis ⁊ diminutiõis iterioꝝ nocumẽti eedẽ sunt ꝭm spẽm lꝫ differãt tm̃ ꝭm itensuꝫ ⁊ remissuꝫ aut ꝑfectũ ⁊ iperfectũ.Sũt aũt cãe ꝯiuncte vel soluꝫ defect⁹ spũum in cerebro:sicut in syncopi vel malitia cõplr̃onis ipsius:⁊ lꝫ oĩs malitia cõplexionis vltimata mẽbri auferat actionẽ:sicut ⁊ vitã.cũ citi⁹ auferẽ vel diminuiẽ actio ꝑ excessuꝫ illaꝝ qualitatuꝫ que

minus

Marginalia: Stultitia. Temeraria. Furiosa mania. Melia. Herois amor heroicus. Cicubus. Causa.

minus actiones necesse sunt in qbus maxime motꝰ impedit spirituum ⁊ mēbroꝝ que sunt frigiditas ⁊ humiditas. ¶ Quinqȝ cōiter cāe cōiuncte stuporis hebetudinis ⁊ obliuionis nec nō stoliditatis ⁊ amētie sunt. aut frigiditas tm̄ vt in ꝯgelatis. aut frigiditas ⁊ humiditas: vt in alys. Frigiditas eniȝ in mobilitādo spūs ⁊ cōstringēdo meatꝰ cerebri ꝓhibet actionē cuiuslibet partiū mentis: ⁊ hoc voluerunt significare quidā dicētes ꝙ stupefaciēdo: ⁊ humiditas aūt grauādo spūs ⁊ ꝓhibendo retentionē imaginū. Si vero dicat̄ ꝙ caliditas nō vltimata memoria: sicut in multo potu vini. sciendū est ꝙ illud cōuenit ei per accidens. s. rōne vaporose humiditatis que cōiungit̄ ei. per se enim ꝓprie cōmunicasset imagines ⁊ nō dȝ: vnde ꝓprius effectus eiꝰ est ꝑmutatio cognitionis potius seu alienatio q̄ȝ ablatio vel diminutio. ¶ Cause vero antecedentes ⁊ primitiue sūt eedē que dicte sunt in lethargia ⁊ somnolentia: ⁊ amplius etiaȝ virtus occulta ligans totā vel aliquā parteȝ mentis de qua dicetur statim in causis alienationis. ¶ Cause primitiue alienationis in genere qcqd in .6. rebus spūm aialē alterat ⁊ extrahit ab eo temperamēto qd̄ ei conuenit in qualitatibus visibilibus atqȝ substātia ad perficiendū cognitionē mentis ꝭm exigentiā humane nāe. spiritus enim ⁊ maxie animalis: ⁊ illud solū ꝙ facit corpus humanum appropinquare ad celi equalitatem quādo est in substantia subtili ⁊ ꝑmus ⁊ qualitate visibili luminosus ⁊ intāgibilis. s. qualitatibus ꝑmis habens tēperamētū ꝓportionale spēi humane: ita. s. vt ad caliditatē moderamine ꝓportionali declinet ac moderatā iuxta tēperamentū iustitie participet siccitatem. Nil eniȝ est in corꝑe passibilius spiritu: cū sit vapor: ⁊ ideo facillime imutat̄: maxime si cōcurrant fortitudo immutantis ⁊ dispositio mutabilis introducta per cās antecedentes. Unde ꝭm quācūqȝ virtutē spūs informet̄ ꝭm illā est ꝓmptus vel dispositus agere: sic ꝙ interdū taȝ fortiter informat̄ ab aliquo imutāte cuius ip̄ressio repugnat actibꝰ honestatis vel rōnis: ꝙ aīa nullo mō pōt vincere vel domare: vt in operibꝰ mētis repūtet honesta vel ad cognitioneȝ spiritualiū seruiat. Uñ cū mens ocia non toleret ac rebellē habeat spūuȝ alr̄ sensuū exercet opōnē ꝭm exigētiaȝ famuli ꝓterui. s. spūs: ⁊ ad illa q̄ ille repūtare pōt trahitur tota imaginando scientiando ⁊ memorando: ⁊ in hoc verificat̄ spālr̄ illud dictū Platonis ꝙ aīa seq̄t̄ dispōnes ⁊ inclinationes corꝑis. Ueritas aūt predicte iformationis frequenter nobis ostendit̄ in illis corꝑibꝰ in qbꝰ coarctato in testiculis spermate nondū corrupto: sȝ vaporante vsqȝ ad cerebrū cū fortiter iformabit̄ illo vapore cerebꝝ atqȝ spiritus. vt qñ mens ab exterioribꝰ obiectis retrahit̄ siue in sōno: siue ēt in trāqllo studio nil aliud repūtat nisi ea q̄ ꝯferunt̄ ad vsū spmatiçādi velut spēs mulieꝝ aut ceterorum oīuȝ q̄ ad h̄ referunt̄. Uñ tūc accidit aīe sic p̄rifamilias ⁊ cuilȝ rectori subditorū. Nā domesticū famulū quē neqt inducere ad seruiēdū i palatio deputat seruitio stabuli: ⁊ statuit eū seruire in iumentis q respuit seruire hoībꝰ. spūi vero accidit: sicut vitro de quo fit speculū. nā si fuerit pure diafaneitatis aut sube ꝑfecte aut pure repūtat intuēti eo spēȝ cuiuscūqȝ obi voluerit. Si vero fuerit infectꝰ colore vel sapore aliquo. nā sub illo sapore oīa saporabilia repūtat qd̄cūqȝ igit̄ agēs extrinsecum pōt per se vel mediāte aliquo alio spūs inficere vel innālr̄ imutare tam fortibꝰ vt rōnis actibus sint rebelles aut imaginatiōis vel memorie necesse est durāte malitia spūuȝ pūtē alienari: pōt. n. spūs aliqd imutare duplr̄. s. aut q2 ip̄rimit eis q̄litatē alienaȝ ⁊ ꝓprie vocat̄ infectio: vel q2 ꝓpriā aufert ⁊ nō hȝ ꝓpriū nomen: sed cōiter alteratio vel imutatio vel corruptio potest dici. ¶ Extrinsecoꝝ aūt agentiū nullū inficit spūs nisi mediāte hūore aut mediāte vapore resoluto ab eo: sȝ differenter. nam mediante humore: q2 plus inficiūt mineras eoꝝ. s. cerebrū tm̄: aut cor ⁊ cerebrū: ex quoꝝ ifectione ꝯñter inficiuntur spūs. cū vero mediāte vapore inficiūt: pūt tm̄ infici spiritus ꝑꝑ hoc ꝙ minere inficiant̄. mistis malis vaporibꝰ cuȝ spiritibꝰ. Iterū ēt alterare vel corrumpere pūt extrinseca spūuȝ nām duplr̄. s. p̄ ⁊ scd̄o: sicut dictum est in defectione: huiꝰ aūt differētie veritas magis hȝ locū in ip̄ressionibus factis a ꝑticulari v̄tute q̄ȝ a cōi. extrinseca. n. que ꝑ q̄litates ꝑmas imutant ꝑus alterāt ⁊ corrūpunt spūs: q2 passibiliores q̄ȝ mēbra ꝭm que imutant ꝓprietatibꝰ qñqȝ ꝑus membra q̄ȝ spūs. nā ꝓprietas interdū directe ꝯriat̄ mēbro ⁊ nō spiritui: qñqȝ vero ecōuerso: sicut aliqd̄ cōplōnatū rōne sue ꝓprietatis repugnat aut ꝯfert vni mēbro ⁊ nō alteri. omni aūt misto vel cōplexionato directe apponit̄ in virtute ꝓprietatis aliqd̄ aliud in genere mistoꝝ vel cōplexionatorum. nam cum gradus mistionis disponat in oībus mistis ad susceptionem ꝓprietatis in omni gradu ⁊ omni gradui mistionis aut cōplexionis sit alius oppositus in nā necesse est illū esse in re: sicut suū oppositū: ⁊ per ꝯñs est necesse vt sint res ꝓprietatis ad quam ille gradus disposuit: cum nūq̄ȝ sit mā sine forma: vñ cū spūs sit de genere cōplexionatoꝝ aliqd per ꝓprietatē ex directo opponit̄: sicut membris: illud aūt pōt esse nō vnū tm̄: sed multa. cuius rō pȝ ex causis ꝓprietatis. ¶ Proprietas. n. lȝ nālr̄ adueniat generato ab ip̄ressione celesti: tñ illud qd̄ disponit gnātū ad susceptionē ipsius qñqȝ est tota latitudo mistionis vel complexionis que cōuenit speciei: ⁊ sic ꝓprietas est virtus specifica. i. ꝯñs spēȝ: ideo ꝯuenit oībus indiuiduis spēi: qñqȝ vero illud qd̄ disponit gñatū ad susceptionē ꝓprietatis est aliqs particularis gradus mistionis qui sub spēi latitudine ꝯtinet̄: sed accidentaliter ei subuenit in hora gnōnis ex fortitudine causarū ꝯcurrētiū: vtpote forti aspectu celestiū corpoꝝ siue hora gnōnis: siue hora casus ꝑncipy seminalis in agro nāe: seu hora natiuitatis: seu hora qua res sui eē perfectionē accipit: vt in figuris artificialibus. In oī enim hora influunt partes orbis aliam ⁊ aliaȝ virtutē generabilibus ꝭm ꝙ reqrit figura orbis determiata per horoscopū vel ascendēs in hora relata ad gnābile vel generatū quecūqȝ sit: sed tñ virtutē quā superiora influunt nō suscipiūt nisi corpora disposita vel solū per agentia nālia vel adminiculo artis: vt ex hac ꝑte q̄dā indiuidua cuiuslȝ spēi acqrunt aliquā ꝓprietatē que ceteris eiusdē spēi nō cōuenit: vt ꝙ aliqua saphyrus eiusdē coloris ⁊ sube cū alys multis habeat virtutē corruptiuā oculi. Nā compertū est ꝙ ꝑma obuiatione ad oculū rumpebat ipsum oculū. Silr̄ accidit aliqbꝰ plantis in toto vel in ꝑte hora pullulationis aut collectionis acqrere virtutē quā cetera indiuidua eius plāte nō habēt: interdū nociuā rebꝰ: ⁊ interdū ēt iuuatiuā. Silr̄ aialibꝰ ⁊ ꝑtibus aialiū: quēadmodū accidit duobus gemellis in austria cū oppositis lateribꝰ aperire clausuras: ⁊ silr̄ mō de his que artificialr̄ figurant̄: omne eniȝ qd̄ sub orbe per artē vel nām ꝓducit̄ aliquā ꝓprietatē ab orbe recipit patiēdi ab alio vel agēdi in aliud q̄uis illa sit nobis ignota. ¶ Et ex hac ꝯsideratione solū verificat̄ illud qd̄ cōiter fert̄ de fortunio ⁊ infortunio cōstructionis edificioꝝ aut collectionis plantaꝝ aut inchoationis itineꝝ: ⁊ sic de alys humanis oꝑōnibꝰ. Unde qcūqȝ sciret virtutes orbis ⁊ materias cognosceret cū dispōnibꝰ q̄ ꝑparāt eas ad suscipiendū illaꝝ virtutū ip̄ressionē miras ⁊ velut magnas faceret imutationes in rebus iferioribꝰ: nec aliqd̄ agēs citra ꝑmū pōt eas aliter facere nisi mediātibus corporibus informatis virtutibꝰ corpoꝝ superioꝝ vel partiū celi: vñ ⁊ magoꝝ prestigia ⁊ incātatoꝝ delusiones ⁊ maleficioꝝ vexatiōes ac etiā festinātes ip̄ressiones nō aliter efficaciā hñt: lȝ demones subministrent. ¶ Ex quibus sufficit tm̄ hic aduer-

Cāe ꝯmiū de alienationis.

Proprietas aducit gnāto ab ip̄ressione celesti.

Omni hora ꝑtes orbis diuersas v̄tutes gnābilibꝰ influunt.

Mista pūt acqrere a sidl is v̄tutē ꝯrā spēi ipsoꝝ

tere.s.q̄ aliq̄d minerale aut vegetabile:aut ēt aīale pōt vel rōne specifice dispōnis aut idiuidualis acq̄rere virtutē a stellis ꝯ̄riā hūano spiritui q̄ ꝯ̄rietas pōt ad plures effect⁹ oppositos spūs terminare.Posse est eniz q̄ illa vtus ei opposita sit corruptiua luminositatis eius aut subē:vel tm̄ ligatiua opationis illius.Ligari.n.dr̄ vnūq̄d q̄ qn̄ p̄ter corruptionē subē vel sensibilē eius alterationē nō pōt in proprīū opus:sicut p̄ntia adamātis nō p̄mittit magnetē attrahere ferrū:ꝛ p̄ntia sigilli leonis lumbis oppositi nō p̄mittit sensuz percipere lesionē calculi.Silr̄ p̄ntia quarūdam plantar̄:aut ēt p̄ticulariū aīaliū:ac ēt quorūdā lapidū alligator̄ corpori vel suspensor̄:aut vestibus ꝯsutor̄ p̄hibēt organa gnōnis suū officiū exercere.Simili mō ligari pōt operatio cuiusl̄z organi vel instrī viuētis corpis:ita vt bos aut equus auenā p̄ntē gustare non possit:imo q̄d plus est intātū imperabit ei vtus opposita q̄ escā in ore ꝯtentā p̄yciet nec poterit cōtinere:sicut in syluestrib⁹ aq̄lis sepe visuz est tēporibus nostris:q̄ nec vnguibus retinere:nec rostro poterāt lacerare venationem.¶ Silī quoq̄z mō ꝛ in bestys ꝛ in hoīb⁹ pluries ligat̄ operatio mentis interdum quātū ad imaginationē tātū:q̄nq̄z vō q̄tū ad estimationē ꝛ interdū q̄tū ad memoriā:q̄nq̄z vō q̄tuz ad totū:sicut in aīalib⁹ q̄ incurtari dr̄ intra certū spatiū velut in curte cōcludi talr̄ q̄ vbi vellent nescirent exitū inuenire turbata vel ligata imaginatione vel nō recordarent̄ ligata memoria:ꝛ hoīuz mentes tam fortiter ligant̄ interdū maleficys:aut incantationibus:vt opa necīa ꝛ cōsueta nequeant exercere vel nō recordent̄.¶ Tūc aūt efficacissime sunt operationes maleficior̄ ꝛ similiū qn̄ non solū rebus q̄bus instrumētalr̄ vtit̄ operarius inest virtus p̄dicta.sed etiā ipsi⁹ operatio virtus ꝯ̄slis coadiuuās inest:ipressa ex figura sue natiuitatis ad quā cuz referat̄ piodus tota sue durationis quātū aliq̄d perfectū ꝛ defectū est posse q̄ virtus ipressa illi apud horā natiuitatis postmodū cōfortat̄ aut debilitat̄ supiori aspectu f̄m q̄ aspect⁹ ille refert̄ ad p̄tes figure natiuitatis:ꝛ ex inde cōtingit q̄ aliquor̄ magor̄ aut maleficior̄ aut fascinantium impressiones vel opera sunt efficaciora valde.aliquor̄ aūt nequaq̄ ꝛ illis ēt exinde cōtingit q̄ q̄nq̄z nullius erūt efficacie:aut si sic:valde pue:q̄nq̄z vō habebūt mirabilē efficaciā:cuius igit̄ vtus ex orbe acq̄sita valde ꝯ̄riat̄ mollib⁹ ꝛ puris corporibus:qualia sunt puer ꝛ cera noua:si talib⁹ appropinquēt ex debita distātia corrumpent ea spiritibus ꝛ vaporib⁹ emissis aere infecto vel informato:precipue si hora illa cōfortet̄ virtus aspectu orbis.¶ Et ex hinc ēt contingit q̄ aliq̄s medicus p̄ntia sue visitationis ledet infirmū q̄tūcūq̄z rōnabilr̄ administret. Et silr̄ intelligēdū est de ceteris ministris eiusdē infirmi:vn̄ si aliq̄s ministror̄ habeat vtutē occultā ad p̄dictā infectionē vel corruptionē spiritnū ꝛ eger patiat̄ alienationez illo p̄nte:nō solū cōseruat̄ alienatio:sed ēt ꝯfortat̄ ꝛ vigoratur.¶ Inter ceteras vō res nō nāles efficaciores ad immutandū pro se spūz iste sunt.s.aer informatus excellenter qualitatibus cōplexionalibus alienationē per se causantibus.vt caliditas ꝛ siccitas:aut frigiditas ꝛ siccitas:vel siccitas tm̄.que vō alterāt aerē in his qualitatib⁹ dicta sunt in cephalea ꝛ vigilantia.Sola vō frigiditas aeris nō causat alienationē nisi p accidēs.s.claudendo poros cutis:ꝛ p̄hibendo operationē fumor̄ causantiuz eā:ꝛ ideo q̄bus tales fumi sunt exuberātes alienatio potius venit hyeme vel tēpore frigido q̄ȝ opposito.aer informatus virtute sensu imperceptibili.ea vō que informāt ipsuz tali vtute sūt ista.s. malus aspectus orbis ad locū inhabitatū:mineralia vegetabilia vel alia q̄bus maleficia p̄petrant̄ occulta in mansione ꝛ lecto vel stramentis aut vestib⁹ vel operimētis.Naturalis ꝯ̄rietas medici ad infirmū ab orbe cōtracta vel ministri alicuius vel alterius assistētis aut sepius visitantis. Scōa res nō nālis que p se pōt iformare spiritū qualitate disponēte ad alienationem est vehemēs passio cordis vel accidētis animi:sicut patebit in spēb⁹ alienationis:ꝛ iō ex euentibus repūtatiuis fortiū obiector̄:in q̄b⁹ fortiter imaginatio vel extimatio informat̄:ꝛ fortiter cor silr̄ patit̄:vel morbo f̄m tristitiā vel timorē fortē impressionē relinquat videm⁹ frequēter melīe corruptionis quā melācholiā soli imaginationis q̄dā appellāt:qm̄ alterius est originis ab illa que ab infectione humoris aut vaporis causat̄:l̄z in processu hoc vitiuz introducat.oēs aūt alie res nō nāles imutant spūs q̄litate disponente ad hanc passionē vel mediāte humore quē p̄mo generāt vel imutant mediāte mēbro: vel ēt vtroq̄z.qualr̄ aūt ꝛ humores ꝛ mēbra possint imutare:p̄z ex dictis in cephalea ꝛ in vigilantia.¶ Cause aūtes alienationis in cōi cause antecedentes ad cephaleā ꝛ vigilantiā f̄m q̄ p̄nt alienationē causare:insup aūt etas ꝛ clausio poror̄ capitis in toto ꝛ debilitas cerebri:cāe cōiuncte alienationis in cōi inālis qualitas spūuz tm̄ vel ipsor̄ ꝛ cerebri potens alienationē cāre.¶ Cause p̄mitiue alienationis quā letitia cōcomitat̄:oēs res non nāles vel ꝯ̄ nām que sanguinē acuunt ꝛ acutū incendūt ꝛ ingrossant ꝛ excellenter extrahunt a nāli tēperamēto per caliditatē ꝛ frigiditatem ꝛ siccitatē aut siccitatē tm̄:p̄pterea leuiter accidit sanguineis ꝛ tēperatis si acutā sumpserint medicinā:maxime sine syrupo ꝛ digestiuo sufficienti ꝛ debito precipue si precesserit aut sequat̄ imoderata tristitia p̄pter aliquā displicentiā magnā.nā sanguinē ꝛ spūs vehementer ingrossat:ꝛ silr̄ de ceteris sanguinē sic alterantibus que colligi p̄nt ex tabula cephalee.¶ Cāe aūcedentes in tali spē alienatiōis abundātia predicti sanguinis in corpore:p̄cipue vō in cerebro mala dispō corporis totius vel mēbri alicuius mandantis cerebro sanguinē p̄dictū vel eius vaporē q̄lia sunt mēbra p̄dicta in causis aūtib⁹ cephalee.oīum aūt mēbrorū mandātiū deterius est si cor mādauerit vel post ipsum epar.¶ Causa cōiuncta ipsius mala qualitas spirituū vel ipsor̄ ꝛ cerebri declinās parū ad caliditatem ꝛ siccitatem. ¶ Cause p̄mitiue manie oēs res nō nāles vel ꝯtra naturā cholerā adurētes vel adustā generātes p̄pterea cholericis celeriter aduenit si furor diuturnus aut fe.diuturna:aut intēsissima p̄cesserit.silr̄ melīcis si cor̄ nālis melīa vehemēter intendat̄ ꝛ acuat̄ silībus causis.De ceteris vō adurētibus cholerā est intelligendū silr̄.¶ Cāe aūtes manie abūdantia cholere aduste in corpe potissime circa cerebrum mala dispō totius:aut mēbri alicuius mandātis humorez p̄dictū aut eius vaporē.¶ Causa coniuncta ipsius manie mala qualitas spūuz vel ipsor̄ ꝛ cerebri declinans multū ad caliditatē ꝛ siccitatē.magis vō ad caliditatē.¶ Cause p̄mitiue melīe oēs res nō nāles q̄ generāt vel multiplicāt melīaz innālē ex flegmate putrefacto ꝛ adusto vel incineratō.naz has vtrasq̄z melācholias timor cōcomitatur f̄m plus ꝛ minus:vt patebit in signis. Iterū ēt oēs res p̄dicte que ipsaz nālē melīaz tam parum adurunt ꝛ incendūt:vt manifeste non acuatur:sed nigrior fiat ꝛ grossior ꝛ magis obtenebrans spūs.nā cui vehemēter incenditur ꝛ acuitur maniā generat:vt est dictuz.Ex q̄bus p̄z q̄ celeriter aduenit melancholicis q diu passi sunt lentas feb.nec predicta nocentia vitauerunt:p̄cipue si nimio timore ꝯcutiant̄:aut nimia grauent̄ tristitia:sicut illi q res valde charas subito amiserunt:vt diuitias cupidi vel dilectissimos amicos:ꝛ sic de alys.¶ Cause antecedentes melācholie abundātia p̄dicte melīe in corpore:p̄cipue circa cerebrū vel in eo mala dispō toti⁹ aut mēbri mādantis p̄dictaz melīaz vel eius vaporē.inter mēbra vō deterius est si cor mandet ꝛ post ipsuz epar.vn̄ habētes cor calidū vehemēter ꝛ siccū:pre

Quid sit ligari vtu[te] alicui⁹.

Maleficior̄ opōnes qn̄ sūt efficacissime.

Medic⁹ sui p̄sentia aliqn̄ ledit infirmū.

Que res sunt efficaciores ad imutandū spiritum.

Cause alienationis quā letitia p̄comitat̄.

Cause manie.

Cause melācholie.

cipue si cerebrū fuerit humidū ꝛ leuiter receptiuū ipressio
nis celeriter incurrūt meliā. Cū aūt fuerit coꝛ melācholici
nālr vel accidētalr grauioꝛes incurrunt melias tardiusqꝫ
curabiles. Silr ꝗ coꝛ hūt debile vt pueri ꝛ mulieres citiꝰ
incurrūt meliaꝫ ex timoꝛe forti ꝛ subito. ¶ Post has ꝟo
spēs melie deteriox est illa que causatur ex vestigijs hocij
vel apātis melici sub hypocūdrijs aut in oꝛe vel fūdo sto
machi: que oēs hypocundriate noiant. Que ꝟo causat ex
vestigijs predictis apatis in splene potissime in eius par
te superioꝛi vel in matrice vel in renibꝰ vel in mirach ven
tris causatꝰ minus est mala: q̄to plus mā mandās humo
rez aut fumū remotioꝛ est a coꝛde ꝛ cerebꝛo: ꝓpter qd̄ est
p̄dictis oibꝰ minus mala citiusqꝫ curabilis illa que ꝓcedit
ab hemoꝛrhoidibꝰ varicibꝰ: ꝛ in qbus ēt hemoꝛrhoide pos
sunt celeriter aperiri, leuiter curabilis est illa que ꝓcedit a
vena magna totius doꝛsi vel chili. ¶ Cause ꝯiuncte melie
mala q̄litas spūuꝫ vel ipsoꝝ ꝛ cerebꝛi declinans multū ad
frigiditatē ꝛ siccitatē. Tenebꝛositas ipoꝝ spūuꝫ. s. vl' aialiū
tm̄ vel aialiū ꝛ vitaliū simul. Cause p̄mitiue heroís frequē
tia vidēdi vel sentiendi rez desideratam sub circūstātijs
placētibus. In oi. n. amoꝛe siue sit ꝑꝑ honestū siue ꝑꝑ vtile
siue ꝑꝑ delectabile: siue ēt sit rōnabiliū siue irrōnabilium
moderatꝰ vel imoderatus. p̄mū semꝑ est ꝛ vl'e ḡnōnis eiꝰ
p̄nm: p̄mū. s. placētia rei amate siue de re amata vel deside
rata que ꝑꝑ aliquā oꝛit circunstātiā existētē vel apparen
tez in ea: sicut in rebꝰ inaiatis coloꝛ aut fulgoꝛ aut odoꝛ: aut
sapoꝛ: aut figura ꝛ cōpositio vel cōplo que duo rebus etiā
inaiatis ꝯueniūt: ꝛ ꝓpter hoc ēt motus ꝛ actiones ꝛ moꝛes
sunt cū indiuiduis humanis placētia: que oꝛit ex cantu: vl'
loquela: vel risu: vel intuitu: vel ꝯtiktibus perceptis: vel ap
prehensis videndo in ꝯuersationibus: vel audiendo alioꝝ
rōne ꝙ si frequētia videndi vel audiēdi vel aliqualr per
cipiendi talia de re interuenerit forma rei ꝑcepte cuꝫ sua
circūstātia placendi figit in cogitatione: fixa ꝟo cogitatio
in re aliqua sub rōne placentis excitat cōcupiscentiaꝫ vel
desideriū eius: maxime si tm̄ peccauerit rō. vel estimatio:
ꝙ rō illa decernat vel indicet placidioꝛē oibus alijs: quē
admodū heroicis accidit. ꝑꝑ hoc iter virū ꝛ mulierē heroi
cumulant frequētia ꝯuersationis ꝛ ratiocinādi vel blādiē
di cōsuetudo sequēdi desideria sensibiliū reꝝ per quā coꝛ
ruptus habitꝰ ḡnat in mēte: quo mens irrōnabilr seu coꝛ
rupte iudicat de bono ꝛ vtili. ¶ Cāe añtes dispōnes coꝛ
poꝛis inclinātes ad talē ꝯcupiscētiā ꝓpter aliquā vtilitatē
siue necessitatē: sicut est iter virū ꝛ mulierē cōplo. venerea
vel humiditas titillās in oꝛganis ḡnōnis: ꝛ sic de alijs. Cāe
cōiuncte fixe cogitationis ac estimationis coꝛrupte mala
q̄litas cerebꝛi in spiritu nō declinās ad siccitatē in plus ꝛ
caliditatē in minus. Nota istā māꝫ diligēter: qꝛ ibi b̄n de
terminat de stupoꝛe. ¶ Cause p̄mitiue cicubi ꝑ se oēs res
nāles vel ꝯ nām adurentes cholerā ꝛ meliaꝫ vsqꝫ ad inci
nerationē ꝛ sanguinē totius coꝛpis adeo coꝛrūpētes vt to
tus ad putredinē declinet: per accidens aūt oia ꝯcludētia
ꝛ cōseruantia. ¶ Cause añtes abundantia predictoꝝ hu.
in coꝛpoꝛe: precipue circa cerebꝛuꝫ mala dispositio totius
aut mēbꝛi mandātis hu. predictū vel eius vapoꝛē. Cause
cōiuncte mala qualitas cerebꝛi ꝛ spirituū. vel spirituuꝫ tm̄
declinās multū ad siccitatē ꝛ paꝝ ad caliditatez. Tenebꝛo
sitas ꝛ grossities nimia spūuꝫ: ex qbus oibus spūs efficitur
valde diffoꝛmis ꝛ ꝯꝛius spiritibus viuentiū hoium ꝛ rōne
ꝯtrarietatis abhoꝛret societatē viuētiū: ꝛ ꝑꝑ acumen ꝛ ca
liditatē quā hꝫ cōcipit iniqtatē ꝯ eos: ꝛ ꝑꝑ vehemētiā sicci
tatis ꝛ grossitiē figurat ꝛ ꝑmanet ac iueterat odiū illud ꝛ
in rancoꝛē ꝯuertit: nec tm̄ leuiter irascunt tales: tum qꝛ spi
ritus pauce caliditatis est: tum ēt qꝛ ꝑꝑ grossitiē suā nō est
inflāmabilis. tum ēt qꝛ cū valde sint rapti nō aduertūt ex

teriora obiecta. ¶ Signa nocumētoꝝ cognitionis interio
ruꝫ in se nulla: qꝛ oē nocum actionis sensui manifestū ex se
ipso cognoscit. ¶ Signa distōnis stupoꝛis ab alijs nocu
mentis in qbus interioꝛ auferē cognitio ꝛ sensus ꝛ motus.
Signa dicta in somnolētia iter que dcm̄ est esse ꝓpꝛiū stu
poꝛi ꝙ patiēs teneat oculos apertos: in quo tm̄ dicto sapiē
tes valde discoꝛdare vnr: ꝛ iō ne diuersitas eoꝝ sit studē
tibus turbationis, aut erroꝛis occasio. ¶ Notandū est dili
genter ꝙ stupoꝛ acceptꝰ ꝓpꝛie, nō est nisi ablatio vel ma
gna diminutio cognitionis tm̄: ꝛ per hoc differt a cōgela
tione: qm̄ hec est ꝓpꝛie: vt scribit in fine quarti de moꝛbo
ꝛ accidenti durities sensus ꝛ motus. i. valida diminutio vl'
ablatio cognitionis ꝛ motus. Vñ quia tale nocum actionis
que fit per tactū nō hꝫ nomen ꝓpꝛiū: sicut diminutio vel
ablatio visus ꝛ auditus: ideo per stupoꝛē qñqꝫ dat itelligi
diminutio vel ablatio tactus in quocūqꝫ mēbꝛo: ꝛ tunc stu
poꝛ accipit pꝛo passione tm̄ neruoꝝ: sꝫ qñ accipit ꝑ passio
ne cerebꝛi: tūc ꝯtingit ꝙ qñqꝫ sumit ꝑ passione pꝛoꝛe cere
bꝛi distincta ab oibꝰ alijs passionibꝰ eius: in qbꝰ aufertur
vel valde diminuit cognitio interioꝝ: que sunt apoplexia
epilepsia, lethargia, somniculositas, vel subeth, syncopis: ꝛ
suffocatio matricis: ꝛ ꝑut ab oibus istis differt nihil aliud
est q̄ꝫ cathalexis vel ꝯgelatio. s. pꝛoꝛe q̄ passio causat a fri
goꝛe ꝛ siccitate. vt ait Gal. 3. aphoꝛis. Somnus ꝛ vigilia ꝛc.
vñ ꝑꝑ defectū humiditatis in pꝛoꝛa cerebꝛi nō grauantur
palpebꝛe: sed oculi stāt aperti ꝑꝑ siccitatē palpebꝛaꝝ: ꝛ ꝑꝑ
eandē cām inqt Rasis in diuisionibꝰ ꝙ in lethargia q̄ fit
ex pura cholera magis oculi sūt aperti: vñ si patiēte pupꝫ
ex sicco ꝑmanēt oculi aperti multo fortiꝰ patiēte pꝛoꝛa q̄
ꝓpingoꝛ est eis: ꝛ citiꝰ cōicat suā q̄litatē. cū ꝗ dꝛ alicubi ꝙ
in stupoꝛe sūt oculi aperti: tūc ꝑ stupoꝛē itelligēdū est con
gelatio cerebꝛi ꝛ spālr ꝓꝛe: ꝛ sic intelligit Rasis in Alma.
cū dicit ꝙ in stupidis oculi sūt aperti: qd̄ pꝫ ex verbis eiꝰ.
nā nō dicit hoc eē in oi stupido absolute: cū dicat ꝙ stupi
di q̄si doꝛmiētes iacēt ꝛ statiꝫ subiūgit: ꝛ q̄uis essent oculi
aperti ꝛc. quasi dicat. in aliqbꝰ stupidis oculi sunt apti: vñ
clare insinuat ꝙ ꝑ stupidos itelligit ꝯgelatos: maxie cum
paulopost dicat ꝙ tales de qbꝰ locutus est stupidi seu rigi
di sunt. rigidi ꝟo ꝓpꝛie sunt cōgelati. Insinuat ēt cū dixe
rit ꝙ stupidi q̄si doꝛmiētes iacent: qd̄ itelligit ꝑ stupidos
alios q̄ꝫ ꝯgelatos. ¶ Et iō iterū est sciēdū ꝙ stupoꝛ qñqꝫ
sumit ꝑ somniculositate vel subeth: sicut accipit. H. 4. de
interioꝛibꝰ. vbi dicit: ꝙ stupoꝛ ꝛ ꝯgelatio sūt passio eiusdē
ꝑtis cerebꝛi. s. pꝛoꝛe. dicit. n. stupoꝛē causari pꝛa patiēte: sed
differūt vt ibidē ait in accidētibꝰ: qꝛ in ꝯgelatione sūt ocu
li apti: sꝫ in stupoꝛe: vt dicit clausi: ꝛ sic ēt accipit stupoꝛem
viaticus ꝙ est q̄si somnꝰ oculis clausis. Rasis aūt noie stu
poꝛis itellexit vtrūqꝫ. s. somnolētiā ꝛ ꝯgelationē. in stupoꝛe
igit ꝗ est somnolētia vel subeth ꝑut differūt a ꝯgelatione
semꝑ sunt oculi clausi: lꝫ non ita grauiter: vt in lethargia.
¶ Propter hoc ēt est aduertēdū ꝙ lꝫ stupoꝛ p̄dictis modis
acceptꝰ sit accn̄s passionis ꝓꝛe. nihilominꝰ qñqꝫ attribuit
passionibꝰ aliarū ꝑtiū cerebꝛi. Vñ. H. dicit in fine. 13e ꝑticu
le megatechni. ꝙ lethargia est cū stupefactiōe. Itē in 3o de
interioꝛibꝰ dicit. ꝙ carētes memoꝛia ꝛ itellectu patiuntur
somniculositatē vel sōnū. Silr iterdū accn̄tia aliaꝝ ꝑtium
cerebꝛi attribuunt passioni pꝛoꝛe: vñ in 3o de iterioꝛibꝰ di
cit. H. ꝙ in oi passiōe stupida euenit nocum ablatiōis vel
diminutiōis cogitatiōis ꝛ memoꝛie: que duo p̄ncipalr spe
ctant ad mediā ꝛ vltimā ꝑtē cerebꝛi. Silr in eodē loco dic
ꝙ ablatio cogitationis ꝛ memoꝛie iterdū refert ad lethar
giā: ꝛ ita isinuat q̄ nocumēta cogitatōis q̄ spectat p̄ncipalr
ad mediā ꝑtē sit accn̄tis passionis pupis. s. lethargia. Silr
in eodē 3o vocat apa pupis ḡnatū ex mistura flegmatis ꝛ
cholere stupoꝛē vigilatiuū. Ex qbꝰ oibꝰ colligit ꝙ frequē

Cause he
rois.

Cause ci
cubi.

Signa.

Signa stu
poꝛis.

Al. cogni
tionis.

ter accidẽs vniꝰ ptis cerebri attribuit̃ passioni alterius:⁊
hoc fit quousq̃ passiões illaꝝ ptiũ ab eadẽ cã procedunt
sicut hic. Nã stupor quocũq̃ mõ sumat̃ ⁊ lethargia semꝑ
ad minus habẽt vnã cãm cõem.s.frigiditatẽ:rõ aũt huius
est duplex:quaꝝ vna est vicinitas ⁊ colligãtia illaꝝ ptiũ:
quapꝑ vna patiẽte:maxie fortiter:alia manifeste patit̃ cũ
ei celeriter cã passionis ꝯriet̃. Alia vero est mutatio q̃si aspe
ctus ipsaꝝ viriũ mẽtis ad cuiꝰ actionẽ ꝑfecte exercẽdã oẽs
sibi seruiũt equalr̃ saltẽ pᵃ sequẽtibꝰ ⁊ vtraq̃ extrema me
die quaꝝ lesa actiõe vniꝰ ledit̃ vtplm̃ aliq̃lr̃ tota opõ co
gnitiõis iterioꝝ:⁊ sic ẽt ꝑ stuporẽ itelligit̃ q̃nq̃ largo mõ
ablatio vel diminutio totiꝰ mẽtis. Pȝ igit̃ q̃ multiplr̃ ⁊ q̃
large sumat̃ stupor ⁊ pp qd.hic aũt large sũptũ non repu
gnat rõ sua:cũ nõ sit nisi ablatio vel magna diminutio co
gnitionis: vt dictũ fuit. ¶ Signa cõia oi alienationi. loqui

Sigᵃ cõia oi alienationi.

nõ loquẽda vel agere nõ agẽda:⁊ q̃ sunt ꝯ cõeȝ hoiuȝ rõnẽ
vel cognitionẽ. ¶ Signa distictiua p̃uate alienatiõis a cõ
municata. assiduitas vel cõtinuitas alienationis ⁊ cogita
tionis circa ꝯcepta vel imaginata:⁊ ꝓinde fixio ituitꝰ cir
ca ptẽ vnã:⁊ ẽt q̃ p̃uate dispõni cerebri attestant̃. ¶ Sigᵃ
distinctiua gñis alienationis.s.simplicis ⁊ cõposite ac triũ
simpliciũ que ptinẽt ad tres ptes mentis. ¶ Signa dicta
sunt his signis lapsuuȝ cerebri suꝑ alienationẽ. ¶ Signa
cõia oiuȝ ablationũ vel diminutionũ totiꝰ mẽtis vl̃ alicuiꝰ
ptis. ¶ Signa cãꝝ somnolẽtie vel subeth. ¶ Signa disti
ctiua spẽꝝ alienationis in cõi animi accñtia q̃ cõcomitan
tur alienationẽ ⁊ actiones ⁊ mores ⁊ q̃litates corpis ⁊ oia
q̃bꝰ peccãtes humores discerni pñt. ¶ Signa distinctiua

Sigᵃ p̃e spẽi corrupte estimationis

p̃me spẽi corrupte estimatiõis:interdũ ridere vel letari si
ne manifesta cã.pp ꝯceptũ placitũ:iterduȝ aũt erubescere
ac vrbanitates p̃tẽdere indiscrete mobilitas nõ ipetuosa:
sed modesta. solita capitis opimẽta deponere. Si vero p̃ua
ta fuerit dolor in dextra pte capitis p̃cedit vel cõcomitat̃:
⁊ sic de alijs signis sanguinis. ¶ Signa distinctiua manie

Signa manie.

de pura cholera adusta rixa/⁊ clamor/⁊ ingetudo:seu mo
bilitas ipetuosa seu vulpina:caliditas ⁊ ferocitas leonina:⁊
agilitas corpis ⁊ cetera sigñantia cholerã. Si vero ꝯmiscea
tur ei melia intẽsa mores erũt lupini ⁊ valde dolosi:sicut
mores rabidi canis ⁊ furia eiꝰ cũ ira dolosa ⁊ malitiosa:vt
demoniaci tales dicant̃:⁊ breuiter ab illa re denoiant̃ quã
imitant̃ in moribꝰ vel in actibus. ꝓinde aliqua dr̃ canina:
aliqua lupina:aliqua demoniaca ⁊c̃. quãdo eniȝ tãtã habẽt
malitiã ⁊ oẽm habeãt ꝑuersitatẽ vt varia loquant̃ idioma
ta merito demoniaca dr̃. Silr̃ quoq̃ si hoibꝰ blãdiẽs asso
ciet̃ ⁊ tandeȝ ꝓditionalr̃ mordeat canina dr̃:⁊ sic de alijs.

Signa melie.

¶ Signa melie in cõi est timor irrationabilis ⁊ tristitia
sine manifesta cã:⁊ dilectio solitudis:malitia estimatiõis:
angustia:solicitudo:fastidiũ pp abundãtiã vẽtositatis:hec
eniȝ manifeste apparẽt si fuerit cõfirmata:sed in p̃nᵒ eius
debilia sunt ⁊ cũ his appet velocitas ire insolita ⁊ timor in
solitꝰ atq̃ vertigo ⁊ sonitꝰ ⁊ tinnitus auriũ ⁊ inflatio hypo
cũdrioꝝ in hypocundriaca ⁊ miracbia:⁊ si pura sit melia
manifestant̃ sigᵃ pure melie. Si vero hẽat mistionẽ alicuiꝰ
humoris apparẽt accñtia q̃ ptinẽt ad illũ hu.sicut ex fleg
mate pusillanimitas ⁊ pigrities ⁊ aliqua somnolẽtia:⁊ sic
de alijs. ¶ Spẽs aũt melie ex spẽ timoris cognoscit̃ que
sunt ifinite. nã aliq̃ timẽt celũ cadere:q̃dã aũt guttas stillã
tes numerũ suoꝝ peccatoꝝ sigñare:q̃dã latrones icidere:
q̃dã frangi:q̃dã absorberi a terra:⁊ sic de alijs:qđ totũ acci
dit ex corrupta estimatione. Nã q̃ estimãt celũ ab athlãte
sustineri:⁊ cũ possit fatigari merito timent celũ posse cade
re supra se. Silr̃ q̃ se vitreos estimant merito timẽt ex ca
su cõminui. q̃ vero estimant q̃ deꝰ per guttas pluuiaꝝ nũe
rat hoiuȝ culpas:⁊ q̃ hoc eis pluẽdo isinuat:merito timet
q̃ videt guttas pluuiaꝝ q̃ culpe sue sint inumerabiles hoi:

sicut ille. Silr̃ q̃ estimat se vel ferre vel habere thesauruȝ
merito timet insultũ latronũ. Et silr̃ q̃ timet terraȝ fundi ⁊
aperiri vsq̃ ad baratrũ timere põt ne ab ipsa trãsglutiat̃.
Silr̃ q̃ estimat se nõ hr̃e caput timere p̃t ne ab alijs sepe
liat̃ mortuus ⁊ digniꝰ ad sepulturã. Silr̃ q̃ estimat se den
teȝ hr̃e valde ꝓminentẽ exterius vt appeat velut elephas
merito timet irrideri ab alijs. Proinde ẽt manibꝰ illũ den
tem nitit̃ cooperire ⁊ trãsiens corã aliq̃bꝰ vertit in oppoᵐ
faciẽ ne videat̃ ⁊ in cunctis alijs spẽbꝰ est iudiciũ simile.
¶ Signa boni in melia. exitus chole nigre depresse ege
stione:vel vomitu:vel vrina:vel eruptio eius in cute ma
nifesto colore:pannis lentiginibꝰ:scabie:varicibꝰ. nã tũc a
sanguine secernit̃ ꝯstãte tñ v̾tute. Signa mali. casus appe
titus:vlcera subita ⁊ mala. nã mortẽ ꝓpinquã significant.

Signa hereos

¶ Signa distinctiua hereos oia accñtia q̃ ꝯsequũt̃ assiduã
cogitationẽ mistã iterdũ spẽi:q̃nq̃ vero desperationi adipi
scendi desideratũ vel eo fruendi q̃lia sunt abstinẽtia inso
lita ⁊ instãtia vigiliaꝝ. Proinde siccitas ⁊ ꝓfunditas ocu
loꝝ ⁊ lachrymaꝝ p̃uatio si nõ fletꝰ affuerit ⁊ leuis ac fre
quẽs motus palpebraꝝ nisi grauant̃ pp ingestionẽ ex vi
gilia causatã. vñ ẽt q̃nq̃ igrossant̃:interdũ ẽt motꝰ palpe
braꝝ ⁊ totius vultus est velut vidẽtis vel visui se deponẽ
tis q̃si aliq̃d aspiciat delectabile aut placidũ audiat:q̃nq̃
vero eoꝝ facies ꝯturbatur cogitãdo vel vidẽdo vel audiẽdo
aliq̃d ꝯtristãs vt ea q̃ ad elongationẽ vel repudiũ spectãt.
⁊ ꝓinde fit coꝝ anhelitꝰ:⁊ pulsus ẽt intersectus ⁊ quodaȝ
mõ inordinatus. nã pre vehemẽtia cogitatiõis diu suspen
dunt anhelitũ ⁊ tãdẽ alte suspirãt per longã intersectionẽ.
Silr̃ quoq̃ pulsus intercidit̃ ⁊ inordinat̃:⁊ q̃nq̃ fit ꝑuus
qñ tristitia vel desperatione ꝯstringuntur:magnus vero qñ
ꝯtrarijs afficiunt̃. Silr̃ interdũ est altus rarus iterdũ vero mi
nimus aut mediocris:vñ ꝯtingit q̃ ex imutatiõe pulsus q̃
fit in auditu rerum noiataꝝ vel memorataꝝ põt cognosci
desideratũ:nã qñ illud aut eiꝰ circũstãtia noiat̃ pulsus ma
nifestã iducit magnitudinẽ:⁊ q̃nq̃ velocitatẽ aut frequen

Signa cicubi.

tiã. ¶ Signa distinctiua cicubi fugere a viuis ⁊ appropin
quare mortuis ⁊ coꝝ sepulchris incedere sine ordie. maxi
me vero cũ pluribus obuiat̃ modicũ in illo loco q̃escere põt
desideriũ fugiendi. Proinde silr̃ de nocte ambulat de die
occultat̃ pp solitudinẽ quã diligit ⁊ cũ nõ discernat p̃ñtia:
aut caueat pedibus ⁊ tibijs offendit̃ sepius. quapꝑ vlcera
tur ibidẽ:⁊ cũ vlcera pp negligẽtiã nõ ꝯsolidant̃ corrupti
humores ad eã fluẽtes augumẽtãt multiplicata potiꝰ offen
sione ⁊ morsu canũ ⁊ silibus:maxiẽ q̃ multitudine motus
trahit̃ inferius ⁊ vlcera causat. Sitis aũt ⁊ siccitas dñat̃ in
eis tam in oculis q̃ in vultu ⁊ lingua ⁊ ceteris ⁊ color mi
stus citrino ⁊ fusco:vtplm̃ euenit hec melie spẽs in februa

Cura stuporis obliuionis.

rio qñ fortius vapores in corpore coarctant̃. ¶ Cura stu
poris ⁊ obliuionis ac stoliditatis seu amentie cura lethar
gie ac somniculositatis. Interea vero que maxime cõfortãt
memoriã sunt quecũq̃ flegma ⁊ aquositates ꝓhibẽt gene
rari ⁊ generata cõsumunt suauiter ac deponũt:qualia sũt
sobrietas:⁊ abstinere a cena superflua:⁊ multo potu:⁊ tole
rare sitim:⁊ potissime vitare potũ serotinũ:hec enim quia
interior est somno nociuior:qm̃ vapores aquaꝝ qui ex eo
generant̃ minus expirant a corpore:nam somno ⁊ frigidi
tati noctis reflexi cõdensant̃:medicinaꝝ autem que preci
pue sunt ad hoc s̄m antiquoꝝ experientiam:quedam sunt
fortes:vt anacardus ⁊ castoreũ ⁊ piper. ⁊.ꝯꝯ. post hec aloe:
myrra betonica:costus agaricus. Suaues sunt autẽ nux.
seu cubebe sticados arabicis. pince toste/vue passe/camo
milla/eufragia/myrthilli/emblici/cerici/ebur/acorus/oli
bani. Sed vue passe si fuerint cuȝ aqua ardenti efficacissi
me sunt ipsa vero aqua si ex optimo vino fiat singulariter
ꝯfert si inde pupis capitis inungat̃:⁊ per auriũ foramina

instillet. Inter solutiuas cōpositas est spālis paulinuȥ cuȝ
cꝫ gūmis ca. cōponatur ꝛ medicinis cerebꝛuȝ ꝛ neruos re
spicientib⁹: vt anacardo/costo/agarico/ꝛ aloe. Lingua nu/
pe suspēdat̄ obliuiosi collo. ¶ Cura alienatiōis in cōi: ab/
scisio causaꝝ ei⁹: introductio vel ipꝛessio noui cōcept⁹ vel
accidētis animi talr̄ vt apponat̄ preexistēti. Abscisio cau/
sarū p̄mitiuaꝝ regimē in dieta per qȯ introducat̄ effectus
opposit⁹ effectui cāꝝ supꝛadictaꝝ: ita scilȝ vt in oib⁹. 6. ge/
nerib⁹ reꝝ nō nālīū sint medicine causaꝝ salubꝛiū oppo/
site v̄tutis ad egras vel saltē neutre: sicut dictū est in cepha
lea: ꝛ hic est ꝓpꝛie vitare nocētia in. 6. reb⁹ maxie cōtinēs
iformatū nociua v̄tute sensibili vel insensibili mutādo ha/
bitationē ꝛ domicilia māsionū: mutādo istr̄a ꝛ q̄cūqȝ ope
rimēta: mutādo medicū ꝛ quoslȝ assistētes suspectos: soluē
do maleficia ꝑpetrata si fuerint nota. occulta v̄o repꝛimē/
do reb⁹ obuiātib⁹ a ꝓpꝛietate: vt mineralib⁹ aut ꝑtib⁹ plā/
tarū aut aialiū vel sigillis celestium figurarū suspēsis egro
vel colligatis vel cōpetēter situatis instr̄is vel operimētis
aut māsione: abscisio causarū añtiū: dieta ꝛ medicine sicut
in causis añtib⁹ cephalea. Abscisio cāꝝ ꝯiūctaꝝ alienatio/
nis inq̄uā dieta ꝛ medicatiōe rectificātib⁹ qualitatē spūuȝ
tm̄ vel ipsoꝝ ꝛ cerebꝛi sensibilib⁹ q̄litatib⁹ ꝛ occultis v̄tu/
tib⁹ siue ꝓpꝛietatib⁹. ¶ Cōia manie ꝛ melie p̄ter abscisio
nē cāꝝ p̄mitiuaꝝ ꝛ añtiū ascēsuȝ vapoꝝ ab iferioꝛibus ad
caput ꝓhibere. Somnū ꝓuocare debilib⁹ tm̄ somniferis
vel securis coꝛpis humectatione ac ipinguatione toto stu/
dio ꝓcurare. spālr̄ v̄o cerebꝛi ꝑꝑ qȯ flegma dulc̄. vel nāle
nō nocet eis: coꝛ ꝛ cerebꝝ pꝛe mēbꝛis alijs cōfoꝛtare. Ascē
sus vapoꝝ ꝓhibet̄ quotidiana fecū ab intestinis eductio/
ne maxie mollitiuis ꝛ mūdificatiuis clysterib⁹. vꝛine ꝓuo
catione cū tēperatis diureticis: pedū ꝛ tibiaꝝ ꝛ coxaꝝ fre/
quēti fricatione ꝛ ablutione. Medicinaꝝ ad hoc valentiū
sumptione sine laxatiuis vt mirabolanis seu nō laxatiuis
vt coꝛiādro. Somnifera sūt q̄b⁹ nerui ꝛ cerebꝛū ꝛ alia mē
bꝛa nequaq̄ȝ manifeste ledunt̄. quoꝝ medicinas declarat
caplm̄ lethargie sōnolētie ac insomnietatis: humectet̄ coꝛ
pus frequēter cū decoctione suaui. balnei dulcis aq̄: oleis
resūptiuis: ꝛ cibis ꝛ potib⁹ ꝯueniētib⁹ ethicis: maxime v̄o
petrosis piscib⁹ lacte ac ptisana cū syrupo pꝛunoꝝ ꝛ cete/
ris nō opilātib⁹. Humecta caput ꝛ cerebꝛū embꝛocis ꝛ li/
nimētis: maxie decoctionū pedū ꝛ capitū q̄drupeduȝ vel
aquatilis auis: aut aliaꝝ medicinaꝝ humectantiū addita
camomilla vel sticados arabicis vel cephyri. i. viol. ꝛ mel
liloti: vel cū aliquo subtili tēperato ad penetrādū aut mul
ctione lactis supꝛa caput: aut mistionib⁹ vel instillatiōib⁹
causatis ꝑ aures aut nares. Cōfoꝛtet̄ coꝛ atqȝ cerebꝛū cuȝ
tēperatis: ꝛ maxie theriacalib⁹ siue simplicib⁹ siue cōposi/
tis ꝓut docet tabula coꝛdis ꝛ cerebꝛi. ¶ Pꝛopꝛia manie
curationi humectātia ꝛ diuretica q̄ dant̄ ad ꝓuocādū vꝛi/
nā si tēperata nō iueniant̄ pn̄t ad frigiditatē iclinari parū/
per ꝛ nō ad caliditatē: vt nō exiccēt nisi ꝯferāt eis a ꝓpꝛie/
tate vt radix ꝛ se. feñ. syluestris ꝛ radix nucis albe potui da
ta. Timoꝛ icutiat̄ ꝛ tristitia ꝛ flet⁹ ꝓuocet̄ p̄ñtia timēdoꝝ.
minis flagellis atqȝ verberib⁹ vinculis ꝛ cōpedib⁹ arcean
tur. cū agitatiōe maniacus ledi timet̄: aut cū cauea vel car
cerē detineat̄ ne aliquē ledat pꝛessuris: vel seipsum p̄cipi/
tet ꝛc̄. Cōfoꝛtātia coꝛ si tēperata nō iueniant̄ pn̄t ad frigi/
ditatē declinare: vñ poma matura ꝛ aromatica ꝛ persica ꝛ
silr̄ia: ꝛ cucumeres ꝛ melones: ꝛ iuiube diarodō diamarga/
riton: letitia Hal. dianenufa. ꝛ silr̄ia ꝯueniēter administran/
tur eis. Coꝛ simij suspēdat̄ eius collo ꝛ dens hois cum ala
vpupe ponat̄ sub capitib⁹. ¶ Pꝛopꝛia curationi melie pu
re. humectātia coꝛp⁹ ꝛ caput declinare pn̄t ad caliditateȝ:
vñ cū aq̄ simplici calidioꝛi embꝛocari pn̄t coꝝ capita. Si/
milr̄ ceteris hūectātib⁹ embꝛocis administrari pn̄t ꝛ q̄ pe

netrare faciūt ꝛ q̄ ꝓhibēt medicinas igrossari: vt thimus:
laurus: calamētū: ꝛ silr̄ia. Silr̄ diuretica pn̄t ad caliditatem
declinare paꝝ cū exiccātia cūcta repugnēt eis: ꝑꝑ qȯ etiaȝ
acetū ꝛ simplex ꝛ squilliticū: ꝛ oxymel ex eo factū ꝛ silr̄ia ꝓ
hibent̄ eis nisi rōne māe digerēde in mirachia ꝛ melācho
lia de calr̄itate ad caliditatē: aut ꝑꝑ vētositatē dissoluēdaȝ:
letitia ꝛ audacia ꝓcuretur p̄ñtia dilectis gratis colloquijs
dulcib⁹ cantilenis: suauib⁹ melodijs: quoꝛūcūqȝ instr̄oꝝ: ꝛ
cōpellere solicitudinē ꝛ timoꝛē que maxie nocēt eis: solicu/
tudinē q̄ppe placēti societate ne ꝑmittant̄ in cogitatiōib⁹
ꝓfundari: ꝑꝑ qȯ ēt placēs occupatio ꝓdest eis: timoꝛē v̄o
ꝑsuasionib⁹ rōnis ꝛ falsificatiōe cōcept⁹ vel imaginatiōis
cauto sermone vel ingenio ne sophismata app̄hēdāt ꝛ di/
rectoꝛē ꝯtemnāt vl̄ odiāt ꝛ tristent̄: vñ appꝛobāda est p̄us
in ꝑte imaginatio vel cōcept⁹ eoꝝ seu iuxta hoc rōnabili
ꝛ ingenioso sophismate dȝ ipꝛobari vel fundamēto suppo
sito erroꝛe ꝯcept⁹ spe rectificādi ꝓmittere vel imaginate
rei ꝯsumationē trāsactā ꝑsuadere: vel igeniari q̄ agat vel
sentiat aliud oppo^m cōceptui ꝛ in se vel in alio. Nā si moꝛ
tuū seipsuȝ imaginet̄: ꝛ inde cibos abhoꝛreat alius siccus
moꝛtuus associet̄ ei se ꝑꝑ moꝛtuū asserēs cū cōcomitans:
cibos tn̄ in eius p̄ñtia comedēs. Si v̄o imaginet̄ capite se
carere plūbea semispheꝛa talr̄ caput ei⁹ grauet̄ vt sentiat
se supꝛa humeros aliq̄d ferre ꝛ sꝑ iuxta spēȝ imagiationis
aliud fingere: per qȯ imaginatio timoꝛē cōsequat̄ ꝛ euane
scat. Cōfoꝛtātia coꝛ ꝛ cerebꝛū pn̄t ad caliditatē declinare:
vt anthos ꝛ doꝛonicū ꝛ cetera simplicia ꝛ diambꝛa: ꝛ dia/
musc⁹: ꝛ theriaca: ꝛ mithꝛidatū ꝛ silr̄ia: vñ ꝛ eis maxie cōpe
tit vinū albū aromaticū bñ lymphatū: iō ēt cōueniēter so
mnus ꝓuocatur in eis. hyacinthus smaragdus saphyrus.
topacius: iaspis collo suspendant̄. pul. coꝝ si copia sit cum
ouis soꝛbilibus ꝓpinet̄ aut pul. coꝛdis simij pulueriçat⁹.
Speciale est in melācholia splenem ꝯfoꝛtare vt attrahat
cho. nigrā: ne cerebꝛo mādet̄: emplastratione medicinarū
calidaꝝ: ꝛ appōne vētosaꝝ cū igne sine scarificatiōe supꝛa
regionē splenis a̅pate nō ipediēte. Silr̄ quoqȝ q̄ꝛ vētosi/
tas q̄ in eoꝝ coꝛpib⁹ multiplicat̄ digōnē ipedit ꝛ toꝛsiōes
ꝓcurat necesse est vt carminantibus resoluat̄: ēt si necesse
fuerit se. agnicasti ꝛ rute ꝛ athanasia ꝛ silr̄ib⁹: hoc aūt accn̄s
nocumētū vētositatis in mirachia: ꝛ hypocūdriaca mole/
stat p̄cipue spālia cure melie sanguinee plus ceteris inten
de sanguis euātionē iuxta tolerātiā v̄tutis ꝛ testimonium
etatis: ꝛ cōplōnis: ꝛ sexus: ꝛ tēperatioꝛib⁹ semꝑ vti tam in
alterātib⁹ q̄ȝ euantib⁹. ¶ Spālia cure cicubi. sanguinē pu
trefactū ꝑ flō^am potēter educere: ita q̄ tolerāte v̄tute vsqȝ
ad syncopim detrahat̄ ꝛ vsu cere vene lauant̄. post sang.
v̄o detractionē cōia sequant̄. s. somnus: ꝛ humectatio coꝛ/
poꝛis: ꝛ ꝯfoꝛtatio coꝛdis: q̄b⁹ nō ꝯferētib⁹ timere cogat̄ in
edēdo verberib⁹ acutis ꝛ doloꝛē causantib⁹: tādē v̄o caute
riçare in cōmissura sincipitis. his. n. sensus ad exterioꝛa re
uocat̄ ꝛ mala ēt mā de ꝓfundo eijciet̄: vñ sanant̄. Et si re/
siduuȝ incurrāt redire cōuenit ad eandē. ¶ Specialia cu
re herois: diuertere cogitationē a re desiderata. pꝛocurare
odium ꝛ displicentiam eius: eadem re vel simili potiri si
possibile fuerit: salua tamen in oibus honestate: diuertat̄
cogitatio extraneis ꝛ insuetis obiectis: sicut accidit in lon/
ga peregrinatione ad partes multum distantes: a loco rei
desiderate occupatione circa diuersa negocia siue placen/
tia fuerint: vt venatio disputatio ꝛc̄. seu displicentia vt liti/
gare in causis pꝛo suscepta iniuria vel guerrarū solicitudi
ne detineri. aut opus aliud ꝑsequi pꝛecepto superioꝛis ꝛc̄.
Sciendum est tamen q̄ placida ꝛ quecunqȝ delectabilia
non distrahunt cogitationeȝ in oibus a rebus desideratis.
nā illi quos diuturna copia talium delectabilium fecit ex/
pertos: vt sunt nobiles ꝛ potentes: qui modo odoꝛifero ꝛ

Cura alienatiōis in cōmuni.

Cōia manie ꝛ melācholie.

Pꝛopꝛia manie.

Pꝛopꝛia melie pure.

Cura cicubi specialis.

Cura herois specialis.

generibus musicoꝝ ⁊ virgultoꝝ amenitatibus nō distra/ hunt̄ a cōceptu ⁊ appetitu heroico: imo potius ex his eorū desideriū inflāmat̄ ⁊ incēdit̄ cogitatio circa desideratum. nā talib⁹ excellēti⁹ reputat̄ ab eis: ecōtra xo cōtingit his q̄ nūq̄ tales delitias gustauerūt. Silr aūt quoꝝ vita aspe/ ra ⁊ penosa si heroi capiant̄ parū eos distrahit silr̄s occu/ patio: multis xo ꝯria: vn̄ vnicuiq₃ ſm ꝯriū ſue ꝯsuetudis adaptāda est occupatio: nisi ꝓhibeat timor nocumēti ma ioris. Distrahit̄ quoq₃ mens cogitātis heroici duro ac re/ prehensiuo colloquio verēde ꝑsone: odiū ⁊ displicentia rei desiderate. ꝓcurāt videre aut audire deformitates turpi/ tudines ac vilitates eius atq₃ narrāda: tales sunt eligende ꝑsone q̄ caute faciāt esse credibile qđ narrabūt: aut potius experiri faciāt: ita forte odiū quoq₃ ꝓcurāt empta nālia as secutio rei desiderate solicitudinē furiosaꝫ desiderātis ex/ pellēt: ⁊ feruorē desidery termināt: q̄ si res desiderata ne/ queat obtineri per vsuꝫ expellētis aut silr̄s heroicus tēpe rat̄. nā si desiderata ꝑsona ꝑꝑ carnis cōplacētiā nō possit haberi: vsus carnis in alia desiderium alterius reprimit: ⁊ velut delectabili occupatione detrahēs mentem nebulas tumultuose solicitudinis pro magna ꝑte dispergit. Simili quoq₃ modo si res desiderata sit equus qs aut aliqd aliud rei similis vsus prout expedit debet sequi.

Uertigo ⁊ scotho⁹.

¶ Spēs vertiginis ⁊ scothomie fortis in qua patiēs cadit vel casui appropinquat: ⁊ cuius paroxismus notabilē mo/ ram ꝯbit. debilis cui⁹ ꝑoxismus est momentaneus ⁊ sine casu. Uertigo est passio in qua verti vel volui aut tituba/ re cuncta que vident̄ apparēt. ¶ Scotbomia xo est subi ta ⁊ quasi momētanea visus obtenebratio. ¶ Sūt aūt ce rebri passiones. nā lꝫ visus in vtraq₃ ledat̄: ipsa tn̄ inālis dispositio qua ledit̄ visus nō in oculis est: sed in ꝑora ce/ rebri vel meatuū suoꝝ spiritibus. s. venaꝝ arteriaꝝ: ⁊ ven triculoꝝ: sicut nō differūt in accidētib⁹ a qb⁹ denominan/ tur: sic ⁊ in causis maxie cōiunctis.

Cause.

¶ Cā cōiuncta vel im/ mediata vertiginis inālis reuolutio vel vndositas vel qlꝫ alius motus silr̄s spirituū in parte ꝑdicta. Un̄ forma exte/ rioris obiecti: ad qđ format̄ mētis intentio: menti relata ⁊ representata spiritib⁹ hoc differēter ⁊ repn̄tātis agitatio ne vacillat: ⁊ reꝫ cui⁹ est silitudo sue fluctuationis inordi/ natione diffamat. nam talr̄ se hꝫ iudicio sensus ⁊ hīe putat̄ qualr̄ se hꝫ imago ꝑ quā cognoscit̄: vt supra iam in aliena/ tione fuit expressuꝫ. ¶ Cause cōiuncte scotbomie obnubi latio spirituū ꝑdictoꝝ tegens oīno splendorē ipsoꝝ. qua/ propter nihil visibile recipere pōt ab extra: nec ꝑ ꝯns re/ presentare interius.

Cā inālis motus spirituum.

¶ Cā innālis motus spirituū intrinse ca ⁊ extrinseca. cā intrinseca cōiuncta vel ańs. Cā cōiūcta intrinseca ventositas aut vapor clausus cū spiritib⁹ in ve/ nis arterys aut vētriculis nō hn̄s facilē ⁊ liberū exitum: quaꝑꝑ reflexus ⁊ coarctatus circunuoluit̄: sicut ventus in theatris ⁊ locis testudinosis: ⁊ spūꝫ motibus suis agitat: sic ventus puluerē ⁊ paleas ⁊c̄. qb⁹ infra theatruꝫ obuiat. oīs nāq₃ vētositas ⁊ oīs vapor coarctat⁹ in meatib⁹ hincinde mouet̄: maxie si sit ibi caliditas: ⁊ sit vētositas ꝯria fugās eā. Mala cōplo cerebri faciēs absq₃ vētositate spūs inor/ dinate moueri: ⁊ ebullire velut ignis aquā. ¶ Cā intrinse/ ca ⁊ ańs inālis motus spūꝫ: mālis ⁊ efficiēs ⁊ dispositiua mālis est qlꝫ quatuor humoꝝ ex qb⁹ vapor nociuus gene rat̄. Cā efficiēs intrinseca mala cōplo cerebri supueniens: vel innata generās vaporē vētosuꝫ vel alens: vt frequēter accidit in cerebro rheumatismis mala ꝯplo totius corpis vel alicui⁹ mēbri cōicantis cerebro malitiā cōplonis vel mādātis eidē copiā mali vaporis: vt in febricitātib⁹ ⁊ ha/ bētibus stōchū calidū: maxie carnosuꝫ ⁊ in humiditatib⁹ abundātē. his eniꝫ diu tolerantib⁹ famē accidit vertigo ⁊ scotbomia: ꝑcipue si ad fundū stōchi multa cholerfundat̄ ⁊ os fuerit humidū atq₃ molle: silr̄ quoq₃ ꝺ reliqs mēbris sicut dictū est in cephalea. ¶ Causa intrinseca ⁊ dispositi/ ua latitudo venaꝝ ⁊ arteriaꝝ ascendētiū cerebꝝ: ⁊ silr̄ mō neruoꝝ orientiū ab eo vel hūtiū colligātiā: sicut nerui ve/ niētes ad orificiū stōchi. Latitudo meatuū cerebri aut de/ bilitas ei⁹ resistere nō potētis. clausio poroꝝ cranci: ⁊ cu/ tis capitis: ⁊ toti⁹ capitis vel corpis. ¶ Cā extrinseca inā/ lis ⁊ violēta mot⁹ spūuꝫ. Dis cā ꝑmitiua potēs gn̄are vel claudere vapores in corpore vel potens aliter spūs cōmo/ uere: sicut pꝫ in cephalea. Spālr̄ autē cib⁹ aut chilus cor/ ruptus in stōcho vel intestinis: vt accidit crapulosis ⁊ intē pestiue comedētib⁹: ꝑcipue si cib⁹ fuerit humidus ⁊ visco/ sus: vt anguilla ⁊ pisces sine squāmis: ⁊ oēs frixure. Item imoderatus pot⁹ ꝑcipue meri. Itē ꝑlixa rotatio corpis: vt accidit pueris q̄ diu circūmouent̄. Itē vndosus ⁊ ꝑlixus mot⁹ toti⁹ corpis: vt ꝯtingit nauigantib⁹: ⁊ postq̄ in terraꝫ descēderūt qb⁹ accidit: sicut pelui rotāti. nā diu post geteꝫ ei⁹ adhuc circūuolui᷑ aqua quā cōtinet. Itē casus ⁊ percus sio qb⁹ caput fortiter allidit̄. nā ex ictu vehemēti oīa inte/ riora capitis cōmouent̄ ⁊ diu vacillant ⁊ agitant̄ postmo dū: sicut aque percusse peluis. Itē intuitus ꝑcipue dicēdo fixus volubiliū aut mobiliū: aut aque fluentis aut inūdan tis: leuiter eteniꝫ in dispositis imaginatio mot⁹ visi mouet: silr̄ spūs ⁊ hūores: ⁊ iō. S. in passionario dicit. scotbomati/ cos tendētes ad aquā vertiginē pati. Itē subita capitis ere ctio post tediū longe curuationis nō est bona: q̄ spūs ⁊ hu mores in cerebro subito transponit.

Cā obumbrationis spūs.

¶ Cā obumbratiōis intrinseca ⁊ cōiuncta spūuꝫ fumus aut vapor tenebrosus qui extendit̄ vult nebula supra regionē ipsoꝝ: sed quia nō imorat̄: ita vt retētus infra meatus violēter moueat spūs: iō vertiginē nō inducit. Est eniꝫ vapor in stōcho velut ce leriter trāsiens siue nebula ꝑꝑ subtilitatē fumi siue ꝑꝑ ra ritatē mēbroꝝ obturatuꝫ vel qualitate sue nigredinis vel vmbrositate aut spissitudine sue multitudinis. In vertigi/ ne ꝑ est ꝑmanens vt violēter retēta: nec tn̄ obscura: vel q̄ pauca lꝫ grossa: vel q̄ subtilis ⁊ rara: exinde cōtingit q̄ vt plurimū scotbomia pura ex vapore sanguis aut cho. gn̄at: vt in corporib⁹ in qbus nō aduri᷑ aut supcalefit sang. aut cho. vel remanent adustionis vestigia: q̄lia sunt corpa nā/ liter vel accn̄talr̄ habētia viscera calida. ꝯria quoq₃ verti go ab interiori ꝓcedēs frequētius accidit his qb⁹ grossus vapor aut ventositas gn̄at̄: vt in qb⁹ abundat mā ⁊ claudi cat digestiua.

Propter qđ in scotomia nō deprauat ratio.

¶ Ex predictis aūt iam pꝫ cur in scotbomia nō deprauat̄ rō vel cognitio: sicut in melia. naꝫ spūs in se nulla mala vel extranea disponit̄ qualitate: sed tm̄mō te/ gitur splendor eius: ꝑꝑ qđ auferr̄ cognitio: in quo cōuenit cuꝫ alys spēb⁹ dispōnib⁹ auferentib⁹ cognitionē dictis in somnolētia. Preterea frequēter in scotbomicis oculi scin/ tillant ⁊ ipsi stant vsq₃ ad sudorē vlem ꝑꝑ qđ ipsi ꝑtinus alleuiant̄.

Signa vertiginis.

¶ Signa ꝓpria vtiginosi titubādo velut ebri⁹ stat ⁊ incedit: motū volūtariū regere nō pōt q̄n signa qb⁹ dirigit̄ in suo motu. s. visa exteri⁹ indirecte informēt eū ꝑꝑ intrinsecū vitiū.

Sig⁹ scotbomie.

¶ Signa ꝓpria scotbomaci in quocūq₃ situ fuerit subito visuꝫ obscurari ⁊ euanescere sentit: lꝫ ocu los tūc teneat apertos ⁊ sensibili nebula ꝑcipit obtenebra/ ri ac celeriter velut in momēto redit ad pristinum statū: lꝫ ¶ Et pre admiratione subita euentus aliquātulū stupeat. ¶ Et signa distinctiua scotbomie ab alys dispōnib⁹ in qb⁹ au/ fert̄ cognitio nulla aliaꝝ celerrima trāsit: vt ista nec in ista si pura fuerit appens aliaꝝ accn̄tia q̄ sūt dicta i sōnolētia.

Sig⁹ bona.

¶ Signa bona ⁊ cōia vtiginis ⁊ scotbomie breuitas dura tionis paroxismi. raritas paroxismorum. saluatio sensuum ⁊ cognitionis interioris in actu paroxismi ⁊ post imme/ diate. Similiter quoq₃ conseruatio naturalis figure vel totius vultus.

Signa mala.

¶ Signa mala cōia vtriusq₃ ꝯria ꝑdictis. s.

poxismoꝝ longitudo ⁊ frequētia manifesta hebetudo cun
ctoꝝ sensuū interioris cognitionis:hec eniʒ apoplīaʒ mi
nant:maxie in habentib⁹ cerebrū debile velut decrepitis
⁊ senib⁹.nā pdicta signāt exuberare mām ifra corpus in
qbus est cerebrū forte aut minus debile timēda cephalea
vel paralysis aut(vt ait.S.in passionario)mania vł epile
psia.⸿Signa mala spāłr in scothomia inuersatio palpe
braꝝ aut aliqlis tortio labioꝝ vel insolita saliuatio vel in
uoluntaria demersio capitis:⁊ silia.talia nāqʒ signāt sco
thomiā:nō ēt purā:sed mistā aut valde vicinā epilepsie.
fortis enim scothomia:sicut pdicta maxie flegmatica dicit
pua eē epilepsia:vtrobiqʒ nāqʒ meatus cerebri aliqua ex
pte replent extranea inālī suba:sed in scothomia nō spas
mant mēbra:tum qꝛ cerebrū nō ꝯbit vel ad replenduʒ.s.
vt receptioni resurgat:vel ad expellendū:vt in sternutatio
ne q minima dr epilepsia:qm̄ mā est nō sic venenosa vel
pungēs nō excitat expulsionē vel expulsiuā nec molestat
cerebrū:tum ēt qꝛ descendit ad vētriculos cerebri. Ex his
igit pʒ ꝙ in pura scothomia nō destituunt mēbra nec pri
uant motu volūtario:ideo patiēs tenet rectū caput ⁊ appo
diat se vel manus ad sedē:aut parietē vel ad sustentaculū:
in actu ēt parū:⁊ hoc maxie faciūt meticulosi:q cadere ti
ment hi:⁊ ideo tales clamāt petēdo subsidiū. Epilepticus
aūt si steterit subito cadit silens ⁊ volūtario motu priuat.
⸿Signa puate vertiginis ⁊ scothomie.assiduitas passiōis:
maxie cū grauitate vel dolore capitis:⁊ vłi lesione virtutū
vel actionū ꝯuenientiū aliqualr cerebro:assiduitas tamen
plus ꝯuenit vertigini ꝙ̄ scothomie:sed frequentia vocari
pōt in scothomia puata cū alys dictis. ⸿Signa cōminu
te passionis longa vel manifesta interpolatio cuʒ defectu
vel absentia grauitatis capitis ⁊ lesionis ceteroꝝ sensuum
ac viriū:pcipue si regulr mēbri alterius imutationē sequa
tur aut cōmutet. ⸿Signa causaꝝ māliū vapores eleua
ti ad caput. ⸿Signa dn̄antis:aut peccantis humoris ap
parentia in toto:vel in aliq pte:maxie in mēbro mādante:
ac vicinis eius:⁊ in vicinis patiēti:vt in vultu:naʒ si color
eius in actu paroxismi declinauerit ad purā rubedinē san
guineū testat esse vaporē. Si ꝟo ad citrinitateʒ vel rubi
cūdū:vł ēt occulta citrinitate attestat cho.ru.citrine quoqꝫ
si ad citrinitatē manifestam:prassine ꝟo ⁊ eruginose si ad
viriditatē:nigre ꝟo si ad nigredinē:aut plumbeitateʒ:siue
fuscitatē:flegmati:si ad gypseitatē:vel albedinē:vel disco
lorationē:nisi p accidēs fiat.s.pp timorē:ꝯtingit tn̄ sepius:
⁊ hoc in meticulosis:vt in pn̄° poxismi timore pallescant:
aut discolorent:si in fine colore manifestato tingitur totus
vultus sic quoqꝫ attendenda cetera signa peccantis humo
ris ⁊ dicta supius in tabula signoꝝ. Itē alleuiatio passio
nis sequēs resolutionē humoꝝ mām peccantē determiat.
Nā si ad emissionē chołe passio remitat:siue cessat cū sint
aliqlr passiōis:⁊ sic ꝺ alys. ⸿Signa mēbri mādantis ag
grauatio ⁊ alleuiatio passionū istaꝝ:sequēs aūt cōicās ag
grauationē ⁊ alleuiationē alteri⁹:nā illō est mādās:ad cui⁹
mutationē regułr mutant hc capitis passiones. ⸿Signa
latitudis meatuū amplitudo venaꝝ ⁊ arteriaꝝ exteriorū
maxie colli.silr ⁊ neruoꝝ:calida ꝯplo pncipaliū mēbroꝝ:
⁊ robur corpis. ⸿Signa opilationis poroꝝ cutis:pauci
tas sudoris:carnosa ⁊ pinguis bitudo diminutio:vel amis
sio exercity fricatiōis ⁊ balnei:lōga qes ⁊ ociū. ⸿Signa
cāꝝ pmitiuaꝝ indiciū patientis ⁊ assistētiū. ⸿Cura verti
ginis ⁊ scothomie cāꝝ abscisio:vestigioꝝ eradicatio p oia:
sicut in cephalea:sʒ ēt recolēdū est diligēter ꝙ cuʒ scotho
mia frequēti⁹ ex vapore sanguis:aut cholere gn̄et cautius
est vtēdū calidis in eadē.maxie sumptis interi⁹ ne vapoꝝ
obscura multitudo causet:⁊ exinde ꝯtingit ꝙ plus iuuet
scothomicus potu aq̄ ꝙ̄ potu vini ꝗ̄tum ad scothomiam:

Sig⁹ huoris dominantis.

Cura vertiginis ⁊ scothoe.

⁊ similr intelligendum est de alys calidis vaporibus.
⸿Incubus in latino ⁊ ephialtes in greco passio est ab acci
dente denoiata:qm̄ patiēs aliqd opprimens occūbere vel
supiacere sibi dormiēdo existimat:iō determinat a medi
cis eē cerebri morb⁹:qm̄ sensibilr ipedit oēs mot⁹ q ꝟtute
a cerebro deriuata pficiunt:opatio nāqꝫ cōis plurib⁹ mē
bris nō ledit:nisi cōe pn̄m opōnis ledat:vłe aūt pn̄m mot⁹
localis mēbroꝝ ⁊ cor ⁊ cerebrū eē noscunt ßm ordinē:nā
cor p ⁊ cerebrū pximo:cū g in cunctis alys mēbris ab his
duob⁹ aufert mot⁹ vel sentit ipedit necesse est istoꝝ duo
ruʒ alterū:vel vtrūqꝫ disponi pter nām:sed cū passio cor
dis aufert in alys ppriū hn̄s accidēs cōicās ipsaʒ.s.ꝙ ois
vite actio sensibilis in oi pte corpis desinet ⁊ penit⁹ cessat
qʒ mot⁹ tam pulsus ꝙ̄ anhelitus ꝙ̄ ēt pcessiuus:⁊ ois ēt
cognitio tam iterioꝝ ꝙ̄ exterioꝝ:sicut pʒ in syncopi:sʒ in in
cubo manet pulsus:⁊ anhelitus quoqꝫ lʒ ipediat:nō tn̄ au
fert:neqꝫ vox cū agūt ēt:hui⁹.n.patiētes vocē informē q̄si
mugitē agnoscūt ēt in actu passiōis se in plurib⁹ ipediri.s.
in motu surgēdi ⁊ ambulādi ⁊ in dilatatione thoracis ⁊ in
tm̄ anhelit⁹ ipedit vt sibiipsis vn̄r suffocari. Cognoscūt ēt
se nō posse loq:nec libere vociferare:conant quoqꝫ ipedi
menta pcepta dissoluere:nā ⁊ surgere ⁊ clamare ⁊ loq nitū
tur:⁊ qꝛ nequeūt ⁊ laborāt ⁊ angustiant cū cām ipedimēti
nullo sensu exteriori pcipiūt ligatis spiritib⁹ leni sōno:q̄si
recurrētes ad vires exteriores:maxie ad imaginationē ⁊
estimatiuā quas nōdū ligauit somnus:cū sit leuis:⁊ velut
inchoās speculant in fora reseruata in thesauro imagina
tiue formā illi⁹ rei q̄ ppinquis signāt cāʒ ipedimēti.qnapp
cū pect⁹ ⁊ guttur dilatari phibeant vidēt imaginatiōe for
mā incūbētis ⁊ strāgulātis vtplm:nā a talib⁹ pprie cānt
ipedimētū qō patiunt iterdū:cui⁹ vn̄r sibi detineri stricto
foramine:vel aliqb⁹ coarctari:⁊ q̄si inatas hn̄tes proram
acutā:aut lōgā frequēti⁹:aut citi⁹ patiunt hoc nocum ꝙ̄ cur
tam ac rotūdā hn̄tes:isti aūt incubū citius. Silr ex pte cō
plexionis:nā in qb⁹ cella phātastica cetereqꝫ ꝟtutes sequē
tes sūt cale cōplonis ⁊ sicce:vel sicce tn̄ citi⁹ patiunt illō:
qb⁹ ꝟo sūt fride tn̄:aut calide ⁊ hūide pmptius incubū.
⸿Iā g ex pdictis pʒ cāꝝ cōiunctaꝝ dn̄a:nā in patiētibus
incubū:vapor:nō tn̄ venenosus opilat puppim q̄nqꝫ ꝯstri
ctis cerebri meatibus a frigore:q̄nqꝫ ꝟo nequaꝙ̄.I.i alys
ꝟo hūiditas grossa ⁊ frigida ptē extremā prore. ⸿Causa
rū ꝟo añtiū qdā sunt cōes vtrisqꝫ:sicut viscerꝝ calor vapo
res multiplicās ⁊ opilatio corpis eos ꝯcludēs:⁊ hec est cā
pp quā frequēter incub⁹ gn̄at ex inanitiōe vel ieiunio in
hn̄tib⁹ stōchū calidū in quo p ieiuniū chymoꝝ supfluitas
aggregat. Si g vapor fuerit hūidus:⁊ ex hu.frido:maxie
resolutus ⁊ ꝯuenerit ad cerebrū hn̄s extremā ptē prore fri
gidā nāłr vel accntałr:ceteras ꝟo calidas ⁊ sic.vel tn̄mō
manifeste sic.cū illa extremitas vicinissima sit aeri citissi
me vapor in aqueā humiditatē coagulat friditate ꝯtinen
tis:pcipue cū in somno nālis calor ad viscera retrahit.ꝙ si
vapor ex grosso ⁊ viscoso resoluit hūore fortissime sensus
ligabit:cū cetere ptes cerebri sicce fuerint notabiłr:⁊ etiā
calide vt cōsumere possint ⁊ pellere vaporē clarū ⁊ puruʒ
remanebit ibi diaphanū aic:qō est spūs:⁊ iō formas ⁊ intē
tiones susceptas lucide repsentat ⁊ recte:qm̄ nō est ibi tāta
caliditas:vt pmiscēdo ⁊ cōturbādo trāqllitatē auferat spi
ritus:vn̄ solutis ceteris ptib⁹ cerebri cognitionē iteriorem
exercēt tales in sōno:⁊ motū ēt q ad foras seqr speculatas:
cum aūt inuenit cerebrū sic dispositum:vt anteriorē ⁊ po
steriorē extremitatem possit sine dicto mō ligare generat
incubū. Repletio ꝟo vłis spāliter est cā añs ad incubum
potius ꝙ̄ ad aliā passionē. Silr ⁊ excessus aduste cho.mul
tus enim vapor pōt multas ligare cellulas:q ꝟo pauce fri
giditatis ⁊ humiditatis existit sensus cōis organū fortiter

Incubus.

Cause.

Pronostica.

ligare nõ põt. ¶ Propter hoc aũt dicit̃ a sapientibus medicis ꝙ incubus sit precursor apoplexie: ⁊ epilepsie: ⁊ manie: nã ad vnuꝫ horũ triũ dispositi sunt qui frequẽter eo vexantur. Sed in quoꝝ corporibꝰ cho. ⁊ flegma seorsuꝫ peccant. cho. tñ amplius: maxie dispositi sunt ad aliã passionẽ: ꝓinde cõtingit illius patiẽtibus celeriter incurrere proximũ: qm̃ viscosis ⁊ acutis in eadẽ refectione cibant̃: vt caseo: allys: ⁊ porcello: ⁊ pipere vel silibus: ⁊ piscibꝰ in pasta coctis cũ multis spẽbꝰ: ⁊ reseruatis diu post ĩfrigidationẽ eoꝝ: aut nebulis ⁊ nectare vel qbuscũqꝫ gñantibꝰ p̃dictos hu. acuta enim caliditas: ⁊ viscosos eleuat vapores a flegmate: ⁊ ptes siccas ⁊ calidas cerebri potẽter in sua dispõne conseruat. ¶ Ex predictis aũt pꝫ ꝙ in causis p̃mitiuis sic differunt: nã ieiuniũ ⁊ abstinẽtia ledunt excrescentes opa vigilãtiũ: tñ semꝑ iuuãt patiẽtes incubuꝫ ex plenitudine: econtra ꝟo copiosa refectio iuuat illos ⁊ nocet istis. Silr̃ infrigidatio capitis in somno ledit vtrosqꝫ: sed illos tm̃ retinendo vapores: hos ⁊ coangustando meatus interiores.

Cura.

¶ Cõis intentio curationis abscisio causarũ: vt in cephalea. Spãlis intẽtio curationis in incubo minuere plenitudinẽ: potissime flõmys ⁊ moderatis abstinẽtys ⁊ adustaꝫ cho. pharmacys euacuare. ¶ Specialis intentio curationis in alys corpus tenere mundificatũ a cho. ⁊ sup̱fluo maxime grosso flegmate: tẽperate quoqꝫ humectantibꝰ sõnũ ꝓfundũ inducere. Uniuersalr̃ ꝟo talibꝰ adaptare cõuenit regimen resumptiuũ ⁊ eis vsuꝫ moderate somniferoꝝ precipue ꝯfortantibꝰ cerebruꝫ: de qbus dictũ est in somnietate. Sed inter cetera herba coriandri cocta ⁊ granũ: vel cruduꝫ vel coctũ cõpetit vsui quotidiano. ¶ Incubus (vt ait Gal. 6. ad glauconẽ) generat̃ ex inanitione: hoc est ex abstinẽtia nimia a cibo: maxime tñ hoc cõtingit hñtibꝰ stõchũ calidũ in qbꝰ chymi mali ad stomachuꝫ attracti vapores multiplicant: ꝯueniũt aũt vt ait. Gal. in de iuuamẽto anhelitus / epilepsia / ⁊ apoplexia / ⁊ incubi / ⁊ somnus / in hoc ꝙ oẽs causant̃ ex opilatione cõtingẽte in loco vbi vena ⁊ arteria que a corde ꝓcedunt ad caput coniungunt̃ miringis cerebri: sed in vapore vel hu. differunt.

Dolor stomachi.

¶ Dolor stõchi q ꝓuenit ab exteriorib̃ causis orit̃ vel ab impressione cõtinẽtis: cõtinẽtis ĩpressio frigiditas est operimentoꝝ: vel aeris: vel alicuius alterꝰ facti obuiãtis: precipue colũnis pedũ: aut pudẽdis p̃cipue laterib̃ atqꝫ ventris: vel orit̃ a sumptis interius. Que sumunt̃ interius vel sunt cibꝰ: aut potus: aut medicina: quoꝝ vnũqd̃qꝫ si nimis frigidũ: aut calidũ fuerit: aut pungitiuum: aut ventositatis gñatiuũ dolorẽ causat: amplius aut minus: iuxta dispõneꝫ stõchi ⁊ vires imutantiũ causarũ: disponũt ad doloreꝫ acutuꝫ per se caliditas innata vel accidentalis acumen sensus solutio cõtinuitatis: frigiditas aũt ꝑ accidẽs. s. ꝓut generat ventositatẽ que distẽdit ⁊ soluit ꝯtinuũ. ¶ Interiores cãe doloris cõiuncte sunt malitia cõplonis: cõtinuitatis solo: añtes aũt humores sunt: aut lumbrici: aut vẽtositas ibideꝫ gñata vel ꝓueniẽs aliunde: sic ab ĩtestinis: dolor cũ inuenit̃ cõtinuus tactui resistẽs motũ cuꝫ manifesta duritie significat ap̃a in loco doloris. ¶ Durities aut tẽsio que nõ minuit̃: aut occultat̃ stõcho inanito ⁊ resupinis iacentibus nõ in suba stõchi: sed in lacertis exteriorib̃ indicat eẽ collectionẽ. ¶ Quibuscũqꝫ resupinis dolor ꝓfundari vĩ accedere versus his collectio est in ꝑte anteriori: ap̃a in anteriori ꝑte: stõchi: si eueniat in tunica exteriori nõ occultabit̃ palpãtibꝰ resupinũ: eꝫ ꝟo si tumor ad tunicã declinet interiorẽ. ¶ Quicũqꝫ caliditatẽ aut frigiditatẽ in stõcho sentiunt qñ resupinant̃ his ꝑs añrior stõchi repletionis: aut collectionis põdere depressa tãgit posteriorẽ. ¶ Botium in stõcho intus vel ex̃ pondere grauat ⁊ hebeti dolore molestat: ⁊ stõchũ facit ventositatibus abũdare: aut vomicationibus: ⁊ singultibꝰ cruciat. ¶ Dolor cõtinuus in aliqua ꝑte stõchi sine pondere ⁊ tumore vlcus pretendit ibidem: ⁊ a qbuscũqꝫ auget̃ nisi fuerint vnctuosa vel leuia: q̃ nihilominꝰ eũ augebũt: si in tanta q̃ntitate sumant̃: vt distẽdere possint. ¶ Dolor añ cibũ tm̃mõ vexãs ⁊ declinans cibo sumpto stõchuꝫ sentit inanitione torqueri. ¶ Dolor q tñ desinit sumpto cibo viscoso vel vnctuoso vel liquore mediocris densitatis: mordicationis indicat humores in stõcho fluctuare. ¶ Uexatio ⁊ angustia stomachalis: ad quã sumpto potu: maxie vini vel brody sequit̃ vomitꝰ humoralis grauari ⁊ cõprimi stõchũ ostẽdit feculẽtis ⁊ spissis humoribꝰ: maxie circa fundũ: quos potꝰ sup̱ueniens liquefacit. ¶ Dolor añ cibũ in ĩferiorib̃ stõchi q sumpto cibo sup̱iora petit absqꝫ rugitu sigñat humores cibo misceri: ⁊ ꝑ ĩpꝫ attingere ꝑtes frigidiores. ¶ Dolor aut vexatio stõchi tm̃mõ crucians cibo sumpto nociuũ indicat alimẽtũ q̃ntitate vel q̃litate vel lumbricoꝝ ad pastũ ascensionẽ. ¶ Lumbricosi qbus intestina fecibꝰ hũidis nõ abũdant: hi cibo sumpto lũbrici stõchũ ascẽdũt: ⁊ eũ ꝓuocãdo digestionẽ perturbãt: causantqꝫ dolorẽ lumbrici ascẽdẽtes lateralr̃ inordinate mouent̃: si calidus fuerit stõchus: aut acuta fuerint alimẽta: vt vinũ ⁊ allia ⁊ silia: nã vexati sanie ac repugnãtia nutriẽtis ⁊ loci turbati querẽtes remediũ varia loca tangũt. ¶ Dolor in supremo vẽtris q imediate deprimit̃ igresso cibo vel potu: necesse est ab hũorib̃ fluidis ⁊ flegmaticis in sup̱ficie stõchi exñtibꝰ gñari. ¶ Angustia representiua sine cã exteriori cũ defectione animi ⁊ timore mortis ac desperatiõe viuẽdi stõchũ ⁊ maxime os eius significat opprimi a cholera nigra.

¶ Explicit de ꝑte opatiua magri Arnaldi de Uilla noua.

¶ Incipit tractatus de regimine castra sequentium.

Exercitus dꝫ castra metari ad longã stationẽ in locis non paludosis. Et vbicũqꝫ castra metant̃ semꝑ dñs rex collocabit̃ ex ꝑte illa: vbi flabunt vẽti mõtiũ aut terreni seu zephyrꝰ. i. garbiꝰ: ⁊ quolꝫ sero accipiẽs de pomis ambre sicis. i. cicer aut lupinus ⁊ madefactũ in vino ponat̃ supra prunas in tẽtorio vbi iacebit: aureole ꝟo ꝙ scitis tenebit ad caput: sertũ ꝟo de lapidibꝰ gestabit de die ad collũ pendens: vsqꝫ ad pectus. ¶ Qñ exercitus transferri debuerit de loco ad locũ semꝑ ad distãtiã vnius miliaris: aut duoꝝ p̃cedãt pedites grossis soleis calciati: qui tam in via q̃ꝫ circa cõtẽplabunt̃: an fuerint iactati vel seminati tribuli ferrei ⁊ colligent. Itẽ in fontibꝰ scrutabuntur: vtrũ sit ibi cõcauus ⁊ mollis vel palus infixus: ⁊ p̃us ex̃hant q̃ꝫ de aqua bibant: ⁊ silr̃ si fuerint ibi herbe nõ radicãte: sed mortue. In fluuialibus aũt aiaduertãt: vtrũ aliqua trabes longa sit ibi transuersalr̃ collocata: ⁊ si amoueri nõ possit: tunc supra ipsaꝫ hauriat̃ aqua vel si sub tunc longius saltẽ ad vnuꝫ miliare. In cisternis aut puteis fiat scrutiniuꝫ dictũ in fontibꝰ: ⁊ insuꝑ attendat̃ si massa picea vel vnctuosa iacebit in fundo extrahat̃: ⁊ si fuerit cisterna recuset̃ aqua: si ꝟo puteus exhauriat̃ p̃mo. Si ꝟo dictuꝫ scrutinium fieri nequeat: tũc pãnus subtilissimus lineus ⁊ candidissimus madefiat in aqua perfecte qui explicabit̃ absqꝫ cõpressione sicqꝫ cõplicatus: ⁊ cum chorda ligatus pendebit ad solẽ vel ad aerẽ: ⁊ cũ videbit̃ exiccatus cõplicabit̃ ꝙ si macule cuiusqꝫ coloris appareãt certũ est aquã esse pestiferaꝫ: si ꝟo nusq̃ꝫ appareat macula salubris erit. ¶ Et vt exercitus ab epidimia p̃seruet̃: vbiqꝫ fiãt ex̃ limites eius q̃si ꝑ modũ fossati fouee in qbꝰ cadauera ⁊ superfluitates aialiũ ꝓyciant̃: ⁊ cum semiplene fuerint terra cooperiant̃. Et vnctuosi cũ cibis vtant̃ puluere coriãdri prebulliti in aceto ⁊ exiccati. Ut aũt efficacius preseruentur

sumant

sumant in ieiunio subscriptū puluerē saltē de quarto in q̄r tū diem. ℞.floris camomille partē vnā.grane ptes duas: vsnee ptes.ij.ceterach sicci ad pondus oium sumāt vnuz coclear cuz zuccharo simplici:⁊ superbibat aliquātulū boni vini:vel pauperes bibāt vnuz cyathū de ptisana tertie coctionis cū duplo graminis effoliati.Oēs ēt habeāt pileū alcāne:quo ēt colluz tegat.Ptisana vo p̄dicta sic fiet:vna scutella ordei ponat in aqua tāte q̄titatis q̄ ordeū cooperiatur in mūda olla vitrea vel in lebete stagnato:⁊ sic bullietur vnico feruore ad lentū ignez.Postea colabitur ⁊ silr mō iterū bulliet ⁊ colabit:deinde tertia vice ponat in.x. scutellis aque cū.ij.M.graminis effoliati ⁊ loti:⁊ tunc totū bulliet ad lentū ignez:⁊ clarū vsqz ad ꝯsumptionē fere medietatis aque:postea deponat ab igne ⁊ vsui reseruabitur:siue colatū:siue nō colatū. ¶ Cunctis febricitantib⁹ cuiuscūqz fuerint etatis:aut sexus vel cōplōnis dabit puluis fact⁹ de pane cuculi:sic.s.q̄ vnū coclear admiscebit ptisane supradicte:⁊ sic bibetur in estate fridū:⁊ in hyeme tepidū:⁊ p̄dicta ptisana semꝑ vtant in potu qñ vinū nō bibāt. ¶ Oēs vulnerati vtent puluere poligonie minoris duplr sic sumēdo in ieiunio coclear vnū cum vino:vel si pauper fuerit cū p̄dicta aqua.Et iteꝝ vulnere mūdificato supspargatur exterius.Si vo sagitta vel aliter quis toxicat⁹ fuerit sumat ieiunus coclear vnum de puluere subscripto cuz vino aromatico vel ptisana supradicta.℞.sem̄.citri partē.j. scolopendrie partes.vi.fiat puluis:talib⁹ ēt caules cū oleo propinantur in cibo:⁊ sic est finis.

¶ Explicit tractatus de regimine castra sequentium.

¶ Incipit cōmentum Arnaldi de Uilla noua super regimen salernitanum.

Anglorum regi scripsit schola tota salerni.
Si vis incolumē si vis te reddere sanum.
Curas tolle graues:irasci crede prophanum.
Parce mero:cenato paruz:nō sit tibi vanum
Surgere post epulas:sōnū fuge meridianuz.
Non mictum retine:nec cōprime fortiter anū.
Hec bene si serues:tu longo tēpore viues.

¶ Iste est libellus editus a doctorib⁹ Salerniēsib⁹:in quo inscribunt multa ⁊ diuersa ꝓ ꝯseruatione sanitatis humane:⁊ editus est iste liber ad vsum regis Anglie.Et in textu lecto auctor ponit octo documēta gn̄alia ꝓ ꝯseruatione sanitatis:de q̄bus postea specialr ꝑ ordinē determinabitur. ¶ Primū g̃ documētū est q̄ hō san⁹ volens viuere dz ab eo remouere graues curas.Nā cure exiccāt corpa ex quo tristificāt sp̄us vitales:mō sp̄us tristes exiccāt ossa.Et sub isto documēto ēt cōprehendi debēt tristitie:que silr corpora exiccāt ⁊ infrigidāt:maciez ⁊ extenuationē inducūt:corꝯstringunt:⁊ sp̄m obtenebrāt:ingeniū hebetāt:⁊ rōnez impediunt:iudiciū obscurāt:⁊ memoriā obtundunt.Uerūtñ aliqui pingues ⁊ carnosi sunt sp̄us adeo mobiles ⁊ calidos hñtes q̄ eis iterduz bonū est tristari:vt sp̄us calor hebetet ⁊ corpus aliqualr maceret. ¶ 2m documētū est nō irasci. P̄mo:q2 ira silr corpa exiccat cuz ipsa sūme singula mēbra supcalefaciat:nimia aūt calefactio siccitatem inducit:teste Aui.p̄a p̄mi.doctrina tertia.cap.1.2o:q2 ira ꝑꝑ feruorē cordis oēs actus rōnis ꝯfundit.Aduertendū tñ est q̄ q̄dā frigidi sunt ⁊ maleficiati:q̄b⁹ iterdū irasci ꝓdest in regimine sanitatis:vt in eis calor excitet. ¶ 3m est.parce vti potu vini.Nimia.n.repletio vini somnolētiā:pigritiā:debilitatez mēbroꝝ:debilitatē stōchi:⁊ mlta alia his silia iduc̄ de q̄b⁹ posteri⁹ magis patebit. ¶ 4m est parū cenare:q2 nimia nocturna repletio dolorē in vētre inducit ac ingtudinē insomnietatē ⁊ angustiā:ꝑut manifesta pz experiētia ⁊ inferi⁹ magis declarabit. ¶ 5m est surgere post cibuz sumptū q̄d facit ad digōnem:ꝓpterea q̄ cibū sumptū facit descēdere ad fundū stōchi in quo viget virt⁹ digestiua. ¶ 6m est nō dormire post prādiū:cui⁹ nocumenta postea tāgunt in textu ibi.Febris pigrities. ¶ 7m est non diu retinere vrinā. Ex nimia eniz vrine retētiōe aliqñ seq̄tur difficultas mingēdi:aut oino ꝓhibitio a mictu:vt testat Aui.19.tertij.tractatu 2o.cap.de difficultate vrine.Silr ex nimia retētione fecali plura ꝓueniunt nocumēta.Indurant.n.feces in intestinis ꝓpter ꝯtinuā suctionē venaꝝ mesaraicarū cuz intestinis ꝯtinuatarū oēm humiditatē a fecibus sugentiū:⁊ sic remanēt sicce difficilis exitus intestina opilātes:ad quam opilationē ꝑꝑ ventositatū eductionis ꝓhibitionē:⁊ aliarū fecū aceruationē sequunt nocumēta in textu posteri⁹ posita:ibi.Spasm⁹ hydrops ⁊c̄. ¶ 8m est nō fortiter cōprimere anuz:ex hoc enim seq̄tur tenasmon:siue exitus longaonis.Ulterius subdit auctor q̄ omnia ista debite ꝯseruans longo tempore sanus viuere poterit.

Si tibi deficiant medici:medici tibi fiant.
Hec tria:mens leta:requies:moderata dieta.

¶ Auctor in hoc passu tāgit tria remedia gn̄alia ꝓ ꝯseruatione sanitatis nāe hūane:⁊ p̄cipue ipsoꝝ nobiliū. ¶ Primū est q̄ animus hois dz eē letus ⁊ gaudēs:cū letitia:siue gaudiū etatē floridā faciat.hoiem in iuuētute ꝯseruat:v̄tutem ꝯfortat:vitā ꝓlongat:ingeniū acuit:⁊ ad singulos act⁹ hoiem habiliorē reddit.Et dz istud gaudiū in regimine sanitatis ꝯueniēs esse tēperatū:⁊ nō excessiuū:q̄a excessiuuz syncopim ⁊ mortē iducit.Et maxie gaudiū cōpetit his qui multū curāt:⁊ solicitudinib⁹ destruunt.Et pōt in ipsis de nouo acq̄ri ꝑ vsum cibi ⁊ vini delectabiliuz ⁊ dimissione eoꝝ que tristitiā iducūt:⁊ inhabitare cū sibi dilectis ⁊ silibus:q̄bus v̄tus cōfortat teste Auicē.11a 3i.cap.de casu v̄tutis subito sic dicēte.Et scias q̄ v̄tus augumtat cibo ⁊ vino subtili ꝯuenientib⁹ ⁊ odorib⁹ bonis:⁊ trāq̄llitate:⁊ gaudio:⁊ dimissiōe eoꝝ que ꝯtristant:⁊ rixari faciūt:⁊ renouatiōe rerū amabiliū:⁊ habitatiōe cuz dilectis. ¶ 2m est tranq̄llitas animi.Nobiles eni ꝑꝑ nimis magnas ⁊ diuersas curas q̄s hñt:plus ledunt ceteris parib⁹ q̄z q̄ mediocres sūt. Ingetatio vo mētis somnū maxie ipedit q̄ nobilib⁹ sūme vtilis est.q̄ cōiter nāe sicce sūt atq3 cholerice:q̄b⁹ ꝑmaxie sōn⁹ est vtilis. ¶ 3m est moderata dieta.i.moderata sūptio cibi ⁊ pot⁹.Nocuta vo supflui cibi:⁊ pot⁹ postea dicem⁹.

Lumina mane manus surgēs gelida lauet aq̄.
Hac illac modicū pergat:modicū sua mēbra
Extendat:crines pectat:dentes fricet:ista
Confortant cerebrum:ꝯfortant cetera mēbra.
Lote:cale:sta:pasce:vel infrigesce minute.

¶ In hoc tex.auctor ponit sex documēta:q̄bus cerebrū cōfortat:⁊ silr singula corpis mēbra. ¶ Primū est q̄ postq̄z hō de mane surrexerit:dz lauare oculos in aq̄ frida.Mūdari eniz debēt vt ab eis remoueant imūdities palpebris adherētes:⁊ circa oculos exñtes:ne ab ipsis oculi corrodātur.Et istud satis inuit Aui.3a 3i:tractatu.1.ca.de rememoratione ꝯseruationis sanitatis oculi:⁊ rememoratiōe eorū que nocēt ipsi.vbi dicit.Ex eis aūt que abstergunt oculū ⁊ acuūt ip̄m est submergi in aq̄ clara:⁊ aperire oculuz in ea. Et idē vult tractatu.4.ca.de cura debilitatis visus dicēs. Et ingredi aquā claram viridē ⁊ submergi in ea ⁊ aperire ambos oculos in ea:s̄m quantitatez que pote est:est ex eis

gaudium excessiuu mortem inducit.

habitare cū dilectis

aperire oculu in aqua clara.

que seruant sanitatē oculi: ꝛ ꝯfortant ipm ꝛ ꝓprie in iuuē-tute. Cā aūt quare oculi magis debent lauari in aq̄ frigida q̄ȝ calida est: q2 vnūq̄dq3 ꝯseruatur suo simili. vt dicit Aui. 4^{a} p̄mi. ca. 1. Et idem vult Gal. 3° techni. canone illo. Calidiora calidiorib9 idigēt adiutorijs: frigidiora frigidiorib9: sed sic est q̄ oculi sunt frigide nāe. ergo poti9 debēt lauari aqua frigida q̄ȝ cal'a. ¶ 2^{m} est q̄ hō debet lauare man9: q2 sunt instr̄a q̄bus mundant̄ organa p̄ que exeūt sup̄fluitates cerebri: vt sunt aures: oculi: nares: ꝛ ergo ad hoc man9 debēt eē mūde: plus tñ debēt lauari in aqua frida q̄ȝ in aq̄ calida: q2 lotio manuū in aqua calida gñat vermes in vētre: ꝛ hoc spāl'r: dūmodo man9 in aqua calida lauent̄ post sumptionē cibi: vt inuit Auicē. 16. tertij. tractatu. 5. ca. 1. vbi agit de vermib9 in vētre genitis. Et rō est: q2 p̄ lotionē manuū in aqua calida post sumptionē cibi trahit̄ calor nālis quo cōpletur digō in stōcho ad extra: q̄re iperfecta fit digestio que potissima cā est vermiū. ¶ 3^{m} est q̄ postq̄ȝ homo surrexerit a somno dȝ paulatiȝ icedere: siue se mouere. Cuius cā est vt sup̄fluitates p̄me ꝛ 2^{e} digōnuȝ: que sunt feces ꝛ vrina descēdāt ꝛ p̄parent̄ faciliori euacuatiōi. ¶ 4^{m} est q̄ postq̄ȝ hō surrexerit a somno dȝ extēdere man9 ꝛ pedes ꝛ alia mēbra. Cuius cā est vt trahant̄ vitales spūs ad mēbra exteriora: ꝛ p̄ hoc subtiliant̄ spūs cerebri. ¶ 5^{m} est q̄ dȝ crines pectere. Cuius cā est vt aperiant̄ pori: ꝛ p̄ hoc capitis exeāt vapores cerebro derelicti post somnū ꝛ subtilient̄ ei9 spūs. Uñ vsus pectinis multū ꝯfortat visui: ꝛ maxime senib9 ꝓdest. Uñ dicit Auicē. 3ª tertij. tracta. 4. ca. de cura debilitatis visus. Administratio pectinis sup̄ caput iuuatiua est: ꝛ ꝯfert ꝓprie senibus: quare opȝ q̄ administret̄ oī die multoties: q̄m attrahit vapores ad sup̄iora: ꝛ mouet eos a p̄te oculi. ¶ 6^{m} est q̄ hō dȝ mūdare ꝛ fricare dētes. Cui9 cā est: q2 imundities dentiū est causa fetoris anhelit9. Sil'r a dentib9 imūdis spūs imundi eleuant̄ ad cerebrum ipm p̄turbātes. Preterea cōmistio limositatis dentiū cuȝ ipo cibo ad stōchū misso: est cā corruptiōis cibi in stōcho. Modū aūt ꝯseruādi sanitatē dentiū ꝛ bonitatē odoris eorū tāgit Auicē. 7^{a} tertij. ca. de ꝯseruatione dētiū sub his verbis. Ex eis que ꝯseruant sanitatē dentiuȝ est: vt colluat̄ os in mense bis cū vino i quo decocta est radix tithymalli: est eniȝ p̄ueniēs ad vltimū in faciēdo bonū odorē: ꝛ nō aduenit facienti illud dolor dentiū. ¶ Ulteri9 auctor in vltimo versu subdit aliqua p̄cepta gñalia. Primū est q̄ hō lotus stupha vel balneo dȝ se tenere calidū: q2 tūc pori sunt aperti: ꝛ sic de facili frigus posset subintrare: ꝛ magna nocumēta corpi inferre. Aliud est q̄ postq̄ȝ hō sumpserit cibum dȝ modicū stare: vt cib9 p̄fecte descēdat ad fundū stōchi in q̄ cōplet̄ digō: deinde lente ambulet ꝛ nō fortiter ne ꝓpter motuȝ fortē calor trahat̄ ad p̄tes exteriores: ꝛ p̄ h̄ ipediat̄ cibi digō. Aliud est q̄ hō frigidus dȝ cauere ne subito se calefaciat: sed paulatim: mutationes enim subite naturaȝ ledunt. Oia enim extra nām molesta sunt: vt dicit Gal. in cōmento illius canonis. Scōm multum ꝛ repente.

Lotio manuū in aq̄ cal'e post cibū gñat vermes in ventre.

Lotio p̄seruans a dolore dētium.

tithimalus

Sit breuis aut nullus tibi somnus meridian9.
Febris pigrities capitis dolor atq3 catarrus.
Hec tibi proueniunt ex somno meridiano.

¶ In hoc textu tāgit auctor q̄tuor nocumēta que ꝓueniūt ex sōno facto post prandiū. Quoꝝ p̄mū est q̄ ex sōno meridiano solet seq̄ febris: qd̄ aliq̄ putāt verificari de febre ꝓueniēte ex opil'one cām isti9 febris reddētes: q2 t̄pe diei calor ꝛ spūs mouent̄ ad exteriora: ꝛ sic virt9 digestiua in die est debilis: digō. n. p̄fecta est qñ calor ꝛ spiritus ad iteriora mouent̄ p̄p̄ quorū motū calor nālis icenditur: ꝛ sic t̄ps noctis est tēpus p̄fectioris digōnis. Indigestio. n. ꝛ cruditas humorū est cā opil'onis: que opil'o est cā febris s̄ȝ. Auic. p̄^{a} q̄rti. in plurib9 passib9. ¶ 2^{m} nocumētū est pigrities: que ex eadē cā vī oriri. Ex mā eniȝ idigesta ꝛ grossa grossi eleuant̄ spiritus q̄ moti ad mēbra corporis grauedinē corpori iducunt: queadmodū spūs subtiles ꝛ leues leuitateȝ animi ꝛ corporis iducunt. ¶ 3^{m} est dolor capitis qui ēt ex eadē cā ꝓuenire videt̄. Ex cibo eniȝ idigesto in stōcho eleuātur grossi spūs cerebrū p̄turbantes: qui spūs sunt cā discolorationis ēt faciei qñ ad cutē mouent̄: q2 vbi est mā grossa necesse est q̄cquid ex tali mā dissoluitur esse grossuȝ: vt innuit Gal. in cō. illi9 ap̄ho. Et q̄ crescūt. sic inquiēs. Quicq̄d eniȝ de q̄lȝ re dissoluit̄ ei vñ dissoluit̄ nece est vt assimiletur. ¶ 4^{m} nocumentū est catarrus q̄ sil'r ex eadē cā videt̄ oriri. s. ex rheumate. Rheuma. n. dī oīs fluxus māe de mēbro ad mēbrū in quacūq3 p̄te corp̄is fuerit: sed s̄m q̄ ad diuersas partes corp̄is fluit: diuersa sortit̄ nomina: qñ enim mouetur ad pectus: siue ad mēbra spiritualia. videlicet ad pulmonē dicitur catarrus. Sed qñ fluit ad fauces: siue ad colatoriuȝ palati dicit̄ brancus. Et quādo fluit ad nares dicitur coriça: vt habetur in istis versibus.

Si fluat ad pectus dicatur rheuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares dico coriçam.

¶ Preter tñ p̄dictorū nocumētoꝝ cās narratas alie p̄nt assignari magis efficaces. Cā nāq3 p̄mi nocumēti. s. febris q̄ aliqñ est ephemera: aliqñ putrida est. Febris q̄dē ephemere est retētio fuliginū in somno diurno: quarū resol'onem vigilia facere ꝯsueuerat: q̄bus aceruatis ꝛ spiritibus admistis in eis accendit̄ calor extraneus causans febrē ephemerā. Febris xo putride putrefactio humiditatū multiplicatarū ex somno diurno ad cor effumātiū. Scōm xo nocu^{m} scilȝ pigritia ꝯtingit p̄p̄ humiditates p̄ somnū diurnū retētas circa musculos chordas ꝛ iuncturas q̄bus torpescūt ꝛ tarde reddunt̄ ad solitos motus. Tertiū xo nocumētū ex sili cā orit̄. s. ex humiditatib9 ꝛ vaporib9 p̄ somnū meridianuȝ retētis q̄ moti versus caput ꝛ cerebrū ei dolorē igerūt. Quartū xo nocumētuȝ. vȝ. catarrus q̄ vl'r p̄ oē rheuma significat̄: ꝯtingit p̄p̄ea q2 vapores ꝛ fumi q̄ vndiq3 p̄ cutē hora vigiliarū resolui solēt in somno diurno ad caput tendūt: vbi inspissati recidunt inferius rheumatiçantes.

¶ Aui. aūt 3^{a} p̄mi: doctrina. 2. ca. 9. alia sup̄addit nocumēta somni diurni. ¶ Quoꝝ p̄^{m} est gñare egritudines hūidas: vt guttas ꝛ paralyses ex retentionib9 hūiditatū que de die magis resolui solēt. ¶ 2^{m} est corruptio coloris faciei ꝓpter hūiditates aquosas vrine siles in sanguine multiplicatas ex sōno diurno resolui solitas t̄pe vigiliaruȝ: que ad faciei cutē cū sanguine expulse reddūt eā tumidā ꝛ declinanteȝ ad citrinitateȝ. ¶ 3^{m} est gñatio splenis. i. splenetice passionis in dispositis ad eā. Cui9 cā est retētio hūoris grossi melācholici in splene ex sōno diurno. sicut eniȝ iuuāt vigilie motū ꝛ liberū trāsitū hui9 grossi hūoris p̄ canales strictos cū calore diei vias aperiēte: sic somn9 ipedit maxime diurnus: cuȝ tūc instet hora s̄m plurimū transit9 meli9 p̄ canales suos: ꝛ maxime p̄ illū canalē q̄ a splene transit ad orificiū stōchi grā ꝓuocationis appetit9 p̄ quē splenis sup̄fluitas emūdari solet: nō eniȝ ꝯuenit vt de nocte ꝓuocet: sȝ de die poti9 appetitū cibi. ¶ 4^{m} est relatio neruoꝝ seu remollitio eoꝝ. Cui9 cā est ꝓhibitio resol'onis hūiditatū quā facere solēt vigilie diurne que iterius retēte neruos ībibunt. ¶ 5^{m} est debilitatio appetit9. Cui9 est cā ꝓhibitio resol'onis que est p̄ma cā famis. Alia cā est repletio stōchi ex fumis vaporib9 ꝛ hūiditatib9 remolliētib9 ꝛ saturātib9 orificiuȝ stōchi. ¶ 6^{m} est gñatio ap̄atuȝ. Cuius cā est q2 sup̄fluitates p̄ somnū diurnū multiplicate colligunt̄ sepe in aliquo mēbroꝝ: ꝛ ipm itumescere faciūt. Et vlteri9 dic̄ Aui. q̄ due de potiorib9 causis p̄ p̄ quas nocet somn9 diurn9 sunt. Prima q̄dē: q2 cito interrūpit̄ ꝓpterea q̄ calor diei trahit versus exteriora

exteriora calorē corpis ⁊ e3:somn⁹ ad interiora:vnde motus ꝯuenit agitatiuꝰ:⁊ iõ ꝯsulitur tūc dormire volētibus ꝙ in vmbra dormiāt ⁊ in tenebroso loco. Scđa ꝺo ꝑpea ꝙ reddit nāz stupidā:⁊ quasi ꝑterritā retrahentē se ab eo in quo erat.s.a digōne cibi. Attendēdū tñ est ꝙ lz somnus diurn⁹ gñalr vituperet:⁊ nocturn⁹ cōmendet:ex diurno tñ ille minus vituperat:q a mane est vsqz ad tertiam.s.ab ortu solis vsqz ad tertiaz post ipm. Juxta illud Hippo. pnosticorū scđa dicētis. Sõnus vt moris est cōueniēs ⁊ naturalis:vt noctē nõ effugiat:⁊ diē non ipediat est laudabilis:diuis ꝺo est iprobandus:minus tñ si a mane vsqz ad tertiā tenuerit. Quāq̄ tñ sõn⁹ diurn⁹ ⁊ meridian⁹ intātū a ꝑmis medicine iuentoribus detestet:moderno tñ tpe non ois sõnus diurn⁹ est vituperādus:⁊ ꝑprie si in eo gnqz cōditiones obseruent:vt vult Bartruti⁹. Prima est vt sit cōsuetus. 2ª vt nō sit ilico supra cibū. 3ª vt non sit capite depresso. 4ª vt non sit longus. 5ª vt non fiat ab eo subito stupida ⁊ repentina expergefactio sed morosa.

Quatuor ex vento veniūt in ventre retēto.
Spasmus:hydrops:colica:ꝟtigo. q̄tuor ista.

℄ In hoc textu auctor ponit quatuor nocumēta ꝯueniētia ex retētione ventositatis in corpe nostro. Quoꝝ ꝑmus est spasmus. Cuius cā est:qr vētositas retēta sepe capit raptuz ad iūcturas ⁊ neruos ipsos replens:ex quorū repletiōe sequit ipsorū ꝯtractio que vocat spasm⁹. Et ab Auicē. 2ª terty ca. de spasmo. spasm⁹ sic diffinit. Spasm⁹ est egritudo neruosa qua mouent lacerti ad ꝑncipia sua:inobediētes sunt in dilatatiōe eorū. Et iste spasmus est duplex. Nā qdā est ex repletione in quo mēbrū abbreuiat ⁊ ingrossat ꝑꝑ rez iplentez eos:sicut corrigia cū est res iplens ⁊ abbreuiat ⁊ ingrossat:⁊ iste spasmus fit subito. Ali⁹ est ex inanitiōe in quo ꝯbitur longitudo ⁊ latitudo:⁊ minoratur mēbrum ꝺz longū ⁊ latū:sicut in ꝑgameno cū apponit igni fit ꝯtractio ꝺz longū ⁊ latū:⁊ iste spasmus fit paulatine. ℄ 2ᵐ nocumētū est hydropisis:que est morb⁹ mālis causatus ex re frigida plurima ingrediēte ⁊ inflante mēbra:aut loca ꝑtium:in qbus regimē.i. digestio ciborū fit ⁊ humoꝝ:vt dicit Bartrutius. hydropisis.n. nō gñatur:vt dicit Gal. 6ª ꝑticula aphorismorū in cōmento illi⁹. Hemorrhoides sanāti antiquas. Et est triplex hydropisis.s. hyposarca:asclites:⁊ timpanites. Et de timpanite intelligit istud 2ᵐ nocumētū. Timpanites eni vt dicit Bartrutius:fit a mala cōplone frida stomachi ⁊ epatis ꝓhibente cibū transmutari in chylū ⁊ humorez benignū:aut sanguineū:quare ꝯuertit in rez ventosa3:que dū nō expellit per eructationē:aut aliūde opilone viarū ꝓhibente:vel virtute expulsiua:vel sequestratiua superfluitatū debili existēte colligit inter siphach ⁊ mirach vētris:⁊ causat hydropisim. ℄ 3ᵐ nocumētū est colica:que est egritudo multū dolorosa facta in intestino dicto colon: qđ est vnū de intestinis grossis:quēadmodū iliaca est egritudo dolorosa facta in intestino gracili dicto ilion. Et fiūt dicte egritudines sepe ex vētositate inclusa in dictis intestinis. ℄ 4ᵐ nocumētū est vertigo. ⁊ est egritudo cū aqua videtur hoi ꝙ oia voluant in girū. Cuius egritudinis cā est vētositas ad cerebrū mota que ꝑꝑ ei⁹ in cerebro motionē vertiginē facit. Et ista quatuor nocumēta cū qbusdaz alys pulchre cōmemorat Aui. 16. terty. tractatu. 4. ca. de rebus que nocēt colicis dicēs. Et scias ꝙ retētio vētositatis multoties facit accidere colicam:propterea ꝙ subleuat eam ⁊ exprimit ipsa3:ita vt aggregetur res vna:⁊ ꝙ facit accidere debilitatez in intestinis. Et quandoqz perducit illud ad hydropisiz. Et quandoq̄ gñat tenebrositatem visus ⁊ vertiginem ⁊ epilepsiam. Et quandoqz retinetur in iuncturis ⁊ facit accidere spasmum.

Spasmus qd sit ⁊ q duplex.

hydropisis qd sit ⁊ qt 3ᵉ.

Colica.

Vertigo.

Ex magna cena stomacho fit maxima pena.
Vt sis nocte leuis:sit tibi cena breuis.

℄ In hoc textu auctor ponit vnū documētū ꝓ ꝯseruatione sanitatis dicēs:ꝙ hō in cena dz esse sobrius:⁊ se nō multū cibo replere:qr nimia repletio nocturna iducit ipedimētū somni:tortionē ventris:inquietudinē corpis:pustulas in facie:grauitatē capitis in mane:⁊ malitiā oris. ℄ Dubiū iaz incidit vtrū maior quātitas cibi sit sumēda in prādio q̄ in cena. ℄ Pro cuius decisione aduertendū est ꝙ ꝺm diuersitatē corpoꝝ maior aut minor quātitas cibi sumēda est in prādio q̄ in cena:qr corpa aut sunt in morbum decidētia: aut sub latitudine sanitatis. ℄ Si in morbum deciderint: aut cū humoris vitio:aut sine humoris vitio. Si sine hūoris vitio sic est magis cenandū. Cuius rō est:qr nā in talibus solū est ciboꝝ digōni intēta:nō aūt superfluitatuz maturationi:carēt eniz eis. Or si cū hūoris vitio patiant cōueniētius est prandiū maiorare. Vñ Aui. ꝑma terty. tracta. 5. ca. de cura epilepsie. Jlle cui⁹ ꝯsuetudo nō tolerat:vt semel reficiat:diuidat cibū suū q est minor refectiōe sua in trib⁹ ꝑtibus:⁊ sumat duas tertias in prādio:⁊ tertiā in cena post exercitiuz subtile. Rōne sic persuadet:qm̄ illo tpe quo nā debilis iuuat in digōne calore solari viuifico:⁊ resoluunt amplius supfluitates amplior sumēdus est cib⁹:hoc autez magis fit in prādio q̄ in cena. ergo ⁊c. Preterea in die calor vitalis adest solaris ⁊ lucis digestiuus cuz sit vite ꝑnᵐ: quare ad digōnem tunc duplex operabit calidū:in nocte ꝺo nō. Et etiaz nocte nā magis est circa superfluoꝝ digōnē in talib⁹ intēta:nō est ergo ipediēda multa ciboꝝ exhibitione. Quāuis eniz calor in plerisq̄ fortificetur in nocte spūuz retractiōe ⁊ sõni reductiōe:nō tñ pōt hꝰ calor duo: vt alimentū:⁊ supfluitates digerere. Conuenit itaqz in his cenaz breuiare. ℄ Si ꝺo hꝰ corpa sub latitudine fuerint sanitatis:aut sunt sufficiēter sana robusta superfluitatibus sensibilib⁹ carētia cū oēs expellāt sua via:vt athlete. ⁊ hos expedit cenaz maiorare. Tuz qr nā eorū nocte solū est digestioni ciboꝝ intēta:⁊ nō superfluoꝝ maturatiōi cū illis fere carcāt. Tuz qr solū robur corpis intēdunt qđ ⁊ nocte acqritur magis:cū amplior fiat significatio:⁊ distributio: ⁊ spūum in his gñatio. Si aūt corpa fuerint a dicto tēperamēto ⁊ robore distātia:sicut sunt plurima vsq̄ in egritudinē nunc deueniētia:talia aut exercitant exercitio forti ꝯtinuo ⁊ vehemēti:aut nō. Si sic vt sunt victuz manib⁹ querētes meli⁹ est eis prandiū sup cenaz maiorare. Cui⁹ cā est:qr alimentū nō solū expetit ꝓpter nutrire:sed ꝑꝑ humectare mēbra:ac timorare ne arefiāt ex forti motu:⁊ resistat resolutioni caloris:ꝓpter qđ opz plus cibi exhiberi in prādio. Neqz ꝓpter exercitiū talia corpa cessant ab coꝝ digōne: cū ita sint ꝯsueti:vsus eniz est res ꝑter nām. Est ⁊ calor vehemens ꝓpter exercitiū potens sup digōnem in eis ꝓpter qđ videm⁹ eos ter in die cū appetitu comedere ⁊ bene digerere. Si aūt nō vtant forti ⁊ laborioso exercitio ꝯtinuo: sic ꝑdicti:2ʳ illđ euenit:qr aut solū q̄nqz vtūt exercitio forti laborioso ⁊ nō ꝯtinue:aut solū vtunt exercitio debili:cū quo stat multiplicatio supfluitatū. Si vtant exercitio plurimo forti ⁊ laborioso ꝑꝑ occupatiōes necīas in vita:⁊ ad salutē:sicut ciuiles viri q̄ples circa bona fortune negociātes:⁊ ad salutē interdū exercitio forti ⁊ laborioso mouent: vt diu eqtantes vel itinerātes:aut aliud qđdā forti⁹a ꝯsueto agētes exercitio. Et his vtili⁹ est cenā super prādiū amplius augere. Cui⁹ rō est:qr si tales prandiū augerēt cū nō sint ꝯsueti:adeo forti ⁊ laborioso exercitio agitari:vt pores ipsoꝝ iaz corrūperet digō malorū humoꝝ gñatiua. Jtem ꝑꝑ motū superfluū calor hoꝝ disseminatione est debilitatus:cuius qdē vnitio que magis nocte fit q̄ die potissime

Vtrū maior q̄titas cibi sumēda sit i prādio q̄ in cena.

itinerantes

est fortitudinis ⁊ digõnis: q̃re cã in cena instãte nocte alimentũ amplius põt administrari. ¶ Itez isti pus nõ laborioso vtebant̃ exercitio: ⁊ sic corpus eoꝝ humiditatibus plenũ est: qbus ⁊ puo cibo sufficiẽter põt resisti resolõni ⁊ exiccationi factis p motũ in die occurrẽtẽ. Si vo paucis debilibus exercitijs ⁊ paruis occupationibus in vita vtant̃ pcipiendũ est ipsis melius prãdere q̃ cenare. ¶ Et declarat̃ istud sicut in corporibus nũc egrotãtibus apparuit. Cũ eniz hi sunt debilis digõnis vtplurimũ iuuant̃ p calorẽ solis ⁊ lucẽ valde viuificos: ꝯfortat̃.n. inde spũs pp suũ sĩle. Ipse.n. est lux aut effigiẽ hz lucis ẽm Aui. Iuuant̃ ẽt qꝛ superfluitates nunc melius expellunt̃ poris apertis de die q̃ de nocte. Preterea nocte nõ opz eos multo cibo: sed pauco repleri cũ nã tunc intẽta est magis circa digõnem humoꝝ crudorũ quos sõnus hz maxime digerere: ac ad benignũ reducere: lz eniz nocte digestiua fortificet̃ vtus: nõ tñ adeo q valeat cibũ ⁊ superfluitates digerere. ¶ Aduertẽdũ est insuper q in exhibitione cibi maioris: aut minoris in prãdio q̃ in cena maxime seruãdus est vsus: qꝛ ꝯsuetudo est res maxima in ꝯseruatione sanitatis ⁊ egritudine curãda. 2o regiminis acutoꝝ: qd̃ ostẽditur ex eo q eius mutatio: ⁊ maxime subita vehemẽter est lesiua. Vñ Dam. Mutare ꝯsuetudinem nociuũ est ⁊ molestũ: ⁊ pcipue senibus. Et iõ praue ꝯsuetudines abolẽde sunt: sed nõ mox eo q nã nõ sustinet repentinas mutationes. Et sic pz q vlius maiorandũ est prandiũ sup cenã cũ plurime egritudĩes sunt mãles: ⁊ plurima corpora lapsa. Si tñ solũ semel in die comedat̃ melius est cibũ in cena exhibere: nisi oculi aut cerebrũ patiant̃: tunc.n. melius est in prãdio exhibere cũ cena nõ parũ egrotãtibus nocet oculis ⁊ cerebro. ¶ Ulterius circa textũ est nõnm q non soluz repletio nocturna: siue in cena nocet stõcho: imo ois repletio cibi: gñat.n. opilões: febres: putredĩes: apata ⁊ lepram: qꝛ est cã indigõnis. Qꝛ autez ois repletio nociua est stõcho: declarat Auicẽ. 13a tertij. tractatu. 1. ca. de rebus quaꝝ vsu ledunt̃ stõchus ⁊ itestina: dicens. Et ex rebus magis inimicis stõcho est repletio: ⁊ pp illud nõ augetur corpus gulosi: qm̃ cibus eius nõ digerit̃: q̃re non crescit ex eo corpus. Ille aũt qui cibo abstinet tñ remanet aliqd appetitus eius. augeť: qm̃ stõchus eius bene digerit cibũ. Et sic valde cauẽdũ est ne stõchus torqueat̃: ⁊ multuz grauet̃ ex cibo: ita vt anhelitus angustiet̃: ⁊ pulsus velocitet̃. Et silr repletio nauseatiua ⁊ fastidiũ iducens multuz est euitãda: ⁊ specialr ex malis nutriẽtibus. Nã si fastidiũ sit ex grossis nutriẽtibus. ꝓueniũt iuncturarũ dolores ⁊ renũ ⁊ podagra ⁊ grossities splenis ⁊ epatis: ⁊ regulr egritudines flegmatice ⁊ melice. Et si fastidiũ sit ex nutriẽtibus subtilibus ꝓueniunt febres acute ⁊ maligne ⁊ apata multũ acuta: igit̃ euitãda est repletio nauseatiua: nõ igit̃ tñ est comedẽdũ: qn stõcho maneat aliqs locus vacuus: nec ex toto dz desideriũ sopiri: sed retineri debẽt alique reliquie appetitus: ⁊ hoc specialr obseruãdum est in habentibus appetitum fortem: sunt enim aliqui quoꝛuz appetitus naturalr multum sopitus est: ⁊ isti forte debent plus comedere q̃ appetunt.

Vera fames unde,

Cõsuetudo maxia est in ꝯseruãda sanitate ⁊ egritudine curanda.

Ois repletio cibi nocet stõcho

Tu nũq̃ comedas stomachũ nisi noueris añ
Purgatũ: vacuũ cibo quẽ sumpseris ante.
Ex desiderio poteris cognoscere certo.
Hec tua sunt signa subtilis in ore dieta.

¶ In hoc textu ponunt̃ aliq̃ pcepta que homo sane cupiẽs viuere nec̃io dz obseruare añ sumptionẽ cibi. Quoꝝ pmũ est q hõ nõ dz sumere cibũ: nisi nouerit stomachũ suũ esse purgatũ a malis humoribus qd̃ fit per vomitum expellẽdo humores putridos ⁊ malos in eo exñtes: qꝛ si sumeret̃ cibus pdictus malis humoribus in stõcho remanẽtibus ex cõmistione taliũ humorũ cũ cibo: cibus sumptus corrũperet̃.

¶ 2m pceptũ est q hõ nõ dz sumere cibũ de nouo nisi presenserit cibũ ꝯsumptũ in stõcho suo fore digestum: ⁊ ab eo euacuatũ: qꝛ nihil est deterius in humano corpe q̃ itromittere cibũ sup aliũ qui nõ est digestus: sz digeri incipit. Nã superassumptus cibus pꝛoris digõnẽ inchoatã ipedit. Et digõ pꝛoris ante cõplebit̃ q trãsiẽs ad epar p venas meseraicas ducet secũ cibũ superassumptũ idigestũ: vñ crudi huores in corpe multiplicabunt̃. ¶ Ulterius in textu ponunt̃ duo signa euonis stõchi a cibo ꝑassumpto. Primũ est desideriũ certũ. i. vera fames. Et ꝑ itellectu istius sciẽdũ est q duplex est fames. s. vera ⁊ mendosa. Verã Hal. describit 2o aphor. in cõmẽto illius canonis. Ubi indigẽtia nõ opz laborare. dicẽs. Certa fames est cũ hõ cibo indiget: vñ imensus sequitur appetitus. Sz mẽdosa fames est cibus appetitus corpe nõ indigente. Et sicut vera fames fit ex ꝯstrictione ⁊ corrugatione venarũ orificij stõchi ꝓcedentibus a suctione mẽbroꝝ inanitoꝝ cibo indigentiũ: sic mendosa fames solet ab his fieri que stringũt ⁊ rugãt orificiũ stõchi mẽbris cibo nõ egẽtibus: vt ab actu fridis stipticis aut acetosis. Et istius signi ⁊ scdi pcepti pcedẽtis cõmemorat Aui. 3. pmi. doctrina. 2. ca. de eo qd̃ comedit̃. sic inquiens. Opz pterea ne aliqs comedat: nisi post desideriũ: neqz in hoc tardet̃ cuz desiderium ebullierit. i. forte fuerit nisi mendosuz fuerit: vt ebrioꝝ desideriũ ⁊ hñtiũ fastidiũ: qm̃ tolerare famẽ stomachũ putridis replet humoribus. Et postea eo. ca. dic. Et neqz ipe: neqz oẽs q sanitatẽ hẽre volũt aliqd comedãt nisi desideriũ fuerit certũ: ⁊ stõchus ⁊ supiora itestina a pꝛ nutriẽte euacuata fuerint: qd̃.n. in corpe existit deterius est nutriẽs sup nutriẽs qd̃ nõ est digestũ mittere. ¶ 2m signuz qd̃ signat sup certo desiderio: siue certa fame est subtilis dieta ꝓcedens. i. puã administratio cibi: qm̃.n. illa sequtur fames significat̃ eẽ certa ⁊ vera. ¶ Sciẽdũ est insup q in vna ⁊ eadez refectiõe pessimũ est sil multos ⁊ diuersos ꝯiũgere cibos: vt carnes ⁊ pisces: vel pullos ⁊ porcum: ⁊ postea ꝓlongare tps in comedẽdo: qꝛ pmus cibus iaz digeri incipit cũ aduenit vltimus: ⁊ sic ptes cibi dissimiles fiũt in digerẽdo: sic q preassumpte pus digeste sunt q̃ postremo sumpte sue digõnis mediũ attigerint: vñ fit q quedã corrũpunt alias. Et istud innuit Aui. 3. pmi. doctrina. 2. cap. de eo qd̃ comedit̃ dicẽs. Et nihil qdem deterius est q̃ diuersa nutrimẽta sil adiũgere: ⁊ post hoc in comedẽdo tps ꝓlongare: cũ.n. postremuz nutriẽs aduenit: pmũ iã incipit digeri. nutrientis gꝛ ptes in digerẽdo nõ similant̃. ¶ Sciẽdũ est tñ q ꝓlongatio in comedendo moderate facta fere vna hora gra bone masticationis ⁊ transglutiõis est laudabilis: ⁊ plurimũ ꝯferens ad ꝯseruationẽ sanitatis: qꝛ ꝑfecta cibi masticatio cuz morosa transglutione siue ingluuie: est veluti media digestio. sz mala masticatio vel digõnẽ cibi ipedit vel vehemẽter retardat. Sed ꝓlongatio in comedẽdo cũ iterlocutionibus ⁊ paucis duabus vel tribus horis est plurimũ nociua: ⁊ sequunt̃ ea nocumenta prenarrata.

Fames duplex.

Diuersos cibos sil'r miscere ...

¶ Persica: poma: pira: lac: caseus: ⁊ caro salsa.
Et caro ceruina: leporina: caprina: bonina.
Hec melancholica sunt infirmis inimica.

¶ In hoc textu tãgunt̃ decẽ cibi siue alimẽta melias generãtia aut infirmis inimica. Quoꝝ pmũ est comestio psicorũ: de qbus Hal. 2o alimẽtoꝝ. cap. 19. dixit q ⁊ horum succus velut caro facile corruptibilis est: ⁊ oino qdez prauus q̃re nõ opz sicut qdã post aliud alimẽtũ offerre: corrũpuntur.n. supnatãtia. Meminisse aũt opz huius qd̃ est cõe in oibus quecũqz cacochyma humida ⁊ lubrica ⁊ facile subire potẽtia: pp hoc opz ipsa comedere pora alijs: sic eniz ipsa celeriter subeũt: ⁊ illis viã faciunt: vltimo aũt sumpta sil corrumpũt ⁊ alia. Et ita pz q istud dictũ dz intelligi de persicis

Persica

perficis comestis post cibū aliū:qꝛ ipsa sumpta añ cibū bona sunt stōcho: ventrem leniētia atqꝫ appetitū ꝓuocantia. Juxta illud Aui.z.cañ.de psicis dicētis. Matura sunt bona stōcho:ꝛ in eis est virt⁹ faciēdi appetitū cibi. Et subdit Aui. Et opꝫ qdā vt nō comedanť post aliū cibum:qm̄ corrūpuntur post eū:sed ꝓcedant añ cibū. Silr serapio in aggregatore.ca.de eis auctoritate Dioscoꝛ.ait. Matura ex psicis sūt bona stōcho ꝛ molliūt vētrē. Jmmatura ꝟo stringunt:ꝛ qñ desiccanť stringūt fortius:ꝛ decoctio siccoꝝ qñ bibiť ꝓhibet fluxū humiditatū ad stōchuꝫ ꝛ ventrē:ꝛ qñ trita sup locū pulverizanť:vñ fluit sanguis abscindūt euꝫ. Et lꝫ ꝓnarrata habeāt iuuamēta:qꝛ tñ humoꝛē gñant putrefactibilē nociua sūt infirmis:ꝛ maxie qñ idebite sumunť.

Et sunt psica frida in ꝓ gradu:ꝛ hūida in z°. ℂ z^m est pira: siue comestio piroꝝ. Et cā huius est:qꝛ pira ꝛ generalr ois fruct⁹ recens nō correct⁹ replet sanguinē aqͥtate ebulliēte in corpe:ꝛ sic ꝓparāt sanguinē ad putrefactionē:ꝛ per ꝯñs nocēt egris. Pira silr:vt ait Aui.z.cañ.ca.de eis:a proprietate inducūt colicā. Jpsa tñ inter ceteros fruct⁹ multū impinguāt ꝓpea porci ex ipsis piris ipinguanť plus ꝙ̄ ab aliqͥbus alijs fructib⁹. Et qꝛ pira vētositatē gñant:ꝛ sic inducunt colicā:vsus hꝫ ꝙ pira ꝛ alij fruct⁹ vētositatē faciētes cū carminatiuis.i.vētositatē expellentib⁹ comedunť: vel possumus obuiare nocumēto ipsoꝝ supbibēdo vinuꝫ vetus odoriferū:ꝛ meliora pira sunt que magis odorifera sunt:ꝛ magis dulcedie ꝑticipātia:ꝛ ēt meliora sūt decocta ꝙ̄ cruda:ꝛ pñt decoq cuꝫ aniso feniculo ꝛ zucchꝫaro. ℂ 3^m est comestio pomoꝝ de qͥbus dicit Aui.z.cañ.ca.ꝓprio.ꝙ assiduatio comestiōis eoꝝ facit euenire dolorē neruoꝝ. Et poma ēt malā hñt ꝓprietatē in gñando vētositatē in z^a digestiōe q̄re nocēt egris. Et ēt ꝑꝑ silem cām illi ꝗ̄ dicta est de piris. Et ista dicta de piris ꝛ pomis maxime itelligēda sunt de ipsis crudis ꝛ nō de ipsis coctis. Et nedum isti fructus ab infirmis sunt vitādi:imo oēs fruct⁹ iplētes sanguinē aquositate ebulliēte:ꝛ fruct⁹ recētes quoꝝ succ⁹ in hūano corpe ebullit:sicut mustū:ꝛ succus fructuū ebulliūt exterius in vase.ꝛ hoc ꝑꝑ calorē solis derelictū in eis cū maturabanť. Jsti.n.fructus ꝑꝑ ebullitionē succi eoꝝ ꝓparāt sanguinē ad putrefactionē:lꝫ pro hora qua sumunt iuuamētū pstent humectādis. Et hac de cā Aui.febricitātib⁹ ꝓhibuit fruct⁹ maxime recētes:ꝓma q̄rti.tractatu.z.ca.7.dicēs. Et oēs fruct⁹ nocēt febricitāti cū ebullitiōe sua ꝛ corruptione in stōcho. ℂ 4^m est comestio lactis. Cui⁹ cā ē:qꝛ lac de leui corrūpiť ꝛ in fumū:aut acetositatē ꝯuertiť in stōcho imundo:sicut vtplurimū est stōchus febricitātis febre putrida: ꝛ ꝗ̄ febricitantib⁹ febre putrida nō ꝯceditur. Et silr maluꝫ est hñtibus dolorē capitis ꝛ siticulosis ꝛ plurib⁹ alijs:de qͥb⁹ loqͥtur Hippo.5ª ꝑticula aphoris.aphorismo illo. Lac dare caput dolētib⁹ malū ꝛc. Uerū est tñ ꝙ in aliqͥb⁹ passionib⁹ ꝯuenit:sic in ꝓhthisi ꝛ ethica:ꝛ aliqͥb⁹ alijs:put dic ēt Hippo.aphorismo iā allegato:ꝛ inferi⁹ aliqd dicetur ibi. Lac ethicis sanū ꝛc.ꝛ lꝫ lac in ꝓdictis passionib⁹ vituperetť:in sanis tñ laudabile est:ꝛ hꝫ si in stōcho ꝛ epate bñ digeratur:tūc.n.itestina lauat sua aquositate ꝛ mūdificat butyrositate sua:humorib⁹ venenosis repugnat mēbra hūectat: caseitate sua vulnera pectoris iuuat:ꝛ pulmonis gutturis renū quoqꝫ ꝛ itestinoꝝ ꝛ vesice morsurā acutoꝝ hūoꝝ i intestinis mitigat:q̄ a viscerib⁹ iuiscať:ꝛ hūoꝝ ꝓhibet morsuꝫ. Preterea ꝯuenit lac corpib⁹ tpatis:ꝙ ꝛ stōchus mūdus est a cholericis ꝛ flegmaticis hūorib⁹. Jn his.n.lac bñ digestū multū dat nutrimētū:laudabilē sanguinē gñat:carnē augumētat.totū corpus laudabilr humectat:exteriora pulchra facit:vt refert Jsaac in dietis vlib⁹. Et ibi etiā auctoritate Ruffi dicit ꝙ lac bibētes ieiunos esse opꝫ:ꝛ bibatur calidū cuꝫ exeat vbera:neqꝫ aliqd comedať quousqꝫ digeratur:ꝛ labor ꝛ nimius mot⁹ caueať. Nō est tñ quiescēdū oino a deambulatiōe:sꝫ deambulādū ē suauiter qͦusqꝫ in stōchi fundū descēdisse sentiať. Jn distēperatis ꝟo corporibus lac nō ꝯuenit. Jn calidis.n.corpibus cito mutať in fumositatē ꝛ cholerā. Jn fridis ꝟo in acetositatē ꝛ putredinē. Jn stōcho ēt imundo lac nō ꝯuenit:qꝛ in eo corrūpitur. Circa electionē aūt lactis sciendū est ꝙ magis eligēdū est lac mediocre in via nutrimēti ꝛ nō subtilissimū:sic lac cameli:aut ēt asininum:neqꝫ pinguissimū ꝛ grossissimū:sicut lac vaccarū ꝛ pecudū. Eligendū est igiť lac capre:nō enim hꝫ tñ aquositatis:sic lac cameli:qđ nō est aptū ad nutriendū rōne nimie hūiditatis:sꝫ vētris subductiuū:nec hꝫ tñ pinguedinis ꝛ grossitiei seu caseitatis ꝛ vnctuositatis:sicut vaccarū ꝛ pecudū:qđ ꝓpter grossitiē ꝛ vnctuositatē est venarū opilatiuū vētositatuꝫ ēt gñatiuū:ꝛ difficilioris digōnis ꝙ̄ sit neciuꝫ in regimine sanitatis. Eligať igiť lac capre nō nimis ꝓpinque partui:nec nimis distātis a partu:non ꝓgnantis nutrite in bonis pascuis:ꝛ in tpe quo reperiunť meliora pascua. ℂ 5^m est comestio casei. Et pōt intelligi de oi caseo:maxime tñ de veteri. Cuius rō est:qꝛ caseus recēs est fridus ꝛ hūidus ꝛ grosse subē ꝛ difficilis digōnis ꝛ opilatiuus ꝛ lapidis gñatiuus:ꝛ nō multuꝫ cōpetit via cibi in regimine sanitatis:ꝛ caseus vet⁹ est calidus ꝛ siccus ꝓpter sal fac cibum digeri ꝛ difficulter digeriť:parū nutrit ꝛ malē:stōcho nocet:ꝛ nimis desiccat:ꝛ minus cōpetit ꝙ̄ recēs. Et si aliqͥs caseus est medius iter nouū ꝛ veterē viscosuꝫ ꝛ frangibilē duruꝫ ꝛ mollē:ꝛ parū declinās ad aliqualē dulcedinē:nō nimis salsus:nō lachrymosus cū icidiť:saporis delectabilis ꝛ boni odoris:cui⁹ in stōcho mora nō ē diuturna ex bono lacte ꝯueniēter factus sufficiēter vnctuosus:talis vtiqꝫ caseus bon⁹ est:ꝛ iter alios magis est diligēdus:ꝛ post cibuꝫ sumpt⁹ nō multa qͣtitate:multa ꝟo qͣtitate sumpt⁹ in via cibi vlr est malus:stōchū grauās ꝛ iobediēs digōni ꝛ opilatiuus est lapidis:in renib⁹ ꝛ hūoꝝ grossoꝝ in corpe:ꝛ ventositatū gñatiuus. Soluꝫ igiť ille caseus est bonus quē dat auara man⁹. ℂ 6^m est caro salsa. Caro.n.salsa:siue salse sine fumo exiccata cuiuscunqꝫ gñis:aut aīalis fuerit:gñat sanguinē grossuꝫ ꝛ melicum:ꝛ per ꝯñs nocet infirmis:nec est ꝯueniēs sanis. Et istud innuit Aui.z.ꝓmi.doctrina.z.ca.15.in fine dicēs. Et est spissi ꝛ pauci nutrimēti. ℂ 7^m est caro cervi.i.mali hūoris est caro salita. ℂ 7^m est caro ceruina ꝗ̄ silr sāguiꝯ melicū gñat:teste Raſ.3.almāsoris.ca. de aīalibus syluestrib⁹ ꝛ domesticis. ℂ 8^m est caro leporina:que silr sanguinis melici est gñatiua. Dicit enim Raſ. de ea loco ꝓallegato. Jpsa.n.plus alijs melie gñatiua est. Et de ista ēt dicit Jsaac in dietis vlib⁹ ꝙ nō ꝯuenit in via cibi:sed solū in via medicine. Et est sciendū ꝙ ista caro leporina:ꝛ silr ceruina cū ꝯuenerint ad antiqͥtatē simplr sūt euitāde:si tñ aliqͥ mō ꝯueniāt meliores sunt iste carnes cū ꝑtui sūt ꝓpinque:vt siccitas caꝝ obtēpereť ab etate:ꝛ ēt sūt euitāde nisi sint pingues:nā ex earū pinguedie obtēpereť siccitas. ℂ 9^m est caro caprina. ℂ 10^m est caro bouina:qꝛ iste carnes exsunt carnes melice:nā Jsaac in dietis vlibus de eis dicit. Caro caprina ꝛ bouina sunt pessima dura ꝛ in digōne tarda ꝛ digesta grossuꝫ gñant sāguinē ꝛ melicū. Et Aui.z.cañ.de carne caprina dic. Caprina ꝟo nō est bona mltū:ꝛ ei⁹ hūoꝛ fortasse est malus valde. Et sub istis ēt itellige carnē hircinā ꝛ vaccinā:ꝗ̄ peiores sūt ꝓdictis carnib⁹ scilꝫ caprinis ꝛ bouinis. Naꝫ de eis dicit Aui.z.cañ.ca.de carne. Caro vaccina ꝛ ceruoꝝ ꝛ hircoꝝ syluestrium ꝛ magnaꝝ auiū facit euenire febres q̄rtanas. Et de carne vaccina adhuc dicit ꝙ caro vaccina plurimi nutrimēti est grossa melācholica generās egritudines melancholicas. Et vlteri⁹ dicit ꝙ caro vaccina generat lepraꝫ. Et de carne hircina dicit ꝙ est mala absolute. ℂ Quia iaꝫ text⁹ locutus

Pira

Poma

Lac.

Caseus

Caro salsa.

Caro ceruī.

Caro leporina

Caro caprina.

Caro bouina.

Que carnes q̄drupeduꝫ sint eligibiliores.

est de carnib⁹ vitādis: ꝛ maxie aialiuꝫ q̄drupeduꝫ: vidēdū est vlterius de carnib⁹ eligēdis aialiuꝫ q̄drupedū. Et quia circa electionē carniū aialiuꝫ q̄drupedū ꝯtrouersia videt̄ inter auctores medicine. Quidā .n. dicunt carnes porcinas eē meliores: sicut Gal. ꝛ qdaꝫ alij. Alij ꝯo dicūt carnes edinas eē meliores: sicut Ras. Aui. Auer. lꝫ Auer. 5. colliget iponat Aui. ꝙ dixerit carnes porcinas esse meliores: qđ tñ nō dicit auctoritate ꝓpria: sed auctoritate chrianoruꝫ. Alij ꝯo vitulinas laudāt pre alijs carnib⁹. ¶ 2ᵐ est ꝙ electio ꝛ melioritas carniū aialiū quadrupedū pōt multiplr attēdi. ¶ Primo mō ex parte maioris nutrimēti ꝛ irresolubilioris: ꝛ carnib⁹ hūanis similioris: ꝛ isto mō caro porcina ceteris est melior: pmo pp maximā similitudinē cū carnibus hūanis teste Gal. 3. alimētoꝝ: vbi dicit. Porcine autē carnis silitudinē ad hoies addiscere est ex eo ꝙ qdā comederunt hūanas carnes: vt porcinas nullā suspitionē hñtes ꝫm gustū ipsarū ꝛ odoreꝫ. Et Aui. 2. cañ. ca. de sanguine ait. Sanguis hois ꝛ sanguis porci sunt siles in oi re: ita vt qdā fuerūt q vendebāt carnē hois: ac si esset caro porci: ꝛ occultatū fuerat vsquequo inuēti fuerūt in ea digiti hois. Et illđ idē sentit satis Auer. 5. colliget. ca. de carne. ¶ 2° quia caro porcina valde nutritiua est: nā dic̄ Gal. 3. alimētoꝝ. Oium edulinoꝝ caro porcoꝝ ē maxie nutritiua: ꝛ hui⁹ experiētiā euidentissimā hñt athlete. Et postea eodē libro ait. Porcorū carne nullū aliud amplioris nutrimenti habebis sumere. ¶ 3° qꝛ gñat alimētū stabile fortiter resistēs resolōni: ꝛ ista fuit mens Galeni in passib⁹: vbi nō parū ꝑfert porcinas carnes ceteris carnib⁹. s. in 8° de ingenio: vbi dicit. Ceteris carnib⁹ porcin a est laudabilior si porcus mōtana incoluerit: post porcū hedus. Et silr in. 5. terapētice vbi dicit. Quadrupedū caro laudabilior est porcina in calore ꝛ hūiditate tpata: eiusqꝫ cibus plurimus ꝛ sanguis ab ea gñatus oi melior est sanguine. Et istud veritatē hꝫ de carne porcorū nō antiquoꝝ: qꝛ eorū caro idigestibilis est: nec iuuenuꝫ siue lactentiuꝫ: qꝛ caro eorū humidissima est: sed etate mediocriū puta vni⁹ anni: vel duoꝝ taꝫ domesticoꝝ q̄ȝ syluestriū. Uerisimilr tñ estimandū est ꝙ porci syluestres sunt domesticis meliores: qꝛ carnes porcoꝝ domesticoruꝫ sunt plus debito viscosiores. Et de carnib⁹ porci syluestris: siue apri: dicit Aui. 2. cañ. ca. de carne. Christiani ꝯo dixerunt ꝛ q eos imitant̄ ꝙ melior caro syluestris est caro porci syluestris: nā cū hoc ꝙ est leuior carnib⁹ domestici porci est fortis nutrimenti ꝛ plurimi: ꝛ est velocis digōnis ꝛ est melior in hyeme. Et ex isto vlteri⁹ seqtur ꝙ ꝑdicte carnes porcine multū laudabiles sunt corporibus iuuenibus sanis fortibus laborantibus non dispositis ad opilatiōes: ꝛ his qui impinguari querūt: quia talia corpa indigent plurimo nutrimēto: ꝛ difficilr resolubili. Et ideo dicit Ras. 3° Almansoris. ca. de virtute carniū. Caro ꝯo grossa multū laborātibus ꝯueniēs est: subtilis ꝯo his q ꝑdictis sunt ꝯrij ꝯuenit. Et idē vult Aui. 3. ꝑmi. ca. de regimi. ei⁹ qđ comedit̄ dicens. Exercitati ꝑterea ꝛ multi laboris magis sunt tolerātes nutriētia grossa. ¶ Alio mō pōt attendi melioritas ꝛ electio carniū ex pte tpate cōplonis carū facilis digōnis ꝛ sanguinis ex ipsis gñati tpantia: vt. s. illa caro dicat̄ melior que tēperate est cōplonis facilis digōnis sanguinē gñans tpatū in caliditate ꝛ friditate subtilitate ꝛ grossitie. Et isto mō caro edulina est melior ꝛ laudabilior ceteris: vt vult Ras. Aui. ꝛ Auer. Nā dicit Ras. 3. Almāsoris. ca. de aialib⁹ syluestrib⁹ ꝛ domesticis. Edulina caro est tēperata nullaꝫ in se hñs malitie admistioneꝫ: q̄ lꝫ tpatū gñet sanguinē: laborātib⁹ tñ nō ꝯgruit: cui nlla alia caro ꝑfereda est. Nō est .n. adeo debilis: vt ex ea virt⁹ minuat: neqꝫ ei⁹ nutrimentum adeo multū est ꝛ grossiuꝫ: vt ex eo ꝯueniat repletio ꝛ grossus gñetur sanguis. Sanguis quoqꝫ qui ex ea gñatur iter subtilē ꝛ grossiuꝫ: ac inter calidū ꝛ fridꝫ existit: ꝛ ista caro nō ꝯuenit multū laborātib⁹: sed iuuenib⁹ tēperatis exercitio mediocri vtentib⁹: qꝛ ista caro gñat sanguinē forti exercitio vel labore facilr resolubilē: lꝫ nō exercitio mediocri. Et sicut quo ad istā intētionē caro edina iter carnes domesticas: ita caro caprioli inter carnes syluestres est melior. Et post istā carnē edinam plurimi medicorū: sicut Ras. ꝛ Auerro. ponunt carneꝫ arietinam. Et dicit Auerro. quinto colliget capitulo de carne: ꝙ hec est opinio maioris partis medicoꝝ ꝑter Gal. q abonunat carnes arietū. Et vi sibi ꝙ caro vituloꝝ est melioris nutrimēti q̄ arietina. Et forsan Gal. hic attēdit melioritatē nutrimēti ex eo ꝙ est plurimi nutrimēti ꝛ nutrimētū dare magis irresolubile quod magis videt̄ ꝯuenire carnib⁹ vitulinis q̄ arietinis: cū arietine magis hūide sint. ¶ 3° mō pōt attēdi melioritas ꝛ electio carniū ex pte minoris viscositatis ꝛ melioris odoris earuꝫ ꝛ sic carnes vituline sunt meliores ceteris carnib⁹. Et istđ inuit Auer. 5. colliget. ca. de carne dicēs. Et carnes vituloꝝ sunt bone carnes: iō qa nō hñt vllaꝫ viscositatē: frigiditatē ꝛ siccitatē quā hñt carnes bouine veteres: ꝛ carnes eoꝝ sunt magis odorifere alijs carnib⁹: ꝛ q̄tuꝫ est in h meliores sꝫ carnib⁹ edulinis: qꝛ i carnib⁹ edulinis māifestat̄ q̄dā mucilago. i. viscositas an̄q̄ coquāt̄: lꝫ carnes eduline sꝫ meliores vitulinis: qa meliores gñant humores. Et ex isto pꝫ q̄ñ nō est tanta ꝯtrouersia iter auctores medicine sup electione carniū: quanta ꝑma facie apparet. ¶ Notandū est insup ꝙ carnes aialiuꝫ sicce cōplonis meliores sunt circa partum q̄ȝ distantes multum a partu: ꝛ ideo hedi ꝛ lactantes vituli meliores sunt hircis ꝛ bobus ꝙ sua siccitas prime etatis humiditate corrigitur. Sed carnes animalium cōplonis hūide sunt meliores distātes a partu. ꝛ circa partū deteriores: qa sua nimia humiditas ꝓcessu etatis exiccatis. s. iuuētutis corrigit̄ aut tollit̄: ꝛ ab hūiditate ꝑme etatis crescit: ꝛ iō iuuenes castrati arietes. s. vni⁹ anni sunt meliores: ꝛ minus viscosi lactētib⁹ agnis: ꝛ porci vnius anni vel duoꝝ meliores lactētib⁹ porcellis. Et q̄ hñ dicit Aui. 3ᵃ pᵢ. ca. de regimine ei⁹ qđ comedit̄. Opꝫ aūt vt cib⁹ supple sanitatis ꝯseruatiuus sit talis quales sunt carnes ꝛ ꝓprie carnes hedoꝝ ꝛ vituloꝝ lactātiū paruoꝝ ꝛ agnoꝝ annualiuꝫ Ex istis oibus ꝯcluditur ꝙ carnes hircoꝝ caprarū ꝛ arietū bouꝫ ꝛ porcoꝝ antiquoꝝ ꝛ spālr nō castratoꝝ ꝛ porcellorū lactantiū ꝛ agnoꝝ lactantiū nō sunt multū ꝯueniētes in regimine sanitatis. sed carnes vituloꝝ iuuenū ꝛ arietuꝫ annualiū ꝛ porcoꝝ duoꝝ annoꝝ: vel vnius etiā castratoꝝ sufficiētes ꝛ ꝯueniētes sūt esui in regimine sanitatis. Et est diligenter notādū ꝙ carnes declinātes ad siccitatē debēt elixari: ꝛ declinātes ad humiditatē debēt assari. vt earum humiditas tēperet̄: ꝛ ideo carnes cuniculoꝝ/leporuꝫ/ceruoꝝ/vitulorū/ꝛ capriuloꝝ debēt elixari: ꝛ carnes porcellorū ꝛ castratoꝝ arietum assari: elixatio eni obtēperat siccitatē. Et ex hoc patet ꝙ in tēporibus ꝛ cōplonibus humidis magis cōpetunt carnes declinātes ad siccitatē ꝛ assentur. In tēporibus siccis ꝛ cōplone ꝛ etate siccis magis cōpetunt carnes declinantes ad humiditateꝫ.

Oua recētia: vina rubētia: pinguia iura:
Cum simula pura nature sunt valitura.

¶ In hoc textu ponunt̄ tria alimēta que in modica quantitate multū nutriūt. Quorū ꝑmū est oua recētia: qa sunt de his que in modica q̄titate multū nutriūt. vt inuit Auicē. 2. cañ. ca. de ouis. Et idē vult q̄rta ꝑmi. ca. ꝑ. vbi dicit. Nutriens ꝯo parue q̄titatis ꝛ multi nutrimēti sunt oua ꝛ galloꝝ testiculi. Et illđ idē in multis alijs locis repetit. ¶ Circa electionē ouorū sciendū est ꝙ oua gallinarū: ꝛ perdicuꝫ ꝛ phasianoꝝ iuuenū ꝛ pinguiū sunt bona in sanitatis regimine:

Melioritas carniū quadrupedū potest multipliciter attēdi.

Quorum electio.

mine: ⁊ alijs ouis simplr̄ meliora: vñ oua paruula lōga sūt bona. vñ Filia pſbyteri iubet p lege teneri. Et bona sunt oua candida lōga noua. Ampliꝰ oua tremula .i. p decoctionem aliqualr̄ inspissata: vt in manu tenentis in cortice suo videant tremere sunt meliora duris ⁊ sorbilibꝰ ⁊ sunt multi nutrimēti ⁊ facilis ⁊ bone digōnis: ⁊ gn̄ant sāguinē maxime cordi ꝓportionabilē: vñ ꝯualescentibꝰ senibꝰ ⁊ debilibus: maxie ꝯueniūt ⁊ maxie vitella: vñ Aui. in trac. de viribꝰ cordis. vult ꝙ vitella ouoꝝ aialiū bone carnis: sicͭ gallinaꝝ: pdicū: ⁊ fasianoꝝ: lꝫ nō sint medicine cordi: multū tñ cor ꝯfortāt. Et postea subdit: ꝙ cito in sāguinē ꝯuertūt: ⁊ post ꝯuersionē paucā hñt sup̄fluitatē ⁊ gn̄ant sanguinē subtilē ⁊ clarū: ⁊ ergo maxie ꝯfortāt cor gn̄ando sanguinē sibi ꝓportionalē. Et vlteriꝰ dicit ꝙ multū valet in dissolone sube spūs ⁊ diminutione sanguis cordis. Sorbilia ꝟo oua facilis sunt digōnis ⁊ leniūt pulmonē ⁊ pectus ⁊ ventrē lubricāt ⁊ minus nutriunt q̄ȝ tremula. Dura ꝟo oua p decoctionē facta ad digerendū sunt difficilia ⁊ nutrimētū exhibēt grossū ⁊ tarde a stōcho descēdūt ⁊ tarde penetrāt.

¶ Notādū est insup ꝙ ex diuersitate p̄parationis ouoꝝ etiā acqrit eis bonitas vel malitia: aut eniꝫ sunt assata: aut elixa: aut frixa: aut in iure sunt cocta. Assata elixis grossiora sunt ⁊ ad digerēdū duriora: qa focus subalē eoꝝ hūiditatē desiccat. Et fiūt duobꝰ modis: aut eni cū corticibꝰ iter calidos cineres ponunt: aut in testis frāgunt. In testis fracta peiora sūt alijs. Illa aūt q̄ cū corticibꝰ iter calidos cineres ponunt duobꝰ fiūt modis: aut iter cineres ponūt tota aut sup carbones partim discoopta: q̄ in cineribꝰ ponunt tota sūt peiora: qa cū calor foci circuat fumositates retinet. Discoopta sup carbones posita fumositatē emittūt ⁊ munda fiunt. Elixa in aqua meliora sunt q̄ȝ assata: qa aque humiditas calori foci in hūiditate desiccāda repugnat. Et fiunt duobꝰ modis: aut eni cū corticibꝰ elixant: aut itra aquā frāgunt. Cū corticibꝰ peiora sunt alijs: qa cortices ꝓhibēt dissolonē fumositatū ⁊ grossitiei. In aq̄ fracta calor aq̄ tēpate penetrat ⁊ grossitiē suā subtiliat ⁊ aufert sibi grauitatem sui odoris. Uñ hꝰ laudabiliora sūt ceteris oibꝰ. Frixa ceteris peiora sunt: qa pessimos gn̄ant hūores: ⁊ sūt in stōcho morātia: fumositatē ⁊ corruptōeȝ iducētia ⁊ fastidiū facientia. In iure cocta iter assata ⁊ i aq̄ fracta sūt mediocria. Et ista colligunt ex Isaac in dietis vlibꝰ. ¶ Sciēdū est ēt ꝙ ouū diuersificat ̄ꝫ eiꝰ ptes cōponētes. Nā vitellū in calitate tpatū existit. Albumē ꝟo fridū est ⁊ viscosū dure digerit ⁊ sanguis ēt ex eo gn̄atꝰ nō est bonꝰ vt hꝫ ex Rasi. 3ᵒ Alman. ca. de ꝟtutibus ouoꝝ. Et sicut oua p̄dicta .s. gallinarū pdicū ⁊ phasianoꝝ sunt ꝯueniētia i regimine sanitatis: ita oua anatū anserū strutionū ⁊ silium volatiliū minꝰ cōueniētia sunt in regimine sanitatis vel simpliciter euitāda.

De pparatiōe ouoꝝ.

¶ 2ᵐ est vinū rubeū pro quo sciēdū ꝙ vina diuersificant: in colore. Nā quedā sūt alba: qdā rubea clara: qdā citrina ⁊ qdā nigra. Uina .n. alba debiliora sunt ceteris minꝰ cala ⁊ minus nutritiua verū sunt minus ledētia caput ⁊ magis vrine ꝓuocatiua ⁊ aperitiua. Et sint debiliora ceteris pꝫ: qr ̄ꝫm Gal. sup p̄ canone 3ᵉ pticule regiminis acutoꝝ. Debile vinū est qđ minꝰ calefacit ⁊ minus replet caput. Cū g vina alba minus calefaciūt ⁊ minꝰ replēt caput ceteris: vt patebit debiliora erunt ceteris. Et aūt vina alba sint ceteris minꝰ calida pꝫ p Gal. in cōmēto illiꝰ canonis 3ᵉ pticule regiminis acutoꝝ: de vino eteniꝫ albo dicētē. Nō est pole alicui ex vinis albis vt calefaciat calefactiōe vehemēti. Et postea subdit. Uinū aūt albū est minoris calefactiōis oibus vinis. Et istud est verū cōparādo vina eiusdē territorij adinuicē ⁊ nō alr̄: qm̄ vina rubea ⁊ ruffa gallica nō sunt ita fortia nec ita cala: sicut sunt multa vina alba que reperiunt in alijs territorijs. Dꝫ igit fieri cōparatio iter vina eiusdē māci ⁊ territorij. Et aūt sint ceteris minꝰ nutritiua pꝫ p Gal. in cōmēto illiꝰ apho. 2ᵉ pticule aphorismoꝝ. Faciliꝰ est repleri potu q̄ȝ cibo dicētē. Uinū .n. aquosū subtile atq̄ȝ albū vsualr̄ aque est vicinū: ⁊ illiꝰ ꝟtutes vicinant ad nutriēdū: vñ vrina ꝓuocat: nec corpꝰ ide nutrit. Et silr̄ in cōmēto illiꝰ apho. eiusdē pticule. Eoꝝ g nutriunt dicit Gal. Uinū aquosū minꝰ dat corpi nutrimētū. cuiꝰ liquor est sicut aq̄ subtilissima ⁊ color albꝰ. Et aūt minꝰ ledāt caput pꝫ p Aui. 3ᵃ pᵐⁱ. doc. 2ᵃ ca. de regimine aq̄ ⁊ vini. dicētē. Uinū ꝟo albū ⁊ subtile calefactis est meliꝰ: nō .n. capitis efficit dolorē: sꝫ fortasse būcctabit: ⁊ capitis dolorē alleuiabit. Et idē ēt vult Gal. in cōmēto illiꝰ canonis 3ᵉ pticule regiminis acutoꝝ. potus aūt dulcis. Rō aūt q̄re minꝰ ledūt caput est: qa minꝰ fumosa ⁊ minꝰ vaporosa sit ceteris. Et āt magis sint vrine ꝓuocatiua ⁊ apitiua pꝫ p Hippo. in canone illo 3ᵉ pticule regiminis acutoꝝ. de vino eteniꝫ albo dicentē. Sꝫ transitꝰ eiꝰ .s. vini albi in vesicā est facilior q̄ȝ cuiuslibet alteriꝰ potus cuꝫ quo ēt viꝫ aperitiuā hr̄e dignoscitur. ¶ Et ex isto sequitur ꝙ ista vina alba subtilia plus ꝯueniūt q̄ȝ alia vina calefactis siue a nā: sicut cholericis ⁊ sanguineis nālibꝰ siue ab accidēte: sicͭ calefactis ex ira vel mora in sole. Et silr̄ magis ꝯueniūt studētibꝰ q debēt vti vino nō turbāte cerebrū. Et silr̄ ꝯueniunt hn̄tibꝰ cerebrū debile: siue naturalr̄ siue accidētalr̄: qa hn̄tes cerebꝝ debile: ex forti vino facilr̄ iebriant: vt hꝫ Auicē. 3ᵃ pᵐⁱ. loco p̄allegato. Et g̃ si vti velint vinis fortibꝰ necē est ea fortiter lymphare. Et silr̄ ꝯueniūt hn̄tibus epar calidū ⁊ stōchū calidū ⁊ habitātibꝰ in regione calida: qr calida vina in istis facerēt estuationē. Uina ꝟo rubea clara: sicut beluensia calidiora sunt ceteris: vt vult Gal. in cōmēto illiꝰ canonis supra allegati. De vino eteniꝫ albo: vbi dicit. verūtamen cuiꝰ calefactio ex vinis est vehemēs: eiꝰ color est rubeꝰ clarus. Et ista vina ēt nutribiliora sunt ceteris vt hꝫ Gal. in cōmēto illiꝰ aphorismi p̄allegati. Facile est repleri. vbi dicit. Grossum ꝟo ⁊ rubeū vinū nutribiliꝰ est ceteris iplēs corpa cito obnoxia inanitiōi. Et circa istud est itelligēdū ꝙ vina rubea dicunt nutribiliora: eo ꝙ plus in subam eoꝝ mēbroꝝ conuertit. Uina tñ nigra possunt dici nutribiliora ceteris: qa ꝯstantiꝰ dant nutrimētū: ⁊ tardiꝰ a mēbris resolubile. Et isto mō dic Gal. in 2ᵒ illiꝰ aphorismi p̄allegati. Eoꝝ g nutriunt. ꝙ vina grossa ⁊ rubea nutribiliora sunt q̄ȝ aquosa: minus tñ q̄ȝ nigra. Et isto modo ēt itelligitur dictū Isaac in dietis pticularibꝰ vbi vult ꝙ vinū nigrū plus nutrit q̄ȝ rubeū. Et ista vina rubea magis ledunt caput q̄ȝ alba ⁊ minus vrine sunt ꝓuocatiua. Et hinc est ꝙ ista vina: qa fortia sunt hn̄tibus debile cerebrū nō ꝯueniunt vt dcm̄ est: sꝫ hn̄ ꝯueniūt hn̄tibꝰ forte cerebrū cū forte cerebrum vapores eleuatos ad ipꝫ nō suscipit: vt dic Aui. 3ᵃ pᵐⁱ. ca. p̄allegato. Et circa istō est sciēdū ꝙ igeniū hoīs forti cerebri magis clarificat ⁊ acuit si bibat vinū bonū q̄ȝ si nō biberet: vt vult Aui. 3ᵃ pmi. ca. p̄allegato. Et rō est: qa ex bono vino plus q̄ȝ ex quocūq̄ȝ alio potu gn̄antur ⁊ multiplicantur spūs subtiles clari ⁊ puri. Et inde est ꝙ theologi cōtēplari soliti circa altissima: bona vina diligunt. Et ̄ꝫm Aui. ibi ista valēt hoibꝰ frigide cōplonis ⁊ flegmaticis. Talia nāq̄ȝ vina corrigunt lapsū frigiditatis cōplonis ⁊ aperiūt opilōnes euenire solitas frigidis flegmaticis ⁊ digerūt flegmata cooperantia ad ꝯuersionē eoꝝ in sanguinē: ⁊ digerunt facilr̄ ⁊ cito penetrant ⁊ p̄bent alimētū mūdū ⁊ spūs plurimos. Uina ꝟo citrina minoris calefactionis sunt q̄ȝ rubea clara: vt vult Gal. in cōmēto illiꝰ canonis p̄allegati. De vino eteniꝫ albo maioris tñ calefactionis sunt q̄ȝ alba: ⁊ ergo ēt magis sunt caput ledētia q̄ȝ alba: vt vult Gal. in cōmēto illiꝰ canonis p̄allegati. Potus aūt dulcis. Et ista vina ēt minus nutritiua sunt q̄ȝ rubea magis tñ q̄ȝ alba. Et apud quosdā ista vina

De diuersitate ⁊ electione vinorum.

Uina alba ꝯueniūt calefactis ⁊ studētibꝰ ⁊ hn̄tibus cerebrum debile.

bona vina.

ēt vocanť alba. Et hinc ēꝫ φ aliq̄ dicūt φ vina alba cito calefaciūt multū. Uina ꝟo nigra sunt minoris calefactionis ꝙ̄ citrina: ⁊ ꝗ̄ ēt minus ledūt caput ꝙ̄ citrina. Sed ga tardioris descensus sunt in ventrē ⁊ mi⁹ vrine ꝓuocatiua ꝙ̄ alba. magis ledunt caput ꝙ̄ alba: vt hꝫ Gal. in cōmento illius canonis ꝑallegati. Potus aūt dulcis. Et sunt ista vina ēt plus nutritiua ꝙ̄ alba ⁊ citrina: minus tñ ꝙ̄ rubea: vt ꝓdictū est. ⁋ 3ᵐ est sorbilia facta ex iurib⁹ carniū: ⁊ maxime ex brodio pulloꝝ. Talia eniꝫ brodia nāe humane sunt amica. ex ꝗ facillime in sāguinē sūt mutabilia: ⁊ bonū sanguinē gñant. Et maxime duꝫ fiunt ex simula .i. ex subtilissima pte farine: qꝛ simula ⁊ maxime tritici multuꝫ nutritiua est ⁊ bonū nutrimentū affert: vt haberi pōt ex Rasi 3° Almansoris. Et ista tria ꝓdicta ponit Auicē. 2ª ꝑmi. doctrina 2ª. sūma ꝑma. caplo. 15. in fine. vbi dicit. Exemplū subtilis multi nutrimēti boni chymi .i. humoris est ouorū vitelli ⁊ vinū ⁊ aqua carnis. Et ex isto concludiť φ ista tria sunt de genere naturā humanā maxime confortantium.

Nutrit ⁊ ipinguat triticū: lac: caseus infans:
Testiculi: porcina caro: cerebella: medulle
Dulcia vina: cibus gustu iocundior: oua
Sorbilia: mature ficus: vueqꝫ recentes.

⁋ In hoc textu tanguntur duodeciꝫ res: corpus humanū nutriētes ⁊ ipinguantes. Quarū ꝑma est triticū .i. panis ex tritico. de quo dicit Aui. 2° cañ. ca. de pane. φ ipinguat velociter: ⁊ maxime de frumēto nouo. Rasis ꝟo 3° Almāsoris de tritico dicit. Triticū tꝑamento vicinū est: lꝫ caliditatis parū attineat. Qd̄ aūt ponderosius ⁊ solidius iuenitur maioris est nutrimēti: oībus quoqꝫ hoībus alijs granis proficiens magis ꝓprium iuenitur. Sanguis etiā ex eo gñatus oī sanguine qui ex alijs generatur granis tēperatior est. Et sequēti capitulo dicit. Panis ḡ ex tritico fit plurib⁹ hominibus cōueniētior est. ⁋ Circa electionē autē tritici sciēduꝫ est φ electio eius potest sumi: vno mō ex parte substātie ipsius, alio modo ex parte ꝑparationis eius. Electionē autē eius ex parte substātie ipsius ponit Auicen. 2° cañ. ca. de frumēto dicēs. Melius est illud qd̄ est mediū inter duritieꝫ ⁊ mollitiē magnū pingue recens .i. nō nimis antiquū planū qd̄ est iter rubedinē ⁊ albedinem. Frumentū ꝟo nigrum mali est nutrimēti. Rasis ꝟo supaddit ponderositatē eius super electionē eius. Circa electionē ꝟo eius ex parte ꝑparationis sciendū est φ oīa que sunt ex farina tritici frixa tarde a stomacho descendūt: generāt grossos humores: opilant vias epatis: augumētant splenē: ⁊ generāt calculū: multū nutriūnt si digeranť. Triticuꝫ ꝟo elixuꝫ est cibus grauis ⁊ idigestibilis: sed si digerať fortiter nutrit ⁊ roborat v̄tutem. Sed triticuꝫ sub forma panis bene fermētati ⁊ assati in clibano moderato igne est electus cib⁹. Et oīa ista colliguntur ex Galeno ꝑmo alimentorū. ⁋ 2ª res est lac ⁊ potest istō itelligi de lacte ebutyrato: qd̄ apud medicos: ad h̄ dī ⁊ apud cōes balbuca. Balbuca .n. recens si comedatur cum pane recēti siue calido ei iposito: maxime ipinguat. Potest etiā itelligi de lacte caprino: qd̄ etiā multum nutrit de quo prius latius dictuꝫ est ibi. Persica poma pira. ⁋ 3ª res est caseus infans siue recēs de quo dicit Auicē. 2° canone. ca. de caseo. qd̄ est nutritiuus ⁊ ipinguatiuus. Et lꝫ recens nutriat ⁊ ipinguet: in regimine tamē sanitatis nō conuenit: ga sequunť ex eo nocumēta ꝑus dicta ibi. Persica poma pira. ⁋ Quarta res est testiculi. Et istō maxime intelligendū est de testiculis galloruꝫ ipinguatorum: de gbus Auicē. 2° cañ. ca. de testiculo dicit. φ sunt valde boni nutrimēti ⁊ plurimi. Et quarta ꝑmi. cap. ꝑmo. de eis dicit. φ in modica quātitate multuꝫ nutriunt. Et potest ēt istud intelligi de testiculis porcoruꝫ multuꝫ pinguiuꝫ nondum coeuntiuꝫ: sicut enim porcoruꝫ caro ea aliorum animaliuꝫ quadrupedū melior existit: ⁊ quo ad h̄ est nutrimētū ꝓbere maius irresolubili⁹ ⁊ corpori humano similius: sic etiaꝫ ⁊ porcoruꝫ testiculi respectu testiculorū aliorum animaliū quadrupedū. Et est hic diligenter notandū φ testiculi animaliuꝫ prouectoruꝫ in gbus est iam fermentatuꝫ semen ⁊ generatuꝫ nō sunt boni nutrimēti: sed testiculi animalium iuuenuꝫ adhuc nō coire potentiuꝫ: in gbus adhuc non est sperma fermentatū: sunt satis laudabilis nutrimēti si bene digeranť. Et de istis etiam itelligitur dictuꝫ ꝑus. ⁋ Quinta est caro porcina: de cuius electione ⁊ effectu satis ample dictuꝫ est prius ibi. Persica ⁊c. ⁋ Sexta est comestio cerebroruꝫ. Pro quo sciendū est φ cerebrū est stomacho malum nauseatiuuꝫ: deiectiuum appetitus: ⁊ grossi humoris generatiuuꝫ. Uerū tamen est φ si bene digerať alimentū dat corpori notabile: sꝫ nullo mō comedi debet post alios cibos. Bonuꝫ autem est φ cum origano vel calamēto vel cum aligbus obtēperantibus eius viscositatem ⁊ frigiditatem: in gbus sit virtus incisiua ⁊ calefactiua paretur. Et cauenduꝫ est φ si comedatur φ ꝑmitus assetur super carbones. Et est aduertenduꝫ φ nō confert illis gbus frigide solent aduenire egritudines: sed bene habentibus cōplexionem calidaꝫ: vt vult Rasis 3° Almansoris caplo de virtutibus membroruꝫ animaliū. Et breuiter parum conuenit in regimine sanitatis: sed aliquādo bene conuenit via medicine: sicut cerebrum caprioloruꝫ conueniēs est cōtra venena ⁊ contra morsum venenosoruꝫ: ⁊ cerebrū leporis cōtra tremoreꝫ: ⁊ ꝑm quosdaꝫ cerebrum pullorū ⁊ caponum ad memoriaꝫ ⁊ subtiliationeꝫ ingenij conferūt. Circa electionem tamen cerebrorū sciendum est φ meliora eorum sunt cerebra volatiliuꝫ: ⁊ ꝓprie montanoruꝫ: ⁊ ex cerebris quadrupedū cerebruꝫ arietis: deinde vituli: vt vult Auicēna 2° cañ. ca. de cerebro. ⁋ Septima est medulle que multi sunt nutrimēti si bene digeranť: prout dicit Auicenna 2° canone capitulo de medulla. Et etiaꝫ facile in sanguinem conuertunť. Hoc tamen maluꝫ faciunt φ deijciunt appetituꝫ atqꝫ nauseaꝫ iducunt. ⁊ ergo Auicēna docet eas comedere cuꝫ piperibus. Et etiaꝫ aliqui eas preparāt cuꝫ cydonijs ⁊ pastillis vt faciunt leccardi. Et pro electione earum: dicit Auicen. φ cōuenientior est medulla vituloruꝫ ⁊ ceruí: deinde tauri. Et postea capraruꝫ: deinde ouium. Et ꝑm aliquos medulle tauroruꝫ iuuenuꝫ ⁊ pinguiuꝫ multū conuenientes sunt. ⁋ Octaua est dulcia vina: de gbus posterius diceť ibi. Sunt nutritiua. ⁋ Nona est cib⁹ gustu iocundior: quia talis maxime nutrit. Juxta illud Hippocratis secūda particula aphorismorum dicentis. Paruꝫ deterior cibus ⁊ potus: delectabilior quidem melioribus magis delectabilis est appetendus. Et Galenus in cōmēto illius ait. Omnis enim cibus sapidus in quo quisq̄ delectatur cum accipiť a stomacho cōplexus retinetur: ⁊ cuꝫ magna delectatione digeriť: plus ꝙ̄ alius qui si sit abominabilis fugit: vnde vomitus: fastidiuꝫ: inflatio: rugitus generātur. Et hinc est φ aliqui melius valēt cum malo cibo ꝙ̄ cū bono: quia maioreꝫ delectationē habent in malo. ⁋ Decima est oua sorbilia que in modica quātitate etiam multuꝫ nutriunt. de gbus etiam dictum est supra ibi. Oua recētia. ⁋ Undecima est ficus mature que ꝓpter suam dulcedinem multuꝫ nutriunt ⁊ ipinguant. ⁋ Circa istud tñ sciendum est φ lꝫ nutrimentuꝫ ficus nō existat in robore nutrimenti carnis ⁊ granoruꝫ: est tamen vehemētioris roboris ꝙ̄ nutrimentū oium fructuuꝫ: vt vult Auicen. 2° cañ. cap. de ficubus. Et ibideꝫ etiam dicit: φ ficus est nutribilior ceteris fructibus. Et idem vult Auicen. 3° ꝑmi caplo de regimine eius quod comeditur dicens: φ inter fructus: fructus magis nutritiui ⁊ similiores ⁊ ꝓpinquiores carnib⁹ in nu- trien

Iura pinguia.

Triticū.

Lac.

Caseus.

Testiculi.

Caro porcina.

Cerebra

Medulle

Dulcia vina. Cib⁹ gustu iocundior.

Oua sorbilia.

Fic⁹ mature.

nutriendo sunt ficus ⁊ vue valde mature ⁊ dactyli. Circa electionē ꝟo earū sciendū est ꝙ ꝫm Auicē.2° cañ.cap.de ficub⁹. Melior est alba: qꝛ leuior: deinde rubea siue citrina: ⁊ deīde nigra. Et que vehemēter matura est: melior est: ⁊ ꝓxima ad hoc vt nō noceat. Itē hūide ⁊ recētes sic⁹ magis ⁊ veloci⁹ nutritiue sunt ꝙ̄ sicce: ⁊ citi⁹ trāseūt de stōcho ad epar ⁊ magis humectāt epar: ⁊ magis lenificāt ꝙ̄ sicce. Uerū sicce sunt min⁹ īflatiue ⁊ magis stōcho ꝯueniētes ꝙ̄ hūide. Et de siccis dicit Auic. loco ꝑallegato. Sicca qdē in suis opōnib⁹ est laudabilis: verū sanguis ex ea gñat⁹ nō est bonus: ⁊ pp hoc facit pediculos. verū si sit cū nuce: tūc eius chymus. i. hūor fit bon⁹: ⁊ post nucē cū amyg. Et postea dicit ꝙ administratio sicce cū ieiuniū adest est mirabilis iuuamēti in aperiēdo vias cibi: ⁊ ꝓprie cū nuce ⁊ amygdala: cū tñ ei⁹ nutrimētū cū nuce sit plus ꝙ̄ cū amygdala. Et cōueniūt vtreqꝫ ficus in hoc ꝙ in ipsis est inflatio ⁊ lenificatio ⁊ expulsio sup̄fluitatū ad cutē: ⁊ ꝓuocatio sudoris ⁊ remotio asperitatis gutturis: ⁊ mūdificatio ⁊ lenitio pectoris: pulmonis ⁊ cāne eius: ⁊ aptio opilōnū epatis renū ⁊ splenis. ℭ Duodecima res vua recens. i. vua dulcis ⁊ bñ matura. Pro quo sciendū ꝙ vua est triplex. Nā qdam est imatura: ⁊ acerba ⁊ fit ex ea agresta: ⁊ ista stringit vētrē ⁊ cholerā rubeā reprimit atqꝫ sanguinē. Et multum valꝫ in fluxu vētris cholico. Alia est matura viridis ⁊ recēs: ex q̄ fit vinum. Et ista spālr qñ est alba ⁊ sine nucleis ⁊ cortice: ventrē laxat: ⁊ ceteris fructib⁹ plurimi ⁊ melioris nutrimēti existit: sicut ⁊ fic⁹: minoris tñ nutrimēti est ꝙ̄ ficus: vt hꝫ Auic.2° cañ.ca.de vua. Uerū est tñ ꝙ vētositatē gñat ⁊ inflationes ⁊ vētris dolorē. Et si remanserit ꝑ duos dies vel tres post collectionē suspēsa donec cortex detumescat: melius nutrit ⁊ mini⁹ laxat nec tm̄ iflat. Et hñtes stōchū plenū cibo ⁊ imūdū malis hūorib⁹ nullo mō comedāt vuas: ⁊ spālr recētes ⁊ sine arillis: velociter eniꝫ in stōcho imundo corrūpunt̄: ⁊ in stōcho pleno cibis: qꝛ nimis cito digeruntur: ⁊ nō poterunt exire de stōcho post eaꝝ digōnē pp cibū nōdū digestū: qre tūc in stōcho corrūpūt̄: ⁊ aliū cibū corrūpūt. Et silr ēt itelligēdū est de alys fructib⁹ laxatiuis. Et si aliqs velit sumere vuā viridē ⁊ recentē bonum est ꝙ ꝑmi⁹ ifundat̄ in aq̄ ferueti ꝑ horā: ⁊ deinde ponat̄ i aquā fridā ⁊ post sumat̄. Rasis ꝟo 3° Almās. de vua recēti: ⁊ specialr dulci dicit: ꝙ cito corp⁹ ipinguat: ⁊ augumētat erectionē virge. Et vlteri⁹ dicit ꝙ illa vua q̄ est subtilioris corij. i. corticis citi⁹ descēdit a stōcho. Illa ꝟo q̄ est grossioris tardius. Alia est vua sicca q̄ passula vocat̄: ⁊ ista lꝫ ponat̄ ⁊ numeret̄ inter eq̄lia: paꝝ tñ caliditati attinet: ⁊ bñ nutrit ꝫm Rasim loco ꝑallegato: ⁊ cōfortat stōchū: ⁊ epar ꝫm Auic. loco ꝑallega. ⁊ opilōnes remouet. Et dī ꝙ epar ipinguat̄ ex eis: ⁊ maxīe si mundent̄ ab arillis. Et sic text⁹ ꝑdict⁹ pōt itelligi de vua matura recēti: ⁊ de vua sicca q̄ passula dī.

Uina ꝓbant̄ odore: sapore: nitore: colore.
Si bona vina cupis: hec tūc ꝓbant̄ in illis:
Fortia formosa: fragrātia: frigida frisca.

ℭ In hoc textu ponunt̄ q̄tuor gñalia: qbus vina ꝓbantur. Primū est odor. Uinū. n. boni odoris siue redolēs multiplicatiuū est spūū subtiliū. Et ꝫm Cōstantinū 5° theorice. bñ nutrit ⁊ bonū sanguinē gñat. Uinū ꝟo fetidū abominabile est nāe hūane: spūs grossos ⁊ melēcos gñans. Et ꝫ Cōstantinū 5° theorice. malū sanguinē ⁊ capitis dolorē ex malo fumo caput ascēdente gñat. Gal. ꝟo 3° regimis acuto⁊ cōmento ꝑ. loqūes de diuersitate vinoꝝ ex odore dicit: ꝙ ex vino: qđ est boni odoris est melioris chymi idest humoris: ⁊ ꝫm illud est multitudo q̄ iplet ex eo caput: qđ est: qꝛ est subtilius ⁊ calidius: qđ aūt ex eis est mali odoris ꝫm malitiā chymi gñati ab eo erit paucitas lesionis eius in capite: qđ est: qꝛ est frigidius ⁊ grossius. Illud aūt cui penit⁹ nō est odor nō facit oīno aliqđ accidere in capite: qꝛ est vehementer grossiū. ℭ Scōm est sapor: sicut. n. cib⁹ sapidior meli⁹ nutrit ⁊ meli⁹ a stōcho amplectit̄: vt dictū est: in sententia ꝓcedēti: ita ⁊ vinū. Circa istud tñ est sciendū ꝙ vina in sapore diuersificant̄: qdā. n. sunt dulcia alys nutribiliora: grossum sanguinē facientia: ⁊ ventrē humectātia: ad digerendū dura ⁊ sitim gñantia. Alia sunt pontica siue stiptica stōchū cōfortātia: ventrē cōstipātia: pectori ⁊ sue pertinentie. s. pulmoni ⁊ cāne eius nociua intestinis cōgrua: ad digerendū dura. Alia sunt acerba q̄ sunt diuretica. i. vrine ꝓuocatiua: grossos humores nō gñantia sed dissoluentia. Alia amara minus calida: vt hꝫ Cōstantinus qnto theorice. ℭ Tertiū est nitor siue resplendētia que indicat sup̄ subtilitate vini: ⁊ sic ex cōsequēti super subtilitate spirituū ex ipso generatoꝝ. ℭ Quartū est color. Ex parte coloris vina diuersificant̄ in nutritione. Uina eniꝫ rubicundiora ceteris parib⁹ magis nutribilia sunt albis: ⁊ iō plus cōueniunt macris ꝙ̄ alba. Alba tñ plus ꝯueniūt pinguib⁹. Et de ista diuersitate vini ex colore dictū est ꝑus ibi. Uua recentia. ℭ Deinde in textu ponunt̄ qnqꝫ spālia qb⁹ ꝓbat̄ bonitas vini. Primū tangit̄ cū dī fortia. Fortitudo. n. vini cognoscit̄ ex effectu. Uinū. n. forte est qđ calefacit corpus: vehemēter replens caput ꝫm Gal. cōmento ꝑ.3ᵉ ꝑticule regiminis acutoꝝ. Istud. n. vinū maxīe spūū est multiplicatiuū ⁊ multū nutritiuū. Caueant tñ ab illo nisi sit lymphatū: q sunt debilis cerebri: qꝛ magna effumatio ab ipso ad cerebrū ipsoꝝ ꝓueniret ⁊ ipsos lederet. Scōm tangit̄ cū dī: formosa. Uinū eniꝫ formosū siue pulchrū: qꝛ cū maiori appetitu sumit̄ meli⁹ digerit̄ ⁊ meli⁹ nutrit. Tertiū tangitur cū dī: fragrātia. Uinū eniꝫ fragrans siue bñ redolēs maxime cōfortatiuū est ⁊ spirituū subtiliū gñatiuū: vt dictū est. Quartū tangit̄ cū dī: frigida. Nam vinū dꝫ esse frigidū quo ad actū: nō aūt quo ad effectū. Uinū aūt calefactū cū sit rari⁹ ⁊ subtili⁹ citius inebriat: neruos debilitat: ⁊ caput ledit: nisi in modica q̄titate sumptū fuerit. Quintū tangit̄ cū dī: frisca. Uinū eniꝫ bonū dꝫ eē friscū siue leue: qđ spumādo sonū facit: ⁊ hꝫ spumā tenuē de facili labilem ⁊ in medio existentē: siue qñ in eo mouent̄ atomi. Uinum eniꝫ nō istius dispōnis pēdulū dici dꝫ: ⁊ maxīe si nō sonat vel corpora atomalia non habeat. vel dꝫ dici debile vel lymphatum si spumā habeat cum magnis ampulis: vel ad latus ciphi spuma diu maneat.

Sunt nutritiua plus dulcia candida vina.

ℭ In hoc textu ponit̄ vnū documentum de vinis. Et est ꝙ vina candida ⁊ dulcia ceteris parib⁹ plus nutriunt reliqs vinis: ⁊ istud voluit Cōstā. loco ꝑalleg. ⁊ idem vult Aui.3ª ꝑmi. cap. de regimine aque ⁊ vini. vbi dicit. Uinū quoqꝫ grossum qđ est dulce est melius illi qui vult esse pinguis. Et rō est qꝛ vina dulcia vehemēter a membris attrahunt̄ ꝓpter eoꝝ dulcedinem cui natura congaudet. Nam dicit Aui.2° cañ. tractatu ꝑmo. cap.3. Operationes autem dulcis sunt digestio: ⁊ lenificatio: ⁊ multiplicatio nutrimenti ⁊ nā diligit ipsū: ⁊ virtus attractiua attrahit ipsū. Et lꝫ iste textus verificet̄ de omni vino dulci: eligibile tñ est vinū moderate dulcedinis ⁊ non dulce in sūmū: sicut vinū qđ vulgo muscatellum siue muscadetum dicitur: quia tale corrumpit sanguinem. Cuius ratio est: qꝛ natura rapit auide tale vinū a stomacho ad epar prius ꝙ̄ digeratur: qđ in eo est vtile chilificationi: ⁊ anteꝙ̄ maturet̄ eius superfluitas propter delectationem eius maximā in connaturalitate dulcium: ⁊ sic replet sanguinē aquositate indigesta: ex qua redditur aptus ebullitioni ⁊ putrefactioni. Et istud etiam intelligēdū est de alys cibis dulcib⁹ in sūmo. Pro maiori

Uua recēs
Passula
Uina ꝓbantur
Uinū dulce
spuma vini in medio

notitia sciendum est ꝙ ex vsu vini dulcis ꝛ alioꝝ nutrien/ tiū dulciū tria timent̄ nocumēta: ꝛ maxie his q ad ea ꝓni sunt. Primū est fastidiū: ꝓpterea ꝙ dulcia suis caliditate ꝛ humiditate leniūt: ꝛ applanāt orificiū stōchi: inducentia illic dispōnē ꝯriā inanitioni ꝛ corrugationi illius que sunt causa famis. Secūdū est velocitas inflāmatiōis eoꝝ ꝛ cō/ uersionis in cholerā. nam res dulces ꝯueniētissime sunt in gnōne cholere. Et ꝑꝑ hoc mel plus oibꝰ rebꝰ generat cho/ lerā: qm̄ ipsuz est dulce oibꝰ rebus: ꝛ post ipsuz vinū dulce: vt hȝ Gal. in cōmēto illius cañ. 3ᵉ ꝑticule regimis acutorū. mentē leuius ꝑcutit. Et hinc est ꝙ iducit sitim. nec ꝯuenit febricitātibꝰ: nec ēt cholicis: vt ibideȝ dicit Gal. Tertiū est opilatio epatis ꝛ splenis: qꝛ dulcia trahunt̄ ab eis cū fece sua ꝑꝑ magnā delectationē quā hn̄t in eis: ꝛ maxime epar anteq̄ȝ digerant̄. quare illic leuiter inducūt opilationes co operāte ad hoc suba grossa in qua fundat̄ sapor dulcis ꝭm Aui. 2° cañ. tractatu ṗmo. cap. 3. Et hinc est ꝙ vinum dulce minus est vrine ꝓuocatiuū q̄ȝ alia vina. Et ꝯ ista tria nocu mēta sūme valent acetosa: qꝛ appetitū sua acetositate ꝓuo cant. ꝛ sua frigiditate inflāmationem ꝓhibēt: ꝛ subtilitate sue subē opilationes aperiunt. ℭ Notandū insuꝑ ꝙ lȝ vi/ na dulcia ꝛ alia nutrimēta dulcia opilent epar ꝛ splenem: deopilant tn̄ ipsuȝ pulmonē. Et rō quare nō opilāt pulmo nē sicut epar ꝛ splenē est: qꝛ a dulcibus in trāsitu suo ꝑ me ri nil nisi subtile ad ipsuȝ resudat: ꝛ sanguis genitus ex re/ bus dulcibus ad pulmonē venit iam purificatus in epate ṗus ꝛ in corde subtiliatus. Et istud vult Gal. in cōmēto il/ lius cañ. 3ᵉ ꝑticule regiminis acutoꝝ. Dulcis potus. Itē vi/ na dulcia minus inebriāt ꝭm Hippo. 3ª ꝑticula regiminis acutoꝝ. cañ. illo. Mentē leuius ꝑcutit q̄ȝ reliqua fortiora vina. ℭ Ex predictis cōcludi pōt ꝙ si bibat̄ vinū ratione nutritionis corporis restauratiōis ꝛ impinguationis: sicut cōtingit in his q macri sunt siue nāl'r siue accidētal'r: tunc cōpetunt vina dulcia ꝛ grossa sufficienter colorata. talia. n. vina sunt sufficienter nutritiua ꝛ deperditi restauratiua ꝛ corpoꝝ impinguatiua: vn̄ cōueniētiora sunt ad impinguā dū corpora macra. Et per oppositū si intendamus nō nu/ tritionē nec deperditoꝝ restaurationē nec īpinguationē: vt cōtingit in his q sunt multū carnosi ꝛ pingues. tūc vina subtilia nō dulcia: sȝ sapore amicabilia odorifera ad albe/ dinē declinātia sufficienter fortia eligēda sunt. Si vo det̄ vinū ad sitis extinctionē: tūc vinū album subtile debile est eligibilius: tale. n. vinū magis humectat ꝛ infrigidat: ꝛ per ꝯn̄s melius extinguit sitiȝ: ꝛ quāto sitis est maior tāto tale vinū est cōuenientius. Si vo vinū det̄ ad spirituū cōfor/ tationē ꝛ reparationē ꝛ virtutis ꝯfortationē: tūc dȝ dari vi nuȝ subtile odoriferū: saporis delectabilis: mediocris colo ris: sufficientis fortitudinis: ꝛ tale vinū dȝ sumi sub pauco cibo: ꝛ dȝ esse depuratū ab vtraqȝ supfluitate: ꝛ dȝ sumi in pauca q̄ȝtitate. Si vo intendamus pectoris ꝛ pulmonis mundificationē: ꝛ ventris laxationē: tunc vina mediocris substantie sapore dulcia sunt magis eligibilia.

Si vinū rubeū nimiuȝ quandoqȝ bibatur
Venter stipatur: vox limpida turbificatur.

ℭ In hoc passu ponunt̄ duo nocumenta nimie potationis vini rubei. Primū est ꝙ nimia bibitio vini rubei ꝯstipat vētrē. i. duros facit secessus seu difficil'r hr̄e egestionē. Cuiꝰ cā ꝭm aliquos est: qꝛ tale vinū rubeū plūs ceteris paribus est calefactiuū: ꝛ magis nutritiuū. Inquātum eniȝ plus est calidū magis exiccat ꝛ inq̄ȝtuȝ magis nutritiuū auidius a nā retinet̄. Pōt tn̄ textus intelligi nimia potatione vini ru bei stiptici aut pontici: ex qua stipticat̄ ꝛ constipat̄ venter ꝓpter stipticitatē aut ponticitatem vini. ℭ Circa istud tn̄ sciendū est ꝙ si exhibeat̄ vinū ad stōchi ꝛ viscerū cōtenti ue fortificationē eligemus vina grossa pontica vel stiptica rubea vel nigra: sicut cōtingit in habētibus fluxū ventris ꝓpter debilitatē contentiue stōchi: ꝛ istud vult Hippo. 3ª particula regiminis acutoꝝ cañ. illo. Palmeus gdem ꝛ ni ger: ꝛ sil'r Gal. in cōmēto illius. Sed si intendamus cōfor/ tationē digestiue cōpetunt vina subtilia vel mediocria in substantiā ꝛ colore boni odoris ꝛ cōueniētis saporis ꝛ effi/ cientis vigoris ꝛ aliqualis stipticitatis. ℭ Scōm est exa/ speratio gutturis siue raucedo quaȝ inducunt aliqua vina intense rubedinis ꝓpter eoꝝ siccitatē ꝛ terrestreitateȝ. Et istud nocumentū etiā cōtingit ex vinis rubeis patrie bra/ bantie ꝓpter eoꝝ stipticitatē ꝛ terrestreitatē. Et maxime qn̄ musta sunt vina predicta istud nocumentū 2ᵐ cōtin/ git. Nō tamen ṗmū: qꝛ mustū magne rubedinis solet indu cere ventris fluxuȝ ꝓpter feces suas terrestres cum eo mi/ stas que sui mordicatione mordicāt intestina: ex qua mor/ dicatione fluxus ventris causat̄: ꝛ tale vinū nō dȝ bibi mu stum: idest q̄ȝdiu fuerit turbidū: ꝛ bulliens: qꝛ ex quo ipsuȝ est mordicans ꝓpter suas feces terrestres ab eo etiā eleua tur fumus mordicans: qui ad cerebrū veniens sui mordi/ cacitate mordicat oculos atqȝ rubificat. Et istud etiā intel/ ligendū est de istis mustis patrie brabantie siue rubeis si/ ue albis ꝓpter eoꝝ terrestreitatē. Causa aūt quare iste fu/ mus est mordicatiuus est: qꝛ vinum a quo dissoluitur est mordicatiuū. Iam vt dicit Gal. ṗma particula aphorismo ruȝ. in cōmento illius aphorismi: ꝛ qui crescunt ꝗcq̄d a q̄lȝ re dissoluit̄ ei vn̄ dissoluit̄ necesse est vt assimiletur.

Allia: nux: ruta: pira: raphanus: ꝛ theriaca. Cōtra venenum.
Hec sunt antidotū contra mortale venenum.

ℭ In hoc textu ponunt̄ sex medicine valentes cōtra vene/ nuȝ. Prima est allium qd̄ maxime valet cōtra nocumēta ꝯuenire solentia ex mala aqua: ꝛ maxime valet cōtra po/ tuȝ male aque. de quo dicit Serapion in aggregatorio. caº. de eo. ꝙ qn̄ sumitur alliū ꝛ post bibitur aqua corrupta nō nocet aqua illi potanti. Et idem innuit Auic. 2° cañ. cap. de eo. ꝛ tertia ṗmi. cap. de cōseruatione iter agentis a nocumē to diuersaꝝ aquarum. Et istud ideȝ etiaȝ operatur cepe: vt vult Auicē. 2° cañ. cap. de eo. ꝛ sic potest comprehendi sub allio. Et de eo etiā dicit Auicē. 3ª ṗmi. loco preallegato. ꝙ cepe est vt theriaca malarū aquarū ꝛ maxime cū aceto: qꝛ cepe est subtiliatiuū incisiuuȝ abstersiuum cuȝ stipticitate: ꝛ aperit fortiter: vt vult Auicē. 2° cañ. cap. de eo. Et est cali/ duȝ in tertio: quare calefacit malas aquas ꝓhibens ne sua frigiditate stomacho noceant: ꝛ subtiliat grossas faciens eas cito penetrare. Et acetum huic permistum vigorat vir tuteȝ eius in subtiliatione ꝛ penetratione aquarū ꝛ prohi/ bet a siti quā inducere solet cepe comestum. Et eadē ratio verificatur de allio. Et ergo etiam dicit Auicē. 3ª ṗmi. loco preallegato. ꝙ allia comedenda sunt super aquas grossas ꝛ turbidas: qꝛ subtiliant eas ꝛ cito descendere faciunt ꝛ ꝓ/ hibent ne stomacho noceant ꝛ itestinis: ꝛ ne venas opilēt. Allium preterea comestuȝ ante iter ꝛ post hoc ex meliori/ bus rebus est ꝛ cōuenientioribus illis qui veniūt ab aere frigido vel qui vadunt ad eum: vt innuit Auicē. 3ª ṗmi. ca. de regendo iter agentem in frigore ꝛ cōgelatum. Et ex isto sequit̄ ꝙ allium multum valet iter agentibus ꝛ per diuer/ sas terras euntibus ꝛ diuersis potibus vtentibus. Iuxta il lud metricuȝ. Allia qui mane ieiuno sumpserit ore. Hunc ignoratū non ledit potus aquarū. Nec diuersoꝝ mutatio facta locoꝝ. Valet preterea alliū ad puncturam vermium venenosoꝝ ꝛ morsum serpentuȝ quando bibitur cuȝ vino: qd̄ Auic. 2° cañ. cap. de eo. se dicit fuisse expertum. Et con/ fert etiā morsui canis rabiosi ꝛ quando fit emplastrum ex allio ꝛ folijs ficus ꝛ cimino super morsum mugali confert

Allium & Cepe potum.

vt ibidem dicit Auicen. Cepe ꝟo ſm Auicen. 2° cañ. cap.
de eo. cõfert etiã morſui canis rabioſi cuꝫ linit̃ ſuper ipſuꝫ
aqua eius aut emplaſtrat̃ ex eo cũ ſale ⁊ ruta. Et cepe qđ
comedit̃ expellit nocumẽtũ vẽtoſitatis vel venenoſitatis
venenoſoꝝ. Et dixerũt qdã ꝙ ipſuꝫ gñat in ſtõcho hũorẽ
humidũ plurimũ frangẽtẽ nocumẽtũ venenoſoꝝ. ¶ No
tãdũ eſt circa iſtđ ꝙ alliũ ⁊ cepe: ⁊ ſil'r ẽt porrũ via cibi nõ
cõpetũt tẽperat⁹ corꝑib⁹ nec calidis ⁊ ſpãl'r cruda: paꝝ.n.
nutriũt ⁊ male nutriũt ⁊ gñant ſãguinẽ acutũ ⁊ pũgitiuũ:
groſſos humores tñ ſubtiliãt ⁊ viſcoſos incidunt: ⁊ poſtꝙ̃
decocta ſunt perdũt pungitiuitatẽ ⁊ adhuc remanet virtus
inciſiua ⁊ ſubtiliatiua: vñ magis cocta competunt ꝙ̃ cru
da. Porri eniꝫ ſunt calidi ⁊ ſicci: ⁊ dant corpori alimentuꝫ
illaudabile ⁊ oculis nocent: ⁊ generãt ſanguinẽ nigrũ me
lancholicũ ſomnia terribilia ⁊ neruos ledunt rõne pungi
tiuitatis eoꝝ. nocẽt dentibus ⁊ gingiuis: ⁊ nullus choleric⁹
⁊ melancholicus eis vtat̃ ⁊ ſpãl'r crudis. Cepe calide ſunt
⁊ habẽt caliditatẽ ſuꝑfluã terreſtrẽ cũ humiditate aquoſa
ſubtili indigeſta. Si comedant̃ cruda generant in ſtõcho
humores malos ⁊ putrefactibiles ⁊ corruptibiles: ⁊ indu
cunt ſomnia mala ⁊ terribilia ⁊ dolorẽ capitis. Et nimius
vſus eaꝝ diſponit hoiem ad memoriã deperdendã ⁊ per
turbat intellectũ ⁊ perducit ad dementiã. Sed ſi comedã
tur cocte cũ aqua laudabiliũ carniũ laudabil'r iuuãt digõ
nẽ ⁊ minuunt̃ eaꝝ nocumẽta ⁊ tẽperãt cibaria frigida cũ
qbus decoquunt̃: ſed melius eſt eis nõ vti. Allia calida ſũt
⁊ declinãt ad aliqualẽ humiditatẽ: ſed minus ꝙ̃ cepe: va
lent ꝯtra vẽtoſitatẽ ⁊ valẽt in tuſſi: ⁊ bñ ſcreare faciunt: ſed
nocent viſui ⁊ dolorẽ capitis inducũt: ⁊ ſunt theriaca ruſti
coꝝ. Et ſic ꝑdicta ſolũ cõueniunt his qui flegmaticũ aut
groſſuꝫ viſcoſuꝫ hũorẽ habuerint. Cholerici ꝟo a ꝑdictis
abſtineãt. ¶ Scđa eſt nux de q̃ dicit Aui. 2° cañ. ca. de ea.

Nux.

ꝙ ipſa cũ ficubus ⁊ ruta eſt medicina oib⁹ venenis: ⁊ ex ea
cũ cepe ⁊ ſale fit empl'ꝫ ſuper morſuꝫ canis rabioſi. Et iſtđ
maxime intelligit̃ de nuce ſicca ante cibũ ſumpta mõ pre
dicto. Et circa iſtud vlterius ſciẽdũ eſt ꝙ nuces ſicce peio
res ſunt recentibus ⁊ humidis: q2 ſicce magis vnctuoſe ſũt
rõne cuius in cholerã cõuertunt̃: ⁊ inducunt capitis dolo
rẽ: ⁊ oculos turbant ⁊ vertiginẽ generãt ⁊ ſpãl'r ſũpte poſt
cibũ ⁊ lingue paralyſim inducunt ⁊ vomitũ ꝓuocant ⁊ veſi
cas in ore faciunt: ⁊ habentes ſtõchũ cholericum maxime
debent euitare nuces ſiccas: ⁊ quãto antiquiores tãto peio
res ſunt. Recentes aũt minus male ſunt: q2 nõ ſunt tante
vnctuoſitatis: ⁊ ideo nõ generãt dolorẽ capitis aut vertigi
nẽ ⁊ ſilia ſicut ſicce: ⁊ rõne humiditatis lubricantis laxant
ventrẽ: ⁊ ſi aliquãtulũ torreant̃ ⁊ comedant̃ poſt cibũ cõ
primunt cibũ ſumptũ. Et ſic pꝫ ꝙ nuces recẽtes ſũt magis
conuenientes corporibus ſanis ꝙ̃ ſicce. ¶ Tertia eſt ruta

Ruta.

de qua dicit Auicẽ. 2° cañ. cap. de ea. ꝙ reſiſtit venenis. Et
poſtea ſubiungit. Et bibat qui ſibi timet ne in potu ſumat
venenũ ⁊ pungi a venenoſis de ſemine eius pondus. ℥. j. cũ
folijs ſuis in vino ⁊ ꝓprie ſi bibit̃ cũ nuce ⁊ bolo oibus cõ
tritis ⁊ cõmiſtis. Et dicit Ariſto. in de aialib⁹ ꝙ cũ muſte
la vult pugnare cũ ſerpente ſiue cuꝫ buffone ipſa comedit
rutã ⁊ iterficit eũ: q2 odor rute eſt inimicus veneno: vñ co
meſtio rute cũ ficubus ⁊ amygdalis dulcibus in mane pre
ſeruat a veneno. Nõn^m circa iſtud ꝙ 2^x eſt ruta qdã dome
ſtica: ⁊ alia ſylueſtris. Domeſtica melior ſylueſtri eſt: q2 ſyl
ueſtris eſt maxie ſicca calida: ⁊ ſicca eſt in q̃rto gradu: q̃re
plurimũ ſumere de ea eſt pernicioſum. Domeſtica ꝟo hu
mida calida ⁊ ſicca eſt in ſcđo gradu: ſicca ꝟo in tertio. Et
eſt inciſiua reſolutiua carminatiua ventoſitatũ: ⁊ iſtud ma
xime ꝯuenit ſicce. Nã dicit Serap. cap. de ea. ꝙ eſt de re
bus magis ꝯferentib⁹ inflationib⁹. i. ventoſitatibus: ſed in
humida eſt inflatio. Itẽ ruta vehemẽter acuit viſuꝫ: ⁊ pro
prie ſuccus eius cũ ſucco feniculi ⁊ melle collyrio facto ex
ea aut comeſta: vt dicit Auic. 2° cañ. cap. de ea. Quia tñ in
ſucco rute q̃dã eſt hauracitas nocẽs oculo: iõ ruta põt ap
plicari oculo ventilãdo ita ꝙ ſolũ vapor ſiue fumalis eua
poratio ei⁹ ⁊ nõ ſuba rute ad ſubaꝫ oculi ꝑtingat. ¶ Quar

pira.

ta eſt pira de qb⁹ dicit Auic. 2° cañ. cap. de eis. ꝙ ſunt cura
fungoꝝ mortificantiũ ⁊ qñ coquunt̃ iſti fungi cũ piris mi
noratur nocumentũ ipſoꝝ. Uel põt iſte textus verificari
de piris aromaticis: que ſui aromaticitate ſpũs ꝯfortarẽt:
⁊ ſic nocu^m veneni repellerẽt. ¶ Quinta eſt raphanus de

Raphan⁹ ⁊ radix.

quo dicit Auic. 2° cañ. cap. de eo ꝙ cõfert morſui vipere: ⁊
cũ vino morſui cornute ẽt: ⁊ ſemẽ eius ꝯfert venenis ⁊ ver
mibus venenoſis. Et ſi ponat̃ fruſtũ ſuper ſcorpionẽ mori
tur: ⁊ aq̃ eius eſt expta in hoc ⁊ eſt fortior. Et ſi momorde
rit aliquẽ ſcorpio q raphanũ comederit non nocebit ei. Et
cõfert ẽt ſuffocationi q̃ fit a fungis mortiferis. Uel põt dici
ꝙ raphanus valꝫ ꝯ venenũ: q2 ꝓuocatiuus eſt vomitus: ⁊
ſic ꝑ vomituꝫ ſtõchus purgat̃ a malis hũorib⁹ ſiqui in eo
ſint. ¶ Et circa iſtud ſciẽdũ eſt de raphano: ⁊ de radice q̃
ſunt ꝓpinqua in cõpl'one ꝙ nocẽt corꝑib⁹ chol'icis: gñant
eniꝫ ſanguinẽ acutũ ⁊ pungitiuũ ⁊ raphanus eſt malus ſto
macho faciens eructuare ⁊ gñat humorẽ groſſuꝫ. Et ſi di
geſtiua ſit debilis: gñat hũorẽ crudũ. hꝫ tñ virtutẽ ſubtilia
tiuã ⁊ inciſiuã. Quidã aũt comedũt radicẽ ⁊ raphanũ poſt
alios cibos ad ꝯfortãdũ digõnẽ. de quo admirat̃ Hal. Uñ
verũ eſt ꝙ experiẽtia docet. Et dicunt ſapiẽtes medici: ꝙ
ſi comedant̃ poſt aliũ cibũ iuuant ad digõnẽ ⁊ deſcenſum
eius ⁊ vẽtrẽ laxant: ſed ſi comedant̃ ante aliũ cibũ ipellũt
cibũ ad ſuperiora ⁊ vomitũ iducũt. Bonũ eſt aũt ꝙ come
dant̃ cũ aceto ⁊ ſale poſt alios cibos: ⁊ in pauca quãtitate.
Uerũ eſt tñ ꝙ oculis nocent ⁊ capiti. Raſ. ꝟo 3°. Almãſ.
dicit ꝙ raphanus longã faciẽdo moram in ſtõcho incidit
flegma: cuius folia cibũ digerũt: ⁊ appetitiuã adiuuant qñ
parũ ſumit̃ de eis. ¶ Sexta eſt theriaca q̃ a toto gñe valꝫ

Theriaca

ꝯtra venenũ: ⁊ iõ valet taꝫ rõnalibus ꝙ̃ brutis: ꝯ venenũ
tam frigidũ ꝙ̃ calidũ. Et ſub theriaca põt cõprehẽdi mi
thridatũ: qđ ſil'e opat̃. De theriaca.n. dicit Aui. 6^a. 4^i trac.
3°. cap. p°. Scias ꝙ canõ maximus in curatione veneni eſt
ꝯfortatio caloris inati ⁊ excitatio ipſius ad expellendum:
ſicut facit theriaca. De theriaca ꝟo ⁊ mithridato ſil' dicit
Aui. 6^a quarti tractatu ꝑmo. cap. de medicinis cõib⁹ ad ve
nena. Sunt medicine q̃ ꝯtrarie ſunt veneno: q̃re nõ ꝑmit
tunt ipꝫ ꝑuenire ad cor ⁊ ſunt ſicut theriaca ⁊ mithridatũ.

**Aer ſit mũdus habitabilis ac luminoſus
Nec ſit infectus nec olens fetore cloace.**

De aeris electione.

¶ In hoc textu notant̃ quatuor circa electionẽ aeris habi
tabilis. Quoꝝ ꝑmũ eſt ꝙ hõ dꝫ eligere aerẽ mundũ. i. nõ
infectũ vaporib⁹: q2 aer imũdus alterat cor ſm cõpl'onem
illius qđ ſibi cõmiſcet̃: ſicut innuit Galy. 3° techni in cõmẽ
to illius cañ. Oia hec.n. ⁊c. ¶ Scđm eſt ꝙ hõ dꝫ eligere
aerẽ luminoſuꝫ. Aer.n. turbidus inducit in corꝑe triſtitiaꝫ
⁊ pigritiem: q2 aer turbatus cõmiſcet humores ⁊ turbidus
ad cor peruenit: q̃re ex ipſo ⁊ humoribus groſſi ⁊ turbidi
generant̃ ſpũs aiam triſtificãtes ⁊ pigritiem inducentes.
Nihil eſt ergo qđ magis iocundũ faciat hoieꝫ atqꝫ minus
grauẽ ꝙ̃ in claro aere ambulare vl' mane ſurgere. ¶ Ter

mane surgere

tiũ eſt ꝙ hõ dꝫ vitare aerẽ infectuꝫ cuiuſmodi eſt aer in q̃
fiunt ſtrages. Cõiter.n. in locis in qb⁹ ꝑceſſit maxia hoiuꝫ
interfectio ſeq̃t̃ peſtis ⁊ in locis vicinis. Aer.n. infect⁹ qñ
inſpirat̃ inficit ſpũs in nr̃o corꝑe. ¶ Quartũ eſt ꝙ hõ dꝫ
vitare fetorẽ cloace: ⁊ ꝑ hꝫ innuunt̃ ifectiões ꝑticl'ares aeris:
cuiuſmodi eſt infectio aeris latrinarũ vel fouearuꝫ cogne
vel locoꝝ in qbus ꝓyciunt̃ cadauera mortuꝫ ⁊ oſſa mor
tuoꝝ ⁊ aeris vicini aque in qua putrefit linũ vel canapis.

Aer eniꝫ taliˀr infectus inficit spūs nostri corꝑis ⁊ maxie cerebro nocet. Et hoc est qȝ dicit Auicē. 2ª p̄mi doctrina 2ª. cap̄. 2º. Et aer qdē duꝫ est tēperatus ⁊ clarus neqꝫ suba extranea cōplōni spūs ↄ̄ria ei admiscet̄: est sanitateꝫ efficiēs ⁊ ipsuꝫ cōseruans: ⁊ cū mutat̄ ↄ̄riū sue operationes operatur. ℂ Et pro maiori declaratione p̄dictoꝝ sciēdum est ꝙ aer necessarius est in regimie sanitatis dupliˀr. Primo qdē ꝓpter refrigerationē cordis. Scđo ꝑꝑ expulsionē fumosaruꝫ supfluitatū tribulantiū spūꝫ ⁊ calorē innatū: sicut eniꝫ exterioribꝰ nos videmꝰ ꝙ ignis sine euentatione aeris suffocat̄ ⁊ extinguit̄: sic ēt imaginari debemus ꝙ spūs ⁊ calor innatus indiget aere ipsuꝫ nutriēte ↄseruante ⁊ obtēperante. Obtemperatio igit̄ caloris inati fit ꝑ aeris attractionē: ⁊ eius depuratio fit per aeris expulsionē. Primū qdeꝫ fit per motū attractionis: ⁊ scđꝫ per motū expulsionis. Si igitur aer attractus sit fetidus ⁊ īpurus corrūpit̄ calor ⁊ spūs innatus. Aer igit̄ dꝫ esse bone sube: cui nō admisceat̄ aliqd ex vaporibꝰ nec fumositate extranea. Nō enim dꝫ esse aer turbidus nec nebulosus: nec malis vaporibꝰ admistus. Hic enim aer humores cōturbat ⁊ aiam cōtristat vt dictū est. Et dꝫ esse discoopertus celo ⁊ nō inter parietes ⁊ tecta cōstrictus: ⁊ vt sit ad vnū dicere maxime euitādus est aer inclusus ⁊ nō euentatus. Uerꝫ est tñ ꝙ tēpore epidimie in quo accidit aeris putrefactio cōis eligendus est aer inclusus. Uñ tēporibus illis bonū est manere in domibus ⁊ tenere fenestras clausas ne aer putrefactus ingrediat̄: sꝫ alˀs aer discoopertus melior existit. Euitandus est p̄terea in regimine sanitatis aer cui miscent̄ vapores lacuū ⁊ ꝓfunditatū aquā putridā cōtinentium ⁊ olerū taliuꝫ: qualia sunt caules ⁊ eruca ⁊ siliā: ⁊ arborꝫ viscosarū malaꝝ: quales sūt ficus ⁊ nuces. Amplius eligendus est aer in quo sufflant venti ex terra alta vel equali. Et multuꝫ ēt solicitari debemus ꝙ aer nō excedat in aliqua qualitatū primarū. s. caliditate frigiditate humiditate ⁊ siccitate: qȝ si forsan ↄtigerit obtemperet̄ per artē quātū poˀe est. Et ista colliguntur ab Aui. 2ª p̄mi. doctrina 2ª. cap̄. de diuersis.

Vini iuuamenta.

Si tibi serotina noceat potatio, vina
Hora matutina rebibas: ⁊ erit medicina.

ℂ In hoc textu ponit̄ vnū documētū: ⁊ est si qs male valuerit ex sumptione vini de nocte siue tēpore serotino talis in crastino dꝫ iterato sumere vinū. Uñ potatio vini nocturna pōt inducere ebrietatē siue sitim matutinā vel pōt inducere supercalefactionē corporis. Si ꝟo inducat supercalefactionē corporis: tunc maximus error est de mane iteruꝫ sumere vinū: qꝛ est addere ignem igni. Si ꝟo hō incurrat ebrietatē cū aliquali nausea: tunc de mane bonū est sumere vinū: qꝛ ex sumptione vini de facili: tunc ꝓuocat̄ vomitus ex quo sequit̄ mūdificatio stōchi qua mundificatione facta de facili cessat nocumentū ebrietatis ⁊ nausea. Et ꝓpterea cōsulit Hippo. semel in mense inebriari: vt ex ebrietate ꝓuocet̄ vomitus q est maxie ꝓseruatiuus ab egritudinibus chronicis. i. longis ⁊ malis. Si etiā ex potatiōe vini nocturna ledat̄ aliqs: ⁊ ꝓpter incōsuetudinē potandi vinū: tunc de mane pōt cōcedi vinū vt assuescat: ⁊ sic minus ledit̄ a sumptione vini. A cōsueto. n. minor fit lesio. vt vult Hippo. 2ª aphorismoꝝ. ibi. Et multo tꝑe ↄsueta ⁊c̄. Si ꝟo ex potatione vini nocturna sequat̄ sitis matutina illa est mēdosa que curat̄ potatione vini: magis tñ sedat̄ potatione aque. ℂ Et qꝛ iam dictū est de lesione ex sumptione vini. Sciendū est ꝙ hō debilis cerebri: ⁊ ēt cuiuscūqꝫ alteriꝰ cōditionis sūmopere cauere dꝫ a frequenti ebrietate. Frequens eniꝫ ebrietas ꝭm Aui. 2ª p̄mi. cap̄. de regimine aq̄ ⁊ vini. inducit sex incōmoda in corꝑe humano. Quoꝝ p̄mū est corruptio cōplexionis epatis: qꝛ vinū supflue bibitum ad epar veniēs vel supflue resoluit calorē ipsius: vñ amittit virtutē sanguificam: ⁊ loco sanguinis gñat aquositates efficientes hydropisim vel incendit epar ⁊ humores eius: vñ generat̄ lepra vel mania. Scđm est corruptio cōplōnis cerebri ꝓpter assiduā eleuationē fumoꝝ vini ad ip̄m disponentiū calidū cerebrū manie ⁊ phrenesi: ⁊ frigidum epilepsie lethargie: apoplexie ⁊ subeth. Tertiū est debilitas neruoꝝ: videmus. n. bibulos inebriari solitos tremere caput ⁊ mēbra nō solū in senio: sed ēt in senectute ⁊ iuuentute qñqꝫ. Quarū est egritudines neruoꝝ: sicut spasmus ⁊ paralysis: qꝛ vinū supflue acceptū sepe in stōcho acetū efficit̄ qȝ valde nocet neruis. Sepe quoqꝫ ↄuertit̄ ex defectu digōnis in aquositates indigestas que neruos remolliunt. Et sepe ducit humores grossos ad neruos qbus distenduntur vel ↄtrahunt̄. Quintuꝫ est apoplexia ꝑꝑ humiditates cerebri multiplicatas a vino: ita vt totaliˀr opilent vias spirituū aialiū a cerebro in membra. Sextū est mors subitanea: dum. s. stertendo ⁊ dormiendo vie anhelitus multitudine vini vel humiditatū ex eo gñataꝝ claudunt̄ ⁊ ebrius suffocat̄. ℂ Et lꝫ vinū imoderate sumptū p̄dicta inducat nocumenta: moderate tñ sumptū multa inducit iuuamenta. Tangit. n. Auicē. cap̄. preallegato qnqꝫ eius iuuamenta. Primū est ꝙ est bonus cibi penetrator in toto corꝑe. i. facilē efficit penetrationē cibi cui imiscet̄ ad oia mēbra sui caloris subtilitate: ⁊ cōuenientia ꝓprietate occulta. Scđꝫ est ꝙ incidit flegma: ⁊ hoc sui calore ⁊ subtilitate sube ⁊ resoluit ipsuꝫ: ipsuꝫ coaptando expulsioni: vias aperiendo ⁊ naturā cōfortando ad expulsionē. Tertiū est ꝙ educit cholerā rubeā in vrina ⁊ aliys euacuationibꝰ: vt sudore egōne ⁊ resolutione insensibili. Et istud intelligendū est de vino subtili subrubeo vel albo: qȝ vel debile sit ex nā sui: vel fortiter lymphatū: alioqn multiplicaret cholerā ꝑ ↄuersionē ipsiꝰ in eā ⁊ supcalefactionē epatis ab eo. Quartuꝫ est ꝙ facit meliaꝫ que grossā est: ⁊ tardi motus faciliˀr labi ꝑ canales ꝓprios ab epate ad splenē ⁊ a splene ad os stōchi: ⁊ tandeꝫ a corpore cū fecibus exire ⁊ flectit seu reprimit nocumentū melie ꝓpter cōtrarietatē in cōplexione ⁊ mō sube: ⁊ in effectibus. Nā melia tristitiaꝫ: pusillanimitatē ⁊ auaritiā parit. Uinū ꝟo gaudiū audaciā magnanimitatē ⁊ liberalitatē. Quintū est ꝙ resoluit oēs modos seu spēs lassitudinis: nisi multa caliditas extranea fuerit eis sociata: qa vinū resolutos spūs abūde reparat: virtutē cōfortat: humiditates relictas in musculis neruis chordis: ⁊ iuncturis tollit aut minuit. Et si fuerit opus humectatione in lassitudie arefactiua vinū velociter humectat: dūmō lymphet̄. Preter aūt ista iuuamēta plurima alia inducit. Diuꝫ. n. velociter ⁊ subito nutrimētū est: vinū calorē ⁊ spūꝫ nālē ↄfortat: ⁊ totū corpus calefacit: ingeniū clarificat. irā cōpescit: tristitiā remouet: libidinē incitat. Et super oēs potus semicrudos humores digerit. Et vt sit ad vnū dicere vinū reddit hoiem virilē: ⁊ ꝭm aiam ⁊ ꝭm corpus: vñ ceteris paribus nō bibētes vinū sunt effeminati respectu vinū bibentiū.

Quinq̄ vtilitates vini.

Gignit ⁊ humores melius vinū meliores.
Si fuerit nigrū: corpus reddit tibi pigrum.
Uinū sit clarūqꝫ vetus subtile maturum.
Ac bñ lymphatū saliēs moderamine sumptū.

ℂ Hic p̄mo ponit̄ vnū documētū de vino. Et est ꝙ vinum meliꝰ meliores gñat hūores. Et cā est: qꝛ q̄̄to massa hūoꝝ est melior tāto humores ex ea geniti meliores esse debēt. Deinde subdit̄ ꝙ vinum nigruꝫ inducit pigritiam in corpore. Et cā est: qꝛ vinū nigrū grossius ⁊ terrestrius est reliquis. ergo spiritus ab eo geniti grossi sunt. Iuxta illam auctoritatē Gal. prius allegatā. Quicqd de aliqua re dissoluitur ei vnde dissoluitur necesse est vt assimilet̄. Spūs autē

Vomitus est maxie preseruatiuus ab egritudibꝰ chronicis.

Frequens ebrietas sex icōmoda inducit in corpore humano.

grossi faciunt corpus graue siue pigrũ. ¶ Deinde ponunt septẽ documẽta circa electionẽ vini. Primũ est q dz eligi vinũ clarũ: tale.n. qz subtile est spũs subtiles & claros generat. ¶ 2m est q dz esse vetus.i.nõ nouũ. Nouũ eniz vinũ siue mustũ ceteris paribus facili⁹ inebriat: fluxũ vẽtris puocat: atqz colicã inducit & cetera accñtia q̃ posteri⁹ sũt dicẽda ibi. Impedit vrinã. Nec est intelligenduz q vinũ dz esse oino vetus: tale.n. fm Auic. 3a pmi.ca. de regimine aq & vini. est quasi medicina: & nõ sicut potus: idest magis inest ei virtus alteratiua corpis ad caliditatẽ & siccitatem q̃ virtus alterabilitatis a corpore per opus nutritionis: & est pauci nutrimẽti: qz est spoliatũ a fece & viriditate: quã pbabuit & pene igneũ factũ: pter qd in Aggregat. scribit cap. de vite: aucte Hal. q est calidũ & siccũ. in 3o gradu. ¶ 3m est q vinũ dz eẽ subtile. Subtile.n. vinũ multos spũs pcreat atqz subtiles: grossũ aũt grossos. ¶ 4m est q vinũ dz esse maturũ & nõ stipticũ. Vinũ.n. stipticuz abscindit oẽs spẽs euacuatiõis vt vult Hal. in cõmẽto illius cañ. 3e pticule regiminis acutox. Sciẽdũ ẽt &c. & ergo nocet corporib⁹ indigẽtib⁹ euõne p vrinã & oib⁹ mẽbris supiorib⁹: vt ibidẽ etiã dicit Hal. Verũ est tñ q vinũ stipticũ cõueniẽs est ĩfirmitatib⁹ accidẽtib⁹ intestinis: vt ibidẽ dicit Hal. & ẽt superius dictũ est. Remouet tñ stipticitas a vino p multã cõmistionẽ aque: vt ibidẽ ẽt vult Hal. ¶ 5m est q vinũ dz esse lymphatũ: qz per hoc remittit vinũ a sua fumositate: & sic minus iebriat. Et istõ verũ est de vino subtili. Vinũ tñ grossum si lymphet citius inebriat: qz p hoc subtiliat & magis fumosuz efficit. Et de isto vino intellexit Auic. qñ dicit 3a pmi. cap. de regimine aque & vini. q vinũ lymphatũ citius inebriat q̃ vinũ purũ. ¶ 6m est q vinũ dz eẽ saliẽs cũ ppinat: & est vna de cõditionib⁹ boni vini prius dictis. ¶ 7m est sumptũ ex cõditione bibẽtis & nõ vini: & est q vinũ dz tẽperate sumi: qz tẽperate sumptũ acuit ingeniũ & inducit iuuamẽta pus narrata. ¶ Ex pdictis oĩbus pcludi põt q vinũ eligibilius & melius in sanitatis regimine est vinum mediũ seu equale inter vetustatẽ & nouitatẽ: & est clarũ ad rubedinẽ trahens: bonũ hñs odorem: & equalis saporis: qd nec acre nec acutũ nec dulce sit: qd nõ fumosuz nec grossuz nec valde subtile: sed ad subtilitatẽ declinãs: qd ẽt iter fortitudinẽ & debilitatẽ obtinet mediocricatẽ: qd ẽt nõ creuit in saxosis & lapidosis montib⁹ nec in terra simplr plana & arabili: sed in terra montuosa versus meridiẽ discooperta & in regione nõ nimis calida nec nimis frigida. Et ista partim colligunt ex Auic. 3. pmi. loco pallegato. ¶ Circa regimen vini quo ad etates notande sunt tres regule quas ponit Aui. 3. pmi. loco pallegato. ¶ Prima est q dare vinuz pueris in potu est sicut ignẽ addere igni in lignis debilib⁹ eo q pueri vehementer rari sunt: & de facili inflãmabiles pter abundantiã sui caloris innati: & sunt debiliũ neruox & debilis cerebri: quare ledit eos multiplr vinũ & inflãmatione facili: & percussione cerebri & neruox sua penetratione facillima: & effumatione copiosa. Cum igit pueris vinũ in potu dat: calor eius inflãmabilis calori pueri inflãmabili addit in corpe pueri: qd est pauce resistẽtie sicut debile lignũ vel arundo sicca vel stipula arida ante faciẽ ignis. ¶ Scda regula est q seni põt dari vinũ in potu q̃tũ tolerare põt sine nocumẽto q̃tũ appetit appetitu nãli & regulato. Sicut.n. veteres ocree aride & rugate renouãt: si oleo leniunt & applananit: sic corpora senũ potu vini electi: sic vini beluensis. Senes.n. frigidi sunt a vino calefiunt: & habent spũs tristem & abundant in melãcholys: sed vinum exhilarat eos: & melius repmit. cõiter male dormiũt: vinuz xo puocat in eis somnũ. Ad opilationes proni sunt: quas vinũ aperit & eas phibet. Et sicut vinũ est pueris cõtrariũ simũ: ita senib⁹ vtilissimũ. ¶ Tertia est q vinũ tẽperate dandũ est iuuenib⁹ tẽperate qdẽ fm mensurã quãtitatiuã: & decentẽ lymphationẽ. Lz.n. iuuenes sint calidi: sicut pueri: tñ hñt mẽbra solidiora neruos & cerebrũ fortes: qb⁹ potenter resistunt nocumẽtis potus vini. Cõsequunt etiaz ex potu vini sobrie sũpti iuuamenta plurima: videlz eductionem cholere: & corporale robur & ingeny acumen: abundãtiam spirituũ subtilium & paruorum.

Documẽta septẽ circa electionẽ vini.

Vinũ eligibilius in regimine sanitatis.

Regimen vini q̃ ad etates.

Nõ sit acetosa ceruisia: sed bene clara.
De validis cocta granis satis ac veterata.

¶ In isto textu ponunt qnqz documẽta circa electionẽ ceruisie. Quox pmũ est q dz eligi ceruisia nõ acetosa: qz acetosa nocet stomacho. Acetũ.n. nocet neruis fm Aui. in pluribus passib⁹. Nam stõchus est mẽbrũ valde neruosum & hoc quo ad eius orificiũ. Scdm est q ceruisia dz esse clara: qz turbida opilat atqz calculosis nocet: nimiũ ipinguat ac inflationẽ inducit atqz breuitatẽ anhelitus: & est multorũ flegmatũ gñatiua. ¶ 3m est q dz eligi ceruisia de bonis granis nõ corruptis.s. de optimo ordeo tritico siue auena: qz quãto grana sũt meliora: melior ex eis generat humor. ¶ 4m est q ceruisia dz esse bñ cocta: qz meli⁹ digeritur & amicabilius a nã recipit: & nocumẽta q̃ pueniũt ex bibitione eius melius tolerant. Ceruisia.n. nõ bñ cocta ventositates in vẽtre inducit: torsionẽ: iflationẽ atqz colicã. ¶ 5m est q ceruisia dz esse antiqua: & a fecib⁹ mũdata nõ nimiũ recens. Recens.n. ceruisia inducit eadẽ nocumẽta q̃ ceruisia nõ bñ cocta: & cũ hoc de se facillime inducit stranguriam.

De ceruisia.

De qua potet stomachus nõ inde grauetur.

¶ Hic ponit vnũ documentũ circa vsuz ceruisie. Et est q vtens ceruisia dz ea vti tẽperate: sic q nõ grauet [illegible] vel inducatur ebrietas. Ebrietas.n. que ex ceruisia puenit deterior est ea que ex vino est: & magis durans cũ ex ceruisia fumi & vapores eleuati ad caput sint grossi: q̃re min⁹ resolubiles sunt q̃ q ex vino eleuant. Et est hic sciẽdũ q in pn⁰ prandy vel cene ceteris paribus vtilius est incipere suũ potũ a ceruisia q̃ a vino. Cuius cã est: qz in pn⁰ mense corpus est famelicũ: & sic stõchus ante pnm sumptiõis cibi famelicus erat: & sic traxit supfluitates a mẽbris. Si g̃ vinuz in pn⁰ mẽse daret ex quo natura maxime trahit vinũ: qz de se maxime nutritiuuz: ille supfluitates.s.a stomacho tracte sit cũ vino ad ptes corpis traherent: sed nã non ita auide trahit ceruisiaz. Silr ceruisia lauat humores adherẽtes orificio stõchi: & pp illã cãm medici cõsulunt q in maxima fame debeat pus puocari vomitus q̃ cib⁹ sumatur: vt ille supfluitates a stõcho famelico tracte euacuent ne cõmisceant cũ chylo. Silr timẽs sitim ex nimia potatiõe vini dz bibere ceruisiam. Ipsa.n. sitim mẽdosaz reprimit.

Ebrietas ceruisie deterior est ebrietate vini.

Temporib⁹ veris modicũ prandere iuberis.
Sed calor estatis dapibus nocet imoderatis.
Autumni fructus caueas: ne sint tibi luctus.
De mensa sume quantuz vis tempore brume.

fructus.

¶ In hoc passu determinat de q̃titate cibi sumendi fz diuersitatẽ tẽporũ quatuor anni: q̃ sunt ver: estas: autũnus: & hyems. ¶ Et dicit text⁹ p⁰ q tpe veris debem⁹ modicum prãdere.i. paucũ sumere cibũ. Et idẽ vult Auic. 2. pmi. doctrina. 2. cap. 6. & 3. pmi. doctrina. 5. de regimie tẽpox cũ rectificatione aeris. Et rõ hui⁹ est: vt ibidẽ ẽt vult Aui. qz tẽpore hyemis pp gulositatẽ exercity puitatẽ & resolõnis pbibitionem multiplicantur humores crudi: & maxime flegmatici qui propter pportionalitatem temporis: tunc maxime generantur & isti in interioribus corporis coadunantur propter frigus circunstans. Ver autez superueniens istos humores crudos in iterioribus coadunatos eliquat: & facit eos currere per totum corpus: quare natura tunc multum

occupat circa digestionē corp. Si ergo tēpore veris daretur magna quātitas cibi nā a digestiōe taliū humorū flegmaticor ipediret ꝛ diuerteret: qꝛ per istos humores ꝛ magnā q̄titatē cibor nimiū grauaret. Et sic tales humores in corpe manerēt idigesti: ꝛ currētes ad aliqđ mēbrū illic egritudinē inducerēt. Et ergo sūmopere cauere debemus a magna quātitate cibor in vere: qꝛ diminutio cibor tali tēpore est vnū de maxie preseruātib⁹ ab egritudinib⁹ veris: vt vult Aui. z. p̄mi. loco p̄allegato. Et istud qđ dictū est maxie vitatē hꝫ de medio ꝛ fine veris ꝛ nō de initio ei⁹: qꝛ initiū ei⁹ hyemi assilat: q̄re tūc hō pōt nutriri sicut in hyeme. Et istud ēt intelligendū est qn̄ ver inuenit corp⁹ repletū humorib⁹ flegmaticis crudis. Si. n. ver īueniat corp⁹ tēperatū in humorib⁹ cibus in eo dandus est ſm mensuraꝫ caloris inati ꝛ resolutionē q̄ fit a corpe: qꝛ tūc ablata est cā quare diminueret cib⁹. Et istud voluit Hippo. p̄mo aphorismor duz dicit. Uentres hyeme ꝛ vere calidissimi sunt nā ꝛ somni longissimi. In his igit tēporib⁹ oblatiōes plures dande sunt. eteniꝫ inatus calor est multus: nutrimento igit indigent ampliori. ¶ Secūdo dicit q nimia sumptio cibi nocet in estate. Cuius cā est: qꝛ tūc temporis digestiua virt⁹ est debilis cū spūs ꝛ calor innatus q sunt instrꝫ vtutū multū sunt debiles sparsi ꝛ resoluti pp calorē extrinsecuꝫ vehemētē trahentē eos ad exteriora: ꝛ ergo mult⁹ cib⁹ nō posset digeri. Et circa istud sciendū est q pp vehemētiā resolutionis humiditatū tā subaliū q̄ nutrimentaliū corpis in estiuo tpe grossior ꝛ maior cib⁹ exhibendus esset: si vtus sufficeret ad digerendū talē ꝛ tm̄: sed qꝛ nō sufficit vna vice multū digerere: cibū parū ꝛ sepe de eo dandū est. Juxta illud Gal. p aphorismor. cōmēto illius cañ. Et qb⁹ semel aut bis dicentis. In estate cib⁹ multoties erit dandus ꝛ parū. multoties qꝛ indiget pp̄ter sepissimā dissolutionē. paruꝫ pp̄ter virtutis defectioneꝫ. Et lꝫ in estate par de cibo sit dandū: multū tn̄ de potu pōt dari. cū tunc resolutio maxima fiat ꝛ desiccatio corpis: releuatio caloris super humidū ꝛ plus sitiat hō tunc q̄ alio tēpore. Uerū est tn̄ q pot⁹ vini: ꝛ precipue vinosi puri minuendus est: qꝛ tale vinum est facilr iflāmabile ꝛ calorē iam acutū estu violēto excādescere facit: ꝛ g̃ si bibat vinū miscenda est multa aqua ꝛ dimittat vinū vetus ꝛ forte. ¶ Tertio dicit q in autūno debemus cauere a fructib⁹ saltē illius tēporis: vt vuis: piscis: ficubus: ꝛ silib⁹: vel saltē nō multū de eis comedere: qꝛ tales fruct⁹ generāt sanguinē dispositū ad putrefactionem pp ebullitionē quā in corpe ꝛ humorib⁹ faciūt: ꝛ maxie si fuerint in stōcho imundo vel in cacochymico corpe recepti: quale corpus in autūno sepius occurrit. Et sic male tūc accidunt egritudines. s. variole: morbili ꝛ pestilentie. Pro maiori tn̄ notitia regiminis cibi ꝛ potus tpe autūni sciēdū est: q tpe autumni dꝫ euitari fames ꝛ sitis ꝛ repletio multi cibi in vna hora: vt vult Rasis 4° Almansoris. ca. de regimine corpis ſm tēpa. Uinū p̄terea qđ bibit tpe autumni vehemēter est lymphandū: vt corpus humectet ꝛ caloreꝫ reprimat: sed nō supflue dꝫ lymphari intātū quātū in estate: neqꝫ supflue dꝫ tunc bibi: qꝛ tunc nā debilitata nō sufficeret ipsuꝫ regere ꝛ digerere ꝛ nimis lymphatuꝫ calorem obtunderet multiplicaret ventositates qbus colica gñari posset. ¶ Quarto dicit q tpe hyemali debem⁹ sumere cibuꝫ tantū q̄tū volumus. i. plus q̄ ceteris tēporib⁹. Et idem vult Auic. z. p̄mi loco preallegato. Et Gal. in cōmento illi⁹ aphorismi p̄me pticule aphorismor. Et qb⁹ semel aut bis: vbi dicit. In hyeme multus cibus ꝛ paulatim est dandus. Et rō huius est: qꝛ calor nostri corporis in hyeme est fortissimus. Tum qꝛ vnitus. Tuꝫ qꝛ fortificatus p antiparistasim. i. iuxtapositionē sui ꝯtrarij. vꝫ. frigiditas aeris nostra corpa circūdantis. Et istud verū est in corpib⁹ robustis ꝛ carnosis: ꝛ nō in raris ꝛ debilib⁹: qꝛ in talib⁹ corporib⁹ frigus intensum hyemis nō confortat calorem: sed magis debilitat. Et istud innuit Hippoc. p̄mo aphorismor dicens. Uentres hyeme ꝛ vere calidissimi sunt nā ꝛ somni lōgissimi. In his g tēporib⁹ oblationes plures dande sunt. eteniꝫ innatus calor est multus. nutrimēto igit ampliori indigēt. Et ex isto etiā sequit q nutrimēta grossiora ꝛ duriora digestionis plus cōueniunt hyeme q̄ alijs tēporib⁹: qꝛ calor est fortior. Uinū aūt quo vtendū est hoc tpe dꝫ esse roseū nō albū cū aqua pauca. ¶ Notādū hic q lꝫ ꝯsideratione habita ad fortitudinē caloris ꝛ digestiue virtutis in hyeme grossiores ꝛ densiores cibi cōueniant: qꝛ tamen corpa tunc disposita sūt ad opilationes ꝛ repletiōes ex flegmate plurimo: nec ab eis resolutio multa fit a cōtinente tuti⁹ est vti tunc mediocrib⁹ cibis inter solidū ꝛ rar: grossuꝫ ꝛ subtile: sicut carnib⁹ hedi vituli ꝛ mutonis: lucis parcis ꝛ cancris. Et vtentib⁹ grossiorib⁹ cibis: vt boue/porco/ceruo/cōchis/ostreis/carpis/ꝛ silibus expedit vt vnica comestione in die ꝯtentent vel vtant sepe rebus diureticis ꝛ apitiuis vt petroselino/nasturtio/apio: ꝛ silib⁹ ꝛ forti vtāt exercitio.

Saluia cum ruta faciunt tibi pocula tuta.
Adde rose florem minuit potenter amorem.

¶ In hoc passu ponunt duo remedia corrigētia potuꝫ malum. Quor p̄mū est saluia: cuius folia imposita potui corrigunt malitiā potus sua ꝓprietate: ꝛ etiā in se habent virtutē cōfortandi neruos ꝛ cerebrū: qbus confortatis meli⁹ resistunt malis fumis recipiendis qui ꝓueniunt ex malo potu. Scdm est ruta: cuius ēt folia integra absqꝫ eorū aliā cōtritione debent potui imponi: qꝛ sua caliditate ꝛ ꝓprietate corrigunt malitiā potus. Et de ruta qūo valꝫ cōtra venenū prius dictum est ibi. Allia nux ruta. Postea subdit textus q istis duobus predictis potest addi flos rose. Et hoc maxime debet intelligi de rosa rubea que sua aromaticitate existēte in eius superficie: ꝛ similiter sua stipticitate corrigit malitiam potus.

Nausea non poterit quēq̄ vexare marina.
Antea cum vino mistam si sumpserit illam.

¶ In hoc textu ponit vnū remediū cōtra nauseam: siue vomituꝫ ꝓuenienteꝫ trāsfretantibus nō cōsuetis dicēs: q ille qui dꝫ transfretari anteq̄ nauē intret: dꝫ aliqbus dieb⁹ miscere aquā marinā suo vino. Et istud est remedium p diuitibus: qꝛ si pauper fuerit dꝫ potare aquā marinā vt facilius nauseā euitet. Et cā huius est: qꝛ aqua maris salsedinē hꝫ: ꝛ sic sua salsedine ꝛ stipticitate que cōsequit salsedineꝫ orificiū claudit: ꝛ per hoc vomitus impeditur. ¶ Et circa istud est notandū q sicut vult Auicenna 3ª p̄mi cap. de regimine iter agētis in mari: viator in mari nō dꝫ multū cogitare retinere vel cōpescere a p̄n° nauseam vel vomitū: sed dimittat vomitus ipsius cōtinuari: donec per ipsuꝫ fuerit bene purgatus: hoc. n. preseruat a multis egritudinibus: ꝛ nedum preseruat: imo etiaꝫ curat vel alleuiat graues ꝛ malignas egritudines: vt leprā: hydropisim: apoplexiam ꝛ frigiditatē stōchi: ꝛ eius inflationē: put vult Auicen. 3ª p̄mi. doctrina zª. cap. z°. Si tn̄ vomitus viatoris in mari superfluerit sic q vehementer debilitet ipsuꝫ restringendus est comestione fructuum stipticor ꝛ acetosor: sicut sunt cydonia ꝛ maciana acetosa vel poma de capenduto ꝛ mala granata acetosa qbus orificium stōchi ꝯfortatū depellit huores inferius ꝛ stomachus etiaꝫ ꝯfortatus ab his humores repellit effluentes ad eū ex agitatione ab vndis. Uel pōt semen apij torrefactū bibi cū vino vel absintbium potest comedi aut bibi: ꝛ silr panis assatus ꝛ ifusus in vino bene redolente comestus valet ad idē: ꝛ vlr valet nutritio viatoris in mari ex cibis acetosis ꝯfortantibus os stōchi ꝛ phi-

In estate. In autumno. In hyeme. Cōtra nauseā in mari.

bentibus vapores ⁊ fumos aſcendere ad caput:ſicut ſunt lentes cocte in aceto vel in ſucco vue acerbe.

De ſalſamentis.

Saluia:ſal:vinum:piper:allia:petroſelinum.
Ex his fit ſalſa:niſi ſit cōmiſtio falſa.

¶ In hoc textu ponit̄ modus faciēdi ſalſamentuʒ cōe ſi in menſa defici ăt ſalſamēta ſpālia.Et ꝓ illo ponunt̄ quinqʒ ex q̄bus pōt fieri ſalſamentū.Primū eſt ſaluia qua fit cōdimentū in aſſatione auce ſiue decoctiōe.Ulr.n.auce aſſate ſiue porcelli ſaluia implent̄ vt humiditates ſupflue ſiue viſcoſitates extrahant̄:⁊ odor ſaluie aucis ac porcellis immaneat.Poſt aſſationē tñ ſaluia eyci dʒ ⁊ nō comedi.Similr ex ſaluia fit cōdimentū comeſtibile a ruſticis vel cōmunibꝰ in comeſtione auce:terūt.n.alliū cū ſaluia ad auferendū aliq̄d ſaporis ally.¶ Scōm eſt ſal cū vino ⁊ eſt ſalſamentū diuitū ſiue nobiliū.Ipſi enim deficiente ſinapio vel veriuto ponūt in ſalſario vinū cui modicū ſalis admiſcent.¶ Tertiū eſt piper ⁊ eſt ſalſamentū ruſticoꝝ.Commiſcent.n.piper cū fabis ⁊ piſis.Silr ēt ex pane aſſo cum ceruiſia vel vino ⁊ cū pipere fit ſalſamētū nigrū ad moduʒ pultis qd piper dr:⁊ hoc ſupeffundunt carnibꝰ aut piſcibꝰ.
¶ Quartū eſt alliū ex quo etiā fit ſalſamentū ruſticorum: miſcent.n.cū molli caſeo ⁊ lacte terēdo alliū:⁊ ſic comedūt cum cibo:ſiue aſſo:ſiue elixo:ſiue ſalſo:ſiue dulci:⁊ cū ouis duris.¶ Quintū eſt petroſelinū ex cuiꝰ folys cōtuſis cuʒ veriuto vl albo vino fit viridis ſalſa cū aſſis comeſtibilis.

Salſamēta ſiue ſalſe diuerſificari pñt.

¶ Et circa iſtud eſt notandū ꝙ ſalſamēta:ſiue ſalſe diuerſificant̄ pmo ſm tpa.Tēporibꝰ.n.calidis declinēt ſalſe ad frigus vel paucā caliditatē:tēporibus xͦo frigidis ecōuerſo.Materia igit̄ ſalſaꝝ in eſtate ſit veriutū vel agreſta de ſūmitatibus vitis vel acetū:ſuccus limonū vel citrangulorū vel granatoꝝ cū çuccbara ⁊ aq̄ roſaꝝ.Et interdū in ſalſis que ſiunt in eſtate pōt addi aliquātulū ſerpilli ⁊ petroſelini ad obtēperandū frigiditatē predictoꝝ.Mā xͦo ſalſarū cōpetentiū tēporibꝰ frigidis ſunt ſinapiū/eruca/çinçiber/piper/cinamomū/gariofili/allia/ſaluia/mentha/ſerpillum/⁊ petroſelinū/vinū/aqua carniū/acetū nō forte:ſʒ ꝓpinquū nāe vini.Et in tēporibus mediocribꝰ ſint mediocris caliditatis ⁊ frigiditatis.Scōo diuerſificant̄ rōne cibarioꝝ ꝓ q̄bꝰ fiunt.Nā alia ⁊ alia cibaria indigent alys ⁊ alys ſalſis ſicut ſciunt dñoꝝ coci.Mutonū.n.⁊ ſilr vitulorum ⁊ capreoloꝝ ſalſa cōueniēs eſt ſalſa viridis.In eſtate q̄deʒ ex aceto ⁊ agreſta cū paucis ſpēbꝰ ⁊ ſine allys cū petroſelino çinçibere albo ⁊ agreſta ⁊ pane aſſo īfuſo in aceto vel agreſta.In hyeme fit eadē ſalſa cū pluribus ſpēbus: ⁊ pauco allio:⁊ optimo vino:⁊ pauca agreſta vel pōt ſufficere ſinapiū ⁊ eruca.Salſa aūt ꝓ carnibus bouinis elixis eſt piper bullitū qd fit ex pipere ⁊ pane aſſo ⁊ aqua carniū ⁊ pauca agreſta:⁊ iſta eadē ſalſa eſt ſatis ꝯueniēs carnibꝰ porcinis in hyeme.Pñt ēt carnes porcine comedi in eſtate cū aceto ⁊ petroſelino in pnͦ refectionis.Si autē pdicte carnes paſtillent̄ ⁊ ſpālr bouine ⁊ porcine:in hyeme q̄deʒ apponat̄ cepe albū cū puluere ſpēꝝ dulciū in parua q̄titate.In eſtate xͦo ſine cepis:⁊ cū veriuto.vel pñt apponi cepe parue ⁊ in pauca q̄titate.Si aūt paſtillatura fit ex carnibꝰ ſubtilioribꝰ nō apponat̄ cepe:ſed in eſtate lac amyg. cū veriuto ⁊ pauco puluere ſpēꝝ dulciuʒ:⁊ in fine pōt apponi ouuʒ cōquaſſatū cū agreſta:ſʒ in hyeme loco agreſte ponit̄ vinū ⁊ plus de ſpēbꝰ.Aſſature aūt cuniculoꝝ ⁊ pulloꝝ iuuenū cōueniēs eſt ſalſa in qua eſt cinamomū:⁊ mica panis cū agreſta q̄dē in eſtate:⁊ cū vino in hyeme.Aſſature aūt porci ſalſa cōueniēs eſt liquor deſcendēs cōquaſſatus cum optimo vino ⁊ cepis in hyeme:⁊ in eſtate viridis ſalſa ſuperius noīata.Aſſature aūt phaſeanoꝝ ⁊ columbarūʒ ⁊ turturū nulla alia ſalſa indigēt niſi ſale.Caponū autē ⁊ gallinaꝝ elixatoꝝ cōueniens ſalſa eſt aqua decoctionis eoꝝ cū aliquātulo pulueris ſpēꝝ dulciū:⁊ pcipue ſi in predicta decoctione addat̄ ſaluia/hyſſopus/petroſelinuʒ:⁊ h̄ in hyeme:⁊ in eſtate ſufficit ſola aqua cū aliquantulo ſuc c ſummitatū vitis.Sʒ pro ſalſa caponū ⁊ gallinaꝝ pinguiū paſtillandoꝝ nihil penitus eſt apponendū:niſi aliquantulum pulueris ſpēꝝ:⁊ in fine agreſta ſupradicta in eſtate:⁊ optimū vinū in hyeme.Piſces xͦo q̄to ſunt groſſioris carnis ⁊ difficilioris digeſtionis ⁊ maioris ſupfluitatis ⁊ humidioris nature:tanto indigent ſalſis calidioribus ⁊ acutioribus:⁊ hoc etiam verum eſt in carnibus.

Ablutio manuum poſt menſam.

Si fore vis ſanus ablue ſepe manus.
Lotio poſt menſam tibi cōfert munera bina.
Mundificat palmas:⁊ lumina reddit acuta.

¶ In hoc textu ponunt̄ due cōmoditates prouenientes ex lotione manuū poſt cibuʒ ſūptū.Prima eſt:q2 ꝑ h̄ palme manus mundant̄.Scōa eſt:q2 reddit lumina acuta.i.prodeſt oculis:⁊ hoc maxie ꝑ accñs:q2 manꝰ ſunt inſtra mundādi oculos.q̄re multū ꝯfert eas eē mūdas.Et de iſtis cōmoditatibꝰ dictū eſt ēt ꝑus ibi.Lumina mane manus.

De electione panis.

Panis non calidus:nec ſit nimis inueteratus.
Sed fermentatus:oculatus:ſit bene coctus.
Modice ſalitus:frugibus validis ſit electus.
Nō comedas cruſtā:cholerā q2 gignit aduſtā.
Panis ſalſatus:fermentatus bene coctus.
Purus ſit ſanus:qui non ita ſit tibi vanus.

¶ In hoc textu ponunt̄ duo vitanda circa electionē panis. Primum eſt caliditas:nō eniʒ dʒ panis comedi calidus Panis eniʒ calidus eſt humane nāe nociuus.Iuxta illud Auic.2ͦ cañ.cap̄.de pane dicētis.Nō comedat̄ calidus ſic eſt.Panis.n.calidus nō eſt apud nām receptabilis ⁊ acceptio eius q̄ eſt de furno ⁊ reliquoꝝ ſibi ſiliuʒ eſt mala.Et rō eſt:q2 talis panis multum opilat.Et poſtea iterum dicit Auicē.Panis calidus ſitim facit ſua caliditate:⁊ natat ꝑꝑ ſuam humiditatē vaporoſaʒ.⁊ eſt velocis digōnis:⁊ tarde deſcenſionis.Et q̄uis iſte panis calidus nō cōueniat in regimine ſanitatis quo ad eſuʒ:odor tñ panis calidi multum ꝯfert.reſuſcitat eniʒ ſyncopiçantē:⁊ poſſe eſt aliquos hoīes viuere ex odore panis calidi.Scōm eſt ꝙ nō debemus comedere panē diu piſtū ſiue muſcidū:q2 talis panis non eſt ꝯueniēs ꝓ nutrimēto nāe humane:exiccat.n.corpꝰ:ac humores melācholicos gñat.Et ex iſto relinquit̄ ꝙ panis nō dʒ eē calidus:nec vetuſtate induratus:ſed pori die coctus.

¶ Poſtea in textu ponunt̄ q̄nqʒ cōditiones panis electi. Quarum pma eſt ꝙ panis dʒ eſſe fermētatus bñ.Et iſtud vult Gal.pmo alimētoꝝ.cap̄.2ͦ dicens.Optimi aūt panū ꝓ digeſtione ſunt q̄ maxie fermētati:⁊ q̄ aſſationē habuerunt a cōmēſurato igne in clibano.Et iterū eodē cap̄.dicit. Qui xͦo infermentatus eſt nulli vtilis eſt.Et ſm Auicē.2ͦ cañ.cap̄.de pane.Panis hñs paꝝ fermēti plurimi eſt nutrimēti:ſed eius nutrimētū opilat niſi illos q̄ ſunt plurimi exercity.Scōa eſt ꝙ panis dʒ eſſe oculatus.i.poroſus:⁊ ꝑ hoc denotat̄ ꝙ viſcoſitas eius eſt ablata.Uerum eſt tñ ꝙ iſte panis ſm Auicēnā loco pallegato:velocis eſt penetrationis ⁊ minoris nutrimēti:⁊ deterioris ſicut eſt panis opirus q̄ eſt plurimi furfuris.Tertia eſt ꝙ panis dʒ eſſe bñ coctus:q2 panis male coctus male digeſtionis eſt:⁊ ſtōcho grauedinē affert.Et Auicēna 2ͦ cañ.loco preallegato dicit. Et ille qui nō bene decoquitur eſt plurimi nutrimenti:ſed eius nutrimētū opilat:niſi illos qui ſunt plurimi exercity. Et panis de patella eſt huius generis:eius namqʒ pars interiori raro decoquitur bene.Quarta eſt ꝙ panis debet

Panis electi cōditiões q̄nqʒ

esse temperate salitus. Nimiū.n.dulcis opilat:ꝛ nimiū sal/
sus exiccat. Moderate tamen salsus optimū nutrimentuꝫ
prebet: dum tñ cetere cōditiones adsint. Quinta est ꝙ sit
fact⁹ ex optimis granis. vꝫ. ex optimo tritico ꝛ sana messe
collecto. ℭ Deinde subdit textus ꝙ nos debemus cauere
ab esu cruste panis: qꝛ illa generat cholerā adustā: siue hu
morē melicū: ex quo eniꝫ ipsa adusta ꝛ sicca est humoꝛ ab
ea genitus adustus erit ꝛ siccus. ꝛ ꝓpterea nobiles q natu
ra cholerici sūt deponere faciūt superiorē crustā panis ac/
inferiorem quos imitant̄ prelati ac delitiosi. Eligat̄ igitur
mica panis que est melioris: maioris: ꝛ velocioris nutrimē
ti ꝙ̃ crusta. Uerū est tñ ꝙ aliqñ cōuenit sanis habētibus
stōchū humidū ꝛ volētib⁹ demacerari. ꝛ in fine comestio/
nis plus cōpetit. Juuat eniꝫ cibi descensuꝫ ꝛ cōfortat ori/
ficiū stōchi. ℭ Postea in duobus vltimis versibus innui/
tur ꝙ panis bonus dꝫ habere istas qnqꝫ ꝯditiones. s. ꝙ sit
salitus fermētatus bñ coctus: purus. i. de mundis granis ꝛ
sanis idest de granis sana messe collectis: ꝛ istas cōditiōes
partim innuit Auicenna loco ꝑallegato dicens. Opꝫ vt sit
panis mundus salitus massam hñs confectā fermentatus
coctus: ꝛ vna nocte permanēs. Et circa istud est sciendum
ꝙ si querat̄ nutritio maioꝛ ꝛ purioꝛ mūdificet̄ panis a fur
fure: ꝛ si velimus subductionē aliqualē dimittam⁹ aliquā
partem furfuris. *Furfur.* Furfur enim parum nutrit: ꝛ ventrē sub/
ducit: ꝛ farina econuerso.

Est caro porcina sine vino peioꝛ ouina.
Si tribuis vina tunc est cibus ꝛ medicina.

ℭ In hoc textu cōparat auctor carnē porcinā carni ouine
dicens ꝙ caro porcina sine vino minus sana est ouina: tñ
si caro porcina sumat̄ cuꝫ vino ipsa est optimū nutrimen/
tum ꝛ medicinā prebens: qꝛ multuꝫ humectat: ꝛ hoc intel/
ligenduꝫ est: maxime de porcellis assis: siue de apris opti/
me preparatis. Et circa istud est sciendū ꝙ carnes porcine
qbus rustici ꝛ cōes vtunt̄: qñ. vꝫ. sunt salse vel sole vel fu
mo exiccate nullo mō saniores sunt carnibus ouinis cete/
ris paribus: siue cū vino: siue sine vino sumant̄. Sed istud
dictum veritatē habet de carnibus porcellorum assatorū
vel de carnibus caprinis mō predicto.

Ilia porcoꝝ bona sunt: mala sunt reliquorum.

ℭ In hoc textu cōparant̄ omasa porcoꝝ omasis reliquoꝝ
brutoꝝ: ꝛ dicit textus ꝙ omasa porcoꝝ. i. intestina preua/
lent quo ad esuꝫ intestinis alioꝝ brutoꝝ. Cuius rō pōt eē
ista: qꝛ pauca intestina comedimus: nisi illa que replentur
sanguine vel que sunt aīaliū multū pinguiū: cuiusmodi sūt
porci. Jam solus sanguis porci ꝑꝑ suā cōplexionē ꝛ silitu/
dinē complexionis cum natura humana est sanguis quo
omasa: siue intestina implent̄. Et similr̄ porci faciliꝰ im/
pinguantur ꝙ̃ aliquod alioꝝ brutorum: ideo magis sumi/
mus intestina porci ꝙ̃ aliorum brutorum.

De musto

Impedit vrinam mustū: soluit cito ventrem.
Epatis emphraxiꝫ: splenis generat lapidemqꝫ.

ℭ Hic ponunt̄ qnqꝫ nocumēta ꝓueniētia ex potatione no
ui vini vel musti. Primū est ꝙ mustū impedit vrinā: ꝛ hoc
pōt intelligi dupl'r. Primo qꝛ mustū grossuꝫ ꝑꝑ suā grossi
tudinē ex fece admista opilat ipsuꝫ epar siue ipsos renes
sic ꝙ vrina de facili nō pōt hr̄e suū cursuꝫ: scdo īpedit vri/
nā quo ad debitū eius modū: sicut facit mustū renense ali/
qđ: ꝛ qđā alia vina subtilia sīlr̄: qꝛ est aliqđ mustuꝫ renen/
se: cuius feces sunt mordicātes: ꝛ duꝫ ipsuꝫ venit in vesica;
ille ꝑtes terrestres nitrose mordicant vesicā ꝛ cogunt vri/
nare sine ordine debito ꝛ mō cōsueto. ℭ Scdm̄ est ꝙ sol/
uit vētrē. Et rō est: qꝛ abstergit viscera nitrositate: siue sal/
sedine sue fecis ꝛ stimulat ea ad expulsionem. Primo ꝑꝑ
mordicationē fecis. Scdo ꝑꝑ multitudinē vētositatis quā
inducit tale vinū siue mustuꝫ. Tertio lubricando cito infe
rius per viā indigestibilitatis ꝛ grauaminis stōchi quare
stōchus se relaxat: ꝛ portenariū oppressuꝫ aperit. ℭ Ter/
tiuꝫ est ꝙ mustum nocet bone cōplexioni epatis: qꝛ opilat
ipsuꝫ ꝑꝑ imistionē plurimā sue fecis: ꝛ ꝑducit ad dysente/
riā epaticā: ꝑꝑ inflationē eius qua debilitat epar. Et istud
vult Auic. 3ª ꝑmi cap. de regimine aque ꝛ vini. Et sic ēt in/
ducit cacesiā siue malā dispōnem coloris: ꝛ malas inducit
egritudines epatis. s. diuersas spēs hydropisis. ℭ Quartū
est ꝙ mustū nocet spleni ꝛ dispōni eius ꝑꝑ candē cāꝫ que
dicta est de epate: qꝛ opilat splenē: ꝛ sic inducit duritiē ei⁹.
ℭ Quintū est ꝙ mustuꝫ generat lapidē: ꝛ maxie illū q in
renib⁹ est: q rubeus est de facili frangibilis cā opilationis
quā facit ex grossitudine sue sube. Et istud verū est de mu/
sto vinoꝝ multū dulciū non habēte feces nitrosas ꝛ mor/
dicantes. Mustū. n. hñs feces nitrosas ꝛ mordicātes ma/
gis īpedit lapidē: qꝛ multū facit vrinare: sicut mustū aliqđ
renense facit apparere arenulas in vrina: siue grauellā: qꝛ
facit multum vrinare. Multa enim vrina sua lotione ab
stergit arenulas adherentes: que cum ea expelluntur.

De potu aque.

Potus aque sumptus fit edēti valde nociuus.
Infrigidat stomachū: cibū nititur fore crudū.

ℭ Hic ponunt̄ duo nocumenta ꝓuenientia ex potu aque
ꝛ hoc quo ad edētē. Primū est ꝙ potus aque nocet stoma
cho edentis. Cuius ratio est: qꝛ ipsuꝫ infrigidat ꝛ relaxat: ꝛ
maxime deycit appetitū cibi. ℭ Scdm̄ est ꝙ potus aque
cum sumit̄ cibus īpedit digōnē cū cibū sumptū incrudet.
Et istud vult Auic. 3ª ꝑmi. cap. de regimine eius qđ come/
ditur dicens. Neqꝫ post ipsuꝫ. s. cibum multa bibenda est
aqua que inter ipsuꝫ. s. cibum ꝛ corpus stomachi sepatiōnē
faciat: ꝛ ipsum natare faciat. Et caplo de regimine aque ꝛ
vini dicit. Et cū nā in digerēdo nutriens studeat satietate
aque iam precedēte sufficienter: idest si precesserit satietas
aque sufficiens ad bonam cibi permistionem: aqua vehe/
menter est impediens. supple digestionem incohatam. Et
idē vult Auic. 2ª cantice. tractatu ꝑ. cap. 4. dicens. Est etiā
vitandus potus aque in mensa: nisi rōne adherētie ꝛ tardi
tatis descensus bucelle. Nō est ēt immiscēda aqua cū cibo. Et
Auerrois in cōmēto ait. Cā qdē huius est: qm̄ cū sumit̄ aq̄
super cibū p̄ns ꝙ̃ stōchus calefecerit ipꝫ infrigidat ꝛ ipsum
incrudat. Et ēt cā quare supnatet cib⁹ sumpt⁹ in stōcho: ꝛ
quare ēt nō adhereat ꝛ vniat̄ eidē ꝙ ꝯterat ipꝫ sicut exigi
tur. Actio nāqꝫ stōchi sup sūptū cibū fit cōterēdo ꝛ coquē
do sil': vñ sicut infundit̄ sil': ꝛ in magna quantitate aqua in
olla ꝑpter qđ tardat̄ cibi decoctio in eadē: sic ēt contingit
idē ipsi stomacho. Et istud maxie verificat̄ de potu multe
aque. Modica. n. q̄titas aque frigide sugendo sumpta po
test cōcedi añ descensuꝫ cibi: vt per eā cōpleat̄ cibi descen
sus ad inferiora: ꝛ hoc si sitis ifestauerit ꝛ bibere coegerit:
nā modica quātitas aque frigide predicto mō sumpta sto/
machū alleuiat ꝛ colligit. Alleuiat qdē a siti: alleuiat etiaꝫ
cooperando ad descensuꝫ cibi. Colligit aūt sua frigiditate
coadunans partes stomachi. Et istud colligit̄ ab Auic. lo/
cis preallegatis. ℭ Notandū ꝙ q̄uis in sitis extinctione
aqua sit ꝯuenientioꝛ potus ꝙ̃ vinū: tñ oib⁹ ꝯsideratis vino
est potus cōuenientioꝛ in regimine sanitatis ꝙ̃ aq̄. *Uinū cōuenienti⁹ est aque in regimine sanitatis.* Nā da/
to ꝙ in sitis repressione que est appetit⁹ frigidi ꝛ hūidi aq̄
vl'r melioꝛ sit: qꝛ frigida ꝛ humida: nālr̄ tñ in cibi ꝑmistio/
ne: ꝛ eiusdē delatione ad ꝑtes corpis extremas vinuꝫ pre/
ualet aque. Nā vinuꝫ rōne sue subtilitatis in substantia: ꝛ
actione subtilius cibis permiscet̄: ꝛ spālr̄ qꝛ natura magis
in eo delectat̄: ideo citius attrabit ipꝫ ꝛ alys cibis ꝑmiscet:
ꝛ specialr̄: qꝛ hec mistio fit per viam cuiusdā ebullitionis:
quam

quã vinũ magis iuuat rõne virtualis caliditatis: ꝛ aqua ipedit rõne frigiditatis. Et sic pꝫ ꝙ vinuꝫ ꝑualet aqua in ciborũ ꝑmistione. Et silr ꝑualet in eorũdem delatione. Nã vinuꝫ est optimus penetrator qḋ ei debet rõne subtilitatis sue substãtie: ꝛ rõne caliditatis virtualis: subtilia eniꝫ ꝛ calida multum sunt penetratiua: ꝛ per ꝯñs vinum est magis delatiuũ ꝙ aq̃ in qua nihil est virtualr caliduꝫ: nec substãtie acreitatis nec igneitatis: vnde aque mora transeundo ipedit oẽm cursum. Amplius aqua ex alio nõ est potus ita cõueniens: sicut vinuꝫ: qꝛ aqua ipedit alimentũ nutrire: eo ꝙ nõ nutrit: quare illud vtiqꝫ minus nutrit: vñ quãto cibꝰ est magis aquaticus: tãto est minus nutritiuus. Bonuꝫ est igitur ꝙ vinuꝫ ꝑmisceatur cuꝫ cibo: qḋ soluꝫ nõ ipedit nutritionẽ: imo multuꝫ iuuat: qꝛ vinuꝫ est maxime nutritiuũ: ꝛ maxime restauratiuũ: ꝛ velocissime nutrit vt ꝑus dictuꝫ est. ¶ Notanduꝫ insup ꝙ nõ solũ nociuus est potus aque edẽti: siue sumẽti cibuꝫ: imo in pluribꝰ alys casibꝰ nociuus est: quos narrat Auicẽ. 3a ꝑmi. ca. de regimine aque ꝛ vini. Primo eniꝫ incõueniens est in homine ieiuno: tunc enim penetrat aqua bibita nullo retinaculo ipediente vsqꝫ ad itima membrorũ principaliũ mortificãs suuꝫ calorẽ innatum. Et istud verũ est de homine vere ieiuno. Ebrio enim qñqꝫ ꝓficit: neqꝫ leditur ipse si ieiunus bibat aquaꝫ: qꝛ ieiunus ebrius nõ est oĩo ieiunus: nec est in stomacho vacuus: sed adhuc hꝫ reliquias aliquas hesterne crapule: q̃rum nitrositas aqua mitigatur: ꝛ stomachus ab eis ꝑ aquã abluitur: ꝛ repressis vaporibꝰ ꝛ fumis ꝑparat stomachus ad receptionem noui nutrimẽti. Scḋo est incõueniens in homine exercitatio forti exercitio: ꝛ silr statim post coitũ. Naꝫ tũc pori corꝑis sunt multũ aperti q̃re penetrat aq̃ in profunda membrorũ mortificãs caloreꝫ innatuꝫ: qui post coitũ etiã debilitatus est. Tertio incõueniens est post balneationẽ: maxime cũ fit hec balneatio vẽtre vacuo: tũc. n. vie sunt vehemẽter aperte: quare ledens penetrat aqua: vt dictuꝫ est. De isto potu aque dicit Aui. 6o q̃rti. fẽ. 2a ca. vltimo. Ex potu illius in ieiuno: ꝛ post balneuꝫ ꝛ post coituꝫ timetur corruptio cõplonis ꝛ hydropisis. Quarto inconueniens est bibere aquam frigidaꝫ cã obediẽdi siti nocturne mẽdose que accidit in crapulatis ꝛ ebrys: nã ꝑ potũ aque frigide ꝓhibent resolutio ꝛ digestio humoris salsi vel fortis vini: vel alterius acuti faciẽtis sitim: ꝛ sic cito post potũ reuertit sitis: ita fortis vt añ. Sed si vehemẽs affuerit sitis nimiuꝫ vexans ꝛ ingetans: nec sufficiat aeris inspirati frigiditas: nec ablutio oris cũ aqua frigida bibat sitibundus aquã frigidaꝫ cuꝫ vase stricti orificy: siue gracilis rostri: q̃tenus aqua ꝓlixius det sup orificiũ stõchi fortiꝰ sitim mitiget: ꝛ de ea minus sumat: ne digerẽdorũ digõnem penitꝰ ipediat. Quinto generalr malum est sanis bibere multam aquaꝫ frigidã: qꝛ extinguit calorẽ innatũ: ꝛ pectus offendit ꝛ stomachi appetitũ deycit ꝛ membris omnibus neruosis obest. Uerũ est tñ ꝙ aqua tẽperate frigida aliquando per accidens appetitũ excitat ꝛ stomachũ forteꝫ efficit coadunando ipsum ꝛ stringendo villos eius.

Sunt nutritiue multum carnes vituline.

Carnes vituline.

¶ In hoc passu auctor laudat carnes vitulinas: dicens ꝙ carnes vituline multũ sunt nutritiue. Et istud innuit Aui. fẽna tertia ꝑmi. ca. de regimine eius qḋ comedit. vbi vult ꝙ cibus sanitatis ꝯseruatiuus debet esse talis quales sunt carnes: qꝛ sũt similis nãe ꝑus apte fieri sanguis ꝛ maxime carnes hedoꝝ ꝛ vitulorũ paruoꝝ lactantiũ ꝛ agnoruꝫ annualiũ. Et istas carnes vitulinas sũme laudat Gal. 3o alimẽtorũ. vbi vult ꝙ carnes vituli lactãtꝭ sex hebdomadaꝝ vel octo assate saniores sũt mutonis: facilis. n. digõnis ꝛ multũ nutritiue sunt. Et de istis carnibꝰ vitulinis ẽt ꝑus dcm̃ est.

Sũt bona gallina: capo: turtur: sturna: colũba.
Quiscula: vel merula: phasianꝰ et bigoneta.
Perdix: frigellus: orex: tremulus: amarellus.

¶ In hoc passu ponunt carnes eligibiliores ꝓ nutrimẽto nãe hũane aialiuꝫ volatiliũ. Et enumerant quatuordeciꝫ aues: quarũ carnes bone sunt pro nutrimẽto hoĩs. ¶ Prima auis est gallina: cuius esus siue comestio nãe humane cõueniens est. Haly. n. Auẽçoar. Auer. ꝛ Mesue: vt dicit Cõciliator pre ceteris laudãt pullorũ carnes: ꝛ maxie galline que nondũ peperit ꝛ galli q nondũ calcauit. Sunt eniꝫ facilis ꝯuersionis in sanguinẽ ꝛ superfluitatũ paucarũ: ꝓprietatẽ mirabilẽ hñtes in tẽperando cõplexionẽ ꝛ humores: cuiꝰ brodiũ optima leprosis est medicina. Et de carne gallinarũ dicit Aui. 2. cañ. ca. de gallinis ꝛ gallo. ꝙ caro gallinarũ que sunt puelle in itellectu augumẽtũ efficit clarificat vocẽ: ꝛ augumẽtat sperma. Et melior gallina ꝭm eũ ibi est que nõdum parit oua.

Gallina

¶ Scḋa auis est capo: siue gallus castratus: cuius carnes ponit Cõciliator dĩa sexagesimaoctaua iter laudabiliores carnes. Et carnes istas ꝛ silr ꝑores digerit stõchus a ꝓprietate.

Capo

¶ 3a est auis turtur que ẽt est boni nutrimẽti ꝛ bonũ gñans humorẽ. Cuiꝰ carnẽ Aui. 2. cañ. ca. de carne sũme laudat dicẽs. Uolucris qdeꝫ caro melior nõ est ꝙ alduragi. i. turturis ꝛ gallinarũ ꝛ subtilior carũ ꝛ nõ sunt cũ nutrimẽto carniũ alcubegi. i. ꝑdicum ꝛc.

Turtur.

¶ 4a auis ꝭꝫ aliquos est sturnus: ꝛ ista auis dꝫ comedi in iuuẽtute: ꝛ est auis nota theutonice eyn spreu: ꝭm aliquos est starna: quã Raß. 3. Almansoris pre ceteris volatilibus laudat dicens starne caro omni carne auiũ leuior iuenitur. atqꝫ his qui subtili volunt custodiri regimine ꝯueniẽtior: ꝛ põt per starnã intelligi auis magna velut anser grisea cinerea: cuius caro laudabilis est maxime cũ iuuenis fuerit: ꝛ isto mõ intelligit Almãsor ꝑferens istã carnẽ alys. Uel põt per starnã itelligi maneries ꝑdicis parue: quã Moyses videt itelligere: iudeis ingens: silr starne non vident pro dño nostro: qꝛ ventrẽ ꝯstringunt. Et istã ꝓprietatẽ aly attribuũt ꝑdicibus. Carnes eniꝫ ipsarũ ventrẽ ꝯstringunt teste Rasi. 3. Almãso.

Sturna
Starna

¶ 5a auis est colũba que est auis nota: cuiꝰ caro est cholerica: ꝛ de colũbis dicit Raß. loco ꝑallegato. Colũbe vehemẽtis sunt caliditatis que sanguinem inflãmatũ gñant: ꝛ cito febricitare faciũt. Et q̃ aptius colũbe comedi debẽt in pastillis cũ vuis acerbis ꝙ assari. Per vuas. n. acerbas aufert calitas quã sanguini iducũt. Et electiores colũbe pro esu sunt colũbe iuuenes volare potentes: qꝛ tales sunt leuioris digõnis ꝛ melioris huoris. Pulli enim nõ volare potẽtes caliditatẽ ꝛ humiditatẽ habẽt superfluas: quare grossos gñant huores: vt vult Aui. 2o cañ. cap. de colũbis. Antique ꝟo columbe ꝛ earũ caro ꝓpter caliditateꝫ nimiã ꝛ siccitatẽ ꝛ digestionis difficultatẽ sũt euitãde. Et silr ẽt turtures antique.

Columba

¶ 6a auis est quiscula que ab aliqbus nominat coturnix: qꝛ quiscula est nomen onomatopeion. s. fictum a suo sono. Et ista caro ꝭm aliquos est subtilis substãtie bonũ gñans humorẽ: ꝛ multuꝫ competit sanis cõualescentibꝰ. Scḋꝫ Isaac tñ coturnices ceteris volatilibꝰ sunt peiores: nec nutrimẽto: nec digõne laudabiles qꝛ ex comestione carnis earũ timet spasmus ꝛ thetanus: put ẽt vult Auicẽ. 2. cañ. ca. de eis: subiungens rõnẽ. s. ꝙ in suba carniũ earuꝫ est virtus faciẽdi hꝰ accidẽtia narrata: ꝛ sic nõ ꝓueniũt illa accñtia ex eo soluꝫ: qꝛ coturnices comedunt elleborũ. Et hinc est ꝙ gallici comedunt coturnices cuꝫ molli ꝛ pingui caseo: ꝛ inde faciũt pastilla. Põt tñ per coturniceꝫ itelligi alia auis a ꝑdicta perdice maior eiusdẽ fere coloris cũ rubeis pedibus ꝛ rostro saporis delectabilis dicta coturnix Italica lingua. Et isto mõ Rasis 3o Almansoris accipit coturnicẽ qñ ꝑfert carnes eiꝰ post carnes

Quiscula
Coturnix

Merula

starne alioꝝ volatiliū carnib⁹. ¶ 7ª auis est merula que est eiusdē quātitatis cū sturno: sed est ad nigredinē tēdēs ⁊ hñs rostrū subrubeū: ⁊ silr d3 comedi iuuenis. ¶ 8ª auis est phasian⁹. i. gallus syluestris que ab oibus medicis enumerat̄ inter aues laudabilis carnis. Caro enim talis auis nature hūane est ꝯueniētissima. ⁊ est cibus p̄ncipum ⁊ magnatū. Cōciliator eni3 loco p̄allegato dicit. Syluestriū ℞o laudabiliores sunt phasiani ad sanitatē ⁊ ad robur. Et fortassis ēt vl'r domestici cū sint gallinis ꝓpinquissimi ⁊ eiusdē fere spēi: sintq3 illi sicciores aeris ⁊ alimenti ac exercitii ampliores. ¶ 9ª auis est ethigoneta que est auis parua ad modū ꝑdicis: sed longū rostrū hñs: cuius caro est optima. ¶ 10ª auis est perdix: cuius caro ꝭm Aui. z. cañ. ca. de cubi gi. est de subtiliorib⁹ carnib⁹ ipinguans: q2 multum nutrit cor abstergēs hydropisi ⁊ stōcho ꝯferens: ⁊ augumentū in coitu faciēs. Uerū est tñ ꝙ stringit ventrē. Et istā carnem Gal. 3° alimentorū. ca. 10. ⁊. 8. de ingenio. ca. z. prefert oibus aliis volatiliu3 carnib⁹. Et dī de ista carne ꝙ si assidue comedatur maxie ꝯfert memorie. ¶ 11ª auis est frigellus: ⁊ est auis comedēs racemos velociter volās silis sturno: sed est melioris nutrimēti q̄ sturnus: ⁊ multe tales inueniunt̄ vbi sunt vinee: ⁊ inebriant̄ ex esu racemoꝝ: ⁊ melior est caro carū circa festū oium sanctoꝝ. ¶ 12ª auis est orex: ⁊ est aliq̄s gallina syluestris: siue gallina phasiani. Uel ꝭ3 alios est gallina aquatica. i. natans in aqua: ⁊ siue sit femina phasiani siue gallina aq̄tica: ei⁹ caro est boni nutrimēti. ¶ 13ª est tremulus: ⁊ est auis cō iter stās ꝓpe mare minor q̄ gallina: sed est auis fusca alte clamās ⁊ velocissime volat: ⁊ qñ ambulat sup terrā cauda ei⁹ semp tremit: ⁊ ideo dī tremulus: ⁊ h3 super caput ei⁹ lōgas plumas. Et nō est pua auis longā habens caudā que a medicis vocat̄ cauda tremula. ¶ Ultima auis est amarellus: ⁊ ēt est auis silr existens in aqua silis anete: sed ea minor. Et general'r loquendo inter aues comestibiles plus laudant̄ ille q̄ volatu velociores sunt. ¶ Et sicut carnes p̄dictarū auiu3 sunt laudabilis nutrimēti ⁊ facilis digōnis: ita ēt reperiunt̄ carnes aliquarū auiū illaudabilis nutrimēti difficilis digōnis: ⁊ inequalis cōplōnis: sicut carnes anserū ⁊ pauonū ⁊ malardoꝝ: ⁊ vl'r auiū habentiū collū longū ⁊ rostrū longū degētiu3 in aqs ⁊ carnes passerū que sunt calidissime ⁊ a tēperamēto longissime ⁊ multū excitātes coitū. ¶ Circa electionē ℞o carnis volatiliū sciendū est ꝙ ꝭm diuersas laudabilioris nutrimenti ꝓprietates ac eius qd̄ nutrit̄ sanitatis vel roboris intentionē carnes laudant̄ varie. Uñ Gal. respiciēs facilē alterationē ⁊ subtilitatē in carnib⁹ perdicu3 ꝯfert easdem: Rasis ℞o cu3 Isaac respiciēs subtilitatē starne ac leuitatē ipsa3 ceteris p̄tulit. Isaac ēt ꝭm diuersas intētiones carnes volatiliū laudauit diuersas. Auicenna ℞o laudauit carnes turturū pre ceteris: vel q2 respexit ad ꝓprietatē qua roborant ⁊ ꝯfortant itellectū. Uel q2 in terris eius est ipsarū tāta bonitas que nō est in aliis terris. ¶ Sciēdū est insuper ꝙ carnes volatiliū plus ꝯueniunt q̄ carnes quadrupedu3 bis qui relicto exercitio corpali vacāt cōsiliis studiis ⁊ cōtēplationib⁹: q2 digerunt̄ facilius aliis. Iuxta illud Gal. 3° alimētorū. Digestibilior est tñ hec caro volatiliū aialium: ⁊ maxime perdicū: ⁊ gñant sanguinē clarū mūdū spirituosum mētis exercitiis ⁊ eleuationi intellectus aptum.

Phasian⁹.

Ethigoneta.

Perdix.

Frigellus

Orex.

Tremul⁹

Amarellus.

Aues illaudabilis nutrimenti.

De electione pisciū.

Si pisces molles sunt magno corpore tolle
Si pisces duri parui sunt plus valituri.

¶ Hic ponunt̄ duo accidētia: ex quorū notitia attendit̄ electio pisciū. Unde pisces aut sunt duri aut molles. Si molles sunt: tūc seniores sunt eligibiliores. Cuius cā est ista: q2 mollities ꝓuenit ex humiditate que in iuuene pisce idigesta est ⁊ in sene plus digesta: ⁊ sic in iuuentute tales pisces sunt generatiui flegmatū: s3 senes min⁹. Et sic p3 ꝙ anguilla senior sanior est iuuene ꝭm quosda3. Si ℞o tales pisces sunt duri: tunc iuuenes sunt saniores. i. digestibiliores cuiusmodi sunt lucii ⁊ parce. Durities. n. inq̄tu3 h⁹ resistit digestioni. Et istā sniam ponit Auicē. z° cañ. ca. de piscib⁹ dicēs. Et eligit̄ q̄dem ex piscibus duram carne3 habentibus ille qui est minor. Et ex habētibus mollem carnē ille qui est maior ad terminum aliquem.

Lucius ⁊ parca saxaulis ⁊ albica tenca
Gornus plagitia cum carpa galbio truca.

¶ Hic tangunt̄ decē pisces eligibiles ꝓ nutrimēto nature humane. ¶ Quorum p̄mus est lucius: q est piscis notus ⁊ dicit̄ eē tyrannus pisciu3: q2 nō solū deuorat pisces alteri⁹ speciei: sed ēt eiusde3 speciei cu3 eo. Uñ versus.

Lucius est piscis rex: ⁊ tyrannus aquarum.
A quo non differt lucius iste parum.
Est eni3 pisces dure carnis ⁊ natatu velox.

¶ Scd̄s est parca: a parco parcis parcere dicta p̄priu3: q2 nulli pisci parcit: imo irata vulnerat alios pisces suis squāmis: quas h3 supra dorsu3: nec ea3 audet iuadere luci⁹: imo vt narrat Alber. de naturis aialiū. est nālis amicitia parce ⁊ lucii. Lucius. n. lesus ab alio difficulter sanatur: sed lesus querit parcā: q̄ vidēs eū lesum tāgit ⁊ lenit vuln⁹ lucii: ⁊ sic luci⁹ sanat̄. Et est parca silr piscis dure carnis not⁹ theutonice eymbaers. ¶ Terti⁹ piscis est saxaulis vel saxaulus piscis marinus apud gallicos dict⁹ sola. Alii dicūt ꝙ est piscis theutonice dict⁹: eynthoghbeet est piscis multū sanus iter pisces marinos. ¶ Quart⁹ est albica theutonice: vuitinc: ⁊ est piscis marin⁹. ¶ Quint⁹ est tenca que est dulcis aque not⁹ pelle3 hñs lubrica3 atq3 viscosa3: ad nigredine3 tendēs: sed ei⁹ caro est dura. Uñ ab istis tribus piscib⁹ qui sunt luci⁹ parca ⁊ tenca: post eorū coctione3 auferr̄ pellis. Et dī iste piscis theutonice ytinke. ¶ Sext⁹ est gorn⁹. ⁊ est piscis minim⁹ marin⁹ alb⁹ ad q̄titatē medie ptis medii digiti q̄ ad longitudinē: q comedit̄ cū capite ⁊ spinis: ⁊ dicit̄ theutonice. eyngaernaert. ¶ Septim⁹ est plagitia: ⁊ est piscis marinus not⁹ latus: hñs in vna pte sue pellis maculas rubeas: ⁊ pellis est tota alba: curuu3 os habēs theutonice: eympladys scol. ¶ Octau⁹ est carpa que est piscis dulcis aque not⁹: multū tñ de se est viscosus: sed a magnatib⁹ decoquit̄ in vino: ⁊ sic ab eo tollitur ei⁹ viscositas. ¶ Non⁹ est galbio: ⁊ est piscis marin⁹ notus a q̄busdā dict⁹ roger⁹ theutonice roetbaert: ⁊ est piscis dure carnis ⁊ san⁹. Alii textus habēt gouio: ⁊ est piscis paruus dulcis aque ad longitudinē vnius digiti longi: ⁊ est rotūdus ⁊ suauissim⁹ gallice gouion. ¶ Ultimus est truca: que est in carne silis salmoni: nec tñ est salmo: ⁊ est lōgus ⁊ nō grossus. Et capitur in magnis fluuiis ⁊ pmittit se fricari in aqua: ⁊ sic capit̄ ⁊ ex eo fiunt pastilla cu3 spēbus: ⁊ est piscis valde p̄ciosus gallice truytes. ¶ Circa electionē ℞o pisciū sciēdū est p̄mo ꝙ pisces respectu carniū ceteris paribus minoris sunt nutrimēti ⁊ facilis digōnis: ⁊ nutrimentū eorū est pluriū superfluitatū ⁊ flegmaticū ⁊ frigidū ⁊ hūidū ⁊ min⁹ nausiuū. Et sunt ad digerēdū duri ⁊ longā faciunt morā in stōcho. Et q2 in eorū digestione laborat stomachus: ⁊ iterdu3 corrūpuntur in stōcho: ⁊ qualitatē quandā suscipiunt putredinalē: sitim gñant. Et vt sic audeā dicere carniū laudabiliū nutrimētū meli⁹ est nutrimēto pisciū. ¶ z° sciēdū est ꝙ pisces marini sunt meliores in regimine sanitatis ceteris parib⁹ piscib⁹ aque dulcis. Eoꝝ. n. nutrimētū est minus superfluum ⁊ nāc carniū magis propinquū. Sed q2 ceteris parib⁹ pisces marini sunt durioris carnis piscib⁹ aque dulcis: ideo sunt difficilioris digōnis ⁊ resolōnis ⁊ pluris nutrimenti ⁊ purioris. Uerū est tñ ꝙ in egris magis ꝯferunt pisces aq̄ dulcis

Lucius.

Parca.

Saxaulis

Albica. Tenca.

Gornus

Plagitia

Carpa.

Galbio

Truca

ꝓpter

Qui pisces sint eligēdi.

pꝑ debilitatē digestiue eoꝝ. ¶ 3° sciendū est ꝙ in piscibꝰ tam marinis ꝙ̄ȝ aque dulcis eligēdi sunt: quoꝝ caro est alba nō viscosa: sed frāgibilis: nō multū grossa: sȝ subtilis: nō grauis odoris: sȝ suauis: nec cite putrefactionis: sed sufficiētis durationis: nō mali coloris: sed boni ꝛ quoꝝ habitatio nō est in lacubus stagnis: nec in locis sordidis: nec in aq̄s hn̄tibus malas herbas. Et eligēdi sunt nō valde iuuenes: nec valde magni: ꝛ qui sunt velocis motus ꝛ pauce viscositatis. Et si sint pisces marini eligēdi sunt ꝗ capti fuerunt in fluminibꝰ multum distantibꝰ a mari: ꝛ hoc ceteris ꝯdōnibus bonis suppositis. Itē suppositis ꝑdictis ꝯditionibus: quāto pisces sunt squāmosiores tāto sunt meliores. Et silr̄ intelligit̄ de spinis: qꝛ spine multe ꝛ squāme significāt puritatē sube piscis. Item iter pisces marinos meliores ꝛ puriores sunt ꝗ capti ꝛ nutriti sunt in mari ꝓfundiori ꝛ magis agitato ad qḋ est cursus pluriū fluuioꝝ. Et ꝗ̊ capti in mari septētrionali qḋ magis est agitatū: ꝛ magis tēpestuosum ꝛ velocioris fluxus ꝛ refluxus meliores sunt captis in mari mortuo vel meridionali. Et silr̄ itelligēdū est de piscibus dulcis aque. Nā ceteris paribꝰ quāto aqua est ꝓfundior ꝛ mobilior tāto piscis in ea nutritus est melior. ¶ Et ex his sufficiēter eligi pōt qui pisces sunt vituperabiles: ꝛ ꝗ laudabiles. Pisces. n. bestiales sicut porcꝰ marinꝰ: canis marinus: delphin ꝛ morua non multū cōpetit in sanitatiꝫ regimine. Sunt. n. difficilis digōnis ꝛ grossi hūoris multe sup̄fluitatis: nec in carnibꝰ ꝑdictoꝝ pisciū apparēt ꝯditiones superiꝰ numerate. puta albedo subtilitas ꝛc̄. Et si hos pisces ꝛ ꝯsimiles comedi ꝯtingat nō statim sunt coquēdi ꝛ comedēdi postꝙ̄ȝ capti sunt: sed obseruādi sunt per aliquos dies quousqȝ eoꝝ carnes mollescāt ꝛ tenerescant sine sube corruptione. Et ēt ꝑdicti pisces meliores sunt semisalsi ꝙ̄ȝ recētes: aut ꝑfecte salsi. Inter alios aūt pisces marinos cōsideratis ꝯditionibꝰ supradictis laudabiliores vident̄: rogetus ꝛ gornatꝰ, siue gornus. Naȝ eoꝝ caro ꝛ suba est purissima: ꝛ post hoc plagitia ꝛ sola: sed horuȝ est magis viscosa ꝛ minꝰ frāgibilis: ꝛ minꝰ alba: ꝛ magis grossa: ꝛ minꝰ subtilis: nec hoꝝ sapor aut odor ē ita delectabilis: ꝛ forte piscis merlēgus est laudabilior post rogetū. Nō est eni tāte grossitiei ꝛ viscositatis: sicut plagitia ꝛ sola: ꝛ eius suba est satis frangibilis: sed ꝯsideratis sapore ꝛ odore cuȝ colore ꝛ sube puritate ꝛ nobilitate deficit in bonitate a rogeto ꝛ gornato: ꝛ silr̄ itelligatur de allece. Et morua iuuenis satis appropinquat ꝑdictis in bonitate ꝯsideratis ꝑdictis ꝯdōnibꝰ: est tn̄ grossior ꝛ viscosior ꝑdictis piscibꝰ. Salmones aūt ꝛ turboti ꝛ maquerelli multū deficiūt in bonitate. sunt. n. multū grossiores ꝛ viscosiores ad digerēdū difficiliores: ꝛ magis sup̄fluitate pleni: vn̄ nō cōpetūt nisi exercitātibꝰ fortibus iuuenibꝰ cū ꝗbusdā salsis eoꝝ viscositate grossitiei ꝛ frigiditati repugnātibꝰ. ¶ Inter pisces aūt dulcis aque ꝯsideratis ꝑdictis ꝯdōnibus parca ꝛ luciꝰ mediocris p̄m gradū bonitatis obtinēt: supposito ꝙ sint pingues. deide vendosia: ꝛ deide lopia. Et ꝙ̄uis carpa sit squāmosior ꝑdictis: nō hȝ carnē adeo albā ꝛ frāgibilē ꝛ subtilē: sicut lucius ꝛ parca: ꝛ sepiꝰ reperit̄ in stagnis. Et vlr̄ ceteris paribꝰ meliores sunt pisces dulcis aque ꝗ capiunt̄ in aqua petrosa currēte ꝯ̄sus septētrionē ꝓfunda multe agitatiōis ad quā nō confluunt sordicies ciuitatū: in qua ēt nō sunt herbe male. Cancri aūt fluuiales ꝛ marini multi sunt nutrimēti: ꝛ nō facile in stōcho corrūpunt̄ verū sunt difficilis digōnis. ¶ Sciēdū est insup̄ ꝙ pisces recētes corpus humectāt ꝛ lac ꝛ sperma multiplicāt: ꝛ multū cōpetunt cholericis. Et nō sūt comedēdi pisces post forte exercitiū vel fortē laborē: qꝛ tunc de facili in stōcho corrumpunt̄. Et caueāt ab vsu pisciū habētes stōchū debilē vel malis humoribꝰ plenū. ¶ Amplíꝰ sciendū est. ꝙ pisces grossi semisalsi meliores sunt ꝙ̄ȝ recētes pisces. Et saliti multi tēporis nō sunt boni. Iteȝ nō sunt comedēdi pisces ꝛ carnes sil': nec pisces ꝛ lacticinia: nec sūt comedēdi pisces post alios cibos. Itē pisces laudabiles parum saliti: ꝛ in pauca ꝙ̄titate sumpti: reuocāt appetitum ꝛ ipsum corroborant: si quis habuerit appetitum ad eos.

Vocibus anguille praue sunt si comedantur.
Qui physicam non ignorant hec testificant̄.
Caseus anguilla nimis obsunt si comedant̄.
Ni tu sepe bibas ꝛ rebibendo bibas.

¶ Hic subdit auctor ꝙ anguilla est piscis insanus maxime nocēs vocibꝰ: ꝛ hoc ꝓbat sermone medicoꝝ ꝛ nāle phiaȝ studentiū. Et rō est: qꝛ anguilla est piscis limosus viscosus. ꝛ maxime opilatiuus: ꝛ multū deficit a ꝯdōnibus boni piscis p̄us narratis in p̄te p̄cedenti. Et qḋ dictū est de anguilla ēt itelligendū est de lāpreda: lȝ lāprede p̄ue laudabiliores sint anguillis ꝛ minus periculose: cū nō sint tāte viscositatis ꝛ grossitiei: sicut anguille: vt pȝ ad sensum. Vn̄ salua reuerētia vtentiū: isti pisces sunt valde periculosi ꝙ̄uis ori sint saporosi. Hoꝝ enim pisciū in aqua silr̄s est ḡnatio generationi serpentū in terra. Vn̄ multū dubitādū est ꝙ nō sint venenosi: vn̄ eoꝝ capita ꝛ caude: in ꝗbus venenū ꝯsueuit cē: ꝛ silr̄ iterior spina nullo mō sunt edēda. Bonū est ēt ꝑꝑ earū viscositatē ꝙ submergant̄ in vino optimo viue ꝛ dimittant̄ ibidē quousꝙ̄ȝ mortue sint: ꝛ deinde p̄parentur cuȝ galātina optimarū spērum ẜm ꝙ coci magnoꝝ dominoꝝ facere ꝯsueuerunt. Bonū est tn̄ ꝙ p̄bulliant̄ p̄ duabꝰ ebullitionibus in vino ꝛ aqua: ꝛ illa abiecta decoquant̄ ad perfectionē: ꝛ fiūt galātina vel pastillatura vel assatura cū salsamēto appropriato. vȝ. cū salsa viridi cū fortibꝰ spēbꝰ ꝛ vino in hyeme. ꝛ cū debilibꝰ spēbus ꝛ agresta ꝛ aceto in estate. Cōmodiosius tn̄ est maneriē hꝯ piscium dimittere.

Lāpreda ꝛ anguilla sunt periculose.

¶ Deide subdit textus ꝙ caseꝰ ꝛ anguilla multū nocēt si comedant̄: ꝛ istud est intelligendū si in magna quantitate sumant̄: quorum cause dicte sunt: de caseo ibi. Persica poma ꝛc̄. Et de anguilla nūc dicta est cā. ¶ Postea dicit textus ꝙ si ista sumant̄ cū frequenti potatione vini malitia eoꝝ corrigit̄. ꝛ istud nō dȝ intelligi de vino subtili ꝛ penetratiuo: nec de vino qḋ datur via potꝰ cōductiui: qꝛ tale nō dȝ dari sup̄ cibū ḡnatiuū mali humoris qn̄ comedit̄: nec ante ip̄m: nec postꝙ̄ȝ fuerit digestus: vn̄ vult Auicē. 3ª p̄mi. ca. de regimine aque ꝛ vini: qꝛ tale vinū magnū nocumētū iduceret: penetrare eniȝ faceret humorē malū ex hoc cibo genitū vsqȝ ad extrema corp̄is: ꝗ forte nō sufficeret penetrare: sine vini auxilio ꝛ ꝯductu. Sed intelligēdū est istud de vino forti: nō multū penetratiuo sepe ꝛ in parua quātitate dato gratia ꝑmistionis ciboꝝ. Tale eniȝ corrigit malitiā ciboꝝ: confortat digestionē ꝛ digerit flegmaticos humores ꝛ frigidos. quare iuuat ad digestionē casei ꝛ anguille. que male digestionis sunt.

Inter prandendum sit sepe parūqȝ bibenduȝ.
Si sumas ouum molle sit atqȝ nouum.

De potu i comestione.

¶ Hic auctor tangit duo documēta. Quoꝝ p̄m est ꝙ comedēs in prādio vel cena dȝ vicissiȝ comedere ꝛ bibere multiplicādo vices bibitionis. sȝ ꝑ q̄lȝ vice parū potꝰ sumere. Et facere nō dȝ queādmodū bruta que totū cibū capiūt ꝛ postea bibūt: qꝛ sic potꝰ melius cibo ꝑmiscet̄: ꝛ cibꝰ exinde reddit̄ remollitus ꝛ digōnis capacior. ¶ Et circa istud est sciēdū ꝙ 3ᵉ est potꝰ. s. ꝑmistiuus: delatiuꝰ: ꝛ sitis sedatiuus. Istud aūt qḋ dictū est itelligendū est de potu ꝑmistiuo ciboꝝ. Iste. n. potꝰ dȝ vicissiȝ recipi cū cibo. Et saluo meliori iudicio nō dȝ iste potꝰ differri vsqȝ ad finē comestiōis: nec dȝ expectari sitis. Et iste potꝰ maxie cōpetit qn̄ sumuntur cibaria actualr̄ sicca vel virtualr̄: sicut pȝ in laborātibꝰ

Potꝰ 3ᵉ.

comedētib⁹ panē siccū. Sʒ potus sitis sedatiu⁹ regulariter ꝛ hoibus bn̄ dispositis dʒ differri vsqȝ ad finē comestiōis: tunc.n.est vera sitis ꝑꝑ estuationem cibi calidi ꝛ sicci. Nō eniʒ multū rōnabile est ꝙ sil' vigeant sitis ꝛ fames: qꝛ sunt appetit⁹ ꝯrij. Et dʒ iste potus dari fm plus ꝛ min⁹: fm ꝙ maior vel minor est sitis. Potus ꝯo delatiu⁹ maxie cōpetit cōpleta p̄ma digōne regul'r: ꝛ parū an̄ horaꝫ suscipiēdi aliū cibū sequentē. Et talis potus spāl'r cōpetit qn̄ cibaria p̄mitus sumpta fuerint grossa in suba: nec dʒ expectari sitis ad talē potū suscipiēdū. Nā talis potus p̄parat stōchū ad suscipiēdū cibū sequentē ꝛ iuuat transitū cibi ad epar a stōcho: nec dʒ talis potus eē magne q̄ntitatis vt cito possit digeri. An̄.n.eius digōnē nō transit ad epar. Et istud verū est nisi talis pot⁹ delatiuus fuerit aqua in qua nō opꝫ expectare digōneꝫ an̄ penetratione ei⁹ ad epar. Regul'r aūt potus ꝯueniēs ꝛ delatiuus: aut ēt p̄mistiuus nō dʒ eē aqua: sʒ vinū vel aliqd ꝓportionabile vino: puta ceruisia vel cerasariū: vel pomeriū: vel mellicratū: vel aliqd sil'e: qbus oib⁹ vinū est meli⁹. ¶ Sciendū z° ꝙ quāto cibus est grossior: siccior: ꝛ frigidior: tāto pot⁹ p̄mistiuus ꝛ delatiu⁹ dʒ eē maior: ꝛ eꝯ q̄to cib⁹ est calidior: subtilior ꝛ humidior: tāto potus delatiu⁹ ꝛ p̄mistiuus dʒ eē minor. Et quāto cib⁹ est grossior ꝛ frigidior ꝛ digōni inobediētior: tāto vinū p̄mistiuuꝫ vel delatiuū debet eē subtili⁹ ꝛ fortius. Et quāto cibus est subtilior calidior ꝛ digestibilior pot⁹ dʒ eē debilior: vel vinū debili⁹: vn̄ fortius vinū bibendū est cū carnib⁹ bouinis q̄ cū pullinis ꝛ forti⁹ bibēdū est cū piscib⁹ q̄ cū carnibus regulariter. ¶ zm documētū est ꝙ sumēs ouuꝫ dʒ ip̄m sumere qn̄ est molle ꝛ nouū: cuius cā dicta est supra.

Pisam laudare decreuimus ac reprobare.
Pellibus ablatis est bona pisa satis.
Est inflatiua cum pellibus atqȝ nociua.

De leguminibus.

¶ Hic ponit̄ vnū notabile de pisis: ꝛ est ꝙ pisa aliquo mō laudant̄: ꝛ aliquo mō vituperant̄. Laudant̄.n. qn̄ comedūtur ablatis corticib⁹: ꝛ vituperant̄ qn̄ comedunt̄ cū corticibus ꝛ pellib⁹: qꝛ tūc sunt inflatiua. Et g̊ nō est artificiale ea comedere sil' cū cortice: qꝛ medullarū ꝛ corticū nāe discordant. Alteꝝ.n. laborat vt resoluat ꝛ exeat. Alteꝝ obuiat. vt ꝯstrigat: vt dic̄ Isaac in dietis vl'ib⁹: q̄re in corpe fit mot⁹ agitatiu⁹ iducēs torturā ꝛ inflationē: Et istd nedū veritatē hʒ de pisis: verūetiaꝫ de oib⁹ leguminib⁹: sicut fabis faseolis lentib⁹ ꝛ silibus. Et spāl'r de hn̄tibus multū corticē: sic fabe ꝛ cicera nigra. Cortex ēt in oibus est peioris nutrimēti q̄ medulla. Et circa istud est sciēdū ꝙ est vna maneries pisoꝝ alboꝝ rotundoꝝ habentiū corticē exteriorē valde paucū ꝛ subtilē: ꝛ ista pisa securi⁹ p̄nt comedi cū cortice q̄ alia: q̄uis meli⁹ sit ꝙ depurent̄ a cortice. ¶ Et quia dictū p̄cedēs veritatē hʒ de oib⁹ leguminib⁹. Sciēdū est ꝙ legumina recētia min⁹ hn̄t de cortice: ꝛ in eis minor diuersitas est iter corticē ꝛ medullā ꝛ facili⁹ digerunt̄: ꝛ iō dicūt aliq ꝙ magis cōpetūt corporib⁹ sanis: sed nō est ita: qꝛ legumina recētia sunt plurimaꝝ superfluitatū: ꝛ corruptibilioris sube: q̄re minus ꝯueniunt corpibus sanis. Et iō ꝑ veritate tenēdum est ꝙ legumina sicca depilata a cortice exteriori sunt saniora q̄ recētia nō depilata: sed viridia sunt saniora siccis nō depilatis. ¶ Sciēdū vlteri⁹ ꝙ oium leguminuꝫ suba est inflatiua ꝛ difficilis digōnis: ꝛ eoꝝ nutrimētū malū: non cōpetit in regimine sanitatis: sed brodiū siue decoctio ipsoꝝ ꝯueniēs est: qꝛ eoꝝ decoctio ventris est subductiua.i. laxatiua vrine ꝓuocatiua ꝛ venarum deopilatiua. Vn̄ satis ꝯuenit tp̄ibus in qb⁹ hoies vtunt̄ cibis grossis ꝛ opilatiuis: puta tp̄e ieiunioꝝ. In isto.n. brodio siue in ista decoctione ꝯueniēter facta nō sunt nocumēta que sunt in sba: vn̄ in ea nō est inflatio: nec difficl'tas nutritiōis ꝛ digōnis: nec malitia nutrimēti. Fit āt ista decoctio ꝑ istūmodū: in sero.n. ponūt̄ cicera vel pisa in aq̄ feruēti: ꝛ incadē lōgo tp̄e manib⁹ ꝯfricant̄: deide p̄dicta aq̄ tota nocte tēperetur ꝛ in eadē sequēti nocte bulliāt duab⁹ vel trib⁹ bullitionib⁹: ꝛ postea colet̄: ꝛ colatura reseruetur: ꝛ appropinquāte hora refectionis p̄paret̄ cū cinamomo ꝛ croco: ꝛ aliquātulū vinū addat̄: ꝛ deide vnico feruore bulliat: ꝛ sumat in p̄n° refectionis. Et brodiū seu pureta cicerū ꝛ pisoꝝ rotūdoꝝ alboꝝ est meli⁹ ꝛ ꝯueniēti⁹ ꝛ nāe amicabili⁹. Et sil'r coꝝ sba.

Lac ethicis sanū caprinum: post camelinū
Ac nutritiuum plus oibus est asininuꝫ.
Plus nutritiuum vaccinum sit ꝛ ouinū
Si febriat caput ꝛ dolet nō est bene sanuꝫ.

De lacte dādo ethicis.

¶ Hic ponunt̄ quedā documēta circa electionē lactis. Primū est ꝙ lac caprinū est sanuꝫ ethicis.i. ꝯsumptis ꝛ maceratis vel hn̄tibus febrē ethicā. Et istud vult Aui. z° can̄.ca. de lacte dicēs. Lac caprinū ꝛ lac asininū sūt bona ethicis: ꝛ idē vult p̄ᵃ quarti. tractatu 3° ca. de rememoratiōe medicinarū humectantiū ethicos. Et rō ēt est: qꝛ lac caprinū est tp̄atū fʒ Aui. z. can̄. ca. de lacte: ꝛ ēt ml'ti nutrimētū: vt vult hic tex. Et post istud lac valet camelinū. Istd.n. subtile est ml'te aquositatis ꝛ humiditatis: q̄re pōt hūctare eos: verꝫ est tn̄ ꝙ istud lac ꝑꝑ suā nimiā humiditatē parū nutrit: q̄re minus eis ꝯuenit q̄ caprinū. Istd tn̄ lac cameloꝝ: ꝛ maxime nouiter fetaꝝ ꝯfert hydropisi valde ꝛ patiētib⁹ dolorē in epate: ꝛ renouat epar fʒ Aui. z. can̄. ca. de lacte. ¶ zm documētū est. ꝙ lac asininū plus ceteris lactib⁹ ethicis cōuenit. Et istud verū est cōparādo lac asininū ad lac alioꝝ brutoꝝ: qꝛ lac asine declinat ad frigiditatē ꝛ humiditatē: ꝛ est subtili⁹ ꝛ citi⁹ penetrās: ꝛ tardius coagulabile q̄ lac alioꝝ brutoꝝ fm Gal. 7. de igenio. ca. 7. Et idē vult Aui. p̄ᵃ quarti loco p̄allegato dicēs. Et nō est lac post lac mulleris: sicut lac asine. Et p̄us dicit: ꝛ proprie lac asine eradicat ethicā si fuerit ei eradicator. Cōparādo tn̄ lac asine ad lac mulieris min⁹ ꝯuenit. Lac.n. mulieris suggēdo sumptū cōuenientius est oibus: vt vult Aui. p̄ma q̄rti. loco p̄allegato. Et rō est: qꝛ lac humanū. siue muliebre subtili⁹ est frigidi⁹ ꝛ humidi⁹ nāe humane magis sil'e veloci⁹ penetrās citi⁹ digestuꝫ ꝛ magis nutriēs. Et dʒ istud lac dandū ethicis quātū pol'e est mulgeri magis ꝑpe lectuꝫ infirmi: ꝛ ei ꝑtinus sine mora administrari ne ab aere corrūpatur. ¶ Et circa istud sciendū est ꝙ nō semp cōuenit ethicis lac mulieris: aut asine: imo in aliqbus casib⁹ lac acetosuꝫ: siue ebutyratū est vtilius ethicis q̄ lac mulieris: aut asine. Quoꝝ p̄m⁹ est qn̄ cū ethica est solutio vētris. Scd's est. qn̄ est suspitio de coagulatiōe lactis in stomacho: vel de ardore vehemēti febris: vel qꝛ stōchus de se est choleric⁹: vt lac in cholerā cōuertat. Tertius est qn̄ cū ethica cōplicat̄ putrida: p̄cipue qn̄ in iterioribus nō fuerint multe opilōnes: nam lac acetosum restringit ventrē: ꝛ nō faciliter cholericat̄: qꝛ priuatuꝫ est butyrositate per quā faciliter lac inflāmatur: nec in putrida febre cito putrescit ꝓpter eandē cām. Quartus est. si stōchus fuerit sordibus: tunc.n. lac facile in eo corrūpitur. Quintus si ethicus abominet̄ lac dulce ꝛ integruꝫ: ꝛ nō acetosuꝫ: siue ebutyratū. ¶ 3m documētū est. ꝙ lac vaccinū ꝛ ouinū sunt magis nutritiua: qꝛ pinguiora ꝛ grossiora sunt alijs: vt dicit Aui. z° can̄. ca. de lacte. Et ibidē de lacte vaccino dicit. Lac ois aialis: cuius pregnatio prolixior est p̄gnatione mulieris est malū. q̄propter ꝓportionabile est illud qd est ꝓximū sicut vaccinū. Rasis ꝯo 3° Alman. ca. de lacte dicit. Vaccinū.n. lac oi lacte cuiuslibet aialis alteri⁹ grossius iudicat̄: qd ēt oibus sui corporis pinguedinē adipisci volen tib⁹ ꝯuenientius existit. ¶ 4m documentū est ꝙ lac nocet habēti febrē ꝛ doloreꝫ capitis. Cuius causa dicta

Lac acetosū aliqn̄ magis ꝯuenit ꝙ dulce.

De butyro

dicta est supra ibi. Persica pira poma ꝛc.

Lenit ꝛ humectat: soluit sine febre butyrū.

¶ Hic auctor ponit tres ꝓprietates butyri quas ipm inducit in corpe humano. ¶ Prima est. ꝙ butyrū lenit vētrē: siue mollificat: atqꝫ lubricat: hanc ꝓprietatē facit sua vnctuositate. ¶ 2ª ꝓprietas est. ꝙ butyrū est humectatiuū: qꝛ ex melioribꝰ partibꝰ lactis cōpositū est: ita sibi cōuenit huectare: sicut ꝛ ipsi lacti a quo extrahit. ¶ 3ª est. ꝙ soluit ventrē. i. ꝓuocatiuū secessus: ꝛ hoc facit: qꝛ lubricitatē inducit in intestinis. Et istas ꝓprietates eius et ponit Auicē. 2º can. ca. de butyro. Et inducit butyrū istas tres ꝓprietates in corpe nō febricitāte. Nociuū tn̄ est corpi febriēti: qꝛ butyrū sola vnctuositate de facili inflāmatur: ꝛ in febriēte calorē augumētat. Circa istud sciendū est ꝙ lꝫ butyrū inducat p̄dictas ꝓprietates: rōne tn̄ nimie sue hūiditatis ꝛ vnctuositatis nō cōpetit via cibi spālr in quātitate notabili. Primo. n. si qs eo vtat in quātitate notabili abominationē inducit: ꝛ facit cibū supnatare in orificio stōchi ꝛ vētrē plus debito laxat: ꝛ vomitū iducit. Nullo ḡ mō butyrū est comedēdū via cibi in quātitate notabili: ꝛ spālr nō comedat post alios cibos: sꝫ ad ꝯdimētū cibarioꝝ satis ꝯuenit.

De sero siue aqua lactis.

Incidit atqꝫ lauat: penetrat: mūdat quoqꝫ sex.

¶ Hic ponunt quatuor ꝓprietates seri. i. aque lactis. Quarū p̄ma est ꝙ serū est incisiuū siue subtiliatiuū. Scḋa est ꝙ est lauatiuū. i. abstersiuū. Tertia est. ꝙ est penetratiuū: ꝛ ista sequitur ex p̄ma. Quarta est. ꝙ serū est mūdificatiuū. i. solutiuū: siue purgatiuū. Et tres istarū ꝓprietatū narrat Aui. 2º can. ca. de lacte dicēs. ꝙ aqua eius. s. lactis est subtiliatiua: lauatiua: ꝛ solutiua: ꝛ i ipsa nō est mordicatio. Rasis ad 3º Almāsoris dicit ꝙ serū cholerā rubeam expellit: scabiei quoqꝫ atqꝫ pustulis: necnō eis pustulis q̄ in facie nascūt ictericie et atqꝫ ei cui fortis vini potꝰ nocuit auxiliū p̄bet.

De caseo

Caseus ē fridus: stipās grossus quoqꝫ durus

Caseus ꝛ panis bonꝰ est cibꝰ hic bn̄ sanis

Si nō sunt sani: tunc hunc non iungito pani.

¶ In hoc textu auctor duo facit. Primo ponit quatuor ꝓprietates casei. Quarū p̄ma est ꝙ caseus est fridus. i. fride nāe. Et istud intelligēdū est de caseo recēti qui est frigidus ꝛ hūidus: ꝛ nō de veteri q̄ est calidus ꝛ siccus: vt vult Aui. 2º can. ca. de caseo. Uel pōt intelligi de caseo qui fit ex sola coagulatiōe lactis absqꝫ alicuiꝰ alterius rei cōmistione. Reperit eni caseus calide nāe calefaciēs stomachum: ac linguā mordicās ex cōmistione rerū sibi admistarū: sicut est aliqs caseus viridis: q̄ si in magna quātitate sumat multū calefacit corpus. Scḋa ꝓprietas est. ꝙ caseus est stipās. i. constipatiuus siue durū ventrē efficiens. Et istud maxime hꝫ veritatē de veteri: ꝛ multū coagulū habēte. Tertia est ꝙ caseus est grossus. i. grossi humoris gn̄atiuus: qḋ veritatē hꝫ de oi caseo: qꝛ ois caseus ex grossiori ꝛ terrestriori pte lactis fit. Quarta est. ꝙ caseus est durus. i. duriciē ventris efficiēs. ꝛ ista pōt esse eadē cū 2ª. Deinde dicit textꝰ ꝙ caseꝰ q̄uis solus sumptꝰ sit insanus: ex quo male digōnis est: vt p̄dictū est: tn̄ si in modica quātitate misceat pani: cū ipso pane digestibilis fit: ꝛ als non. Et istud veritatē habet in corpore sano: in egro autem non. Et de caseo prius dictum est ibi. Nutrit ꝛ impinguat.

Ignari medici me dicunt eē nociuum

Sed tn̄ ignorant cur nocumenta feram

Languenti stomacho caseus addit opem

Si post sumatur terminat ille dapes.

Qui physicā non ignorant hec testificantur.

¶ In hoc passu auctor fingit personā loquētē in specie casei contra dicētes vsum casei esse insanū. Et dicit loquēs in psona casei. Ignari medici. i. medicinā ignorātes: dicūt me caseū esse nociuū. supple vir. ignorant cāꝫ cur humane nature nocere dicor. Et post hoc tāgit auctor duas vtilitates sumptionis casei. ¶ Prima vtilitas est ꝙ caseus confert egrotāti stomacho. Et circa istud est notandū ꝙ nō ois caseus ꝯfert opem oi stomacho languēti: sed in ceteris casibꝰ ois caseus nocet. s. stomacho rare texture: ꝛ oi stōcho debilitato ex longa egritudine. Sed caseus recēs ꝛ nouus non multe viscositatis opē confert stomacho calido: quia teste Rasi 3º almansoris. adustionē ꝛ caliditatē ciꝰ reprimit. Et stomacho et sicco ꝯfert ꝓpter eius humiditatē. Et talibus stomachis multū nocet caseus antiquus: siue multū acutꝰ vel multū coagulū habens. Sed stomacho habēti multa flegmata eius pelliculis adherētia: multū confert caseus antiquus vel multū coaguli habēs: qꝛ talis sui acuitate flegma icidit ꝛ abstergit. Sꝫ tali stomacho maxime nocet caseus recēs ꝛ mollis. Et sic pꝫ ꝙ in aliquo casu caseus semp nocet: ꝛ i aliquo nō: ꝛ ꝙ aliqn̄ caseus recēs ꝓdest: ꝛ aliquādo vetus. ¶ 2ª vtilitas est. ꝙ caseus sumptꝰ post cibū terminat ipm: qꝛ facit cibū descendere ad illū locū in quo viget digestio. s. ad fundū stōchi. Et istud totū sciunt q̄ veraꝫ sciāꝫ medicine hn̄t. Et de caseo acuto dicit Rasis 3º Almāsoris. Uerūtamen cū post comestionē parua ex eo gustatur quantitas os stomachi corroborat: satietatem quoqꝫ nimiā atqꝫ fastidiū que ex dulcibus. ꝛ vnctuosis nutrientibus in ore stomachi proueniunt aufert.

De potu inter comestiones.

Inter prandendum sit sepe parūqꝫ bibendum

Ut minus egrotes: non inter fercula potes.

¶ Hic ponit duo documēta. Quorū primū est ꝙ prandendo. i. comedēdo aliquis dꝫ vicissim post cibū sumptū parꝫ ꝛ sepe bibere: ita ꝙ nō dꝫ p̄mo totū cibū sumere: ꝛ postea potum. Et istū versū p̄mū aliq nō habēt: qꝛ re vera idē versus in forma p̄us expositꝰ est. Scḋm documētū est ꝙ inter duas comestiones: sicut prādiū ꝛ cenā debemus pro posse potū euitare: ꝛ hoc si cibus sumptꝰ in stōcho nōdū fuerit digestus: nisi magna necessitas adsit: qꝛ talis potus sumptꝰ ipedit ꝛ interrūpit digestionē cibi p̄mo sumpti: cibum facit idigestū de stomacho descēdere: atqꝫ appetitū deijcit circa cibū in cena sumendū: ꝛ corpus grauat: ꝛ ad dispositionem in qua homo neqꝫ sanus: neqꝫ eger est iclinat: siue ad dispositionem preuenientē febrem.

An cena sit icipienda a potu.

Ut vites penam de potibus: incipe cenam.

¶ Hic auctor innuit ꝙ cena dꝫ incipi a potu. Et aliq exponunt metrū istud. Si vis vitare penā. i. infirmitatē prius potes in p̄ncipio cene anteq̄ȝ comedas: sꝫ ista expositio nō valet: qꝛ s̄m medicos regularius est a cibo cenā incipere q̄ȝ a potu. Et q̄uis iste liber directus sit anglicis. ipsi tamē hanc sententiā non obseruāt: qꝛ regulariter quacūqꝫ hora diei potū sumunt p̄ponunt morsum panis. Ideo alr pōt exponi versus iste accipiēdo potū pro cibo liqdo ꝛ facile digestibili sicut accepit Hippo. potum 2ª particula apho. ibi. facile est repleri potu q̄ȝ cibo: ita ꝙ sensus istius versus sit ꝙ melius est cenā icipere a potu. i. cibo liquido ꝛ facile digestibili q̄ȝ a grosso ꝛ duro ꝛ difficile digestibili. Cuiꝰ rō est: qꝛ si cibus liquidus ꝛ facile digestibilis post sumat: cū in nocte superueniēte fortificet calor digestiuus cibus liquidus ꝛ facile digestibilis longo tpe erit digestus an̄ grossū ꝛ difficiliter digestibilē. Et cū nō poterit habere exitū ꝓp cibū grossū nondum digestum nimis aduret: vel si exeat grossum secū rapiet cibum nondū digestū plene. Melius est ḡ vt iste cibꝰ liquidus ꝛ facile digestibilis prius sumat: vt tpe quo digestus sit exitum habeat nullo repugnante.

Singula post oua pocula sume noua.

Post pisces nux sit: post carnes caseus adsit
Unica nux ꝓdest: nocet altera: tertia mors est.

¶ Hic auctor ponit aliqua documenta. Primuꝫ est ꝙ post sumptioneꝫ cuiuslibet oui recētis supple ⁊ mollis debem⁹ sumere potū. Et maxime haustū vini. Cuius cā pōt esse: qꝛ ouuꝫ recēs ⁊ molle est optimi nutrimēti ⁊ facilis digōnis: ⁊ est de his que in modica quātitate multuꝫ nutriunt: ⁊ p̄cipue eius vitellus vt dictū est p̄us ibi. Oua recētia. Sic g̊ vinū qđ est amicū nature facit ꝙ ouuꝫ auidi⁹ ad membra trahit̄ ⁊ ad eius penetrationē iuuat. Et causa alia ēt potest esse: qꝛ ouuꝫ tarde ꝑ mery descēdit: potus ergo vel vinum iuuat eius descensuꝫ. ¶ 2ᵐ documētū est ꝙ post comestionē pisciuꝫ debemus sumere nuces loco casei: qꝛ nux sua siccitate ipediat generationeꝫ flegmatis: qđ generari solet ex piscib⁹. Et hinc est ꝙ in quadragesima vltimo dantur nuces. ¶ 3ᵐ documentū est ꝙ post comestionē carniū debemus sumere caseū ⁊ nō nuces: qꝛ nuces nimiū exiccarēt: ⁊ caseus nō: sed facit cibū descēdere ad fundū stomachi: in q̊ viget digestio. Et istud est verū de caseo mediocri iter veterē ⁊ nouū. ¶ Deinde subdit text⁹ in vltimo versu ꝙ vnica nux. s. nux muscata ꝓdest nature humane ⁊ ꝓficua est: qꝛ bonum odorē oris efficit. visum ꝯfortat ⁊ sīlr epar splenē ⁊ stomachū: ⁊ maxime os ei⁹ ꝺm Aui. 2. cañ. ca. de nuce muscata. Sed altera nux. s. auellana vel cōis nocet. Auellana qdem qm̄ inflatiua est ⁊ generatiua ventositatū in ventre inferiori: ⁊ facit soda ⁊ tarde est digestiōis ⁊ excitat vomitū vt hꝫ Auicē. 2° cañ. ca. de ea. Nux ꝟo cōis. qꝛ ēt facit soda ⁊ difficilis est digōnis ⁊ mala stōcho: ⁊ hoc calido ꝓꝑ eius caliditatē. Sed 3ᵃ. s. nux baliste est mors. i. mortē inferens: qꝛ per balistā homines interficiuntur. Uel pōt istud intelligi de nuce methel: que ꝺm Auicē. 2° cañ. est venenū stupefactiuū: quare mortifera est.

De piris

Adde potū piro. nux est medicina veneno.
Fert pira nostra pir⁹, sine vino sūt pira virus.
Si pira sunt virus sit maledicta pirus.
Si coq̄s antidotū pira sūt: sꝫ cruda venenū.
Cruda grauant stomachum: eleuant pira cocta grauatum.
Post pira da potū: post pomū vade secatū.

¶ In p̄mo versu auctor dat vnū documētū dicens: ꝙ nos debemus post vsuꝫ piroruꝫ sumere potū. s. vinū. Cuius cā sufficiēter dicta est prius: qꝛ pira sunt generatiua vētositatis: ⁊ de ꝓprietate colicā inducētia: ⁊ sanguineꝫ aquositate replentia. ⁊ ergo cū eis dꝫ potari vinū: ⁊ maxime forte calidū qđ est ventositatū carminatiuū ⁊ aquositatū consumptiuū: quas iducunt pira. ¶ 2° dicit textus ꝙ nux est medicina veneno. i. remediū ꝯtra venenū: vt p̄us dictuꝫ est: ibi. Allia nux ruta. ¶ Deinde in 2° ⁊ 3° versib⁹ innuit ꝙ pira sumpta sine vino sunt venena. i. nature nocētia ꝓpter cām dictā in primo versu. Uerū est tñ ꝙ pira nō sunt virus. i. venenū simplr̄: qꝛ si sic comestio eorū mortē iduceret: ⁊ pirus ea portās eēt maledicta. ¶ Deinde in 4° versu auctor innuit ꝙ pira cruda sunt venenū. i. nocumētū inferētia: qꝛ faciūt ebullitionē humorū colicā flegmata ⁊ scabiem. si tñ ipsa coquant̄ sunt antidotū. i. medicina mō quo dictū est: scilꝫ cū vino: ⁊ maxime etiā post alios cibos sumpta: qꝛ sic iuuant ad expulsionē fecū. ¶ Deinde in q̄nto versu dicit: ꝙ pira cruda grauant stomachuꝫ: quia ip sum ipediunt a digōne ⁊ inflatiua sunt. sed pira cocta releuāt stomachum grauatū ⁊ disponūt ipm ad suā naturalitatē. ¶ Et in vltimo versu subdit duo. Primū est ꝙ nos debem⁹ post pirū sumere potū ꝓpter cām dictaꝫ p̄us. Scđm est ꝙ post esuꝫ pomi debemus ire secatū. i. ad secessuꝫ: ⁊ ꝺꝫ Aui. 2° cañ. ca. de pomis. Poma dulcia ⁊ acetosa qñ in stomacho inueniūt humorē grossuꝫ qñqꝫ deponūt ipm in egestione. Nō tamen textus esse pōt: qꝛ poma multū inflatiua sunt ventositateꝫ generantia que in secessu emittitur.

Pira de ꝓprietate inducunt colicam.

De cerasis

Cerasa si comedas tibi ꝯfert grandia dona.
Expurgāt stomachū: nucleus lapidē tibi tollit
Et de carne sua sanguis erit tibi bonus.

¶ Hic ponunt̄ tria cōmoda ꝓuenientia ex vsu cerasorum. Primū est ꝙ cerasa expurgāt stomachū. Et istud ꝺꝫ quosdā verū est qñ simul cū eis nuclei terunt̄: qꝛ sic sil' habent quandā vim abstersiuā ac mundificatiuā. Scđm est ꝙ nucleus cerasorū. i. arillus habet virtutē frangēdi lapideꝫ renū vel vesice: si succus sumat̄ vel ex eo fiat lac. Tertiuꝫ est ꝙ caro cerasorū est gñatiua optimi sanguinis ⁊ ꝯfortās ac ipinguans. Et istud experimēto cōprobat̄: qꝛ videm⁹ passeres q̄ sunt aues multū comedētes cerasa ꝙ tpe cerasoruꝫ habēt epata multū maiora q̄ꝫ alio tpe: signū ergo est ꝙ magnificāt epar ⁊ ꝯfortant. ¶ Circa istud tñ est notādū ꝙ duplicia sunt cerasa. s. grossa ⁊ parua. Grossa aūt adhuc duplicia. s. dulcia ⁊ pontica. Omnia dulcia ⁊ ꝑua sunt insana de facili corruptibilia ac in corꝑibus faciētia vermes. Grossa pontica dicunt̄ cina ⁊ illa sunt adhuc duplicia. Quedā sūt rubea: ⁊ mollis carnis: ⁊ talia debēt recētia comedi ⁊ in principio mense: ⁊ habēt vim abstersiuā stomachi atqꝫ appetitū incitādi. Alia sunt cina nigra ⁊ grossa satis dure carnis: ⁊ inter cetera maxime pontica: ⁊ ista debēt comedi in fine prādy siue cene. Cuius cā est: qꝛ ista sua ponticitate quādo in fine mense sumunt̄ claudūt orificiū stomachi quo clauso digestio melior ac velocior fit.

Cerasa duplicia.

Infrigidāt: laxant: multū prosunt tibi pruna.

¶ Hic ponunt̄ due vtilitates ꝓuenientes ex esu prunorū. Prima est ꝙ pruna infrigidāt corpus: ⁊ iō portugalenses in cal'a regione existētes in decoctione suarū carniū semꝑ cōmiscent pruna: ⁊ maxime damascena. ¶ 2ᵃ est ꝙ pruna laxant ventrē: ⁊ hoc est ꝓꝑ eorū humiditatē ⁊ viscositateꝫ ꝺm Galenū 2° alimentorū. Et istud est verū de prunis maturis. In crudis enim que nō sunt matura est stipticitas ⁊ eorū nutrimentū est paucū: vt dicit Auicē. 2. cañ. ca. de eis. Et ista 2ᵃ vtilitas lꝫ etiā multū cōueniat prunis damascenis sicut ⁊ p̄ma: maxime tñ conuenit prunis armenis. i. deportatis ex terra armenie: qꝛ meliora sūt oībus: ⁊ vehemētius soluētia ꝺm Aui. loco p̄allegato. Et pro maiori declaratione istaꝝ vtilitatū sciendū est ꝙ pruna matura sunt in vsu: ⁊ nō imatura. ¶ Pruna aūt magis nature conuenientia sunt illa que sunt figure oblonge hñtia carnem paucā ⁊ durā ad aliqualē siccitatē declinantia, ⁊ corticē exterioreꝫ tenuē: ⁊ debēt esse in sapore nō vere dulcedinis: sed dꝫ esse eorū dulcedo attinens alicui acredini: ⁊ h⁹ sunt pruna damascena: talia eniꝫ pruna infrigidāt vt dictū est. Sunt aūt multe alie maneries prunorū: quoꝝ vsus nō est approbandus. ¶ Sunt ēt quedā prunella syluestria parua que crescūt in syluis ⁊ nō sunt laxatiua: sed vētris restrictiua: ⁊ ex his fit aq̄ que vētris restrictionē facit. ¶ Debēt aūt pruna que sumunt̄ ꝓpter vētris laxationē p̄mo poni in aqua frigida: tunc eniꝫ ꝑfectius infrigidāt ⁊ hūectāt: ⁊ cholerā quā inueniūt lubricādo soluūt: ⁊ sic stomachus meli⁹ disponit̄ ad cibū recipiendū. Et ēst diligenter notādū ꝙ pruna humida recentia sunt magis alteratiua: q̄ꝫuis sint peioris nutrimēti ⁊ pluriū superfluitatū: sed pruna sicca magis ꝯfortant ⁊ melius nutrimentū dant corpori. Et sicut dictuꝫ est de prunis: sic suo modo intelligatur de cerasis. Uerum est tamē ꝙ cerasorum humiditas est subtilior ⁊ minus viscosa. vnde minus nutriunt q̄ꝫ pruna.

De prunis prunellis syluestribus.

ꝑsicis.

Persica cū musto vobis dat̃ ordine iusto.
Sumere:sic est mos nucibꝰ sociādo racemos
Passula nō spleni:tussi valet:est bona reni.

¶ In hoc passu tria ponunt̃ documēta. Primū est ꝙ mustū est bibendū cū persicis. vel persica comedēda sunt cuz musto. Cā pᵉ ꝑtis est:q2 mustū est mltū calefactiuū:⁊ ebullitionē faciēs in corꝑe nostro. hāc aūt ebullitionē ⁊ calefactionē ꝓhibent persica sua frigiditate. Cause scđe ꝑtis est: q2 persica sunt multū frigida ⁊ corpus multū infrigidātia. ergo suꝑ ipsa dz bibi illud vinū qđ plus calefacit. Illđ aūt est mustū:qđ scit̃ experiētia. Et de ordine comedēdi ꝑsica ⁊ multis alijs dictū est ꝓus:ibi. Persica poma pira. ¶ 2ᵐ documentū est ꝙ racemi debēt comedi qñ comedunt̃ nuces:⁊ maxime antique ⁊ sicce. Recētes eniz nuces sane sūt per se:sed antique sicce nimiū exiccāt ⁊ ꝑꝑ earū vnctuositatē de facili inflāmationē in corꝑe inducūt:quare cuz eis comedi debēt racemi q̱ resistūt inflāmationi ⁊ exiccatiōi: cū humectēt. Et de nucibꝰ ample dictuz est. ibi. Allia nux ruta. ¶ 3ᵐ documētū est ꝙ passula.i. vua passa nocet spleni:q2 inducit opilōnez eius. Sed vua passa vtilis est renibus:q2 ex q̃ ipsa est vrine prouocatiua:ipsa est lauatiua renū:ex multa eniz aquositate ad renes ducta ipsi renes mūdificantur. Et de vuis passis siue passulis etiam dictuz est supra:ibi. Nutrit ⁊ impinguat.

Passule

Scropha:tūor:glādes:ficꝰ cataplasmate cedit
Junge papauer ei ꝯfracta foris tenet ossa.

De empla stro cū ficubus.

¶ Hic ponunt̃ due vtilitates ꝓuenientes ex emplastratione ficuū. Prima est ꝙ ficus decocte in aliquo liquore. vz. in aqua. ⁊ tūc supposite cū humiditate curāt istas tres egritudines. s. scrophulas:glādes:⁊ tumores. Per scrophulas intelligunt̃ inflatiōes sub mēto circa collū. Et dr̃ scrophula a scropha:qđ idē est ꝙ sus siue porca. Uel q2 ista egritudo multū accidit porcis ꝓpter gulositatē eorū:vel q2 eius figura ſm plurimū assimilat̃ porcis:vt vult Aui. 3ª quarti tractatu. 2. ca. de scrophulis. Per glādes ꝟo itelligūt̃ apostemata que cōiter solēt accidere sub ascellis ⁊ inguinibꝰ. Et per tumorē pñt itelligi inflatiōes in q̃libet ꝑte corꝑis. Unde pro istis aꝑatibus curādis ⁊ maxime maturandis dz decoqui ficus in aqua. ⁊ ipsi aque dz cōmisceri modicū aceti:vt acetū iuuet penetrationē ꝟtutis ficus:⁊ decoctiōe facta ficus debēt teri in mortario:⁊ deinde misceri cū modica aqua cuz qua bullite sunt:vnde cataplasma ꝓprie est medicina facta ex aliqua re ⁊ succo eiꝰ. Juxta illud metrū. Tunc cataplasma facies cuz succū ponis ⁊ herbam. ¶ 2ª vtilitas est ꝙ ficus cū papauere cataplasmate retinēt ossa fracta:⁊ debēt decoqui insimul cuz aqua absq3 appositiōe aceti:⁊ debēt simul teri:⁊ addi eis aqua decoctiōis earuz:⁊ tunc supponi. Et cā istius pōt esse:q2 papauer est stupefactiuuz:⁊ per illud tollit̃ dolor q̱ accidere solet in fractione ossiuz:⁊ ꝓuocat somnū. Ficus silr̃ facit moueri hūiditates ad exteriora:q̱bus humiditatibꝰ ad ossa motis, ossa pñt retinere ad nascentiā:nunq̃ tñ vere ꝯtinuari. Aliqui tñ textꝰ habēt loco tenet, trahit:⁊ tunc sensus est melior. Uñ papauer est triplex. s. albū:nigrū:⁊ rubeū. Rubeū aūt est syluestre ⁊ venenosuz. ⁊ crescit in bladis. ⁊ iuuenes solent terere flores ⁊ facere incaustrum ex ipsis floribus.

Pediculos venerēq3 facit:s3 cuilibet obstat.

Ficꝰ sicce comeste.

¶ Hic ponunt̃ due oꝑationes ficuū. Prima est ꝙ ex comestione ficuuz seq̱tur multitudo pedieulorū in corꝑibus humanis. Et istud maxime veritatē hz de ficubꝰ siccis:vt dicit Aui. 2. cañ. ca. de ficubꝰ. Et cā ſm euz ibi est ꝑꝑ malitiā ⁊ corruptionē humoris gñati ex eis. Et alia cā ēt pōt eē:q2 ficus ꝓuocant multū sudorē:ex quo seq̱tur gñatio pediculorū. Scđa oꝑatio est ꝙ ficus incitāt appetitū coeūdi:quia gñant ventositatē que iuuat ad erectionez virge:⁊ silr̃ sunt multarum superfluitatū ⁊ sperma augumētantes.

Multiplicāt mictū: vētrē dant escula strictū.
Escula bona dura:sed mollia sunt meliora.

De esculis

¶ Hic ponunt̃ due vtilitates esculoꝝ. Prima est ꝙ multiplicant mictū siue vrinā. Cuius cā pōt eē:q2 idurant feces: ⁊ sic aquositas fecuz est cā multitudinis vrine. Uel pōt sumi cā silr̃ illi q̃ sumet̃ ex illo aphorismo:vrina nocturna multū facta modicū secessus significat in die ⁊ econuerso. qui multas habuerint cameras nocturnas de mane habet paucā vrinaz. Cuius cā est:q2 si multa fiat egestio:multuz de hūiditate que trāsire deberet ad vesicā simul cū ea exit. Et si vrina fiat multa multū de humiditatibꝰ que transire deberēt cuz egestione:⁊ eā magnificare cū vrina euacuantur. ¶ 2ª vtilitas est ꝙ escula ꝯstipant ventrē:⁊ istud accidit ꝓpter eoruz ponticitatē ⁊ stipticitatē. Ex quo infert textus ꝙ escula dura sunt bona ⁊ hoc:q2 ꝯstringūt ventrē. ⁊ ergo prosunt ventri nimiū laxato. Sed mollia escula sunt meliora duris:q2 melius nutriūt ⁊ minus vētrē ꝯstipant. ¶ Et circa istud est sciendū ꝙ escula minus cōpetunt nutrimēto q̃3 poma/pira/persica/ficus/⁊ silia:qđ satis ostēdit austeritas saporis eorū:⁊ durities sube eoꝝ postq̃ in arbore maturata sunt. ⁊ ergo ex his parum dz comedi:⁊ magis recipi debēt via medicine q̃3 cibi. Et q2 virtus eorū est stiptica valde:satis cōpetunt ex fluxu ventris. Et q2 escula in arbore non mollescunt mollitie sufficiente ad esum:ideo anteq̃ comedantur remolliantur:⁊ tunc sunt magis delectabilia gustui ⁊ minus stiptica.

Prouocat vrinaz mustū:cito soluit ⁊ inflat.

De musto

¶ Hic ponunt̃ ꝓprietates tres musti. Quarū prima est ꝙ mustū ꝓuocat vrinā. Cuius cā est:q2 in musto sunt partes terrestres nitrose mordicātes vesicā cū ad eaz veniūt. ⁊ ꝓpter earū mordicationē vesica citius nititur eas expellere ⁊ ipsum mustū. Et ista ꝓprietas itelligenda est de mustis habentibꝰ feces mordicātes:sicut musta plurima renēsia: q2 musta habētia feces grossas nō mordicantes:s3 magis opilātes ipediūt vrinā sicut ꝓus dictum est. ibi. Impedit vrinā. ¶ 2ª est ꝙ mustū cito soluit vel laxat ventrē ꝓpter eandē cām dictaz in ꝓma proprietate. ¶ 3ª est. ꝙ est inflatiuū ꝓpter ebullitionē quam facit in corpore ex qua proueniunt ventositates. Et cause istarum duarū ꝓprietatum dicte sunt prius ibi. Impedit vrinam.

Grossos humores nutrit ceruisia:vires
Prestat ⁊ augumētat carnē:generatq3 cruorē.
Prouocat vrinā:vētrē quoq3 mollit ⁊ inflat.
Infrigidat modicū:sed plus desiccat acetum.
Infrigidat macerat melanc. dat spma minorat
Siccos infestat neruos:⁊ pinguia siccat.

De ceruisia.

De aceto

¶ In hoc textu auctor duo facit. Primo ponit octo ꝓprietates ceruisie. ¶ Quarū ꝓma est ꝙ ceruisia facit in corꝑe nostra grossos hūores:⁊ istđ maxime hz veritatē respectu vini. Et diuersificat̃ ceruisia in gñando grossos humores ex ꝑte suorū cōponentiū. Nā ceruisia ex grossiori substantia grossiores humores generat:⁊ ex minꝰ grossa minꝰ grossos. ¶ 2ª est ꝙ ceruisia augumētat vires. Et istud est intelligendū:de ceruisia ex optimis granis cōposita ⁊ que plurime decoctiōis est:cuiusmodi est ceruisia ostēsis:ista eniz multū nutritiua est:⁊ ergo vires augumētat. ¶ 3ª est ꝙ augumētat carnem. Et istud ꝓuenit ꝓpter multā eius nutritionē. ¶ 4ª est ꝙ multiplicat sanguinē eadē de cā. Et iste tres vltime ꝓprietates habēt veritatē de ceruisia antiqua

multuz decocta:ꝛ de optimis granis cõposita.¶ 5ᵃ est.ꝙ ꝓuocat vrinã.¶ 6ᵃ est.ꝙ laxat ventrẽ.¶ Et iste due proprietates maxime hñt veritatẽ de ceruisia clara multũ lupulenta.i.in qua plurimũ lupuli iponit̃:cuiusmodi est ceruisia amburgẽsis que ꝓuocat vrinã ꝛ laxat ꝓpter lupulũ. Ipsa tñ nõ valet debilia cerebra hñtibus:qꝛ talis de facili inebriat pp multitudinẽ lupuli.¶ 7ᵃ est.ꝙ inflat ventrẽ. Et istud hꝫ veritatẽ de ceruisia modica decoctione cocta. cuiusmodi est cocta hollãdie que maxime inflat:ꝛ opilat: ꝛ ꝑpea plurimũ ipinguat.¶ 8ᵃ est.ꝙ ceruisia modicũ infrigidat: cuiusmodi est ceruisia hollandie:brabantie:haunonie:ꝛ flandrie:ꝛ illa qua cõis hõ vtitur.Et ista ꝓprietas maxime veritatẽ habet respectu vini.¶ Et circa istud est sciẽdũ ꝙ ceruisia põt fieri ex auena ꝛ ordeo ꝛ ex frumẽto: ꝛ ẜm ꝙ fit ex alio ꝛ alio grano est alteriꝰ ꝛ alterius cõplexionis.Que eniꝫ fit ex ordeo plus attinet frigiditati:qꝛ ordeũ est frigidũ.Que aũt fit ex ordeo ꝛ auena minꝰ opilat ꝛ minus generat vẽtositates ꝛ minꝰ nutrit.Et que fit ex frumẽto plus attinet caliditati ꝛ magis nutrit:ꝛ magis opilat. Et quanto ceruisia est grossior:tanto est deterior:ꝛ quanto subtilior tanto melior.¶ Et vlterius est sciendum ꝙ pessima ceruisia est que fit ex rebus inebriantibꝰ:puta ex grano quod nominatur loliuꝫ:quia ista maxime dolorem capitis generat ꝛ neruos ledit.

De aceto

¶ Deinde ponit textus quinqꝫ ꝓprietates aceti.Quarũ prima est ꝙ acetũ exiccat.Dicit eniꝫ Aui.cap̃.de co.z.cañ.ꝙ est fortis exiccationis.Et ꝑpea medici ꝑcipiunt tpe pestis vti aceto cũ cibo:ꝛ siľr cũ potu.Dicit.n.Aui.3ᵃ p̃mi in cap̃. vnico.doctrine qnte.Aceto ꝑterea in cibo ꝛ potu vti in pestilentia est nocumẽti ipsiꝰ securatio.¶ 2ᵃ est ꝙ acetũ ifrigidat ꝓprietate que in eo est.¶ 3ᵃ est ꝙ macerat.i.facit hominẽ macrũ.Et rõ est:qꝛ exiccat.ꝛ istud maxime verũ est de aceto in ieiuno stomacho sumpto:vt vult Aui.3ᵃ primi. doctrina quarta caplõ qnto de extenuatione crassi.Uerũ est tñ ꝙ assiduus vsus aceti maxime in ieiuno:multa inducit incõmoda:visuꝫ debilitat:pectꝰ offendit:tussim cõmouet:stomachũ ꝛ epar ledit:neruos ꝛ iuncturas vehemẽter opprimit:has arteticis doloribꝰ tremoribꝰ ꝛ paralysibꝰ vexãs.¶ 4ᵃ est.ꝙ acetuꝫ gñat meľiam:eo ꝙ hũores infrigidat ꝛ exiccat.¶ 5ᵃ est.ꝙ acetum minorat spma:ꝑpea quia exiccat:infrigidat:ꝛ macerat.Et istas ꝓprietates aceti ponit Rasis.3.almansoris:dicẽs.Acetũ frigidũ est ꝛ siccũ:qđ ꝛ maciež efficit ꝛ vires destruit:spma quoqꝫ minuit:ꝛ cholerã corroborat nigrã:rubeã ꝟo cholerã ꝛ sanguinẽ debilitat:cibosqꝫ qbus admiscet̃ subtiliat.¶ Deinde in vltimo versu auctor subdit tria.Primũ est.ꝙ acetũ nocet macris. ꝛ rõ est:qꝛ acetũ exiccat.ꝛ sic addit in macro macredineꝫ. Siľe enim addito suo simili facit ipm furere.Et ẽt ois cõplexio lapsa per ꝯtrium medicat̃:ꝛ per simile deteriorat̃.Secundũ est.ꝙ acetuꝫ nocet neruis:vt dicit Aui.z.cañ.ca.de eo.Tertiũ est.ꝙ acetuꝫ macerat:vt dictum est.

De rapa

Rapa iuuat stomachũ:nouit ꝓducere ventũ.
Prouocat vrinã.faciet quoqꝫ dente ruinam.
Si male cocta datur hinc tortio tunc generat̃.

¶ In hoc passu ponunt̃ tres vtilitates rape tẽperate cocte: ꝛ vnũ eius nocumẽtũ.Prima vtilitas est ꝙ rapa iuuat stomachũ:qꝛ bene digerit̃ a stõcho:nec ipse ea grauat̃.Scđa est.ꝙ rapa est ꝓuocatiua venti qđ pꝫ experimẽto.Tertia est.ꝙ rapa est ꝓuocatiua vrine.Preter tñ istas ꝓprietates vult Auer.ꝙ magnã ꝓprietatẽ hꝫ in ꝯfortando visuꝫ.Nocumẽtum ꝟo raparũ est ꝙ assiduatio raparũ nocet dentibus.In vltimo autez versu subdit̃:ꝙ rapa male cocta tortiones facit in corpe:qꝛ multiplicat ventositates.Juxta illud.Uentũ sepe rapis si tu vis viuere rapis.Et est sciendũ ꝙ caude raparũ fortiter vẽtrẽ laxant.¶ Pro maiori notitia sciendũ est ꝙ rape iter radices magis ꝯueniunt ad corporis nutritionẽ:qđ satis ostñditur ex amicabilitate sui corporis.Hec eniꝫ cõplexio est oĩbus edulys ꝙ amara ꝛ pũgitiua minus alimentũ dant corpi:ꝛ dulcia magis:qꝛ ergo rape radicibus alys sunt dulciores ꝛ minus pũgitiue:magis cõpetunt via cibi:sed generãt sanguinẽ grossuꝫ melancholicũ:si digestiua sit debilis.Et bonuꝫ est ꝙ depurent̃ a prima aqua:ꝛ nullo modo debẽt comedi crude.Et incitãt ad coitum:ꝛ vias mundificant vrinales.

Rape nutrimentũ.

De qbus dã mẽbris in via nutrimenti.

Egeritur tarde cor:digeritur quoqꝫ dure.
Siľr stomachus melior sit in extremitate.
Reddit lingua bonum nutrimentũ medicine.
Digeritur facile pulmo:cito labitur ipse.
Est melius cerebrum gallinarum reliquoruꝫ.

Cor.

¶ In isto passu notant̃ quinqꝫ.Primũ est ꝙ cor animaliũ comestũ tarde digerit̃ ꝛ tarde ẽt egerit̃.Et ratio est:qꝛ caro cordis est caro meľica q̃ difficiliter digerit̃ ꝛ tarde descendit.Et nõ est caro bona ẜm Auicen.z.cañ.ca.de carne. ꝛ non multũ nutrit:vt dicit Rasis 3º almansoris.¶ 2ᵐ est. ꝙ stomachus siľr est male digõnis ꝛ tarde descensiõis.Cuius rõ est:qꝛ stomachus est mẽbrũ neruosuꝫ chartilaginosum:quare difficile digerit̃:ꝛ ergo ẽt non generat bonũ sanguinẽ.Deinde subdit textus ꝙ stomachus in eiꝰ extremitatibꝰ.s.quo ad eius fundũ ꝛ orificiũ melius digeret̃.Cuiꝰ rõ est:qꝛ in illis ꝑtibꝰ magis carnosus est ꝛ magis pinguis

Stomachus

¶ 3ᵐ est ꝙ lingua est boni nutrimẽti:ꝛ hoc quo ad eiꝰ radiceꝫ:vt vult Aui.z.cañ.ca.de carne.Et rõ est:qꝛ est facilis digõnis ꝛ carnosa.Et inter reliquas linguas lingua porcelli que ablata eius pelle eq̃paratur carni apri.vt sciunt scindẽtes ante ꝑncipes.Lingua tñ bouis nõ est multum sana ꝓpter eius nimiaꝫ humiditatẽ.Leccatores tñ linguis vti volẽtes ante earũ assationẽ iponunt gariofilos qbus hũiditas linguarũ minuitur:ꝛ sic aptiores sunt esui.¶ 4ᵐ est. ꝙ pulmo facile digerit̃ ꝛ facile egerit̃.Et istud est ꝓpter eius raritatẽ ꝛ mollitiẽ.Uerũ est tñ ꝙ eius nutrimẽtuꝫ nõ est ꝯueniẽs nãe humane:qꝛ parũ est ꝛ flegmaticũ:vt dicit Auicẽ.z.cañ.ca.de eo.Et circa istud est sciẽdum ꝙ pulmo arietis:q̃uis nõ sit bonus cibus:est tñ bona medicina:qa sanat excoriationeꝫ calcanei ex calciamẽto si ponat̃ super ipsuꝫ calidus:vt dicit Aui.loco p̃allegato.¶ 5ᵐ est.ꝙ cerebrũ galline inter oĩa cerebra est melius.de quo dicit Aui. z.cañ.ꝙ ꝓhibet fluxuꝫ sanguinis nariũ.Debet tamen cuꝫ sale aut cũ speciebꝰ comedi:quia de se vomituꝫ ꝓuocat.Et circa istud sciendũ est ꝙ de cerebro pullorũ dicunt medici ꝙ augumẽtat memoriã.Cerebra ꝟo porcorũ nature nõ sunt ꝯuenientia:sed cerebrũ ouis:leporis:vel cuniculi cum sale vel speciebus comedi põt.Et de cerebro amplius dictum est:ibi.Nutrit ꝛ impinguat.

Lingua

Pulmo

Cerebrũ

De feniculi.

Semen feniculi fugat ꝛ spiracula culi.

¶ Hic ponitur vnum documentũ.Et est ꝙ semen feniculi qđ dicit̃ maratruꝫ:expellit vẽtositates aut eas dissoluit.Et ratio est:quia est calidũ ꝛ siccũ ꝛ carminatiuũ.¶ Et circa istud est sciendũ ꝙ a cõibus quatuor tanguntur vtilitates ꝯueniẽtes ex esu maratri siue seminis feniculi.Prima ẽ. ꝙ ꝓfert febribus.Scđa est.ꝙ pellit venenuꝫ.Tertia ẽ.ꝙ mundificat stomachũ.Quarta ẽ.ꝙ acuit visum.Et de isto solent dari isti versus cões.Bis duo dat maratruꝫ:febres fugat:atqꝫ venenũ.Et purgat stomachũ:lumẽ quoqꝫ reddit acutũ.Et istas quatuor vtilitates tangit ẽt Auicẽ.z.cañ. loquens de feniculo.Et circa quartã vtilitatẽ nota ꝙ Aui. loco p̃allegato de semine feniculi dicit.Democritꝰ qdem existimauit ꝙ venenosi vermes pascuntur feniculi recentis semine:

tis semine: vt eorum visus confortet: ⁊ vipere ⁊ serpentes fricant oculos suos cum egrediunt de cauernis suis post hyemē sup ipsũ vt illuminent oculi. Sciendũ vlterius ꝙ feniculus tarde digerit: male nutrit ⁊ parũ: ⁊ ergo nō cōpetit via cibi sed magis via medicine. Nō igit vtendũ est eo in regimine sanitatis nisi ad correctionē malitie quorũdā alioꝝ ciborum. interdum cum lactuca comedimus petrosilinũ ad resistēdũ frigiditati ⁊ humiditati lactuce: sic etiā cũ cucurbitis pōt decoqui feniculus. ⁊ simil'r cũ rapis ad corrigēdum malitiam earum.

De aniso.

Emendat visum: stomachum cōfortat anisum.
Copia dulcoris anisi sit melioris.

¶ Hic ponunt due vtilitates anisi. Quaꝝ pma est. ꝙ anisũ cōfortat visũ. Scda est. ꝙ anisũ cōfortat stōchũ. Cui⁹ cā est: qꝛ anisũ mũdat stōchũ a flegmatib⁹ ⁊ ipsum calefacit. Et ꝓpterea etiā ꝯfert visui: qꝛ nihil est qđ visui magis noceat ꝙ̄ imunditia stōchi: qꝛ a stōcho imũdo eleuant fumi imundi: q oculis nocent ꝑturbādo spūs visiuos: ⁊ ista duo iuuamēta facit anisũ dulce. Et pter istas vtilitates Auicē. 2° cañ. cap. de aniso: plures alias vtilitates anisi ponit: vult eni ibi ꝙ anisũ est aperitiuũ: doloꝝ sedatiuũ: ⁊ ventositatum resolutiuũ: sedatiuũ sitis causate ex hũiditatib⁹ salsis: aperitiuum opilationum epatis ⁊ splenis generatarum ex humiditatibus: ⁊ simil'r rhenum vesice ⁊ matricis: ꝓuocatiuũ vrine ⁊ mēstruoꝝ ⁊ mũdat matricē a fluxu humiditatum albaꝝ: ⁊ est motiuum coitus.

De spodio.

Si cruor emanat spodium sumptũ sito sanat.

¶ Hic ponit vnũ iuuamētũ spodij. Et est ꝙ spodiũ sũptũ sanat fluxũ sanguis. Cuius cā pōt esse: qꝛ spodiũ hꝫ virtutē ꝓpriā cōfortandi epar: ⁊ sic fortificato epate: qđ est fons ⁊ origo sanguinis: sanguis meli⁹ ab eo retinet. Et dicit Aui. 2° cañ. cap. de spodio. ꝙ spodiũ est radices cannarũ adustę. Dicit enim ꝙ ipse adurunt ꝓpter fricationē suarũ extremitatũ: cũ ventus eas perflat. Simon tñ Januensis dicit ꝙ spodiũ est res cuius origo nos latet: res tñ adusta videt ⁊ diuisiones cannarũ adustarũ. Et nedũ spodiũ ꝯfert in nimio fluxu sanguis: imo etiā in nimio fluxu vētris ⁊ vomitu. vt dicit Rasis 3° Almāsoris. Et cōfert etiā in febribus acutis. cōfortat cor: ⁊ tremori eius ⁊ syncopi facte ex effusione cholere ad stōchũ auxiliatur: vt vult Aui. loco preallegato. Et est sciendũ circa predicta ꝙ sicut spodiũ hꝫ aspectũ ad epar ⁊ ꝓprietatē cōfortandi ipsũ: ita sũt alique medicine que hñt sīlēꝫ aspectũ ⁊ sīlēꝫ ꝓprietatēꝫ ꝯfortādi aliqua alia mēbra specialia: sicut macis cor. muscus cerebrũ: ligritia pulmonē: cappares splenē: ⁊ galanga stōchũ vt pꝫ in his vsib⁹. Gaudet epar spodio: mace cor cerebrũ quoqꝫ musco. Pulmo ligritia. splen cap. stomachusqꝫ galanga.

De sale.

Uas condimenti preponi debet edenti.
Sal virus refugat: ⁊ nō sapidũqꝫ saporat.
Nam sapit esca male que datur absqꝫ sale.
Urunt per salsa visum: spermaqꝫ minorant.
Et generant scabiem pruritum siue vigorem.

¶ In hoc textu tria fiunt. Primo ponit vnũ documētũ generale qđ obseruat apud oēs: ⁊ est ꝙ vas cōdimēti. s. salis qđ cōi noīe salinũ dr. dꝫ preponi in mēsa ipsi edenti. Juxta illud cōe metrũ. Sal p̄ poni dꝫ pmoqꝫ reponi. Ois mensa male ponit absqꝫ sale. ¶ Scdo tangunt duo iuuamenta salis. Primũ est ꝙ sal resistit veneno. Cui⁹ duplex pōt esse cā. Una est: qꝛ sal exiccatiuum est: ⁊ sic sua siccitate exiccat humiditates ex qbus pōt sequi corruptio. Alia cā est: quia sal exiccat ⁊ cōprimit humiditates a corpe extrahendas: ⁊ sic claudit poros: ⁊ per ꝯñs ꝓhibet penetrationē veneni que fieri deberet p poros. Scdm iuuamentũ salis est ꝙ sal inducit saporē in cibarijs: nam cōmuniter videmus ad sensũ ꝙ nulla cibaria sapiunt sine cōmistione salis: vt dicit tertius versus. ¶ Tertio ponunt quatuor nocumenta salis siue cibarioꝝ valde salsoꝝ. Primũ est. ꝙ cibaria valde salsa vrunt visũ. idest deperdũt visũ vel nocent visui. Cuius causa pōt esse duplex. Prima est ꝙ res salse nimiũ salse inducunt nimiā siccitatē que est ꝯtraria oculis: q sunt instrumenta visus: cũ oculi sint de natura aque: vt dicitur in de sensu ⁊ sensato. Scda causa est: qꝛ cibaria multũ salsa sunt pruritiua ⁊ mordicatiua mō vt superius dictum est a cibarijs mordicatiuis in stomacho existētib⁹ eleuantur fumi mordicatiui: qui sui mordicatione oculis nocent: ac ipsos multũ rubificant. Et ergo videmus ꝙ bullientes sal rubeos cōmuniter habēt oculos. Scdm nocumentũ est ꝙ cibaria multũ salsa minorant sperma. Et ratio est: quia cibaria multũ salsa multũ exiccant oēs humiditates corporis: quare etiā sperma exiccat: ⁊ sic minorat. Tertiũ nocumentũ est. ꝙ generant scabiē. Cuius ratio est: qꝛ sal generat humorē acutũ: mordicatiuũ: adustũ: qui etiā est causa scabiei. Quartũ nocumentũ est. ꝙ augent pruritũ. Et ratio est: qꝛ generant humorem mordicatiuũ ⁊ pruritiuũ. Et ista quatuor nocumenta cōmemorat Rasis tertio Almansoris de sale: dicens. Eoꝝ preterea sanguinē qui multā ex eo sumpserunt quātitatē adurit: visũ quoqꝫ debilitat atqꝫ minuit sperma: ⁊ generat pruritũ ⁊ scabiem. Et preter ista nocumenta persalsa. idest multũ salsa: inducũt serpigines: impetigines: morpheam: leprã in dispositis: ⁊ vias vrine excoriant. cum diu ꝯtinuant. Moderate tamen salsa fastidium auferunt ⁊ appetitũ excitant atqꝫ acuunt.

De quibusdā saporibus.

Hi seruore vigent tres salsus: amarus: acut⁹.
Alget acetosus: sic stipans ponticus atqꝫ.
Unctus ⁊ insipidus dulcis dant tēperamētũ.

¶ In hoc textu ponuntur qualitates cuiuslibet saporis. Et pmo dicit ꝙ isti tres sapores. scilꝫ salsus: amarus: ⁊ acutus calefaciunt corpus sumentis ipsos. Scdo dicit ꝙ isti tres sapores: scilicet acetosus: stipticus: ⁊ ponticus infrigidant. Tertio dicit ꝙ isti tres sapores. scilꝫ vnctuosus: insipidus ⁊ dulcis sunt tēperati: nec inducunt in corpore caliditatem aut frigiditatē. ¶ Et pro intellectu ampliori sciendũ est ꝙ fm Auic. 2° cañ. tractatu p̄. cap. 3°. Octo sunt veri sapores: q sequunt insipidum ⁊ sunt dulcedo/amaritudo/acuitas/salsedo/acetositas/ponticitas/stipticitas: ⁊ vnctuositas. Enumerando tamen insipiditatē pro sapore sicut textus facit hic: tunc sunt nouem sapores. Et tunc capit hic sapor pro omni eo qđ gustu iudicat. Et inter istos sapores tres sunt calidi. vt dicit hic textus: scilꝫ salsus: amarus: ⁊ acutus. Et fm Auic. loco preallegato. acutũ est calidius: deinde amarum: ⁊ deinde salsum. qm̄ acutũ est fortius ad resoluendũ incidēdũ ⁊ abstergendũ ꝙ̄ amarũ: ⁊ deinde salsũ est sicut amarũ cōfractũ cũ humiditate frigida. Et tres de istis saporibus sunt frigidi: scilꝫ acetosus: stipans. idest stipticus ⁊ ponticus. Ponticus tamen ceteris frigidior: deinde stipticus: ⁊ postea acetosus. Et ꝓpter istud in omnibus fructib⁹ qui dulcescunt prius est ponticitas vehementis infrigidationis: deinde postꝙ̄ per calorem solis digestiuum aliquo modo digesti sunt fructus apparet in eis stipticitas. ⁊ deinde declinant ad acetositatem sicut agresta: ⁊ postea dulcescunt. Et lꝫ acetosũ sit minus frigidũ ꝙ̄ stipticũ: tñ ꝓpter sui subtilitatē ⁊ penetrationē in pluribus est maioris infrigidationis. Et fm Auicē. loco preallegato ponticũ ⁊ stipticum sunt in sapore ꝓpinqua: sed stipticũ nō contrahit linguam nisi quo ad superficiē apparentē: sed ponticũ ꝯtrahit ⁊ exasperat: qđ apparet in lingua. s. superficiem: ⁊ occultũ. i. interiora eius. Et tres de istis saporibus sunt tēperati

Sapores octo post insipidum.

ideſt nō excedētis caliditatis: vel frigiditatis ſicut dulcis vnctuoſus: ⁊ inſipidus. Lʒ enim dulce ſit calidū: tn̄ in eo non apparet fortitudo caliditatis: ſicut dicit Raſis 3° Almanſoris. ¶ Et ſciendū vlterius ꝙ vnicuiqʒ ſapori ꝓpͤ debent̄ operationes: vt volunt Aui. ⁊ Raſis locis ꝓallegatis. ¶ Operationes enī dulcis ſm Auic. ſunt digeſtio: ⁊ lenificatio: ⁊ multiplicatio nutrimēti: ⁊ nā diligit ipſum ⁊ virtus attractiua attrahit ipſum. Et ſm Raſim dulce eſt gn̄atiuū multe cholere rubee: ⁊ opilōnū in epate ⁊ ſplene: ⁊ flegmonis: precipue ſi predicta mēbra ad hoc fuerint apparata. Et ventris fluxus ex ipſo ſequit̄: ⁊ mollificat ſtomachum: ⁊ cōfert pectori ⁊ pulmoni: corpus impinguat: ⁊ augumentū ſpermatis tribuit. ¶ Operationes vo amari ſm Auic. ſunt abſterſio ⁊ exaſperatio. Et ſm Raſim amarum calefacit ⁊ deſiccat fortiter cito ſanguinē ad aduſtionem ⁊ malitiā perducit: cholerā quoqʒ rubeā in ſanguine augumētat. ¶ Operatio vo pontici ſm Aui. eſt cōtractio: ſi ponticitas ſit debilis: aut expſſio ſi ſit fortis. Et ſm Raſim ponticū corpus infrigidat ⁊ deſiccat: carnis ⁊ ſanguis minorationē facit: ſi multoties aliqs eo vtat̄: ſtomachum quoqʒ cōfortat: ⁊ frequēter ventrē cōſtringit ⁊ ſanguinem gn̄at melicū. ¶ Operationes vo ſtiptici ſm Auic. ſunt cōtractio: inſpiſſatio: induratio: ⁊ retētio. Et ſm Raſim opationes eius ſunt ſicut pontici: lʒ debiliores: qꝛ ipſe vr̄ comprehendere ſtipticū ſub pontico: qꝛ de ſtiptico nihil dicit expreſſe. ¶ Operationes vo vnctuoſitatis ſm Auic. ſunt lenificatio: lubrificatio: ⁊ coctio .i. digeſtio parua. Et ſʒ Raſim vnctuoſū ſtōchū mollificat ⁊ ventris facit fluxū ⁊ ſatietatē anteqͣ hō cibi quātitatē ſibi neceſſariā aſſumat: adducit ⁊ calefacit: maxie tn̄ febricitātes ⁊ habētes epar ⁊ ſtomachū calidū. Corpus ēt humectat ⁊ lenit: flegma vo auget: ⁊ cogitationē hebetē reddit: ⁊ auget ſomnū. ¶ Operationē vo acuti ſunt reſolutio inciſio ⁊ putrefactio ſm Aui. ⁊ ſm Raſim. Acutū calorē auget: ⁊ corpus cito inflāmat: ⁊ ſanguinē adurit: ⁊ ipʒ pꝰs in cholerā rubeā mutat: ⁊ poſtea in nigrā. ¶ Operationes ſalſi ſm Auicē. ſunt abſterſio: ablutio: exiccatio: ⁊ ꝓhibitio putrefactionis. Et ſm Raſim decē ſūt in textu imediate ꝑcedēti. ¶ Opationes vo acetoſi ſunt ſm Auic. infrigidatio ⁊ inciſio. Et ſm Raſim acetoſū cholerā rubeā ⁊ ſanguinē reprimit ⁊ ventrem reſtringit ſi ſtomachus ⁊ inteſtina munda fuerint. Si autē flegmatis in eis fuerit multitudo ventris facit fluxū: ⁊ corpus infrigidat: virtutē quoqʒ digeſtiuā debilitat. ⁊ ꝓprie in epate. Neruis vo ⁊ neruoſis mēbris nocumētū affert: ⁊ corpus deſiccat: virtutē aūt appetitiuā excitat. ¶ De operationibus vo inſipidi dicit Raſis ꝙ aliquod eſt inſipidum quod magis nutrit: ſcilʒ qđ equalitati magis vicinū eſt. Aliud eſt qđ temperate calefacit: ⁊ aliud qđ temperate ifrigidat: ⁊ ſi cū ipſo fuerit multa humiditas humectabit: ſi vo ſiccū fuerit deſiccabit.

Operatiōes vniuſcuiuſqʒ ſaporis. Dulcis. Amari. Pontici. Stiptici. Unctuoſi. Acuti. Salſi. Acetoſi. Inſipidi.

Bis duo vipa facit: mundat dentes dat acutū
Viſuʒ: qđ minus eſt iplet: minuit qđ abūdat.

De vipa

¶ Hic ponunt̄ quatuor iuuamēta vipe. Primū eſt ꝙ vipa mundat dentes. Cuius cauſa eſt: qꝛ ꝓpter panē diutius inherentē dentibꝰ qͣ vinū ſolū ſine pane limoſitas illa dentibus adherēs: a qua dentes luridi dicunt̄: a vino melius conſumit̄ ⁊ abſtergit̄. Scdm̄ eſt ꝙ acuit viſum: qꝛ ꝓhibet malos fumos ad cerebrū aſcendere: qui offuſcarent ſpūs viſiuos per eoꝝ imiſtionem. Et iſtud facit ex eo: qꝛ digerit mās malas in ſtōcho exiſtētes. Tertiū eſt ꝙ minus digeſtū facit digeri: qꝛ facit clauſionē orificij ſtomachi ⁊ confortat digōnē. Quartū eſt ꝙ ſuperflue digeſtū ad mediū reducit. Et totū iſtud maxie veritatē hʒ de vipa panis cū vino: dūmō panis ꝑ aſſus ſit aut ſupra prunas exiccatus.

Omnibus aſſuetā iubeo ſeruare dietā.
Approbo ſic eſſe ni ſit mutare neceſſe.
Eſt Hippocras teſtis qm̄ ſequit̄ mala peſtis.
Fortior eſt meta medicine certa dieta.
Quā ſi nō curas fatue regis ⁊ male curas.

De dieta ſeruanda.

¶ Hic ponunt̄ aliqua documēta. Quoꝝ pmū eſt ꝙ oibus bonū eſt ſeruare dietā cōſuetā. Et per dietā intelligit̄ adminiſtratio cibi ⁊ potus. Et rō huius documēti eſt: qꝛ trāſgreſſio a cōſuetudine nocet nocumēto magno: cōſuetudo enim eſt altera nā: ſicut igit̄ nām cuſtodire opꝫ ſic ⁊ ꝯſuetudinem: ⁊ ſpālr̄ ſi ꝯſuetudo fuerit laudabilis. Et ſicut opꝫ ſeruare cōſuetā adminiſtratiōnē cibi ⁊ potus: ita etiā opꝫ ſeruare cōſuetudinē in alijs rebus nō nālibus ꝓpter eādē rōnē. Unde ſi aliqs fuerit cōſuetus multū laborare ⁊ velit hanc cōſuetudinē omittere: ⁊ in ocio viuere: vel multo minus laborare: vel aliā ſpeciem laboris aſſumere: ⁊ aliud tēpus vel aliū modū ꝓculdubio multū ex hoc debilitat̄. Et ſilr̄ intelligit̄ in cibis: ⁊ potibus ſomno: ⁊ vigilijs: ⁊ euacuationibus: ⁊ anime accidētibus. In oibus enī multum obſeruanda eſt cōſuetudo ſi ſit laudabilis: vel parū laudabilis vel indifferens in bonitate ⁊ malitia reſpectu huius ad qđ dꝫ fieri permutatio. ¶ Et circa iſtud ſciendum eſt ꝙ aſſueti exercitare vel laborare qbuſdā laboribus cōſuetis: dato ꝙ tales ſint debiles vel ſenes minus ledunt̄ ſi fortius laborant qͣ ſi eſſent iuuenes inconſueti. Et iſtud vult Hyppocrates 2° aphoriſmoꝝ: dicēs. Aſſueti aſſuetos ferre labores: ⁊ ſi fuerint imbecilles aut ſenes incōſuetis fortibꝰ ⁊ iuuenibus facilius ferunt. Et rō eſt: qꝛ iſti habent maiorem inclinationē ⁊ cōſuetudinē ad iſtos labores: iam conſuetudo ꝑus habita leuior eſt vt dicit̄ in cōmēto predicti aphoriſmi. Et iſta eſt cā quare videmus hoies debiles vl ſenes qui ex cōſuetudine aliqđ exercent opus mechanicū: facere aliqua que facere nō poſſent eis fortiores aut iuniores: ⁊ minus ab eis ledunt̄: ſicut videmus multoties debilem facilius ſaccum eleuare qͣ eo fortiorē: ⁊ fabrū antiquū minus ledi malleatione qͣ iuuenē fortem nō conſuetum. ¶ Scdm̄ documentū eſt ꝙ mala peſtis. ideſt magnū nocumentū ſeqt̄ ex permutatione diete cōſuete vt vult Hippocrates niſi fuerit neceſſe eā pmutare. Eſt aūt neceſſariū eā pmutare: pmo qn̄ eſt illaudabilis: ſic ꝙ ex ea peruenire tur ad peſſimas egritudines: ſicut conſuetudo comedendi malos cibos in fine ex neceſſitate pducētes ad malas egritudines. Talē enī cōſuetudinē ⁊ ſimiles neceſſe eſt corrigere ⁊ permutare: vel totalr̄ vel ſaltem infra terminos latitudinis earū: ſed hoc dꝫ fieri paulatim: ⁊ ſm quendā ordinē. Nam ois ſubita mutatio vehementer nocet: ⁊ ſpecialr̄ a cōſueto ad incōſuetū. Scdo neceſſe eſt eam pmutare vt aliqs minus ledat̄ ex incōſueta ſi poſtea ad eā ſe tranſtulerit. Si enim qs ad omnē dietā ſe aſſueſcat minus ab oi ledet̄: cū ſe ad eam tranſtulerit. Et iſtud etiā intelligēdū eſt in alijs rebus nō nālibus. Et iſtud eſt qđ dicit Hippocrates 2° aphoriſmorū. Ex multo tēpore ꝯſueto ⁊ ſi fuerint deteriora inſuetis minus moleſtare cōſueuerūt: opꝫ igitur ad nō cōſueta tranſmittere. ¶ Et circa iſtud eſt ſciendum ꝙ quiſqʒ debet ſibi cauere ne vnius rei: qͣtūcūqʒ bona ſit: ſibi cōſuetudinē faciat: quā ipſū ſeruare ſit neceſſarium. verbi grā: ſi quis vno cibo cōſueto ſemper vtat̄: vel aliquo potu: vel totalr̄ ab eis abſtineat: vel dormire: vel coire totaliter aſſueſcat: ⁊ ad hoc grauiter aſtringatur. maximū enī incurreret nocumētū: ſi iterdū ab eiſdē oporteat abſtinere: ſic igit̄ qđlʒ corpꝰ ſe diſponere dꝫ vt calorē ⁊ frigus pati poſſit: ⁊ ad motiōes ⁊ qlʒ nutrimēta aptus reddat̄: ⁊ vt ſōni ⁊ vigiliarū horas māſiōes ⁊ domos lectos ⁊ indumēta ſine leſione pmutare poſſit: qđ qdem poterit fieri ſi cōſuetudo

Cōſuetudo altera nā ið ſeruanda.

Conſuetudo mala paulatim mutanda.

non obseruet ad vnguē: sed interdū ad incōsueta transeamus. Opz igit ad incōsueta aliquādo permutare. Et istud vult Rasis quarto Almansoris. capitulo. de cōseruatione cōsuetudinū. ¶ Tertiū documentū est. q fortior z potior meta in medicando egruz est administrare dictam certā: quā si medicus nō curauerit: z aliaz indebitā administrauerit: fatue regit egrū: z male eū curat. Et circa istō est sciēdū q triplex est dieta: scilz grossa: que est quasi dieta sanorū. z tenuissima: que est nihil dare. vel quasi media: que ab solute tenuis d. cit. Et ista diuidit in dietā tenuē declinantē ad latus grosse: sicut aqua carnis: z oua sorbilia: z pulli parui. z declinātē ad tenuissimā sicut aqua ordei mellicratū: z vinū granatoz. z mediā: que certa noiat: vt ptisana nō colata: z extremitates pulloz. Et ista dieta certa in pluribus cōuenit egritudinibus: nō tamen in olbus. Nō eniz cōuenit in egritudinibus longis: quia in talibus opz virtutez longo tēpore esse anteq̄ perueniat ad victoriā: z virt⁹ cū dieta certa tanto tēpore non posset perdurare sine magna debilitate: opz ergo in tali egritudine cibū ingrossare. Similr nō cōuenit in acutissimis egritudinibus. s. in illis que terminant in quarto die vel ante: qz in talibus ꝯuenit dieta tenuissima: vt vult Hippocrates pmo aphorismorū: ibi. Ad vltimas egritudines vltime curationes ad perfectionem sunt potentes.

Quale qd z qn̄ quātū quoties vbi dando.
Ista notare cibo debet medicus dietando.

¶ In isto textu ponunt sex a medico cōsideranda in administratione diete. Primū est quale. i. cuius qualitatis debz esse cibus: qz in egritudine calida debemus egrum dietare frigido cibo: z in frigida calido. In humida sicco: in sicca humido. Verū est tamen q nālis ꝯplexio dieta sibi simili cōseruari debet: vt vult Gal. 3° techni: ibi. Calidiora calidioribus indigent adiutorijs. Frigidiora frigidioribus zc. ¶ Scdm est qd: idest cuius substātie debet esse cibus: qa athlete z rustici fortibus exercitijs suppositi debent dietari cibo grosso: qz in eis virtus digestiua est fortis: z sic non debent vti cibis subtilib⁹: vt pullis caponibus carnib⁹ vitulinis seu hedinis: qz iste carnes in eis adurerent: aut nimis cito digererent: quare necesse esset eis sepe comedere. Nobiles vo z in ocio viuētes debent vti dieta subtilis substātie: qz in eis vtus digestiua est debilis: nō potēs in grossos cibos: cuiusmodi sūt carnes porcine salse z bouine. z pisces sole exiccati. Similr in egris egrotantes egritudinib⁹ acutis debent vti subtiliori dieta q̄ egrotantes egritudinibus chronicis. i. longis sicut quartanis. ¶ Tertium est qn̄ idest quo tēpore dieta dz dari: qz in sanis maxime dz attēdi ꝯsuetudo. Unde in estate hoies mane surgētes z cōsueti bis solū in die comedere: debēt comedere hora decima vl modicū an̄: z nō expectare mediū diei ꝓpter nimiuz diei calorē. Similr debent cenare hora sexta vel modicū post. In hyeme vo debent prandere hora vndecima vel duodecima ꝓpter longitudinem somni: z deinde cenare hora septima vel modicū post. z maxime seruanda est cōsuetudo. In egris vo etiā cōsiderandū est tēpus: qz in febribus in paroxismo: vel statim an̄ paroxismū: vel statim post nō est danda dieta: qz si statim ante paroxismum vel in paroxismo det: natura diuertit a digestione materie febris: per hoc q debet digestioni cibi esse intenta. Et nō dz dari statim post paroxismū: qz virtus adhuc multū debilitata est ex paroxismo imediata precedenti. Debet igit dari dieta ante paroxismū tanto tēpore q possit digeri ante aduentū paroxismi: vel dz dari aliquo tempore post paroxismum z istud est verū nisi timeatur magna debilitas virtutis: tūc enim dandus est cibus quocūqz tēpore. Accidētibus enim virtutē dissoluentibus cibus stico dandus est. vt vult Gal. in cōmento illius aphorismi pme particule. Contemplari aūt opz. ¶ Quartum est q̄tuz: idest quātitas cibi sumēdi: qz vt dictū est prius: quantitas cibi estate comedendi pro qualibet vice dz esse pauca: qz calor nālis tunc debilis est ꝓpter nimias resolutiones. In hyeme vo cibus vna vice sumendus dz esse multus: qz virtus digestiua tunc fortis est: cum calor nālis sit vnitus ꝓpter frigus circunstans vt dictū est pus ibi. Temporibus veris. ¶ Quintū est quoties. i. quoties in die sit cibus dandus: qz in estate dz sepius dari q̄ in hyeme: autūno: vel vere lz modicū pro qualibet vice: vt etiā prius dictū est. Similr virtute digestiua existēte debili sepe z modicū de cibo est dandū: virtute vo existente forti pōt multū dari z paucis vicibus. ¶ Sextum est vbi. i. in quo loco: qz cibus nō est sumendus in loco frigido multū: nec multū calido: sed magis in loco tēperato.

Jus caulis soluit: cuius substantia stringit.
Utraqz qn̄ datur venter laxare paratur.

De caulibus.

¶ In textu auctor dicit tria. Primū est: q ius caulis. i. aqua z maxime pme ebullitionis cauliuz si bibat soluit ventrē. Cuius cā est: qz folijs z partibus exterioribus cauliū inest virtus quedā nitrosa abstersiua debiliter inherens z facile separabilis per modicā decoctionē siue ebullitionem que sparsa per aquā ipsaz laxatiuā reddit. Et hinc etiam est q pma aqua decoctionis cauliuz magis laxat q̄ scda: qz ista virtus nitrosa abstersiua per pmā decoctionē plurimuz se parat. ¶ Scdm qd dicit est: q substātia cauliū z hoc post decoctionē eoz stringit ventrem. Et causa est: qz ois virt⁹ que laxaret per decoctionē ab ea ablata est z manet substātia terrea sicca que ventrez stringit. ¶ Tertium qd dicit est. q vtraqz sit sumpta: scilz aqua decoctionis cauliū z substātia eoz laxant ventrē. Et rō est: qz virtus abstersiua z nitrosa in aqua manet gratia cuius totū laxat. ¶ Pro maiori notitia sciendū est pmo q caules generant humorē melancholicū: z somnia mala: mali sunt stomacho: parum nutriunt: visum obtenebrant: somniuz inducunt: menstrua z vrinā ꝓuocāt: vt partim ab Auicē. 2° canō. z partim a Rasi tertio Almansoris colligit. ¶ Scdo sciendū est. q comestio caulis siue decoctionis siue seminis eius ꝓhibet z restat ebrietatem. vt videtur innuere Aristoteles. 3ª particula ꝓblematū querens ꝓpter qd caulis soluit crapulam: z idem volunt Rasis z Auicē. locis ꝑallegatis. Cui⁹ cā potest esse ista fm aliquos: qz ꝓpter comestionē caulis eleuantur fumi valde grossi ingrossantes fumositates vini: q̄ ingrossate impediuntur penetrare ad cerebrum ꝓpter earum grossitudinē. Phs vo ꝓblemate predicto aliam dat causam: istam scilz qz omne qd trahit humidum vinosum ad se ac a corpore repellit: z corpus infrigidat curat crapulam: sed caulis est huiꝰ. ergo curat crapulam. Qz aūt caulis sit huiꝰ ꝓbat: qz per succum caulis qui est diureticus trahuntur humiditates vinose indigeste a toto corpe: z in vesicam deferuntur: z substātia eius frigida stiptica z terrea in stomacho relicta non potens penetrare infrigidat totū corpus. Et per ꝯns curat crapulam hoc modo: qn̄ superfluitates subtiles que nō poterant deorsuz tendere ꝓpter caliditatem vini mouentē eas ad superiora: vt ad cerebrū feruntur represse deorsum z virtute succi trahunt ad vesicam. Est. n. diureticus z mēstruoz ꝓuocatiuus: vt dcm̄ est.

Caulis tardat vel ꝓhibet ebrietatem.

Dixerunt maluam veteres: qz molliat aluuz:
Malue radices rase dedere feces.
Vulue mouerunt z fluxum sepe dederunt.

De malua.

¶ Hic ponuntur tres ꝓprietates siue effectus malue. Quoruz primus est: q malua mollificat ventrem: quia est vnū de remollitiuis: sunt eniz quatuor remollitiua: scilz maluac

bismalua/branca vrsina:ꝛ mercurialis:ex quibus commu-niter fit clystere lenitiuum ꝛ mollificatiuum: quod valet ad fecum induratarum eductionem. Et est duplex malua: quedaꝫ enim est habens sanguineos flores. Et alia est habens albos flores:ꝛ in ista est maior ꝓprietas mollificandi q̄ꝫ in p̄ma. ¶ Scđs effectus est.ꝙ radices malue abrase educūt feces ꝛ hoc est quādo ex ipsis fiunt suppositoria sicut solent fieri de radice mercurialis. ¶ Tertius effectꝰ est:ꝙ malua facit fluxū menstrui in mulieribus:ꝛ hoc est ꝓpter nimiā eius humectationē ꝛ lubrificationē qua vene matricis faciliꝰ a sanguie acuto fundunt̄:ꝛ dicit Platearius ꝙ certo experimēto mēstrua prouocat.

Duplex malua.

De mētha

Mentitur mentha si sit depellere lenta.
Ventris lūbricos stōchi vermesqꝫ nociuos.

¶ Hic ponit auctor vnū documētum de mentha dicens ꝙ nō dꝫ denoiari hoc noie mentha si nō habeat vim statim auferendi vermes vētris ꝛ stōchi. Mentha enīꝫ magne ꝛ fortis est aromaticitatis ꝛ magne amaritudinis.ꝛ iō quemadmodū absinthiuꝫ vermes interficit:sic ꝛ mentha. Et dꝫ dari decoctio eius sicut ꝛ absinthy ꝛ nō suba. Aduertēduꝫ tñ qꝛ multū calida est ꝛ sicca sanguinē adurēs non cōpetit via cibi in regimine sanitatis. Bene tñ cōuenit via medicine:qꝛ stōchū cōfortat ꝛ ipsuꝫ calefacit ꝛ sedat singultum ꝛ digerit ꝛ ꝓhibet vomitū flegmaticū ꝛ sanguineū:ꝛ ad coitū incitat ꝓpter iflationē que est in ipsa:ꝛ humiditatē hortulanā ꝛ ꝓhibet sputū sanguīs. Et ꝯfert ad morsuꝫ canis rabiosi:ꝛ est ꝓpria ad illud:ꝛ si frusta ipsiꝰ in lacte dimittuntur nō caseat̄ vt colligit̄ ex Aui.2° cañ.cap.de mentha.

De saluia

Cur moriat̄ homo:cui saluia crescit in horto.
Cōtra vim mortis nō est medicamē in hortis.
Saluia cōfortat neruos:manuūqꝫ tremorem
Tollit:ꝛ eius ope febris acuta fugit.
Saluia:castoreum:lauendula:primula veris.
Nastur:athanasia:sanant paralytica membra.
Saluia saluatrix nature consiliatrix.

¶ In hoc textu auctor p̄ncipalr̄ tria facit. Primo inuit magnā vtilitatē saluie querens per modū duby. Cur hō moriat̄ in cuius horto crescit saluia. Ad hoc rñdet̄ in scđo versu sic:ꝙ nulla est medicina crescens in hortis que ꝓhibeat mortē quāuis in hortis bñ crescat medicina ꝓhibēs putrefactionē corporis ꝛ humiditatē nālē defendens ne cito dissoluat̄. Et istud innuit Aui.3ª p̄mi.cap.singulari:dicens. Et ars qdē sanitatē custodiendi nō est ars que a morte securos nos faciat neqꝫ corpus ab extrinsecis nocumētis muniat:neqꝫ vnūqđqꝫ corpus ad vltimā vite longitudinem perducat:que est ꝺm hoiem absolute:sed de duabus rebus securitatē prebet putrefactionis penitus ꝓhibitionē:ꝛ defensiōe humiditatis ne cito dissoluat̄. ¶ Scđo ponit tres effectus saluie. Quoꝝ p̄mus est.ꝙ saluia cōfortat neruos: qꝛ exiccat humiditates qbus ipediunt̄ ꝛ relaxant̄ nerui. Scđs est.ꝙ remouet tremorē manuū. Cuiꝰ cā est:qꝛ cōfortat neruos:vt dictū est. Jam oē cōfortans neruos tremorē remouet cū tremor causet̄ ex debilitate neruoꝝ. Et ꝓpterea senes aliq ꝛ vetule spālr̄ iponunt potui siue cibo eorū folia saluie. Tertius est.ꝙ remouet febrē acutā.idest impedit eā ne cōtingat. Cuius cā pōt esse:qꝛ exiccādo humores impedit eoꝝ putrefactionē:ad quā posset sequi febris acuta. ¶ Et pro maiori notitia sciendū est.ꝙ saluia est calida ꝛ sicca:ꝛ ideo nō multū cōpetit per se via cibi. Quia tamē ipsa saluia multū cōfortat neruos:hoies in sanitate multū vtunt̄ saluia duplr̄. Primo qdē cōponendo ex ea vinum saluiatū quo vino hoies in latitudine sanitatis vtunt̄ specialr̄ in p̄ncipio mense:ꝛ cōpetit huiꝰ vinuꝫ paralyticis:ꝛ

Saluia calida est ꝛ sicca.

epilepticis moderate sumptū:ꝛ precedēte purgatione antecedētis medicine. Scđo vtunt̄ saluia in salsis:nā excitat appetitū:ꝛ specialr̄ cum stomachus fuerit repletus malis humoribꝰ crudis ꝛ indigestis. Et est duplex saluia.s.domestica:ꝛ hꝫ lata folia ꝛ magna. Alia est que vulgariter nobilis dr̄:ꝛ hꝫ minora ꝛ strictiora folia:ꝛ apud medicos dicit̄ lilifagus. ¶ Tertio enumerat auctor sex res medicinales valentes in curatione paralysis:ꝛ dr̄ ꝙ saluia/castoreū/lauendula/primula veris/nasturtiū:ꝛ athanasia curant:ꝛ sanant membra paralytica.i.paralysi tacta siue debilitata. ¶ De saluia aūt cā pꝫ ex dictis:qꝛ vt dictū est:saluia ꝯfortat neruos q in paralysi debilitati sūt:ꝛ ēt qꝛ saluia calida est ꝛ sicca:cōsumit mām flegmaticā inhabitātē neruis:ex qua fit paralysis. ¶ De castoreo pꝫ:qꝛ castoreū est maxie cōfortatiuū:calefactiuū:ꝛ exiccatiuum neruoꝝ:dicit enim Auicēna 2° cañ.cap.de eo ꝙ est subtilius ꝛ fortius oi qđ calefacit ꝛ exiccat. Et postea dicit ꝙ ꝯfert neruis ꝛ calefacit:ꝛ cōfert tremori:ꝛ spasmo humido:ꝛ stupori a paralysi. Et postea adhuc subdit ꝙ nō est aliqd magis iuuatiuū ventositati in aure q̄ꝫ ipsuꝫ cū ex castoreo accipit̄ q̄ꝫtum est lens vna ꝛ dissoluit̄ in oleo nardino ꝛ distillat̄ in eam. Plures alios effectus hꝫ castoreū:quos Auic.narrat loco preallegato. Et est castoreū testiculus cuiusdā aialis marini qđ dr̄ castor. Et oleū de castoreo ēt multū valet in palysi.sicut castoreū post euacuationē mãe:qꝛ tunc illaꝫ mām que residua est ꝯsumit:ꝛ neruos ꝯfortat. ¶ De lauendula etiā pꝫ: qꝛ sua aromaticitate ꝯfortat neruos:ꝛ sua calefactione cōsumit mām paralysis. ¶ De primula veris etiā pꝫ:qꝛ sua aromaticitate ꝛ calefactione cōfortat neruos. Et dicit̄ primula veris:qꝛ est de primis aromaticis in vere crescentibus. ¶ De nasturtio pꝫ:qꝛ nasturtiū est calidū:ꝛ siccum:ꝛ subtiliatiuū:ꝛ incisiuū:ꝛ resolutiuū quare aufert mām paralysis. Et dicit Auic.2° cañ.cap.de eo:ꝙ cōfert oi mollificationi neruoꝝ:qꝛ calefacit:ꝛ educit flegmata:ꝛ mūdificat neruos a flegmate. Et ideo ꝯsulunt medici vt nasturtiū in quadragesima edat̄:ꝓpterea qꝛ cibi quadragesimales sūt flegmatici. Et est nasturtiū herba cōmunis crescens in locis frigidissimis.s.in locis petrosis ꝛ aquosis vbi sunt multi fontes. ¶ De athanasia ṽo que alio noie dr̄ tenacetum teuthonice tent:vel reyn varn:pꝫ:qꝛ ista herba hꝫ virtuteꝫ purgādi flegmata ꝛ sua caliditate exiccat neruos. Et ēt hꝫ virtutē purgādi vermes ꝛ māꝫ ex qua gñant̄. Et iō gallici cōmuniter in diebus pascalibus vtunt̄ athanasia frixa cū ouis ad purgādū flegmata ex piscibꝰ i q̄dragesima gñata: ex quibus facile generant̄ vermes in dispositis. Et in fine textus auctor subdit ꝙ saluia dr̄ qꝛ sit saluatrix nature.

Saluia ꝛ

Saluia

Castoreū

Lauēdula.

Primula veris.

Nasturtiū

Athanasia tenacetum

De ruta.

Nobilis est ruta:qꝛ lumina reddit acuta.
Auxilio rute vir quippe videbis acute.
Ruta viris coitū minuit:mulieribus auget.
Ruta facit castuꝫ:dat lumen ꝛ ingerit astum.
Cocta facit ruta de pulicibus loca tuta.

¶ Hic auctor ponit quatuor effectus rute. Primus est.ꝙ acuit visuꝫ:ꝛ ꝓprie succus eius:vt dicit Auic.2° cañ.ca.de ea:ꝛ p̄us dictuꝫ est:ibi. Allia nux ruta. ¶ Scđs est ꝙ ruta minuit desideriū coeundi in viris:sed in mulieribꝰ auget. Cuius cā pōt esse ista:qꝛ ruta sua caliditate ꝛ exiccatione sperma in viris minorat:qđ subtile est ꝛ acreū:sed in mulieribus subtiliat ꝛ calefacit:qꝛ in eis sperma est aquosum ꝛ frigidū.ꝛ ergo eas magis ad coitum incitat propter subtiliationē ꝛ caliditatem spermatis ex ruta. ¶ Tertius effectus eius est ꝙ ruta facit astutiam.i.facilem apprehēsionē ꝛ inuentioneꝫ alicuius medy in causa subtili.qꝛ pp calefactionē ꝛ exiccationē subtiliat spūs:ꝛ sic ingeniū clarificat.

Fugatio pulicum.

¶ Quartus effectus est q decoctio rute effugat pulices: et hoc si ex ea irroreť domus: qz interficit eas: fm q cõiter dicunt medici. Et fm Auic. 6ª quarti. tractatu 3° cap. de effugatione pulicũ. Quando aspergiť domus cum infusione colloquintide saliunt pulices et fugiunt et silr ex decoctiõe rubi. Et postea subdit Auic. Et dixerũt qdã qñ poniť sanguis hirci in fouea in domo: aggreganť pulices apud eũ: deinde moriunť. Et silr aggreganť super lignũ linitum ex adipe ericy: et effugiunt ex odore caulis et folioꝝ oleandri. Et fm aliquos nihil magis deiectiuũ est pulicũ q̃ res fortis odoris: et ergo ruta valet mentha menthastruz lupulus lupinus et super omnia feces vel vrina equi. Item domus irrorata ex decoctione seminis rape occidit pulices. Et si fumigetur domus ex cornu taurino fugient pulices. Pro captione tñ earũ nihil melius est q̃ impositio pauci bombacis in lecto: qz in illo aggregantur.

De cepis.

De cepis medici nõ cõsentire videntur.
Cholericis nõ esse bonas dicit Galenus.
Flegmaticis vo multũ docet esse salubres.
Presertim stõcho: pulchrũqz creare colorẽ.
Contritis cepis loca denudata capillis.
Sepe fricans poteris capitis reparare decorẽ.

¶ Hic loquiť auctor de cepis. Et dicit qnqz. Primũ est q medici dissentiũt de nã ceparũ: qz aliquibus videť q cepe bone sunt flegmaticis. Aliqui vo q eis nõ valẽt: sicut forsan Rasis vult: qz dicit eas tertio Almãsoris: gñare humores supfluos in stõcho et flegmaticos. ¶ Scdz est q Gal. dicit cepas multũ obesse cholericis. Cuius cã est: qz vt dicit Aui. 2° cañ. cap. de cepe. Cepe est calidũ in tertio: et ergo nocet calidis vt sunt cholici. ¶ Tertiũ est q cepe multũ valẽt flegmaticis: qz sunt calide icisiue/subtiliatiue/abstersiue/et apertiue: quare flegmaticos hũores viscosos in flegmaticis multiplicatos digerunt: incidunt: subtiliant: et abstergunt. ¶ Quartũ est q cepe valent stõcho: qz mundificant ipsuz a flegmaticis et ipz calefaciunt: et ergo dicit Aui. loco pallegato q illud qđ ex cepe comediť ppter suã caliditatẽ cõfortat stomachũ debilẽ. Et ppter illud ẽt decorãt colorẽ faciei: qz nõ est possibile colorẽ faciei esse viuidum stõcho existẽte multum flegmatico aut repleto malis humoribus crudis et flegmaticis. ¶ Quintũ est q loca depilata. i. loca pilis puata pilos siue crines recuperant si cõteranť cepe cocte et ex eis fricenť loca depilata. Et istud verũ est qñ depilatio accidit ppter opilationẽ poroꝝ et corruptionẽ mãe sub cute: qz cepe aperiunt poros et resoluunt mãm malã: que sub cute est: et bonã ad locuz attrahũt. Et ğ fricatio cũ cepis valet in alopicia multũ: vt vult Auic. scdo cañ. cap. preallega. et 7ª 4ᵗⁱ. cap. de cura alopicie. Et pp istõ infert textus q capitis decor poterit reparari p istã fricationem cũ cepis: qz capitis decor pili sunt. ¶ Pro maiori notitia effectuũ ceparũ sciendũ est q cepe excitant coitũ: appetitũ puocant: faciẽ rubificant: cũ melle verrucas eradicant: sitim faciunt: intellectui nocent: qz humorẽ malum grossũ generãt: saliuã multiplicant: et succus earũ confert aque descendenti in oculũ et abstergit visum: sicut colligiť ex Auic. 2° cañ. cap. allegato. ¶ Sciendũ vlterius q cepe trite cum melle et aceto cõferunt morsui canis rabidi. Et ğ quidã supaddũt textui precedẽti istos duos versus. Appositas phibẽt morsus curate caninos. Si trite cũ melle pus fuerint et aceto. Et đ isto ẽt pus dcm̃ est: ibi. Allia nux ruta.

De sinapi

Est modicũ granuz siccũ calidumqz sinapis.
Dat lachrymas: purgatqz caput: tollitqz venenum.

¶ Hic auctor duo facit. Primo ponit cplõnẽ ipsius grani sinapis dicens: q granũ sinapis est modicũ granũ calidũ et siccũ: qđ verũ est: qa est calidũ et siccũ vsqz ad quartũ graduz: fm Auicẽ. 2° cañ. cap. de sinapi. ¶ Scdo ponit tres pprietates siue effectꝰ grani sinapis. Primus effectus est q cõmouet lachrymas. Cuiꝰ cã est: qz sua caliditate nimia subtiliat et dissoluit humiditates cerebri: ex qbus tunc pp earũ fluxũ proueniunt lachryme. Scđs effectus seminis sinapis est q expurgat caput. i. cerebrum mundificando et abstergendo humiditates flegmaticas a capite. Expurgat etiã caput naribus impositũ puocando sternutationez sua mordicatione. et ideo imponiť naribus apopleticoꝝ. Per sternutationẽ autẽ expellunť nocumẽta cerebri. Et similr semen sinapis sua caliditate subtiliat flegmata et dissoluit illa que opilant meatus cerebri: ex quoꝝ opilatione sequiť apoplexia. Et sic relinquiť q semen sinapis est valde incisiuum flegmatis et cõsumptiuũ et mundificatiuũ. Tertius effectus est q tollit venenũ. Et istđ ccordat cũ dicto Aui. loco pallegato. s. q fugiũt ex fumo eiꝰ vermes venenosi.

De viola.

Crapula discutiť capitis dolor atqz grauedo.
Purpuream dicunt violam curare caducos.

¶ Hic ponunť tres pprietates siue effectus viole. Primus effectus est q viola hz pprietatẽ sedandi ebrietatẽ. Cuius causa potest esse: qz viola odorẽ hz tẽperatũ atqz suauem: et talis maxime est cõfortatiuus cerebri: forte eniz cerebꝝ nõ patiť cito ebrietatẽ sed debile. Et etiã viola est frigida: quare cerebrũ infrigidat: et sic inepitificat ipsuz ad recipiendum fumũ calidũ. ¶ Scđs effectus eius est q viola est sedatiua doloris capitis atqz grauedinis. Et istud verũ est de dolore capitis ex calida causa: vt vult Auic. 2° cañ. cap. de viola. Et silr Rasis. 3° Almansoris: et Mesue. Et rõ est: qz viola est frigida et sic repugnat cause calide. ¶ Tertiꝰ est q viola dr curare caducos. i. epilenticos. Et diciť notanter in textu dicũt: qz cões auctores nõ attribuunt istuz effectũ viole. Et ergo si iste effectus cõuenit viole: causa eius põt esse: qz ppter aromaticitatẽ viole cerebrũ cõfortatur: quo existẽte forti a modicis nocumentis nõ lediť: et p cñs etiaz nõ incurrit epilepsiaz que diciť parua apoplexia ex opilatione neruorum sensitiuoꝝ contingens.

De vrtica

Egris dat sõnũ: vomitũ quoqz tollit: ad vsuz.
Cõpescit tussim veterẽ: colicisqz medetur.
Pellit pulmonis frigus: ventrisqz tumorez.
Omnibus et morbis subueniet articuloꝝ.

¶ Hic ponunť septem effectus vrtice. Quoꝝ pmus est q vrtica dat egris somnuz: qz est subtiliatiua: et incisiua: et abstersiua flegmatis: et grossorũ humorũ naturã grauantiuz: et somnũ impedientiũ. ¶ Scđs effectus eius est q tollit vomitũ et visum vomitus. Et ratio est: qz vomitus et nausea multũ accidũt ex humore viscoso cuius vrtica est incisiua. ¶ Tertius est q vrtica sedat tussim antiquam: et maxime mel in quo tẽperata fuerint semina vrtice: qz vrtica de pectore flegma expellit viscosũ: fm Rasim tertio Almãsoris. Et similr eius semen: cuz maxime sit incisiua abstersiua: et subtiliatiua. Et dicit Auicẽ. 2°. cañ. cap. de vrtica: q cũ bibiť cuz aqua ordei: mũdificat pectus: et qñ decoquuntur folia eius in aqua ordei: educit humores grossos qui sunt in pectore: sed eius semen est fortius. ¶ Quartus est q cõuenit colicis. i. colicã patiẽtibꝰ: qz vrtica est icisiua subtiliatiua resolutiua: et abstersiua hũiditatis flegmatice: aut vẽtositatis grosse: ex qbꝰ puenit colica plm. Et est colica egritudo dolorosa i itestino dicto colon: sicͭ iliaca egriᵒᵒ dolorosa in itestino dicto ilion. ¶ Quintus est q vrtica expellit fri-

gũs pulmonis. ⁊ hoc est ꝓpter sui caliditatem. ¶ Sextus est. ꝙ vrtica est sedatiua tumoris ventris: qꝛ resolutiua est ventositatis: ex qua vtplurimũ fit tumor vẽtris. ¶ Septimus est. ꝙ vrtica subuenit doloribus articuloꝝ. i. iuncturarũ sicut artetice sciatice ⁊ podagre. Et hoc verũ est qñ proueniunt a mã frigida flegmatica grossa. Cuius cã est: qꝛ vrtica est calefactiua icisiua subtiliatiua materie flegmatice grosse. Et preter istos effectus: ꝼm Aui. 2° cañ. cap. de vrtica: excitat coitũ ꝓprie semẽ eius cũ vino ⁊ aperit orificiuꝫ matricis: ⁊ soluẽdo educit flegma ⁊ humorẽ crudũ sua abstersione: ⁊ nõ cũ virtute solutiua que sit in ipsa. Ne tñ aliqs in gutture ex vrtica aut eius semine ledat̃: bonuꝫ est ꝙ post eius sumptionẽ bibat̃ aliqd de oleo rosaceo. Et est vrtica calida in ꝑncipio tertij gradus: ⁊ sicca in secundo: ꝼm Auicen. loco preallegato.

De hyssopo.

Hyssopus est herba purgãs a pectore flegma.
Ad pulmonis opus cũ melle coquat̃ hyssop⁹.
Vultibus eximiũ fertur reparare colorem.

¶ Hic ponunt̃ effectus hyssopi. Quorũ ꝑmus est. ꝙ hyssopus purgat flegma a pectore. Cuius cã est: qꝛ hyssopus est herba calida ⁊ sicca in tertio: multũ abstersiua dissolutiua: ⁊ cõsumptiua humiditatis flegmatice: ⁊ hꝫ respectũ singularẽ super partes pectoris: ⁊ ꝓpterea hyssopus ꝓprijssime dr̃ purgare flegma a pectore. ¶ Scõs effectus est ꝙ etiaꝫ valet ad purgandũ pulmonẽ a flegma eadẽ de causa. Et ꝓprie si coquat̃ cũ melle: qꝛ mel etiã est abstersiuũ: ⁊ abstersione mellis augmentat̃ abstersio hyssopi. Et istud ideꝫ: vult Auic. 2° cañ. cap. de hyssopo dicens: ꝙ hyssopus confert pectori ⁊ pulmoni patientibus a disnia ⁊ tussi antiqs: ⁊ eius decoctio cũ ficubus ⁊ melle silr. ¶ Tertius effect⁹ est ꝙ facit bonũ colorẽ faciei. ⁊ istud vult etiaꝫ Auic. loco preallegato dicens: ꝙ eius potus efficit colorem bonũ. Et preter istos effectus soluendo educit flegma ⁊ vermes: vt vult Auic. ibidẽ. Et ꝼm Platearium vinũ decoctionis eius matricem mũdificat a sup̃fluis humoribus ⁊ abstergit.

De cerfolio.

Appositũ cancris tritum cum melle medetur.
Cum vino potũ poterit sedare dolorem.
Sepe solet vomitũ vẽtremqꝫ tenere solutum.

¶ Hic ponunt̃ tres effectus cerfolij. Primus est. ꝙ cerfoliũ tritũ cũ melle ⁊ suppositũ cancro curat ipsuꝫ. Et istud idẽ dicit Platearius. cap. de cerifolio. Et est cancer apostema melicũ corrodẽs ptes corporis tam carnosas q̃ neruosas. Et dr̃ cancer: qꝛ ꝓcedere vr̃ vt cancri. ¶ Scõs effect⁹ est. ꝙ cerifoliũ bibitũ cũ vino abscindit dolorem ventris. Cuius cã est: qꝛ ventris inflationẽ de grossa ventositate ex qua ꝓuenit dolor mitigat: cum stomachi vẽtositatẽ ⁊ aliorũ viscerũ soluat: ⁊ opilationem aperit: ⁊ ad hoc ẽt coadiuuat vinũ. ¶ Tertius effectus est. ꝙ cerifoliũ sedat vomituꝫ ⁊ fluxum vẽtris. Cuius cã est: qꝛ cũ cerifoliũ calidũ sit in tertio gradu: ⁊ siccũ in scdo: mãm illã digerit ⁊ exiccat ex qua ꝓuenit vomitus. Et istud maxime verum est qñ vomitus aut solutio ventris ꝓueniunt a mã frigida flegmatica. Et preter istos effectus ꝓuocat vrinã: ⁊ mẽstrua: ⁊ soluit dolorez lateris renũ: ⁊ vesice: ⁊ precipue datũ cũ mellicrato.

De enula.

Enula campana reddit precordia sana.
Cum succo rute si succus sumitur huius.
Affirmant ruptis nil esse salubrius istis.

¶ Hic ponunt̃ duo effectus enule campane. Quorũ ꝑmus est. ꝙ enula campana cõfortat precordia. i. orificiuꝫ stõchi qđ ꝓprie precordiuꝫ dicit̃: siue mẽbra spiritualia. i. mẽbra anhelitus que vicina sunt cordi: ⁊ spũalr radix eius. Oꝛ aũt cõfortet orificiũ stõchi pꝫ: qꝛ cuꝫ radix enule sit odorifera cõfortat mẽbra neruosa. Orificiũ aũt stõchi mẽbrũ neruosum est. Oꝛ aũt cõfortet mẽbra spũalia pꝫ: qꝛ vinũ factum ex enula qđ vocat̃ vinũ enulatũ mundificat pectus ⁊ pulmonẽ: vt vult Auic. 2° cañ. cap. de enula. Et enula ẽt ꝼꝫ ipꝫ ibidẽ deglutita cũ melle adiuuat ad expuendũ: ⁊ est ex eis que letificant ⁊ cõfortant cor. ¶ Scõs effectus est. ꝙ succus enule cuꝫ succo rute maxĩe valet ruptis. i. patiẽtib⁹ rupturaꝫ siue descensum intestinoꝝ ad bursaꝫ testiculoꝝ: ⁊ hoc maximẽ qñ ruptura est ꝓpter ventositatẽ: qꝛ illã dissoluunt succus rute ⁊ enule. Et preter istos effectus enula bona est stomacho malis humoribus repleto ⁊ aperit opilationes epatis ⁊ splenis: vt vult Rasis 3° Almansoris. Et cõfert oĩbus lesionibus ⁊ doloribus frigidis ⁊ cõmotionibus ventositatũ ⁊ inflationis ꝼm Aui. loco ꝑallegato.

De pulegio.

Cum vino cholerã nigrã potata repellit.
Sic dicunt veterẽ sumptũ curare podagram.

¶ Hic ponunt̃ duo effectus pulegij. Quoꝝ ꝑmus est: ꝙ pulegiũ ⁊ ꝑncipalr̃ aqua eius sumpta cũ vino purgat cholerã nigrã. Scõs est. ꝙ pulegiũ hꝫ ꝓprietatẽ curandi podagrã veterẽ: ex quo habet ꝓprietatẽ liquefaciendi ⁊ dissoluẽdi flegma ex quo podagra sepius generari solet. Et circa istõ est notandũ ꝙ: vt dicit Platearius. Pullegiũ est calidũ ⁊ siccũ. in tertio gradu: subtilẽ hꝫ subam: virtutẽ hꝫ cõfortatiuã ex aromaticitate: aperitiuã ex substãtia ⁊ qualitatib⁹ attractiuã ex ignea substãtia vel nã: cõsumptiuã ex calore ⁊ siccitate. Et solũ vinũ decoctionis eius valet ꝯtra dolorẽ stomachi: ⁊ intestinoꝝ ex frigiditate vel ventositate.

De nasturtio.

Illius succo crines retinere fluentes.
Halitus asserit: dentisqꝫ curare dolorez.
Et squãmas succus sanat cũ melle perunctus.

¶ Hic ponunt̃ tres effectus nasturtij. Quoꝝ ꝑmus est: ꝙ nasturtiũ hꝫ ꝓprietatẽ retinendi crines defluentes: ⁊ hoc si caput vngat̃ cuꝫ succo eius: vel si aqua: vel succus ei⁹ bibatur. ⁊ hunc effectũ tangit Auic. 2° cañ. ca. de nasturtio dicens. Retinet capillos cadentes bibitũ ⁊ linitũ. ¶ Scõs eius effectus est. ꝙ curat dolorẽ dentiuꝫ ⁊ hoc maxime ex causa frigida: qꝛ nasturtiũ est incisiuũ resolutiuũ: ⁊ calefactiuũ: vt patuit ꝑus ibi. Cur moriat̃ hõ. ¶ Tertius effect⁹ eius est. ꝙ succus hꝫ ꝓprietatẽ curandi squãmas pelli adherentes qñ sumit̃ cum melle ⁊ ex eo linit̃ locus. Et causa est: qꝛ tales squãme generant̃ ex flegmate salso. Nasturtiũ aũt vt predictũ est oẽ flegma purgat. ⁊ ĝ per intus sumptũ ꝓhibet cãm squãmarũ: ⁊ ab exteri⁹ linitũ sua abstersione eas abstergit: ⁊ maxime cũ melle: qꝛ hoc ẽt abstersiuũ est: ⁊ sic iuuat abstersionẽ nasturtij. Et preter istos effectus nasturtiuꝫ exiccat putredinẽ vacuitatis ventris: mundificat pulmonẽ: ⁊ cõfert asmati: ⁊ in medicinis asmatis ponit̃ ꝑꝑ illud qđ est in ipso de icisione ⁊ subtiliatione: calefacit stomachũ: ⁊ epar. ⁊ confert grossitiei splenis ⁊ ꝓprie quando ex eo fit emplastruꝫ cum melle: ⁊ facit euomere cholerã ⁊ educit eam solutione: augumentum efficit in coitu: ⁊ soluẽdo educit vermes ⁊ prouocat menstrua: vt vult Auicenna scõo cañ. loco preallegato.

De chelidonia.

Cecatis pullis hac lumina mater hirundo.
Plinius vt scribit quãuis sint eruta reddit.

¶ Hic ponit̃ vnum notabile de chelidonia. Et est. ꝙ quando pulli hirundinis excecati fuerint: tunc mater affert chelidoniã ⁊ cũ ea fricat oculos pulli excecati: ⁊ sic visus restituit̃. Et per hoc dat innuere auctor ꝙ chelidonia maxime cõfortat visum. Et istud etiã manifeste patet: qꝛ in medicinis valentibus cõtra debilitatẽ visus cõmuniter ponit̃. ⁊ est chelidonia herba nota glaucuꝫ habẽs succũ. Causa aũt quare ipsi hirũdini data est virtus cognoscẽdi chelidoniã plus q̃ alijs auibus põt esse ista qꝛ pulli hirũdinis sepius

cecitatē patiunt̄ ꝙ̄ pulli allatū auiuz: q̄ꝛ feces hirundinuz habent vim excecatiuā oculoꝝ: ⁊ sepius patiunt̄ a fecibus matrū. Et est sciēdū. ꝙ ẜm Platearinz chelidonia est calida ⁊ sicca in tertio gradu: ⁊ ex qualitatib⁹ suis ⁊ suba hꝫ virtutē dissoluēdi: cōsumēdi: ⁊ attrahendi: ⁊ radices ei⁹ trite ⁊ in vino decocte valent ad purgandum caput ⁊ vuluaꝫ ab humore frigido: ⁊ humido si patiens fumuꝫ ꝑ os recipiat: ⁊ postea vinum gargarizet.

De salice.

Auribus infusus vermes succus necat eius.
Cortex verrucas in aceto cocta resoluit.
Pomoꝝ succus flos partus destruit eius.

¶ Hic auctor tria dicit de salice. Primuꝫ est. ꝙ succus salicis auri infusus interficit vermes auris. Et istud pōt ꝑuenire ꝓpter stipticitatē ⁊ exiccationē eius. Et est hic sciēdū ꝙ ẜm Auic. 2° cañ. ca. de salice. Non est aliqd magis vtile ꝙ̄ succus foliorum eius in cura saniei que currit ex aure. ¶ Scḋm est: ꝙ cortex salicis. i. extrema ps ei⁹ in aceto decocta resoluit verrucas. Aui. vo loco p̄allegato dicit ꝙ ei⁹ cinis eradicat verrucas linitus cū aceto: ⁊ istud est ꝑꝑ vehementē exiccationē cineris eius. Pro deletione tñ verrucarū non est aliqd magis abscindens verrucas ꝙ̄ fricatio portulace super verrucas. Et facit hoc portulaca sui ꝓprietate ⁊ nō q̄litate: ẜꝫ Aui. 2° cañ. ca. de portulaca. ¶ Tertiū est: ꝙ flos salicis ⁊ succ⁹ pomoꝝ. i. fructuū ei⁹ nocēt partui: q̄ꝛ ꝑꝑ stipticitatē ⁊ exiccationē coꝝ reddūt partū difficilē.

De croco.

Confortare crocus dicatur letificando.
Membraq̄ꝫ defecta ꝯfortat epar reparando.

¶ Hic ponunt̄ aliqua iuuamēta croci. Quoꝝ p̄ᵐ est. ꝙ crocus cōfortat corp⁹ hūanū letificādo: ⁊ circa istud est sciendū ꝙ crocus tātā ꝓprietatē hꝫ letificādi ꝙ datus in maiori q̄ntitate ꝙ̄ debeat īterficit letificādo siue ridēdo. Unde dicit Aui. 2° cañ. ca. de croco. ꝙ tres aurei de ipso īterficiūt letificādo ⁊ est aureū pōdus dragme vnius ⁊ semis. ¶ 2ᵐ est. ꝙ crocus cōfortat mēbra defecta ⁊ p̄ncipalr̄ cor. Cōfortat ēt stōchū ꝑꝑ suā stipticitatē: ⁊ caliditatē. ⁊ ꝑꝑ eandē cāꝫ etiā reparat epar: ⁊ maxie ꝑꝑ stipticitatē q̄ nō ꝑmittit dissolui epar. Nimius tñ vsus eius inducit nauseam ⁊ deycit appetitū. Et istud innuit Auic. loco p̄allegato dicens. Ipse facit nauseā ⁊ deycit appetitū: ꝓpterea ꝙ opposit⁹ est acetositati q̄ est in stōcho ex qua est appetit⁹. Et p̄ter istos effectus est faciēs somnū ⁊ obtenebrans sensus: ⁊ cuꝫ bibit̄ in vino inebriat: abstergit visuꝫ: ⁊ ꝓhibet fluxū ad ipsuꝫ facit anhelitū facilē: ⁊ cōfortat instrā anhelitus: excitat coituꝫ ⁊ ꝓuocat vrinaꝫ: vt vult Aui. loco preallegato.

De porro

Reddit fecundas per mansum sepe puellas.
Isto stillantem poteris retinere cruorem.

¶ Hic ponunt̄ duo iuuamēta porri. Primū est. ꝙ porrum ꝑ mansuꝫ. i. ꝑ comestionē eius reddit puellas sepe fecūdas Cuius rō pōt esse: q̄ꝛ ẜm Auic. 2° cañ. cap̄. de porro confert coarctationi matricis ⁊ duritiei q̄ est in ipsa que p̄nt eē ipedimēta ꝯceptionis. ¶ Scḋm est. ꝙ porrū abscindit fluxū sanguinis nariū. Idē vult Aui. loco p̄allegato ⁊ plures aly effectus ei⁹ dicti sunt p̄us ibi. Allia nux ruta.

De pipere

Quod piper est nigrū nō est dissoluere pigrū.
Flegmata purgabit: digestiuāq̄ꝫ iuuabit.
Leucopiper stōcho ꝓdest tussisq̄ꝫ dolori.
Utile preueniet motum febrisq̄ꝫ rigorem.

¶ Hic ponunt̄ multa iuuamēta piperis. Et p̄mo tria piperis nigri. ¶ Quoꝝ p̄mū est. ꝙ piper nigrū nō est pigrum in dissoluēdo. idest resoluendo ꝑꝑ fortē eius caliditatem ⁊ siccitatē. est enim calidū ⁊ siccū in quarto. ¶ Scḋm est ꝙ purgat flegmata: q̄ꝛ attrabit ex interiori corpore flegma ⁊ ipsuꝫ cōsumit. silr̄ flegma in pectore ⁊ stōcho inuiscatū remouet ipsuꝫ calefaciendo subtiliādo ⁊ dissoluēdo. ¶ Tertiū est. ꝙ est iuuamētū digestiue. ⁊ istud pꝫ ꝑ Auic. 2° cañ. cap̄. de pipere dicētē: ꝙ piper est digestiuū faciens appetituꝫ. Et istud maxime intelligendū est de pipere longo: q̄ḋ est magis cōueniens digestioni crudoꝝ huṁoꝝ ꝙ̄ album vel nigrum: vt testat̄ Gal. 4° de regimine sanitatis. cap̄. 7.

De pipere albo.

¶ Scḋo ponit q̄nq̄ꝫ iuuamēta leucopiperis. i. piperis albi. Quoꝝ p̄ᵐ est. ꝙ piper albū cōfortat stōchū. Et istū pꝫ ꝑ Gal. loco p̄allegato dicentē: ꝙ est cōfortans stomachū sup alia duo pipera. Et idē vult Aui. 2° cañ. cap̄. de pipere dicens. Et albū magis cōueniēs est stōcho: ⁊ vehemētius cōfortat. ¶ Scḋm est. ꝙ piper ꝯfert tussi: maxie ex m̄ā frigida flegmatica: q̄ꝛ illaꝫ calefacit dissoluit ⁊ incidit. Et istud vult Auic. loco p̄allegato dicens ꝙ q̄ñ administrat̄ piper in electuarys est conueniens tussi ex doloribus pectoris. ¶ Tertiū est. ꝙ piper albū conuenit dolori. Et pōt istud intelligi de dolore pectoris: sicut ex Aui. allegatum est vel de dolore ventoso. Tali eniꝫ cōuenit oē piper: q̄ꝛ oē piper sui caliditate carminatiuū est ventositatū: ⁊ sic educit ventositates. Aui. vo loco p̄allegato dicit. Piper albū ⁊ similr̄ longū cōuenire in dolore ventris pungitiuo si bibat̄ cum melle: ⁊ folys lauri recentib⁹. ¶ Quartuꝫ est. ꝙ vtilr̄ pōt preuenire motū febris. i. accessionē siue ꝑoxismuꝫ febris: ⁊ hoc febris frigide: q̄ꝛ tale piper aliquo mō m̄ām calefacit ⁊ digerit. ¶ Quintū est. ꝙ piper album valet i. rigore febriū. Cuius cā est: q̄ꝛ piper sua caliditate ꝯfortat neruos: ⁊ m̄ām sparsaꝫ super eos cōsumit. Et Auic. dicit ꝙ fricando fit inunctio ex ipso cuꝫ vnguēto ⁊ cōfert rigori. Et ista iuuamenta q̄nq̄ꝫ ēt p̄nt cōuenire alys generib⁹ piperū: vt ex Auic. loco preallegato pꝫ. ¶ Et preter istos effectus piper calefacit neruos ⁊ lacertos adeo ꝙ in hoc non est aliud ei par: mundificat pulmonē: ꝓuocat vrinā paucū de ipso: sꝫ multū de ipso soluit ventrē: vt colligit̄ ex Auic. loco preallegato. ¶ Et circa istud sciēdū est ꝙ triplex est piper: sciꝫ piper albū: q̄ḋ dicit̄ leucopiper: piper longū q̄ḋ dr̄ macropiper. ⁊ piper nigrū q̄ḋ dr̄ melancropiper. Piper albū dr̄ q̄ḋ est viride multū humidū. Et q̄ñ illud est desiccatū aliquātulū: ita ꝙ appet quedā discōtinuatio inter eius ꝑtes: nō tñ sit perfecte maturatū: dicit̄ piper longū. Sed q̄ñ est perfecte maturatū tunc dicit̄ piper nigrum.

Inducentia grauedinē auditus.

Et mox post escā dormire nimisq̄ꝫ moueri.
Ista grauare solent auditus ebrietasq̄ꝫ.

¶ Hic tangunt̄ tria grauedinē auditus inducentia. Primū est. imediatus somnus post cibū sumptū. ⁊ hoc vsq̄ꝫ ad repletionē. cuius cā pōt esse ista: q̄ꝛ somnus imediate post cibū sumptū facit indigestionē ciboꝝ. cibi aūt indigesti grossos ac indigestos fumos ꝓcreant. qui sua grossitie meatus auditus opilant: ⁊ etiaꝫ sp̄ūs auditiuos ingrossant ⁊ ꝑturbant. ¶ Scḋm est nimius motus post cibū sumptū: q̄ꝛ talis etiā impedit digōnē ⁊ clausionē debitā orificy stōchi. Aliqui tñ textus loco nimis. habēt minus. ⁊ tūc sensus est ꝙ nullus motus post cibum sumptū etiā grauat auditum. Cuius rō est: q̄ꝛ tunc orificiū stomachi nō ita facile clauditur: sicut per paucaꝫ deambulationē: qua cibi descendunt ad fundū stomachi. Jam stōcho nō existente clauso: fumi multi ascendunt ad caput grauantes auditū. ¶ Tertium est ebrietas: q̄ꝛ ex ebrietate ꝓcreant̄ fumi multi ⁊ vapores qui ascendūt ad caput: ⁊ ad organū auditus spiritum eius perturbantes: ⁊ auditū grauātes. Et nō solū ebrietas inducit nocumentū auditui: sed ēt visui ⁊ oībus sensibus ꝓpter eandē causaꝫ: vt etiā prius dictū est. Auic. vo quarta terty. cap̄. 2. de cōseruatione sanitatis auris: etiaꝫ dat tria nocentia auribus ⁊ dicit. Ex eis quidē que nocent auri ⁊ reliquis

sensibus sunt fastidium ꝛ repletio:ꝛ ꝓprie somnus super repletionem. Et est sciendū ꝙ aliqui textus adhuc habent vnū versuz cōtinentē adhuc alia inducentia grauedinem auditus. Et est iste. Balnea sol vomitus affert repletio clamor:q2 ista inducūt etiam grauedinem auditus:maxime tamen tinnitū:q2 dicit Auic. 4ª terty. cap. de cura tinnit⁹. Op3 vt oēs isti vitent solem ꝛ balneum laboriosum:ꝛ vomitum:ꝛ clamorem:ꝛ repletionem.

Causantia tinnitū in aure.

Metus:longa fames:vomit⁹:ꝑcussio:casus.
Ebrietas:frigus:tinnitū causant in aure.

¶ Hic tangunt̄ septē inducentia tinnitū in aure. i. sonū quē hō vꝫ audire exterius. Quorum ṗmū est metus:ꝛ ẜm alios motus. (Metus siue motus.) Causa est de metu:q2 in metu spūs ꝛ humores mouentur ad interiora. s. versus cor subito:ex quo motu facile generat̄ vētositas que penetrando ad organū auditus tinnitum causat. De motu ēt p3:q2 ex motu corporali etiaz cōmouent̄ humores ꝛ spiritus. ex qua cōmotione etiā generat̄ ventositas facile. que veniēs ad aures tinnituz causat: q2 tinnitus causat̄ ꝓpter aliquā cōmotionez vaporis aut ventositatis circa organū auditus cōmouentiū aerez connālē in organo auditus existentez. ¶ Scōm est longa fames. (Fames.) Et rōnē subiungit Aui. 4ª terty. ca. 9. dicēs. Et illō est ꝓꝓ agitationē cadentē in humoribus sparsis in corꝑe gescentibus in ipso. Et cū nō inuenit nā cibū aliquē:cōuertit ad eos ꝛ resoluit ipsos ꝛ mouet eos. ¶ Tertiū est vomit⁹: (Vomitus) q2 in vomitu q̄ est motus laboriosus mouent̄ maxīe hūores ad caput. In signū cuius oculos ꝛ faciē videmus fieri rubeos:ꝛ visus fieri nocumētū. Et sic etiam facile mouent̄ in vomitu vapores ꝛ ventositates ad organum auditus. ¶ Quartū est percussio sphere in capite:ꝛ maxime in aure. (Percussio) Cuius cā est:q2 ex tali etiam accidit vehemēs cōmotio aeris cōnālis in organo auditus exñtis:q2 nā aliquo membro leso imediate mittit ad ipsuz spiritū ꝛ sanguinez:q̄ sūt instra nature:ex qb⁹ tūc accidit in aure cōmotio. ¶ Quintuz est casus ꝛ maxīe supra caput ꝓpter eandē cām que dicta est de percussione. (Casus.) Et ēt ex casu quocūq3 vehemens fit cōmotio humorū in corpore. ¶ Sextū est ebrietas. (Ebrietas.) Cui⁹ causa est:q2 in ebrietate caput replet̄ fumis ꝛ vaporib⁹:ex qbus ad organū auditus venientibus facile cōmouet̄ aer ꝯnālis in organo auditus existēs. ¶ Septimū est frigus: (Frigus.) ex forti eni3 frigore:debilitat̄ organū. quare ex leui cā facile patitur:vel cōtingit tinnitus ex forti frigore:q2 forte frigus causat ventositates. Et nō solū ex istis causis cōtingit tinnitus auriū:imo ex pluribus alys sicut ex vētositate in capite generata:ꝛ in ipso nota:aut ex sonitu saniei q̄ gñat̄ fortasse in ipsa:ꝛ ex feruore puris in partib⁹ ei⁹:aut ex motu vētositatis accidentis multoties in meatibus eius:sicut fit in febribus. aut ex repletione superflua in corpore:ꝛ ꝓprie in capite. aut ex materia viscosa resoluta in paucā vētositatem:aut ex medicinis:quarum proprietas est vt retineant humores ꝛ ventositates in partibus cerebri:vt colligitur ab Auicen. loco preallegato.

Nocentia oculis.

Balnea:vina:venus:vent⁹:piper:allia:fum⁹.
Porri cū cepis:lens:fletus:faba:sinapis:
Sol:coit⁹:ignis:labor:ictus:acumia: puluis.
Ista nocent oculis:sed vigilare magis.

¶ Hic ponunt̄. 21. res nociue oculis. Prima est balneum: (Balneuz) siue humidū:siue siccuz qō stupha dicit̄:ṗmo q2 calefacit eos calefactione multa:ꝛ sic ledit eoꝝ cōplexionē cū nālr sint frigidi de nā aque. ¶ Scdō quia exiccat ꝛ resoluit humiditates subtiles oculoꝝ qbus spūs visiui qui sunt ignei hñt refocillari ꝛ tēperari. ꝛ ꝓpter istud plures reperiunt̄ ceci supra rhenū:in qb⁹ vtunt̄ stuphis ꝛ balneis:quemadmodū etiā plures reperiunt̄ leprosi in hollandia q̄3 in aliqua alia regione ꝓpter indebitū regimen. ¶ Scđa res est vinū (Vinum.) ꝛ hoc imoderate sumptū:tale enim debilitat oculos ꝛ visuz:q2 caput replet fumis ꝛ vaporib⁹:ꝛ ergo etiā hebetat oēs sensus. ¶ Tertia res est venus. i. nimius vsus coit⁹: (Venus.) qui ab oībus medicis fert̄ debilitare multū visuz. Et Aris. 4ª ꝓblematū ꝑticula. ꝓblemate tertio. assignat cām istā. s. q2 per coitū aufert̄ qō oportunū est oculis. Op3. n. humidū aqueū subtile eis inesse in quo visibiles spūs fulciant̄. Nā oculus nāliter est talis. s. humidus. Unde de sensu ꝛ sensato ꝛ qnto de gnōne aialiū dr̄ oculus esse de nā aque. Sed euulsis humidis ꝛ euacuatis cōtingit superiora desiccari: ꝓꝓ qō oculi a sui recedunt nā:que humiditate vigebat. Et merito oculi vigent humiditate:q2 ꝑ spūs igneos q̄ sunt in multo motu euanescerent:nisi humido sustētarent̄. Ex isto manifestū est ꝙ coitus exiccat ꝑtes superiores subtrahendo humidū:ad qō sequit̄ lesio acuitatis visus. ¶ Quarta (Ventus.) res est ventus ꝛ maxime meridionalis:de quo dicit Hip. 3º aphorismoꝝ. aphorismo illo. Austrini flatus:ꝙ est caliginosus. idest caliginē ꝛ obscuritatē in oculis inducēs:qō ꝓuenit:q2 talis vētus caput replet humiditatib⁹ hebetantibus sensus ꝛ spūs obfuscantib⁹. ¶ 5ª res est piper qō prouenit ꝓꝓ sui acuitatē:que gñat fumos oculos mordicātes. (Piper.) ¶ 6ª res est allia:que ēt nocēt visui ꝓꝓ eoꝝ acuitatē ꝛ vaporositatē. vt ēt dictū est ibi. Allia nux ruta. (Allia.) ¶ 7ª est fum⁹: (Fumus.) qui ēt nocet oculis ꝓꝓ mordicationez ꝛ exiccationē. ¶ 8ª est porri:q2 ex esu ipsoꝝ gñant̄ fumi grossi melancholici: (Porri.) qb⁹ visus obumbrat̄:vt ēt ṗus dictū est ibi. Allia nux ruta. ¶ 9ª est cepe:quaꝝ comestio nocet oculis ꝓꝓ earū acuitatē. (Cepe.) ¶ 10ª est lens:de quo dicit Auic. 2º cañ. cap. de lente. (Lens.) ꝙ illi q̄ plurimū eius comestione vtit̄:visus obtenebrat̄. ¶ 11ª res est fletus nimi⁹: (Fletus.) ꝓꝓ vehemētiā exiccatiōis eius. q̄ debilitat oculos:ex eo ꝙ inducit debilitatē retentiue oculoꝝ. ¶ 12ª est faba:cuius vsus gñat fumū grossuz melicū (Faba.) obtenebrātē spūs visiuos sicut porrū. Et ergo ēt comestio fabaꝝ inducit somnia terribilia. ¶ 13ª est sinapis cuius (Sinapis.) vsus inducit debilitatē visus ꝓꝓ eius acuitatez. ¶ 14ª est (Sol) aspicere solē:ꝛ hoc est ꝓꝓ ei⁹ vehemētē nitorē ꝛ splendorē qbus destruit̄ visus:vt p3 ad experientiā:ꝛ hoc iō:q2 vehemens sensibile nō ꝓportionatum sensui:sicut rady solares corrumpunt sensuz. ¶ 15ª est coitus ꝛ maxīe post nimiam (Coitus.) repletionē:vel magis post nimiā vacuitatē ꝛ inanitionē:ꝛ de ista re dictū est. ¶ 16ª est ignis:cui⁹ inspect⁹ causat siccitatē vehemētē in oculis:ꝛ sic ledit visuz:ꝛ ēt ledit ꝓꝓ claritatē eius. (Ignis.) Et ergo cōiter videmus fabros illos qui cōtinue corā igne operant̄ rubeos vel debiles hr̄e oculos. ¶ 17ª est nimius labor:q2 talis ēt vehemēter exiccat. (Labor) ¶ 18ª est ꝑcussio ꝯ oculos que ledit oculos ꝛ visuz:q2 facit sanguinez (Percussio) ad oculos fluere:spūz visiuū ꝑturbātē:ꝛ aliqñ apa generātem. ¶ 19ª est nimi⁹ vsus rerū acutarū:videl3 vti diuersis (Usus acutorum.) salsamentis acutis. ꝛ hoc ꝓꝓ acuitatē fumoꝝ ex ipsis gñatoꝝ. ¶ 20ª est puluis siue ambulare in locis puluerulentis:in qb⁹ de facili puluis ad oculos ꝓuenit ꝛ visum obfuscat. (Puluis.) ¶ 21ª:ꝛ inter ceteras magis ledens oculos ꝛ visuz est (Vigilia.) nimiū vigilare:q2 vigilie nimie nimiam siccitatē in oculis inducūt. ¶ Et in gñali oīs repletio nocet oculis. silr oē qō exiccat nā3:ꝛ oē qō turbat sanguinē ex rebus salsis acutis ꝛ allys ꝛ oīs ebrietas. Uomitus xº cōfert ei inq̄tum purgat stōchū:ꝛ nocet ei inq̄tū mouet mās cerebri expellēdo eas ad ipsuz. Et ḡ si fuerit vomitus necessari⁹ o3 fieri post cibū cū facilitate. Et silr somnus supfluus nocet visui:ꝛ somnus statim post repletionē:ꝛ multitudo flebotomie:ꝛ ꝓprie cū vētosis ꝯtinuis. Et istud colligit̄ ex Auicē. 3ª terty. tractatu 4º. cap. 4º de rememoratione reꝝ visui nocētiū. vbi ēt Aui. plures ex causis in textu narratis exprimit.

Feniculus

Conferentia visui.

Feniculus: verbena: rosa: chelidonia: ruta.
Ex istis fit aqua que lumina reddit acuta.

¶ Hic tangunt quinque res medicinales: quarum aqua confert visui. ¶ Prima est feniculus: cuius succus in oculo positus acuit visum secundum Rasis 3° Almansoris. ¶ Secunda est verbena: cuius aqua a communibus medicis ponitur in receptis valentibus contra debilitatem visus. ¶ Tertia est rosa: cuius aqua confortando spiritum animalem pot confortare visum. ¶ Quarta est chelidonia: et est herba habens succum citrinum. Et dicitur chelidonia quasi celica dona donans. ¶ Quinta est ruta: et est herba communis: et aque istarum duarum herbarum similiter valent: ut ex communibus auctoribus medicine patet. Et de pluribus istarum herbarum prius in diversis passibus dictum est amplius.

Ad dolores dentium.

Sic dentes serva porrorum collige grana.
Ne careas iure cum iusquiamo simul ure.
Sicque per embotum fumum cape dente remotum.

¶ Hic ponuntur alique medicine valentes ad dolorem dentium. Et dicit textus: quod semina porrorum et iusquiamus simul usta valent in dolore dentium. Et debent sic administrari succus iusquiami cum seminibus porrorum debent simul comburi: et fumus istorum per embotum recipi in illa parte in qua est dolor dentis. In iusquiamo enim est virtus stupefaciendi: et sic ex stupore dolor non percipitur. Et in fumo seminis porri est virtus interficiendi et eiiciendi vermes: qui aliquando in concavitatibus dentium existentes intolerabilem faciunt dolorem. Et istud dicit Avic. 2° can. ca. de porro. Et est porrum herba nota. Et iusquiamus est herba stupefactiva habens longa folia pinguia et fetida.

Facientia vocem raucam.

Nux: oleum: frigus capitis: anguillaque potus.
Ac pomum crudum faciunt hominem fore raucum.

¶ Hic ponuntur sex cause raucedinis vocis. Quarum prima est nux: idest comestio nucum: quia nuces multum exiccant: et ergo vocem exasperant et faciunt eam similem vocibus gruum. ¶ Secunda est oleum cuius usus pot inducere raucedinem: quia partes eius aliquando viscose adherent ipsi cane pulmonis facientes raucedinem: secundo pot inducere raucedinem in corporibus cholericis: quia oleum in talibus cito inflamatur: et sic inducit ex tali calefactione exasperationem et raucedinem: prima tamen causa vi melior. ¶ Tertia est frigus capitis. Cuius causa est: quia ex frigore capitis fit compressio cerebri ex cuius compressione fluunt humores deorsum versus guttur et canam pulmonis inducentes raucedinem propter nimiam humectationem cane. ¶ Quarta est anguilla sive comestio anguille: quia ex esu eius flegmata viscosa multiplicantur que venientia ad canam pulmonis illic adherent inducentes raucedinem. ¶ Quinta est potus nimius: et maxime quando itur dormitum. Cuius causa est: quia ex tali cana pulmonis etiam multum humectatur. Iam vehemens humectatio cane pulmonis potissima est causa raucedinis vocis secundum omnes medicos. ¶ Sexta est pomum crudum: quia inquantum crudum multiplicat flegmata. Et si sit cum hoc inmaturum stipticum sive ponticum guttur exasperat.

Conferentia rheumati.

Ieiuna vigila: caleas dape: valde labora.
Inspira calidum: modicum bibe: comprime flatum.
Hec bene tu serva si vis depellere rheuma.
Si fluat ad pectus dicatur rheuma catarrus.
Ad fauces brancus: ad nares esto coriza.

¶ Hic tanguntur septem quibus curatur rheuma. Primum est abstinentia sive ieiunium: quia per hoc materia rheumatis diminuitur: quia abstinentia exiccat et materiam melius maturat et consumitur: quia natura non habens materiam cibalem in quam agat: agit in materiam rheumaticam et consumit eam et caput minus repletur. Et ergo dicit Avic. 5ª tertii tractatu primo ca° 13° Et propterea quidem ne patiens catarrum et coriçam repleat ventrem cibis: quare repleat caput eius. ¶ Secundum est vigilia: quia illa etiam est exiccativa cerebri et prohibitiva ascensus multorum vaporum ad caput. ¶ Tertium est cibi calidi: quia etiam iuvant in rheumate cum est ex materia frigida: quia per illos etiam tunc digeritur materia frida. ¶ Quartum est multum laborare: quia per hoc etiam consumitur materia rheumatis: quia labor multus exiccat superfluitates corporis. Et loco illius dictionis valde: quidam textus habent veste: et tunc sensus est quod in cura rheumatis etiam valet calor in vestibus: et hoc etiam verum est: maxime tamen quando materia rheumatis est frida. ¶ Quintum est inspiratio aeris calidi: et hoc maxime in catarro ex materia frida: quia per aerem inspiratum calidum: tunc calefit materia et maturatur. ¶ Sextum est modicum bibere et pati sitim: quia per hoc etiam materia rheumatis consumitur: cum sitis sive modica bibitio exiccet. Et etiam per modicam bibitionem caput non repletur sicut per multum potum. ¶ Septimum est comprimere flatum. i. retinere anhelitum. Illud. n. valde bonum est in catarro maxime a causa frida: quia per istam retentionem anhelitus calefiunt pectoralia: et sic melius digeritur materia frigida flegmatica faciens catarrum. Et plurima istorum et alia tangit Avic. loco preallegato: dicens. Oportet ut assiduet calefactionem capitis et elongationem eius a frigore et minuat ipsum a septentrione et proprie post austrum. Auster. n. replet et rarificat: et septentrio constringit et exprimit: et minoret potum aque congelate: neque dormiat in die: et sitiat et famem patiatur: et vigilet quantum potest: quoniam sunt initium cure. Rasis vero 9° Almansoris vult quod patiens rheuma debet cavere ne iaceat supinus. Et ratio est ne per illum decubitum materia fluat ad partem posteriorem: et cum pars posterior non habeat manifestos meatus per quos materia fluat: timetur ne fluat ad nervos: et faciat spasmum vel paralysim. Et similiter debet abstinere omnino a vino: quia vinum est vaporosum. Et cum multum sit calidum dissolvit materiam et auget rheuma. Et similiter non debet stare ad solem aut ad ignem: quia sol et ignis dissolvendo materiam etiam augent rheuma. ¶ Deinde textus in duobus ultimis versibus ponit differentiam inter ista tria nomina. s. catarrus et brancus: et coriça. Et stat differentia in hoc quod est fluere materiam ad aliam: et aliam partem. Unde rheuma est nomen commune ad omnem fluxum materie de uno membro ad aliud. Et ergo dicitur reuma quasi ruens materia. In communi tamen usu capitur solum pro nomine communi ad omnem fluxum materie a capite. Et continet sub se istas tres species. s. catarrum: brancum: et coriçam. Unde si illa materia fluat ad pectus vel membra vicina dicitur catarrus. Si vero ad fauces brancus: sed si fluat ad nares dicitur coriça.

Medicamine curatio fistulam.

Auripigmentum sulfur miscere memento.
His decet apponi calcem commisce saponi.
Quatuor hec misce: commixtis quatuor istis.
Fistula curatur quater ex his si repleatur.

¶ In hoc textu ponit auctor medicinam curativam fistule: dicens: quod emplastrum factum ex auripigmento sulfure calce et sapone simul mistis curat fistulam. Cuius causa est: quia in istis est virtus exiccativa et mundificativa quam intentiones necessario requiruntur in curatione fistule. De auripigmento dicit Platearius quod est calidum et siccum in quarto gradu: dissolvit: attrahit: consumit: et mundificat. Et sulfur et sapo secundum eum etiam calida sunt et sicca: sulfur tamen vehementius: quia est calidum et siccum in quarto. Sapo vero non. De calce dicit Avic. quod calx abluta est exiccativa sine mordicatione et consolidat. ¶ Notandum circa istud quod fistula est vulnus et assidue periodice fluens. i. secundum diversa tempora vel secundum diversas lunationes. Auripigmentum vero est illud quo vtuntur sculptores et quo faciunt adherere es sive metallum lapidibus. Sapo vero. i. smigma est illa pinguedo alba sive nigra quam mulieres lavant et mundant vestes. Alia vocabula nota sunt.

Quot sunt ossa. Quot dentes. Quot vene in homine.

Ossibus ex denis bis centenisque novenis.
Constat homo denis bis dentibus et duodenis.
Ex trecentenis decies sex quinqueque venis.

¶ In hoc textu auctor ponit numerum ossium dentium et venarum humani corporis: et dicit primo quod homo constat ex ducentis et

decēnoueʒ ossibꝰ.Scđm tñ solēnes medicine doctores:vt Hippocratē:Galenū:Rasim:Auerroim:τ Auicēnaʒ: ossa hoīs sunt ducēta τ q̄draginta octo: lʒ in pticulari enume/ ratiōe ossiū discōueniāt. Et istud vult ille cōis v̄sus. Ossa ducētena sunt atqʒ q̄ter duodena. ℄ Scđo dicit ꝙ hō dʒ hr̄e trigintaduos dentes:τ istud intelligenduʒ est cōiter:τ vtplm̄ in hoībꝰ pfectis. Aliqñ.n.ptingit aliquos hoīes nō hr̄e dentes q̄tuoꝛ extremos:qui sunt post molares:τ in ta/ libꝰ dentes sunt vigintiocto tm̄. Et aliq carent his dentibꝰ vltis in pueritia tm̄. Alij in pueritia τ iuuētute: ita ꝙ non eis nascunt̄ donec sint senes. Alij tota sua vita. ℄ Circa istud sciēdū est ꝙ ᵭm Auic.pma pmi doc.5ª.summa pma. caº.de anothomia dentiū. Inter istos dentes duo vocātur duales:τ sunt duo dentes anterioꝛes:τ duo q̄drupli iuncti dualibus a dextris τ sinistris:τ taʒ duales q̄ʒ q̄drupli sunt duo in supioꝛi mādibula:τ duo in iferioꝛi:τ. sunt oēs oꝛdi/ nati ad incidendū:τ ideo a qbusdaʒ icisoꝛes vocant̄ τ spe/ cialr̄ duales. Et post istos dentes sunt duo dētes q vocant̄ canini supius τ duo inferius imediate cōiuncti q̄druplis: τ offiñ coꝝ est frāgere dura. Et post illos sunt q̄tuoꝛ dētes molares a dextris τ a sinistris q̄tuoꝛ taʒ in superioꝛi q̄ʒ in inferioꝛi mandibula. Et post istos in aliqbꝰ est dens vnus sensus taʒ a dextris q̄ʒ a sinistris:τ tam in inferioꝛi q̄ʒ a su/ perioꝛi mādibula:in aliqbꝰ v̄o nō. Et sunt isti dentes mo lares τ dētes sensus oēs oꝛdinati ad molendū. Et summa totius numeri dentium est trigintaduo:vel vigintiocto in non hn̄tibꝰ dentes sensus.s.quatuoꝛ duales: quatuoꝛ qua/ drupli τ quatuoꝛ canini:τ sexdecim molares:τ q̄tuoꝛ den/ tes sensus. ℄ Tertio dicit ꝙ hō hʒ trecentas τ sexaginta quinqʒ venas vt possēt patere enumeranti eas.

Quot sint humores.

Quatuoꝛ humoꝛes in humano coꝛpe cōstant.
Sanguis cum cholera flegma melancholia.
Terra melan.aqua fleg. τ aer sanguis:chole/ ritur ignis.

℄ In hoc textu enumerat pmo auctoꝛ hūoꝛes qui sunt ne/ cessarij ad pstōnē humani coꝛpis:τ dicit ꝙ q̄tuoꝛ sunt hu/ moꝛes in hūano coꝛpe.s.sanguis:flegma:cholera:τ melia. ℄ Scđo oñdit nāʒ τ cōplōnē cuiusqʒ humoꝛis p hoc ꝙ cōparat vnūquēqʒ vni elemētoꝝ. Et vult ꝙ melia est fri/ gida τ sicca: τ sic cōparat̄ terre:que silis nāe est. Flegma est frigidū τ humiduʒ τ sic cōparat̄ aque. Sanguis est ca/ lidus τ humidus τ sic cōparat̄ aeri. Sed cholera ē calida τ sicca:τ sic cōparat̄ igni. Et iste sensus ēt pʒ in his v̄sibꝰ. Humidus est sanguis calet est vis aeris illi. Alget humet flegma sic illi vis sit aquosa. Sicca calet cholera: sic igni fit similata. Melia friget sicca quasi terra. ℄ Et pro ma/ ioꝛi intellc̄u sciēduʒ est ꝙ ᵭm Auic.pª pmi doc.4ª ca.pmo. Quatuoꝛ sunt humoꝛes in coꝛpoꝛe hoīs.s.sanguis:flegma: cholera:τ mela: vt dictū est. Inter quos sanguis ē melioꝛ. Primo:qꝛ est mā spūuʒ in qbꝰ vita cōsistit:τ oīs operatio vegetatiua vitalis τ aīalis. Scđo:qꝛ cōfoꝛmis est cū prin/ cipijs vite:est eniʒ calidus τ humidus tpate. Tertio:quia plus nutrit τ restaurat deperdituʒ ceteris humoꝛibꝰ. Et vt audeā sic dicere est thesaurus nature ex cuiꝰ pditiōe seqt̄ moꝛs statiʒ. Deinde seqt̄ flegma in bonitate:pmo qꝛ aptū est vt tpe necessitatis fiat sanguis:τ ideo nō hʒ ppriuʒ re/ ceptaculuʒ:sed incedit cū sanguine. Scđo qꝛ vicinius est radicali humido qđ est velut basis vite. Deinde seqt̄ cho/ lera:qꝛ pticipat cū nāli caloꝛe q̄ʒdiu mēsurā seruat. Deide est melia velut fex τ soꝛdicies elōgata a pncipijs vite:ini/ mica letitie τ liberalitati:τ cognata senio τ moꝛti. ℄ Se/ cundo sciēdum est pro diuisione τ diffōne humoꝝ:ꝙ san

De sanguine.

guinis due sunt spēs.s.nālis τ inālis. Nālis est cuiꝰ coloꝛ rubeus.s.venalis:rubeus obscurus:τ arterialis rubeꝰ cla/ rus:malo carens odoꝛe:τ est valde dulcis. τ hoc per respe ctū ad alios hūoꝛes. Innālis est duplex. Nā qdaʒ ē inālis qualitate.s.qui est mutatꝰ cōplōne bona in se sine alterius humoꝛis cōmistiōe. Alius est inālis pp humoꝛē maluʒ ei admistū peccantē q̄litate suba vel quātitate vel in ppoꝛ/ tione alteriꝰ ad alterū. Et iste est duplex. Naʒ qdā est non nālis ex pmistiōe mali hūoꝛis q ab extra sibi superuenit. Alius est nō nālis ex pmistiōe mali hūoꝛis gñati in ipso/ met sanguine:sicut qñ ps sanguis putrefacta est:τ eiꝰ sub/ tile cōuersuʒ est in cholerā:τ grossuʒ in meliā:vel illa cho lera:vel illa malia:vel vtraqʒ māsit in illo sanguie. Et iste sanguis nō nālis ex admistione mali hūoꝛis multiplr̄ di/ uersificat̄ a nāli. Prio in suba:qꝛ grossioꝛ τ turbidioꝛ ē cū sibi miscet̄ melia vel subtilioꝛ cuʒ sibi miscet̄ cholera ci/ trina vel aquositas. Scđo in coloꝛe:qꝛ est declinās ad al/ bedinē ex pte flegmatis:vel ad nigredinē ex parte melie. Tertio in odoꝛe:qꝛ fetidioꝛ ē ex admistiōe putridoꝝ hu/ moꝝ.vel oīno odoꝛe caret ex admistiōe crudoꝝ. Quarto in sapoꝛe:qꝛ vergit ad amaritudinē ex admistione chole/ re:vel ad acetositatē ex pte melie:vel ad insipiditatem ex pte flegmatis. ℄ Flegmatis v̄o etiā due sint spēs.s.nāle τ ināle. Nāle est:qđ est aptū vt in aliq̄ tpe fiat sanguis:qm̄

De flegmate.

est sanguis nō bñ coctꝰ. Et ē qdaʒ modus dulcis flegmati: qđ nō valde existit friduʒ:imo coꝛpis cōpatiōe est fridita tis pauce.sanguis v̄o cōpatiōe τ cholere rubee est friduʒ. Et est nālr̄ albū. Et dr̄ istud flegma dulce:extēso hoc noīe dulce:ad oēs sapoꝛes delectātes gustū:qꝛ alio modo istud flegma nāle nō est dulce:cū sit insipiduʒ aquosuʒ:τ sapoꝛi aque multū ppinquū. Et nō fecit nā isti flegmati pprium receptaculuʒ:sicut cholere τ melie fecit:ſʒ fecit ipʒ trāsire cū sanguie vt tpe necitatis vertat̄ in sanguinē:qꝛ hʒ silitu dinē ppinquā sanguini. Et istiꝰ flegmatis due sunt neces/ sitates:τ vna vtilitas. Pria necessitas ē vt sit iuxta mēbꝛa ad h̄ vt operent̄ in eo coꝝ virtutes:τ coquant τ digerāt τ nutriant̄ ex eo cū mēbꝛa amiserint nutrimētū: qđ psueuit venire ad ipsa qđ est sanguis bonus pp retētionē materie sanguis:que qdeʒ retētio a stōcho τ epate fit pp aliq̄s cās accñtales. Scđa necessitas ē vt misceat̄ cū sanguie: τ red/ dat ipm aptū ad nutriēduʒ mēbꝛa flegmaticarū cōplōnū sicut cerebꝛū τ nucham:in quo sanguine ca nutritio nota/ bileʒ flegmatis ptē esse opʒ. Utilitas v̄o eius est vt hume ctet iuncturas τ mēbꝛa q̄ multuʒ mouent̄ ne desiccent̄ pp caloꝛē qui puenit ex motu τ pfricatiōe. Flegma v̄o ināle pōt diuidi pmo ex pte sube. Et sic quoddam est mucilagi/ nosuʒ:τ ē flegma ᵭm sensum diuersuʒ in subtilitate τ gros/ sicie in suis ptibꝰ. Et dr̄ mucilaginosum pp silitudinē quā hʒ cū mucilaginibꝰ extractis a seminibꝰ. Aliud ē flegma grossuʒ qđ appet eq̄le in suba.i.in subtilitate τ grossicie ᵭʒ iudiciū sensus:ſʒ ᵭm veritatē diuersum est in suis ptibꝰ:τ dr̄ flegma crudū. Et istđ multiplicat̄ in stōcho τ itestinis. Et pp ipsius expulsioneʒ a stōcho pcepit Hippo.fieri vo/ mitū in mēse bis τ ad eiꝰ expulsionē ab itestinis statuit nā cholerā defluere a cistifellis ad itestinū ieiunū.τ pñter ad alia inferioꝛa q̄tenus abstergeret illud flegma ab oꝛificijs intestinoꝝ τ faceret ipʒ descēdere cū fecibꝰ. Multiplicat̄ etiā interdū in venis:spālr̄ in senibꝰ pp diminutionē dige stionis:τ illic moꝛā trahēs paulatiʒ auget̄ τ ingrossat̄:τ cū ab eo tandē grauet̄ nā:τ nō possit ipm p venas expulsio/ nis oꝛdinarias expellere:faciēs de possibilibꝰ qđ meliꝰ est elongat ipm a coꝛde τ alijs mēbꝛis intrinsecis:τ mittit ad extrema:τ spālr̄ ad tibias:qꝛ sua grauedine nālr̄ tendit ad inferioꝛa. Et ista est cā q̄re tibie senū inflant̄ inflatione re linquēte foueā post ipꝛessionē digiti:spālr̄ circa noctē τ in pinguibꝰ τ solitis nutriri humidis. Aliud ē flegma valde subtile:τ est flegma aquosum sile aque aliq̄lr̄ inspissate:τ

sepe

sepe iueniť in saliuis ⁊ sputis male digerentiũ: ⁊ nimis bibetiũ: ⁊ a cerebro ad nares distillare solet in pn° corrizar: ⁊ cũ p decoctionẽ igrossať cõuertiť in flegma grossum aut mucilaginosum. Aliud est flegma valde grossuz albũ vocatũ gipseũ: ⁊ ẽ flegma cui⁹ subtile fuit resolutũ pp nimiã morã ei⁹ in iuncturis ⁊ grossuz remãsit q̃si lapidificatũ. Et istud flegma facit podagrã nodosaz fere isanabilẽ. Aliud est flegma vitreũ. ⁊ est flegma spissuz grossum sil'e vitro liquefacto in colore viscositate ⁊ põdere. Scd̃o diuidiť flegma inãle ex pte saporis. Nã qd̃daz est flegma dulce qd̃ fit ex admistiõe sanguis cũ flegmate. Et sub isto ẽt contineť flegma vnctuosum: qd̃ fit ex admistiõe vnctuositatis sanguinis cũ flegmate. Aliud est flegma isipidũ factũ ex cruditate: sicut qd̃daz flegma vitreũ. Aliud est flegma salsuz: factũ ex admistiõe cholere. Et istud ẽ magis mordax sicius ⁊ leuius spẽb⁹ flegmatis pp cholerã quã suscipit in se q̃ sicca existit leuis ⁊ acuta. Et h̃ flegma sepe repiť in flegmaticoꝝ stõachis potãtiũ sepe vina fortia ⁊ vtentiũ salsis ⁊ acutis ⁊ adherẽs stõcho causat iterduz sitim clamosaz: ⁊ diu currẽs p itestina: q̃nq3 excoriat ea ⁊ iducit dissynteriã: ⁊ in ano frequẽter iducit forte tenasmonẽ. Aliud ẽ flegma acetosuz qd̃ fit q̃nq3 pp mel'iaz acetosaz sibi admistaz. Et q̃nq3 fit pp ebullitionez que accidit flegmati sicut accidit succis dulcib⁹ fructuũ: qꝛ pmo ebulliũt ⁊ postea acescunt. Et istud flegma sepius appet in stõcho male digerẽtiũ q̃͂ in alijs ptib⁹. Naz ad os stõachi nãl'r pfluit mel'ia ad desideriũ suscitãduz: q̃ decorsuz cadens q̃nq3 flegmati mista reddit ipm acetosuz: ⁊ h̃ cognosciť p ruct⁹ acidos: ⁊ iterdũ flegma tale gñať in stõcho p viaz ebullitionis a debili calore ex chilo. Aliud est flegma ponticũ qd̃ q̃nq3 causať pp admistionẽ mel'ie põtice: ⁊ istud raro repiť pp raritatem mel'ie põtice. Q̃nq3 xõ causať pp vehementẽ infrigidationẽ ei⁹: q̃ hũiditas ei⁹ cõgelať: ⁊ aliq̃l'r ad terrestreitatez alterať ⁊ nõ supuenit ei calor debilis q faciẽdo ipm ebullire cõuertat ipz in acetositatẽ: neq3 calor fortis q digerat ipm ⁊ conuertat ipm in sanguinẽ. ¶ Cholere xõ spẽs sil'r due sunt. s. nãlis ⁊ inãlis. Cholera nãlis est spuma sanguis cui⁹ color est rube⁹: clarus. i. citrinus in vltio gradu citrinitatis: sic capilli çafrani: ⁊ est leuis acuta: ⁊ q̃͂tomagis fuerit calida tãto erit maioris rubedis. Et ista cholera postq̃͂ gñata est in capite diuidiť in duas ptes. Quaꝝ vna trãsit cũ sanguie ad venas: ⁊ alia ps trãsmittiť ad bursaz fellis. Pars aũt illa cholere q̃ trãsit cũ sanguine penetrat cuz eo cã necitatis ⁊ cã vtilitatis. Necessitas ẽ vt misceať cũ sanguine ad nutriẽdũ mẽbra cholerica. Et vtilitas est vt subtiliet sanguinẽ ⁊ faciat ipm penetrare in venis. Pars aũt illa q̃ trãsit ad bursaz fellis trãsit illic ẽt pp necitatẽ ⁊ vtilitatẽ. Necitas est duplex: quedã est necitas corpis toti⁹. s. mũdare ipz a supfluitatib⁹ chol'icis. Alia est respcũ burse fellis: ⁊ est nutrire ipsaz. Utilitas ẽt duplex est. Una ẽ abluere itestina a fecib⁹ ⁊ flegmate viscoso adherẽte eis. Altera est pungere itestina ⁊ musculos ani: vt sentiant qd̃ est eis nociuũ ⁊ emittãt digõnẽ. Et hui⁹ rei signũ est qꝛ colica sepe accidit pp opilationẽ factaz in foramine: qd̃ pcedit a bursa fellis vsq3 ad itestina. Cholera xõ inãlis duplex ẽ. Naz vna est inãlis pp cãm extrinsecam que ei admisceť. Alia est inãlis pp cãm in se: qꝛ suba ei⁹ nõ est nãlis. Chol'a inãlis pp cãm extrinsecaz. Alia est scita ⁊ famosa: ⁊ est illa cui flegma admisceť. Et dr̃ famosa siue ẽt nota: qꝛ sepissime gñari solet: ⁊ ex hac cholere spẽ fit tertiana nota. Alia ẽ q̃ est minoris fame: ⁊ est illa cui mel'ia est admista. Chol'a xõ famosa vel est citrina: ⁊ gñať ex admistiõe flegmatis subtilis cũ cholera nãli: vel ẽ vitellina sil'is vitellis ouoꝝ ⁊ gñať ex admistiõe flegmatis grossi cũ cholera nãli. Cholera xõ minoris fame fit duob⁹ modis. Unus est q̃n cholera in se aduriť ⁊ fit cinis a quo nõ separať pars subtilis cholere: s3 cũ eo misceť: ⁊ hec cholera est peior. Ali⁹ est vt mel'ia cholere de foris aduenιẽs cũ ea misceat: ⁊ hec cholera est melior alia: ⁊ est eius color rube⁹: s3 nõ clarus nec floridus: imo est magis sil'is sanguini venali. Cholere xõ inãlis in ppa suba siue alteri⁹ hũoris cõmistione. Alia est q̃ sepius gñať in epate per h̃ qꝛ subtile qd̃ est in sanguine aduriť ⁊ trãsit in cholerã: ⁊ grossuz in mel'iaz. Alia est q̃ in stõcho magis gñať ex cibis malis nõ digestis s3 corruptis. Uel gñať in venis ex humorib⁹ alijs. Et isti⁹ cholere due sunt spẽs. Naz q̃dã est prassina sil'is colori prassij nigri q̃ gñať ex vitellina q̃n aduriť. naz adustio facit in chol'a vitellina nigredinẽ: qua cõmista cum citrinitate gñať color viridis. Alia est eruginosa sil'is in colore erugini eris: ⁊ generať ex prassina: qm̃ prassina tm̃ aduriť donec sicceť ei⁹ humiditas: ⁊ incipiat redire ad albedinẽ pp suã siccitatẽ. Et iste due vltime cholere male sunt ⁊ venenose: erug'nosa tm̃ peior ẽ. ¶ Mel'ie xõ species sil'r due sunt. s. nãlis ⁊ inãlis. Nãlis est fex boni sanguis ⁊ turbulentia ⁊ supfluitas: cui⁹ sapor est medi⁹ inter dulcedinẽ ⁊ põticitatem. Et ista mel'ia cũ gñata est in epate partiť in duas ptes: Quaꝝ vna penetrat cũ sanguine ⁊ manat cum eo ad venas. Alia transmittiť ad splenẽ. Prima ps penetrat cũ sanguine pp necessitatẽ ⁊ vtilitatẽ. Necitas est vt misceať cũ sanguine ad nutriẽduz mẽbra mel'ica frigida ⁊ sicca sicut ossa. Utilitas est vt fluxibilitatẽ sanguis nimiã coherceat ⁊ vigoret corpulentiã ei⁹ ⁊ condenset donec fiat ps solida mẽbroꝝ duroꝝ que d3 nutrire. Alia ps q̃ sanguis nõ indiget vadit ad splenẽ pp necitatẽ ⁊ vtilitatẽ. Necitas est duplex. Una est ſm totũ corp⁹. i. ipm a supfluitate mel'ica mũdare. Alia est ſm splenez. s. ipm nutrire. Utilitas xõ pcedit ex ea pp qꝛ ipsa pfluit ad orificiuz stõchi exprimẽdo humiditates quas illic iuenit sicut mulier mulgendo expmit digitis lac ab vberib⁹ vacce. Et hec vtilitas est duobus modis. Uno mõ: qꝛ ipsa multa ꝯstringit ⁊ inspissat ⁊ ꝯfortat orificium stõchi. Scd̃o qꝛ facit in ore stõchi cõmotionẽ pp acredinẽ eius: ⁊ excitat famẽ ⁊ facit desideriũ. Mel'ia xõ inãlis est sicut res adusta vel cinis respectu alioꝝ humoꝝ. Et eius quatuor sunt spẽs famose: l3 plures sint non famose. Pria est que est cinis cholere: ⁊ est illud qd̃ aduriť de cholera: ⁊ hec spẽs ẽ amara. Scd̃a est q̃ est cinis flegmatis: ⁊ est illud qd̃ fuit adustũ ex flegmate: ⁊ si flegma qd̃ adustũ est fuerit valde subtile ⁊ aquosuz: tunc mel'ia ex eo genita erit salsa in sapore. Si aũt fuerit flegma grossuz qd̃ aduriť: tunc cinis ei⁹ aut mel'ia ex eo gñata tendit ad acetositatẽ aut ponticitatẽ. Tertia est que est cinis sanguis: ⁊ illud qd̃ adustuz est ex sanguine: ⁊ hec mel'ia est salsa parũ trahẽs ad dulcedinẽ. Quarta est que ẽ cinis mel'ie nãlis. Et si mel'ia nãlis ex q̃ fit fuerit subtilis: tũc erit multũ acetosa: ⁊ cũ effundiť sup terraz ebullit: ⁊ ei⁹ odor est acris: ⁊ ab eo fugiũt musce ⁊ animalia. Si xõ talis mel'ia naturalis ex qua fit fuerit grossa erit minoris acetositatis cum pauca ponticitate.

De cho.

De melia.

¶ De sanguineis.

Signa cõplexionis sanguinee

Natura pingues isti sunt atq3 iocantes.
Semp rumores cupiunt audire frequentes.
Hos venus ⁊ bacchus delectãt fercula risus:
Et facit hos hylares: ⁊ dulcia xba loquẽtes.
Omnib⁹ hi studijs habiles sũt: ⁊ magis apti.
Qualibet ex cã nec hos leniter mouet ira.
Larg⁹: amãs: hylaris: ridẽs: rubeiq3 coloris.
Cantãs: carnosus: satis audax atq3 benignus.

¶ Hic ponit auctor signa p que cognoscere possum⁹ hoies sanguinee cõpl'onis. ¶ Quoꝝ pmũ est: qꝛ sanguineus est

nāl'r pinguis. Et nō debemus itelligere ꝙ sanguineus sit
pinguis pinguedine ꝓprie accepta: qꝛ talis signat sup fri-
giditatē cōplonis: vt vult Auic. 2ª pmi. doc. 3ª. ca. 3º. Sed
est pinguis pinguedine extēsa ad multā carnositatē: qꝛ est
multū carnosus. Uult enī Aui. loco pall'ato ꝙ multitudo
carnis rubee cū decēti firmitate ꝛ nō laxitate eius signat
cōplonē calidā ꝛ humidā: q̄lis est sanguinea. Et rō est: qꝛ
multitudo carnis rubee attestat sup fortitudine virtutis
assimilatiue: ꝛ multitudine sanguis q̄ vigent ꝛ inualescūt
calido ꝛ humido teste Gal. 2º cōplonū dicēte. Multitudo
aūt carnis a multitudine sanguis gn̄at. Calidū ꝟo ꝑfecte
digerēs ꝛ assimilans carnis soliditatē opat. Dicit ēt Auic.
loco pall'ato: ꝙ oē corp' carnosū sine multitudīe pingue-
dinis ꝛ adipis est sanguineū. Et idē vult Gal. 2º techni. ca
none illo. Humida ꝟo ꝛ calida crassis. ¶ Scōm est ꝙ est
iocosus. s. ꝓferēs ꝟba alios ad risū ꝓuocātia: vel letus: ꝛ
hoc est pp benignitatē hūoris sanguinei ꝓuocātis hoiem
ad letitiā ꝛ iocūditatē pp spūs claros ꝛ ꝑfectos ex sanguīe
gn̄atos. ¶ Tertiū est ꝙ libēter audit fabulatiōes iocosas
cadē de cā. ¶ Quartū est ꝙ inclinat' est ad luxuriā pp
caliditatē ꝛ humiditatē ꝓuocātia ad coitū. ¶ Quintū est
ꝙ talis libēter bonū vinū potat. ¶ Sextū est ꝙ libenter
comedit bona cibaria: quoꝝ cā pōt esse: qꝛ talis appetit
similiora cōploni ei': que sunt bona vina ꝛ bona cibaria.
¶ Septimū est ꝙ talis de facili ridet. Cui' cā est: qꝛ san-
guis ꝓuocat ad risū. ¶ Octauū est ꝙ talis est hylaris. i.
hylarē faciem amabilē ꝛ iocūdā hn̄s pp viuacitatē co-
loris ꝛ formositatē cōplonis ex cōplone sanguis. ¶ No-
nū est ꝙ talis ꝓfert dulcia ꝟba pp amicabilitatē nature
sanguis. ¶ Decimū est ꝙ talis est aptus oib' artibus. i. de
facili pōt adiscere quālibet artē pp viuacitatē ꝛ ꝑspica-
citatē ingenij ei'. ¶ Undecimū ē ꝙ talis nō facile irascit
ꝛ istud ꝓuenit pp humiditatē hebetantē feruorē cholere
ꝓuocātis ad irā. ¶ Deinde text' in duob' vltimis ꝟsib'
repetit aliq̄ signa dicta: ꝛ aliq̄ addit. ¶ Primū est ꝙ san-
guineus est largus nō auar' sed liberalis. ¶ Scōm est ꝙ
talis est amās siue amorosus. ¶ Tertiū est ꝙ talis ē hyla-
ris. i. hn̄s vultū iocūdū. ¶ Quartū est ꝙ talis q̄si semper
vī ridere: quoꝝ oīū cā est benignitas sanguis ad ista ꝓuo-
cantis. ¶ Quintū est ꝙ talis est rubei coloris. Uult enim
Auic. loco pall'ato: ꝙ color cutis rube' signat multitudinē
sanguis. Et dꝫ istud itelligi de colore rubeo cū quodā splē-
dore ꝛ nō de rubeo fusco: q̄lis repiri solet in vultib' borū
qui libenter ꝛ abunde bibunt fortia vina: ꝛ vtūt salsis ꝛ
spēbus acutis: qꝛ talis signat leprā futurā. ¶ Sextū est
ꝙ talis libēter cantat: vl' audit cantare ꝓpter letū ei' aīū.
¶ Septimū est ꝙ talis est carnosus ꝓpter cām pius dictā.
¶ Octauū est ꝙ talis est satis audax ꝓpter caliditatē san-
guinis: q̄ est cā audacie. ¶ Nonū est ꝙ talis est benignus
propter sanguinei humoris bonitatem.

Signa cō-
plexionis
cholerice.

Est ꝛ humor cholere qui cōpetit ipetuosis.
Hoc genus est hoīū cupiēs ꝓcellere cūctos.
Hi leuiter discūt: mltū comedūt: cito crescūt.
Inde magnanimi sunt largi summa petentes.
Hirsutus: fallax: irascens: prodigus: audax:
Astutus gracilis: siccus: croceiqꝫ coloris.

¶ Hic auctor ponit q̄dā signa per q̄ cognoscere possum'
hoiē cholerice cōplonis. ¶ Primū est ꝙ cholericus est
ipetuosus. i. faciēs cū ipetu. Cui' cā est: qꝛ supflu' calor qui
est in cholerico mouet ad ipetū. Et ergo ēt vult Auic. scda
pmi. doc. 3ª. caº. 3º. ꝙ opatiōes excessiui mot' significāt ca-
liditatē. ¶ Scōm est ꝙ talis est cupidus honoris: ꝛ appe-
tit eē in pmis sedib' ꝛ ꝓcellere cūctos alios. Cui' cā est. ga
supflu' calor ꝓnificat aīū ad arrogantiā ꝛ temeritatem.
¶ Tertiū est ꝙ isti cito discūt: ꝛ hoc pp subtilitatē humo-
ris cholerici ꝛ ei' caliditatē. Et g° dicit Auic. loco pall'ato:
ꝙ intell'us ꝓmptitudo ꝛ viuacitas ad itelligētiā signat ca-
liditatē cōplonis. ¶ Quartū est: ꝙ isti multū comedūt: qꝛ
in ipsis fortior est calor digerēs: ꝛ maior resol'o q̄ in alijs
corpib'. ¶ Quintū est: ꝙ isti cito crescūt. i. perueniunt ad
augumētū: ꝛ h̄ pp fortitudinē caloris nālis in eis q cā est
augumēti. ¶ Sextū ē: ꝙ isti sūt magnanimi. i. nō potētes
tollerare iniurias: ꝛ h̄ pp caliditatē in eis. Et g° dicit Auic.
loco pall'ato: ꝙ parꝝ pati ab vnaquaqꝫ re. i. ipatiētē se red-
dere signat caliditatē. ¶ Septimū est: ꝙ isti sunt largi: ꝛ
h̄ respectu illoꝝ a qb' honores accipe pn̄t. ¶ Octauū est
ꝙ ipsi appetunt summa. i. summas dignitates ꝛ officia pp
cām scdi signi. ¶ Nonū est: ꝙ cholericus est hirsut'. i. pi-
losus: ꝛ hn̄s multos crines pp caliditatē apperiētē poros
ꝛ mouētē mām piloꝝ ad cutē. Et dicit hirsutus q̄si hircos
sequēs: qꝛ iter oīa aīalia bruta hircus hꝫ lōgiores crines.
¶ Decimū est: ꝙ ipse ē fallax. i. deceptorius. ¶ Undeci-
mū est: ꝙ ipse est irascēs. i. de facili irascit pp caliditatē.
Et g° dicit Auic. loco pall'ato: ꝙ ira frequēs ꝛ a leui cā sigt
caliditatē: ꝛ h̄ est pp facilitatē cōmotionis cholere ꝛ ebul-
litionis sanguis circa cor. ¶ Duodecimū est: ꝙ ipe est ꝓ-
digus: qꝛ largus est in exponendo pp honores habendos.
¶ Decimūtertiū est: ꝙ talis est audax: qꝛ audacia ēt ꝓue-
nit pp nimiā cal'itatē: ꝛ maxie cordis. ¶ Decimūquartū
est: ꝙ ipse ē astut'. i. cautus. ¶ Decimūquintū est: ꝙ talis
est gracilis. i. nō grossoꝝ membroꝝ: neqꝫ multe carnis pp
supfluā cal'itatē vehemēter resoluentē. ¶ Decimūsextū
est: ꝙ talis est siccus. i. macer pp siccitatē cōplonis. ¶ De-
cimūseptimū est: ꝙ talis ē crocei coloris. i. citrini. Et g° dic
Aui. loco pall'ato: ꝙ color subruffus sigt cholere dn̄iū.

Signa cō-
plexionis
flegmatice.

Fl'a vires modicas tribuit latosqꝫ breuesqꝫ.
Fl'a facit pingues: sanguis reddit mediocres.
Ocia nō studio tradunt sed corpora somno.
Sensus hebes: tardus mot': pigritia: somn'.
Hic somnolent': piger: in sputamine multus.
Est huic sensus hebes: piguis fac color alb'.

¶ Hic ponit auctor aliqua signa cōplexionis flegmatice.
¶ Primū signū est paucitas viriū. Flegmatici. n. paucas
vires hn̄t pp paucitatē caloris nālis a quo oīs vis hꝫ exor-
diū. ¶ Scōm ē: ꝙ flegmatici sunt lati ꝛ breues: qꝛ in eis
est paucus calor nālis nō sufficiēs extēdere corpus in lon-
gum: extēdit igit corp' ſm latū. ¶ Tertiū est: ꝙ flegma-
tici sunt pingues ꝓpter coꝝ frigiditatē ꝛ humiditatē. Et
ergo dicit Auicē. loco pall'ato: ꝙ pinguedo vel adeps sup-
flua signat excessium frigiditatis ꝛ humiditatis ꝛ cōplonē
corporis frigidā ꝛ humidam: qꝛ sanguis vnctuositas q̄ est
vtriusqꝫ mā: vt dicit Gal. cū resudat a venis ꝛ obuiat mē-
bris frigidis vel remisse calidis coagulat coꝝ frigiditate
vel remissa caliditate ꝛ fit pinguedo: vt vult Gal. 2º com-
plexionū. Et postea subdit hic text' ꝙ sanguinei sunt me-
diocres: supple in longitudine ꝛ breuitate. ¶ Quartū est:
ꝙ flegmatici magis ad ocia inclinant q̄ ad studia ꝓpter
frigiditatē mouentē ad ocia ꝛ pigritiem. ¶ Quintū est: ꝙ
multū dormiūt: ꝛ hoc est ꝓpter multā humiditatē coꝝ: ꝛ
etiā ꝓuenit multus somnus ꝓpter friditatē: vt inuit Aui.
loco pall'ato. ¶ Sextū est: ꝙ flegmatici sunt duri igenij:
qꝛ sicut viuacitas intell'us ꝛ ꝑspicuitas ingenij ꝓueniunt
ꝓpter nālē caliditatē: ita hebetudo itell'us ꝛ durities in-
genij ꝓpter ɔ̄riū. s. friditatē. ¶ Septimū ē: ꝙ flegmatici
sunt tardi motus: ꝛ hoc ēt est ꝓpter frigiditatē q̄ facit mo-
tum tardum: sicut caliditas velocē. ¶ Octauū est: ꝙ sunt
pigri.

pigri. ¶ Nonuz est: q somnus in eis est longus: quoz cã eadē est cū pdicta. ¶ Postea ponunt duo alij vsus recolligētes signa pdicta cuz quibusdaz alijs. ¶ Primū est q flegmaticus est somnolentus.i.inclinat ad multū somnū. ¶ Scōm est q ipse est piger.i.tardus ad oēs opationez. ¶ Tertium est: q est multi sputi ppter humiditatē in eo abūdantē multiplicatiuaz sputi. ¶ Quartum est: q talis est obtusus in sensibus z nedum in sensibus: imo etiam in intellectu. ¶ Quintū est: q talis est pinguis. ¶ Sextum est: q talis est albus in facie. Albedo eniz cutis z maxime faciei signuz est priuationis sanguinis aut paucitatis eius cuz frigiditate: vt dicit Auic. loco pcallegato.

Signa cōplexionis melice.

Restat z adhuc tristis cholere sube nigre.
Que reddit prauos ptristes pauca loquētes.
Hi vigilāt studijs: nec mēs est dedita somno.
Seruant ppositū sibi nil reputant fore tutuz.
Inuidus z tristis: cupidus: dextreqz tenacis.
Nō expers fraudis: tumidus: luteiqz coloris.

¶ Hic auctor ponit aliqua signa cōplōnis melancholice. ¶ Primū est prauitas. melīa eniz reddit hoies prauos z maloz moz: queadmodum sunt qui seipsos interficiunt. ¶ Scōm est multa tristitia. melici.n. multum tristes sunt vtplm pp spūs melicos z tenebrosos: sicut hoies leti sunt ppter spūuz claritatē. ¶ Tertiū ē taciturnitas. melici.n. taciti sunt z paucoz vboz ppter frigiditatez: sicut nimia garrulitas puenit pp caliditatē. ¶ Quartuz est q melici sunt apti studio: qz semp cupiunt esse soli. ¶ Quintuz est: q tales sunt insomnolenti: nec bñ dormiūt ppter nimiaz siccitatez cerebri z ppter fumos melicos cōmouentes in eis somnia valde horribilia quibus excitantur a somno. ¶ Sextuz est: q tales sunt tenacis ppositi.i.ptinaces: vt qui aliqd in mēte hñt diu retinent: z difficiliter placabiles sunt: z hoc puenit ppter siccitatē eoz q nō sinit ppositūz cito mutari. ¶ Septimū est: q melici nihil reputant eis esse tutū: imo semp timent: z h est ppter spūuz tenebrositatē. ¶ Postea in duob vltimis vsib ponunt aliqua ex signis pdictis: z aliq addunt. ¶ Primū est q melicus est inuidus. ¶ Scōm est q est tristis. ¶ Tertium est q est auarus. ¶ Quartū est q ē tenax.i. nihil volens exponere z male soluēs. ¶ Quintū est q est fraudulosus simplex: z ppterea hoies melici sunt deuoti multū legētes ieiunātes z alias multas abstinētias faciētes. ¶ Sextū est q ē multuz timidus. ¶ Septimū est q ē lutei coloris.i. terrestris siue fusci coloris. Color.n. fusc z maxie si viriditati approximat sigt dñiuz melie fm Rasim 2° Almā. in prin.

Signa superabūdātis sanguinis.

Hi sunt humores qui prestāt cuiqz colores.
Oibus in rebus ex flegmate fit color albus.
Sāguie fit rube: chola rubea quoqz ruffus.
¶ Si peccet sanguis facies rubet extat ocellus.
Inflantur gene: corpus nimiūqz grauat.
Est pulsus frequēs plenus mollis dolor igēs
Maxime fit frontis: z constipatio ventris:
Siccaqz lingua sitis z somnia plena rubore.
Dulcor adest sputi sunt acria dulcia queqz.

¶ In hoc textu pmo ponit colores: cōsequēter cōplōnes. Et dicit q flegmaticus est albi coloris: sed cholericus est ruffi coloris z sāguine rubei: z de melico dicit in fine pcedentiū versuū. Et de istis oib dictū est prius. ¶ Scdo ponit tredeciz signa supabūdātis sanguis. ¶ Quoz pmū est q facies est rubea ppter ascēsuz sanguis ad caput z faciē. ¶ Scōm est: q oculi plus vident exire solito pp extensionē quā facit sanguis multiplicat. ¶ Tertiuz ē q gene inflant pp silez cām. ¶ Quartū est q corp totū grauat: qz nā suppeditat nō sufficiēs regere humores z sustētare debite corp. ¶ Quintū est: q pulsus fit frequēs pp caliditatē quā inducit sanguis multiplicat. ¶ Sextuz est q pulsus est plen pp multitudinē vapoz calidoz z humidoz. ¶ Septimū est q pulsus est mollis pp humiditatē nimiā mollificantez arteriā. ¶ Octauū est q dolor fit in fronte: z hoc pp sanguinē multiplicatuz in rheti mirabili. ¶ Nonū est q vēter cōstipat.i. durus fit nec bñ assellās ppter caliditatē nimiā exiccātez feces. ¶ Decimū est q lingua fit sicca pp silez cām. ¶ Undecimū est: q sitis est magna ppter exiccatōez orificij stōchi ex nimia caliditate. ¶ Duodecimū est q fiūt somnia declināntia ad rubedinem. Et istud vult Auic. scōa pmi. doc. 3a. ca. 7°. dicens. Et somnia que illud significant.s. abundātiā sanguinis sunt: sicut cū homo in somnijs res videt rubeas: aut sanguinez multū ex suo corpe exire: aut se in sanguine natare z silia. ¶ Decimūtertiū est: q sputū est dulce ppter sanguis dulcedinem. ¶ Notādum circa istud est q sicut hic ponunt signa superabūdātis sanguis: ita qdaz et ponūt signa superabundantie alioz humoz sub quibusdaz versibus.

Signa superabūdātis chole.

¶ Signa qdez supabūdantis cholere sub istis versibus.
Accusat choleram dextre dolor: aspera lingua.
Tinnitus vomitusqz frequens: vigilantia multa.
Multa sitis: pinguis egestio: torsio ventris.
Nausea fit: morsus cordis: languescit orexis.
Pulsus adest gracilis durus veloxqz calescens.
Aret: amarescit incendia somnia fingit.

Signa superabūdātis flegmatis.

¶ Signa vo supabūdantis flegmatis sub istis versibus.
Flegma supergrediens pprias in corpore leges.
Os facit insipidum: fastidia cerebra: saliuas.
Costarum stomachi simul occipitisqz dolores.
Pulsus adest rarus z tardus mollis inanis.
Precedit fallax phantasmata somnus aquosa.

Signa superabūdātis melie.

¶ Signa vo superabūdantis melie sub his versibus.
Humorum pleno dum fex in corpore regnat.
Nigra cutis: durus pulsus: tenuis z vrina.
Sollicitudo timor: tristitia: somnia tempus.
Accrescet rugitus: sapor z sputaminis idem.
Leuaqz precipue tinnit z sibillat auris.

De flebotomia.

Denus septenus vix flōmiaz petit annus.
Spiritus vberior exit per flebotomiaz.
Spiritus ex potu vini mox multiplicat:
Humorūqz cibo dānum lente reparat.
Lumina clarificat sincerat flebotomia.
Mentes z cerebrz: calidas facit eē medullas.
Uiscera purgabit: stōchū ventrēqz coherceat.
Puros dat sensus: dat somnum: tedia tollit.
Auditus vocem vires producit z auget.

¶ In hoc textu auctor loquit de flōmia: z pmo ostēdit etatem reqsitā ad flōmiaz dicēs: q annus decimusseptimus vix petit flōmiaz. Et pro isto dicit Gal. 11°. de ingenio. q pueri nō debent flōmari nisi habeāt quatuordeciz annos ad minus. Et cā est: qz corporā pueroz sunt facilr resolubilia a calore extraneo: z ideo debilitant multū ex euacuatione forti facta per flōmiaz. Itē qz indigēt nutrimēto duplici de cā.s. ppter nutrimentū z augmētū: ideo minutio sanguinis nō cōpetit eis. Item qz facile dissoluūtur a calore extraneo sufficit q ab eis dissoluit: qre nō idigēt flōmia. ¶ Et circa istud sciēduz q sicut flōmia nō puenit pueris pdictis: sz cauēda est: ita etiaz est cauēda in magna etate. s. Arnal.

sensi: vt vult Gal. 9° meg. qz paucus sanguis bonus ꝛ multus malus. Flebotomia igit̃ rapiet bonũ ꝛ dimit: et malũ: vt innuit Auic. 4ª pmi. ca. 20. de flõmia. ꝛ ideo in talib⁹ nõ cõpetit flõmia. ¶ Scđo ponit nocumẽtũ flõmie: ꝛ est ꝙ spũs vberiores exeunt per flõmiaz. Cui⁹ rõ põt eẽ: qz cũ multa euãtione sanguis que fit per flõmiã: necesse est etiã multitudinẽ spũũ euare. ¶ Tertio tãgit remedia p que spũs emissi refocillant̃: ꝛ iterato multiplicant̃. Et dicit ꝙ ex potu vini subito regñant̃ spũs: qz oĩu3 subito nutriẽtiũ maximũ est vinũ: vt pus dictũ est. Et spũs ẽt regñant̃ ꝛ refocillant̃ ex cibo: sed h fit lente: ꝛ nõ subito: sicut ex vino. Et cib⁹ q dz dari erit digestibilis ꝛ multi sanguis gñatiu⁹: sicut oua sorbilia ꝛ silia. Et circa istud sciẽdũ est ꝙ lz cib⁹ regeneret spũs post flẽmiaz: tñ debent cauere patientes a multo cibo in pma ꝛ scđa die. Unde dicit Isaac in dietis. Cibus est eis minuẽdus ꝛ potus augẽdus. s. respectu cibi: nõ tñ respectu sue ꝯsuetudis: imo minus debet bibere ꝙ̃ ante flõmiaz: qz virt⁹ digestiua debilior ẽ. ¶ Quarto ponit auctor vndeciz iuuamẽta flõmie debite facte. Primũ est ꝙ tẽperata cõfortat visũ: qz minuẽdo humores ẽt minuit effumationẽ ad caput: ꝛ repletionẽ ei⁹ offuscantẽ visum. ¶ Scđm est ꝙ clarificat ꝛ sincerat mentẽ ꝛ cerebrũ pter silẽ cãm. ¶ Tertiũ est ꝙ calefacit medullaz: quia minuit superfluitates que ad eã veniẽtes ipsaz infrigidant. ¶ Quartũ est ꝙ purgat viscera. i. interiora: qz exonerata nã a sanguine humores crudos in interiorib⁹ cõtentos melius digerit. ¶ Quintũ est ꝙ flõmia restringit vomitũ ꝛ fluxũ vẽtris: qz diuertit humores ab interiorib⁹ ad exteriora. Et istud ẽt vult Auic. in dcõ loco pallato dicẽs. Amplius flõmia ppterea ꝙ ad diuersũ trahit nãz fm plz retinet: ꝛ istud maxie verũ est qñ flõmia fit de venis brachij. Nã flõmia fcã de venis pedũ nõ sic retinet. Põt tñ per accidens cõtingere ꝙ ad flõmiã sequat̃ maior fluxus vẽtris. Et h dupl'r. Primo qz ex flõmia facta tollit̃ onus nature: tunc eniz virt⁹ ꝯfortata aliqñ puocat alias euacuationes. Scđo si fluxus vẽtris fiat ex multa debilitate virtutis cõtentiue: tũc. n. qz ex flõmia debilitat̃ virt⁹: magis augebit̃ fluxus vẽtris. ¶ Sextũ est ꝙ flõmia facit puros sensus: quia minuit euaporationeз ad caput: vnde turbat̃ sensus. ¶ Septimũ est ꝙ ipsa iuuat somnũ impeditũ: qz p ipsaz euãt̃ humores plurimi qb⁹ eleuant̃ vapores acuti ꝛ diuersi ipediẽtes somnũ. ¶ Octauũ est ꝙ ipsa tollit tedia ꝛ grauitates nimias: qz p ipsaz virt⁹ exonerat̃ a grauamie: ꝛ etiã educto p ipsaz sanguie educit̃ sil' mel'ia: fex sanguis q inducit tedia ꝛ grauitates. ¶ Nonũ est ꝙ ipsa ꝓfert auditui: qz p ipsaz diminuũtur vapores ꝛ hũores ascẽdẽtes ad caput ipediẽtes auditũ. ¶ Decimũ ẽ ꝙ ipsa ꝓfert voci: qz per ipsaz diminuũtur superfluitates ꝛ hũiditates q possent puenire ad pect⁹ vel cãnaz pulmonis ꝛ impedire vocem. ¶ Undecimũ est ꝙ ipsa auget vires: qz p ipsam corpus a suo grauamine exonerat̃: quare virtus augumẽtat̃.

Undecim iuuamẽta flõmie debite facte.

Tres insunt istis maius september aprilis.
Et sunt lunares sunt velut hydra dies.
Prima dies primi: postremaqz posterioꝝ.
Nec sanguis minui: nec carnibus anseris vti.
In sene vel iuuene si vene sanguine plene:
Omni mense bene confert incisio vene.
Hi sunt tres mẽses: maius september aprilis.
In qbus eminuas vt longo tẽpore viuas:

In qbus mensibus laudabilior sit flebotomia.

¶ In hoc textu auctor tria facit. Primo dicit ꝙ isti tres menses. s. maius: septẽber: ꝛ aprilis sunt mẽses lunares: ꝛ in eis sunt dies phibiti ad flõmiã: vz pma dies maij ꝛ vltia septẽbris ꝛ aprilis. Et istud cões dicũt. Uerũtñ ẽ dcm fictũ nec alicui⁹ valoris: imo pdicti dies pñt eẽ ita boni ꝛ electi: sicut ꝛ alij fm ꝙ diuersa constellatio in eis põt eẽ. Et subdit auctor ꝙ in talib⁹ diebus nulli vesci debẽt carnib⁹ anseris: qđ ẽt falsũ est ꝛ erroneũ ꝛ magis sortilegio attribuẽdũ: ꝛ forte auctor istud habuit a iudeis: qui istũ ritũ obseruãt. ¶ Secũdo dicit ꝙ senex a senectute ꝛ nõ a senio: ꝛ iuuenis venas plenas hñtes sanguine minui pñt oĩ mẽse: qz isti nõ facil'r resolubiles sunt: nec in eis solũ pauc⁹ est sanguis bonus: imo mult⁹. ¶ Tertio dicit ꝙ incisio vene pro regie sanitatis custodiẽde dz fieri in aliq̃ istoꝝ trium mensiũ q sunt maius september ꝛ aprilis. Differẽter tñ: qz in aprili ꝛ maio dz icidi vena epatis pp multiplicationeз sanguis eo tpe cũ sit tps vernale: ꝛ in septẽbri vena splenis pp mel'iaz: que tũc hz multiplicari cũ sit tps autũnale.

Frigida natura frigens regio: dolor ingẽs
Post lauacbrũ coitũ minor etas atqz senilis.
Morbus prolixus: repletio potus ꝛ esce.
Si fragilis vel subtilis sensus stomachi sit.
Et fastiditi tibi non sunt flebotomandi.

Flõmiam ipedientia.

¶ Hic auctor ponit duodeciz que ipediũt flõmiã. Primũ est friditas cõplonis. Cuz. n. fm Gal. in meg. flõmia infrigidet: tunc augumẽtaret friditatẽ. Causa q̃re flõmia infrigidat est: qz fm Isaac in vrinis sanguis est fundamẽtũ caloris nãlis. i. illud in quo calor nãlis seruat̃: ꝛ quia flõmia sanguinẽ euacuat: ideo ꝛ calorẽ nãleз: ꝛ tunc per ꝯñs infrigidat. ¶ Scđm est regio frigida vehementer: sub qua dz cõprehẽdi tps multũ frigidũ: qđ ẽt phibet flõmiaz: qz in regione ꝛ tpe multũ frigidis: sanguis in pfunditate corporis inducit̃: ꝛ ille qui circa extremitates existit a friditate cõdensat̃: ꝛ inept⁹ fit ad h ꝙ fluat. ¶ Tertiũ est intensus dolor: sub quo ẽt põt cõprehẽdi nimia corporis inflãmatio: qz si in istis accidentib⁹ fieret flõmia sequeret̃ motus agitatiuus qui est ꝯtrius nãe cũ sit difformis ꝛ maior inflãmatio: que ẽt est nãm magis debilitãs. Et cã motus agitatiui in dolore intẽso est: qz fit tractus ad diuersas partes. Per flõmiaz. n. fit tractio ad locũ flõmatũ ꝛ ex dolore forti fieret tractio ad locum doloris. Causa ṽo maioris inflãmationis est: qz ex flõmia cõmouent̃ humores: quare magis inflãmant̃ ex motu. Et istud veꝝ est qñ flõmia fit pua ꝛ artificialis. Si tñ fiat vsqz ad sincopim pdest in pdictis casib⁹: qz ista cũ vincit attractionẽ doloris nõ facit motũ agitatiuũ. Et sil'r tollit inflãmationẽ cũ nõ sint hũores ibi qui cõmoueant̃ ꝛ calefaciãt ꝛ maiorẽ inflãmationẽ inducant. Et istud voluit Gal. in cõmẽto illius aphorismi pmẽ pticule aphorismoꝝ. Que egerunt̃ ꝛc. cũ dicit: ꝙ non est melior medicine in apate vehemẽtis inflãmationis: ꝛ sil'r in febrib⁹ ꝛ dolore forti ꝙ̃ flõmia. ¶ Quartũ est balneum ꝛ maxie resolutiuũ. Tale. n. phibet flõmiaz: qz tale etiaз est euãtiuũ: iam nã nõ facile tolerat euãtionẽ sup euãtiones. ¶ Quintũ est coitus imediate pcedes. post taleз. n. nõ statim dz fieri incisio vene: qz ex h maxia debilitatio nature sequeret̃: cũ per coitũ pus nã debilitata sit. ¶ Sextũ est etas maior vel minor ꝙ̃ regrit̃ ad flõmiaz: sicut etas ifantie ꝛ etas senij put declaratũ est pus. Et ista ipedimenta tangit Auic. loco pal'ato dicẽs. Tibi quoqz cauere debes a minutiõe in cõplõne vehemẽtis friditatis: ꝛ in regionibus fortis friditatis: ꝛ in hora fortis doloris: ꝛ post balneũ resolutiuũ: ꝛ post coitũ: ꝛ in etate que est minor duodecim annis: ꝛ in etate senũ ꝙ̃tomagis poteris nisi in figura cõfisus fueris ꝛ in soliditate musculoꝝ ꝛ venarũ amplitudine ꝛ caꝝ repletiõe ꝛ coloris rubedine. Et vlterius subdit. Adhos nãqz ex adolescẽtib⁹ ꝛ senib⁹ flõmare audebis. Adolescẽtes tñ fm ordinem ad flõmandũ paulatiз puehere debes

debes cū pauca minutiōe. ¶ Septimū est morb⁹ plixus:
ga tunc ex tali flōmia nā dupl'r debilitatur: puta a morbo
plixo ⁊ a minutiōe. Et istud verū est ſm Auic. loco pallc/
gato. nisi sanguis affuerit corruptio: q2 si sic flōmia pōt cō
uenire. ¶ Octauū est nimia repletio potus. ¶ Nonu3 est
nimia repletio cibi: sub qua ēt cōprehēdit indigestio cibi.
Et cā hoꝝ est: q2 ſm Aui. in pmo. attrahētia sunt tria. s. va
cuū calidū ⁊ tota spēs. Si ergo vene p flōmiaz a sanguie
cūarent cibū indigestū vel supfluū siue potū supfluum a
stomacho vel epate attraherēt qui indigestus veniens ad
mēbra nō corrigeret: q2 tertia digestio non corrigit pctm
scde: sicut nec scda pme si pctm sit magnū: ppter qd in mē
bra nō cōuerteret: sed ibi remanēs posset eē cā egritudis.
¶ Decimu3 ē fragilitas. i. debilitas virtutis. Flebotomia
enim est fortis euatio ſm Gal. 2° apho. in cōmento illius.
In quo morbo. Sed virt⁹ debilis nō pōt pati motū forté.
¶ Undecimū est subtilis sensatio orificij stōchi. qd pcor
diū dr: q2 ex flōmia in tali facile seqt syncopis. Et sub isto
etiā cōprehēdit debilitas stōchi: ⁊ facilis fluxus chol'e ad
orificiū ei⁹ inducēs ad vomitū facilez cholere. Uñ in ha
bentib⁹ pdicta accñtia nō ɔuenit flōmia. Per flōmiaz. n.
humores cōmoti ad os stōchi iducerent tanq̄ ad locū cō
suetū: ⁊ q2 mēbrū est debile ⁊ ipotēs illi fluxui resistere: iō
illis multa mala p flōmiaz accidūt. Et hec est vna cā q̄re
q̄nq3 aliqui in flōmia syncopiçant. s. q2 cholera ad stōchū
fluit: q̄ mordicādo stōchu3 ex cōpassione cordis ⁊ stōachi
syncopi3 iducit. ¶ Duodecimū ē fastidiū: si. n. in fastidio
fieret flōmia cū vene euarent: traherēt ad se mās malam
facientē fastidiū. Et plurima istoꝝ sex vltimoꝝ accñtiu3
tangit Auic. loco pall'ato. ¶ Et circa istud est sciendum q
pter pdcā accñtia sūt adhuc aliq̄ alia ēt ipedietia flōmiā.
¶ Quoꝝ pmū est alia euatio: vt qñ est fluxus mēstruoꝝ
aut hemorrhoidaꝝ: tunc. n. nō d3 fieri flōmia: ⁊ h ad eua
cuationē: l3 ad diuertēdū fluxū seu materiaz posset fieri.
¶ Scd3 est corpis siue cōpositionis raritas: q2 a corpib⁹
raris multū dissoluit: ⁊ ideo sufficit ista exolutio: nec eua
cuatiōe indiget: vt vult Gal. 9° megatechni. ¶ Tertiū est
hūoꝝ cruditas ⁊ viscositas: tūc. n. cauēda flōmia: q2 augu
mentat cruditas hūoꝝ: ⁊ pp h in morbis longis nō est fa
ciēda flōmia: q2 cruditas hūoꝝ augmētaret ⁊ virt⁹ debi
litaret ⁊ morb⁹ plongaret: ⁊ iō timēdu3 eēt de casu virtu
tis. Et pp h vult Auic. q in morbis chronicis facienda est
pharmacia ante flōmiaz: ⁊ nō est flōmia ante facienda: l3
vtraq3 indigeāt patiētes. Sed cruditas humoꝝ pōt acci
dere duab⁹ de causis. Una cā est pp abūdātiā humoꝝ ca
lorē nālē3 suffocātiū: q debilitat⁹ ⁊ suffocat⁹ humores cru
dos gñat: ⁊ tūc hū cōpetit flōmia. Uñ ſm Alex. 2° lib. ca°.
de hydropisi. Flebotomia in pn° hyposarce cōpetit: cū p
uenit ex multitudie sanguis mēstrualis cū phibeāt flue
re mēstrua pp cāz aliquā: aut ex m'ltitudie sanguis hemor
rhoydalis: q2 sic ignis paru⁹ sub m'lta lignoꝝ cōgerie suf
focat: sil'r est de calore inato suffocato hūoꝝ multitudine.
Scda cā cruditatis humoꝝ ē caloris inati debilitas vt in
illis q sunt debilis cōpl'onis: ⁊ qui habuerūt longā egritu
dinē: ⁊ in senib⁹: ⁊ tūc nō cōpetit dicta flōmia: q2 per hoc
augeret cruditas: q2 sanguis in quo calor cōseruat extra
heret: ⁊ ita corp⁹ ifrigidaret ⁊ hūores magis icrudarent.
Debet ergo sanguis dimitti vt humoꝝ cruditatē digerat.
¶ Quartū est aeris indebita dispositio: aut nimia calidi
tas: aut nimia friditas: q2 p cal'itatē multā fortis fit resol'o:
⁊ per frigiditatē multā ineptificatio homoꝝ ad fluxum.

Que fieri debēt cir ca flōmiā.

Quid debes facere quando vis flebotomari.
Vel quādo minuis: fueris: vl' quādo minut⁹.
Unctio siue potus lauachrū vel fascia mot⁹.
Debent non fragili tibi singula mente teneri.

¶ In hoc passu auctor ponit quinq3 que debent fieri circa
flōmiaz: aliq̄ qdē3 añ flōmiā: aliq̄ in flōmia: ⁊ aliqua post
flōmiā. ¶ Primū est vnctio que aliqñ fit in flōmia: sicut
vnctio flōmi vt dolor leniat. Aliqñ ḋo post flōmiā: vt cō
solidatio vulneris retardet ad h: vt post flōmiā humores
relicti in venis aliquā possint hīc respirationē ⁊ fumi aliq
mali exhalēt. ¶ Scōm est pot⁹ ⁊ maxie vini: qui valet in
flōmia si syncopis accidat: ⁊ ēt valet post flōmiā pro rege
neratiōe nouoꝝ spūū ⁊ noui sanguis ⁊ isto mō ia3 faciūt
cōes. ¶ Tertiū est lauachrū. i. balneū: qd valet per duos
vel tres dies ante: ⁊ per duos vl' tres post flōmiā: ⁊ nō eo
de3 die. Ante qde3 si qs timeat q hēat in se humores gros
sos: q2 balneu3 hūores dissoluit ⁊ cōmouet eos: ⁊ pp hanc
cā3 ēt cōpetit añ acceptio syrupi acetosi: vt mot⁹ ⁊ hūores
dissoluant ⁊ subtilient. Et g qñ d3 fieri flōmia d3 fricari
brachiū: vt hūores exñtes in venis ppinqs brachio subti
lient ⁊ pparent ad exeūdu3 facili⁹. Post flōmiā ḋo valet
vt reliquie humoꝝ ⁊ vapoꝝ derelicte soluant. In die ḋo
flōmie nō cōuenit: q2 p balneū cutis lenis fit que lenifica
ta percussionē facta3 in flōmia fugit: ⁊ hoc est periculum.
¶ Quartū est fascia idest ligatura cū pānis lineis q̄ valet
post flōmiā imediate ad retinēdu3 fluxū: ⁊ añ flōmia3 ad
trahēdu3 humores ad locū vbi querit flōmia: vt ex eo ēt
vene ingrossent ⁊ melius videant. ¶ Quintu3 est motus
siue ambulatio moderata que pōt fieri ante vt hūores dis
soluant ⁊ subtilient: ⁊ post ad resoluēdu3 reliquias hūoꝝ
ex flōmia derelictas. ¶ Circa pdicta sciēdu3 q cōe se fa
ciunt flōmare ieiuni: sed qbusdā doctorib⁹ melius vr ⁊ cō
ueniētius: q ante flōmia3 pmo vnū ouū sorbeāt molle cū
vno haustu vini circa nonam vel decimā horā ante pran
diū ⁊ statim postea se flōmari faciāt. Et huius cā est: quia
stomacho vacuo natura forti⁹ sanguinē retinet ne deficiat
in nutrimēto: sed cum cibus qui de se multu3 nutritiu⁹ est
sit in stomacho cuiusmodi sunt oua sorbilia ⁊ vinu3: tunc
natura melius sanguinem exire permittit.

Exhilarat tristes: iratos placat: amantes.
Ne sint amentes flebotomia facit.

Tres effec tus ex fle botomia.

¶ In hoc passu auctor ponit tres effectus flōmie. Primus
est q flōmia exhilarat. i. letificat tristem hoiem. ¶ Scōs
est q flōmia placat iratos. Et cā vtriusq3 est: q2 in sanguie
qñ multa cōmiscet mel'ia fit tristitia: ⁊ qñ multa cholera
fit ira: cū mel'ia sit cā tristitie: ⁊ chol'a ire: iam vterq3 istoꝝ
duoꝝ humoꝝ educit eductiōe sanguis: q2 ei cōmiscetur.
¶ Tertius est q phibet amētes ne insaniant: quia facit
humores fluere ad partes exteriores ⁊ a capite diuertit.
¶ Pro maiori declaratione sciēdū est q qnq3 sunt cause
ppter quas debet fieri flōmia. Quaꝝ prima est directa: ⁊
alie quatuor indirecte. Prima que est directa est: vt abun
dantia sanguis euacuet: siue abundet sanguis in qualitate
siue quātitate siue vtroq3 mō. Na3 ſm Auic. loco pall'ato:
duo gña hoiu3 sunt flōmanda. Quoꝝ vnu3 est ille modus
hoiu3 qui iam parati sunt incidere in egritudines vt q ha
bent abundantiā sanguinis in quātitate. Et reliquū genus
est genus illoꝝ hoiu3 qui iam in egritudinē inciderūt pp
humoꝝ siue sanguis malitiā. S3 differt flōmia ista ⁊ illa:
q2 ppter sanguis abundantiā d3 fieri multa: sed si in qua
litate peccet siue sit malitiosus: tūc cōpetit flōmia pauca.
Uñ ſm Gal. 9° megatechni. si sanguis sit malus in corpe
d3 euari paulatiue. Et ideo peccant multū illi qui qñ vidēt
sanguinē malu3 flōmant se quousq3 videāt sanguinē bo
nū exire: cū forte pus totus sanguis exiret q̄ bon⁹ exiret: s3
d3 fieri pauca euatio: ⁊ tunc ſm Gal. in casu isto prius q̄
fiat flōmia debet dicta bonū sanguinē generās exhibere

Cāe qnq3 quare fie ri d3 flebo tomia.

vt loco mali sanguis: bonus sanguis generet: ꝛ postea dȝ fieri post modicum tps flōmia pauca: ꝛ sic deinceps. Ista flōmia est directa: qꝛ fit p se ad euatione illius qd p se dȝ per flōmiaȝ euari. s. ad euatione plenitudinis humoꝝ siue sanguis: principal'r tamen ſm q cū eo sunt alij humores. ¶ Prima cā idirecta est magnitudo morbi ꝛ magnitudo apparētis vehemētis inflāmationis: qꝛ ſm Gal'. in cōmēto illius apho. Que egerunt ꝛc. Non est melior medicina in apate vehemētis inflāmationis ꝛ in febribus ꝛ dolore forti q̄ flebotomia: vt etiaȝ dictuȝ est. ibi. Frigida natura. ¶ Scđa cā indirecta est: vt attrahat mā ad ptē illaȝ per quā dȝ euari mā: vñ in retētione mēstruoꝝ ꝛ hemorrhoidarū dȝ aperiri saphena ſm Gal'. ꝛ Aui. vt trahat mā sanguinis ad inferi⁹. ¶ Tertia cā indirecta est: vt hūores trahant ad locū ꝯriuȝ illi loco ad quē fluunt humores: ꝛ hoc ad diuertēdū māȝ a loco ad quē fluunt humores: vnde in nimio fluxu menstruoꝝ dȝ fieri flōmia de basilica: vt trahatur mā ad ꝯrium locū ad quē declinat ꝛ diuertat a suo fluxu. Et pp hoc in pleuresi sinistre ptis dȝ fieri flōmia in parte dextra: vt diuertat mā ꝛ attrahat ad locum ꝯrium loco ad quē declinat. Et simil'r si sit in parte dextra dȝ fieri flōmia in pte sinistra. ¶ Quarta cā indirecta est: vt per flōmiaȝ vna portio materie euacuet ꝛ natura potētior sit supra residuū: ꝛ sic competit flebotomia qñ repletio est in corpore ne fiat apostema: quia natura est debilis respectu regiminis illoꝝ humoꝝ: ideo vna portio illius materie est euacuanda ne propter impotentiaȝ nature in regendo illam materiaȝ: illa materia fluat ad aliqueȝ locū debileȝ in quo aggregetur ꝛ apostema generet.

Scissio in flōmia q̄lis debeat esse.

Fac plagam largā mediocriter vt cito fumus
Exeat vberius liberiusq̄ȝ cruor.

¶ In hoc passu auctor ponit vnum documentū de quātitate scissure in flebotomia. Et dicit q scissura debet eē larga mediocriter: vt fumus ꝛ grossius sanguis liberius exeant: quia qñ scissura est stricta: tunc soluȝ subtilis sanguis exit ꝛ grossius remanet. Circa istud est sciēdū q aliqñ in flebotomia debet fieri vulnus magnum: ꝛ aliqñ paruū. Debet autē fieri vulnus magnū tribus de causis. Primo qa humores sunt grossi: ꝛ grossius sanguis est euacuādus: vt per illud vulnus magnuȝ sanguis facilius possit exire: ꝛ ergo in melancholicis faciēdum est magnū vulnus. Secundo pp temporis frigiditateȝ: qꝛ humores ingrossat: ꝛ ergo in hyeme debet fieri vulnus magnū. Tertio ꝓpter abundātiam humoꝝ: qꝛ tunc melius fit euacuatio per vulnus magnum q̄ paruū. Sed vulnus paruū fit cum est virtus debilis: vt de spiritibus ꝛ calore minus euacuet: ꝛ in tēpore calido eadem de cā: ꝛ qñ est sanguis subtilis.

Aucdam ꝯsideranda i flebotomia.

Sanguine subtracto sex horis est vigilanduȝ:
Ne somni fumus ledat sensibile corpus.
Ne neruū ledas non sit tibi plaga ꝓfunda.
Sanguine purgatus nō carpas ꝓtinus escas.

¶ In hoc passu tangit tria cōsideranda circa flebotomiā. Primū est q flebotomatus non debet dormire imediate post flōmiā: nisi ad minus transiuerint sex hore. Et huius subdit auctor cām: ne fumi qui. s. in somno causant moti ad caput ledant cerebrū. Alie tamē possunt assignari cāe. Quaꝝ prima est ne in somno vertat se patiens supra brachiuȝ flebotomatū ꝛ per hoc ledat. Scđa est ne humores in somno fluant ad membrū lesum in quo est dolor ꝓpter ictum flebotomi ꝛ fiat apostema. Unde Gal'. 2° aphorismoꝝ sup illo aphorismo. In quo morbo vult q in somno si fiat apostema in tra corp⁹ aut membrū sit lesum ad ipm fluunt humores. Auicē. xo aliam assignat cām. s. q per talem somnū posset accidere cōfractio membroꝝ. Et istius causa pōt esse: quia sicut ſm Gal'. super illo aphorismo. In quo morbo ꝛc. somnus principio paroxismi nō competit: quia calor naturalis ad interiora regredit: ꝛ exteriora infrigidant: ꝛ fumi remanent nō cōsumpti: ꝓpter qđ rigor augmentat ꝛ paroxismus etiaȝ prolongat: sic etiaȝ fumi ꝓpter cōmotioneȝ humoꝝ in flebotomia ad neruos ꝛ ad lacertos eleuant: qui nō consumpti remanētes in somno infrigidant in exterioribus ꝛ ingrossantur: ꝛ ideo faciunt neruoꝝ ꝛ lacertoꝝ cōfractionē si fiat superdormitio imediate post flebotomiaȝ. Alia causa pōt esse: quia materiaȝ ingrossans est faciēs ꝯfractionē: sicut in quartana in cuius typo fit confractio ꝓpter frigiditatē ꝛ grossitieȝ materie: sed nerui ꝛ lacerti sunt frigidi: ideo ad ipsos veniens iste fumus in somno: in quo fit retractio caloris ad interiora infrigidat ꝛ ingrossat: ꝛ iste fumus infrigidatus ꝛ ingrossatus frigiditatē: ꝛ ingrossationeȝ inducit in membro sine confractionē: quia ad membrū consimile ꝓperant egritudines consimiles. Et istud verū est de somno flebotomie vicino: ꝛ nō de remoto postq̄ fumi illi fuerint consumpti. ¶ Scđm qđ dicit est q flebotomans debet cauere ne faciat nimis ꝓfundam aperturā in minutiōe: ita q cū flebotomo ledat neruū vel arteriā vene suppositos. Naȝ ex lesione nerui sequit spasmus ex quo vlterius acerbissima mors sequit vel ad minus perditio membri: puta brachij vel digiti ꝛc. Et ex lesione arterie sequit fluxus sanguinis arterialis difficillime curabilis. ¶ Tertium est q flebotomatus non debet ilico: idest imediate post flebotomiaȝ cibum sumere: sȝ debet expectare quousq̄ȝ in eo humores fuerint quieti: ne cibus ante eius digestioneȝ ad subueniēdum membro leso cum sanguine simul attrahat.

Que vitare dȝ flebotomatus.

Omnia de lacte vitabis rite minute.
Et vitet potum flebotomatus homo.
Frigida vitabis: quia sunt inimica minutis.
Interdictus erit minutis nubilus aer.
Spiritus exultat minutis luce per auras.
Omibus apta quies est: motus valde nociuus.

¶ Hic auctor ponit quinq̄ȝ vitanda ab ipso flebotomato. Quoꝝ primū est q flōmatus debȝ vitare lac ꝛ lacticinia. Cuius cā est: qꝛ ex cōmotiōe humoꝝ per flebotomiā sepe fluunt humores aliqui ad stomachū. Si ergo lac sumeret: ex cōmistione illoꝝ humoꝝ lac in stomacho corrūperet: ex quo de se maxime corruptibile est. Et ēt lac ꝓpter dulcedinē eius posset trahi indigestū ad venas. Et ꝓpter cōmotionē humoꝝ facile corrumpi. ¶ Scđm est q flebotomatus debet cauere a potu nimio: qꝛ ꝓpter euacuatōeȝ venaruȝ talis potus traheret facile ad venas indigestus: prout prius dictū est. ¶ Tertium est q flebotomatus dȝ vitare omnia frigida tam intus sumpta q̄ exterius adhibita: puta cibaria multū frigida: aerem frigidum: balneuȝ frigidum: tenuitatē vestium: sessionē supra petraȝ: frigiditatem capitis vel peduȝ: quia cū calor naturalis per flebotomiaȝ debilitatus sit corp⁹ facile superflue infrigidaret. ¶ Quartū est q flebotomat⁹ nō debet ambulare in aere tenebroso: nebuloso ꝛ turbato: qꝛ talis cōtristat animus ꝛ pigritiem in corporib⁹ inducit: vt prius dictū est: ibi. Aer sit mundus: iam tristitia causa est sanguinis melancholici. Sed debȝ ambulare in aere claro ꝛ lucido: qꝛ in tali aere spiritus vitales naturales ꝛ animales recreant ꝛ ad extra mouent congaudentes simili. ¶ Quintum est q flebotomatus debet querere quietem temperatā. Simil'r motuȝ excessiuū vitare: qꝛ motus excessiuus: tūc maxie debilitat ꝛ humores cōmouet: quies xo temperata motū sedat.

Principio

Principio minuas in acutis perperacutis.
Etatis medie multum de sanguine tolle.
Sed puer atqз senex tollet vterqз parum.
Ver tollet duplum: reliquū tps tibi simpluз.

¶ Hic auctor dicit 4or. Primū est ꝙ flōmia facieda est in pnº egritudinuз pperacutarū.i.maxime acutaꝝ: que.s.terminant̄ in die qrto: qz tales sunt breues nec dāt inducias: τ iō a pnº medicāde sunt. ¶ 2m est ꝙ in etate media.s.que est a 30º anno vsqз ad 45m vel 50m annū plus de sanguie extrahendū est q̄ in aliqua aliaꝝ etatū: qz in tali etate: maxime multiplicat̄ sanguis τ eius subtractio non ipedit augumentū: nec diminuit virtº corpis: qz corpus in tali etate nō auget̄ neqз diminuit̄ sensibilr̄: sз stare videt̄. ¶ 3m est ꝙ senes τ pueri paꝝ flōmādi sūt: qz in pueris sanguis multus reqrit̄ pp nutritionē τ augumentationē in eis. Et in senibus virtus incipit debilitari. ¶ 4m est ꝙ in vere dupla quātitas sanguinis abstrahenda est p flōmiā respectu alioꝝ tēpoꝝ. Cuius rō est: qz ver est tps maxime multiplicatiuū sanguinis fm oēs auctores medicine. ¶ Circa primū dictū p maiori declaratione ponende sunt aliq̄ regule circa flōmiā.

Regule q̄dā circa flebotomiā.

Quaꝝ pma est ꝙ in pnº morbi nō est facieda flōmia: medicus eni est minister nature fm Gal. 3º techni.cañ.illo. Oium nā opatrix: medicus vo minister: sз fm Gal. 4º aphorismoꝝ.in cōmēto illius. egritudinibus gbuscūqз incipientibus nulla euacuatio in pnº morbi est nālis. sicut ergo nā in pnº morbi nō euacuat: ita nec medicus. Istud tñ in tribus casibus hз instantiā.

In principio morbi nō est flōmādū nisi in gbusdā casibus.

Primo in materie furiositate. Vñ Auic. loco sepe allegato. vult ꝙ in pncipio morbi flōmia nō dз fieri: qz flōmia humores cōmoueret τ subtiliaret τ currere p corpus faceret nisi mā sit furiosa. Scd̄o hз instātiā in mãe multitudine. Vñ Gal. sup illū aphorismū. Incohoātibus morbis. vult ꝙ opз fieri flebotomiā aut pharmaciā. vt nā alleuiet̄: que.s.onerata est p materie multitudinē. Tertio hз instantiā in morbi magnitudine τ acuitate: vt qñ est apostema magnū τ dolorosum: lз nō sit multa mā.s.añs in corpore. Vñ dicit Gal. 13º mēgatēchni. Si apostema sit magnū flōmet̄ in pncipio: lз non sit materie multitudo: ne crepet̄ aut aperiat̄ apostema ante sui maturationē. Ergo vt mala sinthomata vitentur minutio est facieda.

Flōmia nō dз fieri in die motus egritudinis.

¶ Scd̄a rl'a est ꝙ nō fiat flōmia in die motus egritudinis: sicut in crisi nō est facienda flōmia nec aliq̄ euacuatio ne mā a loco ad quē nā mittit ipsam diuertat̄. Silr̄ neqз in paroxismo: vñ fm Gal. primo aphorismoꝝ. In statu neqз flōmia neqз pharmacia fieri dз: qz in eo fit coctio morbi que melius fit in qete q̄ in motu. Sed sicut se hз status ad morbū totalē: ita paroxismus respectu dierū interpollationis: sicut ergo in statu non est euacuādū: ita nec in paroxismo. ¶ Tertia rel'a est ꝙ flōmia nō est facienda in pnº morbi cuз crisis est remota: qz fm Isaac in vrinis. sanguis est fundamentū caloris nālis ipsum.s.sustinēs: lз cor sit fundamentum generans: τ spūs fundamentū deportās: sed sanguis est fundamentū caloris nālis: qz ex eo nāliter gñatur calor nālis: τ ideo aliqs sanguinē euacuādo euacuat calorē qui mām morbi hз digerere: τ per 9ñs morbus plongat̄ τ virtus debilitat̄: pp qd̄ timendū est ne pp longitudinē morbi τ debilitatē virtutis nā succumbat. ¶ Quarta rel'a est ꝙ in corpore hñte fecez in intestinis non dз fieri flōmia. Cuius cā est: qz tria sunt attrahentia.s.calidū vacuū: τ tota species: qz ergo p flōmiā vene euacuant̄ que a mēbris sibi ppinquis attrahunt: τ ita meseraice a stōcho: venter plus cōstipat̄: τ mā cōtenta in venis plus inficit̄ τ meseraice attrahūt humiditatē fecū: τ feces plus desiccant̄. dз ergo venter pmo leniri: vt p suppositoria aut clysteria nisi p se laxet̄. ¶ Quinta regula est ꝙ non dз fieri flōmia multa: qz ex hoc malū accidit in senio.s.multi morbi mali: sicut epilepsia apoplexia τ paralysis: qz pp remotionē sanguinis τ caloris generant̄ multe supfluitates flegmatice que sunt cause harum egritudinū. ¶ Sexta regula ꝙ non dз fieri flōmia in muliere mēstruata aut impregnata. In impregnata nō dз fieri: qz per hoc calor digerēs cibū diminueret τ nutrimentum fetus auferet̄: τ maxime qñ fetus est magnus: cū tunc indigeat ampliori nutrimēto: τ istud dicit Hippo. 5º aphorismoꝝ. In mēstruata vo nāliter: scз fm reuolutionē mēsis non dз fieri flōmia: qz in fluxu nimio menstruoꝝ esset facieda ad diuertendū mām: sз qñ eueniunt: nāliter τ fm debitū cursum nature: tunc nō dз fieri flōmia cū mā euacuetur sufficiēter a nā: τ natura non dз diuerti ab opatione. ¶ Septima regula est ꝙ post cholericā passionem nō dз fieri flōmia cū enim flōmia cōmoueat humores p hoc posset humor cholericus ad stōchum fluere τ ipsum inflāmare: nec dз fieri post vomitum: ne silr̄ humores fluāt ad stōchum: neqз post fluxū ventris: neqз post vigilias magnas: neqз post motū fortē: τ breuiter nec post vllum calefaciens multū/aut multuз dissoluens: qz flōmia humores plus cōmoueret τ virtutē magis debilitaret.

In gbus hoibus cōuenit flōmia.

¶ Deide videndū est in gbus hoibus cōpetit flōmia: τ p illo ponende sunt alique regule. Quarū prima est ꝙ flōmia cōpetit hoibus delicatis ociosis τ quiescētibus multū carnosis: et cibis multū sanguinē generātibus vtentibus. ¶ Scd̄a regula est ꝙ flōmia cōuenit illis in gbus est abundātia sanguinis: qd̄ cognoscit̄ per vrine spissitudinē. abūdātia eniз sanguinis facit cā spissam: sed cholera subtilez. ¶ Tertia regula est ꝙ flōmia dз fieri in illis in gbus melīa abūdat: vnde cū est multa melancholia nālis currens cuз sanguine per totū corpus: qz sanguis in epate ab ea nō mundificat̄: tunc cōpetit flōmia siue minutio: postea pharmacia. Unde duplex est melancholia: nālis τ innālis. Naturalis est fex sanguinis q̄ qñ abundat ipa est currēs cū sanguine quare cū sanguine per flōmiaз euacuatur. Ideo facienda est flōmia ad eius euacuationē cū sanguine. Ab eodē eniз calore.s.a calore tēperato fiūnt sanguis τ melāncholia: que est eius fex: τ postea facieda est pharmacia. ¶ Quarta regula est ꝙ in illis in gbus timet̄ humorū ebullitio τ pturbatio τ calefactio cōpetit flōmia: τ isti statim qñ sentiunt se calefieri debent flōmari cum sit timor ebullitionis cōturbationis τ calefactionis pp humoruз abundantiā. Aliquādo tamē aliqui decipiunt per istā regulā qz statim qñ sentiunt calefactionē τ timent de humoꝝ ebullitione statim flebotomāt se. Et quando istud est ex cholere calefactione τ incēsione per flōmiam non cessat calefactio nec ebullitio: imo per hoc augumentatur: qz flōmia humores cōmouet: τ per corpus currere facit: τ ergo non cōpetit flebotomia: nisi hoc fiat ex abundātia humoꝝ: qd̄ cognoscit̄ per sudoris multitudinē: τ maxime in mane. Aliqui enim sunt qui non sudāt nisi qñ euacuatione indigent. ¶ Quinta regula est ꝙ illis dз fieri flebotomia qui habēt fortem virtutē τ qui sunt sanguinee cōplexionis: nō frigide τ sicce. Unde Rasis 7º Almansoris. Corpora apta flōmiam: τ que eā plus possunt pati sunt illa que habent venas amplas τ manifestas: τ corpora pilosa τ bruna: τ ex colore rubeo τ fusco mistis sunt colorata τ iuuenes τ adolescentes τ senes nō decrepiti: sed pueri τ infirmi nō sunt minuēdi nisi magna vrgēte necessitate. Et plurime istarū regularū colligunt̄ ex Auic. quarta primi. cap. de flebotomia.

De membris flebotomādis.

Estas ver dextras: autūnº hyemsqз sinistras.
Quatuor hec membra: cephe: cor: pes epar vacuanda.

Ver cor: epar estas: ordo sequens reliquas.

¶ Hic ponit auctor aliqua ꝯcernētia mēbra euacuāda flō mia. Et dicit pmo ꝙ in vere ⁊ estate debēt euacuari vene dextre: vt dextre manus vel dextri brachij vel pedis. Sꝫ in hyeme ⁊ autūno debēt flōmari vene sinistre. s. sinistre manus vel sinistri brachij vel pedis. Et istius cā pōt eē: qꝛ ver est multiplicatiuū sanguinis ⁊ estas cholꝰe. ergo in vere ⁊ estate debēt euacuari ille vene in qbus magis abundāt sanguis ⁊ cholꝰa: sed illē sunt vene dextre: qꝛ in pte dextra corpis situatū est mēbrū generatiuū sanguinis. s. epar ⁊ receptaculū cholere. s. cistis fellis. Sed autūnus est gñatiuus melꝰie: que ēt coacerua̅t ⁊ nō resolui̅t p hyemē. ergo in autūno ⁊ hyeme debēt flōmari ille vene in qbꝰ magis dominatur melancolia que sunt vene sinistre cum in sinistra parte corporis cōtineatur splen qui est receptaculum melancholie. Secundo dicit ꝙ ista quatuor membra: scꝫ cephe idest caput, cor, pes, ⁊ epar fm quatuor partes anni sunt euacuanda: cor quidem in vere. epar in estate: caput in hyeme: ⁊ pedes in autūno.

Iuuamēta flōmie saluatelle.

Dat saluatella tibi plurima dona minuta.
Purgat epar: splenē: pectus: precordia vocē.
Innaturalem tollit de corde dolorem.

¶ Hic tangit sex iuuamēta ꝓueniētia ex flōmia vene que dr̄ saluatella: ⁊ est vena in dorso manus in loco q est inter auricularē digitū ⁊ medicū. Primū est ꝙ ipa purgat epar. 2m est ꝙ ipsa mūdificat splenē. 3m est ꝙ mūdificat pectꝰ. 4m est ꝙ pseruat pcordia. i. orificiū stōchi a nocumēto. 5m est ꝙ aufert nocumēta vocis. 6m est ꝙ aufert dolorē innālē cordis. Et rō oīum iuuamētoꝝ est: qꝛ pdicta vena ab oībus istis locis sanguinē euacuat: vt postea etiam patebit.

Flōmia arterie iuuat ⁊ nocet.

¶ Pro maiori declaratione sciēdū est ꝙ in flōmia aliqñ apiunt vene ⁊ aliqñ arterie. In apitione aūt arterie est timor. Et huius cā potissima est nimius fluxus sanguinis q duplici ex cā hꝫ fieri in flōmia arterie. Una cā est caliditas vehemēs sanguinis arterialis. Calidū eni est facile mobile ⁊ arteriā dilatās ⁊ aperiēs: ⁊ iō iuuat mulum ad euacuationē sanguis in flōmia arterie. 2a cā est arterie mobilitas: ⁊ ideo tardius in ea vulnus curat: qꝛ vulnera non sanant nisi qescant. Prodest tñ ista flōmia triplr̄. Primo cū est in corpe sanguinis subtilis abundātia. 2o qñ vaporosi. 3o qñ calidissimi. sanguis eni subtilis ex quo calor nālis ⁊ spūs fiunt hitat in arteria: sꝫ sanguis grossus ex quo membra nutriunt in venis. Silr̄ sanguis vaporosus in arteria cōtinet: ⁊ sanguis sanguineus in venis. Sanguis ēt calidissimus q a corde efficit. ⁊ digerit qd est calidissimū: mēbꝝ ēt cōtinet in arteria: alius aūt sanguis in venis.

Que vene flōment.

¶ 2o sciendū est ꝙ venaꝝ apitio est in multis mēbris. Aliqñ in brachio siue manu magna: aliqñ in parua. Aliqñ in pede aliqñ in naso: aliqñ in frōte, aliqñ in labijs. aliqñ sub lingua siue in palato. Aliqñ in angulis oculoꝝ versus frontē. In manu maiori que est ab ascellis vsqꝫ ad cubitos sūt qnqꝫ vene aperiēde fꝫ Rasim. 7. Almansoris. ⁊ Auic. loco preallegato. Una vocat cephalica: que est vena capitis. 2a basilica que est vena epatica. 3a mediana siue cordiana siue nigra fm ꝙ vocat ab Auic. siue matrix: sicut vocat a Rasi. 4a assellaris. Et qnta funis brachij. In manu minori est sceiles siue saluatella. ⁊ ita in brachio fm ꝙ cōtinet maiorē manū ⁊ minorē sunt aperiēde sex vene.

Vene manus.
Cephalica.

¶ Cephalica a ptibus que sunt supra collū euacuat: ⁊ iō passionibus capitis valꝫ vt in emigranea mania: ⁊ in alijs calidis passionibus siue ex mā calida. Uñ ⁊ ista incipit siue orit ab humero: ⁊ tēdit versus ptē siluestrē brachij.

Basilica.

¶ Basilica euacuat imediate a ptibus sub collo: vt a pectore ⁊ epate. Uñ in passionibus pectoris epatis ⁊ similiū valꝫ: vñ valet in pleuresi: ⁊ icipit ista ab assellari ⁊ tēdit ad ptē domesticā brachij. i. ad incuruaturā brachij.

Mediana.

¶ Mediana vo est media inter duas pdictas in situ ⁊ in cōpōne: qꝛ ex eis cōponit. Est eni ramus vtriusqꝫ: ⁊ est ēt media in euacuatione: qꝛ vndiqꝫ euacuat. ⁊ ab inferioribus ptibus sub collo ⁊ a collo ⁊ supra collū. Unde est vl̄is toti corpi in euacuādo. Nō vl̄is sicut dicunt qdā: qꝛ a corde orit: sed qꝛ ramus est cephalice ⁊ basilice. Et ergo cum volumus flōmare de cephalica ⁊ nō appet debemus accipe magis medianam ꝙ basilicā. Et silr̄ cū volumus flōmare basilicā ⁊ nō appet: magis debemus flōmare medianā ꝙ cephalicā: qꝛ magis cōuenit cū vtraqꝫ ꝙ vna cū alia: cū sit ramus istaꝝ: ⁊ illa sint extrema.

Saluatella.

¶ Sceiles siue saluatella est vena que est inter auricularē ⁊ medicū tendēs plus versus mediū digitū: ⁊ orit a basilica: ⁊ ista apit in dextra manu opilatiōe epis ⁊ in sinistra manu in opilōne splenis. Et q̄re fit hoc nescit rōne: sicut dicit Auic. sꝫ expientia: hāc. n. iuenit Gal. p somnū: vt ipse dicit: qꝛ hēbat quendā in cura hñtē opilationē epatis ⁊ splenis: ⁊ somniabat se flōmare patientē de illa vena: ⁊ sic fecit ⁊ curatꝰ est. De ista fit flōmia ponēdo manū in aq̄ calida: qꝛ subtilis est: iō vt ingrossct ⁊ dilatet: ⁊ ne vulnus claudat citius debito: ⁊ vt sanguis grossius subtilict.

Assellaris.

¶ Assellaris est illa que posita est sub basilica ⁊ illa apparet in ligatura brachij. ⁊ de ista idē est iudiciū cū basilica.

Funis brachij.

¶ Funis brachij est illa que est supra cephalicā siue os vltimū siue altius brachij: versus ptē siluestrē. Et est idē iudiciū de ista ⁊ de cephalica.

¶ Licet g̊ fm Auic. ⁊ Galenū in aptione vene fiat euacuatio vl̄is a toto corpe: nō tñ ab oībus venis equalr̄: vt visum est. Licet ēt vene a toto corpe euacuēt: nō tñ est in eis timor eq̄lis: imo cephalica fm Rasim 7o Almansoris est securior. Et basilica est magis timēda. ⁊ cardiaca etiā multū est timēda: lꝫ minus ꝙ basilica. Cephalica est securior: qꝛ neqꝫ iuxta eā est neruus: neqꝫ arteria neqꝫ supra eā. Sed sub cardiaca est neruus ⁊ altius supra eā est neruus subtilis: iō timēduꝫ est ne incidat. Basilica est piculosa valde: qꝛ est sub ea arteria ⁊ iuxta eā est neruus ⁊ musculus: ⁊ ideo est timenda valde. Sceiles siue saluatella nō est piculosa: sed tñ subtilis est: ⁊ ideo vt aperiatur melius est ꝙ ponatur in aqua calida.

Que vene flōmentur in pede.

¶ In pede sunt tres vene. s. sciatica saphena ⁊ vena poplitis. Et he aperiunt cū volumꝰ trahere sanguinē ad partes inferiores: vt in ꝓuocatione mēstruoꝝ: ⁊ illa que est in poplite fm Auic. magis valꝫ ꝙ saphena aut sciatica: qꝛ ppinquior est matrici: ⁊ iō meliꝰ pōt ab ea trahere. Saphena vo a virga testiculis ⁊ a mr̄ice sanguinē attrahit. Sed sciatica ab anchis renibus ⁊ mēbris que sunt situata versus ptē siluestrē melius trahit. Saphena vo a mr̄ice ⁊ a membris positis versus ptē domesticā: licꝫ sint rami vnius vene.

In frōte.

¶ In medio frōtis est vena vna q̄ aperiēda est in antiquatis passionibus faciei: vt in morphea ⁊ impetigine: scabie ⁊ passionibus oculoꝝ: prius tñ dꝫ fieri minutio de cephalica.

In naso.

¶ Et silr̄ est vna vena in naso ⁊ in vtriusqꝫ apertione dꝫ collū ligari: ⁊ postea apiri vna ante aliā p ligationē eni colli melius manifestant.

In labijs.

¶ In labijs ēt sūt vene q̄ apiunt pp apostemata exñtia i ore aut gingiuis. Cephalica tñ pus minuta.

In palato.

¶ In palato sūt 4or vene q̄ si apiunt valēt fluxui rheumatis ad dētes in eis faciētis dolorē. Et iste vene sunt manifeste ⁊ debēt apiri mā digesta.

In angulis oculorum.

¶ Itē q̄dā sunt vene in angulis oculoꝝ versus frontē: ⁊ apiunt in passiōibꝰ oculoꝝ cephalica pus minuta.

In sub lingua.

¶ Itē q̄dā sunt vene sub lingua q̄ apiunt in sq̄nātia cephalica pus minuta.

In temporibus.

¶ Itē vene que sunt in temporibus incidunt propter emigraneā: ⁊ propter dolorem magnum capitis: ⁊ egritudinē capitis diuturnā ⁊ iste sunt q̄s vocat Hippo. ⁊ Auic. iuueniles: quaꝝ incisio reddit hoies impotentē generare.

In collo. ¶ Item in collo etiã sunt vene que vocantur guidez: que minuẽde sunt in pn° lepre: ꝛ maxime cũ anhelitus angustiat valde: ꝛ in squinãtia ĩpediente anhelitum minuunt.

Si dolor est capitis ex potu lympha bibatur.
Ex potu nimio nam febris acuta creatur.
Si vertex capitis vel frons estu tribulentur.
Tympora fronsqz sil' moderate sepe fricent.
Morella cocta nec non calidaqz lauentur.

¶ In hoc passu auctor duo notat. Primũ est ꝙ si dolor capitis accidat ex potu nimio: maxime vini vel alicuius alterius potus quo ꝯtigit hoĩes inebriari: tũc supbibi dꝫ aq̃ frigida: que sui frigiditate atqz ingrossatione ĩpedit ne fumi ex tali potu eleuati cerebrũ ledãt vel ad ĩpm eleuent. ¶ Scḋm est ꝙ si sũmitas capitis vel frons nimio calore vexetur: tũc debẽt tympora ꝛ frons moderate fricari: ꝛ postea debẽt ex aq̃ decoctionis morelle calida lauari: qꝛ morella q̃ a cõib° medicis solatꝫ dĩ: hꝫ ĩfridare: qꝛ frida est.

Morella.

Temporis estiui ieiunia corpora siccant.
Quolibz in mẽse ꝯfert vomit° quoqz purgat.
Humores nocuos stõachi lauat ambitus oĩs.
Ver: autũnus: hyems: estas: dominat in ãno.
Tempore vernali calidus fit aer humidusqz.
Et nullum tempus melius fit flebotomia.
Usus tunc homini veneris ꝯfert moderatus.
Corporis ꝛ motus: ventrisqz solutio sudor.
Balnea purgent tunc corpora cũ medicinis.
Estas more calet sicca nascatur in illa.
Tũc quoqz p̃cipue cholerã rubeã dominari.
Humida frigida fercula dent sit venus extra.
Balnea non prosunt: sint rare flebotomie.
Utilis est requies: sit cũ moderamine potus.

Ieiuniũ i estate macerat.

¶ In hoc passu auctor plura notat. Primũ est ꝙ ieiunare multũ exiccat corpa in estate: qꝛ ex quo estas de nã sua est calida ꝛ sicca: ipsa resoluit humiditatẽ corpis: q̃ ẽt resoluit p sudores in estate multiplicatos: ꝛ sic supueniẽte ieiunio corpa plus exiccant qꝛ abñte humido cibali calor nr̃i corporis agit in humiditates ꝑprias ipsas exiccãdo. Et ĝ bñ dixit Hippo. 7ª ꝑticula aphorismoꝝ. corporibus humidas carnes hñtibus famẽ adhibere ꝯuenit: fames eñi corpora exiccat. ¶ Scḋm est ꝙ vomitus ꝯfert quolꝫ mẽse: qꝛ per vomitũ euacuant humores nociui cõtenti in toto ambitu stõachi. Et istud ẽt voluit Auic. 4ª p̃mi. cap. 13°. de iuuamẽtis que affert vomitus. cũ dicit: ꝙ Hippo. p̃cepit vomituꝫ fieri bis in vnoquoqz mẽse. s. duobus dieb° ꝯtinuis vt 2° die expellat illud qḋ p die nõ potuit expelli. Et p hoc ẽm Hippocratẽ ꝯseruat sanitas: cũ talis vomitus mũdificet stõchum euacuãdo flegma ꝛ cholerã. Stõchus eñi nõ hꝫ aliqd qḋ mũdet ĩpm: sicut intestina hñt cholerã rubeã ipa mũdificãtẽ. Et postea Auic. loco p̃alle. ponit plura alia iuuamẽta vomitus bñ facti. Quoꝝ p̃mũ est: ꝙ ꝯfert grauitati capitis: ꝛ hoc veꝝ est: qñ illa grauitas accidit ex mã humorali vaporosa ꝑueniẽte a stõacho ꝛ mẽbris ĩferiorib° ad caput. Si eñi grauitas capitis fieret a nocumẽto ꝑprio ipsius cerebri: tũc vomit° magis noceret q̃ ꝯferret. 2m est ꝙ clarificat visũ ꝛ hoc qñ obscuratio visus ꝑuenit ex mã vaporali ꝑueniente a stõacho ad ipsos oculos: al's aũt nõ. 3m est ꝙ aufert fastidiũ. i. nauseã ꝛ abominationẽ remouẽdo ꝛ euacuãdo humorẽ a stõcho q est cã fastidy. 4m est ꝙ cõfert ei ad cuius stõchũ descẽdit chola corrũpẽs eius cibũ. 5m est ꝙ remouet abominationẽ que fit ꝑꝑ vnctuositatẽ. 6m est ꝙ remouet cãm desidery: ꝛ illud qḋ facit desiderare acutũ ponticũ aut acetosũ: qꝛ vomitus remouet cãm oĩum istaꝝ dispõnũ: iã remota cã remouet effectus. 7m est ꝙ ꝯfert laxitati. i. cacesie que p̃cedit hydropisiꝫ euacuãdo mãm talis laxitatis ꝛ mundãdo stõchũ. 8m est ꝙ ꝯfert vlcerib° in renibus ꝛ vesica diuertẽdo mãs currẽtes ad illa loca ad ꝑtẽ oppositã. 9m est ꝙ etiã ꝯfert lepre maxime qñ fit cũ vomitiuo forti: sicut elleboro: qꝛ talis vomitus euacuat mãs que sunt in locis remotis ꝛ difficilis eradicationis ex qbus fit lepra. Etiã vomitus corrigit digõnẽ p̃maꝫ ex qua alie digõnes melius fiũt: vñ lepra peccat in corruptione digestiue. 10m est ꝙ ꝯfert malitie coloris in cute ex aliquo humore diuertẽdo ipsũ a cute. 11m est ꝙ ꝯfert epilepsie stomatice euacuãdo humorẽ ꝯtentũ in stõcho: ex cuius effumatione causat epilepsia. 12m est ꝙ confert icteritie: maxime illi que est ex opilatiõe. nã ꝑꝑ motũ fortem in vomitu mã opilans cõmouet ꝛ remouet a loco in quo faciebat opilationẽ. Silr euacuat mã flegmatica p vomitũ que cõiter est cã istius opilationis. 13m est ꝙ ꝯfert asmati euacuãdo mãm añtem ex stõcho que fouebat mãm asmatis. Et etiã ꝯfortãdo mẽbra spũalia ꝛ pulmonẽ: ex quoruꝫ calefactione sequtur ꝯsumptio supfluitatũ facientiũ asma. 14m est ꝙ ꝯfert tremori ꝛ paralysi euacuãdo mãm istarũ passionũ. 15m est ꝙ ꝯfert hñtibus vlcera nigra magna sup ꝑtes extremas: diuertẽdo hũores a ꝑtib° extremis. ¶ Et lꝫ vomitus debite administratus ista ꝯferat iuuamẽta: superflue tñ factus multa ĩducit nocumẽta: qꝛ debilitat stõchũ ꝛ resoluit ipsum: ꝛ facit eũ aptum vt materie fluãt ad ĩpm: ꝛ obest pectori ꝛ visui ꝛ dẽtibus ꝛ antiqs capitis doloribus ꝛc. Prout dicit Auic. 4ª p̃mi. cap. 14°. ¶ Tertiũ qḋ notat hic textus est ꝙ q̃tuor sunt tpa anni. s. ver/estas/autũnus/ꝛ hyems/ ꝑut manifestũ est: ꝛ inter ista tpa. Uer est calidũ ꝛ humidũ: ꝛ hoc respectu alioꝝ tempoꝝ: lꝫ in se sit tps tẽperamẽto attinẽs: vt vult Gal. in de cõplexiõib°. Et ex isto sequtur ꝙ istud tps magis aptũ est flõmie: qꝛ magis est multiplicatiuũ humoꝝ q̃ alia tpa. Et ergo etiã isto tpe põt cõuenire moderatus vsus coitus ꝛ motus tẽperat° ꝛ vẽtris solo siue fluxus ꝛ sudor tẽperatus: ꝛ silr balnea tẽperata ad diminuendũ repletionẽ. Et ergo etiaꝫ istud tps aptũ est ad purgationẽ corporis cũ medicinis. ¶ Quartũ est ꝙ estas calefacit ꝛ exiccat: ꝛ ergo in ĩpa ẽt multiplicat cholera rubea: que calida est ꝛ sicca. Et ꝑꝑ hoc etiã in estate fercula debẽt esse frigida ꝛ humida ad remouẽdũ distẽperantiã caliditatis ꝛ siccitatis ex cõplexione estatis inductã. Et dꝫ fieri abstinẽtia coitus cũ talis etiã exiccet. Et abstinentia a multis balneis simili de cã. Et rara flõmia eadem de cã nisi necessitas hoieꝫ cõpellat. Et dꝫ fieri quies ꝛ paucus mot°: qꝛ quies humectat ꝛ multus motus nimiũ exiccat. Et dꝫ homo p̃dicto tpe vti potu cũ moderamine: ꝛ maxime frigido: qꝛ ex supflua sumptione potus frigidi ꝑꝑ apertionẽ poroꝝ aliqñ sequtur subita infrigidatio corporis vel paralysis siue laxitas membroꝝ vel mors subita a qua nos defendat q eternaliter viuit ꝛ regnat. Amen.

Vomitus quolꝫ mẽse cõfert.

De tpibus anni.

¶ Hoc opus optatur ꝙ flos medicine vocatur.

¶ Explicit regimen sanitatis cõpositum seu ordinatum a magistro Arnaldo de Uilla noua: omnium medicorum viuentium gemma.

¶ Ego Arnaldus de Uilla noua dñi pape physicus aggregaui florẽ omniuꝫ phoꝝ medicine super oẽs egritudines que in humano corpore nasci pñt a capite vsqz ad plantã pedis ẽm ꝙ veri physici ꝑbauerunt ꝛ pro parte ꝑbaui: ꝛ per ꝑbatas ꝛ fidedignas personas probatim accepi.

¶ Breuiarium practice excellentissimi Arnaldi de villa noua medici quondam Sūmi Pontificis a capite vsq₃ ad plantam pedis: cū capitulo generali de vrinis: ⁊ tractatu de omnibus febribus/peste/empiala/⁊ liparia.

¶ Incipit prologus.

Ost obituz bōe memorie magr̄i Joā. casamide medicinalis scie ꝓfessoris reuerendissimi. d.d. mei ⁊ magr̄i spālis. Ego qōdaz opus in practica medicie cōpilare ꝓposui: quod breuiariū nuncupabo in 4^or libros diuisū: in quo diuino fauēte auxilio signa cās: ⁊ curas oium egritudinū in humano corꝑe veniētiuz: ꝓut melius potero bñ assignabo: ⁊ ibi taz ꝓ pauꝑibus q̄ꝫ ꝓ diuitibꝰ aggregabo curas diuersoꝝ physicoꝝ ⁊ magr̄orū vtiles ꝓ egritudinalibus vniuersis: ⁊ spālr̄ curas mei magr̄i in me^na exꝑtissimi ibi ponā: ⁊ oia que exꝑtus sū: ⁊ quecūq₃ ꝑ oēs magr̄os ⁊ viros: ⁊ mulieres ēt simplices ⁊ empericos vidi tꝑibus meis exꝑiri nulla detētus inuidia siue auaritia: ꝓut in sequētibꝰ patefiet: clariter enarrabo: ꝓut vnicuiq₃ cōpetit egritudini. Si itaq₃ in aliq̄ peccauerim minꝰ bñ dōo: supplico vniuersis doctoribꝰ magr̄is ceterisq₃ viris ꝓbis in medicinalibꝰ exꝑtis: si opus istud ad eoꝝ manꝰ deuenerit: vt mea dicta corrigāt ⁊ emēdent: ⁊ mee simplicitati ⁊ ignorātie veniā impēdāt. Naz vt ait lex: oium hře memoriā: ⁊ in nullo peccare potiꝰ est diuinitatis q̄ꝫ humanitatis. Scio nempe ꝙ in multilogo pctm̄ nō deerit: cū idē in hoc libro meo: vt supꝰius dixi: veliz curas tā ꝓ diuitibus q̄ꝫ ꝓ pauꝑibꝰ tradere s₃ diuersoꝝ physicoꝝ ⁊ magr̄oꝝ doctrinā: multa opꝫ me loq: vt quicūq₃ hūc libꝝ penes se habuerit: ⁊ ipm̄ itellexerit: ⁊ s̄m doctrinā traditā ibi ēt in curādo egritudies vniuersas ꝓcesserit: rōnalr̄ medicus ⁊ veritatis amicus ab oibus nūcupet̄: exinde.n. amicoꝝ copiā: pecuniā in bursa: ⁊ famā clarā ꝑ medicinaz acqret: vt ait Eccl̄iasticus. De terra creauit altissimus ⁊c̄. Jccirco Jesu christi eiusq₃ gloriosissime virginis matris Marie auxiliū ⁊ iuuamē iploro: vt sint mihi adiutores in hoc meo oꝑe. Oia eterna rōne agunt̄: si pncipiuz fuerit decēs: ⁊ amabile deo: vt ait lex in libro autenticoꝝ. Dñs cor meū inspiret: ⁊ labia mea: vt possim vtilia ꝓ humano gñe ꝓnūciare: ⁊ ad bonū finē deducere qō incepi.

¶ De dolore capitis in generali. Cap. I.

Voniam a cerebro oēs nerui originē ducūt: cū sit radix ois sensibilitatis: vt ait. G. in techni. Jō ꝑ de passiōibꝰ cerebri tāq̄ꝫ de nobiliori ⁊ digniori agēdū ē. Cerebꝝ.n. multis ⁊ diuersis passiōibꝰ hūoribꝰ in se exñtibꝰ vl' aliūde ꝓcedētibꝰ: vel a stōcho veniēibꝰ sepissime molestat̄. Et qñq₃ ex fridi aeris distēperātia siue calidi: vt a cal'itate solis: siue vēto ⁊ hꝫ alijs causis: de qbꝰ dicā iferius dño ꝯcedēte. ¶ Cū igit̄ cerebꝝ ex fridi aeris distēperātia fuerit iflatū siue ꝯflatū hūores a se q̄si spōgia plena aq̄ exꝑssa ꝑ diuersa mēbra diffundit: ꝙ si ex cal'i aeris distēperātia: siue solis calefactione fuerit desiccatū velut vētosa hūores ad se trahēs a mēbris ꝑ eadē mēbra effundit: qō diuersaꝝ egritudinū cā existē ꝯsueuit: multos etenī videmꝰ ex his causis egrotare: qm̄ ex rheumate a cerebro descēdēte fiūt catarri. brāci. coꝛ: çe. dolores auriū ⁊ dētiū: paralysis sqnātia: ꝑipleumōia. ꝓthisis. ⁊ q̄ꝫpl'es alie egritudines. Et postmodū qñq₃ ꝯtingit patiētē ex aliq̄ ꝑdictarū egritudinū subiacere: quapꝑ peritus medicus circa passiones cerebri multū dꝫ eē solicitus ⁊ attētus in restringēdo ipm̄ rheuma cū fuerit opportunū: ne pa. ad ꝑdictas passiones siue egritudies pestiferas deueniat: hō.n. vt ait phs in lib. de aialibꝰ icurrit plures cās rheumatis ceteris aialibus: cū sit velut arbor euersa. ¶ Dolor ergo capitis qñq₃ fit ex sanguine: ⁊ talis dr̄ dolor infixus. Et qñq₃ ex cholera: ⁊ dr̄ pūgitiuus: qñq₃ ex flegmate: ⁊ dr̄ extensiuus: qñq₃ ex mel'ia: ⁊ tūc dr̄ aggrauatiuus. Qñq₃ ex ꝑdictis humoribus supabūdātibꝰ in cētia cerebri: qñq₃ ex eisdē hūoribus in stōacho exñtibꝰ ⁊ supexcrescētibꝰ. Cū cerebꝝ stōacho cōpatiat̄ ꝑꝑ colligātiā quā hñt. Qñq₃ fit dolor in toto capite: ⁊ talis dolor dr̄ cephalicus a cephalon: qō in greco caput dr̄. Qñq₃ fit dolor in medio capitis: ⁊ talis emigraneus dr̄: ab emi qō est mediū ⁊ craneum: qm̄ in medio cranei fit. Qñq₃ dolor fit in vna ꝑte capitis tm̄: ⁊ talis dr̄ monopagicus: a monos qō est vnū ⁊ pagos qō est villa de qbus oibꝰ scd̄ario tractabo. ¶ Et nota ꝙ cerebꝝ in quatuor partes diuidit̄.s. in anteriori ⁊ posteriori: dextro ⁊ sinistro: in anteriori viget sanguis; in posteriori viget flegma: in dextro cholera: in sinistro malancholia.

Egritudines multe fiunt ex rheumate.

Dolor capitis fieri pōt ab oibus hūoribus.

Cerebꝝ in q̄tuor partes diuiditur in quarū qualibꝫ viget vnꝰ humor.

¶ De dolore capis ex distēperātia aeris a vēto frido. C. II.

Doloris capitis ex frigidi aeris distēperātia facti signa erūt hec. pa. a vēto vel niue vel alio frigido aere q̄ꝫtūcūq₃ fatebit̄ se fuisse lesum: totuz caput cū frigiditate dolet. nares opilant̄: ⁊ q̄ si aqua clara ꝑ ipsas nares emittit̄: tussiunt etiā qñq₃. Aliqñ ēt denegat̄ vox eis: ⁊ fere oia corꝑis mēbra cū quadaz grauedine molestant̄. ¶ Curet̄ itaq₃ hꝫ dolor in hūc modū fiat suffumigiū. ℞. farine folioꝝ lauri pulegij betonice rorismarini çinçi. narcisci. abrotani. añ. M. i. bulliant hec oia in vino ru. optimo in vase aliquo cooꝑto: sic ꝙ fumus expirare nō possit. Et pa. in lecto stās optime cooꝑtꝰ fumū ꝑ os ⁊ nares recipiat: ⁊ cū tepefactū fuerit ipm̄ vinū pedes: crura: ⁊ brachia vsq₃ ad humeros ex ꝑdicto vino lauent̄: ⁊ synapis mūde caricis contritis dicto vino ca. cōmistis ⁊ puluericatis synapi ⁊ pulegio ⁊ cōmistis simul capiti apponant̄. ¶ Aliud ad idem: decoquantur ꝑdicte herbe in lixiuio: ⁊ cū ipso lauet̄ caput: prius tñ suffumigetur ex fumo a ꝑdicto lixiuio dissoluto postmodū cooꝑiat̄ caput bñ: ⁊ cū itrat lectū recipiat fumuz de vna gallina in pasta decocta sub pasta plena de optimis spēbꝰ: ⁊ his sil'ibus calidis suprascriptis. ¶ Ad idē ⁊ valet. crura lauent̄ cū dicto lixiuio facto ex cinere vitis ⁊ paleis ordei simul coctis: ⁊ lectū intret ⁊ capite cooꝑto duplici pano fumū de aq̄ in qua pulegiū regale sansucus laurus sauina ⁊ modicum laudani cocta sint in facie recipiat ⁊ post dormiat: qr multi hoc solo exꝑimēto curati sūt ab hꝫ passiōe: ⁊ hoc si necē fuerit bis vel ter iter diē ⁊ noctē fiat. ¶ Aliud qō dici a q̄dā saraceno. accipiant̄. ij. vel. iij. tegule ⁊ calefiant fortiter i igne sic ꝙ sint bñ a cēse igne ⁊ bñ rubee. Deide supius fundat̄ vinū optimū ⁊ pa. fumū ꝑ nares ⁊ os recipiat capite cooꝑto: ⁊ melꝰ qdē est si in ipso vino cocte sint herbe calide suprascripte: ⁊ hoc bis vel ter si fuerit necesse inter diē ⁊ noctē fiat: ēt pluries: qr multos hoc mō curaui. ¶ Et si ꝑ predicta remedia pa. non curatus fuerit: vngat̄ caput eiꝰ oleo muscellino pulegino sambucino camomillino ⁊ sil'ibus: mithridatū vel esdra: aurea vel theriaca cū vino in quo pulegiū vel calamentū cocta fuerint distemperent̄: ⁊ cerebro ⁊ tymporibus ad moduz emplastri ap-

Signa.

Cura.

plicent̃: ⁊ etiā cū p̄dicto vino calido in potu suscipiantur. ¶ Saccellet̃ p̄us caput rasum in sūmitate cū pul. thimi. pulegij. baccarum lauri ⁊ origani calefactis par̄ sine aliq̄ li quore: aut ēt cū oleo muscellino. camomillino. vel cōi cō mistis addito oleo olibani ⁊ storacis calamite ⁊ bacca lau ri supra sūmitatē capitis abrasi prius tepida emplastrata mirabilr̄ pserūt. Idē opat̃ esdra mithridatū: theriaca: dia olibanū ⁊ silia: ⁊ data ēt in potu cū vino decoctiōis oliba ni salute rute p̄ interualla dierum trium. ¶ Stuelli facti ex laudano nostrano storace ⁊ nigella puluerizatis ⁊ insil' cō mistis si naribus imittant̃: ⁊ q̄tidie ibi teneant̃: ipm rheu ma miro mō pstringūt: ⁊ hū dolorem mitigāt. ¶ Fiat aer artificialr̄ calidus cū igne ex lignis sine fumo. ¶ Dieta corporis sit calida ⁊ calidis spēb⁹ pdiant̃ p̄dicta cibaria: q̄ si tussis cū ipo rheumate fuerit: fiāt remedia q̄ in cap. de tus si dicto pcedente dicā vinū odoriferum ⁊ suaue bibāt ⁊ lym phēt cū aq̄ decoctiōis pulegij thimi passularum ⁊ fol. lauri.

¶ De dolore capitis ex calidi aeris distemperantia fa cto. Cap. III.

Doloris capitis ex calidi aeris di stēperantia facti: signa sunt hec. Pa. fatet̃ se in sole vel iuxta ignē: vel in alio loco calido nimis stetisse ad est dolor in toto capite cū caliditate ⁊ siccita te maxime in fronte: adest nariū pstrictio cū siccitate ⁊ ar dore ⁊ modica purgatiōe p̄ ipas nares. ¶ Curet̃ hū dolor hoc mō. accipiat̃ lib. i. ptisane ordei optie: ⁊ cū ea misceā tur tria vitella ouorum cruda ⁊ insil' tepefiāt: ⁊ cū tali mistu ra lauet̃ caput: ⁊ statī cū gausape bn̄ liget̃: post. ℞. paruz olei ro. vel vio. ⁊ par̄ lactis mulieris: ⁊ par̄ aceti ⁊ oia sil' misce: ⁊ petiā lini in hoc liquore intingas ⁊ supra frontē ⁊ tympora apponat̃ p̄cedēte p̄us fricatōe frōtis ⁊ tymporum ita fortiter: q̄ locus icipiat rubescere. ¶ Ungm̄ optimum ad idē. ℞. malue althee brance vrsine: volubil'. an̄. lib. i. ⁊ se. lini fenugre. an̄. ℥. ij. hec oia trita in aq̄ ⁊ oleo bulliant: quousq̄ tota aq̄ psumet̃: deide p̄ pānū colet̃: ⁊ addita lib. i. ⁊ semis assungie liquefacte: ⁊ cere. ℥. iij. iterum coquant̃ pfe cte: ⁊ vsui hū vnguētū reseruet̃: qm̄ frōtis capitis ceruicis tymporum colli dorsi ⁊ genitaliū p̄ certo hū dolores mira biliter tollit. ¶ Experimentū bonū ad idem. suffumiget̃ facies cū aqua in qua rose olibanū ⁊ laudanū cocta fuerit capite coopto: post pedes ⁊ crura abluant̃ ⁊ cū aqua deco ctionis myr. rosarum: vel simplicē aquā frigidā naribus at trahāt rosas odorēt cāphorā ⁊ silia. ¶ Si fuerit dolor ca pitis ex calidi aeris distēperātia vel p̄p solē vel alio mō: ⁊ hoc si fuerit in vere vel in p̄n° estatis: ⁊ appuerint signa aliqua pleuretudinis: ⁊ pectoris fuerit grauitas: ⁊ tussicu le: ⁊ si virtus pmiserit fiat minutio de vena cephalica: po stea det̃ syrupus rosatus cū aq̄ frigida si dolor hū fuerit si ne rheumate frons ⁊ tympora cū aqua ca. in qua rose mi ste ⁊ vio. cocta fuerint: vel vnguento supradicto vngatur. ¶ Qr si dolor adhuc pseuerauerit: pul. san. al. ⁊ ru. gūmi arabici spodij cū aqua ro. distēpera. ⁊ pānum ibi infusum fronti ⁊ tymporibus applica: qd̄ sepe in die fiat si necesse fuerit. ¶ Aliud ad idem. ℞. rasure cucurbite succi cima rū rubi. vmbilici ve. semp̄uiue cimarū brance vr. an̄. ⁊ cuz oleo vio. distempera. ⁊ pānum ibi infusū fronti ⁊ tympo ribus applicabis. ¶ Aliud ad idē lac mulieris cū agresta ⁊ oleo valet. Inunctio ex vnguēto populeon ⁊ frōti ⁊ tym poribus facta mirabilr̄ valet. ¶ Si nō febricitauerit pul los, p̄dices, phaseanos, hedos, aues preterq̄ in paludibus degentes ⁊ silia comedāt. Uinū lymphatū bn̄ bibant. Si v̄o febricitāt comedāt lactucas scariolā boraginē portu lacā cicera fracta cū lacte amygdalarū coquinata: fiat or dei ptisana cum lacte amygdalarum: granata ⁊ hmōi co medant aquā prius coctam ⁊ infrigidatā postmodum bi bant ⁊ syrupū ro. vel vio. sumant cum aqua predicta.

¶ De dolore capitis ex sanguine facto. Cap. IIII.

Dicto de dolore capitis p̄p caliditatē vel frigiditatem ⁊ sine hu. vi tio facto. Nunc videndū est de ipso dolore ca pitis ex aliquo humore ibi exn̄te. ¶ Si igit̃ dolor capitis fuerit p̄p aliquē humorē in cēn tia cerebri ibidē abundātē ⁊ ibi existentē: est pinuus sine interpollatione. Si v̄o fuerit p̄p hu. in stōacho existentē: vel alibi dolorē capitis inducentē est cū interpollatione ⁊ nō pinuus vt inferius enarrabo. ¶ Si ergo dolor capi tis fuerit ex sanguine ibi existente hec sunt signa: dolor est cum calore ⁊ frōtis grauedine: rubescūt oculi: ⁊ vene tym porū plene esse videntur: pulsus plenus: vrina subruffa ⁊ spissa: ⁊ mēbra omnia grauescūt: q̄ quādoq̄ sunt signa fu ture sinoche. ¶ Primo igit̃ in via curationis huius capi tis doloris ex sanguine facti minuatur pa. tempore etate ⁊ virtute pmittētibus de vena cephalica dextri brachij: de tur sibi syrupus acetosus vel oxizaccara cū tepida omni mane. Hyeme v̄o ⁊ tēpore frigido minuat̃ de cephalica sinistri brachij: post det̃ syrupus ro. vel viol'. vel solus seu cū tepida. sequenti die: si dolor nō cessauerit: ponant̃ ven tose post collū cū scarificatione: ⁊ attrahat̃ sanguis inde sm̄ vires pa. ¶ Si iterū p̄pter hoc dolor nō cessauerit in vj. vel. vij. vel. x. die detur hec decoctio sanguinē mundi ficās. ℞. pruna damascena. xxv. iuiub. xv. violarum. ℥. ß. flo rū boraginis. ℥. quartis. in aqua bulliāt vsq̄ ad psumptio nē medietatis ⁊ colature adde. ℥. ij. cassiefi. māne. ℥. i. ⁊ cuz syrupo viola. exhibeas in potu. ¶ Alia decoctio mundifi cans sanguinem optima ⁊ experta col'. reprimēs. ℞. cap. ven̄. epatice violarum. seminum cōium. an̄. ℥. ß. pruna dama sce. xxv. iuiub. sebesten. an̄. xv. liquiritie. ℥. i. hec omnia in sufficienti quātitate aque bullita colentur ⁊ colature ad dant̃ cassiefistule. ℥. ij. māne. ℥. i. tamarindorū. ℥. ß. diabora ginati ℥. i. ⁊ ß. pulueris mirabolanorum citrinorū ⁊ emblico rū an̄. ℥. i. trifere saracenice. ℥. ß. in mane colentur hec om nia: ⁊ colatura tepida exhibeatur in potu. ¶ Item si pa. nimis fuerit cōstipatus ante assumptionem decoc. fiat cly stere. ℞. viola. mal'. brāce vrsine. an̄. M. i. seminis lini. fe nugreci. furfuris tritici. an̄. p. i. in aqua marina vel samari na bulliant̃ quousq̄ solū quarta pars ipsius aque rema neat colet̃: ⁊ colature addas olei viol'. vel cōmunis. ℥. i. suc ci mercurialis. ℥. ij. succi vio. mellis. an̄. ℥. ß. trifere saraceni ce. ℥. i. ⁊ ß. pulpe cassie. ℥. ij. Inijciat̃ per clystere ad minus tribus vicibus hoc apozima. ¶ Fomentet̃ frons ⁊ tym pora cū aqua in qua cocte sunt rose mellilotū ⁊ flores ca momille: vel cū aqua mal. foliorū myrti salicis ⁊ ros. vel cū simplici aqua calida: ⁊ abstergatur: ⁊ post inungat̃ cū oleo ros. vel vio. vel cū lacte mulieris puellaz nutrientis. ¶ Item. ℞. vitellum oui ⁊ cū lacte mulieris ⁊ oleo viol'. distēpera: ⁊ fronti ⁊ tymporibus applicet̃. ¶ Aliud, cam phora cum psilio teratur: ⁊ cum aqua ros. distemperet̃: ⁊ parti dolenti applicet̃. ¶ Qr si dormire nō possit: inūgan tur frons ⁊ tympora ex vnguēto qd̄ in cura phrenesis po nā: vel aliquid de emplastris ⁊ epithimatibus ad p̄uocan dū somnū in p̄dicto caplo scriptis tymporibus applicen tur. ¶ Itē vnctiones ⁊ epithimata que diximus in dolo re capitis ex ca. aeris distemperantia si fuerit necesse. fiāt etiam in hac causa. ¶ Item trocisci de eupatorio multū valent in hac causa: ⁊ spālīter quādo fuerit sanguis aquo sus in causa faciens dolorem capitis. ¶ Qr si facies pro pter dictū dolorem capitis intumuerit: lauetur cum aqua in qua cocte fuerint lenticule: terra etiam figuli cum aqua pluuiali vel ros. distēperetur: ⁊ ad modū emplastri in fa

Signa. Cura. Si tumet facies.

Si fuerit febrile.

cie ponat̃. ⁋ Si fe. patit̃ comedat scariolā boraginē ble tas lactucas cū lacte amygdalaꝝ cognata. pruna damas. iniube ꝛ silia. Si ꝟo nō febricitauerit pullos hedos turd. phaseanos/ꝑdices/sturnos/merulas/ꝛ alias aues ꝑterꝙ̃ i paludibus degētes comedat: pisces assatos spartiles trif. cithi. ꝛ silia. vinū odoriferꝝ ꝛ lymphatū cum aq̃ fe. feni. bibat. ⁋ Et nota ꝙ in hac passiōe ꝛ ceteris egritudib⁹: in q̃bus cōpetit flōmia sp̄ dʒ fieri in die nō cretica: ꝛ. iij. ꝛ. vj. ꝛ viij. ꝛ sic deīde ꝛ non in. ij. vel. iiij. ꝛ idē dico de medicina laxatiua: qꝛ in febrib⁹ vel in alijs egritudibus peryodicis nūꝙ̃ dʒ exhiberi medicīa in die cretica. Et rō talis est: qꝛ nā pugnat ꝯ morbū. vʒ. in die cretico: queādmodū pugnarēt duo pugiles: ꝛ ꝑꝑea si tūc tp̄is flōmiā seu pharmaciā exhibemus: eēt nā tūc attēta circa morbū vel circa flōmiā vel circa pharmaciā: vel circa vtrūqʒ. Si circa morbū medicina nō posset ꝯseq tunc suos effectus nisi iuuaret a nā. Si circa medicinā tūc morbus suū ꝯsequeret̃ effectū non resistēte nā. Si circa vtrūqʒ ad vtrāqʒ debilior repiret̃. ⁋ Itē nota ꝙ qñ flōmamus optimū est p̄us iducere assellā cū suppositorio aliq̊ ex lardo vel medulla caulis ꝛ oleo itincta ꝛ desupaspersa sale trito: vel cū suppositorio ex sale ꝛ melle fcō sil' coctis in sartagine intm̄ ꝙ idurescāt. ⁋ Itē nota ꝙ eadē die q̃ flōmamus nō vti debemus clysteri: qꝛ vt ait Hipp. i fi. acutoꝝ: cū flōmaueris nō idigebis clysteri.

Florīa et medicīa in die nō cretica.

Eadē die nō est flōmādum et clysterizandum.

⁋ De dolore capitis facto ex cholera. Cap. V.

Accidit qñqʒ dolorē capis fieri ꝑꝑ. cholerā i capite imoderate supabūdantē. Cuius signa sūt hec: dolor est maxim⁹ acutus pungitiuus: ꝛ maior est in dextera ꝑte capitis: ꝛ adest sitis ꝛ vigilia cū istātia ꝑꝑ excessuʒ siccitatis chole: lingue asꝑitas cū oris amaritudie. Et qñqʒ cū q̃dā circūuolutione q̃ vertigo dr̄: vrina citrina adest vel subcitrina ꝛ tenuis ꝛ pulsus velox ꝛ acutus: color faciei ꝛ oculoꝝ est rubeus clarus cū q̃dam citrinitate.

Signa.

Cura.

⁋ Curet̃ itaqʒ hic dolor in hūc moduʒ. Prio facies tympora pedes crura ꝛ brachia abluant̃ cū aq̃ in q̃ ro. mellilotū flores camomille decocte fuerint: vt poris aꝑtis ꝑꝑ hōs lotionē feruor cholere euaporare possit: ꝛ post cū oleo ro. vel vio. vngat̃. Deide ad digōnē accedamus māe dādo oi mane. ʒ. i. ß. oxiça. cū aq̃ pruñ. ꝛ vio. det̃ ipa oxiça. vel det̃ syrupus vio. In. vj. vel. viij. die det̃ talis colatura. ℞. ca. ve. endī. borag. scolopēd. epatice. añ. M. ß. pruñ. xxv. ordei. ꝑ. i. vio. ʒ. ß. radicū feniculi. ʒ. i. seminū cōium ꝯtusorū. ʒ. ij. Iniube. xv. in hac decoctiōe distēperet̃ cassiefi. tamarind. añ. ʒ. i. çuccari ros. noui ꝑꝑ ꝯfortationē stōachi. ʒ. ß. reubarbari pulueriçati. ʒ. q̃rtis. pulpe mirabolanoꝝ citrinoꝝ. ʒ. ß. q̃ oīa iaceāt in ꝑdicta decoctione ꝑ totā nocteʒ: ꝛ stet ad serenum aerem. In aurora ꝟo colentur: ꝛ colatura tepida exhibeatur pa. ⁋ Vel purget̃ cū oximelle sqllitico: vel cū electuario de succo ros. vel psilitico: vel cuʒ diaprunis: vel cū aq̃ reubarbari: vel cū. ʒ. ij. mirabolanoꝝ citrinoruʒ pulueriçatoꝝ q ꝑ noctē iaceāt in aq̃ ca. mane ꝟo dicta colatura cū addito pauco çuccaro det̃ in aurora. ⁋ Vel purget̃ cū istis pillulis ex eis dādo pōdus. ʒ. i. ꝛ. ß. ℞. corticuʒ mirabolanoꝝ citrinoꝝ indoꝝ semis fumiterre. se. scariole. añ. ß. reubar. ʒ. ß. scamonee in pomo cocte. ʒ. i. ß. ꝯfice cū succo scariole ꝛ pillulas informa ꝛ dabis ex eis. ʒ. i. ß. vt dictū est. ⁋ Unctiōibus ꝛ epithimatib⁹ fridis: vt dictū est foueant̃. ⁋ Si dormire nō possint ꝑuocet̃ sōnus cū vnctiōibus emplastris vel epithimatibus q̃ in cap° de frenesi dicturi sumus. Ung^m q̃ si vngant̃ frons ꝛ tympora: ꝛ vene pulsatiles brachioꝝ ꝛ pedū somnū iducit: ꝛ dolorē capitis intēsissimū mitigat: ꝛ in fe. ēt acuta ꝛ peracuta valet. Et nō nocet ēt si ifirmus sit rheumaticus: imo etiā ꝑdest. ℞. olei vio. ros. camo. añ. ʒ. ij. succi mandra. iusqami. lactuce. añ. ʒ. i. opij. cere albe. añ. ʒ. i. ꝛ succi herbaruʒ. coquant̃ ꝛ colent̃: ꝛ sic cera supmittat̃: post opiū in vino infusum adiunge: ꝛ modicum bulire desine: ꝛ ab igne eleua ꝛ infrigidari permitte: deinde reserua vsui: ꝛ vtere vt dictū est ꝺm doctrinam in precedenti capl'o datam.

Unguētū somnifex.

⁋ De dolore capitis ex flegmate facto. Cap. VI.

Quod si dolor capitis fuerit ex flegmate supexcedēte in cerebro signa sūt hec: dolor est cū nimia friditate ꝛ grauedine ꝛ maxime in occipitio: supfluitas q̃ plurima ꝑ os ꝛ nares emittit̃ adest oris isipiditas. Urina alba ꝛ spissa appet: color faciei albus ꝛ pallidus ꝛ grauedo cū somnolētia.

Signa.

Cura.

⁋ Curet̃ h̄ mō. det̃ oi mane. ʒ. i. ꝛ. ß. oximellis cōpositi cū aq̃ decoctio. se. fe. ꝛ anisi vsqʒ ad materie digōnē ꝛ hoc in viris: In mulieribus ꝟo damus oximel sine aceto factū: qꝛ vt ait Gal'. acetū est mulieribus inimicū: ꝛ det̃ eis oximel ꝑdictū cū decoctione sticad. ꝛ se. et radi. feniculi ꝛ apij. mā digesta purget̃ cuʒ pillulis istis: q̃ valde sūt vtiles: ꝛ sodā cronicā antiquā siue dolorem capitis ex flate factū sedāt. ℞. speꝝ hierepigre. ʒ. i. sem. apij. ʒ. i. iterioris collognthid. ʒ. ß. scamonee bone anthiocene i pomo cocte. gra. q̃tuor ꝛ. ß. succi absinthij grañ. ix. ꝯfice cum succo feniculi dent̃. ʒ. ij. vel minus ꝺm vires suscipientis. ⁋ Vel purget̃ cū theodoricō. empicon paulino hieralogodiō. Hiera fortissima vel hierapigra. ⁋ Vel cū his pillulis alijs optimis ad idē. ℞. agarici. cassieli. turbith polypod. cameō. camepi. collognthi. masti. se. fe. anisi cinnamomi. añ. ʒ. ij. aloes epatici. ʒ. i. scamonee bone in pomo cocte. ʒ. i. ꝛ. ß. tere oīa: ꝛ cū succo absinthij ista icorpa: ꝛ ex eis pillulas iforma in modū ciceꝝ dant̃. xiij. vel. xv. vel min⁹ ꝺm vires suscipiētis. ⁋ Alie pillule ad idē experte ꝛ cōpetūt spāl'r rusticis ꝛ fortibus. ℞. agarici. masticis. cinnamomi se. fe. anisi. añ. tere oīa ꝛ tēpera cū lacte tithymalli ꝛ pillulas iforma in moduʒ ciceꝝ. ꝛ da. xj. vel. xv. ꝺm ꝙ expedit. ⁋ Purga ēt per nares vt diacastoreū aurea alexandrina vel potio pauli ꝑdicta cū succo rute distēꝑata narib⁹ iniciēdo succus blete cū medietate sui de melle mistus ꝛ naribus iniectus multū purgat fl'a ꝑ nares: ꝑbatū ē. ⁋ Gargarisma ēt fiat: qd̄ caput optime purgat a supfluitatibus flegmatis. qd̄. ℞. staphisagrie. ʒʒ. piperis cimini pulegij. añ. terant̃ ꝛ cū forti aceto coquant̃: ꝛ cuʒ melle ro. misce: ꝛ calidū ad gargariçādū da. ⁋ Aliud ad idē. ℞. se. rape synapis. añ. ʒ. i. pipis grañ. xx. seminis nasturtij. seminis origani: ꝛ apij tātūdē terant̃ oīa ꝛ cū melle ꝛ aceto decoquātur: ꝛ cū aq̃ ca. dabis ad gargariçādū. ⁋ Aliud ad idē. ℞. mellis lib. i. sape aceti fortis. añ. lib. i. synapis triti origani hysopi thuris staphisagrie. añ. ʒ. i. oīa simul decoque ꝛ gargariçet patiēs ad solē capite eleuato: hōs gargarismata fiāt semel in hebdā vel bis si fuerit necesse in patiente: vel ēt in sanis si fiant semel vel bis in mēse: multuʒ mundificāt cerebrū a supfluitatib⁹ flegmaticis: pectus etiā ꝛ stōachuʒ a ꝑdictis supfluitatibus purgāt optime: ꝛ hoiem sanū reddunt. Lauetur etiam caput istoꝝ in aqua in qua cocta sint pulegiū rosmarinus/maiorana/laurus/betonica/sauina/ꝛ hōs: vngat̃ caput cū oleo nardino vel sambucino. ⁋ Item alliū tritū ꝛ calefactū in tegula ꝛ parti dolēti suppositum dolorē tollit. ⁋ Itē empl'm factum ex euforbio myrrha. gūmi arabico ꝛ croco orientali parti pa. supposituʒ multuʒ valet. ⁋ Itē castoreū distēꝑatū cuʒ succo rute ꝛ in occipitio suppositum mirabil'r valet. ꝛ est ꝑbatum. ⁋ Sternutationes etiā prouocent̃ cū elleboro ꝯdisi ꝛ castoreo in naribus ꝑiecto: ꝛ hōs dent̃ electuaria: sicut diaciminū diaçinçi. diatrion pipeon ꝛ silia. apponant̃ ēt narib⁹ odorifera. ⁋ Comedāt carnes porcinas nō multū: sed aliquantulum salitas cuʒ boragine feniculo petro. cognatas castra-

Caput purgat.

Gargarismata.

Lotio.

Emplã.

Dieta.

tinas arietinas ⁊ hedinas capriolinas pdices phasianos turdos merulas ⁊ hõ farrũ ordeũ ius cicex ⁊ panẽ fermẽtatũ. ¶ Uinũ lymphatũ odorifex bibāt. vuas passas comedere possent: a piscib⁹ ⁊ a frixis abstineāt. ¶ Itẽ inunctio ex vnguẽto aureo circa caput multũ valet. ¶ Itẽ castoreũ ⁊ pip in oleo cõi bulliant ⁊ modico aceto ⁊ spõgia vel petia in tali liquore intincta loco dolenti epithimet. ¶ Itẽ cẽtaurea betonica ⁊ brāca vr. in oleo ⁊ vino cocta ⁊ cathaplasmata valẽt. ¶ Itẽ castoreum: ⁊ semẽ rute trita in vino ⁊ oleo bulliant: ⁊ spongia vel petia intincta parti dolenti sepe ⁊ sepius applicetur.

Auxilia.

¶ De dolore capitis facto ex melia. Cap. VII.

Cum dolor capitis ex hu. fit melico his signis discernit: dolor est cũ friditate maxĩa in sinistra pte capitis: timor vigilie ⁊ tristitie: ⁊ vrina alba ⁊ tẽnuis: color faciei est pallidus trahẽs ad nigredinẽ. ¶ Curet hoc mõ. det oĩ mane ℥.i.ß. oximell. cõpositi cũ aq̃ thimi ⁊ epithimi ⁊ flox boragis. ¶ Mā digesta purget cũ pillulis istis. ℞. aloes epithimi: polypod. colloquntid. agar. mirabolanox idox añ. ʒ.v. cinnamomi. spice. carpobalsami. scamonee. añ. ʒ.ij. croci. ʒ.i. ɔfice cũ aq̃ decoctiõis epithimi. ¶ Alie pillule optie ⁊ expte q̃ valẽt melĩcis/timidis/maniacis/q̃rtanarijs: ⁊ spleneticis. ℞. lapid. lazuli. sene thimi ⁊ epithimi. cuscute. sticados. hipicon. masticis. cinnamomi. spice. añ. ʒ.ij. radicis capparis: polypodij. agarici squinãti mirabolanox idox ⁊ kebulox semis feniculi: anisi croci. añ. ʒ.i. aloes. ʒ.xv. diagredij i pomo cocti. ʒ.viij. ɔfice cũ succo absinthij: vel maratri. ⁊ ∫m vires pa. in sero da cum aq̃ calida lacte coagulato vel formato. ¶ Põt ẽt ad digõnẽ hõ melĩci hu. ⁊ diuisionẽ ipsius dari pliris arcoticon: ⁊ diacatolicon: deide purgare cũ hierapigra ⁊ theodoricõ ⁊ empericõ: vel cũ aq̃ in qua sene vel polypodiũ deposita sint addito çuccaro: vel cũ aq̃ decoc. epithimi ⁊ cuscute additis. ʒ.ij. lapidis lazuli: ⁊. ʒ.ß. çuccari vel cũ diasene: post quartũ ꝟo die purgatiõis det mithridatũ seu adrianũ cũ vino decoctiõis calamẽti. ¶ Ungat caput cũ oleis ⁊ vnguẽtis supi⁹ in cap° de dolore capitis ex flegmate facto dictis. Et si fuerit necẽuz. vz. si ipe dolor nimis pseueret: bonũ est q faciamus abradi capillos ad hoc vt virtus vnguẽtox ⁊ aliox medicaminũ ibi cõpetẽtiũ possit interius facilius penetrare: fomentet caput cũ aq̃ decoctionis sansuci/pulegij/rorismarini/florũ camomil. lauri: ⁊ polycarie minoris. ¶ Odorifera ẽt naribus apponant: vt in pcedẽti caplo dictũ est silĩ modo dietentur: vt ibi.

Signa. Cura.

¶ De dolore emigraneo. Cap. VIII.

Quandoqz fit dolor recte in medietate cranei.: ⁊ tũc dĩ emigraneus: ab emi qd est mediũ ⁊ craneũ. ¶ Prio igit studeam⁹ in purgãdo ⁊ mũdificãdo cerebrũ precedẽte aliq̃ digestiuo conueniẽti: vt si hu. fridus fuerit i cã digerat mã cũ oximelle cõposito: postea purget cũ pillulis aureis vel cochijs vel sine qbus eẽ nolo picra ⁊ silibus: q̃ hñt purgare caput a fridis hu. post det aurea mithridatũ opopira ⁊ hõ: post hoc fiat suffumigiũ valẽs multũ ɔ emigraneã ex cã frida. ℞. foliox lauri ⁊ baccax ei⁹ camo. cymini laudani ⁊ reste alij in optio lexiuio de cinere sarmẽtox vel quercus fcõ coquant: ⁊ pa. fumũ recipiat i capite pãnis optime cooptus: postea cũ pdictũ lixiuiũ fuerit tepefactũ lauet sibi caput d eo bñ munitus a frigore. ¶ Itẽ inũgant caput ⁊ tympora i sũmitate abrasum cũ oleo laurino vel muscellino: vel petroleo ⁊ oleo bñdicto. Et ex eis frõs caput tympora ⁊ sũmitates capitis inũgant vel ex vno cox solo: valet multũ ɔ emigraneã ex cã frida. ¶ Itẽ emplz optimũ ad idez. ℞. staphisagrie cimini. laudani euforbij. añ. ʒ.ij. cere. q̃tũ sufficit. decoquãt isil' vsq ad spissitudinẽ: ⁊ mediãte petia tympori b⁹ frõti ⁊ sũmi^ti capitis abrasi applicet. ¶ Aliud ad idẽ. alliũ elixũ: ⁊ i oleo frixũ ɔcoctũ cũ pauco pulegio ⁊ pipe pulverizato supinũctũ locis pdictis miro mõ subuenit. ¶ Aliud ad idem. ℞. calamẽti pulegij. mẽthe. cimini rof. camo. añ. M.i. decoquãt h oia i vino ⁊ supra tegulã calidã icorporẽt: ⁊ iter duos pãnos ponant ⁊ calide q̃tũ poterit tolerare capiti abraso supponãt. ¶ Itẽ olibanũ ⁊ realgar. añ. vl alter eox p se cũ albu. oui terat ⁊ distẽperet frõti ⁊ tymporib⁹ applicet. ¶ Itẽ gargarismata supradcã in dolore capis ex f'ate fcõ dcã i hac cã vtilia sũt multũ ⁊ purgationes capis ibi ⁊ alibi notate. Nã si caput fuerit bñ purgatũ ocl'i nullã pñt hre inalitudinẽ: nec aures ẽt. ¶ Or si dolor emigraneus ex ca. fuerit hu. curet in hũc modũ si sanguis fuerit i cã fiat minutio de vena cephalica q̃ est i frõte: vel apponãt ibi sãguisuge. vel fiat minutio de vena capitis q̃ est i manu iux pollicẽ: vel de vena q̃ est i sũmi^te nasi. Itez vsture fcẽ in capite ⁊ setones ɔferũt multũ valde. Itẽ mũdificet sãguis cũ decoctiõe san. mũdificãte supi⁹ i cap° dẽ dolore capis ex sanguie fcõ dicta. ¶ Si co. sit i cã digerat mã ⁊ purget pa. ∫z doctrinã datã in cap° de dolore capis ex co. fcõ. ¶ Itẽ i mã q̃lz post purgationẽ vel flõmiã. ℞. tale emplz qd frõti tympori b⁹ ⁊ sũmi^ti applicet. ℞. succi sempuiue succi menthe. ca. ve. ⁊ plãtagis. añ. incorpent in faria orobi: ⁊ tepidũ pdcis locis mediãte petia lini epithima. ¶ Itẽ inũgat pdcã loca ex puro oleo ro. vl' vio. mistis sil' vel de solo bis vel ter i die. ¶ Itẽ vẽtosa sine scari fi^cõe iter duas spatulas vel i ɔcauitate colli posita multũ valz i mã ca. ¶ Itẽ apiũ decoctũ i aq̃ tritũ ⁊ empl'atũ mltũ vz. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. flox. scord. vel ipsaz herbã cũ tãtũdẽ mirthi bulliat in aq̃: ⁊ ex ea caput fomẽtet ⁊ lauet. ¶ Itẽ succus rute narib⁹ iniect⁹ ⁊ pãnus itinct⁹ in pdcõ succo: ⁊ tympori b⁹ ⁊ frõti ⁊ sũmi^ti capis abrasi supposit⁹. v. vel. vij. vicib⁹ i die ipm dolorẽ emigraneũ mirabil'r tollit. ¶ Unguẽtũ ad feruorẽ capis exptũ. ℞. succi sempuiue. ʒ.iiij. succi ꝟbene. ʒ.vj. aceti fortissimi. ʒ.iij. oia isil' misce agita ⁊ cola: ⁊ cũ populeon ⁊ oleo ro. misce ⁊ vsui reserua pdcã loca inũgẽdo. ¶ Trocisci q debẽt misceri cũ oleo laurino vel oleo bñdicto vel cũ aliq̃ vng^to ca. mirabil'r valẽtes in emigranea: ⁊ in q̃lz dolore capis ex mã frida fctõ. ℞. baccarũ lau. ʒ.vj. opij croci. añ. ʒ.iij. cardamomi. myr. costi. rute viridis nitri. añ. ʒ.ij. vini albi q̃^m sufficit. si cũ pdcis olis ⁊ vnguẽtis ca. cõmisceãt isti trocisci ⁊ inũgãt pdcã loca valẽt ɔ mãz fridã si cũ populeõ vel olo ro. vel vio. valẽt ɔ cãm calaz. ¶ Ung^m ad emigraneũ ⁊ dolorẽ ceruicis ⁊ oim mẽbrox exptũ ⁊ est valde necẽium arti me^ne. ℞. foliox saluie exiccate ad solẽ foliox rute viridis. añ. ʒ.vj. baccax lauri maturax cimini. añ. lib. i. verbene cũ cauda sua. ʒ.vj. cere. lib. i. olei veteris. lib. x. oia optime terant ⁊ infunde tribus dieb⁹ in vino: ita vt oia tegant a vino. postea pcoque ea i pdicto vino ⁊ cũ cocta fuerit mitte oleũ ⁊ ꝟbenã itex coq̃re: vt ois vis hu. decoq̃t ⁊ vinũ deficiat: ⁊ post oleũ qd supest cola: ⁊ itex coq̃ ⁊ cerã mitte vt solui possit ⁊ vsui reserua.

Si fuerit ab hũore frigido.

Si fuerit ab hũore calido.

Unguẽtũ ad oẽs dolorem expertum.

Additiones.

Locale bonũ i emigraneo ⁊ claue. ℞. spõgiã ad q̃titatẽ manus intinctã in aq̃ arthemisie: ⁊ expssa applicet: post inũgat cũ oleo de castoreo. Itẽ ℞. pul. lane succide ɔbuste imisce cũ albu. oui ⁊ frõti suppone: dolorẽ. n. aufert ⁊ lachrymas: ⁊ valz ophthalmie. ¶ Quidã ẽ passus diu dolorẽ frõtis oĩ die in vespis valde fortẽ: q̃ lõgo tpe remediũ nõ inenit: ⁊ doct⁹ fecit sibi emplz de nucleis psicox bñ pistis ⁊ fuit pfecte curat⁹: ⁊ multi alij. ¶ In dolore acuto supcilij si a stõacho est: qd vt plimũ est: cura ẽ vomitũ puocare cũ ca.

equa, ⁊ ēt oximel cōpositū bibere: ⁊ pedes ⁊ crura cū aq̄ feruēti lauare: ⁊ ad īferiora trahere: post h̄ in nocte si non quiescit p̄ hoc hierā assumere d3 vel pillulas de hiera. Frōti vero hoc emplꝫ apponere. ℞. aloes epatici. ℥. ij. olei rof. vel aneti q̄ntū sufficit: ⁊ s̄m cām a calido vel frigido puenientem emplꝫ de floribus arthemisie in aqua cocte ⁊ pistate: prius lauatione facta cum aqua decoctionis eiusdē multū valet: etiam in dolore capitis.

¶ De dolore capitis ex flegmate i stōcho abūdāte. C. IX.

ALiquando fit dolor capitis ex hu. flegmaticis i stōcho sup abūdātibus ex q̄bus resoluunt̄ fumi q̄ petūt cerebꝝ ⁊ faciūt dolorē i capite pp̄ colligātiā quā h3 cerebꝝ cū ore stōchi. ¶ Si igr̄ dolor capitis fuerit ex hu. in stōcho exn̄tib⁹: signū erit q2 cū iter pollatiōe: ex q̄cūq3 n. cā fuerit suprascriptis ⁊ subscribendis signis dignoscit̄: ⁊ curis supiorib⁹ curabit̄: exceptis purgatiōibus p̄ nares ⁊ gargarisma. Cū igit̄ dolor capitis fuerit ex hu. in stōcho supabūdāte fastidiū gn̄at̄: s3 statim cibo sumpto minuit̄. ¶ Curet̄ h̄ mō si pa. de leui vomere poterit cepas/caseū/pisces salsos/vel ficus siccas ⁊ h̄ comedat: vinū forte bibat ⁊ post aquā calidā in bona q̄ntitate bibat ⁊ vomat: ⁊ h̄ faciat duob⁹ diebus: vel puocet̄ vomitus cū vomitiuo scarpelle p̄triarche vel Nicolai: vl' cū aliq̄ sili vel cū vomitiua magri mel quē in cura de vomitu puocādo dicā. ¶ Nebule flegma medicātes de stōcho ⁊ itestinis: ⁊ ēt vermes ⁊ ascarides puocāt. ℞. modicū farine ⁊ paꝝ masticis ⁊ cinnamomi pulueri3ati que oīa misceas: ⁊ cū lacte tithymalli nebulas fac ⁊ da vnā vel duas. ¶ Aliud ad idē. ℞. ij. vel. iij. radicē polypodij. tere cū modica farina ⁊ vitello oui. fritellas fac: ⁊ pa. da: vel det̄ pul. petroncelli q̄ suauiter educit flegma de itestinis ⁊ stōcho ēt melāam: pulueis ēt de se. modice cū aq̄ ca. ⁊ modico melle datus idē opat̄. ¶ Post purgationē p̄ vomitū dent̄ electuaria calida ɔfortātia vt est gariofilatū diacalamētum diaciminū ⁊ silia. Jnūgat̄ stōchus ex isto epithimate. ℞. olei veteris: rute. aā. ℥. i. casto. cassie. aā. ℥. ß. oīa in predicto oleo decoquant̄: ⁊ ex eo stōchus inungat̄. ¶ Dietent̄ simili modo: vt dixim⁹ de dolore capitis ex flegmate facto ⁊c. remedia ibi dicta fiant prout expedit.

¶ De dolore capis ex melēa i stōcho supabūdāte fcō. C. X.

SJ dolor capitis fuerit ex melēa in stōcho supabūdāte his signis discernit̄: pa. male digerit: ⁊ aā comestionē cū digō fieri icipit: dolet in stōcho: ⁊ grauedinē in auribus patit̄ ⁊ cetera in dolore capitis ex melēa ibi signa appent. ¶ Curet̄ hoc mō. pcedēte vsu oximellis p̄ aliq̄s dies: purget̄ pa. cū decoctiōe hac: q̄ ad hoc ⁊ quartanā notā q̄ fit de melēa nāli est expta. ℞. sene thimi. epithimi. cuscute. ellebori nigri. camedreos sq̄nāti. sticados sem. anisi feniculi. petro. corticum capparis. aā. ℥. ß. oīa in lib. iij. aq̄ bulliant̄ vsq3 ad ɔsumptionē duaꝝ ptiū: deide colent̄ ⁊ colature addas mirabolanoꝝ kebuloꝝ. ℥. i. idoꝝ. ℥. ß. lapidis laçuli loti. ℥. ij. exhibeat̄ tepida in matutinis decoctio hec. Uel purget̄ cū isto oximelle qđ val3 ad predicta oīa ad q̄ decoctio. ℞. radicis feniculi raphani apij ⁊ sqlle. aā. M. i. hec oīa p triduū in aceto īfunde. Tertio vo die in medietatē illi⁹ aceti pul. facias: deide cola: et colature addas tertiā ptē mellis dispumati: ⁊ pul. istū sup asperge q. ℞. sq̄nāti. sene. epithimi. spice. cinamomi sem. feniculi anisi. aā. ℥. i. ⁊ iteꝝ bullire fac de quo dabis cū aq̄ se. rapaꝝ ⁊ radicū. ℥. ij. Uel mūdificet̄ stōchus cū vomitiuis: quos dicemus in caplo de vomitu puocādo: vtat̄ electuarijs calidis in pdicto caplo dictis post purgationē mane ⁊ sero cū vino odorifero: sumēs ca. vtat̄: ⁊ sepe ⁊ sepius

Decoctio et ad quartanā notā.

post purgationē simplici hierapigra Galeni: oleis calidis ⁊ epithimatibus: ⁊ vnguētis stōachus inungat̄: ⁊ dietetur eo modo vt est predictum in predicto capitulo.

¶ De dolore capitis pp̄ co. in stōcho exn̄tem. Cap. XI.

SJ dolor fuerit pp̄ co. i stōcho supabūdāte: signa sūt hec. Patiēs h3 abominationē/sitim/oris amaritudinē cū stomachi fastidio ⁊ punctione: ⁊ alia accn̄tia in caplo de dolore capitis ex co. exn̄te ibi sume. ¶ Si pa. fuerit cholericus ⁊ in estate bibat multū de aq̄ frigida ⁊ post de cā. ⁊ sic vomitū puocet: qm̄ hoc solo multi curati sūt. vel. ℞. ℥. ij. vomitiui Nicolai p̄triarche: vl' scarpelle: ⁊ distēpera eas cū aq̄ ca. ⁊ cola: ⁊ cū syrupo acetoso misce ⁊ potui da: vel mūdificato stōacho cū pdictis medicinis in caplo de dolore capitis ex co. facto dictis. Jn meridie sumāt triasandalos vel diarodon cū syrupo ro. vel vio. vel cū syrupo de sandal'. cū aq̄ frida mistis. ¶ Syrupus valēs ad purgādū cholerā de stōacho: epar ⁊ viscera refrigerat: vētrē humectat suauiter: ⁊ calorē stōchi ⁊ capitis dolorē q̄ fit pp̄ co. in stōacho exn̄tem mitigat. ℞. mirabolanoꝝ citrinorum: absinthij. aā. ℥. xv. cuscute: fumiterre viol. rof. aā. ℥. iij. tamaridoꝝ. ℥. iij. pruna. c. iuiubas. xl. masticis spodij sanda. alb. ⁊ ru. aā. ℥. iij. end. M. i. hec oīa in lib. x. aq̄ die ⁊ nocte reponant̄: postea coquant̄ ⁊ colature addat̄ māne cassiefi. mūd. aā. ℥. xv. ⁊ fricent̄ manib⁹: q̄b⁹ iteꝝ colatis misce lib. i. granati acetosi ⁊ dulcis ⁊ çuccari lib. iij. de q̄ dabis. ℥. iij. cū aq̄ frigida: ⁊ si plus laxare volueris cōmisce in qual3 dosi scamo. grana. iij. ⁊ dragagāti. ℥. i. ⁊ modicū syrupi viol'. ⁊ cū aq̄ tepida dabis inungat stōachus oleo rosa. vel viol'. ¶ Epithima valēs ad pūctiones ⁊ dolorē stōachi ⁊ incēsiones q̄ fiūt pp̄ co. ru. ⁊ ɔ vomitum acre. v3. si supra stōachū ponat̄. ℞. sanda. al. ⁊ ru. ro. aā. ℥. iij. spodij. galie. masticis. aā. ℥. i. ß. oīa ɔtusa coquant̄ i lib. i. succi solatri vsq3 ad medietatē: q̄b⁹ colatis adde. ℥. iij. olei rof. deide coquant̄ quousq3 solū oleū remaneat: ⁊ stōach⁹ inūgat̄. ¶ Aliđ epithima ad idē optimū. val3. n. ɔ stōachi calorē ⁊ epatis adustionē. co. ru. refrigerat: ac febricitātib⁹ subuenit. ℞. sanda. al. ⁊ ru. pulueris ordei. aā. ℥. iiij. olei ro. vio. aā. ℥. ij. olei mēte. galie. boli. ar. cāphore. aā. ℥. i. fac pul. quē cū mucillagine psilij tēperabis ⁊ succo sempuiue cimbalarie vel solatri. Dietētur vt in dolore capitis ex co. ibi excrescente facto dictum est: remedia in casu hoc scripta fiant: prout videbitur expedire.

¶ De dolore capitis ex sanguine in stomacho vel epate: et de codē dolore propter indigestionem ⁊ corruptionem cibi ⁊ potus in stomacho. Cap. XII.

QUandoq3 dolor fit in capite ex sāguine in stōacho vl' epate supabūdāte. ⁊ signa huius sūt hec: q2 est cū calore ⁊ grauedie frōtis ⁊ tympoꝝ ⁊ totius corpis: ⁊ post comestionē magis augumentat̄: oculi rubescūt vene tympoꝝ vn̄r cē plene: pulsus plen⁹: vrina sub russa ⁊ spissa. ¶ Jlle igit̄ dolor sola minutione cephalice ɔsueuit curari. Si vo p hec pfecte non curet̄ epithimata/olea/⁊ vnctiōes: q̄ in cura doloris capitis ex sanguie exn̄te ibi dicta sūt: stōacho epati frōti atq3 tympozib⁹ applicentur: put tibi vr̄ expedire: vt ibi dictū est dietent̄: ⁊ codem regimine regant̄. ¶ Or si fiat dolor capitis pp̄ idigōnē ⁊ corruptionē cibi ⁊ pot⁹ in stōcho qđ sepe accidit: ⁊ maxie hoībus inordiate comedētibus ⁊ bibētibus more brutoꝝ his signis certificabit̄: dolor fit maximus post cibū donec digō fuerit celebrata cū dolore stōchi accidit ⁊ eructatōes ⁊ fit ipse dolor maxime in vertice capitis cū repcussione q̄dā. ¶ Cures hoc mō. pa. post assumptionē cibi ⁊ potus aquā calidā bibat in multa q̄ntitate. Prouocet̄ postmodū vomitus

Signa.

Syrupus purgans choleram de stōacho ⁊ epar refrigerās viscera.

Cura sanguinea.

Cura ex indigestione ⁊ corruptione cibi.

vomit⁹ in eo vel cū vomitiuo patriarche scarpelle vel nicolai ⁊ filib⁹. Si v̄o pa. nō fuerit habilis ad vomēdū aquā calidā in qua cinamomū mastix: ⁊ semina anisi ⁊ feniculi cocta fuerint: post cibū bibat ⁊ accipiat in sero aut i mane hierāpigrā. Itē diaciminū: diacalamētū: dianisuȝ: diaȝinȝi. ⁊ h9 electuaria ca. que dicitur⁹ suȝ in passiōe stōchi ex indigōne ⁊ friditate sumat: dietet̄ vt dcm̄ est in dolore capitis ex meli̇a facto. ❡ Electuariū optimuȝ de q̄ sumere dȝ pa. añ cibū ⁊ post in modū auellane: qḋ mirabilr̄ valet ad dissoluēdū fla acetosuȝ. ⁊ vētositatē in stōcho exn̄tē expellit: fla stōchi icidit: ori odorē prestat bonū: pcurat digōnē ⁊ mēteȝ acuit. ℞. ȝȝ. masticis: cinamomi: rosaꝝ spice. añ. ʒ. iiij. galāge piperis lōgi: assari: croci: cassielignee. añ. ʒ. vj. sādaloꝝ citrinoꝝ ligni aloes cardamo. cubebe: maratri calami aromatici: nucismus. carpobalsami: squināti costi. añ. ʒ. ij. Sal. se. basilico. pbaliochloꝝ ⁊ menthe. añ. ʒ. iij. ciperi. ʒ. ij. ⁊ oia pulueriȝata cū succo cydonioꝝ ⁊ melle qḋ sufficit coquas q̄usq; ad spissitudinē deueniat: deinde spēs ⁊ pul. apponant̄ ⁊ vsui reseruet̄ vt dcm̄ est. ❡ Pillule añ cibū ⁊ post optime: que mlt̄ū iuuāt stōchū fridū in digerēdo. ℞. carui leuistici: asse cimini: origani. añ. ʒ. j. hec oia terāt̄ ⁊ bulliāt: ⁊ fiat apoȝima ex eis sic ꝙ in vino al. ⁊ melle dispuma to. bul. quousq; ad spissitudinē deueniāt: ⁊ tunc ab igne remoueant̄ ⁊ pul. istaꝝ spēꝝ admisceant̄ ibidē. ℞. casslilignee: gariofiloꝝ: spice. gētiāe. agarici. añ. ʒ. iiij. ⁊. ß. masticis ʒ. vj. ro. cinamomi. anisi. añ. ʒ. iij. tēpera cū p̄dicto apoȝimate: ⁊ fac pillulas in modū fabe: q̄bus vtat̄ añ cibuȝ ⁊ post. ❡ Alie pillule optime añ cibū ⁊ post ad grauedineȝ capitis pp̄ indigōnē cibi ⁊ pot⁹ ꝓuenientē: faciūt. n. incōtinenti digerere ⁊ bn̄ assellare ⁊ satis sunt vtiles arteticis iliacis ⁊ retētioni vrine: ⁊ sunt expte a mag̃ro meo in oib⁹ egritudinib⁹ noiat̄. ℞. myrre: oppoponacis: galbani: bdellij: armoniaci: gētiane. añ. ʒ. q̄rt̄. sem. iuniperi. ʒ. xij. aloes epatici. ʒ. ix. serapini. ʒ. ß. informēt̄ in modū orobi: ⁊ dent̄. v. vel. vij. añ cibū ⁊ post ꝼȝ ꝙ videbit̄ expedire. ❡ Alie pill̄e añ cibū ⁊ post ꝯ oēs corporis molestias: vētrē soluūt paꝝ: ⁊ suauiter: ⁊ optime digōnē ꝓcurāt. ℞. ligni aloes: gariofiloꝝ: nucismus. cinamomi: ȝedoarie: carui: cardamomi: croci. ȝȝ. añ. ʒ. ij. reubar. reupōtici. añ. ʒ. iij. aloes epatici q̄ꝺtū de oib⁹. ꝯficiant̄ cū vino veteri odorifero ⁊ optimo ⁊ informēt̄ pill̄e in modū ciceꝝ ⁊ dent̄. v. vel. vij. añ cibuȝ vel post. ❡ Alie pill̄e q̄ valēt ēt multū spleneticis ⁊ epaticis. ℞. ro. viol. añ. ʒ. j. corticū mirabolanoꝝ citri. ⁊ idoꝝ. añ. ʒ. j. sem. portulace: lactuce scariole masticis. añ. ʒ. j. reubar. spody. añ. ʒ. j. macis ʒ. j. aloes p medietatē oiuȝ p̄dictoꝝ: ꝯficiant̄ cū succo feni. vel absinthij: ⁊ dent̄ vt supiores. Et hec de passiōe capitis ab aere calo vel frido vel ab hu. aliq̄ ibi supexcrescēte: vel a stōcho siue ab idigōne ⁊ corruptiōe cibi vel pot⁹ ꝓueniē te: de doloreȝ capitis facientib⁹ bn̄ dicta ad p̄ns sufficiant.

Additiones pillulis sine q̄b⁹ esse nolo vtebat̄ magister cāpan⁹ quotidie oī die sumēdo duas vel tres i moduȝ ciceꝝ. ℞. aloes epatici. ʒ. iiij. myr. ʒ. ij. croci. ʒ. j. ꝯfice cū succo ro. ❡ Pillule p me cōposite laxatiue añ cibuȝ ⁊ post ꝯ infirmitates corpis ⁊ molestias ⁊ ad dol. iliacū arteticū podagricū: palyticū: tremulosū: m: ⁊ bu. oib⁹ vtiles ⁊ expte. ℞. iterioꝝ collogntide: serapini electi. añ. ʒ. ij. masticis. ʒ. j. oppoponacis galbani: bdellij asse fetide. añ. ʒ. ij. ⁊. ß. ꝯfice cuȝ succo cucumeris agrestis: ⁊ informent̄ pillule in modū orobi. ⁊ dent̄. v. vel. vij. in sero.

❡ De passione oculorū. Et p̄mo de gutta. ca. rubedine lippitudine siue ophthalmia. Cap. XIII.

Cum de passionibus oculoꝝ auxiliāte deo meo propositū sit tractare dico ꝙ humo. q̄dā sunt in capite nāl̄r: q̄dā supabundāt: supabundantiū aūt q̄dā emittunt̄ p os. Vñ fit os putridū: q̄dā per aures: vñ fit surditas: q̄dā p oculos: vñ fiūt oculorū passiones q̄ diuerse sunt ⁊ diuersimode nūcupant̄: put inferi⁹ enarrabit̄. Cū. n. oculoꝝ tunice sint. vij. vt ait Ioā. dam̄. scire debemus ꝙ in q̄libet tunica pōt egritudo gn̄ari ꝼm ꝙ inferi⁹ enarrabo. ❡ Primo itaq; de gutta ca. ⁊ lippitudine siue ophthalmia oculoꝝ meū est ꝓpositū tractare. Cū igit̄ q̄s habuerit oculos lippidos ⁊ rubeos: ita tn̄ ꝙ ibi nō fit aliquid ꝙ lachrymaȝ sepissime emittat gutta ca. siue ophthalmia nūcupat̄: que ꝓprie in p̄ᵃ oculi tunica fit. ❡ Fit. n. ex supabundāti cholera: ⁊ signa ēt cholere adsūt: q2 dolēt oculi cū punctura ⁊ calēt cū icensione ⁊ cetera signa cholere adsunt. Et hec egritudo nisi i p̄n°curet̄ oculos depilare ꝯsueuit sic ꝙ facit palpebras cadere. ❡ Primo igit̄ ordinabo dietā ꝓ oibus egritudines oculoꝝ patiētib⁹ cū dieta sit potissima res in curatione cuiusl3 egritudinis. ❡ Sciat vtiq; vnusq̄sq; ꝙ in oculis patiē. opȝ ip̄ȝ cauere a salsis frixis acetosis a vino forti a sole: a vēto: a pul. a fumo: a nimia comestione: a nimio ieiunio: a fletu: ab ira: ab allio: ⁊ a coitu. Si fuerit artis mechanice laboret parum. si lr̄atus parū legat ⁊ spāl̄r subtiles lr̄as: q2 subtiles valde nimiuȝ ītueri legēdo nocet visui. caueat ne oculos tāgat manib⁹: ⁊ cū nece fuerit tunc suauiter cuȝ petia syndonis oculos tangat: ⁊ leuiter sine fricatione eos abstergat: offas nō comedat: q2 multū offendūt visuȝ. non lauet sibi caput nimis sepe: q2 pp̄ hoc multi p̄diderunt visuȝ añ tp̄s. nimiū lauādo caput eoꝝ: a pane aȝimo sibi caueāt ⁊ ab oibus cibarijs dure digōnis ⁊ grossi hu. gn̄atiuis atq; viscosi: de leguminib⁹ nullū comedat p̄terq̄ de brodio ciceꝝ: stupbas nō intret nisi in quodā casu quē ponit Sal. sup aphō. oculorū dolorē meri potio aut lauachrū ⁊c̄. Verba aūt que ibi ponit Sal. omitto cā breuitatis: non lauet sibi oculos cū aqua frigida: sed tepida. Si lauent̄ cū vrina ꝓpria in mane cuȝ surgit a lecto: vel ēt saliua ꝓpria multū confert oculis. panē bene coctū vel fermentatū ⁊ vni⁹ vel duorū dierū recētē comedat. vinū bene lymphatū ⁊ clarū bibat: carnes pullinas ⁊ castratinas: hedinas: capriolinas: ⁊ auiū preterq̄ in paludib⁹ degentiū: ⁊ comedāt portulacas: maluas: cicera cucur. lactucas: boraginē: feniculū. ⁊ silia cum dictis carnibus cognatis: comedat pruna dama. amig. vnum vel duo mala assata in igne: oua in aqua piecta: asparagos bruscos far ordeuȝ ⁊ granū coquinatū cuȝ lacte amyg. ⁊ silia comedat. ⁊ sic dietaȝ q̄sq; in oculis patiēs teneat quousq; curatus fuerit: quia dieta potissima pars est curatiōis nō soluȝ in passionib⁹ oculorū: sed ēt in alijs q̄buscūq; egritudinibus. ❡ Ad guttā ca. ordiata p̄us dieta: vt dictum est ordinetur. ⁊ detur oī mane syrupus viol. ro. oxiȝaccara: vel syrupus acetosus: post purgetur cum. ʒ. ij. mirabolanoruȝ citrinorum: vel cum sero lactis ⁊ parum diagridij in pomo cocti vel cum decoctione in capitulo de dolore capitis ex cho. facto scripta: vel cuȝ pillulis ibi scriptis. ❡ Et nota q2 vt dicit Sal. in tractatu suo de passionib⁹ oculorum: nil dȝ oculis iponi nisi p̄us purgatio cum flōmia diuersiua ⁊ potione p̄cedat: celebrata v̄o purgatiōe de hoc medicamine parū in oculis imitte: qḋ oculos clarificat: lachrymas exiccat: ⁊ lippitudinē aufert: ⁊ guttam ca. remouet. accipe. vj. vel iij. ciminalia: ⁊ stillando mittas in eis agrestā ⁊ ducas p ea ⁊ dimitte sicari ad solē: ⁊ sic iterū adde de agresta: ⁊ iterum in sole siccent̄: ⁊ sic fac ter vel quater in die vsq; ad. 9. dies post suppone tot pugillos cineris quot sūt de ipsa agresta sicca: ⁊ supinfundas vrinā pueri v̄ginis: ⁊ post suppone ciminalia ⁊ dimitte sic stare vsq; ad. vij. dieȝ oī die p̄dictam vrinā recētē supinfundēdo ⁊ desiccādo ea. postea hūc pul. abrade de ipsis ciminalib⁹ ⁊ parū ex eo oculis imitte cum virga enea pua in modū coclearis facta. ❡ Itē ad rubedi-

Margin notes:
- Electuariū ad flegma ⁊ vētositatē in stōcho.
- Pillule ad stōchū fridum.
- Sig⁹ cholere.
- Cura.
- Dieta ē potissima in cura egritudinum.
- Vrina. Saliua.
- Cura per medicinalis.

nē siue guttā rubeorū oculoꝝ. ℞. lapidē lazuli ⁊ cū ipso ⁊ albu. oui ablue toties donec al. illud rubeū efficiat: in quo infundas stupā ⁊ oculis suppone. ¶ Ad idē tere antimoniū ⁊ in pāno inuolue ipm: ⁊ sub prunis ardeas ipm ⁊ pul. istū oculis imitte: vel cū aq̄ ro. misce ⁊ vtere. ¶ Aliud ad guttā rubeā. ℞. vrinā pueri vginis ⁊ vinū equalr: ⁊ in olla rudi cū saluia ruta: ⁊ rad. feniculi. an̄. bulliāt quousq; tertia ps tm̄ remaneat: ⁊ ex hoc liquore tepido ter vel q̄ter in die oculos ablue: valet ēt ad lippitudinē. ¶ Itē ad guttaz ca. ⁊ rubedi. ⁊ ēt ad lachrymas oculoꝝ valet. accipe antimoniū ⁊ ponas ipz in aceto trib⁹ dieb⁹ ⁊ noctib⁹: deide i pasta ordei ipm inuolue: ⁊ ad ignē ardeas post ipz subtilr pulueriza ⁊ oculis imitte. ¶ Et nō q̄ ex gutta ca. nascūt lippositas aut gutta rubea: siue rubedo lachryma ⁊ fistula. ¶ Itē nota q̄ cū gutta iuuenē iuaserit: ⁊ in estate debem⁹ minuere eū de vena capitis iuxta manū: ⁊ tūc cū tepida oculos lauare. ¶ Itez ad guttā ca. siue rubedinē aq̄ roſ. ⁊ cāphora sil̄ misceant: ⁊ in vase vitreo sil̄ cōcludant: ⁊ trib⁹ diebus ad solē: ⁊ trib⁹ noctib⁹ ad rorez maneat: deinde oculis iponatur: q2 oculos mirabilr pulchros reddit ⁊ lippitudinem aufert. ¶ Aliud ad lippitudinē oculoꝝ. ℞. vnuz bacile ⁊ ipone ibi bipartita grana piperis. ꝯꝯ. incisi minutim: ⁊ frustatiz incisum oia p tres dies in vino albo dimittas iacere: post parū bulliāt insimul ⁊ oculis sepe ⁊ sepi⁹ ipone i die. ¶ Ad idē tere blaueā ⁊ pul. ei⁹ simplicē vl̄ cū aq̄ ro. mistū oculis ipone. ¶ Itē succus cimaꝝ rubi. cū aq̄ ro. ⁊ al. oui mistus ⁊ oculis iposit⁹ tollit lippitudinē. ¶ Itē bletā tritā cū pauco alumine mistaz fronti ipone. ¶ Itē succus paritarie solus cū al. oui mistus ⁊ oculis ipositus idem operat. ¶ Aliud experimētū ad lippitudinē a me elixent. ij. vel. iij. oua ⁊ extrahat aq̄ de al. ouoꝝ ipsoꝝ p expssionē cū petia lini: ⁊ misce cū ipsa aq̄ paꝝ aque ro. ⁊ succi cimaꝝ rubi. ⁊ oculis iponat ter vel q̄ter in die. ¶ Aliud ad idē. ℞. dragagā. gūmi arabici amidi. ro. an̄. ʒ. v. opij. ʒ. j. terant: ⁊ cū petia lini oculis suppone. Abluāt oculi cū aq̄ ro. vel pluuiali in qua roſ. virides sint cocte. ¶ Aliud ad idē: ⁊ spāl̄r qn̄ cholera fuerit in cā qd̄ cognoscit p dolorē nimiū pūgitiuū ⁊ calorē oculoꝝ ⁊ asperitatē: psiliū cū aqua roſ. ⁊ albu. oui oculis iponat. Itē litiū cū aqua ro. ⁊ lacte mulieris ipositū expertū est: mundificet tn̄ pus corpus cū decoctiōe in dolore capitis ex cho. facto scripta. ¶ Et si mā fuerit san. fiat minutio de cephalica: vel de vena frontis vel san. de spatulis cū vētosis extrahat: ⁊ pōt ēt mūdificari san. cū decoctione scripta in caplo de dolore capitis ex sanguine facto. ¶ Et si ex frigidis humorib⁹ fuerit lippitudo siue ophthalmia: oculi pene ⁊ palpebre grosse apparēt: multi hu. defluūt vt viscosi: ⁊ oculi ēt inuiscant. Primo igit ab ipso pn̄° demus oximel de radicib⁹ cū aq̄ decoctiōis rad. feniculi quousq; mā fuerit digesta: postea purget cū hierapigra. Gal. vel cū pill̄. sine q̄bus eē nolo: aureis cochijs ⁊ sil̄ib⁹: postea si balneet in aq̄ tepida simplici vtile est: in q̄ dent pa. aliq̄ opiata vt diaolibanū aurea ⁊ sil̄ia. purget ēt p nares cū caputpurgijs ⁊ alijs necessarijs: deide collyria oculis iponātur. ¶ Aloes cū vino si distēperent ⁊ oculis iponat miro mō pfert. ¶ Aliud ad idē absinthiū ptritū cū al. oui pmistuz ⁊ oculis suppositū clausis palpebris valet. Idē opat verbena ptrita ⁊ cū al. oui. cōmista ⁊ oculis supposita. ¶ Aliud a me pbatū ad idē: valēs ad lippitudinē: siue ophthalmiā: ⁊ ēt ad pānū oculoꝝ: ⁊ ēt miro mō visuz clarificat. Impleatur olla ex cortice radicū feniculi: deide ipleat vino al. puro ⁊ bul. sil̄ donec solūmodo quarta pars vini remaneat: deide diligēter colet ⁊ in pelui erea cū pul. olibani ⁊ aloes diligēter admisceat: ⁊ sic p tres dies dimittat: ⁊ post i oculis cū pēna mane ⁊ sero iponat. ¶ Collyriū optimū in declinatione cuiuslibet lippitudinis siue ophthalmie. ℞. sarcocolle. ʒ. j. cāphore. ℈. ß. thutie. ʒ. ij. croci. ℈. ß. distēperetur cū vino al. ⁊ aq̄ roſ. ⁊ oculis bis vel ter in die iponat: quia mirabilr valet. ¶ Ad idē. ℞. frustū eris. ꝯꝯ. incisi frustratiz in pelui enea cū vino al. p triduū infunde. post oculis ipone. ¶ Aliud ad idē optimū: sarcocollā: dragagā. gummi arabi. crocū ⁊ aloe. an̄. tere: ⁊ cū succo feniculi vel cū succo memithe ⁊ lacte mulieris distempera: ⁊ oculis imitte. Et si fortior fuerit ophthalmia siue lippitudo: distēpera pdicta cū succo chelidonie ⁊ oculis imitte: q2 multū clarificat visum ⁊ lippitudinē tollit. ¶ Experimētū hibernici ad idē. succū betonice ⁊ rute cū pauco melle dispumato admisce ⁊ fac collyriū ⁊ in nocte duas vel tres guttas oculis imitte: mane ꝟo abluāt oculi cū aq̄ tepida in q̄ iacuerit aloe ⁊ olibanū puluerizatū. ¶ Itē emplr̄m factū de puluere cimini cū cera noua liq̄facta positū sup oculos clausis palpebris valet ad lippitudinē ruborē: ⁊ ēt tumorē ⁊ dolorē oculoꝝ ex pcussione factū. ¶ Itē pul. cimini cū succo rute cōmistus ⁊ oculis suppositus clausis palpebris idem operatur. ¶ Itē succus verbene ⁊ absinthij cū aqua roſ. cōmist⁹ ⁊ suppositus oculis clausis palpebris valet ad pdicta.

Additiones in ophthalmijs ingetantibus in pn̄°: ⁊ ēt in augmēto post minutionē vel purgationē: si h fieri sit nece: h nobilissimū ⁊ leue remediū est ⁊ velox. s. vt thutia bona subtilr ptrita aq̄ ro. misceat: ⁊ ex ea turbida ⁊ alba q̄si lac in lacte multoties oculis iponat addita mucilagine psilij: modicū amidi ⁊ zuchari efficaciter ⁊ velociter sedat dolorē: ēt thutia cū albis margaritis ⁊ aq̄ ro. est mirabilis. ¶ Silr opatur hec aqua botros ro. ru. vel al. anq̄ apiant euelle: ⁊ sicca in vmbra: ⁊ cū necesse fuerit coque i vase ereo nouo lauato cū aq̄: post cū decoctio mutat subaz ⁊ colorē cola: ⁊ cum hac aq̄ tepida laua oculos pluries in die itus ⁊ ex: ⁊. 9. vel. 11. ex eis botris pistes in trib⁹ sacculis vel q̄tuor: pūis: rotūdis fm magnitudinē orbite oculi factis: ⁊ ipsi sacculi in aqua pdicta in q̄ pdicti botri bullierint: humectēt duz ca. est: ⁊ calefacti vni oculo vel duob⁹ apponat: ⁊ cū infridant vel siccant in aq̄ pdicta duo alij calefacti oculis supponant. ⁊ sic sepe mutētur: infra. n. mediā diem dolorē ⁊ passionē alleuiabit miro mō: nec opz tenuē in hoc dietaz seruari: si voluerit: tuti⁹ tn̄ est seruare. ¶ Et in fluxu oculorum optimū est preuenire dolori cū succo iusqami albi vel succo vue lupine. ¶ Emplastrū de camomilla in aq̄ simplici vel lacte bullitū appositū supra frontē ⁊ oculos multū sedat dolorē oculoꝝ. ¶ Et mucilago cydonioꝝ est lenitiua ⁊ maturatiua valde. ¶ Lac asine oculis iniectuz inter oia visum clarificat. ¶ Itē ad clarificandū oculos ⁊ purificādū. ℞. succi feniculi: chelidonie: verbene: apij: rute depuratoꝝ oium. an̄. ʒ. j. mellis dispumati. ʒ. ij. bulliāt hec oia insil̄ modicū. ⁊ colētur ⁊ seruent in vase eneo: ⁊ calidū oculis iponat: q2 est mirabile ꝯ pannū maculā albulaz ⁊ cataractā. ¶ Collyrium mirabile ⁊ pbatū. ℞. viridis eris. ʒ. j. salisgēme. ʒ. ß. puluerizent ⁊ distēperent in. ʒ. ß. vini alb. clari ⁊ veteris: ⁊ in vase eneo reponat: ⁊ de hoc vna vel duе gutte oculis iponātur: ⁊ fiat hoc de 3° in 3m in sero. ⁊ si nimis inspisset potest distēperari cū succo feni. vel ruthe: q2 illud collyriū potenter opatur in causis pdictis: ⁊ pōt seruari p annū vel duos in vase eneo. ¶ Ad caliginē oculoꝝ. ℞. folioꝝ rute cū vino veteri cocte ⁊ in vase vitreo pone ⁊ i oculis quotidie cū pēna pone modicū. ¶ Ad maculā oculoꝝ fex aceti siccet ⁊ pulverizet: ⁊ 3a ps aloes epatici addat: ⁊ de hoc puluere bis vel ter oculis ipone in die. ¶ Itē gutta balsami iniecta in oculo in trib⁹ vel q̄tuor vicib⁹ maculā frangit: ēt inueteratā de. 10. annis. ¶ Itē si oculi rubeāt vel pungāt: ⁊ lucez vel ignē sustinere nō possint: ⁊ nō sit apa. ℞. valeriana: apium:

[Marginal notes, left column:] flēmata. In mā frigida.

apiũ:plãtaginẽ sempuiuã.aã.ꝛ succus extrahat̃:ꝛ cũ mica panis frumẽti azimi distẽperet̃:ꝛ fiat emplm̃ iter liquidũ ꝛ durũ ꝛ oculis friduz supponat̃ pãno subtilissimo iterposito infra noctez curat:lz sanguis totuz oculum cooperiat. ℭ Litiũ cũ lacte mulieris aut vino albo dissolutũ dolorẽ pruritũ ꝛ san.tollit. ℭ Si aũt humor adhuc rheumatiçat succus radicis rapistrarum pul.se.vrtice:ꝛ nasturtij:masticis olibani cũ farina volatili mistus ꝛ frõti ꝛ timporibꝰ linitꝰ hu.ca.rheumatiçare nõ sinit. ℭ Se.cẽtrũ galli infusuz in aq̃ ꝛ iter palpebras ꝯiectũ.oculos clarificat. ℭ Medulla panis ca.aspersa aq̃ rof.in calido tpe:ꝛ in tpe frido vino ꝛ cimino sup oculos ponat̃. ℭ Succus agreste:memithe:maligrañ.sub cinere coctũ ꝛ expressum valet.similiter succus plantaginis cum verbena mistus valet.

Si fit ex debilitate cerebri vl̃ frigiditate aeris.

ℭ De lachrymis oculorum. Cap.XIIII.

Lachrymantur oculi qñqz ex debilitate cerebri vl̃ aeris frigiditate:ꝛ tunc dz dari aurea diaolibanũ esdra.ꝛ filia:deinde collyriũ supius scriptũ qđ fit dẽ corticibꝰ rad.feniculi:ꝛ subscribenda collyria lachrymas restringentia debent oculis imponi.

Si fit ex plenitudine hũorũ frigidorum.

ℭ Qñqꝫ ex plenitudine frigidorum hũorũ lachrymant̃ oculi:ꝛ tunc digeremꝰ mãm p aliquos dies dãdo oĩ mane mel rosa.vetꝰ cuz aq̃ decoctionis se.feni.ꝛ anisi.deinde cũ pillulis aureis vel theodoricũ empericon paulino vel anacardino purget̃. Blãca ẽt sepissime det̃ ei:vel ẽt p nares purget̃. ℭ Uel purget̃ cũ his pillis. ℞.collõqntide pulpe ğ.ij.bierepigre gra.xv.diagridij in pomo decocti.gra.ij.ꝛ.ß.turbith al.sticađ.aã.gra.v.ꝯfice cũ succo feni.vl̃ absinthij. ℭ Itẽ sumat de pillulis istis semel in septimana.xj. ℞.cinamomi calami aromatici cubebe nucismus.macis:spice epithimi:carpobalsami:squinanti:masticis gariofi.assari.gariofilate ligni aloes.aã.gra.ix.ambre grañ.v.turbith colloquintide.aã.gra.xvj.mirabolanorũ oĩum:aã.gra.xj.agarici feni.sene.aã.℈.j.ꝛ gra.vij.ꝛ.ß.aloes succotrini optimi ad pondus oĩum.informent̃ pillule ad modũ pui ciceris:ꝛ dent̃ fm dictũ modũ. ℭ Experimẽtũ hibernici optimuz ad lachrymas restringẽdas:accipiat patiẽs in sero cũ vadit dormitũ.vij.pillulas de paulino factas in moduz ciceris grossi ꝛ ip̃z paulinũ cũ albu.oui mistũ supra petiã lini extensuz frõti ꝛ timporibꝰ apponat̃:ꝛ portet eũ ibi quotidie applicatũ:ꝛ hoc fiat ad minus ter in hebdomada:vel q̃lz vice dent̃ p̃dicte pillule ex ipso paulino facte ꝛ ip̃z vt dictũ est fronti ꝛ timporibꝰ applicet̃. Itẽ in oĩbus suis cibis vtat̃ pul.boni cinamomi ꝛ eufragie.aã.ꝛ dietã teneat in p̃nº huiꝰ tractatꝰ scriptã. ℭ Itẽ post purgationẽ pp stomachi ꝯfortationez vtatur hac mistura. ℞.rosate nouelle optime diaro.abba.ꝛ diaboraginati.aã.lib.ß.ꝯdiant̃ cũ.ij.gra.musci:ꝛ de hꝰ mistura mane ꝛ sero in modũ castanee sumat.

Exptum.

ℭ Strictoriũ mirabile ad restringẽdũ lachrymas:qđ dz supra frontem ꝛ timpora ligari ꝛ ibi quotidie portari cũ fascia ligatũ:oẽ eteniz rheuma a cerebro decurrẽs restringit:vñ si hu.in cã fuerit dz cerebrũ mũdificari cũ aliq̃ p̃dictarũ medicinarũ:postmodũ ip̃m strictoriuz dz fronti applicari ꝛ timporibꝰ:qđ. ℞.mirrhe/cimini/thuris/aloes/armoniaci/masticis/boliarm̃.aã.ʒ.ß. croci.ʒ.q̃rt.terant̃ ꝛ distẽperent̃ cũ al.oui.ꝛ supra petiã extẽdant̃:ꝛ frõti ꝛ timporibꝰ cũ fascia ligent̃:ꝛ ibi quotidie portent̃:qꝛ miro mõ restrigũt:ꝛ est expertũ. ℭ Aliđ strictoriũ ad idẽ expertũ ꝛ optimũ. ℞.olibani. masticis.gũmi arabi.dragagã.boliar.mũmie.san.dra.aã.ʒ.ß.opij.ʒ.q̃rt.terant̃ oĩa ꝛ cũ al.oui cõficiant̃ ꝛ supra petiaz vel chartã ponant̃:ꝛ frõti ꝛ timporibus applicent̃. ℭ Aliud qđ suz exptus Neapoli in quodã sene:cuiꝰ oculi lachrymauerũt iaz p annũ ꝛ statiz cũ h remedio ẽ restrictꝰ. Accepi olibanũ/masticẽ/gũmi arabicuz/ꝛ laudanũ.aã parũ:ꝛ supra frõdẽ lauri oĩa trita posui:deinde feci oĩa sup feruentẽ tegulã liquefieri:ꝛ calida supra venas frõtis ꝛ timpora apposui:ꝛ quotidie portabat supra dictas venas suprascriptũ emplm̃:ꝛ intra paucos dies curatus fuit. ℭ Experimẽtũ hibernici ꝛ magistri mei qđ potẽtissimũ est ꝛ exptũ in restrigẽdo. Abradat̃ caput pa.ꝛ melle inungat̃ ꝛ magis in occipitio:deide pul.seminis sinapis subtilissime triti supaspergat̃ ter vel q̃ter:deinde mitrã de corio factã suppone:ꝛ sic p tres vel q̃tuor dies eaz portet:qꝛ mirabilr̃ restringẽt̃ lachryme. Quidã miscẽt pul.cimini ꝛ sinapis:aã.ꝛ faciũt vnctionẽ supra caput ex ipso melle ca.dictũ pul.supaspergẽdo:ꝛ vtrũqꝫ bonũ est. ℭ Itẽ si necesse est mittat̃ seta in chartilagine auris:siue retro in ꝯcauitate sub occipitio qđ meliꝰ est fm doctorẽ chirurgie Rogeriũ:ꝛ scindant̃ vene que sunt in frõte fm q̃ in predicta chirurgia ꝛ in alijs plene edocet̃:vbi de pas.oculorum tractatur. ℭ Itẽ foliũ hedere inungat̃ melle ca.deinde pul.rute exiccate supaspergat̃ clausisqꝫ palpebris sup̃ oculũ lachrymantẽ apponat̃:qꝛ restrigit lachrymas.

Exptissimum.

ℭ Aliud exptum ad idẽ:abluant̃ oculi ter vel q̃ter in die in aq̃ in q̃ monetarij extinguũt aurum vel argẽtũ vel ferruz:siue forcipes suas:ꝛ meliꝰ est vt i ipsa p̃us bulliãt parũ thuris masticis aloes ꝛ lethargirij. Expertissimũ est.n.illud expimẽtũ ꝛ potẽtissimũ ad hoc. ℭ Collyriũ optimũ qđ si oculis iponat̃ potẽter lachrymas restrigit. ℞.ematicis calidis.aã.ʒ.ij.memithe thutie galãge.aã.ʒ.j.thuris aloes:cachimie.spice.aã.ʒ.ß.subtilr̃ terant̃:ꝛ cuz succo feni.ꝯfice:ꝛ mane ꝛ sero oculis imitte:ꝛ cũ p̃dicta aq̃ monetariorum sepe vt dixi oculos lauabis:qꝛ potẽter restringit lachrymas. ℭ Itẽ collyriũ ex olibano ꝛ aloe puro tritij ꝛ cũ vino mistis oculis ipositũ valz.

Expertuz mirabilr̃.

ℭ Collyriũ magr̃i mei i restrigẽdo lachrymas exptũ ꝛ visuz mirabilr̃ clarificat. ℞.ãtimonij.thutie.aã.ʒ.iiij.salisgẽme.ʒ.ij.chelidonie. memithe. aã.ʒ.ij.costi. myrrhe.aã.ʒ.j.cãphore.ʒ.ß.thutiã ꝛ cãphorã cũ mirabolanis ꝯditis tribꝰ diebꝰ tẽpera:đ alijs ṽo rebꝰ fiat pul.ꝛ oĩa silr̃ misce ꝛ cũ succo radicis feni.ꝯficiant̃ ꝛ oculis imittãt̃. ℭ Aliđ ad idẽ:rutã:chelidoniã:vinũ al.cum pauco pipere:thure masculo:ꝛ dragagãto in vase ereo vel cupreo p aliquos dies manere facias p̃us:postea de hꝰ liquore oculos in die ter vel q̃ter lauabis. ℭ Itẽ vinũ in quo platelle argẽti vel eree.xj.vel.xij.vicibꝰ sunt extincte mirabilr̃ valet si ex eo oculi lauent̃. ℭ Aliđ ad idẽ bacce lauri a cortice exteriori mũdate:deide per noctẽ infuso in vino al.vsqꝫ ad ꝯsumptionẽ eorum fortiter stringant̃:ꝛ liquorẽ q̃ ab eis exit collige in vase vitreo:ꝛ in angulo lachrymali.j.vel.ij.guttas appone:qꝛ potẽter lachrymas restringit. ℭ Aliud ad idez. ℞.cuparose thutie.aã.ʒ.ij.cãphore.ʒ.ß.ꝯfice cuz aqua rof.vel pluuiali in estate:in hyeme ṽo cuz vino al.ꝛ bis vel ter oculis imitte. ℭ Aliud ad idẽ pbatuz. ℞.radicis feniculi:foliorũ rute:rof.baccarũ lauri,cimini.aã.ʒ.ß.hec oĩa in vino.al.optimo bulliant vsqꝫ ad ꝯsumptionẽ duarũ partiũ:de quo bis vel ter in die oculi abluant̃:qm̃ mirabile est. ℭ Aliud ad idẽ antimoniũ lap.calaminarẽ ꝛ thutiã.aã.pulueriçent̃.ꝛ in optimo vino al.bulliant:de quo p̃dicto mõ oculi abluãtur. ℭ Item si nimius ꝛ quasi irrestringibilis fuerit rheumatismi decursus:detur diaolibanũ aurea ꝛ similia:ꝛ pillule de cinoglossa ꝛ alia competẽtia que ꝯsequẽter in capitulo de catarro ꝛ coriça scribam deo dante.

Additiones vnguentuz pbatũ cõtra fluxũ lachrymarũ ex frigida cã. ℞.chelidonie rute verbene cõsolide mi.vel medie radicis feniculi.aã.M.j.oĩa bene pistent̃ ꝛ cũ assungia porci veteri icorporẽtur deide accipe vinũ al.purũ bonũ:ꝛ pone oĩa predicta in ipso vino:ꝛ ad lentũ ignẽ bullire fac vsqꝫ fere ad consum

ptione predicti vini: deinde colentur & colature adde cere al. noue aloes epatici. añ. ʒ. iij. viridis eris. ʒ. ij. croci. ʒ. ij. olibani masticis. añ. ʒ. iij. cāphore. ʒ. j. ponat̄ sup oculū mediāte folio rubi sambuci vel caulis clausis palpebris. ¶ Pillule valde bone ad fluxū lachrymarū imoderatū & cōtra nimiū rheumatismū de cerebro ad oculos descendētē. ℞. olibani myrrhe. añ. ʒ. ß. rad. arnoglosse in vmbrā exiccate: opij se. iusqami. añ. ʒ. iij. gariofi. ʒ. ß. galbani. ʒ. ij. storacis calamite: castorei: piperis nigri: cubebe: añ. ʒ. ij. ɔfice cuz succo absinthij: & informa pillulas ad modū pui ciceris. de q̄bus da. v. vel. vij. ꝑus tamē ꝑcedente vsu hierepigre Gal. vel alicui⁹ rei purgātis caput. ¶ Collyriuz ad lachrymas stringendū exptuz. ℞. balsami gra. iiij. aque vitis al. ʒ. iij. succi rute. ʒ. j. olei d vitellis ouoꝝ. ʒ. j. ß. vini albi. ʒ. ij. oīa in vase ereo ponant̄ & diu agitent̄: & in oculis ponāt. ¶ Aliō ad idez. ℞. succi feniculi succi granati acetosi: mellis: succi chelidonie depurati. añ. ʒ. j. ponat̄ in vase eneo: & agitent̄ & stēt sub fimo p tres dies: qdā addūt lap. calaminaris & antimonij. añ. ʒ. ß. & de ꝑdictis oībus faciūt collyriū: qd̄ est mirabile in restringēdo lachrymas oculoꝝ. ¶ Cauteriū factū in sūmitate capitis de quo loqt̄ur Aui. 3. cañ. feñ. ꝑma. multū valet in restringēdo fluxū lachrymaꝝ. ¶ Collyriū factū cuz felle hoīs sanat oculos lachrymātes: in q̄bus nebula ɔsistit. ¶ Itē. ℞. aque rof. ʒ. j. coralloꝝ pul. serapini. añ. ℈. j. misceant̄: & si gutta vna intus oculos lachrymātes inyciatur valet. ¶ Itez fiat collyriū de aloe sarcocolla nutrita: & si vis adde modicuz de olibano.

¶ De sanguine oculorum & de tumore pruritu dolore et ardore. Cap. XV.

Aliquando sanguis descendit ad oculuz: q nisi in ꝑncipio curetur: cito in pānū coagulat̄: & hoc hz fieri q̄nq3 pp ꝑcussionē vel fricationē oculi: q̄nq3 per se. ¶ Quacūq3 igit̄ cā san. ad oculū descendens in hunc modū curabit̄. Accipiat̄ pullus colūbin⁹ paru⁹ & pungat̄ cū puncta acus vena media ale sinistre vel dextre: & tres gutte san. ex illa vena exeuntes oculis inyciant̄: & h̄ fiat bis vel ter in die: q2 sanguinē oculi cito remouet. Idez facit san. ale turturis cū pauco mulieris lacte imist⁹ & ocul' iniectus. ¶ Aliud ēt si pp ꝑcussionē fuerit. succū paritarie cū albu. oui imistū insimul multū ducas: & cū bōbace oculis ipone. Postea hoc emplm̄ clausis palpebris oculis ipone. ℞. cere. ʒ. ij. cimini pulueriʒati. ʒ. iiij. cāphore. ʒ. j. liquefiat cera cū pauca aq̄ rof. & ꝑdictis pulueribꝰ addat̄. Uel solū ciminū pulueriʒatū & cū cera cōmistū & calidū oculo suppositū sanguine mirabil'r remouet de oculis. ¶ Aliud ad idē. ℞. succū absinthij & verbene & aquā rof. añ. misce & petia vel stuppa in hoc liquore infusa oculis supponat̄. Uel solū absinthiū viride tritū cū albu. oui mistū & suppositū idē operat̄. ¶ Aliud ꝓbatū ad idē succū morsi galline cū aqua ro. & albu. oui cōmisce & suppone oculis: q2 mirabiliter san. tollit & exptus sum. Itē abluant̄ oculi cū aqua ro. vel pluuiali in qua cocte fuerint rof. virides vel sicce: & ēt cū aqua monetarioꝝ. ¶ Aliud ad idē. ℞. dragagāti gūmi arabi. amili ro. ceruse. añ. ʒ. ij. opij. ℈. j. tere: & cū lacte mulieris distēpera & oculis imitte. ¶ Aliō ad san. oculoꝝ & pruritūz oculoꝝ & ad visuz clarificandū optimū. ℞. corticum radi. feniculi rute basiliconis cimarū rubi & lauri. añ. M. j. ro. ʒ. iiij. tere hec oīa: & in optimo vino coque in vase eneo & ibi ꝑ aliquos iaceāt dies priusq̄ operent̄: semp tñ in ipso vase lateāt: & ex ipso oculi ter vel q̄ter in die lauēt. ¶ Aliō ꝓbatū ad idez. succū rute pul. cimini & al. oui cōmisce insil' & petiā vel bombacē in tali liquore infunde: & clausis palpebris oculis suppone. ¶ Itē lac mulieris cū al. oui & oleo ro. cōmistū & oculis imissum dolorē oculorū & igneas flā

Et ad pruritum.

Et ad dolorem.

mas oculoꝝ extinguit. ¶ Aliud ad idē mica panis cuz vitello oui cōmista & clausis oculis supposita idez operatur. ¶ Aliud ad dolorē & de oculis san. remouēdū. ℞. rof. siccarū. ʒ. iij. opij. ʒ. j. terant̄ & ɔficiant̄ cū sapa: vbi mellilotuz coctuz fuerit & clausis palpebris supponatur. ¶ Aliud ad dolorē oculorū si pp ꝑcussionē fuerit & ad san. remouendū ℞. medullā panis tritici calidi cū exit de furno vl' ad ignē assatā: & in optimo vino al. infusaz ter vel q̄ter i die oculis calidā suppone: q2 mirabil'r valet. ¶ Aliō ad idē rof. & fenugrecū ɔteras: & in aq̄ optime coq̄s & oculis clausis suppone. ¶ Itē x̄bena cōtrita & cū albu. oui cōmista idē operatur. ¶ Itē succ⁹ rad. feniculi & arnoglosse cū oleo mistus & ipsa herba trita & super oculū emplastrata valet mirabiliter ad ꝑdicta. ¶ Unguētū optimū & expertū a magistro meo ɔtra dolorē rubore san. & ardorem oculoꝝ maxime si ex frida cā: vel ex ꝑcussiōe: vel ēt ex q̄cūq3 alio casu euenerit. ℞. boluz & terat̄ optime ad vltimū: deide ponat̄ in capsa eris. & cū aqua distēperet̄: deinde imitte farinam tritic subtilissimā ad modū liq̄di vnguēti: & de bono melle puro vsq3 ad sūmuz vasis vas illud iple post ad lentū ignē diligēter excoque: & semp cū spatula agitādo & bene cōmiscendo quousq3 ad spissitudinē deueniat ad modum vnguēti: deinde ab igne depone & in vase de terra repone: & vsui reserua inungēdo ex̄ ꝑdicto vnguēto fol. caul. rubei siue sambuci & supra oculū ponendo palpebris clausis ter vel q̄ter in die: q2 valet ēt ɔtra pannū oculoꝝ. ¶ Aliud vnguentuz etiā ɔ dolorē/tumorē/pruritū/rubore panniculū oculoꝝ: & etiā fluxū oculoꝝ: & maxime si a cā ca. est. ℞. cachimie auri vl' argēti que lethargiriū dicit̄: s3 illa de auro satis est melior teratur subtil'r & cribellet̄ ad vltimū: deide cū oleo rof. vl' cōi distēperet̄ ad modū liquidi vnguēti: deide cū aq̄ rof. vel cōi & aloe & pauca cāphora misce: & decoquat̄ vsq3 dū bono modo durescat: & in vase fictili reseruet̄. Et cuz necesse fuerit extendat̄ parū ex tali vnguēto supra folia pruni & clausis palpebris ter vel q̄ter in die oculis suppone: h3 q̄ tibi videbit̄ plus vel minus. ¶ Aliud vnguentū expertū ɔtra dolorē oculoꝝ ex san. & carnositatē nimiā in palpebris coadunatā & apostema: vel ophthalmiā intus natā ex quacūq3 cā acciderit. ℞. cachimie auri vel argenti ceruse. añ. pistent̄ & optime cribellent̄ & cū oleo rof. vel cōi in modūz liq̄di vnguēti misce: deide cuz optimo aceto cōmisceātur & excoquant̄ donec bono mō idurescant & vsui reserua vt supra. Et nota q̄ hoc vnguētū valet ɔtra scabiē q̄ualibz & flegma salsū: & crepaturas manuū & pedū sanat si vngāt̄ loca lesa ex eo. Itē si misceat̄ illō vng'm al. & vng'm ru. supradictū supra folia ꝑscripta & oculis supponat̄ clausis palpebris est mirabile ad oīa suprapofita. ¶ Unguentuz aliud optimū ad rubore pruritū ardorē oculoꝝ & ad depilationē palpebraruz expertū a me. ℞. limature argenti thuris subtil'r al. ceruse. añ. terant̄ hec oīa in mortario metallino subtil'r pul.: & discernant̄ p sediciolas: deinde adde tātum olei rof. vel cōis & aceti fortissimi: qd̄ sufficiat ad ꝑdictorū incorporationē: & in ipso mortario cuz pistello eneo in modū liq̄di vnguēti incorpora & vsui reserua hec oīa. Primo lauentur oculi cuz aqua monetarioꝝ & ferarioꝝ tepida: vel cū aq̄ rof. vel pluuiali: & statiz clausis palpebris in sero q̄n vadit dormitū predictū vnguentū supra foliū rubi vel sambuci vel caulis extensuz oculis superpone: & sic fac quousq3 sanetur. quia hoc est ꝓbatum ad oīa supradicta. ¶ Item ad dolorē oculorū calorē ardorē ex ca. causa & tumorē. herba violaria: cime rubi: & folia papaueris simul terantur: & clausis palpebris oculis suppone. ¶ Ad idē. litiū in rodostomate solutuz guttatim oculis imitte: aut aqua in qua semina cydonioꝝ iacuerint per noctē oculis ifunde: vel succuz maligrana. cuz melle mistū oculis inycias. ¶ Aliō ad idē m

Et ad dolo. & pan. ut ergo.

Unguētū ad multa & est tria ꝑharma. cōmolle cū ol. rof.

idem.℞.malū vnū bene maturū ꝛ in aqua coquat̃ diligē/
ter ꝛ abiectis seminibus in mortario pistet̃:ꝛ addito lacte
mulieris in pāno lineo extende ꝛ clausis palpebris oculis
superpone.Et si vis cū pdicto malo cocto ꝛ pistato cōmi/
scere al.oui:ꝛ parū opy ꝛ aloe ꝛ terere simulqꝫ oia incorpo
rare ꝛ emplastrare oculos mirabilr valet ꝛ ad oia supradi
cta.¶ Aliud ad idē.semperuiuā optime tere:ꝛ cum al.oui
misce:ꝛ oculis applica.¶ Aliud.aloe epaticū cū succo sca/
riole mistū ꝛ suppositū cū vadit dormitū dolorē tollit:ꝛ h
cū ex cā calida fuerit ipse dolor.¶ Itē ad dolorē oculorū
cū ex cā frigida fuerit.herbā mellissaꝫ optime teras ꝛ sup
petiaꝫ lini extendas clausis palpebris oculis superpone.
¶ Aliud ad idē.folia chelidonie in optimo vino al.cocta
ꝛ emplastrata supra oculos palpebris clausis doloreꝫ ꝛ tu
morē oculoꝝ tollit.¶ Idē facit ruta ꝛ radix feniculi pista
te ꝛ in vino cocte ꝛ cathaplasmate desup.¶ Aliud.galba/
nū ꝛ thus tritū an̄.misce ꝛ cuꝫ farina ordei ꝛ al.oui misce ꝛ
fac emplastrū qđ timporibꝰ ꝛ iuxta oculū vbi est dolor ap
ponas:hoc ēt valet ꝯtra emigraneā.¶ Itē ros.ꝛ fenugre/
cuꝫ in vino albo decocte ꝛ oculis superposite ip̄m dolorē
tollunt.¶ Itē soluꝫ galbanū eliquatū ꝛ sup chartā exten/
suꝫ ꝛ timporibꝰ applicatū dolorē tollit.Et si addideris pa/
ruꝫ thuris ꝛ laudani ꝛ oia insimul liquefacias ꝛ dicto loco
apponas valet mirabilr.¶ Itē ad tumorē siue inflationē
oculorū.Experimentū magistri mei expertū.Accipe fari/
nā tritici ꝛ pinguedinē porci ꝛ cū aqua ros.oleo ros.ꝛ bu/
tyro ꝛ cepe sub prunis ardētibꝰ coctuꝫ cōmisce ꝛ oia forti/
ter in modū vnguēti icorpora ꝛ sup oculos clausis palpe/
bris cū itrat lectū emplastra ꝛ per noctē teneat.die sequēti
eodē modo fac.ꝛ sic fac donec pa.liberet̃:qꝛ expertissimū
est.¶ Itē ad dolorē ꝛ inflationē oculorū qn̄ ex nimia abū
dantia humoꝝ siue lachrymarū pcedit fiat minutio de ce
phalica ꝛ vētose in fontanella colli apponant̃ cū scarifica
tione:purget̃ ēt caput cū pillulis aureis cochys ꝛ hierapi.
ꝛ silibus:ꝛ hoc locale remediuꝫ fiat in aq̄ ros.vel pluuiali
bul.mal.vio.ro.an̄.M.j.abluant̃ oculi ex dicta aq̄ bis vel
ter in die tepida ꝛ dicte herbe clausis palpebris i nocte su/
pra oculos emplastrēt̃ ꝛ h fiat a pn̄o vsqꝫ ad.8.dies.¶ Itē
laurus in vino decocta pistata ꝛ oculis supposita dolorem
ꝛ tumorē tollit.¶ Itē vitellū oui assum cuꝫ apio croco ꝛ
melle ꝯmistū oculis suppositū clausis palpebris dolorē ꝛ
tumorē ipoꝝ tollit.¶ Cōtra san.oculoꝝ accipe ematitē ꝛ
antimoniū ꝛ cū al.oui:sup cotē frica vsqꝫ ad ꝯsumptioneꝫ
lapidis:deinde cū succo radicis feni.distēpera ꝛ parū mel
lis dispumati:ꝛ in pelui enea p tres dies ꝛ tres noctes sub
diuo pone:postea ter vel quater in die cū pēna oculis ipo/
ne.pbatuꝫ est a magistro meo.¶ Itē ad idē folia oliuarū
myrti.ꝛ ro.in aq̄ ro.vel pluuiali bullire fac.deinde in va/
se vitreo repone ꝛ ex tali aq̄ bis vel ter in die oculi lauent̃.
ꝛ herbe ipse cōtuse cū albu.oui cōmiste clausis palpebris
oculis supponāt̃.¶ Itē ad sāguinē ꝛ dolorē ēt lachrymas
ꝯstringēdas:accipe mediā corticē spini coctā ꝛ fortiter pi/
sta ꝛ icorpora cuꝫ pauco melle dispumato ꝛ coque.deinde
iuolue in petia lini cū al.oui bn̄ pmiscēdo:deide pone de/
super stuppā balneataꝫ bn̄:ꝛ sub prunis ardentibꝰ pone:ꝛ
tm̄ remaneat ac si esset vna placētula que decoq deberet:
deinde abstrahe de petia:ꝛ liquorē q exidē manauerit dili
genter cola ꝛ in vase eneo nitido repone:ꝛ frusta eris aliq̄
in ea repone ꝛ vtere ponēdo ex tali medicia bis vel ter in
die duas vel tres guttas cū pēna:qm̄ est mirabile.¶ Iteꝫ
ad idē.accipe rutā siccā.cū melle veteri eam pmisce ꝛ ocu
lis suppone clausis palpebris.¶ Itē si san.fuerit in oculis
ꝯgregatus pp pcussionē.Succū absinthy ꝛ succū apy cuꝫ
al.oui aqua ros.ꝛ lacte mulieris pmisce:ꝛ bombaceꝫ in eis
intinctū oculis superpone.hoc.n.fiat vsqꝫ ad tres dies ad

Ad tumorē ꝛ inflationem.

Ad dol. ꝛ inflationē.

Cōtra sā.

Ad sang. ex pcussione.

minus.¶ Itē vnguentū paulinū superiꝰ scriptū qđ fit de
cachimia auri ꝛ oleo ro.Et collyriuꝫ de aloe camphora ꝛ
succo feniculi optima sunt in hac cā.¶ Iteꝫ si pupilla p/
pter pcussionē de loco suo fuerit remota cū vnguēto ru.su
prascripto peroptime ad suū locū reducere potes:ꝛ catara
ctas remouet pdictū vnguētū si ter vel quater in die supra
foliū rubi extensuꝫ sup̄ oculos clausis palpebris apponat̃.

Ad extra. pupille.

Additiones

ad san.oculoꝝ ꝯgelatum ℞.succi absinthy herbe viola alb.oui.an̄. infundant̃ plagelle facte de stuppa ꝛ oculis supponāt̃ ꝛ i oculis ēt paꝝ de hoc inyciat̃.¶ Ad idē lanam succidā in oleo viol.albu.oui ꝛ succo rute intinctā suppone.Itē radix feni
culi cū albu.oui trita ad idē valet.¶ Unguentū pbatum
ꝯtra dolorē ꝛ rubedinē oculoꝝ ꝛ palpebrarū.℞.ceruse.ʒ.
iiy.aloes lity cāphore.an̄.ʒ.y.hec oia in pul.subtilissimum
redacta ꝛ per pānū extracta in lardo liquefacto cōmisceā/
tur.ex tali vnguēto palpebre sepe vngant̃.¶ Itē ad rubo
rē oculorū ꝛ inuersationē palpebrarū.Cortices bugie pul/
uerizate bul.in aceto.ide colent̃ ꝛ liniant̃ palpebre.¶ Li
uiditas aliqn̄ circa ocu.fit ex casu vel pcussione:vn̄ san.ibi
coagulat̃.Si igit̃ an̄ coagulationē posueris frigiduꝫ actu:
vt plumbū vel ferrū vel aliud mutādo:vt stupefiāt spiritꝰ
repercutient̃ ꝛ nō fluet illuc san.in magna multitudie.Or
si san.iaꝫ fluxerit ꝛ se ibi coagulauerit:opꝫ ponere ibi exte/
nuatiua ꝛ resolutiua:q̄lia sunt ciminū ꝛ cera insimul ma/
laxata aut ciminū ꝛ absinthiū vel succū absinthy ꝛ verbene
ꝛ in hyeme pone crocū.¶ Itē aloe distēperetur cuꝫ succo
verbene ꝛ supponat̃:aut argilla aut ciminū cuꝫ succo ebuli.

Ad liuiditatem.

¶ De caligine oculoꝝ ꝛ nebula ꝛ gutta ꝫala. Cap.XVI.

Caligo oculoꝝ pprie est in 2ª tunica ocu li que secūdina dicit̃ que per hec signa cognoscit̃.verbi grā.Si qs.15.annorum fuerit vel pluriū ꝛ oculos pulchros habuerit ꝛ videt:sed non acute:vt ois lr̄a sibi bipartita
vel tripartita videat̃:vel vna pictura siue vna res due sibi
appareāt siue tres.Scias hūc tūc caligine laborare:ꝛ hec
passio fit pprie in senibꝰ.¶ Cui passioni talr subueniamꝰ.
Experimētū a magistro Michale Scoto expertū ad cali
ginē ꝛ pannū oculi.accipiat̃ bona theriaca ꝛ cū pauco bo/
no vino al.distēperet̃ ꝛ pluries in die i oculis iponat̃ ꝛ h
p plures dies fiat:qꝛ mirabilr valet.¶ Aliud ad idē.acci/
pe thutiā alexandrinā:ꝛ eā cuꝫ lucerna enea ad ignem ar/
deas nouies ꝛ extinguas sic calidissimā.pmo tribꝰ vicibus
in vrina pueri virginis:scđo tribꝰ vicibus in agresta:ꝛ ter
in aqua ros.Deinde terat̃ ꝛ pulueriꝫet̃ subtilr:ꝛ ibibatur
in pma die de vrina pueri virginis.2ª de agresta.3ª de aq̄
ros.ꝛ quolibet die exiccet̃ in vmbra ꝛ nō in sole:deide ad/
misceas ei parū cāphore ꝛ bis vel ter in die ex ea parū ocu
lis imitte:valet eniꝫ ad caliginē ꝛ guttā ca.ꝛ ad pannum ꝛ
vngulā nisi multuꝫ fuerit iueterata:ꝛ ēt ad oēꝫ egritudinē
oculorū valet.¶ Aliud ad caliginē oculorū.accipe paruꝫ
mellis dispumati ꝛ mitte in āpulla vitrea:ita vt sit plena
q̄rta pars ampulle:deide fel galli:anguille:astoris:accipi/
tris milui ꝛ oium auiuꝫ de rapina viuentiū q̄s hr̄e poteris ꝛ
ꝛ ex his imple ꝛ trigintatribꝰ diebus ad solē ꝛ totidē nocti/
bus ad rorē morari facias pdictā ampullā bene coopertā
ꝛ parū oculis imitte.¶ Utatur pa.caliginē dieta bone di/
gestionis fm doctrinā in pncipio huiꝰ tractatꝰ traditam ꝛ
coquinent̃ cibaria sua in vase eneo.¶ Aliud ad idē exper
tuꝫ.flores chelidonie cū melle ꝛ aqua ros.vel pluuiali mo
dica vsqꝫ ad aque quasi ꝯsumptionē decoq fac ꝛ p pannū
cola ꝛ oculis ipone.¶ Aliud ad idē.qđ multū visum clari
ficat ad nebulā valet ꝛ ad guttā ꝫalā remedium est:lꝫ ipsa
gutta ꝫala nūq̄ curet̃:vt inferius euidētius enarrabo.℞.

aque ros.⁊ misce ei parū cãphore ⁊ parum balsami ⁊ olei facti de semine hipericon ⁊ in vase vitreo trib⁹ diebus ad solem ponat̄ ⁊ vtatur. Et fit q̄n̄q̄ ex san. q̄n̄q̄ ex cho. q̄n̄q̄ ex melā: qđ per signa facile discernit̄. ¶ Et si in pupilla vel intra eã videret̄ q̄đdã subtile quasi nebula ⁊ quasi tela aranea añ oculos trãsire scias q̄ est nebula: que ꝓprie in cornea tunica que est .6. tunica oculi nascit̄. Cuȝ itaq̄ȝ: sicut iaȝ dictū est: gutta ȝala incurabilis sit: nō ȝ medicus se intromittere de ipsa curãda: q̄ȝ vituperiū plus q̄̃ honorē accipere pōt. ¶ Aliq̄n bu. vsq̄ ad .5. tunicã ꝑuenit ⁊ generat̄ ibi apa lucēs in corneã qđ hoc mō curat̄. ℞. grana coriandri ⁊ minutissime tere ea ⁊ parū tartari pulueriȝati cū eis misce ⁊ oculis imitte. ¶ Ad idē. ⁊ ad nebulã accipe vitruȝ ⁊ ip̄m subtilissime tere ⁊ ablue ⁊ per pãnū subtilē extrahe: ⁊ oculis ipone: ēt ablue ⁊ pãno ꝯfert. ¶ Ad idem. ℞. locustas nō nimis virides nec nimis nigras: ⁊ ipsas cuȝ acu in filo apponas quas facias mori in pauco vino albo: postea siccent̄ in vmbra. Deinde accipe radices primule veris ⁊ feniculi ⁊ exicca eas: ⁊ pulueriȝa bene cū pul. locustaꝝ p̄dictarū ꝑmisce ⁊ liga eas in petia lini: quã petiã in p̄dicto vino vase ereo pone ⁊ quotidie ex h° vino cum p̄dicta petia parū in oculis exprimas: q̄ȝ valet nebule albule ⁊ apostemati lucenti in oculo. ¶ Ad nebulã accipe nouã viteȝ vinee firmaȝ bñ: quã in capite scindas ⁊ in scissura pone frustū ȝinȝi. al. ⁊ liga cū illo filo eã ⁊ habeas parum vini al. in aliquo vase nitido: ⁊ accipe lapidē qui dr̄ cotis: quē infundas in p̄dicto vino al. ⁊ supra ipsaȝ vitē cū ȝinȝi. frica: ⁊ qđ de eis distillauerit in vase ereo vel in vitreo pone ⁊ ipone oculis. ¶ Aliud ad nebulã ⁊ albulã valens. accipe virgaȝ auellane ⁊ ipsaȝ in capite ꝑfora ⁊ iple foramē illud ex granis piperis ⁊ frica sup cotē cū vino al. vt fecisti de vite noua ⁊ ȝinȝi. ⁊ qđ inde distillauerit collige ⁊ in oculo pone. ¶ Aliud ad nebulã. ℞. radicē chelidonie: ⁊ eã cū vino al. ablue deinde pista bñ eaȝ: ⁊ qđ exinde per pãnū expresseris oculo ipone: q̄ȝ valet albule ⁊ nebule ⁊ omnem pannū peroptime corrodit ⁊ tollit. ¶ Item se. basiliconis tritū: ⁊ oculo imissum: valet ad idem optime.

Ad apostema sub cornea.

¶ De cataractis. Cap. XVII.

De cataractis nota q̄ quedã sunt curabiles: quedã icurabiles. Curabiles sunt ille que sūt albe vel bene grosse: ita q̄ non videat pa. aliq̄d. ⁊ si videris pupillã ꝯstringi ⁊ dilatari. cetere sunt icurabiles. ¶ Pn̄t eteniȝ fieri cataracte in oculo vitio iteriorū: vt ex mala digōne: ⁊ hec p̄cipue in senib⁹. Fiunt ēt vitio exteriorū vt ex ꝑcussione ⁊ nimia oculi fricatione. Vñ cataracta est panniculus quidam occupans totam pupillam. Et nota q̄ postq̄̃ cataracta est confirmata raro vel nūq̄̃ nisi chirurgico instrumēto curatur: ⁊ modum inferius tradaȝ. ¶ Item nota q̄ hec passio consueuit multoties facere recidiuaȝ: tuȝ ꝓpter hu. tum propter malam obedientiã pa. tum etiam propter cultū medici idiote volētis ipsam cataractã cū instr̄o chirurgico remouere añq̄̃ ꝯfirmata sit siue matura: qđ est valde periculosuȝ. ¶ Primo igit̄ in via curationis ordinet̄ dieta ꝑ dies aliquos in p̄n° huius tractatus scripta: postea purget̄ caput cū pillulis cochyȝ sine q̄bus esse nolo: aut pigra Gal. ⁊ sim̄ibus: ꝓprie ad hoc valentib⁹. ¶ Preterea mane ⁊ sero de hoc medicamine oculis ipone per qđ cataracta sine adiutorio chirurgici instrumēti tolli ab oculis ꝯsueuit: qđ est. ℞. foliorū violarū al. se. raphani hortēsis. añ. ȝ. j. armoniaci. ȝ. iij. ꝯfice cum balsamo ⁊ vtere: vt dictū est. Itē stercus corui vel fel ei⁹ cū melle mistū ⁊ oculis ipositū cataractã tollit cito. Iteȝ succus paucedani ⁊ morgeline valet ad hoc: ⁊ multa alia que dictur⁹ suȝ in cap. de pãno albula ⁊ vngula. ¶ Et si cū fortitudine p̄dictorū medicaminū ⁊ dicendoꝝ nequeat cataracta tolli: tollat̄ cū instrumento chirurgico ꝑm doctrinã mei magr̄i in hunc modū datã ab eo: dieta ordinata p̄us vt dictuȝ est supra de purgatione capitis facta. Uno die claro ⁊ sereno facias patiē. in lecto manere teneat caput altū: ⁊ tu teres inter dētes tuos se. feniculi cimini ⁊ parū salis ⁊ pa. sil'r faciat sicut tu facies: H̄ facto pone te in bãcho: ⁊ pa. sit apđ te supinus ⁊ teneat caput suū inter crura tua: ⁊ tu medice aperias oculū pa. ⁊ insuffla fortiter in eo: ita q̄ lachryme ide exeãt: ⁊ si bñ oculū sanū habuerit: claude ip̄m apponēdo vitellū oui cū bombice desup: deinde aperi oculū in quo est cataracta a ꝑte supiori: ⁊ discipulus tuus ab iferiori ꝑte: ⁊ tunc accipe acum ferreã ereã argenteã vel aureã: qđ melius est ⁊ sit subtilissima: ⁊ ab angulo minori quasi in medio supra pupillaȝ: ita tñ q̄ ipsaȝ pupillã nō tãgas: ip̄m acuȝ pungēdo ⁊ vertēdo cū maxima cautela ⁊ diligētia ducas semper vertēdo ip̄m acuȝ supra mediuȝ pupille: ⁊ cauēdo: vt dixi ne dictã pupillã tãgas: q̄ȝ statiȝ humor crystallinus exiret: ⁊ sic visus deficeret ⁊ vituperiū exinde tibi medico consequeret̄. Unde plane facias ⁊ leuiter premēdo sic inferius acuȝ vt cataractã cuȝ sūmitate acus plane ad inferiora deponas. ne possit plus ascēdere: ⁊ sic semꝑ voluēdo acuȝ: parū extrahe eaȝ: ⁊ insuffla oculo: sicut fecisti ⁊ p̄cipias pa. q̄ spūm ad se trahat quotidie: ⁊ statim itingas bombicē siue stuppã in al. oui ⁊ oculis suppone: ⁊ q̄dã apponūt soluȝ vitellū oui ⁊ q̄dã vitellū ⁊ al. qđcūq̄ȝ aūt p̄dictoꝝ apponat: vel ēt si vtrūq̄ȝ apponat̄ ꝑ .9. dies renouãdo ſꝑ sup oculos predictū vitelluȝ ⁊ al. quater ad minus infra dieȝ ⁊ noctē: ⁊ ipse pa. per illas .9. dies semꝑ in lecto supinus iaceat capite suspenso ⁊ non moueat se aliquo modo. In scđo ẏo die fac ei strictoriū: qđ est dictū in cap̄lo fluxū lachrymarū ⁊ liga ip̄ȝ fortiter cuȝ forti panno circa frontē ⁊ timpora pa. vt rheuma ad oculū nō descendat: ⁊ sic pa. p̄dictis diebus ꝑmaneat in camera valde obscura locatus. In 4° ẏo die iubeas vt surgat ⁊ in lecto sedeat. Nono ẏo die iubeas q̄ ꝑ domuȝ vadat plane ⁊ suauiter ⁊ nō exeat de domo vsq̄ȝ oculus sit bene purificat⁹ a san. post hoc si nō bene recesserit san. ab oculis eius fiãt remedia dicta in ca. de san. oculorū remouēdo. ⁊ abluant̄ oculi quotidie in aq̄ in qua bul. ros. vel in aq̄ pluuiali. ¶ Post .20. vel .30. diē incidant̄ venę que sunt in fronte: ⁊ hoc multū valet ad lachrymas oculorū ⁊ ruborē ipsorū ex supabundantib⁹ humo. factas: que incisio in hunc modū fiat. Prima vena que in fronte est ⁊ 2ª vel tertia que sunt in timporib⁹ in trib⁹ vel .5. locis incidatur in loco vbi vides eas .ij. vel .iij. attingere: ⁊ tunc inferius eas incide ita. Cum acu ferrea argētea vel erea subtili capias venam: ⁊ sub ea diligenter ducatur acus cum filo serico: qđ filū ab alia parte vene trahatur: ita q̄ suba illius vene nō tangat̄ ab aliquo: ⁊ vena liget̄ cuȝ duob⁹ nodis ne sanguis possit exinde exire: postea incidatur ex transuerso: ⁊ tãtus san. inde ꝑmittatur exire: qđ sufficit: ⁊ tunc stringe venaȝ ⁊ fila duob⁹ capitib⁹. In plaga ẏo quã fecisti ponatur al. oui per vnū dieȝ: ⁊ postea lardi ꝑ .ij. vel .iij. dies deinde itromittatur caro porcina macra donec filū rūpatur ⁊ putredo maneat filū stringēdo de tertio in tertiū dieȝ paꝝ: ⁊ nō cuȝ ipetu: q̄m si cuȝ ipetu stringeres cito caderet filū: qđ nō eēt ita bonuȝ: q̄ȝ q̄̃to plus manet p̄dictū filū cū appositione ipsi⁹ carnis porcine salse macre: tãto plus manebit putredo ⁊ plaga melius purgabit̄. abluas etiã plagam quandoq̄ȝ cum vino al. ⁊ ca. ad putredineȝ remouendaȝ: ⁊ pul. saluie exiccate superaspergas: vel caprine: vel vnguētum fuscuȝ superius inungas vel nihil: q̄a per se sanabuntur plage iste. Et semꝑ collyrys ⁊ vnguētis oculos in quibus cataracte fuerint mundifica ꝑm q̄ videbit̄ tibi expedire ⁊ cum vnguento ru. citrino ⁊ al. in precedentibus dictis

Cause.

Cataracte recidiuationis.

Cura.

Modus deponendi

Modus incidendi venas frontis.

ctis z cum pillulis z electuarijs superius dictis caput sepe purgetur.

¶ Ad caliginem oculorum.

Additiones ad caligine oculorū z cō seruandū visum. Rx. eufragie. M. ij. betonice. M. ij. gariof. loꝝ. M. j. z siccata pulueriza post accipe sileris mōta. carui maratri anisi aā. lib. j. pulueriza z pone in vasculū vnū vino albo plenū musci gra. ij. misce pul. cū baculo z post claude z ex dicto vino clarificato bibe quolibet mane gobellū vnū. ¶ Ad caliginē oculorū. Rx. adipis pisciū fluuialiū liquefacti cū tātūdez mellis dispumati misti z in ampulla vitri in sole p plēs dies ponat: z vtere q2 optimū est. ¶ Uiperinus ꝯo adeps sili modo paratus valet ad idē: z est potētior in hoc. ¶ Itē succus anagalli cum melle coct⁹ caliginē tollit: z visuz clarificat. ¶ Primo tn̄ digeratur mā cū tali syrupo. Rx. radicis feniculi petro. apij brusci pētafilō graminis crete marine tribuli mari. eufragie rute do. z agrestis endiuie scariole scolopen. ci. trach politrici capillorū ve. adiantos thimi rorismarini eupatorij. aā. M. j. viol. ʒ. ij. florū eufragie z borag. se. lactuce anthos. aā. ʒ. ij. se. petro. brusci sparagi. anisi maratri thimi epithi. cuscute vtriusq3 sticados se. lactuce. aā. ʒ. j. succi violarū al. succi boraginis succi feni. succi maloꝝ granatorū. aā. lib. j. zuccha. lib. iij. z facta cōpetēti coctiōe fiat syrupus: vt supra. ¶ Digesta mā cū syrupo pdicto purgetur cū hac decoctiōe. Rx. viol. ʒ. ij. floꝝ borag. ʒ. j. anisi maratri. aā. ʒ. ij. capil. ve. scolopen. aā. M. j. pruna iuiub. sebestē. aā. x v. addat pulpe cassief. tamaridoꝝ. aā. ʒ. ß. mirabolanorū citrinoꝝ kebuloꝝ indoꝝ. aā. ʒ. ß. belliricoꝝ. ʒ. iij. reubarbari. ʒ. j. detur colatura. Deinde regat p tres dies sic potionatus. Quarta ꝯo die itret balneū aque dulcis. sequēti die vena capitis dextri brachij estate z tpe calido flōmetur: hyeme z vere in sinistro. ¶ Postea in oculis suis ponat de tertia in tertiā horā de h collyrio. Rx. succi feniculi puri vini maloꝝ granatoꝝ z succi chelidonie. aā. ʒ. ij. fellis taurini vel hircini. ʒ. j. mellis dispumati. ʒ. iij. oia in modū collyrij icorporent z oculis iponant ablutis ꝑus oculis cū vino decoctionis chelidonie floꝝ eufragie radicū feniculi z apij: z d3 seruari in vase cupri. ¶ Aliud ad idē. Rx. fellis pdicis accipitris falconis milui vulturis z auiū de rapina viuentiū que hic poteris: succi chelidonie feni. itē: mellis eufragie. aā. ʒ. j. balsami. ℈. j. ¶ Pillule mirabiles de qb⁹ si de. x v. in. x v. dieb⁹ qs sumat pcedēte aliquo digestiuo: vt oximel. vel alio pterq3 in dieb⁹ canicularib⁹ miro mō visum clarificāt z oculos: z ꝯfortant spūs visibiles. Rx. mirabolanoꝝ citri. ʒ. ij. ß. indoꝝ belli. emblicorū. aā. ʒ. ß. se. rute eufragie anisi mara. aā. ʒ. j. reubar. reupontici. aā. ʒ. ij. aloes cicotrini ad pondus oium: ꝯfice cū succo feniculi: z fac pillulas in moduz orobi: de qbus da. x j. vel. x v. z poterit vti a medio septēbris vsq3 ad finē maij. ¶ Pul. contra oculorū obscuritatez mirabil'r ꝯfortans spūs visibiles. Rx. se. feniculi siseleos. aā. ʒ. ij. eufragie. ʒ. ij. zinzi. cardamomi. gario. nucis mus. aā. ʒ. j. misce z fiat pul. subtilis de quo sumat. ʒ. j. ß. quolibet mane stōcho ieiuno. ¶ Itē ad idē. fiat syrupus de succo feniculi z zucchāro z oi mane stōcho ieiuno def. ʒ. cuz ca. qa est optimus. ¶ Pillule valde bone ad spirit⁹ visibiles ꝯfortandū z lumen clarificandū. Rx. masticis. ʒ. j. qnq3 generum mirabola. aā. ʒ. ß. hermodactyloꝝ turbith. aā. ʒ. ß. aloes. ʒ. j. confice cū succo. absinthij z da. ix. vel. x j. ¶ Pul. mirabilis q visum custodit z acuit digōnem: ꝯfortat torsionē vētris z itestinoꝝ mirabil'r placat: colorez bonuz pstat z amissuz ex quacūq3 cā restaurat: ꝯualescētes miro mō a frigido morbo ꝯfortat: canitiē tardat: quotidianarijs z quartanarijs typos coarctat: z vt breuiter dicā oibus naturis: z maxime in senili etate peculiare est. Rx. leuistici ameos apij cimini saluie calamenti anisi cardamomi origāi aneti carui feniculi thimi piperis hyssopi petro. aā. ʒ. ß. cinamomi gariof. galāge z croci. aā. ʒ. j. nucis. musca. ℈. cardamomi macis spice folij. aā. ʒ. ß. pulegij. ʒ. ij. sileris mōtani. ʒ. iij. vtatur in oibus cibis suis: vel vtat eo mane z sero. ʒ. ß. ¶ Aqua pciosissima ad caliginē nebulā z ad oia vitia oculoꝝ: visuz miro mō clarificat z oēm oculoꝝ maculaz abstergit. Rx. vini al. ciatos. ij. succi feni. depurati z clarificati ciat. j. cāphore. ʒ. tbutie alexādrine. ʒ. j. ℈. ʒ. ß. mellis. ʒ. iij. terēda terant: z oia in bacino de lotono ponant per. ix. dies ad serenū vbi ros neq3 sol pcutiat. deinde distillent p filtrū z in ampulla vitrea aquā distillatā ꝯserua z mane z sero. j. vel. ij. guttas oculis imittas. ¶ Ad caliginē nebulā cataractā z ad oia vitia antiquata oculorū: z ad eos spāli g nil vidēt. Rx. piperis al. croci balsami fellis vulturis fellis galli nigri. aā. ℈. ij. z. ß. mell' optimi dispūati. ʒ. j. vini veteris al. ciat. iij. succi feni. depurati ciat. j. ꝯficiant sic. Piper z crocū tere subtil'r: deinde cū succo feni. z vino cōmisce z in vase eneo parū bulliant: deinde oia alia adde: z collyrio facto seruet in vase cypressino vel cupreo: z tres gutte in oculo pa. mane z sero ponant. ¶ Electuariū ad visuz recuperanduz ēt si quasi fuerit amissus. Rx. se. feni. lib. ij. sileris montani eufrag. aā. lib. ij. cameō. lib. ß. apij petro. piperis zinzi. cinamo. semi. florum chelidonie. aā. ʒ. iij. pulegij aneti z hyssopi florum abrotani granorum iuniperi millefolij staphisagrie. aā. ʒ. iij. oia pulueriçata ꝯficiant cū melle cocto z dispumato: z p lib. j. mellis pone. ʒ. iij. pulueris z accipiat ad quantitatē nucis mane z sero: qm̄ lumē perdituz restaurat: stōchū ꝯfortat: z a supfluis hu. mundificat: renes mūdat: z lapides frangit: z oēs vētositates expellit: pbatū est. ¶ Succus chelidonie cuz melle tpatus vino antiquo z pul. piperis al. valet caligini oculorū. ¶ Serpilluz cum melle z aqua coctuz z pane valet caligini si ide lauent oculi. ¶ Itez aqua de saluia feniculo ros. ru. chelidonia ruta. aā. cū modico verbene: non tm̄ sicut de alijs fiat aq̄ que si mane z vespere ponat in oculis iuuat debilitati visui senectutis. ¶ Ualet ēt istud. Rx. origani nucis mus. adil. thimi pulegij cinamo. se. fenicu. aā. ʒ. ß. ꝯfice: z fiat pulvis de quo vtere. ¶ Ad visuz pillule de ꝯpone magistri Frācisci. Rx. eufra. cubebe do. nucis mus. sileris monta. ligni aloēs rute kebuli gario. cinam. aā. ʒ. ß. turbith agarici. aā. ʒ. j. aloes epatici ad pondus oium fiāt pille cū aq̄ rute. Et si vis eas fortius soluere adde serapini. ʒ. ij. ¶ In pctica Gualterij fol. z i. est pul. optim⁹ ad visuz de antidotario maiori: optimuz dico si vbi cōpetit offerat. Est eniz multū calidū z exiccatiuū: qd. Rx. betonice feni. timirorisma. aā. ʒ. ij. saturegie. ʒ. ß. eufragie. ʒ. vij. piperis. ʒ. j. mellis dispumati lib. ß. ¶ Declināte ꝯo passiōe. Si oculos cito mūdificare volueris a rubore z grossitie. Sarcocollā albā pparataz cū lacte z siccataz: z iterū cū lacte mulieris dissolutā in cote z ductā: vt sit tenax z grossa efficax est: z iuuamēti velocis: vel potes eaz subtil'r cribratā oculis iponere: z palpebras includere: z petia aq̄ frigida infusa palpebris supponat. ¶ Diaolibanū peculiariter valet in fluxu lachrymaꝝ. ¶ Post purgationē betonica in aq̄ ros. vel vino cocta recuperatiōes spūs: vt dī in ꝯseruatiōe visus: z in augēdo aciez oculoꝝ iā obtenebratā mltū valet. ¶ Qualib3 die oculos pfūdere vrina ppria z nocturna: z maxie si i cenis carnes auiū comedāt assatas igni. ¶ Et de mane z aū ce. se. feni. masticare z ore tenere ꝯfert maxie. ¶ Et si se. feni. aceto infundas z sicces z cina. optimi ana. ei addas addito zucchāro pti semi vni⁹: sumēdo de h fit mirabile in ꝯseruādo visuz z debilitatē reformādo z in oculis octogenarijs iā obtenebrato visu vt icredibile videat. ¶ Et eufragiā p se solā masticando: z in ore tenēdo final'r degluti ēdo expert⁹ sum mirabilis iuua/

Syrup⁹.

Pillule mirabiles ad multa.

Pul. mirabilis ad multa.

Aqua pciosissima

Elixuz ad multa.

mēti. ¶ Lauare oculos cū vrina itus ⁊ ex̄ lachrymas sic-
cat ⁊ pruritū extirpat. ¶ Silr̄ ēt facit mustū coctuz.i.sapa
ꝯ lippitudinē oculoꝝ ⁊ ruborē. ¶ Ciminū pistū cuz succo
rute ⁊ in eo bōbax infusus oculis supligetᷣ. ¶ Et si euacua
tio sit sepe necīa pillulas lucis Mes. sumat:qm̄ multū va
lent: ⁊ ēt in decrepitis sunt expte.

Collyria p̄ciosa.

¶ Collyriū p̄ciosuz ⁊ ef-
ficax multū in ꝯseruatiōe ⁊ reformatiōe visus est collyriū
de succo granatorū:qd̄ Almāsor scribit in 2°.hoc.n.extolli-
tur magna laude:qm̄ iuestigabilis iuuamēti est. ¶ Et hoc
collyriū est exptū ad mlta.vini al.boni li.ij.thutie.ʒ.ij.çiç.
macis.aā.ʒ.ij.silr̄ bul.lente q̄usq3 ad lib.j.redeāt: ⁊ totum in
vase vitreo ꝯseruetᷣ.hoc.n.tunicas oculoꝝ ꝯseruat: ⁊ etiam
visui addit abstergit lachrymas ⁊ multa bona alia facit.

¶ De albula vngula ⁊ maculis oculoꝝ. Cap. XVIII.

Aliquando in vltima tunica que ꝯiū
ctiua dr̄ que oēs coopit ⁊
ꝯiungit appet modicū albedinis que est qn̄q3
sanguinolēta:ita q̄ nō est longū:sed q̄si rotun
duz id qd̄ ibi apparet:hoc albula nūcupatᷣ.

Albula.

Et
fit ex hu.calidis ardentibꝰ subam ipsius ꝯiunctiue:pp̄ qd̄
nisi sit in p̄n° vix curabitᷣ:sed in p̄n° curatur leuiter in tres
aut q̄tuor dies cū his que superiꝰ diximꝰ ⁊ que inferiꝰ dice
mus. ¶ Qn̄q3 pannus exilis ⁊ ramosus appet in oculis: ⁊

Vngula.

tūc talis pānus vngula dr̄ quasi angula.pcedit ab angulo
oculi: ⁊ qn̄q3 a duobꝰ angulis:qn̄q3 a maiori:qn̄q3 a mino-
ri. ¶ Et silr̄ ptēditᷣ qn̄q3 sup oēs tunicas:ita q̄ multoties
transcēdit pupillā ⁊ extēditᷣ p totū oculū: ⁊ tunc nō dr̄ vn-

Pannus

gula:sed pānus:q sicut dixi qn̄q3 coopit oculū vel maiorē
partē:q in p̄n° leuiter curatᷣ:leuius in statu:faciliꝰ in decli-
natiōe: ⁊ fit in ꝯiūctiua tunica pprie sic̄ ⁊ vngula. ¶ Pan
nus.n.pprie ⁊ large vngula ⁊ albula dici pōt: ⁊ caratᷣ inci-

Macula

sionibꝰ collyrijs ⁊ pul.infra scribēdis. ¶ Itē vide subtilr̄
in oculo inspiciēdo si iuxta pupillā in cornea tunica:siue ēt
sup pupillā videas aliquātulū albedinis:que qn̄q3 ptēdit
blauiū colorem ⁊ erit exilis corpe:qn̄q3 diffusum subtile ⁊
paruū ⁊ illd̄ tale macula nūcupatᷣ: ⁊ vera macula dici pōt:
qꝛ oculuz maculat. Qn̄q3.n.ex hꝰ macul.iij.qn̄q3.v.qn̄q3
pauciores in oculo subtilr̄ inspiciēti apparēt de his macu
lis que recētes fuerint de facili curantᷣ:sicut dicā inferius.
Si xo vetuste cū difficultate maxima curabūtᷣ. ¶ Et nō
q̄ dicit Phs in phia sua q̄ isti q hn̄t istas maculas in ocu
lis sunt deceptores alijs deteriores hoibꝰ:vn̄ docet nos ibi
q̄ a ꝯuersatiōe ⁊ familiaritate taliū hoiuz tāq3 ab inimicis

Ad albulam.

fugiamꝰ. ¶ Ad albulā experimētū mirabile. Accipe faua
rolas q sūt vermes:q statiz cū tāguntᷣ claudūt se in moduz
pomerij ⁊ stāt sub lapidibꝰ.accipe vermes q vocantᷣ cētū-
pedi ⁊ vere cētū hn̄t pedes: ⁊ ab his duobꝰ succū extrahe: ⁊
oculo ipone:qꝛ ifra paucos dies albulā tollit: ⁊ spālr̄ si fue-
rit recēs. ¶ Ad albulā aliđ:vt tollatᷣ ab oculo in.30.diebꝰ
vel.40.ad plus p certo. ℞.radicis cardi agrestis siue car-
di bn̄dicti: ⁊ aū solis ortū fodias cū palo ligneo ⁊ tūde eaz
cū ligno quercino ⁊ succuz ex̄he: ⁊ in vase vitreo repone: ⁊
exinde parū oculis ipone:est aūt succꝰ icidēs talē hn̄s vtu-
tē.p̄mo qꝛ pelliculas mēbrane tollit de oculis:deide curat.
¶ Aliđ ad albulā oculorū iueteratā experimentū exptuz
magistri Michae. Scoti. ℞.balsamine spume maris:ster
coris viridis lacerte:nitri çucchari aā.ptes eq̄les:deide su
me açori chelidonie.aā.ʒ.x. ⁊ coquantᷣ in lib.j.aque donec
redeat ad quartā ptē aque coletᷣ: ⁊ spēs p̄dicte supaspergā-
tur ⁊ desiccentᷣ in vmbra:deinde iterū terantur ⁊ ex p̄dicta
aqua aspergantᷣ: ⁊ iteruz terantᷣ vt prius:hoc fiat ter vel q̄-
ter.postea pul.ille oculis imittatur.huic eniz medicamini
nullū est sile in remouēdo albulam iueteratā ⁊ albuginez
grossaz de oculis hoiuṁ ⁊ oiuz aialiū:siue equoꝝ vel alte-

Ad maculam.

rius cuiuscūq3 gn̄is. ¶ Ad maculā oculoꝝ sm hibernicū
⁊ magistrū meū exptuz experimētū ⁊ spālr̄ si recēs fuerit.
Primo minutio fiat de vena capitis dextri brachij viribꝰ
⁊ etate pmittentibꝰ:postea fiat emplm̄ supra frontē ⁊ tim-
pora pa.de solatro pistato misto cū al.oui:vel emplm̄ di-
ctū in cura fluxus lachrymaꝝ:deinde tria oua:coquantᷣ ⁊
fiāt dura:postea ex̄hantᷣ vitella ⁊ ꝯburantᷣ in olla noua in
fortissimo igne:ita q̄ fiat ex eis pul.subtilissimꝰ:q postmo-
dū distēperetᷣ cū pauco vino al. ⁊ mane ⁊ sero cū pēna ocu
lis ipone:qꝛ maculā delet ⁊ pannū corrodit: ⁊ est expertuz.
¶ Aliud exptuz ad maculā ⁊ ēt ꝯ ruborē oculoꝝ ⁊ fluxū
lachrymaꝝ. ℞.succi chelidonie depurati tn̄ prius in vino
al. ⁊ vini al.ana. ⁊ ponatᷣ in eis pul.aloes ⁊ cū petia coletᷣ ⁊
oī sero cū pēna gutta oculis imittatᷣ. ¶ Aliđ ad maculaz q̄
si fuerit recēs tolletᷣ infra tres dies:si in oculis posueris ter
in die vnā guttaz vel duas de sanguine ale pulli colūbini.
¶ Aliud ad idē. ℞.radicis virge pastoris: ⁊ eam exicca ⁊
pulueriça cuius pul.oculis ipone:qꝛ valet ēt hoc ad grossi
tiez palpebraꝝ. ¶ Itē ciminū in vino infunde ⁊ cū molle
fuerit tere ip̄z ⁊ in sacculo lineo infundas:qm̄ tollit macu-
las si calidū supra oculos macularū clausis palpebris ap-
ponatᷣ. ¶ Aliud ad maculas oculoꝝ eradicādas. ℞.succi
betonice: senationū.aā.ʒ.ij.cachimie ceruse.aā.ʒ.j.ß.ros.ʒ.
j.gūmi arabici.amili.aā.ʒ.ß.aloes.ʒ.iij.pulueriçāda pulue-
riçentᷣ ⁊ cū p̄dictis succis depuratis ꝯmisce: ⁊ fiat collyriū:
de quo in oculis bis in die pone:qꝛ maculā cito tollit. Et si
p̄dictū pul.cū aqua pluuiali vel ros.miscueris siue succuz
p̄dictuz: ⁊ facto collyrio iponas oculis:valet in angustioso
dolore ophthalmie mirabilr̄. ¶ Collyriū valēs ad macu-
las oculoꝝ ⁊ obscuritatē eorū lachrymas stringit putredi-
nē mūdificat ⁊ visum clarificat. ℞.antimonij thutie.aā.ʒ.
iij.salisgēme.ʒ.ij.chelidonie memithe.aā.ʒ.ij.costi mente
aā.ʒ.ij.cāphore.ʒ.ß.thutiā ⁊ antimoniū tēpera cū mirabo-
lāditis: ⁊ hoc fiat tribꝰ diebꝰ ⁊ de alijs oibus fiat pul. ⁊ mi
sce ⁊ siccetᷣ: ⁊ cum succo feni.fiat collyriū ⁊ oculis impone.
¶ Aliud ad maculā oculoꝝ ⁊ pruritū palpebraꝝ ⁊ rubo-
rē accipe radicis feni.electi ⁊ chelidonie:de sūmitatibꝰ ru-
te ⁊ absinthij:succū extrahe ⁊ p̄dictas radices pista ⁊ succū
ex his oibꝰ extrahe ⁊ cola ⁊ in vase ereo repone: ⁊ adde pa-
rū mellis ⁊ lactij mulieris: ⁊ pone ad serenū p tres noctes: ⁊
ex eo parū oculis imitte cū pēna. ¶ Itē paritariaz rosas ⁊
rutā oia insimul pista ⁊ cū claro oui misce ⁊ clausis palpe-
bris supra bōbicē in vino infusam oculis suppone. ¶ Ad
maculā pannū ⁊ albulā exptū. ℞.margaritaꝝ nouaꝝ pfo
ratarū ⁊ nō pforatarū.aā.ʒ.ij.viridis eris.ʒ.ij.cāphore.ʒ.j.
castorei olibani sarcoco.aā.ʒ.iij. ⁊.ß.oia bn̄ pistata pulueri-
çata in mortario metallino in vase vitreo cū aq̄ ros.ꝯfice
⁊ icorpa ⁊ dimitte bn̄ desiccari i sole: ⁊ iterū exicca: ⁊ sic fac
ter vel q̄ter:deinde ex medicaminē parū oculis ipone:q
maculā delet: ⁊ albulā ⁊ pānū corrodit. Et si vis q̄ sit sub
albidi coloris:pone plus de sarcocolla:si viridis plus đ vi-
ride eris: ⁊ sic de alijs.

Modus incidendi vngulam.

¶ Ad vngulā oculi si iueterata fue-
rit icidatᷣ sm doctores chirurgie hoc mō: Accipe ipsaz vn
gulā cū duobꝰ instrumētis ferreis vel tribꝰ ad hoc ꝯueniē
tibus ⁊ eleua eā caute ⁊ subtilr̄ custodiēdo ipsiꝰ oculi sub-
stantiā: ⁊ cū instrumēto ferreo:qd̄ vocāt chirurgici instru-
mētū caluū rade eā:eleuādo ita q̄ tunicā oculi nō tangas
nisi leuiꝰ q̄3 poteris: ⁊ scinde ipsaz vngulā suauiter in loco
vbi habet initiū ⁊ finē.s.i minori angulo ⁊ in maiori:dein-
de habeas vitellū oui cū bōbice: ⁊ pone sup oculū per tres
dies renouādo bis in die. In 3° xo die si videris q̄ adhuc
sit ibi vngula iterū eaz scinde ⁊ ouuz silr̄ superpone. Sin-
autē accipe mel dispumatū vinū rubeū ⁊ forte ⁊ pul.galla-
rū cōbustarū cribratarū subtilr̄:que silr̄ oia bulliāt: ⁊ paruz
ex hoc quotidie cuz panno oculis imittatur:quousq3 ocu-
lus purificetᷣ:vel aliquod de supradictis vnguentis:vt est

vnguentū ru. vel citrinū supponať. hoc enim mō curabiť vngula inueterata. Qꝫ si ipsa vngula inueterata nō fuerit: sed recēs de facili curať cū pul. siccaꝝ herbaꝝ succis ⁊ collyrijs: que ad pānū valēt: que iferiꝰ sunt dicēda. ¶ Ad vngulā albulā ⁊ pānū ꝓbatū. Accipies ęs vstū nouies in aceto extinctū sal cōbustū armoniacū sarcoco. crocū orienta. ⁊ cribrenť ⁊ cōficiant cū felle porcino ⁊ caprino. Et iterū siccenť ⁊ cū ꝑdictis fellibus ibibanť: postea parū de hoc pul. oculis ipone qꝛ mirabile est. ¶ Collyriū ꝯtra pannū oculoꝝ ⁊ ꝯtra apā eoꝝ ⁊ ophthalmia. ℞. mellis dispumati. ℥. ij. fellis caprini fellis galli. añ. ℥. j. oia siľ bul. vsqꝫ ad cōsumptionē medietatis in vase eneo: ⁊ in vase vitreo repone: ⁊ ter vel quater in die parum ex eo pone in oculis.

Ad pānū ⁊ ophthal.

¶ Aliud collyriū ad idē expertū. accipiať stercus pueroꝝ ⁊ cōburatur in nouo pignato quousqꝫ exinde fiat puluis niger deinde terať ⁊ cribelleť ⁊ addať sibi tātū de pul. ossis sepie: ⁊ addito pauco melle dispumato fiat collyrium: ⁊ oculis pluries in die caute iponať. Uel simili mō pul. predictoꝝ sine melle iponať oculis: qꝛ pānū corrodit ⁊ vngulam ⁊ albulā in breui ꝓ certo ex oculis cuiuslibet aialis siue hois siue equi bouis vel alterius cuiuscūqꝫ: ⁊ est expertum. ¶ Aliud ad idē. pul. nitri in mortario metallino subtiľr puluerizatꝰ cū pistello eneo per petiā subtiľr extractꝰ: ⁊ cū pauco melle dispumato admistus valꝫ ad idē. ¶ Aliō ad pānū corrodendū. ℞. sarcoco. viridis eris. añ. ℥. j. thutie ℥. ß. puluerizenť ⁊ cū melle dispumato conficianť: ⁊ oculis iponať pluries in die. ¶ Aliud ad idē. ℞. mellis dispumati. ℥. ij. lity. ℥. j. fellis galli. ℥. j. fellis leporis ⁊ vulturis añ. ℥. ß. incorporenť oia insiľ supradicta ⁊ oculis impone. Et vt dicaꝫ generaľr fel oium aialiū de rapina viuentium vtile est valde bis pas. ¶ Aliud collyriū bonū ad idē. ℞. boluꝫ arme. ⁊ in cote infusa vino al. puro friceť vsqꝫ ad ꝯsumptionē boli: ⁊ hoc ad libitū: deinde cū succo corrigiole chelidonie ⁊ melle dispumato ana. diligēter incorporenť: ⁊ in vase vitreo repone ⁊ vsui reserua. ¶ Aliud collyriū ad idem ℞. mellis dispumati: lity. añ. ℥. j. ⁊ ß. distemperenť isimul. deinde adde thutie eris vsti tartari vini al. viridis eris: salisgēme. añ. ℥. ß. repone ⁊ vtere: vt supra. ¶ Aliud ad idem. ℞. mellis. ℥. iij. succi verbene succi radicis fenic. succi agrimonie. añ. ℥. j. succi chelidonie viridis eris. añ. ℥. j. ß. croci. ℥. j. hec oia cū tantūdē boni vini al. misce: ⁊ bulliant siľ vsqꝫ ad cōsumptionē medietatis: ⁊ vsui reserua. ¶ Unguentū expertū ad pānū corrodendū. ℞. centrū galli chelidonie. añ. M. ß. pistenť bñ: deinde in. ℥. vj. olei cōis mittanť per dies. x. vel tñ donec marcescāt: deinde siľ bulliant ad lentuꝫ ignē ⁊ cū videris subam herbaꝝ petere funduꝫ: deponatur ab igne. ⁊ appone ibi cere noue liquefacte. ℥. j. ⁊ iterū bulliant: ⁊ post pone modicū supra marmoreū lapidē: ⁊ si aliquātulū tenacitatis habeant signū est decoc. ꝑfecte: post adde. ℥. ij. viridis eris ab igne remouendo: ⁊ cuꝫ penna ter vel quater in die oculis imitte. Quidā addunt huic vnguēto oliba. sarcoco. thutie. añ. ℥. ij. succi chelido. succi matrisil. añ. ℥. ß. lity: aloes epatici. añ. ℥. j. que oia puluerizata cuꝫ predictis succis ⁊ oleo parū bulliant: ⁊ fiat vnguentū: qꝺ est optimū in ꝑdictis causis: ⁊ ꝓbatū est. Succus etiā morgilene cuius flos est rubeus in ꝑdicto vnguēto ponať ⁊ est optimū.

Unguentū exptū ad pannū.

¶ Collyriū ad pānū ⁊ oēm oculi coopturā expertū. ℞. mellis dispumati. ℥. iij. cum quo cōmisceas nitri subtiľr puluerizati ⁊ per pannū cribellati ossis sepie stercoris lacertarū cōbusti puluerizati. añ. ℥. ß. ⁊ adde parū aq̄ roß. ⁊ in vase vitreo tribus diebus ad solē ⁊ totidē noctibꝰ ad rorē maneat ⁊ vtere. ¶ Aliud ad idē. ℞. xxv. gra. piperis nigri. zinz. piperis al. añ. tantūdē oia in pul. redacta cum succo folioꝝ hedere terrestris vinoqꝫ albo misce: ⁊ cola ꝑ pannū ⁊ vtere: qꝛ valꝫ ad pannū albulā ⁊ maculā. ¶ Ad idē. ℞. cantarellas ⁊ tere eas optime ⁊ pone eas iuxta oculos ⁊ timpora: ⁊ desuper liga paꝝ frumēti masticati in aceto madefacti: ⁊ maneat ꝑ tres dies ⁊ totidē noctes: deinde remoueať ⁊ supra fracturā quā fecerint pone foliū hedere vel vinee: ⁊ portet eā quousqꝫ euaserit ⁊ collyriū aliqꝺ aut ex predictis aquis oculis iponať. ꝓdest enim hoc vngule pāno ⁊ oi oculoꝝ egritudini ꝑterqꝫ ad caliginē ⁊ guttaꝫ serenā. ¶ Puluis expertus ad oculorū pannū. ℞. roß. sileris sarcoco. corticis mirabolanoꝝ citrinoꝝ ossis sepie antimony. zinz. hermodactyl. se. centrūgalli: thutie nitri subtiľr puluerizati: salis cōbusti stercoris pueroꝝ cōbusti: stercoris lacerte in pasta cocti zucchari candi. añ. ℥. j. aloes. ℥. iij. mittať in oculis bis. vel ter in die ⁊ nocte: tñ ꝑus abluanť oculi cū succo chelidonie vel cū aliq̊ de ꝑdictis collyrijs.

Pul. expertus.

¶ Alius pul. optimus ad idem. ℞. stercoris lacerte eiecto nigro in pasta in furno decocti: aque nitri. ℈. j. spume maris. ℥. j. hec oia in ꝑdictis bulliant succis: postea exiccenť ⁊ vsui reserua. ¶ Alius pul. optimus ad idē. accipe ouum ⁊ ꝓycias inde albū per ꝑuū foramē in capite ipsiꝰ oui factū ⁊ in vitello: qꝺ remāserit sal tritū vsqꝫ ad sūmuꝫ teste ipsiꝰ oui mitte: postea cū pasta vel luto sapiētie os ipsiꝰ oui obtura. Ita vt nihil de suba ipsiꝰ oui exire possit: deide i igne cōburať ⁊ subtiľr pisteť ⁊ cribelleť ⁊ hꝰ pul. paꝝ quotidie in oculo pone: qꝛ mirabiľr pānū corrodit: ⁊ oēm oculi coopturā delet: ꝓbatū est.

Pul. exptus.

¶ Pul. aliꝰ ad idē. ℞. sarcoc. tartari vini al. ossis sepie. añ. ℥. ß. thutie. ℥. q̄rtū teranť ⁊ vtere. ¶ Uidi quēdā cuiꝰ oculus pāno erat cooptꝰ ⁊ solūmō ponēdo sibi in oculo quotidie semē centrūgalli puluerizatū: īfra dies paucos curatꝰ est. ¶ Aliꝰ pul. ad idē. ℞. sarco. calcecumenō. añ. ℥. j. tere ⁊ vtere. ¶ Aliꝰ ad idē ⁊ est valde corrosiuus. ℞. salisgēme. ℥. j. thutie. ℥. ß. sarcoc. ℥. ij. tere ⁊ vsui reserua. ¶ Aliꝰ ad idē. collige stercus lacertaꝝ viridiū ⁊ eiecto nigro: qꝺ remanet reserua: ⁊ in pasta decoque in furno vel alibi: post adde paꝝ sarco. ⁊ in oculo pone: qꝛ pānuꝫ ⁊ oēm oculoꝝ coopturā ꝓ certo remouet. ⁊ ego exptꝰ sum.

Exptū ab auctore.

¶ Aliꝰ pul. ⁊ est valde corrosiuus. ℞. spume maris nitri. añ. ℥. j. thutie. ℥. ß. zucchari candi. ℥. ij. tere ⁊ vtere. ¶ Alius pul. ad hꝰ exptus: accipe fabas nigras ⁊ iter tegulas ardentes eas cōbure: deinde cū limatura ferri. añ. optime trita i mortario metallino ⁊ ꝑ pānū subtiľr extracta misce ⁊ multoties in die oculis iponať pul. ille: qꝛ ꝓ certo infra breue tps pānū ⁊ oēm oculi coopturā tollit. ꝓbatū est. ¶ Alius pul. ad idē optimꝰ. ℞. thutie ꝑparate ꝭm doctrinā in cap. de caligine datā. ℥. j. sarcoco. ℥. q̄rtū: margaritaꝝ nō ꝑforatarū. ℥. j. zuc. candi. ℥. ß. teranť ⁊ cribellenť ⁊ vtere. ¶ Aliꝰ ad idē. ℞. thutie zuc. cādi. zinz. añ. ℥. j. sarcoc. tartari vini al. añ. ℥. ij. margaritarum nō perfora. ℥. ß. musci. ℈. ß. tere oia ⁊ cribella ⁊ vsui reserua.

Pul. exptus.

¶ Alius pul. optimꝰ ad idē. ℞. thutie. ℥. j. aloes. ℥. j. ß. sarco. ℥. ß. tartari salis nitri thuris. añ. ℥. j. teranť oia insiľ: ⁊ mittanť in corꝑe turturis ꝓiectis oibꝰ interioribꝰ ⁊ in testa enea in clibano vel lari calidissimo cōburanť: ⁊ cū ipso turture ēt penne turturis cōburanť: postea oia teranť ⁊ subtilissime cribellenť: ⁊ bis in die hic pul. mittať in oculis: qꝛ pānū ⁊ oēm oculi coopturā infra breue tēpus corrodit. ꝓbatū est. ¶ Alius pul. ad idem. ℞. thutie sarco. tartari vini al. thuris calcecumenō antimony. añ. ℥. j. tere ⁊ vtere. Quidā addūt ossis sepie candi margaritaruꝫ ꝑforataꝝ ⁊ nō ꝑforataꝝ ligni aloes. añ. ℥. j. ¶ Aliꝰ puluis optimꝰ. ℞. thutie ꝑparate ꝭm doctrinā ꝑdictā. ℥. j. lapidis calaminaris coparose calcecumenō. añ. ℥. q̄rtū. oia teranť ⁊ cribellenť ⁊ vsui reserua. ¶ Puluis alius optimꝰ ad idem ℞. cōculas mari. hꝰ est testas ꝯcularū: spume marine salis cōis. añ. zucchari tātūdē tere ⁊ vtere. ¶ Aliꝰ optimꝰ ad idē ℞. limature eris optime in mortario metallino trite ⁊ cribellate in aq̄ nouies ablute ⁊ exiccate q̄lꝫ vice: ⁊ cū pauco

ossis sepie sarcoco. zuccbari ꝛ camphore misce ꝛ reserua.
¶ Alius optimus ad pannū vngulā ꝛ grossitiē palpebra-
rū. Accipe soleas vetustas: que in plateis stant ꝛ cōbure eas
in pignato in igne: ꝛ pul. q ex eis fit misce cum tātūdē aloe

Expertuȝ ab auctore

ꝛ vtere. ¶ Ad idē expert⁹. ℞. lapides q reperiunt̄ in cal-
ce viua: qui nō potuerūt comburi: sed remanserūt in calce
duri multū ꝛ teras eos optime in mortario metallino ꝛ p
pannū subtil'r cribra ꝛ misce istū pul. cū vrina pueri virgi-
nis: ꝛ ibi iaceat per tres dies: deinde siccent̄ in sole: ꝛ sic im-
bibant̄ ex ipsa vrina ꝛ siccent̄ ad minus tribus vicib⁹: po-
stea de ipso pul. bis vel ter in die oculis parū impone: qꝛ
pro certo in breui tollit pannū ꝛ omnē grossitiē palpebra-
rum ꝛ oculi coopertura m. experto crede: quoniam in plu-
ribus equis ꝛ alys aialibus sum expertus. Et hec de pāno
albula ꝛ vngula ꝛ macula dicta sufficiant.

Probatū

Additiones

ad pannū oculoꝝ siue ca-
taractā ꝓbatuȝ. fiat colly-
riū cū croco melle ꝛ vino al. qd̄ p plures dies
oculis imittat̄ vt pānus mollescat: deinde mo-
dicū de isto pul. ponat̄ in oculis cū vadit dor-
mitū in sero. ℞. ally. ʒ. ij. salisgēme. ʒ. j. ß. thutie. ʒ. ij. piperis
ʒ. j. ß. croci. ʒ. j. oia bene in mortario tere: ꝛ in cortice oui po-
nant̄ ꝛ super lar calidū ꝛ aliqua scutela vel parua olla sup-
ponat̄ ꝛ fiat super illā ollam fortis ignis per duas vel tres
horas donec cōburant̄ bn̄: deinde pulueriȥate p pannum
subtileȝ extrahant̄: ꝛ addat̄ thutie tātū: sicut in precedenti
caplo dixi ꝛ vtere. est eniȝ ꝓbatū. ¶ Aliud experimētum
ad albulā pānū vngulā: ꝛ oēm oculi supfluitateȝ: ꝛ visum
miro modo clarificat. ℞. ij. vel. iij. radices chelidonie bn̄
mundas ꝛ lotas cum vino al. ꝛ stent p noctē cuȝ cineribus
rute viridis: deinde trite iaceāt per dieȝ ꝛ noctē in bacillo:
deinde ponant̄ ad ignē donec feruere incipiat: ꝛ cuȝ bono

Mirabile

aloe fiat collyriū de quo oculis imponat̄. ¶ Ad albulam
oculoꝝ ꝛ pānū ꝓbatū. ℞. salis gēme ossis sepie stercoris
pueroruȝ ꝛ siccaꝝ soleaꝝ vetustaꝝ aā. qd̄libet in pignato
nouo per se cōburat̄ ꝛ pulueriȥet̄ ꝛ misceat̄ oculis sepe in
die imponat̄: qꝛ est mirabile ad remouendū albulā ꝛ pan-
nuȝ ꝛ omnē coopertura que est in oculo. ¶ Alius ad ideȝ
ꝛ cōtra oēm ruborē oculoꝝ ꝛ palpebraꝝ inuersataꝝ succ⁹
matrissilue oculis sepe iponat̄: ꝛ potest succ⁹ extrahi ꝛ sic-
cari: ꝛ cum vti vis distempera cū vino albo oculisqȝ imit-
te hoc collyriū: qm̄ ꝓbatū est oibus predictis ex quacūqȝ
causa sint. ¶ Succus herbe lucule quasi lucem dans: que
est hypia cū floribus ru. oēm coopertura m oculi siue hois
siue alteri⁹ aialis in breui tollit: valet etiā ad cataractā: ꝛ si
in predicto succo ponatur stercus lacerte viridis ad idem

Aqua mirabilis.

valet. ¶ Aqua mirabilis infallibiliter oculorum maculas
delens ꝛ oculos clarificat super oia: iuuentutē conseruat:
ꝛ omnē maculam faciei delet: sed gutte ro. ꝛ lepre nō vere
valet. ℞. limaturā argēti stanni eris calibis plumbi auri
cachimie argenti ꝛ auri ſm̄ diuitias ꝛ paupertates aā. po-
nant̄ p diem ꝛ noctē in vrina pueri virginis ca. Scd̄a die
in vino ca. al. Tertia die in succo feniculi verbene ꝛ cheli-
donie. Quarta in alb. ouoꝝ. Quinta in lacte mulieris pue-
ruȝ nutrientis. Sexta in vino rubeo. Septima in septem
albumib⁹ ouoꝝ: ꝛ hoc totū ponat̄ in vase in quo distillat̄
aqua ro. ad lentum ignē: ꝛ quātū distillauerit reserua in va-
se aureo argenteo vel vitreo bn̄ obturato ne respirare pos-
sit: ꝛ ex ipsa aqua oculis imitte. ij. vel. iij. guttas mane ꝛ sero
lauando pus oculos ꝛc̄. ¶ Fimus humanus siccatus soli
ꝛ parū cōbustus pulueriȥatus est mirabile in abstergēdo
ꝛ resoluendo additiones ꝛ albulas que fiunt in tunica ocu-
loꝝ: cui alīq addunt piper ꝛ bn̄ fit ꝛ cinamomum in colly-
rio. abstergit eniȝ lacteū oculū ꝛ humiditatē grossaȝ melle
mistis dispumato. ¶ Dixit mihi frater Oliuerius hoc ex-
perimentū famosum in alemania qd̄ in decem dieb⁹ delet
albulam. Succus herbe parue que in hortis nascitur ꝛ per
terram extendit̄ medio palmo: folia eius rotunda parua
sunt sicut ebulus: semen eius est terrā recipiens sub caulo
eius: ꝛ in grossitudinē duorū granoꝝ mily ponat̄ in oculo
bis in die. ¶ Et aqua distillata eufragie oculis iposita se-

Ad debilitatē visus Electuariū auctoris.

pe albulā delet. ¶ Ad debilitatem visus in senectute. Ele-
ctuariū qd̄ feci p domino petrino. ℞. origani nucis mus.
thimi pulegy adhil. cinamomi feniculi. aā. ʒ. ß. cubebaruȝ.
ʒ. ij. macis. ʒ. j. fiat electuariū cum melle. Et si iste herbe cū
succo feniculi ꝛ chelidonie ponant̄: deinde siccent̄ fit ope-
ratio melior illarū. Item addatur piperis longi ꝛ gariofi.
aā. ʒ. j. possunt addi mirabolanoꝝ belliricoꝝ emblicoruȝ.
aā. ʒ. ij. sumantur de eo mane ꝛ sero. ʒ. ij. cum vino acuit vi-
sum: ꝛ stomachū reddit robustū. ¶ Ruta calamentū ꝛ ci-
minuȝ pistata ꝛ in vino infusa super oculos emplastrata
siccāt lachrymas. Licoree nodus delatus in plicatura bra-
chy sinistri maculas minuit. Succus absinthy rūpit ma-
culas. Aqua ardens oculis iniecta valet. ¶ Sanguis an-
guille ꝛ fel ei⁹ ꝛ falconis ꝛ coturnicis huiusmodi morbos
curant. Simil'r sang. leporis ꝛ est signum quia frangit la-
pidem in vesica. Sanguis coturnicis mistus cū alys carni-
bus nō pmittit eaꝝ pinguedinē coagulari. ¶ Ad passio-
nes valet sanguis vpupe ꝛ cerebrū eius desiccatum ꝛ san-

Aqua probata

guis hirūdinis calidus. ¶ Aqua thutie p̄parate. ℞. aque
eufragie: aque feniculi: aque matrissilue. aā. lib. ß. aque ros.
lib. ij. thutie preparate. ʒ. ij. aloe. ʒ. ß. coparose al. ʒ. ß. cāpho-
re. ʒ. j. misce: ꝛ fiat aqua approbatissima. ¶ Aqua magistri
Petri hyspani que visum acuit ꝛ oculos clarificat: ꝛ macu-
las ꝛ pannuȝ delet. ℞. se. feniculi petrosel. apy sileris mon-
tani anisi carui vtriusqȝ seminis gallitrici radicis chelido-
nie acori betonice foliorum agrimonie tormētille rute ver-
bene. aā. terant̄ ꝛ ponant̄ in p̄ma die in vrina pueri virgi-
nis. scd̄a in vino al. tertia in lacte mulieris siue asine. quar-
ta die distillent̄ hec oia ꝛ serua vt balsamum ꝛ obtura bn̄
vas ne respirare possit: qꝛ virtus eius exhalaret. ¶ Succ⁹
virge pastoris pluries in die iniectus pānū maculā ꝛ oēm
oculi cooperturā in breui tollit: ꝓbatū est in quodā sacer-
dote qui non videbat. ¶ Item aqua facta ex semine rute ꝛ
miste cum medietate sui succi serpentine siue aque rute ꝛ
pluries in oculis iniecta pannuȝ corrodit ꝛ omnē supflui-
tatem in eo existentē: ꝛ est ꝓbatum. ¶ Item pul. buffonis
eiectis interioribus combusti in pignato pannū oculi cor-
rodit. ¶ Quidā lapis repit̄ i capite limatie lōge nō scuta-
te lucidus in modū crystalli qui si pulueriȥetur ꝛ ponatur
in oculo omnē pannū ꝛ oculi cooperturā tollit. Et si cum
felle hircino misceatur erit fortioris operationis. ¶ Iteȝ
se. centrūgalli integrū oculis iniectū pannū remollit corro-
dit ꝛ remouet. ¶ Item collyriū factū ex thutia preparata
camphora aloe epatico. aā. confectum cum succo chelido-
nie succo menthe succo centrūgalli et verbene omnē pan-
nuȝ et oculorum cooperturam remouet. ¶ Collyrium ad
pānū oculoꝝ remouendū et omnē tenebrositateȝ. ℞. baci-
lē et vnge ipsuȝ cū melle: et pone ipȝ ad solē: sic q̄ fundus
recipiat solē et os terrā: ꝛ stet per duos vel tres dies: donec
videas illud mel esse viride: tūc ablue ipsum cuȝ bono vi-
no al. et in ampulla vitrea. reserua ꝛ oculis impone: qꝛ eos
mirabil'r clarificat. Et si loco vini ponatur aqua chelido-
nie rute et verbene: et similia vel aliqua de alys suprascri-
ptis: meo iudicio esset maioris efficacie. ¶ Succus trifo-
ly picti cū maculis al. valet ad albas maculas: et cū nigris
ad nigras. ¶ Aurū fricatū cuȝ aceto sup cotem et desicca-
tum ad solē ꝓdest. ¶ Pul. olibani cū melle et aceto et ster-
core magnoꝝ murū mistus et iunct⁹ pānos oculoꝝ diluit.
¶ Aqua fabroꝝ valet ad maculas pānuȝ et inuersationē

palpebrarũ ⁊ totaꝫ cutẽ faciei subtiliandã. Eufragia quocũqꝫ mõ sumpta in quocũqꝫ defectu oculis ꝓdest. Mirabolani kebuli cõditi visuꝫ clarificant ⁊ debilitatẽ ex ventositate restaurãt: ꝯferunt syncopiçantibus ⁊ hemorrhoidas patiẽtibꝰ mane debẽt sumi ⁊ post mẽsaꝫ: vel syrupus in quo positi fuerint si habeř: deř sine obseruatione diete ⁊ sine oĩ abstinẽtia. Discernunř aũt sophistici a bonis: qa kebulus cõditus cũ frãgiř iterius: exteriꝰ oino niger reperiř: ⁊ cũ gustař paruã hꝫ ponticitatẽ ⁊ multã dulcedinem. Si xo cũ frangiř intus est pallidus vel subpallidus ⁊ paruã hꝫ dulcedinẽ ⁊ multã ponticitatẽ ꝑcipue: si cuꝫ integer acu ꝑforeř sophisticus est. ¶ Pica cõbusta in olla sigillata quocũqꝫ mõ data ꝯtra noctilupã ⁊ cardiacã ⁊ meliaꝫ ĉ cã frigida ⁊ cãcrũ in virga virili curat locũ cũ litio. ¶ Semen feniculi quocũqꝫ mõ quotidie sumař ⁊ cũ aqua frigidã lauet oculos si sit ex debilitate spũs: vñ pica intus aperit ⁊ extra claudit ⁊ reparat spũs. Itẽ pica cocta ⁊ comesta repat spũs visibiles. Itẽ pica deplumeř ⁊ abiectis itestinis decoquař in vino al. vsqꝫ ad vini ꝯsumptionẽ ⁊ sꝑationẽ carnis ab ossibus: ⁊ tunc totũ terař: ⁊ liquor soli triduo exponař. postea cũ carpia vel aliquo panno lini subtili suꝑ oculos ponař: q̄ꝛ asperitatẽ obscuritatẽ ruborẽ ⁊ dolorem tollit: ⁊ spũs reparat. ¶ Succus rute cũ modico mellis lachrymas stringit. ¶ Ad defectũ visus dolorẽ ⁊ cecitateꝫ. ℞. pullos hirũdinũ ⁊ cũ acu subtili ceca ⁊ repone in nido post tertiũ rediẽs videri tolle caput ⁊ cõbure in olla ⁊ redige in pul. ⁊. ℞. fel bois vel loco eius fel catuli lactentis. xxx. dierꝫ carpobalsami ꝑtes. ij. castorei ꝑteꝫ. j. misce ⁊ pone in oculis: vel. ℞. succũ hedere terrestris succũ feniculi ana. stet triduo in vase eneo ad solẽ ⁊ statim pone in oculo. Succus absinthij ⁊ rute ana. valet.

¶ De pediculis i palpebris ⁊ fistula lachrymali. Ca. XIX.

Accidit aliqñ quibusdã ꝙ habẽt multos pediculos ꝑuos in palpebris qui curari poterunt in hunc modũ. Elixeř vnum ouũ ⁊ durũ fiat: deĩde scindař ꝑ medium ⁊ al. ipsius oui: ita durũ calidũ supra palpebras apponař: ⁊ statim exibũt ipsi pediculi ⁊ ibũt ad ouũ. Quidã ponũt petiã lini subtilissimaꝫ iter palpebras ⁊ ouũ ⁊ pediculi volẽtes ire ad ouũ applicãt se ꝑdicte petie. vtrũqꝫ bonũ est ⁊ expertũ. Itẽ ad idẽ staphisagria trita ⁊ suppposita idẽ operař. Unguentũ ad idẽ. ℞. aloes. ʒ. ij. lardi q̃tũ sufficit teranř ⁊ cõficianř insimul ⁊ vtere: q̄ꝛ vbicũqꝫ fuerint pediculi siue in suꝑcilijs siue in pectine siue alibi iterficiet eos. Itẽ cinis cuꝫ oleo distemperatus: ⁊ suꝑinunctus in pectine ⁊ vbicũqꝫ fuerint necat eos. Et q̄ꝛ in caplo de pediculis plenius de hac dicaꝫ mã: ⁊ largius diceř: ꝓpter hoc de ipsa materia vlterius nõ est querendum.

¶ De fistula in lachrymali. Cap. XX.

Quandoqꝫ accidit oculos fistulari iuxta nasum in aliquo loco lachryme: que fistula in hunc modũ curari põt. ¶ Et primo opꝫ ꝙ oculi suauiter ⁊ leuiter ad aliã partẽ cõpellanř parũ cũ aliquo instr̃o chirurgico ad hoc idoneo: postea foramẽ illud dupliceř cũ radice maliterre vel brionie vel cum medulla sambuci: vel petia al. vi. infusa intromittař vsqꝫ ad loci ꝓfunditatẽ. postmodũ extrahatur: ⁊ per illud foramẽ mittas canelluꝫ eneũ vel ferreũ vel argenteũ subtile: ⁊ per foramen canelli mittas ferrum vel argentũ ignitum sic ꝙ vsqꝫ ad radicẽ fistule attingat: ita ꝙ radix illius fistule: quocũqꝫ sit: coquatur. ¶ Qꝛ si pa. vltra modũ cocturã timuerit sic ꝙ nullo mõ possit ignẽ pati: fiat tũc stuellus de vnguẽto ruptorio ⁊ in ipso foramine sic ꝙ tangat radices ipsius fistule: apponatur: ⁊ dimittatur ibi esse a tertijs vel nonis vsqꝫ ad vesperas: post extrahatur ⁊ ponatur ibi petia lini subtilis in al. oui itincta: donec ignis cadit ⁊ euaporet. post cureř vt cetera vulnera. ¶ Unguenta autẽ ruptoria sic facies. Accipe duas partes cineris lentisci vel fabaꝝ vel nitri vel myrti. ⁊ tertiã partẽ calcis viue pulueriçate ⁊ desuꝑ aquã infũde: ⁊ ista aqua capitellũ diciř. Et si vis ꝓbare an dictũ capitellũ sit forte. ponař in eo vnũ ouum: ⁊ si suꝑnatat forte est: si nõ: nõ est forte. ⁊ tunc iterato: ⁊ ipsaꝫ aquã que descẽdit iterũ cola: ⁊ sic fac donec fiat forte: deinde ipso capitello iam facto resolue calcẽ viuaꝫ pulueriçatã: auripigmẽtũ. saponẽ saracenicũ: ⁊ misce oĩa in modum vnguẽti: ⁊ fac vt dictum est: q̄m ita decoquit ⁊ rumpit vlcera sicut ignis. Istud eniꝫ vnguentũ positũ in cõcula glandiũ vel capsula erea ⁊ positũ supra scrophulas mortificat eas: sic ꝙ sine lesione extrahi possunt. Mortificat etiaꝫ radicẽ cuiuslibet fistule si vna pillula ex eo facta ponař supra radicẽ fistule: vel stuellus ex eo factus: qđ meliꝰ est: qui stuellus cũ in ore fistule imittitur totus debet iuolui petia lini subtilis sic ꝙ de ipo stuello nil discoopertũ remaneat nisi sola pũcta: que supra radiceꝫ ipsius fistule dꝫ iacere. Et potes cuꝫ dicto vnguẽto ruptorio quãlibet carnẽ sanã rũpere: ⁊ in quacũqꝫ corporis parte volueris. vñ vidi quẽdam qui cuꝫ hoc vnguẽto posito in capsula erea rũpebat locuꝫ. siue crepaturã in vna hora. deinde ponebat intus intestina. ⁊ postmodũ suebat crepaturã. deinde pul. consolidatiuũ ⁊ carnis generatiuũ desuper aspergebat: ⁊ curabat omnes crepatos indifferẽter tam senes q̃ꝫ iuuenes. ¶ Puluis auteꝫ consolidatiuus fit ex sanguine draconis: mastice: colophonia: bolo ar. mummia: rasina. radice consolide maioris siccate ⁊ cinamomo ana. de oibus equale pondus ⁊ insimul pulueriça subtiliter ⁊ vtere quãdo fuerit opus. ¶ Quidã faciunt hoc mõ vnguentũ ruptoriuꝫ ex calce viua: que adhuc in opere posita nõ fuerit nec infusa: sapone nigro: auripigmẽto: ⁊ fuligine. ana. terebat ⁊ miscebat oĩa cum forti capitello vel forti aceto ⁊ superponebat loco vbi rũpere volebat: ⁊ cuꝫ hoc etiã oĩa apostemata sine ferro rũpebat. ¶ Qꝛ si mala caro cernitur in fistula vel alibi: remouebat statim eaꝫ cũ hoc puluere. ℞. calcis viue auripigmenti viridis eris hermodactylis. ana. tere omnia ⁊ cribra subtiliter: ⁊ mitte in plagam: quia vbicũqꝫ fuerit caro mala ⁊ superflua eaꝫ in breui corrodit ⁊ est expertum. ¶ Aliud ad idem. ℞. marmoris triti ⁊ pulueriçati subtiliter. ℥. j. realgar. ʒ. iiij. tere ⁊ misce insimul et mitte in plagam. ¶ Aliud ad idem. ℞. parum calcis viue et tere eam et fac pul. ⁊ mitte vbicunqꝫ volueris: quia bene corrodit superfluam carnẽ. ¶ Idem facit pul. hermodact. ⁊ viridis eris.

Ruptoriũ

Ruptoriis

Additiones. ℞. agrimonie fuliginis pilosclle cũ coto distilla ⁊ appone in fistula lachrymali. ¶ Unguentũ expertuꝫ qđ in quacũqꝫ parte corporis vngiř pustulas ⁊ vesicas frãgit. ℞. cantariđ. sinapis pulueriçati: ⁊ cum pice alba ⁊ succo chelidonie: ⁊ modico aceti distempereř ⁊ fiat liquiđ. ad modũ salse: ⁊ inungař locus. s. per noctem. Item cinis salicis cum assungia permistus rumpit carneꝫ ⁊ apostemata vbicunqꝫ vis. ¶ Itẽ viscus quercinus cum vitriolo ⁊ capitello fortiter immistus rumpit carnem vbicũqꝫ volueris. Item sapo cũ quarta parte pul. ru. idem facit.

¶ De pilis in oculis vel alibi preter naturam natis in perpetuum tollendis. Cap. XX.

Accidit aliquando ꝙ oculi lachrymanř ⁊ rubent: quia pili preter naturaꝫ in palpebris oriunř qui mordicatiões in ipsis oculis facientes ipsos oculos ad lachrymandum compellunt. Quandoqꝫ etiã nascunř pili

pleter naturam in locis diuersis corporis:quos remouere
est conueniens. ¶ Si itaqȝ fuerint in palpebris pili p̄ter
naturaȝ:⁊ fuerit ibi carnositas multa:ita ꝙ pili superflui
bene discernantur:tunc primo fricentur palpebre interius
cum folijs paritarie:⁊ cuȝ sanguis inde exierit:⁊ cum caro
diminuta fuerit:pili cū instrumētis chirurgicis:⁊ hꝫ radi/
citus extirpent̄:postea supponat̄ al.oui:⁊ hoc in estate:in
hyeme x̄o in ipso al.oui misceas parū raphani ⁊ quoties
ibi pili renati fuerint:hoc fiat:⁊ palpebris superligetur sic
ꝙ superius comprimat̄. Si x̄o nō fuerit ibi multa car/
nositas:euellant̄ pili vt dictū est:vel cū rasorio abradant̄:
deinde accipias succū cimarū rubi ⁊ absinthij ⁊ ambo cū
al.oui.cōmisceas ⁊ desup̄ ponant̄. ¶ Expimētū ꝓbatum
ad remouendū pilos supciliorꝫ vel de quolȝ loco corporis
vbi volueris in ꝑpetuū. Primo balneet̄ loc⁹:vbi fuerint
ipsi pili:quos remouere volueris cū lixiuio tepido ter vel
quater:deinde inuoluant̄ digiti in gūmi pinee pilis prius
discoopertis idest desiccatis:⁊ digitis positis sup̄ pilos euel/
lant̄ radicitus:vel cuȝ instr̄is ferreis extrahant̄ vt supra
dictuȝ est. Et loca sic depilata ex hoc vnguēto infrascripto
vngant̄:qm̄ nō ꝑmittit eos vlteri⁹ nasci. ℞.gūmi hedere
ouorꝫ formicarꝫ.auripigmēti.colophonie.añ.ʒ.j. sanguisu/
garū cōbustarꝫ pulueriçatarū.ʒ.j.ß.oia sil' pulueriçata cō/
misce:⁊ cōfice cū sanguine rane:⁊ ex hoc vnguēto parū te/
pido locus inungat̄:q2 est expṫū. ¶ Iteȝ si ex succo cicute
cū pauca aqua mista ipsa loca depilata:aut rasa vngantur
ꝑ triduū:nō permittit in loco pilos vlteri⁹ renasci. ¶ Iteȝ
si loca p̄us depilata vngant̄ ex sanguine vesptilionis ⁊ suc
co hedere ⁊ raphani ⁊ felle hircino nō sinit ibi pilos rena
sci vlterius. ¶ Unguentū magistri mei:de quo si vnxeris
loca quecūqȝ volueris:p̄us depilata vel rasa:nō permittit
ibi amplius pilos renasci. Accipe pinguedinē siue assun/
giā:que melior est rane talpe ⁊ vespertilionis:⁊ cum gūmi
hedere misce:⁊ vnguētū ex his oib⁹ fac:de quo vnge loca
p̄us depilata pluries:⁊ in ꝑpetuū nō permittit renasci ibi
pilos. ¶ Aliud ab eodē magistro meo expṫū ad idem. ℞.
carnes vaccinas ⁊ dimitte eas putrefieri ita ꝙ vermibus
ipleant̄:deinde accipe vermes illos ⁊ pone eos in agre/
sta:postea pone eos ad desiccandū ad solē:⁊ desiccati iterꝫ
imbibant̄ in agresta:⁊ iterū exiccent̄:⁊ hoc fiat ad minus
septies:⁊ postea pulueriça eos ⁊ de illo pul.sup̄ locū prius
depilatū vel abrasuȝ pluries pone:⁊ i ꝑpetuū nō renascēt̄
ibi pili:ꝓbatū est. ¶ Itē si loco vbi pili vl' capilli p̄us sint
abrasi vel depilati fuerint:deinde cum viscositate psilij ⁊
aceto mista inūgat̄:aut opio iusqamo ⁊ aceto mistis sil':aut
cū castoreo ⁊ melle qd̄ est ad hoc ꝓbatū:aut cuȝ sanguine
rane vel testudinis:si cū aliqua istarꝫ rerꝫ vel cuȝ oibus sil'
mistis vngat̄ locus p̄dictus remouet pilos:nec ꝑmittit am
plius renasci:vt dicit qdā in libro suo q diuus nūcupatur.
¶ Itē. ℞.oua formicarꝫ ⁊ pista ea bñ ⁊ cōficiant̄ cū oleo
in quo coct⁹ sit erici⁹:⁊ vngat̄ locus. ¶ Itē aliud ad ideȝ.
℞.sanguinē vesptilionis mistū cū semine cicute trito ⁊ su
per loca in qbus volueris nō amplius pilos renasci inun/
gat̄:q2 ꝓ certo nō orientur pili ibi. Et nota ꝙ anteꝙ̄ hui⁹
vnctiones fiant semper intelligas ꝙ illa loca debent depi/
lari prius vel abradi.

Additiones. Unguentū mee intētio/
nis:vt pili nō renascant̄
in locis in qb⁹ sunt p̄ter nām. ℞.gūmi hede/
re.ʒ.j.auripigmēti.picis grece se.cicute.añ.ʒ.ß.
castor.ʒ.ij.opij.ʒ.j.iusqa.ʒ.j.ß.cōficiant̄ cū san
guine rane ⁊ succo cicute:⁊ fiat sicut vnguētū ⁊ vtere post
pilorꝫ euulsionē:depilent̄ cum psilotro ex calce viua facto
pars vna:auripigmēti ptes.iij.⁊ aloes ps.ß.facta vnctione
ex eo super fumū aque calide:siue in aliqua stupha.

¶ Ad faciendū nasci pilos in locis preter naturā depilatis ⁊ supercilijs barba:⁊ huiusmodi. Cap.XXI.

Causa.

Aliquando accidit supcilia depilari
⁊ alia loca p̄ter nām ꝑꝑ
aliquos humores adustos mordicantes q sub
cute absconditi sunt:q radices capillorꝫ ⁊ pi/
lorꝫ corrodūt sic ꝙ ibi vllos pilos renasci nō
permittūt:⁊ hoc sepe fit in leprosis:⁊ in his q talib⁹ hūori/
bus valde supabūdāt. Aliqñ accidit qbusdā vt fiant calui
p̄ter nām:sicut accidit sepe istis q patiunt̄ in epate egritu
dines ex cho.in estate:quorꝫ capita postꝙ̄ incipiunt ab hꝫ
egritudib⁹ surgere depilant̄:⁊ caluitiē p̄ter nām incurrūt.
qñqȝ ēt depilant̄ circa loca corpis p̄ter naturā:⁊ sicut bar/
ba vel alia loca:vbi nāl'r pili debēt oriri ꝑꝑ dictos hu.adu
stos sub cute exñtes:vel ꝑꝑ aliquaȝ egritudinē in loco illo
aduenientē:vt accidit ꝑꝑ vsturas aut ꝑcussiōes aliquas i lo/
cis illis factas:de qb⁹ oib⁹ multa q̄ vidi ⁊ expiētias habui
recitabo.

Cura.

¶ Ut igit̄ pili renascant̄ i supcilijs.barba:⁊ alijs
locis.vȝ.d̄pilatis p̄ter nāȝ. Terant̄ radices iteriores vlmi:
⁊ in aq̄ diu coquant̄:⁊ qd̄ supnatauerit colligat̄:⁊ denuda/
ta loca pilis p̄us rasis fortiter cū stamina fricatis sic ꝙ hñ
rubescāt ex p̄dicto liquore vngant̄:⁊ ꝓ certo si plurib⁹ vici
bus fiat cito facies eos oriri. Idē opant̄ stercora tirogallo
rū cōbusta. ¶ Aliđ ad idē cōburant̄ apes ⁊ cap̄.ve.⁊ cinis
p̄dictorꝫ cū oło ro.cōmisceat̄:⁊ vngant̄ loca p̄us fricata vt
dixi. ¶ Aliud ad idē expṫū.fiat mortariū vnū ꝑuū cū suo
pistillo ex plūbo:ita ꝙ ambo ex plūbo sint:⁊ in mortario
apponat̄ olȝ roß.vl' myrtinū:⁊ tā diu pistet̄ donec i colorē
plūbi vertat̄:ac si eēt q̄si vngᵐ:⁊ vnge loca depilata:frica/
ta p̄us i sero:⁊ sic ꝑ totā noctē maneat. Mane x̄o cū aqua
ca.abluat̄:⁊ h̄ fac ꝑ multos dies:q2 h̄ ꝓ certo facit oriri pi
los in supcilijs barba:fronte calua:⁊ in alijs locis p̄ter nāȝ
depilatis. ¶ Aliđ ad idē. ℞.ossiuȝ dactylorꝫ adustorꝫ.ʒ.j.
thuris.ʒ.iiij.carpobal.ʒ.iij.spice.ʒ.vj.açuli.ʒ.x.fiat pul.sub
tilissim⁹ ⁊ supra loca depilata ponat̄. ¶ Aliđ facies nasci
pilos in oib⁹ p̄dictis locis:⁊ ēt eos colorās. ℞. papaueris
ru.foliorꝫ myrti.cap̄.ve.spicenardi:cyꝑi.se.apij:embilicorꝫ
nucis cyp̄ssi.añ.ʒ.j.hec oia i trib⁹ libris aq̄ coquāt̄:quousqꝫ
ad vnā redeāt ⁊ colature adde lib.j.olei myrtini ⁊ decoq̄n
tur in caldario pleno aq̄ vsqȝ ad ꝯsūptionē aq̄:deide ēt ac
cipe corticū pini tritarꝫ ⁊ laudani.añ.ꝑtē tertiā vni⁹.ʒ.⁊ mi
sce ea ⁊ i p̄dicto loco vnge calȝ. ¶ Aliđ ad idē. ℞.succi fo/
liorꝫ salicū ⁊ foliorꝫ myrti.añ.ʒ.ß.laudani.ʒ.j.olei myrti.qđ
sufficit.misceant̄ ⁊ icorꝑent̄ oia sil' in modū vnguēti.⁊ inū
ge loca depilata p̄cedēte fricatione:q2 pilos facit nasci:⁊ si
sint scissi facit eos ꝯtinuari:⁊ ē ꝓbatū. ¶ Aliđ leue ad idē
hoᵐ.accipe ossa dactylorꝫ ⁊ laudanū.añ.ꝯfice cū oło myr/
tino ⁊ loca vnge:q2 facit pilos in breui renasci. ¶ Aliđ ad
idē.accipe panē ordeaceū ⁊ sal.añ.⁊ in charta pecorina vl'
hedina inuolue:deide oia sil' in vase figuli in forti igne cō
hurāt̄ ⁊ pul.ex eis factū cū adipe vrsi ꝯfice ⁊ vtere. ¶ Aliđ
ad idē. ℞.lacertas virides:talpas:ericios cū spinis eorum
diuȝ cōbustorꝫ.añ.ptes eq̄les:deinde accipe apes:vespas:
muscas quot hr̄e poteris ⁊ pista oia optime:⁊ puluerē p̄di
ctū cū eis ꝯfice:addito tñ eis succo serpentarie ⁊ inunge lo
ca d̄pilata p̄us cū stamina fricata:q2 ꝓbatū est.

Ad caluiciē p̄ter naturā experimentum.

¶ Quidā
erat caluus p̄ter nām quē curaui h̄ mō.dedi sibi p̄us oxy/
mel cōpo.cū tepida aq̄.x.dies.post cū pillulis aureis.v.co
chijs.x.ipȝ purgaui:post purgationē feci fortiter abradi lo
cū caluitij cū psilotro:deide feci intm̄ fricari ipȝ locū cum
stamina ꝙ sanguis ide egrediebat̄:post i loco illo feci sup̄
aspgi pul.ex tartaro vini al.facto h̄ plurib⁹ vicib⁹ in breui
calu⁹ capillos pulchros:⁊ i mlt̄a q̄ntitate i loco vbi erat cal
uities emisit:⁊ ego habui florenos auri.xxx.ab eo. ¶ Aliđ
faciens nasci pilos vbicunqȝ volueris locuste virides ⁊

apes cōburant̄:⁊ cū oleo myrtino vel ros̄.vel assungia misce ⁊ vsui reserua. ¶ Aliud ad idē qđ ēt valꝫ ad caniciem in senib⁹. ℞.gallaꝝ in oleo vstarū:eris vsti.aā.ʒ.ß.dragaganti.ʒ.ij.tēperent̄ cū aqua pluuiali in qua bullierint cortices nucū ⁊ loca ṗus abrasa ⁊ cū stamina aspera ṗus fricata vngant̄. ¶ Aliud ad idē.⁊ valꝫ ēt ad scissuras capillorum. ℞.succi folioꝝ salicis succi mentbe.aā.ʒ.iij.ponant̄ in olla super ignē leuē:⁊ bulliāt tm̄ ꝙ sola tertia ꝑs remaneat: deinde adde laudani.ʒ.j.olei myrtini.ʒ.vj.cōficiant̄ simul ⁊ vtere. ¶ Expimētū bibernici ad faciendū nasci pilos in quacūqꝫ ꝑte corpis ṗter nām denudata. Primo abradat̄ locus optime:deide abluat̄ cū aqua in q̄ bullierint capillorū veñ.corticis vlmi ⁊ vngule caballine aq̄tice.aā.M.j. post fricet̄ locus fortiter cū staminea aspa sic ꝙ fortiter rubeat:post ex melle dispumato tepefacto vngat̄:deinde super ipsuꝫ mel supaspge istū pul. ℞.corticū castaneaꝝ testarū auellanaꝝ:⁊ vngule caprine.aā.terant̄ pulue.⁊ commisceant̄ cum pul.facto de stercore caprino:⁊ de stercore catti.aā.istis oib⁹ sil̄r mistis pulueriçatis bꝯ pul.sup ipsum mel aspergat̄:⁊ desup petia liget̄:⁊ oī die semel remoueat̄: q⁊ ꝓcerto ī breui faciet nasci pilos vbicūqꝫ volueris:⁊ est ꝓbatū. ¶ Itē mel anacardinū valet inunctū. ¶ Itē vnguentū factū de cera:pice:⁊ elleboro nigro ⁊ al.⁊ oleo myrtino ⁊ nucū optimū est in bac cā. ¶ Aliud ad idē expertū ad faciendū pilos nasci in supcilijs vel barba:vel alijs q̄buscūqꝫ locis ṗter nām depilatis:vt caluitie alopitia ⁊ tinea. ℞.cantarides siccatas in vmbra ablatis pedib⁹ ⁊ capite:⁊ line cū eis quecūqꝫ loca volueris. Primo.n.vesicabit̄ ille locus post nascent̄ pili. ¶ Itē pul.cōdisi mistus cū oleo de vitellis ouoꝝ artificiose extracto:sicut faciunt alchimiste miro modo facit nasci pilos vbicunqꝫ volueris. ¶ Aliud ad idē.cōburat̄ lacerta que stat in domibus.⁊ cū oleo myrtino misce ⁊ vtere. ¶ Ad idē aliud.medulla auellanaꝝ super tegulā ca.asset̄:⁊ in oleo raphani misceatur ⁊ vtere:q⁊ mirabile est ad boc. ¶ Aliud ad idē.⁊ etiā ad barbaꝫ tarde nascentē:cinis abrotani cōbusti cū oleo oliuarū antiquo misceat̄ ⁊ vtere. ¶ Idē operat̄ cinis lilij cōbusti cum aqua mistus ⁊ linitus. ¶ Ad idē.accipe duas nuces ⁊ cōburant̄ quousqꝫ teri possint:deinde terant̄ ⁊ subtiliter pulueriçētur cū aureo.i.nucleoꝝ dactyloꝝ.⁊ gra.xv.piperis.cinamo.abrotani cōbusti auellanaꝝ ꝯbustaꝝ laudant cantaridū cōdisi.aā.aureū.j.bulliant̄ bec oia pulueriçata subtil̄r in oleo ro.⁊ vsui reserua:q⁊ facit nasci pilos in supcilijs ⁊ barba ⁊ sil̄ibus. ¶ Aliud ad idē. ℞.tburis aur̄.iij.cocodrilli stercoris eritij marini rute montane.aā.aur̄.j.terant̄ cuꝫ vino stiptico:⁊ administrent̄ cū adipe vrsi ⁊ vsui reserua. ¶ Et nota ꝙ anteq̄ꝫ ṗdictis locis denudatis q̄cq̄ꝫ apponat̄ semp oꝫ ṗcedere abrasio ṗdictoꝝ locoꝝ ⁊ fricatio fortis cū aspera staminea:⁊ boc seruato vbicūqꝫ fuerit denudatio piloꝝ preter nām:siue ꝑꝑ ictū:siue ꝓpter vsturam ignis:siue ꝓpter adustos bumores sub cute existētes faciet in breui capillos regenerari.

Experimentum.

Additio Unguentū Gal̄.in casu capilloruꝫ optimū facta ṗus fricatione loci cū panno aspero ⁊ pul.tartari donec rubeat:post vngat̄ vnguēto ex oleo masticino ⁊ laudani in modum vnguenti.

¶ De epilepsia. Cap.XXII.

Positis signis causis ⁊ curis doloris capitis ex quacūqꝫ causa facti:⁊ ēt de passione oculoꝝ tractaui ꝓut deus mibi per suā misericordiā ꝯcessit. Nunc ad pas.cerebri reuertar ab epilepsia incipiēs tractare. ¶ Dico igit̄ ꝙ epilepsia est opilatio ṗncipaliū ventriculoꝝ cerebri cuꝫ priuatione sensus ⁊ motus:vel epilepsia est spasmus totius corporis nō ꝯtinuus.

Diffinitio

¶ Et babꝫ fieri bec pas. a diuersis causis:vt ex superfluis cibis ⁊ potibus siue venenosis ⁊ morsibus canis rabidi vel reptiliū:⁊ ex aere venenoso corrupto ⁊ pestifero. Sꝫ poris cōstrictis ⁊ supfluitatibus retentis ⁊ calore nāli debilitato.sequit̄ repletio ventriculoꝝ cerebri. Et ille sunt tres cause potissime ad inducendū epilepsiaꝫ.

Cause.

¶ Epilepsia alia vera. Uera fit ex flegmate. Nō vā fit ex melācbolia mista cū flegmate.

Duplex vera.s.⁊ non vera.

¶ Itē epilepsie tres sunt species:ſm triplicē locoꝝ diuersitatem in q̄bus causa ipsius epilepsie cōtinet̄.

Tres spēs Epilepsia

¶ Prima species ꝓprie dicitur epilepsia que fit ꝓprie vitio cerebri:siue ex mā in ipso cerebro existente:⁊ nō aliunde ꝓueniente. Et buius signū infallibile est ꝙ isti tales subito cadunt:⁊ spumaꝫ maximā emittunt:⁊ nō presentiunt:capitis bn̄t etiam grauedinē:nec adsunt signa vt in ceteris spēb⁹.

ꝓprie dcā.

¶ Est ⁊ 2a spēs que analepsia dr̄. Et bec fit ex mā in stōcbo existente nō in cōcauitate ipsius stōcbi:vt q̄dā dicunt:⁊ male:sed in venis arterijs ⁊ neruis ipsius stōcbi:per quoꝝ medietatē mā ebulliens ad cerebꝝ rapit̄. Et in ista specie q̄ncūq̄ꝫ pa. cadit sentit in ṗn° sui casus quādā morsurā ⁊ incisioneꝫ in stōcbo:⁊ tinnitū auriū qđ est:q⁊ fumi qui tunc ascendūt a stōcbo ad cerebrū opilant ventriculos ipsius cerebri:⁊ est aliq̄n cuꝫ vomitu in ṗn° sui casus.

Scđa analepsia.

¶ Est ⁊ tertia spēs que catalepsia dr̄ que fit ex mā in extremitatibus contēta:vt in manibus pedibus ⁊ bꝯ. Et isti in ṗncipio sui casus sentiūt in extremitatibus raptū:sicut formicaruꝫ ex mā superius ascendente. Et isti preseruant̄ per extremitatū cōstrictioneꝫ:vt Gal̄.narrat de quodā scriptore suo qui in pede māꝫ ipsius egritudinis supius ad cerebrū ascendere sentiebat. Gal̄.aūt faciebat ei ligari tibiaꝫ cuꝫ faciolo:⁊ sic mā nō poterat amplius ascendere.

Tertia catalepsia.

¶ Si ꝟo mā buius egritudinis cōtineat̄ in intestinis in casu eoꝝ emittunt stercus. ¶ Si vitio matricis vel ex mā spermatica nimis retenta:⁊ in venenositatē cōuersa emittunt in casu menstrua vel sperma vel vrinaꝫ.

¶ Quicūqꝫ aūt bumor in cā fuerit per bec signa cognoscit̄. Si san.fuerit in cā erit dispositio sanguinea corporis:⁊ adest rubor faciei:venarum repletio:etas dieta precedēs calida ⁊ bumida regio ipsius tēpus anni.bec oia in caliditate etiaꝫ bumiditate ꝯueniētia magis designant.

Signa sanguinis.

¶ Flegma in cā esse cognoscit̄ ꝑ corpis babitudinē flegmaticā:per superfluitates abundātes ꝑ os ⁊ nares cū insipiditate oris ⁊ capitis grauedine:supficie corpis subalbida:dieta/regione/etate/tempore eidē ꝯuenientib⁹ certiores nos reddunt.

Sig^a^ flegmatis.

¶ Melancbolia ꝟo esse in cā cognoscit̄ per melicā corpis dispositionē rotunditatē ⁊ supficiem corpis que est quasi subcineritij coloris:sil̄r etas regio tēpus anni ⁊ sil̄ia eidē ꝯueniētia bec declarant.ex cbolera aūt non fit bec egritudo.

Sig^a^ melācbolie.

¶ Et nota ꝙ cū fit a sanguine vel flegmate magis manifestat̄ ⁊ cadit patiens in plenilunio. Cum ꝟo fit ex melīa magis in defectu lune infestat̄. ¶ Itē nota ꝙ bec pas:ab infantia vsqꝫ ad ṗmā iuuentutē in viris curari poterit:in mulieribus ꝟo vsqꝫ ad tempus mēstruoꝝ:post aūt raro ⁊ cū maxima difficultate curabit̄.

Pronostica.

¶ Cura buius passi.talis erit. Si in ṗmo casu quis ceciderit flebotomet̄ de vena capitis:si vitio cerebri fuerit. Si ꝟo vitio stōcbi de vena stomacbi. Et si vitio extremitatū de sapbena:liberabit̄ enim ab bꝯ egritudie.

Cura.

¶ Experimētū magistri mei ad releuandū epilepticū expertū. ℞.pulegij origani.aris.ro.saluie domestice ⁊ agrestis:peonie.aā.terantur oia ⁊ in subtilissimū puluerē reducant̄:cribellent̄:⁊ cū pauco melle misceant̄:⁊ de tali mistura suffumigetur pa.per corpus totū suuꝫ:⁊ ēt vngantur ex mistura illa nares eius virga ⁊ peritoneon:vel vulua si mulier fuerit ⁊ paꝝ detur per os: ⁊ statim releuabitur epilepticus. ¶ Item succus rute vel peonie narib⁹ iniectus vel semina eoꝝ trita ⁊ pulueriçata

*In paroxi^o^*

Extra paroxismum. infecta in naribus statim faciūt epilepticū surgere. ℂ Cū itaqꝫ epilepticus releuatus fuerit: pͥmo intendendū est cir

Dieta. ca dietā ipsiꝰ.cū dieta sit pars potissima curationis. Comedat igit̄ pullos/gallinas/hedos/ perdices/phasianos/sturnos/ꝛ aues/preterq̄ꝫ in paludibꝰ degētes:carnes arietinas: castratinas:annualis agni ꝛ porci:ꝛ capreoli:ꝛ hꝫ carnes elixas vel assatas:vel in vino odorifero vel spēbꝰ cōditas. Comedat capita porcoꝝ elixa:farinā ordei/spelte/ius cicerū ru.sed paꝝ de granis ipsius:pira:coctana cocta comedere pōt post prandiū. In mane ad libitum comedat:in sero ꝟo parum ꝛ leuiter comedat. ℂ Squāmosos pisces ꝛ in aqꝫ salsis degentes ꝛ in ꝓfundissimis fluminibꝰ comedere pōt sup carbones assatos:vt eoꝝ humiditates reprimātur. ℂ Spinachias/boraginē/petro.feniculū/asparagos/bruscos/panē triticeū ꝛ bn̄ fermentatū comedat.vinū citri

Apiū pessimum. num al.vel subcitrinū ꝛ odoriferū bibat. ℂ Fugiat apiū: qꝛ inducit epilepsiā de sui ꝓprietate:ꝛ causa huius est:qꝛ humores dissoluit ꝛ cōmouet ad supiora. Itē si mulier pregnans vtat̄ frequēter apio fetus quem pariet epilepticus erit:ꝛ hoc est spāle qḋ ꝯurgit creature. ℂ Abstineat autē generalr̄ a caulibus lentibꝰ ꝛ fabis:ꝛ a carnibus bouinis pecorinis:ꝛ ab oībꝰ melāꝫ ꝛ cho.adustā ꝛ flegma nimis gn̄antibꝰ a medullis aīaliū ꝛ cerebris a frixis ac salsis acetosis cucumeribus fumo ꝛ a puluere ꝛ a coitu imoderato abstineat.Caueat ab imoderato vsu balnei ꝛ cōuentu hominū.qꝛ in talibꝰ locis cōsueuit eis accessio preoccupare.

Medicinalia. ℂ Cura magistri mei ad epilepsiā experta. Primo fiat syrupus. ℞.iue.betonice/herbe paralysis/saluie domestice: ꝛ agrestis/pentaphilon/graminis/ hyssopi/buglosse / rute/ caprarie/ valeriane/cap. ve.scolopē.aneti.endiuie.aā. M. ß.florū rorismarini:floꝝ boraginis:semis anisi.feni.passulaꝝ sine nucleis corticis radicū cōiuꝫ.aā.ʒ.j.ß.cānelle pōtice.ʒ.j.radicis peonie ꝛ polypodij quercini ꝯtritoꝝ.aā.ʒ. quartis.ꝣucchari lib.ij.fiat syrupus ꝛ det̄ oī mane iste syrupus cū tepida aq̄ quousqꝫ mā sit digesta. Uel det̄ oī mane.ʒ.j.ß.oxymellis squillitici:ꝛ oxymellis iuliani cuꝫ aqua decoctionis.se.feniculi anisi ꝛ rute. ℂ Digesta mā purget̄ cū pillulis.v.hierepi.vij.cochijs Almansoris:vel cum potione sancti Pauli bn̄dicta ꝛ silibꝰ. Uel cuꝫ istis pillulis. ℞.pulpe collogntide.sticad.castorei.aā.ʒ.j.hierepig.Gal. ʒ.iiij.agarici.ʒ.ij.turbith.ʒ.j.cōficiant̄ cuꝫ succo absinthij.ꝛ dentur ex eis.ʒ.ij.vel.ʒ.j.ß. In matutinis ꝟo exhibeat talis lotura. ℞.collogn.ʒ.vij.vue passe sine nucleis.ʒ.iij.bulliant in lib.iij.aque donec ad vnā deueniant:ꝛ addito pau

Balnea. co ꝣucchari colent̄ ꝛ detur. ℂ Item vtant̄ balneis ferreis gibboroso ꝛ circuli:que balnea sunt apud puteoluꝫ prope Neapolim:ꝛ in ipsis balneent̄ in media nocte ꝛ in matutinis:post exitū ꝟo balnei sumat de isto electuario ad modū castanee grosse. ℞. piretri:siseleos:sticad.aā.ʒ.ij. agarici.ʒ.v.cardamomi recētis:acori:asse.arist.longe ꝛ rotū.aā. ʒ.j.ꝛ.ß.oīa terant̄ ꝛ pulueriꝣent̄:deinde extrahatur succus ex squilla ꝛ mistus cū cōuenienti quātitate mellis coquantur ꝛ cōficiat̄ electuariū cum predictis spēbꝰ ꝛ vtat̄:vt dictū est. ℂ Uel fiat bal.ex decoc.folioꝝ lauri/pulegij/betonice/origani/menthe/rorismarini/herbe palysis/hiue/ salmo.ꝛ aliaꝝ herbaꝝ aromaticaꝝ in vino ꝛ aqua decoctaꝝ addita spicanardi:ꝛ in hoc balneo ter vel quater intrent inter diē ꝛ noctē.ꝛ parū stent ibi:ꝛ in exitu balnei sumat de pͥdicto electuario:qꝛ hoc multū cōfert ad stuporē mēbroruꝫ:ꝛ ēt ad preseruationē paralysis postmodū abstergatur corpus.ꝛ ex oleo nardino vngatur.ꝛ fiat ēt clystere acerrimuꝫ cū stupor ꝛ alienatio diu perseuerauerint. ℂ Itē abluat̄ caput pa.semel in hebdomada de lixiuio facto de cinere.vitis.ꝛ aqua decoctiōis saluie/lauri/cyperi/betonice/

rorismarini/sauine/ꝛ spicenardi. ℂ Itē precipuū qḋ cōseruat eos est:ꝙ ꝓuocet̄ vomitus ante paroxismū cum decoctione raphani.ꝛ syrupo acetoso post comestionē salsoruꝫ ꝛ potationē vini multi dulcis. Uel in ipso pxismo imittatur penna in gula intincta in hierapigra ꝛ aceto squillitico. ℂ In ipsa itaqꝫ accessione hꝰ passionis in pͥnͦ facies est cooperienda:qꝛ terribilis apparet in aspectu ꝛ spuma que exterius ori adheret extergat̄. Et si collū versuꝫ fuerit ex-

Cura analepsie et catalep. terius:ad ꝓpriū reducat̄ statū:vt fiat liberior inspiratio ꝛ respiratio. ℂ In analepsia ꝛ catalepsia ab ipso pͥnͦ sternutatio ꝓuocet̄ cum castoreo pipere euforbio ꝛ silibus. In epilepsia ꝟo qn̄ fit vitio cerebri nō ꝓuocet̄ sternutatio ab ipso pͥncipio:qꝛ pa.posset suffocari. Sed post longū tēpus cū eger stupidus remāserit ꝛ aliena loqt̄:sternutatio ꝓuocet̄:ꝛ fiat fricatio manuū ꝛ pedū pectoris ꝛ narium. ℂ Si fuerit vitio stōchi detur syrupus de absinthio cū hyssopo: post digōnē māe purget̄.vt supra cū pillulis supradictis. ℂ Et si mā huius egritudinis fuerit in extremitatibus.vt in pedibus manibꝰ ꝛ hꝰ:purget̄ cū medicina sine pillulis que humores attrahūt a solidis ꝛ longinqꝫ partibꝰ:vt sūt pillule arthetice.pillule de hermodactyl.ꝛ hꝰ que in caplͦo de arthetica diligēter cōscribā:post purgationē fiat minutio de saphena:ꝛ ab interiori pte tali scarificent̄ tibie:vngant̄ extremitates vnguento ruptorio in cura de fistula in angulo lachrymali nata posito:ꝛ hoc fiat ꝓpterea vt mā educat̄ exterius:fiat ēt tale vnguentū. Fructus cucumeris agrestis:qn̄ sunt maturi colligant̄ ꝛ in vino ꝛ oleo.xv.diebus putrescant:deinde coquant̄ ꝛ colent̄ ꝛ colature addātur hec. ℞.castorei ellebo.nigri adarce euforbij.roß.aā.ꝛ addita cera fiat vnguentū de quo extremitates in catalepsia vngant̄ solū:ꝛ in analepticis ꝛ spina dorsi in epilepti

In epilepsia vitio cerebri. cis. ℂ Itē castoreū aristo.rotun.costum euforbiū.sulphur vi.in oleo muscellino vel cōi decoctū:si vngat̄ ex hoc vnguento spina dorsi multū valꝫ. ℂ Iteꝫ cū sit vitio cerebri fiat cauteriū retro in pte posteriori capitis ꝛ nō in puppi: sed in ceruice:ꝛ portet ipsaꝫ pa.quousqꝫ liberatus est:quia est expertū. ℂ Et fiat abrasio a medietate anteriori capitis vsqꝫ ad frōtē ꝛ loco abraso supponat̄ hoc cathaplasma. ℞.nucis saracenice.brionie:pireti.croci.aā.ʒ.ß. semen.nasturtij.succi abrota.aā.ʒ.iij.hoc cathaplasma a sero vsqꝫ ad mane teneat. ℂ Itē tres gutte san.a spatulis pa.per scoriationē extracte cū ouo corui patiente adhuc exn̄te stupido in potu dare multū ꝓsunt. ℂ Itē electuariū de puluere gētiane ꝛ peonie datū ad q̄titatē.ʒ.j.ante solis occasuꝫ multū cōfert. ℂ Item ēt peonia vel radix vel se.portata supra se vel includat̄ semen in annulo argēteo.ꝛ pa.ipsuꝫ annulū portet in digito:vinū ēt radicis decoctionis ipsius in potu pa.sepe ꝛ sepius tribuat̄. ℂ Itē diacastoreū datū post purgationē ad minꝰ ter in hebdomada multū valet. ℂ Theriaca ēt data ad modū fabe cū aqua sticad.valꝫ. ℂ Itē hierapigra Gal.cū vino decoctionis saluie ꝛ rute in sero sepiꝰ tribuat̄. ℂ Itē antimoniū politricū coagulū leporis ꝛ fel

Experimenta. vrsi qōlꝫ ipsoꝝ per se vel oīa sil̄ cū vino vel aliter sumpta curant epilepsiā. ℂ Quidā curatus est ab hac pas. B mō. Accipiebat de mithridato ꝛ potione sancti Pauli semel in septimana de pliri arcoticon tribꝰ vicibꝰ in die:ꝛ ifra paucos dies cōualuit ab epilepsia. ℂ Quidā aliꝰ in tribꝰ septimanis curatꝰ est solūmō purgādo se bis in septimana cuꝫ succo brionie depurato addito pauco ꝣucch. ℂ Uidi quē-

In melica. dā qui hoc experimēto curatus est. ℞.san.dra.oppop.castorei antimonij.aā.terantur ꝛ in pillulis vel alio quocūqꝫ mō quo meliꝰ fieri pōt pa.exhibeat:qm̄ est exptū. ℂ Cuꝫ epilepsia fit ex melīa accipe stercus columbinum ꝛ pista ipsum:ꝛ cum ouis coruorum misce ꝛ cathaplasma super splenem apponatur:prius appositis sanguisugis:hoc enim

In Roma-tica.

cathaplasma maz trahit a capite ad splenẽ ꝛ gñat febrẽ:ꝛ
sic epilepticũ liberat:ꝛ maxie si fiat in autũno. ¶ Qꝛ si fue
rit vitio stõchi ꝓuocet̃ vomitus ꝭm supradictã doctrinam
vel cuz vomitiuo. Nicolai patriarche vel scarpelle diacy/
minũ det̃ pa. vẽtose cũ scarificatione vel sine stõcho appli
cent̃:vngat̃ stõchus ex calidis vnguẽtis vt dialthea mar/
ciaton agrippe oleo laurino mustellino ꝛ silibus. Sale ẽt
sacerdotali sepe ꝛ sepius vtat̃ in cibis:qꝛ multuz extenuat

Ad omnẽ spẽm.

ventositatẽ:ꝛ ad hanc satis valz cãm. ¶ Electuariũ opti/
mũ ꝛ sũmũ ad oẽz spẽz epilepsie. ℞.amyg.sticad.siseleos:
piretri.añ.ʒ.j.agarici.ʒ.vj.cardamomi recẽtis asse bone:ari
stol.rotun.affodilloꝝ.rad.card.asinini:ligritie:carpo. rad.
peonie.añ.ʒ.ij.accipe squillã:ꝛ in aqua infunde:ꝛ aqua ex/
pressa fundat̃ sup tantũdẽ mellis quãtũ ipsa est:ꝛ coquat̃
cũ ipsa ꝛ cõfice electuariũ. ¶ Aliud electuariũ ad idẽ. ℞.
piperis papaueris al.iusqami.añ.℈.x.croci:opij.añ.℈.v.
cinamomi cimini:spice/piretri/cassieligńee/euforbij/costi/
piperis al.ꝛ lõgi.ȥiȥ.añ.℈.j. sulphuris viui.se.cicu.añ.℈.
vj.semẽ.lapatij acuti aneti.añ.℈.j.mellis q̃ntũ sufficit.det̃
in modũ auellane ieiuno stõcho taz in estate q̃ in hyeme.
¶ Itẽ succus gentiane cũ succo pigami:rute ꝛ arthemisie

An sit curatus.

añ.ʒ.ij.peonie puluerisate.ʒ.ß.cũ pauco melle in potu da:
qm̃ mirabil'r cõferũt. ¶ Itẽ si vis scire an curatus sit epi/
lepticus:an nõ. Accipe cornu caprinũ vel lapidẽ achate:ꝛ
puluerisa alterũ eoꝝ:ꝛ pul.huius super carbones ardẽtes
pone:ꝛ pa.fumũ recipiat per os ex eis:ꝛ si nõ est ꝑfecte cu
ratus statiz cadit:ꝛ tũc subleua ipsuz cũ his que in p̃nᵒ hui⁹
capituli diximᵒ ꝛ curas predictas adhibe:si ꝟo ꝑfecte cura

Simplr cõferentia huic egritudini.

tus est nõ cadit. ¶ Itẽ fac in hac pas.caputpurgia ꝛ garga
rismata q̃ in sequẽti dicã cap̃lo. ¶ Medicine conferentes
epilepsie sunt hec.piretrũ/sticad.san.testudinis/coagulum
leporis/ossa hoiuz cõbusta.cinis vngule asinine:digiti citri
ni.se.agnicasti.gentiana/galbanũ/ serapinũ/caro mustelle/
fumigiũ ex blacta bisantia:aristo.lon.ꝛ rotun.aqua tepida
balsamus.ꝛ oẽ coagulũ:maxime camelinũ ꝛ leporinũ cum
aceto bibitũ:coriãdrũ in cibis datũ analepticis valet. Epar
asini assatũ cõfectũ ꝛ comestũ ieiuno stõcho. vngule asini
cõbuste pulueris.ʒ.ij.data folia pentaphylon lota cũ vino
in potu data.xxx.dieb⁹ miro mõ valent:sordicies aurium
bibita. Fel testudinis aurib⁹ instillatus:peonia collo suspẽ
sa ꝛ comesta.assa efficit oꝑationes peonie:lignũ crucis su/
spensuz.oppo.agaricus:epithimus.elleborus niger:carda/
momus.san.cameli:oua testudinis syluestris:oua coruoꝝ:
vapor aque marine:olfatus huius pomi facti ex cera:ruta
gũmi arabico ꝛ pul.visci cũ farina ordei:ꝛ aceto cõfice po/
mũ ꝛ odoret̃:sanguis testudinis cũ vino bibitus:additio/
nes que fiunt in genu equi trite ꝛ bibite cũ aceto valẽt:suf
fumigiũ sang.agni cũ se.peonie trito misto valz. Unge tim
pora ꝛ cõmissuras cũ medulla crurium cameli ꝛ oleo roꝭ.
Caro porci syluestris comesta:anetũ.assa ꝛ castoreũ cũ oxy
melle. Insufflatio pul.cucu.asinini ꝛ succi eius ꝛ nigelle:sa
lis armonia.ellebori al.cõdisi piperis.ȥiȥ.myr.euforbij:ca
storei:sticad.sgnãti:asse:alchitran:picis sicce multũ valz.

Additiones.

Signa incurabilis.

Additiones. epilepsia in prima q̃dra
lune est de mã flegmati
ca:ꝛ in duabus medijs san.ꝛ in vltima de me/
lãcholia:nunq̃ fit de cholera:qꝛ est epilepsie
ꝯtraria. ¶ Itẽ si spuma semel absterso ab ore
epileptici reuertat̃ est incurabilis. ¶ Itez epilepticus qñ
cadit ꝛ eius mouet̃ pollex est incurabilis:qꝛ ꝯ̃rit a paren/
tibus. ¶ Itẽ qñ est tremor extremitatũ:est ẽt signũ malũ.
¶ Est herba dicta iperatoris faciẽs florẽ paruũ citrinum
in modũ floris cardi bñdicti silis cicoree q̃si pilosa interi⁹
ꝛ exterius amari saporis que data per.ix.dies in modũ pa/
stelle cũ ouo ꝛ farina cocta modicum liberat epilepticuz.

Simil'r succus eius:sil'r pul. Et ista herba cũ rumpit̃ emit
tit lac:ꝛ frondes hz sicut cicorea:sed latiores ꝛ pinguiores.
¶ Os de corde cerui ad collũ suspẽsuz curat epilepticos.
¶ Ad idez. ℞.pigami se.rute agrestis:peonie:vngule pe/
dũ anterioꝝ asini.añ.puluerisent̃ ꝛ det̃ ex puluere.ʒ.j.q̃lz
mane:qm̃ in breui sanat epilepticũ. ¶ Itẽ ad idẽ fellis lu/
pi.ʒ.ß.cũ grañ.j.musci in nares epileptici pone in p̃nᵒ ꝛ me
dio mẽsis multũ valet. ¶ Itẽ si vis scire ꝰ̃ epilepticus pos
sit curari vel nõ:cũ ceciderit punge eũ cuz puncta acus ꝑ
foramẽ nariũ:suaꝝ teneritatẽ que est in naribus:ꝛ si sentit
põt curari:si nõ:nõ. ¶ Electuariũ mirabile ꝯ epilepsiam.

Electuarium mirabile.

℞.folioꝝ rute:se.cicute:stercoris colũbini:polipo.querci.
castorei:ellebori nigri:aloes:epithimi:asse feti.añ.ʒ.ij. tur/
bith.lapis lasuli:pulpe colloquintide:masticis:spice. radi.
peonie.agar.añ.ʒ.j.subtil'r puluerisata cũ oleo amygd.dul.
fricent̃:postmodũ in modũ electuarij ꝯficiant̃ cũ syrupo
facto de succha.ꝛ succo rute:ꝛ det̃ oi mane.ʒ.j.vel.ij.ex co
pa.qñ est mirabile ꝛ ꝓbatũ. ¶ Itẽ fiat puluinar plenum
folijs rute sup qd teneat oi nocte caput epilepticus cũ dor/
mit:qm̃ cõfortant multũ. ¶ Ad epilepsiaz fiat pul.iste ex/
pertus. ℞.ossiuz capitis humani:ꝛ p̃cipue de ꝑte añriori
combustoꝝ.se.peonie mũdi.añ.ʒ.ß.radicis tormentil.visci
quercini.añ.ʒ.ij.dent̃ in potu. ¶ Ad idez valz rute succus
clarificatus cũ modico asse fe.si bibat̃:ꝛ istud remediũ va
let in doloribus capitis antiq̃s vt emigranea ꝛc̃. ¶ Item
pro epilepsia debiliũ ꝛ pueroꝝ. ℞.succi sq̃lle penidioruz.
añ.coque ꝛ appone piperis.ʒ.ij.ȥiȥ.croci.añ.q̃ntum medie
tas penidioꝝ. ¶ Alius puluis expertus. ℞.pul.cranei ho
minis ꝛ costaꝝ partẽ vnã:lumbricoꝝ terrestriũ ꝛ lapidis
hirundinis.se.peonie.añ.partẽ vnã fiat dragea:ꝛ det̃ pa.
in sero frequẽter. ¶ Electuariũ. ℞.agarici absinthij:collo
quintide.añ.ʒ.j.ß.cõfice cũ aqua decoctionis anisi.aristol.
lõge ꝛ melle ꝛ sumat̃ ex eo quãtũ est auellana. ¶ Itẽ aliđ.
℞.agar.ʒ.iiij.turbith.ʒ.j.anisi.ʒ.ij.cucum.ʒ.ij.rad.apij.ʒ.ij.
peonie.ʒ.v.in lib.iij.aque quousq̃z remaneat medietas:ꝛ
dentur.ʒ.iiij.oi die. ¶ Ad epilepsiã electuariũ. ℞.siseleos:
baccaꝝ lauri.añ.ʒ.iij. aristo.ro.radi. peonie.añ.aurei.ij.ca/
storei.croci.sq̃lle.añ.aur.j.cõfice cũ melle dispumato ꝛ det̃
cũ oxymelle sq̃llitico ad q̃ntitatẽ aurei i sero in septimana
ter corpore p̃us mundificato. ¶ Itẽ scias q̃ opopira ꝛ po
tio sancti Pauli multũ valẽt. ¶ Potio experta ꝯtra epile

Potio experta.

psiaz. ℞.betonice. feniculi.añ.M.j.peonie.semis nastur/
tij.gũmi arabici.añ.ʒ.j.fac bullire.hec oia trita in certa q̃nti
tate boni vini donec tertia ꝑs remaneat:ꝛ de hoc vino q̃lz
mane da vnũ ciatuz epileptico vsq̃z ad.xxx.dies:qꝛ curat.
¶ Itẽ si sumat̃ ꝑ.xxx.dies quolz mane.ʒ.j.ꝛ.ß.succi herbe
paralysis cũ modico zuccari curat:ꝛ est ꝓbatũ. ¶ Item
si pul.facto ex radicib⁹ cucu.agrestis siccatis sumat quoti/
die epilepticus q̃ntũ põt capere cũ trib⁹ digitis cũ oxymel
le cõposito multũ valz epilepticis:ꝛ ẽt laborãtib⁹ de frigi/
ditate stõchi. ¶ Aliđ ad idẽ ꝓbatũ. ℞.millefolij v̾micula.
qd idẽ est lib.ß.ꝯcoquat̃ in lib.iij.aq̃ donec redeat ad lib.ß.
cola ꝛ adde lib.ß.mell' succi rute.ʒ.j.ꝛ fac bullire paꝝ.ꝛ da
oi mane pa. ¶ Si cor lupi det̃ ad comedendũ epilepticis
q̊cũq̃z mõ eos liberat:vt dicit Rogeri⁹. ¶ Itẽ coagulũ le/
poris ad q̃ntitatẽ.v.denarioꝝ cũ vino decoctiõis rute cu/
rat epilepticũ. ¶ Itẽ suffumigatio facta cũ ruta bis vl' ter
in die ꝛ i sero cũ vadit dormitũ ꝯfert. ¶ Pille ꝯ epilepsiã
℞.coaguli leporis siccati:tere ipsuz fortiter:deinde cõmi/
sce cũ eo succũ enule:ꝛ fac pillas.ꝛ si vis adde modicũ cin/
namomi:vt meli⁹ cõmisceat̃:ꝛ sint grosse sic̃ cicer:de q̃bus
des oi die vsq̃z ad.xxx.dies ieiuno stõcho epileptico:qꝛ vi
debis mirabilẽ efficaciã:curat.n.vt ꝓbatũ est. ¶ Itẽ nõ q̃
factis remedijs sup̃dictis si nõ curet̃:sũmũ remediũ ẽ fac̃
cauteriũ i loco vbi sentit̃ mã p̃us moueri. Itẽ coclear me=

olei de terbẽtina datũ epileptico curat eũ. ¶ Itẽ. ℞. cinamomi electi. spicenardi. galange. aã. ℥. j. teste capitis hoīs mortui antiquati in sepulchro ad pondus oīum: fiat pul. subtilissimus: ⁊ detˀ pa. ℥. j. in mane ieiuno stõcho: ꝓbatum est. ¶ Item. ℞. aristo. ro. ℥. iij. se. peonie. ℥. j. pulueriçentˀ. ⁊ detˀ oī die mane per. ix. dies. ℥. iiij. pul. ꝓdicti. ⁊ curat ẽt antiquã epilepsiã: ⁊ si nõ curatˀ infra. ix. dies reiteret alios. ix.

¶ De apoplexia. Cap. XXIII.

Quid sit apoplexia.

Sequitur de apoplexia videre. Primo igitˀ videndũ est qd sit apoplexia: ⁊ qbꝰ magis accidit: ⁊ quot sunt eius gñã: postea de cura. ¶ Apoplexia est opilõ oīum vẽtriculoꝝ cerebri ab humiditate flegmatica vtplĩm nõ ꝑmittẽs spũm aīalẽ diffundi ꝑ neruos: vñ corpus ꝓuatˀ sensu ⁊ motu. Et cõsueuit accidere ista egritudo istis potatoribus ⁊ comestoribꝰ q quotidie stant ⁊ inebriãtur ꝑ tabernas vel alibi: ⁊ his q frequẽter lauãt ⁊ colũt caput suũ: ⁊ qui frequẽter sudant.

Duo gñã apoplexie.

¶ Cuius sũt duo gñã: maior ⁊ minor: maior est opilatio oīuz vẽtriculoꝝ cerebri ex toto cũ ꝓuatione sensus ⁊ motꝰ. Et in hac specie nec loquũtur: nec sentiunt: nec anhelitꝰ ꝑ inspirationẽ ⁊ respirationẽ trahitˀ. Et hec subito interficit ⁊ curari nõ põt. Et ego vidi quẽdã militẽ Neapoli qui cũ surgeret de lecto: ⁊ voluit se calciare statiz inuasus est ab hac specie apoplexie: ⁊ statiz mortuus est. Est ⁊ scđa spẽs apoplexie que minor dr̃: ⁊ in hac non ex toto opilantˀ ventriculi cerebri: imo sentiunt ⁊ mouetˀ anhelitus: lʒ cũ maxima angustia: ⁊ hec ẽt qñqʒ interficit vsqʒ ad. vij. diẽ: ⁊ spãlr qñ nõ curatˀ. Et qñqʒ trãsit in paralysim: que ẽt raro ex toto curatˀ: vñ Hippo. soluere apoplexiã fortẽ ⁊c. Antecedit aũt apoplexiaʒ fortis ⁊ frequens solõ sine manifesta cã. iuxta illud Hippo. in aphor. Qui exoluũtur fortiter ⁊ frequenter sine manifesta cã ⁊c. Antecedit ẽt dolor ⁊ grauitas capitis. pigrities. vertigo. ⁊ visus obscuritas.

Causa.

¶ Et accidit pas. hec qñqʒ ex san. grossissimo: ⁊ tũc facies rubea est: repletio venaꝝ ⁊ pulsus plenꝰ. Et qñqʒ ex flegmate: ⁊ tunc facies nigredini vel cineritio colori attestatˀ: ⁊ alia signa mala in hoc cõueniẽtia magis ꝺclarãt. Et nota ꝙ cã gñalis ⁊ imediata apoplexie est ꝓuatio descensionis virtutis aīate: siue spũs aīalis ad mẽbra inferiora. Et cã particularis illius ꝓhibitionis est aut apã cerebri: siue calidũ: siue frigidũ: aut repletio vẽtriculoruʒ cerebri ex mã flegmatica vtplĩm. Qñqʒ. n. vẽtriculi cerebri repleti sũt: ⁊ tũc oīno nõ põt spũs vitalis siue aīalis: a quo ꝓcedit sensus ⁊ motus in toto corꝑe descẽdere ad mẽbra. Si aũt ipsi vẽtriculi nõ sunt oīno repleti: tũc ſʒ ꝙ magis vel minus spũs aīalis ad mẽbra inferiora põt descendere ad mẽbra supposita sibi ⁊ facere motũ pectoris ſʒ magis vel minus: sicut fit in minori apoplexia in qua anhelitus est inordinatus ⁊ ꝯtinue: ⁊ nõ cũ tanta angustia: vt in scđa specie. Et hec est illa de qua dicit Gal. ꝙ est passio debilis in qua si prudens est medicus põe est vt curetˀ. Alie autẽ spẽs vix aut nunq̃ʒ curantˀ.

Nõ sepeliant nisi post horas sexaginta.

Et nota ꝙ isti apopletici ſʒ rõnẽ nõ debent subterrari vel sepeliri: nisi post spatiũ. lx. horarũ: qr aliquãdo vt dictũ est infra illud spatiũ hec egritudo in paralysim transit: ⁊ sic ꝯualet pa. ab illa egritudine. Vñ multi sunt idiote ⁊ ignorantes medici q cũ statiʒ inueniunt hꝯ apopleticos talr̃ ꝓuatos sensu ⁊ motu iubent eos statim subterrari ⁊ male faciunt. Vidi. n. ⁊ audiui hoc de multis q talr̃ subterrati fuerunt ⁊ postmodũ auditi sunt in sepulchro clamãtes: vt iuuarentˀ infra spatiũ. lx. horaruʒ. Et alij qui mortui sunt in sepulchris ⁊ postmodũ in ꝓcessu tꝑis cuʒ aperta sunt sepulchra eoꝝ inuenta sunt cilitia eoꝝ dilaniata ꝑ ipsos: ⁊ ipsi cũ brachijs ⁊ pedibꝰ dissolutis mortui sunt inuenti.

Cura.

¶ Curentur apopletici itaqʒ in hunc modũ. de maiori ⁊ de mediocri apoplexia nõ intromittamus nos. Sed ipsos patientes faciamus custodire per. lx. horas ne subterrentˀ. Minorẽ aũt curemus vt fecit magister meus quẽdã amicũ meũ qui iam erat traditus in manibꝰ sacerdotũ vt subterrarent euʒ. Iuit magister meus ad sepulchrũ anteq̃ʒ in eo poneretˀ: ⁊ iniunxit silentiũ sacerdotibus: statim añ os ipsius pa. posuit paꝝ de bombace carpinata ⁊ supra pectus ipsius discoopertũ ꝓus pãnis apposuit ciatũ vnũ plenũ aqua: ⁊ ꝓspiciens os vidit pilos moueri ⁊ lacertos pectoris ciatũ discutere parũ: sic ꝙ parum aque effundebatˀ. Statim iussit magister meus cõspiciens ꝙ viuebat ꝙ caput ipsius pa. totũ abraderetˀ: ⁊ capiti toto cathaplasma apponeretˀ factũ ex se. sinapis trito ⁊ castoreo pulueriçato: ⁊ cuʒ forti aceto mistis: ⁊ fecit statim stringi brachia in iuncturis spatularũ ⁊ coxas: vbi glandule sunt cũ fascia fortiter: ⁊ castoreũ sub lingua pa. posuit: ⁊ fecit fricari extremitates ipsius pedũ ⁊ manuũ cũ nitro ⁊ sale. fecit ⁊ interim fieri flõam de saphenis amboꝝ pedũ: postea de. vena que est in iunctura nasi: deinde de basilica ⁊ saluatella sinistra: ⁊ ꝓuocauit post ꝑ horã sternutationes cũ iaʒ pa. stupidus surgere icipiebat: ⁊ sic liberatus est. Sequẽti die iussit clystere sibi fieri acerrimũ de folijs malue: blete raď. cucu. agrestis succo panis porcini: bñdicta laxatiua trifera: saracenica: sale: oleo: ⁊ melle: ⁊ liberatꝰ est pa. ab egritudine illa: ⁊ ex hoc magnã laudẽ ⁊ honoreʒ ⁊ amicoꝝ copiam subsecutus est magister meus: ⁊ dicebatˀ mortuũ suscitasse. Clystere aliď ad idẽ. ℞. camo. aneti. centauree meliloti. aã. M. ß. colloqntiď. salisgẽme. aã. ℥. ß. mell. ⁊ olei papaueris. valʒ. ¶ Clystere ẽt valẽs in apoplexia ⁊ epilepsia mania ⁊ melia. ℞. buglosse cãtabri. aã. ℥. ij. ß. politrici mal. aã. ℥. j. ß. mirabolanoꝝ citrinoꝝ: kebuloꝝ. aã. ℥. j. diagridij: euforbij: colloqnti. aã. ℥. x. agarici epithimi. aã. ℥. xv. olei viol. ℥. j. mell. ℥. j. cõfice sic. mirabo. herbas ⁊ cantabrũ per dieʒ añ in aqua ifusos ⁊ tritos vsqʒ ad tertie partis ꝯsump. decoq facias diligenter ⁊ cola. ⁊ mel ⁊ oleũ adiunge ⁊ iterum fac bullire: deinde adiunge pul. predictaꝝ spẽꝝ: ⁊ iuxta igneʒ inijciatˀ per clystere tribꝰ vel q̃tuor vicibꝰ vna post aliam ſm quãtitatẽ ⁊ debitũ ordinẽ: ⁊ ducatˀ manus alicuiꝰ ꝑ ipsone ca. ⁊ inungatˀ oleo camo. ꝑ ventrẽ pa. ¶ Fiant ẽt suppositoria acuta ad apoplexiam optima vel ex sapone gallico infuso in sale ⁊ felle tauri: vel dentˀ. ℥. ij. ß. scamonee nitri. ℥. j. castorei. ℥. ß. sil. ꝯtritis ⁊ cuʒ melle coctis: vel de sapone nitro ⁊ stercore murũ cũ melle coctis vsqʒ ad duritiẽ. vel de sale gẽma vel silibꝰ: obtarmicũ naribus inijciatˀ de castoreo ⁊ euforbio: succus ẽt centauree iniectus multũ valʒ. ¶ Fomẽtatio facta cũ succo porri sup carbones ardentes proiecto in hac pas. valʒ. ¶ Et si hec pas. fuerit ꝑꝑ superfluos cibos vl̃ venenosas comestiones ꝓuocetˀ vomitꝰ ſm supradictã doctrinã. Si in cã san. fuerit fac flõam. Si flegma vel melia fiat in his oībꝰ vt in ꝓcedenti caplõ dcm̃ est. ¶ Syrupus in epilepsia ⁊ apoplexia in lib. j. succi folioꝝ boraginis ponantˀ. ℥. iiij. sene ⁊ addito pauco çuccharo fiat syrupus: fac silr̃ mõ de succo folioꝝ: pastinace vel buglosse qď melius est. ¶ Pillule optime ad apoplexiã cũ mã fuerit flegmatica vel melica. ℞. aloes: bdellij: serapini. colloqntiď. oppopo. armo. se. cicute. añ. ℥. j. castorei. euforbij. añ. ℥. ij. cõficiantˀ cũ succo porri ⁊ dentˀ. ℥. ij. ¶ Itẽ gargariçet hierã. ⁊ fiat cauteriuʒ in fontanella colli ⁊ cetera remedia que in epilepsia dicta sunt fiant in hac causa. ¶ Trifera optima ad epilepsiaʒ apoplexiã paralysim ⁊ torturã oris ⁊ oīuz mẽbroꝝ. ℞. piperis: macropiperis. çiç. piretri. granoꝝ nigelle. costi. acori. calami aromatici. aã. ℥. ß. myr. foliꝝ rute. asse fe. gẽtiane. arist. lõge. baccaꝝ lauri: castorei: sinapis. aã. ℥. v. mellis anacardi. ℥. vj. terantˀ ⁊ inuoluantur oĩa in oleo de nucibꝰ: ⁊ cõfice cuʒ melle ⁊ detˀ ex hac trifera: qm̃ mirabilr̃ valʒ ad epilepsiaʒ apoplexiã ⁊ ꝑalysim.

¶ De

¶ De paralysi. Cap. XXIIII.

Et quia minor apoplexia vt est dcm̃ superius q̃nq; in palysim trãsit, ꝓpter h̃ de palysi dõm ẽ. ¶ Paralysis h̃z ethymologiã nominis sui: dr̃ lesio ptis, sed non q̃lz lesio ptis palysis dr̃: q2 rõne podagre pes ledi tur: ⁊ rõne chyragre manus: ⁊ tñ nõ dr̃ paralysis: nisi qñ ps priuat̃ a sensu ⁊ motu. Sunt eñi q̃dam nerui q̃bus median tibus habet̃ sensus: ⁊ sunt alij qb⁹ mediantibus habet̃ mo tus. Qñq; igitur nerui sensibiles aliquo humore vel fumo sitate replẽtur: rõne cuius repletionis spiritus aĩalis a quo habetur sensus ⁊ motus non põt ad ipsos neruos libere trã sire. Et tũc ipsi nerui sensibiles priuant̃ sensu: vnde mẽbra efficiuntur paralytica. Nerui eñi motiui priuant̃ a motu: ⁊ sic etiam fit membroꝝ ipsoꝝ palysis. ¶ Et ꝓprie fit hec pal. qñ humor flegmaticus existẽs in cerebro cadit ad aliquem duoꝝ lacertoꝝ: ⁊ mollificant̃ nerui. Et cã huius sepe ⁊ spãlis est sup̃fluus cib⁹ ⁊ potus: maxime q2 ex imoderato potu fit maxĩa humoꝝ dissolutio. ⁊ inde neruoꝝ opilatio. fit q̃nq; ẽt hec passio ex ꝓcessu frigiditatis q̃ opatur ad ꝯstrictionez neruoꝝ: q̃nq; ex minori apoplexia fit vt diximus. ¶ Itẽ palys. alia est vl'is alia est ꝑticularis: vl'is est illa q̃ totum corp⁹ ꝑter caput ĩfestat: ꝑticularis ãt est illa q̃ recte mediã ꝑtem corpis: siue vnũ mẽbꝝ: ⁊ q̃nq; oculũ: q̃nq; linguã. vl' oris distortiõe: q̃nq; manũ: q̃nq; pedẽ ĩfestat ⁊c. ¶ Et nota q᷑ palys. q̃nq; fit ex cã in ipsoꝝ origie neruoꝝ existẽ. ⁊ tũc stupor ⁊ ĩsensibilitas est in supioribus: vt i facie vel circa supiora. Qñq; fit ex cã in ipso mẽbro palytico existẽte: ⁊ tũc tm̃ ipm mẽbꝝ patit̃ ⁊ non supiora: q̃re discerne re debemus: vt ᵹm locoꝝ varietatẽ modũ curatiõis variemus. In q̃busdã. n. paralyticis seq̃tur mẽbroꝝ tremor: ⁊ in q̃busdã nõ: ⁊ in illis mẽbris: vbi fit nulla spirituũ transmissio mortificant̃ mẽbra ⁊ desiccãtur ⁊ arescũt. Unde in illis mẽbris nullus motus fieri põt: q2 ois mot⁹ h̃z fieri spiritu ⁊ calore mediãtib⁹: ⁊ illa mẽbra etiã si cũ acu pungant̃ nõ sentiũt patiẽtes h᷑ puncturã: ⁊ hec difficulter vel nũq; curatur. In illis ṽo mẽbris in q̃bus spũs mediocriter trãsmit tunt̃ fit tremor: q2 spũs conãtur regere mẽbra in suo ꝓprio scemate ⁊ ꝯpositione: ⁊ morbus coꝝ destructionem nititur opari. Unde nascit̃ quidam malus morbus nouus noiatus ꝯpositus ex supiori. i. ex virtute corpis regitiuã ⁊ inferiori. i. ĩpetu morbi q̃ morb⁹ cõpositus ab auctoribus nolatur. Et mẽbra illa si cũ acu pũgant̃ sentiũt. Et hec si fuerit prudẽs medicus bñ curat̃ ⁊ spãliter in iuuene ⁊ adolescẽte: q2 palysis in sene vix vel nũq; curatur. ¶ Item nota q᷑ paralysis ex incisiõe nerui ex trãsuerso facta ĩpossibilis curatiõis est: queadmodũ neruũ punctũ vel incisum ĩpossibile est ꝯsolidare. ¶ Cura magistri mei ad paralysim vtat̃ dieta in capitulo de epilepsia dicta. Et est cauẽdum ne in pñ⁹ demus vehemẽter euacuãtia: q2 humor est indigestus. Sz fiãt supposítoria ⁊ clysteria in ꝓcedẽtib⁹ dicta: postea det̃ quolibz mane. ʒ. ß. istius syrupi cum aq̃ ameos ⁊ aneti. ℞. eufragie: rute caprarie. ⁊ domestice: ⁊ rorismarini: saluie: yue: betonice: capil. veñ. buglose: herbe paralysis: fumiterr̃: añ. M. ß. meu cõium radicũ. añ. ʒ. j. pas. sine nucleis: hysopi: melliloti floꝝ camo. añ. ʒ. j. sebestẽ numero. xl. enule capanẽ: se. cõiuz añ. ʒ. ij. zuccbari lib. ij. vel mellis dispumati q̃tum sufficit: vtat̃ isto syrupo quousq; sit ista mã digesta. ¶ Põt ẽt dĩgeri si vis cũ syrupo de melliloto q. ℞. radicis apij fenicu li. añ. ʒ. j. squinãti. ꝰꝰ. añ. ʒ. ß. cẽtauree minoris: hysopi ⁊ rute: añ. M. ß. mellis q̃tuz sufficit. ¶ Sumat tñ per q̃tuor dies anteq; incipiat sumere syrupuz oi mane. ʒ. ß. de mitridato vel de bona theriaca cũ aq̃ masticis ameos ⁊ aneti: ⁊ h̃ ꝑ q̃tuor vel sex dies faciat. Postmodũ vtat̃ ꝑdictis syrupis quousq; mã sit digesta ᵹm ꝑdictã doctrinã. ¶ Deide cum

Nerui sensitiui. Nerui motiui. — Causa. — Duplex palysis. — Cura.

bis pillulis purget̃. ℞. specieꝝ: hierepigre. ʒ. iiij. interioꝝ colloquintide. ʒ. j. ß. euforbij. ʒ. j. ⁊ q̃rt. castorei: pipis: asse se rapini oppo. se. apij: añ. ʒ. j. ß. centauree minoris. ʒ. v. ß. gumme ꝑdicte in succo rute dissoluantur: ⁊ fiant pillule ex eis: ⁊ cum glutine dragagãti informent̃ in modũ ciceꝝ: ⁊ dentur ex eis. ix. vel. xj. ⁊ ᵹm q᷑ tibi videbit̃: de decimo in decimũ diem: ⁊ ille sunt pill'e fetide Almansoris. ¶ Alie pill'e optime ad idem. ℞. hierepigre Galie. ʒ. x. collogntide iterioris piretri: añ. ʒ. vj. castorei: salis indi: añ. ʒ. iiij. baurach. ʒ. v. cõfice cum succo herbe paralysis ⁊ dentur. ʒ. ij. ß. ¶ Itẽ fiant iste pill'e quas teneat sub lingua pa. ℞. coriandri: terbentine: asse: nucismu s. añ. ʒ. iiij. fiant pill'e in modum cicerum ⁊ teneant palytici eas sub lingua. ¶ Itez vtant̃ hieralogod. ᵹm descriptionem antidotarij Nicolai. ¶ Itez vtant̃ sem per qualibet die. v. vel. vj. vicibus gargarismate de melle ⁊ se. sinapis: vel isto gargarismate ad hoc optimo. ℞. piretri staphisagrie: pulegij triti: añ. bull'. ⁊ cum modico melle ro. ⁊ potione Sãcti Pauli: mithridato ⁊ theriaca dabis ad gargarizandũ. ¶ Aliud ad idez nõ tã forte. ℞. ꝰꝰ. olibani ⁊ in forti aceto bulliant: quo col. mel ros. ⁊ theriacaz vel mithridatum adde ⁊ ad gargarizandũ da. ¶ Item sternutatoriũ istud magistri mei naribus insufflet̃: qḋ valet ad paralysiz apoplexiam epilepsiam ⁊ destructionẽ memorie ⁊ cerebꝝ valde mundificat: qḋ. ℞. condisi. ʒ. vij. pipis al. ⁊ nig. castorei: añ. ʒ. ß. seminis sinapis. ʒ. ij. ß. nigelle. ʒ. ij. fiat pul. ⁊ naribus ĩsufflet̃. ¶ Aliud sternutatoriũ magistri mei expertũ ad palysim torturam oris ⁊ epilepsiam. ℞. castorei pulpe collogntið. piperis al. añ. aur. j. condisi aur. ij. fiat pul. paruz ex eo naribus insuffletur: ⁊ ex ipso puluere remanẽte fiant pill'e cum succo sambuci: ⁊ fiat ex eis caputpurgium cum aqua ðcoctiõis herbe que auricula muris dr̃. Et si post sternutatiões ardeant nares inungant̃ cum lacte mulieris: vel cum oleo ro. vel vio. ¶ Item vtant̃ claretto isto ꝯ palysim vlem ⁊ ꝑticularẽ: ⁊ ꝯ arteticam ⁊ oĩa vitia neruoꝝ ex frigida cã optimo: qḋ. ℞. cinamo. optimi electi. ʒ. ij. ꝰꝰ. ʒ. j. spice: galãge: añ. ʒ. ij. folij. ʒ. j. gari. ʒ. iij. pipis longi. ʒ. ij. cubebe. ʒ. ß. hec omnia bulliant in lib. v. vini al. boni ad consumptionẽ medietatis de quo sumat stõcho ieiuno. ʒ. iij. ꝑ vice. ¶ Itẽ si necesse fuerit fiat hoc clystere optimum paralyticis. ℞. aneti floꝝ camomil. sansuci: sinapis: melliloti: cartami: añ. M. j. se. lini: fenugreci ꝯtritoꝝ: añ. ʒ. ij. sicle. M. ij. sulfuris: pulpe collogntide: añ. ʒ. ß. ficus siccas. x. verbene cẽtauree minoris: añ. ʒ. j. oĩa coquant̃ in vino: ⁊ colature adde olei antiq. ʒ. iij. mellis dispumati. ʒ. j. isto clysteri vtebat̃ meus magister in oi palysi ⁊ artetica: ⁊ etiam in vitio neruoꝝ ex frigiditate facto. ¶ Item hieralogodion hierepigra Gal. ⁊ ꝯfectio anacardina ad q̃titatem. ʒ. ß. detur eis cũ aqua decoctionis anisi ⁊ masticis. ¶ Item si loquelam ꝑꝑ palysim amiserit castoreum sub lingua teneat pa. vel det̃ ipm castoreum cum succo peonie vel saluie: valz ẽt solus succus saluie ad ipsam loq̃lam recuperandã. ¶ Itez pul. sinapis: piperis: hysopi: nasturtij ⁊ castorei sub lingua positus loq̃laz recuperat: ⁊ ẽt palysim sedat: ⁊ ad memoriã recuperandaz iuuat. ¶ Et fiat eis electuariũ de duabus ꝑtib⁹ ligni aloes ⁊ cassielig. ⁊ ex tertia ꝑte anacardi: ⁊ euforbij: añ. ⁊ ꝯficiantur cũ melle: ⁊ det̃ ad q̃titatem nucis. ¶ Et itez cũ subito q̃s fit sine voce: vel ꝑꝑ paralysim vel aliã q̃cũq; cãm det̃ ꝑmo in potu cum vino ca. pul. castorei: gario. nucismus. ⁊ recuperabit loquelã. ¶ Intrẽt balnea sulfurea salsa ⁊ aluminosa: vel fiat eis balneũ tale. ℞. saluie sauine rorismarini: lauri mẽtastri: polycarie: yue: betonice: pulegij: origani: florũ camo. sansuci: corone regie: añ. fasciculũ vnum: coquant̃ in aq̃ ⁊ in ea itret: ⁊ ibi mithridatũ vel potionẽ Sãcti Pauli ⁊ siliã accipiat: postmodũ abstergant̃ cum pãno lineo ⁊ vngant̃ mẽbra paralytica ex oleo costino ⁊ vnguentis sub-

Gargarismata. — Sternutatoria. — Clarettum. — Clystere. — Ad loq̃lã amissaz recuperandã.

scribendis. Expimentū magistri mei ad loquelam recupe rādam & euādandam māam a supiorībus exptus. Abradatur pmo caput & fiat emplīn tale. ℞. asse fe. serapini: oppo. galbani: armoniaci: eufor by: aā. ʒ. j. castorei. ʒ. ij. omnia liquefiant ad ignē excepto castoreo & cū oleo ros. & laurino ad pōdus oīum & pauco cere fiat vnguentū & vngat ex eo totum caput post hoc accipe. xxx. vel. xl. cātarides & abscisis capitib⁹ terant cū pauca assungia & pa℞ mell. & ponatur supra collum & occipitium & fiat ibi vesica vna & trahetur māa ad illum locum: & ita pa. loquet. ¶ Itē vt supius dcm̄ est pul. ex castoreo factus sub lingua teneat quousq per se dissolnat: qr miro mō loquelā recupat: vel pul. se. lape iuerse vel se. caul. agrestis sub lingua teneat: & lauet lingua & palatum cū mithridato vel theriaca vel ex ipso mithridato vel theriaca cū oleo ca. distēperatis collū & tympora fricētur & gescant sic p noctē: hoc. n. solo vidi in multis loquelā recuperari. ¶ Et si fiat palysis vesice pp pdicta infundat pānus vel spongia marina in vino decoctiōis castorei: & pectini & virge sepi⁹ applicet tepidus. ¶ Et si paralysis in brachio vel manu fiat: vngat tota manus & brachiū cum vino. vbi bullierint saluia mastix oleū ro. vsq ad ↄsumptionem vini & abluantur cum aq̄ decoctionis saluie: flo℞ camo. & inungat vnguētis subscribēdis. ¶ Unguentū optimū ad paralysim & ↄctiones neruo℞. ℞. marciaton agrippe olei oliuarū dialtec: aā. ʒ. j. liquefiant oia simul: & addat pul. istarū spērum piretri. ℥. se. vrtice: nasturty & sinapis se. rapa℞ castorei: aā. ʒ. ß. & vtere. ¶ Aliud vnguētum ad palysim valde bonum. ℞. squille tapsie: ellebori: aā. ʒ. j. pipis piretri castorei: nitri: eufor by: sinapis: aā ʒ. ß. omnia ↄtrita & pulueriȝata cū oleo laurino bulliāt: deinde. ʒ. ij. cere noue & virid. ʒ. j. misceat ad ignem: & vtere. ¶ Aliud vnguētū leue & bonum ad oia mēbra palytica. ℞. sepum arietinū vel porcinum & liquefac ad ignem in captia: & super bonum vinum īfundatur: & hoc fiat. v. vel. vj. vicibus: & fiet quasi cera mollis: & ex tali vnguēto ter vel quater in die mēbra vngantur. Et bonū esset si in illo vino in quo fundit bulliant saluia: piretrū. ℥. piper. castoreum & silia. ¶ Aliud ad idē optimū. ℞. serpentē vnū ruffum. & ēt plures si vis: & abscisis capite & cauda spatio q̄tuor digito℞ reliquū abiectis interioribus: ponat in olla in fūdo pforata sub qua iaceat alia olla sana que fundum olle supioris in se ↄtineat: & in orificio sigillet bene cum luto sapientie vel cum pasta ne respirare possit: nec aliud in eis itrare possit. Et sic preparata olla illa ponatur in caldario pleno aq̄: cuius calore calefiant olle: & resoluatur pinguedo a serpentibus que p foramen olle perforate in sanā distillabit: nec ↄsumet pp humiditatem aque: & de tali pinguedine addito succo rad. capparis & centauree fac vnguentū. ¶ Ipsa ēt centaurea cum vino & oleo cocta & mēbris palyticis cathaplasmata multū prodest. ¶ Itē semē sinapis tritū cū vino vel ipsa herba ēt cathaplasmata multum val. herba palysis cum ouo sorbili data valet. ¶ Item inunctio de oleo costino īfrascripto mirabilr val ad hāc pal. ℞. costi. ʒ. j. piperis piretri: eufor by: aā. ʒ. ij. castorei. ʒ. j. dissoluantur in lib. ß. olei de been aut olei narcisci: vel olei nucis: & bulliāt ad ignem quousq incorporentur & vtere. ¶ Item solum oleum de nucibus cū castoreo & spica nar. mistis inunctū mirabilr val. ¶ Item accipiat vulpis & decoquatur in caldario pleno aq̄ addito sale & aneto quousq caro ab ossibus separetur: deide dicta aq̄ in tinam proyciatur & intret pa. in dictā aquā ca. & stet ibi per horā. j. vel. ij. & in nocte similiter faciat: & hoc fiat in pncipio mēsis tribus diebus & in fine similr. ¶ Unguentum aliud ad paralysim arteticam podagram epilepsiam guttam & omne vitium frigidum. Aqua frigida assa fetida & petroleum simul ad ignem resoluantur: & imponat pul. ex castoreo cū forbio sulfu. vi. & addita cera fiat vnguentū ex quo loca dolentia vngātur. Si fuerit epilepsia vitio capitis: vngat collum & circa spatulas. Si fuerint vitio stōchi vngatur stomachus. Si vitio extremitatū extremitates vngātur. ¶ Aliud vnguentum optimum ad palysim spasmum & arteticā de cā frigida. ℞. sauine rute saluie cere: aā. ʒ. vj. & i. ʒ. x. olei cōmunis per mensem dimitte: post cola: & adde. ʒ. vj. succi cucu. agrestis: & bulliāt vsq ad consumptionē succi: & addantur. ʒ. iiij. assūgie anseris. & ʒ. j. gūmi hedere pulueriȝate bene & cere ru. ʒ. j. cola & vsui reserua. ¶ Contingit quandoq emitritecum terminari in paralysim: ad quod faciamus vnguentum hoc optimum. ℞. rad. brionie: & squillam frustatim incidas: & cum paritaria & vrtica ru. vel cū alia vrtica nigra in aceto per triduum pone: & post omnia insimul bulliantur: deide colentur & addito butyro cera & assungia fiat vnguentum: & inungātur ex eo mēbra palytica: deide lana succida bene calefacta bene inuoluat: & iterum cum infrigidata fuerit calefiat & inungat: & hoc pluries fiat inter diem & noctem: bonum tamen esset si prius precederet vsus balnei decoctionis vulpis supradicti. ¶ Aliud vnguentum optimum pro paralyticis sciaticis colicis & pro omnibus doloribus ex frigiditate prouenientibus. ℞. saluie: sauine: rute: calamēti: pulegy: sansuci camo. squille: peucedani: ireos: absinthy: acori: ciperi: hysopi: aneti: folio℞ sansuci: aly rad. altee cucu. agrestis: sisimbry: rorismarini: betonice: prassij: citoree cū folys aristo. ro. serpilli: enule campane: aristo. lon. cum folys sansuci artemisie: aā. M. j. omnia terantur & in vino tribus diebus & tribus noctibus maneāt: post colent & colature addat veteris olei lib. iij. se. lini cymini: fenugreci pulueriȝato℞: aā. ʒ. ij. assungie bouine porcine pinguedinis anse℞ & galline assungie vrsi: aā. ʒ. ij. liquefiāt: & per dies & noctem sic insimul iaceant: deinde tādiu bulliant donec oleū & assungia diminuātur & colentur: & eis ab igne depositis addātur hec. ℞. armoniaci: galbani: aā. ʒ. j. terbentine gūmi hedere: aā. ℈. j. bulliāt iterum parum: & semper cum spatula agitādo ab igne moueātur & vsui reseruent. ¶ Nota q castoreum: saluia: lauendula: primula veris & herba paralysis sanāt palytica membra: vnde si in vino hec bulliant & vinum illud paralytico datum est sepe mirabiliter valet. Et vinum decoc. brionie feni. petro. & se. aneti bibitū est mirabile in cā hac & expertum. ¶ Item vinum decoctionis castorei saluie rute & rad. peonie: & apponatur post desuper parum de pul. rad. peonie & bibatur: mirabiliter valet. ¶ Item detur confectio anacardina. ¶ Itē triphera in fine precedentis capituli de paralysi detur: quia valde vtilis est in hac causa.

Unguēta.

Ad arteticā & epiliā etiam.

Ad palysis etiā.

Ad oēs dolores etiam.

Eiusdem.

Pillule.

Additiones.

Pillule ad palysim. ℞. pul. hierepigre. ʒ. v. pulpe colloquintide. ʒ. ij. ß. eufor by. ʒ. j. serapini castorei piperis oppo. tapsie sinapis: aā. ʒ. ß. centauree. ʒ. v. gūme in succo dissoluātur & reliq pulueriȝentur: & fiāt pillule: dosis. ʒ. j. vel minus precedēte digestiuo conueniēti: post vtatur confectione de acoro & secacul mesue & inungat oleo costino. ¶ Pillule optime ad paralysim. ℞. pul. hierepigre. ʒ. ij. armoniaci: serapini: diagridy: cypressi: pulpe colloquintide: asse feti. galbani: castorei: sarcocol. turbith: hermodactyli. ℥. aā. ʒ. ß. eufor by. ʒ. j. conficiantur cum succo saluie. dosis. ʒ. j. precedente vsu digestiui conuenientis. ¶ Pillule magistri Thadei quibus vtebatur contra palysim ex pte materia digesta: dosis est. ʒ. j. vel. ij. ßm vires. ℞. castorei. ʒ. ß. ligni aloes macis betonī. saluie pulpe collōqntide: turbith oppo. salisgēme polypody: cucu. agrestis rad. sticad. agar. cassie staphisagrie: electery: aā. ʒ. ij. bdelly: aspalti: gariof. ro. spice piretri squināti cimini: cinamomi: maratri: olibani: hermodacty. carpobal. cassie

cassie lignee:croci: myr.absinthy: aā.ʒ.j.asse.ʒ.iy. viol.ʒ.j. diagridy.ʒ.j ß.aloes epatici ad oium pondus:cū succo salvie confice. ¶ Quidā amisit loquelā ꝛ stetit ꝑ octo dies ꝙ nō fuit locutus.tūc quedā mulier ḋdit ei.xxx.grana peonie a cortice exteriori mundate ꝛ statim recuꝑauit loquelam. ¶ Itez benedicta cū succo rute agrestis naribus iniecta loquelam recuperare facit statim. ¶ Itē flebotomare duas venas q̄ sunt sub lingua:ꝛ postea fricare linguaz cū semine nasturty:ꝛ castorei loquelā recuperat. ¶ Aliud ad idē. ℞. castorei:pipis:piretri:euforby:anisi:marathri:gariofi.ligni aloes:salvie:baccaꝝ lauri:aā.terant ꝛ coquātur in vino al. ꝛ illud vinū ca.teneat in ore:ꝛ occipitiū cum illo vino fomētetur:ꝛ predicte herbe ipsi occipitio cum stupa canabina infusa vino dicto sepius apponat. ¶ Item pillule in moduz fabe grosse de castoreo ꝛ pul.salvie ꝯficiant cū melle:ꝛ ponat vna sub lingua qm̄ loquelā statim recuꝑat: ꝛ ꝑalysim vl'em vel ꝑticularem vel aliā similē egritudinez ex causis frigidis:ēt si mortalis fuerit illā curaui:ꝛ est ꝓbatū. ¶ Itē emplr̄m factū de stercore canis in aceto mistum ꝛ occipitio appositū statim loquelā recuperat. ¶ Expimētū ad ꝑalysim lingue. Succus salvie ꝛ oleum nucū:aā.misceātur ꝛ addito pauco castorei sub lingua ponat cū pēna vel aliquo simili sepe:q2 multū ꝯfert ad loq̄lam deperditā restaurādā. ¶ Oleum mirabile ad ꝑalysim ꝛ ꝯctionem neruoꝝ epilepsiam spasmū ꝛ ad oēm morbū frigiduz vel ex frigida cā generatū. ℞ galbani lib.ß.gumi hedere.ʒ.iy.terant: ꝛ misceant sil' ꝛ in vase distillationis ponant:ꝛ aquā ꝛ oleū que inde distillauerint collige ꝛ misce ea cū.ʒ.j. olei laurini ꝛ lib. j.terbētine.ꝛ iteꝝ distilla in oleū ꝛ aquā:deide separa aquā ab oleo:ꝛ oleū reserua sicut oleū balsamū:nā equipollet cū oib⁹ virtutib⁹ suis in paralysi. Quidā posuit vnā guttaz in fronte illi⁹ olei ꝛ aliā in vmbilico cuiusdā ꝑalytici:ꝛ statim surrexit vt stupidus:ꝛ fuit liberat⁹ post horā in loco in quo fuit dolor ex vulnere:ꝛ ꝯctus neruoꝝ inūxit:ꝛ liberat⁹ fuit pa. Et in alys egritudinib⁹ diuersis diuersimode ꝓbat hoc oleuz esse maxie efficacie. Occipitiū vnctū ex eo in itroitu lecti ꝛ in māe.ʒ.ß. vuaꝝ passa.comedat ita subtiliat memoriaz ꝙ ꝑteritoꝝ est memoria mirabilis:ꝛ itellectus clarus. Et valet ꝯ surditatē:ꝛ oēz morbū ex frigida cā ꝛ ꝯ amissionem olfatus dicta aq̄ mirabiliter valet. ¶ Unguētū cydoniacū optimū ad paralysim ꝛ neruoꝝ ꝯctionē. Accipe cyconiū:ꝛ depila ipm: ꝛ eiectis iterioribꝰ laua ipm bn̄ ꝛ ipleat axungia veteri catti anseris serpentis tassi de medullis cerui:aut asini de oleo laurino:aut terbētina resina mūda euforbio ꝛ olibano:aā.ꝛ bene suatur. Et post coque iter duas testas:ꝛ qd inde distillauerit in vase vitreo reconde. Et valet ad omnem guttam frigidam.

¶ De spasmo. Cap. XXV.

TRactato de paralysi: videamus de spasmo. Spasm⁹ itaq3 est extensio vel ꝯtractio neruoꝝ:ꝛ lacertoꝝ toti⁹ corporis: ꝛ precipue in collo:ꝛ ceruice existentiū ex ianitiōe:vel repletiōe:vel frigiditate labore vigilia:vel tristitia ꝑueniēs. ¶ Sūt eni tres species spasmi:videlz antrostonus ꝓthostonus ꝛ thetanus. Antroston⁹ fit qn̄ nerui anteriores extēdunt:ꝛ posteriores incuruant.ꝛ dr̄ ab anti qd ē supra:eo ꝙ isti supra collum pēdēt.vz.retro. Prothostonus dr̄ a ꝓtho qd est ante.fit eni qn̄ nerui anteriores icuruant ꝛ posteriores elongant:vn̄ isti semꝑ ꝓspiciūt versus terrā. Thetanus dr̄ q̄si totum tenens:q2 nerui anteriores:ꝛ posteriores in thetano incuruant:vn̄ isti recto modo stant:q2 nec a dextris nec a sinistris flectunt. ¶ Ex repletione fit spasmus.dum eni nerui replent distrahunt in latū ꝛ ꝯtrahunt in longū:ꝛ sic duz ꝯhunt nerui ꝯhunt mēbra ex eis obligata:ꝛ sic fit spasmus ex repletione. ¶ Ex inanitione aūt fit spasmus dū nerui ex aliqua cā ꝯtrahunt ꝛ arescūt ꝛ arefacti ꝯtrahunt ꝛ sic seqtur spasmus ex inanitione:ꝛ talis spasmus icurabilis est. Dicit eni Hippo.in apho. Spasmus ex inanitione mortalis.cuz eo eni imediate fit caloris nālis deperditio. Un̄ virtutes in suis oꝑibus debilitantur. ¶ Ex frigiditate ēt inducit spasmus:q2 frigiditas hz motum ad centrū.icurtant ꝛ incuruant nerui ꝛ mēbra eis alligata:ꝛ sic fit spasmus ex frigiditate. ¶ Signa spasmi sūt: q2 est mēbroꝝ atractio dolor ꝛ tremor:eger vix mouet ceruicez:ꝛ cetera mēbra:ꝛ cū difficultate trāsglutit:ꝛ expuit:ꝛ nulla fortitudo in mēbris ei⁹ est. Nā sicut dicit Aristoteles in topicis. Fortitudo eni a neruis ꝛ ossib⁹ habet que si debilitant ꝯtrarium sequet. Si sit spasmus ex labore angustys vigilys tristitia ꝛ a nimio fluxu san.vel narium:vel hemorrhoidaꝝ:vel mēstruoꝝ fluxu vrine:vel ex fe.acutis ꝛ similib⁹ est ex inanitiōe. Si ḃo fiat spasmus ocioso multuz comedēte:vel ex frigiditate:vel ex vulnere nō bene curato:ꝛ hꝰ est ex repletiōe. ¶ Et si medicus ad curationem ipsius accesserit dum fe.suꝑuenerit ipsi spasmo ex repletione manum nullatenus apponat. Nā splendori radioꝝ solis faces ardentes apponere:vt maius lumen appareat fatuoꝝ est. Or si huic spasmo fe.non suꝑuenerit inducat ꝓut inferius enarrat.ꝛ sic iste spasmus curabit statim fe.suꝑueniēte:cū spasmus sit neruoꝝ mollities:vt ait Gal'.in lib. de accidēti ꝛ morbo.ꝛ fe.sit ꝭm cām suā calida ꝛ sicca:sua caliditate:ꝛ sua siccitate desiccabit:ꝛ ꝯsumat predictoꝝ neruoꝝ mollitiem superabundātem:ꝛ sic erit cura spasmi:ꝛ nō quelibet febris dz induci:sed solum acuta fe. ¶ Fiat igit vnguentū ad ipsam febrē inducēdā hoc mō. ℞.se.nasturty:nucis saracenice:piretri:aā.ʒ.j.ꝛ in oleo laurino aliq̄tulū coquant ꝛ suꝑ vmbilicū tympora ꝛ pulsatiles venas inūctio fiat:q2 statim iducet fe. ¶ Unguentū aliud magistri mei ad fe.inducendā. ℞.piperis:piretri:euforby:aā.pulueriçent oia ꝛ misceant cū scarabeis:q stant in balneo bn̄ pistatis:ꝛ sit tātūdem scarabeoꝝ sicut pul.ꝑdicti.deinde ꝯficiant oia cuz succo flāmule ꝛ fiat in modū vnguenti ꝛ iungant ex eo pulsatiles vene brachioꝝ pedum tympoꝝ vmbilicus:ꝛ spina dorsi. ¶ Aliud ad idē. ℞.olei cōmunis olei laurini:aā.fac bullire cū succo flāmule viridis vsq3 ad ꝯsumptionē ipsi⁹ succi.deinde appone storacem: calamitā:piper:ꝛ cerā:ꝛ in modū vnguēti ꝯfice:ꝛ venas pulsatiles inunge. ¶ Suppositoriū qd iducit fe.decoquat mel ꝛ in fine decoc. addatur fel tauri:ꝛ addito pul.euforby ꝛ nigelle iformet suppositorium:ꝛ supponat ano. ¶ Unguētum aliud ad fe.inducendam:accipiant vermes q vocant forficule:ꝛ sūt aā:ꝛ retro sic vt forfices:ꝛ stāt in muris:ꝛ parietibus:ꝛ bulliāt in oleo cōmuni:vel in oleo flāmule supradicto:de quo venas pulsatiles brachioꝝ ꝛ tympoꝝ inungas:ꝛ vigilet spasmaticus inq̄tum pōt:ꝛ ponant ventose in sūmitate capitis cum scarificatione ꝛ amotis ventosis liget locus vbi fuerit appositio.cepe tritū cum cimo tepidū. ¶ Aliud magistri mei ad idem.caro leonis euforbiū flāmula cātarides:aā. coquant in oleo nucis vsq3 ad dissolutionē ipsoꝝ.postea cola exprimendo fortiter:ꝛ inungendo venas manuū:ꝛ pedū:ꝛ totaz spinā in viro circa genitalia. in muliere circa muliebria: ꝛ vbera:ꝛ hoc fiat ad ignez:ꝛ post cooperiat pa.in lecto. Qn̄ ḃo fe.cessare volueris mitte pa.in balneo aque tepide ꝛ statim fe.cessābit. ¶ Aliud ad fe.inducendam:accipe scorpiones colubrinos:ꝛ scarabeos q stant in balneo:cātarides bene pulueriçatas succum flāmule.vitis al.squille:rute:euforby:carnis leonis:gūmi hedere:aā.hec oia in oleo flāmule: vel in oleo petroleo:vel saltim cōmuni trita bul'.ꝛ inungantur vene pulsatiles ex hꝰ vnguento. ¶ Item cātarides solum distēperate cum succo flāmule:vel oleo petroleo iuncte inducūt fe. ¶ Aliud ad idē optimū:accipe serpentē ab

Ad loq̄la — Oleū mirabile. — Unguētū cydoniacum. — Diffinitio — Diuisio — Ex repletione. — Ex inanitione. — Ex frigiditate. — Signa. — Cura. — Unguētū ad iducendā feb.

scisso capite eius: ꝛ cauda trib⁹ digitis mensuratis ꝛ mediū suspēde: ꝛ qđ inde distillauerit collige: ꝛ cū succo muscaꝝ: ꝛ scarabeoꝝ misce: ꝛ vnge p̄dicta loca. ¶ Aliud ad idē. accipe rutā: ꝛ flāmulā agrestē: tere ea ꝛ in oleo ꝑ. xv. dies iaceant: deinde colent̄: ꝛ in p̄dicto oleo addat̄ pul. euforbij ellebo. albi: ꝛ inunge predicta loca. ¶ Aliud ad idē. accipe lacertā viridem: auripigmentū: euforbiū: elleborum albuz ꝛ nigrū: stellionē: carnem leonis: scarabeos oua formicaruz ꝛ quecunq; habere calida potes vt piꝑ allium: piretrum flāmulā ꝛ alumē: semen sinapis antimoniū: nasturtiū ruthaz agrestem scorpiones ꝛ hꝭ: hec vel quedā coꝝ bul. in oleo flāmule vel laurino petroleo sinapi iunipero oleo muscellino vel cōi: ꝛ inungant̄ vene pulsatiles: ꝛ dextrum hypocūdrium: in viris genitalia: in mulieribus māmille. ¶ Uidi quēdā salernitanū q mihi retulit ꝙ iducebat se. in quocūq; volebat hoc mō. tenebat eni duos digitos per totā noctem iuolutos in puluere turbith. mane ꝯo fricabat iter digitos ipsius manus pul. feni. expressionē ellebori albi: ꝛ turbith: ꝛ postea vngebat pulsum vbicunq; volebat ꝛ statim se. superueniebat illi. Et sic in quocunq; sano hoīe etiam possēt se. induci. ¶ Qꝫ si spasmaticus fuerit constipatus inducat̄ asella cum suppositorijs vel cū clysterib⁹ mordicatiuis in p̄cedentibus capitulis dictis. ¶ Itē lutū decoctum in oleo ꝛ calidum neruis superpositū prodesse ꝯsueuit. ¶ Itē portulaca in aq̄ fortiter excoquat̄: ꝛ ordeum tritum: cortices fabarum ꝛ glandiū admisceant̄ eis: ꝛ totum supra peciā vel lanā succidā extensum neruis ꝯtractis apponat̄. ¶ Itē recipiat per nares suffumigiū de ligno aloes cōbusto in oleo extincto: q꞉ cerebꝝ ꝛ neruoꝝ originē ꝯfortat multū. ¶ Itē calx viua in aqua simplici cocta: ꝛ in oleo mista in modum vnguenti si ex hꝭ vnguento inungat̄ neruis ꝓdest mirabiliter. ¶ Item saluia cū ouis data. ꝛ cū vino decoctionis ei⁹ nerui loti multū ꝯfortat neruos: ꝛ huic egritudini ꝛ alijs in q̄bus nerui ledunt̄ multū ꝯfert. vn̄ inquit Uirgili⁹ in libro de agricultura. Cur morit̄ homo cū saluia crescit in horto. Hoc eni dicit ꝑꝑ maximā eius virtutem: q꞉ neruos vt dcm̄ est: potētissime ꝯfortat. ¶ Si loq̄la priuat̄ pul. castorei pa. sub lingua teneat: ꝛ fiāt ipsa remedia que i cap̄lo de paralysi dcā sunt valere ad amissionem loquele. ¶ Herba paralysis vincetoxicū ꝓsunt huic egritudini si ad comedendū dent̄. ¶ Balneū sulfureū: vel factū de decoctiōe herbe paralysis saluie calamēti multū valet: vt factū ex decoctiōe saluie sauine roris marini artemisie paritarie betōice eupatorij pulegij ꝛ mentastri. ¶ Sternutatio quā in paralysi diximus valere in egritudine hac fiat. ꝛ si post sternutationez nares ardeāt vngant̄ cum lacte mulieris. ¶ Dent̄ sibi sepe ꝛ sepi⁹ xj. vel. xv. pillule cochie almāsoris vel s̄m ꝙ tibi videbit̄. ¶ Inungatur corp⁹ cum oleo laurino agrippa marciaton oleo petroleo vnguento aureo ꝛ sil̄ibus. ¶ Post purgationem radat̄ bn̄ cum rasorio puppis cerebri: ꝛ inungat̄ ex h vnguento. ℞. piretri: euforbij: sinapis: affodilli: narcisci: castorei: piperis long. aā. ʒ. q̄rtis. tēpera cum succo rute ita ꝙ sit septies tātū olei medietas ꝛ coquant̄ vsq; ad ꝯsumptionem succi. ¶ Utantur adriano sine opio. vel diatrionpipereon: diamargariton: ꝛ sil̄ibus. ¶ Pul. castorei quotidie insufflet̄ in naribus ꝛ vinum decoctiōis ipsius ꝛ saluie detur in potu quotidie. ¶ Uentose sine scarificatione ponant̄ in occipitio. postmodū saccellet̄ locus cū sale ꝛ sulfure: ꝛ farina tritici iaceatq; in stramine iuxta ignē. ¶ Si ex mā san. abundāte fiat spasmus fiat flebotomia de vena mediana ꝛ mundificetur sanguis cum his que in cap̄lo de dolore capitis ex san. facto dicta sunt. ¶ Qꝫ si ex vulnere fiat spasmus apiatur vulnus ꝛ humectetur: ꝛ totū corpus ex hac vnctione vngatur. ℞. olei muscellini. ʒ. ij. petrolij. ʒ. ß. olei cōis: ꝛ butyri: aā. ʒ. iij. cere. ʒ. ij. storacis liq̄de ꝛ ru. aā. ʒ. iij. masticis

Als anio mum.

Saluia

Balneū

Sternutatio.

Si fuerit ex vulnere

olibani: aā. ʒ. j. gumi hedere. ʒ. iij. ß. ex hac vnctione vngat̄ spasmatus ex vulnere vel repletiōe in ceruice collo spina: ꝛ toto corꝑe eo collocato iter duos ignes. ¶ Emplastrum optimum ad idem. Accipe absinthij. cimini baccaꝝ lauri: aā. ʒ. ij. oīa pulueriçentur ꝛ cum melle ꝯficiant̄ ꝛ bul. ꝛ parum i spissent̄: ꝛ suꝑ plagellā locis dolorosis calid̄. apponatur: q꞉ dolorem neruoꝝ mirabilr̄ mitigat. ¶ Qꝫ si ex inanitione fiat spasmus hoc ab Hippo. ꝛ ab alijs auctoribus incurabilis nuncupatur: tn̄ adhibeamus remedia que cōpetenter possumus. In his igit̄ passionibus in q̄bus infirmus ab auctoribus desperat̄: debemus hoc mō ad curam ꝓcedere: vt: vz. ipsos ifirmos desperatos capiamus in cura ꝑut essent mortui nō ꝓmittentes eis salutē. Sed promittentes nos facturos illud qđ poterimus s̄m artem nostrā. Non. n. nouit medicus mortuos suscitare. h eni plus ꝑtinet deo q̄ hoī. ¶ Ponamus itaq; ex inanitione spasmatos in balneo in quo cocte sint rof. mal. bismal. brancha vrsina proiectis intus. xx. vitellis ouoꝝ: fiat hoc balneum sepe ꝛ sepius: ꝛ ex ipsa aq̄ balneet totuz corpus ꝛ caput. lauetur ēt caput lacte asinino: pecorino: caprino: vel mulieris nouiter mulse. inungatur totum corpus ex vnguento fcō de medullis ouiū animaliū: q̄cunq; hr̄e poteris. ¶ Electuariū ad restaurationē humiditatis. diarodon abbatꝭ: ꝛ triasandali: ꝛ hꝭ electuaria restauratiua tribuantur: ꝛ cibaria lubria humida: ꝛ subtilia tribuant̄ eis: ꝛ ea remedia q̄ dicturi sumus in capitulo de ethica hꝭ spasmo ex inanitione competunt.

Si fuerit ex inanitione

ADditiones q̄dā patiebat̄ dolores in tibia coxa pectore: ꝛ vsq; ad pedē ꝓtēdebat̄: ꝛ sibi videbat̄ ꝙ moreret̄ cū ꝯctiōe: ꝛ spasmatiōe neruorum: ꝛ lacertoꝝ ipsius tibie ꝛ cruris: ꝛ in tātum erat dolor iteñsus ꝛ acutus ꝙ non ꝑmittebat se tāgere aliquo in predictis mēbris: ꝛ patiebat̄ ēt lienteriā cū maxia corꝑis macilentia ꝛ consumptione. Cui feci syrupū ꝯstrictiuū: quē in cura dysenterie describemus: ꝛ iniunxi sibi dietam restrictiuā sicut sunt diacitoniitem çucchaꝝ rof. antiquū diadragātum: ꝛ similia. ꝛ feci inungi crus: ꝛ tibiā ex dialtea marciaton agrippa: oleo laurino: oleo petroleo simul mistis ꝛ liq̄fact iuxta ignē: deide in stuppa feci iuolui crus ꝛ tibiā: ꝛ facto his est liberatus per constrictiua predicta.

¶ De mania ꝛ melancholia.　　Cap. XXVI.

POst spasmi tractatuz de mania: ꝛ melancholia in vnuz ordinare: ꝛ tractare ꝓposui: in quo signa ꝛ curas harū egritudinū ꝓut melius potero ꝯcedente sūmo creatore breuiter assignabo. ¶ Mania q̄dez est infectio anterioris cellule capitis cum ꝑuatione imaginatiōis: vel s̄m ꝙ melācholia est in spiritu aiali: quā timor ꝛ pusillanimitas siue tristitia generauit: q꞉ in ipso q patitur melācholiā: est tristitia timor: ꝛ destructio sermonis: ꝛ loc⁹ eius vt dixi est media cellula capitis iter rationalem: ꝛ phātasticam. ¶ Fiunt eniz he pas. qn̄q; ex ꝓpria pas. cerebri: qn̄q; stōchi: qn̄q; ex grossa fūositate ad cerebꝝ ex stōcho ascēdente: qn̄q; ex subtili fumositate ad predictum locum ascendente: qn̄q; ex vitio alioꝝ: qn̄q; ex san. qn̄q; ex cholera: qn̄q; ex flegmate: qn̄q; ex melancholia: qđ per signa inferius narrabo. Fiunt etiā he pas. a q̄busdā generalibus cautis: ꝛ q̄busdā specialibus. A generalibus ex cibis melācholiam generātibus: ꝛ maxime a nimia vini fortis potatione: ex quo adurunt̄ humores ex fortibus piperatis alliatis: ꝛ salsamentis: ꝛ cibis alijs humores adustos generantibus. Fiunt etiā ab exterioribus vt a morsu rabidi canis: a morsu venenosoꝝ aialium: ab aere corrupto: ꝛ similibus. Et fiunt ab interioribus: vt ab aīe passionibus vt ira terror subitus sollicitudo ex nimio studio: ex rerum amissione: ex fe-

Diffinitio

Cause.

cthi.

ethi.pcedēte:ex nimio ieiunio:ex nimijs vigilijs:ex retentiōe sang.ɔsueti fluere per nares:vel per mēstrua plus debito retēta:vel ex spermate corrupto:vel vltra modū retēto:ꝛ hoc in istis viduis religiosis viris ꝛ mulierib⁹ sepe accidere videmus. Nā vt ait Gal.sperma cū plus debito retinet̄ ɔuertit̄ in venenū. ¶ Si igr̄ hꝫ pas.ex sang.fiant signa sunt hec:ridet pa.fere tota die:ꝛ loqtur:ꝛ in choreis:ꝛ i gaudijs:ꝛ vbi pulsant instrumenta musica vellet esse tota die: vrina ēt est rubicunda:vel subrubicūda:ꝛ per totuꝫ spissa. Etas ēt calida ꝛ humida tps regio:ɔplexio:ꝛ dieta p̄cedēs si in hoc ɔueniāt magis certificāt. ¶ Si ex cholera fuerit fiunt furibundi.irascunt̄:furiunt:clamāt:saltant:currūt:vigilāt ꝛ maniacā ɔfidentiā hn̄t:ꝛ alios volunt pcutere ferro nisi a qbusdam retineant̄:se per fenestras iacere volūt nisi teneant̄:vrina citrina vel subcitrina in substātia per totum tenuis apparet.dieta p̄cedens:tps:regio:ɔplo:etas ca.ꝛ sicca.si in hoc ɔueniūt magis reddunt secuꝝ. ¶ Or si ex flegmate he pas.fiant sunt lymphatici:putāt se eē pisces:petūt aquā quotidie:ꝛ tota die volūt esse in fluminib⁹ ꝛ in mari: dieta pcedēs frigida ꝛ humida:ɔplo:etas:regio si in h̄ ɔueniunt magis certificāt:vrina etiā pallida vel subpallida cū substātia mediocriter spissa. ¶ Or si melācholia in cā fuerit sūt tristes ꝛ solliciti de sepulchris agitāt:morituros quotidie se credūt:iacēt in sepulchris ossa mortuoꝝ colligētes: tota die plorāt:ꝛ in die ɔtristant̄:falsas ꝛ vanas suspitiones habēt:quidā putant se non habere caput.vn̄ Gal.quēdam cū capello plūbeo resaluauit. Quidam credūt ꝙ angelus vnus sustineat totū mundū:ꝛ velit ip̄m dimittere cadere. alij tenēt pugillum clausum sic ꝙ nō pōt eis aperiri:credētes se maximū thesauꝝ:vel totū mundū in pugillo tenere: ꝛ isti sunt obediētes. Alij credūt se esse vasa de argilla ꝛ nolunt ꝙ aliquis tāgat eos timentes ne frangantur. Alij nolūt ꝙ aliqs respiciat eos timentes ne fascinētur:ꝛ si qs eos prospexerit stati spuūt plurib⁹ vicib⁹. Alij extendūt brachia in modū galloꝝ:ꝛ vidētes gallos cantāt sicut galli credentes se esse gallos. Alij etiam in pessimas cadunt suspitiōes ita ꝙ amicos ꝛ parētes odio habeāt:ꝛ vitupant eos. Urina talium est glauca pallida:ꝛ subalbida in substātia ꝑ totum tenuis dieta frigida ꝛ sicca p̄cedēte in sene melācholico ꝛc̄. omnia si ɔueniūt reddūt se magis certos has pas.ex humore melancholico fore procreatas. ¶ Or si ex ꝓpria pas.cerebri fuerit hec pas.habēt angustias suspitiōes multas: timorem:tristitiā:ꝛ multā alienationē mētis:ꝛ hoc est signū humoꝝ in cerebro in q̄titate abundantiū iuxta illud Gal. dicētis. Omnem eni alienationem mētis p̄cedūt humores calidi ꝛ pungitiui. ¶ Or si ex colligātia stōchi cum cerebro fiāt he pas.tunc habēt oxirheuma freqūs sputū ardorem inflāmationē idignationem ꝛ hꝫ.ꝛ eis peius est post cibuꝫ ꝛ alleuiant̄ per vomitum ꝛ rugitū. ¶ Si vitio ilioꝝ patiunt̄ dolorem sepe in ilijs.alleuiant̄ per clystere: ꝑ medicinas sumptas:ꝛ ꝑ vomituꝫ vt infra distinguemus. ¶ Cum itaqꝫ he pas.ex san.generate sint:qđ ꝑ predicta signa cognoscitur:minus sunt alijs spēbus piculose q̄ que ex alijs fiunt humoribus. vnde Hippo. in apho.desipiētie qdem cū risu facte bone vel securiores.que xo cum solicitudine ꝛc̄. Nec intelligas per hoc ꝙ alique desipientie sint simpl'r bone:ꝫ sunt bone.i.minus periculose q̄ alie. ¶ Si itaqꝫ propter retentionem sanguinis ɔsueti fluere per nares qui nō fluxit longis tꝑibus fiāt he pas.tunc extrahat̄ sanguis de narib⁹ cum setis porcinis naribus imissis vel fiat incisio vene que est in medio frontis ꝛ sanguis ꝑm vires extrahat̄. Fiat aer artificialiter frigidus:dieta frigida ꝛ humida exhibeatur: cathaplasmata:inunctiones ꝛ hꝫ frigida capiti apponātur ꝑm ꝙ dictū est in capitulo de dolore capitis ex sanguine facto. Or si ꝓpter menstruoꝝ vel hemorrhoidaꝝ retentionē

Signa si a sanguie.

Si a cholera.

Si a flegmate.

Si a melācholia.

Si ꝓ pꝑie uitio cerebro.

Si ꝑ cōsēsum.

Prognostica.

Cura. Si a sanguine.

fuerint facte iste pas.ꝓuocent̄ mēstrua vel hemorrhoides. Nam vt ait Hippo.in apho.maniacis ꝛ nefreticis hemorrhoides innate bonū. Incidat̄ etiā vena saphena que est ꝑ pe cauillā pedis:purgetur cuꝫ pillulis de quinqꝫ generib⁹: vel cum lotura in capitulo de dolore capitis ex sanguine facto a nobis dcā:ꝛ eodem regimine regant̄ ꝛ in dieta regantur:ꝛ cum alijs vt est dictū ibi. ¶ Or si ex cho.fiāt iste pas. detur syrupus de fumoterre:lactucas comedat: qꝛ somnuꝫ inducūt infrigidando:ꝛ humectando:ꝛ syrupus etiā de succo lactuce:ꝛ decoc.eaꝝ:ꝛ çucchari multū ɔfert. Emplastra autem ꝛ alia somnū inducentia:que in capitulo de phrenesi sunt dicta in hac causa fiāt. Purget̄ cho.cum catarticon imperiali:vel diacatholicon:vel cum decoctione in capitulo đ dolore capitis ex cho.facto dcā. Et abraso capite epithimata ꝛ inunctiones ibi scripte in hac causa:fiant etiā clysteria ꝛ suppositoria ꝑm ꝙ videbitur necessarium fore faciatis. Item mal.mercuri.ros.viole lactuce:folia mandragore: ꝛ semperuiue in aq̄ bulliāt:ꝛ addito pauco oleo ros.vel viol. caput abrasum patientis ex hꝫ aqua lauetur peroptime: ꝛ etiā balneet̄ in hꝫ aqua:qꝛ optime valet in cā vtraqꝫ san.ꝛ cho.ꝛ somnū inducit. Ultimū ꝛ summū remedium in mania ꝛ melancholia ex san.vel cho.vel alijs humoribus quibuscunqꝫ facta fuerint est istud:vꝫ.ꝙ mundificato corpore cum catartico ɔueniēti abraso prius capite fiat hoc modo cauteriū in sūmitate capitis.incidat̄ cutis in modū crucis: ꝛ craneū ꝑforet̄ vt materia ad exteriora exhalet:ꝛ multaꝫ hemorrhosagiā patiat̄ san.qꝛ pa.q̄nqꝫ hoc modo liberatur per mām exeunteꝫ. Uel fiat solūmodo cauteriū in ipsa capitis sūmitate ꝛ teneat̄ vulnus apertū:ꝛ postmodū curetur ꝑm ꝙ in cirurgia plenius edocet̄:ꝛ teneatur pa.in vinculis ab alioꝝ hoīum lesione ꝛ priuet̄ consortio.hoc eni vltimū est remediū in hꝫ egritudinib⁹:vt dixi. Uentosa etiā posita in sūmitate capitis multū valet:vel cauteriuꝫ in medio capitis factū ita ꝙ ex trāsuerso fiat vt incipiat a prora capitis ꝛ finiat in ipsa. ¶ Or si he pas.fiāt ex flegmate digerat̄ mā ꝛ purgetur eodem modo sicut dictū est in caplo de dolore capitis ex flegmate facto. Gargarismata epithimata i unctiones fomentationes ꝛ emplastra ibi scripta in hac cā fiant ꝛ dieta simili dietent̄. Emplastruꝫ de radi.brionie cū al.oūi mistis tritis supra medietatem capitis abrasi apponatur: ꝛ ibi per tres dies teneatur. Comedat etiam radices enule cum aliqbus cōdimētis sepe stōcho ieiuno. Ultimo his nō valentibus fiat incisio vel cauterium in sūmitate capitis ꝑm precedēteꝫ doctrinā. ¶ Or si ex melācholico humore fuerit hec passio digeratur mā cum syrupo de succo boraginis:ꝛ sene cum çucchara facto in estate:in hyeme cū mel. le.ꝛ iste syrupus scriptus est in caplo epilepsie. Uel digeratur mā cum isto syrupo optimo. ℞.sene thimi epithimi cuscute:aā.ʒ.ß.mellisse:boraginis:buglosse:ca.vene.aā.M.j. floꝝ boraginis.ʒ.ß.radicis fenicu.asparagi. brusci.aā.ʒ.ß. mellis lib.j.ß.in hyeme.in estate xo tantū çucchari: sumat quolibet manc.ʒ.j.ß.de isto syrupo in hyeme cū ca.in estate cum frigida quousqꝫ mā fuerit digesta: quod ꝑ vrinam cognoscitur:que plus accedit ad spissitudinem dum materia ad digestionem appropinquat:ꝛ tunc purgetur cū theodoricon anacardō.vel cum diasene vel cum hieralogodion cum aqua decoc.epithimi ꝛ mirabolanoꝝ indoꝝ. Uel cuꝫ pillulis facti de hierapigra Gal.ꝛ aloe vel cuꝫ his alijs pillulis que speciales ad hoc sunt. ℞.lapidis laçuli armoniaci:aā.sene in triplo: ꝛ addito pauco pul.masticis ꝛ bdellij: aā.informentur pillule. ¶ Uel cum his alijs pillulis ad h̄ specialibus ꝛ etiam ad quartanam cum sit ex humore melācholico optimis:de qbus dent̄.ʒ.ij.si virtus fuerit fortis. ℞.epithimi:polipodij:aā.ʒ.iij.hierepigre Gal.ʒ.vj. mirabolanoꝝ indoꝝ.ʒ.iij.agarici.ʒ.iij.lapidis laçuli:armonia

Si a cholera.

Cauteriū.

Si a flate

Si a melācholia.

Pille ꝯ ad q̄rtanā verani.

ci:ãn.ʒ.ij.bene lauet cum aqua dulci dictus lapis contritus inde oĩbus confice cũ succo buglo.ꝛ detur.vel purgetur cũ decoctiõe:quã in q̃rtana vera dicã.¶ Itẽ nota ꝙ in omni desipientia siue mania siue melancholia ex quocũq̨ fuerit humore post purgationẽ debemus ꝯfortare cor:ꝛ cerebrũ cũ electuarijs:ꝛ alijs ꝯuenientibus sibi sicut sunt diarodon abbatis:ꝛ diamargariton.¶ Uel cũ hoc electuario qđ cõfortat cor:ꝛ cerebꝝ:vt dĩ vtentis co.vñ multum valet omni egritudini ex melãcholia.facit eni bonũ odorẽ ori ꝛ mũdum colorem corpi.℞.rosꝫ.ligni aloes folij:ãn.ʒ.iij.macis nucis mus.galãge:cardamomi maioris:ꝛ minoris:cinamomi:croci:ãn.ʒ.j ß.ciperi:margaritaꝝ:ãn.ʒ.ij.çucchari lib.j.ß.ꝯficiant ꝛ dent ad modũ castanee cũ vino ca.in hyeme: cũ frigida in estate.ꝛ valet miro mõ ad omnia supradicta.

Electuarium mirabile.

¶ Electuariũ aliud magistri mei qđ dĩ electuarium letificans.ꝯfortat enĩ cerebꝝ cor epar ꝛ testiculos idućes letitiã ꝛ etiã ad coitũ valet mirabiliter.℞.rosaꝝ rubeaꝝ ciperi: ãn.ʒ.v.gariofiloꝝ:masticis:spice.assari:ãn.ʒ.ij.cinamomi.ʒ.iij.croci ʒ.ij.macis cardamomi maioris: ꝛ minoris:ãn.ʒ.j.nucismuscate.ʒ.j.ß.mellisse:floꝝ boraginis:radicis lingue bouis desiccate in vmbra radi.gariofilate:folij indi:ossis đ corde cerui:aristologie longe ꝛ rotũde margaritaꝝ perforataꝝ:ꝛ nõ perforataꝝ dragagãti:ãn.ʒ.ij.terant omnia ꝛ cribellent optime.deide radices predicte:ꝛ herbe coquantur optime cũ lib.j.emblicoꝝ in lib.viij.aque vel in succo boraginis:qđ est melius satis:donec tertia pars remaneat:deĩde colent:ꝛ cum melle coquãtur vsq̨ ad spissitudinez:ꝛ tunc pul.specieꝝ admisceat cõmouendo cuz ligno salicis quousq̨ icorporent omnia pfecte. vltimo aromatiçet cuz ℈.j.musci:ꝛ detur vt precedẽs electuariũ. ¶ Dietent isti sicut pa.dolorẽ capitis ex melãcholico humore facto:vt ibi scriptũ est.¶ Epithimata vnctiones ꝛ emplastratiões ibi scripte in hac causa fiãt.¶ Itez abraso capite fiãt fricationes:ꝛ fomẽtationes:ꝛ lotio capitis ex aqua decoctiõis melliloti:camo.ordei excorticati ꝛ nenufaris.¶ Item post digestionẽ balneent in aqua tepida dulci:ita tñ ꝙ non sudẽt: sed statim cum ibi paꝝ steterint exeant.¶ Ultimũ xo remedium vt dixi in hac specie:ꝛ in oĩbus alijs est per cauterium:ꝺm precedentem doctrinã factam.¶ Itẽ nota ꝙ in omni desipiẽtia siue mania ꝛ melãcholia distinctuz signuz perfecte curationis est cum pa.incipit habere aspectũ suauem ꝛ humilẽ.Cum xo aspectum crudelẽ:ꝛ horribilez habeat:scias ipm̃ adhuc non esse curatũ. ¶ Itez nota ꝙ coitus per iterualla multum prodest omnib⁹ maniacis:ꝛ melancholicis:ꝛ pulchras mulieres amplecti:ꝛ tãgere.ꝛ secuz iacere:ꝛ xba solatiosa audire:instrumenta musicalia:ꝛ voces amenas in cantu audire:ꝛ coram ipso pulsare hec oĩa mirabiliter valent oĩbus desipientiam siue maniam ꝛ melancholiã habentibus.Et specialiter magis competũt hec his qui patiunt has pas.ꝑpter nimiã abstinentiã:sicut sunt isti religiosi monachi vidue ꝛ hꝫ:etiam nimiũ studentes ꝗ ꝑpter hꝫ studiũ ꝛ anime passiones:ꝛ abstinentiã fiunt maniaci:ꝛ melancholici. ¶ Et si ꝑpter reꝝ vel pecũie amissionẽ fiant he pas.apponatur multitudo pecunie coraz eis ꝛ medicus cum amicis: ꝛ ꝯsanguineis pa.ordinet ꝙ dicta pecũia videat apportari per debitores suos:vel etiã donata.Hoc eni modo vidi in partibus meis quendã feneratorem auarissimũ qui multã pecuniam amiserat curari. Inducatur etiam gaudiũ ꝛ letitia ꝺm moduz precedentẽ:qñ in hac specie:ꝛ in omnibus alijs multum valet:preterq̃ qñ fit ex sanguine:quia tũc non debemus gaudium vel letitiã inducere.¶ Et si mã fuerit in stõcho pa.mundificetur cũ vomitiuis partim:ꝛ partim cuz medicina lauatiua.Et si in alijs locis fuerit pillule cochie.vel pillule de serapino dentur:ꝛ clysteria acuta ꝛ hꝫ.alia que dicent in capitulo de colica ꝛ iliaca fiãt prout expedire videbitur.Minutio etiam sapbene:ꝛ minutio ante balneationez fiat.¶ Et si ꝑp morsum canis rabidi hec pas.fuerit generata ĩfra diez.vij.mori ꝯsueuit ĩfirmus:tñ faciamus id quod possum⁹ dãtes theriacaz vel mithridatũ cũ decoc.arthemisie vel mẽthe:ꝛ supra morsum apponatur emplastrum qđ in cura morsus canis rabidi dicturi sumus.

Electuarium letificans.

Signa perfecte curationis.

Coit⁹ ꝛ solatia mult ũ ꝯferũt.

Si fuerit ꝑ cõitatez.

Si a morsu canis rabidi fuerit.

Additiones.

Syrupus magistri Iohãnis de perusio ad gñandum letitiam:ꝛ ad ꝯfortationẽ cordis:ꝛ cerebri:ꝛ etiaz ad corruptionẽ memorie:ꝛ ad multa alia.℞.serici crudi.ʒ.ij.se. basiliconis triti: se.gariofilate: folioꝝ citri.ãn.ʒ.viij.corticum mali citonij: corticũ citri.ãn.ʒ.ij.radi.lingue bouis.vij.numero ꝛ folioꝝ lib.ij.çucchari lib.iiij.aque rosꝫ.lib.j.masticis:çinçibe.galãge:çedoarie:spice:ãn.ʒ.iij.ligni aloes: gariofilorum: nucis mus.terre amare : ãn.ʒ.ij. musci.℈.j.ambre.℈.j.ß. fiat syrupus:ꝛ exhibeatur.

¶ De vertigine:ꝛ scotomia. Cap. XXVII.

Vertigo siue scotomia est reuolutio spiritus ante oculos.vel vertigo siue scotomia est obuolutio cerebri cũ spirit⁹ visibilis ipedit.¶ Et hꝫ fieri hec pas.ex aliq mã existẽte in ipso cerebro:vel a stõcho veniente. dũ eni fumus ab ipso stõcho resoluit ex aliqua mã ibi existente veniẽs ad neruũ obticũ:obturat ipm̃ neruum:vnde spũs aĩalis essentialr̃ venit vsq̨ ad locum illum:ꝛ essentialiter imutat.vñ cum fumositas est in neruo obtico: ꝛ spũs aĩalis venit per illũ neruum ipellit fumositatẽ ꝛ fit motus gyratiuus:vt pꝫ in ipulsione duoꝝ vẽtoꝝ:q̨ dum eq̃les sũt in motu terre ꝑ circuitũ mouent . Et ꝭ mõ fit vertigo siue scotomia.¶ Si fit a cerebro hec pas.patit grauedinẽ capitis:ꝛ sonitũ auriũ:ꝛ turbationẽ continuã:odoratus defectũ: ꝛ alioꝝ qnq̨ sensuũ.vĩ eis ꝙ oĩa ante eos posita circũuoluant:maxie si aquã fluentẽ respiciant aut si maximo cursu icedunt.Iõ qñq̨ in terrã subito cadũt:qñq̨ in flumine vel in puteo si ibi essent ꝑpinqui vel de põte si illac transirent. ¶ Si vitio stõchi fiãt he pas.ꝑpter fumos ab ipso stomacho resolutos petentes cerebꝝ:abominationẽ in ore stõchi sentiũt:ꝛ dolorẽ cordis:ꝛ tremorẽ:ꝛ maxie ledũt post cibũ. Scotomiã qñq̨ post cibũ patiunt:ꝛ qñq̨ nõ:qñq̨ vomũt: qñq̨ tristes:ꝛ macri fiũt:ꝛ si cito nõ curent maniaci:vl'epileptici fiunt.¶ Si ex hu.capitis fiat hec pas.san.fiat minutio tpe calido de cephalica brachij dextri.hyeme xo ꝛ tpe frigido đ vena eadẽ sinistri brachij minuant minutiõe crebrata.det mel rosꝫ.cũ aq̃ decoc.se.anisi ꝛ feni.ꝛ gcũq̨ hõ in cerebro abundauerit hãc pas.faciẽs:digestiuis pus exhibitis purget ꝺm ꝙ in caplõ de dolore capitis seriatim scriptum iuenies:ꝛ sternutaculũ narib⁹ apponat.¶ Et si ex flegmate in stõcho existente fiat:digerat mã cũ oximelle squilliti co.deide purget:ꝛ ꝑuocet vomitus ꝺm doctrinã in capitulo de dolore capitis ex flegmate existẽte in stõcho facto scriptuz est.ꝛ cathaplasmata facta stõcho applicent.Cyminũ bacce lauri mastix:ꝛ absinthiũ in vino dulci infusa stõcho applicent.ꝛ dent pillule ante cibũ ꝛ post.Et remedia predicta in caplõ ꝑdicto ꝑscripta i hac cã fiãt.¶ Et si ex cho. in stõcho existẽte fiat ꝑuocetur vomitus cum aq̃ frigida:ꝛ purget si fuerit necesse cũ tripbera saracenica:ꝛ diaprunis oximelle ꝛ similib⁹ ꝺm ꝙ in caplõ de dolore capitis vitio stõchi ex cho.superabũdante facto diximus. ¶ Si ꝑpter stõchi frigiditatẽ sine hu. vitio fiat det diatrionpipereon: diaciminũ:diacala.diaçinçiber gariofilatũ:potio muscata: ꝛ silia.¶ Si ꝑp corruptionẽ cibi vel potus venenosi fuerit hec pas.statim ꝑuoces vomitum.post vomitũ des theriacã vel mithridatũ cũ succo arthemisie vel mẽthe. Nota igit

Diffinitio

Cause

Signa

Cura

igitur q hō paf. egritudinē ex q̄cūq; cā fuerit in ipso casu pedes & manus fortiter fricari debēt & aq̄ ros. vel saltē vinuz vel simplex aq̄ frigida facici dz aspgi. pedes & crura corūz aq̄ marina fortiter lavent: vl' cū aq̄ mistiōis salis fuliginis: & aceti: & odorifera narib⁹ apponant: & pedes ēt & man⁹ lavent cū aq̄ decoc. absinthy & facies eoz: dicent vt in capitulo de dolore capitis diximus distinguēdo humoz supabundantiā: mulieribus vo mamille fricentur.

Additiones. Emplm factū ex chelidonia: plātagie: hedera arborea: cū aceto: & oleo camo. ɔfectuz capite abraso apposi. ū oem vertiginē tollit. ¶ Itē mica panis in vino cydonioz īfusa data patienti ad comedendū ieiuno stōcho multū valz ɔtra vertiginē ꝓbatū. ¶ Emplastz fcm̄ d ruta: sglla: serpillo: saturegia: cepe: aniti tritis insil: & cū oleo camo. & melle ɔfectū itincta lana succida & tepidū capiti raso appositū oēm vertiginē tollit miro modo. ¶ Quidā passus vtiginē multis tpib⁹ vsus multis medicoz ɔsilys ad me venit: cui feci fieri clericatā magnā in sūmitate capitis & feci balneare multis vicib⁹ in die clericatā cum aq̄ decoc. ros. floz camo. & corpe mūdificato pus cū pillis cochys ɔualuit. ¶ Item nota sanū remediū & sūmū expimentum ɔ vertiginē: & scotomiā qn̄ cū oibus supradictis remedys pa. nō liberat. Incidant due vene non pulsatiles q̄ sūt post aurē. Et qdā faciunt ibi cauteriū & suz expertus. ¶ Quidaz patiebat tantā insensibilitatē in capite pp frigiditatē: & fluxum rheumatis a cerebro: q ēt si caput pungebat ei cū acu: nō sentiebat vel ēt cū īfusione aq̄ bullite non sentiebat & plurib⁹ est. vsus ɔsilys medicoz. In vltimo cū nihil ꝓficerēt sibi remedia cūcta vsus ē ɔsilio magistri mei q fecit capellū d vrticis saracenicis: & totū caput eius sic circūuolutū p noctē stare pmisit. Mane vo discoopuit: & repit totū ipm vesicatū & plenū vesicis: q̄ oēs erant flegmate replete: apuit eas & exiuit inde multū flegma: & statim cepit sentire pa. postea inunxit sup vlcerata loca de vnguento ɔsolidatiuo: & liberatus est patiens.

¶ De dfectu mēorie: & de iuuatib⁹ mēoriā. Cap. XXVIII.

Ad euidentiā coz que circa defectū memorie sum dictur⁹. Scire nos opz qm̄ mentis opatio est triplex. Pria est phātasia. Scđa rōnalis. Tertia memoria. ¶ Et cerebz duas hz ptes: qz vna dr proza: altera puppis vocat. & proza in duas ptes diuidit: & vnaqueq; illaz est maior puppi tota & ɔiungit proza cum puppi imediate p quēdā vētriculū: q ab anatomicis noiat vētriculus q̄rtus: q est cōis vtrisq;. ¶ Et duo vētriculi mutāt aerē proze & excoquūt ipm: & dant inde spūz cerebro aialem: vt faciat qnq; sensus: vidēdi: odorādi: audiēdi: &c. & iterū phantasiā. deinde trāsit ad aliuz locū q est in medio cerebri q est cōis: & trāsit spūs aialis iā subtilis mūdificatus: & clarus plus spū: q fuerat in proza cerebri vt faciat rationē. & itellectū. ¶ Et habet in capite vētriculi medy cerebri q est iter prozam & puppim ps subē cerebri silis neruis: & vocāt eā anatomici pineā ascēdēs: & descēdēs: & ei⁹ ascēsu aperit foramē: & ei⁹ descēsu claudit: & cum apit spūs aialis trāsit a proza cerebri ad puppim: & hoc fit qn̄ necessariū est recordari obliuioni rē traditā vel retinere que nolumus obliuisci. ¶ Et qdā phs dicit q ventriculus puppis ɔstātior est oibus vētriculis cerebri: qm̄ nō venit ad eū spūs aialis nisi subtilis clarus: & mundificat⁹: qz op⁹ est recordationi: & retentiōi claritate: & subtilitate: vt colligat res pteritas ex longo tpe: & si nō aperiat illa via: vt trāseat spirit⁹ ad puppim cerebri nō reminiscit hō rei: & nō rñdet sibi iterrogationibus factis: & q hñt apitionē huius velocē isti sūt prudētes & velociter rñdent: vt sunt qdā cholerici: & q hñt hō vie apitionem pigrā & tardā: isti sūt pigri: & duri ad adiscendū: & rñdendo nimis cogitant: & hi sunt vtplurimū flegmatici: & melācholici. dicit eni Gal. mentē: & itellectū: & discretionē nō facit nisi ɔ̄antia spūs aialis: q ē in puppi cerebri. ¶ Et si iste spūs q est in puppi cerebri patitur lesionē pdit memoria aut minuit: si pdit vocari pōt obliuio pfecta. & si minuit vocari pōt obliuio ad tps. & dicit Gal. si est mēs prompta: & itellectus iterius significat subam cerebri mūdam & subtilē eē: & nō prompta mēs & itellectus significat: qz suba cerebri imunda grossā est & plena: & nō velox ad discenduz vel retinēdū significat: qz suba cerebri pigre recipit subam rei in se: & bene retinere significat: qz suba cerebri hz moderatā soliditatez: & tarde retinere: & discere significat: qz suba cerebri dura est ad recipiendū formā rei in se. ¶ Defectus igit memorie & ēt lethargia de facili fiunt in oibus hñtib⁹ subam cerebri liqdā & nō hñtem soliditatē neq; firmitatē. Patit itaq; memorie defectū semp ex frigiditate: & ista frigiditas aliqn̄ est simplex: & aliqn̄ mista cū humiditate: & si est cū hu. nimis dormiunt: & si est cuz siccitate: est qn̄ venit egritudo cum vigilys nimys. ¶ Si fuerit amissio memorie ex māe siccitate abrasa posteriori cellula capitis in qua viget memoria fomentet cum aq̄ decoctionis floz camo. aneti: & ordei scorticati: & melliloti: & hec fomentatio ēt per totū caput fiat & frequenter. & cibaria & electuaria humectātia: & restaurātia dent. somnus ꝓuocet in eis si fuerit necesse: & aliqua clysteria leuia: & humectantia si opus fuerit fiat. ¶ Et si ex nimia frigiditate: vel humiditate: vl' ex flegmate fiat hec pas. digeratur mā cum oximelle composito: vel sqllitico: vel de radicib⁹ raphani fcō. ¶ Si humor est melancholicus in cā cuz aq̄ se. feni. & anisi digerat: digesta mā purget cuz pillis in tractatu de dolore capitis ex flegmate fcō scriptis: vel cū pillis cochys: vel cū sine qbus esse nolo: vel cū pillis Hippo. vel cū istis pillis. ℞. hierepigre Galeni hieralogodion: ana ʒ. iy. pulpe collognthide. ʒ. y. castorei. ʒ. j. ß. piretri. ʒ. j. ɔficiant cuz succo feniculi & dent. ʒ. iy. ex istis pillis: vel purget cum hierapigra Galeni theodoricon anacardino: vel cum hieratrocly: vel cuz hiera archigenis: & similib⁹. hec eni oia cerebz mundificāt ab illo chymo q ipedit memoriā. ¶ Fiant igit gargarismata mūdificātia cerebrū a flegmate in caplo de dolore capitis ex flegmate fcō dicta. sternutatiōes ꝓuocent cū pipere: euforbio ɔdisi: elleboro albo: & silibus. Clystere ēt si opus fuerit fiat. icidat vena q̄ est in medio frontis si virtus & etas pmiserint & san. hz vires exhatur ab ea: qz fm dcm̄ Hippo. posteriora capitis dolētia icisa vena que est in medio frontis solutio fit. Et qz ī posteriori pte capitis iacet memoria pp hoc ɔfert. Aliqn̄ ēt apponant vento se fine scarificatione colli. Inungat posterior ps capitis ex vnguento fcō ex oleo lentissino: vel sinapino castoreo: pipere al. & se. sinapis & piretri. Inungatur ēt caput ex oleis tpate calidis: & hyrino muscellino camo. castoreo: & silibus. Sternutatio prouocata hoc modo miro modo valet ad memoriā recuperādā & ēt ad lethargiā. Accipe fel gruis: & misce cū oleo sambucino: & in hō liquore intinge pennā galline: & in naribus imitte. Et sternutatio hec in die plurib⁹ vicib⁹ ꝓuocet: qz mirabilr valet. ¶ Itē si detur. ʒ. ß. de anacardis cōtritis: vel de melle anacardino. ʒ. y. recuperāt memoriam deperditam de ꝓprietate sua. ¶ Quidam sapiens dicit q ponas linguā vpupe sup obliuiosum & memoriā recipiet. ¶ Et de ɔfectiōibus ad hō pas. valētibus est ꝓprie ɔfectio anacardina & ea que flegma resoluūt sicut ē theriaca minor triphera magna diatrionpipeon: diarodon: diagalāga: emorosia: sotira: & silia. ¶ Et de ɔferentibus ad hec miro mō est antidotuz magistri mei qđ ɔfortat mētem siue memoriā: & confert lethargie: & obliuioni: & confortat stōchuz: & oia dbilitata mēbra a flegmate: qđ est. ℞.

Mentis opatio triplex.

Cerebri p̄s duç.

Puppis vētricul⁹ ɔstantior aliis vētriculis.

Cura.

zinzi.galāge masticis cymini origani:aā.ʒ.vj.nucismuscate cassie lignee calami aro.assari folij ligni aloes macis se.apij ameos:aā.ʒ.ij.thuris masculi gariofilorum carda.zedoar. pi/retri castorei cassie pipis longi:et nigri costi cyperi:aā.ʒ.iij. mēthe sic.ʒ.iiij.terant̄:et pulueriz̄et oīa et admisceant̄ cum amigdaleon:et pone penidiorum.ʒ.xx.et mellis dispumati qđ sufficit. ¶ Itē dicit̄ ɔfectio anacardina q̄ bis pal.spālis est. ad memoriā.n.ɔfert:mentē qđē reuocat:lethargiā curat:ar⟨th⟩reticos:et hemorrhoidas:melācholicos:et flegmaticos curat que sic fit. ℞.mirabolanorum emblicorum:belliricorum:piperis al.et longi:aā.ʒ.xij.zinzi.mellis anacardi:aā.ʒ.viij.castorei storacis gariofi.aā.ʒ.v.florum camo.baccarum lauri cyperi: aā.ʒ.iij.zucchari.ʒ.xx.mellis.q.s.dent̄ he ɔfectiones in sero cū vino calido:decoctiōis se.feni.et anisi ad q̄titatē pue nu/cis:et caueāt a frigiditatibus:et a cibarijs flegmaticis ab ira coitu et ebrietate.hec.n.ɔfectio acuit ingeniū:et sensum:et in/tellectū clarificat:et est ɔfectio p sapientibus:et p illis q desiderāt scire. ¶ Anacardi aūt anteq̄ in medicinis aliquib⁹ ponant̄ debēt in hūc modū p̄parari.accipiant̄ anacardi:et optime terant̄ in mortario:et in aceto fortissimo ponant̄:et ibi stēt dieb⁹ septē:postea lēto igne in p̄dicto aceto coquantur quousq̄ tertia ps aceti remaneat:et cola fecē illā que in fundo vasis remāserit aceto ex colato:et in medicinis pone: nūq̄ eni anacardi debent in medicinis poni nisi prius hoc modo p̄parent̄. Sz si mel anacardinū facere volueris pone cum ipsis anacardis cū p̄dicto aceto coctis tātūdem mellis dispumati:et bulliāt ambo sil' vsq̄ ad spissitudinem:et habebis mel anacardinū qđ in p̄dictis egritudinibus opat̄ mirabiliter. ¶ Puluis quē dñs Federicus iperator fecit componi de ɔsilio multorum pitorum:et pbatorum virorum:et phorum quo vtebat̄ in cibis ɔtinue valet ɔ amissionem memorie ex quocūq̄ humore fuerit:scotomiā:vertiginē:defectū visus: et auditus:oēm guttam:et paralysim repellit:et ɔtra excessum oīum humorum valet:sz p̄sertim ɔ flegmaticū:et melancholicum renū et iferiorum ptium dolorē mitigat:et cerebri humiditates ɔsumit:et igeniū mirabil'r acuit. ℞.carui anisi ameos petro.apij marathri:betonice:cymini:calamēti:pulegij hy/sopi:spice nardi:pipis oīum:aā.ʒ.j.maiorane:folij balsamite ozimi cardamomi:galāge:liqritie:aā.ʒ.j.ß.fiat pul.et vtatur in cibarijs suis eo qcunq̄ vult predicta beneficia sentire.sz tū plus cōpetit in hyeme q̄ in estate pp excessūm flegmatis:et melācholie tūc tpis.s.in hyeme:et in autūno abundātium:ɔ quorum excessum valet miro modo vt dixi.

¶ De catarro coriza:et brāco. Cap. XXIX.

Diffinitio.

Rheuma est nomē ḡnale ad catarrum coryzam:et brācū. Nam rheuma ē fluxus humorum a capite:vel cerebro ad iferiores ptes corporis distillantiū.Cūq̄ iste hūor siue humiditas a cerebro veniens distillat p nares dr̄ coriza.Cū do p palatū:et vadit p canales pulmonis tūc talis distillatio vocat̄ catarrus. Si do ad fauces predicta humiditas descēdat:que q̄nq̄ multū igrossāt fauces tūc dr̄ brācus. ¶ Et nota q iste fluxus humorum a capite fit p̄ncipaliter q̄nq̄ de causis.s.ex abūdātia humorum pp inconuenientiā effluentiū ex calore dissoluente fumū faciēte ex frigiditate cōprimēte et humiditate lubricāte:vel ex liquiditate fluxibilitate ipsorum humorum:et ex debilitate ɔtentiue v̄tutis. hō eni: vt dicit Phs in libro de aīalibus:icurrit plures cās rheumatis q̄ cetera aīalia. Incedit.n.in corpore supino:et ē sicut arbor euersa. Nam arbor hz radices suas sub terra iferius:et ramos supius:homo do p ɔtrium portat caput superius:in quo est radix neruorum:et spūs aīalis:et ramos hz inferius.Et iō de facili icurrit rheuma:et descēdit p mēbra ei⁹. ¶ Itez nota: vt ait Hippo.in apho.brāci:et corize in valde senibus nō maturant̄:et iō non sanant̄:sz multoties cōmo/riunt̄ cum egritudinib⁹ his.Et Gal.in cōmento reddit cām in hunc modū.dicit eni q cū iste egritudines in iuuenibus q sūt fortioris:et potentioris virtutis q̄ senes cū difficultate curant̄:in senib⁹ nō est mirū si cōmoriūt̄ cū eis:sicut etiā in alijs egritudinibus frigidis sicut artetica podagra lapis renū:et vesice sciatica frigiditas intestinorum asma tussis gibbositas epilepsia apoplexia et hō.Ille eni egritudines:et similes eis nō solū cū difficultate sanant̄ in valde senibus.i. decrepitis:vt ait Gal. Sed multoties moriunt̄ cum eis pp cām dictam. ¶ Rheumatis itaq̄ ex abundātia humorum pp incōtinentiā affluentiū signa sunt hec. Adest facies subtumida:oculorum eminentia:supfluitatum p os:et nares: vel per oculos abūdantia:et q̄nq̄ ad fauces distillat et itus fluit vt due amygdale in faucibus ad mēbra. vnde tunc fit q̄nq̄ difficilis aeris attractio:et anxia cum difficultate excreant. Adest etiā capitis grauedo:et habitudo plectorica. ¶ Sz si ipsum rheuma defluat pp calorem dissoluentē adest color ru.in facie:lachryme ad oculos:vel p nares mordicantes:et carnem q̄nq̄ vident̄ mordicare supra quā cadūt.calor sentitur in pfundo.dieta vel potus precessit et aer ca.et complo ca.si hec conueniant magis certificabunt te. ¶ Frigiditas comprimēs:et ɔfrangens his signis notat̄ color in facie pallidus:lachryme frigide ab oculis super faciem descendere sentiūt̄.frigus sentit̄ in profundo pa.etiā fatet̄ se frigidis cibis:et potibus:vel a frigido aere lesum fore. ¶ Fluxibilitas.et liqditas et humor lubricus in cā esse cognoscunt per multitudinem humorum siue supfluitatum per os:et nares:et oculos:vel p palatum:et per liquiditatem eorum:q2 non coherent se narib⁹:sed liqde et citissime affluūt et distillāt. ¶ Si do humorum fluxibilitas a cerebro veniat pp virtutis ɔtentiue debilitatem cognoscit̄ per remotionē p̄dictorum:et precipue p sensuum hebetationem. ¶ Catarrus itaq̄ siue coriza ex abundātia humorum pprie per eductionē superfluitatum nascit̄:et dz in hunc modum curari. Si agnoueris sang.esse in cā corpore plectorico existente viribus:et etate p̄mittentibus fiat minutio de vena cephalica:maxie si humores ad spūalia defluāt:et hoc fiat cum humor calidus fuerit in cā. Et fiat aliq̄ leuis purgatio cholere si fuerit in cā cum decoctiōe aliq̄ sicut est illa decoctio quā posui in caplo de dolore capitis ex san.fcō siue ex cholera. ¶ Dietent̄ isti vt ibi scriptū est:fiat aer artificialiter frigidus cū spongijs in aceto ifusis circūcirca lectū ipsius suspēsis cum aq̄ frigida distillādo de vase in vas cum herbis frigidis p domū aspersis. ¶ Fiat inunctio frontis:et temporum cū oleo viol.ros.nenufa.myrtino:et similib⁹. ¶ Fiat fumigatio sub facie eius de rosis:vel violis in aq̄ rosa.vel pluuiali coctis in vase cooperto optime. Vel fiat fomētatio ex hac aq̄. ℞. rosarum myrti.aā.ʒ.j.laudani:olibani:masticis:aā.ʒ.ß.coquāt̄ in aq̄ ros.vel pluuiali:et facies pa.lauet̄ siue fomētet̄ cū hac aq̄. ¶ Item odoret rosas camphorā:vel aquā rosatā:vel duo pomella ex laudano et se. nigelle puluerizato fcā in manu teneant̄:et sepe:et sepius mutādo de manu in manū odoret ipsos:q2 mirabil'r ɔferunt. Sz si sic nō restringatur ipse fluxus:det̄ rubea:vel reges:vel diaolibanum:et pillule alique rheuma ɔstringētes q̄s inferius dicā. ¶ Sz si fit frigida: et humor frigidus in cā noscit̄ esse corpe existente plectorico purget̄ cū hierapigra Galeni:vel hieralogodion:vel pillis aureis:vel de q̄nq̄ generib⁹:et hō in caplo precedēti dictis: postea det̄ rubea:vel aurea alexandrina cū vino decoc.olibani.dieta cal'a iniungat̄.vinū odoriferum bibāt:fomētetur frons:et nares:et tympora hoc mō. ℞.palearum ordei fasciculum j.cineris apij:lab.aā.ʒ.j.olibani.ʒ.ß.oīa in aq̄ pluuiali bulliāt: vel qđ melius est in vino rubeo in vase optie obturato:et cū patiēs intrat lectū fumum recipiat ex eo in p̄dictis locis vndiq̄ bū cooptus sic q sudet:deinde pedes eius

Cause.

Prognostica.

Signa.

Cura.

Si ab hūe calido.

Si ab hūe frigido.

cius vsq̧ ad genua: ꝛ man⁹ vsq̧ ad humeros ex eodē vino: vel aq̄ lauent̄ calido q̄ntuȝ pati p̄nt: ꝛ bene se teneat coop-tum: ꝛ calidum tota nocte. Et sumat aliq̄s pillulas rheuma restringentes q̄s dicā iferius: vel diaolibanū: vel aureaȝ: ꝛ silia. Iteȝ pulueres facti ex laud. ꝛ spica pulueriçatis naribus ei⁹ imittas: vel pomū ex eis factuȝ in manibus teneat: ꝛ odoret. ℂ Item aliud optimū expimentū valens ad omne rheuma frigidū: accipiant̄ duo vl' tres lateres: ꝛ in igne ponant̄: ꝛ fiāt feruētissimi: deinde supaspgatur eis vinū optimū puꝝ rubeū: vel albuȝ: ꝛ fumū sup caput sumat vndiq̧ pānis coopertum cū lectum intrabit pa. ꝛ teneat se bene calíduȝ. ℂ Lauet̄ caput ex aq̄ decoc. sansuci floꝝ camomil. pulegij: rorismarini: folij lauri: ꝛ saluie. post suffumiget̄ cuȝ storace ligno aloes: thure vel laudano supra prunas ardentes posito. ℂ Itē esdra: vel mithridatū: vel theriaca resoluant̄ cum oleo muscellino: vel camo. vel cōi: ꝛ addito pul. olibani storacis calamite in moduȝ emplastri in sūmitate capitis abrasa apponat̄. deinde saccellet̄ caput ex baccis lauri pulegio: ꝛ origano pulueriçatis: ꝛ in sacculo positis. ℂ Itē si fluxus rheumatis fuerit ex hūore lubricāte p̄dicta remedia valēt p̄dicto mō. Et hoc fomentū hibernici: ad hoc est spāle: ꝛ exptū. ℞. laudani storacis calamite olibani: ꝛ spice aā. pulueriça: ꝛ in aq̄ pluuiali: vel rof. vel in vino optimo de ꝯsilio meo qd̄ meli⁹ est bul. ꝛ fumū pa. in facie vel ore recipiat pānis vndiq̧ cooptus. Ħ eni suffumigiū humores inspissat: ꝛ fluxum rheumatis ꝓhibet: ꝛ est satis expertum. ℂ Item inungat̄ sūmitas capitis ex oleo cōi: in quo sit decoctus mastix: ꝛ hoc dr̄ oleū masticinuȝ: qd̄ in hac cā valet mirabil'r. ℂ Item nota q̄ transglutire grana tria olibani puri al. ꝛ electi in sero cū homo intrat lectū restringit omne rheuma a cerebro distillās: ꝛ cerebꝝ multū ꝯfortat. ℂ Pillule optime ad restringendū oē rheuma a cerebro fluens: ꝛ cerebꝝ multum confortat. ℞. ambre ligni aloes laudani thuris masculi storacis calamite myrrhe: aā. ʒ. j. croci opij thebaici: aā. ℈. j. musci gra. iiij. ꝯficiant̄ cū vino optimo: ꝛ in moduȝ pui ciceris forment̄ pillule: ꝛ dent̄. vij. in sero: q2 mirabiliter rheuma restringūt: ꝛ spāliter magis dant̄ in cā frigida: ꝛ sunt expte a magistro meo. ℂ Pill'e alie similes a meo magistro expte restringentes oē rheuma: siue a causa frigi. siue a cā ca. ꝓcedat ipsa dissolutio. ℞. myrrhe: radicis cynoglosse desiccate: aā. ʒ. vj. olibani. ʒ. v. iusquiami optimi: opij: aā. ʒ. iij. masticis succi ligritie storacis liqde: aā. ʒ. ij. ꝯficiant̄ cum mucilagine gumi dragagāti: ꝛ dent̄. v. vel vij. in sero. ℂ Alie ēt pill'e ad hoc expte. ℞. radicis cynoglosse exiccate myrrhe: aā. ʒ. iij. opij. ʒ. ß. ꝯfice vt p̄dictas: ꝛ dentur. v. vel. vij. pill'e. ℂ Alie optime que oē rheuma restringunt. ℞. myrrhe: croci: thuris: opij: aā. ʒ. j. tpent̄ cuȝ al. oui: ꝛ vna post aliā transglutiat̄: vel vna eaꝝ teneat̄ sub lingua alia deglutiatur. ℂ Pill'e ēt ex gumi arabico amido: ꝛ rubea trociscata facte si teneantur sub lingua: ꝛ ibi dissoluant̄: ꝛ fumus ab eis dissolutus petat cerebruȝ miro modo ispissant humores: ꝛ oē rheuma restringūt. ℂ Emplastruȝ expertū: qd̄ si post mūdificatiōnē cerebri fronti ꝛ tymporibus applicetur: ꝛ ibi p plures dies portet̄: restrigit optime rheuma a cerebro fluēs siue ad oculos. naȝ oculoꝝ lachrymas ēt antiq̄ssimas potenter restringit. ℞. myrrhe thuris cymini aloes epatici: masticis: boli ar. aā. ℥. ß. san. dra. ℥. q̄rtū terant̄ omnia ꝛ tpent̄ cū al. oui ꝛ supra petiā lini extēdat̄: ꝛ fronti: ꝛ tymporib⁹ applicet̄ vt dixi: q2 a magistro meo ꝛ a me pluries hoc emplastrū in oibus p̄dictis causis est expertum. ℂ Aliud emplastꝝ ad oia suprascripta. ℞. olibani: masticis: gumi arabici: boli ar. sang. dra. gūmi dragagāti terebētine: aā. ʒ. q̄rtū. ꝯfice cū al. oui: ꝛ fronti: ꝛ tymporibus applicabis: q2 valet tantū q̄ntum p̄dictuȝ emplastꝝ. ℂ Et nota q̄ si predicta remedia supius dicta semel exhibita effectū optatū nō habuerint debent sepe: ꝛ sepius iterari: q2 non semp feriet quocunq̧ mouebit̄ arcus. ℂ Cura magri mei ad brancos: sumat quolibet mane mellicrati ℥. j. ß. cum aq̄ hysopi: ꝛ paꝝ agarici: ꝛ hoc faciat per dies. viij. dietam competentē tenendo. post in die octauo in sero cum intrat lectum sumat. xvij. pillulas cochias grossās in modum cicerum nigrorum. post vtat̄ aurea alexandrina ꝛ pliris arcoticon sm̄ descriptionem in antidotario pticulari positam. ℂ Item ponant̄ due vel tres gutte olei nucis in narib⁹ pa. cum intrat lectū: ꝛ sit ca. ℂ Item emplastrum fiat ad brancos: ꝛ ad vue relaxationem mirabile: ꝛ in sūmitate capitis abrasa ponat̄: qd̄. ℞. se. sinapis baccaruȝ lauri: myrrhe olibani tartari calamite cinamomi: aā. ʒ. j. terātur omnia ꝛ coquantur cum melle. q. s. ꝛ ca emplastrent̄: vt dixi. probatuȝ est. ℂ Item cauterium in brancis factum est bonū. ℂ Ad idem gargarismata. ℞. gallarum balaustiaruȝ cinamomi: aā. ʒ. ß. piperis: piretri: aā. ʒ. iij. bul. in aqua: vel in vino al. optimo: ꝛ gargariçet. ℂ Aliud ad idem. ℞. vini veteris aceti mellis: aā. cum his bul. piretri: piperis: çinçib. staphisagrie balaustie: aā. ʒ ß. Et si cum his omnibus non curantur branci recurrēdum est ad chirurgiā: ꝛ extrahēde sunt ille amygdale generate in faucib⁹ que noiantur branci. ꝛ de hoc traditur pfecta doctrina in chirurgia Bruni: ꝛ Rogerij pmēsis.

ADditiones d̄ rheumate. nota q̄ si corpus plectoricuȝ sit: aā oia p̄cedat purgatio: nec sit lotio aliquaꝝ partiuȝ: nec prouocetur sternutatio: siue sit cum fe. siue sine fe. nec apponantur dissolutiua. in pricipio nec dent̄ acuta nec vinum forte: pigmentū nec que magis dissoluunt q̄ consumunt vt pipata nec acetosa: q2 tussim ꝓuocant: ꝛ fluxum ad pectus oia que bibunt̄ comeduntur: ꝛ tangunt̄ deberent esse actu ca. p̄cipue aer: dȝ vitari repletio cibi ꝛ potus: nocturna cena: somnus prolixus quo nihil magis rheuma acuit: ꝛ lumen: ꝛ fumus precipue. ℂ Et si est d̄ causa ca. partibus conuenientibus fiat flōmia in apparentibus sanis: ꝛ nō in p̄n⁹. In frigida cā nūq̄: nisi rheuma antiquum sit ꝛ tendens ad digestionem nō fiat minutio: similiter dico de medicina laxatiua. Or si humor melancholic⁹ sua multitudine stet: ꝛ ipediat digestioneȝ nō detur. ℂ Si igit̄ causa fuerit frigida digerat̄ cum suffumigijs ligni aloes thuris calami aromatici: laudani: ꝛ fiat suffumigatio ex ro. gari. decoct. in vino: fiat stupha ex ligno aloes storace: ꝛ laudano: ꝛ post stupham bibat de vino laudani quod valet in vtraq̧ cā. Uel fiat stupha cum folijs lauri: ꝛ gariofiloꝝ: ꝛ rof. vngatur caput oleis ca. vt laurino muscellino ꝛc. possunt aūt fieri stuphe ex herbis odoriferis: vt origano: mentastro: pulegio ꝛc. suffumigent̄ cū seminibus marathri petro. carui anisi: ꝛ cātabri cum aliquo hoꝝ. mā incipiente inspissari post stupham detur aurea alexandrina cum vino decoc. thuris: ꝛ masti. vel diaolibanum cum vino: potest ēt suffumigari de aspalto assa feti. serapino oppoponaco: vel bombice vetustissimo: ꝛ accenso: ꝛ extincto. vel olibano solo: de quo etiam grana tria singulis noctibus data conferūt: q2 ex substantia glutinosa ꝯstringit: ꝛ ex aromaticitate confortat: ꝛ digestionem prouocat: bonū anhelitum reddit: eructationes acetosas amputat. Itē stupha fiat ex vino decoc. rof. gariofi. ꝛ marathri. ℂ Post stupham de vino radi. asfodil. contritarum: ꝛ cum modico oleo: vel vino misto calefacto cathaplasmet̄: q2 coriçam soluunt: rustici allium coctum expertum habent. Nasum balsamo: vel musco inungant, optimus eniȝ est balsamus in hac causa: ꝛ theriaca cū aurea valet. ℂ Pillule de cynoglossa valent ad acre: ꝛ tenue rheuma: ꝛ antiquum. ℞. myrrhe. ʒ. vj. olibani. ʒ. v. opij iusquiami: cynoglosse radicum: aā. ʒ. iiij. tpent̄ rodostomate. i. aqua rosarum: ꝛ formentur pillule in modum cicerum

In hu. lubricante.

Pillule expte.

Empla experta.

Cura sp.i lis ad brancum.

dent̄.v.eunti dormitũ.valent etiã ad rheumatiſmũ dentiũ hemorrhoidaꝝ:⁊ veſice:dent̄ ſemel in ſeptimana vel bis: ⁊ teneant̄ ſub lingua:donec diſſoluant̄.ſpica nardi ꝓhibet rheuma:⁊ ꝯfortat cerebꝝ. ¶ In coriça:⁊ ſtrictura nariuꝫ:⁊ ꝑuatione odoratus fiat ſuffumigiũ qδ ponit̄ in diuiſionib⁹ Raſis.caplõ de coriça.in antidotario. ℞.coſti:olibani:vernicis:aã.admiſce ſtoraci liqde:⁊ fac formas ſil'es auellane: vł miſce cũ laudano.eſt eni nobile medicamẽ cũ ex eis ſuffumigiũ fit cũ traiectorio. ¶ Saccellatio ex pul.mẽthe facta capiti actu ca.frigidũ rheuma cõpeſcit. Sil'r de camedreos fit ⁊ eſt optimũ in catarro frigido. ¶ Ad mollitiẽ reprimendã;flores rozismarini coquant̄ in aceto:vel in vino: cũ quo gargariſma fiat:vel maſticet̄ olibanũ.vinũ ẽt δcoc. olibani ꝯſumit humiditatẽ fauciũ:maiorana capiti ca'a ſuppoſita valꝫ ꝯ frigidũ rheuma. ¶ Saccellatio de hyſopo trito cũ teſta calefacto capiti ſuppoſito valet ꝯ catarrũ frigidũ:⁊ vuule caſuꝫ.Et gargariſmus ex aceto decoc.hyſopi valet ad catarrũ ⁊ vuule caſum ſi de cã frigida ſit. ¶ Hoc medicamẽ Alexãdri valẽtiſſimũ eſt qδ ex.iiij.metallis cõponit̄:ſcꝫ calcanto.i.calcadis qδ eſt de cypro velut ẽ vitriolum ru.calatheos calcecumenõ ⁊ miſceas:aã.qδlibet ſigillatim per ſe terat̄;⁊ cũ aceto miſce ſicca:⁊ tere cũ vino donec glutinoſuꝫ fiat ad mellis ſpiſſitudinẽ;deide mitte in olla noua coopta:⁊ line luto:⁊ pone in furno:vt ardeat:⁊ carbo fiat:tere ⁊ cũ vino miſce:⁊ amygdalas facias:⁊ iteꝝ aſſa tere:⁊ pul.ſerua.ꝭ eni dat̄:⁊ mox ꝯſumit ꝑ cãnulã iſufflat⁹. ¶ Hali in diſpõne regali inquit.ꝯ rheuma poſtq̃ illud qδ exit ꝑ nares ceperit inſpiſſari duc pa.ad balneuꝫ:⁊ nõ ꝑus: ⁊ caueat frigus.Et lapis molaris in igne fortiter calefactus irroret̄ aceto:⁊ pa.fumũ per os:⁊ nares ſi recipiat fluxum oẽm illũ amputat.Item ſulfur aceto irroret̄:⁊ ſupra dictũ lapidẽ:vel tegula ignitam:vel ſuꝑ prunas ꝓyciat̄:⁊ pa.fumum per os:⁊ nares recipiat:q2 hec eſt optima cura ad catarrũ:vel coriçã. ¶ Item cũ qs ſubito ifrigidat̄ frica plantas pedũ ei⁹ fortiter cũ allys tritis:q2 multuꝫ valet:vt dicit macer. ¶ Itẽ cum infrigidatio ſubito inuadit hoieꝫ terat̄. ʒ.ß.piretri:⁊ çinçi.ʒ.q̃rtũ.⁊ cũ vino:⁊ melle:aã.ʒ.v. bulliãt paꝝ;in vaſe mũdiſſimo ⁊ addita marathri.ʒ.j.det̄ illud totum in potu:q2 hoc etiam cor ꝯfortat ⁊ pulmonẽ. ¶ Syrupus ad medendũ rheuma qδ a capite deſcendit ad pectus pulmonẽ:⁊ ſtõchum. ℞.ſucci ſtipitũ caulis ru.vel ſaltẽ alioꝝ depurati ⁊ bene deſiccati cum ouoꝝ albuminie:⁊ purificati lib.iij.çucchari lib.ij.ß.ſi eſt cũ febre:ſi eſt ſine fe.mellis diſpumati.lib.iij.decoquat̄ vſq3 ad ꝑfectam decoctionẽ da ex eo omni die.ʒ.ij.cum aq̃ paſſulaꝝ enucleataꝝ:ficuuꝫ ſiccaꝝ:iuiubaꝝ:⁊ radicũ feni.valet etiã ad raucedineꝫ vocis.Et ſi ipſe catarrus currit ad pulmonẽ:⁊ pectus:⁊ idiges medicinis inſpiſſantib⁹ ipm pone cũ dicto ſucco cauliũ decoctionẽ factã ex gumi arabico:⁊ draganto:⁊ ſe.malue biſmalue cydonioꝝ:aã.ʒ.ß.liquiritie:⁊ ſucci ei⁹:hyſopi:praſſij aã.ʒ.j.ordei mundati fenugreci:aã.p.j.ſucci ſcabioſe depurati lib.ij.ſe.cõium frigidoꝝ:roſaꝝ ꝭm ꝙ videt̄ expedire. ¶ Itẽ potus aque calide in introitu balnei maturat catarrum ſicut dicit Hebeme.Frigidũ catarrum ſiſtit ſuffumigatio narib⁹ attracta ex thure xilobalſamo:⁊ ſandaraca miſtis:vel diuiſis. ¶ Item nigelle:⁊ coſti pul.attractio per nares ipſi⁹:vel cuiuſcũq3 ipſoꝝ:vel amboꝝ:vel ſuffumigatio coꝝ eſt mirabilis:ꝭm Meſue. ¶ Item olibanũ:vel myrrha deglutita in modũ trium granoꝝ cicerũ:vel vinũ decoctionis ipſoꝝ:⁊ ſandarace in potu ſumptũ:vel in ore retentum mirabiles ſunt ad frigidũ catarruꝫ ꝭm eundẽ. ¶ Pillule ad idẽ. ℞.olibani ꝑtem.j.myrrhe croci ſpice ſtoracis: aã.ꝑtem.ß.opij partis vnius tertiã:fiãt pillule ſicut fabe:⁊ vna ex eis teneat̄ in ore per nocteꝫ donec deglutiatur paulatim cũ ſaliua:q̃m mirabiliter ꝓdeſt ad catarrum:ſiſtunt enĩ:⁊ ſunt experte. ¶ Item ſola ſpica retenta in ore per noctem:aut per diem:⁊ noctem catarruꝫ ſiſtit. ¶ Pillule magiſtri mei experte ꝯtra vitium rheumatis ex repletiõe. ℞. aloes epatici.ʒ.j.brionie:aſſari:myrrhe:diagridij boni cocti in pomo:aã.ʒ.ij.confice cuꝫ ſucco feniculi ⁊ da.v.in modum orobi formatas quolibet ſero:⁊ valẽt ad rheuma oculoꝝ:⁊ aquã deſcendẽtem ad oculũ ꝓbatũ. ¶ Pillule q̄bus vtebat̄ papa Alexãder:⁊ rex ante cibum:⁊ poſt cibuꝫ quolibet die que miro mõ valent ad catarrũ:viſum clarificãt: auditũ corroborant:ſuꝑfluitates a corpore expellũt:⁊ ſine imutatione diete accipi pñt. ℞.calami aromatici:cubebe: nuciſmuſcate:ſpice:epithimi:carpobalſami:ſqnanti:maſti. aſſari:gario.aã.ʒ.ij.iterioꝝ colloquintide.ʒ.iij.mirabolanorũ citrinoꝝ:kebuloꝝ:emblicoꝝ indorum:belliricoꝝ:⁊ reubar.aã.ʒ.ij.agarici:turbith:aã.ʒ.ß.aloes epatici ad pondus oium:confice cum ſucco feniculi:⁊ fac pillulas in modum orobi.⁊.v.vel.vij.in ſero da. ¶ Pillule poſt cibum ⁊ ante cibum ad catarrum ⁊ digeſtionẽ confortandã:viſuꝫ acuũt ⁊ ſtomachũ a ſuperfluis purgãt humoribus. ℞. nuciſmuſcate:ſpice:croci : ligni aloes:galange : cardamomi cymini: çinçi.gariofiloꝝ:çedoarie:cubebe:macis:aã.ʒ.j.reubarbari.ʒ.xiij.aloes epatici : ⁊ cicotrini boni.ʒ.xxvj.confice cum vino bono puro:⁊ vnge cum oleo laurino ⁊ amig.⁊ fac pillulas in modum orobi:⁊ da.v.vel.vij.eunti cubitum:⁊ pñt dari ſine imutatione diete. ¶ Pillule mirabilis efficacie ꝯtra rheuma ꝭm magiſtrum Fernellum piſanuꝫ. ℞.myrrhe olibani limature calybis:aã.℈.iij.opij.ʒ.j.ſe. iuſquiami papaueris nigri:aã.℈.iij.pipe.al.℈.v.ſpice radicis cynogloſſe:aã.ʒ.j.ß.macis.℈.ij.gariofilorum anthos folij galbani : aã.ʒ.j.ſtoracis çinçi. cardamomi piperis nigri:aã.ʒ.ij.ß.ſe.portulace papaueris alb.pſillij bdellij maſti. draganti:mandragore:aã.ʒ.j.fiant pillule:⁊ informentur cum ſucco abſinthij:vel cynogloſſe:⁊ dentur in ſero quinq3:vel ſeptem in modum orobi poſt mundificationem cuꝫ hiera pigra:vel ſimilibus.

¶ De paſſione aurium:⁊ primo de ſurditate/tinnitu/⁊ ſonitu. Cap. XXX.

Cum diuerſe in aurib⁹ fiãt paſſiões: ⁊ ex aliqua cã ibi icidẽte:⁊ puſtulis ſiue carbũculis ibi naſcentibus vel ex humoribus frigidis ⁊ viſcoſis: vel ex groſſã ventoſitate:vel ex vermib⁹ ibi cadentibus vel natis quibuſdã cauſis tinnitus:⁊ ſurditas accidat: de his omnib⁹ videamus.ſed ꝑ̊ de ſurditate. ¶ Surditas inueterata cronica raro aut nũq3 curat̄:⁊ ſpãliter in ſenib⁹: ⁊ etate ꝓuectis.Et dico hoc ꝓpterea q2 vidi pueros quoſdam in quibus ſurditas inueterata fuerat;⁊ curati ſunt per magiſtrum meũ cum curis ſubſcribendis. ¶ Si igitur in paſ.ſurditatuꝫ humores ca.noueris abundare:digeras materiam cum oxiçaccbara:vel cuꝫ ſyrupo acetoſo;deide cuacuet̄ cum pillulis de qnq3 generib⁹:vel cũ pillulis reubarbari ꝭm magr̃m meum que. ℞. corticis mirabolanorũ citrinoꝝ kebuloꝝ indoruꝫ ſe.fumiterre ſeminis ſcariole:aã.ʒ.ij.ʒ.ß.tamarindoruꝫ polypodij quercini caſſiefiſtule:aã.ʒ.ij.ʒ.ß.çucchari viol'.ʒ.ß.maſticis.ʒ.j. bdellij ʒ.ß.reubarbari.ʒ.ß.diagridij in pomo cocti.ʒ.ij.fiant pillule in modum ciceris parui:⁊ dentur ex illis.ix.vel.xj.plus vel minus ꝭm vires ſuſcipientis. ¶ Vel cum pillulis ſic factis. ℞. roſa. reubarbari maſticis:aã.ʒ.j.aloes cicotrini:vel epatici.ʒ.iij.diagridij in pomo cocti gra.vj.ꝯficiãtur cũ ſucco abſinthij:⁊ dentur.ix.vel.xiij.ꝭm vires.valent etiam ad dolorem capitis: ⁊ ſtomachi. ¶ Or ſi forte diſpoſitio corporis fuerit ⁊ ſãguinea:⁊ plectorica fiat minutio de vena cephalica ⁊ ſan.ꝭm vires extrahatur. ¶ Poſt mundificationem cerebri inſtilletur in aure ſuccus granatoꝝ acetoſorum tepidus:q̃m nil

Margin notes: Ad ſubitani ifrigidationeꝫ, — Ad rheuma ⁊ raucedinem, — Pillule ꝓ eodem, — Pillule ſolutiue, — De ſurditate, — A caliditate,

actu frigidū dz aurib⁹ applicari. Itē recipiat in aure vaporē aque ca. in qua bul. anetū: camo. sansucus ꝛ mellilotuꝫ: ꝛ ex hac aq̄ lauet caput sibi aliqñ. Itē fel arietis cū tantūdē butyri mistū calidū auri infundat. ¶ Et si surditas ex frigidis fuerit humoribus sumat oī mane. ℥.j.ß. oximellis cōpositi cum aq̄ in qua bulla betonica: ꝛ ruta capraria: ꝛ radix feniculi bulliāt: post .x. dies: vel qñ mā fuerit ad euacuationē pparata: sumat .ix. pillulas cochias vel fm q tibi videbit qñ vadit dormitū: deīde sequēti die fiat fomētatio in aure ex aq̄ ca. decoctio. sticad. absinthy: origani: pulegy: sansuci: mentastri: ꝛ frondium lauri. ꝛ habeat vas in quo ille herbe bulliant̄ os longū ꝛ strictū: deinde in ore vasis ponat̄ cāna pforata ab vno capite: ꝛ ab alio capite ponat̄ in aurē vt vapor ille bene itret aurē. ¶ Post istud collyriū aurib⁹ tepidum inyciatur. ℞. collogntide. ℥.j. baurach. ℈.j. casto. arist. lon. ꝛ ro. succi absinthy. aā. ℥.ß. costi gra .xv. euforby gra .x. fell' vaccini. q.s. ad oia pficiēda: fiāt trocis. ꝛ vnus ex eis dissoluat̄ in oleo amygdala. amarar: ꝛ frequēter aurib⁹ inyciatur. Itē .y. vel .iy. gutte olei camo. vel sambucini in quo bullierit gra .j. euforby instillate aurib⁹ mirabiliter valent. ¶ Collyriū expertuꝫ ꝫ antiquā surditatē. ℞. aloes. ℥.j. masticis se. rute sinapis croci gariofilor: aā. ℥.ß. mellis. q.s. iponat̄ sepe cū petia in aure .j. gutta. ¶ Pillule experte cōtra surditatē: ꝛ tinnitū auriū. ℞. galbāi sapini: oppopona. myrrhe: bdelly: masticis: ol: bani: storacis: calamite: laud. aā. cōfice cum succo cynoglosse cum pistello ca. ꝛ fac pillulas in modū orobi: de qbus des .x. vel .xj. ¶ Potes etiā in hac cā aliqñ abluere caput cum aq̄ sulfurea ca. vel cū aq̄ decoctionis sauine: pulegy: origani: absinthy: ꝛ rute. ¶ Purgent̄ sepe isti surdi: ꝛ post purgationē detur aurea mithridatū: vel diaolibanū cum vino decoctiōis olibani. ¶ Item oleū camo. muscellinū: sambuci: petroleū: laurinū: pulegiū: vel saltem cōe bullitū in malo terre ꝯcauo: vel cū cepe ꝯcauo: vel cū succo rute: vel arthemisie mistū ꝛ tepidū aurib⁹ instillatū miro mō ad surditatē valet. ¶ Itē succus rute: fel hirci: vrina pueri vginis: aā. mista sil: ꝛ in aure sepe. ꝛ sepi⁹ instillata miro mō valent. ¶ Quidam dixit mihi q plures surdos q etiam per .xx. annos non audiuerāt curauit hoc mō. Prio mundificabat corpus cū medicina ꝯuenienti: deinde auream: ꝛ diaolibanū dabat: ꝛ faciebat sup aurem vaporeꝫ aque cum decoc. herbar calidar quas supra scripsi: si mā erat frigida. Et si materia faciens egritudinem erat ca. ponebat herbas frigidas: vel solū cuꝫ aqua ca. simplici fomētabat aurē: post de hoc vino auribus instillabat sic pparato ℞. ellebori al. castorei: piretri: nitri: aā. terant̄ oia. ꝛ in optimo vino bulliāt quousq̄ fere totum vinū ꝯsumat̄: ꝛ tūc colet̄ per pānū: ꝛ parum ex eo auri ca. apponat̄: ꝛ teneat̄ ibi per horā. Postea puocet̄ sternutatio cū puluere ellebo. al. vel cōdisi: vel piperis: ꝛ silibus. Et cū icipit sternutatio pa. teneat se fortiter p nares: vel ab alio teneat̄ sic q p nares spirare nō possit cū sternutat: cum hoc eni plures antiq surdi pro certo curati sunt. ¶ Expimentum aliud bonū: ꝛ laudatum ad surditatē: accipe aquā vel spumā emanantē a capite frustor fraxini in ignē positor. ℥.y. mellis dispumati: ℥.j. succi squille recentis succi cyclaminis: succi rute: aā. ℥.j. bulliāt omnia insimul vsq̄ ad ꝯsumptionē medietatis: ꝛ de hoc tepido parum in aure sana mittat̄. ꝛ pa. iaceat sup aurem surdam: q2 multū valet ꝛ est cōpositum a me hoc collyriū: ꝛ probatū ad tinnitū: ꝛ sonituꝫ auriū: cū quo qñq̄ est dolor capitis: cūq̄ opilatur auris pistent̄ ruta: ꝛ hedera terrestris: ꝛ ligetur circa frontē. ¶ Item cyminū cum butyro mistū: ꝛ aqua cali. aurib⁹ imissum vētositatē: ꝛ tinnitū auriū tollit. ¶ Item vrina pueri virginis cū melle dispumato mista miro mō valet. ¶ Itē fel leporis cū adipe anguille: vel succus hedere cum vino albo bono valet. ¶ Itē succus rute cū butyro vel lardo: tepidus aurib⁹ imissus valet mirabilr̄ ad oia pdicta. ¶ Aliud optimū ad idē expertum summitates lauri: ꝛ spica nardi in vino optimo bulliant: ꝛ pa. surditatē tinnitū: ꝛ sonitū in aurib⁹ p cānulā fumū recipiat: q2 valet ad oia supradicta: ꝛ etiā aque infusio in aure: ꝛ ad mundificationē saniei auris miro mō valet. ¶ Aliud ad grauitatē auditus sonitū ꝛ tinnitū auriū: imittant̄ in aure .y. vel .iy. gutte de hoc medicamine. ℞. cymini. ℥.y. olei amygd. amarar: vel de nucleis persicor. ℥.y. ellebori al. ℥.j.ß. castorei. ℥.iy. aceti q̄ntum sufficit. terēda terant̄ ꝛ omnia bulliāt isimul par: ꝛ colētur: ꝛ de hꝰ collyrio tepido pa. in aurem inyciat bis vel ter in die: q2 mirabiliter valet. ¶ Et nota q semp anteq̄ ad hꝰ collyria: ꝛ medicamina particularia accedamus: prius debem⁹ corpus ab humoribus nociuis mūdificare si virtus etas: ꝛ regio: ꝛ consuetudo pmittant. Et postea predicta collyria i remedio pluries iterare si vna vel duabus vicibus effectus nō sequatur. Nam durum lapidem gutta cadendo cauat.

Additiones contra surditatē. ℞. cepe al. ꝛ cōcaua: ꝛ imple succo semperuiue: ꝛ coque optie: postea expme: ꝛ de illo ca. pone in aure qñ vadit dormitū. ꝛ de cepe fac emplastr p .iiy. vel .v. dies: ꝛ cū necesse fuerit vinū resolutū in oleo amygdalar amarar auri imittat̄: vel cū oleo laurino oleū de spica: addito castoreo valet surditati: ꝛ dolori auris: oleū scorpionis tepidū iniectū sepe. similiter adeps vulpis valet. ¶ In dolore auriū cū pulsatione flōmia cephalice eiusdē lateris. Et ipositio olei ros. cum modico opy ꝯfert ad surditatē. ¶ Aliud exptum. ℞. succi panis porcini partes .y. olei amygd. ptem .j. misce ꝛ istillentur in aure q̄libet nocte .y. vel .iy. gutte oleū bullitū in vase ferri aurib⁹ iniectū tollit dolorē: ꝛ pulsationē. ¶ Ad idem vermes terrestres frixi in oleo si oleū ponat̄ in aure: ꝛ vermes emplastrent̄ valēt. ¶ Item ꝫ tinnitū auriū pbatum est. ℞. aristo. rotunde castorei euforby. aā. ℥.ß. collogntide ℥.j. croci. ℈.j. saxifragie granū .j. oia subtilr̄ puluerisata in oleo amygd. amarar: ꝛ in succo absinthy ponant̄: ꝛ bulliāt donec tertia pars consumet̄: ꝛ in sero cū vadit dormitum ter in septimana due vel tres gutte in aure inyciātur: q2 surdos adiuuat: ꝛ valet ꝫ sonitum: ꝛ tinnitū: ꝛ sibilū auriuꝫ: fm Thadeū. ¶ Medicamen ꝫ surditatem inueteratam: ꝛ pōt seruari in ampulla vitrea per duos annos: ꝛ plus bene obturata: ꝛ valet pcipue ꝯtra surditatē ex frigida cā. Primo mūdifica corpus si fuerit plectoricū: deīde .y. vel .iy. guttas de hac medicina tepida aurib⁹ inycias. ℞. succi centauree maioris: ꝛ minoris succi cepe rubee succi porror senationū aceti fortissimi: ꝛ olei vetustissimi: aā. deīde lumbricos terrestres: ꝛ oua formicar ꝯtrita in eis bullire fac vsq̄ ad consūptionē medietatis liquor: ꝛ tūc colent̄: ꝛ bñ exprimant̄: ꝛ misceat̄ eis tertia ps mellis rub. bene cocti: ꝛ depurati siue dispumati aliq̄ntulū iter bulliti. ꝛ in vase vitreo iponat̄. est eni mirabile medicamen. ¶ Item si surditas fuerit pp opilationē humor coquant̄ fabe cuꝫ vino albo in pignato optime coopto: ꝛ stati dū deponunt̄ ab igne fum⁹ q ab eis resoluit̄ per iniectoriū in aureꝫ recipiat̄: q2 cito liberabit̄. ¶ Dixit mihi qdam pdicator in vrbe q iposuit de aq̄ que dr̄ aqua vite quā ponit Aristo. in lib. .xy. aquar: in aure cuiusdam patientis surditatem infra .iy. vel .iiy. vices curauit eum a surditate. ¶ Item oleū terbentine in aurē imissum mirabiliter valet ad idē. ¶ Item ꝫ surditatē inueteratam balsamus cū succo porri vl̄ cepe misceat̄: ꝛ tepidus aurib⁹ inyciatur: q2 curat p certo pbatuꝫ est. ¶ Pillule magistri Bal. de vallone ꝫ tinnitū auriuꝫ. ℞. camedreos centauree minoris gētiane: aā. ℥.j. collogntide. ℥.y. confice cū succo absinthy: ꝛ fiant pillule in modum orobi: ꝛ dentur .v. vel .vy.

Ad frigida (?)

Ad anti qui surdi (?) expti.

Ad tinni tū expti.

Mirabi le.

¶ Itē lauetur caput ex lixiuio in q̄ ɔcocte sint frōdes lau ri camo. sticad. anetū: ꝛ cū vino decoc. p̄dictoꝝ fiat vapor sub aure. ¶ Itē postea oleū amigd. amaraꝝ: vel de nucleis psicoꝝ cū succo rute: ā̄. mistū in quo modicū castorei ponat̄: ꝛ tepidū auribus īfundat̄. ¶ Natiuaꝫ surditatē q̄n̄qꝫ curaui cū collyrio qd̄ pōit Almāsor in 9°. qd̄ fit cū felle leonis siue bouis. ¶ Antiq̄te surditati multū valet mūdificare aurē valde bn̄: deide vaporiçare cū fumo sulfuris citrini cōbusti: ꝛ h̄ sepe fiat: in qua oleū ɔ costo: ꝛ castoreo si additū fuerit multū valet. ¶ Itē in apostematib⁹ dolorosis: q̄ q̄n̄qꝫ fiūt post aurē: ꝛ q̄ in breui multā mām collegissent: que ēt terribil̄r ingetant: hoc mirabile medicamē est. y. vl' iiij. vitella ouoꝝ integroꝝ coctoꝝ ad duritiē moderataꝫ misce cum tantūdem axūgie porcine recētis. hoc eni mām resoluit: ꝛ dolorē euenire nō sinit; qd̄ q̄tum expediens fuerit iteretur. In apostematib⁹ quoqꝫ ruptis: ꝛ dolorosis nimis: ꝛ ēt in carbūculis: si limaciaꝝ crudaꝝ carnes pistent̄: ꝛ emplastrentur miro modo dolor sedatur.

¶ De dolore auris pp cali. ꝛ frigiditatē vel san. repletioneꝫ vel apostema ibi natum. Cap. XXXI.

Aliquādo accidit dolor aurib⁹ ex caliditate. aliq̄n ex frigiditate. aliq̄n pp apostema. aliq̄n est calidū. aliq̄n est frigidū. ¶ Si igit̄ apostema auris ex mā calida fuerit adest dolor vehemēs ꝛ acutus: rubor loci cū calore: ꝛ febre vehementi. Fe. eni q̄dā acute terminant̄: q̄n̄qꝫ p apostema in aure: q̄n̄qꝫ sub aure: q̄n̄qꝫ per fluxū san. ab auribus. ¶ Si mā apostematis fuerit frida dolor est grauatiuus: ꝛ lētus: ꝛ fe. lenta: ꝛ remissior: extremitates ēt auriū: q̄n̄qꝫ sūt fride. Et nō ꝙ apostema auris semper comitat̄ fe. ¶ Q̄n̄qꝫ fit dolor acut⁹ pp nimiā san. repletionē: qd̄ manifeste p signa san. discernit̄. Et iste dolor curatur p flōmiā: demus ēt. ℥. j. ß. syrupi rosa. cū aq̄ frida: postea empl'm de ruta: ꝛ solatro cū butyro pistatis sup aurē apponam⁹. Succus ēt solatri: vel vermicularis cū oleo rosa. vio. nenufaris: vel mādragore mistus tepidi aurib⁹ imittat̄ ꝛ ēt ptib⁹ auriū adiacētib⁹ iungat̄. Itē fumigiū ex aq̄ decoc. florū camo. ro. ꝛ melliloti in aure factū miro mō valet: deide vitellū oui elixū cū oleo rosa. distēperatū sup aurē pone: q̄ miro mō tollit dolorē auris ex cā ca. factū. Item succus coriandri cū lacte mulieris mistus: ꝛ in aure iniect⁹ miro mō valet dolorib⁹ auriū ex caliditate. Ad idē: ꝛ ad dolorē captis acutissimū: terat̄ myr. cū spuma argēti: ā̄. ꝛ cū aq̄ rosa. distēperent̄: ꝛ in aurib⁹ infundant̄: ꝛ nihil actu frigidū auribus iponat̄. Et si noueris calidū hu. nimiū abundare: purgabis ipm̄ f̄m doctrinam superius traditam.

¶ Et si dolor auriū ex friditate fiat calide vnctiōes ptibus auriū adiacētib⁹ fiāt: ꝛ ēt aurib⁹ instillent̄: vt sūt marciaton. dialthea: oleū laurinū: muscellinū: petroleū: pulegiū: camo. ꝛ silia coquant̄ i malo terre: vel in cepe ɔcauo: ꝛ in stuppa siue bōbace cōmistis ca. aurib⁹ ꝛ ptib⁹ circūstātib⁹ sibi apponant̄. ¶ Aliud. p̄batū ad idē. ruta cyminū: ꝛ bacce lauri in aliq̄ p̄dictoꝝ oleoꝝ bulliant̄ in malo terre: ꝛ colentur: ꝛ aurib⁹: ꝛ ptib⁹ circunstātib⁹ instillent̄. ¶ Itē suffumigium de folijs lauri: ꝛ alijs herbis calidis in p̄cedēti ca. dictis dolorē auriū ex friditate tollit. Et p̄dicte herbe in vino cocte supra aurē cathaplasment̄: ꝛ ex lixiuio fcō ex ɔcoc. p̄dictarū herbaꝝ vel cinere caput lauet̄ q̄n̄qꝫ. Itē spongia in p̄dicto vino ifusa: ꝛ sup aurē posita valet. vel spongia ifusa i vino decoc. paritarie: ꝛ absinthij solū sup aurē posita doloreꝫ tollit: vel solū paritaria: ꝛ absinthiūꝫ sup tegulā calefactā: ꝛ vino supra irrorato ad idē faciūt. ¶ Itē medulla vituli recēs cū vino trita: ꝛ calefcā: ꝛ in aurē missa dolorē auris statī tollit. ¶ Itē succus rute cū sang. anguille ca. aurib⁹ imissus quēlibet dolorē auris statī tollit. ¶ Et si hu. fridū peccāteꝫ noueris eē in cā: purga ipm̄ f̄m doctrinā p̄cedētis capituli.

¶ Et si dolor auris fuerit pp apostema ca. inatum fiāt frigide vnctiōes ac distillatiōes oleoꝝ fridoꝝ supius tradite: ꝛ fiat minutio ɔ̄ij brachij de vena cephalica. Et ad maturādū apostema fiat tale vnguētū. ℞. adipis vituli anseris: ꝛ galline medulle vituli cerui castrati: ꝛ oīum aīaliuꝫ q̄ꝫ medullas h̄re cōpetēter poteris: ā̄. oīa sil' liquefiant: ꝛ addito oleo ros. vel vio. ꝛ cera fiat vnguētūꝫ: qd̄ in aure instillet̄: ꝛ circa ptes adiacētes auri inungat̄: ꝛ mal. cū oleo ros. vl' vio. cathaplasment̄ cocte. ¶ Itē farina ordei cū vitello oui: ꝛ oleo vio. vel ros. ɔficiat̄ ꝛ stuellus ide ifectus aurib⁹ immittatur. ¶ Itē malū terre in aq̄ elixū: ꝛ pistatū cū butyro: ꝛ emplastratū sup aurē apostema illud: ꝛ oē aliud apostema in q̄cūqꝫ pte corpis fuerit cito ad maturationē p̄ducit. ¶ Itē butyꝝ nonies in aq̄ ablutū: deide ad lētū ignē resolutū: ꝛ in aurib⁹ iniectum optime maturat: ꝛ stuppaꝫ desup ponas.

¶ Item si nimia fuerit caliditas: ꝛ adustio caloris pp ipm̄ apostema auris succus sempuiue solatri vermicularis cymbalarie frondiū viola. polytrici citrac. ca. ve. ꝛ similiū herbaꝝ fridaꝝ extract⁹ cū oleo viol'. vel ros. ꝛ aq̄ extracta ab albu. oui elixato p petiā lini expsso cōmisce: ꝛ aurib⁹ istilla: q̄ dolorē quēlibet auriū ex cali. vel ēt pp apostema calidū tollit. ¶ Si vo dolor auris pp apostema fridū ibi existēs fuerit cum his insistamus. fiat liciniū ex galbano: ꝛ cū petia lini inuoluat̄: p̄ucta tn̄ ipsi⁹ licinij discoopta dimittat̄: ꝛ in aurē ponat̄: q̄ maturat ꝛ attrahit miro modo. Itē liciniūꝫ ex lana succida in oleo laurino muscellino: camo. petroleo: sambucino: ꝛ silibus in malo terre: vel in cepe squille bullitum: ꝛ auribus ipositū miro mō ɔfert. ¶ Itē radix lilij in oleo aliq̄ p̄dictoꝝ: vel saltē cōi cocta: ꝛ cathaplasmata maturat miro modo: si sup auriculā in loco vbi est apostema emplastretur. vel radix brāce vrsine. vel malum terre in vino decocta: ꝛ cum axungia pistata miro mō ɔferūt. ¶ Itē absinthium paritaria: ꝛ furfur de grano in vino decocta: ꝛ emplastrata idem faciūt. ¶ Itē cardo benedictus in vino decoctus: ꝛ pistatus addita farina modica emplastrata oīa apostemata miro mō maturat. ¶ Itē ad rumpendū apostema hoc ꝛ qd̄libet aliud cū fuerit matuꝝ. cepula integra in vino decocta: ꝛ oleo addito pul. cymini ꝛ scissa per medium sup apostema ponat̄: ꝛ si pp hoc nō rumpat̄ ponatur sup apostema licinium factuꝫ ex vnguento ruptorio qd̄ in caplo de fistula oculoꝝ lachrymantiū nata dixi f̄m doctrinam traditā ibi: sic ꝙ p̄dictū vnguentū nō tāgat nisi soluꝫ apostema. ¶ Et rupto apostemate qd̄ cognoscit̄ per saniē exeuntē p aurē. p̄mo mūdificādus est locus a sanie: deinde ad ɔsolidādū. Ad mūdificādum itaqꝫ saniem a loco hec fiant: succus porroꝝ aliq̄ntuluꝫ cū melle dispumato coctus: ꝛ ipositus miro mō valet. ¶ Itē nitrū ꝛ castoreū cū melle mistum: ꝛ ipositum idē faciūt. ¶ Item licinium de galbano in aure positum: ꝛ sternutationes p̄uocate tenēdo nares miro mō mundificāt. ¶ Itē salgēma ꝛ euforbiūꝫ cū oleo ro. coquat̄: ꝛ colatura auribus inyciat̄. ¶ Aliud. p̄batū. succus rorisimarini cū oleo ros. ꝛ sapone gallico resolutus vetustissimas sordes aurium expellit: ꝛ ad auditum miro mō confert. ¶ Item lac mulieris cū felle caprino mistū: ꝛ auribus fetentibus ca. iniectū putredinē mirabil̄r mundificat. ¶ Item si nucleos nucū viridiū in suo tpe purgabis: ꝛ in oleo veteri in vase vitreo retētos ɔ̄ solē maneāt per. xv. vel xx. dies: ꝛ de tali oleo aurib⁹ inycies saniē mirabil̄r mundificat: ꝛ abstergit: ꝛ doloreꝫ: ꝛ fetorem ab auribus remouet.

¶ Sanie vo: ꝛ apostemate mundificata vulnus hoc modo ɔsolidet̄: lauetur quolibet mane cum vino tepido ɔcoc. saluie. deinde pul. masti. olibani: thur. boli. ꝛ san. dra. p̄ioyciatur: vel inungatur licinium cū vnguento albo ex mastice thure: cerusa: litargyrio: ꝛ silibus cum cera: ꝛ oleo fcō in

aure mittat: ⁊ nō vtat aliq̄ mō ꝯsolidatiuis nisi prius sanies a loco mūdificata fuerit. ¶ Et si tāta fuerit in apostemate saniei abundātia ꝙ p̄dcā mūdificari nō possit. purgetur cerebꝝ cum hierapigra Gal. vel cū pillis cochys: ⁊ silibus in caplo de defectu memorie dictis. deīde accipiat̄ bōbax: ⁊ inuoluat̄: ⁊ intingatur in terbētina: ⁊ in modū liciny ifor/met̄ ⁊ aurib⁹ imittatur. vel liciniū de galbano: terbentina: ⁊ pice nauali isilr̄ liq̄tos aurib⁹ iponat̄: q̄ mirabilr̄ saniez attrabit mūdificat ⁊ expellit sordes auriū: ⁊ expertum est. vel accipe iuncos siccos: ⁊ pone vnū caput vni⁹ iunci in aure ⁊ ab alio capite icende iuncū: sic ꝙ vadat ardēdo vsq̄ ad aurem. ⁊ cū est ꝓpe aurē extinguat̄: q̄ saniē miro mō mundificat ⁊ attrabit. vel sugat̄ auris cū ore alicuius vilis ꝑsone: q̄ h̄ mō ēt optime mūdificat saniē: q̄ mūdificata ꝯsolidatiuis isistamus. ¶ Aliqñ exit san. ꝑ aurē q̄ si ꝑ viam crisis exierit: vt sepe accidit in q̄busdā egritudinib⁹ acutis: in q̄b⁹ fit crisis qñq̄ ꝑ fluxū san. auriū: tūc talis restringi nō dz: q̄usq̄ nā debilitari icipiat: ⁊ tūc si vis sanguinē restringere si fluit ab aure dextra ponat̄ vētosa sup̄ epar: si a sinistra sup̄ splenē. Item vinū decoc. gallaꝝ spody berberis: sang. dra. boli ar. mast. gumi arabi. dragagāti balausti. q̄nquenerui e: ⁊ saluie ꝯtritis auribus instillet̄.

Ad sāguinez exeuntē ab aure

¶ De vermib⁹ in aure natis: ⁊ de casu lapilli: vel grani: vel pulicis: ⁊ h⁹ in aurē: ⁊ q̄uo dz extrabi. Cap. XXXII.

Accidit qñq̄ vermes in auribus gñari q̄ ex viscosis hūorib⁹ ispissatis ꝑ interceptionē spūs viuificātis ꝓueniūt: quoꝝ h̄ sunt signa: prurit⁹ titillatio in aure ēt soli exposita qñq̄ vident̄ vermes. ¶ Casus xō lapilli al. cui⁹ grani: vel ligni: vel alicui⁹ alteri⁹ corpusculi in aure cognoscitur ꝑ patientis indiciū: ⁊ ēt q̄ aliqñ aliq̄d hoꝝ discernit̄ in aure subtilr̄ ispicienti. ¶ Si itaq̄ vermes in aure fuerint hoc expimēto cadēt: semen iusq̄ami cum pauca cera ꝯfice: ⁊ supra ardētes prunas pone: ⁊ ꝑ embotū fumum patiēs in aure sumat: ⁊ suppone bacille in quo sit aq̄: q̄ ꝑ certo videbis vermes cadere in aq̄: in dēte ēt idē operatur si ibi vermes sint. Idē facit suffumigiū solū ex frondib⁹ iusq̄ami sub aure fcm̄. ¶ Itē si accipias pomū dulce: ⁊ bonū: ⁊ asses ip̄m paꝝ in prunis ardētib⁹: ⁊ post scindas per medium: ⁊ calidū q̄ntū pōt pa. sustinere sup̄ aurē ponas: videbis ꝑ certo ꝙ oēs vermes in aurē existentes currēt ad ip̄z. ¶ Item succus absinthy in auribus iniectus xmes necat. ¶ Itē facit succus ꝑsicarie: ⁊ succus amarusce: folioꝝ ꝑsici rute calamēti: ⁊ oēs succi herbaꝝ amaraꝝ ipsos vermes in aurib⁹ exñtes necāt. Item succus radicis mori: ⁊ succus aristo. lon. ⁊ succ⁹ ligni viridis: oēs isti succi vel q̄dam eoꝝ cū pauco aceto calido misti: ⁊ aurib⁹ imissi vermes necāt. ¶ Aliō ꝓbatū. Accipe amygdalas amaras vl̄ nucleos ꝑsicoꝝ ꝯtritos: ⁊ sub prunis ardentibus in folys caulis vel in alys folys inuoluti ponant̄: ⁊ ꝑ horā ibi stēt: deinde extrahantur: ⁊ oleū ab eis exprimat̄: cū quo misce rute succū: vl̄ absinthy: vel amarusce: vel ꝑsicarie ⁊ h⁹: ⁊ puluis aloes: deinde oia in cortice oui: vel alibi paꝝ bulliāt ⁊ colent̄: ⁊ de hoc liquore ca. paꝝ in aurib⁹ imitte: q̄ statim oēs xmes ibi existentes iterficit. ¶ Or si granū: vel lignū: vel lapis aut aliō tale corpusculū in auribus ceciderit extrahat̄ hoc mō. Inungat̄ auris exterius ex oleis: ⁊ vnguētis calidis vt marciatō agrippa dialthea oleo laurino: camo. sambucino pulegino petroleo: ⁊ silibus: deīde sternutatiōes ꝓuocent̄: ⁊ teneant semꝑ nares: vt ꝑꝑ magnū ipetum spūs pñt extraduci. Or si cū hoc nō curat̄. accipe baculū subtilē: ⁊ leuē: ⁊ bene politū: ⁊ terbētina: vel visco: vel gumi pini: vel pice nauali liq̄da: vl̄ aliquo alio silī in capite itingatur: ⁊ ponas in aurē: ita ꝙ talia gūma viscosa supra ip̄m lignū vel lapill. h⁹ adhereant: ⁊ sic extrahat̄. ¶ Or si cū hoc extrahi nō possit tūc ventosaz sine scarificatiōe supra auriculā in q̄ sunt h⁹ corpuscula sepe: ⁊ sepius appone. ¶ Or si extrahi nō possit adhuc positis prius oleis: ⁊ vnctionibus dictis in aure apponat̄ galbanū supra petiam extendat̄: ⁊ supra foramē auris ponat̄: ⁊ iaceat pa. supra aurem lesam. expertum est.

Cura vermium.

Ad extrahēdū lapillū ⁊ alia.

¶ De fluxu sanguinis a naribus. Cap. XXXIII.

Sanguis fluit a narib⁹ diuersis modis: qñq̄ vi sinthomatum: qñq̄ vi nāe. Ui sinthomatū vt ex mā san. abundāte: ⁊ repletiōe: qō cognoscit̄ ex repletiōe venaꝝ ex dieta p̄cedēte ca. ⁊ hu. ⁊ multi san. generatiua: ⁊ habitudie corpis sanguinea ⁊ plectoria. ¶ Qñq̄ fluit ex fumositate: ⁊ acuitate humoꝝ: qō cognoscit̄ colore ipsi⁹ cū san. crocco. Et ex hoc ꝙ in exitu suo nares mordicat: ⁊ inflāmat: ⁊ ex dicta ca. ⁊ sicca p̄cedente: ⁊ ex habitudine corpis cholerica: ⁊ ēt q̄ in tp̄e estiuo magis ꝯtingit: vel veris ꝑꝑ hu. tūc vltra modum excrescentes. ¶ Qñq̄ ex flegmate fit qō fit ꝑ narium frigiditates pa. indicio scrutari possum⁹. ¶ Qñq̄ fluit san. a naribus vitio splenis: qō cognoscitur ꝑ tumorē: ⁊ grauedinē ipsius splenis: ⁊ ꝑ oppressionez ipsius hypocūdry sinistri: ⁊ ēt q̄ ipse san. magis fluit ꝑ narez sinistram. ¶ Qñq̄ fluit vitio epatis: ⁊ hoc ex grauedine dextri hypocūdry: ⁊ ex coloracitate in vrina: ⁊ q̄ magis fluit per narē dextraz hoc cognoscit̄. ¶ Fluit itaq̄ sanguis ꝑ nares ꝑ viam crisis vi nāe die cretico veniēs: dum mā per nares trāsmissa venas ibi abrūpit: ⁊ exit inde san. ⁊ ex fe. ꝯtinua: ⁊ maxie: ⁊ frequētius accidit hoc in synocha iflatiua: ⁊ in synocho putrido. in phrenesi ⁊ h⁹ silibus egritudinib⁹: vnde qñq̄ ille san. ꝑ. y. vel. iy. dies fluit: ⁊ patiētē ad mortē deducit. vñ semꝑ sis cautus anteq̄ ip̄m patiētem ad totā debilitatē deducas ꝙ restringas ip̄m f̄m ꝙ in sequētibus dicaz.

Cause ⁊ signa.

¶ Si ex nimia humoꝝ abundātia ꝑ incontinentiam fluit san. fiat minutio de vena cephalica dextri brachy si a dextra nare fluat si aūt a sinistra: de sinistra vena: ⁊ ponant̄ vētose post colluz ⁊ spatulas: ⁊ si hec nō ꝓficiāt fiant remedia inferius dicēda. ¶ Si ex fumositate: ⁊ acuitate hūoꝝ fluat san. fiat aer artificialr̄ frigidus cum aq̄s frigidis distillātibus cū herbis frigidis ꝑ pauimentū expressis dieta frigida det̄. Syrupi frigidi violati: ⁊ rosati nenufaris: ⁊ silia que in caplo de dolore capitis ex cholera fcō dicta sunt fiant. Et si cum his nō curentur tūc ad localica remedia subscribēda recurramus. ¶ Si ex aeris frigiditate fiat fluxus san. constituat̄ pa. in loco calido: ⁊ tota facies cum aq̄ ca. fomentetur. ¶ Si vitio splenis fluat sanguis a naribus: fiat minutio de vena splenis: ⁊ ventosa sine scarificatione supra splenem ponat̄: ⁊ cetera remedia ad curationez ipsius splenis f̄m ꝙ iferi⁹ in ꝓprio caplo dicā de pas. splenis fiāt. ¶ Si ab epate ꝓcedat fiat minutio de vena epatis dextri brachy: ⁊ ventosa sup̄ epar apponat̄: ⁊ emplastrū istud super epar apponatur. ℞. ros. ʒ. ß. sandal. al. ⁊ ru. añ. q̄rtꝫ. i. spody. ʒ. iiy. berberis succi absinthy spice: añ. ʒ. j. camphore. ℈. ß. farine ordei. ʒ. j. temperent̄ in aqua rosa. ⁊ aceto omnia predicta prius puluerisata: ⁊ cribrata: ⁊ emplastrū ex eis factum super epar apponat̄. ¶ Itez fiāt trocisci de karabe. ℞. karabe vsti coralli acatie adustoꝝ balaustiaꝝ. añ. ʒ. v. opy. ʒ. j. ß. coralli rub. ʒ. y. terant̄: ⁊ cribellentur omnia: ⁊ conficiantur cum mucilagine cydonioꝝ: ⁊ fiant trocisci: quorum vnusquisq̄ ponderet. ʒ. j. ⁊ detur vn⁹ cū aqua frigida pa. ad quēcunq̄ fluxum san. narium: quia mirabiliter stringit. ¶ Itē emplastrum optimum ꝙ si fronti ⁊ tymporibus applicetur san. nari. fluxum q̄litercūq̄ manantē stringit. ℞. masti. olibani san. dra. piloꝝ leporis combustoꝝ ⁊ filtri combusti. añ. oia puluerisata optime cum albu. oui ꝯficiant̄: ⁊ fronti ⁊c̄. ¶ Aliud emplastꝝ qō fronti ⁊ tymporibus appositū ꝑ noctē. silr̄ fluxū san. na. restringit. stercus caprinum terra

Cure.

Emplastrū fronti.

figuli: ꝛ argilla que sub mola ferrarij inuenitur tperet cum aceto: ꝛ albumine oui: ꝛ pdictis locis emplastret: vl' solū de argilla ferrarioꝝ: ꝛ succo xbene: ꝛ aceto: ꝛ al. oui: vel solum bolū ar. ꝛ lapidē emathitē: ꝛ masticē teras: ꝛ cū al. oui: ꝛ aq̄ ros. ꝛ pauco aceto oia isimul ꝯficias: ꝛ frōti ꝛ tymporib⁹ applica. ℭ Itē fiat stuellus ſm magistrū meū: ꝛ narib⁹ imittat. ℞. corticū cucurbite vitrioli aluminis oium cōbustoꝝ opij olibani: aā ʒ. j. pulueriçētur oia ꝛ cū aceto tēperentur: ꝛ fac stuellū de pilis leporis: vel de bombace: ꝛ in pdictis rebus iungat ꝛ narib⁹ imittat. ℭ Stuellus ali⁹ ad idē. ℞. pul. thur. ʒ. j. aloes tele aranee: aā ʒ. iij. terant ꝛ distemperētur cū al. oui paꝝ aceti: ꝛ aque ros. ꝛ liciniū ex bōbice factū intingat ꝛ narib⁹ imittat: vel pili leporis cū gūmi arabico ꝛ filtro cōburant in igne ꝛ cū succo plātaginis ꝛ al. oui cōficiant: ꝛ stuellus ex bōbice itingat ꝛ narib⁹ imittat. ℭ Aliud liciniū meū exptum. ℞. stercoris caprini pecorini eqni asinini filtri cornu cerui oium cōbustoꝝ p̄ sc: aā ʒ. ij. piloꝝ leporis cōbustoꝝ. ʒ. iij. mast. olibani boli gūmi arabici sang. dra. aā ʒ. j. terant oia ꝛ conficiant cū albu. oui succo plātagi. ꝛ modico aceti ꝛ liciniū in his intinctū naribus imitte. Hoc enī licinium cōposui ex me ꝛ sum ipm expt⁹ pluribus vicibus. ℭ Itē succū vrtice narib⁹ imitte valet. ℭ Itē liciniū optimū. teratur lapis emathitis supra porphiriū ꝛ ducat cū succo sāguinarie q̄usq; in sanguineū xtat colorē: ꝛ bombix in eo intinct⁹ narib⁹ iponat: ꝛ ipm ēt succū patiens cū naribus sugat: ꝛ atrahat q2 mirabil'r valet: vel itingat bōbix in pul. ros. sumach: masti. san. dra. sandal. al. ꝛ ru. cū aq̄ ros. distēperato. ℭ Itē det in potu athanasia cū succo plātaginis vel aq̄ ros. mista ꝛ liciniū in his intinctū narib⁹ imittat. liciniū ēt in fece attramēti itinctū narib⁹ ipositū valet. ℭ Itē fum⁹ ad hoc valēs. ℞. folioꝝ sorbi: mespile: piri: balaustiaꝝ: radi. salicis corticis maloꝝ granatoꝝ: gallaꝝ: myrrhe: thu. masti. gūmi arabici: dragagāti oia in aqua pluuiali vel ros. bul. ꝛ pa fumū p̄ nares recipiat. ℭ Pul. optimus restrigēs san. vñcūq; manauerit. ℞. sanguis dra. simphiti karabe boli arme. aā ʒ. iij. lapidis emathitis: coralli rubei: cornu cerui vsti. aā ʒ. ij. pluuis iste naribus isuffler cū cānello subtili: ꝛ dent ex eo. ʒ. ij. vel. iij. cū apoçimate ex succo plātaginis: ꝛ çucchoro facto vel cū athanasia: vel cū aq̄ ro. vel pluuiali distēperata: q2 quēlibet fluxū sang. restringit. ℭ Pul. alius q̄ narib⁹ isufflat⁹ san. stringit ꝛ est exptus p̄ magr̄m meum. Accipe spongiā marinā bñ lotā in aq̄ dulci ꝛ siccatā: ꝛ exprime eam seu infunde eam sup pice greca liq̄facta: deide cōburant in pignato nouo ꝛ puluis ex eo fact⁹ narib⁹ isufflet: vel cōburant pili leporis: ꝛ filtrū cum san. q̄ fluit a narib⁹ pa. pus isusa ꝛ pul. hoc narib⁹ isufflet. ℭ Itē pul. testaꝝ ouorū ꝛ antimoniū pulueriçatū. ℭ Itē pul. folioꝝ sambuci supra tegulā ꝯbusti narib⁹ isufflat⁹ sanguinē stringit. ℭ Hec sūt que restringūt oēm san. fluxū ꝛ ēt alios fluxus vt vētris hemorrhoidaꝝ mēstruoꝝ ꝛ hꝯ corallus bolus terra sigillata: arabe: poma cypressi: myrthus: acatia: galle: sumach emathites: plantago succus solatri: salix. gūmi draga. gūmi arabici: cinis tamarisci: balaustie: hypoqstidos: mumia ferrugo: vga pasto. alumē: tutia: pentaphilon: portulaca: sang. vacce ꝛ colūbe: stercus asininū ꝛ eqnū caprinū pecorinum cōbustū vel siccus cinis cornu cerui: ꝛ vacce: ꝛ pili leporis: vsti filtrū: vstū spongia: vsta cortices ouoꝝ cinis gypsum argilla succus barbarie bibitus thus ꝯstringit ꝯsolidando iacincti antimoniū attramentū vstū cydonia se. plātaginis vstum corna: sorba: mespila: pira: mora celsi imatura mala punica cācer locuste marine pul. ꝯbiliaꝝ coagulum leporis lac caprinū: ꝛ asininū in quo tres vel quinq; lapides fluuiales igniti vel calybs ignit⁹ extinguat: caseus amidum risum milium glans fabe se. papaueris myrrha cum aceto rosa. folia cypressi masti. berberis spodiū sang. dra. ꝛ multa alia que difficile esset oia numerare.

Stuelli naribus.

Pul. isufflandi.

Strigētia sanguinē vñcūq;.

Additiones in cura flux⁹ sanguinis nariū: multum val3 diuersio ad oppositū cū vētosis siccis sup epar si egredi tur de dextra: vel sup splenē si de sinistra: ꝛ cū aq̄ feruēti in crurib⁹ ꝛ brachijs: ꝛ cū fricatiōib⁹ aspis factis ad ifra ꝛ ifrigidare testiculos ꝛ virgā multū valet. ℭ Si flux⁹ sit ex acuitate san. dent. ℈. ij. pillulaꝝ aurearū Nicolai: ꝛ post purgationē ponat medicamē ꝯstrictiuū ad nares. ℞. nouē al. ouoꝝ acetū fortissimū argillā misce ꝛ extende sup pannū: ꝛ testiculis applica in viris: ꝛ in mulierib⁹ māmillis tepidū. restringit. n. fluxū san. nariū. ℭ Quidā in montepessulano passus ē fluxū sanguis nariū p̄ tres dies ꝛ noctes: ꝛ cū fecissem oia q̄ credebā vtilia nec potuissem sanguinē restrigere. Quedā vetula fec̄ ifundi panos lineos in forti aceto: ꝛ fronti ei⁹: ꝛ circa collū sepe: ꝛ sepi⁹ applicauit: ꝛ applicabat: ꝛ dedit sibi mentā ad odorandū: ꝛ restrict⁹ est. ℭ Quidā hēbat fluxū san. nariū cū multis remedijs rōnabil'r factis curari nō poterat. Final'r hoc remedio curat⁹ fuit: folia vrtice pistata in modū stuelli narib⁹ fuerūt imissa: ꝛ fuit restrict⁹. ℭ Cū qdā pateret q̄si ꝯtinuū fluxū san. nariū ꝛ ip3 restringere nō poterat cū aliq̄ medicamine: de ꝯsilio cuiusdā sapiētis viri accepit pānū q̄ facit residentiā sup attramētū: vñ scribūt scriptores: ꝛ cōbussit ipm pānū sup tegulā bñ ignitā in igne: ꝛ posteq pulueriçabat ꝛ cū bōbace in aceto itincto narib⁹ imisit: ꝛ curatus fuit statim. ℭ Unguētū optimū qđ fronti ꝛ tympozib⁹ appositū statī san. hoc narib⁹ fluētē restrigit. ℞. pul. corticū ouoꝝ gypsi: aā. tpent cū alb. oui ꝛ aceto. ℭ Expimētū quo dicit Gal. in lib. secretoꝝ se curasse quedā iuuenē Romanū cui⁹ cōplo erat decliuis ad ca. ꝛ hu. a supfluo fluxu san. narium. ℞. tartari pul. papiri cōbusti: corticū: cucurbite sicce: attramēti siue vitrioli viridis aluminis oium cōbustoꝝ vnūqđq; solus p̄ se olibani opij: aā ʒ. j. fiat pul. subtilissim⁹ ex pdictis cōbustis: ꝛ oib⁹ miistis insil liciniū aceto itinctū ex puluere pdicto intingat: ꝛ imittat narib⁹. ℭ Et accipe lutū qđ iuenit i fūdo mole fabroꝝ: ꝛ bolū ar. aā. ꝛ cū albumine oui ꝯficiant: ꝛ supra frontē: ꝛ tympora emplastret ꝛ ambe man⁹: ꝛ pedes: ꝛ duo adiutoria cū fortib⁹ ligaturis ligent: ꝛ stringant bñ: ꝛ ei⁹ testiculi in aceto ponant: ꝛ sup splenē: ꝛ epar magne vētose sine scarificatione ponant cū igne: ꝛ flōmet cephalica ex pte vñ fluit san. ꝛ embrocent pedes cū aq̄ ca. vt sanguis ad iferiora trahat: dormiat supra dorsum suū: ꝛ fundat supra faciē: ꝛ caput suū aq̄ frigida cū aceto sepe: ꝛ sepius pp̄ pdcā restringēdo san. vñcūq; manauerit: ſm Gal.

Experimenta.

ℭ De dolore dentium. Cap. XXXIIII.

Scire debes q̄ dolor dentiū aliq̄n fit vitio cerebri: vt ex ca. vel fridis hu. a capite distillātib⁹ seu rheumatiçātib⁹ p̄ neruos dētiū ifūdētes dolorē dētiū faciūt: q̄ si sint calidi dolor ē acut⁹ ꝛ pūgitiu⁹ cū rubore faciei. Si vo fri. tūc dolor ē aggrauatiu⁹: ꝛ cū capitis grauitate ꝛ pallore ꝛ subtumiditate faciei. ℭ Fit ēt q̄nq; dolor dētiū ex fūositatib⁹ a stōcho dissolutis cali. seu fri. petētib⁹ supiora: ꝛ neruos gigiuaꝝ ꝛ dētiū q̄uātib⁹ seu mordicātib⁹: ꝛ ita dolorē faciētib⁹. Cui⁹ exēplū i camino ignis ardētis videre possum⁹: cuius fum⁹ petit supiora. Et si hꝯ humores emittētes talē fumū ꝛ ip3 dolorē faciētes sint calidi: tūc dolor est acutus cū siccitate: ꝛ asperitate gutturis: ꝛ cū siti: ꝛ amaritudine oris. Si vo sint frigidi adest dolor aggrauās ꝛ oris acetositas vl' isipiditas: ꝛ certius signū qđ possit haberi circa hoc est: q2 dolor dentiū cū fit vitio cerebri q̄nq; p̄ decē horas: vel ēt p̄ totum diem durat sine aliq̄ iterpolatiōe vt plurimū. Si vo fit vitio stomachi interpolat: ꝛ post cibū plus q̄nq; affligit: ꝛ q̄nq; nō: vnde duab⁹ horis tm̄ affligit. Dolor vitio

Cause ꝛ signa.

cerebri factus continue affligit eodē modo sicut in dolore capitis vitio cerebri seu stomachi facto dictum est.

Cura. Si ab hu. calido.

¶ Dolor itaq3 dentiū sic curat̄: si pp hu. calidū a capite descendēte fiat: minuat̄ cephalica vena: vel vētosa cū scarificatiōe in collo apponat̄: ventose etiā ponātur sub mento ꝛ ibi cocturа aliq̄ facta cū cantaridib⁹ ibi suppositis pistatis: vel cū vite al. vel cū herba saracenica cum trib⁹ granis salis pistata: ꝛ ibi posita in vtraq3 cā multū valz. ¶ Sāguisuge ēt gingiuis apposite ꝓsunt: purget̄ etiā hu. ca. si supabundare dignoscat cū aq̄ decoc. in capitulo de dolore capitis ex san. vel ex co. facto dictis. ¶ Et gargarismata ꝛ ēt purgationes p nares ibi dicte fiāt. ¶ Jnungat̄ frons ꝛ nares ex populeon: oleo violato vel rosato ꝛ hꝫ. ¶ Jtē succus portulace lactuce cymbalarie: vermicularis vl' scariole: ꝛ similiū cū aceto mistus diu ī ore teneat̄. ¶ Jtē radix malue domestice pulueriȝate si ipse pul. inter dentes teneat̄ dolorē tollit ꝛ fricētur gingiue ex eo. ¶ Jtē mastix ꝛ cera in q̄titate vnius fabe ꝯmista ꝛ diu masticata dolorē tollit. ¶ Experimentū magistri mei ad dolorē dentiū intollerabilez: ꝛ etiā ad dolorē auris remouendū: ꝛ etiā ad emigraneā fiāt pillule. ℞. opy thebaici iusquiami: aā. oīa ꝯficiant̄ cū aceto forti. ꝯformen̄ pillule: ꝛ ex eis vna supra dentē dolentē teneatur. Si auris doleat resoluat̄ vna ex ipsis pillulis cuz oleo rosato: ꝛ auri dolēti tepida īfundat̄: ꝛ in dolore emigraneo ꝑdicte pillule cuz oleo rosato distemperent̄: ꝛ loco doloris abraso supponant̄: q2 ad oēs dolores istos valēt ¶ Aliud ad imoderatū dolorē dentiū ex q̄cunq3 cā fuerit: accipe semen iusquiami porri thuris: aā. pulueriȝent̄ oīa ꝛ cuz cera liquefacta ꝯficiant̄ ꝛ pax ex eo sup carbones ardentes pone: ꝛ pa. fumū recipiat in ore ab his emanātez. ¶ Jtē si vena q̄ est in aure incidat̄ ꝛ pax san. ab ea ex̄hatur: postea cū ferro calido coquat̄ ꝓdest in vtraq3 cā multum.

¶ Et si ipse dolor dentium fuerit a stōcho prouocetur vomitus ꝛ euacuet̄: vt in caplo de dolore capitis vitio stomachi diximus. ꝛ postea predicta remedia fiāt.

Si ab hu. frigido.

¶ Si ꝟo fuerit dolor pp frigidos humores a cerebro descēdētes vel a stōcho ꝓcedētes purget̄ ꝰm doctrinā in caplo de dolore capitis ex ipsis humorib⁹ in cerebro vel stōcho existētib⁹ facto ꝰm q ibi plene dictū est. ꝛ ꝑdicta remedia īfrascripta in hac cā fiāt. ¶ Post purgationē ꝟo mithridatum theriacā: adrianū: esdra paulinū: vel diaolibanū cū vino calido dent̄ in sero. Et si supra dētes dolētes aliqd ꝑdictoꝝ cū vino distēperatū apponat̄ statim dolorez sedat: ꝛ ipm mirabil'r tollit: ꝛ est exptū. Jtem galbanū suppositum valz. Jtē castoreū iter dentes positū dolorē tollit: ꝛ est exptum. ¶ Aliud ad idē ꝓbatū pulegiū ꝛ ȝinȝi. in vino coquātur cū quo mel ros. vl' mel cōe distēperet̄: ꝛ ca. sepe ꝛ sepi⁹ ī ore teneat̄. ¶ Jtē origanū: piretꝝ: radix tithymalli ꝛ se. iusquiami in cā frigida coquant̄ in vino: ꝛ vinū sepe teneatur in ore. ¶ Jn cā ꝟo cali. coquat̄ in aq̄ ꝛ idē fiat: q2 oēm dolorē dentiū tollit. Jtē solsequiū masticatū idē facit. ¶ Jtez sal tostū in sacculo ca. suppositū dolorē dentiū tollit. ¶ Ad idē radix hedere: fraxini chelidonie gnq3 foly piretri ꝛ parū piperis oīa simul mista ꝛ pistata in vino optimo coq̄nt̄: ꝛ colent̄. ꝛ colature addat̄ aurea alexādrina vel mithridatum seu theriaca vl' aliqd supradictoꝝ ꝛ ca. diu in ore teneatur: q2 ꝓ certo ipm dolorē tollit. ¶ Jtē oleū muscellinum cū succo rute tēperatū: ꝛ in cepe cōcauo bullitū: ꝛ in aure tepidū missum dolorē tollit. ¶ Jtez succus hedere cū sale: ꝛ melle bullitus: ꝛ in aurib⁹ missus idem opatur. ¶ Jtem si vinū decoc. radi. aſpagi vel succus eius in ore teneat̄ dolorem dentiū tollit. ¶ Experimētū magistri mei ad dolorē dentiū imoderatū tere duas vel tres frondes saluie cū tribus granis piperis ꝛ salis: ꝛ in subtili petia liga: ꝛ sup dolētem dentē applica: q2 statim dolorē tollit. ¶ Aliud ad dolorē dentiū exptū. ℞. ȝinȝi. ȝedoarie: piretri: gariofiloꝝ: radices pētaphylon: rute: saluie: betonice: radi. symphoniace cornu cerui: aā. ʒ. y. terant̄ ꝛ sil' in optimo vino bulliāt vsq3 ad medietatis ꝯsumptionē: deide colent̄: ꝛ aliq̄ de ꝑdictis opiatis addita cum ꝑdicto vino ca. diu in ore teneat̄ sepe: q2 infallibil'r dolorē tollit ¶ Quidā socius me⁹ patiebatur intēsū dolorē dentiū cū iflatione ꝛ tumore genaꝝ siue maxillaꝝ sic q videbat̄ sibi q dolor esset mortalis: quē sic curaui. feci colligi. M. j. radicis vrticaꝝ pūgentiū: ꝛ feci lauari cuz trib⁹ aqs optime vltimo ex vino feci eas lauari: ꝛ teri optime in mortario cū. ʒ. ß. ȝinȝi. ꝛ. ʒ. j. piretri: deide feci oīa in lib. y. vini albi optimi bullire vsq3 ad tertie ꝑtis consumptionē vini: ꝛ in sero cū volebat itrare in lectū feci ipm pluries gargariȝare de ꝑdicto vino ca. ꝛ predictas radices optime pistari: ꝛ supra stuppā extensas supra maxillā tumefactā ēplastrari: ꝛ sic stetit p noctē: i mane ꝟo recessit dolor dentiū: ꝛ tumor maxillaꝝ: sic q ꝑfecte liberat⁹ fuit. ¶ Jtē ad dolorē dentiū ex q̄cūq3 cā fuerit: ipleat̄ cortex maligranati ex aceto fortissimo: ꝛ addito ibi. ʒ. ß. collogntide pulueriȝate bul. ad ignē vsq3 ad medietatis ꝯsumptionē: ꝛ ex hꝫ aceto ca. diu in ore teneat̄ q̄tum pōt: q2 dolorē ipm efficaciter tollit. ¶ Ad idē lūbricos terrestres i pignato nouo in igne cōbure: ꝛ pul. coꝝ cū oleo camo. ꝛ sambucino in frigida cā. vel cū ros. in ca. cā cōmisce: ꝛ oleū illō parū in cortice colloquintide bulliat: vel saltez in cortice granati vel oui: ꝛ tepidum in aure q̄ est a latere sano pone ꝛ iaceat supra aurem a ꝑte vbi est dolor: q2 h ēt multū tollit dolorē.

Experimentum.

Additiones ad dolorē dentiū: ifunde oleū cū ligno circūuoluto bōbice imbibito in oleo cōi ꝛ ignito: ꝛ applicato dēti. ¶ Ad dolorē dentiū vinuz ꝺcoc. mēte: betonice: absinthy: apy: aā. i ore ca. diu retētū post herbe trite sup maxillā dētis dolētis emplastrare: deide radix rorismarini trita: ꝛ dētib⁹ p horā cōmasticata sine mora dētiū dolorē tollit: ꝓbatū est. ¶ Jtē ad cōmotionē dentiū: ꝛ dolorē fortē. ℞. gallaꝝ corticū glandiū corticū granatoꝝ: aā. ʒ. y. medietas istoꝝ bull'. in aceto: ꝛ ꝺ aceto abluat̄ os: ꝛ alia medietas in pul. reducat̄: ꝛ post illā ablutionē residuū illi⁹ pul. gingiuis aspergat̄: q2 miro mō eas ꝯsolidat ꝛ dētes ꝯfortat mirabil'r. ¶ Ebemesue. Jn dolore dentiū q̄nq3 vsus suz retētiōe aceti simplicis in ore q̄n mā cali. reumatiȝat: ꝛ q̄nq3 i hyeme ca. apponebā. Et post oleo oliuaꝝ ꝛ ros. globū bombicis ꝓfundebā: ꝛ multum valuit. ¶ Q̄nq3 acetū cū sale miscui ꝛ ēt est optiā medicia in ꝓhibēdo māz rheumatiȝātē: ꝛ i dissoluēdo: ꝛ siccādo. Et si vernix ei addat̄ est optimū medicamē. ¶ Acetuz decoc. ireos cū melle rosato ē optimū si mā rheumatiȝat. resoluit. n. ꝛ ꝓhibz rheumatismū. ¶ Jtē ad dolorē dētiū. ℞. olei costini: olei nardini: olei de euforbio: olei castorei: olei laurini: aā. ʒ. ß. iterioꝝ collogntide: aloes cicotrini: aā. ʒ. ß. fiat ꝺcoc. colet̄ ꝛ. y. vel. iij. gutte tepide inyciāt auri ex ꝑte ad dolorē dētiū ꝓbatū est. ¶ Expimētū qd habui a q̄dā Romano cū quo vt dixit mihi: attrahebat dētes sine ferro. ℞. auripigmenti armoniaci: ꝛ reubarb. aā. terant̄ oīa ꝛ cū aceto fortissimo tēperent̄: ꝛ in modū empl'i supra lesuz dētē ponat̄ p noctē. ꝛ sic stet: q2 p certo dens cadet. ¶ Ad idē qd habui a q̄dā viro ꝓbo ad h sil'r exptū: accipe cortices radicis mori celsi: ꝛ mūda: ꝛ rade eas optie: deide fac iacere eas i optīo vino albo p. x. dies ꝛ totidē noctes renouādo in eis q̄tidie vinū recēs: postea exiccet̄ in sole ꝛ in furno ca'o terant̄ ꝛ cribellentur: ꝛ adde eis tm̄dē piretri pulueriȝati: ꝛ cū sale: ꝛ aceto sil' distēpat hūc pul. tēpa: deide iforma capsulā vnā ꝺ cera ad modū illi⁹ dent lesi: ꝛ ex hꝫ mistura capsulā iple ꝛ sup dētē lesuz ponas sic q alios n̄ tāgat: q2 ꝓ certo dētē faciet cadē.

Experimenta ad extrahēdū dentē sine ferro.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit liber secundus.

Expleto tractatu olum egritu-dinuz capitis et que in capite nasci pñt si nimis ꝓlixo: vel rustico sermone locut⁹ sum supplico vniuersis doctorib⁹ magistris et viris in arte medicine ꝑuectis: si ad coꝝ man⁹ opus istud deuenerit: vt mihi ꝑcant: qm̃ curas ꝑdictaruz egritudinũ cerebri et toti⁹ capitis vtiles et expertas tã ꝓ diuitib⁹ q̃ꝫ pro paupib⁹ sub minori cõpẽdio: vt ꝓmisi: cõpilare nõ potui. Et nemo mireṫ si i hoc ꝑdicto libro ḋ phrenesi et letargia que sũt pas. cerebri mẽtionẽ nõ feci: qꝛ cũ sequantur vtplurimũ ad fe. in tractatu de fe. de his duab⁹ egritudinib⁹ seriatim agere disposui. ¶ In hoc aũt meo libro scḋo ītendo agere seriatim de egritudinib⁹ q̃si totius corpis in hunc modũ. Prio. n. agam de egritudinib⁹ q̄ in gula seu circa gulam fiunt: postea de egritudinib⁹ spũalib⁹: vt de tussi asmate et sif̃ibus: sed de pas. pulmonis ꝑipleumonia: et pleuresi: et phthisi: et ḋ syncopi: et cardiaca: et ḋ apostemate epatꝭ: et splenis stõchi: et intestinoꝝ cum ad ista apostemata itrinsecus eueniẽtia semꝑ sequaṫ fe. de his in tractatu fe. q̄ erit vltimus tractatus toti⁹ libri mei tractabo si deus voluerit. Cõsequẽter in hoc libro de siti et vomitu: et de vniuersis stomachi egritudinib⁹. inde de pas. renũ et vesice: et de his qui coire non pñt: et de tumore: et ardore: et pustulis virge: et testiculoꝝ: postea de crepatis tractabo. Et ꝯsequẽter de pas. artetica vnũ tractatũ ordinabo: postea de passionibus intestinoꝛuz: vt de colica iliaca et lũbricis: postea de tenasmone et hemorrhoidis: lyenteria et dissynteria scabie et pruritu. et de porris: et verrucis. Et vltio de lepra tractabo: et ibi finietur liber noster scḋs auxiliante deo: et ibi signa causas et curas ipsaꝝ egritudinũ vtiles tam pro pauperibus q̃ꝫ pro diuitibus deliberata rõne in cõmune deducere decreui ponẽdo ibi expimenta dicti magistri mei: et etiam quecũqꝫ ab egregiis doctoribus: et magistris cõmuniter: et priuatim tẽporibus retroactis repperi. et que exptus suz et vidi ab alys experiri certo ordine tradam in scriptis.

¶ Explicit prologus.

¶ De squinantia. Cap. I.

Squinantia est acuta gutturis prefocatio. Est eñ squinãtia apostema quoddã: qḋ qñqꝫ fit interius in gutture: sic ꝙ mã ipsi⁹ apostematis tota interius in gutture contineatur. vꝫ: in quodã foliculo qḋ est iter hisophagum et tracheã arteriaz: et ibi generaṫ totũ apostema illud: sic ꝙ tumor seu iflatio exteri⁹ nõ apparet: et in ore aperto nullus etiã tumor apparet iterius: et hec est p̃ma spẽs egritudinis: et ꝑm salernitanos dı̄ equinãtia. In hac. n. specie adest species orthomie et ipediṫ vox: et adest fe. acutissima. et pa. cũ loq non possit locum digito oñdit: et hec species pro desperata et icurabili reputaṫ: de qua loquiṫ Hippo. veritatis amicus in libro ꝓnosticoꝝ dicẽs. Squinantia pessima et mortifera que in gutture nõ apparet nec extra in ceruice cũ rubenti tumore: dolore tñ existẽte acutissimo in spũ orthomie hec eñ prima die suffocat: aut in scḋa: aut in tertia: aut in quarta: et hec sunt verba Hippo. ¶ Qñqꝫ tñ mã colligitur in minori q̃titate interius: et in maiori extra: et tũc est scḋa spẽs: et dı̄ sinantia ꝑm ipsos salernitanos: et hꝰ spẽs cognosciṫ per aliq̃ꝫtulũ tumorẽ exterius apparentem et minori fe. et minori difficultate ispirandi: et respirãdi: et hꝰ spẽs cum difficultate curatur. vnde non opꝫ ꝙ medicus sit piger ad eam curandã: sed laboret cito: et faciat necessaria in hãc curam ꝓut inferius enarrabo. ¶ Qñqꝫ xo fit tertia spẽs: et tunc tota materia apostematis colligiṫ extra: vnde totus tumor apostematis extra apparet: et dolor aut nullus

p^a spẽs.

2ª spẽs.

3ª spẽs

aut modicus sentiṫ. fe. aũt nulla: aut lenta: nec adest aliqua difficultas inspirãdi: vel respirandi: et hec species nõ est periculosa: sed ḋ facili curaṫ nisi forte tumor ad iteriora redierit. Et hec ꝑm salernitanos dı̄ squinãtia. ¶ Sed hꝰ differẽtia vocabuloꝝ vtrũ. s. debeat dici p̃ma spẽs quinantie. Secunda sinantia. Tertia squinantia: ꝑm Gal. in aphorismis non hꝫ locum nec debemus hꝰ differentiaz in nominibus facere: sed solum dicere ꝙ tres sunt spẽs squinãtie. s. prima secunda: et tertia. Prima que hꝫ materiam totam interius. Secunda cuius mã partim est interius: partim exterius. Tertia cuius materia tota est extra sicut statim dictuz est. ¶ Fit enim squinãtia a rheumatico fluxu: et quãdoqꝫ peccat in ea san. et tunc adest fe. acuta: dolor vehemẽs: rubor faciei: oris dulcedo: plenitudo venaꝝ: vrina ru. et spissa: dieta ꝑcedens ca. et humida regio ẽt etas et compl̃o si in h̃ cetera ꝑticularia conueniunt reddũt nos magis certos. ¶ Si xo cholera sit i cã adest rubor faciei admistus colori croceo: dolor acutior: sitis: oris amaritudo: et angustia in respirãdo: fe. feruentissima: lingue asperitas: vrina colorata et tenuis superi⁹ crocea: dieta: et ꝯpl̃o: et regio: et tp̃s anni calidũ: et siccũ: et si in h̃ ꝯueniant magis nos clarificant. ¶ Or si flegma in cã fuerit adest facies pallida: vel subpallida: oris insipiditas: dolor magis remissus: nec ita acutus sicut in predictis: sed aggrauatiuus: nec adest sitis: adest etiam os humidum: et lingua grossã vrina apparet colorata et spissã ꝑ modicum tempus: et qñqꝫ apparet discolorata: vr̃ eniz patienti ꝙ maximum pondus circa frontem: et tympora patiaṫ et per totum caput sustineat et grauatur in eo auditus. ¶ Ex melia nõ fit squinãtia: sed magis et p̃ncipal̃r ex san. secundario ex flegmate: raro ex cholera. ¶ Qualitercũqꝫ igiṫ fuerit hec egritudo in p̃ma die fiat minutio de vena capitꝭ manus viribus et etate ꝑmittẽtibus: nec extrahaṫ magna q̃titas san. tunc eñ in secunda die scindanṫ vene que sunt sublingua et ab eis dimittaṫ exire bona q̃titas san. collo parum stricto cũ faciolo. Et si adhuc nõ cessauerit hꝰ egritudo: apponanṫ ventose tertia die cum scarificatione due in spatulis: et vna in collo et extrahaṫ sang. ꝑm vires et hoc dico corpe existente plectorico: et viribus: et etate ꝑmittentibus. hꝰ eniz flebotomys solum quãplures squinanticos curaui: et qñqꝫ qꝛ corpus est constipatum fiat p̃mo clystere mundificatiuũ: deinde mordicatiuuz vt fauces mundificenṫ. suppositoria etiã lenia: et fortia fiant ꝑm ꝙ in pluribus locis dixi. Inungatur etiam corpus ex aliquo de vnguentꝭ laxatiuis in capl̃o de quartana nota scribẽdis: vel aliqḋ de emplastris laxatiuis ibi positis supra ventrem ponaṫ vt ventrem laxet: et hec fiant ex quacũqꝫ cã fit. ¶ Et si flegma fuerit in cã si põt sumere patiens pillulas cochias hic purgeṫ cum eis vel cum pillulis de hierapigra. cũ calida distẽperatis que sibi denṫ in potu: et si nihil sumere põt iuueṫ cum clysteri: et suppositorio: et vnguẽtis: et emplastris laxatiuis: vt dcm̃ ẽ. ¶ Cũqꝫ assellauerit fiant gargarismata hꝰ. ℞. hysopi. M. ß. anthere. ʒ. j. corticum nucꝭ medianoꝝ. ʒ. ß. omnia hec in aqua bulliãt diu: et addito diamoron vel sapa in hac aqua colata gargarisma fiat calidum. ¶ Aliud probatum ad idem. extrahatur succus de nucibus viridibus pistatis quando adhuc nucleos bonos non habent: et addita q̄nta ꝑte sui succi granatoꝝ acetosoꝝ vel aceti bul. isimul et depurentur et fiat in modum syrupi. In mã ca. cum zucchara: in frigida xo cuꝫ melle et ad gargariçãdũ deṫ: qꝛ mirabil̃r valꝫ. Et magister meus faciebat fieri in magna q̃titate de isto syrupo tẽpore nucum viridium: et ꝑ totum annuz faciebat pro istis egritudinibus reseruari. ¶ Aliud gargarisma ad idem. ℞. gal. laꝝ balau. sumach. ros. lentiuz: ana. ʒ. quartam: hec omnia in aq̃ bulliãt: et addito diamoron ad gargariçandum tribuas. ¶ Aliud ad idem ros. ꝯsolida maior et cortices mali grana

ti in aq̃

Differentia vocabuloꝝ hu-iusmodi nõ tenet apud Gal.

Signa sanguinee.

Sig^a cholerice.

Sig^a flegmatice.

Cura cõis

In flegma

Gargarismata.

ti in aqua bulliat: et illa aq gargarizet. Ite succus cuiusdam herbe que di amarusca: et est sil'is camo. sz tn differt gargarismatib9 mirabilr valet. ¶ Diamoron dico qd in hac ca cu pdictis gargarismatib9 admisceat: et gargarizat fit hoc mo R. succi mori celsi vel radicu ei9 lib. ij. sape vel vini cocti lib. j. misce insil: et addito zucchar: et melle. ana. lib. ij. decoquat insimul vsq3 ad spissitudine in modu syrupi. ¶ Ite vngat locus et spal'r si fuerit ibi ardor ex oleo violato: et rosato: et butyro insimul mistis: vel p se et supra locu cu manu fortiter fricado h9 iunctio ducat: spogia vel panus lini in oleo tepido infusa loco doleti sepius applicet. ¶ Ite matre vio. et cantabru in aqua et oleo vel etia cu vino al. et oleo cocta cathaplasment. ¶ Empl'm magri mei pbatuz: qd si supponat gutturi mam squinantie trabit ad exteriora mirabil'r. R. lapacy acuti vuap pas. eiectis nucleis ficuuz albaru siccaru radicis ireos. ana. de quolibet tere oia: et cum axungia veteri oia icorpora: et fiat empl'm qd calidu suppone. ¶ Aliud ad ide peroptimu. R. seme lini: fenugreci altbee et malue. ana. ℥. j. terant et pulverizent optime: et h mo pficiant. In aqua bulliant radices altbee: et malue eiectis medullis: et cu cocte fuerint accipiant ex ipsis. ℥. iiij. et cum dialtea: et butyro pficiant: et additis pdictis pulueribus fac empl'm qd gutturi circuuolue. ¶ Aliud pbatu ad ide. Accipe pane tritici calidissimu cu exit de furno: et mollica ei9 extrahe: et in succo apy misto cu melle. ana. infunde ea et calida loco appone quatu pa. pot pati: hoc fac toties renouado semp ipm pane donec fuerit infrigidat9: donec ma ad exteriora trahat: qr pbatuz est. ¶ Succus porri basiliconis et maiorane glibet p se valet in oi specie squinaatie: nec volo molestari pp hoc: qr dicitur q tales succi sic calidi p optimu in his egritudinib9 babeant effectu: et huic malitie sanitate pstare dicant fm plurimos: qr a pprietate dicuntur hoc agere. ¶ Aliud empl'm ad idez: vnge sartagine de axungia por. et mitte stercus asini: et absinthy triti: et paruz butyri: et frige paru oia insimul pouluedo ea. et calidu loco sepe et sepius emplastrent. qr materia ad exteriora trabit. ¶ Aliud mirabile ad ide: accipiat totus nidus hirudinis et cu aqua ca. resoluat: et inuoluat supra gula vbi est dolor. ¶ Ite lubrici terrestres minutiz incisi: et in oleo cocti per diez supra locu positi multu valet: post in nocte fimus columbinus cu radicib9 lily ptritis: et cum axungia: vel butyro mistis loco pdicto apponant: qr mirabil'r valet. ¶ Aliud empl'm ad ide optimu: radices altbee: teste allioz. radices lapacy acuti et malue: radices ebuli: et cardus bndictus coquant optime in aq: deinde addito pul. seminu lini: et fenugreci cu axungia porcina: et butyro pficiant: et loco emplastret: qm mirabil'r apa maturat. ¶ Ultimo dico cu sanies fuerit ibi gnata rupatur apa digito: vel baculo: vel alio simili: caute tn et cu discretioe maxima: vel rupatur hoc mo vt leuiter facere poteris: bulliat in aq carnes vaccine duabus vel trib9 ebullitionib9: et ex eis scinde bolu vnu qdratuz cu cultello grossiuz quantu tranglutire pot: et suatur ille bolus cu filo aliquo logo et forti: et detur ipse bolus ad transgliutiendu: et cu transglutitu fuerit trahat sepius p filu: et cu tanget apa statiz rupet ipm. ¶ Intercipiat rheuma dando aliqs de pillulis in caplo de rheumate dictis. ¶ Cibaria ca. in hac pas. vitari debet: cu sint ca maioris flux9 et dissolutionis rheumatis. Na vt ait Phs in libro de aialib9: cerebru est fridu et humidu. vn potius iuuat a moderate frigidis: et huidis q a calidis. Hippo. et in. 5. aphorismoz dicit. Calefactio qdem ex aromaticis vtilis eet si non capitis grauedinez gnaret vel faceret. A vino g forti piperatis alliatis cepis caseo: et ab oibus spebus aromaticis: cu oes sint calide caue at. Lac amygdalap amiduz ptisana spissaz colatura sulfuris: et h9 cu butyro receti cognata vel sine ipso

Empla.

Ad rupendum apa maturis.

Dila.

apposito ibi frusto lardi recetis integro detur: vel hec coquinata cu syrupo iulep: vel cu diadraganto dentur.

Additiones in squinatia. sterc9 canis albu dissolutu cuz adipe galline vel anatis sumopere et valet exterius applicatum. ¶ Remediu alexadri mirabile ad sanadu squinatia: quo vtedu est oi tpe morbi: maxie qn itetio est calefacere: et subtiliare que nimis co stricta sunt. R. ireos papaueris croci. an. ℥. ß. balau. ℥. j. roris siriaci. ℥. iij. vini sextariuz. j. ß. mellis lib. ß. pfice et vtere. ¶ Rob moroiu est efficax: et rob nucu e optimu: et vnctio cu oleo laurino m'lta: et ligatura cu fascia valz. ¶ Qnq3 squinatia no resoluit neq3 mudificat in qtuor dieb9: et tuc tedit ad suppuratione. et tunc itendat ad maturadu cum emplo facto ex folys cauliu et farina fenugreci: et butyro sil' coctis. ¶ Squinati qui no pnt aliqd deglutire minuant de brachio et lingua vetosent in collo sine scarificatioe. Apponat ex empl3 attractiuu ex semine lini: et aneti. et radice altbee: et oleo aneti. et se. fenugreci. ¶ Succus radicis ebuli calefactus in quo itingat panus collo apposit9 valet iterado qn siccat: et pot misceri cu eo axugia antiqua galline: vel alterius. ¶ Empl3 qd fecit queda mulier cuida squinatico romano et Rome me pnte: et ille curat9 e. R. stercoris canis ossa rodetis: et comedet furfuris triti ana. pfice cuz melle: et calidu sepe: et sepi9 suppone gutturi sup locu dolete. ¶ Ite sterc9 canis siccu modicu assuz: et cu diamoro gargarizatu: et cu melle pistu: et emplastratu gule multu valz p squatia. ¶ Ite syrupus de succo nucu viridiu fact9 gargarizat9 valet. ¶ Vinu decoctionis tapsi bar. cu melle rob. gargarizatu sanat squinantia. pbatum est p magrm Petru de reato. ¶ Gargarisma pbatuz p asperitate gutturis: et squinatiaz R. pulpe cassiefi. ℥. ß. medulle fermeti. ℥. ij. dissoluant ista duo in lacte caprino sicut mulget ab vbere: et malaxet cuz digitis colet: et gargarizet. ¶ Oratio bona p squinantiam. Dise Jesu christe vere deus noster per vtute tui nominis Jesu: et per oroez serui tui Blasy liberare digneris. A. famuluz tuu: vel famula tua ab oi infirmitate gule gutturis: et vuule: et alioru mebroru suoru. Qui viuis et regnas cu patre etc. Et dicat ter oratione: et ter pater noster: et aue maria.

Oratio.

Cap. II.

¶ De vua et folio.

Tertia epiglotu nascit in qbusda qnq3 qda pas. que foliu dicit ad sititudine foly arboris sic dicta. Naz qnq3 nascit ibi qda caruncula vel due late ad modu foly subtilis que p visum patet si inspiciam9 in gutture pa. iuxta epiglotu: videnti etenim ibi folia pendere et obstruunt trachea arteria et voce ipediunt. Cuz dico paties os aperit ad loquendu se eleuat et forame trachee arterie opilant: et cu os claudit subsidet. vn paties vix pot aliqd verbuz itelligibile formare. et hec pas. nuq curat nisi bnficio chirurgici. Cuius modus optime trabitur in albukasi: et in chirurgia Bruni: et Roladi parmesis. Quicuq3 aut hac curare voluerit ad pdictas chirurgias recurrat. ¶ Vua dico est qdaz mebru a palato descedens in modu vberuz mamille duo hns foramina: vnu superi9: aliud inferi9: superi9 qdez latu: inferi9 dico angustu et hoc ordinauit na sagax que no deficit in necessarys et est sufficies i oi eo quo idiget: vt ait Gal. ad hoc ne in nimia quatitate huores defluat ad inferiora: et ne hoc sit ca nocumeti. Officiu qde vuule est expurgare caput a supfluitate huiditatis. vnde di vuula qsi ad modu vue in se multa hz humiditate: vel pptera forte: qr forte foramen isti9 vue est latu supius. inferi9 dico acutu in modu grani vue. ¶ Relaxatur itaq3 vua siue vuula qnq3 ex humore flegmatico. vn segtur ipedimetu vocis et alia signa flegmatis in pcedenti caplo dicta. Qnq3 ex hu

Quid sit vua et eius vtilitates.

De relaxatione ei9 et causis et signis.

more sanguineo vel cholerico relaxatur.Ex hūore ꝫo me/
lācholico vix aut nūꝗ.⁊ hec oia cognoscetis ꝑ signa in p̄ce
denti caplo dicta.vꝫ.quis hūor fuerit in cā.Inflatio itaqꝫ
seu relaxatio vue cognoscit̄ hoc mō.iniūgas pa.ꝙ os ape/
riat ⁊ linguā eiꝰ cū digito vel cū baculo inferiꝰ deprimas:⁊
statiꝫ inflatio seu relaxatio vue manifeste apparebit.¶ Cō/
tra relaxationē vue fiat hoc gargarisma ꝯstrictiuū.℞.rof.
psid ie balaustiaꝝ gallaꝝ ana.ʒ.j.gūmi arabi.thuris mast.
ana.ʒ.q̄rtꝫ.hec oia in aceto:⁊ aq̄ pluuiali bulliant:⁊ addito
melle calidū gargariçet̄ mane ⁊ sero:sequēti ꝫo die fiat gar
garisma ꝯsumptiuuꝫ h̄ mō.℞.piperis piretri çiç.çedoar.
foliȷ gariofi.ana.ʒ.q̄rtꝫ.vue pas.ʒ.j.⁊.ß.ficuū siccarū.xv.oia
hec in vino albo optimo bulliāt vsqꝫ.ad medietatis ꝯsum
ptionē.⁊ istud vinū calidū gargariçet̄ vel diamoron cum
sapa.¶ Et si in hac egritudie humor sanguineus in cā eē̄
perpendat̄:fiat minutio de vena capitis:⁊ vētose cū scari/
ficatione ponant̄ in collo.Si ex cholera mundificet̄ chole
ra ꝫ doctrinā in caplo de dolore capitis ex cho.facto a no
bis datā:⁊ fiāt gargarismata supius tradita.Si ex flegma/
te purget̄ flegma vt in caplo de dolore capitis ex flegma/
te facto dictū est.⁊ fiāt gargarismata:⁊ alique de opilatis in
p̄dicto caplo noiatis post purgationē dent̄.¶ Ad subleua

tionē vue que ceciderit puluis cinamomi ⁊ antere iponat̄
sub vua ore apto cū digito:vel ligno:vel ferro cōcauo vue
ipresso.Quidā subleuāt ēt eā violēter trahētes infirmuꝫ a
ꝑte posteriori capitis ꝑ capillos ter vel q̄ter in die capien
do ip̄m ꝑ capillos q̄ sunt a posteriori ꝑte capitis iter occi/
pitiū:⁊ verticē:⁊ hoc iuuat maxie in p̄ncipio.¶ Itē aurea
cuꝫ oleo muscelino tepida supra verticē capitis cathapla/
smata p̄us abrasa valet plurimū.¶ Emplm istud in sūmi/
tate capitis appositū multū valet.℞.baccarū lauri cimini
pulegȷ hyssopi origani euforbȷ oium ana.ʒ.ß.oia terant̄
⁊ cū melle ꝯficiant̄:⁊ in sūmitate capitis calidū apponat̄.
¶ Emplm ēt de pice liqda calefacta ⁊ pul.olibani ⁊ ma/
sti.insimul mistis tepidū in occipitio apponat̄:⁊ hoc mul/
tū valet ad relaxationē vue:⁊ ad casuꝫ ipsiꝰ.¶ Coctura ēt
in occipitio facta multum valet ad p̄dictas vue passiones.
¶ Si igit̄ oia supradicta nihil valēt:⁊ cuꝫ p̄dictis nō pōt
curari vuula tūc incidat̄ cū rasorio:vel cū forficibꝰ bn̄ inci
dentibꝰ.Saluemus tn̄ sciam Hippo.q̄ dicit in libro ꝓno/
sticorū vuaꝫ tumidā ⁊ rubescētē timēdū est icidere:q2 vel
sanies seqtur vel sanguinis fluxꝰ nimiꝰ.vn̄ ad aliā curā fu/
giendū est.Et si neqꝫ incisionē fugere poterimꝰ:⁊ amplius
crescit:⁊ liuescit:⁊ qđ palato adheret subtiliatur tūc incide
eā.sed prius in totū corpus curare seu purgare festines tꝑe
fauēte suffocationis timore/ minꝰ reluctāte.hec sunt ꝓpria
verba Hippo.in ꝓnosticis.Incidat̄ itaqꝫ iuxta palatū in
subtiliori loco:hoc est in extremitate sui:⁊ caue ne tangas
radicē ipsiꝰ vue ne ex nimio fluxu hūoꝝ fluxibiliuꝫ fieret
suffocatio:⁊ hoc fiat cū forficibꝰ bn̄ incidētibꝰ ꝓprie ad h̄
factis purgatione idonea p̄us p̄cedēte ⁊ flōmia:⁊ hec inci/
sio fiat cū magna cautela tꝑe sereno claro:⁊ pulchro:⁊ non
rheumatico.deinde gargariçet gargarisma desiccatiuū su/
periꝰ scriptū pluribꝰ vicibꝰ ⁊ si sanguis cū his in totū non
restringat̄.tunc coquat̄ locꝰ icisionis cū stilo aureo:vel ar/
genteo:vel saltēꝫ ferreo calidis supra ip̄m vbi facta fuerit
ipsa incisio posito ⁊ incisionē vltra modū timeat:coquatur
vna cum p̄dictis stilis cal.⁊ fiāt alia remedia supius dicta.
Et post predicta caueat pa.ne supinus iaceat ⁊ ne multum
dormiat ad minus quousqꝫ transiuerint tres noctes:quia
in somno multū ꝓuocatur rheuma:⁊ a cerebro descendit:
⁊ aquam in qua cocta fuerit gallina pinguissima sepe su/
mat ⁊ gargarisma supradictū gargariçet.Et nota ꝙ foliuꝫ
eodem modo pōt incidi decoqui:⁊ curari:quemadmoduꝫ
vuula:⁊ sic de singulis.

Cura.

Ad subleuādū vue.

De icisiōe ⁊ cauteri/zatione.

¶ De raucedine seu ipedimento vocis. Cap.III.

Plures sunt q̄bus accidit ipedimētū seu raucedo in voce:qđ pluribus de causis fit.qn̄qꝫ ex siccitate trachee arterie:⁊ fi/
stula pulmonis coarctāte:⁊ sic seqtur raucedo
vocis:⁊ ēt adest totiꝰ corꝑis macilētia.⁊ colli
gracilitas:⁊ punctura in spūalibꝰ sentit̄ q̄si ex spinis facta.
¶ Qn̄qꝫ fit ipsa raucedo ex nimia hūiditate que qn̄qꝫ cū
caliditate miscet̄:⁊ talis hūiditas raucedinē faciens qn̄qꝫ
descēdit a cerebro distillādo:⁊ vadit ad vuam:⁊ ad instra
vocis:⁊ sic vocē ipedit:aut hꝰ humiditas cum caliditate ⁊
sanguine nimis supabundat:⁊ ad venas vltra modū descē
dit:⁊ sic seqtur meatuū coarctatio:⁊ ita ꝑ ꝯn̄s vocis ipedi/
mentū fit:⁊ talis vocis defectꝰ fit plerūqꝫ in iuuenibꝰ ⁊ ado
lescentibꝰ q̄ sunt multuꝫ sanguinei:⁊ venas hn̄t repletas:⁊
longo tꝑe minutiōe nō vtunt̄:⁊ isti ꝑ solā flōmiā de vena
capitali factā multoties liberant̄:sic ꝙ alia curatione non
idigent.¶ Qn̄qꝫ deficit:⁊ ipedit̄ vox ex defectu spūum ⁊
v̄tutis:sic accidit pluries post febres diuturnas ex nimio
ieiunio fluxu ven.san.vel mēstruorū ⁊ his silibꝰ que debi/
litauerūt:⁊ macerauerūt:⁊ tenue fecerūt corpus:⁊ sic v̄tu/
tibus debilitatis debilis effecta est vox:⁊ hꝰ vocis defectꝰ
curat̄ cum electuarȷs syrupis ⁊ cibarȷs restauratiuis que
dicent̄ deo ꝯcedente in caplo de ethica.¶ Quādoqꝫ vox
ipsa ipeditur ex re aliqua orta in gula sicut ex squinātia fo
lio vua:⁊ silibus:⁊ hec curat̄ curatione dictaruꝫ pas.sicut
in proprȷs capitulis dictum est.

¶ Et si ex flegmate distillāte a cerebro fiat hec passio.fiant
remedia in caplo de rheumate dicta.purgatiōes ⁊ opiata
⁊ cetera rheuma ꝯstringētia vel dicta in hac cā fiāt.Itē fo
mentuꝫ ex paleis ordei cinere storace calamita ⁊ laudano
in aq̄ bullita fiat circa tibias:⁊ supra hꝰ fomēto sudet:⁊ ex
ipsa lauent̄ tibie vsqꝫ ad genua ⁊ manꝰ vsqꝫ ad humeros.
deinde ꝑtes lote pānis fricent̄ ⁊ patiēs optime cooperiat̄
in lecto ⁊ dent̄ sibi oua ad comedēdū fracta suꝑ carbones
assa ⁊ cinere cooperta.¶ Itē ficus sicce assate et puluere
piperis replete dent̄ ⁊ in vino dulci decoquant̄ ⁊ comedā/
tur ⁊ vinum illud gargariçet̄ ⁊ bibat̄.¶ Itē pectus ⁊ tra/
chea vngant̄ ex dialtea marceaton agrippa oleo laurino
camo.et silibus:et sacellet̄ pectus ex pul.cimini pulegȷ et
hyssopi:vel isti pul.cū melle ꝯficiantur ⁊ emplastrū ex eis
factū tepidū pectori apponat̄.¶ Crispelle ēt facte ex sum
mitatibꝰ vrticarū vitellis ouoꝝ ⁊ modica farina supra lar
calꝫ cocte ⁊ date mltū valēt.¶ Itē fumꝰ ex vngule cabal
line radicibꝰ suꝑ prunas positis in ore receptꝰ multuꝫ va/
let qn̄ ipsa raucedo fuerit ex nimia humiditate.¶ Iteꝫ.si
myrrha teneat̄ sb̄ lingua aut cū ouo sorbili comedat̄ mul/
tuꝫ valet.¶ Diaciminū alex.mithridatū diaprassiū aurea
alexādrina diaçinçi.⁊ hꝰ electuaria calida in hac cā bona
sunt.¶ Et si ex nimia siccitate fuerit.s.si humor cholericꝰ
supabundauerit purgetur vt in caplo de dolore capitis ex
cho.facto dixi.deide syrupis hūectatiuis cibarȷs electua/
rȷs restauratiuis fridis ⁊ hūectātibꝰ vtāt̄ ⁊ in dieta dietēt̄
⁊ regant̄ queādmodū in ca.de ethica suꝫ dicturꝰ.¶ Eodē
mō dꝫ curari raucedo que fit ex defectu spūum et v̄tutum
sicut superiꝰ dictū est.¶ Pillulas ēt sub lingua teneāt que
valēt ad asperitatē gutturis trachee arterie ⁊ cāne pulmo/
nis que.℞.amidi se.cydoniorū se.bōbi.⁊ maluaꝝ.an̄.cōfi
ciant̄ cū ptisana in infusione dragagāti.¶ Pille alie opti
me ad idē ⁊ ꝯ̄ vocis amissionē que debēt silr sub lingua te
neri quousqꝫ ꝑ se dissoluant̄.℞.ligritie puluerizate.ʒ.j.se.
lini.gūmi ar.dragagāti amidi seminis cydoniorū medulle
se.bombi.cādi.an̄.ʒ.ȷ.se.cōium
se.bombi.cādi.an̄.ʒ.j.succi liquiritie psilȷ.an̄.ʒ.ȷ.se.cōium
mundatoꝝ.an̄.ʒ.ȷ.se. portulace.ʒ.iȷ.croci.ʒ.j.oia pulueri/
zata ꝯficiant̄ hoc mō.in lib.ß.ptisane dissoluāt̄.ʒ.iȷ.peni/
diarum

Cura. Si a fleg/mate.

Si a cho/lera.

Pille mi/rabiles ꝑ/pec.

diarū ꝛ coquant̄ insimul vsq̄ ad ↄsumptionē ptisane ꝛ tūc amoueant̄ ab igne ꝛ pulueres p̄dictos admisce ꝛ pillulas in modū grossorū ciceruꝫ informa: quas sub lingua teneat vnā post aliā quousq̄ p se dissoluant̄ ꝛ deglutiant̄ p palatū q̄m sunt mirabiles ꝛ ꝓbate in asperitate pectoris ꝛ cāne pulmonis ꝛ ↄ vocis amissionem. ⁋ Pillule ↄ vocis amissionē ꝛ raucedinē reddētes vocē sonorā ꝛ clarā ꝛ valēt cōtra fluxuꝫ rheumatꝫ a cerebro. ℞. storacis calamite lauda. oliba. mast. aā. ʒ. ij. opij thebaici. ʒ. j. ↄficiant̄ pillule in modū cicerū ꝛ dent̄ tres vel q̄nq̄ in sero ꝛ teneantur ꝛ deglutiant̄: ꝛ sic magis valēt. ⁋ Itē ad raucedinē vocis subitā. ℞. sem. apij feni. anisi aneti pulegij. aā. ʒ. j. vini. ℥. j. vel. ℥. ß. absin. methe. aā. M. j. hec oīa in vino albo bulliāt ꝛ gargarizent̄. ꝛ si addas. ℥. ij. se. fenugreci in p̄dicto vino bonū est. hoc enim vinū p duos vel tres dies gargarizatū vocē dep̄ditā restaurat. ⁋ Et nota q̄ ea que valēt ↄ tussim: valēt et ↄ raucedinē ex eadē cā ꝓuenientē sicut in ca. de tussi dicā. ⁋ Electuariū valēs multū ↄtra vocis amissionē a mag͂ro meo ꝓbatū. ℞. passularū sine nucleis ficuū siccarū liquiritie oīum. aā. ʒ. iij. coquant̄ oīa in lib. 6. aque vsq̄ ad ↄsumptionē medietatis ꝛ colature adde tātūdē mellis dispumati albi ꝛ decoquāt̄ vsq̄ ad spissitudinē additis. ʒ. ij. amyg. dulciū se. papaueris al. ʒ. iij. se. lini assi. ʒ. ij. da in sero ad q̄titatē castanee cū aqua vel vino decoctionis ligritie ꝛ hysopi. ⁋ Itē nota q̄ si q̄s malā vocē naturalr̄ a p̄mis generantib᷒ ꝛ cōponētib᷒ habuerit nullū medicamen pōt sibi proficere. Itē si q̄s longissimo tp̄e raucedinē vocis passus fuerit vix aut nunq̄ curat̄: vel si ꝓpter vuaꝫ incisaꝫ raucedinem patiat̄ nunq̄ curabitur. quare ꝛc.

Pronostica.

Additiones ad vocis raucedinem ex frigida cā piper ꝛ saluiaꝫ teras ꝛ in vino decoqui fac ꝛ eius deco. deglutias. ⁋ Itē succus mēthe bibit᷒ ꝛ decoctio saluie p tres dies sumpta vocē clarificat. ꝛ syrupus fact᷒ de mēthe succo ꝛ decoc. saluie mirabilr̄ valet ad vocē raucā ꝛ tussim sanat. ⁋ Ad vocē raucā succus malorū granatoꝝ in igne coctorū cū zucharo ꝛ in potu dat᷒ mirabilr̄ valet. ⁋ Itē extremitates aīaliuꝫ maxime vngule bouine cōmiste valēt ad raucedinē vocis ex ca. cā. ⁋ Pillule que ponunt̄ sub lingua ↄferūt ad asperitateꝫ gutturis pectoris ꝛ cāne pulmonis ꝛ abscisionē vocis. ℞. gūmi arabici dragaganti. aā. ʒ. iiij. myrrhe olibani. aā. aur. j. ß. croci aur. j. ligritie aur. ß. carniū dactyloꝝ numero. iij. vel. iiij. vini dulcis. q. s. ad ↄficiendū p̄dicta: fiāt pillule in modū fabe cōis: ꝛ vna vel due earuꝫ ponant̄ sub lingua ꝛ ibidē teneant̄ quousq̄ deglutiant̄ p se cū saliua. ⁋ Electuariū q̄d cōposui ad vocē deperditā ex cā frigida recuperandā. ℞. diairis diapenidion. aā. ʒ. j. ß. passularū liquiritie ꝛ succi ei᷒ hyssopi se. lini assi puluerizati. aā. ʒ. ß. ↄfice in mortario cuꝫ pistillo addito syrupo iuiubarū. q. s. sumat̄ in modū castanee ꝛ teneat̄ in ore donec deglutiat̄ paulatim cum saliua. ⁋ Pill'e quas cōposui p Alexādro optime ad vocē dep̄ditā restaurādā. ℞. gūmi arabici dragagāti olibani masculi myrrhe electe. aā. ʒ. ß. ligritie ꝛ succi eius. aā. ʒ. j. masticis ʒ. j. ß. passu. sine nucleis pulpe dactylorum. aā. ʒ. ß. diapenidie. dradragāti pinearū mūdatāꝝ amygdalarū dulciū mūdatarū. aā. ʒ. j. ↄficiāt̄ cū vino dulci: vel cū melle: ꝛ fiāt forme similes lupinis. quarū vna post aliā teneat̄ i ore q̄usq̄ per se cuꝫ saliua dissoluat̄. ⁋ Aliud. ℞. medianū corticeꝫ tremuli deīde in frusta minuta fac bullire in vino. da sero ꝛ mane. naꝫ clarificat vocē. ⁋ Pillule sub lingua ↄ raucedinē vocis. ℞. ligritie dragagāti gūmi arabici amyg. semi. cydonioruꝫ cucumeris melonis cucurbite portulace. aā. ʒ. iiij. croci. ʒ. j. penid. ʒ. vj. ⁋ Potio ad vocis raucedinē ꝛ stricturam pectoris arteriaruꝫ dilatationē. ℞. kitrach: ca. ve.

Electuariū nostrum. Pillule nostre.

hyssopi saluie ordei mundi ligritie ꝛ succi ei᷒ quantū placuerit coquant̄ in vino al. vel aqua ꝛ bibatur.

⁋ De botio gule. Cap. IIII.

Nascitur in gula q̄nq̄ quedā passio que botiuꝫ dicit̄. fit enim grossities quedā in modū mamillarū dependēs: ꝛ q̄nq̄ est vna tm̄ ꝛ q̄nq̄ due vel plures. fiunt enim in quibusdā ↄtratis forte ex nā aeris vel aquarū: in q̄bus ↄtratis q̄si oēs mulieres vel viri sunt buzuti: sicut est quedā cōtrata que est in comitatu ciuitatis luce que dī karipbiana. Ibi enim quasi oēs hoīes ꝛ mulieres vel maior ps eorū sunt buzuti. ⁋ Nota itaq̄ si in aliqua cōtrata fuerint in gn̄ali hoīes quasi buzuti q̄ nō pn̄t curari nisi ad aliam aquā vel aerē aliū traducant̄. ⁋ Itē nota q̄ de isto botio maxime curant̄ iuuenes q̄ sunt. 25. annoꝝ vel infra. vnde virgines leuius curant̄ siue sint masculi siue femine q̄ alij q corrupti sunt in virginitate. vltra vo. 25. annū cuꝫ difficultate maxima curant̄. ⁋ Caueāt oēs q curari volūt a coitu p̄cipue: q̄ꝛ coitus in cura mirabilr̄ nocet. abstineāt a cibarijs inflatiuis ꝛ vētositatē gn̄antib᷒ a fabis faseolis castaneis a carnib᷒ bouinis/porcinis/pecorinis/caprinis/bubalinis ꝛ ab oībus grossos humores gn̄antib᷒. ⁋ Pul. magistri mei expert᷒ ad gule botiū p cui᷒ assumptionē infallāter curant̄ oēs buzuti. s. virgines vel saltē infra. 25. annū in etate ꝓuecti ꝛ caste viuētes. ℞. spōgie marine palee marine ossis sepie: piperis longi ꝛ nigri. zīz. cinamo. salisgēme piretri boni gallarū spine rof. oīum. aā. ʒ. ij. hec oīa pul. excepta spōgia marina ꝛ palea que debēt ↄburi ꝛ cinis ex eis factus cū p̄dictis dꝫ admisceri ꝛ oīa debēt cribrari ꝛ de hoc pul. pluries in die teneat in ore ꝛ in nocte ꝛ p palatum ipm descēdere p̄mittat paulatim ꝛ ēt de ipso pul. sumat de nocte nō expergiscit̄ a sōno digōne iaꝫ cōpleta: q̄ꝛ tūc erit optimū ꝛ in cibarijs suis quotidie vtat̄ eo. ꝛ debēt seruari isti pul. i pixide ligni vel i sacculo de corio ꝛ debēt cooperiri ne vtus eius exhalet. Et ideo melius est si fiat iste pul. in parua q̄ātitate ꝛ recēs q̄ꝛ fortioris erit virtutis. ⁋ Iteꝫ nota q̄ hec cura dꝫ icipi in vltima die iouis que est magis ꝓpinqua reuolutioni lune ꝛ q̄libet die dꝫ vti patiēs eo vt dictū est: vsq̄ ad finē alterius lune future vel q̄usq̄ fuerit liberat᷒. ⁋ Itē nota. q̄ p̄us dꝫ mūdificari cerebrū anteq̄ aliq̄d fiat cū pillulis cochijs vel hierapigra Gal. ꝛ silibus. p̄cedat ēt venarū minutio que sunt sub lingua ꝛ ad minus semel in mense fiat: q̄ꝛ mirabilē hꝫ effectū minuēdi botiū: deinde vtatur p̄dicto pul. s̄m p̄dictā doctrinā. Itē fricetur sepe botiū cuꝫ manu p̄us cū axungia inunctū. ⁋ Itē nō q̄ galle ꝛ spine rof. debēt colligi ī mēse augusti septēbris vl' octobris ꝛ siccari ꝛ tūc sunt bone: q̄ꝛ sunt mature. mēse aūt maij iunij ꝛ iulij non sunt ita bone: q̄ꝛ sunt virides. tn̄ possunt colligi tūc ꝛ siccari. Et nō q̄ si nō inueniat̄ galla spine rosarū possunt poni loco eius in supradicto pul. vesice que nascunt̄ in vlmis. ⁋ Itē nota q̄ spongia ꝛ palea marina nō debēt lauari aqua dulci sed debēt optime ad solē siccari sic q̄ pul. ꝛ arena ab eis optime excutiantur ꝛ postea debēt cōburi ꝛ cū p̄dictis rebus misceri vt sup̄ia dictū est. accipe itaq̄ vnā spongiā marinā que non sit tacta ab aqua dulci sed exiccata ꝛ ab arena mūdificata vt dictū est. ꝛ pone eaꝫ in pignato nouo cū centū granis piperis nigri ꝛ cōburant̄ in igne donec fiat pul. q misceat̄ cū melle dispumato in tanta q̄ātitate q̄ sit in modū electuarij mollis. iterū oīa dimittant̄ in olla p̄dicta ꝛ cōburant̄ vt prius ꝛ iterum oīa pulerizent̄ ꝛ cū melle ↄficiant̄. ꝛ iterato adhuc similr̄ cōburant̄. hoc facto trib᷒ vicib᷒ iterū adhuc cuꝫ melle dispumato ↄficiant̄ p̄dicta ꝛ fac ex eis. 30. pillulas grossas in modū grani grosse fabe: ꝛ quolibet mane ieiuno stōcho cū s lecto surgit teneat vnā ex eis sub lingua quousq̄ p se cuꝫ

Pronostica. Cura. Pul. expertus ꝛ ipsius verificat.

saliua paulatim transglutiat̃ ⁊ ꝑ palatū ad inferiora descē-
dat. ⁊ incipiat ab vltimo die dñico vel iouis reuolutionis
lune vsq3 ad finē alteri⁹ future lunationis: quolibet die su-
mat vnā ex ꝑdictis pillulis: ⁊ vtat̃ pul. supradicto quousq3
liberat⁹ fuerit. Et si in ꝑma lunatione nō liberat̃ faciat h̃
in 2ª ⁊ in 3ª ⁊ caueat ab oībus ꝯtrarijs suprascriptis: q2 pro
certo liberabit̃ ⁊ has pillulas ⁊ pul. suprascriptū extraxi a
quodā libro secretissimo magr̃i mei quē chariorem oībus
alijs libris reputabat. ¶ Jurauit qdā sacerdos mihi bono
nie q cū isto pul. plures bucutos liberauit dādo ip̄m quo-
tidie in cibis ⁊ sine cibis patiēti botiū. ℞. spongie marine
palee marine crucis marine ossis sepie. añ. ʒ. ß. piperis gra.
c. terant̃ oīa ⁊ cū vino quolibet mane ieiuno stomacho su-
mat ex hoc pul. vnū coclear vel sero cū intrat lectu3. Sil'r
addunt qdam. ʒ. j. cuiusdā herbe exiccate que dicitur nega:
que nascitur inter fabas ⁊ destruit eas. terūt eni3 ea3 ⁊ ad-
dunt cum predicto pul. ⁊ vtunt̃ supra. incipiētes in reuolu
tione lune facta pluries minutione venarum que sunt sub
lingua ⁊ purgatiōe cerebri. ꝓbatū est ⁊ verū. Jtē ipse pul.
vel solu3 spongia marina iā dicta cū cultello minutissime
pistata ⁊ cū ouis in placētulis sup̄ lar cocta ⁊ comesta mul
tū valet. ¶ Jtē vinū decoc. radicis nucis tenere cū pipere
cocte ⁊ bibitū ꝓdest. ¶ Puluis alius ꝓbatus ad idē que3
a quodā milite neapolitano habui q passus fuit botiū ⁊ cū
illo pul. curat⁹ est vt dixit mihi. ℞. coriādri euforbij pipe
ris ossis sepie palee marine spōgie marine botiar roborí.
j. rosarū syluestriū. añ. pul. oīa ⁊ ꝑ stamineā cribellent̃ ⁊ de
isto pul. bis in septimana ieiuno stomacho cū vino ad q̄n-
titatē medie nucis det̃ ⁊ caueat ab oībus ꝯtrarijs supradi-
ctis: ⁊ cibarijs facilis digōnis vtatur. ¶ Aliō efficax ⁊ po-
tens in hac cā. ℞. se. canabine ericij vel pellis eius spōgie
marine palee marine tartari ossis vrsi ⁊ precipue de capite
eius: ossis sepie. añ. ʒ. iij. baccaru3 lauri: salisgēme salisnitri
nucis cypressi adarce bedeguar piretri oīum. añ. ʒ. ij. oīa te
rantur ⁊ in pignato nouo in igne cōburant̃ deinde extra-
hantur ⁊ puluericent̃ ⁊ h⁹ spēs puluericate addāt̃. ℞. nu-
cis muscate gariofilorū cubebe piperis longi ⁊ nigri cina-
momi. añ. ʒ. ij. oībus his insimul cōmistis de hoc pul. quan
tū pōt cu3 trib⁹ digitis capere in mane ⁊ in sero ꝑ palatu3
transglutiat: ⁊ si vis ex hoc pul. fac electuariū cū melle: ⁊ de
eo capiat mane ⁊ sero ad quātitatē nucis. ¶ Jtē de mane
recipiat in ore fomentū de cruce marina supra prunas ar-
dentes posita. ¶ Jtē inungat̃ sepe botiū cū axungia ⁊ ma
nib⁹ fricet̃. postea empl'm istud supra botiū apponat̃. ℞.
calcis viue tegule rubee pumicis cātaridarū oīum. añ. tere
oīa ⁊ puluerica ea ⁊ in vino bono vsq3 ad ꝯsumptione3 vi
ni bulliāt ⁊ supra pellē aliquā pilosam oīa extendāt̃. ⁊ aloe
puluericatū desuꝑ aspergat̃ hoc empl'm calidū supra bo-
tiū applicet̃. ¶ Uel empl'3 de radice lapatij acuti in vino
decocti ⁊ cū axungia porcina vel vrsina pistata aspersi. ʒ. j.
aloes puluericati supra ip̄m empl'm calidū supra botium
plurib⁹ diebus portet bucutus ⁊ ꝑdictis pul. ⁊ medicami-
nibus vtat̃. q̄m pro certo si fuerit iuuenis ⁊ a ꝯtrarijs sibi
caueat in breui curabit̃. ¶ Ultimū remediū ipsi⁹ curatio-
nis est qñ cū his nō p̄t curari q2 ꝑ icisionē ⁊ sectionē curet̃
ſm q a chirurgicis habet̃ doctorib⁹. S3 periculū est val-
de magnū ⁊ timorosu3 ⁊ special'r si botiū sit valde magnū
spāl'r in eo q h3 etatē in defectu ⁊ calorē nālē debilitatū sic̄
in sene. Et ꝓpterea nō approbo curā ꝑ incisionē vel sectio-
nē. Nā ꝑꝑ venas neruos ⁊ arterias que ibi sunt posset seq
tāta emorrosagia sanguinis q patientem iterficere possēs.
¶ Et dolor ēt nimi⁹ posset seq ⁊ vt ait Gal. subito proster-
nit virtute3. ⁊ sic peritus medicus nullo mō ꝯsilio suo bo-
tium ꝑmittat incidi: ne forte in homicidiu3 potius q̄3 in cu
rationē incidat. Sed ante dimittat eum sic esse ⁊ nō intro-
mittat se: ⁊ special'r si iā3 bucitus transierit. 25. annu3. ⁊ bo-
tium in eo fuerit grossum ⁊ antiquum ⁊c.

Alius pul. expertus.

Alius pul. ꝓbatus.

De icisione quā vituperat.

ADditiones. experimentū ꝓbatū cō-
tra botium gule postq̄3
pa. vsus fuerit pillulis dictis ꝑ totā lunationē
que sub lingua teneri debēt donec paulati3 ꝑ
se diminuant̃ ⁊ deglutiant̃: ⁊ tunc botiū dimi
nuet. in defectu lune añq̄3 deficiat ꝑ tres dies accipiantur
plures sanguisuge ⁊ ponant̃ circūcirca locū quātum fuerit
locus capax ⁊ remotis sanguisugis du3 exiuerit de sangui
ne cōpetēter appone in plagis quas ibi fecerūt pul. ellebo.
nigri. ⁊ hoc fiat quolibet die in illis tribus dieb⁹ reuolutio-
nis lune semel in die. postea cura plagas illas cū vnguēto
albo. est eni3 ꝓbatissimu3. ¶ Dixit eni3 qdam mihi q fuit
passus botiū q comedit plurib⁹ vicib⁹ serpentē albū gros-
sum abscisis capite ⁊ cauda decoctū: cū aneto pipere cina-
momo. ⁊ sale ⁊ liberat⁹ est. ¶ Dixit mihi alter q liberatus
est a botio ꝓpterea q2 comedit de lacertis viridibus abie-
ctis capite ⁊ cauda ⁊ itestinis coctis. cū aneto ⁊ sale. Et plu
res scrophulas hñtes cū h̃ cibo infra. ix. dies curauit dan-
do sibi quolibet mane de eo. ¶ Radix scrophularie ꝑ de-
ce3 dies comesta quolibet mane ieiuno stōcho curat botia
⁊ scrophulas ꝓbatū est. ¶ Medicamē optimū. ℞. testa-
rū ouorū vnū plenū calatū bulliēdū: tādē extrahat̃ pellicula
q̄ est itus: ⁊ tūc terāt̃ modicū ponant̃ i cacabo ad modicū
⁊ ponant̃ in vno potto spisso terreo paruū os habēte: ⁊ tūc
fortiter claudat̃ cu3 argilla vel cū luto sapiētie: ⁊ ēt tot⁹ po
tus reuoluat̃ de argilla ad spissitudinē digiti ⁊ ponatur in
fornace vitrariorū trib⁹ diebus ⁊ noctib⁹ ⁊ erit calx albis-
sima de qua administret̃. ʒ. ß. paulatim transglutiēdo te-
nēdo in ore ꝯtinue ⁊ iterū tm̄ iponat̃ ita q totā trāsglutiē-
do ꝯtinuet nisi qñ comedet vel dormiet ⁊ ita curat̃ saltem
in tribus annis in estate: ⁊ hyeme ꝑ sex: ⁊ supra botiū pona
tur lamina plūbi tenuis ꝑforata die ac nocte ligata cū bin
da. pro rusticis nō ponat̃ çuccharū s3 pro delicatis pōt po
ni. ℞. çiç. ʒ. j. piperis longi. ʒ. ß. gariofi. ʒ. ß. salisgēme. ʒ. ij. ß.
rasure cornu cerui. p. j. ß. spongie. ʒ. iiij. ossis sepie. ʒ. iij. thu-
ris. ʒ. vj. fiet pul. hoc mō spongiā icidendo minuti3 ⁊ faciē-
do vnū lectū in olla vitreata in fundo post vnu3 aliud de
rasura cornu cerui ⁊ sic ꝯīter q̊usq3 olla sit plena post clau
de ⁊ luta cu3 pasta ⁊ pone in furno pane remoto ter vel q̄-
ter deinde pone vel misce alia puluericata ⁊ fac pul. de q̄
facto ruptorio p̄us apposito supra scrophulā bis in die ap-
pone de dicto pul. ⁊ post desuper foliū caulis liga q2 exibit
aquositas ꝯtinua ⁊ inde curabit ⁊ ꝯsolidabit. Et si apparēt
grosse res appone de caustico supra illas grossas res ⁊ cu-
rabit oēs. ¶ Cor talpe comestu3 per. 9. dies vel ipsa talpa
assata ⁊ comesta liberat a botijs ⁊ scrophulis.

Experimentum ꝓbatissimum.

¶ De scrophulis. Cap. V.

TRactaturi de scrophulis ꝑ videndu3
est quid sint scrophule ⁊ q̄-
re nominant̃ sic. Scrophule itaq3 sunt quasi
glādule in molli carne nascētes vt in gula sub
ascellis vel in inguinib⁹. differunt aūt a nodis
in eo q nō sunt seꝑate a carne sicut sunt nodi. imo sunt su-
spense cū carne. et dicunt̃ scrophule ad sītitudinē propter
scrophas. Nā sic̄ scrophe qñq3. 7. vel. 8. filios pariunt. ita ⁊
scrophule sīl'modo. qñq3. 5. vel. 6. vel. 8. vel plures vel pau
ciores qñq3 in vno loco nascunt̃. Glādule xo vel nodi nō
sic veniūt sed vnus vel duo tm̄ in vno loco veniūt. Scro-
phule xo nunq̄3 ad minus in minori numero triū in vno
loco. ¶ Scrophule itaq3 qñq3 cu3 medicinis laxatiuis ꝑ
os datis ꝑ secessum educunt̃: ⁊ sic liberat̃ pa. qñq3 per vn-
ctiōes ⁊ emplastra supposita ⁊ inūctis scrophulis ex ipsis
sicut dicturus sum infer⁹. vltimo cū fortissimo pul. morti-
ficantur

Quid sint ⁊ q̄re sic dicantur.

Pronostica.

Cura.

ficant̃ ⁊ cũ ferro extrahunt̃ ꝑ modũ chirurgie.qđ debem⁹
quãtũ possum⁹ euitare.¶ Curant̃ eniꝫ de facili in infanti-
bus ⁊ difficili⁹ in iuuenib⁹.difficillime aũt in senib⁹ ⁊ nũq̃
curant̃ ꝑ medicinã aliquã seu vnctionẽ.¶ Qualr̃ autẽ in
pueris ⁊ iuuenib⁹ curari debeãt videam⁹ ⁊ ꝑ̃ quõ curant̃ ꝑ
viam medicine sumpte ꝑ os.Scđo qualr̃ curent̃ ꝑ empl̃a
⁊ vnctiones.Tertio qualr̃ per puluerẽ mortificãtẽ ⁊ ꝑ inci-
sionẽ.¶ Potio ad scrophu.ꝓbata.℞.radi.affodillorum
radi.caude vulpine:ellebori nigri:polypody:laureole:ra-
di.asparagi ⁊ brusci ciclaminis:radi.ireos ⁊ aristo.ro.her-
be occasiõis fabe lupine hermodactil.oīuꝫ.añ.ʒ.ij.hec oĩa
bene lota ⁊ trita in optimo vino vsqꝫ ad medietatis ꝯsum-
ptionẽ bul.deinde colent̃ ⁊ adde tãtũdẽ mellis quantum
est ip̃m vinũ.⁊ quolibet mane sumant̃ de hac.℥.ij.cuꝫ pau
co pipere trito misto.¶ Vel purget̃ pa.cũ pillulis de aloe
⁊ masti.vel cũ alijs pillulis laxatiuis sic ꝙ incurrãt quasi
dysenteriã.postea succurrat̃ dysenterie cũ medicinis quas
in caplõ suo noiabimus ⁊ hoc nõ soluꝫ in scrophulis ſꝫ ẽt
in emigranea ⁊ in oĩ egritudine que ledit corpus a collo su
perius ꝭm magistrũ meũ ⁊ ꝭꝫ hybernicũ.¶ Pillule qua-
rũ vna laxat.15.vel.20.vicib⁹ q̃ dant̃ in scrophulis purgã-
tes tñ humores grossos.Et magister me⁹ vtebat̃ eis ꝯtra
scrophulas.℞.ellebo.nigri eufor.portulace marine.añ.ʒ.
ij.aloes succotrini ad põdus oĩuꝫ masticis.ʒ.j.ß.forment̃
pille ad modũ cicerũ ⁊ det̃.ʒ.j.¶ Itẽ crispelle ꝯ scrophu-
las optime.℞.radicis raphani viticelle lapaty acuti ⁊ ci-
claminis.añ.terãt̃ optime ⁊ cũ farina tritici ⁊ vitellis ouo-
rũ ꝯficiant̃ ⁊ supra lar coquant̃ ⁊ dent̃.¶ Itẽ dragea quã
dicã in caplõ artetice valet ꝯ scrophulas.¶ Item flõmia
de vena capitis ꝑ interualla facta valet ꝯ scrophu.¶ Item
aqua decoctiõis cappar̃ asparagi ⁊ brusci in ꝑ̃ncipio scro
phularũ multũ valet.¶ Itẽ radix scrophularie cũ ouis ⁊
farina mistis datis in crispellis vel quocũqꝫ mõ dari põt
mirabilr̃ valet ꝯ scrophu.Est aũt radix scrophularie ꝑuis

Expertum.

plena nodulis in modũ scrophular̃.¶ Itẽ euforbiũ pul-
uerizatũ ⁊ cũ ouo sorbili datũ scrophu.per secessuꝫ educit.
¶ Aliud ꝓbatuꝫ ad idẽ.accipiat̃ talpa ⁊ elixet̃ bene.dein-
de ad solẽ exiccet̃ ⁊ puluerizet̃ ⁊ cum melle al.ꝯficiatur ⁊
fiant pille in modũ cicerum ⁊ oĩ die in sero dent̃.iij.vel.v.
quousqꝫ mã scrophu.ꝑ secessuꝫ educat̃.Iurauit mihi Hen
ricus ang.ꝙ pluries hoc experimẽtũ ꝓbauit.¶ Itẽ aliud
optimũ ad idẽ.℞.corti.radicis laureole in aceto ꝑ nocteꝫ
⁊ dieꝫ infuse exiccate lib.j.terantur ⁊ in bono vino al.vsqꝫ
ad medietatis ꝯsumptionẽ bul.⁊ addat̃.℥.j.piperis pulue
rizati ⁊ per vnã noctẽ stet ad serenũ.⁊.20.diebus quolibet
mane sumat de isto vino pa.quousqꝫ sit expletuꝫ.¶ Item
pul.florũ genestre in cibis ⁊ in potib⁹ sumpt⁹ scrophulas
curat.¶ Aliud ad idẽ.accipe caricas ⁊ in q̃libet illar̃ mit-
te.iij.vel.iiij.guttas lact̃ titbymalli ⁊ mitte eas in sereno ae
re sic ꝑ noctẽ iacere.mane ꝟo dabis q̃ mirabilr̃ valẽt.du-
cent eniꝫ ad.15.sellas vel plures.Et ego sum exꝑtus hoc in

Pul. mirabilis.

plurib⁹ rusticis robustis:q̃ mãꝫ grossaꝫ ⁊ viscosaꝫ mirabi
liter educũt.¶ Pul.ali⁹ mirabil magr̃i mei ⁊ magr̃i Mi-
chaelis scoti expert⁹ valẽs ꝯ scrophu.miro modo.℞.ligni
aloes margaritar̃ ꝑforatarũ ossis de corde cerui spice nar
di blãcte bizãtie macis gariofilor̃ galãge thuris:coriãdri:
nucis muscate piperis:diagridy in pomo cocti.oĩuꝫ.añ.ʒ.j.
ambre gra.ij.eufor.by.ʒ.j.ß.hec oĩa terant̃ vnũqđqꝫ per se
cribelletur ⁊ misce ⁊ quantũ testa nucis capere potest cum
aqua frigida ducit eniꝫ.15.vel.20.sellas ⁊ scrophulas ꝑ se-
cessum purgabit.Et hec de curatione scrophularũ per viã
medicinarum laxatiuarum dicta sufficiant.

Applicandum exterius

¶ Facta igit̃ vl̃i purgatione in scrophulis abluant̃ primo
ter vel quater in die cuꝫ aqua calẽti:q̃ vt ait Hippo.aqua
calẽs ꝑ̃mo mẽbrũ inflatũ ꝑ̃ter nãm plus inflat.deide pla-
nũ efficit.deide radix lingue bouis terat̃ ⁊ radix lily abie-
cta medulla radicis lingue bouis ⁊ desuper emplastretur.
¶ Itẽ empl̃m diaglon vel apostolicon supra scrophulas
positũ valet.¶ Empl̃m a magr̃o meo ꝓbatũ ad scrophu-
las.accipe lac capre nigre ⁊ ꝯcaua radicem brionie ⁊ ipsaꝫ
ꝯcauitatẽ ꝑ̃dicto lacte iple ⁊ supra prunas ardẽtes bulliat
ꝑ̃dictũ lac quousqꝫ ꝯsumat̃ q̃si deide:pistet̃ ⁊ suꝑ̃ scrophu
las hoc emplꝫ calidũ apponat̃ ⁊ q̃lꝫ die renouet̃ quousqꝫ
scrophule resoluant̃ ꝓbatuꝫ est.¶ Aliud ꝓbatũ ꝑ magi-
strũ Henricũ anglicũ ad scrophulas fiat vnguentũ.℞.ar-
mo.salisgẽme piretri succi maruby.añ.terant̃ omnia ⁊ ad-
de cere.q.s.⁊ cũ modico oleo fiat vnguẽtuꝫ ex quo vngant̃
iuxta ignẽ ⁊ statiꝫ hoc empl̃m desuꝑ pone.℞.squille radi.
lauri serpẽtarie ⁊ panis porcine.añ.terant̃ cũ axungia por
cina ⁊ calidũ desuꝑ pone ꝓbatuꝫ est.¶ Itẽ empl̃m ex so-
lo armoniaco in vino resoluto ⁊ supra scrophulas mediã-
te petiã extensuꝫ eas resoluit ⁊ si addas pul.aristo.ro.ꝑ̃di-
cto armoniaco ⁊ parũ croci erit emplastrum hoc efficaci⁹.
¶ Emplastrum aliud optimũ ad scrophulas ⁊ ad aposte-
mata dura.℞.radicis lily storacis armõiaci medulle cru-
ris vituli ⁊ adipis capre.añ.terant̃ oĩa ⁊ cũ melle dissoluã-
tur ⁊ fiat empl̃m supra scrophu.¶ Itẽ radix ireos trita ⁊
affodillorũ radix cucumeris agrestis radix filicis mali ter
re radix ebuli ⁊ viticelle ⁊ fic⁹ sicce oĩa in aceto fortissimo
vel quedã eoruꝫ coquant̃ ⁊ addito pauco colophonie trite
⁊ eas supra scrophu.emplastra.q̃a miro mõ resoluit eas.
¶ Aliud empl̃m resoluẽs eas ⁊ destruẽs eas.tere vites cũ
radice lingue bouis ⁊ cũ capitello ⁊ felle porcino distẽpe-
ra:q̃ resoluit eas ꝓbatũ est.¶ Aliud empl̃m qđ scrophu.
infra hebdomadã resoluit purgatiõe ⁊ fricatione loci ꝑ̃us
facta.℞.se.sinapis ⁊ vrtice sulfuris viui spume maris ari-
sto.ro.bdely armoniaci.añ.olei antiqui ⁊ cere quãtũ suffi-
cit.¶ Modus q̃deꝫ cognoscẽdi scrophulas a nodis talis
est.accipiat̃ hedera terrestris ⁊ folia iuniperi ⁊ cedri ⁊ bñ
pistent̃.deide in oleo cõi bulliãt ⁊ tepi.supponat̃ per tres
dies ⁊ si glãdule sint diminuent̃ ⁊ tũc cũ hoc medicamine
insistas tãtũmodo.si ꝟo rubescãt ita ꝙ ad saniẽ vl̃ matura-
tionẽ videant̃ induci incidant̃.Sed tñ incisio scrophu.fu
giẽda est quãtuꝫ plus possum⁹.¶ Vñ si eas nõ possumus
destruere cũ medicaminib⁹ itus ⁊ ext̃ resoluẽtib⁹:tũc mor-
tificent̃ cũ hoc ruptorio ⁊ postea sine lesiõe ⁊ dolore nimio
extrahi poterũt.Ruptoriũ aũt ip̃m sic fit.℞.calcis viue ci
nerũ fabarũ adustarũ.añ.de his fac capitelluꝫ ⁊ cola ip̃m.

Mortificantia scrophulas.

deinde calcẽ viuã ⁊ saponeꝫ.añ.cũ hoc capitello resolue ⁊
in capsula glãdulis vel capsula tere vel cere pone ⁊ supra
scrophu.pone ⁊ sic ꝑ noctẽ stẽt vel mortificent̃ cũ pul.af-
fodillorũ vel cũ alijs puluerib⁹ fortissimis in caplõ de gin
giuar̃ corrosiõe ⁊ de cãcro in gingiuis nato dict̃.¶ Cũqꝫ
mortificate fuerint bñ ipse scrophule cũ ferro extrahant̃
a ꝓuido ⁊ discreto chirurgico:ꝯsolidet̃ vulnus cũ medica-
minib⁹ ꝯsolidatiuis ⁊ carnis generatiuis:⁊ hec cura ꝑ mor
tificationẽ ⁊ icisionẽ periculosior est oĩb⁹ alijs ⁊ magis fu
giẽda.¶ Oleũ optimũ quo mediãte scrophule noue ⁊ re-
cẽtes in pueris spãlr̃ cito sanant̃.℞.radicis tapsie ⁊ rapha
ni.añ.ʒ.j.olei cõis veteris.℥.ij.ponat̃ ℔ oleũ ipsis radicib⁹

Oleum.

tritis in eo positis in ampulla vel in vase aliquo:⁊ illđ vas
in caldario aq̃ pleno bulliẽte ponat̃ sic ꝙ semꝑ in ipsa aq̃
iaceat quousqꝫ medietas ipsi⁹ aq̃ ꝯsumat̃ ⁊ de hoc tepido
oleo.ij.vel.iij.gutte instillent̃ in aurẽ pa.in illa ꝑte vbi sũt
scrophule ⁊ hoc fiat plurib⁹ vicib⁹.⁊ si ꝑꝑ illud oleũ auris
calefacta fuerit vel tumuerit ita ꝙ aliq̃ putredo exhalare
icipiat:scias tũc ꝙ solũ ponẽdo sic q̃libet nocte parum de
illo oleo ca.in ipsa aure curari poterũt h9 scrophule ⁊ ear̃
mã per illã euacuabit̃:⁊ tũc cũ eo aurẽ insiste ꝭm moduꝫ
ꝑ̃dictum quousqꝫ pa.liberat⁹ fuerit.Si ꝟo auris nõ intu-

nuerit vel aliqd nõ emiserit: tunc cũ ꝑdictis medicaminibus laxatiuis ⁊ cũ vnctionib⁹ ⁊ emplastris superi⁹ scriptis insistas. his oibus nõ ꝓficiẽtib⁹: qḋ maxie fiet in scrophu. antiquatis tunc cũ ruptorio superi⁹ scripto ⁊ cuz incisione per viaz chirurgie insistendũ est: ⁊ sic est finis.

Exptum.

ADditiones. experimẽtũ ꝓbatuz ad sanãdũ scrophu. sine ferro ⁊ plagã absq̃z incisiõe. accipe corticẽ nucuz viridiũ vel radicẽ nucis valde tritã: ⁊ ꝑ duos dies ibi appone: ⁊ deinde per duos alios dies radicẽ lingue bouis tritã i aceto ꝑus coctã ⁊ post tres dies remoue hoc empl'm: ⁊ pone ibi plures sanguisugas: ⁊ sanguinẽ sufficiẽter dimitte eas extrahere: vel sugere ⁊ cũ eas remoueris appone ibi cerotuz ex cera oleo roꝫ. thur. ⁊ masti. factũ. ⁊ hoc fieri dz circa reuolutionez lune si fieri põt: q꞉ tũc meli⁹ est. ¶ Itẽ comedat pa. interdũ de radice scrophularie cũ ouis. ¶ Itez sumere bis in hebdomada pondus duoꝝ denarioꝝ olei iuniperi multũ valet. ¶ Unguẽtũ ꝓbatuz ad sanandũ scrophulas ẜm fratrẽ Joannẽ. ℞. se. vꝛtice. maioꝛis sulfuris. vj. arist. ro. bdelly spume maris siue pumicis. se. sinapis. añ. ℥. j. armoniaci. ℥. ij. olei antiq ⁊ cere quantũ sufficit vngat̃ bis in die. ꝓbatuz est. ¶ Succ⁹ rute caprarie ⁊ agrimonie bibit⁹ ⁊ etiã emplastratus supra scrophu. addito armoniaco eas resoluit. ¶ Itẽ flãmula cõtrita cũ succo panis porcini ⁊ al. oui mista ⁊ emplastrata supra scrophu. resoluit eas sil'r. ¶ Itẽ semẽ raphani cũ amygdalis amaris ꝯtritis. ¶ Itẽ cinis fact⁹ ex radicib⁹ cauliũ cõbustis: ⁊ cũ pice liqda ꝯfectis hec oia supra scrophu. emplastrata eas resoluũt. ¶ Itẽ dicit Gal. in libro simpliciuz medicinaꝝ: q̄ si vngant̃ scrophule ex felle testudinis ⁊ ex oleo lily: ⁊ de radice lily ⁊ supra eas emplastret̃ delentur.

Ung^m probatũ ⁊ supra etiã.

Rũpẽtia.

¶ De rũpentib⁹ aũt sine ferro est sapo cũ calce ⁊ capitello mistus. Itẽ cinis filicis cuz axungia mistus ⁊ supposit⁹. Itẽ sapo cũ quarta sui pul. rubei. ¶ Postq̃ ꝟo scrophule fuerint mortificate cũ ꝑmo emplastro vel aliquo ꝑdictoꝝ axungia por. cũ vitello oui supponat̃ vsq̃z ad casuz crustule. postea pone de vnguẽto citrino cũ vnguẽto fusco donec fiat perfecta sanatio. ¶ Frater Bartholome⁹ quẽdã iuuenem q̄ diu fuerat passus scrophu. cũ vnguento hoc diuina virtute liberauit. ℞. es viride solatrũ lapatiũ aspaltuz. añ. ꝯfice oia pistata cuz succo porri ⁊ supra scrophulas posuit: ⁊ in breui liberatus est iuuenis.

¶ De tussi. Cap. VI.

POst tractatũ scrophu. cõpletum ⁊ tractatũ egritudinũ: que in gula fiũt intus ⁊ extra gulã: de egritudinib⁹ lactẽtibus in pectore ⁊ spũalibus tractare ꝓposui. ⁊ primo de tussi.

Diffinitio

¶ Tussis vt ait Gal. in cap'lo de accidenti est fortis motus ṽtutis expulsiue. Uel tussis est offendiculum spũs in trachea arteria: qḋ idẽ est.

Cause.

¶ Fit enim q̃nq̃z tussis ꝑ cõpassionẽ: q̃nq̃z per passionẽ. Per cõpassionẽ vt q̃n est synthoma alteri⁹ egritudinis siue morbi: vt q̃n fit vitio stomachi vel epatis tumore ⁊ hydropisi inflatiõe splenis: vel ex pleuresi: vel ex peripleumonia: que oia ꝑ ꝑcedẽtes egritudines ⁊ pñtes cognoscunt̃. fit ẽt tussis ex siccitate faciente inequalitatẽ attractiõis aeris ⁊ asperitatẽ in trachea arteria. Fit ẽt ꝑꝑ frigiditatẽ coarctantẽ ipsas fistulas pulmonis vel trachee arterie vñ spũs offendit̃: cũ nõ possit inde libere trãsire. ⁊ sic seq̃tur tussis. Q̃nq̃z fit tussis ex humoribus a capite descendẽtib⁹: qḋ cognoscit̃ ꝑ nariũ mucilaginẽs ꝑ sputũ ⁊ saliuaꝝ abundãtiã cũ titillatione vue ⁊ palati. Q꞉ si ipsi humores ad spũalia currãt: tũc fit tussis absq̃z titillatiõe vue ⁊ palati ⁊ mucilagine nariũ.

Signa.

¶ Tussis ꝟo ꝓueniẽs ex siccitate cognoscit̃ ex fumo a pulmone ꝓcedẽte: q꞉ pa. q̃nq̃z puncturã sentit iteri⁹. q̃nq̃ tussit ⁊ est sine superfluitatis emissiõe. ¶ Et q̃nq̃z corpus efficit̃ macilentũ ⁊ spãl'r si diu durauerit. ¶ Tussis ꝟo ex aeris frigiditate vel ex frigida cã cognoscit̃ ex palliditate facici ⁊ ex eo q̄ calida ꝓsunt ⁊ frigida obsũt: ⁊ ꝑ palliditatẽ ⁊ discolorationẽ vrine. ¶ Tussis ꝟo ex cã calida vel sicca cognoscit̃ ex calore siti. ⁊ ex asperitate lingue ꝑ colorẽ vrine ru. vel citrinũ vel circulũ igneũ.

Cura. Si a sanguine ⁊ colera.

¶ Si ĝ tussis fuerit ex cã ca. ⁊ spãliter ex sanguine q̄ per venaꝝ plenitudinẽ ⁊ faciẽ ꝑter modũ rubeã ⁊ ꝑ toti⁹ corpis dispõnẽ sanguineã cognoscim⁹. tũc fiat minutio ex basilica postea fiat syrupus talis in q̃libet tussi. ℞. ca. ve. radicis arnoglosse. añ. M. j. ordei mũdi p. j. iuiube sebesten. añ. xxv. se. papaueris portulace. añ. ℥. j. se. cõium ꝯtusoꝝ. ℥. ij. gũmi arabici ⁊ dragagãti. añ. ℥. ß. cõfice cũ çucharo in estate: ⁊ in hyeme cũ melle al. dispumato. ⁊ detur cũ aqua decoc. ordei mũdi ligritie ⁊ dragagãti. ¶ Syrupus ẽt ex aqua extracta de cucurbita in pasta cocta in qua coquat̃ semen cydonioꝝ gũmi arabicuz dragagantũ ⁊ çucchaꝝ quãtũ sufficit. valet eniz iste syrupus ca. ⁊ sicce tussientib⁹ ⁊ ẽt phthisicis ⁊ ethicis. ¶ Itẽ sub lingua teneat pillulas istas: que miro mõ valẽt ad tussim ca. ⁊ siccaz. ℞. papaueris al. succi liquiritie amidi dragagãti. añ. ℥. iij. pinearũ amygd. dulciũ vuarũ passarũ enucleataꝝ. añ. ʒ. x. se. cõium cydonioꝝ ⁊ malue viridium mundatoꝝ. añ. ʒ. ij. seminis lini gũmi arabici. se. bõbacis mũda. candi. añ. ʒ. iij. tẽperent̃ cũ penidys ⁊ syrupo violato ⁊ fiãt pillule in modũ fabe ⁊ vnã post aliã sub lingua teneat quousq̃z deglutiat̃ per palatũ. ¶ Et ptisanã ordei cũ penidys ⁊ dragaganto bibat distemperatã: q꞉ mirabil'r valet in hac cã ⁊ lenit pectus ⁊ cannã pulmonis. Itẽ se. cydonioꝝ ⁊ succũ liquiritie in ore teneat q̃nq̃z. ¶ Itez vngat pect⁹ ex hoc vnguẽto. malua ⁊ fenugrecũ ⁊ semen lini cũ oleo violato bul. qḋ supnatauerit collige ⁊ de eo vngat̃ pect⁹. ¶ Et si dolor capitis ⁊ insomnietas affuerit fiat embrocatio capitis cuz aqua tepida in qua bullierint roꝫ. viol. ordeũ ⁊ capita papaueris. ¶ Et si cũ his ꝑfecte nõ curat̃ dentur pillule ad quãlibet tussiz ex parte rheuma restringẽtes mirabil'r. ℞. myrrhe radi. cinoglosse exiccate olibani. añ. ʒ. j. iusquiami opi. añ. ʒ. ß. ꝯfice cũ mucilagine gũmi dragagãti: ⁊ fiãt pillule in modũ piperis dent̃. v. vel. vij. ꝓut tibi videbitur in sero. vel dent̃ alique de illis pillulis rheuma restringentibus: que i cap'lo de rheumate dixi. ¶ Dieta illoꝝ sit talis si febricitauerint farina ordei succus furfuris lac amygda. coctũ cũ mica panis ptisana cũ penid. ⁊ dragagãto detur ⁊ locetur pa. in loco frigido ⁊ hũido ⁊ diairis ⁊ diadragantũ q̃nq̃z da sibi. Si ꝟo non febricitauerit aues ꝑterq̃ in aqs degẽtes hedos phasianos ꝑdices turdos sturnos ⁊ hꝰ comedat. Uinuz cuz aqua ordei lymphatum bibat.

Si a frigiditate.

¶ Si ꝟo tussis ex frigiditate vel ex cã frigida fuerit qḋ cognoscit̃: q꞉ a quocũq̃z frido ledit̃ ⁊ a calore iuuat̃: ⁊ vrina appꝫ alba seu discolorata ⁊ pinguis: fiat syrupus. ℞. hysopi prassy. añ. M. ß. ligritie. ß. ℥. ireos calamẽti mentastri ca. ve. radicis feniculi ⁊ apy. añ. ʒ. j. iuiube sebesten. añ. ʒ ß. vuaruz passarũ. ℥. ij. masti. cinamo. çinçi. añ. ʒ. ij. amygd. pineaꝝ mundaꝝ. se. feniculi ⁊ anisi. añ. ℥. ß. oia in aqua coquãtur ⁊ addita lib. j. mellis dispumati penidiarum ⁊ sape. añ. lib. ß. fiat syrupus de quo sumat q̃libet mane. ℥. j. ⁊ ß. ¶ Et si frigidi humores in cã fuerint digesta mã purga eos cuz hierapigra Gal. vel cũ pillulis cochys ⁊ silib⁹ diapras. diairis diamargariton diacyminũ diahysopũ gariofilatũ ⁊ hꝰ ꝑ se vel cũ aqs que mũdificãt pect⁹ quas in sequenti cap'lo dicã dent̃. ¶ Inungat̃ pect⁹ eoꝝ ex dialtea agrippa marciaton oleo laurino ⁊ silib⁹: vel ex vnguẽto qḋ in sequenti dicet̃ cap'lo. ¶ Collocẽt̃ in domo calida ⁊ ignis de lignis siccis corã ipsis ꝯstituat̃. ¶ Lauet̃ caput eorũ cum aqua decoc. florũ camomille: mellilotí aneti ⁊ corã igne optime

siccentur

siccent capilli ei⁹ ꝛ caput pānis iuoluat optime. ℂ Lymphetur vinū cū aq̄ in qua bul. bacce laurine cyminuz. ꝯiꝯ. ꝛ galāga. Et si cā mltū fuerit rheumatica: sumat pillas de cinoglossa: vel alias pillas quascūqꝫ ꝯ rheuma valentes q̄s in caplo de rheumate scripsi. ℂ Pille magistri mei ad tussim antiquā frigidā ꝑoptime. ℞. galbāi myrrhe opij piperis storacis calamite aā. fac pillulas in modū piperis quas cū pistello calo ꝯfice. ꝛ da. v. vel. vij. cū ca. in sero. ℂ Pille alie ad tussim frigidā optime. ℞. succi ligritie. ꝯucchari: piperis. aā. fac pillas in modū fabe: de qb⁹ tres vnā post aliā in sero sub lingua teneat quousqꝫ ꝑ se dissoluant. ℂ Pille ad tussiz humidā ꝭm hibernicū. ℞. storacis calamite croci costi succi ligritie prassij. aā. ʒ. iiij. myrrhe: galbani armoniaci: opoponacis terbentine. aā. ʒ. vj. informent cuz succo raphani. ℂ Pille ad tussiz subitā. ℞. myrrhe: castorei galbani: pipis: storacis: passij: cardamomi. aā. terant oia ꝛ cuz melle ꝯficiant ꝛ in modū orobi iformēt ꝛ in sero. da. v. vel vij. ℂ Trocisci magri mei ꝯ tussim fortē seu rheuma acre. ℞. amygdalaꝝ dulciū ꝛ amaraꝝ: ligritie: feni. anisi: olibani: fabaꝝ excorticataꝝ se. lini costi. pineaꝝ mundaꝝ. aā. ʒ. ij. myrrhe croci cinamomi. aā. ʒ. j. ß. oia terant ꝑoptime ꝛ ꝑ stamineā subtilr trahāt. ꝯfice cū melle ꝛ penidijs ꝛ amido. aā. de oib⁹ ꝭm q̄ sufficit ꝛ fac trociscos: quoꝝ qlibet sit pōdus. ʒ. j. ß. ꝛ teneat in sero vnū ex his sub lingua quousqꝫ ꝑ se paulatiz dissoluat ꝛ descēdat. ℂ Experimētū hibernici qd̄ dicit se ꝓbasse ad q̄libet tussiz. accipe pomū vnū bonū ꝛ ipz mūda optime a cortice exteriori: ꝛ fac idē rotulas plures: q̄s in sanguie porci recētes frige ꝛ addito melle da pa. ad māducandū in sero cū vadit dormitū. Itē potes facere de pane ca. cū exit de furno accipiēdo molicaz eius ꝛ frigēdo eā in sanguine porci ꝛ dādo eā cū melle. Dicit eniz hibernic⁹ cū hoc solo experimēto multos curasse tussiētes. ℂ Qꝛ si tussis ꝑꝑ cōpressionē splenis vel epatis fuerit curetur splen vel epar ꝓut in ꝓprijs deo dāte dicet capitulis. ℂ Si vō ꝑꝑ vētositatē vel idigestionē stomachi eēt ipsa tussis aquā decoc. masti. se. feni. ꝛ anisi bibat quotidie ꝛ electuaria ꝯfortātia ꝛ vētositatē carminātia dent sic sꝫ diacyminū diacalamētū dianisuz ꝛ silia: a cibis ventositatē ꝛ idigestionē generantibus abstineat. ꝛ sic de alijs.

Additiones Dixit mihi qdā se pliēs in plurib⁹ eē expertū q̄ decoctio cētri galli ꝛ puluis illi⁹ herbe cū melle pliēs liberauit a tussi: ēt inueterata ꝛ antiq̄ta ꝛ h̄ itra paucos dies. ℂ Trocisci ad tussiz siccā exꝑti. ℞. gūmi dragagāti: amyg. succi ligri. aā. ʒ. ij. se. cydonioꝝ. ʒ. j. ß. pulpe passulaꝝ sebestē. se. malue. bombacis. aā. ʒ. ij. ꝯfice cū syrupo viol. ℂ Duz qdā pateret tussiz iueteratā ꝛ facta eēnt sibi diuersa medicamina: ꝛ nil ꝓficerēt. Quidā docuit eū: q̄ accipet cimaꝝ basili. sicci. M. j. fenugreci. se. feni. cimini masti. aā. ʒ. j. ꝛ faceret bullire in aqua ꝛ vteret dicta aqua oi hora qd̄ fecit ꝛ liberat⁹ fuit. ligauit tñ quālibet dictaruz rerū ꝛ seminū in petia lini subtili. ℂ Ad mundificādū pect⁹ ab oib⁹ viscosis ꝛ flegmaticis hūorib⁹. fiāt pille ex radice enule exiccate ꝛ cina. aā. ꝛ vtatur quotidie. ℂ Cuidā mulieri tussiēti ꝑgnāti clamose subueni dando has pillas sub lingua assidue. ℞. thur. masti. storacis calamite. aā. ʒ. j. opij croci myrrhe. aā. g̃. xv. fiāt pille sic lupini cū vino cocto vl aq̄ ꝯucchari ꝛ vngat cū ceroto de lilio.

ℂ De asmate. Cap. VII.

Asma est difficultas inspirādi vel respirādi vel vtriusqꝫ. Idē enim est asma qd̄ disnia. ꝛ fit hec passio vtplurimū qñ nimia siccitas ꝯstrīgit ꝛ coarctat pulmonē ita q̄ pulmo ipse nō pt debite dilatari: ꝛ sic seqt asma. Fit ēt ex nimia hūiditate: vt qñ hūor suꝑflu⁹ abūdat exterius in suꝑficie pulmonis. ꝛ sic pulmo cōpressius nō potest debite dilatari. Qñqꝫ humor abūdat interi⁹. vꝫ. in fistulis pulmonis: ꝛ sic pulmonē nō ꝑmittit libere dilatari: vñ sequitur asma ꝛ mala inspiratio. ℂ Primo igit ad asma fiat talis syrupus. ℞. sqlle asse. ʒ. iij. radi. lilij. celestis. ʒ. ß. prassij hysopi: ca. ve. aā. M. j. mell. q. s. vel det syrup⁹ i ca° ꝓcedēti script⁹: q̊ sumpto des pillas magri mei ad asma exꝑtas. ℞. agarici. ʒ. ij. ß. radi. lilij ireos prassij. aā. ʒ. ß. turbith boni ꝛ gūmosi. ʒ. ij. pulpe collogntide. sarcocolle. aā. ʒ. ß. hierepigre. ʒ. iij. ꝯficiant cum vino ꝛ dent ꝭm vires. ℂ Itē. ʒ. j. de pul. facto de pulmone vulpis exiccato cū vino vel syrupo de hyssopo dato miro mō valet ad asma. ℂ Itē. ʒ. j. stercoris lacerte vel vermiū q faciūt setā cū dicto syrupo hysopi vel cū vino date multū valet. ℂ Potio ad asma exꝑta. ℞. hysopi saluie. ca. ve. marubij. aā. M. j. rad. enule: ꝯsolide ma. cinoglosse. aā. lib. ß. ligri. ʒ. iiij. corticis pineaꝝ viridiū lib. ß. hec oia ꝑ hebdomadā vnā infundant in vino al. optimo ꝛ puro ꝛ odorifero ꝛ supra eas nō min⁹ vni⁹ palme natet ipm vinū: deinde colent ꝛ addito melle dispumato. quātū sufficit bul. vsqꝫ ad vini ꝯsumptionē ꝛ deponant ab igne tūc adde. ʒ. iij. succi lig. pulueriꝯati. ꝛ sumat ex ea decoctiōe q̄tidie: qꝛ solū cuz hac potione data mltos asmaticos curaui. ℂ Itē dent electuaria sicut sūt diahysopus diapliuz diairis ꝛ hꝰ distēperata cū aqs pect⁹ mundificātib⁹ a flegmate ꝛ hūorib⁹ viscosis: si hꝰ hūores in asmate peccare cognoueris. sic cū aq̄ decoc. armoniaci aq̄ lig. ficuuz siccarū hysopi prassij radi. feni. ꝛ apij. vuaꝝ passarū ꝛ pinearū cū resina sua in aq̄ decoc. vel in aq̄ in q̄. ꝯiꝯ. vel prassiuz ꝛ radix ireos iuiube sebestē pruna sicca ordeū mūdū ꝛ radix feni. cū q̄ ēt electuaria distēperent vt diapeni. dragagātū ꝛ penidie qm̄ miro mō mūdificāt pect⁹ a suꝑfluitatib⁹ viscosis ꝛ flegmaticis hūorib⁹ adherētib⁹ in spūalib⁹. ꝛ qñ pa. nihil excreat valent hec oia ad tussim ꝛ asma. ℂ Pille asmaticis tussiētib⁹ ad dolorē cordis vocis ꝛ stōchi. ℞. se. cōium mūdoꝝ de cydonijs. se. borag. lig. ꝛ succi ei⁹ galange ꝛ dragagāti gūmi arabici aā. ʒ. j. cina. gariof. nucis mus. papaueris al. ligni al. se. basilico. ꝯiꝯ. storacis amili aromatici mēthe opij als apij. aā. ʒ. ij. ꝯfice cū aq̄ infusiōis ꝯfectiōis dragagāti. ℂ Qꝛ si ex asmate fiat pect⁹ vel caput dolorosū abrasa capitis sūmitate apponat ibi sacculus isto pul. plenus. ℞. florū camomille: pulegij hysopi origani baccaruz lauri. aā. ℂ Deide vngat ex hoc vnguēto pect⁹. ℞. floruz camomille: melliloti hysopi. aā. ʒ. j. se. lini fenug. aā. ʒ. ß. fiat pul. subtilissim⁹ ꝛ distēperet cum oleo camomille butyro sine sale ꝛ cera: iuxta ignē ex h̄ vnguēto inūgat pect⁹. Et si vis ex hoc vnguēto facere emplm adde tātūdē de maluauisco ꝓus cocto ꝑoptime ꝛ pistato q̄tū est ipz vngm ꝛ emplastrū ex p̄dictis oib⁹ ꝯfice ꝛ pectori ca. applica. qꝛ mirabilr valet ad pectoris dolorē ꝛ ad tussiz ꝛ ad asma. ℂ Unguentū aliud optimū ad dolorē pectoris ꝛ ad dilatationez ipsi⁹ ꝛ mundificationē saniei ꝓpter tussiz ꝛ asma. ℞. succi prassij ꝛ senationū. aā. olei viola. thuris mast. ꝛ cere quātuz sufficit pinguedinis galline anseris porci medulle bouine q̄tū. s. de oibus fiat vngm vngat pect⁹ ꝓpe ignē añ ꝛ retro ꝛ totū spinale ꝛ fricent bñ oia dicta loca. ꝛ h̄ fiat cuz vadis dormitū: ꝛ supponas stuppā canabinā vel bōbacē vel pellē leporinis ꝛ teneat se patiēs optime calidū ꝛ coopertum.

Additiones ꝯfectio ad asma educēs humores g̊ssos ꝛ saniē ex pectore. ℞. succi lig. hysopi: sicce: sqlle: radicis lilij celestis. aā. ʒ. viij. ca. ve. siccorū. ʒ. vij. se. vrti. ireos cordumeni piperis aristo. ro. nasturcij haurach carui cāpestris amyg. amararū. aā. ʒ. v. ꝯficiant cū tātūdē mellis q̄tū oia p̄dicta. det ex eo ad quantitatē nucis mane ꝛ sero cum decoc. hac. ℞. ficuū siccaꝝ dactylorū. aā. nūo. x. radi. ligri.

hysopi calamĩti ꝑsij ca.ve.añ.ʒ.j.radi.apij ⁊ feni.⁊ se.corũ se.vitice fenu.añ.ʒ.ß.Est ẽt ꝯueniẽs ad asma dyspniã tussiz ⁊ saniẽ plurime hũiditatis ĩpos hũores ex pectore ⁊ ex cã/nalibꝰ pulmonis mũdificãs.¶ Eliũz ad asma ⁊ dyspniã ⁊ orthomiã de mirabiliũ libro extractũ.℞.sauine.ʒ.j.buty/ri.℥.iiij.mell.℥.ij.da stõcho ieiuno.Alij addũt ircos praſsij hyssopi liq.añ.℥.ß.macis folij cubebe.ziz.cina.subtilis bo/ni ⁊ electi.añ.ʒ.j.mell q̄tũ suffic.¶ Asma dyspnia ⁊ ortho/mia anhelitꝰ sanguisugiũ difficultates sunt anhelãdi:q̄ ma/xime ꝯtingũt in hyeme ⁊ senibꝰ.Eliuz sꝑ accipiat vbi sint orobũ aristo.ro.⁊ hysopus calamĩtũ cẽtauree radix cassie/lignee radix costi spica ⁊ silia.pectꝰ vngat̃ cũ oleo anetino camo.⁊c.⁊ gutta armoniaci cũ oximelle trita valz:dent̃ ele ctuaria extenuatiua vt diacalamẽtũ diapsiũ diairis.Pille de cinoglossa valẽt.vngat̃ pectꝰ cũ dialtea marciatõ mistis det̃ diatrion pipereon.Crispelle facte ex folijs cẽtri galli ꝯtriti cũ vitellis ouoꝝ ⁊ farina ordei valẽt.¶ Pille ꝓbate ad h.℞.storacis calamite galbani castorei pipis.añ.ʒ.ij.opij.℈.iiij.ꝯficiãt̃ cũ ptisana in ĩfusiõe dragagãti dent̃.ix.vel.xj.Balsamũ ꝓdest ⁊ aurea alexãdrina.℈.iiij.Puluis gẽtiane cũ vino vel oleo ꝓsunt.splen pulmo vel coagulũz leporis cũ vino valẽt.¶ Optimũ remediũ est cauteriũ in nodo furcule pectoris in grossa ⁊ hũida mã.diacamerõ ⁊ potio muscata valẽt.¶ Oleũ i q̊ lepus coctꝰ bullierit vsqz ad dissolõnẽ colatũ ⁊ vsuz in cibarijs valz i asmate.¶ Jtẽ ℞.radi.aris.ro.q̄tũ vis.ꝯfice cũ zucchero.det̃ sero ⁊ mane bolus in strictura pectoris ⁊ thoracis.¶ Expedit vti dia/peniõ.diadragãto frido:diapapauere ⁊ zucchero viol.vn/gatur pectꝰ butyro ⁊ dialtea mistis ⁊ gula qñ venit ex sicci tate ⁊ in macilẽtis.¶ Sz si pectꝰ sit strictũ ex hu.qd scitur sputo multo tussi ⁊ sitis ablatiõe det̃ diairis diacalamẽtuz diapraſsiũ diatrionpipereon.Vngat̃ pectus marciaton ⁊ oleo laurino sumat pillas hierepigre in sero ⁊ semel aureã alexãdrinã cũ vino ca.fumiget̃ cum auripigmẽto stuphe/tur cũ enula calamẽto cũ vino.ficꝰ cũ hysopo ⁊ pigra ieiu/no data.antimoniũ sumptũ cũ ouo sorbili valz:flegma vi/scosuz in pectore dissoluit cum calamo aromatico solo vel cũ terbentina sanat̃ accepta in sero itercipiunt fluxũ ex fri gida cã.auripigmẽtũ nõ applicet̃ extenuato corpori.

¶ De emoptoica passione. Cap.VIII.

Emoptoici dicunt̃ q sãguinẽ expuũt q qñq3 ad tussiz seqtur ⁊ cuz tussi fit.Et ille sãguis qñq3 est mistus cũ excrea/tione.Qñqz fit spumosus:quãdoq3 clarꝰ emittit̃.¶ Si cũ tussi ⁊ spumosus emittat̃ malũ signuz est.vlcera/tionẽ.n.pectoris ⁊ pulmonis signat.Vñ sepissime mors vi cina seqt̃.¶ Cũ excreatiõe ⁊ rheumate fit a cerebro seu a capite.¶ Qñq3 ab epate venit:⁊ tũc ẽ rubor faciei:dolor dextri hypocũdrij.Et qñqz emittit̃ ẽt ꝑ narẽ dextram san.¶ Et qñ adest grauedo sinistri hypocũdrij tunc emittitur a splene:oculi glauci sũt.Et qñqz sanguis ꝑ sinistrã emittit̃ narẽ.¶ Qñq3 a fũdo stõchi.⁊ tũc emittit̃ vomitu:⁊ est vi ridis seu niger sic̃ amurca olei.⁊ h vidi in q̊dã religioso q emittebat sanguinẽ sic̃ est amurca olei nigri:⁊ erat ab oibꝰ medicis desperatꝰ.Cui qdẽ supueniẽs feci fieri balneũ aq̃ decoc.testudinũ optime coctaꝝ ⁊ in eo pluries itrauit ⁊ li/beratꝰ est.Aliqñ venit sanguis a gingiuis ⁊ labijs ⁊ cura hu ius dicta est supius in caº ꝓprio.¶ Eiectio itaqz sãguinis ab iterioribꝰ ꝓcedẽs sꝑ timorosa ⁊ ꝑiculosa ẽ s3 ꝙ dic̃ Hip po.in aphorismis.dic̃.n.i san.sputo saniei sputũ.Jn saniei sputo phthisis ⁊ mors.Eiectio itaqz san.⁊ cũ clara excrea/tione curabilis est.¶ Qualitercũqz fuerit excreatio san.h mõ curatur.Fiat flomia de basilica ⁊ postea ĩfra.v.vel.vj. dies det̃ decoc.cassiefi.viol.prunoꝝ mãne se.cõiuz iuiuba rum ⁊ si ꝯstipatus fuerit clystere fiat.¶ Syrupus ad pas. emoptoicã expertus s3 meũ magr̃z.℞.sanda.al.⁊ rub.aca tie fructuũ myrtil.ros.sumach berberis balaustie hypoq/stidõ.boli ar.karabe.añ.ʒ.ß.vge pa.arnoglosse lactuce endi/uie cycoree epatice.ca.ve.añ.M.j.se.cõiuz.℥.ij.ordei assati p.j.oia bulliãt in sufficiẽti q̄titate aq̃ ⁊ addito zucchero ta berzet cũ alio bono ⁊ zucchero ros.añ.lib.j.ß.fiat syrupus ⁊ ꝑfecte decoq̃tur:⁊ q̊tidie sumat de eo.℥.j.ß.cũ aq̃ myrtillo rũ ⁊ boli.Precedẽte tñ minutiõe de vena q̄ a spũalibꝰ ve/nit vel de vena mediana ⁊ ligent̃ brachia ⁊ coxe patientis cũ petijs eas amplexãtibꝰ.¶ Jtẽ det̃ sibi elĩum magistri mei ad h exptũ.℞.succi liq.dragagãti gumi ara.amygd.⁊ pineaꝝ assataꝝ.añ.ʒ.x.se.papa.al.pẽidiaꝝ.añ.ʒ.xx.amyg. se.cydonioꝝ portulace.añ.ʒ.ß.se.cõiuz mundoꝝ malue la/ctuce sãdal.al.⁊ rube.ros.añ.ʒ.iiij.spodij splenis vulturis. añ.ʒ.ij.cina.℥.j.san.dra.boli ar.symphiti cãcroꝝ fluuialiuz folij.añ.ʒ.j.ß.ꝯfice ipm elĩuz cũ syrupo supradicto vel solũ cũ zucchero ros.⁊ accipiat̃ ex eo in moduz castance cũ aq̃ ordei assati mane ⁊ sero.¶ Trocisci optimi ad h.℞.dra/gagãti boli ar.gumi ara.lapidis emathitis san.dra.thuris mast.balau.añ.ʒ.j.se.plãtaginis risi assati hypoqstidos aca tie mumie coralli al.⁊ ru.spodij.añ.℥.q̄rtꝫ.radi.ꝯsolide ma/ioris ⁊ minoris fructuũ myrtilloꝝ cina.añ.ʒ.ij.ꝯficiãt hec oia cũ syrupo ros.vel zucchero ros.⁊ sit qlz trociscꝰ.ʒ.j.⁊ de/tur vnꝰ cũ aq̃ pluuiali ⁊ rosata.¶ Syrupꝰ ẽt iste est mira/bilis i hac cã.℞.succi plãtaginis ⁊ xbene depurati.añ.lib. ij.in q̊ bulliant gumi ara.dragagãti assati succi liqri.añ.℥. q̄rtꝫ.mumie.san.dra.boli.ar.añ.ʒ.j.ß.zucchari ros.q.s.h eni syrupus miro mõ valet ad emoptoicã pas.vñcũq3 ꝓcesse/rit.¶ Syrupi ẽt ꝯstrictiui pul.elĩa ⁊ pille:⁊ q̄ in caº de dy/senteria suz dicturꝰ:in hac cã valẽt:⁊ ẽt ea que in caº de flu xu san.nariũ dicta sunt huic passiõi cõpetũt.¶ Jtẽ emplz istõ pectori applicari põt:qd valz mirabilr ad hãc passio/nẽ.℞.boli gumi arabi.mast.oliba.añ.℥.q̄rtꝫ.terãt oia ⁊ cũ al.oui tẽperent̃ ⁊ sup̈ pectꝰ emplent̃.¶ Bibãt subtilissimũ vinũ ⁊ lymphatũ cũ aq̃ decoc.gũmi ara.dragagãti aut suc/co liq.farrũ.ordeũ ⁊ risum cognatũ:granũ cognatũ ⁊ silia amiduz ⁊ colaturã furfuris:ptisanã:cãcros fluuiales ⁊ hꝰ cũ bolo ⁊ san.dra.⁊ cina.puluerizatis sumat.¶ Si hꝰ san/guis a spũalibꝰ fluat fiat minutio de vena cordis.¶ Si a splene de vena que est iter mediũ ⁊ minorẽ digitũ sinistre manꝰ:⁊ vẽtosa cũ scarificatiõe spleni applicet̃.¶ Si a ki/sti fellis fiat minutio de saphena que est ab iteriori ꝑte ta/li.¶ Si in muliere fluat hꝰ fluxꝰ ꝑꝑ mẽstruoꝝ retẽtiones ꝓuocent̃ mẽstrua.Jn viris ꝑꝑ retẽtionẽ hemorrhoidaruz ꝓuocẽt̃ hemorrhoides:vt i ꝓprijs dicet̃ capl̃is.¶ Si ꝑꝑ hũorũ furiositatẽ ⁊ putredinẽ purgent̃ hũores vt ꝑdictuz est.¶ Si a cerebro fluat san.vel a gula vel a faucibꝰ pona/tur vẽtosa cũ scarificatiõe post collũ.fiat ẽt minutio de ve/nis q̄ sũt sub lingua ⁊ minutio de cephalica:postea emplm̃ istud sup̈ locũ vbi fluit sanguis apponat̃.℞.charte peco/rine:piloꝝ leporis ⁊ filtri oium ꝯbustoꝝ boli mumie sym/phiti lapidis emathitis:san.dra.añ.℥.ß.terãt oia ⁊ cũ al.oui ⁊ aceti modico ꝯficiãt̃:⁊ ẽplz istõ apponat̃ loco vbi fluit san.si a cerebro sup cerebrũ.si a pectore sup pectꝰ.si a fauci bus sup fauces:si a gula sup gulã.Jtẽ dent̃ syrupi ⁊ elĩa su/prascripta.¶ Jtẽ pille facte ex gũmi arabico ⁊ se.plãtagi/nis vsto mumia:sã.dra.mast.thure lapide emathitẽ:radice ꝯsolide:symphito:acatia.añ.oibꝰ puluerizatꝫ ⁊ ꝯmistis cuz athanasia ⁊ rubea ⁊ succo plãta.iste pille oẽz sanguinẽ cõ/strigũt ⁊ ꝯposite ⁊ expte pl'ies ꝑ me i hac cã ⁊ in qlz fluxu.

Additiones

Additiones syrupus magistri mei ad sputũ sanguinis ꝑꝑ vene rupturã in pectore.℞.endi.scariole lingue cer/uine epatice lẽtiginis aq̃ iuolarie kitrac poly/trici adiãthos.añ.M.j.viol.floruz nenufaris añ.℥.iij.

Pronostica.

Elĩuz cõ pectum.

Syrupus mirabilis.

De fleobotomia.

añ.ʒ.ij.ligritie munde cādi penid.se.portulace q̄nquener
uie se.oīum frigidoꝝ.añ.ʒ.j.amidi draga.gumi arabici.añ.
ʒ.iij.iuiube sebestē.añ.ʒ.x. ordei mundi.p.j.çucchari.lib.ij.
sumach spody balaustiaꝝ.añ.ʒ.ß.❡Trocisci expti i emo/
ptoica pas.⁊ in q̄lz fluxu.℞.ros.se.cydonioꝝ bolicoralli
al.⁊ rubei lapidis ematbitis psidie balaustie fructuū myr
tilloꝝ se.papaueris albi gumi arabici dragagāti spody su/
mach san.drac.karabe vernicis masti.cinamomi mūmie
ꝯsolide maioris acbatie amidi se.plātagis corrigiole se.ac/
cedule bypoq̄stidos ossiuz cācroꝝ cōbustoꝝ.añ.ʒ.j.q̄dam
cōburūt oia supradicta.q̄dā assant solū supra tegulā ⁊ cōfi
ciūt inde el'ariū.Alij cū succo plātagīs faciūt ide trociscos.
ʒ.j.de q̄bꝰ dant vnū in mane cū el'ario cydonioꝝ ⁊ cū çuc/
charo ro.Alij in sero.ꝯ q̄uēlz fluxū san.vel vētris.Alij sunt
q̄ nō cōburūt supradicta.sed cōbusta fortiꝰ ꝯstringūt ⁊ alsa
ta minꝰ:fiat aūt sm q̄ necessitas magis aut minꝰ req̄rit.

❡De empimate. Cap.IX.

Causæ.

Tquia vt ait Hippo.in san.sputo saniei sputū:iccirco de saniei sputo post san.sputū videndū est.Saniem igit̄ screantes dicuntur empici.❡Et hꝰ passio modis diuersis fit.Fit eniz ex apāte in instrumētis spirituū creato.s.in pulmone vel sub costis ex pleuresi vel pipleu/monia.Qñ eniz hꝰ ad purgandū nimis morat̄ sanies vel nō pfecte curat̄:tunc pulmo inficit̄:ex cuiꝰ isectione nutrimētū veniēs corrūpit̄:⁊ tūc cū crepuerit hꝰ apa ⁊ saniem emiserit:bonū est si multū nō durauerit.Et q̄nq3 p screatione hꝰ saniei seq̄t̄ screatus sanguis:q̄ malus est.vñ festinādū est cito vt pectus mūdificet̄ ne sanie in corpe manante phthisis sequat̄ ⁊ mors.

Signa.

❡Signa empicoꝝ sunt hec:sputū saniei:corpis macilētia:colli gracillitas.anhelādi difficultas cū tussi.q̄nq3 ēt cū asmate:facies subtumida:rotūditas oculoꝝ ⁊ tumor.Aliq̄ñ ēt febriūt empici:sicut p calorē in volis manuū ⁊ pedū cognoscere possumus:⁊ p alia sigꝰ se.cōia.Nā q̄nq3 sentiūt dolorez in sinistra pte in medio thoracis.q̄nq3 retro sz diuersa loca isecta ⁊ maxie i tussiēdo ⁊ expuendo pp motū emissionis vel euulsionis in locis p̄dictis dolor sentit̄.

Pronostica.

❡Et nota q̄ patientes pleuresim seu pipleumoniā si nō purgent̄.in.xiiij.die post rupturā apātis fiunt empici.Empici vo facti ex p̄cedenti apāte si non purgent̄ ifra diē.xl.a quo fit ruptura fiūt phthisici.⁊ h̄ habemꝰ ab Hippo.in aphorismis q̄nte pticule.Quicūq3 empici fiūt si purgent̄ a.xl.die a quo ruptura fit soluunt̄.Si vo nō vtp'm in phthisim cadūt:de phthisi aūt pipleumonia pleuresi ⁊ cardiaca in tractatu seu libro febriuz tractabo dāte deo.

Cura.

❡Ad hāc passio.fiat syrupus talis.℞.ordei mūdi.P.i.ca.ve.M.j.se.fenugreci.ʒ.j.mellis lib.j.ß.detur cū aq̄ ficuū siccaꝝ ⁊ passulaꝝ vel cū aliq̄ de aq̄s pectꝰ mūdificātibꝰ in p̄cedēti capl'o dictis.Et dent̄ ēt ipse aq̄ cū dia penid.⁊ diairis vel det̄ eis mel ros.cū ipsis aq̄s distēpatū:vel cū aq̄ hysopi dragagāti vue passe:⁊ hoc mō det̄ sibi p dies quatuor cū sapa si nō febricitauerit.Et si cū his pectꝰ noueris nō fore mūdificatū mūdificet̄ cuz aliqua lotura:vt cū aq̄ fructuū ⁊ sil'ibꝰ.❡Inungat̄ pectꝰ cū vnguētis in p̄cedēti capl'o dictis:vel ex dialthea marciaton agrippa ⁊ sil'ibꝰ.❡Itē spica celtica apiū anetū branca vrsina:serpentaria maluauiscus in vino ⁊ oleo decoc.supra pectꝰ cathaplasment̄.❡Saponaria ⁊ centaurea sil'r decoc.cataplasment̄ sepe ⁊ sepiꝰ ca.❡Itē si nō febricitauerit spicā myrrhaz cassi.lig.⁊ piper longū.añ.in optimo vino diu fac bullire in vase q̄d habeat os longū optime sigillatū ne respirare possit:⁊ cū diu bullierit pas.optime cooptꝰ fumū in ore recipiat p embotuz:⁊ h̄ bis vel ter fiat in hebdō:⁊ de ipso vino colato cū ptisana ordei accipiat rosatā nouellā diarodon:vel istud electuariū.℞.pineaꝝ amygd.se.papaueris al.añ.ʒ.j.hysopi çucchari caricarū passularū se.bombacis ligritie ⁊ succi eiꝰ dragagāti gūmi arabici boli ar.rubei.añ.ʒ.j.memithe penidiarū.añ.ʒ.ij.mell.ros.⁊ sape q̄ntū sufficit cōfice sic.pineas passulas caricas ⁊ amygd.diu tere ⁊ pulterēdorū amisce ⁊ cōfice cū melle ro.⁊ sapa vt dixi:⁊ mane ⁊ sero capiat ex eo ad q̄titatē nucis parue.

Diæta.

❡Si febricitauerit farinā ordei cū lacte amygd.cognatā comedat simulaz aquā furfuris frumētū hꝰ distēpata ⁊ cognata cū lacte amygd.comedat:aquā ordei:gumi arabici ⁊ dragagāti cuz çuccharo penidijs ⁊ dragagāto bibat.Si vo nō febricitauerit pullos hedos phasianos/perdices/turdos/sturnos/oua sorbilia:vitellū ēt cū ouis iuiubis ⁊ vuis passis ꝯditū ⁊ huiusmodi comedat:vinum lymphatū cuz aqua decoc.hysopi vuarum passarū:ficuum siccarū ⁊ iuiubarū bibat.a coitu ⁊ a nimio labore abstineat.

Additiones syrupus optimus ad empima expertus p me cōpositus.℞.aristo.ro.hñ.mund.⁊ p quatuor ptes diuise.ʒ.iij.se.myrti.ʒ.j.illud q̄d repit̄ in foliculis radicis ꝯsolide maioris hysopi vngule caballine cētrū galli vermicularis q̄nquenervie cimbalarie.añ.P.j.san.dra.ʒ.iij.se.malue ⁊ bombacis.añ.ʒ.j.ordei mūdi.P.j.hec oia in sufficienti q̄titate aque bulliant:⁊ addito çucchari quantū sufficit fiat syrupus.

❡De passione stōchi ⁊ p̄ de vomitu puocādo. Cap.X.

Cum de pas.stomachi in hoc libro meuz ppositū sit tractare.quū stomachus ⁊ multis pas.p vomitū puocatuz curet̄.visuz est mihi vt p̄us de puocātibꝰ vomitū tractare incipiā.Multos eniz vidi q̄ ciboꝝ ⁊ potionū multā receperunt q̄titatez qui ilico egrotare inceperunt.Et nisi q̄ imediate feci eos puocare vomitū in eis q̄ egritudinē vel se.periculosaz ⁊ forte mortē incurrissent:q̄ statim liberati sunt ppter vomitū puocatuz.Competit ēt his q̄ stōchū hñt repletū flegmaticis ⁊ viscosis ⁊ malis humoribus:⁊ ēt febricitātibꝰ ex plenitudine ⁊ repletione nimia:cōpetit ēt his q̄ hñt nimiā grauitatē corpis abominationē venaꝝ extēsionē ⁊ rigorē cū calore.hec.eniz plenitudinē stōchi sig̃nant:⁊ vomitꝰ in his cōpetit.

Vomitiua simplicia.

❡Medicinarū igit̄ vomitiuarū alie sūt leues alie fortes:alie fortissime.leues sūt cortices vl' radices ebuli:succꝰ sambuci fumitere se.attriplicis se.rape seu radix:acetū cū aq̄ ⁊ oleo hidroleō piscaria:⁊ vomitiuū Nicolai iferiꝰ describendū:vomitiua vo fortia sūt sic̄ raphanꝰ sq̄lla iarus tapsia magna catapucia:nux vomica:castaneola idica se.pētaphilō dactyli penthadactylus crocꝰ hortulanꝰ succꝰ cuc.agrestis lac ficulnee cētauree maioris viride eris elleborus niger ⁊ vomitiuuz scarpelle subscribēdū.Vomitiua vo fortissima sūt sicut fel porcinū taurinū vaccinū ⁊ sil'ia.❡Medicine iterū grossos ⁊ viscosos hūores attrahētes p vomitū sūt el'a al.ꝯdisi narciscꝰ cataputia q̄nꝰ brachi tithymalli castaneole rotūde cū melle ⁊ aq̄ tepida ⁊ syrupo acetoso.⁊ hec oia fortia sunt in attrahēdo ipsos hūores viscosos.debiliora vo eis sūt in attrahēdo p̄dcā sal.idicū.se.radi.se.attriplicis ⁊ sinapis.Que vo cho.nigrā p vomitū educūt sūt se.attriplicis aq̄ fasiolorū:radix ireos malua cocta cū porris oxymel cū aceto radix narcisci cocta.

Vomitiua composita.

❡Vomitiuū Nicolai ē istd.℞.tapsie collecte i mēse Junij.ʒ.iij.croci africani.ʒ.j.ß.nucis vomice.ʒ.ß.assari.ʒ.j.hec oia trita in aq̄ salsa vel salmētina vsq3 ad medietatē bull'.⁊ additis lib.ij.mellis dispumati ⁊.ʒ.iij.succi assari vsq3 ad ꝯsūptionē succi ⁊ aq̄ bulliāt.Cū ip3 aūt dare volueris distēpabis ex eo ad q̄titatē castanee cū ca.p noctē ad serenū resideat,mane vo ppinet̄:vel cū syrupo acetoso vel aq̄ ca.det̄ valz delicatis hoibꝰ ⁊ ad nauseā a superfluis ⁊ acutis humoribꝰ factā:valz ēt ꝯ tertianaz veras

seu notā et ꝯ quotidianā et quartanā. ¶ Uomitiuū pꝛiar/
che ad idē valꝫ qḋ sic fit. ℞.tapsie lib.j.croci africani.ʒ.ij.
cinamo.assari.aā.ʒ.ij.mellis q̄ntū suffic̄.deṫ cū oib⁹ supradi
ctis ad q̄ntitatē castanee. ¶ Uomitiuū ꝟo scarpelle forti⁹
bis duob⁹ sic fit. ℞.tapsie lib.j.cinamo.assari.aā.ʒ.j.croci.
ʒ.ij.amygdalarū amararū.ʒ.j. cataputie.ʒ.j.gūmi ara.ʒ.j.ī
aqua salsa vel salmentina coquanṫ hec oia trita ꝛ cū melle
ꝯficianṫ:ꝛ deṫ de eo ad q̄ntitatē castanee ꝯ egritudies i vo/
mitiuo Nicolai dictas. Si deṫ cū ca.vomere facit:si cū fri
gida p secessuꝫ educit. ¶ Uomiti.magr̄i mei exptū indu/
cens vomitū ꝛ sellas suauiter. ℞.corticū radicis laureole
radicis ireos se.rapaꝝ ꝛ rapistraꝝ.aā.ʒ.j.teranṫ hec oia ꝛ
in trib⁹ lib.aq̄ vsqꝫquo ad vnā deueniat ꝛ coleṫ ꝛ addita
lib.j.çucchari p̄dicte coleṫ ꝛ coquanṫ optime vsqꝫ ad ꝯsū/
ptionē ipsi⁹ aq̄:ꝛ tūc cū puluere isto admisceaṫ. ℞.corticū
radicis laureole siccaꝝ assari ꝯdisi.se. rapaꝝ rapistrarum
gladioli masti.aā.ʒ.ij.de h̄ vomiti.deṫ.ʒ.j.distēpatū cum
ca. Et plus valꝫ si añq̄ deṫ iaceat p totā noctē sub aere se/
reno.ꝛ in mane tribuaṫ:valꝫ.n.mirabil'r ēt plus q̄ꝫ de vo/
mitiuis aliqb⁹ supradictis ad oia iam dicta. ¶ Si catapu
tie mūde cū melle ꝛ çuccha.aā.miste in modū castanee cū
aq̄ distēpate deṫ.dicūt ꝙ si collecta fuerit trahēdo versus
terrā tūc ducit p secessuꝫ.si v̄sus celū qñ colligiṫ trahiṫ:tūc
ducit p vomitū:ꝓbatū est. ¶ Aliḋ vomitiuū optimū. ℞.
se.attriplicis rapaꝝ radicis rapistraꝝ.aā.ʒ.ß.teranṫ ꝛ i lib.
ij.aq̄ bull'.quousqꝫ ad vnā deueniāt colenṫ ꝛ addito pau/
co çuccha.ad serenū p noctē stent:in mane ꝟo tribuaṫ in
potu. ¶ Uomiti.aliud. ℞.corti. radicis salicis se.attripli/
cis rape radicis aneti raphani.aā.ʒ.ß.bull'.in lib.ij.aq̄ vs/
quequo 3ª ps remaneat:ꝛ additis syrupi acetosi ꝯpositi.ʒ.
ij.ꝛ olei cōis.ʒ.ß.totuꝫ in potu sumaṫ:valꝫ.n.hꝫ vomiti.in
artetica ꝛ vitio lapidis ꝛ post comestionē salsoꝝ pisciū ra/
dicū ꝛ cepaꝝ:ꝛ post m'ltā potationē vini lymphati. ¶ Un
ctio vomitū ꝓuocās. ℞.succi ellebori ꝛ esule vl' pul.ipso/
rū.aā.ꝛ cū felle taurino ꝛ al.oui cōmisce:de q̊ vētrē vngas
ab vmbilico supi⁹ ꝛ vomet:h̄ ēt vomitiuū v̄mes ascarides
interficit ꝛ educit. ¶ Unū ꝟo vomiti.facim⁹ qñqꝫ ꝓ istis
q alios vomitiuos capere nō pn̄t hoc mō. ℞.esule radicis
laureole ell'i al.se.rapaꝝ attriplicis raphani rapistraꝝ.aā.
ʒ.j.hec oia bn̄ trita ꝛ lota i lib.ij.vini bul.q̊usqꝫ ad vnā re/
deāt ꝛ colenṫ ꝛ postea admisce alteri⁹ vini ꝛ mell'.aā.lib.j.
croci.ʒ.q̄rtj.ꝛ per noctē iaceat ad serenum ꝛ deṫ ex eo lib.j.
Panis ꝟo ꝓuocās vomitū fit ex faria tritici cū succo elle/
bori vel laureole vel esule vel lacte titimalli:vel p̄dictarū
pul.in malo dulci in medio ꝯcauato ponanṫ ꝛ ipm̄ maluꝫ
in pasta inuoluatur:ꝛ ipsa pasta desuper cum acu ꝑforeṫ
ꝛ decoquaṫ in furno ꝛ ipsuꝫ pomū comedaṫ:qm̄ suauiter
vomet.ꝛ hec fiunt pro delicatis ꝛ ꝓ illis qui abhorrent su/
mere medicinas:ducunt enim eos suauiter.

Additiones empl'm qḋ si supra vētrē ponaṫ vomitū prouocat. ℞.ell'i albi.ʒ.j.pipis.ʒ.ß.ꝯfice cū felle taurino vel vaccino.q.s.ꝛ stōcho applica. ¶ Itē exꝑ/tū est ꝙ si flores genestre citrini coq̄nṫ in aq̄ ꝛ poteṫ dcā aq̄ statiꝫ ꝓuocat vomitū:ꝛ si addaṫ se.rapaꝝ ra. pistraꝝ ꝛ attriplicis citi⁹ opaṫ. vomitus suauis ꝛ leuis fit de florib⁹ sambuci tritis cū melle mistis.da.ʒ.j.

¶ De vomitu restringendo. Cap.XI.

Accidit qñqꝫ plurib⁹ vomit⁹ sup̄fluus ꝛ imoderat⁹: q nisi restringeretur pa.posset cito deficere:ꝛ v̄tus ei⁹ debilitari an nihilari ꝛ ꝓsterni:q vomit⁹ qñqꝫ fit ex stōchi defectione.qñqꝫ ex ca.hūorib⁹.qñqꝫ ex fridis ꝛ viscosis. ¶ Si itaqꝫ ex frigidoꝝ hūoꝝ abūdātia accidat facit eructatiōes vel isipiditates ꝛ in vomitu flegma visco

Signa.

suꝫ vel aq̄suꝫ vl' ꝑmistū appeṫ ꝛ grauedo in capite:ꝛ i stōcho
friditas sentiṫ. Nā cerebrū cōpatiṫ stōcho ꝑꝑ colligātiaꝫ
quā hꝫ cū eo. ¶ Si ꝟo sola friditas sine hūoꝝ vitio fuerit
tūc adest grauedo stōchi vl' friditas in ꝓfūdo:ꝛ nulli⁹ hu/
moris vomit⁹ abūdātiā demr̄at:frida obsūt:ꝛ ca.ꝓsūt. Oꝛ
si hu.cal.sint in cā tūc in vomitu qñqꝫ vomit cho.croceaꝫ:
ꝛ qñqꝫ viridē:ꝛ cū emittiṫ os miro mō amarū est. ¶ Si
ꝟo sola cal'itas sine hūore fuerit in cā adest dolor ꝛ ardor
stōchi sitis ꝛ siccitas oris nec vomit⁹ aliq̊ꝝ p̄dictoꝝ coloꝝ
est tinctus cal'a exhibita magis vomitū incitāt.frigida ꝟo
ipꝫ reprimūt. ¶ Si ꝟo vomit⁹ fuerit ꝑꝑ sup̄fluitatē ciba/
riorū vel acumē ipsorū h̄ scim⁹ ꝑ idiciuꝫ pa.q fateṫ nimis
comedisse vel salsa cibaria acria vel acuta. ¶ Qñqꝫ ēt ac/
cidit vomit⁹ ꝑꝑ acuitatē medicie assūpte. ¶ Si itaqꝫ vo/
mit⁹ fuerit ꝑꝑ hūores fridos ꝛ viscosos:purgeṫ cū pillis au
reis vl' sine qb⁹ eē nolo:vl' cū pill'is hierepig. Gal.ꝛ silib⁹:
postea vinū decoc.nucismu.cinamo.ꝛ mast.cū diacimio vl'
diamargaritō:vl' diapenidiō vl' diaçiçiber vl' trifera ma/
gna:vl' cū aliq̊ sil'i el'ario deṫ. ¶ Postea appliceṫ h̄ empl'ꝫ
stōcho. ℞.mēthe sicce:absinthij sicci.aā.ʒ.ß.costi.çç.pipis
cyperi calamēti gallie sq̄nāti.aā.ʒ. q̄rtj.fiat empl'ꝫ ꝛ distē/
pereṫ cū storace liqda:vino veteri ꝛ oleo nardino vl' oleo
muscellino:ꝛ appliceṫ stōcho:qꝛ mirabil'r valꝫ in hac cā:ꝛ
ēt in vomitu ex sola friditate facto. ¶ Aliḋ empl'm ad idē
℞.baccarū lauri cimini masti.olibani cinamo.nucismus.
ligni al'.aā.puluericenṫ ꝛ cuꝫ oleo muscellino vel laurino:
vel cōi theriaca ꝛ alb.oui ꝯficiaṫ ꝛ supra stōchū apponaṫ.
¶ Si ꝟo fuerit vomit⁹ ꝑꝑ defectionē stōchi denṫ el'aria
ꝯfortātia:vt sūt pliris narcoticon:muscata:diamargaritō:
diaciminū ꝛ sil'ia. ¶ Denṫ ēt ipsa el'aria in vomitu fcō ꝑꝑ
cibi ꝛ pot⁹ abūdātiā:ꝓus tn̄ cuꝫ vomitu aq̄ ca. stōcho opti/
me mūdificato. ¶ Si ꝟo ꝑꝑ medicinā assūptā ꝯtigit mit/
taṫ pa.in balneo aq̄ pluuialis in q̊ decocte sint ciminū gal
le roß.myrt⁹ fruct⁹ iuniperi:mētha:ꝛ radix filicis ꝛ sil'ia:vl'
in ipsa aq̄ ca.spōgia vel pān̄us ifusus stōcho sepe ꝛ sepius
appliceṫ. Et empl'ꝫ factū ex bolo mastice san.drag.lapide
emathitis.aā.ꝯfectū cū succo mēthe:ꝛ al.oui ꝛ mica panis
trita stōcho appliceṫ:qꝛ omnē vomitū stringit ꝓbatū est.
¶ Oꝛ si cho.in cā eē cognoscaṫ:purgeṫ cū oxy.laxatiuo vl'
trifera ꝛ hꝫ:ꝛ aliq̊ clysteria fiāt ꝯueniētia. Et si fuerit opor
tunuꝫ si plenitudo venaꝝ affuerit de vena stōchi minutio
fiat:deinde h̄ empl'ꝫ stōcho appliceṫ. ℞.ro.ʒ.ß.sandaloꝝ
al.ꝛ rub.hypoq̄stiḋ.spodij achatic.aā.ʒ.q̄rtj.panis biscoti
torrefacti ꝛ i aceto ifusi.ʒ.j.fabaꝝ nigrarū torrefactarū.ʒ.ß.
fiat ex his pul.subtilissim⁹:ꝛ cū succo cydonioꝝ oleo ros.ꝛ
cera ꝯfice empl'm ꝛ stōcho applica:qꝛ valꝫ i oi vomitu ex
cā ca.tam in fe.q̄ꝫ sine feb. ¶ Aliḋ empl'ꝫ ad idē sil'e:thus
mastix ꝛ aloes teranṫ:ꝛ cū al.oui ꝛ aq̄ ro.distēperenṫ ꝛ stō
cho appliceṫ. ¶ Aliḋ exꝑtissimū qḋ statiꝫ quel'ꝫ vomitus
ꝯstringit:fermētū forte cū succo mēthe ꝛ aceto cōmisce:ꝛ
fac tortellū cal'm ꝛ stōcho applica:qꝛ statiꝫ vomitū strigit.
¶ Aliḋ empl'm ꝓbatū ad oēꝫ vomitū restrigēdū. ℞.ster
cus porcinū et spāl'r comedētiū glādes et radices filicis te
ranṫ et coquanṫ in aceto vsqꝫ ad aceti ꝯsūptionē:h̄ empl'ꝫ
ca.supra orificiū oris stōchi appliceṫ ter vel q̄ter in die:qꝛ
mirabil'r stringit. Itē pinea cocta cum aq̄ pluuiali stōcho
appliceṫ. ¶ Item aqua decoc.millefolij et antistorū.i.flo/
rū vuarū acerbarū in potu data vomituꝫ stringit. ¶ Iteꝫ
peonia i aceto decoc.galle balau.ro.myrti cinamomū co/
stum cortex maligra.et hꝫ cōstrictiui in aceto infusi:et ca.
stōcho applicati ipsuꝫ vomituꝫ restringunt. ¶ Oꝛ si vomi
tus cuꝫ fluxu ventris fuerit:deṫ syrupus roß.et myrtinus:
syrupus de succo plātagis trocisci el'aria et alia ꝯstrictiua:
q̊ in ca° de dysenteria dicā deo dante:comedāt cibos leuis/
sime digōnis:pullos phasianos ꝑdices:ꝛ hꝫ aues comedē

Cura si fuerit pp hu. fridos

Si a cibo.

Si a pharmaco.

Si a cholera.

Si fuerit cū fluxu.

tes semina iuniperi ꝛ fruct⁹ myrtilloꝝ assatas ꝛ intus ple/nas frondib⁹ vel fructibus myrti: vel cū aceto vel agresta vel succo limonū: vel citranguloꝝ paratas: salsa ēt ex mentha gariofil. ro. maiorana cinnamomo: ꝛ mica panis assata supra prunas in aceto intincta: ꝛ cū succo limonis vel agresta vel aceto: hec salsa facta ꝛ data multū cōfert. ¶ Empl'z qđ vomitū restringit ꝛ stōchū ꝯfortat. ℞. roſ. masti. oliba/ni nucismus. storacis boli san. drag. laudani. aā. ʒ. q̄rt. ligni al. musci ambre. aā. ʒ. ß. menthe maiorane sicce. aā. ʒ. ij. cro/ci. ʒ. ß. cōficiant̄ ex succo menthe oleo rosato ꝛ cera. Et em/plastrū ex his factū applicet̄ stōcho: ꝛ sic de singulis.

Additiones. Cura ꝑ me composita qua curaui quādā mu/lierē que ad min⁹. x. vicib⁹ assellabat ꝛ toties vomebat: ꝛ habebā eā ꝓ desperata: feci ei fie/ri hoc empl'm ꝛ stōcho applicari. ℞. lapidis emathitis boli ar. gūmi arabici: draga. masti. cinnamo. roſ. aā. ʒ. iij. hec oīa in pul. redigātur: ꝛ cuz cera ꝛ oleo roſ. vel masticino ꝯficiant̄: ꝛ supra stōchū supra petiā extēsuz ca. applicet̄. Itē feci sibi dari in potu çuccharū roſ. antiquuz cū aq̄ decoc. masti. ꝛ asse distēꝑatū: postea feci sibi fieri sy/rupum ex aqua decoc. mēthe cimini assi corticis granati ꝛ masti. assi çuccha. ro. ꝛ çucchari al. q̄ntū sufficit. ꝛ vsa est his diebus ꝛ īfra spatiū duoꝝ dierū liberata fuit. ¶ Quidā pa. flegmaticus intin̄ vomebat q̄ nihil poterat retinere de ci/bo: ꝛ h⁹ vomitū in p̄n° nolui retinere: ſꝫ cū egritudo eēt in declinatione: vidēs vltra modū v̄tutē debilitari: ꝯstrinxi h̄ nō timēs casuz v̄tutis: accepi de succo menthe domestice satis ꝛ addito modico aq̄ ro. ꝛ masti. bn̄ mistis: panē diui/sum ꝑ mediū ꝛ bn̄ ad ignē assatū predicto liquori infundi feci ꝛ ca. supra stōchū mediāte petia lini multoties appo/sui mutādo ipꝫ ꝛ restrictus est vomitus ꝛ ꝯfortatus est pa. ꝛ cōualuit. ¶ Empl'm mirabile ad vomitū restringendū. ℞. ro. mēthe: fungoꝝ q̄ nascunt̄ ad pedē roſ. canine. radi/cis ꝯsolide maio. boli gūmi arabici: lapidis emathitis cin/namo. aā. ʒ. ß. q̄nqueneruie. succi verbene. succi mēthe: suc/ci folioꝝ cōsolide maio. aā. ʒ. j. panis torrefacti ꝛ in aceto infusi q̄ntuz videbit̄: terant̄ oīa insil': ꝛ ex eis fiat empl'm ꝛ ca. supra stōchū ab vmbilico suꝑius applicet̄: pira ēt assa/ta ꝛ cydonia grossa comedat: mespila: sorba: fructus myrtil/loꝝ ꝛ silia: miliū. risuz: ꝛ h⁹ coquinata comedat: cinnamo^m^ ēt sepe masticet. ¶ Ad vomitum. ℞. succi maloꝝ granato/rū muçoꝝ. ʒ. ij. succi menthe q̄rt. j. pul. sumach. ʒ. j. coquantur ꝛ colent̄ succi optime. ¶ Ad idē vinū decoc. galange: gariofiloꝝ menthe masti. aā. si bibat̄ valet ꝛc̄.

¶ De siti. Cap. XII.

Sitis pluribus fit de causis: vt qn̄qꝫ de calore spūaliū. ꝛ hec sitis vt pl'm mitigatur per attractionē aeris frigidi ꝛ humi. est. n. ſm plurimū appetit⁹ frigidi ꝛ hūidi. ¶ Qn̄q̄ fit sitis ex epatis calore: ꝛ isti sentiunt calorem in dextro latere: ꝛ postq̄ bibūt: maxie si ambulāt. ¶ Qn̄q̄ fit sitis ꝓꝑ cholerā nimiū suꝑabūdātē in stōcho: ꝛ tunc isti hn̄t amaritudinē oris ꝛ bibita aqua frigida sentiūt alleuia/tionē. ¶ Qn̄qꝫ fit sitis ꝓꝑ ebullitionē ꝛ ardorez stōchi: vt in febricitantib⁹ ꝛ cibaria comedētib⁹ ca. ꝛ salsa: ꝛ talis si/tis ꝑ potationē aque frigide sedat̄. ¶ Fit ēt sitis qn̄qꝫ ꝓꝑ frigidos humores abūdātes ī stōcho. ¶ Aliqn̄ fit sitis ꝓꝑ nimiū vsuz pisciū salsoꝝ ꝛ alioꝝ indigestibiliū. ¶ Et si op/ponis ꝯ me: q2 dixi q̄ sitis est appetitus frigidi ꝛ hūidi ſm plurimū: sed pisces sunt frigidi ꝛ humidi. igit̄ debēt sedare sitim. Rn̄deo: q2 cū pisces sint flegmatici ꝛ indigestibiles: ꝛ cū flegma sit p̄^m^ indigestoꝝ ſm ph̄m cum imoderate co/medunt̄ multū de flegmate gn̄ant. qđ mirabil'r repugnat digōni: ꝛ hoc mō pisces ꝛ oīa cibaria indigōnē gn̄antia ge/nerāt sitim. ¶ Qn̄q̄ fit sitis ꝓꝑ nimiā membroꝝ inanitio/nē: vt in ethicis ꝛ ꝯsūptis. ꝛ hoc ꝑ ea q̄ dn̄r in cap'lo de ethi/ca curat̄. ¶ Qn̄q̄ ex flegmate salso in stōcho suꝑabundā/te fit sitis: ꝛ tūc fit oris salsedo. Et hec sitis ꝓꝑ potū aq̄ fri/gide mitigat̄. ¶ Qn̄qꝫ fit vitio renū ꝛ ex diabete. tūc enīꝫ renes totā attrahunt humiditatē ab epate ꝛ desiccantur ni/miū ꝛ calefiunt. ꝛ sic ꝓpter nimiā calefactionē ꝛ desiccatio/nē epar desiccatū attrahit a stōcho: vn̄ desiccat̄ stōchus ꝛ arescit. ꝛ isti tales curant̄ cuz vnctione olei viol'. populeon vel rosati circa renes desuꝑ posita tabula subtili: ꝛ ꝑ dicen/da in cap'lo de diabete. ¶ Qn̄qꝫ sitis fit ex nimio potu vi/ni fortis seu ex suꝑfluo cibo sūpto: ꝛ hec sitis curat̄ ꝑ vomi/tuꝫ: ꝛ postea suꝑdormiat pa. sil'r curat̄ sitis facta ꝓꝑ nimiū esuꝫ pisciū ꝛ idigestibiliū ciboꝝ. ¶ Or si hūores fridi cru/di ꝛ idigesti faciētes sitiꝫ in stōcho fuerint: p̄us digerant̄ cū oxymelle cōposito: vel de radice raphani facto: deide ꝓuo/cet̄ vomit⁹ post comestionē salsoꝝ ꝛ icisiuoꝝ ciboꝝ cū vo/mitiuo Nicolai scarpelle: ꝛ silib⁹ supascriptis. Et si fuerit grauis ad vomēdū purget̄ cū pill'is aureis ꝛ silib⁹: postea det̄ el'ariū aromaticū nardinū ꝛ diacostū vel diahysopuz vel diaciminū: ꝛ istō el'ariū est optimū ad h̄. ℞. masti. tro/ciscoꝝ diarodon. aā. ʒ. v. karabe menthe sicce cardamomi maio. ꝛ mi. xiloal'. serici crudi. çç. nucismus. cinamo. aā. ʒ. ij. mellis dispumati lib. ß. sumat. ʒ. ß. cū vino odorifero. ¶ Or si sitis fuerit ꝓꝑ malā cōpl'one stōchi fridā sine hūoris vi/tio det̄. ʒ. j. theriace vel mithridati cū vino odorifero al. de/coc. masti. aut emorrosia cū aq̄ mēthe. ¶ Or si sitis fuerit ꝓꝑ calorē abūdātē in stōcho purget̄ cho. cū vomitu vl' cū aliq̄ decoc. ꝯuenieti: postea dent̄ isti trocisci cū syrupo ace/toso de çuccharo ꝛ aq̄. ℞. spody san. al. ꝛ ru. se. cōiuz mun/doꝝ. se. portulace. aā. ʒ. v. roſ. siccaꝝ. ʒ. viij. berberū. ʒ. v. cā/pho. ʒ. j. ꝯficiant̄ cū aq̄ roſ. ꝛ succo portula. Et si cū h̄ suꝑ/uenerit flux⁹ vētris. adde bolū ꝛ san. dra. p̄dictis trociscis. ¶ Si xo sitis fuerit ꝓꝑ calorē spūaliū vt in febricitāt̄ib⁹: vel ēt ꝓꝑ malā cōpl'onē stōchi calidā sine humo. vitio: fiat aer artificial'r frigidus cū infusione dom⁹ ex aq̄ roſ. ꝛ asꝑ/sione fridaꝝ herbaꝝ ꝑ domū ꝛ siliuꝫ. Syrupi fridi ēt roſ. vio. nenufaris ꝛ syrupus de psilio ꝛ de aq̄ cucur. ꝛ çuccha/ro facti dent̄. ¶ Sitis xo que fit vitio spūuꝫ siue spūaliū epatis vel pulmonis sedat̄ cū patiēs sugit aliq̄d de acetosi/tate citri vel limonis vel alicui⁹ rei acetose: hec enīꝫ res ace/tosa ꝓuocat in sitiente quādā leuē tussiculā q̄ faciet ipsam sitim cessare: stet supra aquā currētē vel distillet̄ loc⁹ eius psilio: vel se. cydonioꝝ in aqua infusuꝫ in ore teneat. syru/pi frigidi supradicti dent̄. Syrupus ēt acetosus ꝛ oxiçacca/ra: syrupi iulep ꝛ electuaria frida: sicut sunt triasandali dia/rodon abbatis: çucchaꝝ roſ. viol'. diaprunis: ꝛ ēt el'ariū co/phonis: ꝛ spāl'r si cholicus humor fuerit in stōcho. ¶ Pil/lule iste teneant̄ sub lingua. ℞. se. portulace dragagāti. aā. ʒ. iij. se. cōiuz lactuce. aā. ʒ. ij. sanda. al. ꝛ ru. gūmi arabici. aā. ʒ. j. tēperent̄ cū aqua roſ. ꝛ fiant pill'e in modū fabe: quaꝝ vnā sub lingua teneat: quousqꝫ per se dissoluat̄. Item em/plastrū ex semꝑuiua: solatro. rasura: cucur. ꝛ silibus exteri⁹ apponatur. ¶ Or si sitis fuerit cum catarro pul. gūmi ara/bici ꝛ amili ꝛ dragaganti. aā. oīa insil' ꝯficiant̄: ꝛ fiāt pillu/le quarū vna sub lingua teneat̄ quousqꝫ per se dissoluat̄. Item detur syrupus spālis ad hoc. ℞. amili gūmi arabici dragagāti. aā. ʒ. ß. se. cōiuz cōtusoꝝ. ʒ. ij. se. apij aneti. aā. ʒ. ß. bul. hec oīa in lacte amygđ. adde tn̄ vio. roſ. aā ʒ. ß. ꝛ fac sy/rupū cū çuccharo ꝛ dragagāto. aā. q̄ntum sufficit. ꝛ det̄ cuz ptisano ordei quotidie. Syrupus ēt factus de succo melo/nis palestini et çuccharo miro modo valet contra sitim. ¶ Si ꝓpter inanitionem membroꝝ fiat sitis: sedetur per ea que dicta sunt in cap'lo de ethica: vel cum tali mistura. ℞. diarodon abbatis. ʒ. iij. rosate nouelle. ʒ. iiij. dragaganti

Cura si ab hu. īdīge stis in stomacho.

Si a calīditate stomachi.

Si a calīditate spiritualium

Si fuerit cū catarro

Si ꝓꝑ inanitionem membroꝝ

frigidi.ʒ.vj.Et hec de siti dicta sufficiant.

¶ De mala cõplexione stõchi calida seu frigida dolorẽ faciente: ꝛ de ventositate stomachi. Cap.XIII.

Stomachus patit̃ qñqȝ ꝓꝓ malã cõplexionẽ calidaȝ seu frigidã ei p̃dominãtẽ. Itẽ patit̃ qñqȝ ꝓꝓ vẽtositatẽ in eo generatã. Qñqȝ ẽt ꝓꝓ apã in eo natũ cura huius apatis stõchi in tractatu fe. ponet̃: cum istud apa nõ possit esse in stõcho sine fe.

Signa calide.

¶ Si g̊ cal'a cõpl'o stõci p̃dominat̃ indebite: signa erũt hec. Primo qꝛ eius digestio velocissima ꝛ robustissima est ꝛ plus digerit ꝙ appetat: ꝛ special'r si dura ꝛ frigida cibaria sumat. Si vo leuia cibaria ꝛ ꝯuersioni facilia sumat cito corrũpunt̃ in eo. ꝛ ca. cibaria ꝛ potus inferũt nocumẽtũ. Frigida vo ꝓut expedit si accipiant̃ ꝓficiũt: adsunt ẽt hec accidẽtia: inflatio orificij stõchi: sitis vehemẽs: dolor pũgitiuus: qñqȝ eructuationes palatũ vrẽtes: oris amaritudo: vomitus vel secessus cholericus: ꝛ magis aggrauat pa. in tp̃e nimis ca. vrina crocea tincta colore magis solito cũ resol'onib⁹ emunctorijs: sicut grana ameos: ꝛ sicut fracture orobi in fundo vasis. Et qñqȝ ꝑ mediũ vrine natantib⁹: q qñqȝ sunt coloris ru. vel crocei aliquãtulũ oblongi vel rotundi: hꝰ. n. humores calidos ꝛ adustos significant: ꝛ qñqȝ est feb. ꝛ sitis.

Signa frigide.

¶ Si vo frigida cõpl'o p̃dominat̃ stõcho: his signis cognoscit̃. Prio qꝛ stomachus nãl'r frigidus plus appetit ꝙ digerat: ꝛ frigida cibaria ꝛ dura euȝ aggrauãt. Cibaria vo leuia ꝛ digõni obediẽtia cito cõuertunt̃ in acetositatẽ. ꝛ nõ multũ sitiunt: adest dolor grauatiuus: qñqȝ adest vẽtris cõstrictio: qñqȝ aquosuȝ flegma vel viscosuȝ vel vitreũ ꝑ vomitũ vel secessuȝ emittit̃: vrina pallida vel subpallida karopos lactea vel al. cũ suba mediocri spissa: frigida aũt obsunt: ca. prosunt.

Signa ventositatis.

¶ Qꝛ si ventositas fuerit in stõcho gnãta adest rugitus cũ gurgitatione: multe eructuationes ab hu. abũdantia ꝓcedẽtes: ex quaꝝ emissione pa. alleuiatur.

Cura calide.

¶ Si igit̃ fuerit mala cõpl'o stõchi calida mista cũ humiditate: fiat p̃mo minutio de vena stõchi virib⁹ ꝛ etate permittẽtib⁹: det̃ ẽt decoctio sang. purificãs in capl'o de dolore capitis ꝓpter san. facto dicta. Si vo ca. mã cuȝ siccitate in stõcho mista p̃dominat̃ ꝛ ipsuȝ aggrauat: ꝓuocet̃ vomitus cũ his que sunt dicta in ꝓprio capl'o: vel si nõ fuerit facilis ad vomendũ mũdificet̃ chol'a cũ aliqua decoc. ad h̃ cõuenienti. Postea syrupi electuaria: ꝛ que in cura sitis ex caliditate facta dari iussimus i hac cã exhibeãt̃. ¶ Trocisci ad calorẽ stõchi optimi. ℞. spodij sanð. al. ꝛ ru. se. cõiuȝ se. portulace. añ. ʒ. v. cãphore. ʒ. j. cõfice cũ aq̃ ros. det̃ vnus cũ syrupo acetoso vel oxiçaccara cũ aqua frigida. ¶ Electuariũ optimũ ꝯ calorẽ stõchi ꝛ dolorẽ. ℞. succi maloruȝ granatoꝝ dulciũ ꝛ acetosoꝝ spodij ꝛ portulace sanda. al. ꝛ rub. añ. ʒ. x. masti. dragagãti succi ligritie. añ. ʒ. v. galãge karabe. añ. ʒ. iij. croci ligni aloes spice. añ. ʒ. j. çucchari. lib. ij. ¶ Syrup⁹ valẽs ad extinguẽdũ calorẽ stõchi ꝓꝓ caliditatez ꝛ appetitũ cõfortans. ℞. succi pomoꝝ citrinoꝝ lib. iij. succi granatoꝝ acetosoꝝ lib. v. aceti. lib. iij. pruna damascena. cc. iuiube. l. viole mãne. añ. ʒ. j. sandaloꝝ alborum ꝛ rub. añ. ʒ. iij. mirabolanoꝝ citrinoꝝ. ʒ. x. oia terant̃ ꝛ in lib. v. aq̃ cõfecte coquant̃: ꝛ additis p̃dictis liquoribus fiat syrupus de quo det̃. ʒ. ij. cũ ca. ꝛ si vis ꝙ magis purget̃ in qualȝ receptione pone gra. v. diagridij in pomo cocti. ¶ Ungatur stõchus ex oleo ro. viol'. ꝛ mandragore ꝛ sil'ibus. Et epithimet̃ stõchus ex cimbalaria vermiculari: solatro ꝛ sil'ibus. Uel ex hoc epithimate qð valȝ ꝯtra dolorẽ ꝛ cholerã stomachi ꝛ epatis adustionẽ: chol'aȝ ru. refrigerat ꝛ ceteris febricitantib⁹ ꝯfert. ℞. sand. al. ru. farine ordei. añ. ʒ. iij. rof. vio. añ. ʒ. ij. opij memithe galie boli ar. cãphore. añ. ʒ. j. fac pul. ꝛ tẽpera cũ succo cucur. siue solatri vel cũ mucilagine psilij. ¶ Comedãt pisces marinos vel petrosos salitos cõditos cũ aceto vel agresta vel succo limonũ vel citrangulоꝝ ꝛ rosaꝝ: pullos gallinaceos: vel etiã sturnos perdices phasianos ẽt in paludibus degentes: ꝛ hꝰ carnes comedãt humectãtes cũ predicto aceto cõditas: pruna dama. succũ granati cũ tamarinð. mistũ: ꝛ amygdal'. lac cucur. pira ꝛ similia comedãt: ꝛ vinũ claruȝ subtile lymphatum bibãt. a melle ꝛ a cõditis cũ ipso ꝛ ab oĩbus cibarijs nimis calidis ꝛ vnctuosis. ꝛ ẽt a facile ꝯuertibilib⁹ abstineant: hꝰ. n. cibaria cito digestibilia in cho. ru. cõuertunt̃.

Cura frigide.

¶ Qꝛ si mala cõplexio stõchi frigida peccauerit in stõcho sine hum. vitio. tunc da in potu. ʒ. j. theriace vel mithridati cuȝ vino antiq̃ bono ꝛ odorifero. aut emorrosiam cum aqua menthe vel mithridatũ cũ aqua masti. spice absinthij ꝛ galange. ꝛ hec dari debent iaȝ morbo in declinatione existẽte. ¶ Si vo ipsa mala cõplexio ca. stõchi fuerit cũ hu. vitio: tunc ꝓuocet̃ vomitus post comestionez salsoꝝ. ꝛ incisiuoꝝ. Si vo nõ fuerit facilis ad vomendũ purget̃ cũ pillulis de gnqȝ generib⁹ vel pillulis aureis vel hiera ruffi ꝛ sil'ib⁹. vel cuȝ pillulis de spẽbus quas ponit Serapio in antidotario suo dentur electuaria calida. vt diaçinçi. diatriõpipereon electuariũ aromaticũ nardinũ diaspermaton diacalamentuȝ gariofilatũ ꝛ sil'ia. ¶ Uel aliud electuariũ qð est expertũ ad frigiditatẽ ꝛ ventositatẽ stõchi. ℞. masti. trocisci diarodon troci. de roꝭ. añ. ʒ. iij. menthe sicce karabe. cardamomi ma. ꝛ mi. xiloal'. crudi. çiç. nucismu. cinamomi. añ. ʒ. ij. mel. dispumati. lib. j. det̃. ʒ. ß. post bibat vinũ odoriferꝝ. ¶ Electuariũ Gal'. valens ꝯtra frigiditatẽ stõchi. ac renũ grossaȝ dissoluit vẽtositatẽ. ꝛ flegma qð est in stõcho est attenuãs. memoriã corroborat. canitieȝ retardat. tussim ex flegmate curat. ℞. piperis al. çiç. galange ligritie cassielig. maratri. añ. ʒ. vj. spice piperis lon. nigri assari carpobalsami. xilob. carui cimini gariofilo. añ. ʒ. iij. roꝭ. ʒ. iiij. ß. ameos apij cardamomi minoris cuscute nucismus'. ligni aloes: macis calami aromatici costi ameos calamẽti origani squinãti piretri folij radicis biringoꝝ. añ. ʒ. ij. çucchari penidi. añ. ʒ. xv. terant̃ oia ꝛ cũ melle ꝯficiant̃: ꝛ in modũ auellane det̃ añ cibum ꝛ post cuȝ vino odorifero.

Dianisum.

¶ Dianisuȝ valens contra frigiditatẽ stõchi ventositatẽ ꝛ inflationẽ flegmaticam ꝛ tussim cõpescit. ℞. anisi. ʒ. xx. liquiritie mastic. añ. ʒ. x. çiç. galange cinamomi maratri carui. añ. ʒ. v. gariofiloꝝ cubebe cardamomi spice croci. añ. ʒ. ij. ß. mellis quantũ sufficit.

Stomaticon.

¶ Stomaticon ꝯtra frigiditatẽ ꝛ hũiditatẽ stõchi ꝛ defectionẽ. ℞. gariofiloꝝ folij cassielig. cinamomi. añ. ʒ. ij. assari piperis longi. añ. ʒ. j. ß. piperis al. ꝛ nigri calami aromatici. añ. ʒ. iij. çiç. masti. spice. añ. ʒ. iiij. coquat̃ çuccharũ quousqȝ indurescat qð supra Porphyriũ ꝓiciat̃: ꝛ tũc pul. predictoꝝ admisceat̃.

Aliud.

¶ Stomaticon aliud ꝯfortans: ꝛ calefaciens ẽt os reddẽs odoriferũ. ℞. cinamomi piperis al. ꝛ nigri. çiç. cardamomi galie mus'. ligni aloes gariofil'. croci masti. nucismus'. añ ʒ. j. musci ambre. añ. ʒ. ß. oia terant̃: ꝛ cũ çucchoro bene cocto pul. predictoꝝ addat̃. ¶ Philoniũ: diareubarbaꝝ confectio anacardina emorrosia diacostũ: diaoriganũ: ꝛ sil'ia electuaria dent̃ ꝯtra frigiditatẽ ꝛ stõchi ventositatem. ¶ Item ad ventositatẽ stõchi: ventosa sine scarificatione supra stõchũ posita miro mõ valet. Itẽ balsamũ in potu datũ. Item granũ hedere in ꝙtitate triũ pillularũ datum valet. ¶ Puluis optimus ꝯtra ventositatẽ stomachi. ℞. costi. se. feniculi anisi cinamomi galãge nucis muscate. çiç. gariofiloꝝ carui cimini. añ. ʒ. j. musci. ʒ. quart. terant̃ omnia ꝛ vtat̃ in cibarijs suis isto pul. ꝛ ipsuȝ etiam sumat qñqȝ cum vino odorifero ca. ¶ Cibaria cali. ꝛ subtilia comedat carnes pullinas in vino odorifero coctas cũ saluia ꝛ p̃dicto pul. comedat: vinũ rubeũ ꝛ maturuȝ bibat. ¶ Cõtra frigiditatẽ stõchi vngat̃ stõchus ex oleo laurino

nardino/pulegino/absintbino/masticino/camo.τ similib⁹ cum marciaton dialthea τ agrippa mistis. ¶ Item pulegiū in vino coctū τ ipsuz vinū bibitū:τ spōgia in ipso vino calido infusa:τ stōcho applicata multū valet. ¶ Itē absinthiū τ paritaria in vino cocta τ desup emplastrata dolores mitigant. ¶ Item stercus bouinū calefactū in tegula suppositū valz. ¶ Itē cinnamomū/menthastrū/absintbiuz/τ bacce lauri:hec oīa supra tegulam ca.calefiant τ in sacculo ponant τ supra stomachū apponaꝛ. Stomachus tū prius sit vnctus ex aliquo ex supradictis vnguētis τ optime calefactis. ¶ Cathaplasma stomachū calefaciēs τ cōfortans. ℞.gariofilorū croci xilobalsami costi.masti.camo.melliloti.aā.ʒ.iij.calami aromati.absinthij ligniaꝛ.castorei sansuci aneti piretri basiliconis carpobalsami thuris.aā.ʒ.ij. teranꝛ oīa exiccata:τ cū oleo camo.τ terbētina cōficiantur τ supra stomachū emplastreꝛ. ¶ Aliud ad idem. ℞.costi spice squināti nucismuscate.sansuci basiliconis mēthe calamenti flo℞ camo.rorismarini saluie exiccate frondiū menthe absinthij cyperi ligni aloes.macis ȝedoar.piretri.ȝinȝ. cinamomi piperis lon.τ nigri nucismus.gariofilo℞ folij castorei.aā.ʒ.ß.teranꝛ oīa τ in vini odoriferi lib.j.olei sisami ni lib.j.per noctē iaceāt.mane ꝯo vsqꝫ ad cōsumptionē totius liquoris coquantur:τ addita cera terbētina τ mastice fiat emplm τ stōcho applicet:qm̄ mirabile est.

Additiones Dicit Raſ.habui quēdā socium qui conquerebaꝛ de arsura τ calore stōchi:τ maxime in pncipio digestionis cui dedi ȝuccbari rosati τ viol.aā. ʒ.j.ß.ambre.ʒ.ß.olei nenufaris.ʒ.ß.oīa insimul misceri feci:τ hoc medicamine vsus fuit pluribus diebus τ in breui fuit curatus. ¶ Quidā dolorē τ defectuz stōchi passus cū ab alijs nō inuenerit remediū p somniū fuit sibi annūtiatū ꝙ surfur frumēti cuz optimo vino al.bulliret τ in tela idē sueret:τ calidū ꝗtūcūqꝫ pati posset stōcho applicaret:qđ fecit τ curatus fuit. Et si refrigeraret tegulā calidā desuper apponeret:qđ fecit τ curatus est. Et post idē pa.eodem remedio plures curauit. ¶ Epithima valēs ad puncturā stomachi calorem τ incisionem que fit de citrina cole. ¶ Quidā iuuenis nepos pape Alexandri cū esset ꝑpe mortē ꝑpter vomitū imoderatū q nō poterat restringi fecit me vocare:τ ego recepi roſ.frondiū τ fructuū myrtillo℞ menthe bone sumach.balua.corticis granato℞.aā.τ feci de his duos sacculos quos ipleri:τ in aqua τ aceto bulliri:deinde mō vnū mō aliū feci applicari stōcho pluries: τ dedi ȝuccharū roſ.antiquū τ cōseruā cydoniorū sine speciebus:τ feci post hoc inungi stōchuz ex oleo masticino:τ in illa nocte restrictus est vomitus τ liberatus est. ¶ Electuariū quo nihil est melius ad dissoluendū grossaꝫ ventositatē stomachi:τ ad remouendū frigiditatē τ dolorē ilij τ lumbo℞:qui a ventositate ꝯsueuerūt ꝓcedere. ℞.ȝiȝ.ʒ.v. gariofilo℞ piperis macropiperis nucismusca.cinamomi galie muscate cardamomi maioris τ minoris.cubebe.aā. ʒ.j.carui anisi petro.apij feniculi nasturtij.aā.ʒ.j.ß.cimini nigelle ameos.aā.ʒ.ij.ß.origani menthastri folio℞ rute sicco℞.aā.ʒ.x.castorei.ʒ.j.bacca℞ lauri:nucleo℞ persicorum: amyg.amara. ireos:arist. longe.serapini:oppoponacis.aā. ʒ.iij.deꝛ cū vino tepido ad quātitatē auellane. Et si fit recte liberaꝛ a dolore ilij τ lumborū quātūcūqꝫ fortis sit.ꝓbatū est. ¶ In dolore stomachi si mā est flegmatica apta euomitioni ꝓuoceꝛ vomitus:τ si syru.sumaꝛ oxymellis cōpositi.ʒ.iij.sine aqua sumaꝛ diaciminū.diagalanga τ deꝛ τ vngatur oleo rute vel costino Almansoris:vel apponatur emplastrū de laudani.ʒ.ij.cere.ʒ.j.costi.ʒ.ß. τ apponaꝛ ca.stomacho. Oleum. ℞.olei camo.ʒ.ij. mastic.ʒ.ij.olei de absintbio.ʒ.ij.ß.olibani.ʒ.j.aloes epatici.ʒ.iij.cere.ʒ.ß. fiat vnguentū quo vngaꝛ stomachus. ¶ Pul.optimus ad confortationem stomachi:ex cyperis gariofilis τ corticib⁹ citri fiat pul.optimus ad cōfortationeꝫ stomachi τ digestionis sumendo.ʒ.j.post cibum. ¶ Item. ℞.panis assi roſ.menthe.aā.cum vino arabico vel aceto infunde τ stomacho superpone. ¶ Unguentū. ℞.roſ.stora.calamite masti.cere olei nardini.balsami.aā.ʒ.iiij.vel sic. ℞. storacis cinamo. gariofilorū nardi costi.aā.τc̄.

¶ De defectu appetitus τ de innaturali appetitu:vt de appetitu comedendi crudas carnes τ hꝫ. Cap.XIIII.

Quandoqꝫ accidit appetitum in pluribus deficere:quandoqꝫ ex hu.plenitudine:quādoqꝫ ex distēperantia caloris:τ ex defectione nālis virtutis. Aliquādo accidit appetitus defectus ꝑpter cōpassioneꝫ cerebri:sicut pꝫ in phreneticis q nō appetunt. Accidit etiaꝫ ꝑpter incisionē neruorum ipsoruꝫ a cerebro ad stomachū descendentiū. Accidit etiā ꝑpter chymos calidos:seu frigidos vltra modum stomacho abundantes. ¶ Si itaqꝫ humores ca.peccauerint mundificenꝛ ſm ꝙ in precedenti capitulo dictuꝫ est:τ emplastra cōfortantia que in caplo precedenti dicta sunt:τ que in capitulo de vomitu restringendo dicta sunt:stomacho applicentur. Et cibaria etiam salsa ibi dicta exhibeanꝛ. Si indiguerit minutione de vena stomachi minuatur:diarodon abbatis triasanđ.rosata nouella:τ huiꝰ electuaria tribuātur. Syrupi etiā frigidi τ cetera in caplo de mala complexione stomachi calida dicta dentur τ trocisci ibi dicti. ¶ Electuariū appetitum confortans τ sitim mitigans. ℞.interioruꝫ granato℞ acetosorum in tegula assoruꝫ.ʒ.x.se.myrti.gūmi arabici:dragaganti.se. portulace. aā.ʒ.ij. cinnamomi:galange. aā.ʒ.j.ß. ȝucchari al.lib.j. Item lac vaccinum in quo decoc.sit M.j.menthe multum valet in hac causa. ¶ Syrupus valens contra calorē stomachi τ ablationē desiderij ꝑpter chol.vomitum etiam cholericum restringit. ℞.interio℞ granato℞ aceto so℞.l.τ prunorum.c.succi vue agrestis:succi cydoniorum agrestium aceti pomi citri.aā.lib.j.se.cōmuniū agrestium. ʒ.iiij.aceti lib.j.ȝucchari lib.iij.aromatiȝetur cuz pauco cāphore τ detur. ¶ Qꝫ si defectus appetitus fuerit ꝑpter frigidos humores in corpore existentes purgetur cum vomitu vel medicina:vt in precedenti caplo dictuꝫ est. Ubi de mala complexione frigida curaꝫ posui:τ vngatur τ epithimetur. Syrupi vt ibidem dixi:τ electuaria cali.ibi tradita in hoc casu dentur τ vngaꝛ stomachus cuz isto ceroto. ℞. costi masti.berberis olibani:gariofilo℞.aā.terantur:τ cuz oleo τ cera ꝯficiantur in modū ceroti:τ thorax etiaꝫ vngatur:denꝛ electuaria ca.superius dicta:comedant cibaria calida.τ in qbus delecteꝛ etiaꝫ si sint parū cōtraria:qꝛ parū deterior cibus τ potus laudabilior est quidē ex meliorib⁹. vt ait Hippo.in aphorismis. Plante pedum τ manuū aceto τ sale fricentur. Et salsa ex serpillo mentha saluia petro. cum pul.specierum predicta℞:τ medio allio cuz aceto vel agresta:τ mica panis trita cum carnibus assatis.vel elixatis:detur mostarda etiam cuz ipsis carnibus. ¶ Qꝫ si defectus appetitus propter opilationeꝫ cutis fuerit.quod etiā per predicta cognoscere potes:dentur diuretica confortātia stomachū:τ poros aperiētia:sicut syrupus de absinthio τ squinanticus:apoȝima radicis:oxiȝaccara τ huiusmodi epithimata τ bal.fiant electuaria cōfortantia τ ca.tribuantur.dormiant etiam moderate. Nam vt ait Hipp.in aphorismis. Somnus vt moris est nālis est vt noctem nō effugiat τ diē nō ipediat dicta ēt salsa dentur. ¶ Qꝫ si pp fe.nimiū ieiuniū τ corpis cōsumptionē fuerit defectio appetitus:dentur cibaria τ electuaria restaurantia que diceꝛ in capitulo de ethica:τ in capitulo de siti dicta sūt multa que

Ad vomitum

Electuarium

Cause.

Cura Si fuerit a calidis humorib⁹

Si fuerit a frigidis humorib⁹

Si fuerit ab opilatione cutis.

Si fuerit ab inanitione.

cōpetunt in hac causa. Oua lixata in quatuoꝛ partes scin/dantur: ⁊ etiam salsa facta ex mentha pul. cinamomi ⁊ nu/ce muscata rosa marina serpillo mollica panis assata su/pꝛa carbones cum succo limonum vel citrangulorum vel aceto vel agresta: vel aqua roſ. distemperetur: ⁊ detur cuz bis ouis: qꝛ mirabiliter temperant spiritus: tollunt enim fastidiuz ⁊ abominationē ⁊ excitant appetituz. Et ēt valet huiꝰ salsa cōtra fluxuz ventris cum ouis predictis data: odoꝛent panez assum supꝛa carbones ⁊ in aceto infusum.

De innāli appetitu. ¶ Accidit etiā qñqꝫ mulieribus: ⁊ ēt viris innālis appeti/tus: ita φ stomachus qñqꝫ appetat acuta: qñqꝫ pontica seu acetosa: qñqꝫ lutū: qñqꝫ cretā: qñqꝫ carbones: ⁊ sīlia.

Cause. ¶ Et cā huius egritudinis sunt humoꝛes coꝛrupti: seu putrefa/cti in villis stōchi clausi q aut sunt in eo creati aut aliūde fluxerunt: qui humoꝛes faciunt diuersitatē in appetitu rei cōtra nām ſm diuersitatē ipsoꝝ. Nam si sint nigri ipsi hu moꝛes in villis stomachi clausi appetūt carbones. Si vo albi ⁊ flegmatici appetūt cretaz al. ⁊ hꝫ. Si rubei ruffos ⁊ matones rubeos appetūt ⁊ hꝫ. Et ego vidi multas mulie/res has passiones patiētes ⁊ spāliter frigidas naturas ha/bentes: ⁊ mulieres φplures pꝛegnātes p̄mo scdo ⁊ tertio mense hanc passionē pati ꝯsueuerūt: pp sanguinē mēstruo

Cura. rū qui nō oino suo nutrimēto ꝯuenit. ¶ Hec itaqꝫ passio sic curet̄: purget̄ humoꝛ nociuus cū pillulis de spebꝯ quas ponit Serapio in antidotario suo: vel cū pillulis de hiera/pigra vel cū pillulis aur̄. vel cū pill'is de qnqꝫ gñibꝯ. po/stea det̄ de hoc medicamine ad quantitatē. ʒ. j. ß. de tertio in tertiū diem: qđ ad hec est bonū ⁊ expꝛtū. ℞. cupularum glandiū. ʒ. iiij. aloes. ʒ. vij. succi eupatorij. ʒ. ij. radicis squi/nanti. ʒ. ij. myrrhe. ʒ. j. coquant̄ in lib. j. aque ⁊ exprimātur ⁊ colent̄: det̄ de tertio in tertiū vt dixi. Itē fiat theriaca ad hoc optima. ℞. carda. ma. ⁊ mi. cubebe. añ. ʒ. quartij. carui ameos. añ. ʒ. ß. anisi fenic. añ. ʒ. j. zuccbari al. ⁊ boni lib. j: su/mat d eo ad φtitatē auellane i sero: post bibat aquā calidā

¶ De appetitu canino ⁊ bolismo. Cap. XV.

Appetitus caninus recipit denoiatio/nē a cane: quia sicut canis quotidie appetit: quotidie comedit si inuene/rit aliqđ: sic isti quotidie appetunt ⁊ comedūt plus φ eoꝝ stomachus possit digerere seu cō tinere. ¶ Bolismus vo dr̄ multitudo famis a bo quod est multitudo ⁊ limus qđ est fames: vñ ex eisdē causis fit ap/petitus caninus ⁊ bolismus: ⁊ eadē sunt signa in vtroqꝫ: ꝟ

Cause. excepto φ in bolismo mēbꝛa sunt magis debilitata φ in canino appetitu. ¶ Accidūt itaqꝫ he passiones pp humo/rē acetosuz: aut ex mala cōplexione stomachi frigida: aut ex inanitione. Si ex frigiditate vel ex humoꝛe acetoso fue rint seq̄t vētris solutio: ⁊ defectus coꝛpis ex inanitione fit ex defectu regitiue virtutis: ⁊ exeunt cibi fere eadē φtita/te qua sumunt̄. Accidit qñqꝫ ꝑpter nimiū caloꝛē ad quez nō seq̄t multa vētris solutio: qꝛ isti tales φtuz appetūt tm̄

Cura. Si fuerit a friditate per coꝛpus eoꝝ diuidit̄. ¶ Si ex acetoso vel frigido hu/mo. fuerit hec pas. si coꝛpus fuerit plectoꝛicū ⁊ virtus foꝛ/tis digerat̄ mā cū oxymelle cōposito de melle cū pillulis aureis: vel cū hiera vel aqua ziz. deinde dentur electuaria ca. dicta in p̄cedentibꝯ capitulis. Et vinū rubeū spissuz dul ce amabile ⁊ vinosuz: sicut esset vinū calabꝛie det̄. Electua rium qđ cōpetit ad caninū appetitū ⁊ bolismū. ℞. carda/momi maio. ⁊ mi. macis nucismus. añ. ʒ. vj. piperis macro/piperis leucopipis. ziz. añ. ʒ. vij. ⁊. ß. cinamomi. ʒ. iij. gario/filoꝝ. ʒ. j. croci. ʒ. ß. amomi spice masti. añ. ʒ. ij. ß. musci. xylo aloes ambꝛe. añ. aur̄. ß. mellis dispumati lib. ij. ¶ Oꝛ si fue rit hec passio pp malā cōplexionē stomachi frigidaz: sine humo. vitio: tūc dent̄ cibaria pinguia ⁊ vnctuosa: sicut car/nes pingues poꝛcine: lardū: butyrum: lac ⁊ sīlia. ¶ Magi ster meus quēdā ianuensez curauit: qui ꝑpter malā cōple xionē stomachi frigidā patiebat̄ appetitū caninū: ⁊ in cu ra multoꝝ steterat medicoꝝ qui eū nō poterant curare: ꝟ mō: faciebat ipsuz ifundere panē in amurca olei: ⁊ post vi nuz dulce ⁊ spissum dabat sibi in potu: postφ panē predi/ctum in amurca olei comederat. Et sic in bꝛeui fuit fastidi tus: ⁊ curatus ab illa egritudine fuit. ¶ Uidi aliū quēdaz qui lib. j. adipis vaccini in lib. j. olei insil̄ fecit liquefieri in modū vnguēti: ⁊ totū comedit ⁊ tm̄ fastidiatus est φ stetit per qnqꝫ dies φ nō comedit: ⁊ sic ab illa egritudine cura/

Si fuerit a caliditate tus est. ¶ Oꝛ si fuerit hec pas. ꝑpter ca. causaz si humoꝛ in causa fuerit: purget̄ vt est ꝯueniēs cū decoc. aliqua cōpetē ti: postea syrupis frigidis electuarijs frigidis epithimati/bus frigidis ⁊ alijs rebus frigidis vtat̄ ſm φ in caplo de siti ex cā cali. dictū est. ¶ Et qꝛ multoties in bolismo spe/cialis accidit syncopis pp hoc fiat freqūēs aspersio aq̄ ros. supꝛa faciē pa. Uinū odoꝛiferū purū in quo misce parum xilobalsami puluerizati ⁊ parū ambꝛe in potu det̄. Et em/plastruz istud a latere sinistro sub assella sinistra. vz. supꝛa coꝛ apponat̄. ℞. ros. ʒ. ß. gallie musca. lignial. añ. ʒ. q̄rtj. cam phoꝛe. ℈. ß. croci. ʒ. j. musci. ℈. j. distemperet̄ cū succo myr ti ⁊ aqua roſ. ⁊ fiat emplm̄: fiant ēt cetera remedia in hac cā q̄ in caº de syncopi: ⁊ cardiaca in tractatu se. dicturꝯ suz.

¶ De eructatione. Cap. XVI.

Cause et signa. Eructatio alia fumosa: ⁊ hec ex cal. hu/moꝛe fit: ⁊ hꝫ os amaricatū: sitim: ardoꝛē stōchi: vrinā tinctaz in coloꝛe ci/trino cū suba tenui. Alia eructatio est acetosa: sed hec aliqñ ex sola ventositate est sine mā in stomacho coadunata ⁊ nō est cū grauedine multo stōchi: sed ventositatē ⁊ rugitū qñqꝫ in stōcho sentiūt ⁊ acetosam eructationē. Aliqñ est cū humoꝛis vitio: ⁊ isti qñqꝫ sentiūt grauedinē ⁊ frigiditatē circa stōchū.

Cura. ¶ Si hec pas. fuerit ex sola caliditate sine humoꝛis vitio: sola potatione aq̄ fri/gide in bona φtitate ꝯsueuit curari: ⁊ si nō: dentur trocisci electuaria ⁊ syrupi in caplo de siti ex ca. facta dicta. ¶ Si vo hec pas. fuerit ex calida mā cū hu. vitio tūc digerat̄ mā cū oxizaccara cōposita: ⁊ vomitus ꝓuocet̄ cū decoc. se. ra/parū ⁊ rapistraꝝ ⁊ syrupis ⁊ sīlibꝯ. Et si non fuerit facilis ad vomendū purget̄ cū tripheꝛa ⁊ oxymelle ⁊ sīlibus: vel cū pillulis de qnqꝫ generibus: vel cū pillulis de reubarba ro ⁊ sīlibus: postea dētur trocisci electuaria ⁊ syrupi in ca/pitulo de siti ex calida causa facta dicto. ¶ Oꝛ si hec pas. fuerit ex sola ventositate sine hu. vitio: tunc curat̄ solūmō dando electuaria extenuatoꝛia ventositatū: sicut est diaci/minū dianisum ⁊ sīlia superius dicta. ¶ Si igit̄ fuerit hec passio cū hu. vitio ex cā frigida scilz: tunc digerat̄ cū oxy/melle cōposito cū aqua marathri ⁊ masti. deinde purgetur cum hierapigra Gal. vel pillulis aureis vel pulue. petro. qui sic fit. ℞. esule. ʒ. x. masticis anisi. añ. ʒ. j. cinamomi. ʒ. ij. detur cum bꝛodio: vel cuz aqua cōtra oēm frigidā vel fleg maticā superfluitatē: vel purget̄ cū pillulis de agarico q̄ sic fiūt. ℞. agarici. ʒ. ij. masticis aloes. añ. ʒ. ß. se. ameos. ℈. ij. cōficiant̄ cū succo feniculi: ⁊ dentur ſm vires. Sumant electuaria calida ⁊ stōchū fridū cōfoꝛtātia in dictis caplis dicta: ⁊ ex vnguentis ⁊ oleis calidis stomachus vngat̄. Et epithimatibus calidis epithimet̄: que oia seriatim scripta sunt in caplo de mala cōplexione frigida stomachi. ¶ Ci/bus modicus ⁊ leuis ⁊ facilis digestionis det̄. Et vinū ma/turū ⁊ rubeū bibant: ab acetosis ⁊ acerbis caueant.

¶ De singultu. Cap. XVII.

Cause Singultus qñqꝫ fit ex inanitione: qñqꝫ ex repletiōe: aut nimia stimu/latiōe: aut ex coꝛruptiōe cibi ⁊ potꝯ: vel ex pauco

Signa seu frigido cibo ⁊ potu. ¶ Singultus itaqꝫ fit

sono violente cõmotionis stomachi ex spasmosa eius dispositione proueniens:qui si fuerit ex repletione:seqt̃ grauitas stomachi ꝛ indigestio:ꝛ fit maxime in decrepitis ꝛ gẽtis boib⁹ ꝛ vẽtio⁹ largo cibo ꝛ potu. ℂ Qñ qꝫ fit ex inanitione.vt forte:qꝛ p̃cessit febris acuta:nimius fluxus sanguinis nariũ menstruoꝝ vel hemorrhoidaꝝ:vel ventris:vel vomitus nimius.Et patit̃ patiens nimiã extenuationẽ ꝛ siccitatẽ in stõcbo:ꝛ extensionẽ:vel nimiũ calorẽ. ℂ Singultus itaqꝫ ex inanitione vix aut nunq̃ curat̃:tñ est poſſe in p̃ncipio ipsuꝫ curare hoc mõ:det̃ vinũ rubeũ spissum:ꝛ odoriferũ:ꝛ bonũ:ꝛ cibaria facilis digestionis. ℂ Si ex cã calida fuerit:ꝛ humor cholericus in causa fuerit purgetur:vt est supradictũ cũ vomitu:vel cũ decoctione aliqua cõuenienti.Syrupus rosa.vel viol.ꝛ hꝰ electuaria ꝛ syrupi frigidi in capitulo de siti ex causa calida facta dicta dentur:ꝛ ibi trocisci dicti.Spongia marina in aqua infusa stomacho sepe ꝛ sepius applicet̃.Et si fuerit nimis cõsumpt⁹ balnea ꝛ cetera que in caplo de ethica dicturus suꝫ in hac causa fiãt. ℂ Si ∂o fuerit singultus ex repletione purget̃ mã cũ vomitu vel cũ pillulis cõuenientib⁹:si nõ facile vomit ẜm q̃ in caplo de mala cõplexione stõchi frigida dictũ est.Uel purget̃ cũ pillulis de spẽbus quas ponit Mesue in suo antidotario. ℂ Experimentũ magistri mei expertum ad singultũ tollendũ castoreũ cũ succo mente misce:ꝛ in potu det̃ tepidũ:ꝛ spongia etiã marina:vel petia in tali succo tepido infusa sepe ꝛ sepius stõcho applicet̃:qꝛ ꝓ certo singultũ specialr̃ ex repletione tollũt.Diacastoreũ etiaꝫ cum succo menthe distẽperatũ ꝛ datũ:vel supra stõchum emplastratũ mirabile est ad hoc.Itẽ sternutatio ꝓuocata cũ pul.ellebori. ℂ Diacastoreũ i ca°de palysi dictũ cũ succo rute distẽperatũ miro mõ valet:ligent̃ etiã extremitates.Aqua anisi carui menthe ꝛ cinamomi det̃. Et spongia in p̃dicta aqua infusa stõcho sepe ꝛ sepius applicetur.Electuaria calida:vt diaciminũ:dianisuꝫ:gariofilũ magnuꝫ:ꝛ filia dent̃. ℂ Qꝫ si singultus ex mã frigida stimulãte fuerit:detur medicamen ad hoc expertũ:qd. ℞.castorei costi.añ.ʒ.ß.semen petroselini.ʒ.j.corticũ fisticoꝝ ru.exterioruꝫ ꝛ masticis.añ.ʒ.ij.cinnamomi.galange.añ.ʒ.j.cassielig.ʒ.ß.mellis lib.ß. ℂ Qꝫ si singultus fuerit pp esuꝫ ciborum acutorũ:vt piperis:ꝫinꝫiber:ꝛ similiũ tollitur:si detur syrupus rosatus vel violatus:ꝛ huiꝰ frigida.

ℂ De inflatiõe lubricitate ꝛ debilitate stõchi. Cap.XVIII.

Inflatio stomachi est pessima egritudo: cuius cura talis est:vt vtantur quotidie ista tragea.℞.cimini torrefacti.semen anisi.feniculi apij petrosel.sileris montani.masticis.añ.ʒ.ij.cassielignee.gariofiloꝝ.ꝫꝫ.añ.ʒ.j.ꝫucchari cassariẽ.albi ꝛ boni ad pondus oium.vtantur hac tragea ter vel quater in die:ꝛ a cibarijs ventositatẽ gñantibus ꝛ inflatiuis abstineant:electuarijs ꝛ cibarijs calidis ꝛ ventositatẽ extenuantibus vtant̃. ℂ Itẽ vngat̃ stomachus eoꝝ ter vel quater in die:iuxta ignẽ fricando cum manu ex hoc vnguẽto.℞.baccarum lauri.ʒ.q̃rtj.succi rute.ʒ.ij.olei.ʒ.iiij.nigelle.laudani ꝛ castorei.añ.ʒ.ß.cere q̃ꝫtum sufficit. ℂ Lubricitas ∂o stõchi qñqꝫ fit ex humore cholerico pungente:cuius signa ꝛ causas in caplo dysenterie intestinoꝝ dño dante sum dicturus. Qñqꝫ fit defectu cõtentiue ex nĩmia frigiditate:que sic curat̃:fiat emplm ℞ ꝛ stomacho apponat̃.℞.laudani cyperi masticis squinãti calami aromati.gallie.xilobal.nucis gariofiloꝝ.añ.ʒ.ij.substantie menthe.sube absinthij infusoꝝ in vino pontico ꝑ noctẽ.añ.ʒ.j.olibani acatie hipoquistidos.añ.ʒ.ß.olei ros.succi cydonioꝝ ꝛ cere q̃ꝫtũ sufficit.Ualet eniꝫ hoc emplm cõtra debilitatẽ ꝛ lubricitateꝫ stomachi. ℂ Emplm aliud hyberniei ad idẽ ꝓbatuꝫ.℞.sandal.al.ꝛ rub.ro.añ.ʒ.q̃rtj.

storacis spice calami aromatici.añ.ʒ.ij.sube absinthij ꝛ menthe in aqua ros.lote.añ.ʒ.ß.cimini torrefacti laudani.añ.ʒ.ß.olei ros.camo.ꝛ cere q̃ꝫtũ sufficit:ꝛ pone ibi paꝝ de terbentina ꝓbatum est in p̃dictis causis:ꝛ in resurgentibus a morbis. ℂ Aliud emplm magistri mei expertũ ꝯtra debilitatẽ ꝛ lubricitatẽ stõchi.℞.ro.sansuci cubebe oꝫimi anisi feniculi spice galange gariofiloꝝ cinamomi masticis sumach cimaꝝ myrti panis vsti mente cõmunis balsamite succi absinthij storacis calamite laudani costi.ana.ʒ.q̃rtj.siccent̃ siccanda ꝛ pulueriꝫent̃ optime:ꝛ per stamineam ducant̃ ꝛ ex his oibus fiat emplastrũ cõfectũ cũ oleo ros.terbentina ꝛ cera:quantum sufficit portet ipsum pa.super stomachũ quotidie.qꝛ valet ad oĩa predicta.

Additiones. Emplastrũ qd cõposui ad cõfortandũ stõchum in sui digestione.℞.menthe sicce absinthij calamẽti.añ.ʒ.ß.costi.ꝫiꝫ.cyperi calami aromatici.ligni aloes.añ.ʒ.ij. thuris myrrhe masti.añ.ʒ.j.Roꝝ camo.cimini.añ.ʒ.iij.laudani.ʒ.ij.cere olei nardini ꝛ terbentine.q̃ꝫtuꝫ sufficit.apponat̃ stõcho. ℂ Oleuꝫ bonũ pro stõcho.℞.succoꝝ ros.absinthij maiorane abrotani menthe hyssopi vini de maluasia vel alterius vini fortissimi.aii.ʒ.iiij.olei q̃ꝫtũ de oibus bul.vsqꝫ ad succoꝝ consumptionẽ supra prunas:ꝛ in fine adde masticis puluerisati.ʒ.ix.ꝛ thorax inungat̃. ℂ Empl'm ad defectũ appetitus.℞.panis duri assi ꝛ ifusi in vino.ʒ.ij. masticis olibani ros.cimaꝝ myrti.añ.ʒ.iij.costi.ligni aloes.añ.ʒ.ij. sumach.ʒ.ß.laudani.ʒ.j.menthe sicce.M.j.calami aromatici.ʒ.iiij.cõficiant̃ cũ succo menthe.vino bono ꝛ terbẽtina quantũ sufficit. ℂ In dolore ventoso stõchi epatis ꝛ colon.℞.castorei galange piperis albi.añ.ʒ.ß.piretri non antiqui.ʒ.ij.fiat pul.ꝛ ꝯfice cũ melle vel ꝫuccꝭ. ℂ Pillule ad hoc expte.℞.calami aromatici serapini.oppopo.piperis castorei centauree minoris.añ.ꝯfice cũ vino:ꝛ da i die.v.vel.vij.ẜꝫ vires.clystere cũ.ʒ.viij.olei camomillini vel aneti valet.

ℂ De debilitate stomachi cum siti. Cap.XIX.

Cum stomachi debilitas cum siti ꝛ tarda descẽsione cibi de stomacho fuerit ꝛ acido ructu fuerintqꝫ predicta parua:neqꝫ vetusta stõchus cũ trocis de rosis est curandus qui.℞.pulueris rosaruꝫ rubearum.ʒ.iij.xiloaloes:spice masticis.cassielig.squinãti.cinnamo.absinthij.añ.ʒ.j.aspergantur cum vino veteri ꝛ informentur troci.aur̃.j.ꝛ.ß.ꝛ detur in mane.j.cum.ʒ.j.potionis de seminib⁹ quotidie que est.℞.cimini ameos.añ.ʒ.j.bulliant in mina.j.aque donec aqua sit rubea de qua sumatur cum eo. Nutriatur ∂o cum his que sunt facilis digestionis ꝛ paucarum superfluitatum que cum redolentibus speciebus ꝛ seminibus sint condita ꝛ potentur vino veteri. ℂ Si autem predicta accidentia vetusta fuerint sumatur diacimini ꝛ diaolibani.aur̃.j.cum vino veteri puro vel diaciminum solum detur si venter strictus fuerit:si autem solutus detur diaolibanum:horum autẽ ꝯfectiones sunt note. ℂ Si aũt hec non suffecerint squãma ferri cum vino danda erit:cuius cõfec.℞.seminis anisi feniculi apij cimini ameos anuidẽ origani kesim karui.seminis coriandri piperis longi melanopiperis cinnamomi thuris spice gariofil.nucismusca.cyperi.ꝫinꝫiber.añ.aur̃.v. scorie ferri aur̃.x.his omnibus sextuplum vini addatur ꝛ coquant̃ donec ad medietatem redeant ꝛ coletur:deinde eger quotidie de hoc.ʒ.xxx.sumat ꝛ nutricationem alleuiet ꝛ abstineat a fructibus ꝛ herbis ꝛ cibis ꝛ potibus frigidis ꝛ aqua specialiter frigida:lꝫ eam appetat valde. ℂ Emplastrum hyberniei cõfortans stõchũ:ꝛ est temperatum sanũ ꝛ expertum.℞.folioꝝ ros.sandaloꝝ rubeorum ꝛ alborum pulpe

Prono-
stica.
Cura.

De lubri-
citate.

Ad defe-
ctum ap-
petitus.

Ad dolo-
rẽ vẽtosuꝫ

sumach.aā.ʒ.ij. spice squinanti storacis calamite.aā.ʒ.iij. absinthij sicci loti in aq̄ ros.mēthe.aā.ʒ.ß.laudani cimini torrefacti.aā.ʒ.iij.olei rosacci ⁊ cere qd̄ suffic̄:masticis.ʒ.ß. ¶ Emplastrū aliud:qd̄ stōchū reddit robustū ⁊ calefacit ℞.storacis spice squinā̄ti absinthij calami aromatici:masticis.aā.ʒ.ij.Ex his cū vino veteri ⁊ succo cydonioꝝ aspersis fiat empl̄z ⁊ supponat̄ stōcho. ¶ Itē emplastrū in antidotario Francisci pedemon.positū calefaciens ⁊ cōfortans ⁊ stomaticon Gal.in delicatis vt panis suffumigatus cū ligno aloes madefacto in vino odorifero suppositus calefactus sufficienter ⁊ diu retentus ꝓdest. ¶ Pille magr̄i Joannis casamiçule ꝯtra stōchi debilitatē ⁊ purgant.℞.ros masticis reubarbari.aā.ʒ.v. aloes optimi ad pondus oīuz salisgēme pulpe mirabo.kebuloꝝ ⁊ citrinoꝝ.aā.℈.j. cōficiant̄ cū succo mēthe ⁊ informent̄ pille de q̄bus sumā̄tur.v.vel.vij.aā̄ cibū ⁊ post cibū. ¶ Pille Pauli faciētes ad defectionē stōchi ⁊ debilitatē appetitiue virtutis ⁊ vomitū ⁊ defectionē virtutis digestiue q̄ fit ex fortitudīe sensus stōchi quā patiunt̄ aliq̄ post pharmaciā vel ebrietatē vel ingluuiē.℞.rosaruz masticis:galle.aā.ʒ.j.ß.ligni aloes charabe:seminis berberis sumach.aā.ʒ.ij.gari.masculoꝝ cubebaꝝ cardamomi.aā.ʒ.v.ligni aloes:charabe:seminis acide coralli incensi boli armeni.aā.ʒ.j.spice cinnamomi lochin:assari.aā.ʒ.j.fac puluerē ⁊ frica cū oleo rosato:deinde adde çucchari.ʒ.xx.da bibere.ʒ.iij.cum aqua fructuum vel cū syrupo ros.si vis eos cōtemperare.Oleū masticinū valet ad stōchi debilitatē. ¶ Electuariū de cinamomo s̄z Abo.⁊ de xiloaloes ad frigidam:⁊ ad calidam syrupus de agresta.Abo.dicit.Corallus rubeus suspensus ad collū ita ꝙ tangat stomachum confortat ipsum ⁊ preseruat a dolore eius de quo sequitur dicere.

¶ De vitio lapidis in renibus ⁊ vesica. Cap.XX.

Cause.

In sequentibus de pas.renum vesice virge ⁊ testiculoꝝ ⁊ de crepatura tractare mee est itentiōis:⁊ p̄mo a lapidis vitio incipiā. ¶ Gn̄at̄ itaqz lapis in renibus vel in vesica multoties:⁊ materia gnōnis ipsius lapidis est humor grossus crudus:q̄ descendit ad renes cū aquositate que trahit̄ ex sanguie in venis:qd̄ est q̄r hūor grossus crudus qn̄ gn̄at̄:aut ex gulositate:aut nimietate cibi ⁊ potus:vt in pueris:aut ex debilitate digestiue v̄tutis:sicut accidit in decrepitis frequēter. Cū itaqz vrina venit ad renes:si virtus est fortis expulsiua in renibus ⁊ vie in q̄b⁹ vrina euacuat̄ sunt ample:tunc vrina q̄ euacuat̄ est grossa:⁊ hō p̄seruat̄ a gnōne lapidis. Or si vie ille sint stricte ⁊ v̄tus expulsiua debilis:tūc necessario retinet̄ ille humor grossus in renib⁹:⁊ tardat̄ ad emittendū:⁊ qn̄qz aliquo tp̄e paulatim emittit̄ ⁊ remanet illd̄: sicut fex grossa q̄ ibi exiccat̄ ⁊ adurit̄ ex vehementia caloris.⁊ fit suba lapidea.⁊ sic p̄z ꝙ ex grossa vel mala dieta vel inordinate comedentib⁹ ex potu limose aq̄ ⁊ turbide: ⁊ ex sanie renū diutius retenta ⁊ nō mundificata.vn̄ inspissat̄ ⁊ indurat̄:⁊ fit lapis ex oib⁹ p̄dictis causis. ¶ Fit aūt lapis in vesica:⁊ maxie in pueris:qm̄ collū vesice eoꝝ est strictū.Et qn̄qz ꝑꝑ eoꝝ gulositatē ⁊ frigiditatē grossi ⁊ viscosi hūores gn̄ant̄ in eis q̄ descēdētes ad vesicā nō p̄n̄t libere ꝑtransire:⁊ sic faciūt ibi residentiā:quotidie aūt paulatim augumentant̄:⁊ fit lapis.In vesica xo mulieris nō gn̄at̄ lapis:q̄r collū vesice mulieris est curtū ⁊ largū.

Signa lapidis in renibus.

¶ Si lapis fuerit in renib⁹ hec sūt signa dolor ⁊ grauitas renuz cū punctura ⁊ dolore ambaꝝ anchaꝝ ⁊ pedis dormitatio: illius.v̄z.ad quā ꝑtē magis declinat lapis. Qn̄qz ēt renes pa.sibi scalpit:⁊ aliqn̄ testiculi sibi dolent:⁊ vrina sepe exit cū ardore:⁊ in fundo vrinalis apparēt arene rubee vel citrine:q̄ lapis gn̄atus in renibus aut est fixus:⁊ nō ꝑmutat̄ de loco ad locū:qd̄ cognoscimūs ex assiduitate inquietudinis infirmi in illa ꝑte:⁊ dolori eius nō est tranqllitas. Aut nō est fixus nec retētus in vno loco:⁊ illud cognoscitur ex vehementia doloris:qn̄qz ⁊ q̄ete eius alia vice.

Sig.ª lapidi in vesica.

¶ Si xo lapis fuerit in vesica signa sunt hec:dolor est in collo vesice ⁊ in virga:ēt in pectine appꝫt prurigo cū intētione virge ⁊ difficultate mict⁹ ⁊ egestionis:virga ēt eleuat̄ ⁊ de facili erigit̄:⁊ de facili strā̄guriam patiunt̄ ⁊ vrina eoꝝ alba vel limpida appꝫt hn̄s in fundo arenulas:vel limpida:q̄r vt ait Hippo.in aphoris.Quib⁹ in vrina arenosa substantie sedimina hi renū aut vesice lithiasim habēt.Itē qn̄qz sentit̄ lapis in collo vesice si mittet̄ digitus in ano:sicut faciūt isti chirurgici q̄ incidūt lapidosuz:qd̄ nō approbo.Periculosuz.n.est ⁊ mortale.Vn̄ vllus ꝓbus medicus hec nō cōsentiet.

Pronostica.

¶ Prio ergo notādū est ꝙ senes:⁊ q̄ transierūt.xl. annū vix aut nūq̄ȝ ab illa egritudine liberari p̄n̄t:q̄r vt ait Hippo.in aphori.Nefretici ⁊ circa vesicā dolētes laboriose in senibus sanant̄:vn̄ cuz etas pa.vitiū lapidis vltra annū.xl.transit isti tales nunq̄ȝ curant̄:p̄n̄t tn̄ eis multa adiutoria fieri:⁊ ad tp̄s preseruari.

Cura.

¶ Vbicunqz igit̄ fuerit lapis:siue in renib⁹:siue in vesica.Notādū ꝙ in p̄ncipio nō debēmus insistere cū mūdificantib⁹ ⁊ ꝓuocantib⁹ vrinā seu cū ipsuz lapidē frangētib⁹.Sed p̄mo vnctiones frequētes lenitiuas ⁊ mollificatiuas circa loca faciamus.Primo igit̄ euaporemus loca renū seu vesice si fuerit ibi lapis cū spongia marina infusa in oleo et aqua ca.sil' mistis.Deide inungant̄ loca cū oleo camomillino.oleo rutaceo et butyro sil' mistis:et si fuerit ex mala cōplexione frigida admisceat̄ ibi parū de castoreo:vel vngant̄ loca ex isto vnguento.℞.masti.ros.sandaloruz al.et rub.spice ligni aloes.aā. cere al.et olei ros.q̄ntū sufficit.Inungant̄ renes vel spatiū qd̄ est iter virgā et anū si lapis fuerit in vesica.Itē emplastrū factū ex farina tritici succo feniculi et parum aceti et modico olei sil' mistis supra locuz lapidis in mane et sero apponat̄:et qualibet vice renouet̄ precedēte vnctione pre dicta vel vnctione dialtee.marciaton olei laurini:musceli ni petrosel.⁊ similiū.

Balneum de prata.

¶ Vtat̄ balneo aque dulcis vel balneo de prata:qd̄ est inter Neapolim et puteoluz in littore maris.Vsus etenim bal.illius est talis:aqua in potu sūpta vel syrupus ex ea et çuccharo factus:et in potu sumpt⁹ cito frangit lapidez.Ego vidi plures hoc experiri:et multoties vidi:q̄r a lapide renū et vesice ꝑ virtutē illius balnei liberati sunt.

Balneum mirabile.

¶ Vel vtant̄ lapidosi isto balneo mirabili ad vitiū lapidis renū et vesice:et etiā ad iliacā pas.℞.foliorū apij petro.semi.vrtice cauliū veteꝝ senationū camopentaphylo.pulegij millefolij origani menthastri sauine iuniperi lauri nasturtij agrestis polycarie cinoglosse paritarie scabiose graminis.aā.lib.iij.stercoris columbini albi lib.vj.cimini.lib.ij.seminis lini et fenugreci:aā.lib.j.ß.hec oia trita in duabus ꝑtib⁹ aque:et tertia vini bulliant:et in tinā ꝓijciant̄:quā patiēs intret qn̄ poterit ibi cōpetenter esse:et vngantur loca ex p̄dictis vnctionibus. ¶ Itē cū dolor fuerit maximus et intolerabilis multū mitigabit̄ si accipiant̄ duo vel tria cepe et minutim incidant̄ et supra tegulā calidā calefiant:deide cū vino al.aspergant̄:et supra renes vel peritoneon emplastrent̄. ¶ Item cretani marini senationes mercurialis in oleo et vino coquant̄ et emplastrent̄ loca. ¶ Itē si fuerit lapis in renib⁹ cū apponit̄ ventosa sine scarificatione supra ipsuz poterit cū manib⁹ paulatim deprimēdo ipsuz inferius adduci.et si pa.in descensu illius lapidis illū dolorē maxie senserit:fiant clysteria et remedia alia q̄ in cap° de dolore iliaco dicent̄.

Electuaria.

¶ Itē vtant̄ philantropos iustino vel isto electuario ꝑ me cōposito et experto:qd̄ lapidē vel in renibus vel vesica frāgit. ℞.radicis saxifragie.ʒ.j.camedreos camepitheos.aā.ʒ.ß.

lapidis lyncis al.limaciaꝝ ꝛ lapidis qui īuenit̃ in spōgia; añ.ʒ.q̄rtᷓ.cinamo.gariofi.añ.ʒ.tertiā.herbe que dicit̃ virga aurea.ʒ.vj.terant̃ oia ꝛ in succo scabiose quousqꝫ predict⁹ ↄsumet̃ succus bull'.ꝛ addito çucchаro quantū sufficit.fiat el'ium:de quo mane ꝛ sero ad quantitatē castanee sumat.

Syrupus

post bibat paꝝ vini odoriferi.¶ Syrupus mag̃ri mei ad frangendū lapidē:siue in renib⁹:siue in vesica.℞.radicis feniculi petro.apy/asparagi/brusci/raphani/ebuli/saxifragie/cipi.añ.M.j.pētaphylon graminis millefoly filipēdu le pimpinelle lingue bouis.lingue hircine.capi.ve.adianthos politrici primule veris hypericō endiuie scabiose.valeriane ameos dauci cretani petro.macedonici enule cāpane rostri porcini rute.añ.M.ß.se.feniculi petro.apy asparagi brusci carui se.saxifragie.se.vrtice anisi nasturty mirasolis.galāge.acori spicenardi se.cōium.añ.ʒ.ß.viol'.florū boraginis ꝛ sansuci.añ.ʒ.j.ligritie.squille.asse.tribuli marini.berberū.añ.ʒ.j.lapid.lyncis.lapidis agap.ꝛ spōgie marine.lapidis laçuli ꝛ armoniaci.añ.ʒ.y.çucchari ꝛ mellis.añ.lib.iy.ossiuꝫ acetosoꝝ cerasoꝝ.ʒ.j.tritoꝝ optime.cinerū corticis ouorū ex q̄bus egressi fuerunt pulli.ʒ.ß.aceti.ʒ.iy.detur cū vino ca.in mane ꝛ sero.¶ Syrupus ali⁹ ad lapidē frangendū.℞.succi scabiose depurati lib.y.succi liqui.lib.j.hec oia parū bulliāt ꝛ additis lib.j.çuccha.ꝛ lib.j.mellis ru.dispumati fiat syrupus in quo decocto pfecte apponant̃.70.cantarides ↄtriti amotis capitib⁹:qui p vnaꝫ noctē in lacte amygd.iacuerint:ꝛ de hoc syrupo pa.ad minus xv.dieb⁹ quolibet sero sumat.ʒ.y.cuꝫ aqua decoctio.ciperi cretani marini saxifragie:ꝛ virge aurec vel saltē cum vino al.qm̄ est mirabilis.¶ Jtē sanguis hirci nutriti p.xv.dies vel.xxx.ex frondib⁹ hedere vel saxifragie in diebus canicularib⁹ interfecti exiccatus ꝛ pulpericat⁹:vel q̄litercūqꝫ siue cū pillulis cuꝫ spēbus admistis:vel alio mō datus frāgit lapidē in renib⁹ ꝛ vesica.quidā addunt sibi myrrhaꝫ ꝛ dant ꝛ statim ꝓuocant vrinā ꝛ frangit lapidē renū ꝛ vesice:ꝛ dꝫ esse hircus quatuor annoꝝ.¶ Jtē medicamē expꝫ tuꝫ s̄m Aboali.℞.cineris vitis:cineris scorpionū:cineris radicis caulis nabaty:cineris leporis ꝛ lapidis spōgie sanguinis hirci exiccati ꝛ ↄtriti cineris corticū oui de quo pullus egressus est ꝛ lapidis iudaici gumi nucis acori.añ.partes eq̄les petroselini dauci pulegy gumi arabici seminis althee piperis oium.añ.ptes.xv.Conficiant̃ cum melle ꝛ conseruent̃:dosis sit vsqꝫ ad duos aureos ꝛ supra cū aqua tribulorum decoctoruꝫ cum ciceribꝰ nigris.¶ Jtem confectio trociscoruꝫ s̄m Aboali ex appropriatis que frangit lapidem in renibus ꝛ vesica.℞.seminis haucie syluestris.se.cucumeris berberis anisi myrte.se.apy mōtani ꝛ hortulani cassie cina.spice.añ.ptem.i.tere ꝛ cicotriconiça ꝛ ↄfice

Syrupus noster.

cū aqua pōderis.ʒ.j.aut aur̃.j.ꝛ da p̄mū cū calida.¶ Syrupus diureticus aperiēs renū opilationē ex hūorib⁹ grossis ꝛ educēs eos ꝛ ꝓhibens ipsos ↄdensari in lapideꝫ ꝛ est ex inuētione nostra.℞.ca.ve.cassielignee:spice foly meu fu.siccorū ameos acori:radi.rubee:nigelle assari dauci keisin siseleos.se.agnicasti squināti cordumeni granoꝝ pini:ꝛ seminis solatri ꝛ feniculi ꝛ enule.añ.ptes equales bulliant in aq̄ lib.v.vsqꝫ ad medietatē:deinde adde çucchari lib.j.geleniabin lib.ß.aceti squillitici.ʒ.iy.ꝛ syrupent̃:dosis.ʒ.y.cū tepida in aurora decoctiōis radicū graminis.¶ Dixit Aboali.Stercus muris cuꝫ thure ꝛ aq̄ mellis cal'a frangit lapidē:ꝛ nigella aliquātulis dieb⁹ administrata cū aq̄ mellis calida frāgit vtrūqꝫ.Et lac ficus cū lacte more cū ramo ipsius educit arenulas de renib⁹ ꝛ vesica:ꝛ semen centruꝫ galli puluericatū cuꝫ vino subtili educit arenulas de renibus tm̄.¶ Syrupus mirabilis pro cura regis Francorū a plurib⁹ magistris ꝛ ph̄is cōpositus:lapidē renū ꝛ vesice frāgit:ꝛ vias vrinales aperiēs trōbos dissoluēs:ꝛ breuiter

Syrupus mirabilis.

oēm renū grauedinē dissoluēs:q̄cq̄d in eis grossitiei vel lapidositatꝭ fuerit mūdificat ꝛ expellit.℞.radicū 4^{or} cōiuꝫ ꝛ se.eorū radicis sambuci ebuli ceterach polytrici epatice adiātos scolopēdrie.capi.ve.mercurialis senationū filipēdule caude vulpine ꝛ equine pentada.maior.ra.iringoruꝫ radicis graminis.buglosse.betonice fu meu acori lactuce agrestis cicoree scariole vrtice citrāgularis radicis mirasolis diptami reupontici corticis tamarisci capparis fraxini radicis lily celestis hermodactyl'.oiuꝫ.añ.ʒ.y.saxifragie.v̉ge aurce ligri.añ.ʒ.iy.semē vrtice marathri.semē saxifragie macedonici.semen pastinace iunipi anisi ameos carui mirasolis leuistici spice celtice seminū cōiuꝫ viol'.floꝝ genestre maluarū cicerū iperialiū.añ.ʒ.j.ß.amyg.mūdarum ficuū siccarū albaꝝ passularū enucleataꝝ baccaruꝫ lauri.gumi hedere.añ.ʒ.iy.xilobalsami carpobalsami.galāge sq̄nāti.cardamomi assari.foly gariofiloruꝫ nucis mus.ligni aloes.costi dulcis.cassie vel calami aromatici gith cineruꝫ scorpionū cōbustoꝝ cineꝝ vitis cineris hirūdinis ꝛ trigu li auis ꝛ caude tremule auis ↄbuste cineris radi.caulis.cineris corticū ouoꝝ a q̄bus pulli egressi fuerint.añ.ʒ.y.hec oia in vino ꝛ aq̄ quantū sufficiat pfecte coquant̃ quousqꝫ 4^a ps tm̄ remaneat decoctiōis p̄dicte:ꝛ tūc accipe de p̄dicta decoctiōe lib.v.ꝛ misce cuꝫ istis succis depuratis.s.scabiose lib.iy.succi apy succi boraginis.succi scariole.succi fumiterre oium depuratoꝝ.añ.lib.j.ꝛ additis lib.x.çucchari fiat syrupus pfecte clarificat⁹ ꝛ pfecte coquat̃:ꝛ de isto syrupo accipiat bis vel ter in hebdomada ad q̄ntitatē.ʒ.y.cū ista aqua:accipiat̃ lepus iteger.ꝛ in olla noua in forti igne cōburat̃ ꝛ cinis q ex eo fit accipiat̃.ꝛ desup aqua cal'a aspgatur in bona q̄ntitate:ꝛ fiat sicut lixiuiū:ꝛ cū tali lixiuio calido sumat̃ p̄dictus syrupus:qm̄ est mirabilis ꝛ expꝫtus in p̄dictis.¶ Jtē radices vel folia virge aurec cuꝫ ouis in farina cocte ꝛ date in tragea cū ipsa herba ꝛ radices saxifragie:ꝛ cinamomū ꝛ çucchaꝝ vel in electuario:vel ēt in syrupo est mirabilis ad frangēdū lapidē in vesica vel in renibus ꝓbatū est.¶ Electuariū optimū ad lapidē in vesica ꝛ renib⁹ expellendū pro certo a magistro meo ꝓbatū.℞.cineris nitri scorpionū cauliū pellis leporine oium cōbustoꝝ.lapidis lyncis spōgie marine.lapidis iudaici cineris corticū ouoꝝ:a q̄bus pulli fuerint egressi.acori gumi ara.gumi hedere.añ.ʒ.ß.v̉ge aurce exiccate.ʒ.iy.sanguinis hirci in dieb⁹ canicularib⁹ iterfecti p̄us per.xxx.dies cum folys hedere vel saxifragie nutriti lib.y.se.petro.dauci pulegy gumi arabi.se.althee.çç.galāge.pipis.añ.ʒ.ß.ↄficiantur oia cū syrupo iulep ꝛ dent̃ ex eo in sero.ʒ.y.cū aqua cicerū nigrorū saxifragie ꝛ tribuli marini.¶ Pillule optime ad frangēdū lapideꝫ:ꝛ ad ip̄m expellēdū.℞.turbith.hermodactyloꝝ.añ.ʒ.iy.mirabolanoꝝ.kebuloꝝ indoꝝ ꝛ citrinorū agarici collogntide anisi gariofiloꝝ.spice.çiç.se.saxifragie.macropipis.apy ros.croci cinamomi.salisgēme.macis granisol'.carui.se.aspara.marathri.añ.ʒ.j.aloes epatici.ʒ.x.diagridy in pomo.cocti.ʒ.iy.ↄficiant̃ cuꝫ succo absinthy ꝛ dent̃.xv.vel.xxj.vel s̄ꝫ ꝙ tibi videbit̃.Digesta mā:pōt ēt purgari cū.xiy.pill'is Dippo.ꝛ.vj.pill'is de hermod.vl' cū dosi q̄ tibi videbit̃ sufficiēs ad h.¶ Jtē puluis mithridati cū aq̄ decoc.saxifragie pētaphylon.radicū q̄tuor cōiuꝫ bis vel ter i die in potu dat⁹ lapidē frāgit.Jtē si loca circūadiacētia lapidi ex sanguine vulpino calido inūgantur.dicꝫ ꝙ frangit lapidē.¶ Et si lapis in vesica ↄfirmatus p p̄dicta expelli nequeat.oīno imittant̃ h medicamina p syringaꝫ.¶ Aliud.inūcto p̄us pectine fortiter ex vnguētis p̄us dictis.℞.saxifragie.se.apy feni.granorū solis.cineruꝫ sarmētoꝝ vitis.cineris leporis cōbusti.lapidis lyncis.añ.bulliant oia in optimo vino bene trita:ꝛ addito oleo laurino.oleo terbētine pulegino vel petroleo colent̃.ꝛ p syringam

Elrium probatum.

Immittēda per syringam.

imittant.¶ Aliud ad idē. ℞.pigami.calamēti.saxifragie.
betōice.añ.ʒ.x.olei muscellini.petrolei.mithridati.myrrhe
adriani.iustini.phylantrophos.añ.ʒ.v.olei laurini.ʒ.ij.suc/
ci apij senationū feniculi ⁊ solatri.añ.ʒ.ß.bulliāt succi p̄di/
cti:⁊ olea cū herbis vsqꝫ ad medietatē:deinde colent̄ ⁊ p̄/
dicta electuaria addant̄ ⁊ iterꝫ colent̄:⁊ p syringā imittāt̄.
¶ Aliō ad idē. ℞.sāguinis hircini de mēse iulij p.xv.dies
ex frondib⁹ hedere vel saxifragie nutriti.ʒ.j.ß.pul.cicada/
rū mense Julij facti.ʒ.j.balsami muscelline.nardi petrolei
succi basilici.añ.ʒ.j.pulueriçāda pulueriçent̄ ⁊ cū oleis cō
ficiant̄ ⁊ tepida p syringā inijciant̄:qꝛ pro certo lapidē frā
git.¶ Puluis ēt cuiusdā auis cū pēnis suis cōbuste quam
caudā tremulā vocamus ad q̄ntitatē.ʒ.ij.in potu dat⁹ vel p
syringā timissus cū.v.granis piperis:⁊.℈.j.folij cum aqua
vel vino decoctionis saxifragie mirabilr̄ ad vitiū lapidis
in renibus vel vesica valet ⁊c̄.

ADditiones. Pill'e de qbus si dentur oi mane in modū cicerū
stōcho ieiuno cuꝫ vino in quo decoctū fuerit
pētaphylon cū suis radicib⁹ infra.xij.dies ad
plus frāgit lapidē:siue in renib⁹:siue in vesi/
ca ⁊ sunt pbate. ℞.saxifragie piperis carui sqnanti nardi
granoꝝ solis.añ.ʒ.v.acori assari.se.betonice.dauci petrosi.
masticis.dragagāti.añ.ʒ.ij.pul.cicadaꝝ siccarū pedū ⁊ cru
riū galli siccoꝝ.añ.ʒ.iij.san.hircini nutriti cū folijs hedere
per.xl.dies ⁊ saxifragie in dieb⁹ canicularib⁹ exiccati.ʒ.j.
cū succo pētaphylon.ɔfice ⁊ da sicut dictū est.¶ Itē pul/
uis factus ex radicib⁹ saxifragie granoꝝ solis.semē saxifra
gie meu.se.hedere petroselini ⁊ lapidis lyncis.añ.cuꝫ vino
decoctiōis pentaphylon:⁊ oleo pulegino dat⁹ lapidē fran
git.¶ Itē solus puluis pedū ⁊ cruriū galli datus cū dicto
vino frāgit dictū lapidē.pbatuꝫ est.¶ Experimentū fra/
tris Thome ɔ̄ vitia lapidū ⁊ arenularū. ℞.florū genestre
paritarie que in muris nascit̄.añ.ponāt̄ in cucurbita ⁊ sup/
posito alēbico distillet̄ aqua in modū aque ros̄.de qua bi/
bat patiēs oi mane ieiuno stōcho cyathū vnū p.ix.dies ⁊ li
berabit̄ pfecte pbatū est.¶ Pill'e quas cōposui p quodā
patitēte lytiasiꝫ renū. ℞.hermodactyl'.ireos saxifragie cy/
peri mirasolis.añ.ʒ.q̄rtj.cinamomi gariofi.çiç.sileris mon/
tani costi cymini anethi macedonici apij anisi ameos.añ.
ʒ.j.se.basiliconis.ʒ.iij.aloes boni ad pōdus oium:ɔficiant̄
cū succo scabiose ⁊ siccent̄ in furno vel in sole.Et iterū ibi/
bant̄ cū dicto succo ⁊ siccent̄ ⁊ fiat ter vel q̄ter:deinde fac
pill'as de qbus da.ʒ.ij.¶ De virga aurea vidi expimentū
in quodā q habuit lapidē in vesica ⁊ comedit dictā herbā
cū ouis oi mane p.ix.dies ⁊ fractus est lapis ⁊ ipse ostēdit
mihi manū plenā lapillis ⁊ cū doleret circa vesicaꝫ pp̄ter
rupturā lapidis p̄dicti vnctiones feci fieri ex oleo laurino
⁊ agrippa circa loca ⁊ liberat⁹ est.¶ Itē nota q dicit tibi
Theophilus mercator q habebat in crure vlc⁹ magnuꝫ ⁊
malignum nullo° curari poterat ⁊ qdā docuit ipꝫ q frō/
dē dicte herbe supponeret bis in die i mane ⁊ sero qd fecit
⁊ in.ix.dieb⁹ liberat⁹ est.⁊ q oia vlcera taꝫ antiqua q̄ꝫ recē
tia sanat cito valde:sed inuoluta in carpia ponat̄ in vulne
ribus.hec duo sunt expta de herba p̄dicta.¶ Iteꝫ nota q
dicit tibi alter q qñ intestinū grossuꝫ exit ⁊ qñ quis habet
dolorē ⁊ exitū hemorrhoidaꝝ q pul.virge auree datus in
cibo vel potu cito sanat.¶ Eliium.f.b.medici dñi pape ex/
pertū ɔtra vitiū lapidis ⁊ ɔtra colicā ⁊ iliacā. ℞.stercoris
colūbini galli.añ.ʒ.ß.stercoris murū gra.iij.se.apij.vrtice
petro.gumi hedere.añ.ʒ.ij.ß.oia pulueriçata ɔficiant̄ cum
melle vsqꝫ ad mellis spissitudinē decoc.⁊ cuꝫ vino al.tepi.
in modū nucis sumat̄ qꝛ valet siue lapis sit in renib⁹ siue
sit in vesica.¶ Itē ipleatur sacculus vn⁹ ex paritaria ⁊ fur
fure triticeo ⁊ sic bulliat in aqua qua expressa sacculus ille

Expertū.

Herba vir/ga aurea.

Expertū.

pectini sepe ⁊ sepius applicet̄.si lapis est in vesica:⁊ reni/
bus si in renib⁹:apponat̄:qꝛ dolorē mitigat.¶ Puluis p/
batus ad lapidē frāgēdū quo papa Eugenius vtebat̄. ℞.
se.saxifragie se.cerifolij cicadaꝝ siccarū ⁊ pulueriçataruꝫ.
añ.ʒ.ß.san.hircini in dieb⁹ canicularib⁹ interfecti ⁊ nutriti
s̄m artem.ʒ.j.ß.gariofiloꝝ.ʒ.iij.accipiat̄ de eo sepe in potu
cuꝫ vino decoctio.se.apij petro.granoruꝫ solis saxifragie ⁊
pētaphylon cū exit a balneo ⁊ vngat̄ peritoneon cuꝫ oleo
pulegino.Oleū amygdalaꝝ ⁊ theriacā magnā accepit ⁊ li
beratus est.¶ Syrupus quē cōposui p quodā q patieba/
tur lapidē in vesica. ℞.quercule maioris ⁊ minoris.ca.ve.
radicū cōiuꝫ cyperi lingue bouis saxifragie graminis pen
taphylō.añ. M.j.mirasolis ⁊ scabiose.añ.lib.ß.mellis lib.
ij.¶ Dicit dñs Joānes de porcida q vsus radicis cymba
larie in cibis vel potib⁹ vel syrupis infra paucos dies lapi
dē frangit siue sit in renib⁹ siue in vesica ⁊ pluries pbatuꝫ
est.¶ Quidā mihi dixit q fecit decoq lib.ij.esule in lib.v.
aque vsquequo ad tertiā partē redeat ⁊ addidit çuccharuꝫ
de quo fecit syrupū de quo dedit cuidā pa.lapidē in vesi/
ca ⁊ in breui tp̄e liberat⁹ est ⁊ lapidē fractū in paruis fru/
stulis emisit per vrinā anteq̄ꝫ p̄dictū syrupū bibisset totū.
¶ Pill'e ad lapidē frangēdū in renib⁹ ⁊ vesica. ℞.hermo
dacty.radicis ireos granorum solis saxifragie.añ.ʒ.ß.cina.
gariofiloꝝ çinçi.sileris mōtani costi cymini.añ.ʒ.j.spice fe
niculi anisi.añ.ʒ.ß.çedoarie macedonici ossiuꝫ cerasorū se.
basiliconis.añ.ʒ.j.ß.ɔfice vt supradictas ⁊ da eas qꝛ valēt.
¶ Itē lac seminū cōium ⁊ nucleoruꝫ cerasorū ⁊ amygda.
amararū cū oleo eorūdē datū in potu frāgit lapidē.¶ Itē
syrupus de tragea exptus ɔtra vitiū lapidis renū. ℞.semi.
cōium frigidorū mundoꝝ.ʒ.iij.se.iusqami al.ʒ.ij.se.malue
bismalue mūde.añ.ʒ.j.çuccb.ad pōdus oiuꝫ de.ʒ.ß.cū.ʒ.
j.syrupi viol'.⁊ lymphet̄ cuꝫ aq̄ cicerū nigroꝝ vel rubeo/
rū in mane.Et ego addidi radicis saxifragie granoꝝ solis
ameos.añ.ʒ.j.¶ Cura magistri mei ad frangēdū lapidem
in renib⁹ vel vesica.sumat quolibet die de iustino philan/
tropos aqua mistis ad quantitatē nucis grosse cū vino de/
coctio.saxifragie mirasol' scolopēdrie ficuū siccaꝝ albaꝝ ⁊
tribuloꝝ marinoꝝ ⁊.ca.ve.¶ Pill'e optime ad lapidē frā
gendū in renib⁹ vel vesica. ℞.ambre balsami.añ.ʒ.j.gumi
hedere masti.feni.xilobalsami se.cōium mūdorū acori ci/
namomi meu saxifragie brusci sparagi.añ.ʒ.j.ß.ligritie dra
gaganti cyperi alexandrini apij anisi ogi mi.se.citri.añ.ʒ.j.
pul.san.hircini s̄m artē p̄parati quātū de oibus dent̄.xxv.
vel.xxx.in modū cicerū:q̄m sunt mirabiles ⁊ s̄m q tibi vi
debit̄ sufficere.¶ Dixit mihi por q si succi acori ptes.ij.
⁊ succi limoncellorū pars.j.misceat̄ ei ⁊ fiat syrupus ⁊ mi/
sceatur ei quū sumit̄ parū de pul.pomorū ru.que dicunt̄
alkekēgi qd frāgit lapidē vbicūq̄ꝫ fuerit:pbatū est.¶ Di/
xit mihi qdā medic⁹ de terra varro.q q̄plures vitiū lapi
dis patiētes curauerit hoc mō:leporē pregnantē capi facie
bat ⁊ intestina filiorū leporis eijciebat:deinde iplebat oēs
de sanguine matris ⁊ in pigniato nouo eos ponebat ⁊ in fur
no cōburebat:⁊ de p̄dicto pul'.semel vel bis in die ad quā/
titatē vnius coclearis cū tātūdē çucchari dabat ⁊ in breui
pa.lapidē in frusta minuta p virgā emittebat.Et si vis p/
bare accipe p̄dictuꝫ pul.⁊ ip̄m in aq̄ vel vino distēpera ⁊
pone in eo vnū lapidē ⁊ in breui frāget̄:pbatū est.¶ Sā
guis ēt vniuscuiusqꝫ leporis ⁊ pellis ei⁹ cōbusta in pigna/
to nouo ⁊ pul.datus ad quātitatē vni⁹ coclearis ieiuno sto/
macho cito lapideꝫ frāgit.¶ Quidā vir expt⁹ accipiebat
leporē ⁊ eiectis itestinis eius ip̄m iplebat cū pelle in oibus
mēbris suis ex saxifragia mirasole lapide lyncis iudaico
spongie pentaphylo ⁊ virga aurea ⁊ ip̄m in pignato nouo
cōburebat:⁊ de illo pul.quotidie vnuꝫ coclear cū vino vel
alio simili dabat ⁊ lapidē siue in renib⁹ siue in vesica esset

Herba cimbalaria.

Pill'e mirabiles.

De lepore pbatum.

frangebat

frãgebat ⁊ expellebat.ꝓbatū eſt.❡Aly pellem leporis ⁊ ſanguinē ⁊ oſſa tãtūmodo cōburunt: ⁊ cinerē dãt quotidie ⁊ dicūt ꝙ frãgit lapidē vbicūqȝ ſit:ꝓbatuȝ eſt.❡Jtē ſuccus radicis tribuli cū vino dat⁹lapidē frangit ⁊ vrinã ꝓuocat.❡Jtē ſucc⁹herbe q̄ dr̄ centūſemina q̄ facit ſemina minora q̄̃ papauer ⁊ ſtat circa terrã folia hn̄s icīſa ⁊ eſt alba: cū vino datus:vel pul.eius lapidē frangit ⁊ ꝓuocat vrinaȝ. ❡Jdē facit filipēdula peonia ⁊ limatura cornu cerui rotundi data in potu curat lapidē.❡Dragea expta ꝯtra vitiū lapidis in renib⁹ vel veſica.℞.virge auree folioꝝ ⁊ radicis.ãn̄.ʒ.ij.radicis ⁊ foliorū miraſolis ſaxifragie filipēdule.ãn̄.ʒ.j.ſe.aniſi feniculi cina.çinçi.oiuȝ pulueriçatoꝝ.ãn̄.ʒ.ß.çuccbari quantū de oībus.ſumat̄ de hac dragea q̄̃tuȝ capit coclear cōe mane ⁊ ſero:qm̄ eſt mirabilis ⁊ ꝑ me inuenta ⁊ expta ⁊ poſt eius ſumptionē bibat parū vini boni albi.huic addidi cyperi ca.ve.ãn̄.ʒ.j.cymini ameos cubebe ãn̄.ʒ.ß.❡Medicamē forte qd̄ eſt expertū ad lapidē.℞. cineris vitri:cineris ſcorpionis:cineris nucis indice:cineris leporis ſpongie lapilli ⁊ ſan.hircini ꝯtriti ⁊ exiccati cineris corticū ouorū de q̄bus pulli fuerint egreſſi lapidis iudaici gumi arabici ſe.althee oīs pipis.ãn̄.ꝑteȝ.j.ß.ꝯfice cuȝ melle doß.aurei.ij.❡Decoctio ad idē in ꝑximo decoque folia malue cãpeſtris ⁊ ponat̄ in eius decoctiōe mel ⁊ bibatur.Decoctio florū camo.in aqua ardēte cola ⁊ colature da.j.ꝑteȝ ⁊.ij.vini albi ⁊ ꝓdeſt.❡Frater Jo.dixit mihi ꝙ ꝓbauit.accepit ſanguinē q̄ exit qn̄ mulier parit filiū vel filiã ⁊ exiccauit in vmbra ⁊ ip̄m pulueriçatū ꝑ ſyringã immiſit in virgã cū aqua calida ⁊ lapis ſtatim exiuit ſed fruſtatim.❡Aqua mirabilis ⁊ expta lapidē frangens ſiue ſit in renibus ſiue in veſica.℞.radicis aſparagi radicis arundinis ſaxifragie virge auree miraſolis oium cū ſuis radicib⁹. ãn̄.lib.ij.aceti ſqllitici lib.iiij.ſucci limonū lib.ij.vitri adu ſti poly mōtani.ãn̄.lib.j.ponant̄ oia parū ꝯtrita in vaſe diſtillationis:⁊ qd̄ diſtillatū fuerit collige inde da.ʒ.ij.cū vino decoctio.euiſci:quia mirabil̄r valet.❡Media cicada pulueriçata ⁊ bibita cū vino albo facit ēt frequēter mingere lapidē.❡Elixatura graminis vel pul.ei⁹ optime curat vulnera veſice.ligritia idē facit.aſſarū pulueriçatū ex amido ⁊ farina fabarū ⁊ aq̄ addito çuccbaro ⁊ oleo amygd.valet vlcerib⁹ veſice.❡Pul.grilli ſtãtis circa furnos datus cū vino ranellã expellit cito.❡San.hircin⁹ cū pul.cicade ⁊ apoçimate nardi ⁊ cinamo.facit ex̄re lapidē.❡Pinguedo vulpis maxime renū ⁊ comedere carnes earū ꝯfert dolori renū valde:⁊ ſan.ei⁹ liniēdo locū vbi ē ꝯfert ad frãgendū lapidē.Radix linarie bibita.ʒ.j.cuȝ vino ⁊ aqua lapideȝ frãgit ⁊ expellit.Succus hypoſete ſiccat⁹ ⁊ in lacte ſolut⁹ eſt mirabilis in vlcere renuȝ.caſſiafiſtula cum oleo amyg.⁊ ſe.plãtaginis facit deſcēdere lapidē.Aq̄ decoc.rubee tinctoꝝ bibita in mal.ca.facit egredi lapidē cū vrina.

[Aq̄ mirabilis.] [Ad vlcera veſice.]

❡De ſtrãguria dyſuria ⁊ ſuria. Cap̄.XXII.

Stranguria eſt difficultas mingēdi cū aliq̄s guttatim ⁊ cuȝ dolore ⁊ maxīa difficultate mingit.⁊ fit ex modica opil̄one viarū vrine.❡Dyſuria eſt difficultas mingēdi cū ad tp̄s denegat̄ vrina q̄ fit ex maiori opil̄one.❡Suria eſt difficultas vrine cū ex toto denegat̄ ⁊ fit ex maxima opil̄one.❡Fiūt itaqȝ he paſſiones qn̄q̄ ꝑ vitiū lapidis renū ⁊ veſice:⁊ tūc cura eſt curare lapidē ſicut in p̄cedēti capl̄o dictum eſt:q̄ remota cã remouet̄ ei⁹ effect⁹.❡Fiūt ēt hꝯ paſſiōes qn̄qȝ ꝑꝑ frigiditatē:qd̄ accidit ſepe:⁊ tūc in hunc modū curet̄:det̄ in potu theriaca vel mithridatū cū aqua decoc.ſe.naſturty vel cū ſucco verbene.Jn pueris ꝛo ⁊ lactãtib⁹ cuȝ lacte mulieris aſine vel capre vngant̄ renes peritoneū ⁊ v̄ga ex dialthea oleo laurino ⁊ petroleo ⁊ oleo nardino ſil̄ miſtis.❡Experimentū mag̃ri mei ad ꝓuocandū vrinam:qd̄ ſtatim facit mingere.bulliãt alliorū capita duo vel tria mūdata in vino albo optimo ⁊ parū theriace ⁊ mithridati cuȝ illo vino miſce ⁊ cyathus plenus ipſo det̄ in potu ⁊ ſtatiȝ ꝓuocatur vrina.❡Aliud ꝓbatū ad idē.℞.ca.ve.frondiū.ʒ.ij.terantur ⁊ in modū vnguēti ducant̄ ⁊ diſſoluãt̄ cū vino decoc. radicis raphani ⁊ apy ⁊ ca.in potu exhibeat̄.ꝓbatū eſt ab eodē mag̃ro meo.❡Jtē empl̄ȝ factū ex paritaria ſenationib⁹ ⁊ teſtis alliorū in vino coctis pectini applicatis mirabile eſt ad hoc.❡Empl̄m aliud ad hoc ꝙ ſtatim ꝓuocat vrinã.℞.baccarū lauri aluminis iameni melliloti floruȝ camomille piretri ſinapis baccarū iuniperi radicis raphani paritarie ſenationū farine ciceruȝ nigrorū.ãn̄.ʒ.ß.dauci: ſe.raphani apy dome.⁊ ſylueſtris.ãn̄.ʒ.j.fiat ex oīb⁹ tritis ſimul miſtis cū oleo lily ⁊ ſucco cauliū veterū empl̄m:qd̄ pectini ⁊ renib⁹ ca.applicetur:qm̄ eſt mirabile.❡Jtē furfur bacce lauri ⁊ iuniperuȝ oia trita ⁊ in ſacculo poſita cuȝ duob⁹ vel trib⁹ capitib⁹ alliorū ⁊ vino bibita ⁊ pectini applicata vrinaȝ ꝓuocant.❡Jtē mittat̄ pa.in balneo qd̄ dictū eſt in capl̄o p̄cedenti.Uel ſolū in iſto bal.℞.teſtas alliorū ſenatiōes apiū paritariã feniculū iuniperū ⁊ rorem marinū:oia ſimul bulliãt:⁊ in eo balneetur:⁊ p̄dicte herbe ꝯtrite renib⁹ ⁊ pectini applicent̄.❡Jtē ſyrupus factus ex ſucco verbene addito çuccbaro ⁊ reubarbaro pulueriçat⁹ in potu dat⁹ vrinã ꝓuocat.vel ſyrupus ex ſucco ſcabioſe ⁊ agno caſto ligritia ⁊ ordeo appoſitis in fine decoc.xxx.cãtaridib⁹ capitib⁹ablatis que in lacte amygd.ꝑ noctē iacuerint.Jſte eniȝ ſyrupus in potu dat⁹ vrinã ꝓuocat:ꝓbatuȝ eſt.Jtē.ʒ.j.ſtercoris colūbini ſylueſtris cū vrina pueri virginis ca.in potu data vrinã ꝓuocat ⁊ ēt ꝑ ſyringã imittat̄. ❡Ad idē aliud.℞.ſtercoris muris aur.j.aſſa.ʒ.j.miſce cū lacte aſinino in quo decoctū fuerit anethū ⁊ ca.det̄ in potu:qm̄ vrinã ꝓuocat.❡Aliud ꝓbatuȝ ꝑ me qd̄ vrinã prouocat ⁊ ſeceſſūȝ fiat in ano ſuppoſitoriuȝ de ſalegēma vel de alio ſale albo duro in modū digiti:qm̄ vrinaȝ ꝓuocat ⁊ ſeceſſum:expertū eſt:inungat̄ ip̄m ſal oleo vt facili⁹ intret. ❡Ad vrine ꝓuocationē aliud.mittantur cimices viui ſeu pediculi viui in capite virge iuxta foramē ꝑ qd̄ exit vrina qm̄ vrinaȝ ꝓuocat.❡Aliud ad idē.mittat̄ totū caput v̄ge in oleo camomille in quo bullierint cimices ⁊ ſit ca.quãtū pati pōt pa.deinde liniat̄ caput virge cū ab ipſo oleo fuerit extractū ⁊ allys piſtatis:q̄ ꝓ certo vrinã ꝓuocat.❡Et ſi hec paſſio fuerit a cal̄o ſemina cōia trita ⁊ ſe.lactuce tritū cū vino albo ⁊ ſucco granati acetoſi dent̄ empl̄a vnctiones ⁊ alia remedia ſupra dicta ſm̄ ꝙ cōpetere viderit fiãt vtēdo reb⁹ nō multū calidis in hac cã.❡Urinã ꝓuocantia ſunt acorus affodilli capparū ciperus abrotanū ſquinãtum apiuȝ.ſe.petro.domeſti.⁊ macedonici iuniperi bacce lauri betonica caſſiali.carui ſauina cōdiſi leuiſtici.hec oia decocta vel in ſyrupis vel electuarys.data ⁊ cathaplaſmata vrinam prouocant.

[Cura.]

Additiones q̄dã vrinare non poterat ⁊ ſic ſteterat ꝑ pl̄es dies: cui q̄daȝ ſacerdos decoq̄ fecit pullū cū petro.ʒ.ij.reſine pini pulueriçate ibi appoſuit ⁊ decocto pullo donec diſſoluebat̄ caro ab oſſib⁹ dedit in potu colaturã ⁊ ſtatiȝ minxit ⁊ multos lapillos ꝑ vrinã emiſit.❡Quidã mingere nō poterat ⁊ feci decoqui paritariã rubeã maiorē radicem cyperi ⁊ creſſones in bona quãtitate.ãn̄.in vino albo parū ꝯtrita.deinde feci ſacellari cū eis pectē ⁊ renes cali.q̄̃tuȝ poterat:⁊ ex dicto vino lauit p̄dicta loca tal̄r ꝙ vrinauit ſtatiȝ.❡Et nota ꝙ alliū tritū in modū ſalſe appoſitū ſuꝑ caput virge recte in loco vbi mingit̄:⁊ in muliere in labys vulue ſtatiȝ vrinaȝ ꝓuocat.❡Puluis ad faciendū vt hō ſtatim mingat:ſi ēt mori

debeat.lauenẽ cortices limaciarũ ⁊ exiccenẽ ⁊ teranẽ.⁊ de pul.illo cũ vino al.⁊ aq̃ ca.in potu denẽ.ʒ.ij.qm̃ vrinaʒ ꝓuocat.ꝓbatũ est.¶ Jtẽ si teranẽ due vel tres limacie cuʒ corticib⁹ suis ⁊ in pãno lineo subtili iuoluant ⁊ filo ligenẽ in capite vge:⁊ mulieri in ore vulue ponanẽ:statiʒ ꝓuocat vrinã.ꝓbatũ est.¶ Pille optime ꝯ strãguriã ex fri.cã.℞. sauine assari amomi ameos petro.sem̃.apij rubee tinctoꝝ amygd.amararũ munda.spice.ãn.ʒ.ix.se.melonũ.ʒ.x.cãtaridarũ remotis alis ⁊ capitib⁹.ʒ.iiij.iaceãt in lacte amygd. ꝑ noctẽ:vt vtus excoriatiua quã hñt tollaẽ:deinde dissoluatur armoniacũ al.cũ pauco vino al.⁊ pul.ꝑdictoꝝ cum eo ꝯficiaẽ:⁊ fiãt pille ex eis qb⁹denẽ.ij.qm̃ mirabiles sũt i ꝓuocando.¶ Jn ardore vrine.℞.ameos anisi carui petro.mirasol.feni.ãn.ʒ.ij.radicis saxifra.ʒ.v.fiat pul.⁊ bibaẽ mane cũ vino dulci vel aq̃ mellis.¶ Qñ vrina retineẽ ⁊ nõ a lapide:paritariã vel gramẽ in aq̃ vel vino dul.coque ⁊ pista ⁊ pectini applica.¶ Decoctio radicũ acori ꝓuocat vrinã ⁊ stranguriã sanat.¶ Decoctio pulegij dolorẽ vesice sedat.⁊ calculũ expellit.¶ Enula cãpana:se.apij aspara gi ⁊ radices feniculi in vino cõtrite ⁊ potui date efficaciter vesice sanãt dolorẽ.¶ Folia attriplicis esa doloreʒ vesice amputãt:⁊ ẽt renũ:⁊ ẽt folia lingue arietis cuʒ vino bibita. Aqua cicerũ vrinã ꝓuocat.¶ Prouocatiuũ bonuʒ vrine. ℞.sauine coquaẽ lento igne in aqua in qua possit submergi quousq; aqua denigreẽ:⁊ bibaẽ ex eo lib.ß.deĩde comedat cibuʒ suuʒ cũ agresta.¶ Agrimonie decoctio in aqua asparagorũ vel alteri⁹ rei appropriate vel in aqua sola bibita statim facit vrinare.⁊ est expertum.

Pille mirabiles.

¶ De diabete ⁊ mingentib⁹ in lecto. Cap.XX.

Diabetes est imoderata attractio vrine ab epate ad renes. vñ in hac pas.deficit vtus ꝯtentiua renũ ⁊ lũborũ:⁊ distẽperanẽ in caliditate ⁊ siccitate.Uirt⁹ itaq; actiua viget vñ renes icessanter attrahũt ab epate:epar ab exteriorib⁹:⁊ sic necesse est ꝙ sequaẽ fluxus freq̃ẽs vrine ⁊ imoderata sitis.Accidit.n.renũ distẽperãtia ex multis causis:vt ex imoderato coitu ꝓcedẽte:ex vsu diete ca.⁊ sicce:⁊ se.⁊ cal'is vnctionib⁹ ⁊ empl'is.¶ Signa diabetij sunt hec:calor circa renes ⁊ lũbos:sitis ẽt imoderata ⁊ appetit⁹ aque frigide accepto potu statiʒ seqtur volũtas mingẽdi.vrina alba ⁊ tenuis ⁊ freq̃ẽs in multa q̃titate mingiẽ ⁊ appet vrina discolorata in hac egritudie:qñq; pus ꝙ̃ in epate possit colorari attrahiẽ a renib⁹ ⁊ mittitur ad vesicã.tenuis ꝟo est ꝑꝑ siccitatẽ epatis ⁊ defectũ nutrimẽti.¶ Uerũ in hac pas.opꝫ nos multũ eẽ solicitos:quia hec pas.de facili in hydropisiʒ trãsire põt ꝑꝑ erroreʒ digestiue vtutis.vel in ethicã ꝑꝑ defectũ nutrimẽti.¶ Primo igiẽ epithimenẽ renes ꝯ epithimate.℞.sandaloꝝ al.⁊ ru. rof.gumi arabi.spodij sumach balaustie acatie hypoqstidos.ãn.ʒ.ß.teranẽ oĩa:⁊ cuʒ aqua rof.distẽperenẽ:⁊ pãnus in eis infusus renib⁹ appliceẽ.Jtẽ fasciculus cimarũ myrtbi in aceto coctus ⁊ renib⁹ applicat⁹ idẽ facit.¶ Ad ideʒ aliud.℞.acatie thuris succi barbe hircine laudani myrrhe gallarũ.ãn.ʒ.ij.ꝯficianẽ cum aqua rof.vel memithe.⁊ fiat ex eis empl'm qđ renib⁹ ⁊ lũbis appliceẽ.¶ Jtẽ succ⁹agrestis solatri vge pastoris cimarũ rubi cucumeris cucurbite cymbalarie vermicularis sempuiue succi cydonioꝝ granatorũ acetosoꝝ pãpinoꝝ vitis ãn.accipiaẽ:⁊ addito pul.boli.masti.thuris acatie sangui.draco.hypoqstidos sandalorum al.⁊ ru.⁊ rof.gumi arabici spodij sumach balaustie.⁊ oleo ro.⁊ cera ꝯficianẽ simul ⁊ empl'ꝫ ex eis factũ renibus ⁊ lũbis appliceẽ.¶ Jtẽ iunganẽ renes ex oleo rof.viol.populeon ⁊ sĩlibus frigidis ⁊ tabula plũbea subtilis ⁊ hñ polita ⁊ pforata plurib⁹ foraminib⁹renibus appliceẽ:de qua in cap'lo de siti mentionẽ fecim⁹.¶ Jtẽ fiãt sepe clysteria cũ lacte frigido ⁊ succo herbaruʒ fridarũ ⁊ parũ olei rof.⁊ viola.simul mistis:ex ꝑdicto tñ lacte ꝑus butyrũ extrahatur.

Cause.

Signa.

Pronostica.

Cura.

¶ Trocisci magri mei cũ qbus plures curauit:⁊ ego cum eis quẽdã iuuenẽ infra spatiũ q̃tuor dierũ curaui:q diabetẽ patiebaẽ ⁊ mingebat inoluntarie in lecto.℞.rof.spodij ãn.ʒ.x.se.portulace:succi ligritie boli sumach.ãn.ʒ.ij.se.lactuce coriãdri sandal.berberis.ãn.ʒ.j.dragagãti gumi arabici balaustie.ãn.ʒ.ij.cãphore.ʒ.ß.tẽperenẽ cũ succo malorũ granatorũ acetosorũ ⁊ fiãt trocisci:quorũ qlibet sit ponderis.ʒ.j.detur sibi vn⁹in mane ⁊ vnus in sero cuʒ aq̃ frida ⁊ syrupo rof.mistus qm̃ est summũ ⁊ exptum remediũ ad ꝑdictã passionẽ.¶ Jtẽ denẽ triasandali syrupus de psilio zuccharũ rof.⁊ hꝫ frigida:in cap'lo de siti ex cã calida dicta.¶ Jtẽ ad diabetẽ ⁊ mingẽtes in lecto.℞.myrti thuris glãdiuʒ.ãn.coquanẽ in aqua ⁊ addito pauco oleo myrtino ⁊ zuccharo deẽ in potu.¶ Jtẽ renes leporis decocti cum aneto ⁊ se.apij ⁊ petro.comesti mirabil'r valent.¶ Trocisci ad idẽ.℞.karabe boli mirabolanoꝝ nigroꝝ torrefactorũ medulle glandiũ excorticatoꝝ sumach coriãdri torrefacti in aceto positi rof.spodij se.lactuce portulace gumi arabici.ãn.ʒ.ij.ꝯficianẽ cũ succo granatoꝝ acetosorũ ⁊ deẽ ex eis.ʒ.j.ß.cũ syrupo rof.¶ Et cessante siti purgeẽ cũ aliqua leui colatura cholerã mũdificãte:vel cũ aliquo leui pharmaco sicut superius in pluribus locis dictum est:⁊ ideo de his hic non loquor.

Experti.

Additiones patiẽtib⁹ diabetẽ vngaẽ lumbi ⁊ renes cũ isto vnguẽto.℞.olei rof.viol.⁊ mãdragorẽ succi vmbilici vene.aque rof.succi sempuiue aceti albi ãn.ʒ.iiij.oĩa icorporenẽ ⁊ aliqual'r calefiãt:⁊ ꝯ in eis addantur.℞.farine ordei lib.j.rof.ʒ.iiij.myrtill.ʒ.ij. oĩum sanda.ãn.ʒ.j.pulueriẓenẽ subtilissime ⁊ cũ ꝑdictis liquoribus incorporenẽ ⁊ renibus emplastrenẽ.Jtẽ vitenẽ cibaria calida ⁊ similia:⁊ vtantur frigidis.

¶ De dolore renum. Cap.XXII.

Dolor renuʒ fit multis modis.qñq; ex calidis humo.qñq; ex frigidis:qñq; ꝑꝑ lapideʒ existentẽ in renib⁹.⁊ talis dolor q vitio lapidis fit curato ⁊ remoto lapide tãq; eius cã ꝓncipali tolliẽ ⁊ curaẽ.¶ Et si dolor renũ ex cali.fuerit humo.erit acut⁹ ⁊ pũgitiuus ⁊ cũ calore vrina subrubea ⁊ spissa:qñ sanguis fuerit in cã:vel citrina ⁊ tenuis qñ cho.supabundauerit:⁊ cetera signa cho.vel sã. familiaria de qbus in dolore capitis dictuʒ est satis:in his causis apparebũt.¶ Cũ itaq; san.in cã fuerit fiat minutio de vena mediana vel vẽtose in crurib⁹ ⁊ renib⁹ cũ scarificatione apponanẽ.Si ꝟo cholera in cã fuerit digeraẽ mã cũ oxizacara vel syrupo acetoso:deinde aliqua lotura ꝯueniens deẽ.⁊ clystere aliqđ lauatiuuʒ sibi fiat.Syrupi fridi ⁊ electuaria frida ⁊ cetere in cap'lo de siti dicta denẽ.Serũ caprinũ sumãt lac.seminũ cõium bibãt ex oleo rosato vel vio.vel populeon renes vnganẽ.Sũmitates myrti in aceto cocte renib⁹ applicẽẽ:⁊ alia in ꝑcedẽti ca⁹dicta tribuãẽ ⁊ fiat.Jn hac cã dieta frigida exhibeaẽ.¶ Et si dolor renũ ꝑꝑ frigidos fuerit humores adest dolor cuʒ grauedine ⁊ frigiditate vrina alba ⁊ qñq; tenuis:qñq; spissa:qñq; cũ longis resolutionib⁹.¶ Si ergo pa.fuerit plectoric⁹ꝑcedẽte vsu oximellis cõpositi ꝑ aliquos dies purgeẽ cũ pillulis aureis vel de gnq; generib⁹vel hieralogodion vel benedicta laxatiua ⁊ sĩlibus.¶ Post purgationẽ fiat istud clystere ⁊ sepe.℞.radicũ q̃tuor cõium se.lini anisi turbith fene saxifragie polypodij ⁊ esule.ãn.ʒ.j.oĩa in aqua marina vel salmẽtina hul.vsq; ad pfectã decoctionẽ.⁊ addit.ʒ.iiij.succi mercurialis ⁊ olei cõis fiat clystere.¶ Jtem vnganẽ renes ex marciaton dialthea agrippa oleo laurino ⁊ sĩlibus intrent

Signa si ex calido.

Cura.

Si a causa frida.

intret bal.ex calidis herbis factū:qđ in caplo de strāguria dictū est:⁊ pdicte herbe balnei epithiment renib⁹.sacellēt tur ēt renes cū pulegio cymino baccis lauri florib⁹ camomille.℄ Eliā cali.vt diacyminū diasp̄maton diaçinçi.gariofilatum ⁊ similia dentur.⁊ dieta ca.detur.

Additiones. Inungāt vnguēto isto quo ego vtor ad dolorē renū.℞.olei costi baccarū lauri amygdalarū dul.anethi scorpionis.añ.ʒ.j.dialthee muscelini axungie porcine galline anatis marciatō nardi.añ.ʒ.ß.armoniaci galbani.añ.ʒ.j.thur.mast.nucis cypressi.añ.ʒ.ij.succi nepite calamīti arthemisie mellisse betonice.añ.ʒ.j.cere.q.s.fiat vng^m ligdū ad lentū ignē:⁊ si nō reperiant succi fiat cū decoctiōe dictaꝝ herbaꝝ.añ.℔.j.

℄ De mingentibus sanguinem. Cap̄.XXIII.

Cause ⁊ signa.

Accidit pluries qbusdam q̄ mingūt sanguinē cū vrina qui qn̄qꝫ pcedit ab epate:qn̄qꝫ a chyli vena:qn̄qꝫ a vesica vel renib⁹:qn̄qꝫ ex saltu vel pcussione rūpitur vena in p̄dictis locis ⁊ mingit sanguis ⁊ hoc scit ꝑ patiētis inditiū.℄ Qn̄qꝫ ex sanguinis abūdantia qđ cognoscit ex corpis dispōne plectorica vel sanguinea corpis habitudine ⁊ ex venis latis ⁊ amplis ⁊ ex san.multa quantitate fluentē.℄ Qn̄qꝫ pp acumen sanguinis venas ipsas rūpētis qđ cognoscit ex colore ipsi⁹ san.aliquātulū croceo ⁊ cū exit mordicat vgā ⁊ dolorē infert patiēti.Si xo a chyli vena vel a renib⁹ fluat adest dolor in illis ptib⁹ ⁊ adest san.mult⁹ non tñ tātus nec ita purus sicut in p̄cedentibus.℄ Si ab epate veniat adest dolor dextri hypocundrij ⁊ grauitas ⁊ sanguis mult⁹ ⁊ purus ꝑ vrinā emittitur.℄ Si xo a vesica emittat q̄ qn̄qꝫ accidit adest dolor pectinis ⁊ virge ⁊ vesice ⁊ partiū adiacentiū ⁊ san.turbidus ⁊ paucus emittit.℄ Vñ nota q̄ qñ san.ab alijs ptibus ad vesicam mittat:cū vesica nō habeat san.⁊ cū vesica sit valde membrū frigidū ⁊ calore depauperatū:infrigidatur ibi ipse sanguis ⁊ ibi globat.vñ qn̄qꝫ emittit in modū sāguisuge coagulatus.qn̄qꝫ grossus adeo q̄ inducit opilationeꝫ in collo vesice:⁊ facit strāguriā ⁊ total'r p̄uatur emissione vrine pp talē opilōnē.vñ multi perierūt hac de cā.℄ Si g̃ fiat mictus san.ex abūdātia sang.vel ab epate fiat minutio de vena epatica dextri brachij.℄ Si xo veniat a chyli vena vl renib⁹ vel vesica vena saphena flōmetur ab anteriori pte tali.postea detur.ʒ.j.de trociscis in caplo de diabete dictis cū syrupo ros.postea hoc empl'm vñ venit san.loco apponatur.℞.masti.olibani.añ.ʒ.ß.mumie boli san.draco.lapidis ematitis.añ.ʒ.q̃rtā.gumi arabici balau.añ.ʒ.ß.oia terātur cū succo plātaginis ⁊ oleo ros.⁊ al.oui ꝯficiant ⁊ partibus vñ venit san.supponat bal.stiptica ⁊ cetera que in ca° dysenterie supra diximꝰ in hac cā fiant ⁊ filii dieta dietent.℄ Cū si san.in vesica coagulat⁹ fuerit:vel ad ipsaꝫ ab alijs mēbris missus fuerit vel ēt ab ipsa vesica pcesserit comedat cretanos ⁊ cetera diuretica in caplo de cura lapidis dicta.philoniū iustinū ⁊ cetera eliā ad lapidē sufficiēter ibi dicta sumant:⁊ vngant pectem ⁊ peritoneō ex oleo laurino pulegino marciatō agrippa ⁊ silib⁹ vnctionib⁹ calidis.

Cura.

℄ Syrupus acetosus cōpositus ⁊ de radi.dat⁹ cuꝫ lixiuio facto de cinere vitis ⁊ aqua ca.vel de cinere ligni abrotani vel ebuli.Radix ei⁹ in potu data mirabilis est in hac cā. Jus ēt cicerū nigrorū in potu cū vino dat⁹ mirabil'r valet ⁊ epar asini fel testudinis coagulū leporis.hec oia ꝑ syringā iniecta vel in potu data valēt.℄ Pille optime ad idē. ℞.sauine asse armoniaci rubee tinctorū.añ.ʒ.ß.carpobal. blacte biçā.cordumeni.añ.ʒ.q̃rtā.ꝯficiant cū succo sauine ⁊ dent cum aqua diuretica.℄ Jtē absinthiū caules agrestes ruta ⁊ paritaria in vino ⁊ oleo coquant ⁊ sup̄ pecten ⁊ peritoneon emplent.℄ Jntret bal.aque decoc.cauliū veterū senationū paritarie pulegij althee malue calamēti origani sauine mēthastri folioꝝ lauri ⁊ testaꝝ allioꝝ.℄ Sumant trociscos istos.℞.se.marathri apij dauci viola.florū absinthij.añ.distēperent cū succo feniculi absinthij ⁊ mellis:⁊ si sanies vel san.oppilauerit collū vesice sabula vel syringa imittatur cum supradictis medicinis.

Additiones ad eos q sanguinē pus ⁊ arenulas mingunt.ꝯsolidat eniꝫ vlcera:venas stringit:arenas educit. ℞.pedis colūbini cardi bn̄dicti.añ.lib.j.pimpinelle qnqueneruie scabiose.añ.lib.ß.sauine ʒ.ß.cimaꝝ rubi tenerrimarū.ʒ.vij.terant ⁊ bulliāt in.xxx. lib.vini boni donec redeat ad ꝯsumptionē medietatis.deide pone tertiā ptē mellis dispumati cū dicto vino colato ⁊ coquant vsqꝫ ad spissitudinē ⁊ de hac ꝯfectione da quantuꝫ testa oui capere pōt bis vel ter in hebdomada ieiuno stomacho vel eunti dormitū:⁊ si vis in eodem apoçimate aliqd de cinamo gariofilis maci çinçi.spica ⁊ hꝫ superaspgere erit melioris odoris ⁊ hoc pro delicatis.

℄ De mingentibus pilos ⁊ furfures cum vrina ⁊ de scabie vesice. Cap̄.XXIIII.

Pili.

Aliquando pili a renib⁹ veniūt cū vrina q in renū creant meatibus ⁊ fiūt ex m̄a grossa calefacta ⁊ desiccata:vñ Hal.testat se vidisse hoiem q minxit ꝑ vrinā pilum maiorē ⁊ longiorē palmo vno.Pungunt aūt hꝫ pili ⁊ mordicāt vesicā duꝫ descendūt:⁊ faciūt dolorē pectinis:⁊ tensiones inguinū cuꝫ morsu vesice.℄ Furfur aūt pcedit a vesica aut a pustulis ibi factis:aut ex lapide meat⁹ vrinales claudēte:⁊ venit cū dolore modico:facit pruritū genitalium ⁊ tensionē.℄ Scabies xo vesice cognoscit ex adustione vrine ⁊ fetore eius ⁊ dolore vehemēti cuꝫ pruritu ⁊ sedimine furfureo:⁊ qñ in modū hypostasis stat quoddā sedimen albū in fundo vrinalis.sed tñ nō est forme pineate ip̄m sedimen sicut hypostasis.℄ Et qn̄qꝫ cū vrina emittitur sang.cui⁹ cura dicta est supius.℄ Syrupus mirabilis ad vitia renū ⁊ vesice ⁊ pro illis q pilos ⁊ furfures mingunt expertissim⁹.℞.succi scabio.lib.j.succi cardi bn̄dicti lib.ij.deinde accipe ptisane ordei pus optime mūdi ⁊ loti in tribus vel quatuor aqs calidis:in qua bul.ʒ.ß.de seta rubea in grana tincta:⁊.ʒ.j.ligritie:⁊ postea additis predictis succis ⁊ çuc.quantū sufficit fiat syrupus de quo sumat quolibet mane.ʒ.j.ß.cuꝫ aqua diuretica ex se.apij fenicu.dauci brusci asparagi petro.anethi su.⁊ meu.℄ Jtem vtant isto pul.optimo ad emissionē piloꝝ ⁊ furfur.cuꝫ vrina.℞.se.cōium mund.semi.scariole papaueris albi ⁊ nigri amygd. dul.gumi arabici dragagāti amili sem̄.portulace malue al thee lacce reubarbari oīum.añ.ʒ.v.spodij.ʒ.vj.boli arme. ʒ.vij.pinearū excorticatarū se.solatri mōtani:añ.ʒ.iij.succi ligri.çuccbari psilij.añ.ʒ.v.oia terant p̄ter psiliuꝫ ⁊ çucharū misce.⁊ fac pul.dent ex eo.ʒ.v.cuꝫ syrupo iulep.⁊ si sumat cuꝫ lacte asine magis valet in emissione pilorum ⁊ furfuris.℄ Trocisci ad p̄dictos pilos ⁊ furfures:℞.granorū solatri montani ⁊ se.cōium.añ.ʒ.iij.ß.bol.ar.thur.gumi arabici san.draco.papaueris al.amyg.succi ligritie dragagāti amili granoruꝫ pini.añ.ʒ.vj.se apij iusqami karabe boli opij.añ.ʒ.ij.da.ʒ.ij.cū çuccharo ros.℄ Jtē pcedēte digestione cū aqua deco.ligritie ⁊ çucchari.purgent cuꝫ aq̄ fructuū vel decoctione aque viol.prunorū iuiube tamarindorū cassie fistule manne ⁊ silibus.℄ Jtē fiat empl'm qđ renib⁹ applicet ex spica ros.myrtillis siccis:mastice ⁊ oleo ros.Jtē vtant diapapauere in modū castanee.Jtē inyciat lac mulieris ꝑ syringā tepi.Jtē accipiat bis in septimane in mane.ʒ.iij.lactis caprarū tepi.cū a mamilla mulsuꝫ est

Furfur.

Scabies.

Sanguis

Cura.

cũ pauco zucchari. ¶ Et si vesica scabiẽ patiat̃ tũc p̃mũ inijciat̃ p syringã aqua ordei ca. cũ melle mista ⁊ hoc pluribꝰ vicibꝰ fiat: quousq; .s. scabies ⁊ putredo mũdificata fuerit a vesica: ⁊ tũc per syringã succũ plãtaginis cũ san. dra. bol. ar. acatia lapi. emathitis ⁊ sĩilibus pulueriʒatis in vesica inijciamus. ¶ Pectẽ liniat̃ peritoneon ⁊ virga cũ calidis vnguẽtis in p̃cedentibꝰ caplis noiatis ⁊ cũ oleis ibi dictis: ⁊ tũc vtant̃ bal. supradictis ⁊ herbis calidis vel saltem in ipsa aqua decoc. p̃dictarũ herbaꝝ sedeãt diu. ¶ Bal. ẽt de prata qd̃ est inter Neapolim ⁊ puteolũ in littore maris. Si in eo stet plurĩbꝰ vicibꝰ se balneãdo pa. mirabilr̃ valet. ⁊ si bibat syrupũ ex aqua illa ⁊ zucchari factũ valet mirabiliter ad vitia lapidis renum ⁊ vesice: pbatum est.

Ad scabiẽ

¶ De apostematibꝰ ⁊ vlceribꝰ renũ ⁊ vesice. Cap. XXV.

Accidit qñq; in renibꝰ apostema fieri: ⁊ quãdoq; in vno rene. ⁊ quãdoq; in vtroq;. si in vno tm̃ pa. iacẽs supra latꝰ sanũ sentit alterũ renẽ grauẽ ⁊ suspensum. vñ in hoc apãte adest dolor pũgitiuus in renibꝰ cũ quadã icensiõe ⁊ vrine denigratione. ¶ Si est ca. apã hꝫ hec sunt signa. adest febris acuta: sitis nimia: dolor ꝯtinuꝰ capitis: vomitꝰ cholericꝰ ⁊ egestio cholerica: difficltas migẽdi: dolor ardor ⁊ ĝuitas renũ: vrĩa rubea aut sãguinolẽta aut viridis: in sup̃ficie liuida. ¶ Si est frigidũ apã adest vrina pallida vel subpallida seu al. cũ suba spissa se. lẽta ⁊ dolor aggrauatiuus ⁊ alia synthomata supradicta sꝫ leuiora.

Sigª cali.

Sigª fridi

¶ In apãte itaq; renũ ex ca. hu. facto: vtute ⁊ etate p̃mittẽtibus: fiat minutio de epatica cum san. est in cã. ⁊ postea de saphena vel de vena que est supra pollicẽ vsq; ad tertium diẽ. Et si sola cho. fuerit in cã tũc fiat minutio soliꝰ basilice: postea hoc emplm̃ renibꝰ apponatur. ℞. malue saponarie viol. brãce vrsine. añ. M. j. coquant̃ oĩa ⁊ exprimant̃ cum pauco butyro ⁊ oleo ros. mistis ca. ⁊ supra renes epithimetur. Jtẽ syrupus factus ex succo scabiose cardi bñdicti solatri ⁊ scariole succis oĩbus depuratis: atq; feniculi ⁊ ordei mũdi ⁊ se. cõium ⁊ zucchari ꝯtinue bibãt vel syrupũ superius scriptũ: ⁊ detur ⁊ syru. diaglon. Jtẽ lac se. cõium in quo mãne ⁊ cassiefi. añ. ℥. j. dissoluta fuerint sepe bibãt: pòst bibat succũ solatri ⁊ scariole depuratũ cũ syru. viol. Jtẽ si cõstipati fuerint fiat qñq; eis aliqd̃ clystere lenitiuũ ⁊ leniter attractiuũ ⁊ cũ aliq̃ leui decoc. vbi sint diuretica purgent̃.

Cura cali

¶ Et si apã renum ex fridis fuerit hu. vngant̃ renes: p̃mo ex oleis ⁊ vnguẽtis ca. in caꝰ de vitio lapidis scriptis. Post emplm̃ istud supra locũ apostematis apponat̃. ℞. pulegij absinthij rute paritarie malue brãche vrsine se. lini ⁊ fenugreci farine ordei. añ. terant̃ oĩa ⁊ cum vino al. optimo vsq; ad ꝯsumptionẽ vini bul. addito oleo butyro ⁊ axũgia porcina ⁊ melle. Aliđ ad idẽ ficus sicce in vino decoc. cũ radi. althee ⁊ epithimate valẽt. Jtẽ vesica enea oleo ca. plena supra locũ apposita miro mõ valet ⁊ dolorem inguinũ mitigat. vẽtosa ẽt cũ scarificatione loco apposita miro mõ valet ⁊ dolorẽ iguinũ mitigat vbi est apostema ⁊ san. mediocriter cũ ipsa extractꝰ mirabilr̃ mitigat ⁊ multũ ꝯ dolorem apostematis valet. ¶ Et si mã deuenerit ad saniẽ tm̃ apponimꝰ empla p̃dicta: ⁊ demus syrupũ diaglon: syrupũ ex succo scabiose: syrupũ ex succo absinthij ⁊ apij factũ: ptisanã ordei cũ zucchari ⁊ lac asininum. lac ẽt vaccinũ vel iumẽti. hoc enim damꝰ ad saniẽ mundificãdũ. ¶ Postea xo sanie mũdificata vlceribꝰ ipsorũ renũ ꝯsolidandis damus hos trocisc. ℞. se. cõium excorticatoꝝ se. cydoniorũ se. portulace se. acetoselle se. lini se. fenug. añ. ℥. j. gumi arabi. dragagãti: amyg. dul. añ. ℥. ij. granorũ pini: succi ligritie. añ. ℥. j. ß. papaueris nigri. ℥. iij. myrrhe croci. añ. ℥. ß. fiãt trocisci cũ infusione dragagãti: ⁊ ponderet vnusq̃sq; ℥. j. detr̃ vnꝰ cum sapa ⁊ aqua tepi. ¶ Jtẽ dent̃. ℥. ij. hꝫ electuarij cũ aqua in qua decocta fuerit mẽtha virid. ℞. amygd. mũdataꝝ. xxx. dactyl. xxv. pinearũ mũdi. ℥. j. dragagãti. ℥. iij. bol. ℥. ij. cydonioꝝ se. cõium malue portulace amidi. añ. ℥. j. ß. ros. se. lactuce. iusqami: papaueris psilij. añ. ℥. ij. zucchari quãtũ sufficit.

Cura frigidi.

Cura saniati.

¶ Accidit ẽt qñq; p vulnera renũ pa. mingere san. cuiꝰ curã dixi supius in caplo de san. mictu. Dietent̃ cũ ptisana lacte amyg. se. cõium lac cũ aqua decoc. viol. detur portulaca scario. ⁊ hꝫ sumat: puocatiuis vrine vtatur. Et si se. cos dimiserit largiori dieta pascantur.

¶ Qñq; accidit vesicã apostemari ⁊ isti eisdẽ synthomatibus infestant̃: sicut ⁊ illi q patiunt̃ apostema in renibꝰ hoc excepto q iste dolor est in renibꝰ. Jlloꝝ xo dolor in pectine est ⁊ qbusdã tumor apparet in pectine siue supra pectinẽ febriũt ⁊ nõ p̃nt mingere nisi stãdo ⁊ parũ cum dolore. Et qñq; patiunt̃ iliorũ dolorẽ ⁊ retentionẽ fecũ ⁊ extremitatũ frigus ⁊ alienationẽ ⁊ nigredinem lingue. Et hec signa nulla digõne apparẽte in vrina. ¶ Et cũ vrina semp emittitur clara ⁊ nõ p̃mutatur spissa: ⁊ ipm apostema ad maturitatẽ nõ venit ⁊ dolor pseuerat itensus cũ p̃dictis synthomatibꝰ: tũc signũ est mortis: nimius enim dolor vt ait Gal. subito ꝓsternit vtutẽ. q si vrina inspissẽt ⁊ putredo in fundo vrinalis in modum hypostasis deuenerit ⁊ synthomata alleuient̃: tũc signũ est salutis in apãtibus renum ⁊ vesice.

De apãtibus vesice signa.

Prognostica.

¶ Cura igit̃ apãtũ vesice est q fiãt oĩa: videlicet in dando trociscos syrupos ⁊ empla pectini faciẽdo p ordinem sicut in apãte renũ dictũ est: hoc excepto: q dum illud apostema ad saniẽ venerit clysterizet̃ vesica cum syringa missa in virga cũ ptisana ord. colata cum melle dispumato mistis: ⁊ hoc pluries fiat q̃usq; sanies ipsa a vesica mũdificet̃ p vrinã. vesica xo optime mũdificata a sanie: qd̃ poteris cognoscere q: ampliꝰ de sanie cũ vrina nõ emittit̃: sed vrina veniet sanguinolẽta pp vlcera que remanserũt in vesica ex apãte mũdificato: tũc mittat̃ puluis lapidis emathitis vel sang. dra. p syringã cum succo plãtaginis mistus vel aliqd̃ simile restrictiuũ: de qbꝰ in tractatu de fluxu sanguinis nariũ multa dicta sunt: ⁊ in caplo de dysenteria multa dicentur.

¶ Et si aliqñ nimiꝰ fuerit dolor ⁊ insomnietas in his apostematibus. s. renũ ⁊ vesice: fiat clystere mitigatiuũ doloris ⁊ inducẽs somnũ hoc mõ. ℞. se. lini: fenugreci. añ. ℥. ij. se. papaueris opij. añ. ℈. j. oĩa terant̃ ⁊ in aqua coquant̃ ⁊ addítis. ℥. ij. adipis galline liquefacte inijciant̃ oĩa per clystere: ⁊ ex his oĩbus icorporatis informet̃ suppositoriũ ⁊ supponatur in ano quia mirabile est.

Additiones. trocisci expti ad vlcera renũ: q post mũdificationẽ debent dari ad pondus. ℥. ij. cũ aqua decoc. radicũ cõium ⁊ raphani aut cicerũ rubeorum qui sunt. ℞. quatuor se. cõium mund. ℥. v. amili. ℥. iij. succi ligritie. ℥. vij. se. portulace. ℥. iij. amygda. dul. mund. auellanarũ mundatarũ ⁊ assatarũ granoꝝ pini mund. añ. ℥. iij. semi. apij dauci eruce. añ. ℥. iij. gumi arabici dragagãti se. iusquiami al. opij. añ. ℥. ij. cicerũ nigrorũ. ℥. x. croci. ℥. v. ꝯfice cũ mucilagine dragagãti vel cũ succo cydoniorũ ⁊ sit quilibet trociscus. ℥. ij. ¶ Experimẽtũ mirabile ad vlcera renũ ⁊ vesice sꝫ Gentilẽ q cum difficultate curãtur: q̃ sunt loca remota valde in ꝓfundo posita ad quem anteq̃ veniũt medicine perdũt de virtute. Tum ẽt ppter ꝯtinuas expulsiones superfluitatũ acutarũ mordicantiũ ⁊ ꝯsolidationem ipedientiũ: ⁊ ideo ꝯtinue vlcus renouat̃. Ea nãq; cũ qbus vlcera curant̃ oportet mordicatione carere. Jdeo opꝫ añ oĩa vrinã dulcorare quantũ possibile est dulcorari: igitur ꝯsolidaui in multis per hunc modũ. Miscui nãq; pul. subtilissimũ trociscorum de thure quos describit Rasis 9ª Almanso. cũ. ℥. j. de syrupo de papauere ⁊ de p̃dicto puluere. ℥. iij. deinde distemperaui. ℥. j. cassiefis. in decoctione

Experimentum mirabile.

ctione se.codium cū qua ... tēperet̄ puluis p̄dictus:ɀ totuꝫ hoc tribuat̄ eunti dormitū ɀ ꝯtinuet̄ hoc regimen ɀ videbis mirabilia.¶ Syrupus valēs excoriatiōi ɀ scabiei vesice. ℞.corticū subtiliū adherentiū pinearū nucleis ligritie mund.rof.añ.ʒ.j.qd̄libet ꝑ se pistet̄ ɀ infundatur nocte vna lib.xij.aq̄ feruētis mane bul.vsqꝫ ad ꝯsumptionē medietatis:tūc addat̄ syr.nenu.ɀ iteꝝ bul.dent̄.ʒ.ij.vel.iij.de mane cū aq̄ ex his:ɀ addito mast.pōt fieri elec.vtile ɀc.

¶ De illis qui coire non possunt et ad coitum prouocandum. Cap.XXVI.

Sunt quidā qui coire nō possunt nec appetūt.Et hec sunt signa in eis debilitas ɀ dolor renū:ɀ nō tñ multū fortis ɀ est cū corporis extenuitate ɀ vrinaꝫ emittūt multā ɀ al. ¶ Et cura eoꝝ ē dare eis cibaria digestibilia multū nutriētia ɀ cibaria ipinguantia ɀ sperma augumentantia ɀ multiplicātia:ɀ medicinas alias ꝓuocātes coituꝫ: de qbus inferi⁹ tractabit̄. Tria eniꝫ in coitu reqrunt̄ quibus absentib⁹ coitus deficit.s.appetit⁹:spūs:ɀ humor.

Tria reguntur ad coitum.

Appetit⁹ qdeꝫ ab epate venit. Spūs a corde. Hūor a cerebro. Qui qdē appetit⁹ ex phātastica imaginatiōe ꝓcedēs tātā delectationē iducit in coitu ꝑꝑ motū ɀ ꝯfricationeꝫ oium mēbrorū corꝑis.Et duꝫ mēbra calefiūt ꝑ calorē eliquatur humor:q eliquat⁹ a cerebro ꝑ venas quasdā que sunt post aures trahit̄:ɀ ꝑ renes mittit̄ ad vesicā:ɀ sic ꝑ virgā emittitur sperma.Qꝫ ꝑ venas que sunt post aures emittat̄.pꝫ ꝑ Hippo.dicentē in aphō.Quibuscūqꝫ vene post aures incise fuerint semen emittere nequeūt:nec gñare pñt.Qꝫ si isti tales qbus vene post aures icise fuerint in coitu aliqd̄ sil'e spermati emittāt:scias ꝙ nō est sperma seu semē certū:nec faciēs ad gñationē sed est hu.aquosus.¶ Sunt qdā alij q virgā tendūt ɀ satis ad coeundū laborant ɀ emittere se.nequeūt:ɀ alij q virgā nec erigūt nec appetūt:nec semē emittunt.¶ Fiat ergo in via curationis illorū el'ium istud qd̄ dicitur el'ium letificās.

Elium letificans.

℞.ro.ru.ciperi.añ.ʒ.v.gariofilorū masti.spice assari cinamomi croci.añ.ʒ.ij.macis cardamomi ma.ɀ mi.nucis mus.añ.ʒ.j.ß.mellisse florū boraginis radicis lingue bouis radicis gariofilate.exiccatoꝝ in vmbra folij indi aristo.lōge dragagāti.añ.ʒ.iij.ossis de corde cerui margaritarū.añ.ʒ.ij.ß.terant̄ oia ɀ cribellent̄:deinde radices p̄dicte ɀ flores in lib.ij.aque rof.cuꝫ lib.ß.mirabolanorū emblicorū tritorū bul.quousqꝫ tertia ꝑs remaneat:ɀ addito melle quātū sufficit pul.p̄dictarū sperum admisce: ɀ cū spatula salicis quousqꝫ coctū fuerit ducat̄:ɀ desuꝑ cū coctū fuerit.℈.j.musci aspergat̄ ɀ vtant̄ oēs eo p̄dictū defectū patientes.¶ Aliud el'ium ꝓbatū ɀ auget libidineꝫ ɀ coituꝫ expertū.℞.se.asparagi satyrionis.añ.ʒ.v.budarāge al.ɀ.ru.been al.ɀinɀi.añ.ʒ.iij.se.rape ceparū albarū radicis eruce vrtice dauci oīum istorū se.añ.ʒ.ij.squille asse stinci.añ.ʒ.iij.carda.ʒ.vij.lingue auis.ʒ.j.ɀucchari vel mellis dispumati quātū sufficit da q̄tuor.ʒ.cū mulsa vel cuꝫ elixatura siliginis vel cū lacte.¶ Jtē se.eruce trituꝫ vel ei⁹ succus si cū vino misceat̄ ɀ bibatur auget libidinē miro mō.Jteꝫ ēt eruca comesta vel cū castratinis vel pullinis carnib⁹ coquinata idē operat̄.Jtē si sumat̄.ʒ.j.rasure virge tauri:vel cerui iterfecti qñ est in amore ɀ detur cū ouo sorbili vel cū vino mirabil'r valet:ꝓbatuꝫ est.¶ Jtē si sumat̄.ʒ.j.gariofilorū tritorū cuꝫ lacte vaccino recēti mirabil'r auget libidinē.¶ Jtē comedere carnes ɀ cerebella passeꝝ multa in pastillo vel in brodio ɀ oua mollia cū galāga gariofilis cinamomo ɀ ɀinɀi.ꝯdita:mirabil'r valent ad libidinē ɀ etiaꝫ sperma augēt ꝓbatum est.¶ Jtē galāga masticata ɀ satyrion vel cū vino bibita libidinē auget.¶ Jteꝫ cicer auget libidinē ɀ coituꝫ supra oia.Et hec est cā:qꝛ in coitu tria requirunt̄.s.calor stimulās:vētositas eleuās:ɀ humor abundans:ɀ qꝛ cicer hec tria facit.ideo multū cōpetit ad ꝓuocāduꝫ coitū.¶ Cepulle etiā cocte ɀ fabe ɀ hꝰ ventositatē generātia ad coituꝫ valent.¶ Jtē pinee ficus sicce amyg.dactyli pastinace fistici diasatyrion diaɀinɀi.ɀ hꝰ el'ia libidinē augent.¶ Electuariū ꝓbatuꝫ in quodā iuuene nō valēte coire.ɀ statim cuꝫ vsus fuit eo coiuit.

Elium probatum.

℞.se.lini asparagi papaueris al.sisami purgati farine cicerū ɀ fabarū amyg.dul.añ.ʒ.j.se.vrti.piperis.añ.ʒ.iiij.penidiarū.ʒ.iij.terantur oia ɀ cū melle ꝯficiant̄.ɀ da ad modū.ʒ.j.ß.cū vino dormitū eunti.¶ El'ium aliud optimū ad p̄dicta ɀ ꝓbatuꝫ.℞.cymini:eruce.satyrionis.añ.ʒ.x.ɀinɀi.ʒ.xv.pinearuꝫ mund.ʒ.xx.anisi.ʒ.viij.tere ɀ frica diutissime cū butyro ɀ cū melle ꝯfice.da.ʒ.v.eunti dormitū ɀ desuper bibat elixaturaꝫ de kerua cū melle mistā ɀ vngat̄ venter cuꝫ oleo sambucino in quo decoctū sit piretrū.¶ Aliud el'ium qd̄ valet fridis ɀ coire nō valētib⁹.℞.ɀinɀi.anisi carui piretri.añ.ʒ.vj.se.ellebori al.ceparuꝫ albaꝝ eruce ameos.añ.ʒ.iiij.pipis ni.ɀ lon.olibani nucis mus.añ.ʒ.ij.mellis q̄tū sufficit.¶ Pill'e ꝓbate ad illos q coire nō pñt.℞.se.ceparū al.testiculoruꝫ vulpis cerebelloꝝ pas.florū palme masculine thur.masculi.añ.tēpera cū aqua ca.ɀ fac pill'as in modū ciceruꝫ ɀ des vij.i sero ɀ nō plus:qꝛ posset deficere.Et si volueris ꝙ cesset libido succuꝫ memithe vel aquā decoctio.ipsius bibat. ¶ Aliud optimū ad idē.accipe.30.cerebella passeruꝫ vel plus vel min⁹ſꝫ volūtatē tuā ɀ duc ea diutissime in catino ɀ accipe tātūdē de sepo qd̄ stat circa renes hirci stati iterfecti:ɀ ambo frigant̄ insimul in sartagine adde mellis q̄tuꝫ sufficit ɀ decoq facias in modū electuarij quousqꝫ indurescat:ɀ trociscos informa in modū grosse auellane:de qbus des vnū añ coitū.¶ Aliud ꝓbatuꝫ corroborās valde coituꝫ.accipe radicē baucie ɀ se.eius ɀ aquaꝫ decoc.cicerū nigrorū ɀ mel dispumatū ɀ al.añ.decoquant̄ vsqꝫ ad spissitudinē:vltimo adde parū croci.Quidā addūt galangā cinamomū spicā nucē muscatā gariofilos ɀinɀi.hoc eniꝫ in cāfri.est ꝓbatuꝫ.¶ Aliud corroborās venerē maxime ɀ augēs libidinē.℞.lactis vaccini recētis ɀ aque.añ.lib.j.bul.insimul donec lac solū remaneat ɀ aqua euanescat:deinde suppone butyri vaccini recētis ɀ mellis dispumati.añ.coclearia.ij.ɀ oia insimul bul.ɀ dent̄ ꝑ plures dies.p̄cedente tñ vsu alicui⁹ electuarij ex p̄dictis.¶ Unguētū ad coituꝫ ꝓuocanduꝫ mirabile.℞.olei ranini olei ex flore cepe canini:olei in quo formice alate necate fuerint:olei sisamini.añ.ʒ.j.piretri staphisagrie sem.vrtice.añ.ʒ.j.ß.puluerisent̄ oia ɀ in p̄dictis oleis coquant̄.ɀ adde cere quātuꝫ sufficit ɀ vnguentū fac de quo vngant̄ testiculi renes virga perineon ɀ pectē:qꝛ mirabil'r valet.¶ Jtē oleū de lilio sambucinū costinuꝫ vel absinthij vel balsaminū vel oleuꝫ nucis vel auellanarū in qbus bul.se.laureole ɀ piretri trita:vnūquodqꝫ p̄dictoꝝ oleorū vel oia simul si iungant̄ p̄dicta loca mirabil'r valēt ad coitū ꝓuocandū.¶ Unguētū aliud ad p̄dicta optimū.℞.euforbij galbani.añ.ʒ.ij.se.anethi vrtice casto.añ.ʒ.j.piretri.ʒ.iij.ß.olei qd̄ fit de florib⁹ cepulle canine.ʒ.j.ß.cere.ʒ.vij.oia terant̄ ɀ in modū vnguēti ꝯficiātur ɀ vngant̄ p̄dicta loca ex hoc vnguēto:probatuꝫ est.Qꝫ si voluntatē veneris volueris extinguere:iungant̄ genitalia ex succo apij vel rute:ɀ p̄dicti succi in potu sumantur.

¶ Jtē nota ꝙ moderat⁹ vsus coitus satis vtilis est:ɀ cōpetit ēt in regimine ɀ custodia sanitatis.Et homo tēperatus vtens eo tēperate diutius dꝫ viuere.Coitus aūt moderat⁹ nō resoluit humiditatē que est fundametū vite.Sed soluꝫ illā que est superfluitas residuitatis que si in corpe tenet̄ plus debito:ꝯciperet in se pl'es malas q̄litates ɀ fieret venenū:nisi ꝑ coituꝫ euacuaret̄.qd̄ q̄plurimū infestaret nām.plus inquā q̄ꝫ aliqua aliarū superfluitatū.Et in hoc ꝯcordāt alij auctores in cōmēto supra techni Galibi.Venereorū qdē

vsus ꝛc. ꝛ Gal. ꝛ alij q̄plures auctores ꝛ phi ꝛ viri sapiētes cōcordāt vbi veritas reperit̄: vbi vero nō: nō. Et hoc dico de moderato coitu dico: ꝛ hora ꝯgrua coit⁹ est q̄ nō coeat qs nisi post sōnū: ꝛ iā ꝯpleta tertia digōne. Ita q̄ i illa hora qn̄ fit mēbra sint cōplete nutrita: ꝛ in ipsis reperiat̄ adhuc hūiditas que residua est ipsis mēbris que dz esse mā coitus. Et quidam dixerūt q̄ vti coitu semel in heb domada satis est: alij bis: alij ter ꝛ in hoc ꝯcordo. Et si homo vlteri⁹ procedat ille coitus est imoderat⁹. ¶ Coitus aūt imoderatus resoluit fundamētū vite sine dubio ꝛ vitā abbreuiat: qꝛ humiditatē nutrimētalē euacuat. vn̄ isti vtētes coitu imoderato sunt breuis vite ꝛ cito moriunt̄. Ideo dicit phs q̄ passeres sunt valde breuis vite: qꝛ multū coeūt. Si quis igit̄ fuerit imoderato coitu nimis extenuat⁹ ꝛ ꝯsumptus sedeat in ꝯca mūda nudus in qua. xxx. vel. xl. oua sint fracta: ꝛ oia p̄dicta oua per anū attrahat. Cibarijs itaqꝫ nutritiuis ꝛ restauratiuis electuarijs ꝛ balneis vtatur sꝫ q̄ in ca. de ethica: auxiliante deo dicā in lib. vꝫ. febrium.

Additio. electuariū optimū qd̄ auget libidinē ꝛ voluntatē coeūdi. ℞. radicis dauci domestici abiectis interioribus lib. ß. gumi arabici. ℥. ß. terant̄ ambo optime ꝛ ℥. j. olei sisamini ꝛ mell. ℥. iij. ꝛ oia isimul misce ꝛ in stagnato frigant̄ donec simul ꝯdensent̄: deinde adde vitella ouoꝝ. v. ꝛ parū misce sup̄ ignē ꝛ ab igne statiꝫ deponatur: ꝛ pul. istarū rerū admisce. ℞. galāge se. eruce piperis lōgi gariofilorū cinamomi se. herbe fesesis: se. raparum ꝛ ceparū dauci. an̄. ℥. ij. croci. ℥. iij. ꝯseruentur in nitido vase ꝛ dentur coire volentib⁹ de sero in modum. ℥. ij. ¶ Si vis reddere mulierē valde delectabilē in coitu sic q̄ te diligat multū: fac hoc vnguentū. ℞. euforbij: piretri: cubebe: piperis. an̄. tere subtilr̄ ꝛ incorporabis oia cum duplo sui fellis taurini vel bouis: ꝛ cū vis coire inunge virgā ꝛ in vuluam mitte: qꝛ affectuose coiuit mulier ꝛ te diliget.

¶ De extinguenda libidine ꝛ voluntate coeundi remouenda. Cap. XXVII.

Multi in diuersis monasterijs ꝛ religiosis locis reperiunt̄: q vouerūt castitatē deo: q pluribus vicib⁹ diabolo inuestigāte: ꝛ ēt qꝛ cibaria ventositatē generātia comedūt quotidie: que augēt libidinē: miro modo coire appetūt ꝛ virgā tēdunt: vn̄ hec passio dr̄ satyriasis ꝛ fit ex ca. vētositate ꝛ multa. Et in satyriasi est imoderata erectio vge: fit qn̄qꝫ in maiorib⁹ ꝛ etate ꝓuectis cū imaginatiōe ꝛ delectatiōe: qn̄qꝫ fit i pueris absqꝫ delectatiōe seu imaginatiōe coit⁹. ¶ Et qꝛ istū librū in monasterio case noue ordinis cisterciēsis ꝯpilaui ꝑmanēs cū mōachis: amore abbatis ꝛ ꝑoris ꝛ monachoꝝ illi⁹ loci: q̄dā q̄ faciūt ad remouēdū coitū in hoc loco dicā: cū intersit religiosis castitatē ꝑ cunctis alijs hoib⁹ ꝯtinere. ¶ Nō igr̄ q̄ coit⁹ multis modis remouet̄. ¶ Primo ꝑ aliqua que remouēt itensionē vel acumen caloris: ꝛ sic remouet̄ ꝑ res frigidas sicut ꝑ infusionē testiculoꝝ in aceto vel succo herbarū fridaꝝ: ꝛ per assumptionē reꝝ fridarū: ꝛ per odoratū cāphore que est frigida. ¶ 2⁹ remouet̄ ꝑ aliqua que resoluunt ventositatē: ꝛ sic remouet̄ per anisū cyminū carui: ꝛ silia ventositatē resoluētia. ¶ 3⁹ remouet̄ coitus ꝑ ea que resoluūt: ꝛ desiccāt sperma: ꝛ sic remouet̄ ꝑ agnūcastū ꝛ ꝑ silia ipꝫ sperma desiccantia. ¶ 4⁹ remouet̄ coitus ꝑ vehementē imaginationē in cōtēplando ipsaꝫ cām ꝑmā: ꝛ sic remouet̄ in religiosis ꝛ sanctissimis viris q vehemēter cogitāt ꝛ cōtēplant deū. ¶ 5⁹ modo remouet̄ ꝑ ieiunia ꝛ labores ꝛ ꝑ mala cibaria ꝛ ꝑ male iacere. Ista eniꝫ oia corpus affligūt ꝛ spma desiccatur: ꝛ sic appet it⁹ coeūdi amittit̄. ¶ Remouet̄ ēt in ꝑpetuum vltimo mō per abscissionē testiculorū: sed hoc nemini ꝯsulo facere. Et hoc faciūt fieri qdaꝫ reges hodie ꝛ ꝑncipes. faciūt eniꝫ quosdā seruos suos castrari ꝛ amputari eis testiculos vt seruiāt dominab⁹ ꝛ vxorib⁹ suis. ¶ Ad extinguēdā itaqꝫ libidinē ꝛ voluntatē coit⁹ amputandā. ℞. lenticule aquarū se. lactuce ꝛ portulace papaueris. an̄. ℥. j. coquntur in aqua: ꝛ addito zucchаro fiat syrupus: ꝛ in potu det̄. ¶ Itē syrupus roſ. nenufaris ꝛ hō frida in potu data valent. Et oximel factū de semine asparagi brusci ꝛ se. agnicasti coriādri granorū solis rute ꝛ cymini in potu datus miro mō valet. ¶ Syrupus rute agrestis vel ēt ipsa ruta in aq̄ cocta cū cymino ꝛ aniso ꝛ aqua decoc. ipsius in potu data: miro modo valet ad coitū remouendū. Itē odorare cāphoraꝫ multū valet. ¶ Sedere ēt sup̄ lapidē marmoreū multuꝫ valet: vel supra lapidē multū friduꝫ vel supra terrā humidā in illo ipetu duꝫ adest maxima veneris stimulatio: ꝛ ēt infundere testiculos vel pitonçon ꝛ vgaꝫ ꝛ renes in aceto forti vel in succo cymbalarie vel vermicularis vel alicuius herbe fride ꝯsimilis multuꝫ valet. ¶ Itē circuire ꝛ sternere pauimētū domus ex herbis fridis ꝛ facere lectuꝫ supra frondes agnicasti vel ēt manubriuꝫ cultelli ex ligno ipsius agnicasti facere fieri ꝛ secū deferre: miro mō remouet volūtatē libidinis. ¶ Itē cocture facte in tibijs ꝛ portare eas apertas vt semꝑ hūores emittāt multuꝫ ꝯsumunt ipsaꝫ humiditatē spermaticā: ꝛ faciūt hominē coitū nō appetere. Itē flōmia de vena saphena peduꝫ que est ꝑpe cauillā: qn̄qꝫ facta multū valet. ¶ Itē appositio ventosaruꝫ supra pulpas tibiarū cū scarificatione multuꝫ valet. Item castoreū cum syrupo aliquo facto sumptū valet: ꝛ ruta comesta cuꝫ aceto ꝛ etiā mucilagine psilij. Et in succis herbarū frigidarū infundant̄ testiculi peritoneon virga ꝛ renes: vigilie ieiunia dieta frida ꝛ lectus durus iniungant̄ ꝛ non expolient̄: nec nuda carne iaceant in molli culcitra: ꝛ paucis cibis ꝛ potib⁹ vtantur: ꝛ a calidis cibis ꝛ gn̄antib⁹ vētositateꝫ vt sunt fabe cicera: ꝛ a silibus se abstineāt q̄tū pn̄t.

Additio. exiccātia sperma ca. sunt liliuꝫ torrefactū ꝛ non torrefactū se. rute se. agnicasti calamētū euforbiū sandaraca myrrha cyminū: ꝛ de cōpositis diaciminuꝫ est exiccatiuū spermatis valde si sumatur cuꝫ aceto si est calefactū. ¶ Exiccātia sperma fri. lētes ꝛ aqua earū ꝑprie. cocte cū se. canabino lꝫ ēt ca. nenufar. coriādrū se. portulace succus cāne aqua lactis de qua est extractum butyrū vehemētis acetositatis ꝛ farina glandiū acetuꝫ se. canabinū se. lactuce fortissime abscindit sperma qn̄ aliqs multū vtitur eo. Et ex oleis: oleuꝫ enim minorat sperma ꝛ empla cū subtiliatiuis ꝛ herba iusqami albi ꝛ ni. Silr̄ melones cū cerusa abluta ꝛ plūbo adusto ꝛ chimolea ꝛ aceto. ¶ Et iterū infrigidatiuū cōpositū est se. lactuce. se. iusqami al. citrulli se. endiuie psilium fiat ex his infrigidatiuū. ¶ Incessus nudus pedis aufert desideriū coitus.

¶ De inuolūtaria spermatis emissione. Cap. XXVIII.

Sunt aliqui q sperma inuolūtarie emittūt ꝛ absqꝫ tēsione virge ꝛ sine mulieris ꝯcupiscētia. Et hec passio gomorrea est. ꝛ valde turpis passio: ꝛ hꝫ fieri ex defectu vtutis cōtentiue vasorū sperma retinētiū: vel ex nimia spermatis abūdātia: aut ꝑꝑ aliqd ꝯtinēs mēbra aut expellens ꝯtenta: vt in epileptico ꝯtingit: qm̄ epileptici spumaꝫ ꝑ os emittūt cū ceciderint: ꝛ parū de spmate ꝑ vgā: ꝛ ēt de stercore parū emittūt in ipso casu sicut dictuꝫ est in ꝑprio caplo de epilepsia. ¶ Gomorrea aūt facta ꝑꝑ abundantiā spermatis ex multitudine humorū ꝑueniens cognoscitur ex plectorica corporis habitudine ꝛ plenitudine venarū: ex emissione spermatis in multa quātitate: ꝛ cum aliquantula delectatione. Si vero ex debilitate virtutis contentiue vasorum

vasoꝝ spmatis non valentiū sperma retinere fiat hec paſ. nō adsunt pdicta repletiōis signa nec in tāta q̄titate sperma emittit: ꝛ est absq; oi delectatione: ꝛ adest palor ꝛ macies corpis. ¶ Si igit sang. noscat esse in cā fiat minutio de sapbena vel de epatica vena: postea syrupi fridi et aria frida ꝛ dieta frida iniūgant. lactuce cū aceto comeste multū iuuāt. infridāt. n. ꝛ ispissant spma. Itē se. lactu. se. portul. lēticule aquaꝝ in aq̄ decoc. ꝛ bibita miro mō valēt cucurbitas citrāgulos cū citrullis ꝛ portul. scariolā ꝛ hꝰ frigida sumāt cū aceto vel agresta pdita. a cibis nimiū nutriētibꝰ ꝛ vētositatē generātibꝰ abstineāt: ꝛ ēt a cibis nimiū augumentantibꝰ. vtant ēt electuarys frigidis ꝛ cibis vētositatē extenuātibꝰ sicut ēt diacyminū anisuz ruta ꝛ anetū: ꝛ silia. ¶ Et si cū his nō curet renibꝰ virge ꝛ testiculis apponāt hec. ℞. masti. olibani storacis calamite. aā. ʒ. ß. pulueriçentur oia: deide psilliū tritū in aq̄ ro. vel pluuiali. p noctē infunde: ꝛ cuz h̄ pdicta oia incorpa ꝛ pdictis locis applica. Coxe aūt ꝛ pectē coopiant lana succida ifusa in succo semperuiue: solatri: vermicularis: cymbalarie: ꝛ siliuz additis oleo ros. vio. vel mādragore vel nenufaris ꝛ silibꝰ: myrrha ēt vel se. cassielig. trita ꝛ in aceto decocta ꝛ cathaplasmata: ꝛ lamina plūbea renibꝰ apposita que minutissime pforata fuerit: ꝛ ea ēt q̄ diximus in cap. de diabete in hac egritudie facta iuuant ꝛ in hac causa cōpetunt.

¶ De inflatione rubore ardore ꝛ excoriatione testiculorum. Cap. XXIX.

Quandoq; inflant testiculi ꝛ virga: ꝛ hoc fit q̄nq; ex grossa vētositate sine hu. vitio: ꝛ q̄nq; cū hūoris vitio. humor in cā eē cognoscit ex plenitudie venaꝝ ꝛ ex bitudine corpis plectorica. ¶ Inflatio g̃ testiculoꝝ cognoscit q2 visui pȝ ꝛ est cū dolore ardore ꝛ loci extēsione: nec in tussiēdo dolor augumētat: vel maior fit extēsio in testiculis: q2 si h̄ eēt iaȝ esset crepature signū ꝛ nō simplicis iflatiōis. In crepatis. n. q̄n tussiunt magis augumentat eoꝝ iflatio ꝛ dolor in pectine ꝛ i testiculis augumētat. Tūc hec nota nō accidit his q̄ solū patiunt iflationez: ꝛ p h̄ discernit iflatio a crepatura. Inflat. n. q̄nq; vga ꝛ harū iflationū. s. testiculoꝝ ꝛ vge eadē est curatio. ¶ Curent igit pa. hꝰ tumorē in testiculis vl in vga h̄ mō. corpe exn̄te plectorico ꝛ viribꝰ ꝛ etate pmittētibꝰ. fiat minutio d sapbena q̄ est supra cauillā pedis: vel si vis qd meliꝰ est incidat ipsa sapbena sub genu ad mēsurā vniꝰ palmi: q2 ibi inuenit ꝛ extrahat sanguis sm vires: postea empl'm istud locis tumefactis apponat. ℞. fabaꝝ fractarū excorticatarū. ʒ. iy. cymini pul. ʒ. j. ß. coquant hic duo in vino optioꝛ ꝛ terātur ꝛ supra pānū extēdant. pus tn̄ oia isil' pistent ꝛ cū pauco butyro oia icorpent. Et h̄ empl'm plies in die testiculis calȝ applicet: vel vge tumefacte: q2 oēz tumorez remouet ꝓbatū est. ¶ Aliō ꝓbatū ad quēlȝ tumorē remouēdū vge vl alteriꝰ cuiuscūq; ptis corpis. ℞. tribuloꝝ marīoꝝ lib. j. stercoris bouini lib. j. terant ambo ꝛ in aq̄ maria vel salmatina optie coquant ꝛ supra loca tumefacta apponant: q̄m p certo oēz tumorē remouet. ¶ Aliō ad idē fabas fractas miliū vel panicū vnūq̄dq; p se cū oxymelle vel cū vio decoq fac: deide cū butyro ꝛ terbētia icorpent ꝛ cathaplasmetur. ¶ Aliud ad idē. ℞. folioꝝ malue viol. rad. lily celestis rute cymini: ficuūȝ siccaꝝ: vuaꝝ passaꝝ: pitarie: absinthy cātabri: brāce vr. aā. terant oia ꝛ cū vio optio coquant ꝛ cū axūgia vel butyro icorpent: ꝛ pluries h̄ empl'ȝ locis tumefactis appone. i die. ¶ Itē si fuerit dolor ꝛ ardor ꝛ feruor maximꝰ in testiculis vel vga pp tūorē eoꝝ: vngant ex tali vnguēto: accipiat butyrū recēs sine sale: ꝛ ad. x. aq̄s recentes lauet q̄lȝ vice aquā renouādo: deide paꝝ resoluat ad ignē ꝛ postea infrigidari pmittat. ꝛ adde paꝝ lactis mulie

Ad dolo re ardorē ꝛ tumorē.

ris ꝛ inūge loca dicta. ¶ Uel vngant ex oleo ad nouē aq̄s loto: vl ex vnguēto populeō: q̄m optia sūt hec ad ardorē ꝛ ruborē ꝛ dolorē vge ꝛ testiculoꝝ ex cā ca. factū. ¶ Aliō ad supradicta optimū. ℞. succi cymbalarie vmicl'aris solatri sempuiue ꝛ hꝰ aliaꝝ herbaꝝ fridaꝝ ꝛ succū eaꝝ exhe ꝛ cū populeō oleo ros. vl vio. misce et pdicta loca i qbꝰ fuerit ardor dolor et incēdiū inunge. ¶ Aliud optimū ad ruborē ardorē dolorē icēdiū et excoriationē vge seu testiculorum. ℞. chimolee vernicis resine myrrhe colophonie betonice. aā. terant oia et cū oleo ros. vio. vel cōi incorpent: et loca in qbꝰ fuerit ardor/rubor/dolor/et excoriatio inungantur. ¶ Unguētū ēt al. qd fit de cerusa lethargirio oleo ros. vio. vel cōi vnctum valet ad omnia supradicta.

Additio. q̄n testiculi sunt inflati imoderate: et p empl'a vnctiones purgatiōes et alia remedia nō tollit hꝰ iflatio: et appet pell'. testicl'oꝝ lucēs ex: et p tactū ipsoꝝ cū manu sentit aquositas in eis exn̄s: est tunc hernia aquosa. vn̄ timēdū est ne oia putrescāt q̄ sūt in testiculis: et pp hoc apphendant testiculi sub radice ipsoꝝ ad q̄titatē vniꝰ vel duoꝝ digitoꝝ: et pforet pellis cū ferro calido sic scis et ponat ibi laqueꝰ cū penna galline et exibit ide aq̄ clara multa et cessabit tumor. ¶ Ad tumorē seu inflationē vge et testicl'oꝝ scabiosa et fumusterre dcoquāt i aq̄ ꝛ i illa aq̄ ca. testicl'os ꝛ vgā teneat. Et ex pdictis herbis pistatis cū fabis fractis coctis ꝛ cymino puluerizato cum axungia isil' mistis fiat empl'm ꝛ locis tumidis supponat: q2 est mirabile statiȝ tumorē remouēs. ¶ Quidā puer totus iflatꝰ erat ꝛ testiculos iflatos hēbat a medicis despatꝰ: cui q̄dā mulier dedit p plures dies mane ꝛ sero. ʒ. y. succi pitarie depurati: ꝛ fecit ipȝ in die bis balneari i aq̄ decoc. limaciaꝝ ꝛ addidit tribuloꝝ marinoꝝ ireos pitarie rorismarini absinthy ꝛ folioꝝ lauri. aā. ꝛ liberatꝰ est cito. ¶ Experimētū magri mei ꝓbatū ad tumorē testiculoꝝ: accipe ficus siccas al. millefoliū ros. ꝛ stercus caprinū. aā. coquāt in vio al. oia hec: ꝛ post i sacculo lineo ponant ꝛ dictꝰ sacculus cal'us q̄tū pōt pati ponat supra testiculos: ꝛ h̄ fiat sepe ꝛ sepiꝰ exprimēdo ide vinū: q2 cito tollit. ¶ Ad idē. ℞. vnguēti dialthee lib. ß. olei aneti quartā. j. misce ꝛ vngat.

¶ De pustulis carbūculis ꝛ fistula in membro virili ꝛ testiculis. Cap. XXX.

Aliquando nascunt pustule in virga vel in testiculis qbus eruptis fit vlceratio in pdictis locis ꝛ cācer seu fistula. i. pustula q̄nq; excoriat ibi. ¶ Pustule itaq; dicte sic curent. Primo fiat flebotomia de sapbena pedis: ꝛ si supfluus hūor fuerit mūdificet cuȝ aliq̄ meⁿˢ ꝯueniēti: postea inungant loca ex sapone ꝛ cum aqua ca. lauent: deinde maturatiua desup ponant: sicut sūt folia malue in aq̄ cocta ꝛ cuȝ axungia pistata: vel scabiosa pistata ꝛ cū axungia vel butyro mista: ꝛ supra peciā lini: vl folia caulis extendant ꝛ locis pustulosis apponant. h̄. n. tollit dolorē ꝛ iflationē ꝛ maturabit ipsas pustulas optime. hec oia fiant quousq; pustule crepuerint ꝛ sanies ab eis emanauerit. Et tūc lauent optime pustule sic fracte cū vino decoc. saluie calido vel cū aq̄ cal. cuȝ sapone mista: ꝛ sic a sanie mūdificabunt. Et si sub capite virge fuerint inuerset virga ꝛ lauet cum pdicto vino: vel si in pueris fuerint paruis lauent cuȝ lacte mulieris: deinde pul. cōsolidatiuus desup ponat: qui fit d pice greca: thure: mastice: aloe. ros. cassielignea: mumia sarcocolla: sang. drac. bolo ar. rad. tapsie: cōsolide: ꝛ similibus. aā. de qbus in pluribus caplis vt in cap. de fluxu sang. nariū. dictū est pul. factꝰ ex sola cortice testudinis cōbuste virge ꝛ testiculoꝝ vlcera ꝑus lota cū lacte mulieris curat si plures supaspgat. ¶ Et si pdicte

pustule nõ fuerint curate ⁊ ibi cancer vel fistula fuerit generata: apponat̃ pul. tartari subtilissime pl'uerizati vl' pul. ex se. aneti bombacis ⁊ fabaꝝ nigraꝝ i pignato cõbustaꝝ: vel pulegiũ puluerizatũ ⁊ saluia puluerizata. aã. cũ al'e olibano masti. ⁊ ro. d'sup ponat̃: ⁊ ipsa loca cũ vino d'coc. pulegij ⁊ saluie lauent̃: cũ his. n. solis cãcer curabit̃ si leuis pũ vel nouꝰ fuerit. Si v'o cãcer fuerit p̃iculosus ⁊ fortis lauet̃ cũ aceto forti vl' cũ vrĩa pueri v'gis cal'a. ⁊ pul. affodilloꝝ vl' aliqd ꝙ alijs pul. i cap. d' cãcro i gingiuis nato dictis ipsi cãcro seu fistule apponat̃: ⁊ ẽt q̃ i caᵒ. d' fistula dicet̃. ¶ Or si ipse cãcer seu fistula intm̃ fuerit fortissima ꝙ q̃si iã totuz mẽbrũ occupauerint ⁊ bñficio dcãꝝ mediciaꝝ seu pul. curari nõ possint tũc vltia medicia est ip̃z cancrũ cũ rasorio optime incidere vsqz ad viuum: postea cũ ferro candenti argenteo vel aureo coquere ipsam radicem cancri: postea loca illa sicut cetera vulnera curentur sicut in chirurgijs diuersis plenius dogma de hac re traditur.

Additio quidã hẽbat multas pustulas in testicl'is plenas putredie cũ dolore magno cui apponi feci lapaciũ acutũ: scabiosaz maluã. aã. in vino cocta ⁊ cũ axũgia ꝯfecta: ⁊ inũgi loca cũ vio d'coc. saluie ⁊ lauri: ⁊ cito ꝯualuit pa. ¶ Ad ardorẽ ⁊ ruborẽ ⁊ cãcrenã q̃ fiũt in mẽbro virili exp̃tꝰ hul'. ro. ⁊ folia ⁊ semia myrti i vino al. ⁊ ex ipso. ca. lauet̃ mẽbꝝ sepe ⁊ sepiꝰ: ⁊ post pul. alumis ꝯuc supasp̃gat̃. Ultio v'o cũ mortificatũ videbit̃ rasura panni subtilissime cũ cultello abrasi ponat̃ donec liberet̃. ¶ Cõtra indignationẽ neruoꝝ ⁊ duriciẽ eoꝝ exp̃tuz. radices althee i vio al. decoq fac ⁊ cũ axũgia galline tere ⁊ suppone: p̃batũ est.

¶ De crepatura. Cap. XXXI.

Cause.

Plures incurrũt crepaturã que sepe accidit iuuenibꝰ ⁊ robustis viris qui volũt nimis saltare vel currere vel maxia põdera portare: vel petras grossissimas iacere vl' eas viriliter eleuare: vel ex nimio ⁊ alto clamore: ⁊ silibꝰ. Ex his. n. causis qñqz relaxat̃ siphac vel rũpit̃ ⁊ fit crepatura in pectine q̃ qñqz est magna: sic ꝙ itestina descẽdũt p̃ quẽdã neruũ q dr̃ didymus q p̃ mediũ siphac venit ad testiculos. Est. n. siphac pãniculus ille q retinet intestina ne cadant in osseũ. Cũ itaqz relaxat̃ ex p̃dictis causis ⁊ itestina descẽdũt: fit magna crepatura q̃ si diu durauerit fit hernia. Qñ v'o sola vẽtositas est in cã facit p̃uã crepaturã: ⁊ tũc facit solã vẽtositatẽ seu iflationẽ in pectine in modũ nucis vel oui.

Signa.

¶ Signa crepatoꝝ sũt hec: hñt iflationẽ supra pectinẽ in modũ nucis vel oui: sic̃ dixi si crepatura fuerit p̃ua ⁊ dolorẽ ibi sentiũt. Et si itestia ad testiculos descẽdãt: hñt ibi iflationẽ ⁊ dolorẽ: ⁊ si facis eos tussire, statiz rñdet tussis ad loca p̃dicta ⁊ dolor ⁊ iflatio augumẽtatur.

Cura experta.

¶ Cura optia ⁊ exp̃ta ad crepatos: ẽt si qs per. xxx. annos passus fuerit crepaturã maximã: ⁊ cũ descẽsu itestinoꝝ ad bursaz curat̃ multoties cũ hac cura. Sz iuuenes ⁊ pueri ⁊ q de nouo in annũ vl' paꝝ plus: ⁊ ẽt paruã crepaturã passi sũt: cito valde ifallibil'r cũ hac cura curant̃ h' mõ. Collocetur p̃ pa. in lecto vl' supra bancũ sic ꝙ caput hẽat dep̃ssuz ⁊ pedes eleuatos ⁊ altos teneat cuz humeris ⁊ coxis: sic ꝙ si itestina eiꝰ descẽderint ad testiculos v'sus pectẽ reuertant̃ ⁊ testiculi pa. suauiter leuiter ⁊ plane cõprimant̃: ⁊ p̃ talez cõpressionẽ iteriꝰ reducant̃: deide inungant̃ loca in qbꝰ fit crepatura cũ ipsis testiculis ⁊ pectine ex melle ca. ⁊ pl'uis lapidis emathitij boli ⁊ masticis sup ip̃z mel asp̃gat̃: ⁊ istd' statiz supponat̃.

Empl'z de pelle arietina.

℞. lethargirij lapidis emathitis san. draboli masti. armoniaci mumie galbani thuris costi lũbricorũ terrestriũ. aã. ʒ. ß. picis naualis: picis grece: cere al. ⁊ ru. aã. ʒ. j. radicis ꝯsolide ma. medie ⁊ mino. ʒ. iij. ros. myrrhe aloes. aã. ʒ. q̃rtj. palee marine ꝯbuste galle balaustiaꝝ aris. ro. aã. ʒ. vj. visci q̃rcini. ʒ. ij. san. hois ruffi lib. j. minꝰ q̃rtj. cõficiat̃ ip̃z empl'z h' mõ. ℞. vnã pellẽ hedinã vel arietinaz cũ oibꝰ pilis suis: ⁊ decoquat̃ q̃si bulliẽdo p̃ totũ diẽ qusqz q̃si oia liq̃facta sint: ⁊ fiat sicut cola ⁊ parũ vel nihil de aq̃ ibi remaneat: deide ex illa aq̃ accipe lib. j. optie cũ stamia vel pãno colatã: ⁊ adde cũ ea viscũ quercinuz ⁊ in pignato nouo lẽto igne fac liq̃fieri ⁊ bullire: ⁊ cũ baculo sp̃ ⁊ ꝯtinue ducas: aut p̃ aliũ ducere facias: deide lumbricos terrestres post cerã ⁊ picẽ addas: deide adde terbẽtine. ʒ. ij. postea colophoniã masticẽ myrrhã armoniacũ ⁊ galbanũ adde: ⁊ liquefac isti': ⁊ cũ baculo sp̃ ducant̃. Et signũ d'coc. p̃dicti emplastri est. ꝙ ponat̃ vna gutta ex eo supra lapidẽ marmoreũ: seu supra cultellũ oleo vnctũ q̃ cum ifrigidata fuerit si massat̃: ⁊ optime coagulat̃: tũc signũ est p̃fecte d'coc. si naũt intm̃ lẽto igne bulliat ꝙ ad h' deueniat ⁊ extẽdat̃ sup̃ coriũ hedi vl' pecoris parũ pilis tõsis cũ forpicibꝰ: vel ẽt supra petiã lini fortẽ ⁊ supra p̃dicta ponat̃ loca. ⁊ desup̃ cũ fascia liget̃. Et brachale ad h' cõpetẽs supra ip̃z empl'm ponat̃ ⁊ teneat̃: ⁊ iaceat in lecto pedibꝰ ⁊ cruribꝰ eleuatis ⁊ capite dep̃sso p̃. xj. vel. xv. dies vel amplius si fuerit oportunuz.

Electuarium.

¶ Sumat ẽt oi sero d' isto el'ario ad q̃titatẽ castanee. ℞. picis grece: cere ru. aã. ʒ. ß. lethargirij: armoniaci: galbani: masti. terbẽ. ꝯsolide maio. medie ⁊ mi. visci quercini myrrhe olibani gypsi vermiũ terrestriũ bol'. ar. sang. drac. lapi. emathi. cinamo. galãge spice zedoa. gariofi. aã. ʒ. q̃rtj. pilorũ leporis minutissime incisoꝝ q̃tũ de oibꝰ mellis q̃tum sufficit: ⁊ post assũptionẽ p̃dicti el'arij ad h' optimi bibat d' isto clareto cyathũ vnũ paruũ.

Claretum.

℞. rad. ꝯsolide ma. radicis rub. maioris: aã. M. ij. bulliãt optime in lib. v. optimi vini al. ⁊ lib. iiij. mellis dispumati cymini. ʒ. j. nucismus. gariofi. zinz. aã. ʒ. ß. fiat claretũ exp̃tissimũ ad p̃dicta d' q̃ bibat post assũptionẽ dicti el'arij: ⁊ ẽt in alijs horis qñcũqz vult. Abstineat a cibis inflãtibꝰ ⁊ vẽtositatẽ gñantibꝰ ⁊ cibaria leuis ⁊ facilis digõnis comedat: ⁊ hic pul. supra sua cibaria q̃tidie asp̃gat̃. ℞. nucismus. gariofi. cinamo. aã. ʒ. iij. cardamo. dulcis. ʒ. j. rad. ꝯsolide ma. ⁊ mi. aã. ʒ. j. boli ar. lapidis emathitis. aã. ʒ. ij. zinz. ʒ. j. fiat pul. ⁊ vtat̃ in cibis: vt dixi.

Sigꝰ perfecte curationis.

¶ Sigª p̃fecte curatiõis pa. crepaturam sũt hec factis ⁊ obseruatis oibꝰ supradictis: vel saltẽ empl'o p̃dicto facto ⁊ retẽto in loco p̃dicto. Si in pª die vel q̃rta senserit pũctionẽ in loco in modũ morsure vespe: nec ei amplius euenerit secure in. vj. vel. vij. diebꝰ surgere poterit ⁊ ambulare plane ⁊ parũ per domũ ⁊ cauere a saltu motu coitu: ⁊ ira ⁊ ab alijs ꝯrijs. Or si post q̃tuor vel qnqz dies pũctionẽ aliq̃s senserit ibi vsqz ad. xv. diẽ surgere nõ p̃sumat. ¶ Et si p̃p̃ el'ariũ empl'm: ⁊ alia ꝯstrictiua nimis fuerit ꝯstipatꝰ: p̃uocet̃ secessus cum suppositorijs vel cũ clysteribꝰ lenitiuis ⁊ mordicatiuis: de qbꝰ in pluribꝰ locis ⁊ capitulis plenam tradidi doctrinã.

Cura alia experta.

¶ Cura bona ⁊ exp̃ta a mag̃ro meo qua mediãte dictꝰ magister meus oẽs curabat crepatos: qui ẽt p̃. xxx. annos fuerunt crepaturã passi. P̃rio pa. collocet̃ in aliq̃ loco: sicut dictũ est supra: ⁊ intestina suauiter interius mittant̃ cuz manu: deinde brachale de pãno forti stringatur fortiter supra locum: ⁊ patiens in balneo mittat̃ qd' sic fit. ℞. anserine fasciculos. iiij. lupili corigiole al. volubilis ma. planta ma. ⁊ mi. radicis virge pastoris. aã. fasciculũ vnum: bulliant hec oia in aqua: ⁊ pa. p̃ vnã hebdomadã die quolz in illo balneo balneet se semel: ⁊ in exitu balnei dissoluat̃ brachale de pãno a loco suauiter: ⁊ empl'm applicet̃ cũ alio brachali supra locũ: ⁊ stringat̃ fortiter: ⁊ in lecto collocet̃: ⁊ caput depressũz teneat: ⁊ pedes altos: ⁊ h' quolz die fiat per. viij. dies sicut dixi. In octauo v'o die supradictũ empl'm p̃dicto loco apponat̃: vel istud empl'm mag̃ri mei ad idẽ optimum. ℞. picis liquide cere colophonie. aã. ʒ. ß. lethargirij armoniaci oppoponacis galbani sumach mas. bdellij alu-

minis serapini radicis ꝯsolide maio.añ.ʒ.j.visci quercini lapidis emathitis boli san.dra.apostolicon olibani gypsi myrrhe thuris.añ.ʒ.vj.san.bois ruffi recē.lib.j.terbentine aristo.lō.r ro.añ.ʒ.j.ß.vermiū terrenoꝝ minutissime tritorū seu incisoꝝ.ʒ.iiij.aloes.ʒ.v.cōfice cū aqua pellis hedine ſm p̄dictā doctrinā.Et vtat̄ pul.de elaryis supradictis.r iaceat vt dictū est:ꝓbatū est a magr̄o meo:r a Michaele Scoto:r a plurib⁹ alijs magr̄is hoc emplʒ. ¶ Et si sit crepatura pauca facta in breui tēpore:r spālr in puero vel iuuene r parua de facili curari pōt cū p̄dicto emplo r alijs supra scriptis in tēpore breui. ¶ Et qñqʒ locus solū cū brachali r emplo apostolicon curat̄ in puero r crepatura noua.Si vo in sene fuerit crepatura seu antiqua difficili⁹ curat̄:tñ cū p̄dictis remedijs curat̄. ¶ Itē nota q pul.fact⁹ de aspleniridon r de folijs maliterre cū vino datus ieiuno stōcho valʒ ad crepaturā.Crispelle ēt de radicib⁹ cōsolide farina r vitellis ouoꝝ date valent. ¶ Iteʒ nō.q sunt aliq r spālr chirurgici q intromittūt se curare crepatos.p incisionē:qdā per laqueū q ibi apponat̄:qdā per vsturaʒ r qdā p ruptoriū quas curas oino omitto:qm̄ multos perire vidi:r alij q euaserunt:tñ in periculo mortis fuerunt:vñ hō curationes p̄iculosas de qb⁹ medicus nō pōt acqrere famā seu gloriā vel copiaʒ amicoꝝ:sed potius pōt dici reus mortis nō approbo:nec cōsulo ꝓbo viro seu medico famoso q de h aliquo mō se intromittat. Per laqueū vo cōprehēdēdo ambo labia crepature:r cū chorda stringendo r desup emplm ponēdo vidi plures curatos fuisse. Et hic est modus minus p̄iculosus crepature curationis q̄ sit p vsturā vel p incisionē vel p ruptoriū:r sic de alijs de quibus:r silibus nullus ꝓbus se intromittat.

Cura probata.

Additio. Cardinalis albus dicit q quicūqʒ de nouo passus fuerit crepaturā:si oi mane sumpserit de succo scabiose.ʒ.ij.q curat̄ infra.ix.dies ad plus. ¶ Quidaʒ curabat crepaturas hoc mō.raso loco r missis intestinis intus cuʒ manu.Istud emplm supponebat.℞.boli sang.drag.mumie sumach gumi arabici masti.dragaganti gallaꝝ bdellij.añ.ʒ.ß.ꝯfice oia cū albu.ouoꝝ:r in carta de corio ducat̄ r loco supponat̄:r sup emplm pone laminaʒ plumbi subtilem que sit bullita in aceto diu:in quo bolū r gumi arabicū fuerint dissoluta r stringant̄ fortiter:r patiēs iaceat ad minus crurib⁹ eleuatis in otio stans:nec aliqd conet̄ facere fortiter:r ab aceto r oibus tussim generantibus vel inducētibus:caueat sibi:r da sibi quolʒ die de mane q̄tum media testa nucis capere pōt de pul.facto ex pul.cameleonte.i.cardo.cū cuius floribus lac coagulat̄:r herbe que dr̄ pes colūbinus.añ.siccatis supra tegulā calidā donec siccate fuerint intm̄ q pulueriȝari possint.Et caueat sibi ab oib⁹ cibarijs inflatiuis r vētositatē gñatibus:qr p mensēʒ curat̄:ꝓbatū est.Et si nimis cōstipatus fuerit p interualla clysteriȝet̄. ¶ Quidā hispanus oēs crepatos r oēs plagas curabat hoc emplastro.℞.picis naualis colophonie cere rubee.añ.ʒ.iij. visci quercini.ʒ.iiij.attramenti letbargirij galbani masticis.añ.ʒ.ij.boli ar.ʒ.v.gypsi.ʒ.ij.radi.lauri:r ꝯsolide maio.arist.lō.r ro.mēthe dome.herbe ꝓuince sicce.añ.ʒ.vj.myrrhe thuris.añ.ʒ.v.radicis fenicu.anisi.añ.ʒ.ij.terbē.ʒ.ij.ß.vermiū terrestriū.ʒ.v.san.bois ruffi bñ sani lib.j.ꝯfice oia cuʒ pelle hedina bñ cocta:sic dcm̄ est in ca° supra. ¶ Itē da in potu.ʒ.ij.vel.iij.de istis pillulis vel cū cibo quotidie crepato donec sanet̄ que sic fiunt.℞.masti.olibani colophonie boli san.dra.añ.ʒ.j.piloꝝ leporis inci soꝝ minutissime.ʒ.ij.mellis:r farine orobi q̄tū sufficit.fiant pille in modū fabe. ¶ Audiui a quodaʒ religioso q cinis lepreconū lactātiū sumpt⁹.ix.diebus ieiuno stōcho ꝯsolidat firmiter crepaturā ēt antiq̄. ¶ Quidaʒ curabat crepatos hoc mō.Si intestina exierint nec poterāt intromitti supponebat stercus asini calidū:r hoc per tres dies cōtinuabat quarto die dabat de sigillo sancte Marie r ra.ꝯsolide maio.r quolʒ mane vnā platellā cū ouis r farina.Et emplʒ de terbentina masti.r ra.cō solide r bal.superponebat fracture r ligabat optime:r iniungebat egro q eēt in qete iacēdo supine vel saltē sedēdo:r dabat ei de bolo pulueriȝato:r de pilis leporis minutissime incisis cū ȝuccharo ros.bis in die:r sic magister me⁹ plures curauit.

Elariū ꝓbatum.

¶ Elariū magr̄i mei ad crepaturā ꝓbatū.℞.radi.cōsolide maio.r mino.r medie se.nasturtij hortulani masti.olibani san.drac.boli.mumie achatie hypoqstidos pentaphilon gumi ara.cornu cerui vsti carnis leporis asse.r piloꝝ eius minutissime incisoꝝ storacis calamite sigilli Salomonis:sigilli beate Marie.radicis viticelle cypsi cinamomi gariofiloꝝ galange spice nucismus.radicis brusci colophonie oiuʒ.añ.ʒ.iiij.cōfice cuʒ lib.ij.ß.mellis:r lib.j.ß.ȝuc.vtant̄ eo crepati mane r sero ad q̄titatē castanee cū vino optimo vel clareto supius scripto.Et si p vsuʒ istius elarij nimis ꝯstipat⁹ fuerit:fiat sibi aliqd suppositoriū vel clystere vel emplm supradictū:r supra ipʒ dʒ teneri brachale:r in lecto iacere:sicut supradictū est:r abstineāt a causis ponderosis. ¶ Quidā curabat oēs crepaturas ēt si eēt antiq̄ crepatura h mō:accipiebat ꝯsolidā maio.cū suis radicib⁹ r açolā expi eqlr:r bis bñ lotis supaddebat q̄rtā p̄tē se.nasturtij syluestris:r oia silr terebat:r oi mane p dies.ix.dabat.ʒ.j.de dicto succo i potu pa.cuʒ modico vini r ex substā dictaꝝ herbaꝝ trita:r cū faria r ouoꝝ vitello faciebat crispellā:r i oleo frigebat r statiʒ post dcm̄ succū dabat comedere vl pulverē ex p̄dictis herbis factū i ieiuno cū ouo.Itē si itestina dscēderint ad bursaʒ faciebat ipʒ itrare balneuʒ r sedere i aq̄ cal̄a r reducebat ea i locū suū cū manib⁹:deinde dno puluinaria pua de pāno bñtia lōgitudinē r latitudinē q̄tuor digitoꝝ plena coto bñ calcato:vl de lana succida supponebat r foramini ex pte vna vnū crepature r aliū ex pte alia:r ligabat r strigebat bñ puluinaria cuʒ vitta q̄ hēbat q̄tuor brachios i lōgū r iacebat eger resupin⁹ semp p.xiiij.dies:r nō surgebat a lecto nisi ad requestaʒ nāe. Et scias q radix açole est multū efficax in hac cā. ¶ Quidaʒ narrauit Guidoni d cauliaco modū hūc:cū q̄ curabat oēs crepatos i magno secreto.Et est q supposito bono regimine r qescēte pa.p.xxx.dies r reductis itestinis accipiebat qlʒ mane r sero.ʒ.j.limature calybis cū vino dcoc.epatice terrestris r sup locū rupture p.xv.dies de ʒ° in ʒm pmutādo ponebat emplʒ fcm̄ d magnete grosso mō pulueriȝato:r cū apostolicō malaxādo icorpato:post.xv.dies alios ꝯtinuet emplʒ ꝯsolidatiuū supradictū d ruptura.r liget̄ cū brachali r iussū dei erit curat⁹.

Syrupus mirabilis

¶ Syrup⁹ mirabilis r ꝓbat⁹ ꝯ rupturā.℞.triū polypodioꝝ rubee tinctoꝝ f olioꝝ r radicis.añ.M.ij.lauent̄ r terant̄:r i bono vino al.ste nt p duos dies r duas noctes:post coquant̄ vsqʒ ad tertiā ptē cū.ʒ.ij.thur.pulueriȝati in petia ligati in eis exn̄te:de hac decoc.℞.lib.v.d succo scabiose depurato.lib.vj. de melle lib.xj.dispument̄ r coquant̄ in modū syrupi de q̄ da quolʒ mane.ʒ.ij.cū vino calido. ¶ Et emplʒ ex aloe thur.masti.dragagāto gumi arabi.sang.dra.bolo r mumia cum albu.ouoꝝ cōfectū fiat:qr infra mensem curantur.

¶ De arthe^ca:scia^ca:chirag^a:podag^a:r genug^a. Ca.XXXII.

In presenti caplo intendo tractare de passio.iuncturaꝝ:ꝯñter d pas.itestinoꝝ:r d dolore eoꝝ:postea de passionibus epatis r splenis:postea de scabie:lepra:poris:verrucis:tractabo r in hoc finiet̄ scd̄s breuiarij mei. ¶ Dico g q arthetica est dolorosa dispositio artuū ꝑpter exuberātiā flegmatis vel alioꝝ humorꝝ

De dispō. et noīb⁹

currentiū ad iuncturas:⁊ ſm ꝙ ipſi humores ad diuerſas
corpis ptes currūt faciētes dolorē ſm hoc diuerſis noībus
noiaꝰ hec paſ. vñ ſi currunt ad iuncturas digitoꝝ manuuꝫ
faciūt ſpēm arthetice que dĩ chiragra:a chiros grece qḋ la
tine manus dĩ. Si vo currāt ad ſciaꝫ humores ⁊ neruum
ipſius ſcie repleāt:q neruus ſtat inter lacertos ⁊ coxas fa
ciunt ſciaticam lubricare:vñ dolor fit in coxis ⁊ in anchis:
qñqꝫ in vna tm̄:qñqꝫ in vtraqꝫ:⁊ iſte dolor ꝑ crus ad mi
nutū pedis digitū deſcēdit:⁊ hec paſ. ſciatica nuncupatur.
Aliqñ vo hꝰ viſcoſi humores ⁊ groſſi ad genuū iuncturas
currūt ⁊ faciūt ſpēꝫ arthetice que dicit genugra. Qñqꝫ hꝰ
humores vſqꝫ ad nodos iuncturarū pedū currūt ⁊ faciunt
ſpēm arthetice que podagra nūcupat. Huiꝰ itaqꝫ paſ. oēs
ſub arthetice noīe cōprehendunt:⁊ nō differūt niſi in de
noiationibꝰ quas ſibi a locis acquirunt ſm ꝙ dictum eſt.

In qbus plus accidant.

¶ Fiunt itaqꝫ hꝰ paſ. plurimū in hoībus gete ⁊ luxurioſe
viuētibus ⁊ purgationes negligētibꝰ. Fiunt ēt in prelatis
⁊ in his q fuerūt pauperes:⁊ poſtea ad diuitias ⁊ ꝓſperita
tes aſcenderūt qui ſolū tendūt ad coꝝ pinguedineꝫ corpo
ruꝫ:in quoꝝ corporibus multi humores viſcoſi ⁊ groſſi ex
indigeſtione generant:⁊ ſpāl'r qui negligunt medicinas ⁊
vilipendunt medicoꝝ cōſiliū ⁊ iuuamen. Fiūt ēt in his q
nimiū vtunt leguminibus ⁊ dieta groſſā ⁊ viſcoſos humo
res gnātia. vñ Hippo. in epidimia. hellenes. q2 comede
runt legumina pp hoc inuaſit eos debilitas pedū. Mulie
ribus vo raro fit hec paſ. niſi carētibꝰ mēſtruis ⁊ luxurio
ſe viuētibus.

Sigª calidorū hum.

¶ Sanguis itaqꝫ ⁊ cholera ru. infecta qñqꝫ
in his paſ. ſunt in cā:qḋ cognoſcit ex dolore acutiſſimo:⁊
vehemēti ipſaꝝ iuncturaꝝ ⁊ rubore ardore ⁊ tumore eaꝝ
ex dicta ca. ⁊ hu. vel ca. ⁊ ſicca imoderate ſumpta:ex vrina
ru. vel ruffa mediocriter tenui vel ſpiſſa cū qbuſdā reſolo
nibus athomis liuidis rubeis vel citrinis ex etate ca. ⁊ ēt
q2 frigida ꝓſūt:calida obſūt.

Signa frigidoꝝ hu.

¶ Si vo ex flegmaticis ⁊ vi
ſcoſis humoribꝰ hꝰ fuerint paſ. adeſt dolor cū grauedine ⁊
loci frigiditate ⁊ color albus:tumor magnꝰ:dieta frigida ⁊
humida:vel viſcoſoꝝ humoꝝ gñatiua ꝑceſſit:vrina alba
vel pallida vel ſubpallida ⁊ ſpiſſa cū multis liuidis reſolo
nibus in modū atomoꝝ:⁊ ēt frigida nocēt:⁊ ca. ꝓſūt.

Pronoſtica.

¶ Et
nota. ꝙ ſi hꝰ paſ. imoderate ⁊ inueterate fuerint:⁊ ſpāl'r in
ſenibꝰ nunꝗ̄ curari pñt. Flegma eniꝫ cū in iuncturis coa
dunat:⁊ ibi diu remanet coagulat indurat ⁊ petrificat ſic
ꝙ nō defacili pōt diſſolui:⁊ exēplū huiꝰ poſſumus videre
in al. oui qḋ ſi ligat in aliqua petia:⁊ ibi diu remāſerit idu
rat ⁊ fit in modū vitri. Ita fit de hꝰ paſ. vñ dicit Ouidiꝰ.
Soluere nodoſaꝫ neſcit medicia podagrā. Et bñ dicit no
doſaꝫ:q2 qñ fiunt hꝰ paſ. ſ. chiragra ⁊ podagra ⁊c. ⁊ diu iue
teraſcūt:tūc ꝯhunt digiti manuū vel pedū ⁊ inflatio appa
ret in iuncturis ipſaꝝ q̄ſi in modū galle:qḋ accidit:vt dixi
pp errorē in mutatione v̄tutis male imutātis in mēbroꝝ
eſſentiā māꝫ nutrimēti:vñ ſicut dixi hꝰ paſ. ita nodoſe fri
gide ⁊ inueterate:ſpāl'r in ſene curari nō pñt plenarie:ſed
cū ſubſcribēdis remedijs pñt hꝰ paſ. palliari ⁊ ad tp̄s ꝑſer
uari:cū purgationibꝰ. vꝫ. ⁊ alijs infra dicēdis.

Cura calide.

¶ Cū itaqꝫ
fuerit arthetica de cā ca. ⁊ noua q̄ adhuc nō ſit inueterata
vltra. xl. dies cito curabit i hūc modū ſiue fuerit chiragra:
ſiue genugra vel podagra. Si chiragra fiat minutio ḋ epa
tica. Si ſciatica vel genugra fiat minutio de ſaphena pedū
que eſt iter calcaneū ⁊ nodū pedis. Et poſt ad mãe digōnē
det quolꝫ mane. ℥. ß. ſyrupi ro. viol. cū aqua hermodactylo
rū:vel de iſto ſyrupo. ℞. cap. ve. ſcolopen. adianthos endi
uie cycoree epatice ceterach polytrici. añ. M. ß. viol. ℥. j. or
dei. p. j. ſe. cōiuꝫ cōtuſoꝝ. ℥. ij. ro. ℥. ß. ſandal. al. ⁊ ru. añ. ℥. qrtj.
ſe. portu. ⁊ lactu. añ. ℥. ß. hermodactyl. ℥. vj. zucchari lib. j. ß.
dent quolꝫ mane ad mãe ꝑparationē. ℥. ij. iſtius ſyrupi cū
aqua hermodacty. mã digeſta purget cū lotura ſcripta in
caº de dolore capitis ex cho. facto dicta addita. ℥. ß. hermo
dacty. in ꝑdicta decoc. vel purget el'ario frigido colopho
nie vel cū electuarijs de ſucco ro. vel cū pill'is de reubarb.
vel cū pill'is de qnqꝫ gñibꝰ vel cuꝫ his pill'is in hac cauſa
ꝓbatis. ℞. electuarij de ſucco ro. diaprunis. añ. ℥. ß. hermo
dacty. ℥. v. turbith. ℥. iij. cōficiant cum ꝑdictis electuarijs.
Et ſi vis multū purgare acuant cū modico ſcamonee i po
mo cocte ⁊ dentur. xv. vel. xvij. plus vel minus ſm vires.
¶ Poſt purgationē fomentet locꝰ ex aqua decoc. malue:
biſmalue:paritarie:brance vrſine:viol. ⁊ herbe ꝑdicte cuꝫ
aſſungia re. porcinā vel butyro recēti piſtent ⁊ emplaſtrē
tur. ¶ Epithima aliud ad idē. ℞. ſandal. al. ru. ro. achatie:
gumi arabici:portulace. añ. terant oia ⁊ cuꝫ aq̄ ro. ⁊ al. oui
diſtemperent ⁊ pānus in eo infuſus ſupponatur. ¶ Aliḋ
ſuccus ſolatri cymbalarie vermicularis raſura cucur. ſuccꝰ
cimarū rubi ⁊ agreſte:⁊ ſil'ia frigida cū oleo ro. ⁊ farina or
dei diſtēperent ⁊ loco dolenti epithiment. ¶ Empl'm ad
idē optimū. ℞. opij myrti. añ. ℥. ß. olei vio. aque roſ. añ. ℥. j.
lactis mulieris cere al. aceti. añ. ℥. ß. mice panis triti ⁊ fari
ne tritici. añ. ℥. j. fac ex his oibꝰ empl'm ⁊ ſuppone chiragre
vel ſciatice:vel cuilꝫ ſpēi arthetice calide:qm̄ eſt mirabile
purgatione ꝑcedente ꝓus. ¶ Itē oleū roſ. vel viol. cū mi
ca panis trita ⁊ cum vitellis ouoꝝ crudoꝝ miſta omnia ⁊
emplaſtrata miro modo dolorē tollūt. ¶ Comedant iſta
pa. artheticā ex cauſa ca. lac amygdalaꝝ:⁊ ſpecial'r ſi febri
citauerint ⁊ ptiſanā ordei micā panis cum aqua lotā:⁊ zuc
charo addito eā comedant:ſcariolas lactucas boraginem
ſpinachias bletas cicera:⁊ hꝰ cuꝫ lacte amygdalaruꝫ para
tas pruna damaſcena malagra. ⁊ hꝰ comedant. Si vo non
febricitauerint/phaſianos/perdices/pullos/piſces aſprati
los ⁊ ſquamoſos in brodio cum aneto ⁊ petro. coquinatos
oua elixa mollia ⁊ hꝰ comedant:vinuꝫ ſubtile bibāt. Et ſi
aliqñ fuerint cōſtipati fiant eis clyſteria ꝓut ꝯuenit.

Cura frigide.

¶ Cꝫ
ſi arthetica fuerit ex frigidis vel viſcoſis hūoribꝰ ⁊ recens
in hunc moduꝫ curabit. Primo fiat ſyrupus talis magri
mei. ℞. hiue betonice ſaluie dome. ⁊ agreſtis cū radicibus
ſuis radicū cōiuꝫ oiuꝫ. añ. ℥. ij. ca. ve. rute caprarie:⁊ dome
ſtice:herbe palyſis:fu. meu. añ. M. ß. polypodij quercini
recentis cōtriti lib. ß. ſe. fenic. aniſi. añ. ℥. j. cinnamomi pon
tici. ℥. j. ß. zucchari lib. iij. ameos ſquinanti. añ. ℥. ß. agari. ℥. j.
detur ex iſto ſyrupo quolibet mane. ℥. j. ß. cū aq̄ hermodac.
quouſqꝫ mã fuerit digeſta:⁊ tunc purget cum pill. cochijs

Pille de hermodac.

vel cū pill'is de hermodacty. que. ℞. turbith kebuloꝝ her
modacty. collogntí. agar. reubar. añ. ℥. ij. aloes epatici. ℥. iij.
ſcamonee in pomo cocte euforbij ſtoracis ſarcocolle oppo
ponacis ſerapini bdellij armoniaci. añ. ℥. j. croci:ſquinanti:
maſti. caſſie. ſaliſgēme. apij. aniſi. acori. ſe. cicute. añ. ℥. ß. tem
perent cū ſucco marathri:⁊ fiant pill'e in modum orobi ⁊
dentur. xv. vel. xix. ſꝫ vires.

Pille arthetice.

¶ Uel purget cū pill'is arthe
ticis que ſic fiunt. ℞. gariofiloꝝ:carpobalſami:xilobalſa
mi:ſpice:ſaxifragie:granorum ſolis. ſe. aſparagi bruſci roſ.
petro. apij:amomi maſti. ſaliſgēme. ſe. feni. aniſi:macropi
peris. añ. gra. xv. hermodactyloꝝ agari. colloquintide:tur
bith. añ. ℥. ij. aloes epatici ⁊ ſuccocitrini ad pondus omniū
diagridij in pomo cocti. ℥. ß. ꝯficiāt cū ſucco hiue vel feni.
in quo predictū diagridiū diſſolutū fuerit ꝓus:⁊ informen
tur pill'e in modū orobi ⁊ dent. xv. vel. xvij. plus vel minꝰ
ſm vires.

Balnea.

¶ Balnea ēt ſulfurea aluminoſa vel ſalſa ex aq̄
facta his paſ. cōpetunt:vel ducantur ad bal. circuli ſeu ad
fontanā epi que ſūt ꝓpe puteolū ꝑ miliaria. vj. q2 ſibi mul
tuꝫ cōpetunt:vel fiat eis hoc bal. ℞. polycarie ſauine ſal
uie pulegij rute ſerpilli folioꝝ lauri baccarū eius foliorū
ſambuci mēthaſtri roriſmarini paritarie maiorane althee
taſſi bar. radicis filicis oiuꝫ. añ. faſciculū vnū:coquant oia
in aq̄ ſalſa vel ſalmatina ⁊ pa. in tina optime coopta pānis

cum predictis herbis in aqua ipsa supra scānū collocet: vt optime sudet: postea cū istis vnguētis vngat: prius tñ absterso corpe ipsius: siue ab ipso balneo: siue a pdictis attra- bat. ¶ Unguētum ad hoc sic fit. ℞. radicis brionie cucu. agrestis capparis euisci filicis mali terre. añ. ℥. j. terantur oia: ꝛ cū ℥. j. olei muscellini: ꝛ cū lib. v. vini optimi pfecte co quant: deide iterū pistent ꝛ addat storax laudanū ꝛ cera: ꝛ fiat vnguētū de quo vngat cuꝫ a predictis bal. exiucrint. ¶ Unguentū aliud magri mei ad artheticā optimū. ℞. origani calamēti rute saluie pmule veris lauēdule sauine. añ. M. ß. piretri piperis. añ. ℥. j. pulueriçent: ꝛ misceantur cū ℥. ij. arogon. postea accipe vulpem excoriatā ꝛ ab intesti nis bñ mūdatā: ꝛ ex his oibꝰ insil bñ mistis ipleat ꝛ suat: ꝛ in veru cōstituat ꝛ suauiter reuoluat ad ignē. Et qd ide distillauerit colligat: ꝛ postmodū cū cera rubea liquefacta admisceant: ꝛ ex tali vnguēto vngat post vsum alicuiꝰ de bal. dictis. ¶ Unguentū ad artheticā frigidam. ℞. squille rute vrtice viridis saxifragie. añ. ℥. ij. terantur ꝛ coquant in vino ꝛ oleo veteri. añ. lib. j. sic ꝙ solū oleū remaneat: deide ipsuꝫ oleū colet ꝛ ponat in eo cere. ℥. ij. nitri euforby agari ci piperis baccarū lauri oium pulueriçatoꝝ subtilr. añ. ℥. j. ß. galbani terbētine. añ. ℥. ij. oia insil coquant ꝛ spatula diu tant ꝛ vtere. ¶ Emplm optimū ad artheticā seu sciaticā. ℞. succi ebuli ꝛ petro. añ. ℥. ij. farine ordei ꝛ pul. sinapis. añ. ℥. j. ß. olei ꝛ mellis. añ. ℥. ß. oia parū in sartagine frigant ꝛ calida emplastrent: qꝛ valet. ¶ Itē stercus colūbi cū mel le mistū ꝛ suppositū miro mō valꝫ. ¶ Itē faba fracta ꝛ co cta cū farina lupinoꝝ oleo melle pice greca pulueriçata ꝛ cū al. oui ꝯfecta oēꝫ dolorē arthetice frigidū tollūt. ¶ Itē mastix cyminū pulegiū saluia bacce lau. sauina trita ꝛ cuꝫ melle mista si emplastrent: ipsuꝫ dolorē amputant. ¶ Itē vnguētū aureū arogon marciaton agrippa dialthea oleuꝫ decoc. floꝝ genestre in cā hac valet. ¶ Itē si accipiat rasu ra cornu cerui: ꝛ coquat in vino vsqꝫ ad vini cōsūptionē: ꝛ iterū addat vinū: ꝛ hoc fiat. v. vicibus ad minus si ex eo qd remanserit liniant loca dolentia: mirabilr amputat ipꝫ dolorē. ¶ Itē radix lingue bouis ꝛ saponaria ꝛ absinthiū in oleo ꝛ vino cocta ꝛ epithimata valet. ¶ Itē adeps vrsi vel galli vel anse. oleū lau. vel camomille cū far. ordei mi sta ꝛ emplastrata valent. ¶ Abstineāt arthetici a coitu im moderato ꝛ si aliqñ coirent fiat moderate: ꝛ raro: a cibis grossos ꝛ viscosos hu. gñantibus: sicut sunt fabe lac pisces ꝛ aues de paludibꝰ caseus dactyli carnes bouine bubaline ꝛ silia: abstineant a ferculis de pasta factis: vinū sit subtile ꝛ lymphatū: carnes castratinas/capriolinas/pdicū/phasia- noꝝ/gallinaꝝ/colūboꝝ/ꝛ pulloꝝ comedāt: porcinas etiaꝫ carnes parū salitas cū boragine spinachys feniculo petro. ꝛ bletis patas: comedāt asparagos ꝛ bruscos ꝛ panē bñ fer mentatū ꝛ bñ coctū: purgationibus bal. ꝛ emplis sepe vtā- tur: qꝛ si arthetica fuerit recēs cito curabit. Si vo antiqua alleuiabit ꝛ palliabit factis pdictis remedijs mō valēti.

Additio. Emplm pbatū statim mitigās dolorē arthetice. ℞. opij croci. añ. ℥. j. pulueriçent ꝛ cū tribus vitellis ouorum ꝛ cū oleo ro. vel vio. cōficiantur ꝛ loco dolenti emplastrent: qꝛ statim dolorē mitigat: pbatū est. ¶ Itē agresta ꝛ vitel. oui mista: ꝛ cuꝫ farina ord. ibi po sita ꝛ emplastrata loco dolorē tollunt. ¶ Itē ꝯtra frigidā artheticā pbatū. ℞. galba. serapi. armoniaci oppoponaci. añ. ℥. j. masti. ℥. ß. vini decoc. cornu cerui incisi per frusta mi nuta diu bul. ℥. iiij. succi rute succi porri. añ. ℥. iij. mell. ℥. iiij. bul. diu ꝛ addant olei lau. ℥. iij. cere ꝗtū sufficit loco dolēti apponant. ¶ Item si vis pbare vtrū sit ex frigida cā vel ca. farinā siliginis cū aceto distēpera. si ex cā ca. fuerit do lor remittet: ꝛ si ex frigida magis intēdet. ¶ Quidā dixit mihi ꝙ acci piebat noctuā bñ pinguē ꝛ eā a pennis ꝛ inte rioribus bñ mundabat ꝛ faciebat eā decoqui in modū pul li: ꝛ dabat eam ad comedendū ꝛ brodiū ad bibendū: ꝛ hoc solo multos artheticos curabat: ꝛ dixit ꝛ iurauit ꝙ pbauit. ¶ Unguētū pbatū a quodā experimētatore ꝯtra omnes valēs artheticā ꝛ spālr de frigida cā inueteratam. ℞. ossa quorūcūqꝫ aīaliuꝫ que potes habere ꝛ spālr asinoꝝ ꝛ fran gant ꝛ diutissime coquant in aqua ꝛ tota pinguedo super natans colligat ꝛ pul. castorei. ꝛ euforby in ꝗtitate. ℥. ij. p qualꝫ lib. admisceat: ꝛ ex hoc ipleat anser vel canis vl vul pes que magis valꝫ in hoc casu eiectis interioribꝰ bñ suat: deinde ponat in veru ꝛ assēt donec adhereat stipiti ꝛ liqr ꝙ inde exit totus colligat ꝛ recipiat in aliquo vase: deide vngat pa. ex h vnguēto mane ꝛ sero exiēs a balneo decoc. saluie rute absinthij sauine lauri camo. menthastri origani ꝛ siliuꝫ: qm p certo infra. iij. dies sanabit ois artheticus cū hac cūra. ¶ Emplꝫ ad artheticā ca. optimū. ℞. sūmitates vel radices iusquiami ꝛ lapatij acuti in stupa lini seu cana pis madefacta in aq inuoluant: ꝛ sub prunis ardētibꝰ po nant ꝛ decoquant cuꝫ assungia porci vel butyro pistent ꝛ loci doloris epithimenť. ¶ Itē radix cicute eodē mō vel in pasta sub prunis coctā: ꝛ cuꝫ assungia porci recentis vel butyro epithimata miro mō valet ad hoc. ¶ Pille magri Ursonis ad qualꝫ artheticā optime. ℞. hermodactyl. tur bith polypodij quercini agarici. añ. ℥. ß. esule. ℥. iij. radicis ebuli saxifragie ro. lapidis lazuli ꝛ armenici. añ. ℥. j. ß. gario fil. spice macropiperis. ʒ. amomi apij salisgēme galange eufor. macis cardamomi feni. asparagi brusci anisi masti. epithimi. añ. ℥. j. aloes cicotrini p medietatē oium predicto ruꝫ reubar. ꝗtū de oibus fiant pille in modū orobi ꝛ confi ciant cuꝫ succo hiue feni. vel cauliū ꝛ dentur. xv. vel. xvij. ꝓm vires. Ualent enim in oī arthetica epilepticis ꝛ tremu losis: visuꝫ clarificant: ꝛ renes cōfortant. ¶ Quidā poda gricus dixit mihi ꝙ multū alleuiabat a podagra: accipie bat cucu. agrestes vel radices ipsoꝝ ꝛ in forti lixiuio fecit ipsas radices bullire additis cantaridibus ꝛ in aqua depo sita ab igne tenebat diu pedē ꝛ faciebat ibi quasdā vesicas aptas per quas optime mā podagre euacuabat. ¶ Item vstura sub poplite in podagra vel in brachio in chiragra cōfert. ¶ Ad dolorē artheticum mitigandū: sal cōtritum cum melle calido epithimet. ¶ Syrupus factus de cype ro ꝛ succo scabiose ꝛ çuccharo ꝛ melle ꝯfert miro modo ar thetice. ¶ Electuariuꝫ ꝯtra artheticā ꝛ podagram etiaꝫ si fuerit antiqua: ꝛ cōtra quālibet passionē frigidoruꝫ humo ruꝫ ex repletione factā. ℞. turbith asse fetide. ʒ. diagridij in pomo cocti hermodactyl. añ. ℥. ij. cymini optime pulue riçati ꝛ bene cribellati ad pondus oium: ꝯtrita omnia pre dicta inuoluant cum melle ꝗtum sufficit. det de eoꝰ in sero in modū nucis expertū per cardinalē albū. ¶ Electuariū domini pape valens cōtra chiragram podagraꝫ artheticā ꝛ sciaticā iliacā ꝛ colicā. ℞. succi foliorum feni. ad ignē de purati. lib. iiij. mellis dispumati lib. ij. bulliant lento igne vsqꝫ ad ꝯsumptionem succi: ꝛ tunc deponat ab igne ꝛ infri gidari pmittat: ꝛ tunc permisce cū eo pul. hermodactyllo ruꝫ grossoꝝ bonoꝝ. ℥. iij. ꝛ sumat de eo in moduꝫ castanee de mane. ter in hebdomada cum aqua decoc. cymini carui marathri sene agarici. añ. ℥. j. ¶ Itē in cura doloris iunctu raruꝫ si causa sit sang. ꝛ totius corporis plenitudo fiat fle botomia de vena ꝓm duas diametros oppositas loco pa tienti que minutio repletioni correspōdeat: deinde eadeꝫ die vel sequenti fiat minutio de vena opposita ex directo pa. iuncture. Si vo mā sit mista ex san. ꝛ alijs hu. vel vno tm cuꝫ san. silr fac eā si in sanguine nō sit diminutio ꝛ alijs humoribus abūdet. Si nō sit ille humor calidus aut gros sus viscosus abūdās fiat minutio. Si vo mā dolēs sit mā

Unguētū.

Expertū.

Electuariū expertū.

grossa flegmatica cruda vel viscosa a minutione penit⁹ est abstinēdū. Digestiuis ꝟo vtendū est: in mā dicta oxymel multū ꝯfert cū sua incisione ꝛ diuisione: vt Mesue ponit.

Syrupus ¶ Syrupus cōferēs sciatice ꝛ podagre. ℞. flor squināti spice nardi ireos se. melonis. aā. ʒ. j. cōquassent ꝛ infundantur in lib. xx. aq̄ calide: mane bul. vsq₃ ad ꝯsūptionē medietatis: deinde colent ꝛ colature addant lib. v. mellis ꝛ. j. ʒuc. oxymellis lib. j. ꝛ iterū vsq₃ ad spissitudinē bulliāt ꝛ sumat oī mane. ʒ. ij. cū triplo aque tepi. ꝛ vngat locus oleo ro. camo. aneti pinguedine anatū ꝛ oleo eqs ptibus fiat vnguentū: fomētū ex radice valeriane val₃ in vino artheticis podagricis ꝛ chiragricis. ¶ Syrupus digerēs mām grossā ꝛ flegmaticā in arthetica ꝛ alio dolore iuncturaꝝ. ℞. hiue armetice. M. ß. thimi camedreos camepitheos sticados arabici acori filipendule hiringoꝝ terrestriū ꝛ marinoꝝ₃ radicis feniculi aristo. ro. saluie capi. ven. anthos asparagi brusci se. nasturtij sqnāti ameos rad. buglosse capaꝝ ligri. menthe. aā. ʒ. j. mellis ʒuccha. aā. lib. j. fiat syrupus. ¶ Ali⁹ syrupus sedās dolorē si mā pōt ꝓuocari ꝑ sudorē siue per vrinā. ℞. rad. acori ꝛ assari asparagi. aā. ʒ. j. pt addi cyperi. ʒ. j. vel scabiosa ʒucchari q̄ntū sufficit vel mellis: fiat syrup⁹. Det cū calida. ¶ Alius syrupus. ℞. anisi assari anthos acori. aā. ʒ. j. ß. saluie sicce. ʒ. j. mellis ro. ʒ. iiij. fiat syrup⁹. Oleū oliuaꝝ calidū in pāno infusū ꝛ appositū est anodinū bonū: ante ēt digōnē. ¶ Purgatiuū leue. ℞. hermodactyl. albo rū turbith. aā. ʒ. j. anisi. ʒ. ß. ʒiʒ. ℈. j. ʒuccha. al. ʒ. iiij. bibat in matutinis cū decoc. cōuenienti. ¶ Syrupus mirabilis iuuamēti. ℞. hermodac. ʒ. xxx. collogнti. ʒ. j. bulliāt in lib. ij. aque ꝛ cū ʒuc. q̄ntū sufficit: fiat syrupus. Regimē subtiliatiuū ꝛ ꝓuocatiuū vrine. v₃. syrupus hiue val₃ sciatice: vnguentū de hiua ꝛ adipe vulpis ꝛ anatū val₃ in mā cholica vel san. digestiuū bonū est syrupus granatoꝝ. Syrupus de infusione ro. Syrupus de fumoterre ꝛ acori conferunt. Infundat mēbris ca. in aqua frigida oleū roſ. ꝛ de ranis fluuialibus val₃. ¶ Itē si mā sit mista de pauca cho. cum multo flegmate: vide Serapionē q₂ purgat in declinatione: vnguētū ex farina tritici cocta in aceto vel aqua vel vino al. vel oleo camo. vel aneti: vel lilij. ¶ Caseus antiquus tritus cū oleo emplastratus valet in duritie iuncturaꝝ extrahit: sicut gypsū post sufficientē purgationē. ¶ In dolore iuncturarū val₃ vnguētū ex oppoponaco galbano armoniaco terbētina infusa in aceto ꝛ vino vno die: deinde soluant igni ꝛ additis castoreo myrrha olibano bdellio ꝛ dialthea vel oleo laurino fiat vnguētum: val₃ ēt agrippa. Cinis cauliū cū adipe ꝛ ceroto camo. val₃ bdelliū ꝛ opponacū cū adipe iuuant. ¶ Empl'm de furfure vel farina cū aceto cocta valet dolori genuū. Sil'r empl'm de absinthio ꝛ paritaria tritis cū oleo coctis. v₃. Empl'm de radice althee cū adipe anseris. v₃. scie. ꝛ caneparia cū aceto mista val₃. ¶ Cōseruatio sanitat̄ in suetis pati dolorē iūcturaꝝ fit cū assidua vnctione cū ceroto ꝛ sale modico vehementer mistis. ¶ Apostolicon val₃ in dolore colli ꝛ neruoꝝ ꝛ puncture eoꝝ ꝛ incisione ꝛ apatibus maturādis. Emplastrū ceroneū Nicolai artheticis podagricis de frigida cā valet: opiū cū modico cere ꝛ succo lactuce tēperatū sedat dolorē ca. Fenugrecū pistatū coctū in aceto cū melle val₃. Oxymel Iuliani artheticis frigidis est expertū. ¶ Mustella in vino ꝛ oleo cocta vsq₃ ad dissolutionē: deinde pistata ꝛ colata ꝑ pānū addita cera fiat cerotū vtile. Aloes cū succo absinthij. v₃. Succus radicis filicis cū oleo roſ. v₃. Infusio ꝟo succi radicis ebuloꝝ. Sil'r dcoc. rad. eoꝝ ꝛ rad. althee ꝛ sal velociter iuuat. Potus succi eoꝝ. ʒ. iij. ꝓuocat vomitū ꝛ alleuiat ꝛ curat. Oleū laureole val₃: ꝛ vrina virorū ad spissitudinē rob. decocta vncta iuuat. ¶ Linimentū expertū. ℞. vrticarū grecarū saluie. aā. M. j. sal. pugillū. j.

cōtundant: ꝛ in vrina frigant: ꝛ de liquore cū pēna locus liniat: aqua mēthe potata valet. Aqua vel vinū decoctio. rapar ū sedat dolorē. Et in decoc. cymini si petia imersa supponat dolori: ꝛ sil'r de radice ebuli ꝛ cucu. asini. in podagra de mā acuta epithimēt pedes cū camo. roſ. farina ordei tritis ꝛ cribratis ꝛ ꝯfectis cū aq̄ roſ. Et si ex frigiditate fac empl'z ex farina ordei ꝛ cinere cypressi. aā. mistū cū aq̄ tepida. ¶ Aliud qd̄ cōfert tumoribus in qb⁹ digitus ip̄rimitur scil₃ in podagra mel'ica. ℞. vitelloꝝ ouoꝝ coctoꝝ ad duritiē floꝝ camo. farine ordei misce cū tepida: ꝛ fac emplastrū mollificatiuū. ¶ Unguētū in dolore iuncturarū. ℞. fecis olei ireos olei lini ꝛ mucilaginis fenugreci ꝛ pinguedinis anatū ꝛ fiat vnguētū. ¶ Aliud. ℞. bdellij stora. ligde armoniaci solue cū oleo hyrino cū frigida. ¶ Aliud olei veteris lib. ij. olei lilij. lib. ß. stora. ligde. ʒ. iij. cere citrine lib. ß. terbēti. ʒ. ij. eufor. ʒ. ij. medulle ceruī. ʒ. iiij. fiat vnguentum ꝛ est optimum.

¶ De colica ꝛ iliaca passione. Cap. XXXIII.

Signa colice.

Colica ſm Auicenā est passio dolorosa intestinalis cū q̄ fit difficilis exit⁹ ei⁹ qd̄ egredit ꝑ nāz. Et fit ꝓprie hec passio in intestino grosso qd̄ dr̄ colon. Et accidit his vomitus nausea ꝛ dolor dextre vel sinistre partis supra pectinē: ꝛ est dolor in colica ab vmbilico inferi⁹ pro ueniēs ꝛ ilia vsq₃ ad anū ꝛ renes: ꝛ est dolor iste in eis intensus q̄ vī q̄ colū illius itestini terebello quodā pforet: aut sit scissū: de qua vt ait Gal. videt mihi q̄ itestina mea quodā terebello pforent ꝛ clysterizat⁹ ex oleo ꝛ melle. aā. calidis liberatus sum. Et ego cū h̄ clysteri multos curaui ꝛ addidi succū rute p̄dictis. ¶ Et sig^a sunt colice mortalis q̄n dolor fixus remanet: ꝛ nō alleuiat pa. ꝛ q̄n vomit⁹ post vomitū ꝑseuerat: ꝛ sudor seq̄t frigidus ꝛ frig⁹ extremitatū. Et q̄n singultus seq̄t post singultū: ꝛ perturbatio rōnis ꝛ spasmus: ēt malitia anhelitus: hec. n. oīa signa mortalia sūt. Si ꝟo his signis ꝯ̄ria signa appareāt infirmū alleuiātia: tunc est bonū signū.

Pronostica.

¶ Iliaca ꝟo pas. est dolor difficilis intestinoꝝ subtiliū: hec. n. pas. fit in ilijs ꝛ subtilioribus intestinis. ꝛ dolor istius intolerabilis est ab vmbilico supra. ita vt ab vmbilico iferius nullus dolor sentiat. Adest tertio nausea: vomitus frequēs: ꝛ oculoꝝ eminētia: retētio secum: frigus extremitatum. Et q̄nq₃ vomūt stercus: ꝛ q̄nq₃ vermes ꝛ ascarides ꝛ fetet eis os multū. Et q̄nq₃ totū corpus: eructatio eaꝝ fetida: ꝛ q̄nq₃ frigiditas extremitatū vomitus subuersio angustia vigilia tremor cordis: ꝛ syncopis seq̄t in hac passione magis q̄₃ in colica. Et q̄nq₃ valde cito interficit magis q̄₃ colica: ꝛ rō est q₂ fit in intestinis ꝓpinquioribus stōcho q̄₃ colica. Q̄nq₃ ēt iliaca ꝑmutat in colicam ꝛ colica in iliacā. Et q̄nq₃ sūt ambe sil' in eodē corpe.

Signa iliace.

¶ Saluior itaq₃ istaꝝ passionū est illa in q̄ nō est vehemens retētio fecum ꝛ alleuiat ꝑ clystere ꝛ medicinas sibi exhibitas: ꝛ in q̄ dolor est ꝑmutabilis ꝛ alleuiat ꝑ exitū ventositatis. Cōtraria ꝟo pessima est vt est supra dictū. ¶ Et iliaca fit plus a malitia cōplonis diuerse: vt ex humorib⁹ frigidis vel cholericis vel pungitiuis in supiorib⁹ ext̄ib⁹ intestinis q̄₃ colica. ¶ Fiunt ēt iste pas. ex vētositate ꝛ sig^m huius q̄n dolor est deambulatiuus: ꝛ iste iuuat ꝑ clysteria vētositatē carminātia: ꝛ ēt ꝑ ventosas supra loca positam. Iuuat ēt ꝑ feb. supueniētē. ¶ Q̄nq₃ etiam fiunt h⁹ pas. ex apate in intestinis nato: cuius curā dicā in caplo de apatibus intestinoꝝ in tractatu febriū: ꝛ h̄ ꝑ ipsius formā apatis cognoscit. ¶ Q̄nq₃ fit ex cōpas. renū apatis vel vesice vel lapidis vitio dolorē generantiū: cui⁹ cure supius sunt dicte. ¶ Si h⁹ pas. ex chol'a fuerint: adest amaritudo oris vomitus cholericus. dolor acutus ꝛ pungitiuus vrina colorata: ꝛ tincta ēt tenuis. ¶ Si ꝟo ex flegmate nō fitiunt: do

Pronostica.

Cause.

Sig^a cholere.

Flegmatici.

Secun.

lor est aggrauatiuus: ⁊ nõ ita acutus: ⁊ cum egestione q̃nq̃ flegma viscosuz ⁊ vitreũ emittit. ¶ Si ꝓpter stercoris duritiem fiant eyciunt squibalas siccas duras ⁊ rotundas in modũ stercoris capraꝝ per se vel cum clysteribus.

Cura. Si ab hu. calido.

¶ Si igit̃ humor in causa fuerit calidus qd̾ ex signis p̃cedẽtib⁹ cognoscit̃: tũc loca dolorosa inungant̃ ex oleo ros. vel vio. vel populeon: vel emplastra herbaꝝ frigidaꝝ desup apponant̃: vel ẽt syrupus vio. ⁊ ros. ⁊ sitim extinguẽtes dent̃ s̾m ꝙ in cap. de diabete diximus. Et si ꝑ hoc nõ curentur fiant suppositoria leuia ex lardo solo vel sapone gallico in oleo ros. vel vio. intincto: ⁊ ẽt clysteria ex malua mercuriali frondib⁹ viol. manna cassia ⁊ sĩlibus. Et si perfecte cum his nõ curent̃ mundifica corpus cũ pillulis de q̃nq̃z generibus vel cũ pill'is de reubar. vel serapino ad quãlz iliacã vel colicã exꝑtis: vel cũ decoc. vt in cap. de dolore capitis ex cho. facto: dicent̃ etiã vt ibi. ¶ Emplm̃ optimũ ad colicã ⁊ iliacã ex cã calida. ℞. q̃nqueneruiã maiorẽ ⁊ minorẽ solatrũ ros. ⁊ viol. oĩa pistentur ⁊ in patella cum pauco aceto ⁊ aqua ros. frigant̃ ⁊ supra locũ emplastrent̃. Item vrtica ⁊ ordeum simul cocta in aqua ⁊ pistata ⁊ desupposita idẽ faciũt.

Si a vẽtositate.

¶ Si ex ventositate fiant h⁹ pas. qd̾ per dolorẽ ambulatiuũ cognoscit̃: vẽtosa sine scarificatione supra dolorosuz locũ ponat̃: deinde fiat h̾ clystere. ℞. aque lib. iiij. cymini. se. rute. se. aneti ameos. aã. ʒ. j. terant̃ oĩa: ⁊ in predicta aqua bul. quousq̃z ad lib. j. veniãt: ⁊ colent̃: ⁊ adde. ʒ. j. pinguedinis anatis: vel galline: ⁊ lib. j. ß. olei: ⁊. ʒ. ij. succi ru. ⁊ clysteriça. Item locus inungat̃ ex oleo camo. lau. sambucino: ⁊ sĩlib⁹. Item sacculus sale plenus calidus supra locũ apponat̃. ¶ Aliud clystere optimũ ad colicã ⁊ iliacam ex ventositate factam. ℞. hysopi origani rute se. agnica. anisi feni. tribuli marini cẽtauree aneti floꝝ camo. petros. aã. ʒ. ß. terant̃ oĩa ⁊ in succo rute bul. vsq̃z ad ↄsumptionẽ tertie ꝑtis: deinde oĩa colent̃: ⁊ cũ tãtũdẽ sui olei cõis coquantur quousq̃z solũ oleũ remaneat: in quo oleo dissoluat̃ adipis anatis. ʒ. j. oppopo. serapi. castor. ⁊ asse. aã. ʒ. q̃rtã. ⁊ imittant̃ ꝑ clystere. Item clystere factũ ex solo oleo ruthaceo: vel raphanino: in q̃bus resoluatur castor. ⁊ assa ⁊ storax liquida multũ valz in hac cã. Itez phyloniũ in potu datũ cũ vino decoc. semi. rute ⁊ carui multũ valet in hac. cã. bal. etiaz ex aqua decoc. asparagi brusci graminis malue paritarie cauliũ rad. cõiuz q̃nquefolij senationũ absinthij: ⁊ sĩliuz herbaꝝ multũ ↄfert: vel solũ bal. simplicis aqua ca. emplastra ẽt inunctiones calide subscribende in hac cã valẽt.

Si ab hu. frigido.

¶ Or si humor frigidus vel viscosus fuerit in cã: qd̾ per signa iã dicta poteris cognoscere curetur hoc mõ: fiant p̊ clysteria mollificatiua: deinde mundificatiua ⁊ abstersiua ⁊ suppositoria leuia ⁊ acuta: postea purget̃ humor: deinde vnctiones ⁊ emplastra p̄scribẽda: ⁊ ẽt bal. fiant. Sumat igit̃ s̾m magr̃m meũ. v. pill'as de serapino. ⁊. vij. cochias in sero. In mane ꝯo det̃ decoctio sibi: siue lotura talis. ℞. ca. ve. scolopendrie. rad. cõiuz. aã. ʒ. j. ß. agarici polypodij quercini viridis esule. aã. ʒ. j. hermodactyl. epithimi viol. cuscute asse feni. anisi. aã. ʒ. ß. pruna damascena. xxx. hec oĩa in lib. iij. aq̃ decoquant̃ quousq̃z ad vnã redeãt ⁊ colature addat̃ cassie fis. ʒ. ij. bñdicte simplicis catholicon mirabolanoꝝ citrinorũ ⁊ kebuloꝝ. aã. ʒ. j. vel purgent̃ cũ pill'is d̾ q̃nq̃z gñib⁹: vl̾ cũ aureis: vel cũ arthheticis: siue cũ alijs pill'is in hac cã cõpetentibus: postea fiat h⁹ vnctio circa locũ. ℞. casto. succi rute asse fetide ameos. aã. olei aneti: ⁊ cera q̃ntũ suffic̃. Uel hec vnctio ad idez exꝑta. ℞. olei bñdicti camo. ⁊ aneti. aã. bul. in eis paꝝ se. fenugre. ⁊ inungat̃ locus in q̃bus est dolor: q̃m est mirabile, ꝓbatũ est. Itẽ filũ crudũ cũ cinere vitis: ⁊ oleo bullitũ ⁊ suprapositũ miro mõ valz. Itẽ emplm̃ ex chelidonia castore: ⁊ baccis lauri tritis ⁊ in vino puro coctis suppositũ miro mõ valz. Et alliũ tritũ in vino coctũ bibitũ addita pauca theriaca multũ valet. Itez pul. cornu cerui vsti antimonij ⁊ cicadaꝝ. aã. ʒ. j. cũ vino in potu dat⁹ ad vtrãq̃z haꝝ passionũ est optimus ⁊ ꝓbatus. ¶ Et nota ꝙ q̃dã in p̃n° harũ pas. vtunt̃ clysterijs mordicatiuis se credentes bñ facere. vñ magis desiccãt stercora ⁊ indurãt: ⁊ inde plures moriunt̃ ex culpa fatuoruz medicoꝝ: ⁊ ideo in tali cã nec in sĩlibus debemus clysteria facere mordicatiua nisi mollificatiua p̃cedãt: ⁊ hoc faciebat magr̃ meus. Primo igit̃ fiant clysteria simplicia ex aqua decoc. viole malue brance vrsine mercurialis ordeis ⁊ sĩliuz: q̄ linient ⁊ mundificabunt stercora: deinde fiant clysteria fortia attractiua flegmatis: sicut hoc. ℞. tribuli marini polypodij fenugre. turbith colloquintid̾. agarici epithimi se. fen. anisi centauree mino. viol. rute. aã. ʒ. j. radicis sambuci ebuli foliorũ cauliũ radicis volubilis cucu. agrestis. aã. M. ß. fic⁹ siccas. x. ordei se. lini malue saluie. aã. p. j. hec oĩa in aq̃ salsa vel salmatina bul. ⁊ colent̃ p̊us: tñ in tãtuz bul. ꝙ de. viij. partib⁹ ipsius aque nõ remaneat nisi vna pars ⁊ additis. ʒ. ij. cassiefi. hierepigre benedicte simplicis. aã. ʒ. j. mellis ⁊ olei. aã. ʒ. j. ß. Item ius galli sumptũ in haç cã ↄfert multũ: q̃m ego sum exꝑtus q̃m laxat ⁊ mundificat flegma. Itez sumat de medicina que dr̃ liberator ad quãtitatem castanee vel nucis parue valet multũ in hac cã: ⁊ det̃ cũ vino deco. se. feni. ⁊ anisi. ¶ Cũ ꝯo h⁹ pa. fuerint ꝑꝑ ap̃a stõchi: curetur ip̃z ap̃a. sicut in ꝓprio ca° tractatu se. dicet̃. ¶ Or si ex vitio epatis lapidis renũ vel vesice fiant curent̃: sicut in ꝓprijs dictũ est capl'is. ¶ Si ꝯo ꝑꝑ venenũ sũptũ fiant ꝓuocet̃ vomit⁹ cuz aliquo de vomitiuis supi⁹ dictis: postea theriaca vel mithridatũ cũ vino deco. menthe det̃. ¶ Si ꝯo nimis vomitũ cõtinuat ↄstringat̃ vomitus: vt in ꝓprio cap̃. dcm̃ est. ¶ Or si ꝑꝑ vermes ⁊ ascarides in stõcho existentes fiãt he pas. curent̃ vt in sequẽti capl'o dicã.

Additio. Pill'e quas cõposui ꝑ quodaz pa. iliacã pas. ℞. turbith agarici pulpe collogn. diagridij. aã. ʒ. j. se. fen. masti. anisi nasturtij ameos salisgẽme. aã. ʒ. ß. serapi. ʒ. iij. aloes boni ad pondus oĩuz cõfice cũ succo rute.

Pille nostre.

¶ Emplastrũ ꝓbatũ ad dolorẽ intestinoꝝ. ℞. tegule pulueriçate cũ sulfure viuo. aã. p. j. calcis viue tertiaz ꝑtẽ. ↄfice cuz melle ⁊ aceto: ⁊ calidum q̃ntum pati põt loco dolẽti apponat̃. ¶ Itẽ filatuz crudũ bullitũ in aq̃ cũ cinere ⁊ oleo emplastratũ tollit dolorẽ. ¶ Itẽ emplastrũ factũ ex radice ebuli cum ruta ⁊ stercore colũbino cuz oleo veteri ↄfectũ valet in h⁹ pas. ⁊ etiã doloribus spatule anchariũ brachij ⁊ similiũ.

Pille experte.

¶ Pillule añ cibum ⁊ post cibuz cõtra dolorẽ iliacum retẽtionẽ vrine grauedinẽ capitis: ⁊ cõtra indigestionẽ stõchi ex grossis humorib⁹ ꝓuenientibus ita ꝙ incõtinẽti faciũt digerere ⁊ bñ assellare. ℞. myrrhe oppopo. gentiã. galbani armo. aã. ʒ. q̃rtã. se. iunipe. ℈. xiij. aloes epatici. ℈. xij. serapi. ʒ. ß. dent̃. v. vel. vij. sunt eniz exꝑte ad predicta: ⁊ etiã in omni specie arthetice. ¶ Experimentuz hybernici ad colicã ⁊ iliacã intret pa. bal. factũ ex aqua in qua cineres sarmentorum sint cocte: deinde fiat emplastruz supra locuz doloris ex melle ⁊ ca. cinere simul mistũ. Et clystere ex oleo ⁊ suc. rute. aã. fiat. se. etiam rute: ⁊ se. nasturtij cum vino cocta mista cuz bono mithridato vel theriaca in potu detur: ⁊ hoc specialiter valet in omni cã frigida.

Clyst. expertu.

¶ Clystere a me expertũ ad colicã ⁊ iliacã ex frigida cã. ℞. rorisma. saluie pulegij origani sauine menthastri cẽtauree ma. ⁊ mi. rute absinthij herbe paralysis. camedreos camepitheos hysopi floꝝ camomie. ordei mundi aneti piretri. petrosel. aã. M. j. hec omnia in bona vini quãtitate rubei optimi vel al. bul. vsq̃z ad cõsumptionẽ tertie partis ⁊ colent̃: ⁊ adde parũ salis olei ⁊ mellis: ⁊ per clystere inijciat̃. bal. ẽt ex p̄dictis herbis in aqua coctis multuz cõfert.

¶ Ad colicā ⁊ iliacā. ℞. eufoꝛ. ℈. j. da cum ouo ſoꝛbili: ⁊ vnge latera cum vnguento hoc. ℞. vitella ouoꝝ ſub cineribus vſqȝ ad duritiē coctoꝝ octo. cere. ʒ. j. ß. olei roſ. olei camo. añ. ʒ. j. caſtoꝛei. ʒ. ß. ſan. dra. ʒ. ij. terbentine. ʒ. j. ß. fiat vnguentum: qꝛ ſubito liberat.

¶ De lumbricis ⁊ aſcaridibus. Cap. XXXIIII.

Cauſe.

Lumbricoꝝ ſunt varie ſpēs ſꝫ varietatē flegmatis ex quo gñant̄. ex flegmate. n. ſalſo gñant̄ lūbrici lōgi ⁊ rotūdi. ex flegmate acetoſo curti ⁊ rotūdi: ex flegmate dulci ſiūt lōgi ⁊ lati. ex flegmate naturali fiunt breues ⁊ lati: ⁊ iſti dñr cucurbitini. Sūt. n. facti ad modū ſe. cucur. ⁊ qdā dicūt ꝙ iſti cucurbitini gñant̄ in vētre cuiuſdā maximi lūbrici q aliqñ emittit̄ lōgioꝛ vno vel duob⁹ brachijs q ſoliū ſiue cingulū dr: ex flegmate vo vitreo gñant̄ lūbrici lōgi. rotūdi ſepi⁹ gñant̄ in ſubtilib⁹ ſiue gracilib⁹ iteſtinis: ⁊ maxīe i oꝛbo. Ex cho. vo nūq̄ȝ gñant̄ lumbrici: ſeu aſcarides: qm̄ cho. eſt amara. ⁊ oē amarū deſtruit ⁊ iterficit eos: ⁊ iō ex ſola friditate ſeu hu. flegmatico ſeu frido gñant̄.

Signa.

¶ Signa itaqȝ lūbricoꝝ ſūt appetit⁹ ꝑuatio nauſea. ſtōchi faſtidiū: fetoꝛ oꝛis: oculoꝝ luciditas: ⁊ cōcauitas plus debito: doloꝛ ⁊ toꝛſio in iteſtinis ſentit̄: ⁊ qñq̄ȝ febꝛicitant: ⁊ in pueris diſcretiuū ſigm̄ eſt prurit⁹ narium. Semꝑ. n. ſcalpūt nares ꝑꝑ colligantiā iteſtinoꝝ ad ipſas nares: ⁊ in ſōno clamāt ⁊ ſtridēt dētib⁹. Certi⁹ aūt ſigm̄ eſt qñ emittūt ꝑ vomitū vel ꝑ ſeceſſūȝ: ⁊ ſigm̄ ſolij ſeu cinguli eſt qñ patiūt̄ ꝑdicta ſynthomata itēſioꝛa ⁊ foꝛtioꝛa: ⁊ qñq̄ȝ ſyncopiꝛant: ⁊ ſi qñqȝ emittūt lūbꝛicos cucurbitinos: tunc certi⁹ ſignuȝ eſt ſolij vel cinguli.

Cura

¶ Pꝛio igit̄ de ſolio vel cingulo dicā expimētū ad ſoliū vl̄ cingulū iterficiēdū. ℞. rute ſicce. ʒ. ß. pipis gra. xx. ſucci rapiſtraꝝ. ℥. ß. diptami. ʒ. j. min⁹ tertiā olei. ℥. q̄rtū. hec oīa cum vino diſtēpa ⁊ da ad potādū. ¶ Aliud ad idē. ℞. ij. vel. iij. capita allioꝝ ⁊ ſuccū ab eis extrahe ⁊ ſucco extracto radicis maligra. ipȝ ſuccuȝ allioꝝ vel ſalteȝ ipſa piſtata allia miſ. additis gra. xxv. piperis puluerizati totū in potu cū vino tribue: qꝛ ſtatiȝ interficit. ¶ Aliud ꝓbatū ad idē piper allia mirabolani citrini coꝛtex maligra. terant̄ oīa ⁊ in aceto ꝑ noctē iaceant: mane vo colent̄ ⁊ acetū illō in potu det̄: vel ꝑ clyſtere iniciat̄: qꝛ foliū vel cingulū ꝓ certo iterficit ⁊ educit. ¶ Experimētū magr̄i mei ꝯ oēs lūbꝛicos ⁊ cucurbitinos ⁊ cigulū eyciēdū: ꝑ vtant̄ tali ſyrupo. ℞. coꝛticis radi. feni. apij. byrin. ſticados ariſt. lō. polypodij q̄rcini recētis abſinthij rute oiuȝ. añ. ʒ. j. ſene. ʒ. ß. cap. ve. M. j. paſſulaꝝ. ʒ. j. ß. aceti. ʒ. ij. ꝛuc. al. lib. j. oīa coquant̄ in aq̄ ſufficiēti ⁊ addito ꝛuccb. fiat ſyrup⁹ det̄ plib⁹ dieb⁹ in mane ⁊ in ſero cū vino decocti diptami ⁊ abſinthij. ¶ Aliō. ℞. turbith. ʒ. j. ß. cataputie gra. xv. ſpice piperis longi. ꝛiꝛ. añ. ℈. ß. diagridij in pomo cocti. ℈. ß. drag. ℈. j. cōficiant̄ cū melle. ¶ Itē ſucc⁹ ſiſimbrij cū pauco vino ⁊ oleo in potu dat⁹ cinguluȝ eycit ꝑ ſeceſſuȝ. ¶ Itē ſi fiat clyſtere ex felle vaccino ⁊ ſucco abſinthij marubij ⁊ olei rute oēs lūbꝛicos cuiuſcūqȝ mātei interficit ⁊ educit.

Simplicia

¶ Hec ſūt q̄ necāt v̄mes lūbꝛicos abſinthiū farina lupinoꝝ poliū ariſto. mētbaſtrū cētaurea ma. ⁊ mi. abꝛotanū ſiccū armoniacū ꝑſicaria petroſ. ꝑſici fraxinus thimus amaruſca ameos oꝛiganū carui mētba nigella coꝛnu cer. vſtū coꝛtex maligr. coꝛtex radicis celſi cētonica ſal uia ſtōcho ieiu. comeſta oē fel: ⁊ vt ēt gñalr̄ dicā oīa amara comeſta vel ſupꝛa vētrē empl̄ata vel ꝑ clyſtere iniecta necant lūbꝛicos ⁊ expellūt.

Educētia mortuos.

¶ Qꝛ ſi lūbꝛici in coꝛꝑe fuerint iterfecti: ⁊ vis eos educere det̄ aq̄ decoc. agarici ⁊ iterioꝛa collog̃ntiō. vl̄ cū pill̄is q̄ fiūt ex farina oꝛobi ⁊ lacte anabule educant̄: q̄ ſpāles ſūt ad h̄. vel cū pill̄is cochijs. vel cum hierapigra hieralogo. ⁊ ſilib⁹ educētib⁹. ¶ Clyſtere optimū ad educēdū lūbꝛicos. ℞. raō. cucu. aſini. mali terre turbith cētauree hyſopi carthami rūb. pulpe collog̃nti. aloes añ. ʒ. ß. ſalis. ʒ. iij. coquant̄ oīa inſil̄ ⁊ colent̄: ⁊ additis fellis vaccinis. ʒ. iiij. olei amyg. amararū vel de nucleis ꝑſicoꝝ: aut chꝛyſomiloꝛum. ʒ. ij. fiat clyſtere: qm̄ eſt mirabile. Uel clyſtere ſolū ex aq̄ ſalmatina vel ſalſa decoc. radicis celſi ⁊ maligra. acetoſi addito ſucco abſinthij: vel folijs perſici: ⁊ aloe eſt optimū ad h̄ aliq̄ felle addito. ¶ Qꝛ ſi cuȝ h̄ fuerit fluxus vētris reſtrigat̄ cū his q̄ in ꝓpꝛio cap. dicentur.

In pueris

¶ Et qꝛ h⁹ lūbꝛicoꝝ paſ. eſt familiaris ⁊ amica puerorū. Iccirco qꝛ nō pñt ꝑ os recipe h⁹ amara. Uideam⁹ de emplaſtris ⁊ vnctionib⁹ ſibi cōpetētibus. ¶ Expimētū magr̄i mei ad lūbꝛicos iterficiēdos. Inungat̄ vēter ex melle calo: ⁊ ſtet ibi ꝑ horā: deide ſupponat̄ h̄ empl̄m. ℞. hypogſti. achatie aloes. añ. ʒ. tertia. ſumach. ʒ. ß. tere oīa cum aq̄ ro. ⁊ ſucco abſinthij diſtēpa ⁊ vētrē empl̄a: ⁊ det̄ ſi poſſit ipſuȝ recipe parū de electuarijs lūbꝛicoꝝ cū ſyrupo ro. vel vio. ¶ Aliud empl̄m ad idē. ℞. farine lupinoꝝ cōbuſtoꝝ alaes abſinthij rute collog̃n. añ. cōficiant̄ oīa cuȝ ſucco abſinthij ⁊ ebuli ⁊ modico aceti. ⁊ ſupꝛa empl̄et̄. ¶ Expimētuȝ ꝓbatū ad oēs lūbꝛicos eyciēdos. ℞. aloes galbani ⁊ fuliginis. añ. ⁊ cū pauco olei ad ignē parū bul. ⁊ de hoc vnguēto vnge pa. a gula vſqȝ ad pectineȝ ⁊ retro a collo vſqȝ ad nates ꝓpe ignē: deide accipe abſinthiū mētbā ⁊ farinā lupinoꝝ amaroꝝ: ⁊ cuȝ foꝛti aceto diſtēpera ⁊ petiā lini iſūde in h⁹ liquoꝛe: ⁊ ca. añ ⁊ retro empl̄a ſupꝛa loca. inunctas ⁊ ſi poſt vnā horā: vel duas nō aſſellauerit fac ei ſuppoſitoriū vel clyſtere: qꝛ ꝓ certo oēs lūbꝛicos emittet. ¶ Aliud ad idē. ℞. cētonice abſinthij viridis mētbe farine lupinorum amaroꝝ fellis tauri ⁊ bouis medul̄. ceruine. añ. ʒ. j. cere. ʒ. iij. aloes. ʒ. ij. olei. ℥. j. confice inſimul: ⁊ ſupꝛa vmbilicū hoc emplaſtrum pone.

Additiones.

Quidā puer dum eēt in mortis ꝑiculo ꝯſtitutus ꝑꝑ multitudinē lūbꝛicoꝝ. ʒ. ß. ſe. poꝛtu. triti cū lacte ſūpſit ⁊ emiſit multos lūbꝛicos: ⁊ liberatus eſt. ¶ Dixit magr̄. N. de Ferrarijs: ꝙ cuȝ dno filij ſui grauarent̄ ad moꝛtē ex vitio lūbꝛicoꝝ cōſuluit ma. Pe. q erat Ferrarie ſupꝛa hoc: ⁊ dixit. ℞. aloe caballinū: ⁊ tere ipȝ cū melle ⁊ fiat ſicut paſta mollis: ⁊ fac empl̄ȝ ⁊ pone ſupꝛa ſtōchū die ac nocte: ⁊ cū deſiccat̄ renoua ipȝ: vt ſupꝛa: ⁊ in vmbilicū pone ⁊ da ſemel in hebdō. ℈. j. reubar. cū modico aq̄. q fecit hoc ꝑ plures dies ⁊ ſuos filios: ⁊ infinitos alios curauit cū hac cura a vitio lumbꝛicoꝝ: vel vngat̄ vēter ex melle ca. ⁊ ſtet ibi ꝑ horā: deinde aloe caballinū puluerizatū ſuperaſpergat̄. ¶ Quidā puer patiebat̄ vomitum ⁊ flu. ven. ⁊ lumbꝛi. habebat: cui feci inungi ſtōchum pluries in die de oleo decoc. abſinthij maſti. ⁊ de amyg. ama. ⁊ ſucco menthe. añ. ⁊ dedi ſibi ſyrupū factum ex ſucco cydonioꝝ aque roſ. ⁊ viol̄. gra. añ. ⁊ curatus eſt. ¶ Emplaſtrū ꝓ his q hñt lūbꝛicos ⁊ febꝛicitāt: ⁊ non pñt medicinas ꝑꝑ lūbꝛi. capere: ſicut ſūt pueri. ℞. radi. graminis ⁊ violarie ⁊ poꝛtu. in aceto fac decoq ⁊ tere ⁊ ca. ſtomacho ſepe ⁊. ſepius appone. ¶ Electuariū ad lumbꝛi. necā. ℞. lupi. ama. pul. centonice que alio noīe herba babilonica appellat̄ coꝛnu cerui vſti. añ. ℥. j. pul. radi. graminis. ʒ iij. ꝯficiant̄ cum melle ⁊ des. ʒ. ij. aut. iij. ¶ Fomētatio aque deco. radi. graminis a ſtōcho ⁊ inteſtinis lumbꝛicos expellit. ¶ Cum alia remedia vermibus nō valēt. ℞. croci. ʒ. j. olei fiſtani. j. vel. ij. cuȝ aceto foꝛti tēpera: ⁊ bibat̄ totū moriunt̄ cito ⁊ ſi ano imittat̄ mellis modicuȝ vel clyſterizet̄ mulſa citius emittent̄. ¶ Iteȝ. ℞. abſinthij ſticados citri praſſij menthe apij aloes. añ. ʒ. ij. fellis tauri. ʒ. j. ceroti de olco abſinthij vngat̄ venter moꝛiunt̄ ⁊ expellunt̄. Oleuȝ de ſe. lini oēs expellit bibituȝ: ⁊ vnctio eius vermes moleſtat valde ſi fel tauri vel collog̃ntida admiſceatur.

¶ De

¶ De hemorrhoidibus prouocantibus ⁊ restringentibus. Cap. XXXIIII.

Hemorrhoidales vene sunt .v. iuxta ca. longaonis ifixe: ⁊ qdaꝫ hoies hn̄t illas venulas ex pendētes: ⁊ qdā tm̄ tres: ⁊ qdā tm̄ vnaꝫ ⁊ alias hn̄t intus: ⁊ ꝑ illas venulas plēs hoies purgant̄ queadmodū mulieres ꝑ mēstrua: ⁊ a diuersis egritudinibꝰ ꝓseruant̄ cū fluūt ſm debitū cursuꝫ. Cū ꝯo imoderate fluūt faciūt hoieꝫ in ethicā ꝓthisiꝫ hydropisim: ⁊ in alias plēs egritudies icidere: vn̄ isti hoies q̄ hn̄t hꝰ fluxum si sciāt se ꝓseruare i ꝓuocādo ipsas hemorrhoidas: ⁊ ēt in stringēdo ipsas cū fuerit oportunū mirabil'r viuūt sani ⁊ ab egritudibꝰ illesi. hemorrhoide dicunt̄ ab ema grece qꝺ est san. ⁊ roys fluxus: vn̄ fluxus san. ab illis ꝓcedēs ꝓprie hemorrhoidalis fluxꝰ dr̄. ¶ Caro ꝯo supflua q̄ pēdet circa anū dicunt̄ attriti. ¶ Caro ꝯo nascēs circa foramen ani supflua īter duas nates hn̄s granulas quasi ficus noiat̄ ficus: ex qbꝰ sanies qn̄qꝫ ꝓcedit q̄ qn̄qꝫ ex frigidis qn̄qꝫ ex ca. gn̄ant̄ hūoribꝰ: ⁊ h̄ pas. ꝯiter curat̄. ¶ Qn̄qꝫ ꝯo inflant̄ hꝰ vene hemorrhoidales qꝺ ꝑ indiciuꝫ pa. cognoscit̄: ēt qꝛ venaruꝫ ipsaꝝ capita tumefacta appent: ⁊ h̄ malū est in se. ¶ Retētio ꝯo ipsaꝝ hemorrhoidaꝝ indicio pa. cognoscit̄: qꝛ fatet̄ ꝙ hemorrhoide ex lōgo tp̄e trāsacto sibi nō fuerūt apte: ⁊ qꝛ diu a purgationibꝰ q̄s facere ꝯsueuit cessauit: ⁊ ēt qꝛ caput hꝫ grauatū faciē pallidā seu liuidā pōderositatē renū pectinis ⁊ thoracis. ¶ Jmmoderatus ꝯo fluxꝰ ipsaꝝ hemorrhoidaꝝ indicio pa. cog̃scit̄: ⁊ ex fluxu qn̄qꝫ nigro: qn̄qꝫ crocceo ſm humoꝝ diuersitatē. ¶ Et nota ꝙ in hac pas. multi ⁊ plures decipiūt̄ credētes eos q̄ hemorrhoidarū fluxū patiunt̄ eē dysentericos: vel thenasmo parati: vel ecōuerso: eo ꝙ in istis pas. fit cōsequēter fluxus vētris ⁊ san. ꝑ inferiora ⁊ signū discretiuū ad h̄ est ꝙ patiētes hemorrhoidas ꝑmo emittūt stercꝰ: postea san. hemorrhoidalē ⁊ absqꝫ fluxu: qꝺ nō faciūt dysenterici ⁊ emittūt ipꝫ san. absqꝫ conatu ⁊ difficultate assellādi qꝺ nō faciūt pa. thenas. ¶ Cuꝫ itaqꝫ hemorrhoide fuerint vltra modū restricte ⁊ neciuꝫ fuerit eas apire ⁊ ꝓuocare: ne q̄s ex eaꝝ retētiōe egritudies pestiferas icidat: apeniant̄ h̄ mō. si fuerint ex̄ apponant̄ supra capita ipsaꝝ venarū sanguisuge vel icidant̄ cū lanceola barbitonsoꝝ: vt sang. ab eis fluat ⁊ pānus lineꝰ vel charta bōbacina supra capita eaꝝ albumini oui ifusa ponat̄ ⁊ ibi exiccari ꝑmittatur: deide subito ⁊ violēter abstrahat̄ vt a subita ⁊ violēta remotiōe apiant̄ orificia ipaꝝ venaꝝ: ⁊ san. effluat ab eis: ⁊ h̄ fiat si ab ex̄ appuerint. ¶ Jtē fiat minutio de vena saphena pedis q̄ est sub talo vel in cauilla ab exteriori ꝑte tali. ¶ Qꝛ si hemorrhoide intꝰ fuerit: nec ex̄ appareāt fiat suppositoriū in modū digiti ⁊ pōat̄ in ano h̄ mō. ℞. succi squille. ʒ. j. succi cicute. ʒ. ij. suc. mercurialis. ʒ. iij. serpētarie salis cōis. añ. ʒ. j. mellis. ʒ. ij. bulliāt oia in frixorio ⁊ fiat qꝺ dixi: qꝛ pro certo ꝓuocat eas si ꝑ noctē teneat̄ in ano: ⁊ est expertū. ¶ Aliud ad idē magr̄i mei ꝓbatū qꝺ. ℞. radi. ciclaminis ellebori al. ⁊ nigri calamēti serapini eufor. añ. ʒ. v. ꝯficiant̄ hec oia cū succo ciclamis vel' sauine vel cū galbano: ⁊ fiat suppositoriū qꝺ ꝓbatū est. ¶ Jtē suffumigiuꝫ ex aloe in olla cōbusto per embotū in ano receptū: postea tēta de spgula i ano emissa hemorrhoidas purgat. ¶ Jtē suffumigiū de cotula fetida rubea mentastro ciclamine ⁊ gith in vino bullita hemorrhoidas ꝓuocat. ¶ Jtē ellebo. niger ⁊ gith pulueriꝫatū ⁊ cum succo cepe ⁊ melle mistum prouocat hemorrhoidas si liniantur ex eis.

¶ Qꝛ si hemorrhoide imoderate fuerit stringant̄ hoc mō: vꝫ: vt seruemus dictū Hippo. Hemorrhoidas antiq̄s ⁊c. Vn̄ si qn̄qꝫ vene hemorrhoidales fuerint apte q̄tuor claudant̄ ⁊ vna dimittat̄ apta. Si ꝯo tres vna apta dimittat̄ due claudant̄. Ois. n. fluxꝰ san. vt ait Gal'. est ꝑter nāꝫ ꝑter fluxū san. hemorrhoidaꝝ nariuꝫ ⁊ mēstruoꝝ moderatus. Hꝰ. n. moderatꝰ fluxus nō est sedādus. Cuꝫ ꝯo nām debilitat ⁊ fit imoderatꝰ: tūc sedandus est ⁊ statiꝫ: ⁊ spāl'r cuꝫ ꝑ multū tp̄s fluxerint hꝰ hemorrhoide. ⁊ cū pa. icipit ꝑdere appetitū: ⁊ tūc sedat̄ h̄ mō ille fluxus: fiat elariū. ℞. semi. porroꝝ. ʒ. iij. mirabolanoꝝ indoꝝ cū butyro vaccino frixoꝝ: se. feni. anisi. añ. ʒ. ij. se. nasturtij. ʒ. iij. cinamomi. ʒ. q̄rt. ꝫucchari rof. lib. j. de h̄ elario det̄ quolibꝫ sero ad quātitateꝫ nucis cū vino decoc. floꝝ tapsi. bar. ⁊ cinamomi. ¶ Jtē dent̄. vij. vel. xi. de istis pillꝭ optimis ad h̄. in sero. ℞. limaciarū q̄ stant supra folia combustaꝝ. ʒ. vij. karab. eꝫ. iij. bdellij. ʒ. iiij. mirabolanoꝝ indoꝝ belliricoꝝ emblicoꝝ. añ. ʒ. x. ꝯficiant̄ cū succo porri. ¶ Jteꝫ recipiāt hoc fumigiū ꝑ embotū. ℞. turbith arsenici rub. anacardoꝝ. añ. pulueriꝫent̄ ⁊ supra carbones ardētes ꝓijciant̄ ⁊ pa. fumū recipiat ꝑ embotū. ¶ Jtē fiat suppositoriū tale ad h̄ optim. ℞. thuris balaustie gallarū anthimonij alumis acatie. añ. terant̄ ⁊ cū mucilagine gūmi ara. vel dragagāti ꝯficiant̄ ⁊ supponant̄. ¶ Experimētuꝫ magr̄i mei ad ꝯstringēdum hemorrhoidas comedant oī mane floꝝ tapsi bar. cū vitello oui mica panis: ⁊ allijs tn̄ in maiori quātitate de floribꝰ ponat̄: ⁊ in sero accipe lapideꝫ molarē ⁊ calefacias ipsum fortiter in igne donec rubescat: deinde frondes tapsi bar. supaspergas ⁊ pa. fumū accipiat in ano sedens in scāno ꝑforato. ¶ Jtē vtat̄ quotidie syrupo facto ex vino deco. filipēdule ⁊ melle: qꝛ pro certo ipse hemorrhoidas ꝯstrigit. ¶ Fumigiū optimū ⁊ ꝓbatū ad hemorrhoidas ꝯstringēduꝫ. ℞. tapsi bar. pulegij calamēti absinthij corigiole acori radi. ꝯsolide mino. ⁊ folioꝝ eiꝰ. añ. M. j. oia in vino ru. vel in aq̄ pluuiali bul'. ⁊ pa. fumū diu ex eis recipiat: deide in eis sedeat quousqꝫ fuerint infrigidate: deide pul. pinee combuste salue mirtbi ⁊ attramēti. añ. supra ipsas venas aspgat̄: qꝛ statiꝫ pro certo ꝯstriget. ¶ Experimētū ꝓbatū ad hemorrhoidas ꝯstringēduꝫ: decoquat̄ calēdula in succo porroꝝ ⁊ supra epithimet̄: qꝛ pro certo statim restrigit: ꝓbatū ē. ¶ Jtē gumi hedere ⁊ granū cū q̄ tingit̄ scarlatū cū oleo cocta si ex illo oleo venule vngant̄ statim stringit: pix ēt ligda supiuncta idē opat̄. ¶ Jtē miclete cuꝫ trifera ferrigenea vel athanasia cuꝫ succo q̄nquenerui e seu corrigiole arthemisie vel portulace in potu date hemorrhoidaruꝫ fluxū stringūt. ¶ Uentose ēt in renibꝰ posite ⁊ in anchis cū scarificatiōe ⁊ san. extracto miro mō valēt ⁊ spāl'r si ex cā ca. fluxerint. ¶ Syrupꝰ ad hemorrhoidis ꝯstringēdas ꝓbatꝰ. ℞. pimpinelle ra. tapsi bar. eiecta medulla. añ. ꝫucch. ro. ⁊ mell' q̄tū sufficit. sumat oī die de syru. isto ⁊ herbas ꝑdictas cū ouis ⁊ farina in scrapulis vl' crispellis quotidie comedat. ¶ Jtē fiat fomentū ꝓbatū ad hoc. ℞. marubij radi. tapsi bar. origani menthastri corticis castanearū radi. cucurbi. sicce soleaꝝ vetustaꝝ cōbustaꝝ picis grece cupularū glādiū corticū maligra. balau. añ. oia hec pulueriꝫent̄ ⁊ sup carbones ponant̄ vel in aceto for. bul. ⁊ pa. fumū recipiat ꝑ embotū ⁊ ex ipso aceto lauet se: postea cū oleo lini inungat̄ ⁊ pul. aprofici ⁊ malamatie. añ. i olla cōbustoꝝ addita pauca vernice supaspergat̄: qꝛ pro certo ꝯstrigit. ¶ Unguētuꝫ optimū Stephani ad fluxū hemorrhoidaleꝫ ꝯstringēdū. ℞. antimonij plūbi: se. porri litharg irij oiuꝫ ꝑ se vstoꝝ. añ. pulueriꝫet̄ oia ⁊ cū oleo de se. lini ꝯficiant̄ ⁊ hemorrhoidaꝝ venulas inūge. ¶ Aliud vngm ad idē. ℞. plūbi vsti pulueriꝫati olibani lithargirij gūmi arabici ceruse. añ. ʒ. ij. tēperent̄ cū oleo lini vel ro. in mortario de plūbo: qꝛ est mirabile. ¶ Aliud ad idē fac vngm ex fauarolis q̄ repiūt sub lapidibꝰ lithargirio cera ⁊ oleo lini vel ro. ⁊ vtere. ¶ Jteꝫ inūgant̄ butyro vel oleo: deide

Marginal notes: Attriti. Ficus. — Signa. — Hemorrhoide dif ferūt a dy senteria et thenasmo — Cura si fu erit restri cte. — Si imode rate fluāt. — Expimen tuꝫ certū. — Expertuꝫ — Syrupus expertus.

pul.solee veteris desup aspergat᷑ postea ficū siccā apertaꝫ desup liga: qꝛ hemorrhoidas cū ficu curabis h̄ mō ꝓbatū est. ❡ Emplm̄ ad hemorrhoidas ꝯstringēdas qḋ sup anchas ⁊ renes dꝫ poni. ℞. san. rub. lapidis emathitis boli cōculaꝝ marinaꝝ incensarū olibani masticis bdelij balau. colophonie corticū maligra. aā. ʒ.j. minus q̄rta. accipe paꝝ de pul. dictaꝝ rerū ⁊ supasperge hemorrhoidis ⁊ de alio fac emplm̄ cū oleo lini vel cōi ⁊ cera ⁊ ip̄m supra dcis locis pone. ❡ Itē fumigiū tapsi bar. filicis folioꝝ porri calendule radicis celsi ⁊ maligranati acetosi in vino vel aq̄ pulueriçatoꝝ coctoꝝ: ⁊ postea si pa. in p̄dicta aqua sedeat miro modo valet ad hanc passionem.

A Dditio. Frater Ioānes ostendit mihi quādaꝫ herbā q̄ hꝫ frōdes q̄si in modū hyne sbtiles multū ⁊ acutos: sꝫ nō pilose: sicut sunt folia hyne ⁊ nascit᷑ iter lapides ⁊ parietes quā qui ligauerit in brachali suo ⁊ eam secum detulerit cū ipsa fuerit exiccata ⁊ exiccabūtur oēs vene hemorrhoidales ⁊ vlterius sang. non emittent. ❡ Expimētū magr̄i Michaelis Scoti ad oē genus fici in ano seu hemorrhoidaꝝ: accipiant᷑ tegule rubee antiq̄te ⁊ ꝯfracte ⁊ igniant᷑ fortiter in igne ⁊ aspgat᷑ desup acetum fortissimū: ⁊ desuper asperge post sulfur pulueriçatū ⁊ pa. in sella pforata sic sedēs illum accipiat fumū i ano: postea fac emplꝫ de pul. fimi colūbini cōbusti in igne i aceto forti īmisto ⁊ ponat᷑ sup ficū ⁊ teneat᷑ dcm̄ emplꝫ ibi per noctē: mane ꝟo accipe succū lapacij acuti folioꝝ rubi ⁊ menthastri. aā. ⁊ in his succis ītinge bōbacē ⁊ suppone qn̄ ibit ad sellam: deide cū folijs tapsi bar. anus tergat᷑: ⁊ ex succo ipsi⁹ madefiat: ⁊ h̄ fiat per pl̄es dies: ⁊ curabit᷑. ❡ Ad tumorē hemorrhoidaꝝ cimule abrotani ꝯtrite cū melle ca. cataplasment᷑. Itē pul. tapsi bar. cōtriti vel cōbusti: ⁊ cum melle misti ⁊ emplati: ⁊ ēt comesti mirabilr̄ vꝫ. ❡ Dixit mihi dn̄s abbas scti Pauli de setia ꝙ q̄dā habuit hemorrhoidas intus ⁊ maximū dolorē patiebat᷑ cōtinue. accepit plantaginē ⁊ tapsū bar. aā. cōtriuit cū aliq̄lr̄: ⁊ supposuit ano ter in die renouādo dictū emplm̄: ⁊ ter in nocte: infra paucos dies liberat⁹ est. ❡ Elariū magr̄i Nicolai ad hemorrhoidas restringēdū. ℞. mirabolanoꝝ embli. kebul. aā. ʒ.v. spice sq̄nāti cyperi pipis ameos olibani. aā. ʒ.ij. scorie ferri īfuse in aceto p hebdomadā vnā: ⁊ postea torrefacte. ʒ.xv. ꝯficiant᷑ h̄ mō. ℞. kebuloꝝ. xx. emblicoꝝ. xxx. terant᷑ ⁊ coquant᷑ in lib. iij. aque donec ad vnā redeāt: deide colent᷑ ⁊ colature addatur çucchari roß. ⁊ mell. aā. lib. ß. ⁊ fiat elariū de quo q̄libet mane in aurora det᷑ ad quātitatē nucis. ❡ Unguētū ꝓbatū ad dolorē ⁊ ardorē hemorrhoidaꝝ ⁊ ficuū. ℞. licij dragagāti psilij ceruse. aā. ʒ.ß. medulle bouine. ʒ.iij. frōdiū iusqami. M.ß. olei roß. ʒ.iiij. oia isil cōfice ⁊ adde vltimo vitellū oui assū vnū. ❡ Itē. ℞. ceruse lace ceruse al. olei viol. aā. ʒ.ij. fiat vng^m ⁊ tollit dolorem. ❡ Emplm̄ de porris nō trāsplantatis coctis in aq̄: ⁊ pistatis cū oleo sedat dolorē: silr̄ lingua canis: vl bismalua. ❡ Si dolor sit cū calore forti fiat emplꝫ cū herbis fridis vt viol. lact. oleo roß. ⁊ al. oui valet. ❡ Hemorrhoide paulatiꝫ auferri debēt cū suauib⁹ corrosiuis: vt. ℞. fecis aceti cōbuste salnitri salisgē. mellis. aā. pte ʒ.j. axungie antique ptes. ij. fiat vng^m: hemorrhoide mollificant᷑ cū oleo de lilio: ⁊ terbētina ⁊ nigella trita. ❡ Ad fluxū hemorrhoidarū sumant᷑. vij. pillule an̄ prādiū ⁊. vij. an̄ cenā. ℞. mirabolanoꝝ nigroꝝ emblicoꝝ cucurbite sicce cōbuste. aā. ʒ.ij.ß. karabe gūmi ara. torrefacti. aā. ʒ.ij.ß. bdelij. ʒ.iiij. ⁊ gumi dissoluant᷑ cū succo roß. vel aq̄ ei⁹ fiāt pille. ❡ Suppositoriū ex gallis balaustijs gumi arabico dissoluto in aq̄ valꝫ. ❡ In dolore hemorrhoidaꝝ. ℞. olei de lilio butyri loti cere al. fiat vng^m. adde croci pulueriçati. ʒ.j. ❡ Oleuꝫ laurinū resoluit īflationē hemorrhoidaꝝ: ⁊ oleum de lino vitellū oui cū oleo roß. sedat dolorē ani. ❡ Sedere in aq̄ decoc. fenugreci ⁊ radicis althee valet: oleū de hyri valet: flōmia de basilica vel saphena: aloes cū vino dolorem sanat: radix cardi dolori valet: ⁊ cū vino coctus curat.

❡ De exitu intestini ani. Cap. XXIIII.

A Liquando etiā accidit anū exire ppter nimiā expssionē: ⁊ relaxationē lacertoꝝ: ⁊ q̄nq̄ꝫ nō sentit stercora exeūtia. ❡ Qualitercūq̄ꝫ ēt h̄ fiat pati. curet᷑ h̄ mō vt p̄us fundamētū cū oleo ⁊ malue succo inungat᷑: ⁊ pul. picis grece boli san. rub. masti. ⁊ h⁹ rerū cōstrictiuaꝝ ano exeūti supaspgat᷑ ⁊ leniter intromittat᷑. Sedeāt ēt supra lapidē molarē ca. supra quē lapidē folia porroꝝ vino irrorata stēt. Fumigia ēt ꝯstrictiua ex gallis balau. tapso bar. ⁊ silib⁹ in vino: vel aqua decoc. in ano recipiant: ⁊ athanasia miclete ⁊ h⁹ cōstrictiua dent᷑.

A Dditio ad exitū ani vel mr̄icis valet suffumigatio facta ex corio anguille salite. Ideꝫ facit suffumigatio fcā ex limatura plūbi. Cinis cācri fluuialis est bonus scissuris ani: ⁊ pille de bdellio sunt bone.

❡ De thenasmone. Cap. XXV.

T Henasmon est vehemens cōmotio ani ad aliqḋ nociuū expellendū: vel thenasmon ē difficultas egerēdi cū maximo conamine. ❡ Fit. n. hec pas. ex frigi. ⁊ viscoso flegmate: qḋ dū in iferiori intestino nimis supflue abūdat ip̄m intestinū aggrauat ⁊ onerat: ⁊ illud itestinū intēdēs se exonerare laborat: ⁊ ide seq̄t volūtas egerēdi: ip̄m aūt flegma fri. ⁊ hu. ibi exn̄s sua frigiditate ꝯstringit: ⁊ sua viscositate coheret: ⁊ inde conatus ⁊ difficultas egerēdi nimia: ⁊ emittit pa. q̄si mucilaginē q̄nq̄ꝫ cū stercore mistā que est vt gelu pisciū: ⁊ q̄nq̄ꝫ sentit ita magnū dolorē in itestino ꝙ vr̄ sibi ꝙ quodā terebello ipꝫ itestinū pforet᷑: ⁊ dū sedet ad assellandū non ꝯcupiscit surgere: ⁊ dum surgit statiꝫ se iclinat: ꝙ ita ponderosis hu. gros. ⁊ visco. quoꝝ nā est apta petere deorsū. oia. n. p̄dicta ostēdūt hu. fridos eē in cā. ❡ Calidi ꝟo hu. eē in cā discernunt᷑ ex pūctiōe loci ⁊ ardore: ⁊ ex egestione q̄nq̄ꝫ crocea in q̄ aliqn̄ quedā gutte sanguis apparent: qꝛ q̄nq̄ꝫ rūpunt᷑ vene q̄ sūt circa anū pp nimiū conatū assellādi. ❡ Curet᷑ hec pas. h̄ mō. p̄mo ne mā acuta vlterius in longaone defluat in thenasmone epithimet᷑ epar h̄ mō. ℞. farie ordei p.j. sanda. al. ⁊ ru. aā. ʒ.iiij. hypoqsti. ʒ.ß. ros. ʒ.j. spodij. ʒ.iiij. distēperent᷑ cū oleo ros. aq̄ roß. ⁊ succo agreste: ⁊ sup epar emplastret᷑. ❡ Postea fiat clystere ex aq̄ deco. fenugre. ⁊ ordei triti: qm̄ sedat dolorē: deide istō aliud clystere restrictiuū fiat. ℞. mirtillo. balau. aā. ʒ.ß. risi torrefacti. ʒ.j. cupullarū glādiū: radi. filicis. aā. ʒ.j.ß. coquant᷑ in aq̄ pluuiali: ⁊ additis. ʒ.j. çuc. ro. ⁊. ʒ.j. olei de lino: ⁊ vitello vno oui elixati: in aceto p clystere inijciat᷑. ❡ Itē fiat nascale opti^m ad hoc. ℞. croci. ʒ.ij. myrrhe stora. calamite tur. castorei opij. aā. ʒ.j. mumie boli. aā. ʒ.ß. ꝯfice cū oleo ro. ⁊ cera al. ⁊ axungia anseris vel galline: ⁊ informet᷑ nascale in modū digiti: ⁊ itromittat᷑ in ano: sit tn̄ p̄us vnctū lacte mulieris: ꝓbatū est: ⁊ p me cōpositū. ❡ Et si humor nimiū supabūdauerit vt forte si hec egritudo supuenerit subito nulla pcedēte īfirmitate purgent᷑ cū solutiuis suis sic̄ mirabolani citrini kebuli ⁊ h⁹: ⁊ p̄dcā remedia fiāt. ❡ Experimentū ꝓbatū ad thenasmonē: ⁊ ēt in dysenteria: ⁊ diaria calefiat vt rubeat fortiter lapis molaris: deide folia porroꝝ supponāt: ⁊ acetū fortissimū supaspergat᷑: ⁊ pa. pānis vndiq̄ꝫ bn̄ coopertus fumū recipiat: ⁊ in ipso fumi. inungant᷑ renes ei⁹: ⁊ anche ex melle ca. ⁊ statiꝫ pul. fact⁹ ex se. nasturtij: pulegij: hysopi

Cause ⁊ signa.

Cura.

Probatū nostrum.

Probatū

hysopi:sic p noctē ligat⁹ iaceat:qr in mane liberatus erit: pbatū est.¶ Itē ad sedandū dolorē in thenasmone absinthiū paritaria malua bismal.mēthastrū pulegiū hysopus origanū flores camo.folia porrorꝝ hec oīa:vl' q̄dā in vino optio bul.ꝛ pa.fumū recipiat:qr:mirabil'r sedat dolorem.

Probatū

¶ Itē fumigiū de thure:ꝛ pice greca sup carbones viuos piecta est mirabile:ꝛ pbatū ad h̄. ¶ Experimētū pbatū ad idē.fiat p̄mo suppositoriū ex radice tapsi bar. oleo vio. inuncta:ꝛ puocabit sella:deide imittat̄ cū digito in itestino pax de pul.sambuci cōbusti subtil'r pulueriçati:deide aliqd̄ de p̄dcis fumigijs recipiat:ꝛ ēt sup stuphā ca.sedeat.

Dieta.

Item de tertio in tertiū diez sumat pill'as de cinoglossa:ꝛ athanasia cum vino veteri decoc.masti.ꝛ thur.¶ Carnes pulline castratine perdicū ꝛ filium assate:vel in vino coc. facto brodio apposito cymino cinamomo ꝛ croco dent̄:ꝛ caueant a cibarijs grossis frigidos ꝛ viscosos humores generantibus ꝛ piscibus oleribus ꝛ vnctuosis.

Additio. suppositoriū optimū ad thenasmonē.℞.licij thur.gumi ara.croci opij.aā.ʒ.j.sepū taurinū caprinum ceruinū ꝛ oleū ꝛ cerā insil' misce:ꝛ liciniū in h̄ vng'o itinge:ꝛ ano imitte: qr dolorē sedat.

¶ Ad tollēdū dolorē in thenasmone. ipleant̄ duo sacculi sulfuris triti:ꝛ in aceto bul.ꝛ mō sedeat sup vno:ꝛ mō sup alio cal'o q̄tū pōt pati:qr statiz tollit dolorē: ꝛ ē expertuz.

¶ Curaui quedā pa.thenasmonē h̄ mō.p̄ feci sibi fie.clystere cū axungia por.oleo vio.ꝛ ptisana:deide ɔstrictiuum aliud sibi feci fieri.¶ Dixit mihi qdā iude⁹ q̄ curabat thenasmonē ꝛ exitū ani h̄ mō.faciebat lapidē molarē calefieri ꝛ igniri fortiter:ꝛ sup frōdes porrorꝝ ponebat ꝛ irrorabat eas aceto:ꝛ fumū in ano faciebat p horaz recipe pati. Deinde itestinuz ex eis iungebat ex melle ca.ꝛ se.nasturtij pulueriçatū supaspergebat:pbatū ē. ¶ Caules elixi pisti actual'r ca.ꝛ empl'ati sedāt dolorē i thenasmōe:ꝛ fiat sepe empl'z de cepe ɔcauato pleno oleo vl' axūgia:ꝛ coc. ꝛ pista valet. Sacculus de sulfure in vino bullit⁹ ano applicatus valet.¶ Clystere restrictiuū ex deco.ro.balau.pānico riso al.ouo ꝛ oleo ro.valet.¶ Uaporatio ani cū colofonia:deinde sedere sup sacculo artbemisie calefacte i tegula ca.vino aspsa valet.¶ Suppositoriū in thenasmone ventoso. ℞.castorei opij oliba.storacis calamite.aā.ʒ.j.ceroti de camo.ʒ.j.vitellum oui vnum appositū cum bombace.

¶ De lienteria ꝛ diaria. Cap. XXXVI.

Lienteria est fluxus vētris cū lenitate stōchi ꝛ itestinorꝝ in q̄ cib⁹ ꝛ pot⁹ idigest⁹ q̄si in eadē q̄li'e in q̄ sumit̄ p secessuz emittit̄. ¶ Diaria v'o ē flux⁹ vētris cū sola humoris emissiōe.¶ Et fiūt he pas.pctō vtrūq ɔtētiue ex idigestiōe ꝛ viscoso fleg.in villis stōchi:vl' itestinorꝝ adherēte:ꝛ tūc in egestiōib⁹ appent mucillagies ꝛ grossiuz flegma ex p̄cedēte dysenteria:ēt fiunt qd̄ scit̄ ex sanguinea vel cholica vētris egōne. Ex apāte ēt intestinorꝝ fiūt qd̄ scit̄ p iflationē ꝛ dolorē itestinorꝝ diu p̄habitū: vitio ēt cerebri fit lieteria ꝛ diaria:cui⁹signa māifesta sūt:qr fiūt piodice.i.q̄ aliq̄n stāt p.ij.vel.iij.dies:q̄ pa.nō ifestāt sic q̄ nihil egerit:ꝛ vr̄ eē san⁹:ꝛ postea subito in mlta q̄titate egerit:ꝛ signū distictiuū ad h̄ ē q̄ facit egōnes spumosas:qr vt ait Hipp.in apho.Quibuscūq3 in diaria ꝛ lienteria egōnes spumose fuit his a cerebro eductio fit.¶ Signa itaq3 lieterie sūt hec:egestio subalbi coloris fluxibilis sube ꝛ q̄si vnctuosa ac si pax olei desup sparsū fuerit:ꝛ nō multū fetet sic in dysenteria: ampulle quasi vesice in fine emissionis secessus habent̄ ꝛ añ sellā grauamē circa vētrē hñt ꝛ emittūt egōnez idigestā:ꝛ q̄nq3 appent selle corꝝ solū masticate nec a v̄tute digestiua imutate:ꝛ eructāt isipidus pp flegma in ore stōchi supabūdans. In diaria v'o fit solius hu.emissio cū fluxu vētris vt dcm̄ est.s̄.

Cause.

Signa

Cura.

¶ In his itaq3 pas.p̄ si humor supabūdauerit peccās:ꝛ corp⁹ fuerit plectoricū ꝛ nā pa.fortis:purget̄ cū deco. mirabo.citrino. ꝛ kebu.aut cū aliq̄ medicia sibi ɔueniēti s̄m q̄ in plib⁹ locis dcm̄ est.ꝛ si pot'e fuerit māz p vomitū posse euāri puoca vomitū cū aliq̄ de medicis vomitiuis in ca. de vomitu puocādo dcis.postea çuc.ro.det̄ cū aq̄ pluuiali deco. masti.ꝛ h̄ fiat si reuma a cerebro dscēdit qd̄ sp q̄si in his egritudinib⁹ accidit:vt dixi p spumosas ꝛ ampullosas egōnes cogsc̄it.¶ Intercipiat̄ rheuma cū pill'is de cinoglossa:vl' cū aliqb⁹ sil'ib⁹ ad h̄ valētib⁹ de qb⁹in ca°.de rheumate satis dcm̄ ē.¶ Itē deriuet̄ mā ad nares cū sternutatorio facto ex castoreo eufor.aā.mistis ꝛ cū felle gruis vl' galli facias ide trocis.ꝛ pul. eorꝝ narib⁹ insufflet̄. h̄.n.sternutatoriū mltū valet in hac cā:valet ēt in paraliticis epilenticis ꝛ lethargicis:vl' cū ellebore al.ɔdisi:ꝛ pipe lōgo:ꝛ sil'ibus sternutatio puocet̄.¶ Itē vtat̄ lieteriā ꝛ diariā pati.syrupo tali.℞.hypoquistidos laureole scolopē.bistorte acori. aā.M.j.radicis cinoglosse tapsi bar.ꝛ buglosse.aā.M.ß. hec oīa in aq̄ pluuiali vel cisterne bul.ꝛ colent̄ ꝛ colature addat̄ tertia ps sui aq̄ ros.ꝛ fiat syrup⁹ cū çuccharo ros.ꝛ çuccharo al.duro.aā.de q̄ in die ac nocte sumat cū aq̄ pluuiali decoc.mēthe ꝛ cinamomi.¶ Itē athanasia ꝛ miclete cū aq̄ pluuiali vel cū syrupo p̄dcō dent̄ q̄tidie.Succus ēt plantagis cū gumi arabico vel psilio mixt⁹: ꝛ cū masti. assato in potu dat⁹ valet mirabil'r.¶ Iungat̄ stōchus ex oleo masticino vel ex oleo ponticorꝝ:qd̄ sic fit.℞.leuistici myrti acatie spodij sumach corticum q̄rc⁹ maligra.risi se. plātagis boli masti.gumi arabici corticū sorbe nespulorꝝ bdellij coralli al.ꝛ rub.san.dra.pilorꝝ leporis vstorꝝ se.citoniorꝝ cinamo.grossi:ꝛ isipidi radicis maligrana. hec oīa pulueriçata in oleo q̄usq3 3ª ps remaneat coquat̄. Uel ex eorꝝ pul.cū succo mēthe ꝛ plātagis iformēt̄ pill'e ꝛ dent̄: qr stōchū miro mō ɔfortāt ꝛ restrigunt quēlibet fluxū vē. seu hemor.ꝛ venarū ꝛ mēstruorꝝ.pñt ēt p̄dcā in aq̄ pluuiali decoq:ꝛ ide pōt fieri syrup⁹ vel clystere ad p̄dcā:qm̄ miro mō opant̄.

Ad oēm fluxum.

¶ Empl'z istud stōcho apponat̄:qd̄ ad lienteriā ꝛ diariā valet.℞.masti.hypoqstidos ros.laudani storacis ligde.aā.ʒ.ß.olei ros. succi cydoniorꝝ succi mēthe ꝛ cere.q.s.vel solū empl'z ex farina tritici cū succo menthe ꝛ aceto misto valet ad idē.¶ Empl'm aliud pbatū qd̄ in oī fluxu vētris vl' ēt ɔ debilitatē stōchi valet.℞.ros.sansuci ocimi cubebe anisi feni.spice galāge gario.cinamo.masti. sumach cimarū mirthi panis vsti:ꝛ in aceto extincti succi mēthe cōis succi absinthij vel sube eius in aq̄ ros.lote:qd̄ meli⁹ ē:balsamite storacis calami aromati.amoniaci costi laudani.aā.ʒ.ß.resoluant̄ oīa cū oleo ros. terbentina ꝛ cera ꝛ fac empl'z qd̄ ɔtiue portet supra stōchū.

Ad oēm fluxum et debilitatē stomachi.

¶ Oīa cibaria idigestibilia:ꝛ viscosos hūores gñantia subtrahāt̄ carnes pingues ꝛ vnctuosa cibaria dent̄:brodiū ēt gallinarū vel caponū:ꝛ castrati pingues dent̄ cū qb⁹ duodeciz glandes vel.ʒ.j.acatie cocta sint sumat granuz risi ꝛ silia:dent̄ sorbe ꝛ nespula fruct⁹myrtillorū pira ꝛ coctana assa ꝛ sil'is restrictiua comedāt.¶ Balneū ad lieteriā diariā:ꝛ quēlz fluxū patiēti vtile.℞.rubi ꝛ myrti nespulorꝝ ꝛ coctanorꝝ agrimonie buglosse lingue auis tapsi bar.nu.cypres.lauri balau.corticis maligra.ꝛ siliuz stipticorū in aq̄:bulliāt oīa p̄dcā ꝛ balneet̄ in ea pa.vel sedeat in aq̄ saltē:ꝛ p̄dicte herbe stōcho sepe applicent̄ vel spōgiā in ipsa aq̄ ifusam stomacho applica.¶ Electuaria ēt ɔfortātia sic diaciminū dianthos diarodon abbatis ꝛ silia tribuant̄. Electuaria ēt trocis.ꝛ alia ɔstrictiua q̄ in sequēti ca°.dicent̄ tribuant̄ ad vltimū. ¶ Et si lieteria vl' diaria ex apāte stōchi fiat:vl' itestinorꝝ curet̄ s̄m q̄ in tractatu febriū ca°.de apāte stōchi ꝛ intesti

noꝝ dicā. ¶ Lienteria x̄o ex p̄cedenti dysenteria fcā est incurabilis eo φ in dysenteria ampli⁹ pili nō renascunt̄. ¶ Empl'z valde valens diarie lienterie ⁊ dysenterie. ℞. acatie psidie gypsi arilloꝝ vue boli hypoquistidos roris syrici balaustie euisci galbani myrti masticis. aā. ʒ. ß. oia insil' ↄficiant̄ ⁊ stōcho ⁊ ventri applica. ¶ Itē gariofilos cinamomū myrtilloꝝ cimas ⁊ roß. in aceto forti fac bullire: ⁊ spōgiā in h̄ iprime ⁊ ca. stōcho sepe ⁊ sepi⁹ appone: ⁊ si cum p̄dictis farinā tritici misceat̄ a stōcho emplastres valet miro mō ad lienteriā diariā ⁊ vomitū. ¶ Itez salse in caplo de vomitu dicte cū carnibus assatis dent̄.

Additio. Expimtū magr̄i Petri hispani ad lienteriā ⁊ dysenteriaz: elixent̄ q̄tuor oua ī aceto forti: ⁊ vitella duoꝝ ex̄bas ⁊ pone ea supra prunas ardētes infundendo sup̄ ea cū forti aceto: ⁊ sic facias q̊usq3 denigrent̄: deide remoue ⁊ pulueriça: ⁊ pul. ip̄m in corp̄e galline vetustissime depilate mūdate ⁊ lote optie ponas: ⁊ dimitte eā in tātū decoq in aq̄ pluuiali: vl' cū reb⁹ stipticis mista q̊usq3 caro ab ossib⁹ sepet̄: ⁊ tūc eā des ad comedēduz: ⁊ brodiū ad bibendū: ⁊ pul. gariofi. nu. mus. ⁊ cinamo. adde. ⁊ si eā sic sumere negt fac tostā. ¶ Et da syrupū quē p̄baui in me dū paterer fluxū vētris imoderatū q ↄstrinxit me statiz. ℞. sumach balau. granoꝝ granati acetosi coriaz risi roß. imaturaꝝ se. myrtilloꝝ oiuz assoꝝ. aā. ʒ. j. se. plā. masti. gumi ara. anthere spodij amidi assoꝝ. aā. ʒ. ß. coquant̄ in aq̄ cisterne: ⁊ in lib. iij. colature adde succi cydonioꝝ lib. ß. succi plā. depurati aq̄ ro. aā. ʒ. iij. çuc. lib. ß. ⁊ in oleo bul'. cina. boni pulueriçati. ʒ. ß. gariofi. ʒ. ij. ligatis i pecia linea addidi ↄsolide maioris ⁊ mino. ⁊ plā. capi. ve. aā. M. j. ¶ Syrup⁹ valēs ad diariā ⁊ lienteriā. ℞. san. ora. spodij ros. sand. al. ⁊ ru. sumach risi assi fructuū myrtilloꝝ aā. ʒ. ß. se. portu. lac. plā. gumi ara. simphiti balau. berb. mumie acacie masti. assatoꝝ. aā. ʒ. v. çuc. ro. ⁊ al. aā. aq̄ ros. partes. iij. ¶ Empl'z qd̄ ↄ fluxuz vētris ⁊ lieteriā cōposui. ℞. mēthe sicce balau. myrti. corti. maligra. ⁊ se. ei⁹ ⁊ anthere floꝝ rorisma. ʒ. j. myrrhe masti. gumi ara. aā. ʒ. ß. ↄfice cuz vio veteri ⁊ succo cydonioꝝ. ¶ In fluxu vētris ⁊ lieteria ↄfert el'ariū. ℞. caude eqne balau. mēthe masti. aā. ʒ. j. fol. myrti se. li. aā. aur. v. quilibet per se pistet̄ p̄pter substantie grossitiez: ⁊ cribellet̄ subtil'r: ⁊ cōfice cū syrupo myrti: dosis eius sit mane ⁊ sero. ʒ. ij. ⁊ sic de alijs.

¶ De dysenteria epatica ⁊ intestinoꝝ. Cap. XXXVII.

Dysenteria est flux⁹ vētris cū excoriatiōe itestinoꝝ ⁊ saguiea vētris egōne. ¶ Cui⁹ tres sūt spēs. Pria spēs ē qñ egestio ē sil'is loture carnis: ⁊ hec leuit̄ curat̄ si medic⁹ fuerit studiosus. In scd̄a x̄o spē emittit̄ egestio sil'is rasure chartaꝝ q̄ ab itestinis abradit̄: ⁊ hec ē difficil' ad curāduz: tñ bñ curat̄. In 3ª x̄o spē emittit̄ qñq3 frustū itestini p̄uū: ⁊ tūc sigñat p̄uū itestinū eē lesuz: ⁊ hec spēs est icurabilis. ¶ Dysenteria tripl'r ↄsiderari pōt. s. mā'l'r local'r ⁊ effectiue. Mā'l'r q2 alia fit de sāguie adusto. alia de flegmate salso. alia de flegmate nāli q̄litate ⁊ quātitate peccāte ẜm φ hēmus ab Hipp. in 7° apho. In cholerico secessu ⁊c̄. Si x̄o sit alb⁹ cū fl'ate est. Si sit niger ex chol'a nigra. Si citrina ex chol'a: ⁊ nigra qdez est mala: vt ait Hip. in apho. Dysenteria si a felle nigro ichoauerit mortalis. Local'r ēt ↄsiderat̄ dysenteria: quia alia fit vitio stōchi vel itestinoꝝ: alia vitio sup̄ioꝝ: alia vitio inferioꝝ. Si fuerit dysenteria vitio sup̄ioꝝ itestinoꝝ: tūc dolor supra vmbilicū sentit̄: ⁊ vr̄ pa. φ totū corp⁹ siuū ab vmbilico supius dolore circūcingat̄: ⁊ san. egōni mistus egredit̄. Si vitio itestinoꝝ iferioꝝ fiat dysenteria dol'or ab vmbilico inferius sentit̄ supra pectine ⁊ circa renes: nec est sanguis

Triplex species,

Tripl'r cōsiderat̄ dysenteria,

egōnib⁹ valde cōmistus. ¶ Et est alia dysenteria q̄ vitio epatis fit: ⁊ hec dr̄ dysenteria epatica. In hac. n. dysenteria nil aliud q̄3 san. pur⁹ emittit̄: ⁊ hec dysenteria periculosior alijs ē. Accidit. n. ex abūdātia san. epatis vel venaruz: ⁊ ex defectu ↄtētiue v̄tutis epatis: vel ex icisione man⁹ vl' pedis. san. n. illas venas nutritur⁹ in epate remanens p̄ meseraicas venas ad itestīna deducit̄: ⁊ p̄ secessuz emittit. ¶ No. φ in dysenteria qñq3 adest febris ⁊ defectio appetit⁹: qd̄ ē pessimū. iuxta illd̄ Hip. in apho. In lōgis dysenterijs abstinētia cibi maluz: ⁊ cū fe. peius. ardor ēt pudici sitis fastidiū ⁊ torsio vētris mala sunt signa. Itē cum appet egestio viridis vel nigra vel eruginosa semp̄ maluz signū ē ⁊ mortale. ¶ Si igit̄ mā dysenterie in sup̄iorib⁹ fuerit itestinis: ⁊ corp⁹ fuerit plectoricū euēt̄ cū decoc. mirabo. citrinoꝝ ⁊ kebuloꝝ. aā. ʒ. j. ß. thamarindoꝝ cassiefi. çucchari ro. noui. aā. ʒ. j. ↄficiat̄ cū syrupo vio. vel roß. ⁊ dent̄: postea restringant̄ h̄ mō. ℞. mirabolanoꝝ citrinoꝝ adustoꝝ supra tegulā ignitā anthere paꝝ assē. aā. ʒ. ß. masti. gumi ara. aā. ʒ. j. ʒ. çucchari ro. antiq. ʒ. j. aque ros. vel syrupi ros. q. s. oia isil' distēperent̄ ⁊ in potu tribuant̄. p̄batū est: q2 miro mō restringit. ¶ Syrup⁹ ↄstrictiu⁹ in dysenteria magr̄i mei in oi fluxu ↄueniēs. ℞. sandali albi ⁊ ru. rosaꝝ spodij. aā. ʒ. ß. se. portulace: se. acetoselle amidi assi: se. nasturtij assi: castanearū ponticaꝝ: masti. assi absinthij. aā. ʒ. iiij. opij. ʒ. v. rad. cynoglosse ⁊ ↄsolide maioris ⁊ mino. virge pastoris ca. ve. siccaꝝ scolopēdric. aā. M. j. çucchari ro. ⁊ çucc. al. aā. q. s. ⁊ in fine adde succi cydonioꝝ lib. ß. quotidie det̄ iste syrupus: qm̄ ē mirabilis. Itē si det̄ in isto syrupo. ʒ. ß. de trifera magna cū pauco vino decoc. masticis assati ē mirabilis: ⁊ p̄batū ad h̄. ¶ Syrup⁹ ēt myrtin⁹ miclete diarodō athanasia troc. de spodio dati cū succo plantagis aq̄ ro. ⁊ vino: mirabil'r valēt. ¶ Pill'e magr̄i mei p̄bate ad dysenteriā: ⁊ ad oēz fluxū vētris. ℞. myrte croci thuris licij boli masticis opij thebaici. aā. pulueriçent̄ oia: ⁊ cōfice cū aq̄ ro. ⁊ san. v. vel. vij. dent̄ in sero: p̄batū est: ⁊ ego loco licij posui san. ora. ⁊ exp̄tus suz. ¶ Fiāt ēt empl'a in frōte ad somnū p̄uocādū: de qb⁹ in ca. de phrenesi dāte deo dicā. ¶ Zucchaꝝ ros. antiquū: caseū subtil'r icisuz ⁊ assatū cū melle comedat pira/coctana/mespila/corna/sorba/⁊ h⁹ fruct⁹ ↄstrictiuos: comedant aues/pull'os/turdos/⁊ h⁹ elixos in aq̄ pluuiali: vel assatos q̄ ipleant̄ de frōdib⁹ myrtil. ⁊ pauca cera noua ibi apponat̄ cū coquūtur ⁊ dent̄ ad comedendū. Se. etiaz plantagis supra tegulam assium ⁊ tritū cū ouo sorbili det̄: qm̄ miro mō fluxū stringit ⁊ dysenteriā: ⁊ in h̄ cōcordant Auicē. Gal'. Ra. Platearius: ⁊ q̄si oēs auctores medicine. Idē facit se. nasturtij sil'i mō assatū: p̄batū est. det̄. ʒ. ß. cuz çuccharo ro. de q̊cūq3 vis. ¶ Or si mā dysenterie ↄtineat̄ in iferiorib⁹ itestinis: qd̄ p̄ signa sup̄ius dcā cogn̊scit̄: tūc in p̄n° fiat clystere mūdificatiuū h̄ mō. ℞. ordei fracti. P. ij. furfur. P. j. ros. ʒ. q̄rtj. oia decoq fac p̄fecte ⁊ colent̄: ⁊ adde colature mell' ro. ʒ. ij. olei ro. ʒ. q̄rtj. ide fiat clyste. deide fiat clyst. ↄstrictiuū h̄ mō. ℞. ros. gallaꝝ acatie hypo. bala. fructuū myrtilloꝝ gumi ara. drag. masti. cina. grossi ⁊ pontici sumach spodij. aā. ʒ. q̄rtj. risi torrefacti lentiū torrefactarū aā. ʒ. q̄rtj. hec oia trita in aq̄ pluuiali ⁊ in vino. aā. coquant̄ ⁊ colent̄ ⁊ colature misce çucchari ros. antiq. ʒ. ij. sepi renū hircoꝝ liq̄facti. ʒ. j. ß. vitella duoꝝ ouoꝝ i aceto elixatoꝝ: ⁊ si sit p̄funditas vulneris in intestinis: adde cere liq̄facte ʒ. ß. Uel fac clystere soluz ex bolo lapide emathitis sang. dra. ⁊ masti. tritis: ⁊ distemperent̄ cū succo plātagis ⁊ corrigiole. ¶ Syrupus plantagis vel myrtinus: vel ali⁹ syrupus cōstrictiuus per clystere inijciat̄ addito sepo hircino vl' caprino recēti ⁊ cera liquefacta. ¶ Itē intret pa. mane ⁊ sero si sit fortis in balneo isto: qd̄ valet ad oēm dysenteriam lienteriā ⁊ fluxū vētris. ℞. corticis castaneaꝝ lib. j. radicis

De epatica.

Cura. Si fuerit mā in intestinis superioribus.

Si materia fuerit in itestinis iferiorib⁹.

radicis querc⁹ prunelorum/granatorum/pirorum/mespilorum/ꝛ cotanorum/ꝛ foliorum pdictarum arborum.añ.fasciculum vnū myrti glandiū rosaꝝ siccaꝝ: radicis filicis tyriones rubi foliorum boraginis corrigiole bala sumach risi milij.añ.lib.ß. oia hec vel q̄daz eorum in aq̄ pluuiali bul. ꝛ in isto bal. stet ꝛ sedeat in mane ꝛ in sero q̄ztū pa.placet:ꝛ ibi sumat athanasiā vel micletā cū succo plantagis vel çucbcaꝝ ros. antiquū saltē vel aliq̄ ꝯstrictiua:ꝛ vtat̄ alijs ꝯstrictiuis dictis superius. ¶ Itez fiat epithima.℞.corticis maligra.balau. laudani galbani ros.masti. mēthe cōis gumi ara. sanda.al. ꝛ ru.añ. terant̄:ꝛ oia cū aq̄ ros.distēperent̄.Et si mā dysenterie fuerit in iferiorib⁹ itestinis epithimet̄ pectē ꝛ renes ꝛ vēter ab vmbilico iferi⁹.Si ꝯo in supiorib⁹ itestinis mā dysenterie fuerit tūc supra vmbilicū.Si ꝯo fuerit in medijs itestinis:qd̄ p dolorē supra vmbilicū cog̊scit̄:tūc dcm̄ epithima supra vmbilicū apponam⁹. ¶ Empl'a ēt ꝛ epithimata in cap'o de diaria de vomitu p̄ter nām ꝯstringendo in his causis competūt. ¶ Itē si mā vt dixi fuerit in medijs itestinis ptiz p medicamē expressiuū:ptiz p syrupos ꝯstrictiuos trociscos balnea clysteria:ꝛ epithimata supius dcā curet̄. ¶ Itē si fuerit dysenteria cū thenasmone fiāt sedatiua thenasmonis:ꝛ oia necia in cap⁹. ꝑprio dicta. ¶ Et si fuerit dysenteria epatica dent̄ syrupi ꝛ electaria ꝛ pul. trocisci ꝯstrictiui dicti. ¶ Electariū qd̄ valet ad oēm dysenterie spēm ꝛ diarie:ꝛ ad quēlz fluxum vētris.℞. sumach gumi arabici boli acatie hypoqistidos myrtillorum.añ.ʒ.iij.lapidis emathitis masti.sang.dra.añ.ʒ.ij.ß.mumie cina.amidi psidie simphiti ros.añ.ʒ.ij.coralli albi ꝛ ru. se.cydoniorum ꝛ papaueris al.añ.ʒ.j.ß.spodij corrigiole:se.acetoselle plantaginis anthere dragagāti camedreos.añ.ʒ.j.maioris ꝯsolide minoris ꝛ medie.añ.ʒ.j.nucis karabe:vel cacabre: se. malue florum oçimi.añ.ʒ.j.succi arnoglosse:succi cimarū rubi:succi cydoniorum ꝛ virge pasto. ꝛ plātagis.añ.ʒ.j.çuccha/ri ros.veteris ꝛ çucchari al.q.s.vtat̄ co pa.quotidie:qm̄ est mirabile. ¶ Trocisci mirabiles ad ꝯstringēduz dysenteriam ꝛ oēm fluxū.℞.ros.spodij berberis acatie balaustie hypoqistidos gumi ara.tur.myrrhe:se.coriandri: semi.nasturtij sticados eupatorij.fructuū myrti costi psidie symphiti karabe vel cacabre sandalorum al.ꝛ ru.se.plantaginis: se.acetose:mirabolanorum kebulorum.añ.ʒ.q̄rt.oia hec terāt̄: ꝛ in aceto fortissimo per diē ꝛ noctē iaceāt seu infundant̄: deinde adde pul.boli lapidis emathitis sang. dra.añ.ʒ.j.ꝛ cū aqua pluuiali vel ro.vel succo plantagis cydoniorum vel myrtillorum trociscos in forma:quorum glibet sit pōderis.ʒ.j. ꝛ dent̄.x.vel pul.eorum per clystere iniJciat̄: qm̄ in oi fluxu seu dysenteria sunt experti:ꝛ sic de alijs.

Elect. summi ad oēs fluxum mirabile.

Troci. ad oēs fluxū mirabiles.

Pul. expt. ad oēs dysenteri.

ADditio. Pul. pbat⁹ ad oēm spēm dysenterie siue sit epatica siue itestinalis.Accipiat̄ turtur cū pēnis suis ꝛ iteriora extrahant̄:ꝛ pul. boli ar.san.dra. mumie cum forti aceto ꝛ vitellis ouorum.q.s.ꝯficiat̄:ꝛ ex hoc turtur ipleat̄ ꝛ in olla noua ponat̄ ꝛ optie sigillet̄ in furno panis cōburat̄:ꝛ de ħ pul.des q̄tidie cum succo plantagis vel aq̄ ro.vl' zucchāro ro.antiq̄ vel aliq̄ syrupo ꝯstrictiuo: pbatū est. ¶ Syrup⁹ ꝯstrictiu⁹ in dysenteria valens:ꝛ in fluxu vētris.℞.ros.siccaꝝ.ʒ.ß.sanda.al.ꝛ ru.añ.ʒ.q̄rt.ord. mūdi ꝛ assi.℔.j.ca.ve.M.j.spodij.ʒ.q̄rt.bul.oia isimul in aq̄ pluuiali:ꝛ adde succi arnoglosse vl' q̄nquenerue succi virge pasto. depurati.añ.lib.ß. çucchari.q.s.fiat syrupus. ¶ Et dēt̄ syru.plantagis pbat⁹ ad oēm spēm dysenterie: ꝛ fluxū vētris.℞.succi plātagis depurati.ʒ.iiij.aq̄ pluuia. vel ros. qd̄ melius est lib.j.spodij nucis cypressi balaustie sumach san.dra.gumi ara.masti.thur.gallarum hypoqisti.lapidis emathitis resine.añ.ʒ.ij.terant̄ oia in p̄dicto succo ꝛ aq̄ ros.vsq3 ad medietatē coquant̄:ꝛ addito çuc. fiat syru.

Syrupus expertus.

de quo det̄ quotidie cū aq̄ plu.decoc.spodij gumi arabici masti.assatorum:qm̄ est mirabile ꝛ pbatū. ¶ Trocisci pbati ad dysenteriā ꝛ ad oēm fluxū vētris.℞.glādiū licij fructuū thamarisci thuris balau.añ.ʒ.j.opij gumi ara.masti. asari.añ.ʒ.ß.fiāt trocisci:quorum glibet sit.ʒ.j.ꝛ cū aq̄ ros.ꝯficiant̄:des vnū cū syrupo plantagis vel myrtino vel saltez cū çuccha.ro.vel aq̄ cisterne:stringit eniz fluxū ventris:ꝛ valet ꝯ dysenteriā. ¶ Experimētuz fratris Alberti ꝯ fluxum vētris:accipe caseū durissimū ꝛ antiquatū ꝛ tridat̄ ꝛ ponat̄ in aq̄ pluuiali in qua decocte fuerint balau.thus sumach ꝛ gumi arabicū ꝛ multū in dcā aq̄ coquant̄:ꝛ postea remoueāt̄ ꝛ desiccent̄ cū p̄dictis reb⁹: deide case⁹ grattet̄ cū modico p̄dictarum rerum pul. sup lagana paste leuata bene cocta ponant̄ ꝛ dent̄ pa.q2 quēlibet fluxum stringunt ꝭm Albertū. ¶ Nota q̄ pul.mirabolanorum vstorum sup lar vel sup tegulaz ignitā donec nigrescāt dat⁹ cū çucchāro ro.veteri vel cū syrupo myrtino:vel syru.ro.vel aliquo alio cōstrictiuo mirabil'r stringit oēm fluxū vētris.Et no.q̄ si fluxus est cholericus debēt esse citrini.si flegmaticus kebuli. si mel'icus indi.Et hēas q̄ in oi fluxu sunt expti. da.ʒ.j.ad plus.Et qdā addunt vt masti.se.plantagis assatorum.añ.ʒ.ij. gumi ara. assi.ʒ.iij.de pul. mirabolanorum.ʒ.j.ꝛ det̄ bis vel ter in die pa. ¶ Dysenteria vtpl'm fit de flegmate grosso viscoso adherēte fortiter itestinis:q2 diu retinet̄ ꝛ calefit: ꝛ ex ħ acuitatē acgrit:ita vt final'r mordeat itestina ꝛ vlceret:ꝛ inducit ani exitū dolorē pressurā vel expressionem ꝛ pōdus:tūc melior cura est si passio est infra vmbilicū:clystere qd̄ fit.℞.aque lib.j.ß.mellis.ʒ.iiij.teneat multū ꝛ iteret̄ sepius ꝛ in declinatiōe ad roborāduz itestina:in dicto clysteri pōt addi rose in decoc.vel aliud stipticū.Et si mā declinet ad cholerā valet vnctio olei ro.ꝛ aspersio pul.ro. Et si mā ē flegmatica fiat cū oleo masti. ꝛ pulueriçet pul. eiusdē:ꝛ apponat̄ fascia:ꝛ supra ventrē fasciet̄. ¶ Sed si mā est cholerica faciens morsurā ꝛ adustionē in aq̄ ordei spissa bul'.plantago vel solatrū ꝛ dissoluant̄ duo alb.oui ꝛ fiat clystere.ꝛ pōt addi.ʒ.iiij.papaueris albi vsti:pōt addi olei ros.ʒ.ij.gumi ara.ʒ.ij.pōt ligari extrema ꝛ fieri vētose circa epar. ¶ Itez bibat de hac aq̄ in qua bul. ro.assate in tegula gumi ara.assatū bolū ar. itegrū assatū bul'. in aqua ad ꝯsumptionē q̄rte ptis bibat qn̄ vult bibē mane ꝛ sero. ¶ Electariū.℞.ꝯserue ro. ru.coral.ʒ.ij.ß.karabe.ʒ.j. hiacintorum granatorum saphyri.añ.℈.ß.margaritarum.ʒ.ß.si ē dysenteria chol'ica adde acatie.ʒ.ß.ꝛ de crystallis.ʒ.ij. ¶ Empl'z ex se.iusqami albi triti cū al.oui ꝛ modico aceti sup pectinez ꝛ renib⁹:si mā ē chol'ica vel ēt herba pista. ¶ Empl'z ex oleo ro.masti.nucib⁹ veterib⁹:ꝛ glandib⁹ recētib⁹simul pistatis si vmbilico supponat̄ valet dysenterie. ¶ Empl'z ex masti.gumi draga. bolo san.dra. granis granatorum acetosorum:ꝛ granis vuarū acerbarum acatie ꝛ cortice granatorum: ꝛ succo polygonie siue lingue passarine valz. ¶ Reubarbarūz assum datū cū succo plantagis ꝛ modico vini valet. ¶ Lana succida oleo ro.infusa calida supponat̄ vētri dolenti. ¶ Empl'm ex gall'.cortice granatorum myrti sumach florib⁹ malue ros.siccis capriolis vitis siccis dactilis in vino stiptico coctis pone loco dolenti. ¶ Pille ad diariaz. ℞.hypoqistidos balau.lapatij acuti.añ.ʒ.ij.mumie.ʒ.j.fac pillas:da.v.añ prādiuim:ꝛ.v.añ cenā:ꝛ post bibat parum de succo myrti vl' vini austeri. ¶ In cholica dysenteria.℞. karabe:se. acetose:plantagis:berberis:gumi assi:crystalli. añ.ʒ.ij.acatie coral.papaueris al.añ.ʒ.iij.cāphore gra.vij. fiat puluis qui sumat̄ cuz syrupo berberis vel plantagis: vel misce pul.cū çucchāro antiquo ꝛ sumat̄.ʒ.ß.añ prādiū ꝛ cenā:ꝛ in matutinis. ¶ Syrup⁹ de myrto.℞. succi myrti lib.j.succi cydoniorum lib.ß.sumach acatie.añ.ʒ.ij.ro.ʒ.ß. spodij hypoqui.añ.ʒ.j.masti.ʒ.ij.gumi ara. dragā.añ.ʒ.j.ß.

Trocis. expti.

aqua plu.q.s.fiat sy.cũ melle vl' çuccharo:⁊ põt addi succi plantagis lib.ß.se.papaueris al.ʒ.j.aque lib.ß.Succi plantaginis ⁊ portulace ⁊ lapatij acuti valent si cuꝫ eo bibatur ℈.j.coaguli lepo.vel hedi.¶ Mumia cũ succo plantaginis clystericata valet in dysenteria:diapapauer nigrũ vꝫ. ¶ Syru.de berbe.valet:q2 vincit choleraꝫ:⁊ sitim remouet:ventrẽ retinet:cõfert rasure:⁊ fluxui vẽtris: se.acetose valet in p̃dictis:⁊ sit finis huius capituli.xxxvij.

¶ De distemperãtia epatis in caliditate seu frigiditate ex opilatione seu duricie ipsius. Cap.XXXVIII.

Epar multoties distẽperat̃ ex caliditate:aliqñ ex friditate:⁊ aliqñ ẽt opilat̃.Distẽperãtia itaqꝫ in cal'itate seu friditate:aliqñ est cũ hu.vitio:aliqñ sine hũo.vitio.

¶ Signa male complexionis calide.

¶ Si fuerit distẽperãtia epatis cal'a sine humoris vitio cognoscit̃ ꝑ dispõnẽ corpis:qm̃ nõ est plectorica.cog̃scit̃ ẽt per vrinã:q2 nõ est vehemẽter tincta: dolor etiã suꝑ epar nõ sentit̃ nimis intẽsus: ⁊ ẽt egõnes nõ sunt multũ tincte.Si ꝟo fuerit ca.epatis distẽperãtia cũ humoris vitio:tunc vrina appet multuꝫ tincta rubea vel subru. vel citrina vel subcitrina cuꝫ aliquali croceitate superius. Qñqꝫ pungitiu⁹ dolor a latere dextro suꝑ epar sentit̃ calorez:patit̃ infirmus sitim ⁊ oris amaritudinẽ:⁊ color faciei citrinus appet.

Cura.

¶ Calida ꝟo epatis distẽperãtia sine humoris vitio curari soluꝫ põt ꝑ localia adiutoria alterãtia: sicut cũ vnctiõe olei ro.vel vio.cũ populeon:⁊ aceto modico inungẽdo supra epar vel cũ epithimate tali.℞.ros.ʒ.ß. farine ordei.ʒ.j.sanda.al.⁊ ru.cora.al.⁊ ru.añ.ʒ.ij.tẽperent̃ cũ succo endiuie ⁊ solatri vel vermicularis aq̃ ro.vel oleo vio.⁊ epithimet̃ suꝑ epar.¶ Aliud ad ideꝫ.℞.sanda.al.⁊ ru.añ.ʒ.ß.gumi ara.se.portu.spodij.añ.ʒ.ij.terant̃ ⁊ distemperent̃ cũ succo cimaꝝ rubi:⁊ aq̃ ros.⁊ pãnus liquori ipso ĩfusus epati supponat̃. Dieta ẽt frida syrupi fridi ⁊ el'aria frida ⁊c.ẜm q̃ dictum est in.c.de dolore capitis:ex calida aeris distẽperãtia fcõ sine hu.vitio.¶ Si cũ hu.vitio fuerit siue fuerit corp⁹ plectoricũ:⁊ virt⁹ ⁊ etas ꝑmiserint fiat minutio de vena epatꝭ brachij dextri:post det̃ de syru.ros. ⁊ oxiçaccara.añ.ʒ.j.cũ frida.Uel des de isto syru.quolibet mane.ʒ.j.ß.cũ aq̃ decoc.endiuie ⁊ scariole.℞.vol.endiuie epatice cycoree ca.ve.scariole radicis apij asparagi ⁊ brusci.añ.M.ß.ordei mũdi.P.ij.se.cõiuꝫ.ʒ.ij.sanda.al.⁊ rub. añ.ʒ.iij.spodij.ʒ.ij.çuccha.lib.j.succi solatri lib.ß. succi granatoꝝ acetosoꝝ.ʒ.iij.sumat de isto syrupo quousqꝫ mã sit digesta:post euet̃ humor nõ cũ medicia scamoneata:quia mirabil'r nocet epati:purget̃ g̊ cũ deco.in ca°.de dolore capitis ex co.fcõ scripta.Uel cuꝫ ista.℞.ca.ve.scolopendrie epatice.añ.M.j.iuiubas.xv.pruna sicca.xxx.h oĩa in sufficiẽti quãtitate aq̃ bul'.⁊ colature addat̃ çucchari vio.thamarindi cassiefi.añ.ʒ.j.reubar.ʒ.iij.çucchari ro.ʒ.j.vel purget̃ cũ triphero oxi psilitico vel diacatholicon ⁊ sil'ib⁹. Et post purgationẽ dent̃ triasandal'.⁊ diarodon iulij. Syru. etiã violat⁹ ro.epithimata dicta supi⁹ supra epar ponant̃. Et si fuerint qñqꝫ ꝯstipati fiat eis clystere lenitiuũ dietentur:vt in capitulo de dolore capitis ex co. facto dictuꝫ est.

Male cõplexionis frigide signa.

¶ Or si sit epatis distẽperãtia frida cũ hũoris vitio vrina erit alba glauca tenuis:color faciei pallidus:⁊ labia alba pallida:dolor supra epar:⁊ dextrũ hipocũdriũ defect⁹ digestiue stõchi:⁊ post comestionẽ magis molestant̃ :⁊ grauedinẽ ⁊ iflationẽ patiunt̃. ¶ Or si sit epatis distẽperãtia frida sine hũoris vitio:tũc adsunt p̃dcã synthomata:sꝫ nõ ita intẽsa corp⁹ nõ ẽ plectoricũ sꝫ extenuatũ:⁊ tũc solũmõ localib⁹ adiutorijs vel remedijs curat̃. Inungat̃ epar ex oleo laurino/muscellino/agrippa/marciatõ/dialthea:⁊ ceroto in cura stõchi fridi dcõ :⁊ ẽt vnctionib⁹ ⁊ empl'is ibi dictis: fomentet̃ epar spõgia marina ĩtincta in vino deco. baccarũ lauri ⁊ cã epati semꝑ applica.¶ Si ꝟo epatis distemperãtia fuerit frida ⁊ fuerit cũ humoris vitio:digerat̃ mã cũ oximelle cõposito vel cũ syr.tali.℞.floꝝ absinthij camo.añ.ʒ.ß. sq̃nãti.ʒ.j.cyperi.ʒ.iij.spice.ʒ.ij.mel. ru. ⁊ dispumati in hyeme lib.j.ß.in estate ꝟo cõfice cũ çuccharo: postea cũ mã fuerit digesta purget̃ cũ hierapi. Gal'.vl' hieralogodion:vel decoc.in.c.de dolore capi.ex fl'ate fcõ dcã. Et fomẽtet̃ epar vnctiõib⁹ ⁊ epithimatib⁹ in codẽ.c.dcis. ¶ Empl'ꝫ qd̃ ꝯfortat stõchũ ⁊ epar qd̃ ponit Ras. in diuisionib⁹ vtile ẽ in hac cã:dent̃ el'aria cal'a sicut diaciminũ: diaspꝛmaton:diariũ gariofilatuꝫ ⁊ hõ.Uel h elec.℞.cina. ameos gariofi.nucis musca.mast.folij galãge.añ.ʒ.ij.spice cardamomi maioris ⁊ mino.carui ⁊ çinçi.añ.ʒ.j.lignial'.piperis lõgi.añ.℈.iiij.ambre.℈.iij.syru.ro. lib.ij.

Opilationũ epatis signa.

¶ Qñqꝫ opilat̃ epar qd̃ a fridis seu ca.accidit hũorib⁹. si ex fridis hu.aut est in gibbo epatis:⁊ tũc vrina erit al.aquosa ⁊ subtilis:aut in cõcauitate epatis:⁊ tũc appet egestio liquida ⁊ alba:⁊ vrina palida ⁊ subpalida:⁊ dolor sub diafragmate dextro ⁊ tumor. Aliqñ ꝟo accidit ex retẽtiõe hemorrhoidarũ vel mẽstruoꝝ: cui⁹ cura est hemorrhoidas vel menstrua ꝓuocare:vt dcm̃ est.

Cura.

¶ Cuꝫ itaqꝫ ĩpa opilatio ex fri gidis hu.in cõcauitate seu gibbo epatis fuerit:digerat̃ mã cũ syrupo nũc ꝓxĩe scripto:⁊ el'aria dcã dent̃ purgato p̃us corpe vt dcm̃ est:vt in distẽperãtia frida cũ hu.vitio. Uel digerat̃ mã cũ isto syru.ad opilationẽ epatis ex frigiditate optio.℞.radicũ cõiuꝫ.ʒ.j.se.anisi ameos apij sq̃nãti spice galãge çinçi.cina.añ.ʒ.ß.vtat̃ quotidie co.purget̃ vt supra dixi.⁊ vtat̃ el'arijs p̃us dcis. ¶ Or si epar ex ca. hu. fuerit opilatum dolor est supra epar:⁊ qñqꝫ tumor vrina ru. vel subru.vl' citrina tenuis ⁊ sitis.Solet.n.hõ opilatio vt pl'm accidere diuturnis febrib⁹ seu egritudinib⁹:syrupatio igit̃ ⁊ purgatio inũctiões:⁊ alia q̃ in epatis ca.distẽperãtia valere diximus:⁊ in hac causa valent.

Syrupus diaglon.

¶ Syrupus diaglon ad opilationes epatis ex caliditate:⁊ opilationes icteritie ⁊ renum valens contra doloreꝫ.℞.succi scariole apij feniculi depurati.añ.lib.ß.coquãt̃ in aqua se.cõium ꝯtusoꝝ. ʒ.ij.ca.ve.epatice scolopẽdrie radicis ⁊ se.fe. ⁊ anisi.añ.ʒ.j. ⁊ cũ cocta fuerit p̃dcã adde colature ipsoꝝ succos p̃dictos ⁊ çucchari.q.s.⁊ reub.pulueri.ʒ.j.inunctiones empl'a ⁊ oĩa supradcã in hac cã fiant.

Duricia epatis Cura.

¶ Or si duricies epatꝭ affuerit ex cã ca.radices vrticaꝝ ⁊ frõdes caꝝ : ⁊ ficus siccas in aqua fac decoq:⁊ addita farina ordei ⁊ paꝝ aceti vl' agreste fac empl'ꝫ.Si ꝟo ex cã frida fuerit in vino coquant̃ p̃dicta ⁊ epati applicent̃.Itẽ se.lini fenugre.⁊ radix maluauisci sil' coquant̃:⁊ addito butyro fac empl'ꝫ ⁊ epati applicet̃.Aliud ad idẽ.butyrũ oleũ ⁊ acetũ sil' diu coquãt̃:⁊ addita cera fiat in modũ vnguẽti ⁊ inungat̃ epar ex h vng'°. ¶ Fructus capparis comedãt epici:asparagos:bruscos:lupulos:ius ciccerũ:pullos:hedos:⁊ hõ:vinũ subtile ⁊ lymphatũ bibãt.

¶ Additiones.syrup⁹ ꝑ me cõposit⁹ ad epatis opilationes fridas ⁊ ẽt splenis.℞.scolopendrie:ca.ve. lapatij acuti lenistici rute.añ.M.ß.radi. cõium radicis acori glandiole. añ.ʒ.i.se.cõium.ʒ.ij.se.sinapis apij feni.petro.macedonici. ana.ʒ.ij.camedreos camipiteos valeriane. añ.M.j.ordei mundati.P.j.radices ⁊ semi.cõia p̃dicta per noctẽ iaceãt in forti aceto : mane ꝟo in vino ⁊ aqua bul'. ⁊ colent̃ addito melle dispumato fiat syrupus: ⁊ dum coquatur irroretur semper cum dicto aceto.

¶ De mala cõplexione calida epatis seu frigida humida vel sicca. Cap.XXXIX.

Signa cõplexionis calide.

Cum de passione epatis ad p̃ns tractem⁹: videamus de mala cõpl'one epatis calida frigida humida ⁊ sicca. ¶ Cõpl'onis igit̃ calide plus q̃ opꝫ signa sunt hec. Facies citrina amplitudo venaꝝ:vrina colorata ⁊ tincta:egõnes etiam

Cura.

etiā tincte: dolor dextri hypocūdrij: ⁊ ēt ex manifesta cā. ¶ Cura hec est sicut dicit Auicē. vt fiat p̄mo subtiliatio in regimine: ⁊ nō dent̄ res aquose vehemētis friditatis: lʒ sit dyscrasia ca. qr opilat̄ epar. Et pp̄ h̄ cū infridantib⁹ docet nos dare aliqđ aperitiuū sicut apiuʒ endiuia vel cycorea q̄ est melior. Fiat itaqʒ syrup⁹ ad hoc exptus. ℞. succi endiuie cycoree apij feniculi coriandri hūidi: de oib⁹ istis succis depuratis. aā. ℥. iij. croci. ʒ. i. ß. succi granatoꝝ acetosoꝝ. ʒ. v. çucchari albi lib. ij. ß. ¶ Aliud ad idē expertuʒ: ⁊ spālr si vis educere cholerā. ℞. aloes epatici. ʒ. ij. succi cycoree depurati. ℥. ij. çuccha. ℥. i. Idē valet si des p̄dcō loco ipsius aloes. ℥. q̄rtā. reubarbari cū succo cycoree vel scariole depurato: ⁊. ℥. i. çucchari: mirabilr enim cholerā educit. Iteʒ dent̄ trocisci ad h̄ expti. ℞. berberis. ʒ. x. endiuie citrulloꝝ excorticatoꝝ: se. portulace. aā. ʒ. iij. ro. ʒ. ij. spice. ℈. j. cōfice cū succo endiuie: ⁊ sit qlibet trociscus. ʒ. i. ⁊ des euʒ cū syru. acetoso de çuccharo. Et si fuerit cōstipat⁹ cū aq̄ prunoꝝ ⁊ thamarindoꝝ det̄: ⁊ aliqđ clystere lenitiuū si fuerit nc̄iuʒ fiat. ¶ Qr si fuerit mala cōplo epatꝭ sicca his signis coḡscit̄: adest corpis extenuatio: vrine tenuitas: vene dure ⁊ vlr corpis hitudo sicca. ¶ Cuius cura gn̄alis est humectare epar cū cibis ⁊ potibus ⁊ emplis humectātib⁹: q̄ oia in cap̄. de ethica deo dāte dicent̄. Itē clariuʒ ad restaurationē humiditatis: syrup⁹ humiditatis restauratiu⁹ bal. aq̄ tepi. vl deco. nenufa. ro. ordei triti ⁊ floꝝ camo. Et empla fiant supra ipm epar humectātia: q̄ oia in ca°. de ethica dicent̄: ⁊ pp̄ h̄ ad p̄ns de ipsis nō facio mētionē. ¶ Qr si fuerit mala cōplo epatis frida adest discoloratio faciei hipocundrij dextri dolor aggrauatiuus: vrine discoloratio: mala digestio: ⁊ corpis hitudo frida: venter ⁊ hipocūdria nuda pilis ⁊ vene anguste: fm q̄ dicit Gal. in techni. ¶ Fiat syru. in hac cā optimus. ℞. se. feni. apij anisi. aā. ℥. ß. masti. ʒ. ij. corticis radicis fenic. ⁊ apij. aā. ℥. j. eupatorij absinthij. aā. M. ß. lacce lote calami aromati. aristolo. ro. costi dul. ⁊ amari. aā. ʒ. iij. squinanti ʒ. iiij. çucchari lib. ij. detur cuʒ ca. ⁊ scias q̄ iste syrup⁹ valet in oi spē hydropisis. ¶ Itē dent̄ syrupatis trocis. mirabiles qui. ℞. spice masti. cyperi squinanti calami aroma. croci. aā. ʒ. i. ß. se. feni. anisi. aā. ʒ. ij. conficiant̄ cū succo absinthij: ⁊ sit qlibet trociscus. ʒ. j. det̄ vn⁹ cū decoc. eupato. Claria ca. ⁊ dieta ca. ⁊ vnctiōes ⁊ emplationes ca. fm q̄ dcm̄ est in caplo de mala cōplone frigida stōchi iungant̄. ¶ Qr si fuerit mala cōplo epatis humida adest inflatio faciei: spissitudo vrine: abūdantia saliue frequēs: inuenit̄ corpus vniuersuʒ molle. ¶ Et cura eius est iniungere abstinētiā cibi ⁊ pot⁹ multi: ⁊ spālr pisciū lactis aque fride potū euitare ⁊ silia. Exercitiū an̄ comestionem iniungat̄: ⁊ cibaria sicut siccus panis biscoct⁹ durus: parū vini odoriferi puri det̄ paꝝ: ⁊ lymphet̄ vinum cum aqua decoc. radicis feni. spice cinamomi ⁊ sqnanti: cibaria sicca ⁊ assata exhibeant̄. ¶ Iteʒ dent̄ isti trocisci. ℞. lacce lote ʒ. iij. spice: se. apij ameos masti. squināti: se. aspagi ⁊ iuniperi costi ama. rub. tinctoꝝ amygd. amaraꝝ: succi eupatorij aristo. asari gentiane. aā. ʒ. iij. ß. informent̄ trocis. cuʒ succo feni. quoꝝ qlibet sit. ʒ. j. det̄ vnus de mane cū decoc. sqnāti ⁊ radicis feni. vel cuʒ syrupo melliloti. ¶ De apostemate xo epatis hic nō loquar: qr de hoc tractabo in tractatu de feb. cum hoc apostemate sine fe. esse nō possit.

Signa male cōplo. sicce. Et cura.

Signa male cōplo. fride.

Cura.

Signa male cōplo. humide Cura.

Additiones. Quidam dixit mihi q̄ passus fuit tantā calefactionē epatis q̄ oculi ei⁹ erāt oēs citrini: ⁊ ipse tot⁹ erat citrinus effect⁹: ⁊ dolorē etiā in latere dextro sentiebat intēsissimū: ⁊ q̄si oia bōa sua cōsumpserat in cōsilijs pboꝝ medicoꝝ nec curari potuit. Cui qdā peregrin⁹ supueniens dixit. Accipe vnū ouū galline ⁊ euacua ipsuʒ fcō foramine in eo ⁊ eijce vitelluʒ: ⁊ cū clara misce tantū aq̄ ro. bone q̄ sit plenum ⁊ misce bn̄: ⁊ bibe oi mane p. ix. dies: q fecit h̄ ⁊ liberat⁹ est: ⁊ oīs illa calefactio recessit. ¶ Dixit mihi magister Ioānes de Peru. q̄ pbauit in se ⁊ etiā in plurib⁹ q habebāt epar calefactū: ⁊ erant citrini sicut icterici: dedit eis de quadam herba q̄ vocat̄ vua canina tres cimas ieiuno stōcho p tres dies ⁊ liberati sunt: vel si ex succo eius ⁊ aceto supra epar inungat̄: valet ēt tantū si hō totus fuerit ictericus.

¶ De ictericia. Cap. XI.

De ictericia p̄mo videamus quid sit icteritia. icteritia est imutatio coloris inati in non natiuū. dr̄ icteria ab ictere q̄ est auis q̄dā: qr in modū auis icteris viridis efficit̄ in hac pas. Consequēter etiā dr̄ alio noie iste morb⁹ arcuatus morb⁹ ad silitudineʒ arcus celestis: vel ēt alio noie morb⁹ regius ad silitudinē regalis auis: qm̄ q patit̄ hūc morbū hʒ colorē ictericū totū viridē quēadmodū regalis auis: fʒ egritudis varietatē ⁊ hūoris variat̄ color cutis in hoc morbo. ¶ Sunt eteniʒ ictericie spēs tres. s. ictericia crocea ex co. nāli: ictericia nigra ex co. nigra: ⁊ ictericia viridis ex co. viridi. ¶ Fit. n. ictericia hoc mō dū cholera exn̄s in epate ificit sanguinē: ⁊ san. trahit̄ ad cutiʒ: cutis tūc intingit̄ ⁊ colorat̄. Et fʒ q̄ varie sūt spēs cholere: vt dcm̄ est: sunt varie spēs ictericie. Qn̄qʒ fit ictericia ex opilatiōe iferioris pori chistis fellis. Qn̄qʒ ex opilatiōe supioris chistis fellis. Qn̄qʒ ex soli⁹ san. feruore. ¶ Si g̊ fiat ab opilatiōe iferioris pori chistis fellis corp⁹ ab vmbilico iferi⁹ est ifectū: ab vmbilico supius nō ē infectū: aut min⁹: oculi crocei sunt: adest oris amaritudo: ⁊ dolor capitis: vētris indigestio: ⁊ egestio est valde cholerica: vomit⁹ xo adest choleric⁹. Si xo porus supius fuerit opilatus: corp⁹ ab vmbilico supius ē valde ifectū: egestio valde cholica: vomit⁹ xo nō est sic ifect⁹: vrina tn̄ est crocea: nec sitis: nec dolor capitis: nec tinitus auriū adsunt. Si xo vterqʒ poroꝝ opilat⁹ fuerit. s. supior ⁊ iferior: adest vrina valde colorata ⁊ crocea: adest ēt fastidiū: nec vomitus: nec egestio sunt valde cholerica. ¶ Qr si ex solo sang. feruēte fiat ictericia adest corpis infectio: corp⁹ tactu calidissimū discernit̄: spālr circa dextrū hipocūdriū: sitis: dolor frontis: auris tinnit⁹: ⁊ toti⁹ corpis ifectio: vrina colorata: cum spuma cōtinua: vomitus ⁊ egestio crocea ⁊ cholera ifecta. ¶ Et nō. q̄ in ictericia crocea ex co. nāli appet spuma crocea sup vrinā. In viridi ictericia appet vrina viridis: ⁊ in nigra ictericia appet in vria spuma nigra. ¶ Qr si apā fuerit in epate p qđ opilatio alicuius pori sit fcā: ⁊ ex h̄ ictericia sit secuta cog̊scit̄ p signa que in trac. de apāte epatis dicent̄ in lib. fe. ¶ Ictericia fit qn̄qʒ in fe. acutis: que si ante diē septimū supueniat maluʒ sign̄at. Sign̄at. n. q̄ mā morbi exteriora petit: vl pp̄ multitudinē ipsi⁹: vl pp̄ sui furiositatē cū augumētatiōe fe. vel synthomatū: h̄ eni ē pessimū. Qr si post diē septimū in acutis fe. supueniat. ⁊ spālr in aliquo die cretico cū diminutiōe fe. ⁊ remissiōe synthomatū: ⁊ alleuiatiōe pa. tūc bonū signū est. ¶ Fit ēt ictericia cuʒ infectiōe melie: vt in splneticis: ⁊ fit cū grauedine q̄dā in sinistro hipocūdrio ipsius pa. ¶ Scđm igit̄ varias spēs ictericie diuersificat̄ ēt vrina. vrina igit̄ rubicūda vl subrubicūda in suba mediocriter tenuis in p̄n°: vel mediocriter spissa in statu vel declinatiōe cū spuma crocea apparē te supius ictericiā croceā sigt̄. Sed talis vrina cuʒ spuma viridi supius appente ictericiā viridē sigt̄ vrina inops: vl chianos in suba p totū spissa cū spuma nigra ictericiaʒ nigrā sigt̄. Synthomata cuiuslibet ictericie sunt dcā supi⁹. Iō ad curā intēdamus. ¶ Si g̊ ex feruore san. vl cholere fuerit ictericia: qr q̄si vno ⁊ codē mō curat̄: si virt⁹ ⁊ etas pmiserit: ⁊ corp⁹ fuerit plectoricum fiat minutio in p̄n° de

Species tres. Cause.

Signa

Prono/stica.

Cura.

vena epatica dextri brachij. Et h dico si nō febricitauerit. Si xo febricitet post q̄rtū diez fiat minutio: vt dictuz est: postea deť oxizacara vel syrup⁹ acetosus cū aq̄ se.cō. ium: vel syrupus diaquilon supra script⁹: vel syru.iste optim⁹ in hac cā. ℞.se.cō. ium.ʒ.ij.radicis apij anisi fenicu.petro. asparagi brusci acori ⁊ cyperi ca.ve.epatice.aā. M.j.hec oīa optime bulliant: ⁊ colatura cū tantūdez succi scariole ⁊ cicoree depuratoꝝ apponat: ⁊ addito zuccharo fiat syru. postea cū mā fuerit digesta purgeť cū decoc. in ca⁹. de dolore capi.ex co.⁊ san. facto dicta: deť triphera saracenica simplex in mane vel oxi.vel psiliticus: vel diaprunis: vel zuccharū ro.vel aqua.ʒ.ß.reubarbari qd in succo scariole per nocte iacuerit: addito syrupo viol. q̄r mirabil'r valet. ℂ Et ea que dicta sunt in opilatiōe epatis ex ca.causa: in hac cā valent. Jnungat epar bis vel ter in die ex oleo vio. ro.populeon ⁊ sil'ibus. Succus pentaphilon in quo distēperatū sit olibanū al.limatū si in potu deť soluit ictericiā. ℂ Pillule optime ad ictericiaz. ℞.aloes scamonee.aā.ʒ. q̄rtj.agarici.ʒ.v.succi eupatorij.ʒ.iij.formenť pillule cum succo endiuie ⁊ denť ꝑm vires. Jtē ius cicerū ru. datū mirabiliter valet: ⁊ spāliter si cū succo endiuie cicoree feni.⁊ apij coquātur. Syrupus ēt diaquilon in ca⁹. de distēperātia ⁊ opilatiōe epatis ex ca. cā facta dictus deť. triasandali diarodon ⁊ hō tribuanť. Si xo febricitauerit lactuce scariola ⁊ hō cocta: ⁊ cū aceto vel succo citrāguloꝝ vel agresta preparata comedant lac amig. farinā ordei ⁊ hō: comedāt lac se.cō. iuz bibāt: candi penidias micā panis lotā cū zuccha. comedāt. Si xo nō febricitauerit pullos: sturnos: ꝑdices: phasianos: pisces petrosos: aspagos: brusculos: lupulos: ⁊ brodiū cicerū ꝑparatū: sic dictū ē supra ⁊ sil'ia comedāt: vinū subtile ⁊ lymphatū bibant cū lacte se.cō. ium. ℂ Si xo ictericia fuerit ꝑꝑ splenis vitiū cureť splen cuz syru.apiētib⁹ opilationē ipsi⁹ splenis cū purgatiōib⁹ ⁊ vnctionib⁹ ⁊ emplr̄is: de qb⁹ deo dāte in ꝑꝑo trac. loquar.

Additio. Cura expta ad ictericiaz iam sparsam per totū corp⁹ valde antiquā: vtať aliquib⁹ dieb⁹ syru. facto ex caprifolio: scolopendria: epatica: ca. ve. adianthos ⁊ seminib⁹ cōibus: post sumat hāc lotiram. ℞.seri lactis caprini lib.i.reubar.boni.ʒ.ij.pulpe coloquintide spicenardi.aā.ʒ.j.zuccari ro.⁊ viol.aā.℈.j.deť in mane. Jtē deť cōis triphera saracenica diaprunis ⁊ triasanda.q̄nq̄z. ℂ Jurauit q̄daz mihi q̄ cū isto syrupo experimentato plures ictericos curauit. Accipiebat sterc⁹ asini recens ⁊ ipsuz ponebat in duob⁹ cyathis vini albi subtilis ⁊ puri: ⁊ ipsuz manib⁹ malaxabat: deinde ꝑmittebat ipm stercus facere residentiā: ⁊ de vino clariori ad mensuram vnius cyathi tribuebat in potu icterico: deide faciebat ipz in lecto bene cooperire ⁊ statim sudabat ⁊ vrinabat; ⁊ sic mā ictericie optime euacuabať: ⁊ hoc experimēto dixit se vltra.xx.ictericos curasse. ℂ Quidā curabat ictericos accipiendo stercus ante dictū ⁊ faciebat exiccari: ⁊ exiccatū ꝑmiscebat cū zuccharo: ⁊ simul mista in potu cū vino al. subtili dabat mane ad bibendū. ℂ Syrup⁹ mirabilis ad ictericiā. ℞.succi absinthij fumiterre ⁊ cicoree depurati: semi.cō. ium ⁊ ordei mūdati quātum ꝑdicti succi ⁊ zuccharī.q.s. Et sumat de eo ictericus quotidie, cū lacte: se.cō. ium: q̄m miro mō valet. ℂ Contra calefactionē epatis ⁊ ictericiam. ℞.scolopēdrie epatice graminis.aā. M.j.vio.ʒ.iij. floꝝ boraginis.ʒ.j.cassiefi. mūdate thamarindi.aā.ʒ.ß.mirabolanꝝ citrinoꝝ ⁊ indoꝝ.aā.ʒ.j.ß.reubar.ʒ.iij.fiat decoctio in aqua temperenť reubarbaꝝ ⁊ mirabolani ⁊ colature addanť cassiefi. ⁊ thamarindi ⁊ denť tepida in aurora: succi vel radicis panis porcini.ʒ.ij.valet ictericis, succi rostri porcini.ʒ.iij.valent si pluries sumať.

ℂ De hydropisi. Cap. XLI.

Hydropisis est error digestiue virtutis epatis tumorē ⁊ inflationē membroꝝ ꝑter nām gn̄ans: duz enim virtus digestiua in epate debilitať humores supflui gn̄anť qui ab actione nāe derelicti a mēbris ad exteriora expellunť: vñ exteriora inflanť. ℂ Ex distēperātia enim caliditatis: friditatis: humiditatis: ⁊ siccitatis: errat virtus epatis digestiua: ⁊ sic ex errore ipsius cōtingit siue cōsurgit hydropisis vt dcm̄ est. ℂ Et ex nimia ēt retētiōe mēstruoꝝ ⁊ hemorrhoidaꝝ: vł fluxus sanguīs fit hydropisis: dū.n. dicta ꝯsueta sūt fluere ꝑ suas regiones: ⁊ retinenť ꝑter nām virtutes opprimunť ⁊ gn̄anť supfluitates in epate: ex qb⁹ mēbroꝝ inflatio ⁊ tumor ꝑter nāz seqť. ℂ Ex supfluo ēt fluxu hemorrhoidaꝝ mēstruoꝝ: ⁊ sil'iuz ꝑter nāz exoluūtur spūs: debilitanť virtutes ⁊ supfluitates ex indigōne ꝯsurgētes corp⁹ dissoluunť: ⁊ inflatio seqť ⁊ tumor ꝑter nām: ⁊ sic fit hydropisis etiā ex supflua retētiōe: ⁊ supfluo fluxu ꝑdictoꝝ. ℂ Hydropisis quatuor sunt spēs. s. leucoflegmatica: hiposarca: vel anasarca: tympanites: ⁊ asclites. ℂ Leucoflegmatica est species hydropisis que fit ex distemperātia friditatis vł humiditatis: ⁊ dī a leuco qd est albū: q̄m ex flegmate albo fit: vrina est, palida subpalida karopos glauca lactea alba mediocriter tenuis ad spissitudinē tn̄ accedēs in ꝑn⁹ vel per totū spissa longo tpe ꝑcedente: in hac specie appet superficies corpis alba ⁊ mollis: vehemēs inflatio toti⁹ corpis: ⁊ digit⁹ carni impressus signū foraminis facit: sed postea caro paulatim insurgit. ℂ Hiposarca vel anasarca est spēs hydropisis que fit ex distēperātia friditatis ⁊ siccitatis. Et dr ab hypo qd est sub: ⁊ arca qd est caro q̄si posita sub carne: vel q̄r fit de mā posita iuxta carnē: sicut ex sanguie aquoso ꝑ oīa corpis sparso ⁊ diffuso: vñ corp⁹ inflať sed nō vehemēter: ⁊ caro coꝝ fetet. Et q̄nq̄z caro putrefacta emittitur: vrina palida vel subpalida karopos lactea vel alba mediocriter tenuis in ꝑn⁹ vel ꝑ mediū totuz spissa longo tpe appet ꝑcedēte. Et iste due spēs. s. leucoflegmatica ⁊ hyposarca curabiles sunt: si bona adhibeať solicitudo ⁊ cura. ℂ Et tertia spēs que dī asclites que fit ex distēperātia calidi ⁊ humidi: dī ab asclis qd est vter: q̄r coꝝ venter si percutiť cū manu resonat in modū vtris semipleni. Adest inflatio vētris ⁊ imoderata corpis ꝯsumptio: extremitatū gracilitas: nariuz acumen: oculoꝝ cōcauitas ⁊ rotūditas: vrina russa: vel subrussa: ⁊ per totū spissa longo tpe ꝑcedēte ⁊ fit ex linens. ℂ Tympanites est quarta spēs hydropisis ⁊ fit ex distēperātia ca. ⁊ siccitať. Et recipit h passio similitudinariaz denoīationez a tympano: q̄m si venter illoꝝ pcutiať resonat in moduz tympani. Adest inflatio vētris ⁊ pedū ⁊ alia synthomata q̄ sunt in asclite sunt in tympanite tn̄ itēsiora. ℂ Et iste due spēs vix aut nunq̄ curanť. Fiunt.n. ex debilitate virtutis digestiue ⁊ expulsiue: ⁊ imoderata vētositatis abūdantia que de facili dissolui nō pōt: ⁊ ideo incurabiles sunt iste due spēs: nō q̄r oīno sint incurabiles: sed grauissime sunt ad curandum. Memini eniz me vidisse Neapoli plures asclitos quos magister meus curabat tēporibus meis: quādo cū eo studebā cū curis infra scribēdis. ℂ Jtē nota q̄ sitis ⁊ tumor peduz sunt signa familiaria in oī specie hydropisis: ⁊ nō egerūt nisi modicū ⁊ cum angustia. ℂ Jtē nota q̄ si tussis supueniat in hydropisi est signū mortale: ⁊ spāl'r q̄n cū tussi rem eijciūt. ℂ Jtē nō q̄ vt dicit Hippo. in ꝑnosticis. Hydropisis cū fe. acuta pessima: ⁊ reddit ibi Hip. rōnē hui⁹ dicēdo: infestať.n. feb. humore ⁊ grauedine mēbroꝝ. Et hec oīa mala sunt in hydropisi. ℂ Cura magrī mei q̄ curauit plures hydropicos: fiat ꝑmo talis syrup⁹ de q̄ sumat quolibet die.ʒ.j.ß.cū aq̄.siler. vel

Causę.

Species quatuor.

Leucoflegmatica.

Hyposarca.

Asclites.

Tympanites.

Pronostica.

Cura.

vel ſignãti quouſqꝫ mã ſit digeſta. ℞. q̃tuor radicis cõiuꝫ calamẽti ca. ve. endiuie ſcolopẽdrie lingue bouis cappa. recẽtiũ q̃rcule ma. ꝛ mi. adianthos mundi radicis ſalicis berber. oium. añ. M. i. aſari ameos ſileris mõtani. añ. ʒ. i. ſquinãti ſpice celtice ꝛ idice añ. ʒ. vj. ſanda. al. ꝛ rub. ſpody añ. ʒ. ß. ſe. cõium cõtuſoꝝ. ʒ. ij. ꝛ bul. oia in aq̃: ꝛ tunc ex decoc. illa accipiant̃ lib. v. ſucci ſcariole lib. iij. ſucci apy ꝛ feni. añ. lib. i. ß. oium depuratoꝝ: ꝛ ꝣucchari: ꝛ mellis diſpumati. q. ſ. ¶ Digeſta mã purget̃ cuꝫ pill'is ad hydropiſim magr̃i mei exꝑtis. Purgatione eni illaꝝ vidi quencã hydropicũ ꝑ eundẽ fuiſſe curatuꝫ. ℞. v. geneꝝ mirabolanorũ. añ. ʒ. i. turbith. ʒ. ß. ſucci eupatorij. ℈. ij. ſpice celtice ſpicenardi marathri floꝝ roꝛiſmarini nucis indice nucis muſc. añ. ℈. i. cuſcute ſene thimi epithimi. añ. ℈. ij. ß. ſe. aniſi feni. cardamomi. añ. ℈. i. reubarb. reupontici. añ. ℈. i. ß. ſal. cõ. ſal. nitri. añ. ℈. ß. quercule maio. ꝛ mi. añ. ℈. ij. eſule. ℈. i. aloes epatici. ʒ. iiij. lapidis laꝣuli loti. ʒ. ij. ß. ꝯficiantur cũ ſucco abſinthij vel ebuli in cãnello in paſta decocti q̃d melius eſt vel ſaltẽ cuꝫ ſucco feniculi: ꝛ dent̃ ex eis. ʒ. ij. ß. pa. qm̃ ſunt exꝑtiſſime in hydropiſi. ¶ Alie pill'e optime ad aſclitẽ. ℞. reubar. corticis mirabo. citri. añ. ʒ. v. agarici. ſe. fumiterre. añ. ʒ. i. epithimi cuſcute. ſe. cõiũ mũda. añ. ʒ. ij ro. ℈. i. ſe. ſcariole. ℈. ij. ꝯfice cũ ſucco radicis ebuli in canello i paſta cocti: ꝛ dent̃ ex eis. ʒ. ij. ß. ¶ Itẽ ſucc⁹ radicis ebuli ad q̃ntitatẽ. ʒ. i. datus pus coct⁹ i cãnelo i paſta miro mõ valꝫ. Itẽ. ʒ. ij. de pul. epatis lupi exiccati date miro mõ valẽt. ¶ Itẽ. ʒ. i. frõdiũ laureole ĩfuſe pus ꝑ triduũ in forti aceto: poſtea ſiccate: ꝛ pulueriꝣate: ꝛ date in ſero cũ ſyrupo ro. vel vio. oibus hydropicis: ꝛ ſpãl'r in frida cã nil exꝑti⁹ hoc iueni. Itẽ empl'm laxatiuũ q̃d in cura q̃rtane ſcribit̃ a magr̃o meo exꝑtũ: qꜫ cũ eo pl'es ictericos: ꝛ hydropicos curauit. ¶ Trociſ. magi. mei i aſclitẽ optimi. ℞. ro. ſiccaꝝ. ʒ. v. berberis. ʒ. vj. ſe. ſcariole portulace citrulli. añ. ʒ. ij. ſe. apij. ʒ. i. ſpice maſticis lacce reubar. añ. ʒ. ij. fiãt trociſci ex q̃bus q̃lꝫ die accipe vnũ cũ aq̃ decoc. endiuie: vel ſcolopẽdrie: ꝛ ſit q̃lꝫ trociſc⁹ põderis. ʒ. i. ¶ Magr̃ me⁹ mittebat hydropicos ad ſudatoriũ ꝓpe Neapolim: ꝛ q̃lꝫ die ac nocte faciebat eos itrare bis vel ter: poſtea faciebat eos ire ad bal. arcus: ꝛ circuli: ꝛ i exitu balnei faciebat eos vti dia lacca ꝛ trociſcis ſupradictis: ꝛ faciebat inũgi vẽtrẽ: ꝛ latus ſplenis: ꝛ epatis ex marciaton agrippa oleo laurino: ꝛ ſi'libus. Et ſi nõ fueris ꝓpe h̃ bal. fac hydropicos vti bal. ſalſo ſulfu. vel aluminoſo nãl'r vel artificial'r fcõ: vel h̃ balneo. ℞. tribuloꝝ marinoꝝ radicis ꝛ temeritatis ebuloꝝ polycarie ma. ꝛ mi. iunipi folioꝝ lauri ſauine rute pulegij ſaluie ſerpilli. añ. hec oia i aq̃ marina vl' ſalmatina: ꝛ modico vino bulliãt: ꝛ iſtuphet̃ ſepe: ꝛ ſepi⁹: ꝛ inũgat̃: vt dictuꝫ eſt. ¶ Itẽ ſi vẽter pedes: ꝛ cetera loca corꝑis ſt̃ iflata ad deponẽdũ tumorẽ ipoꝝ mẽbroꝝ: terant̃ tribuli marini cũ tãtũdẽ ſterco. boũ ſicci ꝛ epithimet̃: vl' ex ſolis limacijs cũ corticibus ſuis: ꝛ pauco ſale tritis: qꜫ multũ valẽt epithimata in hac cã. ¶ Optimũ cataplaſma ad deponẽdũ quẽlꝫ tumorẽ. ℞. floꝝ camo. melliloti coſti ſpicenardi. añ. terant̃ ꝛ cũ tãtũdẽ ſtercoris bouini miſce: ꝛ oia in forti aceto: vel aq̃ ſalſa bul. ꝛ addita faria ordei fiat ex eis cataplaſma ſupra vẽtrẽ. ꝛ pedes: ꝛ cetera loca tumefacta qm̃ eſt mirabile. ¶ Itẽ empl'ationes: ꝛ cataplaſmata dcã i cap̃. de tũore teſticuloꝝ i hac cã valẽt: ꝛ h⁹ tumorẽ deponũt. ¶ Magr̃ me⁹ iſtos hydropicos maxĩe iflatos: ꝛ tũe fcõs in furno ca. cũ ext̃c⁹ fuit panis ſupra aliquã tabulã in eo poſitã eos faciebat intrare pluries ꝛ ſudare: pn̄t ẽt ſubterrari ſub arena ca. vſqꝫ ad gulã: ꝛ põt fieri i tp̃e multũ ca. vt i dieb⁹ canicularib⁹: vel exponant̃ ſoli: vel i furno ca. ſubterrent̃. ¶ Illinitio ad educẽdũ aquã hydropicoꝝ. ℞. ſucci cucu. aſinini farie orobi eris vſti, añ. diſtẽperent̃ cũ aq̃ vel ſucco lilij celeſtis: ꝛ illiniat̃ ex eis vẽter lũbi: ꝛ pectus ſepe: ꝛ purgabit̃ mã ꝑ vrinã. ¶ Alia linitio ad idẽ. ℞. pulpe collogntide cucu. aſinini recẽ. añ. P. i. frõdiũ laureole triduo in aceto ĩfuſoꝝ tãtũdem ex his lineat̃ vẽter: qꜫ mirabil'r educit aquã hydropicis. ¶ Itẽ euãtio aq̃ in hydropicis fit ꝑ iciſionẽ. ſ. vt icidat̃ vẽter trib⁹ digitĳ ſub vmbilico ꝛ ſtuello ĩpoſito aquã q̃ ide exierit paulatĩꝫ: ꝛ ꝑ iterualla exire ꝑmittas. Or ſi exierit ex vẽtre ĩpius hydropici aq̃ q̃daꝫ nigra: ꝛ fetẽs i modũ amurce olei nigri ꝛ ſpiſſi: tũc os iciſiõis claude: ꝛ vlteri⁹ nõ itromittas te de tali hydropiſi: qꜫ incurabilis eſt. Or ſi exierit aq̃ clara ꝛ citria nõ fetẽs: tũc curari poterit i hũc modũ: imittat̃ i ꝑdicto foramie ſtuellus i medio ꝑforatus i modũ ſpinule vegetis fact⁹ ex argẽto auricalco: vel ere: vl' ligno: ꝛ cũ faſcia liget̃ fortiter poſt ſpatulas ĩpe ſtuellus: ꝛ ꝑ ſpinulã ext̃bas de ĩpa aq̃ modicũ: ꝛ poſtea obtura ac ſi ext̃heres vinũ de vegete: ꝛ deide ꝯforta nãm cuꝫ cibis ꝛ potib⁹ ꝯueniẽtib⁹: ꝛ iteꝝ de ĩpa aq̃ ext̃bas ꝛ poſtea cibũ: vel potũ des: ꝛ ſic ꝑ multos dies labores i ext̃hẽdo dictã aquã: ꝛ in ꝯfortãdo virtutẽ: ꝛ nõ ꝑmittas ĩpaꝫ aquã ſubito exire nec in multa q̃ntitate: qꜫ ſtatiꝫ eger poſſet deficere. Cõſideres ẽt apho. Hippo. in 2ª ꝑticula dicẽtẽ. ſm multũ: ꝛ repẽte ꝛc. Si igit̃ hui⁹ apho. ſciaꝫ memorie cõmẽdes in obſeruãdo ei⁹ ꝑcepta: hydropiſim curare ꝑ iciſionẽ poteris curãdos. Si xo ſubito: ꝛ iordinate: ꝛ i multa q̃ntite ſit: ꝛ ſel' ĩpaꝫ aquã hydropicoꝝ exire ꝑmiſeris icides i vituꝑiũ ꝛ dedec⁹. ¶ Uidi chirurgicũ q̃ vidit quẽdã nobilẽ hydropicũ. ꝛ inq̃t: vultis q̃ eũ curẽ: cui parẽtes dixerũt, volum⁹: ꝛ ſtatiꝫ icidit ĩpm ſub vmbilico: ꝛ aq̃ citrina ſtatiꝫ incepit exire: ꝛ ĩpe tãq̃ fatu⁹ vnã lagenã ex ĩpa aq̃ i p̃ᵃ vice extraxit ꝛ euacuatus eſt vẽter: ꝛ ille ait parẽtib⁹: curatus eſt hydropicus ꝛ liberat⁹. In ſequẽti xo nocte ꝓꝑ ſubitã euãtionẽ ꝛ multã mortu⁹ eſt: ꝛ ſic chirurgicus fuit i mortĳ ꝑiculo.

Expertissimum

Mirabile

Modus incidendi.

ADditiones.

Pill'e experte ad hydropiſiꝫ: ꝛ pedũ tumorẽ: ꝛ aquã citrinã mirabil'r euacuãtes. ℞. pulpe collogntide ſerapini. añ. ʒ. viij. diagridij i coctano vel paſta cocti. ʒ. iij. ſaliſgẽme. ʒ. i. ꝯficiant̃ cũ ſucco abſinthij: da. ʒ. i. ß. vel circa. ſunt. n. mirabiles: ꝛ in pl'ibus ꝓbate. ¶ Syrupus ad quãlꝫ ſpẽꝫ hydropiſis. ℞. aq̃ decoc. radicũ cõiũ: ꝛ ordei mũdi lib. i. ꝛ ſucci radicũ cõium lib. i. ſucci radicis ſambuci: ꝛ ebuli: ꝛ teneritatis cimaꝝ coꝝ fumiterre abſinthij. añ. ʒ. iij. mell', q. ſ. ¶ Dixit mihi magr̃ Joães de Florentia q̃ q̃dã theutonicus fidedign⁹ dixit: q̃ curabat oẽs hydropicos h̃ mõ: dãdo eis in potu de tertio in tertiũ: de cẽtaurea maiori pulueriꝣata. ʒ. i. ꝛ ſemis aniſi carui. añ. ʒ. ß. ꝓbauit eni i pluribus. Et magr̃ Joães dama. dicit q̃ qñ dat̃ cũ aq̃ decoc. ameos ꝛ maſti. multũ vigorat̃ eius operatio: ꝛ ꝓfert multũ opilationibus ſplenis. ¶ Pill'e quas cõpoſui ꝓ q̃dã dña pa. hydropiſim. ℞. trociſcos quos ponit Almanſor cap̃. de hydropiſi: pillularũ cochiarũ ꝛ aur. añ. ʒ. iij. diagridij boni. ʒ. i. ß. cõfice cum ſucco ebuli cocto cum cãnello in paſta inoluto. ꝛ in furno poſito dedi. v. vel vj. vicib⁹: ꝛ eſt alleuiata pa. det̃ de tertio in tertiũ. ¶ Electuariũ magr̃i mei optimũ ad hydropiſim. ℞. ariſto. longe: ꝛ ro. centauree minoris q̃rcule maio. ꝛ mino. lacce ſquinãti lignial'. ro. añ. ʒ. iiij. ſpice ſemẽ apij cubebe fiſtici hyſopi gar. marubij ſticados cinamomi. añ. ʒ. viij. ameos mẽthe. añ. ʒ. v. ꝣucchari mell'. añ. q. ſ. ¶ Syrup⁹ ad hydropiſim. ℞. radicis ebuli filipẽdule herbe venti maioris mediie: ꝛ minoris hircos. añ. fiat ſyrup⁹. ¶ Ad hydropiſiꝫ de frida cã euacuãs aquã. ℞. agar. ariſto. lõ. ꝛ ro. añ. ʒ. ij. ß. ſucci cucu. aſinini ſiccati. ʒ. ß. ſerapini. ʒ. ij. q̃ diſſoluant̃ in ſucco radicis hircos gar. vel ſpice maſti. añ. ʒ. ß. fiãt pill'e cuꝫ vino aromatico vel decoc. radicis leuiſtici. ¶ Alie pillule valentes in frigida ꝛ tympanite. ℞. bicre. ʒ. vj. ſerapi

ni agar.salis indi corticis meçereon:florum squinanti suc ci eupatori.añ.ʒ.i.euforbij.ʒ.i.ß. turbith.ʒ.vij.succi absin thij.ʒ.iij.succi radicis hireos.ʒ.ij.fac pillłas:da.ʒ.i.cũ aqua endiuie. ¶ Succi hircos.ʒ.iij.mane sũpte soluũt nãz ven tris.x.vicibꝫ.ꝛ ꝓseruãt lõgo tpe ab ĩflatione pedũ:ꝛ ab hy dropisi:ꝛ bibiť crudus. ¶ Succus radicis sansuci cũ oxi melle datꝫ iuuať ad hydropisiz.Jtẽ granũ euforbij in ouo sorbili datũ.Tria grana alkekengi trita:ꝛ cũ vino al.ꝛ bo no data euãant multũ vrinã ĩ hydropicis:syrupus de radi cibꝫ ꝛ se.cõibꝫ ĩ oĩ hydropisi vꝫ.Jn pñꝰ vꝫ decoc.spice nar di in sero capno:sero ꝛ mane:ꝛ qñcũqꝫ:qꝛ lõgo vsu curat.

¶ De passionibus splenis. Cap.XLII.

Plures in splene gñanť passiões:sič est opilło/duricies/tumor.ꝛ hꝫ.Cuz eni splen bẽat depurare epar a supfluitate me lãcholica:qñqꝫ ĩpediť eiꝰ opatio sic ꝙ opilať ꝛ indurať ꝛ tumescit.Et h accidit qñ qs lõgo tpe vtiť dieta gñante melĩã:sič sũt carnes vaccine porcine bubaline capne dactyli ꝛ leguĩa ꝛ cibaria hu. grossũ gñan tia: ꝛ cũ qs laborat ꝛ fortiter sudat.deĩde subito infridať.ꝛ lõga egritudie cũ qs spãlr in ea nõ est vsus bono regimie in dieta:sič est q̃rtana ꝛ hꝫ:cũ multã aquã fridã in egritu die potauit ĩfirmus.Ex qbꝰ oĩbꝰ melĩa gñata in multa q̃ titate splẽ qđ est suũ receptaculũ replet ꝛ distẽdit:ꝛ ĩpm ꝑ ter nãm ĩflat.Et signũ distinctiuũ huiꝰ est:qꝛ h ĩflatio ꝛ di

Signa.

stẽsio nõ sꝑ eadẽ ꝑmanet:sꝫ nũc aduẽit:mõ recedit. ¶ Si gna spleneticoꝝ ꝛ ꝙ hũor melãcholicus sit in cã:ꝛ spãlr si nõ fuerit calefactio epatis sũt hec:vrina taliũ appet citri na vel subcitrina.discolorata ꝛ limpida ꝛ tenuis:ꝛ ꝑ totũ virgulata adest tumor sub sinistro hypocũdrio:qñqꝫ cum dolore ꝛ grauedie:añ prãdiũ melius se hñt q̃ꝫ post.ꝛ spãlr cũ comederint cibaria ĩdigestibilia melĩam gñantia.de q bus dcm̃ est supra.Sũt eni pigri ad motũ ꝛ graues valde in coxis ꝛ ꝑtibus ĩterioribꝰ:ꝛ spãlr qñ legumina ꝛ cibaria grossa comedũt vt dixi:ꝛ cũ volũt gradus ascẽdere scalaꝝ vł mõtẽ multũ laborãt ꝛ anhelitũ cũ difficultate attrahũt. sic ꝙ si qs obturet os ĩ illo ascẽsu q̃ꝫ stati suffocareť. Adest ẽt pluries vẽtris ꝯstipatio:ꝛ si ꝑ lõgũ tp̃s durauerit adest totius corꝑis discoloratio:extremitatũ gracilitas:dolor si nistre ꝑtis capitis:ꝛ qñqꝫ san.per sinistrã narez emittitur.

Pronostica.

¶ Que pas.si diuturna fuerit.ꝛ ĩ sclirosim cõuersa fuerit: grauiter curať:qđ palã est videre cũ sinistrũ latus diu exti terit duꝝ totꝰ vẽter creuit ꝛ facies pallescit:ꝛ collũ macre scit:ꝛ tibie qñqꝫ rũpunť ꝛ tristať ĩfirmꝰ ꝛ piger existit ꝛ si milia accñtia appent.Aliqñ opilať splẽ ex mã ꝑ calorẽ et ebullitionẽ ibidẽ ĩspissata:qđ cog̃sciť ex tumore ĩpius su pradicto ex fe.lẽta si fuerit ĩpm apa ex hu.frido.Si ꝟo ex ca.fuerit dolor erit acutus ꝛ feb. acuta. Apata.n.in splene epate stõcho costis:ꝛ in hꝫ iterioribꝰ eẽ nõ pñt qn fe. ea sꝑ cõiteť.

Signa cholere.

¶ Aliqñ ꝟo fiunt ꝓdicte egritudies splenis ex co. cũ nimis supabũdat.ita ꝙ nõ solũ ad kistim fellis:sꝫ ẽt ad splenẽ ꝑ incõtinẽtiã mittiť:ꝛ tũc vrina taliũ appet colora ta ꝛ tenuis vẽtris fluxus:dolor in sinistro hypocũdrio pũ

Cura.

gitiuus totũ corpus croceo colore infectũ/sitis/oris amari tudo:vigilie.ꝛ silĩa chołe accñtia. ¶ Syrupus magi. mei ad vitia splenis optimus. ℞.corticis radicis fe. capparis apij.añ.ʒ.i.se.scariole anisi fen.añ.ʒ.iij.spice sgnãti.añ.ʒ.ß. i.cassiefi.cuscute cardamomi.añ.ʒ.q̃rti.scolopẽdrie frõdiũ scariole boraginis anisi frondes.añ.xxv.aq̃ ꝛ aceti lib.iij. cõtusa in ꝓdicto aceto:ꝛ aq̃ ꝑ diẽ ꝛ noctẽ iaceãt:deide vsqꝫ ad medietatis ꝯsumptionẽ buł.ꝛ addito çuccharo fiat sy ru.in quo colato ponať.ʒ.ß.croci optimi puluericati:ꝛ deť mane quolꝫ.ʒ.i.ß.de hoc syrupo cũ aq̃ salicis:ꝛ tamarisci quousqꝫ mã sit digesta. ¶ Deinde purgeť cũ pillłis sine g bus esse nolo:vel cũ aur.ꝛ arthiticis:vel cũ pillłis istis.℞. spice.ʒ.ij.agarici reubar.amomi epithimi masti. croci co sti camedreos.añ.ʒ.i.ß.myrrhe cinnamomi sgnãti gariofi. añ.ʒ.ß.aloes epatici.ʒ.iiij.cõfice cũ vino:ꝛ deť ex his pil lulis.ʒ.ij. ¶ Uel purgeť cũ decoc.tali.℞. scolopẽdrie ca. ve.epatice radicis rubee maioris paritarie.añ.M.i.se.fe. apij sgnãti anisi.añ.ʒ.ß.se.cõium ꝯtusoꝝ.ʒ.ij.hec oĩa in.iij. lib.aque buł.quousqꝫ ad vnã redeant:ꝛ coleť:ꝛ colature addať.ʒ.i.mirabolanoꝝ citri.ꝛ indoꝝ.ʒ.ß.subtilr pul.ma ne ꝟo ꝑ stamineã coleť:ꝛ additis.ʒ.ij.çucchari deť totũ in potu in aurora. ¶ Eodẽ mõ põt dare mirabolanos citri nos:ꝛ indos si iaceãt ꝑ noctẽ ĩ lib.i.seri caprini ꝛ mane cũ çuccharo ꝓpineť valet ꝛ hoc mirabilr ad hydropisim. ¶ Post euacuationẽ deť vnus de trociscis istis cũ decoc. capparoꝝ:ꝛ scolopendrie:ꝛ põderet qlꝫ.ʒ.i.℞.corticis ra dicis capparis in aceto ĩfusi:ꝛ desiccati.ʒ.i.se.agnicasti ari stologie lon.scolopẽdrie. añ.ʒ.iij.oppoponacis.ʒ.iiij.radi. buglose.ʒ.viij.ꝯficianť cũ aceto ꝓdicto. ¶ Alij trocisci ad idẽ exꝑti.℞.ros.x.ʒ.spodij se.cõium portulace.añ.ʒ.iij.ß.ꝛ grana.xv.reubarbari scolopendrie sicce.añ.ʒ.i.ß.croci.ʒ.i. cãphore.ʒ.ß.ꝯficianť cũ succo salicis:ꝛ scariole:ꝛ sit quilꝫ trociscus.ʒ.i.ß.deť in sero cũ aq̃ ꝓdicta:ꝛ ẽt si fuerit epatis calefactio:ꝓbatũ est. ¶ Pul.ad vitia splenis optimꝰ.℞. ro.ʒ.ß.spodij reubarbari corticis radicis capparis in ace to infusi scolopẽdrie sicce.añ.ʒ.i.spice masti.policarie ma io.ꝛ mino.añ.ʒ.ij.croci çucchari.añ.ʒ.i.puluericeť oĩa sub tiliter:ꝛ recipiat pa.ʒ.ij.ß.ex illo pul.mane:ꝛ sero cuꝫ vino ca. ¶ Alius pul.ad vitia splenis exꝑtus.℞. anisi.ʒ.ij.çin çi.liquiri.capparis corticis tamarisci.añ.ʒ.i.piꝑis lon.car damomi siluestris radicis acoli.añ.ʒ.ß.apij carui se. rute centauree cassiel.gentiane.añ.ʒ.ij.oĩa in subtilẽ rediganť pul.qbꝰ addať lapidis laçuli loti pul.℈.i.diasene:ꝛ dian tos.añ.ʒ.iij.feruginis ad põdus medietatis oĩum ꝓdicto rũ.oĩa bñ lota:ꝛ mũda que lauãda sũt in vino optio vsqꝫ ad ipsius ꝯsumptionẽ vini coquanť.deide siccenť teranť: ꝛ cribellenť:ꝛ vsui quotidie reseruenť. ¶ Electuariuꝫ ad vitia splenis optimũ.℞.corticis radicis capparis tamari sci in aceto triduo infusoꝝ.añ.iij.sqlle asse asari piretri cẽ tauree maio.piꝑis nigri thimi nigelle apij radicis acrimo nie.se: feni.anisi.añ.ʒ.i.reubarbari reupontici.añ.ʒ.ß. çuc chari.q.s.sumať de hoc electuario in sero ad quãtitatẽ nu cis cũ vino ca.Electuaria ca.sicut diaciminũ diaspermatõ diaçinçi.diacalamẽtũ pliris arcoticon:ꝛ silĩa deť.Exer citiũ añ comestionẽ iniũgať.bal.in ꝓcedẽti ca.dictũ vł alu minosuꝫ:vel salsum fiat sepius. ¶ Et si hec pas.antiquata fuerit ꝛ cũ in aselitẽ cõuerti videať fiat minutio de vena splenis manus sinistre circa reuolutionẽ lune:vel ventose cũ scarificatione:vel sanguisuge supra splenẽ apponanť. ꝛ ꝫm vires sang.extrahať:deinde sepũ arietinũ:vel capri nũ liquefactũ:ꝛ addita cera:ꝛ modico masti.olibani:ꝛ oli fiat cerotũ:in quo ĩfundať petia lini:ꝛ supra splenẽ appo nať ca. ¶ Unguẽtũ optimũ ad splenis duriciẽ:ꝛ opilatio nez.℞. mucilaginis fenugreci. se.lini.se.althee oĩum.añ. lib.ß.armo.in aceto infusi ꝑ noctez.ʒ.iij.succi cyclaminis lib.ß.olei anetini.ʒ.iiij.olei ros.ʒ.ij.cere citrine.q.s.Euapo reť splẽ sepe ex filtro:vel spõgia in aceto infusa ca.exꝑssa: deide abstergať cuꝫ pãno lineo:ꝛ post ex ꝓdicto vnguẽto inũgať. ¶ Aliud vnguẽtũ ad idẽ a magro meo ꝓbatũ.℞. radicũ mal.bismal.brãce vr.radicis filicis brionie.se. lini fenugreci:ꝛ lilij.añ.teranť:ꝛ in aceto buł.ꝛ mucillago ab his extrahať:ꝛ additis olei camo.ʒ.i.olei amyg.ꝛ mellis:ꝛ succi hireos.añ.ʒ.i.ß.gũmi edere.ʒ.ß.butyri:ꝛ cere.q.s. oĩa in malo terre concauo buł.ꝛ inũgať splẽ ex isto vnguento.

Emplm.

¶ Emplm optimũ ad splenis duriciẽ.Accipe malum ter re mundum ab exteriori cortice herbam cicutam cum ra

dicibꝰ lily:brācā vrsi.folꝭ.sinapis rutā saluiā rorēmarinū. anā.terant̄:⁊ i aceto fortissimo vio: ⁊ oleo.anā.coq̄nt̄ q̊usq3 oēs liq̄res ꝯsumant̄:⁊ addito armoniaco:⁊ cera oia isilꝭ incorpes:⁊ supra splenē emplastrent̄. ¶ Itē sacculus plenꝰ limo mole ferrary:⁊ pul.aristo.i aceto ca.sepe ponat̄:⁊ exprimat̄:⁊ splēi applicet̄. ¶ Aliō ad duriciē splēis emplꝫ ꝓbatū. ℞.armōiaci:⁊ i aceto forti ꝑ noctē iaceat.ʒ.y.māe ꝯo liq̄fac:⁊ in mortario cū pistello ferreo circūducat̄ diu: ꝑmiscēdo sibi pul.spice.ʒ.y.se.lini fenugreci floꝝ camo.farine ordei.anā.ʒ.ß.⁊ supra coriū extēdat̄:⁊ applicet̄ spleni:⁊ h̄ fiat corpe ꝑus purgato cū supradcis medicis:vel cum diasene acuato cū euforbio:⁊ silibꝰ. Empl̄a eni vt ait Rasis:nō debēt apponi nisi ꝑus purgatio p̄cedat. ¶ Aliō emplastrū ad idē. ℞.frōdiū tamarisci: ⁊ salicis.anā.M.i.coquant̄ cū aceto fortissimo vsq3 ad ꝯsumptionē aceti:deinde pistent̄ optime:⁊ addita farina ordei.se.lini fenugreci ⁊ radice bismalue trita cū axungia porci liquefacta omnia conficiant̄:⁊ emplastrentur supra splenē patientis.

Pillꝭe mirabiles.

Additio. pillꝭe mirabiles ꝯ vitia splēis ⁊ epatꝭ:aut ꝯ opilatiōes ⁊ duricies:⁊ sclirosim ipoꝝ mēbroꝝ. ℞.mirabolāoꝝ:kebuloꝝ:ēblicoꝝ:bellericoꝝ:idoꝝ:nardi ellebori nigri armoniaci:costi cymini capparū cētaurce minoris.se.agnicasti:lapidis lazuli abluti:dauci:croci:arist.ro.colo. polypo.agar.sene fu.armo.gariofiloꝝ.anā.ʒ.i.splēis canis desiccati.ʒ.y.reubar.q̄ntū ō oibꝰ: aloes tm̄ ad pōdus reubar.⁊ oia p̄dcā ꝯfice cū succo absinthy:⁊ si vis acuē eas cū dyagri.appōe ō ipo cocto i pasta. vi.ptē:vlꝭ ƀ3 ꝙ videbit̄ expedire ad soluēdū magis vlꝭ minus.

Syrupus ꝓbatus.

¶ Syrupꝰ optimꝰ ad vitia splēis ꝓbatꝰ ꝑ me. ℞.radicis raphāi buglosse corticis radicis fraxini:⁊ tamarisci. anā.M.i.sene marathri feniculi cimaꝝ edē ⁊ ebuloꝝ scolopēdrie.anā M.ß.oia i tribꝰ lib.aq̄ ⁊ tribꝰ vini coq̄nt̄ q̊usq3 ad medietatē deueniāt:⁊ additis zuccari:⁊ mellꝭ li.i.ß.fiat syrupꝰ ⁊ ꝑfcē coquat̄:i q̊ addat̄ reubar.ʒ.iy.⁊ reupōtici.ʒ.y.da.ʒ.y.oi māe cū ōcoc.carui:qm̄ ē mirabilꝭ. ¶ Itē si dentur camomillē armo.⁊ corticis raō.tamarisci.anā.ʒ.y.cū decoc.carui:miro mō valꝫ ad p̄dcā. ¶ Itē splē hirci coctꝰ:⁊ pul.⁊ datꝰ mltū ꝯfert spleneticis.

Oleū mirabile.

¶ Oleū miral'e ad splēis oplꝭonē ꝓbatū ꝑ magr3 meū:accipe floꝝ genestre:⁊ i oleo veteri pōe eos ad medietatē:⁊ sꝰ fimo ca.ꝑ.xv.vel vigiti dies dimitte:⁊ fiat sic vngm:cola ⁊ vsui reſua iungēdo:vel fricādo splenē iux̄ ignē.vlꝭ solē. ¶ Vngm ad splenē. ℞.olꝭi tamarisci:olꝭi fraxini:olꝭi muscellini:olꝭi sq̄nāti.anā.ʒ.iy.opoponacis armo.i aceto ꝑ diē nālē isusi.anā.ʒ.y.succi fumiterre.ʒ.i.misceant̄:⁊ fiat vngm. ¶ Aliō ad idē. ℞.oppoponacis galbāi i aceto ꝑ diē ⁊ noctē tēpati siue laudāi.anā.ʒ.i.serapini.ʒ.ß.coq̄nt̄ i aq̄ decoc.scolopēdrie tamarisci fumiterre cappis vlꝭ olei eiꝰ.anā.q̄ntū vꝫ tibi vsq3 ad ꝯsūptionē ita ꝙ nō restēt nisi gūme:post adde olei fraxini:olei tamarisci:olei sq̄lle:olei muscellini:olei cappis.anā.ʒ.ß.icorpent̄ oia silꝭ:⁊ de vna ꝑte fiat vngm:⁊ de alia ēplꝭm. ¶ Itē cymini pul.ʒ.i.ponat̄ supra testā madefactā ad vaporē aceti supra ca.lapidē ꝓiecti aspgat̄ pul.⁊ ca.splēi dolēti applicet̄. ¶ Aliō dolori splēis valꝫ agaricꝰ māifeste:⁊ syrupꝰ radicis ebuli valꝫ. Et axūgia galꝭ.cū ceroto de lilio ⁊ armoniacum dissolutuz in aceto addita fermēti.ʒ.i.ß.fenugreci.ʒ.i. ¶ Vngm ad splenē durū ⁊ opilatū optm magri mei. ℞.agrippe: dialthee:marciatō:olei laurini:cāomellini.anā.ʒ.ß. cere.ʒ.i.ß.oia i malo terre ꝯcauo bulliāt:⁊ i fi.addat̄ cera.

¶ De scabie seu pruritu. Cap. XLIII.

Cause.

Scabies seu pruritꝰ fiūt ex sup̄fluis humoribꝰ q ad cutis sup̄ficiē trāsmittunt̄. In q̄bus mā aut est sanguis cui colera admiscet̄:q̄ forte cōuersa est in melācoliā: aut mā cui admiscet̄ flegma salsuꝫ. Est eni q̄dā scabies humida.⁊ q̄dā sicca ad grossitudinē decliuis. Et tn̄ cāe gnāntes pruritū ⁊ scabiē sūt silꝭes q̄si:ƀ3 tn̄ st̄ fortiores cāe gnāntes māꝫ scabiei q̄3 q̄ gnānt māꝫ pruritꝰ.⁊ silꝭes sunt he cāe causis gnāntibꝰ pediculos furfures ꝑpigies:⁊ ipetigies q̊ ad gnōnē:⁊ q̊ ad curationē.

Signa.

¶ In scabie igit̄ manifeste signa appent.s.scabies ⁊ pruritꝰ ꝑ totū corpꝰ ⁊ maxie i iferioribꝰ ꝑtibꝰ circa nodos:⁊ iūcturas:vria taliū appet citria:⁊ aliq̄n ruffa icēsa ꝑꝑ ip3 flegma salsuꝫ qō ibi nascit̄ quātitate colere:⁊ adest vria mediocriter tenuis cū adhuc ē idigestū:vel mediocriter spissa cū ad digōe3 appropinq̄t adest corruptio digōnis:salsedo oris:dolor capitis:fastidiū ⁊ pruritꝰ:⁊ scabies ꝑ vniuersuꝫ corpꝰ.

Cura.

¶ Cura igit̄ hꝰ egritudinis ꝯsistit i dieta ordināda:⁊ syrupis vtilibꝰ exhiben. postea i purgādo hūo.adustos ⁊ flegma salsū:postea i bal. ordināndo.vltio iungēdo corpꝰ.de q̄bꝰ oibꝰ dicā. Prio igit̄ dieta ordinet̄ frida:⁊ hu.⁊ādo i cibo ⁊ potu:⁊ ca.⁊ sicca cibaria sꝰtrabant̄. ¶ Postea q̊l3 māe istiꝰ syrupi det̄.ʒ.i.ß. qō. ℞.se.fe.⁊ aneti.anā.ʒ.i.polypody q̄rcini recē.ʒ.iy.h̄ oia ꝑ diē ⁊ noctē i aceto iaceāt.deide in aq̄ coq̄nt̄ vsq3 ad medietatis cōsūptionē colature:adde succi lapaty.ʒ.iiy.succi fumiterre:⁊ scabiose.anā.ʒ.viy.succi tapsi bar.ʒ.iy.oēs isti depurati cū p̄dcā decoc.addant̄ ⁊ fiat oximel additis lib. iiy.mellꝭ al.dispumati cū p̄dcō aceto: i q̊ steterint radices marathri:⁊ det̄ q̊usq3 mā sit digesta:vlꝭ digerat̄ mā cū oximelle cōposito de radicibꝰ vlꝭ cū syrupo acetoso:vlꝭ oxizacara:vel cū aq̄ deco.radi.vlꝭ se.feni. ¶ Postea purget̄ cuꝫ pillꝭis de fūoterre vel cū oximelle laxatiuo.hiera ruphini: vel hieralogodion:vlꝭ cuꝫ pillꝭis de.v.gn̄ibꝰ:vlꝭ cū his pillulis ma.mei ad flegma salsū ⁊ scabiē exptis.

Pillꝭe experte.

℞.hiera ruphini:catartici iperialꝭ laxatiui.anā.ʒ.i.turbith collōq̄ntide agarici hermodactylꝭ.anā.ʒ.i.esule.℈.i.masticis bdelly.anā. ℈.i.ß.se.fenicꝭli aneti.anā.℈.ß.ꝯficiāt̄ pul.cū p̄dcis electuarys ⁊ forment̄ pillꝭe i modū cicerū da.xv.vel.xix.plus vel minꝰ ƀ3 v̄tutē. ¶ Alie pillꝭe ad idē optie. ℞.mirabolanoꝝ citrinoꝝ rosa.ru.anā.ʒ.y. diagridy in pomo cocti.ʒ.i.aloes epatici.ʒ.iy.ꝯficiant̄ cū succo absinthy:vlꝭ fūiterre.des.ʒ.y.bis vel ter infra spatiū vnius mēsis p̄cedenti digestiuo. ¶ Pillꝭe alie optie ad purgādū flegma salsum ⁊ hūo.adustos ꝓbate. ℞.cuscute epithimi agarici ellebori nigri anā. ʒ.ß.reubarbari corticis mirabolanoꝝ citrinoruꝫ.anā.ʒ.i.ß. aloes dyagridy.anā.ʒ.i.masticis.℈.i.roß.violarū.anā.℈.ß. confice eas cū succo feni.⁊ des.ʒ.y.ß.ex eis. ¶ Item pillule facte ex.ʒ.y.hiere ruphini ⁊.ʒ.i.hierepigre Galeni ⁊ formentur pillule in modū ciceris ⁊ dent̄.xv.plus vel minꝰ ƀm vires.valent ad idē.

Bal.

¶ Purgato corpe ducat̄ ad sulfureū bal.salsum vel aluminosuꝫ.⁊ si nō fuerit ipsa bal.ꝓpe fac artificialꝭr:⁊ i ipsis bal.coquant̄ sal sulphur:⁊ alumen:⁊ in tina illa intrent:⁊ sudēt:⁊ lauēt se ex illa aq̄:postea bn̄ tergant̄ cū panno lineo:⁊ inūgant̄ subscribendis vnguentis.

Vnguēta.

¶ Vnguentū optimū ad quālꝫ scabiē. ℞.argēti viui cū salina extincti climie argēti sulfuris viui thuris litharg yry folioꝝ oleandri:⁊ succi aloes.anā.ꝑtes eq̄les.terantur oia ⁊ in forti aceto ibibant̄ deinde ꝑmittant̄ q̄si desiccari: postmodū iter duos lapides ad modū coloris cū oleo ro. tātū quātuꝫ sufficit ducant̄:⁊ inunge lōca scabiosa nec audeas ex aliq̊ vnguento poroꝝ ꝯstrictiuo corpꝰ vngere nisi ꝑus p̄cedat purgatio. ¶ Vnguentū ad scabiē: ⁊ flegma salsum ꝓbatū. ℞.succi scabiose fūiterre.anā.bul.⁊ depurētur:⁊ oleū:⁊ axūgiā adde:⁊ liq̄fac insilꝭ:deinde pul.staphisa.vel ceruse.anā.adde ⁊ post exitum bal.salsi:vel sulfurei: vel aluminosi ex vnguento vngant̄ ⁊ caueant ne post vnctionē sudēt. ¶ Aliud vnguentū ad scabiē:flꝭa salsum optimum. ℞.litargi.ceruse.arseni.aca.marciaton.anā.ʒ.i.arg. viui.℈.y.cere.ʒ.ß.axungie porci veteris.ʒ.y.aloes epati.

ʒ.i.ß.cymi.pul.ʒ.quartis.aq̄ roſ.⁊ olei roſ.quantū sufficit. ℂ Aliud vnguētū opti.ad fl'a salsū scabiē:⁊ ipetiginē.℞. auripig.tartari nitri fuliginis litargyrij sulfuris viui psilo tri eris vsti.añ.de oib⁹.oia subtilissime pul.cribellentur:⁊ cū succo lapacij:⁊ oleo:⁊ aceto mistis coq̄nt̄ vsq₃ ad ꝯsum ptionē liq̄ris ⁊ addita cera.q.s.f.at vnguentū:⁊ vnge loca.

Additio. vnguentum ꝓbatum ad scabiē oleum laurinū cū argento viuo cum sal.ua mortificato.añ.diu mistis:⁊ incorpo ratis miro mō valz.ꝓus tñ vniuersalis p̄cedat purgatio. ℂ Aliud vnguentū qđ inueni.℞.ceruse.ʒ.i.thu ris masti.litargyrij.añ.ʒ.ß.olei ro.loti cū plurib⁹ aq̄s ⁊ du cti diu in mortario plūbi cū pistello plūbeo.q.s.ad incor porandū ꝓbatū est:q₂ stati sanat:⁊ in vase plūbeo reſuet̄.

Unguētū ꝓbatū.

ℂ Pro scabie.℞.sal' cōis.ʒ.i.thuris al.ʒ.ij.axūgie por.re cē.ʒ.iij.argen.viui cū saliua mortificati.ʒ.ij.succi plātagi. ⁊ fumiterre.añ.ʒ.i.olei laurini.ʒ.ij.fiat vnguētū. ℂ Aliud ꝓ scabie.℞.olei laurini olibani cere noue argēti viui.añ. ʒ.ij.axungie por.ʒ.v.sal' cōis puluerizati.ʒ.i.succi fūiterre: succi plātagis.añ.ʒ.iiij.fiat vnguentū. ℂ Cura tinee.q̄dā curabat tineā ponēdo i sūmitate capitis quātitatē paicis ⁊ diffundebat̄ ꝑ totū caput:⁊ addebat vtriusq₃ litargyrij:⁊ oia vnguēta ista debēt teneri ꝑ tres dies supra marmorē. ℂ Unguētū ad scabiē.℞.butiri lib.ß.terbētie lib.q̄rtis. vitella ouoꝝ cocta octo:⁊ fiat vnguētū. ℂ Unguentū ad scabiē.℞.vrinā hois in magna quātitate vt pa.in ea laua ri possit vsq₃ ad genua:⁊ si ꝑ totū corp⁹ patiat̄ sufficit tñ si abluit tibias cū illa vrina dispsa pul.carbonum.⁊ adde eis ellebori nigri i minori quātitate q̄₃ carbones sint:⁊ cō fice sil' ⁊ ablue tibias ꝑ.xv.dies:vel ꝑ mēsē.H̄ est sūmū re mediū leprosis tibijs:⁊ alijs mēbris corpis fedis:⁊ detur patis:⁊ pustul':⁊ vlcerib⁹ leprosis. ℂ Cōtra grossā:⁊ cru stuosā scabiē i capite pueroꝝ vl' alibi.℞.butiri recētis ter bentine axūgie gallie recentis olei vio.ʒ.q̄rtis.cere.q.s.fiat vnguentū de q̄ vngat̄ scabies ter vl' q̄ter i die:⁊ scabies re mollita auferat̄ cū spatul':⁊ post vngant̄:⁊ foliū blete sup ponat̄:vel foliū caulīū:vel lapacij acuti. ℂ Cōtra scabiē in toto corpe vt videantur leprosi.℞.sulfuris viui lib.i.ß. salis cōis olei cōis.añ.lib.i.terant̄ subtil'r sup marmorē te rēda:⁊ incorpent̄ cū oleo:⁊ inūgat̄ post stuppa pluries ite rata:vnctiōe ēt iterata:⁊ sciēdū est q̄ si mordicat ml'tū est bonū ꝓ rusticis. ℂ Item.℞.lardi por.liq̄facti pluries in aq̄ colati q̄usq₃ sit al.adde succi ꝟmicularis:⁊ sempuiue:⁊ fac vnguentū qđ valz ad scabiē. ℂ Itē vnguētū aliđ.℞. radi.hireos enulē cāpane mūde.añ.q̄rtis.i.olei lib.ß.axun gie gallie recē.ʒ.iiij.misceant̄ ⁊ fiat vnguētū liq̄dū. ℂ Ali ud vnguētū ad curādū oēm scabiē si vngant̄ plāte pedū ⁊ manuum.℞.olei laurini.ʒ.iij.thuris al.ʒ.ij.arg.viui cū sputo mortificati.ʒ.ij.ß.piguedis por.recētis.ʒ.v.sal' mari ni bñ triti.ʒ.viij.succi plātagis:⁊ fumiterre ad placitū ꝯfi ce oia ꝑfecte miscēdo.Est.n.mirabile vnguentū ad oē ge nus scabiei. ℂ Radix lapatij acuti iuoluat̄ in stuppis ca napis balneatis i aceto:⁊ coq̄t̄ sub ciere ca.⁊ cū radix fue rit bene cocta terat̄ cū axūgia por.vetustissima stuppis:⁊ corticib⁹ exteriorib⁹ radicis remotis post apponat̄ tertia ps sulfuris:⁊ fuligis q̄ adheret camino ⁊ parū viui argen ti:deide manib⁹ cū saliua madefcā oia malaxēt̄ h̄ vnguē tū ꝓbatū est i oi spē scabiei. ℂ Aliđ.℞.piguedis porci.ʒ. v.liq̄fa.ad ignē:sal' cōis triti.ʒ.viij.argenti viui mordifica ti.ʒ.ij.succi plātagi.succi fumiterre ad libitum cere.ʒ.ij.mi sce oia ⁊ fac vnguētū q̄ vngant̄ plāte pedū:⁊ vole manuū ꝑ.ix.dies i q̄lz vnctiōe pone ad quātitatē auellane i mani bus ⁊ tātūdē in pedib⁹ ⁊ ꝑ diuturnā fricationē ꝯtinuet̄ in pedib⁹:⁊ manib⁹ q̄usq₃ totū sit imbibitū. ℂ Aliđ vnguen tum quo vngant̄ pulsus.℞.olei laurini.ʒ.ix.arg.viui.ʒ.iij.

In capite puerorū.

Ad oēm scabiē.

boracis.ʒ.iij.ceruse.ʒ.ij.cymini.ʒ.q̄rtis.fiat vnguētū.ponan tur brachia in aq̄ ca.ꝑ horā ad poroꝝ apertionē vel supra fu mū aq̄ ca.post abstergant̄ q̄tuor digiti in p̄dcō vnguēto:⁊ circa pulsū ābo brachia iungant̄. ℂ Aliđ i forma vnguē ti expertū.℞.aloes cicotrini.boracis oīū.añ.ꝑ.i.argenti vi ui tertiā ptē.ꝯfice cū oleo laurino:⁊ fiat vnguentum:⁊ vn gant̄ brachia circa pulsū ꝑ vnū palmū:⁊ dī q̄ ē ꝓbatissi mū ad oēm spēz scabiei. ℂ Itē vnguētū saracenicū qđ sa nat scabiē cācrū malū mortuū:⁊ salsū flegma educendo ꝑ os mām ⁊ dī curare leprosos in p̄n⁹:⁊ ꝯfert arthetice:⁊ po dagre.℞.sal' nitri sal' puri plūbi vsti eufor.añ.ʒ.ij.panici marini cameleontē.añ.ʒ.i.ß.ceruse arg.viui.añ.ʒ.ij.cōfice cū veteri axungia:⁊ oleo sic:ꝓus mortificato arg.viuo cum axungia veteri:⁊ oleo antiq̄:⁊ p⁹ addat̄ pul.⁊ fac vnguētū post sic duos ignes ⁊ i medio locet̄ pa.supra tabulā:⁊ iun gat̄ a gēib⁹ iferi⁹ vsq₃ ad pedes:⁊ supra gēnua trib⁹ digitis ⁊ fiat ista vnctio bis i die:⁊ caueat pa.ml'tū a friditate:⁊ cum flegma icipit dissolui recedē ab vnctiōib⁹:dieta sit tenuis ⁊ bñ digestibil':⁊ si ꝑꝑ multa sputa nimia aspitas ⁊ dolor sentiat̄ in gutture da mel roſ.Et si pa.multū debilitet̄ da zuccarū ro.vel violatū.Si fuerit cōstipat⁹ bonū est q̄ añ inūctionē purget̄ cū catartico.⁊ dum fit h̄ cura custodiat̄ pa.a frigore sic̄ mulier i ptu. ℂ Itē ſm aliū modū fiat vn guentū sic.℞.euforbij litargyrij aure.añ.lib.ß.argē.viui lib.i.axūgie veteris lib.i.ß.lauetur axūgia studiose:deide argētū viuū mortificet̄ cū saliua:⁊ post icorpet̄ cum axun gia deide misce pul.⁊ bñ misce inungēdo mane ⁊ sero ifra duos ignes donec pa.dētes dolere iceperit tūc cesset ab vn ctiōe ⁊ teneat̄ ca.⁊ sic stet donec cesset flux⁹ flegmatis per gingiuas.Hoc ꝟo fcō se lauet vsq₃ ad.xl.dies:⁊ accipiat gumi arabicū:⁊ axūgiā vrsi:⁊ oleū roſ.añ.⁊ aliquātulū bal sami:⁊ misce:⁊ vnge man⁹ tympora:⁊ faciē:vt color rede at q̄ q̄si fuerat mortificat⁹ ⁊ extinct⁹.Et si fuerit fluxus san. perflu⁹ restrige bolū ar.dissolue i succo plātaginis cū san. dra.⁊ in ore teneat:⁊ caueat ne ptes alie vngant̄ q̄₃ q̄ dicte sunt:⁊ post vnctionē cum pāno bñ coopiat̄. ℂ Dixit mihi dñs Theodoricus de reato q̄ oīs scabies hūida curat̄ h̄ mō.nō comedat pa.nisi sel' in die modicum panis.s.ad.v. vel ad.vi.ʒ.⁊ vnū cyathum vini lymphati albi bibat:⁊ h̄ faciat vsq₃ ad dies octo:⁊ curabit̄. ℂ Cōtra scabiem vbi cūq₃ sit.℞.corticis radicis lapatij acuti mundate tere in mortario:⁊ adde duas ptes butyri ⁊ vtere. ℂ Aliđ vnguē tū de allijs minutissime tritis cū axūgia porci cura scabiē. ℂ Aliđ ꝯ scabiē hūidā.℞.sulfuris viui.ʒ.i.litargyrij.ʒ.ß. cere ⁊ olei.q.s. ℂ Unguētū ꝓbatū ꝑ ma.Joānē de floren tia ꝯ flegma salsū qđ fuit ita itensū q̄ oia mēbra vlcera uit i modū lep̄.℞.tapsie puluerizate axungie por.liq̄facte lib.ß.picis grece argēti viui i saliua extinct.auripigmēti pul'.añ.ʒ.ij.cere.q.s.fiat vnguētū:⁊ vngant̄ tibie ⁊ a genu vsq₃ ad pedes ⁊ brachia a cubito vsq₃ ad manū:⁊ stet sic: q₂ emittit totū illud flegma salsū ꝑ os:de tertio i tertiū diē remoueat̄ dcm̄ vnguētū:⁊ nō dormiat nisi paucū de nocte:s₃ semꝑ stet reflexus:q₂ totā illā mām emittet ꝑ os. caueat tñ q̄ sit p̄ bñ purgatus bis vel ter ſm q̄ necesse fue rit cū pillulis de fumoterre:vel hiera ruffi.vel similibus: q₂ de facili caderēt sibi dentes si p̄ purgatio non precede ret.Et scias q̄ tapsia q̄ in h̄ vnguento itrat est facta in mo dum lasulate siue mēte romane:⁊ vocat̄ pipina:⁊ loco pi peris ponit̄ in salsā:⁊ in foro iulij ⁊ in cāpoferici tñ iuxta murū reperit̄:⁊ h₃ acuitatē sic̄ piper ⁊ ēst facta ad modū lapacij acuti siue lasulate.Alia vero tapsia que est facta ad modum ferule si in aqua coquat̄:⁊ in illa aqua ponantur testiculi hois asini equi vel alterius aialis dum est calidū ꝓpter iter inflat̄ multū:⁊ si ponant̄ in aceto ca.statim re cedit inflatio. ℂ Ad flegma salsum litargyrij sulfuris vi

Unguētū saracenicū factū spuer.

Aliud fit mulie.

Unguētū ꝓbatū f(?)cies crpus re.

uel fuliginis furni.añ.cõfice cum oleo ad ignem: et unge locum. ¶ Ad scabiem ulcerosam curandã una applicatione vel duabus: premissa vniuersali euacuatione. ℞.erugi nis eris.ʒ.vi.arg.viui.ʒ.ij.axũgie por.q.s.fiat vnguentũ. ¶ Ad idẽ aliud. ℞.granoꝝ iunipi.M.i.salis cõis cocle ar.i.terant̃ sil' fortissime.post accipe axungiã porci masculi:liqfac: et postea pyce in dicta axũgia: et misce bñ. et ca.cola p telã: et de colato vnge. ¶ Ad scabiẽ crustosaz. ℞.thuris san.por.cere.añ.pistent sil': et dissoluant ad ignez et fiat vnguentũ. ¶ Ad scabiẽ. ℞.petiã plumbi pone ad ignem in olla rudi et agita cum baculo vel coriolo: et cum oleo: et si vis adde tertiã partem aceti: et fac vnguentum.

¶ De pustulis: et vlceribus tibiarum. Cap. XLIIII.

Ad pustulas et vlcera tibiarũ.p̃ subtrahant̃ oĩa cibaria ca. et sic. et salsi flegmatis gnãtiua.purget̃ corpus s3 q̃ dcm̃ ẽ supra.post h̃ empl'z supra pustulas quotidie bis applica. ℞.fumiterre lapacy acuti tapsi bar.añ.M.i.oĩa insil' bñ pistentur: et additis mell' lib.ij.sil' bulliãt.deinde admisce farine siliginis.p.i. et de h̃ emplo supra petiã lini extẽdat̃ q̃lz die mãe et sero. et h̃ fiat q̃usq3 rheuma et hũores salsi: et putredo ipaꝝ pustularũ sit optie mũdificata postea i crure circũcirca appone strictoriũ h̃ mõ fcm̃. ℞.oliba.masti.thuris boli gumi ara.san.dra.mumie balau.añ.terant̃ oĩa et cũ al.out pficiant̃: et circũcirca crura inuoluant̃: q2 restringit flegmaticũ fluxũ sic q̃ ampli⁹ nõ descẽdit ad ipas pustulas: et postea vngãtur pustule ex aliq̃ de vnguẽtis psolidatiuis ad scabiẽ valẽtib⁹ supi⁹ dcis. ¶ Uel ex isto vnguẽto qd valet ad flegma salsũ: et pustul. et scabiẽ: et ẽt ad leprã: et est exptũ. ℞.pti cul'.nitri litargyry fuliginis tartari cocti sub cinerib⁹ i frõdib⁹ cauliũ auripigmẽti pipis olibãi vitelloꝝ ouoꝝ.añ.ʒ.iiij radi.enule lapacy acuti i forti lixiuio coc.añ.ʒ.ij.succi fumiterre succi lapacy acuti et absinthy: chelidõie: enule: fabe grece: abrotãi: de oĩb⁹ his succis.añ.ʒ.iiij.ellebori al.sulphuris viui sapõis saraceni.añ.ʒ.ß.oẽs succi buliãt: et ðpurent̃: et colent̃. Et postea radices enule lapacy trite apponãt: deide sapo.postea pul.spẽrũ: et tẽ adde olei cõis: et axũgie porci: et cer̃.añ.ʒ.ij. et argẽti viui cũ sputo extĩcti.ʒ.i. et ex h̃ vnguẽto inũgat̃ scabiosus vel ẽt leprosus: et ipm̃ p diẽ et noctẽ supra se teneat: et p totũ corp⁹ sit fortiter fricatũ inxͣ ignẽ vel solẽ: et seq̃nti die bal.intret: et sic fiat donec sanet̃: verũtñ p̃us o3 corp⁹ s3 p̃dcm̃ modũ purgare.vel saltẽ sumat p.xv.dies añq̃ vngat̃ q̃lz die de succo fumiterre.ʒ.ij. cũ theriaca mist⁹. ¶ Et si flegma salsũ: et scabies i dieb⁹ canicularib⁹ ẽt i tpe ca.nimis supabũdet p̃cedẽte aliq̃ diuisi uo et corpe leuiter mũdificato fiat h̃. Inũgat̃ locus scabiosus cũ stercore bouino: deide obstruat̃ arena: deide ex vnguẽto nigro supra i ca.de morphea nigra dicto inũgat̃.postea ad bal.salsa: vel sulfurea: vel aluminosa pa.ducat̃: vel in qb⁹ p̃dcã sint cocta: vel saltẽ in bal.decoctio.fumiterre lapacy acuti enule absinthy abrotani: et chelidonie: q̃ valet oĩb⁹ scabiosis mirabil'r. et caueãt a salsis: et acutis: et a generãtib⁹ flegma salsũz oĩno. ¶ Syrup⁹ optimus ad purgãdũ flegma salsum oĩno. ℞.radicis apy ligritie scariole vio.añ.ʒ.i.corticũ mirabol'.citrinoꝝ indoꝝ kebuloꝝ.añ. ʒ.x.iniube sebesten pruna sicca.añ.l.numero.cerasa sicca nũero.c.passularũ mũdatarũ.ʒ.i.ß.scariole polytrici capil. ve.añ.M.i.hec oĩa i.x.lib.aq̃ bul.tñ: q̃ solũ tertia ps remaneat.colet̃: et colature addat̃ succi fumiterre lib.iiij.succi scabiose amboꝝ depuratoꝝ lib.ij.additis zuccari lib. viij.fiat syrup⁹.circa finẽ deco.adde mãne pulpe cassiefi. tamarindo.añ.ʒ.iiij. et sumat scabiosus ex eo q̃lz mane.ʒ.ij. cũ tepid.quousq3 hu.sit optime per secessum mundificatus.est enim mirabilis iste syrupus ad hoc.

Unguẽtũ exptũ.

Syrupus purgans flegma salsum mira bilis.

Additio. vidi q̃ndã q̃ in tãtũ habebat tibias vlceratas q̃ ossa suarũ tibiarũ appebant discoopta: et oĩa bona in hͣ egritudine psumpserat: nec poterat aliqd vtile remediũ repir: cui qdã extrane⁹ supueniẽs dixit: vade et accipe cardũ bñdictũ viridẽ in bona quãtitate: et pista ipm̃ bñ.postea fac decoq̃ i bono vino.deide axũgiã porci liq̃factã adde: et iterꝝ sil' bulliãt.postea admisce tãtũ farie tritici cũ spatula cũ bis q̃ fiat i modũ vnguẽti liqdi: et de h̃ vnge bis q̃lz die. h̃ fecit: et i breui tpe liberat⁹ ẽ. Itẽ folia rubi supposita psũt. ¶ Experimẽtũ p tibiarũ vlcerib⁹ et ptra flegma salsũ pbatũ p ma.meũ. Folia maluarũ i aq̃: et vio albo.añ.ðcoq facias q̃usq3 optime decocta sint: deide colet̃ p staminã rarã: et additis subtilissimi pul.sulfuris siligis i modũ vnguẽti isil' pficiant̃: et de h̃ pone sup petias lini veteris bis vl' semel i die: et vlcerib⁹ vel pustulis applica: et semp sit calidũ et cuz remoues ip3 laua semp q̃lz vice vlcera cũ vino al.ca. et h̃ fac donec sanies a p̃dictis vlcerib⁹ optie mũdificata fuerit: postea loca ipa cũ oleo loto cũ.ix.aqs cũ cerusa i modũ vnguẽti misti inũgat̃ q̃lz die q̃usq3 cõsolidata fuerit.tuti⁹ tñ est si p̃us purget̃ corp⁹: et emplastrũ restrigẽs rheuma circũcirca inuoluat̃. ¶ Ad cãcrenas in qb⁹ caro putrefacta nõ excedit. ℞.aq̃ grosse et putride putei salsi vel saltez aque grosse li. ij.succi arenginarũ.lib.i.coparose.ʒ.ß.misce i phiala vitri et agitet̃ diu q̃usq3 dissoluat coparosa: et ifundat̃ stuppa mũda in p̃dicta aq̃: lauet̃ p̃us cãcrena cũ illa aq̃ postea liget̃ binda linea longa diu bullita in aq̃ pluuiali: et applicetur quanto calidius poterit. ¶ Aliud vbi caro excedit et cura precedẽs nõ valet. ℞.succi affodiloꝝ crescentiũ in arena maris quart̃.i.calcis viue.ʒ.i.auripigmẽti.ʒ.ß.arsenici ru. argenti viui sublimati.añ.ʒ.ij.viridis eris coparose.añ.ʒ.i. pulueriżanda pulueriżent̃: et fiant trocisci et desiccent̃ ad solẽ. et applicet̃ bis in die pul.supra cãcrenã quãtũ vi sufficere. ¶ Ad cãcrenã noli me tangẽ: et vlcera depascẽtia et corrosiua. ℞.arg.viui sublimati incorporet̃ diutissime cũ axungia por.rc. et vngat̃ locus cũ pluma. ¶ Aliud ad idẽ. ℞.arg.viui sublimati bul'.in aq̃ quousq3 fiat blaua ð qua lauet̃ cancrena et supra ligatura fiat cũ binda posita in aq̃ ca.fortiter expressa ne fluãt hu. ¶ Ad lupũ. ℞.balsami: et myrrhe.añ.pulueriża.post. ℞.terrã i q̃ sit ifusa campana quãtũ de vno p̃dictoꝝ: et totũ distẽpera cũ aceto et fiat vnguentum tunc ablue primo mẽbrũ cum vrina pa.post vnge. ¶ Aliud carpina minutissime pãnũ lini antiquũz et in bono aceto intinge.post supra locũ expande: et cũ panno lineo albo liga.muta semel in hyeme: bis in estate.

Ad cãcrenas.

¶ De porris: et verrucis. Cap. XLV.

Quandoq3 porri et verruce fiũt i pedib⁹ et mãib⁹. Et dr̃ia qdẽ inter h̃ ẽ. Si n.sũt molles: et sine dolore: et pue ex flegmate fiũt: et dicunt̃ porri. Si dure spisse: et maiores ð cho.nigra fiũt: et dñr Xruce: et q̃nq3 sup iũcturis: et ẽxtremitatib⁹ nascunt̃: et sunt lõgi: et hi dñr cornua. ¶ Que oĩa i hũc mõm curant̃. Si corp⁹ fuerit plectoricũ: et hu.nimiũ supabũdãt euacuent̃ cũ medicina pue niẽti: et flõmia si necẽitas imineat: deide ad ptic'laria remedia itẽdam⁹. Inũgant̃ p̃ Xruce cornua siue porri ex olo co stino: vl' ex melle anacardino: vl' sapone: vl' medicamine acuto: deide ligent̃ radices eoꝝ seu ppe radices cũ capill' vel subtili filo serici: et strigant̃ fortiter donec cadãt vl' cõburant̃ cũ vgis incẽsis: vl' cũ ferro ardẽti: vl' cũ rasorio bñ incidẽti abscindant̃. et san.ab eis exeat: deinde cũ succo citrino q a radice chelidonie exit inungant̃: et hoc fiat sepe et sepius donec pa.liberetur. pbatũ est: et postea ex butyro cocto inungatur. ¶ Experimẽtũ pbatũ ad verrucas po-

ros seu cornua. ℞.cineris ramorum vitis stercoris ouini: ⁊ caprini.aā.misce puluerizentur:⁊ cum lacte ficus:vel tithymalli ꝯficiant̃:⁊ emplr̄ent̃:pus tñ cū multis acub⁹ isil' ligatis pūgant̃:ita ꝙ sanguinēt.aut granū ordei aliqd̄ scindat̃ vt dcm̄ est:vel saltē cū vrtica viua tāgant̃. ¶ Aliud empl'z ꝓbatū ad idē. ℞.erugis:⁊ auripigmēti hermodactyloꝝ calcis viue spūe maris tartari vitrioli stercoris colūbini farine siliginis:⁊ nigelle.aā.terant̃:⁊ cū felle vacce nō distēperent̃:⁊ eis ꝑus sanguinatis empl'z h̄ supponat̃: qꝛ ꝓbatū est. ¶ Aliud ad idē.cātarides arsenicū mel anacardinū sil' mista:⁊ supposita ca.extirpāt. ¶ Itē fac farina siliginis nigella stercus colūbi vitriolū:⁊ calx viua.aā. cū lacte ficus:vel tithymalli mista:⁊ supposita ca.ꝑ certo ea cū radice sua extirpāt.ꝑus tñ sanguinēt vt dixi. ¶ Aliō ad idē. ℞.corticis nucis hūide dragagāti calcis viue.aā tēperent̃ cū aceto fortissimo:⁊ supponant̃. ¶ Itē solū tartarū supra prūas positū ardētes i petia:vel stuppa i forti aceto inticta iuolutū:⁊ decoctū ibidē:⁊ supra porros cornua vel verrucas linitū oīa ꝓdicta delet:⁊ extirpat: ¶ Ung^ta ēt ⁊ pul.⁊ cetera fortissima i cap̄.morphee al.⁊ nigre.⁊ i ca.de cācro i gigiuis nato ad hec sūt optia:ꝑus tñ oz ꝙ fricent̃: vel pūgant̃:vl' icidant̃ vt dixi sic ꝙ sanguinēt: deide emplastra:⁊ alia supradcā suppōant̃. ¶ Quidā sacerdos cū h̄ expimēto abstulit mihi de māib⁹ plus q̄z.c.porros. Iui ad eū ⁊ ipse cepit me tāgē cū māib⁹:⁊ porros tāgebat manuū meaꝝ:⁊ ibi faciebat signū crucis:⁊ dixit mihi recede: ⁊ i ꝓxīo liberat⁹ eris:⁊ stati iuit ad paritariā:⁊ flexis gēib⁹ dixit corā ea.pr̄ nr̄ totū:⁊ cū d̄bēt dicē.Sed liba nos a malo.dicebat.Sz liba Arnaldū a porris ⁊ verrucis q̊s i māib⁹ hz.⁊ h̄ mō collegit tres cimas pitarie cuz trib⁹ pr̄ nr̄ sicut dcm̄ est:⁊ istas tres cimulas posuit in terra in loco humido:⁊ ꝑuato:⁊ cū ceperūt marcescere porri de manibus meis inceperūt abire sic ꝙ ifra spatiū decē dierū ab ipsis porris totaliter liberatus sum:⁊ sic omnes curabat.

ADditio. dixit mihi ma. Ioānes de florētia ꝙ si dat̃.ʒ.i.spoly ꝑpētis puluerizati in cibo:vl' potu alicui hñti porros:vel verrucas i q̄cūqz ꝑte corpis fuerit i.v.dieb⁹ oēs de corpe recedēt:⁊ dic̄ se ꝓbasse.ꝙ si charta bōbacis vetusta accēdat̃:deide tāgat̃ cū ea verruca sic accēsa:⁊ dimittatur supra verrucā cinis ei⁹ ⁊ sic fiat de oib⁹:qꝛ intra qnqz dies vel vi.recedēt.expꝛtū est. Or si radix tapsi bar.siccet̃ i solē vel in tegula ca.deide puluerizet̃:⁊ ꝓyciat̃ supra porros:⁊ verrucas destruit eos. Itē succ⁹ chelidonie facit idē. Item lauare locum cum aqua saponarie curat.

¶ De lepra. Cap. XLVI.

SIcut dicit Auicēna i fen.iy.q̄rti tractat⁹ lepra ē ifirmitas mala ꝓueniēs ex spsiōe colē nigre i toto corpe q̄re corrūpit̃ cōplo mēbroꝝ:⁊ for^a ipoꝝ.⁊ fig^a ipoꝝ:⁊ in fine lepre qñqz rūpit̃ ꝯtinuitas ipoꝝ mēbroꝝ:ita ꝙ corrūpunt̃ extremitates vt nasus:⁊ labia:⁊ hꝰ ⁊ cadunt.

Cause.

¶ Fit āt qs leprosus cū coeat cū mr̄iē:cū q̄ stati leprosus coiuit. Qñqz ab ipā gnōne fit leprosus:vt qs a sanguie ipuro nutriat̃ aut ex corrupto spmate gñat̃ : aut cū gñat̃ i tpe nē aeris:⁊ ex vsu flegmaticoꝝ:⁊ melācolicoꝝ ciboꝝ sumptoꝝ imoderate:⁊ ex carnib⁹ asininis bubalinis:vl' vaccinis ifectis carnib⁹ porcinis cōmoratis:⁊ sil'ib⁹ carnib⁹ nō putris. Fit ēt qs leprosus ꝑꝑ nimiū vsuz alliate:⁊ pipate:⁊ ex imoderato vsu vini puri.⁊ qꝛ gallici bis imoderate vtūtur ⁊ burgūdiōes:ꝑꝑea mr̄ti eoꝝ sūt leprosi. Itē efficit̃ qs leprosus cū nimiū ꝯuersat̃ cū leprosis:⁊ secū i vno loco ꝑseuerat.leprosi eni ificiūt aerē:⁊ aer ifect⁹ cū attrahit̃ ab illis q ꝯuersant̃ cū illis itrās coꝝ corpa ificit ea.ꝑꝑ h̄ lepro si a ꝯuersatiōe sanoꝝ hoiuz d̄bēt segregari:ne acrē ibi corrūpāt ⁊ sanos i leprā faciāt icidē. Et iō i locis remotis bitare cogant̃.

Spēs q̄tuor. Leonina.

¶ Lepre q̄tuor sūt spēs.s.leonina: alopitia:elephātia:⁊ tiriasis. ¶ Leonina fit ex cor'a i q̄ rotūdant̃ oculi:⁊ eminēt cū eminētia venaꝝ:⁊ citrinitate imista rubori: ⁊ valde mobiles efficiunt̃.adest nariū q̄cilitas cū vehemētissima raucedie:sic ꝙ videnẽ q̄si loq ꝑ nares:gingiue eoꝝ ⁊ nasi extremitates corrodunt̃:cutis eoꝝ exaspat̃:⁊ supcilia depilant̃. Et cū vrīa emittūt aliqñ aliq̄s guttas san.ꝑpigines ipetigines ꝑ corpa coꝝ appent:⁊ mr̄tū sternutāt. Et cū iueterat̃ h̄ spēs cadunt extrēitates.sic̄ nasus ⁊ hꝰ. Et dr̄ leonina:qm̄ plr̄es leōib⁹ h̄ spēs accidit:⁊ ēt qm̄ fac̄ faciez pa.terribilē:sic̄ ē facies leōis.

Alopitia.

¶ Alopitia est spēs scd̄a lep̄ q̄ fit ex sāguie adusto.⁊ i ista spē tota d̄pilāt̃ supcilia ⁊ barba. Et ꝑꝑ h̄ dr̄ alopitia ab alopib⁹.i.vulpib⁹.d̄pilāt̃ eniz i mo^m vl'piū:ocr̄i eoꝝ iflāt̃ ⁊ vehemēter rubēt.pustule i faciē rubee:⁊ qñqz i toto corpe oriūt̃:a q̄b⁹ manat sanies cū san.mista:appent vene i pectore:⁊ odor eoꝝ:⁊ sudor:⁊ anhelit⁹ fetet:⁊ difficr̄ter odorāt:nasus igrossat̃:⁊ gene tūent: ⁊ sāguis a gigiuis effluit:⁊ i vrīa aliq̄ gutte san.qñqz emittunt̃:⁊ iste due spēs.s.leonina:⁊ alopitia q̄si oīo icurabiles sūt:⁊ spāl'r cū fuerit āntiq̄te:⁊ cū extrēitates iā icipiūt cadē ab coꝝ curatiōe oīo isistas.

Elefantia.

¶ Elephātia xͦo ē 3ª spēs lep̄: q̄ accidit elephātib⁹ plr̄es:⁊ fit ex melācolia nāli:⁊ in hac spē ocr̄i rotūdant̃:⁊ corrugant̃ palpebre:⁊ nares āgustāt̃. vox efficit̃ rauca:tubera fiūt i corpe minuta ⁊ dura.ꝑtiū q̄rūdā cc supficiē fit isensibilitas:vngues ēt igrossant̃ cū q̄dā eq̄litate:⁊ qñqz appet his i sōnis ꝙ.s̄.corp⁹ coꝝ hēant maximā q̄ucdinē:⁊ pōdus:⁊ mores mr̄ti mali ⁊ dolosi in eis appent.

Tiriasis.

¶ Est ēt alia spēs 4ª lep̄ q̄ tiriasis dr̄:i q̄ cutis mollescit ⁊ excoriat̃ ad sil'itudinē tiroꝝ:glandule oriunt̃ molles:⁊ dealbat̃ cutis ⁊ cū aspgit̃ nō cohēt:morphee albe inascunt̃:nares oppilant̃:vox efficit̃ rauca:⁊ h̄ 4ª spēs lep̄ fit a flegmate.

Pronostica.

¶ Nō itaqz vt dixi:p^e due spēs lep̄ icurabiles sūt.s.leonina ⁊ alopitia. Elephātia xͦo ⁊ tiriasis qñqz curāt̃:lz ēt icurabiles reputent̃. Oēs eni lep̄ spēs ꝓ icurabilib⁹ hñtur:⁊ spāl'r cū fuerit āntiq̄te:⁊ cū extrēitates iaz cadūt vngues scidunt̃:⁊ for^a corpis feda icipit fieri:⁊ facies fit terribilis:⁊ color denigrat̃:⁊ san.cū exhit̃ stati ꝯgelatur:⁊ currit vir⁹ fetēs ꝑ corp⁹. Qñcūqz h̄ signa vl' plā coꝝ appuerit in leproso:tc̄ de curatiōe ei⁹ nō te itromittas. Et pulsus qdē leprosi debil' ē ꝑꝑ debilitatē v̄tutis nālis ⁊ corruptionē ipi⁹ caloris nālis i corpe.

Cura.

¶ Lepra igr̄ cū noua fuerit:⁊ spāl'r elephātia ⁊ tiriasis si signa terribilia ꝓdicta adhuc nō appent:i hūc mo^m ꝑz magr̄z meū curari poterit. Cū hac eni cura plr̄es leprosos i ꝑn^o cū appuerit eis lepra meis curaui tꝑib⁹. Prio fiat flōmia i brachio sinistro vene mediāe:postea seq̄nti die d̄ dextro.postea q̄lz die sūat.ʒ.y.de isto syrupo cū ca.in māe. ℞.succi boragis depurati li.iy.succi fumiterre depurati li.i.⁊ radicū tenerrimarū rorisma.sansuci:lapaty acuti:⁊ ebuli.aā.ʒ.i.ß.prūa damas.l.masticis polypody q̄rcini recētis.se.fenicr̄i radicis affodiloꝝ isil' coctoꝝ.aā.ʒ.y.violarū floꝝ boragis.aā.ʒ.i.ß.oīa isil' coq̄nt̃ ꝑfecte:⁊ accipe tātū decoc.illi⁹ quātū sūt succi:⁊ addito zuccaro.q.s.fiat syrup⁹ ⁊ q̄tidie vtat̃ q̊usqz mā sit digesta:deide purget̃ cū pillr̄is d̄ fumoterr̄:vl' cū hiera rufi.vel cū alys pillr̄is euacuātib⁹ cholerā nigrā ⁊ humores adustos:q̄ i ꝑcedēti ca.de scabie dcē sūt.⁊ fiat sic ꝙ bis:vel saltē sel' soluat̃ vēter leprosi in q̄lz hebdomada:vel ꝙ saltem sel' vel bis assellet q̄lz die. Sumat bis in septimana cyathum vnū seri caprini cū.ʒ.i.cassiefi.ʒ.i.zuc.⁊.ʒ.iy.reubarbari puluerizati:qꝛ optie soluit.

Caput purgiū.

¶ Postea istō caput purgiū narib⁹ imittat̃ ꝑ qōdā istr̄m qd̄ dr̄ nascale:quātus nares capiūt. ℞.macropiperis chelidōie:tapsie:nasturty:burūgi.aā.ʒ.i.nucis musca.pulegy.aā.ʒ.ß.succi agnicasti:

olei sisamini.añ.ʒ.iij.misce:ꝛ bul.oia vsqꝫ ad tertie partis ꝯsumptionē coquanť:ꝛ in vase vitreo seruenť:ꝛ ꝑ nascale narib⁹ imittanť:vt dixi q̄tū nares cape pñt.Alia ēt caput purgia data i dolore capitꝭ i hac cā cōpetūt.¶ In balneo aq̄ simplicis post purgationē itrēt q̄lꝫ die:ꝛ fricenť fortit: ꝛ facies eoꝝ ex oleo ex se.cucurbite excto:ꝛ oleo viol. vngať:ꝛ totū corpus eoꝝ cū oleo mirthino/masticino/costio/vel aliq̄ de vnguētis subscribēdis inūgať.ꝛ post exitū balnei in pānis bñ iuolutis vna hora gescat.deinde deť sibi pēna in oleo itincta p̄cedēte p̄us potatiōe aq̄ ca.deco.se.rapaꝝ ꝛ attriplicis:ꝛ vomat q̄l'cūqꝫ possit:deide denť i potu stati.ʒ.ij.absinthij cū vio al.sbtili.Itē theriaca maior Bal. ꝛ theriaca diatesserō:ꝛ diasulfur trocisci sgnāti: ꝛ trocisci de tiro cū.ʒ.i.vini dati mirabil'r valent leprosis.¶ Itē comedāt ꝯtinue carnes vipaꝝ in hūc modū patas.Accipiať vipere seu serpētes q in montanis locis:ꝛ petrosis degūt: ꝛ ruffe meliores sūt:ꝛ abscindať eis caput:ꝛ cauda:ꝛ qḋ ē in vētre eyciať:deide lauenť:ꝛ in olla noua coq̄nť cū aneto sale galāga petro.modico pipis:paꝝ cinnamomi:ꝛ parū olei:ꝛ pauco pul.diptami in aq̄ coq̄nť donec caro ab ossibus sepeť:ꝛ des carnes istas ad comedēdū:ꝛ ius ad bibēdū.Et si scotomiā passus fuerit leprosus h⁹ carnes ampli⁹ nō denť:q si denť dicte carnes viperaꝝ ad comedēduꝫ:ꝛ ius ad bibēdū q̊usqꝫ ifleť ꝛ scotomiā patiať tūc sufficit: ꝛ gescat pa.a laboribus suis:ꝛ vigilet q̄tū pōt. ¶ Caueant sibi oēs leprosi a frixis acetosis salsis acruminib⁹:ꝛ a forti vino:ꝛ a coitu.Comedāt qñqꝫ lac capñū i q̊ lapides fluuiales sint extincti: ꝛ boraginē/bletas/cucur. citrullos/lactucas/cicoreā/spinachias:ꝛ h⁹ cū lacte amyg.cōditas comedāt carnes hedinas/pullinas/castratinas/ꝑdicū/phasianorū/turdoꝝ:ꝛ sil'ia.Uinū claꝝ ꝛ subtile redolens ꝛ bñ lymphatū bibant.¶ Ungm̄ ꝓbatū ad leprosos.℞.radicis lapatij acuti abrotani agrestis fumiterre eruce agrestis floꝝ ꝛ folioꝝ tithymalli.añ.M.ʒ.hec oia bñ terant:ꝛ cū axungia veteri optie pistenť:ꝛ sic in aliq̊ vase ereo dimittanť ꝑ dies octo.deide liq̄fac i stānato:ꝛ pul.iste aspgať:ꝛ ꝑ interualla cū spatula oliue admisceanť.℞.aluminis sicci ellebori al.auripigmēti staphisa.oium.añ.ʒ.ß.vltio adde.ʒ.ij. picis liqde:ꝛ sp cū spatula ducas:ꝛ ꝑfecte decoq facias:deinde ꝑ stamineā rarā coleť:ꝛ vsui reserueť. ¶ Ungm̄ magistri ad leprosos optm̄ de q̊ post bal.exitū inūgať:qꝛ ꝓbatū est.ipleať vas ereū oleo cōi bono in q.vij.vl'.viij. lacertas virides maiores:ꝛ venenosas q̄s iuenire poteris appōas: ꝛ ibi ꝑmittanť mori ꝛ iacere ꝑ diē:ꝛ noctē:deide bulliāt supra ignē donec liq̄fiāt.ꝛ q̄si sint oino cōbuste:ꝛ cū eis bul. ß.frusta corticis radi.sambuci viridis ꝛ cū bullierit diu p̄dicta frusta sambuci abyciant:ꝛ p̄dictū oleū coagulari ꝑmittať de q̊ i exitu bal.loca ifecta lepra sepe inūganť:qm̄ est mirabile.¶ Ungm̄ optimū ad leprā:ꝛ ad oēs ifectiōes corꝑis.℞.saponis gallici.ʒ.iij.axūgie veteris por.ʒ.iiij.farie lupinoꝝ ꝛ siliginis.añ.ʒ.iij.olei ꝛ capitelli.añ.lib.ß.oia teranť insil':ꝛ in vase figuli coquanť vsqꝫ ad ꝯsumptionē p̄dictoꝝ liquoꝝ ꝛ addita cera.q.s.fiat vngm̄:de q̊ inungať purgatiōe bal.ꝛ fricatiōe dictis p̄us factis. ¶ Itē nota q ꝑ abscisionē testiculoꝝ pallianť leprosi. ¶ Potio optia ad leprā serpiginē ipetiginē morpheā:ꝛ h⁹ ifectiones corporis.℞.collogntide agarici sq̄lle asse turbith scamo.ellebo.nigri polypodij:piperis al.ꝛ nigri camedreos camepitheos cētauree.añ.ʒ.x.sisileos prassij ameos epithimi gentiane:eufor.poly.absinthij cicute:aristo.rotū.ꝛ lon.añ.ʒ.x. cōchigindi.tithymalli hireos fumiterre petro.armoniaci. oppoponacis:spice xilocassie:asari cinnamomi:amomi calami aromatici:folij myr.scordeon cypi hypꝑicon pipis lōgi fu.croci:spice celtice.sq̄nanti:carpobalsami:se.rute:se. ꝛ radicis apij castorei.añ.ʒ.ij.ß.serapini:bdellij.añ.ʒ.v.carniū citroꝝ.ʒ.iij.hirundinis cocte:pinguedinis tiroꝝ.añ.ʒ. x.aloes.ʒ.xxxij.hec oia cū pinguedine p̄dicta:ꝛ sapa.q.s.cōficianť:ꝛ in pill'is vel q̄l'cūqꝫ poteris des.ʒ.v.vel.ßꝫ q tibi videbiť ex p̄dicta ꝯfectiōe:qm̄ mirabilis est.¶ Syrupus exptus ꝓprie ad illos q incipiūt fieri leprosi. mitigat eni eos ꝛ nō ꝑmittit ampli⁹ leprā eoꝝ excrescere:sꝫ curat eos sepe:grossos ꝛ viscosos hūo.purgat:ꝛ ꝯ flegma salsuꝫ serpiginē/ipetiginē/rosulas/ꝛ ꝯ oēs cutis ifectiōes est mirabilis ꝛ approbat⁹.℞.fumiterre radi.tapsi bar.althee radicis sticados affodil.serpentarie cucu.agrestis radi.hireos:vtriusqꝫ ellebori celidonie leuistici. Et si hu. choleric⁹ in cā fuerit vermicularis cymbalarie crasule solatri sempuiue de oibus his herbis.añ.pistatis in ea q̄titate q̄ succū hri posset:ꝛ oēs isti succi residere dimittanť.sequēti x⁹o die colenť:ꝛ ꝑ vnaq̄qꝫ libra succi pone lib.i.mell' dispumati ꝛ coquanť fere vsqꝫ ad medietatis ꝯsumptionē.ꝛ tunc ab igne deponanť.ꝛ pul.iste admisceať.℞.turbith esule polypodij hermodactyl.cataputiaꝝ mūda.añ.ʒ.i.aristo.lon. diptami.añ.ʒ.ß.ellebo.al.ꝛ nigri.añ.ʒ.q̄rtā.denť de isto syrupo.ʒ.ij.sel' in septimana cū ca.¶ Ad palliationē leprosoꝝ fiat vngm̄ tale.℞.limature auri argēti plūbi eris stanni:ꝛ ferri.añ.teranť:ꝛ ducanť due hore supra porphyduꝫ in mod.coloꝝ.ꝛ cū san.testudinis:ꝛ san.pueroꝝ recētib⁹: ꝛ oleo amyg.ama.añ.isil' distēperenť:ꝛ additis paꝝ balsami myrrhe aloes in modū vnguēti ꝯfice:ꝛ corpus inūgať cū leprosus de bal.exit.¶ Aliud exptū ad idē.℞.vnguēti fusci:balsamite vnguēti auri.añ.misce cum terbētina limatura ferri sanguine pueroꝝ re.oib⁹ his mistis inungať corpus cū exit de bal.ꝛ statiꝫ pliris arcothicō cū limatura eboris:ꝛ auri in potu tribuatur cū vino albo. lymphato:ꝛ subtilis distēperatis.¶ Aq̄ metalloꝝ expta ad oēꝫ leprā scabiē fistulā morpheā serpiginē ipetiginē:ꝛ cancrū:ꝛ cōfortationē oium mēbroꝝ corpis:ꝛ oēm morbū ꝯtagiosuꝫ palliat:ꝛ iterficit oēm morbū ꝯtinue solonis.℞.limature ferri.chalybis auri argenti eris stāni plumbi.añ. myrrhe aloes.añ.q̄tū de oibus:teranť oia simul:ꝛ misce:ꝛ ponanť oia in olla vitreata:vel alkimica:q̄ vas distillatiōis supra se hꝫ:ꝛ supra ignē fornacis apponať ꝛ aq̄ q̄ ꝑ alembicū distillat in vase vitreo collige:ꝛ vsui reserua.qm̄ est mirabilis ad oia supradicta.¶ Itē aquā betonice celidonie rute eruce verbene eodē modo ꝑ distillationē abstracta valet ad oia supradicta:ꝛ pulchritudinem dat coloris.

ADditio. exꝑimētū si aliqs est leprosus ſm frēꝫ Albtū.fiat minutio d̄ brachio:ꝛ ꝓyciať in san.modicuꝫ plūbi vsti pul.si stati petit fundū ē vel erit i breui leprosus.ꝛ si nō descēdat:sꝫ suꝑnatet:nō nūq̄.n.i sano descēdit:sꝫ suꝑnatat.¶ Itē san.leprosi cū fuerit ifridatus si frices cū digito tuo senties ipꝫ arenosuꝫ ac si ibi cēnt arene:ꝛ h̄ veꝝ est signū lepre.¶ Itē h̄ mō poteris cognoscere leprosuꝫ.Accipe argētū viuū:ꝛ cū saliua mortifica ipꝫ:deinde cū cera liq̄facta malaxeť:ꝛ in modū empl'i ponať in aliq̄ ꝑte corꝑis per diē:vel noctē.Si eni leprosus est loc⁹ ampullať.Si nō:nō.¶ Syrupus ad oēm spēm lepre. decoquať succus fumiterre.ꝛ coleť: ꝛ in colatura decoquať thimi epithimi sene.aristo.ro.gentiane myrti baccaꝝ lauri tamarindi cinnamomi çinçi.carniū serpētis p̄parataꝝ. Accipe serpētē de melioribus q hñt vētrem albū:ꝛ in medio ventris lineā rubeā distinctā.ꝛ dorsum nigrā:ꝛ remotis capite:ꝛ cauda mediū decoquať de p̄dictis vsqꝫ ad carniū integrā dissolutionē:deide coleť:ꝛ cū çuccharo syrupiçeť:de p̄dicto recipiat de 3° in tertiū diē quātū capit testa oui cū aq̄ tepida p̄cedente vsu electuarij istius.Decoquať serpens p̄dicto mō p̄paratus in vino albo remotis spinis: ꝛ ossibus teratur caro: ꝛ cum duabus partibus diasene

Balneū,

Carnes viperarum,

[...]uda,

Syrupus expertus,

Aqua metallorum,

Signa leprosi vel futuri,

misceant͡: ⁊ fiat electuariū ꝯ oēm cām fridā. In cā ca. sint due ptes rosate nouelle cū tertia carnium serpētis decocti cū porris ad comedēdū. Itē det͡ vinū serpētis ad bibēdū. ¶ Itē serpētes decocti cū tritico vsqz ad integrā dissolutionē dent͡ gallinis ad pascēdū: ⁊ deplumabunt͡: ⁊ renouabunt͡ plume post: ⁊ post renouationē assent͡: ⁊ dent͡ oibus leprosis: ad comedendū: ad renouādū cutem. Itez cū pinguedine defluēde iungat͡ facies: ⁊ opabit͡ illud idē. ¶ Ad palliandū leprā. ℞. argēti viui stanni. añ. funde sil͡ misce post tere sup marmorē: ⁊ adde quātū illa de mercurio sublimato tere oīa fortiter sil͡ ⁊ postea pone in cellario hūido in vitro: ⁊ fiat aq̄ de q̄ appone supra pustulas facta scarificatiōe: ⁊ dimittat͡ p diē. post. vnge cū oleo de vitellis ouorū: ⁊ si necesse tibi vr͡ reitera op⁹: q₂ renouat cutē: ⁊ palliat

Aqua.

leprā cū bono regimine. ¶ Ad lepraz. ℞. staphisagrie litargiry plūbi vsti eufor. añ. ʒ. ij. succi gētiane succi bardane. añ. ʒ. ij. olei de oliuis veteris. ʒ. ij. pulueriʒēt͡ subtilissime: ⁊ fiat massa cū p̄dictis post. ℞. anabulā minorē: ⁊ caulē agrestē lapaciū acutū radices affodiloꝝ tere diligenter cū porci axungie vetustissime. ʒ. iiij. ⁊ fortiter pistādo icorporet͡. cui addat͡ massa supradicta: ⁊ fiat vnguentū. Ultio addat͡ scamonee cocte subtil͡r puluericate. ʒ. vj. vnge brachia circa pulsuz in cruribus: ⁊ miraberis effectū. ¶ Pillula vna ad modū ciceruz de ambra sero sumpta valet ad leprā: q₂ inter oīa sang. mūdificat. ¶ Notādū ꝙ in pustulis: ⁊ rasca faciei multū iuuat appositio vētosaꝝ cū scarificatione in spatulis. Et post diē tertiū appone sanguisugas post iunge cū vnguētis p̄cedentibus tn̄ p̄us purgatione: ⁊ balneo. ¶ Ad leprā valz aq̄ san. porci. aurū potabile. Electuariū serpentū s͡m doctrinam Gal͡. in 11° pharmacoꝝ: ⁊

Syrupus solutiuus.

aurū purū. ¶ Syrupus Gal͡. laxatiu⁹ ad oēm spēm lepre optimū serpiginē ipetiginē scabiē stōchū mūdificās: ⁊ renes purgans. ℞. mirabolanoꝝ citrinoꝝ kebuloꝝ: ⁊ indorum. añ. ʒ. x. epithimi cuscute absinthij borag. radicis apij marathri. añ. ʒ. ij. pruna sicca. xxv. passularuz sine nucleis belericoꝝ ligri. polypodij. añ. ʒ. xij. tamarindoruz cassiefi. añ. ʒ. ij. rosa. vio. ʒinʒibe. añ. ʒ. i. iuiube sebesten. añ. xv. oīa bul. vsqz ad ꝯsumptionē tertie ptis: deinde colent͡: ⁊ de colatura eoꝝ accipe lib. iiij. ⁊ adde succi fumiterre depurati lib. ij. succi boragis: ⁊ succi scabiose. añ. lib. i. ʒucchari. q. s. dent͡. ʒ. ij. cū tepida bis vel ter in hebdōa. ¶ Unguētuz ad pustulas faciei qd̄ habuit magr͡ Bernardus forestē i monte pessulano a quodā pegrino: ⁊ vidit effectuz. ℞. ʒinʒi. al. granoꝝ paradisi gariofi. añ. ʒ. ß. sulfuris viui. ʒ. i. ß. axungie porci recētis. ʒ. iiij. puluericanda pulueriʒentur: ⁊ misce in modū vnguēti: quo vngat se desero morpheatus seu leprosus: ⁊ de mane lauet se cū aq̄ decoctio. cōis furfuris.

¶ Explicit liber secundus.

¶ Incipit liber tertius.

In hoc meo deo auxiliante de egritudinibus que proprie mulieribus accidūt tractare intēdo. ⁊ q₂ mulieres vtplurimū sūt aīalia venenosa: de morsu aīaliū venenosoꝝ ꝯsiter tractabo: ⁊ postea de qbusdā apostematibus: ⁊ de antrace carbunculo: ⁊ fistulis. Et in hoc finiet͡ liber tertius: postea librū quartū de febribus ordinabo. qui erit vltimus liber breuiarij mei ad finē cuius sobrio ⁊ leto omnipotens deducat animo.

¶ De causis impedientibus conceptionem. Cap. I.

Incipiens igit͡ ab impedimēto conceptionis: audeo dicere ꝙ ex multis ⁊ diuersis causis in mulieribus conceptio denegat͡: vt ex nimio fluxu menstruoꝝ: ⁊ ex nimia retentione eoꝝ: ⁊ ex apostemate matricis seu vulue. ⁊ de vnoquoqz pprium caplm ordinabo: videlz de nimia retētione menstruoꝝ: ⁊ de imoderato fluxu ipsoꝝ ⁊ de apostemate vulue. ¶ Qñqz impedit͡ cōceptio pp nimiā matricis ꝯstrictionē: qd̄ non pōt semp sciri nisi p mulierē que mulier os matricis tāgens digito quandoqz ipm os matricis ita strictū inuenit vt digitus itromitti nō possit: ⁊ hoc est cā sterilitatis in multis mulieribus. pp hāc eni ꝯstrictionē oris mr͡icis spma nō pōt itrare matricē: nec ad gn̄ationē: vel ꝯceptionē facere. vn̄ curet͡ vt infra dicā. ¶ Qñqz fit mulier sterilis total͡r: vt quādo bibit aquā deco. radicis filicis: ⁊ aquā i q̄ ferrarij extinguūt forfices suas: vel supponūt sibi aliqd̄ suppositoriū ꝯceptionē impediēs: de qbus ifra tractabit͡: ⁊ hec sterilitas p medicinā nō curat͡. ¶ Qñqz ipedit͡ ꝯceptio sicut mulieres dicūt p facinora seu maleficia facta illi mulieri: sz plures: ⁊ pluribus accidit p artē necromantie: vt in pluribus vidi: ⁊ h⁹ sterilitas curationē nō recipit nisi p̄us facinora tollantur. ¶ Qñqz ēt mulieres a p̄ncipijs generātibus: ⁊ cōponētibus efficiunt͡ steriles: aut rōne etatis: q₂ iā trāsiuerūt. l. annū vel. lx. ⁊ h⁹ sterilitas nō recipit curationē: nec ꝯcipere pn̄t tales mulieres nisi forte diuino miraculo: sicut pz de scā Helisabeth que iā. lx. annū trāsiens cū diuino spiramine pepit beatū Ioānē baptistā. ⁊ de plurib⁹ alijs. ¶ Cause aūt gn̄ales in mulieribus ꝯceptionē impediētes sunt q̄tuor. s. distēperantia caliditatis / frigiditatis / siccitatis / ⁊ humiditatis. Nam vt dixit Hippo. apho. lib. 5° pticule. Que cūqz frigidas ⁊ dēsas matrices hn̄t nō ꝯcipiunt. Et q̄cūqz humidas hn̄t matrices nō ꝯcipiūt. extinguit͡ eni in eis semē. Et quecūqz siccas matrices hn̄tes nō ꝯcipiunt: indigētia eni nutrimēti corrūpit͡ semē. ⁊ de his q̄tuor q̄litatibus in virtute excedētibus exēplū in hūc modū possumus colligere. Sperma viri est sicut artifex: ⁊ spma mulieris est sicut mā in creatione. Un̄ queadmodum agricola in agro suo granū seminat: eodē mō ⁊ vir in muliere seminat semen suū. si itaqz granū tuū in locis frigidissimis sicut sūt plures ptes scithie: vel alamanie: vel qn̄ nix: ⁊ glacies sunt in terra: ⁊ in locis illis volueris seminare nō germinabit: nec fructū faciet. hoc mō semen a te seminatū ibidē pp nimiā frigiditatē extinguet͡: ⁊ mortificabit͡: ⁊ virtus ipsius seminis annihilabit͡: ⁊ nō faciet ad gn̄ationē. Idē dico de humiditate nimia. Uerbi grā si seminaueris granū in palude tāta est ibi humiditas ꝙ virtus q̄ est in semine ibidē nō pōt oriri. Eodē mō ꝯtingit in muliere hn̄te matricē nimis humidā nāl͡r: vel accidētal͡r vt accidit meretricibus q̄ tota die coeūt: ⁊ hn̄t matricē humidā. in eis eni nō fit generatio. Eodē mō de caliditate nimia. vt si in ethiopia: vel saltē in diebus canicularibus seminaueris: tanta est terre caliditas: ⁊ ariditas ꝙ virtus seminis ibi adurit͡: ⁊ suffocatur. Simile exēplū accidit de nimia siccitate: vt si seminaueris granū vel aliqd̄ tale in arena maris: tāta est ibi siccitas ꝙ granū ibi nasci nō pōt. ita pōt dici de muliere hn̄te matricez nimis siccā. Opz ergo si matrix in aliqua istarū quatuor qualitatū distemperata fuerit: ꝙ ad tēperamētū reducat͡ cū rebus: ⁊ medicaminibus sicut inferius dicaz.

Signa frigiditatis.

¶ Frigiditas nimia in cā esse cognoscit͡: q₂ mulier sentit frigiditatē circa latera: ⁊ renes ⁊ matricem: ⁊ vrina est tenuis: ⁊ alba appet: ⁊ qn̄qz mediocriter spissa: ⁊ oīa frigida nocent: ⁊ calida ꝓsunt.

Signa humiditatis.

¶ Humiditas xo in cā esse cognoscit͡ ex pingui vel mediocri corporis dispositione ex menstruis exeuntibus cum mucillaginibus: ⁊ ēt q₂ circa p̄ncipiū ⁊ finē menstruoꝝ mulier qddam viscosum ⁊ aquosuz emittit. vrina alba / spissa / ⁊ qn̄qz lactea appet. Adest etiaz frigiditas: ⁊ grauedo mr͡icis: ⁊ vulue: ⁊ dolor circa latera: ⁊ renes.

Signa caliditatis ⁊ siccitatis.

¶ Nimia xo caliditas seu siccitas manifestat͡ per exeuntia: vrina citrina: vel subcitrina tenuis cū atomis lacteis. Adest sitis: oris amaritudo: ⁊ qn̄qz totius corporis macilentia: ⁊

cilentia:ꝛ exiccatio:paucitas mēstruoꝝ:ꝛ qñq3 aliqua res extenuãs corpus ꝓcessit sicut sunt vigilie nimie:ieiunia:labor:angustia:acuta fe.ꝛ silia.Et hꝫ mulieres que naturalr ad hꝫ macilētiã sunt disposite raro:ꝛ cū difficultate ad tēperamētū redeūt.ꝛ ꝯcipere pñt.¶ Qñq3 ēt impeditᷣ conceptio vitio viri vt si sperma ipsius fuerit nimis calidum qḋ sẽit ꝑ mulierē.qꝛ qñ tale spma in matrice emittitᷣ sentitᷣ calidū quasi adurēs.Aliqñ sentitᷣ nimis frigidū:ꝛ quasi ad modū glaciei in vulua mulieris:aut pre nimia lubricitate statim emittitᷣ cū muliere sperma incōtinēti lubricū:ꝛ aq̄sum:ꝛ isti tales nō gñant.opꝫ eniꝫ ꝙ sperma faciēs ad conceptionē sit ꝯdensatū:ꝛ spissuꝫ:ꝛ in q̄tuor q̄litatib9 tpatum. Itē vir qñ hꝫ virgã tortuosaꝫ seu curtã:ꝛ curuatã nō gñat: qꝛ nō pōt sperma suuꝫ recte in matricē ꝓycere.ꝛ sic nō generat.Iteꝫ nota ꝙ dicit Phs in lib.de aīalibus ꝙ sperma pueri:ꝛ ebrij:ꝛ multū coeūtis nō facit ad gñationē.¶ Itē nota sicut dicit Auicēna sperma viri est sicut artifex:ꝛ sperma mulieris est sicut mã in creandis infantib9.Et sicut videm9 in pauco fermēto ꝙ magnã paste ꝑtē fermētat.ꝛ eleuat.Eodē mō est de spermate viri qñ cū spermate mulieris miscetᷣ.plus eniꝫ eycit vna mulier de spermate:ꝙ̄ facerent.x.viri.Et istud modicū sperma viri:qḋ cū illo spmate multo mulieris miscetᷣ est sicut fermētū in pasta positū.vt dictū est.Et si obyceres ꝯ me forte ꝙ mulieres nō spermatisant.dico ꝙ verū est ꝙ illud qḋ emittit mulier nō est verū sperma.sed pōt dici ꝙ est san.mēstruosus dealbatus:ꝛ sic habēs ꝙ nomē spermatis dr̄ de duob9 spermatib9 per cōitatē nois tñ:ꝛ vniuoce.¶ Probatio sterilitatis in viro vel muliere hoc mō pōt fieri.Accipiat glibet eoruꝫ grana frumēti ordei.ꝛ fabaꝝ.añ.vij.ꝛ glibet eoꝝ madefaciat sua grana ex vrina ꝓpria:ꝛ seminet glibet eorū sepatim.ꝛ ꝑ se grana sua in aliqua grusta in qua sit de terra ad sufficiētiã: vt ibidē nasci possint:ꝛ glibet eorū quolibet mane ex vrina propria grustã suã aspergat.ꝛ sic per.viij.vel.x.dies vel amplius fiat:ꝛ dimittantᷣ ꝑdicte gruste sic ꝙ super eas nō pluat:ꝛ grana que nascentᷣ significãt ꝙ ex ꝑte illius nō est sterilitas.¶ Aliud ad idē si sperma viri vel mulieris sup vas plenū aqua ꝓyciatur:illud qḋ supnatauerit significat in isto sterilitatē esse:qḋ xo ad ꝓfundū iuerit significat illum vel illã posse generare:vel ꝯcipere.¶ Aliud melius signū qḋ possit haberi a muliere:vtrum possit ꝯcipere:vel non.est ꝙ facias illud qḋ dicit Hippo. in aphō.mulieri si vis scire ꝛc.ꝛ si nō cōcepit cooperias eã vestimētis:ꝛ suffumiga ex aromatib9 per inferiora:ꝛ si odorē per nares:ꝛ os senserit:scias ꝙ nō ꝑꝑ se nō ꝯcepit.est ergo culpa viri.Sꝫ hec suffumigatio h mō dꝫ fieri:sedeat mulier in scāno pforato nudo culo:ꝛ sit bñ induta vestimētis plurib9:ꝛ supra oēs pãnos suos sit cincta:ꝛ fortiter stricta cum cingulo:vel fascia sic ꝙ fumus ab inferiori ꝑte veniēs per os:ꝛ nares eius accedere nō possit.¶ Et tunc ꝑ embotū fumū ab hꝫ aromatib9 supra carbones positis in vuluaꝫ recipiat:sicut sunt laudanū:storax calamitta.lignū aloes:muscus ambra ꝛ hꝫ.Et si hꝫ fumū ꝑ corpus suū transire senserit:ꝛ ad nares deuenire:scias ꝙ ex ꝑte huius mulieris nō ipeditᷣ ꝯceptio:sed potius ex ꝑte viri.¶ Si xo dictū fumū ad nares suas nullo mō senserit deuenire:scias ꝙ a culpa eius ꝓcedit sterilitas.¶ Itē nota ꝙ si alliū mūdatū ponatᷣ in vuluaꝫ.ꝛ odor eius ad nares per corpus penetret signū est ꝙ a muliere sterilitas nō ꝓcedit:ꝛ econuerso.

Ex parte viri.

Probatio sterilitatis in viro ꝛ muliere.

¶ Si itaq3 in muliere ipediatur ꝯceptio ꝑꝑ nimiam menstruorū retentionē:vel ꝑꝑ eorū imoderatū exitum:vel ꝑꝑ apã matricis ꝓuocentᷣ:vel restringantᷣ mēstrua:vel curetᷣ apã matricis ẜm ꝙ in ꝓprijs dicetᷣ caplis.¶ Qꝛ si ꝓpter nimiã frigiditatē ꝯceptio ipediatᷣ:hoc mō curetᷣ.circa finē reuolutiōis lune mēstruoꝝ cursu ꝯpleto mulier circa horã matutinalē stuphã itret in q̄ matrisilua malua bismalua rose iuniper9:paritaria:mētbastrū:frōdes lauri:myrt9: pulegiuꝫ:camo.sauina:pimpinella:mētha:maiorana:folia citri:basilicon:ꝛ alia odorifera apponantᷣ.ꝛ in aq̄ bulliãt: ꝛ in ipsa aq̄ rūpatur ampulla oleo laurino:muscellino:vel camomillino plena:ꝛ ibi balneetᷣ:ꝛ stuphetur.In.iiij.die fiat scarificatio post earū tibias:ꝛ extrahatᷣ san.¶ Si tñ hūores fri.in eã fuerint ꝑus debēt purgari cū theodoricō: vel cū bñdicta:vel cū pillis sine q̄bus esse nolo:ꝛ silibus. Postea ꝑdictã stuphã itrare dꝫ:ꝛ cum exiuerit balneū sumat de diamargariton:vel de muscata ad quãtitatē nucis cū vino odorifero:vel de isto electuario ad h optimo.℞. spice nucis muscate gariofi.çedoarie galãge pipis lon.rosꝫ. stora.calamite alipte muscate.añ.de oibus ꝑtes equales radicis bistorte ad pondus oium.ꝯfice cū melle dispumato: ꝛ aromatizetᷣ cū musco:ꝛ oi die:ꝛ mane ꝛ sero sumatᷣ de h electuario ad quãtitatē nucis cuꝫ vino odorifero oi die balneetᷣ vsq3 ad.x.dies in ꝑdicto bal.ꝛ de ꝑdicto electuario sumat:ꝛ vuluã suã cū aqua dicta bene lauet:deinde suffumiga ipsaꝫ vuluã cum laudano thure xiloaloe storace ambra alipta xilobalsamo:ꝛ silibus.ꝛ statim supponat ibi suppositoriū factū ex magna triphera:vel esdra cū puluere olibani:ꝛ oleo laurino:vel muscellino insilᷣ ꝯfectis:ꝛ ipm suppositoriū ꝑ totã dieꝫ in vulua teneat renouando quolibet die ipꝫ.In nocte xo istud aliud teneat in vulua.℞.nucis muscate stora.calamite alipte gariofi.musci lignialoes puluericetᷣ:ꝛ cuꝫ aqua rosꝫ.ꝯficiantᷣ:ꝛ suppositoriū ex his informetur:ꝛ ipm ꝑ noctē totã teneat:vel fiat sacculus ex subtilissima petia pãni lini in modū digiti:ꝛ ipleatᷣ ꝑdicto pul. ꝛ in vuluã per totã dieꝫ teneat.In die xo ꝑdictū suppositoriū teneat in vulua qḋ supra dictū est:ꝛ vtatur balneo dicto supra:ꝛ electuario ibi dicto.ꝛ hec sufficiant per.x.dies. Suffumiget se ēt qñq3 ex aq̄ decoc.pulegij:bistorte:laudani:ꝛ oliba.In.x.xo die:ꝛ nō añ i hora matutinali vir suus accedat ad eã auide:ꝛ coeat cū ea tãgendo eã in mamillis: ꝛ per corpus cum maxima auiditate:ꝛ desiderio.ꝑdicta tñ oia a muliere vsq3 ad.x.diē fieri debent quolibet die:ꝛ añ coire non dꝫ:ꝛ vir illis dieb9 a coitu abstineat:vt tunc tpis sit magis auidus ad coitū.ꝛ illis dieb9 vtatᷣ aliquo electuario calō augumētatiuo spermatis vt diastinci diaspermaton:ꝛ electuaria suprascri.intret ēt qñq3 stuphaꝫ ꝑdictam.

Cura ꝑ frigiditatem.

¶ Qꝛ si ꝓpter nimiã humiditatē matricis ꝯceptio ipediatur si nihil astiterit per.vij.dies añ menstrua purgetᷣ cum bñdicta/paulino/theodoricon/empericon/hieralogodion: ꝛ silibus.Itē vtantᷣ isto syrupo ante purgationē optimo ꝯ ꝯceptionis ipedimētū ꝑꝑ frigiditatē:ꝛ hūiditatē facto.℞. sauine calamēti cãpestris:ꝛ fluuialis ameos squinãti.añ.ʒ. ß.anisi:ꝛ feniculi.ana.ʒ.j.bulliãt in sufficiēti q̄titate aque vsq3 ad ꝯsumptionē medietatis:ꝛ fiat ex colatura syrupus addēdo mellis dispumati quãtuꝫ sufficit ꝛ bis de triphera magna cū diagridio vel gith ꝛ mercuriali tritis ꝛ cōmistis supponatᷣ oi sero ꝛ vtatᷣ bal.ꝛ suffumigijs supradictis ꝛ suppositorijs ꝛ elarijs supradictis ẜm doctrinã superius traditã.ꝛ hoc ꝑ.xij.faciat dies.Deinde cū viro coeat ꝛ si nimis pinguis fuerit mulier iniungatᷣ exercitiuꝫ.ꝛ dieta ca. ꝛ sicca panem duruꝫ comedat ꝛ vinuꝫ forte bibat non iaceat in lecto.ꝛ hꝫ corpus extenuantib9 vtatᷣ.Suppositoria exiccãtia fiãt sicut est illud qḋ fit de collogntida ꝛ thure cū vino mistis:ꝛ fiat suppositoriū vel istud suppositoriuꝫ ad hoc exptū fiat ꝛ supponatᷣ.℞.collogntide aluminis:gith: castorei:myrrhe:galbani piperis:calamite:oppopona.añ. ʒ.j.musci ambre.añ.ʒ.ß.oia puluericetᷣ ꝛ ꝯficiantur cū vino recēti ꝛ fiat suppositoriū in modū glãdis ꝛ supponatᷣ ꝑ totã nocteꝫ:qꝛ miro mō iuuat ad cōceptionē.Mulier que ꝑꝑ nimiã hūiditatē vel pinguedinē ꝯcipere nō pōt vtatur

Si fuerit ꝑꝑ hu. nimiam.

Et diacoro diamargariton ⁊ elaryȝ calidis supradictis. Et si p̃ma vice nō ɔcipit mulier factis oībus supradictis. Alio tp̃e adueniēte menstruoꝝ mundificent̃ iterum mēstrua ⁊ fiant oīa p̃dicta ſm p̃dictū ordinem ⁊ hoc bis vel ter fiat si fuerit oportunū. ¶ Or si in calitate vel siccitate fuerit distēperātia. s. in muliere ĩpediens ɔceptionē: purgetur p̃mo humor si in ea fuerit cū medicina ɔueniēti: deinde mulier intret bal. aque calide simplicis oī nocte in quo balneet se ⁊ ibi parū moret̃: ⁊ in exitu tripherā magnā recipiat cū vino lymphato: ⁊ in oī sero suffumiget̃ matrix de aq̃ decoc. violarū: brance vrsine paritarie roſ. ⁊ pulegij: ⁊ suppositoriū ex ipa magna triphera ⁊ olibano sibi supponat. ¶ Ut suppositoriū istud mirabile ad ĩpedimētū ɔceptionis. ℞. sileris mōtani puluerizati. ʒ. ij. coaguli leporis. ʒ. q̃rtā. ɔfice cū melle dispumato ⁊ oleo muscellino vel laurino ⁊ p diē ⁊ noctem vsqȝ ad matutinū supponat̃ ⁊ extrahat̃ ⁊ coeant tunc. ¶ Itē suppositoriū factū soluȝ ex stercore leporis ⁊ melle simul mistis suppositū miro mō ɔceptionē adiuuat ⁊ a salsis ⁊ acutis oīno abstineat. vinū odoriferū ⁊ lymphatū bibat ⁊ tēperata ⁊ hūida dieta vtat̃. ¶ Itē vinū decoc. visci quercini in potu datū valet ad ɔceptionē ⁊ silr̃ vinuȝ musci. ¶ Iteȝ os de corde cerui: serratura eboris circa finē menstruoꝝ in potu data iuuat ad ɔceptionē. Itē vrina elephātis potata valet. ¶ Itē testiculi gallorum ⁊ porcini arefacti ⁊ comesti iuuāt ad ɔceptionē. ¶ Quidā dāt semē sisceleos pecudibꝰ fridis ⁊ dicūt q̇ facit multiplicare fetum in eis. ¶ Itē radix bistorte trita ⁊ cū coagulo leporis ⁊ vino mista ĩposita data ea nocte qua ad mulierē vir vult accedere iuuat ad ɔcipiendū mirabilr̃. ¶ Crispelle iuuātes ad ɔcipiendū. ℞. radicū brāce vrsine arthemisie enule pigami herbe vēti saluie oīuȝ viridiū. añ. ptē. j. radicis bistorte quantuȝ de oībus farine subtilissime ⁊ vitellorum ouorum quantuȝ sufficit: fac crispellas ⁊ cum adipe vel lardo frige eas ⁊ cum melle comedat ex eis. v. vel. vij. in mane: vel quod melius est fiat ex eis placentula sub prunis ardētibus ⁊ detur. ¶ Suppositoriū mirabile adiuuās ad conceptioneȝ. ℞. spice croci: masticis: myrrhe. gallie castorei: melliloti: cordumeni: ireos: bdellij. añ. ʒ. q̃rtā. conficiantur cū adipe anseris vitellis ouoꝝ ⁊ oleo laurino vel muscellino: vel cum oleo de lilio qđ sufficit ⁊ supponat̃ in lana p̃cedentibꝰ p̃us bal. ⁊ ablutionibꝰ p̃dictis: ⁊ quolibet die renouetur. ¶ Aliđ expertū ad idē. Alliū optime mūdetur ⁊ in oleo ro. vel sisamino bulliat quousqȝ dissoluat̃ ⁊ recedat ab eo humiditas ⁊ aquositas deide terat̃ ⁊ inuoluat̃ in lana ⁊ supponat̃ q̃ miro mō iuuat ad ɔcipiendū. ¶ Liciniū vt mulier nō ɔcipiat nisi masculos. ℞. gallie galbani. añ. ʒ. ij. laudani. ʒ. j. ß. storacis liq̇de. ʒ. ij. spice. ℈. j. succi matricarie fellis gatti quātū sufficit ɔfice: ⁊ in lana succida inuoluat̃ ⁊ p̃cedēte balneo ⁊ vsu p̃dictoꝝ supponat̃ per noctē ⁊ hora matutina extrahat̃ ⁊ cū ea coeat. ¶ Aliud pessariū vt mulier nō ɔcipiat nisi masculos. ℞. cere mellis butyri medulle ceruine olei roſ. añ. ʒ. ij. croci cassiefis. cinamomi hysopi añ. ʒ. j. myrrhe storacis aloes terbētine calamēti adipis pullini ⁊ anserini fenugreci: farine volatilis. añ. ʒ. ij. musci grana. vj. fiat ex oībus pessariū ⁊ in vulua vsqȝ ad horā coitꝰ retineat̃. ¶ Itē nota q̇ dicit Phs in libro de aīalibus. q̇ sperma faciēs ad gn̄ationē masculi descendit p testiculū dextrū. p testiculū xo sinistrū descēdit spma faciēs ad generationē femine. Uñ q̄dā dña apud Neapolim dixit mihi q̇ pp hoc qñ intēdebat ĩpregnari in ipso coitu: quū coibat cū viro suo ligabat cū quadā cordula testiculū sinistrū viri sui ꝓpe locuȝ vbi pendebat: ⁊ ipsa masculos semp ɔcipiebat. ¶ Unguētū optimū ad ɔceptionē ⁊ ad mēstrua ꝓuocanda ⁊ ad oēs matricis occasiones. Et est ꝓbatuȝ a q̄dam regina noīe cleopatra ad oīa supradicta. ℞. mellis dispumati phialam vnā: adipis vituli ⁊ vulpis: olei lētisci ⁊ laurini. añ. ℥. ij. butyri. ℥. iiij. adipis vrsi ⁊ cere. añ. lib. j. succi arthemisie phialā. j. hec oīa p̃dicta insil̃ dissoluant̃ et bulliant: ⁊ adde galbani terbētine. añ. ℥. j. zinzi. al. cozūbri. ʒ. ij. thuris. ʒ. j. ß. myrrhe masti. cassie. añ. ʒ. ij. spice: xilobalsami. añ. ℥. j. ameos radicis ireos. añ. ʒ. ij. iusq̄ami: hysopi: pulegij: epithimi: agarici: stora. calamite se. petro. dauci: carui: marathri: anisi añ. ℥. j oīa ĩ subtilissimū pul. redacta p̃dictis rebus addant̃. ⁊ hoc vngm̄ in vase figuli mūdo ɔseruet̃ ⁊ p̃cedente vsu bal. mittat̃ in vuluā cū lana succida in eo intincta ⁊ supponat̃: q̃ ꝓbatuȝ est ad oīa supradicta. ¶ Itē carnes leporine assate supra carbones ⁊ torrefacte ⁊ coaguluȝ leporis cum vino: miro mō iuuant ad ɔcipiendū. ¶ Or si ꝓpter ɔstrictionē matricis mulier ɔcipere nō pōt: qđ per supradicta signa cognoscit̃ ter in die. s. mane meridie et sero abluat se cū aqua decoc. maluarū paritarie brāce vrsine vio. zinzi. fenugreci et silium oīum ɔtusorū: postea maluā vel radicē brāce vr. cū medulla ceruina vel vitulina tritis supponat cū digito qualitercūqȝ pōt in vuluā. ¶ Aliđ ad idē. sansucū ⁊ radix brāce vrsine terant̃ insimul ⁊ supponant̃. Itē malua ⁊ ruta trita cum sepo vaccino: ⁊ supposita miro mō valet: vel solū sepuȝ vaccinū vel medulla vaccina vel ceruina cū lana succida supponant̃: post hec si fuerit elargatū os vulue fiāt bal. et vtatur suppositorijs ⁊ electuarijs supradictis et sic ɔcipiet. ¶ Or si solūmodo in loco vbi dȝ esse vulua sit vnuȝ paruū foramē. et q̇ vix puncta vnius fusi intrare posset qđ vidi in quadā puella bononie tunc incidat̃ vt amplieẗ vulua cū rasorio ɔdecēter per manū chirurgici ꝓbi: ⁊ postea ɔsolidet̃ vt vulnera cetera. Et hec de ĩpedimēto ɔceptionis ad p̃sens dicta sufficiant.

Additio. nota. vltimū et vtile experimētuȝ vt mulier ɔcipiat et est valde leue si hꝰ ĩpedimētū ɔceptionis pp fridaȝ cāȝ vel hūidā eē cognoscat̃. Accipiant̃ herbe cal'e sicut sunt sauina: laurus: flores camo. mellilotū: sansucus, basilicō: matrissilua: herba palꝫ sis: folia citri et hꝰ aromatice et calide in aqua bulliāt in aliquo vase bene obturato sic q̇ non possit aliq̇s vapor ab ipso exire nisi per cannā vnaȝ in medio pforatā cuius caput vnū in vase p̃dicto colloceẗ et aliud caput illiꝰ cāne in vulua mulieris teneat̃: sic q̇ ille fumus tota nocte in vuluā intret et mulier supdormiat: deide post matutinū coeat cū viro suo: q̃ mirabilr̃ iuuat ad ɔcipienduȝ. Et si fuerit cā. calida ĩpediēs ɔceptionē fiat idē suffumigiū ex aqua decoc. violarū vel rosa. symphiti et silium. ¶ Suppositoriuȝ ex stercore vulpis leporis et coagulis eorū et ex fellibꝰ ipsorū: et ex felle et stercore gazelli et ex felle leonis si ex illis oībꝰ vel aliquo p̃dictoꝝ cū pill'is spērum aromaticaꝝ et oleo laurino vel muscellino fiat suppositoriū miro mō adiuuat conceptionē si supponat̃. ¶ Potio ꝓbata vt mulier ɔcipiat et si p plures annos sterilis steterit: et deperditas restaurat carnes et vigorē aīe bonū facit. ℞. vistaginis porri vitis albe. añ. nodos synceros vel pugillos singulos melliloti betonice pimpinelle arthemisie quercule maioris: et minoris: lingue ceruine millefolij capꝰfolij violaꝝ crassule sauine agrimonie: hysopi oīuꝫ viridiū. añ. fasciculū. j. pipis gra. c. cymini. ʒ. iiij. gario. cina. nardi galāge nucis mus. ziz. costi. añ. ʒ. ij. ɔfice sic: nodos vistaginis porri: et vitis albe bn̄ ablutos cuȝ herbis p̃dictis in vino albo bono per duos dies iacere dimittas. Tertia xo die vsquequo tertia pars dicti vini remaneat coquant̃ et optime colent̃: et colature adde mellis dispumati quātū sufficit: et postea puluerē p̃dictarū spērū supaspge: et sumat de eo mane meridie et sero mediū cyathū cuȝ tātūdē vini lymphati misti. ¶ Ut mulier ɔcipiat lanā succidā in lacte asine intingat: et sup vmbilicū eā liget; postea

Si fuerit pp calitatē ⁊ siccitatem.

Si fuerit pp constrictionē matricis.

Si fuerit opilatū os vulue.

postea pul. factū de testiculis verris cū decoc. bistorte ꝛ aq̄
gario. bibat cū vadit dormitū ꝛ hoc post purgationē men/
struorū faciat: postea cū viro coeat ꝛ ꝯcipiet: probatuꝫ est.
¶ Aliud. ℞. saluie hysopi rute. an̄. M. j. terāt ꝛ fac ex illis
suppositoriū ꝛ teneat a muliere in vulua p̄ tres dies ꝛ no/
ctes q̄libet die ꝛ nocte renouādo dictū suppositoriū: deide
extirpet virga cum testiculis a lepore: ꝛ exiccent in furno
vel alibi ꝛ puluerizent: ꝛ de illo pul. sumat quātū capit te/
sta vni⁹ auellane cū cyatho vno vini calidi in sero qn̄ itrat
lectū. In quarta die. s. in matutinis accedat vir ad mulierē
ꝛ cōcipiet. ¶ Balneū optimū. ℞. arthemisie rorismarini
pulegy calamēti origani ꝛ ibi balneet p̄ duos aut tres dies.
ꝛ in exitu bal. sumat magne triphere cuꝫ p̄dicto vino. ʒ. iy.
deinde terat calamētu recēs ꝛ cū melle ꝛ coagulo leporis
ꝯfectis inuoluat in petia lini subtilissima ꝛ in modū digiti
supponat in vuluā: ꝛ teneat p̄ duos dies ibi: postea coeat
cū viro ꝛ est exptū. ¶ Itē fel anseris domestici ꝛ iuuenis
cū succo prassy ꝛ polycarie ꝛ paritarie mistū cū bōbace in
eo itincto supponat in vulua vsqꝫ ad horam matutinalē: ꝛ
tūc coeat: q2 mirabile est. ¶ Ut mulier concipiat: matricē
ceruе sup̄ carbones assatā comedat: p̄batum est. Itē sterc⁹
leporis suppositū cū coagulo ei⁹ vel comestū mirabile est.
Betonica fomētata matrici ꝛ ꝯfecta cū melle ad ꝯcipiēdū
valꝫ: ꝛ silr̄ saluia. Aliud ad idē. ℞. betōice. ʒ. vj. spērū aroma
ticarū tm̄: deide adde bistortā: q2 iuuat retētioni matricis.

¶ De signis impregnationis. ꝛ vtrum mulier conceperit masculum an non. Cap. II.

SIgna cōceptionis sunt hec: mēstrua non
currūt s̄m solitū cursuꝫ sed minorā
tur ꝛ de eis quasi nihil emittit: ꝛ nō appetunt
quēadmodū an̄ qn̄qꝫ appetebāt: iō appetitus
deuastat ꝛ minorat: ꝛ qn̄qꝫ appetūt carbones
ruffos cretā albā ꝛ silia cibaria: mamille sunt duriores soli
to: ꝛ ēt vir sentit i coitu vuluā sugētē v̄gā suā ꝛ spma a mr̄i
ce nō egredit: ꝛ mlier sentit os mr̄icis clausuꝫ ꝛ ꝯiūctū val
de. Nā vt dicit Hippo. in ꝯceptiōe tm̄ claudit ꝛ strigit ma
tricis os: q̄ ēt puncta acus vix itrare posset. ¶ Itē pōt sci
ri si mulier ꝯcepit aut nō: hoc mō s̄m Hippo. in 4° apho.
dicētē. Mulier si vis scire si ꝯcepit qn̄ dormitura est mel
licratū da bibere: ꝛ siqdem torsiōes circa vmbilicū seu vē
trē habuerit: scias q̄ ꝯcepit. si nō: nō ꝯcepit. Mellicratuꝫ
eniꝫ fit ex vna p̄te vini ꝛ alia aq̄ cū melle decoctis. ¶ Iteꝫ
dicit Auicē. q̄ vrina in pregnātib⁹ spissa apparet p̄p retē
tionē superfluitatū: ꝛ etiā appet in ea eē qddaꝫ paruū sicut
cotū carpinatū in fundo vrine residens. ¶ Si vis scire si
mulier feminā vel masculū ꝯceperit exprimi facias vnaꝫ
vel duas guttas lactis a mamillis eius supra aliqd specu
luꝫ: vel enseꝫ: vel supra vnguē. vel supra aliud corpus silr̄
nitidū: ꝛ si illud lac diffundit se ꝛ lubricat p̄ speculū vel en
seꝫ scias q̄ feminaꝫ ꝯcepit. Si xͦo coadunat vel coagulat
simul ipsa gutta lactis scias fetū esse masculinū: p̄batū est.
Itē si mulier masculū ꝯcepit bn̄ colorata est ꝛ leuis ad mo
tū ꝛ venter ei⁹ erit rotūdus: ꝛ plus pendet ad dextrū latus
q̄ ad sinistrū: q2 vt ait Hippo. in apho. Masculi q̄dem in
dextro: femine xͦo in sinistro ꝛc̄. Itē p̄gnans de masculo ci
tius sentit in vētre motum infantis. ¶ Itē nota sicut dicit
Hippo. in apho. Si lac fluit ex mamillis mulierū h̄ntium
fetū in vtero ꝛ ipse mamille lubricāt signuꝫ manifestū est
fetū nō eē sanū. Si xͦo dure fuerint scias fetū esse sanum.

¶ De regimine pregnantiū ꝛ de conseruatione embrionis ꝛ de cautela aborsus. Cap. III.

PRegnantes opꝫ hoc regimine ꝯseruari
ad hoc vt fetus suos custo
diant sanos ꝛ nō abortiant. p̄mo q̄ sint in qete ꝛ
rege ꝛ caueāt sibi a sup̄fluo motu ꝛ saltu ꝛ labore
casu: p̄cussione: pedū eleuatiōe: a nimia repletiōe cibi ꝛ po
tus. a coitu caueāt quātū p̄nt: irā: tristitiā: ꝛ timorē euitent.
Oē acutū ꝛ amarū: sicut capparū: enulā: marubium: absin
thiū: abrotanū: sinapi: erucā: rutā: oliuas imaturas: apiū: al
liū crudū: cepe: ꝛ silia quantū plus possint fugiāt. Et silr̄ fu
giāt oīa p̄uocantia mēstrua: de q̄bus in caplo dicā p̄prio.
¶ In p̄mis q̄tuor mensib⁹ ꝛ a. vy. mēse in antea a flōmia
ꝛ pharmacia oino abstineāt. In p̄n°. n. ligamēta: q̄ cotilido
nes appellant: q̄b⁹ ligat fet⁹ in vtero sunt mollia ꝛ debilia:
vtputa de san. creata: iōqꝫ facile rūpunt. p̄cedente xͦo t̄pe
indurant ꝛ rursus in fine mollificant p̄ maiorē ebullitio
nē que fit in fetu: vt p3 in ligamētis fructuū q̄ in p̄n° a q̄lꝫ
leui vēto molestant: ꝛ de facili cadūt a q̄lꝫ vento tacti: silr̄
est de fetu. Nā si in p̄n°. s. in p̄mis q̄tuor mensibus faceres
flōmiā vel pharmaciā dares: subtraheres nutrimētū ꝛ de
bilitares ligamēta retinētia fetū: cū adhuc nō sint idurata
nec fortia h̄n: ꝛ sic mulier posset abortire. In. v. xͦo mense ꝛ
vj. si fuerit mltū nece pōt vti medicamine leui vel flōmia
minoratiua: q2 tūc ligamēta fet⁹ fortia ꝛ robusta sunt: sicut
silr̄ exēplū de fructib⁹ posui: ꝛ in his oīb⁹ t̄pib⁹ mulier nul
lū mēstruū emittit cū menstrua cedāt in nutrimētū fetus.
Iterū in. vy. mēse vel in antea nō minuas p̄ flōmiam vel
pharmaciā: tūc. n. fet⁹ est p̄pe maturationē sic̄ dixi de fru
ctib⁹: ꝛ tūc plurimo idiget nutrimēto. q̄re pro modica sibi
subtractiōe nutrimēti pōt mulier abortire. ꝛ p̄p̄ea flōmiā
vel pharmaciā in p̄dictis t̄pibus nullo mō facere debem⁹
ad ꝯseruationē fet⁹. ¶ Et debes scire q̄ fet⁹ in vtero nō co
medit neqꝫ bibit p̄ os neqꝫ egerit p̄ anū nec mingit p̄ v̄gā:
q2 si hoc faceret iā ipleret totū corpus matricis seu matris
stercorib⁹ ꝛ vrina: ꝛ iō nā sagax que non deficit in necessa
rys: ꝛ est sufficiēs in oī eo quo idiget ordinauit q̄ fet⁹ suuꝫ
nutrimētū cōpetēs sibi attraheret inde. Si xͦo p̄ flōmiaꝫ
vel pharmaciā subtraheret nutrimētū fetus in. vy. mense
vel si nō inueniat nutrimētū sibi sufficiēs: vtputa q2 mater
nimis ieiunat vel affligat labore febre vel thenasmone ꝛ
h⁹ tunc fet⁹ posset calcitrare: ꝛ si tūc emergeret viuus quo
dā mō ad vitā posset ꝯualescere. Si xͦo tūc ipso mēse. vy.
nō emerserit nec exierit debilitabit valde in ipso motu vt
si in. viy. mense exeat ꝯtingit ip3 deficere. Si xͦo. viy. men
se nō exeat tm̄ corroborat in vtero ꝛ fortificat virt⁹ ei⁹ vt
postea exiēs in. ix. mēse fet⁹ viuere possit. Et hec est rō q̄re
si fet⁹ in. vy. mense emittit nō viuit. ¶ Uti oporteret pre
gnantib⁹ cibis bonis laudabilib⁹ ꝛ nutriētibus ꝛ vinū odo
riferū bibāt. vtant elarys ꝯfortatiuis sicut est elarium de
margaritis qd cōpetit p̄ dn̄abus diuitib⁹ que ip3 h̄re p̄nt
qd sic fit. ℞. margaritarū p̄forataꝝ piretri. an̄. ʒ. j. ꝣiꝣ. mast.
an̄. ʒ. iiy. ꝣedoarie doronici se. apy cassieli. cardamomi nu
cis mus. macis cinamomi. an̄. ʒ. y. heen al. ꝛ ru. pipis macro
piperis. an̄. ʒ. iy. cymini. ʒ. y. ꝣucchari quātū sufficit det cuꝫ
vino odorifero mane ꝛ sero ad q̄ntitateꝫ nucis. rectificat. n.
dispōnē matricis ꝛ stōchi p̄gnātiū mirabilr̄. ¶ Itē p̄p p̄di
tionē appetit⁹ ipsarū sumāt syrupū maloꝝ granatoꝝ ꝯdi
tū cū nuce muscata lignial. ꝛ silib⁹ gallinas hedos sturnos
p̄dices ꝛ h⁹ cū vino odorifero ꝛ agresta cognata: ꝛ i patel
la parata comedāt: et sup̄ pul. cinamo. gariofi. et spice asp̄
gatur: ꝛ cetera que in caplo de defectu appetit⁹ diximus:
p̄ut cōpetit fiāt. Et aliqd de emplis stōchū ꝯfortantib⁹ ibi
dictis stōcho applicet vel istud emplm̄ stōchū miro mō
ꝯfortās. ℞. cydonioꝝ dactyloꝝ al. an̄. p̄tē vnā se. apy anisi
feniculi cymini carui ameos calami aromatici mēthe sicce
cina. ꝣiꝣ. an̄. partē. s. tere oīa. et in vino odorifero bulliāt et
vinū illud in potu tribuat: et oīa p̄dicta trita supra stōchū
apponant: q2 vētositatē et iflationē a stōcho tollūt ꝛ appe
titū ꝯfortant. ¶ Et si p̄gnans appetit ruffos. i. lapides car
bones et similia, curet vt in proprio capitulo dictum est.

Elarium de margaritis.

Ad appetitū p̄ditū.

Si timeat abortus.

¶ Et si pgnanti mēstrua supuenerint mittat in bal. ex sti pticis reb⁹ facto: ⁊ empl'a ↄstrictiua sibi supra pectinē apponant: ⁊ cetera que in ca° de mēstruoꝝ ↄstrictione dicaꝫ fiāt remedia. ¶ Et si pedes eoꝝ inflent vngant de chimolea tēperata cū aceto: ⁊ in q̄b⁹ decoquat citrū ⁊ emplastrent cū folijs cauliū vel ex anetho cū aceto. ¶ Et si nimius flux⁹ vētris supuenerit vel thenasmon vel nimi⁹ flux⁹ san. curet vt dictū est in ꝓprijs cap'lis. Fit. n. qn̄qꝫ abortus ex thenasmone ⁊ ex fe. acuta ⁊ plurib⁹ alijs de causis dictis supra in q̄bus oībus ꝓut possum⁹ ꝓseruatione vtēdū est. ¶ Et si fet⁹ in vtero mortuus sit extrahat ſm q̄ dicemus inferi⁹. ¶ Et si violētia pōderis saltus vel clamoris vel ꝑcussionis supra dorsūꝫ ⁊ vētreꝫ ⁊ sīlia sint cā abortus ⁊ nondū fet⁹ sit mortuus: qđ ex motu infantis ꝑpendit: suffumiget cū stipticis q̄b⁹ nō est aromatic⁹ odor: ⁊ in eis balneet: ⁊ ex aq̄ ipsoꝝ lauet vuluā. Et hec sunt sic galle: lētes: balau. cortex maligranati: symphitū: alumē: fasisgallic⁹: radix filicis: antimoniū: sumach: granum risi: radix ↄsolide. ⁊ sīlia in aqua pluuiali deco. ¶ Itē ad ↄseruationē embrionis ⁊ cautelā ne mulier abortiat ſm Auicē. det in potu aq̄ radicis cū oleo de keiua vel decoc. albase vel fenugreci cū oleo p̄dicto. Item fiat clystere ad ↄseruationē embrionis ⁊ ad ventositatē expellēdā. ℞. origani: sauine: ameos: ramorū anethi florū camo. ⁊ rute: albase: fenugreci: aā. ꝑtē vnaꝫ coquant in trib⁹ lib. aque quousqꝫ ad vnā redeant addito oleo sisamino laurino pulegio muscellino ⁊ camo. ⁊ ꝑ clystere inijciat. ¶ Expimētū magr̄i mei ad lubricitatē hūidā matricis nec mulierē ꝑmittit abortire. Inueniat collo gntida cāpestris integra ⁊ in medio ↄcauet: deide ipleat ex oleo de lilio ⁊ obturet bene cū pasta: deide sup prunas ponat ardētes ⁊ bul. tribus bullitionib⁹: deide cū pessario vel lana succida in eo itincta p̄dictū oleū in vuluā inijciat tepidū. Et si collogntidā integrā hr̄e nō poteris cū cortice pulpā collogntide habeto: ⁊ cū p̄dicto o'lo de lilio mistā i vase figuli optie cū pasta vel creta sigillato parū bul. ⁊ fac vt sup̄dictū est de dicto oleo. ¶ Pessariū optimū ad ideꝫ. ℞. bdellij armoniaci nigelle. aā. ʒ. ß. spice mast. croci myr. gallie muscate castorei ꝣedoarie cardamomi musci spodij aā. ʒ. ij. ↄfice cū oleo nardino aut adipe anseris: ⁊ in lana rudi inuoluant ⁊ supponant post mūdificationē: vel fiat ex oībus supradictis suppositoriū ⁊ supponat. ¶ Iteꝫ dianisum. Elariū letificās in cap'lo de nō valētib⁹ coire dictum: deide been al. ⁊ ru. ꝣedoaria ⁊ hꝫ comesta: miro mō valēt ad ↄseruandū fetū in vētre. Itē si lauet sepe se ex aq̄ deco. floꝝ camo. ameos ⁊ anethi ⁊ balneēt seipsas qn̄qꝫ ex illa aqua multum valet ad ↄseruationem embrionis.

Additio. quedā mulieres sunt que aboriūt ⁊ nō p̄nt fetus suos ↄtinere valet multū si mulier p̄mo suffumiget cuꝫ filato p̄mo cocto: deide accipiat grassilū galline ⁊ pelliculā illaꝫ que est in ipsa vbi stat cib⁹ discutiat ⁊ lauet eā: ⁊ decoquat parū in prunis ⁊ comedat: ⁊ hoc faciat ꝑ plures dies quia nō abortiet: probatū est. Et ego facio dictas pelliculas pulueriꝣare ⁊ do pul. spolij serpentum datus ad quantitatē. ʒ. j. valet.

¶ De difficultate pariēdi ⁊ alleuiatiōe partus. Cap. IIII.

Sunt q̄plures mulieres que cū maxima difficultate pariūt: sicut mulieres vltra modū pingues: aut debiles: aut timide: aut habētes vuluā puā: aut strictā valde: aut si ibi est apa: vl' si fet⁹ est nimis magn⁹: aut nimis q̄ssus aut hydropic⁹: aut maximū hꝫ caput: aut duo capita: aut mōstꝝ. aut si sꝫ pl'es: aut si fetus sit mortuus in vtero. aut si fet⁹ nō exit naturalr̄ sicut opꝫ ⁊ dꝫ exire. Dꝫ eniꝫ fet⁹ exire nālr̄ hoc mō. s. vt p̄mo caput emittat ⁊ man⁹ ei⁹: coxe extēse debēt esse ⁊ qn̄qꝫ emittit ꝑus pedes extēsos ⁊ nō distortos. ⁊ isti egressus naturales sūt. Alij aūt egressus q̄litercūqꝫ p̄ter p̄dictos duos modos exeāt sunt inaturales ⁊ p̄ter nām oino. ¶ Cū igit mulier difficulter ⁊ cū maximo ⁊ itolerabili dolore incipit parere: itret aquā decoc. mal. altbee se. fenug. ⁊ lini vel saltē in p̄dicta aqua ca. lauent sibi crura tibie vulua: latera ⁊ femur: deide p̄dicta loca vngant ex oleo irino vel anethino vel de lilio ⁊ sīlib⁹ fricādo suauiter cū manib⁹ post moueat se suauiter ⁊ moderate. ⁊ descēdat ꝑ loca decliua ⁊ ꝓuocet sternutationes cū elleboro ↄdisi ⁊ sīlib⁹ narib⁹ insufflatis ⁊ cū sternutat teneat ꝑ os ⁊ ꝑ nares ne inde respiret. ⁊ tūc ꝑ motū sternutatiōis fiet maior ipulsio fetus ad inferius cū os ⁊ nares tenebunt ↄstricte. ¶ Et si mulier fuerit in partu valde timida dꝫ ab alijs mulierib⁹ hortari ⁊ secura fieri q̄ nō periclitabit. ¶ Et si fuerit primariola neqꝫ partū nouit dꝫ ab alijs doceri vt cuꝫ hora doloris venerit sp̄us retinēdo ad inferiores ꝑtes gemitus oino ipellat. ⁊ si deficeret reficiat cū pane asso ⁊ sīlib⁹. ¶ Et si fet⁹ nō egrediatur egressione nāli: vt dictū est. sed ↄ nām ⁊ pedib⁹ retortis vel stās reuersus. ⁊ sic inde reducat ad vnū de duobus modis ab obstetrice vt sit cū capite vel pedib⁹ ante ⁊ cum brachijs plicatis vt decet. exeat nāli exitu. ¶ Iurauit mihi quedā vetula salerni q̄ oēs mulieres cū hoc expimēto faciebat parere. Accipiebat tria grana piperis vnum post aliud in noie mulieris volētis parere tꝑe ꝑtus. ⁊ pro vnoquoqꝫ grano dicebat vnū pater noster. ⁊ cuꝫ deberet dicere. sed libera nos a malo. dicebat. sed libera hanc mulierē. N. a. ab ℞ difficili partu. ⁊ tūc dabat illi grana ad transgluttiendū vnū post aliud cū vino vel aqua. ita q̄ nullū p̄dictoꝝ triū granoꝝ a dentib⁹ tāgeret. deide dicebat hec ṽba ter cū trib⁹ pater noster in aure eius dextra. biꝣomie: lamion: lamiū. aꝣerai: vacbina de⁹. de⁹ sabaoth pleni sꝫ celi ⁊ terra gloria tua osanna in excelsis. B̄ndict⁹ q̄ venit in nomine dn̄i osanna in excelsis. His oibus dictis sic statiꝫ mulier pariet: qđ oino vitupero ⁊ oīb⁹ vere fidelib⁹ talia diabolica necnō medicamina sīlia fugiēda cē censeo. ¶ Apoꝣima cito faciēs parere ⁊ ēt interdū facit abortuꝫ. ℞. piperis graū. xiiij. absinthij arthemisie rute diptami. aā. ʒ. j. oia trita bul. in lib. j. vini vsqꝫ ad ↄsumptionē tertie ꝑtis: deinde illud vinū colet: ⁊ adde mellis dispumati. ʒ. v. ⁊ iterum bul. adde apij myrrhe. aā. ʒ. j. ⁊ totū in potu sumat: q2 statiꝫ faciet parere. ¶ Syrupus optim⁹ faciens cito parere. ℞. se. fenugreci. ʒ. ij. se. altbee malue. aā. ʒ. j. cinamomi corticis cassiefi. oium tritoꝝ. aā. ʒ. iij. ca. ve. pulegij. aā. ℳ. j. asse ca storei. aā. ʒ. iij. mellis al. dispumati q̄tū suffic̄ det in potu difficulter pariēti qm̄ est mirabilis. ¶ Pill'e optime ⁊ valde alleuiātes partū. ℞. cinamomi sauine. aā. ʒ. x. cassiefi. ʒ. vij. cymini myrrhe aristo. costi amari. aā. ʒ. ß. storacis apij. aā. ʒ. j. rute. ʒ. v. armoniaci asse serapini bdellij castorei myrrhe. aā. ʒ. j. dent ex eis cū apoꝣimate vel syrupo p̄dicto. ʒ. j. ß. q2 statim faciet parere. ¶ Itē liniat vēter ab vmbilico vsqꝫ ad pectinē ex collogntida cū succo rute decocta addita myrrha puluerizata ⁊ supponat ēt in lana: q2 fortissime educit fetū. ¶ Succus porri bibit⁹ vel cū lacte caprino ⁊ melle ꝑ se mistus statiꝫ educit fetū. ¶ Itē besdra cū succo arthemisie distēperata ⁊ in potu data ⁊ supra vmbilicum posita partū accelerat ⁊ fetū siue viuū siue mortuū educit.

De secundina.

¶ Itē cū infans nascit̄ stat inuolut⁹ in quadaꝫ pellicula q̄ secūdina vocat̄ que qn̄qꝫ cū ipso infante inuoluta educit: ⁊ qn̄qꝫ infans emittit̄ sine ea. Et qn̄qꝫ postq̄ puer nat⁹ fuerit statim post ipsuꝫ emittit̄: ⁊ iō dr̄ secūdina: q2 2° pluries emittit̄. s. p̄mo fet⁹. 2°. secūdina. Et accidit sepe q̄ hꝫ secūdina nō emittit̄ sed interius retinet̄: ⁊ ꝑpea multe mulieres incurrūt mortis periculū ⁊ moriūt plures. ¶ Secūdina ergo isto mō educit̄ si ipsa ad vmbilicuꝫ adheret ⁊ infans in manuo

in manus ceciderit obstetricis tradat ipm alteri mulieri ꝛ teptet hac ꝛ illac si separi poterit secūdina.si morā fecerit icidatur secūdina ꝛ separet̄ infans:reliquū est tenēdū:ꝛ si matrix se aperit ad educēdū.Si xo ruptū vel incisuz fue/rit ꝛ statim se intꝰ absconderit obstetrix apta vulua manū itingat in oleo ꝛ in vuluā mittat ꝛ secūdinaz educat.℃ Oꝛ si secūdina ad fūdū matricis recesserit sic ꝙ ab obstetrice cū manu attingi nō possit:opꝫ festinare cito ad eā expedā: qđ fit hoc mō.ꝓuocent̄ sternutatiōes cū ellō ꝯdisi eufor/bio ꝛ silibus apphendēdo os ꝛ nares.Jtē balsamū in oleo intinctū ꝛ suppositū aut bibitū secūdinā educit.Jtē succus malue bibitus idē operat̄.℃ Suffumigatio cito faciēs ca/dere secundinā.℞.rute abrotani prassiȷ sauine pulegiȷ.aā. ℳ.j.olei de lilio olei de kerua q̄tum sufficit.Ponant̄ oīa in vase figuli nouo optime coopto:ꝛ supra prunas ponant̄ ꝛ bulliat:ꝛ p cānaz pforatā mulier fumū in vuluā duabus horis recipiat pānis optime vndiqꝫ circūfulta.℃ Jtē suf/fumigatio cū oculis pisciū salsorū sup ardētes prunas posi/torū in vulua recepta pro certo secūdinā cadere facit.suffu/migatio ex ficubꝰ siccis ꝛ nasturtio facta sub vulua.℃ Jtē suffumigatio ex galbano:oppopo.myrrha:vngulis equoꝝ sinapi cicuta:assa fetida:vsnee:aristo.ro.ellebozo albo:ster/core colūbino:canino vel gallinaceo:ex his oībus vel aliq̄ pdictorū secūdinā educit velociter.℃ Jtē vngᵐ basilicon si infundat̄ i matricē cū pessario vel alioquocūꝙ ita ꝙ ad fundū matricis penetret:putrefacit ꝛ expbit ipsaz:ꝛ cū exit inyciat̄ oleū ro.ꝛ administrent̄ medicine que abortire fa/ciūt vt que in sequēti caplo dicent̄:ꝛ si fetus in vtero moz/tuus fuerit extrahat̄ sicut ibidē dicet̄.℃ Jtem si san.post partū nō exierit sicut dꝫ ꝓuocent̄ menstrua cū his que in/fra in ꝓprio caplo dicent̄.Si xo imoderate fluxerint re/stringant̄ vt in menstruoꝝ retentione dicturus sum.

℃ De extractione fetus mortui ꝛ de mola ꝛ ad faciendum aborsum. Cap.V.

SJ fetus in vtero mortuus fuerit:qđ co/gnoscit̄ qꝛ nō mouet̄ ꝛ est frigi/dus:ꝛ nō hꝫ pulsuz.Si alr̄ fieri nō possit ipm obstetrix frustatim icidat ꝛ educat.Si xo sit intꝰ hora quā matrix aperit̄ obstetrix abscisis sibi vnguibꝰ manū in oleo itinctā in pugnū redactā in vul/uā imittat ꝛ fetū pparet ꝛ educat.Oꝛ si vulua nō aperiat̄ ꝛ mulier sit in mortꝭ piculo.qꝛ fetuꝫ mortuū in vtero retinet. Emplꝫ qđ in cura q̄rtane ꝯtinue dicet̄:pectini applicet̄:qꝛ ipꝫ fetū imediate educit:ꝛ suppositoria infra scribēda sup/ponant̄ que sunt quasi cōia ad educēdū fetū mortuū ꝛ ad molā silr̄.℃ Est.n.mola quedā pas.que mulieribꝰ plerūꝙ accidit:ꝛ spālr̄ cū mēstrua diu retinent̄ in eis:ꝛ non currūt fm cursuꝫ debitū.vñ incurrūt dispōnē similē pgnantibus qꝛ vēter earū crescit ꝛ fiūt discolorate:ꝛ pdunt appetitū ci/bi ꝛ potus:ꝛ q̄nꝙ inflat̄ vēter earū ꝛ crescit sicut si eēnt hy/dropice:ꝛ sentiūt in matrice earū duritiē ꝛ pōdus sicut si eēnt pgnantes.Et q̄nꝙ accidit eis dolor itensus ꝛ itolera/bilis ac si vellēt parere:ꝛ q̄nꝙ solaꝫ vētositatē emittunt:ꝛ q̄nꝙ multitudinē humoꝝ:q̄nꝙ in forma sanguinis puri ꝛ coagulati p vuluā emittūt ac si vellēt parere.Et q̄nꝙ ipm frustū p.v.vel.vȷ.ānos.ꝛ q̄nꝙ toto tpe vite eaꝝ remanet in corpe earū.Oꝛ si diu in corpe earū fuerit antiquatū:vix aut nūꝙ curat̄:nec hꝫ frustū expi pōt.℃ Postꝙ aūt trāsi/uerit tps in quo fetꝰ in vtero rōnabilr̄ moueri dꝫ:ꝛ mulier nō senserit ipm fetū moueri in corpe suo:ꝛ vēter iceperit ingrossari:ꝛ mēstrua retinent̄:tūc molā iesse nō dubitabis: ꝛ tūc statiꝫ q̄usqꝫ passio recēs fuerit curet̄:ꝛ nō pmittatur antiquari.℃ Dent̄ ǵ pille fetide Almā.Trocisci de myr/rha:aq̄ se.cōium:ꝛ suffumigia ꝛ pessaria mēstrua ꝓuocan/tia fiāt sic in ꝓprio caº dicet̄.℃ Medicamē ad molam ꝛ mēstrua ꝓuocāda ꝛ ēt si mulier fuerit pgnans ꝯfortat sto/machū ꝛ nō ledit fetū:iō retētionē mēstruoꝝ aperit ꝛ vri/nā ꝓuocat ꝛ menstrua bono mō.℞.castorei:acori.se.apy: ca.ve.siccoꝝ.aā.ʒ.ȷ.terant̄ oīa ꝛ p stamineā cribellent ꝛ in optimo vino dent̄.℃ Fumigiū pbatū qđ molā seu fetum mortuū siue viuū facit cadere cito.℞.thimiāe:amcos:op/poponacis:galbani:sulphuris viui.aā.terant̄ oīa ꝛ cū felle vaccino icorporent̄:ꝛ fac ex eis oibus pillas quarum vna post aliā sup carbones ardētes mulier mittat:ꝛ p embotuꝫ fumū ab illis pillis resolutū in vuluā recipiat p horaꝫ:po/stea silr̄ per vnā horā faciat:qꝛ statiꝫ educit fetū siue viuū siue mortuū:ꝛ molā silr̄.probatū.℃ Jtē terat̄ ruta cū sca/monea ꝛ suppositoriū ex eis factū in vuluā mittat mulier: qꝛ fetū siue mortuū siue viuū quocūꝙ tpe ꝛ quocūꝙ men/se voluerit educit ꝛ molā silr̄.℃ Jtem suffumigatio facta ex vngula asini vel ex stercore ipsiꝰ asini ad pdicta valet. vel suffumigatio ex spolio serpētis oppoponaco.myrrha: galbano:castoreo:sulphure citrino rubea:stercore colūbi/no vel accipitris:si hec oīa vel quedā eoꝝ terant̄ ꝛ cū fel/le vaccino ꝯficiant̄:ꝛ fumꝰ eoꝝ p embotū in vuluā earuꝫ recipiat̄ fetū siue viuum siue mortuū educit ꝛ in faciendo aborsuꝫ valet.℃ Jteꝫ.℞.asse.ʒ.ß.folioꝝ rute siccoꝝ.ʒ.iȷ. myrrhe.ʒ.ȷ.det̄.ʒ.j.ß.pro vice cū vino.℃ Aliud ad predi/cta.℞.arist.lō.baccaꝝ lauri.gētiane:myrrhe:costi:cassiel. rubee tinctoꝝ succi absin.:cordumeni recētis:pipis.aā.ʒ.ß. det̄ ex hoc medicamine q̄libet die aur.j.cū vino decoc.be/tonice ꝛ rute vsqꝫ ad.x.dies.ꝛ theriaca diatessāron est opti/ma in hac cā.℃ Jtē si det̄ in potu aqua deco.ficuū sicca/rum:fenugreci:rute ꝛ origani fetū mortuū lubricare facit: deīde expbatur cū medicaminibꝰ dictis.℃ Pessariū opti/mū ad educēdū fetū mortuū siue viuū:informet̄ pessariū ex bō bace vel lanā succida ad lōgitudinē digiti ꝛ in succo cucumeris asinini misto cū felle taurino vel bouino intin/gat̄ ꝛ supponat̄ in vulua.℃ Aliud ad idē optimū:medul/las cordumeni cū sale armoniaco ꝛ ruta misce ꝛ supponā/tur.℃ Aliđ ad pdicta.℞.armoniaci:oppoponacis:ellebo/ri nigri:saxifragie:aristo.lon.ꝛ rō.pulpe collogntide.aā.cō/fice oīa trita cū succo rute ꝛ succo cucu.asinini ꝛ felle vac/cino ꝛ suppositoriū in modū digiti informet̄ qm̄ fetū siue viuū siue mortuū statiꝫ educit ꝛ aborsum facit.Et ego hoc suppositoriū feci ꝛ pbaui in quadā patiēte molā ꝛ statiꝫ cā liberaui.℃ Jtē.ʒ.j.euforbiȷ sumpti aborsuꝫ fac̄ ꝫ mlt̄ū est violētū.Jdē faciūt.ʒ.iȷ.nastur.sūpte in cibo vel potu.Jtē myrrha aristo.ro.ꝛ piper p os sumpta fetum interficiunt.

Additio. ad fetū expellēdū quocūꝙ tpe volueris siue viuum siue mor/tuuꝫ.terat̄ ruta cū scamonea ꝛ in bōbace iuol/uat̄ ꝛ supponat̄.pbatū est p magistrū meuꝫ. ℃ Suppositoriū ad fetū siue viuū siue mor/tuū educendū.℞.aristō.ro.sauine nasturtȷ.aā.ꝯfice cū fel/le vaccino ꝛ supponat̄.℃ Jtē kitrā suppositū ꝛ illinitū in virga facto coitu fetū educit siue viuū siue mortuū.℃ Si mulier in vtero hꝫ fetū bibat lac alteriꝰ mulieris ꝛ statim eū eyciet.℃ Jtē succus diptami vel pul.rađ.eiꝰ ad quanti/tatē.ʒ.ȷ.cū vino si fuerit sine fe.vel cū aq̄ ca.si fuerit cū fe. in potu sumptꝰ educit fetū sine periculo.Succꝰ gallitrici p pessariū in vuluā imissus sistit fluxū san.nimiū post ptuꝫ: pbatū est.℃ Ad extrahēdū fetū molā aut san.coagulatū. ℞.myrrhe.ʒ.ß.cinamomi galbani castorei.aā.ʒ.j.ß.oppo/ponacis.ʒ.j.ꝯfice cū felle vaccino fumat̄ ex eo.ʒ.j.ꝓyciat̄ in carbonibꝰ ꝛ fiat suffumigatio.℃ Bal.expertū in h̄ ca/su.℞.calamēti fluuialis abrotani artbemisie.aā.ℳ.j.ab/sinthȷ.ℳ.ȷ.aspalti.ʒ.ß.ru.tictoꝝ.ʒ.ȷ.ß.floꝝ camo.melli/loti fenug.aā.ʒ.ȷ.bul.oīa in aqua dulci ꝛ fiat balneū:dein/de iungatur hoc oleo.℞.adipis galline/anatis.aā.ʒ.ß.olei

Mola.

Signa.

Cura.

anethini.ʒ.ij.inungat᷑ caput in exitu bal.deide da ad potã/
dũ sibi.ʒ.j.ß.pul.cinamomi.ʒ.ß.pul.ossiuz dactyl.cuz vino
subtili det᷑.℈.j.ꝛ fiat pul.¶ Suppositoriũ factũ ex oppo
ponacbo extrabit fetũ mortuũ:ꝛ fumus laudani idẽ.Jtez
succi ireos quatuoꝛ coclearia cum brodio vel vino.

¶ Ut mulier nõ ꝯcipiat:ꝛ vt virgo videatur. Cap.VI.

Vt itaqꝫ mulier non ꝯcipiat suffumiget
vuluã suã de vngula mule sup̃
prunas ardẽtes posita ꝛ fumũ ꝑ embotum in
vulua accipiet:ꝛ pro certo non ꝯcipiet in illo
mense.ꝓbatũ est.Et illud ẽt suffumigiũ men/
struũ restringit.¶ Aliud ad idẽ:bulliant simul lac iumẽti
ꝛ mel supra ignẽ lentũ vsqꝫ ad spissitudinẽ:ita vt nõ sit fu/
mus sub eis:ꝛ in petia lini inuoluat᷑ ꝛ supra vmbilicũ ipo/
nat᷑ ꝛ portet᷑:qꝛ quot dieb⁹ portat supra vmbilicũ tot men/
sibus stat mulier ꝙ non ꝯcipiet.¶ Jtẽ dr̃:ꝙ si mulier bi/
bat q̊lꝫ mane ꝑ tres dies duas minas aq̃ i qua ferrarij ex/
tinguũt forpices suas sterilis fit i ꝑpetuũ.Ꝺ ẽt dic᷑ Joãnes
de sancto Paulo in suo breuiario.¶ Jtẽ radix felicis tri/
ta ꝛ in potu data tollit ipregnationẽ.Aqua ẽt in qua infun/
dit᷑ fisam⁹ in potu data:idẽ opatur.Grana ẽt iuniperi se.he
dere hec oia simul mista vel qd̄libet eoꝝ ꝑ se cũ vino ieiu/
no stõcho bibita ipregnationẽ tollũt.Jtẽ stercus elephãtis
suppositũ tollit ipregnationẽ.¶ Jtẽ se.caulis tritũ ꝛ pulue
rizatũ in vulua imissum post coitũ statiz ipregnationẽ tol/
lit:qm̃ sperma corrũpit:ꝓbatũ est.¶ Jtẽ mẽtha viridis tẽ
pore mẽstru.comesta ipregnationẽ tollit ꝛ nõ sinit mulie/
res ꝯcipere eo die q̊ comedit᷑ a muliere.¶ Jtẽ si accipiãt᷑
folia salicis ꝛ i aq̃ bul.ꝛ de illa aq̃ dent᷑ in q̊lꝫ mane cyathi
duo cũ pul.pauco d vngula mule ipediet᷑ ꝯceptio miro mõ.

Ut corrupta appareat v̄go.

¶ Et si vis facere ꝙ vulua mulieris corrupte fiat intãtum
stricta ꝙ q̃si virgo eẽ videat᷑.Accipe sanguinariaz.alumẽ.
plãtaginẽ:gallas:symphitũ:gumi ara.acatie hypoq.balau.
ꝯsolidã ma.ꝛ minorẽ ꝛ hꝯ ꝯstrictiua q̃ in ca.de dysenteria
dicta sunt:ꝛ ẽt in ca.de fluxu san.a narib⁹ ꝛ in aq̃ vino vel
aceto bul.ꝛ ex eo ca.mulier vuluã sibi lauet sepe.¶ Sup/
positoriũ ad idẽ exꝑtũ.℞.thuris gumi ara.myrrhe alumi
nis attramenti.aã.ʒ.ß.hec oia cũ forti aceto distẽperent᷑ ex
eis fiat suppositoriũ ꝛ in vuluã inyciat᷑:ꝛ post modicũ tẽ/
poris mulier videbit᷑ v̄go coeũti cũ ea.¶ Apud neapoliz
ꝛ in ꝑtib⁹ illis ꝯsuetudo est talis ꝙ q̊libet capiẽs vxorez q̃
nunq̃ʒ habuerit virũ ea nocte qua p̊ iacet cũ ea facit eã in/
dui camisiã suã ꝛ si in coitu camisia appeat sanguinolẽta
tenet eã ꝓ virgine:ꝛ in mane portat᷑ parẽtib⁹ viri ꝛ mulie/
ris camisia illa:ꝛ sup illa camisia faciũt sibi dona ꝛ custo/
dit᷑ illa camisia.Or si nõ appet sanguinolẽta nõ credit᷑ eẽ
v̄go:sed corrupta:q̃re a viro aliq̃n expellit᷑.Quare matres
filias sciẽtes eẽ corruptas suã palliãt corruptionẽ hoc mõ:
faciũt lauari vuluas eaꝝ ꝑ ples.dies cũ aqs ꝯstrictiuis p̄/
dictis ꝛ supponũt suppositoria vuluis:de q̇bus in tractatu
de fluxu sanguinis a narib⁹:ꝛ in tractactu de dysenteria sa
tis dictũ est.Et illa nocte qua vir cũ puella dꝫ iacere:acci/
piũt vesicã alicui⁹ piscis subtilẽ plenã sanguine colũbic a.
cã ꝛ virgam in vuluã puelle mittũt:ꝛ vir cum accedit ad
auiditate itromittit ꝛ rũpitur illa vesica ꝛ san.qui in ea est
exit ex̃ ꝛ camisiam sanguinolẽtã facit:ꝛ puella plãgit ꝛ flet
ac si de nouo ꝑforaret᷑ ſm ꝙ a mr̃e docta fuit:ꝛ sic vir deci
pitur credẽs qd̄ nõ est.¶ Alr̄ alie mulieres palliãt corru/
ptionẽ vt v̄gines eẽ videant᷑ lauãtes cũ ꝯstrictiuis p̄dictis
ꝑ multos dies vuluas ipsaꝝ ꝛ per duos dies anteq̃ʒ iaceãt
cuz viris suis apponunt duas vel tres sanguisugas ꝓpe os
vulue intus ꝛ paruz san.ꝑ ipsas sanguisugas extrahi ꝑmit/
tunt.Et post remouẽt eas ꝛ in illo loco vbi sanguisuge ex/
traxerũt san.fiũt crustule ꝛ san.extra manat ꝛ camisiã vel
linteamen rubificat ꝛ puella clamat qꝛ dolet:quia crustule
aperiunt᷑ ꝛ vir putans qd̄ non est decipitur.

Additio. vt mulier pusillas habeat ma
millas ꝛ sibi nõ crescãt:cicutã
cũ aceto tere ꝛ in modũ malagmatis mamil/
lis appone ꝛ erũt pusille sed lac nõ habebũt.
Jtẽ fim⁹ leporis cũ aceto mist⁹ ꝛ coagulũ lepo
ris sił'i mõ mistũ aceto si ex eo mamille iungãt᷑ eas crescẽ n̄
sinit.Jtẽ argilla cũ aceto distẽpata ponat᷑ sup̃ ꝛ fiẽt pusille.

¶ De retẽtione menstruoꝝ ꝛ ipsis ꝓuocãdis. Cap.VII.

Menstruorum ablatio seu retentio
aut est nãlis aut acci
dẽtalis.nãlis est que fit in senectute:postq̃ʒ.n.
mulieres senescere icipiunt amittũt mẽstrua:
ꝛ de hꝯ ablatiõe nãli mẽstru.medic⁹ nõ dꝫ se
itromittere:qꝛ nõ est poẽe medico in talib⁹ mẽstrua ꝓuo/
care.¶ Accñtalis xͦo mẽstruoꝝ retẽtio mulierib⁹ accidit
iuuenib⁹ plerũqꝫ:vt ex nimia tristitia/gemitu/dolore/timo
re/ira/ieiunio/solicitudie/nimys vigilys/nimio fluxu san.
a narib⁹ vel ex feb.ꝛ sił'ib⁹.deficiũt ẽt ꝛ retinent᷑ menstrua
ꝑꝑ apã matricis aut ex fridis ꝛ viscosis hu.in matrice exi/
stentib⁹.Et hꝯ accñtalis mẽstruoꝝ retẽtio curat᷑ in iuueni
bus ꝛ in his que adhuc.l.annũ nõ trãsierũt.¶ Signa igit᷑
retẽtionis menstruoꝝ sunt hec:doloꝛ capitis:colli ꝛ dorsi:
grauitas oculorũ:ꝛ grauitas ꝛ doloꝛ vẽtris ab vmbilico i/
ferius:fastidiũ:malus appetit⁹:ꝛ q̃nqꝫ appetũt tussos:cre/
tã:ꝛ carbones:lutũ:ꝛ sił'ia.vrina al.ꝛ spissa cuz resoł'onibus
multis appet:aut appet nigra ꝛ eruginosa aut quasi lotura
carniũ.Et iste mulieres disponunt᷑ ad hydropisiz:maniã:
ꝛ mel'iam nisi curent᷑.¶ Et nota ꝙ matrix est ita in corꝑe
mulieris locata tãq̃ʒ receptaculũ oium supfluitatũ corꝑis:
quẽadmodũ est sentina nauis ad quã oẽs supfluitates na/
uis decurrũt.Uñ vt dictũ est cuz hꝯ mẽstrua accñtalia vl/
tra modũ retinent᷑:ꝛ sunt grossa veniẽtia ad pedes faciunt
podagrã.Si xͦo mediocria ad epar veniãt ꝛ ipediãt dige/
sti iuã v̄tutẽ faciũt hydropisim.Si xͦo subtilia sint li retẽta
ascẽdũt cerebrũ ꝛ faciũt maniã:ꝛ meł'iã ꝛ hꝯ diuersas pas.
Nã vt ait Hip.in apho.Mẽstruis veniẽtib⁹ ꝛ nõ eueniẽ/
tib⁹ accidũt egritudies.Uñ medic⁹ dꝫ esse multũ solicit⁹ in
eis ꝓuocãdis:quũ opꝫ sic̄ in hoc dicet᷑ ca⁰.Et in his cõstrin
gẽdis si idebite fluxerint sicut dicet᷑ in se.ca⁰.¶ Fiat syru.
ſm mag.meũ ad menstrua ꝓuocãda.℞.calamẽti agrestis
ꝛ domestici.ca.ve.q̃rcule ma.ꝛ mi.buglosse.aã.M.j.se.fe.
ꝛ anisi.aã.ʒ.ß.radiȷ apij anisi aspagi ꝛ brusci stica.pal.sine
nucleis sauine polij mõ.assa.aã.ʒ.j.prassij ameos dauci sg/
nanti cuscu.aã.ʒ.v.cassiel.ari.lon.baccaꝝ lauri.aã ʒ.q̃rtaz.
reupon.ʒ.j.hec oia parũ ꝯtrita bul.in aq̃ quousqꝫ ad tertiã
ptẽ redeãt:deide colent᷑ ꝛ addito zuccha.fiat syru.de quo
q̊lꝫ mane sumat.ʒ.ij.cuz aq̃ decoc.calamẽti cãpestris ꝛ se.
fen.ꝛ capfolij.¶ Postea purget᷑ cũ pił'is de.v.gn̄ibus vel
cũ arteticis vel cũ pił'is hyp.vel cuz lotura tali.℞.ca.ve.
scolopẽ.aã.M.j.sauine.ʒ.ß.calamẽti cãpestris ꝛ fluuialis
aã.ʒ.j.iuiube ꝛ sebestẽ.aã.xxv.xͦbene cimas.xv.ħ oia addi
tis prunis.xxx.in sufficiẽti quãtitate aq̃ coquant᷑ q̊usqꝫ q̃r/
ta p̄dicte decoctio.remaneat:ꝛ colet᷑:ꝛ colature addat᷑ pul/
pe cassiefi.ʒ.ij.diaboraginati:catartici iperialis.aã.ʒ.j.bñ/
dicte laxatiue.ʒ.ß.¶ Sequenti die post purgationẽ si fue/
rit fortis in mane itret hoc bal.℞.sauine iuniperi saluie ru
te ru.ti ctoꝝ paritarie serpilli rorismarini arthemisie mal/
ue caprifolij xͦbene calamẽti menthastri radicis aspagi ꝛ
brusci.aã.fasciculũ vnũ.hec oia in aq̃ bulliant ꝛ ipsa intret
cooperta tina in q̃ p̄dicta aq̃ cũ herbis ipsis imittat᷑ ꝛ stu/
phet se vel solũ cuz decoc.herbaꝝ p̄dictaꝝ suffumiget᷑ ma
trix.Jn.3⁰ xͦo die flebotomet᷑ de vena saphena cui⁹ sit⁹ est
ꝓpe cauiculã pedis.sequẽti xͦo die de vena alterius pedis
minuatur.

Cause.

Signa.

Pronostica.

Cura.

minuat. Alio die apponant vētose cū scarificatiōe in cru/rib⁹ supra nodū: et sanguis sʒ vires extrahat: et hoc dico virtute existente forti. ¶ Itē dent trocisci de myrrha optimi ad mēstrua puocāda. ℞. myrrhe. ʒ. ii. farine lupinorum. ʒ. v. foliorum rute: mētbastri: pulegii: cicerū ru. rub. tinctorum: asse: serapini: oppoponacis. aā. ʒ. ii. formentur inde trocisci: quorum qlibet sit ʒ. j. oi mane sumat vnū ex eis cū aq deco. se. iuniperi vel sauine: et est meli⁹ si in vino albo coquantur. ¶ Et si adhuc oibus pdictis factis mēstrua nō veniūt: ponantur vētose sine scarificatione supra femur et in nocte sequēti suppositoriū istud in matrice supponatur. ℞. ciclaminis: ellori albi: calamēti: euforbii: serapini. aā. ʒ. ß. oia terantur: et cū succo sauine mēthe vel arthemisie ɔfice: et in modum digiti supponatur in vulua. ¶ Aliud ad idē: fac suppositoriū de malo terre mūdato: qd possit in vuluā itroire: et ex oleo lau. vel pulegino inūgatur et mittat in vuluā. ¶ Aliud ad idē: arthemisia myrrha: ruta: hysopus: nitrū: piper: et serapinū cū felle taurino: vel lacte et melle ɔfice: et in lana succida vel bōbace inuoluatur et supponatur. ¶ Aliud ad idē: faba lupina et radix spatule assa fetida verbena mercurialis malua et gith. cū melle trita ɔfice: et in lana succida vel bōbace ponatur et inuoluantur et imittantur. ¶ Aliud nascale ad idē inuoluatur bōbax vel lana succida: deinde in succo matricarie et theriaca sil' mistis itingatur et supponatur: qr miro mō menstrua puocāt oia pdicta suppositoria: et si matrix acumine dictorum suppositorum doleat fomētes os vulue cū decoctione malue: bismalue: et brāce vrsine: et iungatur cū oleo camo. pulegino: muscellino: butyro et silib⁹. ¶ Succ⁹. cāphorate: succ⁹ rute: succ⁹ arthemisie vel ipē herbe et radix diptami: sauina pulegiū et calamētū: hec oia vel aliq pdictarum herbarum in comestiōe data vel vinū deco. ipsarum in q tripbera magna distēperata fuerit in potu dato sepe infallibil'r mēstrua prouocat. ¶ Uel si vis accipe rute. ʒ. iii. diptami. ʒ. ii. nuces. iiii. terant oia: et cū vino in q pdicte herbe decocte fuerint: vel saltē aliq earū in potu detur: qr est mirabile et exptū ad mēstrua puocāda. ¶ Itē si det. ʒ. j. euforbii triti cū petro. et asaro. mēstrua puocat. ¶ Itē si teres insil' verbenā termosormes. x. et x. gariofi. in lib. j. vini et vsqʒ ad medietatē bullire facias: et eūti dormitū in sero vel in matutinis detur: qr mēstrua puocat.

Trocisci ō myrrha.

Suppositoria.

Mirabile exptū.

¶ Syrupus p magrm meū cōposit⁹ cū q curauit quādam dominā ppe Tranū q carebat mēstruis: et iā incipiebāt ei apparere tumores in ventre et in lacertis et icipiebat fieri hydropica pp mēstruorum retētionē. ℞. ca. ve. caprifolii. verbene: eupatorii: endiuie: scolopēdrie: boraginis: buglosse: calamēti cāpestris et fluuialis: rubee tinctorum: camedreos: camepiteos valeriane. aā. M. ß. florū camo. se. feni. anisi: cymini torrefacti: radi. feni. apii: asparagi: brusci. florū boraginis. buglosse: passularum sine nucleis. aā. ʒ. j. se. cōium. ʒ. ii. ordei mūdi. P. ß. spnanti assari ameos. aā. ʒ. ß. sebestē. xl. iuiube. xx. feni. porcini. ʒ. ii. mēthe cimas. l. zucchari vel mellis qtū sufficit. sumat de eo qtidie. ʒ. ii. qlʒ mane cū aqua deco. pulegii capfolii et se. feni. ¶ Si retētio vl' ablatio mēstruorū fuerit ex tristitia vel nimio gemitu et dolore et silib⁹ aīe passiōib⁹. tristitia cōmutetur in gaudiū et ita sedetur et in qb⁹ anim⁹ delectatur exerceat. Et si qs amat qd cōmode hre nō possit statim blādis vbis pmittatur. ¶ Si ex ɔstrictiōe venarum retineantur mēstrua et pp hu. viscosos supius in matrice abūdātes: et ora venarū ɔstringantur. detur syrupus superi⁹ script⁹ et purgetur vt supra in pn° huius cure dictū est: deide fiant remedia puocātia: de qbus superi⁹ cōpetēter tractaui.

Additio. si mulier cōtinue comedat betonicā vel decoctionē ei⁹ in breui recuperat mēstrua depdita. ¶ Ad mēstrua puocanda aqua fluēs de quercu femina cum ouo sorbili vel cum vino data et supposita cum pessario ex bōbace vel lana succida facto mēstrua prouocat. ¶ Succ⁹ cāphorate rute arthemisie p se qlibet eorum vel oēs in potu dati vel ipse herbe in vino deco. vel in crispellis qlitercūqʒ date mēstrua puocāt. ¶ Suppositoriū ad mēstrua puocāda ℞. stora. calamite lauda. ligni aloes. asse fetide. serapini. galbani. aā. terant et cū succo sauine vl' arthemisie ɔfice et supponantur. ¶ Aliud pbatū ad mēstrua prouocāda. Accipe radices tapsibar. et mūda eas a cortice exteriori: et inungantur oleo laurino vel muscellino: et pul. nigelle desup aspergatur et imittatur in vulua qr mēstrua p certo educit. ¶ Aliud ad idē mirabile: accipe armoniacū galbanū et serapinū et cū theriaca misce et supponatur. Sed iter oia radix lilii trita cū oleo muscellino laurino vel pulegino et supposita cū lana succida vel bombace potissima est ad mēstrua puocāda. ¶ Suppositoriū ad mēstrua puocāda. teratur scabiosa cū stercore porcino. et addatur fel vaccinū aā et in subtili petia lini inuoluatur et supponatur p noctem. ¶ Suppositorium ex galbano et armoniaco et assa fetida mēstrua puocat et ēt secundinā educit. pus tn̄ ex butyro vl' melle inungatur os vulue: ne mulier ibi sentiat ardorem pp suppositoriū pdictum. ¶ Apozima optimū ad mēstrua puocāda. ℞. qtuor radices cōes meu ireos calamenti acori ru. ma. arthemisie cāphorate spilli. aā. ʒ. j. ameos nardi se. feniculi petro. cassie l. spice celtice. aā. ʒ. ß. hec oia in sufficiēti qtitate aq quousqʒ tertia ps remaneat bul. et colētur: et addito zuccharo vel melle al. dispuma. qtū sufficit fiat apozima: et qlʒ mane sumat de eo. ʒ. ii. cū aq arthemisie et rute: est enim mirabile. ¶ Bōbax ifusus in succo cētauree minoris supposit⁹ mēstrua puocat. ¶ Et decoctio granorum iuniperi bibita et hypericō sil'r: et decoctio assari: vel bibere. ʒ. ii. decoc. hedere mirabil'r puocat. ¶ Pessariū mūdās matricē fit ō dactyl' assati i stuppis et ficub⁹ et radice gētiāe et nigelle.

Apozima mirabile.

¶ De fluxu mēstruorum imoderato ɔstringēdo. Cap. VIII.

Menstrua qnqʒ plus fluūt debito qd fit aut ex humo. abūdātia p incōtinentiā aut eorum acumine: humorum abundātia cognoscitur ex plectorica corpis dispōne: ex repletione venarum: ex larga dieta pcedēte: ex san. p vuluā in magna qtitate decurrēte. Acumē vo humorū cognoscitur: qr calor in pfundo vulue sentitur. et si pānus line⁹ in ipsis mēstruis intingatur et postea desiccetur in sole vel circa ignem remanet colore croceo infect⁹. et in exitu suo menstrua exeūt cū ardore et icēdio. ¶ Et hec passio si antiquata fuerit difficile curatur: ex quo orificia venarū diu fuerunt apta difficillime ɔsolidantur. Uñ ad hāc pas. iueteratā seqt macies: fastidiū: imutatio coloris: tumor pedū et hydropisis. Aliqn exeūt mēstrua sicut fex vini: aliqn alba: aliqn nigra. Et cū hoc flux⁹ diu pseuerauerit vt dixi: sequuntur icōueniētia dicta et difficile curatur.

Pronostica.

¶ Si itaqʒ san. fuerit in cā: fiat minutio de basilica et vētosas supra mamillas apponamus sine scarificatiōe vel ēt sub mamillis sine scarificatione vel cū scarificatiōe. Si vo aliorum huorum abūdātia fuerit in cā vt cholera: flegma: vel melia purgetur sicut in ca° de dolore capitis dcm est seriatim: et ēt in aliis qplib⁹ locis: et postea cū restrictiuis medicinis subscribēdis insistam⁹. Et si huorum acumē in cā fuerit ɔtēperetur cū decoc. prunorum viol'. cassiefi. tamarindorum reubarbari et siliũ. ¶ Qualitercūqʒ igit fluxerint mēstrua vltra debitū modū purgato pus humore in cā existente. Si etas tps regio et ɔsuetudo pmiserint p fiet expimētū Hippo. in apho. dicētis. Mulieri menstrua si vis retinere sitiā maiorem mamillas appone. Sitia. n. est vētosa: et si fieri pōt sit vētosa ita magna q totā mamillam sb se ɔtineat: et sine scarificatiōe apponatur: deide ɔstrictiuis vtatur remediis pyciatur B ɔstrictiuum mēstruorum magri mei cū pessario in matricē. ℞. succi plātagi. et fasiolarie. aā. ʒ. ii.

Cura.

gypsi.ʒ.j.athanasie boli san.dra. mumie.aã.ʒ.qrt.Succus vrtice in vulua bis vel ter iniect⁹ mẽstrua restrigit.¶ Itẽ fiat ẽplꝫ suꝑ pectinẽ ꝛ renes.ex mastice bolo san.dra.oliba no ꝛ mumia.aã.oib⁹ pulueriçatꝭ ꝛ cũ aceto ꝛ al.oui mistis ꝛ ꝯfectis.¶ Aliud ad idẽ squãma ferri subtilr̃ trita in aceto ꝛ aq̃ ro.bulliat vsqꝫ ad ꝯsumptionẽ liq̃rũ:deide addat̃ pul. carthe cõbuste ꝛ pulueris cornu cerui adusti:q̃tũ est ꝑdicta squãma:postea adde pul.corticis glãdiũ q̃rcus q̃tũ de oib⁹:ꝛ hec oia insil̃ mista cũ succo plãtaginis icorporent̃ ꝛ vna ꝑs eaꝝ pessariçet̃:ꝛ i vuluã inyciat̃.Alia ꝟo ꝑs cũ al. oui ꝛ aceto ꝯfecta suꝑ renes ꝛ pectinez epithimet̃.¶ Nascale factũ ex galla:alumine san.dra.mastice.bolo:mumia: symphito:acatia.ꝛ castoreo cũ athanasia:vl̃ cũ succo plãtaginis ꝯfectũ ꝛ suppo ͫ mẽstrua ꝯstringit.¶ Suffumigatio de vngula mule suꝑ carbones posita si sub vulua recipiat̃ ꝯstringit mẽstrua:sꝫ ipedit ipregnationẽ ꝑ i mẽsem.¶ Aliud suffumigatio mẽstrua restrigẽs.℞.balaustiaꝝ psidie myr tilloꝝ coculaꝝ q̃rcus corticuz castaneaꝝ rosa.folioꝝ sorbi piri ꝛ mespile corigiol̃.plãtaginis ꝛ silium ꝯstrictiuoꝝ.aã. Et oia in aq̃ pluuiali vel cisterne bul,ꝛ mulier ex aq̃ fumũ sub vulua recipiat ꝛ cũ tepefacta fuerit sub ea:sedeat:ꝛ spõgia marina vel lana succida in eodẽ liq̃re itincta pectini ꝛ renib⁹ applicet̃:ꝛ vlti° ꝑdictis locis ꝑdicte herbe pistate calide emplent̃.¶ Pul.ꝯsolide minoris soleaꝝ veteꝝ ꝛ pãni blaui vel scarlati oiuz insil̃ in pignato nouo supra ignẽ cõbustoꝝ ꝛ sufflat⁹ in vuluã mẽstrua ꝯstrigit.¶ Et vt breuiter me expediã q̃cũqꝫ dixi valere in fluxu ꝛ passiõe hemorrhoidaꝝ ꝛ i fluxu san.nariũ ꝛ dysenteria ꝑut i ꝓprijs capl̃is dixi:in hac cã valẽt ꝛ eadẽ ẽt dicta in h casu ꝯpetũt sicut in dictis dixi capl̃is.¶ Et si mulier fluxũ mẽstruorũ hñs dolorẽ in ꝑcordijs patiat̃:accipe magnã tripherã cuz vino deco.boli cina.masti.ꝛ sacculus lini subtil̃ i modũ digiti fact⁹ ipleat̃ ex pul.fcõ ex ro.mastice bolo.cina.sã.dra. spodio oliba.ꝛ symphito ꝛ mumia ꝛ ra.ꝯsolide mioris aã.

Additio. succus pẽtaphilon ad q̃titatẽ ʒ.j.dat⁹ cũ ʒ.ij.athanasie in mane:ꝛ modica aq̃ pluuiali ꝛ i sero tãtũdẽ vl̃ salitẽ deco.ipsi⁹ herbe cũ athanasia data mẽstrua ꝯstrigit:ꝓbatũ est.¶ Itẽ suppositoriũ ex mumia pulueriçata factũ stati strigit fluxũ mẽstruoꝝ.¶ Pillule ad ꝯstrictionẽ mẽstruoꝝ ꝑoptime.℞.san.dra.boli ar. coralli:olibãi:symphiti:gumi ara.opij lapidis emathitꝭ.aã. ꝯfice cuz succo plãtaginis ꝛ athanasia detur ex eis.ʒ.j.Et ẽt suppositoriũ ex eis informatũ ꝛ in vulua suppo ͫ mirabiliter stringit mẽstrua.¶ Itẽ miclete ꝫucchaꝝ roꝝ.antiquuz ꝛ diarodõ abbatꝭ oia mista ꝛ data cũ aq̃ pluuiali cũ lapide emathitis duz fuerit fricat⁹ addito succo plãtaginis ꝛ etiaz athanasia mẽstrua mirabil̃r stringit.¶ Itẽ radix ꝯsolide maioris trita cũ bolo ꝛ lapide emathitꝭ san.dra.cina.ꝛ modico masticis insil̃ oia.cũ vitellis ouoꝝ mista:ꝛ in fritellis vel alio quocũqꝫ mõ data menstrua sine dubio restringit. ¶ Itẽ.℞.succi planta.lib.j.mucilaginis draga.gumi ara. aã.ʒ.ij.misce ꝛ imittat̃ medietas itus mr̃icẽ ꝛ alia bibatur.

¶ De suffocatione matricis. Cap.IX.

Quandoqꝫ accidit q̃daz passio mulieribus q̃ suffocatio matricis dr̃.Et qdaz medici ignorãtia ibuti hãc passionẽ syncopiz eẽ credũt.Alij ꝟo min⁹ bñ dijudicãtes pas.hꝫ epilepsiã eẽ dicũt:sꝫ multũ decipiunt̃.Nã hꝫ passiões iter sese ml̃tũ dr̃nt.¶ Syncopis.n. fit ex ira:tristitia:lõgo fluxu mẽstruoꝝ vel sanguie aliũde manãte vt ex fluxu venaꝝ imoderato ꝛ ex sbita mutatiõe caloris in friduz:ꝛ ex plurib⁹ alijs causis:de qb⁹ in tractatu de syncopi in libro febriũ dicã.ꝛ corpus in syncopi calet:ꝛ duz pulsat̃ statiz in se reuertit̃.In hac aũt passione mulier

[Margin: Dicit suffocatio a syncopi.]

nõ sentit qcq̃:ꝛ fit hec passio ꝑ iteruалla ꝛ nõ subito:ꝛ tãta fit in hac passiõe debilitas ꝛ afflictio ꝙ est maior q̃ in aliqua spẽ syncopis sic ꝙ mulier ꝑuat̃ total̃r sensu ꝛ motu:ꝛ nõ pot in aliq̃ ꝑcipi vita ei⁹ nisi ꝑ lanaz carpinatã vel bõbacẽ narib⁹ appositũ:vel ꝑ ampullã vitreã plenã aqua supra pect⁹ mulieris positã:q: ipsa lana ꝑ motũ quẽcũqꝫ respiratiõis ꝑ os monet̃.ꝛ aq̃ in ampulla exñs a pectore q̃cũqꝫ motu monet̃ ꝛ effundit̃ ꝛ in hoc ꝑcipit̃ vita mulieris patiẽtis mr̃icis suffocationẽ.¶ Dr̃ ẽt hec passio ab epilepsia.q: epileptici subito ꝛ repẽte ꝛ nõ ꝑ iteruалla cadunt ꝛ spumãt ꝑ os:ꝛ in casu eorũ de stercore vel spmate vel vrina parũ inuolũtarie emittũt in accessiõe eoꝝ:ꝛ ẽt os eoruz aliq̃n torquet̃ ꝛ pedes ꝛ man⁹ eoꝝ ꝯtrahuntur qd in hac pas. nõ accidit.Fit g̊ suffocatio matricis dũ matrix ipsa spũalia cõprimit ꝛ sic mulierẽ q̃si mortuã apparere facit vt dixi. ¶ Fit aũt ꝑncipal̃r ex retẽtiõe mẽstruoꝝ ex aliq̃ humore venenoso exñte in ipsa mr̃ice:ꝛ ex corrupto spmate in venenositatẽ ꝯuerso circa testiculos mr̃icis exñte:qd frequẽter accidit mulierib⁹ iuuenib⁹ caste viuẽtib⁹ ꝛ monialib⁹: accidit pl̃imũ in viduis q̃ cũ fuerint ꝯsuete coire cuz viris earũ:postmodũ abstinẽt a coitu ꝛ spmata in mr̃icib⁹ earuz corrũpunt̃ ꝛ in venenosaz trãseũt habitudinẽ:ꝛ sic suffocatio mr̃icis iducit̃.Accidit ẽt suffocatio ꝟginib⁹ que a parẽtib⁹ tm̃ in domo retinent̃ anq̃ nuptui tradãt̃.ꝙ q̃nqꝫ.xxv. annũ vel.xxx.trãseũt:ꝛ sic spma in ipsis suꝑabũdãs in venenosas trãsiẽs q̃litates:suffocationẽ iducit mr̃icis.Dũ.n. mẽstrua idebite retinẽt̃:vel hũor venenosus vel spma corruptũ in matrice suꝑabũdat:ꝛ ꝑ coitũ nõ exhit̃:fumositas ab istis talib⁹ resoluta vacuitatẽ matricis replet ꝛ descẽdit. Matrix ꝟo repleta ꝛ suꝑius ducta spũalia cõprimit.Unde mulier suffocat̃ q̃si.¶ Cognoscit̃ aũt pas.h ex ꝑcedẽtibus causis ꝛ signis:ꝛ ex retẽtiõe mẽstruoꝝ ꝛ grauedie capitis renũ ꝛ coxaꝝ:ꝛ silib⁹ ꝑcedẽtib⁹.¶ In ipsa itaqꝫ accessiõe suffocatiõis matricis cũ mulier stat tacẽs ac si eẽt mortua ligent̃ ꝛ ꝯstringãt̃ cũ fascia coxe ꝓpe genua fortiter ꝛ brachia ꝓpe cubitũ.Postea fricet̃ ꝑtes inferiores extremitatũ cũ sale fuligine aceto ꝛ aq̃ mistis:ꝓuocet̃ sternutatio cũ castoreo piretro euforbio ꝯdisi pipere ꝛ silib⁹.apponant̃ fetida narib⁹ eaꝝ sicut sunt liciniũ in amurca olei itinctuz ꝛ in igne accẽsuz ꝛ postea extingui dꝫ:ꝛ fum⁹ sub narib⁹ earũ supponat̃ ꝛ in narib⁹ itret armoniacuz:galbanũ:serapinũ.assafetida.ꝛ silia suꝑ carbones ardẽtes ponant̃ ꝛ fumũ ab eis resolutuz in eaꝝ narib⁹ subintrare facias.Urine ẽt fetide ꝛ stercora hũana suꝑ carbones posita ꝛ vermes vel carnes fetide ꝛ q̃cũqꝫ fetidiora istis excogitare potes:naribus apponere debes ad h vt matrix ipsa spũalia ꝯprimẽs illũ sentiẽs fetorẽ ad locũ suũ descẽdat.¶ Itẽ ad h vt matrix ad locũ suũ descẽdat qm̃ ml̃tũ aromaticis ꝯfortat̃.fiãt suffumigatiões ex aromaticis sub vulua hoc mõ laudanũ: thus:lignũ al̃.storax:ambra:musc⁹ nuces mus.gario.puleģiũ:maiorana:basilicõ:ꝛ hꝫ suꝑ carbones ardẽtes ponãt̃: ꝛ in vino bul.ꝛ ꝑ embotũ fum⁹ ab eisdẽ resolut⁹ in vuluaz trãseat ꝛ mulier in sella ꝑforata collocet̃:ꝛ sic optime pannis cooꝑta et stricte cincta suꝑ pãnos sic ꝙ fum⁹ a ꝑdictis aromaticis resolut⁹ ad nares ꝑ pãnos trãsire nõ possit:sꝫ solũ in vuluã subitret.¶ Cũ itaqꝫ mulier iã ad vitã reuersa fuerit q̃ ꝑus q̃si mortua videbat̃.Scias vtrũ h pas.venerit ꝑꝑ mẽstrui retẽtionẽ:ꝛ tũc ꝓuoca mẽstrua in ea ſꝫ ꝙ in ca° de.M.ꝓuocatiõe dcm̃ ẽ.Et si hũores fridi vel cal̃i i ea eẽ noscant̃:purga ſꝫ ꝙ in plurib⁹ capl̃is mei breuiarij docui.Si ex spmate corrupto fiat hec pas.si virũ hẽat coeat cũ eo.Si ꝟo iuuenis puella fuerit ꝛ virũ petẽs tradat̃ nuptui.Si ꝟo vidua vel monacha vel vouerit castitatẽ deo: fiat remediũ h.salgẽma ꝛ nitrũ.aã.pulueriçet̃ subtil̃r:ꝛ cũ aceto vel aq̃ salsa vel salmatina distẽperet̃:et bõbix in hꝫ liquoribus

[Margin: Dicit suffocatio ab epilepsia.]

[Margin: Causa.]

[Margin: Signa.]

[Margin: Cura.]

liquoribus intinctus supponat in vuluã.ex hoc.n.fit q̃daz mordicatio vñ sperma emittũt.¶ Quedã dñe vidue:⁊ ẽt mercatrices q̃rũ mariti a p̃ria recedũt ⁊ q̃nq̃ stãt p duos vel tres ãnos nõ reuertẽtes ad patriã q̃nq̃z hõ passionẽ incurrũt ⁊ nimis appetũt coitũ:sed timẽtes ĩpregnari nõ audẽt cũ viris coire ⁊ supponũt sibi digitũ vel quẽdã sacculũ p̃uũ ĩpletũ bombace factũ in modũ virge virilis ⁊ intrũ ĩponũt intus ⁊ ex̃ ꝙ spmaticãt.Et alie hñt q̃dã vas ereũ vel ex auricalco factũ i modũ vge virilis in medio ꝯcauũ: in cui⁹ sũmitate est foramẽ p̃uũ:⁊ tñ ducunt in vuluis suis intus ⁊ ex̃ ꝙ spmaticãt ⁊ cũ spmaticare ĩcipiunt mittũt in vuluis suis p illud foramẽ p mediũ vasis illi⁹ paꝝ aq̃ ros. que miscet cuz spmate.Et mulieres thuscie magis sunt vitiate hoc peccato sodomitico ceteris mulierib⁹. Inueni.n. quadã vice sũmo mane in via in ciuitate Florentie q̃dã instrumẽtũ sic factuz in modũ virge virilis:q̃d cuidã mulieri ceciderat.Et ꝓpterea scio ꝙ in talibus delectant.sed predicta oĩa sodomitica sunt.⁊ ab ecclesia ꝓhibita.Est eniz maximũ peccatũ hoc facere:vñ poti⁹ ꝯsulo.ꝙ cũ viris coicant ⁊ min⁹ pctm̃ cõmittent.¶ Abstineãt a salsis:a carnibus vnctuosis vẽtositatẽ generãtib⁹:a carnib⁹ vaccinis leporibus ⁊ silibus:vinũ odoriferuz ⁊ bñ lymphatuz bibãt. ¶ Additiones.bardana maior supra caput posita eleuat matricem.Ideo valet in precipitatione:⁊ sub planta deprimit:ideo valet in suffocatione.

¶ De precipitatione mr̃icis seu dislocatione. Cap.X.

Aliquando matrix precipitat seu dislocatur. vnde ipsa q̃nq̃z dextrorsuz:q̃nq̃z sinistrorsuz declinat:q̃nq̃z ẽt ꝑs ipsius exit ⁊ venit vsq̃z ad os vulue.hz eniz hoc fieri ex relaxatiõe neruoꝝ ipsius mr̃icis: ⁊ ex supfluis humo.mr̃icẽ aggrauãtibus.¶ Cognoscit aũt mr̃icis precipitatio si exierit visu vel tactu obstetricis. Si ꝟo ad aliq̃d lateruz descenderit cognoscit per inflationẽ ⁊ duritiẽ ipsi⁹ lateris ad q̃d descẽdit:⁊ p dolorẽ ⁊ grauedinẽ pectinis:capitis.renũ:⁊ brachioꝝ.colli.⁊ partiuz mr̃ici adiacentiuz:ex tortione ⁊ dolore ab vmbilico inferius ⁊ supra.q̃nq̃z vsq̃z ad stõchũ ex perditione visus:subuersione stõchi.⁊ ẽt ex retẽtione menstruoꝝ.¶ Curet aũt hec pas. in hunc modũ.ꝑmo ponat mulier in bal.vbi decocte sint mal.viol.brãca vrsi.cuz oleo ⁊ butyro.vel saltẽ ex hac aq̃ fomentet ⁊ eius vulua lauet:deinde cuz retinacula ꝓpter hõ bal.vel fumigiũ vel lotionẽ fuerint bene relaxata a muliere forti vel viro fideli ⁊ amico sit tota extẽsa in terra vel in lecto ⁊ eleuent pedes eius:et per eos fortiter trahat:sic ꝙ precipitata matrix ad locũ debituz reuertat. Sternutationes cuz elleboro et cõdisi et silibus ꝓuocent.Et si menstrua defecerint ꝓuocent:vt dictum est.Et si humor in cã fuerit purget ſm ꝙ in diuersis locis dcm̃ est.Itẽ apponãtur ventose sine scarificatione circa vmbilicũ.Itẽ fiat suffumigatio sub matrice ex fustib⁹ gariofi.ligno aloes cymino hoc mõ.p̃dicta oĩa in puro vino p noctẽ iaceãt.postea decoquãtur in ipso vino et mulier fumũ illuz per embotũ recipiat.q a p̃dictis resoluit.et nares cũ bombice opilent. Itẽ fetida narib⁹ apponãtur:de q̃bus supra in precedenti caplõ dictũ est.¶ Et si matrix extra exierit interius reponat per obstetricẽ:deinde fiat suffumigatio sub ea ex gallis corticibus quercus et glãdib⁹ ramis myrti.balau.corticibus maligranati:rosis et silibus cõstrictiuis in ca.de dysenteria dictis:hec oĩa in aq̃ pluuiali vel cisterne bul.dein de mulier in sella sedẽs in vulua sua hõ recipiat fumũ matrice p obstetricẽ p̃us imissa.¶ Aliud suffumigiũ ad idez aspaltũ.colophoniã.capillos humanos et cornu caprinuz: hec oĩa vel q̃lz p̃dictoꝝ p se mittat supra prunas ardẽtes: et mulier fumũ a p̃dictis resolutũ p embotũ recipiat i vuluã.¶ Aliud ad idẽ.ferruginẽ calefac et acetũ supinfunde: et fumũ ab ipsa ferrugine resolutũ mulier recipiat.p embotũ in vuluã.¶ Itẽ arthemisia cũ aq̃ acatie et hypoq̃stidos et cetera ꝯstrictiua sumat que in ca.de dysenteria dicta sũt: put vı̃ expedire.¶ Et dũ matrix ad ꝓpriũ locũ redierit fiat sub vulua suffumigatio:supra ꝓpe p̃n^m hui⁹ capl'i dcã. ¶ Et si mulier fuerit nimis ꝯstipata clysteriçet cũ aq̃ decoc.mal.vio.mercurial.ordei fracti brance vr.se.ane.⁊ feni. in qua resoluant triphera saracenica vel cassief.⁊ oleũ violatũ.¶ Itẽ si sitit multũ det sibi de çucchara albo cuz aq̃ ordei:⁊ ex hac mistura.℞.diarodon abbatis dragagãti ⁊ çucchari ros.antiq.añ.ʒ.iij.de q̃ cuz aq̃ ordei fracti detur q̃ñcũq̃z voluerit:⁊ cetera q̃ in ca° de siti dicta sũt ꝓpinent. ¶ Et si febricitauerit sumat oĩ mane.ʒ.ß.oxiçaccare cũ.ʒ.ij.penidiaꝝ cũ aq̃ cal'a.Et postea humor q i cã fuerit purget:⁊ deinde emplastra stõchũ ꝯfortantia ⁊ el'aria ⁊ hõ in caplõ de defectu appetitus dicta:fiant in hac causa.

¶ De apostemate vulue. Cap.XI.

Aliquando fit apã in vulua:aut ex ablatione mẽstruoꝝ:aut ex percussione:q̃d apã aut ex calidis:aut frigi.fit humoribus.Si ex ca.adest dolor intolerabilis. feb.acuta vrina apparet kianos ⁊ in supficie liuida cuz multis resolõnib⁹.Si ꝟo ex fri.fit humorib⁹ adest dolor in pectine ⁊ anchis:⁊ nõ acutus nec ꝯtinuus:sed aggrauatiuus:adest strãguria seu difficultas mingẽdi:vrina pinguis karopos:⁊ cũ resolõnib⁹ multis supius liuida. ¶ Itẽ si hõ apãta sint in prora vulue dolor renuz ⁊ pectinis ⁊ strãguria adsunt.Si in puppi dolor dorsi ⁊ ꝯstrictio egestionis adsunt.Si in supiori pte dolor supra vmbilicũ ⁊ supra stõchũ adest.Si in iferiori pte dolor sub vmbilico adest.Si in laterib⁹ dolor est in inguinib⁹ ⁊ laterib⁹ ⁊ cruribus ⁊ coxis.Et nota ꝙ hõ apãta q̃ in vulua fiunt semper cõcomittat fe.¶ Si itaq̃z in hõ apãte noueris hu.ca.esse in cã virib⁹ ⁊ etate ꝑmittẽtib⁹.ꝑmo fiat minutio de saphena dextri pedis:scdõ ꝟo de saphena sinistri:⁊ extrahat sang. ab eis ſm vires:⁊ exhibeat syrupus viol.vel ros.quolibet mane.Et si fuerit corpus cõstipatũ interim fiant suppositoria aliq̃:vl' clysteria lenitiua si suppositoria nõ educerẽt: postea mũdificet corpus cũ decoc.prunoꝝ violaꝝ tamarind.ca.ve.se.cõiũ cassief.triphere saracenice:⁊ siliuz hũorẽ cal'z suauiter purgãtiũ:deĩde accipe solatrũ sempiuiuaz lactucã portulacã:⁊ siles herbas frĩdas:⁊ pistent optime: ⁊ cũ oleo ros.vel vio.incorporent.Et empl'm ex eis p̃paret ⁊ ponat supra pectinẽ ⁊ anchas ⁊ inter pudicũ ⁊ vuluã apponat sepius:hoc itaq̃z fiat in p̃n°:vt mã repellat:⁊ acumen caloris mitiget si põt fieri:postea ꝟo malua cũ semine lini trito cocta ⁊ pistata cũ pauco butyro ⁊ oleo ro.supra pectinẽ optime emplastret.Et pessariuz istud in matrice mittat:mellilotũ se.lini fenugrecũ ⁊ malua terant ⁊ coquãtur cũ axungia porcina anseris ⁊ galline:⁊ cũ oleo ros.vel vio.ꝯfice:⁊ pessariũ ex eis informet ⁊ vulue intromittat. Et ẽt ex p̃dictis epithimet pecten ⁊ pitoneõ:⁊ hõ loca circũiacentia.¶ Aliud ad idem ⁊ ẽt ad maturãdũ oĩa apãta ℞.radicis althee:brance vrsi.malue volubilis:saponarie: absinthy.añ.M.j.se.lini fenugre.añ.ʒ.j.terant oĩa cũ vino albo optimo ⁊ axungia porci.liquefacta ⁊ melle ⁊ modico butyro ⁊ oleo ro.⁊ vio.oĩa incorpa:addita farina ordei:sic ꝙ oĩa sint liquida insil' parũ bul.in pignato nouo:quousq̃ paꝝ indurescant:ex hoc inungat pessariũ ex bombace vel ex lana succida informatũ ⁊ in vuluã intromittant:⁊ de hõ vnguẽto supra petiaz lini extende:⁊ locis circũiacentibus vulue appone.Est.n.maturatiuuz valde ad apãta supra q̃ ponit hoc vnguẽtũ.Et si vngant loca apãtis ex viscositate mal.hismal.⁊ se.lini.Et si fuerit nimius ardor ⁊ incendiuz

Signa.

Cura.

Cura Si ab hu. calido.

inungat̃ ex populeon cū oleo roſ. vel viol. miſtis. Si vo febricitauerit intret ſepe aquā calidā: in qua bulliāt viol. brancha vr. ſaponaria: malua: caules veteres & ſilia. Et ex hac aq̃ lauent & ſuffumigēt ſibi os vulue: deinde vnguētū pdictū & cetera ſupraſcripta in vuluā intromittant̃: & par/ tibus circūiacētib⁹ applicent̃. ¶ Cū ſi humor frigidus fue rit in cā pmo digerat̃ mā cū ſyrupo mellino. vel cū aliquo cōpetēti digeſtiuo mundificet̃ humor ille cū pillulis artbe ticis vel aureis & ſilib⁹: deinde ſilia emplaſtra pdicta & epi thimata circa loca fiant. ¶ Aliud. ℞. mētbe mellilotī: ſan/ ſuci: ficuū ſiccar̃ alba. & vuar̃ paſſa. añ. terant̃ oia: & in vi/ no albo optime coquant̃. & ex pdicto vino calo vulua laue tur. & partes circūiacētes. ſ. pecten & peritoneon ex pdictis emplaſtrent̃. Et peſſariū ex iſto vnguēto illinitū in vuluaȝ mittat̃. ℞. axungie galline anſeris: & cere. añ. ʒ. iij. medulle cerui & vituli. añ. ʒ. vij. maſti. mellilotī. añ. ʒ. ij. ß. hyſopi pul. flor̃ camo. ſe. lini fenugreci. oium. pul. añ. ʒ. ij. tēperent̃ oia cū liquefactis axungijs & oleo camo. & liciniū in h vnguen to intinctū in vulua ponat̃: donec apa maturet̃. Et ſi iterū vēter fuerit ɔſtipatus. & nō aſſellet clyſteri opus eſt. ¶ Cū itaqȝ ipſuȝ apa crepauerit. & pus ibi factū fuerit: tunc pmo intēdēdū eſt cū mūdificatiuis & ɔſtrictiuis & ɔſolidatiuis. Primo igit̃ mel diſtēperatū cuȝ ptiſana vel vino calido. vel cū aqua calida ad mūdificationē ſaniei inijciat̃ multo ties in matrice: poſtq̃ vo ſanies fuerit optime mūdificata aqua ro. cū licio diſtēperata inijciat̃. Poſtea vnguētū iſtō illiniat̃ vel peſſariū ex bōbace vel lana ſuccida intinctum imittat̃: qđ. ℞. olibani gumi arabici dragagāti letbargyri aloes boli ar. maſti. añ. ʒ. ß. ceruſe. ʒ. iij. hec oia terant̃ cū olo ro. & aq̃ roſ. diſtēperent̃: & ſupra vulnus vulue mittat̃: vel peſſariȝet̃ ſi in ɔfundo fuerit: vt dixi. Itē peſſariū ex licio bolo myrrha thure ſanguine drac. & ariſto. ro. añ. oia teran tur: & cū ſucco plātagis cōmiſceant̃: & iformato ex his ſup/ poſitorio: & in vuluā imiſſo mirabil'r cōſolidat. Cetera aūt in cap. de dyſenteria. & in ca⁹ de crepatura dicta q̃ ɔſolidāt pñt in hac cā ad cōſolidādū apponi. ¶ Cū ſi pruritus fue/ rit in vulua: qđ ſepe ɔſueuit accidere: & ſpāl'r qñ vulnus ſa/ nare incipit: fiat hoc. ℞. alb. oui olei ro. letbargyri: ceruſe: & camphore ptes equales. miſce oia inſil' & liciniū inungat̃ in pdictis oib⁹ & ſupponat̃. ¶ Si febricitauerit comedat lactucā ſcariol. & hȝ: qñqȝ cruda: qñqȝ cuȝ lacte amygdala/ ruȝ cōdita det̃ aqua ſe. cōiuȝ cum zuccharo & penidijs. Si vo nō febricitauerit comedat pullos hedos & phaſianos: perdices: & oia ſilia: & vinū bñ lymphatum bibat.

Si ab hu/ more frigi do.

Post cor ruptionē.

Ad pruri tum.

¶ De dolore mamillarum & generantibus lac & de apoſte/ mate mamillarum. Cap. XII.

ALiquando indurant̃ mamille & tu/ meſcunt pter nām ex eo q̃ lac qñqȝ coagulat̃ i eis: & fit dolor & tumor: pp que vbera ipſa inflant̃. Fiāt g̃ emplaſtra dicta in ca. de dolore tumore & ardore teſticu/ lor̃ ſm q̃titatē humor̃ abūdātiuȝ: vt ibi eſt dictū. Farina lentis cū ſe. lini & tritici admiſta & ſuppoſita dolorē mamil larū pp lactis coagulationē ſoluit factū. Idē facit mentha cuȝ axungia piſtata & ſuppoſita: & lac facit & gñat. Iteȝ oua teſtudinis cū oleo ro. cymino & melle diſtēperata & farina fabar̃ emplāta multū valēt. ¶ Hec puocant lac. ſ. lactuca nouella: agnus caſtus. rapban⁹: aniſuȝ aq̃ caſei veteris co/ cti eruca cognata: & feniculū & brodiū eor̃ bibitū: anetum. ordeū: fabe grana vlmi: cicer: mel: crocus. brodia pinguia gallinar̃ & ſturnor̃ cū vitellis ouor̃ & carniuȝ caſtratarū: brodiū cauliū & cicerū. Et vt in gñalib⁹ loquar oia cibaria & ſpāl'r calida & humida humorē gñantia ſumpta augumē tant lac. ¶ Stercus ouiuȝ & folia porror̃ ɔtrita cū mētha fece aceti: mica panis & ſucco apij: h oia ſil' miſta & empla/ ſtrata tollūt duritiē mamillar̃: & lac reſoluūt. ¶ Cū ſi for/ ſan pdicta mamillar̃ durities iā in tātū fuerit indurata q̃ reſolui nō poſſit: & iō ad apa ɔuertat̃: tūc videas qs humor fuerit in cā. Naȝ ſi gutta lactis q̃ ex mamilla trahit̃ fuerit alba & liuida: tunc humores in cā eſſe cognoſcas frigidos. Si vo citrina fuerit vel rubea: tūc humores calidos in cā eſſe nō dubitabis: quos pmo mundificabis: deinde cū ma/ turatiuis inſiſtes: & facta ſanie & mundificata: tunc vltimo conſolidatiuis eſt vtendum.

ADditio. Nota q̃ mētha mamillis em/ plaſtrata lac prouocat: nigella cū aceto diſtēpata & ſupra mamillas dolentes emplāta: & poſtea cū remoueat̃ ab ea ſi ex aq̃ decoc. camo. fomētet̃ tollit dolorē mamillar̃ pp lac coagulatū in ipſis factū. Itē in dolore & tumore ma millar̃ folia enule par̃ ɔtuſa ſupponant̃. Itē farina faba/ rum cum vitelli oui & melle miſta dolorē & tumorē tollit. Idem facit marubium al. cum axungia veteri piſtatum & emplatuȝ. Itē ſtercus columbinuȝ cū melle & cera reſolu tum dolorem & inflationem tollit.

¶ De morſu canis rabidi. Cap. XIII.

ET quia in initio hui⁹ tertij lib. de morſu aialiū venenoſor̃ tractare pmiſi vna cū paſ. mulier̃. Jccirco ad intētū veniēs de morſu canis rabidi tractare icipio. ¶ Ra/ bies itaqȝ plerūqȝ accidit canib⁹: aut nālí cō/ plexione eor̃ q̃ declinat ad melīaȝ malā fraudulētā & ve/ nenoſaȝ: aut cū calor nālis nimis intēſus adurit hūorē ei⁹: vt & ſic fit rabioſus in eſtate: aut frigus ɔgelat ſanguinē ei⁹: vt in hyeme: & tunc accidit rabies. Fit et̃ rabies canis ex ſan/ guine corpor̃ infector̃ qñ comedit carnes cadauer̃: & bi/ bit ex aqs putridis. cuȝ gb⁹ iplet̃ melīa putrida qua fit ra/ bies. ¶ Rabidus itaqȝ canis cognoſcit̃ p hec ſigna: quia aquā fugit: & qñ aq̃ obuiat eā fugit: & timet valde os vipl'ȝ tȝ aptū: & ligua ei⁹ ex pēdet: ſaliua multū ſpumoſa qñqȝ ō ore ei⁹ fluit: & vadit q̃ſi ebri⁹: oculi ei⁹ imerſi & rubicundi: auricule ei⁹ ſunt ſuſpēſe: caudā iter coxas portat: vocē nul/ lā: aut raucā emittit: domeſticos ſuos libēter mordet: et et̃ interficit ſi pōt: et oēs fere canes q videt cuȝ latrāt eum ti/ mētes: hec oia ſunt ſig^a malitie dñantꝫ in ipſo cane rabido et inficiētis ipȝ. Et fiūt vtpl'm canes rabidi in vere & autū/ no et fine veris et hyemis et eſtate adueniēte pn⁹ pdictor̃ tēpor̃. ¶ Et quū qs dicit ſe morſuȝ a cane rabido eē: vtꝫ fuerit canis rabidus vel ne p h ſig^m cognoſcere poteris: pi ſtet̃ nux bona: et cū mollica panis emplet̃ ſupra morſum canis: et p tres horas ibi ſtet: deide alicui galline da v'l gal/ lo ad comedēdū: et ſi canis fuerit rabidus moriet̃ gallina vel gallus infra ſpatiuȝ vnius diei ad plus. Si vo nō: nō. ¶ Aliud expimētū ad idē. fruſtū panis intinctuȝ ſanguie exeūte a plaga morſus canis pijciat̃ alijs canib⁹: et ſi alij canes refutauerit: et nll's eor̃ velit ipȝ comedere nō dubi/ tes canē eē rabidū. ¶ Ex morſu itaqȝ canis rabidi talia ac cidūt ſyntbomata: qbuſdā ifra duos dies: aut q̃tuor: qbuſ/ dā intra tertiuȝ menſeȝ et nonū: qbuſdā poſt ānū: q̃ patiū/ tur vigilias ſōniāt terribilia et cogitatiōes corruptas et diſ poſiti fiūt ad irā: et ɔtingit rōnē ipſor̃ pturbari et pmiſce/ ri: ſtōchi grauedo: cibor̃ corruptio: et vēter eor̃ vltio ɔbit̃ ad ſe et ſpaſmat̃: et rubet facies eor̃. et vox rauca efficitur et plorāt. Et qñqȝ volutāt ſe ſuper terrā: et timēt mirabil'r aquā: vñ hydrophici dñr. Nā hydros grece/aq̃ latine. pbo nos vo metus dr: qñqȝ et̃ deſiderāt aquā: deide pclamant: et qñqȝ obuiat eis: qñqȝ abſorbēt ex ea q̃re ſtrangulantur et moriunt̃ p eā. Et qñqȝ vt ait Auicē. latrāt ſicut canes: et qñqȝ mingūt pinguedinē in q̃ ſūt carnoſitates q̃ſi ſint aia/ lia: et q̃ſi ſint pui canes: et ſi hȝ rabid⁹ aliū hoiem ſanū mo/

Cauſe.

Signa ca/ nis rabidi

Signa q̃ morſus ſit a cane ra/ bido.

Cura

morderit:statim efficit̃ hõ rabidus ille q̃ morsus est. ¶ In pn̈ itaq₃ cũ qs morsus fuerit a cane rabido:⁊ anteq̃ terreat̃ ab aq̃ curari poterit. hoc mõ. Intẽdam⁹ p̃ ad tenẽdũ vulnus dilatatũ ⁊ aptũ:⁊ si nõ fuerit amplũ ⁊ aptũ amplieẗ ⁊ apiat̃:⁊ sanguisuge ⁊ vẽtose ẽt supra vulnus cũ scarificatione ponant̃ ⁊ sanguis inde ex̃hat̃ sic ꝙ nullo mõ ip̃z vuln⁹ ꝯstringat̃ seu resolidet̃:nisi p̃us trãsierint.xl.dies. Et si qs fatuus medicus an̄ diẽ ꝯsolidationis ꝯsolidauerit apiat̃:⁊ dilatatũ teneat̃:humectet̃ quãtũ fieri poterit cũ apitiuis:sicut sunt oppopo.nux ⁊ allia ⁊ silia. Medicina etiã cholere nigre purgatiua det̃ ꝺm ꝙ in ca. de q̃rtana dicem⁹:⁊ in plurib⁹ alijs locis supi⁹ dixim⁹. Fiat ẽt flõª si vi᷑ expedire:cibos accipiãt digestibiles ⁊ leues:⁊ q₂ ꝓ diuersis phãtasijs quas imaginant̃ timẽt aquã.⁊ ẽt corpa clara. per hoc infundat̃ aq̃ ꝑ fistulã ori eoꝝ in qua pul.cãcroꝝ fluuialium cõbustoꝝ sit cõmistus.pul.ẽt cantaridaꝝ:coagulũ leporũ tritũ ⁊ cũ mellicrato datũ:coagulũ cattuloꝝ canis succus gẽtiane pul.radicis eius cũ mellicrato dat⁹ hec oĩa:siue ꝑ se:siue admista miro mõ valẽt. ¶ Expimẽtũ optimũ ad morsũ canis rabidi:cancros fluuiales in olla rudi pone,⁊ in furno calido ꝯsumi ꝑmittas donec ꝑ se teri possint:⁊ caue ne multũ cõburant̃.de q̃b⁹. ℞.ptes.x.thuris ptẽ.j.⁊ da quotidie.ʒ.ij.in mane.⁊ sero.ʒ.ij.ß.cũ aq̃ frida addita.ʒ.j.ß. theriace diatesseron:p̃us tñ p̃cedat vl̃is purgatio corpis ⁊ bonũ regimẽ in dicta.⁊ appositio sanguisugaꝝ ⁊ vẽtosarũ cũ scarificatione sup locũ. ¶ Et de medicinis q̃ ex̃hũt venenũ si supra vuln⁹ apponant̃ sunt:sic̃ alliũ aut cepe:aut sinap̃.aut eruca:aut nasturtiũ:ruta ⁊ axungia cũ sale pistata ⁊ icorpata:⁊ supposita miro mõ venenũ ex̃hũt. Itẽ spica celtica cũ sale ⁊ galbano pistata ⁊ icorpata ⁊ supposita miro mõ venenũ ex̃hunt. Itẽ auellane cũ sale ⁊ sepo trite ⁊ superposite oẽ venenũ attrahũt. Itẽ lapis viridis a mẽbris venenũ ex̃hit miro mõ. ¶ Empl̃m optimũ ad idẽ. ℞.oppopona.galbani.an̄.lib.ij. picis lib.j.aceti lib.j.ß.oĩa insil̃ liquefiant ⁊ bul̃.⁊ empl̃m ex p̃dictis supra morsũ apponat̃:q̃m est mirabile. ¶ Ualet quoq₃ ꝯ venenũ radix diptami:⁊ dragonte:calamẽtũ bacce lauri aristo.lõ.⁊ ro.cardus bñdict⁹:hec oĩa seu q̃lꝫ eoꝝ ꝑ se valet.siue sumpta ꝑ os:siue empl̃ata. Allia aũt pistata ⁊ radix tapsi bar.pul.ẽt ossiũ vituli incẽsoꝝ cũ melle cõmistus.valẽt ẽt hec oĩa ꝯ morsũ hoĩs in hoĩe. Itẽ cyclamen ⁊ assa fetida supposita iuuãt ⁊ attrahũt venenũ. ¶ Medicina dilatãs vulnus si clausũ fuerit est ista. ℞.salis cõis.ʒ.ij.salis ar.ʒ.iiij.calcadis.ʒ.j.vitrioli.ʒ.viij.sqlle asse.ʒ.j.ß.rute.ʒ.v.coral̃.ʒ.xj.eris vsti.ʒ.v.flor.eris.ʒ.iiij.prassij.ʒ.ij. ¶ Euacua.cũ flõmia catartico ⁊ clysterijs ꝺm ꝙ tibi videbit̃ expedire:⁊ totũ studiũ tuũ sit in tenẽdo vulnus apertũ quousq₃ ad minus trãsierint dies.xl.vt dixi. ¶ Itẽ nota ꝙ si epar canis rabidi supra vulnus ponat̃ ⁊ det̃ pa.ad comedendũ supra carbones ardẽtes assatũ nesciente ipso est mirabile ⁊ ꝓbatũ ad hoc. Itẽ caro pisciũ salita cũ allijs cocta ⁊ posita multum valꝫ. Itẽ cinis vitis nitrũ sal ⁊ mẽtha cũ aceto ⁊ vrina pueri virginis emplastrata multũ valet.ꝓbatũ est. Item trite formice flos eris spuma maris adeps vituli ⁊ anseris ⁊ ol̃ꝫ de alchitrã ꝯfecte isil̃ empl̃ent̃. Itẽ radix feni.volubilis ⁊ baurach empl̃ata mirabilẽ hñt effectũ i ex̃hẽdo venenũ.

¶ De morsu rutelle ⁊ aranearum. Cap̃.XIIII.

SIcut dicit Auicẽ.in 6ª fen sui libri quarti. Rutella est q̃dã aĩal sĩl̃e aranee. Et est venatrix muscarum:⁊ dicit ꝙ.xij.sunt spẽs rutellaꝝ. ¶ Primo igit̃ cũ qs a rutella se eẽ morsum fatet̃ tãdiu in aq̃ calida.permittat̃ eẽ donec dolor q̃escere videat̃:q₂ aliq̃ñ diũ est in aqua cessat dolor:⁊ postea redit:deinde epithimet̃ locus cũ aqua vbi multũ salis sit dissolutũ:⁊ corpus plurimũ calefiat:⁊ die p̃mo ⁊ sequẽti sudare facias pa.deinde hoc empl̃m supra locũ predictum morsus appone. ℞.cineris facti de ligno ficus:calcis ⁊ farine ordei.an̄.terant̃ ⁊ cũ aqua salsa ꝯfice ⁊ empl̃ent̃:p̃us tñ det̃ in potu cũ vino se.nigelle ⁊ diptami.an̄.ʒ.j. ¶ Itẽ det̃ in potu theriaca magna vel theriaca diatessaron:vel hec theriaca ad morsũ rutelle ⁊ araneaꝝ expta. ℞.nigelle.ʒ.x.dauci cymini.an̄.ʒ.v.se.iuniperi nucis cypressi.an̄.ʒ.iij.spice indice baccaꝝ lau.aristo.ro.carpob.cinamo.se.arnoglosse se.apij oĩum.an̄.ʒ.ij.ꝯfice cũ melle:⁊ det̃ cũ vino veteri ad q̃ntitatẽ nucis. ¶ Alia theriaca bona ad idẽ:⁊ ẽt ad morsũ serpentũ. ℞.bdellij al.aristo.ro.rad.lilij celestis spice celtice:piretri:diptami:dauci el̃li nigri:cymini:affodilli.gentiane.se.nigelle.se.citri folioꝝ rute carpobal.cinamo.balaust.boli.coaguli leporis cancrorũ fluuialiũ adustoꝝ:stora.calamite.thur.se.papaue.an̄.ʒ.ij. terant̃:⁊ cõfice oĩa cũ vino veteri ⁊ melle ⁊ fiant trocisci: quorũ q̃lꝫ sit ponderis.ʒ.j.detur cũ vino odorifero veteri. ¶ Ad morsũ itaq₃ araneaꝝ ꝯferunt oĩa p̃dicta ⁊ sudare in bal.⁊ bibere multũ ex vino forti ⁊ bono paulatim ⁊ paulatim venenũ eos infrigidat ⁊ vinũ calefacit ⁊ cõfert. Itẽ ari.cyminũ nigella:⁊ ruta sicca cũ vino data ad p̃dicta miro mõ valent. ¶ Itẽ epithima suppositũ in morsu araneaꝝ est optimũ:vel istud ad vtrũq₃ morsũ ꝑoptimũ. ℞.farine ordei radicis virge pastoris:folioꝝ porrorũ arist.ro. corticũ granatoꝝ.an̄.terant̃:⁊ cũ aceto ⁊ vrina hoĩs addito pauco salis ꝯfice:⁊ si addideris de cineribus factis de lignis ficus est optimũ empl̃m ad oẽs hꝰ morsus ⁊c̃.

¶ De morsu scorpionis stellionis ⁊ lacerte. Cap̃.XV.

PCura scorpionũ sũt gña. Nã q̃dã sunt colore albi:alij citrini:alij cinericij:⁊ virides.alij aurei hñtes caudã nigrã ⁊ niuosi coloris ⁊ fumosi:sicut dicit Auicẽ. ¶ Cũ itaq₃ qs morsus fuerit a scorpione:⁊ locus morsus apostemat̃ ap̃atc duro ⁊ rubeo:et sequit̃ ad hꝰ morsũ sudor et tremor labij.p̃ q̃ euaporet̃ locus cũ sale et milio calidis et sĩlib⁹ his:et ponant̃ supra ip̃z locũ assa piretrũ cepe alliũ cũ sale trita:auellane trite et supposite et tapsi bar.allia cũ nucib⁹ et vino mista et supposita cepe sq̃lle et theriace.s.Gal.et diatessaron et ea q̃ est dicta in morsu rutelle: oĩa hec cõmista et empl̃ata valẽt:et cũ vino sũpta in potu et sudare in balneo est mirabilis iuuamẽti ad h̃. ¶ Theriaca bona ad morsũ scorpionis stellionis seu lacerte. ℞. rad.capparis:collog̃nti.absinthij arist.lõ.gẽtiane baccarũ lau.been citrini vitis albe.an̄.ꝯfice cũ melle et dent̃ ad modũ nucis cũ vino. ¶ Alia theriaca ad idẽ. ℞.se.rute cãpestris cymini allioꝝ nucis et auellanaꝝ.an̄.ʒ.j.folioꝝ rute siccoꝝ.ʒ.j.ß.myrrhe thuris.an̄.ʒ.q̃rtꝫ. castorei pipe.al.opij. an̄.ʒ.iij.oppo.galbani.an̄.ʒ.ß.oĩa cõfice cũ melle:et det̃ ex eo ad q̃ntitatẽ grosse fabe cũ vino p̃dicto. Epithimet̃ etiã locus epithimatib⁹ supius dictis. Radix ẽt collog̃ntide cũ sale trita:et epithimata miro mõ valꝫ. ¶ Aliud ad idem. ℞.agar.rad.affodilloꝝ et fructuũ ei⁹ baccaꝝ lauri folioꝝ et semen raphani arist.ro.piretri.an̄.terant̃ ⁊ cũ farina ordei:et succo rute cõmisce et epithiment̃. ¶ Itẽ furfur tritici cũ fimo colũ.et sansuco sicco et sale et vrina mistis emplastratis valde cõferunt:et aqua decoc.camo.vrticarum ca.desuper embrocata mirabilis est effectus. ¶ Qꝫ si stellio vel lacerta momorderint:fiant omnia p̃dicta remedia: q₂ que valent ad morsũ scorpionis et rutelle in hac cã sĩl̃i mõ cõpetũt:et si dẽtes dictoꝝ aĩaliũ in carne remanserint faciẽdo dolorẽ et pruritũ ex̃hant̃ cũ seta:vel si solũ desup oleũ ⁊ cineres posueris ex̃hẽt ea:postea dent̃ de theriacis p̃cedẽtib⁹.⁊ i morsu rutelle dictis:⁊ fiãt remedia supra scripta. ¶ Additiones ad morsũ serpẽtũ canis rabidi vip̃e:⁊ cuiuscũq₃ aĩalis venenosi ꝓbatũ;da bibere coclear vnum

Ad morsũ stellionis.

Additiones.

succi radicis ebuli cũ vino: q2 infallibil'r oẽz morsuz vene/
nosuz aĩalis venenosi eycit: ⁊ ẽt venenũ sũptũ p os. Ruta
ẽt data satis iuuat p̃dictis: s3 ebuli succus specialissime va/
let. ¶ Si qs punctus fuerit ab vrticis vel succo sqlle: sũma
cura est inungere loca lesa ex oleo: expt⁹ sum h. ¶ Signa
siqs morsus fuerit a serpẽte venenoso sũt hec q̃ dolet mi/
rabil'r in loco illo cũ pũctura: q̃ denegat̃ in eo vrina ⁊ ster
cus. ¶ Itẽ scias q̃ sunt plures serpẽtes q nõ hñt venenuz.
Et illi sunt ꝓprie venenosi q sunt ipetiginosi ⁊ nigri ⁊ hñt
caudã subtilẽ ⁊ ꝓpe anũ: ⁊ isti hñt venenũ in capitib⁹ eoꝝ
in quadã capsula: qð hñ põt tolli per scientẽ.

¶ De morsu simie seu catti canis domestici vel homi/
nis. Cap. XVI.

Ad morsum simie fiat emplastratio cuz cinere ⁊ aceto ⁊ mel/
le: aut cũ amygð. ⁊ ficubus ⁊ ꝓprie imaturis.
Itẽ lethargyriũ cum sale radix fe. nigella ẽt ⁊
mel cũ faria orobi mista ⁊ supposita miro mõ
valẽt. ¶ Cũ vo cattus momorderit accidit qñq3 dolor ve
hemẽs ⁊ viriditas seu liuiditas loci: liniant̃ itaq3 loca lesa
cũ empl'o ð cepe facto trito: ⁊ calamẽtũ cãpestre empl'atũ
⁊ comestum ẽt est mirabile. Nigella ẽt ⁊ sisamus empl'ata
valẽt. ¶ Cũ vo mulier vel hõ hoiez momorderit ponat̃
supra morsuz cepe: ⁊ sal multũ p diẽ ⁊ noctẽ: deide inungã
tur cũ vnguẽto facto ex adipe cera oleo ⁊ galbano. Itez ci/
nis cõfectus cũ cepe trito sale ⁊ melle. Itẽ sal tritũ cũ mel/
le ⁊ cinere radicũ cauliũ cõbustoꝝ: aut radix feni. cũ melle
⁊ farina fabaꝝ ⁊ cera cõmista: ⁊ empl'o ex eis facto ⁊ sup/
posito miro mõ valẽt. Itẽ thus cũ vino oleo ⁊ melle ⁊ pul.
ossiuz vitulloꝝ cõbustoꝝ cõmistis ⁊ suppositis mirabilis
sunt iuuamẽti. ¶ Morsus vo canis domestici curat̃ sup/
ponẽdo clarũ oui cũ pilis eiusdẽ canis q momorderit: vel
pilis alteri⁹ canis minutissime tritis: ⁊ supra platulam de
stuppa positis ⁊ supra vulnus positis: ⁊ ea que dicta sũt in
curatione morsus hois in h casu valẽt. Itẽ arnoglossa: sal.
folia cucumeris ⁊ citrulli ⁊ faria orobi cũ melle oia mista:
⁊ supposita valẽt. Itẽ si timeat̃ de rabie canis teneat̃ vul/
nus aptũ lauet̃ cũ aceto: ⁊ ex aceto ⁊ nitro emplastret̃ per
tres dies aut quatuor. Et ad cetera remedia in cap. de mor
su canis rabidi dictã si fuerit necesse recurrẽdũ est.

¶ De morsu apum ⁊ vesparũ. Cap. XVII.

Vespe qñq3 ⁊ apes mordicãt: sed vehemẽ/
tius incẽdit ⁊ adurit morsus vespaꝝ
q̃3 morsus apum. Accidit. n. qñq3 ex morsu ve/
sparũ dolor ⁊ rubedo ⁊ inflatio loci: ⁊ sũt ve/
spe quedã magne hñtes capita nigra aculeos
plures ⁊ morsus ipsarũ est pessim⁹. In paruaruz ẽt morsu
qñq3 fit tumor magn⁹: ⁊ accidũt vesice ⁊ aggrauat̃ lingua
taliũ. ¶ Cura itaq3 h9 morsuũ talis est: q̃ desup vngant̃ ⁊
emplent̃ loca lesa ex reb⁹ frigidis ⁊ succis fridaꝝ herbaꝝ.
Succus malue bismalue solatri vermicularis cymbal. ci/
trul. cucu. cucur. ⁊ sil'ia: vel aceto ⁊ oleo vio. vel ros. ⁊ albu.
oui imista ⁊ supillita miro mõ valent. Itẽ de sedãtib⁹ do/
lorẽ exptũ: mittat̃ mẽbrũ morsuz in aqua ca. fortiter hora
vna: deide ex̃hat̃ ⁊ mittat̃ subito in aquã salsaz vel salma/
tinã frigidã cũ aceto mistã: deide liniant̃ loca lesa cuz mu/
scis pistatis: q2 mirabil'r valẽt. Itẽ stercus vaccinũ cũ ace/
to. Itẽ panis ifusus in aceto: vel luto mistus vel muscus cũ
terra pessali ⁊ inuolut⁹ miro mõ val3. Itẽ apiũ se. iusqami
lenticule aq̃ cũ aceto ⁊ terra supposita miro mõ valẽt: ad
vltimũ si liniant̃ loca cũ lacte ficus cũ sale ⁊ aceto cantari/
dib⁹ mistis sil' faciunt loca vesicari ⁊ exibit ab eis aq̃ clara
in qua stabit malitia illius veneni imissa que est p vespas
vel apes in mẽbro aliquo corpis hũani. ¶ Eodẽ mõ curẽ/
tur q morsi fuerint ab apib⁹. Itẽ vtant̃ istis syrupis fridis:

Cura.

sicut viol'. ro. nenufa. ⁊ sil'ib⁹ ⁊ dieta frida ⁊ hũida iniungat̃
eis. Si cũ succo malue aceto cõmisto qs se inungat: non ti/
mebit morsuz vespaꝝ nec apũ. Sil'e opat̃ si inungat̃ ex eo
dẽ succo vel succo althee cũ oleo misto. Itẽ effugant̃ apes
⁊ vespe si suffumigent̃ cũ sulfure viuo vel auripigmẽto: ⁊
cura formicarũ volãtiũ ⁊ aĩaliũ sibi sil'r3 quum mordent
est sil'is morsui vesparũ ẽm Aui. in lib. iiij. fen sexta.

¶ De morsu serpentis vipere ⁊ similiũ. Cap. XVIII.

Quod si serpens vel vipera seu aliqð sil'e
aĩal venenosuz queq̃3 momorderit
liget̃ cũ fascia fortiter vel cũ forti corrigia pro
pe locũ morsionis. postea fiat h ẽm mag. meũ
ꝓbatũ. Accipiat̃ caput lacerte viridis vel illi⁹
aĩalis qð momorderit vel sil'e: vel caput cuiuscũq3 alterius
aĩalis venenosi: ⁊ pistet̃ fortiter ⁊ epithimet̃ supra locum
morsionis: attrahit. n. venenũ: ⁊ sic fit attractio a sil'i. Item
sanguisuge vel vẽtose cũ scarificatione supra locũ apposi/
te miro mõ iuuant. Itẽ apponere supra loca medi. vesicã/
tes ⁊ excoriãtes: sicut sũt cantarides sinapis ⁊ h9 val3 mira
bil'r: ex h. n. vesicabit̃ loc⁹: vltimũ vo remediũ est q̃ absci
dat̃ mẽbrũ venenatũ: vel cauterizet̃ cũ ferro candẽti vel
oleo ⁊ pice ligda calidissimis: ⁊ nõ pmittat̃ aliq̊ mõ vuln⁹
ꝯsolidari: nisi p̃us vulnus fuerit a veneno mũdificatum: ⁊
q̃si amissuz abscindat̃. Et si h nõ fit vlteri⁹ pñt ifici mem/
bra: ⁊ totũ corp⁹ i ꝑiculo mortis subest. qñq3 venenũ forte
petit cor. ⁊ sic subito iterfic̃ pa. ¶ Itẽ det̃ theriaca magna.
vel mithridatuz. vel diatessaron ⁊ h9 theriace supposite: ⁊
vinũ decoc. calamẽti ⁊ castorei. Itẽ mustella ⁊ mus in do/
mo habitãs cocta cũ aceto ⁊ faba ⁊ empl'ata miro mõ iu/
uant. Caro aũt vipe elixata comesta allia cepe porri sina/
pis raphan⁹ ruta cepe sqlle pistatũ cũ aceto ⁊ empl'atũ iu/
uant. Coagulũ siccũ cũ virga cerui assa comesta ⁊ empl'ata
iuuãt. Coagulũ leporis cum vino decoc. diptami ⁊ gẽtiane
datũ vel cũ succo rute sansuci ⁊ folioꝝ maloꝝ ⁊ vino det̃:
q2 miro mõ valet. Empl'm ex calce ⁊ stercore caprino: vel
ex testis allioꝝ: ⁊ cepe pistatis: ⁊ cũ succo porri ⁊ calamẽti
ꝯfectis ⁊ empl'atis val3: q̃m attrahit venenũ miro modo.

Additio.

¶ Additio: expimẽtũ ꝓbatũ p magr̃3. b. anglicũ ad mor/
suz serpẽtis vel vipe: cuz dicebat̃ q̃ talis hõ est morsus a
serpẽte: ipse faciebat ei deferri vnũ cyathũ aq̃ bñdicte: vel
alteri⁹ aq̃ plenũ ⁊ dicebat supra ipsaz aquã trib⁹ vicib⁹. In
noie p̃ris ⁊ filij ⁊ spũs sancti amen. manay paracleti spũs
sancti. s. libera hũc famulũ tuũ de veneno serpẽtis: h dicto
trib⁹ vicib⁹ dicebat hãc orõnẽ. ¶ Deus q beato Brãdino
ꝯfessori tuo mirabili po^a tua v̾tutẽ expellẽdi venenũ cõtu/
listi: da seruis tuis credẽtib⁹: vt qsqs morsu vipere occupa
tus fuerit meritis ⁊ p̃cib⁹ beati Brandini valeat liberari.
p dñ3 nr̃3 Iesuz chr̃3 ⁊c. Et tũc det̃ illa aqua ad bibenduz
vel nũcio q p̊ portauit noua de eo. ⁊ ipse nũtius vomet ve
nenũ: ⁊ pa. liberabit̃: qð nõ laudo aliqb⁹: s3 q2 in p̃n^o huius
mei opis dixi me velle oia expimẽta pitoꝝ medicoꝝ ⁊ sim
pliciũ aggregare visus sum ⁊ h obscenũ in mediũ adduce
re attamen quilibet debet ista oino euitare.

¶ Ad effugãdũ aĩalia venenosa ⁊ nociua. Cap. XIX.

Si quis aĩalia venenosa effugare volue/
rit habeat secũ rutã. Est. n. tantũ
abominabilis ruta vnicuiq3 aĩali venenoso: q̃
ipsius odorẽ sentiẽs statim fugit: vñ vidi tẽpo
rib⁹ meis q̃ mag. me⁹ hẽbat viridariũ in Nea
poli in quo tota die tot serpẽtes ⁊ aĩalia venenosa appare/
bãt q̃ ibi ꝑiculosuz erat eẽ: ⁊ ipse iussit q̃ in plurib⁹ locis
viridarij plãtaret̃ ruta q̊ facto quũ incepit virescere oia il
la aĩalia venenosa fugerũt ⁊ nõ vltra apparuerunt. ¶ Ut
itaq3 mures fugiant de domo fiat hoc fumigium a mag.
meo ꝓbatũ. ℞. realgar salis cõis corticũ granatoꝝ radi/

Contra mures

cis ellebori nigri litbargyry sulfur.corticum locuste mari/
ne.aā.terant oia ⁊ supra carbones ardentes aspergantur:
⁊ fumiget dom⁹:qꝛ oēs mures fugiēt longe ⁊ nō redibunt
ampli⁹ ad locū vbi steterūt:⁊ fugias ab hꝫ fumo:qꝛ malus
est valde.¶ Aliō ad idē rasurā cornu cerui picē ⁊ atramē
tū oia ista pulnerizata cū oleo cōfice:⁊ cuꝫ papyro vel aliq̄
filo inuoluant:⁊ supra carbones ardētes ponant ⁊ suffumi
get foramē dom⁹.¶ Itē realgar datū cuꝫ caseo vel pane
tritū iterficit mures.Idē facit lethargyriū elleborus niger
se.iusqami radix caulis scamonea vel squama ferri crocus
⁊ cepe sqlle.¶ Suffumigatio aūt faciēs fugere oia aialia
venenosa hec est:suffumigent foramina in qb⁹ habitāt ex
galbāo:serapino:assa fetida:⁊ ex cornu vngulis ⁊ pilis bo
uis:eq:arietis:capre:⁊ filiuꝫ.Itē fumus ligni granati:⁊ cor
ticis granati oīa aialia venenosa fugat.Itē aspaltū fumiga
tū radix lily assa apiū:nigella:sulfur.folia lauri ⁊ semi.eius
cornu cerui:⁊ cornu capre:storax iusqamus radix mādra/
gore:pili capitis:calamētū galbanū:oppoponacū:hec oia
aialia venenosa fugāt.¶ Itē si qs sub lecto suo posuerit si/
simbriū:rutā:ocimū:calamentū:folia lauri agnūcastum ⁊
assaꝫ:nūq̄ aliqd aial venenosum appropinq̄re nec ledere
poterit ipꝫ.¶ Sputū ieiuni piectū in os serpētis interfi/
cit ipꝫ.Itē iterficit scorpionē raphanus masticat⁹ cū tāgit
eos.¶ Suffumigatio educēs scorpiōes.℞.stora.arsenici
adipis zirbi oiuꝫ.aā.terant oia ⁊ dissoluant cū vino:⁊ fiat
fumigiū ex eis ppe foramē vbi stāt scorpiones.¶ Itē ra/
dix raphāi supponat:vel ex ipsa radice fumigent forami/
na i qb⁹sunt scorpiōes educit eos sine aliq̄ lesiōe psone ali
cui⁹:⁊ tūc iterficiāt eos cū exierint.Dicta fumigia ēt serpē/
tes fugāt ⁊ spālr sulfur:radix lily:cornu cerui:⁊ piretrum
suffumigata.¶ Itē si aspgat loc⁹ in q̄ degūt hꝫ aialia ve/
nenosa aq̄ decoc.sinapis i q̄ dissolutū fuerit armoniacū fu
giūt.¶ Itē si qs liniuerit manus suas succo seu spolio dra
gontee nō mordebit eū vipa seu serpēs ēt si i māib⁹ ipam
tenuerit.¶ Itē si qs inūgat man⁹ suas cū cerebro leporis
storace aceto ⁊ oleo mistis:nō poterit ab aliq̄ aiali veneno
so morderi.¶ Itē radices affodiloꝝ pini recentis nastur/
cy:radicis cordumeni:radi.mādrago.carpobal.aā.ad spis/
situdinē bul.⁊ ex eis mēbra inūgant:⁊ nullū aial veneno/
sum poterit nocere nec venenare.

Cōtra muscas.

¶ Musce iterficiunt:si
fumigent cū thure vel elleboro nigro.Itē si ellebor⁹ niger
pulnerulētus vel arsenicū mistū cū lacte vel melle:⁊ p pa
rietes pyciant cū musce currūt ad ipꝫ ⁊ sugūt ex eo statiꝫ
moriuntur.¶ Canes etiā ⁊ leopardos iterficit elleborus.
¶ Itē amigdale amare comeste iterficiūt vulpes.

Cōtra pulices.

¶ Pu/
lices interficit absinthiū ⁊ amarusca aspsa p domū ⁊ deco.
eoꝝ ⁊ collogntide fo.rubi ⁊ oleādri ⁊ odor caulis iterficit
eos.Et si ponat sanguis vel pinguedo vrsi in fouea vel in
sartagine sub lecto currūt pulices illuc:⁊ necant ⁊ moriun/
tur ibidē.Itē si liniant camisie vel brachale vel linteamē
in aq̄ in q̄ decoc.sit absinthiū corp⁹ ꝯseruat a pediculis lē
dib⁹ ⁊ pulicib⁹ ⁊ silib⁹.Et si puer i dicta aq̄ ab infantia plu
rib⁹ hebdomadis balneet:nō timebit pulices nec aialia iā
dicta pediculos seu lendines:debēt aūt lauari in predicta
aqua absinthiaca quolibꝫ sero per.iy.vel.iiy.mēses ⁊ nun/
q̄ timebūt de morsu pulicū ⁊ similiū predictoꝝ.

¶ De his qui venena sumpserunt in cibo vel potu:⁊ de cautela circa venenum habenda. Cap. XX.

SI quis in cibo vel potu venenū biberit sta
tim aquā calidā cū oleo sisamino vl'
cōi vl' cū vomitiuo Nicolai vl' patriarche mistis
bibat ⁊ vomitū puocet:sic dictū ē in cap.de vo/
mitu puocādo:⁊ si vomere nō posset comedat cibaria ml'
ta ⁊ bibat lac mltū cū deco.vrtice ⁊ butyro ⁊ nitat prius si
possit ad vomendū;ēt his vel ter si possit.Et si venenū ad
inferiora descēderit fiāt clysteria:⁊ det aliqd laxatiuuꝫ qd
ipꝫ venenū expellat.¶ Pille de serapio optie sūt i hac cā:
theriaca magna Gal.vl' dyatessarō miro mō sūt expta cō/
tra venenū.Itē theriaca i morsu scorpiōis vl' rutelle valꝫ.
Theriaca mirabil'q̄ si det in p̄n⁹ cū qs venenat⁹ fuerit:fa/
cit euomē venenū.℞.hireos terre sigillate bac.lauri.aā.ꝫ.
i.terant oia ⁊ cū oleo cōi ꝯfice.detur quātū vna auellana.
Itē sterc⁹ galli cū succo prassy datū facit stati vomē vene/
nū.Itē.ꝫ.iy.galbāi:⁊.ꝫ.i.myrrhe in potu iuuāt ad vomēdū
ipꝫ venenū.Theriace.n.dicte sꝫ ꝯtie veneno:⁊ nō pmittūt
ipꝫ ire ad cor.Itē gnū iunipi tritū i potu datū miro mō ve
nenū expellit.¶ Aliō ad idē.℞.carpobal.hyso.sicce se.ca
nabis.pipis al.⁊ nigri ⁊ lōgi.acori fenicli petro.assari cymi
ni:sileris mōtani:⁊ ruthe castorei bacca.lau.aā.ꝫ.v.seis ius
qami spice sgnāti.aā.ꝫ.iy.cassie.ꝫ.iiy.cōfice cū melle:⁊ det
sic faba grossa.

Signa mortis.

¶ Cū q̄ supuenit syncopis venenatis ⁊ vē/
ter eoꝝ icipit tumescē ⁊ pmutat pupilla suoꝝ oculoꝝ ⁊ oc
cultat nigredo pupille:vl' si rubeāt ocli eoꝝ ⁊ cadat plsus
⁊ egrediat ligua eoꝝ ⁊ sudēt sudore frido.tc sūt signa mor/
talia ⁊ in breui moriunt.

Signa spēi veneni q sit medicina acuta.

¶ Si ho venenat⁹ sentit i corpe
suo sile mordicatiōi ⁊ icisiōi ⁊ pūctionē ⁊ corrosionē:tunc
certi sum⁹ q venenū ē de genere medi.acutarū calidarū ⁊
mordicātiū:sic ē arsenicū ⁊ argētū viuū cū sputo extictū:vt
dic Auicē.in lib.iiy.fen.vi.de venenis.Et tc lac butyrū cru
duꝫ aut coctū semē mal.lini ⁊ fenugreci ⁊ althee cū butyro
⁊ adipe anseris vl' galline:⁊ silia dare debem⁹:q̄ ꝯfrāgunt
acuitatē ⁊ mordicationē rerū venenosaꝝ sumptaꝝ in cibo
vel potu.

Si sit medicina cala nō correcta.

¶ Aut sentit venenat⁹ inflāmationē maximā in
corpe ⁊ rubedinē oculoꝝ ⁊ angustiā siti exuberātē:⁊ tūc si
gnificat venenū pp caliditatē fuisse:sic ē eufor.scamo.cor/
seni,cui⁹ malitia nō fuit rep̄ssa p idoneā deco.tc.⁊ tūc in/
frigidem⁹eū cū syrupo nenufa.ro.syrupo de sandal.aq̄.ro.
⁊ succo cucur.cū cāphora:⁊ cū syrup.ex herbis fridis fact.
Itē lac vaccinū ifridatū de q̄ extractū fuerit butyrū p⁹us:⁊
lactuce ⁊ similia frida dent:⁊ flōmiā.si fuerit necessaria ēt
adhibeam⁹ ⁊ loca ex fridis herbis sternam⁹ ⁊ aerē q̄liter/
cūq̄ possum⁹ ad friditatē alterem⁹.

Si sit medicina narcotica.

¶ Et si venenat⁹ stet
stupidus ⁊ pfundissime dormit ⁊ ē fridus valde:tūc signi
ficat q venenū ē de genere narcoticoꝝ:sic ē opiū:mādra/
gore ⁊ silia i multa q̄titate exhibita:⁊ tūc damus theriacā
mitbridatū assam fetidā:⁊ allia trita cū vino puro data p/
sunt:odorēt ēt muscū ⁊ silia:⁊ ex reb⁹ calidis fumigent ve/
stes eoꝝ.Quidā nobiles ⁊ barones qn̄ comedūt tenēt sup̄
mēsaꝫ cornu serpētis vl' linguā ipsi⁹ i vase sup̄ vnū panē:⁊
dī q si venenū corā eo portaret aliqd sup̄ mēsaꝫ stati illō
incipit sudare.

Preseruatio a veneno.

¶ Qui venenū timēt hēant semp fidelē fa/
mulū:⁊ semp sibi credētiā faciāt fieri:⁊ caueāt a cibis i sal/
sedine ⁊ acetositate:aut acuitate aut dulcedine dn̄antibus:
aut nimiū redolētib⁹.Ipsi eni q volūt dare venena i hꝫ ci/
bis ponūt ea:vn̄ caueāt sibi ab his i fame ⁊ siti vehemēti.
¶ Si qs ante comestionē vel post sumat.v.vel.vi.cimas
ruthe:⁊ cum vna nuce comedat nō poterit a veneno ledi.
¶ Aliud ad idē.℞.ruthe cimas.vy.salis.ꝫ.ß.fic⁹ siccas.v.
boli ar.ꝫ.iy.hec oia terant ⁊ cū vino sumant i potu:qm̄ ve
nenū corpus ledere nō poterit.¶ Item caueant sibi oēs a
potiōe vini in quo fuerit aial venenosum:sicut lacerta ser
pens ⁊ hꝫ necata animalia:nā miro mō libenter bibūt vi/
num:⁊ q̄nq̄ cadunt in ipso ⁊ ibidē moriuntur:⁊ quādoq̄
in ipso vino inebriantur ⁊ vomunt in eo:vnde ex tali vino
periculosum est bibere:⁊ propterea cum mustum in vase
ponitur opilari debet sic q nō remaneat nisi quoddam fo
ramen in cocone:in quo forsan digitus possit intrare:vt fu
mositas ab ipso vino pcedens per ipsum foramen possit
euaporare:⁊ foramen sit ita strictū q per ipsum aliqd aial
venenosuꝫ intrare non possit.Cum ho ipsum mustuꝫ bul/

lierit:⁊ clarificatuz fuerit debet opilari totaliter:quia tunc respiratione non indiget.

¶ De fistulis cancris lupo ⁊ similibus. Cap̃.XXI.

Fistula fit qñq3 ab humoribꝰ corruptis ⁊ in iteriori bꝰ trãsmissis ad aliquod mẽbrũ ip̃z corrũpẽtibꝰ:qñq3 ab exterioribus: sicut a pate male curato ⁊ discusso ⁊ vulnere male sanato:⁊ dr̃ fistula ꝑ silitudinẽ:q2 sicut fistula a pte supiori:h3 foramẽ angustũ:⁊ a pte iferiori in latũ extẽdit̃:ita fistula vtplm̃ os h3 strictũ in ꝓfunditate recõdit̃ in latuz.

Cura carnose fistule.

¶ Si itaq3 fuerit fistula in loco carnoso:vbi tenta possit apponi ad foraminis elõgationẽ:ꝓ itẽdamꝰ iponẽdo in ea tentã factã de radice laureole sicce vel maliterre sic.radi.gẽtiane serpẽtarie vel brionie siccaꝝ:vel cũ medulla sambuci:vel cũ tẽta panilea:vel cũ tẽta de canabo intincta in succo linarie apto ore fistule:bñ abluat̃ fistula cũ vino ⁊ melle.añ.sil' mistis.⁊ h̾ fiat ter vel q̃ter in die.Tertio die balneet̃ cũ vrina patiẽtis vel vrina pueri v̾gis:⁊ cũ succo linarie.añ.sil' mistis:⁊ h̾ fiat ter vel q̃ter in die cũ tentis optime abstergat̃:⁊ tenta vsq3 ad ꝓfundũ fistule mittatur vncta vnguẽto viridi cui supaspgat̃ pul.de sale combusto ⁊ viride eris facto:⁊ h̾ fiat ꝑ.vij.dies:demũ ex h̾ alio vnguẽto vngat̃ tẽta:⁊ in ea ponat̃ succꝰ tithymalli maioris: ⁊ axungia porci vetusta liq̃facta isil' bul.⁊ in eis apponat̃ viride eris.ʒ.j.salisgẽme.ʒ.ß.cuparose.ʒ.j.deinde fiat tẽta d̾ stuppa canabia ⁊ hũectet̃ caput tẽte cũ saliua hois ieiuni: deinde inungat̃ h̾ vnguẽto:⁊ imittat̃ in fistula ⁊ supra os fistule apponat̃ empl'm factũ de melle oleo ⁊ succo apij ⁊ farina tritici:⁊ sic ꝑ diẽ ⁊ noctẽ maneat:⁊ in quol3 die tẽta p̃dicta:⁊ empl'm p̃dictũ supra eã ponat̃ semꝑ donec fistula mortificet̃.Et scias ꝙ quousq3 sanies ⁊ virus ab ea exit aquosuz ⁊ subruffuz viuit.Et qñq3 exit inde sanies modica ⁊ alba ⁊ globosa ⁊ magis spissa:⁊ cũ labia vlcerum rubere incipiũt:⁊ tũc ia3 scias fistulã esse mortificatã:⁊ tũc tentaz intinge in vnguẽto facto de alumie de pluma vel çuccharino lethargyrio atramẽto ⁊ melle dispumato insil' in modũ vnguẽti ꝯfectis:vel solũ fistula inungat̃ melle ⁊ solus pul.aluminis de pluma supponat̃.Et ad inducẽdũ cicatriçationẽ carni quũ tibi vr̃ expedire vnge labia vulneꝝ cu3 vnguẽto citrino vel vnguento fusco.

Cura ossuose vel neruose.

¶ Or si fistula fuerit in loco ossuoso vel neruoso:vbi tẽta poni nõ possit:fiat tale collyriũ.℞.succũ chelidonie ⁊ parũ vini alb.admisce ⁊ parũ succi apij ⁊ mellis ru.dispumati:postea aloe epatico alumẽ de pluma ⁊ mẽthã.añ.misce ⁊ modicũ viridis eris: ⁊ modicũ salisgẽme:⁊ ista subtil'r pul.⁊ cũ p̃dicto succo ⁊ liquoribus misce in modũ vnguẽti ⁊ fistule inungant̃ prius lote cũ vrina vel aceto:seu liquoribꝰ supradictis.Istd̾ q̃dẽ penetrat vsq3 ad ꝓfundũ radicis fistule:ẽt si fuerit in osse ⁊ neruo mortificat potenter.Et si ponat̃ de pul.realgar ad quãtitatẽ lentis vniꝰ in eã mortificat ipsaz ⁊ cãcrũ ⁊ lupuz etiã.Sed q2 est res nimis venenosa ⁊ violẽta:id̾ o3 tẽperari h̾ mõ.Calefiat lamina ferrea erea vl' cuprea:⁊ dũ fuerit bñ ignita supaspgat̃ realgar pul.⁊ in aceto forti extinguat̃: ⁊ ita fiat ter vel q̃ter.vel si solũ terat̃ ⁊ in aceto forti alb.ꝑ noctẽ steterit:deinde soli siccet̃ eiꝰ malitia ⁊ violẽtia repri met̃.Et q2 qñq3 nõ vult medicus ꝙ pa.sciat q̃d sit:videat̃ ipsaz diuersimode mutare:si cũ eo misceas postea pul.aluminis çuc.vel de pluma.vel puluis hꝰ erit al.si mediã ptẽ p̃dictoꝝ ibi admisceas.Si ruthe d̾ siccate folia admisceas erit viridis coloris:⁊ val3 iste pul.potissime mortificata fistula cancro ⁊ noli me tãgere.Itẽ fistula mortificata si immittat̃ in ea succꝰ chelidonie in q̊ dissoluta sit salisgẽme viridis eris.añ.ʒ.j.succi p̃dicti:⁊ vini al.añ.lib.ß. Itẽ ꝓbatuz ad fistulã.ipleat̃ olla limacijs sine aqua ⁊ ponat̃ coopta supra ignẽ:⁊ eleuabit̃ q̃dã spuma suꝑ eas q̃ colligat̃ ⁊ desiccet̃:q̃m eã mortificat.ꝓbatũ est.S3 si a limacijs aq̃ distillet̃ ꝑ alembicũ meliꝰ est.

¶ Quedã vetula curauit quedã: q fistulã inossatã habuit h̾ mõ:tentã tinxit in melle ⁊ succo absinthij:⁊ posuit in ea donec saniẽ al.incepit emittere: deinde accepit florẽ camelcontis:vñ fit coagulũ:⁊ cõbussit ip̃z parum in bacili sic ꝙ puluericari possit ⁊ de h̾ pul.⁊ aloe.añ.cum tenta iposuit q̃tidie donec curata fuit fistula. Itẽ coriũ buffonis ⁊ testa testudis sicca ⁊ puluericata:vel ẽt cõbusta ⁊ pul.vel cinis ex eis factꝰ fistule imissus sanat eã p̊us mortificatã.Empl'm factũ ex linaria q̃nquenervia ebul.melle ⁊ farina siliginis suppositũ fistule sanat eã p̊us mortificatã.

Potio ad fistulã experta.

¶ Potio expta ꝯ fistulaz.℞.pimpinelle absinthij acatie betonice:vtriusq3 plantagis.añ.M.j.coquãtur in q̃tuor lib.vini q̊usq3 redeat ad lib.ij.⁊ additis tribꝰ lib.mellis sumat cyathũ vnũ in mane:⁊ aliũ in sero de hac potione.Itẽ de succo betonice marubij agrimonie millefolij.rute ⁊ senationũ.añ.⁊ de radicibꝰ ipsoꝝ fiat potio cum melle vel saltẽ cũ decoc.p̃dictaꝝ herbaꝝ:desiccãt fistulã infra.x.dies si de hac potiõe sumat ifirmus q̊l3 mane cyathũ vnũ.

¶ Item ad fistulã.℞.cauliũ ru.rubee tinctoꝝ semen canapis.añ.ʒ.iiij.vini lib.iij.mellis lib.ij.bulliant oia ista ⁊ bibant de isto vino cyathũ vnũ oi mane ⁊ semꝑ oia p̃dicta remaneant in vino donec fistula desiccet̃:q2 ꝑ certo in breui liberabit̃.Itẽ anantia ⁊ filipẽdula multũ valẽt data.

¶ Itẽ videat̃ si corpus est plectoricũ:⁊ q̾s humor in eo peccat ẜm ꝙ ꝑ ꝓpria signa discernit̃ ⁊ diuidat̃ ⁊ alteretur.postea cõpetẽti catartico euacuet̃ ẜm ꝙ in pluribꝰ locis edoctus es:⁊ si indiget minutiõe si in capite de cephalica:⁊ si in pectore vel circa de cardiaca. Si circa vmbilicũ de epatica:si circa iferiora de saphena.

¶ Itẽ pul.de arist.rotũ.si accipiat̃ ex ea vel in pill'is formatus.ʒ.j.in mane ⁊ aliã in sero.in breui tꝑe fistulã desiccat.Itẽ herba q̃ dr̃ gariofilata ⁊ cardus bñdictꝰ:⁊ agrimonia in vino cocta addito melle:⁊ in potu data:⁊ ẽt hermo.dicte pul.in fistulã imisse sanãt eã.

Alia potio.

¶ Potio mirabilis ad fistulã:⁊ ẽt ossa fracta d̾ vulneribꝰ ⁊ vlceribꝰ eijcit.℞.potẽtille caulis ru.fragarie abrotani tanaceti sumitatũ ⁊ radicũ lapatij acuti tormẽtille rubee tinctoꝝ plantaginis vtriusq3 muscate.gariofi.cardi bñdicti.añ.M.j.se.fe.apij anisi petro.añ.℥.ß.se.canabis parũ triti lib.ß.coquant̃ in.x.lib.vini al.vsq3 ad ꝯsũptionẽ medietatis ⁊ additis lib.iij.mellis fiat apoçima:⁊ det̃ d̾ eo quol3 mane ⁊ sero cyathus vnus:q2 mirabilẽ h3 efficaciã.

¶ Itẽ si vis ꝓbare si fistula vel vulnus antiquũ sit curabilis.℞.plantagi.vtriusq3.pedis colũbini calẽdule ꝯsolide mamille folij primule veris danete:violarie:lapatij acuti.añ.M.j.sicca ⁊ d̾ hoc pul.da pa.mane meridie ⁊ sero q̃tũ cũ tribꝰ digitis capere põt:si statim euomit eũ est incurabilis.

¶ Cõstãtinus in antido.Cinis de capite canis cõbusti fistulis vel cãcro inuissus ip̃z ꝑ certo sanat.Itẽ lauet̃ fistula cũ vino decoc.anabule vel succo cẽtauree ⁊ porri insimul bullitis ⁊ in fistulã imittat̃:q2 sanat eã ꝑ certo. Ite3 solũmõ succus pedis colũbini iniectus in fistulã sanat.In potu datꝰ sil'r mirabilẽ h3 effectũ.Itẽ si fistula multa habeat foramia ⁊ vnũ iniciauerit:⁊ nõ sint recta foramia dicta ad hoc vt medicamẽ itrare possit:⁊ ẽt si locꝰ sit tumidus et strictus.

Ad fistulã ⁊ cãcrũ.

¶ Stercus caprinũ siccũ puluerica:et cum melle in modũ empl'i misce et suppone:q̃m tumorẽ et dolorẽ tollit et putredinẽ attrahit et neruos confortat mirabil'r viciatos:exꝑtuz est.

¶ Itẽ succus tapsi bar.cu3 melle.añ.coque donec dictus succus sit cõsumptus:et tũc adde de pul.ꝑsidie ⁊ ossiuz mirabolanoꝝ citrinoꝝ in modũ emplastri in corꝑa:⁊ pone suꝑ fistulã vel cancrum:q̃m mirabil'r iuuat.

¶ Itẽ serpillũ ⁊ arnoglossa trita cũ modico sale ⁊ superposita sanat fistulã.Itẽ cõburat̃ stercus humanũ i testa noua: deinde addat̃ eis tertia ꝑs sui piꝑis puluericati subtil'r:⁊

de isto pul. ꝓycias in fistulā seu in cancrū:q꜔ eū interficit ꝓ certo. Itē panē fermētatū per noctē vnā in forti lixiuio pone:deide fistule suppone:qm̄ attrahit de ꝓfundo putredinē:⁊ sic sanat fistulā ꝫm Gal.⁊ Isaac. ℂ Itez alius pul. mortificās fistulā. ℞.vitrioli arsenici ⁊ fimi hūani ⁊ atramenti.aā.icorpent insil ⁊ cōburantur ⁊ fiat puluis.est.n. valde fortis in cā hac. Itē puluis de auripigmēto sulfure ⁊ calce viua cū sapone gallico icorpat⁹ ⁊ tēta cū eis facta:⁊ in fistulā imissa in trib⁹ vel in q̄tuor vicib⁹ fistulā mortificat. ℂ Itē si fistula sit in manu interfice murilegū in sero ⁊ teneas illā manū:vbi est fistula ꝑ totā noctē in viscerib⁹ dicti murilegi.⁊ si fuerit alibi fistula ponat supra ꝑ noctē murilegus scissus:⁊ hoc fiat ꝑ q̄tuor.aut.ij.noctes:⁊ de.iij. aut.ij.murilegis.⁊ ꝓ certo sanabit ꝫ q̄ dicit Petrus lucrator:⁊ dicit ꝓbatū esse. Itē dicit q̄ succus pimpinelle imissus fistule:⁊ herba ipsa supligata sanat fistulā. ℂ Itē pul. expertissimus ad fistulam. ℞.stercoꝝ gallinaꝝ milij ⁊ salis cōis.aā.tere ⁊ cōbure in olla rudi oia:⁊ adde tertiā ptē de radice vel corticib⁹ pomi fellis terre.j.collogntide ⁊ aperi orificia cū radice ireos vel mali terre ꝫm q̄ supra scriptū est:⁊ dictū pul.inijcias. Et qdā addūt p̄dicto pul.costi tartari agarici agrimonie pimpinelle arnoglosse viridis eris. aā.⁊ cū melle ꝯficiant:⁊ tente inungant ⁊ ponant in fistulis:qm̄ eas mortificat:⁊ ossa fracta attrahit:⁊ malā carnem corrodit. ℂ Itē titbymallus cū sua radice in furno siccat⁹ ⁊ pulueriçatus:⁊ pul.ei⁹ fistule imissus eā ꝓ certo mortificat:sicut dixit Gal.idē facit sal alchali imissum:⁊ pul.marmoris:q vr cē sal:⁊ dr petrosal.imissus idē facit. Itē caput gruis oculi ⁊ vēter siccent ⁊ assent ⁊ pul.cū oib⁹ ꝯtētis in eis:q꜔ fistulā cancrū ⁊ oia vlcera sanaui. Gal.ibidē. Itē radix lapatij acuti quolibet die bis.s.mane ⁊ sero bn̄ rasa in fistulam pone per tot dies vsqz ad profundum fistule donec aqua nitrosa non exeat:sed putredo al.⁊ spissa venire incipiat:⁊ tūc scias fistulā mortuā eē:quā tunc cū carpia:⁊ vnguento fusco vel citrino curabis:sicut cetera vulnera. Gal.ibidē. ℂ Itē gariofilata cū vino cocta ⁊ vinū illud bibitū ⁊ herba supra fistulā quotidie emplata sanat eā in breui ꝫm Albertū ⁊ dicit expertū esse. Itē agrimonia eodē mō facit:sicut dicūt p̄dicti auctores:⁊ est mirabilis in oib⁹ fistulis vlceribus ⁊ cancris. Itē fimus colūbinus cuz lacte caprino distēperat⁹ datus putredinē vulnerū in viscerib⁹ ⁊ exteri⁹ positus miro mō ēt sanat:⁊ apātib⁹ ⁊ fistulis optimus est. Itē pul.affodilloꝝ fistulā ⁊ cācrū occidit. ℂ Idē accipiat buffo maior q haberi pōt ⁊ eiectis iteriorib⁹ tot⁹ impleat ex radice laureole trita ⁊ stercore galline:⁊ sale cū dialthea cōmistis:⁊ ponat in veru ⁊ assetur in igne donec ꝯbustus sit:sic q̄ cuz oib⁹ p̄dictis rebus pulueriçari possit: ⁊ pinguedo q̄ ab eo exierit colligat:⁊ de ea qn̄qz modicuz in fistula et de pul.oium predictoꝝ ponat:qm̄ qdā rustic⁹ dixit mihi:q̄ cū hoc puluere curabat oēs fistulas abūdantes in aliqua pte corpis. ℂ Itē puluis ꝯ fistulā et cancruz periculosuz expertus. ℞.calcis viue auripigmēti:aluminis: çucchari.tartari vini al.aā.ʒ.ij.terant et in pāno lineo ligētur:et ꝑ tres dies in fortissimo aceto iaceant:quarta xo die in igne cōburant in pignato nouo bn̄ obturato et pul.iste vsui seruet:q꜔ in duabus vel tribus vicibus cancrū vel fistulā mortificat ꝓ certo:que mortificata curant cū vnguēto fusco:et ceteris adminiculis ꝫm q̄ cetera vulnera curantur. Et nota q̄ oia que fistulā curāt et mortificāt silr curāt ⁊ mortificant cancrū et lupū et hꝰ siles egritudines.

Additio. Ad remouendū cicatricem seu qdcūqz signum remaneat post vulnus vel apā:infundat petia lini in succo simbrij domestici:qd est sile mēthe bone:⁊ ponant supra cicatricē:et cuz fuerit desiccata iterum in ipso succo infundat:et supponat cicatrici:et fiat toties quousqz tollat cicatrix et oē vestigiū eius:et caro ibi equet et remaneat sine signo et vestigio aliquo. Itē aq̄ vitis sup cicatricē posita sili mō destruit eā. ℂ Quidā hn̄s fistulā lōgo tpe in pectore non repiens apud medicos remediū vsus cōsilio cuiusdā peregrini accipit qualz die cū olerib⁹ carnib⁹ et ouis de herba dicta cauda eqna:et curatus est in breui. ℂ Unguētū qd misit rex Frācie dn̄o Gregorio pape 4° valz ad fistulā cācrū et apāta et ad oēs duritíes. ℞.axungie marmote cerui et porci masculi cere v̄gi nee picis al.et thuris masculi aā.pulueriçati:et cū axūgia liquefacta cōfice et cola ꝑ stamineā vngm et vtere:et loco axungie marmote pōt poni axūgia tapsi gatti syluestris et domestici. ℂ Itē aq̄ vite cū alumie çuccharino in fistulaz vel cācrū missa bis vel ter in die curat:ꝓbatū est. ℂ Quedā mulier hn̄s fistulā in manu q̄tidie apponebat in ea succū chelidonie et herbā tritā sup fistulā bis in die ponebat et in breui curata fuit. ℂ Quidā sūpsit oi mane corda.v. ranarū aq̄ticaꝝ in modū:pillulaꝝ:et in breui curat⁹ est de fistula supra stōchū q̄ aliqn̄ curari nō poterat. ℂ Quedaz dn̄a curabat oēs plagas h̄ mō.succū pētaphilo.bis in die supponebat:deide ipsaz herbā tritā:et sic in breui tpe curabat oia vulnera:et incisiones in quocūqz loco corpis:ēt cū fractura ossis. ℂ Itē ad fistulā ꝓbatū:siliginē cū succo porri distēpera:et pone in ea bis vel ter in die q̊usqz mortificet:deide fiat vngm cōsolidatiuū qd valet ad ꝯsolidanduz oēs plagas ex succo plātagis ⁊ tapsi barbassi:et axungia veteri colophonia et cera.aā.isil modicū bullitis et in modū vnguēti ꝯfice. ℂ Cācer et fistula curant si sepi⁹ abluant cū aq̄ sanguis distillata et supaspsa calce san. Itē accipe succū apij herbe Roberti nymphee aq̄tice:laua fistulaz et pone tentā de medulla sambuci et applica emplm. Idē facit succu ꝫ betonice iniectus et radix chelidonie cuz ro.et vino bullitis:si inde lauet loc⁹ curat. ℂ Itē. ℞.agrimonie pipinelle folioꝝ oliuastri centauree maio.sticados arabici:saluie:pilloselle:vtriusqz ꝯsolide:arnoglos.sanamūde.rubee ma.caul.ru.pedis colūbini:gallitrici.absinthij.tanaceti:lingue auis.hedere terrestris fragarie buglosse gētiane betonice v̄bene.aā.M.ꝫ.pul:in trib⁹ q̄rteronib⁹ vini q̊usqz redeāt ad q̄rteronū.j.et in fine addat mellis.ʒ.vij. postea distillet ad moduz clareti et ponat in amphora et administretur vt supra.

ℂ De antrace seu carbunculo. Cap.XXII.

SIcut dicit Almansor antrax seu carbunculus fit ex sanguine grosso et corrupto et negociatiōe ⁊ labore post satietatem:et huiꝰ quidem apostema aut est rubeum:aut citrinū:aut viride:aut nigrum:et vnūqdqz ipsoruz est mortale ꝓpter ipsius mām venenosaz:et hz supra se virgulas citrinas nigras vel rub.liuidas et virides.et videt egro q̄ ibi habeat grauedinem:sicut si plumbum ponderosuz ibi haberet:et est super ipsuz sicut lenticula nigra. Auic.tn̄ dicit q̄ rubeum est saluius:deide citrinū et ex eo q̄ declinat ad nigredinez nō euadit aliqs: et est magis timorosus quādo accidit in locis emunctorijs ꝓpter vicinitatez membrorū p̄ncipalium. Et fortasse hoc mō:qm̄ inducit malitiaz per viaz arteriarum ad cor:et fit inde vomitus et pulsus cordis et syncopis:que omnia sunt signa praua. ℂ Et cura huius egritudinis est per flebotomiam et ventosas:et solutionem ventris cum mirabolanis citrinis sene et fumoterre prunis iuiubis et tamarindis et similibus in potu sepe sumptis et non curet comestionem dulcium:neqz vinum dulce et grossum bibere et cibaria multum replentia comedere. Et dentur ei oia velociter cor cōfortātia cuz stipticitate aromaticitate:sicut sunt

Cura

granata acetoſa ꝛ acetoſitas citri ꝛ caro pulloꝝ vel hedoꝝ
cũ agreſta vel cũ aceto forti cocta ꝛ ꝯfert odoramẽtũ rerũ
redolẽtiũ cũ īfrigidatione: ſicut ro. cãphora ꝛ hꝫ. ¶ Sup
locũ aũt nihil ponat̃ niſi qđ reſoluit maturat ꝛ rũpit. Et ex
eis eſt emplĩm de ſale ꝛ fermẽto: aut ſolũ frumẽtũ maſtica-
tũ ieiuno ſtõcho: ꝛ ficus pingues cũ ſinapi ꝛ oleo de lilio:
vel terant̃ ficus ſicce: aut vue paſſe cũ nitro oleo ꝛ ſale ꝛ ſu
perponant̃: ꝛ vitrũ ꝛ terbẽtina apit ꝛ ſaniẽ mũdificat. Oꝛ ſi
poſt tardet̃ apitio ꝑforet̃ cũ aliquo inſtrõ ꝛ duꝫ ſanies ex-
pulſa fuerit īponat̃ mel coctũ ad tertiã ptẽ ꝛ ſarcocolla pul
ueriçata. aã. ꝛ fiat vng^{m}: qꝛ̃ totũ mũdificat ꝛ remouet vi-
rus: ꝛ poſt vnguẽto fuſco ꝛ alijs carnium gñatiuis vtatur.
¶ Frater Theodoricus in pn° antracis curabat ipſum hꝫ
mõ: vitellũ oui crudũ cũ tãtũdẽ ſalis pulueriçati inſil' cõfi-
ciebat ꝛ ſup antracẽ ponebat quouſqꝫ rũpat̃ ꝛ tota aquoſi-
tas egrediat̃: deinde iſtđ emplꝫ ſupponebat. ℞. ſucci apij
mellis diſpumati. aã. farine ſiliginis ꝛ tritici tãtũdẽ coquã
tur ad ſpiſſitudinẽ ꝛ ſuppone. ¶ Oꝛ ſi fiat cordis ebullitio
ꝑꝑ empl'a ꝑdicta ꝯfortet̃ coꝛ epithimãdo ſup ipꝫ emplĩm
ex aq̃ roſ. ſandalis al. ꝛ ru. coralis ꝛ hꝫ. Et detur ſuccus gra
natoꝝ acetoſoꝝ: çuccharũ roſ. tria ſandal. ſtõticũ roſ. et hꝫ:
ꝛ abluat̃ loc⁹ cũ aq̃ ca. ¶ Itẽ fel porcinũ deſiccatũ in fur-
no ponat̃ tãtũ q̃tũ tenet carbũculus ſup ipſum ſi adheret
apati attrahit apa cũ tota radice ſua ꝛ curabit̃ eger. Idem
facit galbanũ ſupra peciã lini extẽſuꝫ ꝛ ſuppoſitũ antraci.
ſi eniꝫ eſt curabilis adheret ſtatim ei ꝛ nõ põt īde remoue
ri donec radicẽ antracis attrahat. Et ſi nõ fuerit curabilis
tũc nõ adheret ei: ꝛ hoc expimẽto vtebat̃ ſemp mag. me⁹ i
antrace. Itẽ ꝯſolida minoꝛ trita iter duos lapides ꝛ antra-
ci ſuppoſita diuino miraculo antracẽ cito deſtruit ꝛ morti
ficat. Idẽ facit ſcabioſa trita cũ ſale. aã. ꝛ ſuppoſita. Itẽ pul.
coriandri cũ melle miſtus ꝛ ſup carbũculũ poſit⁹ ipm de-
ſtruit ꝛ ꝯſumit: ꝓbatũ eſt. ¶ Itẽ da de ſucco ſcabioſe ꝛ cõ
ſolide minoris. aã. tritis ꝛ piſtatis q̃tũ capit teſta vni⁹ oui
in potu: vel ſuccus vel puluis ei⁹ multũ valꝫ ꝯ antracẽ ꝛ ꝯ
morſuꝫ aĩaliũ venenoſoꝝ. ¶ Itẽ tãgere ſepe antracẽ ī die
cũ ſaphyro ꝛ tenere ſaphyrũ ſupra ſe ꝯfert antraci. ¶ Itẽ
apiũ riſus pes colũbinus ꝛ naſturtiũ trita antracẽ curant
ſuppoſita. Idẽ facit radix vel herba q̃ dĩ cauda eq̃na ſup-
emplaſtrata. ¶ Itẽ cardus bñdictus: abſinthiuꝫ: limacie.
nuclei nucis magne. ruta. frumẽtũ maſticatũ. mora terre-
ſtria. vel mali capparus. aã. vel qđlꝫ ꝑ ſe ꝯfectũ cuꝫ melle
ꝛ felle bouis ſuppoſita antraci cũ apatib⁹ q̃buſcũqꝫ vene-
noſis cito ea maturat ꝛ rũpit ꝛ q̃lꝫ tumorẽ eoꝝ diſſoluit.
¶ Itẽ ſi vis ſcire vtrũ pa. antracẽ debeat liberari. an nõ. ſi
nõ febricitat des ſibi modicũ bone theriace cũ vino ꝛ inũ-
ge antraceꝫ ex theriaca bona: ꝛ ſi theriaca adurit̃ cito ſup
ipſuꝫ: ꝛ maneat ibi: ꝛ nõ melioret̃ eger: ſignũ eſt peſſimuꝫ
mortis: vel longitudis nimie egritudinis. Si vo nõ adu-
rit̃ ibi eſt ſignũ ſalutis: ꝛ ſpãl'r ſi pa. in hꝫ ſentit alleuiatio-
nẽ. ¶ Itẽ nõ ꝑmittas egrũ dormire in pn° vſquequo ſecu-
rus ſis de ſalute ipſius in oib⁹ cũ cymbalis ꝛ hꝫ: fac ibi cõ-
tinue fieri ſermones: qꝛ ſi dormiret mã venenoſa poſſet ra
pi ad coꝛ: ꝛ ſubito egruꝫ interficere.

Dditio. In cura bubonis: ꝑcedẽtibus
purgationib⁹: emplĩm quod anĩ
collectionẽ reſoluit. ℞. radices hyringi ꝛ ma-
rini pul. coquant̃ in aq̃: ꝛ cũ axũgia porci fiat
vng^{m} qđ applicet̃ bis in die. ¶ Unguẽtũ re-
ſoluẽs apata ꝛ ſedãs dolorẽ. ℞. duo vitella ouoꝝ vſqꝫ ad
durũ ſub cinerib⁹ coctoꝝ. terbẽtine. ʒ. ß. olei camo. vel cõis
vel ro. ʒ. ij. adipis galline. ʒ. j. ſan. ora. ʒ. ij. miſce. ſuccus ebu-
li vel ſambuci cũ farina miſtus ſoluit tumorẽ apatũ: pellis
cuniculi cũ butyro ſuperpoſita botio valet.

¶ Explicit liber tertius.

¶ Incipit liber quartus.

TRactaturi de febre: videndum eſt
quid ſit febris. Et vt ait
Gal. ſuper aphoriſ. Febris nihil aliud eſt q̃
caloꝛ nãlis in igneum mutatus. Uel ſic ſm
Iſaac: febris eſt caloꝛ nãlis curſuꝫ nãe ſup-
grediens ꝓcedẽs a corde in arterias: ſuoq̃
ledens effectu. Duplex. n. in corꝑibus nr̃is
eſt caloꝛ nãlis: vnus. vꝫ. qui ab elr̃tis innaſcit̃ que nr̃a cor-
pora cõſtituũt vt ptes: ꝛ iſte caloꝛ dĩ potẽtialis. Alius vo
eſt in nr̃is corꝑib⁹ caloꝛ nãlis q actualis ꝛ ſenſibilis nũcu-
patur: ꝛ iſte inaſcit̃ a ſpiritib⁹ ꝛ humoribus in corꝑe exiſtẽ
tibus. Et cũ iſte caloꝛ nãlis actualis diſtẽperat̃ a vitali ſpi
ritu fit fe. ¶ Febris igit̃ aut fit ex pncipali vitio: ſiue diſtẽ
perãtia ſpirituũ ꝛ dĩ ephemera: aut pncipali diſtẽperantia
humorũ ꝛ dĩ putrida: aut ex pncipali vitio ſeu diſtẽperã-
tia mẽbroꝝ ꝛ ethica nũcupat̃: de q̃bus oĩbus ꝓut melius
potero tractare ꝓpoſui. Hec. n. tria gña fe. cõparant̃ tribus
que ſunt in bal. aeri. vꝫ. aque ꝛ parieti. Aer. n. balnei calorẽ
citius ſuſcipit ꝛ citius ſuſceptuꝫ deponit q̃ aqua: ꝛ hec aſſi
milat̃ ephemere in ſpũs citius inflãmant̃ ꝛ veloci⁹ ꝛ citi⁹
curat̃ ſi medicus fuerit ſolicitus q̃ alie fe. ſicut inferi⁹ eui-
denter apparebit. Aqua vo bal. putride aſſimilat̃: que cuꝫ
maiori difficultate calefit q̃ aer: ꝛ tardi⁹ infrigidat̃. Silr
putrida cũ maiori difficultate accidit ꝛ difficili⁹ eſt eã cura
re q̃ ephemerã. Paries vo bal. ethice aſſimilat̃ in q̃ mẽ-
bra cõſumunt̃. Nã paries ipſius balnei eſt ſicut ethica in
qua membra cõſumunt̃: ideo difficilius q̃ ꝑdicte curatur.
In vnoquoqꝫ genere febriũ eſt ſciendum q̃ hic tria q̃nqꝫ
diſtinguunt̃ ſiue diſtẽperant̃. ſ. ſpũs humoꝛ ꝛ membra ſm
magis ꝛ minus: vt dicam inferius.

Cap. II.

¶ De ephemera.

EPhemera ſicut dictuꝫ eſt ſupius eſt
feb. que fit ex pncipali vi-
tio ſeu diſtẽperãtia ſpirituũ: ꝛ dĩ ephemera ad
ſilr̃itudinẽ cuiuſdã piſcis q ephemeron dĩ: qui
in mari naſcit̃: ꝛ nõ viuit niſi per vnũ diẽ: eo-
deꝫ. n. die quo naſcit̃ morit̃: ſilr̃ mõ feb. ephemera vix vl-
tra vnũ diẽ extẽdit̃: peccato vo medici vel infirmi inter-
ueniẽte: aut opil'one poroꝝ nimia ſi vſqꝫ ad 3^{m} vel 4^{m} diẽ
durauerit: ꝛ ꝑ periodos currere incipit in putridã vel ethi
caꝫ ꝯuertit̃. Feb. n. ephemera nõ dꝫ hr̃e niſi vnum ꝑiodũ:
nec cũ rigore ſeu horripilatione incipit: corpus pa. cuꝫ tan-
git̃ nõ ſentit̃ multũ ca. nec pungens: nec mordicans caloꝛ
apparet: vrina taliũ nõ multũ diſtẽperat̃ in colore vel in
ſuba a nãli diſpõne vrine. ¶ Ephemera aũt aut ẽ ſynthō-
ma alteri⁹ morbi. vt bubonũ: ꝛ apatũ alioꝛuꝫ calidoꝝ: aut
eſt morb⁹ ꝑ ſe: ꝛ hoc pluribus de cauſis accidit. aut ex ni-
mio labore ca. aere ſeu fri. ira/triſtitia/anguſtia/ſolicitudie/
nimio ſtudio: aut ꝑꝑ nimiaꝫ ſeſſionẽ in aq̃ frigida: aut ꝑꝑ
nimiã morã in bal. vel ſi bal. ex mala aq̃ factũ fuerit: vel ſi
ex malis lignis venenoſe q̃litatis balneũ fuerit calefactuꝫ:
aut ꝑꝑ medicinã calidã ab īperito medico datã: aut ꝓpter
ſupfluã comeſtionẽ vel potionẽ vini fortis: vel ꝑꝑ nimiũ
ieiuniũ: aut ꝑꝑ coriçã ꝛ rheumatiſmũ. ¶ Si igit̃ ꝓpter ſo
lis calorẽ ſupuenit alicui ephemera pa. hꝫ caput calidi⁹ re
liquo corꝑe: ꝛ facies feruet ꝛ rubet: ꝛ q̃nqꝫ rheuma calidũ
per nares ꝛ palatũ deſcẽdit. ¶ Si vo ex calore aeris fue-
rit: corpus magis incẽdit̃ q̃ caput: ſitim magnã patiunt̃: ꝛ
deſideriũ attrahẽdi aerẽ frigidũ vrina appet ſemꝑ colora
ta plus ſolito: ꝛ pulſus ẽt mutat̃: ꝛ poſt cibũ grauius mole-
ſtari ſolet: ꝛ ſi eger ſudauerit alleuiat̃. In hoc eniꝫ vt dixi:
differt ephemera a putrida: qꝛ putrida in ſcđa afflictione
fortius affligit q̃ in pma: cũ caloꝛ ſit acutioꝛ per putredis
ebullitionem. In ephemera auteꝫ nõ eſt ſic: qꝛ vt dixi nõ
currit

Quid ſit feb.

Caloꝛ nãlis duplex

Cauſe.

Signa febris ex calore ſolis vel aeris.

currit ꝑ periodos. Scđa aūt accessio ephemere nullā īfert
molestiā aut paruā: ⁊ raro trāsit ad aliā accessionē nisi for/
te in putridā vel ethicā mutet̃ vt dixi. ¶ Cuꝫ ḡ ephemera
fuerit ꝑꝑ caloreꝫ solis vel aerē calidū curet̃ hoc mō: in aq̄
bulliāt mal. viol̃. folia salicis ⁊ vitis rose ⁊ hꝰ: ⁊ ex ipsa aq̄
fomētetur caput eiꝰ vt sudet: postea manus ⁊ tympora ⁊ pe
des ex p̄dicta aq̄ ca. lauent̃ ⁊ abstergant̃ bn̄ cū pāno lineo:
deide inūgant̃ oleo roſ. vel viol̃. cuꝫ agresta ⁊ lacte mulie/
ris. Itē agresta succus cimaꝝ rubi ⁊ oleū viol̃. ⁊ ro. insil̃ mi
sce: ⁊ in hꝰ liquore pānus lineus īfusus tymporibꝰ ⁊ fronti
applicet̃ sepe ⁊ sepius. Itē ꝯstituat̃ eger in domo frigida ⁊
fenestre sint apte: vt vētus frigidus possit libere itrare: ⁊ si
nō fuerit domus nāl̃r frigida fiat hoc artificial̃r: vt ꝑ arteꝫ
suppleamus defectū nāe. Ars eni sicut dicit Aristo. imitat̃
nām inq̄ꝫtum pōt: accipiant̃ itaqꝫ. x. vel. xv. spōgie marine
magne ⁊ īfundāt̃ in aceto ⁊ circūdant̃ circūcirca lectū pa.
aq̄ currēs nāliter vel artificial̃r distillans: vel saltē ante in/
firmū ꝯstituant̃ folia frigidaꝝ arboꝝ ⁊ herbe per domuꝫ
aspergant̃: sicut sūt cymbalarie: vmicularis: crassule: sola/
tri: frondiū cānaꝝ: pāpini vitis: ⁊ rami salicis: rose viol̃. ⁊ si/
milia his artificiose infrigidabit̃ domus. Et cāphoraꝫ etiā
odorēt: ēt itrent bal. aq̄ tepide ⁊ ibi suauiter ⁊ molliter fricē
tur cū manu p̄cipue in locis articuloꝝ: deide suauiter cū pā
no lineo abstergant̃: ⁊ ex oleo ro. vel viol̃. inūgant̃: ⁊ hoc fi/
at bis vel ter si fuerit opportunū. ¶ Syrupū ⁊ iulep q̄ so/
lum fiūt ex aq̄ ⁊ zucchաro bibāt: vel si nimium ꝯstipati fue
rint syrupū viol̃. bibant: ⁊ syrupū ēt ro. si nō fuerint ꝯstipa/
ti plus d̄bito: lactucas: portulacas: assas: pruna damascena:
scario. cicoreā: cucur. assatas: farinā ordei: amygdalas: micā
panis prius lotā in aqua. v. vel. vj. vicibꝰ addito pauco zuc
charo. Sil̃r succū granatoꝝ bibant cū aq̄: pn̄t etiam vinuꝫ
subtilissimū optime lymphatum bibere si ipsum appetūt:
tn̄ in parua q̄ꝫtitate det̃: tutius non dare q̄ꝫ dare est: collocē
tur in loco molli. ⁊ dormiāt plus solito: ⁊ emplastꝝ ēt ꝓuo/
catiuū somni qđ in ca. de phrenesi dcm̄ est fronti ⁊ tympo/
ribus applicet̃. Et si post hoc aliqđ vestigium laboris vel
lassitudinis apparuerit ad bal. iteꝝ ducatur: ⁊ oia p̄dicta re
media fiant quousqꝫ pa. liberet̃. ¶ Et si dispositio corpis
pa. fuerit plectorica ⁊ sanguis valde abūdauerit fac flōmiā
vene basilice dextri brachy: ⁊ ꝺm virtutē egri sanguinē ex/
trahas ne forte īfirmus in synocham incidat: ⁊ hoc dico vi/
ribus etate cōplexione ⁊ tēpore ꝑmittentibꝰ consuetudine
non contradicēte. Et si cholera nimiū superabūdauerit le/
uiter ⁊ suauiter educatur cum decoc. in capitulo de dolore
capitis ex cholera facto dicta ne eger in causon fe. incidat:
deide suprascripto regimine regatur infirmꝰ. ¶ Et si febrē
hꝰ patiētes ꝑ iterualla fuerit nimis ꝯstipati fiat eis clystere
aliqđ lenitiuū vt ex mal. mercuriali vio. ⁊ furfuribꝰ additis
cassiafi. oleo viol̃. zucchа. viol̃. ⁊ sil̃ibꝰ: aq̄ rosa oleū viol̃. vl̃
roſ. ⁊ acetū īsimul misce: ⁊ petia in tali liquore īfusa frōti ⁊
tymporibꝰ pa. applicet̃: h. n. mō curabit̃ ephemera ꝑꝑ calo
rē solis vl̃ aeris cal̃i: vel ꝑꝑ dictā bullitionē ꝑ solē vel aerē
calidū factā iterādo p̄dcā remedia quousqꝫ pa. liberatꝰ fit.

Cura fcē pp balneū

¶ Si vo aliqs ephemerā patiat̃ ꝓpterea q̄ vsus ē bal. nā/
liter ca. idebite vt sulfureo aluminoso ferreo calcāteo ⁊ sil̃i/
bus. Et ēt ꝑꝑ bal. aq̄ artificialiter cal̃e qđ scit̃ ꝑ manifesta/
tionē ipsiꝰ pa. tūc curet̃ h mō. Intret bal. aq̄ tepide ⁊ ibi la/
uet̃ ⁊ suauiter fricet̃: deide cū pāno lineo abstergat̃ ⁊ cū su
pradictis oleis inūgat̃: ⁊ epithimate isto frons ⁊ tympora
epithiment̃. ℞. sandal̃. ⁊ al. ⁊ ru. ro. semis portulace: aā. ʒ. ß.
spody: gumi ara. dragagāti: aā. ʒ. ij. terant̃ oia ⁊ puluerizēt̃
⁊ cū aq̄ rosa. distēperent̃ vel de succo solatri: vel oleo ro. ⁊
succo cucu. ⁊ agresta īsil̃ mistis idē facere poteris. det̃ syru
pus ro. vel viol̃. ⁊ iulep ⁊ nutriat̃ ꝺm superiorē doctrinaꝫ.

Cura fcē a potu vini.

¶ Si vo qs hāc fe. icurrat ꝑꝑ nimiā potationē vini fortis ⁊
puri: det̃ syrupus iulep ⁊ syrupus acetosus cū frida ⁊ vomi
tus ꝓuocet̃ vel cū vomitu patriarche Nicolai vel scarpel
le ꝓuocabis vomitū: ⁊ a vino oino abstineat quousqꝫ libera
tus sit. Sup fluuiū aliquē vel riuum ꝯstituat̃ pa. vel salteꝫ
in domo fiat aer artificialiter frigidus sicut supra dcm̄ est.
Camphorā odorēt ⁊ hꝰ frida: ⁊ cū fe. sedata fuerit ponatur
in bal. aq̄ tepide ⁊ ibi leuiter fricet̃ cū manu: deide abster/
gat̃ ⁊ inungat̃ vt supra. dieta superius scripta tribuat̃. Et pa/
rent̃ cibaria ipsius cū aceto ⁊ cum agresta aq̄ roſ. ⁊ succo
granatoꝝ ⁊ sil̃ibus: poma ēt elixa comedat.

Cura fcē a cibis calidis.

¶ Or si qs ephemerā pa. ꝑꝑ comestionē cal̃oꝝ ciboꝝ solū/
modo curet̃ sicut p̄dcā: vomitū ꝓuocādo ⁊ oia per ordineꝫ
faciēdo sicut nūc dcm̄ est. Et cū fe. paꝝ sedata fuerit aq̄ or/
dei cū zucchаro in bona q̄ꝫtitate in potu det̃. Et q2 h fe. p̄di
cta q̄ fit ex vini fortis potatiōe multoties in putridā ꝯsue/
uit ꝯuerti: ꝑꝑ h opꝫ medicū valde eē solicitū in cura earū.
Si itaqꝫ isti patiant̃ capitis grauedinē: ⁊ oculoꝝ extēsio ⁊
rubedo superuenerit ⁊ venaꝝ plenitudo: ēt vrina ruffa cū sub
stātia spissa ⁊ oris dulcedo ⁊ alia signa sanguis apparuerit:
tūc extrahat̃ sanguis cū flōmia: ⁊ ēt cum vētosis: ⁊ clysteria
mollificatiua ⁊ lenitiua fiāt ⁊ soluat̃ vēter si fuerit oportu/
nū cū decoc. dcā in caplo de dolore capitis ex sāguine fcō.

Cura fcē ab aere frigido vel aq̄ frida.

¶ Si vo qs ephemerā patiat̃ ex fri. aere vl̃ fride aq̄ itroitu
qđ cognoscit̃: q2 color cutis mutatus est in plumbeū vel ob
scuꝝ: pulsus est paruꝰ ⁊ velox: ⁊ vrina rubea paꝝ īmutata:
qn̄qꝫ apparēs alba aut plūbea: oculi ⁊ facies paꝝ tument:
caput graue ⁊ frigiduꝫ. cutis dura: durior tn̄ si sit ꝑꝑ bal. aq̄
fride. pa. ēt fatetur se lesuꝫ fuisse a frigido aere vel bal. vel
īfusiōe aq̄ fride. Cū itaqꝫ he febres his de causis veniāt cu
rent̃ h modo: intret pa. stuphā aq̄ calide ⁊ ibi morā trahat
q̄usqꝫ sudet: deide leuiter fricet̃ ⁊ abstergat̃ corpꝰ eiꝰ ⁊ inun
gatur ex oleo camo. ⁊ optime collocet̃ i lecto molli: ⁊ bene
cooperiat̃ ⁊ sudet ⁊ dormiat ibi: ⁊ cibos subtiles sumat ⁊ bo
ni nutrimēti ⁊ boni sanguinis gn̄atiuos: ⁊ vinū forte ⁊ subti
le in parua q̄ꝫtitate bibat ⁊ paꝝ comedat: ⁊ dum ꝯualuerit si
post iteꝝ aliqd de feb. remāserit ad bal. iteꝝ ducatur ⁊ ad
totū regimen dictū Electuaria ēt calida vt diacyminū dia/
calamentū ⁊ hꝰ cū fuerit inconualescentia dentur.

Cura fcē ab ira vel tristitia.

¶ Or si ex ira hec pas. fuerit. oculi rubent ⁊ extra eminent ⁊
cito mouentur. facies rubet pulsus est magnus ⁊ fortis vri/
na plus solito colorat̃ paꝝ. ¶ Si vo ex tristitia vel angu/
stia oculi ꝯcauant̃ ⁊ quieti sunt: totius corporis debilitas ⁊
pulsus debilior est solito: ⁊ facies pallescit vel citrinat̃ pa/
rum: ⁊ simil̃r mutatur vrina etiā paꝝ a suo colore naturali.
¶ Primo ergo mittantur isti tales in bal. aq̄ tepide ⁊ oleo
ro. vel vio. leuiter inungatur: post h aq̄ ros. sup caput eoruꝫ
infundatur. Epithimetur pectꝰ coꝝ ⁊ supra caput ⁊ supra
cor apponatur h epithima. ℞. sandali al. ⁊ rubei ro. aā. ʒ. ij.
cāphore. ʒ. ß. terantur ⁊ cū aq̄ roſ. ꝯfice. Syrupus iulep de/
tur in potu cū succo granatoꝝ acetosoꝝ. Cibaria sua sint fri
gida ⁊ ꝯdita cū rebus frigidis sicut acetositate citri aceto ⁊
agresta: ⁊ similia a vino ⁊ rebꝰ cal̃is oino abstineāt: qm̄ hec
plus incenderēt ⁊ augumētarēt ipsam febrem. Ira eni nil
aliud est q̄ꝫ accēsio sanguis circa cor: vt dicit Arist. cū itaqꝫ
i ira fiat ebullitio sanguis: ⁊ feruor circa cor si nos daremꝰ
res nāliter ca. magis augumētaremꝰ feruorē ⁊ incendiuꝫ: ⁊
sic fe. magis augumētaret̃ ⁊ incēderetur. Intēdenduꝫ. n. est
cū frigidis supra dcis: qn̄ ex causis p̄dcis: h fe. venit. Indu/
catur ēt letitia ⁊ cantus musicoꝝ ⁊ instrumentoꝝ corā pa.
pulsentur ⁊ parentes eius dent sibi solatium ⁊ gaudium. Et
si ꝑꝑ amissionē pecunie vel alteriꝰ rei hoc patitur: ꝓmittan
tur sibi similes res a parētibus ⁊ amicis.

Cura fcē a superfluo ieiunio.

¶ Or si ꝑꝑ nimiū ieiuniū acciderit h pas. cognoscitur ꝑ cor/
poris dispositionē macrā ⁊ siccā ⁊ oculoꝝ ꝯcauitatem: pul
sum debilē ⁊ velocē ⁊ vrina rubea qn̄qꝫ apparet: ⁊ patiēs

fatetur se nimiũ ieiunasse. Curatur h mō pa. reficiat̃ cibis restauratiuis ꝛ potib⁹ bal.eľarys ꝛ inunctionibus que in se quēti ca.de ethica sum dicturus.

Cura fcē a supflua cogitatiōe

¶ Or si aliqs ephemerã patiat̃ cã multaꝝ cogitationũ vel multe solicitudinis:qđ cognoscitur indicio pa.ꝛ ēt qꝛ facies ꝛ totũ corp⁹ qñqꝫ cirrinatur:oculi ꝯcauãtur:palpebre graues ꝛ molles ꝛ ad mouēdum tardus fit:ꝛ vultus tumidus: vrina tenuis:pulsus ꝑuus:in bal.aque tepide imittatur ꝛ leuiter abstergat̃ ꝛ vngatur ꝭm predictã doctrinã:ꝺeide nutriatur ex cibis faciliter digerentib⁹ ꝛ nutriētibus:ꝛ vinum optimũ ꝛ nutritiuũ paꝝ lymphatũ bibat:ꝓuocet̃ somnus in eo cũ emplo qđ in cap.de phrenesi dicã. In domo frida collocet̃. Remoueat̃ ab hꝰ solicitudine verboꝝ interpolatione:ꝛ aliq ludi in qbus delectetur fiãt corã ipso:instrumēta musicalia corã eo pulsentur si in eis delectatur.

Cura fcē a cibo supfluo vel malo.

¶ Or si aliqs ephemerã iciderit eo ꝙ plus solito comederit aut cibũ multũ nutriētē aut grossi nutrimēti sumpserit aut cibũ male ꝛ venenose q̃litatis.ꝓ ergo statim vomitũ ꝓuocemus cũ vomitu patriarche Nicolai vel scarpelle vel cum aliquo vomitu ꝯueniēti.Or si hec fe.ꝑ plures dies durauerit sic ꝙ q̃si synochus esse̾ videat̃:nō est materiei digestio expectãda:qꝛ synochus ꝛ synocha antrax ꝛ squinãtia materias crudas euacuare iubēt.In his.n.egritudinibus ꝛ silib⁹ nō debemus materie digōnē expectare sed statiꝫ flōmare ꝛ ventrē soluere cum aq̃ ca.fructuũ:vel aliq̃ ꝯueniēti medicina ꝛ det̃ syrup⁹acetosus:ptisana det̃ solũmō ꝛ lac amyg. ꝛ mica panis ter vel q̃ter lota cũ çucharo in aq̃.Cũqꝫ feb. aliq̃ꝫtulũ alleuiare inceperit pa.in bal.aque tepide iponat̃ in quo morã magnã nō faciat.Et fricet̃ corpus ei⁹ ex furfure diu.deide lauet̃ bene ꝛ abstergat̃ ꝛ in pãno lineo iuoluatur ꝛ in lecto molli ponat̃ ꝛ qescat ꝛ nutriat̃ vt dictũ est.Or si feb.diminuta fuerit ꝫ nō in totũ recessit iteꝝ virtute existēte forti in bal.mittatur ꝛ plus moretur ibi q̃ꝫ prius ꝛ oia frida ꝭm supiorē doctrinã exhibeant̃. In principio tñ hui⁹ fe.absqꝫ magna cautela bal.ingredi nō dꝫ. Cauendũ est.n. ne pa.in hꝰ bal.laborē patiatur ꝛ ne corpus ipsius calefiat.

Horripilatio i bal. ꝯueniēs significat febrē eē putri.

Or si ꝯtingat ipsuꝫ in bal.horripilationē pati ilico extrahēdus est:ꝛ hoc dico de quolibet ephemerã pa.Cũ.n.qs patitur horripilatione in bal.ꝑ hoc cognoscitur ipsam febrē nō esse̾ ephemerã sed putridaꝫ:ꝛ hoc speciale signũ ad cognoscendũ ephemerã distingui a putrida.Cũ.n.eger se balneauerit ꝛ horripilatio nō supuenerit scias illã febrē esse̾ ephemerã:ꝛ tunc vomitus ꝓuocetur cũ adhuc mã fuerit in ore stōchi:a q̃ fumi resoluti inficiētes spũs iduxerint:vel si venter fuerit solutus si mã in fundo stōchi fuerit ꝛ vrina ꝓuocata fuerit ꝛ flebothomia etiam facta fuerit si fuerit oportunum ꝛ ordo diete obseruatus fuerit:ꝛ ordo etiaꝫ itrandi bal.ꝛ inungendi corp⁹sicut supius scriptũ est obseruat⁹cito curabit̃ q̃libet ephemera nec in putridã ꝯuertet̃. Si autē error in p̃dcis ꝯtingat:in fe.putridã vel in quotidianã vel in synocham ꝛ similes cito transibit.

Cura fcē ex dimissione bal.

¶ Or si aliqs hãc febrē patit̃ ꝓpterea qꝛ vsuꝫ bal.p̃termisit ꝛ nō balneat̃ vt ꝯsueuerat qđ scit̃ indicio pa.in bal.aq̃ tepide imittat̃ ꝛ multa aq̃ tepida sup cũ fundat̃ ꝛ corp⁹ ei⁹ fricet̃ ex furfure fe.cōib⁹ tritis pauco nitro insil' mistis:deide lauet̃ bñ ex dcã aq̃ ꝛ abstergat̃ ei⁹corp⁹ ꝛ ponat̃ in lecto:ꝛ nutriat̃ ex cibis facilis digōnis ꝛ cibis extinguētib⁹ calorē:ꝛ vinũ claꝝ albũ valde subtile sibi exhibeat̃ in potu die sequēti si nō liberat⁹ fuerit balneet̃ ꝛ p̃dcō regimine regat̃.

Cura fcē a siti.

¶ Or si multam sitim habuerit vel siquis hanc fe.ꝑꝑ sitim habuerit dent̃ extinguētia sitim in cap.de siti dcã. In bal. aq̃ tepide mittat̃.ptisana ordei ꝛ ēt aqua frigida cum çucharo det̃;aq̃ ēt frida detur:ꝛ nutriatur ex cibis humectãtibus ꝛ fridis:a labore abstineat.

Cura fcē a fluxu.

¶ Or si aliqs hanc febrē patitur ꝑꝑ dysenteriaꝫ quã hꝫ vel fluxũ vētris aut vomitũ vel thenasmonē:succurratur p̃dictis egritudinib⁹ ꝛ curet̃ ꝭm ꝙ in ꝓprys capl'is dcm̃ est.

Cura fcē a rheumatismo ꝛc.

¶ Si vo patiatur qs hãc febrē ꝑꝑ rheumatismũ seu coriçã ꝛ tussim ꝛ sil'ia:succurrēdũ est cito cum flōmia vel vētosis ꝭm Rasim:pect⁹ coꝝ mollificet̃ ꝛ tussis: ꝛ rheumatismus sedetur ꝭm ꝙ in ꝓprys capl'is dcm̃ est.A carnib⁹ ꝛ vino oino abstineãt ptisanam farinã ordei lac amygda.ꝛ silia comedat Cũqꝫ feb.qeuerit in bal.mittendus est ꝛ ordinatim paulati ad ꝯsueta trãseũdo:hꝰ.n.fe.cũ ex hꝰ causis ꝓcedit ꝛ cura ei⁹ negligit̃ multoties in pleuresiꝫ ꝯuerti ꝯsueuit.

Cura fcē ab apãte.

¶ Cuꝫ vo hãc feb.qs patitur ꝑꝑ bubōes seu apata:qđ visu discernit̃:ꝛ est pulsus magn⁹ ꝛ velox:ēt spissus:vrina alba ꝛ cruda:facies rubea ꝛ iflata ꝛ in fine sudor aliqs:tũc infirmus ꝭm Rasim ex ꝑte ꝯ̃ria minuēdus est ꝛ loc⁹ ifrigidandus est:quēadmodũ de apostemate calido ostñsum est.bal. vo nullo mō igrediat̃ nec vinũ bibat donec illđ apostema sedet̃ ꝛ ei⁹ igneitas ꝛ ardor dep̃mat̃:soluat̃ vēter eoꝝ ꝛ calor eius nãlis mutatus in igneũ ad tēperiē reducat̃ cuꝫ his que in p̃cedētibus dcã sunt:ꝛ ex cibis fridis nutriat̃ ꝛ ipm apostema ad maturitatē ꝑducatur ꝛ pus extrhat̃. Maturato.n.apostemate ꝛ sanie extracta tollitur dolor ꝛ febris:qꝛ remota causa remouetur eius effectus. Nam idē dicit Hippo.in apho.Circa generationem sanici ꝛc̃.

¶ De ethica. Cap. III.

Ethica febris habitualis dr̃ ab ethi quod est habitudo:qꝛ corpori adueniēs in habitũ ꝯuerti ꝯsueuit:ꝛ hꝫ fieri diuersis de causis.Qñqꝫ.n.fit ex p̃cedētib⁹ fe.diuturnis ex pas.aic:vt ex longa ira:solicitudine:tristitia:nimio studio:ex nimio ieiunio:nimio coitu ex longo mēstrui vel hemorrhoida.fluxu.qñqꝫ fit ex precedēte phthisi pleuresi vel ꝑipleumonia:ꝛ h ab auctorib⁹ icurabilis reputat̃.

Spēs ethice tres. Signa pme spēi.

¶ Ethice g̃ tres sunt spēs p̃ma:scđa:ꝛ tertia.Pria spēs ethice fit ex ꝯsumptiōe hũiditatis ad regimē mēbroꝝ ab epate veniētis que nondũ est digesta nec dealbata nec mēbris assimilata:ꝛ vrina apparet citrina vel subcitria vel mediocriter tenuis:ꝛ mediocriter spissã cũ petaloidib⁹ resolutionibus ꝛ calor ꝯtinuus ꝛ leuis:ꝛ in volis manuũ ſꝑ est calor: sed minor post prandiũ q̃ꝫ ante:ꝛ hoc est familiare signũ in oi specie ethice:ꝛ alia signa cōia cōueniunt: adest tussicula modica membroꝝ ꝯsumatio ꝛ grauedo ꝛ in poris extensio oculoꝝ ꝯcauitas nariũ acumiē:ꝛ calor:vt dixi ꝯtinuus in volis manuũ ꝛ pedũ.Et hec signa magis intēdunt̃ si ad scđaꝫ spēm deuenerit ꝛ magis si ad tertiam.

Signa 2ᵉ spēi.

¶ Scđa spēs fit ex maiori humiditatis ꝯsumptiōe mēbroꝝ assimilate nec ex toto incorporate ex ꝑte digeste ꝛ ex ꝑte dealbate:cui⁹ signa sũt oia q̃ in p̃ma spē dcã sunt.sed fortiora ꝛ vehemētiora signa sũt in hac spē:vrina citrina vel subcitrina mediocriter tenuis vel mediocriter spissa:in q̃ apparēt crinoidales resolutiōes ꝛ supnatat ipsi vrine q̃daꝫ grassities vt tela aranee: vbi quã grassitiē Hipp.in ꝓnosticis vituperabilē appellat vbi dicit:grassities in vrina vt aranee tela vituperãda est:ꝛ hec spēs vix aut nunq̃ꝫ curat̃.

Signa 3ᵉ spēi.

¶ In tertia vo spē ethice ꝯsumitur ipsa humiditas tertia q̃ ex toto digesta ꝛ ex toto dealbata ꝛ fere vnũ cum mēbro:in qua vrina apparet ēt colore ꝛ substãtia oleaginosa cũ qbusdã atomis albis ꝛ rotundis in modũ ꝑui frusti carnis veniētis:in qua qñqꝫ oculi sũt valde ꝯcaui:tympora plana:nares valde acute ꝛ ꝯ̃cte:ꝛ facies fit terribilis ꝛ collũ valde gracile fit ꝛ valde subtile:ossa pectoris discooperiũtur:ita ꝙ ꝑñt oia visu ꝛ tactu cōputari: vox ēt fit rauca:ꝛ qñqꝫ exilis ꝛ debilis fit:ꝛ qñqꝫ vix audiuitur:pulsus fit valde debilis ꝛ subtilis:ꝛ totũ corp⁹ desiccatur:sic ꝙ nō vr̃ nisi corium ꝛ ossã:ꝛ ois pulchritudo ꝛ claritas corporis recedit:ꝛ venter attenuat̃ ꝛ dilatatur:sic ꝙ vr̃ quasi costis adherere:quasi nihil in eo vr̃ esse̾:cutis ēt si eleuetur

[Margin: Sig͡a ethice cuz putrida.]

uetur per se nõ residet. vltimo cadũt capilli ⁊ ꝯstringuntur
vngues: q̄ oĩa mortẽ ꝓpinquã ꝓnunciãt: ⁊ citius si flux⁹ vẽ
tris vel san. supuenerit. ¶ Cõtingit esse ethicã qñq; cũ pu
trida: qḋ cognoscit̃: q2 cessante typo pu. calor ethice leuis ꝑ
manet. ⁊ hec est valde difficilis ad curãdũ: q2 sicut dic̃ Gal.
Nihil est difficili⁹ ad curãdũ q̄z due egritudines ꝯrie sil' in
eodẽ tp̃e in corpe existẽtes. Nam si das aliqḋ euacuatiuuz
iuuas ad curationẽ putri. ⁊ ledis curationẽ ethice. si ecõuer
so nõ euacuas: sed circa restaurationẽ ĩfirmi insistas augu
mentatur putrida multũ lz ꝓficias ethice. Et ego quẽdã cu
raui hoc mõ cũ cibis ꝯueniẽtib⁹ ad restaurationẽ ꝑ plures
dies ip̃m nutriui ⁊ nãm ipsi⁹ fortificaui: q2 ait Gal. Nature
forti nihil est ĩpossibile. educit. n. saniez ꝑ mediũ ossis. Na
tura ꝟo fortificata leui lotura putridã mũdificaui. Et post
modũ ad ethice curã infrascriptã adhibui: ⁊ sic pa. ꝯualuit.

[Margin: Cura.]

¶ In oĩ itaq; sp̃e ethice lz tertia ĩcurabilis sit: ⁊ scḋa cum
difficultate curet̃. Primo ordinet̃ dicta: cũ dieta sit potissi
ma pars curatiõis. Comedãt ergo ethici pullos cuz farina
ordei coctos: ⁊ si carnẽ masticare nõ possint: si forte iaz ad
nimiã debilitatẽ deuenerint: p̄dictoꝝ pulloꝝ succus exhi
beat̃: lac amygdalaꝝ cũ penidys ⁊ dragagãto: lac asininũ ⁊
capraꝝ calidũ cũ ex vberib⁹ extractũ fuerit addito pauco
zucharo ⁊ mica panis vel sine ea quotidie sumant: ⁊ h̄ di
co si nõ multũ febricitauerint. Unde post assumptionẽ la
ctis vidẽdũ est si aeris attractio vrina ⁊ alia accidẽtia forti
ficentur: ⁊ tunc nõ damus ipsum lac: sed alia predicta ciba
ria vinũ claꝝ ⁊ odoriferꝝ cũ ptisana ordei optime lympha
tũ bibant. ¶ Syrupus optimus ⁊ expertus ethicis ⁊ ꝯsum
ptis. ℞. ordei mũdi pugillũ. j. se. cõiuz. ʒ. ij. succi ligritie ber
beris sebesten amygḋ. ʒ. v. se. mal. se. bõbacis: aã. ʒ. iij. vio. ʒ.
ß. ros. ʒ. j. se. feniculi petro. aã. ʒ. j. ß. fiat syrupus hoc modo.
Accipe q̄z plures testudies: ⁊ discinde eas ꝑ mẽbra ꝓiectis
capꝝ conchis: ⁊ cũ vino albo optimo ⁊ pauco sale ablue eas
bene. deinde coquant̃ optime in aqua sic q̄ caro ab ossib⁹
separet̃ ⁊ oẽs res predicte addant̃: ⁊ sit os olle taliter obtu
ratum q̄ fumus respirare nõ possit: ⁊ addito zucharo q̄z^m
sufficit fiat syrup⁹ q̊ vtat̃ quotidie: q2 mirabiliter restaurat
phthisicos a ꝯsumptiõe. Itez comedãt ipsas testudines co
ctas cũ ordeo mũdo quotidie. ¶ Alius syrupus ad ethicaz
optimus fit ex aq̄ decoc. pimpinelle lingue canis: dragagã
ti: ⁊ ordei mũdi addito zucharo q̄ztũ sufficit. ¶ Alius syru
pus ad ethicã bonus. ℞. ca. ve. scolopẽdrie: epatice: pimpi
nelle: buglosse: floꝝ boraginis: aã. M. j. corticis citri. ʒ. j. se
bestẽ. xl. nũero: ligri. mũde. ʒ. j. sandalo. al. ⁊ rub. se. cydonio
rũ: portula. se. papaueris albi: gumi dragagãti: passulaꝝ: aã.
ʒ. ß. ros. spody: aã. ʒ. iij. gumi arabici: berberis: se. cõium se.
bõbacis: crassule: testicu. viriḋ. satyriõis: aã. ʒ ß. iuiube. xxv.
se. fenugreci. ʒ. ß. zuchari q̄ztũ sufficit ⁊ ꝓpe finẽ decoc. isti⁹
syrupi ĩponat̃ in ea de bona aq̄ ros. al. in bõa q̄ztitate ⁊ vtan
tur eo quotidie ethici: q2 hic syrupus cõpositus fuit a magi
stro meo ⁊ expertus in hac cã.

[Margin: Syrup⁹ ḋ cucurbitis]

¶ Syrupus ẽt de cucur. bo
nus est ethicis q̄ sic fit: cucurbitas virides in pasta inuolue
⁊ in furno decoqui facias ⁊ aquã cũ manibus exprime: in q̄
gumi arabici dragagãti: se. mal. lactuce: bõbacis: cydonioꝝ
papaueris al. ⁊ sandal. alb. ⁊ ru. ros. aã. fac bullire: ⁊ addito
zucharo fiat syrup⁹.

[Margin: Syrup⁹ ḋ psillio.]

¶ Syrupus de psillio q̄ fit h̄ mõ op
timus in hac cã est. ℞. sandal. alb. ⁊ ru. ros. dragagãti: gumi
arabici: aã. ʒ. j. ß. spody se. portula. lactuce se. cõiuz: aã. ʒ. iij.
psilly in petia lini ligati. ʒ. ij. oĩa in syrupo ro. bul. addita aq̄
⁊ iterꝝ vltimo addito zucharo q̄ztum sufficit fiat syrupus
⁊ cũ coctũ fuerit aromatizet̃ cũ. ʒ. ij. cãphore: ⁊ detur cũ pti
sana. ⁊ si fluxus vẽtris supuenerit det̃ cũ aqua decoc. gumi
arabici dragagãti: ⁊ fiant remedia in cap̃lo de fluxu vẽtris
seu liẽteria dcã. ¶ Electuariũ ad restaurationẽ humiditati
pro ethicis phthisicis ⁊ ꝯsumptis ex quacunq; cã fuerit op
timũ ⁊ expertũ. ℞. rose zuchari: aã. ʒ. iiij. dragagãti: gumi
arabici: aã. ʒ. ij. sandaloꝝ alboꝝ ⁊ ru. aã. ʒ. vij. se. papaueris
al. ʒ. j. ß. succi ligritie amili se. portulace scariole spody: aã.
ʒ. ß. gariofiloꝝ. ʒ. iiij. cinamomi. ʒ. j zinziberis storacis: aã. ʒ.
ij. croci. ʒ. j. peniḋ. ʒ. ij. se. cõium. ʒ. j. ß. se. cydonioꝝ. ʒ. iij. ami
di cãdi: sebestẽ: aã. ʒ. j. se. mal. viol. aã. ʒ. ij. ꝯfice cuz syrupo
ros. in quo sit de bona aqua ros. ⁊ sumatur de eo ad q̄ztitatẽ
nucis grosse mane ⁊ sero.

[Margin: Diapapa.]

¶ Electuariũ ꝟo qḋ dicit̃ diapa
pauer est optimũ in hac causa. ℞. succi ligritie draganti:
gumi arabici: aã. ʒ. x. se. papaueris al. amygdalaꝝ: amidi: se.
cydonioꝝ portulace ro. aã. ʒ. xx. se. cõium lactuce mal. bom
bacis sang. drac. aã. ʒ. ij. Syrupus rosatus ẽt sepe si non fe
bricitauerit multũ q̄ztuz sufficit detur vt est dictũ. ¶ Aliḋ
electuariũ optimũ ad ethicã. ℞. se. papaue. albi pinearum
peniḋ. gumi arabici: dragagãti: aã. ʒ. v. ligni aloes cinamo
mi masti. se. cõium mundoꝝ se. cydonioꝝ sanguinis draco
nis: aã. ʒ. iij. syrupi rosa. q̄ztum sufficit. ¶ Or si fluxus ven
tris supuenerit detur syrup⁹ ꝯstrictiuus in cap̃lo de dysen
teria positus. ¶ Trocisci ẽt de spodio ⁊ trocisci de cãpho
ra: quos ponit Almãsor in cap̃lo de ethica ꝓpinentur ⁊ alia
remedia ꝯstringẽtia in capi. de dysenteria dicta si hec non
sufficiãt. ¶ Caueãt sibi ethici a salsis frixis acetosis: ⁊ etiã
ab ira tristitia ⁊ a coitu maxime: ⁊ ab omnibus cibarys in
digestibilibus q̄ztum plus possunt. Sint semꝑ in gaudio ⁊
letitia toto posse: instrumenta musicalia audiant ⁊ coreas ⁊
ludos in quibus delectantur quotidie videant. Et hec de
ethicis dicta sufficiant.

ADditiones. Quidã iuuenis videbat̃
ethicus ḋ quo medicus
ꝯsiderauit q̄ patiebat̃ siccitatẽ epatis qui est
vsus syrupo viola. ⁊ aqua ordei per multum
tp̃s ⁊ vnctione olei viol. suꝑ epar ⁊ dieta frigi
da ⁊ sanus factus est.

[Margin: Syrupi mirabiles]

¶ Syrupus mirabilis: accipe testu
dines que reperiũt̃ in nemore vel loco testudinum puras
carnes. Et si nõ habes: accipe cerebella caponũ ⁊ lauentur
cũ vino ⁊ aqua ⁊ ponant̃ in olla rudi plena aq̄: prius tamen
in mortario ꝯquassẽt̃: ⁊ cũ illis admisceant̃ liquiritie ⁊ suc
cis eius ros. dragagãti: gumi arabi: aã. ʒ. j. ß. se. papaue. alb.
se. portula. lactuce: amidi: aã. ʒ. ß. se. cucur. melonum cucu. ci
trulli: aã. ʒ. ß. se. mal. viol. aã. ʒ. ij. spody. ʒ. ij. ordei lib. ß. pe
nidi. ʒ. ß. se. bombacis: cydonioꝝ: aã. ʒ. iij. pineaꝝ amygda.
vuaꝝ passulaꝝ sebesten berberis: aã. ʒ. ij. ß. ponant̃ in olla
⁊ os cuz pasta ⁊ argilla obturet̃ ne fumus exeat: ⁊ decoque
ad ꝯsumptionẽ tertie partis: colentur inter duos baculos
per pãnuz ⁊ late admisceat̃ zuchaꝝ ⁊ syrupizet̃ ⁊ de hoc
q̄ztum testa oui capit: sumat cũ tribus partibus aque tepi.
vel aque ordei. ¶ Syrupus mirabilis ad ethicã. ℞. florũ
boraginis: se. lactuce gnqueneruie crassule testiculoꝝ viri
dium satyriõis: aã. partes. ij. se. portulace: basiliconis: se. pa
paue. mal. aã. ptes. iiij. se. cydonioꝝ bombacis mundi: mal.
aã. ʒ. j. iuiube: sebestẽ: aã. xxv. cucur. mũde. ʒ. ij. se. fenugreci:
ʒ. j. ⁊ ß. spody berberis sand. al. ⁊ ru. gumi draganti: gumi
ara. ro. aã. ʒ. j. viol. ʒ. vj. prunoꝝ coctorum. xxv. ⁊ h̄ duo ad
dantur si non fuerit fluxus ventris: ⁊ si fuerit non ponant̃.
Et ponãtur omnia predicta in aqua ros. ⁊ addito zucharo
optimo fiat syrupus ⁊ cuz pauca camphora aromatizetur.
¶ Syrupus optimus ethicis ꝯfortatiuus restaurans subti
lem humiditatẽ ꝯferens his q̄ sunt desiccati: ⁊ facti sũt ma
cilenti. ℞. succi boraginis depurati lib. iiij. bul. in eo florũ
boraginis: floꝝ rorismarini se. bombacis sandaloꝝ citrino
rum berberum rosa. capreoloꝝ vitis: aã. ʒ. ß. se. basiliconis
ʒ. ij. zuchari q̄ztum sufficit ⁊ ponatur in fine decoct. ipsius
musci: ambre: aã. ℈. j. ⁊ det̃ in potu quotidie mane meridie
⁊ sero: qm̃ est mirabile.

[Margin: Clystere.]

¶ Clystere s̄m serap̃. cap. de ethi.
humectãs ⁊ impinguans corpus ⁊ ꝯpetit multum ethicis.

Accipe caput arietis ꝛ pedes eius ꝛ ꝯtundanꝰ ꝛ ꝓyciant in
olla limpida ꝛ fundat̃ sup illud aque q̃tum sufficit tritici ꝛ
ordei mũdi: aã. pugillũ vnũ aneti: camo. aã. ℥. j. passularum
absq̃ nucleis suis. ℥. j. ficuũ numero. x. coquãt tñ donec ad
tertiam ptem redeãt ꝛ colent̃: ꝛ sumãt ex hac decoc. colata
lib. ß. butyri vaccini. ℥. j. olei sisamini. ℥. ij olei ꝺ been. ℥. ß. mi
sce totũ ꝛ clysteriça semel in trib⁹ dieb⁹: ꝛ sic fiat donec cor
pus humectet̃ ꝛ ĩpinguet̃. Renes ꝛ totum corpus in nocte
vngant̃ ex oleo masticino vel ro. cũ cera al. mista ꝛ sorbeat
in mane vitellũ oui: ꝛ parum vini insipidi: deinde ingredia
tur bal. ꝛ paruꝫ moretur in eo.

¶ De syncopi cardiaca ꝛ tremore cordis. Cap. IIII.

Quid sit syncopis ꝛ de causis.

Quoniam syncopis seu cardiaca plerũ
q̃ꝫ supuenit febricitantibus: lꝫ
etiã nõ febricitantib⁹ plerũq̃ꝫ supueniat: de ca
ad p̃sens tractare ꝓposui. ¶ Syncopis igit̃ vt
ait Gal. est defectus spũs in corde: ꝛ accidit ex
multis causis s̃m q̃ dicit Gal. in cõmẽto illius aphor. Qui
exoluunt̃ fortiter ꝛ frequẽter ꝛc. Dicit eñi ibidẽ q̃ hec ꝯdi
tio sine manifesta cã sit bene posita ibidẽ ab Hipp. dicit. n.
q̃ gdã stetit diu in bal. qꝺ nõ fuit calefactũ ex bonis lignis
ꝛ sic syncopiçauit. Femina quedã ẽt pas. matricis molesta
ta syncopiçauit seu exoluta est: ꝛ hoc non fuit in his causa
subite mortis que fecit eos syncopiçare. Syncopis ꝛ exolu
tio ꝛ lipothomia idẽ significãt. sũt. n. noĩa sinonyma. ¶ Fit
ergo syncop. ꝑ fluxũ san. ꝑ nares vel ꝑ hemorrhoidã vel ꝑ
mẽstrua vl̃ ex nimio fluxu vẽtris vel ex vomitu nimio aut
ex retentiõe mẽstruoꝝ vel hemorrhoidaꝝ antiquaꝝ. Acci
dit ẽt ꝓꝑ nimiũ studiũ ꝛ illis qui molestationibus epatis ꝛ
stõchi ĩfestantur ꝛ ex suffocatione matricis. Accidit ẽt syn
copis ex pas. aĩe vt ex nimio gaudio: tristitia: timore: ꝛ ita ꝓ
pter nimiũ gaudiũ fit tanta cordis dilatatio: q̃ totus calor
naturalis expirat ꝛ exit ꝺ capsula cordis ꝛ sic subito gs mo
ritur. Et sic mortua est quedã dñа in lombardia: cuius fili⁹
ꝑegre paruus iuit ꝑ mundũ: quẽ mater credens fuisse mor
tuum ĩfra. xx. annos reuersus est ad matrẽ. Episcop⁹ vnius
magni epatus fuit de quo mater intiũ gauisa est q̃ syncopi
çauit: ꝛ mortua est. Unde Gal. cũ de patria sua paup ꝛ exul
exiuisset cũ redyt ad patriã iussit patrem ꝛ matrem certos
fieri q̃ redibat: ꝛ timẽs ne ꝓꝑ nimiũ gaudiũ syncopiçarẽt
misit ꝑ alium nunciũ q̃ de quodã ponte descẽdẽs fregerat
sibi crus: ꝛ sic tristitia secuta obstetit ne alter eoꝝ syncopi
çaret de gaudio. Aliqñ ẽt ꝓpter nimiũ timorẽ fit tanta cor
dis ꝯstrictio q̃ subito gs morit̃. Simil̃r accidit ꝓꝑ nimiaꝫ
irã ꝛ tristitiã. Itẽ in feb. multis multoties supuẽit syncopis
Itẽ si gs itret ꝛ moret̃ in bal. qꝺ calefactũ fuit ex lignis ve
nenosis põt subito syncopiçare ꝛ mori. Nã calor ignis infi
cit aquã ꝛ aqua infecta inficit aerẽ: ꝛ aer infectus cũ attra

Ligna venenosa.

hit̃ per os subito vadẽs ad cor põt ĩducere syncopim: post
mortẽ sua venenositate. ¶ Ligna aũt que maxie venenosa
sunt s̃m Mag. meũ sunt arbores habentes radices q̃ stant
supra cauernas serpentũ ꝛ alioꝝ aĩalium venenosoꝝ aut q̃
diu steterunt in locis putridis ꝛ fetidis: ꝛ hec habent vene
nositatem nõ ꝓpriam sed acq̃sitã: aut sunt quedã lingua q̃
sũt a tota specie venenosa: sicut est quoddã lignuꝫ qꝺ dicit̃
laudrũ qꝺ in sardinia ꝛ in cicilia ꝛ in partib⁹ marinis ꝛ insu
lis maris ꝛ in pluribus alys locis reperit̃: ꝛ est sil̃e illud li
gnum lauro: ꝛ similes frondes hꝫ: de quo gdaꝫ hoĩes in na
ui existentes fecerũt veru cũ ꝑuenerũt ad quãdam insulaꝫ
vbi erat satis de illo ligno: ꝛ in ipso assauerũt carnes: de q
bus quotquot comederũt mortui statim sunt. Et est herba
quedã que dr̃ thorax que est venenosa a tota specie. Et est
quedã alia herba que dr̃ napellus que est venenosa ꝛ mul

Signa.

ta alia reperiunt̃. ¶ Signa ꝟo syncopis sunt hec. cadit pa.
subito quasi mortuus vel inuoluntarius supra terrã vel le
uium: ꝛ si ponas sibi manũ sup ꝑtes adiacẽtes cordi: nimia
anxietas adest frequẽtia spũs ꝛ pulsus ꝛ dispositio caloris:
aliqñ priuatio selle ꝛ vrine: ꝛ cũ pa. incipit surgere parũ: in
cipit vrinare ꝛ assellare. Fit ẽt hec pas. ex hũore aliq̃ aduna
to in capsula cordis q̃ si sit calidus adest tremor cordis: ca
lor ꝛ sitis ꝛ pulsus frequens ꝛ anhelitus altus. Si frigidus
adest tremor cordis: pulsus rarus: tristitia: pigritia absq̃ si

Cura.

ti. ¶ Si itaq̃ꝫ sanguis fuerit in cã fiat minutio ꝺ cardiaca.
Si cholera vel flegma vel melãcholia in cã fuerit purget̃
sicut in capi. de dolore capitis ex eisdẽ causis facto dictum
est. Si ꝓꝑ plenitudineꝫ cibi ꝛ potus fuerit hec pas. ꝓuocet̃
vomitus cũ vomitiuo Nicolai vel patriarche vel aliquo si
mili in cap. de vomitu scripto. si ꝓꝑ tristitiam ꝛ timorẽ fue
rit inducat̃ gaudiũ ꝛ letitia ꝛ instrumenta musicalia coraꝫ
eis constituant̃. Si ꝓꝑ nimiũ fuerit gaudiũ inducat̃ aliqua
cogitatio vel dolor aligs ꝓnunciet̃ vt de amissione aliq̃rũ
pecuniaꝝ maxime vel de ꝑcussione alicui⁹ parẽtis: sicut fe
cit Gal. patri vt dictũ est. Si ex nimio fluxu san. menstruo
ruꝫ nariũ vel similiũ supradcõꝝ curent̃ p̃dicte pas. sicut in
ꝓprys capitulis dictũ est ꝛ dicet̃. Et cibaria nutritiua ꝛ ele
cta ꝛ boni san. generatiua ꝛ restauratiua in precedenti cap.
dcã dentur. ¶ His itaq̃ꝫ dictis ad spãles curas syncop. seu
cardiace veniamus. In ipso casu cum gs syncopiçat statiꝫ
cum aqua ros. vel cum aqua frigida simplici in visu ipsius
aspergatur: ꝛ pedes: ꝛ manus: ꝛ nares ipsius fricentur cum
petia paꝝ infusa in aqua ros. Item storax calamita in opti
mo vino ĩ olla rudi bul. ꝛ pa. per os ꝛ nares fumũ recipiat.
Item fac pa. fumũ recipere ex assafetida sup carbones po
sita per os ꝛ nares. Et si ho⁹ fumuꝫ abhorreat spes boni est.
Item des in potu modicũ boni vini lymphati cum aq̃ ros.
optima ꝛ odorifera. Nihil. n. ĩmediatius ꝯfortat cor homi
nis q̃ꝫ vinũ in modica q̃titate sumptũ: ꝛ ex illo vino lauen
tur testiculi in viris: ꝛ pudibũda in mulieribus: ꝛ petia lini
infusa in aqua rosa. sup cor apponatur: qꝺ est tribus digitis
sub assella sinistra: deinde remota petia hoc empl̃m in pre
dicto loco supra cor apponatur vbi steterit predicta petia.
℞. san. al. ꝛ rub. aã. ℨ. quartj. ros. ℨ. ß. coral. al. ꝛ ru. aã. ℨ. ij. ma
cis. ℨ. iij. musci. ℈. ij. panis biscocti torrefacti ꝛ in optimo vi
no infusi. ℨ. ß. maiorane. ℨ. iij. ꝯfice cuꝫ aq̃ ros. ꝛ succo buglos
se ꝛ apponatur supra cor. Et hec oĩa predicta debẽt fieri in
ipso ĩpetu: cum gs syncopiçauit ꝛ postea purget̃ humor s̃ꝫ
scriptum modum qui fuerit in causa. ¶ Syrupus optim⁹
in syncopi ꝛ cardiaca ẽt si fuerit cum fe. ℞. succi boraginis
succi buglosse ꝛ endiuie omniũ depuratoꝝ: aã. ℥. iij. coral.
al. ꝛ ru. lignial. aã. ℨ. iij. margaritaꝝ: been al. ꝛ ru. aã. ℨ. ij. ß.
rosarum. ℨ. ß. macis. ℈. ij. oĩa pulueriçata in sacculo lini po
nant̃: ꝛ addita lib. ß. aque ros. succis predictis bul. ꝛ addito
çucharo fiat syrupus ꝛ adde ibi parũ camphore. ¶ Itẽꝫ
dentur trocisci etiam in hac causa experti. ℞. spody. ℨ. iij.
lignialo. gallie muscate: aã. ℨ. ij. cardamomi gariofi. aã. ℨ. ß.
camphore. ℈. ß. maxime si sit febricitãs: ꝛ nõ apponas ibi
tunc gariofi. corallo al. ꝛ ru. been. aã. ℨ. j. terant̃ omnia ꝛ cuꝫ
succo buglosse confice ꝛ detur vnus ex istis trociscis distẽ
peratus cum frigida si febricitauerit. si non cũ vino odori
fero. ¶ Item si nõ febricitauerit detur diamuscum maius:
detur pliris arcoticon diambra vel electuarium Io. dama
sceni de gẽmis: quod ponit̃ in antidotario Mesue in hac
causa ꝓbatum. Item odorifera ꝛ aromatica naribus appo
nant̃: ꝛ cum ipsis sternutatio ꝓuocet̃ sicut sunt ambra: mu
scus ꝛ similia. bal. etiam ex herbis odoriferis huic pas. vti
lia sunt si sine feb. fuerit. ¶ Syrupus mag. mei ad cardia
cam ꝛ syncopim ꝛ tremorem cordis optimus. ℞. foliorum
buglosse exiccatoꝝ ro. fol. oçimi: cicerum: capil. ve. gariofi
late: aã. ℨ. iij. granoꝝ cydonioꝝ incisoꝝ. ℨ. viij. mandragore
frustum vnum paruũ in quo sunt herbe: ꝛ radices: hec om
nia in

nia in.xv.lib.aque bul.donec tertia pars remaneat:⁊ colet̃
⁊ adde colature vini boni greci vel alterius boni lib.viij.
mellis al.dispumati lib.ix.⁊ in eis bulliant spẽs iste in sac/
culo lineo posite. ℞.karabe trite serici crudi ⁊ icisi lapidis
lazuli loti çedoarie nucismus.doronici:been al.⁊ ru.marga
ritaꝝ:spody berberis:lignial'.bõi ⁊ crudi:masti. thuris:aã.
ʒ.j.hec oĩa puluerizata ĩ sacculo lini posita in p̃dcõ syrupo
bul.vsq; ad ꝑfectã decoctio.⁊ cum fuerit prope decoc.aro/
matizet̃ cum.ʒ.j.musci boni ⁊.ʒ j ß. camphore ⁊ vtatur eo
quotidie. ¶ Item vtant̃ istis troci. ℞.masti.spice xilobal.
cinamomi:gariof.nucismus.cubebe:cardamomi:ma.⁊ mi.
corticis citri oium:aã.ʒ.ß.musci.℈.ß.ꝯfice cuz vino optio.
¶ Si febricitauerint dietent̃ vt ĩferiꝰ dicã. Si nõ:carnes
gallinaꝝ:phasianoꝝ:ꝑdicũ:pulloꝝ colũboꝝ : capreoloꝝ:
⁊ similiũ assãtoꝝ cuz salsis hꝰ comedãt assetur mica panis
supra prunas ⁊ in aceto ĩfundatur ⁊ terat̃ ⁊ pul. cinamomi
macis:nucismus.gario.addat̃:⁊ oĩa simul cũ aceto ⁊ modi/
ca aq̃ ro.in pignato nouo bul.⁊ cũ predictis carnibꝰ dent̃.
Alia salsa.rosma.sansucus ⁊ mẽtha terant̃:⁊ cũ cinamomo
gariofi.⁊ mica panis in aceto ĩfusa ⁊ cuz aceto distẽperata
des cũ dcis carnibꝰ:loco ẽt aceti põt poni succus citrangu/
loꝝ lymoncelloꝝ ⁊ limonũ:qd̃ melius est.vinuz odoriferꝝ
bibãt modicũ lymphatũ:⁊ hoc dico si non febricitauerint:
pisces etiam de locis petrosis:qñq; possunt comedere.

¶ De pleuresi. Cap. V.

PLeuresis est apa nascens in pelliculis costaꝝ ⁊ lacertorum iter co/
stas existẽtibꝰ. Fit itaq; hoc apa qñq; in vela/
mine costaꝝ : qñq; in lacertis inter costas ⁊ in
diafregmate. ¶ Ad cuius euidẽtiã notãdum
est ꝙ pectus ex.xxiiij.costis cõpositũ est inter q̃s costas
sunt lacerti q faciũt ad ꝯstringendũ.Aliq alij ad dilatãduz
ꝑꝑ attractionẽ aeris ⁊ furculoꝝ ⁊ supfluitatũ expulsionez:
⁊ qñq; velamen est cooperiẽs ipsas costas. Unde fit qñq;
ip̃m apostema in velamine distinguẽte:⁊ tũc dĩ vera.qñq;
in lacertis iter costas exñtibus:qñq; in pãniculo cooperiẽ/
te ⁊ tegẽte costas:⁊ tũc in sinistro latere vel dextro ⁊ nõ ve
ra dĩ. ¶ Signa ergo pleuresis sunt hec:ꝙ fit ex ca.⁊ hu. ⁊
adest fe.indeficiẽs ꝑꝑ vicinitatẽ cordis:adest dolor pungi
tiuus ꝑꝑ pãniculositatẽ ⁊ sensibilitatẽ mẽbri q dolor aliqñ
sentit̃ in p̃ncipio:aliqñ ꝟo nõ nisi cũ mouet̃ ad tussiz.sicut
dicit Gal.in expositiõe cano.pleuresis sup regimine acuto/
rũ. Tertium signũ est ꝯstrictio anhelitus ⁊ paruitas ꝯñtie
eiꝰ:⁊ hoc accidit ꝑꝑ coarctationẽ factã ab epate. Quartũ si
gnũ est pulsus serinus:cuius cã est diuersitas que augumẽ/
tatur ꝑꝑ statũ egritudinis ⁊ debilitatẽ virtutis. Quintũ si/
gnũ est tussis in p̃ncipio:qñq; sicca:qñq; nõ:deinde cũ spu/
to. Tussis qñq; accidit:q2 pulmo ledit̃ ex vicinitate apatis.
Et q2 resudat iam tũc resoluit̃ qd̃ collectum est cuz sputo.
¶ Et q2 hꝰ apa assimilat̃ apati epatis ꝑ hec signa. Primo
ponã dr̃iam in vtroq;:deinde signa vere ⁊ nõ vere pleure/
sis assignabo. Nã in apate epatis pulsus apparet vndosis
⁊ nõ serinus:vt in pleuresi. Itẽ in apate est dolor aggraua/
tiuus ⁊ nõ pũgitiuꝰ vt in pleuresi : ⁊ hoc rõne epatis qd̃ est
ꝑue sensibilitatis. Itẽ in hꝰ apate est tussis sine sputo ⁊ cuz
screat adest ibi ꝯstrictio anhelitꝰ nõ vehemẽs valdẽ: s3 qñq;
est modus ordinatꝰ ex espiratiõe ⁊ inspiratiõe. Itẽ nota ꝙ
est tãta vehemẽtia fe.q̃ta ĩ pleuresi:adest citrinitas faciei
in hꝰ apate:vrina grossa valde:nigredo lingue:egõ sangui/
nolẽta:qñq; silis loture carnis ꝑꝑ debilitatẽ v̾tutis. ¶ Dif
ferẽtias iter verã pleuresim ⁊ nõ verã:hec nota. Uere pleu
resis q̃ fit in velamine tegẽte costas dolor hꝰ nõ ascẽdit ad
ossa pectoris sed plus ascendit ad mamillas. Cũ ꝟo in dia/
fragmate est pleuresis dolor ascẽdit ad ossa pectoris ⁊ sepi
us accidit ꝑmistio rõnis. Cũ ꝟo est in velamine tegẽte co/
stas:tũc nunq̃ vel raro accidit mistio rõnis. Et ulla signa q̃
diximus nõ sũt tãte fortitudinis cũ vehemẽtia in pleuresi
q̃ fit in velamine sicut qñ fit ĩ alijs locis. Si ꝟo fuerit pleu
resis in pãniculo iter costas apparet tumor extra. Item vt
plurimũ ꝯuertit̃ ad saniẽ cũ exit exteriꝰ ꝑ viã crisis:⁊ inte/
rius ꝑ viã synthomatũ. Itẽ si solũ digito paꝝ tãgatur locꝰ
mirabil'r dolet cũ sit apa in supficie natũ. Itez feb.⁊ alia si/
gna q̃ diximꝰ lẽtissima sunt. Qñq; aũt vera ⁊ nõ vera pleu
resis nõ distinguit̃ penes mẽbꝝ sed penes mãm:⁊ tunc dĩ
vera qñ est ex cholera vel san.cholerico. Non vera qñ est
ex flegmate vel mel'ia. ¶ Signa vere pleuresis ex sangui
ne sũt vrina a medio ĩferius ru. seu subru. ⁊ spissa ⁊ superiꝰ
cũ appositione manꝰ liuet ⁊ obũbrata vĩ tussis modica spu
tuz sanguineũ vel subsanguineũ in excreando emittit̃ mul
tũ:oris dulcedo:dolor ꝯtinuus:sitis modica venaꝝ plenitu
do:pulsus velox ⁊ plenus dieta ca.⁊ humida p̃cedens etas
tp̃s ⁊ regio in hoc ꝯuenientia magis certificant. ¶ Signa
vere pleuresis q̃ fit ex cholera vel san. cholerico sũt fortio/
ra q̃ p̃dcã:q2 adest idẽ dolor lateris pũgitiuus ꝑꝑ pãnicu/
lositatẽ ⁊ sensibilitatẽ mẽbri:⁊ est q2 cholera est hũor val/
de pũgitiuus ⁊ mordicatiuꝰ q dolor aliqñ ab ipso p̃ncipio
sentit̃:aliqñ nõ nisi cũ mouet̃ ad tussim adest strictura an/
helitus sputũ citrinũ ⁊ tenue ⁊ angustiose attrahũt anheli/
tum:adest sitis fe.indeficiẽs oris amaritudo:pulsus velox
⁊ acutus:vrina citrina ⁊ tenuis mediocriter ꝑꝑ cho.q̃ h3 at/
tenuare dieta p̃cedẽs ca.⁊ sicca:etas:regio.⁊ tp̃s anni in hoc
ꝯuenientia magis certificant. ¶ Si ꝟo de flegmate fuerit
pleuresis nõ vera dĩ.cuiꝰ signa sunt hec:adest dolor aggra/
uatiuus ⁊ nõ ita vehemẽs sicut in p̃dcis neq; ita pũgitiuus
oris ĩsipiditas fe.remissior q̃ in p̃dcis:sputũ subalbidum :
pulsus tardus ⁊ plenus:vrina in p̃ncipio pallida ad spissitu
dinẽ tẽdẽs ⁊ circa statũ subrufa ⁊ in supficie liuida. ¶ Si
gna ꝟo eiꝰ pleuresis q̃ fit ex mel'ia:que nõ vera dĩ seu me/
lãcholico sanguĩe fcã sunt hec dolor lateris põderosus:spu
tum tẽdẽs ad plũbeitatẽ ⁊ nigredinẽ vrina est subcineritia
vl' subnigra ad citrinitatẽ tendẽs ⁊ supius liuida.⁊ fe.adest
lenta. ¶ Itẽ nota ꝙ si pleureticus paꝝ tussiẽdo multũ ⁊ le
uiter excreat bonũ signũ ⁊ salubre est.si ꝟo non:malũ.⁊ si a
p̃ncipio vsq; ad.vj.vel.vij.dies sputũ sanguineũ vel putri/
dũ apparuerit virtute existẽte forti bonum signum ⁊ salu/
bre est. Si circa statũ ⁊ in fine iam virtute debili existente
pessimũ ⁊ malũ signum est. Item si vrina clara ⁊ nõ liuida
apparuerit malum signum est.

¶ Si itaq; pleuresis fuerit ex san.vel cholera curet̃ h mo/
do. Primo fiat calefactoriũ ex vitreo vase vel ereo ⁊ vesi/
ca porci plena aq̃ calida inuoluta in pãno lineo vel ex spõ/
gia marina in aq̃ cal'a. Nam calefactorio tali ĩcepto cuz sit
signũ si corpꝰ est repletum:curat̃ si mã est modica in mine
ra. Or si corpꝰ sit repletũ ⁊ mã sit cholerica siue sanguinea:
⁊ ẽt si paꝝ fuerit flegmatica vel melãcholica:virtus etasq;
ꝑmiserint:fiat flõmia de basilica quousq; sanguis in ꝯriũz
colorez mutet̃ vt saluet̃ dcm̃ Hippo. dicentis in regimine
acutoꝝ. Et si mã est in fluxu fiat ipsa minutio ꝑ ꝑtẽ opposi
tam ⁊ si mã fuerit multa ⁊ virtus fortis vsq; ad defectionẽ
ducas. Et spãliter qñ dolor descẽderit vsq; ad furculã:cõsi/
derãdo sꝑ si sufficiat egrotans:⁊ si fortis fuerit in virtute.
¶ Postea inungat̃ locus ex butyro ⁊ emplet̃ur ⁊ desuper
mal.bismal.brãca vrsina:⁊ hꝰ simul cocta ⁊ viol'.cãtabruz
in aq̃ decoctũ ⁊ empl'atũ vel se.mal.bismal.lini ⁊ fenugre.
terant̃ insimul ⁊ coquant̃ in aq̃:⁊ cũ eaꝝ viscositate misce
butyꝝ ⁊ oleũ viol'.⁊ ex vnguẽto inungatur locus:q2 mira/
biliter maturat ⁊ reprimit dolorẽ. Item empl'm factuz ex
floribꝰ camo.⁊ farina ordei cũ oleo ro.in principio aut in ꝓ
cessu cũ mel.⁊ butyro decoc.suppositũ multũ valet. Itẽ no
ta ꝙ nihil actu frigidum nec aliqd̃ repercussiuum debet su

Signa.

Differt ab apate epa tis.

Differt vera a nõ vera.

Signa de a sanguie.

Signa de a cholera.

Signa fcẽ a flegmate

Signa fcẽ a mel'ia.

Pronostica.

Cura sanguinee ⁊ cholerice.

Syrupus iuiubinus

perponi: sed calefactoria vnguenta et emplastra predicta. ¶ Item detur syrupus iuiubinus ad hoc vtilis qui. ℞. iuiubas. l. sebesten grana. xxv. ordei mundi pugillum vnum semi. coinz dragaganti se. mal. succi ligritie gumi arabici semi. portula. se. bombacis psilly papauc. al. ana. ʒ. ij. ca. ve. M. j. et in hyeme: specialiter si fuerit pleuresis non vera ex flegmate vel melancholia: appone in predicto syrupo hysopi. M. j. zucchari quantum sufficit detur cum aqua ordei mundi in qua zucchare cum penidiis mistum fuerit. ¶ Quod si multitudo humoris fuerit in causa euacuetur cum leui pharmaco post dies. vij. tutior tamen via est euacuare in principio per flomiam vsque ad syncopim si sufficiat egrotans: quia quosdam credimus multum purgare et parum purgamus et econuerso: et hec pluries accidit mulieribus et spaliter in quibusdam monachabus de ordine cisterciensi. Dedi. n. cuidam monache vice quadam pillas. xxxiiij. cochias bene acuitas cum scamonea et non assellauit nisi bis ex eis: et cuidam alteri dedi. vij. pillulas de supradictis et assellauit xx. In. x. igitur vel. xij. purgetur cum decoc. purgante choleram et sanguinem mundificante posita supra in principio huius libri in cap. de dolore capitis ex sanguine vel cholera facto: et antequam detur decoc. preparetur materia cum syrupo iuiubino suprascripto: et clysterizetur egrotans: si fuerit nimis constipatus aliquo lenitiuo clysteri vel aliquod suppositorium sibi imittatur. ¶ Eorum dieta sit ptisana ordei cum lacte amigd. panis furfuris colatum prunis sicca et elixa hos dentur: bibant aquam decoc. se. coinum tritorum ptisanam colatam: et syrupus etiam acetosus cum predictis ptisana seu aque dragaganti detur.

Cura flatice et melancholice.

¶ Quod si de flegmate et melancholico sanguine in autumno vel in vere vel in hyeme fuerit pleuresis: ignis de lignis siccis vel de prunis ante infirmum fiat. Item oximel factum tantum de sapa et melle detur: vel syrupus iuiubinus cum melle addito hysopo: milium calefactum in testa vel sartagine cum sale in sacculo supra locum apponatur: postea vero radices lily parum trite cum farina ordei coquantur et supra petiam extendantur et loco dolenti applicentur. Item se. mal. lini fenugreci in aqua decocta idem operantur. ¶ Item ficus sicce in aqua decocte et superposite post diem septimum apostema ipsum rumpunt. Idem facit catabrum cum vino et oleo distemperatum. Item clysteria suppositoria fiant conuenientia si fuerit oportunum. In octauo vel. x. vel. xij. die purgetur humor cum pillis ex assafe. fisileos et maratro in cap. de dolore capitis ex flegmate facto dictis: vel cum decoc. ibi scripta.

Si fuerit in sene.

¶ Quod si in sene fuerit hec pas. quod raro accidit. Nam vt dictum est supra. hec pas. plurimum fit de materia cala et in iuuenibus. Senes vero propter flegmatis abundantiam et fridam complexionem eorum pipleumonie mortis vitio condenantur: cui consonat illud dictum Hipp. plures ex his qui grandes sunt pipleumonica collectione depereunt: alij vero alijs collectionibus magis. Cum igitur in sene fuerit hoc apostema iam dictum: tunc inungatur locus sepe et sepius ex dialthea mista cum butyro et pellis leporina calefacta ad ignem desuper ponatur pat. stet iuxta ignem de lignis siccis vel de carbonibus. Item mal. bismal. branca vr. paritaria: flores camo. se. lini: et fenugreci cum axungia porcina veteri fortiter terantur et cum butyro oleo et vino insimul supra locum apostematis propter maturationem et eruptionem ipsius apostematis sepe et sepius apponantur. ¶ Syrupus etiam iste detur. ℞. hysopi: prassij: liquir. passularum sine nucleis: ana. ʒ. j. ficus siccas. xl. dragaganti. ʒ. ß. pinearum cum resina. ʒ. ij. radicum apy et feni. ana. ʒ j. ß. ordei mundi. p. j. confice cum melle dispumato: detur quotidie cum ptisana ca. et spaliter circa eruptionem apostematis. frumentum coctum vel cognatum cum lacte amigd. detur etiam diapenidion diairis diadragantum: lac amigd. et ptisana cocta: amidum panis detur: aquam bibant in qua dragagantum prassium ficus sicce et ordeum mundum cocta fuerint cum zucchabaro vel cum penidijs: vel cum syrupo suprascripto.

¶ De peripleumonia. Cap. VI.

Tractato de pleuresi: de peripleumonia videamus. Est ergo pipleumonia apostema quod fit de materia cholerica. Et dicitur a peri: quod est circum: et pulmon pulmo: quasi apostema circa pulmonem. Peripleumonia: alia vera: alia non. Vera est illa que fit de flegmate: non vera est illa que fit de alio humore. Et fit maxime hec pas. in vere et in fine hyemis. ¶ Cuius signa sunt hec: feb. continua: rubor faciei: et maxime sinistre maxille: dolor mamille sinistre vel spatule sinistre. Feb. in die modica: in nocte vero fortis et magis succensa. difficultas anhelitus cum tussi: vrina russa vel subrussa: vel charopos et per totum spissa a media regione supius distincte liuens cum quadam spuma continua et lucida. ¶ Et quandoque sputum sub sanguineum rubeum vel saniosum in principio eijciunt quod est optimum. si vero non: malum. Item si a primo die vsque ad tertium fluxus ventris superuenerit bonum. sed circa finem et statum pessimum. Item eius sputum proiectum supra carbones ardentes fetet. Item nota quod si pipleumonicus desideret vinum cum asperitate et nigredine lingue pessimum signum est mortale. Et etiam quia hec passio maxime fit in senibus et ita proiectis: iuxta illud Hippo. plures ex his qui grandes sunt pipleumonica collectione depereunt. ¶ Primo igitur in hac egritudine si corpus fuerit plectoricum: fiat minutio de vena pul. cuius situs est iuxta grabatum: vel de vena cardiaca vel basilica: et ignis de lignis siccis sine fumo vel carbonibus ardentibus coram pa. fiat vt aer artificialiter sit calidus: et detur postmodum quolibet die mane et sero de isto syrupo cum aqua decoc. ordei mundi dragaganti et amidi. ℞. hysopi eupatorij prassij marubij al. ana. M. ß. ligri. munde. ʒ. j. ß. ordei mundi pugillum. j. sebesten. xx. amigd. ʒ. ij. dragaganti. ʒ. j. mell. lib. j. zucchari lib. ß. ¶ Detur etiam ptisana colata cum zucchabaro et penidijs. ¶ Syrupus etiam iuiubinus in predicto cap. notatus datus optimus est. ¶ Colatura furfuris cognata cum amido et dragaganto detur. ¶ Item detur de isto medicamine ad quantitatem castanee: quod valet ad omnem tussim frigidam: quod. ℞. succi liquir. ʒ. j. sisami. ʒ. ß. se. lini torrefacti. ʒ. quartam. gumi arabi. et dragaganti: ana. ʒ. j. tertiam confice cum melle dispumato. Inungatur pectus cum butyro et dialthea. Item emplicetur postmodum cum mal. bismal. braca vr. simul mistis et sepe et sepius inoua. Item se. lini et fenugre. trita et calefacta et iposita vel cataplasmata valet. Aliud ad idem ℞. radicis sambuci trite seu corticum fabarum. Adde idem se. lini cum fenugreco decoctum vel catabrum in vino vel aqua decoc. et cataplasmata valent. Et omnia que dicta sunt in capi. de pleuresi in hac pas. conferunt: excepto syrupo acetoso qui in hac pas. non competit. ¶ Emplastrum optimum quod si supra pectus apponatur miro modo confert huic egritudini. ℞. succi nasturcij lib. ß. axungie porci. liquefacte. ʒ. ij. mellis dispumati lib. j. florum camo. ʒ. j. se. lini torrefacti. ʒ. ß. semi. fenugreci torrefacti. ʒ. ij. omnia terantur optime et insimul confice et emplastrum ex his omnibus factum tepidum pectori applicetur: quod est mirabile. ¶ Et si constipatus fuerit venter fiat ei aliquod leue suppositorium vel clystere lenitiuum seu mollificatiuum: teneat pillas sub lingua et paulatim eas transglutiat: quas in cap. de tussi posui. Dragagantum se. cydoniorum: succus liquiri. et se. coinum in aqua decocta cum zucchabaro et penidijs quandoque sumat.

Signa.

Pronosticatio.

Cura.

¶ De phthisi. Cap. VII.

Post tractatum de pipleumonia: de phthisi videamus. Phthisis quidem est consumptio spiritualis humiditatis corporis ex vlcere pulmonis proueniens. ¶ Fit igitur phthisis diuersis modis. Quandoque. n. fit ex humore frido vel ca. a capite distillante: qui diu repercutiens pulmonem cauat ipsum et facit ibi vlcus ad lapidis similitudinem: iuxta illud. Et durum lapidem gutta cadendo cauat. Fit etiam ex nimia siccitate arefaciente et desiccante ipsam pulmonis substantiam: qua

Cause.

pulmonis substātia arefacta ⁊ desiccata de facili rūpit̄. Fit
ēt ex saltu clamore pondere vel ꝑcussione ⁊ silib⁹. rūpit̄. n.
tūc aliq̄ vena in ipso pulmone: ⁊ tūc san. cū exit extra venas
⁊ locū nō habeat ꝓpriū vertit̄ in saniē: ⁊ sanies īficit ⁊ vlce-
rat pulmonē. vñ̄ Hipp. in aphoris. Ex sanguis sputo phthi-
sis ⁊ mors.

Signa.

¶ Signa igit̄ phthisis sunt hec. calor ꝯtinuus
ꝯm magis ⁊ minus in vol' manuū: acutior: sitis cū aspitate
lingue: colli gracilitas: ꝯstipatio vētris: toti⁹ corpis macilē-
tia: vnguiū ⁊ extremitatū ꝯsumptio: ⁊ ꝯcauitas oculoꝝ. Et
familiare signū ad hoc est dolor sinistre spatule vsq̄ ad hu-
meꝝ. potes ēt phthisicū hoc signo cognoscere. Fac ipm ore
apto fortiter anhelare: ⁊ si flat⁹ ei⁹ fetet scias ipm eē phthi-
sicum nisi h̄ fuerit a nā aut ꝑ alias cās in capitulo de feto-
re oris dcās. Et qd̄ certius signū est fac qd̄ dicit Hippo: in
aphoꝛ. videlꝫ fac phthisicū sup accēsos carbones expuere:
⁊ si odor illē q̄ cū sputo resoluit̄ fetet ꝓnūcia ipm eē phthi-
si. cū maxie si signa supdicta vel aliq̄ coꝝ cū hoc ꝯcordāt.

Pronostica.

¶ Itē nota ꝙ qñ phthisis fuerit ꝯfirmata vix aut nūq̄ cu-
rat̄: q̄ sanguis sputo saniei sputū in sanie sputo phthisis ⁊c̄.
sicut dicit Hippo. Et tūc distingue q̄ aut phthisis supuenit
iuuenib⁹ aut adolescētib⁹ ante. xl. annū: ⁊ hec vltra annum
portare non pōt: qm̄ infra annū interficiet: aut sanat̄ pa. in
termino anni: aut supuenit senib⁹ ⁊ vltra annū. xl. ⁊ in etate
ꝓuectis: ⁊ hec nō ita cito iterficit si beneficio medicine iuue-
tur. tñ sp est mortalis in q̄cūq̄ etate ꝓueniat si vsq̄ ad ꝯfir-
mationē ꝑuenerit. Et hec est rō q̄ si pulmo fuerit vlcerat⁹
ipsa ꝯlceratio nō pōt ꝯsolidari. ꝑ q̄ pulmo est ordiatus in
modū flabelli ⁊ aerē attrahit: ⁊ cor quotidie refrigerat: vñ
si cor nō recipet tale refrigerium mediāte coꝑatione pul-
monis: tāta eēt caliditas cordis ꝙ subito suffocaret̄ homo.
Cū ergo ipse pulmo vlceratus fuerit cū semꝑ sit in ꝯtinuo
motu nullā recipit medicinam: quā retinere possit: q̄ vlcus
suū ꝯsolidare possit. In vlcere. n. regritur ges ad hoc ꝙ cō-
solidet̄. Prio supponam⁹ ꝙ aliq̄ medicina sibi ꝑ os mitta-
tur: prius trāsit ꝑ tot vias anteq̄ ad ipm pulmonē ꝑueniat
ꝙ suā amittit vtutē: ⁊ ideo vlcus pulmonis quū ꝯfirmatū
fuerit ⁊ in phthisim ꝯuersum ꝯsolidationē nō recipiet. Itē
nota q̄ fluxus vētris vel casus capilloꝝ phthisicis supue-
niens signū ꝓximū morti est future ꝯm Hippo. in aphori.

Cura.

¶ Primo ḡ in via curatiōis hui⁹ egritudinis nota ꝙ nulla
minutio san. seu purgatio ꝑ medicinā aliq̄ ꝯpetit in phthi-
si nec ī ethica: vt ibi dictū est. ⁊ maxie coitus ⁊ nimiū ieiu-
niū in tīs egritudinibus sunt nociua. ⁊ cibaria desiccātia ⁊
ꝯsumptiua aut nimiū salsa. ¶ Curet̄ igit̄ phthisicus sic si
ꝯfirma⁹ fuerit in phthisi: accipiam⁹ ipm tanq̄ mortuū in
cura: ⁊ ꝓcedam⁹ in hunc modū. Si ex catarro phthisis ꝓ-
cessit q̄ꝑ signa ꝑcedentia manifeste dignoscit̄ ⁊ ꝑ relaxa-
tionē ⁊ stillationē palati ꝑ mucilaginū ⁊ sputoꝝ abūdātiā
ꝑ lachrymaꝝ effusionē ⁊ silia. Prio cū ex his causis ꝓces-
sit phthisis: itercipiam⁹ rheuma cū pillis de cynoglossa su-
peri⁹ in ca. de catarro dcis: ⁊ in ca. de tussi: vel cū aliq̄b⁹ alys
pillis rhuma restringētib⁹ in p̄dcis caplis dcis. Et iterū
aliq̄ dicā hic. Non. n. credo in vitiū nugatiōis icidere si vti-
lia sepi⁹: ⁊ sepe repetā. Pille ḡ ex croco myrrha thure opio
añ. distēꝑtis cū al. oui in modū orobi fcē si. v. vl'. vy. ex eis
sumant̄ vl vna post aliā sub lingua teneat̄ ⁊ trāsglutiatur
miro mō valēt. vel cū vadit dormitū si trāsglutiat tria gra-
na olibani miro mō rheuma restrigunt. ¶ Pille ēt fcē ex
gumi ara. amido in trocis. cū ptisana ordei spissa ꝯfice: ēt
in modū cieꝝ iformen̄t ⁊ sub lingua teneant̄ donec dissol-
uant̄. ⁊ fumꝰ ab eis resolut⁹ petat cerebꝝ postea trāsglutian-
tur. ¶ Det̄ t sibi d isto syrupo. ℞. prassij hysopi: añ. M.
j. iuiube sebsten: añ. gnquaginta. mellis lib. y. ⁊ det̄ sibi de
isto elario. ℞. ros. ʒ. ß. gumi arab. draga. farine fabaꝝ: añ. ʒ.
q̄rta. succi liqtic. ʒ. y. amigd. ⁊ pineaꝝ munda. añ. lib. ß. zuc-

chari lib. y. ¶ Dent̄ ēt sibi aq̄ faciētes screare si ipse screa-
re nō possit sicut est aq̄ hysopi cū melle vel aq̄ ficuū sicca-
rū aristo. rotū. ireos cū zucchаro ros. mista ⁊ silia q̄ in ca. d
screatiōe saniei seu empimate dcā sūt. si oportunū fuerit ex-
bibeant̄. ¶ Et si ꝯstipat⁹ fuerit vēter eius nō curo multū:
q̄ vt dixi supius ethicus ⁊ phthisic⁹ cū ad solutionē vētris
deuenerit cito morit̄. tñ si ꝑ plures dies steterit ꝙ nō assel-
lauerit ꝓuocet̄ assellatio cū aliquo suppositorio leui ex lar-
do vel aliquo clysteri leuissimo. ¶ Et si ad solonem deue-
nerit statī cū restrictiuis succurrere debem⁹: exhibēdo tro-
ciscos syrupos electuaria ⁊ hꝫ restrictiua q̄ in caplo de lie-
teria ⁊ dysenteria dicta sūt. Itē mittant̄ phthisici in bal. qd̄
in capi. de ethica dixi. ⁊ inungant̄ ex vnguēto qd̄ in ipso ca-
pi. scriptū est. ⁊ vtant̄ eadē dicta ⁊ eisdem el'arys vt ethici.
Lac ēt caprinū vel asininū in q̊ chalybs vel lapis ignit⁹ sit
extinctus det̄. Et cibaria in ipso lacte pꝛepata exhibeant̄. ⁊
h̄ dico fe. ⁊ dolore capitis nō exñtibus vt saluetur aphori.
Hippo. Lac dare caput ⁊c̄.

¶ De apostemate epatis ⁊ splenis. Cap. VIII.

ACcidit qñq̄ ꝙ epar apat̄ qd̄ fit qñq̄ ex
ca. hu. qñq̄ ex frido: qñq̄ ipm apa
nascit̄ in gibbo epatis: qñq̄ in sima. ¶ Calid⁹
hu. ꝑ hec signa discernit̄ eē in cā. adest dolor
dextri hypocūdry acut⁹ ⁊ pūgitiu⁹. Fe. ꝯtinua:
sitis: oculi crocei vel rubei: ⁊ qñq̄ totū corp⁹ īficit̄ in colore
croceo vl' rubeo. ⁊ multoties terminat̄ h̄ apa in acuta vl' ꝑ-
acuta fe. i dic. vy. ꝑ fluxū san. nariū. Uria appet rubea sub-
rubea seu rubicūda vel subrubicūda: vl' iops spissa. ⁊ qñq̄
crocea cū q̄dā tinctura in supficie linescit: ⁊ obscura in eius
supficie appet.

Signa calidi.

¶ Fridus vo hu. ꝑ h̄ signa cognoscit̄ eē in
cā. adest fe. magis lēta sitis aūt nulla aut modica: dolor ag-
grauatiu⁹ sub hypocūdrio dxtro. Uria discolorata ⁊ turbu-
lenta: supi⁹ liuida: oculoꝝ liuiditas: ⁊ corpis figura pallida
est.

Signa frigidi.

¶ Si hꝫ apa fuerit in sima epatis granitas siue dolor
sentit̄ in pfūdo adest singult⁹ ⁊ vomit⁹ ex ꝯpressiōe stōchi:
⁊ appōne man⁹ nō irritat̄ dolor.

Si fuerit i sima.

¶ Si vo hꝫ apa fuerit i
gibbo epatis seqtur difficultas anhelādi: tussis ex ꝯpressio-
ne spūaliū. vix ēt patit̄ pa. dū man⁹ in loco illo apponat̄.
tumor ēt appet in dextro hypocūdrio in modū lune nouel-
le vel semicirculi patiēte iacēte supino ⁊ extēso.

Si fuerit i gibbo.

¶ Et nō.
ꝙ aliqñ fit apa sub diafragmate in lōgū ⁊ trāsuersū exten-
sum: ⁊ vr̄ apa epatis qd̄ nō sit. Et ꝑ h̄ scias ꝙ apa lacerto-
rū formā hꝫ mō in lōgū: mō in trāsuersū ꝯm formā ⁊ po-
sitionē ipsi⁹ lacerti. Apa vo epatis formā habet semicirculi.

Differt ab apate musculoꝝ.

¶ Apa igit̄ calidū epatis in hūc modū curet̄: si vt⁹ ⁊ etas
ꝑmiserit. Prio minuat̄ de media vena dextri brachy: dein-
de ab ipso p̄n⁹ det̄ syrup⁹ de seminib⁹ cū aq̄ ipsoꝝ seminū
⁊ inungat̄ locus ex oleo ro. vel viol'. ⁊ malua in aq̄ cocta cū
se. lini ⁊ fenugre. ⁊ frondib⁹ iusqami ⁊ maluauisci appōat̄:
⁊ hꝫ q̄ diximus in ca. de pleuresi. Et si ꝯstipat⁹ fuerit fiat cly-
stere supra in ꝑcedētib⁹ scriptū. Et p̄ fiat lenitiuū. deide mū-
dificatiuū tm̄. Or si post dies. vy. apa nō rūpet̄ det̄ de tro-
ciscis supi⁹ scriptis in caplo de dolore capitis ex sanguie seu
cholera fcō. det̄ ēt syrup⁹ diaglon supi⁹ script⁹ q̄ valꝫ post
rupturā apatis: ⁊ det̄ lac se. cōiū in potu.

Cura.

¶ Or si frid⁹ hu.
⁊ plectoricū: qb⁹ ꝯditiōib⁹ exñtib⁹ fiat minutio de p̄dcā ve-
na ad h̄ ꝙ fcā minutiōe nā supra residuū ꝯfortet̄. deide ra-
dices althee fenugreci: se. lini trite ⁊ ficus sicce in aq̄ oia de-
coquant̄. ⁊ supra cataplasment̄. Aliud ad idē. radix affodi-
loꝝ vue passe fic⁹ sicce in vino vel lixiuio ⁊ oleo cocta ⁊ de-
sup posita miro mō maturat. Itē frumētum cū oleo confe-
ctū vel ruta cocta in vino ⁊ oleo ⁊ hꝫ q̄ dcā sunt in ꝑcedēti-
bus caplis de apatibus itrinsecis fiāt. ¶ Rupto apate qd̄
cognoscit̄ q̄ sanies ꝑ vrinā vel secessū emittit̄ mūdificet̄

locus a sanie: qr cū substātia epatis sit tenera valde cito rū/
pit nisi mundificet ab eo sanies. Epar. n. vt ait Gal. nō est
nisi sanguis coagulatus. Si fri. humor p vrinā purget: iuuet
nā. & dent puocātia vrinā q in caplo de stranguria dcā sunt.
det decoc. se. apij & fen. q in pdco caplo dcā sunt. Si do ca.
mā p vrinā purget det decoc. se. cōium cū succo scariole &
hō. Or si h mā p secessum purget & sit frida det decoc. thi/
mi: epithimi: poly: se. fe. agarici apij petrō. brusci: aspagi: sq/
nāti: assari: spice & hō q in capi. d qrtana da dicā: q qnqz cū
melle ro. post rupturā apatis det. mūdificata sanie empl'z
ʒsolidatiuū de sup apponat de spica mastice thure tritis &
cum oleo ʒfectis. ¶ Ultima do cura est p incisionē in istis
apatibus dādo prius opiū pa. post incidēdo & mām euacuā/
do: q facit apa: decide suendo & ʒsolidat ua superponēdo.

De apate splenis. ¶ Apostema do splenis ex humore ipsius ex pūctura sinistri
lateris & ex fe. pnte cognoscit. Et nota q nūqz pōt esse apa
in interioribus vt in diafragmate: in pleura: in epate: in splene:
in stōcho & in itestinis. & in hō interioribus: qn sp ad hoc apa
fe. cōitet. & h est signū distictiuū ad oia apata in iterioribus
exntia. Si do fe. acuta & dolor acutus & pūgitiuus fuerit in
hō apatibus signū est q est mā ca. Si do fe. fuerit lēta & do/
lor pōderosus & aggrauatiuus signū est: q ex huore frigido
sūt. ¶ Curet ergo h apa splenis vt apa epatis sm diuersi/
tatē humor in cā exntiū vt supra dcm est. Eodē mō cure
tur apa sem in lacertis sicut pdicta. ¶ Dieta cor sit prisa/
na amygd. cum lactuca cocta scariola: lactuca & hō: aquā se.
cōium bibāt & hō quousqz feb. durauerit & apa fuerit mūdi
ficatū. cū do recesserit & apa qsi mūdificatuz fuerit: pullos
hedos & castratinas carnes: merulas: turdos: pdices & hō co
medere possunt. Uinum lymphatū cum aqua se. cōium bi
bant. Fiāt ēt remedia dcā in cap. de duritie & opilatiōe sple
nis cū fuerit apa in epate & splene.

¶ De apostemate stomachi & intestinorum. Cap. IX.

In concauitate stōchi qnqz apa ge
nerat. & tūc anteqz
ʒfirmet illud apa ab ipso pnº aliqd ō eo emit
tit p vomitū: ex cibis assumptis grauedo sen/
tit in stōcho. ¶ Qnqz ēt in ʒcauitate itestino/
rū gnat apa: cuius signū māifeste in pnº ipsius apatis anī ʒfir/
mationē ipsius est: q aliqd de ipso emittit: qz p itestinā tran
siēs dolor & grauedo sentit in ipsis itestinis: qnqz ipm apa
est in supficie stōchi vel itestinor: & tumor ibi appet cū cir/
cūscriptis signis: nec vomitus: nec secessus aliqd hūt de mā
ipsa admista. Qnqz aūt inter pelliculas colligit & gnat ibi
apa qd est difficile cognoscere. ¶ Generat autē hō apa ex

Signa calidi. māebus ca. aut fri. Si ex ca. dolor est acutus & pūgitiuus ni/
mis & fe. ʒtinua cuz siti & lingue aspitate icensione & ardore
corpis: ipsius manus supposita in loco vbi est apa maximum
calorē & ardorē ibi sentiet: & aliqn singultū patiunt & fumo
sam eructationē. & vrina ēt taliū appet tincta citrino colore

Signa frigidi. vel subcitrino mediocriter tenuis vel spissa. ¶ Or si fridi
humo. in cā fuerint: adest dolor aggrauatiuus & nō ita acutus
sicut por. Febris lēta: sitis modica: acetosa eructatio: spūs
ēt fit spissus & puus pp diafragma stōcho vicinans. Urina
pallida vel subpallida cū suba mediocriter spissa vel me/
diocriter tenui. Et qnqz abominationē & angustiā pectoris
& spatular & cubitor strictionē patiunt: talia multa signa
ad h familiaria appent. Fe. tn est in his oibus apatibus in itri
secis exntibus: & pp hoc caplm de his apatibus in tractatu
psenti inserere volui cū ad ipsa apata: vt dcm est: semp cō/

Cura calidi. comitet fe. ¶ Cura apatis ex mā ca. Si igit hō apa stōchi
vel itestinor ex humore ca. esse ppendat p signa predicta.
primo fiat minutio in tribus vel quor diebus: viribus & etate
pmittentibus: de mediana vena stōchi. Postea vtant tali sy
rupo. Rx. endiuie: apij: solatri: cymbalarie: dmicularis: aā.

M. ß. ordei mūdi. p. j. olei ro. ʒ. ß. zuccha. lib. j. ¶ Cataplas/
met locus ex ro. sanda. al. & ru. pul. & cū aceto mistis: vel ex
succo corrigiole: plātaginis: mercurialis: cymbalarie: lactu/
ce: scariole & hō tritis & suppositis miro mō valet. ¶ Cata/
plasma optimū ʒ apata ca. stōchi itestinor & viscer & per/
ustionē epatis & stōchi. pp hū. ca. Rx. farine ordei. ʒ. xx. san/
dal. al. & ru. ʒ. x. vio. radi. mal. aā. ʒ. vj. tēpera cū succo solatri
& suppone. Et si vis facere ex pdcis in modū ceroti confice
predcās pul. cū oleo ro. & cera inūge seu cuz pecia lini cata/
plasma. pus tn purgabis hu. anteqz cataplasmata apponas
cū decoc. viol. pruno & cetera dcā in ca. de dolore capitis
ex sangui. vel ex cholera scd'm si expedierit: fiant. ¶ Postea
des trocis. de rosis albis q multū ʒpetunt in hac cā. Rx. cas/
siefi. mūde ro. karabe: masti. apij: aā. ʒ. iij. se. mal. mellilotī:
psilly sanda. al. & rub. spice: aā. ʒ. ij. se. endiuie. ʒ. j. ß. liqritie:
apij: anisi: aā. ʒ. j. tēpera cū succo solatri. & da. ʒ. j cū aq frida.
¶ Alij trocisci ad idē & ad dolorē fluxus humoris choleri
ci ad locum. Rx. ro. liqritie: aā. ʒ. iij. sanda. alb. & rub. aā. ʒ. ij.
berberis mellilotī: aā. ʒ. ij. ß. sem. cucu. spice macis karabe:
aā. ʒ. j. spodij māne: aā. ʒ. ij. croci. ʒ. j. ß. Fac trocis. pōderis. ʒ.
j. quor vnū dabis cū succo endiuie. ¶ Or si pp hoc mā ne
queat repelli: imo ad saniē tēdat: qd cognoscit p grauedinē
synthomatū & fe. incēsionē. iuxta illud Hippo. Circa gnōnē

Maturatiua. sanici &c. tūc maturatiua fortiora & potētiora ad maturan/
dum loco apatis supponēda sunt. Farine ordei cū axungia
porci recēti & succo mal. cōmista addito vitello oui vel fer/
mentū solū cū vitello oui ʒmistū suppositū miro mō matu
rat. Aliud ad idē. liquefac axungiā porcinā: & additis for:
camo. se. lini. & fenugreci pulueri. aā. icorpent & suppoiat.
Aliud ad idē optimū. Rx. farine ordei viol. aā. ʒ. v. sandalo/
rū albor & rubeor: aā. ʒ. vj. camphore acatie cātabri zalie
croci: gumi ara. aā. ʒ. ij. masti. mellilotī: se. mal. aā. ʒ. j. pulue.
oia & cū succo solatri: & oleo ros. confice & vsui reserue.

Cura frigidi. ¶ Or si hec apostemata ex mā frigida esse dignoscant: fiat
hoc apoçima & detur quotidie in potu cum lacte se. cōium
vel amygd. Rx. mellilotī: radicis apij: squināti marathri: aā.
ʒ. vj. radicis mal. liq. aā. ʒ. v. reubarba. masti. anisi: spie: san
suci: basilici: cymini: apij: carda. aā. ʒ. ij. ordei mūdi. p. j. pas.
sine nucleis. ʒ. x. oia coquant in. iiij. libris aq quousqz adnaz
redeāt: & addita lib. j. mellis fiat apoçima de quo qtidie
dent ʒ. iij. cū amygd. vel aq decoc. lig. & pas. enucleator ca.
¶ Rupto apate: quod cognoscit p vomitum sanie: si mā
fuerit in stōcho vel p secessum mundificata si mā fuerit in
itestinis dent mūdificātia saniem: sicut sunt syrup. fact. ex
ptisana ordeacea & succo scabiose dpurato. aā. fact. cū mel
le dispumato in mā frida: vel cū zuccha. in mā ca. & iste est
spālis ad hoc: & spāliter qn dat cuz eo in qlibet doi. ʒ. j. co/
ralli pulue. pbatum est. addito pul. nitri p se vel ci pdicto
syrupo datus multū mundificat. Or si mā p vrinā purget:
dent diuretica dcā in tracta. stragurie. Et ne locus vlcerat
remaneat: dent postmodū aliq de medicinis ʒsoldantibus:
qs dixi in cap. de dysenteria. ¶ Or si pp hoc mā ō tendat
ad saniē: vel repelli possit. cataplasmata & vnctiones fiāt &
hō iuuatiua. Fiat igit cerotū sibi iuuatiuū optimū ad hoc:
de quo inūgat supra apatis locū siue in stōcho: siue in itesti
nis fuerit māe meridie & sero iuxta igneiqd sic f. Rx. aloes
masti. aā. ʒ. ß. flor camo. mellilotī absin. aā. ʒ. j. o. ʒ. ij. hec
oia in subtilē pul. redigant & cū oleo camo. & cera liquefcā
fiat ceror & vsui reseruet. ¶ Cataplasma vtilō dolorem
stōchi pp fridum apa. Rx. mente se. apij: aā. ʒ. ß. masti. anisi
spice: aā. ʒ. ij. ß. dauci cymini lignial. xilobalsami: cassie car/
damo. sqnāti: aā. ʒ. ij. ex decoctiōe pdcor & mde dispuma
to fiat syrupus: & quotidie det in potu cū mul vel cuz aq
ordei & pdicta oia que in fundo vasis decoct remanserint
calida terant & apati cataplasment. ¶ Cataplasma valēs
ad

ad dissoluendū duritiē apatis ꝛ dura apata stōchi ꝛ intestinoꝝ. ℞. melliloti sgnāti camo. mal. bdelly: aā. ʒ. iij. absin ʒ. ij. myrrhe: armoniaci: aā. ʒ. ij. ficus siccas nūero. x. omnia terant̄ vnūquodqꝫ p se. ꝛ coquant̄ in vino excepto armoniaco ꝛ bdellio: ꝛ myrrha que vltimo debent apponi ꝛ liq̄fieri in eis ꝛ fiat cataplasma. ¶ Aliud cataplasma ad idez ꝛ etiā ad splenis duritiem. ℞. armoniaci. ʒ. xx. bdelly. ʒ. x. aceti acerrimi. ʒ. vj. hec oīa supra ignem dissoluātur: deide adde cere. ʒ. x. olei sisamini. ʒ. ij. ß. croci thur. masticis casto. aā. ʒ. ij. oībus puluericatis his ꝛ desup positis fiat cataplasma. ¶ Aliud ad idem ꝛ ad oīa supradicta. ℞. aloes masti. bdelly armoniaci casto. thuris dragaganti: myrrhe: aā. ʒ. ß. sepi vitulini: ꝛ gallinacei: aā. ʒ. j. olei muscellini ꝛ sambucini ꝛ cere q̄ꝫm suf. ¶ Item fabe fracte in vino ꝛ oleo cocte ꝛ cataplasmate ad oīa apata cito maturāda mirabil'r opantur. ¶ Itē cepe in vino ꝛ oleo cū pul. cocte mirabil'r valēt ad oīa apata maturāda. ¶ Item radix mal. bismal. brāce vr. ꝛ lily in vino coquant̄ poptime: deide terāt̄ ꝛ addito pul. fenugreci se. lini ꝛ floꝝ camo. fiat cataplasma: ꝛ loco apatis apponat̄: qꝛ oīa apata maturat mirabil'r: ꝛ oēz duritiē epatis vel splenis vel cuiuscūqꝫ alterius ptis remollit.

¶ De phrenesi. Cap. X.

Et quia de apatib' in iteriorib' ortis sufficiēter tractactū est: de apatib' q̄ fiūt in toto corpore. vz. de phrenesi ꝛ lethargia tractabo. ¶ Est igit̄ phrenesis apa qd̄ nascit̄ in phrenib'. Sunt aūt duo pāniculi q̄ appellāt̄ phrenes ad siltudinē phreni eq̄: qꝛ sic̄ phrenū diuidit supiorē molā eq̄ ab iferiori: sic ꝛ isti duo pāniculi diuidunt ipm cerebꝝ a craneo: ꝛ sic hꝯ apa suscepit denoiationē a loco: ꝛ dr̄ phrenesis. ¶ Vñ nota q̄ q̄dā morbi recipiunt denoiationē a loco: vt phrenesis: in q̄ phrenes ledunt̄: vt dcm̄ est: podagra: in q̄ pedes ledunt̄: ꝛ chiragra in q̄ manus ledunt̄ suscipiūt denoiationē a loco ꝛc̄. Aliq̄ recipiunt denoiationē ab effectu: vt feb. dr̄ a feruore. Et sic ēt phrenesis sumit̄ a loco: vt dcm̄ est: ꝛ etiā ab effectu: qꝛ dr̄ a phrene qd̄ est mens eo q̄ in hac pas. maxie mens ledit̄. Et nota vt ait Gal. in libro de accidenti ꝛ morbo. Phrenesis est accñs morbi: qꝛ nunqꝫ per se iducit̄: sed ab altero morbo inducit̄ vel supuenit ei. Phrenesis itaqꝫ vtplurimuz supuenit in iuuene cholerico: ꝛ estate pa. emitriteū mediū vel tertianam ꝯtinuam causonidem vel pleuresim: ꝛ hꝯ fe. acutas. Sang. eni cum sit ca. ꝛ humidus circa cor ꝛ epar ꝛ pectoris cōcauitates cū putrefit cerebꝝ quadā grossa ventositate percutiens ibi apa generat: qd̄ possum' videre p siltudinē ignis in camino. Nā fumus quotidie caminū attigēs fuliginē ibi generat. ¶ Phrenesis aliq̄ vera: aliq̄ nō vera. Phrenesis vera fit ex humore cholerico vel ex fumositate cerebrum ascendēte: ꝛ ibi apa generāte. Cum itaqꝫ ibi apostema generatur in ipsis pāniculis cerebri qd̄ phrenesis dr̄ cerebrum ipm in quo sensus fundat̄ grauatur: ꝛ iō sensu ꝛ rōne priuatur ifirmus: vñ seq̄tur mentis alienatio vigiliaꝝ instātia propter humoris feruorē: fe. indeficiēs: mentis insania: oculoꝝ mobilitas p̄ter solitū: stridor dentiū: eger ducit manus hic inde tanqꝫ aliq̄d de pariete euulsurus vel aliq̄d positurus. Aliqñ surgit eger furiosus de lecto volens astātes pcutere: vel volens se de fenestra iactare: vl' capere arma: quādoqꝫ cantat: qñqꝫ plorat: qñqꝫ videt̄ sibi q̄ hostes armati insidiantur ei: aliena ꝛ fatua loq̄tur. vrina discolorata ꝛ tenuis: q̄ omnia sunt signa vere phrenesis. In non vera phrenesi, eadem sunt signa excepto q̄ vrina non adeo est discolorata: nec adeo tenuis: nec adsunt accidētia ita fortia: nec sunt ita continua. sicut in vera phrenesi. ¶ Potest siq̄dem peritus medicus p vrinam futurā phrenesim cognoscere: vt vrina in hꝯ fe. q̄bus supuenit phrenesis. subito de die in diem mutatur. Vbi gr̄a. si hodie vrina in fe. causone siue tertiana duplici: vel mediano emitriteo. ꝛ siltbus nigra appet. cras vo subito ꝛ sine aliq̄ manifesta cā mutatus est color ipsi' vrine in subcitrinū ꝛ pallidum colorez: tunc. n. signū est q̄ mā rapit̄ ad cerebꝝ ꝛ fit phrenesis: ꝛ tūc medicus cautus ꝛ ingeniosus sit ꝛ intentus ad curādum eā anteqꝫ confirmet̄: qꝛ postqꝫ ꝯfirmata fuerit incurabilis est: ꝛ tūc solis pnosticis relinquēdus est eger. Non. n. nouit medicus mortuos suscitare. ¶ Si igit̄ phrenesis nōdum ꝯfirmata fuerit curabit̄ hoc modo. vz. vt pticularibus curationibus spāliter intendamus. In hac. n. egritudine opꝫ multū particularia ispicere: s̄m. n. q̄ vult Gal. q̄ vl'e cognoscit: pticulare aūt ignorat: multoties in curatiōe peccabit. Et pp hoc parisienses ꝛ vltramontani medici plurimū student vt hēant sciam de vl'i nō curātes hr̄e particulares cognitiones ꝛ expimēta. Memini. n. vidisse quēdā maximū in artibus nālem logicuz ꝛ theoricum optimuz. In medicina tñ vnum clystere seu aliquā pticularem curationem nō nouit ordinare: ꝛ vix ephemerā sciebat curare. Et medici montis pessulani: sicut magi. meus: ꝛ aly probi viri: q̄ fuerūt scholares q̄ student satis hr̄e sciam de vl'i nō p̄termittentes sciam pticularez. Unde magis aspiciunt ad curationes pticulares ꝛ didascola ꝛ vera expimenta qꝫ semp vl'ibus latrare. Attendamus igit̄ particularia hoc mō. Colloce t̄ p̄ pa. in domo obscura in lecto nō rutilāte: nec habeat sup se pānos diuersoꝝ colorum: nec quos odio habuit tpe sanitatis sint ibi: nec alique ꝯfabulationes hoium: possunt tñ esse aliq̄ amici sui: q̄ sedeant in pace ꝛ nō loquātur. Infrigidet̄ aer artificial'r hoc modo. Accipiant̄. x. vel. xv. spongie marine maiores q̄s inuenire poteris: ꝛ facias eas in aq̄ dulci optime lauari: deide imbibant̄ oēs in aceto optimo vinaceo: ꝛ circūcirca lectuz suspēdant̄ in pariete: vt aer ifrigidetur ꝛ purificet̄ in loco illo: nec sint picture seu imagines alique: ꝛ frondes vitis salicis cānarū sempuiue ꝛ hꝯ herbaꝝ silium per camerā sternantur: ꝛ aq̄ frigida desup irroretur. ¶ Si ergo fuerit plectoricuz: viribus ꝛ etate permittentibus: fiat minutio de vena mediana brachy: scdo de cephalica: tertio si adhuc durauerit egritudo de vena frontis fiat minutio. postea prouocemus secessum cū aliq̄ suppositorio leui: vel faciamus clystere lenitiuum: postea mordicatiuū ꝛ forte tribus vel q̄tuor vicibus iter diem ꝛ noctē. Cum itaqꝫ pa. assellauerit mediātib' suppositorys ꝛ clysterys: faciamus radi totum corpus eius: ꝛ stuppā canabinā in aceto tepido ifusam capiti apponam' qd̄ nō nisi actu frigidū capiti dꝫ apponi s̄m Auic. ꝛ Alexādrum. deide catuluz paruū ꝛ lactentem retro p dorsuz scindi faciamus ꝛ abiectis iterioribus capiti calidum supponi faciamus: vel gallū scissum p mediū vel pulmonē pecoris seu arietis statim cū a corpe aialis extrahit̄ capiti apponamus. Item casula cordis arietis seu pecoris calida cū a vētre extrahit̄ aialis ꝛ oleo viol. ifusa ꝛ capiti apposita valet. ¶ Post aūt appositionez catuloꝝ ꝛ predictaꝝ reꝝ epithimetur caput hoc mō: accipe succuz apy. lac mulieꝝ oleum vio. ꝛ parum opy: ꝛ hoc liquore tepido petia infundat̄ ꝛ capiti applicet̄: qm̄ est mirabile ꝛ expertum ad hoc. Et fiant magis hec cataplasmata in anteriori vel circa mediā cellulam capitis: cū phrenesis fiat in anteriori cellula capitis: vt dcm̄ est: ꝛ media cellula anteriori cōpatit̄. ¶ Aliud epithima ad idem. ℞. succi solatri sempui. crassule cymbalarie: ꝛ rasu. cucur. ꝛ corigiole ꝛ hiposelini aq̄tici addito modico lacte mulieris aceti agreste: ꝛ olei vio. omnia simul mista: ꝛ in huiusmodi liquore tepido petia infundatur ter vel quater: ꝛ bis in nocte applicetur. Vel extrahat̄ succus ab hiposelino aquatico ꝛ depuretur ꝛ fex abyciatur: ꝛ in claro succo apponatur farina ordei: ꝛ fac emplastruz ꝛ capiti mediante petia lini vsqꝫ ad frontem ter vel quater tepidū in die

Quid sit phrenesis

Dif. phrenesis vera ꝛ nō vera.

Signa future phrenesis.

Cura.

Expertuz mirabile.

apponat. Itē radix lily trita: farina ordei: ꝛ par olei ꝛ aceti mista ꝛ cataplasmata valēt. pedes ei⁹ ꝛ man⁹ vsq̄ ad brachium ex aq̄ deco. mal. myrti. ro. ꝛ h⁹ lauent. ¶ Prouocetur sternutatio: nō cū vehemēter dissolutiuis: sed cū lenib⁹: sicut cū pul. cāphore narib⁹ iniecto: vel cū petia oleo viol. īfusa: ꝛ in narib⁹ ꝓfunde imissa. Et si cū his oib⁹ mā repmi nō possit: s; iā ascēderit: vtat̄ ꝓdictis flōmys si corp⁹ fuerit plectoricū: apponāt̄ ēt due vel tres sanguisuge narib⁹: vel etiā san. cū setis porcinis de narib⁹ educat̄: q2 p hoc mā minuit̄.

Dieta. ¶ Dieta eoꝝ sit subtilis ꝛ frida Syrupū iulep bibāt vel syrupū factum ex iniubis sebesten viol. prunis siccis ꝛ zuccha. deide purgent̄ cū deco. in cap. de dolore capitis ex sanguie vel cholera facto dicta.

Empl'm somnifer. ¶ Empl'm istō ꝓuocatiuū somni tepidū a media pte frontis: vsq̄ ad mediā ꝑte capitis pa. apponat̄. ℞. ro. vio. sanda. al. ꝛ rub. aā. ʒ. iij. opy. ʒ. j. ß. se. iusqami papaueris al. lactuce portul. aā. ʒ. ij. corticū mādrago. ʒ. ß. olei ro. vio. lactis mulieris: ꝛ aceti alb. q̄tum sufficit. ¶ Et nota q2 ꝓdictis remedys ꝯuenieter factis vt decet: si adhuc insania ꝑseuerauerit cū isomnietate ꝛ discoloratione vrine: maxie in die tertia desperādū est de pa. ¶ Opiū solu; cū lacte mulieris distemperatū ꝛ narib⁹ illinitū somnū ꝓuocat. Item solā rad. mādrag. tritā: ꝛ cū oleo viola. ꝛ cum farina ordei: ꝛ succo lactuce: ꝛ al. oui isil' misce ꝛ frōti ꝛ tympoȓ applicet̄ ꝓcedēte fricatione loci cū manu: q2 somnū ꝓuocat. Item ʒ. j. se. lactu. vel papaue. al. posita in cibo ꝛ data idē facit.

Syrupus somnifer⁹. ¶ Syrupus ad somnū ꝓuocādū optim⁹. ℞. sebesten. ʒ. ij. lingue canis. ʒ. j. vio. ʒ. iij. se. papaue. al. portu. lactu: aā. ʒ. ß. orde: mūdi lib. ß. se. mal. ʒ. ij. corticū mādrag. ʒ. j. sanda. al. ꝛ ru. aā. ʒ. q̄rt. zuccha. q̄tū suffi.

Empl'm. ¶ Empl'm magistri mei quo semp vtebat̄ in hac egritudie: ꝛ in oibus alys fe. vbi est necesse somnū ꝓuocare. ℞. sanda. al. ꝛ ru. ro. aā. ʒ. ij. se. papauer. alb. iusqami: aā. ʒ. q̄rt. se. portul. lactuce: aā. ʒ. ij. corticu; mādrag. ʒ. ij. ß. opy thebaici. ʒ. ij. gumi ara. ʒ. iij. castorei. ʒ. j. ß. terātur oia: ꝛ ɔfice cum al. oui aq̄ ro. ꝛ lacte mulieris: vel solū cu; aliq̄ ꝓdictoꝝ: ꝛ fronte ꝑus fricato cū manibus leuiter ꝛ tympoȓ applicet̄.

Pomu;. ¶ Pomu; qd̄ si odorat̄ somnū ꝓuocat. ℞. folia mādrag. ꝛ cortices radicū ipsi⁹: lac. papaue. hortensis ꝛ folia ipsi⁹ ꝛ farinā ordei ꝛ ɔfice in modum pomi: ꝛ da ad odorādum: q2 somnū inducit. ¶ Aliud ad idem. ℞. opy: croci: aā. pte vna;: cere albe. par. ij. ꝛ iunges eis oleū ro. ꝛ ex his oibus vnge faciē nares aures ꝛ frōtem: q2 cito ꝓuocat somnū ꝑ certo. ¶ Suffumigiū somnū ꝓuocās. ℞. storacis: armoniaci: bdelly: corticis radicis mādrag. opy: aā. ʒ. j. vel q̄tum vis: fac pul. ꝛ magdaleones iforma in modū auellane cū succo mādrag. ꝛ iusqa. ꝛ pone vnū vel duos iusta carbones ardētes cū volueris: ꝛ pa. fumum recipiat ex eis ꝛ dormiet.

Sōnū fortissime ꝓuocans. ¶ Item ad somnū ꝓuocādu; ita fortiter q2 totus homo pōt icidi: q2 nō sentiet aliqd: ac si eēt mortuus: ꝛ est expimentū magi. Michaelis scoti: ℞. opy thebaici boni corticis mādrag. radi. iusqa. lenisti: aā. ʒ. j. tere fortiter: ꝛ cum aq̄ frida agita ꝛ dimitte residere: q2 si vis hoiem sucere vel scindere q2 nō sentiat: ifunde ibi pānum lineum: ꝛ vnge frontē ab vna aure vsq̄ ad aliā: ꝛ nares fil'r ꝛ cito dormiet: ꝛ ita fortiter q2 poteris facere quod volueris. Et cum volueris eum excitare ifunde pānu; in forti aceto: ꝛ pone ad nares eius ꝛ statim euigilabit: ꝛ hoc est optimū in phrenesi q̄ñ nō potes phreneticū facere dormire. ¶ Itē iusqami radix cum mētha trita ꝛ fronti cataplasmata inducit somnū: q2 si nō: morīet̄ phreneticus. ¶ Item vngula cū populeon trita ꝛ fronti applicata somnū inducit: q2 si non: morit̄ febricitās. ¶ Item si vis scire si phreneticus vel qs alius moriat̄ ex egritudine: quā patit̄ ad p̄ns vel nō. Accipe pānum lini albi ꝛ lotū ꝛ desiccatum bū: ꝛ ifunde ip̄m in vrina pa. postea ꝑ horam ablue ip̄m in aq̄. Et si aliq̄ liuiditas vel color plūbeus vel pallidus in pāno remāserit non euadet. Itē certū signū ad h̄ ꝛ in alys fe. est istud: q2 fricet̄ frons ifirmi cū lardo pane carnibus vel aliq̄ sili ꝛ ꝓyciat̄ carnib⁹ ꝛ si comedūt signū est: q2 euadet: si nō: signu; est q2 morīet̄. ¶ Hec sūt somnifera: opiū: mādragora: iusqam⁹: papauer. portu. lenticule aquaꝝ: psillium: vio. ro. nenufa. lactuca: sempui. ancum: armoni. ꝛc̄.

Additiones. Dicit Rab. cū essez ꝑmū solicitus circa medicamina oportebat me in nocte ꝑ̄mū vigilare: ꝛ tādiu feci donec sōno oino carui: ꝛ vsus sui reb⁹ diuersis: q̄ mihi nihil ꝓfuerūt. Vltīm Xo narib⁹ meis iposui oleū nenufarinū: icepi comedere lactucas: qbus sum vsus oi tpe mee iuuentutis: ꝛ somnū recuperaui ꝛ nil vtilius iueni in h̄. ¶ Itē dicit Rab. ego nō inueni in emigraneis acutis alia medicina: nisi apponere oleū nenufarinum in narib⁹ ꝛ inungere eo tympora: hec eni vnctio olei ꝓdicti valet ad cephaleam calidā vaporib⁹ ad cerebꝝ ascēdētib⁹: vigilys phrenesi misto cū cera alb. oleo rosa. valet ap̄atib⁹ calidis stōchi ꝛ epatis: ꝛ val; vlceribus vesice ꝛ renū clyster'zatum ꝛ imissum ꝑ syringā: val; arsure vrine: fiat aūt oleū nenufarinū ex floribus nenufa. sicut oleū ro. de roȓ. ꝛ oleum vio. de vio. ¶ Exptus qdā in oib⁹ idifferenter febricitātib⁹ ꝛ non febricitātibus ex q̄cūq̄ cā: somnū ꝓuocabat h̄ mō. ℞. succi iusqami ptes. j. ꝛ de succo cimaꝝ sambuci ptes duas: ꝛ dictos succos in cānello ponebat ꝛ opilabat bū seu claudebat os dicti cānelli cum stupa vel aliquo sili: ꝛ ip̄m cānellū in aq̄ in caldario ponebat ꝛ faciebat diu dictā aquā bullire: ac si essent carnes q̄ decoq̄ deberēt: deide de ꝓdcō succo ispissato inungebat frontē ꝛ tympora: ꝛ venas pulsatiles brachioꝝ ꝛ tibiaꝝ ac pedu;: ꝛ statim ꝓuocabat somnū.

Spongia somnifera. ¶ Spongia cū q̄ chirurgici ꝓuocāt somnū qñ volūt hoiem icidere in aliq̄ loco: vel sucere vt nil sentiat. ℞. succi mādrag. iusqami papaueris hedere arboree: aā. ʒ. ij. opy thebaici. ʒ. j. terat̄ opium subtil'r ꝛ cū succis ꝓdcis distemperet̄: ꝛ in his oib⁹ spōgia imbibat ꝛ siccetur in sole ꝛ serua q̄m vis: ꝛ cū volueris somnū ꝓuocare: vt ēt icidere possis: ponat̄ spōgia in aq̄ cal'a ex vna pte: vt aliq̄tulum resoluat̄: ꝛ ex illa pte narib⁹ applicet̄ ꝛ ꝓuocabit̄ statī somn⁹ forti: cum Xo eum volueris euigilare habeas spōgiā imbibitā in succo feniculi apy cu; aliq̄tulo anisi feniculi ꝛ cimini exiccatoꝝ in sole: ꝛ in vino ca. resoluat̄ ꝛ molliat̄: ꝛ narib⁹ applicet̄ ꝛ statim euigilabit.

Suffumigium. ¶ Suffumigiū ꝓbatū ꝑ mag. meū ad faciendū dormire q̄ūsq̄ volueris. ℞. myrrhe optime se. lactuce papaueris al. corticis radicis mādragore: aā. q̄rum qōl; pulueriȝet̄ per se: ꝛ oia insil' mista tēperent̄ cum felle vaccino: ꝛ factis ex eis pillis in modū ciceꝝ ponāt̄ sup carbones accensos ꝛ suffumiga q̄ūsq̄ volueris: q2 dormiet statim. ¶ Ad idē. bdelliu; sterc⁹ colūbaꝝ ꝛ radices mandragore: aā. misce cū dcō felle: ꝛ suffumiga: vt dictu; est supra: q2 q̄ūsq̄ volueris soporabit. vel sumat̄ opiū bonum euforbium ꝛ muscū purissimu; fiat vt supra: tñ nō fugies nisi linire nares aures plātasq̄ manuum ꝛ pedū butyro vaccino recenti.

¶ De lethargia ꝛ subeth. Cap. XI.

Lethargia est ap̄a qd̄ fit i posteriori cellula capis. Et dr̄ a lethe qd̄ ē oblimo: q2 reddit hoie; obliuiosu;: h; h̄ pa. ꝓuenire ex cāis diuersis: ex flāte peccāte ꝑm subaꝝ ꝛ q̄titatē exn̄tē in cēntia cerebri vel ab alio loco ad ip̄; cerebꝝ trāsmisso. Et accidit h̄ pa. i q̄tidiana ɔtinua i miori emitriteo. ꝛ i pipleumōia. Vñ ñ ē morb⁹ ꝑ se: s; ꝓdictis supuenit morbis: in qb⁹ fla ex actiōe caloris ebulliētis rapit̄ ad cerebꝝ: ꝛ in posteriori cellula capis colligit̄. Et fit h̄ ap̄a in ipsa posteriori cellula capis: ita q2 non in alia pte. ¶ Lethargia siue subeth qd̄ idē ē. aliq̄ Xo. alia

Signa.

nõ.Uera fit ex flate qñq3 cũ admistiõe cholere. Non vera
fit ex flate salso. ℭ Signa lethargie sũt h̄ grauedo totius
corpis:ꝛ maxime capitis:qñq3 isensibilitas:oculos semp tꝫ
clausos ꝛ oppressos:ꝛ somn⁹ phãtasticus:eger si vocet̃ vix
rñdet:ꝛ si loqt̃:loqt̃ aliena:adest friditas extremitatũ:eger
iacet supin⁹.Et si a medico vel ab alio sup aliqd latus ꝯuer
tat̃ iteꝝ supinat̃:adest fe.ꝯtinua:vrina discolorata ꝛ spissa:
ṗuatio loquele pp opilationẽ originis neruoꝝ vocaliũ:fron
tis ꝛ palpebraꝝ liuiditas:ṗuatio egestionis:iacet pa.vt trũ/

Cura.

cus in lecto:ꝛ oẽs opationes aie sũt ipedite:ita φ si p capil/
los:ꝛ p barbaꝫ trahãt huc ꝛ illuc qñq3 nõ sentit. ℭ Cui pas
sioni in hũc modũ est subueniendũ:vt qtuor regulas atten
damus. Pria vt posterior cellula capitis abradat̃:q̃ abra/
sa nihil actu frigidi apponat̃. 2ª est φ nihil repcussiui ca/
piti apponat̃. 3ª vt medicus elaboret ad ingeniãdum ne
pa.dormiat. 4ª regula est.φ isistam⁹ semp cũ supposito/
rijs ꝛ clysterijs acutis ꝛ mordicatiuis:vt mã ad iferiora tra
hat̃.Et si cum hoc nõ põt plenarie mã trahi ad iferiora:φ
mũdificet̃ corp⁹ cũ aliqua medicina cõpetenti. ℭ Primo
igit̃ ꝯstituat̃ pa.in aliq̃ domo clara lucida:ꝛ multoties ꝛ se
pe isestet̃ ꝛ clamet̃ pulsus ꝛ sonet̃:ꝛ p capillos ꝛ barbã tra
hat̃:pili coxaꝝ ꝛ pectinis trahãt̃ sibi. Magister me⁹ iussit
suspẽdi ad caput lecti cuiusdam militis Neapolitani:q le/
thargicus erat suez vnã p pedẽ q audiẽs ꝯtinuũ clamorez
suis vociferãtĳ intm̃ terrebat̃ φ dormire nõ poterat. Cuidã
alteri fecit caput abradi:postea iussit φ caput illi⁹ inũgere/
tur ex melle:qd factũ est:ꝛ sic musce iceperũt eum intm̃ ife
stare φ dormire nõ poterat pcutiẽdo semp muscas:ꝛ sic cu
ratus est a lethargia. ℭ Fiat minutio de vena q̃ est in me/
dio frontis:ꝛ vsq3 ad lib. ß.san.ab ea exhat̃:nam sicut dicit
Hyppo. Posteriora capitis dolentia ꝛc̃. vel sanguisuge in
medio frontis apponãt̃. ℭ Item fiãt clysteria ꝛ supposito
ria acuta:qñ sepe ꝛ sepius in hac pas.sũt multuꝫ vtilia:fri/
cent̃ extremitates manuũ ꝛ pedũ sepe ex sale nitro ꝛ fuligi
ne ꝛ aceto sil' mistis. Item fiat suffumigiũ ex capillis cõbu/
stis sub narib⁹ vel de cornu ceruino caprino vel arietino:
vel liciniũ de bõbace in oleo intinctũ accẽdat̃ ꝛ extiguat̃ ꝛ
fumus ei⁹ sub narib⁹ pa.ponat̃. Suffumigatio ẽt ex assã fe
tida serapino opoponaco ꝛ hꝰ valꝫ ad idẽ. Item sternuta/
tiuũ fiat nõ cũ elleboro nec cõdisi ꝛ silib⁹ vehemẽter dis/
solutiuis:qꝛ pp nimiã dissolutionẽ quã faciũt ledunt multũ
cerebꝝ:ſꝫ cũ castoreo distẽperato cũ succo feni.ꝛ mittat̃ in
narib⁹ p qdã instrm̃:qd dr̃ nascale:vel alio q̃cunq3 mõ:qꝛ
mirabil'r neruos ꝯfortat ꝛ virtutẽ aialem cerebri. Iteꝫ suc/
cus blete tepidus spãle est remediũ ad h̄. Item fiat garga/
risma ad hoc ṗbatũ ex aurea alexãdrina cum vino calido
mista. ℭ Item virtute existẽte forti purget̃ lethargicus cũ
ʒ.j.ß.hierepigre Gal.qꝛ mirabil'r valꝫ cũ decoc.vio. pruno

Experim.

rũ:se.cõium polypodij:ꝛ se.feniculi addita.ʒ.j.mirabolano
rum kebuloꝝ. ℭ Expimẽtũ hybernici ad reducendũ me/
moriã in lethargicũ ꝛ ad eũ curãdum expertuꝫ det̃.ʒ.q̃rtj.
pul.pipis cũ bonovino purissimo calido in potu pa.postea
posterior ps capitis abrasa melle iungat̃ calido ꝛ pul. iste
superaspergat̃. ℞.cinamomi.ʒ.q̃rtj.anacardi.ʒ.ß.stercoris
capni desiccati.ʒ.j.piretri.ʒ.ß.oia subtil'r pulueriçata supra
ṗdictũ mel aspergant̃:ꝛ postea tegula calida sepius suppo/
nat̃.hac.n.cura fatet̃ hybernicus multos curasse lethargi/
cos. ℭ Aliud expimentũ magistri mei ad iducẽdũ memo
riã lethargicis:accipe ficus siccas:ꝛ si corp⁹ hois fuerit pin
gue decoquãtur in aceto:si ꝯo macilẽtum decoquãt̃ in aq̃:
ꝛ cũ decocti fuerint terãt̃ ꝛ cum se.sinap̃.fiat sinapismum:ꝛ
in posteriori parte capitis abrasa ponat̃ tepiduꝫ. ℭ Aliud
ad idem:acetũ ꝛ castoreum tepidum epithimet̃. ℭ Aliud
ad idẽ:agnuscastus apium saluia coquant̃ in aceto vl' agre
sta vel aq̃ salsa ca.salmatina:ꝛ fricet̃ ex eis posterior pars
capitis sepius. ℭ Aliud. ℞.pul.castorei capilloꝝ hominis
combustoꝝ saluie:sauine:añ.terãtur ꝛ tẽperent̃ cum succo
apij:ꝛ tepidũ occipitio applicabis. ℭ Item empl'm factũ
de succo menthe romane vel cõis pul.staphisagrie ꝛ casto.
occipitio raso mediãte fricatione man⁹ appositũ ter vel q̃/
ter in die renouatũ miro modo valet. Et semp cũ renouat̃
empl'm lauet̃ occipitium cũ vino vel aq̃ decoctiõis saluie
domestice vel agrestis:hec eni pas.p desperata habet̃:ꝛ hꝰ
lethargicos tanq3 mortuos in cura accipe debemus. Instil
letur vinũ lymphatũ vel puꝝ per os. Det̃ syrupus fact⁹ de
saluia agresti ꝛ mẽtha cõi:tm̃ maior q̃titas sit mẽthe q3 sal/
uie. Epithima aliud optimũ:casto.in succo rute bul. ꝛ aceto:
ꝛ facta fricatiõe manus in occipitio epithimet̃ ibi. Item si/
napismũ ibidẽ positũ ex succo apij pul.sinap̃.aceto ꝛ humi
ditate anacardoꝝ idẽ operat̃. Et h̄ de emplis ꝛ epithimati
bus in lethargie cura dicta sufficiãt. ℭ Nota tñ φ si maior

Pronostica.

discoloratio vrine ꝛ tremor i mẽbris supuenerit:tũc lethar/
gicũ relinquamus: ꝛ ipm sancto spũi comẽdemus ꝛ trada/
mus ipm sacerdotib⁹:ꝛ ab eo fugiam⁹. Si ꝯo vrina icipiat
colorari ꝛ synthomata minui ꝛ medicamina q̃ fecerim⁹ ṗ/
ficiũt:tunc de salute speremus:ꝛ tunc purgationẽ suprascri/
ptã:ꝛ alia necessaria faciamus. ℭ Qꝛ si ex nimia dentiũ cõ

Si abnegetur vrina.

strictione sequeret̃ amissio loq̃le:sicut sepi⁹ accidit aperia/
mus dentes artificial'r cum cultello:ꝛ linguã lauemus cum
vino decoc.saluie:ꝛ castorei ꝛ ipse pul.castorei fricet̃ p lin/
guã:ꝛ theriaca vl' methridatũ iclinato capite:vt saliua pos/
sit effluere. Et nota φ qñ phreneticus fit lethargicus malũ
signũ est. Et qñ lethargic⁹ fit phreneticus optimũ signũ est.
Uñ qdã ponũt lethargicũ in bal.de ca.herbis facto:vt eaꝫ
soluat vel saltem phrenesim iducat:qd nũq3 facere volui:
qm̃ valde timorosum ꝛ piculosum est. ℭ Qꝛ si denegetur
vrina lethargicis in aq̃ bul.farina tritici.farina ordei:fari/
na ciceꝝ ꝛ mal.ꝛ apium eq̃l'r ꝛ senatiões:ꝛ ex ista aq̃ lauet̃
pa.vsq3 ad vmbilicum:ꝛ post dicta supra pecten empl'ent̃:
ꝛ aliq̃ remedia in cap̃.de strãguria dicta fiãt si fuerit opor/
tunũ. Jus galline decoctũ cũ petro.ꝛ apio det̃ çuccharuꝫ ꝛ
penidie ꝛ syrup⁹ vio.dent̃ iterdũ. ℭ Nota φ liuiditas fa/
ciei sudor fact⁹ in capite ꝛ tremor:ꝛ iordinatus motus ma/
nuũ:ꝛ cum sanguisuge fronti apponũt ꝛ nõ adherẽt:sunt si/
gna mortalia in lethargico. ℭ Expimentũ qd dicit se ṗbas

Experimentum.

se pluries magr̃ Petrus hyspanus:ꝛ cũ eo multos lethargi
cos curasse. Prio fecit radi occipitiũ:deide fecit ibi euapo/
rationẽ cũ aceto decoc.saluie ꝛ saturegie: ꝛ ṗdictas herbas
fecit loco apponi p horã:deide remoueri iussit:ꝛ cinerẽ thi
mi cõbusti ꝛ cãtarides ꝛ pul.se.sinapis pulueriçatum cum
empl'o apl'oꝝ ꝯficere fecit:ꝛ hoc empl'm occipitio fecit ap
poni:ꝛ statim attraxit ad ptes exteriores cutis mãꝫ q̃ facie
bat ibi apa ꝛ curatus est pa. ℭ Expimentũ qd habui a fra

Aliud.

tre Joãne ṗbatũ ad lethargiã:p̊ radat̃ posterior ps capitis
isirmi:deinde lauet̃ fortiter cuꝫ forti aceto tepido ꝛ diu fri
cet̃ cum pãno aspo donec rubescat:deide pul. cãtaridaruꝫ
supaspgat̃:ꝛ petia lini subtilis in aceto madefacta suppona
tur pul.ꝛ frondẽ caulis pone supra:dimittat̃ sic esse p vnaꝫ
noctẽ vel p vnũ diẽ:deide dissoluat̃ locus:ꝛ si ineniant̃ ibi
multe ampulle nõ rũpant̃:ſꝫ supponant̃ plures frondes la
patij acuti q̃ter in die remouendo vsq3 ad.iiij.vel.v.dies ꝛ
liberabit̃ pa. Et nota φ si loc⁹ nõ ampullet̃ signũ est φ apa
iã ꝯfirmatũ sit in loco:ꝛ φ pa.liberari nõ põt:ſꝫ si ampulle
tur spes est salutj. ℭ Et si cũ toto h̄ nõ possit excitari:appo

Aliud.

nant̃ scarabei viui:q voluũt stercora aialiuꝫ sub media cor
tice nucis duos vel tres circa occipitiũ bñ rasum ṗus:ꝛ sup
musculos brachioꝝ a pte añriori in vnoq3 vnũ ꝛ sub plan/
ta pedis:vnuꝫ sub vnoq3 pede:ꝛ bñ ligent̃ ibi:qꝛ mirabil'r
excitant. Et ma. Joãnes de florẽtia hoc remedio excitauit
quẽdã:q excitari nõ poterat p septẽ dies elapsos:ꝛ cũ can/

taridib⁹ fecit vesicatiōes in occipitio ⁊ liberatus est. scara/
bei etiā q stant sub lapidibus vel in bal. boni sunt.

¶ De cognitione vniuscuiusqꝫ humoris per vrinam in sa/
nis ⁊ egris. Cap. XII.

Quoniam in corpe hūano q̄tuor sūt hu. ꝺm nām tēperamētū ostēdē/
tes ꝺm qꝫ corp⁹ est sanū vt multū: ⁊ vt nūc: sꝫ i
hoc ꝯtigit eos qñqꝫ excrescer̄ ⁊ minui: vt qñqꝫ
excrescit chola: aut san. aut flegma: aut melia.
Et tūc ipsi⁹ hu. excessu imutat̄ vrina i colore ⁊ in suba. Cali
ditatis. n. est colorare vrinā: friditatis discolorare: ⁊ hūidita
tis īspissare: ⁊ siccitatꝫ attenuare. ¶ Uerbi grā. si dñat̄ cho/
lera ru. homogenea: tūc eius vria erit ruffa ⁊ tenuis ꝑ totū.
Or si ipsa cholera rub. putrefiat facit causon: qñqꝫ tertianā
⁊ hꝫ. tūc ipsa vrina appet silr ruffa: magis icensa: ⁊ ꝑ totum
tenuis cū q̄dā liuiditate. Si ꝟo dñat̄ cholera citrina: tunc
erit ei⁹ vrina citrina cū suba nō multū tenui. Si ꝟo putrefi/
at ⁊ faciat tertianā: tūc ipsa vrina erit citrina vel ruffa magꝫ
icensa in suba tenuis ad q̄ꝺdaꝫ mediocritatē tendēs. Si ꝟo
cholera vitellina dñat̄: tūc ei⁹ vrina appebit subcitrina: re/
missā cum q̄dam paruula spissitudine: silis in colore vitel/
lo ouoꝝ. Si ꝟo facit tertianā: tūc in eodē colore vrina ap/
parebit: sꝫ magis incēdet̄ color ei⁹: ⁊ cū q̄dā spissitudīe ap/
parebit. ¶ Or si fl'a salsuꝫ in corpe dñet̄: vrina appebit ci/
trina vl' subcitrina remissa cū q̄dā spissitudīe mediocri. Or
si putrefiat fiet vrina ruffa vel subruffa icēsa in colore: ⁊ in
suba mediocriter spissa: ⁊ si faciat q̄tidianā de fl'ate dulci:
tūc in eadē suba ⁊ colore manet vrina: sꝫ magis incēdit̄ in
colore: ⁊ in suba ꝑ totū appet spissa. Acetosuꝫ ꝟo fl'a qd̄ ife
ctū est mel'ia facit vrinā pallidā vel subpallidā: glaucā la/
cteam ⁊ albā; mediocriter spissaꝫ: cū ꝟo putrefit ⁊ fac̄ quo/
tidianā magis incēdit̄ ipsa vrina in colore. Fl'a ꝟo vitreuꝫ
qd̄ est coagulatū ꝑꝑ debilitatē caloris nālis fac̄ vrinā spis/
saꝫ ⁊ globosam ꝑ totū: eodē modo appet cū facit quotidia/
nā: ⁊ semꝑ in ꝑn° appet vrina globosa ⁊ spissa. Cū ꝟo iā ap
propiquat ipsi⁹ digestio hūoris ipsa vrina icipit attenuari.
Unī signū digōnis in vrina q̄libet q̄ in ꝑn° appuerit tenuis:
in initio cuiuscūqꝫ morbi est eius ispissātio. In fl'ate ꝟo vi/
treo: i q̊ in ꝑn° vrina apparuit spissā ⁊ globosa. Signū dige/
stiōis ipsi⁹ est attenuatio ipsi⁹ vrine. ¶ Sāguis itaqꝫ rube/
us est ⁊ spissius. Debet eē ei⁹ vrina ru. ⁊ mediocriter spissa.
ꝑterqꝫ si san. fuerit aquosus spissius: ⁊ adust⁹: qꝛ tūc vrina ta
liuꝫ erit rubicūda ⁊ spissa. Et si vltra modū extēdat̄ faciet
synochū ⁊ hꝫ. nisi cū flōmia ⁊ alijs iferi⁹ dicendis cito suc/
curramus. ¶ Mel'ia aūt nālis facit vrinā pallidā glaucaꝫ
lacteā vel albā: ⁊ cū magis accēdit̄ facit quartanā. Naꝫ co
lorat̄ magꝫ vrina ⁊ appet tenuis. ¶ Urina alba tenuis mul
tuꝫ ⁊ sepe micta diabetē significat. ¶ Urina alba ⁊ tenuis
lōgo tp̄e egritudis ꝑcedente hydropisim significat. ¶ Uri
na alba ⁊ tenuis micta multū in fine fe. deficiētiū epheme/
rā significat: ⁊ quotidianā de fl'ate vitreo. ¶ Urina alba ⁊
tenuis cū granulis in circulo supiori distictis arteticam seu
catarꝝ significat. ¶ Urina alba ⁊ tenuis q̄si virens in cir/
culo plūbeo supiori epilepsiā significat. ¶ Urina alba ⁊ i
substātia ꝑ totū spissa flegma nāle sine feb. abundare signi
ficat. ¶ Urina alba ⁊ mediocriter spissa flegma acetosum
sine febre abūdare significat. ¶ Urina alba ⁊ mediocriter
tenuis in fe. veniens lethargiā significat. ¶ Urina alba in
suba mediocriter spissa: cū q̄dā gleba idigesta q̊tidianā de
fl'ate vitreo significat. ¶ Urina tenuis alba in puero veni/
ens mala. Nā vrine aquose in pueris pessime sūt. Hippo.
testātē. ¶ Urina tenuis ⁊ alba in sanis hoib⁹ veniēs multā
potationē significat cū largo cibo: ⁊ maxie si sit vinū exile:
sic̄ dicit Theophil⁹. In senib⁹ ꝟo talis vrina veniēs debili
tatē v̄tutis digestiue significat. ¶ Urina tenuis ⁊ alba i ter

Urie cho/lere.

Urine fla/tis.

Urine san/guinis.

Urine me/lācholie.

De signifi/catiōibus vrinaꝝ ⁊ ꝑ de alba.

tiana ⁊ causone vel hꝫ fe. adurētib⁹ veniēs phrenesim futu
rā significat. ¶ Urina pallida vel subpallida: karops glau
ca vel lactea in suba ꝑ totū spissa: flegma nāle sine fe. signi/
ficat abūdare. ¶ Urina pallida vel subpallida: karops la
ctea vel glauca: in suba ꝑ totū tenuis: mel'iaꝫ nāleꝫ sine fe. si
gnificat. ¶ Urina pallida ⁊ i suba mediocriter spissa: fleg/
ma acetosuꝫ digestū sine feb. abūdare significat: tenuis ꝟo
indigōnē ipsi⁹ fl'atis acetosi eē significat. ¶ Urina lactea
tenuis in ꝑn° fe. adurētiū veniens mala. In declinatione in
multa q̄ꝫtitate veniēs significat solōnē egritudis. ¶ Urina
pallida ⁊ ꝑ totū spissa in fe. acuta veniēs lethargiā signifi/
cat. ¶ Urina pallida in suba ꝑ totū spissa: sine fe. lōgo tp̄e
ꝑcedēte leucoflematiaꝫ. i. hydropisim de fl'ate gñatā signi/
ficat. ¶ Urina subcitrina ⁊ pallori vicina in suba ꝑ totum
tenuis mel'iaꝫ innāleꝫ abūdare significat. ¶ Urina subci/
trina tenuis: ⁊ nō pallori vicina ⁊ paꝝ incēsa cholerā nālē
sine feb. significat abūdare. ¶ Urina subcitrina in suba ꝑ
totū spissa quotidianā de fl'ate nāli significat. ¶ Uria sub/
citrina ⁊ in suba mediocriter tenuis plus ad modicitatem
accedēs quotidianam de fl'ate acetoso idigesto significat.
¶ Urina subcitrina in suba mediocriter tenuis plus ad te
nuitatē accedēs cholerā vitellinā sine fe. abundare signifi/
cat. Si fuerit incēsa multū tertianā de cholera vitellina si/
gnificat. ¶ Urina subcitrina incēsa in suba ꝑ totū tenuis i
iuuene chol'ico veniēs cholerā nāleꝫ sine fe. significat abū/
dare. In puero ꝟo duplicē vel minorē emitriteū: in mulie/
re vel in sene melācholico ⁊ fl'atico simplicē quotidianā si
gnificat. Talis eni vrina lōgo tp̄e ꝑcedēte veniēs erraticaꝫ
vel q̄rtanā significat. ¶ Urina citrina ⁊ in suba per totum
spissā in iuuene cholerico: fl'a dulce sine fe. abūdare signifi/
cat. In sene melācholico ⁊ flegmatico vl' muliere quotidia
nā de fl'ate dulci. In puero veniēs duplicē vel minorē emi
triteū nō longo tp̄e ꝑcedēte vitiū gutte vel hydropisim si/
gnificat. ¶ Urina citrina in suba mediocriter spissa in iu/
uene cholerico fl'a salsuꝫ sine fe. abūdare significat: in melā
cholico sene ⁊ flegmatico vel in muliere quotidianā d̄ fleg/
mate salso. In puero duplicē vel minorē emitriteuꝫ longo
tp̄e ꝑcedēte scabiē significat. ¶ Urina citrina in suba me/
diocriter tenuis plus ad mediocritatē spissitudinis q̄ꝫ ad te
nuitatē accedēs: in iuuene cholerico fl'a salsuꝫ sine fe. abun
dare significat ⁊ indigōnē. In mel'ico sene ⁊ fl'atico vel mu
liere quotidianā de fl'ate salso. In puero duplicē vel mino/
rē emitriteū significat. ¶ Urina subcitrina cū spuma cro/
cea icteritiā croceā significat: cū viridi viridē: ⁊ cum nigra
nigrā icteritiam significat. ¶ Urina ruffa vel subruffa in
suba ꝑ totū tenuis in iuuene cholerico simplicē tertianā si/
gnificat. In melācholico sene flegmatico vl' muliere dupli
cem tertianā significat. In puero ꝟo minorē emitriteum.
¶ Urina ruffa vel subruffa limpidissima vitium splenis ⁊
epatis significat. ¶ Urina ruffa vl' subruffa in suba ꝑ totū
spissa: ⁊ si liuens quotidianam de flegmate dulci significat.
¶ Urina ruffa vel subruffa ꝑ totū spissa ⁊ distincta liuens
cū appositiōe manus pauco tp̄e ꝑcedēte peripleumoniam
seu pleuresim significat: vel quotidianā de flegmate dulci
cū reumate: mā ꝑncipali existēte in spūalib⁹ vel in matrice
mulieris vel guttā de cā ca. vel asciteꝫ. ¶ Urina ruffa vel
subruffa in substātia mediocri ⁊ nō liuens quotidianam de
flegmate salso significat. Cum ꝟo appositione manus fue/
rit liuens duo pōt significare: vel minorem emitriteuꝫ vel
quotidianā de flegmate salso: cum rheumate principaliter
existente in spūalibus: vel in matrice in mulierib⁹. ¶ Uri/
na rubea vel subrubea in substantia mediocriter tenuis in
principio feb. apparens quotidianam de flegmate salso
indigesto significat. Si in fine ꝟo veniat hec vrina in iuue/
ne cholerico: materia existente digesta tertianam simpli/

De vrina pallida.

De vrina subcitrina.

De vrina citrina.

De vrina ruffa.

cem significat. In sene vero melancholico vel flegmatico et muliere veniens duplicem: manifestam existente digesta in principio venientis minorem. ¶ Urina rubea vel subru. in suba per totum tenuis in iuuene cholerico simplicem tertianam vel calefactionem epatis significat. In sene melancholico vel flegmatico: vel muliere duplicem. In puero minorem et emitriteum significat. ¶ Urina rubea vel subru. et distincte liuens manu apposita pleuresim significat. ¶ Urina rubea vel subru. in substantia mediocriter tenuis non liuens manifestam indigestam in duplici tertiana significat. ¶ Urina ru. vel subrubea mediocriter tenuis et distincte liuens a media regione superius cum appositione manus medium significat emitriteum manifestam existente digesta. ¶ Urina rubicunda vel subrubicunda in suba per totum tenuis et liuens velut ignis: et cum spuma fe. causon: que fit de cholera putrefacta in subtilissimis venis stomachi pulmonis et epatis significat. Talis enim vrina in suba per totum spissa: et non liuens significat synochum hec est fe. facta de sanguine putrefacto intra vasa. Item hec vrina in suba mediocriter tenuis causonidem significat. i. feb. de san. et cholera putrefacta intra vasa: ex maiori tamen quantitate cholere et minori san. Item hec vrina in substantia mediocriter spissa synochidem significat et feb. factam ex san. et cholera intra vasa putrefacta: ex maiori tamen parte sang. et minori cholere. ¶ Urina inops. i. sicut vinum inferius obscurum et turbatum ru. vel subru. cum quadam liuiditate crocea superius apparens obscura: apa epatis vel renum significat. ¶ Urina inops in acutis fe. et maxime in causon superueniens maiorem adustionem significat: et quandoque mortem propinquam huic fe. superuenientem. ¶ Urina kianos superueniens subcitrina rupturam vene in renibus vel epate tam in viris quam in mulieribus significat. ¶ Urina kianos in sanis hominibus superueniens laborem vie: aut cursum multum significat esse factum. Si vero in sene superueniat longo tempore perseuerans lithiasim significat. ¶ Urina sanguinolenta in mulieribus apparens menstruorum fluxum significat. In pueris vel mulieribus pauco tempore precedente rupturam vene in renibus significat. ¶ Urina nigra et pauca fetens in acuta fe. micta mortem propinquam indicat esse futuram: hoc dico nihil mali habenti in vesica. ¶ Urina nigra precedente viridi colore lucido: vt cornu lucidum: calorem significat adurentem. ¶ Urina nigra liuido precedente colore frigiditatem mortificantem significat. ¶ Urina nigra cum suba spissa in bona quantitate in quartanariis veniens multitudinem humorum purgationem ostendit et solutionem quartane significat. ¶ Urina cuiuscunque coloris fuerit habens arenulas rubeas in fundo vasis vitium lapidis significat fore in renibus. Si vero arenule in fundo vrinalis existentes fuerint albe: tunc lapidem fore in vesica significat.

¶ De febribus continuis et putridis. Cap. XIII.

Putrida feb. alia intra vasa: alia extra vasa. Manifesta extra vasa: vt quotidiana tertiana fe. erratice quartana et hmoi. Et hmoi. n. fe. dicuntur putride. eo quod ex principali vitio putridorum humorum fiunt. ¶ Cause autem putrescentium humorum sunt sicut larga dieta et grossa: quies multa: somnus multus et imoderatus: vigilie imoderate: passiones aie: sicut tristitia ira et hmoi. aer etiam valde calidus seu frigidus regio tempus: et hmoi. Cause. n. putredinis sunt quinque: scz multitudo humorum: grossities eorum: et viscositas eorum: opilatio pororum: et fumositatum retentio. Quarum due vltime sunt magis potentes et sufficientes ad putredinem faciendam. Opilatio n. pororum ex quacunque causa retinet talis fumositas. Ideo dissoluuntur et corrumpuntur humores et putrescunt in vasis vel extra vasa: vasa autem appello venas et arterias. ¶ Tractaturi itaque de continuis dicamus quod fe. continue sunt ille que fiunt ex humore putrefacto intra vasa. et continue affligunt patientem vsque ad creticam declinationem: sicut sunt synocha inflatiua: synochus putridus: causon et hmoi. Cause autem continue afflictionis sunt. s. putredo continua: continua respiratio putredinis ad cor: et defectus materiei propter principalem corruptionem san. Et ideo in synocha est reges nulla: cum in ea iste tres cause continuitatem congregantur. In aliis autem continuis in quibus nisi due cause continuitatis concurrunt aliqua reges fit: et licet cholera et flegma et melancholia altera sine vtraque qualitate putredini repugnant. Tamen propter admistionem san. calidi et humidi qui cum eis miscetur per interclusionem venarum continue putrefiunt. sed in quibusdam horum plus: in quibusdam vero minus: et rursus licet humores sint admisti: tamen quandoque vnus tamen corruptus est: et non alii. Et quia de eadem dieta humor vnus ad corruptionem et ad putredinem habilior generatur: contingit interdum quod vnus de quatuor humoribus putrefit. ¶ Continuarum fe. alie sunt simplices: alie sunt composite. Simplices sunt que ex vna tamen materia in vasis putrefacte fiunt vt synocha. Composite vero sunt que ex vna materia putrefacta intra et extra: vel ex diuersis humoribus putrefactis intus tamen: vel intus et extra fiunt: vt emitritei: et prius de simplicibus agamus.

¶ De synocha inflatiua. Cap. XIIII.

Cum sanguis superabundat in corpore vltra debitum modum et precipue in spiritualibus et supaccendatur: et non putrefit: facit quandam fe. continuam: que inflatiua synocha appellatur: et dicitur inflatiua propter multam fumositatem que pectus et pulmonem inflat: et etiam totum corpus in hac fe. inflatur. ¶ Differt autem synocha inflatiua a synocha putrida: et ab aliis putridis: quia in hac fe. vrina non fetet et pulsus est fortis. In putrida autem vrina fetet et pulsus est inordinatus: constrictio velocior est quam dilatatio. Item in hac fe. apparet vrina rufa vel subru. in suba per totum spissa: et non liuens. In putrida vero liuet ipsa vrina. Sunt autem signa alia in synocha inflatiua scz membrorum grauitas. venarum plenitudo: calor continuus: rubor oculorum et faciei: dolor frontis et timporum. In somno vero infirmo quod videat lampadas quasi luminatas et rubea corpora sicut scarlatum: corpus rubeum: sanguinem: rubeas picturas: et hmoi. hec. n. fe. nisi cito curetur in pleuresim terminari consueuit multoties. ¶ Curetur ergo hoc modo. Si nil obstiterit fiat minutio in primo de basilica: vel quod melius est de vena mese. que est inter basilicam et cephalicam: extrahatur sanguis vsque ad lipotomiam. Multi. n. sola minutione hmoi sunt liberati. Postea si eius venter fuerit laxatus competenter detur ℥. j. ß. syrupi ro. vel viol. cum frida. Si fuerit constipatus vsque ad 5m diem dentur ei cibaria refrigeratiua et boni san. generatiua: sicut sunt spinachia borago lactuce pruna damas. in aqua elixata: succus granatorum: portulaca: scariola: mica panis ter vel quater cum aqua lota addito zuccha. et similia dentur: et si nimium fuerit constipatus aliquod suppositorium ex lardo et hmoi fiat et aliquod clystere leue ex mal. mercuriali frondibus vio. et furfure decoctis et additis cassiefi. olei viol. zucchari viol. et hmoi et fiat clystere. Post diem vero septimum si adhuc plenitudo durauerit purgetur cum deco. cap. ve. epatice iuiubarum: sebesten: scariole: prunorum et vio. in qua resoluantur cassiefi. ℥. ij. tamarindorum et manne: ana ℥. j. zuccha. vio. ℥. j. ß. ¶ Uidi quendam puerum qui patiebatur synocham inflatiuam: qui erat in tantum tumefactus et inflatus quod omnes medici ipsum pro desperato habebant: cui quidam senex pauper petens elemosynam superuenit cui parentes dixerunt vade cum deo frater: et ille ait: quid habetis: et illi dixerunt: vide quid habemus: et ostenderunt sibi puerum: et ille dixit: ite et accipite paritariam: et omni mane detur in potu de succo eius. ℥ j. ß. cum syrupo ros. vel vio. vel cum zuccharo solo: et dictam herbam detis sibi comedere in crispellis coctam: et hoc fecerunt vsque ad dies. ix. et liberatus est pa. In quarto vero die emisit maximam vrine quantitatem: et curatus est perfecte. ¶ Et si huiusmodi egritudo cum apostemate fuerit detur ptisana ordei: et cetera supradicta in precedentibus capitulis. ¶ Pro dolore capitis fiat

De vrina rubea.

De rubicunda.

De inops.

Kianos.

De nigra.

Cause putredinis.

Differt synocha inflatiua a putrida.

Cura.

inunctio ex oleo nucum vel viol'. vel populeon ⁊ silib⁹: vel epithimenẽ frons ⁊ tympora de sanđ. al. ⁊ ru. vino distemperatis cũ aq̃ ro. ⁊ succo sempuiue: lauenẽ man⁹ ⁊ pedes in aq̃ decoc. floꝝ camo. viol'. ⁊ mal. ⁊ ro. ¶ In fe. ꝯtinuis. ℞. absinthy. M. j. fac bullire in aceto q̊usqꝫ virtus absinthy demũdetẽ ab aceto: post. ℞. farine ordei. ℥. iij. farie fenugre. ℥. j. fiat empl'm a stõcho vsqꝫ ad vmbilicum.

¶ De synocho putrido. Cap. XV.

Spēs tres
Homotenus.

Synochus est fe. que fit de sanguie putrefacto ⁊ supaccenso: i qua vrina appet rubicũda vel subrubicũda i suba ꝑ totũ spissa: ⁊ liuēs supius ⁊ ēt fetens si odoretur. ¶ Et notãdũ ꝙ tres sũt spēs synochi. s. homotenus augmasticus: epaumasticus: nã ₰m ꝓprietatẽ materici ⁊ caloꝝ tenorẽ diuersificãẽ spēs synochi. Cum enim mã est multa ⁊ ad succensionẽ inepta: ⁊ calor est fortis valde a p̊n⁹ calor fortis opatur: ⁊ qr mã est multa ꝯsumptioni diutius resistit: vñ status egritudinis cito incipit: ⁊ diutius vsqꝫ ad finem ꝑseuerat: ⁊ fit spēs synochi q dĩ homotenus. ab homos qđ est vnũ ⁊ tenos qđ est tenor: qr vnius dĩ esse tenoris: ⁊ videmus in multis lignis siccis sil' aggregatis: in qbus ignis accensus fortiter agit: ⁊ diutius ꝑseuerat eq̃lis. vrina appet: sič dcm̃ est: pulsus magnus plenus ⁊ inordinatus: facies rubea: sitis magna: lingua sicca ⁊ aspera. Et vl'r scias ꝙ in synocha vel synocho nulla reges vera vel falsa inuenitẽ: ⁊ durat qñqꝫ vsqꝫ ad diem tertiũ vel septimũ: qñqꝫ vsqꝫ ad. ix. qñqꝫ vsqꝫ ad. xj. qñqꝫ vsqꝫ ad. xix. ⁊ vltra nõ ꝓtenditẽ. ¶ Et nota ꝙ vrina rubicũda vel subrubicunda in homoteno apparens eadẽ ꝑseuerat vsqꝫ ad finẽ: nec mutatur aliquo mõ in colore. In augmastico ꝟo vrina rub. vel subru. appet: deide rubicunda vel subru. efficitur. In epaumastico ꝟo ecõtrario accidit: ⁊ hec vltima spēs saluior est.

Augmasticus.

¶ Augmasticus est scđa spēs synochi q dĩ augmastic⁹ ab augendo: ⁊ qñ mã est multa ⁊ accensioni inepta ⁊ calor est debilis: tũc. n. ab ipso p̊n⁹ calor leuiter ⁊ debiliter operaẽ ⁊ paulatim augumentaẽ: ⁊ lõgiori tpe manet: cui⁹ sile est videre in viridibus lignis in qb⁹ si ignis accẽdaẽ ab ipso p̊n⁹ est debilis ⁊ lẽtus: ꝫ paulatim icipit fortiter operari ⁊ accẽdi ⁊ diu durat. In p̊n⁹ aũt nota leuiter icipit: sed valde grauiter finit: sic ꝙ in tertia vel 4ª die grauissime ⁊ potissime pa. infestat.

Epaumasticus.

¶ Qñqꝫ ꝟo mã est pauca ⁊ calor est fortis: ⁊ tũc calor a p̊n⁹ agit fortiter: ⁊ mãm paucitate sua cito cõsumit: vñ cito icipit declinatio: ⁊ sic fit feb. que dĩ epaumasticus q̃si dcrescens: qđ est videri in stuppa: in qua si ignis accendaẽ: a p̊n⁹ fortiter agit ⁊ inflãmaẽ: cito tñ incipit decrescere ⁊ lẽtescere: ⁊ oĩa synthomata supradicta in hac specie synochi leuiora sunt: ⁊ ad bonum veniunt ⁊ isti tales q patiunẽ epaumasticum sine auxilio medici liberanẽ: qr mã ꝫ sit habilis ad accensionẽ: tamen est pauca ⁊ cito consumiẽ.

Cura homoteni ⁊ augmastici.

¶ Homotenus ēt ⁊ augmasticus hoc mõ curentur: fiat minutio scđa die de vena ꝑdicta: vel de vena epatis: ⁊ non tanta: sicut in synocha inflatiua: sed fiat ꝙ san. exiens in ꝯtrium muteẽ: vt saluetur dcm̃ Hippo. in regimine acutoꝝ dicẽtis: Or nõ debes venã obturare quousqꝫ sang. in ꝯtrium muteẽ colorẽ. Et purgatio/dieta/suppositoria lenia/clysteria/iunctiones frontis ⁊ tympoꝝ: ⁊ epithimata frontis fiant simili mõ: sič in synocha inflatiua dcm̃ est. Syrupus ro. viol'. cuꝫ aq̃ frigida vel ꝣucchaꝝ ro. cũ frigida deẽ. ¶ Syrup⁹ optimus ad h⁹ fe. ℞. pruna sicca ⁊ lota in aq̃. xxx. se. portulace: lactuce: sanđ. al. ⁊ rub. berbeꝝ ro. aã ʒ. quarta. vio. ʒ. ß. gumi ara. dragagãti ⁊ psilly: aã. ʒ. q̃rtj. iuiube. xxv. bul. in aqua cũ seminib⁹ ꝑdictis ⁊ gũmis in subtili sacculo lineo positis ⁊ addito ꝣucchoaro in ꝑdicta decoc. fiat syrupus: ⁊ aromatiꝣetur cũ. ʒ. ij. camphore. Syrupus etiam de aq̃ citrulloꝝ vel cucur. deco. in pasta vel ipsa aqua cucurbi. ⁊ h⁹ cuꝫ ꝑdicta decoc. misceaẽ ⁊ fiat syrupus cuꝫ ꝣuccharo. ¶ Epithimeẽ frons ⁊ tympora ex sanda. al. ⁊ ru. ro. cum aqua ro. mistis ⁊ supra cor ⁊ epar apponatur petia in predicto licore intincta. Ex populeon oleo ro. vel viol'. succo solatri sempuiue ⁊ silibus loca ꝑdicta inunganẽ ⁊ epithimentur.

Mitigatio sitis.

¶ Ad sitis ēt mitigationẽ detur syrupus de psillio. impleaẽ etiã sacculus lineus subtilis paꝝ se. psilly vel saltem: se. lini trito: ⁊ ponatur in aqua frigida: ⁊ cum ipsa aqua quãdam mucilaginem fecerit: cũ illa mucilagine laueẽ lingua: ⁊ cũ ipso sacculo fricetur: semen etiam cydonioꝝ in ore teneaẽ: ⁊ ei⁹ deco. sitim aufert. Spongia vel pãnus lini ifusus in aqua decoc. mal. se. lini ⁊ fenugreci tepiđ. pectori ⁊ thoraci applicetur. Or si materia fuerit indigesta: ⁊ sitis valde incitet pa. detur vas vitreum ereum vel argenteũ magnum: qđ teneat vnã octauam vel plus plenum totum aq̃ clarissima ⁊ frigida in potu deẽ. Nam vt ait Hippo. in regimine acutoꝝ. Aque autẽ nullum inueni vsum: nisi qr in fe. acutis exhibeẽ ⁊c̃. Et ego hoc solo vidi q̃plures ab h⁹ febribus acutis liberatos fuisse. Radatur quoqꝫ lingua cum cãna vel ligno ⁊ fricetur cũ spongia vel saluia infusa in aqua: ⁊ succum lactuce ⁊ portula. in predictis ad sitim mitigandã in ore teneat.

Prouocatio somni.

¶ Pro insomnietate lauẽtur pedes ⁊ crura in aq̃ in qua myrtus viole mal. frondes salicis: lactuce: iusquiami: ⁊ papaueris cocta fuerint: de hac enim aq̃ laueneẽ pedes manus frons ⁊ tympora ⁊ pulsus: ⁊ deinde leuiter abstergãtur: postea aliquod de emplastris ad inducendũ somnum dictis in capitulo de phrenesi: fronti ⁊ tymporib⁹ applicetur. Cum autem in his pas. ⁊ in alys acutis fe. est tanta fe. ⁊ isomnietas: ꝙ fere pa. ad mortem deducitur: ⁊ nullo modo eos possumus prouocare ad somnũ: vltimũ remediũ quod possumus facere in ꝓuocando somnum est istud. ℞. roſ. ʒ. iij. se. portulace: lactuce: se. melonum: anisi. liquir. croci: opy: thebaici: aã. ʒ. j. conficiantur cum aqua frigida: ⁊ succo apy: ⁊ syrupo ro sa. ⁊ detur in potu.

Alteratio aeris.

¶ Aer etiam alterctur cuꝫ spongys in aceto infusis circũcirca lectum suspensis: ⁊ fronđ. cãnaꝝ vitis: salicis: myrti: gladioli ⁊ h⁹ per domum sternãtur: ⁊ desuper aqua frigida distilletur. Constituaẽ etiaꝫ distillatio aque frigide: vel riuulus coram eo: qr sic stupor in eoꝝ oculis euenit: fricentur extremitates manuum ⁊ pedum coruꝫ cũ stamina infusa in aceto sale fuligine ⁊ aqua ro. simul mistis. Et fiant si fuerit necessẽ ea que dicta sunt in capitulo de lethargia. vꝫ. si ad lethargiã videatur tibi parari egrotãs. ¶ Clysteria fiãt ex mal. viol'. brãca vr. paritaria ⁊ vrtica. aã. M. j. se. lini triti. ʒ. ij. in aqua bul'. ⁊ colẽtur: ⁊ addito succo blete mercurialis. aã. ʒ. ij. ꝣuccha. vio. olei vio. aã. ʒ. j. ß. cassiefi. ʒ. iij. mel. vio. ʒ. ij. inyciatur per clystere: mica panis ter vel q̃ter in aqua lota cum aqua frigida ⁊ ꝣuccharo mista ⁊ deẽ. ¶ Or si in: viij. die non terminetur egritudo purgetur cum lotura superius dicta: vel fiat syrupus de se. cõibus psillio capil. veñ. ⁊ viol'. in quo ponatur. ʒ. j. reubarbari pulueriꝣati: ⁊ detur totuꝫ in potu.

Prouocatio sanguinis in narium.

¶ Et qr hec egritudo ꝑ fluxũ san. nariũ terminari ꝯsueuit si in die cretico non fluat ipse san. ex naribus ⁊ signa denũciatiua ipsius san. e naribus debentis fluere ꝑcedũt: sicut sũt dolor capitis: frontis: stomachi: ⁊ h⁹ ⁊ scintillatiões velut ignis coram oculis infirmi apparent: prouocetur cuꝫ setis porci in naribus imissis vel cum sanguispargula: vel cum flõmo naribus imposito: vel cum flõmia de vena q̃ est in medio frontis. Qñqꝫ etiam in vere supuenit fluxus san. in naribus: ⁊ soluitur egritudo per se. interdũ durat diutius ipse fluxus san. a naribus a nobis dictus. Et etiam quãdoqꝫ nã fortis facit crisim ꝑ fluxum san. ventris qui non restringaẽ nisi feb. prius recesserit. Et si vlterius ipse fluxus ventris durauerit: dentur trocisci de spodio ⁊ fiãt alia remedia in ca. de fluxu ventris dicta.

¶ De causonide. Cap. XVI.

Causon fe. a caumate dicta est: qm̄ maximū corpori īfert cauma ꝛ incēdiū: ꝛ fit ex pura cholera in venis subtilissimis ꝛ arterys stōchi pulmonis ꝛ epatis putrefacta. Est.n. causon de genere tertiane: sꝫ tm̄ fortior existit ꝛ maioris caloris. Una tm̄ die fit fortior: alia vo die remissior: nec tm̄ a corpe sepatur: ꝛ nō accidit horripilatio in causonide: sic̄ accidit in alia: ꝛ accn̄tia sūt vehemētiora in causonide q̄ꝫ in tertiana ꝯm q̄ īferius distinguem⁹.

Signa.

¶ Signa igit̄ in causonide sunt hec. Urina rubicunda vel subru. vel citrina ꝛ tenuis ꝛ liuens velut ignis in hac fe. apparet. adest calor ꝯtinuus ꝛ acutus: totius corpis incēdium ꝛ cauma forte: dolor capitis frontis ꝛ tympoꝝ figitiuus in modū clauoꝝ: q figerent̄ in capite: ꝛ p̄cipue in dextra pte capitis ꝛ oculoꝝ: ꝯsumptio cordis: ꝛ stōchi morsus: vigiliarū instātia: os amaricatū: alienatiōes multe: pulsus velox ꝛ acutus vel subtilis: sitis pseuerās: vt eis bibentib⁹ nil sufficiat: lingua ꝯbusta ꝛ desiccata ꝛ aspera: ꝛ qn̄qꝫ nigra: facies squalida apparet aliq̄ꝫtula citrinitate pfusa: ꝯstipatio ventris pp nimiā siccitatē cholere ex feruore vigēti: ꝛ semp cōtinuus est dolor ꝛ incēdiū acutissimū: ꝛ sine itermissione in hac feb. nisi q2 in mane circa horas matutinales aliq̄ꝫtula fit incendy ꝛ feruoris remissio: nō tm̄ plena reges. Et h accidit pp horas sanguis q tunc spargit̄ p mēbra q illa hora dn̄atur. ¶ Et nota q si in causonide hypostasis in fūdo vrine pmanēs sit alba: significat futurā quotidianā: si fusca tertianā: si nigra erraticā: vel q̄rtanā. ¶ Item nota q si in hac fe. ꝛ ēt in alys acutis fuerit hypostasis rubea in fūdo vrine ꝯtinua ꝛ pseuerās ꝛ forme pineate: est optimū signū: signat enī mām sanguineā: q̄ cito digerit̄ ꝛ erit digestiōi obediēs. ¶ Itē nota q si in hac fe. ꝛ in alys feb. acutis appet vrina discolorata ꝛ pauca mictura: valde malū signū est: ꝛ spāl'r si nullā facit residētiā in fundo vrinalis: dum gescit p duas vel tres horas. Si tm̄ i multa q̄ꝫtitate micta fuerit ꝛ frequēter: ꝛ faciat residentiā bonū signū est: q2 est signū digestiōis ꝛ purgatiōis p vrinā. ¶ Itē nota q in hac fe. ꝛ in alys acutis vrina pauca fetida: pinguis vel nigra ꝛ hꝰ ꝛ mingat̄ cuꝫ difficultate mortē pximā ptendit.

Cura.

¶ Curet̄ igitur hꝰ pas. in hūc modum det̄ oī mane syrupus acetosus vel oxiçaccara vel succus maloꝝ granatoꝝ cū çuccharo mistus cuꝫ aq̄ fe. cōium seu cū lacte fe. p̄dictoꝝ. In 2° vo vel 3° fiat minutio de mediana vena: ꝛ hoc dico si virtus etas ꝛ silia pticularia in h ꝯueniāt. Pueri.n. ꝛ senes non sunt flōmādi: sicut vult Aui. Item si vomitus vl' fluxus vētris in p̄n⁰ supuenerit: vel pa. macillētus fuerit vltra modū minutio nō est faciēda. Item in tpe nimis fri. nec nimis ca. nō dꝫ fieri minutio: nec in tpe nimis ventoso nisi maxia imineat necessitas: ꝛ hoc in oibus acutis feb. ꝛ in oibus alys egritudinib⁹: ꝛ ēt in sanis locū hꝫ. ¶ Itē nota q in ꝯtinuis in die 2ª vl' 4ª ad plus minutionē faciam⁹ ꝛ nō vltra. Et rō est: q2 vsqꝫ ad q̄rtū diē haꝝ egritudinū mā est fluxibilis ꝛ virt⁹ fortis: a q̄rta vo die in antea virtus debilitat̄ ꝛ mā residet: ꝛ pp hoc a q̄rto die in antea nō dꝫ fieri minutio: qdā vo minuūt in q̄rto die qd̄ non approbo. ¶ Itē nota q si in hꝰ ꝯtinuis seq̄t̄ fluxus vētris vel vomit⁹: est malū signū valde. Fit eniꝫ ex abūdātia hūoꝝ aut synthomatis: ꝛ de. x. vix vnus liberat̄: qbus h accidēs pp minutionē san. supueniat. ¶ Facta minutionē detur syrupus viol'. vel rof. cū aq̄ frida vel çuccharū rof. vel triasandal'. dieta tenuis iniūgat̄: q2 dicit Hypp. in aphori. Ad vltimas. i. acutas egritudines vltime curationes ꝛc̄. Sit igitur dieta coꝝ mica panis ter vel quater lota cū çuccharo: scariola lactuca: portulaca: farina ordei amygda. ꝛ hꝰ dent̄ in quarto vel octauo die: purget̄ cū ista decoctiōe. ℞. capi. ve. epatice scariole boraginis: aā. M. ß. vio. ʒ. ß. se. cōium ꝯtusoꝝ. ʒ. ij. pruna. xxx. iuiube sebesten. aā. xx. hec oīa in q̄ꝫtitate aque sufficiēti coquant̄ ꝛ colent̄: ꝛ colature addant̄ pulpe cassiefist. ʒ. ij. oximellis simplicis tamarindoꝝ: diaprunis. çucchari viol'. aā. ʒ. j. çucchari rof. ʒ. j. ß. reubarbari triti ꝛ positi in succo scariol'. ꝯpurato. ʒ. iij. Et si maiori idigeat purgatiōe adde mirabolanoꝝ citrinoꝝ pulueriçatoꝝ. ʒ. j. ß. aque decoctio. plātaginis. ʒ. ij. hec enī decoctio in oī tertiana ꝛ oī egritudine de cholera facta ꝯueniens est ꝛ bona: in his tm̄ egritudinib⁹ tutior in. xiiij. vel. xv. diebus q̄ꝫ ante si competenter possumus differre. Qn̄ vo mā fuerit furiosa currēs subito de loco ad locū: tunc statiꝫ purgamus: nec digestionē materiei expectam⁹. Naꝫ synochus ꝛ synocha: phrenesis: sqnantia. ꝛ antrax. pass'. iliaca. ꝛ colica. thenasmon acutissimus ꝛ silia materie digestionē in egritudinib⁹ nō expectabat magister me⁹: sed stati humorē peccantē euacuabat etiā mā existēte cruda. ¶ Utat̄ pa. causonidē syrupis frigidis in p̄cedēti capitulo traditis: sicut ē syrupus de succo cucur. ꝛ çuccharo. syrupus de se. cōib⁹: syrupus psilliatus acetosus vio. rof. ꝛ hꝰ sitim extinguentib⁹ in predicto cap. dictis. Detur ēt syrupus rubeus q fuit inuentus in vltramarinis ptib⁹: q fit de quadā herba que sub niue oritur ꝛ çuccharo optimo in hac fe. ꝛ oib⁹ fe. ex ca. hūoribus factis mirabiliter ꝯfert. ¶ Prouocet̄ somn⁹ lauādo pedes man⁹ frontē ꝛ tympora cū aqua in dicto cap. dicta. ꝛ ponēdo tympori ꝛ fronti emplastꝝ aliqd̄ ex dictis in cap. de phrenesi. ¶ Epithiment̄ stōchus: frons: epar: ꝛ tympora: cū epithimate dicto. ¶ Aque frigi. in febrib⁹ adurētib⁹ competenter tribuant̄: sicut est aqua panis bene cocti ꝛ bn̄ fermētati: ꝛ d̄ bono tritico facti in aq̄ frigida ponat̄: ꝛ tādiu ibi iaceat donec optime mollificet̄: deīde cuꝫ panno lineo mūdissimo colet̄: ꝛ si vis adde paꝝ çucchari ꝛ colaturā dabis: hoc enī in acutis fe. plurimū valet: ꝛ bene nutrit ꝛ calorem mitigat: ꝛ aq̄ ca. decoc. dragagāti çucchari ꝛ penidiaꝝ: medulla citrulloꝝ in frigida aq̄ infusa ꝛ data. Et hoc dico si hꝰ fe. fuerit sine apostemate ꝛ sine punctura ꝛ dolore pectoris: q2 tunc hꝰ aque frigide non competunt. Nam vt ait Hippo. in apho. Frigidū inimicum est neruis pectori ossibus ꝛc̄. ¶ Aq̄ melonis palesti. i his fe. data optima est que hoc modo extrahi dꝫ. Accipiat̄ melo palestinus ꝛ perforetur: ꝛ p illud foramē imittat̄ çucchaꝝ in predicto melone: ꝛ tādiu manib⁹ moueat̄ huc ꝛ illuc quousqꝫ çucchaꝝ liquefiat: deīde ipsa aq̄ tribuat̄ in potu. ¶ Alia aq̄ optima in hꝰ fe. que dyscrasiam febrilem ꝛ incēdiū ꝛ sitim mitigat ꝛ vrinam puocat: terant̄ semina cōia ad q̄ꝫtitatē. ʒ. iij. plus vel min⁹ ꝯm q volueris: ꝛ sup ipsis tritis īfunde ptisanā ordei feruentissimā vel saltē aquā simplicē ca. sed non tantū valet: ꝛ coletur ꝛ adde çucchari ꝛ penidiaꝝ. ꝛ in potu da. Et si fuerit ventris constipatio: detur hec aqua optima: que quasi vino assimilat̄ ꝛ multum confert in hꝰ fe. ꝛ in simplici ꝛ duplici tertiana: alterat enim febrilem dyscrasiaꝫ ꝛ purgat aliq̄ꝫtulum. bul'. aliqua frusta reubarbari in aqua: ꝛ ipsum reubarbarum aquā colorabit sic q quasi vinum videbit̄: ꝛ addito çuccharo vel penidys vel syrupo viol'. det̄ in potu. Clystere lenitiuum vel suppositorium fiat si necesse fuerit pro asperitate lingue: ꝛ pro dolore capitis fiant remedia superius dicta in precedenti capitulo.

¶ De emitriteis: ꝛ primo de minori. Cap. XVII.

Emitritei tres sunt spēs: s. maior medi⁹ ꝛ minor: medi⁹ ꝛ minor curari possunt si medic⁹ fuerit puidus ꝛ circa infirmum solicitus. Maior vo poti⁹ diuina q̄ꝫ humana manu curat̄: auctorib⁹ oib⁹ testātibus: emitriteus qdē est fe. ꝯtinua ex duob⁹ hūorib⁹: vno in venis: ꝛ altero ex putrefactis. Et dr̄ emitriteus ab emi qd̄ est mediū ꝛ triteus qd̄ est tertiana. Inde dr̄ emitriteus q̄si ha-

Cause et signa minoris.

bēs mediā ptem sui mām tertianā.s.cholerā. ¶ Minor
itaq₃ emitriteus fit ex flegmate putrefacto itra vasa et cho/
lera ex̄. Uñ talia debēt eē synthomata. Urina ruffa seu sub
ruffa.seu citrina et mediocriter spissa et superius liuēs cum
appōne manus:pulsus velox et plenus:lingua apparet ali/
q̄ntulū nigra et limosa:pa.ɔtinuo frigore īfestat̄ a p̄ die vsq₃
ad tertiū vel q̄rtū diē in vesperis:et postq₃ frigus minuitur
pmanet extremitatū frigiditas.s.manuū:pedum:nasi: et sic
manet īfirm⁹ p.xviij.horas q̄s h₃ in summo labore.s.ab ho
ra vesptina vsq₃ ad matutinā:et est cum oculoꝝ grauitate et
falso somno.et sic a q̄busdā medicis īperitis minus bñ iudi
cātib⁹ pp h⁹ accidētia et stuporē oculoꝝ lethargia eē credi
tur:et pp sex horas.s.a tertia vsq₃ ad vesperas q̄s h₃ in falsa
q̄ete.a q̄busdā impitis quottidiana esse credit̄:cum nō sit.
Unde q̄sq₃ pbus medicus īfirmū suū ₒ₃ assidue visitare
vt assidua visitatiōe q̄ pa.curare d̄beat cognoscat:et nō sem
per in sola aspectiōe vrine ɔfidat:cū vrina sit fallax nūcius
p̄terq₃ in q̄busdā morbis:et specialr in his morbis que hñt
māā itra vasa. ¶ Medi⁹ vero emitriteus fit de cholera pu/

Cause et signa medij.

trefacta itra vasa:et ex flegmate ex̄ vasa putrefacto. In p̄n⁰
apparet vrina rubea vel subru.mediocriter tenuis:in statu
vo aliq̄ntulū:īspissat̄ seu in augumēto:et in sup̄ficie aliq̄ntu/
lum liuiditatis vel viriditatis vel nigredinis adest:vigilia/
rū instātia:sitis ligue ariditas et asperitas:dolor frōtis:tym/
poꝝ et auriū:ɔstipatio ventris.pulsus velox et subtilis. Ri/
gor in hac spē emitritei de tertio in tertiū diē inchoat⁹ sexta
vel nona hora diei hñs.xxvj.horas in sūmo labore.et.xij.in
falsa quiete. ¶ Maior vero emitriteus fit ex cholera putre/

Cause et signa maioris.

facta intra vasa et melīa ex̄:et h₃.xl.horas in sūmo labore:et
xj.in falsa q̄ete:īfestās pa.intētissime eisdē accñtib⁹:sicut in
medio emitriteo diximus:s₃ magis valde:et cuz pessimis et
malis significatiōib⁹ et mortalib⁹:vrina appet in eo viridis
vel nigra. Et isti tales sic̄ supius dixi:sunt sancto spiritui co/
mēdandi:et solis signis pnosticis relinquēdi. ¶ Et nota q̄
q̄nq₃ solet fluxus vētris vel vomit⁹ in p̄n⁰ minoris et medij
emitritei supuenire:q̄ si fiat vi synthomatis tā debili existē
te īfirmo mortē pximā pnunciabis. Si vo cū fortitudine
virtutis et vi māe pugnātis ɔ̄ morbū:tunc egritudinē breuē
et bene terminabilez fore pnūciabis. ¶ Curet̄ itaq₃ minor

Cura minoris.

emitriteus in hūc modū:a p̄n⁰ det̄ syrup⁹ acetosus vel oxi/
saccara cū aq̄ frigida vel tepida. In tertia vel q̄rta die fiat
minutio virtute et etate pmittētib⁹:de vena epatis et san. s₃
virtutē pa.exhat̄. Post minutionē vo det̄ syrupus ro. vel
vio.cū aq̄ frigida vel zuccharo ro.nouū pp ɔfortationē sto
machi in.viij.vel.x.vel.xij.dieb⁹ vel vltra:q₂ h⁹ egritudo.
vij.ix.xj.xiiij.vel.xix.die terminat̄ vtplurimū:et q̄nq₃ vsq₃
ad.xx.vel.xxiiij.diē ad plus ptendit̄:plonges itaq₃ quātū
plus potes dare medicinā si videret̄ piculū imineri. Des
itaq₃ hāc decoc.in decima vel duodecima die. ℞. polypo/
dij quercini boni et recētis et bñ rasi et mundati a cortice ex/
teriori.ʒ.iiij.terant̄ bñ insil' cū.ʒ.j.ß.se.feniculi et bulliāt cuz
xxv.prunis siccis et additis.ʒ.ij.mirabol'.citrinoꝝ in sero.
mane colatura ppinet̄:vel det̄ hec d̄coc.optima ad h̄. ℞.
capi.ve.epatice:añ.M.j.vio.ʒ.j.pruna damascen3 sicca.
xxx.iniube sebestē:añ.xxv.polypodij quercini mūdati.ʒ.j.
ß.ordei mundi.p.j.se.feni.anisi:añ.ʒ.j.oia pfecte coquant̄ et
colētur:et additis tamarindoꝝ.ʒ.ij pulpe cassiefi.ʒ.j.mira/
bolanoꝝ citr.noꝝ.ʒ.ß.q̄ totā diē iaceāt ad serenū et additis
ʒ.j.zucchari vio.mane in aurora tepida exhibeat̄ in potu:
vl' det̄ aq̄ reubarbari cū syrupo viola.et si in hyeme fuerit
in autūno det̄ oximel sq̄lliticū vel diaprunis vel electuari
um de succo ro.q̄ si necessē fuerit sepe fiat:et si in.xiiij. vel
ēt in.xxiiij.trāseat egritudo. Et ēt si fluxus vētris vel sang.
vel vomit⁹ supuenerit:et eger nō videat̄ tibi in totū libera/
tus:pp hoc nō stes q̄n cū p̄dictis d̄coc.et electuarijs purges
ip̄m dūmō virtus pati.sit fortis. ¶ Et si flegma ex̄ vasa re
māserit puocabis vomitū cū aq̄ se.rad.rapaꝝ vel rapistra
rū attriplicis seu raphani vel cū vomitiuo Nicolai scarpel
le vel patriarche et silib⁹ in cap̄.de vomitu positis. ¶ Et si
stupor supuenerit seu subeth fiāt fricatiōes seu cetera reme
dia in caplo de lethargia dicta:vt sūt clysteria:empla:et h⁹
in occipitio.facta fricatiōe prius forti:sic̄ in caplo predicto
plene dixi. ¶ Dieta tenuis exhibeat̄ si virtus vsq₃ ad statū
durauerit.sicut est ptisana colata cum zuccharo et penidijs
mica panis ter vel q̄ter lota in aq̄ cū zuccharo et penidijs.
pruna damascena elixa:scariola.lactuca.cucurbita:portula
ca.citrulli.et h⁹ elixa cū agresta vel aceto parata dentur:lac
amygd.farina ordei cū eodē lacte parata et h⁹ dent̄. Et si i/
firmus fuerit valde debilis:et virtus nō sufficiat vsq₃ ad sta
tum:det̄ succus parue pulle cū ordeo mundo decocte: vel
ipsa caro ipsi⁹ pulle intātum decocta q̄ caro ab ossib⁹ sepa
ret̄:pira grossa et matura et poma grossa dari pñt:etiā vue
iudaice:succus granatoꝝ:et similia dari possūt.
¶ Medi⁹ vo emitrite⁹ eodē mō curat̄ p oia:sic̄ minor:hoc

Cura medij.

excepto:q₂ i patiētib⁹ mediū emitriteū d̄bem⁹ īsistere q̄ntū
possum⁹ cū empl'is:et alijs remedijs puocātib⁹ somnū in ca
pitulo de phrenesi dictis. Cū isti patiētes mediū d̄ facili fiāt
phrenetici. In minori dēm⁹ fricatiōes et h⁹ facē ibibere som
nū.sic̄ dcm̄ ē:cū his q̄ in caplo de lethargia dicta sūt:cū de
facili h⁹ minor emitrite⁹ in lethargiā ɔuertat̄. Uñ i aliq̄ p̄/
terq₃ i h̄ nō differt cura minoris et medij emitritei. Eodē.n.
mō purgam⁹ et digerim⁹ māā:et h⁹ alia facim⁹ in vno sic̄ in
alio. Nec differt cura vni⁹ et alterius nisi in duob⁹ dictis.
¶ Maior vo emitrite⁹ icurabilis ē:vt dixi.cū inenim⁹ pa/

Cura maioris.

tientē inq̄ntū possum⁹ ip̄m p desperato in curā recipiam⁹ et
īsistam⁹ cū p̄dcā cura in cap.d̄ minori emitriteo dcā. Item
purgem⁹ pa.cuz decoc.sene:thymi:cuscute.ep:thimi:viol.
ca.ve.scolopēdrie:añ.M.ß.viol'.ʒ.j.pruna.xxx. oib⁹ deco/
ctis addat̄ colature cassiefi.tamarindoꝝ:zucchari viol.dia
prunis:añ.ʒ.j.lapidis lazuli.ʒ.iij.reubar.ʒ iiij.mirabolano/
rū citrinoꝝ.ʒ.ß.p noctē hec īsil' iaceāt:mane vo colatura p
pinet̄ in potu et faciam⁹ qd̄ possumus:tñ semp h⁹ pati. ma
iorem emitriteum pro desperato habeamus.

¶ De tertiana vera. Cap. XVIII.

Tertiane eni due sūt spēs:alia vera:alia
non vera et hec dr̄ notha. S₃ p̄
d̄ vera agēdū ē.vera tertiana fit ex cholera ru.
nāli pura:et poti⁹ ī iuuene cholerico sicco et ma
cilēto magis itēsa:et in estate et in calida regiōe
et sicca.et dieta ēt calida et sicca:et multe cholere gñatiua pre
cedente:et talis tertiana iter acutas noiat̄:q̄ tñ p.vij.perio/
dos durat est vera:et si trāsit .vij. piodos est notha. ¶ Us

Signa.

igit̄ vera tertiana.xij.horas in sūmo labore.xij.in leptopi/
cijs.et.xxiiij.in vera q̄ete. Urina taliū ruffa vel subruffa:p
totū tenuis:et q̄nq₃ crocea vel aurea apparet:et pa.d̄ tertio i
tertiū diē īfestat̄ a tertia hora diei in antea.p̄a cū igenti ri/
gore:s₃ paꝝ durat:postea seq̄tur calor magnus:pulsus ma/
gnus et velox:sitis:amaritudo oris:et ēt vlceratur os; dolor
frontis et tympoꝝ:et q̄nq₃ ɔtinuus.i.vomitus continuus. et
cholericus sequit̄. Et nota q̄ cum dr̄.tertiana vera vel q̄r/
tana et h⁹ fe.habet tot vel tot horas in labore: intelligit̄ q̄
eas haberet ad plus.aliquando enim h⁹ tertiana vera non

Cura.

affligit nisi per.ix.horas vel.x.vel minus si mā fuerit pau/
ca:et sic de alijs. ¶ In p̄ncipio itaq₃ h⁹ fe.det̄ ad diuisionē
materiei quolibet mane.ʒ.j.ß.syrupi violati:vel oxizacca/
ra cū aqua fri.nisi fuerit cuz hoc dolor pectoris:vel lateris.
q₂ tunc miscemus cum predicto syrupo tertiam partem.ʒ.
penidiaꝝ.et damus cum tepida. Et si fuerit cuz hoc fluxus
ventris:vel vomitus admiscem⁹ predicto syrupo.ʒ.ß. zuc/
chari rosa.antiqui; vel damus syrupum ros. Si vo venter
fuerit

fuerit cōstipatus damus syrupū viol̄.cū tepida vel oxiça/ cara: miscemus çucchaꝝ viol̄.⁊ damus. Post vo tertiam vel quartā accessionē.vꝫ:in octauo vel decio die si mā fue rit in stōcho:qd̄ cognoscit̄ p nauseā:vel vomitū:vel p alia signa supradicta ad h̄ cōueniētia:educat̄ mā ipsa cuꝫ vo/ mitiuo patriarche:vel Nicolai:⁊ silib' in caplo de vomi/ tu dictis:vel in ipso feruore caloris aqua frigida in multa quātitate exhibeat̄ in potu ⁊ digitis in ore imissis vomitꝰ ꝓuocet̄:multi h̄ solo curant̄:videlꝫ cū mā est in stōcho:q̄ faciat hō tertianā verā. Qꝛ si mā sit in itestinis qd̄ cogno/ scit̄:qꝛ dolor ⁊ tortio sunt circa ventrē: ⁊ qn̄qꝫ adest fluxꝰ vētris ⁊ egritudo cholerica:⁊ tunc educat̄ mā cū clysterijs acutis ⁊ mordicatiuis supius dictis ptiꝫ:⁊ ptim ēt cuꝫ me/ dicinis iferiꝰ dicēdis. Si vo mā sit in epate vel chisti fel/ lis qd̄ cognoscit̄ per vrinā multū intēsaꝫ in colore: ⁊ ēt ad quādaꝫ spissitudinē accedentem:⁊ calor est valde acutus. Si vo in spūalibꝰ fuerit mā:tunc adest sitis intēsa:⁊ p po/ tuꝫ mitigari nō pōt. ¶ In quocūqꝫ p̄dictoꝝ locoꝝ fuerit mā.s.in itestinis epate vel chisti fellis: vel in spūalibꝰ di/ gerat̄ s̄m doctrinā supius dictā. In.x.vel.xij.diebꝰ purget̄ pa.cuꝫ decoc.ista. ℞.ca.ve.epatice:scolopendrie:boragis. an̄.M.ß.floꝝ viol̄.floꝝ boragis.an̄.ʒ.j.se.cōium.ʒ.ij.ordei mūdi.P.j.pruna.xxx.iuiube sebesten.an̄.xxv.hec oia pfe/ cte coquant̄ ⁊ colent̄ ⁊ colature addat̄ thamarindoꝝ:oxi/ mellis simplicis.an̄.ʒ.j.çucchari ro.vio.an̄.ʒ.ß.diaboragi/ nati.ʒ.j.ß.reubarbari triti ⁊ positi in succo scariole depura to per noctē.ʒ.tertiā aque decoc. plantagis.ʒ.ij.hec omnia simul mista per noctē simul iaceāt ad serenū. mane vo in potu dent̄:qm̄ hac decoc.vtebat̄ magister meus in tertia/ nis veris:etiā ⁊ in causone:⁊ in oibꝰ egritudinibꝰ ex chole ra factis. ¶ Utebat̄ etiā syrupo laxatiuo ad h̄. ℞.viol̄.ʒ. ij.pruna.l.iaceant hec per noctē in aqua feruēti. mane vo bul̄.⁊ colent̄:⁊ fiat syrupꝰ cū lib.j.ß.çucchari in quo adde reubarbari puluerizati.ʒ.iij.aque ro.ʒ.iiij.de h̄ syrupo su/ mat pa.ʒ.iij.vel.iiij.de quarto in quartū dieꝫ in die qetis:⁊ hoc post tertiaꝫ vel quartā accessionē:vel purget̄ solū cuꝫ decoc.mirabolanoꝝ citrinoꝝ:⁊ cū.ʒ.ij.çucchari in aq̄ cal̄. per nocteꝫ ponant̄:mane vo exhibeat̄ colatura eoꝝ hn̄ti stomachū friduꝫ cū ca.hn̄ti vo stōchū ca.cū fri. exhibeat̄. Et nota ꝙ mirabolani dati cū ca.faciūt plus vrinare ⁊ mi nus assellare:cuꝫ fri.vo dati ꝯ̄riuꝫ faciunt. ¶ Qꝛ si pa.val de timorosus fuerit in accipiēdo decoc.nec ꝯsuetꝰ talia su mere anteꝗ̄ det̄ ipsa medicīa seu decoc. per.v.vel.vj.dies fiat h̄ empl̄ꝫ ꝯstrictiuū ⁊ stōchi ꝯfortatiuū:⁊ stōcho appo/ nat̄. ℞.san.ora. masticis olibani gumi ara. ro.an̄.oia pul/ uerizata cū succo menthe ꝯficiant̄. Cūqꝫ medicinaꝫ dare volueris liget̄ summitas lacertoꝝ brachioꝝ ⁊ cruriuꝫ cir/ ca musculos ⁊ digiti manuū ⁊ pedum cū aliqbꝰ corrigijs subtilibꝰ seu chordis ligent̄:⁊ fiat fricatio extremitatum ⁊ lauet sibi os cū aceto vel agresta:vel succo arācie:vl̄ limo/ num:vel pomo acetoso siue malogranato acetoso:⁊ nil de eo deglutiat:⁊ ex succo alicuius p̄dictoꝝ: vel aceto infun/ dant̄ oculi. Postꝗ̄ aūt biberit medicinaꝫ aspergat̄ facies eius cū aqua ro.vel aqua frida ad quātitateꝫ vnius cyathi proiecta supra eius facieꝫ: ⁊ odoret panē assum in aceto:⁊ succo menthe infusum:aut pulegiū vel muscū: qd̄ melius est. ¶ Qꝛ si abominatio venerit pa.⁊ medicinā eijcere vo luerit per os panem assum in aceto infunde addito succo menthe:vel ipsa mentha terat̄:⁊ spongia marina vel lana succida itincta in hō liquore orificio stōchi sepe apponat̄: ⁊ in ore eius salsam teneat: ⁊ si vult paꝝ de ipsa transglu/ tiat:vt sapor medicine aboleat̄:deīde quiescat in lecto cal̄. nec dormiat:nec etiā deambulando vadat nisi pus medi/ cina mouere incipiat. Cūqꝫ medicina iam soluere incepe/ rit vadat paꝝ deambulando p domū passuꝫ post passum.

Syrupus laxatiuꝰ.

Ut ifirmꝰ ... trictat far ... macuꝫ.

¶ Qꝛ si ipsa medicina non bene soluerit:des paꝝ de reu/ barbaro pul.cū sero caprino:vel de el̄ario de succo ro.vel diaprunis:vel aliqd̄ tale cū tepida:vel cū frigida:vel cum aqua prunoꝝ:qd̄ meliꝰ est. ¶ Qꝛ si pp friditateꝫ aeris seu stōchi medicina non duceret sicut oꝫ: tunc panis calidus sicut exit de furno per mediū scindat̄ ⁊ in pāno lineo in/ uoluat̄:⁊ stōcho apponat̄:vel locū cal̄.vino albo irroratū in pānis inuolutū:imo olla lutea:vel vesica enea vino vel aqua plena iuoluta pānis:⁊ sil̄ia ca. stomacho applicent̄. ¶ Qꝛ si vomitꝰ supuenerit succurrat̄ cū his que in caº.de vomitu restringendo sunt dicta. ¶ Qꝛ si medicina nimis duxerit terat̄ axungia:⁊ cum cinere conficiat̄:⁊ fiat ex eis empl̄m ⁊ supra vmbilicū.ponat̄. Mittat̄ pa.in bal.aque deco.radicis filicis:tapsi:corticis granatoꝝ ⁊ hō stipticoꝝ ⁊ dent̄ syrupi ⁊ el̄aria cōstrictiua in caº. de fluxu vētris ⁊ dysenteria dicta. ¶ Et nō ꝙ si in tertiana fuerit dolor pe/ ctoris ꝓpterea forte:quia in spūalibꝰ mā cōtinet̄:vel alia quacūqꝫ de cā ab iferioribꝰ ꝓueniēte: nō oꝫ dari medicīa nisi prius ipse dolor sedet̄ ⁊ recedat: ⁊ tunc oia pticularia cōsiderari debēt. ¶ Syrupus mirabilis ꝯ̄ tertianaꝫ. ℞. succi plantagis scariole ⁊ cicoree.an̄.quilibet istoꝝ succoꝝ depuret̄:⁊ oēs insimul misceant̄ ⁊ bulliant: ⁊ addito çuc/ charo fiat syrupus in quo addat̄ paꝝ crystalli puluerica/ ti:⁊ det̄:qꝛ miro mō valet ⁊ sitim extinguit ⁊ calorē repri/ mit in ipso. ¶ Hora accessionis pedes ⁊ crura ponant̄ in aqua frida decoc.myrti:malue:viol̄.⁊ sil̄iū:⁊ frons ⁊ tym/ pora supradicta aqua lauent̄. Postea in ipso calore ⁊ fer/ uore intēsissimo cū pa.vr̄ totus cōburi:⁊ sitit mirabiliter: det̄ sibi in potu vas eneū vel vitreū magnū plenū aq̄ fri/ gidissima ⁊ potet ad satietatem:⁊ crura ⁊ brachia ⁊ pedes suos in aqua p̄dicta frigida teneat deco.myrti ⁊ cum suba. Postea p̄dicta mēbra inungant̄ oleo ro.⁊ vio.pus tn̄ cum pāno lineo subtili abstersa:⁊ ēt in lecto ponat̄ pa. hoc eniꝫ solo plures tertianarios curauit magister meus. Et hoc oꝫ fieri post tertiaꝫ vel quartā accessionem:mā iam digesta. ¶ Syrupus ēt diaquilon in potu det̄ pro siti: ⁊ syrupus superius scriptus:psil̄ium ablutū in ore teneat. Fiat ēt aer artificial̄r frigidus cū aspsione fridaꝝ herbaꝝ ⁊ aquarū ⁊ hō per cameraꝫ. El̄aria frigida ⁊ syrupi fridi:⁊ hō:⁊ alia frida in caplo de causone dicta dent̄. ¶ Pro insomnieta/ te ꝓuocet̄ somnus cū his q̄ in caplo de phrenesi diximus. ¶ Pro dolore renū vngant̄ renes ex oleo vio.ro. agresta ⁊ lacte mulieris simul mistis. Itē fasciculum cimarum te/ nerimaꝝ myrti in aceto decoqui facias: qm̄ miro mō hō dolorē tollit ⁊ hoc sepe fac. Aliud idem acetū:agresta:fru ctus solatri:vermicularis:portulace:cymbalarie ⁊ hō fri/ gidaꝝ herbaꝝ insimul misceant̄:⁊ addito oleo viol̄.⁊ ro. tepido fiat:⁊ in h̄ liquore pānus:spongia:vl̄ lana succida infundat̄: ⁊ renibus sepius applicet̄. ¶ Pro oris vlcera/ tione penidie:çucchaꝝ:amiduꝫ cum çucchraro vio.⁊ aqua ro.insimul distemperent̄:⁊ ex hoc vlcerata loca liniantur. Aliud.acetū decoc.myrti:masticis: ⁊ rosaꝝ gargariçet:qꝛ miro mō valet. Itē aqua de floribꝰ myrti per alembicum abstracta ⁊ gargariçata ad hoc mirabil̄r valet. Aliud exp/ tissimuꝫ:vitella ouoꝝ bulliant diu in sartagine:⁊ desuper aspergat̄ puluis penidiaꝝ:çucchari ⁊ amidi:⁊ ex h̄ locus vlceratꝰ seu postulatꝰ sepe liniat̄. ¶ Pro tinnitu aurium succus semperuiue:coriādri:solatri:vermicularis: hedere terrestris.vnūqd̄qꝫ per se:vel oia simul mista cū pauco la cte mulieris ⁊ aqua ro.auribꝰ instillet̄: qꝛ dolorem tollit. Aliud ad idem per me expertū elixentur duo vel tria vel q̄tuor oua galline sic ꝙ fiant dura:⁊ ab albuminibꝰ ipsoꝝ aqua extrahat̄ exprimēdo ea fortiter cū petia lini subtili: ⁊ talis aqua cum oleo ro.mista tepida: ac si in sole stetisset auribꝰ infundat̄:qꝛ auribus nihil actu frigidū oꝫ imponi.

Si medi/ cina non bene sol/ uerit.

Si medi/ cia nimis soluerit.

Syrupus mirabilis.

Ad sedā/ dā exacer bationeꝫ.

Ad dolo/ reꝫ renū.

Ad vlce/ rationem oris.

Ad tinni/ tuꝫ auriū.

¶ Pro dolore ergo renū: pro vlceratiōe oris: ⁊ pro tinnitu auriū ⁊ hm̄oi: si ea que dicta sunt hic nō sufficiant: sunt remedia ad h̄ ꝯuenientia sicut in ꝓprijs capl'is dcm̄ ē supius.

Ad phibendū paroxismū.

¶ Itē nota ꝙ in omni tertiana tā notha ꝙ̄ vera post tertiā vl' quartā accessionē alumen: ⁊ trifoliū cū triphera saracenica ante horā accessionis tollit ipsaz tertianā ⁊ patiētez liberat: ſm ꝙ dicit Ma. Petrus hispanus senex in secretis suis. ¶ Itē aliud optimū ad hoc post purgationem serrent̄ sandali albi ⁊ ru. cū serra cum qua fiunt pectines: vel cū sil'i serra: ⁊ illa serratura cū succo vermicularis: vel semp̄uiue cū syrupo ro. vel vio. vel syrupo facto de herba ribes in potu det̄: vel cū aliq̄ succo herbaꝝ fridarū ⁊ çuccharo in potu det̄.

Dieta.

¶ Dieta eoꝝ sit mica panis ter vl' q̄ter in aqua frida lota: deinde cum çucchаro: vel penidijs: lac amygdalaꝝ: ptisana: ordei: faria ordei: spelte cū p̄dicto lacte ꝯdita: pruna damascena elixa: medulla citrulli: ⁊ melo palestinus: vue iudaice granatoꝝ succus cruda herba acetosa vel elixa satis est vtilis: scariola: lactuce: cicorea: spinachia: portulaca: cucu. hec oīa elixa: ⁊ cū lacte amygdal'. cōdita ⁊ pauca agresta: vel aceto desup infuso dent̄: asparagi etiā elixi optimi sunt. Abstineant a carnibus ⁊ vino oīno. Quia non pura corpora ꝙ̄to magis ⁊c̄. vt ait Hippo. apho. 10. ꝑticule scđe. In die ꝟo accessionis: vel nullus cibus det̄: vel det̄ cib⁹ tenuissimus per qnqꝫ vel saltē q̄tuor horas ante paroxismū: q2 in paroxismis subtrahē opꝫ ⁊c̄. vt ait Hippo. apho. 10. ꝑticule p̄me. Nihil igit̄ in ipso paroxismo dandū est de cibo. ⁊ h̄ intelligas nisi virtus esset valde debilitata: ⁊ vltra modū dissolueret̄ sicut accidere cōsueuit in cholericis: in his enim cū apparuerint accn̄tia virtutē dissoluētia ilico cib⁹ est dandus. s. in paroxismo: ⁊ ante paroxismū etiam in statu. ⁊ hoc vult Gal. in cōmento sup regimine acutoꝝ: ⁊ in cōmēto apho. 9. p̄me particule. In accidentib⁹ itaqꝫ virtutem dissoluētib⁹ ilico cibus est dandus: ⁊ hūc modū tenebat ēt magister me⁹ in dietādo infirmos suos: dabat igit̄ corp̄e debili existēte: ⁊ in hm̄oi febricitātib⁹: ⁊ in alijs etiā febrib⁹ pultem vel tortā oui: vel p̄dicta olera cū lacte amygdalarū cōdita apposito in eis pro condimēto frusto vno integro axungie recētis. Cū ꝟo iam pa. cōualuerit vtat̄ cōfortatiuis ⁊ restauratiuis sicut ē rosata nouella: diamargariton: triasandalū: diarodō abbatis: el'ariū ad restaurationē humiditatū ⁊ silia in ca. d̄ ethica dicta dent̄.

Syrupus ꝯfortatiu⁹ ⁊ restauratiuus.

¶ Syrup⁹ ꝯfortatiu⁹ ⁊ restauratiu⁹ substātialis humiditatis. ℞. succi boragis lib. iiij. floꝝ rorismarini: floꝝ boragis: se. bombacis: berberis: endiuie: sandal'. al. ⁊ ru. capreoloꝝ vitis. se. papaueris albi oīuz. aā. ʒ. vnius tertiā: se. basiliconis. ʒ. q̄rtā. oīa hec terant̄: ⁊ in succo boraginis p̄dicto bulliāt vsqꝫ ad tertie ꝑtis cōsumptionē: ⁊ addito çucchаro fiat syrupus: ⁊ in fine decoc. adde ambre ⁊ musci. aā. ℈. j. ⁊ vtat̄ quotidie: qm̄ ꝯfortat spūs ⁊ restaurat miro mō. Itē intestina porcelloꝝ vl' hedoꝝ bene p̄parata ⁊ data: gallina ēt vel perdix que est melior decoquatur in pasta in furno inuoluta cum çirbo: vt sua bona humiditas reseruet̄ ⁊ paꝝ de maiorana vl' basilicone cū pul. cinamomi spice vel galange ibi apposito det̄: qm̄ miro modo restaurat.

Ad tollendū paroxismū.

¶ Ad tollendū paroxismū tertiane accipe folioꝝ vrtice: folioꝝ salicis vitis. aā. M. j. terant̄ ⁊ cū forti aceto cōficiātur ⁊ circūcirca pulsus brachioꝝ inuoluant̄ ꝑ duas horas in accessionē: ⁊ sil'r circa pulsus ꝑdum ⁊ in manibus caū. Expi^ms magri mei alleuians valde: ⁊ q̄nqꝫ diminuēs: ⁊ tollens total'r poxismū sic ꝙ ampli⁹ pa. nō ledat. ℞. oxizacara. ʒ. j. ß. succi cicoree depurati. ʒ. ij. aque. ʒ. iiij. oīa dentur in potu. Itē os de corde cerui pulueriçatū ⁊ datū in potu est mirabile ⁊ ꝓbatū. ¶ Et digesta mā el'ariū de succo ro. vel diaprunis datus multū cōfert. Itē triphera saracenica ad q̄ntitatē. ʒ. ß. data cū. ʒ. j. syrupi ro. ⁊ aq̄ frida data in mane in die quietis: vel in duplici tertiana in die minoris accessionis mirabil'r diminuit ⁊ tollit q̄nqꝫ tertianaꝫ.

¶ Syrupus laxatiuus competēs in tertiana feruida mā iam digesta: ⁊ in acutis ⁊ in calore epatis ſm ma. Tadeū. ℞. viol'. cap. ve. berberis. aā. ʒ. iiij. pruna damascena. xxx. mane. ʒ. ij. mirabolanoꝝ citrinoꝝ. ʒ. j. reubarbari. ʒ. ß. radicis plantaginis. ʒ. ij. graminis pentaphylo. aā. ʒ. ij. terant̄ ⁊ stent in aqua ꝑ diē ⁊ noctē: deide coquant̄ ad medietatē: ⁊ fiat syrupus cū çucchаro. da de eo. ʒ. ij. vel. iij. cū aq̄ tepi.

¶ Experimentū contra tertianā. S. U. dn̄i Pape medici ꝓbi. digesta mā da. ʒ. j. centauree minoris mēse Maij collecte: vel saltē ipsa herbe cū. ʒ. ij. syrupi ro. vel vio. vel cū ʒ. j. triphere saracenice cū aqua frigida. ꝓbatū est. Itē fiat empl'm. ℞. cimini armoniaci masticis. aā. terant̄ ⁊ cū mucilagine psilij distemperent̄: ⁊ pone super venas pulsatiles manuū ⁊ pedum per horam vnam ante accessionem. Et hec de cura vere tertiane sufficiant.

¶ De tertiana notha. Cap. XIX.

Videamus nūc de tertiana notha: seu nō ꝟa. Notha igit̄ tertiana seu nō vera est illa in q̄ oīa accn̄tia supra scripta: vel plura ꝯueniūt. Naꝫ differt notha a vera in hoc. vꝫ: q2 pa. nothaꝫ infestari oꝫ de tertio in tertium in vespertinis ⁊ serotinis. Primo rigore maiore ꝙ̄ in vera tertiana: ⁊ calor sequit̄ nō tam magnus pulsus tardior est in hac ꝙ̄ in vera: vrina minus incensa est ꝙ̄ in vera. Uariat̄. n. vrina ſm diuersitatē humoꝝ cōplexionū ⁊ tēpoꝝ. Itē differt notha a vera in h̄: q2 tertiana vera in. vij. periodis longissima indicat̄: vt ait Hippo. apho. 59. q̄rte ꝑticule. Uñ tertiana vera nunq̄ trāsit septimū periodū: ⁊ si vlterius extēdat̄ nō est vera sed notha. Itē tertiana notha q̄uis in̄ estate fiat: sepe in iuuene: ⁊ cholerico nō fit: sꝫ magis in sene: ⁊ si forte in cholerico fiat fit in hyeme vel autūno. Tertiana vera vt dictū est fit solū cum cholera ru. peccat. In notha ꝟo q̄nqꝫ cholera citrina peccat: ⁊ q̄nqꝫ vitellina. Urina igitur subcitrina: ⁊ in substa citrine cholere remissa ad tenuitatē magis accedēs ꝙ̄ ad spissitudinē tertianā notham de cholera vitellina ostēdit. Uñ adest stōchi nimia repletio capitis grauedo fastidiū: ⁊ pa. predicto mō oꝫ infestari. Qñ ꝟo peccat cholera citrina: vrina apparet citrina ⁊ in citrino colore remissa tenuis mediocriter: magis tñ ad tenuitatē ꝙ̄ spissitudinē accedēs tertianā nothā de cholera citrina ostēdit esse: ⁊ p̄dicta synthomata debēt esse. Cholera ꝟo eruginosa ⁊ cholera prassina nō colligunt̄ ad putredinē ꝑ facilitatē ⁊ furiositatē motus: ⁊ ideo nō inducūt fe. nec vrinā imutāt: vt ait Isaac in libro fe.

Cura.

¶ Curet̄ itaqꝫ tertiana notha de cholera citrina vel vitellina h̄ mō. det̄ pa. ʒ. j. ß. syrupi acetosi de radicib⁹ cōibus facti quolibet mane cū aqua tepida decoc. se. anisi: feniculi: scariole: ⁊ masticis: ⁊ h̄ fiat vsqꝫ ad decimū vel vndecimū diem: ⁊ tunc purget̄ cū hierapigra Gal. ʒ. j. vel cū bn̄dicta aut cū decoctiōe ista. ℞. polypodij q̄rcinē optimi ⁊ viridis bene rasi ⁊ abluti. ʒ. iij. se. feni. ʒ. j. hec duo insimul cōterant̄ ⁊ admisceātur cū radice feni. petro. apij. asparagi brusci. aā. M. ß. viol'. ʒ. j. pruna. xxx. nūo: agari. ʒ. q̄rtā. turbith: esule. aā. ʒ. tertiaꝫ. hec oīa optime decoquāt̄ in qnqꝫ lib. aque quousqꝫ ad vnā redeāt: deinde colent̄ ⁊ colature adde pulpe cassiefi. thamarindi. aā. ʒ. j. ß. mirabolanoꝝ citrinoꝝ ⁊ kebū. aā. ʒ. j. reubarbari. ʒ. quartā. çucchari vio. ⁊ ro. aā. ʒ. j. si est aliqua opilatio in epate p̄dictum reubarbaꝝ terat̄: ⁊ in succo endiuie per noctē iaceat: deide in decoctiōe p̄dicta ponat̄: ⁊ in matutinis tepida exhibeat̄. ¶ Or si p̄dicta cholera vitellina vel citrina in stōcho fuerit ꝓuocet̄ vomitus ſm doctrinā supius scriptā in ca⁰. de vomitu. Si det̄. ʒ. ij. de se. myrti trito ⁊ distēperato cum

oximelle

oximelle z aqua ca. in potu vomitū ꝓuocat: qđ in quodaꝫ sene q̄ lōgo tpe passus fuit tertianā nothā ꝓbaui: z postea dedi sibi: z vomituꝫ ꝓuocauit: postea dedi sibi hierepigre Gal. ℥.j. cū tepida: z purgat⁹ est optime z cōualuit. ℭ Et si post purgationeꝫ amplius inuaderet fe. accessio ante horā accessionis det̃ aur. alexādrina vl' rubea cū cal'a. ℭ Si in estate fuerit dietet̃ vt in vera tertiana: z alia remedia ibi dcā fiāt ꝫm ꝙ opꝫ. Si in hyeme aut tpe frido z in sene: vl' puero dent̃ pulli: hedi: ꝑdices: phasiani: feniculuꝫ borago z silia. Et nota ꝙ si doloꝛ in pectoꝛe siue in spūalib⁹ fuerit semꝑ debemus obseruare illud qđ supi⁹ dcm̄ est, s. ꝙ isir, mo de penidijs z dragagāto semꝑ apponamus aliqđ: z ēt ꝙ nō purgem⁹ pa. donec doloꝛ qeuerit z cetera ibi dcā ob seruari debēt. ℭ Expt⁹ suꝫ in tertiana vera: z in q̄tidiana post. xiiij. dieꝫ digesta mā: z purgata p vnā horā: vel duas an̄ pn^m poxismi dare. ℥.ij. rubee trociscate z. ℥.j. cum vino decoc. rute: z abrotani z saluie: qꝛ tollit fe. in breui.

Expertuꝫ

ℭ De duplici tertiana. Cap. XX.

Duplex tertiana fit de cholera in diuersis locis putrefacta: z in diuersis horis affligit infirmus quotidie vna die grauius: altera xo leuius. Adest caloꝛ magnus z ferues: pulsus velox z acutus: doloꝛ capitis intēsus: vomit⁹ cholericus: oris amaritudo: abominatio: rigoꝛ paru⁹: ita ꝙ deficiēte vna accessione cū sudoꝛe: alia accessio insurgit qn̄qꝫ. Un̄ qdaꝫ existimant hāc fe. esse quotidianam vel ꝯtinuā: sed ꝯtinua rigore z sudoꝛe cognoscit̃. Sꝫ qn̄qꝫ accessio durat p. xij. horas vt quotidiana: ſꝫ in paruo rigoꝛe z acuto caloꝛe z cholico vomitu discrepat quotidiana. Urina in hac fe. appet rub. vel subru. vel crocea in sub̄a per totū tenuis in pncipio: vl' mediocriter spissa in statu vel declinatiōe supius obumbrata: z nō liuens. ℭ Curet̃ duplex tertiana per oia sicut tertiana vera curat̃: excepto ꝙ in hac dꝫ fieri minutio in scđo vel tertio die de vena mediana: det̃ syrupus ro. cum frida. Utant̃ eadē dieta eodēqꝫ regimie: z eodē mō purgationis: z in oib⁹ bis q̄ in curatiōe tertiane dcā sunt.

ℭ De tertiana continua. Cap. XXI.

Tertiana continua fit ex chol'a putrefcā in vasis affligit p. xxiiij. horas i summo laboꝛe: z per. xxiij. horas in falsa quiete. differt aūt a causon: qꝛ mā causonidis est in locis vicinis coꝛdi. mā xo hui⁹ est in locis remotis a coꝛde. ideoqꝫ synthomata q̄ in causone emergūt: eadeꝫ igit̃ signa in vtraqꝫ ipsaꝝ apparēt: ſꝫ differūt in quātitate malitie: vtraqꝫ. n. fit sine rigoꝛe: z vtraqꝫ istaꝝ vno die affligit magis q̄ꝫ alio. Tertiana itaqꝫ ꝯtinua eodeꝫ mō dꝫ curari sicut causon ꝟ excepto: ꝙ i tertiana min⁹ fridis expedit vti z min⁹ tenui dieta q̄ꝫ in causonide. Utat̃ eodē regimie z eadem purgatione in ca. ꝑdicto dicta: exceptis his dictis nunc.

ℭ De quotidiana vera de flegmate nāli. Cap. XXII.

Quotidiana alia cōtinua: alia interpolata: alia xa: alia notha. Et prio de vera z iterpolata dicam⁹. ℭ Quotidiana v̄a de flegmate nāli hꝫ fieri vtpl'm in hyeme: z tpe frido in senib⁹ z mulierib⁹ flegmaticis. Luꝫ. n. ipm flegma nāle putrescit extra vasa: z nō colligit̃ ad aꝑa facit quotidianā iterpolatā que icipit affligere in 3ª hora noctis. Prio rigoꝛe: deinde caloꝛe: z hꝫ. xij. horas ad plus in laboꝛ: z sex de falsa qete. s. in declinatiōe z sex in vera qete. Urina appet subcitrina vel palida z p totū spissa. adest indigestio: vētris z lateris extensio: capitis grauedo: pigricies ad sensuꝫ z ad motū: somnolentia: oris insipiditas: sputi z saliuaꝝ abūdātia. ℭ Curet̃ hꝫ feb. hoc

Signa.

Cura.

mō. oi mane sumat. ℥.j. oximellis de radicib⁹ cū aq̄ tepida: vel syrupū acetosuꝫ de radicib⁹ feni. petro. apij: asparagi: brusci: z radice lupuloꝝ. ℭ Digesta mā qđ fict i. x. vl'. xij. dieb⁹ ad plus purget̃ cū syrupo laxatiuo magistri mei in q̄tidiana vera optio q sic fit. ℞. polypodij quercini. ℥. iij. videlꝫ viridis z bn̄ mūdati z triti cū. ℥.j. se. feni. turbith boni z gumosi: esule: agarici. an̄. ℥. iij. pruna sicca. xxv. ꝑdicta tereda terāt̃ z oia p nocté in aq̄ ca. iaceāt. mane xo q̄usqꝫ tm̄ 3ª ps remaneat bulliāt: z addito zucchara fiat syrup⁹: de quo des an̄ horā accessionis digesta mā. ℥. ij. vel. iij. cuꝫ calida. ℭ Uel purget̃ cū decoc. ista. ℞. ca. ve. epatice: scolopendrie: adianthos: polytrici: cicoꝛee: radicis asparagi: brusci: petro. feni. an̄. ℥. ß. agari. hermod. an̄. ℥. iij. polypodij quercini cōtriti cū panco se. fe. ℥.j. ß. marathri. ℥. iij. hec oia p nocté iaceāt in lib. iij. aque. mane xo bulliāt quousqꝫ ad vnā redeāt: colent̃ z colature addat̃ pulpe cassiefi. triphere saracenice zucchari ro. z zucchari vio. an̄. ℥.j. mirabolanoꝝ kebuloꝝ. ℥.j. ß. plus vl' min⁹ ꝫm ꝙ magis vel minus vis purgare. ℭ Uel purget̃ cū bn̄dicta laxatiua: vel cum catartico: vel cū blaca: vel cū oximelle sqlitico: vel cū clareto laxatiuo: qđ sic fit. ℞. lib.j. polypodij quercini viridis z boni z cū. ℥. ij. se. feni. terant̃ z bulliāt in lib. iij. vini boni quousqꝫ tertia ps minuat̃: postea cola ipm vinum z adde ℥. iij. mellis vel zuccari: cinamomi: folij spice: cardamomi fustiū gariofi. z terant̃ spēs iste: z in ꝑdcō vino ponātur z colent̃ per fasciā vel sacculuꝫ: z det̃ in potu lib. i. qꝛ bene purgat. Et magister me⁹ cū hꝫ clareto purgabat delicatos z spāl'r gallicos q mirabil'r abhoꝛrent sumere medicinas z ipse loco medicine dabat hꝫ claretū cū quo optime purgabātur z libēter ipm sumebāt. ℭ Iteꝫ purgabat quosdā cū tragea q̄dā sua laxatiua: que sic fit. ℞. turbith boni gumosi. ℥.j. foliculoꝝ sene: esule: hermodactyloꝝ: polypodij. an̄. ℥. ß. masticis: semi. feni. z anisi. an̄. ℥. q̄rt. terātur z oia cribellent̃: z addat̃ zucchari ad pōdus oiuꝫ dosis est. ℥. ß. z in q̄libet dosi adde. g̃. v. diagridij in pomo cocti: qꝛ mirabil'r valet ꝯ excessuꝫ fl'atis: etiā arthēticis mirabil'r valꝫ si vtātur bis in hebdō. Uel si vis potes purgare cū pul. petro. supra in passionib⁹ scripto. ℭ Et si post purgationē pa. stomachū suū adhuc sentiat repletū foꝛe ꝓuocet̃ vomit⁹ cuꝫ bis q̄ in ca⁹. de vomitu ꝓuocādo scripta sunt. ℭ Post purgationē vel vomitū si adhuc febris durauerit: an̄ horā accessionis det̃ mithridatū vel aur. alexādrina: vel adrianū z silia cū calida z inungātur renes cū aragō cū marciaton agrippa oleo laurino pulegino z silib⁹. balneū ēt qđ in ca. q̄rtane dictur⁹ suꝫ coꝛpe mūdificato an̄q̄ꝫ frig⁹ eū inuadat intret: z ibi aliq̄s de dictis opiatis suscipiat. ℭ Dent̃ sibi el'aria ꝯfortatiua: sicut sunt diamargariton: diacalamētuꝫ: dianthos z silia. ℭ Comedat carnes hedinas: phasianos: ꝑdices: sturnos: minoꝛes aues: z ꝟ dico postq̄ꝫ egritudo iā xiiij. diē trāsiuerit: z virt⁹ valde debilitata fuerit: alioqn si virt⁹ fuerit foꝛtis z sufficiēs vsqꝫ ad statū z declinationeꝫ egritudis comedat solū farinā oꝛdei cū lacte amyg. ꝯditā: amygdalatū colaturā furfuris fen. z boragis cū eodē lacte cōditā: pira z poma grossa assata qn̄qꝫ aquā in q̄ coquat̃ radix feni. mistā bibāt cū zucc. Luꝫ xo in ꝯualescētia fuerit vel cū egri^{do} nimis ꝓtedit̃ z virt⁹ icipit debilitari. debem⁹ dare ꝑdcās carnes aures z pedes ꝑdcoꝝ cū feniculo z boragine cognatas: oua soꝛbilia z silia: demus ēt vinū album z subtile cū ꝑdcā aq̄ lymphatū bibāt.

Claret⁹ laxatiuus.

Tragea laxatiua.

Prohibētis paroxismū.

Dieta.

ℭ De quotidiana notha: z primo de ea que fit ex flegmate salso. Cap. XXIII.

Quotidiana notha fit diuersis modis: qn̄qꝫ ex fl'ate dulci: qn̄qꝫ ex fl'ate salso: z qn̄qꝫ ex fl'ate acetoso. De fl'ate xo salso sepi⁹ hꝫ fieri:

⁊ fit quotidiana notha in estate: qñqꝫ in autũno: qñqꝫ in vere. Unñ in quolibet tꝑe anni põt superuenire. ¶ Signa igit̃ quotidiane nothe de fl'ate salso facte sunt ista. Urina russa vel subrussa mediocriter tenuis in ꝓn° vl' mediocrit̃ spissa in statu ⁊ ĩ declinatõe ⁊ nõ liuẽs appet. adest oris sal'sedo digõnis corruptio capitis dolor prurit⁹ ꝑ corp⁹ vniuersuꝫ: ⁊ qñqꝫ scabies: ⁊ maxĩe adest prurit⁹ in ĩferioribus ꝑtib⁹ corꝑis circa nodos ⁊ iũcturas. Pa. in nona hora diei in antea ĩcipit affligi. ꝓmo rigore: deĩde lento calore: ⁊ maxime vsqꝫ ad mediã noctẽ affligit̃. ¶ Curet̃ in hunc moduꝫ: sumat oĩ mane. ʒ. j. syrupi acetosi cõpositi de radicib⁹ facti cũ ca'la in q̃ misceat̃. ʒ. j. çucchari ro. noui. post ꝯo 5^am vel sextã accessionẽ mã iaꝫ digesta: ꝓuocet̃ vomit⁹ cũ aliq̃ de ꝓdictis vomitib⁹ in ca°. de vomitu dcis. ¶ Qꝫ si nõ fuerit facilis ad vomẽduꝫ cũ oxi. catartico vel bñdicta lax^ua purget̃: vel cuꝫ decoc. ista. ℞. polypodij. ʒ. ij. agari. ʒ. ß. epithimi vio. añ. ʒ. j. se. feni. ⁊ anisi. añ. ʒ. j. ß. terant̃ h oia ⁊ bulliãt cũ trib⁹ lib. aq̃. quousqꝫ ad vnã redeãt: colent̃ ⁊ in colatura ponãtur. ʒ. ij. mirabolanoꝝ citri. ⁊. ʒ. ij. ß. çucchari: ⁊ sic ꝑ noctẽ iaceãt ĩsil'. in mane ꝯo colatura ꝓpinet̃. ¶ Uel cũ ista decoc. alia purgare poteris ad h optima: cuꝫ q̃ magister me⁹ h⁹ febricitãtes purgabat. ℞. scariole scolopen. boragis ca. pe. añ. M. j. radicis petro. apij. añ. ʒ. j. floꝝ violaꝝ ⁊ boragi. añ. ʒ. ß. ordei mũdi. P. j. pruna. xxv. coquãtur oia ⁊ bul'. cũ trib⁹ lib. aque quousqꝫ ad vnã redeãt: ⁊ colature addant̃ pulpe collogn. cassiefi. añ. ʒ. ij. çucchari viol'. triphere saracenice. añ. ʒ. j. çucchari ro. ʒ. ß. reubar. ʒ. iij. pulpe mirabolanoꝝ citri. keb. añ. ʒ. ß. ¶ Qꝫ si post purgationem infirmus nõ ꝑfecte curat⁹ fuerit ⁊ remãserit aliqd de typo ante horam accessionis det̃ musa enea ⁊ mithridatũ adrianũ: esdra: vl' aurea alexãdrina ⁊ silia: qꝛ mirabil'r valent: dietet̃ vt in ca°. de tertiana notha dictũ est.

¶ De quotidiana q̃ fit ex fl'ate dulci. Cap. XXIIII.

Flegma dulce qñqꝫ corrũpit̃: ⁊ facit q̃tidianã: q̃ sil'r notha ẽ sicut ꝓdcã. ¶ In hac. n. feb. appet vrina russa vel subrussa in suba ꝑ totũ spissa sic̃ in colore sanguis obumbrata paꝝ superius. Circa mediã noctẽ incipit affligere iter horas fl'atis ⁊ sanguis lento calore typũ nõ dꝫ hre: qꝛ mã nõ est ita fria ⁊ hũida vt frigus inducat: nec ita ca. ⁊ sicca vt rigorẽ inducat: nec ita frida ⁊ sicca vt horripilationẽ ĩducat: adest oris dulcedo: digõnis corruptio: ⁊ ciboꝝ sumptoꝝ putrida ⁊ fumosa eructuatio tanq̃ ex ouoꝝ putridoꝝ comestione fetor nimi⁹ egõnuꝫ: grauedo capit̃: sputi ⁊ saliuaꝝ abũdãtia dulcis. ¶ Curet̃ sic: oĩ mane sumat oximel vel syrupũ acetosuꝫ de radicib⁹ cũ aq̃ decoc. prunoꝝ ⁊ marathri: farina: ordei: lac amygdalaꝝ: borago cũ lacte amygda. cocta asparagi elixi: lactuce: cicoree elixate: mica panis lota: ⁊ h⁹ exhibeãt̃. Cũ ꝯo mã fuerit ad expulsioneꝫ parata: qd fit in. xxiiij. die: vel infra: det̃ hec deco. ℞. ca. ve. scolopẽdrie: cicoree: ceterach: polytrici. añ. M. j. radicis fen. petro. asparagi: brusci. añ. M. ß. agarici. ʒ. ß. cuscute. ʒ. ij. radicis blete. ʒ. j. viol'. floꝝ boragi. añ. ʒ. ß. pruna damasce. xxv. oia in aq̃ bulliãt: vt supra dcm est: ⁊ colature addãt̃ pulpe cassiefi. ʒ. ij. triphere sarraceni/ce: çucchari vio. ro. mãne. añ. ʒ. j. mirabolanoꝝ kebu. citri. cũ. vi. amygdalis dulcib⁹. ʒ. ij. ¶ Qꝫ si post purgationẽ aliqd de tepido remãserit dent̃ alique opiate añ accessionẽ: vt aurea: esdra: adrianum. ⁊ similia.

¶ De quotidiana de flegmate acetoso. Cap. XXV.

Cum itaqꝫ cõtingit flegma acetosum putrefieri: ⁊ q̃tidianã nothã in eo accẽdi: tũc ei⁹ vrina appet in ꝓn° mediocriter tenuis vel mediocriter spissa: cũ appropinquat ad digõneꝫ: ⁊ est in colore glauca lactea vel alba: paꝝ in colore h⁹ intensa: hec. n. feb. in sero incipit affligere iter horas flegmatis ⁊ mel'ie. Prio horripilatiõe cũ lento calore. Flegma. n. acetosum ꝓprietatẽ hꝫ cũ mel'ia: ⁊ ideo ĩducit horripilationeꝫ. Adest oris acetositas: capitis grauedo: indigestio vẽtris: cõstipatio ven. ⁊ iateris ĩflatio. Facies in ꝯtriũ mutat colorem: qꝛ pallidior fit q̃ a nã eẽt. ꝑmutatio. n. mali coloris nõ fit ob aliud nisi ꝑꝑ malã digõnẽ: ⁊ nec̃io seq̃t̃ malus color. Unñ cũ dico iste vl' ille est male colorat⁹ nec̃io seq̃t̃ q̃ male digerit. Cuꝫ itaqꝫ in flegmate acetoso excessiue supabũdãte due qualitates peccẽt ꝓncipal'r. s. frigiditas ⁊ siccitas digõni ꝯdicẽtes: nõ est mirũ si colorẽ in ꝯtriũ ꝑmutẽt. ¶ In hac ĝ fe. ꝓ ordinet̃ dieta nõ nimis tenuis: grossior tñ in hyeme q̃ꝫ in estate. farinã ordei cũ lacte amyg. ꝯditã spinachiã boraginẽ lactucas: ⁊ h⁹ cũ ꝓdcõ lacte ꝯditas: asꝑagos elixos: pullã paruã ꝑdicẽ ⁊ minores aues comedãt: vinuꝫ subtile claꝝ: ⁊ bene lymphatũ bibãt. ¶ Sumant q̊lꝫ mane. ʒ. j. ⁊. ß. hui⁹ syrupi cũ ca'la. ℞. radicis asꝑagi: apij: brusci: petro. feni. añ. M. j. corticũ radicũ iterioꝝ: sambuci: ⁊ ebuli. añ. ʒ. iij. ordei mundi. P. j. bulliãt ꝑfecte: ⁊ addito melle dispumato al. ⁊ çuc. añ. fiat syrup⁹ de q̃ oĩ mane det̃ ad quãtitatẽ ꝓdcãꝫ q̊usqꝫ mã sit digesta. ¶ Uel digerat̃ mã cũ oximelle squillitico cũ syrupo acetoso de radicib⁹: vel oximelle fcõ de radice raphani in vino: in mulierib⁹ ꝯo det̃ q̊lꝫ mane mel cũ aq̃ decoc. radicis fenic. ¶ Digesta mã: qd cog̃scit̃ ꝑ anticipationẽ accessionis: vel ꝑ vrinã mediocriter spissam purget̃ pa. cũ decoc. ista. ℞. sene: thimi: epithimi: cuscute. añ. ʒ. ß. radicis blete: asꝑagi: brusci: feni. añ. ʒ. j. hec oia in trib⁹ lib. aq̃ bulliãt q̊usqꝫ ad vnã redeãt: ⁊ addant̃ colature pulpe cassiefi. ⁊ mãne. añ. ʒ. j. ß. triphere saracenice. ʒ. j. ß. çuccha. vio. ⁊ ro. añ. ʒ. ß. mirabola. ĩdoꝝ emblicoꝝ ⁊ kebuloꝝ cuꝫ. viij. amygd. dulcib⁹ cõtritoꝝ. añ. ʒ. j. hec oia ꝑ noctẽ insil' stent. mane ꝯo colent̃ ⁊ colature ad vni⁹ gobeleti quãtitatẽ pa. det̃ in potu. ¶ Et si medicinã abhorrere videat̃ fiat ad h empl'ꝫ supra stõchũ ⁊ cetera in ca°. de vera tertiana dicta. Qꝫ si ꝯstipat⁹ fuerit ei⁹ vẽter suppositoriũ aliqd vel clystẽ fiat. ¶ Utat̃ ẽt balneo añ cibũ: in mane in q̃ posite sint rose ⁊ flores camo. Et cuꝫ exit sumat aliqd de ꝓdcis opiatis. ¶ Et inungãtur renes taliũ: ⁊ spina dorsi ex oleo laurino camomillino ⁊ sil'ibus cuꝫ butyro mistis: ⁊ hoc post bal. ⁊ h⁹ inunctiões. ¶ Et datio alicuius opiate fieri debꝫ post purgationẽ: ante eniꝫ q̃ꝫ euãtio fiat siue purgatio per nãm siue medicinã non cõpetunt predicta.

¶ De quotidiana de flegmate vitreo. Cap. XXVI.

Quando flegma vitreũ ĩducit q̊tidianã q̃ sil'r notha est: sic ⁊ ꝓdicte: tũc vrina taliuꝫ in ꝓn° morbi appet alba glauca: vl' alba cũ gleba hu. apparẽte in ea. vñ in ĩpo dñio fl'atis vitrei vl' cũ feb. vel ẽt sine fe. vrĩa appet spissa ⁊ globosa. Cum ꝯo iã appropinquat digestio q̃tidie de die in dieꝫ attenuat̃ vrina. Fl'a eteniꝫ vitreuꝫ in ꝓn° sue dissol'onis calore exñte debili dissoluit̃ in q̃dã frustula: vñ reddit vrinã discoloratã ⁊ spissaꝫ. In fine ꝯo sue dissol'onis calore in eo agẽte forti⁹ tanq̃ in mãm subiectã in subtiles ⁊ aquosas ꝑtes dissoluit̃ siue resoluit̃: q̃ vrine admiste reddũt ĩpsaꝫ tenuẽ ⁊ multã. Cui⁹ sil'e videre possumus in niue q̃ si soli exponat̃ in ꝓn° resoluit̃ in grossas ꝑtes, calore ꝯo solis in eã forti⁹ agẽte in fine resoluitur in ꝑtes subtiles: ⁊ hec synthomata sunt in hac fe. Post tertiã horã noctis ĩcipit inuadere. Prio adest typus: deinde seq̃t̃ calor lentus. Adest maxĩa extremitatũ friditas: ⁊ sentitur circa loca in qb⁹ mã continet̃: ⁊ ẽt ibi sentit̃ tãta friditas: ac si ibi esset frustũ glaciei maximũ vbi mã cõtinet̃: qd nimis onerat pa. adest maxĩa indigestio: ⁊ qñqꝫ ꝑ vomitũ: ⁊ qñqꝫ ꝑ secessium quoddã modicũ in modũ glaciei vel vitri emittũt

tri emittūt.nimius adest intestinoꝝ dolor ꝛ corrosio. Uñ qñ Gal.hꝰ passionē pateref inquit: videbātur itestina q̄si in eo quodāmō terebello pforari:sed clysterizatus sum ex melle calo:ꝛ emisi fl'a q̄le Catagoraꝝ vitreum appellauit. ℂCureť hec fe.sic:nō nimis tenuis dieta iniungať. Carnes pullinas : ꝛ minoꝝ auiū:pdicū:sturnoꝝ:phasianoꝝ:ꝛ hꝰ silia:ꝛ comedāt olera p̄dcā.Uinū odoriferū ꝛ claꝝ cū aq̄ decoc.radicis feni.ꝛ se.eius bibāt a p̄nº quolꝫ mane siumant.ʒ.j.ß.oximel. pditi de radicibꝰ raphani vel oximel. squilliticí:qđ sic fit.Accipe squillā ꝛ mūdeť ꝛ frustatiꝫ incidať ꝛ in aceto dimittať p duos dies cū.M.iij.de radice feni.apij:aspagi:ꝛ petro.deide bulliāt p̄dicte radices cum aceto ꝛ p̄dicta squilla:ꝛ addať eis se.fen.petro.apij:anisi:ꝛ aspagi.aā.ʒ.ij.ꝛ coquātur pfecteꝰ quousqꝫ 3ª ps remaneat: deide colenť ꝛ colature addať tantūdeꝫ mellis dispumati ꝛ pfecte coquātur.Istud.n.est oximel squilliticū ꝛ cōpositūꝫ:qđ valde cōpetit in his fe.ℂDigesta mā:qđ cogn̄scit p vrine attenuationē sicut supius dcm̄ est:ꝛ anticipationē accessionis purgeť pa.cū hieralogodion vel bn̄dicta laxª cū aq̄ mediani corticis radicis sambuci:ebuli:ꝛ interioruꝫ collogntide.Et nota ꝙ ista decoctio est exptissima in erraticis febribꝰ:vel purgeť cū decoctiōe aliq̄ de supradictis. ℂSi xº dolor fuerit in ore stōchi.puoceť vomitus cum aliquo de vomitiuis in p̄dcō ca.dcis. ℂSi xº in itestinis ptineať mā fiant clysteria acuta sicˋ est istud.℞.mal. mercurialis senationum paritarie vrtice viol'.brance vr.radi. sambuci:ebuli. aā.M.j.cātabri pugillꝫ.i.addanť triphere sarracenice.ʒ.ij.mellis ꝛ olei.aā.ʒ.j.ß.salis puluerizā.vl' vsti.ʒ.j.Et si i ipsa deco.addať cucu.agrestis:ꝛ maliterre:ꝛ paꝝ de turbith agarico collogntida esula ꝛ hermodactylis:ꝛ vtatur magis acutuꝫ ꝛ magis forte clystere fiet sepe. ℂSi dolor est in aliquo mēbro:ꝛ frigiditas iniungať mēbrū istud vnguēto aureo aragon:marciaton:oleo laurino: pulegino:camomillino:ꝛ silibꝰ.Cataplasmeť locus cū paritaria origano calefcis insil'. ℂCuꝫ fe. recesserit deť diacalamētuꝫ:diamargariton:vel diacyminū cū vino decoc. pulegij ꝛ origani.Gal.ēt qđ in cura q̄rtane vere dicā satis est vtile in hac fe.post corpis mūdificationē. Et nota ꝙ in flegmate vitreo siue cū fe.sine sine fe.semp dꝫ appere vrina discolorata ,ppter frigiditatis vehementē excessum.

ℂDe febre quartana vera. Cap. XXVII.

Febriuꝫ quartanaꝝ alia vera: alia ñ vā: ꝛ notha dr̄. Uera q̄rtana fit de mel'ia nāli cū putrefit.ℂEt fit magis in autūno:fene:ꝛ melancholico p.xxiiij.horas affligit:ꝛ per.xlviij. interpolat:magnꝰ tremor cū frigore fit in p̄nº accessionis: vt ossa ɔfrāgi ꝛ distingui videanť:seqť calor leuis ꝛ nō nimis acutus : ꝛ magis durat in 3ª accessione. Pulsus in p̄nº paruꝰ ꝛ tardus ꝛ occultꝰ adest:deinde xº magnꝰ ꝛ plenꝰ. Urina in p̄nº palida ꝛ tenuis p totuꝫ:deide citrinescit ꝛ fit citrina ꝛ tenuis p totū.In fine xº resol'onis ipsius q̄rtane q̄nqꝫ emittiť vrina nigra ꝛ spissa.ꝛ h̄ est bonuꝫ si in bona q̄ātitate emittiť:qꝛ tūc signū est ꝙ mā faciēs q̄rtanā per vrinā purgať.Et si ēt durities splenis in q̄rtana vera ɔsueuit esse.ℂCureť q̄rtana h̄ mō.pmo.subtrahanť oia cibaria grossiꝫ ꝛ viscosuꝫ humorē ꝛ mel'icū gn̄antia sicut sunt pisces:lac:caseus:fabe:caules:carnes bouie:bubaline.scrophine:ꝛ silia.hec.n.sunt maxie durationis cause quartane. Uñ pmo dent oia cibaria bonū sanguinē gn̄antia sicˋ carnes pulline elixate:gallinaꝝ:capreoloꝝ:pdicū:phasianoꝝ:hedoꝝ:ꝛ hꝰ cognatas ꝛ cōditas cū feniculo:boragine: trifolio:ꝛ hꝰ: ꝛ puluere canelle ꝛ ɀinɀi.in pua q̄ātitate p̄t sup dcā aspergi:vitella ouoꝝ mollia in aq̄ elixata:ꝛ paneꝫ triticeū bn̄ coctū ꝛ bn̄ fermētatū comedāt ꝛ recenteꝫ vniꝰ diei.Uinū claꝝ ꝛ odoriferū bibāt lymphatū cū aq̄ decoc. radicis feniculi:boragis:scariole. In die xº accessionis nihil comedāt si abstinere p̄nt:vel comedāt saltē in matutinis de p̄dictis ferculis ꝛ paruꝫ.Si.n.pōt abstinere a cibis quousqꝫ feb.icipiat declinare satis meliꝰ est nō comedere ꝙ̄ si comedāt. ℂOrdinata dieta:que ē satis potissima ps curationis s̄m Gal'.ꝛ ēt Auic.dicit ꝙ non ois egritudo sno curať ɔ̄rio:sed sufficit q̄nqꝫ solūmō bonū regimē in curatiōe egritudis.Et ad alia remedia medicialia recurramꝰ. ℂPrimo igiť:ponā curā magri mei ad q̄ālibet q̄rtanā expertā:ꝛ in pluribus per experientiā vidi quos in breui spatio curauit h̄ mō ad māe p̄parationē ipse dabat quolꝫ mane de isto syrupo cū tepida.℞.succi endiuie : succi boraginis:succi feni.oiuꝫ per se depuratoꝝ.aā.lib.j.succi pomoꝝ dulciuꝫ lib.iij.pimpinelle:lingue bouis: kalendule: lauendule:ca.ve. scolopēdrie.aā.M.ß.p̄dicte herbe bulliant in q̄ quousqꝫ 3ª ps remaneat ꝛ colenť ꝛ collature addanť predicti succi depurati:ꝛ additis ɀucchari lib.iij.fiat syrupꝰ.ℂPost purgeť h̄ mō.dū mā digesta fuerit.℞.mirabolanoꝝ citri.kebu.indoꝝ.aā.ʒ.ß.violaꝝ.ʒ.j.floꝝ boraginis.ʒ.ß.pruna sicca ꝛ lota.xxx.oia insil' pfecte bulliant:ꝛ cū fuerint q̄si decocta adde epithimi hortēsis.ʒ.j.bulliant tribus bullitiouibꝰ ꝛ tota nocte sub sereno resideāt. mane xº colenť:ꝛ addita.ʒ.j.penidiaꝝ tepida exhibeať. ℂItē fiant pill'e ꝛ denť.iij.vel.v.añ horā accessionis p duas horas que.℞.peonie:gentiane:castorei absin.aā.ʒ.j.myrrhe: oppoponacis:centauree maio.camedreos: camepitheos: sene:lapidis laɀuli.aā.ʒ.ij.ɔficiātur cū theriaca optima ꝛ rubea trocifcata.aā.ꝛ fiant pill'e grosse in modum ciceris parui:ꝛ denť q̄nqꝫ ante horā accessionis per duas vl' tres horas:qꝛ miro mō valent. Et vtebať magr meꝰ in die accessionis añ horā soluꝫ q̄nqꝫ pill'is paruis factis de optia theriaca ꝛ myrrha.aā.ꝛ notabil'r valebant. ℂIn die xº getis quolꝫ mane ꝛ sero dabat ad q̄ātitatem castanee de isto el'ario:qđ charissimū inter cetera reputabat ꝛ nemini in scriptis vnq̄ꝫ cedere voluit:qđ.℞.carniū mirabolanoruꝫ citrinoꝝ kebuloꝝ indoꝝ aga.viol'.aā.ʒ.iij.anisi reub. fe.ca.ve.eupa.squināti:capparoꝝ:galange:ligni aloes:epithimi hortēsis:nucis muscate:cardamomi:lapidis laɀuli: salisgēme.aā.ʒ.ij.ɔfice cū melle ꝛ ɀuccha.aā.ꝛ des vt dixi. ℂPost purgationē xº mittať in bal.aque decoc. istaruꝫ herbaꝝ per horā anteq̄ꝫ inuadat cū frigus vl' saltē pedes ꝛ crura in aq̄ decoc.ipsaꝝ calida teneātur que sūt iste.℞. saluie:sauine:rorismarini:pulegij:serpilli: polycarie maioris ꝛ mioris:camedreos:camepitheos:origani:floꝝ camomille.aā.fasciculuꝫ vnū:fomēteť ꝛ stupheť se. bn̄ in p̄dcā aqua.Et aliq̄ de dictis opiatis sumat:ꝛ h̄ post purgationē fieri dꝫ. ℂSyrupus magri Petri vicētini ad q̄rtanā expertus.℞.camedreos:camepitheos:sene:thimi:epithimi: diptami.aā.ʒ.ß.floꝝ boraginis ꝛ se.eius.aā.tres ptes radicis feni.petro.aspagi brusci.aā.M.ß.buglosse:ca.ve.scolopendrie.aā.M.j.ɀucchari ꝛ mellis.q.s.deť ex eo quolibet mane.ʒ.j.cū cal'a.ℂDigesta mā purgeť cuꝫ decoc. ista ad hoc expta.℞.thimi:epithimi:sene:cuscute:ellebori nigri: camedreos:sq̄nāti:sticados:se.fen.ꝛ anisi:petro.lupilli:cyperi buglosse:fumiterre:radicis feni.apij:aspagi:brusci:petro.scolopendrie:ca:ve.oiuꝫ.aā.ʒ.ß. hec oia in tribꝰ lib. aq̄ bulliāt quousqꝫ ad vnā redeāt:ꝛ collature addať mirabolanoꝝ indoꝝ.ʒ.j.ß.kebu.ʒ.j.lapidis laɀuli optime loti.ʒ.ij. diasene simplicis.ʒ.j.ɀucchari ro.ʒ.j.ß.deť cal'a hec decoc. in matutinis prope diem videlꝫ in aurora vel parū ante. ℂOr si decoctionē sumere nō pōt purgeť cū his pillulis in q̄rtana vera ꝛ notha expertissimis.℞.se.feni anisi:melonū:cucurbitaꝝ.aā.ʒ.ij.interioꝝ collogntide agarici.aā. ʒ.v.filipendule squināti cassielig.vio. masticis:pipis albi:

Marginal notes: Cura. / Oximel squilliticū cōpositū. / Signa. / Cura. / Cura experta. / Syrupus exptus. / Decoctio expta. / Pill'e expertissime.

euforbij lignial. mellilotí: centaurce. añ. ʒ. ij. anthere assefe tide. añ. ʒ. iij. sene: mirabo. indoꝝ: kebul. cuscute: epithimi: lapidis laçuli: armoniaci. añ. ʒ. v. aloes. epatici diagridij in pomo vel pasta cocti. añ. ʒ. j. minus q̃rta squille asse. ʒ. j. cõficiãtur cũ succo absinthij addita aqua modica decoctiõis casto. ꝛ formenť pillule in modũ orobi: ꝛ denť. xj. vel. xiij. vel. xv. vel. xvij. vel. xxj. vel plus vel minus ẜm virtutem recipientis. Uel purgeť cuz paulino: vel hierapigra Gal. vel theodoricon: empericon: vel hiera fortissima: vel cum pillulis de qnqz generib⁹: vel cochijs: ꝛ his silib⁹. ℂ Trocisci optimi ad q̃rtanã verã siue nothã post purgationem dãdi: qui valent ꝫ frigus febricitãtiũ ꝛ extremitatũ spãlr. ℞. hircos: succi eupatorij: absinthij: fumiterre. añ. ʒ. j. semi. apij: anisi: feni. añ. ℈. j. salisgẽme. ℈. j. ꝛ grana. iiij. fe. cicute: kebu. añ. ʒ. j. agari. ʒ. j. ß. ro. rub. ℈. iiij. succi liquiritie spice. añ. ʒ. ij. spodij eupatorij. añ. ʒ. ß. turbith. ʒ. iij. cõficianť cum bono vino: vel cũ succo fe. ꝛ fac trociscos: quoꝝ qlibz ponderet. ʒ. j. des vnũ cuz pauco bono vino albo ante horã accessionis in qualibet fe. cũ frigore: q2 miro mõ valẽt ꝫ frigus quartane ꝛ etiã quotidiane: continue: vel interpolate. ℂ Experimẽtuz quoddaz ad remouẽduz infallibilr frig⁹ quartane accipe. ʒ. j. ß. bone theriace ꝛ misceať cũ. ʒ. j. succi menthe cõis. depurati: ꝛ cũ. ʒ. ß. boni vini puri albi ꝛ odoriferi: ꝛ deť hec mistura ante horã accessionis ꝑ duas horas. Et de eo qđ in fundo cyathi remãserit inungať os stomachi: q2 mirabilr valet ꝫ frigus ipsius quartane. ℂ Jtez si sumanť. ℈. iiij. mithridati cũ. ʒ. ij. succi plãtagis depurati ante horã accessionis remouet infallibilr quẽlibet typũ quartane. ℂ Jtẽ. ʒ. ij. succi radicis tapsi bar. misti cũ tãtũdem boni vini albi puri ꝛ odoriferi in potu date q̃rtanarios liberat oẽs ad plus infra tertiã vl quartã accessionẽ. Et hoc sum expertus in me: ꝛ in plurib⁹ alijs q̃rtanarijs. ℂ Jtẽ os de corde cerui pulueriçatũ ꝛ in potu datuz cum vino decoctiõis diptami: saluie: camedreos: camepitheos ante horã accessionis bibitũ mirabilr valet. ℂ Jtem pul. tartari ꝛ blacte biçantie: ꝛ pul. de cornu cerui q̃lcũqz hec oĩa: vel aliq̃ coꝝ data in potu ante horã accessionis valet. ℂ Jtẽ theriaca cũ vino decoctionis maiorane ante horaz accessionis bibita: ꝛ succus hiari ante paroxismũ naribus imissus miro mõ valet. ℂ Jtẽ oleũ rutaceũ ꝑ os ꝛ nares infusum in pn⁹ ꝑoxismi: ꝛ statiz sumat in potu pa. vnũ granum musci cum vino puro odorifero ꝛ albo optimo tollit quẽlibet q̃rtane typũ infallibilr. ℂ Unguentũ expertum in qualz q̃rtana tã vera q̃ notha: ꝛ iurauit mihi magister Hector anglicus se cum ħ vnguento q̃plures q̃rtanarios curasse: qđ. ℞. succi abrotani: succi rute: arthemisie. añ. ʒ. j. olei cõis. ʒ. ij. olei laurini. ʒ. j. oĩa insimul lento igne bulliãt quousqz succi cõsumenť. ꝛ adde tunc. ʒ. j. ß. cere liquefacte noue ꝛ fac vnguentũ: de quo vnguẽto per vnã horaz ante accessionez inter duos ignes inunge renes: ꝛ spinam dorsi vsqz ad caudã crura ꝛ splenẽ vmbilicũ ꝛ ventrẽ ꝛ plantã manus sinistre ꝛ pedis sinistri: pulsus ꝛ tympora: ꝛ statim colloceť in lecto: ꝛ bñ cooperiať dato aliquo succoꝝ p̄dictoꝝ in potu cum vino odorifero: ꝛ hoc pluries fiat: q2 pro certo in breui curabiť q̃rtanarius: ꝛ spãlr si p̄cesserit vlis purgatio. ℂ Aliud vnguentũ ad idez: de quo sili mõ loca p̄dicta inungi debẽt. ℞. succi quercule maioris: succi matricarie. añ. cyathũ vnũ: misce cuz axungia porcina ꝛ oleo cõi. añ. ꝛ bulliãt insimul vsqz ad succi ꝯsumptionẽ: ꝛ tunc admisce masticis ꝛ olibani pulueriçatoꝝ. añ. ʒ. j. cere ꝛ salis cõis. añ. ʒ. iij. inunganť p̄dicta mẽbra ꝛ fricenť fortiter mẽbra ħ vnguẽto sic per totũ ꝙ quasi nigredo videať ꝑ mẽbra pa. Et postmoduz colloceť in lecto: ꝛ fiat vt supra. Et fiat ħ vnguẽtũ in qualibet q̃rtana expertũ quo vtebať magister Petrus maroni de salerno. ℂ Aliud vnguẽtum quo vtebať magister meus ad idem. ℞. castorei theriace. añ. ℈. v. myrrhe olei laurini. añ. ℈. iij. musci ambre. ana. ℈. j. cõficianť cũ lib. ß. mellis dispumati: ꝛ de ħ inungant stomachũ cuz incipiunt frigescere plante manus ꝛ pedis sinistri simul ꝛ tympora ꝛ pulsus ꝛ frons silr: q2 ħ vnguẽtum est expertũ in p̄dictis. Et fiant statiz duo stuelli de panno vel bombace: ꝛ in p̄dicta mistura intingãť ꝛ statim naribus intrõmittãtur. ꝛ hoc fiat iuxta bonũ ignez quo facto statim sumat pa. in potu. ʒ. j. de bona rubea trociscata cum bono vino albo: ꝛ statiz pãnis mũdis calidis optie cooperiatur in lecto: ꝛ adminus fiat in qualibz accessione in tribus vel quatuor: quia pro certo hoc solo infra tertiam vel quartã accessionẽ ad plus magr̃ me⁹ q̃rtanarios curauit. ℂ Quidaz ẽt gallicus iurauit mihi: ꝛ erat hõ fidedignus: ꝙ q̃plures quartanarios cuz ħ emplo curauit. ℞. farine tritici cribrate: thuris masculi siue albi pulueriçati. añ. ʒ. ij. temperenť cũ succo menthe: fiat inde emplm ꝛ supra petiam ante paroxismũ tepidum appliceť a primo spondili spine vsqz deorsuz supra caudã: ꝛ tãdiu ibi remaneat quousqz per se cadat: ꝛ tũc pro certo liberať erit: vt dixit mihi ꝛ iurauit ille bonus hõ gallicus: cui nõ fuisset officiũ boni ꝛ ꝓbi viri mendacia in dãnum ꝓximi dicere: eo maxie q2 vbi tractať de humanoꝝ corpoꝝ sanitate: ꝛ econuerso de mortifero medicamine seu nõ bono non põt esse quin de exhibentiũ aĩaꝝ dãnatiõe tracteť: ꝛ vere dixit in se in pluribus hoc experimentũ ꝓbasse. Tamẽ nota ꝙ hꝰ emplm ꝛ vnctiones p̄dicte maiorẽ hñt efficaciã si fiant corpe purgato: q̃ si fierent corpore repleto. ℂ Quidã dixit mihi ꝙ passus fuit quartanã fere per annũ: ꝛ q̃plures cure sibi facte fuerunt: ꝛ nõ potuit liberari. Cum aũt quadaz die inuadere inceperat eũ fe. erat eques bene armatus: ꝛ inuaserũt eũ inimici sui: sic ꝙ oportuit cũ eis preliari: ꝛ trãsiuit hora accessionis durãte prelio: ꝛ sic liberať est: ꝛ nõ habuit amplius quartanã. ℂ Uidi quẽdaz quartanariũ qui in prin⁹ paroxismi iactatus fuit in quodã paruo flumine eo ignorante: ꝛ ꝑpter illũ timorẽ quẽ habuit liberat⁹ est. ℂ Uidi etiã quẽdaz alium apud quẽ factũ est quoddaz artificiale tonitruũ in pn⁹ accessionis: qui intantũ timuit ꝙ liberatus fuit. ℂ Unde nota ꝙ hec feb. multoties ꝑpter timorẽ expellit: ꝛ spãlr qñ est in declinatiõe: multi eteniz decipiunť medici in hac feb. curãda: ꝛ spãliter nisi sint bene solici ĩ circa ipsam curã: ꝛ qñqz etiã cum tota coꝝ solicitudine ꝛ studio ipsam quartanã expellere nequeũt: ꝛ ꝑp ħ q̃rtana vocať a qbusdã vituperiũ medicoꝝ. Quidã. n. medici sũt qui in hac feb. semp assistunt cũ purgationib⁹ nõ attẽdentes circa alia ꝑticularia experimenta: ꝛ nunq̃ veniunt ad finem curationis ipsius egritudinis. Si qs igiť ẜm infrascripta experimẽta ꝓcesserit deo auxiliãte in breui ipsaz quartanã de possessione corporis qđ inuasit cito tanq̃ indigne ꝛ indebite possidentẽ eijciet sine dubio: ꝛ eã ꝑfecte curabit. ℂ Aliud ad idem. ℞. myrrhe electe. ʒ. ij. fiat pul. ꝛ cum theriaca quãtuz sufficit fiant pillule ad magnitudinem ciceris: ꝛ da quartanario quolibet die vnã. Jn die accessionis longe ante horã accessionis da qnqz. ℂ Ad idez ℞. myrrhe ad quãtitatẽ ciceris, tere: ꝛ cuz succo absinthij ꝛ rute depurato ante horã accessionis deť. Et si ex hoc soluatur venter optimum est.

ℂ De quartana vera siue notha. Cap. XXVIII.

Accidit qñqz cholerã adustaz putrefieri cũ ipsa accendiť: ꝛ fit fe. q̃rtana que non vera siue notha di. Et tunc vrina talium dz apparere ruffa vl subru. ꝛ tenuis. pa. de quarto in quartũ diez affligiť. Prio rigore potius q̃ frigore vel tremore: calor acutus magis q̃ in vera sequiť: pulsus velox ꝛ spissus: ꝛ sitis que cõsueuit in tertiana

Trocisci optimi.

Abscidẽtia frigus ꝑoxismi.

Unguẽtaj

Signa.

Cura.

tiana vel aliqua acuta esse in hac feb. adest. ¶ Si materia quartane est in stōcho ab ipso pn° cuȝ incipit paroxismus est doloꝛ stomachi. Et tunc cura istius quartane est ꝓuocare vomitū in pn° paroxismi .i. anteq̄ȝ incipiat cum aliqua medicina vomitiua. ¶ Si vero mā est in intestinis est doloꝛ intestinoꝝ ⁊ toꝛtio: ⁊ cū incipit ꝑoxismus egestio pauca emittit̄: sic ꝙ multū sunt cōstipati: ⁊ hec partiȝ per clysteria acuta: ⁊ partiȝ per medicinas laxatiuas dictas superius curat̄. ¶ Si materia fuerit in epate pa. hꝫ quartanā vrina accedit ad spissitudinē ⁊ ad nigredinē. Et hec ꝑ predictas purgationes ⁊ per vrinā ꝓuocantia curat̄. ¶ Et signum quartane cuius mā in spūalibus cōtinet̄ est: ꝙ ampulle apparent in superficie vrine ⁊ sitis nō de facili corrigit̄ ex potu. ¶ Or si mā quartane fuerit in splene ab ipso pncipio adest durities splenis: ⁊ etiā in pn° paroxismi sentit pa. punctionē ⁊ doloꝛē in sinistro latere circa splenem. Et per purgationeȝ ⁊ medicinas ⁊ inunctiones in p̄cedēti cap'lo: ⁊ in ca°. de vitio splenis dictas curat̄. ¶ Cura etiaȝ quartane nothe est ꝙ oꝛdinet̄ dieta in quartana vera dcā: ⁊ eodeȝ mō regant̄ isti sicut ⁊ illi. Postea in digōne materie det̄ pa. quolȝ mane. ℥. j. ß. de oximelle cōposito cū radicibus raphani vel soluȝ cū oximelle cōposito vel oxiçaccara cōposita: ⁊ dent̄ hec cū decoctione floꝝ boꝛaginis ⁊ feniculi. ¶ Cūq̄ȝ mā ad expulsionē parata fuerit purget̄ pa. cū decoc. istā. ℞. cap. ven̄. scolopendrie: ceterach: polytrici: adiantos. aā. ℳ. ß. radicis feni. petro. asꝑagi: apij: brusci. aā. ℥. ß. se. fe. ⁊ anisi: sene: thimi: epithimi. aā. ℥. tertiā. violaruȝ floꝝ boꝛagis. aā. ℥. ß. se. cōiuȝ. ℥. ij. pruna damasce. xxv. oꝛdei mundi. ℔. j. reupontici. ℥. j. hec oīa bulliant in lib. iij. aque quousq̄ȝ ad vnā redeāt: ⁊ colentur ⁊ colature addat̄ mirabolanoꝝ citrinoꝝ ⁊ indoꝝ. aā. ℥. j. ß. ⁊ quarta pars. ℥. vnius reubarbari puluerizati: qꝺ prius iacuit per dieȝ in succo apij depurato: çucchari viol'. ⁊ ro. aā. ℥. ß. Et si fuerit de flegmate adusto adde agarici. ℥. quartariū: vl' purget̄ cū oximelle laxatiuo: vel cū catartico imperiali: vl' cū triphera sarracenica. Syrupus ēt diaquilon det̄ in potu. Et si pa. fuerit foꝛtis cōplexionis etiā sanguineus multuȝ celebret̄ sepius minutio. ¶ Et si de flegmate fiat q̄rtana notha vel vera: cui⁹ signū est ꝙ vrina appet alba ⁊ spissa: ⁊ frigus maximū adest ⁊ multū durans: caloꝛ vero non durans: tunc hꝫ feb. vt vera quartana ⁊ vera q̄tidiana curat̄: hec tū spēs q̄ fit de flate cū difficultate ⁊ vera hrtana: ⁊ ēt ca q̄ fit de cholera adusta curat̄. Uñ si medicus ꝓcesserit ad curā earuȝ ꝺm supius scriptā doctrinam liberabit eos.

Quartana fit de flegmate.

¶ De febribus erraticis. Cap. XXIX.

Consueuerunt aliq̄ñ in q̄busdam hoib⁹ ⁊ mulierib⁹: ⁊ spāl'r in autūno fe. accidere: que erratice seu planetice nuncupant̄: eo ꝙ certuȝ terminum accessionis nō seruāt neq̄ȝ certū numeruȝ in accessione hñt. Interdum. n. mane vsq̄ȝ ad tertiā: vel meridiem: vel in sero: vel in gallicātu: vel in media nocte pa. affligūt bis: q̄ñq̄ȝ ter: q̄ñq̄ȝ quater vel sepius: q̄ñq̄ȝ semel: q̄ñq̄ȝ nullo mō affligunt pa. ⁊ postea incipiunt: ⁊ nullo oꝛdine seruato ꝓcedunt. ¶ Fiunt. n. ex flegmate melia vel cholera simul mistis in aliqua pte coꝛpoꝛis: ⁊ special'r in autūno: vt dixi. Et frequēter mutant̄ in q̄rtanā: q2 reliquis humoꝛib⁹ pro maioꝛi parte cōsumptis: qꝺ remanet sumit melie habitudinē: ⁊ facit quartanā. ¶ In p̄mis in hꝫ feb. oꝛdinet̄ dieta nō multū tenuis: nec multuȝ grossa. Postea dent̄ oī mane vl' dic. ℥. ij. oximellis cōpositi: vel de radice raphani facti cū aqua calida. Postea euacuet̄ humoꝛ cuȝ aliquib⁹ que cholerā flegma ⁊ meliaȝ euacuāt: sed magis apponant̄ de respicientib⁹ meliaȝ: sic est lapis laçuli: sene: thimū: epithimū: ⁊ hꝫ ꝺm ꝙ scriptum est superius in cura

Signa.

Cura.

quartane vere: vbi scripta est decoctio ad hec optia. Dent̄ etiaȝ q̄ñq̄ȝ sibi pillule facte ex galbano: casto. sisseleo: peonia. aā. ℥. ij. aloes epatici: vel succotrini. ℥. uj. infoꝛment̄ cū vino ⁊ malaxent̄ cū oleo laurino: ⁊ fiant grosse in modum ciceris: ⁊ dent̄. v. vel. vij. bis vel ter in septimana in sero. Et si frigoꝛe molestent̄ post purgationē: bal. quod in cura vere quartane scriptū ē satis: est vtile ⁊ mithridatū: musa enea: aurea: hesdra: ⁊ silia cuȝ vino calida dent̄. Et si ēt de doloꝛe capitis cōquerant̄ post purgationē: detur ēt rubea trocifcata. Et nota ꝙ in hac pas. nō est vtile multū cū purgationibus insistere: nisi pa. ex vsu habuerit.

¶ De quotidiana continua. Cap. XXX.

Signa.

Quotidiana est febris ꝺ flegmate putrefacto intra vasa: cui⁹ signa sunt hec. Urina appet ruffa vel subruf. ⁊ equal'r spissa nō manifeste: sed cum manus appositione parū linens ⁊ inequalis: q2 q̄ñq̄ȝ fit foꝛtis: ⁊ q̄ñq̄ȝ debilis: facies tumida: ⁊ subalbida: sitis modica aut nulla: ⁊ hꝫ. xviij. hoꝛas in summo laboꝛe: ⁊. vj. in falsa quiete. Et nullo frigoꝛe seu rigoꝛe molestatur infirmus ꝓpter totius materiei positionē intra vasa. Et ꝑ hoc a laborātib⁹ minoꝛi emithriteo differūt. ¶ Subueniēdi sunt isti: ⁊ sunt curādi queādmodū pa. minoꝛē emithriteū in dieta: ⁊ in oīb⁹. Excepto ꝙ in minoꝛi emithriteo euacuamus flegma ⁊ cholerā. In hac vero fe. pncipal'r insistenduȝ est cū euacuātibus flegma: sicut decoc. agarici: polypodij: turbith: mirabo. keb. ⁊ hꝫ ꝺm ꝙ in ca. de tertianis iterpolatis scriptuȝ est. Suppositoꝛia ⁊ clysteria ēt fiant flegma educētia. Et si fiāt stupidi fiant fricatiōes: ⁊ alia hꝫ in ca°. de lethargia dcā. Dietent̄ sil'i mō sicut pa. emithriteū minoꝛē. Et si nimis debiles fuerint detur pulla cū oꝛdeo: vel succus eius. Or si appetit⁹ in eis deficiat qꝺ sepe accidere cōsueuit in istis ꝓuocet̄ h mō. Panē assum in aceto infusum odoꝛent calidū. Et salsaȝ ex p̄dicto pane in aceto also infuso: ⁊ menthā in oꝛe teneāt. Et ex ipsa salsa fricent̄ manus coꝝ ⁊ pedes. Itē caseus: mastix: ⁊ olibanū cuȝ oleo ro. in testa oui bulliant supra ignē. Et ex his inungat̄ stōchus pa. Et alia remedia in ca. de defectu appetitus dicta si fuerit necesse in hac causa fiant.

Cura.

¶ De quartana continua. Cap. XXXI.

Signa.

Continua quartana est feb. que fit de melia putrefacta intra vasa tm: ⁊ hꝫ. xxiiij. hoꝛas in sūmo laboꝛe: ⁊. xlviij. in falsa quiete. Et fit sine frigoꝛe ⁊ rigoꝛe: pulsus in initio est parū⁹ tardus ⁊ occult⁹: postea magnus ⁊ plen⁹. De vrina eniȝ nō dat̄ certa regl'a in hac feb. q2 diuersimode mutat vrinā. Sed certi⁹ signū per qꝺ potes eā cognoscere est illud qꝺ dixi: vȝ ꝙ tot hoꝛas hꝫ in summo laboꝛe quot ⁊ vera quartana: ⁊ tot hꝫ hoꝛas in falsa q̄ete: quot q̄rtana vera hꝫ i vera q̄ete. Sil'r q̄tidiana tot hoꝛas hꝫ in sūmo laboꝛe quot q̄tidiana vera iterpolata: ⁊ tot hoꝛas hꝫ tunc in falsa quiete: quot ipsa quotidiana interpolata in vera quiete. Simil'r ⁊ tertiana cōtinua tot hꝫ hoꝛas in sūmo laboꝛe quot ⁊ tertiana vera in sūmo laboꝛe: ⁊ ēt quot hꝫ hoꝛas in vera q̄ete tertiana vera: tot hꝫ hoꝛas ipsa tertiana ꝯtinua in sūmo laboꝛ. Uñ in ꝯtinua q̄rtana nulla est q̄es. Sil'r in quotidiana ꝯtinua: ⁊ ēt in tertiana ꝯtinua. Sȝ q̄rtana ēt foꝛti⁹ affligit de 4° in 4m: ⁊ tertiana ꝯtinua foꝛti⁹ affligit de 3° in 3m: ⁊ sic de alijs. ¶ Consueuit itaq̄ȝ q̄rtana ꝯtinua multoties vsq̄ȝ ad. xl. dieȝ ⁊ vltra ꝓtendi: ⁊ tūc nō debem⁹ isistere nimis cū subtili dieta cū sit chronica egri°°. postq̄ȝ iaȝ. xiiij. diē trāsiuit: q2 vt ait Hipp. apho. 23. scdē ꝑticule. Acute egrit̄es in. xiiij. dieb⁹ iudicant̄. cum aūt. xiiij. dieȝ trāsiuerint iam nō noiant̄ acute sȝ chronice. Cuȝ itaq̄ȝ alibi dicat Hip. apho. v. ꝑticule p̄°. In tenuibus

Cura.

dietis peccāt 7c. Et tenues 7 certe diete in diuturnis egri/
tudinib⁹ 7 acutis qb⁹ nō ꝯueniūt 7c. vt ait Hip. apho. 4°.
ꝑticule p̄ᶜ. Et iō ab ipo p̄n° deṫ faria ordei: ptisana colata:
furfur: oua mollia: 7 hꝰ sil'ia cū lacte amygdalaꝝ condita:
pruna clixa: succ⁹ maloꝝ ḡnatoꝝ 7 hꝰ. Cuz vo egri°° trāsi
uerit. xiiij. vel. xx. diē: 7 virt⁹ icipiat debilitari debem⁹ pul
laz 7 succū ei⁹: 7 carnes mioꝝ auiū 7 hꝰ sil'ia dare. ¶ Cly/
stericeṫ cū clysterib⁹ in qb⁹ educētia fl'a 7 mel'iā ponātur:
sicut est hoc. ℞. polypodij agar. turbith: sene: thimi: epithi
mi: cuscute: centauree minoris. aā. ℥. j. collogntide trite. ℥. ß.
radi. ebuli 7 sambuci. aā. ℥. iiij. radicis cucu. agrestis. ℥. ij.
furfuris: se. lini 7 fenugreci oīuz. aā. p. j. salis. p. ß. Ꝭ oia deco
quanṫ q̄usqz solū 3ª ꝑs remaneat in fundo cacabi: 7 cola/
ture addaṫ mellis. ℥. i. olei, ℥. ß. tripbere sarracenice. ℥. ij. cas/
siefi. ℥. i. ß. bn̄dicte laxatiue, ℥. i. fiat clystere Ꝭ sepi⁹. ¶ Vel
soluaṫ vēter cū decoc, q̄ educit fl'a 7 mel'iā que scripta ē in
ca°. de q̄rtana vera: vel cū pill'is: vel cū cl'ario ibi scriptis:
vel empl'z laxatiuū sup ventrē ponaṫ. In Ꝭ. n. loco empl'a
laxatiua 7 vngᵗᵃ laxatiua: q̄ in locis diuersis habui dispsa

Empl'a et vnguenta laxatiua;

sil' aggregabo. ¶ Empl'z laxatiuū ꝙ si supra vētrē ponaṫ:
7 ibi per noctē teneaṫ ventrez soluit in hac feb. 7 in oibus
alijs egritudinib⁹ in quib⁹ est vētris cōstipatio cōpetit: 7
spāl'r mā digesta. ℞. centauree: gith: absinthij: farine lupi/
noꝝ. aā. ℥. ß, masticis. ℥. quartā, aloes. ℥. ij. ꝯficianṫ cū succo
absinthij: 7 fiat empl'm: 7 tepiduz supra vmbilicū 7 vētrez
apponaṫ. ¶ Aliud ad idē. bulliant in oleo cōi: aloes cico/
trini. ℥. iij. 7 fiat in moduz vnguēti: 7 tunc pul. polypodij: 7
turbith admisceaṫ: 7 supra ventrē totuz empl'eṫ. ¶ Aliud
empl'z laxatiuū exꝑtū si supra ventrē ponaṫ: 7 ibi ꝑ noctē
teneaṫ mirabil'r laxat 7 eo vtebaṫ multoties. Ma. me. in
hydropicis: spleneticis: ictericis: 7 in oi egritudine reple/
tionali: 7 in pueris hydropicis: 7 alijs qui nō sunt apti ad
capiēdum medicinā. ℞. radicis ciclaminis. ℥. j. radi. cucu.
agrestis 7 folioꝝ eius. aā. ℥. j. fellis taurini vel vaccini cya/
thos. iij, colophonie: ellebori albi puluericati. aā. ℥. ij. cere
℥. v. olei veteris, ℥. iiij. oia diligēter teranṫ 7 liquefiant: 7 in
vnū corp⁹ ꝯficiātur in moduz vnguēti: 7 inspissenṫ: deide
supra pānuz hꝰ empl'z extēdaṫ 7 supra ventrē cal'm appo
naṫ: ita vt totū ventrē ab vmbilico iferius: 7 ēt paꝝ supe/
rius cooperiat: 7 ponaṫ in gallicantu: deide pa. in lecto suo
quiescat: 7 sit bn̄ munitus a frigore: plus eniz soluit q̄ꝫ catar/
ticū. Et cū vsqz ad. x. assellas soluerit: tūc pa. iuxta focuz in
māsione cal'a colloceṫ 7 diligēter totuz empl'm de ventre
suo radaṫ: ita ꝙ anteq̄ꝫ ab aqua vēter tāgaṫ sit bene rasuz
inferius p̄dictū empl'm: 7 vēter cū pāno optime sit abster/
sus: deide vēter vngaṫ ex melle. Ꝭ fiat hꝰ hydropicis icte/
ricis 7 spleneticis: 7 sil'ib⁹ bis semel vl' bis in septimana si
virt⁹ sufficiat quousqz sint ꝑfecte curati: quia expertuz est.
¶ Aliud vnguentū laxatiuū qδ solum fit ex felle taurino
oleo 7 salisgēma insimul mistis. ¶ Unguentū aliud laxa/
tiuū. ℞. saluie bn̄ trite. M. i. ellebori. ℥. i. olei. ℥. iij. oia bul.
in vino albo p̄us trita bn̄ quousqz vinū ꝯsumaṫ: 7 sit tanta
quātitas vini ꝙ supnatet saluie: post coleṫ cū vinuz fuerit
ꝯsumptū: 7 colature addaṫ masticis: ellebori al. aloes. aā.
℥. i. oia puluericata: 7 in vinū ꝯfecta sil' incorporenṫ: 7 addi
ta pauca cera liquefacta fiat vnguētū de quo vēter vngaṫ
7 petia supponaṫ. Et cū restringere volueris ducaṫ pa. ad
bal. vel saltē iuxta ignē: 7 radaṫ optime empl'm a ventre 7
inungaṫ vēter ex melle calido: deide aspgaṫ sup ipm mel.
¶ Empl'm aliud qδ multoties suz expert⁹ qδ si supra vē/
trez ponaṫ celeriter soluit. Si supra stōchū vomitū ꝓuo/
cat. Si supra renes vrinā ꝓuocat. Si supra pectinem mu/
lieris fetuz mortuū educit. Sed caue statim cū oꝑationem
suā ad effectū deduxerint ꝙ ipm statim remoueas: q2 ni/
mis educere posset. Et magister Henricus anglic⁹ neapo/
li cōmorans dixit mihi ꝙ in his oib⁹ Ꝭ empl'z erat exꝑtū:
7 nunq̄ꝫ ibat sine eo 7 sic fit. ℞. lacticinij. ℥. j. cathaputiaꝝ
interioꝝ collogntide succi tithymalli. aā. ℥. vj. succi cucu.
agrestis: ellebori nigri: terbētine. aā. ℥. iiij. coconidij. ℥. j. se.
laureole. ℥. ij. succi malterre. ℥. vj. scamonee. ℥. iij. oia pulue
ricenṫ: 7 cū melle sil' ꝯficianṫ 7 vsui reseruēṫ: qm̄ Ꝭ empl'z
ad oia p̄dcā ē exꝑtū. ¶ Unguētuz aliud optimū laxatiuū
qδ valet lapidosis cōstipatis nephreticis: iliacis: 7 hydro/
picis supra pectinē 7 vētrē inunctū. Et cū inungere volue/
ris caueat sibi pa. ꝙ nō comedat nisi p̄us. vj. hore trāseāt.
℞. succi cucu. agrestis: succi interioꝝ: sq̄lle: radicis anabu/
le: succi maliterre: succi radicis ebuli: succi radicis corticū
medianoꝝ: sābuci: lactis tithymalli: chimolee. aā. ℥. ij. viol'.
succi cucu. agrestis: 7 pomoꝝ eius: camomille: succi mercu
rialis: succi radicis polypodij: succi herbe catapucie: lau/
reole: ca. ve. aā. ℥. ij. diagridij. ℥. j. ß. nucis idice. ℥. j. euforbij
℥. i. fellis tauri: aloes epatici: vel succotrini. ana. ℥. ij. oēs su/
pradicte herbe in mēse maij colligātur 7 ꝯficianṫ sic: suc/
cos catapucie cum lib. iij. olei. vij. diebus misce. octauo vo
die tādiu coque donec succoꝝ quātitas cōsumetur: 7 tunc
adde cere al. ℥. j. 7 fellis tauri: 7 semꝑ agites donec fel 7 ce/
ra liquefiant: postea pul. terendoꝝ addatur 7 vsui reser/
uetur. Et hec de vnguentis 7 emplastris laxatiuis in hoc
loco ad presens sufficiant.

¶ De febrib⁹ pestilētialib⁹ ꝑꝑ aeris corruptionē factis 7 δ
regimīe sanoꝝ in pestilētia obseruādo. Cap. XXX.

Et quia qn̄qz cōtingit aerem corrūpi 7
morbos pestilētiales ibi gn̄ari
vbi hec corruptio aeris fit. Ideo de hꝰ aeris
corruptiōe agam⁹ tā in sanis q̄ꝫ in egris vti/
lia aliq̄ aggregātes. ¶ Isti. n. morbi vt pl'm

Signa fu/tur pesti/

fiunt in fine estatis: 7 in p̄nc° autūni: quoꝝ signa sunt hec.
aliqn̄ in eadem die minaṫ pluuiā per tonitrua 7 corrusca/
tiones: 7 qn̄qz ꝑ tp̄s nebulosuz 7 nō pluit: apparēt in aere
velut ignes rubicūdissimi: multiplicanṫ aīalia ex putredi
ne gn̄ata: sicut sunt formice alate: musce: 7 hꝰ apparent: 7
apparēt supra terras modi mirabiles aīaliū 7 serpētū que
fugiūt a locis suis ꝑꝑ vehemētem aeris corruptionē: aues
etiā q̄ qn̄qz de die volare ꝯsueuerūt de nocte qn̄qz volant
7 dimittunt nidos suos 7 oua: 7 nō flat ventus aliquis: aut
flat auster: 7 tunc est signuz ꝙ pestilentia est ibi ꝓpinqua.

Signa fe/bris pesti/lentialis.

¶ Cuz itaqz hec fe. supuenit alicui hoi vel multis hoibus
insil' in p̄n° nō vī multa cal'itas 7 acuitas in hꝰ egrotātib⁹:
neqz multū calidi sentiunṫ cū tāgunṫ hꝰ ifirmi cū l occul/
tis corporis ꝑtib⁹ 7 ipsi⁹ ꝓfunditate maximū lateat nocumē
tuz ex ipsi⁹ aeris corruptiōe gn̄ata. sunt. n. hꝰ feb. valde len
te 7 deceptorie: 7 sentiṫ in eis anhelit⁹ valde fetidus 7 ege/
stio ēt valde fetida: 7 oēs supfluitates q̄ ab coꝝ emittūtur
corporib⁹: sitim maximā 7 dolorē 7 angustiā in sp̄ūalibus
patiūnṫ: 7 eoꝝ anhelit⁹ augeṫ: qn̄qz cū vomitu 7 egestione
aliqd valde fetiduz 7 durū emittūt: deinde aliqn̄ eis sup/
uenit syncopis 7 subito moriunṫ. Un̄ ꝑꝑ hꝰ accidentia re/
putanṫ ꝑiculosissime 7 ꝑniciosissime hꝰ feb. ¶ Primum

Cura.

itaqz 7 tutius ꝯsiliū qδ possit in hꝰ egritudinib⁹ exhiberi:
7 etiā sanis est hoc. vz: ꝙ statim cū apparent signa pestilē/
tie superius dicta fugiant incōtinenti ab illo aere tā infir/
mi q̄ꝫ sani: 7 ad alias ꝯtratas tendant seu portenṫ si cōmode
fieri pōt. ¶ Or si ad p̄dicta loca sana cōmode se transmit/
tere nō possint: forte ꝓpter maxima discrimina: vel ꝓpter
alias cās ꝯdicentes: succurraṫ p̄dictis fe. in hūc modum.
Aer vnius particularis camere altereтur: in qua sit infir/
mus 7 infrigideṫ hoc modo. ℞. folioꝝ myrtilloꝝ lib. j. ß.
sandaloꝝ alboꝝ 7 rubeoꝝ. aā. lib. ß. roß. lib. i. bulliant oia
hec in aceto 7 aqua: deinde ex ista decoctione parietes 7
pauimēta camere irrorenṫ: herbe frigide: sicut sunt frōdes
salicis:

salicis:cānarum vitis cymbalarie vermicularis:⁊ hꝰ per domum sternanꝰ:vel ex solo aceto fiāt hec.Et.xv. vel.xx. spongie marine lote in aq̄ dulci ⁊ extorte circūcirca parietes camere aceto forti replete suspendanꝰ vel in p̄dicta decoctione infuse:hec eniꝫ fortia sunt in rectificādo aerem. Aqua etiā frigida per camerā in modū riuuli ducatur vel corā pa.distilleꝰ:⁊ corā eo ventileꝰ aer quotidie cū flabello:q2 ex tali ventilatione per motū flabelli facta purificatur aer ⁊ ꝓhibetur ipsius aeris putrefactio.Aqua ros. multoties in die sup faciē eoꝝ aspergatur.℄ Syrupus acetosus vel oxizaccara:⁊ syrupus etiā ro.⁊ nenufari.cum pauca cāphora aromatizati cuꝫ frigida in potu tribuanꝰ pluries inter diē ⁊ noctē.Farinā ordei comedāt/amygdalas/cicera/scāriolas/lactucas/⁊ similia cuꝫ pauca agresta:vel aceto:vel cū succo pomoꝝ citrinoꝝ cōditas:postea in aq̄ elixās.Et si vltra modū fuerint debiles succum pulle:vbi fuerit parum de agresta:vel de predicto aceto demus eis.

Poma.

℄ Pomū etiā istud semꝑ odorent qđ optimū est pro sanis:⁊ etiā pro medico:q2 mirabiliter valꝫ ꝯtra putrefactionē aeris.℞.ʒ.i.camphore pul.sandaloꝝ.alb.⁊ rub.añ.ʒ.ß. ros.ʒ.i.ß.foliorum myrti: ⁊ se.eius.añ.ʒ.ij. thuris myrrhe. añ.ʒ.i.laudani.ʒ.ij.aceti fortis.ʒ.ß.gumi arabici: ⁊ dragaganti.añ.ʒ.i.resoluanꝰ omnia predicta in aqua ro. ⁊ ex his sic resolutis pomū vnuꝫ ꝯficiatur qđ de manu in manum sepe mutetur.Odorent infirmi necnō medicus etiā cū vadit per terrā visitando infirmos:q2 multum ꝯfortat: ⁊ inhibet aereꝫ corruptū.Pomū etiā citrinū nenufa. ⁊ similia odorent.℄ Aliud pomū optimū:⁊ expertū quod si odoretur:⁊ spāliter a sanis hoibus mirabiliter preseruat corpus illesum ab omni aeris putrefactione pestilentiali:⁊ corrupto ab omni fetore:letitiam generat:⁊ cōfortat spiritus:⁊ totuꝫ corpus in sterilitatem facit ꝯuerti.℞.ambre musci laudani.añ.ʒ.i. gariofilo.cinamomi alipte muscate.añ.ʒ.ij.gumi arabici camphore.añ.pondus vnum:omnia hec puluerizata cum aqua rosata simul ad ignem dissoluanꝰ:⁊ incorporenꝰ insimul:ex q̄bus omnibus pomum cōponas ad libitum perforatū.vel nō perforatum:⁊ odorandū exhibeas nō febricitanti tamen: quia in sanis magis valet.

Suffumigatio.

℄ Suffumigatio optima valēs ad omnia p̄dicta ad que valet pomum.⁊ spāliter in sanis loquor.℞.ambre musci. añ.ʒ.i.xiloaloes.ʒ.ß.camphore.ʒ.ij.fiat hoc modo:ambra predicta ponatur in vase pulchro: ⁊ nitido supra cineres calidos ⁊ cum parū aque ro.agitetur diu donec inspisseꝰ: deinde apponantur dicte species cribrate subtiliter:⁊ moueantur: ⁊ coquanꝰ vt durum fiat in modum marmoris: sic ꝙ proyciatur supra marmorem oleo inuncto:⁊ vsui reserua:q2 fumus eius receptus in pānis:⁊ incorpore super carbones accensos valet magis q̄ꝫ credi possit.Cōfert eni in tꝑe pestilentie miro modo sanis:⁊ etiā infirmis.hꝰ eniꝫ fumus epilepticis:⁊ cardiacis/naribus/auribus/⁊ ori fetētibus:putridis dentibus:⁊ gingiuis:coitum prouocat: stomachum ꝯfortat:⁊ ad omnia ad que predictū pomū valꝫ ⁊ istud fumigiū similiter valꝫ:⁊ ad alia q̄ꝫplurima.

Syrupus flectuans.

℄ Syrupus cōtinens sanguinem ne ebulliat:variolas ꝓhibet:⁊ etiam sudorem cōpescit:⁊ in aere calido:⁊ in tempore pestilentie valde vtilis est.℞.succi malorum granatorū acetosorū vue acerbe.añ.lib.ß.castanearū mundarū:aque rosate.añ.ʒ.iij.succi polytricꝰ:⁊ aceti acerrimi.añ.lib.i.Malorū acrium:⁊ maloꝝ cydonioꝝ.añ.lib.i.coquanꝰ oia cuꝫ lib.iij.ß.zuccbari:⁊ fiat syrupus:⁊ quotidie vtanꝰ eo infirmi ⁊ sani:q2 ad predicta oia miro mō valet:⁊ efficax est

℄ Qꝫ si pestilentialis aer ab iferiorib9 insurgat vt ab aperitione fosse terree vt accidit meis temporibus prope neapolim vbi cecidit in ruinā quidam mons: ⁊ exiuerunt de illo monte serpētes quasi infiniti:⁊ mōstruosi:⁊ corruptus est ibi intm̄ aer ꝙ omnes de terra quasi mortui fuerūt.Si igiꝰ a tali aperitione simili modo ꝯsurgat aeris corruptio: vel forte a cadaueribus mortuoꝝ vt hoium:vel equoruꝫ: vel alioꝝ aialium putridoꝝ in loco aliquo existentiū ipm aerem inficientium:vel si forte a malis herbis corruptus fit aer.sicut sunt ebuli:sambuci:volubilis:succus cicute: et hꝰ herbe similes aut minera sulfurea vł aluminosa:⁊ hec per visum discernunꝰ:vel forte corruptus fuerit aer a corruptione principali:⁊ putredine a subterraneis partibus ꝓcedente qđ cognoscitur per egressium diuersoruꝫ ⁊ monstruosoꝝ serpentum:⁊ aialium de suis cauernis exeuntiū: ⁊ supra terram hoibus apparentiū que sentiunt corruptionem aeris ab inferioribus ꝓuenire: nec possunt in suis locis esse:⁊ sic fugiunt supra terraꝫ.℄ Tunc qualitercunqꝫ hmōi aeris corruptio ꝺm predictos modos ab inferioribus ꝓueniat tutior via:⁊ melior est ꝙ huiusmodi hoies a p̄dictis locis tam sani q̄ꝫ egri habitare fugiant si cōmode hoc fieri pōt.Sinautem queranꝰ hospitia alta:⁊ agitata a ventis:⁊ fenestre sint aperte:⁊ aer cum flabello verbereꝰ: ⁊ infrigidetur cum superius dictis.

℄ Qꝫ si ipsa aeris corruptio a supiorib9 iferaꝰ:qđ cognosciꝰ per volatuꝫ auiū ꝯ nām:q2 aues que de nocte volare ꝯsueuerūt:volēt de die ⁊ ecōuerso.⁊ ꝑ signa alia in aere apparētia q̄ supius in p̄n° huius cap̄.dicta sūt.Silr̄ tutior via est ꝙ tā sani q̄ꝫ egri a p̄dictis locis se moueāt:⁊ querant sana loca.Si aūt sint in locis subterraneis:non ꝑ terrā ambulēt nisi p̄us aer ꝑ solē depuratus fuerit: vt accidit circa tertiā:⁊ ab illa hora in antea ifirmi in p̄dictis locis subterraneis collocati sint:⁊ fenestre sint clause:⁊ infrideꝰ aer in ipsis.Et oia supradicta remedia fiāt in hoc ꝯueniētia. Aq̄ ēt rectificenꝰ distillādo vel saltē coquēdo eas:⁊ postea infridari ꝑmittanꝰ:⁊ exhibeanꝰ vt decet.Caueāt sibi tūc sani a coitu:q2 multū nocet i passiōib9 his mēbra p̄ncipalia debilitādo.Et nō ambulēt ꝑ terrā: vt dico nisi p̄us sol depurauerit aerē.Et si necītas cogat aliq̄n eos ire portēt semper in manu pomū aliqđ de supraſcriptis:⁊ semꝑ odorent ipm.tutius tn̄ est stare in camera in q̄ sit aer ꝑticulariter alteratus ꝺm ꝙ supius docui.℄ Dietenꝰ egri ꝺm ꝙ dixi superius.Sanis xᵒ hedine pulline castratine ⁊ hꝰ carnes cū aceto:vel agresta parate denꝰ:qm̄ declinare ad acetosa in hoc tꝑe est valde tutū.Et sint carnes q̄bus vtuntur sani vel egri aialis sanissimi:⁊ nō egri.Si eniꝫ in p̄dictis aialibus fuerit pestilētia caueāt sibi hoies ab eis: q2 hꝰ carnes solū eēnt sufficiētes ad pestilētiā inducendū: ēt si nō esset p̄ñs in oibus eis vtētibus.Vinum quāto plus fieri pōt fugiāt:⁊ si nō clarū/odoriferū/⁊ subtile sit.lymphetur cū aq̄ clara distillata:vel cocta:⁊ infrigidata: ⁊ declinent quātū plus possunt ad acetosa:vt dixi tam sani q̄ꝫ egri.

℄ De feb.empiala:⁊ liparia. Cap̄. XXX.III.

SIcut dicit Auicēna in libro suo q̄rto vbi de fe.loq̄ꝰ:⁊ Serapio libro 6° cap̄.de empiala:⁊ liparia fe.℄ Empiala feb.fit de flegmate vitreo. qđ est frigidius iter ceteras flegmatis sp̄ēs:qđ aut vincit in toto corꝑe aut in mēbro vno.⁊ illud qđ vicit in toto corpore:aut putrefit totum:aut non putrefit ex eo aliquid: ⁊ tunc ipsum generat in corpore frigus qđ nō calefit absqꝫ feb.Et si totū putrefit:aut putrefit extra venas:⁊ facit feb. que diciꝰ ephemerina hn̄s periodos:aut putrefit intra arterias meseraicas:⁊ venas:⁊ facit fe.cōtinuam. Si autem putrefit pars eius noiaꝰ empiala:⁊ ipsa q̄dē facit interius frigus ⁊ calorē exterius.℄ Et vrina q̄deꝫ pa.empialā est magis tēdēs ad digōnē friditatis q̄ꝫ vrina pa.ephemerinā ⁊ magis cruda: ⁊ grossior ea: ⁊ pulsus est grossius superatus:⁊ tardus:⁊ rarus: ⁊ fortasse sit fortis omni die: ⁊ for

Cause empiale.

Signa.

te fit fortior in oĩ tertio vel q̃rto di:e:cuꝫ mã hꝰ in corpore est ꝑua ⁊ ꝑue putrefactiõis ignea: ⁊ fortasse periodus est q̃tuor horarũ:⁊ qñq3.ix.⁊ qñq3 ẽt q̃tuor horarũ:⁊ fortasse plus ẜm grossitiẽ materiei:⁊ multitudinẽ ẜm spissitudinẽ corpis:⁊ grossitiẽ eius:⁊ debilitatẽ virtutis:⁊ tẽporũ anni. Et hec qdẽ fe.nõ ꝑmanet multũ:qđ est: q2 fortasse morat̃. xx.diebus:⁊ fortasse sup illud addit:⁊ minuit̃ fe. ¶ Feb. aũt q̃ fit in oĩbus.v.diebus aut in oĩbus.vij. aut in oĩbꝰ.x. diebus non accidit nisi ex flegmate grosso:aut ex cholera nigra:⁊ ẜm q̃titatẽ grossitudinis materiei,⁊ eiꝰ spissitudis ex qua gñat̃ ꝓcedit vehemẽtia periodi eiꝰ:⁊ postponitur: ⁊ vrina ⁊ pulsus ⁊ ẜm quãtitatẽ materiei sicut dicit Serapio.cap̃.ꝑdicto. ¶ Liparia ꝟo est fe.i q̃ extremitates mẽbrorũ:⁊ qđ appet ex corpe infridat̃:⁊ aduritur in ea ꝓfunditas corpis vt stõchi cũ siti vehemẽti:⁊ cũ asperitate lingue:⁊ pulsus est ꝑuus:⁊ lentus: vñ liparia ꝯria est empiale. Juxta illud.Semp in empiala frigescũt iteriora. Exteriora calent.cedit liparia ꝯ.Et mã huius egritudinis siue fe.ẜm plurimũ est flegmatica:⁊ qñq3 est cholerica ex cholera grossa. ¶ Sꝫ vt simus soliciti i empiala in ꝓuocãdo vomitũ demus syrupũ acetosum cũ cal'a.⁊ ẜm Auicẽ.cum aq̃ fasiolorũ raphani aneti calamenti.⁊ diureticorũ. Et simus in eis ambabus fe.soliciti de facto valde in vomitu ꝓuocãdo.⁊ demus aquã seminũ cõiuꝫ:⁊ ꝓuocãtiũ vrinã: ⁊ potus infrigidãtes:⁊ stõchũ mũdificãtes sicut aq̃ apij:et feniculi cũ se.canapino.⁊ geleniabin:⁊ cũ fuerit digestio facta demũ ẜm Auic.⁊ Serap̃.infusionẽ de aloes:quã predicti auctores in suis antidotarijs describũt:qm̃ multũ confert.Et demus pill'as de eupatorio hierãpigrã Gal'.⁊ sil'ia. Scđm Auicẽ.⁊ Serap̃.sicut camomilla:mellilotũ:furfur medulla cartami.vrtica: centau.minor anetum almuri ⁊ mel.comedãt aquã cicex:⁊ muri:⁊ cyminũ:⁊ siclas:⁊ aspagos:⁊ feniculũ cũ oleo de amygdalis dulcibus cõdita.ẜm Serapionẽ pullos/ꝑdices/⁊ ꝑua volatilia i cãpis.⁊ nemoribus habitãtia:vinũ subtile:⁊ odoriferũ mediocrit̃ lymphatũ bibãt. ¶ Jn practica ꝟo rogerica dr̃ ꝙ in empiala digerat̃ mã cũ oximelle sqllitico:⁊ purget̃ cũ hierapigra: vel cũ hieralogodion ẜꝫ descriptionẽ antidotarij ꝑticularis.Tertio die post purgationẽ fiat stupha cũ herbis istis: scꝫ calamẽto origano mẽtastro ruta:folijs lauri:camomilla/mentha/saluia/rore marino:⁊ sil'ibus herbis calidis: ⁊ odoriferis:⁊ cũ exit a bal.tergat̃ cũ pãno:⁊ ex hoc vnguento inungat̃ supra spinã:⁊ renes:⁊ stõchũ.⁊ circa brachia:⁊ crura:⁊ tibias:qđ sic fit.. ℞.succi absinthij/feniculi/abrotani/balsamite/agrimonie/verbene.añ.℥.ij.coquãtur in oleo cõi:vel in oleo nucũ vsq3 ad ꝯsumptionẽ succoruꝫ:⁊ additis.℥.iij.cere fiat vnguentũ. ¶ Qđ si ꝑ hꝰ nõ fuerit egritudo iam dicta curata dent̃ opiate sicut rubea trociscata aurea:⁊ hꝰ cũ appuerint alices:⁊ oscitationes ter vel q̃ter añ horã accessionis. Jtẽ reiteret̃ ꝑdicta purgatio.Dent̃ ẽt electuaria cal'a sicut diacalamentũ dianthos ⁊ hꝰ. Jtem fiat fricatio in tibus:⁊ vẽtose circa spatulas:⁊ renes apponantur. ¶ Scias ꝟo ꝙ liparia sicut dr̃:fit de cholera subcitrina putrefacta.⁊ ex flegmate:⁊ mel'ia in stõcho vel intestinis putrefacta:accidit in estate de tribus in tribus diebus periodus eius.Et ꝑmo supueniunt ei alices ⁊ oscitationes: deĩde rigor:postea frigus:deinde calor:⁊ in medio caloris supuenit frigus intolerabile in iterioribus.Et rõ est:q2 dũ hricitare.⁊ ꝑs trahit̃ ad stõchũ:⁊ intestina:⁊ dissoluit flegma vitreũ:⁊ mel'iam:⁊ ipm calefacit:vt põt videri de sole ⁊ glacie.Ex illorũ igit̃ dissolutione mẽbrorũ interiox seq tur infrigidatio. Jn ꝑnº igitur liparie ꝯfert geleniabin ẜꝫ Serapionẽ cũ se.caniabin:⁊ in fine ĩfusio de aloe:⁊ hierapigra:⁊ aqua feniculi:⁊ masticis endiuie apij:⁊ trocisci de ro.Et vl'r opꝫ vt regimen liparie magis declinet ad subtilitatem.Et hec ad laudem omnipotentis sufficiant.

Cause ⁊ signa liparie.

Cura.

¶ Explicit Epitoma Medice artis excellẽtissimi viri magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Jncipit practica summaria seu regimen magr̃i Arnaldi de villa noua ad instantiã dñi pape clementis.

Licet ẽnĩ in nr̃is curis general'r tractauerimus de morbis mẽbrox:⁊ curis eorũ a capite vsq3 ad pedes:tñ hic vr̃ sub cõpẽdio de aliq̃bus morbis qui sepe accidunt in mẽbris hꝰ corporis tractare:⁊ de aliq̃bus expertis a nobis multoties approbatis.Et primo.

¶ De dolore capitis. Cap̃. I.

In dolore capitis si venter fuerit ꝯstipatus ꝓtinus ꝯstipatio cũ clysteri tã cum fe.q̃3 sine feb.cum decoctione asari.s.℥.iij. ad lib.iiij.aque.in cuius tribus lib.d.soluant̃.℥.ij.mellis ros.⁊ ponat̃.℥.i. olei viol. prius tñ q̃3 ponatur oleum colabitur dicta mistura:⁊ postea dissoluentur ibi.ʒ.ij. salisgẽme: ⁊ addito oleo totũ tepidũ per clystere inyciatur. ¶ Soluta ꝯstipatione si rubescãt oculi:siue cũ fe.siue sine fe. fiat flõmia de cephalica illius ꝑtis in q̃ notabilior erit in oculo rubẽdo vsq3 ad.℥.vj.ad minus:vel si equal'r rubeãt quelꝫ cephalica apiat̃:⁊ de q̃lꝫ ad minus.℥.iij.extrahant̃. ¶ Facta flõmia.Uel si oculi nõ rubẽt tunc si fe.affuerit sic cibus erit auenatũ:vel ordeatuꝫ:vel colatura furfuris:aut caules rubei prius cocti in aq̃:⁊ sale:⁊ oleo amygđ.dul.tãtũdẽ addetur lac amygđ.prius bullitũ:⁊ in eo ꝑfecte decoqui dimittunt̃ sol'.pull'.ꝑfecte coctis.tũc in eox brodio ponant̃ oculi cauliũ ꝑdictox:⁊ ꝑfecte coquant̃.Et tũc in singulis ꝑdictox ferculox sumat̃ de pul.coriãdri ꝑparati quãto plus delectabil'r sumi poterit.Si ꝟo fe.absit cibus erit ꝑdicti caules ꝑfecte in brodio carniuꝫ iuuenis bouis postq̃3 carnes ꝑfecte fuerint cocte.post sumptionẽ ꝟo cauliuꝫ ab.q3 carnibus:tũc poterit sumi assatura caponũ aut iuuenũ gallinarũ:in quox vẽtre coriandrũ crudũ puluerizatũ:⁊ conquassatũ cũ vitellis ouox abundãter includet̃ vel lingua porci:vel lumbi ꝑ noctẽ antea ponent̃ in aceto in quo fuerit coriãdrũ recẽter bullitũ:cui moderate salis adiunget̃: ⁊ sic calidũ supra carnes ꝓyciat̃.⁊ in crastino assabit̃: sed nihil de pinguedine:vel cute comedat̃. Jtex vice ꝑdicta rũ assaturarũ poterũt administrari pulli mẽbratim pastillati cum pul.coriãdri ⁊ modico cinamo.⁊ q̃dratis ac paruis lardonibus.Sapor aũt tã in fe.q̃3 sine feb.vel sit agresta de teneritatibus vitiũ per se vel agresta de racemo cũ pul.coriãdri ꝑparati:vel salsa camel.facta de cinamomo: ⁊ amygđ.⁊ apponitur acetũ. ¶ Locale remedium qđ capiti applicabit̃ si fuerit cum fe.erit pãnus madefactus in aqua ros.cal'.in qua per vnã noctẽ prius steterit coriãdrũ crudũ puluerizatũ vel cõtritũ.s.℥.i.⁊.ß.ad lib.i. pãnus ꝟo mersus in ea ⁊ expressus applicabit̃:⁊ prius q̃3 infrigidet̃ amoueat̃ ⁊ reiteret̃:absente ꝟo fe.coriãdrum fortiter torrebit̃:deinde cõspersum cũ modico aceto al'. saccellabit̃: ⁊ applicabit̃ illi parti capitis vbi dolor notabilior fuerit vel toti si equaliter totum occupet.

¶ De tinnitu aurium. Cap̃. II.

In tinnitu aurium sufficit abstinere a cena:⁊ potu serotino:⁊ introitu lecti sumere coclear vnũ de carui bullito in aceto:⁊ exiccato:vel in eius defectu sumat̃ tãtũdem anisi vel coriãdri cõditi q̃bus sumptis nihil supbibat̃ aut valde parum:⁊ bene lymphatum vinum.

¶ De vertigine. Cap. III.

In vertigine q̄diu durauerit fiat ꝺ 4° i q̄rtū die ī ieiunio p̄dictū clystere: cena xo ꝛ pot⁹ serotin⁹ vitabunt: ꝛ i itroitu lecti q̄lꝫ sero sumet media testa nucis plena de pill' subscriptis. ℞.pul.coriādri p̄pati.ʒ.i.pul.rasure.ebo.ʒ.ß.olibāi.ʒ.ij.icorꝑent cū succo ro.vl' cū aq̄ deco.berberis vsqꝫ ad dēsitatē cui addē p̄t colatura paꝝ de pane çucchari.Cū āt massa fuerit fcā resuabit sic p̄us q̄ꝫ pill'et: salti triduo: deide fiāt pill'e sic cicer aut pisū: ꝛ sumāt ꝑ se deglutiēdo vl' cū vīo vl' nebula.

¶ De tenebrositate oculorum. Cap. IIII.

In tenebrositate oculoꝝ oēs frixure vitabunt: ꝛ caules ru.ꝛ fic⁹: ꝛ fabe.cena q̄qꝫ minorabit: ꝛ de 4° in 4ᵐ diē ad tardius sument ī itroitu lecti pill'e seq̄ntes. ℞.pul.eufrasie albi flo.ʒ.ij.carui bulliti in aceto: ꝛ exiccati.ʒ.i.se.maiorane.ʒ.ß.ligni aloes crudi piloꝝ spicenardi,añ.ʒ.ij.se.acedule.℈.iiij. incorꝑent cū iulep roß.ꝛ fiat massa nec pill'ent nisi die qua debuerint sumi: tūc xo ad minus.ʒ.ij.pillulabuntur: ꝛ sumantur per se vel cū vino in introitu lecti.

¶ De dormitatione vel stupore membrorū. Cap. V.

In dormitatiōe vel stupore mēbroꝝ suffic exercitiū vniforme totius corꝑis ī ieiunio vsqꝫ ad initiū fatigatiōis: ꝛ ꝓ de 4° in 4ᵐ diē omissa cena: mēbꝝ stupidū supra fomētet cū vino ca'lo in q̄ ꝑ diē añ remollient sticad.citri.ʒ.ß.sticad.ara.ʒ.i.melliloti.ʒ.i.ꝛ.ß.Post lōgā xo fomētationē inuoluat mēbrū pāno lineo vel laneo.suffumigato cum vna de pill'is subscriptis. ℞.rasure ligni iuniperi excorticati.ʒ.iij. ligni aloes.ʒ.i.olibani.ʒ.ß.piloꝝ spicenardi.ʒ.ij.incorꝑent cū sapa vini: ꝛ fiāt pill'e ad pōdus.ʒ.ij.pāno xo suffumigato inuoluat ide mēbꝝ: ꝛ iolutū q̄tū pol'e fuerit teneat i lecto.

¶ De asperitate gutturis. Cap. VI.

In asperitate gutturis si cū catarro fuerit vel coriça sufficit abstinē a cena: ꝛ potu serotino: ꝛ in itroitu lecti sumere.i.coclear de coriādro ꝯdito: ꝛ nihil suꝑbibere. Si xo fuerit absqꝫ p̄dictis gargariçabit diu i p̄n° lecti vinū bñ lymphatū cū aq̄ ca'la i q̄ ꝑ diē añ fuerint remollite iuiube pistate.s.i.ʒ.ad.ij. libras aq̄: ꝛ cū eisdē vnico feruore bullient.ꝛ.ij.ꝑtes talis aq̄ ponunt i vino: post gargarisma xo deglutient grana tria sic citri de gumi arabico vel dragagātū ꝑ se vel cū çucchara.

¶ De difficultate anhelandi. Cap. VII.

In difficultate anhelādi: si fuerit cuꝫ dolore lateris: aut thoracis: aut hypocūdrioꝝ fiet qd̄ i hꝰ dolore ifra dicet. Si xo sine his oēs fruct⁹ vitabunt exceptis ficubus.ꝛ vuis passis: ꝛ pisces: max° nō squāmosi: ꝛ aues fluuiales/ꝛ pedes/ꝛ caput/ꝛ cutis oiuꝫ q̄drupedū: ꝛ frequētabunt caules ru.cocti cū gallinis: vl' albi: dū tñ cū eis i p̄n° sumat coclear.i.de semie caulīū q̄rūcūqꝫ pulueriçato. In sero aūt dimissa cena sument pauloante in itroitu lecti.lx.vel ad minus.xl.grana pinearū: dū tñ imediate p̄us assa fuerit cū testa sub cinerib⁹ bñ calidis: ꝛ tunc sumant cū aniso crudo vel ꝯdito ꝛ suꝑbibatur vinum non viridū nūc infrātū: aut valde frigidum.

¶ De difficultate deglutiendi. Cap. VIII.

In difficultate glutiēdi si fuerit cū coriça vl' catarro frequēter in die fiat gargarism⁹ cū aq̄ decoctionis iuiubaꝝ i q̄ postq̄ꝫ fuerit colata dissoluat diamorō.s.ʒ.i.ad lib.i.ꝛ post gargarismū sumet vnū ouū recens sorbile cū trib⁹ granis gumi arabi.ad q̄tītᵉᵐ pisi vel' ciceris: ꝛ nihil suꝑbibat aut valde paꝝ de vīo dul. Si xo fuerit sine p̄dcis tūc i ol'o amygd̄.dul.ad calorē aq̄ feruēti i vase argēteo frigat spoliū ꝫpētis.s.ʒ.i.ꝛ.ß.i.ʒ.i.vel.℈.i.croci: ꝛ p⁹ h' i tali oleo vngat pānus subtilis line⁹: ꝛ exp̄mat: ꝛ cū eo circūq̄qꝫ collū inuoluat: ꝛ sic iolutū teneat die ac nocte.

¶ De tremore cordis: ꝛ iectigatione. Cap. IX.

In tremore cordis aut iectigatiōe si cū fe.fuerit in ieiunio sument.xl.gra.se.cucumeris mundi: ꝛ imediate post bibat sicut vna testa vīo plena de succo maloꝝ granatoꝝ muçoꝝ: ꝛ regiōi cordis suꝑponet cera al.cōmassata cū oleo ro.ꝛ icorꝑata cū pul.sandа.muscatel.s.ʒ.i.ad lib.i.vel i defectu ei⁹ ponat pul.fact⁹ de.vj.ʒ.sanda.citri.ꝛ.ij.ʒ.nenufa. Si xo fuerit sine feb. sumat in ieiunio.ʒ.ß.de pul.ossis de corde cerui inuoluto in.℈.i.folioꝝ auri q̄ sument ꝑ se vel cū vino aromatico. Regioni xo cordis applicabit cera noua cōmassata cuꝫ oleo nucis indi.ꝛ icorꝑata cū pul.subscripto. ℞.ligni al'.ʒ.i.ambre.ʒ.ij.doronici.ʒ.iij.croci.℈.i.fiat pul. ꝛ incorꝑata cum lib.ß.cere ibibite cū oleo p̄dicto vel in defectu illi⁹ cū oleo pinearū: in ambobus aūt casibus est vtilis vsus coriādri.

¶ De dolore imobili in quacūqꝫ ꝑte clybani. Cap. X.

In quacūqꝫ ꝑte clybani.s. a furcula pectoris ifra fuerit dolor imobilis: ꝛ cū fe.soluta ꝯstipatiōe fiat flōmia de basilica: vel ea nō apparēte de mediana illius brachij qd̄ erit ꝓpingus ꝑti dolenti: ꝛ ex̄hat sang.ad minus vsqꝫ ad.ʒ.vj.post flōmiā xo imediate sumet media testa nucis plena de pul.ligritie cū decoc.se.bōbacis sic.s.ꝓ,ʒ.i.se.mūdi ꝛ.ʒ.i.myrtilloꝝ bulliantur i lib.i.ꝛ.ß.aq̄ vnico feruore ad lētissimū ignē: deide colature addat.ʒ.i.panis çucchari de q̄ sumant.ʒ.iij. cū pul. p̄dicto: ꝛ post si placuerit paꝝ d̄ muço. ¶ Cib⁹ aūt erit pultes facte de faria ordei: vel milij: vel spelte cocta ꝑfcē cuꝫ brodio pulloꝝ ꝑfcē coctorū ꝛ i scutella ponet coclear.i.de se.melonū pistato in vase argēteo: ꝛ çucchara si placuerit: al'r nō ponat. ¶ Supra locū xo dolo.ponet pānus line⁹ lenis: ꝛ duplicatus: aut triplicatus: ꝛ ibibit⁹ i subscripto licore. ℞.hircos.ʒ.i.se.bōbacis mūd̄.ʒ.ß.medulle nucis idice.ʒ.ij.pistent ꝛ i lib.i.olei amygd̄.dul.ad calorē aq̄ feruentis bulliant: ꝛ i fine addātur.ʒ.ij.cere v̄ginee. ¶ Si xo dolor fuerit sine fe.ꝛ supra diafragma i laterib⁹: vel thorace soluta ꝯstipatiōe vt supra ꝓpinabit cū p̄dictis pultib⁹ coclear.i.de pul.seq̄nti. ℞.floꝝ ꝛ fol'.hysopi.ʒ.i.radi.lilij siccе.ʒ.ß.scariole.ʒ.ij.fiat pul.post sūptionē xo pultiū sumat anisum ꝯditū. ¶ Supra locū xo dolo.ponat sacculus seq̄ns. ℞.melliloti lib.ß.fortissime ꝯteratur in vase argenteo supra lētissimos carbones.asset suauiter mouēdo cum cocleari argēteo: ꝛ cū calefactū fuerit nōbil'r deponat ab igne: ꝛ imediate admisceant h' tria pulueriçata.s.floꝝ camo.ʒ.i.sticad.ara.ʒ.ß.croci hortēsis.ʒ.ij. croci oriental'.ʒ.i. ¶ Si xo dolor fuerit sub hypocūdrio dextro soluta ꝯstipatiōe vt supra pultes p̄dcē sumant cū.ʒ.i.pul.camo. Supra hypocūdriū xo ponat seq̄ns sacculus. ℞.ros.ru.lib.ß.assent post eq̄lē ꝯtritionē vt dcm̄ ē de melliloto: āpli⁹ tñ calefiāt: ꝛ i fine addāt pulueriçata stica.citri.ʒ.i.florū camo.ʒ.ß.spicenardi.ʒ.ij. ¶ Si xo dolor fuerit sub hypocūdrio sinistro soluta ꝯstipatiōe pultes p̄dcē sumant cū.ʒ.ij. floꝝ tamarisci vel.ʒ.i.de pul.asari. Et supra hypocūdriū ponat seq̄ns sacculus. ℞.sticad.citri.lib.ß.leuiter asset vt supra: ꝛ in fine addat pul.asari.ʒ.i.xilob.ʒ.ß.ros.ʒ.ij.spice nardi.ʒ.i ¶ Si xo dolor fuerit i stōcho soluta ꝯstipatiōe vt sup̄ p̄dcē pultes sumāt ꝛ cū eis vnū coclear de pul.seq̄nti. ℞.

In dolor' cū feb.

In dolore sine fe. Supra diafragma.

Si sub hypocūdrio dextro.

Sub sinistro.

Si in stomacho.

carui bulliti in aceto: et exiccati. ℥.i. coriādri sil'r pparati. ℥.ii. melanopiperis excorticati. ℥.i. fiat pul. Supra stōchum vero ponat lap. açini ligat⁹ i pāno lineo. vel i ei⁹ defectu cera ibibita oleo absinthii: et icorpatā cū pul. coralli ru. sic. s. q ad lib. i. cere coralli. ℥.ii. ponant. ¶ Si vo dolor fuerit in itestinis fcō clysteri supradicto pultes de faria milii: supradicto mō pparate ppinabunt cū vno cocleari seqntis pul. ℞. cymini bulliti in aceto: et exiccati. ℥.i. melanopipis excorticati. ℥.ii. se. peucedani. ℥.i. vel i defectu ei⁹ corticis citri. ℥.i. et ß. Supra vmbilicū vo ponat seqns cataplasma. ℞. herbe peucedani vel corti. radi. ei⁹. ℥.iiii. sticados citri. ℥.ii. Ambo diligēter pistata: frigant in oleo amygd. amararū ad calorē aq feruētis: et in fine dissoluant ibi. ℥.iii. cere: et deposita ab igne cōmassent in vase i q fuerit frixa: deinde totū extēsum in pāno tepido applicet. ¶ Si vo dolor fuerit in renib⁹: aut vesica soluat pus vēter cū clysteri facto. sic. ℞. tribuli marini: vel in defectu eius berule lib. i. vuarū passa. mūd. ℥.ii. fenugreci. ℥.i. remolliant p. vi. horas ad minus in. iiii. lib. aq: deide vnico feruore bulliant: et in colatura dissoluat. ℥.i. medulle cassiefi. et addat. ℥.i. olei psicorū vel amygd. amararū: et fiat clystere sine vllo gūe salis vt diu retineat. Post opationē clysteris igrediat bal. tpatū in q sedebit supra sacculū de melliloto: et lingua canis: sic. s. q lingue canis. M. i. icidet et non pistabit: melliloti vo lib. i. fortiter pteret: et in sacculo posita leuissimo feruore bulliant vel in aq ferueti mersa ptinus exhbent et proyciet in balneo: in q tm sedeat quātuz delectabil'r poterit sustinere: tūc ante exitū ppinabit coclear vnū de sequēti pul. cū pureta ciceru: et cū vino. ℞. se. cydoniorū. ℥.i. semis vel florū camo. ℥.ß. pilorū spice nardi. ℥.i. fiat pul. Supra renes vo aut pectinē ponat pānus mersus: et expressus in sequēti oleo. ℞. axungie anatis recētis. ℥.i. sanguinis cuniculi. ℥.ii. croci hortēsis: vel in defectu eius cartami. ℥.ß. pistentur: et vt supra frigant in oleo amygd. amararū. s. in lib. ß. et in fine addantur. ℥.ii. cere. Ferculū vo sit carnes pullorū: aut iuuenum gallinarū cū multo petrosilio coctarum.

¶ De constipatione ventris: et lumbricis. Cap. XI.

In cōstipatione vo vētris suffic in pn⁹ prādii sumere. ℥.i. medulla cassiefi. more solito pparata: vel si magis placuerit sumāt 4^or carice farcite cartamo. mūdato: vl' i defectu ei⁹ repleāt se. melonū excorticatorū: vl' si magis placuerit fiat p clystere suprascriptū: aut. M. ii. sicle et. i. bor. ptūdantur et in. iiii. lib. aq leuissime bulliant. in colatura dissoluatur medulle cassiefi. ℥.i. deide addat olei vio. ℥.i. salisgēme. ℥.ii. et. iii. lib. vel circiter inyciant. ¶ Cōtra lūbricos assiduet sumptio coriādri pparati cū cibis maxime in pn⁹: et vitabit vsus cymini: semel aūt in mēse ad maiorē securitatē sumatur in ieiunio. ℥.i. de semine alexandrino cum aqua frigida.

¶ De fluxu ventris. Cap. XII.

In fluxu vētris potus solitus minuat: in pn⁹ refectionis assatura sumat maxime turturū: aut pdicū: aut iuuenuz gallinarū: vel caponuz: vel bouis iuuenis: aut pisa pilata: et cocta cum brodio bouis: et electi baconis: aut fabe cū cortice sil'r cocte vsqz ad dissolutionē: vel caules ru. cocti cū gallinis: vel in dieb⁹ nō carniū oia p dicta cū dulci oleo pdiant aut oua frixa sigillatiz vsqz ad indurationē: et postea posita in aceto: et coriādro sumantur: fluēte qqz vētre si offe placuerit de biscoto fiāt: et tūc vitētur carnes porcie nisi p noctē aū steterit in aceto: et sale. In crastino vo pfecte assent nec qcq̄ de cute sumat neqz de pinguedine quātū pol'e fuerit. Si vo fluxus fuerit cū sanguine fcā flōmia de epatica frumentū coctū ad pfectionē cū brodio carniū bouinarū: aut gallinarū sumat in pn⁹. deinde assatura porcinarū carniū pdicto mō pparatarū: et vinū sit rub. in fluxu sine san. melius erit albū: aut medium.

¶ De opilatione epatis. Cap. XIII.

In opilatione epis fiat salsamētuz de trib⁹ ptibus spice nardi: et qrta coriādri ppati: et qnta darsenici additis trib⁹ aut 4^or amygd. et cū forti aceto distēperent: mane vo i ieiunio sumet. ℥.i. de semie scariole sic. s. i. ℥.ii. malorū mucorū ponet: et addita ℥^a pte aq feruētis sup rosa çucharo sic placuerit q semie supto. vii. diebus vel. viii. sumet. ℥.i. reub. electi cū sero caprino recēti: et bullito: et colato vl' cū succo ros. vl' aq cicerū ru. aut si magis placuerit cū vino al. debili vel bñ lymphato.

¶ De opilatione splenis. Cap. XIIII.

In opilatione splenis salsamentū fiat ex 4^or ptibus raphani: et 5^a darsenici: et sexta coriādri additis amygd. et aceto vt supra: mane vo i ieiunio sumat. ℥.i. et ß. de flore tamarisci cū aq cicerū nigrorū aut rubeorū: et hoc septē diebus: et octaua die sumat. ℥.i. et ß. folliculorū sene cū eadez aq vel sero caprino. ¶ In ambab⁹ aūt opilonibus expedit plus solito minuere potum: et vitare fercula de pasta: et totā subam pastillorū et carnes porciculorū: et porcinas recētes nisi supradicto mō preparent. Et si de qrto in qrtū diē sumat. ℥.i. de limatura argēti cū sapa vini: mane hora q supradicte medicine debēt sumi efficacissime resoluent intūi in vtraqz opilatione pdictarū si grauedo: vel pōderositas in spatulis: vel i dorso pcipiet prius q aliud fiat dz fieri flōmia de brachio ptis opilate. s. de epatica si in epate: et de splenetica si in splene semp cū larga incisione: et ad minus vsqz ad. ℥. vi.

¶ De difficultate vrinandi. Cap. XV.

In difficultate vrinādi fiat encatisma seqns. ℞. lingue canis. M. iiii. bule. M. ii. senatiōis. M. i. apii. M. ß. leuit pqssata bulliant vnico feruore i aq: deidē totū i pca pyciat: et addat tē lib. i. vini al. et cū fuerit circa tepidū sedeat ibi sic. s. q aq fere ptigat vmbilicū. Et i pn⁹ prādii sumet petro. mltū leuit coctū i brodio pullorū cū cicerib⁹ ru. Si tū pstipatio vētris adesset pus soluat cū clysteri illo supradcō in dolo. vesice aut renū q aliqd fiat. Tūc ēt erit vtilimū sumē medullā cassie. frequēter saltiz i hebdā sel: tūc ēt maxime frequētabit vsus pullorū aut auiū minutarū elixorū vel in pastillo aut heduli elixi: vel pāstillati cū pul. çinçi. et modico pipe.

¶ De ardore vrine. Cap. XVI.

In ardore vrine plus solito lymphetur vinū: et salsamēta et assature vitent nisi essent hispanice. i. male cocte: tūc vo abiecta supficie poterūt comedi. Regulariter aūt in pn⁹ prandii sumat p se: vel cū cibo: ant brodio coclear. i. de semie melonū excorticato: et tūc vice petrosilii coquant cū carnibus folia borā. tūc et caules ru. vitabunt. viii. vo die post vsum pdictorū sumet. ℥.i. et ß. reubar. electi cū ptisana tertie decoctionis.

¶ De tertiana simplici. Cap. XVII.

In tertiana simplici cuius pexism⁹ terminat cū sudore spōtaneo qlz die: sumat malūgra. mucū vel cerasa acria suo tpe in ieiunio: et in die pexismi nihil aliud sumat donec pexism⁹ trāsierit: sz tūc ceterisqz dieb⁹ cib⁹ erit brodiū pullorū absqz bacone cocto a pn⁹ rū cū multa agresta. Si tū lactuce iueniant sumant cū aceto vel poma cruda pteriti anni. vel pedes porci co/

cti vsqꝫ ad dissolutionē: ꝛ diu in aceto mersi: sed in fine po
terūt pira sumi. Potus xo in mēsa erit vinū al. debile vel
multū lymphatū: extra mēsam xo aq̄ fontis pura: vel cuꝫ
modico aceto. Post tertiū ꝑoxismū in crastino sumant̄. ʒ.
ij. vel. ʒ. i. ꝛ. ß. rauetseni cū aq̄ fontis: vel si placet addat̄ aq̄
çucchari: ꝛ illa die solū in vespis comedet̄: hoc excepto: ꝙ
ꝑ tres horas an̄ bibet̄ ad min⁹ lib. i. de brodio supradicto.
ꝛ hora vespoꝝ cibus erit aures: ꝛ rostrū porcinum fortissi
me cocta: ꝛ in forti aceto diu mersa. Qꝫ si a p̄n° corpus fue/
rit ꝯstipatū soluat̄ ꝯstipatio cum clysteri facto de ptisana
tertie decoctionis: ita ꝙ in. iij. lib. ipsius dissoluet̄. ʒ. i. ꝛ. ß.
mellis ro. ad soł̄onē ꝯfecti ꝛ. ʒ. i. olei vio. ꝛ. ʒ. i. salisgēme. Si
xo ꝑoxismus nō finiat̄ cū sudore sequens syru. sumat̄ q̄lꝫ
mane. ℞. tribuli marini lib. i. ceterach lib. ß. scolopē. q̄rtꝭ.
i. cōtundat̄: ꝛ ꝑ. vj. horas ad minus remolliant̄ in. iij. lib.
aq̄ fontis: deīde bulliat̄ vnico feruore: ꝛ in colatura ponā/
tur. ʒ. viij. panis zucchari: ꝛ imediate post clarificationē de
ponet̄ ab igne: ꝛ ꝓycient̄ in ea. ʒ. ij. sanda. ru. ꝑ minuta fru
sta incisi de q̄ decoc. ad min⁹ lib. ß. ꝓpinabit̄ q̄lꝫ vice ad/
mista. ʒ. i. fortis aceti al. Post q̄rtū xo ꝑoxismū sument̄. ʒ.
ij. vel. ʒ. i. ꝛ. ß. reub. cū. ʒ. iiij. succi ro. additis. ʒ. ij. aq̄ ca. ¶ Ci
bi aūt in tali tertiana erūt pulli cocti cū croco: ꝛ agresta: et
paucis folijs bora. ꝛ petro. ꝛ iterdū hedulus lactēs siłr eli/
xus: vel pastillatus cū multa agresta: ꝛ modico coriādro:
dieb⁹ xo nō carniū fiat cib⁹ de spelta mūda sic̄ de auena:
vel de ordeo: ꝛ pureta ciceꝝ aut pisoꝝ cū agresta: ꝛ tūc pi/
ra vitent̄. Poma xo si fuerit assa i furno: ꝛ frida poterūt su
mi an̄ ꝛ post: ꝛ cerasa acria: ꝛ bn̄ matura tūc poterīt sumi a
p̄n°: vel i mane mora celsi an̄q̄ꝫ nigrescāt. In hac xo tertia
na post sūptionē reub. 3ª vel 4ª die fiat flōmia de epica in
brachio dextro vsqꝫ ad. ʒ. iiij. ad min⁹: ꝛ trib⁹ dieb⁹ post flō
miā: sumet̄ māe coclear. i. de se. acedule: ꝛ florib⁹ bora. eqs
pōderib⁹ mistis: qb⁹ masticatꝭ: ꝛ deglutitis supbibet̄ q̄ꝫtū
placuerit de vio subtili: ꝛ aromatico debili: vł lymphato.

¶ De tertiana duplici. Cap. XVIII.

IN tertiana duplici quotidie sumet̄ i
mane coclear. i. de se. ace/
dule: cū ptisana sequēti. ℞. ordei mūdi lib. i.
bul. vnico feruore duab⁹ vicib⁹: ꝛ q̄lꝫ vice co
let̄: ꝛ in. ij vice ponat̄ i lib. xij. aq̄ addita me/
dia lib. ꝟgaꝝ gramis. s. ꝙ postq̄ꝫ mūdate fuerīt a folijs: ꝛ
lote icidant̄ minutim: ꝛ addant̄ ordeo: deīde supra lētum
ignē: ꝛ claꝝ coq̄nt̄ vsqꝫ ad ꝑfectā medietatis ꝯsumptionē
ꝛ tūc depone ab igne: ꝛ residere ꝑmittat̄. Et post residētiā
sepabit̄ a fecibus de q̄ sumat̄ ad min⁹ lib. ß. cū p̄dicto. se.
ēt frida si magis placuerit. Et. viij. die sumet̄ reub. vt dcm̄
est in tertiana simplici supradicta. 3ª xo die: vel ad tardi⁹
4ª fiet flōmia de epica in dextro brachio vsqꝫ ad. ʒ. iiij. ad
minus cū larga icisione: post sument̄ q̄lꝫ mane. ʒ. ij. se. por/
tula. ꝯquassati leuiter: ꝛ media coriandri bulliti in aceto: ꝛ
exiccati sic. s. ꝙ coriādrū pulueriçabit̄: ꝛ post adiunget̄ se.
portuł. q̄ sił cuꝫ p̄dicta aq̄ sument̄. Refectio xo sꝑ sequat̄
ꝑoxismū ex alimētis q̄ dicta sūt in pura tertiana vel fercu
lo facto de spelta: vel de ordeo: vel pureta ciceꝝ: vel pisoꝝ
cū agresta. Hic ꝛ si necium fuerit soluat̄ ꝯstipatio cuꝫ cly/
steri qđ in pura superius fuit scriptū hic: ꝛ pira: ꝛ poma: ꝛ
alij fructus expressi supra poterūt copiosius accipi: ꝛ persi
ca ꝑfecte matura si de solo fuerint non aquoso.

¶ De tertiana continua. Cap. XIX.

IN tertiana ꝯtinua soluta ꝯstipatiōe.
cū clysteri pure tertiane
mox fiat flōmia de epica vsqꝫ ad. ʒ. vj. ad mi/
nus deīde q̄tidie sument̄ in māe. ʒ. ij. se. acedu
le pulueriçati cū decoc. seq̄nti. ℞. berberis. ʒ.
iij. se. cucu. ʒ. ij. ꝯq̄ssent̄ ꝛ i lib. iij. aq̄ fōtis ꝑ. vj. horas remol
liant̄: deīde supra lētū ignē: ꝛ claꝝ vnico feruore bulliant̄.
ꝛ in colatura dissoluant̄. ʒ. iiij. panis çucchari additis. ij. ʒ.
aq̄ ro. Et imediate cū clarificatuꝫ fuerit deponat̄ ab igne
de q̄ sument̄. ʒ. iiij. cū p̄dicto semie: postq̄ꝫ si placuerit ꝓde
rit sumere malogra. muçū. Quīta die post reuseeni sumat̄
sic̄ in pura tertiana: ꝛ eadē sint alimēta. sꝫ supra regionem
cordis. ꝛ orificij stōchi pānus tenebit̄ mersus in sequenti
mistura. ℞. sanda. muscatel. ʒ. i. nenufaris citrini. ʒ. ß. sāda.
ru. ʒ. ij. fiat pul. ꝛ misceat̄ cū seq̄ti licore. ℞. olei ro. lib. i.
ponant̄ sił in vase argenteo: vel aureo ad calorē aque fer/
uentis cōmisceant̄: deinde deponant̄ ab igne: ꝛ pul. predi
ctus admisceat̄: ꝛ in mistura mergatur pānus.

¶ De continua de sanguine. Cap. XX.

IN cōtinua de sanguine soluta ꝯstipa
tione vt in pura tertiana
mox fiat flōmia de mediana dextri brachij
vsqꝫ ad. ʒ. viij. ad min⁹: deīde sumet̄ q̄tidie ma
ne coclear vnū de seq̄nti mistura. ℞. se. acedu
le pulueriçati. ʒ. ij. se. cucu. ꝯquassati. ʒ. i. floꝝ bora. ʒ. ß. con
iūgant̄: ꝛ īde sumat̄ coclear. i. cū. ʒ. ij. succi maloꝝ ḡraū. re
cēter exꝑssi ꝑ pānū mūdissimū. De q̄rto xo in q̄rtū diem
vel ad tardius in q̄nto sument̄. ʒ. ij. de succo radicū alba/
rū iunci addita. ʒ. i. p̄dicti succi muçoꝝ. Cibus antē erit or
deatū: vel sola aq̄ pulloꝝ cum agresta: ꝛ potus ptisana ter
tie decocti. vt supra patuit: sꝫ hic loco graminis ponet̄. ʒ. i.
ꝛ. ß. cucu. ꝛ. ʒ. i. seminis melonum.

¶ De febre cōtinua de flegmate. Cap. XXI.

IN cōtinua de flate siue q̄tidiana sol
uet̄ ꝯstipatio cuꝫ tali cly/
steri. ℞. asari. ʒ. iij. vuaꝝ passa. mūđ. ʒ. ij. fenu
gre. ʒ. i. agar. ʒ. ß. remolliāt̄ ꝑ. vi. hoꝝ. in lib. iij.
aq̄: deīde vnico feruore bulliant̄ ad lētū ignē
ꝛ in colatura dissoluat̄. ʒ. i. cassiafi. ꝛ addat̄. ʒ. i. olei amygđ.
amaraꝝ ꝛ inijciat̄. Quolꝫ aūt mane sumet̄ coclear. i. de ra
di. peucedani recēti: ꝛ pistata: sumet̄ aūt cū. ʒ. ij. seq̄nti de/
co. ℞. radi. tribuli marini: vel i ei⁹ defectu hyrigi marini
lib. ß. brusci aspagi. an̄. ʒ. i. xiloaloes. ʒ. ß. remoliāt̄ i. lib. iij.
aq̄ fontis ꝑ. vi. horas: deīde vnico feruore bulliant̄: ꝛ in co
latura ponet̄ lib. ß. çucchari. Cūqꝫ clarificatū fuerit totum
statiꝫ deponat̄ ab igne sicqꝫ reseruabit̄ vsui de q̄. ʒ. ij. pro
pinabunt̄ addita. ʒ. i. aceti potētis i q̄ fuerit diu bullitū co/
riādrū. s. ʒ. i. ad lib. i. ꝛ fiat bullitio ad lētissimū ignē. Pre/
dictis xo sūptis. vij. dieb⁹ tūc. viij. sumet̄ seq̄ns laxatiuuꝫ
℞. kebuloꝝ. ʒ. i. bellericoꝝ turbith. an̄. ʒ. ij. remolliant̄ in
lib. i. aq̄ ꝑ. vi. horas cū. ʒ. ij. de carnib⁹ passe postmo duꝫ ad
calorē aq̄ feruētis q̄si feruere ꝑmittent̄ in vase arg. ꝛ cū in
ceperint feruere statiꝫ colent̄: ꝛ colatura ꝓpinet̄. ¶ Cib⁹
aūt erit in his se. alaude cocte in aq̄ cū modico electi baco
nis: ꝛ petro. vel alie ꝑue aues: vel pulli cocti cū radi. i. ʒʒ. et
iiij. gariofi. in q̄ casu loco agreste dꝫ administrari acetum
decoc. coriādri. Sūpto xo p̄dicto laxatiuo poterūt mini/
strari ꝑdices asse si cū auibus capte fuerit: vel assatura vi/
tuli vnius aut duoꝝ ānoꝝ: vel capriolus elixus: ꝛ cū p̄di/
cto aceto ꝯditus: ꝛ valde modico piꝑis. Potus xo erit vi/
nū al. aut mediocre debile vel mediocriter lymphatum.
Hic aūt vitabunt̄ oēs fructus exceptis caricis: ꝛ vuis pas/
sis: de q̄bus an̄ ꝛ post fiat sumptio sicut placuerit. vel in fi
ne sumat̄ cydoniū ꝑfcē assuꝫ: vel i optio vino coctū: vel in
pistello cū carnib⁹ gallinaceis: ꝛ bacone diuisū i duas ꝑtes.

¶ De febre erratica. Cap. XXII.

IN erratica fe. q̄lꝫ māe sumet̄ coclear. i.
de seq̄nti mistura. ℞. floꝝ
camo. ʒ. i. ꝛ. ß. se. acedu le. ʒ. i. sticađ. citri rasure e/
bor. an̄. ʒ. ß. fiat pul. ꝛ i corpet̄ cū. ʒ. iiij. mellis ros.
ꝯfecti ad solutionē: ꝛ ꝯditi: incorꝑa xo fiat in vase argen.

cuꝫ pistello cypressi vel eboris: de qua mistura sumet̄ co/
clear. i. ꝯtinens ad minus. ʒ. vj. ⁊ supbibat̄ vinuꝫ subtile: ⁊
debile vel mediocriter lymphatuꝫ. de q̄nto vo in q̄ntum
diē sumet̄ cassiafi. qua sumpta bis fiat flōmia in brachio
sinistro de splenetica vsqꝫ ad. ʒ. v. ad minus cū larga inci/
sione. Cibus aūt vtplurimū sit elixatura pulloꝝ aut iuue/
num gallinaꝝ: ⁊ hedi lactentis vel ordeatum: aut pureta
pisoꝝ: aut cicerum cuꝫ agresta: ⁊ petro. hic fructus q̄ appe/
tuntur in quātitate modica ꝯceduntur.

De febre quartana. Cap. XXIII.

In quartana sumatur sequēs pul. q̄tidie. ℞. floꝝ bora. ʒ. ij. sticad. citri. ʒ. i. ossis de corde cerui. ʒ. vi. folioꝝ auri. ʒ. iij. primis trib⁹ medicinis pul/
uerizatis: postea cū eis folia misceant̄: de q̄
mistura coclear. i. ꝯtinēs ad minus. ʒ. iij. cū zucchаro ro. su
met̄. ⁊ imediate post supbibet̄ sicut vna testa oui de vino
puro subtili: ⁊ odorifero: deide q̄lꝫ. viij. die siue fuerit pa/
roxismalis siue iterpolatiōis sument̄ ad minus. ʒ. iiij. de sub
scripta deco. ℞. folliculoꝝ sene. ʒ. iij. vuaꝝ passulaꝝ mūd.
ʒ. ij. epithimi. ʒ. i. agarici. ʒ. ß. remoliant̄ p. vi. horas i. ij. lib.
aque: deinde ad lētissimū ignē q̄si vnico feruore bulliant̄:
⁊ postea colent̄: ⁊ colature addant̄. ʒ. x. mane lote cū aqua
fontis: ⁊ ꝯtrite in vase argen. vel si magis placuerit sumat̄
lib. i. vel circiter de sequenti clareto. ℞. folliculoꝝ sene. ʒ.
x. mirabo. indoꝝ. ʒ. vi. darsenici, ʒ. iij. gariofi. ʒʒ. folij. añ. ʒ.
i. fiat pul. ⁊ cū lib. ß. panis zuccha. colet̄ p. lib. iij. vini. Se/
quēti vo die post laxatiuū sumet̄ in māne. ʒ. i. vel circiter
de. sc. cydonioꝝ ⁊ bōba. mūdi: ⁊ equal'r mistis: ⁊ sumet̄ ma
sticādo: ⁊ deglutiēdo: deinde supbibat̄ vnus gobeletus de
vino subtili: ⁊ aromatico. Et si fuerit grecuꝫ nō fumosum
melius erit. q̄bus sumptis applicabit̄ regioni splenis: ⁊ añ
⁊ retro spōgia imbibita cū sequēti mistura. ℞. olei p̄sicoꝝ
ʒ. iiij. olei pineaꝝ. ʒ. ij. ponant̄ in vase aureo: ⁊ in aq̄ ca. col
locet̄ tal'r ꝙ aq̄ nō possit ingredi: ⁊ tūc flōmet̄ asinus iuue
nis sanguis recipiat̄ in dicto vase vsqꝫ ad q̄ntitatē olei ad
minus: ⁊ fortiter cōmisceant̄: ⁊ i mistura imergat̄ spōgia
vel pānus lineus mollis: ⁊ supra totū latus sinistrū teneat̄
p diē nālez. In crastino vo fiat flōmia de splenetica vsqꝫ
ad. ʒ. iiij. ad minus: ⁊ imediate post sumat̄ sequēs mistura.
℞. rasure eboris. ʒ. i. ossis de corde cerui folioꝝ auri. añ. ʒ.
ß. hyacinthoꝝ. ℈. i. incorporent̄ cū. ʒ. ß. zuccha. alexā. ⁊ su
mat̄ totū: ⁊ supbibat̄ aliquātulū vini vernacei: vel alteri⁹
aromatici: ⁊ aliquātum dul. Hic vitabunt̄ oēs carnes
siluestriū aīaliū: exceptis phasianis iuuenibus: ⁊ pinguib⁹
⁊ p̄dice femella: ⁊ iuuene: vel pulli phasianoꝝ aut p̄dicuꝫ.
Itē vitabunt̄ bouine carnes: ⁊ anserine. De porcinis vo
poterit sumi assatura: vt supra scriptū est: p̄parata: sꝫ vtplu
rimū frequētabunt̄ carnes iuuenū gallinaꝝ vel caponuꝫ:
aut vituli: vel heduli lactentiū. Cū elixaturis aūt coquātur
fol. bora. ⁊ saluie: ⁊ circa finē crocus. Hic oīo vitabunt̄
caules ru. sed oculi alboꝝ poterunt bis in hebdōa sumi: ⁊ i
diebus nō carniū amygdalatū spissiuꝫ vel pineatū: aut pu/
reta cicerū: vel pisoꝝ ⁊ oua sigillatim frixa: ⁊ mediocriter
mollia: ⁊ colatura pisoꝝ al. duꝫ tñ coquant̄ cū brodio pin
guiū gallinaꝝ: ⁊ bacone dulcissimo. Hic aūt vitabunt̄
fructus exceptis ficubus recētib⁹ in p̄n°: vel siccis: ⁊ assis
in fine: ⁊ exceptis fisticis viridib⁹ in p̄n° vel piris de frāso
reau: vel calleau i fine nō sumāt̄ nisi p̄fecte matura: ⁊ aro/
matica. Pira vo p̄mitiua q̄ sunt p̄ua in quātitate: si p̄fecte
matura fuerint: ⁊ aromatica poterūt ad votum in fine su/
mi: sꝫ fistici virides: ⁊ mūdi in p̄n° sumpti sūt semp vtiles.
hoc balneū t̄pate caliditatis factū cū decoc. mellilotii: ⁊ sti/
cad. citri sic. s. ꝙ mellilotuꝫ sit lib. i. ⁊ stica. ʒ. iiij. erit vtile si
fiat semel aut bis post suprascriptā flebotomiā.

De exituris exteriorum membroꝝ. Cap. XXIIII.

In exituris mēbroꝝ exterioꝝ soluē da est ꝯstipatio cū cassia fi. vel cū tali clysteri. ℞. sicle. M. ij. senecio/
nis. M. i. vuaꝝ passaꝝ mūd. ʒ. iij. cōquassata
remolliant̄ i. iiij. lib. aq̄ p. vj. horas: deide vni
co feruore bullita colent̄: ⁊ i colatura ponat̄. ʒ. i. olei vio. ⁊
ʒ. ij. salisgēme. Soluta ꝯstipatione si exitura fuerit ru. colo
ris: aut ruffi vel nigri: aut viridis: aut citrini protinus fiat
flōmia de brachio eiusdē p̄tis: ⁊ post flōmiā granatū mu/
zū sumat̄ abūdāter. Supra exiturā vo ponat̄ vitellū oui
ꝯquassatū cū oleo ex̄cto recēter de se. melonū vel in defe/
ctu ei⁹ ip̄m. se. mūdū pistet̄ vsqꝫ ad exudationē: ⁊ tunc cō/
masicet̄ cū vitello additis. ij. aut. iij. guttis olei amygd. dul.
vel butyri recētis: ⁊ quolꝫ sero renouet̄ quousqꝫ saniaue/
rit: ⁊ tūc ap̄iat̄ cū flōmo: ⁊ mundificet̄ sil'r cū pāno merso
in hydromelle. Cū aūt p̄fecte saniauerit: ⁊ fluxerit sanies
tunc plātago cōquassata desuper ponat̄ vsqꝫ ad cicatriza
tionē. Si vo exitura fuerit al. coloris soluta cōstipatione
statim desup ponatur scabiosa pistata: ⁊ frixa ad calorem
aque feruētis in oleo amygd. dul. ⁊ post apertionem mun
dificet̄ cū pāno merso in vino in quo mel fuerit dissolutū:
⁊ deinde folium edere desuper ponatur.

De apostematibus interioꝝ mēbroꝝ. Cap. XXV.

In apostematibus mēbroꝝ in teriorūꝫ q̄ñ grauedo: ⁊ dolor imobil'r aliquā p̄tiuꝫ oppri
mūt maxime ꝯcomitāte fe. tūc nec̄e est vt de
brachio ꝓpingori loco ap̄ato fiat flōmia so/
luta ꝯstipatione p̄us de vena manifestius apparēte in pli/
catura brachij saltiꝫ vsqꝫ ad. ʒ. vj. imediate vo post flōmiā
sument̄. ʒ. iiij. de ptisana decoc. tertie facte cū gramine: vt
supra describit̄: in q̄ dissoluet̄. ʒ. i. māne mūdissime vel in
defectu eius. ʒ. i. de ꝯserua succi ro. facta cū pane zuccha. q̄
potus quolꝫ mane sumet̄ in aurora fridus aut ca. sicut ma
gis placuerit. Melius tñ erit vt in hyeme cal. actu sit: ⁊ si
lap. asini habeat̄ tūc. ℈. i. de pul. ipsius admisceat̄ eidem
potui. Hic alimēta erūt ordeatū factū de ordeo cocto cum
gramine vt supra: vel pultes de farina ordei facte cū bro/
dio pulloꝝ absqꝫ bacone: vel de farina milij facta cū bro/
dio gallinaꝝ: vel in diebus non carniū coquat̄ p̄us farina
cū aq̄ simplici: deinde addat̄ lac amyg. ⁊ in fine zucchaꝝ
ꝓ libito. Itē folia pastinace cocta cū pullis: vel accipiant̄
trifolij p̄tes. ij. berule ps. i. borag. quātū medietas oiuꝫ inci
sa p frustra latitudinis vni⁹ pollicis coq̄nt̄ cū pullis: ⁊ ele
cto bacone i modica q̄ntitate. Itē pureta pisoꝝ aut ciceꝝ.
Hic fruct⁹ vitabunt̄ oēs exceptis caricis: aut vuis passis:
aut pomis aromaticis ꝯcauatis: ⁊ assis cū zuccha. ⁊ ifrida/
tis. Cū aūt ap̄a fuerit resolutū aut ruptū sicut sanies p ali/
quā p̄tē egrediens iudicabit̄: ⁊ alleuiatio dolo. atqꝫ graue
dinis tūc ꝓderit interdū sumere brodiū fabaꝝ cū cortice
coctaꝝ vsqꝫ ad dissolutionē in brodio gallinaꝝ. Tūc etiā
poterunt sumi auicule parue elixe cū pullis vel gallinis:
aut in pastillo cocte cū croco: ⁊ paucis lardonibus. Potus
ante dissolutionē apostematis sit ptisana supradicta: post
vo vinum debile: vel naturaliter dulce.

De defectu appetitus. Cap. XXVI.

In defectu appetit⁹ si adsit ꝯstipatio soluat̄ cū clysteri ꝓxio su/
prascripto: ⁊ i ieiunio fiat exercitiū peditādo
⁊ iterdū p̄tes supiores iclinādo ad aliq̄d colli
gendū vsqꝫ ad sudoris initiū: vel fatigationis
post q̄d orificio stōchi applicabit̄ spongia mersa in supra
dicto aceto: ⁊ fortiter compressa. ℞. coriandri. ʒ. ij. corticis
cydonioꝝ. ʒ. ß. vel in defectu eius antofiloꝝ darsenici. añ.

3.i.cõquassata remolliant̃ in.iij.lib.aceti per.vi.horas ad minus: deide bulliant̃ ad lẽtũ ignẽ.q.s.decoctiõi pfecte vni us cydonij: ⁊ tũc deponat̃: ⁊ colet̃: ⁊ i q̃ colatura ca.moderã te mergat̃ spõgia: ⁊ cũ duab⁹ tabulis planis fortiter cõpri mat̃: ⁊ applicabit̃: ⁊ añq̃ frigeat remouebit̃ pdictũ acetũ: ⁊ in cũctis saporib⁹ apponet̃: vl' vice agreste sumat̃: ⁊ car nes aut pisces q̃ in sulso ponent̃ cũ ipo pdiant̃. Si aũt te deret post exercitiũ applicare pdictã spõgiã orificio sto machi: tũc sumat̃ imediate vn⁹ de limonib⁹ pditis in sulso pprij succi: ⁊ sumat̃ cũ cortice i cui⁹ defectu sumat̃ malũ gra.muçũ. In mẽsa ℞o sumat̃ succ⁹ limonũ cũ cibis vel ci trãguli: dũ tñ fuerit pfecte maturi: sic.s.ꝙ limo sit vndiq3 croce⁹: ⁊ in citrãgulo repiat̃ medulla a cortice sepata.

De siti immoderata. Cap. XXVII.

IN siti si fuerit imoderata sumat̃ cassiafi. ⁊ imediate post bibat̃ vn⁹ gobele tus de aq̃ decoc.sequẽtis. ℞.berberis ru.vel ruffi.ʒ.ij.se.acedule.ʒ.ß.pquassata remolliant̃ in.iij.lib.aq̃ fontis ad minus p.vi.horas: dein de ad lẽtũ ignẽ bull'.q.s.vni pomo coquẽdo: deide colet̃: ⁊ de colatura sumat̃: vt dcm̃ est tepida: vel frida: tñ si vẽter fuerit lax⁹ nõ administrabit̃ cassiafi.s3 vice ipsius carnes cydonioꝝ: ⁊ imediate post bibat̃ pdicta aq̃: que ⁊ p filtrũ al.distillata miscebit̃ vino ad libitũ. In defectu ℞o berbe ris suprascripti expmet̃ succ⁹ maligra.muçi: ⁊ addet̃ ei ter tia ps aq̃ feruẽtis: ⁊ de tali mistura bibet̃ vnus gobeletus p.iij.horas vel.iiij.añ cibũ. Et tũc vitabunt̃ salsa: ⁊ acuta: ⁊ tosta excepto succo allij q in modica q̃titate poterit bro dijs adiungi: ⁊ excepto cepe al.per.vi.horas antea remol lito in forti aceto: in hoc aũt casu limones cõditi vt supra dictũ est: ⁊ in ieiunio sumpti efficaciter eã extinguunt.

Ut venenũ nequeat corpi iperare. Cap. XXVIII.

UT venenũ corpi nequeat impare tro cisci subscripti fiant. ℞.se. citri mũdi.ʒ.iij.se.acedule.ʒ.ij.se.cydonioꝝ: ⁊ bõbacis mũdi radi.polomeneon rasure: cor nu cerui.añ.ʒ.ß.nucũ munda.ad põdus oium incorporent̃ cũ sapa vini: ⁊ fiant trocisci ad põdus.ʒ.vi.de quibus vnus in ieiunio: vel ante cibũ sumat̃: ⁊ absq3 potu vel in introitu lecti: ⁊ tunc poterit superbibi.

Ut venenosa reptilia de bitaculo effugent̃. Cap. XXIX.

UT venenosa reptilia de bitaculo ef fugent̃: fiant pill'e sub scripte. ℞.radi.herbe tunicis.ʒ.iij.al's thuris. ʒ.iiij.rasure cypssi.ʒ.ij.sanda.citri.ʒ.i.storacis calamite spolij serpẽtis.añ.ʒ.ß.galbani armo niaci.añ.ʒ.ij.incorporent̃ cũ terbentina ⁊ fiant pillule ad pondus.ʒ.ß.⁊ cum illa suffumiget̃ habitaculũ de quarto in quartum diem post occasum solis.

Inter simplicia a pprietate valentia p̃m: ⁊ vltimũ est elixir maioris opis alkymie si ad vltimã ducat̃ pfectionẽ: deide lapis q in fronte aspidis surdi gñatur: de inde cornu ipsius polomenon tormentilla vincetoxicum gentiana hireos: sed in pposito nulla melior q̃ que dicta est ad preseruationem continuam.

Simplicia a pprietate in morbis sequẽtia valẽtia sunt.p in epilepsia comestio talpaꝝ. In apoplexia seto in fontinella occipitis pfundus. In coli ca ⁊ iliaca corrigia de dorso lupi viui. In hydropisi vrina pueri septẽnis cũ suo calore. In fluxu vẽtris mẽbra aialiũ a pprietate valẽtia sunt epar hirci assum iecur: ⁊ epar gal line asse: iecur gruis assum: fructus oẽs vitent̃: exceptis cy tonijs assis: vel coctis cũ gallinis aut brodio bouis cocta i p̃n⁹ cibi sumpta: pisces oio vitent̃. In paralysi recurrẽdũ est ad cãm stuporis in regimine sicut in dolore capitis si ne fe.s3 illa que ibi fiebãt de q̃rto in q̃rtũ fiant hic q̃tidie. In ophthalmia ad curã dolo.capitis recurrẽdu3 cũ nõ sit sine capitis dolo.hoc addito ꝙ infra oculum põt distillari succus ca.ve.recẽ.⁊ mũdi in pãno cuius pãni extremitates cũ duobus baculis exprimunt̃ sicut fit in expssione deco. sirupoꝝ: ⁊ cũ alio baculo mũdo sup pãnũ cõpressiũ forti ter pcutit̃: nec d3 tãgi cũ manu. In phrenesi fiat qđ i dolo re capitis cũ fe.⁊ in siti est ordinatũ: ⁊ in fluxu ventris. In rãpa fiat moderate stupidoꝝ mẽbroꝝ fricatiões. Aq̃ fri gida in fe.dãda si fontina sit põt sumi sine bullitione. pu tealis ℞o vel fluuialis bulliat̃ in vase argenteo vel aureo: ⁊ cũ infrigidata fuerit ppinetur. Physice ligature sine ob seruãtia cõstellationis debite parum: aut nihil prosunt.

Explicit practica summaria edita ad instantiam domi ni pape Clementis.

Incipit liber de modo preparandi.cibos: ⁊ potus infir morum in egritudine acuta.

DE cibis preparãdis ⁊ poti bus in infirmis videamus: ⁊ ꝙ eoꝝ malitia repri mat̃ si qđ fuerit in quo infirmus delectet̃ ſm magistrũ.p.de mussadi. Et p̃mo in fe. acutis in quibus subtilis: ⁊ tenuis dieta te net̃ dari: dieta aũt aut sumit̃ large aut stri cte: large sumit̃ p exhibitione rerũ nõ nãlium: stricte pro exhibitione cibi ⁊ potus: vel recta administratione ciboꝝ ⁊ potuũ: ⁊ sic accipit̃ hic. vltio aũt in acuta feb. amygdala tum que sic pparatur. ℞.nucleos integros amygdalaꝝ: ⁊ nulla earũ sit marcida nec amara: ⁊ mitte in parapside: et suppone aquã ca.⁊ dimitte donec cortex incipiat. subleua ri a nucleo: postea mũda bene: ⁊ iterũ si vis pone aquã ca. ⁊ dimitte donec crescãt bñ: ⁊ tunc poteris plus extrahere. q2 plus resoluit̃: ⁊ si bñ molles: ⁊ tenues fuerint: postea te re eos in pulchro vase: q2 si vas pulchrum fuerit magis de lectabit̃ infirmus: ⁊ postq̃ trite fuerint bene supasperga mus aliquãtulum de aqua ca.⁊ tam diu ducas bene donec suf.postea per pulchrũ pãnum colãdo exprime: q2 illa co latura lac erit: quã colatura3 mitte in olla.vel in aliud pul chrũ vas ⁊ ad ignẽ supponas: ⁊ dimitte leuiter bullire sem per mouendo: ⁊ cũ aliquãtulum bullierit micã panis inter manus bene tritã: ⁊ quasi in farinã redactam paulatim in hoc lacte semp mouẽdo impone ⁊c. Scias tamẽ ꝙ panis iste non d3 esse nimis durus: nec nimis mollis: sic ꝙ bene possit bullire ter: ⁊ cum ceperit bullire semp moue ne vasi adhereat: ⁊ de fumo sapiat. hoc facto aliqãtulu3 salis po ne: ⁊ si infirmus delectet̃ dulcibus adhibe paꝝ de çuccha ro: vel de penidijs: vel syrupo de enõ. tepefacto i pulchro vase ⁊ infirmo exhibeat̃. Si aũt vis ꝙ lac pdictum sit ma gis albũ in quo quãdoq3 magis delectatur infirmus cum aqua frigida nucleos supradicto modo excoriabis: ⁊ pista bis qđ tñ tardius fit ideoq3 lac tardius' erit q2 hoc modo minus resoluitur de substa amygdalarũ q̃ cu3 aqua calida.

Quõ fiat lac amygdalarum.

Alius cibus ad idẽ. accipe panẽ recẽtẽ bene coctũ: ⁊ au feras cortice3: ⁊ postea incide in tres flectas subtiles: ⁊ po ne in parapside: ⁊ superinfunde aquã cal. ⁊ cooperi donec mollis fiat. Deinde tere multum: postea substãtiã amygđ. que.remanet lacte expresso: ⁊ alias amygđ.simul tere: ⁊ be ne tritas ad ignem semp mouendo bullire pmitte: deide paulatim lac amygđ.semp mouendo paru3 salis impone. Deinde parũ de çuccharo: vel de penidijs: aut syrupi po nat̃: aut decoquat̃: postea ppare t̃. Iste cibus videt̃ ei qua si micata. Itẽ alius.accipe micas panis: ⁊ tere eas mo do pdicto: ⁊ mitte eas in mundo vase: ⁊ supinfunde aqua3 frigidam: ⁊ misce ei ad bibendum: hic est cibus: ⁊ potus: ⁊ multum valet in acutis: ⁊ valde acutis feb.

Ontingit q̃nq3 in fe.acutis ꝙ venter est cõstipatus.vñ circa h̃:ꝛ circa fe.calorẽ talẽ paramus eis cibũ de oleribus. ℞.solatrũ ꝛ para ei cognatũ: vt de alijs herbis:ꝛ cõdias cũ lacte amygd.vel cũ3 eius suba:ꝛ misce paꝝ salis:ꝛ postea deẽ:salẽ ponimus vt saporẽ p̄stet.Eodẽ mõ põt fieri de attriplicibus bletis:ꝛ maluis:ꝛ scariola.sed si nõ habueris ista capias cicoreã.i.spõsam solis tenerã que est filis ei in iteriorib⁹:ꝛ stellis:ꝛ musculos:ꝛ coque i aq̃ eo quousq3 ipsi aliq̃n iter digitos molles eẽ videant̃.postea aliquãtulũ exprime:ꝛ in parapside positas supinfunde agrestã:ꝛ paꝝ salis:ꝛ sic infirmo exhibe.Eodẽ mõ põt fieri de portulaca.sed spaciose.multũ cocta.Si ꝟo nõ habueris agrestã pone acetũ qd̃ nõ sit multũ forte:ꝛ paꝝ salis:ꝛ patiẽti tribue:ẽt de cicorea:ꝛ portulaca sicut dictũ est:nõ dat̃ eni vt vẽtrẽ cõstipatũ relaxet: sed ꝯ fe.dyscrasiã ꝛ calorẽ.Est parãda ẽt teneritas portlacarũ crudaꝝ cũ agresta:vel aceto nõ forti:ꝛ paꝝ salis:s3 indigesti sunt multũ tñ infrigidãt.¶ Si vẽter ita cõstipatus fuerit vt aliquo p̄dictoꝝ ciboꝝ nõ relaxet̃:accipe pulpã cassiefi.ꝛ resolue cũ manibus:ꝛ cũ aq̃ ca.cola.quã colaturam adde iuri.supradicti cibi cognato:ꝛ solatrũ:vl̃ attriplicis. vel alterius cibi:ꝛ dimitte bullirẽ:ꝛ sic cibus cõditus sil'r cũ oleo amygd.ꝛ eius suba:ꝛ sic ifirmo ꝓpina.¶ Et notate ꝙ herbe que nascunt̃ in locis hu.frigidiores sunt illis que nascunt̃ in aridis. Uñ q̃n volumus aliqd de p̄dictis cibis p̄parare alicui patiẽti fe.acutas illas herbas accipimus que in locis humidioribus reperiunt̃.Uñ in p̄dictis fe.qd̃ est magis iuxta terram colligere debemus:q2 qd̃ est iuxta terrã est magis hu.ꝗ̃ illud qd̃ est supius. ¶ Itẽ nota ꝙ oleũ cõe.i.de oliuis:ꝛ pinguedinẽ : sicut lardũ porcinũ nõ audemus dare in fe.acutis:q2 sunt fomẽtũ caloris. ¶ Itẽ patiẽs fe.acutã sumat que infrigidãt:ꝛ humectãt:ꝛ iõ accipe cucur.recẽ.etiã tenerã q̃ nõ sit magna s3 mediocris:ꝛ sit integra assa supra prunas.vel sub cinere ca.misto cũ prunis.Signũ decoctionis est cũ tota cucurbita magna fuerit:ꝛ cortex cõbustus.postea inde extrahe medullã:ꝛ bñ mũdã aliũ exprime:ꝛ postea ipsam frustatim incide ꝛ i agrestã pone cũ modico salis:ꝛ sic pa.exhibe.¶ Adidẽ citrullos scinde per mediũ:vel ꝑ tres:vel ꝑ q̃tuoꝛ partes cũ3 ipso cortice sic coque in aqua:ꝛ inde extrahe:ꝛ manibus exprime aliquantulũ.postea auferas corticem ꝛ misce:reliquũ ꝟo in agresta incide:ꝛ ei tribue.Si calorẽ maximum:ꝛ sitim intolerabilẽ habuerit ita ꝙ non poterit ꝑ potũ aque sedari corticem citrulli sic cocti ei da ad comedendũ.Si aũt cortex predictus sit indigestibilis : infrigidat:ꝛ humectat.hoc idem est de citronibus.

Herbe locoꝝ humidorũ sunt fridiores.

Ontingit q̃nq3 ꝙ pa.feb.acutã debiles sĩt ꝛ fastidiũt p̄dictos cibos:ꝛ affectãt carnes:ꝛ tũc debemus eis satisfacere:vt nã ꝯfortet̃.vñ nihil valet eis dare nisi nã se adiuuet.vnde Gal.i techni.nã omniũ opatrix:medic⁹ ꝟo minister:debemus aũt eis dare extremitates mioꝝ auiũ.s.gallinacei pulli:ꝛ phasiani:sic sũt ale ꝛ colla:q2 saniores sunt vt faciam⁹ cupidũ:q2 parũ habent carnis: ideoq3 certa ossa diu delectantur ipsi ifirmi. ¶ Et est itelligẽdũ ꝙ nõ ab aliũde denegat̃:ꝗ̃ q2 vnctuosa:ꝛ oẽ vnctuosum est initiũ fe.vel q2 est fomẽtũ fe.vel caloris.vnde timeam⁹ dare ne fe.accẽdat̃:sed vt eis appetitũ ꝓuocem⁹ dam⁹ p̄dictas auiũ extremitates:vel sũmitates.s.alas ꝛ collũ cũ succo maloꝝ granatoꝝ:vel agresta vl̃ in aceto submergat p̄dictas carnes ꝛ comedat.¶ Est eni3 sciẽdũ ꝙ predictarũ auiũ extremitates parũ nutrimẽtum prebent:quia ibi est parua caro.vñ si infirmus multũ debilis est:ꝛ vis eũ magis nutrire.℞.gallinã bene pinguẽ:ꝛ

Carnes in febre phi. bent q2 vnctuose.

p̄para eã sic:pone ipsam integram in magno vase pleno aqua ꝛ dimitte eã diu coq donec caro separet̃ ab ossibus: deinde a vase illo extrahe:ꝛ in vase pulcherrimo eam diu pista:ꝛ tere cũ ossib⁹ donec vnũ corpus videat̃:deinde super infundendu3 est de aqua in qua cocta fuerit gallina:ꝛ iterũ tam diu ducas donec vnũ efficiat̃ corpus:deinde accipe panis tritici micã bene tritã:ꝛ misce cũ ea:ꝛ hoc totũ da ei ad comedendũ.¶ Si autem nõ p̄nt transglutire:q2 forte habent guttur strictũ:accipe panẽ bene cal.ꝛ immisce cũ aqua decoc.predicte ꝛ dimitte donec illã aquã attrahat ad se:ꝛ postea post illũ sit p̄dicta decoctio plenũ:ꝛ per mundissimũ pannũ fortiter exprime supra succum p̄dicte galline ꝛ misce bñ:postea da ei ad sorbẽdũ hoc erit cib⁹ ꝛ potus liniens guttur quasi vnguẽtũ.Uel aliter.℞.predictũ succũ gallie ꝛ adde ei de p̄dcã aq̃ decoc.galline ꝛ mitte in vase ad ignẽ:ꝛ accipe micã panis tritã ꝛ intromitte ꝛ dimitte bullire ꝛ semp moue ne adhereat vasi ꝛ sic ei ꝓpina. ¶ Sed si habuerit fluxũ vẽtris ꝑꝑ quẽ non audeas dare medicinã:si fuerit diues hoc fac:q2 fluxũ restringit ꝛ naturã multũ ꝯfortat.℞.ğ bonã gallinã ꝛ bñ p̄paratã integrã ꝛ in vase magno aq̃ ros.pleno decoq̃:vt diximꝰ donec caro a mẽbris dissoluat̃:deĩde eã i vase magno pulchro cũ ossib⁹ tere ꝛ ꝑ pãnũ mũdũ bñ exp̄me sic supra dixim⁹ de alia:sic est de ista oib⁹ modis:ꝓut videris expedire p̄para ꝛ ꝓpina.ꝛc̃.Si aũt fuerit paup ꝛ parũ habuerit de aq̃ ros.gallina p̄dcã coquat̃ i aq̃ cõi:ꝛ postea pista ꝛ ꝑ pãnũ exp̄ssa vt supra dixim⁹ ꝓfundat̃ aq̃ ro.ꝛ misce:deide colet̃ ꝛ fiat cognatũ:ꝛ da ei cũ mica panis sic supra dixim⁹:fluxũ ꝯstringit:appetitũ ꝓuocat:ꝛ aiã3 ꝛ oĩa mẽbra cõfortat:q2 aq̃ ro. mirabil'r ꝯfortat.¶ Accidit ẽt q̃nq3 ꝙ ifirm⁹ miro mõ debilis ẽ:ꝛ nõ põt pati donec p̄parata sit gallina:tũc.℞.frixoriũ ꝛ mitte ad ignẽ cũ aq̃ ꝛ cũ cepint bullire frãge inde duo oua vl̃ tria abiectĩ albumib⁹ ꝛ misce:ꝛ cũ cepit coagulari auferas ab igne ꝛ ad sorbẽdũ tribue ꝛ stati:nã cũ multũ ꝯfortabit:nã vitella ouoꝝ multũ nutriũt ꝛ confortant. ¶ Cõtigit ẽt ꝙ patiẽs ml̃tũ optat vinũ:vñ l3 sit aliq̃liter ꝯtrariũ:debem⁹ dare q̃nq3 s̄m maliciã ei⁹:tñ inq̃ntũ possum⁹ repmam⁹.Accipe igit̃ tres ptes aque ꝛ vnã vini albi clari ꝛ misce sil':ꝛ postea accipe panẽ bñ calidũ ꝛ infunde ibi vt sugat ip̄m:postea per pãnũ bñ exprimẽdo cola ꝛ dimitte infrigidari:ꝛ postea patiẽti tribue sic p̄paratũ ꝛc̃.

Ostꝗ̃ dixim⁹ de cibis p̄parãdis in fe.acutis cõtinuis q̃ sunt sine apãte nũc dicẽdũ est de his q̃ dãda sunt q̃n affuerit apã:sic pleuret̃ vel ꝑipleumõia:l3.n.fe.sit acuta:tñ magis debẽm⁹ attẽdere circa apãta q̃ piculosa sunt.s3 tñ nõ debem⁹ attẽdere ꝙ fe.augumẽtet̃.℞.igit̃ lauamẽtũ frumẽti ꝛ tempa in aq̃ ca.ꝛ manib⁹ malaxa donec totu3 dissoluat̃.ꝛ postea lento igne supra prunas in pulchro vase coq̃ sꝑ agitando cũ spatula vsq3 ad decoctionẽ:ꝛ in fine cũ depositũ fuerit in papside radat̃ desup zucca.vel penid.¶ Si aũt vis ꝙ dieta sit magis maturatiua vel cib⁹:accipe hysopũ vel ligritiã ꝛ rade ipsam ꝗ̃tũ suf. ꝛ pone in aq̃ tepida ꝛ dimitte ꝑ diẽ vl̃ plus ꝛ ꝑ noctẽ:post ea cola:deide accipe illã aquã : ꝛ diu bulliat cũ mirabol.ꝛ passulis arillis eiectis ꝛ vuis passis:deinde accipe frumentũ ꝛ diu in manib⁹ in dcã aq̃ malaxa ꝛ p̄dcõ mõ coq̃ ꝛ tribue:nota ꝙ frumentũ est multũ apitiuu3 ꝛ maturatiuum. ¶ Itẽ de colatura furfuris fiat decoctio cũ3 lacte amigd. ℞.furfur ꝛ pone in aq̃ feruentissima diu q̃ manib⁹ malaxa ꝛ postea ꝑ rarũ pãnũ cola:ꝛ istud qd̃ egredit̃ p̄dcõ mõ coq̃ ꝛ cũ lacte amigd.ꝯdias:ꝛ in fine supponat̃ pul.zucca. vl̃ penid.¶ Et si vis vt magis sit attenuata.℞.se.citrulli: melonũ:cucur.ꝛ pista ꝛ postea malaxa manibus tuis bñ ꝛ in aq̃ ca.vbi pri⁹ furfur malaxatũ fuerit:deide cola ꝛ p̄dicto

De p̄parandis cibis i fe.cũ apostematib⁹ intrinsecis.

dicto mō ꝓpina. Sꝫ si timeam⁹ de siccitate pectoris istud idē furfur p̄dicto mō malaxet̄ in aqua vbi sit coctū ordeū ⁊ aliqn̄ gumi ara. dragagāti ⁊ sit aq̄ feruētissima vt supradictuꝫ est: ⁊ colet̄ p̄dicto mō ⁊ ꝓpriet̄ ⁊ egro ꝓpinetur. Et est notādū ꝙ dicta cibaria debēt dari in his fe. in qb⁹ apostemata in tp̄e hyemali fiunt maxīe de frida cā.

In apatibus calis.

¶ Si aūt apata fuerint ca. ⁊ de mā ca. ℞. farinaꝫ ordei ⁊ diutissime coquas in aqua: qm̄ durissime sube est: cui post addat̄ lac amygd. ⁊ suauiter coquat̄. Postea çucchari vel peniđ. supponat̄: fiat aūt ptisana sic. ℞. ordei mundati p̄tē vnā ⁊ nouē aque ⁊ bulliat vsqꝫ ad medietateꝫ ⁊ deponas ab igne: ⁊ cuꝫ tepidū fuerit grana illa bene malaxa manibus tuis in eadē aqua: postea colla per pannū q̄ non sit multū spissus nec mulū rarus. deinde coque lēto igne supra prunas ⁊ cōdiatur cū lacte amygd. sed cū bullierit paulatim pone lac de amyg. semꝑ miscēdo sic decoq̄ q̊usqꝫ incipiat coagulari ita ꝙ sit sorbilis. postea pone in scutella ⁊ supaspgat̄ pul. çuccha. aut peni. Si vo nō delectet̄ in sorbili sꝫ in spissiori bulliat quousqꝫ nō remaneat nisi tertia ps: postea ꝑ pannū p̄dictū cola: sic quoqꝫ p̄dicto mō paratū tribue. ¶ Sūt qdā delicati pa. fe. acutas q̄ nō possunt comedere an̄q̄ cōmunicant̄ apata vt pleuresis vel peripleumonia: qb⁹ iste cibus fiat. ℞. ptisanā tepidā ⁊ in ea pone micā panis recētis ⁊ dimitte bene infundi. postea micā panis solā sine ip̄a ptisana siue cuꝫ ipsa ptisana: pone in pāno raro ⁊ cola manibus cōprimēdo ⁊ malaxādo: hoc facto pone in parapside ⁊ supersparge pul. çucchari vel peniđ. vel syrupi viol. vel ros. Si constipatus fuerit viol. vel pruna damas. tria vel quatuor ⁊ iuiubas do tria vel quatuor abluta in aqua cali. vt malus sapor auferatur: seruantur enim in oleo vel aceto q̄nqꝫ. iō nō bonū reddūt saporē post coquant̄ cū ptisana. Sed si solutionē habuerit pone ros. que ꝯfortant vel debet esse syrupus simplex: ⁊ sic patiēti ꝓpina. ¶ Et si panis durus fuerit tere ip̄m multū bene vt quasi in pul. redigatur postea mitte ipsuꝫ in pannū rarū ⁊ pone in ptisana bene ca. vel tepida qđ meli⁹ est ⁊ dimitte donec mollescat. postea malaxa manib⁹ ⁊ in ea ptisana misce ⁊ exprime id qđ liquidū fuerit: ⁊ cū çuccharo vel peniđ. vel syrupo ros. vt dixim⁹ damus. Iste enim cibus ⁊ p̄dictus bene nutrit ⁊ sitim expellit ⁊ apostemata maturat: vel damus farinā ordei cū oleo amygd. vel cū lacte earū: post paucā speltā ide renouemus: q꞉ dure sube est cuꝫ aqua ca. ⁊ trahimus ad p̄dictū modū coquētis. Itē resoluimus p̄dictuꝫ amygda. in aqua ⁊ lento igne iuxta p̄dictuꝫ modū p̄paramus.

Si fuerit i tp̄e frido.

¶ Iteꝫ circa cām predictaꝫ. s. pleuresis ⁊ peripleumonie ⁊ hoc dico si fuerit de frigida ⁊ hūida vel ca. s. cuꝫ fe. acuta ⁊ in tp̄e frigido: tūc alio gn̄e cibariorū vtimur. ℞. sūmitates asparagi ⁊ brusci ⁊ id qđ fuerit ⁊ isimul dimite bullire quousqꝫ insil' bene decocta sint ⁊ aq̄ sit pauca. postea cuꝫ amyg. vel peniđ. bene mūdate ⁊ tere condias: ⁊ sic patienti propina. Quidā aūt abyciunt primā aquā q꞉ est multū amara: ⁊ postea ponūt aliā calidā ⁊ dimittūt bullire ⁊ p̄dicto modo cōdiūt sed nō est tāte efficacie. Bruscus eniꝫ ⁊ asparagus cognatione sua multū purgāt. Iste eniꝫ cibus māꝫ in sp̄ūalibus ꝯtentā attenuat ⁊ maturat ⁊ vrinaꝫ ꝓuocat. Quidā. n. ponūt in folys siue petia vel stupha madefacta predictas sūmitates brusci asparagi sub prunis: ⁊ sic dimittūt coq̄ postea tribuūt cōditos vel cū amygd. ꝯtritis: ⁊ hoc est maioris efficacie sed magis desiccat. Aly accipiūt p̄dictos sacculos ⁊ bene coctū in aqua: postea inde trahūt ⁊ ponūt in parapside ⁊ cū agresta dant patiēti feb. acutā: silr̄ faciūt de cicorea. ¶ Itē ad fe. acutā cā sp̄ūaliuꝫ cū apate vel pleuresis vel peripleumonia. ℞. boragines ⁊ incide eas minutim ⁊ ablue eas bis vel ter multū bene ⁊ extrahe aquā illā: quia multū viscosa est ⁊ postea pone in alia aqua ad igneꝫ ⁊ sic fac bullire. Et postea accipe illā aquā ⁊ pone aliā ⁊ sic dimitte coqui. ⁊ postea ꝯdias cum lacte amyg. ⁊ cū peniđ. bn̄ tritis: ⁊ ꝓpina: hoc tale bonū sanguinē generat ⁊ apata maturat. Silr̄ apy teneritates elixas ⁊ cōditas exhibem⁹ vel eorum elixaturas cū lacte amygdalarū ⁊c.

¶ Explicit liber de modo preparandorū ciborum ⁊ potuū infirmorum in egritudine acuta.

¶ Incipit cōpendium regimenti acutoruꝫ editum a Magistro Arnaldo de villa noua.

Nota ꝙ quinqꝫ sunt considerationes libri regimenti acutorū. Prima consideratio est de cōtradictione medicoruꝫ. Secūda est de dieta infirmoruꝫ. Tertia est de digestione morborū. Quarta est de euacuatione humorū. Quinta est de vsu balnei.

Medicorum secte qnqꝫ errātes.

¶ Prima ꝯsideratio continet quinqꝫ mēbra: q꞉ quinqꝫ fuerūt secte medicorū de assidis. prima secta fuit que inaniebat infirmos in p̄n° ⁊ iplebat in statu: talr̄ ꝙ quidā dabant ptisanā cū toto. quidā ptisanā colatā: quidā aquā tm̄: ⁊ oēs errabant. Primo q꞉ minus debemus dare in statu q̄ in p̄ncipio. ⁊ vlterius: q꞉ faciebāt subitaꝫ mutationē: sed tn̄ minus errabāt qui dabāt aquā tm̄ q̄ aly. ¶ Secunda secta fuit que replebat infirmos suos in p̄ncipio: in fine aūt nihil dabat. ⁊ hoc triplr̄: q꞉ qdā dabant ptisanā cum toto. quidā ptisanā colatā. quidaꝫ aquā tm̄. ⁊ silr̄ isti errabāt in p̄ncipio: q꞉ qn̄ virtus est fortis ⁊ egritudo breuis terminationis tunc nihil est danduꝫ. Secūdo q꞉ qn̄ virtus est debilis ⁊ tunc semꝑ est danduꝫ. Tertio q꞉ faciebāt subitā transmutationē. ¶ Tertia secta que toto tp̄e egritudinis nihil dabāt: isti etiā errabāt quia interficiebant infirmos suos fame. ¶ Quarta secta que in quolibet tēpore egritudinis replebant infirmos suos ⁊ isti errabāt: q꞉ suffocabāt eos replendo. ¶ Quinta secta fuit q̄ replebat eos in statu tm̄ carnibus ⁊ vino. ⁊ isti ēt errabant quia in statu in quo nihil est dandū dabant.

De ordinatiōe diete.

¶ Secunda ꝯsideratio est sumpta ex dieta. Et est sciendꝫ ꝙ dieta ordinatur per cōparationē ad virtuteꝫ: aut virtus est fortis aut debilis. si fortis aut absolute aut cōparate si absolute. nihil est dandū. si cōparate hoc est duob⁹ modis aut egritudo est breuis terminatiōis: aut nō. si sit breuis terminatiōis tunc dam⁹ hydromel vel aquā ptisane: ⁊ vtrum hoc. vel illud industrie relinq̄tur medici. Si aūt egritudo sit lōge terminationis dabimus a p̄ncipio vsqꝫ ad statum sicut p̄cipiunt auctores. Si aūt virtus sit debilis aut multū aut parū. si multū aut in se aut cōparatione ad morbuꝫ: ⁊ si in se sic semꝑ est dandū. Si per cōparationeꝫ ad morbuꝫ sic semꝑ nihil est dandū nisi egritudo sit liquefactiua: ⁊ hoc cognoscimus per egestiones spumosas. si virt⁹ sit paruꝫ debilis aut egritudo chronica aut acuta: si chronica sic dabimus. si acuta aut virt⁹ est debilis aut debilior aut debilissima. si debilis aquā tm̄ dabimus: si debilior: aquā colatā dabim⁹. si debilissima: tunc subtilissimā ptisanā cuꝫ toto dabimus: ⁊ in eadē mensa subtilior cibus debet p̄cedere: ⁊ grossior subsequi. Et si egritudo sit acuta dabim⁹ subtilioreꝫ cibū de nocte ⁊ grossiorē de mane. Si sit chronica egritudo vltimo pōt addere si habeat feces in itestinis: tunc nihil dabimus nisi vētre p̄us purgato. Et si virtus est fortis ⁊ alia particularia ꝯueniant clysteriçabit̄. si nō sit fortis suppositū. supponet̄. ¶ Vlteri⁹ si velimus dare ptisanam aut dabimus in via cibi aut in via medicine. si in via cibi sic dabimus cum toto: sed in via medicine dabimus aquā tm̄. Vlteri⁹ aut vis facere ptisanā in via cibi aut in via medicine. Si in via cibi debem⁹ accipere quatuor p̄tes aque ⁊ vnā ordei ⁊ decoquere vsqꝫ ad spissitudinē. Si via medicine dꝫ ponere. xx. p̄tes aq̄ ⁊ vnā ordei ⁊ decoquere vsqꝫ

ad quinte ptis ꝯsumptionẽ. vlteriꝰ aut vis facere aquã via strictionis aut nõ. si via strictiõis: nõ dꝫ scorticari ordeũ: sꝫ si non: dꝫ excorticari. Ulterius dꝫ magis decoq si vis dare aquã tm̃ q̃z si velis dare aquã cum toto. Ulteriꝰ ordeũ dꝫ colligi maturũ ⁊ ponderosuz ⁊ aque fontis que frigiditatẽ habeat ⁊ aqua que nõ dꝫ imediate accipi a fonte hausto sꝫ postq̃z p spatiũ inheserit ⁊ mũdificata fuerit. ¶ Ulterius post ea post comestionẽ nõ dꝫ imediate dormire sed post spatiũ. ⁊ si multũ repletus fuerit dormiat multũ vel vadat paulatiz: ⁊ in nocte parũ vel nil cenet: ⁊ qñ ibit dormitũ bibat aliquãtulũ vini puri si licitũ sit. Itẽ si in sanitate ꝯsueuit bis comedere in die da sibi bis: ⁊ si semel: semel.

De digõne morbi.

¶ Tertia consideratio attendit̃ penes digestiua. ⁊ ista sunt q̃tuor. Primũ est vinũ. Scđꝫ est hydromel. Tertiũ secanabin. Quartũ aqua. Uinũ diuersificat̃ multis modis: q² aut est dulce aut põticũ/citrinũ/stipticũ/rubeũ/nigrũ/grossuz/subtile/albũ/aquosuz.

De vino.

¶ Uinuz dulce cõpetit in fe. aut fe. est cũ apãte aut sine. si cũ apãte aut in spũalibus aut in nutritiuis: si in nutritiuis: aut vẽter est laxus: aut nõ. si nõ: aut apã est ruptũ: vel nõ. si nõ: nõ cõpetit vinũ. si sic: tũc competit. si sit in spũalibus aut est de genere cho. aut flegmatꝫ. si cholere: non cõpetit: si flegmatis: cõpetit. si aũt fe. sit sine apostemate: aut est chronica: aut acuta. si chronica tũc competit. si acuta aut est febris terminatiõis: aut nõ. si sic: nõ cõpetit. si nõ: aut virtꝰ est fortis ⁊ mã est viscosa: aut v̓tꝰ est fortis ⁊ mã nõ est viscosa: aut virtꝰ nõ est fortis ⁊ mã non est viscosa: aut si virtꝰ est fortis ⁊ mã nõ est viscosa: aut si v̓tus nõ est fortis ⁊ mã est viscosa: aut v̓tus est debilis ⁊ mã nõ est viscosa. Si virtꝰ sit fortis ⁊ mã sit viscosa ⁊ non timeamus de alienatione mẽtis nec de dolore capitis: tunc dabimus vinũ forte. Si aũt virtꝰ sit fortis ⁊ mã non est viscosa ⁊ nõ timeamus p̃dicta accidẽtia: adhuc dabimus forte vinuz. Si nõ sit virtꝰ fortis ⁊ mã sit viscosa nõ dabimꝰ vinũ forte. si virtꝰ sit debilis ⁊ mã nõ est viscosa dabimꝰ vinum albuz subtile ⁊ aquosuz: vinũ ponticũ grossuz nigrũ ⁊ stipticũ cõpetit in fluxu vẽtris: sꝫ vinũ subtile aquosuz albũ est magis iuuatiuũ in feb.

De hydromelle.

¶ 2m digestiuuz est hydromel ⁊ fit ex melle ⁊ aceto. Hydromel g͛ cõpetit in fe. aut ergo est fe. cũ apãte: aut nõ. si cũ apãte: aut in nutritiuis aut in spũalibus. si in nutritiuis aut vẽter est laxus aut non: si sit laxus non cõpetit: q² magis laxaret. si nõ: aut est mistuz aut nõ. si non: nõ cõpetit. si sic: tunc cõpetit. Si apostema est in spiritualibus aut est de gñe cholere aut nõ. si nõ: tunc competit: si sic: nõ cõpetit. Si fe. sit sine apostemate aut chronica aut acuta. si chronica: non cõpetit: q² non sufficit. Si acuta: aut est breuis terminatiõis aut nõ. si non: nõ cõpetit. si sic: tũc cõpetit.

De secanabin.

¶ 3m digestiuũ est secaniabin pauce acetositatꝫ ⁊ fit ex aq̃ ex melle ⁊ aceto. Et sciẽdũ est ꝙ secaniabin qđdam est pauce acetositatis: quoddaꝫ ꝟo multe. secaniabin igit̃ cõpetit in feb. aut igit̃ fe. est cũ apostemate aut sine. si cũ apãte aut in nutritiuis aut in spũalibus: si in nutritiuis: aut est ruptuz aut nõ. si nõ: nõ cõpetit. si sic: tunc competit. Si apostema sit in spũalibꝰ aut est de genere cholere aut flegmatis. si cho. nõ competit. si flegmatis tũc cõpetit. Si feb. sit sine apostemate aut virtꝰ est fortis ⁊ materia est viscosa: nõ est fortis: ⁊ materia est viscosa: aut virtus est fortis ⁊ materia nõ est viscosa: aut virtus est debilis ⁊ materia nõ est viscosa. Si virtus sit fortis ⁊ materia est viscosa tunc dabimus oximel maxime acetositatis. Si virtus sit fortis ⁊ materia non sit viscosa tunc etiam dabimus oximel acetositatis magne. Si virtus nõ sit fortis ⁊ mã viscosa dabimus secaniabin parue acetositatis.

De aqua.

¶ 4m digestiuũ est aqua. Aqua aũt cõpetit in fine: vnde si patiẽs fuerit iuuenis ⁊ mã sit digesta ⁊ tẽpus sit calidũ ⁊ nõ sit opilatꝰ nec habeat apostema in itestinis ⁊ sit ꝯsuetus potare aquam. ⁊ alia pticularia conueniãt: dabimus aquã frigidissimã fontis puri quãtum poterit potare vna vice.

De euacuatiuis.

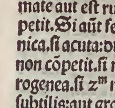
¶ Quarta ꝯsideratio est de euacuatiuis. Euacuatiuaꝝ q̃dã euacuãt sensibil̓r. quedã insensibil̓r. Insensibilium tria sunt gñia. p̃mũ est humidũ ⁊ fit ex aqua calida in vase eneo vel vitreo posita. 2m est incisiuũ ⁊ mordicatiuũ ⁊ fit ex ordeo orobo ⁊ aceto. 3m est desiccatiuum ⁊ fit ex sale ⁊ milio. Primũ qđ est ex hũectantibꝰ cõpetit in apostemate cholerico. Scđm quod est incisiuũ competit in apostemate flegmatico. Tertiũ est ꝙ est desiccatiuũ cõpetit in apostemate sanguineo vel aquoso. ¶ Euacuatiuarũ que euacuãt sensibil̓r sũt duo genera. s. flõmia ⁊ pharmacia. Flebotomia aũt cõpetit in apostematibꝰ. sꝫ distinguẽdo aut corpus est plectoricũ aut nõ. si non sit plectoricũ nõ cõpetit. si sit plectoricũ ⁊ dolor ascẽdit ad spatulã distinguo: aut mã est fluxa aut fluens. si fluens fiat flõmia ex pte opposita p̃mo de basilica: postea de mediana. Si mã sit fluxa faciemus flõmiã ex eadẽ pte. primo de basilica postea de mediana. Si volumus euacuare per pharmaciã cũ elleboro nigro ⁊ fel lichino adiungẽdo electuariuz daucum ⁊ sisleos adiungendo assa. Sed q² natura nostri corporis non est ita fortis propter maluz regimen euacuamus cum prunis ⁊ cassiafi. ⁊ tamarindo. ⁊ similibus.

De balneo.

¶ Ultima ꝯsideratio est de balneo. ⁊ est notãdũ ꝙ balnea sunt triplicia: q² quoddã vocat̃ solium. aliud stupha aliud piria. Soliuz fit ex aqua ca. ⁊ tina: tina debet esse ampla ⁊ nõ debet habere parietes eleuatos. Stupha dꝫ eẽ triplex domus. p̃ma debet esse tepida: 2a calida: tertia calidissima. ⁊ prima debet habere hostium oppositũz secũde. scđa tertie ⁊ in tertia debet eẽ patiẽs per magnũ spatiũ ⁊ paruz in aqua. Itẽ piria fit tripl̓r. Uno modo ex lapidibꝰ ignitis. s. positis in fouea ⁊ terunt̃ penitꝰ desup cũ corticibꝰ ellebori sambuci ⁊ silibus: ⁊ ibi moret̃ patiẽs lõgo tẽpore vt exeãt humiditates. Alio modo ponimꝰ patientẽ iter duos ignes magnos. Tertio modo ponimꝰ ipsuz in arena calidissima: ⁊ hec sunt dicta in generali. ¶ In spãli ꝟo balneũ competit fe. aut igitur fe. est cũ apostemate aut nõ. Si cũ apostemate aut est ruptũ aut nõ: si non: nõ cõpetit. si sic tunc cõpetit. Si aũt fe. est sine apostemate aut est acuta aut chronica. si acuta: dupl̓r. aut corpus est plectoricũ: aut non: si sic non cõpetit. si nõ: dupl̓r aut mã est homogenea aut ethe rogenea. si 2m non competit. Si p̃mũ dupl̓r. aut est calida: subtilis: aut grossa frigida. si primũ: tunc cõpetit. si 2m. non cõpetit. Si autẽ fe. sit chronica tunc aliquoties cõpetit: vt in quartana ꝓpter nimiã frigiditatem.

¶ Explicit compendium regimenti acutorum.

¶ Incipit regimen siue consilium quartane.

Aliter consilium.

Uod si aliquis se diligenter ꝟm terminũ rexerit erit morbus in suo genere salubris ⁊ breuis. Si ꝟo expo suerit se gs iudicio imperitoꝝ ⁊ vulgariũ hunc remitto. sed qñ per viã sensualitatis qđ absit deuiasse a iudicio rõnis sequeret̃ ex B icursus multiplicis periculi plerũq̃z ꝯtingit vt docet experiẽtia ⁊ ideo ꝯuersio ⁊ pmutatio q̃rtane fe. in quotidianã fe. que nõ paruã minatur ruinã. Aliquãdo seqtur multiplicatio q̃rtanarũ ⁊ eaꝝ cõpositio molesta: nã ex vna fiunt due vel tres vel plures: ⁊ ex simplici cõposita generat̃. interdũ ꝟo multiplicant̃ apparata cum terrea ⁊ sic de multis alijs que nõ sunt ea deteriora ꝑ certo sicut lepra vt ꝯstat apud viruz virtute vigentẽ lꝫ obseruatio p̃ceptorũ artis aliqd difficultatis habeat. nã ꝟm sententiã phi ⁊ veritatẽ v̓tus circa difficilia versat̃: que tamen exerceri sunt facilia: parũ aut nihil continẽt virtuosum. vt ergo sanitatẽ desiderãtis vbiq̃ꝫ breuiter ⁊ prospere attingatur:

galur:ꝑdicta dei auxilio occurramus prudēter:vt in ꝓcessu mala:qđ absit:nō preualeāt sed poti⁹ cessent ⁊ prosternant. ¶ Consulimus igitur in ꝑmis vt die crastina circa mediā tertiā ꝑmisso exercitio tēperato fiat flōmia de basilica sinistri brachij ad q̄ntitatē.ʒ.iiij.largo foramine facto. Ad hoc aūt faciēdū mouet nos auctoritas recte loquentiū in hoc casu.mouet̄ aūt ab hoc iudicio rōnis super quo auctoritas fundat̄.nā cū hec sit q̄rtana nec vobis ꝯstat cū generata fuerit ex cho.adusta in minus ⁊ sanguine adusto in plus:expedit vt sanguis moueat̄ qui aduri parat⁹ est:⁊ ne adustio multiplicet̄ ⁊ fe.ꝓlongetur.multiplicata.n.cā necesse est effectuз multiplicari ⁊ ꝑ oppositū ideo ipsa diminuta vel ablata vel abbreuiata necesse est effectū diminui vel abbreuiari.nō dз igit̄ in hꝰ ꝓcessu formidare sed cum euidentib⁹ rōnib⁹ ꝓmpte ⁊ volūtarie obedire.ꝓpterea ꝑ artē ⁊ experimentū ꝯstat ꝙ flōmia tēperat feruorē māe ⁊ dyscrasiā mēbrorū ad equalitatē ducit ⁊ ꝑ euacuationē tēperat spūm ⁊ calorē innatuз. ¶ Propterea vt a malitia q̄litatis mā corrigat̄ ⁊ expulsioni ꝑparet̄ ꝯsulimus vsum digestiui sequētis. ℞.ra.brusci asparagi feni.aā.M.j.ramorū pētaphi.M.ij.scolopē.cico.endi.cū radi.eius sca.ca.ve. lactu.dul.crispe ramoꝝ fumit.viol.oium recētiū.aā.M.j. sūmitates bora.M.iij.flo.buglo.ʒ.j.corticis citri menthe: mellisse:aā.ʒ.ß.suc.pomoꝝ dul.suc.sūmitatū fumiterre:suc. malorū acetosoꝝ:suc.bor.aā.q̄rtij.j.polypo.q̄rcini.ʒ.ß.follicu.sene.ʒ.ij.panis ꝣuc.lib.ij.fiat syrupus ad lib.ij.⁊.ß.reponat̄ in duab⁹ amfo. ¶ Post vsuз ꝑdicti syrupi vtat̄ apoꝣimate sūme salubri laxatiuo qđ sequitur. ℞.flo.vio.bor.buglo.follicu. sene.aā.ʒ.ij.suc.sūmitatis bora.autūnaliuз:suc. pomoꝝ dul.aromaticoꝝ.aā.q̄rtij.j.manne electe.ʒ.j.se.cuscu.mirabo.citri.flo.stica.ara.polypodij quercini mirabo. indi.aā.ʒ.j.ß.epithi.flo.mellisse:vuarū pas.mūda.aā.ʒ.j.mirabo.k ebulo.ʒ.j.lapi.laꝣuli.xx.vicib⁹ loti in aqua fortiter. deinde in aq̄ roß.decies.ʒ.ß.panis ꝣuc.lib.ß.⁊ fiat apoꝣima ad lib.ß.large:cui⁹ medietas administret̄ ꝑª vice ⁊ regat̄:⁊ regimine artis vtat̄. ¶ Postea vtet̄ hoc elario sublimis iuuamēti est. ℞.ꝯserue boraginis buglosse.roß.rubea.aā. ʒ.ij.corticis citri electi.ʒ.ß.cinamo.ʒ.ß.coriādri ꝑparati.ʒ.ij. amica cordi.muscasellini vel citri electi.ʒ.ij.pul.letitie gal. ʒ.ß.pul.diarodon abbatis.ʒ.ß.spice nardi:anthos munda. aā.ʒ.ß.q̄tuor se.fridorū muda.aā.ʒ.j.succi pomoꝝ dul.aromaticoꝝ.vini maloꝝ granatoꝝ acetosoꝝ.suc.citri.aā.q̄rtij. ß.hyacinthi ru.ʒ.j.panis ꝣuc.qđ suffic.fiat elariū bn̄ coctū. ¶ Post applicandū erit hoc emplz stōcho. ℞.absinthij. M.ij.mēthe.M.j.spice nardi ro.ru.florum camo.aā.ʒ.j. corticis citri.cardamo.aā.ʒ.j.masticis.ʒ.j.Ex his fiat emplastrū cū succo mēthe ⁊ aceto ⁊ aqua roß.aā.admisceatur de laudano loto ⁊ cera quātū sufficit ad adherēdū:vel fiāt sacculi cū bastis lōgis ꝯsualibus sicut marsupij cōponunt̄ ⁊ calefi.liqde ⁊ applicabunt̄. ¶ Notādū ꝙ istis ꝑceden tibus.s.syrupo apoꝣimate elario ⁊ emplo vtendū est h mo do.In ꝑmis sumat̄.ʒ.j.syrupi digestiui cū.ʒ.ij.aq̄ ca.aā aurorā modicū deinde masticet malagranata ⁊ supdormiat. ꝯñter in ortu solis sumat elarium ad q̄ntitatē castanee magne ⁊ si supbibere placuerit bibat syrupū roß.postea exercitādo modicū ⁊ leuiter deīde comedat.Si ꝟo ꝑdictū syrupū abhorret vtat̄ aliqñ sero caprino loco illi⁹ ⁊ si alternis diebus suscipiat̄ pōt sumi dupla q̄ntitas syrupi calidi. ¶ Sed z° est notandū ꝙ nō est eligēdū vice sed arte.s.ꝙ sumat̄ ex capris nigris iuuenib⁹ noniter fetantibus vt magis possibile fuerit ⁊ boni pastus.Iterū ꝟo attendēdū est ꝙ serū est bulliendū duab⁹ vel trib⁹ vndis ebullitis ⁊ postea colandū est bn̄ deinde ministrādū.Erūt aūt sic duo digestiua administranda toto tꝑe duorū periodoꝝ exceptis in die paroxismi in quo nullū istorū est tribuēdū. ¶ Consequēter nota tertio periodo scđa die post accessionē:⁊ itelige scđa die q̄etis:det̄ ꝑdicta quātitas solutiua:deinde ad vsuз digestiui redeundū est:⁊ ꝯsil'r vtēdū vsqз ad administrationē scđe potionis apoꝣimatis solutiui.Et tunc det̄ vt ꝑus. ¶ Quib⁹ ꝑfectis si assistētib⁹ ꝑitieqз medicoꝝ visuз fuerit ꝙ maior ꝑs māe educta fuerit balnea sunt sūme salubria.Circa qđ est sciēdū ꝙ ꝑma vice ponēda sunt camomilla ⁊ furfur in aqua tēperate caliditatis ⁊ ibi ꝑmoranduз. In alijs ꝟo vicib⁹ dulcis aqua simplex sufficit ⁊ tepide caliditatis parue more nec sudare ꝑmittat̄ in eo vt postea in ꝑma administratiōe expedit maior mora ⁊ sudor modic⁹ applicādus añcibū prādij vel cene somno tñ interposito inter prādiū ⁊ cenā aliter nō est balneādū añ cenā. ¶ Notādum est ꝙ elario vti cōpetit bis vel ter in die.s.mane in ortu solis sine potu ⁊ in fine prādij ⁊ cene paruissimo potu sequēte.Et si ꝯficiat̄ cortex citri ⁊ ꝯserua roß.in sufficiēti quātitate ꝣuccbari erit vtilis ad idē.Empl'm ꝟo applicādū erit figuratū ꝭm figurā stōchi tepidū actual'r ⁊ erit maxime de nocte tenendū ⁊ ieiuno stōcho. ¶ Explicatio operationū cārū efficiētiū/opōnes ⁊ ꝓprietates digestiui sunt illis:qm̄ hn̄t siccitatē ⁊ ariditatē humoris adusti q̄ est causa fe.humectare ⁊ ꝯtēperare acumē caloris adurentis.elariū in ꝑdicto hūore ⁊ febrilē dyscrasiā in mēbris impressam adequare:sanguinē mūdare:cholerā reprimere:oia mēbra rectificare.Opātioni solutiui digestiui in ꝑdictis opōnib⁹ cōicat ⁊ ꝑter eas a ꝓprietate eradicat mām euacuādo humorē q̄ est cā fe.cuз oimoda securitate ⁊ leuitate:clarificat spūm ⁊ calorē nālē ⁊ ꝯñter disponit nō modicū ad letitiaз ⁊ gaudiū.Opōnes elarij ⁊ ꝓprietates sunt:stōchū corroborat:cor ⁊ oia mēbra ꝑncipalia ꝯfortat ⁊ rectificat virtutem corroborat ⁊ multiplicat calorē ⁊ spūm:aiam letificat cām letitie multiplicādo ⁊ ꝓhibentia ꝯtraria puta cās tristitie amputādo.Effect⁹ empl'i sunt isti:appetitū excitat ⁊ acuit: digestiuā stōchi emendat:nām stōchi fortificat vt resistat māe morbi que fluit ad ip̄m ⁊ eā ipellit vt minus inde de ea recipiat̄ in ipso:⁊ tādeз iponamus:nihilominus.n.ipsaз ꝑticulā patiētē cū capite quā auctores minerā putredinis vocant. ¶ Et q̄r duo sunt opera sapiētis vnū est nō mētiri de q̄bus nouit ⁊ aliđ est mentiētiū posse manifestare.iō aliquos errores circa regimē quartanarij incidēter in sequētibus excludere ordinam⁹ desiderio ꝑficiendi oñium ⁊ lesionē vitādi.nō ergo ꝑturbari se ꝑmittatur paternitas vestra ꝑsens ꝯstātia rōnē iudiciū rōnis domādo a ꝑdicto regimine phātasia dicentiū ꝙ quartana est ꝑmittēda currere cursu suo ita ꝙ nō est alio regimine artis regenda.hꝰ enim sene ignorātie falsitas nō debet suscipi in mēte veri intelligētis.nā ꝯstat ꝙ illud qđ pōt fieri sic ⁊ al'r.puta rō ⁊ cum rōne indigestū ꝑmo regulāte vt fiat recte:⁊ nō aliter. Manifestū est aūt ꝙ quartana ⁊ determinata ois dispositio corꝑis nālis vel ꝯ nāз pōt reduci regimine recto ⁊ non recto conueniēti.s.⁊ ꝯ̄rio.planū est ḡ ꝙ indiget determinata regula regiminis vt.s.regat̄ ꝭm vtilitatē ⁊ conueniētiaз ꝯtrariū vitando.cōstat autē ꝙ regula nō est casus neqз fortuna nec sensualitatis aliq̄s motus.Est igit̄ habitus intellectus q̄ ars medicabilis vocat̄ qui determinate dispōni corporis ⁊ special'r determinatū ⁊speciale regimen. Preterea certū.est lз oēs res nāles moueant̄ suis motib⁹ ꝓcedendo versus suos ꝓprios terminos nāles:qui q̄deз ꝓcessus cursus rerū vocat̄:pз ꝯñter ꝙ ille motus in mēbris reb⁹ naturalibus pōt abbreuiari ⁊ prolongari vt pз in motu ignis ⁊ aque ⁊ in multis alijs corporib⁹ nālibus.Et hoc q̄dem ex tribus causis cōuenit.vel q̄r virt⁹ debilitat̄ maiorū.vel q̄r quātitas minorat̄ vel supflue augetur ⁊ vltra terminos naturales.vel q̄r extra locū nālem deducit̄.sed q̄r ꝙ ꝑte mobilis diuersitatē recipit cursus iste vel q̄r mobilis mutatur

De flōmia

Alveobstat

Digestiuū

Solutiuū

Elarium sublime.

Empl'm stōchale.

Usus ꝑdictorum.

De balneo.

Opōnes ⁊ ꝓprietates supꝑdictorū medicaminū.

Nō quartana nō ē dimittēda sed arte regenda.

quantitas vt dictū est de motione vel ei⁹ diuersificat̄ figura que disponit ad motū vel q2 diuersificat̄ in asperitate et lenitate et sic de multis alijs que recitare eēt prolixū. Cum igit̄ in quartana sit quicūq3 sit iste motor et mobile hoc est humor melācholicus nālis vel accidētalis qui ex humore aliquo p adustionē generat̄. Certū est q durabilitas q̄ cursus eius vulgariter dr̄ vel vocat̄ pōt intēdi et remitti et abbreuiari et plongari fm diuersorū corporū applicationez ad ipm. Planū est eniz q si eius quantitas augeat̄ p malitiā regiminis erit durabilior mot⁹ successiōis partiū faciētiū paroxismos: et quāto qualitates eius sunt fortiores et efficaciores efficiunt̄ motus rōne. videtis q quātocūq3 maior quātitas aque in fonte frequentius et plus fluere pōt et plures ɔcbas iplere et plura loca cōcaua. quantū aūt plus diminuitur eius quātitas tardius et minus pōt p̄dicta facere. Sic rōne videndū est de humore qui facit paroxismos quartane fluendo a fontib⁹ venarū et aggregando in determinato loco vbi putrefit et generat ibi paroxismū: quantuz ergo magis minorabit̄ per bonū regimē humorū quantitas in venis et qualitatis malitia minorat̄: et debilitat̄ eius motus. Et cū tandē annihilat̄ eius q̄titas necessario cessabūt eius mot⁹ paroxismales. cessante eniz mobili cessat motus et hoc mō curabit̄ dn̄o ɔcedente. ¶ Nec seducatur vestra peritia clemēs pater dolosis ɔmissionib⁹ et fraudulentis operib⁹ quorūdā sermonū vsurpantiū medicoꝝ q promittūt et iterdū vident̄ facere cessationē fe. et sic cū mā humorali non euacuata a corpe vel semiplene euacuata: hoc qdē faciūt cū medicinis narcoticis fridis mortificādo et stipticis ad vltimū ɔstringētibus meat⁹ et ingrossantib⁹ humorē et sic humor imobilis reddit̄ et in determinato loco iclusus et obsessus qescens qd faciūt experimētatores iperiti emittētes quorū quedā nullo mō curatio morbi potest esse. nā cū morbus curet̄ p abscisionē sue cāe sicut et ōis effectus cessat sua cā cessante: manifestū est q remanēte causa febris nō curabit̄ febris: lz mot⁹ humoris aliquo modo retardet̄. Nō solū aūt fallunt hoc mō sed viā maioris periculi aperiūt. nā cum post tps determinatū cesset v̄tus p̄dictarū medicinarū fraudulentaꝝ mā nondū euacuata multiplicat̄ eius quātitas et auget̄ malitia qualitatū in illo tpe medio iteruallo. cū ergo necessario redit ad motū suū et cuz mouet̄ ad locū vel particulā patiētē ad quā p̄us mouebat̄ reddit̄ fe. malignior q̄ fuerit cū mā mouet̄ ad cerebrū causat mētis alienationē maniacā vel meliaz. cū v̄o ad cor generat cardiacā tremētē et mortiferam. Si v̄o ad epar et ibi qescat cāt hydropisim et plerūq3 icteritiā nigrā ex effusiōe eius p totū corpus et interdū causat̄ pticularis vel vl̄is. Ab incessoribus istis igit̄ piculosis cauendū est sicut ab inimico mortali ne paroxismorū cessatio ɔcuret̄ donec humor peccās q est cā feb. euacuat⁹ fuerit p artē vel per nām vel vtroq3 mō. ¶ Itē rectitudo vestri iudicij non dz solicitari si ignorātie filij p̄dicto regimine se opponūt dicentes q in quartana nō expedit san. minui sed poti⁹ augeri sed frigidoꝝ administratio sicut lactu. malorū gra. acetosoꝝ et similiū. Excecati. n. sunt ignorātia que ipedit in eis rōnis lumen: iudicāt. n. de oī quartana vno iudicio ac si oēs essent spēi eiusdē que cuz sint quatuor spēs. p3 q diuerso iudicio sunt iudicande et diuerso regimine sunt regulāde. Illi eniz curant oēs morbos oculorū vno collyrio ɔtra viaz artis et rōnis agētis. hꝫ eniz quartane spēs nostri ɔpositi cū sit de san. et chole. p adustionē receperūt in venis vt clarū est qd est mā ca. naturalr̄: et per adustionē accidētalr̄ de calitate et de siccitate. ɔpterea in pte fri. et hu. indiget̄ ad curam. Illi autem qui dicunt q solum est calidis vtendū manifestuz falsum supponūt et credunt q omnis quartana ex melancholia naturali causetur. qui est humor frigi. per naturam:

Nō ē credendū ɔmissiōib⁹ dolosorū medicoꝝ.

Qd flebotomia cōueniat.

preterea illi venit iudiciuz quando fecit dyscrasiā que est morbus ca. et sic. non indigeat frigidis et hu. corrigentibus eum. aliter cura nō fieret applicatione causarū contrariarum nisi illud eēt verum. Ad illud v̄o de minutione san. est responsuz supra circa ɔncipiū. ¶ Nunc excitari dz patiētia nec desperatio breuis cure lz videant̄ accessiōes fortificari et ei⁹ accidētia acui et tēpus duratiōis plongari. Certū eniz est et demonstratū in arte q hec oia significāt propinquitatē stat⁹ et crisis laudabilis vicinitatē et ɔ̄nter egritudinis breuitatē. Scribit. n. Hippocrates q circa fines et ɔncipia morboꝝ oia accidētia sunt ibecilliora: circa v̄o statū fortiora. Et hoc qdez est q2 quāto nā forti⁹ digerit mām morbi et dominat̄ ei mouet eā fortiorib⁹ motib⁹. hec autez fortitudo mot⁹ nō cessat nisi totalr̄ vincat eam expellēdo vel ɔsumēdo. Qd videt̄ multoties exēplo filij luctantiū q in ɔncipio lucte experiēdo vires ad se inuicē debilr̄ mouētur. appropinquāte v̄o victoria mouēt̄ velocib⁹ motib⁹ et efficacib⁹ desiderio ɔtingēdi velociter victorie terminū. Sic recte iudicādū est in fe. in qbus est lucta nāe cū morbo. Non ergo vacillet vestra spes sanationis s3 poti⁹ confidētia inualescat. ¶ Continuādus est vsus panis ɔsueti: si tū vēter multū ɔstipatus fuerit pane furfureo est vtendū. Uinū ɔtinuet̄ antiquū q̄diu laudabilē et electū inuenitur. postmodū eligit̄ rub. in colore: in suba mediocre: sufficit tū clarū et getatū cui admiscēda erit medietas aque vel plus: tū ɔsiderata potētia v̄tutis eius: qua diuersificata diuersificanda erit plus mistio: plus tū in die paroxismi q̄ in alijs misceat̄. Carnes sunt eligende ex volatilib⁹ pullū vtriusq3 sexus gallinaꝝ perdicū et caponū auicularū nemoralium phasianoꝝ pulli hedorū et vituloꝝ lactentiū ɔpinquioris nutrimēti. Nulla aūt ex aīalium carnibus quadrupedū est exhibēda nec expediēs sed necessitate que legē nō habet aliqua ɔmittuntur in magna debilitate appetit⁹ vt extremitates porcorū iuuenuz et caro annualis agni et maxime partiū ɔpinquaꝝ cordi. Et si sumi posset sunt meliores elixe. assate aūt ɔmittunt̄ et pastillate gratia appetit⁹. In pastillis v̄o faciēda sunt respiracula in crusta superi⁹ circa finē decoc. ei⁹ cū infusione agreste cū salsa spērum que inferius describet̄: cū qua ɔficient̄ oia ɔdita. Ex piscib⁹ pauci vel nulli ɔferūt donec stōchus sit melius mundat⁹. tolerabiliores et minus mali tū sunt squamosi aquarū dulciū currentiū vt turtures et sophie et marini parui corpis sicut trellie rogeti amati et camarote rubee et ranelli. Uitella ouorū tremula in agresta et in sellata sūt laudabiliora. Ex herbis sup oēs expediūt bora. cū spinargijs et paucis folijs lactu. ramis feniculi si est vēter ɔstipatus cum aliqbus folijs sicle. Ex leguminibus expediūt aque decoc. corū et maxime cicerū ru. et nigrorū. corpa oiuz leguminū vitāda sunt tāq̄ multū nociua. Exercitiū tēperatū expedit aū cibum excepto die paroxismi in qua nō est exercitāduz. Somnus est ex sūme ɔferentib⁹ et maxime nocturn⁹ et matutin⁹ et vsq3 ad finē octobris diurn⁹ post cibū per interuallū sufficiens non est obmittēdū. Mūdificandus est venter a superfluitatibus oī die ante prādij receptionē. Gaudiū letitia iocūditas et maxime musicales melodie et narratiōes letificantiū et aspectus corporū celestiū et rerū dilectarū. Et ɔuētus cuz ɔsonis dilectis sunt de reb⁹ multū conferentib⁹ isti cure. et per oppositū ira tristitia et narratio mala et oia contristātia sūme ledunt. Et nota dum dico de dieta q erit subtilis: dummtū ad saluandū virtutē sufficiat tāto erit breuior cura. Recepta salsamenti hec est. ℞. cardamo. mino. ʒ. ij. coriā. ɔparati fm artē. ʒ. ß. corticis interioris cinamo. ʒingibe. al. electi. aā. ʒ. j. se. melonū mūda. ʒ. ij. se. acedule. ʒ. j. croci. al. citri. ʒ. ij. fiat pul. salsamenti subtilis.

¶ Explicit regimen siue consilium quartane. Incipit

Dieta.

¶ Incipit consilium siue cura febris etbice.

Patiens pro quo tam solicite quesiui stis consilium in forma breui pus ad euitandũ nociua. z° ✝o super vsuz iuuantiũ. Inter nociua quoqꝫ sunt duo pn cipalia. s. aer ꝯtrarie qualitatis ⁊ accidentia praua mẽtis. ¶ Expedit ergo sibi euitare feruidũ aerẽ ⁊ ipuruꝫ ac ẽt nimis siccum. ⁊ iõ in estate fugiat loca marina petẽdo mõtana. nõ tñ vẽ tosa vbi sunt prata viridia ⁊ fontes scaturiẽtes: ac si cogit in vallibus degere vel in depressis locis eligat mansionez altã coopertã ⁊ vt habeat spiracula versus septẽtrionẽ aut orientẽ: nec iaceat in subsolario alto inconcluso. Si autem iacuerit in subsolarys sternant folia salicis ⁊ hꝫ q̃diu fue rit estuosus aer ⁊ aridus nimis: qꝛ postea euaporãt ⁊ gene rãt rheumatismũ: ⁊ eo tẽpore thorax ⁊ spina vngant mane in ieiuno diu ⁊ suauiter cũ leui manu tali vnguẽto. ℞. olei amygd. dul. re. ʒ. ij. olei extracti de succo cucurbite mũde. ʒ. j. gumi arabici. ʒ. ij. misceant ⁊ ad cali. aque feruẽtis pmit tantur bullire vsqꝫ ad dissolutionẽ gumi. postmodũ cũ te pido fiat inunctio ⁊ post inunctionẽ tergant suauiter ptes nucbe ⁊ alie cũ leni panno. ¶ Tali ẽt tẽpore cõpetunt ali mẽta que fiunt de medullis gallinarũ: ⁊ succis carniũ sicut alba comestio de alis gallinarũ iuuenũ siue pullorũ incisis ex transuerso post mediocrẽ decoctio. ⁊ postea pistent cuꝫ lacte amygdalarũ dulciũ facto ex brodio eiusdẽ coctionis. Itẽ bulliãt supra lentas prunas vsqꝫ ad densitatẽ. ¶ Tũc ẽt est vtile candarusuꝫ factũ ex frumẽto cocto per diẽ aut in aqua simplici vsqꝫ ad dissolutionem. deinde in sequenti die pistetur cũ amygdalis donec in lac ꝯuertatur cum bro dio aut aqua feruenti ⁊ coletur: ⁊ colatura supra lentũ ignẽ coquatur mouẽdo semꝑ suauiter donec ad mediocrẽ den sitatẽ ꝑueniat. ¶ Tũc ẽt est vtilissimũ auenatũ ⁊ ordeatũ si fiat ꝑdictis modis. ¶ Tunc ẽt frequentari dꝫ vsus pul lorũ nondũ coeuntiũ coctorũ in pastillis siccis. s. vt q̃tuor borarũ prius iugulati fuerint: deinde cuꝫ vno cepe al. pre mollito vel duob⁹ ⁊ pul. coriandri ⁊ lardone baconis non rancidi ponant in pastillo habẽte spiraculũ magnum ⁊ in extractione de furno ponat vnuꝫ ouuꝫ coctũ cum agresta in q̃ dissolute sunt amygdale dulces. sic ẽt possunt beduli ne modo simili ꝑparari ⁊ sumi. ¶ Tunc ẽt vescenduꝫ est carnibus porci. recentibus. siue elixis siue assis in pastillis coctis modo ꝑdicto: dum tñ cutis ⁊ pinguedo nõ comedã tur. ¶ Tunc ẽt optimuꝫ erit comedere de rostro pedib⁹ ⁊ aure perfecte coctis insulsis cuꝫ aceto in quo dissolute sint amyg. dul. ⁊ pul. coriã. ¶ Tunc ẽt cõpetit cuniculus triuꝫ mẽsiũ elix⁹ cũ lardonib⁹ aut pastillatis mõ ꝑdicto. ¶ Tũc ẽt cõpetit sumptio pomoꝝ virulẽtiũ siue veterũ anni pre teriti vel crudoꝝ vel assatoꝝ ⁊ infrigidatoꝝ ⁊ sumptis ãt cibuꝫ ⁊ post cuꝫ modico panis. ¶ Tunc ẽt ꝓdest iterduꝫ accipere lactucas cũ aceto bene lymphato in ꝑncipio refe ctionis. ¶ Tunc ẽt sunt vtilia pira quecũqꝫ dũmodo sint ꝑfecte matura ⁊ aromatica sũpta in fine refectiõis. ¶ Tũ ẽt vsus pisciũ ẽlectorũ est vtilis: dũmodo assent vel pastil lentur cũ cepe al. ⁊ pul. coriãdri ⁊. v. pte ẕinẕibe. ⁊ modico croci. ¶ Tũc ẽt in feruore diei si occurrat sicut esset ꝑutile bibere ptisanã tertie deco. aut ꝯserue ro. anni ꝑteriti factaꝫ cũ pane ẕuccba. silr cũ syrupo vel cũ iulep sili mõ. ¶ Tũc ẽt eligẽda sunt vina que nihil habeãt acuitatis ⁊ parũ sti pticitatis. ¶ Tũc ẽt expedit vti rosato vino ⁊ cõdito ro. tẽ pore vindemiarũ. hec aũt ꝑdicta sunt ꝓpria estati. ¶ Qd aũt in vere ꝓprio obseruabit sit illud. vꝫ. ꝙ in fine aprilis sumant. ʒ. ij. reubar. electi pulueriẕati ꝑ noctẽ remolliti in ij. ꝑtibus iulep: ⁊ sequẽti mane addat aq̃ ca. ꝙ bibi possit ⁊ bibat: ⁊ tertio die vel quarto post incboabit vsus lactis capre nutrite cuꝫ pane ordeaceo ita ꝙ mane post ꝑfectam corpis emũdationẽ bibat inde ad plus lib. j. sicut egredie tur ab vbere aialis si placuerit cũ eo sumere micam panis vel aliud põt fieri. ⁊ hec sumptio lactis ꝯtinuetur per totũ maium. hec eniꝫ ꝑstabit corpori ꝑ totaꝫ estatẽ. ¶ In au tumno specialr obseruabit ꝙ in medio septẽbris sumatur mistura sequẽs. ℞. reubar. electi. ʒ. j. flo. bora. ʒ. iij. fiat pul. ⁊ per noctẽ remolliat vt supra in crastinũ ⁊ in crastinum mane silr sumatur ⁊ in die tertio vel quarto incboabit pa nis recẽter factus cuꝫ pane ẕuccba. ⁊ amygd. xx. iiij. pte pi nearũ. ⁊ sumat in die ad minus. ʒ. j. sero circa introitũ lecti ⁊ ꝯtinuabit vsqꝫ ad finẽ septẽbris. Oibus ✝o ꝑdictis tẽpo ribus sumere poterit ꝓ alimẽto qñ placuerit oua sorbilia vni⁹ diei tãtũmodo siue cocta fuerint in prunis siue frixa in aq̃. ¶ z^m est vt de qndena in qndenam vel circiter fiat bal. in sero añ cenã in tina: dum tñ aqua sit moderate ca. ꝙ infans possit tolerare: ⁊ in tali sedebit vsqꝫ ad collum: ⁊ ibi sit modicũ de ro. post exitũ ✝o inungat tota spina dorsi ⁊ thorax cũ o͛lo amyg. re. postea tenebit moderate. ¶ 3^m erit ꝙ occurrẽte ꝯstipatione sumat in ꝑncipio medulla cassief. colata cũ aqua simplici ⁊ sumpta cum cocleari vsqꝫ ad. ʒ. j. ¶ Si ✝o ꝑdictis tꝑibus occurreret solutio vẽtris vngat totus vẽter cuꝫ oleo ro. ⁊ parũ dissoluat masti. s. ʒ. j. in. ʒ. iij. olei ⁊ sumat ꝯserua ro. supradicta ⁊ incorporata cuꝫ carni bus cydoniorũ aut cũ eorũ syrupo. ¶ Ut aũt ad duritiem fecũ nõ ducat oi sumant in prãdio. v. vel. vij. ficus cũ toti dẽ amygd. dul. re. vel prius in aqua ca. diu remollitis ⁊ im mediate sumat vnũ pomũ assum ⁊ frigidũ cũ duob⁹ bolis panis furfurei. vel capiat lardones baconi cũ eodẽ pane i perfecte masticatas ⁊ hoc maxime in hyeme in quo maxi me ꝯcedũt esus carniũ. s. carnes castrati mutonis iuuenis ⁊ gallinarũ ⁊ caponũ tunc etiã licebit assãturis moderatis carniũ porci vti ⁊ iuuenũ anserũ in modica quantitate: sed cutis oium aialium ⁊ capita ⁊ viscera quadrupedũ vitabũ tur. ¶ Tũc licꝫ vti ꝓ salsamẽtis pul. subscripto. ℞. ẕinẕi. ʒ. ß. cardamo. rasure eboris. añ. ʒ. ij. croci: been albi. añ. ʒ. j. coriãdri ꝑparati. ʒ. ij. fiat pul. ⁊ cuꝫ amygdalis pistatis fiat salsa. ¶ Tũc mẽbra ꝓtegenda sunt a frigore: non tñ igne: sed cũ beneficio solis ⁊ modici exercity ⁊ cũ cooperimẽtis lineis ⁊ mollib⁹ ⁊ depressis. ¶ Quocũqꝫ ✝o tꝑe tussis ex catarro: molestauerit obuiabit ei cũ diminutione potus: ⁊ euitatione aquosoꝝ. vtat ẽt freqũẽter mistura sequẽti. ℞. pul. diadragã. ʒ. j. pului. diapenidion. ʒ. ß. coriandri ꝑparati ssami carniũ dactyloꝝ. añ. ʒ. ij. gumi ara. ʒ. ij. panis ẕuccba ri lib. j. fiat elãriũ de quo sumat q̃tũ placuerit absqꝫ potu. ¶ In ipetu aũt rheumatismi fum⁹ sequẽtis misture ꝑ os sumat ⁊ ẽt per nares. ℞. laudani olibani gumi ara. añ. ʒ. ij. ẕuccbari pinguissime. ʒ. j. oia incorporent fortiter agitatim ⁊ cõmistim. fiãt inde pillule ad modũ. ʒ. j. ¶ Supradictis iuxta dispõnẽ aeris est ꝑ ordinẽ obseruandũ ⁊ studẽdũ vt aeris mutationes rectificent vitando solicitudinem ⁊ stu diũ ⁊ coitũ per industriã exercitantiũ ⁊ oẽm solicitudineꝫ ⁊ occasionẽ tristitie vel ire vel cõturbationis ⁊ freqũẽtabi tur effusio boraginis: buglosse tam in florib⁹ q̃ꝫ in herbis ⁊ sequẽs ꝯdituꝫ. ℞. carniũ pomoꝝ assorũ lib. j. carniũ da ctylorũ lib. j. iubebe. ʒ. j. florũ boragis ⁊ buglosse. añ. ʒ. ß. co riandri: rasure eboris. añ. ʒ. ij. ossis de cordi cerui vtriusqꝫ ocimi. been albi ⁊ rubei nenufa. citri. roꝝ. rubea. añ. ʒ. j. seri ci. crudi loti ita ꝙ aqua in qua lauetur ferueat: limature au ri: biacinthorũ: smaragdorũ: doronici: ẕinẕi. electi: antho se gariofilorũ: croci. añ. ʒ. ß. sandali: musci: ambre interiorum cinamomi: lignialoes. añ. ℈. j. panis ẕuccbari lib. ij. fiat ele ctuariũ de quo sumatur quantũ placuerit ⁊ qñ placuerit ⁊ superbibat parum vini bene lymphati.

¶ Explicit cura etbice.

Margin notes: De aere. / De cibo ꝯuenienti i estate. / De conue nientib⁹ in vere. / De conue nientib⁹ in autũno. / Balneũ / Ad tussiꝫ / Ad rheu matismũ. / Ad mu tationẽ.

¶ Incipit consilium siue regimen podagre.

Regimen sit tale. Primo cauebetis a comestione oium legumi-
nũ ⁊ castanearũ: brodio tñ vti poteritis ma-
xime cicerũ ⁊ pisorũ: lz raro. Jtez cauebitis
a cibis factis de pasta ⁊ cor setis ⁊ similib⁹
factis cũ melle. Jtẽ a comestione pisciũ nõ
squãmosorũ potissime vt cãcris anguillis ⁊
silibus. Jtẽ a comestione carniũ viscosarũ vt porci porci-
culi folcarũ ⁊ aliarũ auiũ antiquarũ. Jtẽ cauebitis a vino
nouo donec fuerit clarũ ⁊ a potu vini fortis ⁊ a potu vini
de grecia ⁊ nectare vel clareti del vini saluiati ⁊ siliuz. Jtẽ
a caseo ⁊ lacte. Jtẽ a carnib⁹ leporinis ⁊ bouinis antiquis.
Jtẽ a diuersis cibis in eadẽ mensa. Jtẽ cauebitis a dormi-
tiõe imediate post comestionẽ. Jtẽ a potu extraordinario.
Jtẽ ab oibus acutis: vt a comestiõe piperis ⁊ rute. sinapis:
alliorũ: ceparũ ⁊ aliarũ reruz acutarũ. Jtẽ a salsis piscibus
⁊ carnibus. Jtẽ a comestione fructuũ. suo tẽpore poteritis
vti aliqbus prunis nigris ⁊ acerbis: cerasis ⁊ malisgrana-
tis muçis. Jtẽ cauebitis balneũ continuare maxime illo tẽ-
pore quo consueuistis affligi ⁊ corpe non mũdificato p̃us
per medicinã conuenientẽ ⁊ per flẽomiaz. Jtẽ ab omni for-
ti deambulatiõe ⁊ fatigatione ⁊ maxime sumpto cibo. Jtẽ
cauebitis tenere pedes in suspenso ⁊ equitare tibys valde
tensis ⁊ ventre pleno. Jtẽ cauebitis a coitu. Jtẽ ab acciden-
tibus anime: vt ab ira: odio: angustia: tristitia ⁊ nimia solici-
tudine. Jtez a nimys vigilys. ¶ Et tẽpore hyemis coope-
riatis bene caput ⁊ totuz corpus ⁊ pedes defendatis bene
a frigore quantũ poteritis. Jtez cauebitis portare pedalia
caligarũ nimis stricta. Jtẽ sotulares nimis strictos. Jtem a
piris hyemalib⁹: coctanis: pomis: castaneis: ⁊ vuis verna-
libus ⁊ rapis. Jtẽ a gallinis mltũ antiquis. Jtẽ a decubitu
supino. Jtẽ cauebitis a vino puro ⁊ multũ subtili. Jtẽ a cõ-
tinuatione aceti fortis ⁊ rerũ multũ acetosarũ. Jtez a pane
açimo ⁊ odorifero ⁊ male cocto. Jtẽ ab auellanis ⁊ nucib⁹.
¶ Jtẽ conseruabitis penes vos infrascripta in istis regu-
lis seu aphorismis. Comesta a vobis panis vester sit bñ co-
ctus ⁊ bene fermẽtatus ⁊ nõ nimis durus nec nimis alb⁹.
Jtẽ bonuz vinũ vestrũ sit rubeũ ⁊ non dulce ⁊ a supfluita-
tibus depuratuz. Jtẽ carnes sint vituli lactẽtis ⁊ bouis iu-
uenis ⁊ mutonis vni⁹ anni vel vni⁹ cũ dimidio: pulli: gal-
line iuuenes: perdices: aues parue: cuniculi parui siue iuue-
nes pedes quoqꝫ: ⁊ rostrũ porci ⁊ qñqz vẽtres vituli ⁊ arie-
tis. Jtẽ quãtũ poteritis maxime estate vinũ qd̃ sumitis sit
valde aquatũ. Jtẽ ordeatũ sumere est valde vtile in dieb⁹
ieiuniorũ vel amygdalarũ vel qñqz brodiũ cicerum. Jtez
oua sorbilia. Jtez pisces paruos riui ⁊ de magno: trilios. i.
rogetos: auratas: reulas cameratas elixatas ⁊ assatas: sit ci-
bus añ comestionẽ tpe suo vnũ persicũ bene maturũ vel
pruna nigra vel cerasa vel modicũ maligranati muçi. Jtẽ
quantuz de herbis poteritis de boragine bletis spinargys
cucurbitis ⁊ lactucis ⁊ oculos cauliũ alborũ ⁊ modico pe-
troseły. ¶ Jtẽ quantũ ad salsamẽtũ poteritis vti hui⁹ pul.
in pastillis vestris in modica quãtitate. ℞. çinçibe. al. ʒ. ij.
coriãdri bulliti in aceto ⁊ exiccati. ʒ. ß. gariofilorũ: croci. añ.
ʒ. j. cinamomi electi. ʒ. vj. vnde de illo pul. cũ amygdalis pi-
statis fiat salsamentum cui modicum de aceto vel agresta
põt addi vel de illo modica quãtitate ꝯdiantur pastilla ⁊
per totã estatẽ ponant̃ in pastillis cũ de furno extrahunt̃.
Jtẽ lac amygdalarũ factũ cũ agresta vel cuz succo malorũ
granatorũ vel citrãgulorũ vel fiat sapor cõis vel salsamẽtũ
cõe in assaturis carniũ vel cuz piscibus ⁊ multis amygda.
⁊ aceto ⁊ in hyeme põt addi de çinçibere modicũ. Jtẽ fre-
quenter laudo vt vtant̃ coriãdro p̃parato condito vel solo
sumpto sine çuccharo ꝯfecto ante prandiũ sic: post prãdiũ
⁊ post cenã nihil supbibẽdo cui⁹ ꝓprietates expte: sunt he.
Coriãdrũ bullitũ in aceto ⁊ exiccatũ si cũ cibo sumit̃ p̃ ori-
ficiũ stõhi corroborat ⁊ moderate claudit ⁊ fumos ascen-
dere ꝓhibet aures a tinnitu: oculos a caligĩe: palatũ a rheu-
mate: gingiuas a putredine: amygd. a tumore: guttur a squi-
nantia: appetitũ viuificat vsqz ad ꝑfectã digestionẽ. cibuz
in stõcho retinet: vltra stomachũ ipm penetrare nõ ꝑmit-
tit: lũbricos ꝓhibet generari: venenis oibus resistit: ab apo-
stemate venenoso spũalia protegit superfluitatibus hu. ad
iuncturas efficaciter obuiat: pinguedinẽ corꝑis nũqꝫ exce-
dere sinit. ¶ Quantũ vo ad regimen nostrũ ⁊ quantũ ad
regimen curatiuũ. Est sciendũ qꝫ expedit vobis facere fle-
botomiã in medio marcy vel in p̃ncipio aprilis vel in me-
dio eius de vena epatis eiusdẽ brachy. s. magis grossa vel
plena apparẽs ⁊ extrahat̃ de sang. lib. ß. vel ad min⁹. ʒ. iiij.
post solita cõstipatione vẽtris si fuerit cuz clysteri leui vel
assumptione cassiefistule: ⁊ hoc dico si venter vel aeris dis-
positio sua flebotomiã nõ ipediat vel aliqua causa notabi-
lis tunc fiat: sicut ẽt fortis vẽtris fluxus qui qñqz: aliquib⁹
accidit corporib⁹ illo tpe vel hemorrhoidarũ flux⁹ vel vo-
mitus supfluus. ¶ Jtẽ hoc facto accipiatis digestiuuz ve-
struz ⁊ hoc facto sumetis mõ solito de electuario laxatiuo
quãtitate solita vel loco ei⁹ purgabitis vos cũ. ʒ. ß. electua-
ry de succo ros. tenẽdo illa die qua vos purgabitis regimẽ
ordinatuz. Jtẽ si videret̃ qꝫ epar circa festuz penthecostes
vel Joãnis vel circa ista festa inflãmaretur aperiatis iterũ
venã epatis ⁊ modicũ euacuet̃ extrahendo. ʒ. iij. vel circa:
semper tamẽ faciatis flebotomiã preseruatiuã diebus lu-
natiõis ⁊ a. xvij. die vsqꝫ ad. xxx. cauẽdo ne qñ luna fuerit
in geminis faciatis flõmiam. nam tunc verenda est flebo-
tomia. ¶ Deinde vo a p̃ncipio autumni vt per totũ septẽ-
brem faciatis flebotomiã de vena basilica sinistri brachy
vsqz ad. ij. ʒ. p̃us soluta constipatione si fuerit ⁊ leuẽ purga-
tionẽ faciatis modo p̃dicto. deinde si videritis motuz hu-
mo. circa carnispriniũ modicaz flebotomiã faciatis. Jtem
sciendũ qꝫ p̃dicte flebotomie ⁊ pharmacie seu purgatiões
consulunt̃ corpore stante adhuc in statu vsqz ad. xxy. an-
nos ⁊ causa ꝓpter quã debet fieri si qua fuerit ꝓp: ie in an-
no dimittet̃ nisi aliqua cogẽte egritudine. ¶ Quantũ vo
ad specialia remedia. s. ad sedandũ dolorẽ peduz si aduene-
rit pedibus actu ca. existẽtibus ⁊ rubedini attinentibus fa-
ciatis primo ad sedanduz dolorez cum oleo ro. onfancino
⁊ oleo anethino vel myrtino ⁊ camomil. sint vo due ꝑtes
olei ros. p̃dicti ⁊ vna camomil. ⁊ alia olei anethi vel myr-
tini ⁊ simul mistis: ⁊ ex istis oleis simul mistis tepidis loca
delentia inungant̃ si tẽpus fuerit frigidũ: si vo calidũ ex
illis actu frigidis inunctio fiat. ¶ Si vo p̃dicta nõ confe-
rant ad sedandũ dolorem fiat hoc vnguentum quo vnga-
tur locus dolens ⁊ pannus line⁹: ⁊ post locus in illo inuol-
uatur. ℞. farine ordei: apy. añ. ʒ. ij. mistis cũ succo solatri ⁊
tribus vitellis ouorũ fiat vnguentũ. Jtẽ ad idez valet mul-
tuz herba psily contrita ⁊ cuz oleo ros. frixa modicũ ⁊ sup
applicata. Si vo p̃dicta non cõtulerint fiat hoc vnguen-
tum. ℞. spody: cãphore: memite: acatie. añ. ʒ. ij. opy. grana.
iij. ꝯfice cuz aqua lactuce vel portulace vel plãtaginis vel
aqua solatri. ¶ Jtẽ ad idez valet hoc emplastrũ exptum.
℞. aluminis de pluma: ceruse boli armenici. añ. ʒ. iij. masti-
cis: thuris. añ. ʒ. ij. terantur oĩa ⁊ cuz quatuor albuminibus
ouoruz vel cuz succo portulace: lactuce eiusdẽ vel planta-
ginis distẽperentur. ¶ Jtẽ ad idez. ℞. sanda. rubeorũ: bo-
li armenici corticis malorũ granatorũ. añ. ʒ. ij. opy. ʒ. j. con-
ficiantur oĩa cuz aqua decoctionis myrte ⁊ galis ⁊ ros. eg-
partib⁹. ¶ Jtez aliud medicamen quod facit sedare dolo-
rem statim ⁊ est expertũ. ℞. panis albi septez micas ⁊ po-
ne in lacte vaccino ⁊ dissoluatur in lacte donec fuerit sicut
vnguentũ

Margin notes (left): pruna nigra. — Salsam̃ta — coriandrũ prepa-ratũ.

Margin notes (right): Coriãdri ꝑparatio. — Regimen curatiuũ. — Luna i geminis nõ ẽ flõmiãdũ. — De localibus. De sedantib⁹ dolo.

vnguentū ꝛ addat̄ quarta pars opiȝ ꝛ fortiter misceat̄ totum cū lacte ꝛ superpone ꝛ cū calefactuȝ fuerit remone ꝛ aliud appone ꝛ continua. ⸿ Sciendū tñ ꝙ p̄dictas inunctiones ꝛ emplastra facietis in p̄ncipio egritudinis ꝛ illa continuabitis p̱ tres aut p̱ quatuor dies.s.quādo pas.est in p̄ncipio vel in augumēto: sed si in statu poteritis vti istis. ℞.sandali rubei.ʒ.ß.croci.ʒ.j.camomille: melliloti.añ.ʒ.ß. ꝯficiant̄ cū succo vel cū aqua decoctionis coriādri. ⸿ Itē ad idē. ℞.succi menthe.ʒ.ß.aloes.ʒ.ij.opij.ʒ.ß.pulue.camomille melliloti qd̄ sufficit fiat emplm̄ ꝛ tepidum apponat̄. ⸿ Itē ad idē. ℞.boli armenici: aloes: croci: roſ.myrthi.añ.ꝯficiant̄ cū aqua coriandri. ⸿ Sed in declinatiōe ad resoluendū reliquias materie facientis podagrā facies hoc epithima. ℞.cere noue.ʒ.j.dissoluat̄ in oleo de lilio ꝛ addatur mucilaginis fenugreci.ʒ.ß.ꝛ seminis lini.ʒ.j.terātur bene oīa sil' donec bene vniant̄ ꝛ fiat epithima. ⸿ Itē ad idē. ℞.furfuris se.bismalue: florū camomille.añ.ʒ.j.cōficiant̄ cū aqua decoctionis furfuris ꝛ post supra pannum ponat̄: ꝛ tepidū pedib⁹ applicet̄. ⸿ Itē ad idē. ℞.cere.ʒ.ij.olei anethi.ʒ.j.ꝛ.ß.dissoluat̄ in p̄dicto oleo ꝛ post addat̄ camomil.pulue.cū suffu.axūgie galline vel anatis ꝛ simul misceant̄ ꝛ fiat vnguentū ꝛ tepidū apponat̄. Itē diaglon cum oleo camomille est vtile. ⸿ Sciendū ꝙ si dolor non sedaretur cuȝ predictis: ꝛ sic esset intensus ꝙ amplius patiens tolerare non posset: in tali casu manifeste necessario isto esset vtendū. ℞.opij: corticis radicis mādragore.añ.ʒ.j.molliter ꝯfice cuȝ aqua portulace lactuce vel iusqami ꝛ informent̄ grana ꝛ cū opus fuerit dissolue ex istis granis cum aqua lactuce vel portulace vel alijs succis frigidis ꝛ vtere. Uerūtamen si dolor fuerit ita fortis ꝙ istis medicinis nō sedet̄: vnge locū cum aceto fortissimo calido. ⸿ Itē in dolore fortissimo podagre vltimum remediuȝ est illud qd̄ ꝯfestim dolorē sedat ꝛ est exptuȝ. ℞.succi solatri mor. lib.j.ȝinȝibe.ʒ.j.vitellor̄ ouoruȝ quatuor: misceant̄ omnia ꝛ stuppe canabine ibibantur ꝛ super locū ponant̄. ⸿ Notanduȝ ꝙ hec oīa remedia sunt ordinata specialr̄ in podagra causata in calida materia. Naȝ si esset materia compacta ꝛ frigida nocerent ꝛ non prodessent. ⸿ Itē tunc calida vtantur triasanda. prout alias p̱ me est ordinatuȝ. Cōsiderandus est tamē ꝙ oportet ipsum membrū confortare ne materiaȝ ad ipsum venientē recipiat: qd̄ facies isto modo faciendo emplastruȝ quo pes emplastret̄. ℞.luti sigillati.ʒ.j.ꝛ.ß.rosaruȝ.ʒ.ß.squinanti: spice nardi.añ.ʒ.j.cere noue.ʒ.ß.laudani.ʒ.iij.olei camomil.qd̄ sufficit ad incorporandū. dissoluenda dissoluantur in predictis oleis ꝛ fiat emplastruȝ ꝛ ponatur supra pannum ꝛ inuoluatur pes vel locus dolens. ⸿ Iteȝ ad ideȝ. ℞.hermodactyloruȝ.ʒ.ij.puluerizentur ꝛ deinde addatur farine ordei.ʒ.j.ꝛ vitelloruȝ ouoruȝ quod sufficit ad incorporandū ꝛ fiat emplastrū quo poteris vti a p̄ncipio egritudinis vsq; ad fineȝ. Itē. ℞.fabas cū corticibus ꝛ iuiubas ꝛ coque in aq̄ ꝛ postea cola ꝛ aquā pone in caldario nouo: postea accipe se.maluaui.se.cydoniorum seminis lactuce: semi.papaueris albi.añ.ʒ.ij.semi. plantaginis fenicu.ꝛ anethi ro.sem.cauliū mādragore sanda.citri.añ.ʒ.j.coque totuȝ in aqua plātaginis ita ꝙ cooperiantur medicine donec remaneat medietas. deinde cola ꝛ misce tantūdeȝ olei roſ.quousq; consumat̄ aqua ꝛ remaneat oleuȝ. postea pondera oleum ꝛ cuilibet ponderi.ʒ.iij. appone.ꝛ.ʒ.iij.cere alb.ꝛ rubee.ʒ.ij.de sepo de renibus vituli.ꝛ misce totuȝ ꝛ vtere cum opus fuerit. ⸿ Itē ad ideȝ. ℞.de terra formicaruȝ a loco limpido.ʒ.iij.farine ordei.ʒ.ij.folio ro.ʒ.ß.farine fabarum.ʒ.ß.malum mandragore in quatuor libris aque coctis quousq; ad medietatē redeat cola ꝛ ꝯfice reliquas medicinas pulue. postea misce in mortario ꝛ tere albumen ouorū ꝛ tria vitella ꝛ.ʒ.iij.croci pastatuȝ bene ꝛ superpone. naȝ emplastrū est mirabile ꝛ probatuȝ. ⸿ Item ad ideȝ ꝯfortans membruȝ ꝛ sedans doloreȝ ꝛ si quid in mēbro est contentū temperate resoluit ꝛ materiaȝ repercutit. ℞.roſ.rub.ʒ.j.nucis indice.ʒ.ij.hedere terrestris.ʒ.ß.acori.ʒ.j.berbene.ʒ.j.florū alcāne.ʒ.j.luti sigillati.ʒ.j.cere noue.ʒ.ß.dissoluat̄ cera in oleo myrtino ꝛ camomelli. equalibus partib⁹ addendo de oleis p̄dictis qd̄ sufficit ad incorporandū fiat emplm̄. ⸿ Iteȝ balnea pedes in aqua decoctionis roſ.floruȝ amyg.camomille ꝛ florū myrte. ⸿ Itē balneatio pedū in musto recē.confert multum. Iteȝ bal.pedū in aqua decoctio.vsq; ad dissoluendū vulpem valet multū ꝛ ex eo pedes vngant̄.ꝛ hoc tñ veritateȝ habet maxime p̄cedente flōmia ꝛ fricatione ꝛ balneo leui ꝛ debili facto. ⸿ Itē experimentatores aliqui posuerūt ꝙ si scindas pedem rane ꝛ ligaueris ipsos supra pedes podagrici p̱ tres dies curat̄: ita ꝙ pes dexter rane ponat̄ supra pedeȝ dextrū patiētis ꝛ econtra. ⸿ Itē alter ph̄s experimētator q̱ librū cōposuit de lapide dixit ꝙ si magnes ligatus fuerit sup̱ pedē podagrici curat. ⸿ Iteȝ alter ph̄s dixit ꝙ si accipiat̄ calcane⁹ agle ꝛ ponat̄ ligat⁹ sup̱ pedē egri curat̄: ita ꝙ dexter calcane⁹ sup̱ dextr̄ ꝛ cō: ꝛ ille iurauit ħ exptuȝ fuisse. ⸿ Itē alter dixit ꝙ si pes testudinis dexter ponat̄ sup̱ dextrū ꝛ eō valet. Itē pellis vulpis circūuoluta pedib⁹ ꝙ carnē tangat interior pars pellis podagrā curat. ⸿ Iteȝ notandū ꝙ ꝓuocatio vomitus in cura podagrica est multū conferens in p̄seruatione. ⸿ Iteȝ finaliter si p̄dicta nō valeant ad predictā curam expedit facere cauteria tribus digitis mensuratis sub cauilla ꝛ ab exteri⁹ ꝛ interius a genu tribus digitis: hoc tñ facias consilio periti chirurgici cauteriȝantis. ⸿ Iteȝ scias ꝙ si p̄dicta electuario laxatiuo in eo capitis in alio loco ꝛ purgationē facere volueritis generalē ꝓut est ordinatū superius facias isto modo p̄us digestiuū sumendo. ℞.endiuie nouelle lactuce.añ. M.ij.epatice.M.j.iue hipericō tribuli cāpestris.añ.M.j.graminis feniculi: petrosilij: brusci: asparagi.añ.M.j.scolopendrie.M.j.capil.veneris.M.ij.florū boraginis ꝛ buglosse: floruȝ viol'.añ.M.j.seminis melonum.ʒ.ij.quatuor seminū frigidorū.añ.ʒ.ij.acori.ʒ.ij.squinanti.ʒ.ij.panis ȝucchari.lib.ij.ordei mūdati q̄rt.j.fiat syrupus lib.ij. ⸿ Sūpto hoc syrupo ꝛ facta digestione materie purgabitis vos cū ista decoctione vel colatura. ℞.succi maligranati dulcis ꝛ iulep.añ.ʒ.vj.ꝛ pone i eis.ʒ.vj.mirabolanorū citrinoruȝ ꝛ morent̄ ibi vna die ꝛ vna nocte ꝛ colet̄ ꝛ exprimat̄ in mane ꝛ calidū bibat̄. ⸿ Uel hāc colaturāq̄ vere est vtilis ꝛ bona. ℞.flor̄ vio.ʒ.ß.prunorū damasce.xx.tamarindi. hermodactylo.añ.ʒ.j.ꝛ.ß.als.ʒ.j.mirabola. citrino.ʒ.ij. stent mirabolani in decoctione p̄dictorū p̱ dieȝ ꝛ nocteȝ ꝛ post colet̄ totum ꝛ addant̄ panis ȝucchari.ʒ.vij.ꝛ bibatur mane i aurora calidū. ⸿ Uel. ℞.istas pillulas reubarbari electi.ʒ.ß.electuarij de succo roſ.ʒ.j.hermodactyl'.aloes. añ.ʒ.ß.bdellij oppoponacis.añ.℈.ß.fiant pillule cuȝ aqua decoctio.coctanorū vel cuȝ syrupo roſ. Si vo iste pillule nō cōpetenter ducerent vos accipiatis eas cuȝ quinq; granis diagredij ꝛ duobus granis masticis adinuicem.

⸿ Explicit regimē podagre magr̄i Arnaldi de villa noua.

⸿ Incipit libellus Magistri Arnaldi de villa noua de sterilitate tam ex parte viri q̄ꝫ ex parte mulieris: continens duos tractatus.

Sapientis verbuȝ est istud. data est particularibus virtus generatiua vt perpetuet̄ esse indiuidui quod est tante nobilitatis ꝛ excellentie ꝙ etiam animalia quāq̄ sint perfecta in se: quando non possunt exercere actū generatiōis di

Marginal notes: In declinatiōe ad resoluēdū — Ad vltimum do. — Cōfortantia mēbrū — Balnea. — Expimenta appta ate. — Cauteria.

cuntur esse iperfecta: nunꝙ̃ enim animal perfectuz dicit̃ esse quãdo non põt suuz simile generare in natura. In hoc enim assimilat̃ enti diuino ⁊ imortali ẜz Aristo. secũdo de anima. Et quia actus generationis exerceri habet per masculum ⁊ feminã. Ideo dixit deus in Genesi. Nõ est bonũ hominẽ esse solum faciamus eni ei adiutoriũ sile sibi: quia sicut dicit Auicẽ. 6. naturalium. ordinauit deus virtutẽ generatiuam vt quod in se saluari nõ poterat: saltim in suo simili saluaretur. Cum ergo opus generationis habeat fieri per masculum ⁊ feminam. quandoqꝫ impeditur ex parte masculi: quandoqꝫ ex parte femine: quia ex parte femine plura accidunt nocumenta. ⁊ melius: ⁊ ideo de ea primo dicam. ¶ Iste liber habet duos tractatus. In quoruz primo determinatur de sterilitate ex parte mulieris. In secundo ex parte viri.

Als ipedimenta.

¶ De causis sterilitatis ex parte mulieris. Cap. I.

ACcidit autem sterilitas ex parte femine: aliquãdo propter causas extrinsecas. aliquando ꝓpter causas intrinsecas. Si ꝓpter extrinsecas sicut est ꝓpter nimiuz vsum ciborum frigidorũ in nimia quantitate sumptorũ: sicut est nimius potus aque frigide ⁊ frequenter: aut propter vsuz lactucarũ: aut propter papaueris al. ⁊ aliouz persistentiũ male qualitatis: aut accidit sterilitas in ea ꝓpter accidentia anime: sicut est ira: tristitia: timor: ⁊ sic de alijs que ꝯstringendo humores non dimittunt materiã trahi: vel semen ad debita vasa. aut accidit sterilitas. q2 mulier statim post coituz saltat ⁊ cito mouetur nimis: aut subito scalas descẽdit: que oia sunt cã quare semen viri non retinet̃ in matrice. Quare post accessũz ad virũ mulieres modico tpe resupine debẽt stare: ⁊ post paululũ debẽt reuertere iunctis crurib⁹ sup latus dextruz ⁊ quiescere longa pausa: aut qñqꝫ accidit sterilitas mulieribus: q2 nimis sunt extenuate. aut nimis late ⁊ aperte: aut nimis iuuenes: aut antique. aut quia pinguedo est gñata in orificio matricis earũ: quare ipediuntur a cõmistione eaꝝ cum viro: aut q2 patiunt̃ lenitatẽ matricis: ita ꝙ semen viri eis a loco surgentibus statim fluit.

¶ De cura sterilitatis ꝓpter nimiam extenuationem matricis. Cap. II.

SI vero accidit sterilitas ex eo. qa sunt nimis extenuate: vtat̃ hoc regimine q̃ vtuntur ethici. Cibis. vz. humectãtibus ⁊ temperatis in caliditate: electuarijs resumptiuis: gaudio: ⁊ gente: cauentes ab ira ⁊ tristitia.

¶ De cura sterilitatis facta ꝓpter nimiam pinguedinez in toto corpore mulierum. Cap. III.

SI vero accidat sterilitas ꝓpter nimiã pinguedinez in toto corpore mulieruz particularib⁹ ꝯcurrentibus flõmetur quolibet mẽse semel de saphenis ⁊ de epatica vena dextri brachij in tẽpore estiuo: vel sinistri in tẽpore hyemali. ⁊ bis in anno ad minus recipiat medicinaz laxatiuaz p̃cedente debito digestiuo. ⁊ si assueta victualia minorent̃ super durũ lectuz accumbãt ꝙdiutius poterũt sustinere. Utant̃ pane furfureo ⁊ herbis coctis cũ carnib⁹ parum nutrientibus: quãdoqꝫ ꝓuocentur ad iram ⁊ tristitiam denuntiando eis tristabilia: sicut est ꝙ vir suus fecit amasiaz quã nimis diligit cui dedit p̃ciosa iocalia atqꝫ pulchra. ita ꝙ pre ira destruat seipsam ⁊ consumat.

¶ De cura sterilitatis facte ꝓpter pinguedinez in orificio matricis. Cap. IIII.

AUt accidit sterilitas ꝓpter pinguedinẽ causataz in orificio matricis tantam stricturaz causantẽ ꝙ vir non potest cũ ea cõmode cõmisceri: tunc laborandũ est ad aperiendum orificiũ matricis taliter ꝙ illa difficultas omnino recedat. Remediatur ergo hoc isto modo: vtatur sepe hoc balneo. ℞. malue radicis ⁊ foliorum bismalue. aã. M. iij. de palea auene. M. iij. ⁊ balneetur mulier in aqua decoctionis istorum. ⁊ sedeat ibi diu vsqꝫ ad vmbilicuz. In exitu autez de balneo suffumigetur bis vel ter sic: aptato calamo vel emboto. vt fumus ad os matricis veniat. ⁊ si possibile est vsqꝫ ad profunduz ingrediatur. ¶ Suffumigatio autẽ est duplex. Una necessaria ex calamẽto origano ⁊ ruta ⁊ marubio ⁊ folijs lauri. ⁊ similibus calidis in aqua decoctis. ⁊ fiat imediate. Secunda suffumigatio super carbones thuris: masticis. myrrhe ⁊ aloe muliere existente super bãcaz perforatam circũtectaz bene pãnis: vt fumus ad os matricis intus quantũ est possibile ingrediatur. Deinde habeat paucas formulas rotundas factas de stanno ad modum suppositorij. ⁊ quasdaz graciliores. quasdam grossiores. sicut est grossius pollex hominis ⁊ gracilior. sicut pluma vulturis vel anseris. ita ꝙ primo intromittat̃ per os matricis gracilior inuncta cuz modica dialtea. ⁊ teneat ibi diu ꝙ̃diu ferre poterit sedens tota die in sua quiete. Secũdo vero die facto balneo intromittatur secunda tenta stãnea aliqualiter grossior inuncta: similiter dialtea: ⁊ si fiat aliqua violentia in mittendo non est vis. ⁊ teneat similiter illa die ꝙ̃diu poterit: ⁊ sic faciat singulis diebus iponendo semper infra os matricis grossiorẽz tentam de stanno donec vltimo intromittatur illa que grossior est: quo facto aliquib⁹ diebus debet intromittere donec apertio oris matricis illatine ita semper maneat: ⁊ tunc poteris formare magdalionem ad modum pollicis de diamargariton fundendo ipsum calide in arundinez intinctaz de oleo de balsamo: vel de oleo muscellino ligatum ex grossiori parte longo filo potest intromittere infra os matricis: ⁊ hoc ad confortanduz illud facere poteris pluribus diebus: vel potest fieri tenta de trifera magna posita in sacculo lineo rarissimo ex eiusdez grossitudine pollicis. videlicet. addito puluere cinamomi: gariofilorum: nucis musca. spice nardi. calami aroma. maiorane: pulegij. absinthij. omnium aut quorundam mistorum: vnde preter quod teneret os matricis in sua latitudine confortat eam: ⁊ tunc raro poterit cõmisceri: ⁊ erit apta ad generandum.

¶ De cura sterilitatis propter etatem mulierum ad concipiẽdum. Cap. V.

AUt accidit sterilitas: quia mulieres nimis iuuenes que nõ p̃ueniunt ad etatem perfectaz concipiendi: sicut accidit quãdo tradũtur nuptui ante. xiiij. annum: quarũ oportet expectare. xiiij. annũz aut. xviij. quia tunc mulieres satis antique etiam ⁊ in quibus desierunt muliebria: ⁊ semen aptũ ad concipiendũ: q̃rum opus perditũ est in eis quantũ ad actũ generationis.

¶ De cura sterilitatis propter nimiam laxationem orificij matricis. Cap. VI.

AUt accidit sterilitas propter laxationem nimiaz: aut apertionez oris matricis: ⁊ tunc fiat talis stupha. ℞. galbanuz: psidiam: balaustiã: corticem fabarum. cupularum glandium: teste bouis. corrigiolam. quinqueneruiã. plantaginez san. ora. boli armenici. acatiaz. hypoquisti. De his omnibus. vel de his que habere poteris in bona quantitate ẜm ꝙ tibi videbit expedire: decoquantur ista in aqua pluuiali: ⁊ si nõ poteris inuenire: cum aqua de cisterna. vel aqua cõmuni mista cum aceto super quam aquam sit sedens mulier in bãca perforata circũtecta pannis. Post vero fumigium a stupha offeratur

ratur ei tripbera magna sine opio cum equali mistura mi/ clete: ꝛ acuat̃ cū.ʒ.j.sang.drac.que distemperent̃ cuz aqua pluuiali si possit h̄ri:sicut iam dictū est. Itē pulueriȥentur psidia:hypogsti.acatia.colophonia in bona q̄titate:vt tue prudētie videt̃:que incorporent̃ cū pistello ferreo calido diu fiat suppositoriū cōpetētis grossitudinis q̄d teneat infra os matricis. Itez eadē pulueriȥata in magna quātitate distēperent̃ cū succo plantagi.ꝛ fiant duo empl̄a quadrata longitudis vnius palmi:ꝛ quatuor digitoꝝ ꝛ latitudinis dimidij pedis vel paꝝ plus in sacculis lineis apte siccis ꝛ ponit̃ vnū ab vmbilico inferi⁹:ꝛ aliud ponit̃ supra renes.

¶ De cura sterili^{tis} facte ex nimia lenitate m̄ricis. Ca. VII.

Si autem accidit sterilitas ex lenitate matricis vtendū est suffumigationibus ex thure ꝛ mastice ꝛ myrrba ꝛ sang. drac. ꝛ bolo armeni.stora. calami.ambra myrtill.añ. ʒ.ij.ros.ru.q̄rt.ß.quoꝝ pulueriȥandoꝝ mulier recipiat fumū mane ꝛ sero tal̄r q̄ caliditatē plus solito sentiat vt s̄l'a cali.seu fri.m̄ricis cōsumat̃ ꝛ matrix cōfortetur.

¶ De cura sterilitatis facte ꝑpter menstrua ꝛ de curatione retentionis menstruoꝝ. Cap. VIII.

Accidit aūt sterilitas p̄p passiones intrinsecas m̄ricis:quaꝝ p̄ma est retentio mēstruoꝝ. Scd̄a imoderatus fluxus eoꝝ. 3ª suffocatio matricis. 4ª p̄cipitatio eius. 5ª caliditas ei⁹ nimia. 6ª nimia ei⁹ friditas. 7ª nimia eius siccitas. 8ª nimia eius bumiditas. 9ª nimia eius debilitas. 10ª nimia eius aptio. ¶ Dico ergo q̄ q̄nq̄ accidit sterilitas ꝑpter retentionē mēstrui: ꝛ tunc sapientis medici est cōsiderare. vtrū accidat ex cā calida vel frigida:vel bumida vel sicca. Nam si fiat ex cā ca. vtpote sanguine vel cho.oꝫ eas p̄mo minuere de vena epatica:deinde digerat̃ materia ꝛ purget̃ cum decoctione floꝝ violaruz: boraginis.prunoꝝ.in qua resoluatur cassiefi.ʒ.i.ꝛ in parte decoc.infundātur mirabo.citri.indoꝝ.añ.ʒ.i.kebulorum. ʒ.ij.belliricorum.emblicoruz.añ.ʒ.ij.mirabolani: ex quo fiunt in decoctione tota nocte colabuntur mane:ꝛ infusio miscebitur decoctioni cassiefi.ꝛ dabitur tepidum in aurora.reubar.vel benedicta: sed aliqua medicina dissolutiua non debet apponi:q2 magis impediunt menstrua q̄̄ ꝓuocarēt. Quarta die post medicinā fiat stupha in qua ponantur herbe calide ꝛ frigide miste aperitiue:sicut est ros marinus.feniculus.origanum.artbemisia.tanacetum. sauina. rubea maior.mercurial̄.bacce lauri:ꝛ h̄ꝫ menstrua prouocantia. Sequente die post bal.minuat sibi de saphenis inferiorib⁹. ¶ Uel si vis cōtra mām calidā potes facere talem syrupū sp̄alez. ℞.radi.feni.brusci.sparagi gramis pētapbilon artbemisie tanaceti gallitrici enđ.scariole lingue ceruine ceterach politrici adiātbos capil.ve.añ.M.ij.florum boraginis iuiube sebestē radi.betonice se.enđ.scario. bora.se.lactuce.iij.seminum frigidoruz.añ.ʒ.i.prunorum. xx.succi lactuce.succi boragi.vini maloꝝ̄grañ.añ.lib.ß.zuccba.lib.ij.fiat syrupus. Materia digesta purget̃:sicut prius dictum est:sed tñ post bal.fiat fumigatio de ros.mastice.de quolibꝫ.añ.subtil̄r pulueriȥatis:ꝛ de boc puluere recipiat coclear.i.ꝛ ponat in olla pua.iuxta prunas coopta ꝛ per embotū recipiat fumū infra matricē:ꝛ boc fiat per duos vel p tres dies. ¶ Si aūt accidat retētio mēstruoꝝ ꝑpter frigiditatē vtatur p̄ isto syrupo. ℞.gentiane germandree policarie origani pulegij siseleos roris marini cimini costi sanamūde eufragie saturegie mentastri folij sisimbrij absintbij radi.caprifolij.rađ.celidonie siluestris vrtice maioris abrotani bipericon acbori ciperi bysopi recen. radi.apij.ꝛ foliorum eius:caulis rub.sambuci radicis lilij: prassij pulegij costi rapbani aq̄tice enule campane affodil lis sponse solis agnicasti beto.añ.M.i.artbemisie.M.iij. calami aromatici spice celtice maratri antbos seīi.fraxini squinanti.s.sisamini folij.se.dauci cretici.se.nigelle.añ.ʒ.ß. camedreos camepitbeos.se.basiliconis spicenardi galange nucismusc.piperis longi.añ.ʒ.ij.anisi storacis calamite cinamo.amomi cuscute ameos.añ.ʒ.ß.mellis zuc.añ.lib.ij. fiat syrupus de predictis:tamen medicus sapiens poterit minuere iuxta qualitatem patientis. ¶ Materia digesta purget̃ cuz theodoricō empcristō.ʒ.iij.esule.Ʒ.i.fiāt pillule. ¶ Quarta aūt die post medicinā intret bal.istaꝝ berbarum. ℞.artbemisie saturegie sauine.añ.M.ij.costi camo.mercurialis balsamite mētastri pulegij origani absintbij sanamūde.añ.M.iij. In exitu a bal. ℞.tripbere magne sine opio.ʒ.i.cum decoc.sauine ꝛ saturegie sumantur. añ.M.i. Item sequenti die post bal.minuat sibi de saphenis in hora in qua solebat h̄re menstrua. Mane aūt flebothomia facta ponant̃.ʒ.ij.de alcāna ligata i pāno lineo cuz modica lixiuia facta cuz cineribus vitis.ꝛ ibi stet tota die. In nocte autem fiat suffumigatio cum istis herbis:artbemisia: saturegia:maiorana.origani cala.aromati.pulegij. añ.M.i.coquantur in aqua ꝛ fiat suffumigatio cum istis herbis:artbemisia modo predicto. Facta fumigatiōe accipiatur alcāna expressa a lixiuio.ꝛ ponatur in vino tepido: ꝛ bibat mulier dum voluerit intrare lectum:ꝛ in nocte babebit fluxum menstruorū. Si vo non babuerit in sequenti nocte. ℞.rađ.tapsi bar.ꝛ rade superius:ꝛ fac per moduz pessarij:ꝛ illinias cum tripbera magna vbi est incorporatus scamonee.Ʒ.ß.ꝛ sup inunge de oleo anetino vel vio.ꝛ teneat mulier illud pessariū infra matricē per totā noctez ꝛ sic fiet fluxus menstruoꝝ:ꝛ boc est probatū. ¶ Itez experimentum mirabile ad ꝓuocādum mēstrua. ℞.succuz mercurial̄.ꝛ munda mel dispumatuz.añ.ʒ.i.farine nigelle quart.ß.vel q̄tum suf.ꝛ confice q̄ possint formari pillule: ꝛ forma inde pillulas:ꝛ da mulieri duas vel tres in oī nocte quando menstrua debent venire: ꝛ tunc menstrua venient copiose:ꝛ non solum boc menstrua prouocat:sed preparat ad conceptum ꝛ matricem mundificat ꝛc̄.

¶ De cura sterilitatis propter nimium fluxum menstruorum:ꝛ de cura fluxus menstruorum. Cap. IX.

Quandoqꝫ accidit sterilitas ꝑpter nimiam supabundantiā san. quandoq̄ ex nimia furiositate eiusdez:primo minuatur de basilica. Item ponat̃ vētosa maior sub māmillis sine scarificatione:post vtat̃ isto syrupo. ℞.virge pasto.cameleonte.arnoglose: radic. iusquiami.coriandri:floꝝ tamarisci barbe hyrcine:lingue auis:plantaginis mi.vel lāceolate memitbe sempuiue: foliorꝝ absintbij:sumacb.rađ.solatri:folioꝝ salicis.rađ.vngule caballine terrestris.añ.M.ß.sanda.al.ꝛ ru.añ.ʒ.ß. lap. ematbitis spodij.añ.ʒ.i.gumi arabi.dragagan.añ.ʒ.ij.zuccba.lib.ij.succi cydoniorum lib.ij.fiat syrupus. ¶ Itez ad idem. ℞.coralli alb.ꝛ rub.ros.añ.ʒ.ij.spodij.ʒ.ß. sumacb gall.lap.ematbitis.añ.ʒ.v.berberis margaritarum perforatarū.añ.ʒ.i.kacabre acatie.añ.ʒ.ij.conficiat̃ cum syrupo iulep vel ros.que distēperentur cuz aqua pluuiali ꝛ fiant trocisci:ꝛ si post cōsumptionē syrupi nō cessauerit fluxus accipiant quolibꝫ die vnū ex istis trocisci̇s. ¶ Itē est emplastrum ad idē. ℞.succi sanguinarie.vge pasto.arnoglose.añ.lib.ij.aque ro.lib.ß.albumina ouoꝝ.vj.ista misceantur ꝛ accipiatur pānus lineus ꝛ infundat̃ in predictis ꝛ ponat̃ super ancbas:ꝛ super vmbilicū versus inferi⁹. Si vo fuerit ex debilitate virtutis retentiue matricis det̃ diacodiō ꝛ zuccba.ros.alexādrina.añ.misce cibaria sint inspissatiua sanguinis:sicut risum milium frumentū coctum cū lacte vaccino offeratur diarodon iulij mane ꝛ sero.

Si fuerit retentio a calidis.

Si fuerit a frigidis causis.

¶ De cura sterilitatis pp suffocationes mřicis. Cap. X.

Ex matricis precipitatione aliquādo accidit sterilitas: cui sic succurrat. Primo vtat pa. isto syrupo. ℞. arthemisie. M. ij. sanamunde calamenti caprifolij capil. vene. ceterach politrici enule campane. añ. M. ij. maratri. se. petro. calami aroma. foliorum spicenar. adiātbi thimi epitbi. vtriusq3 sandal. nucis muscate. se. basilicōis camedreos camepitheos. añ. ʒ. j. mellis ꝛ zuc. añ. lib. ij. vini al. q̄rt. j. lib. ꝛ fiat syrupus. ¶ Quo facto purget cū ista medicina. ℞. bñdicte. ʒ. iij. collogn. ppate: turbith. esule. añ. ʒ. ß. icorpent hec pulverizata: ꝛ ex his fiāt pille q̄s recipiat pa. in duab⁹ vicib⁹ si necius fuerit. ¶ Itē 4ª die post medicamē itret bal. istarum herbarum. ℞. camo. melisse enule cāpane mētastri roris marini: nasturtij nigelle mercurial. costi balsamite. añ. M. ij. arthemisie sanamunda. añ. M. vij. ex his fiat bal. Itē in exitu a bal. ℞. ʒ. j. oppopire distēperate cū vino tepido ꝛ recipiat pa. Sequēti aūt die post bal. minuat sibi de saphenis iteriori b⁹. ¶ Itē bis expeditis fiant sibi localia remedia. ℞. aloe sulphuris capil. hois cōbusti pulverizent q̄ p̄nt pulverizari: fiāt inde trocisci cū succo spatule fetide ꝛ suffumiget cum his ꝛ multum valet. ¶ Post accessum vero mřicis ad locū nālē fiat illud emplz sup anchas ꝛ pectinē ad firmādū mřicē. ℞. oppopo. bdellij myrrhe myrte aspalti. añ. ʒ. ij. gariofi. cina. galāge. añ. ʒ. j. ligni alo. ∋. ij. coralli al. ꝛ rub. boliar. san. dra. acatie. añ. ʒ. j. ꝛ. ß. cere colophonie terbētine. añ. ʒ. ß. oia incorporent: fiāt inde duo empla: quorum vnū teneat supra renes: alterū ponat sup ptē anteriorē supra vmbilicū ꝛ infra: ꝛ sint coopta sindone rubeo ꝛ aptet ab vtraq3 pte alterum ꝛ alterum: ita tū q̄ semel in die vngat ante ꝛ retro ad ignē cū oleo de mastice ꝛ ros. ꝛ myrtino: ꝛ tūc supponant sua emplastra ꝛc.

¶ De cura sterilitatis propter caliditatem ꝛ siccitatē. ꝛ pp frigiditatem ꝛ hu. Cap. XI.

Si autem patiat sterilitatē pp caliditatē ꝛ siccitatem nutriant cibis humidis: sicut in ethica. ¶ Si aūt ex frigiditate est ꝛ humiditate vtat bal. ꝛ stuphis cali. ꝛ sic. sicut superius dictum est in ca° de pingui orificio matricis.

¶ De cura sterilitatis pp debilitatē mřicis. Cap. XII.

Si autem accidit sterilitas propter debilitatem matricis: vtendum est eis que dicta sunt in cap. de debilitatē retentiue matricis.

¶ De cura sterilitatis pp̄ter apostema matricis: ꝛ de cura apostematis eius. Cap. XIII.

Aliquando aūt preter p̄dicta impedimenta accidūt que viderī nō p̄nt: vt est apa ꝛ mola matricis. Apa aūt mřicis aliqñ fit ex ca. cā. q̄nq3 de frigida. Si ex cā cal. q̄nq3 ex cho. q̄nq3 ex sang. Si autem ex frigida. q̄nq3 ex flegmate: q̄nq3 ex melia. Itē q̄nq3 fit in interiori orificio matricis: q̄nq3 in profundo matricis: ꝛ in quocūq3 casu se. cōcomitat: maior tñ in calore: minor i frigidis. partib⁹ ad hoc cōuenietibus. ¶ In quolz casu fiat flōmia de saphena sub cauillis pedū interiorū. Itē a p̄ma die vsq3 ad quartā in qualz cā repercutiat: ꝛ post cū euaporationibus dissolutiuis: repercutiat aūt mā cū emplō facto de fabis coctis in aceto: vel cū farina ordei cum succo solatri: vel herbe roberti trita cum suba ꝛ succo cathaplasmet. ¶ Si autē non possit repercuti mā: decoquat farina tritici cum axungia galline ꝛ oleo viol. ꝛ fiat emplm: ꝛ ea supponatur frequēter. ¶ Si aūt fuerit de cā frigi. fiat stupha pticularis cū herbis ca. ꝛ tunc vngant renes seu anche cum melle ru. dispumato: ꝛ tunc terant teste alliorum ꝛ in aqua coquantur. ꝛ fiat emplm ꝛ supponat. Deinde due ptes de radice lilij senationū cocte sub cineribus tritis cū axungia veteri porcina fiant empla super renes ꝛ pitoneon ad maturādū apostema: qd̄ cū fuerit maturatū bñ per se rumpit qd̄ cognoscit p mundificationē saniei a muliere. ¶ Rupto aūt apostemate misceat tertia pars mellis dispumati cū vino tepido singulis dieb⁹ ad mūdificationē saniei. Idē fiat cū sero caprino ꝛ melle: mūdificato aūt apate: qd̄ cognoscitur qñ sanies nō eycit a matrice. Liciū distēperatū cum lacte vaccino ad pondus lib. j. tribus vel quatuor diebus tepidum intra mřicē inyciat: ꝛ sic pfecte erit cura ꝛc.

¶ De cura sterilitatis propter molam ꝛ cura mole matricis. Cap. XIIII.

Si vero impediat mulier a conceptione pp molā mřicis vtat pa. syrupo dicto in ca° de retētione mēstruorum. Itē purgetur in mense cū pillis fetidis. ¶ Post medicinā vero per quatuor dies intret bal. istarum herbarum. ℞. arthemisie saturegie savine hysopi sanamūde camo. folij apij rad. nigelle herbe vio. mercuria. radi. caprif. añ. M. iiij. ex his fiat bal. sequēti die minuat sibi de saphenis vt inferi⁹ dicet: sicut est superius dictū cap. de suffocatione matricis. ¶ Itē bis expeditis vtat isto apozimate. ℞. radi. apij gētiane germādree sanamūde saturegie roris marini costi balsamite pulegij cala. origani. añ. M. j. oia bulliāt in vino al. ꝛ fiat apozima: quo vtat mane ꝛ sero ad quātitatē ciphi. ¶ Itē in p̄ncipio prandij vtat isto pul. in modico vino vel brodio. ℞. anisi marathri ameos pentaphilon graminis. añ. ʒ. j. ex his fiat pul. subtilis quē in p̄n° prandij recipiat in. vj. diebus. ¶ Post vero vtat ad idē tali pul. ℞. anisi marathri. ziz. origani pulegij hysopi: eupatorij saturegie cala. añ. ʒ. ß. galāge spicenar. folij piperis hor. xilobalsami calami aroma. añ. ʒ. ß. carui ameos eufragie sileris montani. añ. ʒ. ij. liquiritie mūde. ʒ. j. nucismus. macis. añ. ʒ. iij. saluie sansuci se. basiliconis se. petro. sem. brusci se. asparagi spice celtice anthos. añ. ʒ. ß. croci. ʒ. j. oia pulverizentur: ꝛ de isto pul. vtat cōtinue oi die cū vino vel brodio in p̄n° prandij. ¶ Itē inungat os matricis intus q̄tū cōmode poterit his oleis. ℞. olei de lilio: olei muscellini. añ. ʒ. j. misceant. ¶ Ad idē. ℞. rad. gētiane ꝛ inūgat i oleo de balsamo ꝛ intromittat. ¶ Itē fiat talis fumigatio. ℞. ambre lignialo. thimi thuris. añ. ʒ. j. oia ide pulve. ꝛ fiāt ide trocisci cū aq̄ ro. ex qb⁹ positis supra prunas suffumiget p embotū. ¶ Cū aūt velis molā exhibere: fiat p̄ istud vngm. ℞. olei de balsa. ʒ. j. olei de camo. ʒ. ij. misceat ꝛ inungat vēter sub vmbilico iferi⁹ ꝛ in vulvā. Postea. ℞. folia arthe. decocta in vino al. ꝛ ponat sup vmbilicū ꝛ obstetrix sp fricet mřicē cū oleo p̄dicto mouēdo molā versus os mřicis ꝛ extrahat eā.

¶ Tractatus scd̄s incipit. De sterilitate ex parte viri: ꝛ primo de cura gomorree ꝛc. Cap. I.

Cum vero nullū ipedimētū venit in muliere ꝛ phibetur a cōceptione: certū est hoc eē ex defectu viri: qd̄ pōt cōtingere dupl'r: vel ex ipedimēto interiori: vel exteriori. Si vero est ipedimentū ex pte viri a cā interiori: hoc est triplici de cā: q2 in gnōne ex pte viri sunt necessaria. vz. digerēs mām a ca. ꝛ ita s̄m Auic. sensus venit ꝛ delectatio a cerebro a quo p̄n° trahit mā gnōnis mediāte spiritu ꝛ calore: q cū p̄ ꝛ p̄ncipal'r causet a corde. Spūs vero p arterias sicut ꝛ oēs pulsus corpis p̄mo veniūt a corde q immediate extēdit mēbra mediāte calo. ꝛ san. ꝛ p̄ncipal'r venit ab epate. Desideriū aūt nāle ab oibus his: s3 p̄ncipal'r venit a renibus: ꝛ ab epate: ꝛ complementum h3 a corde.

Unde cum multitudo materie est congregata et digestio stomachi est cōpleta: et ēt epatis et substātia san. q̄ est in venis nō bz: nec in aliquo extrinseco vel intrīseco fecūdus ē: tūc eni ꝯcurrūt sibi mutuo spmata adinuicē: et alterū alteri cōmiscet: et fit ꝯceptio. sic igit ex ꝯcursu oium istarū cātur fecūditas: ita ex defectu cātur sterilitas. qr si abūdat hūiditas: et alia sūt ablata cātur gomorrea q̄ est humoris flegmatici continuus fluxus. ¶ Sed ex quacūq3 fiat cā valz multum vsus dyacodion et çucca. roß. alexā. et similia sil' mista. Etiam vti cibis inspissatiuis: sicut sunt risum milium excorticatum preparatum cum lacte vaccino: et caue ab his que aquosum san. gnāt: sic sunt herbe frigide et hūide etc.

¶ De cura sterilitatis propter satiriasim et priapismum: et de cura istorum. Cap. II.

SI vero humiditas supabūdet et alia deficiāt fit sterilitas q̄ est imoderata virge erectio q̄ cōiter fit ex ca. cā fumositate ad testiculos descēdēte. ¶ Primū igit cōsiliū est: vt offerant electuaria extenuātia vētositates: sicut est dianisum diapapauer diaciminū. aā. mistis. Post vo vsum hui' electuarij sequat vsus istius syrupi. ℞. roß. vio. et floꝝ salicis sanda. al. et rub. nenufa. se. lactuce et portulace attriplicis anisi oiu3. aā. ʒ. i. istis oib' in aceto ij. dieb' infusis fiat decoc. in aqua et colet et colature addatur panis çucca. lib. i. fiat syru. in fine autē decoc. addat cāphore. ℈. i. et vtat isto syru. Post vo fiāt in fine inūctiones circa ilia et renes: sic de oleo vio. et populeon et de hꝫ.

¶ De cura sterilitatis facte propter approximeron et cura eiusdem. Cap. III.

SI vero calor defecerit qui est cōplemētū alioꝝ cātur approximerō q̄ ē opatio mēbroꝝ gnātiuoꝝ: qn̄ nec virga erigitur: nec sperma emittit: qđ fit ex altera triū cārū vel ex malitia vel ex asmate: sic in maleficiatis: quoꝝ cura soli deo est dimittēda p ipsos maleficiatoꝝ extirpāda vel remouēda q̄uis aliq libri medicine ponant aliq̄ remedia emperica: sic est portatio argēti viui ad collū in testa auellane: et suspēsio artbemisie i supliminari dom' vbi iacēt vir et mulier: et fit ex frida cā: pncipalr: aut ex ca. qđ raro ꝯtingit. ¶ Si vo fiat ex frida cā fiat digestio māe cū oximelle et purget cū bn̄dicta. Tertia vel q̄rta die fiat stupha de calidis berbis q̄ supius frequēter noiate sunt: sequēti die fiat flōmia de sapbenis interi' et apponat vētosa sup renes: et tūc fiat inunctio cū tali vnguēto. ℞. ouoꝝ formicarū et testiculi vulpiū bn̄ cocti se. eruce baccarū lauri. aā. terant oia fortiter et admisceant cū arogon vel marciaton. aā. et fiat vnguētū cū q̄ fiat inūctio sup renes et virilia. ¶ Itē liq̄ fiat assungia vulpina lib. i. et admisceat lib. i. succi eruce: et in eis bulliant testiculi vulpini vsq3 ad resołonē et succi cōsumptionē: et tūc colet et in colatura resoluat cera rub. et deponat ab igne: et adde pul. factū de sem. cepe al. et eruce et bacca. lauri. aā. ʒ. i. fiat vnguētū de quo fiat inūctio sup renes et virilia. ¶ Itē offerant electuaria ca. mane et sero: sic diasatiriō ꝯstomaticon: vel fiat electuariū speciale et vale. ℞. carnes testiculoꝝ vulpiū decoctas in aq̄ cerebella passerū columboꝝ elixata: et post assata et radi. pastinace et iringoꝝ elixatoꝝ et pinearum carnes dactili. aā. terant oia ista sil: et ponant in melle ru. dispumato et bulliāt parū ad ignē: et ꝯtinue cū spatula agitent: tūc deponat ab igne et misceat pul. fact' de se. eruce cepe al. bacca. lauri gariofi. lap. lincis cinamo. pipis lōgi. aā. ʒ. ij. musci fini. ℈. i. fiat elariū quo vtat singulis dieb'. Dico eni q si musc' cū vino distēperatus fuerit et inūgantur renes et virilia potēter excitat. ¶ Si vo ex cā ca. fuerit offerant frida elaria: et silr syrupi et vngat frigidis vnguētis: q̄re abūdātes in friditate et humiditate supflua debēt cauere ab vsu lactucarū et opij papaueris et cāphore et oiu3 similiū frigidoꝝ: abūdātes autē in ventositate debēt cauere ab abstinētia et vigilia supflua imoderatis et silib' q̄ maturāt corp' et oib' leguminib' que generāt vētositatez. Si āt calor et alia deficiāt vtat pdictis in cap. de approximerō. caueāt aūt a ruta et agnocasto q̄ sui siccitate desiccāt corpis hūiditatē et ꝯsumūt vētositatē.

Si fuerit ex cā frida.

Si ex causa calida.

¶ De cura sterilitate viri pp causas extrinsecas. Cap. IIII.

SI vero accidat a cā exteriori hoc est ex vna de. v. causis: aut qr hō vtit bis q̄ corrūpūt cōplexionē ei': aut ꝑpter mēbra genitalia q̄ sunt iproportionata: aut ꝑpter nimiā calidita tē: aut frigi. mēbroꝝ genitaliū: aut ꝑpter renes et alia membra generatiua: aut pp aliqd aliđ factuz exteri' viro qđ est causa sterilitatis ei'. ¶ Si vo accidit sterilitas in hoie. qr vtit his q̄ corrūpūt cōplexionē ei': ille dz vitare nimiā crapulā ebrītatē qđ expedit tā viro q̄3 mulieri: debet ēt vitare nimiā inanitionē: sic nimiā flōmiā: frequētē farmaciā: frequēs balneū et coitū: spālr cū vetula et menstruosa: et cū tineosa et fetida et imūda: vitet ēt mulierē q̄ nō venit ad annos etatis: qr hoc ipedit effcūs aie. ¶ Si vo accidit sterilitas pp h q mēbra genitalia sunt iproportiōata: hoc est qr virga est nimis breuis: aut nimis lōga: qr hoc impedit effect' aie. Si vo accidit sterilitas ꝑpter nimiā virge longitudinē: tūc caueat vir et uxor ne tota intromittat: iđ qr semen posset infridari añ eius exitū: et iđ sic ꝯceptio impediret: sicut dicit Auicē. iij. cano. et in lib. suo de animalibus.

¶ De cura sterilitatis facte propter malam complexionez membrorum genitalium. Cap. V.

SI vero accidit sterilitas ꝑpter cōplexionem nimis ca. mēbroꝝ genitaliu3 vtat frigidis: vt lacte acetoso: lacte vaccino in quo bullierit portulaca et multis alijs frigidis et vnguētis et emplastris que supius dicta sunt propter ca. cōplexionē. Si vero accidat sterilitas ꝑpter viri malam cōplexionem frigidā: quod frequētius contingit: tunc vtatur istis electuarijs que dicta sunt pp cōplonē fridā etc.

¶ De cura sterilitatis facte propter debilitatem membrorum principalium. Cap. VI.

SI vero accidat pp membra: tūc si pp cerebrū: tūc vtat pliris cū musco diantbos cū musco. Si vo defect' accidat ꝑpter cor vtatur diagalanga diatriūpipereon. Si vero fuerit defectus ꝑpter stōchū et intestina vtat diasatirion acuato cum caudis stincoꝝ. ¶ Si vero fuerit sterilitas ꝑpter aliquid exterius factū viro: quod est causa perpetue sterilitatis: sicut est abscisio venarū iuueniliū que sunt retro aures: per quas humor spermaticus principalr venit a cerebro: et descēdit ad renes et ad mēbra genitalia: iste defectus remedīū nō habet nisi a solo deo per miraculum etc.

¶ De cura sterilitatis facte propter defectus renum et genitalium membrorum. Cap. VII.

ET si fuerit deficiens propter renes et mēbra genitalia vngatur spina dorsi et renes et dicta membra cuz tali vnguento. ℞. asse se. piretri stapbisagrie eruce. se. ceparum pipis castorei myrrhe storacis calamite. aā. ʒ. i. assungie leonine. ʒ. ij. musci fini. ʒ. i. omnia pul. que pul. post bulliant in oleo costino lib. ij. et addantur cere. ʒ. ij. fiat vnguentum. ¶ Deinde vtatur ista cōfectione. ℞. testiculos vulpis. ij. cerebella passeruz et columborum. aā. ʒ. ij. decoquant in aqua diu et post aliquantulum assent: et post terantur cū floribus palmaruz. ʒ. ij. et cum. ʒ. i. caude stincorum conficiatur simul cū zuccha. et melle. aā. q̄rt. iij. et vtat mane et sero ad modū nucis: et cuz dicto electuario pōt vti:

¶ De cura ſterilitatis ꝑꝑ ſuffocationes mr̃icis. Cap.X.

Ex matricis precipitatione aliquãdo accidit ſterilitas: cui ſic ſuccurat̃. Primo vtat̃ pa. iſto ſyrupo. ℞. arthemiſie. M. ij. ſanamunde calamenti caprifolij capil. vene. ceterach politrici enule campane. añ. M. ij. maratri. ſe. petro. calami aroma. folioꝝ ſpicenar. adiãthi thimi epithi. vtriuſqꝫ ſandal̃. nucis muſcate. ſe. baſilicõis camedreos camepitheos. añ. ℥. j. mellis ⁊ ȥuc. añ. lib. ij. vini al. q̃rtj. j. lib. ⁊ fiat ſyrupus. ¶ Quo facto purget̃ cũ iſta medicina. ℞. bñdicte. ʒ. iij. collogn. ꝑpate: turbith. eſule. añ. ʒ. ß. icorpent̃ hec pulueriȥata: ⁊ ex his fiãt pillˀe q̃s recipiat pa. in duabꝰ vicibꝰ ſi neccẽ fuerit. ¶ Itẽ 4ᵃ die poſt medicamẽ itret bal. iſtaꝝ herbaꝝ. ℞. camo. meliſſe enule cãpane mẽtaſtri roris marini: naſturtij nigelle mercurial̃. coſti balſamite. añ. M. ij. arthemiſie ſanamunda. añ. M. vij. ex his fiat bal. Itẽ in exitu a bal. ℞. ʒ. j. oppopire diſtẽperate cũ vino tepido ⁊ recipiat pa. Sequẽti aũt die poſt bal. minuat ſibi de ſaphenis iteriori bꝰ. ¶ Itẽ his expeditis fiant ſibi localia remedia. ℞. aloe ſulphuris capil. hõis cõbuſti pulueriȥent̃ q̃ pñt pulueriȥari: fiãt inde trociſci cũ ſucco ſpatule fetide ⁊ ſuffumiget̃ cuꝫ his ⁊ multum valet. ¶ Poſt acceſſuꝫ ṽo mr̃icis ad locũ nãlẽ fiat illud empl̃ꝫ ſup anchas ⁊ pectinẽ ad firmãdũ mr̃icẽ. ℞. oppopo. bdellij myrrhe myrte aſpalti. añ. ʒ. ij. gariofi. cina. galãge. añ. ʒ. j. ligni alo. ℈. ij. coralli al. ⁊ rub. boliar. ſan. ora. acatie. añ. ʒ. j. ⁊ ß. cere colophonie terbẽtine. añ. ℥. ß. oĩa incorporent̃: fiãt inde duo empl̃a: quoꝝ vnũ teneat̃ ſupra renes: alterũ ponat̃ ſup ꝑtẽ anteriorẽ ſupra vmbilicũ ⁊ infra: ⁊ ſint coopta ſindone rubeo ⁊ aptet ab vtraqꝫ ꝑte alteꝝ ⁊ alteꝝ: ita tñ q̃ ſemel in die vngat̃ ante ⁊ retro ad ignẽ cũ oleo de maſtice ⁊ roſ. ⁊ myrtino: ⁊ tũc ſupponant̃ ſua emplaſtra ⁊c̃.

¶ De cura ſterilitatis propter caliditatem ⁊ ſiccitatẽ. ⁊ ꝑꝑ frigiditatem ⁊ hu. Cap. XI.

Si autem patiat̃ ſterilitatẽ ꝑꝑ caliditatẽ ⁊ ſiccitatem nutriant̃ cibis humidis: ſicut in ethica. ¶ Si aũt ex frigiditate eſt ⁊ humiditate vtat̃ bal. ⁊ ſtuphis cali. ⁊ ſic. ſicut ſuperius dictum eſt in caᵒ de pingui orificio matricis.

¶ De cura ſterilitatis ꝑꝑ debilitatẽ mr̃icis. Cap.XII.

Si autem accidit ſterilitas propter debilitatem matricis: vtendum eſt eis que dicta ſunt in cap̃. de debilitate retentiue matricis.

¶ De cura ſterilitatis ꝑpter apoſtema matricis: ⁊ de cura apoſtematis eius. Cap.XIII.

Aliquando aũt preter p̃dicta impedimenta accidũt que videri nõ pñt: vt eſt apã ⁊ mola matricis. Apã aũt mr̃icis aliq̃ñ fit ex ca. cã. q̃ñqꝫ de frigida. Si ex cã cal. q̃ñqꝫ ex cho. q̃ñqꝫ ex ſang. Si autem ex frigida. q̃ñqꝫ ex flegmate: q̃ñqꝫ ex mel̃ia. Itẽ q̃ñqꝫ fit in interiori orificio matricis: q̃ñqꝫ in profundo matricis: ⁊ in quocũqꝫ caſu fe. cõcomitat̃: maior tñ in calore: minor i fri. partibꝰ ad hoc cõueniẽtibus. ¶ In quolꝫ caſu fiat flõmia de ſaphena ſub cauillis pedũ interiorũ. Itẽ a p̃ma die vſqꝫ ad quartã in qualꝫ cã repercutiat̃: ⁊ poſt cũ euaporationibus diſſolutiuis: repercutiat̃ aũt mã cũ empl̃o facto de fabis coctis in aceto: vel cũ farina ordei cuꝫ ſucco ſolatri: vel herbe roberti trita cum ſuba ⁊ ſucco cathaplaſmet̃. ¶ Si autẽ non poſſit repercuti mã: decoquat̃ farina tritici cum axungia galline ⁊ oleo viol̃. ⁊ fiat empl̃m: ⁊ ea ſupponatur frequẽter. ¶ Si aũt fuerit de cã frigi. fiat ſtupha ꝑticularis cũ herbis ca. ⁊ tunc vngant̃ renes ſeu anche cum melle ru. diſpumato: ⁊ tunc terant̃ teſte allioꝝ ⁊ in aqua coquantur. ⁊ fiat empl̃m ⁊ ſupponat̃. Deinde due ꝑtes de radice lilij ſenationũ cocte ſub cineribus tritis cũ axungia veteri porcina fiant empl̃a ſuper renes ⁊ ꝑitoneon ad maturãdũ apoſtema: qđ cũ fuerit maturatũ bñ per ſe rumpit̃ qđ cognoſcit̃ ꝑ mundificationẽ ſaniei a muliere. ¶ Rupto aũt apoſtemate miſceat̃ tertia pars mellis diſpumati cũ vino tepido ſingulis diebꝰ ad mũdificationẽ ſaniei. Idẽ fiat cũ ſero caprino ⁊ melle: mũdificato aũt apãte: qđ cognoſcitur q̃ñ ſanies nõ eijcit̃ a matrice. Liciũ diſtẽperatũ cum lacte vaccino ad pondus lib. j. tribus vel quatuor diebus tepiduꝫ intra mr̃icẽ inijciat̃: ⁊ ſic ꝑfecte erit cura ⁊c̃.

¶ De cura ſterilitatis propter molam ⁊ cura mole matricis. Cap.XIIII.

Si vero impediat̃ mulier a conceptione ꝑꝑ molã mr̃icis vtat̃ pa. ſyrupo dicto in caᵒ de retẽtione mẽſtruoꝝ. Itẽ purgetur in menſe cũ pill̃is fetidis. ¶ Poſt medicinã ṽo per quatuor dies intret bal. iſtaꝝ herbarum. ℞. arthemiſie ſaturegie ſauine hyſopi ſanamũde caprif. mo. folij apij rađ. nigelle herbe vio. mercuria. radi. caprif. añ. M. iij. ex his fiat bal. ſequẽti die minuat ſibi de ſaphenis vt inferiꝰ dicet̃: ſicut eſt ſuperius dictũ cap̃. de ſuffocatione matricis. ¶ Itẽ his expeditis vtat̃ iſto apoȥimate. ℞. radi. apij gẽtiane germãdree ſanamũde ſaturegie roris marini coſti balſamite pulegij cala. origani. añ. M. j. oĩa bulliãt in vino al. ⁊ fiat apoȥima: quo vtat̃ mane ⁊ ſero ad quãtitatẽ ciphi. ¶ Itẽ in p̃ncipio prandij vtat̃ iſto pul. in modico vino vel brodio. ℞. aniſi marathri ameos pentaphilon graminis. añ. ℥. j. ex his fiat pul. ſubtilis quẽ in p̃nᵒ prandij recipiat in. vj. diebus. ¶ Poſt ṽo vtat̃ ad idẽ tali pul. ℞. aniſi marathri. ȥiȥ. origani pulegij hyſopi: eupatorij ſaturegie cala. añ. ℥. ß. galãge ſpicenar. folij piperis hor. xilobalſami calami aroma. añ. ℥. ß. carui ameos eufragie ſileris montani. añ. ʒ. ij. liquiritie mũde. ʒ. j. nuciſmuſ. macis. añ. ʒ. iij. ſaluie ſanſuci ſe. baſiliconis ſe. petro. ſem. bruſci ſe. aſparagi ſpice celtice anthos. añ. ℥. ß. croci. ʒ. j. oĩa pulueriȥẽtur: ⁊ de iſto pul. vtat̃ cõtinue oĩ die cũ vino vel brodio in p̃nᵒ prandij. ¶ Itẽ inungat̃ os matricis intus q̃tũ cõmode poterit his oleis. ℞. olei de lilio: olei muſcellini. añ. ℥. j. miſceant̃. ¶ Ad idẽ. ℞. rađ. gẽtiane ⁊ inũgat̃ i oleo de balſamo ⁊ intromittat̃. ¶ Itẽ fiat talis fumigatio. ℞. ambre ligni alo. thimi thuris. añ. ʒ. j. oĩa ide pulue. ⁊ fiãt ide trociſci cũ aq̃ ro. ex qbꝰ poſitis ſupra prunas ſuffumiget̃ ꝑ embotũ. ¶ Cũ aũt velis molã exhere: fiat p̊ iſtud vngᵐ. ℞. olei de balſa. ℥. j. olei de camo. ℥. ij. miſceat̃ ⁊ inungat̃ vẽter ſub vmbilico iferiꝰ ⁊ in vuluã. Poſtea. ℞. folia arthe. decocta in vino al. ⁊ ponat̃ ſup̃ vmbilicũ ⁊ obſtetrix ſꝑ fricet mr̃icẽ cũ oleo p̃dicto mouẽdo molã verſus os mr̃icis ⁊ exhat eã.

¶ Tractatus ſcđs incipit. De ſterilitate ex parte viri: ⁊ primo de cura gomorree ⁊c̃. Cap.I.

Cum vero nullũ ipedimẽtũ venit in muliere ⁊ ꝓhibetur a cõceptione: certũ eſt hoc eẽ ex defectu viri: qđ põt cõtingere dupl̃r: vel ex ipedimẽto interiori: vel exteriori. Si ṽo eſt ipedimentũ ex ꝑte viri a cã interiori: hoc eſt triplici de cã: q2 in gnõne ex ꝑte viri ſunt neceſſaria. vꝫ. digerẽs mãm a ca. ⁊ ita ꝭm Auic. ſenſus venit ⁊ delectatio a cerebro a quo p̃nᵒ trahit̃ mã gnõnis mediãte ſpiritu ⁊ calore: q cũ p̊ ⁊ p̃ncipal̃r cauſet̃ a corde. Spũs ṽo ꝑ arterias ſicut ⁊ oẽs pulſus corpis p̊mo veniũt a corde q imediate extẽdit mẽbra mediãte calo. ⁊ ſan. ⁊ p̃ncipal̃r venit ab epate. Deſideriũ aũt nãle ab oibus his: ſꝫ p̃ncipal̃r venit a renibus: ⁊ ab epate: ⁊ complementum hꝫ a corde.

Unde cum multitudo materie est congregata et digestio stomachi est completa: et etiam epatis et substantia san. que est in venis non habet: nec in aliquo extrinseco vel intrinseco fecundus est: tunc enim concurrunt sibi mutuo sperma adinvicem: et alterum alteri commiscetur: et fit conceptio. sic igitur ex concursu omnium istarum causatur fecunditas: ita ex defectu causatur sterilitas. quia si abundat humiditas: et alia sunt ablata causatur gomorrea que est humoris flegmatici continuus fluxus. ¶ Sed ex quacunque fiat causa valet multum usus dyacodion et zucca. ros. alexan. et similia sibi mista. Etiam uti cibis inspissativis: sicut sunt risum milium excorticatum preparatum cum lacte vaccino: et caue ab his que aquosum san. gignant: sicut sunt herbe frigide et humide etc.

¶ De cura sterilitatis propter satiriasim et priapismum: et de cura istorum. Cap. II.

Si vero humiditas supabundet et alia deficiant fit sterilitas que est immoderata virge erectio que communiter fit ex ca. causa fumositate ad testiculos descendente. ¶ Primum igitur consilium est: ut offerantur electuaria extenuantia ventositates: sicut est dianisum diapapauer diaciminum. an. mi/stis. Post vero usum huius electuarii sequatur usus istius syrupi. ℞. ros. vio. et flor. salicis sanda. al. et rub. nenufa. se. lactuce et portulace attriplicis anisi oiuz. an. ʒ. i. istis omnibus in aceto iij. diebus infusis fiat decoc. in aqua et coletur et colature addatur panis zucca. lib. i. fiat syru. in fine autem decoc. addatur camphore. ℈. i. et utatur isto syru. Post vero fiant in fine inunctiones circa ilia et renes: sicut de oleo vio. et populeon et de ho.

¶ De cura sterilitatis facte propter approximeron et cura eiusdem. Cap. III.

Si vero calor defecerit qui est complementum aliorum causatur approximeron que est opatio membrorum generativorum: quando nec virga erigitur: nec sperma emittitur: quod fit ex altera trium causarum vel ex malitia vel ex asmate: sicut in maleficiatis: quorum cura soli deo est dimittenda per ipsos maleficiatorum extirpanda vel removenda quamquam aliqui libri medicine ponant aliqua remedia emperica: sicut est portatio argenti vivi ad collum in testa avellane: et suspensio arthemisie in supliminari domus ubi iacet vir et mulier: et fit ex frida causa: principaliter: aut ex ca. quod raro contingit. ¶ Si vero fiat ex frida causa fiat digestio mane cum oximelle et purgetur cum benedicta. Tertia vel quarta die fiat stupha de calidis herbis que supius frequenter nominate sunt: sequenti die fiat flomia de saphenis interius et apponatur ventosa sup renes: et tunc fiat inunctio cum tali unguento. ℞. ovorum formicarum et testiculi vulpium bene cocti se. eruce baccarum lauri. an. terantur omnia fortiter et admisceantur cum arogon vel marciaton. an. et fiat unguentum cum quo fiat inunctio sup renes et virilia. ¶ Item liquefiat assungia vulpina lib. i. et admisceatur lib. i. succi eruce: et in eis bulliant testiculi vulpini usque ad resolutionem et succi consumptionem: et tunc coletur et in colatura resolvatur cera rub. et deponatur ab igne: et adde pul. factum de sem. cepe al. et eruce et bacca. lauri. an. ʒ. i. fiat unguentum de quo fiat inunctio sup renes et virilia. ¶ Item offerantur electuaria ca. mane et sero: sicut diasatirion confortativum stomaticon: vel fiat electuarium speciale et tale. ℞. carnes testiculorum vulpium decoctas in aqua cerebella passerum columborum elixata: et post assata et radi. pastinace et iringorum elixatorum et pinearum carnes dactili. an. terantur omnia ista simul: et ponantur in melle ru. dispumato et bulliant parum ad ignem: et continue cum spatula agitentur: tunc deponatur ab igne et misceatur pul. factus de se. eruce cepe al. bacca. lauri gariofi. lapi. lincis cinamo. pipis longi. an. ʒ. ij. musci fini. ℈. i. fiat elarium quo utatur singulis diebus. Dico enim quod si muscus cum vino distemperatus fuerit et inungantur renes et virilia potenter excitat. ¶ Si vero ex causa ca. fuerit offerantur frida elaria: et similiter syrupi et ungatur frigidis unguentis: quare abundantes in friditate et humiditate debent cauere ab usu lactucarum et opii papaveris et camphore et oiuz similium frigidorum: abundantes autem in ventositate debent cauere ab abstinentia et vigilia supflua immoderatis et similibus que maturant corpus et omnibus leguminibus que generant ventositatem. Si autem calor et alia deficiant utatur predictis in cap. de approximeron. caveant autem a ruta et agnocasto que sui siccitate desiccant corporis humiditatem et consumunt ventositatem.

Si fuerit acci frida.

Si a causa calida.

¶ De cura sterilitate viri pp causas extrinsecas. Cap. IIII.

Si vero accidat a causa exteriori hoc est ex una de. v. causis: aut quia homo utitur his que corrumpunt complexionem eius: aut propter membra genitalia que sunt improportionata: aut propter nimiam caliditatem: aut frigi. membrorum genitalium: aut propter renes et alia membra generativa: aut pp aliquid aliud factum exterius viro quod est causa sterilitatis eius. ¶ Si vero accidit sterilitas in homine quia utitur his que corrumpunt complexionem eius: ille debet vitare nimiam crapulam ebrietatem quod expedit tam viro quam mulieri: debet etiam vitare nimiam inanitionem: sicut nimiam flomiam: frequentem farmaciam: frequens balneum et coitum: specialiter cum vetula et menstruosa: et cum tineosa et fetida et immunda: vitet etiam mulierem que non venit ad annos etatis: quia hoc impedit effectus aie. ¶ Si vero accidit sterilitas pp hoc quod membra genitalia sunt improportionata: hoc est quia virga est nimis brevis: aut nimis longa: quia hoc impedit effectus aie. Si vero accidit sterilitas propter nimiam virge longitudinem: tunc caueat vir et uxor ne tota intromittatur: ideo quia semen posset infridari ante eius exitum: et ideo sic conceptio impediretur: sicut dicit Avicen. iij. cano. et in lib. suo de animalibus.

¶ De cura sterilitatis facte propter malam complexionem membrorum genitalium. Cap. V.

Si vero accidit sterilitas propter complexionem nimis ca. membrorum genitalium utatur frigidis: ut lacte acetoso: lacte vaccino in quo bullierit portulaca et multis aliis frigidis et unguentis et emplastris que supius dicta sunt propter ca. complexionem. Si vero accidat sterilitas propter viri malam complexionem frigidam: quod frequentius contingit: tunc utatur istis electuariis que dicta sunt pp complexionem fridam etc.

¶ De cura sterilitatis facte propter debilitatem membrorum principalium. Cap. VI.

Si vero accidat pp membra: tunc si pp cerebrum: tunc utatur pliris cum musco diantbos cum musco. Si vero defectus accidat propter cor utatur diagalanga diatriumpipereon. Si vero fuerit defectus propter stomachum et intestina utatur diasatirion acuato cum caudis stincorum. ¶ Si vero fuerit sterilitas propter aliquid exterius factum viro: quod est causa perpetue sterilitatis: sicut est abscisio venarum iuvenilium que sunt retro aures: per quas humor spermaticus principaliter venit a cerebro: et descendit ad renes et ad membra genitalia: iste defectus remedium non habet nisi a solo deo per miraculum etc.

¶ De cura sterilitatis facte propter defectus renum et genitalium membrorum. Cap. VII.

Et si fuerit deficiens propter renes et membra genitalia ungatur spina dorsi et renes et dicta membra cum tali unguento. ℞. asse fe. piretri stapbisagrie eruce. se. ceparum pipis castorei myrrhe storacis calamite. an. ʒ. i. assungie leonine. ʒ. ij. musci fini. ʒ. i. omnia pul. que pul. post bulliant in oleo costino lib. ij. et addantur cere. ʒ. ij. fiat unguentum. ¶ Deinde utatur ista confectione. ℞. testiculos vulpis. ij. cerebella passerum et columborum. an. ʒ. ij. decoquantur in aqua diu et post aliquantulum assentur: et post terantur cum floribus palmarum. ʒ. ij. et cum. ʒ. i. caude stincorum conficiatur simul cum zuccha. et melle. an. quarti. iiij. et utatur mane et sero ad modum nucis: et cum dicto electuario pot utii:

qꝛ simplex ꝛ vtile. ¶ Et nota q̄ biringi ꝯfecti fecundant. ʒiç. ꝯditū cerebella passerū ꝛ colūboꝝ elixata p̄mo ꝛ post assata. ꝛ si cū lacte vaccino sumant̄ faciūt hoīez fecundūz.

Elarium diuinū secretū ꝛ certum.

¶ Deinde vtat̄ tali medicamine diuinitus reuelato: qd̄ super oīa valz ad generādū. ℞. vitel. ouoꝝ cruda. vj. butyri rc. sepi capre. añ. q̄rtj. j. priapi tauri satyrion ʒedoarij. ʒinʒ. cōditi menthe testiculoꝝ galloꝝ ꝛ vulpiū: ꝛ si vult habere masculū testiculi dextri mutonis ꝛ verris. Si vult habere feminā sinistroꝝ. añ. ℥. j. cerebella passeꝝ bn̄ cocta: ꝛ post aliquātulū assata. ℥. ij. medulle nucis indice pineaꝝ pistaceaꝝ fisticoꝝ amygd̄. dul. dactyloꝝ auellanaꝝ coctaꝝ aliquātulum ꝛ mūdaꝝ. añ. ℥. j. ꝛ. ß. se. malue. sem̄. mercurial. se. eruce gariofi. ʒiç. piperis longi ꝛ al. ꝛ nigri se. bulli lingue auis cinamo. añ. ℥. ij. ista oīa mundificent̄ tēperentur ꝛ coquant̄ in lacte ouino vel vaccino: ꝛ post fortiter cōterant̄ ꝛ addant̄ caude stincoꝝ. ℥. ß. ꝛ cōficiat̄ totū cū melle ro. lib. ij. ꝛ pane ʒuccha. lib. vij. ꝛ lento igne diu agitādo decoquātur ad pfectionē elarij: ꝛ addito musci fini. ʒ. j. pficiat̄ elariū: quo cōtinue mane ꝛ sero vtat̄. Uir ꝛ mulier pn̄t aliqn̄ vti: ꝛ sic gn̄abit si ex frigiditate patit̄: ꝛ sic poterit hr̄e adiuuāte dn̄o masculū: qd̄ nō est oīb⁹ reuelādū: nisi secretis tm̄: qꝛ hoc est p̄ciosuz ꝛ certū. ¶ Hec sunt cibaria q̄ cōfortant ad generandū sperma: caro ouina: caro agni annualis: carnes eduline: galline pingues: perdices: phasiani: sup oīa cerebella passerū ꝛ colūboꝝ: oua sorbilia: oua piscium frixa mista cū frumēto excorticato cocto cū lacte vaccino ꝛ cicere al. parata cū brodio gallinaꝝ. vel cressonis parata cum cepis vt moris est: ipsummet cepe p se coctū cū carnibus ꝛ bonis spēb⁹ multis excitant hoīem ꝛ multiplicāt se. Uentositatē ꝯo ꝛ spūs multiplicant faba fracta ꝛ alia legumina: ꝛ risuz ēt paratū cū lacte caprarū vel vaccaꝝ aspersum pul. cinamo. est vtile. De fructibus aūt iuuant vue dulces: pinee: fistici: iuiube: sebesten: dactyli: amygd̄. auellane: valēt ēt multū rape: pastinace: ꝛ vinū dulce qd̄ nō sit viride.

¶ Ad ostēdēdū qualr̄ debem⁹ p̄cedere ad cōceptū cuz oīa nocumēta dicta supius erunt remota. Cap. VIII.

Oblatis ꝯo ipedimētis ex parte viri ꝛ ex pte mulieris ꝛ seruato bono regimine in cibarijs. Si vis operari ad hoc vt cōcipiat mulier tene istū moduz. Si. n. sterilitas fuerit pp cām frigidā ꝛ hu. qd̄ frequētius accidit: digerat̄ mā cū h̄ syrupo. ℞. radi. rubee maio. arthemisie: sauine. añ. ℥. iiij. folioꝝ mēte origani calamēti betonice balsamite. añ. ℥. ij. absinthij. M. ß. spicenardi squanti calami aromatici anisi marathri sileleos ameos. añ. ℥. j. mellis ʒuccha. añ. lib. j. fiat syrupus quo mā digerat̄. Mā aūt digesta purget̄ cū hac medicina. ℞. theodoricon empericō. ℥. iij. esule. ℈. j. misceant̄ ꝛ fiant pillule ꝛ dent̄ in sero qn̄ dꝫ intrare lectū: cōsiderata tm̄ virtute patientis. ¶ Corpe aūt mundificato. iiij. diebus post medicinā fiat stupha: ex oīb⁹ istis que intrāt syrupū p̄ter mel ꝛ ʒuccha. ꝛ ista stupha iteret̄ multis vicib⁹: saltē bis in septimana vsqꝫ ad sequēs tēpus mēstruoꝝ: deinde si matrix fuerit imunda accipe oīa que intrant syrupū p̄dictum p̄ter mel. rosaꝝ absinthij. añ. M. j. myrrhe ꝛ pulpe collogntide. añ. ℥. j. decoquant̄ oīa in aq̄ lib. vj. tādiu donec decocti. veniat ad lib. j. ꝛ. ß. ꝛ coletur ꝛ tota dcoc. inyciat̄ p clystere in m̄rīcē: hoc tm̄ nō opꝫ fieri si matrix esset munda. ¶ Deinde vtat̄ tali elario. ℞. pul. potionis: pul. tripbere magne sine opio: pul. stomaticon ꝯfortatiui corticis citrāguloꝝ. añ. ℥. j. storacis calamite. ℥. ß. lignial. ambre. añ. ℥. ij. musci fini. ℈. ij. panis ʒucch. lib. iiij. fiat electuarium quo vtatur mulier mane ꝛ sero.

In causa frigida.

¶ Si ꝯo sterilitas fuerit ex cā ca. digerat̄ mā cum hoc syrupo. ℞. radi. feni. petro. brusci asparagi graminis pentaphylō arthemisie tanaceti gallitrici enđ. scariole lingue ceruine ceterach pollitrici. cap. veñ. adianthos. añ. M. j. se. borag. se. lactuce q̄tuor se. frigidoꝝ. añ. ℥. j. prunoꝝ. xx. succi borag. succi lactuce vini maloꝝ gra. añ. lib. ß. ʒucch. lib. ij. fiat syru. q̄ mā digerat̄. ¶ Et digesta mā purget̄ cū hac medicina. ℞. floꝝ viol. ℥. iij. floruz borag. ℥. j. fiat decoc. vsqꝫ ad quart. iij. que colet̄: ꝛ diuidat̄ in duas ptes: in cui⁹ maiori parte dissoluat̄ cassief. mund̄. thamarindi. añ. ℥. j. in alia pte infundat̄ mirabol. citri. ꝛ ind̄. añ. ℥. ß. kebuli. ℥. ij. bellirici emblici. añ. ℥. ij. qn̄ ꝯo mirabol. sufficienter fuerint infusi ibidē per vnā noctē ꝛ p vnā diem colabunt̄ ꝛ eoꝝ infusio addet̄ decoc. vbi fuerit cassiefi. ꝛ thamarindi ꝛ totū tepidū dabit̄ in aurora. ¶ Reubarbaꝝ ꝯo nec bn̄dicta: nec alia medicia dissolutiua dꝫ dari: qm̄ nō p̄uocarēt mēstrua ꝛ le derēt patiētē. ¶ Purgata mā regat pa. trib⁹ diebus vt ponationat⁹ regi solet. In q̄rta die itret bal. aq̄ dulcis in q̄ ponatur arthemisie tenacetū gallitrici plātaginis qnqueneruie virge pasto. añ. M. ij. ꝛ cū fuerit in bal. abluat m̄rīcē: ꝛ le nit. Caueat tm̄ sibi ne faciat aliquā excoriationē: ꝛ in exitu de bal. accipiat d̄ diarodō abbatis: iuxta q̄titatē castanee: in cui⁹ vna lib. ponat̄ bone betonice. ℥. j. subtilr̄ puluerizate: post ꝯo sequēti die minuat sibi de saphenis iterioꝛib⁹ ꝛ ex̄hat̄ de san. lib. ß. postea recipiat mulier p. iij. vel. v. dies de diarodon abbatis: vt supius dictū est. Sequēti ꝯo die post minutionē vir pōt accedere ad vxorē factis ꝛ applicatis q̄busdā remedijs localibus q̄ iseri ꝯtinent. Predictuz ꝯo digestiuū ꝛ decoc. poterit mulier bis in anno sumere se cure: reliqua aūt sequunt̄. de bal. aūt ꝛ minutione fiat per cōpetentia interualla: vt se pcipiat ꝯcepisse: cōsiderata tm̄ virtutis tolerātia. Uitet sup oīa carnes lepozinas: porcos: ꝛ anguillas: tongres: ꝛ delphinos: ꝛ oēs pisces bestiales: qꝛ hn̄t gentia in aqs: vitet q̄ carnes agnoꝝ lactātiuz: ꝛ vet⁹: tm̄ vitet replere m̄rīcē: vitet fabas: lētes: caseū salsuz ꝛ vet⁹: tm̄ vitet lac: tm̄ vti poterit caseo recēti pingui ꝛ molli sine sale: vitet psica ꝛ pruna al. qm̄ hn̄t supfluā humiditatē in m̄rīce gn̄are. ¶ Si ꝯo matrix fuerit flegmatica: vtat̄ cibis ꝛ potib⁹ ꝛ medicinis desiccātibus: ꝛ studiose vtat̄ pliris diacameron stōticon ꝯfortatiuo: ꝛ cū cibis in p̄n⁹ mense ꝛ in fine vtat̄ sale sacerdotali cui solum addat̄ siler montanū pul. Hoc eniz ꝯsumit fl̄a capitis ꝛ stōchi ꝛ totū corp⁹ emūdat. ¶ Sal aūt sacerdotale sic fit. ℞. salis cōis. ℥. xviij. cinam. ℥. iiij. ʒiç. amomi ameos pipis sileris mōtani hysopi origani pulegij. añ. ℥. ß. q̄ oīa tere ꝛ in pul. redige ꝛ cū oī cibo vtere. Solet ēt m̄rīcē mūdificare a flate. ¶ Et sepe ordina infra os m̄rīcis suppositoriū seu pessariū factū de myrrha ꝛ storace calamite mastice insil pistatis i mortario cū pistello calo ferreo ꝛ quotiescūqꝫ ponet̄ ꝯfricet̄ ipm suppositoriū exteri⁹ leuiter cū allio excorticato: ꝛ illud suppositoriū. ¶ Op. p. xv. dies dꝫ applicari ad ꝯsūptionē flatis m̄rīcis. ¶ Coꝛdinatis itaqꝫ mēstruis ad ꝯceptū mulier disponat̄. ¶ Confert ēt ad ꝯceptū si mulier ꝛ vir abstineāt a coitu ꝛ ab amplexibus p. v. dies vel amplius añ mēstrua ꝛ toto tpe mēstruoꝝ. ꝛ post ipsa mēstrua trib⁹ vel quatuoꝛ dieb⁹ vel nocti b⁹. Post mēstrua teneat mulier illa suppositoria d̄ myrrha ꝛ alijs supradictis: ſꝫ sine allio. i. loco allij ꝯfricet̄ ipsuz suppositoriū cū musco: aut ambra: aut vtroqꝫ distēpatū cū modico aq̄ ros. vel balsamo fino. 4° vel 5° die post mēstrua mulier trāsglutiat p modū pille. ℈. ß. vel. ℈. j. de coagulo leporis inuoluto i nebula madefacta in vino: aut alio mō sic p̄patū q ab oꝛe ei⁹ nullo mō possit sentiri. Eodē die de sero comedat mulier. ʒiç. ꝯdi tū alex. ꝛ vir silr̄ ꝛ sil̄ doꝛmiāt ꝛ venter eoꝝ nō sit plenus cibis nec crapulatus a vinis: nec famelicus. Pred ictas tm̄ abstinētias faciāt per annuz singulis mēsib⁹: vel ampli⁹. vꝫ. ab amplexib⁹: ꝛ coitu p̄pe tpe m ēstruoꝝ: qꝛ sic ꝛ vir in ifundēdo se. m̄rīci capacioꝛ erit: ꝛ mat rix in retinēdo tenacioꝛ: ꝛ in recipiēdo aui.

Reubarbaꝝ nec bn̄dicta non conueniunt.

Ebibiet (?) ...

Sal sacerdotali.

diox. ¶ Loꝝ vo q̃ ad mẽstrua flegmatica desiccãda valẽt: ⁊ que ad cõceptũ scripta sunt multoties versus finez: vtaᷣ aũt mulier tẽporib⁹ qb⁹ hꝫ accedere ad virũ de mane ad modũ castanee diarodon abbatis paratũ cuꝫ betonica: vt superius dictũ est. Itẽ teneat aliud suppositoriũ ꝑ totã no/ ctẽ q̃tũ poterit: qñ nõ iacebit cũ viro: qđ fit de galanga: spi cenardi nucismus. añ. ℥. ß. piperis. ʒ. ij. galbani. oppo. añ. ʒ. j. addito oleo muscellino qđ suf. ⁊ formetur inde pessarium. ¶ Omne suppositoriũ qđ poniᷣ ⁊ ordinaᷣ infra matricẽ: opꝫ ꝙ ponatur in modico pãno lineo rarissimo de veteri pleno inuoluaᷣ. Postea in matricez ponaᷣ: ita tñ ꝙ parte panni pendẽte: ⁊ extra apparẽte mulier possit trahere qñ sibi placuerit: ⁊ iterũ reponere. ¶ Et notandũ ꝙ hec sup/ positoria plus valebũt si fiant post encatisma factũ de pu/ legio: arthemisia: origano: calamento: nepita de qua catte impregnanᷣ: ⁊ marubio al. ⁊ rad. petro. macedonici minu/ tim incisi pollycaria: abrotano: absinthio: saluia: ⁊ silia his oĩbus vel qbusdã fortissime coctis in aqua: ⁊ melius erit si statim post encatisma fumigeᷣ directo fumo per calamuꝫ vel embotũ in os mrĩcis: ⁊ sit suffumigatio de optima sto/ race calamite ⁊ galbano al. gario. añ. ℥. j. ⁊ incorporatis simᷝ cũ laudano ꝙ suffi. additis ambre. ʒ. iij. musci. ℈. j. ⁊ statiꝫ post fumigiũ applicenᷣ ꝑdicta suppositoria que cũ longa pausa tenuerit: vt per spatiũ duaꝝ leucarũ attrahat suppo sitoria ⁊ deponat ⁊ iponat si velit modicũ de bombace ad modũ amygđ. bñ imbibito in aq̃ ro. muscata pendẽte filo longo a ꝑte exteriori q cũ desiccatuꝫ fuerit extrahaᷣ: ⁊ erit tũc tps ꝙ mulier ad virũ accedat: multũ tñ iuuabit si mu/ lier añ introitũ lecti receperit de coagulo lepoꝝ. ℈. j. vt di ctũ est qñ vult iacere cũ viro. Uir aũt q᷑ mulieres sunt ve recũde dũ dormierint ꝑᵐ somnuꝫ debet mulieris palpare mamillas ⁊ vẽtrẽ ⁊ excitare ⁊ ad coitũ ꝓuocare: ⁊ qñ vide rit bñ ipsaꝫ accensaꝫ ⁊ calefactã: tunc erit tẽpus accedendi ad ipsaꝫ: q᷑ tũc ꝯcurrũt semina codẽ tẽpore qđ est de neces sitate cõceptionis ⁊c̃. ¶ Hec eniꝫ sunt oĩa verissima certa ⁊ approbata: si vir ⁊ mulier nõ sint steriles a nã vel a pre/ dictis ĩpedimẽtis superius si fuerit liberatus: mulier aũt ⁊ vir infra diẽ si bibere voluerint bibant cũ. ꝣiꝣ. cõdito alex. ⁊ mulier de mane de diacodion vel diarodon abbatis cuꝫ betonica vt supi⁹ est dictũ ꝑꝑato sero: ⁊ post prandiũ vtaᷣ stomaticon ꝯfortatiuo. Itẽ mulier vtaᷣ transglutire quo/ cũqꝫ mõ possit dimidiũ coclear de sale sacerdotali statim cũ fuerit pransura ad cõsumptionẽ humoꝝ venientiuꝫ ad mrĩcẽ. Itẽ multũ assuescat in sero in quo fuerit dormitura cũ viro in nocte: in cena comedere cibũ calidum factuꝫ de optimo lacte vaccino: ⁊ cũ vitellis ouoꝝ ⁊ modico butyro. Sed tñ si lac fuerit pingue nõ opꝫ ꝙ lac apponaᷣ ⁊ ꝯdiaᷣ cibus cũ pul. optimi gariofi. de quo q̃tũ plus apposuerit: dum tñ sapor sit gratus: tanto melius erit. Totũ hũc ordi/ nẽ supradictũ seruare poterit bis ĩ septimana: dũ tñ nõ sit ꝓpe termios mẽstruoꝝ: ⁊ tũc mulier poterit accedere ad virũ donec sentiat se concepisse. ¶ Caueat tñ vir ab aniso ⁊ cymino: q᷑ vẽtositatẽ extenuant: ⁊ caueat ab oleribus fri/ gidis: q᷑ grossuꝫ sanguinẽ gñant: ⁊ caueat a ruta ⁊ agno ca/ sto: q᷑ humorẽ cõsumũt. Utaᷣ aũt vir diacodion ⁊. ꝣiꝣ. ro. al. ꝣuccha. alexandrino simᷝ misto ad inspissandum sperma. ¶ Hec aũt sũt que ego ꝓbaui sex vel septem annis citra. Primo in q̃dã nobili domicella q̃ morabaᷣ in vicecomi/ tatu leomanie que fuerat. xiiij. annis cũ viro suo que nũq̃ signũ ꝯcept⁹ habuerat: quã feci vti ꝑꝑ importunitatẽ tem poris hyemalis in quo eramus electuarijs spectãtibus ad cõceptũ. videlꝫ diarodon abbatis cũ betonica: vt supi⁹ di/ ctum est de mane ⁊ post prandiũ: ⁊ de nocte stomaticon cõfortatiuo: qb⁹ vtendo infra. ix. menses cõcepit ⁊ habuit pueꝝ masculũ q adhuc viuit. ¶ Et de quadã alia dñã que

Cõcursus duoꝝ semi nũ est ne/ cessari⁹ ad ꝯceptionẽ

Noticia ⁊ cõferentia viro ad cõ ceptũ.

Experta.

hꝫ virũ militẽ q est socius ⁊ dispensator vicecomitatus leo manie: que cũ viro fuerat. ix. annis: nec vnq̃ signa cõcept⁹ habuerat: data purgatione ⁊ alijs ĩfra. ix. mẽses ꝯcepit vnũ filiũ. ¶ Simᷝr de qbusdã alijs q̃ steterãt sine ꝯceptiõe mul/ tis annis: que frequẽtib⁹ vsibus balneoꝝ supradictoruꝫ: ⁊ vsu cuiusdã electuarij quelꝫ cõcepit vnã filiã: ⁊ hoc est ele/ ctuariuꝫ. ℞. fenugreci lib. ß. arthemisie sicce. ℥. ij. betonice: nepite maiorane. añ. ℥. v. auellanaruꝫ tostaruꝫ mund. lib. j. ꝣiꝣ. cinamomi: gariofil. piperis longi: granorũ paradisi. añ. ℥. quatuor nucismus. nucis cypressi. añ. ʒ. ij. musci fini. ℈. j. mellis mundi ⁊ dispumati lib. ij. fiat electuarium quo vta tur mane ⁊ sero omni die: eius enim vsu ⁊ balneo ⁊ suffu/ migationibus dicte impregnate fuerunt.

¶ Explicit tractatus de sterilitate tam ex parte viri q̃ ex parte mulieris.

¶ Incipit compilatio Arnaldi de conceptione.

MAris ⁊ femine cõmistio cã est gnõnis nãlis cu iuslibet hoĩs. si ergo ꝓhibeaᷣ in aliquibus hoĩbus vel indiuiduis hꝰ gnõ necesse est causam ꝓhibitionis aut a ꝑte maris: aut fe mine: aut vtriusqꝫ ꝓcedere. que cã malitia vel pctĩ appellaᷣ: ⁊ a qbusdam defectus. ¶ Nos aũt hãc cãm noĩe peccati signãtes dicam⁹ ꝙ illđ peccatũ: aut ante cõmistionẽ: aut in cõmistione occurrit: aut postea. Si autez in hora cõmistionis interuenit illud peccatũ: tunc vtriqꝫ põt esse cõe. Si vo postea sequiᷣ soli cõcipienti ꝯueniet. s. mulieri. ¶ Qr aũt pctĩ in generatio/ ne põt in hora cõmistionis ꝓuenire: pꝫ ex his que nãliter exiguntᷣ ad perfectaꝫ cõmistionẽ prout ad gnõnẽ ordinan tur. Hec aũt sunt tria ⁊ sunt nãlia. s. perfecta organa: ⁊ per/ fecta semina: ita vt sub noĩe seminis non tñ spmata: sed ẽt mẽstrua largo mõ itelliganᷣ. Tertiũ vo est debitus ordo emissionis: vñ nec̃e est ad gnõnẽ ꝑficiendam: vt fiat cõmi stio organoꝝ aliq̃ mõ ⁊ cõmistio semis suo mõ: relinqᷣ q̃ ex his ꝙ pctĩ hora cõmistionis occurrens: aut erit ex ꝑte organoꝝ gnõnis: aut seminis: aut ordinis emissiõis illius. ¶ Pctĩ vo post cõmistionẽ adueniẽs ꝑmi nõ põt eẽ in gñe nisi vel malitia regimis mulieris vel casualis occasio ꝑꝑ q̃ susceptio in mrĩce ab ea ꝑdaᷣ vel corrũpaᷣ. A ꝑte vo organoꝝ erit malitia tñ cõplõnis vel cõmistiõis: aut solo nis ꝯtinuitatis: aut forsitan duoꝝ: aut oĩuꝫ. Ex ꝑte vo semi nis aut erit defectus vel ꝑuatio: aut erit malitia: siue inepti tudo: ⁊ hꝫ vel erit malitia q̃litatis vel cõplõnalis: siue com plexiõis: aut ieptitudo subẽ: aut ꝓprietatis malitia. ¶ Di aũt ꝓprietas ꝓpa nã ad quã acqrendã ꝓpria ⁊ spãlis for/ ma mistionis disponit: sicᷣ accidit cuilibet misto: ⁊ hec nã occulta dᷣ: tum q᷑ innominata vtplm̃. Tum q᷑ via rõnis nunq̃ cognosciᷣ: sed cognosciᷣ dñiuꝫ qualitatis cõplõna/ lis: ⁊ ꝓinde ẽt cõplexio dᷣ: nõ q᷑ noĩe ꝓprio designari po/ test: vel ẽt rõnis via põt cognosci ꝓprietas: aut nunq̃ nisi via expimẽti põt cognosci. ¶ Ut igiᷣ facile sit artifici oc/ currentibus indiuiduis spãlẽ in eis cãm ꝓhibitionis: oẽs spẽs causaꝝ ꝓhibẽtiũ in vna tabula ꝯgregamus: in qua ẽt tabula designaᷣ ad qđ ꝑdictoꝝ generꝝ quelꝫ spẽs reducaᷣ. Artifex igiᷣ perutilis posita tabula ꝑ singulas species gra/ datim discurrat: ⁊ cũ iudicijs subiectoꝝ: cuꝫ alijs significa/ tionibus cõgruis de qualibet examinet: vtrũ insit: aut ad/ esse poterit vt iuuantẽ cãm cum notula signet: vt ꝓtractis omnibus inuentas in ꝓpositis subiectis facilius colligat. ¶ Omnes aũt ꝑdicte cause vel corrũpunt ꝑn⁹ mãlia: vel ꝓhibent ea recipi in matrice: vel ibidez prohibent retine/ ri potentia erigendi ante cõmistionem defectus illius: vel ex impotẽtia viri. s. erigendi vel ex ineptitudine mulieris. videlicet. clausura vulue vel nimia strictura.

In commistione
- Ineptitudo seminis
- In ordinata emissio.

Ineptitudo organoꝝ
- In complexione.
- In continuitate.
- In compositione.

In compositione
- Mollicies nimia
- Duricies nimia.
- Nimia mollicies

Dyscrasia
- Calida
- Frigida
- Humida
- Sicca

Matricis
- Innata.
- Accñtal' sic pz ð diuersitate i apate.

Uirge
- Innata
  - In virga
  - In testiculis
- Accñtalis vel matrice.

¶ His autem accidit dyscrasia per priuatam passionez:sicut si vulnerentur:aut apostementur aut paraliticētur humore intrinseco:vel epithimate:vel emplastro:vel alio corpore exterius obuiante:aut accidit propter compassionez ꝛ vitium membri: aut incisione vesice propter lapidem: aut propter colligantiam humiditatis:sicut quando vene post aures inciduntur ꝛc̄.

In forma
- Tortuositas
  - Uirge materialis
  - Matricis accidentalis
- Repletio matricis vt menstruis.
- Clausio orificioꝝ venarū menstrualium a carne innata vel accñtal'r gn̄ata post sanationem vulnerum.
- Nimia strictura vulue innata vl' accñtalis vt a vulnere vel vlcere sanato vel ꝫirbi.
- Nimia strictura oris matricis
- Nimia ampliatio eiusdē.
  - Innata
  - vel accñtalis.

Leuitas m̄ricis
- Innata ab humore
- Accidentalis a cicatricibus.

In quantitate
- Nimia longitudo virge.
- Nimia breuitas.
- Paruitas matricis.

In nuō
- Ueruca
  - In vulua
  - Uirga.
  - Matrice.
- Ficus
  - In vulua.
  - Uirga.
  - Matrice.
- Hemorrhois
  - In matrice.

In situ
- Nimia latitudo matricis.
- Declinatio eius ad alterum latus.
- Cōuersio eius ad ante vl' retro vel sursum.

In cōtinuitate
- Rhagadie.
- Matricis aut virge:sic pz in cācro ꝛ fistul.
- Ulcera.

Ex pte seis
- Priuatio vel defect⁹ ipsi⁹:sic i etate dcre⁹.
- Nimia tenuitas vel liquiditas eius:sicut in flaticis ꝛ pueris crapulosis ꝛ ebrys.
- Nimia caliditas sicut in febricitantibus ꝛ renes ꝛ epar habentibus calefacta.
- Nimia frigiditas: vt in congelatis ꝛ valde frigidis.
- Nimia siccitas vt in phthisicis ꝛ ꝯsumptis.
- Nimia humiditas:vt i hydropicis.ab omni enim membro potest sperma decidi ꝛ icc irco per malitiā cuiuslibet membri potest ineptitudo reddi.

- Propria sterilitas sicut in mulo vel mula.
- Ineptitudo emissionis antecessio mulieris in eyciendo.

Post ꝯmistiōez
- Subita erectio mulieris.
- Saltus magnus
- Casus
- Percussio
- Furor
- Clamor
- Fletus
- Sternutatio fortis
- Timor subitus
- Olfatus horribiliter acutorum.
- Terror vehemens.
- Subycere medicinas aborsiuas:ꝛ recipere eas ꝑ os:ꝛ applicare eas quoquo mō.

¶ Explicit tractatus de causis sterilitatis Arnaldi de villa noua.

¶ Incipiunt signa leproſoꝝ ſm Magistrum Arnaldum de villa noua.

COgnoscuntur leprosi a quinqꝫ signis:scꝫ ab vrina:a pulsu:a sanguine:a voce:ꝛ a membris diuersis:vt dicet. ¶ Primo q̄ vult aliquē experiri dꝫ ipsuz facere cantare.si vox ei⁹ rauca est forte signū est lepre:si sit clara bonū signū est:ita q̄ facias sic.capias vnam tabulā ꝛ scribas signa bona ad vnā ꝑtem:ꝛ signa mala ad aliā:ꝛ sic nō deficies. ¶ Itē cognitio sumit̄ ab vrina:ꝛ h̄ quatuor modis. Primo vrina leproſoꝝ dꝫ esse alba cum quadā limpiditate. Itez dꝫ esse clara tenuis. Itē quātū ad cōtenta trumbosa:ꝛ dꝫ apparere ad modū farine aut furfuris bene triti. Itē si vrinale moueat̄ dꝫ facere sonū:etiaꝫ rō est:q̄ sicut in ethicis dꝫ carere sono ꝑꝑ oleoginositatē resolutā a corpe:sic in illis dꝫ facere sonū ꝑꝑ terrestreitatez ꝛ siccitatē corpoꝝ ibi cōtentoꝝ. ¶ Itē cognoscunt̄ in pulsu:qm̄ dꝫ esse debilis. rōnem reddit Auic. q̄ h̄ꝫ virtutē debilem ꝑpter inobedientiam arterie que est quasi tota adusta. ¶ Item cognoscuntur a sang. quoniā debes ipsuz flebotomare de vena totius corporis:ita q̄ sang. dꝫ recipi in vase mundo ꝛ dimitti donec fecerit residentiam:ꝛ postea debet recipi in panno lineo:ꝛ debet cōcuti in aq̄ munda ꝛ modicū cōprimi donec aqua nō plus notabil'r tingatur:ꝛ post capiant̄ illa que remanent in panno facta compressione:ꝛ si vidcantur ibi corpora al. ꝛ luminosa ad mo

A voce. Ab vrina A pulsu A sanguie

dum milij vel panicij: signū est lepre. Item sang. extracto liquore supnatante dz poni intus vnū granū salis magnū: ita q̄ si fundat̄ vel liquefiat bonū signū est: ⁊ si nō: sed remaneat integrū signū est lepre: ratio est: q2 in tali sanguine nō est aliqua bona humiditas calida dissoluēs ipsum: sed terrestreitas grossa a qua nō pōt dissolui. Itē in tali sangui ne dz superponi acetū forte: ita q̄ si acetū bulliat signū est lepre: queadmodū iniectū supra terrā: pp eius siccitatez in terrā ebullit. Itē supra sang. dz poni vrina ⁊ si submergat̄ ⁊ cōmisceat̄ signum est lepre: ⁊ si nō. nō. Quare aūt magis ponit̄ vrina q̄ alter liquor: rō est: q2 est corpus magis subtile ⁊ penetratiuū: ⁊ pp maiorē ɔueniētiā quā hz vrina cū san. cū sit colatoriū eius. ℂ Itē cognoscunt̄ a mēbris: pmo q2 hn̄t pilos graciles ⁊ subtiles: ita q̄ pcedūt ingrossando incipiēdo a radice. Item hn̄t capillos claros ⁊ glaucos: rō est q2 est paucitas materie nō potēs exhalari p poros ex q̄ creantur pili ⁊ clausio poroꝝ. Itē capilli eoꝝ debēt respici in sole vtrū sint graciles ⁊ erecti ad moduz setaꝝ porci. ℂ Itē cognoscunt̄ in cute capitis: q2 cutis dz facere tumorositatē: ita q̄ vna ps supeminēat alteri. ℂ Etiā cognoscūtur ex puatione piloꝝ supciliorꝝ oculoꝝ: q2 leprosi nō hn̄t ibi pilos: ⁊ maxime apud angulos ⁊ supcilia hn̄t quādam rotūditatē: q2 videt̄ q̄si spherica ⁊ rotūda. Itē cognoscunt̄ a rotunditate oculoꝝ: q2 oculi vident̄ quasi exire locū eorū: ⁊ facies eoꝝ est multū terribilis: q2 est mutata a dispositione nāli: ⁊ hz aspectū multū terribilē ⁊ ista sunt sig^a potentiora. ℂ Itē cognoscunt̄ ex vulnere exn̄te in naribus ⁊ interius vident̄ sic q̄ dz accipi vna parua virga ligni ⁊ bifurcari ad modū tenaculoꝝ: ⁊ dz interponi nasuz aperiēdo ipsuz: ⁊ dz respici iterius cū cādela incēsa: ⁊ si interi^9 videat̄ vlceratio vel excoriatio in pfunditate nasi: signū est pprie lepre ⁊ illud signū ab aliquo nisi a sapiente non vr̄. Item cognoscit̄ a sūmitate nasi ipsoꝝ: dz esse cōcauitas ad modū fili trāseuntis fm longitudinē: q2 cartilago ɔiungēs illa duo ɔsumpta est. q̄re apparet pfunditas q̄dā. ℂ Itez cognoscunt̄ a venis oculoꝝ circūdātib^9 eos ⁊ a venis pectoris. q2 apparēt multū rubee. rō est: q2 vene ⁊ arterie sūt multū albate ppter adustionē eaꝝ ⁊ sang. est rubeus q̄re apparēt rubee: q2 opposita iuxta se posita magis elucescūt. ℂ Itē cognoscūt̄ a lingua: lingua. n. dz extrahi cū vno pāno: ⁊ si in radice lingue inueniant̄ quedā corpora in modū granoꝝ milij alba certū signū est lepre. ℂ Itē oibus istis factis dz expoliari totus nudus. vtrū sit niger: ⁊ si sit asperitas in ipso cū quadā lenitate: ⁊ si sic: signū est lepre. Itē aq̄ frigida dz aspergi supra spatulas si non retineat. signū est lepre: ratio est: q2 vnctuositas est resoluta a calore supfluo existēte: iuxta cutim q̄re super istā vnctuositatē nō pōt retineri aqua: ⁊ est signū. ℂ Itē facias ipsuz cooperiri ne videat ⁊ sibi dic. caue: q2 ego pungā te: ⁊ nō pungeš: ⁊ post setetur: ⁊ dic punxi te in pede: si dicat q̄ sic signū est lepre. Itez dz pungi cū acu: ⁊ a minimo digito manus: ⁊ sibi vicino vsq̄ ad brachiū: sed q̄re in istis digitis magis alijs rō est: q2 sūt debiliores: ⁊ ideo citius dimittunt̄ a regimie nāe. ℂ Hec sūt signa vlia lepre nō declināndo ad aliquā spēz eius: sed quelz eaꝝ cognoscit̄. vtrū leonina sit accipiēdo signa predicta cū signis dictis ab Auic. pmo can. fen. z. cuiuslz hu. s. sang. flegmatis ⁊c. si. n. apparent signa sang. erit spēs q̄ vocatur allopicia: q2 eoꝝ pili cadunt: ⁊ excoriant̄ ad modum vulpis: q2 nomen sumptū est ad silitudinē vulpis. Si eniz apparuerint signa flegmatis erit spēs que vocatur tyria: ⁊ est nomē sumptū a tyro serpēte. Si aūt apparuerint signa cole. erit spēs leonina q̄ sumit nomē a leone: q2 hz faciē ad modū leonis. Si aūt apparuerint signa mel'ie erit spēs q̄ vocat̄ elephātia in qua coriuz ⁊ pellis vn̄r excoriata.

ℂ Expliciunt signa lepre.

ℂ Incipit tractatus de bonitate memorie fm Magistruz Arnaldum de villa noua.

PRimo sunt necessaria ista: euacuare mām impedientez vel alterare malā cōplexionē: postea sumere ɔfortatiua cerebri potissime vltime cellule: ⁊ se custodire ab impedientibus ipsaz memoriā predicta pficiunt gnalr. ℂ Sed particulr pficiunt ea que sequunt̄: ⁊ inter oīa facta valz ɔfectio anacardina ⁊ sumere coriādrū ppatū post comestionē, phibēdo fumoꝝ eleuationē ad caput: ⁊ masticare masticē cum. ɕiɕ. in ieiuno sine violentia: caput purgat ab hūore flegmatico: ⁊ pliris cū musco ⁊ diantbos cū musco passule: mirabolani conditi ⁊ sepe lauare pedes ieiuno stōcho cum ibi bullierit: melissa: gallitricus: feniculus: maiorane folia: saluia: lauri: antbos: camomil. memorie ⁊ oculis ⁊ toti capiti ⁊ stōcho pficit. ℂ Et lauare caput de. xviij. in. xviij. diebus cū lixiuio in quo bullierint predicte herbe stōcho vacuo ⁊ stare pedes vl' modicū deambulare post comestionē ⁊ gaudiū ⁊ letitiā oēs virtutes corrobozant: ⁊ ante comestionē se exercitare ⁊ spatiari ⁊ delectari sunt fm intellectū. ℂ Item sumere fructus stipticos in modica q̄titate post cibuz phibendo eleuationē fumoruz ad caput: ⁊ sunt aliqui fructus q̄ per assationē acgrunt bonitatem: vt sunt auellane sicce: ficus sicce: castanee: ⁊ valet multuz melissa ⁊ gallitricus ⁊ maiorana ⁊ radices acori ⁊ cyperi. ℂ Et scias q̄ frequentare carnes arietis nō castrati ⁊ medulla mutonis a tota pprietate impediunt memoriam: ⁊ potus post comestionez dum digestio fit multū impedit memoriā ⁊ sumere cibaria generantia fumositatē: vt sunt allia: cepe: porri: fabe: ⁊ legumina: ⁊ caseus: ⁊ panis acimus ⁊ nimia refectio fructuuz frigidoruz: ⁊ nimia frigiditas vel caliditas: vel vigilie: vel somnus supfluus: vel dormire post comestionez pedibus calciatis impedit memoriam ⁊ alios sensus. ℂ Ualet etiā hec cōfectio quā vtplm pro ɔfortatione memorie ⁊ totius capitis vtebat̄ magister Arnaldus rectificata cuz qbusdaz positis a qbusdā auctoribus. ℞. maiorane: melisse: betonice: saluie: desiccataꝝ in vmbra. añ. ʒ. ij. balsamite: squināti: marathri. añ. ʒ. j. baccaꝝ lauri. se. peonie: anisi antbos. añ. ʒ. iij. se. ocimi. se. sinapis. stleris montani. añ. ʒ. j. cyperi. ʒ. iij. tormentille. cubebaꝝ domesticaꝝ. nucismus. floꝝ cinamomi: piperis longi. gariofi. ɕedoarij. cardamomi. ɕiɕ. electi. añ. ʒ. ij. coriandri preparati in aceto passulato. ʒ. ß. liquiri. rase. mirabolanoꝝ kebuloꝝ citrinoꝝ indoꝝ bellericoꝝ. añ. ʒ. ij. folij masticis. been alb. ⁊ ru. coralli. añ. ʒ. j. musci fini. ℈. j. panis ɕuccb. ʒ. ij. fiat pul. ⁊ poterit fieri media pars vel minus fm q̄ placuerit: ⁊ de hoc pul. ʒ. j. panis zuccha. lib. j. cōserue antbos conserue citri. añ. ʒ. j. carniuz cydonioꝝ: carnium vuarū passarū. añ. ʒ. ij. fiat electuariuz ad lentuz ignem cū aqua melisse ⁊ maiorane est optimuz valde ⁊ vtile ad cōfortandaz memoriaz ⁊ cerebrū ⁊ omnes virtutes corporis ⁊ pro maiori confortatione visus pōt addi eufragie: floruz borag. floꝝ sene. epitbimi. añ. ʒ. ß. ⁊ potest hec cōfectio cum melle confici pro pauperibus. ℂ Est ēt quedā alia confectio multum bona ⁊ laudata ab auctoribus pro memoria. ℞. oium mirabolanoꝝ: piperis longi. añ. ʒ. ij. costi anacardi: baccarū lauri: butyri vaccini ɕuccba. añ. ʒ. vj. cyperi. ʒ. iij. terant̄ anacardi per se. postea alia ⁊ cōficiant̄ cum butyro ⁊ melle in equali q̄titate p̄us bullitoꝝ ⁊ dentur. ʒ. ij. cuz aqua decoctionis apij fenicu. ⁊ melisse ⁊c. ℂ Pro vnctione partis posterioris fiat vnguentuz vt infra. ℞. radicis rute: lingue bouine valeriane cum suis radicibus. añ. ʒ. iij. castorei duoruz an, noruz vel trium: lingue auis. añ. ʒ. ij. puluerisentur subtil'r

Signa a membris. a pilis.

A cute. Ab oculis

A naribus.

A venis.

A lingua.

A toto.

Sig^a sp̄ez.

Impedientia.

Cōfectio vtilis.

coriādrū ppatuz

lotio pedū, memorie, oculis capiti et stomacho pficit.

lotio capitis pdest memorie.

cepe, porri, allia, fabe, legumina et caseus impediunt memoriam.

allia cōfectio

⁊ misceant̃ post. ℞. suc. eufragie. gallicbriste verbene. aã. ℨ. iiij. medulle anacardi, ℨ. j. axungie vrsi q̃ sufficit fiat vn-guẽtũ liquidũ ⁊ ponat̃ in olla cupri vel stagni vt stet bene liquidũ: quia aliter nõ valeret ⁊ vngatur pars memorialis capitis. s. pars posterior ⁊c.

❡ Explicit tractatus de bonitate memorie.

❡ Incipit tractatus de amore qui heroicus nominatur.

Qvanto charissime dilectionis affectu sinceritatis dilectionez fuero ꝯsecutus estimo veraciter nõ latere tue co-gnitionis examini: q̃obrẽ si petitionib⁹ tuis iamdiu mihi ꝓpositis dilatoriã excusatio-nẽ adieccero cũ actionis legitime virtutem illud suadere ꝯtingit credo te oĩ nebula du-bitationis expulsa nulla molestie ꝑturbatiõe grauari. fuit eqdẽ tue postulationis sũma hec q̃ vt vmbrã dubie cogni-tionis expelleres quã in te duplicis rei gñauit occursus dũ sardinie partib⁹ medicine laboribus insudares. ❡ Prio. s. vñ fiat q̃ tam vehemẽtis irrõnabilisq3 ꝯcupiscẽtie motus in heroico amore causat̃ asserẽs hoc tuo intellectu taz cõ-mentarijs q̃ cõmẽtatis traditionibus nõ patere dilucide. ❡ Scd̃o vz. vñ sit q̃ in febrib⁹ sepissime patiẽtes. tussi: vo-mituq3 turbant̃ cũ tñ in pulmone ⁊ stõcho hũoralis mor-bi mã: dignoscat̃ nullo mõ ꝯtineri sed potius in elongatis mẽbris ceteris retrudi totalr̃ videatur. ❡ Socie dilectissi-me distuli facere qđ poscebas duab⁹ refrenatus habenis tum. vz. q̃ existit illud mee facultatis inopie tum q̄ q̃ tẽ-poris oportunitas ad scribendũ illud modicũ q̃ valerem suã facultatẽ hactenus nõ ingessit. Nũc ꝟo fidelitati tue si possũz illud facere teneor ad maiora tam deuictus q̃q̃ in-sufficiens aliquãtulo spatio tẽporis hui⁹ negocij occupatio-nis detento iuxta sũme largitatis auxiliũ conabor in pte lz rusticãte sermone tue satisfacere volũtati q̃ a doctoribus nr̃is paucis verbis angustisq3 clausulis est expressũz itelle-ctui tuo illud ampliori sermone necnõ orõni reputẽ latio-ri ꝑ modulo vt audita facilr̃ capias ⁊ apphensa forti⁹ re-cõmẽdes. Tu ꝟo dilecte qm̃ humane solicitudinis actus nõ oĩno pfectionis robore fulciunt̃ tibi tradita maiori sũ-ma vẽtilabis ⁊ in illis quẽ labore dignũ inuenies gr̃e diui-ne bonitatis attribuas. Si qđ ꝟo repulsũz videat̃ in aliq̊ promereri humane fragilitatis iperfecte intue- queadmo-dũ in alijs illud valeat excusare intm̃ non tedeat ampliari igitur recipe quod promisi primo. vz. de amore tractatum quatuor distinctum capitulis.

❡ Caplm̃ pᵐ de descriptione amoris heroici ⁊ descriptiõis notificatione ⁊ q̃lr̃ ei⁹ ptes ex actib⁹ amãtiũ colligant̃.

❡ Caplm̃ 2ᵐ de origine ⁊ cã vehemẽtis cõcupiscẽtie ⁊ fixe imaginationis in amantibus ⁊ nois interpretatione.

❡ Caplm̃ 3ᵐ de accñtib⁹ ⁊ causis accidẽtiũ hui⁹ morbi.

❡ Caplm̃ 4ᵐ de remedijs eiusdem passionis.

❡ De descriptione amoris heroici ⁊ descriptionis notifica-tione ⁊c. Cap. I.

PRimi ꝟo capli series tali ordie describe-tur. pmo siqdẽ velut apotheca va-rijs incognitis repleta secretis sensibus offera-tur sic amoris descriptio mentalis oculis pre-ponet̃. Scd̃o ꝟo ꝓut in armario cõtenta eius-dem apertione ꝓpria cuiuslibet rei discretione noscunt̃ sic cõtinuo subiunget̃ partium cuiuslz inuentio descriptionis vt via colligendi descriptionis particulas explicata suffic̃ sic notificationis expositio iam prescripte. ❡ Antea tñ est sciendũ q̃ lz in rubricis caploꝝ superius amorẽ heroicũ morbũ vocauerim nequaq̃ tñ morbus ꝓprie dr̃. Morb⁹ etenim est innãlis dispositio seu ꝯtra nãm mẽbri existit no-cumentũ aut q̃ ex dicta mala dispõne sequit̃ ad actionem virtutis operãtis in organo sic cõtra nãm disposito cõue-nienti noĩe morbi accidẽs appellat̃. Amor igit̃ cum nõ sit mala dispõ mẽbri sed potius nociua actio seu mala vĩutis operãtis in organo que causet̃ ex eiusdẽ dispõne ꝯria dice-tur ꝓprie accidens ⁊ nõ morbus. medicus ꝟo taq̃ (q̃ ma-nifestius existit amplectens queadmodũ alibi vr̃) hoc ab accidẽte denoiat maxime cũ hoc nullũ ꝓcuret̃ ipedimen-tũ in opere. cũ eteniz ad operis rectitudinẽ morbi essentiã laboret cognoscere ⁊ hoc recte operationis formã non cu-rat morbũ q̃uolibet noiare. cuz. n. solũ vtat̃ noĩe ad doctri-nam minoris ⁊ introductionẽ in hoc debilitare cõsiderãs ab eis que in morbo manifestiora patescũt nois ipositionẽ assumũt. Cuius aũt actio virtutis mala sit amor heroicus ⁊ ex qua ẽt inepta mẽbri dispõne ꝓcedat an. vz. ex mala cõplone indecẽti vel cõpositione sequenti caplo lucidius exponet̃. Hic ꝟo qđ ipsũz accidẽs sit est ꝓpositũ ostendi.

❡ Dico ergo nullis alijs preiudicãdo sententijs q̃ amor talis. vz. q dr̃ heroic⁹ est vehemẽs ⁊ assidua cogitatio supra rem desideratã cũ cõfidentia obtinẽdi delectabile apphẽ-sum ex ea. Huius aũt notificationis veritas sic monstrat̃. Primo nãq3 copia p̃sentat̃ alicui seu deuenit ad apprehẽ-siõz eiusdẽ vel ꝑ se vel ꝑ resolõnẽ alterius vel ꝑ simulachrũ aliqđ vel q̃uolibz aliter ⁊ ex forma dicte rei vel accidẽtib⁹ eius apprehẽdẽs aliqđ ꝯcipit delectabile sicut ex reb⁹ oib⁹ ex grate speciei intuitu aut in hoĩe ex suauitate colloquij aut liberalitate ꝑsone seu ꝯsuetudinis lenocinio seu circũ-stantijs q̃buscũq3. tunc si p̃dictũ delectabile preiudicet exi-stimatiua ei⁹ qđ excellẽtissimũz sit in re tali cuius erroris opinione cã inferius ostẽdet̃. Exinde seq̃t̃ q̃ appetitus in-quãtũ talis delectabilis sit q̃ ipsũz vehementer desideret obtinere eo q̃ excellentissimũ delectabile iudicat. Et ex h̃ necessario sequit̃ q̃ ꝑꝑ h⁹ rei desideriũz vehemẽs ei⁹ for-mã ipressaz phantasmate fortiter retinet: ⁊ memoriã faciẽ-do de re ꝯtinue recordat̃. Ex his ꝟo duobus nascit̃ tertiũ ꝯñter: orit̃ etenim ex vehementi desiderio ⁊ recordatione assidue cogitationis ipulsus cogitat nãq3 talis q̃ualr̃ ⁊ q̃b⁹ ingenijs valeat rem ad libitũ obtinere vt nociui delecta-bilis cultũ possit asseq qđ cõcepit. Or ꝟo formale seu ꝑfe-ctuz huius ꝯstãtis cogitationis existit est spẽs delectabilis obtinẽdi ꝑ ꝯceptuz nisi nãm patiens de illius ꝯsecutione prepararet nullo mõ tali furia torqueret̃: q̃obrẽ necessa-rio seq̃t̃ q̃ cõfidit de illius obtẽtu. Hic aũt amor furiosus cum ꝑticulare rei exẽplo lucidius pateat inter virũ ⁊ mu-lierẽ videt̃ iperio subiugato rõnis incendi ꝓpter singula-rẽ coitus delectationẽ: q̃ alter in altero notato corrumpit̃ vel errandi iudicio per aliquã circũstãtiã seu delectationẽ quã cõceptã ardenter desiderat obtinere. Cuz igit̃ in amã-tibus hoc sufficit inq̃tũ amãtes existunt ⁊ in eis ꝓut tales amorez irrõnabilẽ actu exercẽt nihil amplius valeat repe-riri: qm̃ assidua cogitatio nõ de oĩ sed de re desiderata. vz. ⁊ hoc obtinendũ delectabile ꝯceptuz de quo vehementer sperat̃. rõnabilr̃ igitur ꝯcludit̃ q̃ descriptio iam pretacta sufficienter explicat heroici amoris essentiã vt assidua co-gitatio loco generis supponat̃. Sequẽtes ꝟo ꝑticule i[..] differentiaꝝ seruantes dictã cogitationẽ hic ad h⁹ amoris formã specificã cõtrahũt ⁊ inclinant: hoc igit̃ de notifica-tione eius dixisse sufficit.

❡ De origine ⁊ cã vehementis cõcupiscentie ⁊ fixe imagi-nationis in amantibus ⁊ nois interpretatione. Cap. II.

IAm nunc superius dictuz est q̃ vehe-mens cõcupiscẽtia ab erro-neo iudicio causat̃ existimatiue virtutis. hoc aũt. ⁊ eius cã sic poterit inueniri. cuz. n. alicui⁹ aĩe sensatũ de quo mentio iam p̃cessit occurrit ex sola imaginaria apprehẽsione non operat̃ nec aliqđ ei consequendũ

Quid sit morbus.

amor an sit morbus.

Quid sit amor heroicus.

Cõcupiscentia vehemens ab erroneo iudicio causatur.

consequendum aliter mouet aliquo desiderio nisi cā supra
alicuius virtutis intētione cōuenientis seu boni tanq̄ nun-
cia desiderij motū eliceret ab eo que inquā intentio sensu
nō causatur. Est aūt virt⁹ hāc intētionē eliciēs estimatiua q̄
a sensatis intētionib⁹: extrahit nō sensatas. hoc.n. in talib⁹
pp delectabile cōceptū sensatū aliquo ɔcipit nō tm̄ iudi-
cat esse bonū: sed vlterius errore deceptionis iplicito cun-
ctis alijs illud iudicat meli⁹. Et cū nullatenus varie a non
sensatis intētionib⁹ aīe vehemēter infixis penit⁹ occultat
⁊ h cogit in pte iterū estimatiue iudicio concupiscibili q̄si
stimulata per eam cogit hāc rez vt singularē vehementer
optare. sic igit ex oiū harū virtutū opationib⁹ dicte cogi-
tationis imensitas cōtinue pcurat. Cū igit q̄si ad iperiū
estimatiue cetere iclinēt virtutes: pz qd̄ supius dicebat .s.
q rōnis imperiū sensibiliū virtutū delusionib⁹ subiugat
erroneis cum decretū estimationis sustineat vt informet.

Virt⁹ estimatiua intentiōes in sensatas a sēsatis elicit.

¶ Causa xo pp quā estimatiua virt⁹ in opere vel iudicio
suo claudicat sic ⁊ errat necessario sumēda vr ex pte istru-
mentoꝝ qb⁹ dicta virt⁹ suas pficit actiōes medie .s. cōcaui
tatis cerebri ⁊ spūū receptoꝝ in ea. virtutes nāq3 non se-
nescūt nec in opationib⁹ vitiū patiunt sui rōne sed orga-
ni recepti spūs vel ēt apparētis. Nulli aūt reuocat in du-
biū qn in talib⁹ habeat eē mala cōplexio ⁊ cū remissi ad
motū tales nō existant: imo potius pmptiores ex forti de-
siderio aiato nō videbit friditas s3 potius caliditas dispo
suisse ptez organicā q̄uis eiusdē ex ɔtinuata furia videat
aliq̄ siccitas quo adiungi harū q̄litatū excessū sufficiētez
ledere tm̄ ⁊ taliter opatiōnē virtutis hoc sola nouit diuina
cognitio mensurare.

Virtutes claudicāt pp̄ter organa.

¶ Sed vt pdicta clarius pateant ex
euidētia summe de ea qualr̄ disponat ad ɔfusionē iudicij.
cū eteni3 virt⁹ estimatiua in pfacta pte suos actus exerceat
cū spiritib⁹ eiusde3 cōfuse motis tantū q̄tū sufficit ad tale
iudiciū errās ferēdū eiusdez opatio necessario cōfundet.
Et ad h nō tm̄ organicitas opat s3 ipsoꝝ spūū calefactio
aliūde ɔcta sicut ⁊ bn̄ ɔsiderāti apparere videbit. Cū.n.
anime gratū seu delectabile pn̄tat ex gaudio delectabilis
apprehensi spūs in corde multiplicati subito calefiūt ⁊ ca
lefacti subito put in de motib⁹ aīaliū inqsitū est in ea pte
qua de motu cordis agit delegant ad mēbra corpis vni-
uersa. Cum sint igit calidi vel q̄si feruētes ad organū esti-
matiue virtutis veniūt copiose ad organū: qr siccū ⁊ inde
exacuēs aut etiā calidū nequit illoꝝ caliditatē reprimere:
tunc q̄si motu mistionis turbate voluūtur quapp confun-
dunt virtuale iudiciū ⁊ velut ebrij tales iudicant cū falla-
cia vel errore. hec aūt nō ideo dicta sunt q pcipue verita-
tem exponāt sed vt faciliorē intelligētiam viaz pbeant le-
uiorez.

Propter qd imaginatiua sic firma pmanet circa rem.

¶ Ex pdictis iterū elicere cōuenit pp qd̄ imagina-
tiua sic pmanet circa rez. vnde talem gradū aīa pconcepit.
opz.n. similr̄ ex organi vitio seu alia malitia. cū itaq3 fir-
ma retentio formaꝝ in multis quibuslibet nequaq̄ effici
valeat sine sicco: necessario seqnt cerebellarē ptē imagi-
natiue virtutis aliqualr̄ exiccari. hoc xo ex pfactis sic ostē
dit: vr tm̄ etiā fortis ⁊ frequēs fit trāsitus caloris spūū ad
cellam estimatiue fluentiū ad iudiciū celebrādū. pars
anterior in qua virtus imaginatiua residet pp hu. con-
sumptionē a calore spūū relicta remanet necio siccior seu
minus hu. q̄ fuerit. per hāc igit introducta q̄litate aliqua
maxime si aliqua friditas cōiungat q forma imaginatio-
nis in organo firmius retinet: necnō multa solicitudo vali
dius excitat.

Hois interpretatio.

¶ Dicit aūt amor heroicus q̄si dn̄alis: non
qz solū accidat dn̄is: sed qz aut dn̄at subijciēdo animā ⁊
cordi hois iperādo: aut qz taliū amātiū act⁹ erga rez desi-
derataz siles sunt actib⁹ subditoꝝ erga pprios dn̄os: quē-
admodū eteni3 hi timent dn̄i maiestatē offendere ⁊ eisdē
fideli subiectione seruire conant vt gratiam obtineant ⁊
fauorem sic ex parte alia pportionat circa rem dilectam
heroici afficiunt amantes: sed hꝫ hactenus.

¶ De accn̄tib⁹ ⁊ causis accn̄tiū hui⁹ morbi. Cap. III.

Accidentia que ex dcā cogitatiōe superi⁹ occurrūt signa hui⁹
pturbationis medico pn̄t eē de his ⁊ de coꝝ
causis aliqd breuiter ptrāseūdo videbit. Ex
h igit ipetu cogitatiōis intēso grauia q̄plīa
accītia patiunt amātes heroici. assidua nāq3 cogitatiōis
tēpestas cōtinuas parit vigiliaꝝ instātias qb⁹ sic exicca-
tis vigilijs induūtur pn̄ter omnes eorūdez effect⁹. humor
eteni3 nutrimēto deuot⁹ insensibili consumptiōe vaporat
seu euaporatiōe vigilādo ɔsumit: q̄obrē spūs ⁊ calor acu-
tiores effecti q nutribile humidum pfundiori nō etiā for
tiori actione deuastant h ⁊ ca. atq3 sic. hu. v3. copiosiū susci
pit nutrimentū. His igit causis ad exiccationē instantib⁹
habitudo corporis extenuata relinquit. Cuius rei necessi-
tatē ɔfirmat insuffiēciēs reparatio pditionis. virtutes nāq3
nāles nequeunt sublatoꝝ fundere cū eaꝝ instra spūs .s. ⁊
calor qbus suas actiones exercent ad expletionē operum
aīalium fortiter detrahunt in tm̄. v3. vt appetitū tales co-
medendi postponūt ⁊ vsum negligūt comestionis ⁊ poti⁹
macerant: igitur his de causis mēbra pcipue remotiora ⁊
molliora ⁊ ea q̄ magis sunt resolōni subiecta q̄obrem fa-
cies extenuat ⁊ oculi cōcauant ⁊ efficiunt solito sicciores
nisi cōtingat eos in lachrymas emanare ex cōcepta tristi-
tia vtpote cū elōgatiōnē rei desiderate pcipiūt aut eiusdē
repudiū. In gaudij xo pceptiōe ob delectationis ɔceptū
faciem subridentē ostendunt. In oi xo desiderati occursu
seu mentiōe pulsus mutari sensibilr̄ iuenit: cuius cā quia
patiēs est ad pn̄s relinqt. color ēt in talib⁹ citrinescit ex cō
sumptiōe floris sanguinei ⁊ cholerici humoris augmēto.
Silr̄ ⁊ in absētia rei desiderate tristat: ⁊ cū ad cōprehēsū
diu cordis recreatiōe copiosus aer attract⁹ forti spiritu cū
vaporib⁹ diu pfocatis interius expellat orit in eisdē alta
suspirioꝝ emissio. Ecōtra xo gaudent in eiusdez rei pn̄tia
precipue cum ab ea sperāt aliquid delectabile ɔsequi ve-
luti blandiri sermone vel intuitu refici vel amplexibus
stringi vel basijs delectari ⁊ silr̄ in reb⁹ qbuslibet. hec igit
de accidentibus pp breuitatē sufficiant.

accidētia amātiuz — vigilie — comedēdi apetitum amittunt. — facies extenuat, oculi cōcauāt — mutat pulsus in desiderati occursu seu mētē — color citrinescit — in absētia tristāt — suspirāt,

¶ De remedijs dicte passionis. Cap. IIII.

Nisi huic furie celeriter obuiet melius parit in posterū ⁊ vt sepe con
tingit pparat in maniā: ⁊ qd̄ grauius est lan-
guent inde q̄plurimi mortis periculū incur-
rentes. Cū igit exēplū pposito ex accidēte
potius q̄ ex morbo periculi grauitas excitet eidem cele-
riter obuiādū esse vr. Forma itaq3 recte curationis hr̄ si
ɔtiū hꝫ furie distractiuū diligentia pcuret induci. Cum
igit hec furia suiq3 cā formalis sit intēsa cogitatio sup de-
lectabile h cū ɔfidentia obtinēdi erit illis directio ⁊ corre
ctiuū oppositū nō in hoc delectabili cogitare nec sperare
vllo mō eius obtentū. Hec xo pficient cōpetēter quecūq3
per repn̄tationez suaꝝ formaꝝ in virtute phantastica di-
strahūt in diuersū a pdicta cogitatione in toto vel in aliq̄
pte saltim veluti forme rerū ducentiū rem desideratā in
odiū sicut rei turpitudines oculo mōstrare vel enarrare
sermonib⁹ ⁊c. hec eteni3 que imprimunt tales formas: vel
iterū forme delectabiliū q̄pluriū ⁊ diuersoꝝ: tales xo for
me delectatiōnē afferētes aegrūt ex oī delectabili sensib⁹
obiecto ⁊ quoꝝ delectabiliū numero cōsistit balneū tēpe-
ratū cōfabulatio dilectoꝝ intuit⁹ pulchraꝝ atq3 delecta-
biliū faciērū ⁊ q̄tū est ex arte coitus pcipue si cū iuueni-
bus ⁊ magis delectationi cōgruis exerceat incessus iterū
per viridaria seu prata virentia floꝝ varietate distincta

fiūt melācolici — q̄plurimi periculum mortis incurrunt. — de remedio amoris

multiplici necnõ ꝛ musicaliũ cantuƺ seu instꝛoꝝ suauitas
ꝓfundus somnus distrahit a p̄dicto. De summe xo iuuã-
tibus ꝛ distrahentibꝰ est in ptes remotas ꝛ peregrinas re-
cedere. Medicus laudabili ordinato regimine hu[illegible]talem
fruentē malitiaƺ laboret educere que ga patentia sunt de
se relinquo Experimēta xo q̄daƺ ad hoc vidici pro fuisse:
sed qꝛ medici transgrediunt̃ notitiaƺ huius scripture non
curo subiungere sed sufficiant ad introductionē ꝑspicacis
ingenij superius enarrata.

Incipit tractatus de venenis editus a magistro Arnal-
do de villa noua.

Creator omnium Deus i se-
cula bn̄di-
ctus ꝑcutiens pie ac sanans cui sit ex the-
sauro vberrimo ineffabilissime clemētie
sue naufragio humane saluationis lapsus
corporales ꝛ sp̄uales ipse largitus ꝫ mor-
bos grauissimos naufragioꝝ ꝑcellosissi-
morum lesionis corporis humani theriacā eximiā in tabulam
ꝑcipuissimā quā fructibꝰ multiplicibꝰ dotatā: que etiaƺ ex
missibilibus

missibilibus quosqꝫ carnalis cognosceret iugiter eā parat tenere euētus pniciosissimos corpori humano. iubenti aūt quāto vel quali exhibita nō cōmodat sed inficit. al'. infert perniciem velut duplicādo vel triplicādo quartanaꝫ vel mortē forsan. Ipsa. n. curans q̄rtanā exhibita cacochimia dominātē necauit sumentē instāte paroxismo: ac exhibita iuueni cōualescēti quatenus calor ipsius nālis ꝯfortet̄ interfecit eū statiꝫ: quo circa iuxta charitatē cōmonet me coaceruare charitatiuis duce veritate in q̄rtana ex archiuis exsudantiū centralibꝰ fisicaliū fructuosiora que de ea ⁊ de venenosis ꝑpalarent. ¶ Uerū sciēduꝫ ꝙ nā ⁊ ars gradauit theriacalia simplicia ⁊ cōposita tribꝰ saluationibꝰ. De venenis sublimauit. ij. anthonomatice p̄tectus ceteris theriacaꝫ magnā beniuolaꝫ vite humane medele viribꝰ oiuꝫ venenoꝝ plantaꝝ aialiuꝫ aut mineralium introrsum vel extrorsuꝫ illatoꝝ seu offerēdoꝝ magis p̄cipue ledentiuꝫ a tota spē vel friditate. Gradu scdo exaltauit mithridatuꝫ ꝯ venenū. ipm aūt sumptā quātitate fabe p annū cōperitur assertiue securare sumentē a lesione veneni offerēdi. dādo etiā ʒ. iiij. ex eo curat statim morsuꝫ scorpionis. Theriacā ꝯo diatesseron adinuentā primitus ꝯ venena oia eleuauit gradu tertio. Ipsa tñ data cū vino puro vel i defectu ipsiꝰ cum decoctiōe anethi cōfert ꝓprie ꝯ venena scorpionis ⁊ araneaꝝ. ¶ Inter simplicia sublimauit smaragdū. Scdo exaltauit bezaart. Tertio eleuauit se. citri ⁊ alia vt ē terra sigillata diptamus ⁊ tormentilla. ¶ Sunt ēt que specificant sibi venenū determinatū velut cancer fluuialis scorpio muscus ⁊ phasianus bibēdo cū limatura smaragdi viroris vehementis ac diptami a pondere granoꝝ. vj. a. x. vsqꝫ ad. ix. cū vino in venenosis frigidis ⁊ cū frigida in calidis anteq̄ leserit liberat ꝯfestim ille vomitu expellēdo: ipsa ēt tenta in ore ꝯfortat cor dentes ⁊ stomachū: suspēsa collo attingēte ventrē est virtutis mirabilis cōtra ventris lubricitatē intestinoꝝ ⁊ hemorrhoidas. pellitqꝫ ēt vomitū a deferēte dando pondus granoꝝ sex ordei ex ea cuꝫ modico aque ē mirabilis in dysenteria ex venenosa. ¶ Pondus granoꝝ. xij. ordei lapidis dicti persice bedzahar. i. liberantis a veneno ex aiali figure glandee coloris viridis vel gipsei dissolutū ab eo i sartaginē coquēdo igne vsque quo pars octaua consumat̄ liberat potentissime ab oī venenoso expellendo ipm per sudorē. Illinitus ēt morsure venenosi cōfert manifeste expellendo venenū curatqꝫ ipsaꝫ putrefactā. impositus ēt anulo cū sugit̄ a venenato cōfert ei: imponēdo pōdus duoꝝ granoꝝ ordei ex eo puluerizato in ore serpentis necat eum statim. Tangere aculeum serpētis cū eo necat potentiā pungēdi ab eo. ¶ Galbanuꝫ bedçahar addendo. ʒ. iiij. ex eo cū vino ⁊ aqua est theriaca venenis q̄bus imbibunt̄ sagitte ac serpentū ⁊ scorpionuꝫ. Inunctio corporis cū eo morsibꝰ venenosoꝝ ꝯfert: fumigatio cū eo expellit aialia venenosa. ¶ Itē etiaꝫ resistit oī veneno minus tamē q̄ serapinuꝫ qd ponit̄ pro eo. dando enim ex eo vergenti ad rubedinē a. ʒ. j. vsqꝫ ad. j. ⁊ ß. cōfert valde veneno: sed q̄bꝰ imbibunt̄ sagitte puncturis ⁊ morsibus venenosoꝝ superlinitū cōfert eis interduꝫ. ¶ Accipere a. ʒ. ij. vsqꝫ ad. iij. ex granis citri dulcis vt galacie vel acetosi mundi a cortice cū vino vel in defectu ipsius cum decoctione anheti in venenis frigidis ⁊ cū frigida in calidis comperit̄ resistere potēter omni veneno etiaꝫ mortali interius vel exterius oblato. Ipsa etiā grana superemplastrata morsure seu vulneri cuiqꝫ vulnerato libat a morte. ¶ ʒ. ij. vel. iij. luti seu terre sigillate sacro sigillo a sacerdote lerupini insule libie vel pillulaꝝ eius date cuꝫ oleo cōi dulce vel hydromelle ante illationē veneni anteq̄ ipsum descenderit de stomacho: vel post prius q̄ ipsuꝫ a stōcho descenderit comperit̄ conferre valde. nō enim cessabit vomitum ꝓuocare quousqꝫ totuꝫ emiserit venenū qui offeratur q̄diu venenatus affuerit ⁊ si venenū non sit nō ꝓuocabit vomitū. pill'e ex ea sic fiunt. ℞. terre sigillate vergētis ad rubedinē baccaꝝ lauri pinguiuꝫ excorticatarū. aā. quātuꝫ vis terant̄ ⁊ liniant̄ cum butyro vaccino recenti: deinde incorporent̄ cum melle qd sufficit. Ipsa eniꝫ terra sigillata cum aceto illinita morsure supponēdo foliū allij agrestis vel centauree minoris liberat a venenis. Ipsa ēt data cum vino aromatico limphato confortat cor ⁊ letificat a ꝓprietate radicali auget spirituꝫ resistitqꝫ oibus venenosis: data etiā cum syrupo ro. est bedçahar distinctiue ex venenosis. ¶ Radix diptami. s. cretensis sumpta interius pellit venenū in oppositā partē. Esu ipsius se. terā: ur lacerte vulnere a serpentibꝰ comestaqꝫ a foris eijcit sagittas a corporibꝰ eoꝝ supposita scorpioni necat ipꝫ celerit̄. ¶ Radix eptaphylon seu tormentille seu cōsolide rubee comperit̄ a latinis conferre valde cōtra venenum. ipsa. n. trita inter duos lapides superemplastrata cū aqua ros. cōfert valde in calidis venenis. ¶ Comedere diebꝰ decē ex pul. cancroꝝ fluuioꝝ positoꝝ cum vino in olla ex ere rubeo super ignem albarū vitium tantū quousqꝫ possint teri. ʒ. ij. pma die: postea nisi remediet̄ multitudo. ʒ. ß. quaqꝫ die comperit̄ fore medicina singularis cōtra morsum rabidi i anteq̄ tereat̄ ab aqua. ¶ Musci gra. iiij. vel. ʒ. j. dia musci post decoctionē vt cum deco. se. napi est ꝓpior theriaca cōtra venenum letiferū vel letalissimū vilis seu napelli ⁊ generi ipsius necantis ilico esu. ʒ. j. vel minus spēm corrūpendo ipsa theriaca venenoꝝ ceteroꝝ. ¶ Scorpio montanus oleo frixus vel oleuꝫ putrefactionis ipsius: aut ipsemet cōquassatus suppositus puncture liberat ab ictu ipsius expellendo venenū. ¶ Phasianus comestus curat proprie amputationē memorie illatā esu medulle arietis non castrati. ¶ Sunt etiaꝫ obuiantia a ꝓprietate supposita venenis. fm eniꝫ Gal'. in epistola de theriaca ad cesarē: pinguedo cocodrilli supposita morsure ipsius curat egrū eadem hora. ¶ Draco marinus seu murena fissa vel pinguedo ipsius superposita sedat statim morsuram ipsius. ¶ Uipera fissa supposita morsure ipsius extinguit dolorem paulatim. ¶ Sunt a ꝓprietate venenum effugantia velut fumigatio cornu ceruini ⁊ vngula caprina effugat serpentes oēs a domibus: serpentaria serpentem: palma christi talpaꝫ. diptamus scorpionē: assatura hirci armenta capraꝝ ⁊ boum: laurus stratus circa dormitorium effugat venenosa. Illiniunt̄ fustes lecti ⁊ parietes cū stercore bouino temperato cū aceto forti comperit̄ effugare cimices. Fumigatio domus cū scorpione vel cuꝫ sulphure: effugat scorpiones ceteros. Fumigatio loci vel ville cum stercore vaccino aut cornu ipsius sinistro nō accedent locuste. Fumigatio cū vitreolo fugat mures: ⁊ offerre muribꝰ realgar vel auripigmentū citrinū cū caseo vel farina necat ipsos: ⁊ mittere aliq̄d ex arsenico trito in lacte necat muscas sugentes. Fumigatio domꝰ cū pulmone asini fugat vermes. Cauda lupina sublimata in villa ꝓhibet ab igressu lupos. ¶ Refert paladius si ferramēta q̄bus plante plātabunt̄ illiniant̄ prius in scio piscatore cū sepo vrsino misto cum oleo preseruat eas ne gelu vl' imbres vel aliq̄d aliud possit eis nocere. Inquit idē si mulier menstruans que nunq̄ fuit grauida solutis capillis ⁊ nudis pedibus circūeat hortum effugat erucas ⁊ alia. Rorare domū cum decoctione nigelle necat pulices. Fumigare domū cum auripigmēto vel argento viuo etiaꝫ necat eos. ¶ Dioscorides arthemisia monoglonos habens minutū semen ⁊ vnā hastā folijs plenam: ac nascit̄ in locis mediterraneis ⁊ altioribꝰ estqꝫ tenera fugat demonia in domo posita ꝓhibetqꝫ maledicamēta ⁊ auertit oculos maloꝝ. Limatura eris trita ac di

Cōposita via subli, mia.

Siplicia sublimia.

Smaragdus.

Lapis bedzahar.

Galbanū.

Serapinū

Semen citri.

Terra sigillata.

Radix diptami.

Tormentilla.

Cācer fluuialis.

Muscus

Scorpio

Phasianus.

Cocodrilli piguedo

Draco marinus.

Uipera.

Ualentia a ꝓprietate.

ſtemperata cū vino bibendo ex ea necat cattos. ¶ Albertus: volucres cum ſequūtur exercitū ⁊ hoīes: nūciant ſtrages ⁊ peſtilentias futuras. ¶ Sunt cōferētia ꝯfectionib⁹ leſionis humane vt opium ſtorax ⁊ myrrha ⁊ crocus: ex quibus ſi multū ſumatur cōferunt hec quidem malitiam: illa vero mortez. nocent eniz menti: caput plurimū grauant replendo ipm multitudine vapoꝝ. ¶ Nequitia venenoſi per ſeptem frondes ſuas multipl'r inficit corpus: interduz acuitate caloris cuius deocc ultatio generalis eſt mordicatio ⁊ corroſio. Lepus marinus prope pulmonē ⁊ cantarides ꝓpe veſicaz: aut obeſt inflāmando vt euforbiū: cuius manifeſtatio ſunt inflāmatio vehemēs: ſudor exuberans: rubor oculoꝝ: anguſtia ⁊ ſitis: aut ledit obturatione meatuum vt plumbū vſtuz ceruſa: ⁊ magna opilantia anhelitus: cuius ſignificatio ſunt difficultas anhelit⁹ prefocatio ⁊ alia: aut ledit frigiditate intenſa: aut incidet: imutat̄ a totalitate ſubſtantie abſqz motore nature ⁊ napellus ⁊ generi ipſius neganti: cui⁹ ſignificatio ſunt caſus virtutis ſudor frigus ſyncopis: ac tamē venenatus inciſiuo acuto acuitate caloris regatur ⁊ ꝓprie cuz lacte ⁊ butyro recenti ſupremeqz acuitatis. inflāmatuz vero regatur vt cum camphora ſuctoqz moderato coriādri ⁊ lacte extracto butyro empla ſtrent̄ principalia vt cum lentigine aque. Stupefactuz aūt etiaz necans extinguēdo calorem cordis ⁊ etiaz totalitate ſubſtantie curent̄ magis ꝓprie cum theriaca ⁊ vino: modus ſiquidem ꝙ ſtupefactiuoꝝ quedaz nō intrant corpus noſtrum vt ſolatrū maiorem: cicutam: mandragore preter corticez ſiccam: radicis ipſius iuſquiami preter ſemen maxime nigri. Que vero neceſſitate ꝓprie iam oīno cōtulerint intrant nimium valde nocent ⁊ dubitant. ingroſſant enim ac impinguāt humores atqz ſpūs obturantqz meatus. Si vero accipiat̄ plus ex eis infrigidant totum corpus ſtupefaciunt ſenſum adeo ꝙ ſi modicum plus accipiat̄ ꝑnecant. ¶ Sunt etiam que offerunt̄ ꝓprie cum preſeruatione a leſione nequitie fraudulenter. Quedaz vero inter gñationē ꝓprie coꝝ illatoꝝ quo vtroqz munere ipſa theriaca magna ſublimius eſt inſignita in preſeruationē etiam ꝓprie datur ante illationē veneni quātitatis nucis parue ex theriaca magna ſublimius eſt inſignita preſente exptiſſima ne leſionez queat inferre. ¶ Cutis nucleoꝝ nucuz ſiccaꝝ munda ab vtraqz cortice caricarum pinguiū. añ. partis. ij. folioꝝ rute domeſtice ſicce partez vnam ſalis groſſi ptes quinqz incorporent̄ vel dent̄ cum vino pluries poſt venenum nō ceſſabit vomituz ꝓuocare q̄zdiu venenum fuerit in corpore. ¶ Uel detur trociſcus vnus ſubſequētium expertiſſimoꝝ abſqz potu ante aſſumptionez veneni vel poſt. ℞. granoꝝ citri dul. vel acetoſi mundorum a cortice radi. diptami cretenſis vel herbe tenuicij raſure corni dextri cerui: ſe. cydonioꝝ ac bombacis. añ. ℥. ß. ribes ſeu acedule. ℥. ij. terantur ac incorporent̄ cum vino trito ꝙ ſufficit trociſci. ℥. iij. vel. v. ¶ Uel offerat̄ ipſa terra ſigillata vel pillule ipſius ante venenuz appoſituz vt theriaca magna que cetera theriacalia libere queat incolu(m)erit corpus humanum a leſione venenoꝝ. ¶ Preſciendū eſt ꝙ ſi membrum fuerit vulneratū a venenato: oportet vt ligetur primitus ſtricte ſi fuerit poſſibile indilate precipue cuz corrigia cerui. Item ſi inguinet̄ amplietur cum flebotomo aut profundetur ⁊ exprimat̄ ſanies. Deinde confeſtiz vel ſaltim infra triduū vel plus ſupponat̄ ventoſa bene inflata plurimū de ſanguine extrahendo ⁊ iteret̄ ſi fuerit neceſſe: vel ſaguiſuge ſubiunge cum dorſo rubeo ⁊ capite paruo circa vulnus: vel ſaltim ſugatur fortiter ore ſani preſaciati nucib⁹ ſiccis caricis al. modico rute ac vino forti loto ore cum vino tenendoqz oleum ro. in ore: amplieturqz locus vt ſuperpone cineres cauliuz vel ficulnee cū aceto; deinde ſupempl'et̄ vulneri ſemꝑ calide q̄cq̄d empl'a vt̄ theriaca magna vel theriacale aliud ex p̄dcis: vel aliud ſpāliꝯ: ꝙ ſi forſan locus morſus incipiat deuenire ad putrefactionē vel fuerit morſus a maligno vt a vipera abſcindat̄ ſtatim ſi poſſibile fuerit ſub ligatura ſtrictiſſima vel cauterizet̄ profunde: deinde prouocet̄ vomitus plurimus confeſtim maxime ſi venenuz fuerit interius oblatū cum ſimplicib⁹ plerūqz vt replendo ventrē aqua calida ⁊ ſiſamino ⁊ butyro recenti aut cuncta ⁊ oleo cōmuni dulci quo ſi imponatur baurach erit fortius vel ꝓuocetur cum alio proprio veneno illatō: vel cum fuerit fortius neceſſe offerat̄ terra ſigillata vel pillule ipſius: aut conſimile. ¶ Fert philaretus qui ſumpſit venenū ignotum euomat pluries cum aq̄ calida ⁊ oleo: vel ſaltem euacuetur clyſterio fortiori vt ex hieralogodion ⁊ agarico cum decoctione centauree minoris, ſub directione aūt modo vtroqz vt bibendo decoctionem ſemi. vrtice cum butyro decocto precipue cū venenū fuerit cibis miſtuz: vel cum ſinthomata deſcēdunt ad inferiora: tunc medicus informatus afferat nutu dei theriacaz magnā. ſ. a. ℥. j. ⁊ ß. ſuꝑbibendo decoctionē gentiane diptami cretenſis ⁊ ariſto. lon. vel alteri⁹ ꝓprij veneno: aut theriacale ad ꝓprium cum cooperanti tribus diebus diminuendo doſim qualibet die differatqz cibari quaſi diebus octo: deinde ſi ſinthomata inualeſcunt doloreqz morſure non alleuiet̄ amoueatur: medicamē deſuper vulnus: aut ſuperponetur columbus ſciſus vnus per pectus imediate donec infrigidet̄: tunc alius ſuperponat̄ continuet̄ ſubtiliter donec calor mitigetur: defectu quoꝝ ſuperponantur galli vel galline: conſimil'r vel ani galloꝝ viuorum deplumati. ¶ Uenenatus effugiat balneum ne moriat̄: ſomnuz ⁊ frigus: rideat ac ſternutet: fricetur corpus ipſius pannis calidis preuideatur vt plaga teneatur diutiſſime effluens aperta velut morſura rabidi per annum vt ſuper emplaſtratione eruce vel blete cum butyro ⁊ venenum ſi fuerit forſan per venas diffuſuz flebotomet̄ ex vena ꝓpinquiſſima membro leſo niſi fuerit membrū nobile non aſpiciē do ſan: precipue ſi inſit plectoria poſt reiectionē. Poſtmodum bibat plerūqz lac butyroſum plurimū poſtmodum conetur euomere: poſtea cibetur cibis pinguib⁹ ac micis panis recentis: cum oleo dulci ⁊ butyro recenti coagulo quoqz maxie leporis accipiendo ex eo a. ℥. ß. vſqz ad. ℥. j. ß. cū modico aceti ex toto cōmiſtis. Coagula omnia ſumpta cum. ℥. j. ß. vini puri valent ꝯtra oīa venena: cerebri maxie eduli: cerui: cuniculi: p̄cipuiſſime gallinarum ac leporum: bazaar. vtat̄ nucibus coruis pinguib⁹ paſſulis munda ab arillis auellane ipſe ſumpte ante cibum obuiant omni veneno piſtatis eis maxime coctis cum vino forti: caſtaneis mūdis: pineis: allijs: cepe: modico rute: de cortici limonū ſale multo melle cū butyro ac vino plurimo etiā cū cibis que ſi forſitan fuerit eſtuatus aquaz petens plurimā: edat panez mediocriter fermētatū etiaz cū modico butyri effugiat granata: ac poma acetoſa ⁊ ſyrupū eorūdem: bibatqz lac vaccinū extracto butyro emplarēturqz mēbra principalia vt lentigine aque vel coriādro: qui ſi vehemēter fuerit inflāmatus edat olera frigida vt ſcariolaz: coriandruz non multū: ⁊ acedulaz fructuſqz frigidos: nō omittēdo tm̄ vſus caricarū pinguiuz ac nucis munde ⁊ aquā nimis vel fortiter infrigidatā cum oleo roſ. morſus tm̄ a rabido edat ꝓprie carnes cancroꝝ fluuialiuz pre ceteris cunctis ⁊ caules pulloꝝūqz brodiuz: ſinthomatib⁹ nequitie veneni cōpeſcatis cibent̄ poſt triduū pullis volatiliuz p̄ter columboꝝ: q̄bus oībus vbi forſan malignitas veneni ꝑpetraret̄ nature recurrat ꝓprie ad areolam medele curationis venenoꝝ profundiſſimaz arti medicine porrigens vnicuiqz venenoꝝ ſaluationis ꝓprium vel debitum.

Nequitia veneno ſi multipl'r ledit.

Preſeruā tia a nequi tia veneno rum.

Cura mēbri vulnerati a venenato.

Cura eius q̄ accepit venenum ignotum.

Quā cōueniat flebotomia.

Theriaca

Theriaca interpretatᷣ dñã medicinarũ. dicitᷣ magna pp multimoda magna cõmoda que potest offerre corpori humano. vel dicitᷣ ꝓprie sicut humanum edocet eo ꝙ cõfert illationibꝰ oiũ aialiũ venenosoꝝ dictoꝝ grece theriaca. Et etiaꝫ eo ꝙ ꝯfert illationibꝰ oibꝰ venenosoꝝ dictoꝝ grece kaba: quo inde dicitur theriaca. Siriace xᵒ dicitᷣ alpharoth.i.saluatrix. Dicit etiã Gal. eã inuentã ab Andromaco pro experiendo miscibilia ipsius in cõdemnatis perfecit pondera corrigendo supposuit trociscos tyroꝝ: ipsa ca. ꝛ sic. quasi in fine scdi gradus amplectens modos sanationis oẽs. est medicina cõis passionibꝰ diuersis. inanit.n. corpus repletũ ꝛ replet inanituꝫ. ipsa.n. soluit ꝓprie venenũ in vaporẽ ac fumuꝫ: expellitqꝫ ipsuꝫ a principalibꝰ membris: vix ipsius est mediatrix iter corpus sanabile ꝛ venenũ ipsaqꝫ venena in clipeum respicit ꝓprie venena ꝛ humores flegmaticos ac multos ꝑcipue venenosos ꝛ fortasse cholericos vel valde egressos a nãlitate vltra fluxum velut vomitũ perniciosuꝫ cholere eruginose vel viridis emittitqꝫ ac exiccat cacochimiã hu. oẽs superfluos intrinsecos defluxũqꝫ ac putrefactionẽ prohibet eorũdẽ. Ipsa.n. precelsior medicinis cunctis preseruat ac liberat ab egritudinibꝰ epidimialibꝰ venenosis. Refert Gal. ꝙ dando. ℈.ij. ꝛ gra. viij. ex ea cuꝫ melle: ꝛ coclearibꝰ tribus aque calide preseruauit ac curauit italicos ab epidimia ꝛ apostematibꝰ dictis. Romani etiam euaserunt a variolis ꝛ morbilis vsu ipsius corpus totuꝫ humanũ pronum elabi in infirmitatibꝰ duris incolume cõseruat precipue decrepitoꝝ. secundario senuꝫ ꝛ cacochimioꝝ. Iuuenibus maxime cholericis ꝛ inculpate sanis denegatᷣ vsus ipsius nisi per vrgenteꝫ necessitatẽ veneni: sensus acuit: colores viuificat ac confortat. Digestionẽqꝫ lesam frigiditate confortat ac corroborat. nulla medicina est potẽtior ea in obtemperando complexionẽ humanã: ac in conferendo ei defendit naturam a cõtrario quoqꝫ tardat senectutẽ ꝛ canicieꝫ accidentaleꝫ sanitatẽ conseruat corroborat corporis vires ꝛ principalia. s. cor epar ꝛ stomachum: prestat etiaꝫ longitudinẽ vite. Corpora auteꝫ ex generatiõe lapsa in frigido ꝛ humido maxime quibꝰ membra neruosa sunt debilia: procuranturqꝫ humores venenosos ꝑseruat sumpta pluries cum cooperantibꝰ ne vlteriores lapsus incurrant velut paralisim: tremoreꝫ: apoplexiam: sincopim: aut arteticaꝫ. Consumit etiaꝫ peculiarᷣ humiditates supfluas ꝛ vsus eius augetur vel diminuitᷣ ac iteratᷣ a põdere lupini. i. vsqꝫ ad. ʒ.j. ꝛ. ß. penes malignitatẽ aut inimicitiam aut quãtitatẽ veneni vel morbi aut distantiã morbi indigẽtis eius auxilio penes tẽpus cõplexioneꝫ ꝛ regionẽ ꝛ etatem accipientis confectionẽ ipsius. Gilbertus ꝛ Rogerius tñ opinãtes forsan ꝙ imponitᷣ de melle plus preceperũt dari. ʒ.iij. ex ea vt in paralisi. Confecta circa q̃tuor mẽses agit per virtutẽ miscibiliuꝫ operãtium partialiter postea agit per virtutẽ concretã efficiens operationẽ infantium: ꝛ fortasse valet contra venena debilia: postea pubescens efficit operationẽ medicinarũ fortiuꝫ vsqꝫ ad annos. x. in regione ca. ꝛ vsqꝫ ad. xv. in frida. Cõfecta ac reseruata in regione temperata asseritur a modernis vigere effectibus theriacalibus. xiij. anno ꝑstans virilitate sua annis quasi. xv. in regione calida. ꝛ quasi. xx. in frigida. s. vsqꝫ ad. xxxv. in calida: ꝛ vsqꝫ ad. xlij. in frigida. Postmodum tabescẽs viribus expirat circa. xl. annuꝫ. ¶ Utilitas cuius sicut experitur iniecta in os vipere necans eaꝫ: illico est electa: si nõ non. Item manũ illinitã cum ea electa effugiunt serpẽtes. Item imitte in os tuum ex ea electa ꝛ spue sup scorpioneꝫ ꝛ moriet̃ statim. Item cuꝫ medicina solutiua vt scamonea vomicabitᷣ vel elleborus al. ceperit adducere offeratᷣ põdus lupinoꝝ ex ea electa: ꝛ sistet statim operationẽ pharmaci extinguendo venenositatẽ ipsius confortandoqꝫ naturã. Iteꝫ electa data cani vel alij aiali ꝙ sumpsit. ʒ.j. opij vel medicinã aliaꝫ letiferã liberat ipsum. Iteꝫ electa data gallo syluestri liberat ipsum a morsu venenosi. ¶ Inquit Iacob alchindus cõmiscendo quãtitatẽ fabe ex ea cum digito in pelui pleno san. coagulato cooperiẽdo ꝑ horaꝫ si liquefaciat ipsum. ¶ Scias ꝙ est melior: theriaca ipsa electa offeratᷣ contra venenosa velut est elleborus al. venenũ etiã canibꝰ ꝛ porcis intolerabilis tẽporibꝰ nostris. Radix etiã nigri terribilis necat purgẽdo esu. ʒ.ij. vel minus: succus etiaꝫ ipsius vel cõdisi coctus quasi ad. vij. partẽ illinitus sagitta necat omne aial sagittatũ vt ceruos. Gilber. nec venenũ acutum vomitũ super elleborũ vt supra. Almã. 9ᵒ quosdaꝫ nux vomica ꝭm Auic. silis papyro infert synthomata elleborus albus ꝛ cõdisi curatur cura eoꝝ. ¶ Spẽs laureole idest camelea ꝭm Nicolaum de regio vt dicte in catalano matapolli ꝛ buffabega ignee habẽtis plurimum de veneno maxime subnigra habens colorem pauonis vt hispanie necat esu. ʒ.ij. ¶ Cortex radicis esule lacqꝫ ipsiꝰ vlterius venenũ inutile. Cortex etiã inimica minere virtutum cõfert sensui necat esu. ʒ.ij. ipsum etiã lac iniectũ oculis excecat vrendo. ¶ Colloquintida violenta valde vt terre valentie maxime tiotrus sola planta sua venenum: ꝛ ꝓpe aquas est perniciosior necansqꝫ soluẽdo esu granoꝝ sex ordei ex ea imaturata plãta sua venenũ ꝑnecãs quãtitate modica. Grana modica ex cortice ipsiꝰ necãt. ¶ Scamonea ignea ac furiosa inimicaqꝫ ꝑncipalibꝰ membris ac complicibus necat esu. ʒ.ij. maxime viridis vel sarracena. ¶ Radix cortex cõdisi. i. sanciuꝫ ꝭm Gal. in. 8ᵒ. de simplicibus medicinis G. habemus stincũ radicẽ in arabico. habemus tondes grece. struicion seu obstracum mar. se. lanariaqꝫ fumigãdo cũ radice ipsiꝰ limpidetᷣ lana: vt in hispania vomica valde ꝓuocat in die esu. ʒ.j. ꝛ. ß. de radice ipsiꝰ nisi subueniatᷣ. ¶ Euforbiũ igneũ maxime sui anni necat triduo esu. ʒ.iij. ß. alios esu. ʒ.j. vlcerãdo stõchũ ꝛ intestina. ¶ Anacardus vrcinus inferẽs morphcã apata in corpore toto ꝛ leprã necat forsan malitia maxie cões esu. ʒ.iij. Ipse etiã suppositꝰ vlceratis attrahit humiditatẽ ipsiꝰ. ¶ Hermodactilus seu celtica seu bulbꝰ agrestis. Diosco. ꝯcordat cũ Aggregatore. violentus. s. rubeus ꝛ niger ex eo venenũ necans ꝓprie esu. ʒ.iij. prefocãdo. ¶ Succus fructꝰ cucu. asinini maturus seu elacterius effundit in sang. ¶ Spẽs oẽs tithymalli vt solben seu sene hispanie seu mosayra vlceratiua ac necatiua: maxie eoꝝ lac tangẽdo eã faciem cũ ea vlcerat eaꝫ aureus. i. dredar ꝭm alios vlmi. i. fraxini: laxat flegma carthami maioris ꝛ minoris vomica flegmatj ac cõturbantia. ¶ Habel ꝛ graminie seu carthamus idus ꝛ domesticus ꝛ agrestis adherẽs arboribꝰ vel repens: alᷣs serpens sup terrã duobus cubitis vel tribus. Iteꝫ alio mõ fiducie amecabile en gesar vr̃ esse prompta sumptus cum cortice sua est nequior. ¶ Balanus seu granũ de been maioris vel minoris: quo maiores vtuntᷣ ne quasi pro pipere: alᷣs vt Constãtinus ꝛ oleuꝫ ipsius solutiuũ. ¶ Granum de karmel dicte i hispania alharma: alᷣs statiꝫ seu staca ossin. ¶ Grana cataputie minoris ac alberine seu pentadactili seu palma christi: substãtia etiaꝫ granoꝝ ipsius vel cresomilorum extracta oleoginositate vehementer interficit. ¶ Grana staphisagrie: alᷣs staffisere vrcina seu vrtice: seu oleum ipsius vritiuũ laxat. ʒ.ij. flegma viscosum. ¶ Nux indica vel vomica. ʒ. ß. castaneole ꝓuocat vomitũ etiã cuꝫ timore ꝛ tremore. Ex coctum cõtinue sumendo. ʒ.iij. floꝝ calamẽti modo soluit: vt elleborꝰ. ¶ In iulmar herbi crescens fluuijs ꝛ piscinis hñs ramos rubeos ꝛ folia vt portulaca cum incinditur emittit lac. ʒ.iij. ipsius sumpte cum

Marginal notes: Cõplexio theriace et vtilitates eius. — Etas theriace. — Signa bonitatis electe theriace. — Uenenosa. Ellebor⁹. — Condisi. — Laureole — Esula. — Colloquintida. — Scamõea — Sancium — Euforbiũ — Anacardꝰ — Hermodactilus. — Cucumer asininus. — Tithymalli spẽs. — Cartamꝰ indus. — Balanus — Karmel. — Cataputia — Staphisagria. — Nux vomica. — Herbus.

Corona/podion. cibis: laxant ⁊ prouocant vomitū. ¶ Coronapodion seu pes coruinus habens folia vt psilij asserum spēs lactici/niorū. fert Isaac lothum ac coctum inspissē ⁊ suppositū cū lana assellabant plures sine nocumēto seruasse ampli.

Ciclamen prouocat vomitū laboriose. ¶ Radix ciclaminis seu ar/thanite: vt insule maioricarū: squilla ppe montana nocibi/lior. Ipsa etiā crescēs in monte sola mortifera vel multū ex ea necat ex diutina etiam dilatione agrestis accidit in/terdum scoriatio stomachi ⁊ venarū epatis. s. ipsa ēt necat

Brionia. mures. ¶ Spēs alfesten seu vitis agrestis vt brionia ac/cipiēdo duas. ʒ. brionie ꝓuocat aborsū: ⁊ accipiēdo plus infert malitiā volubilis: maxime sagittalis ⁊ magna ne/

Cētaurea. quioris. ¶ Centaurea maior ⁊ mior cortex radix summi/tasqꝫ sambuci ⁊ ebule vomice stipitis flos ⁊ semē geneste vomice. Cortex mori solutiui expellit plurimū lūbricos.

Tapsia. ¶ Succus tapsie vomitiuus vel cortex radix ipsius vel gumi ipsius exhibitus destruēs ac corrūpens cōplexionē plus ceteris rubificat faciem adurit stomachū ⁊ guttur ife/runt perminētiā oculorū ⁊ saniem in corpore toto. Vapor etiam laterini ipsius inflat faciem colligētis ipm die ven/toso ac omne detectū ex corpore ipsius nisi preliniaꝛ ce/roto stiptico vstionē seu inflationē fraudulentā supempla/stratione ipsius membro hore quatuor vel qnqꝫ curat fo/

Diaferiti/tium. mentatio cū aceto potētior medicinis cunctis. ¶ Diaseri/titium crescens summis montibus ⁊ his folia: vt apium ⁊ tirsū oblongū: ⁊ in summitate floris violatū itrinsec⁹ reti/nens semen: ⁊ radix hastam in modū cepe: ⁊ radiculas cir/cūquaqꝫ hꝫ vires vt tapsia vel aconitū: quare debem⁹ ola

Verbena. pregustare ac ꝓbare. ¶ Succus verbene expellēs vomi/tu flegma viscosum melius ceteris: vt Bengeçar asserit.

Nastur/tium. ¶ Nasturtium textorū habens folia longa bastilib⁹ gra/cilibus crescēs ppe vias: ac parietib⁹ educit cho. per supe/rius ⁊ inferius esu: granorū. xvj. ordei ex eo clysteriçatis ēt educit sanguinē ⁊ corrūpit fetū. ¶ Sumendo. ʒ. ij. vel. iij.

Nesim Acubsen. foliorū de nesim facit multū assellare. ¶ Acubsen vene/ris: ꝭꝫ Bengeçar: al's bengasit: ꝭm Xo. H. est dissaptanas. i. herba fullonū sil'is camelconte nigri crescens sterglinis

Dragūtea etiam. ʒ. j. laterini ipsius ꝓuocat vomitum. ¶ Draguntea violenta terribil'r etiā inflat guttur ⁊ linguā. ¶ Polipo/diū sene turbit nigella necat: agaricus vel agranicus epi/thimū aloes cassiafistula: al's assafetida: vrcina: sarcocolla: serapinum: oppoponacū: armoniacū: baurach: se. sagimē inter mala stomacha corruptiua ⁊ subuersiua ipsius mo/uent vomitū educunt flegma crudum ⁊ viscosū eradica/

Tartarus tionis difficilis. ¶ Sumens. ʒ. iij. vel. iiij. tartari calidi ac sicci in quarto ⁊ vlcerati assellat decies vel duodecies.

Marcasi/ta ⁊ alij la/pides. ¶ Marcasita lapis armenicus vl' magnes lapis indicus lapis laçuli soluūt flegma cū vino. Accipiēdo danich. iiij.

Limatura ferri. ⁊. ꝭ. ex calaminari laxat hūores grossos. ¶ Limatura fer/ri quolibet horū ⁊ ꝯsiliū venenosorū eductiuorū maxime non rectificatorū per superius ac inferius: ac etiā indebite ꝑpinatū etiā frequētando ea ꝑcipitāt in extremā senectu/tem ledunt deijciuntqꝫ calorē nālem corporis hir. ⁊ spūs

Napellus inferūt interdum morbos perniciosos. ¶ Bzths arabi. i. napellus seu thora hꝫ folia longiora vicissiora petrocillo radiceqꝫ duram asperā summitatēqꝫ grossam: ⁊ frondes quasi triū palmarū quasi flores purpureos pulcherrimos nascit in montanis: vt in montibus pinneis puta ppe po/

Orob⁹ co/turnicū. dium seritanū. ¶ Orobus coturnicū est caliditatis ⁊ sicci/tatis summe īfert syncopiū frequētē scothomiā epilepsiā ꝑpationē lingue vetatqꝫ celeriter aliam nisi sup edant cō/festim radnar seu radores seu napellū moysi seu anthorā crescentē ad pedem ipsius est similis aristol'. sed folia mi/

Filipendu/la. norat: non floret nec frondet algasiqui. ¶ Filipendula est spēs anchore nigra exterius; interius Xo alba; hꝫ radices

obrotūdas minores glandibus. Et folia pimpinelle dicta lodomo ē theriaca: venenorū oiūꝫ ꝑprie napelli. Sagitta etiam illinita succo napelli necat omne animal sagittatū.

Cornua de simbel. Corona ēt ipsius gesta capiti infert syncopim ⁊ epilepsiā. Gumi ibidem ipsius est venenum. ¶ Cornua de simbel arabice. i. spice pro qua translata est in Almansore cornua cerui montani est nequitie napelli habēs odorem napelli. Et ꝭm eundem aglasi que est herba nascens cū spica celti/ca absqꝫ stipite valde sil'is ei: nisi quia foliū ei⁹ est minus

Nerez vel nereland. estqꝫ labilior ea. ¶ Nerez seu nereland seu rosa lauri ꝭm Diosco. ꝭm Volandrū: vt neapoli arabis a dafra. Sed ga Oleander vt soli valentie noiatū baladie crescēs prope aquas habet plures frondes rectas ⁊ froseos florū capitel/lis subrubeis foliaqꝫ oblōgiora folijs lauri comula coope/riuntur non granis: sed lanugine: venenū etiā aialibusqꝫ ceteris. Aqua etiam in qua crescit nocet eis valde: aqua ēt

Cassis vel cassius. decoc. ipsius necat pecudes: lanugo cornularum ipsius ꝑ/uocat sternutationē: assa etiam bende ex eo necat edentē. ¶ Cassis vel cassius arbor amarissima qua fiunt balliste: vt boline: magdalene: crescēs in Italia gustato facit fluere ventrem: esu seminis ipsius impinguant galline dormiē/tes vel edentes subcrescente in calabria incurrunt pericu/lum vite edentes vel dormientes subcrescēte in archadia

Bacce masculi. greci moriunꝛ. Vasa vinaria ex eo gallie comperiunꝛ ne/care. Innoxius fit clauus ereus arbori infigat. ¶ Bacce masculi hispanie sunt venenū kacilkebi. i. interficiens pa/trem seu tomarus ꝭm Gal'. ⁊ Diosco. seu ficus lupi dicitꝰ in hispania madnobios: al's sarbos malū stomacho infert

Aconicus vel aconi/tum. dolorē capitis ⁊ fastidiū esu fruct⁹ ipsius pontici. ¶ Aco/nicum: al's aconitū dictum ꝙ saxis inascit: ꝭm Papiā Xo vocat Diosco. licotorrix ꝭm aliquos lupus: nascit monti/bus iustinis Italie hñs folia similia platano: sed nigriora ac diuisiora hastam tenuem ac leuem longitudinē cubiti vel plasse in folliculis oblongis radicē: vt astanda niger/rimaqꝫ imissa in carnem his decoc. necat lupos inebriādo.

Edisozion ¶ Genus alterū vocant Diosco. ⁊ Plinius edisozion hꝫ fo/lia quatuor amara ac horribilia similia siclami: sed mino/ra ac asperiora hastam duarū palmarū radicem lucidam similem cande scorpionis que comesta a scorpione para/liticat ipsum: se. vsqꝫ applicet ellebore que oblata cum pa/ne vel carne necat lupardos lupos ceterasqꝫ feras. Sal/atonicum est putrefactiuū facitqꝫ cito euenire fluxū san/guinis narium ⁊ sputum sanguinis: infert scothomiā grā/dinem pectoris stupefacit ac corrumpit: ⁊ alia interdum spasmādo ⁊ prefocādo. Ait Bentasim ꝙ odore ex longin/

Camesbie grana. quo necat mures. Radix tū ipsi⁹ ꝭm Gal'. emplastrata pu/trefacit efficaciter hemorrhoides ⁊ pudēda. ¶ Camesbie grana pinguia similia valde nigelle necat horis trib⁹ vel duabus nisi subueniaꝛ. ʒ. ij. aluedu: vel aldan ꝭm Auic. in/

Alkebe/lieni. Lupinus Bocra/thon. Bocra/chyum. ferunt pruritū ⁊ apostema mortale. ¶ Alkebeli engi seu lupinus ꝭm Auic. vlceratiuū necatiuū acuitate sua. Apud Diosco. Xo bocrathon. S. bocrachiū: ⁊ est herba scelerata seu apium risus: cuius spēs sunt quatuor ꝭm Diosco. ⁊ vna spēs hꝫ folia vt coriandri: sed latiora alba ⁊ pinguiora: ⁊ flores mellinū interdū purpureū: ⁊ virgā breuē: ⁊ radicē al. non amarā fissā vt elleborus: scda hꝫ longiorē tirsum ⁊ folia ita plurib⁹ locis incisa ac acerrima: nascit multum in sardinia dicta apiū agreste: tertia hꝫ folia paruissima radicē similē vermiculo ⁊ radiculas paucas tenuissimas

Ruta a/grestis. que oēs ꝫhendo neruos videnꝛ velut ridendo necare: ab extra etiā diu superposite vlcerat ac excoriat: que tū non sunt operationes lupuli. ¶ Ruta agrestis semen vel gra/na ipsius: ipsa etiam putrefaciendo membrū corrūpit hu/naturalem vel multū de domestica inferunt egressionem oculorū adustionem inflationēqꝫ volubilem: lanuginosa: que

que cũ frangit̃ pilos emittit lacteos venenũ effundit:etiã sanguinẽ. ⁋ Agaricus antiquus vel niger venenũ pestiferũ spasmans cũ syncopi. ⁋ Turbith niger vel citrinũ necãs senitiones plãta.necat solõnẽ sanguinis liquefaciẽdo epar. ⁋ Charsatui venenũ quo inest malitia ꝛ destructio cõplonis inominabilr̃ algasiki.i.a loco ꝓpe cordubaꝫ sic dictus asserit ipm̃ fore guma silẽꝫ oppoponaco:decide species catapucie ignea silis palmachristi hñs intra granum sile lingue canis laxat ꝑmaxime valde cũ illatione tenasmonis. ⁋ Radix stalinas se.camelcõte nigre necat fruct⁹ stõcho necat interdũ:folia ẽt ipius necant aialia sagitte armene plãte vrentis cortex risi apãns linguã isert dolorem ab ore vsqꝫ ad vmbilicũ visus multus alacoen arab. Et hꝫ Diosco.crisogonon seu crisantũ seu armarãtũ. Uide in aggregatore tobatbaen verba Diosco.ꝛ Sal.eodẽ loco. ideꝫ Sal.ẽt cap⁹ amariciũ.vj.simpliciũ medicinaꝝ arab.hꝫ artbeon Auic.btoen inspice.y. ⁋ Tanacetũ hñs flores citrinos ꝛ albos: ꝛ videbis tanacetũ dcm̃ i ꝓuincia madrigal: vt pꝫ p descriptionẽ Diosco.ꝛ p aggregatorẽ:nõ Serapionẽ:sꝫ Benguafit:ꝛ p Simonẽ malũ stõcho isert subetb: et recẽs ordeatũ facit dormire. ⁋ Semen canapis mali chymi malũ stõcho isert fastidiũ dolorẽ capitis : amissionẽqꝫ visus interdũ. ⁋ Zizania inebriat valde cũ ꝑeminentia oculoꝝ ꝯturbat guma. ⁋ Oleaster ledens linguã enumeratur inter letifera totũ ꝯtinens. ⁋ Debdisi multiplr̃ necat. ⁋ Abdibe planta isert rugitũ ꝛ vertiginẽ. ⁋ Almeꝭ bausben arbor similiter ẜm Serapionẽ venenum mortale est adustiuum ac putrefactiuum. ⁋ Lac ficuuꝫ vritiuum ac excoriatiuũ:ꝛ solutiuum ac etiã ficulnee vel tithymalli superpositum qñqꝫ partes corporis vlcerat velociter ꝛ euellit carnem solidam. ⁋ Crescit in cathalonia frutex dicta rabador maior stipitibus ac folijs lenibus. Zumac habet grana.racemũ talis nigra subdulcia similia mirtillis folia habet stiptica valde cum qua parãt coria. grana cuius esa dñr ab incolis necare cito:folia eius necãt aialia inflãdo. ⁋ Psiliũ ẜm cãm venenũ vlceratiuũ:vel multũ ex co nõ tritũ isert stuporẽ syncopim ꝛ alia. ⁋ Hypomanes venenifera efficit eqnos edẽtes amẽtes. ⁋ Usus multus olibani maxime cũ vino vel aceto vrit sanguinẽ infert vigilias ꝛ alguesgues ꝛ iterdũ malitiã:vel mortẽ etiã.ʒ.iiij.ꝛ hꝫ alios inecat bic supletificãdo vel supflue ẽt ex eo nocens valde superreplẽdo caput ꝛ neruos infert sodam obtenebratqꝫ sensus:ꝛ nocet ẽt ingenio bibitus cũ vino inebriat: ipse etiã debilitat appetitũ. ⁋ Databutius:ẜm ꝯo translationẽ grecã filex quercinus venenosa a tota suba quã credo.Sal.6⁹ medicinaꝝ vocat de obturis a duabus quartubus:qd̃ approbat Plinius ingens de obturis psilici silis i arboribus nascit̃. folioꝝ subdulciuꝫ tenuis cutis a radice birsuta est cõpositũ ex dictiõe quercus ꝛ pteris. ⁋ Filex venenũ a tota spẽ hꝫ vim putrefactiuã. ⁋ Dansimi medicina armenica ꝛ psica adustiua ẽt stõcbi inferẽs vomitum necat esu.ʒ.j. ⁋ Dausber seu ansurũ correptis in Auic. arbor arab.aut armena est lacticiniũ qddã solutiuꝫ debilitatqꝫ viscera:ẜm aliquos ꝯo taxus:spẽs.n.ipsius nocet sedẽti in vmbra ipsi⁹:necatqꝫ freqũẽter.ʒ.etiã in lacte ipi⁹: necat ẽt dirũpẽdo epar. ⁋ Usnee seu sulpburata planta subalbida salsa hñs ramos longos graciles ex q̃ fit soça ꝛ ex tali necat esu.ʒ.x. ⁋ Erusitiuꝫ ꝛ ẜm Sal. erisum berba mõtana calidissima silis apio cũ tirso oblõgo ꝛ flore purpureo ꝛ radice rasa: vt semp enitens radiculas hꝫ virides vt capacia vel atonicum myrrba multis infert subetb. ⁋ Usus ciperi vrit sãguinẽ:ꝛ forsan isert leprã. ⁋ Usus supfluus seminis leuistici vlcerat intestina ꝛ vesicã infert stillicidiũ vrine cũ ardore. ⁋ Sal.oleum tocule seu camomille minoris ẜm totũ cõmentuꝫ est olus bonus putrefaciens ac corrũpẽs si sumat̃ iterius necat. ⁋ Danelzigi seu fanuila vlcerat carnẽ sanã. ⁋ Diosco.semen lotbo seu lotby agrestis ẜm Sal.ca.est venenũ ac intẽsibile.Diosco.ac cipiẽdo obolũ vel.ʒ.j.se.silis spẽi volubilis nõ spinose infert somnia mala ꝛ pbãtasmata. ⁋ Opiũ ꝯgelatiuũ ac stupefactiuũ necat irremediabilr̃ esu.ʒ.y. ⁋ Papauer nigrũ seu cornutũ qd̃ semen nigrũ hꝫ vaguũ cornutũ narcoticuꝫ ac ꝯgelatiuũ albuꝫ:ex eo ꝯo est remissius ceteris frigidis. ⁋ Spẽs iusquiami oẽs stupefactiue ac mordificatiue: albus ꝯo est remissior ceteris hꝫ flores ꝛ semen album ẜm Diosco.de quo possumus inuenire genus hñs florẽ purpureũ semen nigrũ ꝛ hñs flores mellinos semẽqꝫ obruffum effugiant̃.inferũt eni malitiã ꝛ narcotiçãt: destruunt memoriã:ꝓuocãt:ac necãt:maxime nigre necans biduo esu.ʒ. triũ semen ipsius nisi subueniat̃. Oleũ etiã ipm somnifeꝝ infert subetb. Aristo.cõquassatus ꝓiectus stagnis vel fluminibus inebriat pisces.sub solinis tm̃ crescit esibilis dorie tm̃ vel apellinari opationis papaueris vel mãdragore ẜm Sal.denegantẽ etiã ipm fore iusquiamũ ꝛ mãdragora inebriat valde:si ꝯo sumat̃ multũ ꝑnecat. ẜm ꝯo Diosco. dorie tm̃.al's cacabus frutex tota necatiua hꝫ folia aspera lõgiora oliue florẽ albũ se.vt orobibanum in folliculis:ꝙ cõiter fore darffion:nã loco eodẽ Sal.simpliciũ medicinarũ.vj.hꝫ in arab.daiffion.Itẽ Auic.iiij.cap. ait dirffion est in nã iusquiami narcoticã isert nauseã pũcturã singultum somnũ ꝓfundũ syncopim ꝛ actuã iliace:interduꝫ emittit sanguinẽ ac ꝓuocat a q̃rto vsqꝫ ad septimũ diẽ nisi curet̃ cura cũ esu p̃dicta:qd̃ etiã calori ac descriptione.Diosco.et alioꝝ liquet nõ fore solatrũ kelkegi nũc sõnifeꝝ. ⁋ Flos cãne incidens isert sepius surditatẽ ꝛ lanugo fructus rubi canis nocet cãnẽ pulmonis. ⁋ Mãdragora maxime blãca recẽs deinde pomũ ipsius auferẽtis sensum esu granorũ.iiij.ordei ex radice ipius:si ꝯo plus accipiat̃ ex cortice radicis ipsius remissiõe ipsius isert apoplexiã ac mortẽꝫ. Fert Solinus.gustus pomoꝝ ẽt ipius necat vrsos nisi supmorẽt formicas. ⁋ Nux metbel mecbel dꝫ ꝓnũciari per lrãm pñtem sonũ inter.t.ꝛ.c.venenũ stupefactiuuꝫ ac solivalẽtie vel sibilie fructus fig⁹ auellane maior palmachristi:sꝫ minor folijs ac stipitibus cũ spinis grossis breuibus valet. ⁋ Xublit nocens cerebro isert subetb inimicat̃ cordi:necat indie esu.ʒ.y.fructus ipsius danich idest icbriat. ⁋ Asecb assumpta vel asserta spẽs balaustie nocet neruis infert spasmũ. ⁋ Solatrũ maniale seu furiale venenum dictũ.qꝛ furere facit q̃si triduo esu.ʒ.y.semẽ ipsius ꝛ.ʒ.iiij. fructus ei⁹ iterficiũt.ʒ.etiã.i.radicis bibita isert sõnia non bona solatrũ sõnifeꝝ remissius eo isert saniã edẽdo vltra xij.grana ex semine ipsius. ⁋ Faba lupina seu marcilliũ datũ in adipe necat canes lupos vulpes ꝛ vrsos. ⁋ Sbucatã arab.seu camos ẜm Diosco.seu cicuta venenum inebriãs valde fluxa mẽbra facit effluere spumam de ore necatqꝫ friditate nisi supbibat̃ vinuꝫ forte. ⁋ Potus ab.ʒ. iiij.vsqꝫ ad.vj.coriãdri necat nisi subueniat̃.circiter.lib.ß. de herba re.ipsius isert scotomiã alienationẽ ebrietatẽ ac subetb.visus ẽt ipius nocet igenio ꝛ ꝑmiscet rõnẽ. ⁋ Succus multus lactuce extinguit calorẽ cordis. Jus ẽt lactuce agrestis est vt papaueris nigri:ex tota continens sabeçegi est friditatis multe adeo ꝙ si comedat̃ re.necat. ⁋ Beme sue noie curat:folia vitis albe ilarat cor adeo vt coꝝ visus effreneticet pre gaudio. ⁋ Medulla fructuũ rancida vel amygdꝫ.vel se.frigida pariũt syncopim nauseã ꝛ angustiã magnã. ⁋ Fungi ꝛ tubera mala vel multuꝫ de eis letale: vt nigri virides:aut coloris pauonis vel ex terra nõ bona vel ꝓpe res putridas reptilia eruginem ferri.aut ꝓpe plãtas nõ bonas:inferũt.n.syncopim ꝓuocant:aut necant:nisi

Marginal notes (left column): Agaric⁹. Turbith. Charsatui. Radix stalinas. Açadaracis. Tanacetũ. Semẽ canapis. Zizania. Oleaster. Debdisi. Abdibe. Almeꝭ bausbẽ. Lac ficuũ. Rabador. Psiliuꝫ. Hypomanes. Olibanũ. Databutius filex quercina. De obturis. Filex. Dansimi. Dausber ansurum. Usnee sulphurata. Erusitiuꝫ erisum. Ciperus. Leuisti cum. Tocula camomilla minor.

Marginal notes (right column): Danelzigi fanuila. Lotbo. Opium. Papauer nigrum. Iusquiamus. Dorie. Cacabus. Flos cãne. Mãdragora. Nux methel. Xublit. Asecb. Solatruꝫ maniale. Faba lupina. Sbucatã. Coriãdrũ. Lactuca. Uitis alba. Medulla rancida seminum. Fungi ꝛ tubera.

ſubueniaẗ a gargariſmo:aut potu cū oximelle ⁊ ſucco ra/
phani anteq̃ affera̅t theriaca. ¶ Fert in de mirabilibus
mūdi,plāta adipoꝛis egyptia.collecta imatura guſtata mi
tigat ſitim hꝫ oꝛdoꝛē cydonioꝝ:matura ꝟo ſenſum iterci/
pit:greſſuꝫ ipedit:linguā retardat:leditq̃ꝫ oꝑationes men
tis ⁊ coꝛpis velut inebꝛiādo. ¶ Perſica naſcētia in perſia
ſunt moꝛtifera:fructus hūidi ꝓni ad coꝛruptionē vt griſo
mila ꝑſica moꝛa ⁊ milones:coꝛrūpunẗ.n.iterdū humoꝛes
mali ac bulliūt in ſtōcho,celeriter niſi foꝛſan in laboꝛioſis
vel ēt ſumpti cū cibis vl' poſt coꝛrūpūt cibū reliquū adeo
ꝙ iterdū efficiunẗ venenū ꝑnicioſuꝫ.Lāq̃ꝫ male termina
tionis ſe.lac coꝛrūpūt iferēs ſcotomiā ſyncopim ⁊ pūctu/
rā oꝛificiꝗ ſtōchi:⁊ iterdū cholicā moꝛtiferā. ¶ Coagula/
tio lactis in ſtōcho p̄cipue.cū coagulo infert ſudoꝛē ſynco/
pim ꝓuocationeꝫ ⁊c̄. ¶ Mel acre vel odoꝛis mali aut qđ
aranee ſuxerūt aluearibus vel ex floꝛibus oleādri vel ꝯſi/
miliuꝫ:aut ꝙ araneā felidonios:aut foꝛis gn̄ata ex verme
texēs telā circa aluearia ificit aut coꝛrūpit:aut ex regione
pōti vel dabie vl' acatie ſeu ciſiōis grecie ifert iſaniā exco
riationē viſceꝝ ac epis odoꝛatūq̃ꝫ inducit ſteril'r ſternuta
tionē ⁊ ſudoꝛē fridū. ¶ Potus multus vini foꝛtis vel añ
cibū ꝓuocat iterdū diſponitq̃ꝫ coꝛpus ⁊ neruos ad ſpaſmū
artheticā ⁊ amētiā p̄cipue dulce:vel groſſum.ip̄m ēt vinū
foꝛte ꝓmiſſum eſt ifantibus. ¶ Uinū in q̊ moꝛiẗ ac putre
ſcit ſtellio tāq̃ꝫ venenū ifert vomitū doloꝛēq̃ꝫ ſtōchi vehe
mētē. ¶ Uinū in q̊ moꝛiẗ ſerpēs cōpiẗ curare elephātiā:
qđ idē efficit eſus eoꝝ coctoꝝ i olla aut anguille. ¶ Uſus
lactis ⁊ vini vel lactis ⁊ piſciū ifert leprā ⁊ moꝛpheā albā.
¶ Potus aq̄ coꝛrupte vt lacuū putreſcibiliū cā coꝛruptio
nis cōpl'onis:aut ſe.putride iflat ſplenē. ¶ Potus multus
aq̄ fride in ieiuno poſt exercitiū:aut cūationē inducēs hy/
dropiſim vel arteticā iterdū. ¶ Quecūq̃ꝫ putrefacta itra
coꝛpus vel extra vt carnes vel oua coꝛrupta ꝑnicioſa val
de. ¶ Fert ēt Ariſto.ex ſupfluitate hūiditate vel ſiccitate
coꝛrūpiẗ acr q̊ inde deueniūt egritudines praue ⁊ peſtilē/
tie moꝛtifere ſe.cholerice ex ſicco ⁊ peſtilētie ex ca.⁊ hu. q̄
itidē ariditatis egrotāt aialia:⁊ piſces ēt. ¶ Sūt ēt moꝛbi
cōtagioſi inficiētes cohitātes:vt rubigo ophthalmie viſa
oblata ophthalmiçat ocl'os iſiciētes:⁊ ifectio aeris ab epi
leptico ⁊ ab vlceroſis ceteris:⁊ vl'r ab egritudinibus mali
odoꝛis:maxime cū q̄s hitat cuꝫ ipſis māſiones ſtricta vel
ſedet ſub vēto eoꝝ. ¶ Aſſata ſuffocata ne poſſint euapoꝛa
ri inferūt ſinthomata cholice paſſionis ꝓfunditatis ſōni
necāt interdū. ¶ Piſces frixi iteꝝ reſeruati in humoꝛoſo
vel q ſteterint coopti calido vaſe venenū efficiunẗ letifeꝝ
illato eſt ſinthomatū fungoꝝ ꝑnicioſoꝝ q̄ qn̄q̃ꝫ nō Eneā:
niſi poſt diē vel poſt biduū. ¶ Uſus diuturnus ꝓparato/
rū vaſis ereis:maxime acetoſoꝝ vel dulciū diſponit eius
coꝛpus epilepſie cancro mel'ice cōpl'onis doloꝛiq̃ꝫ epatis
ac ſplenis.Edere cibū q ſtetit in eis die vel nocte eſt q̄ſi ve
nenū.Fert berçenar.piſces ēt in eo cocti acqrunt veneno/
ſitatē maximā. ¶ Eſus olerū quoꝝ radices comedit buf/
fo vel plantaꝝ velut milonis apti q̄bus ipſe decubuit:vel
iuxta quē ipſe vel ꝯſil'e putruit ꝑnicioſum valde. ¶ Fert
bemeſue.po^a calidoꝝ iuuenū eſt interdum adeo foꝛtis ꝙ
qn̄q̃ꝫ adurit ſubtilia ac ꝯuertit in venenū qđ interduꝫ pe
tens cerebꝝ p̄cipitat in caſum epilepſie. ¶ Cantarides ꝑ/
nicioſiſſime maxime mēbꝛis ꝓpagationis diſſipant ab oꝛ
ganis rōnis vſq̃ꝫ ad genua.ſupemplaſtratio certaꝝ ipſaꝝ
quaſi hoꝛis tribus vlcerat valde mēbꝛū. ac emplaſtratus
vermis viridis reptus in ligno pini ſm Gal'.eſt ꝑniciei vi
peraꝝ. ¶ Caput veſpertilionū.ſ.tertiariū necat ſtatim ꝙ be
meſar ⁊ verificat de lactāte.Ex totū ꝯtinens.q comederit
linguā vel coꝛ ipſius moꝛietur : hydrofoꝛbicus niſi cureẗ.
¶ Spēs pulmonis catti aīalis arcadie ſuper ipſa tiberis

Adipoꝛis egyptia.
Perſica.
Lac coagulatuꝫ in ſtomacho
Mel acre
Uinū foꝛte.
Uinuꝫ in quo moꝛitur ſtellio aut ſerpēs
Uſus lactis ⁊ vini.
Aq̄ coꝛrupta.
Aq̄ frida
Putrefacta.
Moꝛbi cōtagioſi aerē inficientes.
Aſſata ſuffocata.
Piſces frixi ſuffocati.
Cibi ꝓparati in vaſis ereis.
Plante quoꝝ radices comedit buffo.
Uenenum gn̄atuꝫ in iuuenibus calidis.
Cantarides.
Caput veſpertilionuꝫ.
Cattus arcadie.

eſt adeo calidus ⁊ ſubtilis veneni : vt in momento flāme
cōſumat que tetigerit. ¶ Ariſt.narrat ꝙ in fronte eq cum
naſciẗ eſt carūcula quedā necās ꝯfeſtim:quā mater ſtatim
lambēdo annihilat. ¶ Stellio eſa ifert inflationē lingue
arſurā iodam obſcuritatē viſus ⁊ pruritus ⁊ motus. ¶ La
ro lacerte apoſtemat linguam:infert pruritū doloꝛē capi
tis vrit obtenebꝛat oculos ⁊ moꝛtificat.Qua aūt ipſius ne
cant ſm filiū patriarche niſi ſtatim ſubueniaẗ cum ſterco
re falconis ⁊ vino puro:poſtea cum vomitu nucis vomi/
ce. ¶ Zocoofi aīal paruū pluriū pedū inuentū viridariꝗs
penes iniunctū in ficulnea nēcat ſeptimo niſi ſubueniaẗ.
¶ Caro muris eſa infert obliuionē magnā ⁊ abominatio/
nē coꝛrūpitq̃ꝫ ſtōchum. ¶ Coꝛebar aīal paruulū qđ cum
tangiẗ emittit ſanguinē necat ſubito ꝙ repertum badbꝛi/
bie.i.fluuio magno.ſ.coꝛdube di belzat. ¶ Lepus mari/
nus obſtratus aut lutoſus:niſi interficiat infert phthiſim
bibēdo vel edendo ſanguinē ipſuis ap̄at coꝛpus:coloꝛem
efficit plūbeū ſperma emittēdo quouſq̃ꝫ moꝛiaẗ.Illinitio
cū oleo ipſius facit cadere pilos. ¶ Ex totū ꝯtinente ſolo
fundaẗ reptile ⁊ degens fluuiꝗs in mari ifert moꝛſu infla/
tionē pruritum ⁊ mutationē coloꝛis. ¶ Muſca maſticata
ac glutita infert inducit maximū vomituꝫ. ¶ Rane lacu
nales virides ⁊ maxime:iubeuꝫ venenū inferūt ſyncopiꝫ
anguſtiā magnā ꝑnecātq̃ꝫ p̄cipue fuſo.Si aūt euadunt ca
dunt capili ⁊ dentes bibendo danich.i.ex carne rane ſic/
ce aut foꝛmice cutis ac cōtritis cum ſucco ſquille incurrit
pruritū aut ſcabieꝫ puſtulas peſſimas:potando aure.i.ex
ſanguine rane viridis ꝯfecto cū auripigmento obſtruitur
vrina ipſius. ¶ Boꝛax dicta ru.genus rane venenoſe de/
gēs in aq̄s:⁊ in terra reddit mēbꝝ tactu iſenſibile ac ſtupi
dū. ¶ Rane citrine iferūt abſciſionē appetitus acetoſita/
tē eructuationē ſyncopim nauſeāq̃ꝫ vomitū doloꝛē oꝛifi/
ciꝗ ſtōchi ap̄ationē vētris ac cruriū ac coꝛruptionem colo
ris.Gal'.lib.de venenis edenti ranas buffones vel baccos
euenit tumoꝛ coꝛpis coloꝛ terreus gomoꝛrea ⁊ oꝛis fetoꝛ.
Rubeta rana moꝛaẗ rubis. ¶ Moꝛſus ēt buffonis eſt ve
nenoſus vt ſerpētis. ¶ Anodarca aīal puulū ſil'e pediculo
quē moꝛdit:nec vidit nec audit efficitq̃ꝫ vomitum ſangui/
neū naribus virga oꝛe ⁊ ano ꝑducētē ad ſgnantiā ⁊ necat:
foꝛſan venenū ei⁹ eſt vehemētis caliditatꝭ ⁊ ſic. ¶ Darbe
arab.i.vpula in Auic.necat.Qua ipſius ēt ꝑnecāt niſi ſub/
ueniaẗ ꝯfeſtim inūctio tympoꝝ cū ſanguie ipſi⁹ facit vide
re ſōnia terribilia q̄uis Raſ.⁊ aliꝗ aſſerāt ꝙ lingua ipius
ſuſpēſa ſup obliuioſuꝫ reddit ei memoꝛiā. ¶ Bēgoçar.i.
filius carnificis vel paſtinace. ¶ Farſa aīal degēns mōti
bus ac deſertis itromiſſuꝫ noctet vaſe plūbeo poſt in vaſe
vitreo ſublimatū dieb⁹.xiiꝗ.efficiẗ venenū ꝑnicioſiſſimū
celeriter eo ꝙ reges gētiū occultāt ip̄m ſub ānulis ſub gē/
mis. ¶ Iteꝫ ſanguiſuge bibite nec occidanẗ ꝑnecāt diſſu
ꝑtiōe ſanguis q ꝑueniens ad ſtōchū coagulaẗ. Albert⁹ eſt
hui⁹ ſemipedalis coꝛnua cādida hn̄s aculeos ꝑ pedib⁹ ve
nenoſus medio coꝛpis diſſoluit totū comedētē adherēdo:
nā tūc pedes nō pōt mouere ꝑ ſe nec vi.Qua ipſi⁹ ſūt ama
riſſima:ſerpentis ēt bibētis cruciant valde max^e ieiuno.
¶ Eſus carnis vulneris vel vulnerati aīal's interfecti ſa
gitta toxiccata venenū valde. ¶ Cerebꝛū leonis eſum ſtu
pefacit mentez aure.i.pulmōis cameli ſicci ac triti exicca
ti. ¶ Eſus.ꝫ.j.⁊.ꝭ.extremitatū caude cerui venenū moꝛta/
le ifert anguſtiā ⁊ ſyncopiꝫ. ¶ Sāguis tauri re.ifert diffi
cultatem anhelitus doloꝛē gutturis nauſeā vehementem
anguſtiā:rubificat ac coꝛrodit linguaꝫ:deinde ſpaſmat ac
ꝓfocat. ¶ Sanguis mēſtruus necat vel infert leprā vlce/
roſaꝫ.Genitus tp̄e mēſtruoꝝ ificiẗ lepra. Fert democritus
fruges ꝯtacte mēſtruis nō germinabunt:accreſcūt muſta.
herbe moꝛienẗ:amittēt arboꝛes fructus:ferrū rubigo coꝛ/

Carūcula in fronte eq cuꝫ naſcitur.
Stellio.
Caro lacerte.
Zocoofi.
Caro muris.
Coꝛebar aīal dicꝫ.
Lepus marinus.
Reptile q̄dāꝫ.
Muſca.
Rane.
Boꝛax ru.rana.
Rane citrine.
Buffo.
Anodarca.
Darbe vpula.
Bēgoçar
Farſa.
Sanguiſuge.
Caro vulnerata.
Cerebꝛus leonis.
Pulmo cameli.
Cauda cerui.
Sanguis tauri.
Sanguis mēſtru⁹.

rūpet: nigrescēt era. Si q̄ canes idē edāt in rabiē efferunt nocituri morsibus q̄bus lymphaticos facit. Glutinū terra tenax regre in Dugonē. q̄re nec ferro nec aliq̄ dissoluitur cruore ipso pollitri. spōte dissoluit. Mulier mēstruās inficit speculū ac obfuscat: inficit ēt faciem respecti. Inquit apollonides feminas nasci iustitia hn̄tes papillas que na te inspiciēdo pariūt. ¶ Alcarden asserta sinomia qd̄ fit in auribus canū si ex eis infundat ac det̄ quez inebriare volueris inebriabit̄. ¶ Fel leopardi necat vtplurimuz illatione vomitus ⁊ icteritie mortalis q̄ si trāseat horis tribus est ei spes. ¶ Fel vipe acutissimū abstersiuū valde oculi necat vtplurimū: nisi theriaca diuina liberet eum statim. ¶ Fel canis pistū. al's canis aque marine sumptū quātitate lentis asserit̄ necare post hebdōaz. ¶ Fel canis aialiūq̄ȝ venenoꝝ ceteroꝝ ꝑniciosum valde. ¶ Sputū ēt eorū necat indubitanter. Sputū tm̄ rabidi cadens sup hoiem vel calculādo ip̄m necat rabia. ¶ Sputū etiaȝ hoīs famelici iniectum vipe vel scorpioni necat eū statim: vel etiā si sal armoniacū fuerit liquefactū in ore: vel etiā spuere bis vel ter supra scorpionē necat eū multaq̄ȝ feraꝝ venenosarū. Sputū etiā eoꝝ necat hoīeȝ ⁊ ecōuerso. ¶ Spuma cameli cōmista aqua ⁊ vino ac bibita ab ebrio efficit eū demoniacū. ¶ Sudor aialiū apostemat faciē cū sudore frigido ac fetido. ¶ Sudor eq̄ potatus cū vino egrauidat ⁊ ꝓycit̄ fetus. Itē sudor equi inflat faciē. Ferūt Rasis ⁊ Albertus cū sudore eq̄ toxicant̄ cultelli ⁊ sagitte: ⁊ postq̄ȝ calefiūt rubei ⁊ imbibunt̄ ex aq̄ illa nō poterit trahi ꝑ aliq̄ q̄n efficiat fluxū sanguinis ꝑnecātē vehemētiā incisiōis. ¶ Urina muris corrodit aliquē vsq̄ȝ ad ossa. ¶ Sperma tm̄ cuȝ corrūpit̄ mēbris ꝓpagatiōnis venenū ꝑniciosum. i. infert fe. ⁊ apostemata malitiā syncopim suffocationē mr̄icis interdū necat subito a sensu ad ꝑ̄ncipalia. Nō coire q̄busdā infert tristitiā cogitationes malas grauedinē capitis debilitatē appetitus ⁊ digōnis debilitaret quosdā. ¶ Castor ēt rancidu꞉ sinthomatib⁹ phrenesis ꝓ̄focans necat in die vel nariū vergēs ad nigredinē venenū necās forsan in die vel accipiēdo. ʒ. j. ⁊. ß. ex eo necat in die. Castor etiā aial vt damilon alemanie acutissimi morsus adeo tenacissimus: vt ante crepuerint ossa mēbri morsi q̄ȝ eradicati queat. Arist. morsus eius dr̄ nō sanari vsq̄ȝ lesus audiat fracturaȝ ossis castoris. ¶ Inq̄t gener aurū calcinatū est nequius venenū ceteris. ¶ Argentū viuū sublimatū vel extinctū putrefactū aduenit: vt ignis necans ꝓ̄focando extinctum etiā nisi emittat̄ infert pūcturas ⁊ torsiones intestinoꝝ deambulationē sanguinis grauitatē lingue ac stōchi retentionē vrine: ip̄m ēt bibitū nisi emittat̄ occidit sua grauitate corrodēdo oēm cui obuiat iunctū auribus ifert dolorē vehemētē alienationē palysim interdū grauitatem lateris illius: ⁊ q̄nq̄ȝ apoplexiā ⁊ morteȝ in ventre cū eo inimicat̄ multū membris venenosis. ¶ Magra seu sinopida mineralis ⁊ neruilo iferūt sinthomata argenti viui boni magnā ifert: q̄nq̄ȝ laxationē ventris ⁊ plurimā. ¶ Spēs auripigmenti bibite inferūt angustiā doloresq̄ȝ fortes: vētris mordicationē: vlcerationēq̄ȝ intestinorū ac necat: nisi subueniat̄: ipsum tritū ipositū in aqua quā bibūt eq̄ necat eos subito. ¶ Esu eris vsti eueniūt siccitas oris vehemēs excoriatio vlceratioq̄ȝ intestinoꝝ. Uenenū viridis eris infert pūcturā ⁊ mordicationeȝ gutturis fortes incisiones vlceraq̄ȝ in visceribus ac vomitū destruitq̄ȝ totum epar. ¶ Etiā calx viua. al's vrcina infert siccitatē oris dolorē stōchi difficultatē vrine ⁊ solonē vētris cū sanguine syncopim ꝓ̄focationē: interdū exiccat linguā: quare pessimū est vinū quo ipa vel gipsum seu stella terre: seu calx coctū in furno: aut trituȝ imittit̄: ip̄m tm̄ ꝯseruat ac fortificat vinū molle ac incōueniēs sapore. ¶ Sal armoniacū infert gutturi calorem.

Alcardē. Fel leopardi. Fel vipe. Fel canis. Sputum rabidi. Sputum famelici. Spuma cameli. Sudor aialiū. Sudor equi. Urina muris. Sperma. Castor. Auri calcinatum. Argentū viuum. Magra sinopida. Auripigmentum. Calx viua. Sal armoniacum.

¶ Potus saponis infert pūcturas ⁊ vlcera intestinorum. ¶ Cerusa albificat linguā mollificat mēbra infert tussim ⁊ singultū vehementē syncopim ponticitatem in gutture asperitatē ac siccitatē in vuula ⁊ lingua: puncturā ventris mordicationē stōchi tensionē hypocundrioꝝ dolorem in ore stōchi difficultatē ac stricturā anhelitus albificatiōnē coloris permistionē rōnis ⁊ syncopim infrigidat corpus ⁊ cerebrū: ⁊ q̄nq̄ȝ etiā mingit sanguinē nigrum: ꝓ̄focat etiā esu. ʒ. iiij. ¶ Spēs gipsi ꝑdicti nō cocti ⁊ laminosi: ex quo fiunt laminē: aut infert sinthomata ceruse: sed ꝓ̄focationē vehemētius esu. ʒ. iiij. ¶ Lethargyrū infert grauitatē stomachi tractionē. al's tortionē ventris raucitatē vocis difficultatē anhelitus rugitus ꝑ̄uationē appetitus retentioneȝ vrine ac egestionis torsionem intestinoꝝ adeo q̄ȝ findunt̄ necatq̄ȝ nisi subueniat̄. ¶ Sal'. spuma maris non imutat corpus nr̄m ob potentiā virtutis sue. ¶ Plumbū vstū vel limatura ipsius infert apostemationē corꝑis retentionem vrine ac egestionis fluxūq̄ȝ vētris imo datū q̄si glandulā lapideā supioribus ventris accn̄tia iliace ꝓ̄focat esu. ʒ. iiij. ¶ Rasis si lapis morsus a cane infundat̄ in vino ⁊ bibat̄ vinū illud facit clamare hoiem seu latrare. ¶ Scoria ferri necat indubitanter nisi extrahat̄ vtpotē. ʒ. j. ⁊. ß. lapidis magnetis cū vino vel cum theriaca. ¶ Realgar ceteręq̄ȝ spēs vitreoli vt caparos seu vitreolū romanum venenose exiccāt pulmonē necātq̄ȝ corrosione aliq̄n ꝑniciosum: infert ēt tussim ꝓducentē ad phthisim. ¶ Aredo seu medicus dicta a regione medoꝝ lapis niger aut viridis bibendo aquā qua stramenta ipsius fuerint dissoluta necat irremediabil'r: ⁊ euomēdo etiā pulmonē abluendo ēt faciem cū aq̄ qua etiā insit fermentū totū excecat oculos statim. Ferūt abluere manus cū aqua ca. in qua ipse tritus fuerit imistus excoriat mēbra ꝯfestim. ¶ Assiduatio fumi argēti viui destruit neruos infert palysim aufert sensum ⁊ motum: corrūpit sensum ⁊ rōni nocet auditui ac visui facitq̄ȝ fetere os expellit ac ꝑnecat alia venenosa oia. ¶ Fumus ceruse nocet valde cerebro ⁊ neruis. ¶ Odor vaporis plūbi cū cōburit̄ nocet valde. Albertus: fumus reub. ꝯfectōis alkimistaꝝ odoratus necat. Linco. phs. ¶ Fum⁹ cādele extincte odoratus facit abortire equas ⁊ mulieres. qd̄ ideȝ asserit Albertus de fumo lichini. ¶ Fumus storacis causat sodā ⁊ subeth. Solinus frumentoꝝ arboꝝ myrthe noxius ifert forsan egritudines isanabiles: nisi odore cremāte storacis ꝑcaueat. ¶ Cōtra ꝑdictoꝝ ac ꝯsimiliū lesionē offerat̄ ipsa theriaca: mō aūt dicto in dilatione. ¶ Cōtra ictū fixurā morsurā seu vulnus venenosoꝝ oiuȝ: vt est sagitta illinita succo ꝑdicto napelli vel ellebori necās ilico. neq̄tia etiā eius q̄ȝ si idē exprimat̄ sup digitū excoriatum modicū cōpit̄ necare: nisi subueniat̄: aial vel hō rabidus necat rabia. ¶ Inq̄t Plinius lib. xvj. In india sunt serpētes adeo magni: vt itegros vorēt ceruos ⁊ tauros: ¶ Fuit in Italia serpēs iterfectus in cuius vētre puer iteger fuit iuētus. ¶ Asserit̄ mōtibus pixaneis serpēs iterfect⁹ fuisse triceps: in cui⁹ vētre miles iuenit filios suos vinoratos ospine: cuius ondit̄ in areolio grossitudinis capitis arietis. ¶ Isidorus serpētū tot sūt venena quot sūt eoꝝ gn̄a. Quiȝ. gn̄e asserunt̄ sapiētiores cūctis aiantibus. ¶ Mariti⁹. aspis nō nocet affris: nec ēt marcisis Italie: ipi ēt obyciūt aspidi pueros suos suspectos q̄ si fuerint de eoruȝ semine nati nihil penitus nocebit: si xo fuerint adulterini necat eos. ¶ Inq̄t Plinius vlti. Niui serpētes icolis ēt dormiētibus sūt inocui vt cōpit̄ in tolletanis itidē aia aialis scorpio. ꝑsie aliorūq̄ȝ locoꝝ nō sūt mali alysq̄ȝ locis sunt mali ac maligni adeo q̄ȝ necāt morsu hoiem: oē aial porcosq̄ȝ ēt nigros q̄ si intrāt aquā moriunt̄ citius: an nequeat̄ etiā inigtantes venenosoꝝ cōficiendo ac ferēdo luna coniun-

Sapo. Cerusa. Gipsum. Lethargyrū. Spuma maris. Plūbuȝ vstum. Lapis morsi a cane. Scoria ferri. Realgar vitriolū. Aredo. Lapis niger vel viridis. Fumus argēti viui. Fumus ceruse. Vapor plūbi. Fumus reubar. Fum⁹ candele extincte. Fum⁹ storacis. Serpētes in india. Serpens. Aspis. Serpētes nō nocentes.

cta planete malivolo: vt Saturno vel Marti. ¶ Alber-
tus. monachus piscis maris britanici q circuitu capillos
hꝫ magnos in modū monachi blāde nautas alliciat ac de
mergat quatenus satiet̄ carnibus eoꝝ. ¶ Ferunt Luca-
nus ⁊ Auic. serpētes surdi necāt plerūqꝫ trib⁹ horis: neqꝫ
cōfert quicq̄ꝫ nisi forsan festina amputatio mēbri sub liga
tura strictissima: maxime cum corrigia cerui: vel cōbustio
vltima penetrās. ¶ Serpētes sunt nequiores estate ⁊ die
q̄ꝫ hyeme ⁊ nocte: ⁊ masculi q̄ꝫ femelle: ⁊ famelici q̄ꝫ satu-
rati. ¶ Basiliscus. i. regulus seu sibulus: vt ꝓuincie libie:
seu ꝓpinquioris Hyspanie semipedalis. ſm ꝗo alios bi-
palmis albus ſm Auic. niger vergēs ad citrinitatē macu-
lis lineatus. diademate insignitus: coronatus capite acu-
to: neqtia cuius est tanta ꝙ ne dū tangentē eū etiā mortuū
hasta lōgissima necat extimplo manu tenēdo: imo etiā au
ditu exhalationis sibuli flatu aut aspectu necat inficiēdo
aerē. itidē serpētes: ⁊ aues etiā remote volantes: aut oē qđ
viuit: irremediabil'r etiā plātas sup quas serpit: ac seipsuꝫ
inspiciēdo in speculo quē mustella prius ruta comesta in-
terficiet illesa. Ipse etiā postq̄ꝫ ꝑuenerit ad aquā efficit bi
bentes hydropicos ac lymphaticos. Qua etiaꝫ ipsius ne-
cant: vt dī in Esaia: ferūt hysopus ⁊ Solinus cathoblessa
spēs eius apud sperios est mole capitis ꝯtinue terrā pro-
stratus ne vidēdo oculis ipsius deperdat̄ omne gen⁹ aīa-
liū. ¶ Harmene stimate lōgitudinis vsqꝫ ad cubitū. j. ⁊. k.
sunt nequiores regulis. necāt etiam visu aīal qđ appropin
quat eis: cui ēt nō ꝓfert aliquid. ¶ Serpēs coloris hyrun
dinci cubiti vni⁹ necat morsu horis duabus. ¶ Cerastes
idest cornutus vt aues vt in aphrica lōgitudinis ab vno
cubito vsqꝫ ad. v. Asserit̄ supra penultimū genus: qđ etiaꝫ
mordēdo vngulā equi interficit itidē eqtes. Auic. dicit ꝙ
destruit rōnē locoqꝫ morso vident̄ eē claui infixi cū infla
tione labioꝝ: cuius etiā est genus aīaliū paruū ⁊ curtum.
¶ Serpēs ꝓducens dentes sup dētes surdus necās ante
q̄ꝫ ad cauernā fuerit reuersus: necat etiam odore vel tactu
sputi. ¶ Handrius seu enidus surdus degens in aquis hꝫ
caput paruū plurimū necat tribus horis. Sunt etiā qdaꝫ
arcuati surdi colores varios hñtes vicinos dētes: vt ī egy
pto necātes. ¶ Serpētes sephir seu putrefacientes dum
eo ꝙ morsu alterādo dolorose putrefaciāt corp⁹: hñt capi-
ta lata: colla curta: lineasqꝫ diuersoꝝ coloruꝫ ⁊ caudā cur-
tam. ¶ Salamandra seu samabras dicta ꝙ ꝯ incēdia va
leat viuit in glatiositate sua flāmis illesus ignes extiguēs.
Genus lacerte seu stellionis maculata trose nunq̄ꝫ nisi ma
gnis imbribus appens sūme venenosa pōt necare ꝑp'los
improuidos: nā si arbori irrepserit inficiendo veneno fru
ctus ipsius necāt edētes tāgendo lignum seu crustā panis
efficit idē: tāgens corpus humanū facit effluere capillos:
aquas corrūpit putei quo cecidit ex aqua q bibit morit̄:
ipsa ēt esa infert dolorē magnū in ano apostemationē hy-
dropisim/spasmū/retētionē vrine ⁊ alia circa suppo^ta stu-
pefacit mēbrū: fert̄ in de ꝓprietatibus reꝝ: est genus sala-
mādre aliud puluis: cuius est vellosa ac pilosa: cuius pili
post lōgā vetustatē: vt cōpit̄ in ignē ꝓiecti igniti extrahū
tur illesi. ¶ Inqt Hugo. aspis dictus abios venenum vel
eo ꝙ morsu venena aspergat vel ab asperitate cutis est ex
surditate. Aspides vt ait Plinius necāt ꝑcussum corꝑe ac
sōno oīum serpentū minime sanabiles: imo si venenū eo-
rū sanguinē attingat ac vulnus recēs necāt statim: sꝫ inete
ratū vulnus tardius velut est hypenal lōgitudinis a trib⁹
vsqꝫ ad. v. cubitos oculos valde luminosos necat sōno ab
horis. v. vsqꝫ ad. iij. ¶ Dipsas. i. situla vt libie aspis sur-
dus eo ꝙ siti morit̄ anteq̄ꝫ deleat vel potu vini anteq̄ꝫ ipa
sit mortua vel esu eiusdem ꝑimat siti validissima: adeo vt
añ crepēt q̄ꝫ desināt bibere: vt asserit̄ supra. viij. deutrono

Piscis. Serpētes surdi. Basilisc⁹. Cathoblessa. Harmene stimate. Serpens coloris hyrundinci. Cerastes. Serpens surdus. Handri⁹ enidus. Serpētes sephir. Salamandra. Aspis ab ios. Dipsas situla.

my est palme vnius exiguus: vt calcatus vix videat̄: sup
cuius corpus sunt nigra icipiēs a collo grosso vsqꝫ ad cau
dā strictā. ¶ Seps aspis exiguus coloris cinerici retiferi
calefactiuus eo ꝙ morsu calefiat statim putrefaciēdo cor
pus ⁊ ossa. ¶ Emorrois seu effodius aspis dict⁹ ab emor-
san qđ dissoluēdo venas necat sang. fluxu. ¶ Aspis mari
nus necat morsu in die dissol'onis epis ⁊ venaꝝ. ¶ Aspis
horribilis: icedit sꝑ ore patēte ⁊ vaporādo virus necat ife
ctione enormi distēdēdo corpus. ¶ Vipa dicta ꝙ vi ꝑiat
est thirus. i. angustia vel tribulatio serpens minimus hñs
oculos valde luminosos caudāqꝫ curtā acutā necatqꝫ plu
rimū a. iij. vsqꝫ ad. vij. dies nisi subueniat̄. Arist. vij. de aia
libus: est thirus qdā pilosus q̄si cubiti vnius quē serpētes
fugiūt putrefaciēs statim circa morsurā. Estqꝫ ex eo alius
ꝑuus in india: cuius morsus irremediabilis necat triduo.
Septēdio ad plus gīiatum in ethiopia ex dracone asserit
Plinius necare irremediabil'r. Tiroꝝ ēt ait Plinius sūt
gīia alia hñtia capita duo afi ⁊ retro tradētia ⁊ mordentia
vtroqꝫ vt amphitibena: aphrice autē multa minora pul
cherima: vt mōtibus pirānis mille serpētū iferiores vene
no. ¶ Serpēs miliaris qđ colorē hꝫ milij est ꝑnicie ac cu
re vipaꝝ malaꝝ. ¶ Ilicius seu quercinus ꝙ quercubus
inhabitat est sinthomatū ac ꝑniciei vipaꝝ necat ꝑñtē ne-
ci ipsius. ¶ Teristeal qꝛ ferial'r icedat ifert sinthomata vi
peraꝝ ac spasmū mortificātē. ¶ Serpens saliēs ad duas
ꝑtes hñs extremitates eq̄les cū medio est ꝑniciei viparū:
cuius est alius color eiusdē accidentium remissoꝝ. ¶ Fa
mesius aīal fanusius: discolor ēt infert vipaꝝ obliuionē et
egritudinē epis. ¶ Jaculus ⁊ volatilis ⁊ saliens ꝑui dicti
ꝙ ex arborib⁹ iaceāt se: vt trāffigēdo iterficiāt trāscūtes.
¶ Halbar ciaffur hadon hiushem necant indubitanter.
¶ Affices varius multas ⁊ varias maculas: tot hꝫ spēs nō
cendi quot hꝫ distinctos colores. ¶ Rimatrix. i. violator
aque. nō. n. nocet morsui tm̄: sꝫ inficiēdo fontē quo manet
mors eq̄lis tardi mot⁹ icedit sꝑ erectus capite eleuato. ait
Plinius iflat morsu in hydropicū: dī a multis bouis ꝙ su
perempl'atione stercoris bouis remediet̄. ¶ Sicalis seu
picalis veneni acutissimi fulget tāta dorso varietate vt ne
caturus. s. trāseūtes nautas retardet. ¶ Celidoros dictus
antheironta ⁊ hydrops aq̄ eo ꝙ aquatilis ⁊ terrestris ac
lucanus. ꝑ quē incedit fumositatē veneni dorsi dorsum fu
mare facit. Si se torserit cū currit crepat statim. ¶ Colu-
ber q̄si colens vmbras vel q̄si lubrice incedens. Ait Isido
rus fugat aīal trinā necat leones oditqꝫ rutaꝫ infunditqꝫ
venenū dentibus ⁊ cauda vꝛ facere sulcū. Ceteris infectio
sus ꝑniciosus incedit erectus. ¶ Boas imensus calabrie
dictus ꝙ apparēs vberibus sugēdo necat armenta bouīū.
¶ Ceterilia dicta ꝙ parua sit ⁊ nō habet oculos: serpen-
tes qui ꝑlegunt̄ hoc neruī dicunt̄ igniti nimiū ac veloces
vt scintille vel ꝙ vulneratū inflādo veneno inebriant au-
morē ⁊ rhuborē igneū letalem ꝙ spūs sanctus nō apparuit
supra. viij. de veneno. de serpēte flatu adurente in deserto
ego aperire nequeo. ¶ Inquit Plinius hyhena q̄si leena
aīal qđ apprehensa ꝑte hois resoluit ossa morsi anteq̄ꝫ cre
perint ꝑte fractā: ēt vmbra ipsius obmutescit canes in cu-
ius pupilla inuenit̄ lapis q facit ꝑdicere futura. ¶ Pedi-
culus elephātis ſm alios aq'le dictus arab. archa aīal par-
uulū sil'e pediculo gīiatum inter corticē ⁊ lignū palā effun
dit sanguinē fortis irremediabiliter. ¶ Pediculus vlce-
ris seu nascens sub assellis ⁊ in inguine forsan erupit san-
guinem ⁊ vrinam nares ⁊ stōchum vomitu ⁊ ex pectorē ⁊
pulmone ⁊ gingiuis adeo interdū ꝙ nō curatur. ¶ Por-
cus luti aīal pluriū pedum veneni acuti est nocumenti pe
diculi elephantis. ¶ Draco marinus seu murenula ⁊ ter-
restris longius a. v. pedibus vsqꝫ ad. xxx. cubitos noceret

Seps aspis. Emorrois. Effodius aspis. Aspis marinus. Aspis horribilis. Vipera. Thirus. Septēdio. Serpens miliaris. Ilicius. Teristeal. Serpens saliens. Famesius. Fanusius. Jaculus. Halbar. Ciaffur. Hadon. Hiushem. Affices. Rimatrix. Sicalis picalis. Celidoros. Antheironta. Coluber. Boas. Ceterilia. Hyhena. Pediculus elephātis. Pediculus vlceris. Porcus luti. Draco marinus. Murenula.

plus vulnere: nisi qn̄ comedūt scorpiones: ipsi ēt apiendo
os alter ad alterꝝ: refert Plinius ꝑnecāt iter transeuntes.
¶ Sūmus sup Esa: ā lemēta .i. additamēta corꝝ vel aduer
sariū draco facit: vt supra .xiij. spalmū eē piscē in aqs rep
tū i terrā volare in aere dicti i florib⁹ stōchorꝝ ipz serpētē
aq̄tilē velocissimū dirigere spatio lōgo stercus suū ꝯ ipm
ꝑsequēs: vt spiculū adurens vt ignis qcqd tetigerit ex quo
imago fuit gūatus taralcha fortissimus medius aial: ꝛ me
dius anguis. ¶ Sirena vt fert̄ in de ꝓꝓctatib⁹ rerꝫ: rene
ra sūt serpētes alati in arabia velociores eqs necātes ante
q̄ꝫ doleat. Dicit tn̄ in catholicon sirenes .i. dulces mōstra i
maribus: eo ꝙ dulcedīe cantus attrahēdo naues submer
gūt. ¶ Asserūt̄ supra Esaiā fore aialia seu serpētes crista
ti ac alati. buco. lib. expōnū noium biblie asserit fore fabu
losum. ¶ Albertus sirenes serpētes monstruosi sil'es sire
nis maris quorꝫ qdem volāt necant morsu anteq̄ꝫ doleat.
¶ Rutela sil'is aranee: minor tn̄ dicit Auer. necat morsu
qḋ Ras̄ verificat forsan de citrina villosa: ex cuius mor
su seqtur dolor vehemētissimus tremor sudor vētris infla
tio morsqꝫ fortassis alba vel viridis ac stellata qḋ lineas
hēat lucidas ifert accn̄tia remissa. Egypriaca est deterior
ceteris iferēs dolorē capitis ꝓfunditatē sōni ꝛ mortē for
san. ¶ Scorpiōes alati q̄si armati aculeo vel ꝙ cauda ifi
gāt venenū vulnere arcuata iferūt dolorē maxᵐ mō calo
rē mō frigus: maxime in extremitatibus sudorēqꝫ iterdū
cū frigore ex eis hn̄tes .vj. spōdiles necāt forsan maxime
diebus canicularibus. Odorās ēt carnē ipsius timeat sibi
leprā. esu .ʒ .iij. ꝛ ꝶ. cerebri ipsius efficit stupidū curaturqꝫ
cura draconis marini. ¶ Mugali sebalbale aial pusillꝫ
sil'e muri gulosum atqꝫ rapax aial fingēs se māsuetū cum
qs ei appropinquat: sꝫ mordēs ifundit ilico venenū: vt dr̄
supra leuiticū. ifert dolores fortes ꝛ torsiones. ¶ Lupus
ingt Arist. eqs ꝛ mulis ifert vmpulas vel ampullas estqꝫ
pessimus cq̄ grauide ꝛ vulnera ex morsu vel vnguib⁹ ip
sius sūt valde mala: emittūt .n. trāsiēs ꝑ ligamēta q̄ curat̄
suppone spōgie vel forsan cura rabidi canis aspectus ip
sius raucificat aspectū. Rasis pedes eq icedētis diu ꝑ ve
stigia ipsius stupefiūt adeo ꝙ negt se manere tympanuꝫ
de corio ipsius isurdit audiētes. Si virgat ei⁹ liget̄ i noie
vir i ꝛ mulieris alicuius nō poterit ille coire vsqꝫ nodus
ille sol uat̄. Cauda ipsius ligata ad ꝑsepe boū ꝓhibet eos
comedere. Uestimentū ex lana aialis qḋ ipse comedit est
semꝑ pediculosum atqꝫ corruptibile. Insuꝑ fornicarius si
supposuerit testiculū eius dextrū ꝑdet desideriꝫ coeūdi.
¶ Solinus ronatū aial asie hꝫ caput tauri dorsūꝫ eq cor
nua valde retorta egerit stercus spacio triū iugerꝫ vres qc
qd tetigerit. ¶ Saphā hebraice euomicū est. Erinace⁹ ꝑ
q̊ saphay trāslatū est .xxx. ꝑabolarum. Lepusculus dimi
nutiuū de lep⁹ ꝫꝫ Hug. lepusculū tn̄ esibilē. Intelligit. H.
lib. de alimētis. Hug. ꝛ Simō. seu sinicū fore tunicilū. al's
diminutiuū ip̄e erumateri⁹. spēs ericij dr̄ grece athanicos
ab athāta spina ꝛ thiros porcus q̊ inde porcus spinat⁹. al's
erinaceus. Si regulus ꝫm hystoriographos. dr̄ ēt histrix
qḋ in histri fluuio seu danubio hinidet maior. ¶ Hinton
aial rapax ꝛ letiferꝫ. ¶ Tigris bestia velocissima rabida
distincta maculis maior leporario: vt hircani est venenuꝫ
acutissimū. ¶ Albertus ēt in iteriorib⁹ leonis accidit iter
dū corruptio: vn̄ sepius morsus ꝛ laceratio vngule ipsius
sūt venenosi vel rabidi. ¶ Licer aial mordēs anguistiose
inflat locū ꝯfestim resoluitqꝫ i sudorē ac necat. ¶ Tētea
seu crocodillus dictus a croco colore cutis dure q̄drupes
magnitudis plerūqꝫ vlnārꝫ .x. in asia plimū ēt ꝓpe montē
atlātē tenacitate pascit̄ luto ꝛ mordet mādibula supiore.
Morsus cui⁹ curat̄ cura canis rabidi. ¶ Camelon squa
mus q̄drupes magnitudis ac figure stelliōis. Si crura .n.

Piscis volans ēt in terra.
Sirena.
Serpētes cristati et alati.
Sirenes.
Rutela.
Scorpiones alati.
Mugali sebalbale.
Lupus.
Ronatuꝫ.
Saphan euomicū.
Athāicos
Erinace⁹. Histrix. Hinton. Tigris.
Interiora leonis.
Licer animal.
Tentea. Crocodillus.
Camelō.

recta altiora latera vētre iūgunt̄ ꝛ spina supeminēt rostro
cū cauda ꝓlōga tortuosa vergit ad nigredinē q̊ insunt ma
cule nigre corꝑe toto estqꝫ crudele ac venenosum necans
aues edētes ex eo. ¶ Fert̄ in epl'a ad Alex. in india eē ve
spertilliones magnitudis colūbe cadētes in faciē hoium
vulnerātes mutilāt mēbra iterdū sterc⁹ taliū excecat ocu
los. ¶ Uasga arab. sunt reptilia vt stellio subnigra dicta
in catalonia dracones domorꝫ cū mordēt iflat̄ locus vsqꝫ
dēticuli ifixi exhant̄: velut ēt dēticuli stelliōis vel lacerto
rū. ¶ Fare cauea seu carne nigra ac crocca: vt apuli⁹ vel
ꝑuulū gracile hn̄s pedes .vj. an̄ caput q̄si bracilia longitu
dinis digiti pui in modū acus q̊ pungit dolorose ac acute
cū cauda extēsā ipa cadēs in vino ifert bibenti vomitū ac
dolorē orificio stōchi necatqꝫ nisi curet̄. ¶ Fertur .vij. de
aialibus lanuclius seu lama ꝫm Alber. aial q̄drupes aq̄ti
le dētib⁹ fortib⁹ exiēs sꝑ de nocte amputat ramos arborū
morsus cuius nō curat̄ donec audiat voces aialiū. Ioiath
specta. ficus liq̄facit carnē morsi vt oleū. ¶ Eruca vermis
eruca dicta ab erodēdo frōdes ꝫm pl'm est aial bellosū la
nuginosuꝫ lucēs de nocte die deforᶜ ac multi coloris texit
in arborib⁹ folliculos araneos depascit frondes arborꝫ ac
arescit. dr̄ in catalano exgūant̄ papilliōes: ꝛ ipa est ex ster
core papillionū. ¶ Serpēs supra mēbrꝫ hois cal'm est nu
tritiuuꝫ ac pustulat soligna dicta ꝙ die effugiat bestialia:
vt in sardinia maxᵉ mineris argenteis forᵉ aranee sup co
medētib⁹ ē ꝑniciosa q̊ medet̄ cremare terre illi⁹. ¶ Tor
pigo seu piscis stupefaciēs limis occulerus: qḋ ēt tenēdo i
manu stupefacit corp⁹ suppoˢᵃ vni⁹ frōti anodiçat dolorē
ipius. Ferūt Isidorus ꝛ Plinius: ꝙ ēt tactus hasta stupefa
cit: ꝛ aure flātis ab eo stupefaciūt astātes spine. ¶ Criste
dorsi troge piscis marini ifert cui cruciatū magnum ꝙ re
mediat fel ipsius. Spina maxille scorpie piscis ru. cuꝫ ca
pite magno: venenū etiā mortuo pungēdo digitū stupefa
cit ac ꝯtrahit manū totā. ¶ Aranee fumus ꝛ nimis nocēt
apibus adeo ꝙ interdum dimittūt aluearia: hō dispōnis
male iemellus vel mulier mēstruās ꝑniciosus ꝫm totum
cōtinens morsus hois vel canis nigri est deterior. ¶ Sā
guisuge crocee vētribus vel hn̄tibus capita grossa vel co
loris anthimonij nigri virides lanuginosi ac varij coloris
vel laçurini. sunt .n. venenose inferūtqꝫ apostema scropei
sanguinis fluxū fe. laxitatē ꝛ vlcera mala. ¶ Hinomia .i.
cinomia dicta a cinos canis musca pessima ac fetida sugit
sanguinē vlcerando ꝛ corrodendo velut aures veterū ca
nū. ¶ Cinifes aial ciçala ꝫm britonē musca minutissima
ac subtilis volitans maxime de nocte tumelose. ¶ Culex
parua muscella hn̄s fistulā in ore qua terrebat aurem: vt
sanguisuga hn̄s pedes ꝓlongos cū aculeo longissimo mo
lestat puncturaꝫ. ¶ Collirisatio timose testudinis agre
stis: vel cū sanguine eius excecat canes non rabidos vul
pes hn̄t seu canis aqua leopardus spēs simie caudate vel
non caudate: vt cinotifali ethiopie fert morsus ac magis
rabidi. ¶ Daboha in aurenna seu taxus genusta: seu linx
seu lupa ternaria cattus mus fureo ꝛ mustella ledūt plus
vulnere q̄ꝫ veneno. ¶ Morsus etiā dumille est veneno
sus ꝫm Dios. ¶ Ex totū cōtinentis morsus muli infert do
lorē ꝑnctionē ampliat locū implet humiditatis sangui
nolētie que cito putrefiūt inferuntqꝫ sudorē frigidum et
stranguiriā: qui rabiosus infert maniam. ¶ Fert plinius
aial simile lacerte parue assimilatū serpēti cogamor ifert
morsu egritudinem magnā. ¶ Species aranearum infe
rūt ventositatē plurimā vētris emplastrationē frigus ex
tremitatū ꝛ eis cōem virgē ꝛ quāto fugiunt venenosiora.
¶ Si stincus momorderit quēq̄ꝫ febricitantē vel febrici
tauerit anteq̄ꝫ piscis ille seu stellio minxerit morietur ho
mō. ¶ Cor lacerte cōbustū aut cōmistū cum amurca olei

Uespertiliones.
Uasga.
Fare.
Lanncli⁹ lama.
Eruca vermis.
Serpens soligna.
Torpigo
Troga. Scorpia piscis. Aranea.
Sanguisuga.
Hinomia cinomia.
Cinifes. Culex.
Testudo agrestis.
Daboha.
Dumilla. Muli morsus.
Aial sil'e lacerte. Aranearꝫ species.
Stincus. Cor lacerte.

intinctū sup̄ mēbrū mutilādo mortificat ip̄m adeo q̄ non sentiat ferrū. ¶ Zabor arab. seu açalus seu tebanus formice volatilis effundūt hu. venenosum pustulantē hoīem solū. ¶ Solinus sunt ēt in ethiopia formice canis maximi ꝑsequētes hoīem ad necē vespe ⁊ apes. ¶ Cōtra quorū ⁊ ꝯsimiliū venenosorum: vt sunt nephandissime ꝯfectiones poli necātes incolas ciuitatis vapore suo lesionē. Offerat̄ ipsa theriaca magna mō ante dicto iterādo si fuerit necesse ac supemplastret̄. Uex ꝯ morsum rabidi det̄ per annū de .xv. in .xv. diebus post purgationē: vt hieralogodiō cū deco. gētiane anno reuoluto venenū latēs insurgat: aut interficiat morsuz iferēdo frenesim pōdus auellane .i. datum q̄si ʒ.iiij. decoctionis myrrhe cōfert morso a lacerta. Data necat mures. Sūpta ante cibū vel post valꝫ ꝯ cibū toxicatū. Data cū vino decoc. gētiane diebus .xv. ꝯfert hydroforbie. ¶ Ingt Arist. cū serpēs intrat corpus alicuius extrahit̄ odore lactis. Extrahunt̄ ēt serpētes aialiaqꝫ sup̄ emplastratione ventris cū pulpa collogntide distēperata cū felle vaccino. Data quātitate fabe magne cum ʒ.iij. vel iiij. aque. talē aūt cibū post q̄tuor horas: vel post p̄seruat a nocumento aq̄ corrupte: vt nauigādo. ℈.j. ex ea datus cuz vino liberat a nocumēto aque corrupte q̄ p̄ annū biberit trāsglutiēdo quaqꝫ die granorum .xvj. disipiā cū frida cōperitur nō posse ledi a veneno aliquo q̄ culpa sanus biberit. ʒ.ß. ex ea qualibet die ⁊ tp̄e hyemali cuz tepida antecꝫ comedat securabit̄ a febre putrida epilepsia ac cholica mēbra eius erūt sana semp̄. ¶ Faba .i. egyptiaca ⁊ ponderat grana .xlv. ex ea data cū ʒ.iij. vel .iiij. aq̄ cōpescit rigores: ac vomitus violētos eueniētes p̄n° accessionis febris ex quibus timet̄ mors. ¶ ℈.j. ex ea datus cuz vino decoctionis germādree cacochimia iā diminuta curat q̄rtanā ex melancholia nāli. data cū quadruplo rubee trociscate ⁊ vino lymphato ꝯfert quartane sanguinee: ⁊ cum eodē ꝯfert q̄rtane ex cholera adusta ⁊ ex flegmate salso. Ipsa ēt ꝯfert febribus sextanis dādo ʒ.j. ex ea cū vino. Cacochimia diminuta curat quotidianā ex flegmate nāli. Data cū decoctione anisi ⁊ mēthe curat quotidianā ex flegmate vitreo vel acetoso. Mistura eq̄lis ex ea: ⁊ aurea alexā. cū vino ꝯfert empiale. ¶ Data cū oximelle squillitico vel simplici confert ap̄atibus duris ac opillatis absqꝫ febre .i. data pluries cū decoctione ceterach vel cū vino ꝯfert cancro ⁊ lupo antiquis. Data cū decoctione agrimonie ꝯfert fistule frigide ac calide. Ipsa ꝓiecta offerat̄ nō febricitantibus ac superponat̄ antraci ⁊ carbūculo ter in die vsqꝫquo rūpat̄ apostema. Cōfert eis etiam vlceratis. Ipsa oblata pluries est laudabilior vel nobilior medicinis ceteris scrophulis/glādulis/bubonibus/pultibus/cepo ac cancris in iterioribus. bibita ac supemplastrata curat pustulas malignas: q̄ q̄nqꝫ eueniunt: q̄nqꝫ abscedūt quarum cā ignoratur. Galenus asserit q̄ supemplastrata resoluit ac aperit apostema: ēt vlcera curationis difficilis illiniant̄ cū ea: quātitas fabe romane ex ea data cū ʒ.j. ⁊ ß. aque talez p̄seruat ne morbi ꝓlongati inducāt forme corruptionē: ac ne dolores antiqui procreēt in aliquo mēbrorum nobiliū vel matricis ap̄ationem. ¶ Fert Gal. dādo a .x. p̄te ʒ.j. vsqꝫ ad ʒ.j. ex ea vel ex metridato diebus singulis cū decoctione origani: aut folij rute: ac saluie ꝯfert egritudinibus neruorū frigidis oī tp̄e .s. ante purgationē digerēdo ac subtiliādo p̄mutādo malitiā cōplonis frigide: nisi diebus purgationis. post purgationē x̄o repellēdo residuū māe iuuat ꝑprietate neruos manifeste: ac cōfortat ipsa ēst mirabilis in paralysi alterūqꝫ corum interuallādo toto tp̄e curationis confert moliciei ac grauedini lingue. vtraqꝫ ēt ꝯfortat caput ꝯtinuata cum vino decoctōis hyue: vel rute ꝯfert arthēticis sciaticis podagricis doloriqꝫ spine fracte ac dolori cuius cā ignorat̄ dādo p̄tem ʒ.j. ex ea in septimana cōfert dolori coxe ⁊ tibie. Data cū decoctione costi de .xv. in .xv. diē ꝯfert spasmo repleto ac ex venenis. ¶ Data cuz tepido ꝯfert tethano humido. data cū decoctione fumiter. post purgationē confert valde egritudinibus inficiētibus cutim: ⁊ est scabies inueterata. Serpigo ipetigo tinea prurius morphea ⁊ barras. verum locus morpheatus illiniat̄ cū ea diebus .xv. ⁊ barras post rubificationē vtat̄ quare cōtra eā data sepius cū eodē curat abūdantiā pediculorum. Dādo ʒ.ß. pluries cum oximelle tardat canicié accidentalē. ¶ ℈.j. ex ea cū alio auree alex. cū succo eodē accipiēdo pluries ꝯfert malo mortuo. ¶ ʒ.j. ex ea sumpta pluries cum succo mēthe emēdat lepras varias ꝯfertqꝫ valde in declinatione ip̄ius. ¶ Dādo ʒ.j. de .xv. in .xv. ex ea cū succo fumiterre endi. melioribus medicinis elephantie ac tirie ac leprosis. Infectione post coitū leprosi frigidi oblata cuz .v. p̄tibus trociscate ac succo eodē: ⁊ est ex melioribus medicinis leonine allopicie aut lepre. Ex infectiōe post coitū leprosi calidi. ꝯfertqꝫ gutte rosacee. ¶ Data cū syrupo ligritie ⁊ tepida de .v. in .v. di. ꝯfert excoriationi cutis. ¶ Data cum decoctione sticados ꝯfert epidimialē seu sare melice: ⁊ sunt tuborositates momētanee pruriginose: vt post sudorē. ¶ Data cum calida ꝯfert ꝯsumptioni corpis absqꝫ cā manifesta: vt ex venenis dādo pluries: vt ex .xv. in .xv. die cleuando a danich .j. vsqꝫ ad ʒ.j. ¶ Data cū decoctione saluie vel raphani curat paralysim torturā malitiā. al's moliciē: tremorem ⁊ iectigationē mēbrorum. ¶ Data cuz vino odorifero ꝯfert manie melice ac alguesgues seu secuz loquenti ⁊ leuibut seu incidēti in via: maxime circa sepulchra seu licotropia dicta s̄m Paulū. al's lupus: seu mel'ia lupina vt capra: aq̄ sup̄ngtitās ēt ad amorē hereos. Ingt donas deuentarius ꝯ leprā varias p̄alysim maniā mel'iā morpheā spasmuz torturā mollicié mēbrorum p̄focationē sp̄ūaliū epilepsiā tristitiā aut anxietatē: dat̄ post purgationē de mane diebus .xl. Si x̄o inualuerit egritudo det̄ p̄ annū. ¶ Data cuz decoctione hypogstidos sistit oēm fluxū sang. ēt nariū ⁊ membrorum. ¶ Data recēs circa 4.or mēses cū modico vini lymphati cū ea. ꝓuocat fortiter somnū. ¶ Dādo ʒ.j. ex ea cum decoctione olibani ⁊ balaustie sistit decursum humorum ac catarrū. ¶ Data cū decoctione myrrhe ⁊ rosꝫ. ꝓuocat sudorē diaforeticū. ¶ Data cuz vino veteri est cura subeth ex frigore exteriori si dentes litargirici absqꝫ fe. ꝯstringant̄: fricent̄ tñ cū ea ⁊ melle ca. post digōnez ⁊ ꝯfert. ¶ Dādo ʒ.j. ⁊ ß. ex ea liberat apopleticū a p̄oxismo: p̄cipue si fricet̄ palatū cū ea dissoluta cum vino. ʒ.j. ⁊ ß. vel ℈.v. ⁊ ß. ex ea. ¶ Data pluries cum decoctione seminis peonie romane post purgationē ⁊ post gargarismū cū aceto squillitico curat epilepsiā. ¶ ℈.j. ex ea ⁊ alius rubee trociscate date cōferūt epilepsie sanguinee: ⁊ aurea alex. data cū eadē decoctione ꝯfert epilepsie seu matri infantiū. iniecta etiā naribus cū succo rute remediat p̄oxismum epilepsie. Fricādo dentes cū ea liberat a p̄oxismo epilepsie. ¶ Gargariçata quātū est faba romana cū aceto squillitico ꝯfert epilepsie. grana .iiij. ordei ex ea cū grano .j. musci iniecto naribus cū succo maiorane ꝯfert epilepsie ⁊ paralysi. ¶ Data cū decoctione gariofi. ꝯfert tremori extremorū. ¶ ℈.j. ex ea ⁊ alius auree alexā. dati pluries cū vino decoctionis mirtillorum ꝯfert lesioni memorie: aufertqꝫ obliuionē: ⁊ p̄seruat a corruptione imaginatiue. ¶ ℈.j. ⁊ ß. data cuz decoctione betonice curat cephaleā epar emigraneā: ⁊ vertiginē frigidas ac ex venenis illiniēdo caput cū ea distēperata cū succo mēthe cōpit̄ ꝯferre dolori capitis frido. ¶ Gargariçata cum aqua calida demittit flegma putridum a capite. ¶ Usus ei9 cū decoctiōe eufrasie vel feniculi ac iniectio per nares ⁊ aures ꝯfert ophthalmie fride: collirigata cum

Zabor. Azalus. Tebanus. Formice. Cōtra p̄scripta venena. Theriaca.

Ad feb.

Ad apostemata.

Ad egritudices neruorum.

Ad egritudines cutaneas.

Ad egritudices melancolie.

Ad fluxum sanguinis.

Ad apoplexiam.

Ad epilepsiam.

Ad lesionē memorie.

Ad emigraneam.

Ad opthalmias.

melle subterraneo crudo vel in quo apes fuerint p̄mortue
ↄfert pāno oculi. ¶ Distēpata cū sene in modico vini dul
cis infundēdo lanā in ea sic aurib⁹ itromittēdo curat do
lorē ac tinnitū earūdē bibita ac emplata sup tymporib⁹.
¶ Tenēsqȝ ea modicū in ore ↄfert valde dolori dentiū a
capite vel stōcho. itromissio ipius i foramē ↄfert dolori ip
sius: linitio cū ea ↄfert dolori labiorꝝ ex frido. ¶ Data cū
vino decoctionis nucismus. diebus. xv. ↄfert fetori anheli
tus: clystericādo p̄us cū acutis: collutio ēt oris cū ea in sū
mitate ↄfert fetori oris ex gingiuis: vel ex hu. frids. ¶ Dā
do fabā. i. ex ea cū isusiōe absin. decedit: aufert croceitatē
faciei. ¶ Fricatio lingue pluries cum aurea alexā. ꝛ casto
reo ↄfert molliciei ac humiditatibus lingue. ¶ Data cuȝ
diaolibano in ieiuno confert squinātie rheumatice ꝛ casui
vuule. ¶ Ipsa data cum succo raphani curat p̄focationeȝ
ex fungis ꝛ reubatis. al's tuberibus. ¶ Data cū decoctiōe
modici pulegy stiptici q̄le crescit in alamania sistit rheu
ma stillās: ↄfertqȝ spuēti sanguinē ꝛ hn̄ti vlcus in stōcho.
¶ Data cū decoctione aromaticorꝝ: vel cuȝ vino odorife
ro: vt Neapolitano vel areuolo ↄfert cordis debilitati do
loriqȝ ipsius cardiace tremori syncopi tristitie saltui cor
dis ex ipulsione vel frigiditate defectuiqȝ caloris nālis et
amouet tristitiā anxietatē malitiāqȝ cōplonis ab eo: letifi
cat ac clarificat ip̄m p̄ ceteris. ꝛ tardat senectutē accidēta
lē fricādo eis cū ea. ꝛ potione muscata confert paroxismo
syncopis: ꝛ cū vino isusionis vngule ↄfert melie. ¶ Data
cū vino decoctionis olibani ↄfert arteriacis ꝛ epilepticis
vitio pectoris vel pulmonis. ¶ Cū vino cocto dādo. ʒ. j. ꝛ
ß. ex ea cū aceto lymphato ↄfert sputo sanguis re. ꝛ receno
data pluries cū decoctione olibani diuidēdo dosim q̄ttuȝ
existit ip̄m malignū. Lupinus. i. ex ea datus q̄si vni⁹. ʒ. ace
ti sqllitici ↄfert ↄstrictiōi ꝛ difficultati anhelitus. ¶ Data
cū aceto squillitico postmodū cū vino decoc. prassy. vel in
pillulis cū puluere myrrhe ↄfert parꝝ post parꝝ eruptioni
cū raucedine vocis ex opilatiōe vel rheumate ex cerebro:
vel asmate teneant̄ pillule ex ea addito succo ligritie: post
modū in ore ita ex eis cū dragagāto ꝛ melle data q̄ttitate
fabe cū hydromelle vel cū rob vue: aut tenta in ore ↄfert
abscisiōi vocis ꝛ ↄstrictioni pectoris: ex qbus timet̄ mors
subitanea cū p̄uenit ex cibis. ¶ Data cū decoctione hyso
pi vel cum melle ↄfert difficultati ꝛ strticure pectoris ex
flate. ¶ Ipa recēs data cū ore pleno ex succo. al's vino: cō
etiā auellanaȝ. j. vel. y. ex ea vel ex metridato virtuti forti
absqȝ fe. festinat ac felicitat lenitionē ac eruptionem plu
ries dilatās abstergit ac mūdificat ēt mēbra ↄfortat felici
tatqȝ mēbra expulsiōis. H. cū aq̄ mellis diminuēdo dosim
quisqȝ p̄ueniat̄ ad mel redeat̄ ad diē vsqȝquo curet̄ perfe
cte. ¶ Asserit hebemesue. ipa ꝛ metridatuȝ sunt ex maxie
iuuatiuis ptisicis expellēdo ac exiccādo malitiā: ꝛ post dā
do lupinū. i. ex ea cū decoctione anisi vel cū iulep cū inest
se. ↄfert dolori lateris vel pectoris antiq̄ vel ex hu. vētoso
vel viscoso. ¶ Lupinus vnus ex ea datus cū vino veteri
vel cū succo mēthe ↄfert bolismo singultui ac vomitui fri
gidis nequeūtibus digerere cibū cū defectu appetitus ꝛ il
li in cuius stōcho acetat cibus cito hūiditate stōchi vel de
bilitate v̄tutis: aut caloris nālis. ¶ Pōdus auellane vni⁹
ex ea datū cum. ʒ. vy. vini fortis confert appetitui canino.
¶ Data cū vino decoc. anisi aufert iflationē ꝛ eructuatio
nē acetosam ꝛ dolorē capitis ex dolore stōchi. ¶ ʒ. j. ex ea
data cū vino antiq̄ ↄfert stōcho leso ex friditate absqȝ mā
debilitatiqȝ: seu destructiōi appetitus friditatis. ¶ Dādo
ʒ. j. ꝛ. ß. ex ea cū oximelle sqllitico ↄfert apatibus duris epa
tis splenis iueteratis. ¶ Dādo fabā. i. ex ea cū vino subtili
vel cū decoctiōe feniculi ↄfert dolori seu opilatiōi epatis

Ad dolorē aurīū.
Ad dolorē dentiū.
Ad fetorē oris.
Ad passiones cordis.
Ad sputū sanguis et alias egritudies pectoris.
Ad egritudies stomachi.
Ad egritudines epatis et splenis.

splenis ac venarꝝ. ¶ Dādo fabā. i. ex ea cum oximelle vel
cū decoctiōe capparis ↄfert dolori splenis. ¶ Data cū de
coctione balaustie confert oī fluxui ventris ex opilatione.
¶ Ipsa data cū vino antiq̄ rubeo post vomitū ↄuenit flu
xui vētris diurno ex humoribus fridis ꝛ hūidis: ꝛ eius cā
ignorat̄. ¶ Pōdus fabe romane ex ea data cū vino vl' cū
decoctiōe sumach vel aq̄ trine imersiōis. vj. laminarꝝ fer
ri ignitarꝝ fornace ↄfert cholice passiōi. ¶ ʒ. j. ꝛ. ß. ex ea da
ta cum decoctiōe sumach vel balsamite stringit mirabil'r
fluxū dysenterie. Data cū succo mēthe ↄfert lienterie ex
vtraqȝ cā: data cū pōticis: ꝛ cū decoc. nucis cypressi in plu
uiali cōfert fluxui ventris epatico debilitatis contentiue.
¶ Data pōdere lupinorꝝ. v. post vomitū ac potū aque or
deacee ac hydromellis sistit statim fluxū sup̄fluum medi
cinarꝝ sumptarꝝ ex hu. venenoso. ¶ Lupinus. i. ex ea dat⁹
cū decoctiōe anisi ↄfert puncture itestinorꝝ ex ventositate
emissiōeqȝ ipius imissiōis. ¶ Data cū decoctiōe assari cō
fert icteritie cronice cū vrina. al's ex opil'one vel venenis:
curatqȝ icteritiā nigram p̄prie friditatis epatis. ¶ Lupi
nus. j. vel. ʒ. j. s'm Auerroim ex ea data cū decoctiōe diure.
vel cū. ʒ. j. ꝛ. ß. aceti cōmisti ↄfert hydropisi: ↄfert in decli
natiōe ipsius. ¶ Data cum decoctione apy post clystere
mollitiuum subuenit yliosꝫ ex hu. viscosis vel venonsis.
¶ Supposita p̄funde cū bōbace ꝛ oleo dicto arab. de bē
latine balā vel muscatellini: aut cū clystere ↄfert cholice
ac tenasmoni. ¶ Dādo. ʒ. j. ex ea cū vino decoctiōis saluie
ꝛ rute ↄfert cholice vētose vl' debilitati sensus expulsiue.
¶ Data pluries cū vino stiptico liberat a p̄iculo ꝛ a lesio
ne laniationis ac rupture viscerū. ¶ Dādo pluries. ʒ. ß. ex
ea famelico cū decoctiōe abrotani necat ascarides lūbri
cos ꝛ cucurbitinos ipsa retines adhuc vim opy. ¶ Data
cū decoctione saxifragie ꝛ mily solis nefreticis ꝛ calculo
sis curat eos: mitigat dolorē lapidis ex frida causa ꝛ cōmi
nuit eū: ipsa ēt data cū decoctione petro. magis frāgit ip̄m
lapidē rhenū ꝛ vesice: ↄfertqȝ retētioni vrine. ¶ Dat̄ in
fanti cuȝ lacte matris: vel ēt ipsi mr̄i accipiendo. ʒ. ß. ex ea
cū. ʒ. j. athanasie triduo cū succo. s. plantagi. in quo emathi
tes. al's emadites: in q̄ fuerat fricatus cōpit̄ cōferre valde
in Petro cellerary editori hui⁹ ↄ̄ fluxū sāg. cū p̄sequeret̄.
¶ Nota q̄ i antidotario qd̄ dr̄ Arnaldi repit̄ i. c. de atha
nasia sil'e dictū ex q̄ iferūt multi q̄ illud antidotariuȝ fuit
Petri cellerary ꝛ nō Arnaldi: qd̄ nō est iferēdū. ¶ Urias
ab amicis bersabe darocis acuata. al's euacuata: cū opio et
san. dra. ac data cū succo eodem: ꝛ mily solis sistit fluxum
hemorhoidarꝝ. ¶ Data ēt cū athanasia: ꝛ succo mēthe cō
fert diabeti ēt diapini fratris. ¶ Data cuȝ vino nouo: vel
decoctione. ʒʒ. re. ↄfert approximerō friditate sup̄ empla
strata rhenib⁹ cū hypericō ↄfert approximerō maleficis.
¶ Data cū oximelle cum vino decoctiōis castorei soluit
stranguriam humore grosso sanguine coagulato aut sum
ptione narcoticorꝝ. ¶ Data cū vino dulci ↄfert dolori ve
sice ipsa decoctiōis vt asserit̄ melior: ac vtilior in disposi
tione matricis: cui tn̄ decoc. mādragore est medicina effi
cax valde. ¶ Data cū vino decoctionis saluie ↄfert p̄eci
pitationi mr̄icis ex paralisi: vel humore frigido suffumi
gata cū vino ꝛ melle sup̄ prunas confert suffocationi mr̄i
cis. suffumigando cū. ʒ. y. ꝛ. ß. ex ea ꝛ. ʒ. vy. ꝛ. ß. bdelly ↄfert
dolori matricis. ¶ Data cū decoctiōe calamenti fluuialis
cōfert ↄ̄ hūiditates mr̄icis fridas: ꝛ etiā cū lana succida p̄
noctē post balneum arthemisie: ꝛ chameti educit humidi
tates mr̄icis plurimas. ¶ Data etiā cū decoctiōe diureti
corꝝ cōpescit dolorē euenientē ante eruptionē mēstruorū.
¶ Dādo lupinū. i. ex ea cū hydromelle decoctiōis dipta
mi: ꝛ rute expellit fetū mortuū debilitatē virtutis: ꝛ molā
matricis. ¶ ʒ. j. ꝛ. ß. ex ea data nequeunti parere: facit eam

Ad egritudies intestinorꝝ.
Ad ictericiam.
Ad hydropisiȝ.
Ad cholicam.
Ad vermes.
Ad lapidem.
Ad fluxū sanguinis.
Ad hemorhoidas.
Ad diabetem.
Ad approximeron.
Ad stranguriam.
Ad egritudies matricis.

parere ſtatim. ¶ Ex ea data.ʒ.ß.cū.ʒ.i.raſure eboris diſtē/
perate cum modico aque calide mulieri pingui vel frigi/
de ſterili fecundat eā ꝓle q̄uis ipſa data ſterilis et ꝑpetuo
macilentā. ¶ Peſſa uriçata ꝯfert pluries īpedimento cō/
ceptionis pinguedine matricis. ¶ Bibēdo q̄libet die ex
ea cū vino ꝯfert friditati m̄ricis. ¶ ʒ.ß.ex ea data cū ſucco
porri: vel cū oximelle ſqllitico accelerat ꝑtū. ¶ Data cū

Ad ele/phantiā.

decoctiōe capparis: vel cū vino diebus pluribus ꝯfert ele
phātie.ſ.q̄ eſt tumefacto dura carnis ⁊ tibie.ſuꝑillinita cō
fert egritudinibus ne corrūpant̄. Ex ſuꝑadditione filij caſ
ſini de çara medicina corduban raçarin. ¶ Dādo pōdus
grani ex ea cum decoctione ſticados ꝯfert ſcabiei: ⁊ pāno
oculi apoſtematibus duris apoſtemationibus epatis: ⁊ oī
gn̄e hydropiſis. ¶ Dādo pondus.xij.granoꝝ ordei ex ea
cū decoctiōe camedreos.ꝯfert ſingultui ex inanitione cui
nō ꝯfert medicina aliq̄. Cōfert ſcotomie ꝯtinue tenaſmo/
ni omni gn̄i: maleficis his qbus nō ineſt cōpl'io bona: ma
niaci tremori ac debilitati lacertoꝝ fluxui ventris vehe/
mēti. ⁊ ꝓuocat menſtrua. ¶ Dādo pondus.xxiiij.granoꝝ
ordei ex ea cū decoctione aniſi ꝯfert opilatiōibus canicis
arthetice potui ſcorie ferri grauedine lingue tumori fau/
ciū tince allopicie ꝑcipitationi m̄ricis difficultati vrine: ⁊
mūdificat caput ex humoribus melācholicis. ¶ Dando
pōdus.xxij.grañ. ordei ex ea cū decoctione apij ꝯfert ſpaſ
mo iuncturaꝝ ac memorie haçaati dicte arab. ſm̄ Sera/
pio. ꝙ hēat foramina valde minuta ex quo reſudat aq̄: et
ſaniatio aliquātulū viſcoſa: vt eſt gutta roſacea in facie cō
turbationi ſenſus triſtitie ſciatice ſputo ſanguinis depu/
ratq; memoriā. ¶ Dādo pondus gra.xvj.ordei ex ea cū
decoctione myrrhe ꝯfert ꝯcuſſioni pectoris fluxui ſangui
nis aquoſi: ⁊ groſſi: ⁊ ſanici pleureſi debilitati appetit⁹ bu/
tuti vomitui: ⁊ refectioni torture: ⁊ mutationi diſpōnis mē
bri: ⁊ extrahit ſecundinā. ¶ Dādo pōdus granoꝝ.xvj. or
dei ex ea cū decoctione camepithi.ꝯfert āpati vrinle āpati
bus febribus ꝑoxiſmalibus ſcabiei omni: ⁊ verſationi pal
pebraꝝ aproximeron īpedimēto ꝯceptionis caſui abſci/
ſioniq; capilloꝝ amiſſioni loquele. ¶ Dādo pondus gra
noꝝ.xv.ordei ex ea cū decoc.calamēti montani ꝯfert q̄r/
tane maciei ꝯtinue morſui ac fixure reptiliū: ⁊ rapacitū ru
teleq; emigranee antique epilepſie inueterate maliciei cō
plexionis fride debilitati ſtōchi potui opij: ⁊ ꝯſolidat oſſa
cōquaſſata. ¶ Dādo pondus grano.xl.ordei ex ea cū de/
coctione roſ.ru.ꝯfert dolori auriū ſurditati torture tremo
ri capitis duritiei capitis ac m̄ricis omni gn̄e morphee co
lice dicte arab. a q̄ deus nos tueat̄ vel cuſtodiat relaxatio
nē iuncturaꝝ: ꝓuocat lac in mām̄illis: pellitq; ilico fetū.
¶ Dādo gra.xlvij.ex ea cū decoctione capparis ꝯfert ele
phātie dolori veſice cataractis oculoꝝ humiditate guttu/
ris omni gn̄e flegmatis modis oībus aīalibuſq; veneno/

Cōpoſitō theriace.

ſis: ⁊ ſuꝑfluitate corꝑis oīs: ⁊ minuit lapidē veſice. ¶ Bo
nū eſt vt effect⁹ ꝑdictos notauerint. q̄re Gal'.adipiſcat̄ fiat
a deſcriptione p̄n̄te quā.G.ceteriq; inueſtigatores verita/
tis aſſerūt fore laud. ꝑmaxime bonitatis potētie pol'itatis
medicinaꝝ ac cōpōnis melioris q̄ ſuꝑqueat cui nihil rō/
ne vel experiētia ſuꝑaddere: vel diminuere voluerūt. ℞.
trociſcorū tiri. trociſcoꝝ andronici. piꝑis nigri nō parui
nō rugoſi nec corticis groſſe opij tebaici. cinamomi ſubti
lis odoriferi.añ.ʒ.iiij.⁊.ß.trociſcoꝝ ſqlle.ʒ.vj.ſe. naporum
paruoꝝ ſeu agreſtiū roſ.rub.radicis lilij agreſtis. radicis
lilij celeſtis. odorifere roſe/agalial/ſucci ligritie: balſami.
añ.ʒ.v.⁊.ʒ.v.myrrhe ru.croci.çiçin.albi rcub.electi penta
phylon baccaꝝ lauri piguiū corticataꝝ ſūmitatū calamē
ti fluuialis paſſij ſticados ara. ac polij mōta.ſe.petro.radi/
cis diptami cretēſis olibani flores ſq̄nāti re.terebētine ca/
ſie lig.piloruz ſpicenardi.añ.ʒ.i.⁊.ʒ.i.ſtoracis calamite reſ.

ac rubee.ſe.apij ameos ſiſeleos ſe.naſturtij al's felāge ſeu
oximi gariofi.ſūmitatum camedreos/camepiteos/cēmee
mōtane/hyꝑicon ac cētauree mōtane: ſpice cel. gētiane hy
pogſtidos.marathri terre ſigillate rubee: vitrioli vſti in te
ſta quouſq; īmutet colores amomi radicis acori raß. gra/
noꝝ de hermel dauci galbani ſpalti iudaici folij indi. caſ/
pos maſticis: gumi arabici mūdi aniſi acathie. añ.ʒ.i.ʒ.vj.
bdelli opij ſerapini armoniaci in modū corticis capparis
xilobal. pulpe caſtorei recē. ariſtologie lōge. añ.ʒ.iij. mel/
lis qd̄ apes collegerint ex thimo diſpumati vini tenuis al
bi ru. ac odoriferi. añ. lib.xij.⁊.ʒ.v.⁊.ʒ.v. Cōficit̄ ſic. medici
ne ſicce terant̄ ſubtil'r agaricus ſeruet̄ ſedatiuo ꝯficando
groſſe ac ponderent̄ gume: ⁊ ſucci remollient̄ in modico
vini ꝑdicti: ⁊ incorꝑent̄ in vaſe vitreo cū modico mellis
trociſci terant̄. liquida.ſ.ſerapinū ſtorax: terebētina: ⁊ bal/
ſamus incorꝑent̄ cū melle ꝑdicto: deinde trociſci vſq;quo
fiāt velut empl'm deinde incorꝑent̄ bn̄ medicine ſicce ſuꝑ
perponant̄ ſucci: ⁊ gume cū caſſia fortiter cōterēdo ac ſuꝑ
moret̄ binū qualz vice lib.i. bn̄ agitando vſq;quo vniant̄
ꝑfecte ꝯterant̄ ꝑ diē ac reſeruent̄ diebus multis in aliquo
vaſe argēteo ſtagneo ac plūbeo: ſic ꝙ remaneat tertia ꝑs
vacua vt euaporet obturādo bn̄ cum ꝯſil'i: vel cū corio be/
ne loto a calce teneat̄ diſcoopertū q̄libet die ꝑ horā mēſi/
bus.vj.vel qualibz.v.mēſium per diē vſq; ad veſperā tro
ciſci thiroꝝ ſic fiunt dādo etiam.ʒ.i.⁊.ß.ex eis: vel ex troci
ſcis ſquilliticis cum.ʒ.i.⁊.ß. vini antiqui confert leproſis.
Inuenias non prope aquas ſalſas vel dulces: ſed prope
vbi creſcit feniculus viperā ſeu thyrum flauum pinguem
feminā.ſ.pluſq̄ duos dentes habentez oculos ⁊ linguā he
ne mobilis cum mādibulis magnis ⁊c. vt in antidotario.

¶ Explicit liber de venenis editus a magiſtro Arnaldo de
villa noua.

¶ Incipit libellus Arnaldi de arte cognoſcendi venena
cum quis proponit ea alicui miniſtrare.

Imens de venenis caueat ſibi de
manu miniſtrantis cibos ⁊ potus ſuos: ⁊
maxime potuz vini: ⁊ attendat de colore:
odore ⁊ ſapore oblatoꝝ: nā qcq̄d non fue
rit dulce ⁊ delectabilis ſaporis: puta ama
ri acuti acetoſi ⁊ ſtiptici ⁊ pontici erit ſuſ/
ſpectū. Attū doloſi decipiunt addēdo modicū ex venenis
cū cibis delectabilib⁹: vel delectabilis ſaporis: ⁊ maxime
dulcibus acetoſis: ⁊ acutis cū inſipidis: ⁊ ſicut cū carnib⁹:
⁊ aqua: ⁊ brodio carniū: ⁊ aq̄ ſimplici nō p̄n̄t venena addi
ſine mutatione ſaporis. qcq̄d etiā odorē hēbit horribilem
fetidū: ⁊ illaudabilē ſuſpicādū erit ⁊ vitanduz: necnō ⁊ ca

Precau/ēda reſi/ſtentia ve/neno.

que varioꝝ coloꝝ ſunt ſicut farcimiā limoniā ⁊ oīa ſalſa/
menta varijs coloribus colorata: aq̄ etiā iuxta quā inhabi
tāt aīalia ſeu reptilia venenoſa eſt multū vitāda. ¶ De in
genio reſiſtēdi venenis: ⁊ nocumētis eoꝝ prius q̄ aſſumā
tur. Expedit etiā tunc vt veneno reſiſtētia ꝓſumant̄ ſicut
ficus nux: auellana piſtata: per vel cū ruta ſimul iūcta. Ex
his ēt ſunt cortex pomi citri: ⁊ limonis allia ⁊ cepe que oīa
ca. ſunt: ⁊ iccirco ſumi p̄n̄t tutius tꝑe tēperato: ⁊ frigido q̄
tꝑe calido vel eſtiuo. ¶ De ſignis certificātibus ꝙ qs ve/

Signa ve/neni acce/pti.

nenū iā aſſumpſerit aut ab aīali venenoſo morſus fuerit:
⁊ de regimine eoꝝ in vl'i. ⁊ ꝑmo de mō ꝓuocādi vomituz:
⁊ eyciendi venenū. Si ergo qs aſſumpſerit venenum aut
ab aīali venenoſo morſus fuerit qd̄ in ꝑte ex ſignis predi/
ctis ſciri poterit: necnō doloribus fortibus. ⁊ tortionibus
fortibus in ſtōcho: ⁊ vētre ꝯtingētibus: ⁊ anguſtia ꝑcordio
rū vomitu: ⁊ fluxu ventris cū ſudore frontis: ⁊ vultu frigi
do et colore palido: ⁊ pulſu debili ineq̄li: ⁊ inordinato ſyn
copim iuuātibus conet̄ celeriter ad vomitū ꝓuocandū: ⁊
eiectionē

electio aque de oleo vel quantitatu cetur vomi 3.ij.stercoris mitus puoca q puocant v ꝯsumunt ipm sicut in morsu arte regēdi mēb vulneratū.

assumptoꝝ.❡ Sumat ergo magnā quātitatem ctionis anethi:ꝛ posita in ore pluma intincta in ritis puocet vomitus:deinde comedat magnā utyri vel sorbeat multū lactis:quo facto puo terato:aut dissoluat in magna q̄titate aq̄ ca. allinacei pulli ꝛ sumat ea:ꝛ post paululū vo ꝛ in sūma butyrosa:ꝛ olea:ꝛ axungia cuꝫ b vitū iterponunt se velut scutū inter mēbra. ꝛ venenū:ꝛ mltū ca.sicca sicut allia ꝛ cepe:sal ruta:ꝛ silia venenū:ita q̄ interdum in venenis fridis: scorpionis nō exigit̄ alia medicina.❡ De venenis morsuꝫ:vel instrō venenato Est tñ tendū q̄ in morsu aialis venenosi ligā da est pars supior dicte ne venenū mēbro affixū seu dere lictū per venas supres habeat ire ad cor:ꝛ ad alia mēbra pncipalia.ꝛ mortē iferat patienti:ꝛ locus morsus ꝯsequē ter est scarificādus:ꝛ venenū a loco scarificato cū ventosa: ꝛ igne est fortiter attrahendū:aut erit ore alicui⁹ sugendū: qui nullā excoriationē ragadiā vel vlcus in ore aut in den te patiat̄ eritq̧ securi⁹ si aliquaꝫ rem pus comederit:ꝛ biberit nō tm̄ tm̄ ꝯfert pacienti:decet etiā q̄ gargariçet pri⁹ oleuꝫ per se solū:vel cū vino mistū:ꝛ cuꝫ eodē oleo:vel vi no ppria labia liniat seu vngat:ꝛ deinde sugat:ꝛ hoc satis dictū fuit:ꝛ ꝯñter superponant medicamina veneni attra ctiua:ꝛ labia morsure aperta tenētia:ꝛ dolorēꝫ mitigantia. Ex q̄bus sunt mentbastrū:ꝛ stercus colūbinū:ꝛ anatinum sulphur assa fetida sal cōe lapis iudaicus allia:ꝛ se.pomi ci tri.qđcūq̧ igit̄ istoꝝ pmo fuerit expertū bñ tritum:ꝛ cum melle mistuꝫ supponat̄ loco ꝛ morsure donec dolor ꝛ ma la accidētia eius cessant.q̄ si dolor non remitteret̄:sed po tius augeret̄ deponant̄ celeriter predicta medicamina ꝛ accipiatur colūbus per ventreꝫ scissus.aut pullus gallina ceus:aut gallina loco morsure actu supponat̄ calida.ꝛ qñ pa.pcipiet calorē actualē alicui⁹ ex quib⁹ pdictis infrigida ri:vel tepefieri deponat̄:ꝛ alia eodē mō parata supponan tur:qđ sic ꝯtinuetur donec dolor mitiget vel cesset oino.q̄ si pdicte aues nō possint inueniri:supponat̄ emplm̄ de fa rina tritici cū oleo cōi simulcocta:ꝛ supponat̄ loco morsu re.❡ De arte ministrādi medicinas theriacales:ꝛ liberan tes a veneno.❡ Expeditis igit̄ his celeriter offerat̄ eis oi bus.si possint hr̄e pondus.ix.granoꝝ ex smaragdis electis subtilr̄ pulueriçatis:ꝛ distēperatis cū sufficiēti quātitate vi ni:vel decoctionis anethi si pa.frigus patiat̄ magnū sicut ꝯtingit in morsu scorpionis:ꝛ sumptione siliū venenoꝝ frigidoꝝ:vel si statim nō patiat̄ estuationē magnā:ꝛ sitiꝫ: tunc.n.smaragdus ꝛ cetere medicine theriacales ppināde sunt cuꝫ aqua vel lacte potius q̄ cū vino:vel decoctiōe re rū ca.❡ De efficacia etiā balsaar.arab.nō est dubiū:sed q2 nō inuenit̄ apud nos:ideo nō curo.De besaar.etiā minerali lꝫ de eo ferant̄ ptes aliq̄:tñ q2 potior ex sapiētib⁹ in hac mā nō approbat efficaciā eius:ideo nō curo.verūtñ q̄ non poterit hr̄e smaragdū portet secū se.pomi citri dul.vel ace tosi ex quo tpe pdicto a cortice suo mūdato:ꝛ trito sumat.ʒ. ij.cū aqua vel vino fm̄ exigentiā accidētiū pfatoꝝ.❡ Ex cōpositis aūt medicinis potior est theriaca magna electa: ꝛ bñ fermētata:ex qua offerendū erit tunc a.ʒ.ß.vsq̧ ad.ʒ. j.cū vino:vel cū aqua sic dictū fuit:ꝛ post ipsaꝫ est mithri datū cōpositū bñ:ꝛ bñ etiā fermētatū:ex quo etiaꝫ erit tūc offerendū eodē mō tantūdē vel parū plus.Et post has est diatessaron:de quo ēt offerat̄ eodē modo a.ʒ.j.vsq̧ ad.iiij. Et alie theriace cōposite multū vtiles in pposito.sed the riaca ex nucib⁹ ex inuētione.H.ꝛ theriaca ex allijs quā iue nit Auençoar:ꝛ plures alie:sed q2 pdicte sufficiētes sunt in oibus:ideo nō curo pterq̄ de theriaca ex cācris fluuialib⁹ a.H.cōposita.ipsa eniꝫ nō hꝫ paruꝫ in morsu canis rabidi: nec est dubiuꝫ de eius efficacia cuius cōpositio est hec.℞. thuris gētiane.aā.ptis qnq̧.cancroꝝ fluuialiū vstorū par tes.vj.terant̄:ꝛ in pul.reducant̄.ex qua pma die.ʒ.ij.offerā tur:ꝛ augeat̄ dosis oi die p.ʒ.ß.ita q̄ nona die sumat ex ea. ʒ.vj.distēperatas semp cuꝫ vino:vel aqua:vel vtroq̧ sil̄. ❡ De significātib⁹ egressuꝫ:ꝛ expulsionē veneni a corpo re:ꝛ pfectionē opōnis medicine theriacalis:ꝛ ꝯuenientia regiminis patiētis ēt in somnijs:ꝛ vigilijs:ꝛ cibis:ꝛ potib⁹ recepta.Cessante aūt dolore interi⁹ ꝛ exteri⁹:ꝛ pulsu patiētis roborato:ꝛ ordiato:reparato ipsi⁹ calore nāli poterit ligatu ra mēbri si violēta fuerit relaxari,puocato tñ vomitu:sꝫ sic pus dictū fuit ꝛ sūpta medicina theriacali:nō tñ pmittat̄ ite ruꝫ pa.aliquo modo dormire:vel labia morsure claudi seu sup eā crustula generari.❡ Et postq̄ medicina sumpta a stōcho exiuerit:ꝛ opus suū pfecerit.Ad hoc aūt ad minus exigunt̄.viij.hore.Reficiat̄ pa.cibis cōgruis in pposito:ꝛ cerebrū quidē gallinarū assatuꝫ confert sua pprietate tam morsure a venenosis:q̄ his q̄ per os venenū sumpserūt.vi tella aūt ouorū prosunt in pposito:ꝛ silr̄ facit cortex limo nis in cibo sumpt⁹ ficus nux ruta mel cepe:ꝛ allia:ꝛ auella ne pistate,ꝛ mltū sal pterq̄ in morsu canis rabidi:ꝛ panis bñ pparatus ꝛ brodiū pullorū gallinacearū psunt ex pro prietate ei quē momordit canis rabidus.etiā esus cauliuꝫ ꝛ carnes cancrorū fluuialiū:ꝛ ipsorū decoctio plus ceteris cibis taꝫ via cibi q̄ via medicine:ꝛ ꝯfert ei brodiū auium laudabiliū puta turturū perdicū ꝛ sternelloꝝ:sed non co lūboꝝ:ꝛ oēs morsi a veneno debēt vitare in generali oēs carnes:sed hi qui assūmpserūt venenum pñt bñ vti pullis gallinaceis:cōpetit etiaꝫ eis.ꝛ specialr̄ morsis a scorpione multus pot⁹ vini fortis.❡ Est sciēdū tñ q̄ pdictū regimē cōpetit pdictis qui patiunt̄ frigus:sed nequaq̄ patiētibus estuationē magnā:vel calorē ꝛ sitim:imo reficiēdi sunt tūc pane mediocriter fermētato per se:vel cū modico butyro. dꝫ fugere poma acria:vel malagranata acetosa.ꝛ si ēt fue rint vehemēter inflāmati comedāt herbas frigidas:puta lactucas rostrū porcinū endiuias.ꝛ cucumer.non tñ omit tant oino esum ficuū atq̧ nucū.parū tñ ex eis assumāt:nec sumāt in potu nisi secaniabin vel aquā cum modico vini:ꝛ cuꝫ duob⁹ vel tribus dieb⁹ sic cibatus fuerit sumat iterato aliquantulū ex pdictis medicinis theriacalib⁹ fm̄ moduꝫ pdictuꝫ.Et postq̄ oēs ei⁹ opōnes nāles oino salue fuerint redeat paulatiꝫ ad ꝯsuetudinē suā.Est tñ ꝯtinuādus vsus emplroꝝ:ꝛ linimentoꝝ:ꝛ ciboꝝ medicinaliū qui morsus est a canē rabido vsq̧ ad q̄rtaꝫ diē lꝫ vtplurimū ei⁹ mala accñtia ꝯsueuerint apparere circa.xiiij.vel.xiij.diē.❡ De ingenio resistēdi nocumētis aialiū venenosoꝝ:ꝛ reptiliuꝫ venenosoꝝ.❡ Est sciēdū q̄ sicut esus pdictoꝝ cibarioꝝ theriacaliū pseruat a nocumēto venenoꝝ sumēdorum:sic suffumigiū ex galbano factū:ꝛ vnguib⁹ caprarū:ꝛ capillis humanis sulfure:ꝛ sinapi:ꝛ opio fugat oia aialia reptilia:ꝛ venenosa:ꝛ silr̄ suffumigiū scorpionis oēs scorpiones.Ho rum autē oium articuloꝝ certificatio inutilis est oino nisi a deo benedicto:ꝛ efficaci protectore oium aduersoꝝ mi sericorditer dirigatur. Deo gratias.

❡ Explicit libellus Arnaldi de venenis.

❡ Incipit tractat⁹ magistri Arnaldi de villa noua de do sibus theriacalibus.

Estatur Sal.q̄nto de simplicib⁹ me dicinis q̄ medicina que to ta sui substātia seu pprietate liberat a vene no media est iter mēbrū siue corpus lesuꝫ a veneno:ꝛ ipsuꝫ venenū.Cum aūt istaruꝫ medicinarū duplex sit nā:qñ quedā libe rant attrahēdo venenū:sicut scorpio frix⁹ aut oleuꝫ putrefactionis ipsoꝝ superposita puncture scor.

Smaragdus.

Semē citri.

Theriaca ex cācris fluuialib⁹

Cibi cōuenientes venenis frigidis.

Cibi ꝯuenientes venenis calidis.

Ingeniū reptilia venenosa.

Medicinarū liberātiū a veneno duplex nā.

quedā v̄o pellēdo sicut theriaca:⁊ herba tunici:que sum/
pta interi⁹ pellunt ad oppositā partē.rōnabil'r poteris du
bitare vtrū ambobus cōueniat vniuoce:⁊ equal'r nomen
medij. Hec eniʒ ꝯsideratio in vsu administratiōis medici/
narū theriacaliū nō modicā relationē ꝑbentartifici sic ex
subsequētibus patefiet. ¶ Est igit̄ aduertendū ꝙ cū medi
cus nō cōparet sanabile corpus ⁊ medicinā adinuicē nisi
quo ad potētias actiuas ⁊ passiuas:ꝙ in ꝓposito medium
nō accipit̄ quo ad situʒ:sed quo ad formā. Illa aūt forma
nō est nisi virt⁹:aut potentia nālis per quā extremū cōpa/
ratur sub rōne sil'is:⁊ dissimilis seu ꝯtrarij agētis vel non
agētis in ipsa. Ex quo ēt pʒ ꝙ cū per formā:⁊ rōnem sili/
tudinis:⁊ dissimilitudinis dicat̄ mediū:dicet̄ sic ꝑ abnega
tionē. Extrema eniʒ.s.corpus sanabile ⁊ venenū sunt oīno
dissimilia:q₂ absolute sibi inuicē ꝯtraria sicut corruptibi/
le:⁊ corrūpens. Theriacalis v̄o medicina nō est oīno dissi
milis ab alterutro. Hec enim sil'itudo accipit̄ quo ad potē/
tiā nālem nō quo ad actū:nihil eniʒ actu pōt absolute sil'e
fore alij nisi sub eadem specie fuerit sicut hō homini:⁊ na/
pellus napello. Potential'r ergo theriacalis medicina non
est oīno similis nec oīno dissimilis sanabili corpi. Simil'r
autē in veneno:qđ pʒ ex eo qm̄ potential'r nihil oīno est si/
mile corpori nisi cibus:⁊ perinde inquantū cibus est abso/
lute ꝯseruat:sicut 3° de cōplexionibus est ōnsum. Sil'r aūt
nihil est absolute vel oīno dissimile:vt pʒ ibideʒ:nisi vene/
nū:qđ absolute corrūpens:quorū neutrū est medicina the/
riacalis. Cōparat̄ ēt ad venenū:naʒ si oīno sil'is esset ei ab/
solute corrūperet vt venenū.si v̄o absolute dissimilis abso
lute ꝯseruaret vt cibus. Quorū neutrū venenū est.sic igit̄
pʒ ex p̄dictis ꝙ quantū ad sumptionē medij per formā ꝑ
abnegationē rōnis extremorū vniuoce dicunt̄ mediū iter
corpus ⁊ venenū:p̄dicte eniʒ due differētie sunt theriaca/
liū medicinarū. ¶ Sʒ ꝙ nō equal'r eis ꝯueniat videt̄.naʒ
de liberantib⁹ attrahēdo expresse loquēs opponit̄ in p̄di/
cta ꝑte insinuet ꝙ ꝑ eque distātiā dicant̄:⁊ sicut mediū iā
dictarū extremitatū.inqt.n.ꝙ si medicina q̄ attrahit vene
nuʒ hr̄et sil'itudinē cū veneno.hr̄et dissil'itudinē cuʒ corꝑe
venenati.oē.n.qđ sil'e est veneno:inq̄ʒtū tale dissil'e est:⁊ ꝯ/
riū mēbro venenato:q₂ v̄o mēbrū venenatū sic liberat ꝙ
nō ledit:opʒ ꝙ sil'itudo ei⁹ad mēbrū illud nō sit maior sen
sibil'r sil'itudine quā hʒ ad venenū.naʒ si maior esset nō li/
beraret absq₃ sensibili lesiōe. De liberātib⁹ aūt a veneno.s.
pellēdo:de q̄bus ibidē subtil'r loq̄tur. H. ꝯstat ꝙ dissimiles
sunt:⁊ ꝯtrarie veneno.sicut eniʒ attrahēs attrahit per simi/
litudinē ⁊ ꝯuenientiā.sic ⁊ qđ pellit:pellit per ꝯriuʒ:tn̄ nō
dicit̄ esse necessariū ꝙ quantū est dissimilis veneno ꝙ tm̄
sit corpori sil'is.contingeret enim tūc ꝙ illa medicina pel/
lens que corrūperet oīno venenū ꝯseruaret oīno nām cor
poris:⁊ sic esset illi absolute cibus.cui⁹ꝯrium claris effecti/
bus exprimit̄:nā herba tunicij oīno corrūpit venenū scor/
pionis:⁊ ip̄m ēt scorpionē celeriter pernecat:nec tn̄ est ci/
bus homini. Sil'r autē ⁊ dragontea oīno pernecat serpētē:
nec magnā hʒ sil'itudineʒ cū corpore hōis.imo substātial'r
nullā:⁊ sil'r illud ideʒ pʒ in multis alijs:nec miret̄ aliq̄s ex
hoc:q̄uis oppositorū oppositi sint respect⁹:qm̄ hec ꝯside/
ratio solū hʒ locū absolute in oppositū f̄m purā formā op
positionis accipiētis sicut in ipsis qualitatib⁹. Hic aūt acci
pitur oppositio in substātijs.s.cōmistorū corporū f̄m acti/
uas ⁊ passiuas potētias:nihil āt ꝓhibebit vnū mistū ꝑ po/
tentiā corruptiuā alij ꝯriari:⁊ tertiū respectu vtriusq₃ esse
dissimile ⁊ discōueniens:lʒ f̄m plus ⁊ minus sicut dragon/
tea respectu serpētis ⁊ hōis:aut pōt esse tertiū respectu am
borū simile in potētia:⁊ ꝯueniens sicut caro pullorum.sil'r
aūt pol'e est aliqđ mistū alij esse simile in potētia:⁊ tertiuʒ
respectu vni⁹ substātie:⁊ respectu alterius valde dissimile:

Quo accipiatur mediū ⁊ sil'itudo ⁊ dissimilitudo iter corpus sanabile ⁊ venenū ⁊ medicinā theriacalem.

illo mō coturnix est cib⁹ homini:⁊ elleborus cornici:el
leborus tn̄ homini est multuʒ violēta:⁊ ꝯria medicina:sil'r
aūt phasian⁹ est valde sil'is potential'r human. corpi.pha/
siano v̄o laudabilissim⁹ cibus est stercus bo⁹ qđ tn̄ nul
lo modo ꝯuenit hōis alimēto. ¶ Oium aūt ꝯrū effectuū adinuicē que dis/
nālium cā est difformis respect⁹ mistorū adinuicē que dif/
formitas seu diuersitas causat̄ in eis ex diuersitate mistio/
nis.hec aūt diuersitas orit̄ ex diuersa quātate miscibiliū:
⁊ diuersa forma colligātie seu cōpl'onis iorū:quā collam
vocauit Empedocles.sic igit̄ i p̄mis poꝯijs ꝯtigit ꝙ vnū
mistū qđ est calidū respectu illi⁹ erit frigidū re⁹ alteri⁹:sic
in secūdis ⁊ in tertijs diuersitas mistiōs cābit respectu di
uersas potētias. Uñ si medicina theriacalis per eādē radi
cē:⁊ ad ꝓximā diuersorū.i.per formā mistionis adeptaʒ ꝑ
quā expellit venenū hr̄et similitudinē cū corꝑe necesse eēt
ꝙ per eque distātia eēt medicina inter corpus ⁊ venenuʒ.
Et ꝙ in ꝯtrarijs respectib⁹ eēt equodistātia:sed q₂ ꝯtingit
vnū ad opposita per diuersa oparinihil ꝓhibet aliter esse.
¶ Qđ v̄o dictū est a q̄busdaʒ ꝙ medicina theriacalis seu
liberās nō dicit̄ sil'is corpori formal'r f̄m p̄dictas potētias
nāles sed effectiue:qm̄ eniʒ effect⁹ liberatiōis ⁊ saluatiōis
ꝑ ꝯñs itroducit in corpus icciro sil'is ei dicit̄. Hoc aūt est
īprudenter dictū qm̄ nullus sapientū dicit absolute aliq̄d
simile vel cōueniēs alicui si tn̄ ꝑ accidēs ei cōueniat. Sic
aūt in ꝓposito erat si tn̄ medicina p̄dicta nō cōueniat cor
pori:nisi q₂ liberat ip̄m:q₂ ex eo pōt dici corpori similis:⁊
conueniēs.ois medicina curatiua taʒ alterās q̄ʒ euacuans.
Et sil'r etiā oē opus curatonis sicut flōmia:⁊ cauteriū:⁊ i/
cisio:de q̄b⁹ ridiculosum est dicere ꝙ sil'ia sint corpori vel
absolute ꝯueniētia:cū nō nisi per accidēs illi conueniant.
¶ Fuerūt ēt nōnulli formaʒ p̄dicte sil'itudinis ignorātes q
volētes fugere incōueniēs posuerūt ꝙ medicina liberās a
veneno media sit inter venenū ⁊ corpus. Et hic fuit Auer.
qui tractatu suo de theriaca.refert illud auctoritate. H.ad/
dit ēt.v.suorū vl'iuʒ cap'lo de theriacalib⁹ medicinis.ꝙ cū
mediū sit in eodē genere cū extremis nec venenū ⁊ theria/
calis medicina sint in eodē genere:insinuat ex hoc ꝙ nō ꝑ
ꝑticipationē:sed ꝑ abnegationē dicet̄ mediuʒ p̄dictorum.
Hic aūt q₂ calūniator existit studiosus eorū que a patrib⁹
fideliter dicta sunt minori reuerētia dign⁹ est maxime cū
nō sit honestū:⁊ in p̄sentatiōe veritatis minime.iustū eni
postposita veritate differre.vñ dicim⁹ ꝙ multipl'r delīq̄t
in p̄dicto sermone:imo q₂ falsuʒ allegat:q₂.H.s.de simpli/
ci medicina nō iter venenū:⁊ medicinā:sed iter venenuʒ ⁊
corpus dicit eē mediū medicinā p̄dictā. Scđo q₂ ip̄ʒ dictū
qđ supponit est irrōnabile ⁊ ipertinens:irrōnale.n.est po/
nere assertiue ꝑ extremis oppositis gen⁹⁊ speʒ. Cōstat aūt
ꝙ oē venenū est medicia.hʒ vl'eʒ rōnē medicine q̄ est trā/
smutare corpus sensibil'r ⁊ nō trāsmutari ab eo inq̄ʒtū tale
ad sui similitudinē.⁊ f̄m hāc rōnē non nisi ꝯclusio.s.ꝙ ois
medicina sit venenū. Amplius si medicina stricte sumat̄ ꝑ
curatiua morbi adhuc hʒ veritatē ꝙ venenū est medicina:
⁊ nō ecōuerso:naʒ suba scorpionis venenū est hūano cor/
pori:⁊ ipsa eadē supposita pūcture eiusdē est medicina cu/
ratiua:cām morbi.s.venenū educēs. Oleāder sil'r venenuʒ
est corpi:⁊ medicina efficaciter curans ip̄m a maligna sca/
bie. Et insq̄amus:⁊ elleborus:⁊ cātarides:⁊ realgar:⁊ m'lta
similia iterdū venenū iterduʒ efficaces medicine sunt cu/
ratiue veneni. ¶ Rursus dictū illud est ipertinēs.qđ ideo
pʒ q₂ prorsus inutile ad finē ad quē ꝯsideratio de medici/
nis theriacalib⁹ ordinat̄.s.ad rectā earū applicationē p̄ci/
pue in quātitate. Cōstat aūt ꝙ ad mensurādū quantitateʒ
cāe salubris sicut doctrina ꝓbat ingenij sanitatis soluʒ re/
gulat ꝯsideratio expellibilis.s.rei ꝯtra nāʒ in quātitate sua:
⁊ ꝯsideratio tolerātie subiecti sanabilis. Q₂ si aliquis dicat
ꝙ cōparatio

Que sit ... ꝯuenientie ⁊ discōuenientie ... mistorū adinuicem.

Contra Auerois.

Cāe salubris quantitas quo mēsuret.

q̄ cōparatio p̄dicte medicine ad medicinā fit nō ad regulandā in applicādo: s3 ad regulādā in cognoscēdo: dicem⁹ q̄ iste duplr delinquit. Primo qr cū aut p̄dict⁹ doceat cōparare supponit̄ iā3 q̄ cognita sit: q̄ eni3 icognitu3 est aliq̄ nō cōparat̄. Scdo qm̄ medicina theriacalis operās a tota sub̄a solo experimēto: 7 nō rōne cognoscit̄ vt ide3 Auer. in p̄dicto. v. bn̄ ondit. ¶ Ex p̄dictis aūt ia3 p3 bn̄ ꝯsideranti q̄ medicina liberās a veneno. s. attrahēdo nullis sanis corporibus d3 administrari neq3 egris: aut aliquo mō lapsis nisi lapsus tātus fuerit ab eius opposito. s. a veneno: qd̄ h3 attrahere sua ꝓprietate. P3 eni3 nō minus q̄ cu3 p se corpori nullo mō ꝯueniat q̄ eius quātitas d3 eē quāto minor poterit: du3 tn̄ intentā opationē perfecte valeat exercere. s. venenū attrahere. Hāc aūt veritatē mensurabit nāe ministerr estimatione relata per ꝯsiderationē q̄titatis veneni: 7 distātie loci ei⁹ in quo venenū noscit̄ ꝯtineri: 7 iteru3 tertio p ꝯsiderationē fortitudinis: 7 debilitatis quā h3 in attrahēdo: nā que forti⁹ attrahit in minori sufficit quātitate: qualis est sub̄a scorpionis frixi respectu olei frixionis ipsius. Si aūt medicina theriacalis fuerit pellēs aut quolibet aliter venenū corrūpens ꝯstat q̄ cōparatiōe p̄dicta ta3 sanis q̄ egris corporib⁹ securi⁹ applicat̄. Sed pfecte qde3 sana corpora medicina nō indigēt. Et ideo eis applicare nō conuenit. Si vo a pfecta sanitate fuerint lapsa cōtēplandu3 erit vtrū illi lapsui possit medicina theriacalis p aliquā sui potentiā obuiare: quecūq3 sit illa. Et hoc dictu3 est qm̄ oī mixto p̄ter ꝓprietates plures alie virtutes: 7 per ꝯns opōnes ꝯueniūt: que oēs ad tres in genere reducunt̄. s. p̄mas vt calefacere infrigidare 7c. 7 secūdas: 7 sunt ille que a p̄mis ꝓcedunt qualitatib⁹ seu v̄tutib⁹ nō f̄m absolutā nām vniuscuiusq3 illarū: sed f̄m informationē quā ex mistiōe ac mutuo tpamēto accipiūt: nō determinādo sibi tn̄ p̄tē aliquam in sanabili corpe: sicut est digerere maturare subtiliare aperire icidere: 7 similia. Tertie vo eodē mō ꝓcedūt a p̄mis sicut 7 scde. Sed in hoc differūt ab eis: qr determināt sibi p̄tē in sanabili corpe sicut vrinā aut mēstrua prouocare: lac vel sp̄ma generare: 7 cetera talia. si ergo medicina theriacalis q̄ sui ꝓprietate obuiat veneno possit lapso corpori ꝓdesse per aliquā triu3 p̄dictarū potentiarū vel opationū. cum ex p̄te qua veneno opponit̄ nullo mō ꝯtrariet̄ sanabili: manifeste relinqtur q̄ eidē lapso corpori secure poterit applicari dato etiā q̄ lapsus eius nō causet̄ a veneno: cui 7 ipsa medicina opponit̄. Hoc aūt cōgrue declarat̄ in musco 7 smaragdo 7 theriaca. ¶ Cōpertū est. n. q̄ muscus singulariter obuiat veneno. qd̄ dicit̄ cornu spice: qd̄ letalissimū venenū est: p̄ter hoc ēt h3 potētias multū ꝯferēdi cordi: 7 cerebro in cūctis lapsib⁹: in qbus lapsib⁹ secure poterit corporib⁹ applicari absente veneno bufonis. p̄ter h̄ ēt debilitatis cordis 7 tristitie potēter obuiat: nec icōueniēs est absente veneno bufonis ꝓpinquare tristib⁹ 7 debilitatē cordis patiētibus. ¶ Silr aūt 7 de theriaca ꝯuenit iudicare. ipsa nāq3 p̄ter ꝓprietatē quā h3 obuiādi veneno: constat q̄ h3 potētiā ꝯsumēdi fridas supfluitates: 7 rectificandi malitiā frigide cōplōnis 7 hu. ꝓpter qd̄ cunctis neruosis mēbris que sepi⁹ hac mala cōplone ledunt̄ peculiaris existit. putrefactionē ēt hu. ꝓhibet. claudicantē ēt digōne3 ꝯfortat. igit̄ vsus ipsi⁹ debitus nō erit incōgruus corpibus lapsis ēt aliquo predictorū absente veneno. ¶ Et silr iudiciū penit⁹ erit de silibus medicinis. q̄ si vltra theriacalem vi3 supradictā haberēt aliquā potētiā nocēdi sanabili corpori. nullatenus applicari d3 absente veneno: sicut musc⁹ 7 theriaca fermētata valde ca. 7 sic. cōplonis in hoc cōtrariant̄: vn̄ nisi venenū vigeat nullo mō talibus expedit corporibus applicari. ¶ Ex qbus ia3 manifestū est q̄ corpora que ex gn̄e lapsa sunt in friditate: 7 humiditate ꝯuenienter vtunt̄ musco. 7 theriaca nō solu3 ad ꝯseruationē sanitatis iuxta tolerātiā lapse cōplonis. Sed ad p̄cauendū ēt lapsus iteriores vlteriores: 7 multo forti⁹ corpa in qbus mēbra lapsa hu. generāt venenosos: qualis est hu. causans epilepsiā aut suffocationē aut syncopi3. ¶ Perfecte sanis nullo modo ꝯuenit medicina. in ꝯseruatione sanitatis cōpetit vbi fuerit medicina ꝓprietatē hn̄s ꝯseruādi sp̄m: 7 tēperamētū humane cōplonis: ita. s. vt nullius virtutis habeat excellentiā. qua corpus valeat in aliqd̄ latus inequalitatis expellere: sed de auro dicit̄. aut hiacintho: aut meli⁹ de carnibus phasiani: que cū sint in tēperamēto nihilominus comeste ꝓprietatē habēt pellēdi nocumētū causatum ex esu medulle arietis nō castrati. hec. n. tanta ꝯtrarietate ꝯ̄riatur humane nāe. vt mām amputet: cui carnes specialr obuiāt phasiani: vn̄ l3 in hoc medicine theriacales habeat rōnē: nihilominus tn̄ ex tēperamēto suo: tu3 qr cibus perfecte sanis cōgruit eius vsus. ¶ Ex p̄dictis autem ia3 aliqualr p3 via qua mensurari d3 quātitas applicāde vel administrande medicine: ꝯstat eni3 q̄ virtus expellētis ꝓportināda est virtuti expellibilis: ita. s. vt eā sufficiēter vincere possit: vn̄ si p viā rōnis esset mensurāda quātitas applicāde medicine oporteret necessario vt non regularetur indeterminata mensura f̄m estimationē propinquā veritati per considerationem medicine cōparate ad venenum: 7 ad sanabile. Ad venenū enim cōparatur f̄m fortitudinē: 7 debilitatem illius potentie per quā expellit vel corrūpit ip̄m. per hanc eni3 ꝯsiderationē p3 rō q̄ si medicina valde acutā virtutē 7 sūme fortē habuerit in obuiando veneno q̄ in valde minori q̄titate sufficit vt ministretur q̄ ꝯ̄ria. Ad sanabile vo cōparat̄ p aliquas potētias vt supra tactū est qbus eisde3 pōt ꝓdesse vel obesse. Ex qua ꝯsideratione p3 rō q̄ in maiori quātitate pōt 7 d3 ministrari: que cū aliis potētiis etiā ꝯfert q̄ ꝯtraria: 7 illi ēt corpi cui magis ꝯferre pōt q̄ contrario. ¶ Et q̄uis hec vera sint 7 solida rōne fundata: tn̄ p hoc adhuc nondū terminari pōt q̄titas theriacalis medicine. s. vtrū f̄m p̄dictā estimationē debeat administrari lupinus vnus: aut plus: aut minus cuius rei cā est qr sicut nec ipsa potētia theriacalis medicine qua obuiat veneno agnoscit̄ rōne. sic nec eius fortitudo 7 debilitas: si eni3 hoc eēt notū rōni vtiq3 posset determinare quātitatē: qr vo illud experimēto cognoscit̄. iccirco op3 determinare quantitatē 7 mensurā accipere ab his q experti sūt aut nouerūt experiri: 7 habita determinata quātitate in illo tunc facile est rōni vt in aliis reguleť ad augēdū vel minuēdū ipsam p̄dictis ꝯsiderationib⁹. ¶ Inter ceteras aūt doses vel q̄titates maxime necessariū est scire minorē: cū eni3 virtutes vel potētie nāles nō in qualibet quātitate sufficiāt suos effectus manifestare in subiecto: q̄uis sp̄es saluet̄ in eis: op3 ad minus illa3 minimā cognoscere: per quā pōt in manifestationē sui effectus: qm̄ illa cognita tāq̄ significatio rōnabiliter p p̄dictas ꝯsiderationes poterit medicus augere q̄titatē f̄m exigentiā cōcurrentiū partiū. Si tn̄ alia extremitas. s. maxima dosis eēt ia3 experimēto cognita leuior esset labor iueniēdi medias quātitates: 7 iccirco cu3 duas extremas doses quisq3 sapiēs in doctrina sua determinat sicut exptus est in sua regione: vel saltē minimā: tu3 qr ipsa sufficit ad signū: tu3 qr securi⁹ incboat̄ ab ea experiētia q̄ a⁹ maxima: na3 minus in illo quoq3 corpe causabit si forsitan ex sufficiēti cautela nocere deberet: vn̄ 7 determinata sufficit scire q̄ minor dosis eius est vnus lupinus in pondere: 7 l3 vtile sit ēt scire q̄ maior dosis in tertio 7 quarto 7 qnto climate est aureus vnus: nihilominus p minimā dosi3 poterunt mensurare estimationes inuenire experiēdo: dum tn̄ predicta consideratione reguleť experiētia. s. ꝯsideratione particulariū cōcurrētiū ex p̄te medicine: 7 obiecti: 7 subtil:

Medicina theriacal' qb⁹ corpibus 7 in q̄ quantitate debeat applicari.

Visso cuilibet ꝓprietati tēperate aliqe virtutes 7 opōnes conueniūt q̄ ad tres reducunt.

Musc⁹.

Theriaca

Perfecte sanis ñ cōuenit medicina sed in ꝯseruatione sanitatis.

Medulla arietis ꝯ̄riat hūane nature.

ſi'lr autez ⁊ de ſmaragdo ſufficit ſcire: ꝙ minima doſis eſt pondus ſex granorũ. Unus autem ſapientũ reſpuit credere ꝙ in modica quãtitate maxima ſit virtus actiua que cõſideratur. Et recolit Hal'. in de interio. ꝙ modice quantitatis humiditas venenoſa quadaz ſummitate caude ſcorpionis eycere ſic: ⁊ q̃ potẽter: ⁊ terribiliter atq; cito alteret corpus percuſſum a ſcorpione. Scimꝰ ẽt ꝙ lapis ille theriacalis quẽ arabes vocãt bezaar nõ viridis ſed gipſeus q de corpore repentis aialis extrahiẗ in quãtitate ſemilẽticule ſumptus in puluere potẽtiſſime liberat a veneno cuiuſlibet nociui aialis: nec mirabimur de hoc: cũ viderimus magnã medicinã quẽ lapidez rubeũ notauerũt in quantitate vnius grani milij qualibet die ſumptã collectionẽ duram xv. annorũ exterius eminentẽ in latere infra .iij. hebdomadas reſoluiſſe. Miraq; valde ſunt opa nãe ſine quorũ notitia in pticulari recondiẗ nullo modo ſupbus ⁊ idomitus iuuenũ intellectus que ppinque cõtẽptus imaginaria deluſionũ fraudanẗ pcipue cuz elata pſumptio facit eos ſuis imaginationibus pertinaciter inherere.

¶ Explicit tractatus Arnaldi de doſibus theriacalibus.

¶ Incipit prologus libri aphoriſmoruz magiſtri Arnaldi de Villa noua de graduationibus medicinarum per artem compoſitarum.

IN medicinis per artez cõpoſitis conſideratur artificiali pceſſu ſituz cõplexionis reſultãtis ex ſimplicibus iuenire. Hoc quidẽ ſm exquiſitaz veritatẽ ipoſſibile eſt. Nam cõponentiũ virtutes: ⁊ mutuos reſpectus qbus adinuicez pñt pati: ⁊ agere ipoſ'e eſt nos exqſite cognoſcere: pinde vere ṽtutis alicuiꝰ in cõpoſito reſultãtis nõ põt a nobis p certitudinẽ haberi notitia. Occulte nãq; inſunt cõplexionatis qbus difformiter alteratiões adinuicẽ ſuſcipiunt nõ ſolũ quantũ ad qualitates: ſed quãtum ad metã terminatiõis. Artifex igiẗ qui p extrinſecũ pncipiũ. ſ. artez inititur de intrinſecis nãe effectibꝰ iudicare: non põt de talibꝰ habere notitiã niſi pbabilez que pcedit per eſtimationẽ appropinquãtẽ veritati quãtũ poſſibile eſt rõni humane. Id aũt qd eſtimationẽ artificis regulat in approximando veritati eſt artis regula: ppter qd etiã extra eſtimatio regulaẗ per artem in tabulis artificiali. cenſeẗ. Ars autẽ pcedit ex his ſemp que circa nãm ſuaz certiora ſunt. Naz icerta non pñt pbari niſi ex his que aliquo modo certitudinẽ habẽt. vnde nõ eſt ars que non inchoat ex certis pncipijs. ¶ Igiẗ intẽdimꝰ in pſenti caplo ad honorẽ agni celeſtis: cuiꝰ amatores ſoluz attingũt in quolibet vtili plenitudinẽ veritatis: ⁊ ituitu charitatis noſtre pro cõi vtilitate cupientiũ in medicinalibꝰ ꝯſiderationibꝰ pfici: cõpilare atq; tractare artẽ menſurãdi cõpoſitionẽ in cõpoſitis medicinis. Erit aũt bipartita forma noſtri pceſſus. In prima eniz parte regule artis tradentur. In ſecũda ṽo de tabulis ſubiungeẗ. quibꝰ velut exẽplis ſufficiẽtibus cuiuſcũq; cõpoſitionis medicinarũ tradite artis promptius habeatur. In pma ṽo ſcribenẗ omnia principia huius ꝯſideratiõis per moduz textus: ⁊ theorematũ demonſtrabiliuz: ex quibus itellectus maioruz poterit facile conſeq poſſibilez veritatẽ: maxime cum poſteriores aphoriſmi ex pꝛioribus: vel eorum principijs demonſtrenẗ. Conſequẽter propter minores ſubiungetur expõ: vel applicatio vniuſcuiuſq; theorematis ad ppoſitum iuuando quãtum imbecillitatis facultas ⁊ rationis permiſerit: quicquid circa naturam theorematis tenores noſtri ſpecialiter Hal'. ⁊ Alkindi: ⁊ Auerrois ſenſiſſe videntur. Omnia ṽo theoremata. vel aphoriſmi tribus partibus diſtinguentur ſicut per rubricas titulus demonſtrabit.

Artificis eſtimatio p regulaz artis reglaẗ

Ars q̃lz ichoat ex certis principijs.

SItus complexionis temperamentũ eſt vel exceſſus. I

Auctor volẽs inueſtigare nãm: ⁊ ꝯditionẽ gradus put cõplexionibꝰ attribuiẗ. Incipit in diuiſione generaliſſimi qd eſt ſitus. Acceptus hic metaphorice. Nã pprie ſitus debeẗ occupãtibus locuz ſm aliquẽ ordinẽ ad differẽtias loci. Ita ꝙ locata dicunẗ ſituari quãdo locus eorũ attendiẗ ſm dextrũ: ⁊ ſiniſtrũ: ante ⁊ retro: ſurſuz ⁊ deorſuz: in quo velut in termino quodã modo reſidẽt vel qeſcũt. Quicqd igiẗ in aliquo termino qeſcit vel ſiſtit: ⁊ hz opõnez ⁊ ordinẽ ad aliud tãq; ſupius ⁊ inferiꝰ ſitituꝰ dinem hz in his p que pprie ſituanẗ. Omnis aũt cõplo cuiuſlibet corpis cõplexionez habẽtis reſidet in aliq̊ termino qui cõparaẗ ad aliuz: vel in eo p pticipationẽ ſupiorez: aut inferiorẽ. Rationabil'r igiẗ ſapientes vocauerũt generaliter ſituz quẽcũq; terminũ in quo rei perſiſtit cõplo: ita vt nullũ nomen magis ppriuz inueniri poſſit ad cõprehẽdẽdũ pmos terminos cõplonis. ſ. tpamẽtũ. ⁊ a tpamẽto receſſum q vocaẗ exceſſus. Ad venãdum igiẗ nãm: ⁊ rõnem gradus p diuiſionẽ gñaliſſimaz pmas eiꝰ differẽtias exprimit in hoc aphoriſmo: cuius veritas per ſe patet.

¶ In oi tpamento q̃litates oppoſite aliquo mõ equanẗ: ⁊ in exceſſu eſt ineqnalitas earũdẽ. II

¶ Premiſſis differẽtijs ſitus cõplexionalis iaz in hac propoſitione notificat vt clariꝰ ⁊ certius venari poſſit itẽrum. Hic aũt intendit ꝙ ſitus tẽperati eſt in quo equanẗ aliquo mõ qualitates oppoſite ex qbꝰ cõplexio pueniẗ. Dicit aũt aliquo modo notabil'r. ſ. ad inſinuãdũ ꝙ in tẽperamẽto cõplexionis nõ eſt oimoda equalitas q̃litatũ pdictarũ: ſz tm̃ equalitas pportionis vel iuſtitie que debeẗ cõplonato ſm ſue ſpẽi exigẽtiã. Conſequẽter itẽdo ꝙ ſitꝰ in quo dĩ cõplo in exceſſu eſt ille in quo eſt ineq̃litas cõplonaliũ q̃litatuz.

¶ Exceſſus q̃litatꝫ cõplonalis augumẽtũ ẽ ipſiꝰ ſupra eius oppoſitã reſpectu equalitatis. III.

¶ Quia gradus non ꝯtineẗ ſub pmo mẽbro pdicte diuiſionis: ſed ſub 2° iccirco relicto pmo pſequiẗ 2m. At ṽo qr pdixit imediate ꝙ in ea conſiſtit inequalitas qualitatũ: ⁊ in oi inequalitate ſit aliqd maius: ⁊ aliquid minꝰ: ideo ꝯñter in hac ppoſitione oſtẽdit a quo iſtorũ extremorũ denominetur exceſſus vel receſſus a tẽperamento: ⁊ qualiter ſit in eo inequalitas. Et intẽdit ꝙ exceſſus qualitatis alicuiꝰ vel receſſus eius a tẽperamẽto eſt augumẽtũ ⁊c̃. Subiungit aũt reſpectu equalitatis ad inſinuandũ modũ inequalitatis pdicte. Nã vna qualitatũ cõplexionaliũ non diciẗ excedere aliam abſolute ſiue quocũq; exceſſu: hoc enim inueniretur etiam vnaz excedere aliam in tẽperamẽto: ſed dicitur augeri ſupra oppoſitam plus q̃ requirat temperamentum vel equalitas ſupradicta.

¶ Augumẽtũ q̃litatis fortificatio ẽ ṽtutis. IIII.

¶ Cum augumentũ pprie ſoli ꝯueniat quantitati: ppterea ſoluz oñdit in hoc aphoriſmo qualiter virtꝰ in qualitatibꝰ accipiat augumẽtũ: ⁊ intẽdit ꝙ in qualitatibꝰ rõne virtutis augumẽtũ qualitatis diciẗ eſſe fortificatio eius in operãdo: quãtitas eni dimenſiua nõ ꝯuenit qualitatibꝰ niſi p accidens. ſ. rõne ſubti: ſed opatiuis hñ cõuenit quãtitas virtutis. Qualitates aũt cõplonis virtutes quedaz exiſtũt. ⁊ a ſapiẽtibus dicunẗ pprie virtutes miſtoruz. ſunt. n. opationis pncipiũ: ⁊ inquãtũ cõplones ꝯſtituunt: hoc maxime patet. vna enim in aliaz operatur frangẽdo excellentiam eius p oppoſitum. Et oportet intelligere hic ꝙ dimiꝰnutio qualitatis non eſt niſi quedaz debilitas reſpectu ſue oppoſite que hic dicitur augumentuz.

¶ **Fortificate virtutis potētia est tāta in cōmi/sto:quātū libere pōt suum effectū manifestare sensui cum resistentia sue contrarie. V.**

¶ Cum gradus cōplexionis ɔsistat in termino ad quez de/uenire pōt opatio mutūa pdictarū virtutū:ideo aggredit̄ declarare in generali quāta sit in virtutib⁹ istis potētia:cū ſm potentiā fortificari ꝛ debilitari dicant̄ respectu sui qa igit̄ vna respe ctu alteri⁹ dicit̄ fortis:aut debilis.s.ſm ꝙ in alterā potest agere ꝑpter hanc relationē quā inuicē notifi/cat mensurā potētie vni⁹ per effectū quē in altera iprimit consideratū ſm mensuraz:qua pꝫ humane cognitioni.Lꝫ aūt pdicte virtutes sint quedā qualitates sensibiles tamen ipressio quā vna facit in alterā non potest imediate cōpre/hendi per sensuz qm̄ actio qua mutuo se frangūt non subij/citur sensibus nostris:sed soluz actio qua imutant sensum. Opꝫ igit̄ vt mensura illi⁹potētie quā altera hꝫ respectu al/terius ratione cōprehendat̄:sed cuz certa ratione semꝑ in/choet a certis:ꝛ manifestis in suo genere.Est necesse vt in mensurādo potentiā virtutū insensibilium vt incipiat̄ ab aliqua virtute sensibili:ꝑ quā manuducat itellectū in eam que sensui non offert se.Notificare igit̄ mensurā potentie quā habet fortē qualitas siue debilez non pōt aliquid nisi per ɔsiderationē potentie quā habet in imutando sensum. Cuius ratio est:qꝛ cū illa qualitas sit sensibilis vnde sensus ad quē refert̄ de mensura:ꝛ sue potētie cuius mensura nō est diuersa:qꝛ ipsa potētia nō est semꝑ in eisdē terminis:sꝫ qn̄qꝫ est absoluta vt in simplicib⁹.Qn̄qꝫ ꝟo ligata ꝑ suam oppositaz vt in cōmistis.Et iterū et̄ ſm diuersitatē cōmi/storū ligatur in eis ſm plus ꝛ minus a sua opposita:tamen tota latitudo per quā decurrit illud plus ꝛ minus sue liga/tionis ɔtinetur infra duos rerminos:quorū vnus est termi/nus in quo nullo mō ligat̄.Et est tēperamētū in quo quan/tuꝫ est de rōne ꝑportionis nō est minus ligata ꝙ̄ sua oppo/sita:ꝛ ꝑpterea ibi dicit̄ nihil libertatis habere qꝛ nō est ma/gis manifestus sensui effect⁹ illi⁹ ꝙ̄ eius opposite:qꝛ igitur quāto liberi⁹ operat̄ in sensuz tāto minus ligat̄ a sua ɔtra/ria:ꝛ per ɔn̄s eius potētia tāto melior est vel fortior ꝑpen/ditur rōne alteri⁹ vel respectu:ideo mensura potētie quali/tatis vincentis hic notificat̄ in generali:ꝛ iudicari docet̄ ꝑ libertatē effect⁹ quē manifestat in sensu. ¶ Redeuntes ğ dicamus ꝙ intēdit auctor in hoc theoremate dicere ꝙ mē/sura potētie vel fortitudinis qualitatis vincētis tāta est in cōmisto respectu opposite quātum ipsa cognoscit̄ ab ipso vinculo vel ab eius resistētia liberari.hoc aūt est tātū quā/tū libere vel distincte potest suū effectū in sensu manifesta/re.Subiungit̄ aūt cum resistētia sue ɔtrarie ad rememorā/duz ꝙ nū ꝙ̄ in cōmistis habet libertatē absolutā qualitas vincens.q.d.tanta est potētia illius quātum libere operat̄: non obstante resistentia sue opposite.

¶ **Debilis virtutis potētia tanta est in cōmisto quantum potest fortiori resistere. VI.**

¶ Sicut in cōmistis vincētis virtutis:aut q̄litatis est suaz manifestare potentiā per distinctā:ꝛ aliquo modo liberaz imutationez sensus:ita ɔuenit qualitati opposite:que debi/lis est:ꝛ aliquo modo victa respectu alteri⁹ tn̄ manifesta/re potentiā suam:quā in p̄sentia sui oppositi:qꝛ tunc neces/sario agit.ꝛ hoc est qꝺ dixit.Experiri ꝟo sensu hanc resistē/tiam nō est nobis pole in cōmistis:qꝛ vt supra dictum est actio ipsorū mutua nō subijcit̄ sensibus nostris:sed ɔgruū exēplum ꝑponitur a Gal.per qꝺ ratio iudicare potest cō/uenieter de ipsa.Dicit enim ꝙ si aque feruētissime aliqua minor quātitas misceat̄ frigidissime:ɔstat ꝙ resistet intan tū caliditati:vt in excellētia feruoris non pōt suuz effectuꝫ manifestare in sensu.ꝙ si amplius misceat̄:adhuc ampli⁹ resistit manifestationi feruoris frangēdo eius excellētiaz: quantū ergo resistat plus in hac scđa cōmistione ꝙ̄ prima perpēdi non potest ꝑ apprehensionē mutue actionis qua/litatis:sed bene apprehēditur per effectuz sensibilē quem actio frigiditatis relinqt in caliditatē istius qui effectus est demptio:vel diminutio caliditatis:hoc eniꝫ mensurari po test per effectū quē facit absoluta caliditas feruētis aque. Priuatiōes enim ꝑ habitus mensurant̄.quātuꝫ eniꝫ aqua frangat vinuꝫ ꝛ demat ei de virtute:hn̄ ratio iudicat:ꝛ co/gnoscit tēperatis ipressionib⁹ quas in gustu faciūt vina mi sta:ꝛ ipm̄ meruꝫ ita ꝙ ipressio meri erit signuꝫ ꝑ cuius re/spectuꝫ mensurabit̄ demptio fortitudinis vini:qꝛ.s.ꝑ con/siderātiaꝫ distātie ipressionis misti ab ipressione meri vel puri.Cuꝫ igit̄ quātum ad mutuā fractionē oino sil'r agant qualitates cōplexionales in alijs mistis:sicut in proposita mistione aquarum:ex conuenienti simili potest inferri ꝙ tantū victa qualitas resistit vincenti quantum demit ei de potentia immutandi se sensui.

¶ **Omnis eleuatio virtutis supra aliam fit ſm rōnem augumētate quātitatis. VII.**

¶ Expressio ğnalissimo cū differētijs suis imediatis ex insi nuat etiā sub qua illaruꝫ ɔtineatur gradus cōplexionalis. Jam icipit hic elucidare naturā generis proximi vt in se/quētibus certius ostendat̄ intētuꝫ.Lꝫ enim gradus sit q̄/dam situs cōplexionis.nō tn̄ hic est realiter:ꝛ ꝑprie situs dextri ꝛ sinistri vel ante ꝛ retro:sed ſm rationē superioris ꝛ inferioris.Omne aūt supius hꝫ rationē eleuati:ꝛ inferius rationē depressi.Et qꝛ situs eorū ɔsideratur hic ſm ꝙ ha/bent rationē accessus:ꝛ recessus ad aliquē terminū.s.ad tē peramētū:ideo attribuunt̄ eis noīa verbalia que iportant motionē.s.eleuatio ꝛ depressio.Intēdit ergo hic:ꝛ in ꝑposi tione sequēti ꝙ eleuatio ꝛ depressio virtutū adinuicē semꝑ fit ſm rōnem quātitatis vel aucte:vt in eleuatione vel di/minute vt in depressione.Cuius sentētie veritas pꝫ ex p̄ce dētibus aphorismis.s.tertio quarto ꝛ q̄nto.Naꝫ si excessus qualitatis nō est nisi augumētū illius:ꝛ augumētū:ꝛ fortifi catio est habere plus de potētia manifestādi suū effectum in sensu ꝛ nō dicatur:aut in tali possit habere plus nisi ſm rationē quātitatis aucte:aut habere minus nisi ſm rōnem quātitatis diminute:tūc ergo habet̄ propositum.

¶ **Omnis depressio vnius virtutis sub alijs fit ſm rōnem diminute quantitatis. VIII.**

¶ Expositus est in antecedēti aphorismo iste.

¶ **Omne qꝺ eleuat̄ adipiscit̄ situm altum. IX.**

¶ Auctor volēs ostēdere ꝙ gradus ɔtinetur sub eleuatio/ne tāꝙ̄ sub genere proximo.introduxit hic latenter diffi/nitionē eleuationis:vt per eius partes subsequēter cōclu/dat intentū.Unde quia eleuatio quēdam motū habet seu importas:nec motus cognoscitur nisi per mobile:ideo di/cit.Omne quod eleuat̄ ꝛc.q.d.eleuatio est mot⁹ quo eleua/tum vel eleuabile adipiscitur:vel acquirit sitū altum:ꝛ hoc est per se notum.Eleuatio autem in his que situm habent siue proprie sumi metaphorice nunꝙ̄ dicetur de eo ꝙ ac/quirit situm ſm latitudinem:vel spissitudinez:sed ſm dia/metrum altitudinis.

¶ **In omni eleuato terminus eleuationis est si/tus eius. X.**

¶ Quia dixit imediate ꝙ id qꝺ eleuatur acquirit situm al/tum:crederet aliquis forte cum dixerit verbaliter eleuat̄: ꝙ situs de quo hic loqtur conueniat eleuabili ſm ꝙ est in fieri vel in via eleuationis.Et ideo hic subiūgit hūc apho/rismum in quo intēdit ꝙ situs de quo hic loqtur conuenit

eleuabili in termino cuz per se ꝯsideratur:sed quādo comparatur ad alios situs:tunc respectu cōparati potest habere rationē accedentis:ꝛ recedētis.Et ideo dicit hic notabiliter eleuato:ꝛ non eleuat̄.In omni ergo eleuato.ꝛ cōplexionato.q.d.eleuatuz nō dicitur situari in via eleuationis sed in termino.Cuius veritas pꝫ ex dictis super pma ꝓpositione:naz situs dicit̄ locus in quo situatū aliquo mō residet vel quiescit saltim quātū ad distinctā approximationē illius ad ipm respectu alteri⁹ habētis ordinē ad illud.

¶Omnis situs altus perfecte in se distinguibilis a vicino depresso:gradus rationem habere dignoscitur. XI.

¶Quia gradus non contingit complexionibus nisi metaphorice solum:ꝛ ratio metaphorice sumpti alicuius nō cognoscitur ad plenum sine notitia eius:quod ꝓprie dicitur: cum aliquo modo similia sint:ꝛ vnum extremuz similitudinis nequeat sine alio cognosci perfecte.Ideo hic ostendit que sit ratio gradus ꝓprie sumpti:ꝛ insinuat etiaz similitudinem ꝓpter quā hoc nomen extenditur ad terminos complexionū.Intēdit ergo ꝙ gradus ꝓprie nihil aliō est q̄ situs altus pfecte in se distinguibilis a vicino depresso. Situs qdem est genus:sed altus ponit̄ ad differentiā eius qui designatur ꝑm latuz aut spissium.Distinguibilis autez in se ponitur ad differentiā situs alti qui designatur in superficie plana:ꝛ decliui:in qua situs altus de se non distinguitur a vicino:sed ꝑ illud cui adiecit.s.per latitudinē corporis.Perfecte vo adiungit̄ ad differentiā eoruz que solū imaginatione vel itellectu distinguunt̄:sicut partes minute ipsius gradus:eteniz situs altus in gradu distinguit̄ sensu.Qꝛ vo dicitur a vicino.posituz est ad notandū ordinem sine quo nūq̄ est situs.Sed cum dicit̄ depresso:specificatur diametruz ꝑm ꝙ talis ordo accipitur:qꝛ scilicet tm̄ ꝑm diametruz altitudinis.De tali vo situ alto qui proprie acceptus est gradus⁹ non dicit explicite ꝙ sit gradus: sed dicit notabiliter ꝙ habet rationem gradus ad insinuandum ꝙ in predicta diffinitiōe implicatur similitudo:ratione cuius extendi potest etiam ad ea quibus ꝯuenit gradus metaphorice acceptus:ita ꝙ illis conuenit nomen ꝛ ratio gradus:quia inuenitur in eis similitudo situs alti distinguibilis ex se:ꝛ econuerso.

Quid sit gradus.

¶Terminus eleuatiōis:aut gradus est:aut aliqua meta eius. XII.

¶Quia ex predictis insinuatuz est ꝙ gradus est terminus eleuationis cuz dixit:ꝙ sit situs altus:quez antea dixit esse terminuz eleuationis.Ideo ne credat aliquis ꝙ oīs terminus eleuationis sit gradus in cōplexionibus:distinguit hic de terminis eleuationis cōplexionalis qualitatis:intendēs ꝙ terminus ad quē eleuatur:vel est gradus:vel aliqua meta eius.Subsequēter aūt notificat quid sit vtrūqꝫ:ꝛ pmo quid sit gradus in cōplexionibus sicut continet.xiij.ꝓpositio sequens hic imediate.in.xvj.vo quid sit meta.

Quid sit gradus in ꝯplexiōib⁹

¶Gradus in complexionib⁹ est eleuatio qualitatis alicuius cōplexionalis supra tēperamētum ꝑm distantiam integram. XIII.

¶Ex iam dictis:ꝛ statim post dicēdis veritas huius diffinitionis est patens.Item etiā ex supradictis patet ꝙ gradus potest dici excessus:vel recessus:vel augumentū:vel fortificatio qualitatis alicuius.Sed quia eleuatio:vt ostensum est magis ꝓprie cōuenit his quibus nomē:ꝛ ratio gradus attribuit̄:ideo posita est hic pro genere primo:sed qualitatis adiungit̄ ad differentiā gradus in corporibus.complexionalis vo ad differentiā aliarum qualitatuz sensibilium misti vel complexionati:vt coloris:ꝛ odoris:ꝛ saporis.De quarū graduatione sapiētibus medicis nō est cura pro tanto:qꝛ remissio ꝛ intensio talium qualitatū de se notabiliter non imutat sanabile corpus in his que cōueniunt ei vt est sanabile:aut si sit illud raruz est nec arte indigēs.Certum est enim ꝙ omnes predicte qualitates imutant aliter ꝛ aliter ꝑm sui intensionē ꝛ remissionez organum ꝓpꝛiꝫ sensus: ꝛ conseruare atqꝫ corrūpere possunt sanitatē in eo.Sed cū hoc raro contingat:ꝛ non cadit tanta varietas in his vt sit difficilis cognitionis:ita ꝙ de difficili contingat errare circa vsum earuz:quoniā de talibus est ars necessaria.hec eniꝫ qualitates ꝓut agendi virtutez habent de se:nō respiciunt nisi determinate vnuz organuz.s.propꝛiꝫ sensus:sed qualitates cōplexionales vim habent imutandi omnia organa corporis quo ad dispositionē sanitatis ꝛ morbi:que mēbra cum sint valde varia ꝛ diuersa:non in eisdē gradibus intēsionis:ꝛ remissionis exigunt p̄dictas qualitates.Unde cū illa operatio maxime idigeat regula artis in qua maxima est promptitud o errādi.talis autez fit illa ad quā occurrit multa diuersitas particulariū cōsiderabiliū:qꝛ de difficili scitur qō multipliciter variatur:ideo solicitauerunt istud rōnabil'r sapiētes ad hoc vt de intēsione ꝛ remissiōe qualitatū cōplexionaliū in mistis:spālis ꝛ diligēs esset eorū cōsideratio in medicina:ita vt arte posset inuestigari quātuꝫ possibile est quicqd vtile foret operi circa tales materiaz. Si vo aliqua aliaruz qualitatū imutent aliquas alias partes corporis preter organa propria:sicut de qbusdam odoribus dicitur ꝙ generāt dolo.capitis.illud nō conuenit ei per se.sed ꝑ accidens sicut alibi est ostensuꝫ.Siquid enim sanitatis aut egritudinis alys mēbris iprimant hoc pncipaliter fit a cōplone:quarū sequele sunt ꝑm propinquius vel remotius.Sapor enim ꝓpinquius seqtur cōplexionē q̄ odor ꝛ color:color autem remotius q̄ odor.¶Ex predictis vo patet ratio ꝓpter quā sapiētes non tractauerunt de graduatione secundarū virtutuz:cum tamen varientur per intensionem ꝛ remissionez.Nam secunde non sunt vt bene testatur Auicen.z. canoñ.nisi prime limitate:vel sequentes earum colligantiaz:ita ꝙ intensio vel remissio eis semper causatur immediate ab intensione ꝛ remissione illarum.Et ideo nihil aliud oportet ad graduationem considerare in his q̄ in illis nisi diuersitatez substantie ꝑ varietatē mistionis:ex qua pendent pro maiori parte virtutes secunde.¶Qꝛ autez vltimo ponitur in premissa diffinitione scilicet ꝑm distantiam integram positum est ad differentiam mete:hec est igitur diffinitio gradus in complexionibus: cuius partes ex diuisionibus premissis inuestigauit auctor.

Qualitates cōplonales habētium mutandi oia organa ī sanitate.

Propter qd. sapientes nō tractauerunt de graduatiōe secūdarū virtutuz.

¶Distantie cuiuslibet gradus integritas tanta est:quanta est latitudo ipsius. XIIII.

¶Quia dixit imediate ꝙ distātia integra qualitatis a tēperamēto constituit gradū.Iccirco declarat hic que sit integra distantia cuiuslibet gradus:intendēs ꝙ illa est in qua ꝯtinetur:vel comprehendit̄ tota latitudo ipsius.

¶Latitudo cuiuslibꝫ gradus tātū extēdit̄:quāta est differētia manifeste ipressionis. XV.

¶Quia dixit ꝙ tota latitudo gradus facit eius distantiam esse integram:ꝓpterea manifestat quanta sit latitudo eius dicens:ꝙ tanta est quantuz se extendit differentia manifeste ipressionis vnius ab alio:ita ꝙ lꝫ aliqua complexionata faciāt in corpore tēperato diuersas ipressiones:dum tn̄ sint sub ratione vnius gradus:omnes pertinēt ad latitudinem eius.Nam medicina frigida que dormitationez causat in mēbro:ꝛ que causat stuporem:ꝛ que mortificat:oēs continentur sub latitudine quarti gradus.Similiter medicina calida que rubificat cutē:ꝛ que vesicat:ꝛ que vlcerat:

nam

nam membrū corrūpunt: ꝛ sic de alijs: q2 si dent̃ tres medicine que non manifestēt effectū vnius qualitatis in corpore nisi per frequentē applicationē oēs reponunt̃ in primo gradu cum oēs habeant eius rationē. Sed si numerus applicationū in quibus manifestant suū effectū sit differens: necessariū est vt in diuersis partib⁹ eius gradus locētur. Nā que manifestat in .ix. vicibus erit in ꝑncipio ꝑmi gradus respectu ei⁹ que in trib⁹: ꝛ illa que in sex in medio: ꝛ illa que in tribus in fine. Et simili rōne distinguunt̃ tres partes in 2° ꝛ tertio ꝛ quarto gradu si triplex diuersitas impressionis reperiatur in medicinis que hñt eorū rationē.

¶ Omnis latitudo tribus necessario discernitur metis. XVI.

¶ Quia dixit quēlibet gradū habere latitudinē: ideo subsequēter oñdit quot terminis ad minus distingui possit: ꝛ ꝙ nomen cōiter attribuat̃ eis. dicit ꝙ tribus necessario que vocant̃ mete. Rō aūt hui⁹ necessitatis est: q2 quicqd est latū habet rationē supficiei: ꝛ sic per ꝯñs habet duas extremitates: ꝛ mediū: ꝛ hec ratio qdē sumpta est ab vno extremo similitudinis sed ex parte alterius: sed ipsarū qualitatum est alia ratio. s. q2 oē qḋ intendit̃ ꝛ remittit̃ vadit a diminuto ad augumētū: ꝛ ecōuerso: eo ꝙ oē qḋ mouet̃ trāsit de extremo ad extremū per mediū. Habet ergo latitudo gradus ꝑncipium: mediū ꝛ finē: qui termini dicunt̃ mete: qui termini sunt mensurā īportantes. Ex qbus iā patet ꝙ meta in ꝓposito est pars gradus notabilis in mensura per īpressionē factā sub ratiōe totius: sicut in ꝑmisso aphorismo exposuimus. Medicus aūt ideo cogit̃ ꝑdictas tres metas in gradu quolibet assignare: q2 diuersitas īpressionis medicinarū in vnoquoqȝ gradu sensibili effectu diiudicat̃ ꝑ illas tres metas decurrere nec plus assignat: q2 differētie vltra illos terminos sunt īperceptibiles sensu.

Quid sit meta.

Medicus cogitur in gradu tres metas assignare.

¶ Omnis eleuatio ꝛ depressio virtutis vel q̄litatis vnius respectu alterius: fit ƀȝ aliquod genus proportionis. XVII.

¶ Inuestigato quid sit in proposito gradus: ꝛ que: ꝛ quas habeat ptes notabiles: iā incipit venari distōnes graduū in generali: q̄uis enim oēs gradus conueniāt in hoc scilicet ꝙ sunt qdam recessus qualitatis a tēperamēto: tamen termini recessus nō sunt idem: sicut nec distātie: imo vnus ab alio differt penes maiorē ꝛ minorē recessū: ƀm ꝙ qualitas magis aut minus augetur supra tēperamentum. Cū igitur inuicē differant per intensionē ꝛ remissionē qualitatis: ꝛ illa intensio vel remissio fiat ƀm rōnē quātitatis aucte vel diminute sicut ostensū fuit. vij. vel. viij. ꝓpositione. Ideo specialiter inuestigat hic vtrū illud augumentū: ꝛ illa diminutio debeāt in gradibus ꝯsiderari ƀm rationē quātitatis continue vel discrete. Et introducit primo hanc ꝓpositionem ad concludendū subsequenter intentum ex ea. Dicit ergo ꝙ ois eleuatio ꝛ depressio ꝛc̄. ꝛ hec sunt vocabula adaptata ratiōi graduū: vt ex superiorib⁹ pȝ: ꝑ qḋ intelligit̃ itensio vel remissio: vel augumentū: vel diminutio: vel fortificatio: ꝛ debilitatio. Omnibus enim his vocabulis in hac materia licȝ vti diuersis rationib⁹ sicut supra expositū est. Dicit igitur ꝙ predicta fiunt ƀm aliquod genus proportionis: necessitas autē huius proportionis patet per. vij. ꝛ. viij. propositionē in quibus dicitur ꝙ eleuatio ꝛ depressio in gradib⁹ sint ƀm rōnē augumenti: ꝛ diminutionis. Sed omne quod recipit augumentum: vel diminutionem recipit hoc ƀm aliquod genus proportionis: cū proportio sit habitudo vel comparatio duarum quātitatū inequalium adinuicem penes augumentū: ꝛ diminutionē: sicut ostensū est. ij. arithmetice.

Quid sit proportio.

¶ Omnis proportio fit ƀm numeri rationem: graduum diuersitas necessario distinguitur in equalibus numeris. XVIII.

¶ Ista ꝓpositio patet. 2. arithmetice. ꝛ est hic assumpta cū ꝑdicta ad concludendū intentū in tertia que seqtur: supposito enim ꝙ augumētum qualitatis: ꝛ diminutio fiant in gradibus ƀm aliqḋ genus ꝓportionis: ꝛ oīs proportio fiat ƀm numeri rationē: necessario sequit̃ vt diuersitas augumēti: ꝛ diminutionis qbus gradus differūt distinguant̃ in equalibus numeris. s. ꝓportionum augumenti: ꝛ diminutionis cum ꝓportio semper sit inter numeros inequales: ꝛ hoc est qḋ sequēs ꝓpositio cōtinet: in q̄ ambe secte ꝛ rōnabiliter loquētes de graduū quātitate conueniunt. s. tam illa que ponit ꝙ vnus gradus distat ab alio per augumentum vnius portionis: qualis est positio Auerrois: q̄ȝ illa que ponit ꝙ distāt abinuicē per augumētū dupli: qualis est positio Alkindi. Que aūt sanior sit certificabit̃ in sequētib⁹: sȝ sufficit hic ostēdere quomodo omnes conueniūt in sententia huius ꝓpositionis: que duo cōtinet. Primū est ꝙ gradus inuicē ƀm rationē distinguunt̃ numeris. s. ꝓportionū qualitatis aucte vel diminute. Scḋo ꝟo est ꝙ illi numeri sunt inequales. ¶ Et igitur humana ratio consideret augumentū: ꝛ diminutionē: qbus differunt gradus ꝑ numeros: testat̃ hic Gal. in techni: q quātitatē recessus alicuius qualitatis a tēperamēto denotat exēplo numerorū cum dicit: vt si decem qdem numerus ƀm calidius recedat ab eo qḋ ƀm naturā: septē ꝟo ƀm siccius. Silr autē Alkindus ꝛ Auerrois ꝑ numeros assignāt differētias eorū: ꝛ etiā per inequales: q2 aliter nō differrēt. Alkindus enī dicit ꝙ primus gradus ꝯtinet in duplo plus alicui⁹ qualitatis q̄ȝ tēperamētū: ꝛ scḋs plus in duplo q̄ȝ ꝑmus. ꝛ silr tertius duplus est ad 2^m: ꝛ quartus ad tertiū. Constat aūt ꝙ duplū ꝛ subduplū sunt īequales numeri. Auerrois aūt lib. suorū vltiū dicit gradus inuicē differre per additionē vnitatis: ita ꝙ primus ꝯtinet vnam portionē plus q̄ȝ tꝑamentū de aliqua qualitate. Scḋs aūt plus vnā q̄ȝ ꝑmus: ꝛ sic duas plus q̄ȝ tēperatū. Tertius autē vnā plus q̄ȝ scḋs: ꝛ sic tres plus q̄ȝ temperatū. Quartus aūt vnā plus q̄ȝ terti⁹. ꝛ sic quatuor plus q̄ȝ tēperatū: ꝛ ita temperatū. ꝛ gradus quatuor nō differūt ƀm ip̄m nisi numeris qui ordine naturali repiuntur ab vnitate vsq; ad. v. s. q2 tēperatū cōtinet vnā portionem qualitatis: ꝛ ꝑmus gradus duas: ꝛ scḋs tres: ꝛ tertius q̄tuor. ꝛ quartus. v. De qbus numeris patet ꝙ inequales sunt. Et in his duabus opionibus ꝑdictis accipit̃ gradus ƀm ꝙ superius est diffinitus. s. put est excessus in virtute: ꝛ hec est vera gradus acceptio: sicut pȝ per supradicta. Nā gradus ꝓprie sumptus eleuatio quedā est: ꝛ ideo oportet ꝙ quicquid metaphorice dicitur gradus pticipet in aliquo manifeste rationē eleuationis. ¶ Fuit de gradib⁹ quorundam opinio debilis quo ad radicē: ꝛ defectiua quo ad numerū. Dicebāt enim quatuor esse gradus complexionū: ita ꝙ primus erat temperamentū: ꝛ alij tres indistemperamentū. Isti aūt per gradum intelligebāt quēlibet terminū dissimilitudinis: ꝛ ideo cū temperamentū esset ꝑmus termin⁹ cui ceteri dissimilant̃: dicebāt ipsum ꝯstituere primū gradū: ꝛ hoc qdem verū est. s. ꝙ ꝑmus terminus est dissimilitudinis. Sed talis ꝯsideratio in ꝓposito inutilis est ꝛ insufficiēs: cum nihilominus apud istos verificat̃ proposit⁹ aphorismus: quia ipsi distinguunt gradus inequalib⁹ numeris dicentes: ꝙ primus continet vnam portionem: scḋs duas: tertius tres: ꝛ quartus quatuor. Insufficiētia ꝟo istorum patet ex hoc ꝙ in recessu a tēperamento non ponunt nisi tres gradus: cū tamē sensus probet esse plures. Sicut enim alibi est ostensum numerus graduū in distēperatis

Hic gradus ꝑ numeros designantur: Gal. Alchindus Auer.

Opi. quorundā defectiua.

Numerus graduū in distēperatis quō cognoscat.

non pōt cognosci nisi per differētes ipressiones quas distē perata faciunt sensibil'r in corpore tēperato. Quoniā hec est differētia qua cognoscit̄ tēperatum distingui ab intemperato: q2 tēperatū si approximet̄ tēperato corpori non imutat ipsum sensibil'r. Intemperatuz vo sensibil'r imutat ꝑm aliquē gradū. vnde recta ratio indicat ꝙ gradus ineq̄litatis tot erunt in numero ꝑm genus: quot possunt esse differētie manifeste ipressionis quā inequaliter cōpl'onata faciunt in p̄dicto corpore. Constat autē ꝙ he sunt quatuor: quarū vna est alterare corpus sensibil'r sine lesione operationis post frequentez applicationē. Scd̄a vo est alterare ipsum in p̄ma obuiatione absq3 manifesto nocumēto suarum operationū. Tertia vo est alterare ipsum p̄ma obuiatione cū manifesta lesione opationis eius absq3 corruptione substātie. Quarta est alterare ipsū cū manifesta lesione operationis: ꝛ substātie corruptione. Errauerunt igit̄ p̄dicti quo ad modū inuestigādi graduū numerum: ꝛ etiam q2 nesciuerūt distinguere inter situm ꝛ gradū per differentiam eorū superius assignatā. Hic enim supponitur in hac consideratione ꝙ quatuor sunt gradus inequalitatis complexionatorū. ¶ Jam ex p̄dictis aūt potest intelligens auditor aduertere ꝙ in duobus attendit̄ differētia graduum cōplexionaliū. s. in effectibus: vel ipressionibus: ꝛ in numeris. Huius aūt cōsiderationis duplex est ratio: quarū vna sumitur ex pte ↄsiderabilis. scd̄a vo ex pte considerantis. ex parte quidē cōsiderabilis: q2 gradus duobus modis potest ↄsiderari. Uno modo ꝑm ꝙ importat quādam potentiam: vel terminū potētie virtutis operatiue: ꝛ hoc mō cū potentie non distinguant̄ nisi per opationes: ideo ꝑm hoc gradus distinguunt̄ per diuersitatē impressionū. Alio vo modo ↄsiderantur gradus ꝑm ꝙ iportant rōnem augumēti vel intensionis in qualitatib9: ꝛ hoc modo cū differētia augumēti ad diminutū nunq3 cognoscat̄ ab intellectu nisi per rationē numerorū. ideo ꝑm hoc assignat̄ graduū differētia per numerorū diuersitatē. Ex parte vo ↄsiderantis. s. medici ↄsideratur differētia graduū p̄dictis duobus modis: ideo q2 ipse medicus indiget vtraq3 ↄsideratione. quādoq3 enim necesse habet iuestigare notitiā gradus in aliq̄ cōplexionato per viā experimēti: qđ frequētius accidit in simplicib9 medicinis: ꝛ quantū ad hanc viā est ei necessaria consideratio ipressionū. Quādoq3 vo necessariū est ei inuestigare notitiā eius p viā rōnis: qđ euenit quotiescūq3 cogitur ex simplicib9 p̄parare cōposita ꝑm indigentiā corporis taliter dispositi: vt spectare nō possit experimētales ꝓbationes medicinarū componendarū: quapropter ex fine suo compellit̄ medicus. s. vt necessitati corporis q̄3 celerius poterit recte subueniat: ꝙ via rationis diligenter inuestiget ad quem situz vel graduz in medicina: quā ꝓponit cōponere: deduci potest complexio: ne ignorata virtute instrumēti casualis ꝛ omnino incerta sit operatio. L3 autem nō possit hoc exquisite cognoscere: tenetur saltē estimatione regulata per artē id mensurare: q2 vo ratio recta vel artificialis nō habet viam cognoscendi virtutez que resultat ex cōponentibus in composito nisi per considerationē diuersitatis cadentis in virtutibus cōponentium: necesse habet viam illaz considerare artificialiter. Sed cōstat ꝙ virtus complexionalis quoruncūq3 componentiū nunq3 variatur in cōposito: nisi ꝑm ꝙ augumētabilis ꝛ diminuibilis siue intensibilis ꝛ remissibilis. Sed ostensum est supra ꝙ augumētabile ꝛ diminuibile nō cognoscitur ab intellectu quantum ad diuersitatē sue mensure nisi per rationez numerorū: igitur necesse est medico differentiā graduum considerare q̄ntuz ad numeros. Et hoc est fundamentuz necessarium ad sequentia ꝙ iste vltimus aphorismus prime partis insinuat paucis verbis.

Dīa graduū cōplexionalis i duob9 attēditur.

¶ Incipit secunda pars de numero: ꝛ rōne proportionum cuiuslibet qualitatis in omni gradu.

Numerus ꝓportionū qualitatis in quolibet gradu cognoscit̄ ex itegra distātia cuiusq3 gradus. XIX.

¶ Sicut in ꝓhemio tractatus istius exp̄ssuz fuit: p̄sentis intētionis oñdere est quā arte vel regula per viā rationis inuenit: saltē estimatione ꝓpinqua veritati quis gradus cōpl'onis resultat ex cōponentib9 in medicina: quā ꝑ3 artis regulas medicus intendit cōponere: vel componit. Sed quoniam nulla ars: ꝛ vl'r nulla ratio potest incerta ꝛ occulta cognoscere nisi ex aliqbus certis: ꝛ manifestis a q̄bus illa dependent: ꝓpterea cogitur artifex rōnis qui hoc nitit̄ inuenire vt ea consideret que in cōposito manifesta sunt ei. Constat aūt ꝙ de his que ptinēt ad cōpositū nihil est ei certi9 q̄3 cōponentia. Oportet igit̄ vt ea consideret ꝑm illam rationez qua quesituz dependet ab eis que sunt. s. cōplexio cōponibilis vel cōpositi: quia per hanc considerationē soluz dirigitur ad intentū. Cōplexio autē resultans in cōposito non dependet a cōponentibus nisi ratione cōplexionis eorū. Si ergo in cōpositis nunq3 resultaret nisi vna cōplexio: nō oporteret medicū solicitari ꝓpter hoc circa cōplexionē componentiū. Sed quia varia: ꝛ in diuersis terminis resultat in cōposito necesse est vt istud procedat a varietate ipsius in cōponētibus. Et sic necesse est vt medicus ad habendū intētum: cōsideret totam varietatē complexionum simpliciū ꝑm ꝙ pōt esse causa diuerse cōplexionis in composito. Sed vt ante dictum est imediate cōplexio simpliciū nō potest diuersificare complexionē in cōposito nisi ꝑm ꝙ itensibilis: ꝛ remissibilis est p diuersos gradus. Igitur oportet medicū cognoscere quātū in vnoquoq3 gradu componentiū intēditur ꝛ remittit̄ qualitas: cuius intensio vel remissio in cōposito queritur. Sed ostensuz est etiā superius ꝙ via rationis nō potest mensurari augumentuz: ꝛ diminutio qualitatis in aliquo gradu nisi p numeros portionū: ꝛ qualitatis excedētis ꝛ excesse: quos oportet esse in diuersis gradibus inequales: ꝛ per ↄñs diuersos vt ꝓbabitum est. Necessariū est igit̄ postq̄3 ratio medici mensurantis qualitatem compositi ꝓcedit ex precognitis mensuris: vt sciat special'r q̄bus numeris distinguunt̄ portiones augumēti ꝛ diminutionis in quolibet gradu: sicut enim mensura q̄litatis in cōposito nō resultat nisi ex mensuris qualitatum cōponentiū: sic nec ratio cognoscit mensurā illius nisi ex mensuris istarū: nam eadē sunt principia essendi: ꝛ cognoscendi. ¶ Postq̄3 igit̄ declarauit auctor ꝙ gradus differt in equalibus numeris: iā incipit hic venari quib9 numeris specialiter distingui debeāt ꝑm rationem vtilem ꝓposito. Numeri enim possunt esse inequales dupl'r. s. q̄3 titate vel ꝓportione. Uñ oportet scire que istarū inequalitatū ꝓpposito cōueniat: ꝛ ꝑm alterā istarū qui sunt numeri cōuenietes ꝓportionibus qualitatis in quolibet gradu: quia vo omnes ptes alicuius totius necessario continētur sub eius integritate: ideo per ↄsiderationē integritatis gradus docet inuestigare numerū portionū eius: ꝛ hac de causa itroducit hic primo hanc proportionē in qua dicit ꝙ numerus proportionū in gradibus cognoscit per integram distātiam cuiuslibet ipsorū. Et dicit notabiliter distantiā integram pro tāto: quia integritas gradus: vt ex superioribus patet: ↄsistit in distātia itegra: vel a tēperamento: vel a vicino gradu. Ideo aūt dicit ꝙ p̄dictus numerus cognoscitur per distātiā integrā: q2 illud per qđ principaliter cognoscit̄ augumentū cuiuslibet gradus: non est nisi distantia que inter gradus notatur esse per effectus eorū. q. d. ꝙ

Incerta ꝛ occulta n̄ cognoscit nisi ex aliquib9 certis.

Inscripit ēē inequales dupl'r.

principium

principiū qđ opʒ ꝯsiderare ad cognoscendū predictuʒ est ꝯsiderare distātiā ipsoꝝ adinuicē. nā per hoc introducet̃ intellectus ad inueniendū sub qua inequalitate sit numerus p̄dictaꝝ portionū sicut ex sequentibus patebit.

¶Quanta est distantia primi ad temperamentum: tanta est cuiuslibet sequentium ad immediate precedentem. XX.

¶Quia dixit imediate ꝙ p distātiā graduū adinuicē deuenit̃ in notitiā portionuʒ q̃litatis cuiuslʒ ipsoꝝ: ideo ꝯñter ꝓsequit̃ documētū istud manifestādo qualr̃ p hāc distantiaʒ inueniat̃ quesitū circa qđ p̄us explicat q̃ttitatē distantie vnius gradus ad aliū in gn̄ali: ad hoc vt ꝯñter in sp̄ali ꝯcludat intentū. Et dicit ꝙ tanta est distātia cuiuslibʒ ad imediate precedētē q̃tū distat p̄mus a tēperamēto. ¶In hac aūt sn̄ia cōueniunt Alkindus ⁊ Auer. in generali: q̄a.s. ambo ponūt ꝙ equalr̃ sit distātia vniuscuiusqʒ a sibi vicino imediate. Sed tñ quo ad genus eq̃litatis differunt: q̄a vt supra patuit Alkindus ponit ꝙ oēs distant equalr̃ eq̃litate ꝓportionis: ⁊ nō quātitatis: ita ꝙ sicut dupla est proportio p̄mi ad tēperamentū: ita cuiuslibet alterius ad imediate p̄cedētē. ¶Auer. aūt asserit ꝯ̄riū.s. ꝙ distant equalr̃ equalitate quātitatis oēs: ita ꝙ sicut gradus p̄mus distat a tēperamēto p vnā portionē qualitatis quā cōtinet plus q̃ tēperamētū: sic scđs a p̄mo per vnā quā ꝯtinet plus q̃ primus: ⁊ ita de sequētibus. Sed q̃tū ad ꝓportionē in parte ꝯcordat cū Alkindo: ⁊ in p̄te discordat. Asserit enim ꝙ primus gradus duplū est ad tēperatū: ⁊ de scđo dicit ꝙ ꝓcul dubio duplus est ad p̄m. Terti⁹ xo triplus: q̃rtus aūt quadruplus. Ista eniʒ sunt verba eius. vñ vult ꝙ distātia p̄mi ⁊ scđi ꝯueniūt nō solū in quātitate: sed ēt in ꝓportione. Distantia xo tertij ⁊ quarti solūmō in quātitate. ¶Sed positionē Alkindi reprobat ducendo ad incōueniētia. Quoꝝ primū est ꝙ ipsa positio est irrationabilis: q2 vt ipse dicit nō pōt assignari rō per quā sit necessariuʒ hic ponere.s. ꝙ tertius a scđo ⁊ quartus a tertio distēt p augumētū dupli. Scđm incōueniēs est q2 quartus gradus euacuaret̃ a ꝯsideratione medicoꝝ: eo ꝙ nō esset: cuʒ tertius faceret impressionē eius: aut si cū hoc poneret̃ esse: tunc sequerent̃ tria incōueniētia. quoꝝ duo essent absolute ꝯtra sn̄iam oīuʒ medicoꝝ. Tertiū xo ꝯtra itentionē Alkindi tm̄. Et p̄ma q̄dem duo sunt hec.s. ꝙ quartus gradus nō esset distinguibilis a tertio: cū tertius faceret eius impressionē. Scđm xo est ꝙ nullo mō saluaret̃ in vita corpus qđ subijceret̃ medicationi quarti gradus: cū ēt tertius corrūperet. Tertiū ꝙ q̃rtus gradus nō distaret a tēperato q̃tū terti⁹ a tēperamēto: cū nō esset ab eo distinguibilis p effectū: cui⁹ oppositū ponit Alkindus. Tertiū incōueniēs qđ dr̄ imediate sequi ad positionē Alkindi est: q2 icognita: ⁊ incerta esset latitudo que est inter gradus: ⁊ sp̄alr̃ que est inter tertiuʒ ⁊ quartū inter tertiū ⁊ scđm: cū sint inequales: ⁊ valde magne: nec sicut ab eo vel ab aliquo alio graduate. Quartū aūt inconueniens sequit̃ ad oīa predicta incōuenientia ꝙ est.s. perturbatio: ⁊ etiā cōfusio m̄alis operis quātū ad cōsiderationē graduū: cū regulari nō posset per certa p̄ncipia. ¶Fuit etiā tertia secta in hac ꝯsideratione: cuius rō repugnat ambabus predictis. Asserit eniʒ ꝙ distātie graduū adinuicē neqʒ cōueniunt quātitate neqʒ ꝓportione: de qua nō curamus: tum q2 falsa est tam in se q̃ in eius radice: tum etiā q2 sufficienter ostendit defectū eius Alkindus. cap. x. ¶Sed redeundū est ad positionē Auer. de qua scire opʒ ꝙ est falsa siue erronea: tam in positione q̃ in reprobatione qua ꝓphanare intendit: seu ēt innitit̃ positionē Alkindi. Ipse etiaʒ Alkindus reprobat positionē cui innitit̃ Auer. rōne.s. ⁊ auctoritate. rōne q̄dē p tanto: q2 ꝼm ꝙ ipse dicit ordo graduum

Opio Alkindi.

Op. Auerrois ⁊ cōtra Alchidum.

3ª opio.

Contra Auerroiz

esset absqʒ ꝓportione.s. vniformi. q̃tū aūt incōueniēs sit istud: manifestabit̃ post: iterū ēt reprobat eam auctoritate Gal. qui in. vij. p̄ticula sui antidotarij.s. in ca. de vna medicinaꝝ andromachi. destruit positionē illoꝝ qui dixerūt ꝙ vnus gradus addit supra aliū vnā portionē: ita ꝙ portiōes eoꝝ adinuicē sunt diuerse. ¶Propter hec igit̃ oīa sciēduʒ est ꝙ predicta positio triplicem patitur defectionē: n. p̄mo scilʒ quia est irrationalis: quod ex hoc patet: quia vt supra tactum est: illud per quod distinguitur potētia quā habet qualitas in vno gradu a potētia quam habet in alio: non est nisi diuersitas ip̄ressionis manifeste in corpe. Cum igit̃ cōparat̃ ip̄ressio tertij gradus ad ip̄ressionē scđi: ⁊ impressio quarti ad ip̄ressionem tertij: clare ꝑpendit̃ ꝙ ꝼm ꝓportionē neutra istaꝝ est minor q̃ ip̄ressio quā facit p̄mus respectu temperati: aut scđs respectu p̄mi: imo ꝼm veritatem aut maior est in ꝓportione aut saltē equalis. Cuius oppositū asserit p̄dicta positio: cū dicat ꝙ illa portio augumenti p quā p̄mus distat a tēperamēto cōstituit duplū: ⁊ silr̃ illa p quā scđs a p̄: ⁊ dicat hoc eē horrēdū: ⁊ icredibile in alijs duob⁹ sequētib⁹. Eteniʒ ꝼm diuersitatē augumēti qđ fit in q̃litate: diuersificat̃ ꝓportionalr̃ ei⁹ ip̄ressio: cū oīs opatio sue virtuti ꝓportionet̃. ¶Scđo aūt deficit sp̄alr̃ positio antedicta Auer. q2 falsuʒ iplicat in eo ꝙ dicit 2m gradū eē duplū p̄mi. nā cū ponit ꝙ oēs gradus inuicem cōpati recedunt a tēpamēto p additamētū vni⁹ portionis semp in se eq̃lis: ipōle est ꝙ in illis gradib⁹ sit equa ꝓportio: imo erit fere in oib⁹ oino diuersa. Nā si p̄mus gradus addit vnam portionē supra tēpatū cuʒ in tēpato supponat̃ vna tm̄ esse portio illius q̃litatis q̄ auget̃: tūc necio q̃litas illa q̄ erit in p̄mo gradu erit dupla respectu sui in tēpato cū duo sint duplū vni⁹. Et iterū si in 2° auget̃ p aliā portionē: tunc necio erit tripla respectu tēpati cū tria sint triplū ad vnū. ⁊ respectu p̄mi erit sexqaltera: q2 tria ꝯtinēt duo ⁊ alterā eoꝝ p̄tem siue medietatē: ⁊ silr̃ cū in 3° augeat̃ p aliā: habebit tertius q̃tuor portiones augumētate q̃litatis: ⁊ erit respectu tēpati quadrupla: ⁊ respectu p̄mi dupla. Nā positū est ꝙ p̄mus nō hēat nisi duas: ⁊ q̃tuor sūt duplū ad duo: ⁊ respectu scđi erit sexqtertia: nā q̃tuor ꝯtinēt tria ⁊ tertiā p̄tē eoꝝ. Iteruʒ aūt cū in 4° gradu augeat̃ p aliā portionē erit respectu tēperati q̄ncupla: ⁊ respectu p̄mi dupla sexqaltera: q2 q̄nari⁹ ꝯtinet binariū bis ⁊ ei⁹ medietatē: ⁊ respectu scđi supbipartiens: q2 q̄narius ꝯtinet ternariū semel: ⁊ eius duas p̄tes: ⁊ respectu tertij sexqquarta: q2 q̄narius ꝯtinet quaternariuʒ semel: ⁊ ei⁹ q̃rtā p̄tē. Ex his ꝑ pʒ. ꝙ iuxta hāc positionē nō est eadē ꝓportio in augumento p̄mi ⁊ scđi: vt oino asserit Auer. imo in oib⁹ sicut imediate sibi succedūt sunt oino diuersa: ita ꝙ nulla ꝯuenit cū ꝓportione gradus imediati: ⁊ hoc dictū est: q2 lʒ ꝓportio tertij ad p̄mū sit dupla ꝼm hāc cōsiderationē sicut p̄mi ad tēpatū tñ p̄mus ⁊ tertius non sunt imediati: per qđ magis manifestat̃ error huius positionis. Absurduʒ enim est dicere ꝙ eadeʒ ꝓportione qua p̄mus distat a tēpato: distet tertius a p̄mo: qđ implicat predicta positio sicut pʒ. ¶Si xo aliq̄s auerroista velit dicere ꝙ q̄ñ Auer. dicit ꝙ scđs gradus est duplex ad p̄muʒ intellexit hoc solū quātū ad augumētū. q.d. ꝙ cū qualitas in p̄mo gradu auget̃ per vnā portionē: auget̃ i scđo p duas: ⁊ sic scđs quantum ad portiones augumenti duplus est ad p̄mū: dicemus ꝙ ꝼm suā positionē hoc q̄dem verū est: sed tñ hec cōsideratio impertinēs est ꝓposito: ⁊ oino inutilis: ꝓpterea q2 in ꝯplexionato pars augumēti nō agit sine parte equalitatis: q̄ñ vna qualitas est ⁊ indiuisa. Vñ cū ꝓportio ꝯsideret̃ in numero portionū q̃litatis ꝼm ꝙ est operatiua: necesse est vt cū cōsiderat̃ ꝓportio eius respectu diminute: vel aucte ꝙ in toto accipiat̃. ¶Tertio xo deficit p̄dicta positio vlr̃: q2 ipsa est inutilis ꝓposito: nec solū in di-

Primus defectus Auerrois

Scđs defect⁹ Auerrois.

Terti⁹ defectus Auerrois.

Defendit Alchidū ⁊ Gal. ꝯ Auerroiz

rigendo ad intentū:sed ēt abducendo ab eo sicut infra pa/tebit.¶ Sed cōuenit p̄mo ostendere qualr̄ deficit Auer. in reprobādo positionē Alkindi que est etiā positio Gal. Nam per ignorātiā ex falsis ꝓcedit in oībus qbus destruere nititur illā positionē. Qḋ ex hoc pz:q2 incōueniētia qb⁹ obuiat predicte positioni nō ostendit rōne ꝙ sequat̄ eam sed simplici verbo. Dicit ita esse.quare manifeste insinuat ꝙ cum nō sit manifestū de se ꝙ illa incōueniētia que ipse ponit sequant̄ ad positionē Alkindi:nec ipse manifestet rationē. Qr aūt ipse fingit malitiose ꝙ nō est credibile:aut ꝙ ignoratis fundamētis pōnis:⁊ vigore fuerit motus fallaci opinione ꝓpter aliqḋ motiuū qḋ oībus vel pluribus credit esse notuz. Cum ergo dicit ꝙ positio est irrōnabilis eo q2 nō pōt assignare rōnem necessitatis eius:hoc qdē dicit sed nō ꝓbat. Unde cū nō sit eius dictū ꝓpheticū vel diuinū nō est accipiendū nisi rōne vallet̄.¶ Qr aūt falsuz sit:

Fundamē nī opionis Alchindi

patebit explicato fundamēto positionis a quo sumit originem tota presens ꝯsideratio:⁊ est fundamentū qḋ cōuenit:⁊ supponit̄ ab Alkindo. Habet aūt hoc fundamentuz duplicē radicē:quarū vna accipit̄ ex cōsideratione impressionū gradualiū. Alia v̄o ex cōsideratione determinate latitudinis ipsoꝝ. Ex cōsideratione aūt p̄ma nō cogit̄ necessario ponere ꝙ inter gradus sit equa ꝓportio ⁊ inequalis quātitas augumēti.cōstat enim ꝙ impressio vnius gradus non est equalis ipressioni alterius q̄tū ad effectus introductos in corpore. Sed si ipressiones graduum vnius vicinitatis cōparent̄ inuicē semꝑ in eis reperiet̄ equa ꝓportio:vt si cōparent̄ ipressiones p̄mi ⁊ scd̄i:⁊ ipressiones tertij ⁊ q̄rti: vel p̄mi ⁊ tertij:⁊ scd̄i ⁊ quarti. Istis enim modis tm̄ semꝑ remanet idē ordo inter gradus. Nam sicut scd̄s est scd̄s respectu p̄mi:sic ⁊ quartus est scd̄s respectu tertij:⁊ sicut tertius est tertius respectu p̄mi:sic ⁊ quartus est tertius respectu scd̄i. Patet aūt ꝙ sicut se hz impressio scd̄i ad ipressionē p̄mi ⁊ ecōuerso.sic se habet ipressio quarti ad ipressionē tertij:⁊ ecōuerso.impressio.n.scd̄i est manifesta alteratio in p̄ma obuiatione.impressio aūt p̄mi est occulta alteratio in p̄ma obuiatiōe:ipressio v̄o quarti est manifesta corruptio membri:impressio aūt tertij est occulta corruptio mēbri. nam manifesta lesio operationis est occulta membri corruptio. Simil'r sicut ipressio tertij distinguit̄ ab ipressiōe p̄mi sicut aliqd a nullo:ita ⁊ impressio quarti ab impressione scd̄i. Impressio eniz tertij est aliqua etiā manifesta lesio operationis:sed ab ipressione p̄mi nulla ꝓuenit eius lesio. Simil'r ⁊ ipressio quarti est aliqua ⁊ manifesta corruptio mēbri. Scd̄s aūt nullā imprimit ei corruptionē.ergo manifestū est ꝙ ille impressiones oīuz graduū seruantiū eūdē ordinē sunt equales ꝓportione. Sed que est ꝓportio inter effectus ⁊ impressiones eadē est inter causas. Igit̄ cuz cause diuersarū ipressionū gradualiuz nō sint nisi augumenta diuersaꝝ qualitatū in eis:necesse est vt illa augumēta sint vnius ꝓportionis:⁊ diuersaꝝ quātitatū.⁊ non solū in primo:⁊ scd̄o:⁊ tertio:⁊ quarto cōparatis vt supradictū est:sed in oībus cōparatis inuicē ẜm imediatā successionem:qm̄ hoc mō reperiet̄ in oībus idē ordo:q2 succedunt sibiinuicem ẜm ordinē nālem numeri.¶ Ex scd̄a v̄o cōsideratione cogimur necessario ponere ꝙ inter gradus:vel augumētum ipsoꝝ sit equalitas ꝓportionis:⁊ inequalitas quātitatis. Nam cuz nō sint nisi quatuor gradus cōpl'onū necesse est vt omne augumētū:seu diminutio:seu intensio:⁊ remissio qualitatis cōplexionalis terminet̄ infra spatiū vel latitudinē quatuor graduū. Si igit̄ oēs intensiones:⁊ remissiones cōponentiū in cōposito necessario reducant̄ ad terminos q sunt in hoc cōmuni spatio qḋ est a tēperato vsq3 ad quartū gradū:necessariū est vt hoc fiat per aliquā nām cōmunē gradibus:in qua oēs cōueniūt. Hoc aūt nō cōuenit eis rōne qualitatis inquātū est qualitas:qm̄ ipsa est de se augumentabilis vsq3 ad situm quē hz in simplici elnto. Opz igit̄ vt hoc eis cōueniat rōne alicui⁹ mēsure limitantis intensionē:⁊ remissionē illius ifra predictā latitudinē. Talis aūt mensura vna ⁊ cōmunis in oībus non pōt esse quātitas:nam tantū in quātitate additi cresceret vel augeret̄ in vno gradu q̄tū in alio:tm̄ integra quātitas intensionis vel augumēti semꝑ est inequalis in oībus gradibus vt supra patuit:⁊ ita oēs sunt difformes in quātitate:sed cum oēs gradus cōponentiū semꝑ in cōposito reducant̄ ad terminos vnius latitudinis vel spatij supradicti necesse est ꝙ hoc fiat per nām vnius mensure cōis:⁊ equalis in oībus:⁊ cum nulla alia mensura possit esse vna:⁊ cōis nisi vel q̄titas:vel ꝓportio.⁊ quātitas nō sit talis:q2 cum nō sit equalis in oībus:nō est per ꝯn̄s vna in eis. Relinquit̄ ergo ꝙ illa mensura vna erit equalis proportio:hoc autez clarius patebit viso qualr̄ inequalitas ꝓportionis ducit ẜm rōnē extra terminos quatuor graduuz cōplexionū cōpositi:qḋ declarabit̄ inferius:vbi ostendet̄ qualr̄ predicta positio. Auer.est oīno inutilis:⁊ nociua ꝓposito:¶ Sed ex predictis habet̄ iam id qḋ est necessariū ad expositionē:⁊ verificationē presentis aphorismi. Nā qn̄ dicit ꝙ quanta est distantia p̄mi ad tēperatū:tanta est cuiuslibet alterius ad immediatū. Intelligit hic de equalitate ꝓportiōis:⁊ nō quātitatis:ita vt exponat̄:tanta est sua ꝓportione:⁊ nō q̄titate. Hoc igit̄ est fundamētū per qḋ ostendit̄ in sequēti apho. necessitas positionis cui repugnat Auer.cū ille aphorism⁹ ꝯcludat illā positionē.¶ Dosis est certa quātitas qua corpus sanabile imutat̄ p̄ma applicatione vel multis.h⁹ q̄titas dosis est triplex in genere.s.maior minor ⁊ media.vn̄ ignorata p̄ma dosi in aliqua regione sic erit inueniēda supponendo.ij.regulas gn̄ales.quaꝝ p̄ma est:vt cōsideretur distempata regio respectu regionis tēperate:⁊ corpoꝝ habitantiū in eadē:de qua date fuernnt.ij.regule.vna de potē nutriendi:⁊ altera de potētia alterandi vt patuit in predicto notabili. Prima ergo regula ad inueniendu3 dosim in distēperata regione est talis.cōpet̄ regio distēperata ad tēperatā:⁊ cōsideret̄:vel equalitas:vel excessus:nā si equalr̄ fuerit vel ꝓpinqua seruabit doses p̄dictas.si v̄o inequalis augebit̄ ẜm recessuz a tēperato:⁊ p̄mū augumentū erit tertia pars dosis vt si dosis sit in tēperata regione.ʒ.j.in ea q̄ parū recedit ab ea erit.ʒ.j.⁊.℈.j.⁊.ij.augumētū.℈.ij.erūt.j.⁊ ẜm augumentū.ij.℈.⁊ sic erunt.ʒ.ij.⁊ sic de alijs. Et rō quare incipimus a minori dosi est certitudo operationis nostre. Scd̄a regula est ꝙ inuenta dosi in aliqua distēperata regione ꝑ p̄mā regulā sic respectu istius distēperate. reperiet̄ in aliqua distēperata ꝑ hūc modū:vide an regio ista distēperata exeat ab alia vel recedat:⁊ si excedit diminue ẜm p̄dictā regulā:⁊ si recedit ecōuerso:sic intelligo ꝙ in regione distēperata in ca.debemus minuere dosim rei calide ⁊ augere dosiz rei frigide:sz in distēꝑata in frigida ⁊ eꝯ.

Verificatio apho.

Quid sit dos ⁊ quō inueniat.

¶ Omniū graduū adinuicē differētia necessario cōsistit in terminis ꝯtinue duplatiōis q fuerint abinuicē vsq3 ad sexdecim iclusiue. XXI.

¶ Uiso ꝙ necessariū est oēs gradus abinuicē differre per quātitatē augumēti:hoc est q̄tum ad numeruz portionū auctе qualitatis:⁊ ꝙ necessariū est eos cōuenire quātū ad augumentationē ꝓportionum. Jam in hoc aphoris.intendit vtrūq3 determinare. Nam cum oīs ꝓportio fiat inter inequalia:⁊ qnq3 sint generaineq̄litatis:vt p̄mo arithmetice docet̄:⁊ sub vnoquoq3 genere contineant̄ plures species:necesse est ad certitudinem ꝓpositi.determinate scire in qua specie ꝓportionis cōueniunt augumenta graduuz. Hanc igit̄ ꝓportionis speciē auctor determiat hic expres/

se:⁊ qa per spēm ꝓportionis manifestaẗ inequalis numerus ꝓportionū:qbus differunt ꝓportionata:ideo etiaꝫ implicat hic differētiā graduū cuꝫ ꝓportione in qua conueniunt dicēs:ꝙ ois eorum differētia cōtineẗ in terminis cōtinue duplationis que fit ab vnitate vsqꝫ ad.xvj.inclusiue: vbi quatuor sunt termini duplationis ꝯtinue. Diciẗ anteꝫ cōtinua qꝛ ibi incipit vbi terminaẗ:sicut si dicamus.vnuꝫ ⁊ vnū duo:duo ⁊ duo quatuor:quatuor ⁊ quatuor octo:octo ⁊ octo.xvj. Primus ergo terminus duplationis hic sunt.ij. ⁊ scđs.iiij.⁊ tertius.viij.⁊ quartus.xvj. Intendit ergo ꝙ primus gradus cōtineat duas portiones qualitatis aucte:scđs quatuor:tertius octo:quartus.xvj.vnde qa.xvj.sunt terminus alicuius gradus:ideo notabilr̃ dixit:vsqꝫ ad.xvj.inclusiue.vt notaret ꝙ per hoc ꝙ dixit vsqꝫ nō excludūẗ sexdecim:imo includunẗ in terminis graduuꝫ:⁊ hoc est ꝙ alijs nobis cōsueuit exprimi cū diciẗ gradus est sedecupla ꝓportio vel aliqua submultipliciū partiū eius continua duplatione prolata per hanc descriptionē non notificaẗ gradus q̄ntuꝫ ad qdditatem:sed q̄ntum ad supposita:vñ sensus est ꝙ gradus est ille terminus cui cōuenit sedecupla ꝓportio respectu tēperati:vel aliqua de cōtentis sub illa.que ꝑ cōtinuā duplationeꝫ generaẗ:⁊ iste sunt octodupla ⁊ quadrupla atqꝫ dupla:ita ꝙ gradus hic notificanẗ ordine cōuerso:qa pmo quartus:deide tertius scđs ⁊c̄. ❡ Patet aūt ex his qualiter illi termini differant numeris:⁊ in quibus ⁊ qualr̃ cōueniant in ꝓportione dupli. Sed qa dixit ꝙ in his terminis dupli necessario cōsistit differētia graduum: opꝫ huius necessitatis rōnem ostendere. Hoc enim Auer. dicit esse impossibile tamen supposita pma radice:nō erit difficile ostendere ei ēt ex sua positione:nam cum ipse ponat ꝙ portio pmi ad temperatū sit dupla:cum necesse sit: vt ꝓbatū est:ꝙ ois recessus graduum adinuicem ꝟm immediatā successionē fiat equalr̃ ꝓportione:tunc necesse est:vt eadē qua pmus ꝓportione gradus per recessuꝫ a tēperato cōstituiẗ:⁊ cōstituaẗ scđs per recessuꝫ a pmo:⁊ tertius per recessuꝫ a scđo:⁊ quartus per recessuꝫ a tertio:⁊ sic aut ipse negabit pmi ad temperatū esse ꝓportionē dupli:aut non:si sic:necessario cōcedet in ceteris per ordinem esse:⁊ in hoc insidiabiẗ:ꝙ quāta est distantia primi ad temperatū tanta ⁊c̄. Nam ex illa cōcludaẗ ꝓpositū necessario in ista presenti stante fundamēto predicto:qđ nemo pōt subuertere.

Dubitatio

❡ Si qs aūt ꝓpter hoc moueret ad dōm ꝙ non est necessariū ꝙ pmi augumentū gradus qualitatis supra temperatum fuerit ꝟm rōnem dupli:tunc ꝓculdubio si ostenderit nobis hoc:cōsideremus ꝙ nec alij gradus inuicē differunt terminis duple ꝓportionis.

Solutio.

❡ Sꝫ nullus tñ in his adhuc negauit:lꝫ oēs repudient traditionē Alkindi ꝓpter rōnes qbus ad ꝓbandū intentū videẗ vti:⁊ intñ:vt Auer.dicat eum delirare ac fabulas texere:cū per necessitatem numeroꝝ voluerit ostendere necessitatē in effectibus naturaliū transmutationū:⁊ omnes mouentur ꝓpter duas ꝓpositiones qbus Alkindus innititur:⁊ alterā etiam earū demonstrat. Et vna est hec:scilꝫ ꝙ in ordine nālis numeri:pmuꝫ augumentū est dupli:⁊ hec est nota per se. Altera ꝯo quaꝫ ꝓbat est ista.s.ꝙ omnis inequalitas:cuius augumēti reducitur ad equalitateꝫ mediante ꝓportione dupli. Et ex hac elicit tertiā:scilꝫ ꝙ in sola ꝓportione dupli naturalr̃ reperitur equalitas. Que omnia lꝫ vera sint nihil ad ꝓpositū cōferre videnẗ pro tanto:qꝛ nā qualitatis complexionalis nō est obligata ad seruandū in suis intensionibus:⁊ remissionibus nām numeri:nec etiā generans naturale obligatur ad illud. Unde quāuis in nāli ordine numeri pmū augumentū sit augumentū dupli:tamen nō est necessariū in intensione naturali alicuius qualitatis. Nec valet si dicaẗ ꝙ Alkindus affert hoc ad ꝓpositū pro simili:qꝛ non esset cōueniens simile:qm̃ alterius nāe est id per qđ fit additamentū in numeris:⁊ alterius in qualitatibus:⁊ oino habēt oppositas naturas ⁊ rōnes:ita ꝙ sunt oppositoꝝ generuꝫ. Nam in numeris fit additio:vel augumentū per vnitateꝫ que semper hꝫ rōnē īdiuisibilis. Uñ nō pōt addi ꝟm plus ⁊ minus:⁊ ideo in ordine nāli numeroꝝ euenit necessario ꝙ pmū augumentū est dupli:qa fit per additionē vnitatis: ad vnitateꝫ. Sed in qualitatibus cōplonalibus secus est: qa ipse sunt diuisibiles:cuꝫ recipiant plus ⁊ minus:⁊ ideo possibile est ipsis addi supra tēperamentū minus vno duplo sicut ⁊ plus. Unde nullo mō videẗ esse necessariuꝫ ex predictis:ꝙ pmū augumentū qualitatis cōplexionalis debeat esse duplū cuꝫ tamen necessariū esse videaẗ ex hoc ꝙ omnes ponunt:⁊ nulli sapientū inuenti sunt adhuc in hoc discordare. ❡ Propter hec igiẗ ⁊ similia subtilr̃ aduertēdum est ꝙ nec Alkindi nec alicuius alterius sapientis itentio fuit dicere ꝙ qualitas cōplexionalis non possit augeri supra tēperatū nisi per additionē dupli:qꝛ hoc absolute falsuꝫ est ⁊ per se notū. Et ꝙ nō habuerint hanc intentionem pꝫ per hoc ꝙ omnes cōcorditer ponūt.s.ꝙ omnis gradus hꝫ latitudinē que tribus methis cōcludiẗ:scilꝫ pn°:medio: ⁊ fine:sicut habitum est in.xvj.ꝓpositione superius:cōstat ergo ꝙ cū dicant in augumento pmi gradus esse duplum: ꝙ illud intelligunt de fine eius cuꝫ gradus recipiat nomē ⁊ rōneꝫ a sua integritate:sicut pꝫ ex.xiij.ꝓpositione supra. Cum igiẗ qualitas que recedit a tēperato possit esse in pn° ⁊ in medio pmi anteq̄ꝫ in fine pꝫ ꝙ oēs supponūt ꝙ pmuꝫ augumentū qualitatis pōt esse minus duplo:sed intendūt omnes dicere ꝙ pmus gradus integraẗ per augumentuꝫ dupli.ita ꝙ qualitas que recedit a temperato dupla est respectu sui in eodē cuꝫ ꝑuenerit ad pmū gradū integre. Ad hoc aūt ponendū necessario inducunt oēs rōnes cognite ⁊ cōgruo experimēto firmante rōnem accipiunt medici ex his que in obiectis aliorum sensuuꝫ experiunẗ.

Quo intelligit augumentū dupli.

Est aūt in obiectis alioꝝ sensuū euidēs ꝙ si aliqđ illoꝝ sensuuꝫ obm alicuius mouere nō possit vt aliqualr̃ ꝑcipiaẗ:⁊ in aliqua distantia necesse est vt potentia que hꝫ mouere sensuꝫ illū ad minus dupleẗ in eo:vt pꝫ in qbuscūqꝫ visibilibus siue sit lucidū vt ignis:siue quantitas aliqua ⁊c̄. Si enim aliqs ignis in aliquo loco positus ab aliquo oculo nō videatur oino ineptitudine medij circūscripta necesse est ad hoc vt ab illo videri possit ex eadē distantia vt ad minus duplicetur:⁊ idem est in alijs visibilibus. Similr̃ aūt in audibilibus veritatē hꝫ. Si enim aliqs sonus ab aliquo nullatenus audiẗ ex aliqua distantia medio ⁊ organo bñ dispositis:necesse est vt ad minus in duplo altior sit ad hoc vt ab eodē audiaẗ exinde:⁊ illud ēt cōtingit in odorabili:⁊ gustabili. Cum igiẗ eadē ꝓportione se habeant quecūqꝫ sensibilia ad sensus suos ita cōtingat in tangibili qualitate cōplexionali ꝙ in situ tēperati nullatenus alteret tactū:⁊ in primo gradu alteret manifeste necesse est vt in pmo gradu respectu tēperati saltē dupleẗ ⁊ hanc rōnē supponit medicꝰ: sed qꝛ suū est experiri:ideo ad cōfirmationē eius adiungit experimētū rōnabile. P̃. Hal.istud experiri docet in recta cōmistione aquaꝝ. Si enim subito misceanẗ in tēperato aere atqꝫ vase portiones equales aque frigidissime atqꝫ calidissime certū est ꝙ a calida aqua non alterabiẗ sensus. si ꝯo portio alterius aque augeat nō alterabit manifeste nisi dupletur ad minus:⁊ tunc erit etiam alteratio valde leuis. Confirmat ergo experimētum ꝙ in pmo gradu est dupla quo ad virtuteꝫ q̄litas ꝯplonalis respcū sui in tēꝑamento.

❡ Alkindus tñ vt arbitramur nō fundauit positionē suā super has ꝯsiderationes nec est neccīuꝫ. Accepit.n.multuꝫ subtilr̃ ⁊ sapienter viā sufficientie ad ꝓpositū:⁊ nō realis necessitatis sicut in multis alijs cōsiderationibus sepe fa-

Alchindꝰ fundauit pōnē suaꝫ

cit medicus. posito. n. ꝙ in re nō ita esset ꝙ qualitas aucta in p̄mo gradu esset respectu tēꝑati: nihilominus ponere h̄ in p̄mo ꝛ in alijs sequētib⁹ vt dictū est: est vtilius quo ad ꝓpositū q̄ꝫ aliqđ aliud: ꝛ in nullo nociuū. Est eniꝫ ꝓbatū. xvij. ꝓpōne supra. ꝙ oīs intēsio: ꝛ remissio q̄litatis fit ſm aliqđ genus ꝓportionis. Itē ēt ab oīb⁹ supponit̄ neccio ꝙ tota illa variatio h̄ꝫ cadere sub certo numero graduum. s. q̄tuor p̄dictoꝝ: ita ꝙ nō pōt ad quēcūqꝫ gradū ꝯtingentē ꝓcedere: sꝫ tm̄ ad terminos istoꝝ quatuor vel tēꝑati: ex q̄ necessitate ꝓbatū est supra ꝙ necesse est gradus oēs cōuenire in ꝓportione. Cuius necessitatis rō est euidentior per hoc: q: in his que sunt diuersaꝝ quātitatū vel mēsurarum nihil reducit ea infallibil'r ad ceteros terminos nisi identitas ꝓportionis. In numeris eniꝫ: ꝛ in oīb⁹ quātitatib⁹ proportiones: ꝛ nāe mensuraꝝ imobiles: ꝛ inuariabiles sunt. nec recipiūt magis ꝛ min⁹ sicut q̄litates: sicut in doctrinalibus est ostēsuꝫ: ꝛ iō ꝑ numeros: ꝛ mēsuras ꝯsideratos sub certis portionibus infallibil'r calculādo deuenit̄ ad certos terminos: ꝛ semꝑ ad eosdē eisdē manētib⁹ ꝓportionibus. Vn̄ in q̄buscūqꝫ mēsuris decurrentib⁹ ꝑ certos terminos intentio est per calculationē cōprehēdere totā veritatem mensuraꝝ: infra illos sufficit adaptare illis terminis tales rōnes: ꝛ ꝓportiones mēsuraꝝ q̄bus semꝑ calculatio deducat̄ ad certū terminū mēsure: lꝫ forte res q̄ mensurant̄ nō se habeāt sic quēadmodū ei cui attribuit̄. Verbi grā sicut accidit astrologis: q̄uis. n. planete ſm veritatē nō moueātur ecentricis ꝛ epiciclis: tn̄ supposito ꝙ necessario mouerent̄ ſm spatia ꝛ terminos q̄bus imaginabil'r describunt̄ tales circuli: nō obest eis si ꝑ rōnē eoꝝ inuestigant calculando veritatē motus planetaꝝ. imo ſm hanc viaꝫ cōprehendit eos ꝛ certitudinē sicut pꝫ in eclypsib⁹ solis ꝛ lune. Sil'r in ꝓposito ꝯgruit intentio per viā rōnis calculando inuenire terminū ad quē deducit̄ intensio ꝛ remissio qualitatis cōplexionalis: ꝛ sic q: semꝑ decurrit infra p̄dictos terminos: medico sufficit ad habendū intentū: vt in talib⁹ numeris collocet portiones illoꝝ terminorū quibus calculatio deducat sicut posī est ad certitudineꝫ quāuis in illis nō sint ſm veritatē: nec obest ei q: nō accipit numeros ſm ꝙ sunt in re: sed ſm ꝙ sūt ratio quedā rei cōsiderate. q̄uis enim p̄mus gradus nō haberet. xx. portiones nec scđs. xl. nec tertius. lxxx. nec quartus centū sexaginta: tn̄ si poneretur sic esse nihilominus cōputādo augumentū: ꝛ diminutionē istoꝝ numeroꝝ adinuicē ad eosdē terminos graduū deducent cōputando ad quos deueniret̄ ꝑ cōputationem duoꝝ: ꝛ quatuor ꝛ. viij. ꝛ. xvj. q̄m eadē est ꝓportio hic ꝛ ibi. ¶ Alkindus igit̄ cōsiderās ex premissa radice ꝙ necesse est gradus successiue ordinari sub vna ꝓportione: siue ꝓportio qualitatis aucte sit vna vel plures. In hoc enim nō est vis cū sit certū ꝙ semꝑ mēsure graduū sint inequales quātitate: q: al'r nō esset gradus. Iō studuit adaptare gradibus illā speꝫ ꝓportionis ꝑ quā breui⁹ ꝛ certius habetur intentū. Hec aūt est ꝓportio dupli ꝑꝑ duo: quoꝝ vnū est q: in ordine nāli p̄ma inuenitur: q: scilꝫ statim in termino p̄mi augumenti: ꝛ hoc cōfert ad breuitatē pro tāto quia in nulla alia ꝓportione possent inueniri quatuor termini eiusdeꝫ ꝓportionis: q̄ essent minoris numeri q̄ꝫ in ista. Cōstat aūt ꝙ breuius fit calculatio cū minoribus numeris q̄ꝫ cuꝫ maioribus. ¶ Scđm ꝟo est q: sicut ꝓbat Alkindus in sola ꝓportione dupli reperit̄ equalitas imediate: ita. s. ꝙ ꝓportio dupli absqꝫ alia resoluit̄ in equalē. hoc aūt ꝯfert ad certitudinē pro tāto: q: est vnus de terminis ad quos augumenta qualitatū p̄nt reduci sicut eq̄litas seu tēperamētū certior est calculatio: ꝛ sufficiētior: ꝛ que fit per illā proportionē que per se ꝯtinet equalitatē q̄ꝫ que per aliam. Et hec fuit consideratio Alkindi valde rōnabilis: ꝛ subtilis

quā q: nō vidit Auer. in sua radice ꝓꝑhanauit traditiōes. Exercitatus tn̄ in quadruuialibus leuiter: ꝛ hn̄ speculatur veritatē huius ꝯsiderationis. ¶ Iam igit̄ ex p̄dictis hꝫ ꝓpositū. s. rō ꝑꝑ quā dr̄ in aphorismis ꝙ numeri q̄bus differunt gradus neccio cōtinent̄ in p̄dictis terminis dupli. Itē ēt pꝫ ex dictis q̄liter inuētiones Auer. ꝯtra Alkinduꝫ ꝓcedūt ex falsis. patuit eni qual'r positio nō est irrōnabilis: sicut Auer. opinatus est. pꝫ ēt ꝙ cetera incōueniētia que subiungit nō sequunt̄ ad Alkindi positionē: cū positio non sit fundata supra rē: sed supra modū vel rōnē rei sufficienteꝫ ad ꝓposito. ¶ Et posito ꝙ ipse diceret ita ꝙ q̄litas real'r augeret̄ in gradibus suꝑ illos terminos dupli. Adhuc obuiaret ex falsis Auer. cū enim dicit ꝙ per talē positionē excluderet̄ q̄rtus gradus: nō est verū: nec ꝓbatio eius sufficiēs est. Nā cū dicit ꝙ tertius gradus faceret ip̄ressionē quarti falsuꝫ imaginat̄. Si ꝟo conet̄ ꝓbare istud sicut sequaces eius dicēs ꝙ duaꝝ virtutū equal'r sibiinuicē resistētiuꝫ si altera duplet̄: nō tn̄ frenabit resistētē: sed vincet oīno sicut apparet in actione ignis supra resistētia ligna vel in duob⁹ pōderib⁹ eq̄l'r sibiinuicē resistētib⁹ in statera: vel in duobus pugnātib⁹ vniformis virtutis: tūc si duplet̄ v̄tus alicui⁹ q̄litatis in p̄ gradu ſm hoc oīno vincet oppositā: ꝛ sic vt dicunt manifeste alterabit: ꝛ si iteꝝ duplet̄ in scđo eadē rōne manifeste ledet: ꝛ si iteꝝ dupletur in tertio manifeste corrūpet: ꝛ sic tertius faceret ip̄ressionē que attribuit̄ q̄rto: dicemus ꝙ in his accidit sicut melancholicis q̄ ꝑtinaciter rōcinant̄ supra fundamētum qđ corrupta imaginatio: vel estimatio dedit: sic ꝛ isti insufficiētib⁹: ꝛ ex fallacib⁹ signis sibiipsis paralogiçant̄: nō attendētes signa vera ꝛ ꝓpria. Cuꝫ eniꝫ dicūt ꝙ duplata v̄tus vincit oīno resistētem: hoc falsuꝫ est: sicut pꝫ in mistiōe aquaꝝ: quā docet facere Hal. Sic eniꝫ caliditas oīno vinceret: qđ falsuꝫ est: ꝛ ad sensum patens: sꝫ solū vincet eā quo ad aliquē gradū manifestatio nis sue: que manifestatio in p̄ gradu non fit in p̄ma obuiatione sic̄ in scđo: sꝫ in melicis. vn̄ q̄n arguūt ꝙ si dupla v̄tus in p̄ manifeste alterat. q̄ dupla in 2° manifeste ledet. nō valet hꝯ ꝯn̄tia nisi cetere ꝯditiones sint pares hincinde. Nō tn̄ est sic in ꝓposito. Nā in p̄ nō alterat manifeste p̄ª obuiatione. ad hoc igit̄ vt p̄ª obuiatiōe alteret indiget alia duplicatione q̄ ꝯstituit gradū 2m: ꝛ sic remanēt adhuc due dictiones insufficientib⁹ ꝓcedūt q̄n ꝓbare conant̄ ꝙ tertius gradus faceret ip̄ressionē q̄rti si ꝓcederet q̄litas ꝑ augumentū dupli. impressionū ꝯstituētiū 3m ꝛ 4m gradū. Pꝫ igit̄ ꝙ ex insuf ¶ Qr aūt signa q̄bus vtunt̄ sint falsa pꝫ ꝑ hoc: q: ip̄ropria sunt ꝛ incerta. ip̄ropria q̄dē: q: nō sunt de v̄tutib⁹ mistis siue mistoꝝ. incerta ꝟo q: nemo pōt mēsurare quāta sit po⁹ in eis resistē ignis respectu taliū lignoꝝ: aut quāta sit po⁹ nec sil'r in pugildi: aut q̄n duplat̄ in igne respectu ipsoꝝ nec ꝑtim idustria rōnis: ꝛ ꝑtim exēbus q̄ pugnāt nō nāli v̄tute: sed ꝑtim idustria rōnis ꝛ talibus exē robore corꝑali: qđ ꝑtinet motiue v̄tuti. vnde q̄ talibus exē plis vtit̄ supponit esse notū qđ ipse ignorat: tn̄ mō sequēs leuitatē sue imaginationis. nā ad pauca respiciēs de facili pronunciat. ¶ Exemplū ꝟo qđ est de grauibus appensis statere pꝫ ꝙ est de v̄tutib⁹ separatoꝝ adinuicē quoꝝ motus nō solū a grauitate nāli depēdet: sed a dispōne ferentis. Nā supra punctū pendiculi hꝫ fieri. Discāt q̄ sciam de pōderib⁹: ꝛ cognoscēt exēplū ad hoc ꝓpositū esse fallax. ¶ Patet igit̄ ꝙ ꝑ hāc pōnē nō excludit̄ quartus gradus: ꝛ si positio acciperet̄ real'r nec solū sequeret̄ tertiū incōueniens quod adducūt. s. ꝙ incognita ꝛ incerta esset latitudo tertij ꝛ quarti gradus: ꝛ indigens graduatione. Nā quantūcūqꝫ numerus augumenti sit magnus: tn̄ impressio semper decurrit per tres metas sensu debiles: ꝛ ita cuꝫ tota latitudo reducat̄ ad istas tres metas: ꝛ ad inuentionē earuꝫ se extendat regula supra positionē fundata nō est verū id

Recapitulat cōtra Auer. pro Alchindo.

Cōtra seq̄ces Auer.

qd obycit: nec p pñs est verū q ad hanc positionē sequat perturbatio: z pfusio medicinalis operis: imo potius directio z distinctio eius: sicut inferius ostendetur.

¶ Temperamentum necessario habet rationē vnius z integri. XXII.

¶ Expressis numeris aucte q̄litatis qb9 gradus adinuicem distinguūt iam intēdit venari numerū diminute q̄litatis: z rōnē pponis quā hz ad auctā in diuersis gradib9. Cū.n. ex ambabus pstituat pplo quā querim9 necesse est ambarū mēsuras cognoscere ac mutuos ipsaz respectus adinuicem: z qz tēpatū signū est ad qd refert mēsura crescentis: z decrescētis qualitatis in ceteris: iō rōnē tēperati pmittit: vt p eā clari9 inferat rōnē distēperati. Dicit g q tēpatū necessario rōnē hz vni9: z integri: z rō necessitatis pz ex precedētib9. Nā cū dictū sit q gradus pmus hz necio in pnti psideratiōe rōnē dupli pstituti in binario numero: necesse est vt tēperatū respectu cui9 dr duplū habeat rōnē vnius: vel vnitatis. nā binarius nō est duplus nisi ad vnitatē. Iterū aūt cū dcm sit q in tēpato equant virtutes opposite necessariū est cū ex ipsis pueniat tota pplo: vt se hēat vtraq ad totā cōplonē sicut medietas. erit g cōplo tēpati pstituta ex duab9 medietatib9 sui. Sz oē totū qd ptinet duas medietates pprias est integrū. ergo habet ppositum.

¶ Distemperatum necessario habet rationem multiplicis z diminuti. XXIII.

¶ Ex rōne tēpati premissa infertur hic per oppositum rō distemperati: necesse est eniz cum in eo sit vna pars aucta: z alia diminuta: vel depressa respectu illi9 q ex pte aucte habeat rōnē multiplicis: qd pz: qz p hoc qd positum est q multiplicat per augmētū dupli: z ois ille nūerus est multiplex q ptinet aliū plus q̄ semel. Itez ēt necesse est vt ex pte q̄litatis excesse hēat rōnez diminuti respectu tēperati cum minus resistat opposito q̄ in temperato. Ex quibus patet q excesse qualitatis mensura consideratur: z respectu qualitatis aucte z respectu temperati.

¶ Quantuz crescit virtus eleuate qualitatis in aliquo gradu temperato: tantū minuit in eodē virtus qualitatis depresse. XXIIII.

¶ Cum mēsura q̄litatis excesse imediate respiciat mēsuraz q̄litatis excedētis cui resistit: z cum qua pugnat. iō p respectū ad illā notificat p mēsurā illius dicēs: q quātū illa crescit tātū illa minuit p qd intendit q in quolz gradu denominat tota: vel quota a nūo portionū q̄litatis aucte: ita q in pmo vbi q̄litas aucta hz duas portiones ostēdit ista media respectu illaz duaz. in scdo vo quarta. in tertio octaua. in quarto. xvj. Unde in calidis in primo gradu frigiditas dr esse media pars caliditatis: qz est tanta quāta medietas caliditatis. In scdo aūt dr quarta respectu caliditatis: qz est tanta quanta est pars eius: z sic de alys.

¶ Uirtus depresse qualitatis tantū in quolibet gradu minuitur respectu suiipsius in tempato quātū superatur ab eleuato. XXV.

¶ Ostenso quātā mēsurā habeat q̄litas victa respectu vincentis: ostēdit hic psequēter quātū hēat respectu suiipsius in tēpato: z qz ipsa respcū illi9 nō minuit nisi q̄ ad vtutē. s. quātū ad potētiā resistēdi opposite. iō z virtutes ei9 retorquet mēsurā dicēs q vtus ei9 tm̄ minuit respectu sui in tēperato q̄tū supat ab excedēte. Cuius rō est: qz cū in tēperato sit eq̄lis virtuti opposite: neciūz est vt tātū possit minus q̄ in tēperato q̄tū plus supat ab illa. vñ frigiditas q̄ est in p gradu est medietas respcū cal'itatis: silr q̄ ad vtutē est medietas respectu frigiditatis tēpati: z in 2° est q̄rta ps respectu frigiditatis tēpate: z in 3° est. viij. ps z in q̄rto. xvj.

¶ Ex pdictis aūt aiaduertere pōt diligēs auditor q integritas z diminutio vel fractio hic in duob9 psiderant: qz iterdū in tota pplone z sz hāc psiderationē dr esse itegritas in tēpato: z diminutio vel fractio in distēpatis vt paulo ante monstratū est. iterdū vo psiderat itegritas: z oppositū in simplici q̄litate: z h mō q̄litas q̄ auget ponit cē integra in 4° gradu: z minima eius ps in tēpamēto. rō. n. dictat q habeat itegritatē vel rōnē ei9 vbi hz totū posse qd hre pōt in cōplonatis: z ibi minimā vbi minimū. z hāc psiderationē bñ habuit Alkindus sic pz ex vbis ei9. ca. ix. cū dic. Ponamus q eq̄le sit ps minima ptiū: sz qz aliā psiderationē expresse insinuauit. iō putauit Auer. vt Alkindus poneret q gradus gñat p m'tiplicationē itegri: z nō p multiplicationē ptiū ei9: pp qd abhorruit pōnē z dicit ad eā seq pdictuz icōueniēs de anullatione q̄rti gradus. ¶ Ex his aūt pz q po3 quā depssa q̄litas hz resistēdi opposite vel deprimendi eā in q'lz gradu cogscit p cōpōnē: vel pportionē ei9 ad depssaz pcedētis sit9. nā sic friditas q̄ respectu friditatis tēperati dr medietas situat cal'itatē in p gdu: sic illa q̄ dr 4a in scdo: z q̄ dr octaua in tertio: z q̄. xvj. in q̄rto: z silr cogscit dicta po3 si cōpet ad pximū sitū. nā sic friditas cal'i in p est dietas respcū friditatis pmi. Nā due 4e faciūt medietatē: z friditas terty est medietas respcū friditatis scdi. Nā me due octauē faciūt vnā q̄rtā: z friditas q̄rti medietas est respectu frigiditatis terty. nā due. xvj. faciūt vnā octauā. z sic pz q queadmodū qualitas excedēs in ordie nāli graduū crescit p pportionē dupli sic excessa dcrescit p pportionē subdupli: vel medietatis: qd idem est: z ordine retrogrado crescit sm rōnē dupli. Nā in tertio est dupla ad q̄rtū: z in scdo ad 3m: z in pmo ad 2m: z in tēpato ad pm: z iō cum oēs situs seruent pportionē in q̄litate depssa: z in posteriori sit ps pportionalis respectu poris puenieter cogscit po3 deprimēdi quā hz in posteriori p cōparationē eius ad eam quā hz in anteriori. vtpote per denomiatiōē ab illa sicut in vltimo can. huius operis ostendetur.

¶ In cōplexionatis resolutis per intellectū necesse est portiones qualitatum accipere velut equales inuicem in virtute. XXVI.

¶ Ostenso numero vel mēsura q̄litatū oppositaz sz q in cōplonatis mutuo ipse pugnāt. iā ex pmissis hic ifert pncipale intētū. pncipalr. n. nō psiderat hic numer9 portionū q̄litatū oppositaz in qbuscūq cōponētibus nisi ad h vt p rōnabilē calculationē eliciat q̄litas que resultat in cōposita medicina: vel cōponēda: iō ostēso qb9 numerus: z p pñs qua mensura inuicē se respiciāt: ostēdit hic ex pdictis qua mēsura: z rōne debeāt in calculādo: vel cōputādo recolligi: z qz in actu cōputationis nō psiderant pportiones q̄litatū sm q miste sunt sz tanq̄ si deberēt a calculāte misceri. iō sm rōnē calculatiōis psiderant vt sepate: z qz illa separatio fit p itellectū calculatiōis. iō cōplonata quoz portiones in q̄litatib9 pplonalib9 psiderant: hic vocat resoluta p itellectū. in qbus dicit q nece est accipe supple in calculādo portiōes q̄litatū supple oppositaz sic eq̄les inuicē: nō tm̄ eq̄litate numeri sz virtutis. Rō aūt hui9 necessitatis pz. Nā in tēpato portio vni9 q̄litatis eq̄lis est portioni alteri9 vt dictū est supra. In distempatis vo silr habitū est q portio q̄litatis victe eq̄lis est vnicuiqz portioni q̄litatis vincētis. vñ qñ recolligit portiōes q̄litatū medicine calide in scdo gradu supponere dz q sint q̄tuor portiones caliditatis: z vna frigiditatis: z sic in alys sic in pa tabula pz isra: q̄uis. n. q̄litas victa minuat q̄ ad vtutez plus in 3° q̄ in scdo tm̄ hoc nō puenit in se sed respcū q̄litatis excedentis accepte sm sui totalitatē. Habet enim se sic vna men-

Pro alchindo.

ſura aque frigide cui adiungunt̃ quatuoꝛ eq̃les illi de aq̃ calida in ſcd̃o gradu:ꝛ octo in tertio ꝛc̃.vñ lꝫ ibi reſpectu totius aque calide ſit quarta pˢ:ꝛ in tertio octaua:tñ in ſe remanet ſemꝑ equalis vnicuiqꝫ poꝛtioni calide aque.ſil'r accipiendū eſt in poꝛtionibus qualitatum.

ℭ In reſolutis oēs poꝛtiones qualitatum retinent rationem medietatis. XXVII.

ℭ Quia p̃dicta calculatione vtit̃ nō ſolū operās:ſed ēt docens:ꝛ in oī actu doctrine clarius ꝓcedit rō exꝑimendo res cōſideratas ꝓpꝛijs noib⁹:vel cōpetēter trāſlatꝫ.iō poꝛtiones iā dictas docet hic noiare cōuenienter iuxta p̃miſſa. Dicit g̊ ꝙ oēs retinēt rōnē medietatis ex quo inſinuat ꝙ oēs cōuenienter pñt vocari medietates:ita ꝙ quelꝫ ſit vna medietas. Rō aūt huius cōuenientie colligitur ex p̃dictis. Dñſuꝫ eſt eniꝫ ꝙ in calculādo accipiunt̃ oēs tanq̄ eq̃les inuicē.g̊ ſm h̄ non ↄuenit eis rō:vel nomē niſi qd̄ hñt in equalitate:ſed oſtēſuꝫ eſt.xxiiij.ꝓpōne ſupꝛa.ꝙ poꝛtiōes q̄litatū in eq̃litate:vel tēperato hñt rōnē medietatis:ꝛ per ↄñs nomē:ꝛ ſic pꝫ ꝓpoᵐ.Cū igit̃ calculatoꝛ ↄſiderat poꝛtiones q̄litatū in his q̄ ſūt cal'a in ſcd̃o gradu:q̄uis poꝛtio frigiditatis ſit quarta reſpectu calidaꝝ:tñ in recolligendo nō dꝫ eā noiare quartā:ſꝫ vnā medietatē:ꝛ q̄tuoꝛ calidas quatuoꝛ medietates:ꝛ ſic de alijs ſicut in tabulis pꝫ.

ℭ Que medietates rationem habent vnius integre poꝛtionis. XXVIII.

ℭ Quia ꝓpter p̃dicta crederet foꝛte aliqs ꝙ in dictis poꝛtionib⁹ nemo poſſet vti ↄuenienter illo noīe q̄ dictū ſit.iō inſinuat hic ꝙ ēt pōt vti calculatoꝛ noīe integri.Cui⁹ rōnē ex p̃cedēti aphoꝛiſmo ifert in iſto.nā ſi q̄lꝫ poꝛtionū hꝫ rōnē medietatis q̄lꝫ due poꝛtiones habebūt rōnem integri:ꝛ ſic de calidis in p̊ gradu ↄueniēter pōt dici ꝙ habēt duas medietates caliditatis:ꝛ vnā frigiditatis:vel vnā integrā caliditatis:ꝛ mediā frigiditatis:ꝛ de ſcd̃o qd̄ hꝫ duas integras caliditatis:ꝛ de tertio ꝙ.iiij.ꝛ de quarto octo:ꝛ vnam mediā frigiditatis.hec aūt diuerſitas hic tangit̃ ad intelligendū clarius dicta ſapiētū:q̄ qñqꝫ diuerſimode ſic loquūtur in calculando ſicut patebit in vltimo cañ.

ℭ Incipit pˢ tertia de ſitu cōpl'onis in medicis ↄpoſitis.

In eo ſitu eſt cōplexio medicine cōpoſite in quo q̄litates oppoſite mutuo colligantur. XXIX.

ℭ Conſiderata rōne mēſuraꝝ cōpl'onis in cōponētib⁹ iam in hac tertia huius opis pte docet inuenire mēſurā cōpl'onis in cōponēdis ſiue cōpoſitis. Ante tñ q̄ explicet regulas inueniēdi ꝓpoſitū reducit ad memoꝛiaꝫ quedā gñaliſſima pñtis ↄſiderationis q̄ tanq̄ cōes animi cōceptiones debēt ab oībus p̃haberi.Et p̊ᵐ eſt qd̄ dicit in hoc aphō.ſ.ꝙ cōpl'o medicine cōpoſite ſemꝑ eſt in eo ſitu in quo mutuo colligant̃ ſimplices q̄litates:ꝛ hoc accipitur ex diffōne cōpl'onis:ꝛ eſt ↄpl'o tā tēꝑatis q̄ diſtēperatis.

ℭ Omnis eleuatio qualitatis cōplexionalis diſtinguitur ſuo termino. XXX.

ℭ Hec eſt ſcd̃a animi cōis ↄceptio que habet̃ circa diſtēperata.ſ.ꝙ quecūqꝫ qualitas cōpl'onalis eleuet̃:vel excedit̃ in eis ſemꝑ cognoſcit̃ eleuatio:vel diſtinguit̃ per terminū quē attingit:ꝛ h̄ frequēter declaratuꝫ eſt ſuꝑius. Tantū.n. eleuat̃ q̄litas quātū diſtat termin⁹ ei⁹ a tēꝑamēto.

ℭ Si tēperatū teꝑerato cōiungat̃ tēperatū ſolūmodo reſultabit ex parte ipſoꝝ. XXXI.

ℭ Hic ꝟo docet inuenire ſitū cōpl'onis in cōpoſitis tot in gñe p̃cipit ↄſiderationes hr̃e quot modis pñt in gñe cōponētia quātū ad ↄpl'onē adinuicē cōbinari:ꝛ qꝛ oē cōpl'onatū in gñe:vel eſt tēperatū:vel intēꝑatū nō pñt cōponētia niſi ſex modis cōbinari:quos in ſex canonib⁹ ꝑ oꝛdinē repꝛeſentat. Primū g̊ tāgit h̄:ꝛ pꝫ de ſe.Sꝫ qd̄ adiungit̃ in fine aphō.ex pte ipſoꝝ notabil'r dictū eſt ad excitandū iudicāte cautelā vt diligēter aiaduertat modos cōponēdi:ꝛ cōmiſcēdi ex qb⁹ poſſet cōpoᵐ aliā ↄpl'onē acq̄rere q̄ ex cōponētib⁹.Al'r.n.imutat cōponētia decoctio q̄ ſimplex incoꝛꝑatio:ꝛ ſil'r eſt in cūctis modis p̃parationis.

ℭ Si tēperatū diſtēperato cōmiſceat̃ in cōpoſito remittet̃ exceſſus diſtēperati. XXXII.

ℭ Rō aūt ꝑꝑ quā tēꝑatū remittit exceſſuꝫ diſtēꝑati eſt:qꝛ plus ↄfoꝛtat virtutē q̄litatis exceſſe q̄ excedētis quātū ad ꝓpoꝛtionē lꝫ nō q̄tū ad quātitatē:qd̄ ſtatim patebit collectis ſeoꝛſuꝫ poꝛtionib⁹ q̄litatū poſitaꝝ ſicut in tabulis cōtinet̃.Uerbi grā ſi cal'm in p̊ gradu adiungat̃ tēperato cōſtat ꝙ calide ptes erūt.iij.ſ.due de calido ꝛ.j.de tēꝑato partes ꝟo fride erūt due:vna de tēꝑato:ꝛ alia de diſtēperato. pꝫ eniꝫ ꝙ cū oēs iſte ꝑtes ſint eq̃les vt ſupꝛa demr̃atū eſt ꝙ tēꝑatū nō plus in quātitate ſeu virtute addit caliditati p̊mi gradus q̄ frigiditati.ſed ſm ꝓpoꝛtionē addit plus frigiditati.nā cū nō addat reſpectu ꝑtiū calidaꝝ niſi vnā medietatē ſiue ꝑtē:ꝛ ille ꝑtes calide reſpectu p̊mi gradus ſint due:ↄſtat ꝙ nō addit reſpectu eaꝝ niſi medietatē vel ſubduplū:ſed cū addit frigiditati tātū q̄tū ipſa eſt:ↄſtat ꝙ ꝓpoꝛtional'r plus addit:qꝛ calidis nō addit niſi vnū ſubduplū:ſed frigidis addit duo ſubdupla. Nā id qd̄ equale eſt alicui duo ſubdupla hꝫ reſpectu illi⁹:ꝛ ſic pꝫ ꝙ eq̃le ꝓpoꝛtional'r plus ↄfoꝛtat exceſſaꝫ q̄ excedētē:ꝛ h̄ fuit intentū ꝓbare:ſed q̄tū remittat nō huic:ſꝫ vltimo ꝑtinet canoni.

ℭ Si diſtēperata equal'r in oppoſitis qualitatibus ↄiungant̃ q̄titatib⁹:ꝛ ſubſtātijs nō diſtēperatibus reſultabit cōpoſitū tēperatū. XXXIII.

ℭ Quia ex hac cōbinatione tēꝑatū ſeq̄t̃:ideo hic ſubiūgit eā imediate poſt cōbinationes dictas de tēꝑato. Ueritas hui⁹ aūt cañ.pꝫ ex hoc:qꝛ ꝟtutes oppoſite ſi eq̃les fuerint in ſeipſas equal'r frenant:ꝛ iō neutra manifeſtat effectum ſuū.quaꝑꝑ cōpoſitū dr̃ tēꝑatū cū eidē ↄueniat rō tēꝑati:ſꝫ tñ ad verificationē hui⁹ cañ.docet obſeruare ↄueniētiā in q̄titatib⁹:ꝛ ſubſtātijs cōponētiū:qd̄ nō fecit ſuꝑius in cōbinatione tēꝑati notabil'r ideo.ſ.vt inſinuaret ꝙ iſti canones de tēꝑato p̃miſſi ſemꝑ veritatē hñt quocūqꝫ mō variētur quātitates atqꝫ ſub̃e cōponētiū.Sed iſte nō niſi obſeruata fuerit illa ↄditio.ſ.ꝙ q̄titates:ꝛ ſub̃e ↄueniāt.ℭ Sed circa ↄueniētiā quātitatū diſcoꝛdare vñr ſapiētes. Aliq.n. volūt ꝙ debēt q̄titates ↄponētiū ↄuenire q̄tū ad pōdus:de quoꝝ nūo fuiſſe vr̃ Alkindus:ꝓut pꝫ ex tabulis ei⁹.ſuꝑponūt eniꝫ hi ꝙ oīa cōponētia alicui⁹ medicie inq̄tū repꝛonunt̃ ſub aliqua determinata cōpl'one ſunt homogenea.ꝛ ideo in quacūqꝫ ꝑte ipſoꝝ ſaluat̃ ſpēs in eadē ēt ſil'r ſaluatur cōpl'o ſine qua ſpēs nō eſt.vñ in ſe ita hñ eſt calidū in quarto gradu vnū granū piperis ſicut.ʒ.j.in ſibi coꝛrñdenti ceteris oībus pariter obſeruatis.ſ.ꝙ mēbꝛa eſſent vniformia:ꝛ moꝛa applicationis:ꝛ modus ꝛc̃.Et iō ad habendū ꝓbabilē cognitionē de cōpl'one cōpoſiti ꝑ rectā calculationē hui⁹ ſapiētes docēt in calculādo oīa reducere cōponētia ſm intellectū ad equalia pondera vt ſi aliqua medicina cōponat̃ ex vna.ʒ.vnius ꝛ ex vna.ʒ.alteri⁹ q̄.ʒ.reſolnat̃ in.ʒ.ꝛ ſic oīb⁹ ↄgregatis recolligant̃ ꝑtes qualitatū oppoſitaꝝ ſm graduꝫ in quo fuerit ↄpl'o cuiuſlꝫ medicie. vñ ſm hāc poſitionē cū minoꝛa pōdera nō poſſint reduci ad maioꝛa:ſꝫ poti⁹ ecōuerſo docet oīa pōdera adeq̄re reducēdo ad minimū pōdus cōponētiū:ꝛ poſtmodū cōparare nūerū ad nūerū ſic ifra dicet̃.ℭ Auer.aūt docet obſeruare in mēſurādo ↄpl'onē cōpoſiti ꝓpoꝛtiōes q̄titatū in

Quo ſed ligat ↄuenientia q̄titatū in cōponētib⁹. Pꝛia op. Alchindi

Scd̃a op. Auerrois

cōponētibus p respectū ad pmas quātitates in qbus earū ipressio manifestat in corpe. ponit aūt de hoc exemplū in melle: ⁊ sandalo. mel. n. calidum est ⁊ sandalus frigidus in eodē gradu. Hec igit medicina nō in eodē pondere manifestāt effectū suū scdi gradus pma obuiatione qua repiuntur infra corpus. Sed mel facit hoc in pondere duaꝝ. ℥. ⁊ sandali in pondere duaꝝ. ℥. ad plus. Quecūqꝫ igit medicina cōponit ex his duob⁹ necesse est ꝯsiderare ꝓportiones ꝗtitatū tal'r. s. ꝙ si stēt in suis pmis ꝗtitatib⁹ erit talis me^na tēpata respectu corpis hūani: qꝛ vt dictū est eq̄l'r se frenāt. Si vo ꝗtitates eaꝝ recedāt a pmis ꝗtitatib⁹ siue p augu^m siue p diminutionē ꝯsiderādū est ꝗtū ꝓportional'r augeātur vel minuant respectu illaꝝ: qꝛ tm̄ ꝓportional'r augebitur minuere vtus illaꝝ in cōposito nisi for^a specifica toti⁹ cōpositi: vel aliqd aliud ipediret. vn̄ dicit ꝙ si pma ꝗtitas mellis dupletur: ita. s. ꝙ sint. ℥. iiij. ⁊ sandalus remaneat in ꝗtitate sua. s. in pōdere. ℥. ij. duplabit caliditas mellis. ⁊ sic sandalus nō frenabit nisi medietatē ei⁹: ⁊ ita reducet compositū ad calidū in pn^o: econuerso aūt erit si multiplicetur ꝗtitas sandaloꝝ. ¶ Pꝫ igit ex pdictis ꝙ ꝭm positionem pdictoꝝ opꝫ ad verificationē pn̄tis can̄. vt ꝗtitates cōponentiū sint eiusdē ponderis: ſꝫ ꝭm positionē Auer. opꝫ ꝙ sint vel pmaꝝ ꝗtitatū: vel saltē ꝓportionaliū illis. ¶ Videt tm̄ neutra istaꝝ positionū esse recta: lꝫ. n. veꝝ sit ꝙ illi supponūt. s. cōplonata ꝭm ꝙ sumunt sub actu vnius complexionis esse homogenea: ⁊ in se hr̄e vniformē cōplonez in ptib⁹ in qbus saluat spēs cū non in qualꝫ parua ꝗtitate manifestant effectū sui gradus intra corpus ad minus pp rōnes quas in caplo de cōplonibus Gal. docet. Quaꝝ aliq̄ sunt necessarie: vel cōtingētes vtpl'm sicut est opus digōnis: ⁊ expulsionis. vn̄ lꝫ in se sit eiusdē gradus cū quacūqꝫ maiori pte: tm̄ cū medicus nō cōsideret virtutē cōplonati nisi p effectū quē ipzimit corpori: nō dꝫ iudicare de virtute nisi p quātitatē qua manifestat effectus eius: vel ex. si sit applicabilis exterius: vel intra: si sit receptibilis intus: ⁊ lꝫ sit verū ꝙ quelꝫ parua ꝗtitas ipzimeret in corrn̄dēti sibi ꝗtitate corpis tātū ꝗtūꝫ maior in corrn̄denti sibi. si mora ⁊ modus applicationis ⁊c. essent paria: tm̄ qꝛ ipo'e est ꝙ in his saltē que sumunt iteri⁹ ꝯditiones sint pares. iō medic⁹ in regulatione sui opis nō dꝫ illō ꝯsiderare: sola. n. ꝯsiderātio possibiliū regulat ipꝫ. ⁊ iō inꝗtū opatiu⁹ est: nō dꝫ ponere ipo'ia nec illoꝝ pōne psuaderi. qm̄ ex ipo'i sequit qd'libet. Pꝛet erea vr̄ valde irrōnabile ꝯsiderare in cōmistis minimā ꝗtitatē miscibiliū in his in qb⁹ aliqd cōponētiū multū excedit aliud in ꝗtitate. nā in talib⁹ cōpōnib⁹ non saluat in aliq̄ virt⁹ minimi cōponētis: ſꝫ oino corrūpit. Inter ea. n. quoꝝ alteꝝ multū excedit in ꝗtitate nō fit mistio ℥. eniꝫ vini posita in. c. aque libris corrūpit. sil'r eniꝫ vr̄ corrumpi. ℥. j. viol. in. j. lib. mellis: cū magnus sit excessus mellis ad viol. q̄re si corrūpit nullū effectū relinqt in cōpositō sua cōplo: ⁊ sic irrōnabile est ꝓportiones ei⁹ cōputare. ¶ Positio aūt Auer. vr̄ esse magis erronea: lꝫ eniꝫ verum sit ꝙ alique sint pme ꝗtitates medicinaꝝ in qb⁹ manifestant in corpe suos effect⁹: tm̄ nō est veꝝ: ꝙ virt⁹ augeat ⁊ diminuat ꝭm ꝓportionē qua crescit vel diminuit ꝗtitas medicine. Accipiat. n. exēplū quo ipse vtit: ⁊ ponamus ꝙ pme ꝗtitates mellis ⁊ sandali ꝯiungant erit hec medicina respectu corpis: vt dicit tēpata. ꝙ si mel duplet. s. vt sint. iiij. ℥. dicit ꝙ duplat caliditas mellis: ⁊ sic cū sandalus non tēperet nisi medietatē ei⁹ remanebit cōpositū calidum in pmo gradu. ppea quia alia medietas remanet infrenata. ¶ Ad hanc aūt positionē sequunt incōuenientia multa ⁊ valde absurda: ⁊ vnū est ꝙ vna ⁊ eadem medicina esset in diuersis gradib⁹: imo in oib⁹ ꝭm diuersas ꝗtitates. Naꝫ si in pdicta medicina quā dicit tēperatā acgrit vnus gradus caliditatis qn̄ duplat pma ꝗtitas mellis: tūc eadē rōne si triplicet z^m gradū acgret: ⁊ si q̄druplet tertiū: ⁊ si qntuplet q̄rtū: ita ꝙ medicia cōposita est ex. x. ℥. mellis: ⁊. ij. ℥. sanda. erit cal'a in 4° gradu. Aliud iterū icōueniēs est: qꝛ gradus multiplicaret quoties multiplicarent ꝭm illā ꝓportionē ꝗtitates medicinaꝝ: ampli⁹ ſꝫ h in eodē gradu eēt cōplo medicie: qn̄ simpl'r accipit: ⁊ qn̄ esset adiūcta opposite in eq̄li gradu. Nā si semel duplat in ꝗtitate dat pdicte medicine cal'itatē in p gradu: tūc triplatū dabit cal'itatē in scdo: ⁊ sic mel nō min⁹ eēt calꝫ p admistionē sandali ꝗ an̄. Ad qd seq̄t aliud incōueniēs. s. ꝙ ꝯria approximata nō agerēt. Silia quoqꝫ incōueniētia sequent: si manēte pma ꝗtitate mellis multiplicet ꝗtitas sandali: q̄ incōueniētia nemo asseret nisi alienat⁹. g̃ incōueniēs est nimis id ex q̄ sequunt. ¶ Siles quoqꝫ sequent errores ad pdictaꝫ alioꝝ pōnes. Nā si ad inueniēdū artificiali cōputatiōe cōplonē medicine cōposite sit necesse reducere ꝗtitates componētiū ad eq̄lia pōdera: tūc qn̄ medicina cōponet ex cōplonatis in oppositis q̄litatib⁹: siue in eodē gradu: siue i diuersis nūꝗ ꝭm vitatē hret cōplo medicie cōposite: nisi forte ꝯtingeret ꝙ pme ꝗtitates suoꝝ ꝯponētiū eēnt eq̄les in pondere: qd sic declarat i exēplo iā ꝓposito supra p Auer. Ponamus eniꝫ ꝙ medicia cōponat ex. ij. ℥. sanda. ⁊. ij. ℥. mellis: cōstat ꝙ hec duo cōponētia sūt cōplonata oppositis q̄litatib⁹ in eodē gradu. iteꝝ ēt ꝯcurrūt ad cōpōne in pmis ipsaꝝ dosibus seu ꝗtitatib⁹ q̄ sunt diuersoꝝ ponderū. Si g̃ ꝭm predictos ad recte calculādū opꝫ mai⁹ pōdus ad min⁹ reducere. dicem⁹ ꝙ sūt. xvj. ℥. mellis ⁊. ij. sanda. ꝙ si ex his colligant ꝓportiōes cal'itatis ⁊ friditatis accipem⁹ ex q̄lꝫ. ℥. mellis. iiij. ptes cal'itatis ⁊ vnā friditatis: ⁊ sic erūt. lxiiij. cal'e. ⁊ xvj. frigide. Iterū ex q̄lꝫ. ℥. sanda. accipiam⁹ econuerso. iiij. ptes frigiditatis ⁊. j. cal'itatis: ⁊ sic erūt. viij. fride ⁊. ij. ca. iungant g̃ cal'e calidis: ⁊ fride fridis: ⁊ erūt in vniuerso calide lxvj. ⁊ fride. xxiiij. Erūt igit ꝭm hoc ptes cal'e duplū ⁊ amplius ꝗ ptes frigide. imo fere triplū. Sꝫ in quocūqꝫ ꝯplonato cal'itas est ad friditatē dupla illud est cal'm in p gradu: sicut pꝫ ex determinatis in. xxij. ꝓpōne. supra. hoc aūt est absolute falsuꝫ: qꝛ vt dictū est equal'r mutuo se frenant ꝙ si pdictoꝝ cōponētiū ꝗtitates alternatim augeant vel pōdera multiplicent: sic ꝓtractuꝫ est in pōne Auer. patebit manifesti⁹ error pōnis istoꝝ calculādo p illū modū. Eadē eni cōplo sp resultaret ꝗtūcūqꝫ cōpones alteꝝ augeret: ⁊ sil'r pꝫ euidēti⁹ error vtriusqꝫ pōnis qn̄ cōponētia cōpositaꝝ q̄litatū sūt in diuersis gdib⁹: qm̄ i illis cū dispares sint vtutes: nec e est vt p ineq̄les ꝗtitates ad tēpamētū reducātur. Nā vna. ℥. pipis reducet ad tpamētū: ad min⁹. ℥. v. cucurbitaꝝ: sic patebit ex his q̄ in vltio can̄. tradunt. Itē. j. ℥. eufor. mediā lib. s. olei papaueris: ⁊ cꝫ. Igit si voluerimus accipe cōplonē medicie ꝯposite ex pdictis medicis ⁊ in dictis pōderib⁹ ſꝫ traditionē pōnis cuiusqꝫ nequaꝗ ꝑuenimus ad vitatē: imo reducēdo pōdera ad. ℥. resultaret ꝯpo^m ex tpamētū in eodē situ eiusdē ꝯplonis: ſꝫ iuxta z^am ꝯtigeret iterdū ꝙ eēt ꝯpo^m multo fridi⁹ ꝗ eēt cucurbita: vl' olꝫ papaueris an̄ admistionem pipis aut euforbij: ꝙ si ꝗtitas alteri⁹ ꝯponētiū augeat: tūc nec p traditionē p^e pōnis nec z^e cōprehēdit vera ꝯplo me^ne ꝯposite: sic statiꝫ patebit volēti circa talia se exercitare ꝭm pdictas traditiōes. ¶ Qm̄ igit sine ꝯsideratiōe ꝗtitatis cōponētiū nō hr̄ notitia cōplonis cōpositi. ppea sciēdū est ꝙ cū medic⁹ non ꝯsideret ꝗtitatē ꝯplonati: nisi ꝭm ꝙ ipsa est aliq̄ mō pn^m sensibile imutatiōis sanabilis corpis: nec e est: vt illā ꝗtitatē p cōsiderat in q̄lꝫ cōponēte: p quā sua cōplo pōt p sensibil'r imutare. pp qd ēt vocat p^a ꝗtitas vel dos aut p^m pōdus. Eteni p^m in vnoquoqꝫ gn̄e est mēsura oiuꝫ alioꝝ. Vn̄ in ceteris ꝗtitatib⁹ a p^a nō poterit aug^m ⁊ dimiutionē impssiōis mē-

Contra illos.

Medicina in pauca quantitate corrumpi tur ab ea q est in multa q̄titate. Contra Auerroiz

Istud nihil est: qꝛ p aug^m mellis nō pōt venire ad maiorem gradū caliditaꝫ ꝗ sit mel. si corrūpat vt⁹ sandali vt dixit si nō ad minorē gradū. Et eodem mō soluit ad 2^m qn̄ agūt ꝯtraria dū vnū nō corrūpit aliud.

Op. auctoris.

ſurare rõnabil'r:niſi ꝑ opationẽ aliarũ q̄ntitatũ ad p̄mam. Eſt igit̃ ſũme neceſſariũ ad inueniẽdũ cõplonẽ ⁊ ſitũ eius in cõpoſitis cognoſcere p̄ma põdera cõponẽtiũ in vnaquaq̄ regiõe:vel reſpectu latitudinis idiuiduoꝝ regiõis:vel reſpectu illi⁹ ſingul'r:cui p̄parat̃ medicina cõpoſita.qm̄ hoc eſt fundamẽtũ a quo depẽdet rectitudo calculatiõis ⁊ bonitas mẽſurãdi cõplõnẽ cõpoſiti:⁊ vt ꝓmptioꝛ ſit calculatoꝛ:dꝫ oium cõponẽtiũ q̄ntitates p̄mas ⁊ cõplõnes in tabula recto oꝛdine collocare:poſt hoc ꝟo ſcire opꝫ qs ſit rect⁹ modus inueniẽdi cõplõnẽ cõpoſiti ꝑ ↄſiderationẽ q̄ntitatum:vel põderũ medicinarũ cõponẽtiũ.Cũ aũt tot modis poſſit variari calculatio:quot modis pñt adinuicẽ variari põdera cõponẽtiũ:nec̃e eſt totã illã varietatẽ diligẽter attẽdere:lꝫ aũt ẜm ſpẽm incõpꝛehẽſibiles ſint ille varietates ſicut ⁊ ſpẽs numeroꝝ.tñ oẽs reducunt̃ ad tres dr̃ias p̄mas: per q̃s collocent̃ ſub aliq̊ gñe ꝓportiõis.Oia nãq̄ põdera cõponẽtiũ alicui⁹ medicine:aut erũt p̄ma vel maioꝛa illis:aut q̄ñq̄ minoꝛa.Rõ aũt hui⁹ diuerſitatis pẽdet ex trib⁹.ſ.ex intẽtiõe cõponẽtis:⁊ ex multitudine ⁊ paucitate cõponẽtiũ.⁊ tertio ex foꝛma cõpõnis:ſic̃ ars medicine docet in ea ꝑte que de cõpõne medicinarũ exiſtit.¶ Ad euidentiã tñ eoꝝ q̃ hic dñr ⁊ minoꝝ gr̃a:nõ piget hic bꝛeuiter illa repetere.Sciẽdũ eſt igit̃ ꝙ medicus q̄ñq̄ intẽdit tantã q̄ntitatẽ medicine cõponere vel cõficere in tali cõplõne:ꝙ ad hñdũ intẽtũ ex vtraq̄ ꝑte ſufficiũt ei p̄ma põdera componẽtiũ:ẜm ꝙ eſtimat debere ſufficere coꝛpoꝛib⁹ indigentib⁹ ẜm exigẽtiã ꝑticulariũ occurrẽtiũ opi.q̄ñq̄ ꝟo prima põdera nõ cõfoꝛmant̃ intẽte q̄ntitati vel intẽte cõplõni:⁊ tũc neceſſe eſt vt augeat illa vel minuat : ẜm ꝙ indicãt illa duo.ſ.intẽtio q̄ntitatis ⁊ cõplõnis:⁊ ſcd̄o multitudo vl' paucitas cõponẽtiũ.Nã ſi cõponentia pauca fuerint:⁊ magnã velint hr̃e q̄ntitatẽ cõpoſiti:ad quã nõ ſufficiãt p̄me doſes cõponẽtiũ augebit ea ẜm eã ꝓportionẽ:qua reſultare poſſit intẽta q̄ntitas ⁊ cõplo.Si ꝟo cõponẽtia plura fuerint:⁊ ex eoꝝ p̄mis põderib⁹ dꝫ in cõpoſito multo maioꝛ ſurgere q̄ntitas q̄ expediat ẜm dictã ꝓportionẽ minuet illa põdera.Iterũ vel auget ea vel minuet:ẜm ꝙ req̄rit foꝛma cõpoſitiõis ad quã ꝑtinet colligãtia ⁊ coherẽtia cõponẽtiũ: ⁊ hec eſt vna de intẽtiõib⁹:ꝑꝑ quas medicus ponit cerã in emplaſtris:⁊ oleũ in vnguẽtis:⁊ de liquoꝛe mellis:aut zuccharo in el'ys.Qñ igr̃ ↄponẽtia talis ſub̃e ſunt:vt ſibiinuicẽ ac coꝛꝑi pñt coherere ⁊ colligari ſine aliq̊ adiũcto q̃lia ſunt liq̄da.nõ opꝫ liquoꝛẽ aliũ miſcere.ſic̃ cõtingit in medicinis q̃ cõponunt̃ ex puris ſuccis aut oleis ⁊ ſil'ibus.ſed in alijs:vt in el'arijs iuxta q̄ntitatẽ pulueris illoꝝ cõponẽtiũ: opoꝛtebit augere q̄ntitatẽ mellis aut zuc.multo plus q̄ requirat p̄ma doſis ipſoꝝ:tali ſemꝑ ꝓportiõe:vt in cõpoſito manifeſte reſultet intẽta ꝟtus ⁊ ẽt q̄ntitas.interdũ aũt ꝑꝑ cõiũctũ ad colligãtiã vl' ad coherẽtiã:opꝫ p̄mas doſes aliorum augere ad hoc vt ꝟtus intẽta nõ obſtante illo adiecto in cõpoſito poſſit manifeſtari.q̄ñq̄ ꝟo ecõtra minuere:ne cum adiũcto nimis augeat̃ maſſa cõpoſiti.hoc aũt ↄtingit qñ cõponẽtia ſunt valde pura:⁊ parũ intẽdit̃ hẽri de toto cõfecto:nec eſt incõueniẽs:q2 lꝫ nulla medicina ꝑ ſe ſũpta vel applicata faciat impꝛ̃ſſionẽ ſenſibilez:niſi in doſi p̄ma: tñ ſi multis alijs cõparib⁹ ſibi iungat̃.⁊ q̄ntũ ad ꝟtutẽ inuicẽ ſe ↄfoꝛtãt:⁊ ẽt a coꝛruptiõe inuicẽ ſe tuent̃.Eteni media doſis mellis cũ media doſi maſticis calefacit in gradu ſecũdo.ſic media doſis ſpice cũ media doſi reubar.manifeſtã facit ipꝛeſſionẽ in opilatiõe epatis:plus q̄ faceret ꝑfecta doſis alteri⁹.vñ in medicinis cõpoſitis a ſapiẽtib⁹ credere ↄuenit ꝙ oia põdera cõponẽtiũ mẽſurata ſunt ꝑ relationẽ ad p̄mũ põdus ẜm exigẽtiã intẽti finis.¶ Redeuntes igit̃ ad ꝓpoſitũ dicimus ꝙ cũ aliq̃ medicina cõponit̃ ex cõponẽtib⁹ oppoſitarũ cõplõnũ:in eodẽ gradu reſultabit cõpoſitũ tꝑatũ reſpectu coꝛꝑis humani:dũ tñ ad cõpoſitionẽ veniãt ſimplicia in p̄mis põderib⁹:vel in alijs ſeruãtib⁹ inuicẽ eãdẽ ꝓportionẽ.Uerbi gr̃a in ſandalo ⁊ melle.nam ſicut tꝑamẽtũ exurgit ex duab⁹.ʒ.ſanda.⁊ duab⁹.ʒ. mellis:ſic ex.iiij.⁊.iiij.⁊.v.⁊.v.⁊c̃.hec eſt illa cõueniẽtia q̄ntitatũ:quã memoꝛat Aphoꝛiſm⁹:cuꝫ dicit.q̄ntitatib⁹ nõ diſcrepãtib⁹.i.nõ diſcõueniẽtib⁹:⁊ dicunt̃ diſcõuenire quantum ad effectũ ↄſtituẽdi tꝑamẽtũ:qñ nõ cõcurrunt in ꝓductis põderib⁹.In q̄b⁹ verbis inſinuat ꝙ qñ põdera cõponẽtiũ ſunt maioꝛa vel minoꝛa p̄mis nõ ẜm illoꝝ ꝓportionẽ:tũc in cõpoſito nõ reſultat tꝑamentũ:ſed dñabit in co qualitas illi⁹ cõpoſiti:cui⁹ põdus erit mai⁹ põdere alteri⁹ reſpectu p̄mi:vt ſi manẽte p̄mo põdere ſandali duplet̃ p̄mũ pondus mellis:cõpoſitũ erit cal'm.Si ꝟo duplet̃ ſandalus ⁊ nõ mel:cõpoſitũ erit fridũ.Sed mẽſurare q̄ntum hoc aut q̄ntũ illud neſciuit Auer.decept⁹ equocatiõe augumẽti.Uerũ eni eſt ꝙ multiplicata q̄ntitate cõplonati augetur cõplo:nõ tñ ẜm intẽſionẽ ei⁹ in gradu:ſꝫ ẜm extẽſionẽ ei⁹ in ſub̃o ꝓpꝛio:ẜm quẽ ẽt modũ coꝛreſpõdet ei⁹ effectui augumẽtũ i coꝛꝑe ſanabili.Nã.ij.ʒ.mellis applicate coꝛꝑi extra vel intus manifeſtãt effectũ ſcd̄i gradus in tanta ꝑte coꝛꝑis quãtã occupãt:ꝙ ſi duplet̃ eius q̄ntitas:q2 tũc poterit occupare plus in duplo de coꝛꝑe q̄ añ:ꝓculdubio calefaciet extẽſiue duplũ.Nã ſi pꝛius medietatẽ ſtomachi vel bꝛachij nũc totũ:nõ tñ plus q̄ in termino ſcd̄i gradus:niſi per accñs fuerit:ſicut a notis humoꝛib⁹ vel aliq̊ mõ:ꝑꝑ h̃ motis ad putrefactionẽ:qd̄ ex h̃ pꝫ.q2 multi ⁊ pueri ⁊ adulti ſepe vident̃ tm̃ de melle comediſſe:ꝙ tumefacto nimiũ ventre per vmbilicũ egredi cogebat̃:nec tñ incurrerũt dyſcraſiã qua lederent̃ ſenſibil'r mẽbꝛa eoꝝ:vnde ↄſtat ꝙ in q̄b⁹ notabilis quãtitas mellis excitat febꝛẽ:nõ facit hoc ꝑ ſe ſed ꝑ accñs.Sed p̄mũ põdus piperis exterius manifeſtat effectũ aduſtiõis mẽbꝛi:ſi foꝛte duplet̃ aduſtio duplabit̃ quo ad ſpatiũ occupabile ꝑ adurẽs:ſed nõ quo ad q̄ntitatẽ aduſtionis.¶ Supponẽdũ eſt igit̃ cũ rõne ⁊ experimẽto ꝙ medicina:cui⁹ p̄mũ põdus auget̃:nõ trãſcẽdit gradũ ſue cõplõnis ꝑꝑ ei⁹ augumẽtũ:ſed bñ verũ eſt ꝙ ab oppoſita min⁹ depꝛimit̃ q̄ ante:ſed q̄ntũ vnus modus rect⁹ calculandi docebit ſpãliter in vltimo cañ.vel aphoꝛiſ.pñtis opis.Sed in gñali tm̃ ſufficit hoc mõ p̄mittere.ſ.ꝙ ẜm eã ꝓportionẽ qua creſcit põdus vnius:minuit̃ ꝟtus oppoſiti: ⁊ tm̃ minus dep̄mit.Cũ igit̃ antea p̄mũ põdus ſandali reduceret p̄mũ põdus mellis ad tꝑamẽtũ.ſi mel duplet̃:ſandalus nõ poterit ip̄m dep̄mere vſq̄ ad tꝑamẽtũ:ſed cum habeat reſpectu mellis mediũ ꝟtutis quã hẽbat ꝑus depꝛimet ip̄m vſq̄ ad certũ mediũ inter tꝑamẽtũ ⁊ finẽ ſcd̄i gradus:qui erat ſitus cõplonalis mellis:⁊ reducet ipſuꝫ ad p̄m gradũ:ꝙ ſi iterũ mel duplet̃ vt ſint.viij.ʒ.iam due.ʒ.ſandali vincent̃ oino a melle:nec q̄ntum ad ipꝛeſſionẽ notabilẽ in ſanabili erit iam miſtio inter ea:ſed coꝛrumpet̃ ſandalus ⁊ ſtabit mel in ſua complexione:q̄uis.n.remitteret̃:tñ nõ curat medicus niſi ſenſibile fuerit:tunc.n.euadit ſenſũ qñ nõ eſt in aliqua medicina gradus alicuius. Eſt.n.poſſe ꝙ augeat̃ q̄ntitas mellis ſolũ per tertiã ꝑtem ſui ponderis p̄mi:⁊ tũc tm̃ ꝑ tertiã partẽ gradus repꝛimet̃ a ſandalo:⁊ ſi ꝑ duas ad p̄m reducet̃ eius caliditas ad moduꝫ ſcd̄i.ꝙ hic gr̃a exẽpli.nam ad quẽ terminũ ſpãl'r deducat̃ cõplo inueniet̃ ꝑ rectũ modũ calculãdi q̊ tradet̃ inferi⁹.¶ Sed ad verificationẽ ꝓpoſiti cañ.docet auctoꝛ ↄſiderare nõ ſolũ q̄ntitates cõponentiũ:ſed ẽt ſub̃as dicens.ꝙ ad hoc vt ex cõponentibus oppoſitis in eodẽ gradu reſultet tẽꝑamẽtũ:neceſſe eſt nõ ſolũ q̄ntitates cõuenire:vt dictuꝫ eſt:ſed ẽt ſub̃as: ita.ſ.vt cõponẽtia ſint vnifoꝛmis ſub̃e.In tñ.n.poſſent eẽ diffoꝛmes:ꝙ cõpo^m ex eis:⁊ in p̄mis põderib⁹ nullatenus faceret

Multiplicata q̄ntitate cõplonati augetur cõplo nõ in gradu ſed ẜm extenſionem.

Medicina ꝑ augumẽtũ ponderis nõ trãſcẽdit gradũ ſue cõplexionis

Cõſideranda eſt etiã ſubſtantia cõponẽtiũ

faceret ĩpressionẽ distẽperati maxĩe in p̃mo tp̃e medicine cõposite. ❡ Ad cui⁹ euidẽtiã est sciẽduz q̃ lz oẽ gñabile ⁊ corruptile .iiij. hẽat tp̃a sue durationis: tñ medic⁹ in medicinis cõpositis p̃ artẽ cõprehẽdit illa sub trib⁹ diffis dicẽs q̃ p̃ᵐ tp̃s medicine cõposite est fermẽtatio: ⁊ est totũ illud tp̃s in quo mutuis alterationib⁹ cõponẽtia se disponũt ad suscipiẽdũ formã sue cõpõnis: per quã reponit̃ in spẽ tali vel tali: vt theriace vel mithridati: vel diamusci ⁊c̃. Et in toto illo tp̃e dr̃ medicia cõposita recẽs: ⁊ a qbusdã iuuenis appellat̃. Termin⁹ aũt p̃dicte alterationis est in q̃ recipit suã p̃fectionẽ: ⁊ medici vocãt eũ sigillationẽ: ⁊ a qbusdam vocat̃ colla: ⁊ abinde vocauerunt qdã totũ tp̃s f̃m medi. tp̃s sigillationis .i. tp̃s in q̃ sigillata ꝯsistit p̃ suã p̃fectionez. Ab alijs aũt vocat̃ clari⁹ ⁊ ꝓprius tp̃s p̃fectionis. Tertiũ aũt tp̃s est in q̃ debilitat̃ atq̃z senescit vel ꝓprie antiquat̃: ⁊ dr̃ tp̃s resol̃onis. Q̃ȝdiu igit̃ medicia ẽ in tp̃e fermẽtatiõis ⁊ maxĩe circa p̃ñᵐ opat̃ poti⁹ p̃ cõpl̃onẽ cõponẽtiuz: q̃ȝ totius cõpositi. Si g̃ valde dispes fuerint subẽ cõponẽtiũ: ⁊ circa cõpositũ ex eis corpori applicet̃ manifeste opabitur f̃m excellẽtiã vni⁹ cõponẽtium: vt si ex petroleo ⁊ cortice mãdragore q̃ sunt oppositaꝝ cõpl̃onuz in q̃rto gradu: cõponat̃ medicia ⁊ in p̃mis põderibus: nihilomin⁹ si applicet̃ in p̃ñ° cõpõnis alicui mẽbro manifeste calefacit medicina. Nam suba petrolei q̃ liqda est leuiter subingredit̃: ⁊ citi⁹ manifestat effectũ suũ q̃ȝ cortex mãdragore q̃ solidior est. vñ si alterũ cõponẽtiũ habuerit subaz terreã ⁊ alterum aqueã: de facili adinuicẽ sepant̃: ⁊ sic manifestat̃ in corp̃e differẽs: ⁊ opposita ĩpressio q̃ nõ p̃tinet tp̃ato. Ponam⁹ .n. q̃ medicina cõposita ex p̃mis ponderib⁹ vini maloꝝ granatoꝝ ⁊ gentiane ꝓpinet̃ alicui: maxĩe statiz cum fuerint aggregata ꝓculdubio medicia talis cõposita nõ imutabit interiora mẽbra vt tp̃ata: sz segregato pro maxĩa parte liquore a puluere: vel resoluto in vaporẽ: vel vna vel duab⁹ distẽperãtijs imutabunt̃ interiora. Sil'e quoq̃z põt in tp̃e p̃fectionis ⁊ resol̃onis accidere diminuto altero cõponẽte qd̃ in humiditate ⁊ sicci. fit manifesti⁹. Si .n. in p̃mis ponderib⁹ cõponat̃ medicina ex suc. cucur. ac spodio: constat q̃ cũ medicia p̃uenerit ad tp̃s p̃fectionis vel sigillationis magna p̃s succi iaz resol̃uta erit manẽte spodio: ⁊ ideo tũc nõ hẽbit effectũ tp̃ati in siccitate ⁊ humi. ⁊ ex hac ꝯsideratiõe iudicat Gal'. theriacã recẽtez humidã eẽ: h̃ est minus siccã iaz fermẽtata: si multo forti⁹ antiquata. ❡ Jam igit̃ p̃z q̃l'r ad certitudinẽ cõpl̃onis medicine medicũ neċe est cõsiderare subaz cõponẽtiũ: ⁊ tp̃s cõposite medicie. Et in his dant̃ ĩtelligi oia qb⁹ alterari pñt cõponẽtia postq̃ȝ veniunt ad cõpositionẽ. Ante .n. iudicant̃ esse cõpl̃onata f̃m illuz statũ in q̃ sunt in termĩo p̃parationis .s. cũ iam nõ restat nisi ea ꝯiũgere: vt çucchara vel mel iudicat̃ f̃m dispositionẽ quã h̃z in fine decoctiõis: aut syrupi cũ q̃ fit el'ariũ ⁊ carnes prunoꝝ f̃m dispõnẽ quã hñt in fine desiccatiõis si ponãt̃ in cõposito sicce ⁊ nõ recẽtes. Si quoq̃z de çinçi. remollito in çinçiberato: ⁊ sic de alijs. Hec .n. oia sensu ⁊ rõne cõprehẽdunt̃: ⁊ iõ cadũt sub regulatiõe medici. Sz ꝓprietas q̃r latet medicũ: ideo nõ fit mẽtio de ipsa in cõsiderationib⁹ regulãtib⁹ iudiciũ cõpl̃onis: lz sit vnũ de mutantib⁹ cõponẽtia: ⁊ medic⁹ q̃ põt eaꝝ hr̃e notitiã ĩter ceteros est mirabilis. ❡ Ex p̃dictis aũt ortũ h̃z cautela quã oẽs sapiẽtes vniformiter dãt in vsu cõpositaꝝ mediciaꝝ. Cuz .n. nimis difficile sit tp̃s fermẽtationis atq̃z sigillationis cognoscere vel mutuos respect⁹ ꝓprietatũ cauere dz: ne studeat opari nouiter cõpositis medicis sz antiqs ⁊ expertis vel tñ simplicib⁹: aut si cõponere cogat neċitas q̃ȝto pauciorib⁹ poterit sub determinatis põderib⁹ eligat facẽ: ne pro ꝯfusione cõponẽtiũ intercipiat̃ via eadẽ cognoscẽdi p̃ rõnez virtutẽ: sicut accidit vulgarib⁹ medicis: q̃ syrupos velut clysteria ꝯficiunt ex manipulis fere oĩuz medicinaꝝ: quaꝝ noĩa didicerũt paruipẽdentes errorẽ pñtez ⁊ grauiorẽ in posterũ nõ timẽtes: quos ars cõponere nõ docuit: sz cecus nundinarũ ⁊ vsus melioꝝ. Hoĩs aũt est ordinate mentis apud deum ⁊ p̃ximũ nullo appetitu a via recte rõnis discedere: sed ad eam potius feruido animo p̃perare corporis vsibus derelictis: qui quãto antiquiores tanto vilius ⁊ sordidius est iacere in eis.

Tempora tria medicine cõposite.

In cõposito ꝯsideranda est s̃ba cõponentium ⁊ tp̃s cõpositi.

Cautela

❡ Si distemperata equaliter in eisdez qualitatibus cõmisceant̃: compositũ resultabit distẽperatũ in terminis cõponẽtiuz. XXXIIII.

❡ Qm̃ ex ista obuiatione aliquo mõ cõsurget eq̃litas: q̃r .s. cõpositum suis cõponẽtib⁹ resultat equale: ideo subiungit eã post obuiationes equalitatis ⁊ veritas est eius manifesta tam per p̃cedẽtia q̃ȝ per se: ⁊ in exẽplis. nam si due medicine calide in sc̃do gradu cõmisceant̃: cõpositũ in eodẽ gradu calidum resultabit: nõ obstante diuersitate subaꝝ ⁊ q̃titatũ: p̃p̃ qd̃ nõ fit de ipsis in cañ. p̃cedẽti mẽtio.

❡ Si distemperata in eadez qualitate ac diuersis gradibus coniungantur: compositum resultabit distemperatum inter vltimos terminos componentium. XXXV.

❡ Rõ verificãs canonẽ est. q̃r oẽ intẽsuz de se intendit remissuz cui ꝯiungit̃: ⁊ oẽ remissuz remittit intẽsuz: cui associat̃ per maiorẽ p̃ticipationẽ opposite q̃litatis: vñ si cal'm in fine p̃mi cõmisceat̃ cal'o in fine sc̃di: cõstat q̃ caliditas min⁹ calidi eleuabit̃ p̃ cal'itatẽ magis calidi: ⁊ postq̃ȝ eleuat̃ neċe est vt trãscẽdat finẽ p̃mi q̃ erat vltimus termin⁹ eius. Sil'r cal'm in fine sc̃di: qui fuit termin⁹ vltimus eius rep̃met̃. eritq̃z caliditas in cõposito vltra finẽ p̃mi: ⁊ citra finẽ sc̃di. Nam ꝯstat q̃ caliditas magis calidi deprimit̃ p̃ min⁹ calidũ: rõne friditatis quã in plus p̃ticipat q̃ȝ magis calidũ: ergo neceſſe est in ꝓposito exẽplo: vt caliditas magis calidi descẽdat ĩfra finẽ sc̃di: ⁊ sic inter vltĩos termĩos cõponentiũ: vt ꝓposuit cañ. iste. hoc .n. infallibil'r est verũ de se: sicut p̃z in alijs. Nam si calidum in fine primi ꝯiungat̃ calido in fine tertij cõposituz resultabit ex vi componentiũ caliduz inter finẽ primi ⁊ finẽ tertij. Et sil'r si cõponat̃ ex calido in fine quarti. Sed ad quẽ situm determinate cõplexio peruenit: docet̃ in vltimo cañ.

❡ Si distemperata in oppositis qualitatibus: diuersis tñ gradibus cõmisceant̃: eleuata qualitas deprimit̃ in cõposito citra finez alicuius gradus inferioris: quãtitatibus tñ atq̃z substãtijs non repugnantibus. XXXVI.

❡ Cum dictũ sit supra q̃ oia cõponẽtia cuiuscũq̃z medicie tñ sex modis pñt in gñe cõbinari p̃missis .v. subiungit hic sextũ: in q̃ nihil est solicitudis: nec aliqd resultat eq̃litat̃. Quoꝝ tñ aliqd̃ erat in pñtib⁹. ⁊ ideo istũ modũ velut nullaz in his hñs cõuenientiã cũ alijs: ponit extremuz in quo talez dat r'laz .s. q̃ si cõponẽtia medicie fuerint oppositaꝝ q̃litatũ: ⁊ in diuersis gradibus sp̃ in tali cõposito dep̃met̃ q̃litas eleuata .i. q̃litas q̃ est in gradu sup̃iori. Quãtum aũt deprimat̃ exp̃mit h̃ statiz in gñali dicens: q̃ citra finẽ alicuius inferioris .i. alicui⁹ coꝝ graduũ: q̃ sunt sub gradu q̃litatis eleuate vel altioris. Jn qb⁹ ṽbis implicat duo: quoꝝ vnũ est q̃ medicina sup̃ioris gradus reducit̃ p̃ suã oppositã ad aliquẽ graduz inferiorẽ. Sc̃m est q̃ q̃litas in illo gradu ad quẽ reducit̃ nõ attingit finez: ita q̃ in illo gradu integre reponat̃: sz poti⁹ in aliq̃ p̃te illi⁹. Verbi grã: si componẽtia sint fridũ in p̃mo ⁊ cal'm in sc̃do vel tertio vl' 4°: cal'm rep̃met̃ a frido: nõ solũ p̃ vnũ gradũ: sed ẽt amplius

per ptẽ inferioris gradus: ita ꝙ calm̃ in scđo reduceẽ per
fridũ in pmo ad calm̃ citra finẽ pmi: ⁊ calm̃ in tertio ad
calm̃ citra finẽ scđi: ⁊ calm̃ in q̃rto: ad calꝫ ĩfra finẽ tertij.
¶ Ueritas aũt ⁊ necitas huius dicti clarius patebit: si tri/
buli ⁊ ſpine prius extirpẽt a ꝯsideratiõe pñti. Auer. n. huic
ſnie finẽ ꝯriat in pte: ⁊ in hac cõbinatione spãlr gloriat se
inuenisse regulaꝫ infallibilr graduãdi medicinã cõpositaꝫ
inquiẽs absolute ꝙ qñcũqꝫ cõponẽtia sunt oppositaꝝ q̃li
tatũ ⁊ diuersoꝝ graduũ: semꝑ iferior repmit supiorẽ ꝑcise
tantũ q̃tũ ipse iferior distat a tẽꝑato: ⁊ hãc dicit breuẽ esse
⁊ expeditã ac infallibilez rlaꝫ. ¶ Sed qm̃ in his que tm̃
rõnis sunt ⁊ nõ fidei vl forte solius experimẽti: nemo sine
rõnis euidẽtia tenet alicui credere. Considerãduꝫ est dili/
genter vtrũ eiꝰ rla ꝯtineat veritatẽ. Naꝫ si vera esset oino
cassaret traditionez ꝓpositi aphorismi. Si tm̃ subtilr eius
doctrina discutiat: inueniet irrõnabilis ac erronea. Dicit
eniꝫ absolute ꝙ pmus gradus repmit supiorẽ ꝑ vnuz gra/
dum tm̃: ⁊ scđs ꝑ duos: ⁊ tertius ꝑ tres: ita ꝙ fridũ in pmo
reducit calidũ in scđo ad calidũ in pmo itegre: ⁊ calidũ in
tertio ad calꝫ in scđo: ⁊ calꝫ in q̃rto ad calꝫ in tertio: ⁊ qm̃
de h̃ facit artẽ: q2 dat ꝑ rlaꝫ formalr artẽ ꝯstituẽtez: cõstat
ꝙ reddit se certũ: qm̃ ars q̃ ducit infallibilr ad certa semꝑ
de certis est: vt supra diximꝰ. ¶ Certitudo vero artis nõ re/
quirit humano labore: nisi duobꝰ modis. s. rõne ⁊ experi/
mento: ita ꝙ qñqꝫ tantũ expimento: sicut illa rla nãꝝ. s. ꝙ
acus magnete cõtacta vel iformata: si suꝑ aquã natauerit
axem indicat poloꝝ firmamẽti subtracto magnete. Qñqꝫ
aũt sola rõne: sicut certitudo q̃ hr̃ de circũferentia: vel dia/
metro terre: vl supra celestiũ corpoꝝ. qñqꝫ vero vtroqꝫ mõ
acqrit: sic certitudo q̃ hr̃ de q̃litatibꝰ cõplonalibꝰ mistoꝝ.
Cuꝫ igit hãc rlaꝫ dicat eẽ certã: opꝫ vt aliq̃ pdictoꝝ mo/
doꝝ acqsiuerit eiꝰ certitudinẽ. Sed ꝯstat ꝙ non pmo mõ:
qm̃ ea quoꝝ certitudo hr̃ solo experimẽto nõ sunt nisi ea
quoꝝ est cã solũ ꝓprietas. Hic aũt agit de mẽsura cõplo/
nis q̃ nõ est effectꝰ ꝓprietatis: ⁊ ideo nõ põt ex pte ista so/
lum experimẽtum esse infallibile: cum ergo dicat hoc esse
infallibile: opꝫ vt ad hoc dicẽdum moueat ab aliqua ra/
tione qua suum experimẽtuꝫ valletur: posito ꝙ fuisset ex/
pertus sic: cũ tm̃ ipse fateat se caruisse medicinalibꝰ experi
mentis: ⁊ pro eis remittat discipulos suos ad traditiones
Abençoar. Queramus igit que rõ mouerit eũ ad dãdum
regulaꝫ supradictã. Si. n. rõ recta fuit: opꝫ vt trahat ori/
ginẽ a fundamẽto qđ ab oibus ponit in gradibꝰ cõplona/
toꝝ: ⁊ est q2 gradus distinguũtur numeris ꝺm aliqđ genꝰ
ꝓportionis: sicut patuit. xvij. ⁊. xviij. apho. supius. Si ergo
per rõnez cõprehẽdat mẽsura intẽsionis ⁊ remissionis cõ
ponẽtiũ in cõposito: necẽ est h̃ fieri ꝑ rõnes numeroꝝ: qa
vt supra ꝓbatuꝫ est: virtꝰ excedẽs: excessa: ⁊ depmẽs: ⁊ de/
pressa nõ cõparant inuicẽ nisi sub rõnibꝰ numeroꝝ: con/
stat eniꝫ ꝙ in tali cõposito vna est deprimẽs: ⁊ alia est de/
pressa ẽt ambe sunt inuicẽ resistẽtes. sed q̃tũ plus vel mi/
nus resistit vna q̃ alia: vel q̃tũ vna depmit aliaꝫ non põt
rõne cognosci: nisi cogscat ꝓportio virtutis vnius ad vir/
tutẽ alteriꝰ. Naꝫ excessus duoꝝ cõparatoꝝ adinuicẽ non
põt cognosci nisi quãtitates extremoꝝ vel mẽsure cogno/
scant. Cũ igit cõꝑant opposite virtutes diuersoꝝ graduũ
penes potentiã resistẽdi ⁊ deprimẽdi in cõposito necessa/
rio cõuenit mẽsurare illaꝫ potentiã in illo cõposito penes
accessum ⁊ recessum virtutis eiꝰ ad virtutes extremoꝝ. s.
cõponẽtiuꝫ. sed virtutes extremoꝝ q̃tũ ad potẽiaꝫ depri/
mendi ⁊ resistẽdi formalr ꝯsistũt in diuersis ꝓportionibꝰ.
Cuꝫ igit rõ deprimẽdi ⁊ resistẽdi nõ sit alia in composito
q̃ in cõponẽtibꝰ: ⁊ sit in ipsis cõponentibꝰ sub aliq̃ specie
ꝓportionis: opꝫ vt silr sit in cõposito. Ad cognoscẽdũ igit
determinate q̃tũ vna deprimit alterã: ⁊ q̃tũ altera ei resi/
stit: necẽ est cõꝑare ꝓportiões quas hñt in cõposito ad ꝓ/
portiones ipsaꝝ in cõponẽtibꝰ. Sed ꝓportiões in aliqbꝰ
rebus accipi nõ pñt nisi ꝺm rõnez maioris ⁊ minoris nu/
meri. Numeremus igit portiões q̃litatũ oppositaꝝ q̃ sunt
in cõponẽtibꝰ ꝺm fundamẽtuꝫ vel potẽtiaꝫ eius. Et dica/
mus ꝙ friduꝫ in pmo hꝫ duas ptes friditatis ⁊ vnã calidi/
tatis: q2 vt supra diximꝰ. ipse ponit ꝙ pmus gradus semꝑ
est duplus ad tẽperamẽtuꝫ: ⁊ in h̃ ꝯuenit cũ alkindo. calꝫ
aũt in quarto: hꝫ qnqꝫ portiões calitatis ⁊ vnaꝫ friditatis.
Scđm hãc igit rõnez in medicina cõposita ex frigido in
pmo: ⁊ calo in q̃rto: tũc erũt in summa sex portiões calidi/
tatis ⁊ tres friditatis: ⁊ sic friditas erit medietas caliditat:
⁊ caliditas erit dupla ad friditatẽ. Sed ꝺm euꝫ ista ꝓpor/
tio ꝯstituit gradũ pm. g talis medicia cõposita esset calida
in pmo gradu. ⁊ sic friduꝫ in pmo reduceret calm̃ in q̃rto
ad calm̃ in pmo. Si vero ꝯiungat calo in 3o: tunc ꝺm rõnes
eius calm̃ in 3o hẽbit q̃tuor portiões caliditatis ⁊ vnã fri/
giditatis: fridum vero in pmo hꝫ vnã calitatis ⁊ duas frigi/
ditatis: ⁊ sic in vniuerso erũt qnqꝫ portiões calitatis ⁊ tres
frigiditatis. Pꝫ aũt ꝙ tres sunt plus q̃ medietas respectu
qnqꝫ. si ergo prius qñ erat medietas caliditatis reducebat
quartũ ad pmũ. Nõ cuꝫ sint plus q̃ medietas reduceret
tertiũ ad minus q̃ pm. Et ꝺm eandẽ rõnẽ ad multo minus
reduceret scđm: ⁊ ita friduꝫ in pmo semꝑ reduceret calidũ
in quocũqꝫ gradu supiori ad pmũ gradũ ꝑcise: vel ad mul
to minꝰ eo: ⁊ hec oia sunt abusiones ⁊ deliramẽta. Nec põt
dicere ꝙ modus accipiẽdi portiões sit alius: qm̃ ipole est
vt alius sit stante fundamẽto qđ ipse posuit. s. ꝙ gradus di
stinguant illis numeris supradictis: vñ cũ eiusdẽ rõnis sit
gradus in cõposito ⁊ in cõponẽtibꝰ: opꝫ ꝙ eisdẽ numeris
ꝯstituant gradus in cõpositis qbus ⁊ in cõponẽtibꝰ: ⁊ per
ꝯñs idez erit modus accipiẽdi ꝓportiões. s. per numerum
vnius q̃litatis relatũ ad numerũ alteriꝰ. ¶ Cum igit per
rõnez sumptã ex fundamẽto sue positionis nõ verificetur
regula supra data per euꝫ. Adhuc restat querere qua rõne
dixit absolute: ꝙ ois gradus inferior deprimit superiorez
opposite q̃litatis tantũ ꝑcise q̃tũ inferior distat a tẽꝑato.
Nam si dixerit se hr̃e aliã rõnem: iam euitare non poterit
qn sua doctria sit irrõnabilis: qm̃ ex pncipijs acceptis nõ
infert ꝯclones: imo vt patuit ꝯclones eius repugnant suis
principijs: q2 ex pncipijs aliud seqt q̃ sua regula ꝯtineat.
Sed esto ꝙ hẽat aliã rõnez illiꝰ dicti: tunc queramus que
sit illa: nec insinuat ex verbis eius ꝙ alia sit: nisi q2 ois q̃li/
tas q̃tũ eleuat supra tẽperatã: tantũ fortificat supra oppo
sitã: ⁊ per ꝯñs tantũ põt eã depmere: ⁊ lꝫ h̃ verum sit tm̃ in
ꝓposito nõdum sufficit hec rõ: q2 q̃uis friditas in primo
fortificet per vnũ gradum supra caliditatẽ tẽperati: nõ tm̃
in eadeꝫ ꝓportiõe se hꝫ ad caliditatẽ quarti ⁊ tertij ⁊ scđi.
Sed inter quascũqꝫ virtutes diuersa est ꝓportio: necesse
est vt diuersus sit effectꝰ mutue alterationis vel actionis.
Unde penitus est irrõnabile ꝙ equalr deprimat quelibꝫ
illoꝝ graduũ. Nec põt dici ꝙ aliud sit pnm huius inuesti/
gationis: q2 in ꝯsideratiõe mutue actionis duaꝝ virtutum
oppositaꝝ in aliquo cõposito: nullũ est aliud prinm a quo
possit inchoari rõ inuestigãdi mensurã depressionis vniꝰ
⁊ resistẽtie alteriꝰ: nisi opatio ꝓportionis virtutũ in misto
ad ꝓportiones eaꝝ in cõponẽtibꝰ. Et qui per hanc viã nõ
ꝓcedit: nõ est in ꝓcessu suo phus nec vulgaris. naꝫ inꝰ fra/
ctionibꝰ ⁊ integris numeris quarũlibꝫ quãtitatũ ⁊ virtutũ
tam phus q̃ vulgaris considerãt ꝓportiones. Sed cã de/
ceptionis in talibꝰ est arrogãtia ingenij. Cum. n. sunt inge/
niosi ⁊ ꝑspicaces ꝓsumunt de se plus q̃ sint: ⁊ supponũt
ꝙ eoꝝ cognitio sit indeceptibilis: ⁊ ideo negligũt discutere
qđ pñtat eis sua phãtasia: ⁊ sic deludunt ab ea: ⁊ talis fuit
auctor iste spãlr in medicinalibꝰ ꝯsiderationibꝰ. Nam in
oibus

Regula Auer. quã credit infallibilez.

Contra illam.

Certitudo artis rõne ⁊ expimẽto acqrit.

Fundamẽtũ Auer. Et contra illud.

oĩbus errauit in ꝗbus inuectus est ꝯ Gal. Ideo ꝯ euꝫ spãl'r scripsimus tractatũ de intẽtione medicoꝝ: ⁊ tractatum de cõsiderationibꝰ operis medicine ad eplãꝫ de dosi ĩberiacaliũ medicinaꝝ ne laberent̃ in errorẽ debiles occasione dictoꝝ suoꝝ. Unde in ꝓposito sola phantastica ꝑsuasione delusus est. videns.n. ꝙ ex equalibꝰ equale resultat: iudicauit sub indiffusa phantasia vel cogitatiõe: ꝙ si vtrũqꝫ cõponentiũ residet per oppositã qualitatẽ ſm diuersos gradus vnuꝫ remitteret alterũ ſm elongationẽ eius a tẽperamento. Et qđ magis mouet euꝫ ad hoc credendum fuit ꝙ oĩs excessus mensurat̃ per cõparationẽ ad quale. Qđ gdẽ lꝫ verũ sit: tñ in hoc latet deceptio: q꞉ quecũqꝫ cõparantur ad equale non cõparant̃ ei ſm eandem ꝓportionẽ: nec ẽt adinuicem oĩno: vt patuit supra: ⁊ paulopost applicabitur huic ꝓposito. ¶ Sed ex dictis pꝫ ꝙ doctrina huius arabis irronabilis est ⁊ erronea: ⁊ per ꝯñs inartificialis. Qđ etiam nõ minus clare pꝫ in regula quã dederimus in graduando medicinã cõpositã ex cõplonatis in eadeꝫ qualitate ac diuerso gradu: qm̃ in tali medicina nec directe: nec certe docuit inuenire graduꝫ vel situm cõplonis. Dixit.n. ꝙ si talis cõpositio fiat. v.g. vt calidi in p̃mo cũ calido in scđo vel tertio vel quarto: ꝙ in p̃mo calidũ: q꞉ plus participat de friditate q̃ꝫ cal'm in aliquo gradu altiori: ideo deprimit quẽlibet illoꝝ. Sed q̃tũ dep̃mit nesciuit determinate mensurare: nec docuit illud facere directe: imo indirecte: q꞉ per viã remotionis vel negationis dicẽs: ꝙ illud nõ est tantũ q̃tũ põt deprimere medicina opposite qualitatis in eodeꝫ gradu: nec tantũ q̃tũ põt temperatũ: q꞉ frigiditas qđ est calidũ in p̃mo: nec est in eis tanta quãta est frigiditas tẽperati: ⁊ ideo dixit ꝙ calidũ in p̃mo reprimit calidum in aliquo gradu supiori minus q̃ꝫ friduꝫ in p̃mo: ⁊ minus q̃ꝫ temperatũ: lꝫ respectu frigidi in p̃mo rep̃mat: multo minus q̃ꝫ respectu temperati. Sed illud minus indeterminatuꝫ relinquit: ⁊ ideo incerte docuit quantum sit. Nihil.n. certe cognoscit̃ nisi in suis ꝓprijs termis cognoscatur: ⁊ ideo cognitio per diffinitionẽ facta dicit̃ cognitio termini: qm̃ diffinitio cõtinet ꝓprios limites diffiniti: vñ quia nõ nocet iste p̃dicte remissionis terminũ vel limitem inuenire: sed tñ docet cõsiderare mensuram depressionis remouẽdo terminos alioꝝ: pꝫ ꝙ eius doctrina indeterminata est ⁊ incerta vel cõfusa: ⁊ per ꝯñs inartificialis: q꞉ in incerto termio relinq̃t intellectũ: maxime cũ cal'm in p̃mo nõ in eadeꝫ ꝓportione respiciat calidũ in scđo ⁊ in tertio ⁊ in quarto: vnde nec equal'r reprimet: quoꝝ nihil ꝑ arteꝫ suã determinate docet. Causa huius defectus fuit: quia nõ cõsiderauit augumentũ ⁊ diminutionẽ in virtutibꝰ cõplexionatoꝝ ſm differẽtias ꝓportionũ: sine ꝗbus nunq̃ꝫ iter inequales quãtitates possunt augumentũ ⁊ diminutio determiate accipi: sicut pꝫ in arithmetica ⁊ geometria: ⁊ scia de ponderibꝰ: Nec est credenduꝫ ꝙ ipse dimiserit hic cõsiderare ꝓpter ignorãtiam: qm̃ cuꝫ nouerit quadruuialia: credibile est ꝙ nõ ignorauerit saltem oĩno naturas numeroꝝ ⁊ rõnes ꝓportionũ: nec verisimile est ꝙ omiserit ꝑꝑ cõtemptũ: q꞉ tunc fuisset amens ⁊ flagellis egens. Naꝫ cũ in diffinitione graduũ vtat̃ numeris ⁊ ꝓportionibꝰ: vt supra patuit: amẽtia fuisset eoꝝ ꝯsiderationẽ negligere: sicut illi qui aliq̃d distribuit cuꝫ mensura negligere differẽtias illius mensure. Sed credibile est ꝙ huius occasio fuerit erroneũ fundamentũ. videns.n. ꝙ per portiones ⁊ numeros in ꝗbus gradus distinxit non poterat graduare medicinas cõpositas absqꝫ magno errore: vt supra patuit. Incidit in scillam cupiẽs euitare caribdiꝫ. vñ q꞉ errauit in p̃ncipijs non potuit recte ꝓcedere: nec errores in ꝯclonibus euitare: sed apparentiã secutus leui ꝯsideratione seipsuꝫ ⁊ intellectũ discipuloꝝ suoꝝ trahit ad imperfectã cognitionem vel ad falsum ⁊ incõueniens in cõpositis medicinis ex differentibus gradibus. ¶ Redeuntes ergo dicamus quẽadmodum aphorismus ꝓposuit. s. ꝙ medicina iferioris gradus deprimit oppositã supioris gradus plus q̃ꝫ per vnuꝫ gradũ: ⁊ q̃to supior est: tanto plus ab ea dep̃mit̃ ſm rõnem ꝓportionis. Cuius rõ est: q꞉ ꝓportional'r plus confortat depressam supioris gradus q̃ꝫ inferioris. Ponamus aũt in termis ꝓpter minores: ⁊ sit p̃mũ exẽpluꝫ nobis cõpositio fridi in p̃mo cũ calido in scđo gradu. Cuꝫ igit̃ ostẽsum sit: ꝙ recta rõ mensurãdi depressionẽ ꝓcedat ꝑ cõparationẽ ꝓportionis qualitatũ oppositarũ in composito ad ꝓportiones eaꝝ in cõponentibꝰ: ⁊ ꝓportio solis numeris cognoscat̃ cũ sit habitudo inequaliũ numeroꝝ: colligamꝰ numeros qualitatũ cõponentiũ: ⁊ ex hoc apparebit nobis qualis ꝓportio resultabit iter eas in cõposito. Cõstat igit̃ ſm fundamentũ suprapositũ ꝙ frigidum in p̃mo hꝫ duas ꝑtes friditatis ⁊ vnã caliditatis: ⁊ caliduꝫ in scđo hꝫ q̃tuor caliditatis ⁊ vnaꝫ friditatis. si ergo iungant̃ calide calidis ⁊ fride fridis: erũt in summa calide qnqꝫ ⁊ fride tres in tali cõposito. Numeratis igit̃ ꝓportionibꝰ oppositaꝝ q̃litatum cuiusqꝫ: iam nõ restat nisi videre qualeꝫ habeãt adinuicem ꝓportionẽ. nam si habeat ꝓportionẽ quã habẽt in altero cõponentiũ: erit cõpositũ eiusdeꝫ cõplonis cuꝫ illo cõponẽte. Si v̾o neutrius habeat ꝓportioneꝫ nõ habebit cõpositũ cõplonẽ alicuius cõponẽtis: sicut est in ꝓposito exẽplo. nam cuꝫ ꝑtes frigide sint tres ⁊ calide. v. iam pꝫ ꝙ inter ꝑtes fridas ⁊ calidas cõpositi nõ est eadem ꝓportio que est inter eas in cõponẽtibꝰ. Nam in frido in p̃mo gradu caliditas erat media ꝑs frigiditatis: in cal'o v̾o in scđo frigiditas erat quarta pars caliditatis: sicut fuit supra determinatũ: lꝫ tres nec sunt medietas respectu. v. nec q̃rta pars: ⁊ sic cõpositũ nõ erit cõplonatũ in p̃mo gradu integre: nec in scđo. Sed cũ friditas sit magis q̃ꝫ quartã ꝑs: cõstat ꝙ deprimet caliditatẽ infra scđm. Nam traditũ fuit supra. ꝙ qñ vna qualitas est quarta pars respectu opposite: tunc cõpl'o seruat̃ integre in scđo. Cum igit̃ hic sit plus q̃ꝫ quarta descẽdere faciet infra scđm: ⁊ iterũ cum sit plus q̃ꝫ medietas: sil'i rõne deprimet adhuc caliditatẽ infra p̃m seu finẽ eius. Sed quãtũ sit illud in vltimo cañ. dicet̃. hic aũt sufficit demõstrare ꝓpositũ. Et iam pꝫ ex his ꝙ friduꝫ in p̃mo deprimit cal'm in scđo plus q̃ꝫ ꝑ vnuꝫ gra. or. infra finem p̃mi: ⁊ h̃ fuit ꝓposituꝫ. Et sil'i calculatiõe patebit ꝙ friduꝫ in p̃mo deprimit cal'm in tertio: infra finẽ scđi. Nã cal'ꝫ in tertio hꝫ octo ꝑtes caliditatis ⁊ vnã friditatis: ⁊ friguduꝫ in p̃mo duas friditatis ⁊ vnã caliditat꞉: ⁊ sic in sũma erunt in cõposito. ix. ꝑtes caliditatis: ⁊ tres friditatis. Iam autẽ pꝫ ꝙ. iij. respectu. ix. sunt tertia pars tñ: ex quo pꝫ ꝙ sunt plus q̃ꝫ. viij. pars: ⁊ sic nõ ꝯuenit ei ꝓportio tertij gradus in quo caliditas excessa est. viij. pars respectu excedẽtis. Cuꝫ igit̃ hic sit plus q̃ꝫ. viij. descẽdere faciet cal'itatem infra tertiuꝫ: ⁊ sil'i rõne cum tertia pars sit maior q̃rta que ꝑtinet ad scđm adhuc facient ipsaꝫ descẽdere ifra vltimũ terminũ scđi: ⁊ hoc fuit ꝓpositũ. Et recte ſm eundẽ modũ patebit ꝙ fridum in p̃mo reprimit cal'm in q̃rto ifra fineꝫ tertij. Rõnes enim numeroꝝ ⁊ ꝓportionuꝫ ita sunt stabiles ⁊ fixe: ꝙ nunq̃ꝫ recte calculantẽ decipient: nec in numero defraudabit̃. Sil'r si friduꝫ in scđo cõiungat̃ calido in quarto deprimet ipsuꝫ plus q̃ꝫ per duos gradus. s. q꞉ infra finem scđi: ⁊ si fridum in tertio cõiungat̃ ei deprimit ip̃m plus q̃ꝫ per tres gradus: q꞉ ifra finẽ p̃mi. Sic.n. infallibil'r inueniet recte calculans: sicut tabule rep̃ntant. ¶ Ex p̃dictis ergo pꝫ ꝓpositũ. s. ꝙ cõplonatũ gradus inferioris deprimit oppositũ gradus altioris non soluꝫ tantũ q̃tũ ipse inferior gradus distat a t̃pato: sicut dixit Auer. sed ẽt plus. Et huiꝰ rõ est: q꞉ q̃litas que est in gradu inferiori nõ inue-

Aliꝰ error Auerro.

Cognitio ꝑ diffõnes ẽ certa cognitio.

Declaratio aphori. cũ virtute regule.

nit qualitatē sup̄ioris gradus liberā vel solutā: imo, ligatā cū aliqua portione que est de pñā inferioris. Nam sicut dicebat̄ friditas primi gradus inuenit cū caliditate scđi vel alioꝝ sequētiū aliquā portionē friditatis: que portio cū adiungit̄ friditati p̄mi gradus: iam facit ipsam elongari a tpato plus ꝙ̄ ante: per qđ additamentū acq̄rit: vt dep̄mat plus ꝙ̄ distat a tpato. ¶ Melius etiā pꝫ si consideret̄ rō ꝓpter quā plus deprimit sup̄iorē. sicut in sequēti cañ. ⁊ in tabulis clarescet. Frigiduꝫ. n. in p̄mo plus deprimit ꝓportional'r calidū in quarto ꝙ̄ calidū in tertio: ⁊ plus cal'm in tertio ꝙ̄ calꝫ in scđo. Cuius oppositū p̄ma frōte videret̄. ¶ Propterea: qꝛ ꝙ̄to fortior est virt⁹: tāto min⁹ phrenari pōt a sua opposita: ⁊ ideo qꝛ in h passu cecidit Auer. ⁊ alij multi magni sequētes cū expedit vt subtil'r atqꝫ attēte cōsideret̄ hec veritas. loquēdo. n. absolute nō est necessariuꝫ ꝙ fridum in p̄mo plus reprimat cal'm sup̄ioris gradus ꝙ̄ inferioris. Qđ ex h pꝫ: qꝛ magis facit appropiquare tpato cal'm iferioris gradus ꝙ̄ sup̄ioris. sed tñ si depressio vni⁹ ⁊ alteri⁹ ꝯsideret̄ fm ꝓportionē maior erit depressio superioris ꝙ̄ inferioris. ⁊ pp h fuit dictū ante: ꝙ magis deprimit sup̄iorē ꝙ̄ inferioreꝫ ꝓportional'r: ⁊ qui recolit de his que dicta sunt in cōpositiōe tpati cuꝫ distēperato supra in apho. xxxiij. facile videbit hic veritatē. Si. n. cōiungat̄ frigiduꝫ in p̄mo calo in scđo: cōstat ꝙ friditas primi que est dupla ad caliditatē cōiungit̄ friditati scđi: que est quarta respectu cal'itatis eius. Si aūt fridū in p̄mo ꝯiungat̄ calo in tertio: iam ille due portiones p̄mi gradus addent̄ friditati tertij: que est octaua in eo. Et sil'r rōne in quarto addent̄ portiōes friditatis p̄mi gradus ad friditateꝫ ei⁹ que est in eo. xvj. pars respectu cal'itatis. ꝙ̄to aūt. xvj. pars minor est ꝙ̄ octaua: ⁊ octaua minor est ꝙ̄ sit quarta: tanto ꝓportional'r ille due ptes friditatis p̄mi gradus fortificant plus friditatē quarti ꝙ̄ tertij: ⁊ tertij ꝙ̄ scđi: sed in se ꝯsiderate semp sunt eq̄les. Cuꝫ igit̄ adueniūt friditati que ligat xvj. ptes cal'itatis magis ꝓportional'r fortificabūt eam ꝙ̄ ligantē. viij. ⁊ istaꝫ magis ꝙ̄ ligantē. iiij. Quātum v° plus dep̄mat illi oppositā: vt fortificat cōplonaleꝫ in sequētib⁹ patebit: nec in talib⁹ exercitari paruipendere dꝫ fidelium studentiū cetus: ne gloriam suā alteris relinquere videat̄: qꝛ nō est credibile vt ppl's discedēs a veritate: sicut ille reprobus iudeoꝝ: aut tenebrosus paganoꝝ intueri possit ad plenū eaꝫ in oī gñe cognoscibili videt: sed solum h debet̄ sequēti ppl'o veritatis. ¶ Qđ aūt addit̄ in fine aphorismi de quātitate ⁊ suba intelligi dꝫ: sicut expositū est in añ habito aphorismo. Etenim si fridum in p̄mo qđ iungit̄ calo in scđo vel sup̄ioris gradus esset valde minoris ponderis ꝙ̄ primū vinceret̄ oino fm sensum ab opposito: ⁊ nō deprimit ip̄m sensibil'r: ac si valde maioris pōderis esset respectu oppositi ꝙ̄ exigat primū pondus: nō soluꝫ dep̄meret sꝫ oino annullaret eius ip̄ressionē sensibileꝫ: sicut si misceret̄ ʒ. j. cinamomi solius cū. j. lib. zucch. penitus ꝙ̄tū ad sensum vinceret̄ siccitas que est in scđo gradu: in cinamomo ab humiditate p̄mi gradus zucchare. Et sil'r fieret si cōtingeret eecōuerso. s. ꝙ cōpl'onatū in altiori gradu nō esset cōueniētioris quātitatis. Opꝫ igit̄ ad verificationē huius cañ. vt cōcurrant in cōueniētib⁹ ponderib⁹. s. p̄mis vel habentib⁹ illoꝝ ꝓportionē. Qual'r aūt prosit ad rectitudinē iudicij substantiarū conformitas dictum est supra.

Hic cecidit Auer.

¶ Ad illum terminum deprimitur complexio medicine composite: cuius proportionem seruant adinuicem portiones qualitatum oppositarum. XXXVII.

¶ Qm̄ inter predictas sex combinationes fm genera complexionis tres sunt in q̄bus per p̄dicta nō hꝫ certus terminus cōplexionis in cōposito: ideo subiungit̄ hic iste vltimus aphorismus in quo dat̄ cañ. recte inueniēdi terminū ad quē precise ducit̄ eius cōplexio. Et quia in oibus trib⁹ illis combinationib⁹ notabil'r ducit̄ cōplexio ad terminū suum per depressionē alicuius qualitatis: ideo specialiter terminū refert ad motū depressionis. Est ergo regula quā intendit hic. s. ꝙ cōplexio ducit̄ in cōposito ad illum terminum cuius est ꝓportio que resultat inter oppositas q̄litates cōponentiū. Et dicit terminū notabil'r: ad denotādū ꝙ per hanc cōsiderationeꝫ non solum inuenit̄ gradus cōplexionis sed etiaꝫ meta gradus. Et circa moduꝫ inueniēdi nobis insinuat duos actus q̄bus inuenit̄ quartū q̄situ ⁊ gradus vel meta. Quoꝝ primus est manifestare seu colligere numerū portionuꝫ qualitatū oppositaꝝ ex gradibus cōponentium fm formā expressam in ante habito aphorismo. Nam cuꝫ necesse sit accipere ꝓportionē eaꝝ adinuicem: ⁊ ꝓportio non cognoscat̄ sine numeris: opꝫ p̄us numeros earuꝫ habere pre oculis intellectus. Secundus v° actus est indicare de ꝓportione que fit. Forma v° que fit indicandi: sicut pꝫ ex predictis: est ista. s. vt accipiat̄ denominatio qualitatis excesse ab excedente. i. vt consideretur quota est vel quota denoiet̄ respectu excedentis. Nā sicut ostensum fuit superius in aphorismo. xxv. semp in omni gradu qualitas excessa denoiat̄ ab excedente. ¶ Ponamus ergo breuiter exempluꝫ in omni situ cōplexionis: vt plenior sit doctrina: ⁊ dicamus ꝙ si portiones qualitatum oppositarum comparate adinuicem sint equales numero: ita. s. vt tot sint frigide quot calide: aut tot sicce quot humide: iudicabimus cōplexionē illius medicine cōposite deduci ad temperamentū in illis qualitatib⁹: ⁊ sic esse temperatū in talib⁹ vel talibus qualitatibus. Si v° inuenimus ꝙ qualitas excessa sit medietas respectu excedentis: ita ꝙ excedēs sit dupla ad illā: precise dicemus taleꝫ medicinā esse complexionatā in p̄mo gradu per qualitatē excedentem: qm̄ qualitates opposite seruant adinuiceꝫ ꝓportionē primi gradus. Si v° qualitas excessa fuerit quarta pꝫ respectu excedentis erit in gradu scđo. Si v° fuerit vel denominet̄. viij. respectu excedentis erit in tertio. Si v° fuerit tñ. xvj. respectu illius erit integre cōplexionata p eandem qualitatē in quarto gradu. Et sic pꝫ qual'r per cognitionem ꝓportionis qualitatū oppositarū habetur notitia gradus in quo integre situat̄ compl'o. Si v° compl'o medicine cōposite gradum aliquē integre nō attingat. Sil'r iuenict̄ in qua meta illius gradus precise locat̄ per considerationē ꝓportionis: ita ꝙ illi⁹ si recte q̄s numerauerit nō fraudabit̄: nec in aliqua ꝓportione deficiat quātūcūꝗ sit minima. Nam quicq̄d producit̄ aut generat̄ ex numeris: necessariū est ⁊ infallibil'r: vnde si quid ꝓuenit ex eis non cōuenit ꝓposito: pculdubio se nō recte numerasse cognoscat. ¶ Ad inueniendum aūt metam in qua inuenitur cōplexio: scire opꝫ duo. s. in q̄bus combinationib⁹ hic contingit: ⁊ qual'r hic inueniat̄ per notitias ꝓportionis. Et de primo sciēdum est ꝙ nunꝙ̄ cōtingit ꝙ cōplexio cōpositi situetur in metis alicuius gradus ⁊ non in toto nisi in illis combinationib⁹ que fiunt ex difformib⁹ terminis: ⁊ iste cōbinationes in genere nō sunt nisi tres: vt in p̄ncipio huius aphorismi tangebat̄: quaꝝ vna est temperati cum distemperato. Alia v° est duoꝝ distemperatoꝝ in simili qualitate ⁊ difformi gradu. Tertia v° est in oppositis qualitatibus ⁊ diuerso gradu. Qꝫ tres cōbinationes. xvj. modis fm spēm variant̄: sicut pꝫ in tabulis. ¶ Circa scđm v° sciendum est ꝙ qñcūꝗ cōplexio non situatur in aliquo gradu integre: tunc qualitas excessa non reperit̄ in ꝓportiōe alicuius gradus determinate: sed inter duas ꝓportiones diuersoꝝ graduū vel situum. Est igitur forma recte inueniēdi quesitum

Ad inueniendum gradū.

Ad inueniendum metā gradus.

di quesitum

di quesitum ista.s.vt per modum predicte calculationis: primo queratur pportio qualitatis excesse:ad excedentem: et si non inueniat esse pportio alicuius gradus integri:tunc necessario cadit inter duas pportiones diuersorum graduum vel situum primitatis.Est ergo notandum diligenter quorum terminorum sunt ille due pportiones extreme: quia ex hoc habetur quod inter illos duos locatur complexio medicine. ¶Sed ad inueniendum vlterius in cuius illorum duorum metis reponitur:talis est pcessus.s.vt de portionibus qualitatis excesse dematur tot et tantum quantum est id quo inferior terminus aut situs excedit superiorem quatum ad qualitatem excessam:deinde residuum comparet ad totum:et consideretur quota est:vel quata pars eius denominatur. nam quata erit respectu illius:tantum deprimetur complexio compositi in situ vel gradu superiori propter rationem que paulo inferius explicabitur in exemplis. Et sic sciet medicus certitudinem poli humane rationi:non solum in qua meta reponitur: sed in qua parte mete:licet ipse non curet de terminis complexionis vltra integritatem mete:quoniam illi omnino sunt insensibiles:et patebit diligenter consideranti quiddam pulchrum et delectabile intellectui.s.qualiter gradus componentium seruant in augmento et decremento qualitatum in compositione pportionem quam habent adinuicem comparatim:prout superius in.xx. propositione fuit tractatum:et in tabulis poterit hic lector studiosus quasi insensibiliter contemplari. ¶Ad bonitatem autem doctrine ponemus hic exemplum vnum in qualibet trium combinationum. Ponamus igitur quod in primis ponderibus:vt pportionibus componatur medicina ex temperato et calido in primo:constat quod in summa sunt tres partes caliditatis et due frigiditatis. Cum autem duo qui est numerus qualitatis excesse comparantur ad tria:qui est numerus qualitatis excedentis.iam patet quod respectu illorum sunt minus quam equale et plus quam medietas:ex quo patet quod talis medicina non erit temperata nec integra in primo gradu:imo erit ca.infra finem primi gradus:et supra temperamentum: et sic locabitur eius complexio per caliditatem inter illos duos situs vel terminos:quod patet per pportionem duorum ad tria. Nam cum semper maior numerus habeat rationem totius:et minor rationem partis. Iam patet quod si duo denominentur a tribus dicentur esse due tertie ipsorum:per quam denominationem patet pportio frigiditatis ad caliditatem in tali composito:quia se habet ad caliditatem:sicut due tertie ipsius. Nam caliditas consideratur hic:sicut quoddam totum constitutum ex tribus tertijs.vnde patet quod frigiditas non est equalis caliditati:imo minor ea per vnam tertiam. et similiter patet quod est maior medietate: quia medietas trium tertiarum est vna tertia et media:et hic sunt due tertie. Jam igitur his bene intellectis meta poterit leuiter inueniri in regulam dictam.s.vt dematur a frigiditate tantum quantum est id quo frigiditas temperati superat frigiditatem primi gradus: et est id per quod illi duo situs adinuicem differunt: quia si non esset illud non differrent in aliquo:et ideo etiam communiter dicitur differentia eorum. Ista vero demptio debet fieri semper respectu tertij: a quo denominatur qualitas excessa.i.vt tantum dematur ex frigiditate quod respectu illius cuius frigiditas dicitur esse due tertie: sic denominetur:sicut denominatur frigiditas primi gradus respectu frigiditatis temperati:vel sicut denominatur illa portio frigiditatis qua temperamentum superat frigiditatem primi gradus.hec.n.duo realiter idem sunt:sed leuius et breuius intelligitur primo modo. Constat autem sicut fuit traditum superius in.xxvj.apho. quod frigiditas primi gradus est medietas respectu frigiditatis temperati: et friditas temperati dupla respectu ipsius:vnde per vnam medietatem superat eam.de duabus ergo tertijs si auferatur medietas totius integri.s.tertia et media remanebit media tertia que est sexta pars totius integri. Nam si quelibet tertia diuidatur in duas medietates erunt sex:et sic quelibet erit sexta totius. Si vero consequenter istam sextam comparauerimus ad illud demptum secundum rationem dempti.s.ad medietatem totius:inueniemus proportionem eius ad illam per denominationem ipsius ab illa: sicut de alijs dicebatur. Constat autem quod sexta cuiuslibet totius est tota pars medietatis eius:nam tres sexte sunt medietas eius. Jsta igitur pportio frigiditatis que vltra frigiditatem primi gradus additur:que habet respectu illius rationem tertie partis:auferet primo gradui tertiam partem caliditatis:et sic remanebit compositum calidum in secunda meta vel secunda tota respectu integre primi gradus. Similiter autem si in primis ponderibus vel eorum pportionem habentibus componatur medicina ex calido in primo et calido in secundo:constat quod erunt in composito sex partes caliditatis et due frigiditatis:et cum bina eius sit tota pars senarij erit frigiditas pars tota respectu caliditatis:et cum tertia sit minor medietate non deprimet caliditatem vsque ad primum gradum:et cum sit plus quam quarta deprimet eam infra secundum vel finem eius:et sic erit compositum illud calidum inter primum et finem secundi:et tantum frigiditas primi superat frigiditatem secundi per vnam quartam: quia secundus non habet nisi vnam quartam frigiditatis:et primus habet duplum:vt patuit.xxvj.ppone:quia habet duas quartas: et ita quo ad friditatem superat eum in vna quarta que est medietas frigiditatis primi. Si igitur a friditate auferatur quarta pars respectu totius.s.senarij: residuum eius erit illud quod additur toti caliditati pportionate supra friditatem secundi gradus:et cum potentia quam habet deprimendi qualitas excessa cognoscatur in quolibet gradu vel situ per comparationem eius ad precedentem situm:quemadmodum.xxvj.canone.superius traditum fuit: tunc si illud residuum comparetur ad demptum quod inquantum reputabit potentiam friditatis in secundo gradu:ita.s.vt si per denunciationem eius ab illo consideretur quantum sit respectu illius:patebit ilico quantum plus quam illud potest deprimere totam caliditatem compositi:cui illud supra additur. Si igitur a duabus partibus friditatis que sunt tertia pars respectu sex vel senarij dematur tantum quantum respectu senarij esset quarta pars eius: iam demptum esset ab ea totum quod sufficiebat per se ad reponendum totam caliditatem in secundo gradu integro:et remanebit adhuc vltra hoc de friditate vna duodecima respectu totius caliditatis:quod sic patet.nam quarta pars senarij est vna pars et dimidia:quia quater vnum et dimidium faciunt sex integre. Si vero de duabus partibus friditatis dematur vna pars et media que sunt quarta pars de.vj.remanebit media pars vnius sexte. media vero pars vnius sexte cuiusque totius:est.xij.eius. Nam si quelibet sexta diuidatur in duas medietates.xij. erunt in toto. Patet igitur quod de friditate predicti compositi si dematur illud quod pertinet ad secundum gradum precise restat adhuc vna portio que respectu totius caliditatis est.xij. Jam ergo non restat videre nisi quantum ipsa potest deprimere totam caliditatem plus quam posset friditas secundi gradus:quod statim patebit si accipiatur pportio eius ad demptam per denominationem. Nam tantum poterit plus quantum erit respectu illius:sed constat quod.xij.est tertia pars respectu friditatis dempte.igitur deprimet totam qualitatem infra gradum per tertiam partem eius:et locabit caliditatem compositi in secunda meta secundi gradus integre:et sic patet ppositum. quod autem predicta.xij. sit tertia pars respectu friditatis dempte.patet per hoc:quia quod dictum est quod friditas dempta est quarta pars respectu caliditatis totius: sed quelibet quarta senarij habet tres.xij.ergo.xij.senarij:est tota pars quarte ipsius:et sic patet ppositum. Tota vero ratio predicte calculationis est:quia quando complexio situatur infra finem alicuius secundi gradus: tunc si de portionibus qualitatis excesse dematur tantum quantum sufficeret ad reprimendum qualitatem excedentem in gradu illo integro residuum declarabit quantum ei deest de integritate gradus illius:quia tantum amittitur inquantum residuum illud quod supadditur portioni gradus

integri aufert ei: tantũ ꝟo aufert q̈tũ plus põt reprimere portio integri gradus respectu illius: põt tantũ plus q̈tuz ab ea denominat̃. Nam si fuerit medietas: medietatẽ aufert. Si ꝟo tertia pars tertiã. Si ꝟo q̈rta .iiij. ꝛ sic de alijs.

Exemplum

¶ Si ꝟo ꝑposuerimus ꝙ in p̄dictis ponderibꝰ cõponat̃ medicina ex frido in p̄mo gradu ꝛ calido in scd̄o habebit cõpositũ .v. ptes caliditatis ꝛ tres friditatis: ꝛ cũ ternarius sit plus q̈ȝ quarta pars respectu quinarij. Jam pȝ ꝙ frigiditas deprimet caliditatẽ infra scd̄m gradũ: ꝛ sil'i rõne cuȝ sit plus q̈ȝ medietas respectu eius deprimet ꝛ ipsam infra p̄mũ. quare pȝ ꝙ friditas q̄ respectu cal'itatis est tres q̈nte facit appropinquare cal'itatẽ imediate ad situȝ inferiorẽȝ qui est situs tpati. Non igit̃ põt cognosci q̈tũ friditas deprimit cal'itatẽ in p̄mo nisi per cõparationẽ friditatis p̄mi ad friditatẽ tpati iuxta regulaȝ supradictã. s. vt demamus de tribꝰ q̈ntis friditatis q̈tũ est illud quo friditas tpati superat friditatẽ p̄mi gradus. Traditũ aũt fuit .xxvj. ꝑpõne ꝙ q̈l'itas depressa in p̄mo gradu ẽ medietas respectu sui ipsius in tpato: ꝛ sic pȝ ꝙ frigiditas in tpato est maior vna medietate q̈ȝ in p̄mo gradu cal'itatis: si ergo de tribꝰ q̈ntis tollat̃ id qd̄ est medietas respectu totiꝰ cal'itatis remanebit vna portio que erit .x. respectu totiꝰ: qd̄ sic pȝ. nam cuȝ medietas quinarij sint due q̈nte ꝛ media: tũc si a tribꝰ q̈ntis auferant̃ due ꝛ media remanebit media q̈nta. oĩs autẽ media q̈nta cuiuscȝ totius est eius .x. Si ꝟo vlterius illa decima cõparet̃ ad friditatẽ demptã: inuenietur esse quinta pars illiꝰ: ꝛ sic emergit ꝙ dep̄mit cal'itatẽ totiꝰ cõpositi infra ip̄m gradũ per vnã q̈ntã ptẽ p̄mi gradus: de q̄ depressione lȝ nõ curet medicus: ꝑpterea qꝛ isensibilis ẽ in hac cõpositiõe p̄mi cũ scd̄o: supradictã tñ artẽ inueniendi hoc abhorrere nõ dȝ: sicut fecit Auer. tñ qꝛ in supiorib⁹ gradibus sensibilis est: vt pȝ ex p̄dictis in ante dito aphorismo: ꝛ clarius in cõbinationibꝰ tabul'aꝝ infra: tñ ẽt qꝛ sensibile est vbi pondus medicine cõpl'onate in iferioribꝰ gradibꝰ notabil'r auget̃ supra pondus p̄m. Nam vt supra fuit traditum: lȝ nulla medicina ꝑ augumẽtuȝ sue quãtitatis trãscẽdat gradum sue cõpl'onis: tñ per h̄ tm̃ deprimit amplius oppositũ suũ: ꝛ intantũ ẽt põt augeri supra quãtitatẽ p̄mã respectu sui oppositi: ꝙ oĩno vinceret ip̄m tal'r vt nullã faciat ipressionẽ in corpe: vel qꝛ corrũpit̃ total'r: vel qꝛ reducit̃ ad tpamẽtũ: ꝛ ideo dat̃ hec rl'a gñalis. s. ꝙ oẽ cõpl'onatuȝ in gradu inferiori põt reducere oppositũ gradus superioris ad tpamẽtuȝ: si p̄mũ pondus inferioris multiplicet̃: ꝛ primũ supioris maneat. Sed si querat̃ q̈tũ opȝ ip̄m augeri ad h̄ faciẽduȝ infra dicet̃.

Medicina per augumẽtũ quãtitatis non trãscendit gradus cõplexionis.

¶ Ex p̄dictis ḡ regulis iaȝ pȝ forma recte iueniẽdi terminũ cõpl'onis in medicina cõposita: qñ cõponẽtia cõcurrũt in p̄mis ponderibꝰ vel seruantibꝰ eoꝝ ꝑportionẽȝ: vt qñ in ponderibꝰ illis q̄bus se pñt mutuo ɔtẽperare. Sed nõdum posset per p̄dcã determinari: nec recte cognosci terminus p̄dicte cõpl'onis vbi cõponẽtia non cõcurrunt in p̄dictis ponderibꝰ: qd̄ sepius accidit taȝ in cõpositis dictatis ab antiquo: q̈ȝ etiã in his q̄ quotidie nouiter cõponunt̃ ꝑꝑ aliquã illaꝝ cãꝝ triuȝ que supius tacte fuerũt in .xxxiij. cañ. Rõ aũt p̄dicte diuersitatis pȝ ex hoc: qꝛ qñ cõponẽtia veniunt ad cõpositionẽȝ in ponderibꝰ q̄bꝰ pñt se ɔtẽperare. Jam est p̄dcis ponderibꝰ notus est terminus ad quẽ cõpl'o ducit̃ in cõposito: nec ẽt opus est calculare. Nam ex ɔsideratiõe põderũ supponit̃ ꝙ tẽꝑatũ resultabit in cõposito: qñ ꝟo hec nõ ɔueniunt in ponderibꝰ p̄mis: tunc calculatio supradicto mõ fcã certificabit̃: ideo qꝛ numerus q̄ ɔuenit cõpl'oni cõponẽtiũ nũq̈ȝ ꝑꝑ diuersitatẽ ponderũ variat̃: qꝛ lȝ pondus vnius cõponentis esset maioris numeri q̈ȝ alterius: tñ semꝑ accipitur sub rõne vnius põderis vel dosis: ꝛ ideo multiplicatio numeri quo ad põdus nõ multiplicat numerũ q̄ debet̃ complexioni. ꝟ. ḡ. si ℥. j. opij cõiungat̃ ℥. ij. mellis: q̈uis põdus mellis sit duaꝝ ℥. tñ ex ambabꝰ nõ accipit̃ nisi vnus nũs cõpl'onis. s. ille q̄ debet̃ scd̄o gradui. s. iiij. portiões cal'itatis ꝛ vna frigiditatis: ꝛ iste nũs nõ duplabit̃: lȝ ℥. sint due: qm̃ nõ hñt rõneȝ nisi vniꝰ ponderis: sicut ꝛ ℥. j. opij.

Regula si augeatur quantitas alteriꝰ cõponẽtis.

¶ Sed si quãtitas alterius augeat̃ ꝛ nõ ꝑportio est p̄mioꝝ põderũ: tunc est dubiũ q̈l'r debeat esse forma calculandi: maxie qꝛ h̄ indiscussum reliquerũt oẽs auctores recte rõnis: quoꝝ traditiões ad nos ꝑuenerũt. De se iterũ pȝ ꝙ in tali cõpositiõe nõ debẽt colligi portiões q̈litatũ in eodem nũo quo ꝑus: cũ in alio termino resultet cõpl'o: ꝛ per eundem nũm semꝑ idẽ terminus hẽat̃: vt qñ due ℥. sanda. cõiungunt̃ tribus ℥. mellis. si dixerimus ꝙ mel nõ hȝ nisi .iiij. portiones cal'itatis ꝛ vnã friditatis: sic̃ qñ põdus mellis erat duaꝝ ℥. tũc in eodẽ termio esset oĩno cõpl'onatũ hic cõpositũ: sicut ꝑus: ꝛ sil'r quãtũcũqȝ augeret̃ q̈titas mellis manẽte p̄ma quãtitate sanda. qd̄ est oĩno ɔ̄ rõneȝ: ꝛ ɔ̄ supradcã: ꝛ ẽt ɔ̄ sensum.

Si augeatur quãtitas medicine altiorem gradus.

Sil'r pȝ de se ꝙ nũs portionũ q̈litatis nõ dȝ multiplicari ẜm ꝙ multiplicat̃ põdus cõponẽtis. naȝ tũc si adderemus illuȝ errorẽ in quẽ deducit traditio Auer. vt in .34°. cañ. supra fuit dñsuȝ. nam si triplicato pondere mellis triplicet̃ nũs portionũ cal'itatis eiꝰ: tũc cõpositũ ex sandalis ꝛ melle calidiꝰ erit q̈ȝ mel ꝑ se qd̄ est absurdũ: nec minꝰ eueniat̃ illud incõueniẽs: si dr̃ ꝙ multiplicatio dȝ fieri per minuta ꝛ nõ per integra. ꝟ. ḡ. vt dicamꝰ ꝙ si mel addit̃ supra p̄m põdus sui tertiã ptẽ. s. ℥. v. ꝛ ℈. j. sil'r addit tertiã ptẽ numeri q̄ debet̃ cõpl'oni eiꝰ. s. vnã portionẽ ꝛ tertiã vnius de cal'itate ꝛ tertiaȝ ptẽ friditatis: ꝛ ẜm h̄ oporteret vt qñ duplaret̃ põdus adderent̃ due ptes totiꝰ cõpl'onis. s. medietas: ꝛ qñ triplicet̃ totũ: ꝛ ita semꝑ in cõposito ex p̄mo pondere sanda. ꝛ triplo põdere mellis eẽt ml'to maior cal'itas q̈ȝ in simplici melle: qꝛ duplaret̃ compl'o mellis: qd̄ sic pȝ. naȝ si qñ crescit põdus eius de 3ª pte: crescit sil'r nũs portionũ cuiuslibȝ q̈litatis de 3ª pte. si ḡ duplet̃ crescit cõpl'o de duabꝰ ptibꝰ. h̄ est de medietate: qm̃ tota est cõpl'o mell'. iiij. ptes cal'itatis vna fritatꝭ: vñ si crescit cal'itas de duabꝰ ptibꝰ. cõstat ꝙ crescit de medietate: ꝛ sil'r fritas. Si ꝟo triplet̃ põdus mellis iaȝ crescet cõpl'o eiꝰ q̈tũ ad cal'itatẽ de iiij. ptibꝰ. ꝛ sic de toto: qꝛ cal'itas eiꝰ nõ hẽbit pl'es ptes q̈ȝ iiij. qñ aũt totũ addit̃ toti simul: tũc duplat̃. Et sil'r intelligendũ est de friditate: q̈re pȝ ꝙ ẜȝ h̄ triplato p̄mo põdere mellis duplabit̃ eius cõpl'o q̄ est cal'a ꝛ sicca in 2° gradu. Et sic .vj. ℥. mellis ɔiuncte duabꝰ ℥. sandaloꝝ hẽent cõpl'oneȝ in duplo calidiorẽ in virtute quã hẽet mel per se acceptũ: qd̄ est ipol'e. Quapꝑ meliꝰ est tenere: qd̄ supra fuit notum. s. ꝙ per augumẽtuȝ põderis cuiuslibet cõponẽtis: nõ auget̃ eius cõpl'o q̈tũ ad virtutẽ: ita. s. vt trãscẽdat gradũ in quo est: sȝ minus deprimet̃ ab opposita q̈litate alterius cõponẽtis: ꝛ ita respectu illiꝰ põt dici ꝙ auget̃ ꝛ minuit̃ illa cõpl'o seu virtꝰ eius ifra gradũ qui debet̃ eidẽ in simplici. Et h̄ fundamẽto posito: tũc querẽduȝ est quo mõ ꝑ artem poterit huiꝰ augumẽtuȝ vl' diminutio mẽsurari tal'r vt eiꝰ terminus cõprehẽdat̃. per calculationẽ ꝟo factam nõ est difficile iuenire. Luȝ. n. h̄ sit vl'r verũ ẜm ꝙ virtꝰ vnius cõponẽtis auget̃ vel minuit̃ infra gradũ suũ respectu oppositẽ virtutis aliciꝰ cõponẽtis per augumẽtuȝ vel diminutionẽ sue quãtitatis p̄me. Jam pȝ ꝙ cũ illud augumẽtũ vl' diminutio ꝟtutis sequat̃ augumẽtũ vel diminutionẽ quãtitatis: tũc necẽiuȝ est: vt mẽsura diminutionis vel augumẽti virtutis ꝑportionet̃ mẽsure diminutionis vel augumẽti in quãtitate: ꝛ sicut mensura varietatis in quantitate cognoscit̃ ꝑ elongationẽ vel ꝑpinquationẽ eius a p̄ma quãtitate: sic etiaȝ diuersa mẽsura virtutis per cõparationem eius ad virtuteȝ p̄mi ponderis. Et ẜm hoc vl'r dici põt ꝙ q̈tũ auget̃ p̄ma quãtitas vnius cõponẽtis supra p̄mã respectu

spectu alterius: tanto minus deprimit ab opposita q̄litate
illius: ⁊ tanto q̄to plus recupat de gradu vel altitudie sue
cōplonis ⁊ ecōuerso: aliud tanto plus amittit. ⁊ isto mō re
cte ꝓcedit supra tacta calculatio: que partiꝫ fiebat per mi-
nuta: partim per integra. ¶ Sed vt minorib⁹ clarius pa-
teat: ponat̄ exēpluꝫ in qualibet triū p̄dictaꝝ combinatio-
num in eisdeꝫ termīs in q̄bus fuit exemplificatū supra de
cōponentib⁹ p̄mi pōderis. Ostensuꝫ vero fuit ibi ꝙ si p̄mū
pondus calidi in p̄mo ꝯiungat̄ tēpato eiusdē ponderis vel
modicū maioris: ⁊ hoc dr̄ ideo: q2 vt expressum fuit tēpatū
inquātuꝫ tale nō hꝫ determinatā dosim: tunc inquātuꝫ cō-
positū resultat integre calꝫ in scḋa meta p̄mi gradus. Igit̄
si pōdus calidi in p̄mo qḋ est determinatū crescit ꝑ tertiā
partē sui recupabit tertiā ptēꝫ illi⁹ mete quā amiserat. Si
vero duplet̄ recupabit medietatē. Si vero crescat ꝑ duplū ⁊
q̄rtā ptē sui recupabit medietatē: ⁊ quartā ptē. i. tres quar-
tas. Si vero triplet̄ recupabit totū: ⁊ sic tunc faciet ip̄ressio-
neꝫ manifestā quā p̄mus gradus integre facere pōt. ¶ Et
sil'r mō per oīa cognoscet̄ mēsura diminutionis vel augu-
menti virtutis in scḋa combinatione in qua dictū fuit ꝙ si
cal'm in p̄mo ⁊ cal'm in scḋo cōcurrant in p̄mis ponderib⁹
resultat cōpositū calidū citra finē scḋi per vnā tertiaꝫ ptē
gradus. Si g̊ duplet̄ pōdus scḋi gradus recupabit medie-
tatē ablate tertie: ⁊ erit cōpositū cal'm citra finē scḋi ꝑ me-
diam tertiā. i. per sextā partē gradus. Si vero tertio gradui
addat̄ totū p̄mū pondus eius sicut antea semel additū re-
staurāduꝫ medietatē dimissi vel ablati sic mō restaurabit
aliā medietatē: ⁊ ita cōponēs illud recupabit integritatem
sue cōplonis. vñ regl'a gn̄alis est apud medicos: ꝙ oīs me-
dicina cuius cōplo deprimit̄ per adiunctā recuperat q̄tū
amiserit si triplet̄ in pōdere. ¶ Sil'r quoqꝫ mō in illa cō-
binatione cū dicebat̄ ꝙ ex cōcursu frigidi in p̄mo cū cal'o
in scḋo in p̄mis ponderib⁹ resultat cōpositū calꝫ citra finē
p̄mi per vnā q̄ntā ptē gradus: ⁊ sic calꝫ in scḋo amisit vnū
gradum vnā q̄ntaꝫ. ꝙ si pondus eius duplet̄ recuperabit
medietatē ꝑditi qui fuerāt. vj. v. de vno gradu: ⁊ vnam de
alio: ⁊ sic recuperabit tres q̄ntas: ⁊ deerūt alie. iij. quare cō-
positū resultabit inter finē scḋi per. iij. q̄ntas vni⁹ gradus.
si aūt triplet̄ recupabit totū: vt dictū ē. Pꝫ igit̄ ꝓpositū. s.
qual'r recta calculatione poterit determinate cognoscere
situs cōplonis in cōposito qñ pondera cōponētiū nō sunt
vndiqꝫ prima: vel hn̄tia illoꝝ ꝓportionē: qḋ non expedit
medicis ignorare: sicut ignorauit Auer. nam etiaꝫ intell'm
perficit ⁊ ingeniū acuit: ⁊ in ope valde ꝓficit. ¶ Nos aūt
in p̄dictis docuimus grosso ⁊ vulgari modo cōputare cō-
descēdentes ignorātib⁹ physicas disciplinas ne ab h̄ exer-
citio desperati retrahant̄. Et ideo ēt in colligēdo portiōes
qualitatū oppositaꝝ: nō seruamus modum alkindi. ip̄e. n.
recolligit eas: vt inequales. s. per integras ⁊ medias: vnde
si dicamus ꝙ cal'm in p̄mo hꝫ vnā ptē integrā de cal'itate
⁊ de friditate mediā. nā cū hēat duas ptes cal'itatis ⁊ vnā
friditatis: ⁊ quelꝫ illaꝝ possit noīari medietas: cōueniēter
pōt dici ꝙ hꝫ vnā ptē cal'itatis. s. integrā: q2 due medieta-
tes faciunt integrā ⁊ mediaꝫ friditatis. Et sil'r de calido in
scḋo pōt dici ꝙ hꝫ duas ptes cal'itatis. s. integras ⁊ mediaꝫ
friditatis. nam illa eadeꝫ que erat quarta respectu quatuor
quartarū medietas est vnius integre: vnde qñ q̄tuor q̄rte
cal'itatis reducunt̄ ad duas integras cōuenienter pōt dici
ꝙ illa q̄rta est medietas duoꝝ. i. medietas cuiuslibꝫ duaꝝ
partium integrarū: ⁊ sic recte dr̄ ꝙ cal'm in scḋo hꝫ. ij. ptes
cal'itatis ⁊ mediā friditatis. Et sil'i rōne de calido in tertio
ꝙ hꝫ cal'itatis quatuor: ⁊ mediā friditatꝭ: ⁊ de cal'o in q̄rto
ꝙ hꝫ. viij. illius ⁊ mediā huius: etiam h̄ modus cōputandi
real'r idē est cū alio: sicut pꝫ per. 28. ⁊. 29. cañ. Sed q2 p̄m⁹
est clarior: ⁊ minus intricatus: iccirco ſm illuꝫ ꝓcessimus
ante. ¶ Sed circa p̄dcā opꝫ adhuc aduertere ꝙ sicut me-
dicina que est altioris gradus per multiplicationē sue quā-
titatis crescit in virtute donec recupare possit integritateꝫ
sue qualitatis: sic ⁊ illa que est iferioris gradus ꝑ multipli-
cationē sui ponderis augetur in virtute respectu alterius.
Sed in h̄ differt ab alia. nā illa que est altioris gradus nō
hꝫ nisi vnū terminū sui augumēti. s. vnū in quo recuperat
integritatē sui gradus: sed augumētū medicine gradus ife-
rioris ꝑuenire pōt ad duos terminos vl' situs principales
cōplonū. s. vel ad tēpamētuꝫ vel ad integrū graduꝫ ꝓprie
cōplonis: tali ordine ꝙ per sui multiplicationē p̄us ducit
ad tēpamētuꝫ medicinā supioris gradus: ⁊ per ꝯn̄s totum
cōpositū: ⁊ cū ampli⁹ multiplicat̄ vltra q̄ꝫ req̄rat tēpamē-
tuꝫ restaurat̄ ei sua cōplo. i. manifestat̄ in cōposito virtus
eius: ita ꝙ si vltra illuꝫ terminū replicet̄: vt dictū est inte-
gre manifestabit̄ effect⁹ sue cōplonis in gradu suo: ⁊ non
de virtute alterius cōponētis. ¶ Ad sciēdum g̊ q̄b⁹ augu-
mētis sui ponderis pōt medicina inferioris gradus ad h̄
ꝑuenire: vt oīno meta quo ad sensum medicina gradus al-
tioris manifestet effectū sue cōplonis itegre: nec̄e est pri⁹
scire augumēta illa q̄b⁹ ipsaꝫ reducit ad tēpamētuꝫ. nam
vltra ista sunt alia: sic̄ patuit añ. Illud vero scit̄ duob⁹ mo-
dis. P̄rio. s. in gn̄ali: ⁊ q̄tū ad modū hūc sciēdū est ꝙ q̄to
magis inferior est gradus qui cōiungit̄ supiori: tanto plus
opꝫ vt eius quātitas augeat̄: q2 debilior est virt⁹ iferioris
gradus q̄ꝫ supioris: vñ friduꝫ in p̄mo maiori quātitate vel
augumēto indiget q̄ꝫ fridum in scḋo ad tēperamētū: ⁊ calꝫ
in scḋo q̄ꝫ cal'm in tertio vel quarto: ⁊ sic de alijs. Secūdo
vero modo scit̄ illud in sp̄ali. s. cū determinate cognoscitur
q̄tū opꝫ augere quātitatē inferioris cuiuslibet respectu su-
perioris. Hoc aūt cōueniēter scit̄ per dr̄iaꝫ vnius gradus
ad alium in oppositis qualitatib⁹ que dr̄ia mox patebit si
auferat̄ ab eis id qḋ cōstituit eq̄litatē. Naꝫ residuū oppo-
sitarū qualitatū erit inequale: qm̄ si ab inequalib⁹ equalia
demant̄ inequalia remanebūt: quo facto patebit q̄tū de-
pressa q̄litas. s. inferioris gradus superat̄ ab opposita gra-
dus altioris: ⁊ sic cū multiplicationē quātitatis possit vir-
tus medicine inferioris gradus nō soluꝫ adequari: sed etiā
supare virtutē: ⁊ medicie gradus altioris. cōstat ꝙ si pon-
dus p̄mū inferioris toties multiplicet̄ quoties supior vir-
tus superat inferiorē: habebit̄ augumētuꝫ per qḋ inferior
gradus poterit tpare supiorē. vñ q2 me^a frida in p̊ g̃du hꝫ
vnā ptē fritatis plus q̄ꝫ cal'a in q̄rto: ⁊ cal'a in q̄rto hꝫ. xvj.
portiones cal'itatis plus q̄ꝫ friduꝫ in p̄mo. Si igit̄ due dr̄ie
demant̄ ꝑ intell'm ab vtroqꝫ gradu qḋ remanebit vtrūqꝫ
erit equale. vt si a frido in p̄mo remoueat̄ vna portio frigi-
ditatis remanebit alia friditatis ⁊ vna caliditatis que con-
stituunt equalitatē. Sil'r si a calido in quarto demant̄. xv.
portiones caliditatis remanebit vna friditatis ⁊ alia cali-
ditatis que adinuicē se ꝯtēperant. g̊ si a frido in p̄mo ⁊ cali-
do in quarto demat̄ illud qḋ cōstituit equalitatē remanet
inequalitas inter vnā portionē friditatis ⁊. xv. caliditatꝭ: ⁊
sic toties opꝫ multiplicari quātitatē fridi in p̄mo ad repa-
randuꝫ cal'm in quarto: quoties vna portio friditatis supe-
rat̄ a. xv. caliditatis. Sicut ergo opꝫ vt vna portio fridita-
tis q̄ndecies multiplicet̄ ad hoc vt equet̄. xv. portionib⁹
cal'itatis: sic opꝫ toties p̄mū pondus fridi in p̄mo multipli-
cari. Et ideo dat̄ regula gn̄alis ꝙ si fridū in p̄mo multipli-
cetur. xv. in pondere suo tempat calꝫ in quarto. verbi gratia sit in
hac regione primuꝫ pondus piperis interius recepti. ʒ. j. ⁊
viole. ʒ. iij. tūc ſm h̄ q̄ndecies. iij. ʒ. hoc est. xlv. ʒ. viol'. que
sunt frigide ⁊ humide in p̄mo reducent. ʒ. j. piperis qḋ est
cal'm ⁊ sic. in quarto: ad tempamētuꝫ in vtraqꝫ qualitate.
Alkindus tñ ponit ꝙ talis multiplicatio dꝫ fieri non eius
ponderis qḋ est primū respectu corporis sanabilis: sed ei⁹

Exempla

Si augeatur quātitas medicine inferioris gradus.

ponderis qđ eſt equale pōderi oppoſite medicine.ſ.vt ad
j.ʒ.piperis:qđ eſt calīm ⁊ ſiccuʒ in quarto gradu.ſufficiant
xv.ʒ.viol.⁊ ad.ʒ.j.xv.ʒ.⁊ ſimilr̄ de alijs.Tamē nō dʒ ei cō
ſentire medic⁹ pꝑter rōnes ſupradictas in.34° cañ.ꝯ cos
qui poſuerūt ꝙ pondera medicinaꝝ debēt ad equalia re/
duci:maxime qꝛ ſenſus teſtaṫ ꝯriū. Nam ſi.j.ʒ.piperis mi/
ſceaṫ cū.xv.ʒ.carniuʒ prunoꝝ que ſunt fride in primo:vel
viol.quātūcūqʒ diu fermētari permittanṫ:tñ ſemꝑ erit ta
le cōpoſitū notabilr̄ acuti ſaporis. Nullum aūt manifeſte
acuti ſaporis eſt tempatū.ſimilr̄ receptū in corpore prima
obuiatione calefaciet manifeſte. Silr̄ vo ſi vna.ʒ.opij mi
ſceaṫ cum.xv.ʒ.çucchare que eſt calida in pmo cōpoſituʒ
faciet pma ſui obuiatione effectuʒ friditatis intra corpus:
vnde cōſtat ꝙ çucchara nō tēperauit opiuʒ qđ eſt fridum
in q̄rto.Quapꝑ medicus tenere dʒ ꝙ pmus gradus vnius
qualitatis tempat quartū oppoſite qualitatis. ſi pmū eius
pondus q̄ndecupleṫ.Eadeʒ quoqʒ rōne patebit quo augu
mento pmus pōt tempare tertiū.primus.n.quo ad q̄litatē
ſuā excedit tertiuʒ in vna portione.Tertius vo per quali/
tatem ſuā excedit primū in.vij.portionib⁹.ergo ſi primus
ſeptupleṫ adequaṫ virtus eius virtuti tertij:⁊ ſic inuicē ſe
tempabunt.Et ideo regula gñalis eſt in medicina ꝙ ſi pm
pondus cōplonati in pmo gradu alicuius q̄litatis ſepties
augeaṫ tempat cōplonatū oppoſite q̄litatis in tertio gra/
du:ſicut ſi pmuʒ pondus galange que eſt ca.⁊ ſic.in tertio.
ſit in hac regione.ʒ.j.tēpabiṫ per.xxj.ʒ.viol. Pari quoqʒ
rōne:quia pmus gradus nō hʒ de qualitate reprimēte vel
eqꝑante niſi vnaʒ portionē:⁊ ſcōs gradus hʒ ⁊ de reprimē
da vel de temperāda tres. Ideo regla gñalis eſt ꝙ ſi pmū
pondus pmi gradus tripliceṫ tempabit oppoſitā q̄litateʒ
ſcōi gradus.Semꝑ tñ intelligēduʒ eſt ꝙ medicia tempe/
rate qualitatis maneat in ſuo pmo pondere vel ꝓportio/
nali.vnde.ʒ.iij.belliricoꝝ qui ſunt fridi in pmo tpabit.ʒ.j.
ambre que eſt ca.in ſcōo. Scōs vo gradus: qꝛ de virtute
deprimēte tres hʒ portiones q̄bus ſuperat quartū:⁊ q̄rtus
hʒ de reprimēda.xv.q̄bus ſuperat ſcōʒ. ideo pʒ:ꝙ ad hoc
vt.iij.poſſint adequari ad.xv.neceſſe eſt vt q̄ncupleṫ. Et
ideo regula daṫ ꝙ ſi pondus ſcōi gradus q̄ncupleṫ tempe
rabit quartum oppoſite qualitatis:vnde ſi.ʒ.ij.ro.interius
ſumptarū que ſunt frigide in ſcōo ſit pma doſis in hac re/
gione:tunc q̄nquies due.ſ.x.ʒ.ipſaꝝ tempabūt vnā.ʒ.pipe
ris.Tertius aūt gradus:qꝛ de q̄litate reprimēda nō conti/
net niſi.vij.portiones : tunc iam pʒ ꝙ ille tres deprimētes
que ſunt in ſcōo ſi dupleṅṫ equabunṫ.vj.ꝑtibus illaꝝ.vij.
⁊ remanebit.vij.ad quā deprimēdā vel temperādaʒ eſſet
neceſſariū:vt adderet ei de illis tribus temperātib⁹ equa/
liter.ſ.vna de illis tribus que eſt tertia illaꝝ trium. ⁊ ideo
eſt regula gñalis ꝙ ſi dupleṫ pondus ſcōi gradus:⁊ illi du
plo adiungaṫ tertia pars vnius ponderis eius tēpabit pm
pondus oppoſite q̄litatis in tertio gradu:vñ ſi ponam⁹ ꝙ
pmū pondus berberis qđ eſt friduʒ in ſcōo ſit.ʒ.ij.tūc ꝭm
hoc.iiij.ʒ.⁊.℈.i.ipſius temperabūt.ʒ.i.galange.Silī mō ſi
tertius gradus cōpareṫ quarto mox patebit ꝙ cuʒ tertius
cōtineat de vna qualitate plus q̄rto.vij.portiones:⁊ quar/
tus de oppoſita plus tertio.xv.neceſſe ē ad hoc:vt ille vir/
tutes equenṫ ꝙ ſeptenarius dupleṫ ⁊ duplo addaṫ.vij.ei⁹
pars:⁊ ſic erunt.xv.⁊.xv.vnde regula gñalis eſt ꝙ ſi pmū
pondus tertij gradus dupleṫ : ⁊ illi duplo addaṫ.vij.pars
illius ponderis temperabit quartū gradum oppoſite qua/
litatis.Unde ſi ponamus ꝙ primū pōdus hypoquiſtidos
qđ eſt frigiduʒ in tertio.ſit.℈.vij.tunc ꝭm hoc.xv.℈.eius
tempabūt pmū pondus piperis. ¶ Ex pdictis igiṫ oibus
documentis:aut regulis recte:aut firmiter medici cōmen/
dantis eijcere pōt opifex medicine formā recte inueniēdi
quātuʒ poſſibile eſt humane rōni cōplonēʒ ⁊ ſitum cōple

Mō̄ iue/
niūt do/
ses in re/
gionib⁹.

xionis in vnaquaqʒ medicina compoſita cognitis in vna/
quaqʒ regione pmis medicinarū ſimplicium doſibus ſiue
ponderib⁹:que pōdera ſi ſciuerit in vno climate facile co/
gnoſcet in altero cōſiderata dr̄ia climatis ad clima vel re/
gionis ad regionem.cuʒ.n.in ſicca regione maior ſit doſis
prunoꝝ q̄ʒ in humida. cōſtat ꝙ erit in tempata media in/
ter illas:⁊ in magis ſicca maior : ⁊ in magis humida mior:
⁊ ecōuerſo de ſiccis:⁊ ſimilr̄ de calidis ⁊ frigidis.cōſtat.n.
ꝙ vna.ʒ.çinçi.crudi ſumpta etiaʒ in ieiuno a ſeptētriona/
libus non ledet eos.Si vo meridionales acciperent inde
ſimilr̄.ʒ.ꝶ. manifeſtiſſime lederenṫ.Sic igitur conſidera/
tis doſib⁹ vnius regionis poterit ſapiēs artificiali eſtima/
tione cognoſcere doſes alterius : de q̄b⁹ in particulari log
cōuenit in antidotarijs.Hic aūt ſufficit breuiter:⁊ ſub epi/
logo memorari ꝙ cum oia cōponentia veniant ad cōpoſi
tionē in aliquo predictoꝝ ponderū per pdictas reglas in/
ueniṫ cōplexio medicine cōpoſite.nam ſi cōcurrāt in pon
deribus q̄bus pñt ſeinuiceʒ cōtemperare in oppoſitis q̄li/
tatib⁹ ſicut oſtenſuʒ eſt:erit cōpoſitū temperatū.Si vo in
pmis aut coꝝ ꝓportionē ſeruantib⁹ vel in alijs alteri⁹ ꝓ/
portionis habebit complonē quā indicabit calculatio fa/
cta predictis modis:ꝙ ſi oia cōponētia cōtineanṫ tantum
ſub duob⁹ terminis cōplexionū : vt ſub tēperato ⁊ calido
vel frigido in aliquo gradu : vel ſub calido vel frigido in
vno:⁊ calido aut frigido in alio celeriter poterit operari⁹
calculare.Si aūt cōtineanṫ ſub pluribus terminis proli/
xius calculabit : ſed tñ labor abbreuiabiṫ.ſi oēs homoge/
neas in vnū cōgreget:vt oēs temperatas in vnū:⁊ oēs cali
ditates in pmo.Silr̄ ⁊ eodeʒ mō in ceteris. Non eniʒ pōt
variari niſi.vj.modis.ſ.vt alique ſint tempate. alique vo
complonate in primo gradu vnius q̄litatis.alique in ſcōo
eiuſdem.alique vo in tertio eiuſdem.alique vo in quarto
ſexto modo.ſ.vt ſint alique oppoſite qualitatis in aliquo
gradu:⁊ tunc ille ꝯiungunṫ cum oppoſitis oibus in ſimili
gradu:⁊ tunc reponenṫ in vnū cum temperatis:quo facto
reliquoꝝ oium pondera conſiderabit:ꝙ ſi ſint prima vel
ſeruātia coꝝ ꝓportionē collectis ꝓportionibus qualitatū
oppoſitarū ꝭm primū modū inuenieṫ queſita complexio.
Si vo fuerit in alijs ꝓportionib⁹ ſecurior pceſſus eſt : vt
gradatim examineṫ.ita.ſ.vt pondus complexionatoꝝ in
primo cōpareṫ ad temperata:⁊ extrahaṫ cōis eoꝝ cōplo
per ſcōm modum calculandi:⁊ ſic reponanṫ ſub vno com
plexionato.deinde vo cōparato pondere illoꝝ omniū ad
cōplexionatū in ſcōo pcedatur:ſimilr̄ ⁊ ita de ſequentib⁹:
ita tamē ꝙ ea que ſunt minoris ponderis prius adinuiceʒ
comparenṫ ⁊ examineṫ cōplexio que pōt ex eis ꝓuenire:
deinde totuʒ cōplexionatū compareṫ ad cōpoſitiōes ma/
ioris ponderis:⁊ conſidereṫ que ſit ꝓportio vel compara/
tio ponderis iſtoꝝ ad illud:⁊ per hoc elicere citius cōple/
xioneʒ:vnde extracta cōplexione omniū puluerizabiliū:
⁊ habito ꝙ puluis ex oibus compoſitus eſt in tali ſitu cō/
plexionatus : tunc comparabiṫ pondus pulueris ad pon/
dus mellis ꝭm exigentiam prime doſis cōplexionatoꝝ in
tali termino in quo inueniṫ complexio pulueris : ⁊ ſic eli/
cietur rectiori modo quo poſſibile eſt cōplexio totius con
fecti pdictis calculationib⁹. Si vo mel reſolueṫ in equa/
lia pondera cum alijs:vt in centū.ʒ.⁊ ab eis colligerentur
cccc.partes caliditatis:vt docet Alkindus nequaq̄ʒ poſſet
error euitari ſicut per ſuperiora iam pʒ:vnde in hac ꝯſide
ratione ſuꝑ oēs linguas hʒ incarnate veritatis auxilio la/
tina prerogatiua.Illi ergo regratiari conuenit tota mente
qui viuit ⁊ regnat per oia ſecula ſeculoꝝ.Amen.

Epilogus
ſupradcō/
rum.

¶ Explicit prima pars huius operis.ſ.artificialis.

¶ Incipit scda pars sensibilis seu exéplaris dictoꝝ oium pcedentiũ pro minoribus cõtinẽns qnqꝫ tabulas vt sequitur.

Tabula prima de portionibus qualitatum in quolibet situ principali.

situs complexionis	ptes eleuate q̃litatis.s.caliditatis	ptes depresse qualitatis.s.frigiditatis.
temperamentum	vna medietas	vna medietas
calidum in primo	due medietates	vna medietas
calidum in secundo	quatuor medietates	vna medietas
calidum in tertio	octo medietates	vna medietas
calidum in quarto	sedecim medietates	vna medietas

¶ Scda tabula de portionibus qualitatum oppositarum in mistione temperati cum quolibet gradu.

situs cõplonis i cõponẽtib⁹	portiones caliditatis	portiones frigiditatis
temperatum calidum in primo	tres medietates	due medietates
temperatum calidum in secundo	quinqꝫ medietates	due medietates
temperatum calidum in tertio	nouem medietates	due medietates
temperatum calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	due medietates

¶ Tabula tertia de portionibus qualitatũ oppositarũ in mistione distẽperatoꝝ in eadẽ qualitate ⁊ diuersis gradibus.

situs cõplonis i cõponẽtib⁹	portiones caliditatis	portiones frigiditatis
calidum in primo calidum in secundo	sex medietates	due medietates
calidum in primo calidum in tertio	decem medietates	due medietates
calidum in primo calidum in quarto	decem ⁊ octo medietates	de medietates
Calidum in secundo calidum in tertio	duodecim medietates	due medietates
calidum in secundo calidum in quarto	viginti medietates	due medietates
Calidum in tertio calidum in quarto	viginti quatuor medietates	due medietates

¶ Tabula quarta de portionibus q̃litatũ oppositaꝝ in mistione distẽperatoꝝ in oppositis q̃litatibus ⁊ diuerso gradu.

situs cõplonis i cõponẽtib⁹	portiones caliditatis	portiones frigiditatis
frigidum in primo calidum in secundo	quinqꝫ medietates	tres medietates
frigidum in primo calidum in tertio	nouem medietates	tres medietates
frigidum in primo calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	tres medietates
Frigidum in secundo calidum in tertio	nouem medietates	quinqꝫ medietates
frigidum in secundo calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	quinqꝫ medietates
Frigidum in tertio calidum in quarto	decem ⁊ septem medietates	nouem medietates

¶ Tabula quinta de situ complexionis resultantis in composito ex componentibus gradualitatis vel complexionatis sm formam propositam in ante habitis tabulis ⁊ in primis ponderibus.

temperatum calidum in primo	calidum citra finem primi gradus per tertiam partem gradus integram.
temperatum calidum in secundo	calidum circa medium secundi gradus per decimam partem gradus integram.
temperatum calidum in tertio	calidũ in pria meta tertij nõ integra:sꝫ hñte minus tertiã ptẽ sui qḋ est nona totius gradus
temperatum calidum in quarto	intra principium quarti per duas decimas septimas partes gradus.
Calidum in primo calidum in secundo	calidum citra finem secundi per tertiam partem gradus.
calidum in primo calidum in tertio	calidum citra medium tertij per decimam partem gradus.
calidum in primo calidum in quarto	calidum infra principium quarti per duas nonas partes gradus tm̃.
Calidum in secundo calidum in tertio	calidum citra finem tertij per tertiam partem gradus.

calidum in secundo calidum in quarto	calidum citra medium quarti per decimam partem gradus.
Calidum in tertio calidum in quarto	calidum citra finem quarti per tertiam partem gradus.
Frigidum in primo calidum in secundo	calidum citra finem primi per vnam quintam partem ipsius
frigidum in primo calidum in tertio	calidum citra finem secundi per vnam tertiam partem gradus.
frigidum in primo calidum in quarto	calidum vltra medium tertij per trigesimam quartam eius.
Frigidum in secundo calidum in tertio	calidum citra finem primi per vnam nonam partem gradus.
frigidum in secundo calidum in quarto	calidũ citra finẽ scđi per sextã partẽ gradus habentẽ minus vnã decimã partem gradus.
Frigidum in tertio calidum in quarto	calidum citra finem primi per decimam septimam partem gradus.

¶ Tabula de primis ⁊ maioribus dosibus distemperatorum in vnaquaqꝫ regione: ⁊ cuiuscũqꝫ gradus ⁊ cuiuscunqꝫ mete de maiori tamen securitate est operari cũ minoribus dosibus in vnaquaqꝫ regione, temperatum.n. ßm ꝙ temperatum non hꝫ dosim. Item ꝙ facit.ʒ.j.in pure medicinalibus facit.℥.j.in cibatiuis.

In regione	corpore	⁊	tempore	tpatis		In regione	corpore	⁊ tempore	distemperatis parum.		
Prima	meta	zª	meta	in	fine	prima	meta	zª	meta	in	fine
i ʒ. ʒ	v	ʒ	iiij	ʒ	iij	ʒ	vj	ʒ	v	ʒ	iiij
ij ʒ. ʒ	iiij	ʒ	ij.∋.ij.	ʒ	ij	ʒ	iiij	ʒ	iij.⁊.∋.j.	ʒ	ij ∋.ij
iij ʒ. ʒ	ij.⁊.ß.	ʒ	j.∋.ij.	ʒ	j.⁊ß.	ʒ	iij	ʒ	ij.⁊ß.	ʒ	i ∋.ij
iiij.ʒ.ʒ	i.⁊.∋.ij.	ʒ	j.∋.ß.	ʒ	i	ʒ	ij	ʒ	j.∋.ij.	ʒ	i ∋.j

In regione	corpore	⁊	tempore	distẽperatoribus		In regione	corpore	⁊	tempore	distemperatissimis	
prima	meta	zª	meta	In fine		prima	meta	zª	meta	In fine	
i ʒ. ʒ	vij	ʒ	vj	ʒ	v	ʒ	viij	ʒ	vij	ʒ	vj
ij ʒ. ʒ	v	ʒ	iiij	ʒ	iij.⁊.∋.j.	ʒ	vj	ʒ	v	ʒ	iiij
iij ʒ. ʒ	iij.∋.ij.	ʒ	iij	ʒ	ij.⁊ß.	ʒ	iiij	ʒ	iij.⁊.∋.ij.	ʒ	iij
iiij ʒ. ʒ	ij ⁊ß.	ʒ	ij	ʒ	j.∋.ij.	ʒ	ij ⁊.∈.ij	ʒ	ij ⁊ß.	ʒ	ij

	a tertio gradu	iiij	gradus reducitur ad tertium gra. solum
per variationem	a scđo gradu	iiij	gradus reducitur ad tertium gra. ⁊ scđm
ponderum q̃titatis	a pmo gradu	iiij	gradus reducitur ad tertium gra. ⁊ scđm ⁊ primum
cõponentiũ eiusdẽ	a tpato gradu	iiij	gradus reducitur ad tertium scđm ⁊ primum gra. ⁊ temperatum.
qualitatis sed di/	a scđo gradu	ʒ	gradus reducitur ad scđm gra. solum
uersorũ graduum	a pmo gradu	ʒ	gradus reducitur ad scđm ⁊ primum gradum
	a tpato gradu	ʒ	gradus reducitur ad scđm primũ gradum ⁊ temperatum
	a pmo gradu	ij	gradus reducitur ad primum solum
	a tpato gradu	ij	gradus reducitur ad primum ⁊ temperatum
	a tpato gradu	p⁹	gradus reducitur ad temperamentum

frigidũ in primo	ʒ. reducit calidũ in q̃rto	ad calm in.iij.ij	primo temperamentum frigidum in primo
frigidũ in scđo	ʒ. reducit calm in q̃rto	ad calm in.iij.ij	primo temperamentũ frigido in primo ⁊ scđo
frigidũ in tertio	ʒ.reducit calm.in q̃rto	ad calm in.iij.ij	primo temperamentũ frigidũ in pmo scđo ⁊ tertio
frigidũ in q̃rto	ʒ. reducit calm in q̃rto	ad calm in.iij.ij	primo temperamentũ fit frigidũ in pmo scđo 3° 4°

frigidũ in primo	ʒ. reducit calm in.iiij.	ad calm in.ij.	primo temperamentum frigidum in primo
frigidum in scđo	ʒ. reducit calm in.iij.	ad calm in.ij.	primo temperamentum frigidũ in primo ⁊ secundo
frigidũ in tertio	ʒ. reducit calm in.iij.	ad calm in.ij.	primo temperamentum frigidũ in pmo scđo ⁊ tertio.

frigidũ in primo	ʒ. reducit calm in.ij.	ad calm in	primo scđo temperamentũ ⁊ frigidũ in primo
frigidũ in scđo	ʒ. reducit calm in.ij.	ad calm in	primo temperamentũ ⁊ frigidũ in primo ⁊ scđm

frigidũ in primo ʒ. reducit calm in primo ad temperamentum ⁊ frigidum in primo.

¶ Nota ꝙ dosis est pma q̃titas q̃ corpus sanabile immutat pma applicatione vel multis. ¶ Nota ꝙ medicine q̃ sunt cibales.i.cibus ⁊ media nũq̃ extẽdunt vltra zᵐ gradũ: ⁊ in istis cibalibus facit.℥.j.ꝙ in pure medicinis.ʒ.j.et ideo si cibus sit in pmo gradu eius pma dosis est.iij.℥.si sit in scđo gradu eius pma dosis est.ij.℥.tpatũ vt tpatũ nõ hꝫ dosim. ¶ Nota ꝙ p qualibet.℥.pulueris in ꝯfectionibus cũ çucchara dꝫ poni.j.lib.çucchari. ¶ Itẽ nota ꝙ in cõpõne cuiuslibet medicine cõiter ponunt.v.s.radix iuuãs radicẽ.preparans opationẽ radicis: remouens nocumentum radicis: ⁊ remouens nocumentũ totius medicine cõposite. Radix dicit in cõpositione illud cui potissime attribuit laus vel opatio: qm̃ facit talis medicina cõposita: vt est caro tyri in theriaca: ⁊ ista radix quandoqꝫ est vna in medicina cõposita.qñ.s.est sufficientis virtutis ad illũ effectum quẽ querimus: qñqꝫ sunt due radices: qñqꝫ tres

scʒ q̃n vna vel due nõ essent sufficientis virtutis. Raro tñ accidit ꝙ plures ponant̃. Et sic possumus dicere ꝙ bñdicta radix est turbith esula diagri. iuuãs radicẽ dr̃ illud qð hʒ ꝯsimilẽ oꝑationẽ cũ radice in theriaca. iõ ponit̃ gentiana ⁊ terra sigillata: q̄ expellere hñt venenũ: ⁊ dʒ semꝑ poni in eadẽ dosi qua radix. ꝑparans radicẽ nõ hʒ ꝯsimilẽ oꝑationẽ semꝑ cũ radice: sʒ abilitat ⁊ reddit oꝑationẽ ei⁹ facilẽ: sicut zinzi. cum turbith: ⁊ dʒ esse dosis eius semꝑ in subdupla ꝓportione ad dosim radicis. Remouens nocumentũ radicis semꝑ dʒ eẽ eiusdẽ dosis cũ radice in virtute tñ: q̄ in põdere nõ opʒ. ⁊ verũ est tñ ꝙ aliqui dicunt ꝙ ꝑparanti radicẽ nõ debet̃ dosis. ℂ Nota ꝙ p̄me doses q̃ dicte sunt in cibatiuis ⁊ in alteratiuis date ⁊ assignate sũt respectu tẽperati climatis ⁊ hois tꝑati. ad hñdum ergo doses in alijs regionibus ⁊ climatibus ⁊ alijs corꝑibus a tẽperato: opʒ scire ꝙ istarũ dosium triplex est augumentũ. p̄mũ. s. scðm ⁊ tertiũ. Primũ augumẽtũ est tertia pars dosis p̄me. scðm augumentũ est due ꝑtes p̄me dosis. Tertiũ augumentũ est duplare primam dosim. verbi grã p̄ma dosis piperis: q̄ calĩm est in quarto est. i. ʒ. augumentabit̃ p̄mo augumẽto: ⁊ erit. ʒ. j. ∋. j. Sed scðo augumẽto. ʒ. j. ∋. ij. sed tertio augumẽto erit. ʒ. ij. ℂ Silr̃ in alijs. nam p̄ma dosis rei calide in p̄mo est. ʒ. iij. si addit̃ ei primũ augumentum erũt. iiij. ʒ. si scðm erũt. v. si tertiũ erũt. vj. ʒ. Et silr̃ in scða ⁊ tertia dosi. ℂ Hoc igit̃ viso ꝯsidera regionẽ distẽperatã. vtrũ sit calida calidior calidissima: vel frida fridior vel frigidissima: vel vt vl̃ius dicã distẽperata distẽperatior vel distẽꝑatissima: ⁊ sic in cõplone corꝑis lapsa vtrũ sit lapsus ꝑuus magnus vel maximus ista distinguẽs i tres latitudines. si g̊ talis distẽperies sit modica: vt illa q̃ signat̃ ꝑ positiuũ ⁊ alterãtia opposita illi qualitati addant̃ in p̄ma dosi: ⁊ vltra hoc in p̄mo augumẽto si distemperies sit maior scðm augumẽtũ. si maxima augumẽtũ tertiũ: tñ ad maiorẽ securitatẽ debemus p̄mo attentare si cũ p̄mis dosibus vel p̄mis augumẽtis possumus cõseq effectũ. ℂ Nota vlteri⁹ ꝙ radix medicine dʒ poni scðm exigentiam passionis: vt si egritudo est eleuata in. x. numeris aut scðo gradu: ⁊ medicina dʒ eẽ in scðo gradu. Pondus ꝯfortãtis radicẽ dʒ esse in subduplo ad radicẽ: vt si de radice sit. ʒ j. ⁊ de ꝯfortante vel iuuãte radicis. ʒ. ß. ⁊ hoc verũ est in his que mediocris sunt põderis. nã si radix esset leuis ⁊ ꝯfortãs graue nõ obseruat̃: nec si ecõuerso: ⁊ tũc fiat ꝓportio scðʒ virtutẽ. preparãs radicẽ non hʒ certã dosim: remouẽs nocumentũ radicis eiusdẽ ponderis cũ radice. vñ tñ ponimus de bdellio vel mastice quantũ de scamonea: ⁊ hoc verũ est si radix nõ hẽat ꝑparationem scðm quã mittigaret̃ malitia: ⁊ iõ minus de reprimẽte ponimus cũ diagre. que est scamonea cocta q̃ cũ scamonea que nõ est cocta. Sʒ remouẽs vel alterãs malitiã totius medicine dʒ eẽ equale põdus illius radicis ⁊ oiuʒ aliorũ: vt pʒ si fiat puluis de turbith sic. ℞. turbith. ʒ. xx. ecce radicis. zinzi. ʒ. x. ecce remouẽs nocumentũ radicis. zuccha. ʒ. xxx. ecce remouens acritatẽ totius medicine cõposite. ℂ Nota ꝓportionẽ ponderũ rerũ medicinaliũ solũ vel rerũ cibaliũ pure. Pondus p̄mi gradus sic ꝓportionat̃ ponderi scði tertij ⁊ quarti gradus. nã si diuidit̃ in tres partes pondus primi gradus due ꝑtes illarũ triũ debent̃ scðo gradui. si aũt diuidit̃ in duas equales ꝑtes vna medietas debet̃ tertio gradui. si aũt diuidit̃ in tres partes vna illarũ debet̃ quarto gradui. Pondus scði gradus sic ꝓportionat̃ põderi tertij ⁊ quarti. nã si diuidit̃ põdus huius scði in quatuor ꝑtes equales põdus tertij tres illorũ cõtinet. Si aũt duas ꝑtes equales põdus quarti medietatẽ istius cõtinet. Põdus tertij gradus sic ꝓportionat̃ ponderi q̃rti gradus. nã si diuidit̃ in tres ꝑtes eq̃les q̃rtus gradus duas illarũ cõtinet. In pure cibatiuis prima pondera maiora sunt quã in medicinalibus. verũtñ eiusdẽ proportio seruat̃ in cibatiuis sicut in medicinalibus quantũ ad primũ ⁊ scðm gradũ: q̄ hũc scðm gradũ non excedũt. Ad habendũ ergo pondus ꝓportionale in cibatiuis vide quale põdus est ꝓportionale in medicinalibus: ⁊ ꝓ quolibet. ∋. ʒ. vel ℥. lib. vel alio põdere ꝓportionabile medicina. ℞. octuplum rei cibalis ⁊ habebit ꝓportionẽ. verbi gratia. si pondus primuʒ rei medicinalis ca. in. ij. est. ij. ʒ. ⁊ mell̃. ꝙ est cibalis bis. viij. ʒ. vel. ij. ℥. qð idẽ est: sed si pondus ꝓportionale p̄mi ponderi rei medicinalis sit media lib. in scðo gradu. ⁊ mell̃. pondus ꝓportionale erit. iiij. lib. siue octies media libra.

ℂ Secundum hunc actor. super cõmento. xxiij^c.
fridor in z°. calor in z°.

a	ʒ	ij	ʒ	ij	faciunt temperamentum
e	ʒ	ij	ʒ	iiij	resultat ca. in primo gradu
i	ʒ	ij	ʒ	viij	resultat ca. in fi. scði gradus.
g	ʒ	ij	ʒ	vj	resultat ca. i medio scði gradus
f	ʒ	ij	ʒ	v. ∋. j.	resultat in p̊ª media scði grað.
h	ʒ	ij	ʒ	vj. ∋. ij.	resultat ca. in zª meª scði gra.
b	ʒ	ij	ʒ	ij. ∋. ij.	resultat ca. in p̊ª meª p̄mi grað.
d	ʒ	ij	ʒ	iij. ∋. j.	resultat ca. in zª meª p̄mi gra.
c	ʒ	ij	ʒ	iij.	resultat ca. in me° p̄mi gradus

ℂ Hoc in principio tertie partis habet locum.

medicine	doses	ꝑtes ca.	ꝑtes frigi.	hu. sic.
		i	z	
℞. Scariole		i	z	z
acetose	añ. ʒ. iij.	i	z	
menthe		iiij	i	
sanisuci	añ. ʒ. ij.	iiij	i	
mellis	℥. ij	iiij	i	
℞. florũ camo.	ʒ iij	ij	i	
lactuce	ʒ ij	i	iiij	z
scariole	ʒ iij	i	ij	
portulace	ʒ ij	i	iiij	
vini maligra.	℥ ij	i	iiij	
se. melon.		i	ij	
se. cucurbite	ʒ iij	i	ij	
zuccharum	q̃r. i	ij	i	
aque	q. s.	de actione aq̃ nõ curat medic⁹: q̄ simplex nõ agit in cõpositũ.		
addi⁹ cãphore ʒ. j. z. ß. i			viij	viij

ℂ Explicit liber aphο. magistri Arnaldi de graduationibus medicinarum.

ℂ Incipiunt simplicia magistri Arnaldi de villa noua.

ℂ De medicinis temperatis. Cap. I.

Cum non sit medicus nisi administrator rerũ nõ naturalium que sunt sex: vt res nãles: ⁊ res cõtra nãm indicãt: nihil ita ꝓdest medico: nec ista studiosius inquirendũ est q̃ diligens inquisitio simpliciũ seu abundãs ⁊ multa cognitio. hoc enĩ medicos subleuat ⁊ egros adiuuat artẽq; facilẽ: ⁊ sine labore graui insinuat. tale aũt abundans medicaminũ cognitio simpliciũ hñda est lõgo vsu studio atq; mente indiget: ⁊ auctor multitudinẽ in tabulis verificatis: ⁊ p̄mis causis docẽtibus vsuʒ eorũ: ⁊ modũ ꝑparationis in q̄bus ꝓmptissime iueniat̃ quecũq; medicina fuerit in vsu egritudinũ cũ intẽtione rerũ nõ nãliũ ⁊ contra naturam. decreui ergo omnis virtutis ⁊ intentionis medicinarũ cõponere tabulã scðm meliorem auctorũ concordiã cum can. prius docente modũ ⁊ vsum: ⁊ an cõpetat: ⁊ incipiendũ est a tẽperatis. ℂ Ois medicine ratio est ꝙ non sit na-

ℂ Medicinero ẽ ꝙ nõ sit nata cõuerti in substãtiã.

ta conuerti in subam:τ fieri pars nostri corporis:τ in hoc distat a cibo.tẽperata ꝟo vocatur:q᷑ nõ inclinat ipsuʒ ad aliquã qualitatẽ.que sit ergo sua nã vides:q᷑ distat a cibo in hoc:q᷑ non est nata fieri suba nostri corpis:τ etiã de ea nõ tolerat corpus tantã quãtitatẽ vt cibi.vñ non est tem perata nisi certa dosi distat ab alys medicinis in hoc:quia alie medicine inclinant corpus ad aliquã qualitatẽ: vnde ꝗuis dicat̃ temperata:τ in hoc forte posset dici cibus cuʒ habet aliqñ virtutẽ occultã ꝭm quaʒ dicit̃ medicina. vnde dicit̃ medicina quantũ ad alias virtutes.temperata aũt quantũ ad ꝓprias.in istis medicinis non inuenit̃ ex cellentia alicuius saporis:sed sunt suaues:τ sunt iste.

Medicina tẽperata differt a cibo et ab alijs medicinis.

Aqua tepida	mastix	aurum
oleum dulce	capillus ve.	margarite
maturum	asparagus	cathimia
amurca eius	litium	amidum
gumi	sebesten	radix lily
fructus	lentes	çuccha.ros.
lignum eius	cera	hiacinthus
τ folium	terbentina	argentum
τ semen	cassiafi.	perna q̃d est
citrũ τ fo.eius		animal.

Cum vis ꝯficere plures ex istis aut qñ nõ inuenis ista te ꝯuerte ad primos gra dus frigidos τ ca.equales:τ bene cõmiscẽdo ea in vnũ: vt cõfrangant̃ τ ꝯstitues ita ꝙ pri mũ gradũ cum primo opposito:aut secunduʒ cũ scdo:aut tertiũ cum tertio:aut quartũ cũ quarto:aut pri mũ duplicatũ cũ scdo:triplicatũ cum tertio: quadruplica tum cũ quarto:aut scdm duplicatuʒ cũ quarto:aut solicita te remouendo de re illam parteʒ quã non vis. Si ꝟo vis partẽ frigidã cõprime vel diuide cum igne:ignis.n.τ arti ficiũ diuidit ab omni re partẽ quã volumus/esto igit̃ mũ dus mẽte τ ingeniosus in cõiungendo τ separãdo:q᷑ nihil facit amplius abũdare ꝙ̃ ingeniũ cõiungẽdi τ separãdi: q᷑ in quolʒ est q̃dlibet si hõ habuerit artẽ:naʒ aliquando per ignẽ nõ tollit̃ nisi subtile solũ igneũ τ aereũ:τ densum remanet siue grossum in fundo: in medio ꝟo mediocre.

¶ Medicine igitur tẽperate que sint rõnes:τ quot sunt τ que:τ qũo possis abundare eis breuiter intelliges.vsus au tem earũ cõueniens est in debilibus virtutibus:qñ.s. for tior nõ tolerat̃:aut qñ egritudineʒ ignoras plus adiuuant ꝙ̃ noceant:τ videas aliquid operari:τ prudentes medico rũ faciunt ipsas basim oĩs medicine sue ne decipiant eos. relique ꝟo medicine fortes ꝓp repugnantiã ad naturaʒ:τ cũ istis temperatis ponunt paruã quantitatẽ de fortibus: nec dant turbith purũ:sed ex medicinis temperatis ali quid eis apponatur:τ illa medicina cũ nõ sit abominabi lis multũ facit nos securos a nocumentis vel malitia alte rius.Et dicit Gal.ꝙ nõ obuiat eis aliquid sinistruʒ vnꝗ̃.s. fabricãdo sic:iste medicine sunt maturatiue confortatiue τ saniẽ factiue seu generatiue:q᷑ adiuuant calorem natu ralẽ:τ refrenant excessus materierũ:postꝙ̃ sunt tempera te:augent igitur calorem diminutum a materia.

Medicine tẽperate in qb᷒ cõueniãt.

¶ De medicinis distẽperatis τ primo de calidis in primo cum siccitate. Cap. II.

Sequitur de medicinis distẽperatis: i eo ergo ꝙ medicina magnis est apta vincere τ agere ꝙ̃ pati:in eo auteʒ ꝙ distẽperata facit corpus labi a sua permanen tia qñ est maior aut minor calore naturali:fe cerunt igitur antiqui gradus in eis scdm ꝙ ipse inclinant corpus manifeste ꝭm plus τ minus:τ que occurrendo cor pori aliqualiter mouẽt ipsum ad suã qualitatem.nõ tamẽ multũ reuocauerunt ipsum de primo gradu.que ꝟo plus de scdo:τ sic vsqʒ ad quartũ verũ in qualitatibus passiuis nõ inuenerũt ꝓprie:hos gradus.in actiuis aũt sic:q᷑ passi ue sunt:sicut ꝓprium ꝯñs actiuaꝝ:vnde nec aliaꝝ virtu tum sequentiũ primos gradus fecerunt cũ inuenerunt in illa virtute vnã medicinã maioreʒ altera.Unde in oĩbus medicinis est aliqs sapor manifestus:τ vt magis ad distẽ peratũ tendit in ea est sapor fortior:vt vix gustus sufferret eas:τ haꝝ oĩum medicinaꝝ virtus est reducere corpus:et magis distẽperata renouat al's remouet magnos lapsus. Abundãtia aũt haꝝ oĩum:lʒ actiuis τ ꝭʒ modos dictos.s. augẽdo dosim minorẽ vel frequentando:q᷑ magnificatur opus eius.τ facit de paruo magnũ:aut minorãdo sicut de magno paruũ:aut separãdo partem ab eo:ꝗuis in agẽdo impediat in eo q̃duis.Ultimũ aũt est graduũ ipsoꝝ cõpo sitio ad quantitatũ ꝓportionẽ cõmiscẽdo:τ hic aduertas: q᷑ sic faciet te abundanteʒ:q᷑ in omni medicina inuenies q̃d voles τ reduces eas ad quẽ gradũ volueris τ quã ope rationeʒ.¶ Incipiamus igit̃ a distẽperatis in caliditate: q᷑ passiue qualitates non hñt vere gradus:ideo dicas cali das cuiusqʒ gradus cum siccitate τ humiditate:qm̃ nunꝗ̃ querimus siccũ τ humidũ:nisi cũ calido τ frigido:cũ vere non sit eorum agere.¶ Medicine igit̃ calide primi gra dus cũ siccitate habẽt aliquẽ de his saporibus:aut dulce: aut amarũ:aut acutũ:aut salsum:non multũ tamen:τ quan do obuiant corpori aliquã inclinationẽ recipit:τ si fiat ca rũ frequens:τ multus occursus decidit in magnũ lapsum: τ sunt iste calide in primo gradu τ sicce:vt sunt iste.

Absinthium	felix	vinum
biringi	vernix	vitis alba
sandaraca	serapinum	vitis nigra
spongia maris	lapadanum	cuscuta
sticados	peonia	altea
mellilotum	flores eius	draguntea
camomilla	τ semen eius	storax liquida
mellissa	squinantum	dactylus
sarcocolla	semen lini	sene
risum	edera	oçimum
furfur tritici	fistici	fumusterre
farina tritici	papauer ni.	eupatorium
bombax	candarusium	auena
folia arborum	agaricus	frumentum
τ semen eius	amidum	fu.i.valeriana
orobus	iarus	fermentum panis
coriandrum	τ siluestris	thamariscus
spica cel.	pini cortex	caulis indicus
spica nar.	çinçania	çucchara pennidie
spica mori	tribulus	volubilis
folium indum	vitis domestica	rubea tinctorum
galla	vitis agrestis	milium solis
cypressus	vinum pasiule	lupinus domestic᷒
vua	fex vini	

Ad hanc tabulam debes venire quãdo videbis in corpore lapsus ad frigiditatẽ.quoniã iste sunt prime in calidita te cum siccitate:τ cum istis experiaris si sana ri possit.in hac.n.tabula inuenies medicinas abstersiuas τ mũdificatiuas cutis τ membroruʒ mitigati uas doloꝝ ꝭm veritatem:τ mollificatiuas materierũ con gelataꝝ:q᷑ omnes sunt operationes parum calide cuʒ sic citate τ nitrositate:τ sunt debiles in resoluendo τ aperien do:quia adhuc exigitur gradus magne caliditatis: quare sunt equantes materiã ꝭm plus ꝙ̃ resoluentes. ¶ Quan do vis facere multas ex istis : commisce gradus opposi tos:scdm cum tertio:tertium cum quarto:aut constitue ꝓ portionem mistionis que est secundi ad tertiuʒ:τ tertium

ad quartum: ⁊ sic ascendendo fm̄ plus apponendo tamen quantū vis remanere tibi: aut diuide a medicinis maioribus partē quam non vis agere quousq3 reduxeris ipsum ⁊ debilitaueris diuidendo per partem sue caliditatis aut frigiditatis scōm velle tuū: ⁊ cū istis medicinis experiuntur auctores morbū postq̄ non possit manifestari aliter: qm̄ sine dubio quando dabis eas inclinabunt ⁊ iuuabunt aut nocebūt: ⁊ tunc prospicies cū quo gradu medicinarū sit agendū circa ipsum: qm̄ si iuuant exinde perseuerabis in via ista. si vo nocetur statim flecte in oppositas: ⁊ cum illis fabrica auxilia: ⁊ sunt iste.

Amygdꝰ dul.
⁊ amare
liquiritia
⁊ succus eius
zuccharum
sisamum
grana pini re.
decoc. psilly
passula
viola
mercurialis
borago
buglossa
iuiube
⁊ electuarium eorū
testiculus vulpis
secacul
melongia
gumi arabici

Et decoctiones medicinarum calidarum ⁊ siccarum primi gradus in aqua: quoniā aqua adequat siccitatem earū: ⁊ ad humiditatem cōuertit eas. Omnes iste medicine numerant cū predictis: sed sunt debiliores in operatiōibus calidi: q2 caliditas sic est magis cōueniens in operationibus calidi q̄3 humidum fere omnes tendunt ad aliquam dulcedinē: ⁊ sunt lauatiue lenitiue: ⁊ augent sang. lac ⁊ sperma: ⁊ si vis facere multas de istis tu scis modum.

De medicinis calidis in scd̄o gradu cū siccitate. Ca. III.

Medicine calide in secundo gradu cum siccitate sunt que quando obuiant corpori in suo temperamento existenti, multum ⁊ cito faciunt labi ipsum ⁊ grauari: sed corpus lapsū potius restaurant suo temperamento: ⁊ in oībus est acuitas magna vel amaritudo vel salsedo que nō latēt gustui: ⁊ sunt iste fm̄ Serapionē.

vrtica
⁊ se. eius
oleum eius
blācta bizantia
abrotanum
saluia
anagallus
ocimum gariofilatum
cotula
leuisticus
terbentina
balsamus
xilobal.
cortex thuris
⁊ fumus eius
kerua ⁊ oleū eius
camedreos
mastix
reubarbarum
bireos
lilium
siseleos
napus
scolopen.
ambra
cartamus
elacterium
meu
carpobal.
nux musc.
nux vomica
auellana
polium mō.
ficus ⁊ folium eius ⁊ oia que in ipso sunt
viscus
aristo. lon. ⁊ rotunda
crocus
fenugrecum
simphitum
aspaltum iudaicū
olibanum
calamus aromaticꝰ
affodili
camepitheos
baucia
alumen
muscus
narciscus
⁊ species eius
rapa silue.
cyperus
bermodactil.
aloes
cucu. asininus
canapis agrestis
lignum aloes
prassium

Ab istas medicinas venias cum occurrūt tibi lapsus frigidi: quos lapsus pmo nominate medicine remouere non potuerunt: ⁊ in hac tabula te exerce fabricando tria auxilia. s. decoctiones/syrupos/electuaria/clysteria/caputpurgia. ⁊ similia quibus indiges: quoniam omnes sunt digestiue flegmatis: dissolutiue frigiditatis ⁊ congelati humoris: vnde sunt mollificatiue: aperitiue/resolutiue/⁊ diuretice mēstrua prouocantes: ⁊ lapidē frangentes: ⁊ generalr̄ in morbis frigidis valde cōuenientes: q2 non sunt diminute a calore: silr̄ nec in excessu aduināt supradictas ad suas operationes: ⁊ vsus auctorum est super his: maxime in passionibus frigidis: abundantia autem istorum est modis supradictis.

De medicinis calidis in tertio cū humiditate. Ca. IIII.

Calide autē in scd̄o ⁊ humide sunt pauce ⁊ imitantur istas: ideo q2 sunt suauiores ⁊ debiliores: propterea q2 siccitas addit in acuitatē ⁊ asperitatē cum calido. humiditas autem addit in lenitatē. iste sunt magis incidentes ⁊ abstergentes ⁊ apientes: sed iste sine modicatione. Et sunt iste calide ⁊ humide in secundo.

been
eruca
dactili valde ma
turi
granum
lingua auis
ficus humide
vue mature
nux indica
potio mellis cum aqua multa

Oēs iste medicine multiplicant sanguinē ⁊ lac ⁊ menstrua ⁊ valde adiuuant coitum: propter illud quod est in eis calidum ⁊ humi. ⁊ sunt suaues ⁊ lenientes: vnde si vis plures ex istis adiungere ⁊ obtundere siccitatē que est in supradictis auge quantitatem istarum: ⁊ cū illis misceas: nam saluatur idem gradus ca. humidi vo non: q2 istud humidum est magis vincens siccum q̄3 siccitas illarum humiditatem: ⁊ sic habebis calidum in secundo gradu: inclinans tamen ad humiditatem.

De medicinis calidis in tertio gradu cū siccitate. Ca. V.

Medicine calide tertij gradus cum siccitate sunt valde potentes in operatione calidi: ⁊ si appropinquant corpori temperato valde deijcerent illud. non cōpetunt igitur nisi in magnis lapsibus valde. sunt igitur medicine calefacientes subito ⁊ reducētes magnos lapsus in medicinis calidis ⁊ siccis. in tertio gradu est acuitas aut salsedo aut amaritudo: quā vix tolerat gustus: ⁊ sunt iste.

assa
anisum
ciclamen
granum
thimus
maiorana
calamentum
⁊ species eius
scordeon
opponacum
cinamomum
granum mund.
sambucus
peucedanum
serpillum
celidonia
pulegium
cardumenum
gariofilus
anetum
achorus
pix humida
de naui
carui
apium
petrosilium
bdelium
mentha
agnus castus
senetion
grana tinctorum
sticados
elleborus al. ⁊ nig.
asarum
epithimus
polipodium
been
colloquintida
cassie lignee
radix piperis
saturegia
deuronicum
gentiana
hypicon ⁊ spēs eiꝰ
armel
cyminum
ruta
origanum
diptamus
abrotanum
colofonia
ros marinus
hysopus herba
pix dura
karsef
cubebe
myrtus silue.
galbanum
feniculus
turbith
saluia
alumen
staphisagria
iuniperus
amoniacum
serapinum
resina
macis
fel
daucus
galanga
laureola
ebulus
ameos
squilla
raphanus
vtraq3 centaurea
costus
fumus resine
nigella
laurus
⁊ species eius
pix cadens
cameleonta albꝰ
⁊ nigra
leuisticus
mentha
betonica
allium

Ab istas medicinas nō debes puenire nisi paulati: ꝛ nisi i magnis excessibus fridoꝝ morboꝝ: aut nisi qñ vrget necessitas cito operādi multū ꝛ subito: qm̄ sunt valde fortes: ꝛ valēt in morbis ꝛ cōplōnibus fridis dissoluūt oēm hu. cōgelatū ꝛ resoluūt eū ꝛ subtiliāt: puocāt mēstrua interius ꝛ exterius posite fortiter. soluunt vrinā qñ in corpe fuerit hu. grossius quē dissoluunt. vñ frāgunt lapidē si caute approximent̄: extinguunt coitū: sperma. n. sua caliditate extinguunt ꝛ ꝯsumunt: ꝛ gñal'r faciunt operationes caliditatis valde subito: ꝛ potēter ex istis roborа medicinas iferioris gradus: ꝛ est magis securū q̄ʒ approximare eas solas. qūo aūt possis minuere caliditatem suam ꝛ intendere audiuisti multoties.

De medicinis calidis in tertio gradu cū hūidi. Ca. VI.

Medicine calide in tertio gradu cū hu. inueniunt̄ pauce: q2 maxime calidū earū adurit ꝛ cōsumit humidum: nec est earū magna necessitas: ꝛ sique inuēniant̄ sunt valde miste: ꝛ habent caliditatē in alia suba q̄ʒ in humiditate: vnde sunt cito sepabiles: ꝛ sūt iste.

enula	porrum	cepe ₰m aliquos.
mentha viridis	granum çelui	çinçiber
		tapsia.

Ab istis medicinis si vis cito separe hūiditatē ꝛ subam aquosam p artificiū: ꝛ tūc remaneāt ca. ꝛ sic. sicut p̄me ꝛ opant̄ sicut ipse: sʒ si vis plures de istis facere opʒ te ingeniari ad introducendū medicinas valde hūidas cū medicinis ca. in 3°: ꝛ siccis sil'r in q̄rto: nā tūc remanebit tibi cal'itas: ꝛ mutabit̄ eaꝝ siccitas valde adiuuāt coitū pp hūidi[tes] quā gñant ꝛ acuūt puocādo appetitū.

De medicinis calidis in q̄rto gradu cū siccitate. C. VII.

Medicine calide in q̄rto gradu cū siccitate sūt vltime: quaꝝ est vsus in corpe humano: ꝛ oēs alie iterficiētes sūt venenū: ꝛ non medicine sicut sunt vltie ita ad ea vltimate venire debes: ꝛ in vltimis intentionibus ꝛ desperatis: qm̄ vix appropinquant ad humanum corpus: quin summe offendāt: ꝛ ipse sunt vrentes ꝛ coquētes: ꝛ in eis est acuitas itolerabilis: vtputa gladij acuti aut mordicatio: vt carbo vrens: ꝛ sunt iste.

euforbium	piper	sarmoniacum
kitrean	sapo	bulbus
anacardi	tapsia	es vstum
sulphur viuum	nasturcium	tithymallus
calx viua	cantarides	ꝛ species eius
petroleon	sinapis	cepe rubee
meçereon	ruta silue	cataputia
condisi	semen rute	vitreolum
		flos eris.

Iste medicine sunt caustice ꝯsumentes humiditatē ₰m carnē: cū istis gdā puocāt febres nō sūt approximāde ab intus: nisi sit vir valde exptus in emēdādo piculū eaꝝ. nō vtaris igit̄ eis solū: sʒ facias eis ꝯdimētū alioꝝ iferioꝝ in gradu: ꝛ cū modica q̄ntitate istaꝝ: ꝛ acues inferiores ad id qd̄ tu vis. iste sunt medicine: cum qbus reducere debes lapsus magnos ad frītatē: ꝛ curare morbos fridos magnos cū alijs paruis: ꝛ gñal'r sicut lapsus est ad gradū maiorem ad maiores gradus te ꝯuerte: ꝛ si nullā tabulā iuenis p̄cise q̄ʒuis tūc ingeniū tuū sit in cōponēdo eas ꝛ separando: q2 ptē cōpōnis ꝛ sepationis ptiū extrahe inde qd̄ vis: ꝛ postq̄ʒ iuenisti ex tabula simplicia que morbo ꝯueniūt forma inde auxiliū. s. clystere aut caput purgiuʒ syrupum ꝛ silia: q2 hec omnia facere potes ₰m diuersam preparationem.

De medicinis fridis ꝛ p̄ de fridis cū siccitate. Ca. VIII.

Sequitur de distēpratis in frigiditate: ꝛ sunt medicine ad q̄s debes venire qñ vides in corpore lapsus ad caliditatē: aut mās calidas dñari ꝛ offendere: ꝛ ex eis formare oia put circūstātia iudicabūt: ꝛ in oibus eis est sapor isipidus, aut aquosus, aut acris, aut acetosus, aut stipticus, aut ponticus, aut qñ dum gustantur sapiūt ꝛ extinguit̄ cito sapor. scribaʒ igitur eas ₰m quēlibet gradū cuʒ siccitate ꝛ humiditate sibi sotiata ₰m Serapionem: ꝛ magnā concordiā aliorum: ꝛ sunt iste.

myrtus	sorba	lupidi
granum eius	acetosa	balaustia
bedegar	canna	acetum
xilocaracta	colla vel glutem	agresta
acetositas citri	chimolea	glans ꝛ indi
panicum	vsnee	cardo
palma	arthasia	barba hircina
alcanna	bolus armenicus	tribulus
nabat	hipoquistidos	epatica
caulus	thamarindi	piro
burden	trifolium	moch de methe
gramen	amidum	oleum immaturū
rubus	cydonia	risum
ꝛ mora eius	salix	bellirici
argilla	iuncus	biringi
sabat	milium	faba
rosa ꝛ oleū eius	ficus	mirabo. citri.
ꝛ aqua eius		ꝛ kebuli

Semper debes scire q̄ el'nta que trahūtur a medicinis mutant illas medicinas in caliditate ꝛ friditate: lʒ in siccitate imorent̄ ab el'nto: q2 sub eodeʒ gradu reponēda sunt. Naꝝ medicinarū virtus est inspissare mās subtiles calidas: ꝛ imobilitare ꝛ extinguere eas: ꝛ ꝯstringere poros: ꝛ mēbra coadunare ꝛ repercūtere mās veniētes ad loca ꝛ restringere fluxus tā sanguinis q̄ʒ vētris: ꝛ sunt ꝯfortantes mēbra lapsa ad calidū: ꝛ sunt digestiue cho. ru. postq̄ʒ sūt in p̄mo gradu ad eas debes p̄mo venire ₰m oēm modū approximationis: q2 frigidas medicinas debes approximare quāto minus potes. Si autē ex istis vis pl'es cōstituere opare ₰m ingenia supradicta.

De medicinis frigidis in p̄ gradu cū hūiditate. Cap. IX.

Medicine in primo gradu frigide cum humiditate sequentur istas in opere: q2 equalis frigiditatis sunt: sʒ debiliores in stringendo ꝛ coadunādo mēbra: q2 humiditas nō adiuuat ad hoc: sed prohibet: ꝛ oēs sunt habentes insipiditatem cū viscositate quadā ꝛ humiditate manifesta ꝛ sunt ₰m Serapionē ista.

carnes pirorum	ꝛ pomis	borago domestica
coctorum	aqua ordei	pisces petrosi.
pira damascc.	viola duplex	tarasacon
melones	cerasa	mala acria
attriplex	cucurbita	liquiritia viridis
dragagantum	gumi arabi.	spinargia
ꝛ semina sunt	rostrum por.	scariola
que in piris	endiuia	malua
	bleta	

Et scito q̄ oēs iste medicine sunt meliores in febribus ꝛ generaliter in morbis calidis ꝛ siccis: q2 morbum extinguunt ꝛ leniunt asperitatem: ꝛ totum corpus discoloratus faciunt sunt lubrice lauatiue: ꝛ semp recorderis istaruʒ infe. q2 omnes qui incedunt cū istis gaudent: quomodo aūt admisceas cum his sciuisti statim.

¶ De medicinis fridis in scdo gradu cũ siccitate. Cap. X.

Frigide medicine in scdo gradu cũ siccitate sũt iste valde manifeste fm gustum: quia sunt fortis acredinis vel fortis ponticitatis ⁊ sunt pontentes in opere frigiditatis ⁊ sunt iste.

berberis, psilium, balaustia, acetum, plantago ⁊ species eius, ribes, gumi arabici, pentaphylon, cerusa, lethargyrum, gipsum, dragagantum, sumach, memithe, galla, solatrum ⁊ species eius, remich, sich, ematistes, lapis lazuli, corallus, stagnum

Ad istas medicinas debes venire qñ morbi sũt cal'i ⁊ magis distant qz potẽter extinguũt ⁊ igrossant mãs subtiles repcutiũt mãs emanatiõe. fluxũ potẽter tam sang. qz alteri⁹ coadunãt pp B: qz eax friditas cũ sit potẽs stringere: ⁊ sua siccitas ɔtinet strictiones: vnde sunt meliores in stringẽdo ⁊ retinẽdo oẽm fluxũ: extinguẽdo cõpl'onẽ cal'am in mẽbris: ⁊ sunt digestiue cõiter co. rubee inspissantes ipsam ⁊ extinguentes. vñ pilos retinent: qñ autem vis multiplicare ipsas facias modis predictis.

¶ De medicinis fridis in scdo gradu cũ hũiditate. Ca. XI.

Frigide medicine in secundo gradu cũ humiditate sũt in dominio generandi humiditatem aqueam multaz ⁊ manifestam: ⁊ in omnibus est insipiditas cũ aliqua viscositate: ⁊ sunt iste fm Serapionem.

melones, cucurbita, citrullus, lenticula aque, cubia, crisomila, viole virides, lactuca domestica ⁊ siluestris, plumbum, cucumer, melon magnus, nenufar viride, persica matura

¶ Oẽs sunt valde infridãtes cũ leuitate valde extinguunt fe. ⁊ bñ cõpetũt infrigidãt co. ru. ⁊ hu. incẽsos: puocãt somnũ: ⁊ extinguũt sitim: ⁊ repcutiũt sine asperitate ⁊ mordicatiõe: ⁊ tu bñ nota eas: qz nec̃ius est frequẽs vsus eax: ⁊ maxime in fe. nisi stiptica nocumẽtũ inducerẽt ethicos laborantes ⁊ siccos: ⁊ loca cõbusta ab igne restituũt ⁊ adiuuãt.

¶ De medicinis fridis in tertio gradu cũ siccitate. C. XII.

Frigide me^ne in 3° cũ siccitate sũt valde fortes ĩ ope friditatis: ⁊ tu raro debes ptrãsire: qz sensuz debilitãt: ⁊ calorẽ nãlẽ valde diminuũt: ⁊ sunt manifeste offendentes ⁊ minuẽtes gustũ tẽtantibus ea: ⁊ sunt iste.

iusquiamus, gipsum, sanguis draconis, ferrugo, spodium, camphora, mãdragora, cicuta, auellana, sandali, thamarindi

¶ Iste valde infridãt ⁊ extinguũt calorẽ: fluxus oẽs citissime amputãt: oẽs mãm subito ĩspissãt: ⁊ spma ⁊ lac ⁊ sang. minuũt ⁊ ɔgelant: vñ appetitũ veneris extinguunt: ⁊ ipregnationẽ phibẽt: qz excessus friditatis q̃ est in eis oĩa hec amputat. non vtaris eis in debilibus corpibus: ⁊ quox calor minutus est: ⁊ non venias ad eas nisi vrgẽte nec̃itate.

¶ De medicinis fridis in tertio cũ humiditate. Cap. XIII.

Que vo sũt fride ĩ 3° cũ hũiditate: pauce ineniũt p nãs: qz cũ excellẽti friditate aut cal'itate excellẽti non remanet hũiditas: vt vides ĩ exteriorib⁹: potes tñ excogitare cõpõnes m'ltas fz canonẽ tibi pdictũ. ⁊ st iste.

portulaca, semperuiua, vermicularis, flos papaueris albi, virga pastoris ⁊ spẽs eius, mucillago psilij, fungi, aqua mandragore

¶ De medicinis frigidis in quarto. Cap. XIIII.

Frigide in quarto pauce sunt pptr inexperientiã: qz difficile est experiri: eo qz extinguunt calorem nõ solum nãlem: sed accidentalem stupefaciendo: ⁊ sunt iste.

se. iusquiami, antimonium, tutia, papauer nigrum, semẽ papaueris nig., opium.

¶ Ad istas medicinas cognoscẽdas pone sũmũ studiũ: qz cũ istis ars medicine tota se exercet: cũ istis opz reducere lapsum vltimũ: ⁊ cũ ipsis medicus facit oẽm opationẽ. cũ ipis enĩ fere pmutat oẽs cõpl'ones digerit mãs/abstergit/mũdificat/aperit/opilat/mollificat/idurat/attrahit/repcutit: ⁊ oĩa q̃ sunt nec̃ia: q̃si ĩ corpe humano opat̃. Nota igit̃ oẽm modũ cõponẽdi eas: ⁊ oẽs modũ approximãdi. ⁊ nota diuersas opationes earũ. Nota ẽt diuidere subtile a suo grosso p artificiũ. iuenies in eis oẽ qd̃ voles de calido frigido: subtili ⁊ grosso: aspero ⁊ leni: ⁊ semp icipe expiri cuz pmis gradib⁹: nisi necessitas vrgeat te subito agere ⁊ multũ ⁊ magnũ effectũ: ⁊ aduna gradus iseriores cũ supiorib⁹: ⁊ minue maiores cũ minoribus: ⁊ reduc eas ad q̃uis magnitudinẽ ⁊ paruitatem. Ex his igit̃ dictis debes scire cui opationi quel3 tabula deseruiat: 3 vt ẽt qlibet ignorãs cõprehẽdat pprias medicinas cuilibz opationi ad quãlibet virtutẽ tertiã ⁊ quartã: ⁊ generaliter ad omne opus ponã.

¶ Qz omnes opationes ⁊ virtutes reducuntur ad calidũ ⁊ frigidum. Cap. XV.

Ante oĩa scire debes qz virtutes debent̃ cal'o ⁊ fri. q̃tenus scias reducere oẽs virtutes ⁊ opatiões scdas in pmas. scis nãq3 qz caliditas p se calefacit/digerit/mũdificat/aperit/abstergit/dissoluit ɔgelata: mollificat ⁊ attenuat: resoluit ⁊ inuentũ eleuat: ɔsumit oĩa cũ vltimat̃: adurit ⁊ incendit. scis ẽt qz frigus facit oĩa ɔtraria: frigefacit/ɔgelat humores/stringit/inspissat: idurat ⁊ imobilitat: ⁊ si vltimet̃ sopit ⁊ mortificat: ⁊ postq̃ scis hec oĩa qd̃ in hoc est fortius ⁊ qd̃ debilius: ⁊ ascribe qd̃ maius est maiori gradui: ⁊ qd̃ minus est minori. attende igitur canones particulares cuiuslibet virtutis ⁊ opationis tabulam.

¶ De medicinis generantibus saniem. Cap. XVI.

Conuersio hu. in saniem siue maturatio fit a calore nãli nõ simpliciter: sicut digõ in nociuo. q̃cũq3 igit̃ sũt phibẽtia putredinẽ nõ cõpetũt huic opationi: cuiusmodi sunt calida ⁊ frigida in excessu: oĩa eniz hec phibẽt putredinẽ simpl'r: quecũq3 debilitãt calorẽ nãlem nõ sunt maturatiue: sed que sunt in caliditate minores caliditate nãli. calide vo fortes vt valde superẽt eã nõ cõpetunt: cõpetunt igit̃ huic operi que sunt facile corruptibilia: s3 illa in qb⁹ est humiditas corruptibilis cito: ⁊ hñt cal'itatẽ tpatã: vel aliquãtulũ maiorẽ caliditate mẽbri. sunt igit̃ medicine tẽperate in calido: aut tendẽtes ad primũ gradũ cum humiditate accidentali: ⁊ sunt iste.

aqua tepida, oleum dulce, storax liquida, frumentum cũ oleo pauco, sudor hominis, se. lini, sticados, succus sambuci, malua, fenugrecum, laudanum, anetum, farina lini ⁊ oleum, maluauiscus, radix eius ⁊ semẽ, oẽs pinguedines, farina tritici cum oleo ⁊ aqua cocta, viola, butyrum, frumentum cũ aqua, hydromel tepida, saliua hominis ieiuni

pinguedo porci cepe vtraqz
Panis opirus cum oleo ꝛ aqua totius liquoris.

Quãuis hic sint narrate multe medicine q̃ sũt valde ca. ꝛ sicce. tñ qꝛ ministrant̃ in aqua aut oleo ꝑdunt illos excessus: ꝛ reducunt̃ ad ꝓcepta cañ. ꝛ intellige ꝙ ista est dispõ medicinaꝝ facientiũ illud ꝑ se: ꝛ si inuenias alias faciẽtes hoc. scito ꝙ per acciñs illud faciunt: scꝫ coadunãdo ca. vt frida ꝗ cõfortatus postea digerit ꝛ maturat humorez. Qñ igit̃ indigemus hac oꝑatione que est maturatio: veni ad hãc tabulã: ꝛ si vis ples ex his adiuua te cũ cañ. supradcõ: ꝛ reuertere ad scriptas in ꝑ gradu cal'i: ꝛ iuenies qð voles.

De medicinis mũdificatiuis ꝛ abstersiuis. Cap. XVII.

Mundificatio ꝛ abstersio est vt virt⁹ scða ꝛ est remotio ꝛ separatio saniei humiditatis vel hu supra mẽbra. Sciẽdũ est ꝙ huic oꝑationi non cõpetit medicina stiptica pontica: qꝛ iste qñ obuiant mẽbro stringũt sordiciẽ supra mẽbrũ. Medicina aũt que abstergit ꝛ mũdificat aut facit hoc: qꝛ remouet humiditatẽ illã ꝛ humorẽ illũ ꝛ sordiciẽ: aut mundificat euz. ꝛ cum sua nitrositate abradit eũ: vis igit̃ sua est calida ꝛ sicca: vt calida dissoluat ꝛ mundificet: ꝛ vi sua nitrosa abradat.

elleborus al.	eupatorium	coctanum
lupini	orobus	ru. tinctorum
amygdala. ama.	pinee	prassium
es vstum	fumus terre	genera fellium
sigillũ salamõis	porrum	cucumer
mastix	se. attriplicis	sapa
myrrha	frumentum	lac mulierum
hircos	diptanus	liquiritia
farina ordei	vinum dul.	scordeon
farina fabarum	anetum	tapsia
agaricus	calamentum	stafisagria
vitreolum	stercora	genera vrinarum
thus	raphanus	aloe cicotri.
cerusa	sticados	se. melonis
mũmia	fu	mel
pix liquida	aloe epaticum	thamariscus
thamariscus	spuma maris	gentiana
cassiafi.		aspaltum

Generaliter ergo ea in quibus est nitrositas ꝛ vis resolutiua ꝛ mollificatiua. hanc oꝑationem faciũt per se. Si vis igit̃ attribuere alicui qualitatum primarũ dicas ꝙ calidũ ꝛ siccum a primo vsqꝫ ad tertium per se faciunt hanc operationem. alie autem nõ nisi inquantũ pars hec inueniat̃ nitrosa calida ꝛ sicca: aut forte per accidẽs: ꝛ cũ istis adiuua te: ideo etiaꝫ aspera fricatio cũ rebus asperis abstergit: vnde etiã ꝭm hoc res pontice ꝛ valde aspere dicuntur abstersiue: dum tamen non sit de ratione pontici vel stiptici vel frigidi mũdificare vel abstergere nisi adiuti a calido: que tamẽ sunt in primo gradu ꝛ sunt abstersiua lenia: que ꝯo transeunt ꝭm sunt abstersiua magis consumendo humidum ꝛ incidendo. Cum igitur indiges hac operatione veni ad hanc tabulam: ꝛ cum vis te reducere ad primos gradus reduc te ad gradum calidi: aut ad medicinas in ꝗbus est nitrositas aut salsedo vel asperitas pauca: aut vis resolutiua aut mollitiua.

De medicinis mollificatiuis. Cap. XVIII

Mollificatio est operatio secũda: ꝛ nõ est intentio medicorum ꝙ ipsa sit mollificatiua per substantiã: qꝛ tũc optimum mollificatiuũ esset aqua: sed dicitur mollificatiua per virtutẽ suã non adiungẽdo substantiã mollem: sed agendo in reꝫ quã attingit virtute sua: ex qua fit error ꝛ mollior: ꝛ est sicut subtilians ꝛ distillans. Manifestum est igitur ꝙ huiusmodi operatio non est a frigido: quoniã frigidum indurat ꝛ stringit ꝛ condensat: ꝛ mollificare est cõtrarium huius: ꝛ manifestum est ꝙ res excellentis caliditatis non mollificat: sed superficiem resoluendo indurat: hec igit̃ oꝑatio est calidi a ꝑmo vsqꝫ ad scðm. s. quando res est bene indurata ꝛ siccitas est: plus iuuat ad hoc q̃ꝫ humiditas. s. quia humiditas hebetat operationem calidi: scilicet penetrationeꝫ: sunt igitur ca. ꝛ sic. maxime de primo: ꝛ si humiditas sit valde congelata transeunt ad secundũ ꝛ tertium: ꝛ semper intellige ꝙ facit manifeste illud quod est: ꝛ sunt iste.

camomilla	oleum de lilio	storax liquida
eupatorium	absinthium	adeps por.
mellilotum	mastix	bdelium
armoniacum	oppoponacum	ficus ꝛ omnia
radix altee	galbanum	similia in an-
olea antiqua	adeps caprinus	tedicto canone
ꝛ calida	ꝛ asininus	

Quando igitur indiges hac operatione secunda ad hãc tabulam veni: ꝛ si vis reducere ad primas qualitates duc ad tabulam cum quo est siccitas plus q̃ꝫ humiditas: quia frigiditas inimicatur huic proposito: ꝛ superflua caliditas consumit: ꝛ humiditas non sic adiuuat. Cap. XIX.

De medicinis aperientibus.

Aperire est operatio secunda: ꝛ a primis statim dependens: ꝛ est manifestuꝫ ꝙ non est a frigido nec a viscoso pontico glutinoso. igitur de necessitate a ca. subtiliante ꝛ dissoluente materias: similiter consumente ꝛ penetrãte: ꝛ sunt medicine in ꝗbus est acuitas ꝛ virtus penetratiua. igitur ca. ꝛ sicca sunt ꝭm cõmunẽ cursum in secundo: ꝛ que sunt in primo participant illud: sed debiliter: ꝛ que sunt in tertio participant illud: sed minus nisi in magnis excessibus. nam ora venarum aperiũt: ꝛ aliquando nimis resoluendo opilant: ꝛ sunt iste.

capparus	affodili	asparagus
vrtica	gentiana	cinamomum
hircos	costus	asarum
sambucus	feniculus	lacca
apium	peucedanum	petrosilium
scolopen.	amygð. amare	abrotanum
hysopus	achorus	culcassia
aristologia	raphanus	rubus
squinantum	cuscuta	bruscus
		capil. vene.

Infinitatem de istis scies cõponere ꝛ inuenire ex te habito cano. pre oculis nature ꝛ gradum facientium illud: postq̃ꝫ igitur scis ꝙ sunt ca. de fine primi vsqꝫ ad ꝑncipiũ secundi ad gradus calidarum te converte cum hec operatio in morbis tua fuerit intentio.

De medicinis fortius aꝑientibus ꝛ orificia venarum dilatantibus. Cap. XX.

Aperientia ꝯo fortiora ꝛ dilatantia orificia venaꝝ sũt ca. ꝛ sic. magis: ꝛ accedunt ad tertiũ gradũ: nõ tñ sunt adustiue nec caustice: ꝛ nõ est vtilitas nisi in prouocãdo hemorrhoidas: ꝛ sunt iste.

		fel tauri
ciclamen	oleum de	aloe
bothor	auellanis	fex luti fex oleorum
allium	oẽ fel grossum	oleum petroleum
cepe acutum	oleum de lilio	

Et gñal'r ca. ꝛ sicce cũ mordicatione cogũt ora venarum aꝑire. Nota igit̃ gñal'r ꝙ medicina ca. est aꝑitiua: sꝫ si sit i ꝑmo gradu est debilis ꝛ nõ aꝑit nisi poros extriñsecos: ꝛ cu tẽ rarificat: sic̃ camo. ꝛ mellilotũ. Si aũt ꝑueniat ad 2^{m} gradum aperit

dum aperit interius ⁊ cõsumit hu. opilantes: ⁊ si perueniat vltra ora venarum aperit: conuerte igitur te ad gradus calidarum medicinarum.

¶ De medicinis corrosiuis ⁊ causticis. Cap. XXI.

Corrosiue. vlceratiue: vstiue: seu caustice medicine oẽs sunt ca. multũ: sed differunt ẽm magis ⁊ minꝰ in subtilitate substãtie atq; grossitie. Nã corrosiue sũt subtilioris substãtie: ⁊ minoris caliditatis que dz agere in carnẽ putridam: que est facilis incẽdij: sed vlceratiua est calidior ⁊ siccior: qz dz rumpere cutẽ q̃ est durior carne. vltima vo est in fine caliditatis ⁊ siccitatis cũ grossa substantia. nã caliditas magna vrit ⁊ siccat: ⁊ cum grossitie sube facit morã: vnde vrit: vt carbo: corrosiue sunt iste.

es vstum	auripigmentum
salgemma	tutia
piretrum	tartarum
os sepie	alumen
flos eris	vitreolum
cerusa	

¶ Si autem vis plures ex istis vade ad gradus caliditatis ⁊ siccitatis tertij ⁊ quarti gradus: qm̃ illi gradus conueniũt huic operationi: ⁊ istas medicinas inuenies in eis: ⁊ siqua sit hic que non sit illic intelligatur ⁊ econuerso: ⁊ iste sunt fortiores operationes secunde que fiunt a calido: ⁊ vsus istarũ est in chirurgia plus q̃ alibi.

¶ De medicinis extrahẽtibꝰ siue attrahẽtibꝰ. Cap. XXII.

Extractio etiam est operatio secunda ⁊ imediate veniens a primis: ⁊ manifestũ est qꝫ a frigido nõ fit. igit̃ de necessitate a calido. ipsa. n. dz esse ꝯtraria repercussiuis: iste de necessitate sunt cal'e acute: ⁊ sunt iste.

serapinum	stercus columbi	armoniacum
assafetida	⁊ alior̃ animaliũ	lolium
magnes	piretrum	aristologia
maiorana	sulfur	radix cãne
diptamus	petroleum	ciclamen
apium	tapsia	

¶ Ut te expediã qꝫ sunt ca. in ꝑmo gradu vel scḋo vel alio: illa sũt fortioris vel debilioris attractiõis nisi aliq̃ illarum attrahat ꝑꝑ vacuum: sicut spongia ⁊ vẽtosa: aut ꝑꝑ formã specificã: nã magnes plus extrahit ferrum de humano corpore q̃ piper: ⁊ tñ est minoris caliditatis q̃ piper: ⁊ tñ cũ istis fiunt multa iuuamenta ad extrahendum humores: venena: spinas ferrũ infixum: ⁊ ad impinguãdum membrũ: ⁊ colorãdum: ⁊ rubificãdum: ⁊ ad diuertendum. ⁊ si vis plures ex istis vade ad canonem ⁊ ad gradus primos: qz nos non nominamus oẽs: sed ꝯsuetas ab auctoribus. q̃re adiuua te cum cañ. ⁊ industria naturali: ⁊ vbi in gradu inuenis vnam istarũ potes multas circunstantias colligere.

¶ De medicinis gñantibus carnem. Cap. XXIII.

Adiuuantia ad generationẽ carnis in vul. sũt medicine ꝯfortãtes calorem nãlem: ⁊ adiuuantes: qm̃ ipse est qui generat: ⁊ sunt ꝓhibentes supfluitates: ⁊ abstergentes: ⁊ mũdificantes; sunt igit̃ calide temperate: vel ad primũ gradum iclinantes: ⁊ sicce ⁊ calida abstersiua caliditate adiuuant calorẽ nãlem; ⁊ sicca cõsumunt ⁊ ꝓhibent supfluitates ⁊ abstergũt; ⁊ si carent mordicatione melius est: qz mordicatio trahit hu. ad locũ: ⁊ hõ ꝯtrium nostra intentio dz esse. ca. igitur debet esse cũ virtute abstersiua sine mordicatione: ⁊ sunt iste.

thus	se. atriplicis	cerusa
ireos	aloe	plumbum
lethargirium	orobus	mel
arnoglossa	orizi	cinis tamarisci
aspaltum	simphitum	

¶ Generaliter prohibentia putredinem: siccãtia superfluitates non mordicantia sunt generatiua carnis: ⁊ si alique ex his medicinis inueniantur frigide contra canonem: nõ mireris: qm̃ facit hoc nisi qz sicca: aut prohibens putredinem. canon autem intelligit complete iuuãtia.

¶ De medicinis attenuatiuis. Cap. XXIIII.

Attenuatio est ẽt de secundis opationibꝰ calidi qua indigemꝰ multiplr̃ in itentionibꝰ morbor̃: imo plerũq; est intẽtio nostra. attenuant igitur: qz sua caliditate ⁊ subtilitate substantie separãt ptes rei in quas agunt: ⁊ suo calore ad nãm vaporum conuertunt ꝑcipue in humano corpore generari. igitur sicut calida ⁊ sicca: in q̃bus est subtilitas de secundo: ⁊ sunt ista.

Affodilli	ameos	armoniacum
cuscute	assa fetida	oleum balsami
abrotanum	agnuscastus	cypressus
aristologia	amomum	camedreos
fex aceti	galbanum	mentastrum
narciscus	opoponacum	plumbum
pinee	pix naualis	camepitheos
cicuta	camomilla	capparus
carica	eupatorium	eruca ⁊ se. eius
fex vini	fenugrecum	furfur: al' sulfur
mastix	grana citri	gentiana
ruta	nitrum	pinguedo leonis
sauina	se. vitice	xilobalsamus
sticados	sambucus	serapinum
se. lini	scolopendria	sisamum
terbentina	stercus muris	stercus bouis
vua passa	tapsia	vitreolum
calamentum	cinamomum	coriandrum
petroleum	peonia	policaria
ireos	pix liquida	nitrum
euforbium	hysopus	çinçiber

¶ Qñ in morbis se idicauerit hec itentio ꝯuerte te ad tabulam hãc: ⁊ ẽm discretionem tuã elige qḋ volueris leue aut forte: ⁊ qñ vis cognoscere illud reuertere ad illos gradus: ⁊ videbis si est in magno gradu: aut paruo. modus ãt approxinquãdi medicinas ad corpꝰ: scire debes qz sunt multi.

¶ De medicinis incidentibus. Cap: XXV.

Incisio est etiã operatio virtutis secunde: a prima veniens que est cali. ⁊ frequenter est eius intentio in morbis: ⁊ finis a nobis plurimũq; intentus. facit autẽ incisionẽ medicina ca. sed non omnes: sed que subtilitatem habent multam ⁊ penetrationem igneã: ipsa enim quãdo obuiat rebus incidit ⁊ penetrat per ipsas: ⁊ caliditas vadit dissoluendo ⁊ disgregando rem cum ista substantia subtili penetrante: ⁊ sunt iste.

squilla	piper nigrum	ius cicerum
scordeon	ruta	ius lentium
eupatorium	nitrum	ius ordei
cyperus	mel.	acetum
camedreos	cepe	⁊ alia subtilia
camepitheos	spẽs salis	acetosa

¶ Si aduertis ad canonẽ ⁊ ad dispositionẽ quã exigit ista opatio inuenies in ꝑma tabula de ꝑmis mirabilẽ copiam har̃ medicinar̃: qm̃ sunt habentes partẽ igneam subtilẽ ⁊ acutam: que statim penetrant intra res: ⁊ perforant continuitatem ear̃: ⁊ non mireris si aliqua frigida numerantur hic quod vr̃ dictum ꝯtra canonẽ: qz in illis frigidis est ps ista acuta ignea: sicut in aceto ⁊ similibus.

Succ⁹ tñ lymonū ꝛ coꝝ aqua lambicata multū valet in hoc.

siuis: ꝛ dissolutiuis: naꝫ frigida medicina nō cōpetit in hoc loco: qꝛ idurat: ꝛ stringit: ꝛ custodit lapidem: ꝛ calida medicina valde non competit ēt: qꝛ superflue ꝛ iequaliter resoluendo idurat lapidem. competit igiť de secūdis virtutib⁹ que sūt: penetratiuū: incisiuū: ꝛ ex primis que sunt ca. ꝛ sic. si ne stipticitate vsqꝫ ad scōm. ista igiť calͣ trahūť ꝛ multiplicanť ex dictis supra: ꝛ medicine q̄ hoc faciunt sunt iste.

saxifragia	squinantum	amygdalͣ amare
sisimbrium	hysopus	tribulus
bdellium	cyperus	scolopendria
lignum ebuli	ameos	ius cicerum
nitrum	fistici	radix peonie
squilla	nigella	grana solis
balsamus	abrotanum	bacce lauri
polium	lupinus	acetum squille
sanguis hirci	puluis nitri: alͣ vitri	radix lupini
puluis cicute	nitri vsti	iuniperus
petrosilium	marathrum	scordeon
asparagus	ireos	

De medicinis prouocantibus vrinā. Cap. XL.

Prouocare vrinam est operatio tertie virtutis: ꝛ fm virtutem nō diciť prouocatiua: vrine que auget aquositatē: ꝛ addit in substātiā aquositatis: qꝛ ista nō agit per virtutem sed per q̄titatem: sed diͭ vere ꝓuocatiua vrine que dissoluit hu. grossos ꝛ aperit meatus: ꝛ ad loca renum mās subtiliatas ꝛ dissolutas trahit. competit igitur operi de secundis virtutibus calidorum dissoluētium ꝛ attenuātium: ꝛ aperiētium penetrātium ꝛ attrahentium: ꝛ de primis ca. ꝛ siccis circa secundum: ꝛ hec tabula multiplicatur ex illis: ꝛ sunt iste.

petrosilium	cicades	cicera rubea
apium	acorus	aristologia
feniculus	calamentum	cantarides
squinantum	amomum	folium
iuniperus	allium	costus
capilli veneris	nasturtium	thimus
leuisticus	cubebe	sauina
anisum	cyperus	xilocassia
policaria	polium	retnastio
cerifolium	affodilli	lapis lincis
cepe spica	meu	vespe
fumusterre	eupatorium	marathrum
ceterach	ameos	siseleos
amygdͣ ama.	daucus	cuscute
carui	anetum	apes vste
asparagus	betonica	politricon
bruscus	adianthos	abrotanum
asarum	nigella	peucedanum
cretanus	hypericon	pentaphilon
tapsia	porron vel porrū	

Et gñaliter oēs medicine narrate in tabulis iā dictis ꝯstituunt ꝛ augēt hāc tabulā: recurre igiť ad eas: q̄daꝫ aūt frigida habēt ptē diureticoꝝ: vt scariola cucumer: ꝛ silia.

Et se. cōia frida maiora ꝛ minora dnr diuretica.

De medicinis ꝓuocātib⁹ mēstrua. Cap. XLI.

Prouocare menstrua est op⁹ tertie virtutis: ꝛ manifestum est q̄ huic operi competit de secundis operationib⁹ seu virtutibus medicina dissolutiua ꝛ subtiliatiua: ꝛ similiter aperitiua ꝛ attractiua materierum ad loca illa: ꝛ similiter aperitiua orificiorum venaꝝ: ꝛ de primis virtutibus competunt ca. ꝛ sicca vsqꝫ ad tertiū gradum ꝓuocantes vrinam: frāgentes lapidem: ꝓuocātes menstrua: ꝛ prouocantes hemorrhoides sunt fere eedem: ꝛ etiam eisdem virtutibus secundis ꝛ primis. ꝛ sunt iste.

laudanum	costum	peonia
storax calamita	diptamus	nasturtium
absinthium	centaurea	squināntum
agaricus	marathrum	marubium
fex olei	affodilli	siseleos
cinamomum	sauina	amygdale amare
petroleum	thimus	gentiana
xilobalsamum	ruta	xilocassia
scrapinum	carpobalsamus	hypericon
camepitheos	assafetida	opoponacum
agnus castus	anisum	origanum
apium	iuniperus	vtraqꝫ spica
allium	trifolium	farina lupinoꝝ
serpillum	pulegium	aristologia
eupatorium	viticella	polium
prassium	nigella	mentastrum
amomum	ireos	armoniacum
calamentum	leuisticus	asarum
daucus	baucia	maiorana
camedreos	abrotanum	castoreum
ameos	petrosilium	condisi
elleborus vterqꝫ	sir	arthemisia
camomillā	rubea	ciclamen
sponsa solis	acborus	cicuta
fenugrecum	calam⁹ aromatic⁹	

De medicinis ꝓuocātib⁹ hemorrhoidas. Cap. XLII.

Medicine que ꝓuocāt hemorrhoidas sūt in secūdis q̄litatib⁹ appropriate fortes: vt aperiētes ora venaꝝ: ꝛ attractiue: ꝛ dissolutiue: ꝛ subtiliatiue humoꝝ: ꝛ in p̄mis virtutib⁹ sunt calida ꝛ sicca in magno gradu: ꝛ vniunť in tertiis virtutib⁹ cū ꝓuocātibus menstrua. Hec g̊ tabula colligiť notabiliter ex dictis tabulis: ꝛ sunt iste.

alleluya	oleum raḋ. celsi	euforbium
rubea maior	gith	millefolium
radix yue	cyperus	gentiana
nigella	spergula	buglossa
squilla	cepe persica.	fel tauri
os sepie	piretrum	centaurea
menta	cortex raḋ. fraxini	ciclamen
vitreolum	arsenicum	oleum policarie

De medicinis retinētib⁹ hemorrhoidas. Cap. XLIII.

Medicine retinētes hemorrhoidas ꝛ his contrarie sunt de secūdis virtutibus indurantes ꝛ ingrossantes humores ꝛ repercutientes: opilātes: ꝛ nihil mordicātes: ꝛ in primis virtutibus sunt stiptice: frigide ꝛ sicce: aut debiles in caliditate: ꝛ sunt sicce in scōo: sunt etiaꝫ viscose sine mordicatione: sicut ille que sequunť.

verbena	aranaxia	acatia
myrtus	psidia	gummi
thus	galla	plantago
mastix	sang. draconis	balaustia
bolus	glans	gipsum
corallus	hedera	camelconta
sanguinaria	sorba	nespula
rosa	sigillum sancte marie	sigillum salomonis
poma cypressi		poma siluestria

De medicis g̃n̄antib⁹ lac ꝛ coitū iuuātib⁹. Cap. LXIIII.

Generantia lac mulieꝝ ꝛ coituꝫ sūt digestionez adiuuātia. sang. multiplicātia. nō igiť sūt frig. qꝛ sang. ꝯgelāt ꝛ indurāt ꝛ minorāt: silr digestiuā debilitāt: nec silr sūt cali. multū: qꝛ talia sang. corrumpunt ꝛ destruunt ꝛ adurunt. sunt igitur declināria ad ca. cum hu. ꝛ sunt

sunt cibi oēs bene & multum nutrientes: & bene digestibiles de medicinis adiuuantibus lac: & sunt iste.

semen aneti	vinum dulce	lingua auis
anisum	grana vlmi	galanga
marathrum	vue	cepe
eruca	ficus	costum dulce
fabe	dactili	zinziber conditum
cicera	castanee	vber ouis
vitella ouorum	cerebella	& caput
ius carnium	risi	semen papaueris.
genera lactis	coctana	

Adiuuantia coitum.

oua auium	fasceoli	pinee
auellana	piper	grana vlmi
baucia	testiculi vituli	satyrion
piper longum	& porri	porri
asparagus	lactuca nouella	nux indica
secacul	cicer	

Piscis nominatus multorū pedū: & generaliter augentia san. adiuuantia digestionem: non hn̄tia excessum frigiditatis: nec caliditatis sed declinantia ad ca. & hu.

De medi^nis^ minuētib^9^ lac & coitū. Ca. XLV

Aferētia ꝟo lac mulierū & coitu3 sunt ꝯria hab. sic i excessu ca. aut fri. oīa eni ista amputāt libidinē: ipregnationē prohibēt: lac minuunt: & menstrua: & sunt iste.

agnuscastus	allium	lactuca
ruta	cicuta	camphora
saluia	semperuiua	portulaca: & generaliter soluētia salsa.
calamentum	cucurbita	

ꝓuocantia mēstrua: & si vis multiplicare ea ex illis facies.

De medicinis mūdificātibus pectus. Cap. XLVI.

Mundificātia ꝟo pectus sunt in secūdis virtutibus: aperitiue: icisiue siue attenuañ. hu. in p̄mis: & sunt ca. cū substātia subtili: & accedunt ad 2^m^ gradum ca. & sic. vel cū pauca humiditate: & sunt iste.

pince	prassium	ficus
butyrum	castoreum	siseleos
zuccharum	calamentum	enula
mel	sulfur	amygd.
ireos	squilla	origanum
daucus	camomilla	nasturtium
hysopus	liquiritia	aristologia
porrum	vrtica	

Si vis multiplicare hāc tabulā reuertere ad tabulā virtutū scdarū apitiuarū: abstergentiū: icidentiū: aut vide tabulam primarū in qbus est ca. & sic. in p̄ si res leuis: aut de secūdo: si res fortior est: imo ad tertium: & si medicamina valde abūdāt ex illis tabulis: ista multiplicantur sine numero.

De medicinis vermes necantibus. Cap. XLVII.

Necantia lumbricos sunt ꝑuata dulcedine: viscositate & suauitate. sunt igit̄ de secundis q̄litatibus abstergētes: acute icidētes: & de p̄mis sūt ca. & sic. aut generaliter sūt in qb^9^ ē salsedo aut amaritudo: aut acuitas: aut acetositas fort. ista. n. oīno īterficiūt ꝟmes: sic sūt iste.

farina lupinorū	carui	centaurea
polium	petroleum	gramen
ruta	myrta	folia persici
nigella	cortex granati celsi	mentastrum
species salis	phrasinus	ameos
radices	sambucus	origanum
aristologia	thimus	abrotanum
menta	absinthium	cortex

Et si vis multiplicare respice rubricam datam.

De medicinis pediculos ꝓhibētib^9^. Cap. XLVIII.

Que prohibent a pediculis sūt multorū modorū: quedā eni directe: qdā idirecte iuuāt: indirecte qcūq ꝓcurāt bonā digestionē in toto corpe: & subtiliāt sang. aperiūt corpus: & trāspirabile faciūt. pediculi eni nō gn̄ant̄ nisi ex idigestiōe & vapore grosso: & sordido corpi adherēte. directe ꝟo iuuāt q̄ necant eos: & sūt medicine abstersiue & mūdificatiue cutis: & sil̄ia: & sūt iste.

balnea salsa	stapbisagria	oleum amarum
argentū viuum	arsenicum	& similia.
absinthium	pix liquida	

Decoctiones & balneationes aquarum: ex rebus amaris acetosis: salsis: & acutis: omnia enim habentia saporē in excessu extermināt eos propter horrorem: & dī q̄ oleum omnibus inimicat̄ ad mortem: & eos interficit.

De medicinis veneno succurrentib^9^. Cap. XLIX.

Medicine que succurrūt veneno: & sūt attractiue ipsi^9^ ad ex̄ pp vim attractiuā vacui: vel caloris: vel forme specifice: aut sunt ꝯrie veneno in q̄litate: & ideo dant corpori q̄litatē: p quā resistit veneno: aut sūt ꝯfortātes mēbra p̄ncipalia: aut corp^9^ in tm̄ q̄ nā vicit venenū: & s3 h̄ tabula pōt multū multiplicari: & sūt iste q̄ sequunt̄.

calamentum	hypericon	aristologie
succus caulium	ciclamen	radices sparagi
orobus	euforbium	semen eius
fistici	doronicum	lac asine
cardo bn̄dictus	acetum	vrina puerorum
balsamus	sang. leporis	testiculi asini siccati & bulliti
erinus	allium	
nasturtium	porrum	theriaca
ruta	nuces	tyrus
diptamus	oculus christi	tapsus barbassus
herbe palis.	testiculi vrsi	saluia
scordeon	menta	castoreum
enula	gentiana	& omnia cordialia
pix liquida	peonia	
sal	cōe sunt cum ruta	

Hec tabula crescit ex oib^9^ cordialibus: & attractiuis: & ex primis gradibus s̄m q̄ venenū est calidum aut frigidum.

De medicinis cor ꝯfortantibus. Cap. L.

Cordiales medicine & q̄ cor ꝯfortāt sūt multorū modorū: nā ꝯfortātia digonē in toto & augētia sang. & clarificātia ips3: & ab alys hu. supfluis liberātia: s3 q̄ approbata sūt gn̄al̄r sūt aromatica p̄ciosa: p̄mis ꝟtutib^9^ tēpata aut ca. & sic. ꝑ pte cū aromatica: & sunt sicut hec.

aurum	nux muscata	carpobalsa.
ambra	folium	cinamomum
muscus	macis	gallia muscata
gariofilus	cubebe	spica
crocus	herba muscata	ros marinus
saturegia	basilicon	maiorana
buglossa	gariofilata	agrimonia
agnuscastus	citrulli	mellissa
cardamomum	heen vtrūq	betonica sauina

Frigide ꝟo sunt iste.

margarite	citrum	
smaragdi	hyacinthi	sandali
lactuca vetus	psillium	nenufar
rose	melones	camphora
		blacta bisantia
	poma marina	acetum vini optimi

Iste medicine faciūt cor gaudere: repellūt melācholiā: Arnal.

totum corpus serenāt quocūq; modo approximent᷑: siue ꝑ odorē: siue per potum: siue ꝑ ꝯfectionem: siue ꝑ epithima: siue alio mō ex te excogitabili: ⁊ non pōt aliqd meli⁹ agere in egritudinib⁹ ꝙ̄ cor ꝯfortare: ⁊ ei cū istis medicaminib⁹ succurrere maxīe in melicis: ⁊ pestilētialib⁹ atq; venenatis ⁊ cardiacis: ⁊ q fastidiosi sunt. cor. n. est corpis ꝑicipium ⁊ aīe sedes: oīum archa virtutum: ⁊ spiritus generator.

De medicinis totū corp⁹ ꝯfortātibus. Cap. LI.

Confortant gñaliter totū corp⁹ q̄ bonum sanguinē gñant: ⁊ q̄ ipm a sup̄fluitatib⁹ mundāt: ⁊ que clarificant: ⁊ que adiuuāt spūs ⁊ mēbra: de his que cōfortant gñando bonū sanguinē: dicet᷑ ꝙ sunt cibi laudabiles: ſʒ q̄ ꝯfortāt alleuiādo san. ab hūorib⁹: sūt iste.

sene	oēs mirabol.	mastices
sticados	borago	Omnia enim hec
cassiefistule	buglossa	mūdificāt sangui/
cuscute	aurum	nē ⁊ clarificant: ⁊
folium	serum caprinū	totū corpus cōfor
bruscus	vinū aromaticū	tāt. Cū istis ḡ me/
peucedani	apium	dicinis cordialib⁹
anisum	fumusterre	nūq; ꝺsinas opari.

Quibus gaudeāt ⁊ ꝯfortētur virtutes.

Uirtus eni vitalis gaudet cordialib⁹: virt⁹ ꝟo aīalis gaudet delectationib⁹. s. sensibus oībus: vt odoribus bonis: pulchris colorib⁹ delectātib⁹: sonis amenis: saporib⁹ delectantibus: ⁊ gñaliter ꝯueniētibus: ⁊ delectātib⁹ ipsos sensus. oīa enim illa reducunt cerebrum: ⁊ confortāt aīales virtutes: virtus ꝟo nālis gaudet calidis ⁊ siccis.

De virtute quarta medicinarum ⁊ quare: ⁊ quo modo sic dicatur. Cap. LII.

Audiuisti igitur virtutes tertias: ⁊ quare tres sūt: ⁊ qūo reducūt᷑ ad q̄tuor: ⁊ vidisti tabulas ⁊ modos operis: ⁊ qūo multiplicāt᷑ ex scōis ⁊ p̄mis: ⁊ audiuisti scōas opatiōes ⁊ ꝟtutes: ⁊ q̄re scōe dñr: ⁊ qūo reducunt᷑ ad p̄mas: ⁊ vidisti tabulas suas: ⁊ qūo multiplicantur ex p̄mis: ⁊ audiuisti p̄mas ꝟtutes: ⁊ q̄re sunt p̄me. ⁊ istarum oīum originē: ⁊ vidisti suoꝝ graduū distinctionē: ⁊ tabulas maneriēꝝ vniuscuiusq; gradus: ⁊ audiuisti qūo abundare pōt ad vnāquāq; opationē. Habes igit᷑ simplices medicinas oīum opationū p̄maꝝ scōaꝝ ⁊ tertiaꝝ: ⁊ tabulas oīum expimētoꝝ: ⁊ tabulas ꝟificatas ad vnūqōq; op⁹ qō vis ex valō exptis auctorib⁹. nihil igit᷑ excidat ab ocul' mētis tue.

Modo debeo tibi scribere virtutes quartas: ⁊ facere regulaʒ que nos regat in eis: ⁊ tabulā que exponat vobis eas ⁊ doceat vsum. nō debes aūt itelligere ꝙ iste ꝟtutes dicant᷑ quarte: ideo ꝙ ordineʒ aliquem habeant ad tertias: nec ad scōas: nō eni sicut scōe ex p̄mis pendent: ⁊ ꝑ eas ꝓbantur: ⁊ silr̄ inueniunt᷑. ⁊ quēadmodū tertie ad scōas reducunt᷑ ⁊ ꝑ ipsas declarant᷑: ita q̄rta nec ꝑ tertias: nec per scōas: nec ꝑ p̄mas declarant᷑: nec multis medicoꝝ visuʒ est: ideo dicuntur q̄rte per p̄uationē solum. i. nullam istaꝝ ꝼm veritatem: imo sunt forte p̄ores oībus. vnde dicunt᷑ a tota suba procedentes. que tota suba ꝼm veritatem prior est omni q̄lia virtute. sed hic difficilis inq̄sitio non hʒ locum: sed concedim⁹ eis vsuʒ nōis medicoꝝ: que quarte dicunt᷑: sed intellige modo quo dcm̄ est. Omnis ꝟo virtus que non est aliqua istaꝝ triuʒ: nec in p̄mis conueniēter reducibilis vocet᷑ quarta: siue sit secunda: siue sit prior generalr̄: dr̄ a tota suba siue forma specifica: ⁊ iste sunt virtutes cum q̄bus euacuamus talem humorem: ⁊ tātum in tali loco ⁊ tali dosi: ⁊ in tali proportione. Et debes scire ꝙ iste medicine cuʒ hoc ꝙ hñt istas virtutes quartas bene habent alias. s. primas ⁊ secundas: ⁊ aliquando tertias: q̄ nihil nālium priuatuʒ est eis: ſʒ inq̄ntum tales non scribuntur hic: imo similiter scripte sunt multoties in diuersis capitulis: solū ergo scribuntur hic inquātum has virtutes q̄rtas habent gñaliter: igitur ipse medicine sūt appropriate humorib⁹ determinatis in determinata dosi ⁊ p̄paratione. Et nō expectes super hāc rationeʒ: imo experientie antiquoꝝ qui certificauerunt illud acquiescere oportet: q̄uis de multis facile ratio reddi potest.

De medicinis purgantibus siue mundificantibus sanguinem. Cap. LIII.

Purgantia sang. non intelliguntur educere sanguineʒ: sed corrumpentia que sunt in ipso. ⁊ tribulantia auferunt: ⁊ sunt ista ꝼm auctores.

cassiefistule	aloe	mercurialis
māna	buglossa	malua agrestis
tamarindi	pruna	lupullus
fumusterre	capilli veneris	asparagus
vmbilicus ve.	politricum	iuiube
reubarbarum	serum caprinum	sebesten
sene	violarum	berberis
epatica	adianthos	cuscute

Iste sūt medicine expte ad mundificādū sanguinē ⁊ sunt secure sine nocumēto: debilis solutionis q̄ pñt dari in oī tēpore: in oī etate: in oī sexu sanis ⁊ ifirmis: ⁊ nō indigēt lōga custodia: nec magna cautela in prepatione aut dosi: nisi forte aliq̄ eaꝝ: vt aloe: ⁊ iste medicine cōmiscent᷑ cū oīb⁹ alys ad solutionē ⁊ remissionē. ⁊ semꝑ dʒ obtēperare cum istis: ꝯseruāt sanos: ⁊ rectificāt in egris: q̄ si fueris vsus eis nūq̄ decipieris: ⁊ qñ vis fortificare eas acue paꝝ cum alys que dicent᷑: vt cum cassiafi. misceas reubarbaꝝ aut agaricum modicum aut turbith vel scamoneā modicū vel sene aut aliquā istaꝝ valde paꝝ: preparatio aūt istaꝝ satis est nota: qm̄ plurimū exhibent᷑ in potu per modum syrupi.

De medicinis euacuātib⁹ cholerā. Cap. LIIII.

Que soluūt chole. ꝼm experientiam auctoꝝ sunt ꝼm hūc modum. Scamonee dosis est. iiij. grana coquātur in pomo cū syrupo cucur. ⁊ ros. vel viola. vel aqua aloe epatici vsq; ad. ʒ. iij. rectificat᷑ cum gumi arabico aut dragagāto aut psillio. Mirabolani citrini. Dosis est vsq; ad. ʒ. v. in īfusione ꝟo vsq; ad. ʒ. x. iuuat᷑ aūt a sero caprino ⁊ fumoterre. Absinthy. Dosis in ꝺcoc. est vsq; ad. ʒ. viij. ipul. vsq; ad. ʒ. ij. Ellebori alb. dosis est in decoc. vsq; ad. ʒ. ij. Centauree mino. dos᷑ est vsq; ad. ʒ. ij. in decoct. ꝟo vsq; ad. iiij. rectificat᷑ cū salegēma ⁊ mastice iuuat᷑ cū oximelle aut aq̄ mellita. Cassiefi. dosis est. ʒ. iij. iuuat᷑ cuʒ aq̄ casei ⁊ rectificat᷑ cum mirabolanis ⁊ mastice. Thamarindoꝝ dosis est ad. ʒ. v. amygō. dul. in lenitate. Seꝝ lactis ⁊ melle ⁊ ⁊ rectificat᷑ cū spica mastice vel absinthio. datū vsq; ad. ʒ. viij. auget᷑ solūmodo a succo ros. Fumiterre. s. succi ipsius fumoterre ⁊ mirabol. ⁊ tapsia. dosis est vsq; ad. ʒ. vj. decoctionis ꝟo ad. xv. iuuatur cū mirabolanis: aut sene: aut aq̄ casei.

De medicinis euacuātibus flegma. Cap. LV.

Que purgant ⁊ proprietatem habent purgandi flegma sūt ſʒ hunc modū. Turbith a. ʒ. j. vsq; ad. ij. in decoc. ꝟo vsq; ad. iiij. rectificat᷑ a mastice gūmi ⁊ gallia ⁊ confortātibus cor stomachum ⁊ epar. Agarici dosis est a. ʒ. j. vsq; ad. ij. in decoc. ꝟo. v. roboratur cū salegēma melliloto vel polipodio vel. ꝭ. Cartami dosis est a. ʒ. iiij. vsq; ad aureos. v. ⁊ minor dosis eius est a. ʒ. ij. vsq; ad aureos. ij. cū çinçibere vel galāga vel pipere vel condisi. Sarcocolle dosis est a. ʒ. j. vsq; ad. ij. confortatur auteʒ a çinçibere ⁊ coriandro ⁊ staphisagria. Hermodactyli dos᷑ vsq; ad. ʒ. ij. cōfortāt᷑ cuʒ çinçi. mirabol. aut mastice

mastice aut cinamomo det̃ cū oximelle squillitico vl̃ melle rosa.staphisagria. ¶ Mirabolāi kebuli doſ tritoꝝ a.ʒ.ij.vsq̃ ad.iiij.ĩfusoꝝ võ vsq̃ ad.viij. ¶ Anacardi titbymali esule epithimi doſ in decoc.vsq̃ ad.ʒ.iiij.in pul.vsq̃ ad vj.cōfortātur ex amygda.sale ꝛ piretro. ¶ Euforbij dosis auꝝ.ß.rectificat̃ cum oleo de amygð.cum gumi mastice ꝛ spica. ¶ Radix cucurbite.agrestis dosis succi ei⁹ est vsq̃ ad.ʒ.j.pulueris vsq̃ ad.ij. ¶ Acori dosis vsq̃ ad aureos.ij.decoc.võ vsq̃ ad.ʒ.iiij.cuȝ aqua casei vel spice vel melle. ¶ Sambuci vꝛtice tapsie gūme laureole ciclamen cētauree aristologie dosis est a.ʒ.j.vsq̃ ad aureos.ij.

¶ De medicinis euacuātib⁹ hu.melicum. Cap. LVI.

QUe habent ꝓprietatē educēdi hu.melācholicos sūt mirabolani ꝛ indi kebuli quoꝝ tritoꝝ doſ est vsq̃ ad.ʒ.iiij.ĩfusoꝝ vsq̃ ad.x.preparent̃ cū amygð.aut passulis dātur cū aqua lactis:vl̃ cassiafi.vel fumoterre. ¶ Ellebori nigri dosis vsq̃ ad.ʒ.iu.rectificat̃ in vino vel melle vel iure galloꝝ.ɔfortat̃ cuȝ aniso dauco pipere. ¶ Sene dosis ĩfusi vsq̃ ad.ʒ.j. ¶ Fumiterre thimi epithimi silr. ¶ Lapis laçuli dosis a.ʒ.j.vsq̃ ad.ʒ.iiij.rectificat̃ lauādo,datur cū diaboraginato vl̃ vino odorifero. ¶ Squilla dosis aceti ei⁹ a.ʒ.v.vsq̃ ad.xij.oximellis vsq̃ ad.ʒ.iiij.trocisco.ab.ʒ.ij.vsq̃ ad.iiij. ¶ Lapidis armenici loti dosis vsq̃ ad.ʒ.ij.nō loti vsq̃ ad.ʒ.j. ¶ Polipodij dosis est a.ʒ.ij.vsq̃ ad aureos.iiij.rectificat̃ cum aq̃ mellis vl̃ pass.vel ordei.çç.dauco. ¶ Serpētaria lap.magnetis lap.lincis sticados succus caulliū camedreos camepitheos sq̃nātum centaurea maior capill̃.ve.dosis ĩfusi:lib.j.roborat̃ cum cassiafistula māna viol̃.aq̃ casei.

¶ De medicinis euacuātibus hu.aquosos. Cap. LVII.

PUrgantia ꝛ ɔsumētia a ꝓprietate hu.aquosos ꝛ corruptos sūt euforbiū sal armoniacū cotū induȝ radix cucur.agrestis apoçima radix ebuli vel sambuci sal gēma scordeon galbanū opoponacū dosis est ab.j.ʒ.vsq̃ ad.ij.rectificatur mastice spica:iuuat̃ ab enula.

¶ De medicinis cōib⁹ flegmati ꝛ melie. Cap. LVIII.

COmmunes flegmati ꝛ chol̃.nigre st mirabol̃.succus cauliuȝ nitruȝ fumusterre esula sene elleborus niger: cōmunes flegmati ꝛ chol̃.ru.sunt polipodiuȝ vterq̃ elleborus cathaputia cōdisi titbymallus centaurea minor ꝛ agaricus.

¶ De medicinis prouocātibus vomitū. Cap. LIX.

MEdicine sursuȝ soluētes ꝛ vomitū ꝓuocātes aut sūt valde fortes:aut statim in stōcho recepte trahūt multos hūores illuc:ꝛ subuertūt ꝛ irritāt stōchū aut sunt valde supernatātes ꝑ leuitatē ꝛ caliditateȝ: aut sunt valde contristātes appetitum sustinentes bene ꝓuocant nauseam:sicut sunt iste.

raphanus — elleborus albus — lac ficuum
squilla — semen attriplicis — tapsia
capparus — aqua faseoli — assara baccara
iarus — cucumer agrestis — nux vomica.
cētaurea vtraq̃ — cathaputia

¶ Leuiora istis est aq̃ tepida cū aceto aut oleo:succus corticis ellebori:succ⁹ corticis sambuci a ꝑte iteriori vel ĩferiori excorticati võsus superi⁹ se.attriplicis aq̃ feniculi fumusterre ꝛ oīa ĩsipida sine sale. Ista oīa iterius posita stōchum subuertunt ꝛ vomitū ꝓuocant. Que võ prouocāt exterius posita sunt fel porcinū:fel caninū:fel taurinuȝ:pecorinum quodcūq̃ istoꝝ cum amurca olei bulliāt:ꝛ ab vmbilico superius vngatur vomitū potenter educit.si autem ab vmbilico inferius secessum prouocat ꝛ interficit vermes.

¶ De modo corrigēdi medicinas solutiuas. Cap. LX.

Medicia qlibet solutiua ledit iō sem ꝑ ɔsolāda

OMnis solutiua medicia fere hȝ aliqð nocumētū notabile:q̃ꝛ medicine sūt ɔrie ꝛ inimicātur regitiue virtuti:gñalis aūt regula in ɔseruatiōe haꝝ est ista q̇ in eis admisceas aliqd de ɔfortantib⁹ cor epar ꝛ stōchuȝ: q̃ꝛ si nō offendit aliqd istoꝝ vix ledit corp⁹:ꝛ si est aliquod vnū respiciēs ista mēbra est sufficiēs:sicut mastix:cinamomū:galāga:crocus:çinçi.hñt cōem igressum in ɔsolatione: q̃ꝛ saluāt ista mēbra a nocumētis. ¶ Specialis canō in cōsolādo est:q̇ oīs medicina q̄ offendit ledit ꝑ aliquā q̄litatum ṗmaꝝ vel secundaꝝ vel tertiaꝝ.quedā.n.nimia lubricitate destruit stōchum ꝛ itestina:quedā nimia stipticitate: quedā nimia raritate.ɔsolatio oīum istoꝝ est cuȝ opposito suo in ista v̇tute.dragagātū ergo gumi psilliū amygð.ꝛ general̃r humida leuia sunt ɔsolātia medicinas ꝛ nimis stipticas ꝛ acutas ꝛ asꝑas:sȝ mastix:cydonia:absinthiū sunt ɔsolantia nimis lubricātes:çiçiber:ꝛ spēs salis:ꝛ oia acuta sūt ɔsolātia medicinas tarde soluētes ꝛ irritātes:ꝛ medicie minores:minuūt a maiorib⁹:ꝛ maiores addūt in minores. Cōiecturato igit̃ humore quē vis educere ad tabulā de eo scriptam veni ad q̄titatē humoris accede ad dādum maioreȝ vel minorem ꝛ ſm delectationem hoīs fac preparationeȝ ꝛ ſm nocumentū prime virtutis vel secunde ipsi admisce ɔsolationē:ꝛ semper ṗmo exhibe debiles vigoratas cū fortibus q̄ȝ fortes debilitatas cū debilib⁹. ¶ Si vis euacuare multos humores aut difficilis motionis aut lōginqui aut subito intēde dosi aut acue ꝛ fortifica medicinā si vis paucos humores ꝛ facilis obedientie aut a ꝓpinquis locis:aut minue dosim:aut dulcora:aut minue medicinā:quādo medicina est in substātia liquida:ꝛ qñ est acuta irritans adde in sterilitatem.qñ est in substātia grossa:aut non acuta tardat ꝛ plus moratur. Excogita igitur in egris qð vis ꝛ statim inuenies in tabula qð expedit. Examina igit̃ ĩtra te istas omnes simplices ꝛ ɔmisce eas:ꝛ inuenies quicquid voles:parua dosis magna virtus:magna dosis parua virtus:ꝑua dosis magna dosis substātia grossā ꝛ subtilis. Ex istis eni iste oriuntur cito soluit:sed paꝝ multum valde:sed tarde a longinquis a propinquis cogita semper his ministrationibus dispones medicinas ſm q̇ voles.

¶ Qūo debeam⁹ vti dosib⁹ medicinaꝝ. Cap. LXI.

DOses simplicis medicine ratiōe difficillime inueniunt̃:sȝ ſm experiētiā auctoꝝ sunt ꝓbate ꝛ rescripte nobis:ꝓpterea est in eis diuersitas ꝛ diuersa medicaminuȝ virt⁹.vñ dosis scripta in vno climate interficeret in alio:ꝛ iō auctores bñ nobis ɔsuluerūt cū precipiūt audita dosi ab auctorib⁹ nos declinare ad minorē:q̃ꝛ vix pōt esse tāta climatū dīia q̃n minor in vno possit in alio tolerari:scito etiam q̇ oīs medicina que gradus hȝ excessum in ṗmis qualitatibus:in secundis vult minorare dosim:que võ excessum non habet maiorari potest.

¶ De mō iueniēdi dosis in medicinis ɔpositis. Cap. LXII.

COmposite q̄dē medicine dosis rōcinari pōt:ꝛ ēt iueīri:postq̄ȝ dosis inotescit simpliciū.dicēdo ergo q̇ intentio nostra i exhibēdo medicinā cōpositā:imo oēm est q̇ nūq̄ȝ exhibeam⁹ dosim q̄ excedat quātitatē aut virtutē dosis maioris vni⁹ simpliciū:iaȝ.n.autra nō tolerat corp⁹.quecūq̃ igit̃ medicina cōponeretur ex centū simplicibus nō est exhibēda dosis maior cuiuslibet simpliciū:q̃ꝛ tūc proculdubio dosis est maior q̄ȝ debȝ. Hic igit̃ sta ꝛ aduerte sermonem regulantem te ꝛ ꝑfecte oñden

tem cõpositaꝝ medicinaꝝ iuenire dosim:⁊ est ꝙ nũq̃ des de composita medicina id qđ excedit dosim:quare cuiusli bet medicine simplicis ⁊ generaliter dico ꝙ nunq̃ des illđ qđ trãseat dosim simplicium medicinaꝝ in virtute:ꝓcipue maiori:nõ.n.cõponũtur vt addamus dosi:sed vt in eadem dosi nõ maiori in q̃to aut virtute habeam⁹ diuersaꝫ virtu teꝫ ⁊ ad diuersas mẽs iuuatiuã:itende igit̃ dare de medici/ na cõposita solũ illud qđ equaleat vni⁹ simplicis dosi:non hẽas tñ aspectũ ad diuersas medicinas in quo differt ista dosis a dosi maiori cuiuslibet simpliciũ:nũq̃ igit̃ des ma/ iorem dosim cõposite q̃ sit dosis minor simplicis:⁊ nunq̃ des dosim minorẽ q̃ sit maior fortioꝝ simplicis: maioreꝫ ỽo potes dare q̃ sit minor mediocris medicine:si videris fortia medicamina pauciora in cõpositione q̃ đbiliora.Si ỽo medicamina fortia fuerint in cõpositione plura ⁊ maio ra:dosis cõpositi sit q̃tum est dosis maioris vni⁹simpliciũ maioꝝ: ⁊ si medicamina mediocria sint plura ⁊ maiora:⁊ fortiora in cõpositione minor dosis vnius eoꝝ potest dari: q² tunc totum equalebit tñ vni simpliciũ:⁊ cum possit illa dari ⁊ ista.⁊ si aspexeris ad hec ꝙ nunq̃ detur maior dosis totius compositi q̃ sit vna dosis simplicium:⁊ videris po/ stea qđ medicinaꝝ simplicium opꝫ magis imitari: q² illa que est basis ⁊ maior in maiori quãtitate nõ errabis in dan do compositum medicamen.

¶ De modo componendi medicinas. Cap. LXIII.

Scito ꝙ recta cõpositio medicaminis ẽ vt statuat̃ ꝑma medicina simplex sicut basis:⁊ est illa cui⁹ opus ꝑncipaliter volumus a qua compositũ denominet̃. Alie aũt medici ne huic addunt̃ sicut adiutrices ⁊ condimẽtuꝫ ad adiuuãdũ ipsam. Recta cõpositio sic dꝫ fieri:vt tãtum subsistat ĩfra dosim ei⁹ q̃ est basis:ꝙ cũ alijs secum mistis equaleat dosi sue cõplete.De alijs aũt medicaminib⁹tanta pars dꝫ accipi ex sua dosi:quota est illa q̃ deficit a dosi cõ/ pleta ei⁹ que est basis.Ex quo scire debes ꝙ in nullo cõpo sito dꝫ ẽẽ tota dosis alicuius simpliciũ:imo semper dꝫ to tũ distare a sua tota dosi:quota est ibi pars alterius de sua dosi:vt si in aliq̃ cõposita medicina sit tertia ꝑs de scamo/ nea:de turbith dꝫ ibi poni nõ sua tota dosis:sꝫ tertia parte dempta:si fiat cõpositio istaꝝ tãtum:ꝙ si eẽnt tres:tũc de/ bes plus diminuere de turbith nisi eẽt medicina minor vł maior:⁊ gñaliter tãtum dꝫ distare a dosi cõpleta ei⁹que est basis quota est pars sue dosis.sicut ille q̃ miscent̃: ⁊ si fiat ꝯ̃riũ est error in cõpositione medicine ⁊ in dosi eius:⁊ sic insipiẽtes q ponũt eas a casu nõ aduertunt ꝙ ponũt in eis medicinas:nec quare nec ordinãt eas ẜm ꝓportionẽ nume ri addẽtis vel diminuẽtis:⁊ oẽs cõpositiões eoꝝ sũt prauo modo facte ⁊ nõ certificãtur eoꝝ doses:q² sunt sine arte: ⁊ q̃s ars inuenire nõ põt:sed q̃ sũt in rectificatione cõpositio/ nis eius opatio est recta ẜm ꝙ volumus:q² bonitas actio/ nis oĩum reꝝ nõ est nisi in sua ꝓportione recta ⁊ armonia.

¶ Et tu debes scire ꝙ medicina cõposita dꝫ fieri ad ima/ ginationẽ ꝓportiõis q̃ est in corꝑe:⁊ qũo es ita ignorãs cũ nõ cõiecturas ꝙ humores q sunt in corꝑe sunt deficiẽtes ⁊ superãtes seinuicẽ ẜm aliquẽ numeꝝ:vt ꝙ est ibi duplum sang.ad sextupluꝫ de melía ꝑs aliq̃ de flegmate tres ꝑtes prius ꝯiectures humoꝝ dominantiũ ꝓportionẽ qũo cõpo/ nis medicinã:q² nescis quantã ꝓportionẽ debes accipere cõponentiũ medicinaꝝ:qui aũt recte cõponit: coniecturat in aĩo suo humoꝝ in corꝑe existentiũ ꝓportionẽ:⁊ ẜm illã ꝓportionẽ cõponit medicamen rectissimũ:⁊ si videt fleg/ ma solũ dñari nõ cõponit ẜm simplicitatẽ flegmatis: ⁊ sic medicinã ꝓpinat:q² iudicat imaginatio medici: ⁊ si videt duo.s.flegma ⁊ melíam cõponit duo:⁊ ẜm ꝓportionẽ quã ꝯiecturat flegma dominari supra melíam ẜm illam auget q̃titatẽ pharmaci purgãtis flegma super illaꝫ que purgat melãcholiam:vt si hũores sic se habere ꝑsumat ꝙ sint tres partes flegmatis ⁊ vna melãcholie:tunc de dosi pharmaci purgãtis flegma dꝫ tres partes tãtum ⁊ aliam obmittere:⁊ vnã pharmaci purgãtis melãcholiã:⁊ tu vides ꝙ totuꝫ nõ est plus q̃ vna sola dosis vnius illaꝝ:q² q̃tum subsisto.i. remoueo de dosi vni⁹:tãtum accipio de dosi alterius ⁊ con iecturat medicus tres hu.ẽẽ dominãtes scit se idigere tri/ bus cõponẽtibus.coniecturat igitur ꝓportionẽ que est in/ ter eas:⁊ ẜm illud ponit ꝑmã ꝑtem ꝓportionalem in dosi cuiuslibet ⁊ in tãto numero se habẽte ad suam totã dosim quãtum hu.illi ad maiores:⁊ tu sta super hec.

¶ De modo iterum inueniendi dosim in medicinis com/ positis. Cap. LXIIII.

Si vis dosim alicui⁹ compositi phar/ maci iuenire:cõputa nu meꝝ solutiuoꝝ cõponẽtium ⁊ recordare sim/ plicis dosis cuiuslibet ꝯponẽtiũ maioris ⁊ mi/ noris:⁊ habeas hãc tabulã i mẽte ꝙ nũq̃ des de cõposito medicamine illud qđ equalet pluri ꝙ sit dosis maior cuiuslibꝫ illaꝝ:sed semꝑ dandũ est illud qđ equalet ex oĩbus mistis vni dosi simpliciũ ꝯplete. Uide igit̃ illius medicaminis simplicis ⁊ cõpositi dosim maiorẽ: ⁊ vide si daret̃ sua tota dosꝭ:⁊ vtꝝ in cõposita medicina sit plus q̃ illud qđ deficit a sua dosi completa:qm̃ si oẽs medicine in cõposita nõ afferũt plus q̃ eẽt sua dosis ꝯpleta.De isto cõ/ posito dari põt dosis illa:⁊ leuẽt aliqđ plus q̃ esset tota do sis illius dandũ est tanto minus de dosi illa q̃tum oẽs ille leuãt plus:sic igitur finge medicamen cõpositũ ꝙ vis ⁊ ex qbus vis:⁊ scito ꝓportionẽ numeri cuiuslibet cõponentiuꝫ vel in quota ꝓportione se habeat ad totum:⁊ tũc finge dari q̃tũ vis dosis:⁊ tu scis quota ꝓportio est ibi cuiuslibet sim plicis:q² eadem que erat in tota:nã bene ꝑmisti pharmaci eadẽ est ꝓportio in toto ⁊ in parte:in magno toto ⁊ paruo: ⁊ postq̃ tu scis quota ꝓportio in illa dosi est cuiuslibet:⁊ vi des quantũ est ibi cuiuslibet de sua dosi cõpleta:⁊ si vides ꝙ multoꝝ medicaminũ in illa dosi cõpositi ponitur multũ de sua dosi aut minus:aut plus ita dosis ꝯpositi sit magna: q² rõcinatis cõponẽtibus nõ daremus plus q̃ eẽt vna ma gna cuiuslibet simplicis.Et hoc est ꝯtrariũ illi regule quaꝫ tibi dixi in qua semꝑ debes considerare ꝙ ipsa est illa que ostẽdit tibi totũ negociũ. ¶ Uerbi gratia.sit aliqđ medica men ꝯpositũ ex.ʒ.iiij.turbith: ⁊.vj.agarici:⁊.v.reubarbari: ⁊.ij.scamonee reductũ est totũ in vnam formã:⁊ tunc volo examinare si potest dari de ipso.ʒ.j.vel plus:vel minus:tũc aggrega suã operationẽ quã hꝫ vnũqđq̃: ⁊ sunt.xvij. ⁊ est igit̃ de scamonea.viij.pars:qm̃ duo de.xvij.sunt fere.viij. pars:⁊ est de agarico fere tertia pars:q² .vj.ad.xvij.sunt fe re tertia pars de reubarbaro aliquãtulum minus q̃ tertia pars:⁊ est ibi de turbith quarta pars fere quando igit̃ acci pis de hoc toto partem vnam in ipso est.viij.pars scamo/ nee:⁊ tertia pars agarici ⁊ quarta pars turbith ⁊ fere tertia pars reubarbari:tũc vide quãta sit.viij.pars.ʒ q² inuenies ꝙ ibi est fere vna dosis scamonee:est igit̃ dosis minor ma gna:q² ibi est fere vna dosis completa vni⁹ illoꝝ que sine illis sufficiens esset: sed dempta scamonea non esset dosis nimis magna:q² nulli illorum:tunc datur dimidiũ sue do/ sis imo parua:q² cuiuslibet illoꝝ ꝑ se possunt dari.ʒ.ij.est igitur tãtum afferendũ de.ʒ.j.ꝙ scamonea equetur in illo:⁊ sic se hꝫ in omnibus pharmacijs cõpositis.iste ergo canon est super trib⁹.s.ꝙ tu scias bene dosim cuiuslibet cõponen tium maiorẽ ⁊ minorẽ:⁊ ꝙ scias numerum ipsaꝝ:⁊ quãtita tem siue ꝓportionem quã habet vnũqđq̃ ad illud totuꝫ:⁊ ꝙ tu recorderis ꝙ de cõposito qđ superet dosim maiorem vnius cõponentiuꝫ in virtute dico.cogita ergo diligenter ⁊

videbis

videbis hoc vberius q̄ scribi possit.

¶ Recapitulat dicta ⁊ applicat ad op⁹. Cap. LXV.

Iam audiuisti sufficiēter q̄ expedit d̄ simplicibus medicinis ad oē opus medici: ⁊ vidisti medicinas oēs virtutis prime scōe tertie ⁊ q̄rte: ⁊ q̄nō reducunt̄ adinuicez tabule ⁊ multiplicant̄ ex tabulis ⁊ modū h̄ndi vnū̄ q̄dq̄z: nō est igit̄ pōle q̄n ad oē q̄d voles iu:nias tabulam ⁊ regulā medicaminū notoꝝ: ⁊ oīs tabula q̄ fieri pōt multiplicat̄ ex p̄mis ⁊ q̄rtis: ⁊ forte q̄rte multiplicant̄ ex primis. Quecūq̄z aūt sint aut ex p̄mis: aut ex q̄rtis v̄tutib⁹ trabitur oē q̄d iuuat in determinatis morbis ⁊ determinatis locis: ⁊ q̄n hec volueris eris expimētator rōnabilis ⁊ factor oīum q̄ voles in corpe: q̄z scire debes q̄ expimēta nō sūt nisi opationes exn̄tes a reb⁹ appropatis. Dic igit̄ adhibe industriā ⁊ adiunge q̄dlibet q̄ inuenies vcificatū ab aliquo p̄: ergo incipiam dicere quoddam generale oībus que dicentur.

¶ De gn̄alib⁹ q̄busdā ad infra dicenda. Cap. LXVI.

Tu scis q̄ sanitas nō est nisi eq̄tio hūoꝝ i q̄to ⁊ in q̄li: ⁊ ad oēm p̄manentiā: ⁊ q̄ ifirmitas nō est nisi ineq̄litas vel dispro/portio vel ineq̄litas eoꝝ in q̄to ⁊ in q̄li: ⁊ scias q̄ medicina nō est nisi igeniū disponēdi ⁊ regēdi humo. ipsos: ⁊ fere nō occupat se in alio q̄z in bona p̄tractione eoꝝ: ⁊ scis q̄ ipsi simplices sunt. iiij. sanguis flegma: cholera: melia: ⁊ scis iudiciū sup̄ ipsos: ⁊ gnōnez ipsoꝝ ex causis generātib⁹ ipsos: nec ex occursu nō n̄alium reruz in symbolū multū: ⁊ ꝯcordiā ei⁹ q̄d n̄ale est ⁊ cōpositiones ipsoꝝ ifinite sūt. Et totū iudicādū est ex obuiatiōe causaꝝ gn̄antiū ipsos s̄m p̄mistionem occurrentiū: ⁊ tu scis q̄ oēs morbi m̄ales imo fere oēs morbi sūt ab istis q̄tuor hūori/bus exn̄tib⁹ ex̄ n̄alitatē: iō idustria ipsoꝝ q̄tuor est tota itētio medicine ⁊ rectificatio oīs morbi: imo opatio mirabilitatis oīs ex expimētis in corpe hoīs: ⁊ facile est tibi mutare hoīem ad oēm dispōnez his alteratis hūorib⁹ ⁊ idisposi/tis. nā hō talis est in oī ope suo: in sensu ⁊ in itellectu in passionib⁹ aīe ⁊ corpis q̄les sūt hūo. cali aut fridi: subtiles aut grossi clari: aut turbidi. ⁊ postq̄z h̄ iacet tale secretū operis medicie: imo pulchri⁹ ⁊ maius oī opz dicere ex oīb⁹ supradictis illō q̄d est necium in ptractādo humo. disponēdo ⁊ p̄mutādo: ⁊ q̄uis sint q̄tuor. sanguis tn̄ nō ptractat̄ i pharmacys: nec medicinis. vn̄ nō sūt digestiua san. nec euacuatiua: aut nō sūt noia in vsu acto: s̄z flōmia aut sili igenio medicina tractat sang. que dicā iferius. Tres v̄o humo. alios medicina regit: p̄parat ⁊ emēdat cū pharmacys ⁊ medicinis digerētib⁹ ⁊ soluētib⁹ eos que volo nunc dicere.

¶ De medicinis digerētib⁹ cholerā. Cap. LXVII.

Scito q̄ digō hu. nō est nisi p̄epatio ei⁹ ad expulsionē ⁊ emēdationē q̄litatis maligne: pp̄ q̄d resistit n̄ae ne expellat̄: vt in frigido calefactio: in calo infrigidatio ⁊ humectatio sicci ⁊ icisio viscosi ⁊ subtiliatio grossi: ⁊ gn̄aliter dispō ei⁹ in ꝯ̄riuz illius maligne q̄litatis p̄ quā aduersatur n̄ae. Cholera igit̄ cū exit n̄am resistit nature nimia caliditate vincit calorem naturalem ne sit potens super ipsam eyciendā. digestiua igitur eius s̄m p̄mas virtutes sūt supra scōm: scōas v̄o ingrossantia ⁊ indurantia: ⁊ sunt mobilitatē extinguētia: omnia igitur frigida humida: aut frigida stiptica sunt conuenientia huic operi. huius igitur tabula trahit̄ ex supradictis: vnde potest fieri lata ⁊ magna.

¶ Digestiua igitur cholere sunt.

endiuia	sebesten	ceterach
lactuca	māna	acetosa
cicorea	tamarindi	fumusterre
scabiosa	sandali	psillium
politricon	terra sigillata	dragagantum
malagranata	adianthos	sumach
malue	scolopendria	myrtus
borago	acetum	cucumer
mercurialis	absinthium	cucurb.
portulaca	pruna	citrangulus
papauer	gumi arabicū	cassiafistula
virga pastoris	arnoglossa	aqua lactis
berberis	capilli veneris	ptisana
rose	nenufar	iniube
folia salicis	mucilago psilly	spodium
acetositas citri.	mirabolani citrini	sanguis draconis
viole	bolus armenicus	
cerasa	epatica	

¶ Si vis plures ex istis intēde cum canone tibi dato ad tabulas supradictas ⁊ omnem medicinā quā inuenies habētem oēs dictas conditiones aut plures scito q̄ attinet huic operi: ⁊ in hac tabula potest scribi: vtputa si est frigida: aut valde humida: aut valde stiptica: aut solutiua chol. oīa eni ista remediātur huic humori: cuz igitur p̄sumpseris h̄ꝯ dominari ⁊ superare corpus cum dispōne presenti ⁊ cursu rerū nō n̄alium in nō bonum ⁊ multū concordium naturalium: siue in toto: siue in parte ad hanc tabulā veni: q̄m hic est totū quo refrenatur: ⁊ quo refrenātur oēs morbi corpis qui fiunt a calido siue sit in toto: vt feb. siue sit in parte: vt apostemata in quocūq̄z loco sint: accipe ergo ex medicinis illō q̄d expedit tibi: siue olea: siue succos expressos siue substantias: aut pulueres siue decoctiōes ex q̄bus syrupos siue decoctiones facias: ⁊ clysteria aut aliq̄d aliud ad intētionē: ⁊ permuta te de vno ad aliud: nunc interius: nunc exterius: nunc per superius: nūc per iferius donec egeris totū q̄d est per se impossibile ⁊ directe: ⁊ si nihil hoꝝ inuenis permuta te ad ea que indirecte: aut per accidens curāt. ⁊ si disponas ⁊ obuies chol. excedēti ⁊ molestāti corpus.

¶ De medicinis digerētibus flegma. Cap. LXVIII.

Flegma est etiam humor quē ars medicine regit ⁊ preparat cum medicinis ⁊ pharmacys: ⁊ ipsum flegma est etiaz hu. frigidus ⁊ hu. grossus: cum igitur fuerit excedens in corpore soluit sanitatez: ⁊ facit incurrere diuersa genera morboꝝ. resistit igitur nature ne expellatur p̄pter frigiditatem que obtundit fortitudinez organi nature operantis caloris naturalis: aut p̄pter viscositatem: aut grossitiem non patitur excludi ⁊ solui a mēbris: igitur indiget in sua digestiōe virtutibus primis quod est calidu ⁊ siccum: ⁊ de scōis indiget dissolutiuis attenuatiuis incisiuis aperitiuis: ⁊ de quartis indiget flegmatis solutiuis: hec igitur tabula multiplicatur ex primis.

¶ Medicine flegmatis digestiue.

feniculus	peucedanum	calamentum
petrosilium	turbith	ciclamen
apium	ebulus	squinantum
asparagus	mentha	agaricus
bruscus	pimpinella	betonica
reuponticus	rubea	brionia
capparum	cassiafistula	semen carui
aloe	hircos	siler montanum
ameos	cinamomum	colloquintida
laurus	semen anisi	saluia
hermodactylus	semen petro.	assarum
cartamus	cardamomum	costus
balsamita	pipereos	raphanus
sinapis	species sambuci	spodium
polium	mentastrum	arthemisia
maiorana	cyperus	iuniperus

origanum	aristologia	carpobalsamum
pulegium	gariofila.	gentiana
squilla	been	diptamus
piretrum	anetum	antifolium
affodilli	eupatorium	hysopus
ruta	cyminum	peonia
semen dauci	prassium	mellissa
acborus		

Et gn̄aliter dico tibi digestiua flegmatis ⁊ succurrētia oībus morbis de flegmate: ⁊ omne icisiuum aperitiuum dissolutiuum ca. ⁊ siccum a p̊ vsq; ad tertiū sicut res magna. Cum igit̄ perceperis dominium flegmatis ex via cibi data siue in toto corpore siue in pte ad hanc tabulā veni: quoniam hec est mā omnis experientie. etiā omnis auxilij in passionibus flegmatis per se: ⁊ a virtutibus primis aut secundis: aut tertijs. De his autem que adiuuant per accidēs cum morbo dicetur: appropria igitur istas medicinas omnibus modis si expedit s̄m oēm preparationē vt olea ex istis sumpta: succos subas decoctas: forma inde syrupum: ⁊ permuta te de simplici ad compositū ⁊ de vno simplici ad aliud donec inueneris qd̄ medicatur ⁊ videbis hanc tabulā comprehendere que sunt mirabilia in opere morborum flegmatis: ⁊ non vilipendas aliquam medicinam hic positam: quia nihil est hic quod ad morbos flegmatis non sit valde iuuans: ⁊ expertum frequenter.

De medicinis digerentibus meliam. Cap. LXIX.

MElancholia est hu. quem ars medicine solicitat cū pharmacijs ⁊ medicinis digestiuis ⁊ solutiuis: ⁊ ipa generat̄ s̄m vias duas. s. via adustionis ⁊ congelationis: eo q̄ assimilari debet terre: ⁊ ista est grossa sicca ⁊ terrestris: ⁊ reliqua est ca. ⁊ sicca ꝓpter illud qd̄ seruat̄ in ea de caliditate adurēte: ⁊ ideo digestiua hui9 ꝓprie loquēdo humida volūt esse in p̄mis q̄litatibus ⁊ ꝓprie in adusta. in alia x̄o ca. ⁊ sicca. in secūdis x̄o molliēe discōgelatiue lenientes: vt equet̄ h9 hu. grossus: ⁊ fiat habilis expulsioni: q2 iste humor maxie resistit ꝓpter grossitiē ⁊ grauitatem ipsius caloris nālis ad intus cum dieta ⁊ medicinis habentibus illud qd̄ dictum est: vincit ⁊ imperat calor naturalis ⁊ sanat: ⁊ superat: ⁊ sunt iste medicine.

Digestiua melancholie

sticados	blanca	passule
fumusterre	semen bombacis	lapis armenicus
mellissa	vinum aromaticū	⁊ similia
aqua caulis	ameos	borago
serapinum	capparis	capillis veneris
thimus	buglossa	cuscute
sene	scolopēdria	polipodium
sericum	epithimus	polium montanum
origanum	thamariscus	lapis laçuli
calamentum	mentastrum	os de corde cerui
hysopus	elleborus niger	mel
been vtrūq;	aristologia	çucchara

Hec tabula multiplicatur ex temperatis: ⁊ ex ca. ⁊ hu. ⁊ ca. ⁊ sic. de secundis x̄o virtutibus multiplicatur ex lenientibus dulcorantibus ⁊ clarificātibus sang. ⁊ cordialib9 medicinis ⁊ splenem ⁊ ventrem soluentibus. Quando excreuerit hic hu. ⁊ tentauerit soluere sanitatē ⁊ diuersa egritudinum genera facere ad hanc tabulā veni: ⁊ cum his que ibi scribūtur incipe tuū opus s̄m omnes modos quos scis: q2 hec est mā omnis instrumenti in melancholicis: ⁊ totū illd̄ ex quo preparatur hic humor enormis factus.

Iste igit̄ medicine sunt cum quibus se exercet medicus circa istos tres hu. preparandos nature quando viderit ipsos superabundare. ⁊ si inuenis ipsos compositos componas res ⁊ ingenia te facere ex eis omnem modum ⁊ omnem vsum donec adinueneris: ⁊ postq̄ preparaueris eas preparatione conuenienti: tunc conuertas te ad tabulā solutiuorum ipsorum: ⁊ cum certa dosi: ⁊ certo modo preparatiōis educes eos: siue per superius siue per inferius ex sudore: vt inde remaneat sang. purus clarus ⁊ natura alleuiata potēs.

In istis igitur duabus operationibus: scilicet digerendo ⁊ soluendo humores est secretū pulchritudinis medicine ⁊ tota ingeniatio sua. Tres ergo humores sic tractātur medicinis conuenientibus digestioni ⁊ expulsioni s̄m optimā coniecturationem a medico memoratam. Quartū x̄o hu. qui est omni magis intentus ⁊ magis charus nature ars nō tractat medicinis: sed alio ingenio: vt flebothomia vel ventosa vel similibus. Unde de hoc dicere tentare volo aliquod opus notabile.

De modo vel modis rectificādi sanguinē. Cap. LXX.

VIsum est peritis philosophis q̄ forte tota intentio medicine sit exercitatio circa sang. receptandū propter hoc: quia dignior est: ⁊ ideo euacuamus reliquos hu. vt hic remaneat clarus ⁊ purus: ⁊ in competenti proportione nature: quoniā hoc est sanitas: scilicet protractio ⁊ permanentia sangui. in bonitate proportionis nature in quanto ⁊ quali: hoc autem exercitium medicine circa sangui. est duobus modis: directe: scilicet ⁊ indirecte. Indirecte sang. reparatur quando alij tres humores digeruntur: eleuantur: aut corriguntur. Sed directe circa sang. est flebothomia seu ventosa aut sanguisuga vel fricatio aut tandem dicta. flebothomia enim non omnis sequatur: ad aliquod enim istorum res deuenit. Dicamus igitur de istis cum sint ingenia sanguini appropriata.

De quibus venis: ⁊ in quo casu debet fieri flebothomia in diuersis membris corporis. Cap. LXXI.

TU scis q̄ flebothomia est duplex: electa ⁊ coacta: ⁊ scis q̄ electa habet multas conditiones ⁊ canones obseruādos anteq̄ fiat. Et vna cōditio est q̄ non fiat aliquo aliorum humo. domināte a sanguine donec equātur: ⁊ q̄ fiat indicāte sang. multitudine: ⁊ q̄ non sit in excessu frigus aut calor: ⁊ q̄ non sit ante digestionem stomachi ⁊ euacuationem intestinorum: ⁊ q̄ non sit in extremis etatibus regionibus ⁊ climatibus: ⁊ q̄ sit in complexiōe sanguinea etate dieta ⁊ similiū concordia. Sed coacta est illa vbi iste solēnitates attēdi non possunt: sed aliqua magna causa vrgente: scilicet casu aut percussione aut fluxu sang. aut grauj dolore viscerum aut forti calore vel forte putredinis timore iste solēnitates negligātur: vnde propter hoc coacta vocatur. Scito igit̄: q̄ flebothomia est euacuatio masse sanguinarie: ⁊ scito nihil ita cito eleuare corpus lapsum: ⁊ subito conferre iuuamentum: sicut ipsa si vtiliter fiat. ipsa enim extinguit calorem ⁊ preseruat a putredine ⁊ ab apostemate ⁊ mirabilia largitur iuuamenta ⁊ subito. vnde in omni morbo discerne diligenter ⁊ habe introitū ⁊ non oblīuiscaris eam. Scito igitur q̄ ipsa est triplex: quedam est diuersoria: ⁊ debet fieri a membro longinquo membri patientis: quedam est euacuatiua ⁊ debet fieri a membro patiente vel propinquo. quedam est per quā vtrunq; querimus ⁊ debet fieri a loco non propinquo nec longinquo valde sed intermedio: nam quanto a membro magis longinquo incidis magis diuertis ⁊ minus euacuas: ⁊ quanto appropinquas magis euacuas ⁊ minus diuertis. habet enī quodlibet membrum venam effundentem ibi sang. que si incidatur citissime euacuat ab eodem. Quas aūt venas ⁊ quot flebothomam9: ⁊ in q̄bus causis sic habeto. In brachio sunt due vene p̄ncipales. quaꝝ vna exit de ꝓfundo ex

Utilitates flōmie.

Flōmia triplex.

ſubaſſella:⁊ venit per inferiorem partem brachij. Secūda vo aſcendit ex ſuperiori ſpatula:⁊ diſtenditur ſuper ſupiori parte brachij:⁊ vocatur cephalica. altera vo vocatur baſilica. Ex iſtis duabus fit vna tertia que vocatur mediana. alie ſunt rami iſtaꝝ. ℭ Cephalica igitur dꝫ incidi in cauſis capitis:⁊ in oībus cauſis mēbrorum exiſtentium ſupra diaphragma. ℭ Baſilica vo dꝫ incidi in cauſis epatis ⁊ ſplenis ⁊ generaliter in oībus cauſis mēbroꝝ interiorum ⁊ exiſtentium ſubtus diaphragma:qꝛ cum oībus venis ſurſum venientibus iſta magis ramificat̄ in ꝓfundo:vñ in paſſionibus inferioꝝ nulla tm̄ ſuccurrit:oēs autē alie que ſunt in brachio ſunt rami:⁊ qñ iſte non inueniuntur iſti rami loco illarum ſunt flebothomādi:qꝛ vnuſqſqꝫ illorum reperit̄ in hoc:ſed in eis eſt ꝓprietas magne diuerſitatis. Unde multoties plus iuuat incidere aliquā iſtaꝝ in aliqua paſſionuꝫ ꝙ ſuā venā. ℭ Uena ſūmitatis brachij in cauſis oculoruꝫ humerorum ſpatulaꝝ ⁊ ſpondiliuꝫ. ℭ Saluatella ſiniſtre manus incidit̄ in cauſis ſplenis hemorrhoid̄. matricis ⁊ renum. ipſa.n. eſt diuerſiua ⁊ euacuatiua ab illis. Saluatella vo dextre inciditur in cauſis epatis ⁊ hypocundriorum. ℭ Uena que eſt in medio frontis inciditur propter cephaleam ⁊ emigraneā inueteratā:⁊ quando maior dolor eſt in occipitio trahitur per iſtā ad anteriora ⁊ diuertendo curat. Quādo aūt eſt dolor in anterioribus:tūc eſt incidenda illa que eſt in occipitio:⁊ quādo nō poteſt inueniri illa loco flebothomie fiat ſcarificatio. ℭ Uene tympoꝝ habent icidi in cauſis capitis:⁊ maxime oculorum. ℭ Et vene colli que vocantur guidegi incidi habēt in ꝑncipio lepre:⁊ in cauſis ſpūalium ⁊ pectoris. ℭ Uene que ſunt in angulis oculorū incidi habent in cauſis oculoꝝ. ſ. ardore ⁊ punctura. ℭ Uene ſūmitatis naſi:⁊ que in labijs:⁊ que ſub mento incidi habent in morphea ⁊ lentiginibꝰ. ℭ Uene autem ſub lingua incidi habent in ſquinātia ⁊ ꝯ paſſiones occipitij ⁊ ſpūaliū ⁊ nocumentis vocis:⁊ debes ſcire ꝙ anteꝗ̄ incidas aliquā venā capitis incide cephalicā. ℭ Uene que ſunt in genibꝰ cum ſcarificatione cū flebothomo inciſe valent contra aggrauationem crurium ⁊ renum ⁊ mēbroꝝ generatiuorum. ℭ Sciatica habet incidi in paſſionibus ſcie crurium generatiuorum ⁊ nutritiuorum ⁊ retentione mēſtruoꝝ aut contra paſſiōes matricis ſplenis ⁊ hemorrhoidas. ℭ Saphena autem iuuat ad hec omnia precipue in prouocādo menſtrua. he vene cōmuniter inciduntur. ⁊ propter has cauſas vbicunqꝫ non inuenires illaꝫ quā vis incide aliquā ex ſuis ramis. ℭ Competit aūt maxime flebothomia in repletionibus ſang. magnis doloribus viſcerum: qꝛ prohibet apoſtemationes ⁊ extinguit dolorem:⁊ cōpetit in magnis eſtuationibus:quia infrigidat ⁊ cuſtodit a putredine ⁊ in feb. cōtinua ⁊ calida anteꝗ̄ putredo magna ſit:⁊ i caſibꝰ ⁊ percuſſionibus ⁊ ſuffocationibꝰ ſine cā manifeſta:⁊ in fluxu ſang. ⁊ ruptura venarum interiorum.

Cephalica. Baſilica. Uena ſūmitatis brachij. Saluatella. Uena frōtis. Uena occipitij. Uene tymporum Uene guidegi Uene angulorum oculoꝝ. Uene naſi Uene ſub lingua. Uene genuum. Uena ſciatica. Saphena

ℭ De ventoſis. Cap. LXXII.

SCito ꝙ ventoſa eſt vicarius flebothomie nō potentes complere flebothomiā aliquo modo obſtāte ad ventoſam deuenimꝰ. ipſa enim euacuat per venas ꝑuas neruoruꝫ ⁊ non tātum debilitat quātuꝫ flebothomia. Ars igitur medicine operatur cum ea pulcherrima experimenta. ipſa enī auxiliatur:mās trahit diuertit calefacit ⁊ prouocat ⁊ multa auxilia operatur. ℭ Fit autem cum ſcarificatione ⁊ ſine ſcarificatiōe:ſcarificata magis euacuat:⁊ fit cuꝫ igne ⁊ ſine:⁊ quedā eſt magna ⁊ multum euacuās ⁊ magis a profūdo:⁊ quedā eſt parua ⁊ magis euacuat a ſuperficie. ℭ Ubi autem ponatur:⁊ propter quas cauſas ſic accipe. ponitur ventoſa in vnoquoqꝫ cornu capitis contra paſſionem oculorum:contra arſurā vertiginem ⁊ capitis grauitatem:contra dolorē tymporuꝫ punctiones ⁊ puſtulas. Nota tamen:ꝙ ſi dolor fuerit in parte ſiniſtra ventoſa debet poni in oppoſita:⁊ valet etiam contra dolorem dentium ⁊ ſaniem auris. ℭ Jtem ponitur ventoſa ſub mento. ⁊ valet contra dolorem dentium puſtulas gingiuaruꝫ ⁊ oris ⁊ oculorum. ℭ Jtem ponitur in occipitio contra vertiginem ⁊ obſcuritatem viſus:contra furfures capitis cephaleā ⁊ dolorem ſpatulaꝝ. ℭ Jtem ponitur ventoſa in capite in ſummitate naſi plena palma contra rheuma dolorem oculoꝝ: humiditatem faciei:nariuꝫ fetorem:⁊ puſtulas capitis:furfures ⁊ ſcabiem. ℭ Jtem ponitur ventoſa in diſgregatiōe capitis contra eaſdem paſſiones ⁊ etiam contra paſſiones ani ⁊ dolores eius ⁊ ſcabiem ⁊ dolorem factum ex ventoſitate ⁊ contra paſſiones aurium. ℭ Jtem ponitur quādoqꝫ ſupra primum ſpondile contra difficultatem inſpirādi que fit ex ventoſo ⁊ ſuperfluo humore exiſtente circa ſpūalia: vt in muliere que cadit in ſuffocationem matricis propter trāſmiſſionem materie ad cor:valet etiam contra tremorē cordis. ℭ Jtem ventoſa poſita ſupra regionem epatis:valet contra arſuram ⁊ dolorem eius ⁊ opilationem ⁊ poſita ſupra regionem ſplenis: valet contra paſſiones ſplenis. ℭ Jtem ponitur ventoſa in vltima ſpondili inter anchas contra ſcabiem ancharum ⁊ fetorem vulue contra hemorrhoidas ⁊ dolorem renum ⁊ partium adiacentium:⁊ valet contra opus venereum debilitando renes:⁊ attrahendo humiditatem ventoſam:ſcilicet pinguedinem:vnde illi qui aſſueſcunt huiuſmodi ventoſas apponere amittunt vſum venereum. ℭ Jtem ponitur ventoſa ſupra radiceꝫ mamillarum contra imoderatum fluxum menſtruorum. ℭ Jtem ponitur plena palma ſupra talium contra diuerſas paſſiones. ſ. contra ſcrophulas vertiginem ⁊ obſcuritatem viſus: talis enim ventoſa attrahit groſſum ſanguinem:ſed in ventoſando pedes oportet tenere in aqua ca. propter ſan. groſſitiem. ℭ Jtem ponitur parum ſupra genu contra apoſtema eius ⁊ contra arſuram dolorem ſcabiem puſtulas:⁊ fluxum humorum ad genu. ℭ Jtem ponitur inter duas cauillas a parte ſuperiori:⁊ hoc in diſgregatione valet ꝯtra apoſtema pedis. ℭ Jtem ponitur ſupra ancham contra apoſtema cordis ⁊ dolorem ⁊ arſuram ⁊ inteſtinoruꝫ puſtulas ⁊ retentionem hemorrhoid̄. ⁊ valet contra dolorem renuꝫ ⁊ ancharum ⁊ alias paſſiones. ℭ Jtem ponitur ventoſa ſupra ſiniſtruꝫ humeꝝ contra paſſiones ſplenis ⁊ contra melancholicā paſſionem:⁊ ponitur ventoſa ſupra rachetā manus contra ſcabiem vlcerationem ⁊ apoſtema eius chiragram ⁊ fluxuꝫ hu. ad digitos. ℭ Prudentes medici ponūt primo ventoſam ſine ſcarificatione:⁊ ſi non ſufficit iterant cuꝫ ſcarificatione predicte ventoſe ſi volunt adducere predicta iuuamenta ponunt cū ſcarificatione:⁊ ſemper debet medicus intentus ſeu cautus circa virtutem patientis attendere:qꝛ in valde debili non eſt ſcarificandum.

Uentoſa vacua ponatur ſupra renes ꝑ inferius contra paſſiones lapidis: vt trahatur lapis ad locuꝫ ventoſe ⁊ paulatim debet poni magis inferius:vt lapis magis deſcendat. ℭ Jtem ſi fiat fluxus hu. ad aliqueꝫ locum ſeu ad aliquod mēbrum valet talis ventoſe appoſitio ſupra locum doloroſum vel dolorem. ℭ Jtem poſita ſupra vmbilicum:valet contra colicam:quia diſſoluit ⁊ attrahit cām morbi. ℭ Jtem poſita ſupra regionem ſtomachi:valet contra frigiditatem eius ⁊ attrahit ſanguinem ⁊ calefacit ſtomachum ⁊ confortat. ℭ Jtem ventoſa poſita ſupra regionē epatis:valet contra fluxum ſanguinis:maxime naris dextre:ſilr ſupra ſplenem ſi fluat a ſiniſtra. factis enim omnibus experimentis hic inuenies efficaciā. ℭ Jtē ponūtur ſupra aurem contra ſanieꝫ auris ⁊ fiſtulā:⁊ debet ventoſa includere totaꝫ aurem:ſed prius purgari debet to-

Uētoſe in cornibꝰ capitis

tum corpus. ¶ Scito q ventosa dz esse magna si mã est melãcholica: z in pfundo existẽs vult magnã ventosam z multũ de igne: z ita vocatur plena: z talis iuuat in morbis mãlibus z profundis: talis ventosa ponitur sub vmbilico contra tortionem cholericã: qz extrahit vaporez superfluũ qui est causa doloris: z valet in eodem loco contra descẽsuz matricis z suffocationem: qz dissoluit superfluum hu. z trahit. vnde confert viduis z ptinentibus: in quibus multiplicatur humiditas spermatica que corrumpitur: quã ista ventosa aufert. ¶ Ex predictis pz: q quilibet intelligens in arte medicine potest subuenire vnicuiqz infirmitati: z ßm infirmitatem facere tabulam z canonem conuenientem. Et ego incipiam tibi narrare in ceteris tabulis medicinas appropriatas cuilibet membro que habent speciale iuuamentum z proprietatem occultam: z tu diligẽter nota totuz istõ qz ex istis fiunt experimenta efficacissima: z quotiescunqz inuenis aliquam expertam z notam ad illa que narrabo digneris adiungere huic loco: qz proculdubio ars medicine non agit efficacius nec nobilius q cum istis: z maior difficultas est in istis: qz quanto particularior tanto cognitioni longinquiora. sed pmo scribã tibi tabulam medicinaꝝ que sunt vehiculum ad omne membꝝ indifferenter.

¶ De medicinis respicientibus omne membrum indifferenter. Cap. LXXIII.

Tales medicine sunt potentes subire poros corporis que habẽt subtilitatem substãtie z acuitatem: vnde sunt nature aeree multum: aut ignee que quando obuiãt corpori cito penetrãt z statim ducunt in profundum res que miscentur cum eis: vnde nominãtur vehiculum aliarum medicinarum: z sunt plures calide q frigide ßm illam partem: q frigiduz semper impedit penetratiuum: z sunt iste.

vrtica	ros	balsamus
vinum subtile album	aqua pluuialis	camomilla
		serapinum
opoponacum	butyrum	res distillate

Si vis facere medicinas mirabiliter penetrantes ad omne profundum corporis accipe quã vis rem que distillari possit: z maxime accipe res que dicte sunt habentes subtiles substantias: z distilla eas semel: aut bis: aut ter ßm q vis facere magis penetrantes: z tu videbis mirabilitatem ipsius: nam si tu distillares acetum semel aut bis: aut vinum quod subtile inuenies q subito penetrat inter dura ossa: imo penetrat inter lap. z metalla propter hec ros est penetratiuus z aqua pluuialis: ambo enim sunt veluti distillata.

¶ De medicinis respiciẽtib⁹ caput. Cap. LXXIIII.

Tam in mẽbris principalibus creditur esse virtus appropriata principaliter membris principalibus omnibus: z ducentia medicinas ad ipsa erunt cõfortãtia ipsa generaliter z aromatica: specialiter appropriata capiti: z inclinatur totum quod vis ad ipsum caput: z sunt hec.

¶ Medicine ca. capiti appropriate.

nux muscata	balsamus	sticados
lignum aloes	thus	maiorana
peonia	laudanum	anacardus
folium	castoreum	cerebella
vinum aromaticum	omnia generaliter vaporosa	colloquintida
		agaricus
lapis lazuli	squilla	epithimus
sal indicum	reubarbarum	mirabolani

¶ Composite sunt.

hierapigra	blanca	theodoricon.
hieralogodion	anacardi	

¶ Infrigidant caput.

papauer album	nenufar	folia myrti
campbora	rosa	diapapauer
viola	fol. salicis	zucchara rosacea
acetum	iusquiamus	zucchara violacea
lactuca	mandragora	

¶ Iste medicine maxime habent proprietatem agendi z perueniendi ad caput.

Medicine euacuãtes a capite tã simplices q cõposite sunt iste: pille cochie: pille auree de hierapigra: cũ igit vis spãliter agere circa caput siue digerere siue euacuare debes eligere istas medicinas plus q alias: z operari cum istis si sufficiant: z si non saltim debes permiscere cum his que habent virtutem operandi quod expedit: illa enim operabitur: z ista ducet ad locum: z sic ex hoc habebis digestiuum z euacuatiuum a capite quando admiscetur aliquod istorum sic appropriatum capiti: similiter intelligas in alijs. ille enim medicine que sigillatim nominantur appropriant quãlibet earum ad membra que respiciunt.

Medicine alterãtes caput tam ad frigiditatem q ad caliditatẽ: tam simplices q composite sunt iste.

¶ Calide quidem sunt he.

saluia	thus	lignum aloes
maiorana	laudanum	cubebe
ruta	muscus	fumus masticis
camomilla	nux muscata	pulegium
folium	betonica	feniculus
saturegia	peonia	nigella
origanum	serpillum	
calamentum	siler montanum	

¶ Composite sunt.

diarodon iulij	diacastoreon
aurea alexandrina	dianthos cum musco.

¶ Iste medicine appropriate capiti z iuuantes caput ad illud quod vis facere directe z per se. ¶ Modi autem proprij administrationis capiti sunt embrocatio gargarismus caputpurgium z iniectiones per aures.

¶ Que autem adiuuãt caput indirecte z non per se constituunt multas tabulas recta reprimẽtia vapores stomachi z inte pfortantia digestionẽ eius z mundificãtia stomachũ z intestina a superfluitatib⁹: sz de his nõ est itẽtio facere tabulam: qz docebo te illud qd iuuat p accidens: z indirecte qñ fecero illud qd facit per se z directe.

¶ De medicis respiciẽtib⁹ pect⁹. Ca. LXXV.

Medicine appropriate pectori z que sunt vehiculũ aliaꝝ ad ipsum: tam digestiuarum q solutiuaꝝ hic narrantur.

hysopus	dragagantum	aristologia
vrtica	fenugrecum	squilla
ireos	ficus	capillus veneris
liquiritia	prassium	zucchara mellissa
passule	mel	ordeum
vinum dulce	lilium	

¶ Medicine euacuantes a pectore sunt he que sequuntur: z generaliter omne cordiale calidum substantiale.

semen papaueris	sarcocolla
colloquintida	ireos
dragagantum	diasene
agaricus	colloquintida
aqua casei	cassiafistula
volubilis	paulinum.

¶ Composite sunt pillule de agarico que notat Hebemesue ⁊ generaliter soluentia flegma ⁊ humores grossos.

Medicine infrigidantes pectus sunt hec que sequunt.

pruna	gumi arabicum
diapenidium sine speciebus	dragagantum

¶ Calefacientes sunt.

sulfur	hysopus
camomilla	passule
ficus	serapinum
bdellium	marubium
ireos	mel
enula campana	opoponacum
vinum dulce	

¶ Composite sunt.

diacalamentum	diaprassium
	diairis

¶ Iste sunt medicine appropriate pectori ad oē qd vis i ipso agere ⁊ admiscēde cū alys qñ nō sufficiūt iste: qz iuuant alias ad penetrādū: ⁊ sunt iuuātes directe. ¶ Modi āt approximādi exteri⁹ sunt vngēdo vl' balneādo. ¶ Indirecte aūt iuuāt ꝓhibētia rheuma ⁊ descēsum ei⁹ ⁊ iuuātia stōchi digestionē ⁊ superfluitates itestinoꝝ mūdificātia. ¶ Hoc est ergo qd appropriat̄ pectori de medicinis simplicib⁹ ⁊ ꝯpositis: ⁊ de modis ꝓprys ⁊ iuuātes statū: ⁊ sunt de medicinis aperitiuis. ¶ Modi vo euacuatiōis ꝓpry ipsi sunt ex flebothomys: ⁊ sūt icisiones ⁊ vētose iter spatulas aut q̄ circa mamillā aut ex alys euacuationibus screatus ⁊ tussis.

¶ De medicinis respiciētibus stōchuz. Cap. LXXVI.

Medicine vo que appropriantur stomacho sic variantur ab auctorib⁹. dicit Gal. vy. de ingenio: stomacho cōueniunt ea que moderate purgant: ⁊ nō ꝓcedat virt⁹ vlterius q̄ ad regiones q̄ sunt fm ventrem ⁊ intestina sicut aloe qd nō est lotum magis purgat. lotuz vo minus. ꝯfortat aūt magis. Item Gal. ⁊ Isaac dicunt q visus stipticoꝝ ⁊ aromaticoꝝ est ꝯueniens stomacho: ⁊ inducit in eo fortitudinem nālium virtutum: ⁊ sunt iste.

mastix	zinziber	galanga
coctana	absinthium	omnia aromatica

¶ Medicine euacuantes a stomacho sunt iste.

absinthium	aloe lotum	mirabolani
hierapigra	pillule stomachales	

¶ Medicine calefaciētes stomachum sunt he

saluia	myrtus	calamentum
absinthium	theriaca	marubium
anisum	mirabolani	piper
feniculus	mentha	mel rosatum
cinamomum	balsamita	gariosi.
zinziber	cyminum	diamargariton
		rosata nouella

¶ Composita calefacientia sunt.

Diatrionpipereon

¶ Infrigidantes sunt.

Rose	cydonia	cucurbite
viole	cicorea	malagranata
portulaca	plantago	agresta.

¶ Composite sunt he.

Diacitoneon	syrupus rof.	syrupi violati
zucchari rof.	diapapauer	catarticum impale
zuccha. viol.	tria sandali	diacyminum

¶ Euacuantes ab eo.

stomaticon alexan.	macis
⁊ omne quod leuiter	mastix
resoluit sicut	galanga

¶ Istud est illud qd appropriat̄ stōcho de simplicib⁹ ⁊ cōpositis digestiuis ⁊ alteratiuis ⁊ euacuatiuis: ⁊ hūt ꝓprietatez agēdi in ipso ⁊ imorādi ⁊ faciēdi alias q̄s vis opatiōes imorari: ⁊ ad hāc tabulā debes venire cū vis circa stōchuz opari ⁊ directe: ⁊ si qd ibi deficit recurre ad supiores vbi ē oē quo indiges sufficiēter. ¶ Modi aūt ꝯuenientes euacuationi sufficiētes: ⁊ ꝓpry sibi sūt: vomitus: egestio: flōmia iferioris vene brachy ⁊ vētosa in spatulis ⁊ stōcho opposita. ¶ Modi vo approximationis sibi sūt q̄ ꝯueniūt tā iteri⁹ q̄ exterius ēt vnctio cataplasma epithima cōfectio potio. ¶ Hec sunt aūt qb⁹ iuuat̄ stōchus de medicinis ⁊ ingenys alys. ¶ Qd aūt iuuat idirecte est ꝯfortatio cerebri ne mittat ad stōchum rheuma: ⁊ ꝯfortatio cordis: vt adiuuet eum in digestione. silr epatis ⁊ splenis. ¶ Medicari sup spinā dorsi in languorib⁹ stōchi est res magni iuuamenti: imo in oib⁹ egritudinib⁹ est secretū magnū. Jo. hebe. dicit igr̄ Gal. in lib. de simplici medicina. nescio rem magis in iuuando stōchum in digōne cibi q̄ corp⁹ hoīs qd occurrat ei ⁊ tāgat euz de foris. qd igit̄ hoīes applicāt se ad pueros de nocte: ⁊ iueniūt iuuamentū maximū: qm̄ ista caliditas est silis: ⁊ ꝓpria calori nālī: ⁊ plus ꝯueniens q̄ caliditas ex vaporatione. quidam enim incedunt ad catulos. additur enim caliditati quantitas maior non qualitas.

¶ De medicinis respiciētibus epar. Cap. LXXVII.

Medicine que appropriātur epati ⁊ sūt ꝯfortantes ipz vehiculū aliarum ad ipsum: ⁊ ipse appropriantes alias fm q̄ narrantur sunt iste: ⁊ scito q̄ sunt plures ab experientia note q̄ ratione: qz sunt valde pticularia ⁊ appropriata: in quibus iudicat ratio.

eupatorium	meu: fu	absinthiū: spodium
epatica: lacca	passule: fistici	sandali
cicorea	fumusterre	spica
squinātū: endi.	cuscute	epata animaliuz

¶ Euacuantes ab eo.

lupinus	aqua casei	aloes
reubarbarum	succus rof.	volubilis maior
tamarindi	absinthium	eupatorium
agaricus	mirabolani	

¶ Calefacientes epar sunt.

spica	radix petro.	cinamomum
squinantum	anisum	vinum odoriferum
eupatorium	gentiana	carui
absinthium	aristologia	ameos
fumusterre	mel	costus
radices feniculi		

¶ Composite sunt hec que sequuntur.

diaprunis	ro ab Hebemesue facte ⁊
trifera sarracenica	generaliter aperientia ⁊
pillule de reubarba	mundificantia sang.

¶ Infrigidantia quidem sang. ⁊ epar sunt.

endiuia	lactuca
portulaca epatica	viole ⁊ se. eius
solatrum	aqua or.
sandali	solatrum: spodium
camphora	semi. frigida
aqua rof. ⁊ endiuie	nenufar: acetum

¶ Composite sunt he.

zuccharum rof.	zuccha. vio.

¶ Istud est quod est appropriatū epati ex medicinis simplicibus ⁊ cōpositis digestiuis ⁊ euacuatiuis. flebothomia etiam basilice dextre conuenit ei: ⁊ euacuatio per vrinaz: ⁊ per secessum similiter per vomitum: ad omnes enim optime se hz epar: ⁊ ex saluatella ⁊ saphenis recipit auxilia mirabilia. dicit Gal. ⁊ Isaac grossitiei splenis: ⁊ epatis valō iuuatiuum est oximel quod cum est fortius: vt squilliticum

fit spleni iuuantius ⁊ conuenientius.

¶ De medicinis respicientibus splenem. Cap. LXXVIII.

Medicine appropriate spleni: ⁊ aliarum vehiculum appropriantes sibi sic variantur.

squilla	capparus	buglossa ⁊ generaliter digestiua melancholie letificantia cor ⁊ clarificantia sanguinem.
assarum	thamariscus	
scordeon	scolopendria	
splenes animalium	rubee tinctorum	
	acetum	

¶ Euacuantes splenem sunt.

sene	⁊ generaliter solutiua hūoris melancholici	spodium
fumusterre		diasene
elleborus		pillule inde
lapis laçuli		pillule laçuli
		pillule de sticados.

¶ Calefacientes splenem sunt.

se. feniculi	cortex	calamentum
capparis	radix	aqua ferrea
thamariscus	geneste	amygdale amare
squilla	nasturtium	semen anisi
⁊ eius acetum	ameos	diacyminum
carui aristolo.	scolopendria	radix cyminum

¶ Infrigidantes sunt infrigidantia epar.

lactuca epatica	endiuia	salix acetum

¶ Composite sunt.

diaboraginatū	ceras.	diapapauer
diacalamentū	diacyminum.	

¶ Istud est qđ appropriat̄ spleni de medicinis digestiuis: euacuatiuis ⁊ alteratiuis: quo etiā modo de virtutib⁹ p̄mis secūdis ⁊ tertijs ⁊ q̄rtis ꝓm ꝙ ꝯuenit ei de euacuationibus ⁊ icisio basilice sinistre ⁊ ꝓuocatio hemorrhoidaruꝫ ⁊ menstruoꝝ. ¶ Modi aūt approximatiōis eis sunt ꝓprij: sicut epatis iterius ⁊ exteri⁹ maturationib⁹ potionib⁹ ⁊ cataplasmatib⁹. qđ aūt maxie iuuat splenē indirecte est clarificatio san. ⁊ subtiliatio epatisq̄ cura ⁊ stōchi: ⁊ vsus freq̄ns aperientiū: ⁊ regimen san. totū ⁊ abscisio reꝝ gn̄antiū san. grossum: dicit Isaac in dietis vl'ibus. cuꝫ splen trahat feces san. maxie laborat opilationib⁹. Constat igitur ei esse iuuamentum terminatiuum seu carminatiuum oximel squilliticuꝫ. Item Gal'. ⁊ Isaac. spleni ⁊ epati cōuenientissima sunt que aperiunt: ⁊ materias spirabiles faciunt.

¶ De medi^{nis} respiciētib⁹ renes. Ca. LXXIX.

Medicine appropriate renibus ⁊ vesice ⁊ aliarum vehiculum sunt de genere diureticorum frangentiū lapidem ⁊ penetrantium: ⁊ sic narrantur ab auctoribus.

saxifragia	lactuca	petro. maceđ.
milium solis	papauer al.	squinantum
senationes	q̄tuor se. frigi.	daucus
radi. feni. apij	plantago	diacalamentum
se. fri.	syrupus acetosus	eruca
cucur.	oīa electuaria infrigidantia epar ⁊ splenem	paritaria
melonum ru.		filantropos
hipericon		

¶ Infrigidantia sunt.

nenufar	se. portulace	spica nardi
petro. macis	se. endiuie	iuniperus
petro. brusci	virga pasto.	dianisum
sparagi citrulli	stōtichum frigidū	spica celtica
aqua citrini	electuariū ducis	cubebe

¶ Composita sunt ista.

benedicta	catarticuꝫ impale	pillule de bn̄dicta.

¶ Et generaliter diuretica omnia purgant inde materias: ⁊ dissoluūt: ⁊ ad hunc locum debes venire qn̄ circa illū locū volueris operari: ⁊ si sufficiūt tibi he medicine ipse sūt meliores alijs ⁊ maioris efficacie: q2 iuuāt ꝑ plures virtutes: ⁊ tu scis ꝙ medicina illa est eligēda que ꝑ plures virtutes iuuat. etiā istaꝝ medicinaꝝ virtus est appropriare oēs alias renib⁹. iuuant̄ aūt idirecte cū alleuiatione splenis stōchi ⁊ epatis. vinū decoctionis camo. est in hoc mirabile.

¶ De medicinis respicientibus matricē. Cap. LXXX.

Medicine sigillatiue matrici: ⁊ ei appropriantes recapitulabo secūduꝫ virtutē: ⁊ sunt de genere prouocantiuꝫ vrinam frangentium lapidem ⁊ educentium mēstrua: ⁊ que sunt habentes ad hoc proprietatem specialem ꝓm experientiam sunt he.

matricaria	origanum
pulegium	sauina
calamentum	iuniperus
aristologia	diptamus
prassium	calamita
rubea tinctorum	draguntea

¶ Euacuatiua a matrice sunt que euacuāt ab his locis quādo cum eis ponuntur iste appropriate ⁊ generaliter euacuantia renes: ⁊ omnia diuretica ⁊ prouocantia menstrua adimplent hoc opus. In hoc autem conuenit maxime benedicta: vtraq̄ colloquintida solutiuum flegmatis. calefaciētia matricem sunt ista.

serapinum	rubea tinctorum
opoponacum	assā mentastrum

¶ Infrigidātia autem sunt generaliter infrigidantia renes ⁊ vesicā hoc est illud qđ appropriat̄ matrici de medicinis oium virtutū: ⁊ qđ hꝫ ꝓpriā efficaciaꝫ in operationib⁹ eius: ⁊ tu nota illud. ¶ Modi v̄o euacuationū ⁊ administrationū sunt tibi noti. nō. n. melius euacuātur q̄ꝫ per iferius. flōmia saphene ⁊ ventosatio illarum partium ⁊ prouocatio vrine: ⁊ similiter secessus inanit ⁊ alleuiat eam ab humoribus vel ab humiditatibus. approximatio autem fit per omneꝫ modum: sed per inferius ⁊ cautius: imo securius iuuat. qđ autē per superius periculosius ⁊ tardat ꝓpter longitudinē loci. ¶ Qđ aūt iuuat eam indirecte est igeniatio medici super locis colligatis: sicut diximus ꝙ vētosa super mamillas posita stringit fluxum mēstruoꝝ: ⁊ sanat multas passiones indirecte: q2 quādā habent colligātiā secum: ⁊ similiter itelligo in omni mēbro. Nam omne mēbrum sit colligatum alteri mēbro: imo forte pluribus nocumento facto aut iuuamento in aliquo illorum ⁊ istud confunditur aut mutatur. Cum igitur vis indirecte iuuare super mēbra colligata cōpatientia vel influentia exhibe medicinā siue medicamen. ⁊ ideo in omni passione mēbrorum principalium iuuat rectificatio: q2 ipsa ifluūt toti corpori robur ⁊ vitā: ⁊ scire debes ꝙ cor cerebꝝ epar: ⁊ testiculi ⁊ stōchus quendam confluxum: ⁊ concathenationem habent adinuicem: ⁊ scriptuꝫ est omnium membrorum esse vnam compaginem. condolent: igitur inuicem ⁊ gaudent.

¶ De medicinis respiciētibus iuncturas. Cap. LXXXI.

Medicine que appropriantur iuncturis ⁊ generaliter mēbris remotis sūt fortes: vt virtus non pereat anteq̄ꝫ ad illa loca perueniat: ⁊ sunt cum subtilitate ⁊ penetratione: ⁊ attinent magis caliditati ⁊ siccitati q̄ꝫ alij: ⁊ ꝓm experientiam ille sunt narrate ⁊ verificate. Isaac in dietis vniuersalibus dicit de mente Gal'. ꝙ melancholici sunt sanati a doloribus perfecte ⁊ preseruati arthetici cum aceto squillitico ⁊ oximelle suo. in grossis igitur humoribus in corpore coadunatis vtilissimum est non vitare: ⁊ generaliter fortia in virtute: ⁊ partem subtilem habentia: vt

squilliticum — bdellium
zinziber — amomum
serapinum — opoponacum
achorus — sal armoniacum
squilla — acetum
pix — vinum subtile
assa

Et gñaliter fortia in virtute ꝛ partem subtilem habētia vt

artbemisia — sinapis
hypericon — storax liquid.
hermodactyli — nasturtium
asarum — stercus columbinum
castoreum — stercus vaccarum
euforbium — ruta
acetum — origanū ꝛ generaliter omnia
serapinum — rubificantia

Composite sunt

oximel squilliticum — oximel iuly

Iste euacuant a iuncturis ꝛ sunt medicine neruose.

sarcocolla — euforbium
colloquintida — centaurea
turbith:opoponacum — cucumer asininus
serapinum — elleborus niger
sal gemma — polipodium
sal indicum — scamonea

Composite sunt.

benedicta — electuarium de succo rosato.
hermodacty. — pillule artbetice
 — pillule de benedicta

Infrigidantia iuncturas sunt

Solatrum — bolus armenicus
aqua ros. — acetum
lactuca — psillium
semperuiua — opium

¶ Composita sunt omnia infrigidantia renes dicta supra.
Medicine etiam euacuantes a iuncturis sunt etiam fortes ꝛ acute ꝛ sunt he.

hermodactyli — opoponacum
turbith — euforbium
sal indicum — colloquintida
sarcocolla — serapinum

¶ Medicine in oī egritudine neruoꝝ ꝛ iuncturaꝝ medicamina caput respicietia ꝛ spinam dorsi:qꝛ ex secretis mirabilib⁹ ad idem Joānes bebemesue.hoc igit̄ qđ appropriatur iuncturis de medicinis mēbroꝝ longinquoꝝ.Cum igit̄ expedit aliqđ opari in illis ptib⁹ sicut in sciatica artbetica podagra chiragra ad hunc locū te ɔuerte ꝛ cum istis medicinis solicita te opari qđ necesse fuerit de digestiuis euacuatiuis calefactiuis ifrigidatiuis:qm̄ his medicinis singulis ē ꝓprietas ad illa mēbra per que ille plus iuuāt ꝙ̄ alie que sunt in eodē gradu caliditatis aut frigi.vnde aut hec ꝓprietas qbusdaꝫ medicinis ad quedā mēbra:aut que virtus sit pͥma:aut secūda vel que alia istud scire debes ex parte speculatiue medicine aut pħie.Uigila igitur sup virtutibus rerū dictis qꝛ audiuisti in sciētia secretoꝝ ꝙ nihil pulchrum nihil mirabile ꝛ excellēs exit a rebus nālib⁹ nisi ꝑ has virtutes vnā aut plures ꝛ tu audiuisti Herme.dicere ꝙ cognitio ꝓprietatū reꝝ est maius donum dei. Fiūt ergo quedaꝫ expimenta ꝑ calidū:aut frigidum:aut gñaliter per primas virtutes:qꝛ dicit Alexāder ꝙ qñ ɔueniūt ꝛ ɔcurrunt q̄litates prime opantur mirabilia:ꝛ quedā sunt ꝑ secūdas virtutes reꝝ ꝛ sunt magis secreta ꝛ quedā ꝑ tertias ꝛ adhuc sunt magis secreta ꝛ quedā per q̄rtas ꝛ ad hoc nō ɔueniunt nisi hoīes expti iusti ponderis ꝛ valde eleuati sup alios vt dicit Herme.ꝛ si velis aliqđ opari solicite aggrega illud totū qđ adiuuat te de oī virtute iuxta illud Galeni in techni.Pharmacū.n.in se hñs duas aut plures virtutes fortius opatur ꝛ ego ꝓpter hoc tibi dixi tabulaꝫ ois virtutis ꝛ ois operationis vt resoluendo eam inuenias quod vis ꝛ opus tuuꝫ erit valde mirabile ꝛ oculta totum illud.

¶ De modis diuersis qb⁹ medicie opant̄. Cap.LXXXII.

Modo volo tibi aperire portā secretoꝝ oium medicinaꝝ ꝛ est res que est radix oium expimentoꝝ ois solertie ꝛ ois operis abūdātie.scito ꝙ quedā fiunt ab eis ꝑ ꝛ imediate ꝛ quedā ex ɔsequēti quedaꝫ fiunt directe quedā idirecte:quedā per se:quedā fiūt per accidēs quedā aggregāt multos modos simul.Ubi gratia.si dolueris circa epar calefactū dico ꝙ aliq̄ iuuant ꝑ primas virtutes vt lactuca quedā ꝑ aliquas ꝛ non sunt frigida vt absinthium ꝛ eupatoriū que iuuant ꝛ ɔfortant epar a tota ꝓprietate ꝛ quedā iuuāt vtroqꝫ modo vt endiuia que iuuat epar calidū per pͥmas virtutes ꝛ ꝑ alias. Ad epar aūt frigidum vnicū habet iuuamentū:qꝛ non iuuat illud ꝑ primas virtutes:sed ꝑ alias ꝛ quedam ipm iuuāt ex ɔsequenti vt scamonea.ipsa.n.ꝭm veritatē est ca.vñ nō dꝫ iuuare nec hꝫ amiciciaꝫ in aliq̄ virtute cū epate imo est inimica mēbroꝝ pͥncipalium.ꝛ ideo directe pͥmo modo nō iuuat sed ex ɔsequēti vt qꝛ purgat cholerā ꝛ humores calidos ꝛ in hoc modo secreti cadūt multa expimēta sicut dicimus flōmia ifrigidat ꝛ extinguit se.ꝛ euulsio testiculoꝝ effeminat ꝛ qñqꝫ adiuuamus epar sic calefactū directe:scꝫ faciēdo medicamina super ipsum ꝛ aliqñ nihil sup ipsum sed sup mēbra colligata ei.nā si aliquis infrigidauerit stomachū testiculos:aut splenem:aut cerebrum:aut spinā dorsi vbi tendit̄ vena magna aut alia ex venis magnis multis infrigidabit epar.similiter se habet in vnoquoqꝫ mēbro que eni colligata sunt adinuicem se cōtemperant ꝛ in hoc multa secreta cadunt experta a medicis ꝛ maxime in passionibus ex complexiōe aliquorum ꝛ aliqñ non operatur res nec curatur nisi per accidēs vt cuꝫ debemus super loco frigido ponere ca.ponimus frigida ꝛ ꝭm hunc modū dicit Hippo.aquā frigidam sanare spasmum ꝛ aliqñ multi istoruꝫ modoꝝ iunguntur simul in vnum vt sit res ex consequenti indirecte ꝛ per accidēs ꝛ in hoc modo secreta cadunt multa experimenta medicorum valde pulchra.Si igitur vis esse mirabilis vir ꝛ secretoruꝫ inuentoꝝ experimentatoꝝ frigidoꝝ ois mirabilitas que in experimentis est intende ꝭm hos modos ꝛ sic eris abūdās valde ad omne quod voles opari. Nōne vides ꝙ ad epar infrigidādum habes tot modos iuuaminis pulchros ꝛ artificiosos:consimiliter scito ad omne mēbrum ꝛ nescis ꝙ habes addere multas medicinas omnis virtutis dictas in tabulis ꝛ nescis ꝙ ponimus eas in infinituꝫ ꝛ facimus ex eis diuersas preparationes.quid igitur deficit nisi illi qui caret ingenio.scito igitur ꝙ ingenium est artis fermentum.auge ergo tibi ipsum ꝛ dominaberis.

Ingeniuꝫ est fermentū artis.

¶ De modo aggregādi tabulas supradictas ꝛ earum virtutes ad vnaꝫ quāqꝫ egritudinem ꝛ de inuestigandis secretis medicine. Cap. LXXXIII.

His itaqꝫ auditis potes mltiplicare vnā tabulā quā vis.Nam si aggregaueris ad vnūquodqꝫ mēbꝝ ꝛ ad vnāquāqꝫ passionem illud qđ iuuat ꝑ se de primis virtutib⁹ postea de secūdis ꝛ tertys ꝛ q̄rtis postea deposueris totū quod iuuat ꝑ accidēs ꝛ indirecte aut ex cōsequēti aut a longinquo tu euacuabis totū illud qđ cōuenit illi passioni ꝛ tabula cuiuslibet rei fiet valde magna ꝛ non est aperire rōnem omnem:qꝛ facit audaciā ignorātib⁹ tentando opa oia que audiunt sed si tu es prudens ꝛ intelligēs tu scies ex dictis tibi facere tabulam ad omnem passioneꝫ

que ꝯstabit ex iuuantibus iuuamentis per se ⁊ per accidẽs directe ⁊ indirecte mediate ⁊ ex consequenti. ⁋Quando igitur tu vis facere magnum opus finge q̃libet passionem in homine ⁊ examina in quo mẽbro que qualitas quis humor sit eam faciens:⁊ habe in memoria omnes modos approximationis ⁊ colligantiam membroꝝ ad illud a longinquo ⁊ propinquo:⁊ tunc conuerte mentem tuaꝫ super tabulas primarum virtutum:⁊ in eis que magis approximantᷓ illi passioni:deinde veni per operationes secũdas:postmodum per tertias:deinceps per quartas ⁊ semper ex illis tabulis extrahe ⁊ in vnam tabulam redige quod noueris cõuenire. Preterea veni super mẽbra colligata ⁊ per modos approximationis ⁊ totum collige in vna tabula ⁊ illa erit tabula illius passionis continens totum quod expedit in opere illius. Uerbi gratia: de vna illarum ⁊ idem intelligenduꝫ in omnibus alijs. Epilepsia est apostema cerebri ⁊ est egritudo cronica ⁊ periodica ⁊ de malis qualitatibꝰ appropriat sibi frigiditateꝫ:⁊ de materiebus flegma ſm plurimum:aut melãcholiã:⁊ deseruit tibi hoc regimen antecedens ⁊ complexionati ⁊ appropinata capiti ⁊ cerebro. Uolo igitur facere tabulam conuenientem sibi habentem totũ quod expedit de medicinis ⁊ ingenijs. vado igitᷓ ad tabulã primarum virtutuꝫ ⁊ approprio sibi calida ⁊ sicca:⁊ venio ad tabulam humoꝝ ⁊ approprio sibi digestiua flegmatis ⁊ melancholie: ⁊ venio ad secundas virtutes ⁊ approprio sibi medicinas resolutiuas tertias icisiuas:⁊ venio ad quartas:⁊ approprio sibi solutiua flegmatis:⁊ venio ad tabulaꝫ approprianteni rem ad caput ⁊ ibi colligo quod volo:⁊ video modos conuenientes approximationis ad caput ⁊ vẽtosationes ⁊ euacuationes appropriatas capiti ⁊ colligo totum in vna tabula ⁊ est tabula iuuantium epilepsiaꝫ per se. postea imaginor cui maxime appropinquatur cerebrum: quia stomacho:⁊ tunc confortantia stomachum ⁊ repercutientia vapores ⁊ mundificantia ipsum ⁊ intestina aggrego cum illis supradictis que iuuant indirecte ⁊ sibi video conferre:per accidens aggrego in vnam ⁊ facio simplicia ⁊ cõposita:⁊ tunc res est completa ad epilepsiam:ita ⁊ tu intelligas in infirmitate qualibet. nam ex tabulis predictis extrahes quãcunqꝫ vis tabulam ⁊ quãcunqꝫ volueris. ⁋Et si tu vis etiam facere tabulam eorum que operantur ꝑ accidẽs aut aliquo tali modo occulto ex dictis potes habere. verbi gratia. si vis scire que faciunt bonam memoriam bonum intellectum bonum visum:⁊ que faciunt amorem ſm viam naturalem aut via occulta. ad omnia enĩ ars medicine habet ingeniũ. Nã bonitas intellectus ad bonitateꝫ sensitiue est virtutis. igitur bonum intellectum sunt facientia bonam digestionem ⁊ confortantia cerebrum ⁊ mẽbra principalia expurgantia superfluitates prohibentia vapores ascendere:sanguinem clarificantia:⁊ que respiciunt caput ⁊ cerebrum ⁊ habent proprietatem ad bonitatem intellectꝰ. Hec autem omnia intellectis supradictis inuenies vnde facies tibi tabulam ad omnem operationem si vis. ⁋Et ſm hoc inuenies multos auctores dicere de suis receptionibus ꝙ faciunt bonum intellectum:qꝛ large prohibent multiplicari superfluitates:aut reprimunt vapores:aut confortant cerebrum generaliter rectificant sanguinem ⁊ spirituꝫ:⁊ alleuiant sensitiuã ex qua prouenit omnis bonitas intellectꝰ. ⁋Audiuistis etiam ꝙ quedã medicina vocatur letificatiua:qꝛ aggregat omnia confortantia membra principalia ⁊ sanguinem clarificantia ⁊ generantia bonum sanguinem ⁊ spiritum. ſm hoc etiam potes dicere ꝙ quedam medicina ducit ad paradisum:qꝛ est composita ex disponẽtibus sanguinem ad misericordiam ⁊ pietatem ⁊ mansuetudinem ⁊ benignitatem:quibus mediantibus sequitur bonus appetitus ad bona opera:⁊ quedã incitat amorem:qꝛ auget sanguinem laudabilem clarum in quãto ⁊ in quali ⁊ priuat ipsum a melancholia ⁊ flegmate:que sunt cause solicitudinis que prohibet conuersatiuã ⁊ curabilitatem ⁊ amorem. sanguis ꝟo multus clarus facit omnia contraria:incitat venereum appetitum. vnde de necessitate diligunt ⁊ faciunt ciuiles cõuersationes:gaudia:liberalitatem:ex quo sequitur ipsuꝫ diligere ⁊ diligi ⁊ desiderari ab omnibus:⁊ quedã facit castũ religiosum:qꝛ inclinat sanguinem ad frigiditatẽ ⁊ paucitatem quo facto non appetit coitum:nec mulieres:nec luduꝫ: nec cantus:nec similia:⁊ vt generaliter dicatur potes cum medicinis scire dispositionem sanguinis ad quãcunqꝫ qualitatem ⁊ tota differentia moꝝ hominis fit ex sang. ca. frig. hu. ⁊ sic. ⁊ cum medicinis predictis. scis etiam facere circa hominẽ omne quod vis. ⁋Tu audiuisti etiam ab auctoribus ꝙ quedã medicina facit fatuũ:quedã demoniacuꝫ. ⁊ si tu vis facere ꝺ istis secretis ⁊ firmari respice in nobis familiaribus. nec multi homines sunt recti sensus nec boni ingenij:⁊ si potauerunt multum vinum quod non est medicina extranea efficiuntur stolidi:aut furiosi:aut habentes mores diuersos valde a seipsis non ebrijs ⁊ omnia mutantia sanguinem ad excessum calidi:aut frigidi permutant mores ⁊ intellectum a ratione:vidisti ꝙ multoties comedit homo vinum cibuꝫ ⁊ post comestionem redditur alacer ⁊ iocosus cantans ⁊ valde diuersus a seipso anteq̃ꝫ comederet: ⁊ aliquando contrariuꝫ est:quia sanguis ⁊ spiritus ⁊ complexio ex ꝑmo rectificatur ⁊ bonificatur. ex alio ꝟo corrumpebatur. facit igitur medicus de auaro prodigum. de casto luxuriosum. de timido audacem:⁊ generaliter sicut mutat complexionem sanguinis necesse est mutare sequentes inclinationes ⁊ complexiones ipsius:⁊ hec sunt secreta ipsius vltima artis medicine. Quandoqꝫ ꝟo ipsa non facit ea nisi ex consequenti valde. ⁋Insipientes cũ legerint in libris prudentum medicorum ⁊ senum: qui sciuerunt iam esse secretum medicine cum vident eos facere bonum intellectum ⁊ facere prudentem:⁊ facere fidelem fortunatuꝫ valde deridenteos ⁊ derisi valde elongati sunt a secretis medicine ⁊ non volunt audire nec credunt ꝙ ad medicinam spectet nisi curare dolorem capitis:aut apostema:aut febreꝫ. ⁊ ipsi deberent curare seipsos de grossitie intellectus donec possent intelligere ea que nostri senes in medicina nobis scripserunt:⁊ propter tales qui vituperant secretorum inuentores tu audiuisti:ꝙ Hippo. precepit physicis quos docebat ꝙ secreta non pandant:quia redundat in vituperium sapientum ⁊ in infamiam:quia si homo sit sapiens ⁊ inuestigans bene veniet ad ipsa ⁊ participabit nobiscum donum philosophie. Item ⁊ si ipse nõ est dignus eo nec inuestigans:nec itelligens quicquid dicatur ei perditur imo dedecus est talibus secreta pandere. ⁋Radix ergo agendi secreta medicinalia circa corpus est vt attendas circa sanguinem minuendum:aut augendum ⁊ operaberis omne quod voles: cuꝫ ⁊ tu extrahas ab eo choleram:flegma:⁊ melancholiam: vnde scinunt hoc multi:sed quod ex hoc consequitur nesciunt nec ꝑcipiunt:⁊ secunda radix secretorum est imaginatio confidẽtia ⁊ generaliter anime passiones quas debes imprimere in mentes hominum. vnde Damas. oportet infirmo salutẽ promittere nec velis vnq̃ꝫ a spe deponere:etiam si ipse desperet: quia dicit Galenus primo pronosticorum: ꝙ bona confidentia ⁊ spes plus valent q̃ꝫ medicina. Ille enim plures sanat de quo plures confidunt. vnde Hippo. in omni egritudine confortari mente ⁊c. vnde ex eis exit magnuꝫ secretum:imo maximum ⁊ si tu cogitaueris profunda mente quãta possit imaginatio ⁊ ratio anime dices actu nihil esse pulchrius neqꝫ verius:neqꝫ secretius:neqꝫ securius q̃ꝫ illud: ⁊ tu vidisti in libro experimentoruꝫ philosophoꝝ ꝙ circa anime

Medicie ars ad oia hꝫ igeniũ.

Medicina aliq̃ pót dici ꝙ ducat ad paradisum.

Radix in secreť medicinalib⁹

anime passiões posuerũt pulcherrima ꝛ mirabilia que.n. medicina est plus calefaciens ꝙ ira:ꝛ magis priuãs amorẽ ꝛ generãs discordiã:ꝛ que magis infrigidat ꝙ timor:ꝛ ꝙ magis ꝯfortat ꝙ gaudiũ:ꝛ que magis cibat ꝛ nutrit ꝙ bona spes:ꝛ que magis interficit ꝙ desperatio:cũ istis.n.phi fecerũt res valde pulchras:ꝛ dicerẽ tibi ꝙ sup his fundatur vna sciẽtia secretorũ quã phi necromantiã ꝛ diuinatio ꝛ auguriũ ꝛ si recoleres de potẽtia quã ascripsit Anaxagoras imaginationi ꝛ estimationi ꝛ illud qḋ Auicen.dedit ei de posse tu nõ debes verere quin in his sit maximuz secretũ ꝛ qui nõ credit fleat super se.In his igiť rebus ꝛ supradictis est omne secretũ medicine ꝛ tu excita te super hoc ꝛ vigila:qꝛ tu audiuisti Pithagorã ad philosophos dicere tũ magis dictis attollere mentẽ quanto magis doctor abbreuiat sermonẽ.Naz de secretis multa docet intelligere sed semper pauca dicere vel scribere.

Sup passionib' aie fundať ars diuinationis.

¶ Qꝛ medicus nõ debet vti medicinis fortib' naturaz dissoluentibus sed leuibus ꝛ dieta. Cap.LXXXIIII.

SAccessus phorum ad opus fuit via leuiori ꝛ secretiori ꝛ fuit eorũ intẽtio alleuiare naturã que alleuiata ꝛ vigorata pficit oia vt expedit.ipsa.n.scit vsquequo est agendũ plus ꝙ medicus.Imponebãt igiť sibi finẽ oẽm in actionib' ꝛ ipsi nunꝙ plus calefacerẽt ꝙ ipsa si foret potẽs:qꝛ ipsi bene sciũt ꝙ nihil est agendũ qḋ natura nõ faceret nec sola intentio eorũ erat alleuiare naturam ꝛ nunꝙ subuertebãt hominẽ:quia opus quod subuertit est opus pariens naturam ꝛ nunꝙ subuertit in quo natura nõ regulat medicinã ad actionẽ sed occurrit medicine ꝛ regulat naturã.imo vincit naturaz.vnde Damasce. Non est purgandũ nisi cũ medicina que sit a tẽperamẽto remota.Galenus ẽt in.z.de ingenio.antiqui phi dicũt hũc ordinẽ curationis semel aut bis totũ corpus cũ leui laxatiuo purgari:deinde bonũ nutrimentũ afferre ꝛ motũ esse faciendũ aũt ambulationẽ ꝛ exercitiũ ꝛ vomituz:quandoꝙ cũ radicibus exercẽdo.fuit igiť eorum intẽtio semp appropinquare res paruas quas nã posset regulare ꝛ quib' posset se iuuare ꝛ omiserũt facere res magnas in ꝗbus exponitur homo grandi periculo nec timuerũt.igiť ex hoc regimine ꝓcedẽte ꝛ occursu exteriorũ cũ cõplexione nati egri que egritudinis dispõ causa fuit postea venerũt ad egrum cuz leuioribus purgantib' supfluitates.s.vomitu cõueniẽte tẽpore anni ꝛ cũ clysteri ꝛ cuz fricatione ꝛ cũ dieta cõuenienti tẽpori ꝛ cõplexioni ẜm intentionẽ quã habebant.s. preseruandũ vel curandũ vel etiã cũ exercitio ꝛ balneo si ꝯueniret ꝛ si necessitas vrgebat pharmacare vel minorare faciebãt hoc cũ valde paruis medicinis.s.cũ cassiafistula:mãna:tamarin.mirabolanis:reubarbaro:ꝛ ad opus veniebãt vsqꝫ ad agaricũ ꝛ vtebanť plus confortatiuis medicinis confectionib' ꝙ medicinis solutiuis ꝛ disponebãt viruz ad gaudia letitiã bonã spez bonã imaginationẽ.vnde Damascenus quo ad vsum medicinarũ dicit:medicina stiptica odorifera ꝛ tẽperato vicina naturalẽ vtutez custodit ꝛ ꝯfortat mẽbra ꝑncipalia.Hac igiť semper vtendũ est.ne igiť temerarius sis in forti medicina que naturã dissoluit: ꝛ quo ad bonaz spem semp illuminãdo nutrire ne desinas ꝛ si videbant iuuamenta cũ flõmia ipsa pficiebat oẽ suum opus.maior igiť spes sui operis erat in dieta.vnde Dama. si curare potes cuz dieta ꝓspera tibi inuenies ꝛ iaz in exercitys ꝛ anime passionib' imo mirati sunt quõ si appropinquas diete ꝯuenienti cibo ꝛ tẽpori potes mirari.igitur ẜm istos non eras indigẽs multis naz paucis medicinis solutiuis ꝛ ꝯfortatiuis ꝛ cibis cõueniẽtibus cũ rectitudie explebatur opus suũ ꝛ nõ est posse exinde consequi vituperiũ ꝛ eorum tota ratio erat in rõne facere nõ multa aut magna.

¶ Et postꝙ dieta est illud cum quo maxime se adiuuat ꝛ ipsa sit cũ cibis ꝛ potib' dicamus cũ cibis conueniẽtibus ꝛ discõuenientibus ad oẽm intẽtionem necessarium.

¶ De cibis ꝛ potibus. Cap.LXXXV.

TU scis a Galeno.v.simplicis medicine ꝙ cibus est illud qḋ est aptuz cõuerti in substãtiã nostri corporis ꝛ in corporib' loco eius qḋ cõtinue deperdiť ꝛ quo augemur ꝛ tenemur in vita ꝛ est aptum pati a calore ꝛ vinci magis ꝙ agere ꝛ vincere:ꝛ nõ agit in corpus quale sꝫ quãtũ.Aristo.in ꝓblematibus.vt si excesserit res que est propinqua cõplexioni hois bone mistionis quatuor elẽtoruz ꝛ accedẽs ad tẽperatũ est cõueniẽs cibus hois ꝛ cito potẽs venire ad humanã cõplexionẽ ꝛ cõuerti a calore qꝛ parũ distat ꝛ hꝫ magnũ symbolũ cuz corpore nostro.vñ Gal.v. simplicis medicine:res que nutriũt sunt in tota suba cõueniẽtes.ꝛ Isaac i dietis ꝙ nec dulcedo nec pulchritudo nec aliqua qualitatũ taliũ facit rẽ esse cibũ sed amicabilitas q̃dam totius substãtie que est rei ad rẽ sicut ẽt venenũ ꝛ medicina nõ est tale nisi per inimicitiã inataz sube ad subam ꝛ ꝓpterea ciborũ ꝛ medicinaꝝ ꝛ venenorũ facta est scientia quasi incõprehensibilis nisi experimẽto ꝛ idẽmet cib' easdẽ sibi seruãs qualitates ꝛ dulcedinẽ iuuat.cibi ꝯo qui gñant bonos humores ꝛ faciũt corpus gaudere ꝛ bene restaurare sunt cibi accedentes ad temperamentũ in quibus est equalitas quatuor elemẽtorum ꝛ digestio equalis in ꝗbus non est excessus alicuius saporis.s.salsedinis amaritudinis acuitatis sed magis attinet dulcedini vt.

panis bene mundus ꝛ fermẽtatus	lactuca
vinum odoriferum	scariola
caro porci medie etatis	oua sorbilia
vitulina	pisces pelagi squã-
agnus annualis.	mosi ꝛ petrosi
pulli:perdices:phasiani.	lac caprarũ
granuz factum	simula
robellie munde	ptisana
legumina	risi
nuces	panis male fermen-
melical	tatus: auellane:iuiu-
mespila	be:persica:dactyli:cy-
mulsa	donia:vua:malagra-
mel in frigidis corporibus.	nata:fistici:pinee:bo-
	rago.bleta.

¶ Cibi malos generãtes humores sunt ꝗ sunt in aliquo excessũ ca.frigidi aut humidi ꝛ sic.ꝛ quecũꝙ facile corrũpuntur inequaliter digesti ꝛ permisti saporẽ habẽtes salsum: amarũ vel acutũ.oẽs enim tales corrũpunt sang.sicut.

Cibi mali

allia	caro siluestris capreoli
cepe	caro porcelli
porri	caro vaccina
fungi	caprina
cucumer	agnina
poma immatura	vrsina.
omnis caro antiqua	caro pinguis
ceruina	rapa
leporina	cucu.
haucia	sinapi ꝛc.
caulis	cerebrum
capparum	medulla

¶ Cibi qui multũ nutriũt sunt constãtes ex.4.elemẽtis bñ mistis accedẽtes ad tẽperamentũ multũ exhibẽtes de cibo ꝛ diu imorãtes ꝛ eorũ supfluitates sunt pauce sicut.

Cibi multũ nutrientes.

panis bene artificiatus	graues pauones:co-
vinum dulce ꝛ grossum	lũbi pui:anseres.ce-
ro porcina bouina	rebra:testiculi:oua:

si digerantur	carnes dure:oēs me
lac:caseus recens	dulle:castanea:faba
cancer:cepe:risi:cicera	pinguedo
mulsa:dacty.ficus	caseus vetus
vue intestina	anates:turtures
pisces lacuum	passeres:pulli

Cibi parū nutriētes. ℂ Parū autē nutriūt cibi qui sunt facilis resolutiōis a mē bris quoꝝ chymus est paucus rarus cito exhalabilis ⁊ qui acutas ⁊ violētas habēt qualitates sicut mora celsi imatura:pruna: malagranata:mespila:ordeum:iniube:oliua:miliū:panicū:panis furfureus:triticū albū:bleta:attriplicis:spinargia:pulmo:venter:lac cameli.omnia salsa.cucur. capparū nares aures extrema gallinarum.

Cibi q̄ facile digeruntur. ℂ Cibi qui facile digeruntur habent substantiam teneram facilem dissolui sine viscositate ⁊ magna adherentia partium adinuicem ⁊ sine soliditate sicut sunt.

vua:ficus	caro edi
amygda.dulces.	perdices
ea que ex orobo	lactuca:scariola
caro pulli	vituli

Cibi q̄ difficile digeruntur. ℂ Cibi qui difficile digerunt̄ vel diuiduntur a calore sunt habentes viscositatē grandē ⁊ tenacitatē partium aut soliditatem magnā aut fortē excessum obtundentē calorē nostri corporis:vnde superare non potest.sed in sui natura diu permanent vnde indiuisibiles vocantur.sicut.

panis azimus	columbi	auellane
amidum	grues	baucia
faba	turtures	caro porcina
pruna alba	nares	cor:epar:splen
cydonia	intestina	leonina
squilla viridis	caseus vetus	pauones
castanee	oculi	stomachus
oliue	lingua	renes
iniube	labia	oua
feniculus	extremitates	volatiliū
caulis	pinee	pulmo
rapa	vinum antiquum	pedes
radix	caro anatina	poma
coriandrum	caro anserina:boui/	citri
melongia	na:ceruina:vrsina	milium
fungi	cicera	panicum
pulli	glandes	

Cibi ipinguantes. ℂ Cibi multū ipinguātes sunt q̄ gn̄ant sanguinē multum grossū viscosū adherētē mēbris ⁊ difficile resolubilē.aut sūt hn̄tes vētositatē gl̄āz q̄ faciūt eminere cutē ⁊ replēt sic.

panis tritici bene factus	spissum mustum
risi.caro vrsina	punica:lac coctum
caro agnina	vue:ficus
cerebella	simula porcina
oua sorbilia	persica ⁊
vinum dulce	mellica

Cibi attenuantes. ℂ Cibi qui maturāt ⁊ attenuāt sunt generātes parum sang. ⁊ subtilem acutum calidum ⁊ resolubilem sicut.

salsa omnia	petrosē.carui	ruta
⁊ acuta similiter	ciminum	omnia indigestibi/
acetum	apium	lia piper ⁊ quecūq̄
vinum vetus	anetum	san.subtilē exhibēt.

ℂ Unde de naturis ⁊ cōplexionibus ciboꝝ dicit Isaac in dietis vlibus φ oium attestantiū cōplexioni ⁊ nature rei fortius est sapor:qꝛ inseparabilr̄ cōplexionē ꝯcomitat̄ generaliter ꝓnunciātes iuxta saporū industria ꝓferemus. *Sapores ciboꝝ octo* Sūt aūt.viij.s.dulcis:vnctuosus:amarus:acutus:acetosus:ponticus:stipticus:⁊ abusiue dicit insipidus. *Dulcis.* ℂ Dulcis nāq̄ sapor sine oi sapore acuto vel stiptico tēperat⁹ ⁊ mediocris existit similisq̄ cōploni humane ⁊ cū humana cōplexio tēperate sit ca.⁊ hu.silr̄ dulces cibi puri sunt atq̄ delectabiles nature.ideoq̄ eos attrahit ⁊ vltra debitū:inde quoq̄ lesiones opilōnis ⁊ repletionis sepissime incurrūt ⁊ casuz appetit⁹. *Amar.* ℂ Amaritudo aūt denūtiat cibū esse ca.in 3° siccū in 2°.vnde terrestreitas ⁊ grossities dominātur.ideoq̄ h̄z quandā ponticitatē ꝑm fortitudinē sui caloris est incisiuus ⁊ aperiens magis q̄ꝫ opilatiuus.vn̄ amaritudo est diuretica mēstrua ꝓuocat ⁊ corporis exteriora a scabie mūdificat ⁊ morphea ⁊ parū aut nihil est corpis nutritiua:qꝛ a delectabilitate ⁊ dulcedine est remota.appetitū aūt incitat:qꝛ virtus sua incisiua venarū aperit ora ⁊ chymos subtiliat ⁊ plerūq̄ desiccat. *Stipticus.* ℂ Stipticitas aūt subam ciboꝝ in stōcho coadunat ⁊ supnatare ꝓhibet:nauseā stōchi fortiter expellit vel cōpellit:⁊ ex stōcho expellit supfluitates ꝓinde prouocat appetitū. *Acutus.* ℂ Acutus sapor ca.⁊ sic.in quarto gradu. quare sua icisio ⁊ penetratio est ignea.vn̄ est corrosiuus penetratiuus subtiliatiu⁹ magis ceteris.Est igit̄ solubilis extractiuus appetit⁹:qꝛ sua icisione ⁊ subtiliatiōe venarū ora aperit mūdificat:⁊ desiccat supfluitates.nutrit aūt parum valde:vn̄ medicine plusq̄ꝫ cibo attinet. *Salsus.* ℂ Salsus ca.⁊ sic. designat in 3°:qꝛ sue humiditates sunt grosse ⁊ subtiles sūt mediocres terrestrib⁹ vicinātes:vn̄ virtutē hn̄t pungitiuā lauātē corpis asperitatē ⁊ dissoluētē ⁊ mūdificantē corpus ab humiditate.vn̄ molles carnes desiccat ⁊ idurat:parum nutrit:⁊ a nā minime tract⁹ irritat ⁊ euigilat expulsiuā sua mordicatiōe ⁊ cū ex eis sua horribilitate trahat nā quātitatē paruā:multā relinq̄t in intestinis supfluitatē.vn̄ inquit Gal.dulcia paruas hn̄t supfluitates supfluas non multas. *Acetosus.* ℂ Acetosū fri.⁊ sic.in 3° gradu eē designat ꝑforat ⁊ icidit grossū humorē ꝓinde plus ceteris icitat appetitū cū in eo sit frigiditas penetratio ⁊ icisio. *Stipticus.* ℂ Et stipticū aliquā supfluitatē deponit ab ore stōchi:stōchūq̄ corrugādo ꝯfortat: differt tn̄ in corpibus in q̄b⁹ operet̄ si in itestinis hu.grossum iueniat stōchū superi⁹ ꝯfortādo incidit ⁊ deponit eos. vn̄ in talib⁹ vētrē laxat ⁊ hu.depauperatū si iueniat stringit ip̄m. *Ponticus.* ℂ Pontici cibi cuꝫ eorū humidū sit valde ⁊ pure terrestre fridi sunt ⁊ sic.⁊ ꝓpe quartū gradū.vn̄ eorū nutrimēta sunt paruissima grossū hu.facientia.vn̄ subtili diete illaudabilissima:ſꝫ tn̄ virtutē appetitiuā incitātes ꝑꝑ coadunationē nimiā:vn̄ q̄a ponticitas vim h̄z desiccatiuā stomachū exinanitū cōstringit ⁊ ꝯfortat foramina sua.vn̄ nimie cōstipationis fit cā.Si aūt inueniret stomachū plenū cibis his supnatat ⁊ grossitie sua supiorē partē stōchi adiuuat exprimēs sicut torcular.vn̄ sua foramina inferiora dilatant̄ ⁊ emittūt intus habita:sicq̄ fiūt cā solōnis accidēta lis:⁊ maxime si virtutem stōchi debilem inuenerint ⁊ mollē in retinētibus cibarys:⁊ cibaria in natura sua sunt mollissima.vn̄ Gal.pōticitas desiderium cibi excitat:qꝛ ex nā sua in p̄mis supiora stōchi ꝯstringit eyciens cōtēta.vn̄ paratur in eyciēdo sibi alys cibarys nā ꝑueniens stipticitatis vsq̄ ad venas succus ciborū coadiuuat ⁊ loca mēbrorū euacuat cogens alia mēbra appetere.vnde Hippo.amara ⁊ acuta acetosa pontica oia sepe appetitū exiccātia amara ⁊ acuta:qꝛ ora venarū aperiūt ⁊ grossa subtiliāt plerūq̄ desiccātia ⁊ inaniētia ponticaq̄ subaꝫ ciborum coadiuuāt ⁊ stomachū euacuāt ⁊ venas.acetosa ꝟo ꝑꝑ vtrūq̄.stipticorū actio:eadē est actioni ponticoꝝ:sed tn̄ subtilior:qꝛ humidū suū inter subtile ⁊ grossū est mediocre.vn̄ in poros penetratiua sunt.Pontici ꝟo qꝛ terrestres sunt ampli⁹ diriuata penetrāt intima corpis extrinsecus.sūt ergo operātes tn̄ sine sapore cibi qui fridi sunt ⁊ hūidi non sunt stiptici nec sunt solutiui.nō enim sunt mordicātes irritantes nec stringētes nec coadunātes:sed si ventrē paratū solutioni inueniant sua aquositate soluūt.Si ꝟo ventrē ineptū solutiōi inueniāt minorāt ⁊ torsiōes atq̄ rugit⁹ ꝑgunt ad humectandum

cıandū aūt ⁊ sitiꝫ extinguēdū cōpetit eorūꝫ vsus. ¶ Dicit Gal'. v. simpli. medicinē. vltimo ca. stipticū est fri. terreum. acetū est fri. subtile: ⁊ amarū est subtile terreū. acutum aūt est igneū. ⁊ salsum est terreū terrestre ⁊ ca. ⁊ dulce est ca. ꝫ nō cōburens. Ois res vnctuosa pinguis est aerea ⁊ operationes earū sequunt̄ earū cōplexiones. de proprietate sil'r stiptici est vt aggreget ⁊ solidū faciat ⁊ vt ipellat ⁊ ingrosset. De ꝓprietate acetosi est vt incidat ⁊ separet ⁊ subtiliet ⁊ apiat: ⁊ mūdificet postꝙ calefaciat. Et acutū acre calefacit ⁊ iteruꝫ acetosuꝫ ipellit ⁊ acutū acre attrahit ⁊ resoluit: ⁊ amarū aperit: ⁊ mūdificat meatus: ⁊ abstergit: ⁊ subtiliat: ⁊ incidit hu. grossos propter caliditatē manifestā. Res aūt aquee frigi. ⁊ insipide sapori de proprio est vt infrigidet: ⁊ ingrosset: ⁊ aggreget: ⁊ solidet: ⁊ mortificet: ⁊ stupefaciat. ⁊ acutuꝫ acre subtiliat: ⁊ mūdificat: ⁊ resoluit: ⁊ attrahit ⁊ idurat. Et salsum aggregat: opilat: ⁊ exiccat humiditatē ꝓpter caliditateꝫ manifestā. Et dulce mollificat: maturat: ⁊ lenit. Et vnctuosuꝫ pingue humectat: ⁊ lenit: ⁊ mollificat: ⁊ cum res sunt in istis ſm ꝙ narrauimꝰ tunc facile est tibi vt ponderes sapores cū istis operibus quas diximus ⁊ ponderes alias cū illis. Scias igit̄ ꝙ ꝯtrarij in opōnibus sunt ꝯtrarij in cōplexionibus ⁊ in hoc finitur tabula multū medico necessaria volenti proficere. Deo gratias Amen.

¶ Expliciunt simplicia magistri Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit antidotariū eiusdē Magistri Arnaldi.

Prohemium.

LAmentabatur Hippocrates eo ꝙ medicia sciētiaruꝫ nobilissima ꝑ indisciplinā vtentiū ⁊ vane iudicantiū in effectu est pre cunctis sciētijs sterilis facta. que ab altissimo creata nccitate sanatiōis corꝑis ⁊ aīe mortalibꝰ vtilissima ac ipsa ꝓciosior sciētijs cunctis existēs exaltās capita suggētiū vbera eius in ꝯspectu regū: ⁊ porrigēs fructū frondiū suarū in ꝯspectu magnatuꝫ: que ēt necessaria egris sanādis amplexāda ⁊ honorāda a sapiētibus videt̄: ꝓut spūs edocet aiographorū. Quā qdaꝫ indisciplinati eā infecūdant ⁊ sterilizāt traiadice ministri: quapropter aīaduerti in gazophilatiū ipsiꝰ laudē ex archanis sapientū paupercula coaceruare: moduꝫ ꝓparādi medicinas: effectusꝙ earū: qbus plerūqꝫ vtunt̄ filij incarnate veritatis admota nebula nominū medicinarū morborum ⁊ ponderū ⁊ modū ministrādi easdē ꝓpalare. Tu igit̄ eterna sapientia propala scriptos aditus thesauri tui vberrimi qui semitas meas irradiet: quatinus intellectu peritorū antidotario ꝓsente illuminato quedā aggregare valeā: quo sanantes orthodoxe lucidati cōmode medeant̄ seruos tuos brauium hic ⁊ in patria percepturi Amen.

¶ De cōpositione medicinarum. Cap. I.

SCientia vtilissima componēdi medicinas ⁊ ꝓcipue in cōpositis morbis: cū rarissime reperiatur medicina simplex amplectēs oēs virtutes: qbus idiget medicꝰ in curatione morbi: ⁊ ꝯseruatione sanitatis: quā sit tū inueniat ꝓferenda est cōposite: ꝙuis plerūqꝫ indigeat ꝓparatiōe aliq̄: tuꝫ ēt qꝛ effectꝰ exptaꝝ medicinarū notiores sunt nō expertis cōponēdis via rōnis ⁊ experimenti: ⁊ cū intellectus operātis ꝯcludere nequeat syllogizādo effectus oēs elemētales ⁊ celestes cōplexionatorū ex qbus conficit̄ medicamē. Experimēto eniꝫ inotuit deus largifluus seruis suis effectꝰ aliquos cōpositi: qđ ꝓpalat̄ in theriaca que effectꝰ inducit q ex miscibilibꝰ ꝯcludi nequeūt. Bene tradūt edocti ꝙ ex actiōe ⁊ passione miscibiliū cōpositoꝝ ꝓuenit interdū infirmo ꝑ eoruꝫ occultas potētias ad qđ humana rō non ꝑtingit: ꝙ cōposita eiusdē virtutis iuuantiora sunt corꝑi sanabili ꝙ simplicia. Et crebriꝰ vsus sanātiuꝫ cōperit: vt ex. 4. capitulis in cōposito sil' mistis exigit̄ medicinā vel artificiū ꝑnitus ꝯficiēdi vel cōponendi ediderā seu edicerā. ¶ Scđo ꝯseruabo effectꝰ seu virtutes cōpositoꝝ ac modū exhibēdi ea cōiora qbus plerūqꝫ vtunt̄ moderni: qđ sapiētes ſpſiꝫ voluminibꝰ ediderūt: ac vt potētiꝰ elucescāt effectꝰ cuiusꝫ cōpositi scribaꝫ ꝑmo cuilibet recepte que sunt bases in ea. Uerūtñ sciēdū est ꝙ pluralitas morborū necessitat iterdū iponi plures bases in cōposito: velut iponunt̄ anisi pro dissolōne ventositatū ac viscositatū: ⁊ saxifragia ꝓ lapide frāgendo in el'ario ducis: imittuntur qñqꝫ plura in cōbasim ꝑ vehemētiā morbi vt cōpositum potētiꝰ operet̄: ⁊ gume iponunt̄ in adriano in cōbasiꝫ cū piretro ꝯtra fortes ⁊ fridas passiones capitis: ⁊ aristologia ponit̄ in cōbasim cū hysopo ꝯtra exuberantiā flegmatis spūaliūm. Uerū ingēniati sunt sapientes varijs modis porrigere instrumentā nature prout inuitat necessitas de qbus sunt ciborū varietas ⁊ el'aria ꝯdita syrupi rob: ⁊ medicine eductiue velut sūt pill'e hiere trifere: vomici decoc. iniectiōes suppositoria nascalia: masticatiōes. gargarismata. dentifricia: allohoc: suffuf: ⁊ theriace opiate: trocisci: balnea embrocationes ⁊ fōmētationes: sinaspismata: suffumigationes: odorámēta sacellatiōes: empl'a: vnguēta: olea: linimēta: ⁊ alia manualis operatio quorū vsus ꝯmodiosior est effectū conseq cibis. ¶ Sciendū est ꝙ quedā sunt sine quorū ipositione nō subsequit̄ effectus formal'r ex cōposito vt in hieralogodiō in ellebori aut in hiera ex aloes obmissiōe: ⁊ sunt quoꝝ cōmistione deperit vis medicine. puta anacardi cōmisti theriace potētiā interimit trociscoruꝫ viperarū quorū effectu theriaca formaliꝰ operet̄. Igit̄ iterdū cōponitur medicamen quatenꝰ ex miscibilibus resultet vna virtꝰ coctio ⁊ facit meliorē modū. ¶ Etiā medicamē cōponitur interdū quatenꝰ eius potētia ꝑfectius faciat suā operationē: ꝓpter qđ sapiētes ꝯcorditer docuerūt associari zinzi cū turbith in attractiōe flegmatis subtilis: quatenꝰ incitet ⁊ vigoret operationē eiꝰ vt trahat plurimū flegma viscosuꝫ a remotis. In bñdicta ponit̄ diagridiū: vt incitet eius attractationē nō subita vtute flegmatis eductiua ⁊ in epithimo ponit̄ piper ⁊ cetera subtiliatiua vt incitēt eiꝰ operationē interdū dissoluēdo ⁊ sil'r reubarbaro bolus armenicus associat̄ ⁊ mumia vt ꝯstringat manationē sanguinis vndecūqꝫ. ¶ Etiā medicamē cōponit̄ aliqñ indeterminatū vnuꝫ aut plura respiciēs mēbra vt diligēter eius virtus ad mēbruꝫ idigens eius opatione deportet̄: vt cū volumꝰ purgare caput cū agarico felicitamus eiꝰ operationē ꝑmiscēdo cū eo nucē muscatā betonicā vel sticados. ⁊ cū querimus cū eo euacuare matricē aut ꝯductus vrinales cōmiscetur ei optime arthemisia vel diuretica nota. Et cū necessitamus educere cū eo ex iuncturis eius opatio viuificat̄ in ꝑmiscendo ei squillā zinzi. ⁊ assam fetidā ⁊ auxiliamur quādoqꝫ epar in ꝑmiscendo ei spicaꝫ aut endi. Sil'r idigemus qñqꝫ pliris qđ respicit caput stomachuꝫ ⁊ cor ꝓcipue si sit recēs. in lesione eniꝫ capitis admiscetur ei cōdecēter medicina directiua ad caput vt sunt nux muscata: betonica vel sticados ⁊ cū querimus cum eo ꝯfortare stomachū congrue admiscet̄ ei galāga vel mastix. ⁊ cū volumus cor confortare cū eo admiscet̄ ei crocus vel dat̄ cuꝫ decoctionibus corūdeꝫ. ¶ Etiā medicine cōponunt̄ interdū quatenus iniquitas alteriꝰ reprimat̄: vt associat̄ dragagantū ⁊ bdelliuꝫ aloe ne venarū apertione de intestinorū excoriatione faciat effluere sanguinē ac ne dissipet substātiā epatis. ¶ Etiā felicitamꝰ effectū medicinarū in ꝑmiscēdo eis nota que potētiā habeāt delatiuā: velut admiscetur crocus auro ⁊ argēto vt ea deferat ad cor que sua grauedine praue elabunt̄ ad secessuꝫ. Itē iponunt̄ in eis medicinis iter-

Instrame dicinalia.

dum que habēt virtutē delatiuā ⁊ vicinā ac indigestibilē
maxime in delegādis ad remota: vt ponit̄ in electuario du
cis ⁊ in diacucurma dragagātū quatenus sua conglutinosi
tate vehata vnita ad mēbra ꝓpagatiōis ne pereāt in vijs.
¶ Etiā medicamen cōponit̄ interduʒ quatenus remittat
excessuʒ miscibiliū ꝓpter qđ iponitur cāphora in electua-
rio pliris vel sandalus rubeus cōmodius vt alioruʒ miti-
get excessum caliditatis. ¶ Etiā necessitamur qn̄qʒ cōmi-
scere medicamina effectuū ꝯrioꝝ: vt in mictu sanguinis re
tinendo cogimur admiscere meatuū aperitiua ne sanguis
diruptus iducat perniciē: ⁊ in emitritheis necessitamur ad-
miscere digestiua cholere ⁊ flegmatis: ac in opil'one epatis
cōmiscent̄ cōdigne stiptica subtiliatiuis ac aperitiuis ne li
quefaciant subam teneram epatis vt rosas costū ⁊ apium.
¶ Etiā cōponitur medicamen interdū ꝑꝑ virtutes occul
tas qbus medicina specificat sibi morbuʒ vt centinodia ⁊
ceterach specificātes sibi mēbrū cauterisatū quocūqʒ cō-
miscet̄ cōdigne medicinis digestiuis humo. vlcerosi. Etiā
sicut agrimonia fistulosis ⁊ peonia romana curātibꝰ epile
psiam. ¶ Etiā medicine cōponunt̄ quatenus diutiꝰ ꝯser-
uent̄ aut vt sub dulcedine natura amplectat̄ amarū ⁊ oc-
cultū iuuatiuū. vt hieras ꝑꝑ quas vtplurimuʒ fermentat̄
cū melle vel ȥuccha. pestilētes aūt fermētāt electuaria ⁊ sy
rupos fridos vel tēperatos vt diarodon abbatis ⁊ syrupū
vel ȥuccharū violaceū vel cū ȥucchara rosacea qđ calidiꝰ
cū melle ex quo sumētes ledunt̄ vel pereunt forte: ꝓpala-
bo tn̄ cū pijs acuminibꝰ mellis amotionē infrigidationeʒ
ac humectationē ei aliqn̄ prout sapiētes aperuerūt: ⁊ est ac
cipere. x. ꝑtes aque dulcis fōtis ⁊ vnā mellis recētis dulcis
absqʒ acuitate: qđ ignis nō tetigit ⁊ coquat̄ lēto igne absqʒ
fumo in olla terrea cōtinue agitādo ⁊ dispumādo quousqʒ
perueniat ad spissitudinē syrupi quo loco ȥucchari species
vel syrupos potes ꝯficere: que ꝓpinare poteris vbi volue-
ris: ⁊ hoc ēt est meliꝰ cuʒ medicina hac egri pauperes rele
uant̄ cuʒ ȥuccharū habere nequeūt. ¶ Etiā cogit̄ medicꝰ
aliter ⁊ aliter ꝯficere medicamen ⁊ cōponere regionū ⁊ tē-
porū varietate. Naʒ eosdē effectꝰ ꝓducit diarodon cōstan
tini in anglia: quos diarodon abbatis in valentia: cū expe-
rientia magistra informauerit ingrentes veritatē ꝙ. ʒ. j. ele
mētate medicine alterātis in quarto gradu exhibita corpi
tꝑato mutat ipm sensibil'r ⁊. ʒ. j. ⁊. ℞. cōplexionate in 3° gra-
du ⁊. ʒ. ij. miste in 2° ⁊. ʒ. iij. cōposite in pmo consil'r imutāt
ipm sensibil'r ac etiā si cōparent in cōplexionatis hn̄tibus
nām manifestā nutriētis ꝙ facit in ipsis. ʒ. qđ in alijs. ʒ. vel
idē faciūt. ʒ. ij. mellis ca. ⁊ sic. in 2° in corpe tēperato qđ. ʒ. ij.
lacce calide ⁊ sic. in eodē: ⁊ idē. ʒ. ij. lactuce fri. ⁊ hu. in 2° qđ
ʒ. ij. lenticule aque fri. ⁊ hu: in eodē. sciat prudēter medicās
al'r: ⁊ al'r cōponere medicamina: ⁊ doses eorū simpliciū ac
cōpositorū augere vel diminuere penes dispōnes tēporū:
⁊ regionū: ⁊ morborū: ⁊ cōpl'onū velut si in regione ca. sit
dosis medicine. ʒ. j. in regione minꝰ ca. auget̄ pmo de. ℈. j.
deinde gradatī ascēdendo vsqʒ ad dupluʒ: ⁊ ꝯsil'r in alijs
nisi ea que medicant̄ vel operant̄ virtute stiptica vt quan
titas croci ⁊ fellis vipere iterficit ⁊ quātitas se. lēticule ex la
pide heȥar griseo seu valde viridi sumpta pulueriȥata li-
berat hominē potētissime ab omni veneno: qđ idē operat̄
vj. grana ordei sumpta ex smaragdo vehemētis viroris ac
suspensus supra stomachum confert dolori ipsius.

¶ De imutatione medicinarum. Cap. II.

Oleum

IMmutantur nascentia viribꝰ suis solū penes regionē: vt oleum sabinū italie cuʒ sit dulce lenitiuuʒ ac diaphoreticum qđ ex eo est in hispania vt hispalense est stipticū ⁊ exasperatiuū obtura-
tiuū meatuū: ac ingrossatiuū medicinarū: vel solū denegat

Persica
eis forte vitā vt citro ⁊ elephāti gallie: ⁊ poma: persica di-
Vinum
cta a ꝑsia: vbi ꝑus fuerūt repta sunt ibi necantia. que autē
apud nos crescūt: sunt suauia: ⁊ iocūda: ⁊ vinū cū sit ca. na
ture: natura loci infert ei vt sit frigidius corpe tēperato: vt
Caulis
vinū persicū: vel bononiense: cuʒ sit meatuū aperitiuū vel
subtiliatiuū solum infert ei vt sit eoruʒ opilatiuū vt dulce
quale reperit̄ aragonie. ¶ Itē differt penes solū vt caulis
crescēs in locis aridis: ⁊ siccis: est valde terrestris ⁊ stipti-
cus. crescēs aūt in loco ca. ⁊ hu. maxime argilloso est humi
Triticum
de nature ac solutiuus: qui cita coctione: digōne: ac ventris
Persica
solutione cōprobant̄ in valētinis maxime albis: ⁊ solū re-
peritur triticū mutare in siliginē sicut ariditas aeris tran-
substātiat ipsum in loliuʒ ꝑniciosum: ac ꝑsica crescentia in
loco irriguoso cōperta sunt inimicari dētibus ⁊ pulmoni.
que ꝟo crescunt in locis aridis ꝑcise sabulosis ꝯferunt cor
di ⁊ pulmoni nec dētibus obsunt. Itē differūt nascētia al'r.
Vitis
nā crescētia solo culto maxime dimisso sunt humidiora ac
ēt plante crescētes in montibus sunt virtutis potētioris ꝙ̄
crescētes in locis bassis ⁊ demissis. ¶ Rursus differūt cō-
plexionata penes artificiū culture: vt stercoriȥare viteʒ ꝓ-
ducit vinuʒ putrefactibile: qđ est cā fe. pu. ac apostematuʒ:
spūs hebetat: ⁊ ingrossat: neqʒ vires ꝯfortat. nec mirū: cum
in castella reperirē vinum in quo percipiebatur sensibil'r
odor stercoris: ⁊ post residentiā inueniebat̄ residētia ⁊ hy
postasis nigra fetida in eo ac imiscere calceʒ musto vel gi-
Malum granatum
psum efficit ipm sanguinis aut illorū humoruʒ vritiuum.
Ficus
Stercoriȥare malū granatum stercore porcino: ac irrigare
cū frigida aqua meliorat fructū eius. Itē ficus agrestis in-
serta in ficulnea domestica fecundat eā cito fructu vt Am
Palma
brosius dicit in exameron: ⁊ qđ mirabile est frondes ficul-
nee agrestis suspense in ficulnea domestica preseruat eius
fructū ne tabescat: ⁊ mirabiliꝰ refert eodē lib. vj. dierū: pal
ma femina inclinat ramos suos ⁊ se subijcit amplexus spe
ciē ꝑtendens palme maridactilogi quo munere post dies
velut modo ꝯfruitionis donata rursuʒ erigit̄: ac in natura-
lem statuʒ ramos ⁊ comā attollit: quare cultores vt vapor
masculi flatu ventorū tꝑe vernali dirigat̄ ad palmā femi-
nā suspendunt frondes masculi stipitibꝰ femine: quatenus
Saphyrus
sperma prolificū suscipiat ab eisdē. ¶ Itē dispositio loco-
rum regulata vel el'ata influentia orbis superioris alterat
etiā el'ata qualitatibus celestibus vt cōperta est ȥaphyrus
alicubi generata pma sui applicatione rūpere oculuʒ: cum
tn̄ optima saphyrus infra posita saliat in oculū ac hospite
tur in eius sinu absqʒ offensione de quo egredit̄ cuʒ sordi-
bus ipsius fuerit onerata. ¶ Ex supradictis cōtradictioni-
bus oritur diuersitas inter sapiētes super naturas comple-
xionatoruʒ. nā vnus ꝯm experientiā regionis quā inhabi
tat iudicat el'atum vnius effectus aut gradus: ⁊ alter alte-
rius propter que Gal'. medicū admonet ꝑexercitari ⁊ scire
quantū eleuet̄ dulcedo: amaritudo: aut alie potētie vniusꝯ
cuiusqʒ indiuidui atqʒ imutationes offerēdorum inume-
rabiles ac forte a sapiētibus iperceptibiles. medicus enim
eas discernere nequit: vtruʒ colloquintida vel squilla orta
fuerit sola: que valde est odiosa nature: nisi assertione colli
gētis: ac etiā cognoscētis iniquas sophisticationes venden
tium qbus plurimis ipsum felicitat in sanādo peritia ac fi
delitas apothecarij boni ⁊ pij. Cōpertum est etiaʒ ꝙ colly
rium suauiter dolorum mitigatiuū oculorū tritum ab apo
thecario induto veste quā die precedente indutus triuerat
viride eris imissum oculo patienteʒ cruciabat ⁊ aq̄ decoc.
capil. ve. collecti in cisterna in q̄ buffo submersus putrue-
rat potanti terribil'r syncopim iducebat. ⁊ palā ꝙ compo-
nunt in mōte pessulano succū ligritie ex amydo ⁊ medul-
laʒ cassiefi. quē vēdunt occidētalibus cunctis ad quā frau-
dē euitandā salubriter ponit̄ pro eo ligritia recens ⁊c.
¶ De

¶ De tempore colligendi medicinas. Cap. III.

Capillus ve.

Ministri prudētes ɔſiderāt attente tēpus opportunū colligēdi medicinas cū res penes tēpora maximā acgrant imutationē vt pȝ in capil. ve. q cuȝ ſint recētes mundificāt valde ſpūalia ac duct⁹ vrinales aperiēdo ⁊ fortificādo ventrēq; ſubducūt ⁊ deopilāt. q aūt ex eis ſunt ſicci obturāt meat⁹ ⁊ ɔſtringūt ⁊ ꝓbibent emiſſionē.

Lactuca

¶ Et de lactucis que cū ſint frigide ⁊ humide nāe ⁊ feruorē ſan. extinctiua ⁊ cholere ex quo frōdeſcit ɔuertit̄ in hūorem calidū ⁊ amaruȝ qui obeſt cholericis ⁊ ſupcalefactis.

Endiuia

¶ Et ſilr endiuia frondeſcēs aut eſtiua nā calefacti epatis: aut infridati confortatiua ſan. malū generat: q̄re quaſdam medicinas collige ex plātis: ⁊ quaſdā ex aialibus: ⁊ q̄ſdam ex mineris.

Medicine ex plātis.

¶ Ex plātis collige radices: frondes: fruct⁹: folia: ſuccos ſemina. ⁊ gumas. radices colligunt̄ vtplurimuȝ qn̄ folia cadūt. nā tēpus colligēdi cortices radicū eſule eſt ꝑncipiū veris ⁊ ſerpētarie eſt ꝑncipiū eſtatis: ⁊ ellebori eſt ver ⁊ eſtas. Frondes ſunt colligēde qn̄ ꝑuenerint ad perfectionē ſui augumēti anteq̄ amiſerint ꝓprium colorē: ⁊ folia ſilr: ⁊ flores ɔſilr plerūqȝ ſunt colligēdi poſt ſemiplenā expanſionē maxime cū eos exiccare volueris: ⁊ eadeȝ die ſoli expande obuoluēdo ⁊ cum marceſcūt ſeu fuerint ꝓpe exiccationē extrahant̄ folia de cauernulis ſuis: vt ꝑficiat̄ eorū exiccatio in vmbra in loco vētoſo q exiccati ſatis ſtricte in ſaccis in caſſis reſeruent̄. ⁊ nota ꝙ roſe creſcentes in montib⁹ ſunt magis odorifere q̄ creſcētes in locis cultis ⁊ demiſſis: ⁊ ſtiptitiores vt toletane. Fructus vō ſunt colligēdi qn̄ ſunt ꝑfecte maturati. ſ. aā diſpoſitionē ad caſum q ēt nō ſunt edēdi ante perfectā maturitatē in arbore aut in diuturna reſeruatione: moris exceptis que matura ſunt cibus aranearū quo vſu copioſe maxime in regionibus ca. ⁊ hu. febres putride ⁊ antraces ⁊ carbūculi ꝓcreant̄ niſi fortitudine nature venenoſitas expellat̄. Semina ēt ſunt colligēda cū venerint ad perfectā maturitatem. Quedā ſunt quorū frondes folia ⁊ flores ſimul reſeruant̄ vt origanuȝ hyſopus. ⁊ pulegiū que ſūt colligēda cū flores ꝓduxerint. Succi ſunt generalr colligēdi cū fructus a q̄bus extrahuntur ꝑuenerint ad cōplementū ſui augumēti. Hume vō ſūt colligēde duȝ adhuc ſunt humide ne areſcāt ⁊ ne reuertantur in puluerē.

Medicine ex aialib⁹.

¶ Que vō ſumunt̄ ex aialibus debēt ſumi vtplurimū ex aialibus iuuenib⁹ ſanis: ꝑcipue tꝑe veris. lapis enim electori⁹ ſitim ſedās guſtat⁹ ac tētus in ore victoriā ꝑſtans extrahit̄ a vētre galli anno octauo etatis ipſius poſtq̄ ſpado vixerit. iiij. annis. Sumit̄ ex aialibus qn̄qȝ tota ſuba velut colūbi maſculi ſylueſtres oblati cōperiunt̄ in ɔferre tremori mēbrorū paralyſi ac amiſſioni loquele: ⁊ talpe comeſte epilepſie ɔferunt. quorūdaȝ vō ſumunt̄ mēbra vt teſticuli caſtoris ɔferentes mēbris leſis humiditate inaturali: ⁊ epar lupi maſculi comeſtū: ɔfert epileptico: ⁊ lupe femine epileptice ɔfert: ⁊ caput leporis aſſum precipue cerebrū ipſi⁹ ɔfert tremori mēbrorū ac deperditiōi ſenſus ⁊ motus eorū. ⁊ cerebrū gallinarū comeſtū acuit intellectū. quare caput aſſerit̄ caſſare cecitatē. ſumit̄ vō pars quorūdam. vt caro thyri ſuppoſita morſure expellit venenū ipſi⁹. ⁊ pelles agnorū ɔfortāt corpora puerorū pelleſqȝ leporū ɔfortant corpora iuuenū ⁊ ſenuȝ. quorūdam vō ſumuntur ſupfluitates vt ſtercus ſiccū canis corrodētis oſſa: aut infantis comedētis panē furni cānor: ⁊ lupinos: ⁊ gallinas elixatas miſtas cū melle liniēdo guttur cū eo aut gargariçādo ⁊ tranſglutiēdo aliq̄d ex eo ɔfert ſquinātie ex flegmate mirabilr. ⁊ vrina ꝓpria data ſplenetico ex fri. cauſa ɔfert mirabilr ſicut vrina pueri ſeptēnis bibita cuȝ ſuo calore hydropico ɔfert.

Medicine ex minera libus.

¶ Ex mineralibus ſumit̄ vt gēme ⁊ mūdate quas nā mirabilis aut artifex erudit⁹ edotat interdū potētijs efficacib⁹ in ſculpādo in eis effigies ɔſtellationibus ɔgruis: vt alibi lati⁹ fertur: velut lapis quo hō tenēs ſerpētē extinctū manu dextra ⁊ caudā ipſi⁹ manu ſiniſtra inuenit̄ in ſculpturis nā vel arte liberat hominē a veneno ſumpto. ſunt ēt metalla velut ferrū limatū quod ꝓpinatū prudēter deponit limoſitates a ſupficie ſtōchi ⁊ inteſtinorū applicat̄ interdū earū ſupfluitas velut ſcoria eris cum arſenico melle ⁊ aceto aut rubigo ferri ſiue ſcoria ipſi⁹ ſubtiliter aut frixa frequēter cū aceto quouſqȝ ꝑueniat ad ſpiſſitudinē mellis inſtillata ca. in aurē ſaniē ipſi⁹ antiquā curat. ſumunt̄ etiā ex eis media inter lapides ⁊ metalla velut ſulphur incorporatū cū terbentina vel cū melle curat ſcabiem ex flegmate ſalſo aut excoriationē cutis ferēdo māȝ extra. felicitat etiā elemētata virib⁹ ſuis prudens miniſter ɔficiendo ea ɔſtellationibus ɔuenientibus.

¶ De loco repoſitionis medicinarum. Cap. IIII.

Locus repoſitionis ſiue ɔſeruationis medicinarū eſt diligēter attendēdus vt ſit tēperatus qualitatib⁹ ſuis cōpertum eſt ꝙ ptiſana que ꝑus iuuabat ſumētē poſtea vexabat ꝑceptibilr: q2 ɔfecta fuit ex ordeo reſeruato in loco ſubterraneo rheumatico vel ɔcluſo. Item nec ſit locus calidus aut ſicc⁹ aut hu. exceſſiue ne aeris intēperies reſoluat virtutē medicinarum vel inficiat medicinas quales ſunt domus flatib⁹ meridionalib⁹ oppoſite fumoſe puluerulēte aut locis paludoſis ſiue lutoſis vicine: q2 vaſa corio vel pelle cōmode ſtricte obturant̄. Itē caueat̄ ne res q̄litatū ɔtrariū ꝓxime reponant̄.

Medicie mutāt̄ ad oppoſitas q̄litates ꝑ vicinitateȝ vni⁹ ad alteram.

Medicine. n. frigide efficiunt̄ ca. per ipreſſionē quā acgrunt vicinitate calidarum exceſſiue velut roſe ⁊ ſpodiū caleſiūt vicinitate diurna aſſe fetide: caſtorei: euforbij rute aut hieralogo. ⁊ plures efficiūtur frigide diuturna vicinitate frigidarū: vt ambra vicinitate opij cāphore: aut iuſquiami: aut alterant̄ qualitatibus dependentib⁹ a ꝑmis vt muſcus efficit̄ horribilis odoris vicinitate aſſefetide vel caſtorei. ¶ Radices reſeruande bene abluant̄: ⁊ quarū cortex ſolū reſeruat̄ vt bugloſſe petroſelij: ⁊ feniculi cōtuſe ſeparent̄ a corpore: ⁊ iter diē expādant̄ ad ſolē pluries cōmouēdo in die: ꝑ noctē ſtent in loco vētoſo que ſiccate ligate manipulis reſeruent̄ ſuſpenſe: ⁊ frondes ſilr exiccent̄ ⁊ reſeruent̄. quarū vō ſubſtātia tota conſeruatur vt radix ariſto. ſerpētarie gētiane ⁊ maluauiſci bene ablute ſcindant̄ fruſtatim ⁊ filis ſuſpendant̄ acre ſicco ſeparatim. verū reubarbarū reſeruat̄ inuolutū cū cera malaxata cuȝ terbētina. ¶ Flores eadē die qua colligunt̄ ſoli expandant̄ multoties obuoluēdo: ⁊ cū marceſſerint perſiciat̄ eoruȝ exiccatio in vmbra loco vētoſo ⁊ ſatis ſtricte in capſis reſeruent̄. ¶ Semina ſole exiccata eiſdē ſaccis r̄ſeruēt̄. fruct⁹ artificijs ſuis ꝑmit⁹ ꝑparati vue paſſe. pruna ēt locis ɔgruis reſeruent̄ vt caſſiafi. ⁊ tamarindi ſolo arenoſo ⁊ malagranata ſuſpēſa vēto ſeptētrionali. ſyrupi ſucci elia ɔdita gume ⁊ ɔſilia debēt vaſis terreis vl̄ vitreis vel terreis vitreatis obturatis reſeruari. Uex cāphora i pſillio obturato reſeruat̄. ¶ Et collyria hūida ac vnguēta q̄bus itrat acetū pix vel kytrā debēt vaſis ereis reſeruari. Unguēta vō: ⁊ pinguia oia debēt vaſis ſtāneis reſeruari. olea āt in vaſis vitreis ſtricte obturatis ne feteāt reſeruēt̄: ⁊ ſpēs oēs aromatice vt gallie in vaſe auro vl̄ deaurato vl̄ ſaltē vitreo ſtricte obturato reſuent̄. rob oia in vaſe terreo nouo reponāt̄: ⁊ oē acetoſū reſuet̄ vaſe cera ⁊ pice linito.

¶ De imutatione medicinarū tꝑis varietate. Cap. V.

Elementata mutant̄ virib⁹ ſuis varietate tꝑis ſue procreationis vt ꝓpalat̄ in ꝓductis a nuce ⁊ in meſpila que cū ſit pectoris exaſperatiua ex quo molleſcit: lenit ipſius aſperitatē: ⁊ vlr fructus oēs

in sui ꝓductione sunt stiptici:q postmodū ex coctione ca/
loris solis ⁊ aeris alterant̄.s.tpis diuturnitate virib⁹ suis re
mittunt̄ vel imutant̄ extra locū sue gñationis simplicia ⁊
cōposita:qđ pz in seminib⁹ ⁊ fructib⁹ aque:cū sint amicabi
lia nāe:ex quo putrefiūt vel tabescūt sunt ei valde odiosa
⁊ iniqua.¶ Quedā ex eis inualescūt tpis diuturnitate vi/
ribus vt oleū:⁊ vnctuosa ca.tēperata efficiūt̄ acute calidi/
tatis rancida:⁊ theriaca inualescit virib⁹ tpis diuturnitate
ac cali.¶ Et sunt ēt quorū vis imutat̄ in ꝯrium vt agaric⁹
recēs repellēs venenū iueteratus est venenū ꝑniciosum:⁊
mirabolani soluētes ventrē recētes iueterati stringunt for/
tissime:qđ idē turbith operat̄:⁊ zuccharū al.cū sit humidū
est boni chymi generatiuū ac caloris eductiuū.ex quo iue/
teratur sang.ꝓducit grossum feculentū sitim inducit:⁊ fle/
gma abstergit.¶ Itē sunt quoꝝ iniqtas reprimit̄ tēporis
diuturnitate:vt euforbiū vni⁹ anni est corpori humano ve
nenum sua igneitate quarti gradus:qđ senescēdo remissũz
ad tertiū gradū ꝯfert ei educendo chymū viscosuz a ꝓfun
dis:⁊ iniqtas esule reprimit̄ seruādo mēsib⁹ sex:⁊ theodo/
ricon mensib⁹.iiij.maxime in ordeo sepultū efficit̄ incolu/
mis.¶ Itez sciendū ꝙ diuturna reseruatio medicaminis
cōpositi:maxime cuius miscibilia sunt diuersa cooperatur
vt agat per formā vnam concreatam:vt filonium in al.xi/
lobalsamum diarodon iulij ⁊c̄.

¶ De modo ablutionis medicinarum. Cap.VI.

Sunt medicine quaꝝ virtus forma
lior adeo posita est
in supficie:ꝙ separat̄ ablutione sola velut en/
diuia:scariola:rostrū porcinuz:cicorea costi:⁊
viola que lote tm̄ vt absterganẗ depereunt de
opilatione:ac abstersione.¶ Et sunt qbus acgruntur noci
ua per ablutionē.naz lactuca abluta auget in cōturbatione
vētris ac vse debilitāt visuz q̄uis nouelle aqua fri.made/
facte ꝯferant optime fe.calefactis.¶ Sunt autem quedā
que lotione incolumitant̄ vt se.vrtice sal napticus abluun/
tur cū mucilagi.psilij ne sua adustione adurant meat⁹ per
quos transeūt.¶ Abluunt̄ interdū quedā acumē habētia
vt es vstuz spuma argēti calx ⁊ silia cū aqua dulci ne mor
dicēt mēbra qbus applicant̄.¶ Abluit̄ interdū medicina
quatenus vis nociua tollatur supermanente incolumiore.
quare abluit̄ lapis lazuli ac armenicus tricesies aqua dul/
ci:⁊ post decies abluat̄ cuz aqua ro.quatenus virtus agita/
tiua ad superiora laboriosa tollat̄ remanēte virtute subdu
ctiua melancholie absqz angustia:lauat̄ aloes pluries ibi/
bendo aquā decoc.cassiefi.assāri:squinanti:carpobal. xilo/
bal.cinamomi:ligni aloes:croci:masticis ⁊ lactis.aā.ʒ.iij.
trita coquant̄ in lib.vj.aque dulcis vsqz ad ꝯsumptionem
medietatis.colent̄ grosso modo in vase vitreo ex quo ro/
res lib.j.aloe triti sup marmorē exiccādo toties quousqz i/
biberit decoctionē totam:qđ reseruatū in vase vitreo imit/
tatur incolumiter hieris ⁊ alijs laxatiuis.abluuntur medi
camina vt sordicies auferatur.¶ Lauant̄ etiaz interdum
medicamina quatenus partes grosse a subtilibus tollant̄.
ꝓpter qđ abluitur thutia ignita pluries imergendo aqua
rof.quatenus lachrymas stringat oculoruz.in aqua eufra/
gie aut feniculi:quatenus substantiā aut spiritus oculi cor/
roborando viuificet visum.

Ablutio aloes.

¶ De modo infusionis medicinarū. Cap.VII.

Infunditur medicina interdū qua/
tenus eius iniqtas repri
mat̄:vnde ministrat̄ feliciter hydro.ex frida
p vrgentē necitatē laureola vel esula ifusa in
aceto remollitiōis dragagāti ⁊ mirabolano/
ruz kebulo.ne ledant mēbra mineras virtutū.ac cōplicia
eis:ac ne sanguinē effundāt:⁊ ne estuationē febrilem indu/
cant.¶ Infundunt̄ interdū medicine quatenus virt⁹ que
querit̄ extrahat̄:velut mirabolani recētes ꝯquassati infun
dunt̄ in aqua ca.aut in decoctiōe cōuenięti stādo sub diuo
per noctē:que in aurora calefacta vehemēter fricādo esti/
matur colatura acquisita virtute vētris subductiua calida
ꝓpinatur.¶ Infundit̄ ēt in aqua calida quatenus ei⁹ mu/
cilago colata p pannū valde ꝯfricando/aut semē psilij con
similiter.Nam eius mucilago cōmista vehementer cum
oleo violaceo si pectus vngat̄ pluries ac inter spatulas fe/
bribus adurētibus aut consumptis cum eo confert valde.
¶ Infunditur etiā vt eius vis magnificet̄ vel infunditur
turbith succo cucu.agrestis quatenus eius vis attractiua a
remotis magnificetur.agaricus infusus in tereniabin ef/
ficit̄ vigorosior.¶ Infunditur ēt quatenus corpulētia rei
separet̄:vnde infundit̄ cassiafi.aut tamarindi:quorū cola/
tura solum ꝓpinatur.¶ Infundit̄ etiā vt virtutez acgrat
vnde infundunt̄ pruna:⁊ melones aqua frida aut abluun
tur pluries in eadē quatenus mitigationē acquirant estua/
tionis ac siccitatem stomachi epatis ac corporis totius.

¶ De modo triturandi medicinas. Cap.VIII.

Minister medicus regulate elaborat tere
re medicinas:trituratio eniz vl/
timata affert interdū perniciez in medicina:⁊
forte aliquādo imutat effectū vt pulueriçatio
vehemens affert agarico venenositatē ⁊ reu/
barbarū rarū aut fluxuz subtiliter pulueriçatū non retinet
quasi aliqd de virtute:q̄uis quod ex eo electuz est quanto
plus terit̄ tanto electius operat̄.vnde refert Hal.ꝙ cū me/
dicina ventris subductiua fuisset vltimate pulueriçata ef/
fecta est vrine ꝓuocatiua vel productiua vētre nō subdu/
cto:qđ idē cōperi de hierapigra forte pulueriçata q̄ forti/
ter cōmouet mēbra ꝓpagationis ventrez non subducens.
¶ Teritur etiā medicina quatenus ex miscibilibus resul/
tet virtus vna contrita in composito.¶ Teruntur etiam
aliquando medicine.quatenus virtus acquiratur medici/
ne.vnde in materijs frigidis vētosis lubrificantibus ven/
trem teritur cyminum vltimate quatenus sublata virtute
vētris subductiua viuificando ventositatem carminati/
uam acgratur ꝓuocatio vrine.elaborate terere p nimiuz
assaruz efficit ipsum potētius vrine ꝓuocatiuū q̄ ventris
solutiuuz.¶ Terit̄ interdū quatenus eius iniquitas repri
matur.vnde infundit̄ pulpa collogntide minutissime inci
sa ac inuoluta infusione dragagāti vel bdelij:⁊ post teritur
vltimate ⁊ trociscat̄ cum.pauco mastice:olea rof.bis reso/
luta ne adherēs vlceret viscera aut apet ea ac ne sanguinē
effluere faciat venarū aptione sz incolumiter flegma edu
cit.¶ Cur paruz terunt̄:aut multuz etiā regulat̄ ex parte
medicine:aut ratione sui:aut ratione obiecti:cui debet̄ ei⁹
operatio.nā medicine que sunt subtilis substātie:aut acu/
te:vt diagridiū ⁊ euforbiū:ne meatus offendāt aut virtutē
quā querit medicus positā habēt in superficie:vt endiuia
parū debet teri:⁊ que sunt grosse substātie:vt gēme debent
teri vltimate.¶ Ex parte obiecti regulant̄ triturationē:vt
si operatio debet̄ mēbro ꝓpinquo:vt stomacho ⁊ intesti/
nis.debet parum teri.si mēbrum remotuz debet vltimate
pulueriçari.Pulueriçatio enim vltimata facit ꝑuenire ad
venas etiā epatis ⁊ capillares ꝓpter qđ medicinā mēstrua
prouocatiuā.vt nepitaz:pulegium:calamentū:sauinā ⁊ di/
ptamū trita ac subtiliter pulueriçata p̄cepit Hal.rursus in
mortario teri:⁊ vt terat̄ subtiliter quatenus iuuamentū ei
acquirat̄:vt in sang.ac vul.cōstrictiuis:vt bolus armenic⁹
⁊ olibanuz:aut ne sua asperitate cruciat mēbrū:vtputa col
lyriū oculorū qđ tritū in sindone infra ventosaz debet teri
quo artificio errant pestilēter terētes pulueres electuario/
rum:ex qbus post dies ꝯficiunt electuaria vel consimilia
imemores

Allogame

imemores q aer dissipauerit taliter vires earū iterimi vel corrūpi. Forte qui si diebus cogant reseruari: vt sufferret valde cōmoda ad membrorū ⁊ stomachi humiditates superfluas fortiter exsugendas: vt in lienteria vel hydropi. vel in superfluo vrine ex passionib⁹ ceteris qbus egentibus exiccatione ⁊ cōstrictione forti: aut in salsamētis expedit: vt ea reponat in corio spisso cōprimēdo valde stricte vel i vase vitreo stricti orificij cera obturato: vt pul. pigre. ¶ Sciēdū q gume mund. plurimū tpe frigido pñt teri cū spēbus alijs: tempore vo ca. oportet quatenus dissoluant in vino post colent per cassiaz si indiguerint: vt armoniacū ⁊ bulliant vsqz ad vini consumptionem: postea cum melle incorporentur ⁊ vltimo pulueres aliorum.

Als exiccandas.

¶ De modo coctionis medicinaruz. Cap. IX.

Artificium coctionis auxiliatur ministris nature multipliciter: vnde presciendu z q dosis medicinarum a sapientibus docta quarū decoctio tm̄ ppinatur debet duplicari. ¶ Item sciendū q sunt que nō sustinēt decoctionē: vt muscus q aqua ro. prius dissolutus debet medicinis post depositionez vltimo cōmisceri. ¶ Cū igit̄ querit minister coquere medicinas querat prunas vel ligna odorifera: vt frōdes rof. rorismarini: salicis: myrti ⁊ consimiliū. Cōperit enim Gal. q bal. lignis venenosis calefactū syncopim inducebat. Sit igit̄ ignis sine fumo ⁊ flāma ipetuosa que virtutē resoluit medicine: vas sit terreū vitreatū: aut bene stānatū vel ferreū in duritie ⁊ tumore splenis: vt in hydropisi: aut in fluxu humorū ad viscera: ⁊ effugiat sūme vasa erea nisi forte p emplastris aliquibus conficiēdis vt calefiant: nam parata in eis pcipue acetosa: dulcia: salsa: vel aquosa: vt olera ⁊ carnes causant elephantiā: cancrum: dolorē epatis ac splenis: malitiaz digestionis ⁊ caliditatē intensaz. ¶ Colatoria sint mundissima: cōpertum est eniz q syrupus confectus ex theriacalibus vexabat vehementer sumentē. quia colatus fuerat colatorio quo decoctio ellebori fuerat colata: lz loco medicinarum ac ciborū plurimorum reprimimus contrarietatē ac incolumitamus p decoctionē. Separat̄ enim per decoctionem virtus rei a re: aut intēditur: aut remittit̄: vnde coquitur scamonea: polipodiuz: aut sene decoctionib⁹: aut syrupis quatenus vis solutiua remissa mandet̄ liquori: aut asset̄ squilla: vt eius opationes remittantur: aut ignitus lapis: vt calcinatus potētius operet̄. ¶ Coquendorū quedā sunt que forti indigēt decoctione ⁊ quedā sunt que indigēt mediocri decoctione. ⁊ quedā sunt que indigēt debili decoctione illa que sunt grosse substātie indigēt forti decoctione: nisi forte sint etherogenea cū querit̄ virtus altera tm̄: vt virtus supficialis ciceruz ⁊ cauliū. Que vo sunt mediocris substātie vt semina indigēt mediocri decoctiōe omnia que sunt debilis substātie ⁊ subtilis: vt capil. ve. ⁊ quatuor semina frigida. vt epithimus ⁊ vl'r omnes flores indigēt debili decoctiōe: ⁊ oīa aromata: vt sandali: rose: spica crocus: spodiū: mastix: ⁊ cōsimilia trita grosso modo debēt bulliri in syrupo ligata in pāno raro fluxe post clarificationez confricando aliquādo lateribus vasis quatenus virtus liquoris mandet̄. Itez omnes syrupi restrictiui debent in plus coq q̄ laxatiui: ⁊ cū volum⁹ corpus inungere vnguēto in quo oleuz vel cera iponitur: si corpus ariduz fuerit: aut acutuz abūdans fumositatib⁹ qualia sunt corpora ethicoruz: ⁊ sub dominio cholere cōstituta: tūc non sufficit ad separationez acuminis: ⁊ ad dealbandā abluere oleum vel ceraz: sed ēt cum aqua dulci coquere propter fortitudinez mistionis pcipue oleum si non sit recēs: aut si sit hispanū: vt humectationem acquirat ⁊ acumen amittat: aut vt cera non mordicet. sed vt mitiget.

¶ De assatione medicinaruz. Cap. X.

Assatio felicitat medicinaz: assatur eniz res interdū quatenus eius humiditas grossa resoluat̄: vnde assatur scamonea quatenus ei⁹ humiditas supflua faciens venenositatē mordicatiuā causaz ad submersionē ⁊ nauseaz: ac ad motus laboriosos cōsumat̄ que cydonia assantur cū mirabo. citrinis recen. contritis: quaten⁹ etiā eius acuitas cali. fortis inflāmationis ⁊ excoriationis viscerum auferat̄ sublata vehemētia cholere eductiua. ¶ Assat̄ igitur interdū medicina acuta: vt ei⁹ acuitas reprimat̄: vnde adurunt̄ species. s. rubeū seu realgar ⁊ viride seu cappares quatenus ei⁹ acuitas seu stipticitas minuat̄ quo min⁹ cautericent: aut carnē vlceruz nociuā corrodent. ¶ Et assatur seu torrefit gumi arabicū: aut dragantū: vt tussiculosis cuz lenitate i teriori. naz mucilaginositas resistit eorū puluericationi: ⁊ aduersat̄ lenitate stomachi ⁊ intestinis. ¶ Assat̄ etiā quatenus qualitatē acqrat necessaria: vt assant̄ auellane in passione pectoraliū quaten⁹ vnctuositatē ac leuitatē acquirant: ⁊ frumentū supra incudem cōprimēdo cum lamina cal'a ferrea: vt oleū extrahat̄ pro lentiginib⁹ ⁊ pānis delendis. ¶ Assant̄ interdū vt subtilitatez acqrant: vñ assantur quatuor semina in ardore vrine cū opilatione epatis: aut cornu ceruinum in icteritia. ¶ Adurunt̄ res spisse substātie quatenus caliditas acquirat̄ ppter qd adurit̄ lapis: vt calcinet̄ pro ruptorijs faciendis: ac antiqs articulis vel pōtica in vl. sordidis: aut deambulatiuis: aut supuenientē fluxū hu. recipientib⁹ qua de re adurunt̄ mirabolani pcipue in cācris ⁊ fistulis. ¶ Adurunt̄ ēt qñqz quaten⁹ eax iniqtas reprimatur: vnde adurunt̄ scorpiones viui in olla noua lutata in furno calefacto lignis vitis quo furno insit die ac nocte ex quorū pulue. gra. vj. oblata in syrupo de radicibus post bal. ac oleū quo putruerint ad solē iniectū cū syringa frangūt celeriter ac expellūt lapidem renū ⁊ vesice. ¶ Adurit̄ etiam quatenus habilius terat̄: vnde aduritur necessitate sericū in cordialib⁹ passionibus: vt in pluris q̄uis sit cōmodius in eo graciliter inciso elaborare terendo cum in ei⁹ decoctio. multuz depereat de virtute confortatiua memorie ⁊ spirituum epatis ac letificantia cordis. Uerūtamen assantur cum queritur per ipsum resolutio in plus q̄ confortatio: vt in diascene. scilicet folliculi eius cymini munda. ponant̄ in fundo oll e obturādo cum lapide super ignem lentū: quousqz tm̄ assant̄: ⁊ assatur squilla q̄tenus subtilior ⁊ mitior efficiatur. ¶ Assatur medicina interdū quatenus tollatur altera virtus: vnde assatur psiliū in dysentericis quatenus eius humiditas lubrica tollatur viuificata constrictiua.

¶ De distillatione medicinarum. Cap. XI.

Distillantur quedā ex medicinis: vñ ex vino rubicundo antiquo distillat̄ aqua ardens pellens potēter paralysim plectoria diminuta ⁊ vulnera recentia celeriter sanat: in cui⁹ alambico imittunt̄ aliqñ medicine varie put iuitat necessitas morbi curādi.

¶ De sublimatione. Cap. XII.

Sublimatur arsenicū sal armoniacū: sulfur: ⁊ argentū viuuz Arsenicū enim sublimatuz est mirabile stans loco cauterij in fistula cancro scrophulis glandulis: ⁊ in omni vulnere fraudulēto. Eius modus sublimandi securior est: vt duo vasa terrea vitreata interclusa: vt intercluduntur in alambico aque ro. maiora scutellis acqrantur: ⁊ in inferiori per totū extendant̄ stratus ex cinerib⁹ digitis cōprimendo: post consimil'r lectus ali⁹ ex sale trito: postea lect⁹ ali⁹ ex sequētib⁹ pulueriçatis.

Als interclusibilia.

Als argẽti.

℞.arsenici citrini.ʒ.j.salis gẽme:limature eris:argenti vi/
ui.añ.partẽ.ꝶ.terant̃ subtiliter:ꝛ extendant̃ supra marmo/
rẽ:ꝛ incorporent̃ cum aceto fortissime.ꝑmittantur exicca/
ri:post extendant̃ super alia in vase:ꝛ vas aliud superpo/
natur ꝛ obturet̃ diligenter vndiqꝫ cũ pasta siliginis ac ca/
pillis humanis:qδ postq̃ꝫ ligatuȝ fuerit lutetur diligenter
fortiter cum argilla vel luto:dimittat̃ tñ foramen ac sicce/
tur:ꝛ fornello siccatũ coquatur quousqȝ cesset fumus egre
di ꝑ foramen:quod postmodum diligẽter obturet̃:vt non
queat expirare:ꝛ tunc quasi per diẽ ignis fortis cõtinuet̃:
ꝛ per nocteȝ dimittatur infrigidare:mane desuper furnel/
lum amotũ aperiatur:ꝛ qδ album adheret vasi suꝑiori re/
colligatur ac reseruet̃ vase oris rubei.Cuȝ volueris cuȝ eo
cauteriȝare aperi ꝓmitus locũ mediũculum cum nouacu/
la:de quo sublimato imitte quantitatẽ lentis stricte tenen/
do cum bõbace quousqꝫ nigrefiat qδ cõbustũ fuerit:quod
post putrefacias inungendo cum butyro recẽti:vsquequo
cadat:protege tamẽ partes sanas ne cõburantur inungen/
do qñqȝ cum populeon circũquaqꝫ.

¶ De electuarys in vniuersali. Cap.XIII.

ELectuaria que offerunt̃ propter mẽ
bra remota debent dari
stomacho vacuo a cibo differẽdo alimentum
quousqȝ vis medicaminis ptransierit ad mẽ/
brum indigẽs eius effectu.¶ Que aũt ad cõ/
fortationẽ dantur seu rectificationẽ lapsus alicuius stoma/
chi debent offerri ante cibum.Si autem offerunt̃ in recti/
ficationem alimenti:tunc offeruntur optime post cibuȝ:vt
in his qui superflue cibuȝ:aut vnctuosa supernatãtia sum/
pserunt offertur cõgrue post cibũ.Diacydoniten est com/
pressiuum stipticitate moderata cuȝ calore remisso.Nam
calefaciẽtia vehemẽter:vt diatrionpipereon:diacyminum
sumpta post cibuȝ citant ipsum pertransire ante sui dige/
stioneȝ plura incõmoda pariendo:non tamen incongrue
sumuntur quãdo opilentus est vsus frigidarũ:vnde diaga
langa interdũ digestione semiplena celebrata quando vo/
luptuose vtantur confectionibus indifferenter ad potum
incarcerandum.¶ Jtem cuȝ curans offert simul electua/
rium:ꝛ syrupum digestiuum ꝑpter membra remota:tunc
primitus offerat syrupum penetrabilitate sui meatus ape/
rienteȝ.¶ Si auteȝ propter stomachuȝ offerant̃:tunc ele/
ctuarium premittatur ꝛ diutiori mora syrupum retinebit.

Electio mellis.

¶ Quia auteȝ electuaria ꝛ cetera medicamẽta plurimuȝ
cum melle aut ȝuccharo fermentant̃.Scienduȝ est ꝙ istõ
mel est preeligenduȝ quod est rubeuȝ aureum lucidũ cla/
rum odoris boni delectabilissimum gustu parum acutum
quod digito vel cocleari eleuatum defluit continuum:ꝛ al
bum ex eo est commodius in materys calidis:ꝛ rubeum
in frigidis:ꝛ quod fuerit collectum vere vel estate:hyema
le enim est malum.

¶ De modo conficiendi electuaria.

MEl dispumatum addito parum
aque dulcis co/
quatur lente post depostuȝ ab igne agitetur:
deinde permittat̃ residere.postea bene dispu/
metur cum caccia stannea perforata suauiter.
postea frigescenti species apponant̃ fortiter cõmiscendo.
Signuȝ decoctionis est cum gutta posita suꝑ marmorem
non diffunditur:ꝛ sunt qui interdũ plus mellis imponunt
quatenus siccitas medicine remittat̃:ꝛ vt aliqd sapidius
efficiatur:vt in diacymino diacalamẽto ꝛ dianthos.Uerũ
tunc oportet dosim earum augeri:ꝛ eductiua que in breui
debent exhiberi:conficiant̃ cuȝ eo crudo in cuius lib.j.po/
natur pul.electuariorũ quasi.ʒ.iiy.ꝛ opiatarũ quasi.ʒ.iiy.ex
quo si vis magdaliones informare pone in lib.j.pulueris
lib.j.mellis:ꝙ si medicina fuerit cõficienda cum melle cõ
fecto diamargariton cuȝ melle rosato dissoluatur ꝓmitus:
post coletur cum caccia:in cuius lib.j.ponantur pulueris
quasi.ʒ.y.ꝛ in lib.media lib.j.ȝucchari icorporetur.ʒ.j.pul
ueris:ꝙ si tamẽ sint medicine humide:vt semina ꝛ gume:
vt in dragagãto ꝛ diaprassio:tunc debẽt medicine in plus
iponi:intendẽtes auteȝ ad delectationeȝ delicatorũ impo/
nunt tñ ad lib.ȝucchari.ʒ.y.vel in pul.vt in diaȝinȝi.vel
rosata nouella quorũ dosis tunc adaugeatur.

¶ Electuarium pliris.

ELectuarium pliris dictum a pliri
inuentore dicitur ar/
chitos.i.principans excellẽtia sui effectus vel
completa medicina virtuteȝ respicit animalẽ
pre ceteris electuarys vitalem ac naturalẽ le/
sas ꝓprie melancholia secũdario flegmate.Unde datum
cum diasticados vel cuȝ syrupo boragi.confert contra ma
niam/melancholiã/alguesgues/epilepsiam/analepsia⁹/ca/
thalepsiam/ꝛ spiritus reparat:ac addito musco confert do/
lori capitis ex debilitate:in discretis sapiẽtiaȝ prestat:mea/
tus spiritus animalis aperiendo ad propriam reducit me/
moriam atqȝ preputiuȝ ac depurando ventriculos prore
inducit hylaritatem ac aufert tristitiam addito musco.Da
tum cum vino decoctio.nucismuscate ꝛ salisgẽme confert
spasmo ex repletione tremori:ac appetitui canino fridis.
Datum cuȝ infusione croci:confert contra cardiacam:tre/
morem cordis ꝛ syncopim.Datuȝ cuȝ vino aromatico de/
bilitates omnes corporis reformat ad pristinaȝ virtutem:
ac procurat digestionem:quoniã prohibet ascensuȝ fumo
sitatum ad caput ꝛ oculos:ac confert nausee ꝛ fastidio.con
fert etiam materie feb.vt ephe.ꝛ quartane:quibus fe.dat̃
cum decoctio.predictoruȝ in aqua ciceris cum decoctio.in
vino.¶ ℞.cinamomi electi:ȝinȝi. galange:gariofil.ligni
aloes:pilorũ spice nardi:nucismus.spody:florum squinãti:
cyperi:rof.violarum.añ.ʒ.j.ꝛ gra.xv.foly liquiritie rase sto
racis calamite:masticis:fol.maiorane balsamite:se.basili/
conis:gariofilate:cardamomi: piperis longi:myrtil.corti/
cis citri,añ.℈.y.ꝛ gra.v.margaritarũ:been albi ꝛ ru.coral
li serici.añ.℈.j.ꝛ gra.y.ꝛ.ꝶ.musci: gra.vy.ꝛ.ꝶ.cãphore vel
vtilius sandali rub.gra.v.syrupi ro.qδ sufficit.Conficit̃ sic:
lignuȝ aloes pulueriȝet̃ per se ambra ꝛ muscus per se.cete
ra 2o simul:fiat syrupus ex aqua decoctione rof.ʒ.y.ꝛ ȝuc
cha.lib.y.quo cocto ad perfectioneȝ:ac deposito addantur
simul pulueriȝata: post lignum aloes:postea margarite:
postmodum muscus ꝛ ambra distemperata cum aqua ro.
¶ Dosis eius est quasi.ʒ.ꝶ.ipsum ꝛ cetera alia electuaria
aromatica si ponantur in vasis vitreatis rozatis aqua ro.
in qua fuerit muscus dissolutus:vel fumigat⁹ ligno aloes
erunt efficaciora.

DJanthos dictuȝ ab anthos qδ est flos
rorismarini respicit proprie
virtutẽ apprehensiuã:spiritus deperditos re
parat:ꝛ cor debile ꝯfortat:vnde datum cum
vino aromatico releuat debilitatẽ totius cor/
poris absqꝫ humiditatib⁹.ꝯfertqꝫ cõualescentibus addito
musco.ꝯfert dolori capitis ex debilitate:ꝛ maxime ascensu
fumositatũ a corde ꝛ a stomacho ꝛ icubo scothomie ꝛ epi/
lepsie frigidis.Datum de tertio in tertiũ diem cuȝ pliris ꝛ
vino decoc.saluie confert paralysi ꝛ spasmo ꝛ tremori fri/
gidis ac cardiace frigide vel debilitati cordis ac spirituus
paupertate ꝛ incubo.Datũ cũ vino deco.nucismus.ꝛ gario.
confortat stomachũ ꝛ cerebrũ.exhibitum de mane sine po
tu confert humiditatib⁹ stomachi:ac excitat appetitũ:exhi
bitum cũ fri.aqua asserit̃ febricitantib⁹ conferre.apposito
musco ꝯferunt plus mulieribus q̃ꝫ viris.per annũ seruat̃.
Dosiȝ.

Dosis eius est a.ʒ.iij.vsqȝ ad.℥.ß. ¶ ℞.florum roris marini.ʒ.j.rosa.rub.violarum:liquiritie rase.añ.ʒ.v. gariofil.nucis mus.galange:pilorum spice nardi:cinamo.aliptbimi:ʒinȝ.al. ȝedoarij:macis:ligni aloes:cardamo. anisi.se. aneti.añ.℈. iiij.mellis dispumati lib.j.⁊.℥.viij.moderni conficiunt ipsȝ plurimũ cum lib.iij.⁊.℥.iiij.ȝucchari.

Diacastoreum dr̃ a castoreo qđ respicit ꝓprie virtutẽ aialẽ valet cõtra grauissimas passiones corporis inueteratas:nã datũ cũ decoc.saluie cõfert cephalargicis epilepticis emigranicis ⁊ dolori anterioris vel posterioris ꝑtis capitis vertiginosis ac emẽdat mirabilr̃ paralysim mẽbrorum oium:maxie capitis.Uerũ cõtra paralysim lingue fiant pillule ex diacastoreo saluia:⁊ castoreo de qbus teneanẽ.x.xj.vel.xij.sub lingua quousqȝ fuerint dissolute transglutiendo.iniectũ ꝑ nares cũ succo rute iuuat appopleticos liberat a paroxismo. Datum cũ decoc.saluie vel oxymelle de.xv.in.xv. diebus ꝯfert spasmo ex repletione.Datũ cum decoc.absinthij vel eupatorij cõfert opilationi epatis.Datũ cũ vino decoc.milij solis vel petro.macis soluit dolorẽ renuȝ ⁊ stranguriaȝ. ¶ Dosis est quasi.ʒ.j.Qui trãsglutit ipsuȝ in mane abstineat:vsqȝ ad sextã vel nonã.seruatẽ biennio vel triennio loco ꝯuenienti. ¶ ℞.castorei corticis mirabol.citri.añ.ʒ. iij.minus gra.j.⁊.ß. aloes.ʒ.j.⁊.ß.min⁹ gra.j.assari:myrrbe: euforbij.añ.ʒ.j.⁊ gra.xvij.folij antimonij:piretri:liquiritie rase:dragaganti:calami aromatici:nitri:galbani:squinanti: spice nardi:oppoponacis:radicis myrti fructiferi:cassie lignee:piperis longi alb.⁊ nigri:xilobalsa. carpobal. pulpe collogntide:serapini:reupontici:storacis calamite:ȝinȝ.cinamomi electi.añ.ʒ.j.⁊ gra.ij. staphysa.dauci:marathri:se. petro.⁊ apij:siseleos:baccarũ lauri:semi.petrosi.macis:petrolei:storacis rub.sang.dra.thuris masculi ⁊ minuti:agarici:masticis:salis armoniaci:ȝedoarij:anisi.añ.℈.j.⁊ gra.ix. saturegie:hysopi:camedreos:pulegij:origani:balsamite:se. basiliconis gariofi.fol.re. bran.vrsine:diptami:seminis rute:aristol.lon.⁊ rotunde:radi. biarri:succi caulis agrestis: assari:saluie recẽ.bdellij.añ. gra.xvij.epitbimi:polypodij: balsami.añ.gra.xiij.seis laureole:corticis capparis.añ.gra. xj.anacardi:gentiane:sauine:corticis radicis mandragore. añ.gra.xj.peucedani:absinthij.añ,gra.vij.ireos grana.iij.⁊ tertiã ꝑtem vnius.mellis dispumati lib.ij.⁊.℥.ij.⁊.ß. cõfice sic.gume que puluerisari nõ possunt liquefiant cum vino ad ignẽ ⁊ colentur:⁊ cum melle dispumato conficiantur:⁊ post cõmisceantur pul.aliarũ specierum.

Diaspermaton dr̃ a seminibus:respicit ꝓprie virtutem nãlẽ lesaȝ frigiditate vel ventositate.Datum cũ decoctione anisi confert ad grauedinem:vel ventositateȝ capitis ac vertigini:ac cardiace ex ventositate:⁊ emendat tumorẽ ex humoribus frigidis vel ventositate cum eadẽ.⁊ confert apostematib⁹ spleneticis ⁊ ructuationi ac singultui frigidis.Datum cum decoctione hysopi emẽdat suspiriũ pectoris causa habita: ⁊ vocem perditã frigiditate restaurat. Datũ cum vino veteri cõfert bolismo supfluo frigido ⁊ cachetie:cõfert frigide ne ledaẽ a superfluis matricis.Datum cum decoctione anisi ⁊ masticis mitigat dolores fortes omniũ interiorum: aut ex ventositate.Datuȝ cuȝ decoctione capparorum aufert dolorẽ splenis causis eisdẽ.Datum cũ decoctione satyrionis auget libidinẽ impeditã frigiditate.Datuȝ cuȝ decoctione milij solis emendat dolores frigidos renuȝ ⁊ vesice ac prouocat vrinã:vnde ꝯfert strangurie ⁊ dysurie.Datuȝ cum decoctione calamenti mitigat doloreȝ matricis frigidum ac ꝓuocat menstrua.Datum cum decoctione aristologie longe mundificat puerperas:cõfert ventositati matricis. ¶ Dosis eius vsqȝ ad.℥.ß. ¶ ℞.piperis al.ʒ.xj.carui:leuistici.añ.ʒ.vj. seminis petrosi.macedo.amomi:fenugreci.añ.ʒ.ij.mellis dispumati lib.j.⁊.℥.j.ꝯficiaẽ:vt alia electuaria.cũ frigida freneticis ac febricitãtib⁹ ꝯfert regem.

Diacodion dicitur a codia quod est papauer quod in eo itrat. virtutem respicit retentiuam. Datuȝ cuȝ decoctione ros.ac fronti emplastratum retinet rheuma acutum debilitate retentiue:aut calorum:aut exhuberantia hu.post purgationem materie teneantur pillule ex eo in ore:si proueniat ex hum.lubricitate detur cum vino decoctionis masticis.Datum cuȝ aqua pluuiali decoctionis spodij:vel cum aqua ros.cõfert omni solutioni ventris calide:⁊ maxime dysenterie:⁊ cum vino cocto cõfert lienterie.Clysterisatũ cũ decoctione balaustie in aqua pluuiali confert fluxui ventris chronico:⁊ cũ diacydoniten confert mictui sanguinis.cum ȝucchаro ros.cõfert gomoree ac in debilitate cõtentiue. ¶ Dosis a.ʒ j.⁊.ß. vsqȝ ad.iij.⁊ seruatur per annum. ¶ ℞.capitum papaueris nigri non nimium viridium:nec nimium siccorum numero.xiij.ros.ʒ.ij.croci:liquiritie rase.añ.ʒ.j,boli armenici. ℥.ß.cinamomi:consolide maioris:hypoquistidos:balaustie añ.ʒ.j.mirabolanorum.℥.j.coralli albi ⁊ rubei:sumach:sanguinis draconis lacte foliorum oȝimi.añ.℈.ij.⁊.ß.seminis portulace.ʒ.ß.conficitur sic.Capita papaueris in tãtũ aque pluuialis ponantur ꝙ bene cooperiantur:⁊ triduo dimittantur ibi:in qua aqua bulliant vsqȝ ad tertiam partem. postea colentur:⁊ in colatura mittatur lib.j.⁊.ß.mellis myrtini:⁊ in tali melle supradicta misceantur. Confectio mellis myrtini sic fit.in duabus lib.mellis dispumati ponatur lib.j.succi myrtillorum ⁊ coquatur ad succi cõsumptionem:⁊ postea coletur.

Diamoron dicitur quod fit ex moris celsi ⁊ rub. passiones respicit gutturis palati vuule ac omnia genera presocationum earundem:vnde diu ac pluries gargarisatum in principio cuȝ decoctione balaustie:liquiritie.⁊ ros.probibet ac intercipit fluxuȝ hu.ad ea ꝙ postea gargarisatuȝ.⁊ diu tentum in ore cũ decoc.corticis nucis frequenter confert mirabiliter repercutiendo materiam fluentem ad guttur :⁊ ad vuulam ac fluxa consumit profundatione succi.quare est peculiare.infirmitatum omnium eorundem.vuulam cadentem subleuat ac humorosam desiccat:squinantiam probibet inungẽdo palatum ac guttur cum eo:gargarisatum cuȝ succo plãtaginis confert pustulis ac vlceribus oris:in quo augeatur mel vel minuatur ẜm ꝙ queritur maior vel minor stipticatio vel abstersio.verum squinantiã ex vsu fungorum curat gargarismus oxymellis squillitici. ¶ ℞.mororuȝ mori celsi ⁊ proprie agrestis lib.ß.mororum rub.seu dumetis lib.j.mellis lib.ß.sape vini.℥.iij.confice sic.succi cum sapa ⁊ melle in vase stannato ad leues prunas ad perfectionem fac bullire.Cum autem scire volueris si coctuȝ sit pone ex eo guttam super marmorem ⁊ inclinato marmore si se vt mel retinuerit coctũ est:⁊ tunc cola in stannato vase ⁊ v sui reseruetur per annum.

Diamargariton dr̃ a margaritis ꝑforatis ⁊ nõ ꝑforatis respicit ꝓprie cor ⁊ stõchũ lesos frigiditate:vñ ꝯfert oib⁹ debilibus eorũdẽ:apposito eniȝ.℈.j.de osse cordis cerui puluerisati in.℥.j.ipsius si offeraẽ mane cũ vino aromatico:vel cũ vino decoctio.buglosse vel boraginis:cõfortat cor ac cõfert cardiacis melãcholicis tremori cordis:tristibus maniacis

ac melicis ascensui fumositatū a corde ⁊ exhilarat animā. tenendo ipsuz in ore cōfert asmaticis. Datum cum ptisana ordei in qua dissoluta sint quatuor semina cōfert phthisi/cis ⁊ cōsumptis. Datū cuz vino decoctionis menthe ante cibuz aufert fastidiū defectu spirituū lienteriā ⁊ dolorem stomachi frigidos Datū post cibum cōsilr tollit fastidium causatū ab humorib⁹ frigid is. Datuz cū vino remollitio/nis ligni aloes emendat distēperantiaz fri. stōchi: ac dige/stionē eius ꝯfortat. Datū in chronicis cum vino odorifero lymphato cū aqua ros. vt in quartana ⁊ quotidiana qbus calorē nālez ꝯfortet ac restaurat spūs. Datuz cū vino lym/phato cōfert ipedimēto cōceptionis ex siccis cum calore. Suppositū cum bombace añ ꝑoxismū cōfert suffocationi matricis: silr cōfert ei pessariçatū post paroxismū. ¶ Do/sis eius est. ℥. ß. seruat̄ biennio vel triennio. ¶ ℞. cinamo. aliptbimi gariofi. spice nardi: galange: ligni aloes: liquiri. mūde. trocisci diarodon: trociscoꝝ diairis. añ. ʒ. j. ⁊. ß. marga ritaꝝ perforataꝝ nā: ⁊ nō ꝑforataꝝ nucismus. macis: cōfe/ctionis eliptbimi: musci: çedoary: reubarbari: storacis cala mite. añ. ʒ. j. çinç. al. ossis de corde cerui: limature eboris bla cte biçantie. añ. ʒ. ß. musci ambre cardamomi minoris se. le/uistici. se. basilico. gariofil. añ. ℈. j. minus. gra. ij. camphore. gra. iij. mellis ros. colati lib. j. ⁊. ℥. iiij. cōficit̄ sic. species te/rant: ⁊ vltimo cōterat̄ cuz eis ambra ⁊ camphora: deinde incorporent̄ cum dicto melle colato. vltimo addat̄ musc⁹ distemperatus cū modico aque ro. bñ incorporando.

DIacameron idest reducens hoiez de morte ad vitam est preciosius q̄ȝ diamargariton. virtutē proprie respicit vitalē ⁊ aialē complet omne illud in quo diarodon iulij cōmendat̄. Datū cuz pli/ris cū musco cōfert manie ascensu fumositatū a corde. Da/tum cū vino infusionis croci cōfert cardiace calide: tentū in ore ac transglutiendo mane ⁊ sero ꝯfert pectori. Datum cū decoctione hysopi ⁊ ficuū ꝯfert asmaticis arteriacis tus/sientibus ⁊ phthisicis cū ptisana. Datū cum vino decoc. ga lange cōfortat stōchū frigidū ac eius imbecillitates ⁊ indi/gnationē emendat. Datū cuz vino aromatico ꝯfert dolori stōchi ⁊ melie. Datū cū vino remollitionis. çinç. ꝯfert libi/dini: ⁊ cōfortat lumbos imbecilles frigiditate ⁊ ipsuz mu/scatū cōfert ipedimēto cōceptionis ex humiditate matri/cis. ¶ Dosis a. ʒ. ij. vsqz ad. ℥. ß. mane ⁊ sero. ¶ ℞. ꝑmule veris gariofil. çinç. alb. añ. ʒ. v. ⁊. ℈. j. ⁊ gra. xvj. carniuz da/ctyloꝝ. ʒ. iiij. ⁊. ℈. j. ⁊ gra. xvj. cinamomi: aliptbimi: galāge: piloꝝ spice nardi çedoary: costi: piretri: coralli rub. draga/ganti: reuponti. spice celtice: anacardi: ossiuz dactyloꝝ car/pobal. anisi baccaruz iuniperi: pipis al. ⁊ ni. añ. ʒ. j. ⁊. ℈. ij. ⁊ gra. viij. limature subtilissime auri electi ⁊ argenti meri: os/sis de corde cerui. añ. ℈. ij. ⁊. ß. musci: rasure ebo. añ. ℈. j. ⁊ gra. vij. ābre. ℈. j. mell. dispūati lib. j. ⁊. ℥. iiij. ⁊. ß. icorꝑent̄.

DIacalamentum dī a calamento qd̄ ꝓprie dat̄ in materijs frigidis ꝓprie exuberantibus in ca pite ⁊ pectore: vñ datū cum decoctione enule campane ⁊ hysopi cōfert potenter ad omne vitium pectoris ⁊ pulmonis ⁊ ex frigiditate: vt asmaticis maxime in senili etate: aut in flegmatica cōplōne. valet ēt tussientib⁹ ex frigidis hu. descēdētib⁹ dissoluēdo māam ac ꝯsumēdo capite ꝑmitus sacellato cuz baccis lauri tritis ac calefactis in testa in saculo. veꝝ si vitiū sit in pectore sacel let̄ pectus eisdē. Datū cū vino decoc. anisi feniculi cōfert dolori stōchi. Datū cū vino decoc. masticis añ cibū ⁊ post ꝓcurat digōnē. Datū cū decoc. folij ⁊ menthe cōfert infla/tioni stōchi ac curat singultū frigidū. Datū cum deco. anisi excludit vētositatē. Datū cū vino veteri ꝯfert destructioni ac debilitationi appetitus ac cōfert valde ꝯ caninū appeti tum ⁊ bolismū ex frigida ca. ⁊ ipm aperit ꝓprie opilōnes epatis sedatqz dolorē fortē vlceꝝ renū. Datū cū vino de/coc. ameos excludit vētositates intestinoꝝ. Datū cū deco. assari. cōfert hydropisis. fride. sūptū cū vino deco. myrrhe repat menstruis retētis vētositate ac frigiditate humorū. Datū cū vino ꝑmistū imperat hemorrhoidib⁹. Datū cum decoc. rute. vj. vel. iiij horaꝝ añ accessionē curat quartanā verā: ipsuz ēt longo vsu curat eā. ¶ Dosis eius a. ʒ. ij. vsqz ad. iiij. seruat̄ vsqz ad annos duos. ¶ ℞. calamenti fluuia lis recē. pulegij: melanopiperis: piperis nig. sisele. se. petro. añ. ʒ. iij. ⁊. ℈. ij. se. leuistici. ʒ. j. ⁊. ℈. j. se. apij. ℈. j. ameos: sum mitatū thimi anisi. se. aneti. cinamomi electi çinç. añ. ℈. ij. mellis dispumati lib. j.

DIaireos dicit̄ a radice lilij purpurei quā recipit. virtutez respicit spūalez lesam frigiditate. maturat ꝯsumit: ac mundificat humiditates ꝯtētas in pectorali/bus ⁊ pulmone: vñ transglutiendo ex eo ca/thamonicū ꝯfert dispniosis orthimiacis asmaticis tussiēti/bus vocē ꝑditā restaurat: ⁊ cōmistū cū çuc. ros. cōfertem/picis. Etiā datū cū decoctiōe ficuū ⁊ hysopi. ¶ Dosis eius est vsqz ad. ℥. seruat̄ ꝑ annū. ¶ ℞. rad. lilij celestis mūdi. ʒ. j. pulegij montani hysopi: ligritie rase. añ. ʒ. vj. dragagan. amygd. pineaꝝ mūdataꝝ cinamomi aliptbimi. çiç. al. pipe ris. añ. ʒ. iij. ficuū pinguiū carniū dactyloꝝ vuaꝝ passaruz mundataꝝ ab arillis. añ. ʒ. ij. ⁊. ß. storacis ru. ʒ. ij. ⁊. ℈. j. mel/lis dispumati lib. ij. ⁊. ℥. j. ⁊. ß.

DIaprassion dī a prassio qd̄ recipit in plus: respicit ꝓprie membra spūalia: ⁊ caput lesa friditate: maxie rheumatica incidit subtilr ⁊ mūdificat gros/sos humores ⁊ viscosos existētes in pectore: ⁊ etiā alterat dyscrasiaz frigidā absqz mā. Datū cū decoctio/ne hysopi sanat ꝓprie vertiginē capitis frigidam ex vitio stōchi. Datū cū decoc. anisi: ⁊ nucismus. sanat caliginē ocu/loꝝ ascensu fumositatū. Datū cū vino ca. purgat palatuz ⁊ arteriā ei⁹: ⁊ alia reu^ta^ frida. Datū post gargarismuz ex sti/pticis stringit distillationē vuule. Datū cum vino stiptico post gargarismū stipticū ⁊ exteri⁹ suꝑ dentē inunctū sanat dolorē ei⁹ ex flate. Datū cū puluere ligritie ⁊ gētiane opi/tulat̄ peculiariter asmaticis: empicis: phthisicis ex flate ⁊ suspiriosis. Datū cū vino decoctiōis gumi arabici ⁊ draga/ganti post diminutionē māe ꝯfert pleureticis. Datum cuz vino decoc. anisi ⁊ marathri ꝯfortat stōchū ⁊ epar. Datum cū vino decoc. diureticoꝝ ꝯfert spleneticis. Datū cuz vino decoctionis spice ⁊ nucismuscate restaurat calorē lesuz in digestione vel ventositate. Datū cum vino decoc. diureti/coꝝ ⁊ saxifragie cōfert nefreticis calculosis strāguriosis ⁊ colicis frigido humore vel vētositate. Dissolutū in muscel lino ac suppositū cū bombace ꝓuocat mēstrua retenta fri giditate vel ventositate. ¶ Dosis eius est a. ʒ. ij. vsqz ad q̄/tuor: vel dosis eius est q̄si. ℥. ß. in sero ⁊ in mane. Seruatur cuz inest balsamus qnqz annis vel sex: ⁊ qd̄ est cū terben/tina seruat̄ biennio. ¶ ℞. prassij viridis. ʒ. v. ⁊. ß. dragagā ti pineaꝝ amygd. dul. pistaceaꝝ carniū dactyloꝝ pinguiū: ficuū pinguiū: vuaꝝ passaꝝ mundataꝝ ab arillis. añ. ʒ. iij. ⁊. ß. cinamomi electi nucismuscate macis lignialoes galan ge piloꝝ spice nardi. çinç. al. çedoarij liquiritie rase reupō/tici anacardi storacis calamite masticis myrrhe galbani terbentine ireos aristolo. rotun. radicis capparis gentiane piperis aneti marathri anisi se. apij sem. petro. mace. radi/cis saxifragie. añ. ʒ. ij. hermodactylorū origani radicis peu cedani squinanti cardamomi piperis alb. carui leuistici tormentille. añ. ʒ. j. ⁊. ß. ⁊ grame. ʒ. ij. ⁊. ß. balsamite pulegij

diptami costi piretri saturegie basiliconis gariofil. peonie pipis longi amomi se. petro. agrestis orobi. añ. ʒ. j. & gra. ij. & tertiã partẽ alterius. xilobalsami cassielignee coralli rubei rasure eboris carpobalsami dauci cretici. añ. ʒ. ß. musci ambre ossis de corde cerui. añ. grana. xiij. mellis dispumati lib. v. ɔficiatur sic. in quatuor lib. mellis dispumati pone prassij viridis aliquãtulũ ɔtusi. ʒ. vj. & ß. pinee recẽtis cũ resina sua quartã ptẽ & bulliãt sil' lento igne cũ tribus. ℥. optimi vini vetustissimi vsqz ad cõsumptionẽ vini & carice bñ. purgate introrsuz & extrorsum & dactyli eodem mõ mundati & passule & pinee & amygdale & pistacee oĩa bñ mundata vnũqδqz pistet' bñ per se: & post misceantur oĩa sil' in mortario: & superaddat' terbentina & pistent' simul: & cum melle predicto calido in codẽ mortario paulatim distemperentur: post addatur puluis aliaꝝ specieꝝ.

Diacyminum dictum a cymino, qδ intrat vel recipit in plus respicit ꝓprie virtutẽ: spũalẽ: & pmã digestiuã lesas frigiditate. Datũ cũ decoctione ficuum & passulaꝝ eunti dormitũ bñ coopto vt sudet: ɔfert tussientib⁹ ex frigido humore rheumatico: maxime in senio cõstitutis. Datuz ante cibũ vel post cum decoctione masticis ꝓcurat mirabil'r pmã digestionez lesam frigiditate & humiditate: & cõfert dolori ilij ex indigestione: & vsitatũ viuificat calorẽ: tñ citrinat calorẽ. Datum cũ vino decoctiõis anisi ɔsumit vẽtositatẽ: & curat eructuatione frigidã & singultũ ex calido & colicaz & ventositatem inuoluntariã: & ɔfert impedimẽto ɔceptionis ex ventositate vel humiditate & dolori capitis & scothomie ex eodem. Datum cum vino forti cõfert vsui fungoꝝ & quartane flegmatice post vomitũ. Datuz cuz vino aromatico cõfert his qui receperunt cibaria grossa. Datum cum vino decoctionis thamarisci & diureticoꝝ ɔfert opilationi splenis & epatis. Datũ cum cooperantibus valde tritum: & etiam emplastratũ confert valde emissioni vrine inuoluntarie frigiditate. ¶ Dosis ei⁹ est a. ʒ. j. vsqz ad. iij. seruat' triennio seu biẽnio. ¶ ℞. cymini Bal'. precipit ipsum assari in vase fictili pridie in aceto infusi & exiccati. ʒ. viij. & ℈. j. cinamomi electi gariofil'. añ. ʒ. ij. & ß. ʒiʒ. al. piperis. añ. ʒ. ij. & grana. v. saturegie calamenti. añ. ʒ. j. & ℈. ij. ameos leuistici. añ. ʒ. j. & grana. xviij. pipis longi. ʒ. j. piloꝝ spice nardi cardamo. masticis. añ. ℈. ij. & ß. mell'. dispumati lib. j. & ℥. ij. incorporent'.

Diadrimeron idest de q̃tuor medicinis respicit ꝓprie spũalia. Datum cum decoctione hysopi ɔfert asmaticis & tussiẽtibus ex catarro frigido. Datum cũ decoctione masticis ɔfert dolori stomachi a frigiditate. Datum cũ decoctione nucismusc. & gariofi. cõfortat digestiuam lesam a frigiditate. Datum cum vino rubeo in decoctione. ʒinʒib. & galange cõfortat renes lesos frigiditate. ¶ Eius dosis est a. ʒ. ij. vsqz ad. iij. mane & sero. seruatur triennio. ¶ ℞. enule campane. ℥. j. & ʒ. iij. cymini. ʒ. iij. piperis. ʒ. iiij. marathri. ℥. j. mellis dispumati lib. j. & ℥. j. incorporentur.

Diapenidion dr̃ a penidys que intrant in eo in plus respicit pectus lesum ꝓprie siccitate: vis ei⁹ est potentior cõtra siccitatẽ pectoris q̃ cõtra frigiditatem. Datum cuz decoctione dragagãti & gumi arabici & ligritie rase & ficuũ cõfert valde siccitati & tussi secũdario frigiditati ejusdẽ: & loquentibus cum magna difficultate & siccitate arterias cõstringente & flegmatis grossi opilatione tenendo diu in ore. Consimil'r confert asmaticis anteq̃ fiant arteriatici & phthisici ex calore vel ex flegmate nisi scδa aut tertia laborent specie ethice. Datum cum tertia parte ex diaireos confert tussi sanguinee & cõfert empimati calido. Datuz cõpetenter peripleumonicis cum aqua decoctionis ordei & dragaganti & gumi arabici: & succi liquiritie & ʒucchari & quatuor se. frigidoruz post eruptionẽ collectionis: & eisdẽ differenti cõsolidari. ¶ Datur mane & sero quasi. ℥. ß. vel vtilius cathamonicũ tenẽdo in ore: & iacendo supine seruat' per annũ. ¶ ℞. penidiaꝝ. ʒ. xvj. & ß. pineaꝝ amygδ. dulciuz mundataꝝ se. papaueris alb. añ. ʒ. iij. & ℈. j. cinamomi aliptbimi gariofil'. ʒinʒi. alb. succi liquiritie dragagãti gumi arabici amidi se. melonum citrulli cucu. & cucur. mũdataꝝ. añ. ʒ. j. & ß. camphore tertiã partẽ vnius. ℈. cõficiat' sic. in vna lib. aque dulcis bulliãt. ℥. iij. violaꝝ donec inficiat' aqua aliquantulũ: postea colet' & addatur colature lib. j. ʒucchari & bulliãt donec incipiãt inspissari: & tunc addant' pinee remollite in aqua calida & amygdale: & quatuor semina vnaqueqz per se bene cõcussa cõtinue mouendo cum spatula: deinde addantur penidie simil'r pulueriʒate: & cum fuerint liquefacte illud grossum quod supernatat colligendo in mortario cum caccia terat' bene cum syrupo supradicto: & misceat' camphora bñ agitando: & ad vltimum ponatur puluis specieꝝ supradictaꝝ cum supradicto syrupo semper agitando misceatur in mortario donec incorporentur.

Diadragantum frigidum dicit' a dragaganto qδ recipit in plus: dr̃ frigidũ: q2 fit ex frigidis & cõfert. patiẽtibus in pectore & pulmone ex caliditate & siccitate: & ad vocem clarificandam lesam eum tenendo in ore & transglutiẽdo paulatine omni hora maxime de mane & de sero stomacho vacuo: vel det' cum ptisana: cõfert precipue phthisicis & ethicis ex calore & pleureticis seu spleneticis & peripleumonicis & empicis calidis cum decoctione capilloꝝ ve. confert ephemere ꝑ iram: & ad omnem tussim ex calore vel siccitate: & ad oẽm asperitatem & siccitatem lingue & gutturis & meri tenendo in ore superaddendo ei myrrhaz: & sang. dra. confert pleuresi differenti cõsolidari. ¶ Dosis eius est vt in diapenidion: & seruatur per annũ. ¶ ℞. dragaganti alb. ℥. ij. gumi arabici al. ℥. j. & ʒ. iij. amidi. ℥. ß. liquiritie rase. ʒ. ij. penidij. ℥. iij. quatuor se. frigidoꝝ mundatoꝝ. añ. ʒ. ij. camphore. ℈. ß. ʒucchari al. lib. j. cõficitur sic. dragagantũ & gumi arabicuz terantur prius: post pulueriʒentur cetera fortiter: & in syrupo simplici clarificato cuz spuma ouorum: vt albescat incorporentur. scilz primo puluis dragaganti & gumi arab'. postea penidie bene distemperate cum parte decoctionis terendo fortiter in mortario: postea alia trita super liquiritia: & vltimo camphora trita cum modico puluere alioꝝ & agitetur diu in mortario donec albescat.

Diadragantum calidum respicit spũalia lesa frigditate. Datum cum decoctione ficuum & hysopi cõfert tussi ex flegmate: & nequeuntibus expellere asmaticis empicis anelosis suspiriosis & ad omnez coarctationez pectoris ex causa frigida. Datum cum ptisana confert pleureticis & peripleumonicis. Datum cum decoctione cinamomi & masticis confortat stomachum & procurat digestionem. ¶ Datur vt diapenidion & seruatur per annum. ¶ ℞. dragaganti al. lib. j. alb. se. lini assi. añ. ℥. iij. fenugreci cinamomi electi. añ. ℥. ij. hysopi amygδ. pinearũ mundatarũ remollitarum in vino ʒinʒ. al. liquiritie rase succi endiuie. añ. ℥. j. conficitur sic. dragagantum infusum in aqua extorques per linteum: & cum mellis dispumati lib. j. vsqz ad spissitudinem agitando cõtinue cũ spatula coques lento igne & deposito ab igne puluerem specierum superaddas.

Diadragagantum infusuz extinguēs inflāmationem ꝛ ariditatē spiritualiū tenendo in ore: ꝯfert raucedini siccitati ptbisi ꝛ etbice: ꝛ daṫ vt diapenidion ꝛ seruaṫ p ānū. ℞. dragag. al. biduo in aqua infusi. ℥. iiij. gumi arabici se. papaueris al. añ. ℥. j. ꝛ. ß. amidi penidiaꝝ quatuor se. frigidoꝝ mundatoꝝ. añ. ℥. j. liqritie mūde succi eiusdē. añ. ℥. ß. campbore. ℈. j. ʒuc. lib. j. ꝛ. ß. quo fiat syrupus in quo coquaṫ lente agitādo ꝯtinue dragagan. ꝛ cū fuerit decoctū deponaṫ ꝛ iponaṫ puluis alioꝝ.

Diapapauer dicit a papauere qḋ recipit: respicit ꝑprie mēbra spiritualia lesa caliditate ꝛ siccitate: est. n. optimū dolori pectoris ex calore tentū in ore. Datum cum ptisana prodest mirabil'r etbicis ꝯsumptis ꝛ empimati calido ꝛ efficacie pp vigilias. Datum cū syrupo roš. ꝯfert vigilijs ꝑpter fluxū vētris ꝛ stupori mentis a dissolutione virtutis rheumati calido. ꝙ si rbeuma sit ex debilitate retētiue datur cuz vino lymphato: vsus eius cū syrupo nenufaris ꝯfert vigilijs freneticoruz ꝛ febricitantiū acute. Datuz cū equali mistura ʒuccbare roš. ꝛ frigida operaṫ mirabil'r in ꝯtinuis ꝛ tertianis veris: dolorē capitis ꝛ calorē eius reprimit: ꝛ inducit somnū: ꝛ digerit mām subtilē. Datum cuz aqua decoctionis roš. mane ꝛ sero ꝛ meridie intercipit fluxū vētris cbolicū. ¶ Daṫ vt diapenidion ꝛ seruaṫ per annuz. ¶ ℞. se. papaueris al. penidiaꝝ. añ. ℥. xx. liqritie rase dragagāti gumi ara. amyg. dul. mundataꝝ se. cydonioꝝ mūda. se. portula. añ. ℥. v. quatuor se. frigidoꝝ mūdatoꝝ. se. lactuce ꝛ malue. añ. ℥. iiij. fiat pul. ꝛ ꝯfice cum syrupo viol'. vel cū sapa.

Diacydonitem dr̄ a cydonijs que ibi itrāt in plus: respicit ꝑprie digestiuā ꝛ appetitiuā. Datuz cū vino decoctionis liquiritie asseriṫ vtilissimū fore asmaticis ꝛ ptbisicis cum ptisana. Datū cum vino decoctionis gariofil'. ꝛ rosaꝝ retinet vomituz ꝛ fastidium ꝛ nauseā ꝛ lienteriā de causa frigida. Datuz post prandiū ꝯfortat digestionē. Datū cum diacymino ꝛ vino decoctionis anisi ꝯsumit vētositatē ꝛ inflationē ꝛ rugitū. Datum cū vino decoctionis gariofil'. ꝛ croci bonificat colorē. Datū cū vino decoctionis nucismu sca. bonificat odoratum. Datū cū decoctione mentbe ante prandiū excitat appetitū. Datū cuz vino aromatico reparat mirabil'r debiles ꝯfortando virtutē: ꝛ reparādo spūs. Datū cuz vino ꝯfert delicatis ꝛ nobilibus. Datuz cū vino decoctiōis anisi ꝛ carui ꝯfert iliosis. Datū cū vino decoctionis masticis confert nimie solutioni ventris defectu digestiue: laxatiuū datum curat fastidiū diuturnū. ¶ Dosis eius est vsqꝫ ad. ℥. j. seruatur per annū. ¶ Cōficitur sic. mundenṫ a cortice cydonia plana ꝛ rotunda: ꝛ interiorib⁹ granulosis: ꝛ ꝑut mūdabuntur ꝑicianṫ in aqua in qua debēt decoqui: ꝛ post coquenṫ sine fumo: de qb⁹ coctis accipianṫ lib. iij. mellis dispumati lib. iiij. ꝛ. ß. ꝛ teranṫ cydonia supradicta vt diximus bene mund⁹. in mortario fortiter: ꝛ ponanṫ in caldario cum predicto melle sup ignē ꝛ bulliāt semp agitādo cū spatula donec incipiant inspissari: ꝛ si vis scire qñ fuerit coctū. ponaṫ aliquātulū in parapside infusa aqua. Si enim inuiscatur: vt valeat colligi coctū est: ꝛ tūc deponaṫ ab igne ꝛ puluis baruz specieꝝ semp agitando supaspergaṫ. ℞. cinamomi electi. ℥. j. ꝛ. ß. ʒiʒ. alb. ℥. j. piperis galange. añ. ℥. ß. gariofil'. nucismusc. añ. ℥. iij. spice nardi ligni aloes macis cardamomi. añ. ℥. ij. ʒedoarij. ℥. j. supra marmorē ifusuz aqua roš. in qua aliquātulū musci fuerit distemperatū superaspergaṫ: ꝛ cū infrigidatū fuerit incidaṫ frustatim cū cultello ꝛ reponaṫ. ¶ Alij capiunt cydonia ꝛ coquunt ꝛ ꝯdiunt cū ʒuccbara sine speb⁹. ¶ Alij ꝯficiūt ipsuz laxatiuum permiscendo in vnaquaqꝫ lib. ipsius diagredij. ℥. j. ꝛ. ß. ꝛ est efficacius ceteris electuarijs qbus admisceṫ scamonea. ¶ Antiqui ꝯficiebant ipsuz ex lib. ij. succi cydonioꝝ ꝛ lib. j. aceti fortis: ꝛ mellis lib. iij. coquendo vsqꝫ ad spissitudinē mellis sup qḋ pulueriṫeṫ. ʒiʒ. ℥. j. aut plus: cum quo Gal'. curabat egritudines stōchi calidas ꝛ valde siccas. ¶ Moderni incidunt cydonia frustatim ꝛ coquunt in aqua ꝛ post mundant ea a semine in interioribus ꝛ lauāt: ꝛ post mundant exteriora a sordicie si qua est: ꝛ post ꝯprimunt fortiter cribrū: maxie de corio vrsi qbus pulpa exprimiṫ in cui⁹ succositate mellis lib. iij. coquenṫ ad ꝑfectionē quo spēs iponanṫ. ¶ Alij ꝑiciunt supra marmorē: aut supra tabulam marmoream. ¶ Cōferens eisdē causis cū significationibus caliditatis. ℞. masse cydonioꝝ lib. j. ꝛ. ß. rosaꝝ rub. sanda. ru. añ. ℥. iij. quatuor se. frigidoꝝ mūdatoꝝ. añ. ℥. ij. reubar. liqritie rase. se. portulace ꝛ lactuce. añ. ℥. j. ꝛ. ß. ʒiʒ. albi ꝛ anisi. añ. ℥. j. gariofi. cinamomi electi. añ. ℥. ß. syrupi roš. qḋ sufficit: ad vltimū ʒuccbari lib. ß. ꝯficiṫ mō priori: ꝛ scias ꝙ eodē modo pōt fieri el'ariū de pomis ꝛ de piris aromaticis ꝛ silibus.

Diazinzibereos siue ʒinʒiber conditū: dictū a ʒinʒibere qḋ recipit: respicit ꝑprie ꝑmaꝫ ꝛ scḋam digestiuā: ꝛ ēt gñatiuā: Datū cū vino decoctionis ʒinʒiberis ꝛ galange añ prandiuz ꝯfortat digestiuā frigiditate impeditā: vinū sumptū añ cibū prouocat in plus appetitū ꝛ sumptū post cibuz ꝯfortat in plus digōnē. Datū cū vino decoctionis. ʒiʒ. ꝯfortat renes ꝛ excitat coitū: ꝛ ꝯfert approximeron. Datuz cuz vino infusionis ʒinʒiberis ꝛ ligni aloes ꝯsumit bumiditates capitis ꝛ stōcbi: ꝛ ꝯfert epilepsie ꝛ incubo. Datum cuz decoctione feniculi emendat potenter sitim ꝛ ardorez stōcbi ex mala indigestione. Datuz cum vino infusionis gariofil. confert singultui frigido. Datum cū vino puro est ex melioribus medicinis ꝯtra appetitū caninū ex frigida cā: ꝛ contra fluxuz ventris ex flegmate viscoso: tentuz diu in ore est optimuz ꝯtra raucedinē ꝛ ꝯtra asma ex flegmate viscoso: aut ꝯgelato: deṫ cū decoctione liquiritie: ꝛ dragaganti ꝛ ordei qñ tussis est ex frigiditate ꝛ siccitate. in causa rbeumatica detur cum vino. Datū pro apostematibus in pectoralibus post rupturam cuz decoctione ordei ꝛ liquiritie purgat ea. Datum cū calida ꝯfert podagre flegmatice ꝛ morpbee ex flegmate puro: ꝛ confert dyscrasie frigide epatis ꝛ fluxui ventris fortitudine virtutis expulsiue. ¶ Dosis eius est quasi. ℥. ß. ꝛ seruaṫ per annū: ꝛ fit sic cōis. ¶ ℞. radicis biringoꝝ bñtiū folia ad modū crete marine vel mori spinosi quā saraceni appellāt secacul seu secalsebēna: radant bñ cū cultello ꝛ coquanṫ in aqua donec dimittāt se stringi manibus: ꝛ tūc extrabanṫ de aqua ꝛ mundenṫ a lignis q̄ sunt interius ꝛ incidanṫ frustatim cum cultello ꝛ pistent fortiter in mortario marmoreo ꝛ exprimant cū manib⁹: vt aq inde exeat: ꝛ pōderenṫ de bis lib. iij. ꝛ ponanṫ in. x. lib. mellis albissimi dispumati. coqtē donec īcipiat rubescere: ꝛ addaṫ lib. ß. ʒiʒ. frustatiz icisi: ꝛ dimittaṫ bullire tā diu ꝙ digito adhereat in marmore suppo͞m: ꝛ post deponaṫ ab igne: deinde ipone pulueres baꝝ speꝝ. ℞. ʒiʒ. al. ℥. iij. galāge gariofi. cinamo. nucismus. cardamo. añ. ℥. ß. pineaꝝ remollitarū mūdaṫ. i vio al. ℥. iij. carniū dactyloꝝ. ℥. iij. pistataꝝ ʒedoarij. ℥. j. ꝛ. ß. ꝛ cū oib⁹ istis ꝯdiaṫ ꝛ reṗueṫ: ꝛ scias ꝙ ꝯsil'r pōt fieri ex gariof. ꝛ nuce musc. ꝛ galāga ꝛ pipe ꝛ cū seib⁹.

Dianisum dicit ab aniso qḋ recipit in plus optimū est: respicit ꝑprie virtutē naturalē lesaꝫ frigiditate. Datum cū decoctiōe eiusdē ꝯsumit ꝛ carminat vētositatē ꝛ ꝯsumit: qꝛ amouet flegma ꝛ iflationē

ꝛ torsiones ꝛ colicā ꝛ iliacā cardiacam ex ventositate vel flegmate. Datū cū decoctiōe poly calamenti ꝛ menthe cōfert singultui frigido vel ex ventositate. Datū cū vino decoctionis galange celebrat digestionē ꝛ rectificat stōchuz frigidū. Datum cū decoctione ligritie ꝛ hysopi mitigat sitim ex flegmate salso. Datum cum decoctione hysopi ꝛ liquiritie mundificat pectus ꝛ pulmonē ex humoribus viscosis: ꝛ cōfert tussi ꝛ clarificat vocem: ꝛ cōfert phthisi flegmatice. Datū cū decoctione costi aperit opilationes. Datū cū vino infusionis ẓinẓiberis incitat coitū. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij. vsqꝫ ad.iiij. ꝛ seruat̃ biennio. ¶ ℞. anisi.ʒ.xx. ligritie rase masticis.añ.ʒ.x. ẓiẓ. galange cinamomi electi marathri carui.añ.ʒ.v. calamenti cassielig. piretri pipis lōgi ꝛ nigri.añ.ʒ.iij. cubebe cardamomi minoris spicenardi.añ.ʒ.j.ꝛ.ß. mellis dispumati lib.j.ꝛ.ʒ.iiij.ꝛ.ß. ꝛ fiat elariū quo arabes iponūt penidiaꝝ.ʒ.xl.a. qb⁹ ꝯstātinus ipꝫ accepit.

Diatrion

Diatrion pipereon dr̄ a tribus generibus piperū: respicit ꝓprie virtutē nālē. Uerificatū est a sapientibus eē magni iuuamenti lesis frigiditate. Datum cū vino infusionis ẓinẓiberis ꝯfert memorie ꝛ delet obliuionē causataꝫ a chymis flegmaticis ꝛ calefacit renes. Datū cū hydromelle ꝯfert apoplexie. Datū cuꝫ vino decoctionis peonie ꝯfert epilepsie. Datum cum vino infusionis feniculi: vel euphrasie acuit visuꝫ frigiditate lesuꝫ. Datuꝫ cū decoctione hysopi cōpescit tussim siccaꝫ ꝛ asma exuberantia humoꝝ viscosoꝝ ꝛ clarificat vocem. Datum cum vino decoctionis galange ꝛ nucismuscate preparat ꝛ fortificat stomachū: digerit cibuꝫ ꝛ resoluit qđ ingrossatur in eo ꝛ in aliis mēbris ex flegmate: appetitū excitat ꝛ rectificat omnē eius imbecillitatē ꝛ eructuationē acetosam ex frigido. Datum cum vino incorporato lignialoes diuertit humores crudos: ꝛ etiaꝫ rectificat digestiuā ꝛ preseruat caput ꝛ totū corpus ꝛ prauis infirmitatibus flegmaticis eleuatis. Datum cuꝫ vino decoctionis anisi fugat ventositatē ꝛ rugituꝫ ꝛ cōfert colice frigide. Datū cū vino ꝯfert contra defectionē sitis ex cā frigida: ꝛ est cōmodi⁹ ceteris electuariis ꝯtra humiditateꝫ in cunctis rupturis stōchi inuiscatis. Datū cū vino veteri est ex melioribus medicinis cōtra appetitū caninū frigidū: ꝛ cōtra esuꝫ fungoꝝ. vsus ei⁹ est cuꝫ vino decoctionis anisi. cōfert ꝯtra inflationem stomachi frigidā. Datū cum vino remollitionis nucismuscate ꝛ cum diamentha ꝯfert fluxu ventris leuitate stomachi ex flegmate viscoso. Datū cum vino aromatico cōfert his qui grossa acceperunt cibaria. Datum cū vino decoctionis squinanti confert dyscrasie frigide ꝛ debilitati epatis. Datum cuꝫ decoctione diureticoꝝ curat passiones renū ꝛ vesice frigidas ꝛ suffocationes matricis exuberantia humiditatuꝫ ꝛ paralysim ipsius: prouocatqꝫ vrinam ꝛ menstrua. suppositū corrumpit fetuꝫ ꝛ quicūqꝫ senuꝫ vtit̃: non indiget alio in cōseruatione sanitatis sue ꝛ cōsumit superfluitates aggregatas in eis. Datum cuꝫ decoctio. costi consumit mām flegmaticā causaꝫ ad artheticaꝫ ꝛ preseruat ab ea ꝛ corroborat neruos. Datum cuꝫ vino decoctionis aristologie rotunde cōfert rigori febrium. Datum quolibet mane ꝯfert quartane flegmatice nisi calor aut macies dominent̃ ꝛ cōfert febri flegmatice post digestionē. Datum cuꝫ vino rubeo confert itinerantibus in aere frigido. ¶ Dosis eius est quasi.ʒ.ij. seruat̃ triennio. ¶ Accipe piperis nigri non parui: nec grossi: nec rugosi corticis piperis albi ꝛ longi nō calefacti: galange cassielignee calami aromatici: croci cyperi spicenardi gariofi. cardamomi minoris costi marathri cinamomi electi carpobalsami: assari: ẓinẓiberis myrtillorum.añ.ʒ.ij. masticis.ʒ.x. alij duplicant pondus piperis albi: ꝛ calami aromatici. mellis rubei dulcis ꝛ clari dispumati lib.j.ꝛ.ß.ꝛ.ʒ.xj. incorporent̃: aliter ꝛ aliter cōponit ipsus Gal. ꝛ tunc ꝓducit alios effectus.

Diagalanga

Diagalanga dicitur a galanga que intrat in plus: respicit proprie primam digestiuaꝫ frigiditate lesam. Datum cuꝫ vino decoctionis eiusdem ꝛ nucismuscate rectificat stomachuꝫ frigiduꝫ ꝛ celebrat perfecte digestionem ꝛ aromatiẓat os: ꝛ confert incubo ex plenitudine ciborum. Datum cum vino decoctionis masticis consumit flegma stomachi. Datum cum vino infusionis gariofil. aufert singultum frigidum ꝛ eructuationē acetosam. Datum cuꝫ vino decoctionis anisi consumit ventositatem: ꝛ confert colice ꝛ inflationi stomachi. Datum cum vino infusionis ẓinẓiberis calefacit renes ꝛ cōmouet coitum. ¶ Eius dosis est a.ʒ.ij. vsqꝫ ad quatuor ꝛ seruatur triennio. ¶ ℞. galange.ʒ.iij. pilorum spicenardi masticis rasure eboris lote pluries in aqua ros.añ.ʒ.ij. spice celtice cinamomi aliptbimi. ẓinẓib. al. ẓedoarij liquiritie rase storacis calamite rosaruꝫ rub. viol. gariofil. blacte biẓantie.añ.ʒ.j.ꝛ.ß. se. mellisse: ꝛ basiliconis gariofi.añ.ʒ.j. ossis de corde cerui.ʒ.j. ẓucchā. lib.ij. fiat electuarium vel cōmodius cuꝫ melle rosaceo.ʒ.xiiij.

Diacitron

Diacitron seu citra condita dictum a corticibus citri ex quibus fit frigidum est: respicit proprie virtutem naturalem ꝛ vitalem: simplex comestum valet contra passiones stomachi ex calore ꝛ confortat ipsum debilitatum laxatione: etiam valet contra fluxū cholericū. Etiam valet contra cardiacaꝫ passioneꝫ ex calore ꝛ bonificat odoratum: ꝛ modus eius operationis est vt frusta magna exteriorum citrorum eadem die qua colliguntur cum cortice mundate ab interioribus remolliantur in aqua salsa aliquibus diebus in aliquo vase terreo ne putrescant: aquam quotidie mutando donec amiserint amaritudinem: ꝛ post remollianẗ biduo in hydromelle: tunc elixentur in aqua dulci plurima donec tenerescant: dehinc comprimantur fortiter ꝛ remolliantur: postea triduo in triplo ex iulep simplici: ꝛ tunc coquantur in iulep simplici vsquequo iulep incipiat inspissari: ꝛ tunc felicitatur super infusione lib.ß. aque rosa. cunqꝫ inspissatur ab igne: deponatur ꝛ extendantur frusta super cannullas separatiꝫ quousqꝫ fuerint ꝯgelata: cui deposito ab igne si superaspergat̃ puluis haꝝ specierū cōfert eisdem causis cum significantibus frigiditatem. ℞. nucismuscate. ẓinẓi. alb. galange: ẓedoarij: cubebaruꝫ: cinamomi: aliptbimi: cardamomi: calami aromati. lignialoes.añ.ʒ.j. croci.ʒ.ß. musci grana.iiij. reseruatur biennio.

Diarodon

Diarodon abbatis dicitur a rosis que intrant in eo in plus. dicit̃ abbatis: quia abbas de curia ipsuꝫ cōposuit: respicit ꝓprie secundam digestiuaꝫ ꝛ confortat retentiuam membroꝝ: vt humectationeꝫ recipiant. confert ꝓprie ictericis empicis cum decoctione scariole. Datum cum ptisana cōfert phthisicis ꝛ ethicis ꝛ empicis. Datuꝫ cū aqua rosacea vel frigida mane meridie ꝛ vespere cōfert cardiacis ex calore ꝛ cōualescentibus ex acutis ꝛ longis infirmitatibus calidis. ¶ Dosis eius est a ʒ.ij. vsqꝫ ad quatuor. seruatur per annum. ¶ ℞. ros. rub. ẓucchari candi.añ.ʒ.j.ꝛ.ʒ.iij. sandali albi ꝛ rub.añ.ʒ.ij.ꝛ.ß. dragaganti: spodij: gumi arabici.añ.℈.ij. assari masticis pilorum spice nardi cardamomi succi liquiritie croci ligni aloes gariofil. gallie muscate anisi marathri cinamomi electi reubarbari se. basiliconis berberis se. scariole se. portulace ꝛ quatuor seminum frigidorū mundatorum.añ.℈.j. ꝛ camphore grana.vij. musci: grana.ij.ꝛ.ß. margaritarum

ossis de corde cerui.aā.℈.j.ꝛ.ß.syrupi de aqua rosacea fa/
cti qđ sufficit:incorporent̃ pulueres p̃mitus:postea impo/
nant̃ candi ꝛ çucchari ꝛ camphora puluerizata sigillatim:
ꝛ vltimo muscus distēpat⁹ cū aq̄ ros.syrupo facto ex lib.ij.
ꝛ.℥.ij.çuc.ros.fiat lib.j.ꝛ.ß.bulliendo lēte sup prunas.

Diarodon magnū dr̃ magnum ꝓpter magnā efficaciā quā habet respicit ꝓprie v̄tutē nālē ꝛ vitalē. Datū cum decoctione rosaꝝ valꝫ ꝯtra dolorē stōchi cali dū absqꝫ humore.Datū cuꝫ vino decoctionis macis vel gariofil.confert cardiace diaforetice in mane:ꝛ cū frigida in meridie.Datū cū vino mediocriter lympha/ to cōfert debilitatis infirmitatib⁹. Datū cū vino diuretico cōfert opilationi splenis ꝛ epatis.Datuꝫ cū decoctione sa/ xifragie ꝛ miliȷ solis cōfert cōtra vitiū lapidis. Datū cum decoctione diureticoꝝ cōfert emitritheis. ¶ Dosis ei⁹ est a.ʒ.ij.vsqꝫ ad quatuor ꝛ seruat̃ per annū. ¶ ℞.rosaꝝ rub. ʒ.xxx.sandali albi ꝛ rubei:spodij:reubarba.croci:succi lig/ ritie.dragaganti:masticis:ligni aloes:cinamomi:aromati/ ci:gariofil.piloruꝫ spicenardi:gallie muscate:xilobalsami: carpobalsami:squinanti marathri:semis citrulli:melonuꝫ. cucurbite:cucu.mund.aā.ʒ.iiij. camphore.℈.iiij.çucchari lib.xij.ꝛ.℥.ix.fiat electuarium.

Dialacca dicit̃ a lacca quam recipit in plus:respicit ꝓprie virtutē na turalē lesaꝫ opilatione vel frigiditate.Datum cum decoctione feniculi ꝛ assari amouet pecu liariter opilationes epatis ex frigiditate ꝛ vi/ scositate.cōfert hydropicis.Datū cum decoctione cappa/ ris thamarisci curat opilationē ꝛ dolorē splenis friditate. Datum cō vino decoctionis assari cōfert cakechie ꝛ hypo sarce ꝛ icteritie chronice cuꝫ opilatione ꝛ corruptioni for/ me in quotidiana.Datū cū decoctiōe charicaꝝ ꝛ mellilo/ ti cōfert duriciei a͞patis frigidi in stomacho vel in epate. Item datum cū decoctione.anisi carui confert ventositati hypocundrioꝝ.Datū cum vino decoctionis saxifragie ꝛ miliȷ solis ꝛ diureticoꝝ cōfert valde stranguriosis ꝛ nefre ticis. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij.vsqꝫ ad.iij.ꝛ seruatur biennio. ¶ ℞.lacce munde.ʒ.viij. costi spicenardi carpobalsami xilobalsami cassielignee in aliȷs thamarisci croci squināti reubarbari masticis aristo.lon.vel vtriusqꝫ.aā.℥.ß.myrrhe radicis gentiane marathri anisi se.apij gariofil.eupatoriȷ absinthij recentis cymini nucismus.cubebe.aā.ʒ.ij. mellis dispumati lib.iij.ꝛ.℥.vij.incorporentur.

Dialacca Isaac quā custos sibi appro/ priauit:respicit ꝓprie virtutē nālē sc̄dario humiditates facientes opilatio/ nes epatis ex frigida cā:tamen melius isto q̄ꝫ cū alio aliquo antido.curant̃ scliriosi ꝛ a͞pata epatis stomachi ꝛ splenis:ꝛ stōcho ꝯfert īfrigidato ꝛ oī su/ spectioni hydropisis subuenit:de quo inq̄t Albucasis.mul toties fui expertus:ꝛ inueni magnā efficaciā:q̄ꝛ citius con/ sequit̃ suum effectum q̄ꝫ alia medicina. ¶ ℞.lacce mūde. ʒ.xx.costi dulcis spicenardi xilobalsami cassielignee assari cinamomi aliptbimi florum squinanti reubarba.masticis aristo.longe ꝛ rotūde.aā.ʒ.j.ꝛ.ß.myrrhe reubarbari rubee tinctoꝝ gentiane marathri apij montani gariofil.cymini absinthij recētis eupatoriȷ nucismus.cardamo.cubebe.aā. aureos.ij.mellis dispumati lib.iij.seruat̃ biēnio in pixide thamarisci. ¶ Dos ei⁹ est.ʒ.ij.vl.iij.cū apoçimate radicū.

Diacostum dicitur a radice costi que intrat in ipso:vel q̄ꝛ eius laudes.ʒ.j.ꝛ.ß.ipsius ei attribuunt̃:respicit ꝓ/ prie imutatiuā epatis cōfortandā. Datum cū vino decoctionis nucismus.cōfert dolori sto/ machi ex frigiditate ꝛ ventositate:ꝛ a dicto puluere absin/ thiȷ ꝛ cera resoluta in muscellino supemplastret̃ stōchus. Datum cū vino decoctionis spice confert epati infrigida/ ti.Datum cum vino decoctionis scolopendrie cōfert opi/ lationi epatis.Datum cuꝫ vino decoctionis thamarisci cō/ fert spleneticis.Datum cum vino decoctionis saxifragie ꝛ miliȷ solis ꝛ diureticis cōfert valde nefreticis ꝛ strangurio sis frigiditate:datum cū vino infusionis assari confert hy/ dropisi frigide. ¶ Dosis eius a.ʒ.ij.vsqꝫ ad.iij. mane sero: ꝛ seruat̃ per duos annos vel plus. ℞.costi amari.ʒ.j.ꝛ.ß. assari seminis apij anisi.aā.ʒ.ij.ꝛ.℈.ij.squināti myrrhe pi/ peris.aā.ʒ.j.ꝛ.ß.reubarbari croci aristo.longe ꝛ ro.aā.ʒ.j.ꝛ ℈.ij.cinamomi electi cassielignee.aā.ʒ.j.ꝛ.℈.j.mellis dis/ spumati.℥.ix.ꝛ.ß.ꝛ fiat electuarium.

Diacapparis dicit̃ a radice capparis: cui⁹ cortices recipit:va let ad oē vitiū splenis ꝛ epatis ex frigiditate: ꝛ est peculiaris spleneticis:ꝛ facit iterdū min/ gere splenē cum sanguine.Datum cum deco/ ctione scolopendrie ꝛ thamarisci remollit ꝛ digerit ꝛ sanat passiōes splenis ꝛ epatis:maxime antiquas ꝛ opilationes ex melia:vel ex flegmate. Datum cū mistione pliris valet ad cōsumendū flegma capitis.imissuꝫ in aurē cum aceto necat vermes in eis.distemperatū cū vino:aut tentum in ore aufert dolorem dentiū.Datum cū vino. necat vermes ꝛ lumbricos.Datum aut pessariçatū cuꝫ decoctione arthe/ misie ꝓuocat menstrua. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij.vsqꝫ ad.iij. mane ꝛ sero:seruatur biennio ꝛ plus in parapside thama/ risci vel fraxini. ¶ ℞.corticis capparis.℥.iiij. squille asse assari piretri centauree minoris piperis thimi se.apij se.ni gelle radicis agrimonie.aā.℥.j. mellis dispumati lib.iiij.ꝛ ℥.iiij.terantur ꝛ incorporentur.

Diagariofilatum dicit̃ a gariofi. respicit ꝓprie spiritualia ꝛ virtutes nāles lesas frigiditate. Datum cuꝫ decoctione hysopi emendat potē/ ter opilatiōes frigidas pectoris ꝛ pulmonis. Datum cū ptisana reparat phthisicos debilitatos infirmi tate.Datū cū vino remollitionis croci cōfert valde cardia cis frigiditate.Datuꝫ cuꝫ decoctione gariofil.cōpescit mi/ rabilr̃ vomitū ꝛ subuersionēꝫ stōchi ꝛ acidos ructuatus ꝛ reddit os odoriferū exhibitū cum vino decoctionis nucis musc.celebrat digestionē frigiditate lesaꝫ.Datuꝫ cuꝫ vino aromatico aufert fastidiuꝫ inductum frigiditate. ¶ Dosis eius est.ʒ.ij.vel.iij. ¶ ℞.gariofi.cinamomi electi.çiç.al.li/ quiritie rase rosaꝝ ru.aā.ʒ.ij.ꝛ grana.xv.lignialoes galan/ ge candi nucis muscate spicenardi çedoariȷ viol.aā.ʒ.j.ꝛ grana.vij.ꝛ.ß.reubar.macis croci alipte muscate costi dul/ cis cardamomi se.basiliconis anisi se.leuistici rasure ebo/ ris.aā.℈.j.ꝛ.ß.ꝛ gra.ij.ß. mellis dispumati quasi.℥.ix.vel mellis rosacei artificialius colati.℥.xiij.ꝛ.ß.

Diaprunis dicitur a prunis dulcibus quas recipit in plus:respi/ cit humores cholericos ꝓprie in membris na turalibus.Dat̃ absqꝫ diagridio cholericis cō/ stipatis cōpetenter in estate:ꝛ in calida regiōe cum decoctione viol.Confectū aūt cum melle dat̃ flegma ticis constipatis.Datum febricitantibus cum frigida miti gat sitim:ꝛ estuationēꝫ eoꝝ.Simplex datum cum calida ꝯfert febricitantib⁹ acute.ꝛ peracute in p̃ncipio:ꝛ in augu/ mento:ꝛ in statu maxime causonis:ꝛ synoche. Etiaꝫ datur in oī morbo:ex cholera:ꝛ oī hora diei:vt contra tertianam verā:ꝛ cōtra calefactionē stōchi:ꝛ epatis ꝛ defectu appeti tus ex cholera.Itē laxatiuū factū pōt dari acutis ꝛ peracu tis post digestionem:ꝛ maxime emitritheis:ꝛ post tres vel

quattuor accessiones. ¶ Dosis eius est ab.ʒ.ß.vsq; ad.ʒ.i.⁊ acuati.ʒ.ij.cum calida in media nocte seruatur per annū. Igitur cum volueris facere laxatiuū appone in lib.j.ʒ.vij. diagredij postq; ab igne deposueris. ¶ ℞.prunorum dulcium mundatoꝝ a nucleis centū ex quibus asserit Sal.hyspana salubriora damascenis ponant in vase stannato cuz tanto aque dulcis:ꝙ cooperiantur bene:⁊ bulliant donec dissolui videant:⁊ tunc deponant ab igne:⁊ extrahant ab aqua:⁊ in cribro:maxime de corio vrsi posito sup catinum tam diu pruna fricent manibus vt nihil preter cortices in cribro remaneat:⁊ in illa aqua in qua pruna fuerint cocta ponat.ʒ.ß.viol.⁊ bulliantur ⁊ colentur:⁊ ex illa aqua colata fiat syrupus cum.ij.lib.çucchari in quo ponat lib.j.pulpe prunoꝝ:⁊ coquatur ad spissitudinez continue agitando indesinenter cū spatula:⁊ cum incipiet inspissari addatur ℥.j.medulle cassiefi.dissolute:⁊ colate cum parte dicte decoctionis prunoꝝ ⁊ alia thamarindoꝝ mūdatoꝝ a nucleis: ⁊ cum eadē aqua similiter dissolutoꝝ:⁊ colatoꝝ per cacciā ⁊ cū peruenerit ad perfectionē coctiōis ab igne deponat: ⁊ mouendo cōtinue cū spatula superaspge puluerē baruz spēruz. ℞.sandali albi ⁊ ru.spodij reubarbari.aā.ʒ.iij.rof. viol.seminis portulace scariole berberis succi ligritie dragaganti.aā.ʒ.ij.quatuor se.frigidorum.aā.ʒ.j.

ELectuarium ducis dicitur a duce Roberto cui cōpositū fuit ab abbate de curia ꝓprie respicit virtutem nālē frigiditate lesaz. Datū post prandiū ⁊ post cenā cū decoctione anisi:⁊ masticis valet contra indigōnē lesam flegmate vel vētositate stōchi.⁊ intestinoꝝ mirabiliter. Datū cuz decoctione diureticoꝝ:⁊ anisi ꝯfert iliace ex frida cā. Datū cū vino decoctionis anisi:⁊ petro.valz ꝯtra vētositatē vel lapidē iniectū per clystere cū vino decoctionis saxifragie:⁊ milij solis:⁊ sero caprino valet ꝯtra vitiū lapidis:⁊ iniectū per syringā cū modico balsami ꝯfert ad frangēdū lapidē in vesica:cathaplasmatū supra renes:⁊ pectinē cuz succo ciperi ⁊ nasturtij vel senatiōis ꝯfert ad frāgēdū lapidē:⁊ eijciendū ꝑ vrinā confert vtiliter ad ꝑdicta stōcho ieiuno. ¶ Dosis ei⁹ est a.ʒ.ij. vsq; ad.iij.seruat triennio. ¶ ℞.anisi.ʒ.ij.⁊.grana.xv.saxifragie grana.xv.ligritie rase masticis anisi.aā.ʒ.ij.⁊ grana.v.camedreos.çinçi.al.galange cinamomi marathri carui.aā.℈.j.⁊ grana.xv.calamenti cassieligā.piperis al.⁊ lōgi piretri ciperi squinanti dauci radi.hireos amomi folij asari.aā.℈.j.spicenar.croci gumi ara.dragaganti se.aneti calami aromatici cubebe gariofil.carpobalsami se.leuistici ⁊ petro.macedonici iuniperi siseleos radicis pentaphilonis se.asparagi citri radi.acori rad.asparagi reubar.corticis mirabol.indoꝝ se.vrtice reupontici nucis musca.lignialo.se.basiliconis gariofil.milij solis quatuor se.frigidorū se.scariole:⁊ petro.⁊ been al.⁊ ru.storacis calamite cardamomi mino.aā.grana.xv.penidie.℥.ß.⁊.℈.ij.⁊.ß.mellis dispumati.℥.ix.incorporentur.

ELectuarium petri proprie respicit vtutē nālē quo pluries curaui a febribus flāticis:⁊ tertianis notis cronicis ꝓprie quib⁹ forma corrūpit opilationes aperit:⁊ ꝓuocat vrinā:stōchū confortat:⁊ epar. ¶ Dosis ei⁹ a.ʒ.ij.vsq; ad.iij.cuz decoctiōe vel succo dictoꝝ seruat biennio. ¶ ℞.rof.ru.ʒ.ij.⁊.ß.anisi maratri masticis sgnāti cassielig.aā.ʒ.ij.ligritie munde reub.piloꝝ spicenar.assari.aā.ʒ.j.⁊.ß.se.apij scariole nenufaris citrini melonū mundatoꝝ cinamomi alipthimi trociscorū diarodon cuscute polij.aā.ʒ.j.croci.℈.j.cāphore.℈.ß.çucchari lib.iij.fiat electuariū cū aq̄ decoctiōis istoꝝ. ℞.radicis succaha.℥.iiij.bedagar.℥.iij.rad.fenicu.℥.ij.rof.ru.℥.j.

ELectuarium ad humiditatem restaurandā dictū:quia vires corporis debilitati ⁊ infrigidati exiccati ex longa infirmitate ⁊ cōualescentibus spiritus:⁊ humiditatem restaurat proprie:respicit peccatū secūde digestionis. Datum cum decoctione viol. ⁊ sandal.cōfortat epar ⁊ stomachū siccitate lesos ⁊ caliditate. Datum cū decoctiōe ordei:⁊ liquiri.confert valde attenuatis empicis:⁊ consumptis:⁊ curat siccitatē pectoraliuz ⁊ tussim. Datum cum infusione croci resumit vires cordis ⁊ humiditatē. Datum cuz vino valde limphato cōfert impedimēto cōceptionis ex siccitate. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ij. vsq; ad.iij.seruat per annuz. ¶ ℞.liquiri.rase rosarū ru. anisi çuccha.al.aā.ʒ.ij.⁊ grana.vi.gumi ara.dragagāti.aā. ʒ.iij.⁊.℈.ij.sand.al.⁊ ru.aā.℈.iij.se.papaueris al.succi liquiritie amidi se.portulace scariole lactuce:quatuor se.frigidoꝝ mūdatoꝝ.aā.ʒ.iij.se.cydonioꝝ mund.℈.ij.amigd. mundatarū pinearū sebestē cinamomi aromatici storacis calamite medulle se.bōbacis se.malue viol.nenufaris berberis.aā.ʒ.ij.cōfice cū syrupo quādo queritur confortatio interiorum vel cum syrupo decoc.gumi ara.dragaganti:⁊ rof.quando queritur humectatio spiritualium.

ELectuarium diacatholicon dictū idest vniuersale eo ꝙ oēs hūores educit leniendo absq; nocumēto vel quia euacuat omnes humores indifferenter incolumiter febrientes ⁊ nō febriētes. Potest omnia que possunt cetere medicie simplices ⁊ est medicina familie. educit enim meliam cholerā ⁊ flegma:⁊ mundificat sang. ꝙ si volueris euacuare cholerā soluz aut sang. mundificare cōmisce cum eo epithimum. Si autem flegma cōmisce cum eo turbith. si ventositates misce cum eo anisum ⁊ carui. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ß.vsq; ad.℥.j.⁊ cuz vino limphato cum calida. ¶ ℞.foliorum sene medulle cassiefi.tamarindoꝝ mundatorum a nucleis.aā.℥.vij.reubar.polipodij viol.anisi.aā.℥.iiij.liquiri.mundate penidiarum candi.aā.ʒ.iiij.quatuor se.frigidoꝝ mundatorum.aā. ℥.j.⁊ tunc accipe polipodij quercini lib.j.tere ⁊ coque diutissime in aqua:⁊ fac syrupum in colatura de.viij.lib.çucchari. in parte autē colature distempera cassiāfi.⁊ tamarindos ⁊ impone:⁊ cū syrupus appropinquat decoctioni:impone ea:⁊ coquatur vsq; ad spissitudinē:⁊ tunc deponatur ab igne:⁊ incorporentur pulueres aliorum.

ELectuarium caphonis ē frigidū: dicit caphonis quia capho addit in eo mēbra principalia:purgat a cholera ⁊ alterat ea.secūdario a flegmate:⁊ a melancholia. Datū post digestionē cūz calida quib⁹ hūores superflui multiplicant cōseruat eos in sanitate. Datum cū decoc.viol.⁊ prunoꝝ non valde attenuatis cōfert simplici:⁊ duplici tertiane. Datum cū calida confert emitritheis:⁊ quotidiane ex flegmate salso. Datum cuz decoctiōe sene cōfert morbis ex melancholia:⁊ cōfert tertianis:⁊ cōtinuis. ¶ Dosis eius est a.ʒ.iij.vsq; ad.vi.seruatur per annū.cōficit sic. ¶ ℞.librā.j.psillij.ponat de sero in aqua calida vsq; mane:deinde fiat decoctio capill.ven. re.ceterach prunoꝝ dul.⁊ parū sebesten.coquant fortiter in aqua psillij cōpressa:⁊ apponant.v.lib.⁊.ß.çucchari.tamarindoꝝ mundatoruz a nucleis scamonee.aā.gra.v.vel minus.emblici.℥.j.folliculoꝝ sene berberis gumi ara.santa.alb.⁊ ru.dragaganti se.portulace.se.fumiterre se.maratri amidi se.papaueris al.spodij reubarbari suc.liquiritie mirabolanoꝝ indorum rosarū.aā.℥.j.puluericentur:⁊ imponantur post depositionem ab igne post fortem agitationem in mortario:sed terantur mirabolani ad partem.

ELectuarium de succo ros. dictuz a succo ros. quē recipit in plus: inuentū ab alexādro peritissimo pho ducit .n. sine molestia: ⁊ est regulatius ceteris electuariis tractiuus chymorū. Confert ꝓprie gutte arthetice cal'e: maxime dū est in fluxu. cōfert eni efficaciter cholerā educēdo: ⁊ mēbra recipientia corroborando stipticitate sua cohibet fluxū humoꝝ rheumatiçantiū. bene ꝯfert valde chiragricis: ⁊ podagricis: ⁊ artheticis ex cholera: membris lesis ꝑus inūctis oleo viol. etiam datur chol'icis in ꝯseruatiōe sanitatis ne elabant̄ vlterius. Item cōfert ꝯualescentib⁹ ex tertiana: ⁊ quotidiana: ⁊ calefactioni epatis: ⁊ stōchi: ⁊ ictericie diuturnis ⁊ hydropisi cal'e: ⁊ cōfert dolori renū ⁊ vesice: ⁊ colice calidis. ¶ Dosis eius est cū calida ab. ʒ. iij. vsq̄ ad quatuor post. xv. dies sue confectionis seruat̄ biennio ⁊ vltra: ⁊ cōficit̄ sic cōiter. ¶ ℞. succi ros. rub. expansaruz çucchare. añ. lib. j. ⁊ ℥. iiij. sandali al. ⁊ rubei. ⁊ citri. añ. ʒ. v. spodij. ʒ. iij. diagredij. ℥. j. ⁊ ß. camphore. ℈. j. tempera ad modū electuarij cum syrupo facto de predictis: ⁊ cum succo: ⁊ çucchara incorporentur primitus scamonea postea pulueres aliorum.

ELectuarium de succo rosarū inuētiōe mea propria ducēs absq̄ nocumēto cholerā ꝑcipue a stōcho: ⁊ epate: ⁊ a venis mūdificat suauiter: ⁊ sine lesiōe: ⁊ violētia: ⁊ extinguit eoꝝ inflāmationē. Unde cōfert in declinatiōe febriū cholericarum. ⁊ in reliquijs maloꝝ humoꝝ qui remāserūt: ⁊ in reliqs morbis ex chol'a. curat ictericiaz ⁊ ꝑseruat corpa cholerica ne labant̄ vlteri⁹. ⁊ vtinā vterent̄ ꝑsumptuosi eo ꝓut offerūt el'ariuz alexādri. Dosis ei⁹ est a. ʒ. iij. vsq̄ ad. vi. cū cal'a. seruat̄ biēnio. ℞. viol. nenufaris. añ. ℥. j. corticis mirabol. citri. recen. cōquassatoꝝ. ℥. ß. ponat̄. pitalfo vitreato hñte orificiū strictū supfundat̄ suc. ros. calefact⁹ sup prunas lib. j. ⁊ ℥. viij. ⁊ obturet̄ bñ: ⁊ dimittat̄ a mane vsq̄ ad sero: ⁊ tūc colet̄ fortiter cōprimēdo: ⁊ fricādo: ⁊ cū. ℥. x. çucchari: ⁊ lib. ß. syrupetur mane coquēdo ad perfectionē lente super prunas: ⁊ deposito ab igne fiat electuariū cū his. ℞. diagredij. ʒ. vi. reubarb. electi. ℥. ß. sandaloꝝ alb. ⁊ rubeo. ⁊ citri. añ. ʒ. ij. ⁊ ß. spodij. ʒ. i. ⁊ ß. dragaganti camphore. añ. ℈. i.

OXillatiuum seu oxillaxatiuuz dicit̄ ab oxi qđ est acutū: educit cholerā ru. infrigidādo eā ſm aliquos: etiā educit cholerā nigrā: ⁊ hūores adustos. Datur chol'icis oī hora diei cū frida ad mitigationez sitis ⁊ caloris. Dat̄ ꝓprie cōtra synochā ⁊ causonē: ⁊ cōtra oēs acutas: ⁊ ꝑacutas egritudines: ⁊ ꝯfert epaticis ⁊ discrasie cal'e stōchi: ꝯfert tertiane ꝯtinue: ⁊ interpolate: ⁊ emitritheis: ⁊ quottidiane ex flāte salso ⁊ defectui appetit⁹ ex cholera: ⁊ ethicis cū cal'a. Datū cū decoctiōe scariole ꝯfert ictericie: ⁊ opilatiōi epatis. ¶ Dosis ei⁹ est ab. ℥. ß. vsq̄ ad. ℥. i. ⁊ acuati q̄si. ʒ. iij. dat̄ in matutinis. ¶ ℞. succi maloꝝ granatoꝝ acetosoꝝ: ⁊ dulciū. añ. ℥. viij. prunoꝝ siccoruz lib. ij. coquant̄ in decē lib. aq̄ vsq̄ ad medietatez: ⁊ extrahantur post de aq̄: ⁊ apponant̄ in cribro ⁊ catino supposito tā diu fricent̄ manib⁹ donec tota pulpa exeat: ⁊ in aq̄ in qua pruna fuerint cocta bulliat. ℥. ß. viol. post fiat syrup⁹ in hac decoctiōe nō decoctus ad plenū cū duabus lib. ⁊ ß. çucchari: ⁊ ꝑdicto succo seu pulpa prunoꝝ addito bulliat ad spissitudinē: ⁊ addant̄ post q̄tuor. ℥. tamarindoꝝ mundatoꝝ a nucleis: ⁊. ℥. ij. cassiefi. mund. ⁊ dissolute cū aq̄ ros. vel cuz predicta decoctiōe ⁊ per cassiā colate: ⁊ ponat̄ ista colatura in syrupo ⁊ cū inceperit inspissari ponant̄ ibi succi vtrorūq̄ granatoꝝ: ⁊ agitet̄ ꝯtinue donec ꝑueniat ad ꝑfectionez cū spatula de oliua: ⁊ deposito ab igne adde pulueres harum specieruz. ℞. sandal. al. ⁊ rube. spodij. añ. ʒ. iij. se. portulace ʒ. vj. rosarum dragaganti berberis. añ. ʒ. ij. ⁊ si volueris facere laxatiuū pone in vnaquaq̄z lib. diagredij pulueriçati ℥. i. ⁊ tunc stet cum deponitur ab igne.

CAtharticum imperiale. i. laxatiuuz imperiale: quia fuit factū pro imperatoribus: ⁊ ꝓ alijs delicatis. vel qr ꝑcellit. ducit eni sine lesiōe cholerā innaturalē: ⁊ nigrā: ⁊ flegma ꝓprie a mēbris medijs vt a stōcho: ⁊ ab intestinis: ⁊ a corde: ⁊ a toto corpe. Uñ pillule cōfecte ex eo cū succo absinthij purgāt optime stōchū parū supdormiēdo. vñ cōferūt egritudinib⁹ stōchi: ⁊ capitis ex cholera. Datū cū succo feniculi in pillulis ꝯfert debilitati visus: ⁊ obscuritati eius ex fumo mel'ico. Datū cū decoctiōe hysopi ⁊ ligritie mūdificat pectus ab humorib⁹ viscosis. Datū cū decoctiōe nucis mus. ⁊ gariofil. ꝯfert fetori oris vitio stōchi: ⁊ pectoris. Datū cū decoctione anisi: ⁊ petro. ꝯfert iliosis hñtib⁹ vētositatē in stōcho: ⁊ in intestinis. Datū cū tertia ꝑte iererufini cōfert impetigini: ⁊ serpigini ex col. ⁊ ꝯfert cācro. vñ cū volum⁹ euacuare cholerā cū eo euacuat̄ cū diagredio: ⁊ cum mel'iam supaddamus folliculos sene: ⁊ cū flegma cōmisceamus turbith. ¶ Dosis eius nō acuati est a. ʒ. iij. vsq̄ ad vi. ⁊ acuati est a. ʒ. ij. vsq̄ ad. iij. seruat̄ biēnio. ¶ ℞. diagredij çucchari. añ. ʒ. iiij. ⁊ ß. esule repsse. ʒ. i. ⁊ ß. polipodij quercini. ʒ. iij. cinamo. electi spicenardi. saxifragie gariofil. çinçi. al. spice celtice pipis lōgi. ⁊ nigri card. amomi. añ. ʒ. j. ⁊ ß. mellis dispumati lib. j. ⁊ ℥. v. ⁊ ß. ⁊ qr ipm cal'm est excellēter: ⁊ ꝓpinat̄ iterdū in se. nothis. Gilbert⁹ incolumitat ipm in hūc modū. ℞. reubarb. çucchari. añ. ʒ. iij. ⁊ ß. esule repsse. ʒ. j. ⁊ ß. polipodij q̄rcini. ℥. iij. cinamo. electi spicenardi saxifragie. çinç. albi gariofil. spice celtice piperis lōgi amomi medulle cassiefi. corticis mirabol. citri. añ. ʒ. j. ⁊ ß. quatuor se. frigidoꝝ mūdatoꝝ liquiritie rase. añ. ʒ. iij. mellis dispumati lib. ij. in quo distemperentur prius cassiafi. ⁊ post pul. alioruz: cuius dosis sit a ʒ. i. vsq̄ ad. ℥. ß. cum calida: confert cholericis calidis vt in tertianis nothis: ⁊ seruatur per annum.

POtio muscata: potio dicit̄ a potando: muscata a musco: eo q̄ muscus est preciosior ceteris medicinis: respicit ꝓprie virtutem naturalē ꝑme digestionis ⁊ cōfortat cor ⁊ remollit ⁊ subtiliat mām grossam. Data cū vino ⁊ succo syrupo: ⁊ cal'e cū çucchara rosa. Data cū decoctiōe cardiace: ⁊ ꝯfert cardiace cal'e cū çucchatiōis citri ꝯfert cardiacis: ⁊ ꝯfert passiōi pectoris frigidi: ⁊ pulmōis. Data bis in die cū decoctiōe prassij ꝯfert passiōi pectoris frigidi: ⁊ pulmōis. Data bis in die cū decoctiōe nucis musca. ⁊ gariofi. ꝯfert valde stomaticis ⁊ ad oēz debilitatē stōchi ex cā frida: ⁊ digerit māz fridā fetoris oris: ꝯfert appetitui canino ex frigido. ¶ Dos ei⁹ est a. ʒ. ij. vsq̄ ad. iij. ⁊ seruat̄ duob⁹ annis. ¶ ℞. musci cāphore ambre. añ. ℈. i. piloruz aliꝑte musc. gariofil. lignialoes rosarū ru. viol. anacardi radicis acbori coralli ru. costi se. leuistici nucis musc. rasure eboris lote cū aqua rosacea margaritarū ꝑforatarū: ⁊ nō perforatarū peucedani gariofil. reubar. amomi ossis de corde cerui croci pipis albi: ossiū dactyloꝝ lapidis berilloꝝ spodij sandali al. ⁊ rubei macis ligritie rase cinamomi aliptimi alipte musc. anisi dragaganti blacte biçantie cardamomi se. basiliconis gariofil. limature auri: ⁊ argenti omniuz ℈. ij. çucchari cādi. ʒ. ij. syrupi rosacei quod sufficit.

ELectuarium psilliticū dictū a psillio datū cuz cal'a est ꝓbatū ꝯtra cholerā rub. ⁊ cōtra tertianaz verā febrib⁹ acutis: ⁊ calefactioni epatis: ⁊ ictericie cito subuenit. ¶ Dosis ei⁹ est a. ʒ. iij. vsq̄ ad. vj. semꝑ cū cal'a seruat̄ ꝑ ānū. ¶ ℞. se. psillij lib. iij. remolliat̄

molliat̃ triduo in qua ferueñti colet̃ post comprimẽdo fiat colatura cui iponatur diagridij triti.ʒ.iij. çucchari lib.iij. stet biduo: ꝛ post coquat̃: ꝛ cũ īspissabit̃ ab igne deponat̃: ꝛ iponat̃ puluis baꝝ speꝝ terẽdo in mortario. ℞.sandali al. ꝛ rubei: rosaꝝ: spodij: reubarbari: dragagãti: gumi ara. vio. berberis.añ.ʒ.ß.scariole: se.portulace.añ.ʒ.iiij.ꝛ.ß.

Rosata nouella: rosata dcã a rosis: nouella dr̃ respcũ veteris q̃ recipiebat sulphur viuũ: ẽt est tpata respicit ꝑp̃e vtutẽ nãlem. Data cũ decoctiõe rosa. est optia ꝛ necẽia in fluxu ventris causato ex debilitate retẽtiue ꝛ in colica passione ex cholera: ꝛ aufert fastidiũ ꝛ subuersionẽ ꝛ debilitatẽ stõchi. Data cuꝫ aq̃ rosacea in q̃ bullierit os de corde cerui pulueriçatũ ꝯfert debilitati cordis: ꝛ cardiace diaforetice. Data cũ decoctõe ros. ꝯfert nimis ad calitatẽ pulmonis stõchi ꝛ epatis: ꝛ cordis absq; siccitate. Data mane ꝛ sero cũ frida cõpescit sitiꝫ absq; fe. Data cũ vino aromatico ꝯfert: ꝛ subuenit mire defectis ex longa infirmitate. Data cũ aqua decoc. myrti cõpescit sudores diaforeticos. ℭ Dosis eius est q̃ſ.ʒ.ß.ꝛ seruat̃ biẽnio. ℭ ℞.ros. rubeaꝝ ligritie rase çuccari albi.añ.ʒ.i.ꝛ.ʒ.iij.ꝛ.϶.ij.ꝛ.ß.cinamomi electi.ʒ.ij.ꝛ.϶.ij.ꝛ grana.ij. gariofil. piloꝝ spicenardi.ʒʒ. albi galange nucis muscate çedoarij storacis calamite semis apij.añ.϶.ij.ꝛ gra.viij. mellis dispumati lib.i.ꝛ.ʒ.ij.ꝛ.ß.moderni conficiunt eam cum duabus lib.ꝛ.iiij.ʒ.ß.çucchare.

Stomatichum calidũ dictus a stomacho calõ: q2 ꝯficit̃ ex calis: respicit virtutẽ nãleꝫ fritate lesaꝫ. Datuꝫ cũ vino decoctionis galange vel nucis musca. ꝯfortat stõchũ ꝛ epar ꝛ corroborat digestionẽ. Datũ cũ vino ifusionis cinamomi ꝓhibet putrefactionẽ ꝛ ꝯsumit putrefactũ. Datũ cũ vino aromatico cõfert incubo ex indigõne ciboꝝ. Datum cũ decoc. absinthij educit mãꝫ causantẽ fetorẽ oris. Datũ cũ decoctione anisi iuuat iliosos fritate lesos. ℭ ℞.cinamomi alipthini.ʒʒ. alb.añ.ʒ.ij.gariofil.galange.añ.ʒ.i.ꝛ.ß.nucis musca.piloꝝ spice nardi ligni aloes cardamomi macis.añ.ʒ.ß. ꝛ cõficit̃ vt stomatichũ fridũ cũ çuccara ꝛ aqua.añ.lib.i.dũ adhuc est calꝫ ifundit̃ in cãna sambuci q̃ frãgit̃ post: ꝛ si tuellus extractus supposit⁹ ꝓuocat mẽstrua mirabil'r. ꝙ si volueris laxare cum eo delicatos: aut eos qui accepta medicina pharmaca nõ fuerit exq̃site soluti: adde in eo.ʒ.i.diagredij de quo det̃ vsq; ad.ʒ.ß.cum decoctione pruноꝝ vel viol. ℭ Dosis eius a.ʒ.ij.vel.iij.ꝛ seruatur biennio.

Stomatichum fridũ: dictũ fridũ q2 fit ex fridis respicit ꝑprie virtutẽ nãleꝫ calitate lesaꝫ. Datũ cũ decoctiõe ligritie remittit seu repmit sitiꝫ. Datuꝫ cũ decoctiõe rosaꝝ subuenit potenter debilitatis calore nimio ꝯfortat stõchũ ꝛ epar ꝛ digestiuã ꝛ reprimit oẽm calorẽ. Datuꝫ cũ decoc. scariole ꝯfert epaticis: ꝛ ictericie ex calore vel opilatiõe. Datum cũ frigidis ꝓdest mirifice in acutis ꝛ peracutis. Dosis eius est.ʒ.ij.vel iij.ꝛ seruat̃ per annũ. ℞.sandali albi ꝛ rub.añ.ʒ.i.ß.spodij berberis: se. scariole portulace: se.melonũ palestinoꝛũ seu habentiũ collum oblonguꝫ vt cucurbite succi ligritie ros. viol. nenufaris.añ.ʒ.j.çucchari albi lib.i.ꝛ cõficit̃ sic: çuccbaꝝ supradictũ ponat̃ in stãnato cum.i.lib.aque rosate: ꝛ bulliat lente tandiũ sup prunas agitando semp cũ spatula donec deueniat ad ꝯsumptionẽ aque: deinde supaspergat̃ puluis supradictarũ specierũ bene cribellatus in stãnato: ꝛ misceat̃ bene cum spatula. Et cum volueris ꝓbare vtrũ sit coctum aut nõ: proijciat̃.i.gutta in moduꝫ fili sup marmoreꝫ oleo viol. vel rosaceo aut cõi abluto prius inunctũ: ꝛ si bene infrigidatũ se tenuerit eleuando coctũ est. ꝛ si nõ: non: ꝛ tunc ponat̃ super marmorem: ꝛ cum cultello prius inuncto eodem oleo incidatur dum est calidum.

Diasatyrion dr̃ a radicib⁹ satyrionis quas recipit: satyriasis grece interpretat̃ erectio virge ꝑprie respicit membra ꝓpagationis lesa friditate. Datũ cuꝫ vino tepido nõ extenuatis patiẽtib⁹ debilitatem renũ friditate ꝯfortat eos potẽter. Datũ cum vino rubeo decoc.ʒʒ.vel galange post vsuꝫ gñatiuũ sanguinis copiose vt cũ ouis assis ꝛ brodio gallinaꝝ dactylis: ꝛ excitat libidinẽ absq; mora. Datũ eideꝫ debilitati ventositate bumoꝝ cuꝫ decoctione feniculi ꝛ petro. ℭ Dosis eius est.ʒ.j. vel.ij.ad plus triduo hora somni seruat̃ per annũ. ℞.testiculoꝝ seu radicis satyrionis recẽ.radicis pastinace recen. medulle nucis indice radicis iringi pistaccarũ pinearum mundatarũ.añ.ʒ.xij. gariofil. çinçiberis albi anisi lingue auis: seminis eruce.añ.ʒ.v.cinamomi electi caudaruꝫ ꝛ renum stincoꝝ recẽ.bene bullitoꝝ.añ.ʒ.ij.ꝛ.ß.musci gra.vij. mellis dispumati lib.iij.cõficiant̃ sic: satyriones ꝛ pastinaca ꝛ biringus ponant̃ vnũq̃dq; per se bene trituꝫ prius: ꝛ cõsimil'r imittat̃ vnũq̃dq; in melle dispumato: ꝛ cõmisce bene cum spatula: ꝛ bulliant aliquãtulum: deinde addant̃ pinee ꝛ pistacee bene trite: cum bullierint aliquantulum deponant̃ ab igne: ꝛ adiungant̃ pulueres predictaꝝ speꝝ ibi cõmiscendo: ꝛ vltimũ apponant̃ muscus distẽperatus cum aqua rosacea: ꝛ sic vsui reseruetur.

Triasandali dicit̃ a tribus generib⁹ sandaloꝛuꝫ que in plus intrant in ipso respicit ꝑprie virtuteꝫ nãlem scõe digõnis lesam caliditate. Datũ cũ decoc. ros. cõfert calori stomachi ꝛ epatis. Datũ cuꝫ decocti. scariole ꝛ rasure eboris medet̃ ictericis. Datũ cuꝫ decoc. q̃tuoꝛ semi. fridoꝝ ꝯfert dolori epatis calido. Datũ cũ syrupo violaceo vel nenufari. cõfert his qui vident̃ eẽ ethici calore epati. Datũ cũ ptisana ꝯfert phthisicis ꝛ ethicis addito coriandro ꝑparato ꝓhibet ascensuꝫ fumositatũ calidaꝝ. Datuꝫ cũ aqua ros. cõfert cardiace ꝛ diaforetice ꝛ calide: ꝛ cũ frigida cõfert ephemere ꝓpter cibos calos. ℭ Dosis ei⁹ est a.ʒ.ij. vsq; ad.iij.mane ꝛ sero ꝛ seruat̃ per annũ. ℭ ℞.sandali albi ꝛ rubei ꝛ citri. rosaꝝ rub. çucchari albi.añ.ʒ.iij.reubarbari: spodij: succi ligritie: semis portulace.añ.ʒ.ij.ꝛ grana.xv.ꝛ.ß.amidi: gumi ara. dragaganti: quatuoꝛ semi. fridoꝝ mundo. se. scariole.añ.ʒ.i.ß.camphore ϶.i.ꝛ.ß.aliq duplicant pondus ros. cum querit̃ rectificatio stomachi in plus: ꝛ fiat el'ariũ cum syrupo facto ex.iij.lib. ꝛ.iij.ʒ.ꝛ.ß.çuc. ꝛ lib.i.ꝛ.ß.aque rosacee electe.

ℭ De electuarijs contra lapidem.

Electuaria que offerunt̃ in curatione lapidis offeruntur cõmodius in media nocte post mundificationẽ corporis ꝛ balneum cum decoctione saxifragie: ꝛ plerunq; milij solis.

Electuarium iustinũ dicit̃ a Iustino imperatore pro q̃ primo inuentũ fuit. Datuꝫ cũ vino calido est optimũ cõtra dolorẽ renum frigiduꝫ. Datum cuꝫ decoctione saxifragie ꝛ milij solis: ꝛ lapidis lincis frangit calculum ꝛ expellit arenulas. dissolutuꝫ cuꝫ oleo muscelino vel cum oleo dulci cõi: ꝛ emplatus pectini ꝛ virge vel colatũ ꝛ iniectũ per syringã cõfert dolori renuꝫ: strãgurie: dysurie: ꝛ multos mingẽtibus. ℭ Dosis eius est a.ʒ.ij. vsq; ad.iij.seruat̃ biennio. ℭ ℞.cinamomi aliptini: folij costi: spice nardi: cassieli. aristol. longe ꝛ ro. ꝛ enule campane: hysopi: pulegij montani: artbetice: radicis

pentaphylonis:pipis al. se.petro. se. iuniperi: se.leuistici:
orobi:petro,mace.se,siseleos:radi.saxifra.se.iunipi:se. spa
ragi:ꝛ aneti:apij:ꝛ rute agrestis:se.citri:anisi:maratri:bac
chaꝝ lauri.añ.ʒ.j.ß.mellis rubei dispumati lib.i.ꝛ.ʒ.x.ꝛ.ß.

ELectuarium litontripon.i.pertū/
dens lapideꝫ. Datū
cū decoc.anisi ꝛ masti.facit ad indigestionē
stomachi.Datuꝫ cū decoc.folioꝝ lauri ꝯfert
ad frigorē membroꝝ.Datuꝫ cū decoc.diure/
ticoꝝ cōpescit dolorē lumboꝝ:ꝛ soluit dyssuriā:ꝛ strangu
riam ex hu.frigidis absqꝫ mora.Datum cū decoc.saxifra.
frāgit potenter lapidem renū ꝛ vesice:ꝛ expellit ipsuꝫ mi/
rabiliter:ꝛ vtētes eo preseruant̄ a lapide:ꝛ ab iliaca frida.
¶ Dosis eius est a.ʒ.ij.vsqꝫ ad.iij. ¶ ℞.spicenardi.çinçi.
alb.xilobalsami:radi.achori:cinamomi electi:peucedani:
meu:piperis al.ꝛ longi:ꝛ nigri:saxifragie.añ.ʒ.ij.ꝛ.ß. balsa
mi:gariofi.costi:reupontici;liqritie:cyperi:se.petro.mace.
ameos:camedreos:asparagi:apij:se.basilicōis gariofilati:
se.vrtice:ꝛ citri.añ.ʒ.i.ꝛ grana.xv.folij croci: sqnāti:cassie/
lignee:bdelij:ꝛ masticis:hireos: amomi:leuistici:milij so/
lis:se.petro.siseleos:cardamo.mioris:se anheti:lapidis lin
cis:eufor.olei nardini ꝛ muscellini.ana.℈.i. q̃tuor granis
minus:mellis dispumati lib.ij.ꝛ.viij.ʒ.incorporent̄.

FIlantropos interpretatur amicus
hoīs.Datuꝫ cū decoc.
saxifragie:ꝛ milij solis frāgit lapidem mira/
biliter:ꝛ fractū expellit potenter absqꝫ peri/
culo a renib⁹ ꝛ a vesica.Datum cū deco. diu/
reticoꝝ ꝯfert stranguriosis ꝛ nefreticis fridis. Datum cuꝫ
decoc.scolopendrie ꝛ thamarisci cōfert opilationib⁹ sple/
nis ꝛ epatis ex humorib⁹ fridis ꝛ viscosis. Datū cū decoc.
diagredij ꝛ euforbij.añ.℈.i.masticis dragaganti.añ.℈.ij.
in media nocte cū calida est optima medicina iliosis non
constipatis.¶ Dosis eius est vsqꝫ ad.ʒ.ij.seruat̄ biennio.
¶ ℞.folij sqnāti:cyperi:assari:anheti:euforbij: se.petro.
mace.summitatuꝫ thimi:se. anheti:milij solis:lapis lincis
seu lupe seruarie.añ.℈.ij.ꝛ.ß.cinamomi:aliptimi: calami
aromatici:polipodij:filipendule:macis: se.leuistici:pipis
albi:se.vrtice:se.citri:saxifragie:radicis bardane: baccarū
edere.añ.℈.ij.galange:piloꝝ spicenardi:çedoarij:ꝛ radi/
cis valeriane:mēthe:bethonice:se.asparagi:cardamo. mi/
noris:se.apij:marathri:se.eruce:sinapis:orobi albi ꝛ rubei
añ.ʒ.ß.gariofil.çinçi.al.cassielig.costi:piretri:spice celtice:
corticis myrabolanoꝝ citri.olibani:piperis lon.carpobal
sami:carui:cimini:baccarū lauri:siseleos.añ.℈.i.olei nar/
dini:pulegini:sambucini: muscelini.añ. grana.xv. mellis
dispumati quasi lib.ij.incorporentur.

NEfrecatorium idest purgans re/
nes.ʒ.i, ex eo data
cuꝫ deco.milij solis est expertū iliosis difficul
tati vrine. Datuꝫ cū deco.saxifra. expellit po/
tenter lapideꝫ de renib⁹ ꝛ de vesica. Datū cuꝫ
deco.arthemisie imperat menstruis: ꝑpinatū cum decoc.
costi sedat tumorē colli.¶ Eius dosis est a.ʒ.i.vsqꝫ ad.iij.
¶ ℞.lapidis lincis.ʒ.ij.ꝛ grana.xv.croci.ʒ.j.ꝛ grana.xv.
çinçi.albi:euforbij:myrrhe:olibani:vesice apri sicce:vl' re
seruate cum vrina:lapidis in epate vel vesica porci inuēti
cum tribus seminib⁹.s.iusquiami albi:petro.mace.se.citri.
añ.ʒ.j.ꝛ grana.vj.spicenardi:costi:squināti:piretri cassieli.
reupontici:prasij: enule cāpane:maiorane:calamēti rega/
lis:floꝝ rorismarini:gētiane:saxifragie:gumi edere:cupu/
laꝝ cypressi:baccarū lauri:piperis nigri ꝛ albi:semis rute
domestice:semi.iuniperi.añ.ʒ.ß.ꝛ.quatuor grana balsami.
storacis calamite:sanguinis hirci:ꝛ strucij:asari:radi. aco/
ri ꝛ valeriane:meu:aristologie longe ꝛ rotūde:bethonice:
seminis saxifragie:seminis dauci:semi.petro.suc.asparagi
ꝛ brusci.añ.grana.v.semi. vrtice.℈.ß.ꝛ gra.iij.ꝛ.ß. mellis
dispumati lib.i.incorporentur.

Cap. 14.

¶ De galijs conficiendis.

TEmpus opportuni⁹ in ꝯficiēdis gallijs
est vernuꝫ mane aere sereno.
Hyeme.n.aut tpe humido corrūpunt̄ añ sui
exiccationē ꝛ ꝯficiēdo tpe calīo exhalat m̄ltuꝫ
de virtute:q̃ si ꝯficiant̄ in mortario aut pistel
lo aureo:vel saltē vitreis meli⁹ est. Uas.n.cupreū vel fer/
reuꝫ aut spatula ex eisdē corrūpunt muscū ꝛ galliā:vt do/
cet Albucasis:ꝛ aurum addit in virtute corūdeꝫ:muscus ꝛ
ambra remolliant̄ cū aq̃ ro.in vase aureo vl' argēteo deau
rato: aut de lapide marmoreo q̃ in vase aureo vel vitreo
stricte obturato reseruent̄:gallie ꝯferūt passionib⁹ flaticis
ꝛ melīcis q̃ in corde ꝛ in stōcho ꝛ in cerebro ꝓcreant̄ ꝛ cō
fortāt mēbra maxie p̄nlia opitulant̄ senib⁹ ꝛ epilepticis ꝛ
mulierib⁹ fridis ꝛ hu.ꝯferūt:aliqb⁹ plerūqꝫ fiunt suffumi
gia.Fumigatio.n.maxime in hyeme ꝛ autūno corroborat
cor ꝛ cerebrū ꝛ cetera mēbra corpis ꝛ habilitat ad motū ꝛ
aromatizant digestiuā ꝛ viuificāt appetitū ꝛ ꝯsumunt hu/
miditates defluētes a capite ꝛ sistūt eas. Proinde p̄seruāt
a passionib⁹ rheumaticis ꝛ ab icursu morboꝝ eueniētiuꝫ
ab alteratiōe ꝛ corruptiōe aeris: vt sunt carbūculi ꝛ cete/
ra ap̄ata perniciosa corruptio forme variole morbilli fe/
bres composite epidimiales ꝛ consimiles.

COnfectio gallie muscate:cōfectio dr̄
a ꝯficiendo:gallie muscate
dr̄ eo ꝙ recipit muscū ꝙ itrat p̄ciosis medici/
nis calīa est ꝛ sicca ꝛ stiptica: cōfortat mēbra:
carnē stringit:tētio vni⁹ pillīe ex ea in ore in/
ter dentes molares palliat optie fetorē oris:ꝛ data cū bdel
lio ꝛ sanguie draconis ꝛ kacabre ꝯfert sputo sanguis posi/
ta in elīarijs vel in alijs medicis cordialib⁹ vel odorata cō
fert sincopi ꝛ cardiace.Data cuꝫ aq̃ rosacea infusionis ga/
riofiloꝝ recuperat spūs. Data cū deco. gariofiloꝝ ꝛ nucis
muscate ꝯfert stōcho leso māꝫ fridam ꝯsumādo infusa in
vino aromatico ꝛ odorata ꝯfert bolisino nō calīo. Data cū
deco.gario.retinet vomitū māꝫ ꝯsumando aromatiçādo.
Data cū vino deco.masticis ꝯfert fluxui vētris lubricita/
te.Bibita cū succo rute ꝯfert suffocationi mr̄icis:ci⁹ cō fe/
ctio cōior est. ¶ ℞.masti.ʒ.ij.gumi ara.ʒ.i.cāphore.℈.i.
terant̄ bn̄ in mortario cū pistello aureo vel saltcꝫ vitreo ꝛ
cribellent̄:inde fiāt trocisci cū aq̃ ros.qđ sufficit:q exiccēt̄
in vmbra:ꝛ cū fuerint exiccati terant̄ subtilissime ꝛ incor/
porent̄ cuꝫ.iiij.ʒ.olei sambuci.colati ꝛ bulliti vsqꝫ ad me/
dietatē cuꝫ istis spēbus bn̄ tritis.℞.cinamomi: aliptimi:
gariofi.nucis musca.añ.ʒ.i.ß.ꝛ oībus istis tritis ꝛ bn̄ cōmi
stis manib⁹ malaxatis fiant trocisci concaui in medio ad
pōdus vnius.ʒ.ꝛ.ß.q sigillent̄ hoc sigillo.G.post iungant̄
aqua roß.in qua muscus fuerit dissolut⁹ ꝛ reseruet̄.

COnfectio alipte:i.misture dicte mu/
scate:qr musc⁹ intrat suffu/
migatio ei⁹ accelerat ꝑtuꝫ.i.pillīa ei⁹ sup pru
nas odorādo fumū ꝯfert ad brāchos ꝛ ad co
riçā ꝛ ad catarros ex frida cā: ēt valet asma/
ticis ꝛ ꝯstrictioni pectoris ex frida cā in eo ꝯtēta.cū eadeꝫ
ēt fit suffumigatio q̃ iuuant̄ appopletici:nobiles aromati
çant capillos suos suffumigādo cū ea quolꝫ mane trāsglu/
tiēdo.iij.pillīas itegras ex ea ꝯfert ꝓtractioni appetit⁹ de/
bilitate sensus stōchi ꝛ ꝯfortat stōchū: qre oblata cū lacte
cōfert paruulis nequeūtib⁹ lac retinere.¶ ℞.laudani pu
rissimi.ʒ.iij.storacis calamite optie.ʒ.i.ꝛ.ß.storacis ru.ʒ.i.li
gni aloes optimi.ʒ.ij.ambre.ʒ.i, musci:camphore.añ.℈.ß.
aq̃ ro.qđ sufficit:ꝯficiant̄ sic.in regione calīa pone storaceꝫ
calamitā

calamitā ꝛ ru.ꝛ laudanū in vase aureo vel saltē vitreo vt mollescāt:q̄ cuȝ mollificata fuerint pistenť fortiter cuȝ pistello silr ca.donec denigrenť:ꝛ post ipone puluereȝ ligni aloes ꝛ tere fortiter silr ꝛ cāphorā ꝯsilr:ꝛ post tere muscuȝ in.iij.ʒ.aq̄ rof.electe:ꝛ tūc accipe marmoreā ꝑus bn̄ ablutū ꝛ cū hac aq̄ ꝛ aliquātuluȝ calefactū ꝛ tabulam planissimā ablue cū aq̄ rof.ꝛ exicca:ꝛ tūc humecta marmoreā tabulā cū aq̄ rosacea in q̄ muscus fuerit dissolut⁹ ꝛ suppone dictā cōfectionē ꝛ agita tādiu ꝙ veniat ad silitudineȝ vnguenti madefaciēdo sp marmoreā tabulā cū aq̄ supradcā ne adhereāt ꝛ pmittanť paꝝ exiccari:ꝛ tunc fiant trocisci qui B sigillo sigillenť. A.ꝛ reponantur in vase aureo vel vitreo bene obturādo seruanť triennio efficaciter.

Confectio nēre dcā ab inuētore est in. censuȝ ꝑciosius ꝙ iter ceteꝛa repiať vt q̄n ponit̄ sup carbones ante oculos eius suffumigatio ꝯfert ꝑncipalr sincopi: ei⁹ suffumigatio ꝛ traiectio ꝯferunt valde in dolore m̄ricis frido:mēstrua ꝓuocat: m̄ricem ꝯfortat ꝛ iuuat eā ad ꝯcipiēduȝ.℄ ℞.ambre oriētalis vl occidētalis ʒ.i.ligni aloes optimi ʒ.iij.musci.℈.ß.camphore grana.v. sic ꝯficit̄: liquefiat ambra in vase aureo vel argēteo lente sup prunas ꝛ liquefacta ab igne deponať:ꝛ tūc cōmisceať lignuȝ aloes subtilissime pulueriçatū:ꝛ postea addať muscus ꝛ ad vltimū cāphora vnūq̄dq̄ȝ per se pulueriçatum: postea extrahať malaxādo diligenter cū manib⁹ ꝛ sup canaleȝ ex auro vel vitro sculpeť hoc sigillo. N.extendať:ꝛ cū fuerit infrigidatū extrahať inde ꝛ in vase aureo vel argenteo bene obturato reseruetur per annum.

Dianenufar simplex ꝯfert potētius eisdē qb⁹ ꝛ çuc.violaceū ꝛ fit ex florib⁹ eius albis amoto qd̄ est citrinū interius vt çucchaꝝ rosaceū.ꝛ dosis ei⁹ est vt çucchari rosacei:ꝛ seruať codeȝ tpe.

Dianthos simplex eodē mō fit vt mel rosaceū.f.ex florib⁹ rorismarini:qd̄ datū cū vino ꝯfortat stōchū cor ꝛ cerebrū lesa friditate ꝛ sp̄ūȝ pauptate. vn̄ cōfert morbis eoꝝ fridis maxie melicis vt ꝯ cardiacaȝ meliā:ꝯfert vētositati q̄ iterdū aromatica iponunť.

Diabuglosatum simplex fit vt çuc ca.rosaceū qd̄ datuȝ cū vino ifusionis croci ꝯfert manie melie sincopi tremori cordis ꝛ cardiace melicis.ei⁹ dosis est ab.ʒ.ß.vsq̄ȝ ad.ʒ.vj.

Diaboraginatum simplex ꝯficitur silr. qd̄ datuȝ cū limatura auri dispositis ad leprā ꝛ ipȝ est optimū in oīb⁹ cāis melie.Datū cū vino re mollitionis serie mūdificat sang.a melia ꝛ ab humorib⁹ adustis:vn̄ ꝯfert cordi ꝛ letificat ipȝ ꝛ ꝯfert manie ꝛ ifectionib⁹ cutis ꝑcipue cū suc.fumiterre vt ē scabies ꝛ prurit⁹ ꝛ ꝯfert q̄rtane.Datū cū vino aromatico l ympha to ꝯfert cōualescentibus.eius dosis est vsq̄ȝ ad.ʒ.i.

Diacicoreatum cōficit̄ eodē mō: qd̄ ꝓprie respicit epar lesuȝ calitate.Datū cū suc. endiuie ꝯfert valde icterície ꝛ opilationi epatis cali. Datū cū frida ꝯfert tertiane vere sup oīa:etiā cōfert continue ꝛ causoni.eius dosis est ab.ʒ.ß.vsq̄ȝ ad.i.

Diasticados cōficit̄ vt mel violaceū qd̄ cōfert valde morbis melicis vt manie melie alguesgues. Datū cū aceto squillitico cōfert epilepsie ꝛ egritudinibus timoris:cui si iungať diabuglossa ꝛ datur cum vino aromatico cōfert valde passionibus cordis melancolicis.Datuȝ cū aqua rof.cōfert dolori matricis ꝛ cōfortat membra.Dosis eius est a.ʒ.y.vsq̄ȝ ad.ʒ.ß.

Mel violaceum cōficit̄ eodeȝ mō: qd̄ datū cuȝ tepida humectat corpus ꝛ relaxat ꝛ confert siccitati pectoris ꝛ tussi calide ꝛ febricitantibus.Eius dosis est a.ʒ.i.

Mel rosaceum respicit ꝓprie virtutem nālēȝ. Datū cuȝ aq̄ passulaꝝ ꝛ ficuū ꝯfert tussi fride:ꝛ sumere de eo quolȝ mane ꝯfert catarro calo. Datū cū frida ꝯfortat stōchū ꝛ cōstipat. Datum ieiuno stōcho bn̄ masticādo ꝯfert stōcho malis humorib⁹ repleto si aq̄ calida supbibať.Datū cū aq̄ cal'a est optimuȝ post opatione pharmaci.Datū tpe epidimiali ꝓhibet putrefactionē:ꝙ si estuatus cogať comedere ex eo bibat desuper syrupū acetosuȝ.℄ Dosis eius est ab.ʒ.ß.vsq̄ȝ ad.ʒ.i.ꝛ post sex mensēs a sua ꝯfectiōe seruať biēnio. Et fit sic in.x.lib. mellis al.ꝛ purissimi ꝛ dispumati ponať.i.lib.suc.rof.rub. recē.in stānato ad ignē:ꝛ cū ceperit bullire deponatur ab igne:ꝛ tūc addanť.iiij.lib.rof.ru.recē.icisaꝝ cū forpicib⁹ ꝛ bulliat tādiu ꝙ ꝑueniat ad ꝯsumptionē suc.ꝯtinue agitādo ꝛ reponať in vase fictili:qd̄ q̄nto magis reseruabit̄:tāto cōmodius asserit̄ fore ꝛ alia el'aria ꝯficiunť cum eo.

Zuccharum rosaceū dr̄:q2 fit ex çuc. ꝛ ex rosis. respicit ꝓpe virtutē nālēȝ ꝑcipue stōchū:qd̄ datū cū aqua rof.aut cū iulep:cōfortat cor ꝛ stōchū epar ꝛ oīa viscera ꝛ cōfert mollificationi coꝝ ꝛ cardiace ꝛ tremori cordis cali ꝛ hu.acutis stōchi nausee ꝛ fastidio debilitati stōchi ꝛ colice passioni.oblatū cū q̄rta pte diacodion retinet fluxū epaticū cāusatū ex debilitate ꝯtētiue ꝛ ꝯtinuatū plurimo esu cōperit̄ curare phthisim.Datum cū frida ꝯfortat stōchū ꝛ mitigat dolorē ipsius factū ex calore vel ex acumine cholere ꝛ ꝯfortat appetitū lesum a cholera ꝛ ꝓhibȝ ascēsuȝ fumositatū ꝛ ꝯfert tertiane vere ꝛ ꝯtinue ꝛ causoni ꝛ synocho ꝛ synochē ꝛ ethice:ꝛ est ꝯuenientior me⁹ q̄tidiane vsq̄ȝ ad.vij.diē.ꝛ datū in p̄n⁹ accessionis eiusdē cū aniso ꝛ cū cal'a resistit frigori ꝛ rigori ꝛ extinguit sitiȝ estuosaȝ.℄ Ei⁹ dosis est q̄si.ʒ.i.sero ꝛ mane ꝛ meridie:ꝛ fuať biēnio.℄ Cōior modus ꝯficiēdi ipȝ est vt in ij.lib.çuc.al.triti ponať.i.lib. rof.ru.viridiū nō expāsatuȝ amoto qd̄ est citrinuȝ.teranť in mortario lapideo fortiter sine itermissione:posteā ponať in vase vitreo cum orificio stricto bn̄ obturādo bn̄ cōmouēdo mane ꝛ sero qb⁹ trāsactis ponať in catino vel petrino in q̄ incorpenť.i.lib. çuc. al.paꝝ tritū manib⁹ bn̄ ꝯficiēdo reponaturq̄ȝ in vase stricti orificij bn̄ obturādo:qd̄ post ānū asserit̄ fore cōmodi⁹ ꝯfectū ex rosis siccis pulueriçatis ꝯfortat in plus retētiuā.

Zuccharum violaceū ꝓprie respicit v̄tūte nālēȝ ꝛ sp̄ūalem. deijcit appetitū os stōchi deficiēte. aq̄ ligri.ꝯfert tussi sicce ꝛ cholice.Datū cū calida laxat vētrē.Datuȝ cū frida hūectat pect⁹ ꝛ gulaȝ ꝛ mitigat sitiȝ ꝛ estuationē viscerū ꝛ febricitātiū acute ꝛ ꝯfert ephemere pp iraȝ ꝛ cardiace ex hūorib⁹ calis in stōcho. Datuȝ cū ptisana ꝯfert pleureticis ꝑipleumonicis ex m̄a cal'a ꝛ ꝯfert valde asmati sicco. Datū cuȝ infusione sandaloꝝ ꝯfert epaticis.Ei⁹ dosis est q̄si.ʒ.j.mane ꝛ meridie:fuať biēnio.ꝛ fit ex viol.purpureis bn̄ depuratis a viriditatib⁹ ꝛ çuc.al.vt çuc.rosaceum.

℄ De suffumigijs. Cap. 16.

Suffumigium ꝑfectius qd̄ cōfectum fuerit i effugiēda mor

talitate ꝛ tollenda aeris corruptiōe. ℞.rosꝫ.ru.spicenardi: ligni aloes:costi:rorismarini:masticis:sanda.rube.bdelly: laudani:olibani:croci:corticis:collogn. stora.liqde.añ.ʒ.i. ꝛ.ß.bardane:pipis citrini:sclauoꝝ.añ.ʒ.iij.cardamo.cube/ baꝝ:cāphore.añ.ʒ.ß.ꝛ gra.xv.musci.vj.grana ordei:terāt ꝛ cribellent ꝛ ꝯficiant cū aq̄ ro.ex q̄ fiāt trocisci pui q de/ siccent in vmbra ex qbꝰ sufficit vnus ad suffumigādū.

Suffumigium qð fit in hyeme ĩ frigida regione cōfert catarro ꝛ corrize ꝛ tussi ꝛ corruptioni aeris ꝛ mortalitati boiū. ℞.costi dulcis fructꝰ nabathi seu cornule sanda.citrini:croci.añ.ʒ.iij.masticis:storacis liq.spicenar.blacte bisantie:olibani: lauda/ ni:clapse:çuc.albi.añ.ʒ.i.ß.ligni aloes boni ad pōdus oium terant ꝛ cribellent:deinde vna sumat xilocaracta q̄ terat cū cortice pomi citrini ꝛ malaxet cū vino veteri ꝛ colet ꝛ ꝯficiant pulueres p̄dicti cū colatura ex q̄ fiāt troc.q desic/ cent in vmbra ꝛ fiat suffumigatio seu suffumigent cū vio.

¶ De pillulis. Cap.17.

Forme de pill'is:pill'e.i.sphericę seu ro/ tūde ĩuēte sunt qbꝰ circūquaqꝫ a stōcho amplexe mouent vniformiter a nā ꝛ diutiori mora in stōcho cōpletionē ĩprimāt ꝛ effectū ꝛ vt eaꝝ horribilitas occultet que ex oibꝰ el'arijs ꝯfici pñt p̄terq̄ ex illis qbus ell'orus pre dñio imiscet ne iducāt suffocationē.ꝛ cū q̄rimꝰ p eas cūare mē/ bra remota vt caput informamꝰ eas maiores:ꝛ qñ ꝓpin/ quāt stōchū informamꝰ eas minores: ꝛ qñ media vt epar ꝛ splenē ĩformamꝰ eas mediocres:ꝛ cū volumꝰ p eas pur/ gare ĩtestina:tūc ĩcedēdū est sup eas memorādo ēt medi/ cinis qbꝰ venenosa vt ell'ori esula eufor.aut diagre. insunt acceptū nō est vel modiūculū supdormiēdū maxime si mēbra minere virtutū fuerint debilia:quaꝝ horribilitas occultat obuoluēdo eas folijs auri vel argēti aut submer/ gendo eas in cera liquefacta illico extrahēdo vl' inuoluāt cōibꝰ nebulis vino imbutis q̄ postq̄ steterint per diez ad vmbrā a fornace offerant ĩpares sero in introitu lecti cū vino cal'o limphato vel cū alio hñte aspectū ad illō ad qð ĩuitat nec̄itas mēbri lesi vel morbi. ¶ Unde sciēdū ꝙ de/ biles in epate ne incurrāt hydropisim:vlcera in pulmone ꝛ in itestinis vel hñtes san.vel trūbos mingētes p fluxum ventris pati assueti cōquassati casu vel ꝑcussione apata in interioribꝰ qbus inest aliqd virtutis aialis seu neruoꝝ:aut vitalis debilitas vt senū ꝛ pueroꝝ:aut qui nimis mētal'r vel corporal'r fuerint exercitati ne phthisim ethicam vel passiones calidas incurrāt nō presumāt assumere hieras: pillulas:aut cōfectiones ceteras qbus ĩsunt fortes medicie vt colloquintida:scamonea:laureola:esul'a : cataputia:tur/ bith:euforbiū:tithymalli:ellebori: vel ꝯsimilia:nisi maxia perurgeat necessitas vere vel autumno.

Pillule auree dicunt eo ꝙ p̄cellunt cete/ ras bonitate vt aurū p̄cellit cete/ ra metalla.purgāt.n.absqꝫ molestia ꝓprie ca/ put ꝛ stōchum ꝛ maxie a flegmate. Date cum deco.masti.ꝛ nucis musca.ꝯferūt sode ex fl'ate emigranee epilepsie analepsie a stōcho ꝯferūt surditati ꝛ ꝛ ĩpedimēto auditꝰ. Date pluries cū deco. absinthij recen. cōfortant digestiuā humoribꝰ supfluis lesaꝫ ꝛ curant sco/ thomiā ꝛ imaginationē ante oculos ꝛ fetorē oris a stōcho: ipse educūt humorē causantē casū vuule. Date cū decoc. anisi ꝛ eufragie ꝯferūt lachrymis debilitati ꝛ ĩpedimento visus amouēdo fumū ascēdentē. Date cū deco. anisi ꝛ car/ thami:expellūt vētositatē stōchi ꝛ ĩtestinoꝝ paroxismꝰ co/ lice iuuat sumptiōe eaꝝ:ꝛ cū volumꝰ cū eis eūare flegma acuunt cū pulpa collogntide:ꝛ cū cholerā cū diagredio.

¶ Eaꝝ dosis ē a.ʒ.ij.vsqꝫ ad.iij.seruant p annū. ℞.aloes diagre.añ.ʒ.v.rosꝫ.ru.se.apij:assefetide.añ.ʒ.ij.ß.anisi:feni. masti.añ.ʒ.i.ꝛ.ß.citri:pulpe collogntide.añ.ʒ.i.terant ꝛ in/ corporentur cum infusione draga.qð sufficit ꝛ reseruētur: ꝛ cum opus fuerit remolliant cum eadē infusione ꝛ fiant pillule.xj.vel.xiij.vel.xv.

Pillule arthetice expertissime ꝯ artheti/ caꝫ fl'aticā de qbꝰ det ab.xj.vsqꝫ ad.xv.cū decoc.hiue vl' cū vino ca.corpe p⁹us fluxefacto que ēt date cū deco.anisi ꝯferūt co lice flegmatice vel vētose. ¶ Eaꝝ dosis est a ʒ.ij.vsqꝫ ad.iij. ℞.hermoda. turbith albi ꝛ bene gumosi ꝛ rasi:agarici.añ.ʒ.iiij.cassiel'.spicenar.gariofil'. xilobal. car/ pobal.çinçi.al.macis:galange:assefe. anisi:hiue:marathri: saxifr.se.brusci ꝛ asparagi:ro. milij solis salisgē.añ.ʒ.ij.dia gre.ʒ.i.aloes quātum de oibus:mellis quasi lib.i.incorpo/ rentur ꝛ reseruentur per annum.

Pillule arthetice q̄tuor magroꝝ salutis exptissime p̄ualentes artheticis añ dictis podagricis ꝛ sciaticis cōmodiores hñdicta ꝛ hieralogodion in arthetica frida: dent cū deco.hiue vel vino cal'. ¶ Dosis eaꝝ est a.ʒ.i.ß.vsqꝫ ad.iiij. semel aut q̄libet septimana. ℞.her/ modactyloꝝ:gumi edere.añ.ʒ.vj.turbith al.bene gumosi: kebuli:pulpe collogn.agarici.añ.ʒ.iiij.euforbij : diagredij: sarcoco.oppopo.serapini:bdellij:amomi.añ.ʒ.i. salisgē.se. apij:ꝛ petro.rute domestice:radicis acori.se.cicute.añ.ʒ.ß. aloes.ʒ.iij.diagredij.ʒ.i.ꝯfice cū succo hiue vel feniculi vl' suc.hiue nō inuēto ĩponat pulnis hiue cum quo ēt remol/ liant cum debent fieri seu informari pillule.

Pillule cochie Rasis pill'e dicte cochie a cochion.i.gn̄is eo ꝙ fiunt ad mo/ dū granoꝝ Rasis vsitatiue vsitatissime respi ciunt ꝓpe virtutē aialem ꝛ nālem lesas huoribꝰ flegmaticis. educūt.n.ipsos a vētriculis cere/ bri ꝛ a stōcho optie.vñ date cū decoc.masti.ꝯferunt valde cephalee emigranee ꝛ vertigini litargie duo epilepsie ꝛ spasmo ex hu.fri.ꝛ culla ꝛ bothor oris ex fritate cū decoc. nucis mus.ꝯferūt fetori oris hu. fridis stōchi ꝛ corruptiōi gustus:ꝛ date cū vino deco.feni.ꝯferūt doloribꝰ oculoꝝ:la chrymis:ꝛ debilitati visus ex hu.fridis: sumere.ʒ.i.ꝛ.ß.ex eis ꝯfert dilatatiōi:pupille hūiditatibꝰ.ipse.n.educūt māz fl'aticā:apati lingue vuule sq̄natie ꝛ asmati ꝛ ꝯferūt dolori aurium frido oblate pluries ꝛ tinnitui eaꝝ sumere oibus.x. diebꝰ semel.ʒ.ij.ꝛ.ß.ex eis cōfert tremori capitis. ¶ Dosis eaꝝ est a ʒ.ij.vsqꝫ ad.iiij.ꝛ cū vino ca.limphato. ℞.collo/ quintide.ʒ.ij.ꝛ.ß.turbith al.rasi.sticad.arab.añ.ʒ.vj.mellis lib.i.incorporent ꝛ reseruentur.

Pillule alie cochie. ℞.pulpe collognti/ de:aloes epatici:masticis: se.ab/ sinthij:suc.feniculi:diagredij.añ.ʒ.i.macis spi cenardi:carpobal.cassieli:croci.añ.ʒ.ß.confi/ ciant cum succo absinthij ꝙ sufficit : vel he ꝛ priores conficiunt cōmodius cum infusione dragaganti in aqua rosacea ꝛ reseruent per annum. ¶ Dosis earū est ab.xj.vsqꝫ ad.xv.valent vt supradicte.

Pillule diacastoree dicte a castoreo q̄ ꝓ/ prie aspiciūt passiones inuetera/ tas neruoꝝ de qbꝰ.ij.vel.iij.distēperate cū vi no vel succo rute ꝛ naribus iniecte semel aut bis in mēse iacēte aliquātulū resupino iuxta magnū ignē vel in aere cal'o ꝯferūt valde paralisi ĩnetera te flegma educēdo ꝛ mūdificāt cerebrū ꝛ neruos ocul'orū opticos depurādo. Itē curāt dolorē fridum dentiū educē/ do humores reumatiçātes a cerebro ꝛ a stōcho ꝛ firmant gingiuas

gingiuas ⁊ dentes ⁊ soluūt dolorē illū ex rheumate frido ⁊ sunt spāles in graui dolore capitis ⁊ in scotbomia ⁊ conferunt lachrymis ⁊ surditati polypo ⁊ cancro in narib⁹ ⁊ paralysi lingue ⁊ tyric: purgāt ptē anteriorē cerebri ⁊ cōferūt lethargie. ¶ Dant. ix. vel. xj. cū vino tñ vereat excoriatio ani: seruant bienio. ¶ ℞. castorei: opij triti: çinçi. piretri: eufor. suc. cucu. agrestis: suc. caulis agrestis: pipis al. nigelle: staphisagric: epithimi: spicenar. añ. ʒ. i. ɔficiant cuz suc. blete qd̄ sufficit ⁊ reseruent ⁊ cū fuerit op⁹ fiant pill'e.

Pillule ante cibū ⁊ post respiciūt stōchū q̄ dant nequeūtib⁹ assellare ⁊ cōquerētib⁹ de dolore stōchi pp vētositatē vel exuberātia fl'atis ꝓterq̄ tpe cal'o absq3 obseruatiōe diete. ix. vel. xj. cū vino cal'o ɔseruāt sanitatē ⁊ ꝓcurāt digōnē ⁊ seruant q̄si p annū. ¶. ℞. aloes ʒ. xliiij. reubar. ʒ. xij. ligni aloes: gariofiloꝝ: folij masticis: xilobal. carpobalsa. croci: spicenardi: cassielig. cinamomi: cubebaꝝ. añ. ʒ. ij. conficiant cū optimo vino vel cum oleo laurino vel rosacco ex q̄bus det ꝟm necessitatē.

Pillule fetide dicūr ab odore assefetide purgāt ꝓprie caput a fl'ate salso grosso. vñ date cum vino decoc. saluie sunt optie ɔ̄ paralysiz ⁊ ɔ̄ lethargiā ⁊ ɔ̄ pulsationē lacertoꝝ oculoꝝ ⁊ faciei date cuz decoc. anisi ⁊ carui expellunt ventositatē ⁊ curāt friditatē articuloꝝ ⁊ ɔfortāt mēbra dissoluta friditate. vñ offerunt cōmode artheticis sciaticis ⁊ podagricis cū decoc. bine. Date cū deco. diureticoꝝ ɔferūt mole mñcis. Date cū deco. anisi ⁊ ameos ɔferunt dolori spine ⁊ gibbositati ex ventositate ex humore crudo: oblatio eaꝝ cū vino est sanatio ɔ̄ paruū rigorē laboriosum ꝓprie in fine febriū ⁊ ɔferunt cathalepsie frigide. ¶ Dosis eaꝝ est a. ʒ. i. vsq3 ad. ij. ⁊. ß. ⁊ dant cuz vino cal'o. ¶ ℞. turbith al. rasi: pul. collogn. aloes cicotrini. añ. ʒ. iiij. serapini: oppopo. galba. bdellij: assefe. virginis: sarcoco. castorei: sticados ara. añ. ʒ. ij. croci: piretri: se. apij: fruct⁹ cucu. agrestis: se. synapis: nasturcij agrestis. añ. ʒ. j. terēda terant ⁊ conficiant cum succo porri qd̄ sufficit.

Pillule alie fetide. ℞. pulue. pigre. ʒ. v. pulue. colloquintide. ʒ. v. eufor. ʒ. ij. ⁊. ß. castorei: piperis: assefetide: serapini. añ. ʒ. i. centauree minoris: suc. cucume. agrestis. ana. ʒ. v. resoluantur gume in succo rute cum quo alia conficiantur vt predicta.

Pillule octo mere. i. ex octo medicis inusitate respiciunt ꝓpe flegma existēs in stōcho ⁊ capite ⁊ humo. grossos emittūt que visuz clarificāt ⁊ catharactas ꝓhibēt. Date cū vino deco. costi vl' saluie ɔferūt valde thetano. ¶ Dosis eaꝝ est a. ix. vel. xj. ℞. diagredij: aloes. añ. ʒ. ij. pul. collogn. epithimi: dauci: cretici: agarici: masti. myrabo. kebu. absinthij recē. añ. ʒ. i. fiāt pill'e cū suc. solatri qd̄ sufficit ⁊ remolliant cū eodē vel cū infusione dragagāti.

Pillule de mastice ⁊ aloe dicunt eo q̄ ex eis iponit in plus. virtutē respiciunt nālez ꝓprie purgant incolumiter ⁊ valde stōchū a flegmate ⁊ a cho. cōtentis in eo. Date cū deco. masti. ⁊ nucis mus. ɔferūt valde sode dicte oī ascēsu humoꝝ fridoꝝ. Date cū deco. feni. acuūt visuz lesum ascēsu fumositatū flegmaticaꝝ a stōcho. Date cū deco. nucis mus. ɔferūt fetori oris causati ex hu. frigidis stōchi. Date pluries cū deco. absin. ɔferūt ɔ̄ malū appetitū vomitū singultū ⁊ nauseā diuturnā ex hu. fl'aticis ɔtentis in tunicis stōchi. ¶ Eaꝝ dosis est a. ʒ. ij. vsq3 ad. iij. absq3 obseruatiōe diete. ¶ ℞. aloes cicotri. ʒ. ß. masticis. ʒ. ij. gariofi. rof. ru. añ. ʒ. i. croci: diagredij. añ. ℈. i. ɔficiant cū suc. feni. vel absinthij. ⁊ reseruent per annum.

Pillule de. v. gñib⁹ myrabolanoꝝ respiciūt virtutē nālez humorib⁹ diuersis iped itā. optime. n. educūt oēs hu. maxie flegma ⁊ meliaz a stōcho ⁊ ab epate ⁊ a viscerib⁹ absq3 molestia. Date cū deco. absinthij placāt dolorē stōchi ⁊ itestinoꝝ. Date cū deco. feniculi ⁊ eufragie cōferunt dolori oculoꝝ ex cholera ⁊ maculis eoꝝ humoribus diuersis q̄ si cū eis educere volueris alterū humoꝝ specificādo cōmisce cū eis euacuatiuū humoris peccantis prout narrat in pillulis sine q̄bus esse nolo. ¶ Eaꝝ dosis est a. ʒ. ij. vsq3 ad. ʒ. ß. ℞. oium myrabolanoꝝ bene gumosoꝝ: diagredij: pulpe colloquintide: sene. añ. ʒ. i. epithimi: turbith: anisi: marathri: masticis: lapidis laçuli. añ. ʒ. ij. ⁊. ß. ⁊ grana. v. aloes. ʒ. i. conficiant cum succo feniculi ⁊ absinthij qd̄ sufficit ⁊ reseruent per annum.

Pillule sine q̄bus esse nolo dicunt pp summā efficaciaz quā hñt. educunt. n. flegma cho. ⁊ mel'iā ⁊ prauos humo. absq3 lesione ꝓcipue a capite: cōferūt ꝓprie ad catharactas ⁊ ad maculas oculoꝝ humoribus diuersis ad obscuritatē si dent cū deco. feni. ⁊ eufra. Date cū deco. sticad. sanant dolorē auriū. Date cuz deco. anisi ⁊ milij solis asserunt cōferre mirabil'r iliosis: dent. xj. vel. xiij. vel. xv. seruant per annū q̄ si eas exhibere volueris ɔtra fumū cholere duplica mirabolanos citrinos: ⁊ si ɔ̄ flegma duplica kebulos ⁊ agaricum: ⁊ si ɔ̄ mel'iaz duplica indos ⁊ sene que acuunt cuz diagredio. ¶ ℞. optimi aloes abluti cū aqua aromaticoꝝ. xiiij. ʒ. reubarbari corticis mirabo. citrinoꝝ kebul. belliricoꝝ emblicoꝝ ⁊ indoꝝ gumosoꝝ: masticis: absinthij recē. viol'. rosaꝝ foliculoꝝ sene: agarici: cuscu. añ. ʒ. i. distēperent cuz suc. feni. in quo fuerint cōmiste. vj. ʒ. ⁊. ß. diagre. bñ triti fricando inter digitos quousq3 deueniat ad sil'itudinē lactis: ⁊ post exprimat p pānū pul. diagredij cū ipso suc. ⁊ sit quātitas succi tāta q̄ sufficiat ad conficiēduz pillulas: que primitus iuncte cuz oleo violacco vel cōmuni absolute informent.

Pillule stiptice respiciunt virtutē retētiuā. Date cū deco. balau. in aqua pluuiali cōferunt omni fluxui vētris maxie lienterici ⁊ disenterici. Date cuz vino deco. masti. ⁊ gariofi. ɔferūt fluxui ex indigōne. ¶ Earuz dosis est. ix. vel. xj. in forma orobi. ℞. sumach myrtilloꝝ psidie: balaustie: ɔsolide maio. san. ora. boli ar. acatie hipoquistidos: rof. ru. thama. croci: gallie mus. cinamo. spodij: macis: gumi ara. torrefacti cōmouēdo in sartagine terrea. añ. ʒ. j. opij tebayci. ʒ. ß. informent pill'ule cū succo cimarū myrthe vel leuistici vel plantaginis.

¶ De pigra Gal'. Cap. 18.

Pigra Gal'. Pigra. i. amara seu salsa seu dña sancta: eo q̄ sapiēter curat nociua. dr̄ Gal'. ad dr̄iaz eaꝝ quas alij cōposuerūt. respicit ꝓprie virtutē aialem ⁊ primā ⁊ scd̄am nām ⁊ intestina humoribus flegmaticis granata. Hec vocat interduz a Gal'. ⁊ ab Aui. pigra ⁊ aliqñ hierapigra: que incolumis existens expellit sine molestia humores nociuos absq3 eo q̄ diminuat de colore nāli nec de humorib⁹ nālib⁹ purgat flegma iuiscatum ⁊ rethe mirabile qd̄ est in capite. Data cū vino subuenit oibus passionib⁹ capitis vt est emigranea soda ⁊ vertigo ex flegmate vel ex ventositate: dolor oculoꝝ ⁊ auriuz ⁊ casus capilloꝝ ⁊ alopitia ⁊ pustule capitis: ⁊ ꝓseruat a canicie ⁊ putredine ⁊ corruptiōe dentiū ⁊ ɔfert stupori ⁊ iuuat mirabil'r in imaginationib⁹ que apparēt añ oculos ex hūiditatib⁹ ⁊ corruptioni gustus ⁊ apati lingue cal'o ꝓprie ⁊ molliciei ⁊ grauitati ipsius ⁊ fetori oris ⁊ humiditatib⁹ stomachi. Data cū decoc. feni. ⁊ eufragie clarificat visum. inest ei ꝓprietas deponēdi humiditates ab orificio stōchi ⁊ meri ⁊ gutturis: vñ ɔfert squinātie ⁊ dolori dētiū cōitate stōchi: ⁊ est ex ɔueniētib⁹ curis tremoris cordis ex fl'ate in corde vel stōcho: ⁊ est iuuātior ceteris medicis vt stōchus ꝑficiat opatiōes nāles: ⁊ incolumius educit hūores imbi

bitos in eo ꝓprie q̄ est absq̄ꝫ melle que dať cū deco.absin. Data cū deco.oximellis educit flegma acetosuꝫ a stōcho: q̄re ꝯfert appetitui ⁊ fami ex cholera.o quātuꝫ ꝯfert vlce/ rib⁹ stōchi:cōfert cachochimie diuersitatē humoꝝ lauat ⁊ mūdificat optie os stōchi a sup̄fluitatib⁹ oiuꝫ hūoꝝ corru ptoꝝ ⁊ flegma iuiscatū in villis stōchi exiccat ⁊ cōsumit. Data cū deco.anheti ē optia colice cholerice ⁊ ꝯfert colice ⁊ iliace ex fece cū oleo ex palma chřı ⁊ interficit vermes. Data cū vino deco.masti.aufert indigōnē vomitū ⁊ fridi/ tatē stōchi ⁊ singultū.Data cū deco.diureticoꝝ ꝯfert opila tionib⁹ epatis ⁊ splenis.Data cū deco.absinthij ꝯfert icte/ ritie iueterate absq̄ꝫ fe.⁊ ipsa cōperiť vltimū in educendo cho.a stōcho.Data cū vino deco.feni.⁊ cymini tollit distē/ perātiaꝫ fridā hūoꝝ ⁊ vētositatē viscerū causatā ad colicā hipocūdrioꝝ ⁊ renū.Bibita ⁊ supposita cū suc.arthemisie iperat mēstruis.Data cathamonicū p̄seruat fetum a nocu mēto sup̄fluitatū mřicis ⁊ euāt humi.sup̄fluas causata ad suffocatiōeꝫ mřicis.distēperata cū muscellino ⁊ supposita deponit cās mřicis ex hūorib⁹ fridis ⁊ iuuat eā ad ꝯcipiē/ duꝫ hemorrhoidas.aperit ⁊ ꝯfert artetice cōposite ⁊ febri/ bus sextanis.¶ Eius dosis ē q̄si.ʒ.ß.post balneū vel eunti dormitū:⁊ acuate cū diagredio est a.ʒ.i.vsq̄ꝫ ad.iij.seruať bienio.¶ ℞.aloes optimi.ʒ.xiiij.⁊.ß.cinamo.electi:costi: spicenardi:squināti:croci:xilobal.cassieli.assari:masti.ros. rub.amomi:absin.aā.ʒ.j.⁊.vij.grana.⁊.ß.mellis lib.i.⁊.ʒ.ij. tū ꝯfecta cū suc.absinthij opať potēti⁹ ⁊ incolumius ex q̄ pillule informanť aliquādo ⁊ interdum reseruať pulueri/ ʒata grosso modo in vase vitreo stricte obturato.

¶ De pulueribus laxatiuis. Cap.19.

VTimur curialitate aut necessitate cibis imiscendo vt in abhorrentibus sumere pharmacias cogimur occultando bro/ dijs aut cibis alijs:aut pane i furiosis imisceť eductiuū: q̄bus assumptis coganť a mēsa sur/ gere ne sarcina cibi superuenientis suffocetur vī laxatiui assumpti ⁊ vt natura non crucieť motibus ꝯrijs.

Puluis laxatiuus qui pōt offerri oibus de cā frida laborantib⁹ vt delicatis cōstipatis ⁊ chole/ ricis aā prādiū ⁊ in medio ⁊ in fine absq̄ꝫ abominatione. ℞.esule represse in aceto infusionis dragagā.ʒ.vij.gariof. macis:nucis mus.ʒʒ.al. galange:anisi:cimini.aā.ʒ.i.ʒuc.ad placitum pulueriʒenť ⁊ detur vnum coclear.

Sal sacerdotale quo vtebanť sacerdotes i die/ bus Helye ꝓphe ꝑ dolorem capitis ⁊ caliginē oculoꝝ ⁊ dolorē dētiū flegma capitis ⁊ tussiꝫ ⁊ anhelitū emēdat:os reddit odoriferuꝫ ⁊ corp⁹ hu/ manū incolume ꝯseruat·℞.salis cōis.ʒ.xv.cinamomi ele/ cti.ʒ.iiij.ʒinʒi.amomi:piretri:cymini:ameos:piperis:sile/ ris mōtani:sūmitatū:saturegie:hysopi:origa.pule.aā.ʒ.i.re diganť in pul.de q̄ deť cū vino ca.vł cū cibis loco salis.

Sal marcelli expꝑtuꝫ ad oēs humo. capitis fridos flegma de cerebro hydropicis scia/ ticis ⁊ artheticis mire subuēit. ℞.salis armo.ʒ.iiij.costi.ʒ. ij.pip̄is nigri.ʒ.i.⁊.ʒ.ij.cymini: ʒinʒi.pip̄is al.marathri:ci/ namo.electi.aā.ʒ.i.gariofil. galange:cubebe:cardamo.aā. ʒ.i.⁊.v.gra.hysopi:thimi:origani:carui:anisi:se. apij:petro. ⁊ leuistici.aā.ʒ.iij. oia pulueriʒenť ⁊ de isto puluere vtať in prandio loco salis:⁊ si volueris facē laxatiuū adde dosi ipsi⁹.ij.℈.diagre.⁊ da de mane cū mulsa vel cū vino.ʒ.i.

Sal catharticum purgās caput ⁊ caliginē ocu loꝝ tollit dolorē auriuꝫ pa/ ralyticos curat. ℞.salis armonia.ʒ.i.⁊.ß.diagredij: eufor/ bij.aā.ʒ.ij.piperis:cymini:ʒinʒi.marathri:anisi:semi. apij: ameos:leuisti ci:cardamomi:⁊ petro.aā.ʒ.ij. fiat puluis de quo detur de mane cum vino calido quasi.ʒ.iij.

¶ De syrupis ⁊ eoꝝ compositione. Cap.20.

SYrupoꝝ quos cōiter sanantes admini strant.q̄daꝫ sunt simplices vt syrupus iulep ⁊ rosaceus ꝓprie citramarinus aut violaceus vltramarinus vł vina pomoꝝ dulcium recēter ꝯfecta qui,exhibiti cū multa aqua dulci fontis ꝯferūt valde in febrib⁹ adurētibus ⁊ in feruorib⁹ estatis ad estuationē viscerū ⁊ ad sitim cōpescē/ dum:q̄ꝫuis iulep cōtinuatū hūtib⁹ in viscerib⁹ multā cho/ leraꝫ succēsaꝫ adurať ⁊ augeat dyscrasiā in eis calidā:aut administrant syrupos compositos ꝓut necessitas inuitat: verūtū p̄sciēduꝫ est ꝙ cura que fit cū syrupis est icolumis ⁊ secura ⁊ ꝯuenit tp̄ib⁹ ⁊ etatib⁹ ⁊ horis oibus: quoꝝ decē sunt cōes quos eoꝝ ministri debēt hr̄e in promptu.s.syru/ pus rosaceus ⁊ violaceus:nenufarinus:oxiʒaccara:syrup⁹ acetosus:oximel:syrup⁹ de absinthio:syrup⁹ de fumoterre ⁊ myrtinus oxiʒaccara cōposita.¶ Sciēduꝫ est ꝙ syrup⁹ q̄ꝫtoplus coquiť:tāto min⁹ laxat ⁊ ꝯseruať diutius. Et ꝯfe/ ctus cū ʒuc.dꝫ plus coqui q̄ꝫ ꝯfect⁹ cū melle:⁊ plus in esta te q̄ꝫ in hyeme ⁊ ꝯstrictiu⁹ q̄ꝫ laxatiu⁹ ꝯfect⁹ex cal'is ⁊ ꝯfe/ ctus ad ꝑfectionē hꝫ meliorē effectū:⁊ aromatica que po/ nunť in syrupis:vt sanda.spodiuꝫ mastix crocus cāphora debēt teri grosso mō in pāno subtili ligata in clarificatiōe syrupi ꝯfricādo interdum laterib⁹ vasis.¶ Syrup⁹ dige/ stiuus est offerēdus mane ⁊ sero stōcho vacuo a cibo quā/ titate.ʒ.i.cū.iij.coclearijs vel.iiij.aque ca.vel minus ꝑnes intēsionē aut remissionē amaritudinis ⁊ necessitatē pene/ trandi:⁊ in estate plus q̄ꝫ in hyeme:⁊ ꝓut plus vel minus fuerit decoctus plurimisq̄ꝫ ꝯsiderationib⁹ plerūq̄ꝫ offerť cum duplo ipsius ex aqua:cūq̄ꝫ feruor morbi vel tp̄is iua/ luerit offerť congrue cum frigida.

SYrupus rosaceus.respicit ꝓp̄e virtutē q̄tuor se/ nāleꝫ. Dat⁹ cū deco. ariditati minū frigi.⁊ ligri. rase ꝯfert calori ⁊ ariditati febriū p̄cordialiū.Dat⁹ cū frida ꝯfert febrib⁹ acutis ex sanguie:⁊ ad eaꝝ inflāmatiōes:⁊ ad oēs morbos de cā cal'a:⁊ ꝯfortat stōchū calm:⁊ ꝯfert appe titui canino.Dat⁹ cū deco.myrti ꝯfert sudori sup̄fluo ex ca lore.Dat⁹ cū deco.balaustie retinet fluxuꝫ cholericū.Dat⁹ cū deco.hipoq̄stidos curat dysenteriā recēteꝫ. Datus cum deco.violaꝝ ꝯfert ap̄atib⁹ stōchi ⁊ epatis ⁊ diaphragmat. Dat⁹ cū cal'a digerit choleraꝫ in ꝑpings:vt in stōcho:⁊ in epate:⁊ ꝯfert tertiane ꝯtinue ⁊ causoni.Dat⁹cū deco.borra/ ginis ꝯfert q̄rtāne cholerice.Dat⁹ q̄cūq̄ꝫ hora cū frida cō/ pescit sitiꝫ:eius ꝯfectio cōior est. ¶ ℞.rosaꝝ rub.recen.⁊ exangula eas ⁊ pone ipsas in vase ꝑ se ⁊ bullias aquā dul/ cem bñ in stānato quā bulliēteꝫ funde sup̄ rosas p̄dictas ⁊ obtura vas nē exeat vapor:⁊ cū aq̄ fuerit infrigidata eijce rosas exprimēdo:deinde pone iterū eādeꝫ aquā sup̄ ignē: ⁊ cū incipiet bullire sup̄ alias rosas cōsiles in eodem vase infunde:⁊ postea obtura vas immutando:⁊ hoc fac donec aquā rubeat oino:deinde ipone quatuor lib. ʒucchari albi in lib.iiij.illius aque:⁊ bulliant lente super prunas.

CLarificatio syrupoꝝ est:vt in ʒuc/ charo distēpereť tria vel plura albumina ouoꝝ agitādo fortiter:⁊ postea mittať sup̄ ignē lentuꝫ:⁊ bulliat cum decoc.syrupi absq̄ꝫ agitatiōe donec albumia supnatent buliēdo cū sorde ⁊ syrupus videať clarificatus: tunc deponať ⁊ coleť per pānuꝫ spissum parū cōprimēdo qui colatus coquať lente ad perfectionem.

Clarificetur curialius sic:cōcutiantur albumina ouoꝝ cuꝫ aqua frida donec spumēt: quā spumā supinfundimus in syrupum bullientē que spu ma cum nigrescit amoueať cum caccia perforata suauiter ⁊ alia

⁊ alia aqua consimiliter imponat̄ donec fuerit defecatus. Signum coctionis perfecte est cuȝ vna gutta posita super vnguem nō se diffundit qui reponatur in ampulla vitrea seruat̄ per annum. Dosis eius est ab.ℨ.j. vsqȝ ad.ij.

SYrupus violaceus respicit ꝓpe ṽtuteȝ nālem ⁊ spūaleȝ lesas cal'itate vel siccitate: qui datꝰ cū cal'a: maxie ꝯstipatis digerit māȝ cholericā ⁊ lenit ventrē. Datꝰ cuȝ frida infridat ⁊ hūectat: ꝓinde ꝯfert febricitātibꝰ acute ⁊ ꝑacute: maxie tertianis ⁊ ꝯtinuis ē cholera vel san. Datꝰ cū ptisana ꝯfert tussi sicce ⁊ ethicis ⁊ phthisicis ⁊ ariditati pectoris ⁊ gutturis. Datꝰ cū deco. liquiritie rase ⁊ ordei ꝯfert spleneticis ⁊ ꝑipleumonicis. Datus cū frigida quacūqȝ hora mitigat estuationē stōchi ⁊ epatis ⁊ visceꝝ: ⁊ rep̄mit cholerā citrinā. Datꝰ cū aq̄ cucurbitaꝝ ꝯfert raucedini ex siccitate ⁊ asmati cal'o. Datꝰ cū frida cōfert debilitati appetitꝰ ex cholera ⁊ singultui ex inanitiōe ⁊ ardore vrine. Datꝰ cū deco. scariole ꝯfert calefactioni ⁊ ap̄ati epatis: ⁊ ꝓprie siccitati ipsius ⁊ icteritie: ⁊ fit vt çuccharꝝ rosa. ℂ ℞. vio.ℨ.ij. se. cito. se. malue. an̄.ℨ.vj. iuiubaꝝ sebesten. an̄.xxiiij. cucu. lib.vj. çucc. lib.i. ℂ Dosis eius est eadem: ⁊ apud necessitatem fit ex violis siccis ⁊ çuccharo.

SYrupus nenufarinus respicit ꝓpe virtutē nāleȝ lesaȝ cal'itate. Digerit eniȝ ⁊ alterat malaȝ māȝ calidā: cōfert valde febribꝰ putridis acutis ⁊ ꝑacutis ex cholera ⁊ san. maxie q̄ fit ex flore albo. Datꝰ cū frigida ex vehemētis extictionis inflāmationis ⁊ sitis ⁊ caloris: vn̄ rep̄mit dolorē capitis ⁊ ascēsum fumositatū ⁊ ꝓuocat somnū mulcebrē: ⁊ ꝯfert plus ꝯ siccitatē cerebri ⁊ interioꝝ estuationē q̄ꝫ violaceus. Datꝰ cū succo endiuie reprimit potēter dyscrasiā calidā epatis: ⁊ est potētior in oibus q̄ꝫ violaceus: ⁊ est laxatiuꝰ nō parū: ⁊ factꝰ ex floribꝰ citrinis fortiter cōpressis. Datus cū deco. radicis filicis cōfert quartane vere ⁊ quotidiane: ⁊ fit eodeȝ mō vt violaceū: tn̄ non maturent̄ flores ne amarescat syrupus. ℂ Dosis eius est.ℨ.i. vel.ij. ⁊ vt breuius dicam oēs illi qui fiūt de floribꝰ: vt borragineus fiunt vt syrupus rosaꝝ.

SYrupus acetosus simplex est cōpertus posse excellēter in oibus materijs. s. ca. ⁊ fri. s. eas cal'as ⁊ adurētes infridat ⁊ subtiles cholericas abstergit: ⁊ strigit viscosas fl'aticas icidit ⁊ subtiliat grossas cholerias icidit ⁊ diuidit penetrat ⁊ secat difficile ad eradicādū: quare exhibet̄ ꝯgrue febribꝰ ⁊ morbis ceteris ex eisdē materijs simplicibꝰ ⁊ cōpositis vt emitritheis. Unde datꝰ cū deco. diureticoꝝ ꝯfert valde q̊tidiane ⁊ ceteris morbis fl'aticis. Datꝰ cū cal'a ꝯfert synocho ⁊ synoche ⁊ plectorice chymoruȝ: ⁊ est magne vtilitatis in p̄nᵒ feb. fl'atice: ⁊ ꝯfert empiale ⁊ liparie. Datꝰ post accessionē tertiane pure cū emulsiōe q̄tuor semi. fridoꝝ demittit cholerā cruciantēȝ ab orificio stōchi: maxie si post eiꝰ exhibitionē exhibeat̄ aq̄ ordei nō excorticati. Datus cū cal'a an̄ paroxismū tertiane ⁊ q̊tidiane ⁊ q̄rtane: cōfert valde ꝓuocādo vomitū. Datꝰ cū subtiliatiuis ꝯfert syncopi de repletiōe stōchi. Datus cū deco. diureticoꝝ ⁊ endiuie ꝯfert valde ad cho. grossaȝ difficilis eradicationis: ⁊ ad flegma viscosum: vt est chole. citrina ⁊ flegma salsuȝ: ⁊ ap̄it opilatiōes epatis ⁊ renū ⁊ splenis: ⁊ q̄ est parue acetositatis. Datꝰ cū frida mitigat optie sitiȝ: ⁊ q̄ est multe acetositatis exiccat fortiter: ⁊ icidit cito. q̄re inuiscat aliqn̄: q̄ solitꝰ est pati in stōcho vel in epate grauedinē ⁊ puncturā esu grossoꝝ ciboꝝ bibat assidue ip̄m cuȝ radicibꝰ ⁊ seminibꝰ multū diureticis. bibitus cū.ℨ.i. armoniaci soluit duricieȝ mēbroꝝ ⁊ scrophulas. Si q̄s comederit superflue fructꝰ humidos: vt ficus ⁊ persica: bibat syrupum acetosuȝ: quātitas multa ex eo bibita sepe tp̄e pestilentiali preseruat a corruptiōe. ℂ Dosis eiꝰ est ab.ℨ.ß. vsqȝ ad.ℨ.i. ⁊.ß. ⁊ dosis syrupi fortis acetositatis est vsqȝ ad.ℨ.j. ⁊ fit sic. ℂ ℞. boni çucchari albi ꝑtes.v. ⁊ funde suꝑ illud in stannato tres partes aque fontis ⁊ coquat̄ absqȝ fumo ⁊ absqȝ flāma lente abijciendo cōtinue spumā donec clarificet̄ ⁊ q̄ medietas aque ꝯsumat̄. Deinde suꝑfundant̄ aceti albi electi.ℨ.ij. in leui ⁊ in forti ꝑtes.iiij. in mediocri partes.iij. ⁊ coquat̄ ad ꝑfectionē ⁊ reponat̄ in ampulla. ℂ Et si necessitas iuitat potētius incidit cho. grossaȝ difficileȝ ⁊ ap̄it ⁊ abstergit meatꝰ ⁊ deopilat ipsos ⁊ sic fit. ℞. aque fontis clare lib.x. ⁊ ꝓijce in eis corticū ꝯtusaꝝ: rad. feni. petro. raphani apij ⁊ endi. ⁊ se. ipsius. an̄.ℨ.j. vel plus coquat̄ lente: vsqȝ ad ꝯsumptionē aque: ⁊ tūc ꝓijce suꝑ ip̄m colatū lib.j. çuc. ⁊ clarificet̄ post suꝑinfūde aceti: vt supra ⁊ coque lente ad ꝑfectionē. alia ⁊ alia: vt laxatiua vel inflāmationum extinctiua apud necessitateȝ in eo imittunt̄. Ipse. n. est fermenti medicinaꝝ q̄ꝫ plurimaꝝ: tn̄ vsus ipsius nocet senibus ⁊ pectori ⁊ membris neruosis apostematis in interioribus rheumaticis causis viscera excoriat: ⁊ ēt nocet post flebotomiam nisi humores exuberent.

QVoniam syrupus violaceus nenufarinus oxiçaccara ⁊ syrupꝰ acetosus offerūtur gn̄al'r in materijs cholericis: sciēduȝ est q̄ nā ⁊ ars dotauit eos virtutibus differētibꝰ: vn̄ oxiçaccare sunt offerēde in materijs cholericis ⁊ grossioribꝰ: maxie cū opilatione: p̄cipue cōtentis in remotis. Syrupꝰ rosaceus ⁊ violaceꝰ ⁊ nenufarinus offerunt̄ in materijs ꝓpings: vt in spūalibꝰ vl' nālibus: verūtn̄ syrupus violaceus ⁊ rosaceus offerunt̄ in mā subtili: ⁊ syrupꝰ nenufarinꝰ offert̄ in mā cholerica grossa: ⁊ si mā peccat plus humiditate: tūc rosaceus plus cōpetit q̄ꝫ violaceus ⁊ econuerso: ēt si mā cholerica peccet in plus humiditate aut caliditate in remotis: vel si corpꝰ sit plectoricū: vel si mā exuberet: tunc syrupꝰ acetosus ⁊ oxiçaccara cōpetūt in plus. nam syrupus acetosus ⁊ oxiçaccara infrigidant cholerā ⁊ incidūt penetrāt ⁊ aperiūt meatꝰ ⁊ poros quos euacuāt effumādo: ecōtra rosaceus ⁊ violaceus inuiscant ⁊ obturant meatus ꝓhibentes respirationē.

SYrupus de absinthio respicit ꝓpe virtutē nāleȝ humoribꝰ lesaȝ ⁊ cōfert casui appetitꝰ ⁊ debilitati stōchi ⁊ molliciei viscerum ⁊ vomitui ⁊ dolori ⁊ debilitati epatis ⁊ febribꝰ lōgis: ⁊ amouet opilatiōes venarū stōchi ⁊ epatis: ⁊ ꝯfert potui mādragore ⁊ modus eiꝰ opationis est. ℂ ℞. absinthij recē. lib.ß. rosarū ru.ℨ.ij. spicenardi.ʒ.iij. vini antiq odoriferi: succi cydonioꝝ. ana. lib.ij. ⁊.ß. stent in vase lapideo per diem nālem: dcide coquat̄ lente vsqȝ ad mediū: ⁊ fiat syrupus cū duabꝰ lib. mellis ex parte efficacie. ℂ Alius est simplex exꝑtus. ℞. lib.ß. summitatū absinthij recē. ⁊ coquāt̄ in.iij. lib. aque fontis vsqȝ ad tertiaȝ partē: deinde fricet̄ manibus ⁊ colet̄: ⁊ cuȝ lib.j. mellis ⁊ alia libra vini fiat syrupus.

SYrupus cydonioꝝ datus cuȝ vino decoctionis nucis muscate ⁊ galange ꝯfortat stomachuȝ ⁊ digestionem eius. Datus cum decoctione rosarū retinet ventrē ⁊ vomitum cholericū. Datus cum succo plantaginis vel burse pastoris cōfert manationi sanguis. Datus cuȝ decoctione liquiritie mitigat sitim. Datus cūaqua rosacea confert cardiace calide: ⁊ extinguit acumen cholere. Datus cum decoctione menthe prouocat appetitum. ℂ Modus cōmunior eius cōpositionis est. ℞. suc. cydo. recen. rotūdoꝝ ⁊ maturoꝝ quātitatē quā volueris ⁊ appone çuc. qd̄ sufficit ⁊ fiat syrupus.

Syrupus de fumoterre respicit humo/res adustos. Datus cum deco. boragis mane ⁊ sero ꝯfert scabiei ⁊ pruritui: ⁊ infectioni cutis ⁊ morphee ⁊ ipetigini ⁊ serpi gini lepre ⁊ baras ⁊ clarificat sanguinē. Dat⁹ cum decoc. radicis feniculi ⁊ endiuie ꝯfert febrib⁹ nothis. ¶ Et fit sic. bulliat quarta pars succi fumiterre lente sup prunas vsq₃ ad consumptionē medietatis ⁊ clarificet̃ cu₃ çucchara vel cu₃ melle: ⁊ fiat syrupus ⁊ rep onatur in am/pulla. Dosis eius est. ʒ.j. vel. ij.

Compositus cōfortat stomachu₃ ⁊ epar ⁊ aperit opilatiōes ⁊ curat morbos cuti plu/ries datus potētius ꝙ̃ simplex ⁊ ꝓprie quoꝝ mā̃ sunt hu/mores adusti: aut salsi: sicut est impetigo: serpigo: scabies: ⁊ lepra: morphea: baras: ⁊ ꝯsilia. ℞. corticu₃ mirabolanoꝝ citrinoꝝ recentiu₃: kebuloꝝ gumosoꝝ. an̄. ʒ. ij. ⁊. ß. floꝝ bo/ragi. ⁊ violarū: summitatū absinthij recē. cuscute. an̄. ʒ. j. li/quiritie rase: ros. rubeaꝝ. an̄. ʒ. j. ß. epithimi: polypody. an̄. ʒ. vj. prunoꝝ ⁊ passularū enucleataru₃. an̄. lib. ß. thamarin. ⁊ cassiefi. mund. an̄. ʒ. ij. omnia bulliant lente in. x. lib. aque vsq₃ quo redeat ad lib. iij. colet̃ ⁊ fiat syrupus cū succo fu/miterre cocto ⁊ depurato ⁊ çuc. an̄. lib. iij. ¶ Dosis eius est ab. ʒ. i. vsq₃ ad. iij. cum decoctione eiusdem ⁊ boragi.

Syrupus myrtinus respicit virtute₃ re/tentiuā: valet enim cōtra oē₃ solutionē ventris. Datus cum deco. balaustie in aqua pluuiali. ℞. myrtilloꝝ: rosarū rubea. sumach: acatie: balaustie: psidie: hipoqstidos: spodij. an̄. ʒ. ß. sorbarū imaturarū: cornulaꝝ. an̄. numero. x. mespilarū viridium numero. v. liqui ritie: dragagāti: gumi arabici. an̄. ʒ. ß. terenda terant̃ ⁊ bulliant in aqua pluuiali: vel in aqua ros. qd sufficit donec redeat ad lib. j. ⁊ deposi/tum ab igne coletur ⁊ addita lib. j. çucchari cu₃ albumine ouoꝝ clarificetur ⁊ syrupetur.

Syrupus iulep: respicit ꝓprie virtutem nāle₃ ⁊ vitale₃ lesas caliditate q dat⁹ cū frida quacūq₃ hora ꝯfert febrib⁹ acu/tis ⁊ chronicis ⁊ sanguineis: ⁊ mitigat sitim ⁊ cōfortat stōchū ⁊ ꝯfert valde ꝯ̄ estuationē vi/scerū: maxie hn̄tib⁹ cōplonē calida₃ signāter in epate ⁊ in corde: ⁊ ꝯfert ephemere ex labore ⁊ q̄rtane cholerice. infri gidatus valde in niue ꝯfert phrenesi. Datus cū ptisana cō fert spasmo ⁊ singultui ex inanitiōe ⁊ arefactioni toti⁹ cor/poris. exhibit⁹ cū syrupo violaceo ⁊ ptisana ꝯfert tussi sic/ce: ⁊ exhibit⁹ cū trociscis vel succis ꝯferētib⁹ curat dyscra/sia₃ calidā epatis: ⁊ qui fuerit calefact⁹ supflue ex medicia solutiua vel vomica potu ipsius cōpescit̃. ¶ Et fit sic. ℞. çucchari albi pulueriçati ad libitū: ⁊ appone de aqua ros. in triplo ⁊ coquat̃ lente sup prunas in stānato cōtinue di/spumādo: vsq₃ ad ꝯsumptionē duaꝝ ptiū. Or si vis cū eo cōfortare cor: ⁊ colorare impone modicum de croco ligato in pāno confricando cum spatula ferrea lateribus vasis. Uerūtn̄ si estuatio ⁊ sitis fuerint vehemētes: vl' epidimia: vel cachochimosa putredo apponat̃ paꝝ de cāphora cō/simil'r fricādo. Or si ēt volueris facere ipsum magis extin/ctiuū ⁊ nature solutiuū ꝯficiat̃ cū succo melonū ꝓprie ob/longoꝝ. Etia₃ si vis ip̄m magis nature ꝯfortatiuū impone de aqua rosacea. Et si magis mitigatiuu₃ sitis ⁊ ariditatis impone aquā dulcem fontis. ¶ Qd artificiose ductum ad decoctionē vlteriorē dr̃ a latinis candi: qd tentum in ore trāsglutiēdo ꝓut dissoluit̃ mitigat sitim ⁊ ariditatē guttu/ris humectat: ⁊ ip₃ pulueriçatū intromissu₃ oculis ⁊ ipsis clausis supemplastrando pulpam pomoꝝ assatoꝝ sub ci/neribus mitigat dolorem: ⁊ eoꝝ expellit ruborem ⁊ cōfor/tat aromaticitate ⁊ stipticitate substantia₃ oculi ⁊ spiritu₃ visibilem ⁊ stringit lachrymas ⁊ mollit pānum recentem oculoꝝ ⁊ corrodit ipsum sua asperitate: ⁊ abstersione ab/stergit potenter anteꝙ̃ liquefiat ⁊ mundificat.

Syrupus de olibano Rasis: quo etiā mi/nister obuiat cōmode ip̄m offe rendo prompte. na₃ oblatus ante originem va/riolarū ⁊ morbilloꝝ abscindit eoꝝ emersionē ꝙ si forte apparuerint. xx. non perficient̃ dece₃ refrigerā/do calorem ⁊ putrefactionē ꝓhibendo nisi ꝙ videat̃ ve/hemens materie expulsio: que tunc iuuet̃. Ite₃ datus cum calida confert oibus egritudinib⁹ sang. ⁊ cholere ⁊ bubo/nibus in subassellis ⁊ antraci ⁊ squinantie ⁊ cōsimilibus. ¶ Et fit sic. ℞. aceti veteris lib. iij. succi malorūgranatoꝝ acetosoꝝ: acetositatis citri succi agreste succi acedule succi moroꝛu₃ in quo sumach fuerit infusum berberis. an̄. lib. j. succi lactuce: succi endiuie agrestis. an̄. ʒ. iij. decoctiōis iu/iube infusionis lentiu₃. an̄. lib. i. ⁊. ß. çucchari lib. iij. fiat sy/rupus: deinde sumat̃ spody lib. ß. camphore. ʒ. j. terant̃ in mortario ⁊ incorporent̃ cu₃ syrupo donec fiat vnū corp⁹ ⁊ conspergatur ter cum frusto cucumeris.

Oxizaccara simplex dr̃ ab oxi quod est acetu₃ ⁊ çaccara ex qb⁹ fit. infrigidat digerit diuidit icidit aperit vias: ab/luit ⁊ mundificat grossos humores ⁊ viscosos: ⁊ subtiliat cholerā flegma ⁊ mel'ia₃ ex cholera adusta: etiā valet ꝯ̄ abundantiā sanguis: ⁊ ad febres paratas inflāma/ri. Data cū calida ꝯfert quotidiane ex flegmate salso: ⁊ etiā ꝯfert tertiane: ⁊ educit cholerā a stōcho: ⁊ ꝓuocat vomitū cholere. Data cū deco. fenicu. ⁊ absinthy ꝯfert febri quoti/diane: ⁊ febrib⁹ longis: ⁊ ꝯfortat stomachū ⁊ epar: ⁊ aperit opilationes. Data pluries cū decoctione anheti post septi/ma₃ acceptionē ꝯfert valde euomēti flegma salsum. Data cum deco. quatuor semi. frigidoꝝ ꝯfert acutis ⁊ peracutis. Data cum deco. feniculi ⁊ buglosse confert quartane non vere: ⁊ incidit grossos humores ⁊ viscosos ⁊ aperit vias: ⁊ abluit ⁊ mūdificat humores qui sunt in poris ⁊ in vesica: ⁊ resistit putrefactioni humorū ⁊ sanguinis: ⁊ aperit opila tiones: ⁊ cōfert defectioni appetitus ex calida ⁊ ephemere ꝓpter cibos ⁊ potus calidos bibita cu₃ cuscute est optima febribus longis ⁊ emitritheis: maxime pueris ⁊ viris bi/bita cū suc. endiuie dispumato: ⁊ feniculi excludit humo/res putridos: ⁊ curat febre₃ diuturnā ⁊ dolorē ictericorū ⁊ spleneticorū ex opilatiōe. Data cū cepe excoriat intestina generat tussi₃: ⁊ ledit membra neruosa: ⁊ obest rheumati/cis causis ⁊ a̅patib⁹ calidis in iteriorib⁹. ¶ Dosis eius est a. ʒ. vj. vsq₃ ad. ʒ. j. ⁊. ß. ¶ Et fit sic. ℞. çucch. lib. i. succi ma/lorūgranatorū acetosorū. ʒ. viij. aceti. ʒ. iiij. ponant̃ in stan/nato sup ignem lentū ⁊ bulliant tandiu agitādo semp cu₃ spatula ⁊ dispumādo donec veniat ad spissitudinē ꝙ pos/sit in pixide deportari ad modum electuarij.

Oxizaccara composita data cum calida cōfert febribus flegmaticis ⁊ tertianis nothis ⁊ febrib⁹ longi temporis ape/rit opilationes epatis ⁊ splenis ⁊ venaru₃ dige/rit materia₃ grossam ⁊ viscosam cholericā ⁊ flegmaticam: ⁊ prouocat vrinam. ¶ ℞. capil. vene. re. scolopendrie ce/terach: polytrici: epatice: violarie: radicis feniculi: brusci: asparagi: endiuie: scariole: lactuce: graminis. ana. M. j. ⁊. ß. quatuor semi. frigidorū: se. scariole: lactuce: portulace: bru/sci: asparagi. an̄. ʒ. j. ⁊. ß. violarū. ʒ. iij. cōfice sic. infunde radi/ces contusas in succo malorūgranatorū acetosorum sic ꝙ cooperiant̃ triduo quarta die adde tantūde₃ de aqua ⁊ ce/tera permitte modicu₃ bullire: ⁊ tunc cola cum fortissima depressione: ⁊ adde çucchari lib. ij. ⁊ coque ad coctionē p/fectam detur vt simplex.

Oximel simplex dicit̃ ab oxi qḋ est acetũ ⁊ melle ex q̃bus fit. respicit hũores flegmaticos: ⁊ est duplex. s. simplex ⁊ cõpositũ: diureticũ ⁊ squilliticũ. Oximel aũt simplex attenuat ꝓprie pingues ⁊ carnosos: est enĩ incisiuũ ⁊ abstersiuũ humoꝝ viscosoꝝ ꝯfert materijs que sunt in remotis. s. in iũcturis resoluendo eas: ⁊ que sunt in toto corpore diuidit ⁊ subtiliat ⁊ digerit humorem grossum q̃ est in stõcho: ⁊ in epate ⁊ est securũ in materijs febriũ lõgi tẽporis opilationes epatis ⁊ splenis aperit vrinã ꝓuocat. ip̃m cũ çuccbara rosacea est medicina paralysis cũ febre. ⁊ gargariçatũ cuz calida est maximi iuuamẽti in ꝑncipio sq̃nãtie calide ⁊ subleuat vuulã nisi insit calor. Datũ cũ decoctiõe hysopi ꝯfert opilatiõi spũaliũ. Datum cũ cal'a expellit hũores fridos a stõcho. Datũ cũ aq̃ ordei ⁊ sale expellit vomitũ ⁊ hũorẽ cholericũ a stõcho: ⁊ est cõpertũ ꝙ assiduatio bibitiõis ei⁹ oĩ mane stõcho ieiuno cũ aq̃ decoctiõis biringi securat ab apostematib⁹ ĩteriorib⁹. spũalia exaspat: obest habẽti stõchũ ⁊ epar frida acide ructuãtib⁹ excoriatiõi interioꝝ neruis debilib⁹ causis rheumaticis ⁊ ꝯstipatis. ℭ Et fit sic. ℞. mellis clari. ij. ptes boni aceti vnã ptẽ. auget̃ qñqz vel minuit̃: vt in syrupo acetoso dictũ est. bulliãt lente mel ⁊ aqua abyciẽdo spuma cõtinue. Deinde fundatur super illud acetũ: ⁊ decoquat̃ ⁊ nõ permittat̃ spuma eleuari: imo auferat̃ cõtinue ⁊ cum fuerit coctum reconde. dosis eius ab. ℥. j. vsqz ad. iij.

Oximel cõpositũ de radicib⁹ diureticis humores respicit grossos quos subtiliat: ⁊ ꝯfert febrib⁹ flegmaticis ꝓlongatis ⁊ tertiane nothe ⁊ quartane diuidit ⁊ abstergit ⁊ choleraz ⁊ flegma: ⁊ ꝓprie apit oẽs opilationes stõchi ⁊ epatis ⁊ splenis venarũ ⁊ renũ: ⁊ prouocat vrinã: cui⁹ ꝑmistio cõior est. ℭ ℞. corticis radicis apij feniculi. aã. ℥. j. vel raphani. ℥. j. ⁊ ß. ꝯterant̃ ⁊ ꝓyciant̃ sup eas. x. lib. boni aceti albi antiq. aq̃ fontis dulcis li. xx. ⁊ dimittat̃ p diẽ nãlẽ: deinde coquat̃ donec tertia pars cõsumat̃ ⁊ colet̃ postea ⁊ sup ip̃m ꝓyciat̃ medietas eius ex melle: ⁊ coquat̃ cũ facilitate vt ꝑus: qñqz necessitamur cũ ea educere flegma. q̃re qñ coquit̃ suspẽdit̃ in eo medulla cartami ꝯtusa: aut turbith cũ modico. çinçi. subtili pãno ligata fricãdo: qñqz laterib⁹ vasis. Et cũ mel'ia tunc imponimus cõsilr epithimũ vel polipodiũ: ⁊ reseruat̃ in ampulla. ℭ Dosis eius est ab. ℥. j. vsqz ad. iij.

Oximel squilliticũ respicit hũores viscosos ⁊ est verificatũ a sapiẽtib⁹ ꝯferre morbis quoꝝ natura flegmatica est mater: aut melãcholica spissa viscosa difficilis eradicatiõis vbicũqz fuerit in corpe: ⁊ signãter mẽbris remotis: vt est epilepsia ⁊ arthetica cronica ⁊ malũ mortuũ. Incidit eniz ⁊ diuidit humoꝝ grossiciẽ ⁊ viscositatẽ ⁊ habilitat ad expulsionẽ ⁊ expellit interdũ hũorẽ viscosum: vnde datũ cũ decoctione peonie romane ꝯfert magnifice epilepsie frigide. Datũ cũ decoctiõe bethonice iuuat cephaleã ⁊ emigraneã ⁊ scotomiã. gargariçatũ ⁊ coll'atũ in ore cũ decoctione masticis ⁊ origani ꝯfert gigiue laxe ⁊ putride: ⁊ ꝯfirmat dẽtes ⁊ ꝯfert valde mollificatiõi ⁊ ĩpedimẽto ligue nisi sit valde vehemẽs. Datũ cũ decoctiõe prassij mũdificat organa anhelit⁹: ⁊ ꝯfert cãne pulmõis ⁊ asmati valde: ⁊ corroborat lacertũ vocis ⁊ clarificat vocẽ ĩpeditã humorositatib⁹. Datũ cum vino decoctiõis absinthij ꝯfert ad mẽbra nutritiõis: quia abstergit putrefactionẽ stõchi ⁊ efficit digestionẽ bonaz ⁊ viuificat appetitũ defectũ ex flegmate: colorẽ lesum ex indigestione reddit bonũ. Datũ cuz calida ꝓuocat vomitũ: quo ꝯfert plurimis egritudinibus fl'aticis ⁊ mel'icis. Datũ cũ decoctiõe costi ꝯfert dolori stõchi ⁊ epatis frigido. Datũ cũ decoctiõe capparis est vltimũ passiõib⁹ splenis frigidis ⁊ opil'onib⁹ ei⁹. Datũ cũ decoctiõe diureticoꝝ ꝯfert valde difficultati ⁊ paucitati vrine ex opil'one saniei vel frigore. Datũ cũ decoctiõe calamẽti vel arthemisie ꝯfert ꝑfocatõi mr̃icis. Datũ cũ succo fumiterre ꝯfert malo mortuo. ⁊ ꝯtinuatũ ꝯfert morphee fl'atice. Datũ cũ decoctione bitie iuuat magnifice dolorẽ iũcturarũ. Datũ cũ decoctiõe polypodij ⁊ epithimi educit choleram nigrã: ⁊ est ex reb⁹ ꝑseruãtib⁹ corpus a putrefactione: ⁊ ꝑseruãtib⁹ ip̃m cachochimiũ incolume: ⁊ ꝯseruat ip̃m in iuuẽtute ⁊ corroborat corp⁹ cui accidit laxitas ⁊ mollificatio. Datum cuz calida ꝯfert febri quotidiane ex fl'ate vitreo vl' acetoso. ℭ Modus opatiõis ei⁹ est. ℞. ex laminis squille ꝓprie que sunt medie inter cor ⁊ corticẽ ipsius quãtũ volueris ⁊ sue eas separatim cum stilo ligneo ⁊ dimitte siccari in vmbra diebus. xl. postea cõminue eas in frusta incisorio ligneo ⁊ ad lib. j. boni aceti al. pone. iiij. lib. ⁊ mitte in vase vitreato habente orificiũ strictũ ⁊ stringe caput ipsius: ⁊ dimitte alijs xl. diebus: ⁊ postea cola ⁊ fiat oximel cum duabus libris mellis coquendo lente ⁊ administra: vbi oportet ꝙ si necessitas cogat festinari sepeliatur vas cum squilla ⁊ aceto in cineribus calidis: vel in arena calida successiue: ⁊ non repente: sed proprie inter horam ⁊ horam.

ℭ De opiatis. Cap. XXI.

De opiatis quoniã nã ꝑegit cũcta cõmoda temporib⁹ cõgruis iccirco ministri soliti sunt tp̃e ꝯgruo opiatas salubres exhibere excellẽter: ꝑcipue in morbis diuturnis mẽbra ꝯfortãdo ⁊ reliqas humoꝝ ꝯsumẽdo ⁊ fluxũ hũoꝝ ꝓhibẽdo: q̃tenus affectãt sanationẽ nõ lesionẽ ministrata in q̃ñtitate debita ⁊ nã: ⁊ tp̃e ꝯgruo exhibeãt: theriace enim sex grana ordei exhibita a quatuor medicis regis marochi adolescenti ⁊ ꝯualescenti ip̃z interfecit eadẽ hora: ⁊ ipsa salubris q̃rtanario eũ interfecit hora ꝑoxismi: q̃ exhibita fuit ei añ septimã accessionẽ dñante cachochimia: iõ minister cautificat⁹ offert eas cachochimia nã vel arte prius diminuta: nisi necessitas interdũ ꝑurgeat: vt humores subtiles vel mali exuberant aliq̃ñ rheumatiçãdo inducẽtes suffocationẽ vel ꝑalysim: ⁊ tũc a ꝑmordio est offerẽda fortis opiata: vt aurea vl' mithridatũ. Si aũt hũores fuerit leues ⁊ pauci tũc põt offerri opiata leuis a ꝑmordio: vt est rubea trociscata: vel musa enea. ꝑcipue in initio noctis: tñ qñ q̃rit̃ per opiatas ꝯsumptio materie ⁊ ꝓhibitio q̃cũqz hora diei offerunt̃ ꝓut necessitas reqrit: vt aurea añ paroxismum quotidiane cachochimia diminuta. Medicine enim virib⁹ opiate ꝓpinate cachochimia dñante multiplicat febres: vt duplicãdo vel triplicãdo q̃rtanã. Etiã dat̃ iterdũ ad mitigãdũ cruciatus immẽsos dolores: vt filoniũ in colica: necessitamur ẽt eas interdũ ministrare añ ꝑoxismũ: vt malignitatẽ ei⁹ exacerbatiõis mitigẽt: q̃s oblatio felicitat cũ aliq̃ cobibẽte appetitũ ad mẽbrũ lesuz vl' morbũ: q̃ q̃dẽ q̃ñto antiqores nõ tantur vt⁹ ꝑtialis: ꝓut ꝓpinat̃ reges in declinatiõe febriũ cerebrũ exiccãtiũ cũ syrupo nenufa. q̃tinus somnũ ĩducat: q̃ etiã dãde sunt stõcho vacuo: ⁊ sup eas est ieiunãdũ q̃si. vij. horis nisi necessitas ꝑurgeat: ⁊ sunt offerende: maxie fortes: vt filoniũ vrgẽte forti necessitate ꝓprie cũ omnia non contulerint. Dosis earum est plerũqz a. ℥. j. vsqz ad. ij.

Adrianũ dr̃ ab Adriano ipatore magno a quo vel ꝑ q̃ fuit inuẽtũ: respicit ꝓprie grossos hũores: ⁊ ꝯfert passionib⁹ frigidis que fuint ex mel'ia vel fl'ate ⁊ ꝓprie in capite: est enim optimũ egritudinib⁹ q̃b⁹ cõmẽdat̃. Datum

cum decoctiõe costi ⁊ supemplastratũ addito puluere ga-
riofi. ⁊ nucismuscate: ⁊ olibani: ⁊ oleo nuscellino ꝯfert sco
thomaticis ⁊ vẽtiginosis vitio cerebri. Datũ cũ decoctione
castorei ⁊ sene: ⁊ inungẽdo cũ eo admixto petroleon ⁊ sca-
rabeo: ꝯfert ꝯtra exuberãtiã humoꝝ frigidoꝝ: vt in spas-
mo. Datum cũ decoctiõe costi ꝯfert apoplexie lethargie ⁊
monopagie ⁊ cephalee fridis. fricãdo palatũ ⁊ nares inun
gẽdo cũ eo distẽperato cum succo mẽthe ꝯfert apoplexie.
Datũ cũ decoctione peonie ꝯfert epilepsie. Datũ cũ deco-
ctione olibani ꝯfert obscuritati ⁊ grauedini oculoꝝ. Inie-
ctũ cũ decoctiõe ruthe ꝯfert tinnitui auriũ. Datũ cũ deco-
ctiõe diureticoꝝ ꝯfert epaticis ⁊ nefreticis lesis friditate,
Datũ cũ decoctiõe capparis ꝯfert spleneticis post mollez
mollificationẽ. Datũ cũ decoctione mily solis post purga-
tionẽ ꝯfert strãguriosis. Datũ in pillulis cuz puluere lapi-
dis lincis saxifragie mily solis: ⁊ sanguinis hirci vetustissi
mi: ⁊ cũ vino ꝯfert potẽter calculosis. Iniectũ cũ aq̃ salsa:
⁊ datũ eis cum decoctiõe cymini ⁊ castorei ꝯfert colicis ex
flate viscoso. Datũ cũ decoctiõe se. ruthe agrestis ꝯfert fe-
brib⁹ periodicis ex flegmate nãli vel vitreo. Datũ cũ ca-
lida post sudorẽ tertianary ex cholera inaturali ꝯfert eis.
Datũ in p̃ncipio paroxismi q̃rtane cũ decoctiõe gentiane
mitigat ip̃m. Datũ cũ decoctiõe diptami ꝯfert ꝯtra vene-
nũ interi⁹ assumptũ. Suplinitũ cũ succo mẽthe ꝯfert mor
sure aĩalis venenosi: vel rabidi. ❡ Dosis ei⁹ est a. ʒ. j. vsqz
ad. ij. ẜuat̃ q̃driẽnio vel triẽnio. ❡ ℞. opy thebaici. ʒ. iij.
cassielignee: s̃eis iusq̃ami al. añ. ʒ. ij. ⁊ grana. vj. ⁊ tertiã ꝑtez
vnius grani: siselei. ʒ. j. ⁊ octo grana. foly origani dragagã.
añ. ʒ. j. xilobal. carpo. cipi: petro. mace. macis. añ. ʒ. j. minus
grana. vj. marathri. ʒ. ij. ⁊ grana. viij. calami aromatici. ʒ. ij.
⁊ grana. ij. cinamomi: spice nardi: costi reupõtici: piretri: ra
dicis acori dauci cretici. añ. ʒ. ẞ. ⁊. vj. grana. castorei. ʒ. ẞ. sera-
pini rosarum rubearum cardamomi amomi: seminis ru-
the agrestis ameos. añ. ℈. j. ⁊ grana. iiij. aly addunt saluie
ʒ. j. ⁊ mell' dispumati lib. j. ⁊. ℥. j. cassiefi. incorporent̃. s. p̃mo
pulueres: ⁊ postea cassiafistu. ⁊ balsa. distẽperata cum mo-
dico mellis, etiam valet ancipitri habenti lapidem.

Charistum

Acharistum sine munere interp̃tat̃: respicit ꝑprie hũores
frigidos rheumatiçãdo pectus ⁊ spũalia ꝑ-
prie grauãtes. Datũ cũ decoctiõe olibani aut
myrrhe ꝯfert arteticis asmaticis tussientibus
friditate rheumatica. Dat̃ interdũ cũ decoctiõe ligritie fi-
cuũ passarũ hysopi: ⁊ ꝯsil'iuz vel trãsglutiẽdo cathamoni-
cũ. Itẽ ꝑpellit vel ꝯsumit flegma a spũalib⁹. ❡ Dosis ei⁹
est a. ʒ. j. vsqz ad. ij. seruat̃ biẽnio. ❡ ℞. hysopi galbani co
sti opy: semis iusq̃ami al. tamarindi: semis lini. añ. ʒ. j. cro-
ci spice nardi coralli ru. xilobalsami medulle cassiefistule
calami aromatici reupõ. myrrhe storacis calamite oppo-
po. bdelly amomi olibani galle spice celtice achori abro-
tani assari sauine floꝝ orni glãdifere sq̃lle baccarũ lau. pi-
retri amomi anisi se. basiliconis gariofi. dauci leuistici ma
rathri papaueris albi: pipis alb. lõgi ⁊ nigri: floꝝ malue.
añ. ʒ. ij. enule cãpane. ℈. j. ⁊. ẞ. ellebori nigri. çinçi. añ. ℈. j.
mellis dispumati. ℥. xj. incorporentur cũ vino calido.

Nudotum

Anudotum emagogum antidotuz. j. contra datũ: emagoguz
dicitur ab emat qđ est sanguĩs ⁊ gogos qđ est
duco quasi ducẽs sanguinẽ mẽstrualẽ: respi-
cit ꝑprie mẽbra nãlia ⁊ ꝑpagationes ꝑprie
mulierũ. Unde datũ cũ decoctiõe calamenti ⁊ arthemisie
educit mirabil'r mẽstrua ⁊ fetũ mortuũ. Datũ cũ decoctio-
ne aristologie lõge mũdificat puerperas: ⁊ interficit fetũ:
⁊ expellit secũdinã. Datũ cũ decoctiõe saxifragie: ⁊ acori
frãgit lapidẽ ⁊ expellit ip̃m. Datũ cũ decoctiõe diuretico-
rũ ꝯfert epaticis opilatis ꝑuocat vrinã ⁊ sanat strãguriã ⁊
nefresim. Datũ cũ decoctiõe thamarisci ꝯfert spleneticis
induratis. Datum cũ decoctiõe nucismusca. ⁊ galãge ꝯfert
indignatiõi stõchi a frigiditate. Datũ cũ vino decoctiõis
mẽthe retinet vomitũ frigiditate vel indignatiõe. Datum
cũ decoctione assari educit flegma fortiter. Datũ cũ deco-
ctione ruthe: ⁊ anisi ꝯfert colice ventositate vel flegmate.
Usus ei⁹ in mane cũ vino ꝯseruat sanitatẽ in cõplexione
frigida: tamẽ obest patiẽtib⁹ hemorrhoydas vel mẽstrua.
❡ Dosis eius est a. ʒ. j. ⁊. ẞ. vsqz ad. iij. post balneũ. seruatur
biẽnio vel triẽnio. ❡ ℞. sauine seminis apy. añ. ℈. j. radi-
cis acori assari amomi: seminis atriplicis marathri. añ. ℈.
j. ⁊. vj. grana. anisi. ℈. ij. aristo. arthemisie cassielignee. añ.
℈. ij. ⁊. xiiij. grana. centauree minoris. ℈. j. ⁊. vij. grana. cen
tauree maioris. ℈. ij. dauci cretici. ℈. ij. ellebori nig. ℈. j.
foliorum lauri. ℈. ij. ⁊. ẞ. ⁊ tria grañ. ligritie rase. ʒ. j. ⁊. ℈. j.
lupini. ʒ. ij. nigelle. ℈. ij. myrrhe. ℈. ij. ⁊. xiiij. gra. orobi. ℈.
j. alumen çucchari. nig. ℈. ij. petro. mace. ℈. j. piretri. ℈. ij.
⁊. xiiij. grana. radicis peonie. ℈. j. ⁊. vij. grana ciperi. ℈. j. se
minis ruthe. ℈. ij. ⁊. xiiij. gra. spice nardi. ℈. ij. ⁊. xiiij. gra-
na cymini. ℈. ij. ⁊. xiiij. grana squinanti. ℈. j. ⁊. xiiij. grana
gariof. ℈. ij. radicis capparis. ℈. j. mellis dispumati quod
sufficit terantur ⁊ incorporentur ⁊ reseruetur.

Thanasia

Athanasia idest imortalis eo q̃ eua-
dere facit a morbis morti
feris ꝑprie: respicit stõchũ grauatuz diuersis
humorib⁹ lienteriã inducẽtib⁹. Etiã valet cõ-
tra oẽm fluxũ humoꝝ ad exteriora. Datũ cũ
vino decoctiõis olibani facit ad capitis dolorẽ frigidũ ex
rheumate. Pillule ex ea cũ puluere olibani tẽte sub ligua
ꝯferũt dolori rheumatiçãti ad oculos. Item emplastrũ fa-
ctũ ex ea cũ mastice ⁊ olibano: ⁊ albumine oui: ⁊ appositũ
timporib⁹ ꝯfert dolori dentiũ rheumatiçãti. Unde detur
athanasia cũ puluere olibani in dolore dentiũ vitio stõchi
⁊ tepida imissa cũ bombace narib⁹ cũ succo plãtaginis fri-
cata in eo ematithe sup cotẽ donec rubeat sistit fluxũ san-
guinis ab eisdẽ. Tenta in ore in pillulis cũ puluere peni-
dy sistit manationẽ san. a spũalib⁹ precedẽtib⁹ eũ: ⁊ subse-
quentib⁹ lenitiũis: ne sua asperitate tussim cõmouendo sa-
niẽ vehementius effluere faciat: vt infusionez dragagãti ⁊
ligritie rase: ⁊ ꝯfert phthisi flegmatice ⁊ differẽti ꝯsolida-
ri ꝯtra vomitũ sanguinis ex mẽbris nutritionis. Det̃ cum
succo plantaginis ꝯtra fluxũ eiusdẽ inyciat̃ per inferiora
cũ succo plãtaginis regione ꝯueniente: ⁊ etiã emplastrent̃
renes ⁊ vmbilic⁹ cũ ea mastice ⁊ olibano ⁊ sanguine dra.
additis ⁊ distẽperatis cũ albumĩne ouoꝝ ⁊ modico aceti:
vt ꝯtulit valde mihi petro celater clarificanti ꝯtra mictũ
sang. cũ persequerer: vt vrinas ab amonitis bersabee. fu-
mus eius horribilis odoratus cõpescit paroxismũ suffoca-
tionis mr̃icis. Data cũ decoctiõe masticis ⁊ olibani fortifi-
cat stõchũ potenter ⁊ retentiuã. Emplastrũ ex ea sandalo.
albo. ⁊ ro. ⁊ succo crassule additis positũ supra renes lami-
na plũbi nõ ꝑforata supposita ꝯfert ꝯtra diabetez diapre-
nem seu paralysim vesice. Data cũ vino decoctionis bdel
ly mẽthe ⁊ castorei: ⁊ etiã agresta addita vel aceto ⁊ succo
quinquenervie emplastrata super pectinem ꝯfert contra
gomorreaz. Data cũ puluere cinamomi confert vitijs ve-
sice. Pillule ex ea ⁊ mastice ⁊ bolo armenico: ⁊ consolida
maiore. Date cum decoctiõe cõsolide: vel cũ succo plãtag.
rubificato fricatione ematithis cõferunt mirabil'r dysen-
terie. Data cum infusione dragaganti confert colice chole
rice rheumatiçãti. Data cum decoctione balaustiarũ vel
cum succo mẽthe confert lienterie. Data cũ infusione dra-
gaganti repercutit apata interiora: ⁊ emplastrata cum suc
co crassule repcutit potenter exteriora. Data post vomitũ

cum succo aristol. rotunde ꝛ diptami vel gentiane confert cōtra venenuz. Unde si fuerit morsus reptilis vel animalis: supemplastret̄ etiā cum eisdē. ¶ Dosis maior est vsqꝫ ad. ʒ. iij. seruat̄ triennio. ¶ ℞. auripigmēti. ʒ. ß. cinamomi electi: medulle cassiefistul. añ. ʒ. iij. ꝛ. viij. grana. croci squinanti storacis calamite radicis valeriane sileris montani bethonice karabe: se. iusquiami albi apij dauci anisi opij. añ. ʒ. j. ꝛ. ß. ꝛ tria gra. spice nardi: folij castorei myrrhe lapidis ematithis san. dra. coralli rub. mūmie costi boli ar. cōsolide maioris assari radicis acbori corticis radicis mandragore polij montani baccarū lauri piperis albi ꝛ longi: seminis petro. añ. ʒ. ß. mellis dispumati lib. j. ꝛ. ʒ. ij. incorporentur sic: fricentur fortiter tamarindi ꝛ medulla cassiefistu. in melle calido ꝛ colentur post cum cassia: ꝛ tūc imponatur puluis aliorum in eo calido incorporando.

Urea alexandrina dcā ab auro qđ recipit: vel qꝛ cōperit̄ eē ceteris opiatis p̄ciosior ꝛ excellētior: vt aurū īter cetera metalla. alexādrina dicit̄ ab Alexādro peritissimo phō ipsius inuētore: ꝛ est ɔsumptiua sup ceteras opiatas: respicit ꝑprie v̄tutē aīalē lesam grossis humoribus: ꝛ valet p̄cipue ɔtra morbos flegmaticos ꝛ melācholicos. Uñ cōfert ꝑprie ad omne vitiū capitis ꝛ pectoris rheumatiçatū frigiditate: ꝑpter qđ pillule ex ea ɔfecte ꝛ puluere olibani ꝛ masticis tēte in ore sub lingua ꝓhibēt fluxum rheumatis ad oculos: ꝛ ad aures ꝛ ad gingiuas: qꝛ abscindūt fluxū lachrymarū ꝛ surditatē auriū: ꝛ dolorē dentiuz vitio stomachi vel vomitus. Det̄ cū succo mēthe calido vel inungant̄ dentes vel gingiue cū ea: ꝛ emplastrent̄ tympora cuz ea ꝛ succo menthe. Data cū vino decoctionis olibani ɔfert dolori capitis ꝛ scothomie fridis fricādo os ꝛ guttur lethargici cū ea flegma emittēdo: fricādo os ꝛ linguaz cum ea ꝛ saluia: ɔfert exuberātie saliue: ꝛ ablationi odoratus frigiditate. paroxismo īminenti apoplexie fricetur os ꝛ palatū cum ea: ꝛ intromittat̄ narib⁹ ꝛ emittēdo plurimū flegma plures liberant̄: qui X̄o ex ea acceperit semel in septimana non vexabitur apoplexia nec colli dolore. Data cū succo eupatorij cōfert paralyticis: vnde si paralysis sit in lingua fiant pillule ex ea: ꝛ puluere seminis caulis agrestis ꝛ nasturcij que teneant̄ in ore. Data cum decoctione peonie cōfert epilepsie vitio cerebri. Data cū vino decoctiōis buglosse ɔfert maniacis ex melancholia nāli: pillulas factas ex ea ꝛ gumi arabici tenēdo in ore ɔfert tussi ex rheumate frigido: ꝛ ex humoꝝ vberantia ꝛ phthisicis ex rheumate. Data cū vino decoctiōis gentiane ad tertiā partē ɔfert anhelosis. Data cum vino odorifero decoctionis nucismuscate ꝛ gariofi. ꝛ ossis de corde cerui: aut cuz aqua ros. ɔfert cardiacis ex frigiditate: distēperata cū muscellino ꝛ inuncta ɔfert dolori lateris frigiditate vel ventositate tenta in ore cū puluere cocti in aqua ꝛ exiccati curat potenter vomitum sanguinis putrefactiōe vene ꝛ apertione vel resudatione ipsius: qui si fluat frigiditate detur cū vino stiptico calido: ꝛ curat mirabiliter. Data cū vino decoctiōis olibāi ɔfert colice flatice rheumatiçāti ꝛ dolori renū ꝛ apoximeron frigidis. Distemperata cū vino ꝛ melle ꝛ iniecta ɔfert colice flatice prius remollite. Data cū decoctiōe diureticoꝝ ɔfert nefreticis stranguriosis ꝛ dysuriosis. Data sine opio cū decoctiōe saxifragie frāgit lapidē renū: ꝛ si lapis est in vesica inyciat per syringā cū nardileō. Suppositoriū ex eā intromissum ɔfert tenasmoni fride. Pessari çata cū succo ruthe agrestis acetose valet ɔtra hūorositatē mřicis. ℈. j. ex ea cū alio mithridato. dati pluries ɔfert sterilitati friditate ꝛ hūiditate: vsa post balneū cū decoctiōe diureticoꝝ ɔfert mole matricis. Data in estate cū calida ꝛ in hyeme cū vino ante horā accessiōis amputat quotidianam ex flegmate nāli. Data cū tātūdē rubee trociscate cōfert liparie. ¶ Dosis eius est a. ʒ. j. vsqꝫ ad. ij. maxime post balneū. seruat̄ trib⁹ annis. ¶ ℞. sulphuris viui. ʒ. j. ꝛ. ß. assari carpobalsami: seminis iusqami al. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. gariofi. opij myrrhe cipi. añ. ʒ. ij. balsami cinamomi electi: folij çedoarij. çinçi. costi coralli ru. cassielig. euforbij dragaganti olibani storacis calamite spice celtice meu cardamomi siseleos: semis synapis: radicis saxifragie aneti anisi. añ. ʒ. j. lignialoes reubar. reupōtici alipte mus. castorei spice nardi galange balsami anacardi masticis rad. peonie hiringi rosarū thimi acori pulegij: arist. longe ꝛ rotunde gentiane corticis radicis mādragore camedreos radicis valeriane baccarū lauri ameos dauci pipis alb. ꝛ longi xilobalsami carui amomi: semis petro. ꝛ leuistici ꝛ ruthe. añ. ʒ. j. ꝛ. ß. auri ꝛ argēti subtiliter pulueriçatoꝝ limatorū margaritarum pforatarū ꝛ nō pforatarū blacte biçātie ossis de corde cerui. añ. partes. ij. ꝛ. ℈. j. ꝛ. xiiij. grana limature eboris albi calami aromatici piretri. añ. gra. ix. mellis dispumati lib. iij. incorporent̄ sic. s. ꝙ limatura auri ꝛ argēti: ꝛ margarite cōmisceant̄ fortiter manu cū. ʒ. j. pulueris post cū oib⁹ pulueribus: postea incorporentur cum melle: ꝛ ad vltimum incorporetur balsamus dissolutus cū modico melle.

Diaolibanum dicit̄ ab olibano qđ recipit: respicit proprie hūores frigidos rheumatiçantes: maxie ad oculos eos retinēdo vehemēter. Unde pillule ex eo date ab. xj. vsqꝫ ad. xv. cuz olibano ꝛ mastice ꝛ bolo arme. sistūt potēter fluxū lachrymarū ex frigiditate ɔstringēte: aut hūiditate lubricāte siue debilitātē retentiuā ꝛ dolorē fauciū: ꝛ ɔfert vigilijs ex rheumate. Etiā fiat epithima ex eisdē distēperatis cū albumine ouorū qđ fronti ꝛ tympori⁹ supponat̄. Pillule ex eo ꝛ penidio ꝛ amido tente in ore trāsglutiēdo paulatim qđ dissoluit̄ ab eis cōfert asperitati trachee arterie supfluitates cōsumēdo viscosas. Datū cū vino decoctiōis caricarū ꝛ passularū ɔfert tussientib⁹ rheumate vel friditate. Datū cum olibano ɔfert pipleumonicis anteq̄ꝫ febriāt. Datū cū eisdē ꝛ puluere myrrhe post eruptionē mūdificāt saniē eorum. Datū cū vino decoctiōis macis: ꝛ supemplastratū mastice ꝛ olibano ꝛ costo i duplo additis ꝛ ɔfectis cū oleo ro. ꝛ muscellino stōcho retinet vomitū friditate ꝛ debilitate ꝛretentiue. Datū cū vino decoctiōis masticis ꝛ nucismusc. aufert dolorē stōchi friditate aut rheumate. Datū cū vino calido ɔfert nausee. Datū cū decoctione aq̄ rosacee ꝛ rosis coctis in aceto addito castoreo ꝛ emplastratū sup lūbos ꝛ pectinē ꝛ testiculos ɔfert gomorree. Datū cū succo plātaginis: ꝛ etiā suppositū cū eodē in bōbace retinet mēstrua. ¶ Dosis eius est a. ʒ. j. vsqꝫ ad. ij. seruat̄ sex annis. ¶ ℞. olibani ʒ. ij. castorei opij semis iusqami albi. añ. ʒ. iiij. cassielignee. ʒ. ij. ꝛ. ℈. ij. folij citri. añ. ʒ. ij. ꝛ fiat opiata ꝛ reseruetur.

Esdra inusitata varietate miscibiliū dcā ē ab Esdra ꝓpheta q eāz cōposuit: respicit ꝑprie hūores exuberātes i stōcho obtūdētes appetitū. Confert oib⁹ īfirmitatib⁹ corpis frigiditate. absqꝫ apate ꝛ febre effect⁹ ci⁹ plerūqꝫ vicinant̄ laudibus auree. q̄re eisdē adiutorijs plerūqꝫ est admistrāda qb⁹ ibidē docet̄. Data cū vino decoctiōis nucismuscate ꝛ gariofi. ꝛ ɔsimiliū depurat cerebrū ꝛ ɔfortat ipm. Cōfert passiōib⁹ ex melācholia nāli capitis. Data cū vino ɔfert melācholicis timidis ꝛ appetētib⁹ carbones ꝛ testas. Distēperata cū vino ꝛ oleo muscellino ꝛ iniecta ɔfert dolori ꝛ tinitui auriū. Pillule ex ea cū se. ro. ꝛ cinamomo tēte i ore ɔferūt vuule cadēti ex mā rheumatica ꝛ sbleuāt eā: gargarism⁹ ex ea fa-

ctus sapa ⁊ aceto ꝯfert squinantie anteq̃ confirmetur: ⁊
etiā casui vuule: ꝯfectio pulueris radicis portulace cū ea
confert mirabiliter fixuris labioꝝ manuū ⁊ pedum factis
ex melācholia inungēdo cū ea. Data cum decoctione ba/
laustie post euacuationē confert fluxui vētris p̄cipue lien
therie. exhibita cum decoctiōe lingue ceruine ⁊ capil̃. ve.
epatice ⁊ ceterach confert icteritie absq̃ febre ⁊ absq̃ ca
lore intēso epatis facto ex humore viscoso opilante. Data
spleneticis ex melācholia cū decoctiōe capparis post eua
cuationē curat eos. Data cū diagredio prodest mirifice du
riciei splenis. Data cū puluere olibani ⁊ vino confert do/
lori post partū causato ampliatione ⁊ magnitudine fetus.
Data cum decoctione aristologie mundificat puerperas.
Data cum vino decoctionis ruthe ⁊ arthemisie ꝯfert dif/
ficultati partus: precipue si supponatur cum succo eorun/
dem. Data cum vino eunti dormitum confert artheticis ⁊
podagricis factis ex humoribꝰ frigidis reumatiçantibus.
Data que sit trium vel quatuor annorum cum vino deco/
ctionis mēthe: aut superinūcta confert morsui venenatoꝝ
⁊ intoxicatis. Data cum vino ꝯfert alopicie. ¶ Dosis est
a. ʒ. j. vsq̃ ad. ij. seruata quinq̃ annis est potentioris virtu
tis. ¶ ℞. epithimi. ℈. j. ⁊ tertiam partem alterius alipte
musca. myrrhe çucchari folioꝝ ruthe: seminis apij fenu/
greci. aā. ʒ. j. ⁊. ℈. j. ⁊ granū. i. rasure eboris: seminis ruthe
agrestis saluie sanguinarie origani balaustie. aā. ʒ. j. ⁊ gra.
vij. cinamomi electi gariofi. lignialoes spice nardi çedoa/
rij lacce munde rosarum capparis pulegij abrotani pipe/
ris nigri: seminis petro. ossium dactyloꝝ. aā. ℈. ij. ⁊. ß. ⁊ gra
na. iiij. galāge çinç. beris: seminis cartami excorticati ana/
cardi lapidis gagatis corticis mādragore radicis acheri ⁊
peonie thymi hysopi floꝝ orni glandifere basiliconis ga/
riofi. dauci marathri: seminis altee oliuarum vini veteris
optimi. aā. ʒ. ß. ⁊. ℈. ß. ⁊. iiij. gra. balsami croci oriētalis fo/
lij gallie musc. costi calami aromatici medulle cassiefistu.
corticis mirabolanorū citrinorum spice nardi: spice celti/
ce xilobalsami dragaganti coralli albi ⁊ rubei: storacis ru/
bee: ⁊ castorei bdellij galbani oppoponacis aspalti terbē/
tine masticis theriace magne: ꝯfectionis adriani splenis
seu spleneticis sanguinolente emanantis partu a naribus
pulli equini veteris merguli auis ⁊ reupontici aristologie
longe: assari meu hireos piretri hermodactylorum peuce/
dani gētiane violarum arthemisie chimolee faborū citri:
⁊ laureole mēthe folij rubi radicis pētaphilon: carpobal/
sami: anisi: amomi cymini: seminis papaueris alb. seminis
basilicōis gariofilati: sileris montani: seminis ruthe arthe
misie baccarū lauri: sang. draconis lapidis magnetis: lapi
dis gagatis: ossis de corde cerui: olei muscel. ⁊ petrolei. aā.
℈. j. ⁊ tertiam partem alterius camphore ambre margari
tarum integrarum ⁊ perforatarum natura blacte biçātie
olei sambuci storacis calamite serapini sulphuris viui an/
timonij acacie betonice pisciculi dicti caballū marinum
hipoquistidos macis licij squinanti seminis malue floruꝫ
oleandri radicis valeriane marubij semis herbe sulphur
menthe absinthij petro. macē. euforbij cardamomi: semi/
nis aneti ameos nigelle leuistici seminis citri piperis al. ⁊
longi cimini ethiopici vermilionis corticis arboris vere
succi caulis agrestis aque vitis. aā. ℈. ß. ⁊ grana. ij. letargy
ri ⁊ amidi radicis myrthi opij thebayci iusquiami al. aā.
gra. vij. mellis dispumati lib. ij. ⁊. ℥. ij. conficitur sic. cassiafi
stu. dissoluatur cū melle calido: ⁊ coletur per cacciā: ⁊ post
imponatur terbentina theriaca ⁊ adrianū: ⁊ post aqua vi/
tis: ⁊ tunc immittātur lapides vltimate pulueriçati cū mo
dico puluere ⁊ camphora ⁊ ambra: ⁊ post çuccharū subti/
lissime pulueriçatū ⁊ postea balsamꝰ distēperatus cū mo/
dico melle calido postea olea ⁊ puluis alioꝝ vltimo.

Filonium amicus nouus inter/pretat̃ qḋ fi/
lon primitꝰ inuenit: respicit v̓tutē nālē ⁊ spiri
tualē. Datū cū mulsa emēdat tussim flegma/
ticā: ⁊ difficultatē anhelitꝰ: ⁊ ꝯfert pleureti/
cis ex flegmate ⁊ nephreticis ⁊ vesice cātis ex friditate vel
vētositate. Datū cū hydromelle ꝯfert pipleumonic ⁊ dolo
ri epatis. Datū cū succo sanguinarie ꝯfert sputo sanguinis.
Datū cū vino cocto ꝯfert idigestiōi ⁊ singultui valde. Da/
tū cū oximelle subuenit spleneticis eruginosis supbibēdo
aquā fridā ꝯfert excoriationi itestinoꝝ. Datuꝫ colico facit
euadere pre ceteris opiatis. Est etiā ex melioribꝰ medici/
nis in sedatiōe fortis doloris apostematis renū. ¶ ℞. pi/
peris al. seminis iusquiami albi. aā. ʒ. v. opij. ʒ. ij. ⁊. ß. semi/
nis apij. ʒ. j. medulle cassiefist. ʒ. j. ⁊. ß. seminis petro. mara/
thri dauci croci. aā ℈. ij. ⁊ gra. v. euforbij costi. aā. ʒ. j. pire/
tri spice nardi çedoarij. aā. grana. xv. mellis dispumati. ʒ.
vij. ⁊. ß. terant̃ ⁊ incorporent̃. alij addunt alia ⁊ alia.

Filonium verum tamen est illud qḋ filon compo
suit ⁊ est. ℞. seminis iusquiami albi piperis nig.
aā. ʒ. xx. opij. ʒ. xv. croci. ʒ. vij. ⁊. ß. spice nardi pi/
retri euforbij. aā. ʒ. j. cū duplo mellis dispumati: ⁊ quidam
sunt qui ponūt castoreū loco euforbij ⁊ est expertoꝝ iuua
mētoꝝ ⁊ manifestoꝝ in doloꝝ sedatione ⁊ ꝓprie cū vino
decoctionis masticis ⁊ nucismusca. ⁊ anisi doloꝝ stōchi fri
gidoꝝ ex humore crudo vel vētositate grossa: sedat dolo/
rem colice cū decoctiōe anisi ⁊ ameos ⁊ viscerū ⁊ renuꝫ ⁊
matricis: ⁊ cum decoctione hysopi ⁊ prassij ꝯfert ad pre/
focationem anhelitus: ⁊ ad dolorem laterum: ⁊ ad difficul
tateꝫ vrine: ⁊ cū succo menthe confert singultui vehemēti.
¶ Dosis eius est a. ʒ. ij. vsq̃ ad. iiij. seruatur triennio.

Mithridatū idest mater omniū antido torū dicit̃: vel a mithrida/
te rege ponti a quo vel ꝑ quo fuit inuentuꝫ ab
Andromaco: facit ad oēs passiōes ex frida cau
sa quibꝰ potētior est q̃ theriaca: tñ theriaca est
potētior in materijs venenosis. Respicit ꝓprie v̓tutē nā/
lem lesaꝫ veneno vel humore venenoso. Datū pluries cū
vino d̄coctiōis nucismuscate ꝯfert lethargicis cephalicis
emigraneis ex cā frida phātasticis fumo medicat̃ subeth
exteriori frigore fricādo palatū ⁊ inūgēdo ab extra cuꝫ eo
⁊ cāphora ⁊ rosis ꝯfert apoplexie. Datū cū vino decoctio/
nis saluie ⁊ castorei ꝯfert valde spasmo ex repletiōe: ⁊ ex
aiali venenoso ⁊ paralysi. Distemperatū cuꝫ succo saluie ⁊
gargariçatū ꝯfert valde ei q amisit loquelā subita fridita/
te. De sero cū vino ꝯfert epilepticis si palatū epileptici fri
cet̃ hora paroxismi: ⁊ si dētes lethargici fricent̃ cū eo con
fert valde flegma plurimū educēdo. Longus vsus ipsius
cum decoctione peonie curat omnē epilepsiam. Datuꝫ cū
vino ꝯfert maniacis ⁊ melancholicis ex melācholia: vel
ex cholera adusta. Pillule ex eo ⁊ olibano tente in ore su
stīt rheuma ⁊ lachrymas: ⁊ curant dolorem rheumaticuꝫ
supercilij oculorum dentiū: ⁊ maxillarū fauciū: ⁊ oris fri/
gidum. Ablutio oris cum eo ⁊ cum succo menthe ꝯfert fe/
tori oris ex gingiuis. Gargariçatum cum succo mēthe ꝓhi
bet squinantiā. Gargariçatuꝫ cum decoctiōe balaustie ꝯ
fert casui vuule humiditatibus. Datū cū decoctione oliba
ni ꝯfert tussi ⁊ asmati rheumaticis: ⁊ sputo sanguinis d̄scē/
denti a capite: ⁊ etiā remediat lienteriā ex flegmate. Datū
periplеumonicis cū puluere myrrhe post sanationē ꝓser/
uat ab empimate mundificando ⁊ ꝯfert difficultati anhe/
litus. Datū cū diamargariton: ⁊ cum vino aromatico imu
tat complexionē cordis frigidam. Datum cū vino rubeo
ꝯfert stomacho humido cachechie. Datum cū decoctione

absinthy cõfert ꝯtra fetorẽ ructuatꝰ: ⁊ ꝯtra multitudinem sputi flegmatici ⁊ icteritie ex aĩali venenoso. Datũ cuz decoctione balaustiarũ remediat optime lienteriã debilitate retẽtiue vel ex flegmate. Datũ cũ vino calido ꝯfert passionibus fridis hypocũdioꝝ diaphragmatis: renibus ⁊ vesice opitulat̃ si supẽmplastret̃. Datũ cũ decoc. ciperi confert duriciei splenis frigide. Datũ cũ decoctione saluie in vino ꝯfert ꝑcipitationi matricis ex paralysi: vel ex humore frido ⁊ debilitati appetitus debilitate sensus stõchi et singultui. Datũ cũ decoctione diureticoꝝ ꝯfert manifeste difficultati vrine hũore sanie ãpate debilitate sensus vel frigore. Datũ cũ decoctione mily solis ⁊ saxifragie frãgit ⁊ expellit potenter calculũ renũ ⁊ ꝯfert lapidi vesice. Bõbax intinctus in eo suppositus ꝯfert thenasmoni flegmatico. Pessariũ ex eo cũ oleo muscellino vl' cũ succo arthemisie ꝓuocat mẽstrua: ⁊ ipm est supremum debilitati coitus frigiditate quorũcũqz mẽbroꝝ. Qñ dat̃ cũ vino decoctionis çinçiberis: ⁊ cũ eadẽ est caput in cõpositis ad coitũ: et ad lesionẽ ipsius. Datũ cũ decoctione saluie ⁊ rute confert colice debilitate expulsiue ⁊ sensus. Datum cũ vino decoctionis cymini: ⁊ pipis ꝯfert suffocationi mr̃icis friditate. Datũ viro ⁊ mulieri cũ vino rubeo ꝯfert calefaciendo ad gñationẽ masculi. Bibitũ cũ vino ꝯfert ꝑgnationi ipedite friditate. Datũ ⁊ suppositũ valz artheticis ⁊ sciaticis ⁊ podagricis ex frida cã: incorꝑato cũ puluere diptami ⁊ gẽtiane ⁊ aristologie rotũde cũ vino decoctiõis mẽthe ⁊ suppositũ morsure expellit oĩa venena. Datũ cum vino cal'o amputat quotidianã nisi sit ex flegmate salso. Datũ i hyeme cũ vino: ⁊ in estate cũ aq̃ cal'a liberat a q̃rtana ex mel'ia nãli. Accipe ex eo ante epidimiã facit euadere ab ea. Empl'atum ⁊ quocũqz mõ sumptũ est sũmũ ⁊ singulare remediũ carbũculo ⁊ antraci absqz febre. Datũ cũ tertia ꝑte theriace ꝯfert morphee albe: ⁊ cũ eo ⁊ succo fumiterre ꝯfert morphee nigre qꝺ asserit̃ valere in morbis ignotis est valde venerãdũ. ℂ Dosis eius est a. ʒ. j. vsqz ad. ij. ⁊ seruat̃ decẽ annis. ⁊ fit sic. ℂ ℞. storacis calamite. ʒ. j. ⁊. ℈. j. gariof. spice nardi xilobalsami orobi baccaꝝ lauri dragagãti mastícis galbani gumi cedri aspalti castorei gumi edere euforby bdelly terre sigillate melliloti laudani rosa. rubeaꝝ camedreos sũmitatũ hypicon oppoponacis: semis amomi opy sulphuris viui abrotani ligritie mũde nitri hypoqstídos acatie hysopi peonie radicis enule cãpane origani rami cedri cimaꝝ lauri aristo. epithimi peucedani roris marini cẽtauree mĩoris radicis hiringi balaustie cimaꝝ myrti corticis maligranati radicis raphani sqlle carpobalsami anisi nigelle semis iusqami albi cimini feniculi cardamomi seminis sinapis aloe siselcos ameos seminis petro. agrestis seminis leuistici rute domestice semis papaueris al. semis apy dauci: semis rape pipis lõgi gariofilati amomi. añ. ʒ. j. radicis acori: seminis lape inuerse radicis ciclaminis floꝝ agnicasti cornu cerui cathartici. añ. ℈. ij. balsami cinamomi electi citri costi floꝝ squinãti çinçi. albi citri foly terbẽtine myrrhe olibani cassielignee agarici spice celtice reupõtici: radicis bireos assari ⁊ diptami teneritatũ prassy pulpe collogntide sticados arabici arthemisie calamẽti albi agreste plãte asse fetide camepitheos pipis albi ⁊ nigri: seminis basiliconis gariofila. ⁊ petro. sumach foly cardamomi: radicis pentaphylonis. añ. ℈. j. baccarũ lauri tertiã ꝑtẽ vnius. ℈. ⁊. xxxy. grana vini fortis vetustissimi. ℥. j. mellis dispumati lib. y. incorꝑent̃ primitus gume dissolute cũ vino ad ignẽ postea cetera pulueriçata.

M**Jcleta** ⁊ est expta: respicit ꝓprie virtutez nãlem lesam defectu cõtentiue: restringit. n. plurimũ. Data in aq̃ pluuiali ⁊ supposita cũ bõbace: ⁊ etiã exhibita ꝑ os cũ ferrugine: ⁊ sanguine draco. ꝯfert valde ꝯtra fluxũ hemorrhoidaꝝ. Data cũ decoctione masticis curat dysenteriã supiorũ. Jniecta cũ succo plantaginis quo fuerit fricata emathithes donec fuerit rubificata. ⁊ etiã emplastrata rosis ⁊ bolo armenico ⁊ modico aceti additis curat dysenteriã inferioꝝ. Data cũ decoctione balaustie sistit fluxũ ventris. Data cũ requie sistit lienteriã cholericã. ℂ Dosis eius est q̃si ʒ. j. ⁊ seruat̃ triẽnio. ℂ ℞. corticũ mirabolanoꝝ indoꝝ citrinoꝝ kebuloꝝ bellericoꝝ nõ recentiũ. añ. ʒ. y. ⁊. ß. cymini anisi feniculi carui. añ. ʒ. y. nasturcy. ʒ. j. ⁊. ß. ⁊ cõficit̃ sic: infundant̃ mirabolani per diẽ nãlem in succo cydonioꝝ: vel in modico aceto in olla terrea ⁊ humectent̃: ⁊ ꝯsimiliter semina ad partez: ⁊ exiccent̃ dẽ mane in testa terrea: ⁊ tunc calefacias patellã ferream vel terream: ⁊ depone ab igne ⁊ imitte mirabolanos mouendo ꝯtinue: ne adurant̃ qui nisi fuerint assi sufficiẽter calefacias patellam ⁊ imponas eos toties donec fuerint assi sufficiẽter: ⁊ ꝯsimiliter assentur semina: deĩde terant̃: tũc supadde spody balaustie masticis sumach gumi arabici torrefacti in testa. añ. ʒ. j. et xv. grana terant̃ omnia fortiter simul: ⁊ confricent̃ cum modico aque ro. vel oleo ro. ⁊ postea incorporent̃ oĩa cuz lib. j. vel quasi syrupi myrtini ⁊ reseruetur in vase terreo.

M**Usa enea** dicta est a muso peritissimo pho a quo fuit inuenta: enea dicta est: eo ꝙ hꝫ colorẽ eris: respicit ꝓꝑe v̄tutem nãlez lesam hũoribꝰ mel'icis: aut fl'aticis febrẽ inducẽtibꝰ. Uñ dat̃ ꝓꝑe in q̃rtanarijs cũ vino cal'o vel cũ vino decoc. germãdree ⁊ q̊tidianarijs cuz vino cal'o: que si sit ex fl'ate salso det̃ addita tertia ꝑte rubee trociscate: aliqui ꝑsumunt iungerẽ pulsus ⁊ tympora patientiuz acutas cũ ea in die cretico que si ꝓuocauerit sudorez nunciat salutem: sinaũt perditionẽ. Data cũ vino decoctionis olibani post remollitionẽ cũ dialthea cõfert spiriosis ex humore frigido. Pillule ex ea addita myrrha tente in ore. mundant sanguinez phthisicoꝝ ⁊ epatícoꝝ: al's empicoꝝ. Data cũ decoctione roꝫ. mundificat ⁊ consolidat vlcera corũdez. Data cum vino post vsuz oximellis emendat inflationẽ stomachi ex humore frigido vel ventositate. Data cũ vino decoctionis masticis ⁊ nucis muscate: ⁊ iniecta per clystere cũ decoctione mercurialis ⁊ sanationis cõfert colice ex ventositate vel frigiditate. Data cũ decoctiõe apij feniculi ⁊ petro. ⁊ etiã emplastrata pectine cuz eisdem ꝓuocat valde vrinaz. Data cũ decoctiõe saxifragie ⁊ milij solis frãgit lapidem. Data cũ decoctiõe rute ⁊ absinthij cõfert cholericis ex ventositate. Data cũ decoctione consolide opinat̃ ꝯsolidare vulnera. ℂ Dosis eius est a. ʒ. i. vsqz ad. iij. seruat̃ biẽnio. ℂ ℞. seminis iusqami albi myrrhe olibani gentiane. añ. ʒ. vj. piperis al. grana. x. euforbij corticis mandragore aristol'. lon. añ. ʒ. j. ⁊. ℈. j. mellis dispumati lib. i. ⁊. ℥. ij. ⁊. ß.

O**Popyra** quã sanctissimi viri Cosma ⁊ Damianꝰ cõposuerũt. Dicit̃ ab apos qꝺ est succus ⁊ pyr qꝺ est ignis quasi succus ignitus. respicit ꝓprie humores frigidos infixos in remotis. Data cum decoctione primule veris ⁊ castorei in modum auellane: aut membro inuncto cum ea confert valde paralysi: ⁊ sanat paralysim oculoꝝ oris ⁊ gutturis manuũ ⁊ pedum. Confert etiaz tremulosis ⁊ nequeuntibus proferre verba: tenendo eam in ore: ⁊ inungendo membra cõtracta ex repletiõe in balneo cum ea ⁊ sulphure viuo ⁊ scarabeis qui inueniunt̃ in balneis: ⁊ inter libros curat ea febrẽ inducẽdo. Data cũ decoctione peonie confert epilepsie. Data cũ vino confert maniacis ⁊ mel'icis ex mel'ia nãli. Data cũ vino decoctionis olibani ꝯfert tussi ex humore frido fluxibili: ⁊ post triduũ

detẽ ei cũ decoctione amidi ꝛ penidiȷ ꝛ caricaꝝ passularũ ꝛ liquiritie ꝛ hysopi. Data cũ aq̃ ordei post eruptionẽ confert pleureticis mũdificãdo. Data cũ vino decoctionis pulegiȷ ꝛ calamẽti ꝯfert oĩbus dolorib⁹ pectoris ꝛ stõchi frigiditate. Data cũ decoctionẽ diureticoꝝ ꝯfert epaticis frigiditate vel opilatione. Data cũ decoctione capparis post vsum diureticorum ꝯfert spleneticis induratis. Data post euacuationẽ cũ decoctione hiris ꝛ petro. mace. ꝯfert iliosis ex frigiditate. curat eos. Data cũ decoctione polypodiȷ ꝛ mercurialis ꝯfert colicis ex frigiditate. Data cũ decoctione saxifragie confert valde calculosis. Data cũ decoctione caulis agrestis ꝛ seminis rute agrestis loco bene cõ operto ꝯfert quotidiane ex flegmate nãli vel vitreo ꝛ q̃rtane ex mel'ia nãli ꝛ plurib⁹ aliȷs sudorẽ ꝓuocãdo. ℭ Dosis eius est a. ʒ. j. vsq₃ ad. ij. seruatᷓ q̃nquẽnio ꝛ vltra. ℭ ℞. herbe palysis saluie rasure eboris. añ. ʒ. j. ꝛ grana. xiiȷ. opiȷ thebaici. ʒ. ij. ꝛ grana. iiij. ꝛ. ℈. ij. cinamomi electi/spicenardi/galãge/croci/costi/çinçiberis/çedoariȷ/xilobalsami reu pontici piretri: corallí rubei: gariofiloꝝ dragaganti myrrhe castorei oppoponacis piꝑis longi ꝛ nigri. añ. ʒ. ij. ꝛ sex grana balsami musci lignialoes squinãti medulle cassiefistule storacis calamite storacis rubee masticis galbani serapini plãte asse fetide melliloti aristologie longe ꝛ rotunde dragontee assari ellebori nigri meu radicis peonie radicis raphani domestici radicis achori corticis peucedani: ꝛ mãdragore betonice gentiane camedreos pulegiȷ cẽtauree maioris ꝛ mino. spice celtice capil. veneris recẽtis absintiȷ re. sponse solis hiperici tormẽtille ꝓrasiȷ viridis millefoliȷ: seminis rute agrestis calamẽti feniculi seminis iusquiami albi cardamomi carpobalsami leuistici farine subtilissime orobi seminis petro. baccaꝝ lauri sileris mõtani lupinoꝝ maratri. añ. ʒ. ß. ꝛ grana. xviij. mellis dispumati. lib. ij. ꝛ. ʒ. ij. in pte cui⁹ soluatᷓ cassiafistula: ꝛ post pulueres ceteraꝝ spẽꝝ: ꝛ vltimo ĩponatᷓ balsamus in modico melle: vel vino dissolutus incorpẽtᷓ: ꝛ reseruentᷓ vt decet.

P Ancbristum pan. i. totũ christus q: recipit chrisma: respicit ꝓprie virtutẽ nãlem diuersis humoribus grauatã ꝛ humores extra vasa vagantes inducẽtes febrẽ interpolatã. Uñ datũ cũ decoctione cinamomi aliptimi vel cum decoctione quatuor seminũ frigidoꝝ: ꝛ vtriusq₃ spice ante accessionẽ ꝯfert mirabil'r quotidiane. Datũ cũ decoctiõe thimi: ꝛ epithimi ꝯfert q̃rtane. distẽperatũ absq₃ opio cũ hydromelle ꝓuocat menstrua absq₃ mora. ℭ Dosis eius est a. ʒ. j. vsq₃ ad. ij. ꝛ seruatur triẽnio. ℭ ℞. opiȷ thebaici. ʒ. v. croci. ʒ. ij. ꝛ. ℈. j. ꝛ. ß. siseleos. ʒ. ij. calami aromatici castorei carpobalsami cardamomi seminis petro. añ. ʒ. j. ꝛ. ℈. j. ꝛ. ß. çinçiberis cassielignee serapini piꝑis albi papaueris al. semis iusquiami albi semis laureole semis rute agrestis marathri. añ. ʒ. ij. spicenardi meu piretri euforbiȷ anisi trifoliȷ acuti dauci creti ci. añ. ʒ. j. ꝛ. ß. mell' dispumati lib. j. ꝛ. ʒ. viij. terãtᷓ ꝛ icorpentᷓ.

P Igra interpretatur saluatrix greca: q: a grecis fuit inuẽta. ꝓprie sistit rheuma frigidũ. Data cũ decoctione olibani sistit fluxũ capitis ad gingiuas ꝛ dentes: vñ si dentes fricentᷓ cũ ea: ꝛ etiã si supemplastretᷓ ꝯfert dolori ipsoꝝ: ꝛ oculoꝝ: ꝛ fauciũ: ꝛ supciliorũ dissoluta in aq̃ eufrasie: ꝛ iniecta post fomentationẽ cũ mollitiuis abstergit nebulas sordidas ab oculis. tẽta in oĩe ꝛ gargariçata cũ decoctione balaustie ꝯfert squinãtie rheumatice. Data cũ olibano: ꝛ dragaganto opitulatᷓ asinaticis tussiẽtib⁹: ꝛ phthisicis ex rheumate. Data cũ decoctione ficuũ passularũ: ꝛ liquiritie mũdificat pleureticos. Data cũ decoctiõe mẽthe ꝛ masticis: curat dolorẽ stomachi: ꝛ vomitũ: ꝛ fasti diũ ex frigiditate. Data cũ vino decoctionis capparis auxiliatᷓ spleneticis. Data cũ decoctione asari: ꝛ squinanti cõfert hydropicis. Data cũ decoctione diureticoꝝ medetur nefreticis. Data cũ decoctione asari: ꝛ costi ꝯsumit humores frigidos: ꝛ viscosos cãm ad nephresim: ꝛ ad colicam. Bibita cũ vino cõpescit cruciatus podagricoꝝ ꝯfestim ꝓuocando sudorẽ. Data cũ vino ꝓseruat a nocumento aque corrupte. ℭ Dosis eius est a. ʒ. j. vsq₃ ad. ij. seruatᷓ biẽnio. ℭ ℞. semis iusquiami albi opiȷ. añ. ʒ. ij. ꝛ. ℈. ij. costi amari. ʒ. j. ꝛ grana quindecim. myrrhe alliȷ agrestis origani. añ. ʒ. ij. ꝛ grana decẽ storacis calamite galbani agarici: gentiane seminis rute agrestis sticados arabici ꝓrasiȷ cardamomi: añ. ℈. ij. ꝛ. ß. balsami spicenardi croci squinãti thimiamatis amoniaci terbentine cassielignee corticis mãdragore radicis hiringi ros. eupatoriȷ euforbiȷ carpobalsami piperis nigri leuistici dauci marathri semi. trifoliȷ. añ. ℈. ij. mellis dispumati q̃s. ʒ. x. terantᷓ: ꝛ incorpentᷓ: ꝛ reseruentᷓ.

H Ydrocopion idest potus ꝯtra rigores: vel ꝓuocationes sudoris. dĩ olympiatũ ab olympiato inuẽtore. virtutẽ respicit ꝓprie nãle lesam humidire. Uñ data cũ calida ante horã accessionis amputat quartanã ex mel'ia nãli ꝛ quotidianã nisi sit ex flegmate salso. Distẽperatũ cũ aqua calida: ꝛ tymporibus: ꝛ extremitatibus iunctis in die cretico alleuiat valde febricitãtes sudorẽ ꝓuocãdo. Datum cũ vino lymphato amputat ãgustias sudorẽ ꝓuocãdo. Datũ cũ succo plãtaginis sistit mictũ sanguis. Datũ cũ decoc. castorei medetᷓ egritudines frĩdas renũ ꝛ vesice. ℭ Dosis eius est q̃s. ʒ. j. seruatᷓ tribus annis. ℭ ℞. cinamomi electi. ʒ. iij. et ℈. j. ꝛ grana sedecim croci. ʒ. ij. spicenardi myrrhe olibani opiȷ corticis mãdragore piperis lõgi anisi ameos seminis lini sileris montani seminis iusquiami. añ. ℈. ij. ꝛ octo grana mell' dispumati q̃s. ʒ. vj. ꝛ. ß. terantᷓ: ꝛ icorpentᷓ.

R Equies dĩ q: ꝓstat somnũ q̃ data cũ syrupo violaceo in quo posita remollita fuerint semia papaueris albi: ꝛ lactuce trita ꝓuocãt sõnũ: ꝛ cõpescũt estuationẽ febriũ intẽsiuaꝝ ꝯtinuaꝝ: ꝛ iterpolataꝝ: pcipue in declinatiõe: ꝛ distẽpata cũ syrupo papaueris: ꝛ lacte mulieris epithimetᷓ tymporib⁹. Data cũ cal'a añ horã accessionis iterpolataꝝ signãter tertiane itercipit potissimũ. Data cũ melle ꝯfert q̃tidiane. Data cũ vĩo opitulatᷓ q̃rtane cholerice. ℭ Dosis eius in interpolatis est. ʒ. j. ꝛ in ꝯtinuis. ʒ. ß. seruatᷓ biẽnio. ℭ ℞. opiȷ seminis iusquiami albi corticis mãdragore seminis lactuce scariole ꝛ portulace psilliȷ nucis muscate cinamomi electi çucchari. añ. ʒ. j. ꝛ. ß. rosarũ rubearũ violarũ. añ. ʒ. iij. sandali albi ꝛ rubei citri spodiȷ dragaganti. añ. ℈. ij. ꝛ grana. v. cõficitur cum syrupo viola. ꝓ acutis ꝛ cũ. m. viij. mellis in interpolatis.

R Ubea trociscata rubea dĩ a colore rubeo: trociscata. q: recipit plures trociscos. reficit ꝓprie virtutẽ nãlẽ grauatã humorẽ cholerico. Data cũ decoctione violarũ aut cũ syrupo violaceo intercipit tertianã simplicẽ interpolatã. Iterũ data q̃s. ʒ. j. cũ aq̃ rosa. ante horã accessionis tertiane: ꝛ quotidiane pulsus ꝛ nares inungendo cum eadẽ affert sanitates. Pillule facte ex ea: ꝛ semine papaueris albi: ꝛ lactuce date: et distemperata cum succo papaueris: ꝛ lactuce epithimata tymporibus cõferũt ꝯtra vigilias vt in declinatione phrenesis. Data a. ℈. ij. vsq₃ ad. v. cum modico auree vel musce nee ante horã accessionis tertiane nothe aut cum equali mistura ipsius auree ꝯfert quotidiane ex flegmate dulci: ꝛ cũ quarta pte theriace ꝛ vino lymphato confert quartane

sanguinee:⁊ cū eadēꝫ ɔfert quartane ex cholera adusta ex
flegma.salso ⁊ nolimetangere.Oblata cuꝫ equali mistura
auree ⁊ theriace mithridati ɔfert fe.erratice.Data in sero
cū decoctione violarū ɔfert dolori capitis ex fumis eleua
tis a cholera:⁊ a mrice:⁊ dolori auriū:⁊ surditati ex cā cali
da.Data cū decoctione rosaꝝ ɔfert rheumati frido.linien/
do palatū cū ea ɔfert excoriationi ipsius ꝑꝑ vomitū chole
re.Data cū tertia parte theriace cōfert gutte rosacee mor/
phee sanguinee impetigini:⁊ serpigini cholericis.Data cū
decoctiōe balaustie:confert casui vuule humoribus chole
ricis.iij.℈.myrrhe additis ɔfert empimati phthisi rheu/
maticis differēti ɔsolidari.Data cū succo plātaginis:⁊ ten
ta in ore in pill'is sistit sputū sanguis.Data cū decoctōe oli
bani sistit tussim ex flegmate acri rheumatiçante.Data cū
succo mēthe stringit vomitū:⁊ nauseā:⁊ laxationē vētris.
Data cū decoctiōe sandali rubei ɔfert icteritie.Data cū de
coctione scolopēdrie ɔfert duriciei splenis:⁊ dolori renuꝫ
calidis.Data cū decoctiōe scolopēdrie ⁊ olibani ɔfert dia
betice calide.Data cū decoctione arthemisie ɔfert retētio
ni mēstruoꝝ ex cholera suffocationi mrīcis:⁊ ꝑcipitationi
eiusdē:⁊ ipedimēto ɔceptionis ex calidis causis cuꝫ tertia
ꝑte theriace:⁊ cal'a ɔfert scabiei cal'e. ¶ Dosis ei⁹ est a.ʒ.j.
vsqꝫ ad.ij.seruat̄ i biēnio. ¶ ℞.cinamomi electi ligritie
rase papaueris albi.aā.ʒ.iij.⁊.℈.j.⁊ grana.v.croci rosaruꝫ
seminis iusquiami albi seminis apij.aā.ʒ.ij.⁊ grana quin/
decim spicenardi violarū.aā.ʒ.j.⁊ grana.vij.⁊.ß.gariofilo
rū storacis calamite opij thebaici.aā.ʒ.ß.trociscorū croco.
maginata.trociscoꝝ hydiocri myrrhe anisi.aā.grana quin
decim.mellis dispumati octo.ʒ.⁊.ß. terantur ⁊ incorꝑent̄.

Trifera magna dicta magna pro/
pter magnum fru
ctū quē affert mulieribus respicit signanter:⁊
ꝓprie mēbra virilia:⁊ ꝓpagationis.Data cū
vino decoctionis olibani resistit fluxib⁹ rheu
maticis.Data cū semie papaueris albi:⁊ lactuce accōmo/
dat somnū mulcebrē.Data ꝑipleumonicis post decimarū
quartū diē cū vino:⁊ myrrha mūdificat:⁊ abstergit saniēꝫ
ab eis.Data cū viō decoctiōis cimini anisi:⁊ costi ɔsumit
vētositatē stōchi ⁊ itestinoꝝ.Data cū vino decoctionis ga
riofiloꝝ:⁊ anisi:⁊ nucis muscate cymini.costi cōpescit do
lorē stōchi ⁊ itestinoꝝ.Data cū nucleis ꝑsicoꝝ:⁊ vino tepi
do occidit lūbricos ⁊ ascarites.Data cuꝫ succo plātaginis
asserit̄ eē vtilissima ɔ̄ vomitū:⁊ egerētibus sanguinē vt in
dissyntericis.Data cū succo arthemisie ⁊ suppo^ta cuꝫ oleo
muscelino i bōbace ꝑcipue sine opio ꝑ hebdōaꝫ ɔtinuādo:
⁊ inouādo educit mucilagines ⁊ post mēstrua abundāter
pessariū ex ea imissuꝫ triduo cū bombace ɔfert mirabil'r
mulieri nō ɔcipiēti hūiditate.Data mulieri cū vino deco
ctiōis radicis mādragore:vel maiorane ɔfert valde vt mu
lier ɔcipiat.Data cū micleta:⁊ sanguine draconis cum aq̄
pluuie retinet mēstrua ⁊ matrix emplet̄ cū ea distēperata
cū succo plātaginis aā ⁊ retro acuata cū nigella sine opio
aꝑit hemorrhoidas.distēꝑata cū lacte m'ieris:⁊ exhibita
pueris q̄ clamāt nimis de nocte ɔfert eis. ¶ Dosis ei⁹ est a
ʒ.j.vsqꝫ ad.ij.seruat̄ biēnio. ¶ ℞.opij.ʒ.ij.cinamomi ga/
riofiloꝝ galāge spicenardi çedoarie çinçiberis costi ama/
ri storacis calamite calami aromatici ciꝑi hiris peucedāi
acori corticis mādragore spice celtice rosaꝝ piperis lōgi
anisi feniculi apij petrosilij mace.se. iusquiami albi dauci
basilicōis gariofilati.aā.ʒ.j.mell' dispumati.ʒ.x.icorꝑent̄.

Theriaca magna interpretat̄ do/
mina medicia/
ruꝫ.dr̄ magna ꝑꝑ multa cōmoda que multis
modis ɔfert corꝑi humano.dr̄ etiā Galeni q̄r
Galenus eā inuentā ab Andromaco ꝑfecit:re
spicit ꝓprie venena:⁊ humores flegmaticos:⁊ melicos ꝓ
prie venenosos:⁊ fortasse cholericos valde grossos a nāli
tate vt vomitum cholere eruginose vel prassine penitus
absqꝫ febre.ipsa eni ꝑseruat:⁊ liberat potentius:⁊ ꝑstāti⁹
cunctis:⁊ ceteris medicinis a cūctis venenis totūqꝫ corp⁹
humanū pronum elabi in duris infirmitatibus ɔseruat in
colume:ꝑcipue decrepitoꝝ:scdario senū cacochymoꝝ.ca/
lorē nālē cōfortat:⁊ viuificat:digestionēqꝫ lesam friditate
cōfortat cacochymiā:⁊ humores suꝑfluos ɔsumit:⁊ ꝓhi/
bet fluxum eoꝝ.Ipsa enim cōfortat mēbra ꝑncipalia:scꝫ
cor cerebrū:⁊ epar:⁊ stōchū.Nullaqꝫ medicina ei eqpol/
let in obtēperando cōpl'onē humanā:⁊ ɔferēdo ei in leti/
ficatione:⁊ cōfortatione cordis ⁊ ablatione tristitie ab eo.
Cōseruatqꝫ sanitatē ipsius:⁊ vsa tuet̄ ab incursu morboꝝ
pestilentialiū:⁊ roborat vires corꝑis:⁊ ꝑstat vite longitu/
dinē corꝑa ex generatione lesa in frigido:⁊ humido:⁊ pre
cipue quibus mēbra neruosa sunt debilia ⁊ humores pro/
creant̄ venenosi vtunt̄ ea cōgrue ne icurrāt vlteriores la
psus vt paralysim tremorē apoplexiā epilepsiam synco/
pim:⁊ artheticaꝫ. ¶ Cuius dosis auget̄ vel diminuit̄:aut
iteratur pondere vnius lupini vsqꝫ ad.ʒ.j.⁊.ß.penes mali/
gnitatē:vel amicitiā:vel q̄ntitatē veneni:vel morbi.penes
distantiā mēbri lesi:⁊ penes tēpus cōpl'onē regionē:⁊ etiā
accipientis cōfectionē ipsius.Nam cōfecta citra quatuor
mēses agit per virtutē miscibiliū partial'r oꝑantiū:⁊ post
pubescens virtute resultante efficit virtutē fortiū medici
naꝝ vsqꝫ ad decimūtertiū annū in regione cal'a:⁊ vsqꝫ ad
xv.in frigida.Cōfecta ⁊ reseruata in regione tēperata asse
rit̄ a modernis virere effectibus anno decimoquarto.De
hinc ex virilitate in regione frida viginti annis:⁊ decem
in calida.s.vsqꝫ ad.xxx.vel.lx.annū post tabescendo viri/
bus expirat circa.lx.annū:virilitas cuius cōpertū si medi
cina solutiua vt scamonea:vel vomica vt elleborus albus
exhibita ceperit educere.ipsa theriaca offeratur pondere
duoꝝ lupinoꝝ:sistet operationem pharmaci statim:vel si
fuerit oblata liberat canē:vel q̄dcunqꝫ aliud aīal.ʒ.j.opij
vel aliam medicinā mortiferā optima est. ¶ Qui biberit
ʒ.ß.ex ea qualibet quarta die ⁊ tpe hyemali cuꝫ aqua tepi/
da anteq̄ꝫ comedat securabit̄ a febrib⁹ putridis:⁊ ab epi/
lepsia:⁊ cholica:⁊ mēbra eius erūt sana semꝑ:tardatqꝫ se/
nectutē accidentalē:⁊ caniciē:⁊ qui bibit per annū trāsglu
tiēdo quolibet die pondus sedecim granoruꝫ ordei ex ea.
seu sumat ex ea distēperata cū frida cōperit̄ nō posse ledi
a veneno alicuius aīalis vel reptilis nec medicina letife/
ra ei nocebit. ¶ Acceptio eius ante epidimiā facit euade/
re sumentē ɔtra venenū interius assumptū vt est opium:⁊
cantarides iusquiam⁹ mādragore cicuta nux methel fum
fungi perniciosibilis seu napellus sanguis menstruus fu/
mus rebis alkimistarū caput vespertiliōis corear animal
paruū camesyr seu grana pinguia nigelle similia argentū
viuū auripigmentū realgar:⁊ ɔsimilia.offerat̄ triduo.ʒ.j.
ex ea cū vino decoctionis diptami mēthe gentiane dimi/
nuendo dosim qualibet die post reiectionem vomitu sim
plici lenitiuo oium assumptoꝝ nisi sanguinis tauri:vel ar
genti viui nō sublimati ne suffocēt vel saltē per clysterio/
rū subductionē maxime cū accn̄tia descendūt ad inferio/
ra aut vtroqꝫ mō maxime si cibis fuerit admista contra
morsus ictū seu fixurā venenosoꝝ vt specierū viperaruꝫ
q̄uis vtplurimū interficiat triduo serpentū draconū ma
gnoꝝ tyroꝝ scorpionū aut apū vesparū araneaꝝ almuga
li similis mustele centipedes salamādre vespertilionis:et
similiū.Exhibita pluries ɔsimiliter ⁊ suꝑempl'ata post ve
nenositatē curat eos:vnde ɔtra morsus canis:⁊ hois rabi/
doꝝ offeratur per annū de quindeciꝫ in q̄ndecim diebus
ne forte anno reuoluto venenuꝫ latens inualescat:⁊ indu/

ctione phrenesis interficiat morsuz.Cōtra potū aq̄ fontis
quo salamādra erit rimatrix serpēs ne iterficiat hoīez de/
tur.sil'r ꝯtra potū aque in qua fuerit regulus ne hydropi/
cū:aut lunaticū efficiat.Cōsil'r deť cōtra calcationē saliue
salamādre:ne inficiat totū hoiem.Cōsil'r ēt cōtra esuz fru
ctus arboris cuius stipitibus fricuit se salamādra ne iter/
ficiat deť.Cōsil'r deť ꝯtra morsuz dypse serpētis exiguita
tis tente:qḋ dū calcať nō videť qḋ necat anteq̄ȝ sentiať:et
cōsil'r offerať ⁊ emplastreť vt ante dictis ꝯtra morsuz seu
visum reguli albi semipedalis:⁊ maculis lineati longitu/
dine duodecim digitoruz:⁊ diademate insigniť coronato:
cuius tāta est iniquitas:ꝙ nedū tāgentē eū etiā mortuū ha
sta longissima statim iterficit manu tenentē:imo olfatu:
aut auditu sibuli necat serpētes ⁊ aues ēt volantes longe:
aut qḋ viuit etiā plātas sup̱ quas serpit q̄uis mustella ru/
ta ante comesta iterficiat eū illesa:⁊ ēt ꝯtra morsum serpē
tis coloris hyrūdinei iterficiētis duabus horis: ⁊ aspidis
dicti ab asp̱itate cutis coloris cinericy:⁊ lōgitudinis a tri/
bus cubitis vsq̄ȝ ad.v.cubitos hn̄tis oculos valde lumino
sos iterficiētis a duabus horis vsq̄ȝ ad.iiij.⁊ serpētis ꝓdu/
cētis dentes sup̱ dētes iterficiētis tactu:vel odore sputi an
teq̄ȝ fuerit reuersus ad camerā:ꝯtra quoꝝ:⁊ sil'r necantiū
vt effundentiū sanguinē:⁊ aut faciētiū sitire illationē offe
rať ilico theriaca ꝯsil'r.Si forte posset ꝯferre cōtra quoꝝ
serpentū surdoꝝ illationē forte nō ꝯfert nisi festina abla/
tio mēbri aut cōbustio vltima penetrās.Sumpta ante ci
bū:⁊ post ꝯfert ꝯtra cibū intoxicatuz.Data ⁊ ēt supposita
cōfert vulneri ex sagitta intoxicata.Data in quātitate ma
gne fabe cū quatuor.ʒ.⁊.vj.aque calide p̄seruat a nocumē/
to aq̄ corrupte ⁊.℈.j.ex ea datus liberat a nocumēto aque
corrupte.¶ Data cū oximelle squillitico vel simplici con
fert apatibꝰ duris ⁊ opilatis absq̄ȝ febre.Data pluries cuz
vino ꝯfert cancro:⁊ lupo antiq̄s.Data cū decoctione agri/
monie ꝯfert fistule calide ⁊ fride.¶ Theriaca ꝓbata of/
ferať nō febricitāti:⁊ supponať antracibus:⁊ carbunculis
ter in die quousq̄ȝ rumpať apa:⁊ ēt ꝯfert eis vlceratis: bi/
bita ⁊ etiā supemplata curat pustulas malignas que qn̄q̄ȝ
veniūt:⁊ qn̄q̄ȝ recedunt:quaꝝ cā ignoratur.¶ Quātitas
magne fabe data ex ea cū quatuor.ʒ.⁊.ß.aque calide p̄ser/
uat ne morbi ꝓlōgati inducāt corruptionē forme:⁊ ne an/
tiqui dolores ꝓcreēt apostemationē in aliquo mēbrorum
nobiliū.¶ Pondus vnius lupini ex ea datus cum tribus
vel quatuor.ʒ.vini ⁊ aque cōpescit rigores frigus ⁊ vomi/
tum euenientes in p̄nº accessionis febriū.ʒ.j.ex ea data cū
vino tepido cacochimia diminuta ante horaz accessionis
curat quotidianas ex flegmate nāli.Data cū decoctōe ani
si ⁊ aneti:⁊ mēthe medicať quotidianā ex flegmate vitreo
vel acetoso.¶ ℈.j.ex ea datus cū decoctione germandre
in vino curat q̄rtanā ex mel'ia nāli:⁊ ꝯfert febribus sexta
nis.Eq̄lis mistura ex ea ⁊ aurea alexādrina cū vino ꝯfert
febri empiale.¶ Data cuz decoctione seminis rute agre/
stis confert artheticis:⁊ sciaticis:⁊ podagricis frigiditate.
¶ Data de q̄ndecim in q̄ndecim diebus cū decoctione co
sti ꝯfert valde spasmo ex repletiōe:⁊ ex venenis aialiū:⁊
venenis corrosiuis.¶ Data cū decoctiōe fumiterre ꝯfert
valde egritudinibus ificiētibus cutē vt est scabies impeti
go serpigo morphea tinea barras:⁊ pruritus.¶ ℈.j.ex ea
cū alio.℈.auree ꝯfert malo mortuo.Sumpta pluries cuz
vino decoctionis mēthe emēdat valde varias lepras:⁊ cō
fert valde in p̄ncipio eorūdē dando ex ea.℈.j.de q̄ndeciz
in q̄ndecim diebus cuz succo fumiterre est ex melioribus
medicinis elephātie:⁊ tyrie.Oblata cū duabus ꝑtibus ru
bee trociscate ⁊ succo eiusdē est ex melioribus medicinis
leonine alopicie.Data cū decoctiōe sticados ꝯfert mel'ie.
¶ Data cū decoctione hypoq̄stidos sistit oēm fluxuz san/
guinis nariū ⁊ mēstruoꝝ.Acuata cū opio:⁊ sanguine dra/
co.sistit fluxū sanguinis ab hemorrhoidibus si detur cum
succo plantaginis:⁊ millefolij.Data recēs citra q̄tuor mē/
ses cū modico vini lymphati cū calida ꝓuocat somnū for
titer:⁊ ꝯfert sputo sanguinis vndecūq̄ȝ:sistitq̄ȝ decursum
humoꝝ ⁊ catharrū:⁊ tussim:qḋ sputū si fuerit ꝓlongatum
deť cū decoctione sebesten vespere vel mane.Data cū de
coctione myrrhe retinet sudorē diaforeticū. Data pluries
cū aqua raphani:vel saluie curat paralysim:⁊ torturā oris
nouiter iductā:⁊ tremorē:⁊ iectigationē. ¶ Data pluries
cū vino ꝯfert manie:⁊ alguesgues:⁊ alkicubuch:⁊ ipsa est
cura subeth ex frigore exteriori si dētes lethargyci absq̄ȝ
febre cōstringanť.Fricenť cū ea post maturationē offera
tur ⁊ ꝯfert.¶ ʒ.j.ex ea data cū tepida liberat apopleticuz
a p̱oxismo p̄cipue si palatū fricet ex ea.ʒ.j.⁊.ß.vel.ij.℈.et
ß.dissoluta in vino.Data pluries cū decoctione peonie ro
mane post gargarismū cū aceto squillitico curat epilepsiā
p̄ter cathalepsiam.fricādo dentes cū ea liberat a p̱oxismo
epilepsie.¶ ℈.j.ex ea ⁊ alius rubee trociscate ꝯferūt epi/
lepsie sanguinee ⁊ cū aurea alexādrina ꝯfert epilepsie me
lancholice.¶ Data nutrici ⁊ infanti ꝯfert epilepsie infan
tium.¶ ℈.j.ex ea ⁊ alius auree ꝯferunt lesioni memorie.
vnus aureus ex ea datus cū decoctione masticis curat sco
tomiā.Data cū decoctione betonice curat cephalcā ⁊ emi
grancā ⁊ vertiginē frigidas ex narcoticis.ipsa cōperiť p̄/
cipua in omni fluxu a capite.Usus eius cū vino decoctio/
nis eufragie ꝯfert visui.Potus eius:⁊ iniectio p̱ nares ⁊ p̱
aures cōfert ophthalmie frigide. Distēperata cū modico
vino dulci:⁊ aliquātulo sene:⁊ infundēdo lanā in eo:⁊ in/
tromissa auribus curat fortes dolores:⁊ tinnitus aurium.
¶ Bibita ⁊ ēt emplastrata tymporibus ꝯfert valde dolo
ribus dentiū ex frigido a capite vel a stōcho ⁊ cōfert squi/
nantie rheumatice cū diaolibano:ipsaq̄ȝ ꝯfert cancro na/
riū.Lenitio cū ea ꝯfert grossiciei labioꝝ ex frigido.ablu
tio cū ea in succo mēthe cōfert fetori oris ex gingiuis. Fri
catio lingue cū ea ⁊ aurea ⁊ castoreo ꝯfert mollicieí et hu/
miditati lingue.Data ꝯfert casui vuule humiditatibꝰ.Da
ta cū decoctione monici seu armoniaci pulegij stiptici q̄le
crescit in senthonia cū tātūdē auree alexādrine sistit rheu
ma stillās:⁊ ꝯfert spuenti saniē ⁊ hn̄ti vlcus in stōcho.Da
ta cū vino aromatico vel cū cordialibus ꝯfert cardiace ⁊
tremori cordis ⁊ syncopi frigidis fricādo os cū ea:⁊ potio
ne musti cōfert p̱oxismo syncopis frigide.Data cuz deco/
ctiōe olibani ꝯfert arteriacis ⁊ epaticis vitio putredinis.
cū decoctione stipticoruz ⁊ emoptoicis vitio pectoris vel
pulmonis cū vino cocto.Data peripleumonicis cum oxi/
melle ⁊ post cū vino decoctionis marubij:vel in pillis cū
puluere myrrhe ꝯfert post eruptionē puris.¶ Cōtra rau
cedinē vocis ex opilatiōe vel rheumatē a cerebro ⁊ asma.
Teneanť pillule ex ea in ore succo liq̄ritie addito: postea
deť vnus lupinus ex ea cū melle ⁊ draganto.Data cū mel
le quātitate fabe cū rob vue vel hydromelle aut tenta in
ore ꝯfert cōtra abscisionē vocis ⁊ ꝯtra cōstrictionē pecto/
ris q̄bus timeť mors subitanea qn̄ ꝓuenit ex cibis. Data
cū decoctione asari ꝯfert dolori pectoris ⁊ laterū absq̄ȝ fe
bre.Dando lupinū vnū ex ea cū vino veteri vel cū succo
mēthe cōfert bolismo ⁊ singultui ⁊ vomitui frigidis ⁊ ne/
queūti cibū digerere cuz defectu appetitus:⁊ illi in cuius
stōcho cibus arescit cito a stōcho hūido aut debilitati vir/
tutis.Data cū vino curat ꝯfestim tortiones ⁊ dolores ven/
tris ex frigiditate:⁊ ꝯfert multitudini sputi frigidi.⁊ vnus
lupinus ex ea data cū hydromelle curat ventositatē gros/
sam viscerū.Data cū sex.ʒ.vini cōfert ꝯtra appetitū cani/
nū.Data cū decoctione balaustie ꝯfert valde omni fluxui
ventris absq̄ȝ apate:⁊ absq̄ȝ febre:⁊ ipsa est res magis iu/
uans

uans in fluxu ventris ex opilatiõe ipsa balsamita stringit
mirabiliter fluxuz dysentericũ. Data cum succo mẽthe cõ-
fert lienterie ex vtraqz causa. Data cum ponticis vt est de-
coctio nucis cypressi in pluuiali confert fluxui vẽtris epa-
tico debilitate cõtentiue ⁊ expulsiue. Data pondere duorũ
lupinoruz sistit fluxuz superfluũ plantarũ solutiuarum. Et
ipsa data cuz vino decoctionis anisi ꝯfert puncture ex vẽ-
tositate: ⁊ emissione ipsiꝰ inuoluntarie. ¶ Data cum deco-
ctione assari confert icteritie cronice cuz vrina alba ex opi
latione vel venenis ⁊ curat icteritiaz nigrã frigiditate epa-
tis ꝓprie. Unus lupinus ex ea datus cuz decoctione diure
ticorũ confert hydropisis: ⁊ confert valde in declinatione
ipsius. Data cuz decoctiõe apij post clystere mollitiuũ sub-
uenit iliosis ex humoribꝰ viscosis aut ex venenis. Suppo
sita in muscellino cum bombace ꝓfunde: vel cum clysteri
confert colice tenasmoni. Data cuz vino decoctionis rute
⁊ saluie cõfert colice ventose vel debilitate expulsiue sen-
sus. Data cuz decoctione abrotani interficit ascarides plu-
ries ipa retinẽs adhuc vini opij. ¶ Data cũ decoctiõe saxi
fragie: ⁊ milij solis nephreticis: ⁊ calculosis curat eos ⁊ mi-
tigat dolorẽ lapidis renũ ex frida cã ⁊ cõminuit ipz: ⁊ ꝓuo
cat ⁊ ꝯfert valde difficultati vrine humiditate ap̃ate: debi
litate sensus vel frigore: ⁊ distillatiõi ipsiꝰ. Detur ĩfantibꝰ
cũ lacte matris vel matri. ʒ. j. ex ea cuz. ʒ. j. mithridati exhi-
bita cũ succo plãtaginis confert mictui sanguinis. Data cũ
athanasia: ⁊ cũ succo mẽthe ꝯfert diabeti: ⁊ dyspnie fridis.
Data cũ vino decoctionis ziziberis ꝯfert approximeron
ex maleficijs. Data cum oximelle vel cũ vino decoctionis
castorei soluit vrinã: ⁊ distillationẽ ipsius retentã humore
grosso sanguine cõgelato sanie mortificatione: expulsione
aut sumptione narcoticorũ. ¶ Data cuz vino decoctionis
saluie ꝯfert p̃cipitatiõi m̃ricis ex paralysi: vel hũore frigi-
do. Data cuz decoctione calamenti ꝯfert contra humidita-
tes frigidas matricis: ⁊ ẽt supposita cuz lana per noctẽ edu
cit a matrice plurimas humiditates vel sup̃fluitates. Data
cuz decoctione diureticorũ cõpescit dolorẽ prouenientem
ante emissionẽ menstruorũ. Data cuz decoctione arthemi
sie vel calamẽti ꝓuocat fetum mortuũ: ⁊ menstrua. ¶ ʒ. f.
ex ea data cũ vna. ʒ. rasure eboris distẽperati cum modico
aque calide mulieri pingui vel frigide fecundat eaz prole
⁊ ipsa bibita sterilizat perpetuo macilẽtã. Pessarizata cõ-
fert ipedimẽto ꝯceptionis pinguedine matricis. ¶ ʒ. f. ex
ea data cum succo porri vel cũ oximelle squillitico accele-
rat partũ: ⁊ secundinaz: tñ interficit fetuz. superinuncta cõ-
fert extremitatibꝰ superinfrigidatis ne corrũpant̃: ⁊ fit sic.
¶ ℞. trociscorũ thyri: ⁊ diacoralli. añ. ʒ. j. ⁊. ℈. j. trociscorũ
squilliticorũ. ʒ. ij. ⁊. ℈. ij. piperis lõgi. ʒ. ij. minus. vij. granis
opij agarici rosarũ iris alij agrestis seminis rape syluatice
cinamomi balsami reubarbari croci spicenardi costi squi-
nanti ziziberis cassielignee storacis calamite myrrhe ru-
bee terbẽtine olibani diptami calamenti sticados arabici
polij mõtani radicis pẽtaphylonis seminis petro. piperis
albi. añ. ℈. j. ⁊ grana. vij. folij gumi arabici radicis achori
vitreoli vsti in testa vsquequo imutet colorẽ. serapini ter-
re sigillate seu boli armeni. succi hypoqstidos spice celtice
camedreos camepitheos in alijs camphore gẽtiane meu
carpobalsami amomi se. apij marathri carui agrestis sise-
leos se. nasturcij anisi hipericon mumie castorei oppopo-
nacis aspalti galbani centauree minoris aristologie longe
dauci syluatici. añ. ℈. j. mellis dispumati quasi. ʒ. xv. terẽda
⁊ trocisci semoti terant̃: ⁊ gumas in vino liquefactas com-
misce cũ melle postea pulueres ⁊ vltimo muscus distẽpe-
ratus paruz vini incorporãdo: ⁊ reserua in vase vitreo stã-
nato vel plũbeo nõ pleno bene obturata cũ corio: tñ tenẽ-
do ipsum apertũ qualibet die quasi per horã sex mensibꝰ.

Theriaca diatessaron. i. de quatuor medi-
cinis quibus antiquitus confi-
ciebatur: quã serpẽtes effugiunt ꝓprie confert
hominibus intoxicatis a morsu oium aialium
venenosorũ maxime scorpionis ⁊ aranee: naz
bibita cum succo menthe: ⁊ iniecta sup̃ morsurã ꝯfert val-
de superiniecta sanat apostemata venenosa vt malũ mor-
tuum: ⁊ antracẽ mire destruit. Data cuz decoctione gẽtia-
ne: vel seminis rute agrestis subuenit quotidiane: ⁊ quarta
ne veris. Usa quadraginta diebus confert quartane vere.
Data cũ decoctione hysopi: ⁊ ficuũ ꝯfert peripleumonicis
post eruptionẽ puris emothoicis ⁊ empicis. Data cũ vino
decoctiõis gariofi. ⁊ rute ꝯfert syncopi ex flegmate g̃sso vt
ex colica vel ex suffocatione matricis. Data cũ decoctione
nucis muscate ⁊ gariofilo. confert stomacho frigido. Data
cuz vino decoctionis aristologie ꝯfert suffocatiõi fungorꝫ.
Et ẽt cuilibet veneno intus vel extra. Data cuz decoctione
sumach ꝯfert dysenterie. Data cũ decoctione rute ⁊ saluie
ꝯfert virtuti expulsiue debilitate passione colica. Data cũ
decoctione thamarisci cõperitur fore optima in opilatiõe
splenis absqz febre. Data cuz decoctiõe milij solis confert
strãguriosis emplastratio cuz ea cõperitur conferre dolori
spine ex frigiditate: vel vẽtositate. Data cũ decoctione diu
reticorũ ⁊ arthemisie ꝯfert mole matricis. Data cum vino
decoctionis myrrhe ꝓuocat fortiter aborsum. i. fetuz mor-
tuum. supposita cuz nigella ꝓuocat menstrua: ⁊ est ex ma-
gis p̃seruãtibꝰ ab artetica frigida: ⁊ oblata curat ⁊ eradicat
eaz perfecte. ¶ Dosis eius est. a. ʒ. j. vsqz ad. ij. Rabi moy-
ses iubet dari ex ea contra venena. a. ʒ. ij. vsqz ad. iij. seruat̃
biennio: ⁊ fit sic. ¶ ℞. gẽtiane aristologie rotũde baccarũ
lauri excorticatarũ myrrhe rubee. añ. ʒ. j. ⁊. ℈. ij ⁊. vij. gra-
na diptami camedreos seminis rute agrestis. añ. ʒ. j. ⁊. ℈.
ij. ⁊ gra. vij. gumi hedere vitreoli vsti in testa vsqueq̃ imu
tet colorem. añ. ʒ. j. hedere magne ossis de corde cerui vsti.
añ. ʒ. iij. mellis dispumati q̃si lib. j. icorporent̃: ⁊ reseruent̃.

Theriaca ex lilio pauli ab Armeno cõ-
posita ab antiquis cõperta ce-
teris theriacis melior morsibꝰ viperarũ: ⁊ po-
tionibus venenosis ⁊ mortiferis. Data cuz vi-
no vel melle decoctionis gentiane: ⁊ etiã data
cum frigida confert iliosis epatis dolori: ⁊ pleureticis cuz
hydromelle: ⁊ cuz oximelle confert spleneticis stomaticis
cũ aceto: ⁊ aqua calida confert nephreticis calculosis gut-
tatiz mingentibꝰ: ⁊ ictericis ⁊ hydropicis. Consimiliter da-
ta cum aceto ⁊ aqua calida proficit tremulosis: ⁊ spuentibꝰ
sanguinẽ. Data post partũ cuz decoctione fenugreci expel
lit secundinaz: ⁊ ꝓdest omnibus doloribꝰ matricis. iposita
denti corroso ⁊ ad plura alia confert. ¶ ℞. piperis albi se
minis iusqami al. añ. ʒ. xx. opij. ʒ. x. croci. ʒ. v. euforbij amo-
mi piretri castorei foliorũ dauci seminis rute agrestis rosa
rum rubearuz siccarum serapini reubarbari costi storacis
calamite myrrhe rubee anisi carui cassielignee mẽthastri
cardumeni baccarum lauri. añ. ʒ. j. spicenardi seminis apij
hortulani: ⁊ mõtanibalsami olei rosacei cyperi. añ. ʒ. ij. mel
lis dispumati quasi lib. ij. incorporentur: ⁊ reseruentur. Et
hec de opiatis sufficiant.

¶ De triferis. Cap. XXII.

De triferis ingeniati sunt antiqui ad-
inuenire triferas cum mi-
rabolanis: quatenus p̃ncipaliter cuz eis sub-
ducant̃ humiditates contente in cõcauo sto-
machi nequeuntes metu rupture alicuius ve
ne vel consimiliũ vt per vomitũ: aut per medicinaz acua-
tam educi. ille enim confortant orificiũ stomachi: ⁊ dedu-
cunt superflua ad inferiora. que qdẽ humiditates si adhe-

rent villis stomachi incolumitant cõmistione hierepigre cum eis cetera que numerabis in triferis: et cum ponuntur sunt propter diuersitatem egritudinuz: et locorum: et offerun tur stomacho ieiuno differendo alimentũ donec suã perfe cerint actionem vt prosint: et non obsint.

D

E trifera sarracenica: trifera interpre tatur iuuenilis. sarracenica: quia a sarracenis inuẽta fuit. facit enim reuerti ca lorem cõnaturalẽ quo quis videbatur senex ef fectus respicit virtutẽ naturalẽ: et aialez. Data cuz decoctione sene est peculiaris melãcholicis: et confert maniacis vertiginosis: et cardiacis ex cholera adusta. Data cuz infusiõe mirabolanorũ citrinorũ restaurat visuz amis sum fumo cholerico: et cuz decoctione sene restaurat visuz amissum fumo melãcholico. Nota quamuis trifera minor cõ fert perditioni visus ex his plus oi alia medicina. Data cum decoctione liquiritie: et feniculi mundat spũalia. Data cuz decoctione prunorũ: et violarum purgat stomachũ: et hypocũ dria a cholera. Datur proprie epilepticis: et patientibus dolo rem capitis ex fumositatibus cholericis cũ. ℥. j. reubarbari: et cuz succo scariole confert mirabiliter calefactioni epatis: et icteritie: et preseruat ab hydropisi calida in principio ipsius. Da ta cuz infusione mirabolanorũ citrinorũ confert excessui ca loris manuũ et pedum. Data cũ decoctione diureticorum pur gat epar et ductus vrinales. Data cuz decoctione passularum: et floruz boraginis purgat cholerã adustã et infirmitates ex ea generatas: et cũ eisdem: et succo fumiterre: et est medicina scabiei: et pruritus: et ipetiginis: et serpiginis ex cholera adu sta: vel cuz decoctiõe violarũ cuz fuerit ex cholera. ¶ Do sis eius est ab. ℥. ß. vsque ad. ℥. j. et senescit post annum. ¶ ℞. corticis mirabolanorũ citrinorũ gumosorũ medulle cassie fistu. tamarindorũ mundatorũ a nucleis. ana. ℥. j. et. ß. çuccha ri albi. ℥. iij. kebulorũ mundatorũ manne. ana. ʒ. vj. et. ℈. ij. et grana. v. mirabolanorũ indorũ violarũ. ana. ℥. ß. anisi mara thri. ana. ʒ. ij. et grana. xv. masticis macis. ana. ʒ. j. et grana. xv. et ß. bellericorũ: et emblicorũ. ana. ʒ. ß. et grana. iiij. conficitur sic. ℥. iij. violarũ recẽtiũ si possint haberi vel aliarũ. ℥. iiij. bulliãt in. ij. lib. aque dulcis donec aqua deueniat ad purpureita tez: et viole amiserint colorẽ proprium colentur in cuius parte colature medulla cassiefi. tamarindi addantur: et dissoluantur: et i alia parte appone. j. lib. et. viij. ℥. çucchari et fiat syrupus co quendo donec faciat filũ: et tunc iponuntur colature cassiefi. et tamarindi cõtinue agitãdo cuz spatula: et tunc coquatur per fecte lente ad spissitudinẽ: et deponatur ab igne: et eo modicũ infrigidato puluis specierũ incorporando apponatur.

E

L cantalum idest bonũ initiũ respi cit proprie mẽbra natu ralia lesa cholera. Datũ patienti febres acutas cuz syrupo violaceo vel cũ calida purgat euz. Datũ cum duabus vel tribus. ʒ. reubarbari ele cti: et cuz tepida distẽperetur medetur mirabiliter. Datuz cũ calida confert valde contra calorẽ oculorũ ascensu fumosita tũ cholera rubea: vel ex febre acuta. Datuz epaticis et icte ricis cũ decoctione scariole vel feniculi: et capil. vene. confert valde seruatur per annuz et plus. ¶ ℞. corticis mirabolano rũ citrinorũ kebulorũ. ana. ʒ. vij. indorũ mundatorũ. ʒ. vj. se. portulace violarũ: se. scariole. ana. ʒ. j. bellericorum emblicoruz ana. ʒ. j. et. vj. grana. marathri. ʒ. ij. et. viij. grana calami aroma. ʒ. ij. et grana duo cinamo. spicenardi croci costi masticis. ana. ʒ. ij. et ℈. j. tamarindorũ mũdatorũ a nucleis. ℥. ij. nenufaris been rũ. ana. ʒ. j. et grana. iiij. medulle cassiefi. iiij. ℥. syrupi violacei quod sufficit. Conficitur sic. in duabus lib. aque dulcis bulliãt. ℥. j. vio larum donec aqua coloretur aliquantulũ: post deponatur: et coletur de qua accipiatur quarta. ß. cum qua distẽperes tamarindos: et cassiafistu. et colentur per cacciã: et in alia colatura distem

peretur lib. j. et. ß. çucchari et bulliat vsque ad perfectionẽ: po stea addatur colatura cassiefi. et tamarindi: et iteruz bulliat vsque ad spissitudinẽ. s. vsquequo gutta posita super marmo rem adheret vt mel: et tunc deponatur ab igne: et modicum infrigidato incorporetur puluis supradictaruz specierum agitando semper cum spatula.

¶ De electuarijs solutiuis. Cap. XXIII.

B

Enedicta dicitur: quia ab omnibus a qui bus accipitur benedicitur pro pter suum effectũ incolumen. virtutez respicit naturalẽ proprie inferiorũ lesam humores fle gmaticos expellẽdo. Data cuz decoctione ga riofi. et nucismuscate post inũctionẽ cũ oleo calido confert cephalee ex humoribus frigidis in miringis capitis. Data cuz decoctione ordei dragagãti: gumi arabici: ligritie et suc ci eiusdẽ in aqua in qua dissoluantur quatuor semina frigida valet pleureticis et peripleumonicis ex flegmate. Data cũ vino decoc. masticis confert stomaticis ex frida causa. Da ta cũ decoctione assari et squinãti: confert epilepticis et leuco flegmaticis. i. hydropicis. Data cuz decoctione milij solis et saxifragie et scolopẽdrie purgat renes et vesicaz et confert lapidi ex frigido diabeti dyspnie: et approximerõ frigidis et precipitationi matricis et paralysi vel humoribus fridis cuz decoctio. gariofi. Data cuz triplo sui hermodactylorum curat podagraz et artheticã frigidã: precipue dum est in fluxu. inie cta cũ decoctione malue et mercurialis et senationis et oleo et melle post fomentationẽ viscerũ in aqua salsa cõperitur conferre valde colice et iliace. quod si assellauerit detur benedicta per os: et si nõ: nullo modo offeratur. ¶ Dosis eius est a. ʒ. iij. vsque ad. v. saluatur biennio: quã aliqui acuunt cuz esula repressa vel hermodactylis. ¶ ℞. turbith gumosi abrasi çucchari abrasi al. hermodactylorũ diagridij rosaruz rub. ʒ. v. gariofilorũ spice nardi. çiç. citri saxifragie: seminis pe tro. piperis longi amomi: seminis lini salis gẽme galange macis carui agarici marathri: seminis asparagi et brusci mi lij solis. ana. ʒ. j. mellis dispumati lib. j. et. ℥. vij. incorporentur et puluerizentur oia: et diagridium mollia tur per se nõ terendo et imponatur post ipositionem puluerũ: et vltimo ponatur çuccharum puluerizatuz: alij addunt olibani mirabolano rum indorũ masticis et lapidis lincis polypodij ros. semi nis petro. mace. ana. ʒ. j. et. ß. esule. ℥. ß.

E

Lanca dicta est: quia purgat humores al bos. i. flegmaticos principaliter se cundario melãcholiã: proprie respicit virtutem naturalẽ et animalẽ educendo proprie flegma a partibus superioribus: et ab eis vicinis que non detur sola. Data cũ oximelle squillitico confert cephalice fri gide et apoplexie fricãdo dentes constrictos lethargicoruz absque febre est optimũ flegma educẽdo. Data cum pulue re castorei et saluie confert paraliticis et tremulosis: tamen si para lysis sit in lingua teneatur sub ea. Data cũ decoctione peonie confert epilepsie. Emplastrata cũ succo rute sup caput confert eidem. Occipitio emplastrato cum ea et cuz melle anacar dino frequẽter confert cellule memoriali lese frigiditate. Data cuz vino odorifero vel cuz decoctione nucismuscate cassielignee et ligni aloes confert doloribus oculoruz ascen su fumositatũ et tumoribus flegmaticis et coloratis aliqua liter sang. Data in pillulis cum nuce muscata et castoreo et olibano facit optime lippis ex frigiditate et contra oia que perturbant cellulã phantasticã rationalẽ et memorialem. Data cuz decoctione anisi purgat humores viscosos: et vẽ tositatẽ a stomacho et ab intestinis: vnde confert dolori sto machi et colice. Data cuz decoctione feni. et filipẽdrie et tha marisci confert spleneticis. Data cuz decoctione diureticoruz confert hydropisi. Data cuz puluere hermodactylorum confert podagricis

podagricis frigidis. ¶ Dosis eius est a.ʒ.j. vsq; ad.ij. cū vino calido: & in forma electuariorū: vel in pillulis seruatur biennio. ¶ R. agarici terbētine opoponacis galbani asse fetide serapini castorei antimonij sulphuris viui bdellij aspalti armoniaci storacis liquide carnis leonis diagridij euforbij pulpe collogntide ellebori nigri polypodij tapsie piretri squināti peucedani: assari cyperi radicis peonie camedreos betonice polij mōtani amomi seminis leuistici: & rute domestice san. dra. aā.ʒ.j. cinamomi gariofi. macis cardamomi anisi marathri balsami. aā.℈.ß. ambre grana.v. mellis dispumati lib.j.&ʒ.v. incorporenť. S. teratur ambra cū aliquantulo pulueruz aliorū & ponantur gume: & alia vt dictum est in capitulo triturationis.

D Iasene dicit q plus recipit de sene q̄ de alijs speciebus ꝯfert ꝓprie melācholicis tristib⁹: & his q sunt sine memoria ex melācolia: educit enim melancholiā: & cholerā adustā sine molestia. Datuz cuz vino stomacho ieiuno confert obliuiosis: & oibus habentib⁹ debile cerebrū. Datuz cuz decoctione boraginis ꝯfert syncopi: & cardiace: & melācholicis. Datuz cū decoctione capparis ꝯfert spleneticis lesis melācholia: q̄uis datuz cū calida educit materiā quartane. Tñ si detur ante statuz duplicat: vel triplicat eam: aut forte efficit eaz continuā mortalē. ¶ Dosis eius est a.ʒ.ß. vsq; ad.ʒ.vj. & cuz vino calido infusionis per noctē. sub diuo in media nocte: seruať biennio. ¶ R. foliculorū sene purgatorū.ʒ.iiij. auellanaꝝ.l. serici recētis assati in olla terrea sic ne cōburanť.ʒ.ij. lapidis arme.ʒ.j. çuccha.ʒ.v. addať turbith thimi epithimi diagri. masti. aā.ʒ.ß. ꝯficitur sic. assenť auellane in vase terreo ꝯtinue cōmouendo. post excorticenť: deinde teranť subtilissime: & cōficiantur cū.j. lib.&.ij.ʒ. mel. dispumati qbus superaddatur puluis ceterarū specierū. incorporeť & reserueť.

Et def. q̄ r tamariscan te statū no ualde.

E Lectuarium optime purgans flegma ꝯferens senib⁹: & debilib⁹ delicatis: & morbis ex flegmate: quod oblatū pluries ꝯfert scrophulis. Dosis ei⁹ est a.ʒ.ij. vsq; ad.iiij. cum vino calido. R. turbith albi.ʒ.ß. çi..al.ʒ.j.&.ß. puluericenť cum çucharo.

A Liud ad idē inusitatū: qd datū de mane cū vino remollitiōis galāge &.çiç. confortat stomachū & digestiuā. Dosis ei⁹. est a.ʒ.ij. vsq; ad.iij. seruať per annū. R. rosaruz ru. nucis muscate ligritie rase se. cucu. aā.ʒ.j.&.ß. floruz viola. gariofi. spodij amidi. se. mellisse. aā.ʒ.j. spicenardi sandali al.& rubei dragaganti. se. citrulli. aā.ʒ.ij.&.ß.& grana.iiij. margaritarū ambre limature auri: & argenti. aā.ʒ.j. çucchari lib.iij.& excedit. fiat electuariū.

O Ximel iuliani dictuz q: ipsuz inuenit. respicit proprie mēbra iunctura lia lesa humoribus frigidis ībibitis in articulis: & nodis: & in alijs mēbris post mollificationē cū epithimatib⁹ ex malua & branca vrsina cōfert cis mirabilř educēdo humores pingues: & tenues mistos oia mēbra debilitata aliquo humore purgādo ꝯfert: ita vt opationes naturales restituat ꝯfirmata. ¶ Dosis eius est ab.ʒ.ß. vsq; ad.ʒ.j. mane & meridie: sero cū calida. q si ipm forti⁹ facere volueris pone in eo.ʒ.ij. diagridij grosso mō puluericati. seruať p annū. ¶ R. foliorum rute domestice origani cataputie excorticate: se. laureole squille pulpe colloquintide cimarū ebuli: se. canabis corticis mediani sambuci. aā.ʒ.iiij. thimi cimarū sambucis corticis mādragore agarici polypodij spicenardi epithimi ellebori albi acori anisi anethi. aā.ʒ.ij. ireos foliorū costi reupontici assari hysopi amomi hypericon cymini. aā.ʒ.j. lini pini gumosi lib.j. aceti fortis lib.ij.&.ß. ꝯficiť sic. cathaputia & costus agaricus anisuz cyminū se. laureole spica terantur: cetera infundantur in aceto triduo: & coquanť post vsq; ad ꝯsumptionem medietatis: & colenť in cui⁹ colatura mittať mel: & syrupetur ad spissitudinē mellis: & tunc deposito ab igne ponatur puluis ceterarū incorporando.

P Otio sancti Pauli: potio diciť a potādo. sancti Pauli: qa paulus apostolus eā cōposuit: respicit ꝓprie virtutes animalē humorib⁹ frigidis grauatā: que parum laxatiua existēs offerť caliditate & siccitate sua loco opiate. Unde data cuz decoctione betonice confert ꝓprie sode: & emigranee: & vertigini frigidis. Data cū decoctiōe peonie ꝯfert epilepsie: & cathalepsie: & analepsie. Data pondere.v. denariorū apopletico cū vino decoctiōis castorei: hora accessionis vel iniecta per nares ꝯfert. Data cuz decoctione castorei: & saluie: & supiniecta ꝯfert paralysi & tremori. Data cuz decoctione olibani ꝯfert peculiariter maniacis: & melācholicis. Data cū vino decoctionis assari confert hydropicis. Data cū vino decoctionis thamarisci ꝯfert spleneticis. Data cuz decoctione petro. mace.& assari ꝯfert nephreticis frigiditate renū. Supposita cū muscellino in bombace ꝓuocat mirabiliter mēstrua. Data cuz vino decoctionis vel calamēti tpe hyemali vel vernali ante horā accessiōis ꝯfert quartane melācholice. ¶ R. pulpe collogntide.℈.j.& grana.vij. nitri.ʒ.iij.&.℈.j. castorei & antimonij petro. mace. folij baccarū lauri. siseleos: se. apij marathri dauci staphisagrie. aā.ʒ.j.&.ß. salis armoniaci calami aromatici epithimi. aā.ʒ.ß. mirabolanorum citrinorum liquiritie dragagāti peonie piretri. aā.℈.ij. costi agarici masticis: aristologie longe & rotunde succi cauliuz agrestium assari saluis radicis serpentarie minoris diptami seminis basiliconis foliorū brance vrsine seminis balsamite: pulegij camedreos origani saturegie trium piperū: se. rute. ana.℈.j.&.iiij. grana balsami spicenardi croci squināti cassieli. myrrhe oppoponacis: sulphuris viui corticis mādragore gētiane sauine amomi euforbij sāguinis merguli auis. aā.℈.j. cinamomi electi gariofi. çiç. anacardi xilobalsami reu pontici peucedani stora. calamite serapini assefetide san. dra. coaguli leporis: & agni vituli capreoli fellis vrsi. sang. anatis re. petrolei. aā.xv. grana herbe paralysis.ʒ.vij.&.iiij. grana mellis dispumati lib.ij. ¶ Dosis eius est a.ʒ.iij. vsq; ad.vj.& pro opiatis vsq; ad.ij.& seruať per annum.

T Heodoricon idest a deo datū: dicitur anacardinum ab anacardis qui ipōnunť: ꝯfert mirabilř in vltimata malitia seu corruptiōe memorie ex frigido & humido: omne humidū superfluum educēdo: & ꝯsumendo maxime partis posterioris: & est fortius in ꝯseruatione sensus: & conseruat valde ipsuz ꝯfert etiā corruptioni imaginationis: & est vltimū ad vertiginē: & ad obliuionē: & ꝯfert lethargie: & epilepsie: & tremori: & apoplexie: & paralysi lingue. Datuz cum decoctiōe turbith si fuerit ex flegmate: vel sene: si fuerit ex melancholia reducit alienatos ad consensus ꝓprios. Datū cuz decoctiōe olibani exiccat rheuma capitis masticatione facta cū eo. educit plurimuz flegma lethargicorū. Datuz cū decoctione mirabolanoruz cōditorum ꝯfortat visum. Resolutū in muscellino: & auribus imissum ꝯfert surditati & tinnitui. Datuz cuz vino infusionis sene aufert cordis angustiam: & defectuz eius: & pulsum: & timorē sine cā ex malitia. Datuz cū vino infusionis gariofilorū ꝯfert syncopi humiditatib⁹ stomachi. tenēdo in ore pillulas ex eo factas cum amido transglutiendo cathamonicū clarificat vocē ipeditaz. Datuz cū vino decoctionis gētiane ꝯfert anhelosis: & asmaticis. Datuz cū deco

ctiōe alcofol ꝯfert fetori assellaruꝫ plus ꝙ̄ ois alia medici
na. Datū cū vino decoctionis nucis muscate sistit sitiꝫ cau
satā ex idigestione: ⁊ ꝯfert stomaticis ex frigiditate. Datuꝫ
cum decoctione diureticorū ꝯfert epaticis: ⁊ spleneticis: ⁊
nephreticis: ⁊ hydropicis: ⁊ ictericis: ex opilatione venaꝝ
epatis strāgurie ⁊ dysurie ex grossis humorib⁹. Dādo. s. ab
argēteo vsqꝫ ad aureū in pluries ex eo quinquiennali sistit
fluxū vētris repletione corporis ꝯfortādo mēbra: ⁊ remo-
uendo opilōnes. Sumptū per os: ⁊ clystericatū cum deco-
ctione mercurialis: ⁊ mellis ꝯfert oibus passionib⁹ chole-
ricis fridis. Pessaricatū cuꝫ succo arthemisie ⁊ rute: ⁊ cum
decoctione maluarū subuenit mulierib⁹ ⁊ valet multū con
tra molā matricis. Resolutū cuꝫ muscellino vel meli⁹ cuꝫ
succo arthemisie: ⁊ suppositū cuꝫ bombace prouocat men-
strua frigiditate retēta vel opilōne potētius ceteris medi-
cinis: ⁊ iuuat ꝯceptum humiditatib⁹ ipedituꝫ. Suppositū
vel pessaricatū cuꝫ tribus. ℈. tartari extenuat pinguedinē
⁊ ꝯsumit mucilagines viscosas sterilitatē causantes. Mu-
lier suffumigata cuꝫ eo ⁊ cortice caprifici cōperit̄ liberari
a partu. Datuꝫ cum decoctione raphani ꝯfert paraliticis: ⁊
ethicis peculiariter: ⁊ podagricis. Datuꝫ cuꝫ decoctione se-
ne: ⁊ fumiterre cōfert leprosis ⁊ alopicie melice. ¶ Dosis
eius est a. ʒ. iiij. vsqꝫ ad. vj. seruat̄ biennio efficaciter. ¶ ℞.
anacardi. ʒ. iiij. ⁊. ß. radi. hireos: cassielignee. aā. ʒ. vj. xv. gra-
nis min⁹ çinçi. al. carpobalsami. aā. ʒ. iiij. ⁊. ß. folij spicenar-
di: corticis mirabolanorū citrinorū mēthe epithimi. aā. ʒ.
ij. ⁊. ℈. j. gariofi. squināti reupōtici masticis. aā. ʒ. j. ⁊ grana.
iij. ⁊. ß. Cōficit̄ sic. accipe corticis radicis feniculi collecto-
rū in madio: vel in iunio bñ ablutarū ⁊ ꝯtritarū lib. j. ⁊ po-
ne in trib⁹ lib. aceti: in quo stent septē diebus: ⁊ post coque
eas in codeꝫ aceto vsqꝫ ad consumptionē tertie partis ace-
ti: ⁊ cola cum diligentia per pannuꝫ: ⁊ bulliat in duab⁹ lib.
mellis dispumati vsqꝫ ad consumptioneꝫ aceti: ⁊ cum tali
melle in mortario confice.

Theodoricon emperićon dictū emperićō. i. be-
ne expertuꝫ respicit ꝓprie ascen-
sum fumositatū ad caput a stomacho. Datū cum decoctio-
ne masticis est optimū ad omne vitiū capitis: ⁊ cerebri: ⁊
oculorū fumositatib⁹ ascendentibus vt est soda scothomia
analepsia: ⁊ catarracte oculorū: ⁊ etiā suppositū cum hiera
ꝯfert emigranee. Datuꝫ cū decoctione sticados aromatici
ꝯfert melācholicis: ⁊ lethargicis. Datuꝫ cū decoctione oli-
bani ꝯstringit rheuma capitis. Datuꝫ cum decoctione oli-
bani: ⁊ masticis ꝯfert ꝯ̄ fluxuꝫ flatis decurrētis ex faucib⁹:
⁊ gutture: vñ homo efficit̄ aliqñ sine voce. Datuꝫ cum de-
coctione prassij purgat arterias spiritualiū: ⁊ clarificat vo-
ceꝫ. Datū cum decoctione hysopi: ⁊ ficuū ꝯfert anhelosis: ⁊
peripleumonicis. Datū cū ptisana ꝯfert phthisicis ex flate.
Datuꝫ cū decoctione nucis muscate ꝯfert stomacho frido:
⁊ coloreꝫ efficit bonū: ⁊ sedat sitim causataꝫ ex idigestione.
Datuꝫ cū decoctione thamarisci ꝯfert spleneticis. Datū cū
decoctione diureticorū ꝯfert nephreticis. Datum cū deco-
ctione arthemisie: ⁊ diureticorū ꝯfert: ⁊ auxiliat̄ omnibus
passionib⁹ frigidis mulierū vt suffocationi: ⁊ ꝓcipitationi
matricis: ⁊ etiā suppositū cuꝫ muscellino ꝓuocat mēstrua.
Datuꝫ cuꝫ decoctione raphani subuenit peculiariter para-
liticis arteticis sciaticis: ⁊ podagricis. ¶ Dosis eius est a. ʒ.
iij. vsqꝫ ad. v. seruatur biēnio. ¶ ℞. aloe epatici. ʒ. iij. ⁊ tria
grana citri cassielignee: reupontici. aā. ʒ. ij. ⁊. xvj. grana aga
rici. ʒ. ij. ⁊. ß. spicenardi masticis costi assari herbe asse feti-
de squille asse armoniaci: bdellij ellebori nigri hypericon
epithimi polypodij piperis al. ⁊ longi succi caulis agrestis
aā. ʒ. j. ⁊. ß. squināti. çiç. corticis mirabolanorū pulpe collo-
quintide sapini oppopōacis castorei absinthij aristologie
longe se. petro. gentiane amomi. aā. ʒ. ij. scamonee piperis
nigri. aā. ʒ. j. mellis dispu. lib. ij. ⁊. ℥. vij. Deo gratias.

¶ De trociscis. Cap. XXIIII.

Trociscorum exhibitioneꝫ felicitat
associatio alicuius co-
habentis aspectū ad id: qui minus seruant̄ ꝙ̄
electuaria: ⁊ plerūqꝫ efficiuntur quantitate in
quibus etiam plerūqꝫ imponatur gumi quod
eorum conseruet virtuteꝫ qui extendantur supra tabulam
planissimā qua nomina eorum sunt inculta: ⁊ exiccent̄ in
vmbra: ⁊ reponant̄. trociscus dicitur quasi rotunda confe-
ctio: ⁊ in alijs medicinis ponitur.

Trocisci diarodon, dicunt̄ a rosis que confortant: ⁊
mundificāt. Dati cuꝫ decoc. roß. confortāt
stomachū: ⁊ alia mēbra: ⁊ ꝓhibent fluxuꝫ humorū calido-
rū ad euꝫ. Dati cum aqua pluuiali ꝯferunt fluxui ventris.
Dati cuꝫ succo plantaginis ꝯferunt dysenteric. ¶ ℞. rosa-
rum rubearū viridiū non expansarū: ⁊ enucleatarū. ʒ. iiij.
spodij. ʒ. ij. ⁊ grana. xij. croci. ʒ. j. ⁊ grana. vij. cāphore grana.
xij. Conficiant̄ sic. terant̄ rose in pila marmorea sine iter-
missione: post supponat̄ puluis subtilissim⁹ aliarū spēruꝫ:
ꝯficiatur cuꝫ aqua roß. qđ sufficit. ad vltimū ponat̄ cāpho
ra: deinde informent̄ trocisci: ⁊ sigillentur hoc. R

Trocisci diani dicuntur a violis. sunt lenitiui ⁊ infri
gidatiui. vnus aut duo ex eis dati cuꝫ deco-
ctione iniube ⁊ sebestē vel prunoruꝫ cōpescunt sitim ⁊ fer-
uorē ⁊ leniūt pectus: ⁊ intrāt in alijs medicinis. ℞. florum
violarū viridiuꝫ bene mundarū a viriditate. ʒ. vj. amidi. ʒ.
iij. seminis papaueris al. ʒ. ij. ⁊. ℈. j. reubarbari. ʒ. ij. ⁊. ℈. ij.
seminis plantaginis. ʒ. j. balsami. ℈. j. aque rosacee qđ suffi-
cit. ꝯficiantur ad modum precedentium.

Trocisci diacoralli dicunt̄ a corallis dati cum deco-
ctione galange: vel nucis muscate ꝯfortant
stomachū. ⁊ alia mēbra nutritionis: ⁊ intrāt in alijs medi-
cinis. ℞. coralli ru. cinamomi aliptimi myrrhe amomi se.
papaueris albi. aā. ʒ. iiij. croci squināti. aā. ʒ. ij. calami aro-
matici xilobalsami cassieli. masticis folij radicis valeriane
assari pedū colūbini. aā. ʒ. j. pulueriçentur oia ⁊ fiant troci-
sci ponderātes. ʒ. j. ⁊. ß. cum vino qđ sufficit.

Trocisci crocomaginati dicunt̄ a croco: qui dati in
sero cū vino vel alio coaspiciēte conferunt
ad ꝯsumenduꝫ residuum humorū post morbos: ⁊ ad ꝯfor-
tandū interiora. quare ponunt̄ ꝯgrue in rubea. ℞. croci. ʒ.
iij. rosarū ameos myrrhe. aā. ʒ. j. ⁊. ß. ligni aloes. ℈. ij. infor-
mentur trocisci cuꝫ aqua ro. calida.

Trocisci idrioci dati cū vino: vel cū suis opiatis cō-
sumunt reliquias malorū humorū magis
ꝙ̄ trocisci de croco lꝫ ꝯfortent minus. ℞. amomi. ʒ. j. cina-
mo. electi croci. folioꝝ myrte cassielignee. aā. ʒ. j. spicenar-
di oppoponacis costi squināti calami aroma. xilobalsami
radicis valeriāe assari. aā. grana. xv. masticis marathri. aā.
x. terant̄ oia ⁊ informent̄ trocisci cum vino rubeo electo.

Trocisci de squilla cum decoctione polypodij anisi:
et marathri incidunt et diuidūt grossos hu-
mores: et educūt eos aliqñ per superius: et aliqñ per infe-
rius. x. intrāt in alijs medicinis q̄ fiunt sic. ℞. squillā inte-
gram non nimis paruā nec nimis magnā tempore tritice
mensure: diuide: et coque in pasta fermētata: iuoluta in fur
no super tegulam quousqꝫ fuerit bene cocta: et postea ex-
trahe de pasta: et corticibus superioribus abiectis tere in
mortario laminas interiores corde abiecto: et adde tantū-
dē farine orobi subtilissime: et informa trociscos cū melle
vel vino manib⁹ iunctis cū oleo rosaceo g desiccēt i vmbra:
et si careas orobo pone tātūdē ciclaminis sbtilissime triti-

Trocisci thyroruꝫ qui intrāt in theriaca magna fiūt
sic. tpe veris iuenies thyrū pinguē feminā
non

non prope aquas salsas plures q̄ duos dentes habētem: oculos ⁊ linguam mobiles vergētes inquā dentes ad colorē ruffum longitudinē vnius palme:⁊ habet cornua in capite plano ad modū grani frumēti:⁊ habet anū prope caudam.verberet̄ fortiter:⁊ post abscindant̄ caput:⁊ cauda mensura triū digitoꝝ ⁊ ꝑmittatur sanguis bene effluere post mediū qđ remanet excoria:⁊ intestinis abiectis laua bene in aqua dulci tandiu donec aqua remaneat clara: deinde coque cū forti igne ex carnib⁹ in aqua donec spine separent̄ a carnib⁹ q̄bus abiectis:terat̄ caro bñ in mortario marmoreo:⁊ cōmisceat̄ tantūdem de farina orobi:vel ciclaminis:vel tēpera in iure suo:⁊ inunctis manib⁹ cū balsamo informa subtiles trociscos ponderātes.ʒ.j.⁊.ß.q̄ exiccentur in vmbra pluries cōmouēdo super sedatū.siccādo enim ad solē deperit tota vis ⁊ recondant̄ in vase vitreo. seruantur per annum vel minus.

¶De vomitiuis. Cap.XXV.

Uōuis eductio vomica sit periculosior:⁊ laboriosior ꝑcipue vtendo q̄ solutio secessiua pluralitate nocumentorū:⁊ motu ꝯtra naturā:⁊ nihilominus minister nature necessitat̄ ipm in conseruationē sanitatis:⁊ in preseruationē ab infirmitatibus:⁊ in curationē ipsarū ipm exhibere interdum vt in materijs contētis in stomacho vel īterpolatis exhibitus ante horā accessionis eradicat vel alleuiat valde paroxismū etiā ipse est cura cōmodior ante comestionē:⁊ post:⁊ cōpletior in curatione artetice flegmatice:⁊ in ꝑseruatione ab ea:⁊ a calculo:⁊ vlcere renū:⁊ vesice ceteris cūctis medicinis.¶Exhibet̄ etiā interdū vt diuertat materiā fluentē vt in artetica post digestionē materie cholerice cū oxizaccara vel syrupo acetoso:⁊ flegmatice cū oximellē squillitico:⁊ in conseruatione sanitatis exhibet̄ interdū ꝑcipue q̄bus humores nociui vel crapula multiplicant̄:purgat stomachū:⁊ digestiuā efficit meliorē:⁊ renouat corpus:⁊ mūdificat.caput quoq̄ ⁊ sensū alleuiat:visumq̄ acuit lesū ascensu fumositatū:⁊ q̄nq̄ est cura suiipsius:⁊ plurimū in omni veneno interius assumpto a cibo superfluo ꝯfert valde:tñ euitet̄ fortis vomitus in habentib⁹ sp̄ualia debilia:⁊ in dispositis ad sputū san.⁊ ad squinantiā:⁊ in valde pinguibus:⁊ in debilitate stomachi capitis:⁊ difficulter vomentib⁹:⁊ abhorreat̄ vsus eius.¶Accepturus vomitū fortē:⁊ vomēs difficile cibetur ꝑmitus fastidiosis vt bletis.⁊ blitis cū multa pinguedine porcina:⁊ inuiscante vel raphano melonib⁹:⁊ cepis ad satietatē:⁊ sardinis salsis in ꝑncipio vel brodio pulli cū pauco sale:⁊ cum zucchara bibat copiose.Tota suba est offerēda robustis:debilibus:⁊ delicatis est offerēda tm̄ colatura ipsius post morā anteq̄ īcipiat digestiua accipiat vomitū:⁊ superbibat̄ in estate syrupus acetosus cū calida:⁊ in hyeme bibatur oximel cū eadem oculos cōprimēdo cū bōbace:⁊ post incedat maxime circulādo aere calido donec euomat:⁊ expleta euacuatione ore cū oximelle ⁊ aqua tepida abluto profundet sibi somnū:⁊ cibetur postea cum aromaticis paucis.

Uomitus nicolai: Uomitus dicit̄ a vomēdo: eo q̄ purgat hūores supiores:Nicolai:q2 a Nicolao fuit cōposit⁹:purgat ꝓprie cholerā ⁊ flegma.datur hominib⁹ delicatis cum syrupo acetoso.Distēperatus stando per noctē sub diuo qui distēperetur mane cū calida:⁊ coletur per pannū vt tota substantia remaneat:⁊ ꝓpinetur colatura.¶Datus a.ʒ.ij.vsq̄ ad iij.cum aqua calida ꝯfert quotidiane vere ⁊ tertiane note. sedat nauseā factā a superfluis ⁊ acutis humorib⁹.Datus cum oxizaccara de mane liberat quartanā ex cholera adusta.¶℞.corticis raphani ra.tapsie collecte mēse iunij vl madij.añ.ʒ.iij.medulle cartami.ʒ.j.⁊.ß.interioris nucis vomice.ʒ.ß.succi radicis assari.ʒ.j.Mel assari nūc conficitur sic adde.iiij.ʒ.succi assari in duab⁹ lib.mellis dispumati:et bulliat vsq̄ ad consumptionē succi:et si nō poteris habere succum pone tapsie assari.añ.ʒ.j.⁊.ß.medulle granorum cathaputie.ʒ.ß.et ꝯtūde ⁊ pone in aqua marina in qua bulliat vsq̄ ad ꝯsumptionem medietatis ⁊ ponatur illa aqua in.ij.lib.mellis dispu.⁊ coque vsq̄ ad consumptionē aque cum tali melle:confice cetera.

Uomitus patriarche qui datus cū tepida ante horam accessionis quotidiane vel tertiane nothe amputat eā.℞.corticis radicis tapsie lib.j.se.cartami excorticati lib.ß.canelle assari granorū cathaputie excorticatorū.añ.ʒ.ij.mellis quod sufficit.dosis eius est vsq̄ ad.ʒ.iij.seruatur per annum.

Alius modus patriarche.℞.tapsie lib.ij.assari lib.ij.castancole vomice lib.j.canelle.ʒ.viij.se.atriplicis lib.j.granorū cathaputie excorticatorū.ʒ.iij.gumi arabici.ʒ.iiij.mellis qđ sufficit.dosis ei⁹ est vsq̄ ad.ʒ.ij.seruatur per annū.

Uomitus scarpelle ꝓbatissim⁹ conferens febribus interpolatis post septē accessiōes.℞.corticis radicis tapsie lib.j.se.cartami excorticati.ʒ.iij.auellane assari.añ.ʒ.ij.granoꝝ cathaputie excorticatorū.ʒ.j.mellis qđ sufficit.ꝯficitur sic.tolle lib.ß. corticis tapsie ⁊.ʒ.ij.tere aliquātulū ⁊ coque cum aqua marina vsq̄ ad ꝯsumptionē medietatis aque:deinde cōmisce aquam colatā cū duab⁹ partibus mellis cocti ⁊ dispu. et coque iterū vsq̄ ad ꝯsumptionē aque quo facto cathaputiam cū aliquantulo melle.deinde adde puluerē specierum:et cōmisce totū diligenter:et reconde:et si velis adde gumi arabici et vtere:sic ad oēs quotidianarios et tertianarios ad superius cū calida:et ad inferius cū frigida.dosis eius est ad.ʒ.iij.seruatur per annum.

Uomitus andree leuis et suauis q̄ purgat oēs humores sine labore principaliter datus cū calida per superiorē regionē:et cū frigida per inferiorē dosis ei⁹ est quasi.ʒ.ß.℞.corticis radicis tapsie.ʒ.vj.cartami excorticati.ʒ.iij.canelle gumi ara.añ. ʒ.j.succi cucumeris agrestis.ʒ.ij.mell̄ assari.qđ suffic̄ ad incorporandum:ꝯfice sic.℞.duas partes mellis:et vnā succi assari:et fac bullire simul:donec possit bene dispumari: quo dispumato et colato:incorpora puluerē sp̄erū:deniq̄ reseruet̄ in optimo vase ad vsum per annum.

¶De hieris. Cap.XXVI.

De hieris ingeniati sūt ruffus ⁊ ipsi⁹ successores inuenire hieras.i.sacras seu diuinas q̄ ꝑtes sacras.i.aīales incolumiter purgarēt ꝑcipue ab hūorib⁹ nocitiuis:⁊ vt preseruarēt membra a putrefactione:et vt ꝯsumerēt humiditates viscosas que modiūculo melle vel nullo sint ꝯficiende.ipse enī sunt incolumiores pillulis et decoctionib⁹:doctrina peritoꝝ ⁊ arabū oiū docet eas faciēdas cū aloe cicotrino non epatico que confecte valent mensibus sex sub ordeo fermentari.

Paulinum antidotum.i.magnū ꝓpter magnā efficaciā quā habet: respicit ꝓprie virtutem naturalē.Datū sine opio cum vino calido in sero valet ꝯtra rheuma frigidū distillans a capite ad spiritualia educēdo ipsū per secessum:vnde confert tussi:et est ex soluentibus debiliter:et incolumiter ꝓpter qđ cōmode offeruntur.ij.ʒ.ex eo in sero potionādo ad tentandū vtrum leuiter fuerit laxandus educit flegma:et melancholiā a stomacho:et a capite:vnde datū cū decoctione feniculi ꝯfert

mirabiliter ad grauedinē oculorū:ꝛ ex eisdē inductū sup alutam:ꝛ positū super oculum soluit apostema ipsius. Datum cum oximelle confert maniacis melācholicis:ꝛ epilepticis ex causa frigida. suppositū corrodit carnē mortuam a dentibus. distēperatum cum decoctione myrrhe:ꝛ impositum denti dolenti. ꝛ inunctū ab extra aufert dolorē dentis ex rheumate:ꝛ ex frigiditate supemplastret. Itē opiatum tentū in ore cū puluere olibani sistit rheuma. Datum cum vino nucis musca. ꝛ gariofi. efficit colorē bonū ablatum frigiditate vel indigestione. Datū pluries cū puluere mēthe tollit fetorē oris vitio stomachi. Datum cū vino decoctionis lignialoes confert cardiace frigide. Datū cū vino decoctionis piperis:ꝛ castorei confert contra vomitum:ꝛ contra distēperantiam frigidā stomachi. Datum cū decoctione diureticorū confert epaticis:ꝛ nephreticis ex frigiditate. distēperatum cū decoctione arthemisie:ꝛ pessariçatum positū in matrice ꝓuocat mēstrua ꝛ sic mūdificat matricē:ꝛ properat ad conceptū:ꝛ interficit fetum:ꝛ educit secundinā. ¶ Cum querit per ipsum ventris laxatio non iponatur opium:ꝛ si vis acuet cū diagridio. dosis eius non acuti est a.ʒ.iij. vsq ad.vj. ꝛ acuati est.a.ʒ.ij. vsq ad ʒ.ß. in sero. Opiatū datū cū decoc. gētiane ante horā accessionis confert febribus tipicis ex flegmate naturali vel ex melāncholia naturali. seruat triennio. ¶ ℞. aloe. cicotrini. ʒ.xj. ꝛ grana.xv. croci costi anacardi. agarici coralli al. ꝛ ru. myrrhe armoniaci terbētine serapini galbani oppoponacis storacis calamite: storacis rub. hireos. aā.ʒ.iij. ꝛ.ß. opij olibani masticis bdellij cymi. anethi. aā.ʒ.ij. ꝛ grana.xv. folij balsami. aā.℈.j. ꝛ.ß. mellisse.ʒ.ij. cōficitur sic galbanū serapinū armoniacū oppoponacū gume terant aliquantulum:ꝛ ponantur per noctē in vino albo odorifero quantū sufficit. Mane vero mittant super ignem donec liquefiant: postea colent:ꝛ mittant iterum super ignē ꝛ bulliant: postea cū incipiūt inspissari storax calamitta ꝛ ru. trita optime cum pistello calido ponant in caldario semper agitando cū spatula donec liquefiat: post addatur terbētina. Et si ꝓbare volueris vtrum sit coctū pone aliquantulū super marmorē:ꝛ si coagulauerit statim ad modū mellis deponatur caldariū ab igne in terra:ꝛ tunc addat myrrha cū bdellio: deinde mastix ꝛ olibanū: postea costus anacardus agaricus corallus hireos opiū foliū:ꝛ mellissa oia simul pistata aut pulueriçata mittantur in caldario:ꝛ hoc totum super marmorē prius inunctū oleo laurino ponatur:ꝛ malaxetur cū puluere aloes. Quidā terunt crocū:ꝛ aloe sil' cū speb'us:ꝛ ad vltimū cū croco oriētali iformēt magdaliones.

Hierapigra abbatis dicitur: qꝛ abbas de curia ipsā composuit respicit proprie membra iūcturalia:ꝛ neruos imbibita humoribus frigidis: purgat flegma ꝛ melancholiā:ꝛ confert ad guttam ex humore frigido ꝛ sicco: vnde mēbra contracta esse vident. Etiā confert paraliticis cū frigida: vel cum vino tepido. ¶ ℞. agarici pulpe collogntide turbith al. rasi epithimi cuscute. aā.ʒ.ij. ꝛ grana.v. squināti carpobalsami lignialoes cassie lignee citri. assari cinamomi masticis rosarū viol. absinthij recen. reupontici folij lapidis laçul. aā.ʒ.j. diagridij.ʒ.j. ꝛ.ß. aloes epatici.ʒ.iij. ꝛ.ß. mellis quasi lib.j. incorporentur. Si vero pillulas inde formare volueris distempera cū succo absinthij ꝛ da.xj. vel.xij. vel a.ʒ.iij. vsq ad.vj. ꝛ dentur cū vino: seruatur per annū.

Hierapigra constantini qui eam cōposuit: educit ꝓprie choleram nigrā. ꝛ respicit proprie organa visus impedita fumositatibus ascendentib' ad ea: vnde data cū decoctione feniculi confert mirabiliter ad clarificandum visum hebetatū defectu spirituum. Datur in pillulis cum vino contra emigraneā:ꝛ cephaleam:ꝛ contra paralysim ex humorib' frigidis. Datur contra opilationē splenis:ꝛ epatis cum decoctione diureticorum: inyciatur per clystere contra colicā:ꝛ iliacā. ¶ Dosis eius est ab.ʒ.ß. vsq ad.j. ¶ ℞. mirabo. kebulorū indorū:ꝛ citrinorū gumosorū viol. absinthij. aā.ʒ.ß. bellericorū emblicorū pulpe cassiefi. epithimi foliculorum sene agarici cuscute squināti reubarbari. aā.ʒ.j. cassielignee spicenardi. anisi masticis lignialoes salisgēme xilobalsami salis nitri. aā.ʒ.j. mellis lib.j. incorporentur:ꝛ reseruentur biennio: ꝛ detur cum vino.

Hierapigra Gal. dicitur. quia Galeā composuit: est valde incolumis respicit proprie virtutem p̄rime. ꝛ secunde digestionis:ꝛ animalem: educit flegma in plus:ꝛ cholerā in minus: p̄ncipaliter a stomacho:ꝛ a capite:ꝛ ab alijs mēbris secūdario. vnde acuata cum.vj.ʒ. aloes purgant optime stomachū:ꝛ meri:ꝛ guttur. Data cū vino in sero facit ad diuersas passiones capitis frigidas: vt sode emigranee epilepsie scotbomie vertigini lethargie paralysi tinee alopicie. ꝛ caniciei frigidis. ei' puluis gargariçatus cum oximelle: purgat gulam: et cerebrum. Data cum vino myrrhe constricte vel cū decoctione feniculi:ꝛ eufragie vel cum mirabolanis conditis emendat distemperantias frigidas oculorum vt pruritus vt maculas ophthalmiā lachrymas oculorum debilitatem visus vitio humorum. Resoluta cū oleo muscellino: vel cū oleo communi:ꝛ auribus intromissa emendat auditum sanie obtusum:ꝛ confert dolori auriū frigido surditati:ꝛ ipsius fetori intromissa. Data ꝛ gargariçata confert gingiuis putridis ꝛ fetori oris. Data cum decoctiōe maiorane confert contra debilitatem loquendi ex flegmate cerebri:ꝛ contra spasmū ex frigiditate exhibita ꝛ gargariçata. Data mista cum trifera minore educit humorem inuiscatū in stomacho:ꝛ in capite causantē fetorem oris. Data bis aut ter cū hydromelle mundificat saniem apostematis calidi:ꝛ vlcerum stomachi ꝛ adublati. Data cū decoctione diureticorum amouet opilationes venarū stomachi absq apostemate:ꝛ purgat flegma destruens appetitum:ꝛ confert singultui:ꝛ vomitui:ꝛ dolori stomachi frigidis:ꝛ passionibus renum:ꝛ matricis. Data cū decoctione absinthij curat vomitum:ꝛ ructuatum fetidum ex humoribus frigidis:ꝛ inuiscatis in tunicis stomachi: confertq vomitui ex flegmate vitreo pondus.xv. lupinorum pulueris eius. Data cum lib.ß. decoctionis anethi purgat stomachū a corruptiōe ciborum vomitu intromissione penne vel digiti. Data cum decoctione assari confert dyscrasie frigide epatis:ꝛ aperit opilationes ipsius:ꝛ hydropisi frigide:ꝛ confert febri ex flegmate vitreo. Data cū decoctione menthe confert lienteric ex flegmate cum decoctione abrotani expellit lumbricos. Resoluta cū succo arthemisie vel muscellino:ꝛ supposita ꝓuocat menstrua. Data cū decoctione fumiterre cōfert morphee flegmatice. ¶ Dosis eius est nō acuate a.ʒ.iij. vsq ad.vj. post digestionē:ꝛ interdū offerunt.ʒ.ij. ex ea absq digestione de octo in octo dieb' bis qbus humores cachochimi multiplicant ne incurrāt vlteriores lapsus:ꝛ aliqñ acuitur cum pulpa colloquintide:ꝛ qñq cum diagridio:ꝛ datur interdū in pillulis. Et edocti denegant dari eā in febribus:ꝛ tēpore calido:ꝛ eius cōmunior cōpositio est. ¶ ℞. aloes electi.ʒ.xxxv. cinamomi electi croci spicenardi squināti assari xilobalsami:ꝛ carpobalsami cassieli. viol. epithimi absinthij agarici ros. ru. turbith gumosi rasi pulpe colloquintide masticis. aā.ʒ.ij. mellis lib.j. incorporentur:ꝛ reseruentur biennio.

¶ Hiera

H Iera ruffini hiera.i.sacra ruffini a ruffo inuentore:respicit ꝓprie humores adustos.Data cuz decoctiōe fumiterre est peculiaris scabiosis iueteratis ex flegmate salso. Data cuz decoctione polypody vel cū hieralogodion opitulat̄ elephantiosis:ꝛ cū duabus hierepigre ꝯfert thyrie:ꝛ cū duabus partibus catartici iperialis ꝯfert leonine:ꝛ cū duabus partib⁹ oxilaxatiui confert alopicie. Data cuz decoctione sene curat vtrāq3 morpheā:ꝛ malum mortuū.fricando locuz serpiginatū cum ea ꝯfert ei.Pillule ex ea date cuz vino calido curant ꝓprie incubū ex hūoribus melācholicis viscosis.Data cum decoctione peonie ꝯfert epilepsie flegmatice.Data cuz decoctione anisi marathri ꝛ cymini ꝯfert tinnitui aurium:ꝛ ꝯsimiliter itromissa:ꝛetiā confert canicici.Data cuz vino aromatico est ex conuenientioribus curis tremoris cordis melancholici.Data cū decoctione thamarisci:vel diureticorū ꝯfert viris frigidis:ꝛ spleneticis.Data cuz decoctiōe hiue iuuat magnifice sciaticos ꝛ podagricos:distēperata cū muscellino vel cum oleo cōi:ꝛ superposita ꝓuocat menstrua.¶ Eius dosis est vsq3 ad.ʒ.ij.super eaz nō est dormiendū nec detur tpe calido:vel frigido:acuit̄ interdū cuz vno.℈.scamonee.¶ ℞. aloes cicotrini.℥.vnā.ellebori albi ꝛ nigri.aū.℥.ß.diagridy pulpe collogntide.aū.ʒ.iij.ꝛ grana.xv.piperis camedreos croci agarici epithimi masticis.aū.ʒ.j.ꝛ.ß.cassieli.xilobalsami oppobalsami in alijs oppoponacis nigelle.aū.℈.ij.ꝛ ß.myrrhe grana.xv.mellis lib.j.icorporentur:ꝛ reseruent̄.

H Ieralogodion memphitū hiera idest sacra.logos idest sermo.memphitū.i.ipedimentuz.curat enim locutionē ipeditam quacūq3 causa frigidoꝝ humorū.ꝛ respicit virtutē animalez:ꝛ cellulas cerebri:ꝛ eis adiacētia lesa humoribus frigidis. Datuz cuz vino decoctionis betonice curat cephaleā:ꝛ maniam/ꝛ melancholiā/scothomiā/epilepsiaz mordentibus sibi linguaz:ꝛ spumantibus:ꝛ apopleticis:etiā datur semel in mense bis qui capitis motionib⁹ vident̄ habere demoniuz ex melācholia naturali:tn̄ si fiat ex flegmate det̄ cū decoctione polypody:vel squināti.Datuz cum decoctiōe castorei:ꝛ saluie de qndecim in qndecim diebus curat paralysim:ꝛ tremorē oīum membrorū cuz quo ēt fricet̄ palatum:ꝛ ipsuz confert alopicie:ꝛ tinee melācholice:ꝛ incubo. Datum cū remollitione sene in succo fumiterre ꝯfert elephantie.cū decoctione fumiterre ꝛ polypody confert morphee ex poro flegmate.Datuz cū tertia parte hiere ruffine ꝯfert malo mortuo melācholico:ꝛ morphee nigre.puluere hiue icorporato cū eo:ꝛ datuz cum decoctiōe eiusdē herbe opitulat̄ arteticis ꝛ podagricis.Datuz cum decoctione ceterach confert cancro melācholico.Datū cum vino decoctionis aristologie rotunde gētiane diptami ꝯfert contra passiones venenatas educēdo humores corruptos:ꝛ sic p̄seruat a lepra.Resolutum cum muscellino vel cum succo arthemisie:ꝛ suppositum est peculiare ad educenduz menstrua.¶ Dosis eius est.a.ʒ.j.ꝛ.ß.vsq3 ad.ij.ꝛ.ß.etiam datur cuz vino ꝛ seruatur biennio.¶ Cōpositio eius cōmunior est.℞.pulpe colloquintide polypody.aū.ʒ.ij.euforby poly montani.semi.laureole.ana.ʒ.j.ꝛ.ß.ꝛ grana.vj.absinthy recen.myrrhe.ana.ʒ.j.ꝛ grana.xij.agarici centauree minoris armoniaci macis foly spicenardi squille diagridy.ana.ʒ.j.aloes cimarum thimi cassielignee camedreos bdelly prassij.ana.℈.j.ꝛ grana.xiiij.cinamomi oppoponacis castorei aristologie longe piperis nigri albi ꝛ longi croci serapini seminis petro.ana.ʒ.ß.ellebori albi ꝛ nigri.ana.grana.vj.mellis dispumati quasi.℥.ix.incorporentur.Et hec de hieris sufficiant.

¶ De emplastris. Cap.XXVII.

E Mplastra resolubilia oleis:ꝛ vnguētis diutiori mora operant̄ potētius mēbro cui superponunt̄ q̄3 ea cōmode cū inungunt̄ vel fomentent̄ primitus mēbro oleo:vel vnguēto calido citante penetratione emplastri vt inungitur:aut sanguine anatis:aut oleo ex rosis expansis calido:aut fomentet̄ locus apostemosus decenter diu cū decoctione herbarū calidarū:ex quib⁹ est emplastrum maturatiuum est superponendum:ꝛ quibus oleis vel vnguentis iponitur.℥.j.cere in hyeme:in estate iponatur.℥.j.ꝛ.ß.ex ea.

E Mplastrum apostolicō:emplastrū dicit̄ dura ꝯfectio que fit ex duris:ꝛ conglutinosis reb⁹ que manib⁹ pn̄t malaxari.Apostolicon.i.p̄ncipale vel suprapositū:respicit ꝓprie mēbrum susceptiuuz egritudinis vitio flegmatis causate.Subtiliat enim ꝛ incidit ꝛ attrahit adeo q̄ diptamo adiuncto attrahit sagittas:ꝛ lanceas ossibus nō infixas.Itē valet ꝯtra venenū:vnde si quis morsus fuerit ab animali venenoso supponat ventosam cū scarificatione:ꝛ post inungat cuz theriaca:postea supponat apostolicon ꝯfert valde.Etiaz confert valde ad dolorem neruorū contusorū.vt si in ꝯtusione ceruicis sal ꝛ cyminū torrefacta in tegula calida sacellat̄.ꝛ post supinducatur apostolicon:sunt optimū remediū puluere radicis lilij cōmisto cuz eo:ꝛ etiā superpositū scrophulis precipue recentib⁹:post vsum diureticorū dieb⁹ octo:ꝛ post lnunctionē cuz oleo de lilio ꝯfert valde scrophulis.Etiaz est magne sanationis in scrophulis mortalib⁹ruptis squamosis.Superpositū vulnerib⁹sanat ea mundificādo carnez replendo:ꝛ inducit cicatricē bonaz absq3 suspectione balsamus ei admisceat̄ superpositū vulneri cuz puluere boli arme.ꝓhibet fluxū humorū ad vulnus.Medetur neruis p̄cisis:ꝛ musculis:ꝛ puncturis tenēdo foramen apertuz sanat collectiones siue corruptiōes resoluēdo dolores rheumaticos tumefactos in genu vel in talone siccat:ꝛ curat superemplastratū:sanat dolorez renum.¶ Modus operationis eius cōmunior est.℞.lethargiri mundati.℥.vj.cere rubee colophonie.aū.℥.ij.cere dealbate visci quercini.aū.℥.j.armoniaci lapidis calaminaris.aū.℥.vj.masticis thuris minuti.aū.℥.ß.terbentine eris vsti bdelly galbani myrrhe sarcocolle batiture eris diptami aristologie rotūde prassij viridis oppoponacis.aū.ʒ.iij.ꝯficit̄ sic.armoniacū galbanum:ꝛ oppoponacū aliquantulū trita ponant̄ in vino sic:vt bene.cooperiant̄ per noctez:ꝛ de mane bulliant donec liquefiant:ꝛ colent̄ per capsiāz:ꝛ bullianṫ iterum vsq3 ad ꝯsumptionez:deinde coquatur lethargiruz subtilissime in oleo in caldario.s.q̄ in libra vna lethargiri ponatur libra vna:ꝛ media olei:ꝛ bulliat tam diu ꝯtinue agitando cū spatula:donec sup lapidē positū inspisset̄ in modum cere:vel olei:ꝛ ilico apponat̄:qua liquefacta apponat̄ colophonia:ꝛ postea mastix:ꝛ olibanuz:deinde iponatur myrrhe:ꝛ facto interuallo iponatur bdelliū:deinde viscus quercinus:quo liquefacio iponatur terbētina:qua liquefacta ponatur caldariū in terra.ꝛ tunc iponant̄ gumi paulatim in caldario:tn̄ non cum ipetu:ꝛ mittant̄ iteruz sup ignē:ꝛ cū spatula agitādo ꝑmittant̄ bullire aliquantulū:post addat̄ sarcocolla:ꝛ subsequat̄ calaminaris.ꝛ facto interuallo ponat̄ es vstum:et batitura eris agitando ꝯtinue donec incipiat rubescere.Ad vltimuz ponant̄ diptamus:et aristologia rotūda.Signū ꝑfecte decoctiōis est vt pars infusa in aqua frigida efficiatur dura moderate:et digitis malaxata non iuiscetur seu nō adhereat.Demum infundat̄ in aqua frigida post extractuz ab aqua manibus exprimēdo ꝛ malaxādo:

⁊ ita tractetur vt exeat inde tota aqua ⁊ manibus inunctis
oleo laurino informent magdaliones: ⁊ vsui reseruentur.
Chirurgici cōponunt ipsum aliter ⁊ alios ꝓducit effectus.

EMplastrum ceroneū dictuz a cera. hūectat mēbra sicca/
ta frigiditate inuncta ꝑmitus humectatiuis: ēt
opz cerā albā supaddi ⁊ ecōuerso. Superindu
ctuz ꝯfert mire ꝯtra dolorē spatularū: ⁊ pecto/
ris: ⁊ pulmonis ex humore frigido vel ex vētositate: etiā si
ipsi humores fluāt ad locū loco ꝑus inuncto ex laurino: ⁊
petroleon calido. Itez ꝯfert dolori frigido cronico epatis:
splenis post remollitionē cum dialtea: ⁊ vsu diureticorum
amouendo duritiē: ⁊ ꝯsimiliter curat anasarcā: ⁊ timpani/
tem aschlitez: ⁊ hydropez: etiā confert inflationi ex flegma
te. vel ex melācholia naturali superpositū post inunctionē
cum vnguento aureo vel laurino calido placat dolorē ily
⁊ torturam intestinorum: vel ventositate cum superducat
vesica enea oleo laurino: vel cōmuni plena. Superempla/
stratum emendat distēperantiam renum ⁊ vesice lumbo/
rum: ⁊ pudendorum frigiditate: ⁊ vitio lapidis post vsum
decoctionis saxifragie. Superductū post fomentationem
centrigalli: ⁊ pulegy subuenit dolori: ⁊ inflationi matricis
ex frigiditate. Item emplastratū post inunctionem factaz
cum vnguento calido medet arteticis: podagricis: ⁊ sciati/
cis ex frigiditate. Superpositūz membro quo ꝯtinetur fle
gma vitreum aut acetosūz materia febris iterpolate vt sto
macho aut splene cōfert. Abluta morsura canis rabidi aut
serpentis cuz succo menthe: ⁊ ceroneum distemperatū in/
tromissum cum eodez: ⁊ post superemplastratum confert:
⁊ conseruat quinqꝫ annis. ¶ Modus cōmunior eius cō/
positionis est. ℞. cere picis abrase a nauibus bene colate.
añ. ℥. y. ⁊ ʒ. iy. serapini. ℥. y. aloes olibani myrrhe. añ. ℥. j. op/
poponacis galbani stora. calamite masticis fenugreci alu/
minis. añ. ʒ. vj. croci armoniaci terbētine colophonie. añ. ℥.
j. ⁊ ʒ. iy. storacis rubee chimiane bdelly. añ. ʒ. iy. lethargiri
ʒ. j. ⁊ ß. conficitur sic. galbanum serapinū armoniacū oppo
ponacum: iste gume ꝑparentur cum vino vt dictuz est in
apostolicon: ⁊ bulliant vsqꝫ ad ꝯsumptionē medietatis in
stannato super ignē posito: et cum bullire inceperit addat
pix naualis bene colata: ⁊ agitet cum spatula donec lique/
fiat: ⁊ cum liquefacta fuerit: addat cera: ⁊ ea liquefacta po/
natur colophonia: deinde storax cuz pistello calido frusta
tim cera ponatur in stannato: postea mastix: ⁊ olibanum:
deinde myrrha cū bdellio: ⁊ facto interuallo iponatur ter/
bentina: ⁊ subsequatur alumen ⁊ lethargirū: ad vltimū fe/
nugrecum bene puluerizatū continue agitando. Signum
decoctionis: si modicum positum super brachio nuto ad/
hereat pilis seu capillis quod cum fuerit decoctum funda
tur super aquam frigidam: ⁊ extractum ab aqua impona/
tur aloes puluerizatum super marmorem inunctum oleo
laurino: consequenter malaxetur cum croco puluerizato: ⁊
manibus inunctis cum oleo laurino informentur magda/
liones: ⁊ reseruentur vsui.

EMplastrum oxirocroceū dicit ab
oxi qd est acetuz: ⁊ cro
co qd ibi intrat facit ad oēs fracturas ossium:
⁊ conquassaturas seu cōquassationes: ⁊ ad tu/
mores: ⁊ dolores furiosos oium membrorum
ex frigiditate scrophulas: ⁊ glandulas resoluēdo dispergit
plagas. ⁊ morsus serpentū: ⁊ alterius animalis purgat de/
siccādo: replet ⁊ cicatrizat ⁊ mitigat dolores furiosos oiuz
rabidorum: apostemata interius: ⁊ exterius nata supindu
ctum maturat: rumpit: purgat: ⁊ cicatrizat duritiem stoma
chi: ⁊ epatis: ⁊ splenis: ⁊ subuenit renibus. ¶ ℞. croci cere
picis abrase a nauibus colophonie. añ. ℥. quatuor terbenti/
ne galbani armoniaci myrrhe olibani masticis. añ. ℥. j. ⁊ ʒ.
iy. ⁊ fiat sic. galbanum: ⁊ armoniacum aliquantulum con/
tusa ponantur in sufficienti aceto per noctem. Mane autē
ponatur supra ignem in stannato vsqꝫ ad liquefactionem:
⁊ liquefacta coletur per annum in capsia in qua coquatur
aliquantulum vsquequo acetum consumatur. Tunc adda
tur pix naualis bene colata ⁊ liquefacta. deinde adiunga/
tur colophonia: deinde terbentina. facto interuallo impo/
natur mastix olibanum: ⁊ myrrha semper a principio agi
tando cum spatula. Ad vltimum cuz fuerit coctum infun/
datur in aqua frigida: et extractum ab aqua manibus cō/
primatur vt tota aqua exeat: ⁊ malaxet marmor supinun/
ctum oleo laurino. puluere croci superasperso: et factis ma
gdalionibus reseruetur.

EMplastrum attractiuuz ⁊ matura/
tiuū apostematū. ℞.
lethargiri auri lib. j. ⁊ ß. galbani. ʒ. j. armonia/
ci. ʒ. y. cere noue. ʒ. viy. olibani: myrrhe: thuris
viridis eris. ana. ʒ. j. bdelly. ʒ. y. oppoponacis
aristologie longe. añ. ʒ. j. olei veteris oliuarū lib. j. ⁊ ß. masti
cis. ʒ. j. adamantis. ʒ. ß. fiat emplastrum: ⁊ ponant gume in
optimo aceto per diem naturalē: ita ꝙ galbanum: ⁊ armo/
niacuz: ⁊ oppoponacū possint balneare in aceto: deinde po
ne super ignez in patella donec acetuz sit totuz consumptū
mouendo sepe cuz spatula: postea cola per pannū lineum:
⁊ dimitte sic stare: deinde infundat oleum supradictū: ⁊ ce
ra insimul: ⁊ postea pone lethargiriū semper mouēdo ne
fundū capiat: ⁊ coquatur simul donec mutet color. ⁊ addā/
tur alie gume: ⁊ fac ꝙ gume sint bene dissolute: deinde po/
ne gumas dissolutas cū oleo: ⁊ cera super ignem: ⁊ proba si
sint bene cocte hoc modo. Pone vnaz guttam in aqua fri/
gida: ⁊ si durescit cocte sunt. Si nō: pone iterū super ignez
donec fiat signū ꝑdictū: postea pone paulatine cetera pri/
mo viridis eris mouēdo semper: deinde myrrhā: ⁊ aristo/
logiā: vltimo thus: ⁊ olibanuz ⁊ bdelliuz semper agitando
cū spatula: ⁊ tunc decoque donec vertatur in nigredinem
vel rubedinez: ⁊ quādo videbis ista signa pone vnā guttā
in aqua frigida: ⁊ si sit intus nigrum vel rubeū coctum est.
⁊ tunc deponatur ab igne semper mouēdo donec sit durū:
ita ꝙ possit poni inter manus: postea ducas fortiter ꝑ ma/
nus donec sit bñ ductibile: ⁊ post pone in vna pelle ad cu/
stodiendum: ⁊: fac diligenter.

¶ De vnguentis. Cap. XXVIII.

VNguentum citrinū vnguentū dicit:
qꝛ vngimur cū eo. dicit
citrinū: qꝛ coquit in pomo citrino: respicit ꝓ/
prie membra sordida: ⁊ labes totius corporis.
Si facies vel alia pars corporis inungatur fri
cando cū eo: ⁊ postea cū sapone: ⁊ aqua calida: ⁊ exiccat ite/
rū ꝯsimilr: ⁊ post fricet optime cū pulpa collogntide: ⁊ tā/
dē inungat eodez vnguento de sero: ⁊ de mane: ⁊ abluatur
cū calida: reddit partē puraz leuē ⁊ albam mirabilr amo/
uendo lētigines: ⁊ nigredinē: ⁊ pustulas flegmatis salsi or/
tas in tibys vel alibi: etiā subtiliat cicatrices: inungēdo le/
thargiro adiuncto vt inunctas facies leprosoruz emendat
eas: etiā distēperatum subtiliter cum albumine oui: ⁊ cum
aqua rosacea: ⁊ illinitū oculū oleo extrahit miro modo san
guinē mitigando dolorez ex cholera vel sanguine. ¶ ℞.
boracis. ʒ. y. cāphore. ʒ. j. coralli albi. ʒ. ß. lapilli albi. ʒ. ß. lapi
dis armeni facti ex nitro. ʒ. j. lapilli albi coloris litoris ma/
ris dicti vmbilicus marinꝰ dragagāti al; amidi cristalli la/
pidis dētalis olibani albissimi nitri. añ. ʒ. y. radicis serpēta
rie. ʒ. j. marmoris albissimi. ʒ. j. ceruse cōis. ʒ. vj. axuugie no
uelle albissime porcine lib. j. ⁊ ß. sepi arietini vel capñi axū
gie galline. añ. ℥. j. ⁊ ß. ꝯficiat sic. tere dragagātū ⁊ vmbilicū
marinum

marinũ sil' in mortario cum pistello ferreo ꝛ cetera teranť sigillatim in eodē mortario: deinde caldariũ aqua plenuz bulliat in quo pendeat cacabus cũ axungijs in ipsa aqua vt calore ipsius liquefiant que liquefacte per pannũ albũ subtilē colenť: ꝛ mox iponať in capsia totus puluis preter camphorã: ꝛ boracē cõtinue agitãdo cuz spatula: quatinus diuz fiat bona incorporatio: quo facto ponať in vno pomo citrino: vel duobus concauatis: ꝛ ponatur super carbones donec liquefiat: ꝛ bullire ceperit: ponatur iterum in catino: ꝛ agitando cum spatula imponatur puluis boracis: ꝛ camphore: ꝛ agitetur donec incipiat frigescere: ꝛ reserueť in vase marmoreo per annum.

Unguentum aureũ. aureũ dr̄ pp excellentiaz proprie: respicit lesionē lapidis qd̄ inũctum valet ꝯ oēs guttas acutas frigidas: ꝛ ꝯ oēm morbũ ex causa frigida: ꝛ cõtra hydropisim: ꝛ ꝯtra stranguriam: ꝛ paralysim inunctũ super renes ad solē: vel ad ignē: maxie post balneũ: ꝛ exhibitionez saxifragie cũ vino albo cõfert potēter ad lapidē renũ: ꝛ inunctũ circa vesicã: ꝛ peritoneuz cõfert spālr diarie frigide. ℭ ℞. saxifragie aristologie longe ꝛ rotunde: hysopi radicis enule cãpane pulegij arthemisie radicis pētaphylonis rute domestice folioꝝ lauri herbe venti roris marini matrissilue camedreos cyperi radicis asparagi brusci: ꝛ feniculi anisi. añ. lib. j. radicis altee rase valeriane meu. añ. lib. ij. seminis apij radicis hirei leuistici milij solis se. petro. sileris montani petro. macedonici cardamomi aneti baccaruz lauri ꝛ iuniperi lapidis lincis aialis. añ. lib. ß. se. basiliconis: seminis vrtice: seminis citri sinapis euforbij. añ. ʒ. iiij. adipis vrsi: ꝛ vulpine olei laurini: ꝛ petrolei. añ. ʒ. iij. costi squinãti piretri masticis olibani muscellini myrrhe. añ. ʒ. ij. balsami muscellini. añ. ʒ. j. olei ꝛ cere qd̄ sufficit. Herbe colliganť mense madij: ꝛ cõtrite mittantur in oleo vel vino albo in quo sint viginti diebus: postea addať oleũ qd̄ sufficit: ꝛ bulliant donec herbe incipiãt dimitti: ꝛ colenť per saccũ: ponanť ibidē cere lib. xij. bulliãt vsquequo cera sit bñ cõmista: deinde supponanť pinguedines dissolute: ꝛ bñ colate ꝛ permittanť paruz bullire: post supfundať oleũ laurinum: ꝛ deposito ab igne superinducãtur alia olea. tertio puluis costi. piretri squinãti. quarto olibani. quinto myrrhe per interualla deposito ab igne ponatur euforbiũm. vltimo ponatur petroleon incorporando: seruatur quinqȝ annis.

Unguentum dialtea dicitť a radice altee que intrat in plus: ꝛ est mollificatiuũ pp qd̄ calefacit: ꝛ humectat omnia loca infrigidata: ꝛ dsiccata inungendo ea ad solem: vel ad ignem ꝓprie facit ad dolorem pectoris ex frigiditate: cõfert pleuresi pluries inungēdo. fricando fortiter splenem cum eo calido quolibet mane mollificat ipsum: inunctio cum eo gumi hedere addito cõfert multũ arthetice ex vtraqȝ causa ꝛ fit sic cõmunius. ℭ ℞. radicis maluauisci recen. rase lib. ij. seminis lini: ꝛ fenugreci. añ. lib. j. squille colophonie resine. añ lib. ß. olei lib. iij. cere lib. j. aliqui addunt butyrum ꝛ conficitur: abluanť bene omnes radices: ꝛ terantur simul seminis lini: ꝛ fenugreci: ꝛ squilla ponanť in. xij. lib. aque triduo. Quarto vo die ponantur super ignem: ꝛ bulliant donec incipiant inspissari: deinde ponantur paulatim in sacco: ꝛ cum volueris exprimere addatur aliquãtulũ aque feruentis vt succositas succi illius extrahatur de quo succo ponantur. iij. lib. in quattuor lib. olei ꝛ bulliant vsqȝ ad consumptionem succi: postea addatur cera: ꝛ butyruz ad libitum: ꝛ cum fuerint liquefacta adde terbentinam galbanum: ꝛ gumi hedere: ꝛ ad vltimum ponatur puluis colophonie: ꝛ resine: ꝛ coctum ab igne deponať: ꝛ cum fuerit infrigidatum: ꝛ coagulatum recolligatur: ꝛ seruatur per annum.

Unguentum marciaton dictũ a Marciano peritissimo pho inuentore ipsius: respicit mēbra indurata mã frigida: ꝯfert oibus doloribus frigidis: confert manie: ꝛ melie: ꝛ letbargie: ꝛ emigranee post purgationē: ꝛ colice frigidis. Inunctio stõchi cũ eo calido: ꝛ mentha cõfert valde fastidio: ꝛ nausee frigidis. inunctuz ad solem: vel ad ignē valet ad frigiditatem: ꝛ dolorem stomachi: ꝛ pectoris: ꝛ ad sclyriosim splenis: ꝛ epatis: ꝛ ad dolorē ilij: ꝛ castoreo addito subuenit statim paralyticis tremulosis spasmaticis: ꝛ arthеticis sciaticis podagricis: ꝛ nefreticis ꝓdest potenter: ꝛ reprimit tumores. ℭ ℞. cere al. lib. ij. olei lib. viij. roris marini folioꝝ lauri. añ. ʒ. viij. rute. ʒ. vij. thamarisci. ʒ. ß. ellebori al. sauine balsamite thimi basiliconis saluie pulegij se. polij montani calamenti arthemisie enule campane betonice foliorũ vrtice re. branche vrsine rubee minoris lactee nigre pimpinelle agrimonie absinthij: herbe paralysis: herbe sancte marie: cymarum sambuci crassule millefolij semperuiue camedreos quinquenervie centauree minoris: radicis pentaphilonis: herbe iudaice. añ. ʒ. iiij. ꝛ. ß. radicis maluauisci cymini myrrhe añ. ʒ. ij. fenugre. ʒ. j. ꝛ. ß. butyri. ʒ. j. ꝛ. ʒ. ij. se. vrtice viol. papaueris rubee cymarum rubi menthe sarracenice: ꝛ alterius menthe radicis lapacioli politrici cardi benedicti matrisilue abrotani storacis calamite lingue ceruine alleluia crispule camphorate medulle cerui. añ. ʒ. ß. adipis vrsi ꝛ galline masticis. añ. ʒ. j. olibani olei nardini. añ. ʒ. ij. colligantur herbe omnes mense madij. die vno aut duobus si fieri possit ab hora tertia vsqȝ ad meridiē. Conficiť sic: infunde herbas tritas in optimo vino odorifero in quo stent septem diebus: die octauo coquantur lento igne: ꝛ cum vinum inceperit cõsumi aliquantulũ addatur oleum dictum: ꝛ bulliat donec herbe demitti incipiant: deinde colenť studiose: ꝛ corticibus ꝓiectis mittanť iterũ super ignē: ꝛ cũ bullire ceperint imponať storax: ꝛ cũ bullierit imponať modicũ butyrũ: ꝛ axungia aliquantulũ cõtusa: oleũ nardinũ mastix ꝛ olibanũ: postea cera. ꝛ cum fuerit bñ liquefactum ꝯtinue agitando cũ spatula deponať ab igne: ꝛ cũ fuerit coagulatũ recondatur in vase: ꝛ reseruetur vsui per annum.

Unguentum aragon. i. adiutorium: respicit proprie mãm frigidã imbibitã in mēbris iuncturalibus: vnde liquefactũ ad ignez in testa oui: ꝛ post superinunctũ ad solē: vel ad ignē facit contra omnes guttas frigidas: ꝛ contra passiones neruoꝝ ex cã frigida: ꝛ ad humores ꝓprie morbis iuncturaliũ: vñ confert spasmo ꝛ thetano ex repletione arthеticis sciaticis tremori membroꝝ: ꝓdest valde ilij ꝛ renũ spina. inunctaqȝ quartanarioꝝ cum eo ante horã accessionis ꝯfert valde: ēt cõfert contra thenasmonē: ꝛ colicã inunctũ post spinã vsqȝ ad anũ. seruatur per annũ. ℭ Conficiť sic. ℞. radicis cucumeris agrestis roris marini maiorane radicis pedis vituli serpilli rute domestice. añ. ʒ. iiij. ꝛ. ß. policarie maioris ꝛ minoris. añ. ʒ. viij. brionie. ʒ. iij. laureole. ʒ. viij. nepite foliorum cucu. agrestis. añ. lib. ß. masticis olibani. añ. ʒ. vij. piretri. ziṇz. euforbij piperis se. petro. añ. ʒ. j. olei muscellini. ʒ. ß. adipis vrsi: olei laurini. añ. ʒ. iij. olei cõmunis lib. v. cere lib. j. ꝛ. ʒ. iiij. ꝛ herbe: ꝛ radices biduum collecte mense madij: vt dictum est in marciaton contuse fortiter in mortario ponantur in oleo septem diebus: ꝛ die octauo ponantur supra ignez donec bene coquantur: postea colentur bene per saccum: ꝛ tunc mittantur super ignem iteruz: ꝛ cum ceperint bullire addať oleũ laurinum: ꝛ butyruz adeps vrsi: ꝛ cera liquefacta: ꝛ petroleon. i. muscellinum: ꝛ postea mastix. ziṇz. piper ꝛ piretrũ: ꝛ tunc deponatur: ꝛ recondatur.

Unguentum agrippa: agrippa dicitur eo qȝ herodes agrippa rex iudeoꝝ vtebať

eo: vel eo q ipse invenit ipsum: respicit ppie nervos imbecilles frigiditate. Inunctū supra vētrē pfert hydropicis: z etiā oibus tumoribus: z doloribus frigidis in quacūqz parte corporis fuerit inunctū: post fomentationē factā cū decoctione senationis: z mercurialis soluit strāguriā: fricādo splenē cū eo quolibet mane soluit duriciē eius remolliti cum dialtea: z diureticis. Inunctū supra stomachū puocat vomitū: z laxat ventrē inunctū cum eo: supinunctos renes placat eorū dolores frigiditate. ℞. sqlle lib. ß. brionie lib. ij. cucu. asini. lib. j. radicis bireos. ʒ. iiij. radicis filicis radicis ebuli: z tribuli marini. aā. ʒ. ij. fiat sic. bulliant oēs radices ter vel quater: z terant in mortario marmoreo: z in quatuor lib. olei cōis: vel lentiscini imponant biduo. Tertio x° die mittant sup ignem z bulliant tā diu q radices incipiant demitti: z postea ponant in sacco: z colent cōprimendo: z cum fuerit colatū mittant iterū super ignē z cū bullire ceperint ponant. ʒ. xv. cere albissime: liquefacta deponat ab igne: z cū ifridatū fuerit collige z reserua biēnio.

Unguentum fuscum: idest nigrum confert omnibus vulneribus: nā generat carnē laudabilē: z mundat saniem: z putrefactionē inungēdo circa labia vulneris post mūdificationē ipsius cū capparis. seruat duobus annis. ℞. masticis olibani armoniaci serapini terbentine. aā. ʒ. j. olei cōmunis lib. j. picis abrase a naue lib. ß. colophonie. ʒ. iiij. cere in estate. ʒ. iiij. in hyeme. ʒ. ij. Cōficit sic. liquefacienda cum oleo liquefiant. puluerizanda pulverizent: z cū liquefacta fuerint addatur cera z post colophonia: deinde pix navalis postea serapinū: z terbentina: z ad vltimū mastix: z olibanū agitando semper cum spatula donec alia liquefiant: z tum infrigidatum fuerit reseruetur vsui.

Unguentum pro serpiginosis: vnguētū qd post purgationē confert serpiginosis: z elephantiosis corpus inungendo post balneū aque dulcis seruatur per annū. ℞. sulphuris aloes lethargyri: z auripigmenti argenti viui masticis olibani cymini picis fuliginis axungie porcine veteris: terenda terant: z temperent cum succo lapacij: z oleo cōmuni: z succo fumiterre donec fiat q nō sit liquidum nec spissum.

Unguentum album: dictum albū quo inungenda mēbra scabiosa ex flegmate salso plies post balneū curat ea. ℞. ceruse. ʒ. ij. lethargyri. ʒ. j. olibani. ʒ. iiij. masticis. ʒ. ij. terat vnaqueqz species per se: z distemperet pulvis ceruse cum modico oleo post addat lethargyriū: deinde mastix: z olibanū cū pistello agitando semper z superponas paulatim acetū vel aquā rosa. z cū ceperit inspissari imponat oleum: z imponatur de aceto: z de aqua ros. z ducat tam diu q sit incorporatum: z non sit multū spissū: nec multū liqdū: z reseruet in vase plūbeo.

Unguentum laxatiuū: dictū laxatiuū eo q inungendo ventrē: z ilia cū eo calido laxat sūme ventrē humores flegmaticos educendo: vn confert hydropisi: z colice frigidis: z calculosis. Tamen sciendum est q pharmacare emplastris: vel vnguentis tractiuis chymorum est verendū valde q diu exhibitis interius morbus quieuerit purgari aut vbi inest euidēs plectoria: que et corporibus calefactis: nunq applicent: z nisi membra interiora: z exteriora fuerint fortia seruatur per annū. ℞. succi radi. cucu. agrestis: succi pomorum eiusdē violarū succi mercurialis: succi radicis polypodij: succi laureole: succi capil. ve. granorum cataputie excorticatorum aā. ʒ. ß. succi cucu. domestici pulpe collognitide: succi calamenti: succi anabule: succi radicis ebuli: succi corticis mediani sambuci: lactis tithymalli: camomille. aā. ʒ. ij. nucis vomice castanee indice euforbij. aā. ʒ. j. colligant omnes herbe niese madij. Confice sic: cōmisce succos: z cataputias cū tribus lib. olei dulcis. xij. diebus. Octauo die bulliat donec quātitas succorum fuerit cōsumpta: tunc addat cere ablute cū selle tauri agitando semp cū spatula donec cera fuerit liquefacta: z postea iponat pulvis teredorum: z reseruat p annū.

Unguentum populeon: dictum populeon eo q fit de oculis arboris populi a dominio cōpescit furorē caloris nimij: vn inunctis timporibus: z pulsibus: z volis manuū: z plantis pedū cū eo: z modico aceti cōfert optime calori febriū acutarū z ephemere: z puocat somnum: z perigorizat dolorem arthetice calide. Si epar inungat cum eo: z oleo violaceo vel rosac. mitigat calorem ipsius. Superinunctū compescit apostemata calida z phibet ea. z inunctio ventri cum eo: z oleo viol. puocat sudorem inunctum ab extra cōfert dolori auris calido seruatur per annū. ℞. oculorum populi lib. j. z ß. foliorū papaueris: foliorum mandragore: cimarū rubi: cimarū solli culorum iusquiami: solatri: crasule maioris: z minoris lactuce bardane: herbe violarie vmbilici veneris recētis. aā. ʒ. iij. axungie porcine recētis sine sale lib. iij. z fit boc mō: pistētur oculi populi per se z forment inde magdaliones: z dimittantur per duos dies. Tertia x° die colligantur herbe supradicte: z terant bene per se: z rursus magdalionib⁹ informatis reseruent per octo dies: z tunc pistent iterū cum axungia: z mittant magdaliones incisi frustatim in caldario cum. j. lib. vini odoriferi: z optimi ponantur. z bulliant vsqz ad cōsumptionem vini semper agitando cū spatula: deinde cola per saccum exprimendo: z dimitte frigescere: z reconde in vase: z seruatur per annum. Capm. XXIX.

¶ Sequitur de oleis.

D**Ude olea** facta per extractionem hāt virtutē eorum: ex qbus fiunt: z sunt media inter ea qbus imbibunt: vt camomillinū: que aūt fiunt per expressionē: vt oleū amygdalarum: z oleū se. papaueris sunt calidiora eis ex qbus exprimunt: que aūt fiunt ex oleis sunt frigida stiptica vt myrtinū. debent fieri ex oleo rudi: vel hyspano: que aūt fiunt ad humectandū vt violaceū: z nenufarinū fiant ex oleo dulci perfecte maturo recēti: q si morbus īdiget ampliari calore vt anetino: z oleo benedicto pro resolutiōe flegmatis: vel ventositate in colicis fiat ex oleo dulci antiquato qd est calidi⁹ oleo de lilio: z de raphano: z efficit operationes eorum. que reseruent in vasis vitreis obturando stricte ne putrescant.

O**Leum** rosaceum cōperit esse plurimorum iuuamentorum in morbis calidis z in vehementer frigidis: q si fiat interdū ex oleo rudi: z rosis nō expansis qū si per ipsum querit infrigidatio: retentio: confortatio: phibitio: z medicinarū repercussio fortiorū. Qd x° fit ex eisdem suspendendo in puteo aque dulcis nō attingendo aquā retinet plus de odore rosarum: z est grossius: z phibitiuus: z frigidius: z cōstrictius tardius penetrans potentius in mitigando apostemata calida: z confortando membra: sudores z fluxus retinet vehementius: z febres paragogissas: z inunctum efficacius q excoctū ad solem. qd x° fit ex oleo dulci maturo: z rosis expansis est magis temperatum: z mitigatiuū dolorū calidorum: z valde frigidorū penetrabilius: z resolubilius. ¶ Modus vsitatior seu cōior eius est vt accipias tres lib. olei oliuarū foliorū rosarū recē. cōtusarū lib. j. z suspendat ad solem. xl. diebus vel puteo duobus mensibus z colet post: z vsui reseruet q si ipsū efficacius facere volueris adde ei colato aliam lib. rosarū z expone ad solem vel puteo consimilr z si adhuc efficacius: z potēti⁹ vis ipm felicitari supadde ei colato psimilr

aliā lib. rosar: cū quo ꝛ modico aceti bñ incorporatis tim/ poribus ꝛ fronte inungendo in die nō cretico mitigat do/ lorē capitis: ꝛ calorē ipsius: ꝓhibetqꝫ ascensuꝫ fumositatū ad caput causatū ad perniciē. Etiaꝫ inunctum supra caput cōpescit doloreꝫ capitis ex fe. ꝓphreneſi calore solis ꝑcussio ne sine vulnere ebrietate ꝛ ex coitu: ꝛ nihil est iuuātius eo infrigidato in curatione sode absqꝫ mā vel cuꝫ mā calida ex cōmunitate mēbroꝝ: cui interduꝫ necessitat̄ cōmisceri succus plantaꝝ frigidaꝝ: tñ lacte addito obest sode humo/ ruꝫ multitudine ꝛ vermibus terrestribus ipositis tritis in aceto ꝯfert valde in soda cōmissuras cerebri corrumpēte cōmiscēdo plurimū aceti cū eo ꝓhibet subetb: ꝛ ꝓfundita teꝫ somni in paroxismo. Inunctio capitis cū eo ꝯfert ephe mere ex frigore ꝛ ex balneo stiptico: inunctū factū cū oleo rudi cōfert rigori febriū acutaruꝫ ꝛ febri flegmatice. nari/ bus imissuꝫ cōfert dolori calido capitis ꝛ ipsuꝫ est elegan/ tius oleo nenufarino: ꝛ violaceo in curatione malitie cali/ de capitis. cōmiscendo oleū camomillinū cū eo ꝯfert dolo ri capitis post febrē. addita ruta cōfert sode frigide ꝛ ipm moderate calide superinfusum curat perforationeꝫ crane qua apparet miringa cerebri. ꝛ mitigat ipsius doloreni vi imissio sanguinis calidi columbi: vel turturis: ipꝫ inunctuꝫ cōfortat cerebrū: ꝛ verticē eius: ꝛ intellectū inungendo cū eo infrigidato: ꝛ vitello oui omni hora est medicina berisi/ pile cerebri. ceroneū ex eo: ꝛ aceto infrigidatū suppositum incipiti ꝯfert lesioni sensus: inunctio cū eo cōfert spasmo ex inanitione bulliendo folia myrti in eo: ꝛ inungēdo cor/ pus cū eo stringit sudorē. emplastratū cū cōuenientib⁹ fa/ cit crescere carnē in antiqs vulneribus. Ceroneū cōfectuꝫ ex eo: ꝛ vitello oui: ꝛ suppositum cōfert forti calori: ꝛ ardo/ ri mēbroꝝ. inunctio cuꝫ eo ꝛ oleo violaceo cōfert spasmo ex colica passione. Instillatū in aureꝫ calidū sedat doloreꝫ ipsius ꝛ cōfert apostemati eius calido: ꝛ ēt ex vētositate ca/ lida tertia parte aceti cocta in eo lente vsquequo oleum re maneat: ꝛ tepidū iniectū ꝯfert valde pulsationi aur̄. suppo situm cū vitello oui in oculo percusso: vel inciso mitigat do/ lorem ipsius. Lethargyrio incorporato cuꝫ eo: ꝛ vngendo extirpat pustulas nasi: ꝛ labioꝝ: ꝛ ceroneū factū ex eo: ꝛ ce/ ra valet fixuris seu scissuris labioꝝ manuū: ꝛ pedū: ꝛ vulne/ ribus nasi. tentū in ore cuꝫ succo plantaginis valet vulne/ ribus ꝛ vesicis. collutio oris cū eo ꝛ aceto ꝯfert valde dolo ri dentiū ex materia viscosa plurima emittendo. Instilla/ tuꝫ cōfert perforationi dentis impositū cum bombace sup locuꝫ dentis eradicati sedat ipsius dolorē. Bibitū cū sorbi/ tione ordei valꝫ in ꝑncipio phthisi. ꝛ vlceribus pulmonis: ꝛ phthisi ex solutione membroꝝ ꝑncipaliū. Inunctū ace/ to addito sup locū cōfert synoche totū corpus inungendo cū eo: cōfert appetitui canino ex calore stomachi siccitati laxitudini: ꝛ cōsolidationi mēbroꝝ. Datum cum lacte ca/ prino mitigat ardorem ꝛ estuationē viscerū: ꝛ dolorē sto/ machi. bibituꝫ cum. ʒ. j. zuccari al. post vomitū compescit dolorē ꝛ punctionē stomachi ex mā acuta. Instillatuꝫ sup syrupuꝫ conferentē epati: ꝛ stomacho. ꝛ intestinis confert eis: bibitū cū psillio: ꝛ costo valet fluxui ventris ex mate/ ria calida: ꝛ excoriationi intestinoꝝ. Datum cuꝫ lacte: ꝛ vi/ no: ꝛ iniectū per siringā cū albumine oui ꝛ cerusa: aut cum slef stiptico cōfert ardori vrine: ꝛ vlceribus vesice: ꝛ miti/ gat dolorē eorū: ꝛ valet dolori renuꝫ: ꝛ calori: ꝛ incensioni eorundē: ꝛ diabeti. Iniectū per clystere cum equali ponde re succi plantaginis: ꝛ ceruse: cicatrizat potēter dysenteriā: ꝛ mitigat dolorem ipsius: eius qͣntitas magna bibita soluit ventreꝫ: qͣntitas eius mediocris bibita maxime cōstipatis stringit ventrē. Uitellis ouoꝝ distemperatis cum eo ꝛ em plastratū super apostema ignitū epatis mitigat dolorem eius ꝛ calorē vna appositione vel duab⁹: ꝛ minuit acumen morbi: ꝛ furiositatē: ꝛ facit detumescere locū: ꝛ amouet ru borē ipsius cū emplastro si superaddideris. ʒ. j. opij: ꝛ mo dicuꝫ croci: ꝛ superemplastraueris amouet arthreticam ca/ lidam preceteris cunctis suppositionibus: ꝛ cōpescit dolo/ rem ipsius ꝛ alterat in parte dyscrasiaꝫ ipsius incorporato vitello oui assi cuꝫ oleo rosa. inungendo cōpescit ilico do/ lorem fixurarū ani. addita cera alba cuꝫ eo valet oib⁹ vul/ neribus ex sanguine adusto: ꝛ ex cholera citrina vt sunt for mica ꝛ adustio ignis. Inunctio iuncturarū in estate cū eo: ꝛ oleo violaceo cōfert spasmo ex colica passione ꝛ ipsum imittitur in pluribus medicinis abscindentibus sanguinē medicine acute ꝛ venenose incolumitant̄ ei⁹ admistioni: et ipsum est fermentū alioꝝ plurimoꝝ vnguētoꝝ: ꝛ empla/ stroꝝ aromaticoꝝ cōfortatiuoꝝ: ꝛ aliorum.

Oleum violaceū dictū a violis frigiduꝫ ꝛ humidū est: respicit ꝓprie mē/ bra desiccata: ꝛ ꝯfert ardori: ꝛ siccitati corpis: ꝛ distendit mēbra rugata: ꝛ lenit asperitates: ꝛ cōfert cōplexioni sicce: ꝛ sedat inflāmationes stomachi: ꝛ mollit vētrē ꝓpter qđ sumptū cū cibis: ꝛ inun/ ctuꝫ cōfert ethicis cōstipatis: ꝛ cōsumptis: ꝛ inunctis tim poribus: ꝛ fronte cum eo ꝛ lacte recenti mulieris: ꝛ narib⁹ iniectū cōfert mirabiliter cephalee calide. ꝛ perturbationi sensus: ꝛ vigilijs: ꝛ inducit somnum: ꝛ preseruat a phreneſi. Pannis subtilibus inunctis cuꝫ eo: ꝛ rosaceo: ꝛ aceto: ꝛ ap/ plicando timporibus cōfert dolori capitis ex tertiana: ꝛ ex causone inungendo nares cū eo: ꝛ nenufarino: ꝛ oleo rosa. cōfert dolori capitis ex quartana cholerica. Inunctū ꝯfert ephemere ꝓpter irā: ꝛ tristitiā: ꝛ exercitium: ꝛ ꝓpter cibos calidos. epithima ex eo vel oleo rosaceo: ꝛ sandalis cōfert stupori mentis debilitate virtutis. inunctū cū cera alba va/ let fixuris labioꝝ ꝛ vulneribus nasi. Instillatū in sorbitio ne ordei cōfert tussi sicce: ꝛ asperitati pectoris: ꝛ canali pul monis: et difficultati anhelitus ex siccitate. Impositū sup apostemata lateris: ꝛ diaphragmatis ꝯpescit coꝝ dolores iniectū cū clysteri mollit ventrē. Iniectuꝫ cum siringa con fert ardori vrine. ceroneum ex eo factū: et cera alba inun/ ctum super combustionem sedat apostemata: et amouet dolores: et fit vt oleum rosaceum ex oleo dulci recenti: et violis purpureis purgatis a viriditate.

Oleum nenufarinū fit vt oleū violaceū ꝛ vires eius seu potentie sunt vt olei violacei tamen sunt efficaciores: seu potē tiores in omnibus: in quibus oleuꝫ violaceū commendatur.

Oleum mandragoratum dicit̄ a succo mandragore qui intrat in eo cō fert valde seu vehementer cōtra morbos val de calidos: eius tñ narcoticitas est reprimen/ da vt cum lacte mulieris vel oleo rosaceo: in eo enim est frigiditas: et humiditas intensa fronte: et tim/ poribus: et plantis pedū: et volis manuū patientiū acutas inunctis cuꝫ eo in somnietatē ex humoribus calidis pera/ gorizat calorē eorum et prouocat somnuꝫ. Itē calide inun ctum mitigat arthreticā calidam: seruatur per annum: et fit sic. ℭ ℞. succi pomoruꝫ mandragore. ʒ. quatuor olei cōis lib. ij. succi iusquiami albi. ʒ. ij. succi capitum papaueris ni/ gri hortensis. ʒ. iij. violarū teneritatū cicute. ana. ʒ. j. opij sto/ racis calamite in alijs calidi. ana. ʒ. ß. sic conficit̄: mittantur oēs succi in oleo: cōmisceant̄ oēs per nouem dies ad solē. Decimo vo die coquantur ad ignem vsqꝫ ad cōsumptio/ nē succoꝝ: et qñ coctum fuerit deponat̄ ab igne: et cuꝫ fue rit infrigidatū colet̄: et in parte ipsius olei supermittantur opiū: et storax soluta: et bñ cōmista reseruent̄ vsui ꝑ annū. ℭ Conficitur alr̄ simplex sic. diuidantur poma mandra/

gore p ptes et posita in oleo rudi:coquant in duplici vase.

Oleum viride dicit oleū frigidissimū: ꝛ dicit tale ab effectu ꝛ colore: vñ timporibus ꝛ fronte inunctis cū oleo valet frebribus acutis:ēt calori:ꝛ dolori hypocūdrioꝝ ex cā calida per dorsuz a nucha vsqꝫ inferius inunctū per ventrē:sil'r ꝛ volis manuū:ꝛ plantis pedū:hoc mō mirabil'r ꝛ potenter medet cōtra oēm calorē imoderatū. Et fit sic. ℞. folioꝝ iusquiami albi ꝛ mandragore cymaꝝ rubi tenerrimaꝝ:folioꝝ violarie ꝛ vermicularis vmbilici veneris sempuiue solatri:folioꝝ papaueris crassule maioris portulace lactuce bardane.aii.ʒ.iij.terant oīa ꝛ infundant duab⁹ lib.olei cōis albi:ꝛ abluti agitati cū.ij.lib.aque dulcis. Quarta vō die per tres dies mittant sup ignē ꝛ bulliant vsqꝫ ad cōsumptionē succi:ꝛ tunc deponant ab igne:ꝛ permittat residere:ꝛ colligat oleum qđ supnatat ꝛ reseruetur per annum.

Oleum camomillinū:dictū camomillinū a flore camomille quo fit:calidū est tēperate:ꝛ est oleū bñdictū.ꝛ expertorū iuuamentoꝝ.est eniz ɔfortatiuū mēbroꝝ: ꝛ resolutiuū humoꝝ supfluoꝝ:ꝛ mitigatiuū doloꝝ frigidoꝝ:ꝛ subtiliatiuū humoꝝ spissoꝝ:ꝛ cōfert ei quez lesit frigus:vñ valet dolori capitis frigido:ꝛ calido:ꝛ vertigini confirmate.inunctio extremitatum cū eo cōfert catarro frigido.gargarismus cum eo ɔfert spasmo lingue: ꝛ stomachi:ꝛ pectoris ex vētositate vel ex materia frigida pauca:ꝛ est ꝓhibitiuū cursuū materieꝝ:ꝛ inunctio ex eo ꝛ succo apij cōfert febrib⁹ longis:ꝛ cōfert ephemere ex opilatione.ꝛ laxitudini valde:dissoluit membra cōtracta:poros aperit:bombicinum intinctū in eo:ꝛ plagis neruoꝝ:ꝛ musculoꝝ impositū ɔfert apostematibus flegmaticis ꝛ superinunctū cōfert apostemati duro renū. Modus operationis ei⁹ est vt olei rosacei ad solē ex oleo dulci vel veteri.

Oleum myrtinū frigidū est ꝛ stipticum diureticū:ꝛ cōstrictiuū:cōfert oī morbo indigente induratione:ꝛ cōfortatione fixure oris pudici:ꝛ hemorrhoidaꝝ:ꝛ emendat humores putridos efficit oēs effectus in reꝝ nā potētius:cōfert potentius pustulis capitis:ꝛ furfuribus:ꝛ botoribus inunctio totius corpis cū eo retinet singulariter sudorē diaforeticū vel fetidū:ꝛ inungendo cōfortat mēbra debilia ꝛ fluxibilitates iuncturaꝝ:ꝛ stomachi: ꝛ epati inungendo neruos dolorosos ꝛ superaspergendo rosas tritas.cōfert etiā valz oibus vulneribus ex qb⁹ emanat humiditas supillinitū milliū inducit carnem ceroneū factū ex eo ꝛ cera alba cōfert cōbustioni.cōmistū cū laudano:ꝛ suppositū capiti facit ad ortū capilloꝝ:confortat etiā radices ipsoꝝ:ꝛ ꝓhibet casuz ipsoꝝ:ꝛ magnificat ipsos:ēt illinitio cū eo solo pluries custodit eos absqꝫ nocumento illiniendo ventrez super synapiȥando stiptica retinet ventrez. Iniectū auribus saniosis exiccat saniē.iniectum ɔfert vesice excoriationib⁹:ꝛ fixuris:ꝛ hemorrhoidib⁹:ꝛ fluxui ventris.etiā cōfert ragadijs ani:ꝛ fistulis:ꝛ exitui longaonis:ꝛ matricis:ꝛ fit sic. ℞.floꝝ siccoꝝ myrti.ʒ.iij.ꝛ imisce in vna lib.olei viridis loti:vel cōmodius rosacei stet ad solem quasi triginta diebus ꝛ colet post:ꝛ si flores terantur: vt in oleo rosa.etiam efficacius ex folijs ipsius:ꝛ fit sic.tere folia myrti fortiter:ꝛ exprime succū:ꝛ imitte in tantūdem olei ꝛ coque vsqꝫ ad cōsumptionem succi ꝛ vtere.

Oleum amygdalarū dulcium qđ est humidū in pmo gradu applicatuz interius:vel exterius impinguat corpus:ꝛ cōfert ethice duricieb us:et siccitatibus mēbrorū pulmoni:et renibus:et vesice tamen infert fastidiū. Inunctio corpis cum eo confert spasmo ex inanitione:et dissoluit apostema duꝝ et extendit rugas. Oblatū cibis quartanarioꝝ cōfert eis valde.naribus iniectuz aperit opilationē odoratus ex inunctis.auribus iniectuz ɔfert tinnitui aurium ex inanitione:ministratio ipsius tepidi:et instillatio ipsius cōfert seu cōsequitur anhelitum:post horam est efficacius in apostemate.amygdalaꝝ:illinire pluries cū eo curat labioꝝ fixuras. Etiam ɔfert pectori:et pulmoni:et lenit asperitatē eoꝝ et ceteroꝝ membroꝝ. Inunctio stomachi cum eo:et cum quarta parte lenticinij:et cū quinta parte aque cōfert maciei ipsius illinitū confert singultui ex inanitione:oblatū cōfert oibus speciebus hydropisis:et aperit opilationē epatis:et est bonum dolori maxillarū renum:et vesice:et vrine lapidis:et ardori vulue: et prefocationi matricis:et augumentat sperma:et quanto recentius tanto melius.

Oleum amygdalarū amararū calidum est et siccū opilones carniū aperit:et resoluit ventositatē:et lenit asperitatez: et cōfert dolori neruoꝝ:et lenit duritiē eoꝝ: et cōmistū cū vino cōfert cephalee:et suppo[m] valet vulnerib⁹ capitis:et furfurib⁹ ipsuz abstergit caligines oculoꝝ. Immistio radicū lilij et ceroneo facto cū oleo rosarū extēdit rugas et colligit mamillas pēdentes. Oleū amygdalarū ꝓprie amaraꝝ cū melle:et radice lilij:et cera illinitū cōfert rugis pannis vestigijs maculis lentiginib⁹ et ɔsimilibus.ipsuz magni est iuuamēti in opilonibus:tinnitui renibus:surditati et dolori auriū:et sibilo earū:cōfert asmati.intromissuz in aure est maximi iuuamenti in cura apatis sub aure iniectū:cōfert opilationi nariū ceroneum ex eo suppositū ɔfert pectori:et apati ipsius et splenis etiā bibitū cōfert dolori matricis:et pessariȥatū:et suffocationi enixe est diureticū et ɔfert calculosis:et sic fit.abundātius extendant amygdale amare:vel dulces in panno forti et stet ingeniose supra vaporē aque dulcis feruētis vsquequo calefiat bene cum eodem panno calido ligate fluxe imponatur torculari vel inter duos grossos fustes applanatos fortissime cōstringendo:et oleum inde emanans recolligatur.vel terant amygdale:et calefiant in pelui supra cineres calidos et rorando cum modico aque fortiter cōfricando: et exprimendo et oleum inde emanans iter digitos recolligatur. Oleum balsaminū fit eodem modo:dictus arabice oleum de been et ab aliquibus dicit muscellinuz:qđ fit sic ex granis balsami:et est calidum:et humidum solutiuum:et incisiuum:et abstersiuum mundificatiuuz aperitiuum:et deopilatiuum cōmuniter intrat in medicinis aromaticis. Auribus iniectū:confert surditati:sibilo:tinnitui ꝛ cum sanguine anseris confert dolori earum:bibitum vel tentum in ore subuertit stomachuz:et resoluit scrophulas superilliniendo apostemata dura.super splenem et epar cōfert grossiciei eorum.confert etiam spasmo:et egritudinibus neruorum et iuncturarū frigidis:confert morphee: et feditati cutis et aufert lentiginem faciei:et mundat maculas nigras:et vestigia vlcerum clysteriȥatum soluit flegma crudum:pessariȥatum cōfert apostematibus matricis: et fit sicut oleum amygdalarum dulcium.

Oleum liliaceuz fit ex lilio celesti vel ex lilio albo.oleum qđ fit ex lilio celesti est fortius olre:ipsum est abstersiuum resolutiuuz mitigatiuum doloris frigidi:et subtiliatiuū:ꝛ maturatiuū materierū grossarū pulmonis:lenit:et resoluit duriciez antiquā et apostemata dura:et scrophulas. Cōfert mirabil'r dolori:et molliciei neruoꝝ iuncturaruz:et podagre frigidis:et grauitati auditus. Cōfert optime dolori capitis

frigido:⁊ est medicina optima spasmo de repletione:⁊ tremori maxime post rubificationez cōmistū cū aliquo ceroneo:cōfert apostematib⁹ occultis perniciosis etiaz purgat vulnera saniosa cōmistū cū lethargyrio:⁊ cerusa ꝯsolidat:⁊ replet:⁊ cicatriçat vulnera:timporibus inunctis cum eo ꝓuocat somnū:⁊ maturat catharrū:cōfert valde doloribꝰ spine ⁊ capitis antiquis inungendo pluries supcilia cuz eo ꝯseruat pilos.Etiā coctū cū felle nisi est bonū debilitati visus illinitū aufert fetorē naris illinitū gutturi lenit asperitatē canne pulmonis:instillatū in ore cōfert dolori ipsius:ipsum curat asma viscosuz debilitate:intromissio ipsius in naribus confert tbetano ⁊ inclinationi ceruicis odorando mundificat cerebrū ab humoribus grossis:⁊ viscosis sternutando illinitū iuuat valde expulsionē saniei dilatatam pleuresi ꝯfortat neruos ⁊ iuncturas:cōfert pectori:⁊ peripleumonie bibendo.ʒ.j.⁊.ß.ex eo mundificat vehementer euomēdo:cōfert dolori pectoris:⁊ splenis:⁊ renū:⁊ bibitū:⁊ superpositū ꝯfert valde.superpositū calefacit renes:⁊ vesicā:⁊ confert ꝯstrictioni matricis:⁊ frigiditati:⁊ spasmo:⁊ apātib⁹ eiusdē:⁊ felicitat partū ⁊ fit sic.℞. radi.lily quātū vis flo.eiusdē amoto qđ citrinū est.duplū eoꝝ aque vel qđ sufficit,olei oliuaꝝ bñ maturaruz lib.ij.coque lente in duplici vase flores inouādo donec oleū remaneat coleť ⁊ reserueť:vel fit cōis vt oleum camomillinū ad solem.

Oleum de lilio albo sedat dolores frigidos:⁊ ꝯfert dolori pectoris:⁊ doloribꝰ frigidis:⁊ capitis:⁊ colice:⁊ curat dolores dorsi antiquos:⁊ calefacit renes:⁊ vesicā:⁊ est supremū dissolutiuum humoꝝ mřicis:⁊ duriciei:⁊ prefocationi ipsius ⁊ fit cōius vt oleū camomillinū ex oleo dulci bene maturo vis ipsius magnificať flores inouādo bis vel ter de.xx.in.xx.diebus:⁊ postea cola:⁊ reserua per annū.Fit ēt sic ⁊ tunc est magis calefactiuū:⁊ resolutiuū:⁊ penetratiuū:⁊ sedatiuū:⁊ maturatiuū in plus ⁊ cōfert valde ad calefaciendū renes:⁊ matricē:⁊ est valde expertū.℞.floꝝ lily albi amoto qđ est citrinū.ʒ.ij. masticis:calami aromatici:costi.aā.ʒ.ß.croci.ʒ.iij.infundanť oia preter lilia in aqua qđ sufficit in qua stent per diem nālē:deinde bulliant vnica ebullitiōe ⁊ superimpone.ij.lib.olei oliuarū bñ maturarū:⁊ oia ponanť cū floribus lily in vitro in quo stent ad solē.xl.diebus ⁊ postea cola ⁊ reserua.

Oleum absinthy fit de absinthio ⁊ est mirabile sumptū interiꝰ:⁊ exterius.Instillatū in aurib⁹ necat vermes sumptū ante potū ꝓhibet ebrietatē:superpositū cōfert oculo dolenti:ceronea ex eo confortāt stomachū debilē ⁊ iuuat digestiuā.Bibitū cōfert vsui fungoꝝ:quātitas magna ex eo bibita necat vermes ⁊ alia aialia:ēt ꝯfert opilationibus epatis:⁊ icteritie. Sumptū cum melle cōfert opilationibus epatis:⁊ splenis:⁊ ꝓuocat menstrua:⁊ fit sic.mittať.j.lib.florū vel folioꝝ absinthy nō maritimi recentis in vase vitreato ⁊ superimpone olei loti:vł alterius lib.iiij.⁊ stet ad solez obturādo bene.xl.diebus postea cola ⁊ ministra:⁊ si vis cōficere cū oleo sisamino tunc lenit duriciem:⁊ si vis fac citius in duplici vase.

Oleum nardinuz bñdictū multitudine iuuamētoꝝ ꝓprie in oib⁹ egritudinibus frigidis:⁊ vētositatis maxime neruoruz stomachi vētris splenis renū vesice:⁊ matricis ipz eniz est ex melioribꝰ oleis ꝓ doloribus frigidis antiqs:⁊ quocūqz mō exhibitū vt caputpurgijs sode:⁊ emigranee:⁊ curat eas perfecte colorē:⁊ odorē corpis efficit bonū:⁊ ꝯfert paralysi ⁊ debilitati neruoꝝ:auribus instillatū cū sanguine anatis ꝯfert dolori cutis frigido:⁊ sonitui:⁊ tinnitui.ceroneū factum ex eo cuz mastice:⁊ aloe est mirabile debilitati stomachi ⁊ cōfert valde colice:⁊ torsionibus vētris:⁊ est ex melioribꝰ oleis dolori ex flegmate:⁊ ventositate:⁊ epati:⁊ calefacit mřicē.iniectū per siringā cōfert vesice frigide:⁊ molliciei eius ⁊ renibꝰ.¶ Et fit sic cōius.℞.pilorum spicenar.ʒ.vj.vini odoriferi:aque.aā.ʒ.vij.⁊.ß.olei sisamini vel cōis bene maturi lib.j.obturādo bene coquať lente in duplici vase quasi spatio.iiij.horaruz coleť ⁊ reserueť.¶ Alr fit.℞.spicenar.sūmitatū maiorane.aā.ʒ.ij.lignialoes:radi.millefo.viridis:calami aromatici:flo.squinanti:se.carui agrestis.aā.ʒ.j.⁊.ß.teranť:⁊ super inijciantur vini clari bene recen.lib.vj.coquatur vt prius quasi sex horis coletur ⁊ reseruetur.

Oleum laurinū est calidū ⁊ calefactiuū ⁊ sedatiuū doloꝝ antiquoꝝ ⁊ vētositatū resolutiuum ꝯfert scabiei ⁊ pruritui ⁊ morphee ex flegmate salso:inunctū necat vermes vbicūqz sint:⁊ pediculos ⁊ lendes ⁊ sirones:⁊ aufert furfures:cōfert alopitie:tyrie:inungēdo hora ꝑma diei:⁊ abluať post qnqz dies:sed antea inungať caput cum farina.fenugreci ⁊ melle a quo caueat calide.Specialiter cōfert cōtra insensibilitatez mēbroꝝ ex paralysi mortificatione virtutis aut opilatione:ēt cōfert mirabilr doloribus neruoꝝ ex flegmate:cōfert ēt cū doloribus ⁊ rigoribus frigidis:⁊ neruoꝝ ⁊ iuncturarū ⁊ neruis lesis frigiditate cephalee antique ⁊ catarro:⁊ mitigat dolores dentiuz ⁊ dolores epatis ⁊ stomachi:⁊ aperit opilōnes epatis ⁊ renū ⁊ viscerū ⁊ splenis ⁊ matricis:ēt cōpescit dolores aurium. Ipsuz quibuscūqz modis est expertū:cōfert valde strictura ⁊ difficultati anhelitus ex flegmate:bibituz ꝓuocat vomitū ⁊ nauseā.Inunctū calide sedat hemorrhoidas corū ⁊ sistit sanguinē eoꝝ odorādo:mundificat cerebrū ab humoribus grossis ⁊ viscosis sternutādo:instillatū auri ꝯfert dolori eius vētoso ⁊ surditati:⁊ est ex melioribus rebus dolori auris frigido:ꝯfert heristose.Melius oleū laurinū qđ possit esse:fit ex succo lauri:cōfert stōcho ⁊ laxitudini itinerantiuz:⁊ fit sic.℞.baccaꝝ lauri bñ maturaꝝ qđ sufficit:⁊ excorticate conquassenť fortiter in pila ⁊ bullianť:postea diu in caldario aque pleno:deinde infunde in gandali plano vitreato:⁊ cū fuerit infrigidatū recollige suauiter oleuz qđ supnatat ⁊ reserua ipsuz:pestilētes vendunt folia lauri recētia fortiter trita incorpata cū sanguie porci recētis.

Oleum masticeleon est calidū ⁊ stipticum tēperate:confert debilitati stomachi ⁊ epatis:⁊ cōfortat stōchū frigidū. Inunctū ad ignē cōfert omni dolori stōchi ⁊ apostematibus ipsius:⁊ cōfortat virtutē assimilatiuā membroꝝ debilē:⁊ cōfert ethicis ⁊ senib⁹ cōsūptis:⁊ cōfortat iuncturas ⁊ neruos:⁊ efficit bonū colorem:⁊ lenit apāta dura:⁊ mundat pannuz sub tela oculi ꝓpter superfluitatē corporis.Inunctū ad ignem tepidū cuz lana succida sanat dolorem epatis ⁊ splenis:cōfert furfuris seu fixuris manuum ⁊ pedum ⁊ labioꝝ ⁊ ani ⁊ hemorrhoidibus:⁊ cōfert fluxui ventris antiquo:vel indigestioni ⁊ dysenterie.Inunctū super regionē matricis reprimit eius frigiditatē ⁊ humiditatē:⁊ ꝓpter conceptum:⁊ fit sic cōmodius.¶ ℞.ʒ.iij.masticis albi cum queriť mollificatio in plus vel nigri cū queriť resolutio in plus:cōquassatis inmitanť in vase vitreato in vna libra olei rosacei:⁊ in.viij.ʒ.vini rubei electi:⁊ coquatur lente super prunas in duplici vase vsqz ad consumptionem vini:agitando continue:donec mastix dissoluať:vel fiat cō similiter cū oleo sisamino:⁊ tunc mollificat in plus durities ⁊ apostemata. Si vis facere melius ⁊ aromaticius infunde in eo flo.squināti:calami aromatici.aā.ʒ.j.⁊ stet ad solez aliquibus diebus in vase vitreato:⁊ coletur ⁊ reseruetur.

OLeum ouorum sanum ꝛ expertum in multis: ꝛ curat ipetiginē ꝛ alios morbos: imiscendo modicuz sanguinis galli/ne: curat scabiem cholericā. Iniectum tepidū sedat statim vehementiaz doloruz apostema tu:n auriū: ꝛ accelerat maturationem: ꝛ aperit ipsuz: ꝛ facit nasci capillos: ꝛ cōfert fistule ꝛ vlceribus melācholic: ꝛ mitigat dolorē cōbustionis ꝛ arsure: ꝛ efficit cicatricē subtilē: ꝛ cōfert dolori dentis ꝛ ani illinitū cum pinguedine anse/ris: curat in die multū molestatū a dolore epatis ex vento sitate: etiam facit nasci capillos: ꝛ est bonū colori corrupto ꝑprie in albedie oculoꝝ. ꝛ fit sic. ℞. oua recē. ꝛ elixa: ꝛ po/ne vitella in vase ferreo super prunas incensas cōmouēdo cōtinue cum ferro vsquequo assent̄ bene: ꝛ tunc iponant̄ calida in panno forti inuoluta in compressorio olei amyg/dalarum: ꝛ reserua oleum qđ emanabit.

OLeum expertissimū auferens scabiem humidā ꝛ pruritū inungendo se/mel post purgationē: ꝛ balneet̄ post triduum ꝛ inungat̄: ꝛ nisi curet̄ inungat̄ post triduum: ꝛ scabies excoriabit̄ ei: ꝛ pruritus aufert̄ ei: ꝛ sic. ℞. j. lib. succi oleandri ꝛ imisceat̄ cū lib. ß. olei roß. ꝛ bul/liant lente in caccia donec oleū remaneat ꝛ colet̄ ꝛ reserue/tur: ꝛ si. j. ʒ. sulphuris pulueriçati ponat̄ efficit̄ fortius.

OLeum muscellinū dictū a musco qđ re/cipit calefacit mēbra infrigidata ꝛ roborat debilia: est optimū oi corpori maxi/me frigiditati stōchi ꝛ dolori lateris. Inunctū ab extra: ꝛ cū çinç. ꝛ galāga ꝛ diagredy. aā. ʒ. j. in alys. ʒ. ß. ꝑpinatū subuenit sūme strāguriosis ꝛ choleri/cis. Inunctū ad ignē subuenit optime indignationi neruo/ruz. Etiā imiscet̄ medicinis: vt in epithimatibus ꝛ emplis cōficiendis causis stomachi ꝛ renū cū gallia muscata illini/tum: ꝯfert torture oris: ꝛ sic fit. ℞. olei africani lib. viij. fo/lioꝝ: spice: costi: masticis. aā. ℥. iij. storacis calamite: musci: myrrhe rub. cassie: croci. aā. ℥. j. ꝛ. ß. gariofi. xilocassie: carpo/bal. bdelly. aā. ℥. vj. nucis indice. iiij. ꝛ cōfice sic. folia ꝛ cro/cus cassia ꝛ myrrha: xilocassia: carpobalsamū bdelliū: con/terant̄ ꝛ imittant̄ biduo in aqua: ꝛ post coquant̄ cum oleo vsqz ad cō sūptionē aque. ꝛ post infrigidationē vnius diei cola studiosissime ꝛ pone gariofilos ꝛ spicā ꝛ nuces ꝛ costū subtilissime pulueriçata: ꝛ ꝯtunde storacem in parte olei ꝛ masticē ꝛ muscū: ꝛ impone subtilr̄ ꝛ totū bulliat modicum super prunas lente: ꝛ reconde diligenter.

OLeum costinū dictū a costo: respicit ꝑ/prie v̄tutē nālē ꝛ neruos ꝛ lacer/tos ꝛ oia mēbra neruosa calefacit: ꝛ aperit opi/lationes lacertoꝝ ꝯfortat eos: ipsuz ꝑprie cū storace est optimū remediū in dolore frigido iuncturaꝝ illiniendo cū eo originē neruoꝝ: ꝯfert paralysi ꝛ tremori senū ex potu vini: cōfert torture ꝛ spasmo humi/do ꝛ thetano illiniēdo scabiē cū eo curat eā cito: ꝛ pruritū salsum bibitū cōfert frigori lacertoꝝ ꝛ ꝑprie epatis ꝛ sto/machi: cōfirmat capillos: ꝛ cōfert valde inungēdo spinam añ accessionē horripilationis febriū. ipsuz cōfert valde sur/ditati auditus ex frigido vel vētositate: ꝛ ꝓhibet caniciem: ꝛ bonificat colorē ꝛ odorē: ꝛ cōfert ꝯtra pestilentiā: ꝛ fit sic ℞. costi al. odoriferi. ℥. ij. sūmitatū maiorane. ℥. viij. cassief. ℥. j. cōmisceāt̄ i vino aro[co] ꝑ diē nālē: ꝛ tūc pone olei sisami ni vel cōis lib. ij. ꝛ coquat̄ lente in duplici vase q̄si duabus horis vsqz ad cōsumptionē vini ꝛ cola ꝛ reserua vsui.

OLeum castoroleon est calidum: ꝛ respicit specialr̄ cām frigidā. vñ est specia/lius ꝛ singularius in vngēdo cū eo supra caput soluere epilepsiaz de cā priuata: illiniendo etiaz partes posteriores capitis: est. n. ꝑpriū in reparādo memo/riā: valet ꝯtra lethargiā ꝛ cōtra paralysim ꝛ cōtra cepha/leaz colicā frigidas. Inungēdo renes ꝛ vrinalia ēt iniectū in matrice cōfert ipedimēto ꝯceptionis ꝛ debilitati coitus ex frigiditate: ꝛ fit sic. ℞. ℥. j. pulpe collogntide ꝛ castorei non rancidi nec nigri ꝛ bulliant bñ trita lente in lib. j. olei maturi ꝛ antiqui supra prunas vsqz ad cōsumptionem ter/tie ꝑtis: ꝛ reseruet̄ nō colatū. ⁋ Et sic est finis antidotarij Magistri Arnaldi de villa noua.

⁋ Incipit liber de vinis: editus a Magistro Arnaldo de Villa noua.

SAcre ac semper victoriose re/gie maiestati vestre humilis seruulus terre osculū ante pedes desideraui de longe desiderio cor/dis mei: ꝛ sepe ab oi datore gratiarum po/stulaui: vt aliquid de medicina tenuitatis scie mee laude dignū ad benignas aures regias ꝑueniret. Exaudita est oratio mea: sed indiscretus fortune ipetus qui nūq̄ꝫ satiat̄ miseria miseroꝝ id intuens metuensqz: ne si efficerer apud regiā maiestatē maior mise/rabiliū numerus quoꝝ a meoꝝ primordys natalium cete/ris me cōgessit fieret minor: cōfestim letitie mee festis in/festans cōmouit sup me aglonē: ꝛ ducit me in aphricaz ad miseriā ipsaz: ecce fortune ꝛ insensata cognitio: illud enim preiudicari nō sentiens facta est mentiens sibi. Nam dum cuiqz statutū statuit stabile cū sit nā instabilis desinit esse ergo qđ est. Deniqz quē spero ꝙ oiuz largitor bonoꝝ de⁹: de cuius ꝑuidentie munere venit: vt diligētibus eū oia co/operent̄ in bonū. Quiqz diligit iustos. Elisos erigit: custo/dit aduenas: sanat ꝯtritos corde: ac in omni facit contami/natione ꝑuentū. Quem inuide fortune difformis varietas nixa est a regalibus sedibus remotiorez efficere de sua soli/ta miseratione fecundiori cōsolatione regys cōspectibus ꝑpingorē reficiet: ꝛ de grato efficiet gratiorē. Igitur q: in/stat tēpus in quo medicinalia cōfici solēt vina. Ecce quo/rundā vinoꝝ vsuales cōfectiones: quas pre mente habeo hic describo cū ꝑprietatibus seu laudibus eorundem.

⁋ Sequitur iam de proposito: scilz de vinis.

Vinum palmeū.

LAudamus inquit vinū de bona vite ad cōficiendū vina medi/cinalia: ꝛ maxime palmeū siue albū cuz sit in substātia subtibilius ꝛ receptibilius ipressio/nū ꝛ colorum. Est ꝛ amplius vinū palmeum siue albū ex parte habēs operationē vini debilē que suffi/cit ad deferendū virtutes rerū incorporataꝝ in eo per sin/gula mēbra cum delectatione ꝛ apprehensione nature. nec sui quadā exuperanti fortitudine remittit: aut furere facit qualitates actiuas eoꝝ que in eo exqualificant̄. Sicut est grecum aut silr̄: que longe sunt a ꝯsideratione periti medi/ci in hac arte. De hoc quoqz intellexit Gal. cuz dixit. Vinū quoqz palmeū est melioris saporis ꝛ odoris q̄ꝫ cetera vina alia. Et vina gdē fortia per semetipsa vbi expedit sunt me/dicina ꝛ vbi nō efficiunt̄ venena. ⁋ Volētes igit̄ ad hui⁹ vsum ꝯfectionū vinū: qđ in huius artificio laudez habere meretur eligere: recipiamus mustū de vinis albis de bono loco: ꝛ cum eo certis ꝑportionibus res ꝭm medicine semi/tam exuirtuandas imponamus ꝛ claudamus in vase boni ligni: more alioruz vinorum ꝛ cōficietur: ꝛ perficietur ibi quasi a natura qđ arte est comprehensuz. Res autem que ponende sunt in musto: dum per naturalez ebullitionem ipsius musti adinuicem interius colluctant̄: expoliantur a virtutibus eaꝝ: ꝛ incorporatur virtus ipsarū vino musto: ꝛ depuratur vinum ipsum induens operationē illaꝝ reꝝ: tanto melius quāto delectabilius suscipit̄: ꝛ penetrabilius

per singula mēbra virtus huius vini delatoris actione de/
stinatꝰ: vñ nã vigoratꝰ fortius ꝛ citius resistitur nocumētis
qñ administratꝰ sicut ꝛ vbi opꝫ. Et istud est prescrtim de
iuuamento qđ in huius ebullitione nõ resoluitꝰ virtus re/
ruꝫ neqꝫ alteratꝰ neqꝫ debilitatꝰ: sed qñ ebulliūtꝰ cuꝫ igne
cū quo: ꝛ si fiat sit ignis lentissimus ꝛ ꝯtinuatus sine fumo.
Et istud est securius qñ fit in vegete: vt cooperiatꝰ foramen
vigetis cū scutella parua: vt fiat exhalatio vētositatis cum
modica eleuatione a latere vno: vt reprimatꝰ qđ ascēdit ad
interiora. Et qñ fit cū igne vas coopiatꝰ: tunc enim nõ euē/
tatur nec amittitꝰ de virtute ipsaꝝ rerū. Opꝫ etiam metiri
cū fit cū igne: qđ ꝛ qͣtū de decoctione res sustinēt ꝛ regere
ignē: illud nõ est parue ꝯsideratiõis. Sed qñ fit cū vegete
excusatꝰ ab hoc: ꝛ relinquitꝰ opationi nãe. ¶ Et vino qdem
inest ex se ꝓprietas magna in nã humana. Jngt enim Ru
fus absolute de eo dicēs: vinū nõ solū ꝯfortat nãlē calorē:
verūētiam turbidū clarificat sanguinē ꝛ aditus totius cor/
poris maxime venarū aperit: epatis opilationē aufert: te/
nebrosaꝫ fumositatē tristitie gñatiuã a corde expellit: to/
tiusqꝫ corpis mēbra corroborat: vt nõ solū sua bonitas in
corpore: sed ēt in aia ostēdatꝰ. facit eniꝫ illã gaudere ꝛ obli/
uisci tristitie: cõfortat eam ad inuestigandū subtilia ꝛ diffi
cilia cõtemplandū eiqꝫ tribuit solicitudinē: audaciã: ꝛ lar/
gitatē: ꝛ de eius labore ꝛ dolore diminuit: ꝛ ꝑparat prepa/
rationē bonã instr̄is spūs: vt aia operetꝰ cū eis. ¶ Jpsum
qdē sumptū: ꝭm ꝙ expedit oĩbus est cõueniens etatibus:
tēporibus: regionibus. ipsuꝫ nãqꝫ est cõferens senibus: eo
ꝙ eoꝝ siccitati obuiat medicina. iuuenibꝰ ꝟo cibus ex eo
ꝙ nã vini nãe iuuenis est sīlis: Pueris ꝟo cibus in eo ꝙ
auget ipsoꝝ calorē ꝛ nutrimentū. medicina ꝟo qꝛ eoꝝ quã
de vtero ꝯtraxerūt humiditatē desiccat. Nullus aūt phy/
sicoꝝ in sanis eius vsum vitupat nisi ꝭm qͣtitatē vel cõmi
stionē aque cū eo. Sapientes aūt assimilauerūt ipꝫ theria/
ce magne: qm̄ ipsuꝫ est rerū ꝯtrariaꝝ operatiuū: qꝛ calefa/
cit corpa frigida per se naturalr̄: ꝛ infrigidat calida per ac/
cidens: videlꝫ cum sua subtilitate perforet ad loca longin/
qua deferens secum aquam ad loca longinqua que indi/
gent refrigerari: sic similiter ꝛ humectat. inde est ꝙ ipsi ꝑ/
scrutatores scientie medicine elegerunt vinuꝫ: ꝛ descripse/
runt de eo capitula multa: ꝛ in eo decreuerunt rerum fieri
excorporationē in vsu humano vtilioreꝫ: qm̄ est nãe ami/
cissimū ꝛ receptiuū oĩs infusionis bonoꝝ in rectificatiõe
ciboꝝ maloꝝ. ¶ Testificatus est aūt Auençoar in dictis
suis ꝙ neqꝫ cibus neqꝫ medicina ab eo expolientꝰ vnqͣ.
Et filius Mesue de cõsolatione medicinaꝝ iuxta reubar/
barū pro meliori preparatione iussit remolliri in vino: il/
ludqꝫ laxatiuis potibus imisceri. Et idē aphorismauit vt
sit ingeniū medici ad cõuertendū saporē medicine in gu/
stum cibi: sicut meliꝰ possibile est vt nã delectabil̄r ample
ctatꝰ eaꝫ: ne ex ea terreatꝰ aut nauseetꝰ. Et ad hoc bñ est aptū
vinū. Et ex hoc sermone ingeniati sunt nõnulli moderno/
rū diuersaꝝ ꝑparationū modos adinuenire: ita ꝙ alij cū pul
ueribꝰ: alij cū cibis ꝛ potibus: alij per vnctiones: alij aliter
ꝛ alr̄ multipharie multisqꝫ modis: nedū alia sed ꝛ laxatiua
medicamina nixi sunt humanis corpibꝰ applicare. ¶ Qđ
Gal. ꝛ Auic. alijsqꝫ pitioribꝰ nõ placet ex eo ꝙ nã ipeditur
ad duo: ꝛ potissime qꝛ occurrit ꝓpria in opatione obuiatio
nature: ꝛ aliqñ motus in oppositis: qđ est cum membra ex
pte ad se trahunt ex cibo alimētū versus circūferētiã: ꝛ ex
parte humor trahitꝰ virtute medicine ad centrū. ¶ Et qui
ad hunc se excusant asserunt semp istã obuiationeꝫ fieri in
corpore qđ nutritꝰ pro eo ꝙ membra: vt dictum est ad cir/
cūferentiã alimentū trahunt: ꝛ semp remanet aliqd a con/
uersione sua: qm̄ cum qđlibet mēbruꝫ habeat expulsiuam
qd vasa euacuationū transmittit: ꝛ dux forte istius secte est

Differt e/bullitio in vegete ab ea que fit cū igne.

Vini ꝓpe/tates in nã humana.

Vinum in nulla etate in nullo tē/pore: ꝛ in nulla re/gione ꝓhi/betur.

Neqꝫ cibꝰ neqꝫ medi/cina expo/lietur a vi/no.

Gal. ꝛ Auicē.

Macro/bius con/tra eos.

Macrobius: q auctoritate Plinij iussit pillulas aloeticas
sero imediate post cenã offerri: ꝛ ego tentaui ꝛ reperi iuua
mentū ꝛ nõ nocumētū. Et qdã in medio cibi granū aloes
recipiunt: ꝛ ēt cassiamfistulã: ꝛ statim recepto supponunt
cibū: ꝛ operatio bona ꝛ laudabilis cõsequitꝰ. Et nota ꝙ me
dicine que nõ sunt violente: ꝛ sunt tarde opationis: ꝛ modi
ce effusionis: vigorantꝰ ꝛ meliorantꝰ si sumantur cum cibo.
¶ Redeamus ergo ꝛ dicamus ꝙ modus ꝯfectionum de
vinis ꝛ vsus eoꝝ ꝭm rõnē est de excellentioribus medicie
qbus medicus põt se iuuare ꝓpter delitias in quas venit
nostris tēporibus nã humana. Et nos cum bñdictione dei
de cõfectionibus incipiamus ipsius. ¶ Adijciamus auteꝫ
sup hoc canonē gñalē quē expedit: queqꝫ medicine artifi/
ceꝫ pre oculis semp hr̄e in oiuꝫ medicinaliū applicatione:
vt videlꝫ de noibus ꝛ causis egritudinum: potestatibusqꝫ
reꝝ singulariū sit instructus: ꝛ sciat diiudicare rõnabilr̄: ꝛ
sui iudiciū operibus applicare cuꝫ diuisionibus gñalibus
que ad hoc requirūtꝰ: vt videlꝫ nouerit discernere inter nãs
ꝛ cõplexiones: regiones ꝛ tpa: ac ꝯsuetudines ꝛ etates: ꝛ in/
ter hos effectus qualitatū elemētaliū actiuarū ꝛ passiuarū
ꝛ hꝫ: sine quoꝝ cognitione etiã panē aut carnē comedere
sine scientia medici hꝫ dubietatem. Quare ꝯsulitꝰ vnicuiqꝫ
ne presumat aliqd medicinale afferre alicui nisi sit medi/
cus: vel de periti medici cõsilio. Qm̄ ꝭm Gal. error in me/
dicina ꝓ eo ꝙ fit in subto nobiliori: vtplm̄ nõ de facili re/
cipit correctionē. ¶ Ulterius aūt habeatꝰ premisso vt vas
sit ligneū de bono ligno: ꝛ mūdū ab alijs dissipiditatibus
in quo vinū introducitꝰ ꝯficiendū: ꝛ sit mustuꝫ expressum
de vuis bene maturis ꝛ mundificatis a corruptione: ne ꝓp
imaturitatē transeat in acetū. ¶ Et modus ꝯfectionis seu
excorporationis rerū que in vino admiscentur est triplex.
Et melior modoꝝ est ꝙ res ipse decoquantꝰ cū aliqua qͣti/
tate musti ꝛ spuma remoueatꝰ: ꝛ hoc donec de musto sit ter
tia ps ꝯsumpta: ꝛ quiescat per noctē ꝛ mane: per colationē
lineã albam: per colatoriū lineū distiletꝰ: deinde cum qͣti/
tate cõuenienti ad saporē alterius musti pmisceatꝰ: ꝛ ponatꝰ
in vase ꝛ cooperiatꝰ os vasis cum emboto seu scutella ab
vno latere aliquãtulū eleuata: ꝛ obstruatꝰ sic donec defer/
ueatꝰ: deinde bñ cooperiatꝰ ꝛ recipiatꝰ deo cuꝫ fuerit oppor
tunū. ¶ Alius modus ꝙ recipiantur res siue virides siue
sicce: si virides aut recentes nõ inueniantꝰ: ꝯquassate in sac/
culo de lino ponantur cū musto albo in vasello: ꝛ tãtūdeꝫ
musti bulliat ꝛ dispumetꝰ: ꝛ ꝑdicto vino misceatꝰ: ꝛ cū cla/
rificatū fuerit ex eo accipiatꝰ cuꝫ opus est. ¶ Tertius mo/
dus est ꝛ fit in momento in oĩ tēpore. s. cum igne: ꝛ talia vi/
na recipiuntꝰ aut per se aut cum mistura alterius vini vel
aque: sicut opus fuerit. ¶ Et qꝛ nãlr̄ vt diximus vinuꝫ de
facili recipit omnē ipressionē coloris ꝛ saporis atqꝫ odo/
ris elaborandū est cuꝫ perpendi poterit quid res imponē/
de facere possunt: ne in his vel eorum aliqbus faciant imu
tationē fortē: ꝛ tunc addatꝰ musto mel vel çuccharū in de/
bita qͣtitate qua excessus ille reruꝫ occultetꝰ ꝭm meliorem
estimationē. Uel si ex incautela ꝑcesserit nec possit alr̄ ob/
uiari temperetꝰ istud cū eo qđ remouet in delectationem
eandē: vt si supsit amaritudo vel acetositas temperetꝰ cum
dulci: ꝛ sic de silibus: ꝛ si nimis erit calefactū cum frigido
reprimatur: ꝛ ecõuerso: ꝛ sic ꝯtraria ꝯtrarijs rectificentur.
¶ Memorandū ꝟo ꝙ interdū quedam vinoruꝫ ꝯfectio/
nes opꝫ ad ignē fieri: vt diximus: aut qꝛ fieri alr̄ nequeūt:
aut qꝛ facta nõ inueniuntꝰ: ꝛ necessitas nõ pateretꝰ tps expe
ctationis: inde est ꝙ qdam hermetis filij appellauerunt
ignē solē. Et qdam caloris naturalis rerum vicarium. Et
dixerunt eoruꝫ aliqui in eoꝝ qbusdam secretoꝝ libris: ꝙ
istud qđ operatur calor solis in visceribꝰ terre: ꝛ mineris
in centum annis possibile est fieri posse per ignē die vno.

Medicie leues sunt debēt cum cibo.

Canon in exhibēdo medicinas

De vase ꝛ vua.

Modus cõfectiõis vini artifi/ciati tripl.

Bñ mēn/surãdus ē ignis i his que cuꝫ eo fiunt.

Ignis aūt facit detegi aut acquiri rebus qbus applicatur alias ⁊ alias ꝓprietates. Et totū nature opus nō est occultum deo. Dixit enim aliq̄s q̄ de scibilibus scit̄ ab hoībus minimū. Est ergo ⁊ cū ⁊ quādo expedit cū igne aliqd fieri vt fiat caute: qm̄ in administrando illū rebus excoquēdis nō est parua ps solicitudinis: ⁊ inde est q̄ panifici ⁊ coqui cōmendant̄ frequēter ⁊ sepe vituperant̄: ⁊ qdā nō aduertunt hec que in multis p ignē fiunt magisterijs: ⁊ iō in pluribus deficiūt atq̄ decipiunt̄ eoꝝ estimationibus.

Pro melācholicis

Vinum mirabile pro melīcis cardiacis ⁊ adusta cholera laborantibus presertim in vijs epatis vrinaꝝ ⁊ venaꝝ: ⁊ ꝓdest naturalr̄ cholericis: tollit enim tristitiā ⁊ inducit letitiā: ⁊ facit hoiem cōposite rōnis: ⁊ totū corpus melācholici hoīs in melius disponit. ⁊ cineratiōes humoꝝ rectificat. Ualet precipue ꝯtra oēs quartanarios ex adustione patiētes: ⁊ facit vtentē eo bonū sanguinē hr̄e laudabileq̄ animū f̄m aic rōnalis dispōnez acqrere: ⁊ facit reiuuenescere nutu dei. cuius hec est ꝯfectio. ℞. radicis buglosse mūdate ab interiori medulla. in alio libro est foliculoꝝ sene. aā. lib. j. rosaꝝ rubeaꝝ: florū boraginis: florum buglosse. aā. lib. j. cōquassent̄ ⁊ ponant̄ in sacculo: ⁊ sacculus ponat̄ in vase capiente tres sarcinas asinoꝝ: ⁊ habeat̄ recens mustū expressuz albū: ⁊ medietas eiusdē musti cuz dictis rebus ponat̄: ⁊ alia medietas imediate q̄ bulliet dispumet̄: quo facto in vase p̄dicto ponat̄: ⁊ tali vino repleatur: ⁊ cū clarificatū fuerit vtat̄ per totū annū maxime vere ⁊ hyeme ⁊ autūno. Sed qn̄ est pro custodia ⁊ regimine sanitatis nō ponat̄ sene sed heen albi ⁊ rubei. aā. ʒ. j.

De boragine ⁊ melissa.

Vinum cordiale ⁊ est ꝓprie vinū boraginatū: ⁊ vinū de mellissa ⁊ vinum de speciebus. Uinū aūt boraginatū seu mellissatū valet ꝓprie ꝯtra cardiacaz maniā melācholiam ⁊ tremorē cordis: mundificat sanguinē, malas aufert suspitiones: vtileq̄ est in omni specie corruptionis ⁊ scabiei ⁊ lepre: inducit letitiā ⁊ inclinat ventrem ad lubricitatez. Qd̄ fit talr̄ in lib. ipsius ponant̄ musti lib. vij. aut. xiiij. ⁊ bulliant donec resideant ⁊ clarescant. Cōfortat igitur regitiuā virtutē: ⁊ qn̄ succus eius clarificatus bibitur cum vino: purificat sanguinem: ⁊ non indiget dulcoratione: quia succus ei dulcis est.

De buglossa.

Vinum buglossatuz f̄m Macrobiū fit q̄ radix buglosse bn̄ munde maceret̄ in vino donec vinum saporē ⁊ virtutez eius sumat ⁊ assiduet̄ bibere. Qm̄ humores melācholicos adustos educit p vrinā: ⁊ rectificat cerebrū infectū fumositate melīe. Et ego addo q̄ dementes ⁊ fatuos quos ligari opz sanat vt ad sensum ⁊ discretionez reducat. Et testis sit ꝯsciētia mihi q̄ vidi liberari quādaz dominā de vrbe que frequēter ex quacūq̄ ira vel melancholia efficiebatur fatua: loquēs ⁊ clamans verba vituperosa: ita vt oporteret ligatā teneri in domo sua donec furia illa cessaret. Et fuit scitū hꝰ remedium. ⁊ doctrina cuiusdā peregrini q ꝑuenit ad domū illius elemosynā petens.

De passulis.

Vinum passulatum cōficit̄ hoc mō. pro qualibet sarcina vini ponant̄ passulaꝝ pinguiū sine arillis pistataꝝ lib. ij. cinamomi excoriati bn̄ ꝯquassati. ʒ. j. al. ʒ. ij. bulliat̄ in musti aliqua q̄titate ⁊ supponat̄ alteri musto: ⁊ in dolio mittat̄: ⁊ in diebus. xij. erit clarificatuz: ⁊ est bonū ⁊ odoriferū: ⁊ opz frequēter misceri cū est ī vegete: ⁊ cū clarificatū fuerit recipiat̄ ex eo maxime in hyeme: ⁊ est vinū senū ⁊ decrepitoꝝ ⁊ melancholicoꝝ ⁊ flegmaticoꝝ: ⁊ precipue mulieres: impinguat: lenit pectus: cōfortat stomachū: ⁊ addit in suba epatis: ⁊ cōfortat ipsuz ꝓprie. ⁊ calefacit sanguinē. ⁊ resistit putrefactioni: ⁊ remouet de nauseatione ⁊ mollificatione stōchi que accidit ex acceptione ipsius: ⁊ est multū vtile in tussi ⁊ asmate ⁊ maxime ventrē lubricat ⁊ stringit lubricitatē siue lienteriā: ⁊ siliā: ⁊ confortat digestiuā ⁊ retentiuā ⁊ expulsiuā: ⁊ valet ꝯtra syncopiz ⁊ cardiacā ⁊ timpanitē: ⁊ qd̄ potissimū est ī eo ꝯsumit flegma: ⁊ perambulatiuā humiditatē seu aquositatē: ⁊ vsus eiꝰ ꝓhibet nasci in corpe apata: si deus voluerit. Et q assiduat illō nō poterit videre in corpe suo egritudinē flegmaticā.

Vinum solutiuum

Vinum naturalr̄ laxatiuum caute sic fit. Scindit̄ vitis per longū ⁊ extrahit̄ medulla f̄m aliquā q̄titatē: ⁊ imponit̄ scamonea vel de elleboro nigro vl̄ esula vel alio forti laxatiuo: ⁊ stringat̄ vitis ⁊ liget̄ sicut qn̄ inserit̄: ⁊ transibit liquor ꝓcedēdus ad gn̄ōnē vuaꝝ per illū ⁊ inficiet̄ illis ⁊ fiet vua laxatiua ⁊ vinū laxatiuū: sic quoq̄ fiet in prunis: ficubus: ⁊ hꝰ. Et iam Palladius in libro suo de agricultura docet illa laxatiua facere cū frequēti adaquatione de sero caprarū: ⁊ silr̄ docet facere rosas albas nasci virides vel açurinas: p eundē modum ponēdo colores in medio stipitis plante rose. Et modus iste est de excellentioribus medicine f̄z genus laxatiuoꝝ: de qbus fieri pōt: qm̄ malitia reꝝ illaꝝ alterat̄ tm̄ p recessuz virtutū eaꝝ a suba que faciunt operationē sine nocumento lz magis pigre. Et hec est melior excorporatio medicinaꝝ que fieri possit: ⁊ pauci sciunt hoc: nā inuēta est vua: cuius qōlibet granum mouebat vnā sellā: ⁊ reputabat̄ miraculuz: ⁊ pruna silr̄: ⁊ nihil est forte neq̄ admirabile scienti illud. Et q scit nās ⁊ potētias reꝝ simpliciū: ⁊ hz imaginatiuā fortē in opere nature facit apparere mirabilia. Et ēt qn̄ in aqua vel vino trāsibit virtus laxatiui fortis: ⁊ in eo apponant̄ pruna sicca: ficus sicce: vue passe: ⁊ hꝰ ⁊ morent̄ donec turgescant ⁊ lauent̄ in vino: ⁊ recipiant̄ mirabilr̄ sine pressura laxant: ⁊ q nesciunt magisteriū mirant̄. Beatus igit̄ ille medicus cui deus dat sciam ⁊ intelligētiā: qr est nāe socius. Et nō absq̄ cā dictū est in scia Salomonis: honora medicū ⁊c̄. etenim illū deꝰ creauit. Sz heu multi sunt vocati: pauci xp̄o electi: qm̄ scia medicine redacta est iam ad opinionē emothoicorū de qbus. Emothoici aūt sola vl̄ia ꝯtemplant̄. Qui eniz bn̄ plura singularia ad vl̄e reduxerit melior habet̄. Ideo bn̄ diffinit qdā dicēs. Medicina scia est que nescit̄. Deus aūt bn̄dictꝰ faciat nos scire ⁊ itelligē: ⁊ f̄z suū bn̄placitū opari.

Vua solutiua. Pruna solutiua.

De cydonijs.

Vinum de cydonijs. Dioscorides igt: fit ex cydonijs vinū: qd̄ hydromel greci appellāt ex multis cōpositionibus. hoc vtile est post caniculares estus. Qn̄q̄ ex nouis imbribus aque celestis infundet̄ mūdo vase suscipiat̄: ⁊ in vmbra posita sepius colet̄ quieta. cydonia xp̄o iuxta maturitatē seminibꝰ ⁊ ligno interiꝰ purgata ⁊ in paruа frusta diuisa aque eidē īmergant̄: tādiu cū ea relinquātur. donec succus eoꝝ videat̄ in colore vini: postea lento igne sine fumo bulliat̄ ⁊ exprimat̄ ⁊ reponat̄ in vase bene clauso: ⁊ post septimū mensez ꝓ vino vti licebit ad oīa corporis vitia que stiptica virtute indiguerint adiuuari: sicut in dissolutionibus mēbroꝝ defectibꝰ ⁊ sudoribꝰ diaforeticis: ⁊ oīa p̄ncipalia mēbra: ⁊ stōchū cōfortat. ⁊ eius nauseā ⁊ fastidiū remouet. valet in oībus fluxibus in calefactione epatis: ⁊ rectificat ipsuz. subuenit mirabilr̄ reijcientibꝰ sanguinē: ꝯtra vomitū multū valet: ⁊ post cibū adiuuat digestiuā: reprimit fumū salientem ad caput: an̄ xp̄o cibū retentiuā seu cōtentiuā iuuat: cōfortat subam intestinoꝝ: ⁊ morsionē eoꝝ sedat: ⁊ vsus eius letitiā inducit: ⁊ cōuenit oībus etatibus ⁊ cōplōnibus ⁊ regionibus sua proprietate. ⁊ f̄m Auicē. sedat sitim: ⁊ inducit bonū colorē: ⁊ valet in debilitatione renū: ꝯfert ebrietati ⁊ cōmessationi nimie: prodest cōualescentibus. verū nimius. eius vsus inducit opilōnē: ⁊ est optimuz ethicis ⁊ phthisicis: valet in corruptione ⁊ mollificatione stomachi: ⁊ est optimuz. Inquit aūt Albubarus. qn̄ multiplicant̄ pluuie in vere ⁊ hyeme parant̄ morti hoīes: ⁊ eoꝝ

via

via euasionis est vti rob cydonioꝝ:ꝛ sil'iuz. Potest etiam fieri vinū cydoniatū cū musto:sicut ꝛ alia vina. Et vinum quoqz in quo cydoniuz assatum ꝛ excorticatuz imponit̄ ꝛ permittitur aliquātulum manere bibitum dicit̄ supplere in necessitate vicem vini predicti.

De roze marino.

Vinum de roze marino. inquit Anaçare. Cum essem in Babylonia accepi cū multa solicitudine: ꝛ precū istātia a quodā antiqssimo medico sarraceno virtutes rozismarini: quas secretiora sibi q̄si non vlli narrari debere cōicari retinebat. Et dixit ꝙ de vtilioꝛib⁹ opōnib⁹ ei⁹ est cū vino: deide cū balneo: deide cū fit ex eo oleū qḋ ē in effcū balsami: deide cū fit el'ariū ex floꝛib⁹ ei⁹ ꝛ aq̄ ardē ti seu vite.

Vinum.

¶ Vinū q̄dē qḋ de h̄ fit more alioꝝ cōficit̄ f̄m modos supradictos: ꝛ h̄z mirabiles ꝓprietates. nam ip̄m est vtile in oib⁹ egritudinib⁹ fridis: rectificat appetitum: ꝛ ꝯfortat sua aromaticitate q̄ aīa dilatat̄: ꝛ sua stipticitate q̄ suba ei⁹ cōgregat̄: fortificat oīa mēbra: neruos rectificat: ꝛ cū lauat̄ ex eo facies reddit ipsaz pulchram. Et si lauet̄ ex eo caput: nō cadent capilli imo multiplicant̄: ꝛ vsus ei⁹ cō seruat ꝓp̄e ab antrace: ꝛ h̄ꝫ malis pustulis ꝯsumit flegma ꝛ mel'iaz: ꝛ ꝯfortat ꝓp̄e subaz cordis: ꝛ ex h̄ faceret acgrere aut ꝯsequi iuuenescētiā: ꝛ forte q assiduauerit eo nō putre fiet corp⁹ eius: ꝛ si sepius os lauet̄ ex eo ꝯtinue odoriferuz reddit. Confortat dentes ꝛ gingiuas ꝛ cancrum ex eo sepe lotum sanat ꝛ fistul'e: ꝛ h̄ꝫ vulnera ex eo sepe lota sepi⁹ desiccant̄ ꝛ rectificant̄: ꝛ qñ q̄s ex longa infirmitate infirm⁹ siue debilitat⁹ panē assum in eo vino frequētauerit comedere rectificat appetitū ꝛ ꝯfortat eius mēbrū debilitatum. Et ip̄m q̄dez vinū temperatū cū aq̄ pluuiali ꝛ ꝓprie decoctionis floꝝ ei⁹ herbe ꝛ assiduatū bibere rectificat ꝑthisicos ꝛ ethicos: ꝛ est ꝓbatū ꝛ secretū. Valet ēt dictū vinuz in quotidiana lethargia ꝛ quartana. Valet in cardiacis ꝛ egritudinib⁹ cordis ꝛ nausea ꝛ dysenterijs ꝛ fluxib⁹. Itē ꝛ qḋ de excellentioꝛib⁹ oꝑib⁹ eius est: est ꝙ est vicariū theriace ꝯ̄ venenū ꝛ venenosos cibos: ꝛ est cautela magna taz in potu q̄z in cibo. Cōfortat ēt virtutē debilē regitiuā: ꝛ est pot⁹ ꝓprie paralyticis ꝛ tremulosis ꝛ relaxatis neruis: cōfert podagre perambulatiue: ꝛ in summa ꝯfert oībus mulierib⁹ ꝓprie humide cōpl'onis: ꝛ rectificat earuz m̄rices: ꝛ ꝓdest ad cōceptū.

Elarium.

¶ Et fit el'ariuz ex floꝛib⁹ eius ꝛ melle dispumato f̄m ꝙ fit rosatū: ꝛ est mirabilis vsus ei⁹ ad oīa p̄dicta: ꝛ fiant frusta ex illa herba ꝛ floꝛib⁹ eius ꝛ fiat balneū vaporosuz mediāte calidoꝝ ꝛ est balneū vite ꝛ mors senectutis: qm̄ assiduatio ei⁹ facit renouari: sicut aq̄lam iuuentutē vtentiū eo: ꝛ est secretissimū.

Oleum.

¶ Et fit ex floribus eius oleū qḋ gerit vicē balsami: est res archana: cuius magisteriū h̄ est. Implet̄ amphora vitri floꝛib⁹ ei⁹ ꝛ claudit̄ cum pāno duplicato cerato: aut cū cera ꝛ cooꝑtorio ita ꝙ nō respiret: ꝛ sepeliat̄ in arena vsqz ad mediū: ꝛ moret̄ sic per mensez vnū vel plus: ꝛ flores dissoluunt̄ in aquā: ꝛ separet̄ aqua illa pura ꝛ ponat̄ ad solē per. xl. dies: ꝛ ispissabit̄ aqua illa ad modū olei siue balsami. cōfortat cor ꝛ cerebrū: ꝛ ad totū corp⁹ valet: cōfortat debilitatē neruoꝝ: remouet pānos ꝛ maculas faciei: seruat iuuētutez ꝛ patit̄ experientiā balsami: qm̄ gutta eius suꝑ aquā posita petit fundum ꝛ stabit. Et si ponat̄ gutta ei⁹ in sero in oculuz ieiuno nō tantū maculaz tel'am sed oē maluz sanat. si trib⁹ vicib⁹ iteret̄.

Expertuz

¶ Amplius res exꝑta est ꝛ a me visa ꝙ aqua vite siue ardēs facta de vino in quo remollita fuerit dc̄ā herba curat flegma salsum: scabiem: cancrum ꝛ fistulam que al'r sanari non possunt: ꝛ si resederit dicta herba ꝛ flores: ꝛ ex ea inungant̄ manus vel membrū paralyticū frequēter ad calorē rectificabit̄: ꝛ qn̄qz sanat̄. Sunt ꝛ alie inumerabiles oꝑationes singulares eius que hic ꝓpter operis breuitatem omittunt̄: ꝛ sufficiant que dicta sunt de ea.

Ad opilationes.

Vinum cōtra opilationē splenis epatis ꝛ icteriᵗiam ponant̄ in eo folia ꝛ radices cicoꝛee: scolopēdrie: endiuie: ꝛ modicū absinthij: ꝛ facta modica bullitiōe vel bona calefactiōe ponat̄ in sacculuz ꝛ reiteret̄ ad modum clareti suꝑ herbas: ꝛ si opus fuerit aliq̄d passulaꝝ vl' dulcedinis ꝑꝑ amaritudinez ponat̄: ꝛ est mirabile in hoc casu: ꝛ iuuamētuz q̄dē vinoꝝ iuuat̄ siue auget̄ ꝛ minuitur f̄m bonitatē ligni vasis ꝛ malitiā: inde ē ꝙ vinū ꝯseruatū in vase thamarisci siue de thamariscis ꝯfert valde spleni.

Ad plagas.

Vinum barbaricū ad sanāduz plagas solo potu. ℞. de caulib⁹ rubeis: de meticis barbaricis: de cardonib⁹ ꝛ canape ꝛ athanasia. aā. de radicib⁹ rubee maioris ad pondus oium alioꝝ: siccent̄ ad vmbrā ꝛ puluerizent̄ ꝛ ponant̄ in sacculo: ꝛ sacculus in vino bullienti: ꝛ dimittat̄ sic eē: sepe sacculuz ducēdo per vas: ꝛ bibat̄ de illo mane ꝛ sero ad pōdus. ℥. iij. vel plus: ꝛ suꝑ plagaz ponatur lintheus subtilis ꝛ foliuz caulis desuꝑ ꝛ curat̄ ꝛ sanat̄: ꝛ h̄ pro delicatis. Alijs xo dat̄ de puluere q̄ntū tribus digitis capi pōt in vino vel ouo: ꝛ facit oꝑationē eandē. Et cuz h̄ vulnera intrinseca ꝛ extriseca sanant̄ q̄si diuina oꝑatione: oz tñ medicū metiri cōpl'onē vulnerati ꝛ ei⁹ ꝯsistētiā vtrū valde calefact⁹ vl' febrē hēat: tunc aūt nō est ita secura ista potio. Alias indifferēter oꝑant̄ q sciūt eā bñ ꝓportionari.

Laxatiua

Vina laxatiua vuis ꝛ alijs fructibus applicanda. ℞. ꝛ fiāt vue vinate ꝛ pruna laxatiua ꝛ h̄ꝫ fruct⁹ sicci qui remollitione pellis eoꝝ corrugata humiditate cōi bibitura turgescūt ꝛ imbuunt̄ vino illo ꝛ fiūt vue q̄si noue. Et fit ꝙ ponuntur vue passate in vino greco vel vernacia vel alio bono vino: ꝛ turgescunt ꝛ implent̄ vino illo: ꝛ cōmiscet̄ medulla vuarū cuz vino illo: ꝛ fiunt vue q̄si noue: ꝛ in sapore erūt illius saporis cuius est vinū. Et si ponant̄ ipse vue aut pruna vel ficus ꝛ h̄ꝫ in vino vel aqua in qua exuirtuata fuerit aliqua laxatiua implebunt̄ humore illo laxatiuo: ꝛ acquiret̄ eis laxādi humor f̄m gen⁹ laxatiuoꝝ excorporatoꝝ in liquore predicto.

Cuz auro

Vinum extinctionis auri. hoc vinū h̄z ꝓprietatē magnā in multis ꝯditionib⁹. qḋ fit ꝙ extinguat̄ lamina auri in bono vino quatuor aut q̄nqz vicib⁹ ꝛ dimittat̄ clarescere ꝛ diligēter colet̄ ꝛ seruet̄. h̄z. n. virtutē cōfortandi cor: ꝛ desiccat suꝑfluitates oīuz aliaꝝ fecum a sanguie ꝛ subaz cordis ꝛ sp̄us sua claritate illuminare: sua soliditate ꝯfortare: ꝛ suo tēperamento tēperare ꝛ p̄seruare sanguinē a cōmiscibiliū corruptiōe mūdificare: ꝛ sua grauitate suꝑfluitates ad ꝑtē expulsionū inclinare: ꝛ iuuētutē cōseruare: ꝛ virtutes mineralium perseuerare facit in eaꝝ oꝑatiōib⁹: ꝛ tēperie soluit vrinā denegatā: ꝛ sanat epilepticos ꝛ insensatos: ꝛ cōfert leprosis. Et multi modernoꝝ de nobilioꝛib⁹ ꝛ maxie de prelatis faciūt bullire petias auri in cogna coꝝ: ꝛ alij recipiūt in pānellis cū el'arijs ꝛ alij intrat. s. vtraqz auri. s. ꝛ argēti limatura: sicut in cōfectiōe que dī diacamereon in qua in limatura. Et q̄dā vtunt̄ tenere frustum auri in ore ꝛ saliuā deglutire. Et q̄daz alij cōuertunt in aquā potabilez: ꝛ sufficit modica quātitas in vice ꝛ in anno: ꝛ est ꝯseruatiuū sanitatis ꝛ ꝓlōgatiuū vite vt difficile sit credere: ꝛ sine dubio ille est melior modus. Et q̄dā aliter ꝛ al'r diuersis respectib⁹: sicut sunt diuerse hoiuz conditiones ꝛ cōpl'ones. Et qui assiduant tenere in ore ēt si faciunt p̄ter rōnez nō faciunt: non tñ hoc agunt absqz sil'itudine veritatis. Naz cōpertū est ꝙ argentū in ore retentuz extinguit sitim.

Corallus

Et corallus in ore retētus cōfortat stōchū: ꝛ ipse quidez corallus suspensus ad collum ita ꝙ pendeat xsus stōchuz ꝓhibet stōchi cōturbationē. Et exꝑtus sum ꝙ appositus iuuat ꝛ deposito deficit iuuamētuz: ꝛ si reponit̄ iuuamentū reddit. Et breuiter oē vinū suscipit virtutē

z operationem rerũ que exuirtuanť in eo ꝺm modos iã di ctos. Et ad ista capitula multiplicãda sufficit ingeniũ boni artificis z sciẽtia simpliciũ. ¶ Et aurum qdem est res ar chana perfectissima tẽperamẽto equali cõpositũ mirabili ꝓportione elemẽtarium virtutũ: cui de cõpositis nõ est si mile. Et pp istud qδ hꝫ de virtutibus ex ꝓprietate a nã in sunt ei ex influentia celi specifica. virtutes alie: qñ scissura facta cũ eo nõ tumescit: z pp suã perẽnitatẽ est quasi stella celi: qñ ipm est ipassibile z neqꝫ vmbrať neqꝫ dissoluitur neqꝫ annibilať: z qsi miraculũ in via nature cũ sit res com posita elemẽtaris ꝯfortat visum z sincerat sup oia subam cordis z minerã vite: z palliat leprã z refrenat illã proprie quaꝝ operationũ effectus nõ inueniť nisi in vero auro pu ro de minera creato iussu dei: ideo fallũt in hoc alchimiste: nã z si subaꝫ z colorẽ auri faciũt: nõ tñ virtutes ꝑdictas in eo isundũt: imo aduertendũ est ꝙ qñ recipiť ꝙ sit de auro dei z non de ope manuũ hoium: nã illud ꝓpter res acutas z extraneas a nã humana que in eo sophisticatione igredi untur nocet cordi plurimũ z vite: deus eni bñdictus crea uit illud ad salutẽ humanã. vꝫ. ad necessitatem ei ministrã dã z seruãduꝫ opa charitatis moderato vsu. Sed ipm pp vsum imoderatũ z ꝑuatũ eo mõ in queꝫ cõuertere tota die cõmolliť vanitas humana z hoiuꝫ q thesauriꝫãt z ignorãt cui congregent ea. heu factũ est cã nõ salutis imo dãnatio nis multoꝝ. Sed sperãdum in misericordia dei ꝙ nõ ꝺm peccata nr̃a nobis sed qũo miseretur pr̃ filioꝝ nobis tñ fa ciet de sua pietatis abundantia misericordiam suam.

Auro de cõposit̃ ni hil sile.

Auruꝫ al chimistaꝝ nõ hꝫ vtu tes auri dei.

Vinum raspatiuum. i. linguaꝫ quadã acuta stipticita te mordens: z est prouocatiuum appetit⁹ vil los stõchi ꝯgregãdo ꝓpter eius põticitatẽ: est eni medicia membris ex calore dissolutis potissime in estate cholicis z sanguineis. qδ sic fit. ponantur alique vue acerbe cum ma turis quãdo vue pistanť: vel qδ melius est reseruenť vue z pistentur cũ raspacys suis in aliqua q̃titate z imittanť ve geti cum musto: cõtrahet autem mustum illud a succo ra spaciorum illorum z granorum vuarum que sunt aceto sa quandam ponticitatẽ habentia: quia etiam stiptica sunt cum stipticatione.

Raspati uum, siue graspia.

Vinum ad memoriã reparãdã: z ꝯ obliuionẽ. ℞. ꝫꝫ. piperis lon. galange. añ. ʒ. ij. gariofil. cubebe añ. ʒ. ß. nucis indice. ʒ. iij. z. ß. fiat puluis qui ligeť lẽte in sac culo z ponať in vino bono lib. vj. bullienti ex ignẽ: z coope riatur ne respiret ne permittať clarificari: z cũ opus est as siduetur: nec sacculus de vino remoueať: valet etiã ad cale faciendũ infrigidatos z humidos desiccandos: z cõtra oẽꝫ dyscrasiam flegmatis z ventositatis.

Ad me moriã.

Vinum in quo bullite. ʒ. x. epithimi vel infuse fuerint per noctem colatũ z bibitũ: flegmaticos: sto maticos: z melancholicos iuuat ad experientiam.

De epithi mo.

Vinum eufragie ad oculos: ponatur de ipsa herba in musto z fiat vinum eufragiatuꝫ: cui⁹ vsu ocu li senum reiuuenescunt: z aufert impedimentum eoꝝ z de fectum visus in quocũqꝫ hoie de quacũqꝫ etate: si sit in ha bitudine flegmatica ꝓprie siue pingui. Et est q ꝑmansit ni hil vidẽs per lõgũ tp̃s z ifra annuꝫ restitutus est ad visum vsu eius. Ipa eni herba calida est z sicca: z hꝫ hoc a ꝓprie tate: z quãdo puluis ei⁹ comediť cũ rubeo ouoꝝ facit idẽ: vel de puluere recipitur cum vino. Et supersunt testes fide digni qui fecerunt in seipsis: z q nõ poterãt legere sine ocu larys: z legerũt postmodũ absqꝫ illis etiã lr̃am subtilioreꝫ. Et vsus vini eufragiati nõ habet par in ꝑficiẽdo visui. Si autem vinum eẽt nimis forte temperetur cuꝫ aqua fenicu li: z si opus est addatur ꝫuccharum necessarium.

De eufra gia ad vi sum.

Vinum in quo steterit enula campana per triduũ mi rabiliter visum clarificat.

De enula

Vinum cum tertia pte aque rosarũ in quo remollita fuerit tutia ter extincta per diem naturalem aut de aloe dissoluta fuerit cuꝫ modico ꝫuccharo colleriꝫa tum abstergit caticias oculorum: z mundificat z cõfortat z clarificat visum: z non permittit humores fluere ad oculũ: z fluxos dispargit: z lachrymas stringit.

De tutia.

Vinum saluiatũ diuersi diuersimode faciũt: qñ alig suspẽdũt fasciculũ saluie in vasello: aliqui co quũt. quocũqꝫ modoꝝ fiat ita vt nec corruptũ nec altera tũ: sed in sua ꝑmanẽs bonitate: reperiť mirabilis vsus eius in omni remollitione gingiuarũ. z dolore dẽtiũ: z cõmotio ne eoꝝ: z ꝑcipue oiuꝫ mẽbroꝝ neruosoꝝ: z rectificat mem bra laxa: debilitata ꝓpter flegma vel humiditateꝫ humo ris aquosi: sicut in paralysi z hꝫ. Et tentaui in multis hũi bus dolores z cõtractiones spasmosas neruoꝝ inunctionẽ cuꝫ vino decoctionis eius: z aliquoties liberati sunt. Et est res certa z melior que inueniatur in hoc casu: z valet in epi lepsia ꝓprie: z causis stõchi z mr̃icis: qñ sũt loca neruosa.

De saluia.

Vinum abstergẽs faciẽ z manus. dissoluať tartarum vegetis albificatũ in igne z distillatũ p filtrũ z ꝯgelatũ in bono vino greco ꝑmittať donec clarificetur z laueť facies vl' man⁹: z nõ tergať donec exiccet z exiccatũ laueť cũ aqua. Idẽ facit vinũ in quo dissoluta fuerit clara oui donec sit currẽs: sed expedit renouari omni die secun da: vsus aũt hꝰ ablutiõis abstergit cutẽ: subtiliat pellẽ: san guinẽ ad supficiẽ ꝑducit: z applanat corrugationem.

De tarta ro z albu mine oui.

Vinum hysopi virtutẽ hꝫ diureticã dissoluẽdi: consu mendi: z attrahendi. poniť cum eodẽ liquiri tia: z est vinum senũ z potus pro eis: z valet in tussi hũida z epilepsia. Et multoties vsus eius sanat illã maxie in pue ris: z loca quideꝫ humorosa si laueñ cum eo desiccat z fa nat: vt est pulmo z matrix: z aperit vias vocales: z facit vo cem clarã. Est eni herba calida z sicca. Et ad idẽ valet vinũ decoctionis ligritie z ordei mũdi: z ꝯfert asmati. Iteꝫ vinũ lymphatũ tepidũ in quo dissolute sint penidie de sero in i troitu lecti receptum: apit pectus strictũ: habilitat ad expi randũ: ꝯfert tussi: z maturat catarros. Itẽ vsus ipsi⁹ vini de hysopo: sanat hydropicos z caducos: z maxime pueros.

De hyso po ligri tia z or deo.

Vinum confortans omnia membra principalia z sa nitatem eorum cõseruãs fiat de. ꝫiꝫ. albo. ʒ. j. cardamomo domestico. ʒ. ij. cinamomo. ʒ. j. macis. ʒ. ß. cori andri preparati. ʒ. x. rosarum rubea. ʒ. j. colatur z clarifica tum in vase mundo seruetur z vtatur.

Ad cõfor tãdũ mẽ bra prici palia z to tũ corp⁹.

Vinum aliud ad ꝯfortandum totuꝫ corpus fiat de cu bebis gariof. ꝫiꝫ. passul'. añ. ʒ. j. bulliãt in opti mo vino lib. iij. donec veniant ad. ij. z in eo ponať ad bulli endum aque ro. ʒ. iij. z ꝫuccharet z bibať ex eo mane z se ro. ʒ. ij. vel minus. huius aũt vsus ꝯfortat cerebrũ z virtutẽ nãlem: compescit rheuma frigidũ perambulatium: z con fert oibus senibus: z valet contra syncopim z lipothomias z defectum cordis cum malefactione mẽbroꝝ z stõchi fri giditatẽ z idigestionẽ ꝯsumens superfluã humiditatẽ dere lictã ex fructibus seu regimẽto diuerso rectificat calorẽ fa ciendo cibum digeri z fieri bonum sanguinẽ z ꝯtra vento sitatem z vitium matricis ex frigiditate vel nimia humo rositate qua mulieres ꝑuanť a ꝯceptu: valet et̃ ꝯ vomitũ z ꝯtra lienteriã: z ꝯ oẽm idigestionẽ z oia mẽbra sp̃ualia ꝯfor tat: z est vtilissim⁹ vsus ei⁹ ꝯualescẽtib⁹ ex egritudib⁹ chro nicis z frigidis in qb⁹ mẽbra ꝑncipalia sũt ifridata atqꝫ ꝯ fecta: z est theriaca vite: z mirabil'r ꝯfert tussi z pectori.

Vinum feniculatũ seu feniculi proprie fit de semie z valet contra caliginem oculorum: excitat ve nerem: soluit hydropisim z elephãtiã. z ego ꝓbaui in pue ris z inueni veꝝ: obuiat venenis z cibis malaꝝ q̃litatuꝫ: ee ꝯ tussiꝫ z causas pulmonis: z mł'tiplicat lac z sperma: z qñ fit cum

De feniculo.

sit cũ radice ipsius iuuat nephresim ꝛ medeṫ egritudies ve sice: qm̃ purgat materias ꝛ resoluit mẽstrua: ꝛ vinum qdez ꝓprie de eius semine tollit nauseã: ꝛ sedat lateris dolorez: ventositatem expellit: digestionẽ ꝯfortat: apit opilationem splenis ꝛ epatis: ꝛ viscerum dolores placat.

De aniso.

Vinum de aniso aperit opilationes meatuum ꝛ viaꝝ interiorum: preseruat a colica a ventositate: ꝛ rectificat digestionem ꝛ ructuationem vẽtosam tollit vsus eius: ꝛ proprie competit mulieribus nutricibus: quoniam aperiendo poros ꝛ subtiliando sanguinem atq; calefaciendo multiplicat lac: ꝛ ipsum lac aquosum rectificat: ꝛ quandoq; maceraṫ: ꝛ est melius. tollit dolorẽ renum. in vitio q̃dem renum ex ventositate: ꝛ arenulis non inueni festinius remedium: q̃z acceptio ꝛ vsus huius vini ꝛ electuarioꝝ. s. dianisi ꝛ diagraganti: nam statim faciunt dolorez quiescere: ꝛ mundificando renes educunt arenulam: ꝛ ipsum qdẽ vinum potest fieri cum igne ꝛ sine igne.

Claretum ad senes ꝛ melancholicos ꝛc.

Vinum senescentium hiemali tpe valẽs melancholicis ꝛ flegmaticis renes ꝛ totũ corpus calefaċ: tumorem hemorrhoidarũ tollit: cibũ digerit: bonũ colorez facit: lumẽ acuit: canos retardat: mentem confortat: in operatione valet: vt hierapigra: ꝑter q̄ nõ amarescit nec laxat ℞. spice cinamomi: carpobalsami: xilobalsami. ʒinʒi. galange: calami aro. macis asari: myrtillorum. añ. ℥. j. masticis. ℥. ij. ligritie passulaꝝ. añ. ℥. ß. ʒucchari ad libituz. Et põt fieri sine decoctione ad moduz clareti ponendo spẽs in sacculo largo: ꝛ sacculum in colatorio ꝛ reiterare vinũ clarefactuz donec dissoluaṫ clarum: ꝛ virtutes spẽrum exuirtuentur in ipso: qd̄ sciṫ ꝑ gustũ: ꝛ hic est modus ex modis bonis.

Syrup⁹ ꝑ senibus et defectis.

Vinum proprie senũ ꝛ infrigidatoꝝ ꝛ debiliũ: ꝛ in q̃bus humidum radicale ꝛ caloꝛ nãlis sunt diminuti: qm̃ nutrit: ꝛ sanguinẽ generat: ꝛ replet mẽbra mineralia spiritibus. Et cõpositio ipsius manifestat operatiõez eius: cuius cõpositio hec est. habeantur boni ꝛ optimi vini de vernacia vel greco vel simili lib. iij. ʒucchari gl. caffetini lib. j. ꝛ ꝯficiantur ad lentũ ignem more syrupi: ꝛ seruet ꝛ recipiaṫ cũ duabus partib⁹ aque: sicut opus fuerit et neċitas regrit. ꝛ est vinuz qd̄ Rabbi moyses in lib. suo in tracta. de regimine sanita. senum ꝛ ꝯualescentium ꝑelegit.

De rosis ꝛ aq̃ cap.

Vinum estiuũ est ꝓprie vinũ rosatũ: põt enĩ fieri cuz musto de rosis siccis: sicut fit vinũ boraginatum: ꝛ fit leuius: citius: atq; melius: ꝛ sufficit talis modus. s. vt vino potissime rubeo supmittatur in amphora hora cõmistionis de aq̃ roꝝ. quãtũ placet in sapore ꝛ odore ꝛ bibatur: refrigerat enĩ coꝛ: membra ꝑncipalia. ꝯfortat: custodit mẽbra ne dissoluanṫ coꝝ virtutes a calore: ꝛ dissoluta restaurat: valet ꝯ putrefactionẽ in febrib⁹ pestilẽtialib⁹. ipm quidẽ intrat tractatũ de regimine sanitatis in cholicis ꝛ tẽpore ꝛ loco calidis. Est ꝛ ẽt medicinale qm̃ valet ꝯ liẽteriã dysenteriã ꝛ defectũ ꝯtentiue: ꝛ tẽperatũ cuz aqua pluuiali ꝯfert vomitui ꝛ syncopi ex fumo cholerico: ꝛ ꝯ cardiacam que fit ex calefactiõe spũaliũz. valet ẽt ꝯtra diaphoresim: ꝛ assiduatio lauatiõis dentiũ: cũ eo ꝯfortat gingiuas: ꝛ os redolere facit: ꝛ bonũ anhelitum: ꝛ lauatio faciei cuz eo facit carnẽ solidã ꝛ coloratã: ꝛ si distilleṫ gutta ei⁹ in oculis acuit aciem oculorum: quoniam mundificat ratione vini: ꝛ ꝯfortat substantiam oculorum ratione rosarum.

De ebulis.

Vinum ebulatum. i. de granis ebulorum: qd̄ est ꝓprie laxatiuum: decoquantur grana ebuloꝝ quãdo sunt matura: ꝛ ꝓprie tempore vindemiarum cũ musto: ꝛ remoueatur spuma ebullitiõis donec de musto sit tertia pars consumpta. in nocte ponatur ad aerem: in crastinũ ꝑ colatorium lineum distilletur: vel per filtrũ: qd̄ melius est: demum recipiaṫ quãtitas istius colati ꝛ ponatur in alio musto albo donec tibi placeat coloꝛ ꝛ sapoꝛ: ꝛ mittatur in vase ꝛ expectetur donec deferuescat: ꝛ tunc clarificeṫ cum malaxatiõe clari ouoꝝ ꝛ sale ꝓm vsuz illoꝝ qui ꝑparant vinã: ita ẽt põt fieri de vinis veterib⁹ si placet: ꝛ est simile in opationib⁹ vino de radicib⁹ ebuloꝝ: ꝛ magis amabile: sed nõ sic opoꝛtz: ꝛ q̃to plus fit de virtute ipsoꝝ dictoꝝ granorũ ꝛ magis ad spissitudinẽ tẽdẽs: tãto erit magis laxatiuũ: ꝛ sẽꝑ gustus ꝓbatiõis sit iudiciũ in cõmiscibilib⁹ hui⁹ ꝯfectiõis: de virtute enĩ ei⁹ regraṫ in ꝓprietatib⁹ ebuloꝝ.

De alchechẽgi siue de ari. lõ.

Vinum alkekẽgi. i. vinũ de aristo. lõga. s. de pomis rubeis: qd̄ ꝓm antiquos dr̃ solatrũ rubeuz: ꝛ tps collectionis eius est tpe vindemiaꝝ cum poma illa sũt rubea sicut cerasa plena granis: sicut grana ficuũ: ꝛ latẽt in folliculis ꝛ sunt boni saporis cũ q̃dã amaritudie: ꝛ colliguṅṫ ꝛ seruanṫ in filo ꝑ totũ annũ in folliculis suis ꝛ nõ putrescũt neq; exiccanṫ: ꝛ cũ adest tps opationis eius accipiuntur de pomis illis q̃nque aut septẽ aut plura ꝛ ꝯterunṫ cum bono vino greco: aut alio bono vino ꝛ colaṫ ꝛ bibiṫ: ꝛ ꝯfestiz soluit vrinã ꝛ eius retẽtionẽ q̃tũcũq; difficilẽ ꝛ diuturnam: ꝛ educit minerã calculosaz de renib⁹ ꝛ vesica in maxia q̃titate: ita vt visibilr̃ manu possit colligi: ꝛ interpolatus eius vsus sanat ab hõ passionibus. Et si diuturna fuerit egritudo ꝛ in senibus saltem cũ hoc adiutorio remedianṫ ꝛ patientiores ꝛ leuiores sustinẽt passiões. Et fuit tpe meo cardinalis. q̃dã qui iã per q̃triduũ vrine abnegationẽ passus ẽ: turgidus ꝛ vt dr̃ desperatus: nullis alijs ꝓficiẽtib⁹ medicinis: qui de ꝯsilio parui medici per potum vini hõ liberat⁹ est ꝛ soluta est vrina in quantitate vt impleretur quasi concha vna: ex quo solo experimento medicus ille cum parua scientia ꝛ pauper factus est magnus ꝛ diues. ꝛ multis quidem deus dat gratiam magnam: ꝛ affert vtilitates: ꝛ econtra. Et totum est q̃a iudicia dei abyssus multa.

De gramine.

Vinum gramineũ fit de radicib⁹ iuuenibus graminis bñ lotis. Usus aũt eius occidit lũbricos a ꝓprietate. purgat renes: ꝛ vesicã de arenulis apit opilõnes interiores epatis: ꝛ ꝓprie que fiũt in meseraicis ex ariditate seu adustione. Et qd̄ est ꝑcipuũ in eo bibitũ statim mitigat dolores iuncturarum ꝛ podagricorum ꝛ arteticorum: conuertit etiaz ꝛ deriuat materias morbi ad vias vrine: qm̃ est diuretica tẽperata ꝓpter dulcedinem que est in ipsa.

Cõtra q̃rtanã q̃tidianã ꝛ tertianã.

Vinum ꝯtra quartanã: quotidianã: tertianã nothã: ꝛ est digestiuum ꝛ laxatiuũ. vt quãtum digerit educere bñ possit. ℞. esule lib. j. epithimi. ʒ. vj. polipodij. cinamomi: passularũ. añ. ℥. iiij. masticis. ʒiʒi. ʒedoa. gariofi. añ. ʒ. j. ʒucchari qd̄ sufficiat ad dulcorem.

Cõtra febricitãtes.

Vinum qd̄ dr̃ fractum valet ẽt febricitantib⁹ sine nocumẽto. fiat vt in tribus vel q̃tuoꝛ partibus aque bullientis posite in ampulla ponaṫ vini pars vna: et ampulla ponaṫ in vase in aqua frigida ꝛ refrigerata secure exhibeaṫ. hoc enĩ vinũ apit opilationes: ꝛ ducit materiã morbi per vrinã ꝛ nãm ꝯfortat. Quãdo non bibit vinũ naturaliter fermentetur panis cum vino loco aque: ꝛ vtatur eo loco aque ꝛ veniet appetitus.

Ad filios pcreãdos ꝛ retinendos.

Vinum diamoron. i. ad filios ꝑcreandos ꝛ retinẽdos in mulieribus ꝓprie pinguib⁹ ꝛ frigidis ꝛ nõ iuuẽculis. ℞. feniculi. ʒiʒi. gariofi. cinamomi. añ. ʒ. j. leuistici: spice: piperis al. añ. ʒ. ß. galange: anisi: dauci: carui. añ. ʒ. ij. cũ ʒucchero fiat nectar: ꝛ vsus ei⁹ ꝓprie sit in hieme: ꝛ lymphet cũ aqua passulaꝝ vel liquiritie: vel cuz aqua ʒuccharata donec cõmode tolerari possit: qm̃ est calidũ valde.

Ad decipiendũ infirmos.

Vinum aqueũ ad decipiendũ infirmos orificiũ ampulle plene aqua obtureṫ digito supposito: ꝛ ita tenẽdo intromittaṫ in vas plenum vino rubeo ꝓprie ꝛ odorifero: ꝛ cũ in fundo vasis locata fuerit digitus eleueṫ ꝛ diu teneaṫ ita sub vino. Et cũ extrahi debebit sili mõ cũ digito superposito extrahaṫ ꝛ seruetur: ꝛ erit in colore vini

cum modico sapore: cum quo decipitur infirmus.

Ad ornatũ mulierꝝ

Vinum faciei coloratiuũ: ⁊ est ad ornatũ dñarũ: breuiter ꝯficit̃ hoc modo: brasilium rasum ⁊ alumen çuccharinũ ꝓprie in vino rubeo tm̃ bulliãt donec de sex ꝑtibꝰ reuertat̃ ad vnã: ⁊ cũ cotone liniatur vbi vult.

Ad stranguriam.

Vinum iriginũ ⁊ secretũ est in eo ꝙ vini decoctionis eiꝰ addito çuccha. statiꝫ strãguriã soluit. Jtẽ ꝓficit vsus eiꝰ in viã gñatiõis: ⁊ auget gñatiuam mãm.

Mellitũ vel passulatũ.

Vinum mellitũ fit tã nãl'r ꝙ̃ artificial'r: nãl'r fit sic: ꝑmittant̃ morari vue dulces albe in vite eleuatis folijs ad solẽ donec passent̃: ⁊ tũc exꝑmat̃ mustũ ex eis ⁊ reponat̃. ꝓuenit eni dulcissimuꝫ ad spissitudinẽ tendens: quã dulcedinem suscipit ex magna digestiõe a sole facta: ⁊ est nutribile ⁊ gñatiuũ: crassitiei delectabile maxie tꝑe hyemis. Et qdam faciũt aliter: bulliũt passulas in vino bono in aliqua q̃ntitate donec dulcescat. ⁊ reponat̃ in vase vbi mustũ poni dꝫ: ⁊ addunt passulas pistatas: ⁊ virtus earꝝ transit in vinũ: ⁊ ipse residẽt cũ fece: ⁊ vnusq̃sq; modus est bonus.

De gariofilis.

Vinum gariofilatũ fit tm̃ cũ suspẽsiõe gariofiloꝝ in sacculo positoꝝ ⁊ pẽdent in musto in vegete: ⁊ est vinũ multũ desiccatiuũ: ⁊ hꝫ virtutẽ dissoluẽdi ⁊ ꝯsumẽdi: desiccãdi ⁊ attrahẽdi: ⁊ valet ꝯtra asma antiquum: ⁊ tussim senũ putredinalẽ: ⁊ ꝯtra epilepsiã ⁊ syncopim: ⁊ confortat digestiuã ⁊ retẽtiuã: ⁊ facit anhelitum odoriferꝝ. çuccharꝝ aũt ⁊ ligri. remittũt de siccitate ipsius multuꝫ.

De aromatibus.

Vinum aromatiçatũ fit ꝑ suspẽsiones rerũ aromaticaliũ suspẽsarũ in sacculo in vase ꝯtinẽte vinum vel mustũ: ⁊ erit odor ⁊ vtilitas ẛm genus rerꝝ aromatiçantiũ frigidarũ siue calidarꝝ: siue hoc: siue illud.

De granatis.

Vinum granatuꝫ est duobꝰ modis: aut in colore granorꝝ granatorꝝ: ⁊ illud fit aut ex ꝑmistiõe vuarꝝ nigrarum ad albas: aut fit per ꝯuersionez musti suꝑ vuas iã exꝑssas ⁊ morãdo cũ eis per triduũ: postea extrahendo: ⁊ sic fit cõiter in ꝓuincia: ⁊ est modus bonus: ⁊ sunt frigidiora vina ⁊ magis ꝯfortatiua ⁊ meliora ꝑ estate qm̃ frigiditatẽ ⁊ stipticitatẽ sapiũt: qua ꝯfortant̃ mẽbra ex reiteratione illa suꝑ racemis ⁊ granis ⁊ corticibꝰ vuarꝝ: qa frigidi sunt. Mora ṽo operant̃ vt ꝯ̃bat̃ de virtute illa ⁊ misceat̃ vino. ¶ Fit ẽt alio mõ vinũ granatum de vino albo qđ est mediciale: ⁊ ꝓprie vinũ ꝑ estate ⁊ estuãtibꝰ ⁊ laborãtibꝰ de calore ⁊ calefactis ⁊ distomacatis: ictericis ⁊ cholericis: ⁊ opꝫ ꝙ recipiat̃ moderato vsu: ⁊ qñ ⁊ q̃diu necessitas reqrit ⁊ de ꝯsilio periti medici: ⁊ ita obseruãdum est in q̃litate ⁊ quãtitate in re medicinali: ⁊ spãliter in dictis ⁊ dicẽdis ꝯfectionibꝰ vinorꝝ: vt dixi: qm̃ res medicinalis est habẽs mẽsurationẽ ẛm morbi extẽsionẽ ⁊ remissionem. Sumant̃ ergo grana granatorꝝ proprie ⁊ fiat de eis: sicut diximus de vino de granis ebulorꝝ: ⁊ illum ẛm me pre ceteris alijs modis meliorẽ teneo ⁊ laudo.

Modus ſuãdi poma gñata

¶ Et sunt qdã q seruãt poma granatorꝝ: ⁊ cũ volũt in ieiuno aut in comestione vti vino cũ virtute granatorꝝ exꝑmũt grana ꝑ linteũ mũdũ in vase: ⁊ iponunt vino bibẽdo sicut placet sapor. Et est melior modus seruare poma ꝙ̃ succũ in ampullis: qa de facili recipit corruptionẽ. verũ qa ad vtrũq; remediũ ⁊ in sua ꝑ totũ annuꝫ itegritate seruet̃: est ꝙ suꝑ vino granatorꝝ posito in ampullis supponat̃ oleũ in altitudie triũ digitorꝝ: ⁊ sine corruptiõe seruabit̃. Poma aũt cũ ꝑmodicuꝫ desiccata fuerint ad solẽ in aq̃ seruẽti subito imergant̃ ⁊ extrahant̃ ⁊ ponant̃ in loco nõ humoroso: ⁊ isto mõ a corruptione seruant̃.

Preseruatio a feb. cholicis ⁊ pestilẽtialibus.

¶ Et alij sunt q tota estate singulis diebꝰ mane ieiuno comedũt mediũ pomũ granatũ vel bibũt de vino granatorꝝ: ⁊ suꝑbibũt mẽsuram optimi vini ⁊ expectãt a cibo vsq; ad ꝯuersionẽ eiꝰ: ⁊ dicũt ꝑseruari a febribꝰ pestilẽtialibus estuositatibus: ⁊ epidimia ⁊ aeris corruptione: ⁊ non posse cholerã in eis augumẽtari. Et ego laudo hũc moduꝫ ꝑꝑ delectationẽ que est in actu vtroq;. Et iste modus intrat regimẽ sanitatis in his q hñt fortes stomachos ⁊ sũt parati ad ifirmitates cholericas ⁊ putredinales: desudatiões ⁊ variolas: ⁊ q timẽt corruptionẽ aeris pestilẽtialeꝫ.

Ad ꝯseruandã sanitatẽ ⁊ remouẽdã caliditatẽ cpatis ⁊ opilationem.

¶ Et qdã suppulueriçãt aliqd de çucchARO ⁊ recipiũt grana cum çucchARO ⁊ est valde bonũ: ⁊ velut oxiçaccarũ. imo eiꝰ vinũ sic factũ est valde melius: qm̃ ꝑꝑ vinũ est in numero corum que sunt cibꝰ ⁊ potus. ⁊ attingit ꝑꝑ h̄ ad sanitatis ꝑseruationẽ. sed vsus çucchari hoi sano cẽt nociuus cũ acetum recipiat̃ ꝑ viã medicine nõ cibi: ⁊ ego multos curaui leuiter ⁊ breuiter de calefactiõe: de ephemera ꝑꝑ occursuꝫ rerũ calidarꝝ: ⁊ icteritiã: ⁊ syncopim: ⁊ opilationeꝫ de calida ministrãdo grana granatorꝝ in cocleari cũ diarodon abbatis vel triasandalis: ⁊ rosata nouella simul mistis ⁊ sine potu. Et deꝰ scit ꝙ nõ inueni melius breuius nec citius remediũ ad rectificãdũ epar distẽperatũ quocũq; mõ de calida causa ⁊ ꝯñtia ꝑꝑ accñtia. Unde sepius pallor faciei ⁊ discoloratio generant̃: sicut dare circa finẽ ꝓprie ⁊ ꝑ̃ncipal'r rõne digestionis coceariũ vnũ de mistura triũ elarioꝝ ⁊ sine potu. Nã paliditas ⁊ discoloratio nõ generantur nisi ex defectu digestionis scđe que est in epate: vñ fit gñatio sanguinis ⁊ humorꝝ sequestratio. sed h̄ reqrit diam: qa qñq; accidit ꝑꝑ caliditatẽ aut exuberãtiã aut frigiditateꝫ: ⁊ h̄ in toto exparsam corpore: aut circa instr̃m ipsiꝰ scđe digestionis qđ est epar aut in eo: ⁊ h̄ discernit̃ ex signis vrine maxime ⁊ ꝑceptione patientis. Et ꝯfectio ꝑ̃dicta in calida hꝫ locũ. in frigida ṽo diantos ⁊ rosata nouella: ⁊ in oibꝰ vys est remedium ẛm ingenium medici. nã quicũq; scit magis ꝑficit magis. ¶ Sꝫ qui egritudinuꝫ causas per signa ⁊ simpliciũ ⁊ compositarum rerum naturam melius nouit: ⁊ cũ hoc sue rõcinationis opinionem ꝓpingorem veritati dirigit cuꝫ imaginatione facti hic melius citius ⁊ leuius curat. Et nã quidem vl'is cum paucis ꝑ̃ncipus operatur mirabilia: ⁊ medico bene igenioso pauca sunt necessaria.

Medico ingenioso pauca sũt neccia.

Ad asma ⁊ tussim.

Vinum contra ventositatem ⁊ raucedinem tussim ⁊ asnia. Etenim vinum in quo transiuit virtus anisi: feniculi: ⁊ liquiritie: ita ꝙ liquir. in duplo aliorum sit: ⁊ assiduetur bibere quoniam est secretum.

Vinũ nectar.

Vinum qđ dr̃ nectar sic per ordinem ponderis fiat ꝑ vno sextario vini. ℞. çinçi. electi excoriati: gariofil'. cinamomi excoriati. ãñ. ʒ. ij. granorꝝ paradisi. ʒ. j. fiat cum optimo vino vel greco qđ melius est: ⁊ loco mellis ponat̃ çuccharum cum grano musci: ⁊ est nobilissimum.

Vinum de sene filius Mesue noiauit ipꝫ ⁊ narrauit ꝑ̃ncipales operatiões eius: nõ tamẽ modum docuit faciẽdi. nec quãtitatem sumendi meritus est: nec discreuit qbꝰ cõuenit: ⁊ qbus non: nec quo tẽpore: nec salua sue scie traditione rectificauit illud: aut existimauit rectificatione nõ indigere: ⁊ dicatur ꝙ breuitas inducit confusionem aut dubietatem. Quia sene calidũ est ⁊ siccum. ⁊ vinũ calidius ⁊ siccius maxime grecũ: aut aliud forte vinũ: cum quo non liceret hoĩ fieri cõfectiones: vt dixi: quoniã quãdo iungũtur sic hoĩ due calide ⁊ similes cõplexiões: vini. s. ⁊ rei calide ⁊ sicce que in eo excorporatur: auget̃ caliditas ⁊ siccitas vltra tẽperamentuꝫ multum: imo nõ expedit fieri cũ aliquo vino nisi sit ꝑs aque aliqua sibi mista: ita ꝙ in vsu eius corpora cholerica ⁊ adusta lꝫ ex parte sanent̃ ꝑ illud. Ex parte tamẽ recipiũt nocumentũ: ⁊ istud ⁊ qđlibet confectum qđ intrat viam custodie sanitatis dꝫ attingere versus tẽperamentuꝫ quãto plus est. dictũ est auteꝫ in arte abbreuiata Gal. ꝙ superabũdantia ⁊ defectus ad eãdem ducunt differẽtiã. ¶ Afferamus auteꝫ ⁊ componamus aliqd cum eo qđ nec eius impediat operationẽ imo adiuuet: nec sapore m

saporem imutet imo melioret: sicut passulas aut ligritiam: aut radices buglosse. aut çuccbarꝝ ⁊ silia. Et fit modus ꝯfectionis eius cuꝫ musto vini albi cōis: ⁊ erit meli⁹ atq₃ generalius. et dicimus ꝙ cū factū ⁊ clarificatum fuerit erit eductiuū meliē: ⁊ est medicamētū epatis ⁊ splenis ⁊ syncopis ⁊ epilepsie: ⁊ attractiuū ex causis humoris illius: ⁊ qa est pigre opationis recipiat̄ in bona q̄titate: ⁊ expectet̄ diutius post eius acceptionē. Est eni dissolutiuū attractiuū ⁊ mundificatiuū: mūdificās spūs: ⁊ acuēs rōnē: ⁊ est tp̄s receptionis eius autūnus ⁊ hyems: ⁊ est ꝯueniēs ꝓprie melēcis: qm̄ subtiliat ⁊ dissoluit ⁊ abstrabit fecē sanguis multiplicatam ex icineratiōe ipsius: ⁊ alioꝝ vitioꝝ effumatorum ob tenebrosaꝫ obnubilationē spūs mineraliū ⁊ claritateꝫ qb⁹imi, scet: ide est ꝙ cū aia mediātib⁹ spiritib⁹ i corpe suas nāles agat actiones. dum instra sibi ex aliq̄ cā ipediunt̄ tristat̄ ⁊ dolet: ⁊ est sicut magister queꝫ opꝫ aliqđ opus facere: ⁊ hꝫ instra sua male parata. ex quo accidūt sibi accidie multe: ⁊ cū ab illis nā exonerata fuerit ⁊ expedita ⁊ p̄parata p̄paratione bona qua opꝫ gaudet ⁊ letat̄. Sed ea ꝯditiōe ꝯditionatū est p maiorē partē phoꝝ ꝙ aia alligata corpori cōditiones corporis imitat̄. Et Cōstātinus in libro de melīa dō cuit nō esse mirādū: si melīa facit accidere tristitiā ⁊ dolorē: cū hō causam illius secū ferat. Qui voluit intelligere ꝙ sicut hō timet ⁊ tristat̄ in tenebris ⁊ gaudet in luce: ita aia tristat̄ in illa cōplexione que sibi adheret: ex quo nebulosi ⁊ obtenebrati spūs gliant̄ cuꝫ tristitia. Et ide est ꝙ plerūq₃ idola ⁊ somnia que formantur in talibus sunt timorosa ad horridasq₃ figuras inclinātia. Recte ḡ vinū est iunctuꝫ ſene: qa per seipm gaudiū iducit melius oi alia re: vt experientia docet: ⁊ nō est neq₃ res nālis neq₃ artificialis que in hoc possit sibi assimilari. Et ideo vite ꝓlōgatiuū est: qa tristitie amputatiuū est: ⁊ tristitia ossa desiccat: pellem corrugat: hoiem inclinat: ⁊ senectutē ꝓperat: ⁊ quādo mūdificat̄ a melīa sanguis remanet clarus ⁊ multiplicant̄ spūs clarificati: ⁊ fortificant̄ virtutes: ⁊ mēbra carne sua replentur ⁊ pinguescit hō. ⁊ vigorat̄ ⁊ colorat̄ atq₃ letat̄: ⁊ pellis letitia extēditur que oia iudicia sunt reiuuenescētie. Ideo dī ꝙ vinuꝫ est ꝯseruatiuū ꝯfortatiuū iuuētutis: ⁊ sunt plura alia q̄ multiplicāt melīe spēm sicut amedō animi que post nō de facili amputant̄ per viā medicine: sed p modū discretiōis ⁊ rōnis ⁊ silitudinis opationib⁹ de filibus ⁊ filia: ⁊ añ oia ⁊ vltimo p recognitionē potētie dei ⁊ fragilitatē suiipsi⁹ exercitatione animi ad sciam ⁊ virtutes quibus ip sa pficitur: et de accidentibus aie itus sicut in lapsa desup aut ifusa de iferius: inter astrologū ⁊ nālem medicū est contentio magna ⁊ altercatio: ⁊ nos id altioribus relinquamus. Oꝛ vinū hui⁹ est regale ⁊ laude dignū ⁊ vere res que ad lōgitudinē vite ⁊ letitiā principes adducit. in alias que ad letitiā ⁊ vite longitudinē pncipis adycit: cū scriptū sit. Ira pncipis nuntius mortis: letitia ꝟo salus populi. Et ego q̄dē accepi a magr̄o medicoꝝ Mesue vinū ꝰm simplicē cōpositionem debere fieri cū media pte succi boraginis vel buglosse depurati et dixit ꝙ ꝓpterea non imutat saporē: qm̄ ille succus est dulcis ⁊ ita est. ⁊ est sublimis operationis in depurādo sanguinem: ⁊ cor qđ multū cōmendo ⁊ suggeritur mihi ex hoc fiducia: qa inueni in qbusdā secretoꝝ simpliciū ꝙ succus boraginis vel buglosse depuratus sumptus ex virtute specifica subito expellit ⁊ repellit oēm humorē venenosum ⁊ putridum a corde ⁊ liberat. Et ego dedi frequenter scabiosis de succo eoꝝ vel eoꝝ alteꝝ ante cū vino simplici: ⁊ inueni operationem sublimē in rectificādo cor ⁊ epar ⁊ sanguinē mundificando amputādo scabiem ⁊ gaudiū afferendo.

Vino nihil assimilat̄ in iducendo gaudium.

De succo buglos. ⁊ boragi.

Ad decorādū mulieres.

Vinum aromaticum ad ornatum mulierū dealbans ⁊ subtiliās ⁊ abstergēs ⁊ incolorās ponat̄ de çiçi. ⁊ cinamo. in vino ⁊ distillet̄ ad modū aque roß. valet etiā ꝯ oēs frigidas cōplones: ⁊ maxime ꝯ paralysim.

Vinum aquaticū est vinū sanissimū ⁊ cognoui medicum magne auctoritatis q nō vtebat̄ alio vino: ⁊ ꝓ ifirmis nō est melius. Nā fit cordiale ⁊ virtuale ex vino ⁊ aqua. amittitur enim de fumo vini ⁊ furore eius ꝑp aquam: ⁊ alteratur nāliter aque frigiditas ⁊ humiditas caliditate ⁊ siccitate vini: ⁊ remittitur caliditas vini ⁊ siccitas: frigiditate ⁊ humiditate aque: ita vt fiat res temperata et est cautela: ⁊ bulliat vnum cum altero prius vt melior fiat permistio: ⁊ sit aqua boni fontis: ⁊ in estimatione preuisum est apud vulgus: vt vinum potandum temperetur añq₃ ad mensam veniat: ⁊ error maximus magis est approbat⁹: maxime apud prelatos ⁊ dños: vt aqua vino cum bibere voluerint imponatur: ex quo cōturbatio ventositas ⁊ indigestio stomachi accidit. Et de auctoribus nō inueni nisi Alexandrum qui cauerit in hoc passu ⁊ cause impedimenti digestionis sunt sicut diuersitas assumptoꝝ pro eo ꝙ nequit vniuoca digestio celebrari. Cum autē qualitates que erant contrarie vino ⁊ aque facte sunt ⁊ permiste adinuicem: qa iam passa est aqua a vino ⁊ facta est remissior in sua frigiditate ⁊ humiditate ⁊ vinum caliditate ⁊ siccitate facta est res tēperata magis apta digestioni ⁊ icorporationi ⁊ ostensio ad oculum huius est: quia cuꝫ aqua vino miscetur in vitro: manifeste videtur fieri motus inter ea ⁊ ascensus vini ⁊ descensus aque tāq₃ contrarioꝛum repugnantium se adinuicem cōmisceri. Cum ꝟo aliquantulum steterit cessat ꝑmistio ⁊ quiescit: ⁊ tunc est tempus bibendi.

Vinū cuꝫ aq̄ bullire debet.

Vinū noviter aq̄tū vitupe ratur.

Vinum cui datur ois sapor ⁊ odor in momento: ⁊ est res curiosa: maxie pro curys ⁊ cōuiuys dñorum et regum qui volūt se ostendere habere mirabileꝫ diuersitatem vinoꝝ: et nihilominus preter ꝙ est ad honoreꝫ est etiā ad vtilitatē: qm̄ per hūc modū pōt effici vinū vnū ad multas res medicinales ꝰm virtutem rerū que sibi applicantur: etiaꝫ modus est breuis et talis. ponantur in aqua vitis que dicit̄ aqua ardēs seu aqua vite herba vel res seu species aromatice quecūq₃ per diem nālē et virtus illi⁹ rei incorporabitur. in ipsa aqua: et erit ibi sapor ⁊ odor illi⁹ et in illa aqua ponatur de vino bibendo ⁊ erit vinum in sapore ⁊ odore illius.

Cū aq̄ ardenti.

Vina laxatiua et mūdificātia sanguinē fiunt cum reb⁹ videlicet proprietatē hñtibus. Et vt sufficiat vnus modus probationis: bulliant in vino res purgantes cholaꝫ vel flegma vel meliam vel sanguinē mūdificantes ꝰm boni medici cōsiderationem: deinde addat̄ decoctioni colate et clarificate aliquid de melle vel çuccharo sicut opus fuerit: et sicut ꝯditio aut isaporositas rei reqrit ad delectatōeꝫ recipiētis: et posito aliquātulū de aromatiçātib⁹ in sacculo coletur sicut claretū et seruet̄ et recipiat̄ ꝓut opꝫ. Est eniꝫ medicus q ponit de turbith in vino sine igne ad solē p tres dies mouēdo phialā intus in qua est mistio et excorporat̄ virtus turbith in vino. Et si desipuerit ponatur de puluere çucchari et pōt administrari de illo podagricis de frigida: et multos iuuat seu liberat potenter: et sic quoq₃ de reubarbaro esula et ellebo ro: et silibus alys spēbus laxatiuis fieri possꝫ. Et certe modus iste ē valde curiosus et pulcher.

De laxatiuis ⁊ sanguinē mūdificātib⁹

Vinum qđ aufert vētositatē et aborsum a p̄gnante et ꝯseruat fetū vsq₃ ad tp̄s partus cū adiutorio dei. ℞. se. apy. mēthe sicce: ameos. añ. ʒ. j. masticis gariofil. cardamomi ro. rubee maio. añ. ʒ. j. cinamomi interioris castorei çedoarie hircos: n alio iris ilirice. añ. ℈. y. çucchari. lib. y. fiat ex eis claretum addito melle quantum placet et vtatur modicum ante cibum mane et sero. pōt etiam fieri electuarium de eisdem et est in sero dandum. ʒ. j. et cum bono vino imisce: et hoc mihi plus placet. hoc enim vinū confortat ligamēta et virtutē retētiuā adiuuat ad ferēdū onus

Prohibēs aborsum.

creature et sterilitatē pp vētositatē aut pp viscositateʒ aut frigiditatē vel humiditatē vel matricis supfluā humorositatē pp qđ spāl'r et frequēter culpa sterilitatis accidit.

Cōtra fluxum.

Vinum nobilissimum quod restringit fluxum ⁊ confortat stomachum fit de succo cydonioꝝ depurato ⁊ vino ⁊ aqua roš.

De absinthio.

Vinum absinthiatū lʒ sit grauis saporis: tñ est magni valoris in causis multꝭ. Et melior modus cōficiēdi est ꝙ ꝯtūdaẗ absinthiū viride vel siccuʒ ⁊ ponaẗ in colatorio ⁊ coleẗ vinū calidū vel frigidū sup ipm ⁊ coleẗ ⁊ itereẗ donec saporē recipiat ⁊ virtuteʒ ipsiꝰ ⁊ çuccharet siue mellificeẗ vt opʒ: ⁊ iste est melior modus: qm̄ eiꝰ virtus est ipēsa in supficie: vñ meliꝰ trahiẗ virtus eiꝰ p illū modū. Est aūt ꝯfectio ꝯ lūbricos ⁊ mineras putredinales flegmaticas: maxie latitātes in ꝯcauitatibꝰ corporis ⁊ locis occultꝭ dissoluit aperit ⁊ ꝯsumit: ⁊ hʒ cū h̄ ꝓprietatē ꝯfortādi locuʒ ne recipiat supfluitates ⁊ expulsiuam ꝙ exoneret se ab ea. Ideo qdā medicoꝝ medicus in oi plaga ignoto vitio vtebaẗ tali digestiuo in mā calida ⁊ frigida abstergit viscositatē que adheret p ꝯcauitatē fluxus: et ꝯfortat locuʒ ne refundaẗ ad illum humor et faciebat ex succo absinthy rosis boraginibꝰ scariolis vel ex coꝝūdē decoctione. Et dicebat ꝙ erat ꝯfectio mirabilis: et valet dcm̄ vinū ꝯ anathemasiʒ i. fumū stomachi: ꝯ opilationē splenis et epatis et icteritiaʒ: et valet ꝯ apoplexiā et extrahit loquelā illiꝰ occasiōe amissam: et ꝯ suffocationē pp fungos venenosos et ꝯ venenum: vsus enī eius visum clarificat: stomacho et epati subuenit: vrinā soluit et mēstrua purgat et laxat humorē crudum a vētre. Et est spāle remediū in his bibitis: puta cicuta iusqamo et opio et hꝰ narcoticis: et oibus venenis resistit: fumigiū de vino ipso p embotum ꝯfert surditati. et si vulnus ex eodē vino laueẗ nō ifistulaẗ nec crescit caro mala: et valet pruritui ex flegmate corrupto cuiꝰ signū est exitura pustularū albaꝝ molliū putredinaliū: et qñ ante capitur aliquoties anteq̄ꝫ itreẗ mare: nec patiẗ nauseā nec vomitū: et valet tpe epidimie et mutatiōe locoꝝ et ifirmoꝝ visitatiōe: qm̄ nō pmittit aerē ifectū nocere. Et qdā sunt q singulis tēporibꝰ veris sumunt de succo crudo cū bono vino ciphum ynum: et dicūt nō timere egritudines toto anno et p̄stat somnū: et puertit timores et dolores tollit: et mēbrū paralyticū stuphatū de vino decoctiōis huius hʒ maximum remediū et gargariçatū valet ꝯ tumorē ligue: et ad multas alias causas valet. Mirādū quoqꝫ ꝙ ſm Macroby traditiōeʒ tempus fuit in quo tm̄ excreuit fere apud oēs laus istiꝰ herbe ꝙ in signo presagy dabatur succus eius ad bibenduʒ illi qui preerat dux exercitus ad certanduʒ credentes debere propter hoc acquirere victoriam et saluteʒ quā semper conseruet deus inclyto regi: et nobis.

¶ Explicit tractatus de vinis.

¶ Incipit tractatus de aquis medicinalibus.

¶ De aqs et ptisanis facilitātibꝰ sputum. Cap. I.

SEd quia aquarū nonnullis est vsus in medicinis habēdus: de eis ideo aliq̄ sunt dicēda. Aquaꝝ auteʒ triplex est vsus dr̄ia: alia est laxatiua: alia est cōstrictiua: alia est alteratiua. sed laxatiua: alia laxatiua p supiora: et hoc sputo vl' vomitu. alia p inferiora vt p vrinā: et diuersimode dicunẗ: vel p seductionē que q̄si vsu frequentiori laxatiue dicūtur que dr̄ia indicat materiei positio: vt mā si sit ꝯtēta in trachea arteria ⁊ spūalibꝰ p sputū est educēda. et sic de alys. ¶ Ut g̊ per sputū mām educamꝰ ptisana simplici et cōposita vtimur: vnde simpliceʒ sic facimus:

Cōtra tussim ptisana.

mundamus ordeū hoc mō: prius pone in pilo et aque paꝝ supinfunde et bñ tunde: et iterū aquā supinfunde cū pistello: iteꝝ tūde sicut fit de auena donec cortex icipiat remoueri: et tūc extrahaẗ: et supra lintheuʒ expādaẗ: et ibi diu fricetur donec cortex ex toto separeẗ et cribelleẗ ordeū bñ mūdatū: ponimus. s. vnā partē ordei et. ix. aque: et facimꝰ bullire vsqꝫ ad medietatē: aly bulliūt vsqꝫ ad tertiā ptē: et postea colāt et tepidā dant: et hec valet ꝯstrictioni pectoris ex frigiditate et siccitate: et ad desiccationē arterie et ad tussim et ad asma et pleuresim et peripleumoniā. Si vētris cōstipatio adsit cū p̄dictis: qa nō audemus dare multum ad comedēdū: facimus cōpositā ptisanā sic. ponimus pruna ſm quātitatē ordei sicca vel humida cū illo ordeo: et facimus bullire simul et damus tepide et pruna comedere p̄cipimꝰ si de illis post tātā ebullitionē aliqd remāserit. Itē si predicta adsint. s. ventris ꝯstrictio vel tussis ponimus iniubas: et eodē mō facimus sicut de prunis: qa cali. sunt et hu. Si xͦo maior sit ꝯstrictiōis cā et tussis vehemētis et pleuresis et peripleumonie magis humi. facimus ponēdo dragagātuʒ. Uel si fuerit multū delicatus non facimus cū ordeo bulliri: tñ minus valet: sʒ ligata in petia bulliāt: et in colaturam bullimus ordeū: post colamus et tepide damus. Quidā testas limacis auferūt: et ipsas limaces faciūt bullire cuʒ ordeo et colatū tepidū dāt hoc multū subtiliat hu. iteriꝰ ⁊ subtilitates p sputū educit. Ab extra effusuʒ cutē subtiliat et lucidā reddit.

Ad facilitādū sputū in tussi.

¶ Itē facimus aliud ꝯ tussiʒ qñ nihil screaẗ: et ꝯ flegma viscosuʒ adherēs spūalibꝰ et pdest asmaticis ⁊ arteticis. ℞. hircos hysopū paꝝ de capiḷ. veñ. pruna iniubas sebestē et duplū de or. mund. et fac bullire vsqꝫ ad medietatē et cola et colature tali appone de oleo amygđ. ꝙ meliꝰ erit si habueris: si nō đ lacte amygđ. et tepidū deẗ. ¶ Itē ad idē. ℞. vuas passas caricas pineas hysopū hircos et paruʒ de melle dispumato et duplū de ordeo mundissimo: et bullita vsqꝫ ad medietatē cola et dabis tepide vel vinū cū ipsa ptisana tēperatū. Si xͦo frigidū reuma cuʒ p̄dicto afuerit loco aque pone vinū: et hoc vinū reuma frigidum ⁊ flegma viscosum in spūalibus adherēs potenter dissoluit. ¶ Item ad idem cum predicto et potenter expellit rheumata. ℞. folia cicamomi: folia lauri: hysopi et duplum de ordeo: et paruʒ mellis dispumati fac predicto modo et da tepidum. quantuʒ autem de predictis potandum sit relinquatur discretioni medici et qua hora et quoties dandum sit: quia ieiuno et post cibum. hec autem potest dari ꝙ non sit de diureticis aquis. Et hec de ptisanis sufficiant.

Ad facilitādū sputum.

Contra vitiū pectoris et materiā ꝯstipatā et inuiscatam in spūalibꝰ: vñ tussis et modica screatio fuerit. alias aq̄s facimꝰ: armoniacū puꝝ et bonuʒ dissoluimus in aq̄ bulliēte et colaturā tepidā in ieiuno damus: vel oximel detur in hyeme cum hꝰ aqua. in estate autē cuʒ syrupo acetoso. Amplius autē remollit supradictum ptisanū simplex super armoniacum feruidū fundatur: et in illo armoniacum dissoluatur: et hec colatura cuʒ oximelle vel cū syrupo acetoso detur. ¶ Iteʒ dragagātum gumi arabici liquiri. datur sicut p̄diximus: ⁊ eius succuʒ et hysopum facimus in aqua bullire et colamus: et huic colature addimus (vt aqua suauior sit ad accipienduʒ) çuccharum vel penidiam et damus tepidum. ¶ Item terimus semina citrulli melonis cucumeris cucur. et ista semina nūq̄ꝫ debent bulliri: qa vim perdūt suā. Illis tritis superfundimus aquā feruentissimā: vel qđ melius est ptisanā ca. et manibꝰ diu malaxamus: et p pānū tritū colamus colature quoqꝫ addimꝰ çucchaꝝ vel penidias: vt fiat suauis et tepidū damus. Si xͦo cū mā in spūalibus adsit sitis: et siccitas addimus seminibꝰ māꝫ diū vel amidū vel vtrūqꝫ. Hec autē aqua de seminib' ꝓcidiū subtiliat et attenuat: et spodium sitim tollit. vnde Gal. p̄cipimus p̄mo mām attenuare et attenuatā leuius expellere: quare

In p'pleumonia & pleuresi.

quare prius dãda est aq̃ de seminibus p̃dictis causa deinde alia. ¶ Itẽ cõtra cãm thoracis et pectoris et pregnãtium alijs aquis vtimur: maxime in asmate et contra vitiũ epatis: vt in peripleumonia & pleuresi frigida. ℞. frumentũ & dissolue in aq̃ tepida vt nõ sit multũ spissum: post parũ fac bullire: & tũc adde oleũ vel lac amygd. si habes & tepidum da: vel in spissa ptisana adde parũ de oleo amygd. vel lacte amygd. & ꝓpina. In his aũt oib⁹: vt sint saporosa: addimus penidiã vel çuccharũ. ¶ Itẽ si multũ sit debilis & non vereris fac decoq̃ pullũ vel gallinã iuuenẽ pinguẽ cuz ordeo puro tãdiu donec liquefiat: tũc tere pullũ cũ carnib⁹ & ossibus & de ptisano parũ ĩfunde: & tũc ꝑ pãnũ extorquẽdo cola & da: melius tñ ↄfortabit & minus timiduz erit de calore si aq̃ ro. cũ pullis terit̃ ĩfundat̃ & q̃si ĩcorporata & cõmista succositate ipsi⁹ pulli det̃: hoc valet ad ↄfortãdũ oẽs debilitates. ¶ Aliq̃n aũt ↄfortamus: & ap̃ata acuta laborantes in sp̃ualibus maturamus. ℞. micaz panis calidi fermẽtati bñ: liga in pãno subtili lineo & raro & ĩfunde ptisanam vel lac amygd. Vel si h̃ abominet̃ aquã tepidã manib⁹ malaxa & frica aquã desuꝑ ꝓyciendo donec tota suba panis cuz aqua exeat: & hãc aquã dabis si lac amygd. posueris vl' ptisanã pone tepidũ: & si recipe noluerit pone saltim frigiduz.

In asmate difficili

¶ Itẽ alia vtimur aq̃ quãdo vehemẽs est exacerbatio asmatis: & tãta ↄstrictio pectoris q̃ vix possunt expirare & defectu caloris nãlis & pulsus & saltus cordis dissoluamus parũ de musco in aq̃ ca. decoc. semi. basiliconis: & patiẽs recipiat ip̃m fumũ per embotũ: postea aquam ipsaz damus in potu. ¶ Si ṽo cũ asmate fuerit siccitas: vt in macilẽtis resoluimus muscũ in ptisana vel in decoctiõe dragagãti gumi arabici & bullimus & simil'r suffumigamus: post damus aquã in potu: valet ẽt maxie ↄtra asma pectoris. ¶ Solet etiã q̃dã spuma oriri in quercu & ibidẽ q̃dã esse foramen quasi cauteriũ: & inde aq̃ guttatim currit. Collige hãc aquaz in aliquo vase ibi suspẽso: & cũ aq̃ calida da in potu. ¶ Ad idẽ solet supuenire pullo eq̃ p̃ma die sue natiuitatis vel secũda sternutatio: & tũc proycit ꝑ nares q̃dã frustum carnis: hec seruat̃ & in medicinis recipit̃: & di' splen pultri vel pulli.

Splẽ pulli.

De hoc tali accipe aliquantulũ & pulueriça & pone in aq̃ cal'. & parũ fac bullire: vt aq̃ ĩcipiat q̃si ĩcorporãdo ĩspissari hãc talẽ aquã scias ↄferre pueris asmaticis in potu datã. ¶ Nota q̃ oẽs aque date ↄtra thoracẽ nõ debẽt cito deglutiri: sed in ore & in gutture q̃si gargariçatũ teneri.

¶ De aquis diureticis. Cap. II.

Dictum aũt est de aq̃s mãz ꝑ sputũ educentib⁹: nũc dicamus de aq̃s q̃ purgãt ꝑ seductionẽ & vrinã que diuretice dicunt. Harũ aũt alie dant̃ cõtra excessum caliditatis: alie ↄtra distẽperamentũ frigiditatis.

Ad caliditatẽ epatis & splenis.

¶ Cõtra caliditatis excessũz ipsi⁹ epatis vtimur q̃nq̃ aq̃s laxatiuis leuiorib⁹ hoc mõ. terimus se. citrulli melonis cucur. cucumeris: & tritis supinfundimus aquã calidã & manibus diu fricamus donec q̃si in lacteã subam vertat̃ & colaturã ieiuno mane & sero sil'r datur. Vel si sit delicat⁹ cũ syrupo acetoso vel cũ çuccharo dat̃. aliq̃n bulliunt semina & colaturã dant. Nos dicimus q̃ oĩa hec que virtutes habẽt debiles sicut p̃dicta semina bullita hec vel aliquo mõ a ꝓpria nã parũ vel nihil hñt effectus: ideoq̃ in multa q̃ntitate ponunt̃ & teri debẽt & nõ bulliri. hec aũt aq̃ ad plus duob⁹ diebus dz seruari. ¶ Itẽ ad idem radices scariole: & si eas nõ habes tolle cicoree apij vel radices: laua & ꝓiectis interiorib⁹ fustib⁹ tere bñ & addito se. marathri: cito fac bullire simul donec tertia ꝑs aque ↄsumat̃: tũc colaturaz appone ad serenũ & da ieiuno meridie & sero. Sil'r & ide tẽperamus vinũ q̃libz: vñ ꝑ delicatos ponimus in olla noua et suꝑ os pãnũ & desuꝑ pastã vel cretam & bullimus in furno pane mox extracto: vel in vase duplici donec tertia ꝑs aq̃ ↄsumatur: postq̃ fuerit colatũ ter vel q̃ter damus si opus fuerit. ¶ Itẽ ad calefactionẽ & tumorẽ splenis & opil'onem fortiori aq̃ vtimur. ℞. vtriusq̃ sandali capi. veñ. & epatice adiãtos politricũ linguã ceruí vel scolopẽdriã. hec oĩa trita bullimus: vt supra obturato vasis ore vel in duplici vase vel in furno & colatũ demus vel simpl'r vel admisto çuccharo vel syrupo: vel ẽt in ipsa decoctiõe fac syrupum: fortior ad idem erit aq̃ si oĩbus p̃dictis addamus rad. scariole marathri scolopẽdrie reubar. agrestis & fustib⁹ interioribus abiectis cũ p̃dictis terimus: & aq̃ bene cocta & colata toties: vt clara fiat simpl'r: vel cũ çucchara vel syrupo vel ip̃a aq̃ in syrupũ redacta in potu damus. nõ tñ in cibis: q̃a diuretica in cibis accepta potius ĩdigestionẽ stomachi operãtur.

Ad frigiditatẽ epatis & splenis.

¶ Cõtra frigiditatẽ epatis & tumorẽ splenis ex frigiditate ℞. asꝑagi: brusci: boraginis: marathri: arnoglosse: vel loco boraginis cicoreã pone iste rad. ablute interiorib⁹ fustibus abiectis terant̃ & bulliant̃. hec aq̃ bene colata: vt supradicta colet̃. det̃ simpl'r vel cũ syrupo vel çuccharo vel vino vl' si deest radix. ℞. semi. asparagi: brusci vtriusq̃ petrosilij seminis macedõici cõis & apij: marathri: dragagãti tere & fac bullire vt supra. Si autẽ fuerit delicatus liga trita semina in pãno & bullias: minorem autem habebit efficaciã: sed non tãtam molestiam saporis & illi colature addat̃ vt supra dictum est çucchara. q̃ si non habes saltim duas crustas panis habeas & vtere predicto. ¶ Utimur etiaz alijs fortioribus in opilationem splenis & epatis & sclirosim eorũdem & dolorem renuz ex frigida causa & mucillagie que in collo vesice colligitur & lapidem: vnde vrina solet impediri & cõtra pectinis dolorem & partiũ adiacentiũ. ℞. rad. saxifragie si sit recens in parua quantitate si sit sicca in maiori radi. paritarie cu. radi. pentaphylo. semi. ameos. se. granorum solis. radi. graminis. De his omnibus fac predicto modo vtere vt predictis. ¶ Aliter ad idem. ℞. chartami senationes aquaticas: & radi. attriplicis petrosel'. macedonici dauci & sireni: semi. leuistici. de his omnibus fac vt supra diximus. ¶ De alijs vel de vase duplici vel in furno si sit delicatus multũ adde modicum aque rosa. & da semꝑ cuz tepida: quia melius operabitur vel sanabitur vl' de ipsa facta in syrupo. iste enim poterunt seruari per plures dies: sz quotiescunq̃ dederis parum calefac. ¶ Contra enfrasiaz epatis splenis ex materia frigida: vnde generaliter generatur illa species icteritie que dicitur malãtiron vel aggregata pagasalitis. i. mutatio in plumbeum colorez vel pallidũ ℞. spicãnardi folij cinamomi: sileris montani ameos: parum de semi. leuistici hec terantur & in aqua bulliantur vt predicta: & bis vel ter cola simil'r vel cum vino vel syrupo ex ipso facto vel cum çuccharo dato valet multũ.

Ad opilatiões i vijs vrinalib⁹.

¶ Itez contra humorem in renibus vel alibi in vijs vrinalib⁹ frigidum & viscosum inherentez: vnde vrina solet impediri & contra lapidem in renibus vel vesica cõtentum. ℞. grana solis in multa quantitate & tere & tritis superinfunde aquã calidam & diu contractaz manibus: & hanc aquam colataz propina predicta confert beneficia: & maxime pueris qui violentiam medicaminis ferre nõ possunt. ¶ Itez ad idẽ ℞. seminis vrtice maioris: & fac inde vt de granis solis diximus & similiter pueris valet.

Ad enfraxiz epatis et splenis et rugitũ &c.

¶ Item vtimur alia aqua ad enfraxim epatis & splenis ex frigida causa & cõtra rugitum & ventositatem intestinoruz ex eadem causa & confortandum debilitatem epatis & stomachi digestiue virtutis ꝓpter frigiditatem. ℞. seminis basiliconis: amomi: & masticis anheti carui. añ. hec omnia trita fac bullire in aqua: vt de alijs prediximus & eodem modo damus: vel ipsam bene tritaz pone in sacculo & fac bullire: non autem certam metam in talibus possumus dicere: sed medici arbitrio ad

disponēdum relinquimus;iste autē discretus sit:⁊ alia medicamina ſm materiam egrotātis aptabit.Aliter autē delicatis medicinam abhorrētibus quedam dulcia apponendo ad austeritatem ⁊ abominationez mitigandam.Rusticis vero ⁊ fortibus ad quaslibet oblationes se bene habētibus cum tota substātia tollitur:⁊ similiter predictā aquaz da in potu.Reliqua aqua melius operabitur si postq̄ȝ colata fuerit ei modicuȝ mellis dispumati ⁊ bulliti fuerit additum ⁊ hoc cōmistum:iterum super ignem positum vnaz vndam faciat.¶ Ad idem.℞.rad.pentaphylon.semi.marathri:anisi:anheti:apij:masticis:⁊ par ǒ se.coriādri ⁊ fac. silr de p̄dictis.Et hec de aq̄s diureticis dicta sufficiant.

¶ De aquis p secessum purgantibus. Cap.III.

De sene.

Dicamus de aquis que per seductionem purgant quā facies sic ℞.sene in pōdere.ʒ.ij.⁊ ebulliat in aqua:hec aqua sit ter vel quater colata:quia colore suo nigro horribilitatem egro presentaret: adde paruim çucchare vel mellis vel aliquid tale ⁊ tepidum ꝓpina in loco obscuro ⁊ in vase non radioso.Si vero sit delicatus fiat de aqua rosata:minoris tamē efficacie erit:ȝ suauior.melius tamē operabitur si secum in decoc.radix boraginis trita addatur.Debet autem medicus ꝓuidus esse: ⁊ hic ⁊ vbiq̄ȝ vbi sit fortis medicina danda:⁊ si ſm alteraz suī qualitatem sit necesse ⁊ nociue malitiā aliquo mō sciat mitigare.hoc ideo dico:qa cum sene obtineat excessuȝ siccitatis si corpori consumpto extenuato adhibeatur ne amplius attenuando ⁊ exiccando attenuet ⁊ debilitet in siccitate:vnde amborum cōmistione est reprimendum:vt prunorum passularuȝ liquiritie:hoc ideȝ dicemus de alijs violentibus:vt componendo ſm genus suum vt dictū est.Supradicta autem aq̄ valet quartanarijs ex nāli melācholia ⁊ cōtra phātasticos somnos ⁊ nocturnos terrores prodest melācholicis frigidis ⁊ suturis.¶ Item vtimur alia aq̄ nō ad idem:sed eodē mō purgāte.purgat eni flegma viscosuȝ in stōcho ⁊ intestinis adherēs.℞.polipodij.ʒ.ij.⁊ si viride ʒ.j.⁊.ß.laua fortiter tere ⁊ diu bullias in aq̄ ⁊ cola ter ⁊ colature adde çuccharum vel mel ⁊ da tepiduȝ ieiuno corpori:sed meliꝰ est repletus:qa cū soleat purgare que in stōcho repleto ꝯtineātur precipue que in itestinis videbātur purgare que in stōcho repleto continentur postq̄ȝ assumpserit hāc aquā da statim frigidā vt melius ducat.Et qa polipodiū solet generare tortiones ex grossa vētositate:⁊ ideo supponēdū est aliqd exclusiuū ventositatis vt anisum ⁊ marathrū.se.cymini ⁊ cū polipodio bulliāt.¶ Itē aliā aquā laxatiuā fac que valet ad purgandū dur ⁊ viscosum ⁊ quotidianarijs ⁊ hidrop̄.℞.radi.ebuli bene tritas abiectis fustibus interioribus.bullimus in aqua.hāc aquam colataȝ damus ieiuno simplr vel admisto çucchAro vel melle:si delicatus fuerit fiat cum aqua ro.¶ Item fiat de elleboro al. quia niger parum ducit aquā laxatiuam sic facimus si fuerit virid.ʒ.iij.ponimus in aq̄ tepida ⁊ dimittimus nec facimus bullire ne de substātia aliqd dissoluatur ⁊ nimis violēter ⁊ periculose duceret post duos vel post tres dies hāc aquā tepidā cuȝ çucchAro vel aliquo dulci ꝓpinamus. Si vero siccus fuerit elleborus.facimus bullire:⁊ de ipsa ponimus plus parū ⁊ p̄dictā aquā tepidā p̄dicto mō damus:p̄cipio vt radix raphani ꝑforet̄ cū subula ⁊ intus frustū ellebori ponamus quasi filuȝ ⁊ p aliquos dies sic dimittat̄:postea proiecto elleboro raphanus ad comedendū det̄.Nota ꝙ hꝰ aque non sunt dande nisi in magnis passionibꝰ:vt in epilepsia:paralysi:⁊ peripleumonia.¶ Iteȝ.℞.diagredij quasi.ʒ.ß.teras non multum subtilr:qa facere solet dysenterias excoriādo intestina si fuerit subtilr puluericatuȝ sed aliqualr in grossis ꝑtibꝰ tere:⁊ ad eius maliciā rep̄mē-

De radice ebuli.

De ellebo ro albo.

De diagri dio.

dam adde masticis:⁊ vt saporosiꝰ fiat.adde par de amido vel çucchAro.Et ad exclusionez vētositatis marathri anisi vel cymini hec oīa parata cū aq̄ in cucurb.in modū aq̄ ro. huic aque iter adde mellis vel çucchari ⁊ tepidā in ieiuno da:qa aliter torsionē facere ꝯsueuit:⁊ hāc per aliquos dies poteris conseruare.¶ Itē.℞.medianū corticē sambuci et tritū fac bullire in aq̄:⁊ hāc colaturā dabis addito mellevl çucchAro.hec purgat vehemēter flegma ⁊ hydropisiȝ:⁊ qꝛ nimis cal.est in hyeme:⁊ nō in estate dāda est.de h̄ dicunt qdā ꝙ si cortex vsus iferiora trahat̄ ducit inferius si vsus supiora supius.eodē mō facias de radice tapsie.sed qa tenet potius vicez vomitus:ideo in estate magis est dandus. ¶ Itē.℞.assar baccar si viride fuerit lib.j.tere ⁊ bullias diu in aq̄:huic colature adde aliqd dulce ad maliciā saporis reprimēdā.Si vero fuerit sicca.℞.lib.j.⁊.ß.⁊ fac eodem mō:sed diutius bulliat h̄ aqua potius dāda est estiuo tēpore purgat chol.⁊ flegma exn̄s in ore stomachi p vomituȝ. ¶ Itē ad illos q virtutē hn̄t debilem.℞.se.rape in multa q̄ȝtitate.se.raphani ⁊ attriplicis,tere bn̄ ⁊ supinfunde aquā ca.⁊ diu manibꝰ malaxa ⁊ cola.⁊ tūc aliquo dulci admisto vel syrupo acetoso dabis:¶ Itē alia aq̄ laxatiua vtimur q̄ purgat chol.vn̄ ꝯfert tertianarijs ⁊ de chol.laborātibꝰ.℞. lib.ij.de se.myrthe tere ⁊ tritis supinfunde aquā cal.⁊ cum cal.diu tere cū pistello donec bene dissoluatur cola ⁊ adde aliud dulce:⁊ iteruȝ cola ⁊ adde parū aque ca.vel de benedicta ⁊ da in ieiuno.Si vero delicatus fuerit sic fiat in aqua rof.sed qa hec ⁊ quilibet vomitus est medicina violenta ⁊ periculosa qua mouēdo laborāt sp̄ūalia:ideo ipsius corporis dispositio non est negligenda.Si enī ꝯstrictio pectoris vel asma vel tussis adsit valida non est tutum ne forte subsequatur suffocatio.¶ Iteȝ alia que chol.purgat ⁊ flegma superius ⁊ inferius.℞.esule rad.virides quasi vnc.j.⁊ qa solet facere vētositatē ⁊ tortionē adde masticem.se.marathri ⁊ bullias in aqua.hāc colaturā addito aliquo dulci da: vt p̄dictā.vel pone de pul.ad pōdus triuȝ vel q̄tuor denariorū additis pulueribus aliar specier cōfortatiuar ⁊ posito brodio galline vel alia ꝓpria:⁊ qa esula est quoddā genus tithymalli ⁊ minus violenter ducit minus cū alijs generibus q̄ȝ medici magis hanc consueuerūt.¶ Idem etiā fieri potest de rad.cuiuslibet tithymalli:ȝ in minori quātitate de illa dabis supradictis adiunctis.

De corti ce sambuci ⁊ tapsie

De assaro

De se.rape ⁊ raphani atriplicis

De semie myrte.

De esula.

¶ De aquis constrictiuis. Cap.IIII.

Dictum est de aquis laxatiuis restat dicere de constrictiuis.His autē vtimur quādoq̄ȝ simplicibꝰ cū mā est pauca ⁊ ibi pauca ponuntur:⁊ qn̄q̄ȝ cōposita quibꝰ multa ponuntur.Itē eisdem vtimur tā ꝯ fluxum ventris ex multitudine q̄ȝ ꝯ debilitatē mēbror ⁊ contra diaphoresim.¶ Cōtra fluxū vētris ex debilitate membror assumpta retine nec initiuȝ nec sibi in corpore valētium:⁊ ēt cōtra eādē.debilitatē ex calore vtimur aqua rof. dando eā simplicem in potu:vel cū vino que quandoq̄ȝ in fornace cum vētosa iterdū aqua feruēte supinfusa vase repleto rosis fit.Hec aūt maioris est efficacie ⁊ apparet:nam ideo odorifera:qa plus de suba rof.dissoluit̄ q̄ȝ ibi:qa ibi sola fumositas.qūo autez hoc fiat:⁊ qūo oēs possint saluari alibi dictum est sufficiēter.Cū hac aqua solemus apponere mel rof.apponēdo duas ꝑtes aque ro.⁊ vnaz mellis: ⁊ si cito vis facere pone vnam partem aque ⁊ duas partes mellis:⁊ coque vsq̄ȝ ad consumptionē aque ꝙ sic cognoscitur:pone vnam guttā mellis bulliti supra lapidē:⁊ si adhereat coctum est.Si vero videas hic aliquid aquositatis iterum exigit bulliri.Nota ꝙ vtraq̄ȝ predictaruȝ aquar maioris est efficacie si loco aque ponas aquā pluuialē.Contra diariam ⁊ lienteriam.℞.fabas fractas fac decoqui valde in aqua

De aqua rosa.

De fabis.

in aq̄ pluuiali ⁊ ponātur in parapside ⁊ sinapiẓent pul. co
ralli al. ⁊ rubei ⁊ comedat patiens: ꝓbatum est. Nota ꝙ cō

De gariofilis.

stringētia debent assari. ¶ Item ↄ fluxum ex medicina re
cepta in eiectione cibi ex eisdem vel alia cā. ℞. aquā predi
ctam ⁊ imple vas vitreum ⁊ pone intus qnꝫ vel septē gra
na gariofi. vel de semine basiliconis ⁊ obtura os roꝛe mari
no ⁊ bullire facias super cineres calefactos hāc dimitte in
frigidari ⁊ fumo prius accepto aq̄ calefacta prius ꝓpinet
in predictum casum erit remedium vnicū. Item in hac ea
dem aq̄ bullimus carnem ⁊ damus accipiēti qui cibū rey

De mastice.

cit. ¶ Item aquā ↄstrictiuā sic facimus: pone masticis gu
mi arabici torrefacti sup testam calefactā donec icipiat ru
bere. post fac bullire in aq̄ pluuiali: ⁊ hanc aquaꝫ cola ⁊ da
predictā colaturam. Nota ꝙ omne qđ ↄstringit forti⁹ opa

De myrto

bitur si aliꝗ̄tuluꝫ assatū ⁊ desiccatū fuerit. ¶ Item ad idē
alr̄. ℞. floꝝ myrti ⁊ pone in cucurbita: ⁊ parum aque plu
uialis magis erit ↄfortatiua si aquaꝫ rosa. loco ipsius aque
apposueris ⁊ fac ad modū aque rosa. hec aqua simplex vel
cum vino vel cum syrupo valet contra fluxum ex debilita
te membroꝝ ⁊ laborantibus cardiaca ⁊ cordis defectu qui
vix possunt se sustinere vt prediximus exhibita vel faciei
superaspersa: ⁊ etiam ↄtra diaphoresim que fit ex poroꝛuꝫ
apertione ⁊ raritate cutis: ⁊ ꝓpter humo. multitudinē intus

De rubo.

habitantiū: ⁊ etiā cute extra suꝑfusa. ¶ Item accipe teneri
tates rubi vel sentis ⁊ spine al. ⁊ prius trita: fac bullire in aq̄
pluuiali: ⁊ in hac aqua fac bullire frumētum valꝫ emoptoi
cis ꝗ spuūt vel euomūt sang. ⁊ h̄ aqua silr̄ cum syrupo data

De ros. gumi ar. ⁊ mastice.

ↄ fluxum prodest. ¶ Item alio mō facimus. ℞. ros. gumi
arabici masticis hec duo assata: paꝝ supra tegulam calidaꝫ
vt ꝑdiximus: ponamus in vase in aqua pluuiali ⁊ bolū inte
gruꝫ: qꝛ tritū reddūt aquā q̄si rubeā ⁊ visui quasi abomina
bilem. hec obturato oꝛe vasis pasta vel creta bullimus in
furno vel duplici vase: ⁊ hanc colaturā damus ꝑdicto mō:
hec aqua optime fluxū ventris constringit: sed medicus ibi
dꝫ esse intentus ⁊ discretus. Si n. affuerit torsio cū fluxu cū
ista frigida: nec tñ̄ ↄstringunt torsionē: imo augumētant: qꝛ
frigida sunt: ideo aliqua ponunt̄ ↄtra ventositateꝫ vt anisuꝫ
⁊ se. marathri. Iteꝫ cū dicimus hec vel illa valēt ↄtra fluxū
ventris semꝑ intelligit̄ fluxum ex debilitate vel ante medi
cinā vel post. Constrictione fluxus ꝗ ex multitudine hu. fit
nunꝗ̄ debemus insistere nisi forte virtus patientis sit debi
lis: vnde ipotens est euacuationē sustinere: sed sustinemus

De folijs querc⁹ cū alijs.

hu. euacuatoꝝ abundantes. ¶ Item aquā ↄstrictiuam nō
ad potādum: sed ad fomentādū facimus: bullimus diu coꝛ
tices quercus virides vel siccas in aq̄ pluuiali vel salmati
na vitreolum ⁊ gallas asymas ⁊ fructus ⁊ siꝫapini que est
q̄si parua pinus ⁊ hꝫ aque prius fumū recipiat ꝑ iferioꝛa:
deide in ipsa aqua sedeat: talis ēt fomētatio etiaꝫ ani exitū

De mespilo ⁊ cortice castanee.

emendat ⁊ fluxum constringit. ¶ Iteꝫ corticis mespili ar
boris ⁊ corticis fructus castanee non arboris neꝗ̄ illum ꝗ
hꝫ acuales pungitiuas: sꝫ iterioꝛē ꝗ semꝑ adheret nucleo: ⁊
illum lenē corticē ꝗ vulgariter dicitur suber: hec oīa bulli
mus in aq̄ pluuiali vel salsa: deinde ꝓiectis corticibus i aq̄

De ros. fenugrec. ⁊ myrto.

hac fomentat̄. mirabiliter ↄstringit ab iferioꝛibus. ¶ Iteꝫ
silr̄ bullimus rosas fenugrecū cymas myrti oꝛdeuꝫ mūdū
istiusmodi fomentatio aque valet ↄ tenasmonem de co. qñ
ↄtingit aliquē ire supra sellā acuitate co. mordicat itestina:
non in habentibus q̄ntitatē: sed modicū est qđ assellat hanc
curā adhibemus pueris sic qñꝗ̄ dysenteria laborantibus:

De iunipero cū alijs

⁊ illis ꝗ non pñt medicinā accipere per os. ¶ Item ad fo
mentū de frigido hu. contra causam. ℞. folia iuniperi cum
fructibus: qꝛ sic melius operat̄: ⁊ paꝝ de folys lauri ⁊ paꝝ
pulegy ⁊ paꝝ de folys roſ. aly ponunt cardum benedictū:

De cortic. gládiū.

hec oīa bulliāt in aqua pluuiali vel marina: postea fumum
recipiat deide aqua suꝑsedeat diu. ¶ Ad idē aliud. ℞. coꝛ
ticis glādium ⁊ maloꝝ granatoꝝ ⁊ simphite. i. cō solide ma
ioꝛis ⁊ veteres soleas diutissime bullire facias in aq̄ ꝑdi
cta ⁊ modo predicto fac fomentū. Aly ponunt olibanū hoc
tale constringit fluxum: ⁊ exitum ani emendat: morboꝛum
multitudinē sedat si nō ↄtingat ex abūdātia. sanguināti. n.
necesse est euacuatio ꝑ flōmiā vel alio modo: sꝫ si eius liq
ditate vel subtilitate vel meatuū elargatiōe fiat prodest.

¶ De aquis alteratiuis. Cap. V.

Dixi triplicem esse dr̄iam ↄstrictiua
rū ⁊ laxatiuaꝝ de q
bus satis dictū est: ⁊ alteratiuaꝝ qb⁹ nūc isisti
mus. ¶ Itē istis qñꝗ̄ vtimur ↄ distēperātiā
caliditatis vt in acutis ⁊ in ꝑacutis qñ. s. caloꝛ
est ipetuosus ⁊ sitis imoderata iusta preceptuꝫ Gal. habe

De aqua niuis.

mus vas spatiosum ⁊ limpidum aqua plenuꝫ frigidissima
⁊ ꝓpinamus egro: vt frigidioꝛ sit niuē vel glaciē ꝑcipimus
dissolui in ea ⁊ damus. ¶ Aliter facimus: accipim⁹ psilliuꝫ

De psillio

⁊ ponimus in aqua ⁊ mouemus vas concutiēdo vt qđ est
in fundo sursum ascendat: ⁊ ecōtrario ⁊ psillium qđ suꝑna
tat ꝓycimus: qꝛ si aliqua medulla est ⁊ aliam aquā ponim⁹
prioꝛi proiecta hāc damus aquā cum tota suba psilly que
remanet in fundo vel simplex vel admisto syrupo viol. si
ventres mouere vis: vel rob. i. syrupū rosa: si vis magis cō
fortare loco aque simplicis pone aquā rosa. cuꝫ psillio nec
debes expectare donec viscosa fiat aqua: sed statim in tota
substantia psilly data. Item est in hoc necesse medici cau
tela ne si forte laborat pectoris strictura vel tussi vel asma
te non presumat illam aquā dare: ⁊ si improuide dederit ꝓ
uideat statim vomitū prouocare. Si vo psillium desit po
ne loco ipsius portulacā vel se. cydonioꝝ eiectis ꝑmo corti
cibus: ⁊ si sub lingua tenuerit non excoriet̄ ⁊ nō trāsglutiat
⁊ ꝑsunt. ¶ Item alia aq̄ ↄtra siccitatem epatis ex sola cali

Ad caliditatē ⁊ siccitatē epaꝫ.

ditate siue humore se. portulace berberis vtriusꝗ̄ sandali
herbā epaticaꝫ: hec prius contrita bullita ⁊ colata vel sim
pliciter vel cū vino da. Si vinū conceditur: tunc fac hanc
aquā in duplici vase ad moduꝫ aque roſ. ¶ Contra modi

Ad excessuꝫ frigiditatis.

cum excessum frigiditatis vel flegmatis. ℞. seminis anisi:
marathri: cymini: masticis: bullimus in aqua: vel si delica
tus fuerit ponimus in sacculo hāc aquā colatā damus cali
dioꝛem q̄ꝫ possumus: qꝛ debilioꝛes habent virtutes que ibi
ponuntur: vt melius operent̄ damus: sic calidā simplr̄ vel
cum vino: ⁊ talis est ↄ in digestionē stomachi ex parua fri
giditate: frequentem eructuationē ⁊ ventositatem ⁊ rugitū
intestinorum. hec aūt aqua oblata feruentissima pōt acci
pi. Confert surgentibus ab egritudine ⁊ laborātibus ex in
digestione post accepta cibaria: ⁊ tunc data frequens dige
stionem confortat. Si vo sit magnus frigiditatis excessus
cinamomum masticis macis: nuci smuscate qnꝗ̄ vel sex ga
riofil. simul facimus bullire: ⁊ hanc aquā damus ad cōfoꝛ
tationem digestionis ⁊ doloꝛem stomachi ⁊ matricis ex fri
giditate. ide est ꝙ medicina sequitur medicinam apoꝫima
tis: qꝛ triferam magnā solemus dare cum apoꝫimate con
tra doloꝛem stomachi ⁊ matricis ex frigiditate. ¶ Aliam

Ad excessuꝫ humiditatis.

aquā facimus ↄ excessum humiditatis pulegiū folia lauri
ros marinus: roſ. bullias in aqua marina: ⁊ cū ista fomenta
caput rheumaticū: qđ vue lapsum ⁊ cruoꝛem constringit.
¶ Item ↄ inflationē pedum ex rheumate a superioꝛibus

Ad tumores pedū.

ad inferioꝛa vel longo tumoꝛe vel longo itinere laborātib⁹
bullias cinerē in aq̄ marina: ⁊ cuꝫ tali fomentamus pedes.
¶ Item ↄtra inflationē pedum ex hydropisi vel ex lōga
egritudine precedente bullimus tribulos marinos in aqua
marina: ⁊ cum tali fomentamus pedes: ⁊ in fomētando da
mus amidum de frumento vel de oꝛdeo: qꝛ fit sic de oꝛdeo
sicut de frumento ↄditum damus cū lacte amygđ. vel cum
aliquo tali ⁊ rheuma ↄstringit ⁊ tracheam arteriam lenit.

Ad tussiʒ ⁊ rheuma

Ad malā cōplexionem siccam.

¶ Item ɔtra rheuma ⁊ tussim ex rheumate laudanuʒ oli/
banū masticē ⁊ rosꝫ. bullias in aqua pluuiali ⁊ hꝰ fumū reci
piat prius: postea caput ⁊ pedes fomētet. ¶ Contra malā
cōplexionem siccam vtimur diureticis: quaꝝ quedam per
os recipiūtur: vt ptisanum tam simplex ꝙ̄ cōpositum. Qui
busdā vtimur fumigando ⁊ fomentādo. ℞. ergo se. malue
papaueris al. portulace bullias in aqua simplici. pmo p na
res fumū recipiat: post caput pedes lauet: deinde sibi a fri/
gore caueat: ⁊ hoc generalr̄ precipimus post qualʒ fomen/
tationem ⁊ suffumigationem. Si autem a frigore tāgerent̄
essent nouissima peiora: hoc tale contra siccitatem cerebri
valet: ⁊ ad mentis alienationem ⁊ vigiliarum instantias ex
eadem causa. ¶ Ad idem bullias in aqua cōmuni maluas
⁊ sūmitates papaueris herbam viol. ⁊ cum ista suffumiga:
vt prius dictuʒ est. ¶ Nota ꝙ quotiescunqꝫ volueris dare
ptisanum simplex vel compositum caue ne laborent fluxu
ventris nec stomachi frigiditate possumus enim fluxū ex
frigiditate augumentare: purgant eni ista senes: stomachū:
cum pectore renes.

¶ Sufficiant hec dicta de aquis laxatiuis constrictiuis ⁊ al
teratiuis que dicta sūt a magr̄o Arnaldo de villa noua.

¶ Incipit liber de ornatu mulierum.

Qvando vult dn̄a corpꝰ suū depura/
re ab oī sorditie itret pmitꝰ
balneū: sed non nimis calm̄: qꝛ cōbureret̄
sup̄ficies corꝫ ⁊ fierēt inde bardi ⁊ pustu/
le in facie vel in alijs ptibꝰ. deinde intus in
balneo remoueat cū psilotro sup̄fluos pi/
los vbicūqꝫ sint p hūc modū. ℞. pulueris
calcis viue. ʒ. iiij. aurip. ʒ. j. cymini. ʒ. j. isti tres pulueres po/
nant̄ i q̄dā olla noua pua in q̄ sit aq̄ feruēs ⁊ bulliat̄ paꝝ
totū mouēdo cū ligno ⁊ remoueat̄ ab igne ⁊ ponat̄ aliquā/
tulum de cinere. Signa decoctiōis sūt si mittit̄ pluma gal/
line intus depilat̄. Vngat̄ locus pilosus. ⁊ post paucā horā
cū manu remoueat̄: deide vngat̄ locus cum furfure remol
lito in aq̄ ca. vt locus nō excoriet̄ ⁊ furfur sit inuolutum in
pāno lineo qn̄ remolliet̄. ¶ Fit alio modo psilotrum. tere
oēs sup̄dictos pulueres in pāno lato vel sacculo ⁊ in aquaʒ
bullientē pone ⁊ dimitte bullire donec coctū sit eadē pba/
tione decoctiōis: ex illa aq̄ vngat̄ locus pilosus. ¶ Fit alio
modo mirabilr̄: qꝛ remouet ab oibꝰ locis pilos. Accipiant̄
tres ptes aque in q̄dā scutella terrea ⁊ q̄tuor de calce viua
⁊ totū stet per tres dies ⁊ colet̄ ⁊ in colatura ponant̄ iteruʒ
vj. ptes calcis viue: deide ponat̄ ad solem cū. vj. vel. vij. pti
bus auripigmenti: ⁊ si nimis spissum fuerit ponatur aq̄: ⁊ si
nimis claꝝ calx ⁊ auripigmētū decoctiōis vt supra. ¶ Psi
lotrū ad remouēdū pilos de facie ⁊ coriū attenuādum ⁊ re
mouendū corium maculosum ⁊ pānosum ⁊ ad faciendum
pulchruʒ colorē. ℞. succum folioꝝ cucumeris agrestis lac
amygda. ama. aā. lib. ß. ⁊ bulliāt cum auripigmento ⁊ calce
ad ignem: postea ponat̄ ibi paꝝ de galbano remollito per
diem ⁊ noctem in vino puro ⁊ sil coquat̄. hoc bn̄ decocto
suba galbani remoueat̄ ⁊ ponat̄ oleum ro. vel viol. Signa
decoctionis sūt vt supra. si forte nō fuerit satis ponat̄ calx
⁊ auripigmentuʒ ⁊ cōmisceat̄ paꝝ de pul. cutis masticis ⁊
classis rosꝫ. cymini: gariof. nucis musca. qꝛ p ɔmistionē ista/
rū spēꝝ aliq̄ntulum redolet. Cum igit̄ aliq̄ dn̄a ex hoc psi/
lotro se inunxerit sedeat in stupha nō multum ca. ⁊ nō mul
tum fricet se: qꝛ membra fricata qn̄qꝫ scoriant̄ cū p aliquā
horam sederit extrahe pilos: tentes si leuiter cadant faciat
aquā tepidam sup̄ se mitti ⁊ trahat palmā suauiter vt pili
cadant: hoc facto intret aquā tepidam ⁊ lauet se bn̄: postea
accipiat furfur ⁊ distempet cum aq̄ tepida ⁊ colet: ⁊ de hac
colatura lauet se: qꝛ bene mundificat faciem ⁊ cutem ⁊ si re

Psilotra pm
2m
3m
4m

manserit ibi aliqua arsura accipe sanguinem galline ⁊ distē
peret cū albumine ouoꝝ ⁊ inungat loca supradicta: qꝛ eam
remouet ⁊ cutem reddit lucidā ⁊ lenem. hinc abluat se aq̄
tepida ⁊ exeat a dicta stupha. ¶ Aliud virtuosuʒ fit ad re/
mouendum pilos si velis de facie vel de alio loco: vt ex to
ta radice. ℞. colophonie. ʒ. x. al. ʒ. armoniaci. ʒ. ij. masticis
hora. cere. aā. ʒ. j. al. ʒ. resoluat̄ totum paꝝ postea pistetur ⁊
fricetur in manus ad ignē: ⁊ postea ponat̄ supra locum ca.
sub forma empli deprimendo manū vt melius se teneat: ⁊
post paululū remoueat̄ subito: ⁊ si omnes pili in vna vice
non fuerint eradicati reponat̄ iterum ⁊ pōt illud psilotruʒ
reseruari per ānos duos. ¶ Pōt etiam fieri. ℞. colopho/
nie. ʒ. j. armoniaci. ʒ. ß. hoc totum fundat̄ in patella ⁊ minan
do ponit̄ subito in aq̄ frigida: ⁊ inter manus sub aq̄ frigida
malaxet̄ sicut cera ad ignē: postea in aliā aquā redigatur: ⁊
etiam in tertiā aquā: vt pulchrius fiat ⁊ opet̄ de eo sicut d
alio psilotro ad pilos ⁊ ad coriū pōt reiterari ter vel q̄ter.
¶ Pili remouent̄ artificialr̄ medicinis vl pincetis ⁊ nūq̄ꝫ
regenerantur. ℞. ouoꝝ formicaꝝ. ʒ. ij. ⁊ confice cum succo
iusqami ⁊ sanguine vespertilionis: ⁊ cum hoc fricet̄ locus in
quo pili eradicati fuerint bis vel ter in die ⁊ nunqꝫ renascē/
tur. ¶ Alio modo. ℞. calcem viuā auripig. ⁊ stercus lacer/
ti coctū aut in aceto coctum multo succo iusqa. coquat̄: dei/
de locus vngat̄ ⁊ nunq̄ꝫ renascentur. ¶ Itē aliud. ℞. ouo/
rū formicaꝝ ⁊ succū edere ⁊ auripigmentū ⁊ bulliāt in ace
to ⁊ facit idē. ¶ Aliud coquat̄ ericius diu in oleo ⁊ postea
cum eodem oleo tēpentur oua formicaꝝ vel san. testudinis
vel de rana q̄libet istoꝝ valet per se. ⁊ maxie si cōponan/
tur. ¶ Aliud. ℞. ouoꝝ formicaꝝ pondus. xij. d calce viua
⁊ auripig. aā. pondus. iiij. dena. ⁊ de sapone. ʒ. j. aceti. ʒ. ß. sed
omnia coquant̄ in quadā olla pua ⁊ fiat vnguentuʒ de quo
locus pilosus vngat̄ ⁊ postea lauet̄ cum aceto vel succo iusq
gami vel cum aceto in quo bullitum fuerit psillium vel se.
iusqa. ⁊ opio tebaico cum aceto vel cum aqua vite vel cum
oleo rosꝫ. vel viol. admisto vel cuʒ humore de cāna qn̄ cre/
matur viridis. ¶ Item aliud vngatur locus in quo eradi/
cati fuerint pili cum felle anguille masculine misto cum
oleo rosꝫ. vel san. vespertilionis. ¶ Aliud. ℞. auripig. radi. li/
lij se. papa. cuʒ succo iusqa. tempet̄ cum sang. vespertilionis:
¶ Item aliud vngat̄ locus cum oleo se. iusqa. misto cū pul.
auripig. v. vel. vj. vicibus. ¶ Oleum iusqa. sic fit. ℞. se. ius/
quia. tritum: ⁊ in quodā folio caul. inuolutum: ⁊ sub calido co
quatur postea exprimat̄ per quēdā pānum lineum: ⁊ illud
qd̄ distillatur dicit̄ oleum ⁊ reseruetur in vitro. ¶ Sāguis
ex vespertilionibus sic extrahit̄ decollatur sub aure: ⁊ sicut
fluit calidus sic ponit̄. Iste sang. ⁊ supradicta oia simplicia
⁊ composita auferūt pilos ad tp̄s ⁊ in perpetuum si multo/
ties ponantur fricando locum.

Flaui fiunt capilli si bulliat̄ in aq̄ clara cinis vitis cuʒ
palea ordei ⁊ fusceto ⁊ ligno ligritie excorticato
⁊ trito pomo citri. colat̄ ⁊ factū est lixiuium lauatur caput
⁊ per se desiccentur capilli. Hoc autem fiat sepe ⁊ erunt ca/
pilli lucidi ⁊ flaui vt auꝝ. ¶ Aliud accipiatur rasura buxi
in multa q̄ntitate ⁊ sticados citri ⁊ lignū ligritie trituʒ: radix
vngule caballine: capilli vene. ⁊ ponitur aliquantulum de
croco ⁊ coquātur in aq̄ ⁊ in colatura lauet̄ caput ⁊ quando
se pectinauerit madefiat pecten ad solem cum illo lixiuio
supradicto. Ista supradicta que faciunt capillos flauos faci
unt spissos ⁊ longos: ⁊ remou[illegible] q̄ frangunt ipsos: ⁊
post oēs ablutiones supradictas quando pili desiccati fue/
rint dn̄a manus in oleo vitellino ponat supra capillos sua/
uiter ipsos vngendo. ¶ Oleum vitellinum sic fit. ℞. vitel
la ouoꝝ coctoꝝ sub calido: ⁊ in q̄dam lamina ferrea fricen
tur agitando supra ignem cū ligno: ⁊ sicut dissoluetur sic mi
sceatur in alia caccia ferri, seruetur in vitro.

5m
6m
Prohibē na pilos renasci.
Facientia capillos flauos.

Ad fissuras ⁊ tineam in capite.

SI tinee fuerit in capite ⁊ fissure aliqñ propter fl'a salsum: aut pp cbo. ru. q bus subueniendũ est cũ viscositate psilly: lini: fenugre. ⁊ lupinoꝝ si se. sit. valz ad hoc balneũ si domina gracilis fuerit ⁊ humida cibaria ⁊ quies ⁊ gaudium. Et si pinguis fiat p cõtrarium. Aliud fac lixiuium de cinere vitis in quo rubus coquatur ⁊ misceat pul. aluminis auripig. ⁊ croci: ⁊ seruetur: ⁊ madefiant capilli ⁊ stent sic per totam noctem ⁊ diem. In sequenti die lauetur cum lixiuio vitis ⁊ palee ordei ⁊ sticad. citri ⁊ liquiritie ⁊ lupinorum ⁊ croci.

Facientia capillos albos.

Tinctura ad capillos albos. ℞. stercoris hirũdinis enule sicce sulfuris: añ. misce cuz felle bouis ⁊ aceto ⁊ vngãtur capilli. prius tñ suffumigent cum sulphure: ⁊ erũt albi: ⁊ cum albescũt vngant cum oleo albo.

Facientia nigros.

¶ Ut nigri fiãt capilli distemperet alcãna cuz oleo ⁊ vngatur. Item decoquat in oleo lacertus abscissis capite ⁊ cauda: ⁊ cum hoc vngãtur capilli sepe ⁊ erunt nigri longi ⁊ pulchri. Itez coquãtur cortices maligranati dulcis ⁊ citri ⁊ corticis nucis in aceto colet ⁊ colature misceat pul. galle attramenti: ⁊ cũ hoc vngãtur capilli ⁊ supercilia. Caueatis tñ ne caro vngatur: qꝛ difficile remouerentur.

Ut supercilia nigra fiant. ℞. ʒ. j. gallaꝝ frixarum in oleo calido qꝫ fortiter crepẽtur: salis armoniaci cartami: añ. ʒ. j. ex istis fiat puluis ⁊ seruet: ⁊ quando volueris pone in supercilys ⁊ palpebris tempatis cuz aq̃ vel aceto in quo sit coctus cortex nugari vel cypressi vel leuistici: vel alcãne vel cortices rubi. vel mori celsi: ⁊ fiat empl'm supcilys: ⁊ sic inolutũ in folys blete teneat p diem vel noctẽ: postea lauet cuz aq̃ ca. Itẽ põt distẽpari dictus pul. cũ aq̃ alcãne. ¶ Aliud ad idẽ. ℞. cortices nugari alcãne aluminis coq̃nt in oleo ⁊ vngãt capilli ⁊ supcilia bis vel ter in die. ¶ Ad idẽ. ℞. gallaꝝ frixaꝝ in oleo. ʒ. xx. fatcti açari vitreoli: añ. ʒ. x. alcãne idi: salis arm. añ. ʒ. vy. fiat pul. ⁊ tẽpetur cũ aq̃ ⁊ ponat: vel cũ aq̃ decoctiõis calcis lethargiri cere ⁊ nõ est melior isto. ¶ Ad capillos denigrãdos. ℞. gallaꝝ. ʒ. j. frigant ⁊ pul. Item. ℞. feretri. ʒ. iy. salis armo. vitreoli: añ. ʒ. j. calcis viue. ʒ. ß. fiat pul. ⁊ pone cuz aq̃ decoc. nugaꝝ vel maligra. ista est mirabilis ⁊ bona. ¶ De simplicibus medicinis que tingũt capillos ⁊ faciũt nigros spãliter dicemus: ⁊ sũt hec. Sc. myrrhe se. papa. nigri: cortex nugari: mori celsi sumach alcãna folia ⁊ lac ficus folia cypressi fumus picis liq̃de: fumusterre qlibet istoꝝ per se denigrat capillos ⁊ maxime si cõposita sint. Notandũ est qꝫ capilli dum vncti sint ⁊ tincti fuerint p se debent exiccari: postea possimt ablui ⁊ dirigi ⁊c̃.

Ad faciẽdũ nasci capillos ⁊ crescere.

UT crescãt capilli ⁊ nascãtur ⁊ longi fiant ⁊ plani ⁊ spissi lauet cũ aq̃ decoc. agrimonie sterco. lacerti sine capite ⁊ cauda corticis vlmi ⁊ verbene: corti. salicis absinthy abrotani se. lini ꝯbusti: pul. radi. canne vl' cinis eius ⁊ lauent cũ lacte capre misto. ¶ Aliũ. ℞. pomũ vnũ collognti. ⁊ extrahatur qꝺ iterius est ⁊ ipleat oleo laurino ⁊ auripig. ⁊ folys iusqami ⁊ bulliat p se supra ignẽ in seipso: ⁊ cum isto vngãtur capilli.

Ad lanugines facici

ALiqñ in facie ⁊ capite fiunt lanugines siue furfurista: ⁊ sũt q̃dam supfluitates ad modũ corticis grani frumẽti siue furfuris: ⁊ fit aliqñ ab hũorib᷒ cal'is: aliqñ a fris: q̃cũqꝫ mõ fiat purget hũor peccans: ⁊ postea remoueant lanugines: sic de q̃cũqꝫ fiat humore. ℞. farine ciceris. ʒ. c. farine fenugre. ⁊ furfur. tritici. ʒ. c. nitri al. citri. se. sinapis: añ. ʒ. xv. totũ tritũ pul. ⁊ pistet cuz aq̃ vel aceto lauet inde facies ⁊ caput cũ aceto cal'o ⁊ oleo ro. ⁊ itret balneum ⁊ caput lauet cũ multa aq̃ ca. in q̃ sit farina ciceris ⁊ furfuris. ¶ Aliud. ℞. fellis bouis ⁊ hirci ⁊ arietis ⁊ mistũ cum vitro trito ⁊ melle: ⁊ ex hoc illiniat facies ⁊c̃.

Ad casuz capilloꝝ.

CAdũt capilli aliqñ in mulierib᷒ a capite: aliqñ a supcilys ⁊ dr̃ allopitia ⁊ tinea ⁊ si fiat ex hu. purget: ⁊ postea vt in oĩ loco renascant capilli fiat empl'm tale. ℞. spongie marine. ʒ. iiy. boraq: sulfur. se. sinap. eufor. corti. ru. cãtaridaꝝ: añ. ʒ. j. oia misce cuz oleo veteri ⁊ fricet loc᷒ fortiter cũ h: ⁊ postea ponat supra locũ cepa trita: ⁊ si locus pustularet nihil ponat postea p vnaz diem. Postea iterare dꝫ donec loc᷒ sit mũdus: postea vngat locus cũ sagina vel sanguine anatis: postea ponit cerusa cũ oleo myrtino vsqueq̃ locus sit sanat᷒ ⁊ capilli nascant. Item vt pilli nascant vbicũqꝫ fuerit. ℞. porcellanas folia porroꝝ apes: ⁊ de stercore caniculoꝝ: pistet ad modũ vnguenti ⁊ fricato loco prius cum pãno aspero supponatur.

¶ Abyt tinea ⁊ locus fuit iam denudatus capillis. Expimẽtuz vt renascant. ℞. stercoris muris cineris apũ eq̃liter terant ⁊ pistent cũ oleo ros. vngat locus depilatus ⁊ capilli nascent: etiã si palme vngerent cuz hoc vnguẽto pili nascerent. ¶ Aliud/stercus caprinũ ꝯbustũ tpatũ cũ oleo ⁊ vnctum raso capite crines multiplicat.

Ad tineã.

AD tineã ⁊ allopitiã capiti ⁊ fronti ⁊ supcilioꝝ: barbe: ⁊ ad morpheã ⁊ serpiginẽ ⁊ lanuginis rugas ⁊ ad vitiũ capitis medicina bona ⁊ expta. ℞. gallaꝝ. ʒ. iiy. se. destatoraci virið. ʒ. xx. sulfur. citri. ʒ. y. auripigmẽti çedoary: añ. ʒ. j. ⁊. ß. sal' ar. tegule ru. amygð. ama. collogn. ꝯcule marine vste radi. chelidonie lethargiri ficus foliorũ sic. radi. cãne sic. virið. eris aluminis grane succi: pedes vituli siluestris memite vtice aloes thuris: añ. ʒ. j. totum cuz oleo ⁊ aceto pistet in quo sit dissolutũ laudanũ: ⁊ cum hoc vngat locus. ¶ Aliud. ℞. pul. stercoꝝ muris vitis al. cinis rað. cãne piperis al. laudani: añ. ʒ. j. ⁊. ß. fiat emplastꝝ cum aceto ⁊ melle. Idem faciunt lenticule cũ melle pistate ⁊c̃.

Ad tineã nouã ⁊ veterem. ℞. cerebri vacce iuuenis auripigmẽti ru. sulfur. croci citri. ellebori al. añ. ʒ. ß. puluer. ⁊ pistent cuz suc. de rãno ⁊ ponat supra caput ⁊ teneat tñ qꝫ sit siccũ: postea remouet. Deĩde ponit vitellũ oui coctũ in aq̃ ⁊ mistũ cum pdicto empl'o supra caput sepe cuz oleo vitellino ⁊ curabit. Si nõ inueterata fuerit depilet cũ psilotro superi᷒ posito. ¶ Ad tineã pueroꝝ radat caput rasorio vel psilotro ⁊ vngat melle ⁊ ponat empl'm h. ℞. picis ʒ. iiy. agarici tapsie: añ. ʒ. j. fiat pul. ⁊ ponat ⁊ coopiat cum pãno ⁊ stet p. iy. dies: ⁊ h fiat ter vel plus vsqueq̃ depilata sit tinea. deinde ponat pul. apũ ꝯbustaꝝ hoc fiat bis vl' ter ⁊ renascentur pili ⁊ curabit. ¶ Aliud. ℞. lethargiri cerusẽ boli. añ. ʒ. y. acatie sulfuris: argẽti viui: añ. ʒ. y. pistentur cuz oleo vel aceto ⁊ vngat caput rasum.

Ad iterficiendũ lendes lagastas. ℞. piretri capparos sulfuris auripigmẽti nitri alb. lethargiri: añ. ʒ. ß. argẽti viui paꝝ fiat cũ aceto ⁊ oleo vngat locus: ⁊ nõ est melior medicina in mũdo. Nota qꝫ q̃libz istaꝝ p se vel cũ oleo faceret idẽ: vel cũ sang. porci ⁊c̃.

Ad colorãdũ oculos.

Ut dñe habeãt nigros oculos. ℞. anthimony lauati ⁊ sic. ʒ. v. lapis laçuli. ʒ. j. musci cãphore: añ. gra. iy. ligni aloes cũ oleo vel fumi thuris vel picis: añ. ʒ. y. croci. ʒ. ß. fiat ex oĩbus pul. ⁊ nocte ponatur in oculis. Nota qꝫ fum᷒ picis laudani thuris facit oculos nigros per se. ¶ Oz albi ⁊ vary fiãt nigri. ℞. pul. gallaꝝ ⁊ attramenti ⁊ imittatur in oculis albedies denigrabunt. ¶ Ut oculi fiãt glauci vel pallidi ⁊ vary: ⁊ si fuerit lippitudo vel plaga vel macula ab oĩbus curet. ℞. sarcocolle dissolute in lacte asine vel mulieris. ʒ. iy. aloe cicotri. vel çuccbari. ʒ. j. ⁊. ß. croci. ʒ. ß. fiat pul. ⁊ ponatur in oculis ⁊ erunt vary. ¶ Ad re-

Ad remouēdū maculas oculorum.

mouēdū albedinē oculi ⁊ pānū telā ⁊ maculā ſi fuerit.xxx. annoꝝ. ℞.tutie ſpongie marine ſtercoꝛis lacerti çucchari nitri:celidonie ſicce:anā.ʒ.j.fiat pul.⁊ ponat̄ in oculis bis in die vſqueq̄ remote fuerint albedines. ¶ Itē aliud ⁊ acuit viſum. ℞.collogntide cuſcute:anā.ʒ.ij.ſal.ar.ʒ.j.eris ꝯbuſti ʒ.j.nitri pharaonis.ʒ.ß.cāphoꝛe grana tria.fiat pul.⁊ mittat̄ in oculis. ¶ Aliud. ℞.oſſis ſepie carui vſti aloes ſarcocolle tutie:anā.ʒ.j.nitri pharaonis ſalis ar.anā.ʒ.ß.fiat pul.⁊ mittat̄ in oculis. ¶ Sup oēs medicinas ad albedinē oculoꝝ ⁊ pānos hec eſt. ℞.ſpume maris ſtercoꝛis lacerti çucchari nitri anthimonij eris vſti ſalis ar.attramenti nitri al. aloes thuris tutie os auſturi:anā.ʒ.j.fellis niſi piperis nigri:lethargiri eris:anā.ʒ.ß.ſucci celidonie:lilij crocci terant̄ in moꝛtario marmoꝛeo ad modū coloꝝ oēs ſpēs ſupꝛadictas faciatis deſiccari ad ſolē:⁊ poſtea fiat colliriū:⁊ ponat̄ in oculis cū ānulo aureo mane ⁊ ſero. Nota ꝙ quodlibet iſtoꝝ ſupꝛa dictoꝝ remouet albedinē oculoꝝ ⁊c̄.

Ad lachꝛymas ⁊ lippitudinem

Ad ruboꝛē oculoꝝ lachꝛymas ⁊ lippitudīes ⁊ ſanguinē remouendū ⁊ īflationē ⁊ apoſtemata. ℞.roſ.rub.ʒ.lxx.lethargiri.ʒ.xxiiij.anthimonij.ʒ.ij. croci.ʒ.iiij.viridis eris ⁊ limature eris:anā.ʒ.ij.opij.ʒ.iiij.ſpice myrrhe:anā.ʒ.iij.gumi arab. ſarcocolle:anā.ʒ.v. ſucci celidonie.ʒ.ß.fiāt inde pille ad modū lenticule cū ſucco feniculi vel aq̄ roſ.⁊ ponat̄ in oculis mane ⁊ ſero. ¶ Mirabilis medicina ad lippitudinē ⁊ ſanguinē ⁊ lachꝛymas oculoꝛuꝫ ℞.roſ.ʒ.ß.fenugre.cydonioꝛum:lini:pſillij:anā.ʒ.iij.oīa iſta miſta cū melle mittant̄ in aq̄ roſ.multum ca.⁊ ſtet ꝑ noctē: deinde bulliat totuꝫ paꝝ ⁊ refrigeſcat ⁊ coletur ⁊ colatura ſit in pelui⁹ poſtea mittatis ibi iſtos pul. ℞.ceruſe : amidi: anā.ʒ.iij.gumi arab.ʒ.j.⁊.ß.ſarcocolle:croci:opij:anā.ʒ.j. plūbi vſti lethargiri de auro:anā.ʒ.ij.oēs iſti pulue.piſtati cum aq̄ roſa.incoꝛpoꝛent̄ foꝛtiter:⁊ multū agitando miſce cū dicta colatura:⁊ ſtet ibi ꝑ tres dies. Poſtea ponit̄ ibi cāphoꝛa ⁊ muſcus de quolꝫ grana tria:⁊ fiāt pille in foꝛma lentiū plane ⁊ ſiccent̄ ad ſolē ⁊ ponit̄ de hoc diſtemperatū cum aq̄ roſa tribus vicibus vel cū lacte mulieris ⁊c̄.

¶ Ad vngulā ⁊ albedinē oculoꝛum. ℞.viride eris.ʒ.ij. eris vſti.ʒ.vj.auripigmenti rubei nitri:ſpongie marine ſarcocolle:anā.ʒ.j.ſalis armo.ʒ.ß.armo.ʒ.iij.diſſoluat̄ ſal armo.cum ſucco ruthe:⁊ cū ſucco chelidonie:⁊ poſtea cōmiſceant̄ dicte ſpēs cum ſucco.⁊ ponit̄ cum aq̄ roſa.in oculis vel cum ſucco fenugreci. ¶ Ad lachꝛymas frigidas. ℞.tutie.ʒ.x.coralli ru.coꝛticis mirabolani citri.aloes cicotri.anā.ʒ.ij. pipe. ʒ.ß.fiat pul.⁊ ponatur in oculis. ¶ Ad lachꝛymas calidas. ℞.roſ.ſic.tutie: lethargiri auri:ſandali rub.anā.ʒ. tres. fiat pul.⁊ ponat̄ in oculis mane ⁊ ſero: ꝓbatuꝫ eſt. ¶ Ad doloꝛem intrinſecū ⁊ extrinſecum oculoꝝ. ℞.roſ.ſe.pſillij.⁊ cydonioꝝ:anā.ʒ.j.albuminis ouoꝝ lactis mulieruꝫ ſucci vitis viridis eq̄liter de vnoquoq ⁊ paꝝ de cāphoꝛa:⁊ coq̄tur in aq̄ roſ.fiat empl̄m ſupꝛa oculos. ¶ Aliud. ℞.roſ.ſe.pſillij ſe.cydonioꝝ albuminis ouoꝝ:lactis mulieꝝ aq̄ roſ.ſucci vitis viridis eq̄liter de vnoquoq ⁊ paꝝ de cāphoꝛa ⁊ miſceatur totū:⁊ in hoc itingat̄ bombax ⁊ ſup oculos ponat̄.

Abſtergētia faciē ⁊ clarificantia.

Depilatoꝛia ⁊ clarificatoꝛia faciei dominab⁹ multū ſūt neceſſaria: ⁊ ſcḋm rōnē ꝯuenit eis tenere faciē clarā fulgentem pulchꝛā:⁊ que ſūt ponēda ponere a ſagacitate:qm̄ ſūt aliq̄ que hn̄t coꝛiū groſſuꝫ ſubtile:alie hn̄t pānos alie pilos vel barbas in facie:alie hn̄t faciē nimis albā:alie nimis rubeā:⁊ ſic de oib⁹ cauenduꝫ eſt: qm̄ foꝛte coꝛiuꝫ ſuſtinet foꝛtia depilatoꝛia.ſubtile aūt leuia ⁊ ſubtilia ; ſed qualiſcunq fuerit facies frigida groſſa ſiue tenuis poteſt bn̄ clarificari ⁊ pulchꝛa fieri cum ſapone muſcato vel lauatura furfuris : vel cum pane cocto in aq̄ vel cū medulla panis tꝑata in aq̄ ca.ſi facies eſt rubea:qꝛ ſi eſt alba cū aq̄ frida. ¶ Itē ſi pāni vel lētigines vel barbe fuerint vel ſi facies depilat̄ pōt vngi cū oleo tartari vini albi qḋ ſic fit. ℞.tartaꝝ albū ⁊ puluerizatū ⁊ ligatū in q̄dā panno lineo madefcō in aq̄:⁊ ligamē madefactū in ſupꝑficie in aceto al.⁊ rurſuꝫ ſub caliuo ꝑ noctē vl̄ ꝑ diē extrahat̄ ab igne: ⁊ ponat̄ ad ſerenā ſub diuo ꝑ tres dies i q̄dā parapſide decliui ad vnā ꝑtē:vt oleū cadat decurrēdo:⁊ ſub illa ſit alia in q̄ cadat ⁊ ſeruet̄ in vitro. ¶ Alio mō fit meli⁹ ⁊ pulchꝛi⁹ ⁊ clarius. ℞.pul.tartari albi ⁊ ligat̄ in quodaꝫ pāno lineo madefcō in aq̄:ſꝫ tartaꝝ nō madefit i aceto:ſꝫ ponit̄ ſiccuꝫ in clibano ſub caliuo ꝑ noctē vnā in hyeme vel ꝑ totā dieꝫ in eſtate:⁊ qn̄ exierit erit in ſupꝑficie q̄ſi carbo:⁊ tunc ponit̄ ſuſpēſum illud ligamē ſup calderiā feruentē plenā aqua ⁊ vbi recipit humoꝛē:poſtea cū duob⁹ lignis cōpꝛimēdo exhibitur oleū pulchꝝ ſuat̄ in vitro. Iſtud oleū attenuat coꝛiū ⁊ faciē cholerat:⁊ locū vbi ponit̄ remouet pānos lētigines bardos:⁊ oēs ſoꝛdities nouas ⁊ veteres.

Depilātia faciem.

Si vultis ꝙ coꝛiū faciei depilet̄. ℞.boꝛacis ⁊ argēti viui:anā.ʒ.ij.miſce cū ꝑua cera foꝛtiter ⁊ ponant̄ in faciē ⁊ remouebit coꝛiū:deide abſtergat̄ ſi ꝯuenit. ¶ Vel ꝯmiſceant̄ ceruſa ⁊ argentū viuū cū ſanguie gallinē galline bulliat̄ cū pauca cera al.⁊ cū ceruſa ⁊ foꝛtiter miſtuꝫ coquat̄ in captia ⁊ paꝝ ponat̄ de camphoꝛa ⁊ pul. nucis muſca.⁊ gariofi.⁊ qn̄ volueritis vngatis locū.ſ.facieꝫ ⁊ collū:pectus ⁊ manus ⁊ erūt ſplendida.

¶ Vel ꝯmiſceant̄ ceruſa ⁊ argentū viuū cū ſanguie galline vmbilici marini poꝛcellane cū oleo tartari vel cū aq̄ lymonū ⁊ fiat vnguentū amicabile qḋ eſt ꝯ pānos lentigines bardos ⁊ groſſium coꝛiū remouet ⁊ faciem dealbat ⁊ clarificat. ¶ Pōt fieri cerotū ad idē. ℞.oleū ro.vel viol.vel ſan

Quō cera fit alba

Cera fiat alba ſi calefit in catia ſup ignē ⁊ diſſoluitur ⁊ accipit̄ q̄dā amphoꝛa ꝑua plena aq̄ fridiſſima ⁊ in aqua inuoluit̄ in dicta cera diſſoluta:⁊ ſubito extrahit̄:⁊ in aqua frida ſubito mittat̄:⁊ cera ampullis coherens remouet : ⁊ ſic fit de tota:poſtea cera ponit̄ in q̄dā tabula exꝑſa : ⁊ ad ſolem exiccādo irroꝛatur cū aqua frigida:⁊ hoc multoties: ⁊ ſic fit alba ⁊ talis cera eſt multuꝫ bona in vnguētis facici.

Alia depilantia.

¶ Ad foꝛte coꝛiū groſſium ⁊ lētigines fit pilatoꝛiū bonum. ℞.oua recentia tꝑata in aceto foꝛti ⁊ pul.ſinapis : ⁊ de tali vnguēto pone ſup faciē:⁊ ſtet multū ⁊ groſſi panni ⁊ lentigines noue ⁊ veteres hoc vnguēto curant̄:⁊ coꝛiū groſſuꝫ in de attenuat̄. ¶ Pilatoꝛium mirabile ad lētigines bardos pānos : ⁊ ad omnes ſoꝛdities facici. ℞.aloes cicotri. boꝛa. aluminis ꝺ pluma ſalis:cardamomi:ceruſe:argēti viui:anā. ʒ.j.maſticis camphoꝛe.ʒ.ß.fiat pul.⁊ piſtet̄ cum ſapone gallico ⁊ felle hircino ponat̄ in facie ꝑ.iij.dies vel ꝑ.vj.totum quouſq coꝛiū maculoſum remotū ſit:deinde ponat̄ ceruſa cum aq̄ ro.⁊ in ſequēti ponāt̄ pulchꝛi coloꝛes ⁊ clarificatorium. ¶ Aliud. ℞.aloes cicotri,boꝛacis: ſalis:cardamomi ⁊ camphoꝛe : maſtiossis ſepie blanceti de dꝛaguntia:anā.ʒ.ij.camphoꝛe : maſticis:argēti viui:anā.ʒ.ß.piſtent̄ cum ſapone molli ⁊ felle hircino ⁊ ponat̄. ¶ Aliud bonum. ℞.ſaponis muſc.ʒ.j. aloes cicotrini.ʒ.iij.vitella ouoꝛuꝫ tria foꝛtiter cocta argenti viui pondus.iiij.denarioꝛum mellis ⁊ fellis tauri:anā.ʒ.j.boꝛacis oſſis ſepie:ceruſe de dꝛaguntea:anā.ʒ.j oīa piſtent̄ cum felle ⁊ melle ⁊ ponatur. Et nota ꝙ iſta depilatoꝛia poſſunt ſemper temperari ⁊ piſtari cum melle vel vitello oui cuꝫ ſapone:⁊ cum felle hircino:⁊ cum argento viuo. ¶ Pilatoꝛium ad idem ſiue vnguentum remolliantur poꝛcellane in aqua lymonum vſquequo diſſoluantur:⁊ fac inde vnguentum ſi vis ⁊ pone bocatem camphoꝛam ceruſas que faciem clarificant. ¶ Aliud.fundatur ibi ceruſa in oleo ambꝛe in captia ſuper ignem ⁊ ponatur ibi paruꝫ de bocate ⁊ camphoꝛa:⁊ çinçi.⁊ ceruſas quas volueris:vel pone cauſas que faciem clarificant ⁊ fac vnguentuꝫ ⁊ vngatur facies ⁊ alia loca ſi neceſſe fuerit.

Quō coq̄r cerusa

Cerusa plumbi multis modis ꝺcoquiť accipiť pulue
riçata ⁊ ligata in pāno lineo in pasta missā co
quiť in furno diu. Alio mō accipiť pul. ceruse in quodā ca/
lamo amplo de cāna ⁊ bñ cooperto in pāno lineo ⁊ inuolu
to coquiť in aq̄ in plūbū ⁊ excolať ad ptē: ⁊ iterꝫ decoquiť
inuoluta in pāno lineo in pasta i furno multū sicut pri⁹. Alio
mō accipiť pul. ei⁹ ⁊ scatariçeť cū aq̄ feruēti ⁊ colať ⁊ resi/
det: ⁊ extrahiť illa aq̄ supernatatilis ⁊ reponiť alia aq̄ frigida:
⁊ sic fit p. vij. dies reponēdo aquā bis in die ⁊ stet ad solē ⁊
ad diuū ⁊ de duab⁹ lib. vertať ad vnā. Cerusa sic cocta ista
clarificat faciē mirabil'r ⁊ nō obest dentib⁹ nec alijs. ¶ Si
pp fortitudinē pilatoꝝ facies dñe esset arsa vel aspsa vel
traheret nimis vel fierēt pustule opꝫ dñam esse in hoc pui
saꝫ ꝙ qñ res scriptas h̄ posuerit vel alias fortiores in facie
sua si cōburiť facies in remotiōe pilatoꝝ vel nimis trahiť
vel pustulať vngat faciē cū sanguine galline vel cum sang.
misto cū camphora vel melle vel spuma albu. ouoꝝ vł aq̄
furfuris vel alijs lenificatiuis ⁊ mollibus ⁊ dꝫ poni. ¶ Ad
faciē dealbandā ⁊ coriū extenuādum. ℞. farine ciceris or/

Clarificať cuꝫ bono colore.

dei ceruse tritici dragagāti: se. raphani: añ. ℨ. j. fiat pul. ⁊ pi/
steť cuꝫ lacte femine ponat in facie: sicut supius. ¶ Clarifi/
catoria dñaꝝ faciei colli pectoris ⁊ manuū multimoda sūt
quoꝝ vnum sic fit. ℞. pul. ceruse cocte vel scatariçate lib. j.
dragūtee. ℨ. j. camphore. ℨ. ß. salisgēme radi. viticelle: añ. ℨ.
ß. ex oibus istis fiat pul. ⁊ addať. ℨ. ß. boracis clari in aq̄ la/
uati ℨ. ß. salis ar. ista duo. s. borax ⁊ sal ar. mittātur cuꝫ aqua
ros. in quadā ampulla vitrea ⁊ calefiat ad ignem tantuꝫ ꝙ
dissoluať: ⁊ ista aq̄ misceať cuꝫ predictis pul. ⁊ desicceť ad
solem: ⁊ fiat iterꝫ pul. subtilis: ⁊ si vultis remaneat integrū:
⁊ de hoc accipiatis ad q̄ntitatē grani fabe ⁊ tempereť cum
aqua frigida ⁊ ponať in mane super faciem iam lauatam ⁊
mundatā. Puluis iste facit clarā faciem in coloratura in si/
militudinem colorum naturalium.

Clarificatorium ꝺ cerusa cornu cerui qꝺ pti/
net diuitibus ⁊ pauperib⁹ do
minab⁹ ⁊ est multū bonū: cōburať cornu cerui ⁊ fiat pul. ꝺ
supficie eius alba ⁊ pyciať illud nigrū quod est intus pul/
uericeť dicta superficies ⁊ fiat cerusa. Sicut fit cerusa triti
ci cum aq̄ ⁊ sic fiat de riço accipianť due ptes de cerusa cor
nu cerui ⁊ tertia pars de cerusa riçi ⁊ misceať cū pauco bo/
race ⁊ camphora ⁊ ponať in facie cū aqua roß. vel alia aq̄
vel albumine ouoꝝ ⁊ hoc fiat in sero ⁊ in mane laueť faci/
es cum aq̄ roß. vel auene vel fabe: vel furfuris postea pona
tur color muscatus ⁊ ali⁹ color ⁊ erit pulchritudo domine.
¶ Mirabile clarificatorium ꝯ pannos lentigines bardos
nouos ⁊ veteres. ⁊ oēm sorditiē faciei qꝺ pertinet regionis
⁊ cōmisceri grossum corium fiat subtile ifantile ⁊ bene co/
loratum. ℞. radicis cucumeris agrestis: lilij: brionie ⁊ bora
cis affodilli dragūtee ossis dactyli: amygꝺ. ama. nucleoruꝫ
psicoꝝ: añ. ℨ. j. coralli alb. farine fabaꝝ lupinoꝝ crystalli os
sis sepie: boracis nitri: sal. gēme: viticelle: risi marmoris al/
bi: combusti: sarcocolle: añ. ℨ. ij. ceruse: plūbi. ℨ. v. oia supra/
dicta puluericenť ⁊ pistenť cū felle bouis: aut hirci ⁊ fiant
trocisci ad formā lupini ⁊ sicceňť ad solem ponanť cū mel
le distemperati cū felle bouis aut hirci vel albumine ouo/
rum teneať in facie per tres horas: ⁊ magis ꝭm ꝙ coriū ma
gis grossum fuerit ⁊ postea laueť cum aq̄ furfuris ⁊ nunq̄
facies transmutabiť: imo semp erit in eodem statu ⁊ cū cla
rissimo balsamo vngať: sicut aurum super oia metalla: sic
istud clarificatoriū supra oēs ornatus faciei. Ualet ad oēs
sordities q̄ inueniri pñt vbicūq; sint in facie collo pectore
manibus ⁊ alijs locis cuiuscūq; dñe: ⁊ quecūq; dñe istꝺ ha
bēt nullo auxilio pulchritudinis indigēt. ¶ Aliud. ℞. por/
cellane. ℨ. ij. masticis: sarcocolle: ossis sepie: nucis: rasa: co/
ralli albi: crystalli gipsi cocti: boracis: ceruse de draguntea
cucumeris agrestis: brionie: asparagi: añ. ℨ. j. gumi arab. dra
gagāti albi ⁊ marmoris al. cōbusti nitri al. aluminis de plu
ma antalis ⁊ dentalis: añ. ℨ. ß. ceruse de cornu cerui ⁊ brusci:
añ. ℨ. iij. cū cerusa plumbi cocti lib. j. ⁊ ß. fiat ꝺ oib⁹ pul. sub/
tilis ⁊ cribretur per pannū spissuꝫ ⁊ seruet ad ornatū faciei
qñ ponere voluerit tēperet cū aqua roß. ⁊ parū de campho
ra ⁊ musco ⁊ erit coriū ifantile ⁊ color vt rosa purpurea ⁊ ꝺ
isto puluere potest fieri vnguentū sicut vnguentū citrinum
⁊ pñt fieri pill'e ⁊ trocisci in forma fabe plani cū aqua roß.
⁊ sal. seruať p duos annos ⁊ magis. ¶ Lauatura mirabilis
ad faciē accipe ceruse cornu cerui lib. j. ⁊ ceruse risi lib. ij. ce
ruse plumbi lib. ß. ossis sepie. ℨ. ij. thuris masticis gumi ara/
bi. dragagāti al. añ. ℨ. j. fiat pul. ponať in aqua roß. campho/
rata ⁊ muscata vt dictū est superius. ¶ Lauatura ad idē
℞. ceruse plumbi cocte lib. j. thuris masticis sarcocolle os/
sis sepie classi coralli albi gipsi cocti boracis costi ceruse fru
menti dragūtee: añ. ℨ. ß. gumi arab. dragagāti al. añ. ℨ. ij. fiat
pul. vt supra. ¶ Triformis lauatura est ista q̄ tribus mo
dis fieri pōt. s. pul. pill'e: vnguentum: seruatur multuꝫ. ℞. ce
ruse tritici crystalli sarcocolle amygda. dulc. ⁊ ama. antal' ⁊
dentalis gipsi cocti vmbilici marini ossis sepie porcellane
thuris masticis dragaganti ceruse marmoris boracis ⁊ ce/
ruse auene: añ. ℨ. j. ceruse plumbi lib. j. camphore. ℨ. j. musci
ℨ. j. fiat pul. vnguentum vel pillule. ¶ Unguentum autem
fit ꝺ supra dictis sic sanguinis galline anatis ouis cerui por
ci recenter equaliter dissoluanť ⁊ misceantur simul cū pul.
supra dictis: ⁊ cum hoc fiat vnguentū. Pillule fiant sic. pul.
dictus pasteť cuꝫ aqua roß. ⁊ albumine oui ⁊ formentur in
modum ciceris ⁊ siccentur ad soleꝫ seruentur in clapsedra
enserata vt virtus eorum non euaporetur: ⁊ quando ponan
tur dissoluatur vna pillula cū aqua roß. ⁊ trita remolliatur
vel in aqua simplici ⁊ ponatur in facie fricādo fortiter ⁊ h̄
potest fieri in mane ⁊ in sero si vis ⁊ facies lauetur post cū
aqua furfuris postea cuꝫ aq̄ roß. ⁊ camphora ⁊ musco pul.
ponať cum aq̄ roß. vel cum aq̄ simplici fricādo facieꝫ ma/
nibus bene lotis. ¶ Cerusa de draguntea fit sic radix eius

Cerusa ꝺ draguntea

eradiceť in mense iulij vel augusti laueť cum aq̄ ⁊ depileť
gladio tritici ⁊ tempereť cū aq̄ frigida colať per pānū sub/
tilē ⁊ iterꝫ qꝺ sub aq̄ remanet recipiať ⁊ iterꝫ coleť: ⁊ sic fit
ter vel q̄ter vsquequo tota substātia trāsiuerit colādo cola/
tura poniť ad solē vel serenum p. xviij. dies ⁊ qualibet die
mane ⁊ sero extrahať aq̄ que sup natat ⁊ in fundo remanet
substātia postea sup illaꝫ substantiā remanentē in scutella
de terra infundeť alia aq̄ clara ⁊ cōmisceť mouendo cuꝫ li
gno: ⁊ sic fit bis in die: decimo aūt die excolatur bene aqua
per se sed nō cum colatorio ⁊ ad solem desicceť fortiter: ⁊
desiccata iterꝫ fiat pul. ⁊ tempereť cū aqua roß. camphora
musco ⁊ formenť trocisci in q̄ntitate nucis ⁊ super marmo/
rem vel postē ad solem sicceňť ⁊ seruenť in vase vitreo vł
plumbeo. Simili modo fiunt omnes ceruse de radicib⁹. s.
de asparago: brionia: lilio: ⁊ brusco. ¶ Puluis ad retinēdū
iuuentutem reddit faciem clarā iuuenē coloratā mundam

Cōseruāo faciē iuuenem.

attenuat corium competēter ⁊ non frāgit faciem nec rugat
imo iuuenescit. ℞. cerusaꝝ frumenti lib. j. auene. ℨ. ij. succe
ℨ. ß. margaritaꝝ crystalli combusti coralli al. añ. ℨ. ß. nitri
al. ℨ. ij. marmoris cōbusti gipsi combusti. añ. ℨ. j. fit subtilis
pul. ⁊ cribretur p subtilem pānū lineū ponať cum aq̄ roß.
camphora. musco ⁊ vngat faciem ⁊ nunq̄ facies trāsmuta/
bitur imo semp erit in eodē statu: vngať tñ cū balsamo po
stea de cerusa tritici. ¶ Cerusa tritici. sic fit accipitur triti/
cum al. ⁊ remollitur in aq̄ per. iiij. vel. v. dies donec crepue

Cerusa tritici.

rit ⁊ mollis fit terať paꝝ ⁊ tempeť cū aq̄ clara ⁊ coletur p
pannum lineum ⁊ friceť fortiter in frigida mane ⁊ extraha
tur succus cuꝫ multa aqua vt melius potest poniť colatura
ad soleꝫ vsquequo resideat deinde extrahiť illa aq̄ supnatati/

lis ⁊ ponit̃ alia sic lauatur ⁊ siccatur sicut cerusa de dragun
tea.

Cerusa marmoris

¶ Cerusa marmoris sic fit: abluitur tabula marmoris
al. ⁊ de eodẽ marmore fit q̃dam molledar cũ quo mollitur
sup eã aquã infundẽdo semp sup lapidẽ: ⁊ hoc fit diu. ⁊ aq̃
decurrens seruat̃ in q̃dã scutella terrea ⁊ ponit̃ ad solem ⁊
suauiter exhibitur illa aq̃ supnatatilis ⁊ ponit̃ alia recens: ⁊
hoc fit semel aut bis in die desiccat̃ ad solẽ sicut alie ceruse
⁊ est bona p se ad clarificãdum faciẽ ⁊ maxie si cõmisceat̃
cũ alijs que hñt facere idẽ.

Cerusa frumenti.

¶ Cerusa frumẽti sic fit accipi-
tur triticũ ⁊ remollit̃ in lexiuio calcis viue ⁊ extrahit̃ pma
aq̃ ⁊ ponit̃ alia multoties postea siccat̃ ad solẽ ponit̃ in fa-
cie cũ melle dispumato ⁊ mundificat faciẽ mirabil'r stet in
faciem p. iij. horas vel. iiij. ⁊ postea suffumiget̃ facies ca. aq̃
vsq₃quo sudet vel intret balneũ: postea abluatur cũ sapone
muscato.

Cerusa de radicibus.

¶ Cerusa de radicibus est multũ bona faciẽ cla-
rificat albificat ⁊ mũdificat pãnos remouet ⁊ bardos ⁊ len
tigines ⁊ omnẽ sorditiẽ. ℞. pomi citri brionie viticelle affo
dilloꝝ barbe aron draguntee iris cucume. agrestis oẽs iste
radices recentes abluant̃ ⁊ mundificẽtur ⁊ terantur ⁊ cum
aq̃ temperent̃ ⁊ colent̃ fortiter per pãnum subtilem ⁊ po-
nant̃ ad solez ⁊ residcat ⁊ extrahat̃ aq̃ mittat̃ aqua bis in
die p. vij. dies ⁊ in. viij. die ⁊ in. ix. die mutat̃ loco asine aq̃
ros. bis in die ⁊ in. x. distemperet̃ cum aq̃ ros. cãphora la-
cte asine ⁊ siccet̃ ad solem qñ ponet̃ temperet̃ cũ aqua ro-
sata vel cum aq̃ simplici. ¶ Itez teratur borax ⁊ campho-
ra ⁊ cõmisceantur cum aqua ros. ⁊ per duos dies stet ad so
lem vt fiat albus ⁊ ponitur. ¶ Itez borax ⁊ camphora cũ
melle ponitur ⁊ clarificat faciẽ ⁊ remouet bardos pingues
pãnos. ¶ Item quedã dñe distemperãt cerusam plumbi
cum aqua ⁊ ponũt ad solẽ ⁊ desiccat̃ illa aqua ⁊ ponit̃ alia
⁊ hoc fit multoties vsquequo fit alba: ⁊ postea siccetur bñ
⁊ seruetur. ¶ Item cõmisceantur tres partes nitri ⁊ vna ꝺ
camphora cũ melle: vel duas partes salis armoniaci ⁊ vna
de camphora ⁊ tẽperent̃ cuz aqua ros. ⁊ ponat̃ ad solem ⁊
ꝯsumat̃ illa aq̃ ⁊ ponat̃ alia: ⁊ sic fiat p tres dies ⁊ siccet̃ ⁊
seruet̃. ¶ Item radix barbe iouis mundat̃ ⁊ lauat̃ sic: sil'r
cum aq̃ ros. ceruse de draguntea nimis fortis est: ⁊ pp hoc
cõmiscet̃ cum ea cerusa auene q2 excoriaret coriũ vbi hoc
esset: pãnos remouet ⁊ coriũ grossum attenuat ⁊ subtilẽ cõ-
burit. Clarificata sic ponẽda est: ⁊ pulueres. Primo facies
bene lauãda ⁊ bene abstergenda deide pul. tẽperatus cum
aq̃ ros. vel simplici ponatur ⁊ cuz palmis locus fricetur ⁊
dimittatur parũ stare vt melius se teneat: postea lauetur cũ
panno lineo ⁊ non aspero.

Ad crepaturas faciei oris ⁊ manuum.

¶ Unguentũ ad crepaturas fa-
ciei que fiunt pp violentiam pilatoꝝ ⁊ contra crepaturas
oris narium ⁊ manuum. ℞. ceruse plũbi. ʒ. ij. lethargirij de
plumbo. ℥. j. plumbi combusti. ℥. j. masticis. ʒ. ß. thuris. ʒ. j. si
vultis ꝙ sit multuz ponatur liueta ⁊ macaic de vnoquoq₃
℥. iij. fiat vnguentũ cuz oleo ro. ⁊ aq̃ ro. ⁊ ponat̃. ℥. j. de cam-
phora ⁊ de musco gra. vj. de argento viuo pondus denario
rum. vj. ꝯficiatur ⁊ seruetur in vitro vngatur ad solem vel
ad ignem bis in die locus vlceratus. Et est notãdum ꝙ po
test fieri sine argento viuo ⁊ erit vtilius. nam argentũ viuũ
⁊ aqua ro. lethargirij cerusa plumbi camphora ⁊ oĩa frigi-
da ⁊ species frigide ⁊ oleum ro. de pileo capilloꝝ forfici-
bus ⁊ cincture que claudunt poros faciei ⁊ capitis ⁊ somn9
longus ⁊ repletio cibi ⁊ potus nimia hec omnia generãt ca-
nos ⁊ senescunt ⁊ putrefaciunt dentes ⁊ dant oris fetorẽ ge
nerant glandulas in ore ⁊ faucibus si multum vtantur ⁊ se-
pe bene cauendum est a talibus.

Domine desiderantes colorẽ nigrũ vel subnigruz in
facie vel alibi ista cõponant. ℞. lethargiri
gallaꝝ aluminis: añ. ℥. j. terant̃ ⁊ tẽperent̃ cum aceto ⁊ po-
nantur sup locũ ⁊ locus denigrabitur ⁊ hoc fiat bis vel ter
vel amplius postea lauetur cũ clarificatorio vel cũ quo vo-
luerint. ¶ Color niger põt fieri albus. ℞. acetũ in quo fue-
rit coctũ lac acetosum vel acetositas pomi citri. ⁊ fricet̃ lo-
cus ⁊ fortiter post abstergatur cũ farina ciceꝝ vel cuz alijs
rebus que abstergunt faciẽ. ¶ De colore croceo. In omni
loco fit color croceus. ℞. cyminũ tritũ ⁊ crocum cũ albumi
ne oui temperatũ pone: ⁊ aliter põt fieri si comedat̃ cymi-
nũ diu in suis comestionib9: hoc faciũt ⁊ potatio aq̃ vel esse
in aliquo loco subterraneo vbi fuerit multũ cymini vel fu
mus eius.

Ad clarificandum faciem.

¶ Trocisci ad faciem declarãdã ⁊ ad lẽtigines
⁊ pãnos nigros ⁊ ad omnes maculas. ℞. radicis hircos fa-
rine ordei ⁊ fabaꝝ: añ. ℥. j. salis gẽme. ʒ. ß. cornu cerui ꝯbusti:
arsenici. añ. ʒ. iij. tempetur cũ felle hirci vl' cũ aq̃ ⁊ fiãt tro-
cisci siccẽtur ad solem ponatur cũ albumine oui p tres ho-
ras. postea intret balneũ. ¶ Aliud ad oẽm ornatum faciei.
℞. amygd. ama. ceruse tritici nitri lentis masticis: se. melo-
num ⁊ cauliũ ⁊ raphani ⁊ lupinoꝝ: añ. ʒ. iij. ⁊ ponatur in fa-
cie sicut superius. ¶ Trocisci fiũt boni ad faciẽ decorãdã.
℞. amygd. ama. ⁊ dul. fabaꝝ ⁊ ciceꝝ lentium ⁊ lupinoꝝ or
dei mundi: añ. ℥. ß. gumi arab. dragagãti ceruse tritici: se. me
lonũ: se. cucumeris dulcis mundi: añ. ʒ. vj. fenugreci radicis
lilij liuidi costi: añ. ʒ. iiij. ellebori alb. croci nitri myrrhe alo
es: se. raphani: añ. ʒ. ij. fiãt trocisci siccentur ad vmbram po-
nantur temperati cum aqua postea lauentur cum aqua ca.
melle ⁊ aquis mundificatiuis.

¶ Ad faciẽ manus collũ ⁊ pectus multũ ⁊ vnguentuz bene
faciẽdũ est mel abstersiuũ ad colorãdũ faciẽ ⁊ alia mẽbra
⁊ ꝙ remouet pãnos bardos declarat corium ⁊ attenuat in
oibus locis. ℞. mell'. lib. j. ⁊ fit albũ spumet̃ ex alia pte dis-
soluatur armoniacũ paꝝ cum melle ⁊ misceatur cum pre-
dictis ⁊ accipiatur paꝝ de subtilibus pul. sinapis al'. ꝣinꝣ. pi
peris sal. gẽme gipsi clari coralli albi agapitis nitri al. cry-
stalli: dragagãti: boracis: lethargiri argẽti vmbilici marini
porcellane marmoꝝ classe pulueriꝣẽtur pulueriꝣãda ⁊ dis-
soluant̃ ⁊ misceant̃ cuz mellẽ ⁊ misceat̃ paꝝ de succo radi-
cis draguntee colate ⁊ de succo cepe al. ⁊ dimittat̃ totum in-
simul cũ melle per diez vnã ⁊ noctẽ: ⁊ in die alia bulliat pa-
rũ mouendo cũ aliquo ligno ⁊ leuetur ab igne ⁊ ponat̃ pa-
rũ de camphora tẽperata cuz melle ⁊ totum bene incorpa-
tum seruetur ⁊ qñ intrabitis balneũ vngatis vobis faciem
⁊ totuz corpus cum isto melle ꝯfecto ⁊ qñ exire volueritis
abluatis vos cuz aq̃ ca. ⁊ cũ albumine oui ⁊ facies erit pul
chra resplendẽs ⁊ suauis ⁊ tere rugas ⁊ totũ corpus. ¶ Se
quitur de alio melle ꝯfecto ꝯtra pãnos veteres ⁊ lentigines
veteres ⁊ ꝯtra rugas ⁊ oẽs sorditiẽs q̃ pñt fieri in toto cor-
pore dñe. ℞. succi barbe aron ⁊ pedis vituli succi radicis
lilij: cucu. agrestis: brionie: viticelle: añ. ℥. iij. farine lupinoꝝ
lib. j. ⁊. ℥. iij. mellis alb. dispumati lib. ij. sal. armo. ℥. iij. lexi-
uie calcis viue: ⁊ cucu. equal'r facti cum aq̃ cali. lib. j. succi ⁊
mel ⁊ lexiuium buliant ⁊ fit vsq₃ ad ꝯsumptionẽ succorum
postea mittatur ibi fel bouis ⁊ parum de puluere nitri vel
de gall'. vl' de sipa ⁊ ꝣinꝣi. ⁊ hermodacty l. lẽticule: orobi: bo
racis gipsi clari crystalli classi dragagãti al. draguntee vm-
bilici marini se. sinapis al. añ. ℥. j. omnia ista pul. ⁊ cõmisce-
antur cũ melle dicto ad modũ vnguenti ⁊ de hoc melle vn-
gantur oĩa membra corporis statim qñ intrauit balneum ⁊
fiat sicut de p̃dicto melle vt dictum est. ¶ Aliud mel fit ab
stersiuũ ad idem pone folia ⁊ ramos caprifolij in fundo. i.
in olla hñte fundum amplum ⁊ os strictũ ⁊ de folijs dictis
fiat vnus locus ⁊ post fiat alius de pul. auripigmenti replu.
cetur quousq₃ olla fiat plena cooperiat̃ cum argilla vel cũ
pasta ⁊ stet tm̃ in furno vsquequo combustum fit quod est
iterius extrahatur ⁊ ponatur in loco discooperto vel ad se-
renum per duas noctes ⁊ fit mollis postea cõmisceatur cũ
melle dispumato ⁊ camphora ⁊ borace ⁊ vngatur facies si-
cut supra. ¶ Mel optimũ ad omnia predicta. ℞. amygd.

ama.munda.ʒ.iij.ſucci cauliuʒ nouellaꝝ.ʒ.iij.mellis lib.ß.
diſpumetur ⁊ coquat̃ paꝝ cũ aliquãtulo coſti ſe.rute orobi
oſſis ſepie cõbuſte vngat̃ facies vt ſuperius.℃ Mel ꝯtra
pãnos oẽs mirabile ad faciẽ ⁊ colorẽ.℞.farine orobi ceru
ſe tritici ordei:riſi ⁊ pul.cãne:farine ciceris lupinoꝝ ⁊ faba/
rũ amygdꝫ.amaraꝝ:ãñ.ʒ.j.fiat cũ lacte femine ponat̃ in fa/
cie de nocte ⁊ mane lauet̃ cum lauatura furfuris ⁊ viol.bri
ſill.Oẽs iſte maneries mellis habent remouere pigas:len/
tigines nouas ⁊ veteres:groſſas ſubtiles:bardos groſſos no
uos ⁊ veteres ⁊ oẽs ſordicies a facie collo pectore ⁊ mãibꝰ:
⁊ de oĩ loco ⁊ rugas:⁊ dant claritatẽ ⁊ pulchritudineʒ ſi po/
nant̃ in cõpetẽti modo:ſicut ſuperius dcm̃ eſt. Si ꝯtingat
ꝙ balneũ dña nõ habeat ſuffumiget ſe donec ſudet cuʒ aq̃
ca.⁊ hoc poteſt facere de facie ⁊ de toto corpore.

Ad colo/rẽ rubeuʒ faciendũ.

℃ Ad colorẽ rubeuʒ faciendũ intingat̃ bombax in tinctura
grane ⁊ aluminis ⁊ aq̃ roſ.deſiccatur ⁊ ſeruatur:fiet ſic̃ di/
ctũ eſt de braſillo.Tinctura grane ⁊ aluminis ⁊ aqua roſ.⁊
opari:⁊ apparebit color nãlis niſi p violentiã remoueat̃ ꝙ
faciũt hoc de rubea ſʒ nõ valet tm̃. ℃ Nota ꝙ de his oĩbꝰ
ſupradictis que faciũt ad ornatũ ⁊ pulchritudinẽ faciei po/
teſt fieri vnguentũ ad ornatũ totius corporis ⁊ mẽbroruʒ.
Silr̃ faciũt pulchꝝ colorem ⁊ claꝝ ſi citrulli mũdi cũ me/
dulla eiꝰ:⁊ farina ciceꝝ fabaꝝ piſtate ⁊ ſiccate ad ſolẽ ⁊ pa
ſtillis:⁊ tẽperatũ in aq̃ roſ.ponat̃ mane ⁊ veſpere.⁊ qñ vo/
lueris mouere fumiget̃ cũ aq̃ auene ⁊ poſtea lauet̃ cũ aqua
furfuris ca.vel alia aq̃.℃ Item farina orobi ⁊ fabaꝝ recẽ/
tium cũ melle faciunt clarã faciẽ ⁊ pulchꝝ coloreʒ:⁊ remo
uet pãnos bardos ⁊ lentigines.℃ Ceruſa draguntee ſic fit.
℞.pul.eius tẽperet̃ cum aqua roſ.ſtet ad ſolẽ donec aqua
ſit conſumpta:poſtea cõmiſceant̃ cum ea tres partes ceru/
ſe plumbi cocte tẽperate cũ aq̃ roſ.⁊ iteꝝ ſtet ad ſolem per
quatuor dies:⁊ i vltima die ponatur ibi vna pars campho
re:ſiccetur fortiter ad ſolem ⁊ ſeruetur ⁊ facit pulchram fa/
ciem albam ⁊ nitidam.

Unguentum citrinũ clarificat coriũ ⁊ oĩbꝰ facieʒ
mũdat.Unguẽtũ citrinũ cũ pul. oſ/
ſis ſepie miſtũ vel cũ ceruſa draguntee vel cũ aqua roſ.⁊ fit
ſic.℞.boracis.ʒ.iiij.cãphore:coralli al. amygdꝫ. dul.ãñ.ʒ.j.
vmbilici marini:dragagãti al.cryſtalli:ceruſe tritici entalis
⁊ dental:ceruſe plumbi:ãñ.lib.ß.nitri marmoris al.cõbuſti
ãñ.ʒ.ij.ceruſe dragũtee:axũgie porci recen.ãñ.lib.j.⁊.ß.ſepi
hircini.ʒ.iiij.axũgie galline vl anſeris.ʒ.iij.ſpẽs puluerizẽt̃
⁊ cribrent̃ p pãnum ſubtilẽ ⁊ oẽs axũgie diſſoluant̃ in q̃dã
caccia q̃ ſit ſup caldariã vnã plenã aque feruẽtis ſup igneʒ
bulliat caldaria:⁊ a calore aq̃ feruẽtis diſſoluant̃ axũgie:co
lentur in mortario marmor.⁊ ſi ponit̃ lib.j.de pul. ponant̃
lib.iij.de axũgijs ⁊ totũ fortiter cõmiſceat̃ terẽdo ⁊ ßuetur
in vaſe vitreo hñte os ſtrictũ:⁊ ponat̃ paꝝ de muſco tẽpe/
rato cũ aq̃ lymonũ:⁊ cũ aqua cocta in pomo citri.⁊ iõ dicit̃
vnguentũ citrinũ facit pulchꝝ colorẽ ⁊ pulchꝝ coriuʒ ⁊ re/
mouet lẽtigines nouas ⁊ veteres pãnos ⁊ veteres: bardos
nouos ⁊ veteres puſtulas de ſ̃late ſalſo generatas ponitur
aũt ſic.diſſoluit̃ ſupra ignẽ in teſta ſicce terongie vel recẽti:
vel in teſta pomi citri ⁊ ponit̃ ad ſolẽ vel ad ignem:ſeruat̃
p annũ.℃ Ut color rubeus fiat albus.℞.radi. barbe aron
viridis terat̃:⁊ cum lethargiro ⁊ camphora miſceat̃ ⁊ oleo
in quo cocta ſit cortex ſambuci:poſtea ponit̃ argentũ viuũ.
poſt vngat̃ facies ď nocte:poſt ſuffumiget̃ cũ aq̃ ca.℃ Aliď
℞.pul.lethargiri cũ ſanguine galline vel anſeris vl medul
la cerui vel oleo amygdꝫ.ama.cõmiſceant̃.vl ponãt̃ amyg.
ama.trite cũ forti aceto tẽperate.℃ Unguẽtũ ad idẽ coq̃/
tur radix lilij ⁊ terat̃ ⁊ cõmiſceat̃ cũ ſanguine porci recẽtis
diſſoluti ⁊ colati. ponatur pul.thuris maſticis ceruſe cocte.
camphore gipſi combuſti teſtaꝝ ouoꝝ ceruſe frumẽti oẽs
pul.miſceant̃ cũ dicto ſanguine ca.⁊ ponat̃ flos ſambuci:ď
radi.aũt lilij ponant̃ tres ptes:⁊ ď alijs de vnoquoq; vna.
de ſanguine xo ponat̃ qď ſufficiat:ponatur de nocte vel in
balneo ſicut alia vnguenta.faciem reddit al.clarã mũdam
⁊ nitidã.℃ Aliud ad idem coquat̃ ſepũ cerui in aqua ⁊ po
ſtea refrigeret̃ in aqua frigida ⁊ cum eo cõmiſceat̃ borax:
pul.cryſtalli:cãphore:ceruſe plumbi cocte ⁊ frumenti: hoc
totũ diſtẽperet̃ cũ ſepo ⁊ fiat vnguentũ:remouet ruborem
ſolis ⁊ venti de facie ⁊ facit eam pulchram mollẽ ⁊ albam.

Ad rubo/rẽ nimiuʒ in facie/⁊ ẽt a ſole.

℃ Ad remouendũ nimiũ ruborem de facie ⁊ puſtulas ⁊ fa
cieʒ clarificat:ſeqtur emplm̃:cõmiſcet̃ ſepũ hircinũ cũ can
taridibꝰ ⁊ ponat̃ ſub mẽto.Item ponat̃ vẽtoſa ibidẽ. Iteʒ
fiat flebothomia de vena capitis in brachio.Item fiãt ſca/
rificationes ſub vẽtriculis tibiaꝝ retro vſq; ad cauillã pe/
dis.℃ Unguentũ ad cremationẽ faciei pp ſolẽ ⁊ ad oĩa p̃/
dicta vtiliſſimũ.℞. mediũ corticis ſambuci terat̃ ⁊ ſtet in
oleo roſ.p tres dies:poſt coquat̃ in eodẽ ſatis:colet̃ ⁊ in co/
latura ponat̃ cera alb.⁊ ſupaſpgat̃ pul.camphore cryſtalli
boracis ⁊ bene hoc totũ miſceat̃:poſtea ponat̃ parũ de ar/
gento viuo extincto cũ ſaliua vel cinere.Item ponat̃ pul.ce
ruſe cocte ⁊ aliq̃tulum radi. viticelle vngat̃ facies ⁊ ſtet p
noctẽ ſic vel magis:⁊ in mane qñ vnguentũ remouebit̃ añ
abluat̃ cũ bombace remollito in aqua ca.⁊ ſuauiter cũ bõ/
bace remouet̃ ⁊ poſt ſtuphet̃ cũ ſapone bene vel aq̃ furfu
ris:iſtud faciem mũdificat:declarat:albificat:lenificat:⁊ va
let ad oẽm ſordiciem faciei.℃ Aliud ad idem faciem cõſa
nandã.℞.pul.cryſtalli boracis claſſe dragagãti alb.cãpho
re:ãñ.ʒ.iij.ceruſe plumbi cocti.ʒ.j.ſanguinis galline.ʒ.ij.fun
datur ⁊ cõmiſceant̃ dicti pul.cum eo vngat̃ facies ⁊ ſtet ſic
per totaʒ noctẽ:ſed ſit ante fumigata facies ⁊ in mane laue
tur bene cum aqua furfuris.

Simpli/cia ad faci/em mũdi/fi.

SEquitur de ſimplicibꝰ medicinis ad fa
ciẽ dealbandã ⁊ ad remouen/
dos liuores ⁊ ruborẽ colorẽ faciendũ:⁊ ad mo
uẽdũ pãnos lẽtigines bardos vl ſanguinẽ mor
tuũ ⁊ ad oẽs maculas faciei.ſ.lethargiriũ al. ce
ruſa dragũtee frumẽti brionie:cucumeris:agreſtis:⁊ dome
ſtici auene:riſi:ciceris:mellis:citrulli:ſpõgie marine:ſarco/
colle amygdale ama.⁊ dul.ariſtolo.ro.bet.ſe.raphani: ſter/
coris colũbi:paſſeris ⁊ lacerti:medulla panis:acetoſitas po
mi citri.fabe lupini ⁊ fenugreci:vti bona dieta generãte bo
nũ ſanguinẽ.Itẽ faciũt bonũ colorẽ ⁊ pulchrũ:maſtix:thus
borax:cãphora:armoniacũ:galbanũ:dragũtea:gumi arabi
ci:radix lilij al.aſparagi:nitri:gipſi:cornu cerui ꝯbuſti.mel
lis:aloes cicotrini:fellis bouis:aq̃ furfuris. De iſtis potes
opari ſimplicibꝰ ⁊ cõpoſitis.℃ He ſunt medicine ſimpli/
ces q̃ faciũt groſſum coriũ a facie remouere morpheã: pã/
nos:lentigines:oleũ de ſinapi:eruca naſturciũ:ceruſa ſarco/
coll.fel bouis.ſe.ſinapis al.raphani:myrte:boracis: armo/
niaci:ſal ar.mel.vinũ bonũ:capſia:bet. rubea:calx:cera:vi/
tella ouoꝝ:dragũtea:ſuccus raphani ⁊ ſe.eiꝰ:cucumer agre
ſtis:brionia:rãnus:radix lilij al.ex his oĩbꝰ põt fieri pilato/
riũ ad coriũ faciei ⁊ ad morpheaʒ ⁊ oẽs maculas corpis de
ſimplicibꝰ vel cõpoſitis.Alia ſimplicia p̃ter dcã ad mundi
ficãdũ faciẽ ſunt aq̃ floꝝ alcãne ⁊ aq̃ floꝝ ſambuci aq̃ na/
pbea:aq̃ radicũ lymonũ tenerrimaꝝ ⁊ frondiũ cãnaꝝ:aq̃
ſucci lymonũ:aqua radi.colobrini ⁊ biari:lac amygdꝫ.ama.
lac aſininũ ſine butyro vbi velles ꝙ luceret iter oĩa mundi
valet aq̃ balſami in remũdificãda ⁊ clarificãda facie.

℃ De morphea.

MOrphea alba nigra ⁊ rubea fit in facie
collo:⁊ manibꝰ dñarum:aliqñ
locus eſt mundus capillis:vel ſi naſcãtur ſunt
cani:⁊ eſt eis ſubueniendũ.Ad oẽm morpheã
⁊ ſanguinem mortuũ ad liuorẽ ⁊ groſſum co/
riũ:maculas nigras:pãnos:lentigines:⁊ ad ſigna ſenectutis:

ꝛ sordiciē faciei ꝛ remouet corium grossiuꝫ morphee ꝛ de/
clarat faciē. ℞.dragōtee ru.se.raphani ell'ori al.semi.sina/
pi.aā.ʒ.j.distēperet totū tritū cū aceto ponat ad solē in fa/
cie:post lauet cū aq̄ furfuris: ꝛ si fuerit pustule vel plage
sanant cū vnguento de scabie.¶ Aliud ad ideꝫ.℞.semi.
raphani crystalli ell'ori al.aā.ʒ.j.costi.ʒ.ß.fiat empl'm ꝛ po
nat.¶ Aliud qd faciat remouere scabiē ꝛ morpheā de fa/
cie ꝛ depillat coriuꝫ faciei vel de alio loco.℞.tapsie cucu.
agrestis cantaridaꝝ.se.synapi.aā.ʒ.j.fiat cathaplasma cū
aceto ꝛ ponat.teneat p horā:ꝛ depilabit locus:sanet cum
vnguēto de scabie.¶ Nota ꝙ in oī morphea dꝫ pcedere
purgatio humoꝝ peccātiū vl' flōmia vel vētosa in occipi/
tio supius pones sub mēto sanguisugas:ꝛ empl'm de cāta/
ridibꝰ:ꝛ ꝙ vtat bona dieta ꝛ ꝙ caueat sibi a supfluitate ci/
bi ꝛ potꝰ fugiat amara calida multū ꝛ sicca:ignē ꝛ solem ꝛ
angustiā:stet in domibꝰ subterraneis in quibꝰ sit cyminuꝫ
multū ꝛ balneet se in aq̄ dulci ponat sibi medicinas faciē
dealbātes.¶ Sequit mirabilis lauatura que faciet colo/
rē roseum:remouet oēs maculas de facie.℞.orobi lupini
ciceris rub.radi.barbe arō:rad.dragūtee.aā.ʒ.j.ceruse fru/
mēti hoc tritū pistet cū albumine ouoꝝ ꝛ fiant trocisci in
modū lupini siccent ad solē:ꝛ ponant cū aq̄ rosa.cōi:ꝛ te/
neat p horā vnā: postea lauet cuꝫ aq̄ furfuris.pōt seruari
p annū.¶ Aliđ ad liuorē ꝛ sanguinē putriduꝫ i facie ꝛ dat
pul'chrū coloreꝫ.℞.cicerum ru.lentiginis aq̄ thuris mar/
mor.aā.ʒ.j.pistetur totū cū sepo vituli vel oleo ro.vl' oleo
ponat probatuꝫ est.¶ Vt color al.sit rubeus:vel si aliqua
dña fuerit nimis alba vel discolorata pp aliquā occasionē
ponat in suo clarificatorio pul.viticelle.¶ Aliđ.℞.pul.
brasily ꝛ aluminis mistū cū aq̄ rosa.ꝛ in h remolliat bō/
bax per dieꝫ ꝛ noctē ꝛ ad solē siccetur:ꝛ si non fuerit bene
rubeus iteruꝫ reuertatur ꝛ intingat ꝛ siccetur in mane.vel
qñ ponere volueris clarificatoriū iam facie lauata made/
faciat faciē de bombace remolito in aqua rosa.postea po/
natur ex clarificatorio desuper.

Ad liuo/rē in angu/lis oculo/rum.

De liuore in angulis oculorū vel alibi pp pcussioneꝫ vel alia causa
vel pp fluxū mēstruorū.℞.elece toletane.ʒ.
y.nitri saponis gallici.aā.ʒ.j.pistet cum ace/
to ꝛ ponat ꝛ stet ibi parū: post lauet locꝰ cū
aq̄ cal'a.¶ Itē facit faba fracta cū melle pistata.¶ Ideꝫ
faciūt vitella ouoꝝ cū melle.¶ Aliud ad liuorē ꝛ sangui/
nē putridū in angulis oculoꝝ collectū pp pcussionem vel
pp retētionē vl' fluxū mēstruorū:ꝛ est medicla mirabilis.
℞.ceruse plūbi cymini fabe.aā.ʒ.j.tēperet totū tritū cum
succo coriādri:ponat sup locū liuentē vbicūqꝫ sit.¶ Co/
lorantur decorant ꝛ rubificant bucce ꝛ gingiue dñaruꝫ ꝛ
alia mēbra isto mō.℞.bresill'.rubee grane.aā.ʒ.ß.alumi/
nis.ʒ.y.al'.iy.carmeni boni.ʒ.iy.fiat de oībus pul.cum aq̄
rosa.in quadā scutella terrea:fricet fortiter infra manus ꝛ
post siccetur totū ad solē:ꝛ siccatū seruetur in vase vitreo:
ꝛ qñ volueritis os gingiuas vel aliđ mēbrum colorare re/
molliat dictus pul.cū aq̄ ro.in q̄daꝫ testa oui ꝛ bōbax ibi
ponatur:ꝛ sic remollit:pul.seruet vsqꝫ mane: ꝛ tūc oblita
iam facie ore ꝛ gingiuis coloretur locus cuꝫ dicto bōbace
ꝛ si forte ponat in facie necesse est declarare cuꝫ clarifica/
torio:postea ponatur balsamus si habetur vel aliud oleuꝫ
odoriferum:ꝛ sic non veterascet nec nascentur pili cani.

Ad gingi/uas.

Ad colorandum gigiuas ꝛ faciē. ℞.suc.brionie:
cucu.agrestis:succi canni: aq̄ ro.aā.ʒ.j.mellis
dispumati.ʒ.iiu.coquant parū isimul.colent
ꝛ seruent in vase vitreo:ponat sero i ore ꝛ fa/
cie ꝛ in mane lauet cuꝫ aq̄ rosa.vel aqua furfuris ꝛ erit os
aptū ad osculandū pulchrū durū ꝛ odoriferū ꝛ coriū [illegible]mor/
tuū faciei remouebitur ꝛ cicatrices faciei.¶ Ad ideꝫ.℞.
corticis vngary ꝛ bet.al.assentturi.aā.ʒ.j.al'.ʒ.bresil.grane.
aā.ʒ.ß.al'.ʒ.alumis herbe marie de qua faciūt saraceni co/
lorē violaceū.aā.ʒ.ß.fiat pul.ꝛ misceat cuꝫ aq̄ ro.ꝛ fricent
os gingiue facies:ꝛ dabit colorē pulchrum tñ potestis idē
facere sine aq̄ roß.ꝛ sine herba marina.Potestis ēt facere
cū alys simplicibꝰ medicinis colorare os ꝛ gingiuas sicut
cū cortice vngary ꝛ bet.ꝛ multis alys.¶ Aliqñ dñe cum
magno calore ꝛ ad solē vētū ꝛ ad lunā vadūt.vnde facies
eaꝝ denigrat:quaꝝ subueniēdū est eis:sumat dragagan/
tū ꝛ oleū amygđ.ꝛ gūmi arab.ꝛ mucilago psilly ꝛ se.cydo
nioꝝ ꝛ cū albumie ouoruꝫ aut succo portulace misce ꝛ fa/
cies in itinere epithimemꝰ.cū aūt generit lauet:ꝛ pōt hoc
fieri de vnoquoqꝫ p se vel de oībus.¶ De fissuris labio/
rū aliqñ fiunt pp humorē siccū supabūdātē aliqñ pp cce/
ptū queqꝫ nimia fiant curant cū hoc vnguēto.℞.cere ci/
tri.olei ro.axūgie macis ceruse frumēti dragagāti terben/
tine masticis hysopi gallaꝝ fecis olei:ꝛ olei ouoꝝ viscosi/
tatis semi.cydonioꝝ ꝛ fiet sic.dissoluat cera cū oleo ꝛ post
cōmisceat cuꝫ eis viscositas se.cydonioꝝ:postea incorpo/
rent alie spēs bñ trite i quodā mortario marmo.vsqꝫ quo
sit bñ albū:seruet in capside piceata ꝛ qñ opus fuerit vn/
gat os ꝛ manus vel alia loca vbi fissure fuerint.¶ Aliud.
℞.gallaꝝ.ʒ.ß.terbētie mellis.aā.ʒ.ß.misceat totū ꝛ vnga/
tur locus fissus.Idē facit oleū vitellinū:vꝫ sil'r ad idē vn/
guentum fcm̄ ad scabiem faciei ꝛ ad excoriationem eius.

Defensi/uū a calo/re sole ꝛ ven/to.

Ad fissu/ras labio/ruꝫ ꝛ ma/nuum.ꝛc.

Ad dētes cōfirman/dos.ꝛc.

Dentifricium bonū ad dētes decla/randos ꝛ gingiuas re/
stringēdas ꝛ os rubeuꝫ faciēdū.pumicis ma/
rine spongie marmor.al.panis ordei cōbusti
cum sale cardone ꝛ melle nitri al.ʒʒ.cinamo/
mi: foly gariofi.ligni aloes nucis musca.macis.aā.ʒ.ß.pi/
peris piretri se.synapis staphisagrie ossium dactylo.cōbu
stoꝝ ell'ori al'.tegul' ru.ossis ceruī cōbusti aluminis de plu
ma ossis oliue ossiū mirabol'.oīum istoꝝ cōbustorū.aā.ʒ.
iy.fiat pul.fricent dētes aā comestionē ꝛ post: ꝛ ꝙ nō re/
maneat cibꝰ inter dētes ne putrefiant gingiue.¶ Puluis
ad dolorē dētiū ex frido pbatū est.℞.piretri.ʒ.y.pipis.ʒ.
j.nitri salis cardone cabaceatꝫ se.synapi.aā.ʒ.ß.fiat pul.fri
cent dētes ꝛ gingiue: fluet maior q̄ntitas flegmatis ꝙ vi/
scositatis: ꝛ ideo sanabunt dentes ꝛ gingiue ad dolorem.
¶ Ad dentes dealbādos.℞.ossis sypie.marmo.al.cōbu/
stie spongie pumicis supremi nitri sal' cardonic.aā.ʒ.j.ga/
riofi.cinamomi piretri grane.aā.ʒ.iy.fiat pul.ꝛ fricentur
dētes aā comestionē ꝛ post.¶ Ad mundificandū dentes.
℞.grana de qbus tingitur scarleta ꝛ cōtere ꝛ in succo in/
tinge frustuꝫ scarleti ꝛ frica dentes ꝛ super omnia mundi/
ficat.¶ Nota ꝙ semper debent dentes ablui post come/
stionem si fieri potest cum vino puro.

Ad dolo/rem dē/tium.

Ad deal/bādos dē/tes.

Ad cācrū gingiuaꝝ.

Dentifricium reginaꝝ ꝛ nobilium dñaꝝ dētes albificat
ꝛ ꝯfirmat carnē ꝛ gingiuas a cācro corrosas.
regenerat rubiginē ꝛ putrediceꝫ remouet.℞.
gariofi.nucis mu.cinamomi spice nardi fo/
ly masticis panis ordei ꝯfecti ex salegēma combusti ossis
locuste picis cōbuste ossiū dactyl'.cōbustoꝝ ossiū oliue cō
bustoꝝ ossiū mirabol'.citri.cōbusto.grane.aā.ʒ.ß.spongie
marine pumicis marini ossis cypie marmo.al.pipis pire/
tri synapi.aā.ʒ.y.fiat pul.ꝛ fricent dentes.¶ Si locus est
cācaratꝰ lauet pmo cū aceto cal'o in quo coctū sit flos ma/
ligranati ꝛ ossa oliuaꝝ ꝛ cū melle isimul teneat diu in ore
iuoluto in bōbace sup gingiuas vel sup locū cācrosuꝫ ifir/
mitatē remouet:deinde lauet cū vino ꝛ melle:post pona/
tur pul.masticis thuris alumis sang.dra.cinamomi spon/
gie marine.aā.ʒ.j.sup locū dolētem ꝛ sanabit.¶ Pul.mi/
rabilis

fiat in hora dormiẽdi. ¶ Itẽ aliud: vt violata nõ cogscaꝛ: alumẽ scissuz galle cyminũ onfacinũ cũ vino tere ꝛ fiat ꝑclisma. ¶ Itẽ. ℞. gall. aluminis squinãti folioꝝ lilij cyperi balaustie mẽthe viridis pinee viridis coctanũ thimi gario. ros. sic. poroꝝ siluestriũ viridiũ. mespiloꝝ viridiũ. psidie acatie pul. masti. thuris plãtaginis sarcocolle glandiũ gumi ara. boli ar. san. ora. De oibus istis accipiaꝛ ꝛ bulliãt multũ in aceto vel aqua. lauẽt se multũ ꝛ teneãt pãnũ itus sepe madefactuz anteq̃ proclisma ꝛ adiecta proclisma faciat silr ꝛ in proclisma supradicta de supradictis.

Ad delectationem in coitu.

Ut desiderium ꝛ dulcedo in coitu augmenteꝛ. ℞. piretri assefe. aa. ʒ. j. olei sambuci. ʒ. x cõmisceanꝛ oia ꝛ remaneãt p. iij. dies: postea vngat virga ꝛ vulua ꝛ vterq; mirabilr dulcedinẽ sentient. ¶ Itez aliud. ℞. al. piperis nigri longi piretri galan. aa. ʒ. j. fiat pul. misceanꝛ cũ melle ꝛ in hora coeũdi mittat domina cuz bombace vel digito in vulua nesciẽte viro ꝛ vir mirabitur de tãta dulcedine. Et si vir vngat caput virge mirabitur ipsa silr. ¶ Ut mulier habeat dulcedinez in coitu. ℞. gallie mus. ʒ. ß. laudani. ʒ. j. misceaꝛ cuz aqua ros. ꝛ inde formetur pessariuz ꝛ suppona꞉ in matrice: ꝓbatum est.

Ad virgam erigendam. ℞. assefe. mellis. aa. ʒ. ij. tẽperẽtur cũ. ʒ. j. vini: ꝛ hoc bibat aã horã coeundi p. v. horas. Item. ℞. ouorũ formicaꝝ. ʒ. iij. ponaꝛ in oleo sambuci. ad solez in vase vitreo donec minuaꝛ ꝛ dissoluaꝛ: deinde colenꝛ ꝛ admisto semine pul. rute virga vngaꝛ. ¶ Ad mẽstrua restringẽda ꝛ dysenteriã ꝛc. ¶ Clystere ad restringẽdũ sang. mẽstruoꝝ. ℞. aluminis gallarũ acatie boli ar. thuris charte cõbuste. aa. ʒ. ß. se. apij iusqami aa. ʒ. ij. tẽperenꝛ cũ succo plãtaginis ꝛ aceti ꝛ encatismetur.

Ad fluxũ mẽstruoꝝ.

Si nimis fuerit fluxus restringaꝛ cũ restrictiuis ꝛ cõsolidatiuis venaruz sicꝫ bolus ar. chimolea hipogsti. acatia coralli al. ꝛ ru. draga. gumi ara. pul. onfacinus plãtago corigiola symphitũ myrtilli mumia se. platapsidia balau. ros. siriacis gall. sumach berbe. san. dra. M. quolibet istorũ cũ aq̃ pluuiali vel cũ succo plantaginis vel simphiti ꝛ restringit fluxũ. ¶ Et nota ꝙ ista oia ꝛ singula oẽm dysenteriã restringũt de quacũq; fuerit cã. Si daꝛ in syrupis vel pillulis vel emplastris vel fumigijs ꝛ balneis.

Ad ꝓuocãdũ menstrua.

Ad menstrua ꝓuocãda: ꝛ si p. vij. annos retẽta fuerit ꝛ educit mortuũ fetuz. ℞. calamẽti pulegij se. diptami rub. aa. ʒ. j. castorei acori anisi se. apij petro. se. ameos spice nar. cina. aa. ʒ. iij. fiat pul. conficiaꝛ cũ melle dispumato. q̃lz mane accipiaꝛ. ʒ. ß. cũ trib⁹. ʒ. vini decoc. faseoloꝝ ru. ꝛ bac. lau. pulegij se. rute diptami. ¶ Aliud coquaꝛ se. pulegij ru. diptamus in vino ꝛ ieiuna bibat. iij. ʒ. ¶ Itẽ aliud elarium nig. pire. oppoponacũ sit misce bibat vel suppositũ statiz abortit. ¶ Itẽ cyminũ tritũ cuz aqua mulsa bibat. ¶ Itẽ bibat pulegiũ cũ vino re. ꝛ tritũ sine ferro. ¶ Unguentũ ad ꝯfortandũ matricem. ℞. gall. mus. laudani. aa. ʒ. ij. piperis al. lõgi ꝛ nig. pire. galan. aa. ʒ. j. dissoluta gallia mus. ꝛ diptamo cũ aq̃ ros. fiat vnguẽtũ cũ oleo sambucino quã. suf. ¶ Cõtra retẽtionẽ mẽstruorũ vel si san. post partũ nõ exierit cũ ꝓuocantib⁹ mẽstrua educũt. supponaꝛ pul. spicenar. bullit⁹ cũ oleo pauco bõbace intincto. Itẽ oẽs spẽs aristo. aperiũt mẽstrua. ¶ Itẽ trifera magna sumpta cũ vino deco. lignialo. educit mẽstrua. ¶ Itẽ suppositoriũ ex sola assafe. cũ bombace menstrua ꝛ fcdinã educit: ꝓus tñ loco vncto cũ oleo aut butyro vt non ledanꝛ interiora. ¶ Itẽ suffumigiũ de solo ar. educit menstrua. ¶ Itẽ artbemisia cocta cum oleo vel nuce mus. facit idem. ¶ Itẽ radix malue ad modũ digiti grossa yncta in pinguedine hirci ꝛ sinapiꝫata pul. scamonee mẽstrua educit. ¶ Itẽ ad mẽstrua ꝓuocãda ꝛ fetus educit. ℞. elacterij ʒ. j. scamonee. ʒ. j. cũ succo porri viridis ꝯtere ꝛ fac pessariũ duorũ digitorũ ꝛ submitte hoc subito mẽstrua vel fetũ educit. ¶ Itẽ ꝯ retẽtionẽ mẽstruorũ magdaliones certissimi ꝛ fortissimi ad hu. fri. matricis ꝛ ad mẽstrua educẽda ꝛ vẽtositatẽ extenuãdã ꝛ matricẽ ꝯfortandã: ꝛ reddit aptaz ad oẽm suscipiendã. ℞. ficus nigras. ʒ. iij. nigelle se. nasturcij cymini anisi ameos. aa. ʒ. ij. cathaputie minoꝛ. ʒ. ß. thuris. ʒ. iij. fiat pul. ꝯficiatur cũ ficub⁹ bene pistatis ꝛ addaꝛ succus apij vel fellis bouis. q. s. ad emplꝫ: deinde fac magdaliões in forma digiti: inoluti in lana excũti a balneo submittatur vulue. s. vnus teneaꝛ vsq; ad meridiẽ ꝛ purgabit mirabiliter. Et si vultis ꝙ fiãt fortiores addatis pul. scamonee in modica quãtitate vel succum cucu. agrestis vel pul. elle bori nig. ꝛ si forte ꝑ hoc se. patereꝛ balneeꝛ in aqua deco. malue ꝛ sic curabiꝛ a fe. ¶ Hoc idem facit trifera magna: acuaꝛ ꝯo cũ scamonea trifera vel bñdicta vel hierapigra hieralogodion si fiant magdal. Itẽ nota ꝙ oia supradicta debẽt fieri in tẽpore eductionis menstruoꝝ. Item nota ꝙ hec oia supradicta valẽt ad conceptionem.

Ad impregnationẽ iuuandã.

Si mulier nõ ꝯcipit ꝑ nimiã humiditatẽ vulue qđ cognosciꝛ quia in coitu nimis humectaꝛ ꝛ mẽstrua sunt multa ꝛ tenuia: fiat hec lixiuia. ℞. vinum ru. forte ꝛ purũ ꝛ pone cinerẽ myrte i vino ꝙ albos racemi portãt ꝛ buxi ꝛ parũ pul. draguntee ꝛ submittat mulier hãc lixiuiã calidã ꝑ pessariũ plurimũ ꝯfert. ¶ Ut ꝯcipiat q̃uis sterilis sit si mẽstrua nõ desĩnt: coagulũ leporis in vino bibat ꝛ vir ei⁹ statiz ea vtaꝛ ꝛ mulier abstineat ab aceto ꝛ ab acrib⁹ ꝛ salsis reb⁹: non laueꝛ. vij. dieb⁹. Itẽ. ℞. rute viridis succũ ꝛ in lana collige: ꝛ post coitũ vir statim sibi subijciat tñ nõ añq̃ aq̃ se sublauet. ¶ Ad eã q̃ ꝑus fecunda fuit postea sterilis facta est folia maligrana. sicca: tere ꝛ cuz melle fac pessariũ digitorũ quatuor ꝛ post purgationẽ ipone trib⁹ diebus vt nõ tollaꝛ: ꝛ per tres dies tolle vnã passaz cuz granis suis ꝛ fac pessariũ vt dictuz est: ꝛ qñ coagulatuz stillauerit cognoscat virũ. ¶ Pessariũ conceptionis valde mirificũ: fel taurinũ in lana iuolue ꝛ appone pridie in orificiũ matricis post mẽstrua ꝛ de nocte tollat: ꝛ cuz hoc statim ꝯcipiet. Itẽ aliud fel caprinũ cũ cinamomo ꝛ oleo finicon ꝛ ramuscula cẽtauree trita: ꝛ oleo ro. ꝯfice ꝛ fac pessariũ ꝛ submitte. ¶ Si mlier aborsa fuerit suffumigetur cum stipticis ꝛ laueꝛ sibi vulua cũ eisdẽ: ꝛ cũ alumine galla ꝛ simphiti coctis in aqua pluuiali vel vino. in aceto ꝛc. valet vt violata virgo inueniatur.

¶ Si mulier sit sterilis vitio ipsi⁹ cognosciꝛ per signa Hippocra. ꝙ si mulier ꝯtexta vestimẽtis ꝛ suffumigata deorsũ cuz odoramẽtis ꝑiectum supra prunas. ꝛ odor aromaticus transit ꝑ corpus ad os ꝛ nares nõ est sterilitas vitio mulieris sed viri.

Ad augẽdũ lac.

¶ Ad lac augẽdũ. ℞. lũbricorũ viuorũ. ʒ. j. tere ꝛ cũ melle duos cipbos bibat ipsa ignorãte. ¶ Aliud. lac vaccinũ bibat: aqua salsa calida vel marina fomẽta: ꝛ post cũ vino tepido vtaꝛ cibis nutritiuis ꝛ digestibilib⁹.

Ad cognoscẽdũ si ꝑgnans sit ex masculo vel femina.

¶ Ut cognoscas vtrum femina ꝑgnans masculũ vel femellaz in vtero habeat apiũ cũ radi. sua capiti ei⁹ appone ipsa ignorãte: ꝛ si masculũ prius nominauerit dum loqtur masculũ habet. si feminã: feminã. ¶ Itẽ aliud. ℞. lac mulieris pregnantis et infunde in ensem vel in vngulã: ꝛ si coagulauerit pariet masculũ. si ꝯo effundit feminã.

Ad faciez clarificandam.

¶ Ad faciẽ clarificandaz. ℞. aquam. xij. limaciarum. al. ouoruz. vj. fella bouis duo fiat aqua. ℞. camphore. ʒ. ß. boracis. ʒ. ij. ꝛ ℈. ij. misceatur ista bene puluerizata cũ supradicta aqua: ꝛ hoc est ꝙ reperi de istis.

¶ Explicit tractatus de ornatu mulierum.

¶ Incipit tractatus de decoratione.

Faciei decor et venustas non tm̄ capiti sed ēt toti corpi ꝯuenit. vñ mulierū gratia quarū nūq̄ exosū habuim⁹ ꝯsortium quedā de ornatu faciei cōpilare curauimus satis expta que viris affectantib⁹ nō oberūt. ¶ Frequētius igitur facies mēdis maculis pānis lentiginib⁹ et alijs spurcitijs deturpat̄: que oīa aut ex menstruis aut ab hemorrhoidib⁹ retentis aut ex flōmie aut pharmacie neglectu aut ex dūio fellis aut ex spreta cura epatis euenire ꝯsueuerūt. Considerata igit̄ cā: diligēter eius cura remotiōi obuiabit. Si igit̄ tibi videat̄ necesse ꝓuocēt̄ hemorrhoide vel mēstrua. iteret̄ flōmia et pharmacia et ad curā reuocet̄ epatis: et fellis. In cura tñ mulierib⁹ ꝯsulo hoc q̄ frequēter sup̄ talū vsq̄ ad mediū tibie faciāt scarificationes: mulieri magis vultū serenat q̄ aliud. educit. n. san. resudātē a chyli et ad itercutaneā terēda et p̄ antipistasiz a facie ad loca icisiōis ꝓuocat. ¶ His peractis a localib⁹ sic incipiat̄ p̄mo facies stuphet̄ ita q̄ in aq̄ pluuiali bulliant̄ pauce palee auene et viole et malue pauce coopto capite in sero fumū diu recipiat et sic peplo albo mūdo facies et collū voluat̄ et tota nocte sudet. hoc tribus noctib⁹ ꝯtinuis faciat vt sit cutis attenuata et sequētia meli⁹ admittāt medicamina. post hoc trociscos melonū ꝯfectos et ꝯseruatos inter man⁹ in aqua rof. dissoluat et inde frontē et faciē et collū abluat et liniat et iterū eodē peplo inuoluat. hoc faciat trib⁹ noctib⁹ ꝯtinuis. postea vtat̄ trociscis et pul. et pillis que sequunt̄. ¶ Trocisci p̄mo tales sunt. ℞. brionie: amyg. ama. vel nucleoꝝ p̄sicorū. añ. ℥. iiij. lētis ciceris al. fabe fracte: risi: marmo. al. coral. alb. crystal. boracis salis nitri. añ. ℥. iiij. diligēter terant̄ et ꝯficiant̄ cum felle hirci. Trocisci formati soli exponant̄ et siccent̄: et post triduū iterū terant̄ et addat̄ quarta ps ceruse: et tunc cū aq̄ rof. ꝯficiant̄ et inde minores trocisci forment̄ ad modū maioris denarij. in sero vnū ex his in aqua fontina tepida resolue totā faciē eūti dormitū frontē et collū et nasū illinias et semp̄ peplo mundo inuolues. hoc. vij. noctib⁹ ꝯtinuis iterabis et si necīum exegerit et vlteri⁹ q̄ illō potēter poros aperit: cutē corrodit: pānos/lentes/mēdas/pustulas et tales sordes abstergit et destruit. ¶ Tūc seqtur pul. iste. ℞. amidi amēti dul. et amari dētalis vmbilici marini: ꝯcule marine: porcellane: olibani: draga. al. ceruse: coral. al. crystalli: boragerse. añ. oīum. ℥. iij. salis gēme. ʒ. j. terant̄ diligētissime et trociscent̄ pul. l. ij. ptes equales diuide vnā ptē in mediā pixide repone et faciē albu. oui crudi linitā sinapiça. i. sparge et hoc de p̄ma. Alterā ptē sic facies: medullā ceruinā albissimā albu. oui in aqua coctū equal'r cōmiscet̄ fortiter in mortario marmoreo mūdo ꝯtunde irrorādo aq̄ ro. parū axungie porcine nouelle liquefacte infunde semp̄ bñ agitādo et ꝯterēdo et ad vltimū cāphore trite. ℈. ij. et ß. musci. ℈. ß. h vngᵐ in vase vitreo vel stanneo vel argēteo repone ꝯditū et quotiescūq̄ volueris faciē nasū frontē collum illinias et ita tota nocte dormiat. in mane aūt in aqua tepi. cū furfure et farina fabe fracte et or. infunde et inde bñ colato faciez lauet luciditatē cutis affert. et hoc sit de 2ª parte. tertiā ptē ita ꝯfice addita cāphora et musco in pondere. ℈. ß. cum aq̄ ro optima et albu. oui crudo in vltima pte addito pul. p̄ pānū. subtilissimū tricotrinicatū in cipho. argē. vel vitreo mūdo ꝯfice cū digito diligēterq̄ icorpora: inde pillas paruas ad modū ciceris informa quarum vnam vt volueris in vola man⁹ munde cū aq̄ ro. in sero soluat et inde frontē et collū nasū et faciē liniat diligēter s; memineris pillulis al. pul. vti: et vnguētis magis in sero. pillis aūt in mane. ¶ Dētiū xo nō minor d; eē decor q̄ iuuamētū. et iō nō mior ornat⁹ q̄ faciei: ne qd igit̄ ornatui desit pauca de eis p̄stringam⁹. nā et hi vitiati p̄sonā dehonestāt. Singiuas ḡ ꝯfortare op; q̄ ab eis freq̄uēs est vitium dentiū. Radix q̄nquenerule: pētaphylon: plantagi. in optimo vino bulliāt et dētes inde abluat postea dētes h puluere fricet. ℞. marmo. al. pumicis fur. grossi. or. milij assi: nitri assi: salisgēme: alexācos: coralli al. çiç. al. cinamo. aliptimi folij vitis al. gario. lignialo. si stet in facultate oiū. añ. ʒ. ij. diligēter tricotrina et ide addito musci quartā ptez. ℈. j. ore bñ abluto quotidie mane dētes bñ fricent̄. ¶ Preterea quotidie mane ra. malue bene mūde p̄ mediū scissa vndiq̄ diu diligētissime fricentur expto credite: nigros dentes dealbat. sepi⁹ ēt post ablutionem pāno lineo grana tincto nouo dētes sil'r fricet et gingiuas et hoc iterū ex nā grani est exptissimū. ¶ Colorē efficaciter restaurat pul. iste. ℞. galāge. çinçi. cina. çedoarij: piretri optimi. añ. ʒ. iiij. pul. çuc. q̄tuz de oibus alijs: ferruginis bñ lote et sicce. ℥. j. et ß. salisgēme. ʒ. j. modicū de croco vt. ℈. j. oia ꝯtere et cōmisce et in p̄n⁹ et in oi p̄ādio vtere et eadem die nō eris discoloratus. ¶ Capillos multiplicāt et colorāt ista: capitellū tale fiat: sarmēta pura et sicca in area munda cōbure: cineres collige tricotrinatos et supra paleā ordei in pāno lineo mūdo dupl'r pone et supinfunde aquā ca. i olla pforata infunde et collige instillātez p̄ foramina: tūc in illa olla pforata pone hic rasurā buxi re. et frondes eiusdē: croci re. paꝝ ligni qd dr̄ fustec cymini al. chri alcāne. añ. ʒ. iij. croci orientalis. ℈. j. que oia sic dispones. in eadē olla abiectis cinerib⁹ bñ mundata p̄mo suppone paleā post hoc frōdē myrte et buxi deide rasuras et ligna p̄dicta. Ad vltimū pul. cymini et ponit̄ in lato saccul o et laxo ita vt totā ollā cooperiat superi⁹ tunc p̄dictū lixiuiū supinfunde supposito mundo vase in q̄ colligat̄ ter vel quater colet̄ vl' in vitreo vl' in terreo mūdo vase reseruet̄ deinde al. deorsuz actis lixiuiū p̄mū de cinerib⁹ sarmentorū et caput ablue sed in ablutiōe de pul. aluminis scissi capillos illinias loco saponis et capite bñ loto p̄ se dimitte exiccari postmodū xo de lixiuio totties colato caput laues fortiter oi die et p̄mitte siccari sine pāno vel cū pāno qd meli⁹ valet vt capilli abluant̄ cuiusl; coloris capillos reddit aureos vel flauos occulte et efficaciter tigit. ¶ Si xo nigros volueris facere canos vel alteri⁹ coloris capillos. ℞. balaustie: psidie q̄ si nō habueris caunū cupulas glandiū: galle: alcāne. añ. ʒ. iij. vitreoli q̄rti. j. al. ʒ. que oia sic dispones. terēda teres: ra. ꝯtundas et easdē coquas in vino nigerrimo vsq̄ ad tertiā ptez: tunc colabis p̄ pannū optimū exprimēdo fortiter: liquori quoq̄ modicū olei adde. ʒ. iij. liniant̄ capilli et bñ p̄ se fricēt quoslibet capillos nigros facit. ¶ Ubi piloꝝ gñatio necīa est vt in supercilijs vel barba fiat freq̄uēs inunctio corticis auellane castanee fabe ossiuz dactyloꝝ testiū amyg. et mira. citri. añ. apū cōbustaꝝ q̄tū oiū alioꝝ pul. rane vel lacerte viridis cōbustis ad. iiij. illius ponderis diligēter ꝯfice cuz oleo laudano qbus inunges locū et oia circa. ¶ Si p̄hibere volueris pilorū generationē tali vtere experimēto p̄us radicit⁹ pilis euulsis inunge sic sang. vespertilionis hicore sang. hu mani succi cassielig. añ. oia misce oua formicarū trita se. papaueris nigri et iusqami. añ. ꝯfice cum succis p̄dictis et oleo papaueris nigri sepius vtere. ¶ Psilotrū ad remouendū capillos tale fiat: salis calcis viue eq̄lis sit mēsura vtriusq̄ auripigmēti vnius ponderis qd coque diligēter omnia in forti lixiuio fortiter agitando vt bene incorporentur post vij. vel. v. ebullitiones ab igne depone vt calor resideat do nec sit inter calidum et temperate tepidum: interim locuz depilanduz fumiga cum aqua calida et fomēta vt pori cutis aperiantur: postea locum depilandam in loco ab aere frigido remotū cuz penna ilinias aqua tepida: pilos itaq̄ humectando poteris euellere.

¶ Explicit tractatus de decoratione.

¶ Incipit

Scarifica tio sup̄ talū faciē serenat.

Stuphe.

Trocisci

Ad decorādū dentes.

Radix malue.

Ad restaurādū colorem.

Ad decorandū capillos.

Ad faciendū nasci pilos.

Ad p̄hibendū pilos nasci.

Psilotrū

Incipit liber de coitu magistri Arnaldi de villa noua.

De coitu & semine & cōplone siue nā testiculorum. Cap. I.

Ad delectationē.

Creator omnium deus volēs aīalium genus firmiter ac stabilr pmanere & nō deperire p coitum illud ad generationē disposuit renouare. Renouatū iteritū ex toto non hz: ideoqz copulauit aīalibus nālia membra q ad hec apta fuerint & ppria eis que cā ad mirabilē dilectionē inseruit vt nullū sit aīalium q nō p annū delectet coitu. Nā si aīalia coitū odirent gen9 aīalium pro certo periret: ppea nāqz aīalibus coit9 nālr incst: & p multa tpa ipeditur possibilitas cōplendi pene oī fōne fiat ꝑposita q coitus p duo aīalia per vnū p qd semē emittat: cui aliud obuiādo in sua pfunda concauitate: illud recipit vndiqz clausa ne ex aliq pte possit dissolui & pdi. Tria aūt sūt i coitu: appetit9 ex cogitatione phātastica ortus: spirit9: & humor. Appetit9 ab epate: spūs a corde: humor a cerebro. Nā cum delectabilis sit motus in coitu per motū oīa mēbra corpis ɔcalescunt & per calorē humor eliquat qui est in cerebro: & p venas attrahitur eliquatis: & post aures ducitur ad testiculos: & per virgā in vuluā eycit. Nā Hippo. dicit. qbuscūqz vene que post aures ducunt incise fuerint semine nō effuso gñare nō ꝑualent: sed si aliūde emiserint nō est semē: sz aquosus humor: & īde nullus pōt fieri ɔcept9: qm alij vgā tēdūt & minus coeuntes semē emittere nō valēt. Et alij sunt q semen emittunt etiā nolētes: virgā aūt non tēdunt. Alij q virgam non tendūt: nec appetūt: nec semen emittūt qualr ista fiāt a nobis declarandū est. Cum igit appetit9 fiat in epate vel oritur: vt dictū est mouet spūs a corde q per arteriā descēdit ad virgā & concauū replet virge neruū replendo more veneris in durā tendit rigiditatē: sed semē emittere nō valet dum seminalis humiditatis fuerit indigētia in cerebro & defect9. Cum vo supabundauerit humiditas in cerebro & fuerit indigētia & defect9: nec valet intēdi: nec semē emitti. qui vo his ɔtraria habuerint coeuntes gñationem pfecte ꝑualent: & deducit eis semē a cerebro p venas que post aures sunt descēdētes: & per eas in spinalē medullā: & a medulla in renib9: & a renib9 ad didimos & a didimis per virgam emittunt: nec qdem vrinali via sed alia semini ppria.

Quid sit semen.

His itaqz ꝑlibatis dicendū est qd sit semen & qūo ipm diffiniat. Dicit enim. Semen est substātia hūida pura calida: vnde fit homo. Itē semen est calidus spūs currēs & currendo ipellens humori corpis effectum silem faciēs illi: vn pcedit. Itē Gal. Semē est spūs & hūor spumosus & fit spumosus p motū: sic pōt videri in tēpestate maris. Declarat aūt ita esse: qz semē postqz proycit apparet copiosum esse: & post modicū diuidit nimis: & nō remanet itegrū vt sputum aut mucilago: qz hec sunt liquida & cruda. semē autē est coctum & depressum qd cum ceciderit in locum pprium plenum vitali spiritu in hominē formatur. qd cū nō ceciderit in locum pprium spūs ab eo euanescit & dispergit.

Ex qbus humoribus fiat semē.

Nunc ergo dicendū ex qbus fiat semen humorib9. Semē est superfluū etiā & minus moderatū: moderatum vo est calidum: tēperatum vo humidū: qz testiculi sunt de ꝑncipalibus mēbris: & fundamētis & colligūt semē & mittunt: sed qz sunt pximi virge transmittūt pro ꝑterito & nā eorum a nobis dicenda est. Uirtus. n. seminis est tēperata q si nā testium ca. & hu. & tēperata sit tēperatum est semen. Si vo distēperata fuerit erit inutilis. Diuidit aūt caliditas eorum in duas ptes. i. in simplex & cōpositū. Simplex est ꝑpotēs: vt ca. hu. fri. & sic. Et vt antiqui dixerunt semē mittatur p has quatuor qualitates. Calor. n. semē reddit subtile & aquosum soluēdo & extenuādo: frigidū facit grossum & spissum semen coadunādo & seruādo. siccū reddit modicū semē. humidū vo copiosum & multiplicatū. Ex his. n. qualitatib9 si iuncte fuerint valēt & alie precedunt: sicut in omnibus corporib9 sunt: quatuor vo congrue: due vo inutiles vel vitiose: quatuor congrue sunt cali. hu. ca. sic. frgii. hu. frigi. sic. Due vo inutiles vel vitiose sunt: calidū & frigidū: humidū & siccū: que iter se adinuicē repugnāt: & qz semē ex calore fit: tenue ex friditate: densum ex quatuor alijs: sunt quatuor qb9 fiūt tenue & multū densum & multū tenue & modicum densum & modicū tenue.

Qui sint potētiores ad semen emittēdū.

His itaqz declaratis. Dicemus prius de oībus illis q fortes sunt & ꝑualentes ad emittendū semen his qbus testiculi calidi sunt & humidi tēperate virge. Si fuerint homines multū bibētes vinum hi abundāt in appetitu & semine: silr si fuerit vernū tēpus qd est calidū & hūidū tēperate: etenim calor auget appetitū & masculinū reddit: friditas aūt diminuit appetitū & femininū reddit.

De cōplonibus testiculorum.

Si q nā testiculorum fuerit cala multe luxurie erit appetit9 & ples gignunt masculi & tēpestiui nascunt pili circa pectinē & circa reliquū corpus. Si vo est frigida tardi & rari. Si vo sicca modic9 erit appetit9 & modicū & debile semen. q si fuerit humida reddit multū semen & pili oriunt plani & molles. Et de nā simplici testiculorum hec sufficiāt. Si vo cōposita sit natura testiū calida & humida ex calore magn9 appetit9 erit & pili multi. ex humiditate semē erit multū & cōcubit9 mult9 sine lesiōe nō poterit iteresse abstinētia. vt dic Gal. Si vo calida & sic. fuerit: semē erit modicū & sine delectatiōe magna emittit: filijqz mascli ples erūt & appetit9 magn9 & freqēs in ꝑn° pubertatis: & multi pili circa pectinē vsqz ad vmbilicū. & vsqz ad mediū costarū & min9 desiderāt coire & cito cessant: & si intēdūt ledet. Si vo fuerit frida & sic. ex frigiditate nō erit appetitus ex siccitate semen erit modicum: q si fuerit frigida & hu. appetitus erit modicus ex frigiditate & pili erunt circa pectinē tm filieqz erunt qplures & semē erit copiosum ex frigida & hu. & in somnis pollutiones multeqz festinant exire humiditates sine magna delectatione & mouet a seminis effusione. fiunt quoqz pollutiones cum spēs feminarū vise placite inueniunt: & in somno reducte sunt ad memoriā: & iste pollutiones nō fiunt ex abūdantia humorum sine illis. Hec igit que dixi de nā testium & alia cōsideranda sunt in toto corpore. Antiqui dixerūt testiculos de ꝑncipalib9 mēbris vtriqz. s. Hippo. & Gal. dixerunt q a testiculis ꝑstatur virtus toti corpi sicut cerebrum ꝑstat virtutes mobile & sensibile. virge & cor p arterias virtutem erigendi & feruorē: virtus autē que est a testiculis prestat toti corpori: qz fiunt masculi & femine: & ideo sunt testiculi fundamentū & radix virtutis que ministrat magnum calorem toti corpori. ideo qui eunucantur non nascitur eis barba: & non sunt pilosi: & vene eorum quasi feminarū: nec sunt eis appetitus libidinis: et propterea dicuntur testiculi de principalibus membris.

In qua pte debeat masculus vel femina gñari. Cap. II.

Dixi autem superius q calor est causa masculineitatis & frigus femineitatis. Et ita est sciendū q p membra dextra generant masculi: per sinistra femine: sic dicit Hippo. mēbra adinuicem auxiliari. Refert quoqz Gal. nō esse mirum si calor dextri testiculi & dextre partis matricis maior sit calore sinistri testiculi & sinistre ptis matricis: qz viciniores sunt epati. & nutriunt sanguine puro: & quasi claro. Et ideo a dextris sunt masculi: & a sinistris femine. ait quoqz Hippo. Si tpe pubertatis pueri videbis dextrū testiculū esse maiorē & ꝑeminentiorē generabit masculos: si vo sinistrū generabit feminas. ꝑcipit hoc Hippo. animaduertendū esse in tpe pubertatis: & vox mutat eius & grossior fit. Fit autē duob9 modis & duabus de causis: vna de femina altera de masculo. Si enim cecide

rit in os matricis ⁊ calidū accesserit in sinistrā partez eius generat feminā: si in dextrā masculū generat: ⁊ aliquoties euenit vt virt⁹ calore seminis mutatiōe vincat̃: quidā autē medicorū dixerunt si semen ꝓcesserit de dextra ⁊ exciderit in sinistrā partē matricis efficit̃ masculus ⁊ effeminatus ⁊ ecōuerso de alio fetu si ceciderit in dextra parte efficit̃ femina virago. propter hoc autē potens est deus cui vult cōcedere gignere masculū ⁊ feminaz: vt ipse nouit. Nunc dixi que prosunt calori ⁊ frigiditati.

¶ De hora coitus ⁊ q̄bus prosit coitus ⁊ de caussis quorūdā accidentium in coitu. Cap. III.

Antiqui dixerūt in libris suis res que cōseruant sanitatē sunt sex: exercitiū moderatū balneuz cibus ⁊ potus somnus ⁊ coitus. Itaq̄ʒ dicendū est a nobis qualr̃ ꝓficiat: ⁊ qualr̃ fieri d̾beat: ⁊ quo tp̄e: ⁊ qualr̃: ⁊ q̄d nocet ⁊ q̄d inde ꝯtingat multū vtentib⁹. ¶ Dixit vero Gal. in lib. artis cuius cā retulit: q̃ q̄daz epicurus dixerit: quare nullus q̄ coit sanus erit veraciter coitus vtilis est: ⁊ ꝓficiēs ad salutē corporis: ⁊ ostēdit qualr̃ d̾beat fieri dicēs. Nāq̄ʒ qñ fieri dʒ vel ꝯuenit: ⁊ qñ per interualla est faciēdū vt lesionē non faciat: nā si puer debilis coierit corpus eius: postea alleuiabitur magis q̄ prius: ⁊ letificabit̃ magis solito.

Hora hora fieri debeat coit⁹.

¶ Est aūt hora coeūdi cōgrua qñ corpus in tēperamento fuerit oium exercitiorū: vt. s. nō sit plenū nec vacuum nutrimēto: nec calidū: nec frigidū: nec humidū: nec siccuz: sed tēperatuz. Si vero errauerit ab hac rōne ⁊ coierit: melius erit calidū q̄ frigidū: melius satur q̄ famelicus: melius humidum q̄ siccū: melius ante somnū q̄ post somnū: q̃ postq̄ coierit a labore q̄escet: melius inde erit ꝯtuti: vt teste Gal. cum dicit ſʒ. s. quod diximus si fuerit coitus: meli⁹ erit cōceptui ⁊ fetui ⁊ viro ⁊ mulieri si sic fiat: quia cuz dormierit mulier: postea ꝯtinet semen meli⁹: ⁊ hoc faciet ſm naturaz atq̄ʒ doctrinā. Ulr̃ ergo meli⁹ est coire: ſm hoc qđ dixim⁹ si quis coierit circa mediā noctem peccat: q̃ cibus oino indigestus est. Quidā vero medici dicunt ꝙ si quis fuerit cibo repletus anteq̄ digessisset ex toto decubuerit si ex tali fetu coitus oibus mēbris cōpletus fuerit: nec magnū caput habuerit aliud membrū diminutuz erit: ⁊ ideo diximus: qm̄ q̄ coierit anteq̄ digestus fuerit peccat. circa matutinalem horā fieri nō conuenit: hac de cā: q̃ ante debilitatē inducere vel subsequi habet post coituz: post hoc laborare nō conuenit in aliquo: pʒ ergo ex his ꝙ coitus melior est ante somnum q̄ cum dormierit: a labore enim quiescit: ⁊ si quis circa matutinum coire voluerit: post coituz faciat ꝯstringi corpus: vt calidior possit esse ad laborem et fortior.

Quib⁹ prodest coit⁹.

Et nunc dicendū est quibus ꝓdest: ⁊ q̄bus nocet coitus. Dicimus. n. ꝙ duobus ꝓdest coitus ſm ꝙ Gal. dicit in lib. sup̄ epidimys: vno modo si sup̄abūdat flegma viscosuz ⁊ fuerit ei robur viriuz: ⁊ alio modo cui superabundat fumus acut⁹ exhalās qui nā sua infestat nām corporis his q̄dem duob⁹ modis ꝓdest. ¶ Prodest autē illi cui superabundat flegma viscosum si fuerit robustus: q̃ euacuat̃ humor p̄ coituz nisi raro fiat: q̃ raro calor q̄ fit ex frequēti motu coitus est desperans ⁊ exitus si fuerit viriū debilitatus: nā cū supradicto flegmate frequētat⁹ coit⁹ nocet valde ⁊ ꝯuertitur corpus ad vltimam debilitatē seu fragilitatē. Si quis eniʒ quesierit a nobis quā differentiaz facimus virtutis fortis ⁊ debilis: dicimus ꝙ abundāti virtuti ꝓdest: debili vero nocet: q̃ corpus eius in vltimaz frigiditatē ⁊ debilitatē est positū. Gal. vero asserit ꝙ frequēs coitus desiccat corpora sic ꝯtingit grossis hominib⁹ cuz instituunt soluere corpus. Quidā tñ putat ꝙ coitus nō calefacit corpus: sed semp̄ infrigidat: sed si nō fuerit virt⁹: ⁊ calor nālis fortis facit corpus valde calidū cum d̾bili calefacit ⁊ deficit postq̄ iā cōpletuz fuerit fortiter infrigidat. Ideoq̄ʒ fecimus instantiaz inter virtutē fortem ⁊ debilē: q̃ ꝙ virtutem fortē habēti ꝓdest: quia calefacit eum: ⁊ debilē virtutē habēti nocet: q̃ infrigidat euz: sicut dicit Gal. ¶ Utilitas vero coitus est alteri⁹ partis: cū abundat fumus capinosus qui infestat tēperantiā eius: naz si inclusus fuerit humor ille infra corpus: nisi fuerit solut⁹ humor ille facit magnā lesionē: sʒ si coierit soluet̃ illa sup̄fluitas ⁊ quiescet corpus i frigiditatez ⁊ alleuiat: sed nō fiat frequēter: nisi cuz fuerit necessitas: ⁊ tunc fiat ſm qđ opʒ: diximus. n. ꝙ coitus confert duob⁹ modis ſm ꝙ rursuz attestat̃: q̃ coitus soluit malaz habitudinē corporis furorē mitigat melācholicis prodest ⁊ amantes ad memoriā ꝓuocat: ⁊ ꝯcupiscentiā soluit: sʒ furibundū est anteq̄ coeat: postq̄ vero coierit fit magis domesticuz: dixit q̄ Hip. ꝙ homini habēti egritudinez in augumento coitus valde nocet.

Cā dolor/ris accidē/tiū i coitu ⁊ post ipm ⁊ añ ipm.

Cum vero ad hunc sermonē venimus: vt cām ostendamus: vñ oriatur debilitas animalium: ⁊ ꝓpter quā occasionē ꝯtingit aliquib⁹ hominib⁹ in hora coitus rigor ⁊ tristitia: q̄busdam vero tremor: quibusdā malus odor: alys vero in coeūdo vēter inflat̃: alys sup̄uenit stridor: alys vero postq̄ coierit dolor capitis ⁊ sitis. ¶ Dicim⁹ itaq̄ʒ ꝙ humor q̄ a corp̄e dissoluit̃ in hora qua semē ꝓycitur substantialr̃ ⁊ mēbruz substantialr̃ hʒ subām: ⁊ non est sicut humor q̄ dissoluit̃ in euacuatione actuali q̄ est accidētalis: q̃ sup̄abundat in mēbris dissoluitur: vt ait Hippo. in lib. fetus qñ mit̄it̃ semen cuz voluntate nostra superuenit multoties debilitas: voluit Hippo. docere nos: q̃ semē est essentia sanorū mēbroruz ex quo ꝯstant mēbra. Similiter quoq̄ʒ dixit Gal. in li. seminis cuz loq̄t̃ de coeūtib⁹ sup̄flue nō ꝓcedet: vt a mēbro tm̄ solus humor: sed vitalis spūs p̄ arterias exit cuz semine: ⁊ q̃ ita est mirū non est duz quis coierit debilitatē ꝯsequitur: naz cum corpus euacuat̃ illis duob⁹ modis: ⁊ instititit appetitus ⁊ debilitas fuerit vitalis spūs euacuat̃ ꝑꝑ hoc multi mortui sunt: nō est mirū: vt dicit Gal. manifestuz igit̃ est qua de cā si aial coierit sup̄flue cito moriet̃ ⁊ paꝝ coierit diuti⁹ viuet. ¶ Et ꝑꝑ h̾ eunuchi diuti⁹ viuūt: ⁊ hoc iō q̃ nō pñt coire: q̃ neruus qui erigit̃ eis abscindit̃. ⁊ nō descēdit semen ſm ꝙ ꝯsuetudo est. Dixit ergo Gal. hanc eē cām eunuchoꝝ: vñ apparēt furibūdi oibus eis loquentib⁹: sed q̃ rursus ait ex ꝓprietate cōmotionis eoruz fiunt vltra sexuz: sicut est habit⁹ eoruz. ⁊ ideo nā nominat quedā aialiuz ante coitū furibūda post coituz domestica: ꝑꝑea q̄ aialia multū coeūtia p̄ paꝝ viuunt: q̃ h̾ fit p̄ aiam ⁊ p̄ nāz: p̄ aiaz vero q̃ appetit ⁊ d̾lectat̃: p̄ nāz: q̃ in hoc feruescat spūs: ⁊ plurimū ꝯueniēter in coitu soluuntur: quedā de spū aiali ⁊ de spū nāli: ⁊ diximus verba Gal. quecūq̄ʒ sup̄ hoc exposuimus. Iō dixim⁹ q̄ antiq̄ dixerūt. ¶ Cā vero de qua accidit rigor ⁊ tristitia in coitu est ex cōmistione ⁊ mala cōplone humoꝝ. Et p̄ calorē sup̄uenientē in hora coitus: q̃ oē corpus malos humores hñs si replente calefactū fuerit rigescit superuenit febris ⁊ tristitia: quibus sui bus vero superfluit timor ex mala superfluitate: quibus sup̄uenit fetor in hora coitus fit eis ex motione putrida q̄ in tp̄e coitus soluit̃ p̄ calorē. quibusdā aūt inflat̃ venter: in tp̄e coitus declinat̃: q̃ calor nālis debilis in eis est: ⁊ causa huius ifirmitatis ex melīa est. Cōtingit quoq̄ʒ eidē vt semp̄ appetat ꝑꝑ multā ventositatē que mouet̃ in hora coitus: ⁊ q̃ ꝯtinetur intra accidit ei rugitus ⁊ sonitus. In quibusdaz vero quasi stridor audit̃ exteri⁹: quibusdā vero dolor capitis euenit post coituz cā est: q̃ ascendit ad caput ꝓpter cōmotionē coitus fumus ex humiditate sanguinis ⁊ sup̄fluitate corporis ⁊ mala cōmistione: ⁊ hec est sententia Gal. quā in expositione libri sup̄ epidimia inseruit. ¶ Nos aūt breuiter expediuimus que necessaria sunt huic negocio: vt conuertamur

uertamur ad ea que ꝓuocant coitũ. Sed q̄ꝛ dixit Gal. sunt quidã qui nõ pñt coire: appetũt aũt ⁊ disposuimus ea que ab appetitu eoꝛũ separent eos. Opoꝛtet autẽ nos scire que sunt nutrimẽta que semen gñant ⁊ stimulãt ad coitũ: ⁊ que sunt illa que desiccãt ⁊ diminuunt semẽ: vt homines abstineant a cõtrarijs ⁊ vtant̃ cõtrarijs que a nobis ostendẽda sunt breuiter ab antiquis declarata nutrimenta que generant ⁊ attrahunt qđ non erat ⁊ que antecedũt appetitum: ⁊ que repellunt his contraria sunt.

¶ De his que multiplicant semen ⁊ augumentum faciunt in coitu. Cap. IIII.

GEnerant autez semen que nutriunt ⁊ inflant ea quoqꝫ que bñ digeruntur generãt semen. Et si de tribus oĩa non habentur saltez duo vel vnuz habeatur. Nutrimẽta quoqꝫ que multũ nutriunt ⁊ generãt: que vero nõ multũ nutriunt nõ generãt semẽ. Dicim⁹ enim ꝙ nã seminis constat ex spiritu ⁊ humoꝛe: fit autẽ ex humiditate nutrimẽti. Et ideo opꝫ nutrimẽta que semẽ generant eẽ multũ nutriẽtia ventositatũ generatiua: ⁊ hoc cõuenit seminis eẽntie. Et si quidẽ hoc vtrũqꝫ auxiliat̃. ⁊ siue per caloꝛẽ attrahit illđ de vasis occultis extrahãt ⁊ extrinsecus ferũt: silr̃ cuz volumus p̄parare nutrimẽtũ ꝓpꝛium ad hoc ꝯuenire faciam⁹ hec tria. Si vero in his nõ sunt ista tria: sint duo vel vnuz. Dicim⁹ aũt ꝙ sic hoc possidet nutrimentũ hoc ⁊ multaz ventositatẽ generat semen naturalr̃. Et si volueris cõmiscere duo nutrientia hoc mõ facies: q̄m fabe nutriunt ⁊ ventositatẽ gñant: deinde q̄ꝛ nutrimentuz illarũ frigiditati collimitantiũ: vno eniz carẽt ⁊ duo possident: piper vero longũ ⁊ çinçiber ⁊ nigrũ piper ⁊ silr̃a calida tm̃ essentia nullaqꝫ eoꝝ vel illoꝛũ obtinẽtia que sunt seminis generatiua si harũ cõmisceant̃ fabe fit nutrimentũ qđ semen gñat ⁊ auget coituz q̄ꝛ hec tria possidet. Et sciendũ ꝙ hunc modum opꝫ: vt ex duobus cõponatur: vnum. s. nutrimentũ considerãdo vniuscuiusqꝫ opus. s. ꝙ diximus.

Nunc vero dicendũ est que sunt res que gñant semẽ ⁊ extrahũt super nutrimenta ea que diximus: ⁊ est piper ⁊ pulegiũ ⁊ pince ⁊ ficus ⁊ recẽtes carnes ⁊ cerebella ⁊ vitella ouoꝛũ sunt stercus ⁊ testiculi vulpis ⁊ satyrion: q̄ꝛ accẽdũt libidinẽ. Dicit eniz Dioscoꝛides ꝙ hec radix. duz manu tenet̃ venerem stimulat: ⁊ si fuerit bibita magis accendit silr̃ ⁊ çinçiber venerẽ stimulat ⁊ been album ⁊ rubeuz ⁊ costuz dulce ⁊ lentiscinũ oleuz: si cũ melle coctuz fuerit addito pipere venerẽ accendũt cardamomũ: ⁊ semen vꝛtice anisi ⁊ similia: ⁊ hoꝛũ sunt quedã nutriẽtia: ⁊ quedã medicantia ⁊ curabis per hec ꝯtraria. ⁊ dicit Gal. contraria contrarijs curantur.

Satirio (marginal manuscript note)

Prohibẽtia semẽ ⁊ venerem.

HEc vero sunt que generãt semen ⁊ desiccant ⁊ dissoluũt ventositatẽ. s. calidã ⁊ siccam: sicut anethũ ⁊ ruta feniculuz ⁊ apiuz ⁊ silr̃a. s. vtilia sunt: q̄ꝛ stomachũ confoꝛtant ⁊ appetitũ incitant ⁊ vꝛinã mouent. Hec vero que ꝓhibẽt semen ⁊ ipeditũ ⁊ depꝛessant libidinẽ sunt irritamenta frigida ⁊ humida: sicut lactuca poꝛtulaca cucumeres ⁊ blite ⁊ moꝛa celsi: ⁊ quecũqꝫ sunt frida ⁊ humida ⁊ cipie ⁊ liquidi pisces: ⁊ silr̃ q̇cquid est vere fridũ ⁊ siccuz cõpꝛimit venerẽ: vt sumach: ⁊ acetũ ⁊ vue amare: ⁊ si quis voluerit ex his duo vel tria cõmiscere: vt extinguat̃ semen ⁊ libido cõpꝛimatur: hec autẽ ad cõpꝛimendũ coitũ ⁊ appetituz sunt foꝛtioꝛa: sicut lenticule coquant̃ cuz semine lactuce si elixatura eoꝛũ fuerit bibita extinguetur appetitus. Itez extinguunt appetitũ libidinis: ⁊ semen desiccant: ⁊ semen chelide regete: semẽ poꝛtulace agrestis: ⁊ da ad comedendum cum opus fuerit: ⁊ si cum necesse fuerit sumantur simplicia que diximus vel composita.

Nunc vero dicendũ est de medicamentis que ꝓsunt non valentib⁹ coire: ⁊ q̄ꝛ non semꝑ inueniuntur apud diuites ⁊ pauperes: sicut nuces muscate ⁊ trifera magna ⁊ nuces cũ melle ⁊ satyrion cũ melle çinçiber conditũ ⁊ succus nucuz: ⁊ syrupus mellis: ⁊ syrupus pꝛunoꝛũ: ⁊ vua passa ⁊ his silr̃a. Ista oĩa p̄termittamus: q̄ꝛ in multoꝛũ manib⁹ non inueniunt̃: ⁊ oĩa tñ dicamus que experti sumus: ⁊ quib⁹ vsi sunt nostri auctoꝛes: ⁊ cito operantur ⁊ effectuz leuiter perficiũt. ⁊ nouimus ẽt ibi que si fuerint in p̄dictis passionib⁹ augẽt libidinẽ: vt coꝛ ociosuz letitia assidua vt phs ait fieri libidinẽ diuersis modis: vt quicquid ei accidit ad euidentiaz: vt amoꝛ apparens ⁊ amoꝛis recoꝛdatio ⁊ osculatio: ⁊ constrictio mulierum ⁊ contemplatio vultus dilecte. ⁊ murmura suspiriosa ⁊ suspitio mẽdosa visus ⁊ contactus: ⁊ oscula: ⁊ facit hoc in viris ⁊ mulieribus augere libidinem.

Que ꝓsunt nõ valentibus coire.

nuces (marginal manuscript note)

ELectuarium quo nullũ melius inuenitur ad libidinez augendũ. ℞. vuaz passaz: daucũ domesticũ ⁊ pꝛoijce interioꝛã ⁊ tere diutissime coꝛtices: ⁊ adiunge lib. j. gũmi arabici: ⁊ pone in frixoꝛio stãnato ⁊ suꝑadde. ℥. j. olei sisamini frica ⁊ pone lib. ij. mellis ⁊ dimitte vsquequo condenset̃ ⁊ vitella ouoꝛũ. s. v. admisce ⁊ frixa: ⁊ ab igne remoue ⁊ superpone galãge. ʒ. ij. se. vꝛtice: piperis lõgi. cinamomi electi gario. seminis rape ⁊ ceparũ: se. dauci. añ. ʒ. ij. ⁊ ꝯmisce diligẽter: si volueris tingere adde croci. ʒ. ij. ⁊ postea recõde in vase vitreo ⁊ vsui reserua.

Electuarium expertum libidinis ꝓuocatiuũ. ℞. seminis asparagi satirionis. añ. ℥. j. bedegar been albi ⁊ ru. çiç. añ. ʒ. iij. seminis eruce: se. dauci: seminis cẽparũ: se. vꝛtice. añ. ʒ. ij. sileris mõtani assi vmbilicoꝛũ stincoꝛũ. añ. ʒ. iiij. cardamomi. ʒ. ij. lingue auis. ʒ. j. çuccari q̄rt. j. tere ⁊ per tẽpoꝛa dabis. ʒ. iiij. cum elixatura siliginis: aut lacte siue cum mulsa sero ⁊ mane.

Electuarium expertuz ꝓ eis qui nõ possunt coire ex frigiditate. ℞. çucchare galãge. añ. ʒ. j. cinamomi electi gariofi. satyrionis. añ. ʒ. viij. piretri piperis: seminis vꝛtice dauci: seminis lini carui sileris montani. añ. ʒ. v. penidiaruz. ℥. ij. tere ⁊ tempera cum melle ⁊ repone sume ex eo ante pꝛandiũ: ⁊ post cenaz in modum auellane: pꝛodest ẽt ⁊ nephꝛetice passioni ⁊ habentib⁹ ascarides ⁊ oĩbus flegmaticis ⁊ frigidis nature.

Electuarium valens ad tẽperamentũ frigiditatis ⁊ ad libidinez augumentandũ. ℞. sisilei: seminis eruce: seminis anisi: seminis lini: piperis nigri piretri sisami purgati farine ciceruz. añ. ʒ. ij. tere ⁊ cõfice cum oleo sisamino recenti: ⁊ suꝑadde penidiarũ tantũ quantũ oẽs species: ⁊ cum melle tempera ⁊ da sero eundo doꝛmitum. ⁊ si istud est verum reitera vt sapiens.

Electuarium de aniso qđ optimũ est hũidis pꝛodest ẽt tussientib⁹ de flãte ⁊ pectoꝛi: ⁊ icitat appetitũ comedẽdi: ⁊ ad alia multa valet. ℞. piperis nigri ⁊ lon. cinamomi çinçi. galãge. añ. ʒ. j. masticis. ʒ. ij. piretri. ʒ. iij. anisi. ʒ. v. ligritie. ʒ. iij. penidiarũ lib. j. terant̃ ⁊ cribellentur ⁊ superadde vuarũ passarũ enucleatarũ duplũ quantũ oẽs spẽs: ⁊ cum melle tempera ⁊ repone: ⁊ da in modũ nucis mane ⁊ sero expertum est.

Electuarium qđ fecimus cuidã iuueni coire nõ valenti. ℞. seminis asparagi: seminis lini. semi. papaueris albi sisami purgati farine ciceris amygdalarũ dulciuz. añ. ℥. j. piperis al. ⁊ nig. se. vrtice. añ. ʒ. iiij. cãphoꝛe. ℈. ij. tere ⁊ tẽpera cum melle dispumato: aut cum vino si patiens non febꝛicitet dabis in moduz nucis.

Electuarium qđ cõposuit Isaac ad coitum augumentandũ ⁊ est optimũ. ℞. sileris

montani cymini:se.vrtice.ana.ʒ.x.çiç.ʒ.x.v.satirionis.ʒ.v.pinee mundo.ʒ.xx.anisi.ʒ.vj.tere et frica cu butyro et tempera cu melle dispumato dabis.ʒ.v.eunti dormitum et desuper bibat syrupum q conficit de balaustia:aut elixatura eius:et testiculi vngant cu oleo sambucino in quo coquatur piretrum.

¶ Item aliud qd feci no valenti coire. ℞.gariofi.ʒ.j.cuz lacte ouino auget libidinem:et similiter lac vaccinu sumptu in mane quotidie.

¶ Ite aliud qd coposui frigidis et humidis non valentibus coire. ℞.piretri çinciberis anisi carui.ana.ʒ.vj.seminis lini:seminis ceparuz al.seminis vrtice ameos.ana.ʒ.iiij.piperis longi et ni.stincoru.ana.ʒ.ij.mellis quantuz sufficit.

¶ Pillule que auget coituz et sunt experte. ℞.feniculi assi:seminis eruce.ana.ʒ.ij.tere cuz lacte vaccino et forma pillas in modu fabe da.iiij.cu vino et cuz voluerit dormire vngat corpus cuz aceto et oleo et succo solatri simul mistis.

¶ Ite alie ad eos q coire non valent. ℞.ceparu albaz testiculoru vulpis cerebella passeru floruz palme:masculi olibani albi equal'r tempera cu aq calida et forma pillas in modu ciceris dabis.vij.in mane cu vino nec plures nec pauciores:q si plures dederis deficit mulier sub eo:et si volueris extinguere libidine bibe feniculu et succu rute cu aqua ca.

¶ Ite aliud medicamen qd sumptu mirabil'r coitu stimulat. ℞.cerebra.xxx.passeru masculoru:et solue diutissime in catino vitreo:et accipe equal'r de sepo quod est circa renes hirci statim duz occidit et soluat:iuxta igne cui addant cerebra et mellis qd sufficit:et in patella misceant et tadiu coquantur donec indurescat.postea informentur inde pillule in moduz auellane:et da vnam ante coitum.

¶ Ite aliud qd coituz corroborat:et est expertu. ℞.succum radicuz bauciaru et aqua in qua infusa sint citru anisuz elisentur:et mellis al.equal'r et coque lento igne ad consumptione tertie ptis:et dispuma illud et cola:et crocu qdaz addunt in colatura illa:et istas spes. ℞.çinciberis cinamomi masticis.ana.ʒ.iij.fm q fuit prescriptum.

¶ Aliud qd corroborat venere et auget semen. ℞.lib.lactis et lib.aque simul coque donec consumat aqua et lac remaneat:et supmitte coclear butyri vaccini galange.ʒ.ij.M.quatuz sufficit.bibat per tres dies:sed an accipiendu est diasatyrion cu melle confectu:aut de baucia sil'r cuz aqua frigida sed sup illud vinu bibendu sic faciendu est per.xx.dies quotidie:q2 confortat venerem valde. ¶ Item si galanga masticata fuerit libidinez stimulat. ¶ Ite satyrion siccatu et cum vino bibitum idem facit.

Extrinsecus applicata coitu iuuantia.

Ecce iam diximus ea qbus libido confortatur et stimulat:dicedum est breuiter que extrinsec' posita idez faciut:et sic claudat liber. ¶ Vngant g renes virga et testiculi hoc vnguento in circuitu et dorsuz. ℞.oleuz hirinu:oleu de flore cepe canine cuz sisamino confectu piretru et stapbisagria.semen vrtice et cotere cum singulis oleis itaqz inunge. ¶ Item accipe piretru trituz et ceraz et oleo sambucino imisce et vnge. ¶ Ite vnge cum oleo muscellino vel cuz balsamino vel lilio vel cu oleo costino:vel cuz alijs his silibus si vngant renes et virga et pecten et testes venere excitant et augumetant. ¶ Vnguentu ad idez. ℞.euforbij galba.ana.ʒ.ij.anethi.ʒ.j.piperis logi.ʒ.ij.piretri.ʒ.ij.ß.cere.ʒ.vj.tere spes et resolue ceram in oleo pdicto et supadde puluere speruz et agita fortiter et circa locuz coitus vnge. ¶ Vnguentu qd fit de formicis nigris.accipe nigras formicas et alatas et repone eas viuas in amphora vitrea:et supmitte oleuz sambucinu et suspense p aliquot dies ad sole et postea colabis et vnges testes et virgam et platas peduz optimu est. ¶ Vnguentu ad ide:euforbiu solum tere:et cuz oleo muscellino misce et vnge pecten et renes et vmbilicu ante horam coitus. ¶ Epithima qd valet mirabiliter ad coituz. ℞.scamonee.ʒ.vj.euforbij.ʒ.j.ß.cere albe ʒ.ix.et crisolite superadde cocta modicu et agita fortiter et repone et cuz opus fuerit reductu in panno testiculis et virgis superpone:et cuz calefacta fuerit tollat et exercitat coitus.pbatum est. ¶ Or si volueris quelibet coituz extinguere supradicta mebra inunge aqua in qua opium thebaicuz cum cribatuz est sit resolutuz. Or aute multi auctores in libris suis ad libidinem augendaz scripsere et extinguendu ne prolixitate medicaminum tedium legentibus inferamus que diximus sufficiant.

¶ Explicit liber coitus Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit tractatus magri Arnaldi de villa noua de conferentibus et nocetibus pncipalibus mebris nostri corpis.

Cap.I.

¶ De conferentibus capiti.

Est sciendum breuiter q conferunt capiti seu cerebro fetida:vt in graui oppressione cerebri:vt i epilepsia mania et minori apoplexia et suffocatione matricis.seren' aer aloe thimus sticados vtraqz absintbiuz vterqz elleborus agaricus colloquintida sene oes myrabolani:soni delectabiles:cubebe carpobalsamum:camomilla:anethuz polium montanu:cyminum ocimu temperatum vinuz ruta saluia castoreu:sinapis muscus pirettruz omnia aromatica nux muscata/pectinari/ablutio extremitatuz/gaudium.moderate bibere.inebriari semel in mense:somnus et vigilie moderate.

Cap.II.

¶ De nocentibus capiti.

Lac et caseus capiti sunt inimica et oe coagulatu ex lacte:sicut est butyru et seratiuz et omnes fructus oleaginosi et nuces amyg.auellane et pinee et cibuz accipere pori no digesto et balneare post cibu et nimis vigilare:et oia narcotica et somnifera:vt sunt lactuce papauer et silia et çiçania et oia inebriantia:nisi stomachus eet nimis fridus:et oes herbe crude comeste posteriori cellule capitis multu nocet vbi vtus memoratiua viget:sil'r et sonus imoderatus et vomit' laboriosus.ptur bat caput et eruca et nasturtiu et cepe crude comeste et videre et audire n placetia animo et dormire pedib' calciat.

Cap.III.

¶ De his que conferunt oculis.

Omnis thutia pfert oculis et collyrus oculoru et antimoniu ablutu diligeter et feniculi et ruta et aloe cicotrini sumptu in cibarijs vel collyrijs adiunctu vel berbena:quia est in oculis vere bona et sinapi et acetu malorum grana.et cu vino odorifero optimo sepe oculos apertos demergere et in aqua frigida tpe estino ipsos lauare et oe fel aialiuz et auiu de rapina viuentiu si collyrijs apponit:et videre prata viretia:et fluuios clarissimos occurretes et somnus moderat' et ablutio manuu et pedu cu aqua calida:et cu aqua temperata et custodire stochu ab oi indigone et videre loca spatiosa et motana et obturatione nale in reb' nigris. Et maiorana est i oculis mirabil' medicia si cocta i cibarijs comedat. Ite litiu optimu e cu felle huano et lupino mistu oculoz est excelletissimu medicame qd exptus sui in multis.

Cap.IIII.

¶ De his que nocet oculis.

Fames et ieiuniu et allia et puluis et fumus:et flet'letes nuces vet' et vigilare nimis:et oe legume et caules et carnes salsate et caseus sallus et lac et case' nimis coct' et pruna et cepa cruda et oia stupefacietia:vt opiu papauer iusqamu et madragora et imensus visus lactucaz et inspicere radios solares:et oe qd nimis ituerifacit

facit ⁊ obdormire ſtatim poſt cibū ⁊ ſōnꝰ imoderatꝰ: ⁊ ꝑcipue calciatis pedibꝰ ⁊ itēdere ad nimis ſubtilia ⁊ ꝯſtrictio colli ⁊ frequēs flōª baſilice vene ⁊ cephalice: et vti frequēter baſilicon cū aneto.

¶ De ꝯferētibꝰ auribꝰ. Cap. V.

Confert auribus vitare calorē nimiuꝫ ⁊ frigus: qꝛ vtrūqꝫ auditū generat imoderatū: item cōfert ipſas mundare a ſordibus cū ligno aloe vel cū inſtrumēto aureo vel argenteo prouide caute ⁊ caue ne aliqua res ſubingrediatur: ⁊ ſi fiat ſtatim ſubtrahat̄ cū chirurgico inſtrumēto vel cū ſuffumigijs ca. ⁊ ſic. vel cū oleo de amyg. amaris. vel rutaceo vel cū ventoſis: qꝛ hoc multum ꝯfert ⁊ acuit auditū ⁊ expellit feces. Et ingeniū valde iuuat: ſomnꝰ delectabilis ⁊ capitis eūatio cuꝫ pillꝪis de aloe: ⁊ caſtoreo ⁊ gargariçatio facta de dianthos multū cōfert auribꝰ ⁊ cerebro ⁊ incedere capite diſcooperto tēpore tēperato.

¶ De his que nocent auribus. Cap. VI.

Nocet auribus frequēs vſus balnei humidi: ⁊ maxime ꝑmo fortis acuminis ⁊ vti ſepe ſubſtātia leguminū ⁊ auriū cōſtrictio ⁊ ventris cōſtipatio ⁊ ſtrictio ⁊ ligatura poſt aures ⁊ aer vētoſus ⁊ oleū humidū: ⁊ ſi intus infundat̄ ⁊ ſubmergat̄ caput in aqua ⁊ tortura fortis ⁊ frequens crapula ⁊ nimia cibi repletio ⁊ fumus ⁊ iacere ſupinus ⁊ dormire calciatꝰ tꝑe pluuioſo ⁊ diſcurrere tꝑe magni frigoris capite diſcooꝑto ⁊ vti cibarijs multū groſſis.

¶ De cōferentibus dentibus. Cap. VII.

Confert dentibꝰ maſticatio frequēs maſticis millefolij elixatū ⁊ de decoctiōe eius dentes ſepe lauent̄ intus et extra ſine fricatione ⁊ fricatio dentiū ⁊ gingiuaꝝ cū ſale cōi ⁊ ſaliſgēma ⁊ alumine de rocha cōbuſta idē operat̄: ⁊ raphanus maſticatus multū cōfert ⁊ cortex citri ⁊ eius folia ſi maſticent̄ poſt cibū vel poſt prādiū ⁊ pul. factus de oſſibus dactyloꝝ ⁊ ſpongia vna deſiccata ⁊ abluta folia leuiſtici maſticata ⁊ purgatio cerebri cū pillulis cochijs ⁊ minutio de vena cephalica ⁊ in fontinella ⁊ retro: ⁊ ꝑcipue cū gingiue patiūt̄ pruritū ⁊ dolorē cū tumore ⁊ pul. ro. ⁊ moroꝝ cuꝫ maſtice eſt mirabilis medicina: ⁊ maſticatio cartilaginis carnis ⁊ ſang. dentes cōfortat commotos ſi eius pul. confricentur.

¶ De nocentibus dentibus. Cap. VIII.

Frequens vomitus nocet dentibus et potus vini frigidi valde vel aque et crapula nocturna et oia acetoſa nocēt eis et mel et lac et ois cibus de lacte factus et ficus ſicce et dactyli: et oēs fructus duri et imaturi et oia cibaria nimis calida vel nimis frigida ſtatiꝫ data: ⁊ oia frixa ⁊ panis antiquus aut calidus fortiter coctus ⁊ dimittentes limoſitates circa dentes. Et oia cibaria multum viſcoſa: ⁊ ois caſeus dentium eſt venenū et crudū porrum ⁊ allia et cepa et omnia nimis acerba.

¶ De his que conferunt pectori et pulmoni. Cap. IX.

Conferunt pectori et pulmoni recens butyrū et mel albū et liquiritie: et ſe. vrtice cū penidijs miniſtratū: et ſe. ciceroꝝ et melonis ſi cum çucchara ſumant̄: et vue paſ. in ſyrupis aut cibis poſite et ficus ſicce: aut recentes: aut amygd. dulces et dragagantuꝫ et calamentuꝫ et carnes mediocriter craſſe et medulla oſſium et farina fabaꝝ cū lacte amygd. et feniculū cū lacte ouino coctuꝫ: et ſemen lini et capil. veñ. ſyrupat̄ et farina ciceruꝫ cū lacte amygdalaꝝ et pinee comeſte et politricuꝫ cum ouis ſorbilibus recentibꝰ: carnes eduline lactantis et vinū naturaliter dulce et hyſopus recens et pulegium et pſiliuꝫ et origanū montanū: et enula campana: et çuc-baꝝ cū melle conditū et çucchara et oia diuretica ad dulcedinē declinātia: et amyg. amar. et allia elixata et eruca cuꝫ çucchara bñ ꝯfecta cū çuccharo et ſiler mōtanū: et ſuccus cauliū cū melle et ſaluia parū cocta et naſturtiū et pulmo vulpis cōbuſtus: et ſerapinū et galbanū et oppoponacū in antidota poſitū et cerebrū caninū ꝯbuſtū et ſulphur et auripigmētū ſi in elctarijs ſeu antido. ponant̄ et moderatū exercitiū vocis añ prādiū: et aſcēſus et deſcēſus vocis moderatꝰ: qꝛ cantus moderatꝰ et ſuauis et delectabilis eſt cā bone digōnis.

¶ De nocentibus pectori. Cap. X.

Nocent pectori et ſpūalibꝰ mēbris oia nimis frigida: aut nimis acuta et fortia: vt ſynapis et piper cū allio: et ois ſuba leguminum et multꝰ vſus acetoſoꝝ et pulueres: et maxie bladi. et vomitꝰ fortis et vigilare et dormire ſupinus et imoderatū ieiuniū et cantus imoderatꝰ et ois comeſtio imoderata et potꝰ oēſqꝫ fructꝰ imaturi: et ꝑcipue acetoſi: et oia pontica et ſtiptica nimis: et oia fortiter amara: et oēs piſces ⁊ carnes ꝑ ſal nimis idurate: qñ trahūt ad raucedinē et calidū eſtuās et imoderatū exercitiū poſt prādiū et vētris ꝯſtipatio et ois ſtōchi idigeſtio: et oē apa epatis aut ſplenis et ſtudiū imoderatū: et nimis loq: et ois cibus flaticus: et oleū nucū et vſus auellanaꝝ et caſtanearū: et caſeus vetuſtiſſimus et nō pinguis: et aqua valde frigida et aer frigidus et ſorba et meſpila et muſtū nouum et ceruiſia nouella et thus et camphora.

¶ De conferentibus cordi. Cap. XI.

Cor eſt mēbrū intꝰ ꝯcauū amplū ſupiꝰ et iferiꝰ oblōgū hñs duas auriculas dextrā et ſiniſtrā: et teſtāte Gal. eſt fons oium ꝯpōnū rōnalis vite: qꝛ opōnes aie i cerebro incipiūt: et in corde ſuſcipiūt ꝯplemētū. Et illa q̄ cordi ꝯferūt. Eſt moderata letitia et gaudiū ⁊ comeſtio frequēs carniū ſylueſtriū et cātus dlectabilis et amor ⁊ oſſa d corde cerui et diābra et diāthos et diarodō et cryſtallus ⁊ hiacicthꝰ et ſaphyrꝰ ⁊ limatura argēti ⁊ been al. maxie mulieribꝰ i corde patiētibꝰ ex retētiōe mēſtruoꝝ. Et h i ꝑtibꝰ hiſpanie ſuꝫ expꝰtꝰ et pomū crudū et ſpodiū crudū et ꝯbuſtū: et os ſandali ⁊ muſcꝰ ⁊ gariof. ⁊ galanga ⁊ calamꝰ aro. ⁊ cubebe ⁊ ſpica nardi: ⁊ ſqnātū ⁊ ciperꝰ ⁊ caſſia l. ⁊ lignū aloē in antido. ⁊ plibꝰ ꝯiūctis e balſamita ⁊ meliſſa ⁊ maiorana et ꝑꝑe ſe. eiꝰ et ꝑꝑe triſtibꝰ ⁊ melicis et borago ⁊ flores eiꝰ: qꝛ mirabilr ſanguinē mūdificat ipſiꝰ cordis ⁊ radix eiꝰ: ſticados ⁊ cētaurea thimus marinꝰ lauēdule ⁊ ſaturegia ⁊ betonica et valeriana et aſſara baccara rō. et viol. et lactuca agreſtis q̄ dr̄ endiuia ⁊ cicorea ⁊ ſcariole i ſyrupo ⁊ antido. poſitj ⁊ abrotanū ⁊ pulegiū i balneis poſitū ⁊ origanū ⁊ mēthaſtrū ⁊ cortex citri i bono vio poſitꝰ: ⁊ oē qd corroborat ſtōꝫ ⁊ purgat cēbrū ⁊ melodie iſtra cū vſu ⁊ tꝑe moderato.

¶ De nocentibus cordi. Cap. XII.

Nocent cordi oēs piſces ſine ſquamis et odor fumi putrefacti. ⁊ ois ſuba leguminū ſba nō ꝯfecta vel cū corrigētibꝰ eoꝝ malitiā refrenatā ⁊ oia acuta freqnēter comeſta et oē ꝓuocās nauſeā: ⁊ ois crapula ⁊ oia frixa et timores ⁊ triſtitia ⁊ ſolicitudo nimia: ⁊ q̄cūqꝫ iducunt ſyncopim: ⁊ ſpālr ois febris ꝯtinua ⁊ ꝟa tertiana ⁊ zˣ ⁊ oia apata ſpūaliū mēbroꝝ et nimiū ſtudiū: et nimia cogitatio: et ois dolor et triſtitia diu retenta que tancor dicit̄: et de cor rancidum appellatur: et quicquid nocet ſpleni nocet cordi. Ars marmorea et lapidea et vitrea et bladorum mundatoria et aqua valde frigida potata et anhelitus fetidus alicuius perſone ⁊ iacere ſupinus: ⁊ nimis vigilare ⁊ nimis comedere ⁊ bal. poſt cibū intrare ⁊ bibere vinuꝫ in

bal.⁊ omnis displicentia:⁊ ꝙ animam tristatur:qꝛ cor est
vite principium ⁊ terminus vite.s.mortis.

De cõferentibus stomacho. Cap̃.XIII.

STomachus est paterfamilias toti⁹ corporis:qꝛ illo se male
habẽte grauiter se habẽt mẽbra corporis vni-
uersa ⁊ ecõtra.Et stomacho ꝯuenit oẽ medio-
criter cõpo^m stipticũ ⁊ amarũ ⁊ mastix ⁊ thus
⁊ spicenardi ⁊ costus in antidota.posita spãl'r cinamomuꝫ
electũ ⁊ çedoariũ ⁊.çiç.⁊ storax calamita ⁊ se.iuniperi cum
melle conditũ ⁊ mentha oxiçaccara:si ante cibũ sumat̃ ⁊ li
gnũ aloe ⁊ myrtilloꝝ vsus ⁊ cortices citri:⁊ spãl'r ꝯfert siler
montanus spodiũ ⁊ armoniacũ:⁊ serapinũ in pillulis posi
tis ⁊ castoreum ⁊ folia carpobalsami:⁊ xilobalsami:⁊ reu-
barbarũ ⁊ reuponticũ in antidot.vel medicinis posita. Et
cõfert galãga stõcho mel ⁊ cubebe ⁊ berberis ⁊ mirabola
ni indi ⁊ ros.rub.⁊ pelliculeal' stõchoꝝ auiũ mundi trite ⁊
arilli vuaꝝ passa.⁊ maloꝝ granatoꝝ acetosoꝝ:⁊ thimus ⁊
fumusterre pulegiũ ⁊ calamentũ:aristologia long.⁊ ro.in
electuarys ⁊ theriacalib⁹ cibis posita. Et ꝯfert stomacho
gremandrea ⁊ sinapis:⁊ betonica ⁊ lauendula:⁊ ameos:⁊
mirabolani:rosmarinus ⁊ rutha ⁊ semi.eius:⁊ basilicon:
⁊ se.eius:⁊ folia lauri:⁊ arthemisia:⁊ marubiũ al.⁊ hysop⁹
in cibis posita ⁊ comesta:⁊ panis mediocriter fermẽtatus:
⁊ oia que sunt bone digestionis:⁊ sine multa stomachi re-
mollificatione:⁊ caules:⁊ carnes eduline:⁊ leporine:⁊ cer-
uine:⁊ cuniculoꝝ:⁊ oẽs carnes lactantes assate:⁊ panis ali
quãtulum assatus:⁊ in aceto submersus:⁊ masticare diu in
ore ossa medullas habẽtia.Et cõfert oleũ factuꝫ de oliuis
ĩmaturis:⁊ oleũ nardinũ ⁊ muscellinũ ⁊ laurinũ supra sto
machũ posita ⁊ intus nõ.Et oleũ rutaceũ ⁊ masticis supra
stomachũ ponant̃.Item multũ cõfert stõcho non negare
cibũ duꝫ famescit:aut multũ appetit ⁊ tẽperate comedere:
⁊ nõ multũ potare:⁊ post cibũ paruꝫ sedere post diu stare
vel suauiter incedere donec cibus in fundo stõchi descẽde
rit.Et ego expertus sum ꝙ post somnũ ⁊ cibũ tres sternu-
tationes vel quatuor faciũt cibũ descendere ad fundũ sto
machi ⁊ feces cibi preteriti inde salubriter expellunt̃.

De nocentibus stomacho. Cap̃.XIIII.

NOcent stomacho nuces ⁊ auellane si co-
medant̃ in q̃ntitate ⁊ rape grosse
⁊ pastinace crude ⁊ cucu.⁊ melones ⁊ radix ra
phani:⁊ eruca ⁊ nasturtiũ:⁊ vsus oium acuto-
rũ:⁊ precipue ceparũ crudaꝝ ⁊ vigilie:⁊ her-
ba aneti ⁊ apiũ ⁊ asparagus ⁊ blete ⁊ atriplices:⁊ se.sisami.
⁊ se.croci hortẽsis ⁊ elleborus:⁊ lapis laçuli:⁊ scamonea ⁊
aloe nõ lotũ ⁊ squãma ferri:⁊ lõgus vsus reꝝ diureticarũ:
⁊ oia frigida dure digestionis:⁊ oẽs fructus recẽtes qui fa-
cile corrumpunt̃:vt persica cerasa mora ⁊ pruna dulcia:⁊
oleum in cibo multũ in quãtitate nasturtiũ:⁊ quelibet ce-
rebella ⁊ medulle aialiũ frigidoꝝ ⁊ carnes pingues salsa-
te ⁊ pisces diu in sale indurati ⁊ cibuꝫ negare stõcho famel
lico ⁊ inanito:⁊ ois crapula cibi ⁊ pot⁹ ⁊ caro rancida ⁊ lac
acetosuꝫ ⁊ vsus butyri ⁊ pinguedo lactis ⁊ multa ⁊ diuersa
fercula in eadẽ mensa sumere nimis humida post cibuꝫ ⁊
sedere ⁊ currere per loca inequalia:⁊ post cibũ statim bal-
neare ⁊ oẽs frixature cuꝫ oleo ⁊ oia generãtia fumositates
⁊ oia legumina nõ excorticata:⁊ oẽs pisces sine squãmis ⁊
frequẽs comestio pedũ bouis ⁊ oculi oium aialium ⁊ oia
fetida ⁊ grauis odoris:⁊ oẽs res corrupte:⁊ oia que sũt mẽ-
ti ⁊ capiti abominabilia ⁊ ablatio appetitus ⁊ tussis ⁊ ois
ira ⁊ timor ⁊ tristitia nocent stomacho ⁊ nimia solicitudo ⁊
vehemẽs animi affectio ⁊ masticatio fortis panis açimi ⁊
ois distẽperantia epatis tam in frigiditate ꝗ̃ in caliditate
⁊ oia emplastra membroꝝ nutritiuoꝝ ⁊ apostema intesti
norũ ⁊ ois agresta nõ excorticata ⁊ lampreda sine specie-
bus cocta:⁊ oẽs pisces in conchis manentes:⁊ oẽs pisces
bestiales:⁊ omne vinũ insipidũ ⁊ omne vinũ vltra modũ
lymphatũ:⁊ maxime nocet stomacho frigido ⁊ humido ⁊
frequens vomitus ante cibũ ⁊ diu sedere in mẽsa post ci-
bũ grossiuꝫ ⁊ male digestionis:⁊ maxime quãdo habet per
uersam fameliam ⁊ rebellem.

De conferentibus spleni. Cap̃.XV.

SPlen est membruꝫ rusticale collecto-
riuꝫ humidoꝝ ⁊ superfluita-
tũ epatis ⁊ cordis ⁊ dr̃ scops nature vel regio
permundat mẽbra nobilia a fecibus ⁊ sup̃flui
tatibus ipsoꝝ queãdmodũ scopa mundat do-
muꝫ.Et inter alia que cõueniunt spleni sunt oẽs mirabol.
que sunt.v. species:vnde versus.
Citrinus kebulus belliricus emblicus indus ⁊c̃.
Cappares in fructu ⁊ in herba ⁊ sene ⁊ epithimi ⁊ thimi
arist.longa ⁊ ro.in pul.redacta ⁊ in antido.posita ⁊ ellebo-
rus niger:⁊ lapis laçuli:⁊ lapis armenicus ⁊ reuponticum
⁊ agaricus squilla assata ⁊ in antido.posita ⁊ in vnguentis
siler montanus ⁊ magnes ⁊ camo.⁊ pulegiũ ⁊ calamentuꝫ
⁊ hysopus ⁊ crocus ⁊ herba basiliconis ⁊ origanũ ⁊ lauen-
dula ⁊ sisimbriũ ⁊ fenugre.dialtea ⁊ butyrũ et fraxinus et
thamariscus et aqua decoctionis salicis agrestis ⁊ cyminũ
et serapinũ capil.ve.centaurea et vtraqꝫ epatica politricũ
adianthos lingua ceruina et valeriana et sang.hirci desic-
catus et pulueriçatus et pollicẽ perforare cuꝫ flebotomia
facta in fine lunationis manus sinistre vel brachy de vena
epatica vel pedis sinistri sub cauila in tempore autũnali ⁊
vti aliquoties saluia parum cocta cum brodio ciceris cum
aliquantulo cinamomo.

De nocentibus spleni. Cap̃.XVI.

NOcent spleni oia que sunt frixa ⁊ panis
açimus ⁊ oia cibaria de pasta tri-
tici in sartagine preparata et mel et dactyli.et
ficus et vinũ dulce:et lac acetosuꝫ et mustum
et breuiter oia opilatiua et cerasa et coctana et
poma cruda:et caro pocellina et agnina et ois caro auium
in paludibus degẽtiũ et caugrema et ostarde et caro agni
et pauonis et oẽ legumen in suba sua et caulis in suba sua
et rape et ois splen cuiuslibet aialis et ois fe.putrida et spe
cialiter quartana:et ois aqua frigida et ois nimia comestio
et potatio nocturna:et frequẽs vsus carniũ assataꝝ et dor-
mire statim post cenã.Et lꝫ alys mẽbris cõferat balneum
nocet tñ spleni.Et nocent spleni oẽs carnes et pisces in sa-
le nimis desiccati et indurati et quicqd ventositatem gros-
sam infra corpus generat.

De conferentibus pedibus et manibus. Cap̃.XVII.

COnferunt pedibus et manibus ⁊ ocu-
lis et memorie ablutio sa-
cta cum decoc.camomille et betonice et abro-
tani et aneti et castorei cum ros.rube.et rosma
rinus in balneo positus oibus membris ꝯfert
⁊ vsus spicenardi et feniculi et nucismus.et gariofi.et cina-
momi electi:et se.fenic.et anisi et ruta in balneis posita:et
centũgrana:siue branchana et folia iuniperi atqꝫ lauri:et
folia in olys et vnguentis posita et ꝯfert tẽperata fricatio
et rasura vole manuũ et pedũ post bal.et semp̃ qñ luna est
in aquatico signo vel humido:sicut in geminis vel aqua-
rio et piscibus et cancro:et ꝙ luna sit in sua exhaltatione ⁊
cõfert frequens mundificatio digitorum.

De nocentibus pedibus et manibus. Cap̃.XVIII.

NOcet pedibus et manibus et memorie dormi-
re calciatus:et tarda pedũ ablutio:et tar-
da fricatio eorũdẽ:et ambulare cũ ꝑuis sotularib⁹ ⁊

caligis confractis ⁊ precipue tempore pluuioso: ⁊ incedere per loca lutosa ⁊ paludosa nudis pedibus: ⁊ etiã ambulare discalciatus supra stercora aialiũ: ⁊ p̄cipue gallinarum: anserũ: ⁊ porcorum: ⁊ dormire supra cimiterium mortuorum: ⁊ pedes nudos ponere supra vrinã canis: ⁊ oium aialiũ vesicã habentiũ: ⁊ pedes ponere discalciatos supra pannũ aut locum cõtaminatũ sanguine. Et vniuersis mẽbris totius corporis nocẽt se multũ appropinquare mulieribus ⁊ hoibus cõtaminatis: sicut sunt leprosi: scabiosi: ⁊ incarcerati: maxime q diu in carcere fetido steterũt. Et stare iuxta illos qui febrẽ acutissimã patiunt̃. Uñ versus. Febris acuta phthisis pedicon scabies sacer ignis Antrax lipa lepra phrenesis contagia prestant.

De iuuantibus epati. Capm. XIX.

Conferunt epati lignũ aloes: ambra: camphora sed modica: squinantũ: cassialignea: cassiafistula: tamarindi: cinamomũ: spica aloe lotũ: reubarbarũ: reuponticum: crocus sed paruo vsu: fistici: sandali oẽs berberis: spodiũ: gumi arabicũ: bdelliũ: os mirabolanorum: blacta bisantia: mastix: gariofi. / asara baccara: calamus aromaticus / carpobalsamũ / xilobal. carui / cubebe / çedoarium / amygdõ. amare / castanee: sed pauce / glandes eupatoriũ: absinthiũ / lactuca agrestis / scariola tam domestica q̃ agrestis / costũ / vue passe / arilli vuarũ maxime acerbarum / arilli granatorum acetosorum / acetũ vini ⁊ vuarum agrestiũ / acetũ pomi citri ⁊ maligranati ⁊ myrtili / auellane / rose / oleũ rosatum / farina ordei / semen scariole ⁊ lactuce / succus solatri / cicorea / apiũ / feniculũ / lupini / coctana / pira / mespila / sorba / rose recentes / cuscute memithe / serũ caprinum / aristologia longa / hircos / capil. ve. citrac / pollitricum / epathica / scolopendria / herba acetosa / portulaca ⁊ semen eius / panis mily / fenugrecũ / betonica / saluia / maiorana / plantago lanciolata / valeriana / nuclei persicorum ⁊ cerasorum / vinũ stipticũ / gaudiũ / delectatio / caro edulina / capriolina / perdicum / gallinarũ / ⁊ quelibet carnes nude: ⁊ oia cibaria mundũ ⁊ facilẽ sanguinẽ gñãtia.

De nocentibus epati. Capm. XX.

Nocent epati scamonea / aloe non lotum / lapis lazuli. lapis armenus nõ lotus / epithimus.

Explicit liber de conferentibus ⁊ nocentibus membris principalibus.

Repetitio Arnaldi de villa noua sup cañ. Uita breuis.

Uita breuis: ars vero longa. Tẽpus autem acutum: experimentum fallax: iudicium aũt difficile. Opz autem nõ solum seipsum prebere facientem: que opz: sed ẽt egrotãtem ⁊ p̄sentes: ⁊ ea que extrinsecus sunt. Hippoc. i. aphorismorum.

De his que requirunt̃ ad perfectã expositionẽ ⁊ de diuisione aphor. et quid debeat agere volens proficere in medicina. Capm. I.

Perfecta expositio in trib9 cõsistit.

Perfecta expositio cuiuslibet aphorismi ⁊ cuiuslibet documenti cõsistit in tribus: quorum vnũ est mentẽ vel intentionem auctoris explicare. Scõm est dictorũ eius veritatẽ ostẽdere. Tertiũ est vtilitatem documẽti manifestare: primum fit per interpretationem vocum significãtiũ qbus auctor vtit̃ in exprimẽdo conceptũ suũ. 2m p clarã cõsiderationẽ rerũ significatarum de qbus idẽ loquit̃. 3m fit p congruã applicationẽ eius documẽti ad exercitiũ artis in quo imbuit auditores. Duo p̄ma cõplent̃ sententiando: ⁊ lr̃am cõstruẽdo. Tertiũ aũt post hec duo subiungitur ad supplendũ breuitatẽ aphorismi vel documenti. Est tñ vtile sciendũ q in exponẽdo vel tractando aphorismũ predictis modis: nõ licet expositori q̃ntum est de rõne declarationis aphorismi quẽlibet excedere vel p̱longare sermones suos: sed prefixi sunt ei termini vltra quos p̱cedere nõ opz sua documenta. illos aũt terminos indicat vis ⁊ rõ aphorismi vel documẽti. Uis aũt documenti cognoscitur ex mã de qua loquit̃. Ratio vero ex forma vel mõ docendi. Unde q̃ntum ista duo tolerant tm̃ dz extendi expositio. vbi grã. Si fuerit aphorismus de aliquo particulari scibili medicine: vt de sermone exercitij: tangendi sunt circa expositionẽ ipsius omnes modi mẽsurãdi exercitiũ s̃m q tolerat ratio aphorismi. s. distincte: vel per modũ epilogi vel conclusionis. Si vero per aphorismum doceantur vltima vel vniuersalia declaranda sunt illa vltima simili modo.

Ratio premissorum.

Hec autem p̄missa sunt p̱pter duo vt ratio pateat eorũ que dicunt̃ circa declarationẽ prepositi aphorismi. Scõm est vt quilibet alũnus artis possit cognoscere ac iudicare facilius p seipsum de q̃libet expositione cuiuslibet aphorismi: vel documẽti alterius scripta vel p̱bata: vel a seipso inuenta vtrũ sint pertinens vel impertinẽs: sufficiẽs vel insufficiẽs. Et per hoc vlterius possit deuitare deceptionẽ p̱prie opinionis: ⁊ scire qd oz ampli9 inuestigare vel q̃rere: qd habituare ⁊ qd rectificare subtiliter cõdiscernere: qd sit testa: qd medulla: multũ enim defraudatur qui credit se habere intellectũ documenti ⁊ nõ habet: vel scilicet habendo solum partem credat se totum habere: vel si attribuat ei quod non est suum.

Exequit̃ predicta tria.

Cum igitur ad integritatem expositiõis cuiuslibet aphorismi sint necessaria p̄dicta tria: pertractare opz illos modos circa expositionẽ aphorismi presentis. Et primo vt videamus sentẽtiando ⁊ litteram discurrendo que sit intentio auctoris circa ipsum: ⁊ q̃uo dicta eius habeãt veritatẽ. post hoc autẽ vltimo manifestet̃ vtilitas aphorismi. Quia vero sequẽtiũ sequet̃ vel intẽtio perpendet̃ clarius per distinctionem sermonis quo vtimur: iõ rõnalis ⁊ dictus modus ⁊ rect9 sentẽtiãdi est vt post diuisionẽ p̱tis toti9 sermonis recto ordine distinguat̃. s. vt que maiores ⁊ p̄ncipales sunt post discernat̃: ⁊ per hoc patebit sentẽtia generalis vel intentio. scdo maiores p̱tes ⁊ cõtẽte sub illis adinuicẽ determinatur: ⁊ sicut habebis speciales intellectus in legendo literam habebis particulares.

Diuidit aphorismum.

Sciendum igit̃ p̄mo q iste aphorismus duas partes habet p̄ncipales in quarũ p̄ma insinuat intentionẽ ⁊ p̱bat. In scda vero prosequit̃ quod intẽdit. scda ibi (Opz aũt). Et qr intẽtũ qd insinuat in p̄ma p̱te cõmune est ad totũ opus: vt patebit. ideo ista pars p̄ma est proemiũ totius operis. ⁊ scda est initiũ tractatus: qr ibi incipit tradere primũ canonẽ quo medici op̱atio regulat̃ ad finem. ⁊ s̃m hoc tres erũt lectiões nobis in p̱tractãdo modum huius apho. q̃ntum eius ratio tolerat. prima de intentione Hippo. ⁊ veritate dictorum eius in p̱te prohemiali. scda de vtilitate doctrine ipsius circa eandem partem. tertia de doctrina ipsius ⁊ vtilitate doctrine circa partem executiuam. hec aũt prima lectio solũ est necessaria volẽtibus doctorari: quia tota est speculatiua: sz alie due sunt valde necessarie volentib9 p̱ficere in exercitio medicine. De prima aũt parte ego scriptor excuso me p̱p breuitatẽ tp̱is in trãsferẽdo: sed in summa ponunt̃ hic in fine ab Arnaldo.

Est ergo sũma intẽtio Hippo. In hoc p̱hemio q qr nullus hominũ p̱pria intẽtiõe potest integritatẽ sciẽ medicine acqrere: necesse est vt qlibet inuestigator eius inuenta scribat p̄cipue mõ breui ⁊ intelligibili: sicut a p̱hemio: ⁊ posteri9 inuestigabim9: vt oia introducã.

Faciliꝰ est inuētis addere q̄ oīa scienda inuenire.

tur ad facilitatez ꝛ adeptionem integritatis relinquantur. Nam facilius est inuentis addere q̄ oīa scienda inuenire: tum q꞉ breuiori tpe acgrit pars q̄ totū: tum q꞉ facilius ap prebēdit sensibilia cuiuslibet g bȝ ignorantiā dispōnis q̄ negationis. Nemo aūt p se sufficit ad hoc: q꞉ vita cuiuslibȝ hoīs breuis est ꝛ insufficiens ad inueniendū per se predi/ ctā integritatē: ꝛ hoc q꞉ ipsa est cā nō solum in scibilibus ꝛ preceptis ꝙ eoꝝ acgsitio per inuentionē regrit tps longiꝰ q̄ sit vita vnius hoīs: tum ꝑpter timorositatē experiendi: tum ꝑpter difficultatez iudicij: ꝛ ꝙ hec tria pñt impedire quēlibet in vita sua ꝑtingere dictaȝ integritatē: pȝ per hoc q꞉ ipedit plures idoneos in diuersis generibus ergo multo fortius vnū in vna gñatione. ¶ Utilitas aūt huiꝰ ꝓhemij ꝺm ꝙ hȝ rōnē documēti exercēs est bonū illud qđ acquiri tur per eius notitiā vel illud qđ exercitet. Nam vnūqđqȝ documentū dr̄ esse vtile qñ per ipsum regulat̄ auditor ad bonū aliqđ acquirenduȝ: ꝛ tunc deprebendit̄ vel percipit̄ eius vtilitas qñ cognoscit̄ ad qđ bonū equal'r dirigit̄. Bo/ nuȝ aūt ad qđ dirigit̄ per tenorē: aut qñ per hꝰ ꝓhemiū est acgsitio medicinalis ꝑfectionis ad quā acgrendaȝ nos dirigit insinuādo gd agere debeamus: vel gd ꝑpter istam ꝑfectionē acgrere. ¶ Insinuat aūt nobis ꝙ quatuor sunt ea que opȝ agere quēlibet volentē notabil'r in medicina ꝓ ficere: quoꝝ p̄mū est antiquoꝝ tradita scribendo describē do vel scrutando perlegere. 2ꝫ est caute experiri. tertiū xo subtil'r iudicare. quartū est experimenta ꝛ certificata stilo breui ꝛ aphorismatico scribere. Primū qual'r fieri debeat notū est oībus. Scđꝫ de reliquis dȝ medicus in gñe obser/ uare. Primū est mensura de religs tribus. ¶ Opȝ hic co/ gnoscere quātū ꝓpositū tolerat. Et p̄mo de tanta experiē/ tia: circa quā duo dȝ medicus in gñe obseruare. Primū est mēsura cognitiōis expiende rei. Scđꝫ est modus experiē/ di. ¶ Circa p̄m dȝ cōsiderare de qua re hȝ notitiā ꝛ a quo. Nam si nullā nullo mō dȝ eperiri a pte intra nec a pte ex̄ re alterata: sed preter rei alterationē dȝ corpori applicare suspendendo vel applicando vel alligādo ꝺm formā a sa/ pientibus traditam in physicis ligaturis spāl'r a Saleno ꝛ Dioscor. in caplo scabiei: taliter vt si voluntas affuerit cito possit elongari vel amoueri a corpore. Si xo aliquā hȝ de virtutibus vel effectibus notitiā rei dȝ cōsiderare. s. vtruȝ eā elegerit a sapientibus vel a vulgo. multa enim sapiētes a vulgo recipiūt: sicut pȝ per Auic. in. v. ꝛ per Rasim in ex perimentis: ꝛ per Salenum in de simplicibus medicinis. Nam cū notitia ꝓprietatū nō possit haberi per rōnē: sed tm̄ experimēto vel reuelatione ꝛ experientia ꝛ reuelatiōes sunt cōmunes vulgo ꝛ sapientibꝰ. poſ'e est vt ꝓprietatū no titie pꝰs habeant̄ a vulgaribus q̄ ab alijs. ¶ Si igit̄ tm̄ a significatione vulgariuȝ innotescit effectus: aut virtꝰ rei medicinalis cōsiderande sunt pticulares circunstātie que occurrunt circa vulgi experientiaȝ: vel ex obseruātia ipsiꝰ vel ex cōibus: ꝛ de oībus iudicare cōparando adinuiceȝ. ꝛ tādē circa corpa circa que ꝓponit vti experimēto. De mō etiā operandi quē vulgus seruat considerandū est vtrū sit cōsonum rōni vel non: q꞉ si sic ꝓcedit medicus ꝺm modū vulgi. si nō: tūc iuxta regulā volumus ꝙ si manifeste repu gnet rōni detestandū est: ꝛ si superstitiosum sit sanare fra cturas aut rupturas abscientia cū ligatione fissarū arboꝝ. ¶ Cōcomitantia xo sunt regio inhabitatores nā ꝛ cōsue tudo que cōcomitant̄ experientiaȝ ex parte subiecti circa qđ. cōcomitantia xo ex parte rei medicinalis sunt vel na turalia vt cōplexio: vel accidentalia vt ꝑparatio ꝛ modus cōseruādi. verbi grā. vulgus regionis quā ingredit̄ medi/ cus hȝ pro experimēto ꝙ caules mollificant ventrē ꝛ ꝓhi bent cōstipationē: attendendū tūc qualis sit regionis com plexio: q꞉ ex hoc eycient vel cognoscēt cōplexionē habita/ toꝝū: deinde vtrū copiose habeant refici vel ex parte vine/ re: deinde ex parte caulis qđ elementū dominat̄ in cōple/ xione vel cōmistione eius: qđ per formā ꝓprie dr̄. Nam si caules illius regionis habuerint folia lata ꝛ rotunda ꝛ al/ ba ꝛ mollia: certū est ꝙ aqua dominat̄ in eo. sil'r an leniter ibi decoquatur cū excolatione vel sine. Nam si regio fue/ rit humida ꝛ habitatores multe cōmistionis ꝛ corpa erunt humida: ꝛ si caulis fuerit qualis est dictus: ꝛ sumatur post p̄mā ebullitionē nō excolatus oībus cōcurrentibus poten ter mollificabit ventrē: nec habitantibus alterius regionis spectandus est ille effectus nisi p̄dicta cōcurrāt. ¶ Si xo effectus nullā experientie inueniat̄ habere dependētiā cō currentibꝰ circūstantijs: tunc est effectus ꝓprietatis postq̄ nihil interueniens rōni repugnat. verbi grā. dipolimones qđcūqȝ experti sunt arabes ꝙ expellit venenū scorpionū in simili casu in qua appropriat ēt experiri pōt medicus in simili casu in qua libet regione: vario tamen mō administrandi ꝛ quantum ad q̄titatē: ꝛ quātū ad cōcomitantiā ꝺm diuersuȝ respectū cōplexionis corporis ꝛ cōplexionis medicine. nam chole/ ricis ministrabit̄ cū aqua frigida: sicut fit cōmuniter apud meridionales. alijs xo cum vino vel cum aqua calida ꝛc. ¶ Si aūt medicine virtus innotescat assertione vel testi/ monio sapiētis: tūc aduertendū est vtrū ille sapiens expli/ cet illa particularia vel non: si sic: tunc ꝓcedit medicus ad experiendū ꝺm ꝙ particularia regulabunt. Si aūt nō: tūc valde dimitte: ꝛ tunc ad inueniendū partialia regulātia cō sideranda sunt duo. p̄mū cōparatio regionis ad regiones vt habitantiuȝ diuersitas perpendat̄. 2m est complexio me dicine. Si enim regio sapiētis fuerit talis cōplexionis cuȝ regione quā inhabitat medicus ꝛ ignorat dosim ꝛ moduȝ applicandi dȝ cōplonē ꝛ saporē medicine attendere: dein/ de ad medicinas notas ꝛ similes comparare: ꝛ ad formam illarum mensurare dosim ꝛ ordinare modum administrā di. Hec igit̄ in generali ad tantā experientiam requiritur. ¶ Nunc xo videamus de recto iudicio. Ea xo de gbus medicis iudicare debet ad sui directionem in opere duo sunt. quoꝝ p̄mū est scientia vel traditio doctoꝝ medicine: siue doceant per scripturam siue per prolationē. Scđm est effectus apparens in sanabili corpore. ¶ De p̄mo habet̄ a Saleno in p̄ncipio scđi de interioribus: vbi dicit ꝙ dili/ genter cōsiderandū est de causis archigenis in differētijs: ꝛ causis doloris quas assignat: ꝛ qm̄ p̄me due particule de interioribus vtilem continent doctrinā ꝛ valde necessariā medico: nec per cōem translationē poterat intellectus eli/ ci ꝑpter differētiā reductionū: ꝛ reducta fuerit anno prete rito ad statuȝ latinoꝝ: ita ꝙ omnis studens pōt in eis mō proficere: ꝛ notabil'r defectus est medici qui caruit scientia illarum duarū particularū. ¶ De scđo autem. s. de iudicio effectus apparentis in sanabili corpore habetur hic ab eo/ dem. ergo in cōmento. ¶ Judiciuȝ autē p̄muȝ ꝙ versatur circa dicta cuiuslibet dicētis aliquid in medicina consistit inducere ꝛ cōsiderare an illud qđ dicit̄ sit cōueniens arti/ naȝ si non: respuendū est penitus: si est: posito ꝙ sit perti/ nens an illud sit veruȝ. ¶ Ad p̄mū aūt cognoscendum dat Sal. in pluribus locis doctrinam ꝛ specialiter in p̄mo de interioribus vbi docet distinguere inter dialecticam ꝛ me/ dicinalem scientiam: vel inuestigationem in tractatu diffi nitionis medicine: ꝛ de demonstrationibus medicinalibꝰ: ꝛ de hac materia sufficienter loquitur in p̄mo cōmento ꝛ tertio prologi acutorum regiminis. Hic autē generaliter sufficit scire. scilȝ ꝙ nullum dictum pertinet ad medicinaȝ nisi faciat iuuamentum in opere ad cognoscendum aliqđ qđ habet ordinem in opus: sicut expresse testatur Sal. in predictis cōmentis. ¶ Ad noscendum xo scđm an scđo sit verius ordinantur omnes scripture medicinalis ꝛ non

Quilibet volens in medicina ꝑficere oȝ q̄tuor agere.

Notitia ꝓprietatū ꝑ rōneȝ hāi nō potest.

phie:sed sufficit explicare cōem ⁊ ꝓpriaꝫ regulā que circa hoc semꝑ est obseruanda.s.vt ꝯsideret an positio vel illud qđ dr̄ repugnet ꝑncipijs artis:⁊ an repugnet rōnali experientie. Tertio vero an repugnet auctoribus ꝑncipioꝝ.nam si oībus his repugnet respuenda est oīno tanꝙ̄ ꝓphana ⁊ inimica artis.ideo q̄ nō dirigit ad finem sed q̄ abducit ⁊ diuertit ab eo. De ꝑmo tradidit phs ꝙ cōtra negantē ꝑma ꝑncipia nō est disputandū:in quo insinuat ꝙ nō est audiē dus:cuius positio repugnat ꝑncipijs:qm̄ in oī scia ꝑncipia supponunt tanꝙ̄ ꝑ se nota vel ꝓbata ⁊ vera ⁊ certa in sciē tijs precedentibus pro co:trahit ergo ꝙ maior hr̄ certitudo de nã ⁊ specie morbi ꝑ tantā notitiā iuuantiū ⁊ nocētiū ꝙ̄ per aliqđ signoꝝ.vnde si experientia ꝯueniens nō certificat:nec ꝓpterea respuendū est dictū artis repugnãs ei:sꝫ si in alijs experientia vtpote regulata preceptis ⁊ obseruã tijs artis ꝓculdubio faciet cognitionē imobilē:⁊ de tali loquit̄ phs ꝑmo meta.in ꝓhemio cū dicit:ꝙ experientia arteꝫ facit. Sicut nota.ꝙ medicus conet̄ studere ꝑmū ⁊ scđꝫ de interioribus:⁊ legere cōmentū ꝑmū ⁊ scđm ꝓlogi regimēti acutoꝝ:vñ si tali experiētie repugnet positio alicui⁹: aut respuenda est oīno:vel suspecta dꝫ haberi:difficile manente semꝑ vtrobiqꝫ eadē rerum acceptione manēte:qñ si varia esset reꝝ absessio:tunc positio nō repugnat experientie:sed ꝓcederent per diuersa fundamēta. Uerbi grã. Dioscorides/Galenus/⁊ Auicenna/ꝯcorditer ponūt ꝙ reubarbarū restringit ventrē:⁊ ꝯfert dysenterie ⁊ rupturis:eteniꝫ apud nos cōis experientia inuenit ꝙ laxat ventrē:⁊ cōiter medici potius vtunt̄ eo ad soluēdū ꝙ̄ ad restringēdū:sed illi loquunt̄ de reubarbaro existente in sua iuuentute:vel recētia qđ est ponticū sūmū:vt sorba. Nos autē loquimur de reubarbaro veterato ⁊ antiquato:in quo remissa ponticitate ⁊ intenso acumine debili eius potētia in attrahendo cholerā rubeā pōt manifestare suuꝫ effectū. ¶ Tertio vero ꝙ auctoritate precipuoꝝ tradunt Rasis ⁊ Joānes Dam. hanc regulā in suis aphorismis.s.ꝙ aduertendū est vtrum illud qđ credit̄ scire ponit̄ ab aliquo:cōcordet cū sentētijs ꝑcipue Hippo.⁊ Gal.in medicina ⁊ Aristo.nā sic adherendum est illi dicto. Si vero discordent in toto respui debꝫ:lꝫ rō defectus illius positionis nō oīno pateat:q̄ verisimile est ꝙ iste vnus posito ꝙ esset illi equalis ingenio ⁊ experiē tia decipiat̄ falsis imaginationibus ꝙ̄ ꝙ illi errauerunt. Si vero partim cōcordet ⁊ partim discordet nec tenere dꝫ nec respui sed formidari.s.vt nullus tali dicto seipsuꝫ reguIet donec plenā habuerit doctrinam ⁊ certitudinem.

Ad euidentiam autē oīum horuꝫ sufficit vnum exemplū.ꝑus ergo sic posuerūt omnes discipuli Democriti:ꝙ nullus humor peccat ꝑ subtilitatē:hanc positionē cōuenit medicis respuere sicut inimicaꝫ artis:q̄ oībus predictis modis repugnat.ꝑmo:q̄ ꝑncipijs eius.scđo rōnali experientie.tertio auctoritati precipuoꝝ. Primū patet per hoc:q̄ medicus ponit ꝓ ꝑncipio in arte sua:ꝙ subtilitas ⁊ grossities sunt opposita:⁊ extreme due substãtie tam in rebus nālibus ꝙ̄ in rebus nō naturalibus:ita ꝙ cum humor aut cibus aut aer ⁊c̄.distinguūtur per grossūꝫ ⁊ subtilē semper intelligunt ⁊ supponūt ꝙ grossities ⁊ subtilitas sunt quedā extreme dispōnes substã tie appositoꝝ:inter quas est substãtia mediocris inter subtile ⁊ grossum:q̄ nec grossa nec subtilis pōt denominari:sꝫ absolute mediocris. ¶ Iterū etiã ponit medicus ꝓ ꝑn° ꝙ temperamētū nunꝙ̄ est in extremis sed in medio. Item ēt ponit ꝙ ꝙ̄diu humor non peccat in tēperamento manet. His aūt ꝑncipijs repugnat predicta positio. Nam si sanguis aut alius humor peccauerit nō pōt per subtilitatem: semper erit in temperamento ꝙ̄diu subtilis fuerit ⁊ ꝙ̄tūcūqꝫ subtilis:⁊ si sic vti licet semꝑ erit in humorib⁹ mediū ⁊ nunꝙ̄ extremū:q̄ humor subtilis semper erit temperatus:⁊ per cōsequens in medio:⁊ hoc est ꝯtra ꝑmū ꝑncipiū in quo dr̄ ꝙ mediū inter subtile ⁊ grossum est diuersuꝫ ab vtroqꝫ extremo. ¶ Qr̄ autē repugnet experientie artis:pꝫ per effectus apparentes in vlceribus deambulatiuis vt in gutta rosacea ⁊ petia oculi.vlcera enim deambulatiua semper creantur ab humore calido:tñ non creant̄ ab oī inꝙ̄tū calidus est qđ pꝫ per hoc:q̄ nō omnis calidus creat ea:nec inquãtū acutus:q̄ inquãtū talis creat vlcus corrosiuū qđ differt a deambulatiuo:q̄ bene pōt esse corrosiuum absqꝫ deambulatiuo.ergo alia est causa deambulatiui ꝙ̄ corrosiui.cuꝫ igit̄ in humore nihil sit qđ possit creare deambulationem ipsius corporei vlceris ab eo creati nisi caliditatis acumen aut subtilitas:opꝫ ꝙ oīa simul aut aliqđ ipsoꝝ sit causa illius lapsus sed nec oīum est:sed vt ostensum est:nō sufficit humor ad talē effectū inquãtum calidus ⁊ acutus:⁊ nō hñs acutã caliditatē vlcerare nō posset.ergo opꝫ necessario ꝙ illud faciat inꝙ̄tū est simul calidus ⁊ acutus ⁊ subtilis:qm̄ subtilis tm̄ ⁊ nō habens acutā caliditatē vlcerare nō posset:quare pꝫ ꝙ subtilitas in humore est ꝑmū effect⁹ quasi nature.s.deambulationis ⁊ defusionis vlcerum:sed omne illud per qđ humor nocet cōem cōstituit humorem peccantē.ergo habet̄ ꝓpositū:in gutta vero rosacea ⁊ petitia oculi experitur medicamē visuale nocere visum vini subtilis visui:posito ēt ꝙ in ceteris parū aut nihil vt in caliditate:sed famosum ⁊ ꝓbabile est. ¶ Jam aūt sistit dr̄ia inter illa:nec si pene fuerit manifestum per se apud intelligentiaꝫ suā qcqd queri pōt hꝫ ꝑmū aliqđ:qđ manifestum est per se:sicut multa ex rebus geometricis per que probant̄ cetera in libro Euclidis:de indemonstratiuo manifestiuo nō est ita in ceteris scientijs:vt dꝫ esse in hac scia.qūo igit̄ pōt esse ꝙ illud sit subiectū scie:inter cuius inquisitiones querat̄ dispositio eius cuius esse est quesitū in ea:ꝙ tūc ita sit manifestū est ꝙ nō est inqsitio de illis inꝙ̄tū vnaqueqꝫ earū hꝫ esse ꝓpriū:vt hic fuit quesitū in hac scia:nec etiam sunt inꝙ̄tū sunt aliena:⁊ oīno nō dico nec vl'e:eo ꝙ cōsideratio de ꝑtibus cōiunctionis prior est ꝙ̄ de cōiuncto cōsideratio:ꝙ̄uis ita nō sit vl'is ꝑm respectū quē nosti:cuꝫ igit̄ oporteat hr̄e cōsiderationē de ꝑtibus:cōuenit tunc causaꝫ esse subm̄ in hac scia vel alia:sed in alia scia non pōt esse: nulla enim alia inquirit de causis vltimis nisi ista sciētia. Si aūt cōsideratio de causis fit inꝙ̄tū hꝫ esse ⁊ oī eo quod accidit eis ꝑm hunc modū.opꝫ igit̄ vt ens inꝙ̄tum ens sit subiectū ꝑmū qđ est ꝯuenientius. Monstrata est ergo destructio illius opīonis ꝙ subꝫ illius scie sunt cause vltime: sed tñ debes scire ꝙ hec est ꝯclusio ⁊ quesitiuū eius.

¶ De stabiliendo subiecto huius scientie. Capm. II.

Oportet igit̄ vt monstremus illud qđ est subm̄ in hac scia sine dubio ad hoc:vt pateat nobis que sit intētio hui⁹ scie. ¶ Dico ergo ꝙ subm̄ scie nālis est corpus:nō inꝙ̄tū hꝫ esse:nec inꝙ̄tū est suba:nec inꝙ̄tum est cōpositū ex suis duabus ꝑmis que sunt hyle ⁊ forma:sꝫ inꝙ̄tum est subm̄ motui ⁊ quieti:scie vero que sunt sub scia nāli remotiores sunt ab hoc silr ⁊ morales. ¶ Subm̄ vo scie doctrinalis.est vel mēsura intellecta absqꝫ mã:vel intellecta in mã:nec tñ inqrit stabilire an mēsura vel numerus itelligat̄ absqꝫ mã vel in mã:sed ꝯsideratio eius est de suis dispōnib⁹ que accidūt ei ꝑter potētiā eius:hui⁹ scie vo que sunt subm̄ de simplicib⁹:ꝯueniētius est vt nō ꝯsideret nisi de accidētib⁹ ꝯñtib⁹ subm̄ que sūt minus cōia ꝙ̄ ipsa suba. ¶ Subꝫ vero logice:sicut sciuisti:sunt intētiones itellecte scđo que apponunt̄ intētionib⁹ ꝑmo itellectis:ꝑm ꝙ ꝑ eadē ꝑuenit̄ de cognito ad incognitū:nō inꝙ̄tū ipse sūt itellecte:⁊ hñt eē itelligibile qđ eē nullo mō pēdet ex ma

Princi pia suppo nunt in ar te.

A iuuanti bus ⁊ no centib⁹ ma ior est cer titudo in morbo.

Als acce ptio.

Als pn̄m.

Subꝫ scie nālis.

Subꝫ scie doctrina lis.

Subꝫ lo gice.

Preter supradictas nõ sũt alie scie.

teria:vel pendet ex mã sed non corporea. Non sunt autez alie scientie preter has. ¶ Deinde ↄsidero de subo inq̃ztũ hʒ esse vel esse subiectũ:vel de corpe inq̃ztũ est subʒ:vel de mensura ⁊ de numero inq̃ztũ hʒ esse:⁊ q̃uo hʒ esse:⁊ de fortioribus reb⁹ q̃ nõ sunt in mã:vel si sunt in mã:nõ tñ corporea:⁊ q̃uo sunt ille:⁊ q̃s modus est magis ꝓprius illis:sapiens p se dʒ ingrere.nõ eniʒ põt esse subm alicuius sciaꝝ de sensibilibus:nec alicui⁹ sciarũ de eo qđ hʒ esse in sensibilibus.nã estimatio est expoliatio a sensibus:lʒ aũt sunt de vniuersitate eoꝝ que habẽt esse separata a mã:manifestũ eniʒ est q esse vere inq̃ztũ est suba tm̃ nõ depẽdet ex mã: aliogn nõ eẽt nisi sensibilis numero:ẽt accidit inueniri in sensibilib⁹ ⁊ in nõ sensibilib⁹.g̊ numerus inq̃ztũ numerus est nõ dependet ex sensibilib⁹ nec ex insensibilib⁹.mẽsura eniʒ nomẽ cõe est:qꝛ mẽsura vel intelligit̃ de numero que cõstitit cõmunius nãle:vel intelligit̃ quãtitas cõtinua que dĩ de linea superficie corpe determinato.tu aũt iam sciuisti dĩiaʒ inter hec duo:nulla aũt eoꝝ est sepata a mã. Mẽsura xᵒ ẽm p̃mã acceptionẽ q̃zuis nõ sit separata a mã:est tñ p̃ᵐ essendi corpa nãlia:nõ tñ ob hoc põt esse vt cõstitutio earũ pẽdeat ex ea:sic vt ipsa det eis cõstitutionẽ ipsaʒ: tunc eniʒ p̃cederet in esse ipsa sensibilia:⁊ nõ est in figura vel in forma. Figura enim accidentali cõitas est mãe preterq̃z subyciat̃ cõmunius sumit̃:cuius spatiũ est sup̃ficies. Finita enim nõ sunt sub mẽsura inquãtũ mã p̃ficit̃:⁊ p illos postea cõueniat̃ preterq̃z ita est:tunc figura nõ hʒ esse nisi in materia:nec est p̃ma causa mãe veniẽdi ad effectũ. Mensura xᵒ ẽm acceptionẽ suã cõsiderat̃ ẽm esse suum ⁊ ẽm occulta eius:sed cõsideratio de ea ẽm esse suum.s.de quo mõ essendi:⁊ de qua diuisione essendi sit:nõ est etiam vt ↄsideratio eiusdẽ:eo q nõ pendet ex mã. ¶ Subiectũ etiã logice ẽʒ se manifestũ est esse preter sensibilia.manifestuʒ igit̃ q hec oia cadunt in scia que prefuerit illud:cuius cõstitutio nõ pẽdet ex sensibilib⁹:sʒ nõ põt poni esse subʒ cõmune:vt illoꝝ oiuʒ sit dispositio in accidẽtalia nisi esse. Quedã eniʒ eoꝝ sunt sube ⁊ quedã q̃ztitates ⁊ quedã alia predicta que nõ possunt cõem intentionẽ habere qua certificet̃ nisi certificationẽ intentionis esse:silr etiã sunt res que debẽt diffiniri ⁊ verificari in aia que sunt cõmunes in scientys:nulla tamen earũ tractat de eis:sicut est vnuʒ inquãtũ est vnũ:⁊ multũ inquãtũ est multũ:cõueniẽs ⁊ incõueniẽs:⁊ cõtra ⁊ inq̃ztũ de eis intentionẽ tm̃ faciũt ⁊ inducunt diffõnes eoꝝ:nec tñ loquit̃ de mõ essendi eoꝝ:qꝛ nõ hic sunt accidẽtia ꝓpria alicui subiectoꝝ harũ sciẽtiaꝝ particulariũ:nec sunt de rebus que hñt esse nisi ꝓprietas esse ordinat̃:nec sunt ẽt de ꝓprietatib⁹ que sunt cões oi rei:sic q vnũqđqʒ eoꝝ sit cõmune oi rei nec possunt esse ꝓpria alicuius predicati:nec possunt esse accidentia alicuius nisi ei qđ est esse inquãtũ est esse. ¶ Igitur ostensuʒ est tibi ex his diuisionibus q ens inquãtũ est ens cõmune est oibus his:⁊ q ipsuʒ dʒ poni subm huius magisterij:⁊ qꝛ nõ opʒ inquiri an sit ⁊ q̃d sit:qꝛ alia scientia preter hanc dʒ assignare dispositionẽ eius:⁊ hoc q̃dẽ incõueniẽs est:incõueniẽs enim est vt stabiliat suum subiectũ an sit:⁊ certificet quid sit scia cuius ipsum est subm:imo dʒ concedere tm̃:qꝛ est ⁊ quid est:igitur p̃mũ subm huius scientie est ens:inq̃ztum ens:⁊ ex sequentibus enim inquantũ est ens sine cõditione:quoꝝ quedã sunt ei quasi species vt suba:qualitas:q̃ztitas:qm̃ ens oino eget diuidi in alia p̃ma q̃z in cõposita:sic substantia eget diuidi in alia:anteq̃z perueniat ad diuidendum in hoiem ⁊ nõ hoieʒ.ex his quedã sunt ei quasi accidentia ꝓpria:sicut vnum ⁊ multa:potẽtia ⁊ effectus. vle ⁊ pticulare possibile ⁊ necesse.per hoc aũt q ens accipit hec accidẽtia ⁊ coaptat̃ illis nõ est necesse ꝓprie fieri vel nãle vel disciplinabile vel morale vel aliqđ aliorum.

Scia debʒ cõcedẽ de suo subto q̃a est de quid est.

Dubiũ

Solutio

Potest autem quis dicere q postq̃z ens ponit̃ subm huius scie:tunc non põt esse vt ipsa stabiliat in esse p̃mũ eoꝝ que sunt:inquisitio eniʒ ois scie nõ est de p̃mis.sed de ↄtingentibus priorũ. ¶ Ad qđ respondemus q speculatio de p̃mis nõ est nisi inq̃sitio de partibus hui⁹ subiecti:in hoc aũt q ens est p̃ncipiũ nõ ↄtinet̃ ab eo:quia ens hoc vel illud inquãtũ est subiectũ nõ cõgredit̃ nec prohibetur:sed cõparare entis ad esse est qđdam accidentale illi:⁊ est de cõsequentibus absolute que sunt ei ꝓpriũ. Primuʒ aũt nõ est cõmunius q̃z ens quasi cõsequatur cetera cõsecutione p̃ma.ad hoc eniʒ vt accidat ei esse p̃mũ necesse etiam est vt sit nãle vel disciplinabile vel aliquod aliud p̃mũ:deinde p̃nᵐ nõ est p̃ᵐ oiuʒ entiũ:si eniʒ oiuʒ entiũ eẽt p̃ᵐ:tunc esset p̃ᵐ suiipsius.ens aũt absolute in se nõ hʒ p̃mũ sed hʒ p̃ᵐ vnũqđqʒ esse qđ scit̃.p̃ᵐ igit̃ est p̃ᵐ aliq̃b⁹ entib⁹: quapp hec scia non erit ingrẽs p̃nᵃ entis absolute sed p̃mo alicuius entiũ:sicut p̃ncipia ceterarũ scientiarũ particulariuʒ:quãuis aũt cetere sciẽtie nõ probent esse p̃orũ suoruʒ cõmuniuʒ.habent enim p̃ma in q̃bus cõmunicant oẽs:de quibus vnaqueqʒ earuʒ tractat:tñ ipse probat esse prioruʒ cõmunẽ earũ veruʒ de his que sunt in eis. Sequitur ergo necessario q hec scia diuidat̃ in partes quaꝝ quedã inquirunt causas vltimas inquantũ sunt causa ois esse creati inquantũ est esse:⁊ inquirit causaʒ p̃mã:ex qua fluit omne eẽ creatũ:inq̃ztũ est esse creatũ:nõ inq̃ztuʒ est esse mobile vel q̃ztitatiuũ:⁊ quedã alie inquirũt p̃ma scientiarũ particulariũ. Primũ enim vniuscuiusqʒ scientiaꝝ minus cõmuniũ: ↄclusiones sunt in scia cõmuniori:sicut p̃ncipia medicine in naturali:⁊ p̃ncipia geometrie in mẽsuratione mensurantur in geometria. Contingit igitur vt in hac sciẽtia mõstrẽtur p̃ncipia singulariuʒ scientiaꝝ que inquirunt dispõnes esse:⁊ ca vniuscuiusqʒ esse.igit̃ hec scia inquirit dispõnes ad illud ex que sunt ei quasi ptes ⁊ spẽs quousqʒ peruenit̃ ad illud ex quo prouenit subm nãle.ergo permittamus illã appropriationẽ ei:⁊ appropriationeʒ ex qua ꝓuenit subm ⁊ disciplinabile:⁊ pmittamus ei illud qđ est suũ subm:⁊ silr ceteris. illud aũt qđ precedit illud subʒ est ei sicut p̃mũ:⁊ nos inq̃rimus ⁊ stabiliemus ei⁹ dispõnes.ergo ↄclusiones hui⁹ scie quedã sunt cã esse inquãtũ est creatũ:⁊ quedã sunt accñtia esse:⁊ quedã sunt p̃ncipia sciarũ singulariũ:⁊ scientia hoꝝ querit̃ in hoc magisterio. Et hec est p̃hia prima qꝛ ipsa est scia de p̃ma causa esse ⁊ hec est p̃ma cã sed p̃ma cã vniuersitatis est esse veritatis ⁊ veritas:⁊ est ẽt sapientie que est nobilior scia qua apprehendit̃ nobilius scitum. Nobilius scitum est deus:⁊ xᵒ scia est certitudo veritatis ⁊ nobilius scitum est deus:⁊ xᵒ scia est certitudo veritatis ⁊ nobilius scitum cause que sunt preter eũ ⁊ est cognitio causarũ vltimarum ois esse ⁊ est cognitio dei.⁊ ꝓpterea diffinit̃ sic dicendo q est scia de rebus sepatis a mã termino ⁊ diffinitione. Deus aũt nullo mõ est ens inq̃ztũ ens nec p̃ma eius nec accidentalia eius sicut iam patuit sed p̃cedit materiaʒ nec ponderat esse eius ex esse illius. Cum aũt inquirit̃ in hac scientia de eo q nõ precedit materiã:nõ tñ inquirit̃ in ea nisi ẽm hoc qđ eius esse non eget materia. ¶ Earũ aũt que inquirent̃ in ea quatuor sunt quoꝝ quedã sunt separata a mã ⁊ a pendicys materie oino ⁊ quedã sunt cõmista materie sʒ ẽm cõmistionẽ cause ↄstituentis ⁊ precedẽtis.materia aũt nõ est ↄstituens illa p̃mo q̃dã sunt que inueniunt̃ in mã ⁊ nõ inuenit̃ mã sicut sunt caliditas ⁊ vnitas:quapp ea que habẽt cõtinent̃ inquantũ sunt talia q ad certitudinem sui nõ est opus esse mãm:oia aũt cõmunicãt in hoc q esse eorũ nõ est mãle.s.vt esse eoꝝ sit ex mã ⁊ quedã sunt res materiales sicut motus ⁊ quies sed de his non ingritur in hac scia.s.ẽm q sunt in mã sed ẽm q esse habẽt. Cum igit̃ hec pars diuisionis accepta fuerit cũ alys ptib⁹ diuisiõis oẽs cõicãt in hoc q inq̃sitio de his nõ est nisi ẽʒ hoc qđ est:qꝛ

VSque nūc visum est in gñali qd obseruare opz ad recte iudicādū de his q̄ tradunt a doctorib⁹ medicine tam p scripturā q̄z p platiōnē docētib⁹: nūc restat videre de scḋo mēbro: iudicabit p medicū. dcm̄ aūt fuit supra ⁊ ēt ōn̄suz auctoritatib⁹ vel testimonijs Gal. q medic⁹ bz ɔsiderare nō solū de his que docēdo tradunt: sz etiā de cūctis effectib⁹ q apparēt in sanabili corpe: put tale. s. vt cognoscat de quolibet effectu ex quo proueniat cām determinare: qm̄ hoc est necessariū ad opis sui directionē. bonitas aūt isti⁹ iudicij ɔsistit i recta cognitōe ⁊ ɔsideratione rez nāliuz ⁊ nō nāliuz ⁊ ɔ nām: de quo in sequēti aphorismo vel lectiōe tāgetur: qm̄ nō expectat ppōsito.

¶ Qr medic⁹ cognita ⁊ iuēta aphoristice dz scribē. Ca. IIII.

SEd nūc de illo bono ad qd hortat nos Hippo. in isto phemio breuiter est dicendū ⁊ vidēdū q bonū est cognita ⁊ iuēta scriber apho. s. breuiter ⁊ vtiliter ad isormationē memorie: de quo dat modo hoc exēpluz ab Hip. ⁊ Ioā. damasceno ⁊ Rasi in apho. eoz. Itē quātū ad modū scribēdi succincte: necnō vtiliter dederūt etiam exēplū Auic. ⁊ Tacuinus in tabulis suis: quoz exemplo ⁊ imitatiōe quisqz dz aliqd scribere: deinde postq̄ examinauerit tā virib⁹ ppzie rōnis q̄z studio collecta suis socijs modestis ⁊ amatorib⁹ veritatis debēt cōicare: quoz exemplo scripsit tabulas de opationib⁹ vel effectib⁹ simpliciū magr Salernius: ⁊ eaz exēplo ēt scripta fuit vobis fidel'r quaz eterna veritas voluit reuelare sub stilo aphoristico ars graduādi cōplonē medicinaz cōpositaz que est clauis cognoscēdi nāz earū. ¶ Circa cōpōnē aūt aphorismoz dz qlibz obseruare que cōpetit ad rē ⁊ exēplū qd est de bn̄ esse: qa de bonitate doctrine. Primū autem est q sit snīa vera vel semp vt qm̄ est de necessarijs: vel vtplm qm̄ est de ɔtingētib⁹. Scdm est vt supfluitate careat: ⁊ in his ɔsistit integritas aphorismi. Tertiū ad manifestationē veritatis ei⁹ ⁊ ad doctrine certitudinē solū est vtile: vt cāz dicti explicet: vel insinuet sicut audistis hic facere mō vt supra patuit. Sed adhuc ad maiorē euidētiā grā exēpli placet itroducere q̄tuor apho. quoz pmi tres sunt de ɔueniētia ⁊ discōueniētia cārum salubriū ad corpus sanabile. Quartus est de cōueniētia ⁊ recta ipsarū applicatiōe. pmi duo sunt de ɔsideratione vini ad aliq corpora febriū: ⁊ casus in quo fuerint cōpositi: fuit iste. ¶ Quidā medicus regebat quēdā patientē febricitātē ɔtinua patiens obstabat vt vinū ɔcederet ei: medicus dubitās ⁊ timēs hoc facere: ɔsuluit p lrām suā quēdā aliū medicū sibi charū cui circūstātie patiētis erāt ex alijs vicib⁹ bn̄ note q rescripsit hōs aphorismos. ¶ Qui multis tpib⁹ penitētia vel labore studij in ɔtēplatione vixerūt: ⁊ maxie parcissimi celeriter eos feb. vitali depauperat spū. hic aūt apho. cū directe pmotus est disponens est cui ɔgruit administrare vinū. s. depaupatis vitalium spirituū. ¶ Scḋs apho. fuit iste. Quibuscūqz febrientib⁹ arterie sunt stricte motiuū spiritum ɔtinentes, necesse est vino subtili ⁊ debili spūs fouere vitales: in his duobus aphorismis tāgunt ca. ⁊ ɔsiderabit qb⁹ poterat cognosci sufficiēter vtrū expediret ppinar vinū ⁊ qual'r ibi febricitāti. s. res nāles ⁊ nō nāles ⁊ ɔtra nām: nāles p hoc q tāgit mēbrorū cōpositio cū dī qbus arterie sunt anguste: nō nāles p h q tāgit ɔsuetudo exercitij spālis ⁊ pue refectiōis. cū dī. qr multis tpib⁹ in ɔtēplatione vixerit ⁊ sunt cibi parcissimi. res aūt ɔtra nām ɔsiderat cū dī. fe. eos vitali depauperat spū. ¶ Quia h° medicus ɔsultus sciebat q patiēs longo tpe vacauerat studio sciarū liberaliū: ⁊ q erat exigui cibi: ⁊ q habebat venas ⁊ arterias strictas: qa ex gñatiōe frigide ⁊ sicce erat cōplonis: ⁊ ɔstabat ei q penuriā spūz paterentur: ⁊ cū calor inālis faciat eos citius expirare ac resolui a corpore: iō iudicauit q pa. ille cito posset iaurrere sincopalē defectionē: ⁊ vlterius ēt mortē q periclitaret in tali casu nō pōt euitari ɔuenieter nisi cū eo q citissime. i. repente spūs reparat in suba: ɔueniūt aūt oēs sapiētes q h solum est vinū ⁊ maxie subtile: sz qa vnū de pticularib⁹ supradictis phibet vsuz vini. s. fe. dyscrasia: ppea necesse est vt ei⁹ ɔsideratio regulet aliqual'r vsuz eius: nā vnūqdqz pticulare aliquā pbet directionē in ope: vn̄ cū pticularia que iudicant celerē ɔsumptionē spūuz sint fortioris virtutis: qm̄ in tali casu minant sincopiz vel mortē vel mortis defectū qd est maius piculū q̄z febrē parū icēdi: ⁊ medicus vbi nō potest pdesse iuxta doctrinā Hip. in regimēto. ⁊ Gal. in ingenio: saltē iudicare dz maius piculuz: colligit ex pceptis artis q necesse est vinū tribuere maxie subtile: sz ex ɔsideratiōe fe. qle dz eē aut qual'r prepatū: qa. s. debile p nām vel debilitatū per multā cōmistionez aque vel aliquo artificio cōpetēti ⁊ ad insinuādū subiūxit: vino debili. ⁊c. ¶ Iaz ergo pz qual'r isti duo aphorismi plene ɔtinēt illō qd est de esse aphorismi: qa circa ɔsiderabilia q̄ ptinēt ad ppositā ɔnem veritatē explicat pprijs vocabulis artis ⁊ ēt breuiter. nam erat necessariū addere. s. cām dicti: qm̄ in ɔsiderationib⁹ ex qb⁹ cognoscit vinū illi cōpetere cā hui⁹ icludit tertiū aphor. ¶ Scripsit idē medicus cuidaz socio q significabat ei q hēbat quēdā patiētē q vexabat dolore vētris circa vmbilicū ⁊ renes ⁊ absqz fe. cui⁹ dolorē nec clysterib⁹: nec calefactorijs: nec balneo poterat medicari: scripsit ergo illi hunc apho. Quibuscūqz vexatis tortionib⁹ aut alijs vētris dolorib⁹ absqz febre vel vlcere nō remediat p calefactoriū clystere vel balneo aq calide: his philonium aut ex alijs magnis opiatis recētib⁹ aut iuuenib⁹ ɔuenit ministrare. in hoc apho. tāgunt pncipal'r duo. s. spēs ⁊ dolor. ⁊ quātū ad ptē patiētē ⁊ quātū ad cāz: q̄tū ad ptē cū dī tortio p quā itelligit tortuosus dolor itestinoz q dī tortuosus actiue ⁊ passiue: actiue qa torquet itestina p modū ɔctiōis: passiue quia sentit in vmbilico tēdere ad oppositā ptē velut res q̄ torquet. Itez ēt pādit dolor q̄tū ad ptē patiētē cū dicit: vel alijs vētris dolorib⁹. nā pter tortiōes pōt pati vēter alios dolores fixos in aliq pte sicut ex apate vl' ex vestigio pharmacie vel hūoris vel vētositate ɔclusis in cētia stōchi vel intestinoz ⁊ nō in ɔcauitate: sic frequenter accidit in iliaca ⁊ colica ⁊ ēt in nephresi vbi itestina renib⁹ cōpatiūt. cā h° doloris specificat cū dī absqz fe. nā p h inuit q nō ɔuenit ab apate calido: nec ēt ab hūore calido vel aliq supcalefaciēte. p h ēt q dī nō sedari p clysteria: denotat q ex cōstipatiōe nō ɔuenit. p h h° q dī absqz vlcere. ois solo continuitatis excludit. relinquit ergo q talis egritudo creatur ex aliqua mā frigida ⁊ venosa que coarctat in cētia membri que recipit ɔtinuā vel q̄si ifluētiā cōtinuā ex rheumatismo alterius membri posito q in regimine non sit error. ¶ Scḋo tāgit in aphorismo pcessus medēdi fm ordinez rectū cū dī: nō remediant ⁊c. nā in hōs dolorib⁹ rectus pcessus est incipe a calefactorijs. quēadmodū pbat Gal. pn° 2ᵉ particule regimēti acutoz nisi ɔstaret q cā doloris eēt cōstipatio: qa in illo casu bn̄ posset inchoari medicatio a clysteri. sz vbi nō ɔstat icipiēdū est a calefactiōe: deide adhibēda sunt clysteria. Tertio ponēdus est patiēs ieiunus in balneo aq calide: ⁊ si stādo ibi vel in exitu non sedat notabil'r dz ppinari cū vino calō vel cū aliq decoctiōe theriacali philoniū vel mithridatū: vel theriaca: cū sic doceat Gal. necesse est vt hō opiate sint recētes vel iuuenes ad h vt nō solū possint medicie in ɔsumptionē p virtutē calidaz medicinaz: sz ēt vt possint cōpescere rheumatismū siue hūores aliūde fluētes qd fit p virtutē mediciaz frigidaz: maxime opij: quaz virt⁹ debilis est aut nulla. qm̄ sunt fermē/

Que sint obseruāda in cōpōne aphorismoz.

Aphorismi cuiusdā medici ⁊ eorū verificatio

Aphorismus alteri⁹ medici et ei⁹ verificatio.

tate alie veteres q̄uis oppositũ dicat Aggregator Serapionis caplo de theriaca. cõnter dicit q̃ dz esse antiq. s. xxx. annoꝝ vel saltẽ triũ. Quid aũt sit fermẽtatio atq; sigillatio medicinaꝝ cõpositaꝝ iã p dei grãz expositũ est in vltimo aphor. de gradib⁹. s. in cõmẽto. Inter cetera xo q̃ industria sapiẽtũ medicoꝝ iuenta sunt nihil gloriosi⁹ magnis opiatis pp efficaciã manifestã iuuamẽti quã hñt: ⁊ iõ q rectius iudicãt de cã ⁊ origie ipsarũ dicunt q̃ ex spãli grã diuineq; inspiratiõis iuẽte sunt cõpões eaꝝ potius q̃z ex idustria rõnis hũane: sicut scribit Aui. sup theriaca ⁊ mithridato i tractatu de virib⁹ cordis ⁊ medicinis. pz igit̃ qualiter pdictus aphorismus plene ⁊ breuiter ⁊ vocabulis pprys q̃cqd ptinet ad rectũ pcessũ opis ouenietis in casu pposite õnis: ita q̃ nihil omittat̃ de his q̃ ptinent ad eẽ aphorismi: dictorũ tñ cãm nõ explicat: qa plixe esset ⁊ iam repugnaret rõni ⁊ nomini aphorismi: sed supponit q̃ ex tenore ipsius poterit sapiẽs leuiter ppẽdere cãz eoꝝ in eo. ¶ Quartũ xo apho. scripsit idẽ medic⁹ cuidã socio q viuit in alto gradu: qa medicus est diues ⁊ honestus cuiusdã regis. s. portugalie q fuerat socius pprius cunabulis pñie vsq; ad magistralez ppevectionẽ q cognoscebat eũ ⁊ q̃tũ ad cõplõnẽ ingenitam ⁊ q̃tũ ad cõplõnẽ mẽbroꝝ cui scripsit ille q̃ multum mirabat̃ pp q̃d recẽtiũ vuarũ comestio nõ laxat vẽtrẽ ipsi⁹: q̃z vt asserebat ipse sumebat eas ⁊ añ cibũ ⁊ copiose ad h̃ specialr̃ vt soluerẽt vẽtrẽ vel redderent solito laxiorẽ: ⁊ tñ sepius pbauit experimẽto q̃ õriũ iducebãt: qa notabilr̃ fuerat exptus q̃ post sumptionẽ eaꝝ fortiori molestabat̃ constipatiõe. ¶ Rescripsit igit̃ ei talẽ aphorismum: Quibuscũq; caliditas epatis causat õstipationẽ: ab aquosis dulcibus ampli⁹ õstipat̃: maxime si late fuerint meseraice. nam terreũ fortiter exiccatũ stipticat exiccãtia: iste aphorismus directe vel pncipalr̃ est theoricus: qa de õsideratiõe cãruz õstipatiõis idirecte narrat: iõ est practic⁹ in eo q̃ innuit q̃b⁹ vue recẽtes ⁊ q̃b⁹ dari nõ debeãt pp õstipationẽ soluẽdã: qa igit̃ illũ sciebat hñe epar ex gñatiõe calidi⁹ tẽperamento ⁊ meseraicas latas: ⁊ sciebat q̃ oẽ dulce maxie liq̃dũ fortissime trahebat̃ ab epate tali ⁊ exq̃site sugebat̃ a talibus meseraicis: iõ rõnalr̃ scripsit ei q̃ nãliter debebat vuarum comestio stipticationẽ vẽtris in eo augere: cũ cortex vuarũ ⁊ grana iteriora q̃ vocant̃ arilli sint magne terrestreitatis: õstat q̃ si oino sugant̃ ab hũiditate vuaꝝ cũ ad itestina puenuit iprimẽt eis siccatiõis effectũ. s. idurationẽ fecuz: ⁊ p õñs fortiorẽ õstipationẽ siue stipticitatez. pz igit̃ q̃ in hoc aphorismo õtinet̃ veritas cõstipabat̃: ⁊ ppe cum dr̃: q̃buscũq; caliditas epatis creat õstipationẽ ab aquosis dulcib⁹ ⁊ ampli⁹ õstipat̃: maxie si late fuerint meseraice: sicut erat in illo: ⁊ in his xbis hz aphorismus illud qõ ptinet ad esse ipsi⁹. sed q̃re rõ dicti clare nõ isinuat̃ ex xbis hui⁹ ⁊ additis poterat eis addi mañẽte breuitate aphor. Ideo expssit eũ in aphorismo cũ dixit: nã terreũ fortiter exiccatuz fortiter õstipat itestina: q̃si di. iõ tales comestione vuaꝝ fortius õstipant̃: qa illõ qõ in vuis est terreũ ⁊ valde siccũ remanet in itestinis oino seq̃stratũ p suctionẽ meseraicaꝝ ab humiditate mollificãte. Ostẽsuz est igit̃ q̃tuz pposito ptinet breuiter qualr̃ medicus debeat iuenta scribere sub modo aphorismi: ⁊ hoc erat vltimuz eoꝝ ad qõ hortat̃ nos Hip. in isto phemio: expleta est expositio eius: qa pmo explicata fuit intẽtio Hippo. scdo dicta eius verifica fuerũt. tertio ⁊ vltimo fuit ostẽsa vtilitas ad quaz auctores hortantur in hoc prohemio: ⁊ qua forma possit attingi.

Medicie magne opiate po[t]i⁹ diuiai inspiratione q̃ industria hoĩnũ sũt iuente.

Alius aphorism⁹ ⁊ ei⁹ verificatio.

Als, cõstipat

Als exiccatuz

¶ Expõ vltie pticule apho. s. opz aũt seipm. Et est de his q̃ spectant ad medicum in seipso. Cap. V.

IAm igitur nõ restat nisi exponere sermonẽ q sequit̃ in pn° tractatus: cũ dir̃. Opz aũt nõ soluz seipm pbere ⁊c. vbi dat pmum ⁊ vltimum canonem seruandi regimẽ curationis. Et pmo de stõcho qualr̃ appetat ⁊ qualiter recipiat ⁊ qualr̃ retineat ⁊ digerat. Postmodũ dz iuestigare vtꝝ aliq̃ medicialis q̃litas possit visu pcipi vt in oculis vl̃ i vultu vl̃ in vtroq; olfatu sic̃ in odore anhelit⁹ vl̃ sudoris vel vtruz in tactu sicut tãgẽdo pect⁹ hipocũdria vẽtrez crura pedes in mascul. Tertio xo dz õsiderare exeũtia a corpe pmo aiatoꝝ: ⁊ que fluũt p nares ⁊ aures ⁊ palatũ. Deinde spãliter vt screatũ vel que per screatuz emittũtur: deinde vt nutritiuoꝝ vrine ⁊ secessus vel que ab oĩbus vt sudor. Collectis igit̃ oĩbus accidẽtibus inãlibus que apparẽt in corpe patientis: tũc seq̃tur tertiũ qõ dz medicus ex se facere. s. cõparare oĩa accidẽtia collecta adinuicẽ: ⁊ suas causas ad hoc vt possit elicere quot sunt spẽs morbi ⁊ que pticula patiens ⁊ que cã õiuncta ⁊ que antecedẽs. De primitiua eñi vt habetur scdo de morbo: nõ curat medicus cũz sit pterita nisi inquãtuz ducit in posterioꝝ notitiã. Nam si clara notitia eẽt de pñtibus nũq̃z de pteritis curaremus. ¶ Modus autez cognoscẽdi accidentia tradit̃ a Galeno in vltimis trib⁹ pticulis de morbo ⁊ accidẽte. ⁊ in libro de iterioribus. In his eñi tractatibus docet retorquere accidẽtia: partiz in causas: partiz in mẽbra: partiz adinuicẽ. quãdo igit̃ medicus colliget accidẽtia. si tũc prompte põt elicere ex his qõ itẽdit. s. notitiã passiõis. s. quãtũ ad spẽm ⁊ cãm vt si est fe. q̃ sit putrida de tali vel tali humore: vel sit mala cõplexio pticularis q̃ sit cali. vel frigida ⁊c. ⁊ in tali mẽbro vel tali: ⁊ sic de alys. Tũc his cognitis nõ restat aliud facere nisi ordinare regimẽ curatiuũ fm q̃ spẽi illius egritudinis cõpetit: ⁊ ẽt particularia tolerãt. s. sexus: etas: õsuetudo ⁊c. Sed si medicus prõpte iudicare nõ possit de virtute accidẽtium vel signoꝝ indiget studio vel scrutinio scripturaꝝ: tũc ne patiẽs remaneat desolatus aut forte diffidat dz ei regimen aliq̃d ordinare: ⁊ qa nõ põt ordinari curatiuũ: que intẽtio cãrum curatiuarũ depẽdet a notitia morbi fm spẽm ⁊ fm cãm ⁊ particulã patientẽ: ideo dz medicus ordinare pp enim causus dubios inuẽte sunt a sapiẽtibus cause neutre: vñ multũ iuuamẽtũ pstant in medicina cũ ifirmis pbeant õsolatiões ⁊ medicũ pseruant a õfusione. Prima ergo vice dz medic⁹ de neutris causis eligere illas que pñt sustẽtare virtutem a tãta õstantia vel õsistentia morbi: de qua in pma visitatiõe põt certificari: vt docet Hip. in hac pma pte aphor. Naz si egritudinis accidẽtia grauia sint ⁊ intolerabilia ab ipo prĩmo õstãt q̃ breuis est morb⁹. Si xo remissa fuerint neq; õtinua prolixus erit morbus ⁊ status remotus a suo pn°. dz igit̃ ordinare q̃ patiẽs cibetur tẽperate: sz in breuib⁹ morbis ⁊ subtilissimis: ⁊ brodys ⁊ lacte amygdalarũ. In plixis aũt morbis carnibus tẽperatis vt pulloꝝ ⁊ perdicuz iuuenũ ⁊ similiuz. In medys xo mediocrib⁹: vt ordeaceo auenato ac cãdaruso ⁊c. Ac idẽ de potu est faciendũ: ⁊ pp hãc cãm portare dz secũ scripta noĩa nutriẽtiũ temperatoꝝ in qualitatibus: tã subtiliũ q̃z mediocriũ quo regimie ordinato ⁊ õfortato infirmo xbis excreãtibus specie: ⁊ cum fiducia in aĩo eius: ⁊ pmittẽdo q̃ diligẽter ordinabit p eo salubria: festinare dz: vt studeat sup accidentib⁹ collectis: vt determinate cognoscat significationẽ ipsoꝝ. ¶ Si xo in recessũ a patiẽte forsitan aut ab assistẽtibus vel amicis comitantib⁹ eũ iterroget̃ q̃d sentiat vel opinet̃ de statu patiẽtis pñti vel futuro non dz rñdere cũ duplicitate malitiosa seu cũ falsa: nec ẽt cũ mẽdacio: vt aliq̃d respondeat dissonans mẽti sue: vt si asserat sperare qõ nõ sperat: vl̃ timere de eo qõ nõ timet. vtrũq; eñi eẽt erroneũ vel repugnãs veritati ⁊ honestati ⁊ in humanã pfectionẽ cõtra deũ: vt possimus imitari debemus: ⁊ ẽt medico loquẽs: ita õñter p hoc cadet in õfusionẽ ⁊ ignominiã. q̃re finaliter cõprehẽderet̃ in suo mẽdacio ⁊ in sua dolositate. dz ergo rñdere cũ cautela discretionis

Modus cognoscẽdi accidẽtia ꝑ ea eligẽdi regimẽ curatiuũ

Cãe neutre sũt vtiles.

Quid rñdẽ dz medic⁹ iterrogãtib⁹ ipsũ de eẽ ifirmi.

discretiōis: vt lima veritatis cū veritate si dicat ꝙ nūc est
certus de statu patiētis in qbꝰ dubitat: sed dicat in gñali ꝙ
dubitat in qbusdā articulis: de qbꝰ ꝑ examen artificiale i-
tēdit certificari sicut decet absq̃ malitia semꝑ veꝝ seruā-
do sibi grāz dei ⁊ hoīum: nō. enī derogat in aliquo sapienti
dicere signa q̃ apparēt in hꝯ īfirmo sunt mihi dubia vel ꝑꝑ
debilitatē ipsoꝝ vel ꝑꝑ ꝯtrietatē. vñ nihil certū aut ꝓbabi-
le possum dicere de futuris: vel eueniētibꝰ hꝯ morbi. Sed
examinabo signa sicut ars docet ⁊ ꝑcipit: ⁊ cū certificatus
fuero dabo vobis rñsuz determinatū iuxta facultatē mee
cognitiōis: ⁊ diuinā ꝑmissionē. ista enī ꝟba nec apd deuz:
nec apud hoīes ꝯtinēt aliqd reꝑhēsibile nec diminuunt fa-
mā nec nomē: imo extollūt ipz ⁊ augēt ꝑconiū laudis ipiꝰ:
qm̄ attestat̄ maturitati ⁊ prudētie atq̃ legalitati eius.

Quō medicus examinare dz eē īfirmū ꝑ accñtia visa.

Cum ergo fuerit in secreto studio vl' scrutinio suo dz vt sapiēs artifex sub ordīe rōnis iaz
supra tacta repñtare oculis sue mentis oīa accñtia q̃ colle-
git: ⁊ qa mēs humana vagari nō cessat ⁊ distrahi ꝑ diuersa
solutis sensibꝰ nisi freno detineat̄ vel occupet̄ aliꝰ ꝑ spāles
sensibiles. ⁊ rō de eo in vna cedula sumat̄: ⁊ artificial'r ta-
bulare iuxta doctrinaz Galeni in supradictis oꝑibꝰ ⁊ iuxta
exēplū ipsiꝰ in libro exꝑimētoꝝ iterioꝝ ⁊ scribere sicut ma
sculus vel femina: ecce sexū tot annoꝝ vl' circiter: ecce eta-
tez extenuate habitudinis: velocis ire: multe vigilie: habēs
epar nāl'r calidū: ecce cōpl'onē. multi exercitÿ vel laboris
exigui cibi ⁊ copiosi potus ꝯtinēs vl' lubricus ⁊c. ecce ꝯsue-
tudinē. patit̄ a tāto tpe citra dolorē hipocūdrÿ dextri vel
sinistri ꝯtinuū: vel iterpolatū cū cessatiōe soliti vomitꝰ ꝑio-
di cū ꝯstipatiōe ventris ⁊ dolore tymporis dextri vel sini-
stri aut frōtis cū tussi vl' asmate vl' orthomia: ⁊ sic de alÿs.
Cū itaq̃ sic tabulauerit oīa teneat corā oculis cedulā: ⁊ cō
sideret de quolibet accñte ꝙ oēs possit hīc: sic. s. vt cōside
ret an tale accñs causat̄ ab illo an ex alÿs sicut fastidiuz ⁊
rugitus vētris ab īdigestiōe causat̄: vel vltra īmediate cā-
tur a morbo sicut dolor ⁊ sitis in febre: vel vtruz a cā mor-
bi sicut amaritudo oris ⁊ icteritia a cholera: ⁊ iter oīa ꝑus
aduertere dz vtrū hꝯ vel illud accñs sit priuatuz mēbro in-
quo apparet vel cōicat ab alio. i. vtrū ex ꝓꝑa passiōe ipꝰ siꝰ
mēbri causat̄: vel vtrū ex passiōe eiꝰ ad aliqd mēbrū vici-
nū vel colligatū: hec enī est doctrina quā in ꝑmis de inte
rioribꝰ dat Galenus: ⁊ sine qua nullus medicus pōt exq̄site
cognoscere ipz morbū ⁊ cām eius ⁊ particulā ꝑncipal'r pa-
tientē: ⁊ ideo quādo accñtia vult cōparare: repetere dz ca-
nones vl'es qbus ꝑꝑ notitiā eoꝝ elicit̄: ⁊ ꝓꝑtius ēt lege-
re ⁊ retinere possit dz eos semꝑ in cedula subscripta: ⁊ ma-
xime sub titulo aphorismi ponere in bursa: ⁊ nunq̃ in cor-
de: cuz sit valde labilis memoria hoīum sub hac forma oē
nocumētū actiōis cuiuslibet morbi significat in eo passio-
nē aut morbū ꝓꝑiatū vel ab alio mēbro cōicatum ⁊c.

Quō dz medicꝰ distiguē inter morbū ꝑuatū ⁊ cōicatū.

Iste ergo est canon gñalis significatiōis huius gñis accñtiū. s. lesionis ⁊ operatiōis. statim ꝟo
post hūc debēt seq ꝑ ordinē canones docētes distiguere i-
ter priuatū morbū ⁊ cōicatū: sicut oē nocumētū singularis
actionis ꝯtinui nocumēti cām significat eē mēbro ꝑuatam
cuius actio ledit̄: deīde sequit̄ canon de pluribꝰ actionibus
ordinatis adinuicē dicēs: nocumēta ꝯtinua pl'imaꝝ actio-
nuz hñtiū ordinē significāt mēbrū ꝑme actionis pati ime-
diate ac ēt posterioꝝ accñtiuz lesiones abinde procedere.
hꝯ aūt actiōis. exēplū ponit Gal'. in his qnque actionibus. s.
anhelitu ⁊ īsufflatiōe sine ictu: ⁊ īsufflatione cū ictu ⁊ voce
⁊ loquela q̃ ꝑ ordinē se hñt: qa loquela nō pōt sine voce ꝑ-
fici nec ꝑfici: nec vox sine īsufflatiōe cū ictu: nec ista sine in-
sufflatione absq̃ ictu: nec ista sine anhelitu: vñ si oēs sil' le-
dant̄ necesse est mēbrū ledi ⁊ ꝑncipal'r pati qd tātūmō de-
putat̄ ad ꝑficiēdū anhelitū. s. lacerti pectꝰ ambiētes. Si ꝟo
anhelitu illeso cetere sequētes ledant̄: necesse est vt ꝑncipa
liter patiant̄ mēbra deputata ad ꝑmā eaꝝ. s. ad īsufflatio-
nē sine ictu. s. lacerti q sunt itra costas. Si ꝟo ista īsufflatio
non ledat̄: sed tm̄ ictualis ⁊ vox ⁊ loquela ledant̄ ꝑncipal'r
patiunt̄ lacerti ꝑficiētes ictualē īsufflationē. s. musculi gu-
le. Si ꝟo tm̄ vox ⁊ loquela ledant̄ organa vocis ꝑncipal'r
patiunt̄. s. epiglotus ⁊ musculi eiꝰ. Si ꝟo loquela sine alÿs
ledat̄ ꝯstat ꝙ ꝯñter ⁊ ꝑncipal'r patiunt̄ mēbra loquele: vt
lingua vel adiuuātia: vt labia: dētes: palatū: ⁊ nares. ¶ Et
queadmodū datū est nobis exēplū de canonibꝰ distictiuis
mēbroꝝ: ꝑncipal'r ⁊ scdario patiētiū sic eodē mō debetis
intelligere de canonibꝰ cāruz nāliū: ponit prius vtilē cano-
nē: sicut oē nocumētū actiōis iterpolatuz. nō tm̄ iterpolans
ꝑꝑ cām primitiuā significat cām passiōis eē itrinsecā nā-
lez ⁊ aliūde mādari particule patiēti: deinde ꝯtrict̄ subscri-
bere subiectiuos ⁊ dicere: oīs mā cōmunicata membro vel
humor est aut aliqs vapor. Tertio adhuc magis spālez di-
cēdo sicut oē nocumētū subitū ⁊ momētaneū: si ab iteriori
cā ꝓcesserit a vapore causat̄. oppositū aūt erit ab humore:
ꝺm hāc igit̄ formā ceteri canones vtiles debēt scripto por
tari ⁊ legi: ꝯñter occurrit ꝑdicta iuestigatio: qm̄ oculi sūt lu
cerne iuestigātis: ⁊ est leue portare: qa nō. s. triginta: lz non
sub his ꝟbis: nec ita ꝑ ordinē tm̄ oēs a Galeno sunt traditi
si eiꝰ dicta itelligant̄. ¶ Cū igit̄ ponderauit sic ⁊ ꝯflauerit
significatiōes accñtiū collectoꝝ: aduertere dz. vtrū hēant
certitudinē aut ꝓbabilitatē de specie morbi ⁊ causis eius ⁊
particula patiēti: qa si sic: tūc nō restaret nisi ꝓcedere ad or
dinādū applicationē cāruz curatiuaꝝ. Si ꝟo adhuc dubi-
tauerit circa illa nec fuerint sibi clara significata oīum ac-
cidētiū dz sup eas cū aliquo sapiente ꝯferre. cū aliquo vel
collatio nō satisfacit ei: sed diu remanet ei in dubitationis
caligine: sicut ꝙ patiēs talis tātus ꝙ possit medicos ex lon
ginquo vocare suadere debz saltiz amicis eiꝰ: vt vocēt ali-
quē modestū ⁊ sapiētē vel aliquos. Interim medicus fre-
quētare dz visitationē infirmi ⁊ aīaduertere si aliqd noue-
rit apparēs ꝑ qd posset illuminari: ⁊ cū diligēter iterroga-
re atq̃ ꝓuidere sup his de qbꝰ aduertit̄ euz nō iterrogasse
ꝓtestādo ꝙ in studio suꝑ negocio eiꝰ occurrerūt dubitatio
nes ꝑꝑ quas iterato cū visitet ⁊ iterrogat priꝰq̃ medicina-
lia ordinauerit asserēs ꝙ vellet eū ꝑ securā viā ⁊ vtilē du-
cere: qm̄ ꝑ hoc īfirmus cū fiducia vigorat̄ ꝑꝑ illiꝰ legalita-
tez ⁊ diligētiā manifestā: ⁊ vt ab eiꝰ aīo expectādi tediū ex-
cludat̄. Si tm̄ aduertet medicus ꝙ īfirmus eēt ex suo mo-
re nāli vel acq̄sito ipatiēs aut festinus: vel ꝙ amici eius es-
sent ipetuosi ⁊ iportuni: ⁊ ipse vellet aut cōmode vel hone
ste nō posset deserere: sz ad euitāduz illoꝝ murmura ⁊ pa-
tiētis angustiā atq̃ lāguorē mētalē aliq̄ dz ordinare medi
camina q̃ virtute aliq̄ possint ꝓdesse īfirmo quantū ad ali-
qd: lz ad morbū pellēdū nō habeant directū respectū ser-
uādo semꝑ legalitatē. s. vt in talibꝰ medicinis q̃ morbo ap
parēti directe nō opponunt̄ faciāt quanto minorare pote-
rit sumptus fieri donec ex his appareat eminēs iuuamen-
tuz. Tūc enī audacter poterit sumptus augere: dicat ḡ pa-
tiēti ꝙ ꝓtinus ordinabit ei salubre antidotū: sed qa cauere
dz ne forte egro aut assistēti sumat occasionē turbatiōis ex
aliq̄ñ dictis suis ꝯtrius. nā circūspicere est virtꝰ ꝑcauens la-
psuz inde q̃tū vitiū: ꝓinde in aspiciēdo futura. cū. n. igno-
rat quātū dz morbꝰ durare vel in futuro apparere nūq̃ ꝓ-
mittere vel asserere dz de aliq̄ ꝑticulari oꝑe qd exercet ꝙ
ꝑcise ad vltimū terminū curatiōis. s. ad sanationē infirmi:
sit opus finale ꝺm itētionē suā. i. ꝙ sit opus ordinatū ab eo
qa termiato illo opere. ꝟ. ḡ. vt administrationez syrupi ali-
cuiꝰ aut trociscoꝝ nisi sanitas seq̄ret̄ hz īfirmus desperādi
vel tristādi occasionē: ⁊ medicus notaret̄ de mēdacio vel

Quō medicꝰ dz distiguē causas.

Quid dz facē medicus qñ nz ꝑ studiuz ꝯuenit in verā notitiā egritudinis.

falſitate: ⁊ ideo medicus prudēs ſemꝑ dꝫ īfirmo ⁊ alijs qꝺ ordinat vſuꝫ talis antidoti ad talē oꝑationē vel ad talē introducēdā in egro ad hoc: vt ip̄m egrũ ⁊ alios retineat ſēꝑ in ſpe vlterioris ⁊ neceſſarij oꝑis vt aīo nō fatigenͭ aut ꝑturbenͭ: ⁊ interim ſi apparuerit effectus ſanationis cōmendabiͭ medicus de recta adminiſtratiōe preparatoria operis ⁊ ad interceſſionem corporis: talis eniꝫ cautela p̄cedentis artificis: vt ait Coſtabeen luce in tractatu de phyſicis ligaturis auctoritate Platonis ⁊ Galeni.ſ. cautela virtutis q̄ nũq̄ʒ deſijt veritatē ⁊ ſemꝑ tēdit ad cōmodum ꝓximi.

Uidendum eſt igiͭ in ꝓpoſito caſu quales pñt eē medicine qbꝰ iuuari poterit iuſte recipere: qa ſi fideliter laborat: ⁊ ex ſuis leſio ſaltim notabilis: qm̄ tũc ſplendebit peritia medici ⁊ erũt oīa opera īteriora eius poſtq̄ʒ ex charitate fiāt. nā apud deũ merebiͭ grām ⁊ ab hoībꝰ ēt emolumentũ: ⁊ qcqd in h̄ caſu dederit ei poterit iuſte recipere: qa fideliter laborat ⁊ diligēter. ¶ Eſt g̊ ſciēdũ ꝙ oēs medicine q̄ ſua ꝓprietate ↄfortāt mēbra p̄ncipalia vel depurāt ſpũs: ſunt rōne ꝓprietatis ↄueniētes: in quarũ quoq̄ʒ diſpōne aut ↄſeruāt aut venenoſitateꝫ ab humoribus pellũt: aut mēbris q̄les ſunt theriacales oēs ſunt rōne ꝓprietatis ↄueniētes: in quaꝝ diſpōne applicanͭ humanis corporibꝰ. dꝫ ēt ſcire medicus ꝙ oēs medicine tēperate cōplexionis pñt abſq̄ʒ nocumēto in q̄cũq̄ʒ diſpoſitiōe corpori humano applicari. dũ tñ eius ꝓprietas corpori nō repugnet. Ex his ergo duobꝰ fundamētis colligere pōt ꝙ ſi aliqua medicina ſit tēperate cōplexionis ⁊ vtilis ꝓprietatis vtiliter ⁊ ſecure poterit eā egro adminiſtrare: ſicut eſt aurũ flos boraginis bugloſſe: ⁊ ſic de alijs. Silr̄ eſt intelligendũ ꝙ medicina tēperata que hꝫ vnā ꝓprietatē iuuatiuam ⁊ aliā nociuā: iuuatiua pōt hr̄e locũ in patiēte ⁊ nō nociua. V.g. Camomilla eſt medicina tēperate complōnis ⁊ hꝫ ꝓprietatē ↄſeruādi ſpũs ⁊ ↄfortandi mēbra p̄ncipalia ⁊ pellendi dolores interioꝝ mēbroꝝ: ſed aliā hꝫ nociuā.ſ. ꝙ ꝓuocat aborſum. Si ergo patiēs fuerit maſculus iaꝫ in eo nō hꝫ locũ nociua ꝓprietas: vñ poſito ꝙ ignoretur ſpēs nihilominus ⁊ ea iuuabiͭ: maxīe ſi cũ alijs accñtibus vel inter alia patiaͭ in viſceribꝰ q̄leſcũq̄ʒ dolores. in hoc idē dicit Raſis in libro experimētorum ꝙ decoctio camomille ↄfert oībꝰ doloribus in viſceribꝰ. ¶ Circa modũ aũt adminiſtrādi ſemꝑ in tali caſu ſeruādũ eſt: vt vna tēperata iungaͭ cũ alia. V.g. Zucchara electa medicina eſt tēperata. ſi ergo ex ea ⁊ camomilla ⁊ flore boraginis ⁊ ſilibꝰ fiat ſyrupus vel decoctio ↄueniēter ⁊ vtiliter in tali caſu poterit ꝓpinari. Si v̓o ꝓprietates ſint vtiles in cōplexione diſtēperata: tunc in tali caſu ſi nō pōt habere illas: debꝫ oppoſitis qualitatibꝰ aliaꝝ medicinaꝝ tēperare cōplexiones illaꝝ. ⁊ adhuc dꝫ eas eligere in ſua proprietate: ne corpori repugnēt: vt medicine quātũ humana fragilitas noſcere ſciuit ꝑ propriā ⁊ alioꝝ experientiā. V.g. Melliſſa ↄfortat p̄ncipalia mēbra: ſed tñ calide ⁊ ſicce cōplōnis eſt in ſcđo. poma v̓o maciana ꝑfecte matura ꝓprietate ↄfortāt eadē membra ⁊ ſpiritus: ⁊ eſt cōplōnis oppoſite. his ergo factis ↄueniens miſtura cũ aliquo tēperato: vt cũ çucchara electiſſima: ſilr̄ g̊ itelligēdũ eſt in alijs medicinis p̄parādis ⁊ miniſtrādis de qbꝰ glorioſi tractatꝰ hñtur iā apud latinos.

Jam igiͭ viſum eſt breuiter in gñali qualr̄ ꝓcedere dꝫ medicus quādo dubitat de ſpecie morbi aut cauſa aut ꝑicula p̄ncipalr̄ patiēte: qa regere dꝫ īfirmũ cũ tēperatis cibis ⁊ potibꝰ ⁊ medicinis: ⁊ qualr̄ dꝫ ēt ſilr̄ itelligi de aereis aut ceteris materijs cauſaꝝ ſalubriũ. Si v̓o in p̄dictis nō dubitet tũc attēdere dꝫ vtrũ egritudo ſit periculoſa vel ſalua: qa ſi periculoſa reuelare dꝫ aſſiſtentibꝰ ⁊ amicis infirmi: ꝗ timet de periculo: caueat tñ ab idiſcretis. ſi autē videaͭ ei ſalua dꝫ rñdere interrogātibꝰ: vt docet Gal. in de creticis in 2°.ſ. ꝙ ſi patiens ⁊ miniſtri fuerint obedientes ⁊ egritudo alia: vel accñs aliqꝺ nō ſuperuenerit ſpes pōt haberi ſanationis: ⁊ tũc oīa genera cauſaꝝ ſalubriũ ſic ordinare ꝙ egritudini opponanͭ ſm gradũ eius ⁊ ſm tolerātiaꝫ ſubiecti: nō eni in ipſo eſt facere ſemꝑ aut ꝓſeq quid morbo debeͭ: ſed ex circũſtātijs egri dꝫ elicere qꝺ magis expedit vel ſecurius fuerit. Si eni nō pōt medicus abſolute ꝓdeſſe: ſaltē maius nocumētũ teneͭ euitare: vt ſua oꝑa plus iuuatiua ſint q̄ʒ nociua. Aliter eni nō pōt vitare qm̄ aliam viā nō hꝫ: ſicut quādo amputat pollicē ne pereat totũ corpus. ¶ In ordinatiōe v̓o regiminis curatiui dꝫ ordinē ſeruare quo ad particularia regimina: qbus cōpleͭ curatio illius. Tria eniꝫ ſunt vt habeͭ a Galeno in ꝓlogo regimenti acutoꝝ.ſ. regimē in dieta: regimē in adminiſtratiōe medicinaꝝ: ⁊ regimen in manuali oꝑatione. Primũ iſtoꝝ eſt baſis ⁊ fundamentũ ſequētiũ duoꝝ duplici rōne. Prima eſt: qa regimē in dieta p̄ncipalr̄ ordinaͭ ad id ad qꝺ referͭ finis totius artis: ⁊ ꝑꝑ qꝺ querens.ſ. ad cuſtodiam virtutis ꝑ quā aīal manifeſte viuit: ⁊ ꝓpter quā queriͭ ſanitas. Scđa rō eſt: qm̄ alia duo regimina nequeũt ꝑfici ſine illo: ⁊ illud perficiͭ ſine illis: ⁊ ideo quodāmō cā eſt illoꝝ vel fundamētũ. regimē aũt adminiſtratiōis mediciaꝝ: ideo precedit regimē chirurgie: qa vlr̄ reſpicit morbuꝫ. illud v̓o ꝑticulariter. Nā oībus morbis cuiuſlibet ſint gñis ⁊ ſpēi cōuenit adminiſtratio medicinaꝝ: ſed manualis oꝑatio nō eſt niſi membris officialibus ⁊ corporibus: nō tamē oībꝰ iſtis: ſed aliquibus eorum exterius manifeſtis ⁊c̄.

Circa ordineꝫ v̓o diete pōt eē cōmēſuratio reꝝ quibꝰ impoſſibile eſt ſanos nō approximare q̄ ſunt cōtinēs etiā motꝰ ⁊ quies cibꝰ ⁊ potus: ſomnus ⁊ vigilia: euacuatio ⁊ retētio ſupfluitatũ quotidianaꝝ accidentia animi dꝫ obſeruare ordinē.ſ. vt attēdat vtrũ aer māſiōis aut loci cōpetat ei vel ſi non p̄cipere qꝺ exequaͭ ⁊ ordinare qualr̄ emēdeͭ.ſ. de operimētis veſtibꝰ ⁊ ſuppellectilibꝰ vtrũ cōpetāt: ⁊ vtrũ cōpetat magis iacere tunicatum aut ſine: vel cooperto capite plus aut minus: ⁊ ſilr̄ de calciamentis ⁊ in his que viderit expedire. dꝫ aſſiſtētibꝰ p̄cipere ꝙ exequātur: ⁊ īfirmo ꝙ ſit eis obediens in hoc: ⁊ ſilr̄ ordinabit poſt hoc motũ ⁊ quietē ſicut de ſequētibꝰ. ¶ Quia ergo officiũ medici eſt ſimile officio naute quo ad ꝓceſſum regiminis: qa vterq̄ʒ regit regibile qꝺ ei cōmittiͭ nō ex dictiōe neceſſarioꝝ ⁊ ꝑmanētium: ſed ↄtingētiũ ⁊ variabiliũ: ille eni ſicut mutanͭ vēti hꝫ mutare vela ⁊ ēt iſtrumēta ⁊ oꝑatiōes ſuas: ⁊ ſilr̄ medicus hꝫ mutare inſtr̄a ⁊ oꝑatiōes ſuas hꝫ ꝙ mutanͭ ⁊ variantur accñtia morbi ⁊ diſpōnes aeris ⁊ alia ↄtingētia qbꝰ corpus ſanabile mutaͭ: ⁊ ideo qa de ratione ſui officij eſt mutare ⁊ variare oꝑa ſua ſemꝑ in precipiēdo vel īfirmo vel aſſiſtētibꝰ ꝑtingat in obſeruatiōe p̄cepti terminis artis q terminus nullā hꝫ certitudinē quātũ ad tp̄s: ſꝫ tota depēdet ex notitia vel ſpeculatiōe gubernatoris.ſ. medici: ⁊ ideo dicere dꝫ vos ſeruabitis h̄ ⁊ hoc donec ꝑ ſigna mihi apparētia videaͭ eē mutādũ: ſic eni retineat ſe ſemꝑ per auctoritateꝫ: ⁊ p̄caueat ne patiēs ⁊ alij mirenͭ: aut turbenͭ quādo mutabit maxīe cũ vitare nō poſſit: quin mutet opera ſm rectitudinē artis vel q̄ꝫtũ ad q̄litatē vel q̄ꝫtũ ad ordinē. ¶ Cā v̓o cogēs ad mutationē faciēdā aliq̊ iſtorũ q̄tuor modoꝝ eſt duplex. prima eſt neceſſaria ⁊ ineuitabilis. alia v̓o ↄtingēs. p̄ma eſt mutatio tēpoꝝ vl̄iuꝫ morbi: neceſſe eſt eni vt oīs morbꝰ a quo gs ↄualeſcit mutetur de p̄n° ad augumētũ: ⁊ de augumēto ad ſtatũ ⁊ de ſtatu in declinationē. Cō ſtat g̊ ꝙ regimē ⁊ dieta variari debēt in q̄libet iſtoꝝ q̄tuor: ſicut plene habeͭ in p̄ª ꝑte aphoriſmoꝝ ⁊ regimēto acutoꝝ nō ſolũ in vno q̄tuor p̄dictoꝝ: ſed etiā in oībus: nā cui a p̄n° adminiſtraͭ ordeũ in augumēto adminiſtreͭ ſolum lac amigdalaꝝ: aut ſi illꝺ eēt prius adminiſtratum

Que medicie poſſint applicari in caſibꝰ dubijs ſine nocumento,

Quid debeat faceͬ medicꝰ qñ bñ cognoſcit egritudinem,

Triplex regimē curatiui.

De aere

Medici officiũ aſſimilat officio naute.

stratum per modũ densi ⁊ nõ colatũ mõ administrabit co latura. In statu vo administrat aq̃ cicerũ vel ordei. In de clinatiõe vo prius brodiũ pullaꝝ: deinde suba: deinde grossiores carnes paulatiz donec ad ꝯsueta redire possit. Silr cui dabit in pnº ptisana colata ⁊ expssa ꝑ potu. dabit in augumẽto colata ⁊ nõ expssa. In statu vo hydrozaccbara vel oxizaccbara. In declinatiõe vo debile vinũ: deinde tradat fortificãdo vsq̧ ad ꝯsuetudinẽ. ⁊ sm formaz ꝑdictã est necessariũ mutare regimẽ in cibo ⁊ potu in ꝑdictis tẽporibº. nã in pnº copiosiº reficit. in augumẽto minº. in statu minime. In declinatiõe vo cõmutat regiminis ordo: qa icipit regimẽ in parua q̃titate ⁊ gradatim ascẽdit vsq̧ ad maxima. s. cõsueta tãto tpe ꝙ ꝑma tria durauerint sm existimationẽ artificialẽ. ꝙ si nõ venit ad exqsitũ terminũ veritati saltẽ appropinquat. ille nãq̧ due ptes durationis morbi in se vel in suis vestigijs linealr adequat. Naz vt ꝓbat Galenus in de horis egritudinũ. ⁊ Isaac in illis tñ terminus est ab vltimo termio. status vsq̧ ad vltimũ ꝯualescẽtie: quasi ab initio morbi ad veꝝ statũ. Hec aũt ꝯsideratio nõ soluz sufficit egro: sz medicũ a ꝯfusiõe ꝓseruat: qa ꝑ hãc existimationẽ scit medicus determiare ifirmo largo mõ tps in quo ꝓceptis suis obediat dicẽs: tãto tpe idigetis ad plenã curationez: ⁊ ideo paretis vos ad obediẽdum per tãtũ tps ꝓseq̃ar curã vestrã: silr in ꝑdictis tẽporibº variabit curã vel qualitatẽ cibi ⁊ potus: nã vtrũq̧ calidius erit actu in pnº et declinatiõe: pncipalr ꝯsiderat in h solitã horã cibatiõis in sanitate. scdario vo alias circũstãtias: queadmodũ tpe vitia cogũt mutare regimẽ in cibo ⁊ potu: silr in medicinis. ꝓ quãtũ ad medicinã. 2º quãtũ ad q̃titatem ⁊c. ¶ Et qa doctrina opatiua tenebrosa est ⁊ inutilis nisi ad pticularia ꝯ batur. Ponamus exẽplũ breuiter in ꝑdictis. ⁊ prius in medicina. Si alicui scabioso ꝓpinet in pnº syrupus aut decoctio boraginis ⁊ fumiterre necessariũ est: vt in statu ⁊ declinatione mutet in absinthiũ fumũterre. Nã in ꝑmis tẽporibus eget patiẽs digestiõe humoris peccãtis. s. adusti: ⁊ etiã in scdis aptione meatuũ ad bonitatẽ expulsiõis. Si g̃ in illis tẽporibº ministret qd corrigit acumẽ ⁊ siccitatẽ humoris adusti vt est borago que ẽt a venenositate ipsius ꝓtegit cor ⁊ spũs. ⁊ iteꝝ si ministret illud qd subtiliat eiº grossitiẽ ⁊ q̃si radẽdo mouet a supficie mẽbri ⁊ poros corporis aperit: vt est fumusterre ꝓculdubio talis opatio est cõueniens vbi aliquod ꝓhibẽs nõ occurrit: vel eẽt timor de aborsu in muliere: sed digerat mã sicut in statu ⁊ declinatiõe. si vsus fumiterre ꝯtinuet nõ poterit ifirmus euadere nocumẽtuz: qa ꝓhibet expulsio peccãtis humoris ⁊ alij corrũpũtur: ⁊ hoc nocumẽtũ est manifestũ qsi est multa mã. Et est rõ: sic dicit Galenus loquẽs sup abrotano ⁊ absinthio: qa nãlis recta expulsio materiei nõ fit nisi ꝑ expssionẽ. Expssio vo fit per spõtaneã ꝯstrictionẽ meatus a pte itra: ⁊ dilatationez eiº a pte extra: vrina eni que est in vesica. dicit Galenº in ꝑ de iteriorib. ⁊ Plinius in 2º de virtutibº nãlibº. nũq̃ nãlr expellet inde nisi vesica ex pte fundi se ꝯstriget ⁊ meatus interior dilataret. silr itelligi ꝯtingit de fece itestinoꝝ. ⁊ illud idẽ de fecibus humoralibº que in venis ⁊ alijs poris ⁊ meatibº corporis ꝯtinent. Quicqd ergo ꝓhibet moderatã expssionẽ vel ꝯstrictionẽ pori vel membri ꝓhibet nãlẽ expulsionẽ: tale aũt est amarũ acutũ cõe sicut est fumusterre abrotanũ thimus ⁊ silia: fumus. n. terre ⁊ abrotanuz: lz habeãt stipticitatẽ paruã: tñ insensibilis est fere respectu absinthij: lz in fumoterre sit maior ⁊ nobilior q̃ in abrotano: ⁊ idẽ q̃tũ ad hoc minus nociuus est vsus eius: ⁊ talia continue nõ cessant meatº aperire ⁊ dilatare ac dilatationi obedire ⁊ seruire. remanet g̃ mã vaga in cõcauitate meatus: ⁊ ex hoc accidũt duo nocumẽta. Unũ. s. ꝙ mã crescit imoderate: ꝑꝑ qd ꝯpata generant ⁊ passiones ẽt. iũcturaꝝ. Scdz qa alij humores corrũpunt tam ex nociuo remanẽte q̃ ex vsu medicine nõ necessarie: eteni nã que nõ eget iã fumoterre nõ occupat ipm vt prius: ⁊ ideo vagans citos humores corrũpit. per ꝯns auget spẽm scabiei. quẽ casuz sepe viderũt multi medici nãliter. ergo tũc idiget in statu ⁊ declinatiõe medicina per quã sufficiẽter ꝑuenit ad moderataz ꝯstrictionẽ: ⁊ que nõ ipediat bonitatẽ opationis: ⁊ q̃ superficiẽ meatus abstergit: ⁊ hec est medicina amara ⁊ multuz stiptica vel parũ pontica vt est absinthiũ: ⁊ ideo ꝑdictº scabiosus: si apparẽtibº signis digestiõis manifeste relinquat vsum fumiterre: ⁊ icipiat vti decoctione absinthij cũ vino vel cũ sero caprino: aut cũ alijs ꝓut pticularia ꝓua tolerabunt: cito sanabit. ⁊ hoc exẽplũ sufficit de mutatiõe medicine. ¶ De q̃titatis vo mutatione pz veritas in febribus flegmaticis: nam tutius est in eis in pnº ⁊ augumẽto ministrare syrupũ maioris acetositatis q̃ in statu ⁊ declinatione: nã tũc mã viscosior est: ideo fortiori idiget incisione. in statu vo ⁊ in declinatiõe diminuta est viscositas eius: ⁊ debiliter adheret supficiei mẽbri: nec iã ita spissum velamen facit in eius supficie sicut ante: cuz potus acetosus citius ꝑuenerit ad subam mẽbri q̃ prius: vnde si fortis fuerit acetositas: tũc ledet sensibilr membrũ vbi antea cum lesisset: ⁊ ex hac ꝯsideratione oz sibi cauere medicus ꝑ moduz operãdi ne auferat sibi libertatẽ mutãdi quãtitatẽ administrabilem cũ necessariuz fuerit vel augendo vel minuendo: ex cuiº ꝯsideratiõis ignorantia freq̃tes ꝯtingunt errores. semel eni ꝯtigit ꝙ quidã vsus potione vniformis acetositati vsq̧ ad finẽ status liberatus a febre remãsit ꝑpetuo anhelosus ꝯstrictis pãniculis pectoris. Fuerũt enim semel duo medici in vna cura talis febricitãtis: ⁊ cõsideratis oibº circũstantijs eius dixit superior alteri: ꝯsulo qº in syrupo non coquat acetũ: sed ꝙ qualibet vice admisceat quãdo bibere voluerit patiens vt ꝓbemus potẽtiam patiẽtis: ꝯtigit ꝙ ille debuit administrare qui hoc dicebat aliº remanẽs con cessit eius curã ⁊ paruipendit ꝯsiliũ socij: ⁊ cum ad statum ꝑuenisset infirmus cepit grauiter torqueri sciatica ⁊ podagra: ꝯtigit ꝙ tunc redit deteriora: tñ iterrogauit de regimine ꝓcedenti: ⁊ reperit ꝙ bibit syrupũ vniformis acetositatis ⁊ fortis. interrogauit patientẽ vtrũ alias fuisset passus in illis iũcturis respõdit ꝙ non nisi quadã vice in qua coactº fuit trãsire quoddã flumẽ in hyeme: quapꝑ durauit ei multo tẽpore postq̃ habuit tibias graues: nec tamẽ multũ dolorosas. perpendit igit medicus ꝙ malitia cõplonis frigide debilitauerat illas ptes ⁊ incitauerat ad percussionẽ aceti. pz igitur quo mõ tempora morbi cogũt mutare opus curationis in mã medicinarũ ⁊ quantitatẽ de se. ¶ Etiaz est manifestũ qualr etiam in qualitate sicut est in cibo ⁊ potu. ¶ In horis vo paruam cogũt facere mutationẽ in administratione medicinaꝝ nisi rõne accidentium que superueniũt. nã si hora solite acceptionis syrupi supueniat vomitº aut dolor ꝓcordioꝝ mutabitur hora: sed de accñtibus iam dicet. ¶ Respõdeamus ergo ad 2ªm cãm mutatiõis que est ꝯtingẽs ⁊ nõ necessaria: ⁊ de illa oz silr medicus scire ꝙ cogit facere alterationem altero quatuor dictoꝝ modorũ: tam in dieta q̃ in medicatione. Accñtia vo que supueniũt ⁊ maxie ab exteriorib causis ignota sunt ⁊ inumerabilia: de quibus infra dicet: sed inter ceteras causas ad minº tenet medicus cõsiderare illas qbus ipse vtitur in regendo. v. g. Syrupum acetosuz ministrat patiẽti ephemeram seu quotidianã: ⁊ si diu ꝓpinauerit sperare poterit vel melius timere ꝙ epar infrigidabit ⁊ impedietur sanguinis perfecta digestio. quare timore accidẽtis ꝓcessu tẽporis oz ipm nõ solũ ad minuẽdũ q̃titatẽ aceti: sed ad ꝓpinandũ aliqd nouiter qd tueat epar: ꝑꝑ quã ꝯsiderationẽ in h casu ꝓcepit sapiẽter: vt de 4º in 4ᵐ a pñ: deinde de 3º in 3ᵐ pñt ꝑ

Doctrina opatiua inutilis nisi ad pticularia ꝯtrabatur.

Exẽpluz de mutatiõe medicine.

De mutatione q̃titatis.

Als vadẽ

De mutatiõe horaꝝ

De mutatiõe oium ꝑdictoruz ꝑꝑ accñtia.

pinari egro trocisci eupatory vel ɔsiles.silr aūt p se pʒ q̃liter accñtia supuenientia cogūt mutare qualitatē ⁊ q̃titatē: ⁊ etiā ordinē in tpe vnius administrabilis.⁊ eodē mō itelligendū est de mutatiōe ordinis diuersoꝝ administrabil.ū: ⁊ grā minoꝝ ponat̃ exēplū:illō ɔtigit vt qdā medic⁹ regeret quedā cui opū fuerat ppinatū aut iusgamus:⁊ erat naturalr̃ q̃si ɔstipatus:medicus ḡ sic sapiēs ordiauit ꝙ in pncipio prādꝰ sumeret charicas cū nucib⁹:⁊ in fine pira assata:⁊ sic duob⁹ modis obuiauit ɔstipationi. Uno mō.s.charicas p̄mittēdo:vt docet Gal.ga mollificāt ⁊ mūdificāt intestina.Alio mō cōprimēdo compressiua stiptica vt pira. Uenenositati ꝟo itēdebat obuiare cū nucib⁹ ⁊ efficaci⁹ cū ficubus:ga citius ad viscera trahūt:post aliquos dies tussis inuasit patientē:⁊ q̃libet die post cibū infestauit eū:medicus credēs ꝙ quātitas ibi eēt in causa:iussit eaʒ diminui:tādē vidēs ꝙ nō cessabat ppinauit ei lenitiua pulmonis finaliter ꝙ nō cessaret:ɔsuluit quedā medicū q notus erat ⁊ ɔsuluit ⁊ voluit egrū visitare:⁊ recollectis oib⁹ circūstātijs ⁊ certificatus de regimie dixit.ꝙ ad pbāduʒ faceret assari nuces quas ppinabat ei ꝙ ministraret ficus cuʒ illis nucibus hora qua ɔsueuit sumere pirū:⁊ ꝙ ēt in pnᵒ sumeret pomū cū çuccharo assuʒ:⁊ h̄ seruato cessauit tussis oino i.vij. dieb⁹ post quos rediēs medic⁹ ad directionem iterrogauit eum de causa operis ⁊ certificato certificauit euʒ:hic ergo propter accidens.supueniēs fuit causa mutationis in medicina quo ad pomum ⁊ in ordine quo ad ficus ⁊ nuces:⁊ in qualitate quo ad nucum assationem.

Circa regimē autē medicinarū qđ solis egris ɔuenit:q̃ directe ordinant̃ medicine ad morbū pellēduʒ: oʒ ordiare tria i gñe.p̄ ꝙ ɔuenièter eligant̃.2ᵒ ꝙ diligèter ppinent̃.3ᵒ ꝙ ɔueniēter administrent̃.Circa ɔuenientiaʒ ꝟo electionis oʒ attēdere duo.Primo ɔueniētiaʒ in virtute:ꝟ.ḡ.vt si patiēs indiget calefactiōe ⁊ exiccāte in secūdo gradū quā de plurib⁹ talibus eliget.vtrum sit meiiissa vel mēta:⁊ sic de alijs ɔūter illaʒ semp oʒ eligere siue simplex fuerit siue cōposita que plurib⁹ virtutib⁹ pdesse pōt patienti aut paucioib⁹ nocere vel debilib⁹.Scđo oʒ attēdere ɔuenientiā in mā.s.vt medicina in sua specie sit potissima: vel in se vel respectu morbi ad queʒ ordinat̃.ꝟ.ḡ.ꝙ ficus aut dactyli sint sinceri vel vtrū magis cōpetant huic egro ficus de mallica vel de diana vel dactyli alexādrini vel insulares.multa eni diuersitas reperit̃ in reb⁹ eiusdē spēi:vt in herbis hortēsib⁹ ⁊ in mōtanis:⁊ circa medicinā oʒ attēdere vtrū ipse rē cognoscat in sua specie vel nō:⁊ sic faciat sibi ostēdi ⁊ idicet.si ꝟo nō cognoscat ɔsiderari oʒ an describat̃ vel figurat̃ a sapiētib⁹:⁊ si sic ɔsideret vtrū conueniat ei descriptio:⁊ tūc eligat.si ꝟo nō ɔueniat ei nullo mō vtat̃:sed eligat vnā de cōiter notis ⁊ ɔuenientib⁹ cū descriptionibus sapiētū:⁊ pp minores itroducat̃ exēplū.ꝟ.ḡ.tu vis eupatoriuʒ ministrare.nec tñ cognoscis ⁊ herbolarius portet tibi saluiā agrestē si vis vitare deceptionē cōsidera qualr̃ eupatoriū describūt sapiētes:sic eni qdā medicus vitauit errores in ope suo circa vsum eupatory ⁊ spice celtice ⁊ multaꝝ aliaꝝ medicinaꝝ.¶ In pparatiōe ꝟo debēt attēdi per ordinē ista mūdatio dispēsatio pulueriçatio remollitio coctio:circa quoꝝ modos oʒ iformare ministros vt apothecarios ⁊ horas ⁊ tēpora eis determinare ne defectū tardius p̄cepti pparēt qđ deberēt.¶ Circa ɔueniētiaʒ ꝟo administratiōis oʒ assistētes iformare de ɔueniēte administrabili ⁊ tpe administrationis ⁊ mō.s.quāta sit dosis ⁊ qua hora ministrabit̃ ⁊ quō.s.vtrū intus vel extra:vel calidū actu vel frigidū:vel cū potu vel sine potu:⁊ cū quo cū forti fricatiōe vel leni:⁊ sic de alijs:⁊ semp iniūgere patiēti:vt ad ordinationē suā.s.talē vel talē sit obediēs vel ministris tali vel tali hora.Jā igit̃ pʒ ex p̄dictis que sūt in generali ea que medicus hʒ facere ex seipso:tā in cognoscendo q̃ in p̄cipiēdo ⁊ ordināndo.similiter patet qualr̃ debeat patientem inducere ad confidentiam ⁊ ad obedientiā tam sibi q̃ ministris ⁊ qualr̃ ministros debet informare.

¶ De ɔsideratiōe accidentium extrisecorum ⁊ eorum ordinatione. Cap.VI.

Nunc restat videre de quarta.s.ɔsideratione extrisecoꝝ accñtium.⁊ ordiatione ipsoꝝ.Ad euidētiā cui⁹ p̄ vidēdum est q̃re dicūtur extriseccus accñtia.Una enim opinio est ꝙ ideo dicunt̃ accñtia extrinseca vel extrinsecus:ga cadūt extra limites relationū artis:vt supius dicebat:⁊ si sic absolute itelligat̃ directe repugnat vel ɔ̈dicit h̄ Hippo.ꝙ ipse dicit ꝙ opʒ medicū p̄bere:cōsiderare ea q̃ sunt extrinsecus.ergo supponit ꝙ cadūt sub relatione artificis:qm̄ necessario dixit ptinere ad eius ɔsiderationem:⁊ ideo ꝓm aliquos opʒ itelligere ꝙ extrinseca dicunt̃ iō.qm̄ accidūt extra nām ⁊ vim egritudinis ⁊ extra cōcz cursuʒ ⁊ ordinē cāruʒ curatiuaꝝ.sonus eni cāpanaꝝ ⁊ clamor pueroꝝ ⁊ latratus canū ⁊ sonitus quadrigaꝝ ⁊ incēdiū aut ruina domoꝝ ⁊ inūdatio pluuiarū ⁊ flatus vētoꝝ vel rumor amissionis rei vel persone discrete ⁊ casus aranee vel scorpionis in amphora ⁊ omnia similia non accidunt egro ex vi egritudinis:nec etiam ex naturali virtute causarum quibus necesse est vti ad egri curationem.

Sed tunc remanet dubitatio.s.qualr̃ talia cum iccirco ta sint cadūt sub relatiōe ⁊ ɔsideratiōe artificis.pptera sciēdū est ꝙ ista triplr̃ cōsiderant̃ a medico.Uno mō.s.in seipsis.Alio mō in suis effectibus.Tertio ꝟo in suis causis.Jn seipsis ꝟo possunt cōsiderari duobus modis.s.quātū ad esse qđ hñt quādo sunt actu.Alio modo quātū ad euētū ipsoꝝ:⁊ isto mō dicunt̃ incerta:qm̄ eorum aduētus nō est necessarius sed ɔtingēs ⁊ raro.⁊ isto modo nō cadunt sub ɔsideratiōe neq; sub relatiōe ipsius.Nō.n. est medici ɔsiderare aut regulare quō ⁊ quando ipsa eueniūt:sed alijs trib⁹ modis hʒ aliquā certitudinē:⁊ intātum cadūt sub relatione ipsius:differēter tñ ꝓm diuersitatē certitudinis habite.Nā quātū ad primū modū hñt certitudinē de eoꝝ actualitate.quātū ad 2ᵐ de ipsoꝝ potestate.q̃tū ad tertiū de ipsoꝝ virtuositate.⁊ ideo quātuʒ ad p̄mū modū ea ɔsiderat auertēdo ⁊ detestādo.Si eni medicus qñ igredit̃ mānsionē eius qui patit̃ ophthalmiā vel cardiacaʒ ex calida causa vel tussim iuenerit eā plenā fumo auertere oʒ:qm̄ repugnat ifirmo:⁊ detestari ⁊ p̄cipere qđ oīno vitetur:sic etiā facere oʒ si patiat̃ eger cephaleaʒ ⁊ maxie galleā.Nā si audiuerit iuxta sellaʒ eius canes latrātes vel homines clamātes vel cimbala oʒ auertere ac detestari.tunc eni quādo p̄cipit talia cert⁹ est ꝙ sunt:⁊ ideo circa illa pōt aliqđ p̄cipere ⁊ ordinare.Cum ꝟo cōsiderat ea in suis causis.tūc certus est ꝙ pñt eē:⁊ ideo tūc debʒ ea ɔsiderare p̄uidēdo ⁊ p̄cauēdo.¶ Cū ꝟo apparent ei effect⁹ in corpe vel p̄scio extra viz ⁊ nāʒ morbi ⁊ cōem nām cāruʒ curatiuaꝝ cert⁹ est ꝙ talis effect⁹ pcedit a virtute extrisecus accñtis:⁊ ideo tūc oʒ illō accñs iuestigādo ɔsiderare ⁊ rememorādo ⁊ corrigēdo:⁊ ga in his duab⁹ ɔsiderationib⁹ vltimis exteriorꝝ accñtium relucet mirabilr̃ prudētia medici ⁊ refulget peritia p tāto qlqs sapiēs medicus se oʒ eis diligenter exercitare:nec paꝝ minus hic nobis exhibuit:imo ceteris magis ⁊ gratiosius reputant sapiētes hic:ga nos voluit exhortari ad ɔsiderationē extrisecus accñtiuʒ cōiter latentia est ɔuenient necessarie ɔsiderationis eoꝝ q̃ alioꝝ que tetigit.⁊ ideo si comprehendimus mentem eius ⁊ perceperimus pōdus suoꝝ verboꝝ inueniemus doctrinā eius:⁊ hic ⁊ alibi profundū esse puteū nec erimus participes thesauroꝝ eius si lr̃aliter tm̄ transeamus verba sua.

Quo accidentia extrinseca cadūt in ɔsideratione medici.

Uideamus

Accĩña extrĩsece vs cognosci pñt ⁊ in causis ⁊ in effectib⁹.

Videamus igitꝰ qualr iste due ꝯsideratiões pariũt eminẽtẽ fructũ directiõis in ope medi-
cine vlꝰ ꝙ̃ ꝓciosaʒ margaritã iuoluerit nobis Hippocrates
in sindone suoꝝ eloquioꝝ: ⁊ tũc dicamus igitꝰ ꝙ in causis ⁊
in effectib⁹ pñt cognosci extrĩsecus accĩñtia: ſʒ in causis ꝓui-
dẽdo ⁊ in effectib⁹ rememorãdo vt ꝓmissa ꝓcaueantꝰ ⁊ re-
memorata corrigantꝰ vel emẽdentꝰ. Ex. g. medicus iuenit ꝙ
si mãsio patiẽtis ad pedẽ cãpanilis alicui⁹ situatur cogno-
scit ipse ꝙ ibi poterit occurrere vel accidere tediosus son⁹
⁊ nociuus sonit⁹ cãpanaꝝ ⁊ egro cephalargico: ⁊ silr cogno
scit ꝙ accidere põt iportunus ⁊ nociuus latrat⁹ canum vbi
plures iuenit eẽ canes. silr si viderit fenestrã borealẽ ⁊ au-
stralẽ eẽ in directo capitis patiẽtis cognoscere põt ꝙ flan-
tib⁹ illis vẽtis de facili poterit eger in capite ledi nisi mu-
tetꝰ locus aut fenestra exq̃sitissime obturetꝰ. Silr si viderit
ꝙ amphora vel decoctiões discooperte steterint in aliquo
angulo vel fenestra vbi viderit esse telas araneas desuper
cognoscere põt ꝙ posset aranea vas illõ subingredi. vbi g̃
viderit ꝙ diuersoriũ patiẽtis est detectũ ⁊ libere suscipiẽs
flatus vẽtoꝝ ꝓuidere põt ꝙ patiẽs fluxũ vẽtris incurreret
inflãti q̃libet leui aura ⁊c. Silr medicus vbi cãcris aut fi-
stulis medetꝰ verẽdoꝝ ex igenio cognoscere põt ꝙ si ꝑtes
ille diu ⁊ frequẽter detegantꝰ ⁊ ðtecte ꝑmãserint ꝙ̃diu me-
dicus opatur vel ministrãdo vel liniẽdo vel emplastrãdo
ꝙ poterit patiẽs idignatiões coxaꝝ vel dolorẽ ancharum
aut vẽtris vel alias passiões ꝑꝑ ifrigidationẽ icurrere nisi
aere calido vel pãnis calidis ꝓtegatꝰ. Si vero patiatur eger
hemorrhoidas puluinarẽ ac recẽtẽ misturã in qb⁹ vel si le
ditꝰ dʒ vel loq voce submissa: ⁊ assistentes fuerint surdi aut
indiscreti somnolẽti cognoscere põt ꝙ eger hĩe poterit oc-
casionẽ clamãdi aut forsitã irascẽdi: ⁊ sic pʒ qualr ꝓuiden-
do in causis futura accĩñtia extrĩsec⁹ põt medic⁹ vtiles ordi
natiões ꝑcipe: qbus notis effectus illoꝝ vitabuntur.

¶ Ubi vero effectus nociui apparẽt in egro ꝑꝑ vim morbi
⁊ cõeʒ virtutẽ cãrũ curatiuaꝝ cert⁹ dʒ eẽ ꝙ est aliqð acci-
dẽs cãrũ salubriũ donec iuenerit illð accñs iprouisum. ad
hñdũ aũt in hoc exercitio ꝓ̃ptitudinẽ expedit legere ta-
bulã de gñalib⁹ ⁊ spãlib⁹ oĩuʒ medicinaliũ cãrũ salubriuʒ
⁊ secũ portare. Et si nõ in corde saltẽ in bursa: vt ꝓ̃ptius
possit legere: cognito aũt accñte faciat corrigi erroreʒ. Ex. g.
quidã medic⁹ famosus ⁊ multe experiẽtie octogenari⁹ ꝑꝑ
necessitatẽ sui corporis voluit vti stupha vel balneo soli.
putauit igitꝰ illa die ẽt: q̃a senex erat ⁊ inops cãrũ nãliũ nõ
videbatꝰ ei ꝙ sufficiẽter esset calidus aer stuphe vel soli: ⁊

De carbonib⁹ accensis in stuphe.

ideo fecit ibi ap poni carbones accẽsos ⁊ paulopost h vn⁹
famuloꝝ sincopiçauit ⁊ alius iã deficere icipiẽs illũ extra-
xit. vidẽs igitꝰ dñs casuʒ illi⁹ exiuit stuphã. ⁊ sic illa die fuit
ei⁹ opatio ipedita sequẽti die volẽs redire ⁊ ducere illuʒ q̃
sincopiçauit vocauit quẽdã medicũ iuuenẽ sibi charissimũ
⁊ dixit ei ꝙ ꝯsideraret ⁊ examinaret dispõnẽ illi⁹ iuuenis q̃
timebat ꝙ aliq̃s vapor venenosus lat taret in viscerib⁹ ei⁹:
q̃a sic ⁊ sic ei in balneo ꝯtigerat ⁊ iterposuit ali⁹ famulus q̃
pñs erat. Certe dñe credo ꝙ si ego plus aliquãtulũ stetisseʒ
ibi ꝯtigisset mihi h idẽ: q̃a iã sentiebã defectuʒ cordis. ⁊ iõ
dixi tũc nõ redire: tũc cepit medic⁹ iuuenis interrogare an
intrarẽt balneũ ad trãsitũ: ⁊ rñderũt h excepto dixit ille q̃
sincopiçauit ꝙ ego de ꝓcepto dñi accenderẽ carbones ex
diu isufflãdo ⁊ postmodũ itromisi in balneuʒ. Rñdit tunc
medic⁹ iuuenis. idẽ vobis accidet hodie si posueritis in bal-
neo carbones accẽsos. Nã bñ scit dñs magister q̃ hic est ꝙ
hõ nõ põt viuere in aliq̃ loco nisi aer q̃ trahit ad tẽperieʒ
cordis frigidior fuerit vel remissioris caliditatis ꝙ̃ corp⁹.

aer trahitur ad temperiem cordis

vñ q̃a icẽdebatis aerẽ stuphe vos iuuenes in qb⁹ erat cor
abũdãs calore icẽso deficietis ꝓus ꝙ̃ dñs: q̃ tñ si diu stetis-
set: tũc senex ꝑcutiẽs frontẽ cum palma cognouit errorem.

¶ Alij ꝯtigit medico in hacvilla ꝙ ꝑꝑ necessitatẽ sui cor-
poris iussit sibi ꝓparari decoctionẽ hiringoꝝ ⁊ ligritie de

De decoctiõe hiringoꝝ ⁊ ligritie.

ꝯsilio cuiusdã alteri⁹ ⁊ in ꝓma sumptiõe decoctiõis cõtur-
bata sunt paulopost ei⁹ viscera: ⁊ cũ angustia ꝓcordioruʒ ⁊
cruciatu euomuit decoctionẽ ⁊ amplius: ⁊ illð accñs deco-
ctiõi nõ ascripsit: ſʒ alijs causis sui regiminis. ⁊ ideo die se-
quẽti sumpsit iterato ꝑtẽ decoctiõis ⁊ silẽ accñs graui⁹ pas-
sus fuit. territ⁹ ergo ⁊ q̃si stupefactus significauit medico de
cui⁹ ꝯsilio ceperat vti decoctione. Rñdit ei ꝙ cũ talis effe-
ctus nullo mõ sit de vi ⁊ nã decoctiõis necesse erat ꝙ aliõ
accñs iteruenisset extrĩsecus. ⁊ ideo ꝙ aduerteret vtrũ ali-
q̃d cecidisset in vase vel si nõ ꝙ caute iuestigaret in qb⁹ va-
sis aut qb⁹ colatorijs sic de alijs istrĩs fuisset decoctio ꝓpa-
rata: ⁊ tãdẽ iuenit ꝙ fuerat colata decoctio cũ colatorio il-
loto cũ quo pridie fuit colata decoctio ellebori. ¶ Alij ꝯti-

De decoctiõe capil. ven.

git medico ꝙ ꝓpinauit decoctionẽ capil. ve. cuidã patiẽti:
⁊ q̃libet vice vomebat cũ terribilib⁹ accñtib⁹ ⁊ tãdeʒ plus
diligẽs scrutiniũ iuenit ꝙ capil. ve. fuerat collectus in q̃dã
cisterna cõi ⁊ antiq̃ ⁊ modicũ in fundo ꝯtinẽte. iuit g̃ illuc:
q̃a curiosus erat ⁊ fecit sibi ostẽdi locũ collectiõis: ⁊ cũ dili-
gẽter aspexisset iuenit cadauer buffonis sub illo loco i fun-
do cisterne ex quo ificiebatꝰ nõ solũ hũiditas qua plãta nu
triebatꝰ: sed aer circũposit⁹ ei. ¶ Aliõ ẽt ꝯtigit cuidã medi

De collirio.

co q̃ fecerat de ꝯsilio cuiusdã alterius fieri colliriuʒ ad de-
lẽdũ albuginẽ oculoꝝ: ⁊ ꝓma nocte qua stillauit oculis pa-
tiẽtis ophthalmiã icurrit ita ꝙ eminẽtia ⁊ tumore ac itole-
rabili dolore vexatus fere amisit oculos. cucurrit g̃ mater
⁊ notificauit medico ꝓncipali: qui respondit ꝙ non erat ꝑꝑ
naturã collirij. ⁊ in testimoniũ huius ꝓcepit ꝙ recepta eius-
dem collirij faceret iteꝝ cũ diligẽtia ꝙ in domo sua taliter
⁊ taliter prepararet ipsum sicut alias fuerat informatus: et
de scðo fuit instillatũ oculis patientis eiusdẽ ⁊ in nullo ve-
xauit eũ: ⁊ de ꝓmo fuit per diligẽtẽ inq̃sitionem iuẽtũ ꝙ il-
le qui preparauerat pridie puluerizauerat multam quanti
tatem viridis eris ⁊ eisdeʒ vestibus indutus: quibus pulue-
rizauerat illud preparauit collirium. ¶ Nõ sunt etiã mul-

De aq̃ cisterne.

ti anni ꝙ contigit quẽdaʒ puerũ pati simplicẽ fluxũ ⁊ quã-
tũcũq; pluribus antidotis laboratum fuerit ad ventris re-
strictionem: tamẽ nõ ꝓfuit ei: sed cecidit in dysenteriã im-
moderatã. Consultus est igitur quẽdam medicũ ⁊ interro-
gauit qbus medicinis vsus eẽt: ⁊ iuenit ꝙ congruis. deinde
interrogauit qbus cibis ⁊ potibus vteretur: ⁊ cũ rñdisset ei
patiens ⁊ in potu ⁊ in cibis vtebatꝰ aqua cisterne q̃siuit an
cisterna esset saxea vel cemẽtaria. respõdit ꝙ saxea: sed q̃a
compertũ fuerat: q̃a riuulas plurimas habebat qbus aqua
deꝑdebatꝰ. nouiter fuerat cemẽtata ꝑ totũ: lʒ in fundo spis-
sius. cognouit ergo medicus ex hoc ꝙ aqua calcinosa ꝑdu-
xerat egrum ad dysenteriam: ⁊ per sequẽtia confractũ. naʒ
postposito vsu illius aque cepit statim notabiliter emenda
ri. ¶ Idem ẽt medicus hẽbat quẽdã sociũ in quodaʒ loco
solẽni qui regebat quẽdaʒ egruʒ nouiter pre ira ⁊ pre tristi

De camera nouiter fabricata.

tia lapsum in ethicam: ⁊ ad euitandũ elemẽta tristitie fecit
ipsum poni in quadam camera pulchra ⁊ nouiter edita. de-
teriorabatur aũt patiẽs de die in diẽ sub regimine eius ⁊ ici
deret stricturam pectoris ⁊ cephaleã. cũ ergo illũ locũ trã-
siret predictus medicus in tumultu socij sui visitauit infir-
mũ cuius historiam per sociuʒ iã itellexerat. cõsiderauit g̃
inter se qualitatẽ ⁊ cõditionem camere ⁊ iuenit parietes q̃
erant gipsij ⁊ solũ cementũ ⁊ structura noua. fecit g̃ mutari
eũ in aliam camerã ꝯgruã ⁊ ifra biduũ cessauit dolor capi
tis ⁊ pectoris strictura. ¶ Et de similibus casib⁹ si vellem
vobis narrare que vidi ⁊ audiui forte non sufficeret nobis
dies: sed ista sufficiant ad manifestandum qualiter conside
ratio exteriorum ⁊ accidentiuʒ pertinet medico ⁊ qualiter
prosunt ad directionem operationis ⁊ qualiter cadũt sub

p̄ceptis artificis: ⁊ per hoc patet veritas ⁊ rectitudo exhortãtis. Hippo. in hoc p̄ cañ. pꝫ etiam per ꝯñs vtilitas documenti eius iterum. ⁊ colligat̃ ex predictis quales sunt cõsiderationes que requirunt̃ in medico ⁊ ĩfirmo ⁊ assistẽtibus vel quibuscũqꝫ ministris ⁊ in accñtibus extrinsecus ad hoc: vt opus artis recte perficiat̃ ⁊ infinita sunt hic breuiter epilogata. Nam medicus ꝓuidus in ꝓnosticãdo ambiguus: in ꝓmittendo iustus: in respõdendo circũspectus: vt nõ ꝓmittat sanitatẽ: qa tunc vsurpat diuinũ officiuꝫ ⁊ deo facit iniuriam: sed ꝓmittat fidelitatẽ ⁊ diligentiaꝫ in visitando discretus ⁊ diligens: in sermone modestus: in affectione beniuolus. patiẽs autem dꝫ esse: in ꝯfidendo firmus: in perseuerando animosus atqꝫ constans. ministri vero in morib' cõpositi in sensu ⁊ in itellectu prospicui ⁊ discreti: in custodia vigiles: in administratione soliciti ⁊ fideles. extrisecus aũt accidẽtalia ꝯueniũt eẽ ne corpus patiẽs inde ledat̃ aut animus perturbet̃: ⁊ hoc de expositione istius aphorismi. Uita breuis. Et sic sufficiat. Deo gratias.

¶ Explicit repetitio super canone. Uita breuis.

¶ Tabula Arnaldi de villa noua super. Uita breuis.

Cum Hippo. more sapientum in p̄mo canoñ. prime partis aphorismoꝝ premittat in generali oĩa illa sine quibus artis effectus laudabiliter attingere non valemus: ⁊ cum nos hortetur: vt illa diligẽter cõsideremus ⁊ ordinemus tangendo ordinem in eisdem ⁊ considerandi necessitatem que est necessitas conditionis. s. a fine accepto: qa sine istorum ordinatione laudabiliter artis fineꝫ nullus attingere posset. propterea cooperante diuina gratia tabulam ordinare proposui hoc modo.

Illa ad quorum ordinationẽ Hip. nos hortat̃ sunt
- diligentia medici
- obedientia infirmi
- idoneitas ministrorum
- congruitas extrinsecorum.

Diligẽtia medici perficitur
- per cognitionem dispositionis egri ad quã requiritur studiositas in cognoscendo per preceptum ⁊ ordinationem que pertinent ad opus curationis ad que requiritur tãta ordinatio in precipiendo.

Studiosa cognitio diligentis medici perficitur
- premeditando inquirendo quicquid debet facere ante visitationem infirmi
- colligendo signa: quid debet facere in ipsa visitatione
- componendo collecta quid debet facere post visitationem.

¶ Studiosa cognitio in p̄meditãdo ingrẽda cõplectit̃ in p̄cogitãdo gña cognoscibilia in medicia ⁊ illoꝝ generꝝ spẽs.

Genera cognoscibilium sunt tria scilicet
- Res naturales ⁊ sunt
  - Elementa
  - complexiones
  - humores.
  - membra
  - virtutes
  - spiritus
  - operationes
- Nõ naturales ⁊ sunt
  - Aer continens
  - motus ⁊ quies
  - cibus ⁊ potus
  - somnus ⁊ vigilia
  - euacuatio ⁊ retentio superfluitatum quotidiana
  - accidentia anime
- Contra nãm ⁊ sunt
  - Morbus
  - causa morbi
  - accidentia morbi

¶ Tabula prima preuisiua.

¶ In premeditando res naturales sufficit precogitare solum cõplexionẽ ⁊ infirmi cõpõnem.

Sic ois cõplexio.
- aut attenditur in toto corpore
- aut in partibus corporis
- aut in membris.

Cõplo totius corporis ĩuestigat̃ ac per cõ a ipsi' cõpositio
- sexum
- etatem
- habitudinem
- colorem ⁊
- naturales operationes

Uerbi gratia. Si aliquis puer masculus macilentus al. coloris modica citrinitate perfusus multi appetitus non potẽs tolerare fameꝫ ex cuius corpore pro modico labore sudor resoluitur talis cholericus: est etiam rare compositionis: ⁊ sic de alijs.

Membra

Mēbra quoꝝ complō dʒ aduerti.s. principalium	Aut enim sunt animata ꝛ inter ista principaliter debet attendi complexio cerebri. Aut spiritualia ꝛ inter ista principaliter debet attendi complexio cordis ꝛ pulmonis. Aut nutritiua ꝛ sic epatis cōplexio p̄ncipaliter dʒ attendi etiam stomachi ꝛ intestinorum complexio.

Complexio cerebri inuestigatur	per capillos per oculos per sensum per motum per cogitationē seu cognitionem interiorum per somnū ꝛ vigiliam	Uerbi gratia si sit aliquis habens nigros capillos ꝛ oculos rubeos sensus acutos ꝛ sit velox in motu ꝛ in cogitatiōe instabilis multe vigilie talis habet cerebrum calidum.
Complexio pulmonis ꝛ cordis inuestigatur	per q̄titatem pectoris per lenitatem ꝛ pilositatem eiusdem per pulsum ꝛ anhelituʒ per q̄titatem arteriarū per qualitatē eorūdem	Uerbi grā. si aliquis habuerit pectus magnū ꝛ pilosum: ꝛ pulsum velocem ꝛ frequētem: anhelitum celerē ꝛ arterias magnas: tūc talis hʒ cor ca. ꝛ si vox hūtis p̄dicta fuerit sonora seu grossa ꝛ ab aere ledatur calido: tunc pulmoneʒ habet calidum.
Epatis complexio inuestigatur	per q̄titatem venarum per qualitatem ipsaruʒ per qualitatē appetitus per qualitatem secessus ac etiam vrine	Uerbi gratia. si aliqs habuerit latas venas calidas ꝛ fortem appetitum cū vltima siti ꝛ egestiones sint sicce ꝛ tincte ꝛ vrina tincta: tunc epar habet calidum.
Stomachi complexio inuestigatur	per qualitatem appetitus per qualitatem digestionis per qualitatem secessus ꝛ per quātitatem ipsius.	

¶ Uiso que sunt illa que medicus inter res naturales hʒ considerare p̄ncipaliter premittenda. Deinceps videndum est que sunt illa que medicus inter res non naturales hʒ considerare p̄ncipaliter siue premeditari.

Medicus studiosus inter res nō naturales attēdere debet consuetudinem	quantum ad quantitatem ꝛ qualitatem refectionis. quantum ad habitudinem solite regionis quantum ad consuetum exercitium.

¶ Uerum ꝯsiderando consuetudinem ꝯsideratur aer inhabitatus ꝛ solitum exercitium motus ꝛ quietis refectio ꝛ somnus ꝛ vigilia ꝛ accidentia anime consuetudo eius omnes res non naturales circuit.
¶ Uiso de rebus naturalibus ꝛ non naturalibus videamus de rebus que sunt contra naturam. Quid principalius considerandum est inter res que sunt contra naturam. Inter res que sunt contra naturam debet medicus maxime considerare morbum vtrum talis morbus sit simplex vel compositus.

Debet etiam considerare siue scire q̄ si patiatur morbum simplicem tunc	aut patitur malam complexionem aut malam compositionem aut solutionem continuitatis
Debet etiam considerare q̄ si patiatur malam complexionē	tunc aut patitur eam in toto corpore: ꝛ hoc dupliciter: aut cum materia: aut sine aut in aliqua parte corporis: ꝛ hoc dupliciter: aut cū materia aut sine materia: ꝛ he omnes diuiduntur penes diuisionem qualitatum primaꝝ que sunt ca. frigi. hu. ꝛ sic.
Mala complexio totius corporis	calida se appellatur frigida stupor vocatur humida mollificatio nominatur. sicca phthisis vel ethica potest nominari.
Gratia exempli omnis se.	aut fundatur in humoribus ꝛ dicitur putrida. aut fundatur in membris. ꝛ sic dicitur ethica. aut fundatur in spiritibus ꝛ dicitur ephemera.
Precogitando debet medicus subdiuidere se. putridam	quia quedam est simplex ꝛ illa est: aut sanguinea aut cholerica aut flegmatica aut melancholica.

Aut composita	⁊ tunc cōponit̄ ex febrib⁹ eiusdē generis ⁊ dr̄ tertiana: aut q̄rtana duplex ⁊ sic de alijs: aut ex fe. diuersorum generum cui⁹ sunt. v. gn̄a in solis putridis. Si aūt volumus ꝯsiderare cōpositiones putridarum cū ethica. x. erūt genera. Si aūt ephemere cū ethica ⁊ putrida. xv. erūt gn̄a. Istorū generum inumerabiles possunt esse species ſm predictū modū vel exemplum.

¶ Premeditādo subdiuidere dꝫ malā cōplexionē cuiuslibet mēbri necnō ⁊ morbos cōpositionis ⁊ similiter solutionē ꝯtinuitatis. Si aūt medicus qui vocatur ad ifirmum nō poterit omnia predicta precogitare siue premeditari ad min⁹ debet iterrogare nūcios de accidentibus que apparuerūt in egro ad quem vocatur dicendo de quo conqueritur iste patiens: cum autem responderit ei debet cogitare si tale accn̄s sit proprium vni actioni vel pluribus cōmune ⁊ si sit cōmune pluribus debet cogitare quot sunt ⁊ ex q̄bus signis distinguuntur. Uerbi gr̄a. si nūcius referat ei q̄ patiēs habet dolores lateris: cogitare dꝫ an sit pleuresis an apostema epatis vel ventositas extēdens pelliculas vel apostema in splene qꝛ dolor ex vētositate nō est fixus: sed aliquando sunt fixi ⁊ in dolore vel apostemate splenis vel sub splene non est tussis: sed in pleuresi ⁊ in apostemate epatis est tussis. Sed tn̄ differunt qꝛ in pleuresi aliquod corruptum screatur ⁊ si non in principio bene tamen in processu post. Similiter pleureticus patit̄ dolorem pungitiuum. in apostemate aūt epatis nihil screatur nec in principio: nec in fine: ⁊ patiens patitur dolorem non pungitiuum sed grauatiuum.

¶ Tabula secunda.

¶ Uiso igitur in generali que ⁊ quot sunt illa que medicus debet premeditari anteq̄ accedat ad infirmū. Nunc autē restat videre que ⁊ quot sunt in generali: que cum ad presentiam egri peruenerint debet colligere per superius dicta. Sūt autem duo in genere. Primum enim sunt signa dispositionis naturalis ⁊ principaliter complexionis ⁊ cōpositionis: ⁊ hec colliguntur per superius dicta. Secundum est signum dispositionis egri que alio noīe appellatur egra.

Ut autem medicus ordinate preuideat accn̄tia ⁊ signa egritudinis dꝫ īcipere a generalissimis descēdēdo ad sp̄alissima	Sic omne accidens morbi	aut est nocumentum actionis aut mutatio qualitatis corporis. aut mutatio exeuntium a corpore

Postea debes scire q̄ omne nocumentum operis	aut est ablatio vt cecitas aut diminutio vt debiliter videre. aut permutatio que alio nomine dicitur corruptio vt videre que oculis non presentantur.

¶ Notandum tamen q̄ nocumenta operationum aut sunt nocumenta actionis virtutis animalis aut actionis virtutis vitalis aut nocumenta actionis virtutis naturalis.

Postmodū subdiuidendo membra dicas sic: oē nocumētum virtutis animalis	aut erit nocumentum virtutis sensitiue aut motiue aut virtutis regitiue.

Postmoduꝫ subdiuide nocumentum actionis virtutis sensitiue sic	qꝛ omne tale nocumentum	aut est virtutis visiue aut auditiue aut olfatiue aut gustatiue aut tactiue

Sciendum tamen q̄ omnes virtutes sensitiue habent quedam accidentia cōmunia. Nam omnes conueniunt: q̄m cuiuslibet potest auferri actio ⁊ diminui ⁊ permutari: ⁊ differunt per contractionem istorum ad propria organa cuiuslibet virtutis. Nam ablatio sentiendi in oculo cecitas dicitur. sed diminutio debilitas visus dicitur: permutatio autem corruptio visus nuncupatur: vt cum aliquis videt muscas volare vel sibi videtur q̄ sunt musce: lꝫ non sint ante oculos imo actio est sic corrupta vt apparet in principio cataracte: ⁊ sicut est in visu ita est in alijs sensibus.

Una est virt⁹ motiua cuius actiōis nocumētū diuidit̄ qꝛ	omne nocumentuꝫ virtutis motiue	aut est ablatio: vt cū membrum vel corpus non potest moueri. aut diminutio vt cum debiliter mouetur. aut corruptio vt cum malo motu mouetur vt spasmo titillatione ⁊ tremore

¶ Uiso de nocumento actionum virtutum sensitiuarum ⁊ motiuarum.

Hic videamus de nocumento virtutis regitiue que distinguitur sic.

Omne nocumentum virtutis regitiue	aut est nocumentum imaginationis aut discretionis. aut memorie
Nocumentum actionis imaginationis	aut est ablatio ⁊ vocatur fatuitas aut diminutio ⁊ dicitur ruditas aut corruptio ⁊ proprie vocatur alienatio

Nocumētū actionis discretionis
aut est ablatio vt lethargia.
aut diminutio vt stultitia.
aut corruptio vt desipientia

Nocumentum memorie.
aut est ablatio vt lethargia.
aut diminutio vt insania.
aut corruptio & dicitur alienatio.

¶ Viso de nocumentis virtutum animalium.
¶ Hic est videndum de nocumentis virtutum naturalium.

Omne nocumentū actionis virtutis naturalis.
aut est virtutis attractiue
aut virtutis retentiue
aut virtutis digestiue
aut virtutis expulsiue.

Nocumentum virtutis attractiue.
aut est ablatio vt nihil attrahere
aut diminutio vt debiliter attrahere
aut corrupte attrahere cum malo motu. & eodem modo diuiduntur nocumenta virtutum aliarum naturalium.

¶ Sed nota q̄ hec nocumenta nominantur sm varietatem virtutis que virtute variante sunt sm variationes virtutū membrorum. Concludamus ergo q̄ virtutum naturalium nocumenta in generali sunt duodecim cum sint quatuor virtutes & quelibet pati potest tria nocumenta: Nam cuilibet potest auferri actio aut diminui: aut corrūpi & cum sint quatuor virtutes naturales & quelibet patitur tria nocumenta multiplicemus.3.per.4.& sic sunt.12. Et per eandē viam nocumenta actionis virtutis sensitiue enumerata erunt.15. quibus si addamus motiuam erunt.18. Et ideo cum dicimus q̄ virtutes naturales sm varietatem membrorum variantur. Ponamus exemplum in vno membro vt stomacho. Stomachus enim est instrumentum per quod alimentum ministratur omnibus membris. Oportet ergo q̄ cibum attrahat & attractum retineat & retentum digerat & ipso digesto qd̄ superfluum est expellat. Discurramus ergo per virtutes naturales stomachi ipsarum accidentia inquirendo. & hoc sic.

Omne nocumentum actionis aut est
ablatio vt nihil attrahere
diminutio vt debiliter attrahere vt duritia dicitur.
corruptio vt cum attrahit cum malo motu vt titillatione aut spasmo aut tremore.

In quo peccat retentiua stomachi.
aut nihil retinet vt in linteria.
aut debiliter retinet & sic sequitur velox cibi descensio ad intestina.
aut male retinet quod contingit quando inter substantiam stomachi & cibum est vacuitas & hoc modo causatur rugitus & inflatio.

In quo peccat digestiua stomachi.
aut est ablatio vt cum cibus a stomacho non mutatur
aut est diminutio & istud accidens crapula appellatur.
aut corruptio vt cum cibus in malas conuertitur qualitates.

Nocumentum quo peccat expulsiua stomachi.
aut enim est ablatio vt apparet in ileon.
aut diminutio quando tardat expellere expellenda.
aut corruptio quando mouet cibum prius q̄ digeratur cibus vt cum tardat digestiua expellere.

¶ Viso quomodo peccant operationes virtutum quantum pertinet proposito: deinceps videndum est de mutatione qualitatis corporis que distinguuntur penes obiecta sensuum: hoc excepto q̄ obiectum auditus non ingreditur istam considerationem cum eius obiectum in aere radicetur. & ideo non potest esse qualitas corporis humani sed potius aeris. Aliorum autem sensuum obiecta possunt esse humani corporis qualitates propter quod accidentia que dicuntur immutatio qualitatis corporis dicuntur sm hunc modum.

Omnis mutatio corporis est.
aut color
aut odor
aut sapor
aut qualitates tangibiles.

Tabula super. Uita breuis

Jmmutatio qualitatis corporis que visu percipitur.
- Aut percipitur in toto corpore vt icterítia.
- Silr est imutatio totiꝰ corporis in colore in passionibꝰ epatis splenis ⁊ hydropisis.
- Aut pcipit in aliq̃ parte corporis vt citrinitas in oculis:nigredo in lingua.sub hac specie reponitur omnis maculosus color cutis vt morphea:lepra.
- Similiter est color qui ab apostematibus in aliqua parte corporis generat vt color herisipille flegmonis ⁊ alioꝝ.

Jmmutatio qualitatis que odore percipitur.
- aut enim patitur in anhelitu infirmꝰ:aut in sudore:aut in aliqua parte corporis sicut in manu vel naribus:vel subassellis aut in ructu si est acetosus:aut abominabilis sicut fetentes carnes.

Jmmutatio que percipitur a gustu patientis aut pcipitur a sapore sudoris cum aliqua gutta cadit in ore suo:aut saliue si est salsa vel amara vel dulcis:aut sanguinis exeuntis per poros sibi si est salsus dulcis vel amarus aut screatus: aut vomitus si est amarus:vel acetosus aut ponticus.

Jmmutatio qualitatis que tactu percipitur
- aut sunt q̃litatis p̃me
  - p̃me: vel calidũ ⁊ frigidũ humidum ⁊ siccum
- aut secunde
  - scđe: aut durum molle asperum lene ⁊ extensum.

Nã medicus pōt aliq̃ ista augere ⁊ diminuere

Tabula tertia eorum que medicus debet facere post collectionẽ signoꝝ siue accidentiũ hec est.

Collectis oibꝰ accñtibꝰ que in egro apparẽt medicꝰ dz ea post collectionẽ adinuicez cõparare ⁊ de ipsis indicare speciem morbi. Quia aut medicus poterit de accidẽtibꝰ prompte iudicare aut nõ. Si aũt prompte pōt iudicare tunc ordinet imediate regimen quod ptinet ad infirmitatẽ curandũ vel ad curationẽ egritudinis ſm exigẽtiam egri ⁊ alioꝝ particulariũ vt etatis:regiminis:temporis ⁊c. Si vº prompte non potest iudicare tũc anteq̃ aliqđ faciat ordinet regimen neutrũ qđ ɔfert egro prebẽdo ei ɔsolationẽ ⁊ morbũ alleuiando ⁊ silr preseruabit medicũ a confusione.

Regimen neutrũ dz ordinare medicus anteq̃ exeat domuz ſm ɔsistentias egritudinis de q̃ pōt haberi certitudo in p̃ma visitatiõe:qr si accidẽtia fuerint a p̃ncipio grauia ⁊ ɔtraria breuis erit morbus:contrarijs ɔtrarium.

Preterea debemus distinguere morbos sic
- Omnis morbus aut est breuis:aut prolixus aut est medius inter istos.

Jn istis morbis anteq̃ spẽs cognoscant debemus regimen ordinare neutrum cum cibis ⁊ potibus temperatis sic.

Regimen morborum breuiuz
- Jn cibis: est brodium cicerum lac amygdalarum.
- Jn potibus: ptisana colata hidromel oxiçaccara.

Regimen morborz prolixoꝝ seu cronicorum
- Jn cibis: carnes pulloꝝ pdicũ iuuenũ ⁊ auicularum paruarum
- Jn potibus: Uinũ album in colore in sapore aqueum ⁊ rubeuz subtile in sapore aqueum

Regimen morborum mediorum
- Jn cibis: ordeum auenatum candarusum
- Jn potibus: ptisana colata ⁊ expressa: aqua bullita in qua albus panis fuerit remollitus.

Quomodo se debet habere medicus circa amicos patientis.

ORdinato regimine in hospitio ipsius infirmi si interrogetur ab amicis quid sentiat de statu patientis:respondere non debet cum duplicitate malitiosa seu fallacia:quod pōt contingere duobus modis:aut dicendo se sperare quod non sperat:aut dicendo se timere quod non timet:sed cum cautela discretionis honesta cum lima veritatis cum veritate. vt dicat ꝙ nondum est certus de statu patientis:cuz cautela discretionis honesta vt non exprimat in quibus dubitat. sed in quibusdam articulis de quibus intendit certificare per experimentum artificiale.

Ordinato regimine data responsione petentibus laboret medicus de signis seu accidentibus iudicare quod faciet:scilicet aut proprio studio:aut alterius auxilio.

Primo enim studio medicus si voluerit iudicium ex accidentibus elicere sic ea recolliget tabulando.

Primo recollige ea que ptinent ad complexionem vt
- Masculus vel femina
- etas annorum
- macilentus vel pinguis
- iratus vel tristis habens epar ca. ⁊ fri. ⁊c.

Secūdo ea que pertinēt ad consuetudinem. — multi exercitij vel maximi ocij copiosi cibi vel potus: vel modici lubricus vel continens.

Tertio recolliget accidentia morbi sic — Patitur dolorem lateris dextri vel sinistri: ꝯtinuum vel interpolatum: cum tussi: vel sine tussi: cum malitia anhelitus vel sine: cuz siti continua siue interpolata: cum ardore vel sine ardore: habens pulsum duruz vel mollem: magnum vel paruum.

¶ Sic accidentia sic tabulata vel cōparet ea ad causam vel ad morbum: vel inter se cogitando ꝙ omne accidens morbi aut habet ortum a causa morbi vt in ictericia est amaritudo oris a cholera: aut a morbo imediate vt sitis ꝛ dolor frōtis a febre: aut ab alio accidente vt fastidiū ꝛ rugitus ventris ab indigestione.

Ulterius dꝫ medic⁹ de accñtib⁹ cogitare: qꝛ omne accñs qḋ apparet in morbo. — Aut est innatum ipsi membro idest inest sibi ex propria passione: aut est sibi ab alio membro cōmunicatū .i. inest sibi ex compassiōe alterius membri vicini vel colligati.

¶ Post autem debet medicus inuestigare vtrum accidens quod apparet in membro sit priuatiuum ipsi mēbro: vel ab alio sibi cōmunicatum rememorando canones traditos a Gal. j. de interioribus ꝑmittendo prius vniuersales.

vniuersales h̄ modo — omne nocumētuꝫ — Aut est accipiendū cuiuslibet mēbri ꝛ signat in eo passionem esse: aut morbum priuatiuum vel ab alio cōmunicatum.

post istam dꝫ aliā sequi distinguēs īter morbuꝫ ꝑuatū ꝛ ab alio cōicatuꝫ sic — Omne nocumentum actionis singularis continuum causam signat esse in membro priuatam cuius actio leditur.

¶ Post istam sequitur in pluribus actionibus ordinatis nocumentis sic: nocumenta continua plurium actionum habentium adinuicem ordinem signant membrum prime actionis esse lesum ꝛ imediate pati ꝛ post errorem actionum lesiones abinde procedere.

¶ Post hoc debent sequi canones curarum vniuersalium: premittēdo prius canonem vniuersalem sic. Omne nocumētum actionis interpolans: non tñ interpolans ꝓꝑ causam primitiuam significat cām passionis esse itrinsecam materialem ꝛ aliunde mandari particule patienti. ¶ Post illud sequit̄ magis speciale ꝛ est. omne nocumentuꝫ subitum ꝛ momentaneū si ab interiori causa processerit a vapore causatur. Oppositum aūt erit de humore.

¶ Uiso q̄liter medicus studio ꝓprio poterit indagare significationes accñtiuꝫ deinceps vidēdū est si ꝓprio studio nō poterit ex eis iudiciū elicere q̄liter alteri⁹ auxilio poterit indagare. hoc aūt poterit facere si ad aliū peritiorem medicū eo recurrat cū eo de istis accñtibus collectis ꝯferendo. Iste peritus si est ꝓpinquus tunc aut satisfaciet ꝛ sic ordinet regimen curationis ḃm ꝑticulam patientē ꝛ morbus tolerabitur: aut nō satisfaciet ꝛ tūc recurrat ad alium distantem. Discas in hoc casu: si infirmus patiens fuerit.

¶ Debet medicus persuadere parentibus infirmi vt ip̄m vel ipsos noscent ꝛ venire facies. Si aūt mittatur pro medico distante restat videre quid faciat medicus in toto tp̄e medio donec alter medicus veniat. Certe dico ꝙ debet suum visitare infirmum: ꝛ debet videre si aliquod signum de nouo appareat: scilicet per quod possit illuminari: ꝛ debet interrogare infirmum de his de quibus non recordatur eum interrogasse: ꝛ debet ei protestando dicere. Ego anteq̄ꝫ medicinalia vobis administrare volo: visito ꝛ interrogo vos propter quedam dubia que mihi occurrunt. Nam ego volo vos ducere per securam viam atq̄ꝫ tutam.

¶ Si autem medicus cognoscat ꝙ infirmus est impatiens ꝛ amici importuni aut dimittat eum si cuꝫ honestate possit: aut si non potest eum dimittere: ordinet aliquam medicinam que non potest nocere. Sed aliquo modo iuuet. Allocuto infirmo de administratione medicaminum proinde circūspicite.

¶ Deinceps videamus quales sunt medicine que prosint ꝛ non noceant q̄uis morbo directe non opponant̄. Sunt aūt temperate vt zuccbara electa ꝛ illa que sua ꝓprietate cōueniūt: hec autem sunt que ꝯfortant mēbra principalia vt aurꝫ cor: aut depurāt spiritus vt buglossa: aut ꝯseruāt spūs vt cacabre: siue karabe: aut sunt theriacales: ꝛ hec aut venenositatem pellūt ab humorib⁹ vt agaricus: aut a mēbris vt doronicuꝫ. Ex predictis aūt medicinis sic componitur syrup⁹ vel electuariū vel trocisci vt vna tēperata cū alia iungit̄ ꝛ si media vtilis fuerit ꝓprietate ꝛ temperate complexionis absq̄ꝫ dubio in quocūq̄ꝫ casu poterit administrari sicut posset administrari aurū: buglossa: ꝛ borago. Sed si fuerit vtilis proprietatis ꝛ distemperate complexionis quere aliā que simpliciter sit vtilis ꝛ distēperate cōplexionis in opposita qualitate ꝛ iungas eas ad componendū medicinā sicut tales mellissa: ꝛ poma matiana ꝛ ex istis cum zuc. poteris facere electuariū vel trociscos quos poteris administrare in quocūq̄ꝫ casu. Caue tñ ne medicina babens vtilitatem proprietatis habeat aliam inutilem ꝛ non debet administrari si inutilem locū habeat vt camomilla mulieri pregnanti: qꝛ prouocat aborsum. Sed masculo bene pōt cum sit tꝑate complexionis ꝛ habeat proprietatem obseruandi spiritus ꝛ confortandi principalia membra ꝛ expellendi interiores dolores membrorum.

¶ Uiso quid agendū est anteq̄ꝫ cognoscat speciem egritudinis quia debet regere infirmū cum cibis ꝛ potibus temperatis ꝛ medicinis necnon ꝛ alias res non naturales debet temperare: quia omnes salubres sunt.

¶ Deinceps videnduꝫ est cognita specie morbi ꝛ causa ꝛ particula patiente: quia cognoscitur modo supra posito vt stu-

dio proprio vel alterius auxilio.

¶ Morbus quem cognoscit medicus aut est periculosus. ꝛ tunc dꝫ dicere medicus amicis patientis ꝙ timet de periculo: caue tamen ab indiscretis: aut est salubris ꝛ tunc dꝫ medicus interrogantibus de statu patientis respondere ꝙ si patiens ꝛ ministri fuerint obediētes ꝛ alia egro. vel aliud accidens non superuenerit spes poterit haberi sanationis.

¶ Data responsione de statu infirmi interrogantibus confestim debet medicus ordinare omnia genera causaꝝ salubrium: sic ꝙ ipsa opponant̄ ẜm gradū egritudinis ꝛ tolerantiā subiecti. Nam medicus fidelis ꝛ sapiens cognitis cognoscēdis q̄ꝫ celerius pōt subuenit egritudini. ideo dictum est confestim. Similiter dixi ẜm tolerantiaꝫ infirmi: quia opus rectissimum non efficacibus trī: sed tutioribus consumat̄. Nam medicus non semꝑ tenet̄ facere qḋ rectius est: sed tolerabilius ꝛ tutius: ꝛ ideo aliquando amputat manum vel pedem vt totum corpus saluetur a corruptione.

¶ His visis videamus quē ordinē debet medicus tenere in ꝓcessu cure. Ad cuius euidentiā sciendum est: ꝙ regimina particularia quibus complet̄ opus curationis sunt tria. s. regimen in dieta ꝛ illud debet precedere alia: qꝛ ordinatur ad virtutem custodiendam ꝑꝑ quā requiritur sanitas: qꝛ sine ista alia non proficiunt. Etiam regimen in administratione medicinarum ꝛ illud precedit tertium: quia vniuersaliter respicit morbum: aliud est regimen particulare. s. in manuali operatione quod debet medicus exercere quando alia duo non proficiunt.

Regimen in dieta consistit in mensuratione sex reꝝ non naturalium que sunt — continens vt aer: motus ꝛ quies: cibus ꝛ potus: somnus ꝛ vigilia: inanitio ꝛ repletio ꝛ accidentia anime.

Continens
- Aut est aer — Et de isto debet medicus attendere vtrum competit infirmo ẜm ꝙ in tali domo vel in tali loco ꝛ si non precipere debet vt emendetur ꝛ debite ordinetur.
- Aut est cooperimentum ꝛ hoc est — aut vestis ꝛ debet cogitare vtrum talis vestis cōpetat infirmo ꝛ vtrum competat ipsum iacere tunicatum vel calceatum: aut super lectum: ꝛ de istis debet cogitare vtrum talibus vel tantis debeat cooperiri an debeat iacere capite discooperto vel cooperto: ꝛ sic de aliis: ꝛ post ordinationem continentis debet ordinare de motu ꝛ quiete ꝛ per consequens de aliis.

¶ Post hoc autem sciendum est: ꝙ medicus debet cogitare regimen ẜm varietatem eorum que morbo contingunt. Queādmodum nauta velum ẜm varietatem ventorum propterea dicere debet infirmo ꝛ assistentibus ita administrabitis donec mihi per signa videantur esse mutanda.

¶ Mutatur autem regimen aliquando vel quantum ad materiam instrumentorum vel quantum ad quantitatem vel quantum ad qualitatem vel quantum ad ordinem.

Causa cogens ad mutādū regimen aliquo ꝑdictoꝝ modoꝝ est duplex
- vna necessaria ꝛ ineuitabilis ꝛ est mutatio tempoꝝ vniuersalium morbi
- ꝛ alia est contingens.

Mutatio tempoꝝ vliū morbi cogit mutare regimen in materia vt scilicet
- principio administratur auenatum vel ordeatum
- in augumento administrabitur lac amygdalarum.
- in statu aqua cicerum
- in declinatione brodium pullarum deinde substantiam donec redierit ad pristinum statum.

Sicut mutatur cibus ẜm quatuor tpa morbi sic ꝛ potus mutatur. Nam
- cui datur in principio ptisana colata ꝛ expressa
- in augumento datur ptisana colata non expressa
- in statu dabitur hidroçacara vt prius.
- in declinatione dabitur vinum debilissimum deinde debile deinde fortificabitur donec redeat ad statum pristinum.

Similiter mutatio tempoꝝ vniuersalium cogit mutare regimen in quantitate Nam
- in principio morbi copiosius reficitur eger
- in augumento minus
- in statu minus ꝛ
- in declinatione totum econuerso quia semper augumentatur

Similiter tpa morbi cogunt mutare regimen in qualitate. Nam cibus ꝛ potus in principio administrabit̄ calidior q̄ꝫ in augumento statu ꝛ declinatione. Silr̄ predicta tpa cogunt mutare horam refectionis. nam in ꝑncipio ꝛ declinatione considerat̄ hora solita cibationis sanitatis si non impediunt alie circunstantie.

¶ Viso qualr̄ tpa vlia morbi cogunt mutare regimē medicādi: ꝛ hoc aut in q̄ꝫtitate: aut in mā: aut in q̄litate: aut in ordine. Etiam tpa vlia morbi cogūt mutare regimē in medicina vt apparet in medicatione scabiei. Nā si alicui scabioso ꝓpinet̄ in ꝑncipio aliqs syrupus aut decoctio boraginis: aut fumusterre necesse est vt in augumēto ꝛ in declinatiōe mutetur in absinthiū fumusterre. Et huiꝰ rō talis est in ꝑma digōne humoꝝ peccātiū. ꝛ iō ꝑꝑ bonitatē expulsionis. In apertione meatuū quoꝝ ꝑmū facit borago qꝛ reꝑmit acuitatē humoꝝ. scḋm facit fumusterre: qꝛ subtiliat materiaꝫ ꝛ poros aperit ꝛ humores a sup̄ficie mēbri radit. Si aūt digōne completa ꝯtinuet̄ fumusterre ꝛ ꝯtinue approximet̄ dilatatur meatus: ꝛ cū a meatu nihil exire possit nisi iteriꝰ ꝯstringat̄: vt declarat Gal. de vesica ꝑ de iteriorib᷒. remanebit interius mā scabiei vagās ꝑ ipm: ꝛ ita iuiscabit̄ ꝛ imiscebit̄ bonis humorib᷒ eos corrūpēdo: ꝛ cuꝫ nā nō indigeat fumoterre ab

ipso non occupabit̄:⁊ ita imiscet̄ bonis humoꝛib⁹ ⁊ eos coꝛrūpet:⁊ ita augetur scabies.Quare cōpleta digōne necessariū est mutare fumūterre in aliā medicinā q̄ habeat ꝯstringere meat⁹ ab intra:⁊ ꝙ ab ea nō sit semota potētia apiēdi meatus ⁊ radēdi humoꝛes a supficie mēbri.Talis aūt erit medicina stiptica multū vel paꝝ pontica sicut est absinthiū.
¶ Qꝛ aūt tpa moꝛbi vl'a cogāt mutare regimē in q̄titate medicinaꝝ euidēter manifestat̄ in febrib⁹ flegmaticis.Naꝫ in eis administrabim⁹ syrupū maioꝛis acetositatis in ꝑncipio ⁊ augumēto q̄ȝ in statu ⁊ declinatione.⁊ rō est:qꝛ tūc mā est viscosa ⁊ tūc idiget maioꝛi icisione:qꝛ si administraret̄ syrup⁹ tāte acetositatis in statu ⁊ declinatiōe sic in ꝑnº ⁊ augumēto:tūc lederet̄ sensibil'r mēbꝝ in ei⁹ subam penetrādo:lȝ antea nō lesisset.¶ Sil'r cogūt ꝑdicta tpa moꝛbi mutare regimē in q̄litate sic appet in cibo ⁊ potu.¶ Sȝ ꝑdicta tpa paꝝ cogūt mutare hoꝛā administratiōis nisi pp supueniēs aliqđ.Nā in hoꝛa in q̄ solebat admiſtrare syrupū si supueniat vomit⁹ ex h mutabit̄ hoꝛa administratiōis:⁊ sic ēt in alijs.
¶ Viso qual'r cā necessaria q̄ est mutatio tēpoꝝ vl'ium moꝛbi cogit mutare regimen tā in dieta q̄ȝ in medicatiōe.Deinceps videndū est qual'r cā ꝯtingens h idē faciat:⁊ est cā ꝯtingēs aliqs futurus euētus q ꝯtingēter hȝ euenire.Et ꝙ talis futurus euētus habeat mutare regimē in q̄titate qualitate ⁊c.pȝ in fe.quotidiana.Nā si aliqs administret in tali febre syrupū acetos̄.⁊ diu pp grossitiē materie intendat ꝓpinare:timere poterit ꝙ semp nimis infrigidet̄.⁊ ꝙ p h ipediatur ꝑfecta sanguinis gñatio:vnde ex hoc nō cogit̄ solū diminuere acetū:sȝ cogit̄ administrare aliq̄ q̄ tueant̄ epar:⁊ pp hoc sapientes docuerūt ꝓpinare de quarto die in q̄rtum diē trociscos de eupatoꝛio:vel sil'e postmodū de tertio in tertiū:⁊ sic debemus ꝯsiderare de illis mēbꝛis ⁊ futuris euētib⁹:q rōne administrabiliū possūt euenire ⁊ variari.
¶ Dicto sufficienter de regimine infirmi,deinde videndū est de regimine medicinaꝝ cū directe moꝛbo opponantur.

Circa regimen attendūtur tria scilicet
- electio conueniens
- preparatio diligens
- administratio particularis

Ad conuenientem electionem requiruntur tria:primū est scȝ conuenientia in virtute nam si medicus indiget medicina calefactiua:⁊ sic in secundo gradu consideret quam de pluribus eliget an mellisiaȝ:vel mētham.nam medicina que plura iuuamenta potest conferre vel paucioꝛib⁹ nocumentis nocere illa semp est eligibilioꝛ.Scđa ꝯuenientia est in medicina.nā medicus dȝ attendere ꝙ medicina in sua specie sit potissima vel in se vel in respectu moꝛbi.verbi gratia.si dactylos debes administrare an plus competant alexandrini q̄ȝ insulati ⁊ siue isti siue illi plus competant semp debet conspicere securitatem eoꝛum.
¶ Circa nām medicinaꝝ dȝ medicus attendere vtꝝ res que sibi appoꝛtant̄ cognoscat:⁊ si sic iudicet de bonitate vel de malitia.Qꝛ si non cognoscat tūc videat ab auctoꝛib⁹ phyſicalib⁹ si describant̄:⁊ tunc si conueniant cum descriptiōe auctoꝝ accipiet eam.Si aūt nō ꝯueniāt refutet eā:vt si appoꝛtet̄ loco eupatoꝛij saluia agrestis refutet eā:qꝛ descriptio eupatoꝛij non conuenit ei.aut nō describat̄:⁊ tunc dimittat eam ⁊ accipiat alia de cōiter notis:qꝛ hoc securum est.
¶ Dicto de conuenienti electione dicendum est de ꝯuenienti preparatione:vnde ad conuenientem preparationeȝ gnq; requiruntur.s.mundatio:dispensatio.pulueriçatio:remollitio:coctio.
¶ Et nota ꝙ circa istos modos dȝ medicus infoꝛmare apothecarios ⁊ dȝ hoꝛas ⁊ tempoꝛa determinare eisdem ne defectu precepti tardius preparent q̄ȝ debeant.
¶ Dicto de conuenienti electione dicendum est de conuenienti administratione earum.

Unde circa conuenientem administrationem debet medicus assistentes infoꝛmare
- de quantitate vt quanta sit dosis
- de tempoꝛe vt hoꝛa diei vel noctis
- de modo vt vtrum intus vel extra:ca.vel frigi.cum potu vel sine potu:aut cum quo vel foꝛti fricatione vel leui

¶ Viso sufficienter qđ medicus hȝ facere ex se tam in cognoscēdo ſpēm egre dispōnis q̄ȝ in precipiendo opus curationis.Et viso qualiter medicus patientē debeat inducere ad obedientiā sui ⁊ ministroꝝ:⁊ qual'r debeat ministros infoꝛmare.Deinceps videndū est de ꝯsideratione extrinsecoꝛum accidentium ⁊ oꝛdinatione ipsoꝛum.
¶ Accidentia extrinseca possūt tripl'r ꝯsiderari.Uno mō in seipsis:⁊ hoc mō dupl'r.Uno mō q̄ṫum ad eē qđ hn̄t qꝛ sunt actu.⁊ isto mō habet̄ certitudo de ipsoꝝ actualitate:⁊ cadunt tūc sub ꝯsideratiōe medici.Alio mō q̄ṫū ad euētuȝ:⁊ isto mō cū sint iuncta nō cadunt sub ꝯsideratiōe medici cū sint ꝯtingētia ⁊ raro euenientia.Alio modo in causis suis.⁊ isto mō habet̄ certitudo de ipsoꝝ possibilitate.Tertio mō in suis effectib⁹:⁊ isto modo habet̄ de ipsoꝝ virtuositate.
¶ Qñ aūt accidētia extrīseca sunt ꝑncipal'r manifesta dȝ ꝯsiderare vel aduertere ⁊ detestari ꝓpterea si venerit ad patiētē ophthalmiā:cardiacā:vel tussim:si iuenerit domū plenā fumo dȝ medic⁹ ꝯsiderare q̄ṫū pōt fum⁹ iste nocere ⁊ dȝ aduertē ⁊ detestare istud accñs vel si visitet patientē cephaleā ⁊ maxie galeam si iusta domū audiunt canes latrantes:hoīes clamātes:cāpanas pulsantes:coꝛrigat ⁊ detestet̄ q̄ṫum pōt ista accidētia nocere:qꝛ multū curā ipediūt. Qñ ꝯsiderauerit accidētia in causis suis tūc dȝ medicus ea ꝯsiderare ꝓuidēdo ⁊ ꝑcurrēdo.verbi grā. Si medic⁹ videat iusta domū ifirmi cāpanas:aut multos canes in domo:aut multos ifantes:aut fenestrā boꝛealē recte oppositā lecto vl' loco. Si infirmus galeā patiat̄ timere poterit ꝙ ledat̄:⁊ iō dȝ oꝛdinare ne p hoc patiens ledat̄:aut si videat diuersa ad que eger q patit̄ fluxū vētris dimittit discooptū ventrē timere poterit medicus ꝙ toꝛtiones ventris incurrat.
¶ Qñ aūt accñtia extrīseca in effectib⁹ apparēt medico.vȝ.si syrupū nō possit retinere ⁊ retinet cibū:aut p applicationē sacelloꝝ coꝛdialiū sincopiçet tūc recurrat ad oēs cās salubꝛes q̄ coꝛdi applicātur ⁊ ꝯsideret si in loco debito sint collecte:vt de sqlla si sola erat:qꝛ venenosa est ⁊ de saluia si buffo fecerat domū suā in radice : ⁊ de capil.ve.si aq̄ putei aliq̄ cadauere fuerit ifecta:aut si in loco idebite sint reꝑuate vt in loco soꝛdido vl' in loco in q̄ aīalia venenosa pñt cadere :vt aranee vel scoꝛpiones ⁊ sic de alijs.aut si cū instrumētis debitis sint ꝑpate:vt si moꝛtariū in q̄ pistate sint medicīe fuerit soꝛdidū:ex q̄ soꝛditie fuerit soꝛdidata.Sil'r de capsa ꝯsidera vt si fuerit imūda. Sil'r de colatoꝛijs si qđ fuerit cum eis colatū qđ fuerit male q̄litatis,

¶ Explicit tabula Arnaldi de villa noua multū vtilis.

¶ Incipit expositio Arnaldi de villa noua super isto apho/rismo Hippo. In morbis minus ꝛc.

In morbis minus periclitantur egrotantes: qbuscūq₃ proprie na/ture ꝛ etatis ꝛ habitudinis tēpo/ris ꝛ regiōis: ꝛ hore egritudo in/est magis q̄₃ qbus nō propria fm aliqd hoꝝ iest. apho. xxxiiij. pti. ij.

In aphorismo presenti cōparat literaliter q̄tum ad gradū piculi duo gñā egritudinū.i.egri/tudines ꝯtingentes cū ꝯueniētia pticulariū ad oppositas: ꝛ intēdit ꝙ ambe sunt piculo/se: sed multo minus ille que incipiunt cum conueniētia pticulariū q̄₃ ille que incipiunt cum disconueniētia illoꝝ: ꝛ hoc est qđ intēdit cū dicit egro/tantes.i.egritudinē incidentes. qbus inest.idest incipit esse egritudo.fm nām.s.cōplonis ꝛ ceteroꝝ pticulariuz vt eta/tis ꝛ alioꝝ que expedit. piclitant̄ in morbis.i.ad piculū di/sponunt̄: ad hoc ēt in pcessu morboꝝ. vbo ꝑ sed magis mi/nus.i.multo minus periclitant̄ q̄₃ qbus inest egritudo non ꝓpria fm aliqđ hoꝝ.i.q̄₃ qbus incipit egritudo cū discōue/nientia oīum p̄dictoꝝ pticulariū. ¶ Quibus vbis Hippo. innuit tres gradus morbi piculosi quoꝝ graduū duos ex/tremos explicat: ꝛ ꝑ illos dat intelligere mediū. Prim⁹ est egritudinū incipientiū cuz ꝯuenientia oīum pticularium: ꝛ hunc exponit cū dicit: qbus inest egritudo fm nature ꝛ eta/tis ꝛc. ita ꝙ oīa enumerat cōpellādo. Scōs est egritudinū incipientiū cū discōuenientia vel cū ꝯtrarietate oīum par/ticulariū ꝛ hoc exponit cū dicit: qbus inest egritudo nō ꝓ/pria fm aliqd hoꝝ. hoc est in qbus egritudo incipiens non hz ꝯuenientiā cum aliquo p̄dictoꝝ pticulariū. habere autē ꝯuenientiā cū oībus: ꝛ nō habere ꝯuenientiā cū aliquo sunt extrema in qbus cadit mediū.s.habere conuenientiā cum aliqbus: ꝛ discōuenientiā cū aliys. ꝛ sic pz ꝙ ibi.iij. gradus piculi tangit exprimēdo tm̄ duos extremos. vnde ergo di/cit Hippo. ꝙ egritudines q̄ incipiūt cum ꝯueniētia aliquo/rum ꝛ ꝯrietate aliquoꝝ sunt magis piculose q̄ vbo cum ꝯue/nientia oīum sunt multo minus piculose. ꝛ ex his pz rō lite/ralis dicti Hippo. qn̄ dicit multo minus. si.n.inter illas que incipiunt cū conuenientia oīum ꝛ q̄ incipiunt cum ꝯrietate oīum non esset medius gradus nō dixisset multo minus sz minus absolute. sz vidit ita ꝙ ille q̄ icipiunt cū ꝯtrarietate aliquoꝝ pticulariuz sunt absolute minus piculose q̄₃ ille q̄ incipiunt cum oīmoda ꝯrietate: ꝓpterea dicit ꝙ ille que in/cipiunt cū ꝯuenientia oīum sunt multo minus piculose: per quē modū elucescit ꝑspicatia Hippo. ꝛ plenitudo snie eius cum in suis vbis nihil sit ociosum: sz necessariū fm ꝓprie/tatē sermonis grāmatici vel grāmaticaliū fmonū. ¶ Gal. p̄mo remouet ambiguitatē apiendo intentionē Hippo. cir/ca hoc vocabulū nā: quo vtit̄ in cañ. suo. scđo explicat sen/tentiā hoc est apit eius intentionē circa totū cañ. vel sermo/nem ibi. ac si diceret. dicit ergo in prima pte ꝙ lz nā multis modis dicat̄: tm̄ Hippo. itelligit ꝑ eā hic cōplonē sicut i lo/co de humana nā: natura prioꝝ elemētoꝝ.i.a p̄mis elemē/tis adueniens corpori est cōplo. in his aūt verbis inuit vel exprimit Gal. duo. primū est ꝙ nā sumit̄ a medicis multis modis: quoꝝ tm̄ hic nō explicat nisi vnū: tum q₂ ille sufficit in ꝓposito: tum q₂ sup illo apho. ventres hyeme. exponit ꝑ nām naturalē calorem: ibidem ēt Joānitius explicat plu/res modos acceptionis eius: tuz q₂ paulopost in hoc cōmē/to exprimit ꝙ Hippo. aliter alibi intellexit ꝑ nām compo/sitionē corporis: ꝛ sic habemus ab ipso declaratū quot mo/dis accipit̄ a medicis: q₂ qñq₃ pro ꝯplexione: qñq₃ pro cō/positiōe: qñq₃ pro calore nāli: ꝛ Joānitius addit.ij. modos: scilicet ꝙ accipit̄ pro natura totius corporis sicut in techni cū dicit Gal. ꝙ nā est oīum opatrix: medicus vbo minister. qñq₃ ꝑ ꝯsuetudine sicut ab Hippo. di. cōsuetudo est altera nā. sed ibi sufficiebat.ij. modos exprimere in isto cōmento ad declarādū multitudinē acceptiōis eius: qm̄ multitudo significat̄ in duob⁹ vt pz ꝑ Gal. hic ita cū dicit huic apho/rismo non est ꝯtrarium multis ex causis ꝛ tm̄ non explicat nisi duas. ¶ Ac si diceret hic Gal. p̄mo sniat hunc apho. sz ꝙ natura est vnū pticulare inter duo noīa: vel fm vocabu/lum ꝓut est alioꝝ determinatio vel sermo q̄tuz ad expres/sa mēbra cōpositionis. scđo q̄tuz ad iplicata in fine cōmē/ti cum dicit. vel ita. his duobus modis pōt Hipp. intentio variari ꝛ vtraq₃ est certa ꝛ redit ad idez. ꝛ iō dicit tanq₃ fi/delis expositor ꝛ ad plenitudinē expōnis vtrāq₃ sententiā explicat. ꝛ q̄tum ad primā sniam primo explicat intentio/nem Hippo. ꝛ exemplo declarat. scđo verificat ibi: ꝛ hoc ē. Item in duas diuidit̄. primo explicat eius intentionē. scđo manifestat exemplis scđa ibi: quicūq₃.n.morbi. dicit in pri/ma pte ꝙ Hyppo. intendit dicere ꝙ si morbus est confor/mis particularibus circūstantiys corpoꝝ egroꝝ minus mo/lestant̄ q̄₃ si esset illis oppositus. ꝛ sic pz hic expsse qđ Gal. Hippo. vbum quod dicit minus periclitantur potest expo/ni minus affligunt̄ seu molestantur. hoc est ergo quod intē/dit cum dicit Hippo. intellexit per nām complexionem: ac si diceret si morbus proprius: idest ptinens ad proprietatē vel exigentiam proprietatis vel alterius particularis.s. eta/tis ꝛc. ¶ Quicunq₃.n. Hic primo manifestat expositionez suā ponendo exemplū in morbo ca. incipiente: cū ꝯueniētia oīum pticularium. scđo in oppositum mox cum dicit: ꝯtra/rys ꝛc. Dicit ergo ꝙ quicūq₃ morbus attinet caliditati non dicit̄ calidus: q₂ proprie loquēdo morbus non est calidus nec frigidus: q₂ nō est subiectū caloris aut frigoris: sz dicit̄ calidus aut frigidus ab effectu vel forma: ab effectu q₂ cor/pus calefit aut infrigidat̄ ꝛc. a forma vbo q₂ morbus forma/liter est calor inaturalis aut frigiditas ꝛc. Ut ergo insinua/ret ꝙ proprie morbus nō dr̄ calidus aut frigidus dicit atti/net calori hoc est ꝯsistit formaliter in qualitate tali inq̄tuz morbus est ꝯueniens corpori natura etate ꝛc. hoc est ꝯfor/mabilis vel cōsentaneus: ꝛ propter hoc inuit causam ei⁹ cū dicit imediate.s.ꝙ talis morb⁹ minus molestat egruz. quā/to.n. morbus minus alterat egrum tanto minus affligit ip/sum qm̄ afflictio nō causat̄ nisi a ꝯtrarietate alterantis ad alteratum. ergo morbus calidus si conformis fuerit vel cō/sentaneus cōplexioni egri ꝛ etati ꝛ figure ꝛc. constat ꝙ mi/nus alterabit sic ꝑ consequens minus affliget vel molesta/bit. econtra vbo qn̄ maior fuerit contrarietas inter morbuz ꝛ complexionem etatem ꝛ habitudinē tanto fortior erit af/flictio. ꝛ hoc est qđ intendit cū dicit. cōtrarys.s. existentib⁹ predictis partibus ad morbum ꝯtrarys: ꝛ.s. morb⁹ hoc est disconueniens vel difformis vel valde afflictiuus vt frigi/do.i.ꝯuenit frigido predictis partibus calidis: humido pre/dictis existentibus siccis: sicco predictis existentibus humi/dis. ¶ Sed hic prebet magnā dubitandi rationez in eo ꝙ dicit minus affligere morbuz ꝗ conformat̄ particularib⁹: qm̄ ipse dicit in techni. caplo de signis complexionuz ocu/li. ꝙ omne membrum lapsum naturaliter in aliqua quali/tate leditur a similibus ꝛ iuuatur contrarys moderato vsu. confirmat etiam hoc super vltimo aphoř. naturaꝝ he qui/dem ꝛc. vbi dicit ꝙ corpora calide ꝛ sicce complexiōis me/lius se hñt in habitudine ꝛc. ex his ergo arguitur ꝯtra Gal. hic: corpora lapsa melius se hñt in habitudine particulari/bus ꝯtrarys q̄₃ similibus: sz que melius se hñt minus affli/gunt̄.

Tres gra/dus mor/bi piculo/si.

Exponit/cōmentuz/Gal.

Nā mult/modis dr

Utrū mor/b⁹ confor/mis ptic/larib⁹ mi/nus afflī/gat.

Affligi: male se habere: ledi.

guntur.ergo morbᷓ cuꝫ ꝯtrarietate ꝑticularium minus est afflictiuus ꝗ̃ econuerso:oppositū dicit hic expresse.¶ Dicendū est aliud eē affligi ⁊ aliud male se habere.ois enim ꝗ affligitur male se hꝫ:⁊ nō econuerso sicut aliud est ledi ⁊ aliud est affligi:qm̄ ois afflictio est lesio nō econuerso naꝫ paralysis ⁊ ois insensibilitas est lesio.non tñ afflictio.pūt ergo frigidi in tpe frigido male se habere qꝛ lapsus augetᷣ: non tñ ꝑꝑ hoc magis affligentᷣ:sic ergo patet defectᷓ obiectionis quantū ad modū sed quātū ad reꝫ est obiectio nulla qm̄ dissimiles sunt valde casus in quibᷓ loquitᷣ Gal.qm̄ aut loqtur in ꝯtrarietate rei cōtra nām.s.morbi ad res naturales vel non naturales ex q̃ ꝯtrarietate crescit afflictio vt dictuꝫ est ibi.aut loquitᷣ de cōtrarietate rerū naturaliū ad lapsuꝫ naturalē siue innatū que contrarietas aliqua est reductiua vel correctiua lapsus.⁊ ideo est causa bene eēndi:⁊ ideo nō est mirū si huic conuenit afflictio ⁊ alij non. ¶ Et hoc est. Hic verificat sniaꝫ supradictā per remotionem cause vel remotionē instātie.Dionysius aūt in prima parte tm̄ intēdit ꝯfirmare qđ dicit suꝑ hoc verbo cōpositionis.quā facit Hippo.dixerat.n.ꝙ qn̄ morbus est difformis cunctis particularibᷓ corꝑis magis molestat seu ꝯtrariatur corpori seu magis affligit.hoc autē ꝯfirmat ꝑ rōneꝫ sumptā ex quadā auctoritate Hippo.in epidimys vbi dicit ꝙ ꝓpter multiplicitatē materie patiuntᷣ egri difformes seu diuersos morbos.Ex hoc aūt appꝫ a sili per hūc modū sicut se hꝫ multiplicitas materie ad multiplicationem morborum:sic se hꝫ ꝯtrarietas morbi ad ꝯtrarietatē particulariū ad corꝑis afflictionē:veritas syllogismi patet ex hꝫ ꝙ sicut multiplicitas materie est causa multiplicitatis morborū sic ꝯtrarietas ꝑdicta est causa afflictionis corꝑis:quo supposito ꝯcludit sic:quanto maior est multiplicitas in materijs morborū tanto erit maior diuersitas inter morbos: sic quāto maior est contrarietas morborū ⁊ particulariuꝫ tanto maior erit afflictio corporis quē moduꝫ informandi qđ dictuꝫ est fuerat in seruādo:pro tanto Gal.hic ponit ⁊ introducit tēporalr̄:qꝛ est exēplare:⁊ ideo maxime ꝯueniēs medicis.declarat.H.ꝓpositum per exemplū in consideratiōnibus ꝓprijs mediate:hoc est ergo qđ intēdit:dicit:hoc est.i.ad ꝯformandū: facit qđ dicit Hippo.alibi.s.ꝙ ꝓpter multiplicitatē ⁊c̄.quidā tñ nō vidētes forte qualiter hec litera faciat ad ꝓpositū dixerūt eam nō esse de cōmēto presentis apho.sed melius in tertia ꝑticula:autumno ⁊c.⁊ dicunt ꝙ sequitᷣ post illam lrām cōmenti vbi dicitur:sunt febres errātes in autumno exturbatis autumni cōplexionibus fuerit ⁊c̄.post sequitᷣ ⁊ hoc est qđ dicit Hippo.tñ inspecta subtiliter veritate melius ꝓposito ꝯuenit.¶ Dionysiᷓ aūt hic mouet p̄mo instantias.2° respondet tacite questioni explicans motiuū qđ cōpulit ad recitandū.ibi:multi.n.

Cōcordat Dionysiū cū Hippocrate.

prima hꝫ tres ꝑtes ꝭm tres instātias quas ꝓponit.scđa ibi.ꝙ autē.tertia ibi.ꝙ testatur:in p̄mo mouet instantiā.2° remouet ibi.intellexit autē.dicit ergo in p̄ma parte ꝙ Dionysius qui fecit librū de hebdomadibᷓ ⁊ hoc dicit ad insinuādū efficaciā auctoritatis Dionysij quā allegat.nā hebdomades dicuntur ꝓpositiones vel auctoritates ꝑtinētes ad sectaꝫ vel specialeꝫ ꝯsiderationē alicuius facultatis vel sapiētie:quarū veritas est nota per se.i.ex vi terminorū ꝓpositionis ⁊ hoc sapientibᷓ in eadem peritia.Scribit ergo Dionysius in libro talē ꝓpositionē vel hebdomadā.omne morbo sile morbū facit quasi furere.q.d.ad insinuandū ꝙ ꝓprie furia nō ꝯuenit nisi habētibᷓ cognitionē:vnde morbuꝫ furere idē est quantū morbū acui vel incendi quātum ad quantitatē ⁊ augumentū quātum ad quātitatē vel extē sioneꝫ in corpore.ꝯtrariū ⁊o morbo eiusdeꝫ est curatio vt vltime ꝯfirmat Gal.di.ꝙ ois cura ꝯrij.i.eiᷓ qđ aduersatur corpori est finiēda.i.ꝑficienda cōtrario.q.d.nō ꝑficitᷣ nisi

Hebdomades.

cōtrario sicut Hippo.dicit supra.in illo apho.quibuscūqꝫ egritudines ex plenitudine ⁊c̄.¶ Intellexit autē hic Gal. p̄mo inuestigat intentū.2° cōcludit ibi:nō ergo.intēdit aūt in p̄ma parte ostēdere ꝙ auctoritas Dionysij nō ꝯtrariatᷣ dicto pr̄ti Hippo.vel intētioni:sed diuersificatur.⁊ nihilominus in sua diuersitate ꝯcordāt vtreqꝫ sentētie.Circa qđ p̄mo explicat diuersitatē intētionis Dionysij.scđo ostēdit eorū cōcordantias ibi:si aūt fe.In p̄ma p̄mo explicat intētionē Dionysij circa ꝑdictaꝫ auctoritatē:secūdo intētioneꝫ Hippo.circa ꝓpositū apho.ibi:nō rescindēs.2° confirmat ibi:cui si natura.⁊ in p̄mo ꝯfirmat ratione.scđo exēplis ibi: hoc ēt experimētis.Dicit ergo in p̄ma ꝑte ꝙ Dionysius ꝑ verba ꝑdicta intelligit ꝙ ois fe.acuta velociᷓ sanatᷣ in hyeme ꝗ̃ in estate:sed ꝗ̃uis hoc asserat tñ ꝑꝑ hoc nō rescindit idest nō negat hoc ꝙ intēdit Hippo.in fe.acutis in hyeme non fieri nisi ex acuta materia:que.s.materia acuta nō posset vincere tēporis naturaꝫ nisi fortis esset causa.s.fe.acute cui si natura tēporis.s.cōplexio frigida hyemis neqꝫ natura infirmi vel virtus infirmi que est fortitudo quā habet eger in p̄ncipio nō pn̄t resistere.i.nō possunt ꝓhibere ꝗn causent fe.quāto minus pōt resistere debilitas infirmi que ꝓuenit ex ꝓcessu morbi.Ex his aūt verbis habetᷣ ꝙ aliud est illud quod Dionysius intēdit per supra dictam auctoritatem ⁊ aliud qđ Hippo.intēdit hic asserere ꝙ morbᷓ acutus velocius sanatᷣ per ꝯtrariā qualitatē ꝗ̃ ꝑ sileꝫ.Hippo. autē intēdit ꝙ morbus acutᷓ ꝗ generatᷣ in ꝑsentia ꝯtrarie qualitatis fortior est ꝗ̃ qui generatᷣ in ꝑsentia silis vel conformis qualitatis.habetᷣ ēt aliud.s.ꝙ Dionysius aliud intēdit:tñ per alia verba nō negat ꝙ ab Hippo.dicitᷣ eē verū ꝙ autē illud qđ hic asserit sit veꝝ docet agnoscere ꝑ obseruantiā experimēti conueniētis.d.ꝙ si considerentᷣ due fe. equales in acuitate quarū vna sit hyemalis ⁊ altera sit estiualis semꝑ inuenitᷣ hyemalis periculosior.Et ꝑꝑ hoc inuit duo.p̄mū ꝙ ambe sunt equales in acuitate:nā si estiua eēt acutior nō est mirū si esset periculosior.2m est ꝙ illa est periculosior qualitatibᷓ existētibus paribus que icipiūt a cōtrarietate particulariū:⁊ hoc exponit intellectū Hippo.circa hoc verbū periclitantᷣ.naꝫ suꝑius exposuit molestantᷣ.i. affliguntᷣ.hic aūt ꝙ maiori periculo sortiuntur:⁊ rationeꝫ expressit imediate cuꝫ dicit ꝙ acuta fe.que icipit cū cōtrarietate fit ab acuta materia:cui resistere nequit cōplo tēporis ⁊c̄.per qđ inuit expressē ꝙ causa periculi est exuberantia materie.⁊ sic pꝫ iaꝫ hic expresse ꝑ Gal.ꝙ Hippo.dicit. Minus periclitantᷣ.Includit in illo dicto dupliceꝫ intentionē.⁊ vna est ꝙ minus affliguntᷣ vel molestantᷣ ꝑꝑ cām suꝑius expressaꝫ alia est ꝙ minori subiacēt ꝑiculo.¶ Si auteꝫ fe.sit acuta ostenso ꝙ intēsiones Dionysij ⁊ Hippo. sunt diuerse ⁊ nō discordes iaꝫ cōueniēter ostēdit eas esse concordes ⁊ intēdit talem rōnem.s.ꝙ illa dicta ꝯcordant quorū dictorū res cōparate pariunt eundē effectuꝫ.sic est hic.ergo habetᷣ hic ꝓpositum huius rōnis.minorē declarat hic.⁊ p̄mo proponit eam.2° declaratᷣ ipsa laudabilis. Intēdit autē in p̄ma parte ꝙ silitudo particulariū in p̄ncipio fe.acute in qua loqtur exēplificando:⁊ post p̄ncipium confirmat ad curationē ⁊ sic cōcordāt in eodē:⁊ hoc est qđ intēdit cuꝫ dicit.Or si fe.sit acuta ⁊ cōplexio aeris sit ca.s.in p̄ncipio sicut statiꝫ post exprimit.Et aer fo.s.post p̄ncipiū vel in ꝓcessu morbi vt statim post exprimet ad frigiditatē se mutauerit fiūt ⁊c̄.Cuꝫ ergo dicit ꝙ ambe tēporis nature fiunt adiutoriū febricitāti acute.i.ꝯferunt ei ad curationē: ꝯr̄ter declarat hoc de vtraqꝫ.d.ꝙ p̄ma nā tēporis est laudabilis.i.adiuuans vel ꝯferens ad curationē:cū fe.icipiat cū ꝯuenientia particulariū in cōplone:subiungit imediate d.qꝛ significatᷣ ꝙ mā sit parua:⁊ ita exp̄sse testatᷣ ꝙ conuenientia vel ꝯformitas particulariū ad morbuꝫ in p̄ncipio

est laudabilis in rõne signi. De scḋa ṽo dicit ꝙ veniens in fine hoc est post ꝑn^m sui supueniat morbo ꝯtrarietas ꝑticulariũ: est bona cã. i. bona in rõne cause qḋ declarat ꝑ hoc ꝙ dicit frigiditas aeris est curatio fe. ꝫm ꝯ̃riuʒ. i. ꝫm rationē ꝯtrarietatis. Ex ꝑ̃dictis ergo ꝯcludit intẽtũ. d. Nõ ergo idest ex ꝑ̃dictis pʒ ꝙ illud qḋ dicit. s. Dionysius nõ est contrariuʒ huic ꝯõni: sed quasi firmamentũ. i. ꝯfirmatio. dicit aũt quasi ad insinuandũ ꝙ dictũ Dionysy directe vel imediate nõ ꝯfirmat dictum Hippo. sed ex obliquo vel ꝯ̃ñter. cũ eniʒ Dionysius itelligat ꝙ ꝯtrarietas supueniens cõpescit. ac minuit morbũ rõne ꝯtrarietatis: eadẽ rõne sequitur ꝙ morbuʒ incipientẽ cõpescere nequeat ꝙ morbo vincat̃ ⁊ superet̃: vñ lʒ dcm̃ Dionysy nõ ꝯfirmet dictũ Hippo. ad lr̃am: ꝯfirmat tñ ad intellectũ sup rõnẽ que fundat̃ supra dictũ Dionysy que talis est. si ꝯtrarietas supueniens cõpescat ⁊ minuit morbuʒ: vt ait Dionysius: seq̃tur ex hoc dicto ꝙ ois morbus q̃ cõpescit̃ ex ꝯtrarietate ꝑticulariũ est debilis respectu eorũ: ⁊ per oppositũ q̃ nõ cõpescit̃ est fortis: sʒ talis est qui icipit cũ ꝯ̃rietate de qua hic loq̃tur Hippo. ḡ ꝑ dictũ Diony. põt dcm̃ Hippo. ꝯfirmari. Cuʒ ħ sup̃ dicit. G. ꝙ ꝯueniẽtia ꝑticulariũ ad morbũ ꝫm paucitatẽ mãe generãtis morbũ oppositũ hui⁹ testat̃ in multis locis: nã in illo apho. in exercitantib⁹ ad summũ. ⁊ in regimine acutorũ. in illo ca° quo sumpto: ⁊ in tractatu de flõmia ⁊ de pharmacys expresse testat̃ ꝙ ꝯuenientia vel ꝯcursus particulariũ repletionaliũ ꝫm imoderatã repletionẽ vel exuberantiam mãe ⁊ opposita oppositũ. s. comessatio ⁊ iuuẽt⁹ ⁊ crassicies ⁊ plenitudines: ⁊ sic de alys. Itẽ oẽs ponũt ꝙ signa ꝓpria replõnis ꝫm vasa sunt habitudo replõnalis ⁊ conueniẽtia ceterorũ particulariũ cũ habitudine: ⁊ ideo sciendũ ꝙ hoc qḋ hic dicit non hʒ veritatẽ: nisi in morbis ꝯsilib⁹: sicut declarabit̃ infra cũ ṽitas elucidabit̃ doctrine ꝑ̃sentis. ¶ Or aũt de seniorib⁹ dĩ. hec est scḋa instantia que orit̃ ex dictis Hippo. infra in illo apho. huius ꝑticule. brãci ⁊ coriçe. naʒ branci ⁊ coriçe sunt morbi ꝑtinentes etati senectutis: quia sunt morbi fridi ⁊ humidi ⁊ etas senectutis est frigida ꝑ se ⁊ hu. ꝑ accñs: ⁊ maxime decrepitas in qua specialr̃ loq̃tur Hippo. cũ dicit in valde senib⁹. In his. n. dñatur hũiditas cruda ⁊ flegmatica que causat coriçaʒ ⁊ brancos: ⁊ tñ dicit ꝙ in eis nõ maturant̃. sic intelligit̃ ꝑ oppositũ ꝙ in iuuenibus maturant̃ ex quo arguit̃ ꝙ brãci ⁊ coriçe sunt periculosiores in etate conueniẽti eis q̃ʒ in cõtraria: qḋ est contra canoñ. hic ꝓpositum. ¶ Ad quã instantiaʒ rñdet Gal. hic duplr̃ ꝑmo ꝙ nõ sunt periculosiores in etate conueniẽti ꝫm intẽtionẽ Hippo. ⁊ hoc oñdit ꝑ verbũ quo vtit̃ Hip. idest. nõ maturant̃: nõ dicit eniʒ periculosi: sed nõ maturãtur: ꝙ aũt ꝑ hoc nõ velit itelligere ꝙ sint periculosi: declarat Gal. per ꝯsiderationẽ imaturi vel crudi humoris. d. ꝙ res quasi imatura nõ est acuta ⁊ periculosa. ꝑ que ṽba concludere intẽdit cuʒ dicit. Hippo. dicit ꝙ branci ⁊ coriçe in valde senib⁹ nõ maturant̃. itellexit ex ꝯñti ꝙ nõ sunt morbi acuti ⁊ periculosi: scḋa rõ ꝙ lʒ essent in illa etate periculosi nõ rõne cõueniẽtie etatis ad eos: sed ꝑꝑ defectuʒ virtutis cũ illa etate: ⁊ ꝙ hoc sit de intẽtione Hippo. manifestat per ṽba eius: q̃ nõ dicit absolute ꝙ non maturant̃ in senibus: sed nõ in valde senib⁹. ¶ Prima ṽo istarũ vĩ esse itolerabilis: qm̃ directe ꝯ̃dicit his q̃ docent̃ in scia ꝓnosticoꝝ. scilʒ ꝙ sputũ citrinũ viride ⁊ nigrũ: ⁊ hui⁹ est maluʒ ⁊ ꝑniciosuʒ: ⁊ tñ ꝯstat ꝙ hec oia sputa sunt imatura. Itẽ ipsemet in quarta ꝑticula hui⁹ sup illo apho. egritudinib⁹ q̃buscũq̃ incipiẽtib⁹ ⁊c̃. dicit ꝙ egestio nigra: ideo est ꝑniciosa in ꝑ̃ncipio morbi qñ fit añ coctionẽ humoꝝ. Et ꝯfirmat per auctoritatẽ Hippo. in ꝑ̃ epidimiarũ: vbi dicit. coctio oñdit bonitatẽ crisis ⁊ fiduciã sanationis: cruditas. n. necesse est maluʒ exituʒ fieri ꝓtendit: vbi dicit ꝙ inter ⁊c̃. mortẽ ꝓtẽdit: aut residuũ: ḡ humores crudi sunt ꝑniciosi. ¶ Ad hoc rñdetur ꝙ hũores crudi ⁊ acuti in qualitatib⁹ suis vel calidi ꝓ certo sunt periculosi: ⁊ de his fit mẽtio in ꝓnosticis ⁊ in apho. ꝑ̃allegato: q̃ aũt aliq̃ sunt crudi ⁊ calidi vel acuti: pʒ exꝑ̃sse per Hippo. in 2° regiminis acutoꝝ: q̃ dicit ꝙ in ieiunãtibus ꝑ̃ter solituʒ multi crudi humores de genere cholere attrahunt̃ ad stomachũ: sʒ hũores crudi ⁊ obtusi vel frigidi de q̃bus hic loq̃tur nõ sunt periculosi. ¶ Sʒ obycit̃ hic ꝑ Hippo. in 2° ꝓnosticorũ: vbi expresse dicit ꝙ vrina cruda mortis significatiua ⁊ fidelis ⁊ certa est. Et hoc ideʒ ibidẽ ꝯfirmat Gal. sʒ vrina aquosa est de se obtusa. i. obtusos humores significãs. ḡ res imatura que obtusas hʒ qualitates est ꝑniciosa. ¶ Ad qḋ rñdetur ꝙ vrina est in rõne signi: sed nõ in rõne cãe ꝑ se. ¶ Sʒ ꝯtra. s. in cõmẽto illius apho. paroxismos: ⁊ ꝯsistẽtias. exꝑ̃sse dicit Gal. ꝙ ablatio coctionis nõ absolute significat perditionẽ vel salutẽ morbi: sed longitudinẽ futurã. ꝑ qḋ videt̃ exꝑ̃sse velle ꝙ nulla cruditas ꝑniciosa sit ẽt in rõne signi. ⁊ si nulla ḡ nec cruditas obtusoruʒ. ¶ Ad qḋ rñdetur ꝙ duplex est significatio crudi humoris vel imature humiditatis cuiuscũq̃: siue sit vrina: siue hũor. vna est. s. significatio q̃ debet̃ ei ꝫʒ seipsaʒ ꝯsiderate ⁊ nõ respectu alteri⁹: ⁊ isto mõ nõ significat nisi diuturnitatẽ morbi: nã cruditas ꝯsiderata ꝫm ꝙ est ineptitudo expellendi hũores. nihil aliud significat: nisi ꝙ tarde expellet̃: ⁊ hoc est significare longitudinẽ ⁊ nõ perditionẽ: vel saluteʒ: ⁊ de tali significatiõe crudi hũoris loq̃tur Gal. in ꝑ̃allegata auctoritate: sed est alia significatio que debet̃ ei: sʒ cõuenit in respectu ad aliud: vt ad ṽtutẽ actiuã in ea: vel aliud re^u morbi: ⁊ illo mõ põt cruditas pernitieʒ significare: ⁊ de hac loq̃tur Hippo. cũ dicit vrinã aquosaʒ fideliter mortẽ significare: q̃ ꝫm resolutionẽ virtutis: ⁊ de tali loq̃tur Gal. supra in cõmẽto illius apho. paroxismos ⁊c̃. nã in ꝑ̃allegata auctoritate exꝑ̃sse dicit ꝙ bona ⁊ laudabilis significatio coctionis est que ꝓculdubio morbũ significat velociter finiendũ: ⁊ ecõtrario pessima que pretendit infirmũ velociter perdẽdũ: sed coctio que hoc significat nõ est nisi diminuta: vult ergo exꝑ̃sse ꝙ cruditas põt aliquando significare ꝑditionẽ: quãdo. s. significat sup defectũ ṽtutis. ¶ Qḋ testat̃ in ꝑ̃ma Gal. exponit tertiã instãtiaʒ que orit̃ ex dicto Hippo. in ꝑ̃mo epidimiarũ: vbi dicit ꝙ in quadã epidimia plurimi ex illis fuerũt mortui quorũ natura fuit ꝓpinqua phthisi: per que ṽba exꝑ̃sse habet̃ ꝙ q̃ incurrũt egritudinẽ cuʒ cõueniẽtia nature: maxime perierũt: cui⁹ cõtrariũ in hoc aphor. testat̃. ¶ Ad quã instãtiaʒ rñdet. G. d. ꝙ in illa auctoritate ꝑ̃mi epidimiarũ itellexit per nãm cõpositionẽ. s. illã per quã corpus disponit̃ ad phthisiʒ que. s. est cõpositio corporis hñtis: corpus oblongũ ⁊ gracile colluʒ ⁊ humeros eleuatos: ⁊ pectus strictũ ⁊ silia: ⁊ ita cũ superadixit ꝙ Hippo. itellexit per nãm cõplõneʒ: ⁊ hic dicat ꝙ in epidimys itellexit per nãm cõpositionẽ declaratum est sufficiẽter ꝙ hec dicta Hippo. adinuicẽ nõ repugnant. ¶ Sed huic morbo ꝓtinus obuiat̃ etiaʒ per textũ in quo Hippo. enumerat inter ꝑticularia habitudinẽ asserens ꝙ q̃ patiunt̃ habitudinẽ ꝯformem vel cõueniẽteʒ egritudini minus periclitant̃: sed qua rõne habitudo conueniẽs cum morbo minuit periculũ eadeʒ rõne cõpositio. ḡ rñsio Gal. nulla. ¶ Rñdetur ad hoc per iteremptionẽ dicẽdo ꝙ nõ est verũ ꝙ eadẽ rõne se haberẽt conueniẽtia habitudinis ⁊ cõpõnis ad morbũ: q̃ cõpositio est ꝑticulare ex opposito distinctũ ꝯ̃ cõplõneʒ: ⁊ habitudo reducit̃ ad cõplõneʒ: sicut ad cãm efficientẽ: vñ Hippo. itellexit ꝑ habitudineʒ ꝑticularẽ indicans ⁊ variãs cõplõneʒ. ¶ Sʒ ꝫm veritatẽ hec rñsio est rñsio sophistica: ⁊ ad euasionẽ solutio ꝯferẽs ⁊ nõ ad veritatis ostensionẽ: qḋ declarat̃ duobus modis: ꝑ̃mo q̃ ponit̃ ꝙ ꝑ habitudinẽ iter ꝑticulare tñ indicãs vel varians

Cõcordat duos aphorismos.

Aliḋ ẽ nõ maturari: aliud periculosum.

Obiectio.

Solo

Obiectio.

Solo.
Obiectio.

Solo.
Duplex significatio cruditatis.

Cõcordat alia duo dicta Hip.

Obiectio.

Solutio. Cõpositio ⁊ habitudo nõ idẽ importãt.

Cõtra solutionẽ ꝑ̃dictam.

rians cōplōnē: hoc.n.est falsuz: qꝛ per ipsaz ēt significatur cōpositio: sicut.n. habitudo causat̄ a cōplone: sic ⁊ cause cō positioni: vt pz 2° de cōplonib⁹: ⁊ in illo apho. crassi ⁊c̄. vbi expresse dicit Gal. ꝙ valde crassi hn̄t naturalr graciles venas aut strictos meatus: macilēti xō cōtra. si gracilitas in ampliādo meatū ptinet ad cōpositionē. ergo pz ꝙ habitudo indifferēs est ad cōplonez ⁊ cōpositionē. Scōo declarat̄ ꝙ p̄dicta rn̄sio sit incōueniēs p hoc: qꝛ expresse supponit ꝙ dictū Hippo. nō habeat veritatē: nisi in pticularib⁹ relatis ad cōplonē ita ꝙ cū dicit. morb⁹ q gignit̄ cū cōuenientia est minus periculosus q̄ꝫ q ꝯtrarietate magis est periculosus ꝙ hoc itelligit tm̄ de pticularib⁹ imutantib⁹ cōplexionē nō cōpositionē: hoc aūt ostēdit̄ esse incōueniēs: dr̄ p̄mo qꝛ supponit esse de itētione Hippo. ⁊ G. in pnosti. q venit in cōplone cū tali morbo: ⁊ idē confirmat Gal. ibi. Itē Hippo. dicit ifra ꝙ trauli a diaria ⁊c̄. si diaria est morbus humidus calores ipediunt̄: vt pz ⁊ declarat ibidez G. causat̄ ab hu. cōplone / ⁊ diaria lōga / est periculosa: quia in phthisi ꝯsumptionē inducit: vt pz p Gal. 3° de v̄tutib⁹ naturalib⁹ ⁊. vj. de morbo ⁊ ac. ergo pz ꝙ morb⁹ q gignit̄ cū cōuenietia pticulariū cōplonaliū nō semp est minus periculosus: imo aliqn̄ est periculosus ⁊ oppositus: nā sicut humidi incurrūt diariā longā ita sicci breuez. Itē Hippo. in illo can̄. infra. Quecūqꝫ in vtero hn̄tes: exp̄sse dicit ꝙ grauide intense febricitantes periclitant̄ siue nāli tpe pariēdo: siue abortiēdo: sed ipregnatio est pticularis calefaciēs viscera: sicut ēt fe. ergo morbus in eis nat⁹ cū ꝯuenientia particulariuz cōplonaliū est periculosus: ⁊ tn̄ nō est eque periculosus cū ꝯtrarietate: quare p̄gnans infrigidata non eque cito periclitat̄: sic apparet nō eē de intētione Hippo. ⁊ Gal. ꝙ morbus incipiēs cū cōuenientia particulariū cōplonaliuz sit semp minus periculosus q̄ꝫ incipiēs cuz disconueniētia eorundē particulariū. ❡ Scōo declarat̄ rn̄sionem p̄dictā esse inconueniētē in eo ꝙ ponit intētionē Hippo. ⁊ Gal. ꝙ illud qđ dr̄ in hoc can̄. nō habeat veritatem in cōpōne seu in ptibus cōpositionē mutātibus: hic eniz defectus est grauior ⁊ itolerabilior p̄dictis oībus: qꝛ repugnat his que cōia ⁊ quotidie certa sunt in medicina: ⁊ nō tm̄ snīe aliquorū: sꝫ oium. Et p̄mo snīe Hippo. ⁊ Gal. in pnosti. vbi dant regulaz gn̄alē ⁊ infallibilē qua oēs medici non soluz sapiētes: sꝫ ēt insipiētes vtunt̄: ⁊ hoc est ꝙ si egritudo inquam lapsus egri imutat cōpōnez faciei cū conueniētia ad oppositū naturalē ⁊ sani corpis: ⁊ non cuiusqꝫ sani: sed ipsi⁹ egri cōparati ad seipsuz in sanitate talis morbus est periculosus si multū imutaret cū ꝯtrarietate: vnde ēt q icidit in fe. acu. in qua facies eius sic imutat̄. s. ꝙ gene sunt tenues ⁊ oculi pfundi ⁊ diuersi vel iequales ⁊ nasus acutus si talis habeat oīa in sanitate silem cōpōnem in vultu min⁹ periclitat̄ q̄ꝫ si habuisset oppositā: ⁊ hoc ibidē ꝯfirmat Gal. sicut pz in cōmēto illius can̄. ēt bonuz est inuenire egruz expresse: ēt ibi repetit istuz can̄. infra cū dicit residere dentib⁹ p̄ter solitum: neqꝫ a pueritia ⁊c̄. ibi ēt expressi⁹ Gal. o. in cōmēto ꝙ egritudo in qua cōpositio in quacūqꝫ pte corporis imutat̄ difformiter ad pristinā vel inatam cōpōnem periculosior est q̄ꝫ ecōuerso: ⁊ sic apparet ꝙ p̄dicta rn̄sio est cōtra intētionē Gal. ⁊ Hippo. directe. Itē ēt ꝯtra snīam alioꝝ: qꝛ cōiter oēs disconueniūt ꝙ habētes itestina lata ⁊ vētres fluxibiles raro incidūt colicā ⁊ iliacā: sed si incidāt periculosissima est. Item ēt discōuenit de habētibus canales pulmonis latos ꝙ rarissime incidūt peripleumoniā: sed si incidāt periculosa est valde: ⁊ silr dicit̄ vel dicunt de opilatione nerui obtici ⁊ pupillarū ⁊ aliorū meatuū. ❡ Pz ēt inconuenientia p̄me rn̄sionis per rōnez oium p̄dictarū auctoritatū qua vtitur hic Gal. ⁊ repetit etiaz expresse in cōmēto pnosti. ꝙ morbus cuz disconueniētia ad cōpōnez: ideo sit periculosior: qꝛ generat̄ ex fortiori cā. ex his q̄ apparet ꝙ q asserit istū can̄. Hippo. nō intēdere ad pticularia cōpōnis: sed cōplexionis tm̄ de abusione: qꝛ manifeste ꝯdicit Hippo. G. ⁊ ceteris sapiētib⁹: ⁊ ostēdit se oīno ignorare finē huius can̄. ⁊ elongatū ab intētione Hippo. ⁊ Gal. sed decipit̄ pp xba Gal. sup rn̄siōe: ad quā instātiā: qm̄ dicit ꝙ Hippo. in epidi. itellexit cōpōnem: vr̄ hic excludere ab itētione Hippo. cōpōnez: pculdubio si talr itellexisset fuisset sibi ꝯrius: vt pz ex dictis. nō q̄ vr̄ hoc fuisse de itellectu Gal. separare cōpositionē oīno a ptibus de qbus hic loqtur Hippo. talis itellect⁹ nō fuisset san⁹. imo ꝯrius sibiipsi. ❡ Ad cassanduz q̄ oēm obiectionē: ad euidētiā p̄dictorū oium est sciēdū ꝙ ꝯueniētia ⁊ disconueniētia pticulariū ad morbuz in duob⁹ attendit̄. Uno mō ꝯueniētia vel disconueniētia ipsorū ad cām incohatiuā morbi: ita. s. ꝙ ꝯuenientia disponit ad facilē morbi gn̄ationē: disconueniētia xō ad difficilem: ⁊ talis ꝯueniētia pticulariū quorūcūqꝫ ad morbū. s. tā cōpōnaliū q̄ꝫ ꝯplonaliū diminuit periculū ⁊ oppositū auget. s. ꝯrietas ⁊ disconueniētia ipsorū ad morbū. Alio° ꝯuenientia ipsoꝝ ad morbū refert̄ ad effectuz morbi:: ta. s. ꝙ re^n effect⁹ accipitur: ita. s. ꝙ pticularia sic ꝯueniūt cū morbo ꝙ adiuuant ipm ad pducendū effectuz pditionis: aut nocumēti. in tali ꝯsideratiōe talis ꝯueniētie vel discōueniētie ꝯtingit oppositū ei⁹ qđ dr̄ hic. s. ꝙ in illis morbis in qb⁹ pticularia cōueniunt cū morbo est timēdū periculū. ⁊ in oppositis in quibus. s. disconueniūt nō sunt in morbis de qb⁹ supius obyciebat̄: nā calidū apostema sub aurib⁹ in etate iuuenili ꝯsideratū s̄m ꝙ in iuuētute iuuat̄ ad pducendū vel efficiendū acumen doloris quo virt⁹ psternit̄ ꝯueniētia est periculosa: ⁊ silr in traulis inquātuz inconueniētia disponit ad lubricitatē stomachi ⁊ intestinoꝝ: per quā mēbris alimentū detrahit̄: ⁊ silr in grauib⁹ intense febricitātib⁹ in quā illa disconueniētia disponit ad resolutionē virtutis. ❡ Ex his autē hic poterit cōprehēdi intētio Gal. cū exponit Hippo. intelligere per naturaz cōplexionez ⁊ in epidimys per eā compositionez non intendit excludere compositionē simpliciter ab intētione Hippo. in pposito can̄. sꝫ tm̄ s̄m qd. s. inquātuz sufficit ad tollendū ꝯtradictionē: ⁊ hoc est ꝯsiderādo cōpositionē nō s̄ꝫ ꝙ eius ꝯuenientia minuit periculū: sed s̄m ꝙ auget. Scōo est ꝯsiderare ea inquantū conueniebat cuz morbo ad periculū inducendū: ꝙ aūt ambo p̄dicta. s. diuisio ⁊ applicatio ad dictū Gal. sint hic de itētione ipsius pz ex duob⁹: p̄mo p id qđ an̄ dicit. i. ꝙ ꝯuenientia ⁊ disconueniētia particulariū ad morbū nō minuit vel auget periculū hoc s̄m itentionē Hippo. ibi qꝛ significat cāz incohatiuā morbi. s. a natura eē paruā vel magnā: sꝫ est ꝙ hic dicit ꝙ Hippo. itellexit in epidimia paruā cōpōnē: statim subiūgit ad declarationez intēti. dicit si q̄ acutus morbus fuerit in acutis cōplonibus: tm̄ min⁹ periculosus est. s. pp ꝯuenientiā p̄dictam tunc: ⁊ angustia pectoris nō solum phthisici facile infirmant̄. i. nō solū pn̄t habere ꝯueniētiā morbo. s. phthisi ad hoc: vt de facili generet̄. sed ēt cōuenit ei postq̄ꝫ fuit iam gn̄ata ad inducendū periculū: ⁊ quantū ad primaz conuenientiā periculū minuit: sed quantum ad scōam causat vel auget: nam forma disponēs ad phthisim adiuuat effectuz morbi cāntis phthisim. s. rheumatismi qđ regnauit in epidimiis de qua loqtur Hippo. qn̄ iuuat rheumatismū ad suffocationē ⁊ vlcerationē ⁊c̄. q. d. ꝙ in tali cōuenientia p̄dicte cōpōnis ad morbū loqtur Hippo. in epidi. vn̄ nō ꝯdicit sibiipsi. ❡ Multi aūt. qꝛ posset aliqs q̄rere circa dictas instātias hic inseruit: iō. q. rn̄dendo dicit ꝙ multi ⁊. q. d. ideo inducūt eas: qꝛ multi errauerūt in obscuritatibus sententiarū itroductarū in p̄dictis instātys: ideo quia nō valētes eas remouere cōgruo intellectu qđ hic ab Hippo. dicit̄ morb⁹ ꝯueniens nature infirmi cui nā eius

Conuenientia ⁊ discōuenientia pticulariuꝫ ad morbū in duob⁹ attendit̄.

contrariebat̄:⁊ ita exposuerūt:vt possent euadere laqueos predictarū instātiarū.in q̄bus verbis inuit Gal.p̄mo diffi cultatē.verificādi presentē cañ.qđ inuit ex duob⁹.s.ꝙ mul tas habet instantias:qm̄ ad eas tollendas diuerse ꝯsidera tiones sunt necessarie:vt patuit supius.Itē etiā inuit diffi cultatez vidēdi quo itellectu paris rō nō habeat veritatē per hoc:q² multi ꝫm intentionē Hippo.in cañ.vel intelle ctū ipsi⁹ cañ.explicādū errauerūt.2ᵐ qđ inuit est ꝙ per re motionē trium instātiarū colligit̄ tota rō vel consideratio ꝫm quā veritatē habet regula ipsi⁹ vt patuit supra.Naz si p̄dicte instātie discutiant̄:vt supra necessariū erit vnire di uisionē.s.datā de ꝯueniētia morbi ꝑticulariū sine qua ne mo pōt dictū Hippo.verificare.¶ Ex q̄bus elicit̄ tertiū ꝙ hic inuit Gal.ꝫm p̄dictas tres instātias itroducit̄ ad suf ficientiā:qm̄ alias instātias plures hꝫ cañ.vt patuit supra. sed ad exēplū has tres pre ceteris introduxit:qm̄ ꝑ eas tol litur ois diuersitas eorū ꝯsiderabiliū q̄bus cañ.verificat̄ ꝑ qđ elucidat̄ ꝑspicacia ⁊ sapiētie plenitudo i Gal.¶ Pꝫ ēt ex his vtilitas hui⁹ ꝑtis cōmēti:nā iō itroduxi eā:vt incau satā ⁊ excitatā studentes in eis diligētiaz studendi ⁊ ꝯside randi diuersas intētiones circa eaz sapientū mām.¶ Uel ita ⁊c̄.Gal.ad perfectā seu plenitudinē expōnis itroduxit hanc partē ⁊ explicat s̄niam apho.quātū ad illas intentio nes vel ꝯsideratiōes a supradictis in q̄b⁹ hꝫ locus hic cañ. sunt aūt ille ꝯsiderationes ꝫm quas pōt al'r s̄niari apho.q̄ꝫ sup̄dicte:p̄ᵃ sumit̄ ex ꝑte hui⁹nois nā:nā sup̄ fuit explicata s̄nia apho.ꝫ ꝙ nā pōt eē vnū de ꝑtib⁹ cōnumerat̄ i apho. sꝫ q² pōt ēt eē de itētione Hippo.ꝙ nā sumeret̄ pro deter minatione ceterorū ꝑticulariū:ꝓpter hoc ergo vt pateret ꝙ ēt isto mō veritatē habeat apho.vel documētū Hippo. sentētiat isto mō ⁊ verificat.Scđa ꝯsideratio sumit̄ ex ꝑ te cōparationis mēbrorū quā facit Hippo.ipse.n.ad l̄ram exp̄sse cōparat duo extrema ⁊ iplicat mediū:quātuz ergo ad extrema exp̄ssa:iam vsqꝫ nūc sentētiat⁹ est vel exposit⁹ aphor.⁊ ēt verificat⁹ ⁊ oñsus est:q² morbi q̄ generant̄ cum ꝯuenientia oium ꝑticulariū:restat ergo declarare qualiter medij.s.q̄ generant̄ partiꝫ cuꝫ cōueniētia:ꝑtim cū ꝯtrarie tate se hñt ad extremos.His ergo duab⁹ suppositis ꝯside rationib⁹ dicit:vel ita:vel p̄mo itroducit intētum.scđo de clarat per exēplum ibi:veluti.dicit ergo quasi diceret:lꝫ sit apho.expositus sic.iuxta ꝯsiderationes p̄missas:⁊ ꝑtracta tas:tñ adhuc pōt exponi iuxta mentē Hippo.sic.s.vt dica tur ꝙ morbi q̄ fiunt extra nām ꝫm nimiā distēperantiaz: vt autez manifestet̄ qđ itelligit per fieri extra nām statim subiungit exēplū.d.veluti causon si iuueni ꝯtingit in hye me q̄bus verbis inuit p̄dictas ꝯsiderationes:naꝫ cuꝫ dicit causon in hyeme gñari denotat expresse ꝙ extra nām hye mis generat̄:⁊ ideo inuit ꝙ natura sumit̄ nō ꝓut est vnuꝫ de particularib⁹:sed ꝓut est ꝯstantia vel determinatio hye mis:⁊ sil'r aliorū particulariū:cū aūt ponit ꝙ causon q̄ ge nerat̄ in hyeme ꝯuenit iuueni denotat expresse ꝙ ꝑtim ge nerat̄ cū ꝯuenientia:partim cū cōtrarietate oium particu lariū:naꝫ etas iuuenilis ꝯuenit cū causone:sed tēpus hye male contrariat̄ quib⁹ ꝯsiderationibus diligēter attētis fa cile videt̄ qual'r qđ dicit extra naturā debeat ibi interpre tari:naꝫ si nā referat̄ ad oia particularia:que tñ natura fue runt enumerata:tunc exemplū eius eēt icōueniēs:q² cau son ꝯtingens iuueni nō fit extra iuuētutē nature:imo iuxta naturam iuuentutis ⁊ illius etatis:oportet ergo dicere ꝫm hoc ꝙ per morbos q̄ fiunt extra naturaz intelligit eos qui fiunt nō ꝫm naturā exteriorum particulariū:vt sunt tem pus ⁊ regio:⁊ sic inuit nobis ꝙ particularia sunt duorum generum:quia quedā sunt interiora corporis:vt etas ⁊ ha bitudo:quedam exteriora vt tēpus ⁊ regio.sꝫ possibile est generari morbū cum cōuenientia iteriorū ⁊ contrarietate

exteriorū:que duo genera studiose distinxit:vt innueret ꝙ plurimū hoc mēbtum mediuz ꝯuenit ꝓpter difformitatē exteriorū ad iteriora.facile eniꝫ tēpus ⁊ regio que sūt vni⁹ rōnis possunt in interiorib⁹ aduersari:pꝫ etiaꝫ ex his ꝙ re cta l̄ra hec est:⁊ ita morbus q̄ fit contra exteriorū naturaꝫ: sed fuit vitio scriptoris corrupta qui forte in exēplari p̄mo cōtrarium librorū iuenit hāc dictionez exteriorum abbre uiataꝫ.Sequēdo ergo stilum Hippo.cōparat ipsuꝫ ad il lud extremū in quo generat̄ morbus cuꝫ cōueniētia oium particulariū:vbi p̄mo ostēdit ipsuꝫ esse grauiorē illo.scđo ex quo infert ꝯfirmationē dicti Hippo.ergo si causon.Di cit ergo primo.s.causon generari in hyeme vt posuit queꝫ si cōtingat in estate ⁊ raro est:vt subiūgit:q² fortis est ignis qui in aqua nō extinguit̄.q.d.pei⁹est hoc q̄ꝫ illud q² ꝑ hoc significat̄ morbuꝫ esse forteꝫ:per illud ecōtra.⁊ per hoc di ctū Hippo.pōt ꝯfirmari:vt ostēdat aliud qđ dicit Hippo. ꝙ morbus generatus cuꝫ cōuenientia oium particulariuꝫ est minime periculosus:dicit ergo.q.d.ex hoc pꝫ veruꝫ eē: qđ dicit Hippo.quia si causon in estate iuueni cōtigerit nō est ita timenduꝫ.s.de periculo patiētis:⁊ rationē hui⁹expli cat intendēs ꝙ q² ille calor itensus.s.causonis generati' cū cōueniētia particulariū fundatus est in parua materia: vt supra dicit,ideo cito deficit ⁊ finiiur:⁊ hoc est qđ intendit cum dicit:quoniā calor multus.i.intensus.s.causonis:in fa cili.i.in parua materia sup.fundatus sepe.i.celeriter:q² mu tatur hoc est deficit.i.dissoluit euꝫ cito.¶ Uisa autē expo sitione litere ⁊ verificatione ipsius:restat videre tertium ⁊ quartū eorū que pertinēt ad perfectā expositionē aphor. vel cuiuslibet documēti.s.ostensionē pertinētie ⁊ vtilitatē doctrine.Primo ergo videndū est vtruꝫ documentū Hip po.sit ꝓpositis conueniēs:⁊ vtrum regula quaꝫ tradit ha beat locum in oibus morbis:aut in q̄busdam solū:nō eniꝫ videt̄ ꝙ canon iste extēdatur ad oēs morbos:q² non oēs morbi sunt periculosi eo testāte in fine ꝓnosti.qui dicit.in teresst tua ⁊c̄.s.vt multo studio perituros ⁊ euasuros discer nas ⁊ antea p̄miserat signa distinctiua:sicut in illo canon̄. que ꝝo in minori:vbi dicit euasuruꝫ quidē sp̄ūs suauis ⁊c̄. sed morituram anxius:⁊ simili modo in alijs ap̄atibus:sꝫ ꝙ ad oēs morbos extēdatur videt̄ ex curis cañ.ipse enim ibi tāgit tres differētias morborū quātum ad initium sue generationis.s.cū cōuenientia oium particulariū incipien tes:⁊ cuꝫ contrarietate oium ⁊ medio modo:⁊ omnib⁹ his tribus dicit esse cōmune particulare hoc ꝫꝫ plus ⁊ minus. Ex hoc arguitur ꝙ cuꝫ oēs morbi quātum ad initium sue generatiōis reducantur ad has tres differētias sequit̄ ne cessario ex vi contētoruꝫ in documento ꝙ oēs morbi erūt periculosi:ꝫm aliqueꝫ graduꝫ periculi:qđ est contra sentē tiam eius:vt patuit in lib.ꝓnosti.¶ Et ꝓpter hoc dixerūt q̄dam ꝙ Hippo.nō intēdit hic loq̄ de morbis periculosis ꝫm suam sp̄ēm;⁊ ad hec dicendū mouentur per Gal.in cō mento.qui exponēdo dictū Hippo.exēplificat in talibus morbis:vt phthisi ⁊ causone.¶ Sed hec r̄nsio in se impli cat incōueniēs.q² ꝯsiderata ꝯstructione per quā saluatur tñ locutio Hippo.patebit ip̄m fuisse nugatoriū ꝫm hunc intellectū:⁊ in suo motiuo est friuolus:q² de ꝯsuetudine sa pientuꝫ est itroducere ad exēplum cōiora ⁊ manifestiora: vnde pꝫ euidēter ꝙ in his nec patuit constructio:nec vti litas aphoris.vt declarabāt.¶ Preterea non soluꝫ in vli pōt p̄dicto modo de pertinētia hui⁹ cañ.dubitari:sed etiaꝫ in ꝑticulari de contentis in eo:cōtinet enim ꝙ magis sunt periculosi morbi qui generant̄ cū contrarietate particula riuꝫ:oppositū autē dicit in illo apho.estiue.q̄rtane.¶ Cō sueuit ēt responderi ꝙ Hippo.nō dicit quartanā gñatam cū cōtrarietate particulariū.s.tēporis minus est periculo sum.¶ Sed hec rō respondentis est sophistica:q² tñ ad euasionez:

Utrum aphorism⁹ verificet in oibus morbis.

Prima rō.

Contra illam.

Rnsio.

Contra illam.

euasionē: ꝛ nō doctrinalis.s.ad ostensionē veritatis qualis dꝫ esse in medicina ꝛ oibus talibus ɔsiderationibꝰ: ꝛ maxime in operatiuis: ꝙ aūt sit ad euasionē per hoc pꝫ: qꝛ realr manet instātia: naꝫ lꝫ longitudo q̈rtane atqꝫ periculuꝫ sint diuersa noie ꝛ ratione: tñ periculū sequit̄ ad longitudinē: vt pꝫ per Gal.de malitia cōplonis diuerse: q dicit ꝙ ois febris diuturne terminꝰ est ethica: ꝛ per ɔ̄ns ɔsumptio corporis ꝛ resolutio vtutis. ℂ Itē oēs concorditer asserūt.ꝙ diuturne fe.numerant̄ ꝓ casum appetitus ꝛ resolutionē virtutis: sed fe.minus lōga ꝭm rē minus est periculosa: inquātum lōgitudo pōt causare periculū: ꝛ sic pꝫ ꝙ p̄dicta solutio nō tollit instātiam. ℂ Ad primū ergo dicēdū ꝙ canon Hippo.sicut verba eius sonant extēditur ad oēs morbos. ℂ Ad aliud aūt est dicēdū ꝙ periculū ab Hippo.accipit̄ multiplr: qn̄qꝫ enim accipit̄ ꝓ euentu mortis: sicut accipitur.3.ꝓnosti.in illo cañ.iuuenis: vbi dicit: ꝙ iuuenes i apostemate autūni pereūt in.vij.die vel p̄us vel paulopost dꝫ ꝙ pereūt anteq̄ rūpatur apostema: ꝛ moriunt̄: qn̄qꝫ vo accipit̄ ab eo ꝓ euentu cuiuslibet nocumēti grauis: siue sit nociuuꝫ: tñ pticulare vni mēbro: siue cunctis vle.de periculo vo qđ est nocumētū pticulare loqtur in ꝓnosti.in illo cañ. supuenit apostema: periculū.i.nocumētum ɔtractionis: vt exponit alia lr̄a: de periculo vo qđ est nocumētuꝫ vle loqtur expresse in illo aphor.hemorrhoides sanari antiquas periculū est hydropisim fieri.hydropisis est egritudo per quā oia mēbra ledunt̄: qm̄ loco sanguinis oibus membris acquositas mittitur ꝭm plus ꝛ minus: ꝛ ideo.G.in p̄mo de ma.cōple.dicit hydropisim eē morbū vlem. Itē 3o accipitur periculū ab Hippo.indifferēter.s.tam ꝓ euentu mortis q̄ ꝓ euētu grauis molestie vel nocumenti: sic in illo apho. quarte pticule febres quecūq̄ nō deficiūt in diairis fortiores fiunt ꝛ periculose: ꝛ ibi.G.exponit ꝑ se periculosis.i.innatis periculū mortis: hoc est graue nocumētū corporis iductuꝫ exponit: sili modo hic vt patuit supra: vnde nō fuit de intētione Hippo.ad hoc denotādū dicit signāter periclitant̄ ꝛ nō pereūt: quia in plus se habet periclitari q̄ perire: naꝫ perire est mortis euentum icurrere: sed periclitari est ad periculū disponi vel tendere. vñ per perire solus terminꝰ designat̄: sed ꝓ hoc verbū periclitari designat̄ via ordine vel respectu ad illū terminū: ꝛ ideo interpretat̄ periculi intētatio sub periclitatiōe: ergo nō solū euētum mortis: sed oē nocumentū disponēs ad ip̄m cōprehēdit̄ sic loquēdo.ois morbus est periculosus vel ꝓprie in omni morbo periclitat̄ eger hoc est disponit̄ ad mortē vel ad incurrēdū aliqđ nocumētū graue: qꝛ ois morbus sicut ledit silr cōpositiones disposite corpis in toto vel in parte. ℂ Et si obyciat̄ per Gal.in p̄dicto aphor.s.fe.quecūqꝫ ꝛc̄.qui dicit ꝙ fe.iterpolate a qbus corpus mūdificat̄ nō sunt moleste. ℂ Dicēdum est ꝙ illud non dicit absolute: qm̄ ipsemet in diffiniēdo fe.in genere dicit eaꝫ ledere p̄mū cor: deinde cetera mēbra: sed dicit eas nō molestas respectu ɔtinuarum. ℂ Ad 2m vo dicēdū ꝙ vlr verū est ꝙ illi morbi q incipiūt cū ɔtrarietate oium particulariū sunt deteriores oppositis quātū ad fortitudinē cāe ipsorū: sicut exponit Gal.qm̄ causa gn̄ationis ipsoꝝ est fortior siue sit efficiēs: siue materialis. Cuꝫ aūt Hippo.dicit ꝙ estiue quartane sunt breuiores hyemalibꝰ: nō obstat qm̄ illa abbreuiatio nō tollit longitudinē ei ɔuenientē rōne ɔtrarietatis: qm̄ in quartana iquantū est morbus fridus si generet̄ in estate diuturnior est ꝭꝫ ɔsiderationē p̄ntis aphorismi q̄ gn̄ata .i hyeme: qꝛ i estate nō pōt gn̄ari ceteris ptibus exn̄tibꝰ nisi ex vberāti mā̄ cuꝫ forti opilone ꝛc̄.sed in hyeme poterit ex minori mā̄ gn̄ari: ꝛ sic quātū est de rōne gn̄antis cāe breuior est hyemalis q̄ estiualis: sed Hippo.loqtur ibi de longitudine ꝛ breuitate quartane ꝭm ɔsiderationē cāe ɔseruantis aut corrūpentis morbi mām̄ ꝛ virtutē: sicut pꝫ ibidē ꝑ.G. ꝛ hec ɔsideratio ꝑ quā ex pte cāe longior est morbꝰ tñ ɔuenit morbis hn̄tibus ɔtrarietatē ad tēpus in quo gn̄ant̄: sed illud qđ dicit Hippo.de lōgitudīe ꝛ breuitate quarta.cōe est oibus morbis.s.taꝫ hn̄tibus silitudinē cū tpe in quo gn̄ant̄ q̄ habentibus ɔ̄rietateꝫ: sicut ꝑ.G.in p̄ncipio cōmēti illius aphoris. vbi dicit ꝙ ꝑ quartanā dedit itelligere oēs morbos: qbus verbis exp̄sse testat̄ ꝙ cā illiꝰ lō. ꝛ breuitatis cōis est oibꝰ morbis: ꝛ nō tm̄ hn̄tibꝰ ɔ̄rietateꝫ cū tpe vel tm̄ silitudineꝫ.

ℂ Utilitas aūt huiꝰ doctrine quātū ad textuꝫ apho.duplex est.s.vna exp̄ssa ꝛ alia tacita: exp̄ssa que est vtilitas ꝓnosticādi: tacita vo vtilitas eligēdi ɔueniētiaꝫ salubriū cāruꝫ in morbis hic cōparatis: hic aūt apho.ꝓnosticus est ꝛ operatiuus.ꝓnosticus inquātū docet ꝓuidere futuri periculi q̄titatē vel gradū.sꝫ est diuturnꝰ in ope ꝓut docet ɔsiderare diuersitatē polem in cā morbi ɔtingere: inquātū aūt ꝓnosticus est ɔsistit eiꝰ vtilitas in duobꝰ: p̄mū est scire que sūt p̄ma ɔsiderabilia in arte ꝓnosticādi ꝭm genus: 2m est scire qualr ꝓnosticatio laudabilis euētus in morbis debeat moderari. ℂ Et q̄tū ad p̄m tradit̄ hic nobis rl̄a ab Hippo. seu p̄ceptuꝫ ɔsiderādi.qn̄cūqꝫ voluerimus ꝓnosticare de futuris egri successibꝰ ista duo.s.conueniētiā ꝛ disconueniētiaꝫ pticulariū itrinsecorū ꝛ extrinsecorū ad morbū: ista.n. sunt p̄ma ɔsiderabilia ꝭm genꝰ ad que oia alia reducuntur ꝛ hic ꝓponunt̄ ꝑ modū cōplonis: sed in ꝓnosticis ptractātur ꝑ modū deductionis qbus: ɔsiderationibꝰ in gn̄e ignotis nūq̄ ꝑ se poterit cetera ɔsiderabilia pticularia iuenire: qm̄ ad spāl̄issima nemo pōt intellectuali via ꝓcedere: nisi a gn̄alissimis incohoet: deide per ɔueniētes diuisiones ad iferiora descēdat: hec enim scala rōnis est rectissima: vt pꝫ ꝑ Gal.in p̄nº regimēti acuti.de igenio sanitatis: vñ qꝛ non pficitur intell's in arte ꝓnosticādi sine notitia istorū gn̄alissimorū: ideo ɔsiderationē ipsorum Hippo.hic ꝓposuit. ℂ Quātuꝫ vo ad 2m tradidit regulā nūq̄ in morbis pronosticādi bonū absqꝫ timore mali: ꝛ regulā exp̄sse tradidit nobis in eo qđ dicit egros in oi morbo periclitari: qbus verbis inuit nobis ꝙ in morbis ꝓnosticatio futuri minoris.s. euasionis vel salutis dꝫ eē cōditionalis ꝛ nō absoluta. Sꝫ qua ɔsideratione dꝫ moderari.Gal.exposuit in 3º de creticis.ibi aperte dat itelligere ꝙ Hippo.hic itelligit exquisite: dicit eniꝫ ꝙ cū assistētes egro iterrogauerint qd eēt: rñdere dꝫ ꝙ si morbꝰ ꝓcessisset ꝓportionalr: vt ꝓcessit ita.s. vt nec iteruenerit error in regimine patiētis: nec aliꝰ morbus: aut ꝑꝑ exterius accn̄tia: aut ꝑꝑ aliaꝫ cām̄ superueniat egro sperari pōt liberatio egri: aut talis vel talis terminus liberatio eiꝰ. Dirigit̄ aūt in opando prout docet ɔsiderare diuersitatē cāe gn̄atiue: naꝫ ꝭm eius diuersitatē hꝫ diuersificari cā morborū incipientiū cū cōuenientia particulariū a cā morborū incipientiū cum ɔtrarietate: tantū diuersificabitur in eis opus curationis: quātū aūt hoc fit nō exprimitur in textu: sed in cōmēto. ꝛ ideo recollectis regulis q̄s nobis tradidit hic in cōmēto patebit quantuꝫ ɔsideratio p̄sentis cañ.nos dirigat in ope curationis morborū: ꝛ q̄tū sit necessaria volētibus operari. ℂ Est aūt p̄ma regula q̄ tradit̄ hic.ois morbꝰ incipiēs a cōuenientia particulariuꝫ minus est afflictiuus q̄ icipiēs a ɔtrarietate particulariū vel ecōuerso. ℂ Regula 2a est ꝙ oē sile superueniēs morbo acuit ip̄m ꝛ augumētat. ℂ 3a est opposita huius.s.ꝙ oē ɔtrariū supueniēs morbo cōpescit ip̄m ꝛ minuit. ℂ Quarta est.ꝙ oē simile incipiēs cū morbo quātuꝫ est de eē morbi significat māꝫ esse paucā. ℂ Quinta est opposita huiꝰ: scilꝫ ꝙ oē ɔ̄rium icipiens cū morbo quātuꝫ est de se significat morbi mām̄ esse multā. ℂ Sexta est.ꝙ instās cōueniētia cū morbo ad facilē eius gn̄atiōne diminuit periculū

Ad qōnē rñsio.

Periculū multipliciter accipitur.

Obiectio.

Solo.

Utilitas doctrine apho.huius est 2x.

quod ex eo timeri potest. ¶ Septima est ꝙ instās conuenientia particulariū quātum ad efficientiam immutandi corpus auget periculum quod a morbo timeri potest. ¶ Octaua est. ꝙ in morbis in quibus particularia partiz conueniunt: ⁊ partim contrariant̄: si interiora conueniāt ⁊ exteriora cōtrariantur vel econuerso cum fortis est q̄ a forti non vincitur alterante. ¶ In his autem regulis expressis īplicantur due que sunt ꝑme ⁊ generalissime in inuentione causarum calidarum ac contrariarum curatiuaruz: ⁊ prius dirigit nos ad electionez cause curatiue q̄ȝ ad veritatē ipsius cause. ¶ Prima regula est. ꝙ in oībus morbis incipiētibus cū conueniētia oīum particulariū magis est necessariū alterare q̄ȝ euacuare. In oppositis ꝟo oppositū ⁊ in medijs medio modo. ¶ Scđa regula est. ꝙ in oībus morbis incipiētibus a ꝯueniētia oīum particulariū sufficit euacuatiuū debile in v̄tute: in oppositis ꝟo est necessariuz forte: ⁊ in mediocrib⁹ mediocre: ⁊ iste due regule oriunt̄ a quarta ⁊ quinta que sunt de paucitate ⁊ multitudīe materie morbi: vnde cū incipiētibus morbis cū omnimoda cōueniētia sit materia morbi paucissima magis timet̄ ex coledi corpus: q̄ȝ ex dyscrasia morbū constituēte. supple ⁊ est magis necessariū alterare corpus q̄ȝ ip̄m euacuare inquātum est morbus ꝯsimilis: sed si morbus q̄ causaret̄ a materia esset officialis: tunc maior esset necessitas euacuādi q̄ȝ alterādi: nec illud repugnat regulis sup̄ius expressis in q̄rta in qua dicit̄ ꝙ inceptio morbi cū similitudine vel cōuenientia particulariū arguit supra paucitatē materie. Et q̄nta in qua etiā oppositū ꝯtinetur: quoniā maior necessitas euacuādi q̄ȝ alterādi non oritur a maiori quātitate morbi incipiētis cum conueniētia particulariū. sed oritur ex eo ꝙ materia in morbo est officialis aggrauat vel affligit nō solū q̄litate: sed q̄ȝtitate: vñ si mola matricis generet̄ in aliq̄ muliere cuz conueniētia oīum particulariū ad eius generationē que sunt retētio menstruorū etas iuuenilis habitudo carnosa paucitas exercitij abundantia refectionis vel abundās restrictio ⁊ cetera que disponūt ad morbuz replexionalē: vt supra. nam vt Gal. dicit in illo aphoris. q̄bus semel aut bis: vbi assimilat̄ morbo replexionis. in tali femina mola generabit̄ citius: ⁊ ex pauciori materia q̄ȝ si opposita particularia cōcurrerent. similr̄ opilatio citi⁹ ⁊ ex pauciori materia generabitur in corporibus dispositis ad eaz per cōcursuz particulariū q̄ȝ in oppositis: ⁊ tñ his morbis magis est necessariū euacuare q̄ȝ alterare: q̄r ipse morbus officialis qui a mā causat̄. s. repletio aut opilatio nō est mala cōplexio. ⁊ ideo materia ꝑut causat h⁹ morbū plus quātitate vel corpulētia sua ledit q̄ȝ qualitate corpus in tali casu magis īdiget euacuatione q̄ȝ alteratione. Secus autē est in morbo ꝯsimili: sed quāta debeat eē vis alterātis in p̄dictis differētijs morboruz: patet per primā regulā: naz cum in morbis generatis cū conueniētia oīum particulariū minime affligat̄ eger: ⁊ in oppositis maxime: ⁊ in mediocrib⁹ mediocriter: in illis fit debile alterās ⁊ in oppositis est forte alterās necessariū: ⁊ in mediocribus mediocre. In quolibet ergo morbo p̄dictis consideratis diriget̄ medicus ad ita operanduz euacuandum ⁊ alterandum: nam si viderit morbum esse consimilē ⁊ fuisse generatum cum conueniētia oīum particularium prius intendet alterationi debili ⁊ cuz suauibus euacuabit atq̄ȝ debilib⁹. In cōtrarijs ꝟo ꝑus intendet cuz alleuiantibus: iuxta p̄ceptum illius canonī. inchoantibus morbis: ⁊ in illis alterabit cū fortibus ⁊ eradicabit cōpetenter euacuātibus: si ꝟo fuerit officialis faciet: vt dictuȝ est. in summa. xij. regule sunt que ponunt̄ in hoc cōmento: ⁊ due de textu: ⁊ sic sunt. xiiij.

¶ Explicit expositio Arnaldi de villa noua suꝑ illo aphorismo Hippo. in morbis min⁹ periclitant̄ egrotantes ⁊c̄.

¶ Incipiunt regule generales de febribus ꝺm magistrum Arnaldum de villa noua.

REgule generales de febre ꝯtinua taz acuta q̄ȝ peracuta: ⁊ hoc nomine absoluto: vñ primū consilium siue ꝑma regula Hippo. in ꝑ lib. acutorū ē ꝙ si fe. cōtinua superuenerit paululū post receptionē cibi ⁊ fe. sit cuz dolore: aut sine dolore ꝑmo debem⁹ euz euacuare ꝑ clysteria vel suppositoria anteq̄ȝ demus ptisanā vel potū aliū vel cibū ꝺm ꝙ natura fe. exigebit: ⁊ hoc ꝓbat Hippo. in duobus locis vbi dicit. Incipiente itaq̄ȝ: ⁊ ibidem vbi dicit: ꝙ si antiquus cibus non descenderit ⁊c̄. (Pria rla de cibatione.)

¶ 2ª regula est. ꝙ si infirmus est bone habitudinis vel nō bone: ⁊ solū habeat venas latas ⁊ grossas ⁊ apparētes ⁊ bñ sustineat flōmiā ꝙ nō syncopizet: flōmetur nisi in eo ista accītia fuerint. s. ꝯstipatio vētris nausea vel fastidiū dolor stomachi: raucedo vocis: si tūc flōmia fieret raucedo semꝑ maneret vomitus cholericus ⁊ fluxus vētris: oīa ista sunt ꝯsideranda in flōmia taz in fe. q̄ȝ in sanis. ¶ Aduerte etiā ꝙ in omni flōmia anteq̄ȝ flōmes aliquantulū ꝯfortes orificium stōchi cum pane infuso in vino acerbo vel agresta: vel vino malorum granatoruz. vel alio vino odorifero vt fluxus cho. vel alterius humoris ad ip̄m ꝑuenire ꝓhibeat: ⁊ maxime in cholericis ⁊ istū fluxū habere ꝯsuetis: ⁊ in nō ꝯsuetis flōmari ⁊ in debilib⁹: q̄r iste fluxus ꝯsueuit facere syncopim ⁊ alia mala accidētia: ⁊ q̄ñq̄ȝ mortez. ¶ Et caue ꝙ luna sit in bono signo ⁊ nō sit dies egyptiaca: nec infortunata: ⁊ in duabus ꝑmis quadris lunationis cuiuslibet flebothomari facies iuuenes citra quadraginta ānos exñtes. Et in vltimis quadris duab⁹ lunationis post plenilunium flōment̄ senes a ꝑma senectute: q̄ñ transiuerint vltra. 49. annos iuxta dictū Gordo. Luna vet⁹ veteres. iuuenes noua luna requirit. Unde in tertiana nō debet fieri flebothomia statim: sed post tertiaz ⁊ quartam accessionez: vt sit facta separatio maligni a benigno. (Scđa rla de flōmia.) (Tertia rla de tēpore flōmie.)

¶ 3ª regula est ꝺm Auicē. ꝙ si flōmia nō est facta infra q̄tuor dies nō sit p̄termittēda quin fiat in oī tēpore morbi: vsq̄ȝ ad quadraginta dies si virt⁹ infirmi fuerit fortis. Itez dicunt aliqui auctores ꝙ hō q̄nquagenari⁹ nō est flōmādus: dicit magister Bartho. ꝙ ista regula est intelligēda in ꝯseruatione sanitatis: sed in curatiōe egritudinis nō: vñ dicit ꝙ si q̄nquagenarius patit̄ egritudinē flōmia fiēda est. (Quarta regula ꝺ q̄titate flōmie ⁊ de cibatione.)

¶ 4ª regula est. ꝙ in febricitāte oīno cholerica nō est exhibēdum multū de sanguine in vna vice: q̄r exasperaret magis cholerā: q̄r humiditas san. est frenū cholere. In alijs febricitantibus bñ cōplonatis flōmia dȝ copiosa esse duz virt⁹ est fortis: vnde euacuato corpore per flōmiam ⁊ solonem vētris factā per clysteria ⁊ suppositoria infirm⁹ est cibandus ꝺm formā fe. q̄r si fe. est acuta nomine absoluto cōpetit ptisana nō colata aut auenatuz ⁊ similia: ⁊ amidū lactuca ⁊ similia extremitates animaliuz: vt pedes capreti mutonis ⁊ similia: vt aures: ⁊ hoc in ꝓcessu: ⁊ facta aliq̄ crisi. al's nō nisi esset multū debilis. Sȝ q̄ñ est acuta cōuenit dare ptisanaz colatā: aut auenatuz colatum lac amygdalaruz pruna sugere ⁊ poma sine pane: sed in peracuta nihil dȝ dari: nisi potus aque: tñ cum succis granatorū vel cū modico aceto: vel cū syrupis simplicibus: vt iulep oxizaccara syrupus acetosus simplex: vñ illa que p̄nt dari in peracuta p̄nt dari ⁊ in acuta nomine absoluto ⁊ non econuerso. (Quita rla de syrupis dandis in p̄ncipio.)

¶ 5ª regula est. ꝙ medicus nō debet dare syrupū cōpositū vel diureticū in p̄ncipio fe. donec materia videat̄ digesta: vt Auicē. dicit: vnde sciēdum est ꝙ in fe. acuta nō cōuenit syrupus cōpositus vel diureticus: q̄r materia fe. istarū est materia subtilis ⁊ acuta ⁊ nō idiget subtiliatione. sed soluȝ

alteratione

alteratione cū istis syrupis supradictis: ⁊ alijs simplicibꝰ tibi videbunt̄ ⁊ dicentur inferius. ¶ Et est sciendū q̄ terminus fe. acute nomine absoluto est. xiiij. dies: ideo in ista est dietandū grossius: vt natura sit fortis ꝓpter longū terminū quē habet. Et terminus feb. peracute est septem dies quare conuenit ei dieta magis tenuis propter terminum suū qui est magis breuis. sed terminus pperacute est quatuor dies: quare conuenit ei dieta magis subtiliatiua: quia terminus suus est magis breuis omnium aliarum fe. vnde in tali feb. solus potus aque sufficit: quia si aliter cibaretur mortis periculum induceretur.

De dieta.

¶ 6ª regula est. q̄ medicus dꝫ ppendere de pectore infirmi: vtrū habeat siccū vel tussiat: q̄ si tussim vel strictū: seu siccū hēat: vitanda sunt oīa acetosa tā in cibis q̄ in potibꝰ.

Sexta rła de phibendis acetosis.

¶ Septima regula est. q̄ medicus non debet dare medicinam eradicatiuam in acutis febribus hic nominatis: neqꝫ in pncipio: neqꝫ in fine: q: materia quē nondū est digesta que ebullit in venis cōmoueret̄ magis quod esset periculū mortis: ⁊ ego vidi inde plures mori. Sed medicina lenitiua ⁊ lauatiua ⁊ extinctiua fe. est dāda: sicut est medicina facta ex cassiafistu. vnde ista nō ducit: nec cōmouet hūores: sed ducit tm̄ feces que sunt in intestinis: vnde sciendūz est q̄ medicina que fit ex medulla cassiefistu. multiplr̄ cōponitur: q: si infirmus habet pectus strictū ⁊ siccum ⁊ tussiat medicina illa debet cōponi: sicut inuenitur in capitulo de phthisi: ⁊ in caplo de emopthoica passiōe: ⁊ cap. de tussi ⁊ pectoris strictione in ꝯtinuis. ⁊ potest esse talis. ℞. iniube sebesten. añ. numero. xx. passularū enucleatarū ligritie. añ. ℥. j. vio. ℥. ß. medulle cassiefistu. ℥. j. ⁊ ß. penidiarū. ℥. ß. fiat colatura. Et si habet bonum pectus ⁊ nō tussit fiat sic. ℞. medulle cassiefistu. ℥. xv. cōserue roß. ℥. viij. dissoluant̄ in aqua calida ⁊ non colet̄: ⁊ mane ante auroram recipiat: vnde tales medicine sunt dande in feb. acutis. vt probat̄ per glossatorē in aphoris. canone primo. in acutis passionibus raro in principijs pharmacijs vti ⁊c.

Septima rła de exhibitiōe pharmaci.

¶ 8ª regula est. q̄ medicus perpendat si in feb. infirmꝰ patiatur angustiā vel vexationē in stomacho: nā aliquoties credunt mori: ⁊ tūc medicus dꝫ eis incōtinenti dare ad potandūz de optimo vino mero: ⁊ infirmus potest statim parum: statim aliud paruz ⁊ miscetur ei panis tostus in vino puro madefacto: ⁊ post ponat̄ supra stomachū tale emplastrum. ℞. roß. rub. redolentiū. ℥. ij. absinthij. ℥. j. sandali albi ⁊ rubei ⁊ citrini. añ. ℥. iij. ligni alo. camomil. añ. ℥. j. miscetur furfur. tritici quātū sufficit totū bulliat simul in aqua roß. bñ vsqꝫ ad spissitudinē emplastri ⁊ tepidūz supra stōchū apponatur: vñ istō accidēs cognoscit̄ ꝑ vexationē infirmi ⁊ per molestiā stomachi de qua infirmus multūz conqueritur q̄ videt̄ sibi q̄ deficiat: ⁊ credat mori: vnde infirmus nō facit nisi vertere huc ⁊ illuc: ⁊ oīa mēbra tanq̄ dissipata hincinde agitant̄: vnde sciendūz est q̄ in isto casu medicus nō debet timere dare vinum purum ꝓpter feb. quāq̄ sit valde acuta: quia ego vidi ⁊ curaui multos de tali accidenti: ⁊ infirmus febricitabat acute cum dolore capitis: et terminus feb. erat. vij. dies ⁊ curata fuit: quia remoto illo accidente feb. recessit.

Octaua regula de angustia stomatica.

¶ 9ª regula que est vl'is oībus infirmis est q̄ medicus dꝫ perpendere de stomacho infirmi: vtrū habeat stomachūz frigidūz flegmaticūz ⁊ ventosum: vnde in talibus nō sunt administrādi fructus: nec herbe: nec aqua ordei: nec ordeū coctū: q: augumentarēt frigiditatē ⁊ ventositatē stomachi qō est magnū periculūz in fe. cōtinua: vnde auenatūz ⁊ semola ⁊ lac amygdalarūz cum pane loto in aqua calida est eis meliꝰ. Et si vides q̄ cūz istis infirmꝰ nō bene se habeat vel inueniat da ei pullā paruulā ⁊ brodium eius. ⁊ da sibi vinum leue parū valde f̄m q̄ stomachus suus delectabit̄ ⁊ sit lymphatum f̄m delectationem suam: ⁊ panis torrefactus madefactus in vino est valde bonus.

Nona regula de stomacho frigido.

¶ 10ª regula est. q̄ medicus non decipiat̄ per hypostasim vrine: quia videmus multoties q̄ in pncipio feb. in vrina apparet dependētia in media regione: aut in fundo: ⁊ talis dependētia apparens nō est hypostasis vera: ſꝫ hūoralis: vñ talis hypostasis prouenit a multa repletione hūorali ⁊ plenitudie corpis: ⁊ nō dr̄ hypostasis: vñ añq̄ hypostasis vera appareat: p̄mo opꝫ q̄ vrina rubescat ⁊ post cōturbet̄: ⁊ post conturbationē clarificet̄: ⁊ deinde hypostasis appareat ⁊ talis hypostasis est vera ⁊ laudabilis. Et si infirmus creticauerit perfecte aut imperfecte solum in illa die cretica habuerit aliquam euacuationem creticaꝫ: vnde illi qui creticant perfecte in bona die cretica: ⁊ cum bonis signis prima die cretica venienti debet deliberari de residuo si tenent bonum regimen.

Decima regula de hypostasi in vrina.

¶ 11ª regula est. q̄ si medicus in pncipio feb. clystericaue rit infirmum ⁊ flōmauerit: ⁊ adhuc infirmus habeat faciē plenaꝫ ⁊ constanteꝫ ⁊ rubeam ⁊ infirmus sit cum dolore capitis: aut sine dolore incōtinenti apponatur vna sanguisuga in acumine nasi ⁊ duas vel tres in medio frontis.

Undecima regula de sanguisugis.

¶ 12ª regula est. q̄ si materia feb. ad caput deriuet̄ incontinenti eisdēꝫ locis sanguisuge apponant̄: nam valde sunt bone ⁊ sunt vl'es iste due regule: ⁊ postea venter ꝓcuretur cum medicina facta de cassiafistu. supradicta.

Duodecima regula similiter.

¶ 13ª regula est. q̄ si medicus videt in pncipio vrinā rubescere ⁊ paulatine qualibet die dependētia habeat incipiat clarificari: tunc iudica q̄ materia recipiat ad caput. Sed si in ꝯturbatione vrine superuenit fluxus ventris: vel vrine multiplicent̄ in quantitate ⁊ infirmus sit cūz bonis accidētibus ⁊ vrinē dealbent̄ ante separationē non est signūz q̄ materia recipiatur ad caput: nec est signūz mortis. ¶ Et si quātitas vrine diminuat̄ ⁊ fluxus ventris augumentetur nō est periculū: sed si econuerso est minus tutū. sed si clarificet̄ ante separationē ⁊ quātitas vrine diminuat̄ ⁊ fluxus ventris nō appareat significat materiā receptaꝫ ad caput ⁊ mortē. Et medicus in istis casibus itēdat ad diminutionē materie cūz sanguisugis in naribꝰ appositis: ⁊ in planicie frontis: ⁊ cūz clysteribꝰ ⁊ medicinis de cassiafistu. factis: vt prius dictūz est: ⁊ nō velitis eum multūz ꝯfortare: q: in dolore capitis ⁊ in grauamine rōnis vinum sūmopere cauendum est. vt dicit̄. iij. regimenti acutorum.

Tertiadecima regula de raptu māē ad caput.

¶ 14ª regula est q̄ si medicus videt febricitantē extenuatum ⁊ demacratūz ⁊ arescat: ⁊ infirmus tussit cū difficultate tussim siccam: ⁊ tunc sentiat dolorē in lumbis: ⁊ per oīa mēbra tunc iudica q̄ illud ꝓueniat ex siccitate: ⁊ tunc inūgendus est patiēs cum vnguēto facto de oleo viol. ⁊ modica cera: ⁊ vnguētis que dicunt̄ in capi. de ethica. oleum de amyg. dul. est bonū lumbis ⁊ oīa alia mēbra inungant̄ cūz oleo vio. ⁊ ro. simul tepide linit̄ cūz frusto bōbacis: ⁊ post inunctionē cū pāno lineo abstergat̄: ne per viscositatē olei pori claudant̄ ⁊ opilent̄. Sed si videt medicus q̄ pectꝰ infirmi rugitus ⁊ sonitꝰ cum aliquali ventositate habeat ⁊ infirmus tussiat: ⁊ dūz tussit sentit dolorē cum ponderositate et si doleāt postea oīa alia membra ⁊ sentiat ea ponderosa iudica q̄ illud ꝓuenit ꝓpter humorē ibi discursum: vnde tales inungēdi sunt cūz oleo camomil. vt materia resoluat̄ ⁊ euaporet̄. Dicit Hal. q̄ oīa olea resoluunt ex proprietate eorū ⁊ regatur. vt dictūz est. Dicit magister Bar. q̄ oēs dolores ⁊ lassitudines mēbrorum que superueniūt ex siccitate: ⁊ arefactione fe. plus ledit̄ infirmus in hora acerbationis fe. q̄ in alia hora: ⁊ etiā plus tussit: ⁊ hoc est verū signū siccitatis: q: est incuratus. Sed si infirmus sentiat dolorēꝫ ꝯtinue sine interpolatione cūz ponderositate mēbrorum: tunc discursus humoꝝ est in causa: q: continuatio doloris

Quartadecima regula de tussi in febre.

dat signuꝫ ꝙ materia est in causa vel humor ⁊c.

15ª regula de fluxu i feb.

¶ Decimaquinta regula est ꝙ si medicus videt febricitantis ventrē fluere non restringat eum: immo dimittat fluere tamdiu ꝗ̄diu videbit eum stare in sua bona habitudine ⁊ infirmus sentiat se debilitari: incōtinenti medicus ꝓcuret restrictionem per illum modum queꝫ inuenies in capitulo de fluxu ventris.

16ª regula de dol. capitis.

¶ Decimasexta regula est ꝙ si infirmus doleat caput si nō assellat bene faciat ei clysteria vel suppositoriuꝫ salisgēme intinctuꝫ in oleo: post ligenť crura ligatura dolorosa: ⁊ fricentur tibie ⁊ pedes fricatiōe leui per magnaꝫ pausaꝫ post dissoluanť tibie ⁊ ponanť in aqua in qua decocte sunt canne salices ⁊ modicū camo. vel in aqua tepida cū pauco aceto mista vel in aqua in qua decocta sint palea ordei cū modico camomil. vel cuꝫ aqua tepida cum istis tibie ⁊ pedes vsqꝫ ad genu ⁊ brachia vsqꝫ ad cubituꝫ possunt ablui: istō facit euaporare materiam tam in cōtinuis ꝗ̄ in interpolatis tertianis. Et si dolor nō cessauerit omnino incontinenti des ei colaturam de cassiafistu. sicut superius dictum est. Item si infirmus sentit manus ⁊ pedes multum calefieri fiat euaporatio in extremis cum illa aqua calefacta cū modico aceto: vt supra dictum est.

17ª regula de arriditate ligue.

¶ Decimaseptima regula est ꝙ medicus perpēdat de lingua febricitantis: si lingua inuenitur nigra malum est ⁊ significat magnaꝫ adustionem materie: ⁊ tunc infirmus appetit valde bibere: ⁊ linguam refrigerare propter adustionem: tunc medicus faciat excorticare pruna sicca ⁊ perforentur vsqꝫ ad os in diuersis locis cū punctura gladij ⁊ ponantur in parapside plena aqua frigida per totam diem: ⁊ illis bene remollitis in ore frequenter teneanť: ⁊ de illa aqua in qua steterint teneat in ore: aut bibat. Etiam sit alia pruna preparata apponanť in syrupo violaceo in sereno ⁊ ille syrupus cum aqua tepida in hyeme: in estate frigida lympheť ⁊ recipiāt ⁊ pruna illa comedāt: tenēt eniꝫ vētrē laxum ⁊ auferunt sitim ⁊ siccitatem corporis ⁊ lingue si in ore teneantur. Item aliud remedium optimum est si teneant oleum violaceum in ore ⁊ collum retro fomentetur cum aqua tepida: ⁊ si vultis ponere in aqua oleum vio. est summum iuuamentum.

18ª regula de tinnitu aurium.

¶ Decimaoctaua regula est. ꝙ si febricitans paratus est sudare in die cretica: ⁊ hoc cum digestione materie ex laudabilibus signis est: ⁊ si medicus videt ꝙ infirmus sit valde desiccatus in facie collo ⁊ pectore ⁊ arefactus ⁊ infirm⁹ cōqueratur: aut nō conquerať de sibilatione aurium: tūc medicus faciat infirmū irrigare caput ⁊ collū ⁊ pect⁹ de lacte mulieris puellaꝫ lactātis: ⁊ hoc mulgēdo in magna copia.

19ª regula de ꝓuocatiōe sudoris cuꝫ aq̄ frigida.

¶ Decimanona regula est. ꝙ si infirmus incipiat sudare in die cretica ⁊ sit cum laudabilibus signis ⁊ materia digesta fuerit si infirmus affectat multuꝫ bibere propter estuationem magnam quā sentit: tunc medicus accipiat vnum pitalsum magnuꝫ aqua frigidissima repletum ⁊ det infirmo ad potanduꝫ tantuꝫ quantū attrahere poterit infirmus in vna attractione ⁊ nō plus: ⁊ si totum pitalsuꝫ attrahere potest in vna attractione totum attrahat quātumcūqꝫ sit magnus: quia istud non impedit sudoreꝫ: sed eum ꝓuocat. Et est sciendū ꝙ si in tali casu per istū modū non succurreretur infirmo cor infirmi ⁊ totum corpus arefieret ⁊ desiccaretur: ⁊ sudare perfecte nō posset ⁊ morietur propter inflāmationem ⁊ cordis arefactionem.

20ª r̄la de regimine infirmi in sudore.

¶ Uigesima regula est. ꝙ medicus dꝫ facere quātū potest custodire febricitantem de omnibus seruientibus ei ꝙ si sudor superuenerit febricitāti ꝙ non cogatur infirmus sudare per cooperturaꝫ aliquam: sed dimittatur infirmus in tota sua libertate ⁊ delectabitur ꝙ si molestat eum tenere desuper vnuꝫ linteamen remoueať ⁊ stet nudus. Et si vult vertere se hincinde non impediatur: vnde si qua fieret mortis periculum incurreret. Sed si febricitanti placeat stare coopertuꝫ: tunc teneat tātum coopertureꝫ desuper quātuꝫ delectabitur ⁊ non plus: ⁊ sustineat illum sudoreꝫ cum illa coopertura ⁊ delectabili tādiu ꝗ̄diu infirmus delectabiť: ⁊ dum icipiet vexari ⁊ angustiari: ⁊ anhelituꝫ frequentare: tunc incontinenti discooperiať ⁊ faciatis infirmuꝫ vertere se per lectuꝫ huc ⁊ illuc ⁊ euenteť vt non sudet: quia si taliter non fieret mortis periculuꝫ icurreret. Et dicit magister quando isti febricitātes sudant cum coopertura quādo icipiunt anhelare: tunc est termin⁹ illius sudoris quare incōtinenti debent discooperiri. ¶ Et est sciendum ꝙ si medicus inueniat febricitanteꝫ sudanteꝫ coacte cum coopertura ⁊ infirm⁹ sustinuerit ꝑ aliquā pausaꝫ illū sudorē coacte: ⁊ cuꝫ angustia incōtinenti discooperiať infirm⁹ ⁊ euēteť ⁊ ifirm⁹ vertat se hinc ⁊ inde: ⁊ cuꝫ aq̄ rosacea facies ⁊ pect⁹ ⁊ sua mamilla sinistra refrigeretur: ⁊ supra mamillaꝫ sinistram pānum lineum duplicatum ⁊ balneatuꝫ in aqua rosa frigida apponatur ⁊ detur infirmo offa panis torrefacti in vino puro ⁊ potet aliquantuluꝫ de vino puro ad confortationem cordis ⁊ reparationem somni. ¶ Et est sciendū ꝙ omnia ista in omnibus febribus sunt obseruanda: ⁊ est de maioribus secretis artis: in quo oēs medici ⁊ gentes vulgares errant: ⁊ ego vidi multos mori: quia sudabant coacte: ⁊ multoties liberari: quia sudabant cū libertate: vnde si queratur quare illi moriuntur ⁊ alij liberantur in capitulo de coopertura nimia inuenietis causam.

21ª r̄la de regimine infirmi in crisi.

¶ Uigesimaprima regula est. ꝙ si febricitans creticauerit ante signa digestionis materie propter multitudinem materie ⁊ acuitatem eius: caueat medicus ꝙ reliquie materie egritudinis que remanserunt non educantur per medicinam acutam vel eradicatiuaꝫ: vt est medicina scamoneata. vt est electuarium de succo ros. sed infirmus regaturiũ illa dieta ⁊ teneatur ꝺm illum modum ꝺm quem regebatur in principio egritudinis: sed si febricitans creticat post signa digestionis cognita per vrinam: ⁊ infirmus nō perfecte creticauerit reliquie illius materie poterunt educi per medicinam scamoneatam vel eradicatiuam ꝺm ꝙ ꝯuenit in mā morbi: vt est electuariuꝫ de succo ros. ⁊ silia.

22ª r̄la de regimine nausee in fe. ⁊ vomitus.

¶ Uigesimasecunda regula est. ꝙ si febricitans acute patitur nauseam: ⁊ nihil possit retinere medicus debet indicare ꝙ infirmus habet in stomacho aliquam malam materiam flegmaticam viscosam ibi imbibitā vel habet lumbricos qui commouent ei nauseam. Et si infirmus euomit cum feb. acuta iudica ꝙ feb. est interpolata mista cuꝫ acuta: quia de acuta fe. est vt infirmus non euomat ex eo: quia materia est in venis ⁊ vene sunt opilate: ⁊ ita nō potest materia refundi in stomacho: quare nausea non potest induci per vomitum: sed materia feb. interpolantis refunditur in stomacho: quare oportet ꝙ materia per vomituꝫ educatur vnde medicus debet dare in illo casu infirmo ad potandum vnam parapsideꝫ aque tepide cū modico aceto post ponat digitos seu plumas in ore ⁊ conetur ad reyciendū: ⁊ post ea ponat supra stomachum istud emplastrū. ℞. ros. rub. floruꝫ camomil. absinthij. ana. ʒ. j. furfuris. ʒ. ij. bulliāt in aqua rosata vsquequo valde sit spissa: cui addatur bulliendo modicum aceti.

Als. ij.

23ª r̄la de iudicio ⁊ regimine crisi ꝑ vrinam.

¶ Uigesimatertia regula est ꝙ si vrine febricitantis incipiunt dealbari: ⁊ quantitas vrine non diminuatur: ⁊ infirmus habeat in se omnia accidentia bona. scilicet ꝙ dormit bene comedit bene anhelat: ⁊ bene egerit medicus debet indicare ꝙ illa febris creticabitur per apostema sub aure vel in aliquo loco. Sed si cōtingat ꝙ superuenerit fluxus ventris: vel effusio vrine: ⁊ vrina sit in substantia grossa ⁊ spissa: tūc materia que debebat venire per apostema purgatur

gatur per vrinã:aut per illuz fluxum ventris:⁊ medicus in
isto casu debet perpendere quomodo se habet in expellen
do illas sup̄fluitates.Et si nõ bene se hȝ:sed lente iuuanda
est nã per illã partẽ per quã nã eã expellit:vt dicit Hippo.
vbicũqȝ nã repit ⁊c̃.vñ si nã repit p̄ vrinã dȝ iuuare ad edu
cendũ per vrinã:ita ꝙ administret patienti syrupuȝ de ca
pil.ve.⁊ recipiat eũ cũ aqua decoctionis cicerũ rubeoruȝ:
vel cum aqua decoctionis radi.feni.⁊ fiat ei syrupus diure
ticus factus de radicibus fenic.petro.brusci asparagi cice
ruȝ nigroꝝ graminis scolopendrie ⁊ recipiat cum aq̃ cice
ruȝ nigroꝝ:aut cũ aqua decoctionis radi.feni. Sed qñ nã
repit per secessuȝ:⁊ nõ bene medicus debet eam iuuare cũ
agarico colato sic.℞.agarici.ʒ.j.dissoluatur cum aqua cal.
per totã noctẽ ⁊ mane coleẽ cui addant.ʒ.ij.syrupi de cap.
ve.⁊ mane ante aurorã tepidũ recipiatur cuȝ reubarbaro.
eodẽ modo potes eum purgare:⁊ caue ne velocites euȝ in
dando magnam quantitatem medicine ꝓpter debilitateȝ
virtutis:sed paulatine debes eum educere.

24ª regula De recidiua.

¶ Uigesimaquarta regula est ꝙ quãdo infirmi recidiuant
opȝ ꝙ medicus cognoscat an recidiuant ꝓpter malam ma
teriam que remansit:aut ꝓpter malũ cibũ quem infirmus
recipit:aut ꝓpter aliqđ accidẽs:vt ira:tristitia:labor.vnde
qñ infirmus recidiuat ꝓpter mãm antecedentem que re
mansit cognosciẽ ꝓpter cõfusionẽ vrine per quã significa
bit tibi feb.putridã:⁊ talis recidiuatio est periculosa si in
firmus est debilis.Sed qñ recidiuatio fit ꝓpter mala ciba
ria recepta ab infirmo tp̄e sue ꝯualescẽtie:dicit Magister
ꝙ si sit p̄p receptionem vnius pomi vel alicuius alterius
mali cibi medicus dȝ perpendere de vrina si est cõfusa:⁊ si
sit dicat ꝙ illa recidiuatio venit ꝓpter mãm generatã ab
illo cibo:sed ille cibꝰ potuit grauare corpus de qua aggra
uatione materia putrida que iam remanserat de p̄ma ma
teria suscitata est:de quã suscitatione raro ꝯtingit:quin fiat
nisi febricitans perfecte creticauerit ⁊ cõplete.sed quando
perfecte nõ creticant raro fit quin recidiuant q̃ꝗ̃ nõ rece
perint mala cibaria:sed si recipiunt mala cibaria citius re
cidit:vnde dicit Magister ꝙ per vnũ cibuȝ vel per duos
non ita de facili recidiuant:nisi materia putrida de prima
mã remanserit in corpore que suscitata est per aggrauatio
neȝ illius cibi:vnde dicit Magister ꝙ recidiuatio que pro
uenit ex receptione vnius cibi vel duorum:⁊ vnius pomi
non facit recidiuationem talem in qua appareant in vrina
signa feb.putride nec cõfusio aliqua in vrina:sed tñ erit in
corpore aggrauatio tantuȝ quantum durabit illa aggraua
tio:⁊ tantum q̃tum durabit digestio ⁊ consumptio mate
rie illius cibi ⁊ nõ plus:vel forte poterit ei iducere febres:
tamen parum durat.Sed dicit Magister ꝙ si febricitans
creticauerit p̄fecte cũ p̄fecta crisi si dum erit in cõualescen
tia sua ipse vtaẽ malo regimine ciboꝝ ꝙ p̄ octo dies vel p̄
duodecim:vel per quindecim mã que generata fuit ab illo
cibo corrumpeẽ ꝓpter debilitatem virtutis digestiue:qa
natura cum calor est depauperatus non põt eam corrige
re neqȝ depurare:⁊ ita corrumpiẽ:⁊ ex illa corruptione fe.
putrida põt generari:⁊ sic recidiuatio põt fieri cuȝ feb.pu
trida quando cõualescens vtitur malis cibis per longũ tẽ
pus.Sed quãdo vtitur per vnum diem vel per duos vel
comedit vnum pirum vel vnũ pomũ vel racemuȝ ex qua
paucis mã putrida non posset generari nisi materiaȝ inue
niret in corpore preparataȝ que suscitareẽ ab illo cibo:sed
non per se tantam fortem nec tantam longam recidiuatio
neȝ:sed per accidẽs.¶ Item qñqȝ fit recidiuatio p̄p iram
vel ꝓpter motum inordinatũ:⁊ quãdo ꝯualescẽs irascitur
vel laborat inordinate:si de mã putrida antecedente remã
serit:tunc suscitaẽ ⁊ facit recidiuationẽ cuȝ feb.putrida:qđ
apparet per cõturbationẽ vrine.¶ Sed labor nec vigilie
per se faciunt recidiuationẽ in feb.cũ feb.putride nõ admi
nistrant mãm putrefactam:sed tñ cum fe.ephemera.

25ª regula De fluxu ventris in feb.

¶ Uigesimaquinta regula est ꝙ si fluxus ventris superue
nit in feb.cõtinua medicus dȝ perpendere de fluxu qualis
est vtrũ infirmus per fluxũ debiliteẽ aut alleuieẽ:⁊ si alle
uietur signum est ꝙ materia morbi per illum fluxum tunc
educitur:vt probaẽ per Hippo.in p̄ncipio p̄me particule.
in perturbationibus ventris ⁊c̃.¶ Sed quãdo per fluxũ
infirmus debilitatur:tunc medicus debet perpendere de
infirmo:vtrum plus assellet de nocte q̃ȝ de die:⁊ si sic iu
dica ꝙ ille fluxus est catarralis vel cerebellaris.i.ꝙ ꝓue
nit a capite:vnde medicus debet tunc restringere illuȝ flu

De fluxu cerebrali.

xuȝ per medicinã positã in capite ⁊ non in stomacho:nec
in intestinis de quo satis loquemur in capi.de fluxu ven
tris spumoso:vnde si in tali fluxu medicus videt infirmuȝ
desiccatuȝ:⁊ per nares nihil egrediaẽ:tunc est signum sic
citatis cerebri per quã siccitatem humiditas cerebri cõpri
mitur ⁊ dissoluitur in stomacho ⁊ de stomacho ad intesti
na:⁊ ita causatur fluxus:⁊ tunc medicus debet procurare
p̄mo ꝙ mala complexio sicca que acquisita est in cerebro
reducatur:⁊ hoc per inunctiões humidas tẽperatas:vñ co
gnitio talis fluxus taliuȝ infirmoruȝ est ꝙ infirmus debet
tussire:⁊ debet sentire aliquod impedimentuȝ in gutture:
ac si ibi esset aliquis globus:⁊ quod ifirmus assellet de no
cte multum:de die parum aut nihil:aliquoties est ifirmus
siccus ⁊ nihil egreditur de naribus suis scilȝ de mucilagi
nibus:aliquot es non est siccus nec extenuatus:vnde me
dicus debet conari:vt reducatur complexio circa disposi
tionem capitis:sicut dictum est:⁊ hoc cum vnguentis hu
midis temperatis:vnde magister reducit sic. Primo facit
radere cõmissuram:⁊ post facit eam inungere cum vnguẽ
to ro.qđ ponit Ebemesue in antidotario suo:⁊ hoc ter vel
quater in die:⁊ desuper apponere folia cucurbitarũ:⁊ post
facit vngere cõmissuram ⁊ frontem ⁊ timpora cum lacte
mulieris puellam lactantis mulgẽdo:⁊ per nares ⁊ aures
⁊ collum:⁊ cum hoc vidi aliquos curari.⁊ si cum hac redu
ctione fluxus non restringatur apponatur supra cõmissu
ram qđ refertur in capitulo de fluxu catarralli ibi recurra
tur.Sed sciendum quare plus assellat de nocte q̃ȝ de die
post somnuȝ q̃ȝ in alio tempore causa est:quia humores ⁊
fumositates plus ascendunt ad caput:⁊ caput plus adim
pletur humoribus quãdo dormit q̃ȝ quãdo vigilat:⁊ ideo
talis fluxus plus fit post somnuȝ q̃ȝ in alio tempore:⁊ hoc
dicit Rogerius cap.de coriça dicit:nihil est qđ magis pro
uocet rheuma q̃ȝ somnus prolixus:vnde q̃ꝗ̃ non sit pro
lixus somnus ꝓuocat rheuma:tamen non tãtũ:sed ŝm ma
gis ⁊ minus.¶ Sed si fluxus prouenit a stomacho:aut ex
debilitate retẽtiue:aut debilitate digestiue.Si scđo modo

De fluxu stõchali.

in sella apparebunt rascationes:⁊ feces erunt inequales:⁊
erunt sicut aqua turbida:⁊ color erit scelerosus:aut obscu
rus:sed p̄mo modo si digestio sit bona egestiones erunt al
be vt ptisana facta de ordeo.Unde sciendum est ꝙ opera
tio digestiue stomachi est vt conuertat cibum in chylũ qui
chylus est albus vt ptisanum:quia quodlibet membrum
facit digestioneȝ sibi similem vt epar quod rubeuȝ est con
uertit chylum in sanguineȝ qui rubeus est:⁊ ita est de ma
millis que conuertunt sanguineȝ ad suum simile vt lac qđ
est eis simile:scilicet carni albe.⁊ propter hoc quando selle
sunt albe sicut ptisanum ⁊ pharmaca signuȝ est ꝙ digestio
bona est sed retentiua mala:vnde in istis casibus medicus
debet auferre fructus:⁊ lactucas:⁊ omnes herbas febricitã
ti:⁊ brodia gallinarum:⁊ multaȝ potationẽ aque:ꝙ dimi
nuat quantitatẽ:⁊ concede ei vinuȝ si signa digestionis ap
paruerint in vrina:si nõ des ei loco vini cuȝ comedere vo
luerit succũ agreste clarificatum cuȝ aqua vel vinum gra

natoꝝ parum cum multa aqua:⁊ comedat pullas in veru:
vel cum agresta in ventre:vel inter duas crustas cuz agre/
sta:⁊ si cū agresta ventrē sentiat refrigeratū ꝯcede vinum
debile:⁊ si affectat plus comedere pullā ēt elixā ponat̃ in
ventre pulle berberis vel sumach.Et si infirmus tussit nō
apponat̃ sumach:q: acetosuz est.Et si ifirmus fastidiū hēat
de carnib⁹ dent̃ delectabilia ei cū placentia.Si affectat co
medere vnū persicū cū fame ei cōcedat̃:de eis quoꝝ caro
remouet̃ ab osse:⁊ nō sit multū maturū:⁊ de racemis semi
maturis aliquātulū:q: reddūt appetitū:⁊ cōstringūt:⁊ sor/
be:⁊ cydonia.⁊ pira dent̃ anteꝙ̄ aliud comedat patiēs.Itē
vinū cydonioꝝ est bonū.Itē syrupus myrtilloꝝ est bon⁹:
⁊ comedere myrtillos.Itē.℞.masticis.ʒ.j.roß.ʒ.ß.fiat pul/
uis.Itē.℞.olei ro.olei masticis.añ.ʒ.ß.misceant̃ ⁊ inūgat̃
stōchus:⁊ de puluere p̄dicto supra stōchū aspergat̃ in bo/
na q̄ntitate.Hoc facit magister vt stōchus retineat:⁊ cōfor/
tet̃:⁊ erat cū feb.cōtinua.Itē qn̄ infirmus est deductus ad
aliquā malā debilitationē magister facit hoc brodiū galli/
narū notabilr̄ sublimatū cui ꝑmisceat̃ de aqua roß.aliquā
tulū ⁊ duo pira incisa sicut scitis:⁊ scindat̃ de mēbris galli/
ne tota pinguedo:⁊ de illo succo det̃ plenū ouū de mane:⁊
aliud in meridie:⁊ aliud in vespere:⁊ aliud in p̄mo somno:
⁊ aliud ante aurorā.istud sup̄ oīa restaurat nām̄.Itē facit
eis tale electuariū restauratiuū:⁊ restrictiuū.℞.triasanda/
li çucchari roß.electuarij de arillis qđ inuenit̃ in caplo de
fluxu ventris.añ.ʒ.j.marga.ʒ.ß.fragmentoꝝ granate saphy
roꝝ smaragdoꝝ.añ.℈.j.cacabre.℈.ij.misceant̃ pannorū
auri ⁊ argenti.añ.numero.v.fiat electuariū:⁊ det̃ mane ⁊
sero anteꝙ̄ comedāt.Itē facit eos postea vngere vētrē cuz
oleo roß.ca.⁊ asparagi desup̄ pulue.roß.rub.bn̄ redolētiū.
ʒ.ij.sandal.alboꝝ ⁊ rub.⁊ citrinoꝝ.añ.ʒ.ß.masticis.ʒ.ß.mi/
sceant̃ ⁊ in bona q̄ntitate aspergant̃ supra stōchū.Itez.℞.
masticis liquefacti cū oleo roß.emplastri stiptici.añ.ʒ.j.hy
pogstidos licij.añ.ʒ.ß.misceat̃:⁊ fiat empl'm:⁊ supra stoma
chū ponat̃ tepidū empl'm stipticū qđ inuenit̃ in ca.de flu/
xu ventris:⁊ hemorrhoica passione.Itez.℞.succi cydonio
ruz dulciū.v.çucch.añ.quartij.j.misceat̃ vt hydromel:⁊ det̃
in potu oī hora qua potare voluerit:cōfortat ⁊ restringit:⁊
aufert sitim.Item.℞.farine fenugreci.ʒ.iij.bulliat in trib⁹
partibus aceti:⁊ vna mellis vsqꝫ ad spissitudinē emplastri:
⁊ tepidū supra stōchū apponat̃ mirabilr̄ cōfortat stōchuz
vt dicit magister.¶ Aliqn̄ fluxus ventris febribus supue
nit:⁊ illud qđ egerunt est croceū clarū:in suba liquida cro/
ceū obscurū:⁊ egredit̃ liquidū bene aquosuz:vnde illa que
egredit̃ in substātia liquida in croceitate clara prouenit:a
cholera que refundit̃ de stōcho ad intestina:⁊ pungit inte/
stina:⁊ tingit feces:⁊ que egerunt est in suba liquida fecali.
Et illa que egreditur in suba bn̄ liquida:⁊ aquosa:⁊ croce a
obscura tunc ꝓuenit ab humore cholerico q refunditur de
venis ad stōchū:⁊ a stōcho ad intestina.vn̄ sciendū quādo
egestiones sunt bn̄ liqde:⁊ clare sicut aqua distēperata cuz
croco tunc iudica ꝙ mā̄ illa est humoralis:⁊ ꝓuenit a ve/
nis:etiā si cū medicina fuerit educta iudicandū est ꝙ a ve/
nis ꝓuenit:⁊ est alterata a cholera ꝓmota in stōcho:⁊ tūc
illa mā̄ est fecalis:⁊ non tm̄ liquida nec currens.iste tales
egestiones qn̄ sic veniūt videm⁹ ifirmos a fe.liberari ⁊ cu/
rari:q: signū est ꝙ mā̄ morbi educit̃.⁊ talis fluxus non est
restringendus nisi multū duraret:vn̄ si infirmus meliore/
tur nō restringat̃:⁊ si parū durauerit.Sed si multū dura/
ret:⁊ infirmus debilitaret̃ restringēdus est:⁊ hoc ꝓbat̃ p
auctorē dicentē ꝙ actio nāe nō est ipedienda nisi sit violē
ta:vn̄ magister istos duos casus per eundē modum curat.
Cura talis est.p̄mo cū dieta:det ei syrupū roß.ex roß.siccis
⁊ myrtinū lymphatū cū aqua:⁊ succo cydonioꝝ.Item det
ei ꝓpter sitim succū cydonioꝝ:⁊ succuz granatoꝝ:vel semi

De fluxu cholerico

nuz cū aqua aliquoties:qn̄qꝫ per se lymphatū cū aqua:aut
nō lymphatū cū vino granatoꝝ sustinet lymphatū:sꝫ suc/
cus granatoꝝ paꝝ.Itez vinū seu succus extractus de vino
agresti:⁊ clarificatus est valde bonus:statī de vno solo vł
de mistis administrari dꝫ.Itez persica mollia que separā/
tur ab osse sunt eis cōpetētia:dum nō sint multuz matura
sorba:⁊ racemos acerbos.Itē pullus decoctus cum multa
agresta cū sumach vel cū berberis positis in ventre pulle.
Itē mespile sunt bone:vnde sciendū ꝙ si fe.est fortis:⁊ ac/
cidentia sint fortia:⁊ infirmus sit sine appetitu:⁊ pulsus sit
fortis nō cogat̃ infirmus ad comedendū carnes:sed satis/
fac infirmo cū fructibus dictis ⁊ potu.Et si stōchus ledat̃
ab istis frigidis actu det̃ vinū tepidū:⁊ dimittat fructus:⁊
bibat brodiū pulle.Item magister vtitur istis emplastris
ad restringendū fluxuz.℞.hypoquistidos.ʒ.ij.dissoluatur
cum oleo myrtino.vel succo plantaginis.⁊ extendat̃ in a/
luta:⁊ supra stōchū tepidū ponat̃:⁊ si apponeret̃ supra in/
testina esset bonū.Itē aliud.℞.panis vsti.ʒ.j.⁊.ß.acatie.ʒ.
ß.fiat emplastrū remolitū cū duabus partibus succi cydo/
nioꝝ:⁊ vna aceti:⁊ tepidū supra stomachū apponat̃:⁊ re/
stringit fluxū:⁊ vomitū:⁊ interficit lumbricos.¶ Ad idez
℞.succi plantaginis lib.ß.succi semperuiue quartij.j.aceti.
ʒ.j.⁊.ß.bulliant simul:⁊ cū farina ordei qđ sufficit fiat em/
plastrū:⁊ restringit ventrē:⁊ vomitū:⁊ interficit vermes.
¶ Itē.℞.succi crasule maioris clarificati q̄rtij.j.det̃ in po
tu vel ministret̃ cū succo cydonioꝝ vel granatoꝝ restrin/
git ventrē:⁊ vomitū:⁊ interficit lumbricos.¶ Item si ma
gis forte est necessariū.℞.thuris masticis acatie gallaruꝫ.
añ.ʒ.ß.panis vsti.ʒ.j.aloes.ʒ.iij.fiat emplastrū cū succo cy/
donioꝝ:⁊ oleo roß.⁊ fiat huius receptionis medietas re/
stringit ventrē:⁊ vomituz:⁊ interficit lumbricos.Multa
alia experimenta inuenietis in hoc casu in caplo de fluxu
ventris:⁊ vomitu:⁊ de lumbricis.¶ Et est sciendum:que
scripta sunt plus sunt apponēda in corpore humido ꝙ̄ in
sicco ꝙ̄ꝙ̄ in sicco essent valde bona:vn̄ in corpore sicco:⁊
robusto cōpetunt plus medicine magis sicce vt sūt empla
stra facta de gallis:⁊ psidia:⁊ balaustia:⁊ silib⁹ vt est istud
℞.gallaꝝ balaustiaꝝ acatie.añ.ʒ.ß.thuris masticis.añ.ʒ.
iij.aloes.ʒ.j.panis vsti.ʒ.ij.fiat empl'm cū syrupo cydonio/
rū:⁊ oleo ro.⁊ tepidū supra stomachuz apponat̃ restringit
fluxū ventris:⁊ vomitum:⁊ interficit lumbricos.¶ Et est
sciēdū ꝙ nō est apponēdū aloes nisi qn̄ timemus de lum/
bricis.¶ Item dicit magister ꝙ isti fluxus pn̄t venire ꝓꝓ
lumbricos.s.per istū modū:q: lumbrici cōmouent stōchū
⁊ angustiant cū eo:cōmotio.humor qui est in venis cōmo/
uet̃:⁊ fluit ad stomachum:⁊ de stomacho ad intestina:⁊ fa/
ciunt fluere ventrē.¶ Ita est de medicinatis:q: qn̄ medi
cina adheret villis stomachi stomachus cōturbat̃:⁊ inde
humores qui sunt in venis cōmouent̃:⁊ fluunt ad stoma/
chuz:⁊ inde ad intestina:⁊ ita fit maior fluxus cholericus.
Vn̄ sciendū est ꝙ qn̄ multa cholera educit̃ p vomitus vel
per secessuz:⁊ lūbrici sunt in cā aut medicina recepta:tunc
illa cholera nō venit de stōcho:sed de venis refundit̃ ad
stōchū:⁊ deinde egredit̃ p vomitū:aut p secessuz:q: chol'a
non stat in stōcho sed in venis:flegma vel cibus in stoma/
cho reperit̃.¶ Et est sciendū ille fluxus causatus ꝓꝓ lum/
bricos curat̃ per magr̄m sicut curat̃ fluxus supradictus tā
in pueris qnqꝫ annoꝝ ꝙ̄ magnis.s.lx.annoꝝ.vnde in tali
fluxu medicus dꝫ perpendere de signis lumbricoꝝ.si in/
firmus sentit in gutture formicationē.⁊ ascensionem ver/
sus epiglotum:⁊ infirmus reijcit:⁊ de nocte plus angustia/
tur ꝙ̄ de die:⁊ dolet in capite:⁊ est cum magna siti:⁊ non
potest dormire:⁊ aliquoties euomūt lumbricos aliquoties
egerūt eos:⁊ tn̄ fluxus non cessat:⁊ multa alia signa que in
alijs auctoribus scripta sunt apparētūc scias ꝙ talis flu/

De fluxu ꝓꝓ lumbricos.

xus causaꝛ̃ a lumbricis. Itē magister facit inungere orificium stōchi pp lūbricos cū hoc vnguēto: ꝛ restringit ventrē. ℞. acatie aloes. aā. ʒ. ß. dissoluanꝛ̃ in vino cydonioꝝ calefacto liquide ad modū vnguēti: ꝛ tepidū orificiū stōchi inungaꝛ̃ frequēter: ꝛ desuper apponaꝛ̃ pannus lineus calidus. Aliud. ℞. populeon aloes cicotri. aā. ʒ. ß. misceātur ad formā vnguēti: ꝛ de isto inungaꝛ̃ vmbilicus intus: ꝛ circūcirca frequēter: ꝛ postea modicū de pāno lineo apponaꝛ̃: ꝛ post inter stōchū ꝛ vmbilicū apponaꝛ̃ de emplastris: ꝛ modicū ponaꝛ̃ supra: ꝛ aliud de vmbilico vsqꝫ ad pectinem. Itez si est hō magnus apponit magr̄ tale emplm̄ supra viscera: ꝛ in anchis ad restringendū vētrē: ꝛ non nocet febri. ℞. hypoqstidos. ʒ. iiij. licij empl̄i stiptici qđ scriptū est caº. de fluxu ventris. aā. ʒ. ij. ꝛ fiant empl̄a duo: vnū ante: ꝛ aliđ retro: ꝛ extendaꝛ̃ in aluta: ꝛ in tali mā cholerica dat ei de semine psillij torrefacto sicut dictū est in capi. de fluxu. Et si patiunꝛ̃ cōpressiones suffumigat eos cū colophonia: ꝛ ponit in ano infra istud vnguentū. ℞. thuris myrrhe licij croci. aā. ʒ. j. olei. ʒ. ij. dissoluanꝛ̃ oīa in vino ad modū vnguēti: ꝛ cū bombace intincto tepide apponaꝛ̃ seu intus mittaꝛ̃: ꝛ facit apponere supra anū: ꝛ ventrē sacculū milij torrefacti. ista nō nocent feb. De empl̄is supradictis supra stōchuz ꝛ vmbilicū: ꝛ intestina dꝫ poni. ꝛ si aliud sit necesse in cap. đ fluxu vētris: ꝛ tenasmonis recurraꝛ̃. Item magr̄ dat eis syrupū myrtinū cōpositū per se aliquoties mistū cū tātūdez syrupi myrtini simplicis ꝓpter malū saporē cōpositi vt infirmus melius recipiat. Vñ dicit Magister ꝙ cōpositus magis stipticus est ꝙ̄ simplex ꝛ si aliquis arguat ꝙ nō sit dandus in fe. ꝓpter stipticitatem: qꝛ stipticitas restringit: ꝛ opilat venas: ꝛ ita reseruat feb. Dōm ꝙ medicus hꝫ succurrere illi ꝗ plus ledit: sed fluxus plus ledit infirmū ꝙ̄ feb. ḡ fluxui succurrendū. Ad hoc magr̄ soluit: ꝛ dixit ꝙ syrupus iste nō multū derogat febri: ꝛ ideo pōt ei cōcedi donec fluxus sit restrictus. Itez magister dat in fluxibus cholericis cū feb. cōtinua farinā frumenti decoctā cū brodio galline: tamen farina sit in furno desiccata anꝙ̄ decoquaꝛ̃. Itē ordeū coctū est eis bonū: ꝛ si apponaꝛ̃ de agarico est bonū qꝛ restringit. ¶ Itē si infirmus hꝫ cōpressiones pharmacū: ꝛ ordeū debent dari: qꝛ ille cōpressiones veniunt a mā cholerica ꝓpter acuitatē chol̄e que pungit stōchū: quare pharmace frumēti: ꝛ grana ordei cocti ei cōpetunt: qꝛ mitigant chol. ꝛ ꝓhibent ne intestina a cholera ledanꝛ̃ seu scorienꝛ̃. Et si aliqđ intestinū sit excoriatuz intunicat eum: ꝛ cicatriçat vlcera facta per punctionē cholere. Sed si cōpressiōes ꝓuenirēt ꝓpter flegma qđ in itestinis est: sicut in tenasmone nō deꝛ̃ farina frumēti cocta: vt ordeū coctū est ei cōpetens: qꝛ flegma hꝫ generare: ꝛ ita multiplicarent flegma: ꝛ ita cōpressiones: sed in mā cholerica est frenū flegma. q̄re eis cōpetunt: sed risum pōt eis dari. Sed qñ cōpressiones fiunt in mā chol. tam in feb. ꝙ̄ sine feb. tunc ꝓueniunt pp punctionē chol. que pungit intestinū sicut dictū est. Unde tunc magister facit tale clystere ad remouenduz punctiones: ꝛ arsuras intestinoꝝ: ꝛ cicatriçat: qđ vlceratū est: ꝛ custodit ne ampliꝰ vlcereꝛ̃. ℞. rist. ʒ. xxx. ordei excorticati. ʒ. xx. rof. ru. ʒ. x. adipis renū capraꝝ. ʒ. xx. coquanꝛ̃ in tribus lib. aque vsqꝫ ad vnam: cui addaꝛ̃ olei rof. ʒ. j. fiat clystere ꝙ̄ꝙ̄ sit fe. ꝯtinua: tñ dicit ꝙ p̄mo debent p̄cedere clysteria abstersiua: ꝛ postea ꝯsolidatiua: ꝛ restrictiua. vñ mundificatiua sunt sicut de lentibus: sicut inueniꝛ̃ in cap. de tenasmone. Et clystere de lacte: tñ clystere de lacte caprarū est cōsolidatiuū rōne caseitatis: ꝛ lotiuū: ꝛ abstersiuū rōne serositatis: ꝛ sedatiuū rōne butyrositatis. Unde magr̄ vult ꝙ istud clystere precedat p̄mū: qꝛ plus mundificat: ꝛ abstergit: ꝛ fit sic. ℞. lactꝭ caprarū lib. j. cōserue rof. ʒ. ij. fiat clystere. Sed si infirmus hꝫ cōpressiones mucilaginosas loco cōseruarū ponanꝛ̃. ʒ. ij. mellis dispumati. Sed qñ cōpressiōes veniūt pp cholerā que pungit intestinū: cōserua valet plus: ꝛ melius sedat illas cōpressiones. Vñ sciēdū est ꝙ medicꝰ q̄tū pōt vt citius poterit auferat illas cōpressiones: qꝛ plus ledunt infirmū. ꝛ citius portant eū ad interitū ꝙ̄ feb. qꝛ per cōpressionē fit frequētia surgēdi: ꝛ assellandi: ꝛ iste due cāe portant infirmū ad fatigationē: ꝛ tediū: ꝛ ad minutionē somni: ꝛ inde corpus debilitaꝛ̃: ꝛ calefit: ꝛ fe. sublimaꝛ̃ magis. Vñ plures ego vidi mori: ꝛ moriebanꝛ̃ citius ex illo accidente ꝙ̄ per fe. vñ factis clysteribꝰ supradictis si cōpressio nō cessabit cis ista fiant suppositoria ad auferēdū ꝯpressiones. ℞. thuris licij croci gumi ara. aā. ʒ. ß. opij. ʒ. j. ꝯficianꝛ̃ suppositoria sicut nucleus dactyloꝝ: ꝛ in ano intromittantur. auferunt punctiones: ꝛ inducunt somnū. Itē facit magister scoriū serpentis bullire in oleo cōmuni: ꝛ apponere infra: ꝛ extra anū sedat dolorē: ꝛ cōfortat intestinū.

De fluxu ab epate.

¶ Et est sciendū ꝙ multoties videmus post cholericas egestiones postꝙ̄ sunt vacuate incipiunt egredi sicut loture carnis. i. ꝙ egerit sicut si esset aqua in qua caro fuisset lota que est aqua sanguinolēta: ꝛ dicit magister ꝙ epar euomit sanguinez: ꝛ tunc est timendū de epate ꝙ morbus in eo cōpresserit: ꝛ tunc sunt incurabiles vt diceꝛ̃ in capl̄o de dysenteria. Vñ tunc est cōsiliū ꝙ in epate tunc apponanꝛ̃ empl̄a ifrigidātia ad reducendū cōplexionē malā que est in epate: ꝛ hoc diceꝛ̃ in capl̄o de dysenteria epatica. Unde magister ponit istud. ℞. rof. ʒ. ij. vtriusqꝫ sandali. aā. ʒ. ij. spodij. ʒ. j. camphore. ʒ. j. cere. ℥. j. populeon. ℥. ij. misceanꝛ̃: ꝛ fiat emplastrū: ꝛ tepidū supra epar apponaꝛ̃ ꝛ ligeꝛ̃. hec cū feb. continua: ꝛ si aliud necessariū fuerit occurratur in capl̄o de dysenteria epatica.

26ª regl̄a De reliqiis febris.

¶ Uigesimasexta regula est: ꝙ si videmꝰ frequenter ꝙ postꝙ̄ feb. cōtinua erit terminata bono termino ꝛ recto ꝙ infirmo remaneant alique reliquie feb. de qua infirmus febricitat: ꝛ in isto casu maior pars medicoꝝ decipiꝛ̃: qꝛ nō cognoscunt reliquias febris quales sunt nec sciunt perpendere de ethica: vtrū sit ethica: aut putrida: qđ est valde necessariū perpendere: qꝛ si est ethica nisi medicus sit bene ꝓuidus vel preuisus ꝛ cautus ꝙ sciat ei suffragare feb. cōculcabiꝛ̃ tñ in mēbris ꝙ postea fiet ethica incurabilis vt medicus remediuz dare nō sciat.

Signa ethice.

¶ Cognitio istius feb. ethice talis est. si post terminū feb. cōtinue infirmus remaneat valde desiccatus ꝛ extenuatus ꝑ totū corpꝰ ꝛ potissime in facie: qꝛ caro faciei extenuaꝛ̃ ꝛ cōsumiꝛ̃: quia caro faciei magis tenera est ꝛ citius: ꝛ fortiꝰ ꝯsumiꝛ̃ ꝓpter eius teneritatē: ꝛ post suā comestionē q̄licūqꝫ hora comedat post vnā horā sentit se calefieri ꝑ totū corpus ac si eēt in aliq̄ flāma ignis que totū eū cōprehenderet: ꝛ post superuenit modicū sudoris. pulsus eius est frequēs subtilis ꝛ durus: ꝛ semꝑ est vniformis ꝗ nō augumentaꝛ̃ nec diminuiꝛ̃ nec in aliquo mutaꝛ̃: sed est vniformis ifirmꝰ nō sentit dolorē in capite nec sitiz nec amaritudinē oris eiꝰ. cōpetēter dormit. Et hec est vera cognitio ethice ꝛ infirmus nō sentit eā: imo si interrogaꝛ̃ si sentit feb. rñdet ꝙ nō: ꝛ ꝓpter h̄ medicus dꝫ esse ꝓuidus ꝛ cautus ꝙ facto termino feb. cōtinue festinet per. iij. vel. ij. dies tangere pulsuz: ꝛ si inuenit pulsuz velocem sicut in febricitante perpendat de feb. vtꝝ sit ethica aut putrida: qꝛ per vnuz modū curaꝛ̃ ethica ꝛ per alium putrida: qꝛ ethica illa ꝓuenit a mala qualitate calida ꝛ sicca que acquisita est in illo corpore per feb. ꝯtinuaz que cōsumpsit humidū radicale illius corpis ꝛ desiccauit eum.

Cura.

¶ Quare est necessarium ꝙ talis refrigereꝛ̃ ꝑ bona cibaria ꝛ subtilia ꝛ infrigidatiua in parte ꝛ nō ꝑmittaꝛ̃ ei sustinere famē nec ieiunare nec sitim pati. Vñ multi medici qui nō cognoscunt vtrū sit ethica dietant ꝛ faciūt eum ieiunare ꝛ abstinere sicut si eēt putrida ꝛ de curabili faciūt incurabilem. Vñ magister dietat eos taliter: in omni hora

qua appetunt dat eis comedere ⁊ quãdo sitiunt dat eis bi-
bere vel cũ aliquo facit os humefieri: vt dicetur. Dieta eoꝝ
etiã al's si volunt psica audacter deť vnũ vel duo anteq̃ꝫ co
medat. Aliud nihil de abrumesca bñ matura vel poma bñ
dulcia: ⁊ bñ matura: vel pira bñ matura ⁊ bñ dulcia: ⁊ si in-
fra diẽ sitit cum eisdẽ sitis auferať. Comedat bonas carnes
vt sunt pulli galli eduli perdices ⁊ silia. ⁊ si affectant pisces
eis ꝯcedanť: vt sũt: lupi caput buon rogen ⁊ pisces q̃ nõ sũt
multũ magni: ⁊ sunt squamosi. de herbis spinargia ⁊ lactu-
cas comedat. ⁊ de caseo recẽti est bonũ. Itẽ quolibet mane
detur ei ad potandũ lac capre sicut egrediť de mamilla in
q̃titate vnius oui pleni anteq̃ꝫ comedat: ⁊ post ieiunet do-
nec lac sit digestuꝫ in ventre ⁊ post comedat: ⁊ si infirmus
hꝫ rugitũ in ventre vel hꝫ ventrẽ frigiduꝫ vel dolorem in
capite vel sitim vel grossitieꝫ in splene vel eructationẽ lac
nõ deť. ¶ De vino: bibat vinũ subtile ⁊ clarũ valde bene
lymphatũ: ⁊ incõtinẽti maturat eos vt isto syrupo. ℞. car-
niũ testudinũ nemoraliũ lib. ß. liquiritie mund. succi eius-
deꝫ rof. gumi ara. dragaganti. aã. ʒ. j. se. papaueris al. amyg.
se. lactuce portulace: se. citrulli melo. cucumeris cucurbite
oium mund. penidiaꝝ. aã. ʒ. ß. se. cydonioꝝ se. bomba. aã. ʒ.
ij. vua passa. mund. ʒ. iiij. pineaꝝ amygda. dul. sebesten se.
malue. aã. ʒ. iij. oia terantur cum predictis carnibus testu-
dinũ: ⁊ coquanť cũ aqua decoctionis liquiritie in vase bñ
obturato ne fumus possit exhalari in olla noua: post coleť:
⁊ cum duobus baculis bñ exprimať vt liquor bñ extrahať
q̃bus admisceanť panis çucchari optimi lib. ij. penid. lib. j.
fiat syrupus. valde est resumptiuus ⁊ impinguatiuus: ⁊ si
post aliud est necessariũ occurrať ad curã de ethica: q2 ibi
inueniunť electuaria resumptiua: ⁊ impinguatiua: ⁊ etiam
vnguenta cum q̃bus mẽbra ⁊ corpus inunganť ad remouẽ-
duꝫ siccitatẽ pectoris ⁊ corporis. ¶ Sed si feb. est putrida
que cognosciť talr: pulsus est frequẽs vt in aliis febribus ⁊
erit plus frequẽs in vna hora q̃ꝫ in alia ꝑpter eius ebulli-
tioneꝫ infirmus sentit in se alia accidentia que sequunť fe.
putridã: vt est dolor capitis/sitis/amaritudo oris: non bene
dormit ⁊ ponderositatẽ in mẽbris ista significant ꝙ est pu
trida: ⁊ ista feb. ꝓuenit a reliquiis derelictis de p̃ma fe. pu
trida cõtinua que nõ bñ consumpta fuerit ꝑ crisim p̃maꝫ.
Vñ qñ medicus videt ꝙ post crisim fe. cõtinue talis fe. re-
mansit qđ cognosciť per ea que dicta sunt. Succurrenduꝫ
est infirmo sicut in putrida fe. dieta sua sit subtilis: vt sunt
pulli galli perdices eduli. caueat a repletione. vinũ qđ po-
tabit sit acerbũ bene lymphatũ. in sero cenet de lactuca cũ
aceto ⁊ pomis ⁊ piris coctis: ⁊ infra dieꝫ granata acria vel
muça: si xo hꝫ ventrẽ frigidũ ⁊ pectus siccũ denť ei dulcia
ieiuno stomacho ⁊ potestis eis dare pruna bñ matura: lac
amygd. ⁊ ea que in feb. administranť: ⁊ fiat ei incõtinẽti sy-
rupus diureticus ⁊ bñ apitiuus de radicib9 ⁊ herbis ⁊ gra
nis diureticis ⁊ aperiẽtib9. Vñ ego vidi hoieꝫ bñ carnosuꝫ
cholerice cõplexionis tẽpore estatis mense augusti qui pa-
tiebať tertianã duplicẽ cũ cõtinua insimul: ⁊ curatus fuit
de cõtinua: ⁊ istis tertianis per crisim debitã exceptis aliq̃
bus reliquiis que remãserunt ꝑpter suũ malũ regimen qđ
fecerat cũ nimio potu aque frigide que opilauit epar suuꝫ
taliter ꝙ oculi illius citrinati fuerunt ꝑpter opilationem
acquisitã in epate ex illo potu aque frigide: ⁊ ista opilatio
reseruauit ei feb. Vñ magister dicit ꝙ ei erat necessarium
vnus bonus syrupus aperitiuus: ⁊ incisiuus qui deopilaret
epar ⁊ illã mãm que ingrossata erat in venis ꝑpter nimiã
refrigerationẽ que erat acq̃sita ꝑpter nimiũ potuꝫ aque: ⁊
erat necessariũ ꝙ illa mã educereť per vrinã: ⁊ fecit ei talẽ
syrupũ: ⁊ dicit ꝙ est incisiuus temperate. ℞. passulaꝝ enu
cleataꝝ quartã. j. ligritie mund. ʒ. ij. rad. se. asparagi brusci
nouelli. aã. ʒ. j. capill. ven. recen. M. ij. scolopend. ceterach

Syrupus restauratiuus.

Signa reliquiaꝝ fe. putri.

Syrupus apitiuus. ⁊ tẽpate incisiuus.

pollitri. adianthos enule oium recentiuꝫ. aã. M. j. endiuie
scariole rostri porcini cicoree oiuꝫ recẽtiũ: aã. M. j. se. end.
se. scariole se. asparagi brusci. aã. ʒ. ß. quatuor se. frigidorum
maiorũ mundatoꝝ. aã. ʒ. ij. vio. ʒ. j. panis çucchari lib. j. ⁊ ß.
succi maloꝝ granatoꝝ quartã. j. fiat syrupus: ⁊ aromatiçeť
cũ sandal. aã. ʒ. ij. Et si infirmus tussit remoueať succus gra
natoꝝ ⁊ acetũ: tñ dicit Magister ꝙ medicus dꝫ esse caut9
⁊ ꝓuidus in suo dictamine ꝙ p̃uidet de grossitie mãe: q̃a
si videt ꝙ cholera sit grossa augumentet q̃titatẽ rerũ cali-
darũ. ⁊ si videt ꝙ chol. nõ sit nimis grossa augumentet q̃ti
tatẽ rerũ frigidaꝝ. ⁊ ita medicus dꝫ cõponere ꝫm q̃titatẽ
⁊ cõꝑationẽ ⁊ grossitiẽ eius mãe: ⁊ frigiditatẽ ⁊ caliditateꝫ
eius etiã ꝫm caliditatẽ corporis ⁊ virtutẽ infirmi: ⁊ medic9
dꝫ remouere ⁊ addere in oibus suis cõpositionib9: tam in
syrupis q̃ꝫ in emplastris ⁊ electuariis: ⁊ de oib9 aliis expe-
rimentis ⁊ cõpõnib9 tam pillulaꝝ ⁊c. hoc est de ceteris ar
tis melioribus. ¶ Dicit Auic. ⁊ nõ ꝯsulo ꝙ medicus inci-
piat curare residuũ donec sciať q̃s est modus reciduatio-
nis. Unde dicit magister ꝙ duplex est cã recidiuij aut ꝑꝑ
mãm que remansit aut ꝑꝑ malitiã regiminis: ⁊ hoc accidit
aut in acutis aut in chronicis. Cognosciť autẽ recidiuatio
ꝑpter mãm que remansit in acutis: aut nõ antecessit crisis
manifesta: aut si antecessit nõ fuit cõpleta nec iudicata per
signa digestionis in diebus iudicatiuis: nec facta est in sta-
tu morbi sed in augumento vel vicina p̃meno. Cognosciť
aũt illa que fit ꝑpter malitiã regiminis cõualescẽtis: quia
antecessit eã crisis manifesta cõpleta ⁊ iudicata per signa
digestionis ⁊ ꝑ malitiã regiminis cõualescẽtis. In chroni-
cis aũt in q̃bus nõ fit crisis per euacuationẽ subitã sed per
resolutionẽ paulatinã. Cognosciť recidiuatio similr duob9
modis aut ꝑpter materiã que remansit ingrossata ꝑ pau-
latinã euaporationẽ ⁊ resolutiones subtiliũ partiũ reman-
serunt grosse: aut si nõ per illud erit ꝑpter malitiã regimi-
nis cõualescentis qđ discerniť ⁊ cognosciť qñ per paulati-
nam digestionẽ: ⁊ resolutioneꝫ mãe secuta est cõualescẽtia
vera que cognosciť per signa ꝯualescentie determinata ab
auctoribus ꝑ cõdescentiã appetitus: ⁊ ꝙ cibus sumptus ꝓ
ficit ⁊ cõfortat: per bonitatẽ somni: ⁊ post somnũ inuenitur
quietus ⁊ breuiter nullũ de accidentibus preterite infirmi
tatis sentit: que recidiuatio si venit post hec signũ est ꝙ nõ
venit ex materia remanente: sed presumenduꝫ est ꝙ venit
ex malitia regiminis ꝙ si infirmus nõ bñ cõualuit qđ ma
nifestať per predicta signa: ꝙ recidiuatio facta sit per respi
rationẽ subtilis ⁊ remanentia grossi. ¶ Si ꝯtingat in acu-
tis ꝑpter remanentiã materie q̃a materia deficit ab eua-
cuatione cõpleta regẽdus est infirmus regimine subtili ⁊
regimine medicinaꝝ egrotatiuoꝝ: q2 cuꝫ his aut plane cõ
ualescit: aut recidiuũ erit leuius ⁊ facilioris terminationis.
ꝙ si cõtingat ex malitia regiminis corrigať ⁊ regimen sub-
tilieť: ⁊ per clysteria ⁊ alia leuia medicamia superflua mã
generata ex malo regimine vel ex malo cibo grosso consu-
matur. qđ idẽ fiat in cõualescente a morbo chronico qñ re-
cidiuabit per malũ regimen. Et si recidiuat ꝑpter ingrossa-
tionẽ materie ⁊ terrestreitatẽ eius acquisitaꝫ per euapora-
tionẽ subtiliũ partiũ regať regimine cõueniẽti illi morbo:
⁊ regimine medicinaꝝ subtiliantiũ grossitiẽ eius ⁊ hume-
ctantiũ eius terrestreitatẽ donec perfecte conualescet. ꝙ si
cõtingat in talibus recidiuatio frequẽs sic frequẽter vide-
mus frequẽs fiat predicta regiminis renouatio donec ꝑfe
cte tales recidiuationes morbi in tpe longo resoluantur.

Signa recidiuationis q̃lis fit

Ad hanc autem formam adhuc indige-
mus vt sciam9 que cibaria de-
clinant ad subtilitatẽ ⁊ que ad grossitieꝫ ⁊ que
ad mediocritatẽ: vt vtať his vel illis ꝫm cõue-
nientiã ꝑticulariũ. Iste igiť est ordo: ⁊ modus

Ordo dictandi a subtilissima ad grossissimam.

incipiendi a subtili per mediū vsq3 ad grossium. Primum igit̄ qđ est in vltimo subtilitatis est penitus nihil dare. 2° aqua bullita. 3° succus maloꝝ gra. cū multitudine aque. 4° syrupus iulep. 5° syrupus ro. vel viol. 6° hydromel cū multitudine aque. 7° lac amygđ. colatū. 8° aquā ordei colata. 9° brodiū ciceꝝ colatū cū multitudine aque. 10° aqua vbi panis fuerit infusus. 11° lac amygđ. nō colatū. 12° spinargia lactuce ꝛ ɔsilia. 13° pira poma ꝛ ɔsimilia. 14° ordeatum aut amidi ꝛ cibus q fit de colatura furfuris ꝛ similia. 15° mica panis ter lota in aqua frigida. 16° brodiū parue pulle alb. cocte cū lactu. 17. brodiū pulle nigre. 18° extremitates pulloꝝ. 19° extremitates galli parui. 20° paruas pullas al. aut nigras: aut gallos puos ꝛ similia. 21° carnes eduli lactātis. 22° extremitates porcoꝝ ꝛ cōsimiliū. 23° gallinas pdices phasi. franquelinos/columbos/turtures/merulos: ꝛ ɔsilia. 24° vitulū lactantē: ꝛ ita de alijs cōsimilib⁹: ita ꝙ ex istis omnibus sapiens medicus cōsiderabit formā regiminis: que cum morbo est cōueniens: ꝛ si aliqua deficiūt possunt intelligi in predictis. Et hec sufficiant de regulis.

Expositio visionum que fiunt in somnis

Nota[illegible]da

¶ Incipit liber Costabē luce de physicis ligaturis trāslat⁹ a magro Arnaldo de villa noua de greco in latinum.

Cōplō se/quitur vir/tus animi.

QUesiuisti fili charissime de incantatione: de adiuratiōe: ⁊ colli suspensiōe siquidē possint ꝓdesse: ⁊ si inuenerim in libris grecoꝝ ꝟ ⁊ q̄l'r in libris indoꝝ ista ꝯtineant. cui questiōi cōpendiose i hac epistola cogor rñdere. Oēs inquā antiq in hoc vident̄ esse ꝯcordati corporis cōplōnē animi seq virtutem: que virtus si sit eq̄liter ꝑpata: actio quoqꝫ corrñdens erit ꝑfecta: si aūt p̄cedens fuerit inꝑpata: ⁊ subseq̄ns erit iperfecta. Unde q̄r virtutes actiōis aie in pueris: ⁊ senib⁹: ⁊ mulierib⁹ iperfecte esse vident̄: cōplexio quoqꝫ corpoꝝ eoꝝ iperfecta esse ꝯprobat̄: ⁊ hec ipfectio habitatorib⁹ intꝑate regiōis vtpote caliditatis ethiopie: ⁊ frigiditatis scotie. ¶ Inde Plato inqt. Si mens humana aliquā rē lꝫ nō iuuantez sibi ꝓdesse certificat ex sola mētis itētione corpori illa res iuuat. Vbi gratia. Siqs icantationē sibi ꝓdesse ꝯfidat qualiscūqꝫ fuerit eū tñ iuuat. Si eum vt diximus cōplō corpis virtutē aie sequat̄ necesse ē taliter rē se hēre: qd̄ certificat̄: q̄r ex timore tristitia letitia: ⁊ stupore nō solū corp⁹ incolume mutat̄: sed ēt in alijs rebus vtpote vētris solutio siue ꝯstipatio vel nimia ꝯfectio. Ego aūt vidi istas sanitatis fuisse cās: ⁊ diuturnaꝝ passionū maxime illaꝝ que corruptiones sunt initij. In sanis aūt fuere ifirmitatis cause hec eadē. ¶ Unde Socrates. Incātationes sūt vba decipiētia rōnales aīas ꝟm iterpretatiōes: aut ꝟm timoris ipressiones vel ꝟm desperationes. ¶ Indi aūt medici bene ꝯfidūt icantationē siue adiurationē adiuuare. Greci vo medici antiqui itendunt hic aīam erroneā iperfectionē sui reuocare qua reuocata necesse est vt corp⁹ reuocetur ab ipsa cum corpis cōplōnē virtutem aie ꝯstet sequi. Unde Gal'. supra libꝝ Hippocratis de humoribus. Siqs inqt dixerit humores corpis mutatos ide mutari actiones aie ⁊ actio aie mutata mutet eosdē nō mentit̄: quod certificat̄: q̄r cū cholerica passio dominat̄ fit iracundus: ⁊ ecōuerso in sepe irascētibus: q̄r cū cholera augumentat̄ necesse est complōnem aie ⁊ corporis aīalem moueri. Itez Gal'. itelligit. ⁊ scia in anima ex cōplōne cholerica augumētari. ꝯtrariantia ⁊ studiositas ex melācholia: deambulatio ⁊ ꝯlectatio ex cōplōne sanguinea: flegma nil adiuuat aie virtutem nisi in ipsa mutatiōe gustatoꝝ. Constat ergo q̄r si medicus anime cōplōnez iuuauerit quoquo modo incātatione adiurationē: siue colli suspēsione corpis quoqꝫ cōplōnē adiuuari. Si aūt his conueniens adiungit̄ medicamen velocior sequit̄ sanitas cū medicina corpus: icantatiōe aīa adiuuetur: q̄bus ꝯiunctis necesse est sanitatē vtriusqꝫ citius seq. ¶ Itē Gal'. sūt hoīes leti nāliter ⁊ delitiosi qui cū ifirmant̄ sanos eos subito futuros ꝯfirmat medicus: ⁊ dietā eoꝝ cū exercitu ad memoriā reuocat: quoꝝ spes sanitatis eoꝝ cā est.

Incanta/tiones.

Sunt aūt aliq̄ñ ⁊ ꝯtrarij natura tristes. vnde tristāt̄: ⁊ angustiant̄ eoꝝ animi ꝑ cogitationes: quoꝝ cogitationes opꝫ fallere medicū ⁊ letificare: itentione mutare animos eoꝝ: sed nō excedere letificandi modū: ne magnitudīe ꝓmissionū negligāt se medicādos. ¶ Memini quēdā nr̄e terre nobilissimū murmurasse se esse ligatū ne cū mulierib⁹ coiret: quē adiui falsificādo intētionē eius: ⁊ hoc magnis ingenijs sed nūq̄ȝ potui eū reuocare: ꝑꝑ qd̄ certificare ⁊ confirmare cepi qd̄ ipse prius itendit: adducēs sibi libꝝ cleopatre: quē fecerat de feminaꝝ iformanda speciositate: legensqꝫ locū vbi dixit. ligatusqꝫ taliter fel cum vino accipiat mistum cū sizamelon quoqꝫ inungens totū corpus adiuuatur. ipse audiens ꝯfisus libri verbis sic fecit citoqꝫ euasit augumētata est ꝯcupiscentia coeūdi. ¶ Ego in multis antiquoꝝ libris legi suspēsa in collo suffragari cum ꝓprietate nō cū sua nā qd̄ nō denego posse fieri ꝑꝑ ꝯfortationē mentis vt dixi: de q̄bus cū multa sint pauca tibi tāgere disposui. ¶ Aristoteles in lib. de lapidib⁹ ait: smaragdū collo aut digito portās defendit̄ a causa epilepsie suspecta. Unde ꝑꝑ hoc mandamus nobilib⁹ vt collis filioꝝ suoꝝ suspendat̄ smaragdus ne hanc ifirmitatē icurrant. ¶ Item Arist. qd̄libet hiacinctoꝝ genus suspendēs collo siue hñs digito si itret regionē pestiferā nō leditur: sed potius mētibus hoīum honorat̄: ⁊ a maiorib⁹ petitiones ei⁹ cōplentur. Uiginti granoꝝ ordei pondus portans in collo sui: vel digito nō videbit timorosa in somno. ¶ Cor miluū in collo portās seu digito mitigat iram ꝯtentionū: cuius color est sicut lotura carnis: sanguis fluxū cuiuslibet mēbri strīgit: maxie in feminis. ¶ Linthinus suspēsus collo vel digito portatus augumētat i somno terribilia: ⁊ timorosa: ⁊ tristia: ⁊ iter hoīes ꝯtentiosa. in pueris suspēsus saliuā oris augumētat. ¶ H. stercora lupoꝝ ossa comedētiū in vētre ilia dolentiū vel in colon patientiū suspēsa stati dolorē mitigat. Aliq̄ñ ēt in coxis suspēdunt̄: ⁊ cū filo laneo ligant̄: vni⁹ scilꝫ ouis que a lupis comesta fuerit: qd̄ filū si nō ieniat̄ cū corrigia ceruina ligent̄. Itē H. in vase argēteo posuit cui⁹ q̄ntitas sicut faba fuit: ⁊ in coxis suspēdit multūqꝫ ꝓfuit. H aūt dicit in lib. de simplici medicina. In lib. vo q̄ dī medicoꝝ medicia: q̄r si serpentē thyrie suffocati collo cū filo lineo suspēderis absoluit̄ a suffocatione sui: ⁊ multū valet in apostematib⁹ faucium. ¶ Dioscorides: se. cucumeris agrestis ad scorpionis morsū valꝫ in manu tentū aut collo suspēsū. Idē ēt facit radix lauri: idē etiā hirc⁹ agit antedictū. Radices aspagi sup dentes ligate trahunt sine dolore. Itē pedes leporis dextri ano ligati canes nō ꝑmittūt latrare. sil'r facit iecur canis nisi canis gerēs sit cui⁹ iecur fuerit. ¶ Quidā medici dicūt pedem testudinis dextrū in pede podagrici dextro suspēsum iuuare: sinistro sinistrum. idē in manib⁹. Itez radix peonie in collo pueris valꝫ epilepticis. sil'r piretꝝ: idez facit: pullus ex toto niger: idem canis. Nos aūt hec ex libris antiquoꝝ ꝯscripsimus. ¶ Dioscorides ait: dētes canini in cane rabido cū hominē momorderit in frustis eoꝝ ligati: ⁊ armo suspēsi defendūt suspendentē a morsibus canis rabidi. Idē pullis hirundinis paruis in augumēto lune acceptis. ⁊ ꝑ genitis si fuerint vētre fissi duos lapides iuenies vnū vnius coloris; ⁊ alteꝝ diuersi: ⁊ cōpositi quos si ligaueris in corio vituli anteq̄ȝ terram tetigerit: ⁊ collo sine armo suspēderis epilepticis valꝫ: ⁊ aliq̄ñ sanat. Idem spēs est tele arance spisse texte ⁊ candide quā si armo suspēderis defendit a q̄rtanis. ¶ Quidam medici suspēdūt collo radices herbe acetose ⁊ valent. Alij suspēdunt radices arnoglosse ꝑꝑ scrophulas ⁊ dissoluunt. Auricularis digitus abortiui si mulieris collo suspēdat̄ nō ꝯcipit dū in collo habuerit. Iusqamū cū lacte caballino tēperatū: ⁊ corio ceruino ipositū suspēsū collo mulieri ꝯcipe nō ꝑmittit dū i collo hūerit. ¶ Quidā dicūt mulierē ranaz

Smarag/dus.

Hiacint⁹.

Cor milui.

Linthius.

Stercus lupi.

Filū thyri suffocati.

Se. cucumeri agrestis.

Radix lauri: ⁊ aspa/ragi.

Pedes le/poris.

Iecur ca/nis.

Pes te/studinis.

Radix pe/onie.

Piretrū.

Pull⁹ niger ⁊ ca/nis.

Dentes ca/nis rabidi

Pulli hi/rūdinis.

Tela ara/nee.

Radix a/cetose.

Arnoglos/se.

Digit⁹ ab/ortiui.

Iusqamū

Rana

ad coitum — Ocul⁹ bircocerui.

ad stomachum — Corallus.

accipientē: ꝛ os eius aperientē terq̃ ibi expuentē nō ꝯcipe-re in illo anno. Aliȷ oculū bircocerui: idest sembut radicem sansuci ligant in horto: ꝛ rigant cū vrina ruffi tauri: vespere aūt extracta radix ligatur cum eodē oculo in armo: ꝛ libidinez augumētat. ¶ H. lapis corallus multū valet ad passionem stōchi si sup stōchuz suspensus fuerit vel patiēs in collo tenuerit. ¶ Nos autem hec ex libris antiquoꝝ ꝯscripsimus vt mens tua īcantationi adiuratiōi in collo suspēsioni nō refraget̄. Ampli⁹ hoc tm̄ nō tentaui: sꝫ nec etiā neganda sūt mihi: qꝛ si nō videremus magnetē attrahentē ferrū nō certificauim⁹ neq̃ credim⁹. Siliter plūbū rumpit adamātem qd̄ ferrū facere nequit: lapis q̄ vocat̄ stella arabice: nitrum Ꝟo latine foco nō incēditur. Piscis aūt qdā marinus se capiētis sensum aufert: que oia nisi a nobis videant̄ non credunt̄: sed tētata certificant: ꝛ forsitan itidez se hn̄t dicta ab antiqs: quoꝝ eni actio ex ꝓprietate est: non rōnib⁹ vnde sic comprehendi pōt: rōnib⁹ aūt tm̄ cōprehendunt̄ q̄ sensibus subministrant̄: aliqn̄ ergo quedā substātie hn̄t ꝓprietatem rōne incōprehensibilē ꝓp sui subtilitatē: ꝛ sensib⁹ nō subministratā ꝓpter magnā sui altitudinem.

¶ Explicit liber costaben luce de physicis ligaturis trāslatus p magr̄m Arnaldū de villa noua. de greco in latinū.

¶ Incipit qdaz liber appellatus thesaurus thesauroꝝ. Ro

Epistola super alchimia

¶ Incipit epistola magistri Arnaldi de Villa noua super alkimia ad Regem Neapolitanum.

SCias o tu Rex ꝙ sapientes posue-
rũt in opere multas res ⁊
multos modos opandi. s. dissoluere ⁊ cōge
lare ⁊ plura vasa ⁊ pondera: qđ fecerũt ad
excecandũ ignorantes: ⁊ ad declarandũ in-
telligentibus opus predictuꝫ. ¶ Et nota o
tu Rex ꝙ sapientes denunciauerunt opus
sub breuibus verbis: lꝫ plura verba alia posuerint: ⁊ adiun
xerunt: vt nō intelligeretur: nisi per sapientes. Sapientes
℞o dixerunt ꝙ est vnus lapis qui ex quatuor naturis est
compositus: que quidem nature sunt: ignis: aer: aqua ⁊ ter-
ra. Qui quidem lapis est lapis in similitudine ⁊ in tactu:
non autem in natura: ⁊ vocatur lapis siue compositũ qđ-
dam. Compositum dum est ductum per viam rectam est
id quod queritur in quo non est aliquid superfluum: vel
aliquid quod desit: imo omnia que sunt in lapidem sunt ei
necessaria: ⁊ nullo alio indiget: ⁊ ꝙ dictum compositum si-
ue lapis est vnius nature ⁊ vna res: que quidem res in de-
coctione ignis habet diuersos colores anteꝙ̃ fiat lapis al-
bus perfectus. ¶ Et nota o tu Rex ꝙ vbi magis dictus
lapis stat in igne: tanto magis augumentatur de virtute ⁊
bonitate quod in alijs rebus non est ita: quia omnes alie
res in igne comburuntur ⁊ amittunt humiditatem radica
lem. Dictus ℞o lapis totus solus in igne semper melioratᷣ
⁊ crescit eius bonitas: ⁊ ignis est eiusdem lapidis nutrimē
tum. Et istud est vnum de euidentibus signis ad cognoscē
dum lapidem ipsum: quod intellige bene. ¶ Quod cōpo-
situm siue lapis diuiditur ante operationem duobus mo-
dis. Prima corporalis: alia spiritualis: ⁊ vnum exit ab alio
⁊ est vnita ⁊ regatur vnum cum alio: ⁊ vnũ meliorat aliud.
Et philosophi nominauerunt vnum masculinum ⁊ aliud
femininum. ¶ Et nota o tu Rex ꝙ quādo philosophi no
minauerunt argen. viuum ⁊ manguesiam dicentes ꝯgelat
argentum viuum in corpore manguesie: quod ipsi nō intel
lexerunt de argento viuo vulgari quod videtur: sed intel-
lexerunt ꝙ argentum viuum est humiditas dicti lapidis:
⁊ quia manguesia non est illa que videtur vulgariter: sed
manguesiam vocauerunt totum compositũ in quo est to-
ta dicta humiditas que est argentum viuum. que quidem
humiditas non est sicut alie humiditates: que quidem hu-
miditas currit in igne: ⁊ in eodem igne totum compositum
dissoluit: congelat: denigrat: dealbat: ⁊ finaliter rubefacit ⁊
perficit. ¶ Et nota o tu Rex ꝙ in opere non ponunᷣ plu-
ra: sed vna res dumtaxat: nec opꝫ aliqua fieri trituratio ma
nuum: nec aliquid apponi debet cum dicto lapide. ¶ Et
nota o tu Rex ꝙ terra alba vocatur lapis albus perfectꝰ:
⁊ terra rubea vocatur lapis rubeus perfectus: que quidem
terra alba per regimen dicti operis absqꝫ adiutorio alteriꝰ
rei cōuertitur in rubedinem. Aqua ℞o siue argentuꝫ viuū
vocatur humiditas que est in dicto lapide. ¶ Et nota ꝙ
aqua siue humiditas dum exit de compositione: siue lapi-
de versa fuit tota compositio nigra in fundo vasis: ⁊ sic cō-
tinuando ignem ipsa nigredo in qua est humiditas vertiᷣ
in diuersos colores: ⁊ finaliter in albedinem: que quidem
humiditas vocatur etiam aer: qui aer seu humiditas mi-
scetur cum terra sua: ⁊ cum alijs elementis in ipso lapide
existentibus: donec fiat vnuꝫ quid album. ¶ Et nota o tu
Rex ꝙ dicta humiditas aerea que est argentum viuū: est
vna res cum terra sua predicta: ⁊ alijs elementis in dicto
lapide persistentibus. Que quideꝫ humiditas lꝫ sit pauca
est sufficiens ad nutriendum ⁊ ad perficiendum totum la-
pidem a quo est ipsa humiditas. ¶ Et est sciendum ꝙ in
dicta compositione seu lapide sunt sol ⁊ luna in virtute ⁊
potentia: ac elementis. in natura: qꝛ si hec nō essent in ipso
composito non fierent inde sol neqꝫ luna: ⁊ tamen non est
ipsum sol: sicut sol cōmune: nec ipsa luna: sicut luna cōmu-
nis: quia ipsum sol ⁊ luna existentes in dicta compositione
sunt meliores ꝙ̃ sint in ipsa natura vulgari: eo ꝙ sol ⁊ lu-
na dicti compositi sunt viui: ⁊ alij vulgares sunt mortui: ha
bito tamen respectu ad ipsum solem ⁊ lunam in dicto lapi-
de existentes: vt est dictum: lꝫ philosophi nominauerunt
ipsum lapidem solem ⁊ lunam ad finem illuꝫ: quia in ipso
lapide sunt potentialiter: non autem visibiliter. ¶ Et est
sciënduꝫ ꝙ ipse lapis siue cōpositũ vna est res dumtaxat ⁊
vnius nature: ⁊ in ipso est totum illud quod est ei necessa-
rium: ⁊ in ipso est id quod eum meliora: ⁊ illud qđ ipsum
complet: ⁊ non est istud compositum quod est vnum. vꝫ.
opus aliquorum animantium seu animalium seu vegetabi
lium: sed est natura munda ⁊ clara de suis proprijs mine-
ris que trāsmutatur per regimen ignis ⁊ putrescit ⁊ nigre-
scit ⁊ albescit ⁊ rubescit: ⁊ ad plures alios colores deuenit.
¶ Et nota o tu Rex ꝙ humiditas predicta que est argen-
tum viuum est corruptio ipsius lapidis: quoniam ipsuꝫ la-
pidem nigrescere facit: ⁊ finaliter ipsum lapidem dealbat.
¶ Et nota o tu Rex ⁊ scias ꝙ philosophi dixerunt. funda
tis corpus ⁊ assetis eum donec conuertatur in aquaꝫ: quod
intelligitur de dicto composito: ꝙ fundatur ⁊ congeletur: ⁊
tunc vocatᷣ terra. Et nota ꝙ philosophi vocant aquam dū
dictus lapis est liquefactus cum sua aqua que in ipso lapi-
de est fixa: que aqua tūc est currēs ⁊ alba: sicut aqua. ¶ Et
nota o tu Rex ꝙ ipsi dixerunt ꝙ ꝯuertatur aqua in aerē:
quod est intelligendum ꝙ dicta aqua congeletur ⁊ conuer
tatur in corpus qđ antea fuerat: qđ corpus stet tādiu in re-
gimine ignis: donec conuertatur ipsum corpus subtile: ⁊ in
albedinem perfectam redactum: ⁊ tunc nominatur per ali
quos aer. Sed quando dicitur ꝙ conuertatur aer in igneꝫ
intelligitur ꝙ dictum compositum: quod vocatur aer: stet
in igne fortiori tādiu donec rubescat: ⁊ tunc erit completuꝫ
ad rubeum: qđ vocatur ignis siue sol. ¶ Et nota o tu Rex
ꝙ de vno solo cōposito: ⁊ dumtaxat de ipso fit opus: ⁊ non
de alio: quod compositum recipe purum absqꝫ immundi-
cia que sunt in eo. vꝫ. ꝙ sit immundum: vt oportet: ꝙ com-
positum rege ipsum in igne cuꝫ suis naturis: ⁊ istud facias
in pn̄cipio regiminis ignis: quia in hoc est totus defectus
siue periculum. Et dum istud est factum vlterius non po-
test esse aliquis defectus: ⁊ tunc ignis debet esse inter fortē
⁊ lentuꝫ: quousqꝫ spiritus fuerit separatus a corpore: ⁊ ascē
derit super terraꝫ ⁊ remanebit in fundo vasis corpus mor
tuum sine spiritu in ipso existente: ⁊ signum est ꝙ si pona-
tur super ignem: ⁊ non fundit neqꝫ fumat iam est comple-
tum quantum ad istũ passum: ⁊ dum est ita reducatur ipse
spiritus supra ipsum corpus a quo exiuit qui spiritus est si
milis nubis nigris que portant aquam. Iste nāqꝫ spiritus
vocatur aqua vite per quam sustinetur hoc corpus: ⁊ cum
qua moritur: ⁊ post mortem reuiuiscatur. ¶ Et nota ꝙ cū
dicto composito est illud quod mortificat ⁊ viuificat ipsuꝫ
compositum: ⁊ cum ipso eodem dealbatur ⁊ rubescit idem
compositũ sine adiutorio alicuius rei extranee. ¶ Iteꝫ no
ta ꝙ ignis debet esse in principio operis lentus: scđo me-
diocris: tertio fortis. vꝫ. paulatiue augumentando ipsum
ignē donec dictus lapis albus fiat: ⁊ vltimo rubeus

¶ Explicit epistola.

argētū vibum
manguesia

¶ Incipit tractatus Magistri Arnaldi de Villa noua cõtra calculum.

SEreniſſimo in chrõo dño dño. B. dei grã sacro sancte romane ecclesie ac vlis summo Pontifici suus deuotus fidelis. A. psens charisma sue salutis reparatiuũ itẽtione saltẽ deuota pedũ oscula beatoꝝ desiderio desideraui ab olim zelo charitatis Jesu sacrosancte romane ecclie fore vtilis ipsius sanctissimo Pontifici ac fratribus viris apostolicis ꝛ ꝯspicuis ceterisqꝫ fidelibus fructuosus certaqꝫ vsqꝫ nũc vt in me est fidelitate sedula insudaui. Cũqꝫ doctrinã neophicaꝫ vice moralis discipline instralr incepissẽ pñs necessitas moꝝ ardẽter excitauit me gratis vt sufficiẽs efficerer ad cõponẽ hui⁹ charismatis ꝛ reparamen salutis. vult pinde idẽ sũmus Põtifex iã dei grã absolut⁹ ab obsessũ calculosi lãguoris renũ ꝛ ei⁹ syntomatib⁹ saluti debite restaureꝶ ne necitate incõmoda vtilia ꝛ grandia ac necia p eũ syntomata ad exaltationẽ fidei Jesu chri ac plibate i ꝯsecutiõe baꝝ desinãt ipfecta qñ in me p eũdẽ plibatũ pastorẽ manu dei iã sanatũ saltẽ efficaci⁹ cõpleaꝶ: Quid vtili⁹ fidei catholice: qd salubri⁹ ecclie plibate: quid amicis vitali⁹: qd fidelib⁹ prudẽtib⁹ acceptabili⁹ nũc potuit pcurari q̃ ipꝫ languorẽ a q̃ summ⁹ Pontifex teneꝶ ac torqueꝶ de q̃ prohdolor expulsisse eũqꝫ lãguiduꝫ sanitati restituisse ꝙ nõ solũ bis pdest verũ etiã oi gñi ifideliũ, obest q̃ꝫ pnecabili appetitu mors ipsi⁹ euidẽter repugnat⁹ ipleta. Proide g̃ ꝯstãter obsecro sũmũ medicũ Jesuꝫ chꝛiꝫ quaten⁹ sua mĩa pia mihi digneꝶ medicie sciaꝫ clari⁹ inotescere eiusqꝫ vas medelas pãdere vt sufficiẽter vtiliter ꝛ efficaciter p me lꝫ idignũ h̃ cõpleat karisma ad dei laudeꝫ ꝛ ad salutẽ corpis felicẽ ꝛ longã dñi plibati. Qd si dũ expientia mea nõ tãtũ pficit hũc laborẽ salubrẽ: sꝫ ẽt puenit notitiã sensusqꝫ vboꝝ medicialis scie nõ p exponẽ meaꝫ neophicã sꝫ p documẽta spũs sci reseraꝶ dicta fide nõ dubia ac palpabili expiẽtia scribã Jesu iubẽte ꝛ opitulãte. Et vires animi puocabo vtilia segregãs a vilib⁹ expertoꝝ ꝛ pegre pficiscẽdo in mũdo ac solerti rõne hincinde flores recolligẽs a prudẽtib⁹ medicoꝝ tãq̃ ab idignis possessorib⁹ extirpãdo. Verũ facẽ dogma repatiuũ sanitatis sanctissimi Pape fidelr ac deuote mollior ex diuisis ppulso ꝛ nõ ornatu curioso vboꝝ g nequaq̃ q̃riꝶ nisi qñ vitas se pbare nõ sufficit vel qñ medic⁹ vult vario vborũ sono ꝛ nõ fideli misterio laudari. verũ qꝛ pbas est lõgo opi subripe sõnuꝫ. Jn h̃ vigilãtior est queq̃ librũ correctorẽ qd labore acq̃sitũ est ac denoiata cõpassione cõscriptũ vilescat sꝫ q̃ lector diligẽter ispiciat. Et q̃ bñ dicta sũt pbãs. Que aũt min⁹ bñ dicta corrigẽs ad effectũ curatiõis cognoscendo pfectũ pueniat pontificis plibati. Sane ꝶo nõ est res va sꝫ antiq̃ valde ꝙ liber aliqs a vitupantis vituperio absoluaꝶ ẽm Platonis intẽtionẽ. Malo ꝶo in h̃ notifico ac sanctissimo Patre de defectu corrigi semp veniã postulãdo ꝛ mĩam per grãꝫ q̃ defecta charitate ac sillata cõpassione corripi vel morderi. Post hoc ꝶo cũ pfecta sanatio egritudis corpalis cuiusqꝫ pficiaꝶ expulsiõe egri[mis]: ꝛ itroductione sanitatis ꝛ ꝯseruatione eiusdẽ expedit g ẽꝫ hũc ordinẽ hui⁹ languoꝝ plibati simplr doctrinã curatiuã pponẽ reliq̃ꝝ gerẽte quẽ modũ Yip. imitaꝶ dicẽs vomes ꝯuenire multũ: in opere ꝶo paucũ. Miserũ qdẽ est cuiuslꝫ artis aut studij vtilitatẽ quẽpiã pfiteri ꝛ ad pfectionẽ ei⁹ minime pueire. Nec segnior ero ad pmonẽdũ breuiter de medicia eiusqꝫ scia ꝛ po⁹ ꝛ de medico eiusqꝫ officio. Qd vtrũqꝫ poniꝶ intuẽdũ g nec his cognitis ipse q̃raꝶ. ipse diligẽter diligaꝶ g medicinã creauit ꝛ h̃ mihi opusculũ ispirauit g egros sanat ꝛ vitã sine dubitatione ꝯcedit g nec fallit in sua medicatiõe nec falliꝶ scilꝫ chĩs de quo dicit Crisostomus Quid me criminamini qꝛ me rectifico peccatores. Cã. n. pcul est a me odiũ peccatoꝝ qd eoꝝ cã ad inuẽtionẽ. Nã medic⁹ venit non iudex ab h̃ gymnasio languẽtiũ patiorqꝫ fetorem vt pꝛestẽ remedia. Scriptũ. n. est oẽ qd facitis in vbo ꝛ ope i noie Jesu facite grãs agẽtes deo pr̃i p ipꝫ vt aũt ꝙ sedula curiositate deuota itẽtione ac fideli cõpassione queriꝶ dulcis suscipiaꝶ facilius qꝫ occurrat manus dei humili stilo ꝯscripsi ꝛ iuxta nãꝫ donoꝝ septem spiritus sancti in septem capitula diuisi.

¶ De medicine scientia eiusqꝫ potentia. Cap. I.

REoꝛ ꝙ medicina est scia quaꝫ diuina statuit ꝓuidẽtia fore auxiliatricẽ hoĩꝫ ꝯ incõmoda necitatẽ quã gen⁹ hũanũ ob pūaricationẽ pmi parẽtis incurrerit delictuose psuadẽs remedũ mediciale adhibere forte iter creata icreata dĩa vtute excepta apicẽ nobilitatis actuitatis a creãte tñ Auicẽna testãte p canonis caplo. ꝯ necitate mortis ei⁹ limitanꝶ ptãtes necessitates ꝛ idigẽtias hũani gñis suo auxilio subleuando videlꝫ in phibitione putrefactiõis ꝛ defensiõe hũiditatis radicalis eiusdẽ ne velocius q̃ ẽꝫ ordinẽ resoluaꝶ. Ex quo ligde pꝫ ꝙ neminẽ a lege mortis absoluit actuali lesione extrinsecaꝝ defendit nec ad vltimũ terminũ ꝯstitutũ adeo oẽs hoies pducit. Cũ g̃ sapiẽti sit iponẽ p̃ciũ reb⁹ nequaq̃ in hac arte ab eodẽ oimoda spes sospitatis ponaꝶ ꝛ si vite humane retinende salutis ẽm Boetiũ oimoda sit cura.

¶ De medico eiusqꝫ officio ꝛ de his que necessario concurrunt ad curam cuiusqꝫ morbi. Cap. II.

PRofecto medicus a ministro hũane nãe ministri nomẽ sumit ab ethimo. cã vocabuli medic⁹ custos medy. i. vt ntis cordialis sanitatis fas est a pncipali ministerio appellari a scdario. Verũtñ egritudinũ ꝙ vtrũqꝫ nihil aliud est q̃ eidẽ nãe auxiliũ ipendere. Ex q̃ euidẽter appet ꝙ nãe humane opari nõ medici Gal. teste. Nã ingt est oiuꝫ operatrix ꝛc. Et ẽm eũdẽ alibi. Nã qcqd opaꝶ facit p seipsaꝫ medicus aũt alio. s. cõi eẽntia artis ad artificẽ. Est g̃ misteriuꝫ in his auxiliũ q̃ ex idoneitate aliqñ ex idigẽtia aliqd fit. nõ tñ ex certitudine teste ph̃o. Opꝫ opantes multas opõnes ꝛ ꝯsideratiões attẽdere queadmodũ in mediciali ꝛ nauigatiua pp multifariã varietatẽ certitudinẽ nõ hñtes. Jnfelix est g̃ q in auxilio medici ponit oimodã spem ꝛ eius ꝯsilys oimodã sospitatẽ: qñ in curãdo hũani corpis egritudineꝫ ꝯcurrũt necio duo. Agẽs vle. s. vt⁹ ꝛ ipsa nã instrꝫ ei⁹ informãs corp⁹ hũanũ sine qb⁹ nihil fit verũ agẽs ipꝫ vle opaꝶ instrõ hoc ẽm ꝙ dispõnes corpales pductas in eodẽ corpore. Dũ g̃ nãm eãdẽ in hac duplici opõne sue directioni subiecit viã erroris eidẽ opantis obstructio q̃ nã aie regitiua appellaꝶ put nã est hñs tres potẽtias vt dictuꝫ est amplius in ꝯtẽplatione neophica sup corp⁹ hũanũ de grã dei. Qd pbaꝶ ex hoc ꝙ ipsa vegetabilis aia opaꝶ ad duo ipsa est alens ꝛ opaꝶ ad id qd alitur est duplex vt cib⁹ ꝛ instrm vt calm cib⁹ eniꝫ calido coquiꝶ. Quãtũ ad pmã opõnẽ dicit Gal. ꝙ nã hꝫ sapiẽtiã q̃tũ aũt ad 2[am] ille idem in 3° de creticis dicit ꝙ inest virtus qua expellit oẽ illd qd sibi est cõtrariũ. Cui alludit ph̃s. xj. de aialib⁹ dicens. Natura semper laborat in dando virtutẽ adiuuantẽ ꝛ remouentẽ distẽperãtiã corpis cuiuslibet p ꝯtraria ꝛ hoc ordinate p debita medicamina ꝛ ad debitũ finẽ ꝛ sensuꝫ tendẽs nõ ꝙ se ad ipsuꝫ finẽ determinet lꝫ ipꝫ intẽdat. Nõ. n. cognoscit sed p aliquẽ determinaꝶ intellectuꝫ. Et proinde q̃ sunt dispersa in nã sunt in intellectu vnita aliter esset infinitum abire. Opꝫ ergo ponere vnũ itellectũ pmũ qui oia agnoscat sicut deum. Medicus aũt ministrando nature substãtiã rerum non nãliũ scilꝫ moderate ẽm debitã quãtitatẽ: ꝛ etiã q̃litatem ꝛ ipse adiutor eius inscribiꝶ: egro ꝶo inimicus.

¶ De curatione medici fidelis. Cap. III

Sit medicus in sua curatione fidelis vt caueat ne p iperitiā sauciet p negligētiā vulneret vel dolosis fraudibus iprudēter occidat. Tenet eniz medicus ex iperitia obligari in cura ꝛ si potiones letiferas machinationibus dolosis ingesserit reus ipse sanguis horrendus ꝛ ipsius homicida. Sit honestus in thalamis delitescat in eo flāma libidinis nec tactu adeat nec aspectu mordescat. Sit in silendo cautus vt taceat que reuelare nō expedit ꝛ futurus sit cognitor futuroꝝ secretoꝝ. Occultaq3 colliget in scrinio cordis pectoris sub sigillo claudat. Ad pharmacias nō sit imaturus. Et ad finalia remedia nō declinet festiuus s3 semp ad curatoria ꝯsilia. Nec sūt ferro curāda vulnera que fomētoꝝ pñt blandicijs recipe sanitatē. Nouis expimētis fidelis medicus nō studeat q2 solent nouitates pericula inducere cū experimētis artis querere rōnē sua discussione repudiet ꝛ ꝑuida debilitatione cōtentū. q2 casus aut alia dispositio corporis alias reformāda restituit languidisq3 exhibitio reperisse credit̃ experimēti fallacia plerūq3 q vr̃ eger ꝯualuisse ꝯrijs ꝛ credunt̃ ꝺbile nocētia ꝯfortare sed alijs nā ꝯfortata remedijs p diete bñficiuz ex hausta furorib9 ꝛ ad ꝯualescentiā remedioꝝ blandimēta ꝑuenit q ꝯrioꝝ nō iduxerat. Cōtigit multoties expiētia medici que ꝓhibet q māducare debuerat cōsultus ꝓhibere. Quid ergo mirādum si diuersi ab vno ꝛ in vno diuersis vijs intendūt ad idē qꝺ fit aut ꝑpter iperfectā artis cognitionē aut iequalē expientiā ꝛ industriā aut pp vtrūq3. Sane ꝑfectus medicus est aut deus in iudicio ꝛ sanās ip3 q̄tū in se est dūtaxat obire nō habeat p iobediētiā ifirmi: ifirmi errorē assistētiū siue ministrātiū. Nec aliqꝺ extrinsecus accidentiū a qb9 raro absoluit̃. ideoq3 cōtingit rarissime quin cadat in curatione error vt p me latius dictū est in neophica doctrina gratia dei.

¶ De doctrina scrutinij rationis curatiua huius calculosi languoris in renibus. Cap. IIII.

Quia nihil certius est in auctore q̄ obseruātia pmissoꝝ in executione. Idq3 vt hui9 man9 dei ordo exequatur fidelr̃ rōne solerti idustria ꝛ expiētia salutari. Et q2 passim ꝛ passiz magis ꝛ magis nā humana corpoꝝ. Itaq3 olim multa experimēta veterū medicorū salubria que pp defectū ipsius hodie sunt mortifera nō ergo negligēdus. Prothomedicus Hippocrates fuit ante aduentū sūmi medici Jesu christi spatio annoꝝ multorū. Gal. xo pnceps medicoꝝ dictus a qdā claruit in scia medicine. cañ. xj. Sane senescit iam mundus veterascit vterq3 macrocosmus ꝛ microcosmus ꝛ quāto vtriusq3 ꝓlixius senectus ꝑducit̃ tanto deterius nā debilitata ꝛ exterminata ꝯsternat̃. Moderamini ergo medici moderni qꝺ mundi labor agitat dogmata ꝛ experimēta antiquoꝝ tpa diuidendo. Nec mirandū chr̃o viuente si p modernos agitet̃ quod adimpleri nō potuit p antiquos. Proinde ergo sic moderatis antiquoꝝ expimētis ac suis dogmatib9 ad nr̃m intellectū ꝯuersis qbus in medicatione nr̃a dicim9 grā dei summi medici pre nr̃a ꝯfidētiū in curatione hui9 languoris ꝓlibate mee expientie rōne ꝓbate adhesi. Jam eius ꝓmissio scrutinio rōnis qꝺ est opōnis thesaurus more ꝯuenit prudētis medici cuius est egritudinē sibi manifestare ꝑiculuz eius detegere ꝛ eidē remediū adhibere inquit qdā prudēs ꝙ languor calculosus est renum dispositio preter naturaz. Immediate ꝛ sensibilr̃ actionē debitam hois vel solitam paroxisma. ledens salubris tñ aliqua specie sine mō. Nisi imperitia vel negligētia medici vel inobedientia vel diffidentia ꝛ defectu virtus ipediat̃ infirmi. Cuius rabida generatio non nisi ex mā preiacere ꝛ causa efficiente complet̃. Materia xo taz vesice: q̄ renū humor est grossus ꝛ viscosus ad hec mēbra descendēs ꝛ sanies vel sanguis in his aggregatus l3 raro. Cuius medicine causa duplex est.

¶ Prima est retētio humiditatis expellende a corpe descēdentis in renib9 retente diutius aut humiditatis aut aquositatis ad renes attracta a superiorib9 mēbris ante digōnē integram ex vehementia caliditatis in eis.

¶ Scđa xo cā est mā assumptoꝝ grossa viscosa indigestibilis humorez grossūz viscosumq3 generās ꝛ maxie qñ digestio hois est debilis aut ꝑpter debilitatē virtutis digestiue aut multoꝝ assumptoꝝ destruentiū virtutē aut ordinis ꝛ hore ipsoꝝ malitiā ꝛ exercitij sup repletionē imoderatā aut pp apata calida vel herisipilam aut vlcera in renibus.

¶ Cā efficiēs gnōnis huius lapidis est caliditas renū ab equalitate egressa desiccās ꝛ adurēs ex vehemētia caliditatis mām quarūcūq3 hūiditatū ꝑdictaꝝ descēdētiū ꝛ retentatū in eis quousq3 ad cām lapidis ꝯglobet̃. Hec aūt caliditas ignea aut est insepabilis aut pp laborē accidit aut calefactionē assumptoꝝ aut pp humiditatē aggregatarū opilationū aut pp frigus accidēs aut pp apā opilās ꝛ hoc est plurimū ꝛ frigida ꝛ dura cōicatio mēbroꝝ vicinoꝝ ꝛ propinquoꝝ sicut itestinoꝝ ꝛ alioꝝ qñ cōprimunt̃ renes tūc accidit opilatio ab eis ꝛ ille res oēs sūt cōes ad renes ꝛ vesicā q̄uis lapides differāt vtriusq3. Etenim ille q in renib9 gñat̃ est leuior parūper ꝛ minor ad rubedinē magis declinans pp nām loci ꝛ calorē pp qꝺ forte in eis lapis figit̃ tēpore lōgo. Qui aūt in vesica gñat̃ est maior ꝛ vehemētioris duritie ad albedinē cinereitatē ꝺclinās ꝛ magis ꝑpter ipsius gnōnis loci nām in eo figit̃ tpe lōgiori. Et cui aduenit lapis renū pinguis est. Cui xo aduenit lapis vesice extenuatus est. In senib9 aūt plurimū aduenit lapis renuz q̄ vesice. Ecōtra xo infantib9 ꝛ q eos sequunt̃ qꝺ vtplm̃ est ab infantia ad pubertatē. Et illꝺ iō qm̃ vtus expulsiua infantiū adolescētiūq3 est fortis a supiorib9 ad inferiora expellens. Et eoꝝ sunt subtiliores humores facile in renib9 eoꝝ penetrāt velociter illos pp vehemētiam caliditatis nālis ipsoꝝ expellētis ad vesicā. Et iterū pp appetitū gulosum ipsoꝝ ꝛ motū sup repletiones ipsoꝝ: ꝛ ēt q2 lac potāt et pp ꝯstrictionē meat9 vesice ipsoꝝ. In senib9 q2 cause his ꝯrie sunt in renib9 eoꝝ lapidis gñatio fit. Ceterū vt p signa distinguant̃ fateor ꝙ pñm lapidis renū est vrina que cum in ꝑmis fit grossa deide pp retētionē turbidi attenuat̃ tūc ei9 gñatio efficit̃. Uerūtñ pma significatio est sanitas virtutis ꝛ debilitationis meatuuz ꝛ qñq3 est cū ea sedimē plurimū sile ꝛ qꝺ est in egritudinibus epatis infirmi. Et quanto est vrina vehemēti9 assiduaq3 clara ꝛ paucioris sedimis significat ꝙ lapis est durior. Hoꝝ xo oium significatio cōfirmat̃ si arena tendēs ad rubedinē ꝛ citrinitatez resideat in vrina necnō ꝛ roborat̃ significatio ipsa si dolor ꝛ grauitas in chatim sentiat̃ ꝛ si q̄si aliqd retineat̃ sup eū ꝛ mouet̃ in eo qꝺ seq̃t alchatim significat magis fortitudinez virtutis expulsiue ꝛ meatuū amplitudinē ꝛ vehemētior dolor que fit ꝑpter lapidē renū cū gñat̃. In ꝑmis est q2 stringit propterea q2 nutrit̃ cū mouet̃ sup eū ꝛ icedit in meatib9 ꝛ propterea q2 nutrit̃ cū mouet̃ ab eo in dispositione xo cōprie vesice doloris ꝛ cū mouet̃ ab eo in dispositione xo cōglutinationis ei9 ꝛ qetis patiēs ip3 cū nō est repletio vehemens coartans ꝛ mouēs lapidē inuenit̃ retētio ꝛ grauitas eius tñ ꝛ repletio cibi facit vehemēti9 excitare dolores ꝛ ꝓprie qñ descēdit cibus ad itestina ꝛ ꝑtransit ea. Cu3 autē euacuant̃ ꝛ expellunt̃ supfluitates ex eis dolores sūt quietiores. Signa xo lapidis sūt grauitas doloris ꝛ eius vehemētia ꝛ descētio eius ad chatin ꝛ vsq3 ad inguina ꝛ emunctoria cui aliqñ associatur feb. ephemera propter dolorez. Nausea vomitus fastidiuz cibi indigestio sitis assidua nō

nimis intensa sed cũ oris siccitate vrine tenuis effusio ⁊ al
ba ⁊ quasi videat̃ dissuria.cũ aũt iã peruenit lapis ad mea/
tum vesice tũc sedat̃ dolor ⁊ reliqua euanescunt.Jam liqui
de ergo pꝫ ex hoc fideli rõnabili scrutinio rõnis pretitula
ti languoris ꝙ est eius curationis initiũ.Repellat̃ ergo de
tractio inuidoꝝ ⁊ nõ illuminãtiũ sed obtenebrãtiũ nõ cor
rigentiũ sed corrũpentiũ hanc doctrinã ⁊ dicentiũ.Qñ hic
medicus absens est vꝫ recte tractare de curatione prelibati
pastoris fidele se agens p̃tendendo.Sane tales arbitrant̃
sapiẽter obuiasse cũ in magnũ inciderint errorẽ an ignorẽt
ꝙ calculoso laborãs languore cuiuscũqꝫ sexus etatis figu/
re cõplonis regionis ꝯsuetudinis ⁊ artis sit ꝙ eadẽ mã la
pidis est vtrisqꝫ vꝫ humor grossius ⁊ viscosus eademqꝫ est
cã efficiens gnõnis vꝫ caliditas ab eq̃litate egressã.si ergo
cuiusqꝫ morbi trahet̃ ab essentia ei⁹ non omissa per te p̃ia/
centis salua: ⁊ ordo curationis nãlis ab eius trahit̃ cã acci/
dentis ꝯo a morbo aliqñ ⁊ aliqñ ab accidẽte vt ꝯsequẽter
dicet̃:iamqꝫ hoꝝ oĩum spiritusancto duce habito sic ⁊ con
scripta cognitio nõ me lacerent dente canino.Nec querũt
ab alys vituperari cũ seipsos vituperẽt.Nõ tñ negligatur
qδ addit̃ ad sermonẽ reoꝛ ꝙ ab olim cõplonẽ ⁊ etatẽ dñi
prelibati cognouim⁹ ⁊ vidimus ⁊ si nõ sit certo annoꝝ nu
mero determinare etates.trãseat ergo obsecro p̃latus me⁹
dñs cõfidens super hoc opus manus dei qꝛ iam subito for
tius fundamentũ cõstruimus semp̃ cũ cõsilio fidelis me/
dici bono Damasce,dicente.Eger vni fideli medicoꝝ com
mittendus est vnus error a rei distantia rarus est ꝙ si plu/
res cõsulit in errorem plerũqꝫ cadit.

¶ De curatione huius calculosi languoris. Cap.V.

SAne natura humani corpis opat̃ cũ orga/
nis ⁊ dĩ organũ ab origine nõ que sũt
mẽbra spmatica suba carnis ⁊ spũs suba me/
diante qualitate quãta ⁊ q̃litate nãli suas cum
his operationes pficiẽs que sunt suba virtutũ
dic ⁊ ipsius minister nãe ministrat cũ ministris ⁊ dĩ instrꝫ
mentẽ instruẽs ministrãtis neqꝫ eniz medicus aliqd pp in
strumẽta que ad eius opus ptinẽt exercet̃.Sed instr̃a po/
tius pp artis studiũ preparant̃ qꝛ sicut vtilia sunt peritis
ita supflua his qui expiẽtiã eius ignorãt.Ordine tñ curatio
nis duplici vtunt̃ medici instr̃o.s.nãli ⁊ accidẽtali.Simil'r
qdẽ nãlis ordo curationis egritudis cũ in ea incipit ab eo
quo facto reliquũ fit ⁊ nõ ecõuerso.Ordo ergo accidẽtalis
vt in curatione incipiat ab eo qδ magis nãqꝫ infestat cum
eius timet̃ defectio:tũc eniz timẽs artificib⁹ ministrat̃ spe/
rantibus tale aũt egritudo est ⁊ aliqñ accidens.Cũ igit̃ in
curatione artificiali ꝯcurrũt necessario hec tria cã tñ p̃ma
que dĩ antecedẽs scrutiny rõnabili curationi que sumitur
ab essentia morbi intentio curatiua que dĩ actio iudicata
ab ipsa eẽntia ⁊ forma causaꝝ curatiuaꝝ.s.ciboꝝ potionũ
⁊ h9 que est cõceptio ab intentione precedẽte indicata cõ
seruãdo semp̃ preiacẽtẽ salutẽ.Ordine qdẽ nãli spiritu san
cto duce huius languoris prelibati dñi mei cõplebit̃ sana/
tionis intẽtio qui ordo cõsistit in abscisione mãe lapidis ⁊
phibitione gnõnis ipsius cãm abscindẽdo ex rectificatio/
ne eius deinde mundificatione ⁊ cõminutione ⁊ fractione
eius cõpressione ei⁹ ⁊ elicatione eius ⁊ ex suspensorio suo
cum medicinis illud efficiẽtib⁹.Deinde ex trãslatione ei⁹
⁊ subtiliatione in ipso ⁊ ordie eius.Jllud aũt cõplet̃ cũ me
dicinis puocatiuis ⁊ cũ adiuuãtib⁹ de foris deinde ad cõ/
plemẽtũ opõnis prefate.regimen syntomatis hui⁹ lãguo/
ris ꝯcurrit ex ordie scδo id qδ inde de doloribus seq̃t̃ ⁊ recti
ficatiõe ipsi⁹ qδ in eis accidit de vlcerib⁹:deinde maiorũ
hui⁹ salutis doctrine desideriũ ptrahẽte mox ad curationẽ
fideli expiẽtia solerti rõne ⁊ industria ꝯdescẽdo vel de his
q̃tũ est in me omittendo qδ charitati poti⁹ q̃ iactãtie im/
putetur cũ simplicẽ oẽm gr̃az dei participatã mihi gratis
p hãc ꝯscripsero veritatẽ ꝯfido.n.nec apud prelibatũ meũ
dñm de debilitate h9 retributionis gñimo de fideli labo/
re mercedẽ cũ merces labori ⁊ nõ fructui debeant̃:lꝫ me/
dici sũmi gr̃a ⁊ itẽtiõe deuota iam fructũ h9 laboris opta/
tuꝫ diutius cõprehendã ⁊ dñm p̃libatũ sospitati corpis re/
stitui lãguidũ nec ꝯsciaꝫ meã de amissione vitatis mẽdacy
crimine icurrã.Ordie igit̃ nãli p̃misso a mãe incisione in/
choandũ ei⁹ p̃parat̃ digestio cuꝫ hoc expto ⁊ efficaci syru/
po sane sic lima serrã disponẽdo ad meliorẽ lignoꝝ sectio/
nẽ dĩ lignũ secare sic syrup⁹ h9 disponẽdo calorẽ nãlẽ qui
est istrꝫ nãe dĩ digõnẽ facere.℞.aque rad.feñ.petro.aspa/
ragi brusci apy alexandrini saxifragie distillate p alãbicũ
añ.lib.j.Jtẽ seminũ oĩuꝫ p̃dictoꝝ.añ.ʒ.ß.seminũ cõiuꝫ mũ
da.añ.exage.y.seis dauci aur̃.iy.amygδ.excorticaꝝ passu/
laꝝ enucleataꝝ.añ.aur̃.v.rad.liqr.mũ.⁊ succi ei⁹.añ.aur̃.y.
⁊ se.costi dulcis aur̃.y.sisceleos acori.añ.aur̃.j.⁊.ß.rub.tincto
rũ aur̃.j.scolopẽ.capil.ve.añ.M.j.oia terẽda terant̃ ⁊ po/
nant̃ in aq̃ bona sufficiẽti ad madefaciẽduꝫ p duos dies ⁊
noctes.Postea ponant̃ in alambico ⁊ distillent̃ hui⁹ autẽ
distil.⁊ distillationẽ rad.p̃dictaꝝ accipias.añ.lib.iy.cũ lib.
x.çucchari ⁊ lib.y.optimi mell' ⁊ fiat syrup⁹ delicat⁹ de q̊ su
mat oĩ mane.ʒ.j.cũ aureis trib⁹ oxymell'.sqllitici cũ aq̃ cali
da ⁊ apud sõnũ.ʒ.j.siue oxymellis.Sil'r sumat q̊usqꝫ dige/
rat̃ mã qδ cognoscit̃ p mutationẽ coloꝝ ⁊ subẽ ⁊ hypostasi
laudabili vrine deide purget̃ cuꝫ el'ario bñdicto.℞.poly/
pody recẽtis.ʒ.ß.añ.fen.añ.aur̃.iy.seminũ cõiuꝫ excortica/
tarũ.añ.aur̃.j.⁊.ß.liq.mund.ʒ.y.çucch.violati.ʒ.j.⁊.ß.peni/
diaꝝ.ʒ.y.cãdi.ʒ.ß.optimi reubarbari.ʒ.ß.turbith boni ⁊ gu
mosi.ʒ.j.vel mutet̃ pportio eoꝝ ƀm pitiã fidelis medici si
expedit cum p̃dicto syrupo addit.ʒ.y.medulle cassiefi.fiat
el'ariũ de q̊ in mẽse may circa p̊n^m vel circa mediũ vel cir/
ca finẽ in regiõib⁹ nõ cal'is assumat de mane.ʒ.j.Nõn^m tñ
ꝙ in vere bis põt vti h el'ario bñdicto ad põdus.ʒ.ß.mẽse
aũt Juny July augusti semel vtat̃ h ad.ʒ.ß.dieb⁹ canicu/
larib⁹ obseruatis q sũt tpe illo q̊ sol est in leone.s.a medio
July vsqꝫ ad mediũ augusti sũmarie loquẽdo:sp tñ añ as/
sũptionẽ hui⁹ el'ary bñdicti si põt p̃mittat̃ clystere cũ aqua
decoctiõis malue violarie nenufar.⁊ floꝝ camomille aur̃.
iy.addita medulla cassiefi.ʒ.ß.çucchari vio.olei camomil/
le ⁊ mell'.añ.ʒ.j.Sequẽti die purgatiõis intret balneũ i do
mo artificial'r exteriori balneo eqpollẽs.Jbiqꝫ tñ imoret̃
ꝙ sumat de hũectatiõe balnei de ꝯrio ꝯo;nequaq̃.excũti
ꝯo a balneo offerat̃ optie theriace cũ vino tepidus ad pon
dus triũ karicarũ vel kiratrũ exceptis mẽsib⁹ trib⁹ in qb⁹
satis est,vt sumat ad põdus vni⁹ kira.Post purgationẽ ꝯo
vl'eꝫ in mẽse may ⁊ septẽbris die sequẽti post balneũ vẽto/
se cũ scarificat iõe sup venã saphenã domesticam vtriusqꝫ
ptis ponant̃ porro si mã grossior viscosior fridiorqꝫ fuerit
vel eẽt aliq̃ mã in vesica sil'is globa terre eq̃li pportione
hic syrup⁹ cũ oxymelle sqllitico ppinet̃ quoad mã digerat̃
deide tpib⁹ purgatiõis vl'is ppinet̃ cũ aq̃ cal'a circa mediã
noctẽ.ʒ.j.bñdicte simplicis facte cum syrupo infra scripto.
Alys aũt tpib⁹ bis in mẽse sumat̃ ei⁹ bñdicte simplicis.ʒ.
ß.p̃dictis sil'r obseruatis vt ꝯtinua abscisione mãe vel saitẽ
ei⁹ modica mora in renib⁹ lapidis gnõ tollat̃ vel ipediat̃
in eis ad qδ cõseq̃t̃ p̃dicta.Nempe in his cõplet̃ expti⁹ vt
experiẽtia didici in q̃b plurib⁹ regionib⁹ mũdi intẽtio ab/
scisionis mãe lapidis phibitio gnõnis ipsius mũdificatio
nis ⁊ rectificationis ei⁹.Cõminutionis aũt lapidis al'r intẽ
tionẽ cõsecutus sum diutius mihi exptũ assumẽdo syrupũ
℞.saxifragie granoꝝ solis cicerũ/se.asparagi sgnãti açari
mi spice celtice rasure eboris seis brusci apy petro.añ.feñ.oçi/
mi spice aroma^{ce} camomille lapidis lincis sileris mõtani
iunipi galãge cinamomi hermodactyloꝝ sandal'al.⁊ ru.

Als eradi catione.

turbith enule raphani arthanite lapidis spongie fellis por
ci xilobalsami plūbi vsti violarū ros.berberis sene thimi
epithimi.çiç.nucis mus.foliy reupōtici reubarbari çedoa
ree carpobalsami gariof.corticis capparum mediane lauri
cyperi cardamomi se.portulace lactuce scariole papaueris
al.añ.ʒ.iy.nucleoꝝ psicoꝝ baccaꝝ cypressi cantaridaꝝ ci
cadaruʒ liquiꝛ mund.passulaꝝ sine nucleis galāge cyperi
añ.ʒ.ß.prunoꝝ.xx.camedreos peucedani pimpinelle mē
te boraginis macedonici radi.filicis senationis cretani ma
rini gramis vtriusqꝫ hedere.añ.M.j.aceti lib.ß.vel loco
eius limicelloꝝ adianthos polypody rad.fenic.petro.apy
asparagi brusci folioꝝ añ pris.añ.M.j.terant tereda ꝛ po
nant in madefactione p.ij.dies ꝛ noctes in aqua postea po
nant ad alambicū ꝛ distillent ꝛ cū tribus lib.istius distilla
tionis ponat mellis albi dispumati lib.j.çuccbari qntū suf
ficit ꝛ fiet syrupus de quo sumat oi mane.ʒ.j.ꝛ.ß.cū aq̄ cali
da pfecto vsus isti⁹syrupi nō solū cōminuit lapidē in reni
bus ꝛ mām lapidificā in vesica:sed ēt manifeste frāgit le
niendo ventrē mihi credat experto si placet:si aūt comi
sceat.℈.j.istius cōfectionis nr̄e inuētionis experte mirabi
liter in fractiōe lapidis opat.Ita vt scilz fragmēta lapidis
educant cū vrina.℞.litontripon lib.j.lapi.laçuli vitri vsti
añ.ʒ.iy.lapidis agapis.ʒ.ß.lapidis spōgie.ʒ.y.nucleoꝝ ce
rasoꝝ:granoꝝ solis.añ.ʒ.ß.fiat puluis subtilissim⁹ phbilātro
pos lib.ß.cōmistis sil vel vtat hoc el'ario in balneo cuz la
cte caprino.℞.cicadarū ablatis alis ꝛ pedib⁹ ꝛ capite gra
noꝝ solis.añ.ʒ.j.pipis galāge cinamomi.añ.ʒ.y.ligni aloes
ʒ.j.mellis qđ sufficit cōficiat cū syrupo pdicto ꝛ fiat el'ariū
expertū cūqꝫ iam presentit euentus mox fiat clystere pre
dictū nisi recens cibus in stomacho impediret qui cū vo
mitu educat.Et si sit difficilis ad vomendū bibat decoctio
nem seminis atriplicis raphani radicis lily ꝛ rapaꝝ ꝛ liq
ritie.Post qđ clystere vomitus pvocet.Cūqꝫ expediat rei
terat clystere fortificet cum.ʒ.iy.benedicte simplicis sera
pini.ʒ.j.mel.crudi.ʒ.j.ꝛ.ß.post qđ si dolor nō euenerit spō
gia vel filtruʒ infusa in decoctiōe camomille melliloti vl
fenugreci vel radicis maluauisci ꝛ aceti ponat sup renes ꝛ
ilia ꝛ post inungant hec loca oleo aneti vel scorpionis vel
cū hoc vnguēto mihi experto.℞.sinapis bdelly oppopo
nacis achori.añ.nūero.l.adipis anatis aur.iy.cere citrine
aur.j.ß.fiat vnguētū:vel fiat hoc emplastrū expertissimuz
℞.rute viridis.M.j.vel seminis eius.ʒ.j.cymi.ʒ.j.baccaꝝ
lauri.ʒ.y.terenda terant mellis.q.sufficit bulliant inuicem
ꝛ fiat empl'm vel fiat tale.℞.baccarū lauri amomi melli
loti farine cicerū nigroꝝ florū camomille.añ.ʒ.ix.dauci se
minis apy hortulani ꝛ monta.añ.ʒ.vy.olei de lilio.ʒ.x.cōfi
ciant cū aq̄ caulis armeni.si aūt dolor fuerit vehemens lo
ca cū sinapi pulegio fimo colūbino pfectis cū aqua rapha
ni addita auc que dr̄ grece tragaliduridas emplastret nec
minus ponat vētosa sine scarificatione sup vesicaʒ deinde
balneū in tina factū ꝛ plenū aqua in qua coquat camomil
la mellilotū ruta capill.veñ.scolopendrie se.dauci aneti fe
nic.fenugreci radix maluauisci ꝛ silia.hec aūt fiat freque
ter in exitu aut a balneo exhibeat dosis huius decoctiōis
ex pte.℞.mily salis triti.ʒ.xv.capil.ve.ʒ.vy.petro.ʒ.x.fic⁹
albas pingues siccas nūero.vy.hec oia coquant in lib.iiy.
aque donec vna remaneat post colet ꝛ colature addat pa
rum çuccbari.Et si cum hac decoctione cōmisceat.ʒ.j.opti
me theriace opitulat:nō modicū post dormiat in lecto mo
dicum si pōt sinaūt deambulet p gradus scalarū ascenden
do ꝛ descendēdo sup alterū pedē ꝛ sustendēdo alternatim
dūtaxat locus deambulationis sit calidus.Amplius lʒ sine
verecūdia nequeamus affari.tū qꝛ medicine ipsius neces
sitas cogit fiat si qua forte inuerecundia fuerit denudata su
scipiant a nobis.ꝛ eniʒ mundis munda sunt oia induatur
ergo virga indumento facto ex galbano oppoponace sera
pino bdellio ꝛ incuruet patiens sup genua sua.s.vt supinet
ꝛ postea eleuatis anchis eius cōcussis pecten cū manibus
suauiter cōfricet vt lapis ex suo suspēsorio eradicet ꝛ trans
portet ad vesicā ꝛ extraducat.Si aūt pper grossitie figa
tur in virga tunc instrō frangatur sine timore alicuius pe
riculi cuz tenaculis positis in foramie virge cautius vel ne
cessitate cogente scindat desubtus.Ceterū tpe magni dolo
ris ppinet hoc medicamen mirabile.℞.seminū cōiuz ex
corticarū.ʒ.xv.amili.ʒ.x.succi ligri.ʒ.viy.se.portulace.ʒ.iy.
ꝛ.ß.amygdalaꝝ dulciuz excorticaꝝ auellanaꝝ adustaꝝ.ʒ.
iiy.granoꝝ.pini.ʒ.x.ꝛ.ß.seminis apy dauci eruce oium.añ.
ʒ.iy.draga.gumi arabi.ꝛ amyg.iusquiami albi.opy.añ.ʒ.iy.
cicerū nigroꝝ.ʒ.x.croci.ʒ.v.oia puluericant ꝛ cōficiant cū
rob.ꝛ forment trocisci quilʒ.ʒ.j.de qbus sumat vnus cum
aqua ciceris nigri vel raphani.Et si dolor fuerit vehemēs
iniciat p syringā cum lacte mulieris se.papaueris al.opiū
adeps galline ꝛ hoc pōt clystericari ꝛ supponi hoc empl'm
sup renes ꝛ vesicaʒ ponant.℞.rad.scolopē.poly canapis
alter capil.veñ.folioꝝ virge pastoris añ.ʒ.j.ficuū siccarum
qđ sufficit ꝛ cōficiant cū oleo camomil.ꝛ fiat empl'm.Dei
de scribo expertū remediū salutare sedans dolorē renuʒ ꝛ
somnū pvocās post modicū spatiū iam assumptū.die aūt
sequēti vias aperiendo vrine lapillos multos facit minge
re.℞.çiç.piperis nigri al.ꝛ lon.spice cassielignee carpoba.
piretri cardamo.gariofi.masticis ameos.añ.ʒ.y.apy anisi
mēthe.añ.ʒ.y.se.saxifragie.ʒ.y.ꝛ.ß.granoꝝ solis.ʒ.j.ꝛ.ß.suc
ci trifoly cuiuscūqꝫ.ʒ.iy.mellis.ꝛ çuccbari qntū suffi.succus
trifoly apponat in fine decoctionis ꝛ fiat el'ariū dosis sit
ʒ.y.qñcūqꝫ voluerit gñal'r sumat tñ ter in septimana.Qñ
do a dolore torquet bis vel ter in die sumat.Sufficit hec
vsqꝫ ad curā prelibati domini opitulamen Jesu christi qđ
de hydria rōnabilis experientie deuote effudi.Aliaqꝫ for
tiora reseruando qꝛ mentis est manifestare qđ fari sufficit:
tū magis qꝛ ad hanc fideles medicinas quas labori ipsius
agitat excitaui ꝛ hausi a mamilla cōgenitoꝝ segregādi no
titia.Juuant tū sepius memorata ad hostiū illoꝝ medico
rū prudētie pulso instanter ꝛ pulso fidel'r supplicādo qua
tenus tam sedula curiositate qꝛ fideli ꝛ deuota cōpassione
pretitulati dñi caute pcuratione pertractent perficiat autē
hoc opus sūmus medicus Jesus christus itercessione bea
toꝝ apostoloꝝ Petri ꝛ Pauli ꝛ sanctoꝝ medicoꝝ Luce
euangeliste ꝛ Panthaleonis Cosme ꝛ Damiani fratrū in
signiū martyruʒ Joannis Damasceni doctoris eximy do
non ab homine sʒ ex deo nec minus totū dignetur supple
re qđ deficit ad sanationes dñi prelibati.Amen.

¶ De remedys syntomatum particularium huius languoris. Cap.VI.

Post hec autem qꝛ pscientia mea videlʒ fidelis ne mentiar veritatē di
sciplinę.O sanctissime pater patrū fateor corā
sūmo medico qꝛ nō mentior qđ ipse ad idē do
cuit me quātū salubre remediū cōtra prefatū
languorē qđ mox in vna nocte tollit dolorē vtpl'm dūtaxat
exhibeat hoc ordine.Uerbi grā cū languēs a dolore calcu
loso torqueat premittat clystere predictū in quo apponat
bñdicte simplicis.ʒ.j.serapini.ʒ.y.mellis.ʒ.j.ꝛ.ß.olei camo
mille.ʒ.j.post qđ sequat vomitus post qđ vnius vel duaꝝ
horarū spatio exhibeat electuariū saluato.s.ʒ.j.vel.ʒ.j.mi
nus.tertia nihil post bibendo vel modicū vini cū aqua ca
lida post bibat.Nec terreat vos diagrediū qđ ingredit in
hoc anthidoto cū repressione pma ꝛ scda malitiā.fugatur ꝛ
excessim acgritqꝫ ei dispositiones incolumes.℞.spice.çiç.
vtriusqꝫ pipis cinamomi electi gariofiloꝝ piretri.añ.ʒ.v.
masticis rosarum salisgēme rad.carpobalsami petro.spice
celtice

celtice.añ.ʒ.j.saxifragie xilobalsami carui macedonici granorũ solis brusci cardamomi macis galange seminis asparagi bermodactylorũ.añ.ʒ.v.diagre.ʒ.vnius tertiã/ambre.ʒ.ij.zucchari quantum sufficit.ꝛ fiat electuariũ cum aqua distillationis p̃mi syrupi in tabulis ꝛ deauretur. Modus autem rectificationis scamonee benedictus ex inuentione nostra est hic vt illius frusta nutriantur in oleo rosa. per diem vnã post ea voluant̃ inter amygdalas purgatas ꝛ tritas fiatq̧ sicut magdalion quod totum postea inuoluatur in pasta ꝛ coquat̃ in furno perfecte. Porro cũ paroxismo languoris torquet̃ dominus p̃libatus tunc dieta subtili regat̃ vt est ius cicerũ asparagi ꝛ ius ptisane cũ lacte amygdalarũ ꝛ semina cõmunia cocta ꝛ cõdita cũ zucchbaro. Et ius pulli cocti cuz petro. ꝛ collaticiũ pulli ꝛ vinum subtile clarum multa aqua calida mistuz si non sit p̃hibens. Et sicut grauis ꝛ solidus cib⁹ est vtilis sano. Ita p̃niciosus est egrotanti. Non enim põt sumentẽ ledere nisi ei ad noscenduz virus adiecerit p̃ticularis infirmitas. Cũq̧ absolutus fuerit p̃fecte ab hoc paroxismo p̃ transpositionez lapidis vel p̃ fractionẽ. Et eius extraductionẽ regat̃ sicut qui medicinaz laxatiuaz assumpsit ꝛ tanq̃ ab egritudine ꝯualescens regat̃ ꝑueniendo ad regimẽ suũ consuetũ. Jugiter ꝟo vtatur in cibis suis s̃m qd visum fuerit magis expedire semel in die aut ter vel quater in septimana vtatur hoc puluere. ℞.asparagi se.se.petro.apij dauci anisi ameos sileris montani macedonici leuistici milij solis se.lactucis portulace papaueris albi scariole.añ.ʒ.ij.saxifragie pimpinelle.añ.ʒ.j.puluis liquiritie mund.ʒ.ij.cinamomi electi.ʒ.j.zinzibe. cardamomi.ana.ʒ.ß. galange piperis nigri.ana.ʒ.iij.ligni aloes.ʒ.j.zucchari lib.ß.fiat puluis. Hic eniz puluis est mirabilis ad eductionẽ arenularũ ꝛ cõminutionẽ lapidis in eis ꝛ fortificat̃ addẽdo.ʒ.ß.trociscorũ de cicadis infra scriptorũ:tũc eniz educit lapillos ꝛ fragmẽta calculi de renib⁹ patiẽtis lꝫ h̃ puluis mox script⁹ fortior sit ad hoc. ℞.horũ trociscorum.s.de cicadis milij solis vitri adusti se.dauci se. carabe. Auis que grece vocat̃ drugmiduridos cinamomi saxifragie galange piperis nigri.añ.fiat puluis de quo recipiant̃.ʒ.ij.cũ aq̃ cicerũ nigroꝝ ca.in nocte vt sup̃ dormiat. Jn tp̃e aũt iterpolationis vtat̃ singulis mensibus vomitu post cibũ acruminũ ꝛ pisciũ salitorũ saltẽ p̃ horã residẽtiũ postq̃ vomit⁹ cũ aqua superi⁹ dicta ꝓuocat̃ singulis dieb⁹ vtat̃ syrupo p̃us de duab⁹ distillationib⁹ cõposito cũ aqua calida. Efficacior tñ est cũ aqua rapbani p̃ totã hyemẽ. Jn vere aũt bis sufficit in septimana. Jn autũno ꝟo de tertio in tertiũ diẽ. Et silr̃ vtatur antidoto hoc põtificali neofico aur̃.ij.cũ aq̃ ciceruz nigrorũ. Ordine hui⁹ dicti syrupi non eodẽ. Jn estate ꝟo sit dosis huius elarij aur̃.vnius in hora dormitionis. ℞.se.dauci.carpobal.spice assari.petro.anisi cinamomi cassiesi.amomi cymini.añ.ʒ.iij.sanguinis hirci p̃parati.ʒ.vij.trociscorũ de cicad.aur̃.nouẽ ꝯficiant̃ oia cũ syrupo p̃dicto.p̃ trocisci de cicadis sic fiunt. ℞.milij solis pentafilon se.vrtice nucleorũ cerasorũ se.nasturcij petro.alexãdrini tartari albi.añ.ʒ.ß.sanguinis hirci cicadaꝝ: añ.ʒ.iij.pul.galange.ʒ.j.olei muscatellini.olei nar.olei balsami.añ.aur.j.ꝛ.ß.succi saxifragie.ʒ.iij.ꝯficiant̃ in trociscis ʒ.vnius siccent̃ in vmbra ꝛ custodiant̃ a puluere sanguis hircin⁹ sic p̃parat̃:assumat̃ aũt hircus ruffus annoꝝ q̃tuor ꝛ nutriat̃ p̃ tres menses saxifragia post decolet̃ ꝛ sanguis eius p̃mus ꝛ vltim⁹ emanãs eyciat̃:medius ꝟo recipiat̃ in vase mundo ꝛ ꝯseruet̃ donec coaguletur postea incidatur in pua frusta ꝛ ponatur in restricta postq̃ fuerit balsamata ꝛ ponant̃ ad solem donec desiccent̃ ꝛ semp̃ a puluere custodiant̃ ꝛ vsui reseruent̃ vt luculentior sit hec mea doctrina memoriã faciã quorũdã gñaliũ taz simpliciũ q̃ cõpositorũ ad hoc vtiliũ. Simplicia ꝟo sunt oia ex q̃bus cõponunt̃ p̃dicta pleraq̧ alia vt radix costi:radix rubi:bdelliũ:squilla se.althee carpobalsamũ xilobalsamũ oppobalsamũ phi lipendula.fu.camedreos camepiteos:poliũ se.rapbani extremitates vitis albe:ruta agrestis:myrrba:armoniacũ:camomilla:rubea tinctoꝝ cãtarides lꝫ trabãt cũ magna violẽtia:lepus cõbustus in olla rudi cũ sanguine suo ꝛ vesice mustelle cui⁹ dosis sit.ʒ.ij.cũ vino odorifero ꝛ subtili.zinz. assarũ lapis spõgie:ꝛ plures ex lapidib⁹. Ex oleis aũt oleũ scorpionũ qd est precipuũ.oleũ camomille vel de storace vel pulegiũ ꝛ de ruta de amygda.de nucleis p̃sicoruꝫ ꝛ seminũ cõium.ꝛ multa ex oleis tam seminũ q̃ florũ q̃ radicum.ꝛ silr̃ oia que diuretica sunt. De cõpositis aũt.ʒ.theriace.s.Gal.esdre ꝛ magni mithridati litontripon filãtropos iustinũ ꝛ electuariũ ducis ꝛ trocisci regales ꝛ de philipendula diacucurina elarium de ambra ꝛ multe alie cõfectiones:nec est negligẽdũ q̧ vẽter eius semp̃ teneat̃ apert⁹ cuz his que sua ꝟtute semp̃ flegma educũt sicut puluis turbith cui⁹ dosis sit aur̃.iij.cũ aqua calida ꝛ maxime in hyeme in hora dormitionis vel fiat inde tragea ꝯfecta cũ zuccha.de qua sumat in maiori quãtitate post quã bibat aquã calidã vel loco eius sumant̃.ʒ.ij.isti⁹ syrupi distillati. ℞.anisi carui.se.fenu.añ.ʒ.ij.agarici.ʒ.j.polypodij.ʒ.ij.spice aromatice cinamomi galãge garioft.lignialoes.añ.ʒ.j.ꝛ.ß.passularũ enucleatarũ.ʒ.j.terẽda terant̃ ꝛ ponant̃ ad madefaciendũ in sufficiẽti aqua per duos dies ꝛ noctes postea ponantur in alambico ꝛ distillant̃ ꝛ syrupent̃ cũ melle duplo expertũ est. Nõ omittat̃ ꝯfortatio stomachi cũ emplastris ꝛ vnguẽtis. ℞.masticis.ʒ.j.olei roß.aur̃.ij.puluerizet̃ mastix ꝛ incorporent̃ in mortario ereo ꝛ ponant̃ ad ignẽ leuẽ postea supproyciatur puluis istarũ spẽruz.s.cinamomi nucis muscate.añ.ʒ.ß.calami aromatici.ʒ.j.cere.ʒ.j.extẽdant̃ sup coriũ ꝛ ponat̃ sup̃ stomachũ p̃ duas horas añ cibũ vnaq̧z post cibũ retineatur:ꝛ hoc in tp̃e frigidissimo.cũq̧ senserit defectũ digõnis in stomacho ꝛ appetit⁹ p̃missa purgatiõe fiat tale vnguẽtũ ex quo fiat inũctio p̃cedens appositionẽ ceroti. ℞.absinthij.M.j.ponat̃ in optimo vino al.p̃ dies tres ita q̧ cooperiat̃ a vino postea cõquasset̃ ꝛ exprimat̃ ꝛ colet̃ ꝛ colature addatur succi bethonice camomille saluie siluestris ꝛ mente addita cera pauca ꝛ puluere specierum prefati ceroti conficiatur.

¶ De doctrina sanitatis dñi p̃libati. Cap. VII.

Cum lapis in renib⁹ ꝛ eius s̃z paroxismos infixio necnõ ẽt cõmotio trãspositio ꝛ eius descensio ad vesicaz si cũ dolorib⁹ aduenientib⁹ nunc in renib⁹ nũc in vesica nunc in ilijs nũc in alkatim nũc in pectine ꝛ in inguinib⁹. Cura cõpleta nõ erit nisi p̃ sedationẽ doloꝝ nõ omittẽdo curã lapidis ꝛ h̃ dupl̃r.s.directe ꝛ idirecte. Jndirecte p̃mo cũ narcoticis qd nõ laudo nisi exq̃sita necessitate:tũc aũt melius est virtutẽ aliqualr̃ ledere q̃ infirmũ deficere. Scd̃o aũt exhibet̃ aperitiuũ remollitiuũ p̃paratiuũ ꝛ ꝓuocatiuũ qd meliorẽ hui⁹ lapidis eductionẽ ꝛ euaporatiuum vẽtositatis ꝛ plenitudinis descẽdentis de his remedijs dictũ est superi⁹ superest de remedijs aliorũ sinthomatũ fideli experiẽtia p̃tractare vt sunt ardor vrine. Excoriatio canaliũ vesice ꝛ virge ꝛ vlceratio eoꝝ ꝛ renũ ꝛ pulsus cordis qui ab his ꝯtingit. Ad ardorẽ aũt vrine efficax remedium est syrupus distillatiõis aq̃ plãtaginis. Jta q̧ in lib.iij.huius aque ponat̃ mellis albi dispumati lib.ß.zucchari albi quãtũ sufficit fiat syrupus q̃ assumat̃. Ad vlcerationẽ q̃dẽ mẽbrorũ p̃dictorũ diuretica misceant̃ cũ stipticis sicut perito medico videbit̃ ꝯuenire ꝑpinet̃.ergo syrupi p̃maruz distillationũ duarũ.ʒ.j.syrupi distillationis plãtaginis.ʒ.j. misceant̃.tp̃e tñ calido cũ frigida aq̃ vt mã petrificata nõ remaneãt ꝛ vt vlcera ꝯsolident necessitate:tñ vrgẽte vnus

de trociscis ꝑdictis ꝯ dolorē cū.℥.j.distil.syrupi plātaginis aqua mista calida nec min⁹ loca excoriata ꝯfortenť extrinsecus emplis ⁊ epithimatib⁹ scriptis ꝯsolidantibus ⁊ ꝯfortantib⁹. ℞.karabe boliar.al.vernicis thuris pinguis.añ.℥.ß.charte cōbuste.ʒ.ij.succi plantaginis vel virge pastoris quātū sufficit bulliāt adinuicē fiat emplm vel epithima ⁊ apponať pudēdo ⁊ vesice ⁊ aliqñ sup renes.Deť ēt diadragagantū bis in die añ cibū.Cūqꝫ cogscit ꝙ fuerit in vesica ⁊ spālr in locis neruosis sil' cū vlceratiōe vge ⁊ maxime in summitate hoc remediū apponať. ℞.ceruse.℥.ij.lethargiry.℥.j.thuris.℥.iij.masticis.ʒ.ij.puluerizeť vnūqdꝙ p se deinde pul.ceruse.pmo cū modico oleo roꝫ.cui pmo adiūgať lethargirū postea mastix ⁊ vltio thus cū pistello semp mouēdo paulatiꝫ ⁊ tandē apponanť rose ⁊ cū inceperit inspissari addať oleū ro.⁊ aq̄ roꝫ.⁊ tādiu ducatur donec fiat nec multū liqduꝫ nec multū spissuꝫ.Qd aliqñ cū tenta iponiť aliqñ inijciť cū instro sili instro clysteris. Nō negligas aūt a tota spē vesicaꝫ ꝯfortantia sicut vesica corporū siluestriū ⁊ aliorū porcoꝝ epiglotē galli ex cōbustione quoruꝫ aliqñ cū cypero gariofi.⁊ cinamomo ⁊ zucchāro ⁊ fiat electuariū vtile.Ampli⁹ si h excoriatio fuerit cū debilitate vtutis ꝯtentiue vesice sepi⁹ empletur emplis dictis ꝯfortantibus. Necnō fiat inūctio cū oleo de lentisco. Nec te despe ret de curatiōe hui⁹ multitudo hūiditatis extranee cū vrina fluētis. Nō eniꝫ pura sanies nec purus hūor sꝫ quasi humoralis aquositas mittiť a supioribus mēbris ad renes ⁊ descēdens ad vesicā vlceratā misceť cū sanie. Ibiqꝫ collecta emittiť cuꝫ vrina ⁊ ꝓinde q̄uis in renib⁹ genereť lapis paruus manificari nō valet ꝑꝑ ipulsionē māe non residētis multū sꝫ ꝯtinue refluentis ad vesicā:ceterū si vlceratio in renib⁹ fuerit p vtať isto syrupo. ℞.hysopi tribuli marini ⁊ cāpestris marubij al.chelidonie ꝯsolide maiorū foliorū cauliū rub.folioꝝ sābuci corticis fraxini corticis thamarisci rubee minoris vge pastoris pimpinelle camedreos camepitheos solatri hortulani barbe hircine foliorū exiccatorū lingue auis ra.fistule pastoris radicis narcisci radicis nenufaris foliorū salicis radicis pētafilon graminis lilij auricule muris lēticule aque ⁊ solis lilij assatorū rubi affodilloꝝ lactucaꝝ agrestiū mediani corticis salicis cameleonte caude equine eupatorij ireos.añ.M.ß.plātaginis been al. ⁊ ru.sem.psillij coralli al.⁊ ru.vtriusqꝫ sticados cinamomi nucis cypressi hipericon rosaꝝ lilij semi.nasturcij cubebe amygda. dragaganti assi gūmi arabici cancri marini adusti hermodactyloꝝ al.liqui.mun.sumach se.sisami se.cydoniorū se.citri hortulani anethi papaueris albi assi ⁊ lactucaruꝫ.añ.℥.ß.viol.ʒ.x.hec bullianť in lib.vj.aque quousqꝫ remaneat medietas ⁊ tunc ponať ad alābicum ⁊ distilleť ⁊ in tribus lib.huius distillationis ponať mellis rosati lib.ß.zucchari albi quātū sufficit fiat syrupus. Cuius dosis sit tpe frigido.℥.j.cū aqua calida. In tpe ꝟo calido cū frigida aq̄. Postea purgeť cū ista decoctione. ℞.capil.ve.ireos dētis equini.M.j.seminū cōium excorticatorū.añ.ʒ.j:viol.ʒ.iij.pulpe.cassiefi.℥.j.Die aūt.iij.fiat istud clystere. ℞.casei veteris valde lib.ß.decoquať in aqua cuꝫ aqua distēperetur cassiefi.℥.ß.deide apponať hoc emplꝫ. ℞.farine ordei lib.j.succi barbe hircine.ʒ.ij.bullianť adinuiceꝫ ⁊ fiat emplm. Aliđ clystere expertū. ℞.olei cydonioꝝ olei masticis olei myrti.añ.lib.v.fiat clystere.forti⁹ āt remediū est ꝙ deť cū illo syrupo vnus de predictis trociscis ꝯ dolorē renū iungant renes cū isto vnguēto. ℞.storacis liqde.℥.j.adipis anseris quartis.j.cere albe.℥.ß.olei cydonioruꝫ olei masticis.ana.℥.iij.ex his conficiatur vnguentum. Non negligatur medicatio cōis est ad vlceratione vesice. Ad cardiacā aūt accidentē ex calculoso lāguore remediū expertissimū. ℞.ʒ.j.vel.ij.vel.iij.electuarij diacameron semel autē in septimana:aut bis:aut ter de istis pulterib⁹ mihi expertissimis recipiat.ʒ.j.sero. ℞.succi boragi.ʒ.ij.zedoarij radicis sigilli sancte Marie.añ.ʒ.viij.ꝯficiantur cū optimo vino pille grosse ⁊ deaurenť.hoc autē remediū est de secretis participatis mihi a sūmo medico artis. Nec solūt sed stomachū confortant ⁊ mox cardiacā stomachalē tollunt.

¶ Explicit opus manus dei ad pontificeꝫ romanū Arnaldi de villa noua.

¶ Incipit regimē curatiuū ⁊ ꝑseruatiuū ꝯ catarrū. Cap. I.

SI infestiui catarri molestia vos nō icitat ad eius prescindendū insultū:saltē timor ipsi⁹ dispositiōis morbide vos terreat:ipse eniꝫ innumeros ⁊ varios parit languores fm diuersitatē mēbrorū q ꝑcutit.verbi grā. Si indigestus rheumatizet catarrus ad vētriculos cerebri epilentiā ⁊ aliqñ apoplexiā inducit. Si ꝟo ad nares corizaꝫ ⁊ aliqñ polipū.si aūt ad palatū alcola gignit siqꝫ ad gingiuas relaxat ⁊ corrodit dolorēqꝫ dētiū ⁊ aliqñ putredinē ⁊ casuꝫ facit.si ꝟo ad aures rheumatizauerit dolorē aliqñ surditatē ⁊ apata affert. Si ꝟo ad ocłos dolorē ⁊ ophthalmiā aliasqꝫ egritudines parit:si aūt ad guttur:brācos ⁊ squināntiā facit. Cū aūt in viscerib⁹ distillauerit ꝑcutiens stomachū tussim simul ⁊ nauseā ꝓuocat dolorē causat ⁊ corrūpens aliqñ fluxuꝫ vētris ꝑniciosuꝫ inducit ⁊ qñqꝫ ex eo generať colica ⁊ ꝓprie mucosa cruda. Si ꝟo venerit i pulmōe tussiꝫ cāt cū spumosis sputaminib⁹. Aliqñ cū raucedie aliqñ cū apate. Qđ si sang.expuerit patiēs i phthisim trāsit ⁊ aliqñ moriť. Si aūt pectore distillauerit asma:aliqñ causat emopthoicaꝫ egritudinē phthisim trāsit ⁊ aliqñ moriť. Si aūt in pectore distillauerit asma:aliqñ causat emopthoicā egritudinē phthisim ⁊ aliqñ pleuresiꝫ ⁊ ꝙ deterius est plerūqꝫ subito distillās in corde mox suffocat vel in pāniculo quo tegiť ipm ⁊ parit cardiacā:ceterū si rheumatizet ⁊ in nucha dislocat spōdilia causatqꝫ gibbositatē aliqñ. Si ꝟo in neruis paralysiꝫ ⁊ aliqñ sciaticā facit. Preter has aūt infirmitates alias parit quas ꝑꝑ breuitatē numerare omitto.

¶ Quid sit catarrus ⁊ quot sunt genera eius. Cap. II.

CAtarrus quippe est dissolutio morbida humorū in vētriculis cerebri ⁊ eorū ad inferiora descensio cui⁹ gña sunt tria.s.coriza:brācus:⁊ tussis.⁊ due spēs.scilicet calida ⁊ frigida.

¶ De regimine ⁊ causa catarri multiplicati. Cap. III.

VT autem ex h dogmate sufficiēs scientia ꝑscindendi ⁊ ꝑcauēdi catarrū appareat iterest mea ꝯñter origines ei⁹ cōtinuare et causas.nō eniꝫ minima ꝑs curatiōis est egritudinis causas cognoscere. Profecto cā mālis catarri remota est quotidian⁹ excessus valde cibi ⁊ pot⁹ vel indigō ei⁹ ex quo forte poniť in numero egritudinū cronicarū.cā ꝟo mālis ꝯiūcta est hūor crudus sedēs in cerebro:cui⁹ cā est indigō in ipso eiusqꝫ qđ ad ipꝫ ꝑuenit ex alimēto necnō ei⁹ qđ ad idē ex vaporib⁹ ascēdit:ceteꝝ cā idigōnis cerebri est:aut itrinseca:aut extrinseca:itrinseca ꝟo:aut est ex gnōne:aut ex tpe:ex gnōne qdem vt est cōplo fridior cerebri q̄uis opꝫ a fridis lediť patiēs catarros:⁊ corizā ꝯlr. Et silr si cerebri hūidior ꝯplo fuerit harꝝ supfluitatū accidit multitudo:ex his ꝟo cōplo cōposita facile frigore ac capitis replone catarrū ⁊ corizā sua indigōne gignit post quos cała ⁊ hūida cōplo ⁊ maxime si abundantia hūiditatis affuerit harū supfluitatū abūdātiā forte tñ mediocriter inducere sicut deide calida ⁊ vltimo sicca. Hñs cōplonē calidā cerebri vehemēti⁹ paratior est recipere cās extrinsecas faciētes corizā fridā est tñ timor minor in ipsa

in ipsa vt illud ⁊ ex causis corporeis ꝯtingat q̄ƺ hn̄s cōplexionē cerebri frigidā: friditas cōplōnis sit fortis ⁊ figit̄ vt in seniorib⁹ testāte Hippo. brāci ⁊ corize in valde senibus nō maturant̄: ex tp̄e vō est vt ois mala cōplo accidēs cerebro excedēs ei⁹ debilitat digōnez deinde decrescit vltimate. Extrinseca aūt cā idigōnis cerebri gn̄antis catarrū. Aut est ex sole aut vento aut olfatione medicinarū calefacientiū sicut musci croci ⁊ cepe aut frigiditas adueniēs extrinsecus ex aliquo frigido aut in septētrione cuz caput discooperit̄ ad vtrosqƺ ⁊ p̄cipue cū post balneū rheumatizatus fuerit: aut exercitio: aut ira: aut cogitatiōe: aut locutiōe multa: aut clamore multo post repletionē cibi ⁊ potus generationis actu post ipsam aut alijs. Et qn̄qƺ accidit rarificatio aeris p̄parans ⁊ corpus ad recipiendū calidū ⁊ frigus q̄re accidit catarrus ⁊ p̄cipue si plurima fuerit fortassis etiaƺ ⁊ pharmacia hoc accidit. Jaƺ igit̄ pƺ ligdius qꝛ ƀm diuersitatē originū ⁊ causarū catarri ipse qn̄qƺ gignit̄ grossus qn̄qƺ subtilis aquosus qn̄qƺ calidus acutus aut salsus aut mali saporis ⁊ qn̄qƺ calidus mordificatiu⁹ ⁊ qn̄qƺ est frigidus. Nō tn̄ est negligēdū ꝙ catarrus ꝗ frigidus est maturat̄ in febribus. Calidus vō nequaq̄ƺ sed iuuat̄ ab ea.

¶ Quo tempore anni ⁊ qua regione plus multiplicatur catarrus. Cap. IIII.

PRofecto lƺ oi tp̄e anni regione quaqƺ ⁊ oi vento ledēte valeat multū catarrus ⁊ egritudines ei⁹. est tamen paratior flante borea ⁊ ꝓprie post austrū ⁊ maxime in hyeme ⁊ maxime subsequētibus estati septentrionali pluuijs paucis ⁊ autūno pluuioso ⁊ austerno. Amplius ⁊ in hyeme catarri multiplicatio fit et proprie fit in regionib⁹ meridionalib⁹ ob repletionē capitalē. reor nēpe tam experiētia fideli q̄ƺ rōne solerti veterū auctoritate ꝓbādo hec tria fore nec͂ia. Primū qdē ꝙ iam de catarro fluxum est auferre. Scōm est ne iteruƺ fluxum ꝓhibere. Tertium est ipsius fluxum a solo descensu diuertere ad nares declinando vt purgetur per eas.

¶ De curatione vtriusqƺ sp̄ei calide ⁊ frigide. Cap. V.

LIcet iussu dei hoc remediū salutare catarri charitatiua cōpassione ad gregem chr̄i pastorū dirigat̄ vt ab ipsi⁹ miseria ⁊ infestatione tueant̄ vt armis. Nihilomin⁹ sp̄ū sancto duce semꝑ opto ad eoꝝ subiectos defendi ab eadē miseria aliaqƺ multiplici iaƺ obsessiōe sane oium subtorū miseria est. Cōditio nāqƺ illoꝝ miseriā ꝗ ad alioꝝ somnū dormiunt: ad aliorū gressuƺ ambulant: ⁊ ad alienū comedunt appetitū. Pro his igit̄ ex amplissimis breuissima colligēdo mox scribaƺ gn̄alia ⁊ experta vtriqƺ sp̄ei catarri cōia ⁊ per illa tria fundamēta gradiēdo ex ordine. vt aūt tollat̄ pus qđ iam fluxū est ex catarro ꝯsiderandū est p̄us an paru⁹ sit eius flux⁹ an magnus. Si vō paru⁹ potest patiēs h̄ poculo. ℞. liqui. mund. passulaꝝ enucleataꝝ. an̄. ℥. j. ficus albas ⁊ pingues dactylos pingues. an̄. ℥. v. coquāt̄ in duab⁹ pintis aque vsqƺ ad medietatē. deinde colet̄ ⁊ colature addat̄ zucchari quātū sufficit. hoc. n. miro mō pect⁹ abstergit qđ reiterare est fas vt expedit mane ⁊ sero si nō lauauerit. Si vō magn⁹ multusqƺ fuerit vtat̄ syrupo infrascripto. vj. vel. viij. cum totidem aque calide mane. Jn sero aūt si nō cenauerit dimidiet̄ eius dosis. ℞. capil. ve. recen. hysopi an̄. M. iiij. enule cāpane ireos lilij. an̄. M. ij. viol. florū boraginis buglosse. an̄. ℥. j. ligri. mund. passularū enucleatarū. an̄. ℥. j. se. althee bōbacis amili dragagā. an̄. ℥. v. sebesten. ro. bulliāt in duab⁹ lib. aque. vsqƺ ad ꝯsumptionem duarū deide colet̄ ⁊ addat̄ zuccha. q̄ƺtū suffic̄ fiat syrupus ꝑfecte decoct⁹ mihi tn̄ credat̄ expto ꝙ si caput plenū fuerit hūore idigesto hoc solo syrupo cōplet̄ ꝓmū remediādi funda^m qđ est tollere qđ ex catarro iaƺ fluxū est. Post qđ licet ad reliq̄ duo transire. Si aūt caput plenū fuerit hūore porrigāt̄ pillule dosis ē a. ʒ. j. vsqƺ ad. ʒ. j. ⁊. ß. ꝯsideratione ꝯueniēti tp̄is obseruata. Si vō magis expedierit caput purgare sumat̄ tale antidotū mihi expertū. ℞. hierepigre cōis. ℥. iiij. agarici electi. ℥. j. pulpe collogn. rectificate cum bdellio dragagā. an̄. ℥. j. sene. epithimi. an̄. ℥. j. pulueriçent̄ ⁊ cōmisceant̄ simul: die aūt 2^a aut 3^a post euacuationē recipiat mane theriace bone ad quātitatē fabe grosse transgluttiēdo. Deinde redeundū ad remediandi fundamētū. 2^m si expedit qđ est vt restringat̄ ne ampli⁹ fluat catarr⁹. Vtat̄ ergo patiēs catarrū pillīs his exptis. ℞. myrrhe. ʒ. vj. olibani. ʒ. xv. opij iusqami radicis cineglosse. an̄. ʒ. iiij. ꝯficiantur cū rodostomate ⁊ fiāt pille ad modū piperis de qb⁹ oi sero recipiat q̊usqƺ optime sit restrict⁹: si āt abhorreāt̄ iste pille ꝑꝑ narcotica addāt̄ sp̄ēs mox scripte. ℞. castorei croci. an̄. ʒ. v. Post h̄ ad 3^m funda^m remediādi deueniēdū est qđ ē ꝙ flux⁹ ille catarri diuitat̄ a solito descēsu declinetqƺ ad nares purget̄ ꝑ eas. Vtat̄ ergo patiēs post ꝯstrictionez p̄dictā hoc caputpurgio oi mane plurib⁹ dieb⁹. ℞. salis armoniaci nigelle. an̄. ʒ. j. pulueriça ⁊ cū succo cucurbite agrestis distēperet̄ ⁊ oleo nigelle q̊usqƺ ad modū mellis inspisset̄. Deide ponat̄ in nares ⁊ fiat caputpurgiū nō tn̄ frequēter fiat hoc. Quātitas aūt cuiusqƺ imissiōis in narē vtrāqƺ sit quātū cicer grossuƺ. deide olfaciat fortiter vt vigor ipsi⁹ bene ascēdat ad cerebrū. Jdeƺ aūt pōt fieri ante cenā. Signū aūt oꝑationis eius si bene fiat est ꝙ ilico sternutationē incitat. ⁊ ad nares mucilagines adducit qđ cum accidat nō statim nasus mungat̄ ꝗnimo patiat̄ morosius ꝑ se fluere postea mungant̄. Si quis aūt nō medicationis ꝑfectio sequit̄ catarri remediū salutare. Nolo aūt hoc secretū latere quēpiā amicoꝝ meorū ꝙ assumptio solius cassiefi. fere supplet vices p̄dictorū fundamētorū remediādi. Est eniƺ medicina bn̄dicta vtriqƺ catarro taƺ in oi etate q̄ƺ in oi tp̄e ꝯgrua qua in reuolutione duoꝝ mensiū dƺ vti in 2^a vel 4^a q̄dra lune. Et sp̄alr̄ tp̄e veris ⁊ autūni qbus magis infestāt catarri. Cui⁹ pulpe cassief. dosis sit ab. ʒ. j. vsqƺ ad. ʒ. j. ⁊. ß. vt vsqƺ ad. ij. ⁊. ß. cū aq̄ cal̄a sufficiēti dissoluta ⁊ ēt in matutinis assumpta cena precedente omissa: deinde dormiat suꝑ eā vsqƺ ad diē quo adueniēte excitet̄ patiēs. ⁊ deambulet per camerā p̄cauendo a frigore. Si aūt vsqƺ ad tertiā operationē suā nō cōpleuerit bibat̄ aque frigide ciathus vn⁹ post modicū eniƺ generata vētositate nām grauāte expulsio excitat̄ post eius vētositas ꝑpendet̄: deide vtat̄ parce de eadē bonis alimētis ⁊ nihilomin⁹ ꝯn̄ter moderate vtat̄ sane cassiefi. mūdificat sanguinē ⁊ oēm acuitatē cōpescit ⁊ sedat ⁊ ꝓprie cū syrupo endiuie ⁊ sil̄ibus. Jpsaqƺ mūdificat ⁊ educit cholerā ⁊ flegma ⁊ operat̄ hoc sine nocumēto ⁊ excessu. Caret. n. mordicatione ⁊ ipsa lenit guttur ⁊ pect⁹ ⁊ resoluit ap̄ata acutat in eis ⁊ ꝯfert calefactioni renū sumpta cuƺ diureticis ⁊ infusione ligri. ⁊ ꝓhibet gn̄ationē lapidis in eis ⁊ ꝯfert febrib⁹ calidis aliq̄n cū ea admiscet̄ reubarbarū cū modico masticis ⁊ spice aromatice. forte auteƺ tꝑibus humidis nimis vt puta in hyeme erit ꝯuenientius operari vt patiēs tragea subscripta mox vtat̄ de mense in menseƺ semel vel bis in mense. ℞. mirabolanoꝝ kebulorū. ℥. ij. ⁊. ß. turbith. ℥. j. ⁊. ß. çinçi. ʒ. vj. ameos domestici se. fe. anisi. an̄. ʒ. iij. zucchari ad pondus oium dosis ei⁹ est. ʒ. iij. in mane in aurora postq̄ƺ bibat̄ medius ciathus aque calide: die aūt eadē oino caueas a comestione pisciū. forte etiā cū ingressu bal. ꝓhibet̄ euētus catarri infestus quē ꝯsuet⁹ est pati. Ceterū nō est negligendū ꝙ oē funda^m remouēdi catarrū saltē est ꝙ diminutio cibi ⁊ potus fiat vt cōuenit. ⁊ silr̄ prohibitio vini ⁊ repletionis oino maxime in primo fundamēto fiat vt si nō possunt in regimine diete subduci

quod volunt saltem velint qd possint.

Non ero segnior ad scrutãdũ etiã que ad hanc operationẽ cõueniunt. et si forte in fundamẽtis ↄtineant̃ p̃dictis quinimo vt vigil diligens oẽm negligentiã relegãdo in ordinez curatiõis nãli illa sextuplo nũero contineri. Quorũ p̃mũ est mãm catarri digerere. 2m ipsaz euacuando diuidere. 3m est candẽ mãm fluẽtẽ ad ignobile mẽbruz a nobiliori diuertere. quartũ est ipsaz mãm fluentem catarrosaz abscindere. quintũ est eius accidẽtia corrigere. sextũ est diete ↄuenientiã ponere. Ad digestionez vo mãe expedit ↄsiderare p̃. An cal'a fuerit et acuta: an frida g̃ssa et viscosa. Si vo cal'a fuerit inspissantia et igrossantia seu ifrigidãtia porrigant̃. Si aũt frida fuerit subtiliãtia et diuidẽtia ministrent̃. Materia aũt catarrosa diminuitur flõmia ventris solutione clysteriũ et collyriorũ administratione et sĩlibus. Materia vo catarri diuertit̃ ↄgrue gargarismatũ ↄgruentiũ caputpurgiorũ fricationũ extremitatũ vẽtosarũ et sĩlium. Abscindit̃ aũt mã catarrosa gargarismatibꝰ suffumigationibꝰ odoribꝰ et ↄtinuis que in ore tenent̃ et que lãbunt̃ et deglutiunt̃ et sĩlibus. Accidẽtia vo catarri corrigũtur. i. egritudines ꝑticulares iaz cõnumerate supius quaꝝ cã catarrus est. ẞz modũ curationis appropriatũ vnicuiqꝫ eorũ. Regimẽ aũt diete consistit in his. videlicet et diminutione ciborũ et potuũ. et repletionis viniqꝫ ꝓhibitiõe oĩno. Et ab austro et borea quãtũ pol'e est cauere. auster eniz rarificat et capita replet. Boreas vo cõstringit et exprimit nec minus fuga supple repletionis cibi et multitudinis somni. Ampliꝰ ↄuenientia huiꝰ regiminis ↄsistit in ꝓhibitione a fumo et vẽtis radijsqꝫ solis et lune quãtũ pol'e est: sz magis lune ꝓprie qñ ꝑ fenestrã est ingressus eoꝝ: vaporosa et replentia caput et rarificãtia ip̃m. Et potuz aque fride vitet. Et forte potus aque calide maturat catarros et sĩl'r itroitus ad sudandũ in balneo. Ad hoc. n. nocet patiẽtis repletio somnus et potꝰ et multitudo sõni. Quinimo qualiscũqꝫ sit somnus in die sitqꝫ ꝑcitas in nocte et nõ iaceat taz supinꝰ et alleuiet̃ cena imo ꝓhibeatur si est pol'e et quies iniungat̃ qm̃ ex magnis maturãtibus est. Post maturationẽ aũt catarri ↄueniẽs ei qd ↄsueuerat regimẽ est negligẽdũ ꝙ res queqꝫ post medicinã assumptã cerebrũ et stomachũ rectificant et totũ corpus v̀tuti restituũt sicut somnꝰ nãlis ↄueniens est et electio potꝰ et paucitas eorũ et q̃es et aer tꝑatus et gaudiuz et letitie seu delitie et omne regimẽ tale. Horuz aũt ↄtrarie et fructꝰ pisces alimẽtaqꝫ pinguia cibiqꝫ digestionis male et mali nutrimẽti g̃iationis actus ira et sĩlia priora incurrere in morbos cadere et cito senescere faciunt.

Quoniam in actionibꝰ prior est querẽda via q̃ doctrina et q̃ ex signis. habet̃ tñ ꝑ signa distinguant̃ ↄfusa. Jõqꝫ iterest mea ante igressũz curatiue doctrine catarri calidi ip̃z ꝑ sua signa detegere. Cuiꝰ signa maxie sũt rubedo faciei et oculoꝝ mordicatio et sublimitas eius qd currit et caliditas tactꝰ et qñ accidit in eo febris. Et iuuat̃ ea et sentit̃ in gutture acuitas ꝙ descẽdit ad ipsum sputũ et catarrus declinant ad rubedinẽ. Et est etiã hec opilatio qñqꝫ ventositas et acuta cõmotio.

Quatenus a medico perito egritudo cognoscit̃ tali igit̃ cognitiõe p̃missa catarri nãli ordine creatiõis cogẽte a curatiõe morbi. Incipe eiꝰ euacuatione subseq̃nte ꝙ ex infrigidantibꝰ eligant̃ raro infrigidantia actu. Si vo cõpetunt nõ eleuent̃ multe infrigidatiõis in gradu sed accipiant̃ ẞm plurimũ vt cõuenientia. Magna infrigidãtia que in multa eleuatione graduali sunt ꝑhibent̃ qualia sũt bal. dulcis aque q̃ ieiuno administrant̃ administratio embrocationis ex ordeo viol. papauere camomil. et effusio aque calide sup caput et sup extrema et sup testiculos. Et vnctiões frigide sup ea et sup ventrẽ sumere cuz oleo viol. et oleo camomil. aut de papauere et si vigilie affuerint olfacere cãphorã et aquaz rosarum cãphoratã et sĩlia. Ceterũ ex ↄferentibꝰ et digerentibꝰ est potus aque ordeacee cũ penidijs syrupus de papauere et syrupus de vio. et viole ↄdite cũ oleo viol. naribꝰ applicent̃. Ampliꝰ expedit inspissãtibꝰ cutiz et subtile acutũ ex catarro qd descendit ad guttur ingrosset̃ et nequaq̃ ad ꝓfundum descẽdat: imo iã adunatũ faciliꝰ excreat̃ ex q̃bus est dragagãtũ et electuariũ eius et mucillago psilij et semen cydoniorũ et aqua viol. et sebesten. et syrupi istorũ et lohoc de papauere et sĩlia. Flõmia aũt in hac curatione in tribꝰ casibꝰ ↄgrua ↄceditur. Primo si catarrus sit calidus corpe calido sanguinẽ habẽte in quo sit oculorũ rubedo et venaꝝ amplitudo seu plenitudo. Scõo si catarrꝰ sit declinãs ad oculos aut qualiscũqꝫ sit aut distillãs terminent̃ in faucibꝰ aut pulmone aut costis aut diaphragmate et ĩ eis ad collectionẽ figat̃. Tertio si ↄtingat catarrꝰ cũ febre. Jn his enim solis casibꝰ catarro flõmiaz vtilẽ iuenimꝰ. Si vo solutionẽ vẽtris expedit fieri. Pulpa cassiefi. cũ viol. cõditis vel cuz aqua reubarbari vel sine admistione vt dictuz est porrigat̃ vel hierapigra cũ viol. ↄditis cũ aqua passularũ siue nucleis cũqꝫ fluxus catarri ad mẽbra nobilia suspectꝰ fuerit aut timet̃ in faucibus figi. tunc solicitet̃ eundẽ ad nares diuertere cũ caputpurgijs et sternutatiõibꝰ odoramẽtis mordicationibꝰ casus catarrose mãe timeat̃ q̃ ꝑ ingetationez et agitationẽ fluiↄsueuit disruptiꝰ. Et quia sternutatio suspecta est in prinᵒ. Et etiã qm̃ materia q̃te indiget vt maturet̃ quia agitatio multiplicat et mãm dilatat et facit eã ↄsequi laboriosos et ẽt vehemẽtes motus. Ceterũ post catarri mũdificationẽ sternutatio est iuuamẽti sublimis radicem eius mundificãs et adhuc innatã post corpis mundificationẽ ꝓpriam. Gargarismata quoqꝫ necessaria sunt et eorũ iuuamẽtũ in tribꝰ casibus reperit̃ ingrossantibꝰ et coadunãtibus ip̃m vt eius ꝓbibeatur ad fundũ descensus fiatqꝫ facilis ad excellẽdũ et screandũ qd ꝑꝑ acumẽ et subtilitatẽ aggregari nõ poterat. Scõm ad catarrũ cuius mã est multe viscositatis et spissitudinis cuiꝰ querit̃ subtilitas et diuisio vt facile expellat̃. 3ᵒ qñ materia timet̃ in faucibꝰ figi et querit̃ abstersio et mũdificatio eiꝰ. Ampliꝰ vo in quatuor casibus gargarismatũ administratio suspecta est. Primus est suspitio et timor distillationis catarri ad pectꝰ et pulmonẽ fluere ↄsueti. Scõs est si catarrus de g̃ne acutorũ fuerit et subtiliũ et mordicantiũ. Tertiꝰ est timor in ꝓfocationibꝰ que fiũt. Quartꝰ si catarrus sit vehemens et multus. Profecto in his casibꝰ gargarismata agitãt mãs catarrosas et conuertunt eas ad vias pectoris et pulmonis et multiplicãt. Poro gargarismatũ ẞz modũ cõem factorũ. Aliud enim partẽ nobilẽ expurgat ꝑ ignobilẽ vt administratio diacodion cũ decoc. balaustiarũ et sĩliuz. aliud fluxũ sistit vt administratio granorũ salis et icisiuorũ et sĩlium. Aliud abstergit et fluit et alterat vt administratio cãphore ad calidũ myrrhe ad frigiduz. aliud vo qd duas intẽtiones vel pl'es ex his hz viz fricatiões extermināt et vnctiones eaꝝ ad hos multum ↄferunt. Excitatio partium inferiorum motio valde est iuuatiua. Nempe ex diuertentibꝰ maxime via catarri est vt caput radat̃ in prẽcõmissure coronali que vocat̃ ↄtinuitas capitis fricet̃ sup illo cũ cepe acuto. aut cũ squilla: aut cũ pãno aspero deinde ponat̃ sup ip̃m medicamen rubificatiuũ vsqꝫ dũ vesicatio fiat deinde aperiant̃ vesice et ponere ꝙ fluere faciat. Qd si hoc expedieritis iteret̃ quousqꝫ apparuerit sanitas. Qd si hoc nõ cõtulerit cauterizet̃ in eodẽ loco et dimittat̃ tpe lõgiori: locus aũt cauterizationis sit vbi terminat̃ maior digitꝰ post

post radicē manꝰ in postremo posuerit nariū. Cū aūt volū/tas fuerit abscindēdi catarrū neq̄q̄ȝ abscindētia ministrēt añ eiꝰ digestionē ⁊ euacuationē totā duȝ fluit ⁊ agitat qm̄ est cā multiplicatiōis ⁊ agitatiōis ipsiꝰ. deide disruptionis vehemēter ⁊ negligēter ⁊ expti medici faciūt ⁊ idiote. sane tp̄s electū huiꝰ remedij salutaris est post corpis mūdifica/tionē. Et post sedationē agitatiōis catarri ⁊ abscindat̄ resi/duus fluxus eiꝰ lȝ fortassis aliq̄bus cogat̄ in p̄ncipio illud facere ⁊ ꝓprie qñ timet̄ ne rapiat̄ in ꝓfunduȝ aut in p̄tes nobiles ⁊ necessariarū opōnū fiat ilico destructio tm̄ sicut est catarrus subito p̄focās ⁊ fortasse regimē sibi diuersiuū hoc nobiliꝰ ⁊ tutius est qd̄ diximus ⁊ abscisiuū est debituȝ ⁊ hoc iō q̄r poſſe est vt disrūpat inde fluxū disruptioni ac ti/morosiori q̄ȝ p̄us. Regimē auteȝ diuersiuū lȝ dilatet mām̄ ⁊ multiplicationē ad p̄tē tm̄ nō timorosaȝ multiplicatā cō/uertit. Abscindētia aūt alia sunt gargarismata alia sunt suf/fumigatiōes. Alia que retinent̄ in ore que odorantur. alia que deglutiunt̄. alia que lābunt̄. vt iam dictū est. Ceterum gargarisma catarro calido ꝯgruum est qd̄ fit ex aqua rosꝫ. ⁊ cāphora ⁊ aqua lentiū rosarū balaustiarū coriādri. aut aq̄ corticis papaueris ⁊ rosarū. Ex suffumigationibꝰ ꝟo con/gruis est semē lini ifusuȝ i aceto ⁊ torrefactū deide fiat suf/fumigatio ex eo aut ex sulphure ⁊ aceto. Sādaraca quoqȝ cū aceto est iuuamēti sublimis. Et vapor aceti sup̱ lapideȝ molarem ignitū. Et silr̄ vapor cāphore cuȝ furfure ⁊ aceto aut ex cāphora sola sup̱ vase vitreo posito sup̱ prunas pre/terq̄ȝ q̄ descēdat vapor eius ad pectꝰ ⁊ ad pulmonē imo re/spiret̄ ⁊ emulgeat̄ per nares faseoli quoq̄ȝ ⁊ ordeū infusuȝ in aceto silr̄ ꝯferunt ⁊ silr̄ de panno lini infuso in aceto. ex his aūt que retinent̄ in ore sunt sp̄es de lacur in al̄. habet̄ de vacur ⁊ qñ cōmasticat̄ coriādruȝ ⁊ retinet̄ in ore ꝯfert ⁊ qñ retinet̄ in eo modicū cāphore. Ex his aūt que odorā/tur est expertū hoc. ℞. auellane indice sanda. alboꝝ ⁊ rub. añ. ʒ. j. ro. ʒ. j. ⁊ ß. sandali citrini. ʒ. ij. cāphore. ʒ. ß. boli arme/nici. ʒ. j. oīa terant̄ preter cāphorā que dissoluat̄ in aq̄ rosꝫ. quātū sufficit fiant sicut poma cū gumi ara. dissoluti in di/cta aqua rosꝫ. ⁊ odorent̄ ꝑfecto sistunt catarrū ⁊ iuuāt val/de in fe. adurēte syncopali ⁊ epidimiali odorēt̄. Et his aūt que lābunt̄ ⁊ glutiunt̄ sunt q̄dē sp̄es diacalamēti aq̄ coriā/dri ⁊ syrupus papaueris. ⁊ silr̄ia: nō enim negligas q̄ ex eis tenet̄ in ore sublime est hoc expertū. ℞. amygda. dulciuȝ fabaruȝ excorti. dragagāti anuli se. papaueris albi ⁊ corti/cis eius gumi arabi. boli armeni. añ. ʒ. j. ꝯficiāt̄ cū mucila/gine psilij ⁊ se. cydoniorū ⁊ fiāt formule sic̄ lupini ⁊ teneā/tur in ore. Regimē aūt eius est p̱ dietaȝ vt sunt tri. ⁊ sorbi/tiones facte cū lacte seminis papaueris albi ⁊ oleo amyg. dulciū ⁊ cuȝ ex amido cū lacte si nō est febris ⁊ nihil minꝰ obseruet̄ regimē diete ꝯueniens sup̱ius vl̄e ⁊ cōe. Et forte conferunt olera vt attriplices malue ⁊ spinarchia cucur. ⁊ silr̄ia cum lacte amyg. dulcium vel cum oleo earuȝ.

Frigidusqȝ catarrꝰ detegit̄ friditatis eiꝰ qd̄ currit si est in naso ⁊ cōmotione in naso ꝯtensiōe forti ⁊ vehemē/tia opilōnis ⁊ nauseitatis eiꝰ cūq̄ȝ grossitie eiꝰ māe si est arguit̄ ⁊ ex friditate eiꝰ ⁊ albedine qd̄ rascat̄ ⁊ silr̄ nō minꝰ a se si sup̱uenit iuuamētū siue nō sufficit solū q̄ nō nec̄itas abstergit doctrine ⁊ proinde opȝ scribere q̄uis cōpilationē medicine hec cura. nisi morbo cōpetat nequaq̄ȝ ad sanitatē p̱ducit. Catarrꝰ g̊ fridus gros/sus ⁊ viscosus cū subtiliātibꝰ ⁊ diuidentibꝰ digerit̄ syrupis vt est syrupus de hysopo ⁊ de prassio necnō alijs q̄ ꝓprie/tate v̄tutis sub gn̄e subtiliātiū ⁊ diuidētiū colligunt̄: qualia sunt capitis calefactio cū sale ⁊ milio aut cū pulegio aut cū sacellatiōe gallarū cypressi quousq̄ȝ senserit calefactioneȝ p̱uenisse ad cerebrū. Aut cū pānis calefactis ⁊ silr̄ibꝰ ad qd̄ ꝯfert introitꝰ balnei postq̄ȝ caput lauet̄ ⁊ sup̱ extrema aq̄ calida ꝓyciatur multa ⁊ inungant̄ eidē testes ⁊ femur cū oleo sambucino aut rutaceo aut oleo de been aut oleo lau/rino ⁊ de lilio. Et ēt distillet̄ de his in aures ⁊ nares cū la/na ⁊ ꝓprie calefactis. Et ꝯfert ad hoc vaporatio seu iclina/tio sup̱ vaporē aque vbi camomilla mellilo. sansucꝰ ⁊ ane/tū cocta fuerint. Caput ꝟo eorū ⁊ frons epithimet̄ cū casto/reo spica myrrha ⁊ pauco castorei ⁊ silr̄ibus mistis cū oleo rosꝫ. in fine aūt reī ꝯfert introitꝰ balnei ⁊ lauari in eo ⁊ olfa/tus redolentiū calidorū sicut est muscꝰ ambra ⁊ silr̄ia: deide mā catarrosa abscindat̄ vel diminuat̄ cū clysteribus leni/ficantibꝰ ⁊ soluētibꝰ vētrē qualia sunt hierapigra nostre i/uentiōis sup̱ius dicta vel tragea ibidē scripta vel hiera. ar/chigenis descriptionē Pauli ⁊ silr̄ia. Si aūt expedit mām̄ a p̄te timorosa ad p̄tē cōem diuertere fiāt gargarismata ca/putpurgia cōia fricatiōes extremitatū ⁊ silr̄ia. Necnō cau/teriū capitis p̄dictū de gn̄e validorū diuertētiū ⁊ rubificā/tibꝰ ⁊ cauteriçātibꝰ p̄misse sternutationes suffumigationes odora. ⁊ silr̄ia in q̄bꝰ ꝯdōnes obseruent̄ vt dicte sunt sup̱ius in ca. de curatiōe catarri calidi verūtm̄ ex cōibꝰ gargarisma/tibꝰ ad hoc est vt fiāt cū decoctiōe myrrhe ⁊ olibani ⁊ san/darace ⁊ silr̄ium. Suffumigatiōes ꝟo ad hoc conueniētes sunt que fiunt ex storace sicca ⁊ olibano ⁊ xilobal. ⁊ sanda/raca mistis cū diuersiuis. Nigelle quoqȝ torrefacte trite ⁊ ligate in pāno lini. Silr̄ ex ꝯferentibus sunt eniȝ odor na/ribꝰ attrahit̄ aut suffumigatio sit quare est mirabilis iuua/menti ampliꝰ asse costi castorei ⁊ nigelle suffumigiū exp̱tū est. Silr̄ suffumigatio ex his formul̄. ℞. olibani stor. liḡde costi lignia l̄. sādarace. añ. ʒ. j. fiāt formule ad q̄ttitatē auel/lane ex vna earū fiat suffumigiū p̱ traiectoriū: abscindit. n. fluxū. Et iaȝ verificatū est q̄ myrrha retēta in ore est iuua/mēti sublimis p̱ noctē: aut p̱ dieȝ ⁊ noctē. sedat. n. catarruȝ exp̱tū est. Silr̄ he formule retēte in ore. ℞. oliba. ʒ. j. myr/rhe croci spice storacis. añ. ʒ. j. fiāt formule ⁊ teneant̄ in ore p̄ter qd̄ deglutiat̄ eius saliua. Ex odoribꝰ ꝟo cōgruissimis vt fiant poma. ℞. storacis calamite. ʒ. v. olibani masticis. añ. ʒ. iij. sandarace. ʒ. j. auripigmēti rubei vel vernicis. ʒ. iij. costi spice. añ. ʒ. ij. ambre. ʒ. ß. fiant poma ⁊ odorēt̄. ℞. thu/ris. ʒ. j. ligni aloes electi. ʒ. ij. ambre bone. ʒ. ij. gallie musca. ʒ. vj. musci. ʒ. ß. fiāt poma. Et his cū glutino dragagāti ad/ministrent̄. sunt eniȝ nobilia ⁊ experta cor ⁊ cerebrū ꝯfor/tantia. ex his aūt que deglutiunt̄ que conueniētia sunt. ℞. thuris masculi. ʒ. j. fiāt pill̄e. dosis est oi nocte. iiij. vel. iij. vl̄ loco huiꝰ vtatur hoc el̄ario mihi exp̱to. ℞. cinamomi ele/cti galbani storacis calamite piperis longi ⁊ albi opij. añ. ʒ. iiij. mellis quātū sufficiat fiat el̄arium. dosis eius est ad q̄ttitatē fabe mane ⁊ sero cū aqua mellis. Hoc eniȝ expertis/simū est mihi ēt in illis q̄ ad phthisim parant̄ ⁊ tussiunt i/cessanter. Et deinde nō est negligendū q̄ vsus theriace as/siduus ad p̄seruandū a catarro ⁊ ꝓprie frigido opitulatur nō modicū. Regimen aūt huius diete sit regimen vl̄e: cui adiungant̄ hec alimēta. s. pulmēta ex frumento ⁊ furfure aut sorbitiones ficuū siccarū ⁊ farine cicerum ⁊ silr̄ia.

Contingit qñq̄ȝ frigꝰ i exteriori cute. Cuius exp̱tū mox fideliter ponat̄ remediū. Primo quideȝ mā adequata peccāte ꝯgrua medicina purget̄: deinde igre/diat̄ balneū vt calefiat ⁊ sudet. duȝ aūt egredi/tur mātilibꝰ caput cooperiat̄ deide sup̱ caput pulueriçet̄ hic puluis. ℞. salis cōis piperis ni. añ. ʒ. ß. misceant̄ ⁊ pistē/tur: h̄ aūt iteret̄ semel vel bis in die vsq̄ȝ ad triduū si expe/dit ⁊ postea lauet̄ caput in ieiuno cū lixiuio in quo coqua/tur puluis nucis cyp̄ssi: pulegij: ⁊ baccarū lauri. Cūq̄ȝ p̱fe/cte lotū fuerit in fine infundat̄ sup̱ caput decoc. huiꝰ vini. ℞. fiç. boni. ʒ. ij. gario. gallarū cypressi. añ. ʒ. j. ⁊ ß. laudāi. ʒ.

iij. terenda terantur et bulliāt in media pinta vini quousq3 ꝯsumat̄ medietas postea totuz calidū sil' sup caput fundat̄ postea fasciet̄ et cooperiat̄ caput. Hec aūt duo remedia vl/tima reiterent̄ quoties videbit̄ expedire ad qđ aduertat̄. Et ēt ad catarrū fridū iunctio nuche et colli cū pinguedie castorei. Et inunctio plātaꝝ pedis ex B oleo. ℞. gario. ʒ. ij. pulegij baccaꝝ lauri. ℥ʒ. laudani nucis cypressi. aā. ʒ. iij. te/rēda terant̄ et bulliāt in lib. j. olei cōis. viij. qđ sufficit puta lib. ß. ad ꝯsumptionē vini. amplius aūt obsecro dnm̄ nostrū Jesuz christū q est summus medicus corpis mistici ecclesie dei vt p suā miaz donare dignet̄ in me sensuz fidē et motū charitatis infundere vt oēm defectū meū suppleat et in so/cietatē oium sanctorū et electoꝝ suoꝝ post mortē me collo care dignet̄ qui viuit et regnat in eternum. Amen.

¶ De tremore cordis ꝑm Arnaldū de villa noua.

Reoꝝ q tremor cordis segtur oēs spēs debilitatis eius et malitiā cōplonis ipsius que cognoscit̄ p cognitionē cōplonis eius nālis ipsa que est iudex sui et accn̄talis. Nec dn̄t cause tremoris cordis syncopis et mortis subite nisi ꝑm magis et minus. et silr signa ipsoꝝ nō alr dn̄t. Cūq3 eorū cā fue/rit debilis gignit tremorē. cū vo fortificat̄ syncopiz parit. Cūq3 supfluit subitā mortez facit. iō ꝯsulo q ille cuius tre/mor accidit de seipso sit solicitus ne subito surripiat̄ a mor/te. Est aūt tremor cordis motus tremulus accn̄s ei sanabilis a suo mō nisi defectu medici vel infirmi ipediat̄. cā vo eius est oē qđ ledit cor ex eis que sunt in ipō aut in eius pāniculo: aut que ꝯtinuant̄ ei ex mēbris vicinis cōicātibus ei. Et qn̄q3 fit ex mā hūorosa: et qn̄q3 ex malitia cōplonis pure. et qn̄q3 fit ab apostematibus: et qn̄q3 fit a resolōne singulari et fit a caliditate: quādoq3 fit ex morsu venenosoꝝ animaliū. Et qn̄q3 fit a serpentibus que fiūt in vētre. Et qn̄q3 fit a sensu vehemēti et mā hūorosa: qn̄q3 est sanguinea: qn̄q3 flegma/tica: qn̄q3 cholica: et qn̄q3 vētosa que oiuz hoꝝ leuior et faci lior. Tremor aūt cordis q est malitia cōplonis pure: iō est qꝛ ois cōplo diuersa facit debilitatez et debilitas ois efficit in corde duz ꝑseuerat in ipso residuū vtutis. s. agitationem quādā q̄ ipm appellat a seipso aliqđ nocumētū cordi que qn̄ supfluit pmutat̄ ad syncopiz et qn̄ magis supfluit pmu tatur ad mortē. et vnaqueq3 cōplonū simpliciū facit illud. aꝑa vo calidū duz est in pn̄o duz ꝑseuerat facit euenire tre/morē cordis deide syncopiz: postea mortē: et factū est pro/pinque dispōni eius: sed qn̄ iterponit spatiū aliquātulū et silr resolutio singularis: et silr opilo 'exn̄s in cursibus sanguinis et spūs in corde et que sequnt̄ ipm: et in venis sensibilibus ꝑtiū pulmonis. factus vo a cā extrinseca est sic qn̄ stōchus a dolorib9 et pmutationibus māeriꝫ aꝑatū interioꝝ pdictorū a potu venenosoꝝ et factus a morsu serpentū q sunt in vētre et ꝑprie qn̄ ascendūt ad supiora. s. miracb in cibo et fece: fa/ctus autē a subtilitate sensus cordis est qm̄ bn̄ti illi accidit tremor ex quelibet ventositate gn̄ata in spatio qđ est inter ipm et eius pāniculū: aut in vena eius et ex q̄libet qualitatū fri gida: aut cala adueniēte ei. ita q succedit: potni aque ꝑter q pducat ad debilitatē in opōnibus suis. factus aūt cū cōitate totius aut est cōitate cū corpis sic accidit in febribus et ꝑprie pestilētialibus aut cū cōitate pāniculi sui qn̄ accidit i eo aꝑa molle: aut duꝝ: aut cū cōitate stōchi qn̄ in ipso est hūor vi scosus vitreus aut corruptus i eo cibus: aut cū cōitate oiuz mē/broꝝ vehemēter dolentiū. Et qn̄q3 multiplicat̄ cū cōitate stōchi pp humorē q est in ipso aut borbor in ore eius aut at/tritionez succendētē labori ita vt nō forsitan discernat̄ iter ipm et nūc cordialē. Et qn̄q3 accidit pp tremorē in ore sto/machi et ꝯtinuat̄ illud ei est silior res tremori cordiali. Et qn̄q3 fit cū cōitate pulmōis qn̄ multiplicat̄ in eo opilatio in pte illa que obuiat cordi et nō penetrat anhelitus ꝑm mo/dos suos et illud indicat ꝯstrictionē anhelitus non securā. Et qn̄q3 fit a causis crisis et motuū hūoꝝ antecedētiū ad cri sim et si qs cōqueritur de tremore cordis post egritudines: et hz nauseā et euomit cholerā plurimā et nō remouet̄ nausea est malū et indicat spasmū in stōcho. Signa aūt oēm cor/dis tremorē detegentia sumunt̄ a diuersitate sensu pcepta in magnitudine paruitate et velocitate et tarditate et mul/toties assimilant̄ pulsus eoꝝ pulsu hn̄tiū asma. Cū aūt cāe tremoris synco. et mortis subite familiares sint ples ne cō/fusione earū ipediat̄ itensio medici medicātis ex quo idu/cit̄ incautior erroris mox p ꝑpria signa distinguant̄. Si/gna igit̄ tremoris hūidi sunt vehemētia lenitatis pulsus et sensibilitas hn̄tis euz q̄si cor sit positū in hūiditate. Signa eius q sanguineus est sunt signa caliditatis et inflāmatiōis vel velocitas pulsus vel magnitudo in alia hora q̄ tremo ris cordis et iuuant̄ ab actu veneris in stōcho et econuerso. Signa eius qui cholericus est lz raro ꝯtingat sunt egestiones cholerice sequētes ipm et durities quedā in pulsu. signa vē tositatis pure sunt velocitas resolōnis eius et leuitas lateris eius et paucitas diuersitatis in pulsu eius. Signa vo tremo/ris cordis aꝑosi pp aꝑa sibe eius aut pāniculi ipsius sunt si/gna aꝑatum diuersoꝝ. Signa tremoris ex solōne ꝯtinuita tis sunt signa et cā sua signa tremoris a venis et morsibus ser/pentū sunt cāe siue cū ꝑuatione reliquarū cārū. Signa aūt eius q causat̄ a cōplone cala et inflāmatiōe vehemēti absq3 sensatione hūiditatis in qua natat cor sunt velocitates pul sus et frequētia eius q̄uis sit nō in hora cōmotiōis eius et q est post causas passionis cū ethica et similibus. Signa tre/moris cordis causati ex complexione singulari frigida tra buntur a causis suis sicut ex euomitionibus extinguentibus calorem innatuz et ab egritudinibus infrigidatiuis et ab ae re et silibus. Et similiter pulsus tardus et rarus nō in horaz tremoris cordis. Signa aūt eius causati ex opilōne sunt di/uersitas pulsus in magnitudie et puitate fortitudine et debi litate cū ꝑuatione signorū replōnis. Signa aūt eius q fit a subtilitate sensus cordis et a q̄libet q̄litate gn̄ata et nocumē to adueniēte ei sumunt̄ a fortitudine pulsus et sanitate pul/sus anhelitus et incolumitate reliquoꝝ mēbroꝝ verū forti/tudo pulsus et magnitudo ipsius sunt significatiōes ꝑprie si/gnificātes ipm et ꝑprie si corpus fuerit cū frequētis huius tremoris cordis icolume et vtus ꝯseruata et consuetudo in opōnibus sana et ille tremor vtplurimū accidit illis super quoꝝ facies apparēt vestigia passionuz aialiū sicut ire aut gaudij aut tristitie aut alioꝝ. Signa aūt eius qui fit a cōi/tate totius corpis manifesta sunt in febribus. Signa aūt eius qui fit a stōcho sunt p ea que excellunt̄ ab ipso et nausea et punctio et q alleuiat̄ tpe vacuitatis et fit vehemēs in hora in qua cibus dz digeri. Signa aūt eius q fit cū cōitate pulmo nis sunt qm̄ hn̄s eū est ꝑparatus asmati aliijsq3 signis rep/tis significātibus hūiditatē pulmonis et opilōnē viaꝝ in eo. Signa aūt eius q fit pp se sunt signa in caplis suis posita. Et ex eis que significāt ipsuz sunt saliua currens et dolor sicut fit a ꝯstrictione vnguiū et punctiōe eueniētes subito in ore stomachi. Post hanc inuestigationē signoꝝ qbus ꝑprie causatur tremor cordis capitur scientia.

¶ Cura tremoris cordis.

In cura igitur tremoris cordis Hippo. imitādo dicētē ex plenitudine quecūq3 egritudies fuerit euacuatio sanat or/dine curatiōis nālis a stōchi eūone icboādū. Ex cuius cōitate causat̄ qꝛ cura in sanatiōe egri tudinis ab eo icipit quo facto reliquū fit et nō ecōuerso. Ac cidētalis vo est q curatione incipiat ab eo q magis nām infestat. si igit̄ hic tremor et stōchi cōitate pueniat et cause/tur ex

tur ex hũore flatico exñte i stõcho ex corruptiõe alimẽto-
rũ ⁊ eorũ malitia gñata ex qbus vẽtositas gignit̃ addẽs in
malitiã eiꝰ nec minꝰ ad ipsiꝰcãm tremoris ꝯcurrit humor
mordicatiuus calidus ab epate ad os fluẽs stõchi. Cuiꝰ sen
sibilitate dolor inducit̃ subito vt videat̃ ꝑcuti a sagitta vt
rariꝰ cũ silr fluit cholera adusta ex splene ex qbus oibꝰ ce-
rebrũ cõpatit̃ in tm̃ vt aliqñ ꝟtigine inuoluat̃ que infelicẽ
morbũ cõminat̃ venturũ. Et quibusdã imaginationibꝰ ali
quãdo illudit̃ lachrymas ꝓfluẽdas vel minꝰ merito ergo
huiꝰ hũoris euacuatio fiat post cibũ acruminũ ꝑ horã i sto-
macho detentorũ cũ aqua decoctiõis raphani anethi semi
nis attriplicis ⁊ liquiri. mistis cũ oximelle cõposito postq̃
sequat̃ syrupus ille exꝑtus mihi ad dispõnes stõchi ⁊ epa
tis ⁊ splenis quousq̃ digerat̃ mã plene laudabili. ℞. cico-
ree melisse: rad. lily: ireos: mẽthe: sansuci absin. capi. vene-
endi. scolopẽdrie: radi. enule. añ. M. j. florũ buglosse bora-
gi. rasure eboris: çedoarie: galange: cinamo. añ. ℥. ß. ossis de
corde cerui. ʒ. ij. anisi: marathri: ameos: thimi: epithimi: se-
ne. vtriusq̃ sticados ra. ꝑmule veris: myrtillorũ: rosarũ. añ.
℥. ß. corticis: citri: ⁊ palmitũ tenerorũ eiꝰ. añ. M. ij. gari. ma-
cis: ligni aloes: cyperi: foly assari. añ. ʒ. iij. spice vtriusq̃. ℥. ij.
ligri. ℥. ß. vtriusq̃ sandali. añ. ʒ. ij. terẽda terant̃ ⁊ ponant̃ in
phiala vna aq̃ ad madefaciẽdũ ꝑ tres dies ⁊ noctes. deide
ponãt̃ oia ad alãbicũ ⁊ distillent̃. Cuiꝰ distil. lib. x. addant̃
lib. ij. aque distillate de radicibꝰ. ℞. radi. buglosse: bora. ⁊
melisse ⁊ radi. qnq̃ tundant̃ ⁊ incidant̃ ⁊ cõquassent̃ ali-
quãtulũ ⁊ ponãt̃ in aq̃ sufficiẽti: ⁊ post distillationẽ de hac
aq̃ lib. ij. cõmisceant̃ cũ ꝓdict. x. lib. mell. dispumati al. lib.
ij. çuccha. q̃tũ sufficiat: fiat syrupus delicatꝰ ⁊ ꝑfecte coctꝰ.
de quo assumat̃ oi mane. ℥. j. cũ. ℥. duabꝰ oximellis cõpositi
cũ aqua calida. ⁊ apud somnũ recipiat. ℥. j. deinde cũ h̃ ele-
ctuario ꝓposito purget̃. ℞. sene. mũd. medulle: cassiefi. tha
marind. añ. ℥. ij. reubarbari: optimi polypody recẽtis viri-
dis anisi violarũ. añ. ℥. j. ligritie mund. se. cõium mũdatarũ
caudi penidiarũ. añ. ℥. j. terẽda terant̃ ⁊ pulueriçãda pulue
riçent̃ ad ꝯficiẽdũ vt habeant̃: hec. vz. viridis polypody.
℥. iiij. marathri. ℥. ij. bulliant̃ diu in aqua sufficiẽti postea co
letur: deinde fiat syrupus cũ lib. j. çuccha. ⁊ inde ꝯficiat̃ ele
ctuariũ ad modũ catholicon. ita q̃ in q̃libet lib. apponant̃
lapi. laçuli ⁊ armenici lotorũ ⁊ tritorũ. añ. ʒ. iij. Ars aũt in la
uando hos lapides est hec terant̃ cũ facilitate in vase lapi-
deo: deinde lauent̃ faciliter cũ aqua dulci frigida aquã re-
nouando vicibꝰ post lauent̃ decies cũ aqua ros. vel aq̃ bu
glosse post desiccent̃. Hoc aũt elˀarium benedictũ sine lapi
dibus istis ꝯuenit oi etate a pueritia vsq̃ ad seniũ: ⁊ ad oẽs
egritudines exceptis fluxibꝰ vẽtris. cholerã flegma ⁊ me-
lãcholiã purgat: ⁊ sanguinẽ mũdificat vẽtositatẽ extenuat:
pectꝰ lenit: vrinã ꝓuocat: digestionẽ ꝓcurat ante ⁊ post in-
differẽter sumit̃ sine imutatione diete. Et est dosis eius in
puero. ℥. v. in alys aũt etatibꝰ ab. ℥. j. vsq̃ ad. ℥. j. ⁊. ß. cũ aqua
calida vel sine. Cũq̃ puluis ꝓdictus lapi. addatur acquirit
alias ꝓprietates mirabiles cũ his letificat tristes ⁊ melan-
cholicos timidos audaces facit ⁊ q̃rtanos curat ⁊ cardia-
cos ac triceos sanat. Cuius dosis tertia ꝑs. ℥. vniꝰ vsq̃ ad. ℥.
ß. ⁊. ʒ. Securissima medicina q̃ elˀarium sumat̃ circa ꝑnᵐ
septẽbris: vel in medio eiꝰ: vel in fine: si nõ ꝓhibuerit fer-
uor caloris. ℥. ß. cũ aqua calida: vel. ʒ. j. minus. ʒ. ⁊ silr. in fine
mensis sumat̃ nõ tm̃ negligat q̃ in autũno ⁊ in hyeme non
imminente gelu ⁊ vere põt vti elˀario hoc bis aut semel in
mense. ʒ. iij. aut iuny iuly ⁊ augusti semel in mense vtat̃ h̃
diebꝰ canicularibꝰ obseruatis q̃ sunt tꝑe illo quo sol est in
leone. s. a medio iuly vsq̃ ad mediũ augusti in summa lo-
quẽdo vel loco eiꝰ sumat in hyeme kebulos cõditos. alys
aũt tꝑibꝰ mirabolanos citrinos recipiat. nã vsus eorũ iuue-
nescere fac̃: gaudiũ gñat ⁊ hilaritatẽ, cor ꝯfortat ⁊ epar ⁊ sto
machũ ꝯfert tremori cordis ⁊ ꝯfortant ⁊ ꝓparãt ⁊ mũdifi-
cant stomachũ ⁊ multas alias vtilitates adducũt vtentibꝰ
semꝑ tm̃ ante assumptionẽ huiꝰ electuary tꝑe veris ⁊ autu-
mni ꝓmittat̃ clystere cum aqua decoc. malue. mercurialis.
vio. florũ camomille melliloti. añ. ℥. j. Die aũt sequenti fiat
balneũ cũ floribꝰ camomille rosarũ absinthy: ⁊ sansuco. in
exitu aũt balnei recipiat theriace. ℈. j. cũ aq̃ calida ⁊ vino
bono mistis. Nõ omittat verũtm̃ ꝯsideratio zᵃ puta si cho
lera mordicatiua simul ꝯcurrat ab epate cuz stõchi ac cor-
dis cõmuniõe tremoris loco oximellis cõmisceat̃ syrupus
agreste vel oxiçaccara. Si ꝟo cholera adusta euomat̃ ad
os stomachi a splene imoderate ita q̃ sit cã tremoris suffi-
ciat vsus istarũ cõmistionũ dictarũ ⁊ nihilominꝰ tũc post
cibũ recipiat̃ pasta cydoniorũ: ⁊ cydonia ⁊ pira odorifera.
alienet̃ tũc oẽ qd̃ ꝯuertit̃ ad humorẽ cholericũ ⁊ melˀiam
vtẽdo regimine tꝑate epar ⁊ stomachũ ꝯfortante semꝑ ad
vẽtris leuitatẽ declinãdo. Epar aũt ꝯfortet̃ cũ vnguẽto h̃.
℞. olei ros. ʒ. ij. reubarbari. ʒ. ß. masticis spody sandali ru.
añ. ʒ. ß. aceti. ʒ. ij. bulliãt vsq̃ ad ꝯsumptionẽ aceti tũc colet̃
cũ exꝓssiõe ⁊ apponat̃ cere modicũ ⁊ fiat vnguẽtũ ex quo
vngat̃ circa mediã tertiã stõchus: ꝯfortet̃ aũt hoc emplˀo ⁊
vnguento. ℞. masticis. ℥. j. ros. aur. ij. pulueriçet̃ mastix ⁊
icorporet̃ in mortario ⁊ ponat̃ ad ignẽ leuẽ postea pulue
res istarũ spẽrũ cinamomi masticis galãge. añ. ʒ. j. çinçibe
ris albi. gallie musca. gariofi. añ. ʒ. ß calami aromatici. ʒ. ij.
cere modicũ ⁊ expandant̃ super coriũ ⁊ ponat̃ suꝑ stoma-
chũ ꝑ duas horas ante cibũ ⁊ vnaz post cibũ teneat̃ ⁊ hoc
in tꝑe frido. Cũq̃ senserit defectũ digõnis in stõcho ⁊ ap-
petitꝰ ꝓmissa purgatiõe fiat tale vnguẽtũ ex quo fiat inun-
ctio ꝓcedens appositionez ceroti. ℞. absin. M. j. ponat̃ in
optimo vino albo ꝑ tres dies: ita q̃ cooperiat̃ a vino po-
stea cõquasset̃ ⁊ exprimat̃ ⁊ colet̃ colature addat̃ succi be
tonice camomille saluie siluestris ⁊ menthe olei masticis:
añ. ℥. j. addat̃ pauca cera ⁊ puluere spẽrũ ꝓfati ceroti. Silr
aũt qñ cibꝰ in stõcho corrũpit̃ coquat̃ cũ eo qd̃ digõnẽ eiꝰ
ꝯfortat ⁊ maxime. tm̃ porrigat̃ in mane. ℥. j. distillatiõis ꝓdi
cte cũ. ℥. ß. syrupi absinthy cũ aqua colature mellis ros. fa-
cte cũ seminibꝰ nõ omittẽdo ꝯfortationẽ cordis cũ medici
nis cordialibꝰ ne illius ipressionẽ recipiat. Qd̃ aũt exꝑtuz
est mihi hoc elˀarium ex inuẽtione ꝓpria. ℞. radi. buglos-
se ra. enule. añ. ℥. j. çedoary. çiç. galãge. añ. ℥. ß. margaritaruz
ꝑforatarũ integrarũ coralli albi: ⁊ ru. doronici. añ. ʒ. ij. seri-
ci crudi: been al. ⁊ ru. añ. ʒ. ij. croci. ʒ. j. foly spice aromatice
cassieli. cinamomi electi gariofi. castorei. añ. ʒ. iij. piperis al
bi ⁊ nigri ⁊ lõ. añ. ʒ. j. musci quartã partẽ. ʒ: vnius aque ros.
⁊ çuccha. q̃tuz sufficit fiat elˀariũ in formula cuiꝰ queq̃ ꝑs
sit tertia. ʒ. vniꝰ ⁊ deauret̃ ⁊ accipiat mane vnaz earũ post
q̃libet modicũ vini optimi odoriferi. Splen aũt silr ꝯfor
tetur apponẽdo absinthiũ in vino albo bono bullitũ ante
cibũ quousq̃ fuerit infrigidatũ. Tunc autẽ deponat̃: sicut
autẽ aliqs a tremore cordis diutiꝰ torsus ꝓmisso digestiuo
mãe purgatꝰ est a me leuiter ⁊ suauiter cum hac medicina
mox scripta. ℞. hierapigre. ℥. j. reubarbar̃. diasene simpli-
cis. añ. ℥. ß. cõmisceant̃ silr ⁊ distẽperent̃ cuz hac decoc. ℞.
sene. ℥. v. çiç. ʒ. j. ⁊. ß. gario. lignialoes spice aromatice masti-
cis albi. añ. ʒ. ß. croci. ℈. j. bulliãt in pinta media aque vsq̃
ad ꝯsumptionẽ medietatis ⁊ dimittat̃ in dio per diẽ ⁊ no-
ctẽ a puluere ⁊ sole custodita suꝑueniẽte aliquo. Circa ꝑᵐ
sõnũ calefiat ⁊ colet̃ ⁊ cũ ista colatura distẽperet̃ medicia
ꝓdicta cũ accepisset ieiunus dormiuit ꝓfunde ⁊ mane solu
tus est breuiter a mã cordis tremore cessante. Ampliꝰ in oi
tremore cordis ex cõitate siue ex flˀate siue ex corruptione
cibi salubre ⁊ infallibile mihi exꝑtũ est hoc. ℞. bora. sicce
doronici. añ. ʒ. ij. çedoary radi. sigilli sancte Marie ambre
añ. ij. ʒ. pistent̃ ⁊ ꝯficiant̃ cũ optimo vino ⁊ fiãt pillˀe gsse ⁊

deaurenť de q̄bus recipiať quolibet ſero.ij.vel.iij.vel.iiij.
cū adeſt tremoris cordis cōmotio.Cor aūt confortet̄ foris
cum hoc emplo.℞.ſanſuci ſicci ligni aloes.añ.ʒ.j.oſſis de
corde cerui margaritaꝝ.añ.ʒ.ß.diambre diamuſci.añ.ʒ.iij.
vini albi quantū ſufficit bulliāt oia bullitiōe vna.⁊ in fine
aſpergať cū.ʒ.j.aque nimphee vel aque bugloſſe vel aque
roſ.⁊ fiat emplm̄ ⁊ ponať ſup cor.Ampli⁹ in hora tremo-
ris cordis iuueť cū fricationib⁹ extremoꝝ cuȝ odoratione
rerū ⁊ motu odoris vt infra diceť.Nō omittēdo qꝫ ſicut re
pletio mali cibi recēter aut iordinate ſumpti aut in nō ſua
hora in ſtōcho fuerit forte vtili⁹ eēt vomitū ꝓuocare.dein-
de modicū theriace bone recipere ad quātitatē vni⁹ auella
ne tranſglutiēdo poſtq̄ꝫ licet bibere modicū boni vini aq̄
calida miſti ad qđ ꝯſequať exercitiū tēperatū cui ſuccedat
cib⁹ ꝯfortans digōnis velocis.Etiā virt⁹ augumēteť cibo
laudabili ⁊ vino ſubtili ꝯueniētius ⁊ odorib⁹ bonis trangl
litate ⁊ gaudio ⁊ dimiſſione eoꝝ que ꝯtriſtant ⁊ rixā faciūt
⁊ fuge eorū que ꝯſtringunt:aut ꝓfocāt anhelitū:aut calefa-
ciunt:aut infrigidāt:⁊ remotione rerū amabiliū ⁊ habita-
tiōe cum dilectis.Ceteris ſi occaſio tremoris cordis fuerit:
ꝑdicta cibi repletio ⁊ cā eius fuerit humor flegmatic⁹ exi-
ſtēs in ſtōcho:poſt hec oīs euacuatio eius ſuccedat cū aliq̄
euātione ꝑdictorū:verū ſi hūori flegmatico cholera admi
ſceať gñata in ſtōcho eodē cognoſciť ex ꝑſeuerātia nauſee
aut fluat ab epate ad os ſtōchi qđ cognoſciť ꝑ dolores in
ore ſtōchi ad modū ſagitte feriētis ⁊ ꝓprie hora qua vomi
tur cholera ei⁹ amaritudie ꝑſentiť reubarbari electi ⁊ opti
mi huic purgationi addať.Amplius ſi cā tremoris cordis
fuerit corruptio cibi in ſtōcho vt iā dictū eſt iniūgať abſti
nētia ⁊ diminutio balnei.Poſt que ſi expedierit euōne ſuc
currať:qꝛ ꝯo de theriaca facta eſt mētio ei⁹ virtus multi-
plex diſſerať.Sane theriaca eſt ſuffiiēs ⁊ efficax remediū
ꝯ venena ⁊ nocumēta hoīuȝ ⁊ ꝓprie in venenis que ſūt ex
pūcturis ſerpētis ſcorpionis ⁊ canis rabidi ⁊ venenis ebi-
bitis iterficientib⁹.⁊ ad egritudies fl'aticas ⁊ mel'icas ⁊ fe-
bres earū vētoſitates malignas ⁊ paralyſim ⁊ epilētiam ⁊
torturā ⁊ tremorē ⁊ ad eū q̄ ſecuȝ loquiť ⁊ maniā ⁊ lepraȝ
ꝓprie ⁊ albaras ⁊ confortat cor ⁊ acuit ſenſus ⁊ appetitū,⁊
delet pulſuȝ cordis ⁊ retinet ſputū ſāguinis ⁊ ꝯfert ad plu-
res dolores renū ⁊ veſice ex quacūq3 cā ſint frāgit lapideȝ
ꝓprie in veſica ⁊ ꝯfert ad vlcera inteſtinorū ⁊ duritias in-
trinſecas in epate ⁊ ſplene ⁊ alijs ab eis vtriſq3 ⁊ ad perio-
dū amborū.Et nō efficit opōnes has niſi ꝑꝑ ꝓprietatē to-
tius ſpēi eius ꝯñtis cōpl'onē ſimpliciū ipſius ita vt confor
tet ſtomachū ⁊ calorē inatuȝ qua iuuať nā ꝑ idē ſupra ꝯrie-
tatē faciētia cal'a ⁊ frigida ⁊ vincit v̄tutes earuȝ ⁊ ꝑter hoc
in ſanitate ſua v̄tute ꝑſeruat a nocumētis peſtilētijs ⁊ vene
nis ⁊ reiuueneſcere facit virtutes oēs corꝑis reparat ita vt
denuo al'.de vno videať effectiue tota armonia fabrice cor
poris reſtaurata ꝑter theriacā.Alie medicine veniētes ſūt
mithridatū ⁊ letitia Galeni ⁊ alie ꝯfectiōes inferi⁹ ꝯnume
rate de ſimplicib⁹ ſunt gariofi.çedoa.lignū aloes melliſſa
cardamomū foliū idū ⁊ enula q̄ mirabilis eſt ad h ⁊ ſil'ia.

¶ Regimen ꝑſeruatiuū contra tremorē cordis.

CUm autez q̄s ab hoc lāguore fuerit abſo-
lutus ſtudeat ſolicite ⁊ feſtinet ardē-
ter ad obſeruandū hāc ſalubrē doctrinā ſi cu
pit indebita cuſtodiri ſanitate ⁊ ne in deteri⁹
labať.Ars eniȝ cuſtoditiua ſanitatis ſm Ga-
lenū in libro de regimine ſanitatis hoc ꝓmittit obediētib⁹
in ſanitate ipſos obſeruare.nō obediētibus aūt ſit hec ars
exiſtit ac ſi vnq̄ꝫ fuiſſet verū qꝛ nō cuȝ laudabile ab illici-
tis nocentib⁹ quaſi ēt illicitis iuuantib⁹ tēperetur breuiter
de illicitis nocētibus ſubſcribať:⁊ ꝑmo de nutrimenti mā
vt ſunt oēs carnes groſſē ⁊ carnes auiuȝ paludeſtriū ⁊ ma-
gni corporis ⁊ carnes cabali ſeū cameli ⁊ vacce ⁊ bubali ⁊
hirci ⁊ ſil'ia q̄ de ſilueſtrib⁹ ingroſſant ⁊ piſces groſſi duri
⁊ viſcoſi cibi de paſta panis azimus viſcoſus ⁊ crudus ri-
ſum.ſ.pulmētū de ſimula ſorbitiones de farina lagana oia
frixa ſalſa oua dura vinū groſſuȝ aq̄ turbida nuces auella-
ne perſica criſomilla maciana pira poma inter fruct⁹ oēs
acetoſi ⁊ difficilis digōnis caſtanee ⁊ interiora aīalium vt
iteſtina cerebra ⁊ extremitates vina nigra aqua niuis fru-
ctus imaturi ⁊ aquoſi groſſi ficus ⁊ fungi ⁊ oēs cibi ex ge-
nerib⁹ lactis ⁊ ꝓprie ſpiſſi caſeus ſalitus antiquus ⁊ ꝓprie
humidus ⁊ comeſtio ml'ta ⁊ pot⁹ nimi⁹ ⁊ eſtus ⁊ pot⁹ ſum-
ptus poſt cibū idigeſtū ⁊ balneum ⁊ exercitiū moderatū ⁊
actus venereus ⁊ vt fiā breuiloquus:ſunt illicita nocentia
ea que digeſtionē ſunt ipediētia vt eſt imoderatio oium re
rū.ſ.non nāliuȝ ⁊ maxime aer epidimic⁹ corrupt⁹ a paludi-
bus ⁊ aq̄s corruptis ac mortuoꝝ cadauerib⁹ ⁊ aer q̄ turba
tus triſtificat aiam ⁊ ꝑmiſcet hūores ⁊ aer nimis feruidus
vel calidus vel ventus ꝑcelloſus ⁊ flans in nō hora ſua ⁊
potiſſime auſtern⁹ ſufficiat prudētie medicorū quos mun
di labor exagitat hec breuis ꝯtinuatio neceſſarioꝝ patien-
tib⁹ tremorē cordis ex cauſis iā ſignatis vt addať ei ad re-
liqua ſapiētia.Poſtq3 ꝯñter adiuuātia tranſeundū nil mi-
nus illū iterſerēdo de nocentib⁹ ordine q̄ nāli ſex reruȝ nō
nāliuȝ ab aere nō alterāte interi⁹ ⁊ exterius ꝯtinue qꝛ veli-
mus nolim⁹ aerē attrahim⁹ inquātū qꝫ alterať moderate
calidus maxie in dieb⁹ canicularib⁹ cū abſterſiōe herbaꝝ
fridarū ⁊ maxime cū folijs ſalicis myrti ⁊ vitis aqua frida
aſperſis ⁊ camera inde ornata ⁊ cū euaporatione cāphore
⁊ aque roſ.⁊ herbis odoriferis fridis roſis ⁊ ſil'ibus econ-
tra ꝯo fridus aer cū carbonib⁹ tēpereť ⁊ aromaticoꝝ va-
porib⁹ ſic̄ ligni aloes ſtoracis calamite calami aro.myrrhe
olibani laudāi nigelle ⁊ ſil'ib⁹ cū aſꝑſione herbaꝝ calidaꝝ
ſicut calamēti pulegij origani maiorane folioꝝ lauri et ſi-
milib⁹.eligat aerē clarū et nitidū iuxta mare et in hyeme ⁊
autūno in vere ꝯo ⁊ eſtate in montib⁹ longe a mare fugiat
aerē epidimiatū et corruptū et nō tranſeat ꝑ loca paludo-
ſa vel aquaꝝ corruptaꝝ maxime in eſtate et ꝑ loca vbi ſūt
cadauera mortuoꝝ:motus aūt et q̄es ſunt de his que ſani-
tatē ꝯſeruant.motus enim nālis ꝯfortat calorē nālem et ſo
mnū excitat v̄tutes corroborat ſuꝑfluitates corꝑis ad ꝯue
niētes regiones deſcēdere facit ⁊ alias ꝯſumēdas ꝯſumit:
vtať ergo motu tēperato delectabili ita vt inde mēbra nō
generenť neq3 ſudor ꝓuoceť:cū autē grauari ceperit mox
quieſcat:hoc aūt fiat ante cibū.Poſt cibū autē q̄eſcat oino
niſi a debili motu ⁊ maxime cuȝ cibū a ſtomacho nouerit
deſcendiſſe qđ cognoſciť ex leuitate mēbroruȝ ⁊ ex ſubtili-
tate ſaliue necnon ꝑceptione ciborū ſaporū et potuū prece
dentiū aſſumptorū ſtudioſe et ſponte eructuatione ꝓuoca
ta equitet equos et mulos ſuauiter ambulātes:vitet imode
ratos et repentinos aſcenſus et deſcenſus.caput ꝯo ieiuno
ſtomacho lauare faciat cū camomilla et ſticados citri nu-
ce cypreſſi et pulegio in lixiuia bullitis in hyeme in eſtate
cū camo.et roſis frequēter pectinare in die ſuauiter maxie
iuuat ⁊ maxie poſt ſōnuȝ euaporare facit fumoſitates q̄ in
ſōno caput aſcēdūt.Barbā ſil'r frequēter radere multū le-
tificat.nā raſa facit iuuenē barba.ꝓlixa ſenē:fugiat ſecretū
matrimonij inquātū pōt et cū ampli⁹ nō pōt abſtinere eli-
gat horā in qua nō ſit repl'o cibi nō inanitio et in q̄ ſe ſen-
ſerit incolumē:aliter talis illecebroſa voluptas extermina
bit triſtitiā iducēdo.Balneis aūt vtať odoriferis more ſo-
lito.Qñ ꝯo in oībus licitis iuuantibus ꝯſuetudo obſerueť
tāq̄ꝫ paratiſſimū talē in ꝯſeruatione ſanitatis iōq3 ipſa mu
tare repēte nō licet qꝛ nām inficit:q̄es ꝯo corpus hūectat
et ipinguat.ſit ergo an te cibū mot⁹:poſt cibū ꝯo quies:nā
ſicut motus fortis an te cibū gñat ſanitatē:ita ꝯfeſtim poſt
generat

generat egritudinem. Somnus vero ⁊ vigilia lꝫ optima sint metiatur natura. Somnus aũt salubris describit͂ qui vt mo/ris est nãe humane noctem nõ effugit ⁊ diem nõ impedit nec sit imediate post cibũ sitqꝫ supra stramẽta odorifera ⁊ mollia vt sit de pluma lana bombace vel serico: id eniꝫ vir tutes nãles efficit potẽtes ad suas ꝑagendas opões. acrẽ vero corroborat inducendo: quietẽ eniꝫ sibi melior celebrat͂ digestio debilitati corpis ⁊ fatigatione ac resolutione ani/miqꝫ accñtibꝰ exterminãtibꝰ succurrit corpusue calefacit ⁊ humectat si ipꝫ iuenerit i q̃ntitate hũoꝝ ⁊ q̃litate cq̃le. Cete rum quoqꝫ somnus est post cibũ vẽtre suꝑiori descensum cũqꝫ accubuerit sup latus dextrũ ꝑmo dormiat vt ꝓinde cibus descendat ad fundũ stomachi ⁊ melius digerat͂ a ca liditate nãli siue caloris innati opitulata caliditate natura/li mẽbroꝝ adiacentiũ ⁊ potissime epatis qꝺ stomacho sub stituit͂ vt coaceruus lignoꝝ ardentiũ adiũctus lebeti. Cũqꝫ morosius dormierit vertat se sup latus sinistrũ vt fundus stomachi a pennulis epatis melius amplexet͂ ex quo con/tactu melius ad digõnẽ opitulat͂: deinde iterũ voluat se su/per latus dextrũ cũ saltẽ estimabit digõnẽ cõpletã vt faci/lius tam id qꝺ residet ex assumptis q̃ꝫ chylus iuuatiuus ad inferiora descẽdat nõ negligat͂. Uerũtñ ꝙ vertere frequẽ/ter de latere in latus liqdo digõni ipedimẽtũ affert pluriũ egritudinũ causam. amplius super ventrẽ dormire bonuꝫ supra dorsuꝫ vero malũ. vigilia vero moderata ſm cõsuetudi nẽ tẽporis ⁊ naturaꝝ corpus hois roborãt virtutes aiales excitant corpus calefaciunt ⁊ somni imoderati remouent nocumenta. Ex quoꝝ ꝯrioꝝ qualitatibus corpi ꝯtrariꝰ in/ducit͂ effectus. ceterũ vero potior pars obseruationis sanita/tis in cibo potuqꝫ cõsistit: ideo de his luculentius ꝑtractã/duꝫ. Eligant͂ ergo cibi bonos gñantes humores facile ma/xime in ꝑma digestione digestibiles. Non ergo sunt dure sube q̃litatis ꝑniciose neqꝫ multũ in qualitate altera exce/dente. Sitqꝫ panis eiꝰ de tritico puro laudabili messe col/lecto bñ fermẽtatꝰ ⁊ modicũ salis hñs pastãdo diutius ela boratus in clibano cõmẽsurato igne decoctus ⁊ iacẽs duo/ruꝫ dieꝝ vel triũ ad plus de quo nõ multũ comedat: car/nes aũt de q̃drupedibꝰ sicut carnes hedi lactãtis pingues que cognoscunt͂ ꝑ eoꝝ albedinẽ nãlẽ vituli ⁊ ãnualis agni ⁊ capreoli syluestris ⁊ carnes porcine macre ꝑus ꝑ sex ho/ras sale asperse lꝫ raro. De volatilibus aũt carnes gallinaꝝ ꝑdicũ phasianoꝝ pulloꝝ colũbarũ paruarũ auiũ nõ degẽ tiũ in paludibus sꝫ paludes inhabitãtia oia fugiat ⁊ sil'r co turnices qꝛ patiunt͂ vt hoies morbũ caducũ fugiat: his aũt oibus vtatur sue cõditionis mõ. Salita aũt frixa ⁊ acetosa nisi per modũ salsamentoꝝ aliciendũ ad esuꝫ ciboꝝ lau/dabiliũ nõ sumant͂. acrumina vero vitent͂ oino nisi cuꝫ vo/mitus celebrat͂: legumina oia fugiat ꝑter cicera qbꝰ rarissi/me vtat͂: cibos aũt de pasta oino fugiat: rarius tñ cõcedan tur. ⁊ tunc condiant͂ cum zuccharo ⁊ pipere vel cum passu/lis de corintho vel enucleatis amygdalis nucleis pinearũ fisticis. ⁊ sil'ibꝰ ꝺ his aũt raro vtat͂ sintqꝫ pisces marini post quos aq̃ currẽtis dulcis arenosi petrosi carnes albas hñtes nõ duras sale cũ aceto vel petro. al'. ⁊ porris minutiꝫ icisis sil' mistis saliant͂ sicqꝫ pisces inter duo scissoria aliquo spa/tio i morent͂ vt eoꝝ viscositas amoueat͂ suaqꝫ q̃litas in cõ/trariũ alteret͂. Si aũt cũ his additis aromatibꝰ cõdiant͂ ⁊ coquant͂ magis efficient͂ salubres: non aũt sint magni neqꝫ mucilagiosi neqꝫ pingues: sunt n. aq̃si flatis gñatiui sitisqꝫ inductiui ꝑꝑ qꝺ comedunt͂. vinũ aque mistũ potet͂. de her bis aũt q̃ meliores ꝓbant͂ sũt melissa: buglos. borago: anetũ petro. asꝑagi/mẽtha/ruta/pipinella/corea/fenug. senatiões pastinaca/agrestis/trifoliũ rarius/vrtica paritaria/rapha/nus rad. diuretice. ⁊ cal'e: biringi: rad. enule. Et breuiter oẽs herbe eis sil'es calide dure ⁊ odorifere ruta ⁊ saluia cũ car/nibus ꝯdiant͂. Et in diebꝰ ꝓhibitis vt q̃dragesima cũ oleo amyg. dulciũ vel lacte eaꝝ vel oleo oliuaꝝ: iterdũ aũt vtat͂ iure cauliũ semicoctoꝝ ⁊ iure cicerũ. Riso aũt rarius vtat͂ cũ lacte amyg. Et q̃nqꝫ cũ carnibꝰ pisciũ ꝑdictoꝝ ad modũ eduly albi ⁊ hoc in diebꝰ q̃dragesime. De fructibꝰ aũt co/medat passulas de corintho vel passulas enucleatas. Pira vero ⁊ cydonia ⁊ mala dulcia comedat sꝫ raro ⁊ post cibum maxie in q̃dragesima ꝑꝑ necessitateꝫ ⁊ in hyeme: cocta tñ magis q̃ꝫ cruda. Et cũ tragea ex aromatibꝰ vel pipere. raris sime aũt vtat͂ cerasis ⁊ prunis bñ maturis ⁊ celsis tẽꝑate. grossos aũt ficuũ oino euitet: qꝛ sunt aꝑata ficuũ ⁊ nõ sunt esibiles: ficubus aũt ⁊ vuis vtat͂ cũ inter ceteros fructꝰ lau/dabiliores sint. Eligant͂ aũt ficus albi duri ⁊ excorticent͂ ⁊ comedant͂ in mane añ cibũ vel in medio ⁊ nõ qñ ascendit feruor diei. vue vero eligant͂ ve dulcedinis albe ⁊ bñ matu/re ⁊ sine cortice comedant͂ ⁊ hoc nõ in hyeme sed magis in suo tꝑe comedant͂. De persicis aũt fugiat fructus acetosos preter granata q̃ rarius cũ dulcibꝰ comedant͂ in mane ra/roqꝫ in estate. arengys aũt limonibꝰ ceterisqꝫ q̃ sunt de ge nere eoꝝ nõ vtat͂ nisi aliqñ ꝓ salsamẽtis. Peponibꝰ auteꝫ nõ vtat͂ nisi raro. cucurbitis aũt ⁊ his sil'ibus nõ vtat͂ nisi in estate ⁊ raro ⁊ hoc in feruore diei ⁊ ad sitim reprimẽdã ⁊ cholerã alterandã. semina vero meliora sunt q̃ꝫ pulpa ipsa eniꝫ stõchũ grauat: cõuenit tñ hñtibꝰ stõchũ calidũ. Lactu cis portulacis ⁊ scariola in estate raro comedat ⁊ parũ: fru/ctus vero imaturos oino fugiat eoꝝ humiditas indigesta est que idẽ operat͂ qꝺ venenũ in corꝑe fungos oino fugiat: qꝛ sunt aꝑata terre ⁊ nõ sunt esibiles. in oibus aũt his cautius attendat͂ in estate q̃ꝫ in hyeme gñal'r. Que oia ꝑdicta ⁊ spe cial'r vehemẽter acuta ⁊ caloris inflãmatus fugiat in fine autũni: hyeme ⁊ ꝑncipio veris põt comedere in die bis: in estate vero cibũ ꝑtiendo ter si appetit: verũtñ cibũ 2m nũq̃ꝫ recipiat donec ꝑmũ a stõcho nouerit descendisse. Nihil. n. deterius ad salutẽ q̃ꝫ indigestũ sup indigestũ ponere cũ di/gestionẽ ipediat. Sit aũt i cibo potuqꝫ ita vt semꝑ magne relique appetitꝰ ad esuꝫ remaneãt q̃ post modicũ spatiũ de/stinet͂. Nec comedãt i eadẽ mẽsa ꝑ cibos difficilis digõnis ⁊ duros ⁊ post leues. Hi. n. ꝑus digerũt͂ ⁊ suꝑnatãt: qꝛ corũ impedit͂ egressus: nec sil'r cibus ꝑmittẽdus est lubricꝰ post quẽ cibũ grossius assumptus ⁊ durus: lubricus enim ad in/testina traheret indigestũ ⁊ durũ qꝺ multaꝝ egritudinum cã existit. scriptũ est eniꝫ ꝑ Hippocratẽ. Ubiqꝫ cibꝰ ⁊ potꝰ intrat absqꝫ moderamine quãtitatis vel qualitatis ⁊ tẽpo/ris facit: vel cõminat͂ egritudinẽ. Si vero aliqñ absqꝫ aliq̃ horũ vel absqꝫ his sumat͂ cũ regimine ꝓprio sumat͂. Non est tñ negligendũ ꝙ iter nãm cibi ⁊ nãm stomachi est que/dã ꝓprietas q̃ nõ põt sciri nisi exꝑto ⁊ ꝙ nutriẽs meliꝰ est nisi pure sube fuerit. sapida vero nutrimẽta stõchus affectuo sius amplectit͂ ⁊ virtus retẽtiua eius in ipsius retẽtione fit auara ⁊ si parũ sapido deteriꝰ fuerit nõ sumat frequentare res dulces: qm̃ añq̃ꝫ digerant͂ ꝑꝑ dulcedinẽ a mẽbris attra hunt͂ sicqꝫ opilationes inducũt: ex qbus in posterũ egritu/dines generant͂. Amplius nec imemor esto ꝙ pisces calidi actual'r comedant͂. Quinimo oẽs cibi qui de sui nã indiffe rentes sunt q̃ꝫtũ ad calidũ ⁊ frigidũ in hyeme actual'r cali/di de sui natura meliores sunt frigidis q̃ꝫ calidis. calidi in estate vero frigidi ⁊ de sua nã meliores sunt frigidi q̃ꝫ calidi maxime in estate. in hyeme vero añq̃ꝫ comedant͂ siue qui ab eis resoluunt͂ liniant͂. gallina vero que in vẽtre edi vel assat͂ qm̃ eius conseruat͂ humiditas melior est ⁊ ius pulli vehe/mẽtius tẽperat humores q̃ꝫ ius gallinaꝝ: non tñ tm̃ nutrit. Primũ nõ cõueniẽs in estate ꝓponit͂. scdm vero in hyeme: ⁊ ẽt pulli colũbarũ. in estate vero pulli turturũ fugiat frequẽ/tationẽ lactis: est eniꝫ ex tribꝰ substãtys diuersis cõpositũ ex quo est corruptioni paratius: penes tñ differẽtiã ipsoꝝ

differẽter mutat̃ vt cũ in stomachũ frigidũ ĩciderit acescit: cum aũt in calidiorẽ extendit̃ vt in fumositatẽ mutat̃. Si ꝟo in stomachũ tẽperatũ inciderit bñ digerit̃ ⁊ facit bonũ ⁊ copiosuꝫ nutrimẽtũ: dum tñ digerit̃ inflatio sub diaphragmate ⁊ dolores in capite vtplꝫ generant̃. Cũ aũt ꝯueniat lac sit caprinũ ⁊ cũ çuccha. ⁊ cũ melle. Et silr̃ fugiat frequẽtiã casei. Ouis aũt recẽtibus ⁊ sorbilibus ⁊ vitello maxime vtat̃ videlꝫ gallinaꝝ phasianoꝝ ⁊ perdicũ: potius tñ sit cocta in aqua: assa ꝟo igni ⁊ frixa oĩno fugiat. Preterea pre ceteris attendat̃ ꝙ cibus ⁊ potus in modica q̃ntitate ꝑ laudabili qualitate discreto ordine cõueniẽtiqꝫ tẽpore ꝓpinetur: sic eniꝫ sanitatẽ ꝯseruat vitã ꝓlongãdo in melius: alias aũt sanitatẽ corrũpunt hoĩsqꝫ vitã abbreuiãt egritudĩes varias inducents. Cõsequẽter aũt eligat sibi vinũ albũ clarũ vel citrinũ vel rubeũ clarũ splendidũ odoriferũ mediũ inter nouũ antiquũ vinosuꝫ nõ dulce mistũ aqua plus in estate q̃ꝫ in hyeme ⁊ vini exigat fortitudo ⁊ silr̃ cũ pisces comederit ⁊ cibaria frigida vinũ minus aqua sit mistũ nec potet vinũ nisi bonã q̃ntitatẽ cibi sumpserit neqꝫ bibat vinuꝫ in fine. Si aũt bibat ante cibũ natat ⁊ sui lubricitate trahit cibuꝫ a stomacho indigestũ. Si ꝟo post cibũ natat in ore stomachi ⁊ punctionẽ ⁊ scothomiã inducit nisi cõsuetudo vel frigiditas oris stomachi ꝓhibeat: deinde nõ negligat ꝙ vinũ nõ solũ virtute medicine: verũ etiã optimũ alimentum est. Quecũqꝫ ergo veloci ꝯfortatione ĩdiget merũ ipꝫ bibere: opꝫ corpus eniꝫ calefacit digestionẽ ꝓcurat mẽbra humectat syncopim ⁊ tremorẽ cordis affert ⁊ sine aqua mistũ vrinã ꝓuocat maxime aqueũ aĩam letificat solatiũ libertatẽ audaciã ⁊ prudentiã efficit pilloꝝ reddit colorem ⁊ oris odorẽ efficit bonũ virtutes corpis vegetatiuã ſm totũ ambitũ suũ corroborat auaritiã cõpescit ⁊ bñ sperare facit, cor cõfortat: hoc eniꝫ maxĩe facit in corpibus tẽperatis moderate sumptũ. In distemperatis ꝟo corpibus nõ vt alimentũ solũ sed mala magis operat̃. Ideoqꝫ antiqui assimilauerunt vinũ theriace magne ⁊ eius nãe: qm̃ cõperiũt eã duoruꝫ ꝯrioꝝ esse iuuatiuã. Uinũ silr̃ reperiunt esse vtile: quia calefacit corpa frigida infrigidat calida humectat sicca ⁊ extenuat hũida si moderate ⁊ nõ in excessu assumat̃. Cũqꝫ ĩmoderate bibit̃ inducit vigilias ⁊ inflãmationes ẽpatis appetitũ digõnẽ ⁊ nutrimẽtũ diminuit lethargiam subet ⁊ tremorẽ cordis paralysim oris epilentiã debilitatẽ neruorũ ⁊ visus inducit febrẽ efficit precipue putridã ⁊ in estate ꝑmistionẽ sensus facit malũ intellectũ malũ oris odorem affert cerebrũ replet ⁊ colorẽ suffocat multaqꝫ alia incõueniẽtia cõminat̃. Nequaq̃ꝫ igit̃ bibat vinũ puꝝ ieiunus aut post exercitiũ aut bal. Si aũt necessitate cogente biberit ⁊ mordicationẽ induxerit granata suggat post ipm̃ cũ aqua frigida ⁊ ingrediat̃ balneũ. verũ si vinũ clarũ non ĩuenit̃ bulliant in eo amygdale excorticate ⁊ tere ⁊ colet̃. Et silr̃ si cogat̃ vinũ nouũ bibere ponant̃ i eo ꝯsilr̃ amygdale ⁊ radices buglosse ipsum clarificãdo meliꝰ facit vt latius dicã alibi post qᵭ ⁊ de aquis breuiter ꝑtractandũ aque q̃ppe q̃ sunt alys meliores sũt aque fontiũ terre libere ab oĩ dispositione ⁊ qualitate extranea que est currẽs ventis ⁊ soli discooperta ex quo nobilitatẽ bonitatis acq̃rit. Nõ currens aũt melior est q̃ ꝓfunda ⁊ coopta. Et de currentibꝰ melior est q̃ currit suꝑ lutũ q̃ꝫ suꝑ lapides dũmõ lutũ nõ laciuale sit nõ fetidũ sꝫ sincerũ. Et ex eis melior est q̃ ad oriẽtẽ currit ⁊ post ipsaꝫ q̃ ad occidẽtẽ ⁊ q̃nto remotior est a pn̄º tãto leuior ⁊ melior. debẽt g̊ aque plures põderari: ⁊ leuior etiã eligat̃ ⁊ q̃ cito calefit ⁊ cito infrigidat̃ est melior in qua nec odor aliqs supet ⁊ imaculati saporis delectabilis delectabilior est ex aqs iterũ laudabilibꝰ sunt aque pluuiales ⁊ maxime que in estate veniunt ex imbribus q̃bus assunt tonitrua. Ipsa eniꝫ est valde leuis ⁊ de facili in venis penetrat que si post ebullitionẽ infrigidet̃ laudabilior erit impedit enim ebullitio eius putrefactionẽ ipsius. alias ꝟo diuersitates aquarum ex q̃bus diuerse accidunt egritudines: lꝫ ad aliud valeant nunc omitto. Oẽs tñ ꝑter dictas oĩno fugiat eis aũt estate vtat̃ cũ vino si indiguerit cum licentia ꝑitoꝝ medicoꝝ forte sola ea põt vti: maxime in iulio ⁊ augusto ⁊ maxime post comestionẽ ficuũ viridiuꝫ dumtaxat si digõ nõ ĩpediat. Et post cibũ melius est ꝙ modica aqua bibat̃ q̃ꝫ vinũ nisi debilitas oris stomachi resistat. Ipsa q̃ppe illic corrugat calorẽ nãlẽ ad loca digõnis euꝫ attrahẽdo vtatur ẽt ea ad reprimẽdũ sitim ⁊ ardorẽ ⁊ multaꝫ aquã frigidaꝫ bibere maxĩe ieiuno stomacho malũ est. Cuꝫ aũt necessaria fiunt bibat̃ post sufficiẽtẽ comestionẽ: fugiat tñ ipsaꝫ post exercitiũ ⁊ balneationẽ in siti mẽdosa: fiat tñ cũ necessitas vincit oris ablutio cũ aqua maxĩe cũ aceto. Et si hoc nõ sufficit bibat ipsaꝫ cũ vase stricti orificy. Si aũt ieiunus abstinere nõ poterit ꝑus bibat parũ ꝺ vino aq̃ cal'a misto: postea bibat aquã frigidã. Cũ aũt dictũ sit de duobꝰ gñibꝰ potuũ ⁊ vini ⁊ aque restat videre de tertio gñe. s. de syrupis põt vti in estate tꝑe magni frigoris i sua hora syrupo viol. nenufarino ro. oxyça. ⁊ silibꝰ si expedierit: vtat̃ ẽt hoc tꝑe çuccha. ro, vio. rosata nouella diarodon abbatis dianthos cũ aqua frigida mane ⁊ sero ⁊ meridie si expedierit ⁊ in eisdeꝫ delectat̃. in hyeme aũt vtat̃ diagalanda. Cõfectiõe facta ex corticibus citroꝝ ⁊ spẽbꝰ ficis ⁊ cnꝫ melle ⁊ çuccharã çinçiberata sed bono çinçibere cõdita diacameron diamargariton diambra diamusco ⁊ electuario prescripto ꝓprie inuentionis experto. in fine aũt comestionis vtat̃. çiç. cõdito vel cydonio cõdito ⁊ çuccha. cuꝫ musco pastinacis vel radicibus enule hiringis cõditis nucibus cõditis vtat̃ similr̃ hac tragea: ℞. optimi cinamomi macis. añ. ℥. j. çiç. al. ℥. ij. cubebe. ℥. ij. anisi. ℥. ij. çuccha. lib. j. Consequẽs aũt de inanitione ⁊ repletione breuiter pertractãdũ. repletio autẽ duplex est que ex cibis ⁊ potibus causat̃ vna quo ad vasa: alia q̃o ad virtutẽ. Prima que cõturbat ordinẽ nãe ⁊ non peruertit: scđa que accidẽtalr̃ egritudinẽ gignit. Utraqꝫ tñ diuersificat̃ ſm triplex genus causaꝝ. s. primitiue antecedentis ⁊ cõiuncte ex q̃bus tribus causat̃ dyscrasia scilꝫ futura fieri ⁊ fiens ⁊ facta ⁊ istaꝝ quelibet hꝫ ꝓpriã cãm: futura eniꝫ fieri dyscrasia hꝫ causam preseruatiuã: fiens autẽ preter ꝯseruatiuã ⁊ ꝓprie melioratiuã facta curatiuã req̃rit. curatur ergo repletio ꝓpter minorationẽ humoꝝ. hoc aũt multipliciter nunc flõmia nunc pharmacia nũc exercitio nunc sudore aliaqꝫ cõuenienti purgatione vt iam dictũ est. Si aũt fuerit repletio aliorũ. s. ciboꝝ abstinẽtia vomitus fricatio ⁊ balneatio est cura ⁊ q̃nqꝫ addit̃ euacuatio ꝑ enema. Accidentia aũt aĩe horribilia contristãtia vitentur. Que vero delectant singula: ⁊ que non generãt tristitiã amplexent̃ q̃ntũ ad visum colores delectabiles q̃ntũ ad obstaculũ que magis inspiciendo delectant. Quantũ ad audituꝫ sonoꝝ armonia sicut organa dulces voces ⁊ melodie amene fabulationes laudabiliũ ⁊ lectiones cõplacentes ⁊ breuiter oĩa que auditũ demulcent. Quantũ ad gustũ res paretur in q̃bus sit delectabilis sapor. horribilitas ꝟo vitentur ⁊ q̃ntum ad odoratũ parent̃ res ameni odoris sicut vestes ⁊ aliaꝝ reꝝ tractabiliũ suauis odoris vt pomũ ambre lignũ aloes ⁊ silia. Quantũ ad tactũ res in q̃bus tangendo maxime delectat̃ ⁊ vt compendiose loquar oĩa parent̃ in q̃bus animus delectat̃. ꝯtraria ꝟo. fugiat vt adminiculãtia morti: deinde qꝛ cõseruatio sanitatis in cõseruatione rerũ non naturalium existit circa vsum predictarũ hoc moderamĩe scripto tua iugis ⁊ sedula verset̃ intentio vt longeue ⁊ feliciter in hoc mundo possis viuere ⁊ post mortẽ cum christo regnare in eternum. Amen.

¶ Finis huius libri.

¶ Incipit tractatus de epilentia. Cap. I.

MOrbus caduc⁹ est egritudo spasmosa nõ spasmo repletionis nõ siccitatis sed ꝯtractionis. qualr aũt cerebꝝ ad expellendũ rẽ ipedientẽ que est vapor vel qualitas mordicatiua aut humectatiua male subẽ aut humor faciẽs euenire opilationẽ ẜm Auic. ꝫ. cañ. cap. de epilentia ꝓhibens mẽbra aiata ab opõnib⁹ sensus ⁊ mot⁹ erectione. nõ integra ex opilatione anterioris vẽtriculi cerebri cõtingẽs nõ integra ⁊ spumat ⁊ aliqñ aliqđ mẽbrũ mollificans ⁊ retorquẽs. Nũqꝫ Ꝟo debilitate ipsa mẽbra aiata sensu ⁊ motu nõ captiuant̃. Cuius ⁊ si multe sũt cause vt subsequẽter dicet̃: ex quaqꝫ tñ illarũ fit in diuersas spẽs ꝑ q̃litate mẽbroꝝ que ad illa fuerũt originalr occupata distiguit̃ eteniꝫ cũ arcẽ corpis. i. caput vix noxie mãe origo obsidet epilenticã ꝓcreat valitudinẽ. Cũ Ꝟo viscera intestina gnõnis mẽbra earũqꝫ delatoria ꝑuaserit ad analepticã vertit̃ egritudinẽ. Cũqꝫ illa mẽbra morbida in artubus originat̃ remotis cathalepsia nũcupat̃. Tribus ğ vocabulis vna eadẽqꝫ mãe origo distinguit̃ qꝛ triũ specieꝝ vel regionũ mẽbroꝝ occupat. Amplius rõne nõ caret ꝙ caducus vocat̃ hic languor. Inopinatus. n. repẽte ipetit vt fulgur impremeditatũ latenter ferit vt spiculũ iprouisuꝫ seue ꝑcutit vt tonitruum ⁊ tandẽ hoieꝫ ꝓsternẽdo vbiqꝫ nũc in ꝑiudiciũ nũc in precipitiũ mox ꝓuat eũdẽ sensu ⁊ motu ⁊ surripit rõnẽ eiusdẽ ita vt silis videat̃ hoĩ rugiẽti ad mactandũ tracto ore eius torquente oculis strabis horrorẽ inducit vidẽtib⁹ nũc furit nũc insanit nũc spumat nũc suffocatus anhelosus vel strangulat⁹ vĩ. Postremo cũ ꝯstet opificẽ sũmũ genitorẽ deum cõmisisse ducatũ nãe sideris motibus nõ modica eoꝝ influentia in corpe humano ꝑagit pꝫ euidẽti⁹ in planetis cursuꝫ suũ cõplentib⁹ annis mille saturnus gdẽ fridus ⁊ sicc⁹ aspectũ hꝫ suꝑ stõchũ hois Juppiter calid⁹ ⁊ hũidus aspectũ hꝫ suꝑ epar. Mars calῑs ⁊ sicc⁹ aspectũ hꝫ suꝑ renes. Sol calidus ⁊ sicc⁹ aspectũ hꝫ suꝑ cor. Ven⁹ calidus ⁊ humidus aspectũ hꝫ suꝑ testes. Mercurius frigidus ⁊ humidus aspectũ hꝫ suꝑ vesicã. Luna frigida ⁊ hũida aspectuꝫ hꝫ suꝑ cerebrũ hois. Cũ aũt duplex opatio sit stellaꝝ cõis ⁊ ꝓpria siue ꝑticularis ⁊ cõis ẜm quam hñt agere vlr est. Et ꝓpria ẜm quã habẽt Ᵽ vel illud agere: cõis Ꝟo est i eis per lumen eo ꝙ ꝓiectione radioꝝ suoꝝ habẽt agere in inferiora vt pꝫ in gnõne stelle comate fit eniꝫ hoc ꝑꝑ aerem inflãmatũ cõtinentẽ calorẽ ignis ⁊ irradiationẽ alicui⁹ planetarũ ꝑter solẽ ⁊ lunã. Propria Ꝟo seu ꝑticlaris fit ꝑ reuolutionẽ ẜm quã incedit ꝑ diuersas ꝑtes orbis signoꝝ. sũtqꝫ in diuerso eẽ ad Inuicẽ vt qñ sunt in hac ꝑte orbis signorũ Ᵽ hñt facere ⁊ qñ in illa aliđ ẜm Ptolemeuꝫ Ꝟbo Ᵽ. Crises inquit sunt hore significate in gbus declinant̃ mutationes ad bonũ vel ad malũ velociter ⁊ sunt loca lune in angulis quadrati ꝯclusiui in circulo recto. Cũ igit̃ medic⁹ hẽat cõsiderare opõnes lune circa dispõnes egritudinũ curãdaruꝫ ẜm qđ sunt in particulari constructe necesse: vt ẽt ꝯsideret opõnẽ eius ẜm quã specificabit̃ opus ei⁹ circa subm opõnis medicine imiscẽdo hũores alterãdo humectãdo: ⁊ diuidẽdo. Juxta Ꝟbũ Ptolemei. v. Humiditates ingt corporũ accedunt in ꝑma quadra. In scđa Ꝟo recedunt ⁊ ẜm hanc ꝓportionẽ ⁊ sic in duab⁹ alys quadris hoc est ꝙ humores ab hora cõiunctionis vsqꝫ ad quadratũ aspectũ solis ⁊ lune dilatant̃ ab interioribus suis vt appareãt ⁊ a quadrato vsqꝫ ad cõpunctionẽ cõtrahunt̃. Cũ aũt ꝑma quadra lune sit calῑa ⁊ hũida scđa calῑa ⁊ sicca tertia frigida ⁊ sicca q̃rta frigida ⁊ hũida ẜm ꝯformitateꝫ mãe noxie huius infelicis languoris ad quadras lune vt frequẽtius in cõformi q̃dra vexabit in dissimili hoc rarius. Ex quo manifestum est qđ opꝫ hũc languorẽ curãtẽ lune ꝓprie cõsiderare actionem atqꝫ motũ reuolutionis eius de puncto ad punctuꝫ per zodiacũ. Sane ẜm astrologos opus planetarũ silῑe est magneti ⁊ ferro: qꝛ sicut ferrũ eo trahit̃: ita oẽ elemẽtatũ a motu ⁊ ꝑtãte afficit̃ planetaꝝ. Qđ euidentius manifestat̃ in luna. Ex gbus oĩbus liquide claret acute vidẽtib⁹ ꝙ hic languor caducus iure hoc lunaticus sortiat̃ a luna. Ceterum maiori eiusdẽ antidoti desiderio pertrahẽte mox ꝑ ꝑus ꝑ ꝓseruationẽ totius humani gñis ⁊ petitionẽ fidelis ꝑplĩ ab infelici languore experiẽtia solerti rõne industria cõsiderãda vt de his q̃tũ in eẽ omittẽdo qđ charitati potius q̃ꝫ iactantie deputet̃. Cuꝫ simplicẽ oẽm grã dei mihi participantẽ gratis ad hũc lãguorẽ vtilẽ scripsero veritatis. Amplius quacũqꝫ origine siue ꝓpria siue cõicata cãꝝ sit morb⁹ lunaticus ex opilatione anterioris vẽtriculi cerebri gignit̃ cui vt plurimũ reliquoꝝ est cõpassio. Est nãqꝫ ꝑmũ nocumentũ in visu auditu ⁊ i lacertoꝝ motib⁹ faciei ⁊ palpebraꝝ q̃buis reliqui sensus ⁊ mẽbra mobilia etiã nocumẽta cõicent. Aliter eniꝫ nõ destrueret̃ itellῑs nec lederet̃ in eleuatiõe anhelitus. Morbũ Ꝟo caducũ vt plῑm antecedit spasmus: deinde post ipꝫ fit: ⁊ illud est qm̃ cõfirmat̃. Spasmus est morbus lunaticus ⁊ cũ expellit̃ cã opilãs. aut ipediẽs aut resoluit̃ vẽtositas redeũt opõnes sensibiles ⁊ motiue ⁊ qñqꝫ apparet gdã hũor expulsus visibilr in vtrisqꝫ narib⁹ ⁊ in gutture ⁊ multoties mittit̃ ad alia mẽbra paralyticãdo eadẽ. Et multoties gdẽ fit morbus sine spasmo sensato: qm̃ mã opilãs est subtilis oꝑans cũ multitudine: nõ tñ vehementi malitia ac ꝓinde q̃to mã faciẽs hunc morbũ fuerit subtilior ⁊ humidior tãto ad aspectũ lune ꝑ quadrã ⁊ ꝑtes quadre mouent̃ velocius ⁊ frequẽtius. Et gdã habẽt ꝑoxismũ huius morbi in die ⁊ quidã in nocte. ⁊ gdã pluries ⁊ gdaꝫ rarius ⁊ quidã tardi⁹ ad qđ in leuius facit paucitas ⁊ multitudo materie ⁊ regiminis malitia ⁊ bonitas.

¶ De abstersione radicis hui⁹ ifelicis lãguoris. Cap. II.

PLane res que dando multiplicat̃ si non dat̃ sicut habenda cũ nondũ hĩ. Et ꝓinde volẽs charitatis fore beneficus opto Ᵽ opus ꝑuenire ad oẽs lꝫ ꝑ prius ad fideles abstringar vt hꝰ doctrina origo noxia tam seni ⁊ deformis languoꝝ succindat̃ vt nõ amplius rugitũ suffumigationes nec in circulationẽ emittat. Qđ fit dum infans nouiter natus obstetricis regimie precunte añ saliat̃ Ᵽ puluere. ℞. salis cõis folioꝝ viridiũ roꝭ. aã. fiat puluis subtilissimus cum plus vel minus morã trahit ẜm maiorẽ vel minorẽ abundãtiã cũ gbus ꝓsilit ⁊ vtero cõe tñ spatiũ hore medie expientia inq̃ꝫ plurib⁹ medicaui: deinde os ifantis suauiter liniat̃ cũ melle ⁊ aures eius ore suggant̃ ⁊ laue in balneo aque cõis tepide in qua coquant̃ rose folia myrti ⁊ flores camomille equo pondere: deinde ꝑusq̃ꝫ lactetur leuiter cũ digito porrigat̃ hic cibus. ℞. zuccha. al. duri. ʒ. j. subtilissime puluerizet̃ ⁊ cõficiat̃ cum oleo recẽti amygđ. dulciũ ⁊ fiat ad modũ vnguẽti ⁊ ꝓpinet̃ digito infanti ad q̃ntitatẽ coclearis vnius statim enim infans soporabitur ⁊ dormiet. Cum excitatus fuerit iterũ hoc cibet̃ ⁊ fiat per horas. vj. aut. vij. vel ꝑ diẽ nãlẽ vel per duos dies. hic aũt cib⁹ saluat ⁊ nutriet infantẽ ⁊ purgat suauissime noxias flegmaticas ⁊ viscosas ⁊ sordes multas per secessuꝫ in stomacho ⁊ in intestinis infantis in vtero tractas iterũ ⁊ iteruꝫ ex quacũqꝫ digõne nutrimẽti eiusdẽ a quarũ euasione deus indidit nãe in vtero. si post ortũ Ꝟo eius illaꝝ suꝑfluitatũ a nã forte euatio cõpleta. Et si cõpleta nõ sine nãe infantis angustia nec est simultanea ⁊ festina. Ex quo aliqñ remanet in corpore infantis infectio ⁊ ipressio ⁊ facilis ꝑparatio ad morbũ maxime alimẽti inopinatus subitur hic morbus infelix a quo tutus est iam infans purgatione adiutus. Cũq̃ꝫ

infans leuiter sic euatione mũdificatus tps est cõueniens vt lacteẽ nec perterreat te si festine ꝯuerteẽ ad mamillam vt lac suggat: vt auide enim ꝛ morosius ducaẽ ꝑ nutricem ad lactandũ. Citius tamẽ allicieẽ ad hoc si orificiũ mamille liniaẽ cũ ꝑdicto alimẽto: postq̃ aũt infans extractꝰ fuerit a balneo: ꝛ pannis subtilibꝰ exiccatus vngaẽ corpꝰ eiꝰ totũ bis in die ex oleo sisamino vel loco eius oleo camomillino vsq₃ ad. iiij. vel. vj. mẽses ꝛ plus vel minus ſm exigẽtiã humiditatis infantis fateor ꝛ nõ mẽtior ꝙ quispiã infans genitus ex semie eucrato ꝛ nõ morbido sic nutritus ꝛ alio cõgruo regimine: suo non discrepante gradatim sue etatis nõ detinebiẽ a morbo lunatico ꝗnimo a multitudine ꝛ periculo morbillorum ꝛ lepra vallabiẽ iam his materijs noxijs extersis penitus ꝛ abscisis que hoi venefice sunt ꝛ mortales. Nõ enim possumus q̃tũcũq₃ moderate viuamus idẽ esse qd̃ nascimur. Et sic sufficiat inata peccata corrigere vl' saltẽ sic: eisdẽ resistere ne in actũ prodeãt infirmorum.

¶ De causa languoris caduci accidẽtis infantibus ꝛ q corum sunt natura remotiores. Cap. III.

Nullus agredi dubitat qd̃ bñ cõfidit idcirco cõfidenter reor cãm huius infortunati languoris fore humiditatẽ morbidã superabundãtẽ infanti vtplm cũ nasciẽ lz facinore spermatis eueniat. Et eniz potior cã morborũ est passiui ꝑparatio. Qui vero ab his anteq̃ nascunẽ sunt liberi sunt remotiores ab hoc infelici euentu. Eorum vero q nõ sunt liberi ab his causis vlcera bothorum ꝛ a natura fluxusq₃ nariũ accidũt sũt remotiores ab hoc q̃ qbꝰ hec nõ eueniũt deinde nõ negligaẽ ꝙ morbꝰ lunaticus infantiũ ꝛ mulierum oĩuz quorum sanguis paucus est ꝓius ꝑ ꝯstrictionẽ venarum.

¶ De curatiõe lãguoris caduci accñtis ĩfantibꝰ. Cap. IIII.

Soluitur aũt sibi saltẽ alleuiaẽ cum ad pubertatẽ mutaẽ nisi malitia regimis ꝛ omissio auxilij medicine obuia breuiter necnõ curaẽ si moderamine cõtinuo regiminis guberneẽ qd̃ cõsistit potissime in rectificatione lactis ꝛ nutricis ad calidũ subtile cuz oĩ bonitate substantie odoris ꝛ q̃titate eiusdẽ ꝛ ꝑinde ꝓhibeaẽ nutrici oẽ qd̃ lac aquosuz gñat ꝛ corruptũ ꝛ actus gnõnis silr. infans vero alieneẽ ab oĩ re in qua est timoris subitatio ꝛ coartatio qualia sunt sensibilia magna vt sonus tonitruũ timpani fulguris vox maleorum vox vociferãtiũ rugitꝰ equorum ꝛ similia. amplius alieneẽ qdẽ infans ab oĩ alimento ꝛ poculo lacte nutricis excepto minuendo tam q̃titatez lactis q̃ vices lactandi ꝛ inungaẽ totũ corpus oleo camomille bis in die ꝛ ꝓpineẽ infanti syrupus ex succo cicoree ꝑ dies qndecim vel mensez paulatiz sine aqua ꝛ puer lambet ꝛ suggat. hic aũt modus curationis valet potissime infantibꝰ nouiter natis ꝛ ante dentiũ ꝓductionẽ ꝛ ambulationẽ eorum. Solet aũt maxime accidere hic languor infelix ex lactis corruptione ꝛ dentiũ ꝓductione. Cũq₃ iam infans deambulare inceperit si ab hoc languore vexeẽ ꝓpineẽ syrupus prefatus mane cũ vrina eiusdem calida. Hec eniz potio suauiter soluit ventrẽ ꝛ educit flegma subtile ꝛ exiccat hoc nõ negligẽdo qz a tota specie curat morbũ lunaticũ ꝛ ꝙ pueri nullo violento sunt purgãdi. Alieneẽ ab oĩ vino anguillis cõchis carne bouina precipue lacte ꝛ caseo. Similr alieneẽ a vigilijs ꝛ timore ꝛ frigore ꝛ calore excedẽte. ꝛ a digõne mala ꝛ iniungaẽ ei exercitiũ ante cibũ leue ꝛ interdicaẽ ei motus post cibũ. Sane oĩs spẽs morbi huius accidẽtis infantibꝰ q ꝓprio dr noie mater puerorum ꝛ qñ cõtinuanẽ paroxismi eius mortificat: amplius ne omittã ꝙ gra dei mihi collatũ vtile ad sanitatẽ huius infelicis lãguoris fateor me expertũ in q̃pluribꝰ infantibꝰ ꝙ suspẽsio peonie ꝛ ligni vsti quercini cũ argẽto curãt a tota specie morbũ caducuz ꝛ lapis smaragdi silr ꝛ ipsorum regimine ꝯsequẽte quorum curationis modũ ꝛ siliuz medico sũmo dicente Chro Jesu inferiꝰ explicabo. Socrates vero recitat hoc experimẽtũ ꝑ mirabili ꝛ electo in pullis inqt hirundinũ inueniunẽ duo lapides quorum vnus est rubeus alter est albus: albus qdez lunatico cadente appositus leuabit eum. rubeus autem acceptus ꝛ ligatus in pelle collo ei apponitur.

¶ De causa cõmuni omni speciei lãguoris caduci causisq₃ grauioribus accidentis. Cap. V.

Huius autez infelicis languoris cãm fore opilationẽ anterioris ventriculi cerebri nõ cõpletã nostri predicauerũt maiores ꝙ a multipharia multimodaq₃ mã noxia causata flegmate vẽtositate grossa: sanguinea: melancholica: cholerica ꝛ venenosa: sonis ꝛ ĩpetuosis sic prorupit excessibus quosdã sua nequaq̃ inuolutione quosdaz inculcando quosdã suffocãdo. Qui morbꝰ lunaticus aliqñ est ꝓpter passionẽ capitis ꝓmitiuã aliqñ ꝑꝑ colligantiam aliorum mẽbrorum ad cerebrũ vt subsequẽter diceẽ. ꝛ oĩs causa huius languoris in cerebro cõparaẽ ad debilitatẽ digõnis in ipso. Naz ergo eleuanẽ aut fit in suba cerebri aut in velaminibus ꝛ est deterior: aut in pãniculo ipsiꝰ ꝛ est leuior. Que vero melica est transitus spũs magni opilat. Ceterum oĩs cã huiꝰ languoris q originaẽ in alijs mẽbris ipm efficit sua eleuatione ad cerebrũ aggregãdo aliqd post aliqd siue illud vapor sit: vel ventositas grossa. Nec minus eundem morbũ facitt venenosa fuligo que presentiẽ ascẽdẽs membrũ ꝛ mẽbratim quasi furiẽs ventus efficiendo opilationẽ causat anterioris vẽtriculi cerebri. cui vtplm cõpatitur ꝛ reliqua que opilatio cũ integra fuerit opilans nobiliores ventriculos parit apoplexiam.

¶ De signis cõmunibus oĩs speciei languoris caduci ꝛ distinguentibus a vertigine. Cap. VI.

Signa cõia qbꝰ oĩs spẽi languoris lunatici indicia colligunẽ sunt ꝑcedẽs corporis a sua cõplone mutatio: ꝑcedens capitis grauatio ꝛ ꝓprie cũ irasciẽ: aut ꝑcedẽs in ventre inflãmatio: in motu lingue antecessio ꝛ coarctatio: somniorum malitia: obliuio ꝑteritorum: pauor futurorũ: formido ꝑsentiũ: locutio ad semetipz: pectoris ꝯstrictio: ira ꝛ acuitas eiꝰ. citrinitas lingue ac venarum que sub ea sunt viriditas. Ceterũ dĩa est inter epilẽtiã ꝛ vertiginẽ: hec enĩ fit in spatio tpis epilẽtia repẽte. Jn vertigine hoiuz obtenebraẽ visus ꝛ ĩpelliẽ vt cadat sed si ceciderit: mox eniz surget in epilentia homini cadit sensus ꝛ motus ꝛ oẽs captiuãtur ꝛ post tẽporis surgit verũtamẽ vertigo fortior est similis epilentie sed nõ fit cum spasmo ꝛ spuma.

¶ De cã curatiua languoris caduci cõi oĩ spẽi. Cap. VII.

Superest vt queadmodũ cã cõis huius infortunati languoris causeq₃ illiꝰ ſm spẽz sui oẽm cãm euidẽtissime patefacte sunt ita vt illiꝰ curatio describiẽ cõis cũ nã eius spẽs curationẽ effugiat nulliq₃. Naq₃ dubiũ est posse de remedijs ꝑfati lãguoris certissime disputare. Qui. n. ꝓus cãs atq₃ origies morbidas cũ scia sacti spũs attestãte deꝑhẽdit. vt ꝑinde iterũ ꝛ iterum ꝓsper ꝛ si nõ mete verbo ꝛ opere saltẽ desiderio ꝛ affectione. Obsecro summũ medicũ dñm nrm iesuz chrm quatenus sua pura misericordia doceat meq₃ eruaz queq̃ ab obsessu huiꝰ languoris pestiferi ex quo iam spũz cõfidẽtie assumendo inq̃z ꝙ duplici ordie hec cõis cõpleẽ curatio. s. naturali ꝛ accidẽtali. Naturalis quidez ordo morbi lunatici curationis est vt incipiaẽ ab eo quo amoto euanescit ꝛ ipse ꝛ nõ reuertitur. Artificialis vero ordo curationis est vt incipiaẽ ab eo quo magis molestat nãz cũ eius timeẽ defectus quale est mor-

bus per accidēs. Cum ergo in curatione artificiali ꝯcurrāt necessario hec tria videlꝫ īdicatio curatiua actus scrutinij curatiui ab essentia morbi sumpti ⁊ itētio curatiua ab ipsa indicatione que est cōceptio ab intentione precedente in/dicata ꝯseruādo semp preiacētē virtutē. Ordine quidē cu/rationis nāli ꝑcedendū spiritu sancto duce in hoc languo/re infelici cōplebit̄ huius sanationis intētio qui ordo cōsi/stit in digestione materie noxie congrua eius euacuatione a diuersis ⁊ oppositū residui cōuersione stōchi ⁊ intestino/ruꝫ seu interioꝝ mēbroꝝ ab illa mā noxia originaliter oc/cupatoꝝ ⁊ cerebri potissime rectificatione. Accidentiū cor/rectione necnō rerū. vj. nō nāliū administratiōe. Digestio aūt mãe noxie cōpletur cū his que adequāt coaptant ⁊ ha/bilitant eam ad nāe obedientiā cū ipsius facilis sit expul/sio qualia sunt squilla acetū ⁊ oxymel ⁊ decoctio ipsius sy/rupus de hysopo aut albasce aut sticados aut acori aut ori/gani ⁊ siliū. Cōgruitas vo euacuationuꝫ cōplet̄ per phar/macias ꝯueniētes ꝑ clysteria ⁊ suppositoria lenia ⁊ acuta ꝑ flebothomias saphene ꝓuocationē hemorrhoidaꝝ ⁊ men/struoꝝ per secretū matrimonij si a ꝓuatione eius fiat etiaꝫ ꝑ expulsionē vermiū. si fiat per illos. Cōuersio aūt residui mãe ad oppositū cōplet̄ per gargarismata ⁊ sternutatoria ꝓprie per vomitus masticationes saliuā multiplicantes ⁊ sputū ieiuno stōcho ⁊ fricationes ⁊ ligaturas in extremita/tibus. Et ventosationes ⁊ empla rubificātia ꝓprie sup mē/bruꝫ mandans si fuerit notuꝫ ⁊ fuerit in extremis. Rectifi/catio aūt mēbroꝝ mandantiū ad cerebrū cōplet̄ ꝑm nām vniuscuiusqꝫ eoꝝ. Jam cogniti ꝙ origo mãe noxie sit illo ⁊ cerebro ab eodē madet̄. curatio aūt accidentiū cōplet̄ ꝑ administrationē mediciaꝝ que a forma specifica retardāt ⁊ mitigant paroxismū aut cito ipsuꝫ cessare faciūt aut ꝓhi/bent aduentū eius oīno: necnō aliqñ fit eadē correctio per aliquā febriū flegmaticarū maxie longarū: resoluit enim dissoluit, ⁊ cōsumit mām eius. Et qñqꝫ apud solutionē ap/paret in partib⁹ capitis sahaphati aut albaras ⁊ significat salutē. administratio aūt sex reꝝ non naturalium complet̄ qñ vnaqueqꝫ earū moderate approximat̄ languenti vt sit aer temperatus inter caliditatem ⁊ frigiditateꝫ sitqꝫ ad sic/citatē decliuior ad qđ cōfert interduꝫ de regione in regio/nem aereꝫ mutare ⁊ aliquando consuetū si sub eo morbus accidit lꝫ sepe dissuetus aer addat ad morbū ⁊ conuerti ad cōsuetū. Et tu medice complexionē egri ⁊ causas cōsidera ⁊ reuelabit̄ tibi aer fugiendus aut nō fugiendus: cibus aūt cōmensurandus in qualitate ⁊ q̄ntitate est ⁊ cōueniētia na/turalis ⁊ aīalis: cibus aūt pueri sit rectificatus cum bonita/te diete lactātis ⁊ dispositiōe eius. nec pinguis nec tenuis. Nec iracunda nec pigra nec multū laborās nec multū ge/scens munda vultu bonoꝝ moruꝫ nō luxurians cuius na/turales opationes sint sane ⁊ ꝓprie digestio ⁊ alie. Alioruꝫ vo cibus boni nutrimēti laudabilis chymi non vaporosi nec corrupti. Et sit cibus habens mediocritatē cum decli/natione sua ad siccitatē modicā ⁊ sit facilis digōnis ⁊ non grauās naturā ⁊ nō sumatur ex eo vsqꝫ ad repletioneꝫ nec super cibū idigestū. ac vo sacietatē nauseatiuā vitet inq̄ntū possibile est. Amplius aūt eligant ex cibis operantibus. Jn/quit enim Dioscorides ruta cōfert epilenticis. apiū vo su/scitat. Et fortassis endiuia cōcedit̄ ⁊ anetū ⁊ coriandrum ⁊ ꝓhibent̄ fructus oēs nisi qdā stiptici supra cibū vt ascēsuꝫ ciborū ⁊ vapoꝝ ꝓhibeāt ⁊ cōfortēt stomachū ⁊ ꝓhibetur semp porrus caules qdē ⁊ pisces inepti sunt eis: carnes he/dine cōueniētes sunt ⁊ pulline ⁊ gallinaꝝ ⁊ caponum ⁊ ca/prioloꝝ ⁊ leporū iuuenū ⁊ que hoc cursu ꝓcedunt. Potus aūt eoꝝ ꝯueniēs ⁊ vtile est vinū multe permistionis. Nec nimis antiquū nec nimis nouū clarū subtile odoriferū sti/pticū parū. dulce vo ⁊ grossum malū est: ⁊ silr etiaꝫ puruꝫ

Als sa/phaati.

si sit elegans. hydromel quoqꝫ est potus eius elegantius q̄ꝫ vinū. vitet aūt sup repletionē potuꝫ qualiscūqꝫ sit ⁊ qñ di/gestio incipit fieri ⁊ potū omnē imoderatū ⁊ potuꝫ aque ⁊ potū vaporosuꝫ sicut vinū de dactylis ⁊ silia. famē aūt ⁊ re/pletionē fugiat. Moderatū quoqꝫ ieiuniū cōfert ⁊ melius in hoc casu est esse moderate inanitū q̄ꝫ repletū. Uitent se/cretū matrimonij ⁊ fortassis apud eas que vetule abstinēt si moderate fiat sanat. somnus aūt ⁊ vigilie sup repletionē nocent. moderatum vo vtrūqꝫ cōfert. Jmmoderatum vo vtrūqꝫ sup repletionē nocet ⁊ ante cibuꝫ motus tēperatus iuuat ⁊ oē qđ delectat aīaꝫ cōfortat: angustia vo ⁊ tristitia nocent ⁊ dolor ⁊ solicitudo. Post hoc aūt nō negligatur ꝙ adducit̄ ad sermonē. Sane morbus caducus accidēs ado/lescentibus mutatione ad iuuentutē soluit̄ aut alleuiat̄ nisi languens hꝰ obuiauerit suo regimine malo cuꝫ post. xvij. annuꝫ euenerit causa eius originata in cerebro ⁊ ꝓprie in substātia eius tunc curatione bñ agit̄ si ipsius morbi praui/tas remittat̄ aut paroxismus retardat̄ eiusdē: Hippo. atte/stante: si enim non valeat curatio cōplere qđ vult velit qđ possit amplius queadmoduꝫ apoplexia imutat̄ ad paraly/sim silr vtplm morbus caducus ad paralysiꝫ ⁊ meliaꝫ mu/tatur. deinde sciendū ꝙ ꝑmutatio in etatib⁹ ⁊ infantia ad adolescentiā est iuuamētū epilentiaꝝ. Ordinate igit̄ ⁊ gra/datim intendendū est in ꝑmutatione cerebri languentis ⁊ nō subito rebus calefacientibus ⁊ desiccantibus ⁊ purgan/tibus. Cūqꝫ hora acciderit huius nocumēti in operationi/bus suis desistat ab eo mox cōuertendo ad cōfortationem cerebri sui ⁊ cum odoribus cōgruis emplastris calefacien/tibus ⁊ pulueribus capiti aspersis de se. sinap. trite vel pi/pere nigro ⁊ similibus.

¶ Ad docendum cōmuniter leuitatē vel difficultatē cuius/libet specieꝝ huiꝰ per signa cōmunia. Cap. VIII.

Dicet enīꝫ oēs prenominate spēs morbi in curatione sint dispares ⁊ in sanitate differentes: in hoc tñ intendunt ꝙ leuior ⁊ fa/cilior reddit̄ vnaqueqꝫ earū ⁊ cōmunia capta/tur: per signa leuitatis vo cuiuslꝫ ipsaꝝ signa sunt vt accidētia magis sana ⁊ vt aqua vis illaꝝ afflictus citior sit reditus rōnis ⁊ cum sanat̄ a paroxismo verecūda/tur ⁊ vt velociter restituat̄ saluti ⁊ ꝓprie cum sternutato/rijs ⁊ odoribus. Et ex eis que vomitum ꝓuocant ꝓpinata per os siue alr. signa vo prauitatis cuiuslꝫ eaꝝ sūt difficul/tas spiritus ⁊ agitationis ꝓlixitas: deinde reditus rōnis lō/gitudo post ipsaꝫ ⁊ paucitas euacuationis attractione odo/ramentoꝝ narib⁹ ⁊ sternutatorijs hec causa tutior est. Aut in qua elongat̄ agitatio ⁊ nō elongat̄ ꝯglutinatio ⁊ minora/tur agitatio in qua minorat̄ vtrūqꝫ. sic ḡ que ipsaꝝ spēꝝ ⁊ robustior sit manifeste eius nāe nequaq̄ꝫ purgatio sentit̄.

¶ De signis prime spēi que vocatur epilentia ⁊ de signis di/stinctionis causarum eius. Cap. IX.

Qualia nihil graui⁹ in hoc mūdo pōt hoī eue/nire dispēdiū q̄ꝫ ꝑ cōmotionē subitaꝫ esse cui⁹ vis valitudinis repētināqꝫ inuasionē eiusdē sensu ⁊ motu rōne memoria ⁊ itellectu ꝓuatione. Jn quo ille morb⁹ caducus repētior ⁊ seueritate ferocior iudicat̄. Jđqꝫ cōpatiēs vt q̄cūqꝫ ob/sessū ab eadē valitudinē ifelici succurrere anxi⁹ valeam ⁊ opitulari vtili⁹ spū scō duce. Opꝫ pus ꝑ signa 3am spēꝫ ipsi⁹ noīe ꝑsignatā singularē defigere ⁊ singlarē cāꝫ silr cuiusqꝫ spēi ipsi⁹ cū vnicuiqꝫ cert⁹ modus curatiōis icūbat vallat⁹ ꝑꝫ circūstātias corꝑis itrisecas ⁊ extrisecas subales ⁊ accñ/tales ⁊ ānexas ⁊ ipsi⁹ multiplices: q̄ ēt oēs lāguētes obsede/rāt signo i lāguēte sꝑ inueniat̄ capitis ⁊ lingue ei sensuū gra/uitas oculoꝝ tenebrositas in motib⁹ agitatio in facie citri/nitas vel si absqꝫ ḡuitate fuerit cū ꝑmistiōe rōnis ⁊ itelle/

ctus obliuione assidua stoliditate amētia. Quoꝝ remissio consequit̄ fluxum ventris ꝯtingentem ex leuitate nature ⁊ alijs euenientibus cōgruis singulari cause noxie. tunc iudicandū ꝙ passio originatur ⁊ effectiue in cerebro est ⁊ ꝙ nil minus cōfirmat̄ in eo ⁊ ꝙ in reliquis membris cuiuscunqꝫ speciei fuerit nulluꝫ impedimentū prescitū: nec etiā languens aliquid senserat eleuari ab aliquo eoꝝ ad caput. ceterū vt per signa distinguant̄ cōfusa expedit signa inuenire singularitatis cause speciei huius morbi. Incohoans ḡ ab epilentia cuius causa est vētositas grossa his signis manifeste detegent̄. Primo vt nō sit cum ea nec ꝓpe eam grauitas gnimo sonitus extensio neqꝫ sit spasmus eius fortis: signa ꝟo eius cuius causa est flegma sunt vt si saliua eius calida spumosa grossa multa sitqꝫ in ea: in vrina ei⁹ aliqd simile vitro liquefacto ⁊ multiplicent̄ timor ⁊ pauor pigritia grauitas ⁊ obliuio. Qñqꝫ cognoscit̄ ex re vomitus ⁊ colore spume ⁊ cal. eius sanguinis nec nō etate ⁊ regione ⁊ ex causis alimēti premissi ⁊ regimine precedente ⁊ ex quiete ⁊ tranquillitate ⁊ colore faciei ⁊ oculoꝝ. ⁊ similibus flegmati appropriatis. Uerū si flegma huius fuerit crudum adherēt hec signa obliuio ⁊ stoliditas corpis capitisqꝫ grauitas ⁊ somni profunditas plus eritqꝫ epilenticus niger lassus queqꝫ inuoluit languentem ⁊ debilitas ex quo valde mala spes iudicatur. Quando ꝟo hec species languoris caduci a flegmate salso fit adest somni ꝓfunditas ⁊ somnus leuis ⁊ motus saniores. signa ꝟo eius que a melancholia causatur siue nāli: siue non nāli sunt ꝙ languentes declinant ad permistionē in sensu suo ⁊ ad dispositionē que est cū melācholia nec intellectus eoꝝ mundatur cū separatur ⁊ melīa ex colore faciei ⁊ oculoꝝ ⁊ exiccatiōe nariū ⁊ lingue ⁊ regimine generatiuo melīe. verū si fuerit melīa fex sanguinis naturalis erit epilentia cū laxitate ex paucitate sermonis ⁊ cū gete estqꝫ languēs habens multas cogitationes quietas. Si aūt fuerit melīa nō naturalis ex cholera adusta erit lāguētis ꝑmistio rōnis erit demonū ⁊ cuꝫ multitudine sermonū ⁊ vocū eritqꝫ eius epilentia agitabilis sed leuis amotionis qñqꝫ tñ erit cum feb. ⁊ precipue cum fuerit eius melīa subtilis. cūqꝫ fuerit a melīa sanguinea erunt eius dispositiones cū risu. huius aūt diuersitatē aliqñ ꝯcernit: visus si ꝯtingat melācholiā educi ꝑ vomitū: ⁊ qꝛ si fuerit silis feci sanguis tunc erit melīa nālis. si ꝟo silis feci vini erit melīa adusta vel si est aspera substantia eius tunc est stiptica ⁊ significat finē frigiditatis ⁊ siccitatis eius: aut si est acetosa cū spuma ⁊ tunc ebullit super terrā: aut est spissa nō habens spumaꝫ. signa aūt eius cuius causa est sanguis sunt ista. Naꝫ dico si sanguis efficit epilentiā est ex ebullitiōe ⁊ motu absqꝫ q̄titate ⁊ nō apparet ei magna operatio in al. in collo ⁊ quidē neqꝫ est dispositio prefocatiōis in horis in qbus epilentia torquet neqꝫ appet grauitas stomaticitas ⁊ laxitas ⁊ multitudo sputi ⁊ mucilaginis sicut apparuit in flegmatica ⁊ cum caliditate ⁊ rubore in oculis ⁊ vapore sup caput sanguineū. si ꝟo cū qualitate facit in signis exuberationem in guide ç ⁊ antecedit dispositio que est sicut prefocatio. signa aūt experientie que sunt pp eius maiorē colorē ⁊ illud qđ est ꝭm eius species sunt nocumētū ⁊ tribulatio ab ipsa vehementiora ⁊ spasmus cū ea fit minor ⁊ spatiū ei⁹ est breue. Motus ꝟo sunt materie fortioris agitationis ⁊ ipsam quoqꝫ significant vomitus ⁊ inflāmatio ⁊ vehemētia permistionis rōnis ⁊ citrinitas coloris ⁊ oculoꝝ.

¶ De causis epilentie ⁊ varietatibus signoꝝ. Cap. X.

MAgis congrue his varietatibus signorū premissis manifesta est nobis causa epilētie q̄ varietatis causaꝝ eius cognitio qꝛ tali varietate curā eis capiat artificialis doctrina. Nulli eniꝫ dubiū neminē remouēduꝫ posse a malis valitudinibus nisi cū ipsaꝝ essentias ⁊ origines aut cognouerint ⁊ ꝓinde ad eius curationē debite cōgruā breuius q̄ vtilius q̄ certe q̄ experientia mox considerandū. quecūqꝫ ꝟo nō per doctrinā sed ꝑ experientiam cognoscunt̄ sicut tardi ab experimēto nequeūt. Nāli ergo ordine curationis ꝓsequendo volēte epilētiā a vētositate grossa causatā depellere tam cā efficiēte illius nō neglecta que est calor nālis cerebri diminutus q̄ māli que est dum dissoluit̄ flegma opꝫ ab eius digestione incipere nō dimissa vel omissa ꝯfortatione caloris. digerat̄ ergo cū hoc mihi experto syrupo. ℞. floꝝ sticados ara. ʒ. iiij. thimi calamēti origani pulegij. añ. ʒ. v. vel. ʒ. j. añ. piretri radicis calendule añ. ʒ. ß. piperis longi. ʒ. iij. calami aro. ziz. añ. ʒ. ij. passularuꝫ enucleatarū. ʒ. iiij. terant̄ terenda ⁊ ponant̄ ad alambicum ⁊ distillent̄ ⁊ de aqua accipiant̄ lib. ij. ⁊ syrupet̄ cū lib. vj. mellis albi dispumati ⁊ cōdiat̄ cū istis speciebus. ℞. cinamo. electi calami aromatici croci. ziz. piperis lon. ⁊ nigri. añ. ʒ. j. ⁊. ß. fiant pul. dosis eius sit in mane. ʒ. j. ⁊. ß. cū calida. In sero aūt cū accūbit accipiat electuarij pliris arcōticon. ʒ. j. digesta mā qđ cognoscit̄ ꝑ digōnē sube colorē ⁊ hypostasim laudabilē vrine purget̄ cū hac medicina. ℞. calami aromati ci piperis longi ⁊ nigri cardamomi ameos spice ligni aloes. ziz. añ. ʒ. j. agarici colloquintide. añ. ʒ. ij. terenda terant̄ ⁊ bulliant in tribus libris aque quousqꝫ medietas cōsumat̄: deinde maneat ꝑ. vj. horas postea colet̄ cū expssione in cuius q̄titate cōgrua ⁊ sufficienti distēperet̄ hiera pigra. ʒ. j. hieralogo. ʒ. ij. ⁊ ꝓpinet̄ languēti in sero vel loco illius purget̄ cū pillulis cochyis ⁊ pillulis aureis ⁊ pillulis sine qbus esse nolo. Die aūt sequēti ꝓpinet̄ languenti dum accumbit. ʒ. ß. aurce alexandrine cū vino in quo decoquat̄ saluia casto. cardamomū ⁊ spica: deinde lauet̄ caput ieiuno stomacho cū lixiuio in quo bullierit pulegiū nux cypressi baccarū lauri ⁊ in fine ifundat̄ caput cuꝫ ciatho vini in quo decoquant̄ due radices. ziz. ⁊. ʒ. ß. laudani ⁊ suffumiget̄ cū laudano thure lignialoes ⁊ odoret pomū ambre qđ sic fit. ℞. storacis calamite. ʒ. ß. gariof. ro. añ. ʒ. iij. ligni aloes boni. ʒ. iij. musci. ʒ. j. ambre. ℈. j. fiat pomū rosa. vel. ℞. laudani. ʒ. vj. storacis calamite. ʒ. j. gariofi. viridiū. añ. ʒ. ij. pistentur laudano calefacto ⁊ fiat pomū ambre. reliqua aūt congrua applicent̄ que ꝯtinent̄ in caplo de cā curatiua cōi ois speciei languoris lunatici. Hic aūt modus curatiōis toties reiteret̄ quoties perito medico videbit̄ expedire. s. addendo qđ deerit non negligendo ꝙ post purgationem semel aut bis in hebdomada porrigatur languenti in sero diacastoreum. ʒ. j. al. ʒ. cum vino decoctionis saluie calamēti aro. spice. ⁊ sem. peonie. Nec segnior ero scribere que expertus sum ab olim quantūcūqꝫ vilia iudicentur cum licita sint. Sane cinis ossis capitis humani ad pondus. ij. denariorū potatus cum vino in quo coquat̄ ruta syluestris addendo ei de oleo benedicto pondus denarioꝝ. ij. si bibat̄ per mēsem curat epilentiam semper cum ante bibitionem omni die inungantur nares languentiū de oleo predicto. Si ꝟo epilentia causet̄ a flegmate naturali prius eius premittat̄ digestio cum h syrupo. ℞. hysopi sicci floꝝ sticados ara. añ. ʒ. iij. thimi calamenti origani primule veris. añ. ʒ. j. rad. hireos piretri. añ. ʒ. j. semi. peonie piperis longi. zinziber. cardamomi. añ. ʒ. ß. passularum sine nucleis. ʒ. v. terenda terantur ⁊ nutriantur in aqua sufficienti per dies. ij. ⁊ noctes. postea ponantur ad alambicum ⁊ distillentur ⁊ distillatio hec syrupetur cum melle similiter vt iam dictuꝫ est. Et condiatur cum his speciebus. ℞. cardamomi cinamomi foliorum piperis lon. ⁊ nigri. añ. ʒ. j. ⁊. ß. spice aromatice quartā dragme vnius fiat puluis ⁊ fiat syrupus dosis eius est. ʒ. ij. cum aqua calida. Materia ꝟo digesta qđ cognoscitur vt dictū est purget̄ cū elario vocato blanca. ⁊ hierapi

gra.añ.⁊ dissol.cũ decoctiõe cũ qua dissoluit̃ medicina epi
lentie ventose.si vo causet̃ ex flegmate dulci digerat̃ ma-
teria cũ hoc syrupo.℞.hysopi:cicoree:herbe palysis:floꝝ
sticados.añ.℥.ij.sansuci origani.añ.℥.j.rad.hireos.ziz.añ.℥.
ß.se.peonie piperis lon.añ.ʒ.ij.passulaꝝ sine nucleis.℥.ij.
ligri.mund.℥.j.terenda terant̃ ⁊ nutriant̃ in aqua sufficien
ti.postea ponant̃ ad alambicũ ⁊ distillent̃ ⁊ huius distilla
tionis lib.iiij.syrupent̃ cũ.iiij.lib.mellis ⁊ cõdiant̃ cuz spe-
ciebus istis.℞.℥.j.cardamomi electi gariofi.piperis nigri.
añ.℥.ij.spice aromatice.ʒ.ij.fiat puluis digesta mã purget̃
cuz his pillulis.℞.agarici.ʒ.ij.rad.lilij celestis prassij.añ.
ʒ.j.turbith.ʒ.ij.hierepigre.ʒ.iiij.collogntide.ʒ.v.sarcocolle.
ʒ.ij.menthe myrre.ziz.spice cardamomi.añ.ʒ.ij.conficiant̃
cum sapa ⁊ fiant pillule ⁊ deaurent̃.dosis eius sit.ʒ.j.verũ-
tamen nõ negligat̃ ꝙ hec medicina vel eqpollens ⁊ si ex-
pediat reiteret̃ ⁊ semp in dieb⁹ in qbus a purgatione inter
pollat̃ porrigat̃ patiẽti theriace vel mithridati in quãtita-
te duaꝝ auellanaꝝ in mane.In sero vo diamusci vel dia-
tessaron in q̃titate vnius auellane in vino in quo coquant̃
radices calẽdule cinamomi rad.peonie.añ.ʒ.iiij.Reliquũ
aũt regimẽ fiat ſm doctrinã curationis cõis presignate ce-
terũ si epilentia fiat a flegmate crudo silr digerat̃ mã cum
hoc expto syrupo.℞.aristol.vtriusqz radicis peonie nigel
le cardumeni aneti siseleos carpobal.piperis longi se. cicu
te coriãdri imperi agni casti cardamomi baccaꝝ lauri.añ.
ʒ.iiij.terenda terant̃ ⁊ nutriant̃ in aqua sufficienti vsqz ad
tres dies ⁊ noctes ⁊ postea ponant̃ ad alambicũ ⁊ distillẽ-
tur ⁊ in lib.iiij.distillationis huius ponantur lib.iiij.mellis
boni albi ⁊ dispumati syrupet̃ ⁊ condiat̃ cũ isto pul.℞.pi
peris longi.ʒ.ij.ziz.cinamomi costi. cardamomi gariofil.
nucis musc.spice aromatice.añ.ʒ.ij. fiat puluis dosis eius
sit.℥.j.⁊.ß.cum.℥.ß.oxymellis sqllitici in mane cuz aqua ca-
lida.digesta mã purget̃ cũ his pillulis.℞.eufor.colloquin
tide interioꝝ agarici serapini.añ.ʒ.ij.ziz.albi.ʒ.v.fiant pil-
lule cũ succo porri deaurent̃ ⁊ sit dos.a.ʒ.ß.ad.ʒ.j.Uel pur-
get̃ cũ his pillulis fetidis minoribus vel purget̃ cũ hiera-
logodion vel hiera hermetis vel hiera archigenis.hec aũt
purgatio iteret̃ quoties videbit̃ expedire.in diebus autez
qbus ab euacuatione interpolat̃ in mane porrigit̃ mithri-
dati vel cõfectionis diapiretri vocati inferius vel theriace
diatessaron ad quãtitatẽ duarũ auellanaꝝ cum supradicto
vino.in sero vo recipiat potionis sancti Pauli tm̃ cuz de-
centi vino.reliquaꝝ aũt regimẽ fiat vt dictũ est.Cũqz epi-
lentia fit ex flegmate salso digerat̃ mã cuz illo syrupo.℞.
fumiter.scabiose sticados cicoree hysopi buglosse.añ.M.
j.radi.hireos mirabolanoꝝ kebuloꝝ.ziz.ligri mund.añ.ʒ.
j.rad.calẽdule radi.buglosse.añ.℥.ß.cuscute polypodij epi-
thimi.añ.ʒ.ij.passularũ sine nucleis.℥.vj.terenda terant̃ ⁊
nutriant̃ in aq̃ p duos dies ⁊ noctes postea ponãt̃ ad alam-
bicũ ⁊ distillent̃ ⁊ cũ lib.iiij.hui⁹ distillatiõis ponant̃ lib.ij.
zucchari ⁊.iiij.lib.mellis ⁊ syrupet̃ ⁊ cõdiat̃ cũ his spẽb⁹.
℞.spice aromati.ʒ.ij.folij cardamomi.añ.ʒ.ij.cinamomi
electi.℥.j.piperis longi ⁊ nigri.añ.ʒ.j.fiat puluis dosis syru-
pi sint.℥.ij.in mane cũ aqua calida.hac vo digõne premissa
qd cognoscit̃ mõ p̃dictoꝝ purget̃ cuz pillulis his.℞.sera-
pini armoniaci:oppopona.bdellij:collogntide interioris
harmel epithimi.añ.ʒ.vj.agarici alsebraz.añ.ʒ.v.scamonee
ʒ.ij.cinamo.spice croci castorei.añ.ʒ.ij.turbith.ʒ.iiij.zz.ʒ.j.
⁊.ß.euforbij.Ə.ij.dissoluant̃ gume in aqua porri ⁊ fiãt pil-
lule ⁊ deaurent̃ dosis est a.ʒ.ß.vsqz ad.ʒ.j.⁊.ß. Uel cũ istis
expertis.℞.pulpe collogntide laudani.añ.ʒ.ʒ.succi rosaꝝ
laxatiui.℥.j.fiant pillule grosse vel purgent̃ cũ pillis de hie
ra ruffi:⁊ toties purget̃ quoties videbit̃ perito medico ex-
pedire.reliquoꝝ vo regimen currat.ſm doctrinã iam tra-
ditaz.Amplius si fuerit ex melancholia ex cholera adusta
silr digerat̃ cũ hoc syrupo.℞.cicoree herbe paralysis bo-
raginis buglosse cap.ve.hysopi camedreos.añ.M.ij.poly
podij:corticis:radicis:cappar.ligr.mund.añ.℥.ij.thimi epi
thimi spice cuscute florũ boragis ⁊ buglosse se:peonie car-
ui rosaꝝ vio.añ.℥.ß.mirabolanoꝝ citri indoꝝ.añ.℥.j.spice
celtice cinamomi.añ.℥.ß.terenda terant̃ ⁊ nutriant̃ in suf-
ficiẽti aqua p diẽ ⁊ noctẽ postea ponant̃ ad alambicũ ⁊ di-
stillent̃ huius aũt distillationis lib.iiij.syrupent̃ cũ lib.ij.
zuccha.mell albi dispumati lib.j.⁊ cõdiant̃ cũ isto puluere
℞.spice aroma.cardamomi.añ.ʒ.ij.cinamo.electi.℥.j.cro-
ci.ʒ.ij.dosis eius sint.ʒ.ij.cũ aqua calida cũqz mã fuerit di-
gesta cũ his pillulis purget̃.℞.lapidis armeni ſm artem
abluti hierapigri.añ.ʒ.ß.epithimi agarici.añ.ʒ.viij.scamo-
nee cocte in cydonio.ʒ.ij.ß.gariofi.ʒ.ij.ß.cõfice cũ succo so
latri ⁊ fiant pillule ⁊ deaurent̃ vel purgent̃ cum diasene ⁊
hiera ruffi mistis huius aũt purgatio reiteret̃ sicut videbi-
tur expedire:qd aũt restat fiendũ fiat ſm formã curatiõis
iam dictam.Si aũt a melia nãli digerat̃ cũ isto syrupo.℞.
fumiterre camedreos camepitheos mellisse buglosse her-
be paralysis sticados.añ.M.ij.ziz.radi.hiringoꝝ radicis
enule radicis hireos polypodij sene thimi epithimi.añ.℥.j.
mirabolanoꝝ indoꝝ.℥.j.floꝝ sticados.℥.j.florum buglosse
boraginis anisi.carui cardamomi spice aromatice se.peo-
nie piperis.añ.ʒ.ij.terenda terant̃ ⁊ ponant̃ in aqua suffi-
cienti per.ij.dies ⁊ noctes:deinde ponant̃ ad alambicuz ⁊
distillent̃ in cuius distillationis lib.iiij.mellis lib.iiij.⁊ sy-
rupet̃ ⁊ cõdiat̃ cum his speciebus.℞.nucismuscate ligni
aloes gariofi.ziz.cardamomi cinamomi.añ.ʒ.ij.spice aro-
matice achori.añ.ʒ.ij.digestione vo premissa purget̃ cum
his pillulis.℞.lapidis lazuli abluti.ʒ.ij.epithimi polypo-
dij aga.añ.ʒ.viij.scamode ellebori nigri salis indi.añ.ʒ.ij.
ß.gar.añ.hierapig.añ.ʒ.iiij.cõfice cum succoendiuie dosis
a.ʒ.ß.vsqz ad.ʒ.j.⁊.ß.vel loco istoꝝ purgetur cum his pillu
lis.℞.hierapigre.ʒ.vj.epithimi.ʒ.x.lapidis lazuli loti.ʒ.j.
⁊.ß.scamonee collogntide ellebori nigri spice.añ.ʒ.ij.ꝯfice
cum sapa ⁊ aqua mellis fiant pillule vel purgetur cuz his
fortioribus.℞.al.colloquintide scamonee bdellij corticis
ellebori nigri.añ.ʒ.j.euforbij haurach.añ.ʒ.ß.cõfice cũ suc-
co cauliũ ⁊ fiant pillule grosse ⁊ deaurentur dosis eaꝝ est
ʒ.j.vsqz ad.ʒ.j.⁊.ß.Si aũt a melãcholia causetur sanguinea
digerat̃ materia cum hoc syrupo.℞. fumiterre.M.ij.sca-
biose lupuli buglosse teneritates citri cicoree boragis me-
lisse.añ.ʒ.j.polypodij rubei radicis peonie epithimi sene
cuscute mirabolanoꝝ citrinoꝝ liquiꝝ mundate.añ.ʒ.ß.cas
siefi.passulaꝝ sine nucleis.ʒ.ij. thama.viol.añ.℥.ij.ro.℥.ß.
terenda terant̃ ⁊ nutriant̃ in aqua sufficienti postea ponã-
tur in alambico ⁊ distillent̃.⁊ hec distillatio syrupet̃ vt iaz
dictũ est ⁊ condiat̃ cum his speciebus.℞.cordumeni car-
damomi.ziz.cinamomi.añ.ʒ.ij. croci spice.añ.ʒ.j.⁊.ß.dige-
sta mã purget̃ cum his pillulis:de qbus etiã reiterabitur
purgatio ſm qd videbit̃ perito expedire post p̃mã tamen
purgationẽ seruato spatio triũ dieruz ad minus fiat flebo-
tomia de saphena:deinde reiteret̃ purgatio sicut videbit̃
perito medico expedire cum medicinis vel enematib⁹ for
tibus post ebdomadã.Et si necessariuz fuerit flebothomia
de cephalica post de lingua.reliqua vo huius curationis
fiant ſm oẽm regulã iaz dictam.Amplius si fiat ex sangui
ne bulliente ⁊ deferuescat porrigat̃ iste syrupus.℞.lupuli
cicoree melisse scolopendrie alsa capil. vene.buglosse.añ.
M.ij.thamarindi lib.ß.viol.floꝝ nenufaꝝ ros.sandaloꝝ
rub.añ.ʒ.ij.spice.ʒ.j.ligri.mund.ʒ.j. mittant̃ in aqua suffi-
cienti per diẽ ⁊ noctẽ postea ponant̃ ad alambicũ ⁊ distil-
lent̃ cuius distillatio syrupet̃ cũ zucchara dos.eius est.ʒ.j.⁊
ß.cũ.℥.ß.oxymellis.Digesta mã deferuescẽte purget̃ cũ tri-
fera sarracenica vel cũ cassiaf.⁊ thamarind.⁊ cũ decoctio

ne mirabolanoꝝ citrinoꝝ: vel cuꝫ reubar. Post purgatio/nē vo hanc fiat flebotomia sicut videbitur perito medico expedire. Et si expedierit reitereť tam purgatio ꝙ flōmia debita interpolatione seruata. Si aūt a qualitate sanguis fiat epileptica multiplicata flōmia curatur solutione non indigens. Deinde si epileptia cause a cholera digerať cum hoc syrupo. ℞. cicoree lupuli plantaginis alleluia solatri mellisse. aā. ℳ. ij. ordei mundati pugill'. vnū prunoꝝ. iiij. thamarindoꝝ. ʒ. iiij. seminū cōium mund. ʒ. j. ⁊ ſ. floꝝ ne/nupharis viol'. aā. ʒ. ij. mittanť in aqua sufficienti per diem ⁊ noctē postea ponanť ad alambicū ⁊ distillenť agreste vł vini granati acetosi addanť cuilꝫ distillationis. ʒ. ij. ⁊ syru/petur de çucchara. Digestione premissa purgeť cū reubar/baro cassiaſ. ⁊ electuario de çucchara simplici ⁊ hec oīa rei/terenť semper insistendo in fortiori ⁊ humectationi sicut videbitur perito medico expedire. Reliquuꝫ vo regimen perficiť ſm doctrinaꝫ cōmunē traditā superius: deinde nō negligatur medicamen mirabile torture oris ⁊ paralysis ⁊ egritudinū neruoꝝ frigidoꝝ ⁊ ꝓprie epilentie flegmatice per me expertum diutius. ℞. siseleos piretri sticados. aā. ʒ. xx. agarici. ʒ. v. cardumeni assari aristologie rotunde affo/dilloꝝ baucie carpobalsami peonie. aā. ʒ. ij. expressiōis sql/le ⁊ mellis. aā. quātū sufficit coquanť adinuicē vsqꝫ ad spis/situdinē ⁊ recondanť in vase vitreo dosis est a. ʒ. ij. vsqꝫ ad tres cum vino prescripto. In sero in diebus in qbus inter/pollať purgatio lꝫ aliqñ post digestionē māe porrigať cuꝫ syrupo in mane. Aliud medicamen expertū. ℞. baccarum lauri piperis albi siseleos piretri. aā. ʒ. iij. rad. peonie radi. aristologie rotunde. aā. ʒ. ij. castorei croci vel trocis. de sqlla aā. ʒ. j. cōficianť cum oxymelle squillitico in mane dū mā flegmatica sua cruditate viscositate frigiditate est digestiōi rebellis. Pul. vesice apri exiccate in furno ad mēsurā fabe cū oxymelle curat epilentiaꝫ spatio dierū paruo. Cōfectio de piretro experta mihi ad epilentiā flegmaticaꝫ. ℞. pire/tri humidi ⁊ humectati. ʒ. vj. secacul. lib. j. mellis dispumati lib. v. pinearū purgataꝝ. lib. j. nucleoꝝ pistaceoꝝ lib. ß. cō/dianť cū his speciebus. ℞. çiç. piretri aā. ʒ. j. gariofi. cubeb. nucis muscati. aā. ʒ. j. musci. ʒ. j. dosis eius est. ʒ. ß. ante cibuꝫ succus rute siluestris odoratus vel inunctus naribus luna/ti cum mox resurgere facit ⁊ curat. Et simił'r vsus eius. i. cū meł'iaꝫ. j. ⁊ flegma soluat per ventreꝫ ⁊ grossos humores ⁊ aliqñ viscosos expellat per vrinā. Et sit oē medicamen ad morbū caducū puluerē testiculoꝝ galli da bibere cum sta/physagrie. ʒ. viij. castoꝝ. ʒ. iiij. oppopo. peucedani. ʒ. ij. terať staphysagria ⁊ ponanť oīa in vesica capre vel ouis vrina plena ⁊ desiccetur ad furnū ⁊ fiat puluis qui ꝓpineť cum oxymelle vel melle rof. Ruta quoqꝫ ⁊ castoreū separatiꝫ vel ꝯiūctiꝫ odorata ꝓfert mirabił'r gumi rute syluestris fac eū cito reminiscere ⁊ excitat sepultū a vehemētia poxismi.

¶ De signis scōe speciei languoris huius analeptie vocate originate a stōcho ⁊ de signis cause. Cap. XI.

Consequenter ne cōtradictione eru/besca iuxta premissa prosequiť cognitionē analeptie originate a sto/macho per signa distincta ab alijs mēbris ex qbus originať cū pfectio medici sit vnaquāꝙ causam morbi partim ⁊ partim reddere alias casual'r ope/reť. Sane nullū mēbrū sensibile ⁊ motiuū in quouis peni/tus suū libere priuaret exhibere officiuꝫ ꝙ iam analeptia impetuose surripit si quidē nō solū pedis ⁊ manus: sed etiā lingue motus qua locutio vocis exprimiť ipsemet. Ita au/res sensum auditui ꝓpriū amiserunt vt in eo nihil ampli' ex hoie ꝙ imobilis ⁊ insensibilis remaneret figura. In eo aūt redactus est vt languori infelici eius nullo mō medi/coꝝ peritia subuenire sufficit nisi sūmo medico Jesu chro opitulante qui peregre pficiscēs morbū lunaticū gratis cu/rauit ipsuꝫ ergo lumen Jesu verum obsecro quatenus mi/sericorditer me doceat. Simul'r curationē huius languoris speciei quinimo ⁊ tertie cathaleptie appellate. Quo spūm cōfidente iam assumpto incipiā a curatione analeptie ori/ginate a stōcho singularis cause ipsius p signa mox deue/niam ad curationē cōgruā illius singulari cause eiusdē cō/formē analeptie vo originate a stomacho signa sūt tremor in ore stomachi ⁊ precipue cū cibus tardať ⁊ cōcussio ⁊ tre/mor dum torquet languentē ⁊ voces ⁊ percipiť in pncipio ⁊ associať tam solutio stercoꝝ ⁊ exuberātia humorū simul seminis virilis a quo ⁊ tremor cordis ⁊ soda fortis huius morbi infelicis aut ipsius remotio cū administratione vo/mitus ⁊ dispōnes significātes corruptionē stomachi ⁊ au/gumentū analeptie sunt ꝓpter linimentū stomachi ⁊ pur/gationē ipsius: qm̄ interficit ꝓpter frequētiā periodoꝝ. Ex eo vtiqꝫ est vt humor flegmaticus ſm plurimū ⁊ qñqꝫ ad misceť ei alius vt autem per signa distinguanť cōsueta scīe duꝫ ꝙ signa detegentia cām flegmaticaꝫ analeptie sunt vt accidant in horis repletionis ⁊ sacietatis nausea: ⁊ alleuiať cū inanitas adest ⁊ cum venter soluit cibū ⁊ fit ſm iteratio/neꝫ frequētē nauseatiue sacietatis. Si aūt illa fuerit permi/stio cholere inueniť sitis iflāmatio ⁊ mordicatio ⁊ adustio. Et si fuerit cum ea melancholia multiplex desiderium in pluribus dispositionibus ⁊ sentiť gustus acetosus ⁊ genera/tur ab ipsa cogitatio ⁊ vt solus loquať secū ꝙuis ſm ꝙ si/gnificationes flegmatis sunt minores remissiores adsunt illa ex eo est vt humor qui est cā agat sui malitia nō multi/tudine sua ⁊ signa eius sunt ꝙ analeptia fiat: fiet in horis vacuitatis: ⁊ cū tunc magna nequaꝙ inuenit os stomachi vacuuꝫ ⁊ abscindať analeptia cibo conuenienti laudabili. Si vo humor fuerit calidus de genere cholere cognosceť per significationes predictas.

¶ De curatione scōe speciei distincta per ordinem ſm sin/gularem causam illius. Cap. XII.

Ordine igitur naturali curationis morbi materialis ꝓsequēdo inchoandū a digestione materie vt non omissa parte pre/iacentis salutis: ⁊ qꝛ humor flegmaticus vtplu/rimū causaꝫ analeptie testať. ideo a sui digōne incipiať cuꝫ hoc syrupo. ℞. rad. feñ. petro. piretri: leuistici eupatorij asari absinthij hysopi sticados carui pipis nigri aā. ʒ. ß. sqlle rad. ireos. çiç. aā. ʒ. j. passulaꝝ sine nucleis. ʒ. v radicis capparis. ʒ. j. ⁊ ß. mittanť in aceto fortissimo sufficiē/ti vsqꝫ ad tres dies ⁊ noctes postea coquať vsqꝫ ad medie/tatem: coleť cū expressione ⁊ clarificeť ⁊ syrupeť cū melle ⁊ condiať cum his speciebus. ℞. gariofi. galange. aā. ʒ. iij. spice. ʒ. ij. dosis eius fit. ʒ. j. ⁊ ß. cū aqua decoctiōis masticis calida quousqꝫ digerať humor flegmaticus in supficie sto/machi. Digestio vo cognosciť p doctrinā iam dictā. purge/tur cū hiera archigenis ſm descriptioneꝫ pauli. ℞. hysopi agarici camedreos collogntide interioꝝ sticados. aā. auř. ij. ⁊ ß. iij. oppopo. sinaṗ. piretri aris. ro. piperis albi. aā. auř. ij. aloe caballi. ʒ. j. cinamo. spice aroma. poly citri. aā. auř. ij. mellis ꝙtū sufficit hierapigra ⁊ hec purgatio itereť toties quoties pito videbiť expedire. Post purgationē sufficiētē recipiat mane ꝯfectionē de piretro. ℞. secacul. lib. j. piretri humidi ⁊ hūectati. ʒ. vj. incidať frustatim mellis dispuma/ti lib. j. pineaꝝ purga. lib. j. ⁊ ß. ꝯdianť cū his spēb'. ℞. çiç. piretri. aā. ʒ. j. gariofi. nucis musca. cubeb. aā. ʒ. ij. fiat confe/ctio in sero recipiat theriacā diatessaron vt iam dictus est. Et in mane el'ariū diambre ⁊ el'ariū de cinamomo: deinde cū interpolať a purgatione fiat vomitus ⁊ masticatio ⁊ re/liqua cōiter dicta. Si vo cā analeptie fuerit idem humor flegmaticus viscosus lineus stōchum in supficie admistus

materie

materie cholerice ſm predominium ante omnia digera/
tur cum illo digeſtiuo. ℞.radicis feniculi endiuie ſcario/
le.añ.ʒ.j.herbe cicoree alleluia.añ.M.ij.ſeminis endiui e
feni.ſeminis carui florum nenufa.añ.ʒ.ß.terenda terantur
⁊ nutriant̃ in optimo aceto ⁊ agreſta.añ.lib.ß.aque quãtũ
ſufficit ad nutriendũ p duos dies ⁊ noctes ⁊ poſtea coquã/
tur cum facilitate donec redeant ad lib.v.coletur ⁊ clarifi
cetur çucchari boni quãtũ ſufficit fiat ſyrupus pfecte deco
ctus cuiꝰ doſis ſit.ʒ.ij.cũ aqua calida in hyeme tẽpore eſta/
tis cum frigida digeſtione facta purget̃ cuz hac confectio/
ne. ℞.mirabolanorũ citrinorũ.ʒ.iiij.reubarbari boni.ʒ.j.
agarici collogntide interiorũ kebulorꝫ polypodij.añ.ʒ.ß.
vio.ʒ.j.aniſi ſe.roſ.añ.ʒ.iij.ſpice aromatice.ʒ.j.prunorꝫ.iiij.
paſſularũ ſine nucleis.ʒ.vj.infundant̃ omnia in ſero capri
no quantitate ſufficienti ⁊ ponat̃ in vaſe vitreo ſtricti ori/
ficij ⁊ obturet̃ os eius ⁊ dimittetur p quinqꝫ dies deinde
bulliat bullitione vna poſt coletur ⁊ in colatura ponat̃ caſ
ſiefi.mund.ʒ.iiij.thamarindorũ.ʒ.j.mãne.ʒ.ij.manibus fri
cent̃ recolentur ⁊ pyciatur çucchari albi ⁊ boni lib.j.⁊.ß.
ſcamonee.ʒ.j.⁊.ß.coquantur vſqꝫ ad mellis ſpiſſitudinem.
deinde pulueriçentur ſuper illud mirabolani citrini kebu
li reubarbari ana.ʒ.iiij.auri ſpice.ana.ʒ.ij.⁊.ß.doſis.⁊ ab.ʒ.
ß.ad.ʒ.j.vel purgetur cum trifera ſarracenica.ʒ.j.reubarba
ri boni.ʒ.j.⁊.ß.electuarij de ſucco roſ.ſimpl.ʒ.ij.ſyrupi cico
ree.ʒ.iij.cõmiſceatur ſimul dentur in nocte cuz aqua tha/
marindorũ ⁊ prunorũ vel electuario trifere ſimilr catholi
con. Hec autẽ purgatio iteret̃ ſm quod videbit̃ expediẽs.
Reliquum autẽ regimen fiat ſm doctrinã iam poſitã am/
plius ſi cauſa epilentie fuerit flegmaticus humorũ admi/
ſtus melie ex predominio in ſtomacho opꝫ illũ prius dige
rere cuz hoc ſyrupo. ℞.radi.bugloſſe meliſſe radi.peonie
corticis radi.capparum cicoree radi.lilij hireos mirabola/
norũ citrinorum kebu.polypodij.çinçi.añ.ʒ.j.ſanſuci ab/
ſinthij cuſcu.herbe paralyſis ſticados camedreos camepi
theos thimi.epithimi origani calamẽti.añ.M.j.aniſi cala
menti florum ſticados piperis longi agarici ſene.añ.ʒ.ij.ß.
paſſularũ ſine nucleis.ʒ.iiij.floruz boraginis anthos ſpice
aromatice ſe.peonie cardumeni.añ.ʒ.ij.nutriantur in aqua
ſufficienti per.iij.dies ⁊ noctes poſtea ponant̃ ad alãbicuz
⁊ diſtillent̃ ⁊ ſyrupent̃ cuz melle diſpumato ⁊ condiantur
cũ his ſpeciebus. Ita vt aq̃ diſtillatiõis ſit lib.iiij. ℞.cina/
momi electi galãge.çinçi.piperis longi.cardamomi ligni/
aloes ſpice aromatice piretri.añ.ʒ.ij.digeſta mã non omit/
to purgationẽ eius cũ decoctione hac. ℞.vtriuſqꝫ ſticados
thimi epithimi florũ boraginis.añ.ʒ.j.mirabolanorꝫ kebu
lorũ indoruz.añ.ʒ.j.citri.ʒ.ß.caſſiefi.mũdate trifere ſarrace
nice.añ.ʒ.ß.reubarbari.ʒ.iij.lapi.laçuli bñ loti.ʒ.ß.reubar/
bari.⁊ mirabo.colentur ⁊ propinet̃ hec decoctio in matuti
nis.vel purget̃ cum elario iſto. ℞.ſene mund.⁊ electe me
dulle caſſiefi.thamarindorũ ſex cõium mund.candi.peni.
añ.ʒ.j.terẽda terant̃ ⁊ pulueriçent̃ ⁊ ꝯficiãt̃ cũ illo ſyrupo
℞.polypodij mundati.ʒ.iiij.marathri.ʒ.ij.paſſularuz ſine
nucleis.ʒ.ij.bulliant diu in aqua ſufficiẽti. Poſtea coletur
⁊ fiat ſyrupus cuz lib.tribus çucchari cũ quo fiat electua/
rium addendo cuilibet.ʒ.iij.lapidis laçuli lapidis armeni/
ci.ʒ.ij.bene loti.doſis eſt.ʒ.j.vel.ʒ.j.et.ß:vel.ʒ.ij. Hec autem
purgatio iteretur ſm quod videbitur expedire. Reliquuz
vo regimen fiat ſm doctrinam preſignatam communez.
Deinde ſi analeptia cauſetur non a quãtitate humoris exi/
ſtentis in ſtomacho ſꝫ ex malitia eius ⁊ cognoſcatur quod
eſt de genere cholere.ſcilicet cholere rub.digeratur eius
malitia cum ſyrupo cicoree ⁊ ſucci malorum granatorum
cum ſyrupo agreſte ſimul miſtis. Iram ⁊ ieiuniuz fugiant
vt catuluz. Alimentis congruis nutriantur deinde purget̃
cum diaprunis laxatiuo.ʒ.ß.reubarbari boni.ʒ.j. Reliquũ
autem regimen fiat ſm formam cõmunem.iam dictam.

¶ De ſignis analeptie cauſate ex mirach. Cap.XIII.

Ipſius autẽ ſigna ſunt ructus aciduus ⁊
rugitus dolorẽ faciẽs tarde quie
ſcens inflatio in mirach. Et qñqꝫ excitat̃ inter
ſpatulas poſt aſſumptionẽ cibi pauci nõ quie
ſcens niſi apud digeſtionẽ:deinde redit ad aſ/
ſumptionẽ cibi. Cuz ergo accidit ſm vacuitatẽ non accidit
niſi cum duritie ⁊ ſtipticitate venarꝫ diſtracte leuitate eius
⁊ pprie ſi inueniat̃ extenſio in mirach ad ſuperiora ⁊ tre/
mor ⁊ iſtis accidit vomitus cibi idigeſti pp reuerſionẽ cibi
corrupti ⁊ opilationẽ viaruz eius. Ex iſtis itaqꝫ eſt cum eſt
vapor cholericus in mirach faciẽs analeptiaz ⁊ cognoſcit̃
pp iflationẽ ꝯtingentẽ in corde ⁊ pmiſtionez declinãtẽ ad
rixã ⁊ ingetationẽ. Et ex illa eſt cuius vapor eſt melãcho/
licus in mirach faciẽs analeptiã ⁊ pueniũt cũ ea ſigna cã
melie vt videat̃ aliqd colligere vel excerpere ⁊ timor ⁊ vt
ſolus ſecũ loquat̃. Et pauor tenebroſus ppter tenebroſita/
tẽ materie ⁊ accidit ex eo dilectio mortis aut odiũ ipſius ⁊
timor ⁊ reliqua que dicta ſunt in melancholia.

¶ De cura analeptie mirach ſm vnãquãqꝫ cauſam
ipſius. Cap.XIIII.

Nullus expertꝰ medicus in curatiõe que/
rit latentẽ viã que habeat exper/
tiſſimã ianuã:qꝛ ergo iam ex ſignis manifeſta
eſt cognitio cauſarꝫ huius morbi. Ideo ex or/
dine incohoandũ a curatione ipſius que cauſa/
ta eſt ab hũore flegmatico ſignis pprijs. Iam decocta que
oĩa digerant̃ hoc ſyrupo. ℞.calamẽti domeſticis ⁊ ſylue/
ſtris mẽthe abſinthij.añ.M.ij.leuiſtici dauci ſqnãti galan
ge maſticis.añ.ʒ.vj.paſſularꝫ ſine nucleis.ʒ.v.al.ʒ.v.ſemis
peonie pipis ſpice aromati.añ.ʒ.ij.⁊.ß.radi.feñ.petro.rad.
kalendule.çiç.piretri.añ.ʒ.ij.terẽda terant̃ nutriant̃ aqua
ſufficienti diebꝰ ac noctibꝰ.deide diſtillet̃ in lib.iiij.huiꝰ di
ſtillationis ponant̃ lib.boni mellis diſpumati ⁊ ꝯdiant̃ cũ
his ſpẽbꝰ fiat piperis nigri ⁊ albi cinamomi galãge piretri
gariof.çedoarie.añ.ʒ.ij.ſpice aromatice.ʒ.j.digeſta mã qd
cognoſcit̃ p laudabilẽ qualitatẽ ſube ⁊ coloris vrine ⁊ hy/
poſtaſis.necnõ per remiſſionem accidentiũ premiſſorum
ſi expedit purget̃ cum hoc antidoto. ℞.praſſij agarici ca/
medreos pulpe colloquintide ſticados oiuz.añ.aur.iiij.op/
popona.ſerapini petro.ariſtolo.rotũ.piperis al.añ.aur.v.
cinamomi.polij ſpice croci.omni añ.aur.iiij.terenda teran
tur gumeqꝫ ante conquaſſationem ⁊ infundantur in melle
quãtũ ſufficit ⁊ fiat electuarium doſis eius ſit aur.iiij.cum
aqua melloti ſalis cõmunis.ʒ.ij. Hec autẽ purgatio iteret̃
ſm qꝫ videbitur expedire. Regimen autem ſit vt cõmuni/
ter dictum eſt. Si autem analepſia fiat ſm vacuitatem cui
aſſociatur ſtipticitas ⁊ opilatio viaruz eius premittat̃ cly/
ſtere lenitiuum ad fortiora deſcendendo ſi expedierit. Et
hꝰ ſyrupus porrigatur mox. ℞.radi.feñ.radi.peonie cor/
ticis radi.cappar̃.radicis hireos.çinçibe.çedoarie liquiri.
mundate.enule.añ.ʒ.j.ſquinanti cuſcute abſcin.bugloſſe eu
patorij origani.añ.M.j.aniſi.fenic.leuis reubarbari opti/
mi.añ.ʒ.iij.ſpice açari folij.añ.ʒ.ij.paſſularum ſine nucleis
ʒ.iiij.terenda terantur ⁊ nutriantur in aqua ſufficienti ⁊ po
nantur ad alambicum ⁊ diſtillentur:⁊ ſyrupentur iſta ſic
lib.iiij.cum tantũdẽ mellis albi colati diſpumati:⁊ condiã
tur cum his ſpeciebus. ℞.galange.çinçiber.piperis nigri:
cardamomi:cinamo.electi.añ.ʒ.iij.doſis eius ſit.ʒ.ij.vel.iij.
in mane cum aqua maſticis:⁊ ligno aloes.añ.ante prãdiũ
recipiat diagalange.ʒ.ß.vel confectionis de çedoaria.⁊ con
fortetur ſtomachus cum inunctionibus ⁊ emplaſtris con/
gruis. Si autem cauſa faciens analeptiam mirach fuerit
vapor cholericꝰ digerat̃ ⁊ purget̃ vt dictũ eſt iam in cauſa

curationis analeptie ſtomatice. Ceterū ſi faciēs analeptiā fuerit vapoꝛ melācbolicus. Ante oīa cū hoc ſyrupo. ℞. epithimi boni cretenſis. ʒ. ij. mirabolanoꝝ: citrinoꝝ: ꝛ indoꝝ. añ. ʒ. iij. cuſcute fumiterre ſene. añ. ʒ. x. thimi bugloſſe emblicoꝝ bellirícoꝝ ligri. mundate ra. enule polypody radi. ſigilli ſācte Marie agarici ſticados. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. prunoꝝ. iiij. paſſularū cum nucleis. ℥. iiij. thamarindoꝝ. ʒ. ij. ꝛ. ß. mellis lib. j. çuccha. quātū ſufficiat fiat. ſyrupus cuius doſis ſit. ℥. j. reliqua aūt fiāt ſm exigentiā moꝛbi ꝛ cauſe ꝛ accidentium. Poꝛrigatur tñ eidē hoc electuariū. ℞. çedoarie. ℥. j. margaritarū integrarū karabe coꝛalli rubei ꝛ albi, añ. ʒ. ij. foly ſpice cardamomi gariofi. caſtoꝛei ſerici crudi, ana. ℥. iij. çinçi. macropiperis. añ. ℈. ij. muſci quarta pars. ʒ. vnius terantur ꝛ cum melle crudo conficiantur doſis eius ſit quantitas fabe in mane cum vino.

¶ De ſignis analeptie oꝛiginate ab epate aut a toto coꝛpoꝛe. Cap. XV.

HEc autem ſunt caloꝛ capitis ꝛ capilli ꝛ ſiccitas cutis ꝛ areſactio eiꝰ cum nigredine aut ipſiꝰ laxitas aut pinguedo aut eius macies vel multitudo ro. vapoꝛis ſanguinis ꝛ ſignificāt ipſoꝝ pulſus ꝛ vꝛina ꝛ diſpoſitio ciboꝛum ꝓcedentiū ꝛ regiminis ꝓteriti ꝛ ſignificat ipſaȝ aduſtionē tendēs vidēs rubedineȝ coloꝛis ꝛ inundationē vene ꝛ riſus apud caſum. Si aūt fuerit cholerica vel flegmatica aut melācholica agnoſcitur per ſigna iaȝ dicta.

¶ De cura analeptie oꝛiginate a toto coꝛpoꝛe. Cap. XVI.

CVm moꝛbi ꝛ cauſarū eiꝰ per ſigna ꝓcedit cognitio ibi artificialis eius cernitur curatio que niſi moꝛbo ꝯgruat nequaꝗ̄ ad ſanitatē ꝑducit. Cū aūt humoꝛ in analeptia ſanguinea ad aduſtionē vergēs fuerit cōgruiſſime ꝑ flōmiā curatur. vt ꝑmo flōmetur epatica vel ſplenetica vena. poſt ſpatiū autē determinatū flōmet̄ cephalica deide ſi expedierit fiat flōmia vene ſub lingua. Si ꝟo fuerit ſilr cauſata ex toto coꝛꝑe fiat flōmia ex ſaphenis ambabus ꝛ poſtea ex venis nigris bꝛachioꝝ cephalicis lȝ congruētioꝛ ſit flōmia ex duabus arterijs apopleticis. cuȝ ꝟo ſit lōga vt magnificet̄ magnitudo iuuamēti eius maxime cū fumoſe ventoſitates aſcendētes cerebꝛum repleuerunt hāc paſſionē inducētes. Si aūt fuerit a reliquis humoꝛibꝰ digerat̄ humoꝛ ſingularis peccās cauſa congruo ſibi ſyrupo ex notis. Et ſilr idem iam digeſtus congrua purgatiōe purget̄ poſtꝗ̄ ꝛ cū quibus non omittat̄ regimen reliquoꝝ que mandantur in capitulo curationis cōmunis.

¶ De ſignis analeptie oꝛiginate ex matrice alijſqȝ generationis membꝛoꝛum. Cap. XVII.

SAne analeptia cuius cā maxime eſt cū retentione menſtruoꝝ preter naturam aut ſeminis aut ſuperfluitatū ad matriceȝ effuſaruȝ eſt quā que precedit doloꝛ in pectine ꝛ in vtriſqȝ inguinibus ꝛ partibus doꝛſi ꝛ grauitas in matrice ꝛ aliquādo matricis prefocatio.

¶ De cura huius ſpeciei. Cap. XVIII.

LIcet homo rem vtileȝ magis ꝛ illuſtribus ꝛ peritis ſi nunciet ſi vtilis eſt vel neceſſaria eſt gratis ſuſcitetur menſtruoꝛuȝ ſunt preter naturaȝ prefocatione ꝛ eoꝛuȝ expiatione completa ſanatio vel alleniatio analeptie inducitur. Cūqȝ ex ſeminis retentione cauſatur regatur regimine eius quod non ledit actus generationis dimiſſio ceterum ſi ex retentione aliquarum quarūcunqȝ ſuperfluitatum noxiarū analeptie fiat euacuatur illarum remediū eſt. Eteniȝ hec ſpēs moꝛbi ſepius aduenit mulieribꝰ ꝑgnātibus. Cūqȝ pariunt ꝛ euacuare mā̄ menſtrualis ſoluitur.

¶ De ſignis analeptie generate ex ſplene. Cap. XIX.

ANte oēm medicinalē operationem pꝛius eſt ingrenda via ſignoꝝ oīum ꝗ̄ doctrina. Illa aūt potiſſime ex ſignis habet̄ analeptie ergo ſplenetice ſigna ſunt qñ egritudo eſt melica ꝛ ſentit̄ doloꝛ in latere ſplenis ꝛ cū ea eſt inflatio ſplenis ꝛ durities. Aut cū rugit ꝛ cōmunitate coꝛpoꝛis ꝛ ipſum pulmonem.

¶ De cura huius ſpeciei. Cap. XX.

SIcut artificialis curatio eſt via ad ſaluteȝ ita ꝛ doctrina ad curationem ſemita eſt: hec aūt cognitio triū rerū fulcit̄ naturalis ꝛ nō nālis ꝛ cōtra naturā qua partita ad huiꝰ curationis dogma ꝯuerſa. Reoꝛ ante oīa illaȝ mām melicā digerēdū ſplenēqȝ rectificādū cū hoc exꝑto ſyrupo. ℞. raď. feni. petro. bꝛuſci aſparagi coꝛticis radi. bireos coꝛticis thamariſci raď. peonie coꝛticis radi. ebuli coꝛticis radi. ſanſuci radi. ſigilli ſancte Marie. çinçi. radi. bugloſſe radi. kalēdule çedoarij mirabolanoꝝ indoꝝ. añ. ℥. j. cicoꝛee ſticados eupatoꝛij pentafilon gariofi. camedreos camepitheos bugloſſe abſinthij boꝛaginis thimi. epithimi capillis veneris ſcolopēdrie dianthos pollitrici pimpinelle. añ. M. j. ſene. ℥. v. ſe. peonie coꝛdumeni leuiſtici aurī. carui piperis aſſari foly. añ. ʒ. ij. ꝛ. ß. ſpice aromatice. ʒ. ij. floꝝ anthos floꝝ boꝛaginis bugloſſe roſ. añ. ʒ. iij. terenda terantur ꝛ nutriant̄ in aqua ſufficienti per duos dies ꝛ ponant̄ ad alambicū ꝛ diſtillent̄ etiā in lib. iiij. huius diſtillationis ponant̄ ille ſpēs. ℞. cinamomi electi gario. piperis nigri ꝛ longi cardamomi. ana. ʒ. ij. ꝛ. ß. ſpice aromatice. ʒ. ij. mellis al. diſpumati lib. j. ꝛ. ß. çucchari ꝗ̄tuȝ ſufficit fiat ſyrupus doſis ſit. ℥. ij. quouſqȝ digeratur mā̄ cōplete ſemꝑ oī die ieiuno ſtomacho inungat̄ cū hoc vnguēto. ℞. dialtee. ℥. j. olei ſpice. ℥. ß. miſceantur ſimilr. Poſtea apponant̄ illud emplz. ℞. floꝝ camomille. ℥. ß. coꝛticis cappaꝝ. ʒ. ij. farine fenugreci vini boni. q. ſ. vel fiat illud emplm. ℞. abſinthij farine lupinoꝝ vl ſiligis. ℥. j. aceti. q. ſ. ꝛ fiat emplm. Et purget̄ cū iſto antidoto. ℞. granoꝝ iuniperi ſeminis lini. añ. ℥. j. terantur ꝛ bulliant̄ in aqua tribus vicibus vſqȝ ad conſumptionē aque poſtea addat̄ farine lupinoꝝ quātū ſufficit ad ſpiſſationē: poſtea ponat̄ in ſacculo panni ſubtilis ꝛ ſuperponat̄ ſpleni vſqȝ ad liberationē. vel fiat tale emplaſtrū. ℞. mirabolanoꝝ nigroꝝ kebuloꝝ epithimi. añ. ʒ. xv. fumiterre abſinthij. añ. ʒ. x. ſticados came. camepitheos bedeguarū. añ. ʒ. v. pꝛunoꝝ iuiube. ſebeſten. añ. ſeptē paſſularū. lib. j. coquant̄ in aqua ſufficienti vſqȝ ad tertiā partem apponatur roſ. lib. ij. mellis. lib. j. ſcamonee repꝛeſſe. ℥. ij. coquantur cum facilitate vſqȝ ad mellis ſpiſſitudineȝ ꝛ recōdiantur in vaſe doſis eſt a. ʒ. iij. vſqȝ ad. ʒ. vj. vel loco eiꝰ dētur ſupꝛadicti electuarij. Et hec purgatio reiteret̄ ſȝ ꝙ videbit̄ expedire. Reliquū ꝟo fiat ſm modum preſignatū cōmunem. deinde nō negligas ꝙ peonia ſm omnem modū adminiſtrationis medicina eſt electa ad moꝛbū lunaticum. ſ. radi. ꝛ ſemen. Etenim ſi ea ꝓpinetur ſingulis diebus a. ʒ. ij. vſqȝ ad. ʒ. iij. in aqua mellis aut hyſopi aut cum oximelle mirabiliter confert. Et ſimiliter ſi fiat caputpurgium aut gargariſma ex ea cum oximelle ꝛ ſi ſufflatur ex ea in nares confert ſi continue puluis eius odoꝛetur. Et expertum eſt ſuſpenſionem eius in collo eſſe iuuatiuam valde ꝛ etiaȝ ſumpta in cibis ꝛ potibus. Et ſit ſuffumigatio ex ſemine eius ꝛ eſt mirabilis. Et ſimiliter ſi ſumantur ex ſemine eius. ʒ. ij. cum melle ꝛ roſ. ſingulis diebus. Caputpurgiū autē vtile. ℞. nigelle nutritē in aceto die ac nocte exiccate fiat puluis ꝛ odoꝛet̄ ſuggendo. Item. ℞. pillule diacaſtoꝛ. ʒ. iij. ꝛ piſtentur ꝛ diſtemperentur cuȝ ſucco cucurbitarū vel cucumeris aſinini. ʒ. v. ſalis armoniaci. ʒ. ij. terēda

terantur aut cũ succo bircos donec fiat sicut cerotũ ꝛ pona
tur in vase vitreo ex quo inungantᷣ nares ꝛ aperto ore col
locet se super ignẽ ꝛ vides materiã fluere masticatio pur/
gans cerebrũ. ℞. piretri. ʒ. j. sinap. ʒ. j. ꝛ. ß. staphisagrie. ʒ. ij.
salis armoniaci. ʒ. ß. masticis cere. añ. q̃tũ suffic̃ fiãt formu/
le sicut auellane ꝛ ex eis iugiter in ieiuno masticet. Uel suc
cus rute agrestis iniectus in nares: vel semen eius vel gu/
mi eius expertum est.

¶ De cura analeptie tertie spẽi originate ex diuersis mem
bris ꝛ primo ex intestino vel stomacho a vermibꝰ que ca/
thaleptia vocatur. Cap. XXI.

MEdicum supremũ Jesuz chr̃z obsecro
cõpatiens toti generi hũano
ab hoc languore infelici obsesso ꝛ potissime
populo chr̃iano quatenus per suaz dignã mi/
sericordiã tenebras mee ignorãtie dignetᷣ lu/
mine sue gratie illustrare vt valeã doctrinã cõponere per
quã hec species lugubra morbi lunatici curetᷣ faciliter: ꝛ re
sistatur eidẽ quã confidẽs gratis in munere accipere iquã
tuz qd̃ cathaleptie que intestinis vel stomacho a vermibꝰ
fit. signa sunt saliue ꝛ casus vermiũ ꝛ ascaridũ. Que ꝟo ex
causa manifesta extrinseca sicut ex punctiõe scorpiõis: aut
tutelle: aut vespe ꝛ consimilibus ex qua materia venenosa
eleuatᷣ ad cerebrũ mediantibꝰ neruis: aut veneno intrinse/
co: qd̃ sentitᷣ per eleuationẽ vaporis eius ad caput quo vi/
sus obtenebratᷣ ꝛ cadit siue membrũ sit pes: siue manꝰ: aut
dorsuz: aut pectꝰ: aut aliud ex visceribus siue stõchus siue
matrix. Cuius signa nõ queruntᷣ a medico cũ nemo querit
latentẽ viaz cũ habeat apertã iannã. Uidi eniz in duobus
iuuenibus infirmitate digiti mediy manus dextre sub vn/
gue originez venenosam huius speciei latere ꝛ in quodam
alio in summitate policis dextri pedis silr̃ ꝙ dum periodi
ce venenosaz suffumigaret caliginẽ pus portiones ille mẽ
brorũ occupate liuore afficiebantᷣ ꝛ frigore: deinde sentie/
bant aduentũ illius veneni frigidi partiz ꝛ ptim mẽbratiz
quousq̧ ad collũ ꝛ cerebrũ occuparet moxq̧ stuporẽ in/
ducendo obtenebrationẽ ꝛ casuz. Nec mirandũ hanc mãz
venenosaz in his membris originatã neruos venas ꝛ arte
rias affectas ꝛ si modica sit tantã vim virulẽtie ꝛ letalem
habere si consideretᷣ mira mutatio inducta in corpore a ve
neno scorpionis mordentis arbitrantᷣ morsi ab illo a gran
dibus ꝛ niue se fore percussos.

¶ De cura huiꝰ spẽi cathaleptie vocate ex plibꝰ. Ca. XXII.

EUidens cã morbi ꝛ manifesta cause eiꝰ
cognitio specie ipsiꝰ pollicetur
remedijs vel eradicat ꝑcul ab eo fugere sicut
ergo huius spẽi languoris lunatici ꝓbationes
cause euidẽtissime patefacte sunt sicut ꝯgrue
spũ sancto duce ministratione huiꝰ curationis medelã. Cũ
aũt cathaleptia causatᷣ a vermibꝰ in stõcho ꝛ intestinis exi
stentibꝰ ante oĩa educantur a corpore cũ medicinis appro
priatis ꝛ notis iter quas maxie approbata leuis ꝛ fructuo/
sa est vt ter sumantᷣ. ʒ. ij. cuiusdã seminis herbe paꝝ amare
qd̃ portatᷣ de partibus Rome qd̃ deglutitũ cũ ficubus vel
carne pomi citri vel cuz melle vel cum syrupo myrrhe in
quaq̧ etate educit vermes suauiter. Itẽ fel tauri cũ electua
rio ad modũ vnguẽti super vmbilicũ mouet ventrẽ ꝛ lum
bricos necat. Si autem expedit recurratᷣ ad doctrinã am/
pliorẽ veterũ medicorũ de necando vermes vel serpẽtes
in intestinis. Cũq̧ cathaleptia causatᷣ ex venenosa fuligi/
ne causata in matrice ꝛ retentione menstruoꝝ ꝑter naturã
ad cor ꝛ cerebrũ eleuata gratia breuitatis recurrat pro cu/
ratione ad hoc capitulũ de ꝑfocatione matricis mõ licito
curationis vtẽdo ꝛ silr̃ qñ fit ex fuligine venenosa genera/
ta ex retẽtiõe seminis multiplici ꝛ infrigidati in vasis virũ
libus ꝛ curetᷣ doctrine illius quẽ ledit actus generatiõis di
missio cũ licitis. Nihil enim mortalius medico vel perne/
cabilius egro: ergo nihil fedius deo q̃z cuiꝰ ob depulsionẽ
languoris semina detestabitᷣ prouocare. Juxta illud Ber/
nardi. Uindictã peccati sodomã qui fundebat semẽ in ter/
ra ꝑcussit dominus: qr̃ rez detestabilẽ faciebat. Cui alludit
Augustinꝰ tertio confessionũ flagrantᷣ qui sunt ꝯtra nãm
vbiq̧ atq̧ semꝑ detestãda sunt q̃lia subdomitarũ fuerũt.
Ceterũ si origo cause huiꝰ languoris ab extremitatibꝰ no/
tis membrorũ fuerit cauterizetᷣ auro ignito vel eorũ mala
rectificetᷣ cõplexio ꝛ vapor iterũ venenosus solitꝰ ascende/
re retineatᷣ ad qd̃ nihilominus sequatᷣ aliud regimen con/
gruum ad extirpationẽ venenose materie generate in cor/
pore. Uel cauterizetᷣ potẽtiali cauterio lꝫ aliqñ remedietᷣ
ligatione forte ꝓhibendo materiaz ascendere. Amplius si
venenose materie origo fuerit a renibus stomacho siphac
mirach vel spatulis qd̃ manifeste percipitur a sensato lan/
guente casus hanc speciẽ morbi. Curetur cum abscissione
causarum facientiũ eam materiam venenosaz. Uerbi gra/
tia in illa que ex mirach fit ꝛ ex stõcho ꝑpter nauseatiuaz
satietatez a cibis facit possidere opilõnẽ in venis ꝙ ipsuz
laudabile nutrimẽtũ suscipiũt ꝛ corrũpitur in eis humor
ꝛ remanet in ipsis nutrimentũ laudabile coarctatũ ꝑpter
opilationes quare corrũpitur ꝛ multotiens redit ad stoma
chuz corruptũ ꝛ corrũpit cibũ bonuz laudabilem ꝛ multo/
tiens accidit ꝑpter reuersionez corrupti ꝛ venenosi ad sto
machum vomitus cibi indigesti.

¶ De causis regentibus et nocentibus ad morbum ca/
ducum. Cap. XXIII.

HEc autem triplici genere continentᷣ.
Quedã enim sunt res non
nãles quedã influẽtie celestes ꝛ quedã sunt a
tota specie opantes. Eorũ ꝟo qui pmi sunt ge
neris sunt aer calidus ꝛ humidus ꝛ huic siles
vt vẽtus regio meridionalis qm̃ cõmouẽdo hũores lique/
facientes ꝛ subtiliãtes ꝛ vaporez ducentes iplent cerebrũ
ex quo infelix morbus insurgit. Et similiter pluuie multe.
Uerũ aer septẽtrionalis quia materias cõprimit ꝛ ꝓhibet
eas solui huius cõmotionẽ languoris gignunt. Et similiter
in hyeme ꝛ autũno ꝑpter creationẽ humorũ in regionibꝰ
septẽtrionalibꝰ nõ accidit nisi causa fuerit fortis. Cibi ꝟo
ꝛ potus imoderantia: satietas nauseatiua: digestiõis corru
ptio ꝛ alimentorũ naturalis malitia sanguinez malũ gene/
rãtia ꝛ lentes ꝛ silia. Ex quoruz vsu subalis mã ad malam
humiditatẽ conuertitᷣ ꝛ vt lac ꝛ dulcia ꝛ plurimũ pingue/
dinis in cibis. Necnõ illorũ alimentorũ que generãt hũo/
res grossos viscosos ꝛ duros pnecabiles vt fungi que sunt
apata terre vel arborꝫ ꝛ grossi ficuũ que sunt apata ficuũ ꝛ
vapore malo caput replentiũ vt cepe ꝛ potio vini puri ma
xime in ieiunio qd̃ ledit stomachũ in die ꝛ ex vapore ledẽ/
tis ieiuniũ habentis stomachũ debilem ꝛ breuiter omne
alimentũ grossum ꝛ inflatiuũ stipticum frigidũ. Omneq̧
calidũ ꝛ acutum ꝛ nauseatiuũ sunt de genere cõmouentiũ
morbum caducũ quia humores mouent ꝛ ad cerebrũ ele/
uant. Et motus ꝛ quies ꝛ paucitas exercitij sunt ex causis
hunc morbũ mouentibus. ꝛ exercitiũ imoderatũ super re/
pletionem potens mouere humores ꝛ dissoluere sed non
consumere integre ex quo cerebri iplentᷣ ventriculi. Et oĩs
calor superfluus aut igneus aut solaris qa capiti ex mate/
rijs attrahit quas in partibus corporis ꝓhibet dilatari. Et
omne frigus superfluũ. ꝛ actus generationis. ꝛ somnꝰ imo/
deratus post cibũ: qr̃ caput replet vaporibus ꝛ inordinate
vigilie indigestionẽ ꝛ debilitatẽ cerebro inducẽtes. Et paf
siões animales fortes ex tristitia ira ꝛ timore ꝛ ꝑmutatio/
nes repẽtine sensibiles fortes cor debilitãtes ex auditu vo/

cum magnarū sicut tonitrui ɀ percussiones tympani ɀ rugitus leonum ɀ vocum durarū sicut voces molarū ɀ stridorum. Et simil'r splendorū visu luminosorū sicut fulguris rapientis visum ɀ splendores oculi solis ɀ flatuum motuum ventosorū turbinū ventorū. Et speculatio motuū velocium ɀ circulationū ɀ speculatio ab alto: ɀ longitudine more in balneo. Et balneū ante digestionē ɀ effusio aque calide sup caput ɀ odores boni aliquādo aliquo motu mouent. Et medicine quedā morbū caducum facientes. Hec autē oīa sunt morbum caducum cōmouentia. Illorum vero que sunt secundi generis aspectus planetarū ɀ potissime lune. a cui⁹ motu ɀ potestate afficit' vt dictū est supra detegentia morbū ɀ si forte virtute elemētaria detegant vt suffumigatio galbani ɀ myrrhe vngula ɀ cornu capre fm quosdam administratio fungorū ɀ apij fm oēm modū administrationis eorū. Sunt tñ quedam que a tota specie detegunt ipm vt induere corpus lunaticū corio caprino excoriato recenter. Et dimittatur in aqua ɀ causat paroxismū morbi lunatici. Et epar caprinū aut hircinum comestū ɀ odoratū. ɀ aspaltū fumigatū mox casū epilentie īducit silr suffumigatio subuenit rute siluestris potissime apopletico: vterqꝫ enim ex opilatione ventriculorū cerebri fit.

¶ De reb⁹ epilentie ꝯferentib⁹ a tota specie. Cap. XXIIII.

Sane nihil promissi omittit qui addit qd deficit. Et nequaqꝫ deficit qui nō sue inheret sapiētie: sed spiritu sācto duce documēto maiorū satis nobis experientia nostra ɀ veterum sapientū est reuelatum ɀ expertū ꝙ vnūqđqꝫ elementū duplr est dotatū virtute quidem elemētaria ɀ celesti hinc qdem cōmuni: hinc vero propria ɀ etiā calefactiuū calidū ɀ frigidū esse. solutiuū aūt nō calidū nec frigidū. sed qꝛ tali virtute est dotatū sic ipsi⁹ mistionē regulante qꝛ ob hoc quidā solutiuū huius: illud vero ꝓuocatiuum huius. Aliud vero attractiuū huius. Aliud vero fugatiuū huius. Aliud stupefactiuū huius. aliud vero fixiuū huius: aliud aūt corruptiuū huius: aliud vero infrigidatiuū hui⁹: aliud vero curatiuū huius. Et quidē hoc a celesti virtute ꝓcedens mediante infusa fm aptitudinē ɀ nutrimentū generationis ɀ exigētie speciei huius. actio vero solutiui in materias humorales cū descriptionib⁹ ɀ limitationibus nature est curare nō medici. ipsius vero digni⁹ est opus nature porrigere. Cū autem qđ porrigit nature opus vincit: aut quātitate aut malitia in ꝓiudiciū eius effrenem nature efficit operationē verbi gratia. reubarbarū salubriter ɀ familiariter materiā cholericam sic soluit a a virtute celesti. ɀ scamonea similr. violenter tñ. Cum autē quantitas moderata porrigit': malitiā autē horū supercrescit naturā extermināt ɀ forte opinaret' in melius inouari. Actio vero ꝓuocatiui in materias humorales silr fit vt actio solutiui ɀ illius iuuamēti ɀ nocumēti simile est iudiciū. verbi gratia. sicut sunt semina diuretica cantarides: quorū imoderata quātitas ɀ malitia naturā exterminat vnde opitulari deberent. Actio vero attractiui in lapide magnetis ɀ adamāte patet liquidius sane fm Ambrosiū. 35. psalmi. Lapis magnetis tantā naturā habet vt ferrū ad se trahat: ɀ transfundat se in illius speciē: ita vt pluribus experiri volentib⁹ cū plures anulos ferreos ad eum lapidē admouerent oēs pari teneant' numero. Deinde si cum amisso cui adheserit lapidi aliū admoueas anulū ɀ rursus per ordinem singulos sustineat lꝫ penetret in oēs per ordinem. ex illo lapide vis nature cū priores nexu vehemētissime cōstringit posteriore remissiōe adamātis generis eximꝫ vis nature tante est potētie vt ibi magnes solito more ferrū attrahit' hoc ipsum presens ab eo violenter extorqueat: actio vero fugatiui manifeste apparet in illis in qbus matrix est venenosa fugiant' sicut fumus ligni granati serapinum ɀ assa ɀ silia: actio vero stupefactiui clare patet in pisce de quo dicitur ꝙ manus trahētis rethe in quo capit' sensum aufert: actio vero fixiui a parte apparet in pisce de quo dicit Plini⁹ ꝙ est quidam piscis in mari vni⁹ pedis stature qui si nauis nauigātis ipulsus a vento inhereat mox in ipsa figit' ac si fune ligaret'. actio corruptiui manifestat' in napello qui homines corrūpit ɀ coturnices nutrit: actio vero confortatiui manifestatur in medicina cordiali vt est hiacinthus/aurū/buglossa/ambra/ɀ silia: actio infirmatiui preter venenū ɀ rem venenosam patet in epate hirci qđ comestū ɀ odoratū mouet morbū caducum ex cōuenientia quā habet cū sequit' huius morbi a celo et ex ꝯtraiectatis ꝙ cū specie membrorū patientiū vt cerebro. Actio vero curatiui egritudinis pꝫ euidentissime in peonia que curat morbū caducū vi contraria huius speciei languoris acquisite a celo ɀ forte conuenientia species cerebri pa. opilationē in ventriculo anteriori cerebri vt cum materia huius morbi particularis in quo consumatur species in tali aspectu lune deceret moueri opilationē facturā anteriori vētriculo cerebri causante morbū caducum peonie ꝑsens per suspensionē ad collum languentis vi contraria acquisita a celo in eodem aspectu fixionem ɀ imobilitatē prebet materie noxie preiacenti ɀ confortationē nature membri passi ɀ conuenientiā illius speciei vt a tali ꝓbeatur motum eundem morbū factura ɀ qua natura iā confortata parte anteriori ventriculi cerebri inest virtus qua expellit omne illud qđ inest contrariū ei ɀ refugit cū quelibet species morborū hominis habeat suā stellā sub qua generatur ɀ viuit vt dicit Rabi moyses. luna qdem cerebro appropriat' que ɀ si quadralr operetur. vꝫ. per lumen receptum a sole vt maturare fructus ostrea ɀ aīaliū cerebra adimplere Gal. testāte eiusqꝫ materiā infrigidare ɀ humectare quantū ad domos fm Ptolemeū. propriorē tñ ɀ fortiorem ɀ conuenientiorē hꝫ aspectū super anteriorē ventriculū cerebri magis saluat' specificum illius qꝛ natura creatū est frigidū in mense frigiditatis mēbrorum decima remissiū ɀ humidū quinta minutione humiditatis membrorū positū. Etenī hic ventriculus ceteris humidior ɀ leuior. Inde alteratiōes suscipiens facili⁹. Medius vero vētriculus ad duritiem tendit. Posterior vero durior est elongatus ab humiditate ꝑmo sic ꝙ analeptia cerebri Auicēna testante. Ex quo pꝫ liquidius ꝑspicaciter intuenti quare peonia ɀ silia a tota spē curāt epilentiā ɀ non apoplexiā. Quia opilatio anterioris vētriculi cerebri nō integro parit morbū lunaticū. Opilatio vero oium ventriculorū cerebri morbū apoplecticū gignit. Uel forte sicut magnes vi sue nature trahit sensibil'r ferrū ɀ transumit se in illi⁹ speciē sic peonia suspensa collo vel fumigata cerebro vel euaporata latenter ɀ occulte trahit noxiā illā materiā facturam morbū caducum ɀ se transfundit in illi⁹ speciē. Et forte de suspensione piretri ɀ ligni visci quercini simile est iudicium. de hꝫ autem lignis cum argento ligati suspensione certificatus fui in quibusdam pueris. Et lapis smaragdus deferētes ipsū in anulo a morbo caduco liberat. Et propter hanc causā docentur reges ꝙ suspendunt smaragdum in collo puerorum eorum statim quando nascuntur ne supueniat eis morb⁹ caducus. Deinde ad actionem curatiuā morbi lunatici a tota specie obiectio occurrit acceptio compositorum sicut theriace ɀ similium mox cum obijcitur contra hoc. A quo enī res habet esse habet ɀ operari. Forte autem licite vtrūqꝫ diuersis aspectibus sustentetur. sane triplex motus reperitur in rebus. scilicet ex parte compositionis sicut ex mistum cum stagno facit metallum sonorum. Et ex parte complexionis sicut calidū habet calefacere ɀ frigidū infrigidare. Et ex parte celi quod est virtute

est virtute cõponentiũ. Que nõ ratione sed experimento noscitur. Quantũ vero ad duos primos fit materia iposita habere virtutẽ ⁊ ex parte simpliciũ. Quo ad tertiũ cõuerti nõ refert si dicaᵗ ꝙ medicina cõposita est artificialis: vtus autẽ nãlis. fateor ꝙ coniunctio illarũ rerũ adinuicẽ ex artificio est: sed mistio earum ſm qđ vnum quid de coniunctione efficitur a celi virtute regulaᵗ ⁊ perficitur.

❡ De rebus quarum vsus licitus est in curatione epilentie vel priuatur ilico. Cap. XXV.

Hec autem sunt de genere animaliũ terre nascentiũ mineraliũ ⁊ lapidũ dũtaxat absq; oĩ caractere ⁊ supstitionibus applicenᵗ vt nullũ eorũ colligatur cũ symbolo diuino vel orõne dominica ⁊ silibus. Nec tñ his ⁊ silibus tanganᵗ ⁊ suspendanᵗ ad collũ vel ad aliud mẽbrum patiẽtis vel quocũq; alio modo portenᵗ. Res enĩ conueniẽtes curationi de generibꝰ his sunt materia calidarũ vel causarũ salubrium corporis humani operantiũ in his in idipsũ a sua substãtia materiali ⁊ a sua quãtitate ⁊ a sua specie tota. Amplius nobiliora ⁊ ꝑfectiora ⁊ ꝓstantiora sunt sacramẽta ecclesie ⁊ suffumigia eius ⁊ oĩa que de genere bonorũ. oĩa sacra vera sacra ab oĩ carmine ⁊ superstitionibꝰ suspectis vel circũscriptis. Repellanᵗ igiᵗ ignominiosi incantatores cõiuratores ⁊ necrõ spirituũ inuocatores diuinatores ⁊ augurij in ministerio medicinali humani corporis domestici ⁊ ministri iã facti diaboli de deo diffidentes. Et summũ medicũ Jesum christũ regnãtẽ in celis occidentes. Nẽpe ſm originẽ melius est ignorare q̃ a demonibus discere ⁊ meliꝰ est a physicis discere q̃ a diuino querere diuinationẽ ꝙ per homines demonibus reuerentia fiat. Sed gentiliũ ritus diuinum credit esse per qualẽcũq; spiritũ proferᵗ. Nos tñ ab his discere nihil debemus ne efficiamur ipsorũ: iubet sacra pagina: vnde dedignãs testimoniũ a demonibus accipere ait manifeste ⁊ exi ab eo. Qui ergo a diuersis artibus ⁊ demoniorũ inuocationibus querunt futura discere cupiunt qđ nõ expedit: ad destruendũ autẽ penitus diuinationẽ ⁊ augurationem ⁊ hoc addemus quoniã omnes isti animi animalium ministerio vtuntur que in lege scribanᵗ ⁊ semper homini insidianᵗ. Ex quo ministerio demonũ opportuna ⁊ digna iudicanᵗ. Nã dracones ⁊ serpentes plutonibus ministrare perhibentur auguribus ⁊ in his queuis credentibus auspicia capita lupi fere. Omnia autẽ vulpes ⁊ accipitres aut corui aut agle aut huiusmodi que Moyses his (credo) de causis immunda appellauit. Et proinde dicit Augustinus de doctrina occulta cauendam ⁊ fugiendam omnem doctrinam que ecclesie canonis non consueuit nec consentit. Nam solum non suscipimus: sed etiam veluti alienum a fide ⁊ veritate damnamus.

❡ De curatione paralysis. Cap. XXVI.

Uorum quippe paralysis permutationẽ membrorũ spontaneã sanatur morbus lunaticus ⁊ simili ꝑmutatione soluatur vtplurimũ sunt palpebre oculorũ/os/lingua: brachia: manus: ⁊ pedes quatuor sanationis doctrina ex causa paralysis vniuersali congrue medulãdo captatur nihilominus captatur que generaᵗ a deo accepi munere/experiẽtia/industria/⁊ doctrina/ad curationẽ huius sinthomatis vtilia: tã fideliter q̃ vlr explicabo singulis membris patientis cõgrue coaptabo. Et inchoans a paralysi palpebrarũ a curatione eius inquã ꝙ ordine naturali curationis obseruato qui est post digestionẽ cõpletã materie noxie congruit tandẽ purgare reliquorũ regimine ꝯsequente pluries apponatur filtrũ hoc aceto infusũ supercilũ ⁊ palpebrã paralyticã. ℞. menthastri orti in loco arido. M. ij. bulliãt in pinta vna aceti fortis vsq; ad consumptionẽ tertie partis. in hoc enĩ inueni remediũ salutare. Cui si expedit associetur inunctio vnguẽti supra scripti a me experti ab olim. in paralysi vero oris si ꝑ signa detegitur fore ex sanguinis repletione per antipasim flebothometur egrotans vt partes illius vene ⁊ forte arterie inanite trahẽt violẽter materiam noxiam a parte languente ne vacuum fiat. Post hoc vero debito spatio ꝑmisso aliquibus diebus cõtinuis dum accumbit infirmis porriganᵗ ei. ʒ. ij. potionis sancti Pauli cũ vino decoctionis saluie florum sticad. ⁊ casto. soluit enim ⁊ consumit ⁊ dissolutionẽ prohibet. Mane aũt porrigaᵗ syrupus de sticados ⁊ syrupus cicorec ſm ꝓportionẽ congruã relicte materie. deinde purgetur cum pillulis de mercuri. ⁊ auri. simul mistis. Post si expedit fiat caputpurgiũ in sero cum pillulis diacastoreis ore aperto super prunas ignitas. Amplius si expedit post hec omnia da oppopiris in sero cũ vino ꝓdicto. ⁊ deinde si stupor relinquaᵗ in facie ⁊ inungatur pars tota cum vnguento aureo ⁊ potione sancti Pauli. añ. vel cum vnguento infrascripto mihi experto ab olim contingit ꝙ lacertus nimis per se vel ꝑ colicã patiaᵗ membra que per eũ mouentur tũc ad lacertos sibi oppositos detrahenᵗ. Si vero lachryme inuolũtarie emanauerint ab oculo patiente porrigantur in sero. ℥. ij. auree alexãdrine vel esdre cum vino iã dicto. Cũq; per signa cognoueris ꝙ paralysis oris fuerit causa aliquis de genere humorũ lz vtplurimũ a flegmate fiat tam congruitate digestionis q̃ purgationis cureᵗ ſm modum prescriptũ. Paralysis vero lingue vtplurimũ ex humore flegmatico a cerebro expulso fit. cuius forte curationis congruitas in flebothomia duarum venarũ sub lingua consistit eo ꝙ humiditas infusa in neruis lingue ⁊ radice eius trahit a venis ne vacuum fiat. Deinde fiat collutio oris ⁊ lingue pluribꝰ vicibus in aceto cum quo coquatur piretrum. zinzibe. rosᵗ. añ. cum quo fiat similiter gargarismus; deinde fricetur cũ potione sancti Pauli de qua similiter porriganᵗ languenti dum accumbit. ʒ. ij. cum vino ꝓdicto ⁊ nil minus cum mane porrigatur de sticados. ℥. j. ⁊ ß. oximellis squillitici. ʒ. ij. cõmisceantur simul postea purgetur cum hac medicina mihi experta. ℞. hieralogo. ʒ. vj. potionis sancti Pauli. ʒ. ij. salis cõmunis. ʒ. j. ⁊. ß. succi vrticarum pungentiũ ortarum in loco arido. ℥. ij. cõmisceanᵗ simul ⁊ distemperenᵗ cum mulsa quantũ sufficit ⁊ propinetur in sero: postea vero porrigaᵗ in sero oppopire. ʒ. ij. cũ vino ꝓdicto. Paralysis vero reliquorũ membrorũ pedum ⁊ manuũ similiter cũ opportuna digestione ⁊ congrua purgatione curetur sicut cũ syrupo de sticados oximelle squillitico ⁊ similibus. Et purgetur cum his pillulis. ℞. opponacis hermodactylorum serapini bdellij aro. collognti. añ. ʒ. v. cen. casto. myrrhe zinzi. piperis macropiperis cassielig. mirabolanorũ citrinorum indorũ belliricorũ ⁊ emblicorum. añ. ʒ. j. scamonee. ʒ. ij. turbith. ʒ. iiij. aloes. ʒ. xij. infundantur gume in succo cauliũ ⁊ fiant cũ eis pillule. dosis autem a. ʒ. j. vsq; ad auᵗ. j. Post hec autẽ porrigatur in sero de potione sancti Pauli cum vino ꝓdicto deinde oppopire vel esdre. ʒ. ij. Post purgationem vero iteratam vtatur potione hac. ℞. macis nucis muscate gariofi. galange spice aromatice. ana. ℥. ß. ligni aloes. ʒ. ij. zucchari. lib. ij. fiat puluis subtilis ⁊ vtatur patiens quocũq; modo poterit. Et similiter vtatur patiens hoc electuario. ℞. gariofil. macis spice aromatice ligni aloes añ. ℥. ß. reubarbari. ℥. j. ⁊. ß. cardamomi blacce bizantie. ana. ℥. ß. ossis de corde cerui. ʒ. ij. croci. ʒ. iij. cubebe. ℥. j. musci ambre. añ. deinde. ij. mellis quantum sufficiat fiat electuarium denaᵗ. inungatur nucha ⁊ membra mollificata cum hoc vnguento experto. ℞. rute siluestris sansuci. añ. M. j. expissentur ⁊ extrahatur succus

baccarū lauri.ʒ.ij.butyri.ʒ.ij.dialtee.ʒ.ij.agrippe casto.añ. lib.ß.pinguedinis castoris.ʒ.ij.oia simul bulliant exceptis siccis que paruz bulliant retro quousqȝ spumā faciāt ⁊ cuz cocleari mundata reponat̄ vnguentuz in vase ⁊ vsui reseruetur. Aliud expertū conferēs ad morbū lunaticuz paraliticatū ⁊ spasmatū. ℞.bdelly.ʒ.iij.euforby.ʒ.j.⁊.ß.serapini.ʒ.ij.cere.ʒ.iij.⁊.ß.olei sansuci vel olei de keri.ʒ.v.bdellium aūt ⁊ serapinū dissoluant̄ in succo rute agrestis vel in aqua eius ⁊ extra liniant̄ cuz aqua frigida bulliant innicē ⁊ fiat vnguentuz:deinde cum h9 morbus melācholie soluat̄ restat melancholiā purgare ſm doctrinā veterū medicoruz peritia ⁊ industria medicantis.

¶ De doctrina conseruatiua sanitatis illius qui passus est illum morbuz epilepticum.

Scribam ergo p̄mo de alimēti materia ɔtrary ⁊ sunt oēs cibi spissi nutrimēti vt caseus maxime q2 hūidus ⁊ carnes grosse maxime auiuz paludestriū vt sunt anseres anates ⁊ h9 animaliū magni corpis vt sunt cameli/boues/vacce/hirci ⁊ cerui. Et que de siluestrib9 ingrossant ⁊ oēs pisces ⁊ maxime duri grossi ⁊ viscosi:cibus de pasta panis ꝙ nimis viscosus ⁊ crudus risum try.panicū de simila:sorbitiones de farina lagana oia assa. Et frixa salsa:oua dura carnes salite caules ⁊ lentes:⁊ his similes: vinum nouum ⁊ nimis antiquum: aqua turbida: nuces/auellane/persica/crisomilla/maciana/poma/pira/citri fructus acetosi ⁊ difficilis digōnis castanee grossi fungi ⁊ interiora animaliū ⁊ intestina cerebella animaliū ad extremitates vina nigra. Aqua frigida niuis vel nimis ⁊ fructus immaturi ⁊ aquosi. Et imoderata comestio ⁊ immoderata potatio vini puri ⁊ maxime in ieiunio. Omnisqȝ assumptio cibi ⁊ potus vini super indigestionē cibi balneuz ⁊ imoderatuz exercitiū. Ampli9 sint ɔtraria melancholicū sanguinem generātia ⁊ humorē grossum ⁊ viscosuz ⁊ durū vaporeqȝ malo caput replētia vt cepe porri potio maxime in ieiunio ⁊ oia calida ⁊ acuta ⁊ nauseatiua vel multa pinguedo in cibo ⁊ silia. Et breuiter oia que digestionē stomachi ipediunt vel corrūpunt vt equitatio imediate post cibū ⁊ dormitio imoderata applicatio sex rerū nō naturaliū reliquarū ⁊ maxime ɔtinētes nos alterātis aeris nos iterius ⁊ exteri9 quē velimus nolimus attrahim9. Fugiat ergo oēm aerem epidimicum ⁊ corruptū. Ita ꝙ non transeat ꝑ loca paludosa ⁊ corruptarū aquarū maxime in estate. Nec per loca vbi sunt cadauera mortuorū aliqua:fugiat aerez calidū:⁊ humidū:⁊ ventuz meridionalē:⁊ imoderate calidūz: ⁊ frigidum:⁊ oēs ventos procellosos:maxime septētrionales. Sufficiat hec breuis connumeratio perito medico vt addat̄ ei ad reliqua sapiētia. Postqȝ mox adiuuātia aduertenduz est nil minus de cōtrarys assimilādo aliqñ:ordine autē naturali vsu.vj.rerū non naturaliū ab aere incipiēdo eligatur aer sic inter frigidū ⁊ humidū tēperatū ad siccitatem decliuis. Cūqȝ calidior fuerit imoderate ⁊ maxime in canicularib9 cū aspersione herbarū fridaruz sicut myrti ⁊ ramis ⁊ folys arengiorū ⁊ palmitib9 ⁊ folys vitis rosarum florib9 nenufaris ⁊c. Camera inde teneat̄ aromatica vt cū euaporatione aque rosaruz ⁊ silibus. Econtra ꝟo frigidus aer cū carbonibus accensis alteret̄ ⁊ aromaticorū vaporibus sicut ligni aloes storacis calamite aroma.olibani ⁊ similibus. Et cū aspersione herbarū calidarū sicut calamēti pulegy origani maiorane folys lauri ⁊ silium:deinde autē aliuz aerē fugiat. Motus aūt ⁊ quies sunt de his que ɔseruant sanitatē. Motus enim tēperatus mēbra ɔfortat calorem naturalē sopituz ⁊ carnosuz excitat virtutes corporis corroborat supfluitates ad ɔuenientes regiones descendere facit.⁊ reliquas ɔsumendas ɔsumit. Utat̄ ergo motu tēperato ⁊ delectabili ita vt inde mēbra non grauent̄. Cūqȝ grauari ceperit mox qescat:hoc autē fit ante cibuz:post cibū aūt quiescat oīno nisi a debili motu ⁊ maxime donec cibū a stomacho nouerit descendissē qȯ cognoscitur leuitate mēbrorum ⁊ subtilitate saliue nec si pronocando eructuatione nullus in ea sapor sentiat̄ assumptor. Equitet equos suauiter ambulātes vitet magnos repētinosqȝ descensus. Quies ꝟo imoderata vitet̄ corpus ꝟo humectat ⁊ impinguat:fiat ergo ante cibū mot9 tēperatus post cibū ꝟo qes. Naz sicut motus ante cibū generat sanitatē:ita ɔfestiz post cibū generat egritudinem. Caput ꝟo frequētius pectinare post depositionē feculētie nālis multū iuuat quia facit euacuare fumositates que caput ascenderūt. Somnus autez ⁊ vigilia mensuret̄. Somnus tñ salubris sic discernit̄ qui vt moris est nature humane noctē non effugit ⁊ diez nō ipedit qui imediate post cibū non fit. Super stramēta odorifera ⁊ mollia fiat. His eniz ꝟtutes naturales efficit ad suas opationes peragēdas fortiores.animalē enim corroborat inducendo qetem. Ex hoc cibi melior celebrat̄ digestio ⁊ debite fatigatiōi ⁊ resolutioni anime accidētibusqȝ succurrit. Corpus enim calefacit ⁊ humectat:si ipm inuenerit in humorū quātitate ⁊ q̄litate equale ac melior quoqȝ sōnus est post cibi a ventre feculentū descensuz:cūqȝ accubuerit capite eleuato super latus dextrū:p̄mo dormiat vt ꝑ ipsuz cibus descendēs ad stomachi fundū melius digerat̄ calidi tate naturali sine carnis inanite opilata ab influēte caliditate epatis naturali qui substituit̄ stomacho sicut ignis lebeti deinde voluat se super lat9 sinistrū vt stomachus amplexus ab epate meli9 digerat.⁊ cuz fuerit iam cōpletum ad latus dextrū voluat se iterū studiose vt qȯ resideat feculentū habili9 ad itestina descēdat. Sane vertere de latere ad latus frequēter digōnis p̄me ipedimentū manifestum pluriūqȝ egritudinū causa. Uigilie autē ſm consuetudinē ⁊ tēpus ⁊ naturā moderate corpus corroborāt:ꝟtutes animales excitant corpus calefaciūt.⁊ breuiter somni imoderati remouent nocumēta. Ex cōtrarys ꝟo harū qualitatibus somni ⁊ vigiliarū cōtrary effectus corpori aduenient: attamen potior pars sanitatis in cibo potuqȝ ɔsistit merito horū tractatū est locupletius prolongādū. Eligant̄ ergo cibi bonos generātes chymos facile maximeqȝ in digōne prima indigestibiles nō ergo sit duritie substātie quatitatis perniciose nec multuz in qualitate altera excedentes. Sit ergo panis eius de tritico bona messē collecto bene fermētatus modicuz salis habens a pistore elaboratus diutius ⁊ in clibano igne cōmensurato coct9 recens ⁊ duorū dierum vel triuz ad plus de quo opȝ non multuz comedat:carnes autem de quadrupedib9 sunt carnes agni lactātis pingues, que cognoscunt̄ per ipsarū albedinē naturalē vituli lactātes pingues que cognoscunt̄ etiā per ipsorū albedinez naturalē animales agni ⁊ caprioli siluestres. De volatilibus autē sicut carnes gallinarū/perdicū/phasianorū/paruaruz auiuz non degentiū in paludibus quas omnino fugiat. Et silr̄ euitet coturnices ⁊ pestem patientiū.i.morbū caducuz vt homines. His autē vtatur oībus sue consuetudinis modo. salita autē frixa ⁊ acetosa nō nisi pro sallamētis siue saporibus alliciendis ad esum ciborū laudabiliū non sumātur. Alys autē carnibus non nisi ad appetitū suscitandum modice tamē vtat̄. Cibos aūt de pasta omnino fugiat. Si autē aliquando cōceduntur cōdiantur cum zuccharo ⁊ pipere vel cū passulis enucleatis amyg.nucleis pinearū fistitis ⁊ silibus. Lagana autē fugiat ⁊ acrumina semp nisi cū vomit9 celebrat̄. De piscib9 aūt nō comedat ⁊ si nō ɔtineat comedere sit raro:sint tñ pisces marini post q̄s aq̄ dulcis currētis squamosi petrosi carnes al.hn̄tes cū sale aut aniso petrosili.⁊ poris si l'r ꝑ prius saliant̄ sicqȝ ꝑ horā morent̄ vel salitē

vel saltē per dimidiā inter duo scissoria cū pondere pressi
vt ꝓmptiꝰ ipsoꝝ amoueat̄ viscositas: suaqꝫ qualitas ad cō
trariū alteret̄. Si vo cū aneto petro. ⁊ siľibꝰ aromatibꝰ cō
diant̄ magis efficiunt̄ salubres: nō enim sunt mucilaginosi
nec pingues nec duram carnē hn̄tes sintqꝫ suauis saporis:
sunt eniꝫ aquosi flegmatis gn̄atiui sitisqꝫ inductiui ꝑꝑ qd
comedunt̄ nō vt solito comedūt̄ carnes. vinū aque mistū
potet̄: de herbis aūt que meliores sunt anetū coriandrum
feni. petro. borago buglossa/melissa/ cicorea/ruta domesti/
ca/trifoliū/mentha/pipinella/⁊ his siľes cū carnibꝰ come/
dant̄. Et diebꝰ ꝓhibitis ⁊ q̄dragesima cū lacte amyg. duľ.
⁊ cū oleo eaꝝ vel cū oleo oliuaꝝ interdū iure cicerū nigro
ruꝫ. De fructibus aūt nō comedat nisi ad ꝯfortationē oris
stōchi ⁊ ꝓhibitionem ne vapores cibales caprinosi caput
ascēdere possint. Pōt tn̄ sumere cydonia ⁊ pira stiptica ra/
ro tn̄ ⁊ post cibū. Et maxie in quadragesima ⁊ in hyeme ⁊
maxie cocta q̄ꝫ cruda cū aromatibꝰ vel pipere vel tragea.
alys aūt fructibꝰ nō vtat̄ nisi aliqn̄ pro sallamētis. Cucur/
bitis aūt ⁊ cucumeribus ⁊ peponibus nō vtat̄: fructus non
maturos fugiat. eoꝝ eniꝫ humiditas indigesta est que idē
operat̄ qd venenū in corpe: de seminibꝰ aūt vtat̄ carui fe.
anisi granis sisani ⁊ oleū de nucleis ⁊ fisticis ⁊ amygdalis
in fine aūt autūni ⁊ in hyeme ⁊ in p̄ncipio veris pōt bis co
medere in die: sobrie tn̄ fortasse sit iuuantius comedere in
die semel. in estate vo partiēdo cibuꝫ. ter suscipiat si appe/
tit. verūtamen ꝙ nō cibuꝫ suscipiat zm donec p̄muꝫ a sto/
macho nouerit descendisse. nihil enim est deterius ad salu/
tem cùm vtrisqꝫ corruptio indicatur.

¶ De horis comestionis.

Nusq̄ꝫ enim comedat nisi p̄us desiderium
affuerit: sit aūt in cibo potuqꝫ mode
stia ⁊ nō comedat in eadem mensa post cibos
difficilis digōnis ⁊ duros cibos leues: digeren
tur eniꝫ hi prius ⁊ supernatāt ⁊ corrūpunt̄: ga
eoꝝ ipedit̄ egressus nec siľr cibus premittendus est lubri/
cus cibū grossum assumēdo post ipsuꝫ secum ad intestina
durū trahit nonduꝫ digestū ⁊ egritudinū multaꝝ cā existit
vbicūqꝫ cibus ⁊ potus itrat absqꝫ moderamine qualitatis
⁊ q̄ꝫtitatis temporꝝ facit vel cōminat̄ egritudinem. Si vo
sic sumat̄ aliqn̄ succurrat̄ debito regimine. Nō est tamen
negligendū qd nutriēs melius est qd melius sapit nisi pra/
ue sube fuerit. Sapido eniꝫ nutrimēto stomachus ⁊ virtꝰ
retentiua auidius applicant̄ ⁊ si parū nō sapido deteriꝰ ex/
titerit fugiat frequētare res dulces que an̄q̄ꝫ digerant̄ sua
dulcedine trahunt̄ a mēbris opilationē inducentes. Ex q/
bus egritudines varie generant̄. Ampliꝰ oēs cibi q de sui
nā sunt idifferētes ad caliditatē ⁊ friditatē in hyeme actua
liter calidi ꝓpinent̄: in estate vo frigidi. hedi enim de sua
nā meliores sunt frigidi q̄ꝫ calidi maxime in estate. in hye/
me vo anteq̄ꝫ comedant̄ fumi qui ab eis resoluunt̄ finiā/
tur. Oua aūt gallinaꝝ perdicū phasianoꝝ recentia come/
dant̄ sorbilia vel tremula de quibus solū vitellū sumatur
cocta aq̄ vel igne frixa oino fugiat. Preterea pre oibꝰ attē/
dat̄ ꝙ cibus in debita qualitate discreta cōuenieti ⁊ tpe ꝓ/
pinet̄: sic eniꝫ sanitatē cōseruat vitā ꝓlongādo in melius.
aľs aūt sanitatē corrumpit ⁊ vitā hois abbreuiat inducens
egritudines varias. Cōueniēs vinū odoriferū subtile claꝝ
stipticitatis parū habēs mediū inter nouū ⁊ antiquū aqua
multa mistū bibat. Et si ponat̄ in vino radix calendule est
melius ⁊ forte nō est inutile vt liniat vas in quo ponit̄ vi/
num artificialius: tamen fit dum in torculari ponit̄ ⁊ cōfi/
ciat̄ cum melle ⁊ puluere cinamomi electi ⁊ radicis calen
dule. Dulce vinū vo ⁊ grossuꝫ malū est. ⁊ siľr vinū de da/
ctylis. ⁊ siľia neqꝫ potet̄ vinū nisi p̄us bonā q̄ꝫtitatē cibi sū/
pserit neqꝫ bibat vinū in fine. Si aūt ante cibū sumpserit
vinū natat ⁊ sua lubricitate trahit cibū a stōcho anteq̄ꝫ di/
gerat̄. Si vo post natans in ore stomachi punctionē ⁊ sco/
thomiā generat ⁊ ꝓinde semꝑ post cibū vinum copiosum
haustum aque frigide det̄ si frigiditas oris stomachi nō ꝓ
hibet. hydromellis vo elegantior est potus lunaticis q̄ꝫ vi
nuꝫ lꝫ antiqui assimilauerint vinum theriace magne eius
natura sperate sumptum: quia comperi erunt duarum cō/
trarietatum esse iuuatiuū siľr reperierunt esse proficuum.
Calefacit enim corpora frigida: ⁊ infrigidat calida: hume/
ctat sicca: ⁊ siccat humida: ⁊ eius calefactio: ⁊ desiccatio est
nāľis infrigidatio ⁊ humectatio accidētalis. Cūqꝫ imode/
rate bibit̄ inducit vigilias: ⁊ calefactiones epatis appetitū
digestionē ⁊ nutrimentū minuit lethargiaꝫ subeth ⁊ tremo
rē cordis paralysim oris maxime morbū lunaticū debili/
tatē neruoꝝ. ⁊ visus inducit fe. efficit malū intellectuꝫ ma/
lumqꝫ oris fetorē causat: cerebrū replet: ⁊ calorem suffocat
multaqꝫ alia incōmoda cōminat̄. Nequaq̄ꝫ aūt vinum bi
bat ieiunus aut post exercitiū. Si aūt in necessitate bibat:
⁊ mordicationē induxerit suggat granata acria cum aqua
frigida. Post qd ⁊ de aquis breuius pertractandū. ⁊ recur/
ras. ad primā determinationē. Restat videre de genere sy
rupoꝝ s̄m industriaꝫ ⁊ peritiā medici in estate syrupo ci/
coree: ⁊ syrupo buglosse aut siľibus. Utat̄ ⁊ diarodon abba
tis: vtat̄ etiā ⁊ similibꝰ in autūno. vtat̄ diabuglossa ⁊ in p̄n/
cipio veris. in hyeme vtat̄ diambra electuario de cinamo
mo: diamusco. ꝣiꝣ. cōdito ⁊ bona tragea. Accidentia anime
horribilia: ⁊ timorē: ⁊ tristitiā: ⁊ iracundiā iducētia vitent̄.
Que vo delectāt ⁊ delitiā parant q̄ꝫtū ad visuꝫ coloris de/
bilitas q̄ꝫtum ad obiecta que magis in aspiciēdo delectāt.
Quantū ad auditū sonoꝝ armonia vt sunt organa voces ⁊
melodie amene fabulationes: recitationes delectabiliuꝫ: ⁊
lectiones cōplacentiū: ⁊ breuiter oia que auditū demulcēt.
Quantū ad gustū p̄parent̄ delectabiles sapoꝝ ex cōgruis
iuuantibus. Horribilitas vo vitet̄ oino. q̄ꝫtum ad odorem
parentur ameni odores: vt poma ambre ⁊ siľia. q̄ꝫtū ad ta/
ctum res in qbus maxime delectat̄ in tangendo ⁊ oia parē
tur in qbus licite ⁊ cōgrue delectat̄ ⁊ circa que versat̄ ima/
ginatio sua studiosa. Ceterū qr cōseruatio sanitatis in cōser
uatione sex rerū nō nāliū quibus impossibile est humanū
corpus nō approximari cōsistit circa vsum p̄dictaꝝ in de/
bita qualitate tēpore ⁊ ordine tua magna ⁊ sedula verset̄
intentio. Deinde qr de theriaca facta est mētio qr vtilis est
a tota specie cōtra morbuꝫ caducū cuꝫ numerant̄ iuuamē
ta eius cuius multitudo experientia ab antiquis acquisita.
Sane theriaca sufficiēs aut efficax remediū cōtra venenū
⁊ nocumenta hoium ⁊ ꝓprie que sunt in venenis ex pun/
ctura serpentū scorpionū ⁊ canis rabidi ⁊ venenis ebibitis
interficientibꝰ ad egritudines flegmaticas ⁊ melancholi/
cas ⁊ fe. earum ⁊ ventositates malignas. ⁊ ad paralysim ⁊
epilentiā ⁊ torturā ⁊ ad eum qui secū loquit̄ ⁊ maniā ⁊ le/
pram ⁊ ꝓprie albaras ⁊ cōfortat cor ⁊ acuit sensus ⁊ appe/
tituꝫ cōfortat stomachū ⁊ alleuiat anhelitū ⁊ delet pulsus
cordis ⁊ retinet sputuꝫ. ⁊ cōfert ad flegmaticos dolores re/
nuꝫ ⁊ vesice ex qua causa soluit ⁊ frangit lapidē in vesica ⁊
cōfert ad vlcera intestinoꝝ ⁊ duricies interius in epate ⁊
in splene ⁊ in alys ab eis vsqꝫ ad peryodicos ambarū do/
lorum ⁊ non efficit operationes has nisi ꝓpter vim natu/
re eius ⁊ a celo acqsita ⁊ cōsequētē cōplexionē eius resul/
tantē ex cōmistione simpliciū ita vt cōfortet spiritū calidū
innatū quare iuuatur per illud super ꝯtrarietatē facientia
⁊ frigida ⁊ calida vt vincit earū virtutes. Amplius qui the
riaca in sua sanitate vtitur preseruat̄ a nocumentis pestilē
tie ⁊ venenis ⁊ reminiscere facit omnes virtutes corporis
reparat: ita vt videat̄ restauratiua tota fabrica cordis de/
nuo restaurata. Et ꝓinde suadeo quēpiaꝫ theriaca vti per

totam vitam suam vel minus fideliter obsecrans vt iugiter in mane transglutiat de optima theriaca ad quantitatē ciceris in potu suo vt lōgeuus ꝛ fideliter viuat.

¶ De epilentia adhuc.

In cura epilentie ponatur dieta. Uitet panem azimuz ꝛ recentem ꝛ offas nimis molles crustas nimis coctas. Uitet carnes bouinas maxime porcinas ꝛ agninas iuuenes anseres ꝛ anates/vitellos / lepores/ ceruos/pinguia/ꝛ vnctuosa. sumat pullos ꝛ ꝑdices edulos mutones iuuenes ꝛ qn̄qꝫ de vitulo pisces quos recipit sūt carnosi ꝛ squamosi ꝛ maxime assati ꝛ cum bona salsa ex pipere ꝛ zinzibere vitet cepas allia erucā sinap̄. porros frixa vitet legumina sed nō eoꝝ brodia vitet caseum ꝛ lac vitet nuces et amygdalas auellanas spinachias et attriplices et oīa cruda vt lactucam ꝛ portulacam ꝛ vitet ouoꝝ albumina ꝛ vitella nimis cocta sumat vitella aliqn̄ mollia ꝛ maxime preparata vitet crapulā ꝛ maxime nocturnā vitet coitū exercitiū somnū imediate post cibū exerceteꝛ anteq̄ȝ comedat ꝛ bibat vinū sit subtile mediocriter lymphatū vitet potum aque. Non potet ieiunus remoueat de assatura qd̄ exterius est cōbustū vitet caules ꝛ rapas per se nisi vbi fuerint borago petro. vitet iram cogitationē sonos magnos vt tubarā tympanoꝝ ꝛ tonitruoꝝ ꝛ aspectū rothe molendini vitet odorem hircoꝝ super omnia vitet odorem apij. Et super omnia teneat ventrem lapū non comedat multum sit nec comedat nec bibat in hora paroxismi. Caueat a frigore superfluo ꝛ calore ꝛ a mari. Ponet qn̄qꝫ in balneo modicum rute ꝛ in cibis similiter vitet fructus recētes preter pira ꝛ coctana post cibum cum sint cocta vitet balnea vētos ꝛ superfluā vigiliā. Teneat caput alte. fiat frequens ꝛ fortis pedū ꝛ tibiarum fricatio ꝛ maxime in hora paroxismi. Syrupus digerens materiam calamenti abrotani sansuci origani vtriusqꝫ sticados capilloꝝ veneris endiuie polypodij fumiterre boraginis melisse. an̄. M. j. anisi amcos aneti epithimi sene electi hysopi radicis enule campane peonie. an̄. ℥. j. visci quercini aristo. rotunde spume maris. an̄. ℥. j. rute. ℥. ij. hermodactyloꝝ. ℥. j. mellis lib. ß. zuccbari q̄ntū sufficit pro duabus lib. syrupi de quo syrupo accipiat tria coclearia vel. iiij. cū. xij. coclearibus decoctionis colophonie misti in summo mane ꝛ in nocte cum intrabit lectum nec cenabit nisi parū ꝛ cito cuius syrupi medietate sumpta accipiatur istud laxatiuum. ℞. hyerepigre. ℥. ß. reubarbari agarici. an̄. ℥. j. euforbij esule pulpe collogntide. an̄. ℈. ß. misceaꝛ. Qua sumpta regatur regimen pharmacati. Post gescat p septez dies vel longius vel minus ꝛ recipiat syrupuz sicut prius quo sumpto purgeꝛ iteruz eadē medicina sicut p̄ma si necesse videaꝛ addendo vel diminuendo item ipso post purgationem balneato detur sibi in exitu balnei. ℥. ß. theriace distemperate cum brodio carniūz vel mithridati per tres vices ꝛ si nō timeas de nimia infrigidatione cerebri flebothometur de saphena ꝛ quādoqꝫ de vena sub lingua vel de cephalica. Et si post paroxismuz vomitū posset ꝓuocare bonū esset ꝛ vtile maxime si sit repletio stomachi ex cibo vel humore. Item conferunt sibi clysteria vbi sit centaurea pulpa colloquintide ciclamen siseleos sansucus ꝛ agaricus. Et qn̄qꝫ confert caputpurgiū factū ex cucumere asinino ꝛ agarico hireos nitro nigella ꝛ staphysagria cū semine rute. Item vtaꝛ isto electuario oī hora qua voluerit ℞. diacydonitez pliris. an̄. q̄rt. j. succi ro. zic. conditi rosate nouelle. an̄. q̄rt. ß. carniū cydonioꝝ in zucchаro ꝯseruatаꝝ dialigni al̄. dia. diamargariton. an̄. ℥. j. cubebarū macis. an̄. ℥. ß. seminis rute. ℥. v. visci quercini. ℈. ij. se. peonie romane croci. an̄. ℈. ß. omnibus tritis fortiter nutrianꝛ de quo possunt accipere ter vel quater in die ad quātitatem vnius castanee siue nucis ꝛ ieiunus sine potu si voluerit cum potu tamen pauco. Item potest vti illo puluere in suis cibis vel in suis salsis. ℞. cinamomi electi cassielig. piperis. an̄. ℥. j. seminis peonie romane. ℥. j. visci q̄rcini. ℈. ij. siseleos. ℥. j. croci. ℈. j. zic. anisi. an̄. ℥. ij. fiat pul. subtilissim⁹ de quo accipiat ad quātitatē vnius dimidij coclearis frequenter ꝛ cōtinue odoret rutaꝫ ꝛ in sinu deferat semper. Et nota experimētuꝫ certū ꝛ ꝓbatum multoties ad cognoscendū vtrum epilentia sit curabilis vel nō. Et si sit curabilis curatur cum istis. Primo fiant ille pillule. ℞. siselcos aristo l̄. longe castorei salis nitri. an̄. ℥. iij. rad. peonie trociscoꝝ squilliticoꝝ. an̄. ℥. vj. hierepigre sticados epithimi. an̄. ℥. x. polypodij. ℥. ß. agarici. ℥. xij. interioris colloquintide. ℥. xj. turbith electi. ℥. xv. mirabolanoꝝ indoꝝ belliricoꝝ emblicoꝝ. an̄. ℥. iij. lapidis lazuli abluti. ℥. xiij. mirabolanoꝝ citrinoꝝ ellebori nigri camedreos camepitheos. an̄. ℥. viij. terantur ꝛ cribellenꝛ ꝛ in secaniabin squillitico temperentur ꝛ fiāt pillule. Prius t̄n̄ digeratur materia cum aliquo syrupoꝝ electo a practicis posito: deinde exhibeanꝛ patienti. iij. pillule de predictis ꝛ si satis subito cadat post receptionem pillule curabilis est. si ꝟo non cadat incurabilis est. Et caue ne corpus sit repletum quia patiēs cito suffocaretur. Uel sic purgetur primo cum flebothomia. vel pharmacia aliqua ꝭꝫ q̄ materia est peccans: ꝛ tūc exhibeantur predicte pillule ꝛ regatur regimine bono ꝛ curabitur sine dubio: omne enim hoc in pluribus experimentatum infallibiliter est.

¶ De regimine infantiū preseruatiuo ab epilentia.

Regimen preseruatiuum infantium de epilentia dꝫ mater q̄ȝdiu pregnans est ꝛ nutrix q̄ȝdiu lactat vitare supfluū potū ꝛ omnes fructus exceptis ficubus ꝛ vuis passis ꝛ nucibus amygdalis: ꝛ auellanis assis ꝛ piscibus nō squamosis ꝛ ceteris elixis si fuerint recentes ꝛ porcello lactante ꝛ anate attriplice ꝛ apio. Item vtatur vtraqꝫ scilꝫ mater q̄ȝdiu pregnans est ꝛ nutrix subscripta confectione. ℞. corticis interioris cinamo. dulcis. ℥. j. salis nidi. ℥. ß. nucis muscate cardamomi coriādri preparati. an̄. ℥. ij. rosaꝝ rube. rasure eboris. an̄. ℥. j. cubebe. ℥. ß. sansuci myrtillorum olibani. an̄. ℥. j. panis zuccbari lib. ij. fiat tabula de qua sumaꝛ q̄ntū placet in introitu lecti sed sit ad minus. ℥. ß. sine potu in defectu ꝟo ꝑdicte tabule sumanꝛ ad plus. xx. grana vuaꝝ passarū mūdataꝝ vel ad minus. xij. cū tribus amygdalis mūdatis ꝛ assis. infans aūt portet smaragdum ad collum ꝛ in iacendo teneat caput super puluua factum de farina panicis.

¶ Explicit tractatus de epilentia.

¶ Incipit tractatus Magistri Arnaldi de Uilla noua de esu carniū ꝓ sustētatione ordinis cartusiēsis ꝯ Jacobitas.

Aduersum me loquebantur qui sedebāt in porta ꝛ in me psallebant qui bibebāt vinū. Chris bis verbis cōqueritur de phariseis ꝛ legis peritis quibus datū erat sedere in porta regni dei: duplr: scilꝫ per auctoritatē iudicandi ꝛ per quietē cōtemplandi. Que porta est sciētia legis ꝛ mandatorum dei de qua scientia scriptū est in psalmo. Hec est porta iustitie ꝛc̄. Et huius sciētie vel doctrine vinuz bibebant documenta. nāqꝫ siue precepta veteris testamenti vino comparantur eo q̄ pungitiua fuerūt populo veteri nā punctiones timore temporalis pene obseruabantur. Documenta enim noui testamenti comparantur lacti quia suauitate gratie ꝛ amoris seruantur tantūmodo. Et ideo dicitur in canticis. Meliora sunt vbera tua vino. Eisdem ergo verbis quibus conqueritur sponsus eternus

de illis qui gloriantur de peritia legis diuine. Conqueritur
eius sponsa scilz ordo cartusiensium de regularibus et secu
laribus clericis qui ad gustandū sapientie diuine dulcedi-
nem sunt admissi: quoniaz absqz freno pudoris contēnunt
enim dicentes q eius status sit periculosus idcirco: quia lā
guentibus in extrema necessitate carnes non cōcedantur.
Ex hoc arguunt q persone dicti ordinis ex defectu chari-
tatis in tali casu periculuz damnationis eterne incurrunt.
Quobrem conquerendo dicit eadez sponsa in canticis: Per
cusserunt me vulnerauerunt me tulerunt mihi palliū meū
percusserunt molestando vulnerauerunt diffamando tule
runt pallium meum condemnando. Nam pallium prote-
gens ab eternis algoribus est charitas. Hec est eniz illa ve
stis nuptialis pro qua dominus ait in euangelio q exclu-
sus fuit agia mensa: qui enim nō habuerit. et ideo condem-
nantur eternaliter qui auferunt ipsaz percusserunt. ergo ba
culo detractionis vulnerauerunt gladio diffamationis tul
lerunt pallium meum vnguibus fallacis opinionis. Huiq
enim opinio in se falsa est et prophana: quia expresse sapit
hereticam prauitatem. Est enim in radice sua phantasticā
et mendosa. Quod autez sit falsa declaratur ex hoc quia qd
ex summa fit charitate non adimit charitatem. Cum ergo
regulariter in ordine cartusiensi carnes denegent quibus-
libet regule subiectis virtute generalis statuti cōstat q nō
sit in odium proximi sed solum amore domini qui amor
iam ad obseruationez constitutionis illius omnes et singu-
los obligauit. ridiculum et abusiuum est dicere q aliqs ad
obseruandum statutum omnino esum carnium denegans
se obliget ad illud nisi amore dei. Sed illa charitas est su-
prema que deum respicit pro obiecto. Ergo falsum erit as-
sentire vel asserere q charitati aduersant filij predicti or-
dinis in denegando carnes languentibus cum illud faciāt
cōstitutioni generali propter deum obediendo et nunq̄ in
odium proximi. Quod autem predicta opinio sapiat here
sim et inde sit prophana per hoc declaratur: quoniaz vt ha
betur ex sacrorum traditionibus canonum hereticus est
qui romane ecclesie aduersatur et qui nouuz dogma fingit
in his que pertinent ad vniuersalem statuz fidelium itaq
vtroqz reatum inuoluitur auctor predicte opinionis taci-
te vel latenter. Constat enim q romana ecclesia que de or-
dine supradicto tāq̄ pulcherrima et gratiosissima filia glo-
riatur et approbat statum et tollerat statuta ipsius non solū
moderna sed magis antiqua quorū nullum antiquius isto
qui ergo statutum hoc improbat consequenter aduersatur
vel approbatiōi ecclesie romane vel tollerātie ipsius qua-
propter est aduersarius illius fingit quoqz tacite nouū do-
gma: quia supponit q languidi nequeunt interdum a mor
tis periculo sine esu carnium liberari. Et per consequens
docet esse necessarium vti carnibus ad vite longitudinem
consequendam. Antecedens autem huius consequentie est
radix totius opinionis et controuersie. Quā radicem osten
dunt esse phantasticam et mendosam considerationes me-
dicinales que solidissimis innituntur rationibus. Inquiūt
enim peritissimi medicorum q mortis periculuz nō time-
tur in languido nisi virtutis vitalis defectus emineat illa
nāqz deficiente necesse est vt vita deficiat. hec autē vt aiūt
eleganter nequit in egris deficere nisi vel ppter malitiam
morbi resoluentis causa vel ppter defectum alimenti con
seruantis et restaurantis perditionē ipsius. Et in vtroqz ca-
su languens euadit mortis periculum per abscisionē cause
prosternentis virtutem predictam in primo per medica-
tionem cōgrue dissipantē egritudinis acerbitatem. in scdo
vero per exhibitionem alimenti celeriter confortantis et re-
staurantis virtutem predictā. Nec est tutum in pposito re-
media permutare. Naz vt pnceps clarissimus medicorū. s.

Hippo. ait in egritudinuz regimento. Si deficientibus pre
furia morbi cibus exhibeatur suffocatiōis vel alterius ve-
xationis grauamine superaddito vitam cogunt finire cele
rius: deficientibus aūt ppter penuriam alimenti. Si dene
getur cibus et medicationi subdantur expirant velocius ta
befacti. Ex quibus pz q cum carnes ad edendum nō ppi-
nentur nisi pro alimento. Constat ergo q carnes ad deli-
berandum egrum qui timet deficere pre morbi malignita
te non proderunt sed nocebunt: deficienti vero ppter alimē-
ti penuriā si carnes exhibentur proculdubio cōfortabunt
virtutem predictā: sed tamen ad eam tunc cōfortandam et
reparandam nō est necessarium vt cibus carnium magis
exhibeatur q̄ alterius alimenti qd pz ex eo qd dictuz est. s.
q deficienti ppter hanc causam debetur alimentum velo
cissime et abundanter reparans virtutez deficientem. Ta-
lia enim sunt vinum et vitella ouorum sorbilia vt testant
medici sic probantes q nihil ita abundāter et velocissime
potest virtutez reparare in corde: et per consequens in arte
rijs cunctorum membrorū. Nisi potens fuerit velocissime
generare spiritus copiosos in mēbris predictis. tale vero ali-
mentuz est qd in laudabilem et multum sanguinem velocis
sima digestione conuertit quale est illud qd hz qualitates
conformes naturalr sanguinei et in sua substantia paucissi-
mas gerit feces: imo hz substātiā adeo puraz q quasi tota
mutat in sanguinem. Pre cunctis vero nutrientibus habēt
in his prerogatiuam hec duo videlz mediocre vinum ma-
xime aromaticū. Et vitella ouorum. Ceteris vero aliqua pre
dictarum cōditionū deest. Naz si generatiua multi sangui-
nis fuerint aut nō ita cito in sanguinem conuertent vel nō
ita purum aut econuerso: qz si adeo celeriter in sanguinez
cōuertantur vt ista non tantus erit vel nō tam purus. Bro
dia quidem carnium et earum succi vel latenter vel appa-
renter abundant in vnctuositate superflua que est potius
pabulum caloris extranei potius materia sanguinis puri et
spirituuz laudabilium. Ex his ergo est manifestum q lan-
guentes quibus defectus virtutis vitalis causat ab alimē-
ti penuria mortis periculum ingerit citius ac securius eis
succurritur per exhibitionem ouorū et vini q̄ carnium vn
patet q non est necessarium carnes administrare languē-
tibus ad euitandum. scilz mortis periculū quapropter op-
positum asserens prophanū inuenit nouitatem aut ex ma-
litia sicut iudei qui studiose impugnant veritatem manife
stam ppter odium christi. Similr et qui perfectioni cartu
siensium inuident nō erubescunt aduersus eos calumnias
falsitatis adinuenire aut ex concupiscentia vel animi lan-
guore seu passione. nam passionati: vt ait philosophus ma
le iudicant de veritate virtutum moralium sicut inconti-
nens et gulosus de medio in quo temperantia consistit: qm
ibi quandoqz dicunt temperamentuz esse vsum veneris et
escarum vbi proculdubio est superfluus. Sic et amatores
carnium pre concupiscentia ipsarum languente animo et
obnebulato recte iudicare nequeunt de ipsarum effectu in
sanabili corpore quibus euenit sicut medico intemperato
et stolido qui de seipso facit indifferenter regulam aliorū.
Et ideo que sibi prodesse nouerit aut placuerit ceteris ne-
dum sanis. verūetiam egris testat esse salubria et ad vtēdū
eis hortatur tanq̄ necessarijs vel ad regimen sanitatis vel
morbi curationem: ita et his ad euasionem periculi carniū
esum necessarium esse languentibus asserunt. Sicut et as-
sueti bibere tm̄ aquam puram et frigidam cōstanter affir-
mant egros absqz potu ipsius liberari nō posse. Tertio vo
contingit aliquibus illud asserere pre ignorantia: et maxie
physicalium considerationum. quaruz est determinare na
turam et rationez atqz diuersitatē eorum que possunt vitā
corporalem sustentare siue protrahere vel periculuz eius

recta cõtrarietate ducta ad suam causam abscindere sicut patet ex distinctione causarum introducentium defectum virtutis vitalis supra memorate: ⁊ etiaz ex distinctione virtutum quã medicus tradidit dicens ꝙ earum quedam est per quã anhelitus exercetur ⁊ pulsus in toto corpore sive qua nequit in aliqua parte corporis ullus actus vite manifestari. Et ideo vocitavit hanc absolute vitalem. alia autez est per quaz exercetur cognitio que pertinet animali sicut sentire imaginari extimare ⁊ memorari ꝓpter qd̓ animalē cognitivã nominat eam. Alia autem est per quam motus voluntarius exercetur: ⁊ ideo congrue vocat eam animalē motivam voluntario motu. cõsiderans igitur sapiens medicus predictarum virtutum diversitatem rationabiliter distinguit inter confortantia: dicens ꝙ ad confortationem virtutis vitalis ⁊ cognitive plus valent alimenta subtilia ⁊ que in sanguinem purum facile convertuntur. qꝛ ille virtutes perficiunt specialr̓ operationes suas multitudine spirituum laudabilium qui generantur ex sanguine puro ⁊ tēperato. Ad confortationem ꝟo virtutis motive supradicte prosunt amplius cibaria grossa que densum ⁊ tenacem seu glutinosum generant sanguinē: qm̄ motus volũtarius perficitur soliditate seu robore nervorũ ⁊ lacertorum. sanguis ꝟo densus ⁊ tenax membra facit robusta ⁊ valida: quoniã difficulter ab eis per motum ⁊ laborem humiditas nutrimentalis resolvitur. cum ergo respectu vini electi ⁊ vitellorum ovorum tenacem sanguinem generent carnes: cõstat ſm hoc respectu illorum cõmodiores erunt ad imprimendum robur membris languentibus propter alimenti penuriam. sed ad ea vivificanda illa erunt utiliora. Per hoc enim maxime detegitur error predictoꝝ. Nam (ut ait Galenus) nõ est necessaria ꝯfortatio virtutis motive in egris decumbentibus: quia modicũ indigent operatione ipsius quapropter nec carnibus indigēt necessario: ex quo apparet ꝙ assertores oppositi predictas medicorum ignorãt distinctiones: ⁊ ideo sicut ignari virtutis nominum quibus utantur sibi ipsis paralogiçãt ⁊ ꝓpriis argumẽtis falluntᷣ. Cum illud qd̓ est necessarium ad ꝯfortationem unius virtutis dicunt esse necessarium ad confortationem vel reparationem alterius. Ex quibus patet ꝙ eorum opinio phantastica deluditur cogitatu cuz sit eis contraria doctrina medicorum quibus convenit specialiter in hac materia agnoscere veritatem. Nec eis dicere potestis ꝙ documenta sacre scripture prebeant fulcimentum eoruz assertioni: quia nusq̄ legitur ꝙ carniuz esus necessarius sit languentibus: cũ tamen hoc de vino legaᷣ. Ait eniz Apostolus ad Timotheuz. Modico vino utere ꝓpter stomachũ tuuz ⁊ frequẽtes tuas infirmitates. Ait etiam ad Romanos. Qui infirmus est olera manducet ⁊ nõ dicit carnes. De pane quoq̄ ⁊ vino ꝙ confortent virtutem vitalem expresse dicit psalmista. ꝙ vinum letificat cor hoīs ⁊ panis confirmat ipsuz. Cor autem p̄ncipium est ⁊ materia virtutis vitalis ⁊ omne letificans cor confortat virtutem vitalem. Qd̓ si opera domini attendantur quibus ut exemplis instruimur dicente Apostolo. ꝙ omnis Christi actio nostra est instructio reperimus non prebuisse carnes his quibus timetur virtutis vitalis defectio sed panem ⁊ pisces. Ait enim ut habetur Marci. 8. misereor super turbam: quia ecce iam triduo sustinent me: nec habent quod manducent: ⁊ si dimisero eos ieiunos in domo sua deficienti in via. Cum ergo triduo ieiunassent ⁊ aliqui eorum essent infirmi: quia multi eum sequebantur ut a languoribus sanarentᷣ sicut habetᷣ Luce. 6. ⁊ etiam Joã. 8. patenter instruimur ex opere domini q̄ errare nõ põt ꝙ ad evitandũ in languidis defectuz virtutis vitalis minantez periculum mortis ꝓpter alimenti penuriam nõ est necessarium carnes administrare: quia al's dixisset discipulis suis dominus exemplum erroneũ vel diminutum ⁊ imperfectum qd̓ nephas est opinari. Legitur quoqz p̄mo Regũ. 3. ꝙ puero amalechitaꝝ q̄ nudiustertius ceperat egrotare nec tribus diebus vel noctibꝰ comederat vel biberat David fecit offerri panē ⁊ aquã ⁊ fragmē masse caricarum ⁊ duas ligaturas uve passe qui cuz comedisset ut habetur ibi reversus est spiritus eius ⁊ refocillatus est: constat autez ꝙ reversio spiritus ⁊ refocillatio nihil aliud sunt nisi reparatio virtutis deficientis. Unde patet ꝙ in quibus deficit virtus propter penuriam cibi non est carnium usus necessarius. Quis etiaz audet asserere ꝙ nemo vite longitudinem consequatur sine usu carnium cum in monasteriis cartusienses octogenarii ⁊ centenarii mundoꝝ sensuum crebro inveniantur. Constat etiam ꝙ in prima etate mundi vixerunt hoīes diutius q̄ȝ in aliqua aliaꝝ: in qua tamen nulli cõmuniter vescebantur carnibus ſȝ terre nascentibus. adde siquidem fuit dictum comedes herbas. Noe ꝟo ⁊ filiis eius a quibus inchoavit scd̓a etas dictum est. Omne quod movetur ⁊ vivit erit vobis in cibuz. Illam ꝟo p̄mi temporis victus tenuitatem commendat. Boetius in libro de consolatione: dicens. Felix nimiũ p̄or etas contenta fidelibus arvis. Nec in horti perdita luxũ facilique sera solebat ieiunia solvere glande. Quo contra nos dicere possumus infelices ⁊ miseri illi sunt qui celebrez vitam processi denuo statuunt oculos suos declinare in terram ⁊ ollas carniuz egyptiacas suspirantes. celeste manna fastidiunt: at per hoc ad sepulchra concupiscentia a domino ꝓsternuntur. Completurqz in eis illud psalmi. Sepulchrum patens est guttur eorum: hoc est gutturis ingluvies manifesta est causã perditionis ipsorum: igitur qui potest ascendere montem observantie cartusieñ. audacter ascendat: quoniam ibidem pascuis mundioribus refocillabitur cor ipsius. At ꝟo quicũqz sunt mũdiores corde limpidius vident deum: domino dicente (Beati mundo corde: quoniam ipsi deum videbunt.) Hi ꝟo clarius ipsum cernunt quibus familiarius ipse loquitur. Qui ꝟo verticem huius montis ascenderit cibabitur mãna devotionis ⁊ adipe frumenti videlicet ex nimia charitate Christi ⁊ hoc pane confirmabitur cor ipsius. ⁊ vino amoris agni celestis inebriatus dormiet non sentiendo mundana. Et requiescet in pace bone voluntatis ipsius iocunditatem sperando eternarum deliciarum. Qui ꝟo montez predictum ascendere nõ valuerit seu noluerit ambulet per loca demissiora iustus in opere ⁊ rectus in corde ut lucem consequatur immarcessibilem ⁊ letitiam sempiternam: quia iusto lux oritur ⁊ rectis corde letitia. Quomodo ꝟo in proposito iuste ⁊ recte ambulet: docet Apostolus inquiēs ad Romanos. 14. Qui manducat non manducantem non spernat: ⁊ qui non manducat manducantem non iudicet. Nõ igitur ultra q̄ȝ liceat de ꝓximis iudicemus maxime cũ nõ deceat nec expediat: sed illi relinquimus iudicium cuius oculis cuncta patent: ⁊ cui est laus ⁊ gloria in secula seculorum: Amen.

¶ Recepta electuarij mirabilis preseruantis ab epidimia et confortantis mineram omnium virtutum.

Accipe roris madij collecti de mūdissimis herbis q̄ntū videbit̄ tibi et distilla p alambicū de vitro: postea accipe çucchară albissimā in q̄ntitate ꝓportionabili ad ipm rorē. s. ad librā roris distillati. ℥. iiij. çuccbare: postea ad lētū ignez de lignis salicis siccis: et sine fumo dissolue çuccbaram predictā in ipo rore: et fac bullire leuiter et studiose: vsqʒ ad ꝯsūptionez ipsius roris quo deposito ab igne pone in vase mūdo argēteo vel terreo vernisato aut vitreo. Et tūc hēas de aq̄ flor̄ pomi citri distillata p alambicū vitri. q̄ si ō p̄dictis florib⁹ hr̄e nō poteris: distilla aquā corticis pomi citri eleuādo ipsaȝ corticē sił cū aliquātulo de albo: ȝ valde paruz: et accipe de ipsa aq̄. ℥. j. Itē. ℥. j. aque sił distillate: melisse siue citrarie: que alio vulgari noie vocat̄ tarongina: et dictas duas aquas de qualibet vnciā vnā incorpora ad solez fortissime cū supradicta çuccbara bn̄ agitādo cū spatula: et sic ꝑmitte stare in vase pāno subtili cooperto per aliqđ spatiū. s. per duos vel tres dies donec ispissef̄. Postea extrahe aquā de sanguie humano mūdissimo ac purissimo et sanissimi hoīs: tn̄ nō mulieris: et iuuenis et recētissimus q̄ poterit haberi distilleť p alambicū de vitro ter. Aqua ista vocatur hycohy. Tūc accipe mediā vnciā de electissimo sanguine draconis et distēpera cū duab⁹ vncijs ipsius aque hycohy: et postea misce totū sił cū iam supradicta çuccbara: et fortiter incorporet̄ ad solem. Deinde habeas. iiij. ℈. j. ad pondus. iiij. denarior̄: de puluere croci orientalis: et. j. ℈. de electissimo balsamo: et. ℈. ß. de musco optimo: et sił cuz p̄dictis oib⁹ incorpora fortiter ad vmbrā suauis caloris in vase argenteo. Itē habeas. ℥. ß. de pul. ros. siccar̄. Itē. ℥. j. ligni aloes optimi subtriti bn̄ et subtilr̄ puluerisati: et aspargendo hos pulueres sup dictā massaȝ in corpa fortiter: et sic ꝑmitte vas coopertū dicto panno: donec exiccet̄: et sic reserua: et semp ꝯseruat̄. Est tn̄ bonū q̄ ponat̄ aliqn̄ ad lentū solem. Addit̄ et̄ ꝑ ꝑsonis q̄nquaginta annor̄. et supra scrupulum vnū auri de payuola: qđ aurū est in modū folij subtilis ꝑ suā p̄ciositatē: coralli rubei puluerisati. ℈. ß. margaritarū electarū orientaliū. ℥. ß. Notandū aūt q̄ in his ꝓportio est seruāda ſm hāc formā in maiorib⁹ ponderibus vel minoribus. Est aūt cauendū sūme ne dictus ros corruptus sit: ȝ recens qđ per ei⁹ turbulētiā et acerbitatē et odoris grauedinem cognosci pōt. Usus aūt hui⁹ medicine talis est. in mēse vel in septimana semel ſm indigentiam vniuscuiusqʒ: in quātitate. videlʒ. vnius nucis mediocris: idest vnius bone auellane: et accipiat̄ cū vino albo vel aurei coloris purissimo maturo et odorifero calido tn̄: cum quo p̄dictū electuariuz dissoluat̄: et sic bn̄ tepidū bibat̄ ante aurorā: et per totā noctē ante steterit in p̄dicto vino aliquātulū de ligno aloes nō cōquassato: sed integro: et stet ibi et̄ dum calefiet: postea reseruet̄. Statim aūt cū illud biberit patiēs intret lectuȝ et caueat a frigore: nec inde surgat: nec comedat vel bibat: donec sudauerit p totū corpus vłr: ita q̄ transierint adminus quatuor hore. s. postq̄ ipsaȝ medicinam sumpserit: vsqʒ ad horā qua sumet cibū: et tūc comedat bona et electa et tēperate. ¶ Hec est vtilitas hui⁹ medicie accipiētis. cor letificat: calorē nālē et spūs et p̄ncipalia mēbra adiuuat: et ꝯfortat humidū radicale: ab oī accn̄tali et festināti corruptione cōseruat: corruptioni stōchi et venar̄ obuiat: ab egritudinib⁹ pestilētib⁹: et ab oib⁹ venenis ꝯseruat: venenū ꝯsumit et fugat: et totū corpus ab humorib⁹ corruptis et supfluis p subtilissimā resolōnē et euaporationē p circūferētiā totius corpis purgat et mundat: iuuentutē ꝓlongat: et senectutē retardat: hoiem in suo vigore nāli tenet et conseruat ac periodū ei⁹ facit sine egritudinibus terminari: vłr oibus egritudinib⁹: oibus etatib⁹: cōplexionibus et tēporibus ꝯfert: ȝ maxime ꝯ̄ sumi tēpore epidimie et pestilētie. Quādo pomi citri nō possunt haberi accipias saluiā scolopendriā: buglossaȝ de qualibet duos manipulos et flor̄ roris marini. M. y. et abstrahatur inde aqua per alambicū de vitro et ponatur cum predicta aqua. ℥. j. radicis hireos et ministret̄ de ipsa q̄ntum est aqua citri. scilʒ. ℥. j. Omnes aūt distillationes predicte fiant per alambicum de vitro: q̄r multo melior distillatio est et naturalior. Uas etiā in quo dictū electuarium conseruatur debet habere orificiū factuȝ ad modum ventose. Si autē electuariū sepe dictū non posset defacili fermentari: pone ipsum vas cū electuario bn̄ clausum ne aliqđ valeat subintrare i sacco seu archa furfuris triticei: et ibi bn̄ sepelias et sit ibi: donec ipsuȝ videas bn̄ fermentatū: Et q̄r contingit aliqn̄: imo valde necessariū est: vt guttosi siue ex causa seu mā calida: siue ex cholera recipiant: qui per predicta ipediri possent: vt dictum electuariuȝ in eis efficaciam nō haberet: ordinetur q̄ per duos vel tres dies ante bibant tales oxiçaccaram simplicem: et postea de ipso electuario recipiant in nomine domini.

¶ Arnaldi de villa noua sūmi/tum philosophi/tum etiam Medici/opus preclar̄/nuper diligenti cura et studio castigatuȝ/impensis Heredum quondā dn̄i Octauiani Scoti ciuis Modoetiensis/ac sociorū Uenetijs impressum fuit. Anno Dn̄ice salutis. 1527. Die xvi. mēsis Februarij.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x

y ȝ et ꝯ ꝝ aa bb cc dd ee ff gg hh ii

kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt

Omnes sunt quaterniones preter tt qui est terni.

podagre regimi fo. 235

in actu coitus. fol. 267

Ne quis legendo de isto libro cesso per quiete

Intellectus noster potentia est simplex et non potest aprehendere plura simul. Tunc est quod quis bonus in studio pravus in foro. S. fo. 112

Vir in memoria — fol. 297.

de ornatu mulierum. fol. 301.

de cura fol. 307.

de decoratione fol. 306.

expositio sompniorum. fol. 327.

de amore hereyco — fol. 240.

de fictis ligaturis. fol. 333.

de furtis philosophorum. ibidem

de sygillis. fol. 340.

flos florum. fol. 341.

de alkimia fol. 342.

de maleficiis. fol. 241.